Caxon 11 30

D. FRANCISCI

SALGADO

DE SOMOZA,

TRACTATVS

DE REGIA PROTECTIONE

VI OPPRESSORVM APPELLANTIVM

à cauſis & Iudicibùs Eccleſiaſticis.

[redacted] de Salamanca. y a Roma del

Dr. D. Rodrigo Quiroga Vn. del Mayor de Toledo

S

IVR

DE

Virique

Opus equ

Sun

D. FRANCISCI

SALGADO DE SOMOZA,

VRIS VTRIVSQVE ANTECESSORIS,

& in Amplissimo Regióque Senatu Gallico Aduocati,

TRACTATVS

DE REGIA PROTECTIONE

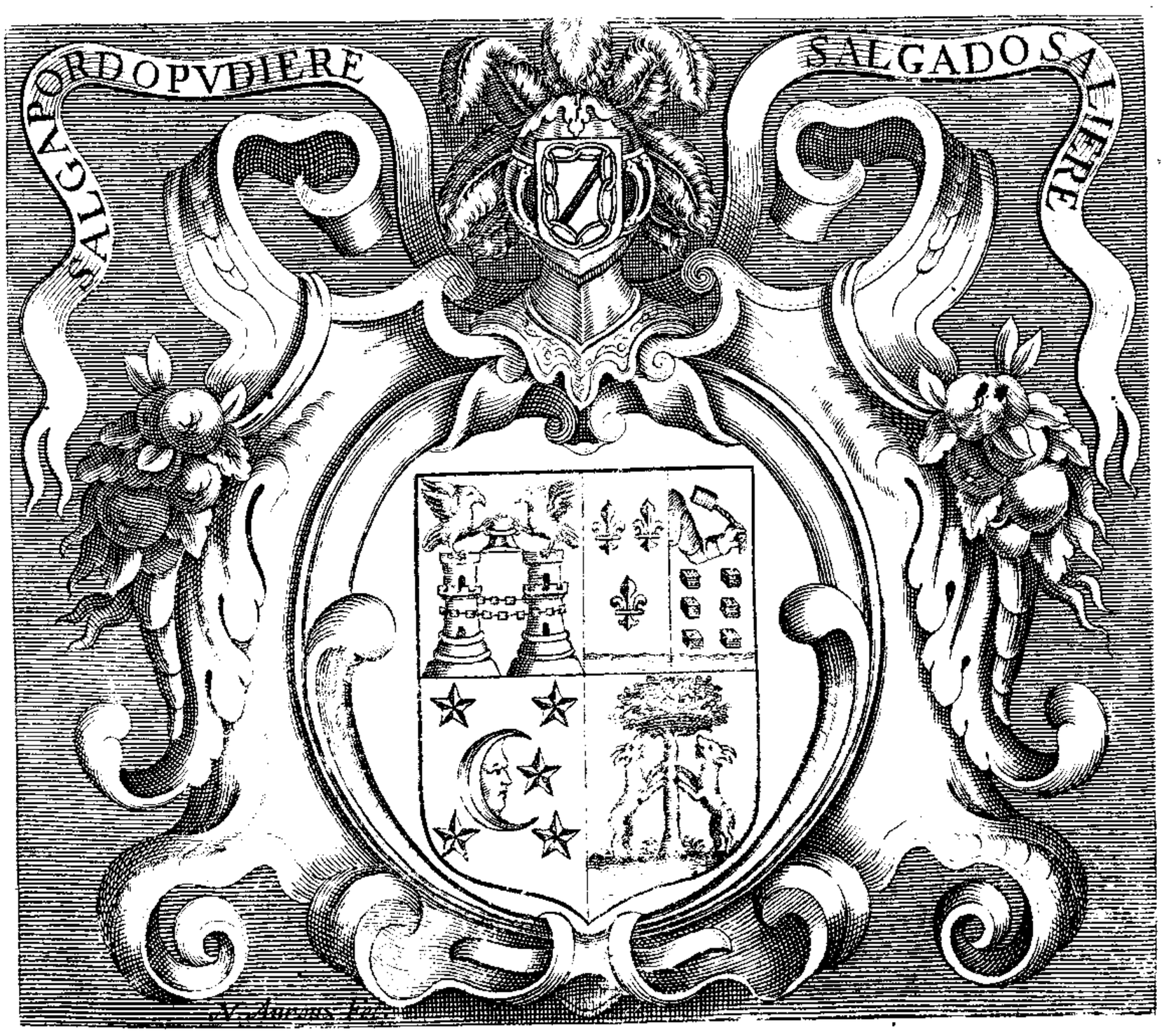
VI OPPRESSORVM APPELLANTIVM

& ab Abusibus Ecclesiasticis.

Vtrique Reipublicæ, tam Ecclesiasticæ, quàm temporali, valde utilis: necnon supremis regalibus Prætoriis, cunctisque Tribunalibus Ecclesiasticis omnino necessarius.

Opus equidem præstantissimum, à plerisque petitum, & ab omnibus in vniuersum desideratum: non sine magno labore & experientia digestum, prouidéque & accuratè illustratum: antea in duos tomos diuisum, nunc verò in vnum corpus redactum.

EDITIO TERTIA.

Sumptibus LAVRENTII ANISSON,

M. DC. LIV.

AVTORIS PROTESTATIO.

Quidquid in tam vtiliſsimo tractatu dixerim, ſanctæ matris Eccleſiæ, limæ, correctioni, & cenſuræ, & me pariter ſubmitto. Quæ ſi aliud cenſeat, alitérve ſtatuat, idipſum ego cenſeo, & ab ſcriptis deſiſto, teſtórque magis me fragilitate humana tunc labi deceptum, cùm ſana ſit intentio.

EXCELLENTMO ET ILLVSTRMO
PRINCIPI,

COMITI MONTIS REGII
ET DE FVENTES, &c.

E SVPREMO CONSILIO STATVS, ET BELLI,
Inuictiſſimi PHILIPPI IV. Hiſpaniarum Regis Conſiliario
digniſſimo, necnon ſummo Italiæ Senatui
Præfecto præſtantiſſimo,

Don Franciſcus Salgado de Somoza S. P. D.

CVM primùm fuerit (EXCELLENTISSIME PRINCEPS) tanti tractatus fabrica in mea mente concepta, eodem ſimul inſtanti cui ſit eius debita conſecratio, prouidè præueni, intrepidè concepi, & firmiter apprehendi; hæc enim vna me impulit cogitatio, vt vni tibi opus hoc noſtrum (innumeris & immortalibus titulis tibi debitum) officiosâ animi ſubmiſſione dicarem, qui maiorum tuorum principatus, pietatis, amoris, honoris, & charitatis hæres proſapiam de los SALGADOS tuæ, tuorúmque ſeruituti ortam & propagatam ſub tua ſemper ſuſcepiſti tutela. Hinc & erga charum Genitorem meum, méque ipſum tui generoſo animo beneficiatum non leuia, ſed ſingularia amoris & animi indicia in dies indicaſti. Tibi igitur iure optimo in ſignum velut naturalis tributi hoc munus offero. Indubiè etenim debetur tibi (PRÆSES EXCELLENTISSIME) vti præſtantiſſimo, non ſolùm præclari generis nobilitate fulgentiſſimo, & illuſtriſſimo Principi (quis enim antiquiſſimum neſcit ſtemma comitatus Montis Regij præclaris facinoribus decoratum, inter Hiſpaniæ proceres gloria & honore excellere, niſi qui ſolem non noſcit?) verùm etiam & cunctarum virtutum ornamentis, quæ vera eſt tua hæreditas ab optimis quidem proauis longa ſerie tranſmiſſa, & in te abundè aucta, atque temperantiæ cultura conſeruata. Perge porrò (VIR CLARISSIME) ſic itur ad Aſtra, tibi germano fulgore germana: vti enim illa in opaci ſui cœli ſpatiis perpetua luce vibrant, radiiſque obſtanter perfringunt; pariter & ful-

LICENTIATI DON IOANNIS PEREZ DE LARA

Galleci quondam Senatus, nunc verò in Consiliis Catholicæ Maiestatis, & in prætorijs Pinciano & Granatensi Aduocati, in laudem Nobilis & Doctissimi Licentiati DON FRANCISCI SALGADO DE SOMOZA, eiusdem Regij Senatus inter excellentissimos Aduocatos præclarissimi, & in eius studiosissimi, & vnici tractatus de Regia protectione vi oppressorum epigramma.

POne situm trabeata Themis, sublataque vultum
Indue splendentes fronde virente comas,
Se quoties rubicunda dies iterata per orbem
Sparsit, & Heliacam sorbuit vnda rotam,
Quòd tua te libri tenuit studiosa Cupido,
Quem parca quereris sæcla negasse manu,
Perfecti, fore quæ semper semota putaras,
En SALGADO *tibi gaudia fert operis.*
Obiicit en pignus grande expectabile mentis,
Pignus cant satura quò tua vota fame.
Quid solers hic deesse sacri prudentia iuris
Sentiat ingenij quas fruitantis opes?
Quid? canens aui non experientia longi
Iuuerit insignes reddere docta viros?
Non pietas? non præcinctis ad tempora vittis,
Religio, ardenti qua sacer ordo micat?
Quid clarum soboles patrum generosa superbo
Sanguine, degeneri quæ vetat ire via.
Sæcla ô quæ vultu risit fortuna secundo,
Sæcla ò Astrei digna videre genu.
Ergo Amarantheam circunda, Dia, coronam,
Deuoret egregium ne leue tempus opus.

D. IOANNIS DE ANDRADA ET FIGVEROA,

Ducis Infansonum militum in præsidio nobilissimæ ciuitatis Corumnæ, in laudem DON FRANCISCI SALGADO DE SOMOZA, quondam condiscipuli, semper amici, sonetum Latinum.

ECce tu: qui spiritu angelico
Tenebrosam rem hanc claram parasti,
Ecce, qui si numina inuocasti,
Diuino ausu rumpis eam cælico.
En miror, nec turberis campo hoc bellico,
Quo virium munimenta exenterasti.
Si tot potentum vires extirpasti,
Influxui attribue amplius signo stellico.
Deorauit spem tui ingenij acumen,
Caterorum damnata tarditate.
Mirificè floruit, clarum radians lumen,
Mirante natura tui inspecta ætate.
Si iam es terræ sal, lux eris morum,
Limes spei, Asylum vi oppressum.

AD

AD NOBILEM LICENTIATVM

DON FRANCISCVM SALGADO DE SOMOZA,

IVRIS VTRIVSQVE PROFESSOREM, ET IN SENATV Regio Galleciæ Aduocatum præstantissimum; necnon Auditorem generalem causarum de la Artilleria Regni Galleciæ, atque cunctarum classium Inuictissimi PHILIPPI IV. Hispaniarum Regis ad portus eiusdem Regni appellentium.

Dilectißimus suus frater Licentiatus DON GARCIA SALGADO DE SOTELO *S. P. D.*

AMETSI sim affectionis, agapæ, sanguinis & amicitiæ vinculis alligatus (germane, charissime, & eminentissime frater) suspecta quippe videatur tui laus; nihilominus non inficiar, quæ affluenter è tuis scriptis fulgent stupendis obiter percantare. Illa etenim tuæ notæ virtutis, rari ingenij, supremæ ac insolitæ eloquentiæ, doctrinæque fœcundæ prudentia ornatæ, & prouidentia munitæ multiuoli sunt fidentissimi testes, necnon cunctæ exaggerationis vades, quibus penitus suspicio tota radicitus euulsa proculdubio euacuatur. Sed adhuc superuacuè agam mirè atque legitimè excusatus laudis tibi panegyricum canere, cùm quanta tibi debeatur, satis eloquentissimi tui libri tot simul admiratione & spasmate digni publicè detegant, & velociter exclament: ostendunt insuper, vt quatenus in exenterando iuris exta rarus sis paraphrastes; atque vtilis & incultæ materiæ, necnon inexcusabilis, meraciissimi & desiderati valde tractatus hypotyposis sis primus: ita pariter inter hactenus Iurisperitos abundè laudatos nonnulli meritò sis secundus. Quem tractatum cùm & Momius ipse viderit, obstupuit quidem, cernens cuncta carere nota; imò potius insuperabili encomio non inuidi morsibus fore dignum, arbitratur. Publicè etenim (vt Valerius rectè inquit) consecrata virtus priuata laudatione non indiget. Tua igitur dumtaxat nota cunctis cultura religionis indies propagata meruit, hunc absconditum hucusque thesaurum vni tibi (Atlanti tanti ponderis) reseruatum, reuelari, illa planè vt efficax & verax diuinum numen attraxit, cuius auxilio viriliter valuisti tot iuris nebulas inclarescere, tot nodos exoluere, breuia dilatare, omissa supplere, explere vacua, opaca illustrare, apocrypha reuelare, inordinata examussim componere, inconcussa excutere, inculta exarare, & denique omomnia iuris, semper seruata sensus recti integritate, mira tui elegantia exornare. Mehercle, si totus vtriusque iuris Polus euoluatur, cunctáque suprema regia tribunalia, & Ecclesiastica enixiùs percurrantur, longáque experientia accuratè

examinentur, omnibus materiis, & tractatibus abundare reperiemus. Hoc tamen tantùm de Regia Protectione vi oppreſſorum perutili dempto, quo ſemper hucuſque indigent, & exuriunt, pro ipsóque in tanta violentiarum negotiorum frequentia, & huius materiæ difficultatum anfractibus quotidie anhelant, hinc inde fatigati Iudices, & Aduocati ſpeculantes (deſtituti ſolatio) mendicare coguntur; vix aliquem Doctorem comperientes, qui directò tantæ preſſuræ occurrat, cùm nemo hactenus extra præcipuè cognitionis violentiæ iuſtificationem, attigerit materiam; qui verò aliquos peculiares hallucinarunt caſus, vel tam parci, quòd minimæ difficultatum parti haud ſatisfaciant, vel vſus ſint forenſis tam inexpertes; vt paſſim in maximos notiſſimóſque errores facilè prolabantur, & aſſiduè ignominiosè præcipites à peritis publicè reprobentur. Enimvero priora, potioráve principia atque materiæ rudimenta (quæ ſolo vſu in ſupremis dumtaxat prætoriis, non alibi ex negotiorum concurſu acquiruntur) funditus ignorant. Ceteri autem qui ſic curſu & experientia non ſint verſati, fari de re hac abſque temerario auſu, notóque periculo nequeunt.

O docte, felix, vir præclari & nobiliſſimi ingenij, immortalibus titulis venerande, ab omnibúſque mundi linguis non ſatis laudate, tu ſcientia & longæui vſus forenſis tribunalium regalium, præcipuè huius almi Galleciæ (quo iſthæc violentiæ materia altiùs & frequentiùs cuditur) experientia abundans, continui laboris cultura & ſudore acquiſita pulchrum eligere noſti commentarium, quo nobile nomen tuum immortale redderetur, vtque quotidie in corde oreque & memoria omnium dulce ſæpè renaſcatur. Tu ſemper huius violentiarum materiæ exta ſcientificè, & naturaliter penè acutè calluiſti, diligenter penetraſti, & ſingularum difficultatum veracem reſolutionem in præſenti velut promptuario præ oculis habuiſti. Porrò nihil vnquam fui miratus tale te pondus vectaſſe, tantæque grauitatis materiam humeris tuis ſumpſiſſe, cui facilè tibi patent exitus: ac perinde perſpicacis tui ingenij rarae dotes nitent atque ſimul clangunt. Nec miror inſuper, vt tot modeſta reuerentia prouidáque & ſagace prudentia in re hac fuiſſes præ cæteris alloquutus, necnon vtriuſque reipublicæ Eccleſiaſticæ & temporalis probè iura nulli procliuior, fideliter ponderaueris, Doctores vel à vero aberrantes, errantéſve, vel immodeſtè alloquentes; grauiter increpas, magiſtraliter carpis, & doctè reprehendis, cuncta fulges, cuncta exornas, ſuperflua reſecas, deteſtanda condemnas, omniáque denique tuæ ſubeſſe ferulæ non dubito. ita enim commentarios iſtos incredibili quadam, atque tantùm non diuina eruditione abſoluiſti, vt nihil ſit in vtroque iure, vel ſcitu dignum, vel eruditione præclarum, vel vſu ac vtilitate commendandum, quod tuus ille acutiſſimus ſimul & accuratiſſimus non attigerit ſtylus. Nihil eſt tam arduum, tam difficile, támque profundum, quod acerrimi ingenij altitudine non expedieris, non explanaueris, non demum claruerís. Miror tamen, quòd in hoc iuris labyrintho nihil te fugiat: nihil te fallat, omnia calleas, omnia teneas, omnia præſentialiter ante oculos repræſentari tibi videantur. Mirum quo acumine quæras, quanta copia, & elegantia confirmes, quanta doctrina & eruditione diſſoluas, quanta Doctorum exornes caterua, Rotæque Romanæ deciſionibus, Cardinalium ſacræ Congregationis declarationibus, ac Concilij Trident. locis locupletiſſimè illuſtraueris. In his itaque tot egregiis commentariis nihil eſt non pulchrum, nihil eſt non vtile, nihil eſt non maxima laude dignum; adieciſti tu & ſimul exactam valde ac fideliſſimam rei forenſis experientiam. Denique ita es acutus ſimul & elegans, copioſus pariter & apertus, vt tu quidem fato quodam iuri interpretando natus eſſe videaris. Igitur (frater amantiſſime, ſpeculum vi oppreſſorum) te expectant docti, vt laboribus

ſubleuentur,

ſubleuentur, te expectant tyrones, vt à tenebris exeant, & ſolem videant claritatis: te vniuerſi expectant, vt ſauciati & aliquorum doctrinæ languoribus infecti, tua antidoto medeantur: tu cunctorum acclamationibus & deſideriis obſecti, tua antidoto medeantur: tu cunctorum acclamationibus & deſideriis obſequeris, tu iam ſpei limes es appoſitus, tu cunctis preſſuris & iniuria laceſſitis promptè vigil præſto es, tu miſeros imbecilléſque vegetas. Tu denique violentiis affluenter ita occurris, vt vix aliqua ſit in hac materia difficultas, quin prouido in hoc tractatu vinceretur. Ad te igitur (nobiliſſime vir) velut ad Aſylum de cætero vi oppreſſi confugiunt. Quamobrem hyperaſpites dignè deinceps nuncupari tu mereris, qui vi oppreſſorum protector, vindex ſolus euaſiſti. Sed quorſum hæc? ſi affluenter quis ſcire cupit, quantum ſit vtilitatis, quámque perveberes fructus ſit allaturus hic labor; attendat, quo applauſu fuerit à Conſiliis ſupremis Hiſpaniarum acceptus: Eidem etenim per plenum Senatum ſupremum iuſtitiæ prouida ratione, & fundamento peculiari motum attributum fuit, & permiſſum, quod hactenus aliis ſcriptoribus fuit ſemper vehementer denegatum, priuilegium nempe & diſpenſatio, vt iſti libri tam neceſſarij extra Hiſpaniarum Regna dari poſſint typis. Conſilium verò excelſum Status tua merita præclara ſeruitia coronæ facta Regi noſtro PHILIPPO IV. efficaciter conſultauit, vt Senatoris te toga accuratè exornaret, in Conſilio verò belli tuis commoto meritis quod poſtulaſti, nactus fuiſti. & inſuper Inuictiſſimus & præpotens PHILIPPVS IV. Hiſpaniarum Rex, fidei Catholicæ fulcrum, pietatis & religionis Atlas, digito te regio ſignauit, ſuóque proprio motu, & abſque humano alio fauore, ſed vi & merito iuſtitiæ dumtaxat particulare decretum Regia manu ſubſcriptum tibi indulſit, directum Præſidi & Conſiliariis ſupremi Conſilij Cameræ, vt te ad omnes tribunalium ſupremorum togas Senatorum vacantes ſibi proponere, atque conſultare, teneantur, ſublimis quippe tui & mirifici laboris honorificum præmium iure optimo tibi debitum non minori regio tanto hoc pignore dignum fore cuncti docti arbitrantur. Horum itaque cuilibet honorabilis fauor quemcumque alium, etſi benè meritum, poſſit procul dubio qualificare. Hac itaque tam legitima, atque honorificentiſſima via meræ intuitu iuſtitiæ inſtitiò inducta tua ſic conquiſita ſpes apud omnes potior aliquorum poſſeſſione non immeritò iudicatur. Vale igitur Iuriſprudentiæ culmen, Iuriſperitorum ſpecimen, dulcis patriæ fulcrum, nobiliſſimæ proſapiæ de los SALGADOS decus & ornamentum, hyperaſpites & Aſylum vi oppreſſorum, necnon virtutum omnium paradigma. Vale.

Approbatio Licentiati BERNARDI DE LVAZES *Senatoris in Regio Tribunali Gallecia dignissimi.*

TRACTATVM de Regia protectione vi oppressorum appellantium à causis & Iudicibus Ecclesiasticis, Auctore D. FRANCISCO SALGADO DE SOMOZA, ex commissione Domini, atque Domini Didaci Vela, Vicarij generalis Sereniſſimi Ferdinandi Infantis Archiepiscopi Toletani, perlegi & examinaui, nihil in eo Catholicæ fidei ; Romanæve Ecclesiæ, nec bonis moribus contrarium; quinimo multa eruditionis & doctrinæ plena, valde vtilia & necessaria, omnibúsque tribunalibus profutura inueni. Ideo non solùm typis posse, sed etiam deberi mandari censeo.

Licentiatus Bernardus de Luaẽs.

HE hecho ver el libro contenido en esta certificacion, no tiene cosa contra la fé y buenas costumbres; y por lo que a mi me toca se puede imprimir. En Madrid a 21. de Iunios de 1623. años.

Don Diego de Vela.

Approbatio insignis doctissimi, necnon nobilissimi D. DIDACI GONZALES DE CVENCA ET CONTRERAS, *dignissimi Senatoris in supremo Indiarum Consilio Catholici Regis* PHILIPPI IV.

HE visto por comission del Consejo el libro de Regia protectione vi oppressorum appellantium à causis & Iudicibus Ecclesiasticis, que presentò pidiendo licentia para imprimirle el Lic. D. FRANCISCO SALGADO DE SOMOZA, y no hallo cosa, que pida el darlela licentia, antes segun mi parecer se le deue dar, porque el libros es muy vtil, y la materia esta muy exacta, docta, y agudamente tratada, de suerte que promete conoscido fructo, y asegura mejor, y mas plena intelligencia en ella. En Madrid a 2. de Nouiembre de 1633.

Licenciado Don Diego Gonzales de Cuenca y Contreras.

IMPRIMENDI FACVLTAS.

IOannes Claudius Deville, in sacra Theologia Magister, in Ecclesia S. Crucis Custos, D. D. Alphonsi Ludouici du Plessis de Richelieu, Eminentissimi Cardinalis, ac Reuerendissimi Archiepiscopi Lugdunensis, Pro-Vicarius generalis: Librum inscriptum, *Tractatus de Regia protectione vi oppressorum appellantium à causis & Iudicibus Ecclesiasticis*, Auctore D. FRANCISCO SALGADO DE SOMOZA, ante in duos tomos diuisum, nunc verò in vnum corpus compactum, in lucem edi facultatem concedimus. Lugduni die 2. Nouembris 1646.

DEVILLE.

CONSENSVS.

LIbrum hunc inscripium, *Tractatus de Regia protectione, &c.* Auctore FRANCICO SALGADO, typis mandari, & in lucem edi sumptibus LAVRENTII ANISSON, Bibliopolæ Lugdunensis, Ego Regis Consiliarius & Procurator in Lugdunensi Præfectura, non impedio. Lugduni die 6. Nouembris 1646.

LORIN.

PERMISSIO.

LIbrum qui inscribitur, *Salgado de Regia Protectione*, à LAVRENTIO ANISSON, typis mandari permittimus: ac simul, ne quis citra factam ei potestatem denuò excudat, interdicimus. Lugduni die 6. Nouembris 1646.

SEVE.

INDEX

INDEX PARTIVM ET CAPITVM, QVÆ IN HOC OPERE CONTINENTVR.

PARS PRIMA.

Epilogus proœmialis. *pag.* 1.

CAPVT I.

QVæ ſit ſupremi Principis poteſtas, quónam iure ſuſtineri valeat in adimenda vi, iudicibus Eccleſiaſticis illata, & de eius origine, & principio. vbi plura fundamenta (tum vtilia, tum protectionis iuſtificationi omnino neceſſaria) inferuntur, hactenus à nemine conſiderata. 5

Præludium primum. 9
Præludium ſecundum. 12
Præludium tertium. 14
Præludium quartum. 28
Præludium quintum. 30

CAPVT II.

De modo procedendi per regium Senatum in adimenda vi ab Eccleſiaſtico iudice illata, non deferente iuſtæ appellationi. & de variis formulis, quibus decreta concipiuntur. & quid ſi excommunicatum (prout rogatur) recuſet abſoluere, an ad id cogatur; & an actorum inſpectio in Senatu interim impediatur. & quid ſi ſecundæ iuſſioni (quam *ſobrecarta* dicimus) non obtemperauerit. 49

Decretum formulæ. 67

§. I.

Per delationem, atque repoſitionem, an & quemadmodum regiæ prouiſioni iudicem Eccleſiaſticum ſatisfeciſſe dicatur. & quid ſi ſemel repoſitum reuocauerit. 74

§. II.

De prouiſione proceſſus non integri (*de autos diminutos*, à pragmaticis dicta) & quando concedi, & quomodo concedenda. 78

§. III.

Quod ius, ſeu ſtylum, an Rotæ an tribunalis Eccleſiaſtici; quámve opinionem Regius Senatus attendere debeat in articulos violentiæ. & an in dubio iudicem vim feciſſe decernatur. 80

§. IV.

Prouiſio expedita vigore decreti Regij, quo vim fieri eſt declaratum, quemadmodum intimanda ſit iudici degenti in alterius tribunalis diſtrictu, & à duobus iudicibus adinuicem procedentibus, exiſtentibus in diuerſis tribunalium diſtrictibus, emiſſarum appellationum prodelatione quod tribunal adeundum. 83

§. V.

De his cauſis, & negotiis, quibus denegatur recurſus ad ſuprema Prætoria per hanc viam violentiæ. 84

CAPVT III.

Appellanti ab aliquo grauamine, quo finem ſuæ iudex iuriſdictioni imponit, vel aliter expirarit; ita vt ea penitus ad reponendum careat; vel quando poſt grauamen illatum iudex abiit, vel obiit: quemadmodum ſupremus Senatus per viam violentiæ aditus, conſulere queat. 91

CAPVT IV.

Ab Eccleſiaſtico iudice aliquid reponente mandato & virtute ptouiſionis Regij Senatus, ad quem per viam violentiæ itum eſt; appellationi emiſſæ non deferens an vim faciat. 101

CAPVT V.

Oppreſſus qui vſus eſt regio decreto conditionali (quod pragmatici *tertium genus* vocant) an poſſit poſtmodum ſuam proſequi appellationem, & eius virtute iudex inhiberi inferior, vbi latè de natura decreti conditionalis, & quibus caſibus locum habeat. 103

CAPVT VI.

Appellationis legitimæ denegata delatio, & attenuata exequutio, ſeu ad vlteriora proceſſus præcisè, an ſimul requirantur, vt violentiam adeſſe declaretur. & quid ſi adeſt ſubſequuta exequutio dumtaxat, præcedente tamen delatione appellationis. & quid in actis negatiuis. 112

CAPVT VII.

Regia intimata ordinaria, & pendente recurſu ad Regem; an iudex Eccleſiaſticus ſuperſedere teneatur; ita vt interim ab eo geſta, nulla, & attentata dicantur. & an termini interdum ſuſpendantur. in quo quid Rota cenſuerit refertur. 119

CAPVT VIII.

Dato ſemel in Senatu decreto ſuper violentia ex actorum inſpectione, illis tamen diminutis: an poſtmodum eis integris, poſſit eiuſdem appellationis virtute, ſuper eodem articulo, & Regius iterum haberi recurſus per hanc viam violentiæ. 126

PARS SECVNDA.

CAPVT I.

A Sententiis merè interloquutoriis, vel vim diffinitiuæ, damnum irreparabile, vel præiudicium cauſæ principali habentibus : an, & quando iudex Eccleſiaſticus vim facere dicatur, appellationi non deferens. ad clariorem intelligentiam legis Regiæ, & decreti Tridentini. 133

CAPVT II.

Appellationi grauamen præcedenti, aut conditionali, niſi, &c. ſeu etiam minus legitimæ, vbi aliàs licite interponi potuit : an iudex non deferens vim faciet. & quo tunc decreti genere vti ſolet Senatus. 151

CAPVT III.

Quando duo grauamina ita ſe habent, vt vnum veniat in complementum, effectum, ſeu exequutionem alterius, ſi eſt omiſſum appellari à primo, an à ſecundo appellationi interiectæ iudex non deferens vim faciat. 165

CAPVT IV.

Quando & quibus caſibus iudex Eccleſiaſticus vim faciat: non deferens appellationi interpoſitæ à carceratione, ſeu detentatione, vt qualis ea iniuſta ſit, intelligatur, & quid ab eius relaxatione. 167
De indebita incarceratione perſonæ. 174
De iniuſta detentatione ratione temporis. 177
De iniuſta detentatione ratione loci. 178
De iniuſta carceratione ratione ordinis non ſeruati. 179
De iniuſta carceratione ratione rei & cauſæ. 181

CAPVT V.

Ab excommunicatione, ſuſpenſione, vel interdicto, eorúmque relaxatione: an iudex committere dicatur appellationi emiſſæ non deferendo. & quid à ſuſpenſione, vel depoſitione beneficij, vel temporalia reſpicientibus. 191

CAPVT VI.

An iudex Eccleſiaſticus vim faciat non deferens appellationi interpoſitæ à ſententia interlocutoria lata ſuper articulis eius cauſæ, à cuius diffinitiua prohibetur appellari. 202

CAPVT VII.

A Sententia aduerſam qualitatem habente, alia quæ prohibet, alia appellationem permittens; ſi appellationi emiſſæ iudex in totum non deferat: an violentiam facere dicatur, & quid quando vna qualitas apponitur conditionaliter ad aliam, aut etiam ſucceſſiuè. 211

CAPVT VIII.

A ſententia lata in caſibus, quibus à iure vel ab homine denegatur audientia, appellationi interpoſitæ : an iudex Eccleſiaſticus vim faciat, ſi non deferat. vbi de aliis diſpoſitionis verbis, ſub quorum inuolucro tacitè appellatio ſublata intelligatur. 225

CAPVT IX.

A compoſitione, ſeu diffinitione, quam facit Ordinarius Eccleſiaſticus in controuerſia ſuper præcedentia in proceſſionibus, tumulandis defunctis, confraternitatibus, & ſimilibus actibus : appellationi emiſſæ an ſi non deferatur, violentia fiat. 237

CAPVT X.

A duobus iudicibus delegatis, ſeu & aliis in eadem cauſa ſe inuicem inhibentibus hinc inde appellationi emiſſæ quis eorum non deferens, an vim faciat. & quid ſi exiſtant in diuerſis Senatuum diſtrictibus, ad quem ſit recurrendum; vt vter vim faciat, declaretur, & generaliter quid & quando à qualibet inhibitione, ſiue perpetua, ſiue temporali, appellatio legitima dicatur. 247

CAPVT XI.

A ſententia reddendæ rationis contra adminiſtrationem rei piæ, vel profanæ latæ, appellationi emiſſæ non deferens, an vim faciat. 257

CAPVT XII.

A ſententia affirmatiuè, vel negatiuè lata ſuper attentatis appellationi delegatio denegari nunquid queat abſque metu violentiæ. 263

CAPVT XIII.

Si à collatione, electione, confirmatione, præſentatione, inſtitutione beneficij, aliiſve actibus extraiudicialibus appellationi interpoſitæ iudex Eccleſiaſticus non deferat; an & quando violentiam facere dicatur, vbi exactè quando extraiudicialiter, vel iudicialiter proceſſum fuiſſe, vel debuiſſe dicatur, in prouiſione beneficiorum. 267

CAPVT XIV.

A decretis Ordinarij, putà, ſuper alienatione rerum Eccleſiaſticorum, donatione iuriſpatronatus, & ſimilibus appellationi interpoſitæ : an ſi non deferat, iudex vim faciat. 299

CAPVT XV.

A mandato de reſidendo beneficium, vel de ordinando de ordine ei neceſſario, ac etiam à viſitatione, an vis fiat; ſi appellationi interpoſitæ minimè ſit à iudice delatum. 304

CAPVT XVI.

A ſequeſtro eiúſque relaxatione, ſiue etiam à depoſito, vel eius remotione; appellationi interpoſitæ an non deferens vim iudex faciat. 312

CAPVT XVII.

A iudice, cui à ſuperiore appellationis ſemel cauſa (etiam tacitè) remiſſa eſt, ad vlteriora procedente in cauſa principali, appellationi emiſſæ, vis an fiat haud deferendo. vbi an hodie ſtante Tridentini decreto, attribuente primam inſtantiam ordinariis, ſuperior an valeat articulum committere cum clauſula (vnà cum toto negotio principali, quam & quas) & ſimilibus. 321

CAPVT XVIII.

A reſeruatione, quam facit iudex declinatoriæ, ſeu alterius articuli incidentis, ſeu emergentis in cauſa, ad litis diſcurſum, ſiue diffinitiuam. appellationi interpoſitæ, an, & quando ipſe deferre teneatur. vbi etiam obiter quid ab inordinato proceſſu. 325

PARS

PARS TERTIA.

CAPVT I.

IN virtute alicuius contractus, quo alimenta promissa sunt, quibus iudex ex officio dare iubet(puta filio à patre, patri à filio, & similibus) agatur, à sententia super tali contractu lata appellationi non deferens, an vim faciat. & quid generaliter à qualibet alimentorum sententia,vel eorum, quæ celerem executionem desiderant. 332

CAPVT II.

A sententia reformante alimenta, seu pensionem,& assignante congruam beneficiato,vel coadiutori dato illiterato, seu imperito Rectori, œconomóve vacanti Ecclesiæ nominato ; seu etiam lata pro solutione decimarum,mercede famulorum, appellationi emissæ an non deferens vim faciat. 349

CAPVT III.

Appellanti à sententia, qua quis condemnatur ad solutionem pensionis super eius beneficio appositæ:& an & quando ob denegatam delationem vis fiat. 340

CAPVT IV.

A secunda sententia reuocatoria prioris, siue contra actorem, siue contra reum lata in iudicio sui natura priuilegiato, & non admittente appellationem, an ei interpositæ non deferens iudex vim faciat. & quid à prima lata contra agentem, & eandem viam priuilegiatam intentantem. 356

CAPVT V.

A sententia, seu compulsione, quam facit ordinarius Ecclesiasticus Rectori, vel Parochianis in contributione pro constructione Ecclesiæ dirutæ, seu etiam à sententia, qua iussit, nouam aliquam Ecclesiam Parochialem ædificari, eo quòd aliqui Parochiani non possunt, vel propter locorum distantiam, vel aquarum inundationem, aliámve probabilem difficultatem, matricem adire ;an appellationi interpositæ non deferens vim faciat. 364

CAPVT VI.

Ab eo, quod fit secundùm legis, & iuris dispositionem, canonicas sanctiones,aut decreta, à iudicéque eas exequente,seu vbi ius commune resistit,aut vbi iuris & de iure præsumptio adest, appellationi emissæ non deferendo, violentiam adesse dicatur.vbi etiam exactè de appellationibus friuolis. 369

CAPVT VII.

A sententia declarante, beneficium incompatibile vacasse,mandantéque prouidere personæ idoneæ;appellationi interpositæ an iudex Ecclesiasticus vim faciat,non deferens,procedénsque ad eius exequutionem. 376

CAPVT VIII.

A sententia,qua quis suspenditur,priuatúrve officio, vel à nominatione muneris, authoritate & vtilitate publici,siue authoritate tantùm;appellationi interiectæ regia Curia deferri an mandabit. 384

CAPVT IX.

Si in iudiciis priuilegiatis,seu aliàs inappellabilibus ratio appellandi sit in promptu, appellationi à sententia emissæ an iudex non deferens vim faciat. & ibi exactè quando appellandi ratio in promptu esse dicatur, præcipuè in prouisione beneficiorum, tam curatorum quàm simplicium. 387

CAPVT X.

De iure Regio patronatus,& an,& quibus casibus ab ordinario recusante instituere præsentatum per Catholicam Maiestatem, certante Regiæ coronæ ius patronatus minimè pertinere, appellationi interiectæ non deferendo, vis fiat. 411

CAPVT XI.

A prouisione beneficij siue curati, siue simplicis per superiorem facta iure deuoluto, appellationi non deferens,an iudex vim facere dicatur. 436

CAPVT XII.

A sententia lata in remedio adipiscendæ ex l.fin.C.de edicto D.Adrian. aliisve quibusuis possessoriis remediis, an & quando iudex Ecclesiasticus vim faciat, appellationi non deferens, & quid à sententia continente mixturam. 443

CAPVT XIII.

A sententia à iudice vt bono viro arbitrante, vel arbitrio iuris, vel in iis, quæ iudicis arbitrio regulato,vel etiam libero relinquuntur,seu etiam conscientiæ, potestati, eiúsve mero officio ; appellationi interpositæ non deferens vim an faciat. vbi etiam quid ab actibus,& sententiis negatiuis. 454

CAPVT XIV.

A sententiâ lata in criminalibus causis,an,& quibus casibus iudex non deferendo,violentiam facere dicatur,vbi etiam latè quid in notoriis,& quando. 463

CAPVT XV.

A sententia lata partim in fauorem alicuius, partim verò contra,à qua solus prouocauit, quatenus contra se erat, quoad cætera consentiens ; an pro partẽ acceptata transeat in rem iudicatam, ita vt à iudice eam exequente appellationi emissæ,non deferendum,declaretur, & quid in via executiua. 468

CAPVT XVI.

Tertiæ appellationi per aliquem emissæ à sententia seu articulo causæ,aut etiam à tribus conformibus,an,& & quando iudex Ecclesiasticus non deferens, vim faciat. 473

CAPVT XVII.

A non admissione seu reiectione appellationis emissæ super aliqua causa,ea puta;quia sunt tres conformes, vel aliàs est causa inappellabilis ; appellationi interiectæ iudex non deferens,violentiam facere an dicerent. 479

CAPVT XVIII.

A iudice deferente appellationi minimè deferendæ, seu etiam ab eo reuocante delationem, procedentéque ad suæ sententiæ executionem,seu ad vlteriora; appellationi interiectæ non deferens ; vim an faciat. & quid à declarante appellationem à diffinitiua desertam. 484

PARS

PARS QVARTA.

CAPVT I.

Præcepto, & expeditione executorialium, quídve in ea potiſſimum ſit ſeruandum,ſeu etiam ab earum commiſſione facta executori;an,& quando non deferens appellationi emiſſæ, vim commiſiſſe dicetur. 493

CAPVT II.

Quanto temporis ſpatio ſilentium executorialium vires ſeu minuat, ſeu penitus eneruet. vbi inter vtrumque ius, & regium redditur diſcrimen. 502

CAPVT III.

Executorum differentia quotuplex, & de ſingulorum lata demonſtratione, quando ab eis emiſſæ appellationi denegata delatio vim detegat.vbi quid ſit exceſſus,quotuplex, quomodo, quandóve proponatur, aut etiam probetur, aut ab eo quoties appellari licebit. 508

CAPVT IV.

Pro exequutoris exceſſus repoſitione, & appellationis cognitione, iudex quis competens adeundus. & an ab ordinario Eccleſiaſtico reponere volente exceſſum factum ab executóre Apoſtolico, ſeu alterius iudicis ſuperioris, appellationi interiectæ haud deferens, vim faciat: 527

CAPVT V.

Quid inter ſe diſtent quoad procedendi modum, exequutor ſpeciei certæ, & exequutor quantitatis, iuriſve incorporalis,aut executor facti,hoc eſt,compulſor ad factum præciſum.& an,& quando ab eis abſque citatione procedentibus, ſeu excedentibus emiſſæ appellationi minimè deferentibus vis fiat. 531

CAPVT VI.

Ab exequutore ſiue ſuæ perſonæ, aut commiſſionis, ſiue ſuperioris mandantis defectu, iuriſdictione, & poteſtate carente, & ad vlteriora procedente, appellationi non deferente;an,& quando vis fiat,& an is de huiuſmodi incompetentia cognoſcere queat. 540

CAPVT VII.

Ab exequutore reiiciente legitimas exceptiones executorialium exequutioni oppoſitas, & admittendas, ſeu etiam admittente reiiciendas;an & quando appellationi interiectæ vim faciat non deferens, vt qualiter excedat, cognoſcatur. 547

CAPVT VIII.

An,& quibus caſibus ab exequutore excedente,dum exequitur perſonas in executorialibus minimè nominatas,nec virtualiter comprehenſas;appellationi interpoſitæ non deferens vim faciat; & quales ij ſint caſus,ſpecificè monſtrantur. 561

CAPVT IX.

Ab exequutore exequutionem faciente in quantitate, ſeu rebus minimè in executorialibus nominatis, aut taliter comprehenſis;an & quando appellationi denegans delationem, vim commiſiſſe dicatur. vbi plurimi caſus adnotatione digniſſimi inſeruntur. 595

CAPVT X.

Ab exceſſiua fructuum, damnorum, expenſarum, intereſſe, pertinentiarum ac connexorum liquidatione, & taxatione facta per executorem;appellationi emiſſæ non deferendo, an vis fiat.vbi exactè quomodo hoc caſu ſimplex grauamen ab exceſſu cognoſcatur. 613

CAPVT XI.

Ab executore excedente de tempore ad tempus;an & quibus caſibus vbi ſinguli valde vtiles annectuntur)appellationi emiſſæ non deferens, vim faciat. 627

CAPVT XII.

Ab executore perperam ſententiam interpretante, appellationi emiſſæ an non deferens vim faciat. vbi late & vtiliter, quæ inter precandum præ oculis haberi debeant. 633

CAPVT XIII.

Ab executore ſententiæ ordinem præpoſterante, & omittente; an appellationi emiſſæ non deferens violentiam commiſiſſe dicatur. 644

CAPVT XIV. & VLT.

De effectibus repoſiti exceſſus, & an tertio rei poſſeſſori non citato, etiam clerico afficiat, & an fructus non expreſſos comprehendat. & an exceſſus totam vitiet executionem,vel is ſolus dumtaxat reponendus.& inſuper facta ſemel executione, ſi res iterum deueniat in poteſtatem condemnati, an aliæ exequutoriales nouæ requirantur. 652

TRACTA

TRACTATVS
DE REGIA PROTECTIONE
VI OPPRESSORVM
APPELLANTIVM.

EPILOGVS PROOEMIALIS.

CVM protectio, & subditorum defensio cum ipso sit simul Regno ab origine orta, ita vt Regni obiectum sit, & causa finalis [a]: Regnum siquidem propter protectionem vi oppressorum, non protectio propter Regnum, aut Regem creatum est à Rege Regum, & Domino dominantium Deo: ab ipsóque supremis Principibus temporalibus ita sit datum [b]: efficit, vt Vassallorum defensio prouidè meritóque proprium Regis officium dicatur [c], attributum naturale inhærens visceribus regiminis, & qualitas infixa ossibus, ac substantiæ diadematis, ita vt regimen, & protectio vnum sit effectum continens, indissolubile, & inseparabile, quæ nec à Rege tolli possunt, nec à regimine (cuius est anima) separari, nisi simul & cum Regno eradicetur [d]. quia de regalibus est in signum comperens supremæ potestatis, quam sequitur sicut vmbra corpus, & qualitas subiectum [e], quam protectionem omni iure, naturali [f], diuino [g], & positiuo, tam Canonico, quàm Ciuili [h], Rex supremus exhibere adstringitur vassallis oppressis, non solùm laicis, sed multo fortius ecclesiasticis personis [i], tum tanquam Dei Ministris, & maiori defensione indigentibus, non vtentibus materialibus armis, sed spiritualibus tantùm; nempe, lacrymis, ieiuniis, orationibus, carnísque maceratione, & sui ipsorum abnegationem, nec non modestiam & charitatem profitentibus: tum etiam, quia sunt pars populi, membra, & ciues Reipublicæ temporalis in ordine ad defensionem, & protectionem naturalem [k], cuius priuilegiis gaudent, & vt tales tenentur ad obseruantiam legis politicæ concernentis bonum publicum, ac vniuersam laicorum simul, & Clericorum vtilitatem seu conseruationem, non vi compulsiua, sed vi directiua dumtaxat [l], ad quorum defensionem, & protectionem ex debito officij & merito charitatis [m], & omni iure tenetur Rex, cuius manus murus est Ecclesiæ [n], pax Clericorum, salus populi, vita Vassallorum, caput subditorum, tutor Reipublicæ & præsidium Christianæ Religionis [o]: ad ipsum igitur omnes promiscue, tam Clerici, quàm Laïci necessitate adstricti, & vi oppressi pro auxilio & defensione naturali meritò confugiunt [p], vt propulsetur tollatúrque & leuetur violentia sibi illata à iudice ecclesiastico, denegante legitimæ appellationi delationem, suámque sententiam indebitè, & iure reluctante exequente, suis bonis spoliante appellantem, carceréque, & censuris inquè plectente. vsurpãdo superioris iurisdictionem, & priuando oppressum naturali defensione; ne possit ad superiorem recurrere pro medela suæ iniquitatis, & iniustitiæ [q]. quia quemadmodum ipsi appellanti omni iure præcipuè naturali sit permissum, ac licitum propulsare violentiam & resistere iudici exequi volenti violenter & de facto contra ius suam sententiam [r]: multò fortiùs sibi licitum erit, imò vrbaniùs faciet, ad Principem Supremum recurrere [s]; qui absque vllo scandalo violentiæ resistat, præstet auxilium & defensionem naturalem, cuius proprium officium est; ex hoc enim recursu ad Regem nullatenus infringitur libertas ecclesiastica, prout nec indirectè in minimo diminuitur, nec impeditur ecclesiastica iurisdictio, sed imò potiùs augetur, & ampliatur [t], cùm finis huius charitatiui subsidij, & Regij recursus in totum directè tendat, ac etiam præcipuè in eius conseruationem, vtilitatem & authoritatem

a *Dixi latè c. 1. hac p. 1. à n. 44. & à n. 53. 95. & c. 2. a n. 26. cum seqq.*

b *c. 1. præludio 1. à n. 40. v. quæ ad fi. præludy.*

c *à num. 92. in d. cap. 1.*

d *d c. 1. à n. 53. & sub n. 85. & n. 97. & à n. 310. & c. 2. à n. 37. cum pluribus seqq. & sup.*

e *cap. 1. n. 97. & cap. 2. à n. 32. & ibi jum.*

f *Agitur in d. c. 1. à n. 78. præludio 3. per totum, & præcipuè à n. 79. & 88.*

g *à num. 95. cum seqq. ibidem.*

h *d. cap. 1. à n. 96. cum plurib. seqq.*

i *1. d. c. 1 prælud. 2. à n. 57. & à n. 70.*

k *d. cap. 1. à n. 58. cum aliis pluribus in d. præludio 2.*

l *latè diximus d. c. 1. à n. 59. vsque ad n. 60.*

m *à n. 95. ibid. & n. 84. & 88.*

n *d. c. 1. à n. 70. & 75.*

o *De omnibus iis attributis latè in d. c. 1. præludio 2. à n. 70. vsq ad 77*

p *Disputatur in c. 2. à n. 6.*

q. *Latè præludio 4. d. c. 1. à n. 181. & seqq. & de supradictis præludio 3. num. 84. &*

tem, debitus ſuperiori eccleſiaſtico honor deferatur; ne vilipendatur ex impedimento curſus negotiorum ad Sedem Apoſtolicam, vtque omnia conſeruentur in eodem ſtatu, quo reperiuntur tempore prolatæ ſententiæ (appellatione legitima pendente, & iurisdictione iudicis ſuſpenſa) ne pax publica turbetur, & bonum publicum detrimentum patiatur. Ex quo colligitur, quòd ipſe iudex eccleſiaſticus eſt qui iuriſdictionem impedit vilipendit, atque infringit iuriſdictionem eccleſiaſticam, qui cùm ſuam habeat ſuſpenſam, velit ſuperioris vſurpare, eáque abutendo vlteriùs contra omnia iuris canonici, & Sanctorum Patrum decreta, nec non œcumenica concilia attentare, vi opprimendo; ad hoc enim exhibendum regium auxilium, & præbendam protectionem vi oppreſſo Rex nullatenus aliquo vtitur veſtigio, ſeu vmbra iuriſdictionis [b], ſed ſub meris limitibus defenſionis naturalis continetur. nihil enim in huiuſmodi cognitione reperietur iuriſdictionale, quia eſt nuda poteſtas, naturalis defenſio, auxilium politicum, œconomica tuitio, permiſſa facultas, & licita vis, charitatiua protectio, propugnaculum violentiæ, aſylum vi oppreſſorum, tutus acceſſus, legitimus recurſus, vis protectiua, ac propulſiua, qua vis iniuſta à Principe Supremo propulſatur, atque repellitur [c]; cuius proprium officium eſt, vi oppreſſos liberare, de facto quidem nullo iuris, ſed iudicij ordine ſeruato: ſed extraiudicialiter per rei euidentiam [d] cuncta celeriter expediuntur [e], cùm Principes & eius ſupremi Senatores non cognoſcant de iuſtitia, aut iniuſtitia grauaminis, & ſententiæ [f]; ſed dumtaxat de natura, & qualitate appellationis: an legitima ſit, & à iure permiſſa, talis, vt vtrumque retineat effectum deuolutiuum, & ſuſpenſiuum [g], præſtétque iudici impedimentum vlteriùs in cauſa procedendi, ad illúmque dumtaxat finem: vt tollatur violentia facta ab ipſo iudice violenter exequendo, & attentando [h]. Interímque dum recurritur ad ſuperiorem pro iuris remedio, conquieſcat in cauſa, donec ſibi illam vlteriùs remittat [i], vel aliter ſuperior de iure cenſeat, cui tota cognitio ſuper eadem cauſa tam circa legitimitatem, admiſſibilitatem, vel repulſionem appellationis, quàm ſuper iuſtitia negotij principalis reſeruatur [k], nullo habito reſpectu ad decretum tribunalis Regij, directum inferiori, quo ſiue dictum ſit, vim non fieri in exequendo, ſiue aliter, quia tale decretum reſpectu ſuperioris nihil adſtringit [l], cùm imò in eius fauorem potiùs latum ſit, vt liberè, & abſque inferioris impedimento, queat in cauſa procedere, & dumtaxat ad illum effectum cellerrimam illam Senatus adhibet extraiudicialem cognitionem, (duraturam momento [m]) ex actorum originalium [n] (quæ geſta fuiſſe appareant ab eccleſiaſtico) & non aliorum quorumlibet [o] inſpectione, quantumuis legitimorum; non enim tale decretum etiam illius articuli violentiæ reſpectu, facit inſtantiam, nec tranſit in rem iudicatam, ſed retinet propriam naturam actus extraiudicialis [p]. Aliter enim dicere, foret abſurdum, & attribuere iuriſdictionem regio recurſui, qui nullo modo iuriſdictionis, aut iudicij capax eſt, nec illa vllo modo indiget, nec ſubiecta materia illam patitur, nec ratione materiæ, nec ratione formæ [q]. Ratione materiæ, quoniam admiſſibilitas, vel non admiſſibilitas appellationis, quatenus tangit iudicem à quo, eſt quid facti, cuius cognitio iuriſdictione non eget, nec circa hoc declaratio inferioris parat partibus præiudicium, nec tranſit in rem iudicatam, quo minus iudex ſuperior de appellatione cognoſcens; queat prout ſibi de iure viſum fuerit, reuocare [r]; & ita de hoc decreto tribunalis iudicandum eſt, quoad iudicem ſuperiorem, ac ſi de facto ab ipſo geſtum ſit iudice inferiori; ceſſante recurſu, & regio decreto, maximè cùm ipſi faciendum ſemper remittat regius Senatus, ac inſuper quoniam repoſitionem attentati, & eorum, quæ geſta fuere appellatione pendente, non eſt neceſſaria iuriſdictio [s], ſed factum ſufficit iudicis attentantis, iuriſdictione carentis, mediante legitima appellatione ab eo interiecta. tum etiam quia Principibus temporalibus Chriſtianis protectio Clericorum, & Eccleſiæ commendata eſt à Deo, Summíſque Pontificibus, & ſic non iuriſdictio [t], cui enim commendata eſt alicuius protectio non intelligitur conceſſa iuriſdictio in eum, ſed defenſio ab oppreſſionibus dumtaxat. Hæc ſiquidem poteſtas in tollenda vi conſideratur in Principe, ac in tutore, cui minor non ſubeſt iuriſdictionaliter, ſed quoad defenſionem, & protectionem nudam [v], in Patre reſpectu filiorum, in Domino reſpectu famulorum, quorum eſt poteſtas abſque iuriſdictione [x]. Ratione formæ etiam hæc cognitio per viam violentiæ dicitur extraiudicialis, & abſque veſtigio ſeu vmbra iuriſdictionis à ſui principio vſque ad ſui finem; etenim ad ſimplicem oppreſſi libellum querimonialem, non criminalem (quia nec in punitione, ſed nuda protectione, & naturali defenſione concludit [y]) permiſſum tàm clerico, quàm laico [z]: expeditur prouiſio ordinaria [aa], quæ certè quædam monitio eſt directa iudici, vt iterum cauſa meliùs conſiderata, informetur de natura & qualitate appellationis, cui, legitimam ſi reperierit, deferat, atque poſt eam, aut intra tempus ad appellandum geſta reponat [bb]. quod ſi ſecus putarit, proceſſum mittat originalem, integrum, & ſine diminutione [cc], ex cuius

ſupr.
r *d.c.1.à n.85.*
ſ *Ibidem à n. 90.*
t *Ibidem à n.149. & à n.239. & n. 306. & à n. 354.*
u *à num.238. & 242.*
a *Ibidem à num. 723.*
b *d.c. præludio 5. per totum à num. 193. cũ ſeqq. vſque ad fi. & c.2.à principio cũ plurib. numeris ſeqq. vbi multa ſcitu dignißima.*
c *De iis recurſus cognominibus & qualitatibus c. 2. n.3.*
d *c.2.à n.95.*
e *Prout clarè apparet ex modo procedẽdi appoſito in c.2.à principio, vbi ſæpe diximus à n. 121. n. 130. & 104.*
f *d.c.2. à n. 104. & à n. 121. & à n.180. cum ſeqq.*
g *Vt in locis proximè citatis ad n. 180. & à n. 217.*
h *d.c.2. à n.186. cum ſeqq.*
i *n.198. & ſupr.*
k *à num. 183. & 188. & à n.190. vſque ad n. 198. & c.8 à n.38.*
l *ibidem à n.194. & eadem 1.p.c.8. à n.41. & ſurſum.*
m *d.c.2.à n.104. & ſeqq. & n.91. & n.198. & ſupr.*
n *c.2.à n.95. cum plurimis ſeqq.*
o *Ibid.à n.120.*
p *Loco citato à n.191. & eadem 1.p.cap.8.à n.28. cum multis ſeqq.*
q *d.cap.2. latè à n.202.*
r *cap.1. à n.211. cum multis ſeqq.*
ſ *d.c.1. à n.218. & c.2.à n 87. & latiùs 1.p.c.3.à n. 10. vſque ad n.23.*
t *Exactè probatur in d. c.1. à n. 205. cum ſeqq.*
u *c.1.à n.203.*
x *c.1.à n.278. & ſuprà.*
y *d.c.2.à n.54. & ſurſum.*

cuius inſpectione manifeſtè & notoriè detegitur violentia iudicis [a], quia quod ex eo apparet, notoriè apparere dicitur [b]. hæc enim actorum exportatio cùm fiat ad Curiæ inſtructionem, ad animíque ſui motum informandum, iure dicitur extraiudicialis cognitio [c], in qua nullius requiritur citatio [d]; quæ violentiæ probatio aliter deducenda non eſt, nec vllo pacto à Senatu Regio admittenda [e], & eadem ordinaria intimatur parti non in vim citationis [f], quia illum non arctat, nec cauſa citationem requirit [g], quia nullius allegatio, exceptio, teſtiúmque repulſio admitti poteſt [h]; ſed vtriuſque partis iuſtificatio ex actis geſtis iam coram eccleſiaſtico iudice detegenda eſt, quod parte abſente rectè geri poteſt; ſed eſt quædam certioratio, & monitio extraiudicialis [i], & priuata, vt ille certus ſit de traductione, & exportatione proceſſus ad Curiam, vt ſi ſua putauerit intereſſe, poſſit (ſi velit) ad eandem Curiam coïre, [k] quæ certioratio, & monitio adeò extraiudicialis eſt, vt etiam à iudice carente iuriſdictione, & aliàs incapace, reſpectu certiorati licitè geri poteſt [l]: proceſſúſque cùm ad Senatum perueniat, ſtatim, & abſque aliqua dilatione inſpicitur, ex eóque certiorantur Senatores de natura, & qualitate appellationis, an habeat vtrumque effectum, vel non [m], (ſecundùm quæ nos accuratè per varias quæſtiones in diſcurſu huius tractatus, vbi plus centum, & quinquaginta quæſtiones, à nemine tactæ diſputantur) ex quo detegitur violentia, quia ſi appellatio ſuſpendat, vt legitima eius iuriſdictionem, violenter exequitur, & attentat in procedendo. quare appellatio ipſa eſt præciſum, & neceſſarium principium ac fundamentum huius Regij recurſus [n]. quia vbi deficit, non poteſt cadere nec appellationis delatio, nec delationis negatio, nec attentata exequutio, & per conſequens deficit violentia, ſuper quibus fundatur, cuius mediante non aliter, regia protectio inuocatur, & auxilium exhibetur. Et licèt in exequutione & attentato conſiſtat perfecta vis [o]; tamen ad huiuſmodi recurſum, regiam protectionem, & defenſionem naturalem inuocandam, ſufficit timor ipſius exequutionis & attentati [p], quiſatis euidenter detegitur ex denegata delatione legitimæ appellationi, quia ex eo animi deliberatio cognoſcitur, quæ ſola facit licitam defenſionem & propulſionem violentiæ [q], ſícque pars eſt, principium, & præparatio ad perfectam violentiam, & tandem proceſſu inſpecto multifariam decernunt Senatores, vel vim feciſſe, vel vim non feciſſe iudicem eccleſiaſticum, vel aliter ſecundùm ſtatum proceſſus, & quod ex eo iuſtiùs queat colligi [r], expeditur prouiſio, quam iudici eccleſiaſtico intimatam ſtatim (prout iaceat) adimplere, & obedire tenetur cum effectu [s], non verbaliter tantùm [t], aliàs expeditur oppreſſo ſecunda iuſſio cum comminatione amiſſionis, originis & bonorum temporalium [v], quæ comminatio & mulcta exequitur in eum; ſi vlteriùs proteruus fuerit & inobediens [x]; cùm eccleſiaſtici teneantur, omninò obtemperare mandatis Principum [y]. Quod ſi huiuſmodi pœnarum comminatio Principi permiſſa non fuiſſet: inutilis foret regij recurſus inuocatio, quia rarò aut nunquam deſiſteret iudex à ſemel illata violentia [z]. Quare cùm ſit penitùs neceſſarium, ad conſequendum permiſſum & ſalubrem finem huius cognitionis & defenſionis naturalis; Principi per conſequens intelligitur conceſſa [aa]; tum quia ſecundùm Philoſophum natura non debet eſſe deſtituta remediis ad ſui conſeruationem [bb], tum etiam quia Chriſtus verus Deus, cuius opera perfecta ſunt, imò & quilibet prudens gubernator, qui committit vices ſuas alicui, vel ſuam poteſtatem delegat; conſequenter dat poteſtatem ad omnia, quæ neceſſaria ſunt ad illum finem perfectè conſequendum [cc]. Hic inſuper regius recurſus, dum prouenit ex viſceribus, origine, & fonte perenni & incommutabili iuris naturalis, quo vim vi repellere licet; quatenus eſt vera defenſio, & nuda protectio: ſi ſub limitibus legitimæ & naturalis defenſionis contineatur, atque cum moderamine inculpatæ tutelæ exerceatur [dd]; nec repugnat diſpoſitioni Concilij Tridentini [ee], nec Bullæ in Cœna Domini [ff], imò ſeruata forma miro modo inuenta, ab vrgenti neceſſitate, & eminenti periculo [gg]; ſtatim vt meum & tuum fuit inter homines introductum, & per immemorialem conſuetudinem [hh] mixtam Clericorum, & laicorum à vi oppreſſis conſeruatam [ii]: à pluribus Rotæ deciſionibus approbatus hic recurſus eſt, & licitè iudicatus [kk]. imò Martinus V. Pontifex Maximus anno ſui Pontificatus 12. expreſsè per Bullam declarauit ad inſtantiam Regis Francorum; hunc legitimum caſum protectionis & cognitionis per viam violentiæ, eſſe præſeruatum à Bullarum cenſuris, quibus innodantur iudices ſeculares cognoſcentes de cauſis clericorum [ll]. ac inſuper præſeruata intelligitur conſuetudo immemorialis [mm], quæ ſuper hoc ſtiterit; quia potiùs declaratiua eſt iuris naturalis, quàm noui iuris inductiua

a *Ibid. latè à n.* 46. *vbi diſputatur.*
b *Ibid à n.* 82. *& ſeqq.*
c *Ibid. à n.* 89 *ibid.*
d *Exactè tractatur hac* 1. *p. c.* 2. §. 2. *per totum, & c.* 8. *per totum.*
e *d. c.* 2. *à n.* 95. *cum pluribus ſeq.*
f *Ibid. à n.* 110. *& 3 p. c.* 9. *à principio & per plures columnas.*
g *c.* 1. *præludio* 5. *fundamento* 4. *à n.* 215. *& c.* 2. *à n.* 137.
h *Latè d c.* 2. *à n.* 137. *& ſeqq.*
i *Ibid. à n.* 110. *cum ſeqq. & ſupr. & 1 p. c.* 3. *à n.* 29. *cum multis ſeqq.*
k *c.* 2 *à n.* 129. *& ſeqq.*
l *Ibi. à n.* 139. *& ſeq. ſum.*
m *d. c.* 2. *nu.* 140.
n *d. c.* 2. *à n.* 119. *cum ſeqq.*
o *Ibid. à n.* 133.
p *Ibid. à n.* 131.
q *d. c.* 2. *à n.* 180. *& ſeqq.*
r *Ibi. à n.* 64. *cum aliis pluribus.*
s *Latè tract. in* 1 *p. c.* 6. *à prin. & præcipuè à n.* 11.
t *d. c.* 6. *à n.* 12. *cum multis ſeqq. & c.* 1. *n.* 191.
u *diximus in d. c.* 6. *à n.* 17. *& ſeqq.*
v *Decretorũ formulæ, quibus iuxta caſuum varietatem vtitur Senatus, plenè & fideliter ſunt deſcriptæ in d. c.* 2 *à n.* 199. *vſque ad n.* 230. *& inferius*
x *d. c.* 2. *à n.* 263. *& ſeqq.*
y *Latiſſimè hac* 1. *p. c.* 2 §. 1. *per totum.*
z *c.* 2. *à n.* 63. *cum multis ſeqq.*
aa *Dixi exactè d. c.* 2. *à n.* 273. *& ſeqq.*
bb *Ibid. à n.* 267.
cc *Ibid. à n.* 285. *cum multis ſeqq.*
dd *Eodem c.* 2. *à n.* 289. *vbi latè probatur.*
ee *à n.* 297. *Ibidem à num.* 293. *& ad propoſitum multa ſuperiùs & infrà per multos numeros.*
ff *c.* 1. *à n.* 243. *cum multis ſeqq. & c.* 2. *à n.* 6. *cum aliis & à n.* 285.
gg *De quo c.* 1. *à n.* 28. *cui reſpondetur ibi à n.* 222. *cum eqq.*
hh *De qua d. c.* 1. *n.* 30. *cui ſatisfit à n.* 232. *& à n.* 309. *& c.* 2. *à n.* 280.
ii *c.* 2. *à n.* 19
kk *c.* 1. *à n.* 121. *cum multis ſeqq. &*

ctiua [a]. Et eodem modo satisfit cunctis difficultatibus, quæ in oppositum refragantur, vt procedant in Principe, & iudice temporali procedente cum iurisdictione & in forma iudicij in causis Clericorum, illam vsurpante, & perturbante: non tamen in hoc charitatiuo subsidio, nuda defensione, & protectione naturali [b], in qua siquis (suadente diabolo) legitimos defensionis modos excesserit, sciat, se statim incidere in Censuras Bullæ in Cœna Domini, prout expressè declarauit Rot. Romana [c], & ex eadem Bulla clarè detegitur. quod nimirum est, cùm in re hac defensio naturalis, & Bulla Cœnæ Domini confines sint, & vtramque vnus limes diuidit, scilicet; legitimitas, & debitus protectionis modus, quo sublato, vnum fit contiguum [d]. Qui quidem regius recursus per viam violentiæ illatæ ab ecclesiasticis iudicibus non solùm in his Hispaniarum Regnis practicatur, sed & in cunctis Catholicæ religionis & Christianæ Reipublicæ ditionibus vsitatus est [e], nullibi tamen melius ac perfectius tractatur, sicuti nec tractari potest isthæc materia violentiæ, quàm in regio Senatu Galleco, vbi summa perfectione, & cur ositate, tum ob magnam harum causarum frequentiam, cursum & experientiam, tum ob continuum & perpetuum laborem Senatorum, & aduocatorum ventilatur, & accuratè discutitur, prout in dies testantur Senatores, qui ibi adfuerunt, postmodúmque Cancellarias, & Consilia suprema occupant nunc, & retro. & ob id mirabiliter ibidem scitur, ac digestum reperitur vniuersum ius Pontificium. Sine quo igitur recursu magnas turbationes, iniurias & scandala tota respublica vniuersalis pateretur, valde vtilis & saluberrimus in vniuersum dictus, si cum moderamine inculpatæ tutelæ (hoc est, salua semper in omnibus reuerentia sanctæ Matris Ecclesiæ) præbeatur [f]. Caueant igitur supremi Senatores, ne prætextu potestatis licitæ atque permissæ; in reprobam & prohibitam censuris innodati incidant, cuius causa plerique infelices successus & exemplaria horrenda in sacris literis nobis referuntur, vt in 1. Regum cap. 22. quo legimus de Rege Saül, qui occidi fecit Achimelech, & alios octoginta quatuor Sacerdotes, ac etiam se intromisit in officio Samuëlis Sacerdotis, faciendo sacrificium in Galgala, postmodum infelicem finem obtinuit 1. Regum cap. 13. & de Rege Ozias legitur Paralipomenon 2. cap. 23. relato *in cau nos si. 2. quæ f.* 7. qui cùm voluisset vsurpare Sacerdotij officium, quod exercebat Azaras; lepra percussus fuit, & de Deo maximo fur. Consult dicitur, fuisse reuelatum cuidam Eremitæ (vt post Angel. & alios Didac. Perez *in l.* 17. *tit.* 3. *lib.* 1. *ordi. col.* 144.) esse ad inferos damnatum, eo, quòd non faueret Christianæ Religioni. Varia etiam exempla congerit Bobad. *in polit. lib.* 2 *c.* 18. *à num.* 8. Contineantur igitur iudices in potestate permissa, scilicet; vbi dumtaxat violentiam notoriam ex actorum inspectione reperierint. & vnum denique sciendum; quòd licèt vis variis modis applicetur; tamen violentia propriùs quadrat oppressioni factæ à iudice litiganti, iuxta ea, quæ latè congerit Card. Tusc. *practic. conclus. littera V. conclus.* 214. *à n.* 1 *& per totam, tom.* 8.

contra ipsam argumenta à n. 32.

ii *Ibidem late à num.* 140.

kk *Referuntur plures in d. c.* 1. *à n.* 145. *&* 2. *à n.* 13. *vide etiam n.* 31. *in d. cap.* 1. *& iterum à n.* 234 *cum seqq. vbi plurima alia recensentur.*

ll *c.* 1. *n.* 291. *& à n.* 175. *vsque ad num.* 298.

mm *d. c.* 1. *à num.* 154. *&* 314.

a *Ibidem à num.* 122.

b *d. c.* 1. *à n.* 324. *& apparet ex responsione ad argumenta, & quæ à n.* 222. *cum multis seqq.*

c *c.* 1. *præludio* 5. *à n.* 220. *& c.* 2. *à n.* 6. *& plurib. in locis eorumdem capp. & præcipuè in c.* 1. *in responsione ad* 3. *argum. n.* 254.

d *d. c.* 2. *à n.* 15.

e *Et de singulis adnotauimus c.* 1. *à n.* 154. *vsque ad n.* 174.

f *c.* 2. *à num.* 1. *& seqq. & c. præludio* 4. *& pluribus aliis locis, vt superiùs hoc proœmio adnotaui.*

TRACTA

TRACTATVS DE REGIA PROTECTIONE VI OPPRESSORVM APPELLANTIVM.

PARS PRIMA.

CAPVT I.

Quæ sit supremi Principis potestas, quónam iure sustineri valeat in adimenda vi à iudicibus Ecclesiasticis illata, & de eius origine & principio; vbi plura fundamenta (tum vtilia, tum protectionis iustificationi omnino necessaria) inseruntur, hactenus à nemine considerata.

SVMMARIVM.

Recursus ad Regem seu Senatores regios pro euitandis violentiis ab Ecclesiasticis iudicibus extortis, in triplici esse differentia tradit Author.n.1.

Recursus ad Regem seu Senatum Regium pro retentione Bullarum Apostolicarum in derogationem patronatus regij, seu laicorum, & naturalitatis iuris, ab exteris seu naturalibus impetratarum fit.n.2.

Recursus ad Regem & Senatum quoties Ecclesiasticus de laico, & causa profana cognoscere vult, quo casu auto de legos *decernitur.n.3.*

Casus Mixti fori, & quibus laicus iudex de Ecclesiasticis, vel Ecclesiasticus de laicis cognoscere possint, remissiuè. num.4.

Recursus ad Regem & Senatum, quoties iudex Ecclesiasticus vim fieri proponitur non deferens iustæ & legitimæ appellationi, fit.n.5.

Recursus pro violentia in non deferendo appellationi iustæ, est casus intactus dubias continens quæstiones, non tactas, & alias non hucusque secundùm recursus istius naturam applicatas.n.4.

Authoris institutum præcipuum est de hac tertia violentiarum specie tractare.n.7.

Nullus hucusque nec Iurista, nec Theologus materiam tangens definit in errore inueniri siue in principiis, siue in terminis, vel natura huius cognitionis.n.8.

Ea quæ domi fiunt, malè probantur per eos, qui à domo abfuerunt.ibidem.

Opus in sex diuidit partes Author.n.9.

In prima parte agitur de materia & forma huius recursus, iustificatione, modo & stylo procedendi, & de his, quæ ad Senatum non trahuntur.ibidem.

In secunda parte de violentiis quæ contingunt in denegata delatione appellationis ab interlocutoriis.n.10.

In tertia parte tractatur de violentiis appellationis denegatæ à diffinitiuis, & in 4.parte de violentiis appellationis negatæ in executiuis, & executoribus, & eorum excessibus.n.11.

In 5.parte de iusta Bullarum retentione, & quibus casibus locum habeat, & de violentiis admissis per conseruatores, siue in procedendo, siue in non deferendo iustis appellationibus, & de violentiis tangentibus processus, & executiones executorum Apostolicarum grattarum.n.12.

In 6.parte variarum & practicabilium quæstionum resolutio tangentium materiam de qua Author, continetur. num.13.

Verb.l.36.titul.5.lib.2.recop. notantur, & explicantur. num.14.

Hoc c.1. ad iustificationem tantùm huius recursus pertinet, non ad modum procedendi. de quo c.2. Author scribit.n.15.

Iure & consuetudine est attributa facultas & potestas Regibus Hispaniæ propulsandi violentias, & tollendi oppressiones à iudicibus Ecclesiasticis factas.n.16.

Doctores materiam attingentes refert Author.ibid.

Sex annis ante Ceuallos Author hæc scripta habebat. num.17.

Ter eandemmet materiam transcripsit Ceuallos.ibid.

Huius Scripturæ testimonium quo tempore agitata sit inuocat Author.n.18.

Doctores licèt iustificationem huius recursus pertractauerint: non tam amplè quin plura necessaria, & à quibus tota dependet radix potestatis, omiserint.n.19.

Quæstiones (quibus specialiter casibus violentiam adesse cognoscatur) Authores omnes omiserunt, quas nimio labore, & doctissimorum suasione Author deuoluit.n.20.

Ceuallos licèt aliquot violentiæ casus tetigisset; tamen ad casus de autos de legos, *dumtaxat, quos Author ad plures allegatos Doctores superiùs remisit, eósque hìc omittit, noua inducens.n.21.*

Scriptores debent apes imitari ex authoritate Senecæ. ibi num.22.

D.l.36. recop. declaratur, vt non sit noui iuris inductiua. num.23.

Qui declarat nihil noui facit, sed rei existentiam demonstrat.n.24.

Princeps secularis non potest legem promulgare circa Ecclesiasticas personas, aut res spirituales, sed in corroborationem iuris Canonici, & naturalis secus.n.25.

L. Regia disponit in auxilium iuris Canonici, prohibentis violentas oppressiones ibidem.

Rex Hispaniæ est supremus Princeps non recognoscens Superiorem, nec Imperio subest.n.26.

Assertioni Regis Hispaniæ standum est, cùm probet in facto proprio. ibidem.

Assertio Principis maximè in antiquis probat, etiam in præiudicium tertij.n.27.

Doctori asserenti consuetudinem, credendum est. ibid.

Contraria quæ impugnant supremi Regis potestatem tollendi violentias ab Ecclesiasticis factas, referuntur.n.28.

Concil.Trid.sess.25.c.3.verba narrantur. ibid. circa hunc regium recursum.

Concil.Trid.sess.25.c.20.notatur.n.29.

Bullæ in Cœna Domini declarantur verba tangentia violentiarum recursus.n.30.

Locus Sedis ad intellectum dictæ Bullæ traditur.n.31.

L. Regia refertur,asserens consuetudine immemoriali competere Regi potestatem tollendi violentias.n.32.

Consuetudo immemorialis habet vim tituli & priuilegij, quando non constat de iniusto,seu invalido principio.ibidem.

Iuris Canonici decreta disponunt, vt causæ clericorum, siue rebus suis temporalibus & spiritualibus,ad seculares iudices non trahantur.n.33.

Mala fides videtur considerari in Principe, & Senatoribus cognoscentibus per viam violentiæ contra decreta Canonica.n.34.

Laicus possidens spiritualia semper præsumitur esse in mala fide.ibidem.

Consuetudo immemorialis non habet effectum vbi datur mala fides.ibidem.

Cõsuetudo præiudicialis statui Ecclesiastico,& cõtra libertatẽ Ecclesiæ,omni iure prohibita, & reprobata est.n.35.

Consuetudo immemorialis non suffragatur, vbi datur in præscribente incapacitas.n.36.

Laicus non se intromittit in spiritualibus,& eis annexis nisi de licentia Pontificis, & in casibus à iure concessis expresse.ibidem.

Lex,consuetudo,seu statutum regulatur à potestate inducentis consuetudinem.n.37.

Laici non possunt inducere legem aut consuetudinem contra Clericos ex defectu potestatis, & iurisdictionis. ibid.

Consuetudo merè ciuilis non potest Clericos ad obseruantiam astringere. ibidem.

Immemorialis facit præsumere priuilegium præcessisse, & Principem concessisse.n.38.

Priuilegium sponte concessum à Principe, potest illud reuocare.ibid.

L. Regiam 36.recop.nerosè defendit Author,& iuris naturalis esse declaratoriam affirmat,iure etiam diuino & Canonico fundatam.n.39.

VIAS tuas Domine demonstra mihi, & semitas tuas edoce me : dirige me in veritate tua : & doce me : Psal. 24. Huius recursus, & Regiæ protectionis extraiudicialem, & extraordinariam cognitionem (tot summa difficultate casuum diuersorum frequentiæ respectu innodatam, & inuolutam)vsibus supremi regiminis, ad obuiandas iudicum
Nu. Ecclesiasticorum violentias,attributam, & à necessitate
1. miro modo inuentam, in triplici esse generica differentia,reperio.

Primo enim modo aditus, & recursus conceditur ad Principem,eiúsque suprema tribunalia, pro Bullarum legitima detentione, quæ in derogationem iuris Regij patronatus,aliorúmque laicorum.ac naturalitatis iuris, extra summi Pontificis voluntarem,siue ab exteris, siue
2 à Regnicolis impetrantur,ne illis vtantur, donec(præmissa legitima ab eisdem supplicatione) summus Pontifex meliùs de veritate informatus quid senserit,quíd-ve voluerit, aliud prouiderit,de qua violentiarum specie variis quæstionibus,& difficultatum resolutionibus ornata,inferiùs ampliſſimè egimus, in 5. parte à cap 1. cum sequentibus.

Secundo modo, iste patet aditus, & salubre refugium ad supremam Maiestatem;quoties iudex Ecclesiasticus mittens falcem in messem alienam, de merè laico,re simul merè profana cognoscens; Regiam tempo-
3 ralem iurisdictionem vsurpat, propriæ limitibus non contentus,quod querelam *de auso de legos*, practici vocant, de qua violentiæ specie cùm Doctissimus Castel. à Bobadilla in sua politica,*lib.2.cap.17.& 18.* latissimè etiam per Martam, *tract de iurisd. 2.p.per tot. & etiam 3.& 4.ac per totum tractatum*,qui alios plusimos refe-
runt,præcipuè Bobadilla,qui cuncta cumulans, infinitos penè casus congessit, tum mixti fori, tum etiam &
4 quando,inter personas, seu res ecclesiasticas laicus iudex cognoscere potest, aut Ecclesiasticus inter laicos, exactissimè docteque tractauit; ita vt vix aliquid in huius articuli materia,desiderabis; quin eius resolutionem apud illum summa casuum quorumlibet distinctione reperies, quapropter vt iustissimè excusatus ad eum te libentissimè remitto, quia ampliùs non tracto, videremur etenim iam tacta transcribere, & alienos labores surripere,quod à lectoris auribus abhorret, & docto viro alienum est, sed nouas difficultates subuertere & alterare.

Tertio, & frequentiori modo, ad Regem, & eius
5 tribunalia suprema recurritur per hanc viam violentiæ; quoties iudex Ecclesiasticus vim facit non deferens appellationi legitimæ, & iure Canonico approbatæ, interdum ea spreta,superioris, & summi Pontificis iurisdictionem contemnens, contra ius exequitur,partes spoliando, & appellantem excommunicatione violenter plectendo, quæ violentiarum, & recursus species quàm vtiles, & practicabiles quæstiones, quàm
6 ingentes difficultates complectatur, siue quia quamplurimæ à Doctoribus sunt omissæ, & intactæ (vt in discursu huius tractatus videbimus)siue quia tactæ violentiarum principiis,regulis & naturæ non sunt applicatæ,& coæquatæ, nemo qui vel iudicando,vel patrocinando supremis tribunalibus indies assistit, ignorare
7 potest;cuius præcipuus hic erit sermo noster, & vtilissimus summéque necessarius tractatus, cuius materiam (loquendo moraliter) impossibile est, vt alius quantumuis doctus vir, quàm qui longo vsu,& casuum frequentium expertus,in supremis tribunalibus continuè versatus militauerit; tractare possit, eiúsque ingentes difficultates, & naturam explicitè callet,prout experimento quotidie cognouimus. Vix etenim aliquis extra Senatores, vel aduocatos Regalium tribunalium (vbi duntaxat hæc materia violentiarum cuditur, &
8 versatur) eam attigit, siue Theologus, siue Iurista, quin,vel in terminis,vel in principiis, & natura errarit, ac defuerit;eorum enim, quæ in domo fiunt,domi non stantes,quomodo legitimè testes esse possunt?

Hunc igitur nostrum tractatum (vt cum distinctio-
9 ne, & summa claritate procedatur) in sex partes diuidere,melius, ac commodius censui. In prima enim tractatur de materia, & forma huiusmodi violentiarum recursus, hoc est, de eius iustificatione, de qua in hoc cap.1.& de modo,formáque, & stylo procedendi,& de difficultatibus,circa processum oriundis, ac de iis,quæ ad suprema prætoria non vehuntur per hanc viam
10 violentiæ à capite secundo,& sequentibus. In secunda tractatus parte agitur de violentiis, quæ contingunt in denegata delatione appellationis emissæ præcipuè ab interloquutoriis.

In tertia autem parte tractatur de violentiis contin-
11 gentibus in denegata delatione appellationis, præcipuè à diffinitiuis. In quarta autem discutiuntur violentiæ tangentes denegatam delationem appellationis ab exequutorialibus, exequutoribus, & eorum excessibus, materia quidẽ subtilissima,& nimis practicabilis, præcipuè in tribunalibus superioribus,dilucidè tractata. In
12 quinta autem parte agitur (vt superiùs dixi, ad principium)de iusta Bullarum retentione, & quibus casibus locum habeat, ac etiam de violentiis admissis per iudices conseruatores, siue in procedendo, siue in non defendendo, iustis appellationibus; ac etiam de violentiis tangentibus processus, & exequutiones exequutorum Apostolicorum gratiarum. In sexta autem & vlti-
13 ma huius tractatus parte, variarum ac practicabilium quæstionum resolutiones annectuntur, quæ materiam tangunt,& tractatum perficiunt,illúmque & vtilem, & illustrem reddunt.

Et

Et pro totius operis introductione, vt clariùs cognoscatur,& iustificationis detur fundamentum ; præmittenda sunt mirabilis legis Regiæ 36 *tit.* 5 *lib.* 2. *recopilationis* verba,quæ ita transcripta recitantur.

14 *Por quanto assi por derecho como por costumbre immemorial,nos pertenece alçar las fuerças, que los juezes Eccleſiasticos , y otras personas hazen en las causas de que conoscen.no otorgando las appellaciones,que dellos legitimamente son interpuestas. Porende mandamos à nuestros Presidentes,y Oidores de las nuestras audiencias de Valladolid y Granada;que quando alguno viniere ante ellos , quexando se,que no se le otorga la appellacion,que iustamente interpone de algun juez Eccleſiastico, den nuſtras Cartas en la forma acostumbrada en nuestro Consejo , para que se otorgue la appellacion;y ſi el juez Eccleſiastico no la otorgare , manden traher à las dichas nuestras audiencias el proceſſo Eccleſiastico originalmente , el qual trahido , sin dilacion lo vean,y ſi por el les constare,que la appellacion est a legitimamente interpuesta;alçando la fuerça prouean, que el tal juez la otorgue* , &c.& alia profequitur verba, quæ magis pertinent ad modum procedendi in hac ex-

15 traiudiciali cognitione recurſus,quæ in prin.c.ſequentis referentur,cuius proprius locus eſt, cùm hoc cap.de iuſtificatione tantùm, quatenus tangit ad Theoricam, tractemus;& cum hac lege concordat *l.* 2. *tit.* 6. *l.* 1. *&* *l.* 7. *tit.* 2. *l.* 3. *recopil.* comprobant etiam alia plura iuris Canonici decreta, quorum nomenclatura protinus recenſenda erit.

16 Præcipuam igitur noſtræ legis Regiæ concluſionem; vt Regibus Hiſpanis iure, & conſuetudine ſit attributa facultas,& poteſtas propulſandi violentias,& oppreſſiones factas à iudicibus Eccleſiaſticis, ſiue inter clericos, ſiue inter laicos,plurimi noſtri iuris profeſſores,tam exteri,quam Regnicolæ ampliſſimè exornant iuribus, & rationibus,Aufrer. *in additio. ad repeti. clem.* 1. *de off. ord. gl.* 2. *fall.* 30.Carol.de Graſſ. *l.* 1. *regal.Franciæ iure* 7. Rebuf. 3. *tom. tit. de appell. tanquam ab abuſu.* Montal. *in reperto. verb. Rex,in fi. fol.* 115.Martinus Naua. *in cap. cum contingat,rem.* 1. *col.* 2. *cum ſeqq.*Idem Nauarr. *in manuali Latino,c.* 27. *n.* 69.Auenda,*in c.* 1. *prat. n.* 32. *l.* 1. *&* *c.* 6. *n.* 12. *l.* 2.Caſtel. *in l.* 49. *Tauri n.* 3.Auileſſ. *in cap. prætor.* 1. *verbo,mandamos,n.* 8. *cum ſeq.*Villalo. *in Aerario comm. opinio. lit. C. n.* 25. *f.* 26.defendit Chaqueria. *in deciſ. Pedemont.* 30. *per totam* , latè Salced. *in additio. ad prax. Bern. Diaz c.* 102. *lit. A. verb. violentiæ illatores.* Paz *in praxi,to.* 1. *temporis c.* 1. *à n.* 23. Greg. Lopez *in l.* 13. *tit.* 13. *p.* 2. *verb. ninfuerça*, latiſſimè Bartholo.Humad. *in eadem l.* 3. *d. verb. ninfuerça,gl.* 4. *ex n.* 1 *p.* 2. *fol.* 37,pulchrè Viuald. *in candelabro Eccleſiæ in explanatione Bullæ Cœnæ Domini,caſu* 14. *ex n.* 102. & optimè *caſu* 16. *n.* 115. Olan. *antinomia iur. litera S. n.* 76. Mexia *ſuper l. Tolet. in* 2. *fun.* 11. *p. n.* 47. *f.* 107.noſtras Ioan.Garcia, vir doctiſſimus,omníque laude digniſſimus , *in tr. de nobili. gl.* 9. *n.* 51. *&* *ſeqq.*Segur. *in dictio. iud.* 2. *p. c.* 7. *n.* 12. optimè Dominus præſul.Cou. *in practi. quæſt. c.* 35. *verſ. cæterum in hac Regia,& Caſtellana,*&c. *cum ſeqq. & in verſ.* 5.allegat Marti.ab Eſpilqueta *in d. c. cùm contingat.* Ioan.Gutier. *pract. quæſt. civi. l.* 1. *q.* 20 *per totam* & idem *de iuram. confirm. l.* 1. *c.* 2. *n.* 26.Caſtel.à Bobadil. *in ſua Polit. l.* 2. *c.* 16. *à n.* 91. *&* *ſeqq.*Azeued. *in l.* 2. *tit.* 6. *l.* 1. *recopil.*Cæned. *in collecta ad decretal. collecta* 17. *per totam.* & idem *ad decret. collect.* 5.Axia , *de exhiben. auxil. fundam.* 24.Oliuanus,*de iure fiſci c.* 30. *n.* 36. *&* *c.* 11. *n.* 54. *&* 36.Seſe *de inhibit. c.* 8. *§.* 1. *§.* 2. *§.* 3. *&* *§.* 4. & nouiſſimè *in* 2. *tom. deciſ.* ſcribit vnam Epiſtolam ad Regem *per totam* , *&* *eodem tom. deciſ.* 114. *per totam,*latè etiam Parianus *con.* 164. *à n.* 23. *cum pluribus ſeq.*Fontanell. *de pactis nuptia. &* *gl.* 3. *p.* 3. *concl.* 4. *à n.* 8. *&* *n.* 17. *&* *gl.* 13. *clauſu.* 14. *p.* 3. *à n.* 12. *cum ſeqq.*Siman. *de Cathol. inſtit. tit.* 55. *n.* 45. Didac.Perez *in l.* 2. *tit.* 1. *l.* 5. *in gl. pueden.cognoſcer,pag.* 196. *princ.* Henriq. *in ſum. l.* 10. *c.* 3. *n.* 4 optimè Morla. 1. *p. tit.* 2. *q.* 14. *n.* 4. Hierony. Llam. 1. *p. method. c.* 19. *pag.* 93. *&* *in* 3. *p.* *c.* 12. *§.* 7. *pag.* 839. optimè etiam,& latè tractat noui ſtitus Torre Blan. *tract. de Magia lib.* 3. *c.* 26. *per tot.* Cæned. *in quæſt. can.* 45 *per totam,*idem probat Carolus de Graſſis *in tractatu de effectu. cleric. effect.* 1. *num.* 396 *&* *ſeq.* & per Franchis *deciſ.* 193. *num.* 11. Carolus de Tapia Regius Conſiliarius *in compila. iur. reg. Neapol. rubric.* 4. *n.* 11. *lib.* 3. *fol.* 27.& ſex iam tranſ. ctis annis,poſt 17 hæc ſcripta de hac recurſus iuſtificatione , quæ à Doctoribus præfatis dicta erant , recitauit Ceuall. idem, quod in lucem ſemel , bis , ac iterum , prodiit; prima enim vice, *ſub* 4. *tom. ſuarum communium opinionum* Hiſpano ſermone , quo Epiſtolam ad Regem vocat; poſtmodum in eodem volumine , illammet de verbo ad verbum tranſcribit , ex Hiſpano in Latinum ſermonem traducendo , ſub nomine quæſtionis 897. quo adhuc non contentus , iterum illud idem *in* 5. *tom. ſuarum opinionum* reperit (mutato , & variato modo duntaxat) per gloſſas & apoſtillas , ad d.l.Regiam 6. diſtinguendo, quibus omnibus vnum , & idem ſemper repetitur. Omnia iſta igitur (multo poſt hæc ſcripta) 18 edita fuere,cuius veritatis teſtimonium ab omnibus fere huius regni iuriſperitis, huiuſque omnibus tribunalis, ac nonnullis Valiſoletani , & etiam Regalis ſupremi Conſilij Senatoribus , & aduocatis teſtimonium petere poſſumus; ſed vt cæteros taceam , omni exceptione maior ad hoc eſſe poteſt, Dominus ac ſemper Dominus meus , non ſatis ab omnibus mundi linguis laudatus, illuſtriſſimus , ac exc llentiſſimus Comes de Monte Rey & de Fuentes , digniſſimus potentiſſimi Philippi IV. Præſul ſupremi Italiæ Concilij.

Igitur præcitati Doctores,licèt in genere, & in com- 19 muni de Regum recurſus iuſtificatione tractarint (de qua nos in hoc cap. 1. duntaxat tractamus (tamen non tam ample quin noſtræ continuæ meditationi labore conſtrictæ,plurima ſeruarent intacta fundamenta , tum mirabilia,tum omnimodo rei,de qua agimus,neceſſaria prout ſuis locis adnotabo)quibuſque totum huius operis pondus niti apparebit.

Cæteræ autem quæſtiones, & difficultates(quæ infi- 20 nitæ penè ſunt,& ingentes)materiam noſtram tangentes,ſcilicet,quibus ſpecialiter caſibus violentiam adeſſe cognoſcatur , ab omnibus Doctoribus omiſſæ ſunt, tanti operis laborem aufugientibus , quod & ego feciſſem , ſi nimia plurium amicorum doctiſſimorum perſuaſione indies non fuiſſem preſſus ; nec immemorem me arguat nemo , cùm Ceuall. *in d.* 5. *tom. communium opinio.*aliquos inſeruit caſus violentiæ qui quidem per- 21 tinent duntaxat ad violentias *de autos de legos* dictas (prout ipſe in pauca ad principium teſtatur)quas vt ſuperius dixi ad principium huius capitis, libenter omitto , ne videar Bobadillam , qui dilucidè illas in vnum congeſſit,& Martam poſt eum *tract. de iuriſd.* 2. *p. &* 3. *&* 4. *ac etiam ferè per totum tractatum,*tranſcribere ; ſed omnia noua inducere.

Et huius prioris capitis materiæ reſpectu,ita me ge- 22 ram , vt eo vtar modo quem tradit Seneca, in Epiſt. 85. lib. 12. dum loquendo de Scriptoribus ; in hæc inquit. Nos quoque apes debemus imitari ,& quæcumque ex diuerſa lectione congeſſimus , ſeparare,meliùs enim diſtincta ſeruantur;deinde adhibita ingenij noſtri cura, & facultate in vnum ſaporem varia illa libamenta confundere , vt etiam ſi apparuerit , vnde ſumptum ſit, aliud tamen eſſe , quàm vnde ſumptum eſt , appareat. Quod in corpore noſtro videmus, ſine vlla operâ noſtra facere naturam , alimenta quæ accipimus , quamdiu in ſua qualitate perdurant , & ſolida innatant ſtomacho, onera ſunt;at cùm ex eo quod erant mutata ſunt , tunc demum in vires , & in ſanguinem tranſeunt. idem in his , quibus aluntur ingenia , præſtemus , quæcumque hauſimus,non patiamur integra eſſe,ne aliena ſint, ſed concoquamus illa,*&c.*

Et in primis pro noſtræ legis Regiæ iuſtificatione 23

duo notanda sunt,primum, quòd d.l.36. non est dispositio iuris noui inductiua,sed iuris naturalis,& rei existens declaratiua, cùm vergat ad directionem subditorum,& vassallorum defensionem Principis officio inhærentem,& iure naturali inductam, tradunt Aluar.Valas. *consult.*100.Anton.de Petra *de potestate Principum,cap.* 3.*q.*3.*num.*35.*vers.ex hoc patet, num.*39. Couarr. *pract. quæstio.c.*1.*n.*2.& facit idem Valas. *cons.*73.*num.*5.Sese *in decis.*113.*n.*2.*&* 3. vbi comprobat, qui enim declarat,nihil noui inducit, sed rei existentiam demonstrat; & sic cessat difficultas, quòd Princeps secularis non 25 potest legem promulgare super Ecclesiasticas personas,aut res spirituales; licèt verùm sit ; quòd in corroborationem iuris Canonici, & naturalis,& in eius vtilitatem valida erit lex,vt docent Morla. *in Empor. iur. tit.de leg.num.*24.*&* 25.Ioan.Gutierr.*l.*2.*pract.q.*1.*n.*14. & cùm hæc lex Regia disponat in auxilium iuris Canonici prohibentis violentas oppressiones, & ne iudex in contemptum superioris exequatur sententiam, pendente legitima appellatione, ideo validè procedere dicetur,maximè cùm,vt dixi , nihil noui inducat, facit *l. adeò,*§.*cùm quis, ff.de acquir.rerum domi.* ibi, cùm enim grana quæ spicis continentur,perfectam habeant suam speciem , qui excussit spicas non nouam speciem facit, sed eam , quæ est detegit) & quæ in eius comprobationem latissimè nos deduximus infrà 4.p. cap.10. per totum.

26 Secundò notandum est , quòd cùm sacra Catholica Maiestas supremus Princeps sit , nullum in temporalibus recognoscens superiorem,nec etiam Imperatorem, quia ipsi non subest, vt latissimè probat pluribus Doctoribus congestis Mart.*in tract.de iurisdict.*1.*p.cap.*26. *num.*68.vbi etiam *à n.*96. de regno Portugalliæ , & de aliis sigillatim regnis, & Regibus *ibi à n.*68. Cardinal. Tusc.*practic.conclus. litera R, concl.*345.& Rege Portugalliæ *conclus.* 348. & Rege Aragonum 341. & de aliis Regibus *à conclus.*338.*cum seqq.*

27 Eius assertioni (scilicet Regibus Hispaniæ de iure, & consuetudine immemoriali competere potestatem tollendi violentias ab Ecclesiasticis iudicibus illatas) standum est,qui probat etiam in facto proprio , vt per text.*in clem.si summus Pontifex de sentent. excommunic.* & post Quintilian Mandos.& alios plures probat. Menoch. *consil.*100. *num.* 24. maximè cùm simus in antiquis , in quibus Princeps fundat intentionem suam, nam eius assertio probat etiam in præiudicium tertij, latè post alios plures Crauet.*in tract.de antiquit.tempor. cap.*2.*num.*25.Mandos.*ad Lapum allegatione* 7.latè prosequitur Mascar.*de probat.*3.*tom.conclus.*1228.*& per totam*,& quid mirum , si etiam Doctoribus attestantibus de consuetudine sit credendum,vt inferiùs dicetur,cùm Princeps sit lex viua?

Argumenta contra recursum ad Regem.

28 SEd contra eiusdem legis Regiæ principalem intentionem , vt scilicet supremis Principibus secularibus , nec de iure , nec de consuetudine competat , nec competere possit huiusmodi cognitio , & potestas tollendi violentias ab Ecclesiasticis personis, & iudicibus commissas,fortia pugnant argumenta;& in primis dispositio Concilij Tridentini *sess.*25.*c.*3. ibi,Nefas sit seculari cuilibet magistratui , prohibere Ecclesiastico iudici,ne quem excommunicet,aut mandare,vt latam excommunicationem reuocet , sub prætextu quòd contenta in præsenti decreto non sint obseruata , cùm non ad seculares , sed ad Ecclesiasticos hæc cognitio pertineat , *&c.* Quæ quidem Concilij verba directò repugnare videntur huic cognitioni per viam violentiæ , & 29 recursus ad Regem nostrum. Quod etiam confirmatur ex d. Concil.Trid.*sess.*25 *c.*20. vbi hortatur Reges , & principes,ne permittant ecclesiasticos à iudicibus secularibus,in aliquo offendi,vel grauari.

Secundò fortiùs viget Bulla in Cœna Domini, quo- 30
tannis promulgata Romæ in Cœna Domini , *scilicet c.*14.15.*&* 16. & huius casus verba sunt: Necnon qui Archiepiscopos,Episcopos,aliósque superiores, vel inferiores Prælatos , & omnes alios , quoscumque iudices ecclesiasticos , ordinarios quomodolibet impediunt , quominus sua iurisdictione ecclesiastica contra quoscunque vtantur,secundùm quod Canones , & sacræ constitutiones ecclesiasticæ , & decreta Conciliorum generalium , & præsertim Tridentini statuunt, aut etiam eos , qui post ipsorum ordinariorum , vel etiam ab eis delegatorum , quorumcumque sententias, & decreta,aut aliàs fori ecclesiastici iudicium, illudentes,ad Cancellarias,& aliàs curias seculares recurrunt, & ab illis prohibitiones, & mandata etiam pœnalia ordinariis,aut delegatis prædictis , decerni , & contra illos exequi procurant; eos quoque , qui hæc decernunt, & exequuntur, seu dant auxilium , consilium , patrocinium,& fauorem in eisdem,*&c.*

Tertiò fortiter pugnat Rotæ decisio resoluta an- 31
no 1599. quam referens ad literam transcribit Sese *in tract.de inhibit.iustitiæ Aragon.c.*8.§.3.*n.*109.cuius sunt verba,*ibi,* Vtraque parte infirmante, super dubio dato, an Paulus Lecanus fuit excommunicatus ob recursum ad tribunal seculare iustitiæ Aragonum , in quo illius procurator obtinuerat firmam iuris , ad inhibendum iudici Ecclesiastico ne (appellatione pendente)aliquid innouaret; & ibi Domini responderunt illum ipso iure incidisse in sententiam excommunicationis , quia recurrendo ad iudices seculares , causam præbuit , vt immunitas Ecclesiastica violetur , §. 16. Bullæ in Cœna Domini , *&c.* Deinde quia hæc cognitio per viam violentiæ non solùm iure non fundatur , & competit, vt asseuerat d. l. Regia 36. sed imò infinita penè iuris Canonici decreta resistunt , vt statim ; aliæ etiam plurimæ sunt decisiones Rotæ eodem modo loquentes, quas literaliter retulimus infrà à n.254.cum seqq.

Deinde, & quartò contra consuetudinem immemo- 32
rialem , qua eadem lex Regia affirmat hanc potestatem tollendi violentias inter Ecclesiasticas personas, competere Regi nostro; non minora repugnant iuridica fundamenta.etenim immemorialis consuetudo, & præscriptio (licèt vim habeat tituli,veritatis,& priuilegij, quod ex tanti temporis curriculo præsumitur præcessisse) tamen talis immemorialis non suffragatur, quoties euidenter apparet de inualido, & de iniusto titulo, & iniquo principio,quia sunt immemorialis nullam inducit præsumptionem , quantumuis legitimè sit probata,vt verissimam conclusionem firmant latè post alios Mieres *in tract.de maioratu* 4.*p.q.*21.*num.*58.*& suprà à num.*49.*&* 52.*in* 2.*impress.*Auenda.*in tract. de exequen. manda.*1.*p.c.*12.*n.*6.*fol.*85 Parisius *in tract.de confident. q.*28.Hieronym.Gonzal.*in reg.*8.*de alterna. gl.*18.*n.*48. Triuissa *decis.*55.*n.*69. Aloys.Ricc.*in pract.Eccles. iuris pat.decis.*144.*num.*18.vbi testatur sacram congregationem ita censuisse,Verall.*in decis.* 314. *part.*3. Crescent. *decis.*21.*num.*4. *de prabend.* Cardin. Put. *decis.*189. *n.*5. *lib.*1 *& in decis.*222.*lib.*3. *& decis.*436.*lib.*2. Sed de in- 33
iusto titulo, & infecto principio apparet euidenter , & notoriè per innumerosa iuris Canonici decreta , disponentia , vt causæ clericorum super eorum rebus , & temporalibus , & spiritualibus , ad secularia iudicia non trahantur, *c. at si clerici de iud.c.si diligenti.c.si iudex laicus, de sententia excommunicationis, lib.*6.imò & cùm hæc cognitio per viam violentiæ procedat contra iura illi resistentia , iam in Principe , & eius Senatori- 34
bus,necessariò datur mala fides, *iuxta l.quemadmodum, C.de agricol.& censit.lib.*10.*l. qui contra iura. ff.de regul. iur.l.non dubium,C.de legib. cùm concordan.* Vnde laicus possidens spiritualia , semper præsumitur esse in mala

fide,

fide,vt dicit Innocen.*in c.constitutis,de electio.* & Bal.*in l. super longi.col.4.C.de præscript.30.ann.* Mart. *in tract. de iurisd.4.p.cent.1.casu 47.n.5.* sed consuetudo immemorialis non habet iuris effectum, nec locum habet, vbi datur mala fides, Minsinger.*cent.1.obserua.30.* Iafred. *in decis.69.* Balb.*de præscript.p.3.tit.de bona fide,q.6.* Aloys. Ricci.*in prax.iur.patr.d.decis.144. sub num.18.vers. secundus est casus,* & nos latius diximus infrà 3. p.cap.1c. vel. ex quibus deducitur quòd licèt. à n.282. ergo huiusmodi consuetudo procedere non potest.

35 Quintò, quia huiusmodi consuetudo nimis est præiudicialis statui Ecclesiastico, & contra libertatem Ecclesiæ, quæ quidem omni iure similis consuetudo reprobata est; quia cùm exemptio clericorum sit iure diuino (saltim in spiritualibus) introducta, nulla potest consuetudine tolli,*c.clerici,de iudiciis*, ibi, Non debet in hac parte Canonicis præiudicium generare,*&c.* text. *in c.cum terra,de electione*, vbi damnatur quædam consuetudo contra Ecclesiam,*ibi*, quia in grauamen, & perniciem Ecclesiasticæ libertatis redundat. text. *in c. cum inter.* text.*in c.ad nostram, de consuetud.* text. *in authent. Cassa C.de sacros. Ecclesiis.* & quòd talis consuetudo sit nullius momenti, decidit Rota *decis.* 804. *de consuetud. in antiq.* quod & probatur ex d. Bull. in Cœna Domini cas.15.*ibi*, ex quauis causa, & quouis quæsito colore, aut etiam prætextu cuiusuis consuetudinis, aut priuilegij, *&c.* ex qua resultat, quòd non solùm prohibetur consuetudo hoc casu, sed etiam reuocatur priuilegium quodlibet ei contrarium.

36 Sextò, quia vbi datur in præscribente incapacitas, etiam consuetudo immemorialis non suffragatur, latè prosequitur Marta *de iurisd.4.part.cent.1. casu 47. per totum*, vbi alios allegat. quia laicus non potest se intromittere in spiritualibus, & eis annexis, nisi, aut de licentia Papæ, aut in casibus à iure sibi expressis, gl *in c.si. 22.q.1.* quam ad id dicit singularem Marta ibi *num.* 4. ergo cùm in Principe seculari detur incapacitas; non procedet consuetudo etiam immemorialis.

37 Septimò probatur, quia lex, consuetudo, & statutum regulatur à potestate inducentis consuetudinem; sed laici, qui non possunt inducere legem, aut consuetudinem contra clericos, ex defectu iurisdictionis, & potestatis, vt latè plures citans argumentatur Mart.*de iurisdict.4 part.cent.1.cas.64 per totum*; ergo cùm huiusmodi consuetudo cognoscendi per viam violentiæ inter Ecclesiasticos est inducta à laicorum Rege, & eorum iudicibus, & tribunali supremo; ergo non debet valere, lege resistente, & ex defectu potestatis, cùm talis consuetudo sit merè ciuilis, quæ clericos non potest ad eius obseruantiam adstringere, Couar.*pract.c.31.* Azor. *institut.moral.1.tom.1.5.c.18.q.12.* latè Carolus de Grassis *in tract.de effectib.cleric.effectu 2.n.130.& 131.* vbi de hoc articulo.

38 Octauò & vltimò facit, quoniam si aliqua ratione, hæc immemorialis consuetudo potest sustineri in re sui natura prohibitiua, maximè quia à iure inducitur, ac etiam facit præsumere præcessisse priuilegium, & Principem illum concessisse, vt probant Doctores superiùs citati ad 4 argumentum, sed priuilegium sponte concessum à Principe, potest illud reuocare, vt notat pest alios Marta *de iur.cas.52. num.6.* ergo reuocatum intelligitur, per Bullam in Cœna Domini,*d. casu 15.* ibi, aut prætextu cuiusuis consuetudinis, aut priuilegij, *&c.*

39 Quibus tamen, & aliis infinitis penè, quæ consultò omitto (cùm omnia & alia, quæ considerari possunt, sub telatis tamen virtualiter comprehendantur) non obstantibus, defendenda, & viribus omnibus tenenda est d.l.Regiæ 36. assertio, cùm sit iuris naturalis declaratoria, & ex principio rationis naturalis inducta, iure diuino, Canonico, & positiuo approbata, frequenti, & vniuersali vsu recepta, ac immemoriali consuetu-

dine corroborata; ad cuius cognitionem, vt clarè, & distinctè procedamus, nonnulla necessaria, & vtilia præmittenda sunt.

PRÆLVDIVM I.

SVMMARIVM.

Dominus Deus noster omnipotens vi oppressorum protector, auxilium & recursus dicitur ex sacra pagina testimonio.n.40.

Hæc potestas tollendi violẽtias, & protectio vi oppressorum à Domino Deo derinata, & in Reges non recognoscentes superiores in temporalibus gradatim transfusa.n.41.

Michaëli Archangelo potestas concessa fuit in cœlo propulsandi violentam superbiam Luciferi thronum Dei altissimi occupare cupientis.ibidem.

Reges in temporalibus Vicarij Christi Domini nostri electi fuere, vt in pace vassallos à violentiis defendant.ibidem.

Non est potestas nisi à Deo, quæ autem sunt, à Deo ordinata sunt.n.42.

Regimen à Deo Reges non simpliciter acceperunt, sed cum qualitate vi oppressorum protectionis naturaliter illis annexa, & indiuisibili.n.43.

Rex est imago Reipub. & quasi Deus in terra.ibid.

Regis proprium officium est, vi oppressos liberare.ibid.

Obiectum, & finis supremi regiminis est temporalis pax publica, & vassallorum tranquillitas.n.44.

Ob bonum commune, & publicam subditorum vtilitatem regimen creatum, & à Deo concessum est.ibidem.

Deus Principem præfecit, vt homines malos compescat, & bonos tueatur ab oppressis.n.45.

Dei potentiam curare regna oriri, & mutare, Regésque reiicere, aliósque creare, & vocare, vt ab aliorum tyrannide, & oppressione populum tueantur, sacra pagina testimonio probatur.n.46.

Suprema Principum potestas temporalium non recognoscentium superiorem in temporalibus, & eorum iurisdictio non data fuit eis à Pontifice.n.47.

Ante aduentum Domini nostri Iesu Christi, summámque Claui um potestatem traditam Pontifici; iurisdictio temporalis vigebat in Regibus immediatè data à Deo.n.48. mediante populo & causatiuè.ibid.

Principes tẽporales in principio nõ cognoscentes superiorẽ, omnia tam temporalia quam spiritualia regebant.n.49.

Exemptio clericorum a iurisdictione seculari fuit deducta à Regibus Christianis, & concessa ob reuerentiam sanctæ Ecclesiæ.n.50.

Priuilegium exemptionis clericorum à tempore Constantini Imperatoris est concessum.n.51.

Deus in vniuerso duos constituit Vicarios, vt in tranquillitate & pace respublica gubernetur.n.52.

Potestas temporalis habet vt obiectum & finem, felicitatem humanam, hoc est iustitiam & felicitatem vitæ temporalis; & sic considerata, erit ab spirituali distincta, & separata.n.53.

Duæ potestates, vbi simul reperiuntur in Republica Christiana, vnum corpus faciunt, subest tamen temporalis spirituali.n.54.

Summus Pontifex vtramque habet potestatem, spiritualem, & temporalem, primam absolutè, secundam in habitu, & potentia.n.55.

Summus Pontifex cessante causa spirituali, non vtitur potestate temporali contra regimen Regum, & Principum temporalium.n.56.

REX Regum, & Dominus Dominantium, qui 40 superiorem nullum, nec in terra, nec in cœlo recognoscit, nec potest, Imperator cœlestis Deus, vi oppressorum protector, auxilium, & recursus dicitur; cuius omnipotentiam fortem, ac potentissi

potentissimum brachium patientes violentias,& tribulationes implorare, & inuocare, pluribus diuinæ Scripturæ locis legimus,iuxta illud Isaiæ 38. cap. Domine cùm patior, responde pro me,&c. Et illud Habacuc Prophetæ c.1. Vsquequo Domine clamabo, & non exaudies: vociferabor ad te vim patiens, & non saluabis? &c. & factum est iudicium, & contradictio potentior. Propter hoc laceratà est lex,&c.iuncto Ps.70 Esto mihi in Deum protectorem, & in locum munitum & in Ps. 26.Dominus protector vitæ meæ, à quo trepidabo. Sequitur & facit,Si consistant aduersus me castra, non timebit cor meum.& in Psalm. 45.ibi, Deus noster refugium,& virtus,adiutor in tribulationibus. & Psalm.17. Deus meus,adiutor meus, & sperabo in eum, idem repetitur Psalm. 27. & 29. Et vlteriùs idem probatur in Psalm.69. Adiutor meus, & liberator meus es tu: Domine ne moreris. & Psalm. 21. Tu autem Domine ne elongaueris auxilium tuum à me; ad defensionem meam conspice & Psalm. 79. ibi, Excita potentiam tuam, & veni vt saluos facias nos. & Psalm. 73. Leua manus tuas in superbias eorum in finem, quanta malignatus est inimicus in sancto? & in Psalm. 30. Accelera,vt eruas me.esto mihi in Deum protectorem, & in domum refugij, vt saluum me facias, quoniam fortitudo, & refugium meum es tu. & in Psalm. 90. Scuto circundabit te veritas eius, &c. Rectè conuenit illud Psalmi 33. Iste pauper clamauit, & Dominus exaudiuit eum: & ex omnibus tribulationibus eius saluauit eum.iuncto Psalm. 34. Eripiens inopem de manu fortiorum eius:egenum,& Pauperem à diripientibus eum. Et illud Isaiæ Prophetæ cap. 25. Super hoc laudabit te populus fortis, ciuitas gentium robustarum timebit te. quia factus es fortitudo pauperi,fortitudo egeno in tribulatione suaspes à turbine: vmbraculum ab æstu, &c. Et conuenit illud Exodi c.3. ibi, Vidi afflictionem populi mei in Ægypto, & clamorem eius audiui propter duritiam eorum, qui præsunt operibus,& sciens dolorem eius, descendi, vt liberem eum de manibus Ægyptiorum,&c. Sequitur, & facit. Clamor ergo filiorum Israël venit ad me: vidíque afflictionem, qua ab Ægyptiis opprimuntur. Sed veni,*&c.*

41 Hanc defensionis, & protectionis naturalis facultatem, ab ipso omnipotentissimo Domino gradatim ad omnes Principes, & Reges non recognoscentes superiorem in temporalibus,deriuatam,& originem traxisse apparet. Etenim in cœlo Michaëli Archangelo concessa fuit, ad propulsandam violentam superbiam tumidi Luciferi, thronum Dei altissimi violenter occupare cupientis, deinde statim post mundi, & hominis creationem,vt dicit Ecclesiasticus c.17 Et dedit illi potestatem eorum, quæ sunt super terram, & posuit timorem illius, super omnem carnem, &c.ob delictum eius damnandi, defensionem concessit, *c.1. de cauſ.poſſ. & propriet.* & ex eo in omnes mundi Reges continuata fuit per Dei concessionem, quos vicarios suos in temporalibus eligit,vt in pace vasallos à violentiis defendant,& in pace Rempublicam tueantur,eiúsque legitimi imitatores sint, vt inquit Plutarc.*in libello ad Principem ineruditum,* Iustitia finis legis est, lex autem officium Principis,at Princeps imago Dei est, omnia rectè constituentis,& disponentis.

42 Non enim est potestas nisi à Deo,quæ autem sunt. à Deo ordinata sunt,vt inquit Paul.ad Roman.cap.13.& infrà. Dei enim minister est. Et Sapient. cap. 6. dicitur: Audite Reges, quoniam data est à Domino potestas vobis, & virtus ab altissimo. & Daniel. 2. Rex cœli regnum, & fortitudinem, & imperium dedit tibi. & Prouerbiorum 8. Per me Reges regnant. Et sic dicit Diuus Augustinus *de Ciuitate Dei,21.cap.* Non tribuamus dandi regni,& imperij potestatem, nisi Deo vero,ob quam rationem rectè dixit D.Paul ad Rom.13. Non sine causa gladium portat, Dei enim minister est, vindex in iram ei,qui malum agit. Vnde Danielcap. 2. Illius est sapientia & maiestas, ille tempus, & horam mutat; ille Reges repudiat, & constituit. Et probatur idem Prouerb.c.16. & c.25. & Leuit. c.18. & Sapient. c.5.Malitia euertit sedes potentum. Et plures elegisse Deum Reges ob rectam, & tranquillam populi gubernationem, probatur Exod.c.3. Deuteron.c.31.Iosuec.1. & Regum lib.1.c.3.c.4.& c.9 10.& 15.

Hoc insuper regimen à Deo non simpliciter acce- 43
pisse Reges,apparet;sed cum qualitate, & attributo,naturaliter illi inhærente,scilicet; auxilio, & protectione vi oppressorum, ita vt in Rege non recognoscente superiorem in temporalibus, vnum, & idem sit inseparabile,& indiuisibile regimen,& refugium, pro quo allego text.*in authen.vt iudices,ſine quoquo ſuffragio.in prin. col.2.* vbi Imperator in hæc inquit: Omnes nobis dies ac noctes contingit,cum omni lucubratione,& cogitatione degere,semper volentibus, vt aliquid vtile,& placens Deo à nobis collatoribus,præbeatur,& non in vano vigilias duximus, sed ea in huiusmodi consilia expendimus,pernoctantibus, & noctibus sub æqualitate dierum, attentis, vt nostri subiecti, sub omni quiete consistant,*&c.*Et iterum *in verſ.oportet.* ibi, Et nostros subiectos in quiete à prouincialibus iudicibus conseruari, propterea festinabimus gratis administrationes eis dare.*&c.authen.de quæſtionibus,in princ.*ibi, Dei auxilio, vt subiecti ab eius clementia nobis traditi illæsi seruentur. *& in auth. conſtitutio.quæ de dignitatibus, in princ.*à Deo traditæ nobis Reipublicæ.*auth.de armis,in princ.*ibi,Subiectos omnes, quorum regimen nobis dedit Deus.text.etiam *in auth.de priu.dotis,in prin.auth.vt differentes iudices.* ibi, Ex quo nos Deus Romano præposuit Imperio, & illius commissæ nobis à Deo reipublicæ, *&c.* Et iure nostro Regio idem probatur, vt in proœmio p.2.ibi,*E anſi puſſo Dios en la tierra a los Reyes y Emperadores, porque de otra ſuerte ſe turbaria la paz de la Republica,y ſe deſminuiria la authoridad y poteſtad del Principe, engran daño y diminution de la Republica Chriſtiana* hinc *l.1.in fi.cit.1.& l.5 ead.p.1.*dicitur,ibi,*Vicarios de Dios ſon los Reies cada vno en ſu Reyno,quanto a lo temporal.*Probatur etiam iterum *in l.2.tit. 10.p 2.*ibi,*Que pues el Principe es cabeça de todos,que ſe debe de doler del mal que reſciuen aſſi como de ſus miembros.*Cui conuenit,quod dicit Guirond. *in tract. de Gabell.1.p.n.33.* quòd rex est imago Reipublicæ, & quasi Deus in terra.Idem Franchis Topius *in tract. de poteſt. prin.ſecu.§.8.n.14.*& Reges dicuntur Dei ministri, suæ voluntatis exequutores, probat Marta *tract.de iuriſd.1. p.c.6. n.18.*ergo cùm sit Dei vicarius, & eius vices gerens,illum debet imitari in dies vigilando in protectione vi oppressorum,prout ipse Deus facit,vt satis probatum reliquimus ad principium huius præludij, aliàs Princeps naturale attributum amitteret, cuius proprium officium est,vi oppressos liberare, & aliud geret, quàm Deus in terris,vt eleganter considerat Menoch. *l.1.contron.illuſtr.c.1.n.10.*vt rectè possit dici,quòd iste substitutus sapit naturam eius in cuius locum subrogatus est.

Obiectum enim,& finis supremi regiminis tempora- 44
lis,est pax publica,& vasallorum tranquillitas, Franch. Top.*vbi proximè.*Bellar,*contr.5.l.3.c.6.to.1.*Axia *de exhib.auxil.* ob commune enim bonum, & publicam subditorum vtilitatem,omne regimen,& creatum,& à Deo concessum esse,ex hactenus dictis apparet, & probat B. *in tr.de regim.ciuitatis n.* 27. Bal.*in l.2.§.nouiſſimè ff. de origine iuris,& in conſ.333.n.1.& in conſ.327.n.7.lib.1.* Alberi.*in l.princeps legib.n.8.ff. de legib. & in l.decernimus.C.de ſacr. Eccl.& in l.digna vox à n.1.C de leg.* Soc. *conſ.279.in fi.l.2.*Grammat.*voto 32.n.16.*Natt.*conſ.139. n.13.l.1.*Alph.Guerr.*in theſauro Chriſtianæ relig.c.54.n.1.* Greg.Lop.*in l.9.tit.1.p.2.ver.Ariſtoteles.* ideóque Deus Principem præfecit, vt malos homines compescat, & bonos tueatur ab oppressis,vt dicit Fulg.*conſ.29.circa fi.*

vbi

vbi teſtatur hanc eſſe communem omnium opinionem; ſequitur Cardin. Tuſ. *pract. conclu. liter. P. concl. 679. num. 19. & 21. 22. & 23.* idem dicit Ab. *conſ. 20. videtur, num. 2. in fi.* Roland. à Valle *conſ. 1. n. 101. & ſeq. lib. 1.* prout etiam docuit B *in proœmio ſeu prima conſtitutione ff. in verb, omnem, numero 3. & 7.* vbi dicit, quòd Princeps tenetur protegere, ac defendere ſubditos à violentiis, ſequitur etiam vnico verbo Ab. *in c. qualiter, & quando numero 8. de iudiciis* dicens, quòd Rex, ſi Eccleſiaſticus aliquem grauet, debet monendo, vel iuuando releuare grauatum quem ſequitur Seſe *de inhibi. c 8. § 3. n. 60.* vbi *n. 58.* quòd Principes, de iure diuino, & humano poſſunt, imò teneantur, ad conſeruationem pacis, & tranquillitatis Reipubl. Chriſtianæ tollere violentias, & oppreſſiones, omnes violentias factas, tam à clericis quàm à laicis.

46 In pluribus inſuper diuinarum literarum locis legimus, ſæpiſſime Dei potentiam curaſſe, regna oriri, mutari, & interiri, Regéſque deiicere, alios creare, & vocare, vt ab aliorum tyrannide, & oppreſſione populum tueantur, & liberent, nec patitur tyrannos Reges, quos ad caſtigationem ſceleſtorum pacem publicam turbantium vocauerat, vt ſuæ fuiſſent voluntatis miniſtri, vt in 3. lib. Regum c. 12. & Iſaiæ c. 45. & iterum eodem l. 3. Regum c. 11. & lib. 2. Paralip. c. 9. & c. 10. & 3. lib Regum c. 13. & 4. lib. Regum c. 16. Hæc autem omnia ordinantur à Deo, ad defenſionem & liberationem Reipublicæ vi oppreſſæ, vt probatur per Iſaiam cap. 45. *ibi*, Chriſto meo Cyro, cuius apprehendi dexteram, vt ſubiiciam ante faciem eius gentes, & dorſa Regum vertam, *&c.* Sequitur & facit in verſiculo, Accinxi, & non cognouiſtime, quia in bellando non habuiſti oculum ante Deum, ego tamen totum ordinaui ad liberationem populi mei, *&c.*

47 Ex quibus omnibus illud deducitur, quòd ſuprema Principum temporalium non recognoſcentium ſuperiorem in temporalibus, politica, & œconomica poteſtas, & iuriſdictio, illis non fuit conceſſa per Summum Pontificem (vt minus bene exiſtimauit Azened. *in l. 11. tit. 1. num. 6. l. 4. recopi.* quem ſequitur Seſe *de inhibitio. c. 8. §. 1. n. 2.*) quoniam ante Domini noſtri Ieſu Chriſti

48 aduentum, ſummámque clauium poteſtatem traditam Pontifici; iuriſdictio temporalis vigebat in Regibus immediatè data à Deo, vt in quiete Rempublicam conſeruarent, ex hactenus adductis, & tradunt Lancello. Corrad. *in templo omnium iudicum l. 1. de Rom. Pontif. c. 2. §. 1. n. 3.* Parla. *l. 2 rerum quoti. c. 1. n. 5.* Axia *de exhibend. auxil. 6. fund.* & mediatè à populo *l. 1. ff. de conſtit. l. 15. tit. 13. p. 2.* ibi, *Todo home debe ſer ſometido a los Reios, porque ſon pueſtos por mano de Dios, y el poderio quean dello reſciuen.* Caſtro *l. 1. de leg. pœn. c. 1.* Cou. *in p. c. 2. n. 2. & 6.* Molin. *de iuſt. & iur. 1. tom. diſp. 26.* Bellarm. *de laic. lib. 3. c. 6. in reſponſ. contra Venet. propoſ. 6.* & contra Seſe tenet Ceuall. *in epiſt. ad Regem à num. 12.* idem etiam affirmat Torre-Blanc. *de Mag. l. 3. c. 26. à n. 55. & c. 4.*

49 Et comprobatur, quia Principes temporales ſuperiorem non recognoſcentes à principio omnia regebant & gubernabant, tam temporalia, quàm ſpiritualia *l. 6. tit. 1. p. 2.* ibi. *eporende los llaman Reyes, porque regian tambien lo eſpiritual como lo temporal.* Nau. *in c. nouit. nota. 3. n. 32.* Ceuall. *in contra. commu. l. 2. q. 739. n. 31. & 32. & l. 4. q. 1. n. fi. & in epiſt. ad Regem. n. 77. & l. 5. in tract. de cogni. per viam. violen. in proœmio c. 5. n. 8. & 9. c. 4. n. 17.* Morl. *in empor. iur. tit. de iur. q. 14. n. 1.* latè comprobat Torre Blan. *de Mag. l. 3. c. 26. à n. 95. cum ſeqq.*

50 Et clariùs colligitur ex eo, quòd exemptio clericorum à iuriſdictione ſeculari ab ipſa poteſtate, & iuriſdictione temporali fuit deducta, à Regibus Chriſtianis conceſſa ob reuerentiam ſanctæ Eccleſiæ, vt probat *l. 50. tit. 6. p. 1. ibi, Franqueças muchas han los clerigos mas que otros homes, tambien en las perſonas, como en ſus coſas, eſtos les dieron los Emperadores, e los Reyes por honrra y reuerencia de la ſancta Yglesia, c. bene quidem 83. d.* Axia *de implorand. auxil. fundam. 24.* vbi dicit, quòd ciuilis magiſtratus cœpit tempore legis naturæ, à tempore etenim Conſtantini Imperatoris, hoc priuilegium exemptionis 51
à iuriſdictione temporali clericis eſt conceſſum, vt docet Almain. *in 4. q. 1. diſt. 25.* & Palacios *in 4. d. 25. diſp. 3.* & conſtat *ex l. 1. C. de Epiſcop. & cleric. & in l. 1. C. de Epiſcop. audi.* Baroni. *anno 130. authent. Caſſa. C. de ſacroſ. Eccleſ. authent. ſtatuimus, C. de Epiſcop. & cleri. l. 51. titul. 6. p. 1. l. 1. tit. 3. lib. 1. recopil.*

Et pro maiore perfectione huius prioris præludij, & ad clariorem intelligentiam ſequentium breuiſſimè notandum eſt; Deum in vniuerſo duos conſtituiſſe vicarios, vt in tranquillitate, & pace Reſpublica gubernetur, vt teſtatur Gelaſ. Pap. ad Imperatorẽ Anaſtaſium: 52
Duo ſunt quippe (inquit) Imperator Auguſte, quibus principaliter is mundus regitur, authoritas ſacra Pontificum, & regalis poteſtas.) refertur *in c. duo ſunt 96. d.* & Leo IV. Pontifex ad Ludouicum Imperatorem *in c. humanum 1. d. c. cùm ad verum 96. d. Auth. quomodo oportet Epiſc. §. 1. in prin.* ibi, Sacerdotium, & imperium, illud diuinis, hoc autem humanis, præſidens. *c nos ſi incompetenter.* ibi, Sed notandum eſt, quòd duæ ſunt perſonæ, quibus mundus ipſe regitur, Regalis videlicet, & Sacerdoralis; ſicut Reges præſunt in cauſis ſeculi; ita ſacerdotes in cauſis Dei, *&c. cap. ſolitæ, de maiori. & obed.* ibi, Fecit Deus duo magna luminaria, id eſt, duas dignitates, quæ ſunt Pontificalis authoritas, & Regalis poteſtas *l. 3. tit. 1. par. 1.* ibi, *e por eſtas dos ſe gouierna el Mundo.* Ab. *in d. c. ſolitæ n. 6. & 8.* Fel. *n. 4* & cæteri Canoniſtæ. Morla. *in empor. iur. 1. p. tit. 2. n. 125.* Caſſiod. *varia. epiſt. 3.* Seſe *de inhibitio. in epiſt. ad Regem à n. 1. tom. 2. deciſ.*

Et licèt poteſtas temporalis habeat vt obiectum, & 53
finem, felicitatem humanam, hoc eſt, iuſtitiam, ac felicitatem vitæ temporalis, vt dicunt omnes Theologi, prout latè doctiſſimus Inquiſitor Paramo *tract. de origine genera. inquiſ. l. 3. q. 1. opin. 4. n. 37.* ita vt hoc modo conſiderato hæc poteſtas temporalis cum ſuo immediato fine felicitatis humanæ; integra erit Reſpublica ab ſpirituali diſtincta, & ſeparata, & non dependens, ad commodiorem, ac meliorem expeditionem politici, & œconomici regiminis, ita latè Ludoui. Param. *vbi ſuprà n. 38.* Nauarr. *in c. nouit. not... num. 58. de iudiciis.* Victoria *de poteſt. ciui. num. 8.* Couar. *1. part. c. 1. n. 6.* Molin. *de iuſtit. & iur. 1. tom. diſputat. 26.* Bellarmin. *de laic. lib. 3. c. 3.* & iterum *in reſponſ. contra Venet. propoſ. 1. fol. 3.* Petrus à Mont. *de Monarchia concil. tit. de Imperato. in prin. n. 1. in 6. volum.* tractat Ceuall. *in contra. comm. l. 4. q. 899. n. 112. & in epiſt. ad Regem n. 1.* Seſe *in epiſtol ad Regem n. 6. & 7. & ſeqq.* dicentes, quòd vbi hæ duæ poteſtates ſimul reperiuntur vt in Republica Chriſtiana; vnum
corpus faciunt, & vnam Rempublicam conſtituunt; 54
tamen hoc ordine, vt ſubſit poteſtati ſpirituali, prout poſt D. Thomam explicat Paramo *vbi proximè à n. 34. cum ſequentibus.*

Summus inſuper Pontifex vtramque poteſtatem & 55
Eccleſiaſticam, & temporalem habet, illam ſcilicet abſolutè, abſque alterius participatione, & dependentia, temporalem autem in habitu, & potentia in ordine tantùm ad bonum ſpirituale animarum, & ad hunc effectum ea poteſt vti omni tempore; & occaſione neceſſaria, & aduerſus quoſcumque fideles legis Euangelicæ profeſſores, Io. Driedo *lib. 1. de liberta. Eccleſiaſtica c. 15. per totum.* Ludou. Paramo *in tract. de origine in quiſit. lib. 3. q. 1. opinio. 4.* vbi refert quatuor opiniones. Nauar. *vbi ſuprà* Couarr. *in reg. peccatum 2. p. §. 1. n. 7.* Pelagius *de planct. Eccleſ. l. 1. n. 37.* Almain. *de poteſt. Ec. 1. p. c. 9.* Iacoba. *de Conciliis, l. 1. art. 8.* Menoch. *controuerſ. illuſtr. c. 20. à num. 1.* Bobadi. *in ſua Polit. 1. p. c. 17. n. 6.* qui ſic ſunt intelligendi, Bellarm. *de Pontific. l. 5. c. 1. verſ. tertio ſententiam*, qua dicit communem opinionem Theologorum, & Iuriſtarum, & Enri. *quodl. 6. q. 13.* Dried. *l. de libert. Chriſt. c. 2.* Victoria *de poteſt. Eccleſ. q. 2*

Soto,

Soto *in* 4. *d.* 25. *q.* 2. *art.* 1. Viuald. *lib.* 2. *doct. fid. art.* 3. *c.* 76. *&* 78. Ceuall. *in Epistola ad Regem, num.* 6. *& seq.* Sese *in Epist. ad Regem à n.* 9. *cum seqq.* vbi aliqua reddit, & mirabiles comparationes, ac exempla.

56 Cessante autem hac causa spirituali, Summus Pontifex non potest temporali potestate vti contra regimen Regum, & Principum politicum temporalium, Bellarmin. *de laicis, lib.* 3. *c.* 3. Nauarr. *d. c. nouit. n.* 21. Molin. *de iustit. & iur. tom.* 1. *disput.* 29. Frater Francis. de Sosa *contra incognitum num.* 52. Matta *de iurisd.* 1. *p. c.* 17. Ceuall. & Sese, *vbi proximè.*

Deficiente igitur in Pontifice vsu, & exercitio temporalis potestatis, necessarium est, illam habere Reges, & Principes supremos, non recognoscentes superiorem in temporalibus, ad bonum regimen, quietem, & tranquillitatem Reipublicæ, pacem, & conseruationem vassallorum, illos protegendo, tollendo violentias, & oppressiones, quorum proprium officium est, & naturale attributum, inhærens ossibus regiminis, & coronæ, à Deo maximo sibi ab origine traditæ, vt à principio huius præludij latè comprobatum reliquimus.

PRÆLVDIVM II.

SVMMARIVM.

Princeps temporalis non recognoscens in temporalibus iurisdictionem, tenetur ita ad protectionem clericorum, sicut laicorum. n. 57.

Clerici dicuntur ciues, pars populi, & membra Reipublicæ. n. 58.

Ciuium appellatione etiam in statutis clerici veniunt. ibidem.

Parochus est de vniuersitate, & potest vti frui pascuis, & nemoribus ciuitatis, sicut quilibet de vniuersitate. n. 59.

Beatus Paulus ciuis populi Romani fuit nuncupatus, quia pater eius cum Romanis ciuilitatem contraxit. n. 60.

Prælatos Hispaniæ, & alias personas Ecclesiasticas de consuetudine teneri ad iuramentum fidelitatis Regi præstandum in recognitionem Domini ac capitis in temporalibus. n 61.

Ioannem Pontificem XXII. concessisse Regibus Hispaniæ priuilegium iurandi prælatos fidelitatem. ibidem.

Clerici non tam absolutè exempti sunt à iurisdictione Regia, quin ratione subiectionis, & vicinitatis in temporalibus subsint Principi seculari in ordine ad bonum publicum, & rectum regimen. n. 62.

Priuilegium concessum terræ, patriæ, & Reipublicæ non solùm laicos, sed etiam clericos comprehendit. n. 63.

Clerici tenentur ad obseruantiam legis politicæ tangentis bonum vniuersum, & publicum communitatis laicorum, & clericorum. n. 64.

Lex temporalis ratione directiua obligat etiam clericos, quatenus vniuersaliter tangit bonum publicum clericorum, & laicorum. n. 65.

Leges Regias tangentes bonum totius communitatis tenentur obseruare clerici, cùm non tendunt in præiudicium libertatis Ecclesiasticæ. n. 66.

Clerici sicut in spiritualibus tenentur iura Canonica seruare, ita in temporalibus à ciuilibus sanctionibus concernentibus bonum publicum, discedere non possunt. ibidem.

Aliud est condere legem particularem circa bona clericorum; aliud generalem, quæ comprehendat temporalia tam laicorum, quàm clericorum, cum prima non licet, secunda valet. n. 67.

Obseruantia talium legum est necessaria ad pacem Reipublicæ. ibidem.

Clerici tenentur ad obseruantiam pragmaticæ taxæ panis sub pœna peccati, & restitutionis. n. 68.

Tamen quoad punitionem, & pœnæ exactionem non iudex secularis, sed Ecclesiasticus competens est. n. 69.

Supremus Princeps in temporalibus tenetur clericos ab oppressione, & violentia eis facta à iudicibus Ecclesiasticis defendere, quia murus est Ecclesiæ. n. 70.

Principes temporales tenentur ex debito officij impartiri brachium, auxilium, & protectionem Ecclesiasticis personis. n. 71. 60

Res & Ecclesiasticæ personæ in tuto esse non possunt, nisi eas regia, & sacerdotalis regat potestas. ibidem.

Reges ad hoc sunt in terris data a Deo, vt tueantur Ecclesiam vniuersalem, & omnes Ecclesias, & Ecclesiasticam libertatem. n. 72.

Ecclesia, & Ecclesiastici arma non exercent, & ideo indigent defensione & protectione. ibid.

Imperator iurat auxilium, & protectionem Ecclesiæ exhibendam. ibidem. 61

Reges Hispaniæ, & cæteri Catholicæ reipublicæ supremi Principes sunt protectores decretorum Cœlij Trid. n. 73.

Reges Catholici tanquam Christi & religionis protectores possunt assistere per se, & suos legatos Concilio propter quietem reipublicæ. n. 74.

Non solum Principi, sed cuilibet licet iniurias & oppressiones sacerdotibus factas vindicare. n. 75.

Principes sunt tutores reipublicæ. n. 76.

Definitio tutelæ traditur. ibidem.

Princeps supremus iudex conseruator subditorum dicitur. n. 77.

Conseruatoris officium est, violentias & iniurias notorias tollere, & reprimere. ibidem. 62

EX hactenus deductis sequitur Principem temporalem supremum in temporalibus eodem modo teneri ad protectionem vi oppressorum clericorum, sicut laicorum, nam cùm clerici sint pariter ciues, pars populi, & membra reipublicæ temporalis, docet Bal. *in l.* 1. *n.* 11. *ff. ad municip.* Bald. *in c.* 1. *de vassal. qui arma heil. ea deposuit.* Oldrald. *cons.* 22. Natt. *cons.* 157. *num.* 8. Marsil. *in tract. de bannit. in vers. ciuitate, n.* 116. Tiraq. *de primogeneis, q.* 94. *n.* 9. *& q.* 44. *num.* 9 latè Petr. Surd. *in cons.* 1. *n.* 7. *vol* 3. Franc. Marc. *decis. Delphinal.* 456. *n.* 9. *p.* 1. Vinc. de Franc. *decis.* 49. *n.* 4. *& n.* 5. *vol.* 1. Gregor. Lopez *in l.* 1. *tit.* 10 *p.* 2. Ceuall. *in epistol. ad Reg. sub n.* 22. Aluar. Vallas. *consult.* 100. *n.* 2. Bobadill. *in Polit. lib.* 2. *c.* 18. *n.* 67. *&* 181. *& n.* 308. Mart. *de iurisd.* 4 *p. cas.* 1. *n.* 27. Domini. *in c. duobus* 12. *dist.* per text. ibi, dicens, quòd ciuium appellatione etiam in statutis, clerici veniunt. refert Burg. de Paz *in l.* 3. *Tauri, n.* 40 *fol.* 222. allegat. text. quem bonum vocat *in l.* 5. *in princ. tit.* 1. *p.* 1. *& in c. si in adiutorium* 11. *dist.* Nat. *in tractatu de statuto exclusi fœm. in* 3. *q. prin. cap.* 1. *num.* 85. Cumian. *super ritibus Siciliæ, c.* 40. *n.* 280. Barba. *in c. Rodulph. n.* 137. *de rescript.* latè Mart. *in tract. de iurisd.* 3. *p. cent.* 1. *cas.* 49. *fol.* 123. *à num.* 7. latè Barthol. de Cassan. *in consuet. Burgundiæ, rubric.* 13. *de floresta.* §. 5. *col.* 2. Lucas de Penna *in l. ciuis col.* 1. *Cod. de agricol. & censit. lib.* 10. & facit, quod dicit Alberi. *in l.* 1. *col.* 2. *& 3. ff. quod cuiusque vniuersitatis nomine*, quòd clericus parochiæ sit de vniuersitate, & illum frui posse prout alios ciues, pascuis, & nemoribus vniuersitatis, Oldrald. *consil.* 32. quem refert, & sequitur Boëri. *decis.* 26. *ad hoc num.* 21. idem Boër. *in decis.* 260. *n.* 21. Ioann Becc. *in consuetud. Aluerniæ, fol.* 235. *colu.* 2. Ab. *consil.* 6. *casus super quod lib.* 1. plures alios refert Burg. de Paz *vbi proximè n.* 403. tenent etiam copiosè Bellarmin. *de cleric. c.* 28. *vers. tertia propositio.* Meno *consil.* 1000. *n.* 27. *lib.* 10. *& cons.* 800. *num.* 2. *lib.* 8. Auen. *de exequen. 2. p. cap.* 14. *num.* 19. Ozasc. *decis.* 181. Sarm. *lib.* 7. *selecta. c.* 13. Bobad. *vbi suprà, num.* 12. Farinac. *tit. de inquisitio. q.* 8. *num.* 30. Couarr. *regul. possess.* 2. *p.* §. 4. *n.* 9. Ozasc. *decis.* 28. *à n.* 6. Qui etiam probant ex hac ratione clericos teneri tanquam vassallos legem politicam in bonum publicum seruare. Probant etiam Doctores *in c.* 1. *de vita & honestate cler. & in c. dilecti. de for. compet. & in l.* 1. *ad municip.* 57 58 59

ex

ex text.*in aut. quæstor.in prin* & quod dicit.text.*in §.plebiscitum, instit. de iur.natur.gent. & ciuil.* Greg. Lopez *in l.1.in verb. pueblo claman.in fi.tit.*10 *p.*2. & Thomas Gramati. *in decis.*100. *in causa vniuersitatis, n.*18. & ob hanc rationem beatus Paulus se nuncupauit ciuem po-
60 puli Romani, quia eius pater cum Romanis ciuilitatem contraxerat, *c.si in adiutorium,*11.*d.* & ibi glos. & Doctores. Burg. de Paz. *in l.3. Tauri. n.*332. & quòd veniant clerici appellatione vassallorum Principis naturaliter & originariè, latissimè comprobat Carolus de Grassis, *de effecti.cleri.effectu* 2. *à n.*361. *vsque ad. n.*379. infinitos allegans, vbi plurima congerit, videndus.

Et ex hac ratione prouenit laudabilis illa consuetudo regni Hispaniæ, Prælatos scilicet ac personas Eccle-
61 siasticas teneri ad iuramentum fidelitatis Regi præstandum in recognitionem Domini, ac capitis in temporalibus, Aluar Vallas. *consul.*100. *n.fin.* Francis. Top. *de potestate Principis secularis §.*3. *n.*13. & post Barda. *en el fuero de prelatura, n.*10. Carolus de Grassis *in tract. de effectib. cleric. in praludio n.*376. post Valascum *ibi n.*6. tenet Se se *in epistol. ad Regem. n.*114. Oliuan. *de iure fisci. cap.*7. *n.*9. & est *l.*5. *tit.*15. *part.*2. ibi, *adesto deben facer omnenaje lomas onrrados homes del Reyno que y fueren, assi como los Prælados, y Rieos homes,* &c. & ibi Greg. *ver. los perlados,* Camil. Borel. *de Reg. Cath. præst. c.*64. qui referunt hoc etiam priuilegium concessisse Ioan. Pontificem XXII. Regibus Hispaniæ; ac ideo licèt clerici sint exempti etiam in causis temporalibus à iurisdictio-
62 ne Regia, nihilominus non tam absolutè, quàm ratione subiectionis, & vt ciues reipublicæ temporalis, ac membra illius, subsint Principi temporali in ordine ad bonum publicum, & rectum regimen totius communitatis, Nauar, *in manual. c.*23. *n.*88. Soto *in* 4. *dist.*25. *q.*2. Molin. *de iust. & iur.*1. *tom. disputat.*31. *vers. sexta concl.* Bellarm. *lib.*1. *de clericis c.*28. Salced. *in addit. ad Bernard. Diaz. cap.*55. *num.*5. Prosp. Farinac. *in tract. criminum. tit. de inquisit. q.*8. *n.*30. ergo Princeps supremus tenetur Clericos defendere, & à violentiis protegere, quemadmodum cæteros iudices, & Reipublicæ Vassallos.

Ex qua ratione prouenit, quòd cùm clerici dicantur ciues reipublicæ, priuilegium concessum terræ, patriæ, & reipublicæ, non solùm laicos, sed etiam clericos com-
63 prehendat, Roma. *in cons.*180. *num.*2. Feli. *in cap. eccles. S.M. num.*76. *de instit.* Oldrald. *in cons.*32. Mart. *de iurisd.*4. *p. cent.*1. *cas.*63. *sub n.*5. *&* 6. latissimè Grassis *de effect. cleri. effectu* 2. *n.*381. & latè *à n.*361.

Et ex hac doctrina, & ab omnibus recepta conclusione, vt clerici subiaceant Principi temporali, vt ciues, & membrum reipublicæ; procedit, ipsos teneri ad ob-
64 seruantiam legis politicæ tangentis bonum vniuersum, & publicum communitatis laicorum, & clericorum prout grauissimi Doctores eam tenent, tam Theologi, quàm Iuristæ Menoch. *consil.*1000. Bellarm. *lib.*1. *de cleric. quæst.*28. *vers. tertia propositio.* Auenda. *de exequend. manda.*2. *p. cap.*14. *n.*19. Mexia *ad pragmaticam Regiam, concl.*5. *n.*43. Menchaca *lib.*1. *de successionib. creatio. §.*10. *num.*648. & ita fuisse iudicatum tenet Chaquer. *decis. Pedemont.*181. Menoch. *consil.*800. *num.*21. *lib.*8. & probat *lex* 54. *tit.*6. *p.*1. *&* *l.*52. *tit.*6. *p.*1. *l.*1. *tit.*25. *lib.*5. *recopila.* ibi, *clerigos y personas Eccleſiasticas como seglares.* probant etiam DD. supracitati *sub n.*59. latè plura per Grassis *in tract. de effectib. cler. effectu* 2. *n.*130. *&* 131. *&* *à n.*166. *fol.*340. & iterum *à n.*265. plurimos citat.

65 Quia lex Temporalis ratione directiua obligat etiam clericos, quatenus vniuersaliter tangit, & respicit bonum publicum, & commune laicorum, & clericorum, quia iustum est, & rationi consonum, vt pars subiiciatur conseruationi, & vtilitati totius vniuersi, prout est respublica temporalis, Couarr. *in regul. possessor.* 2. *p. §.*9. *vers.*3. Menoch. *d. consil.*800. *&* *consil.*1000. Surd. *cons.* 301. *vol.*3. Gutier. *lib.*2. 1. *p. quæst. fin.* Sarmient. *lib.*7. *Selectar. cap.*13. *num.*1. Mart. *de iurisd.* 4. *p. q.*1. *casu* 7.

Salgado de protect. Reg.

*num.*6. Hieronym. Gabriel. *cons.*37. *num.*5. *lib.*2. Vincent. de Franch. *decis.*9. *n.*3. vbi allegat Didacum Perez *in l.*2. *tit.*2. *lib.*1. *ordinam.* & post Bernard. Diz Bobadill *in politic. l.*2. *c.*18. *n.*122. *cum seqq* & statim citandi probant, & Grassis *in locis proximè citatis.*

Quia licèt clerici exempti sint à seculari Regia iu- 66
risdictione, vt notum est; tamen leges Regias respicientes bonum publicum totius communitatis tenentur obseruare vi directiua, dummodo non tendant in præiudicium libertatis, & immunitatis Ecclesiasticæ; ita eleganter Victoria *in relectione de potestate Ecclesiæ num.*4. Morla *in tempor. iur.*1. *p. tit.*1. *de leg. n.*9. vbi fundat hanc doctrinam, tenet etiam Ceuall. *in tract. de cognitione per viam violentiæ in proœmio c.*4. *in princ. & per totum præcipuè à n.*10. vbi dicit, quòd ex eo quia clerici sint ciues reipublicæ temporales, tunc lex ciuilis, quæ respicit vniuersum bonum, & commodum reipublicæ, seruanda est ab omnibus, vt tradit Abb *in c. eccles. num.*20. *&* 21. *de const.* Menoch. *d. cons.*1000. *volum.*10. Per Surd. *cons.*1. *num.*8. *volum.*3. Et est ratio, quia sicut clerici in spiritualibus tenentur iura Pontificia seruare; ita in temporalibus, à ciuilibus sanctionibus, concernentibus bonum commune omnium ciuium, discedere non debent, ita Diodor. *de doctri. Christian. lib.*2. *cap.*1. *propos.*4. S. Thom. *de regim. Principum lib.*1. *c.*12. Bellarm. *l.*3. *c.*6. Salced. *ad Bernard. Diaz. c.*55. *vers. sed vt liberè dicam.* leges enim & statuta, quæ fiunt ad Regni gubernationem & conseruationem; etiam Clericos astringunt. Radin. *de Maiest. Princ. verb. non solum armis decoratam* 2. *p. n.*166. *cum seqq.* Deci. *in c. Ecclesia sanctæ Mariæ. n.*104. *de const.* Christoph. de Paz *de tenut.* 2. *p. c.*63. *n.*14. plurimos citat Grassis *in locis nuper citatis.* vbi eleganter plures congerit doctrinas, ad propositum videndus.

Quia aliud est condere legem particularem circa bo- 67
na clericorum, vel generalem, quæ comprehendat omnia temporalia tam laicorum, quam clericorum; nam in primo casu procedit argumentum, & ratio illius, in secundo verò non, quia lex non respicit in particulari bona clericorum, sed vniuersa bona consistentia in republica temporali, quæ sunt sub dominio & protectione Regis, quoad bonum publicum totius communitatis, & sic valida est talis dispositio, & lex, cùm non concernat personas principaliter nec accessoriè clericorum; sed bonum publicum totius communitatis, ad eorum mutuam societatem, & vniformitatem; & sic in hoc casu omnes clerici obligantur, quoad vim directiuam, in quo omnes Catholici conueniunt, vt tradit Suarez *vbi suprà de leg. lib.*3. *cap.*34. Et ratio est, quia vniformis obseruantia talium legum est necessaria ad pacem reipublicæ, & ad obseruandam inter ciues æqualitatem, latissimè Grassis de *effectib. cleric. effectu* 2. *à n.*161. *&* 265.

Ex qua ratione tenendum est, clericos ad obserua- 68
tionem pragmaticæ taxæ panis teneri sub pœna peccati, & restitutionis, vt docet Ioan. Gutier. *lib.* 2. 1. *p. quæst.*18. *n.*1. Soto *in* 4. *sententia. distinct.*25. *q.*2. *art.*2. Morla *in suo Empor. iur. tit.*2. *de iurisd. q.*12. *n.*12. *& in tit. de legib. q.*16. *n.*15. Francisc. Viuius *decis.*18. *per totam*, & Ceual. *in epist. ad Regem nostrum n.*23. *& in lib.*4. *com. q.*899. *num.*147. quia illa lex obligat omnes siue ex vi iurisdictionis, quia respicit bonum publicum, siue ex vi rationis directiuæ, vel ex vtraque causa. latissimè prosequitur Alder. Mascat. *de interpret. statu. concl.*1. *limit.*6. *à n.*340. *cum seqq.*

Et licèt contra hanc rationem & fundamentum, re- 69
probando Ceuall. censeat aliud Se se *in epist. ad Regem n.*112. *cum seqq.* nihilominus vt vera & recepta ab omnibus tenenda est, & licèt clericum obliget in vim rationis directiuæ, tamen quoad punitionem, & pœnæ impositæ exactionem, iudex secularis non est competens, sed ecclesiasticus, ita Bellarm. *lib.*1. *de cler. cap.*28. *vers. tertia propositio.* Sossa *vbi suprà fol.*36. Couarr. *in*

prax.t.c.34.n.7. Saimien. *l.b.1.Select.c.8.* Radin. *de maiestate Principum n.175.* Surd. *suprà n.31.* Marta *de iurisd.4.p.cent.1. cas.1. à num.33. & suprà.* Vide optimè Grassis *de effectib.cler.effectu.2.à n.130.& 131.*

Et ex hac ratione præmissa, vt Princeps supremus
70 in temporalibus alium non recognoscens teneatur exhibere,& præstare suum auxilium, & protectionem ecclesiasticis personis oppressis, & violenter à suis iudicibus affectis; sequitur, vt manus Regia murus sit Ecclesiæ, ita eleganter Belug. *in specul. Princip. rubr.11. §.tractandum,* & est text. *in l.1.tit.3.lib.2.recopil.* ibi, *y a los Reyes, y Principes encomendo Dios la defension de la santa Madre Yglesia,*&c.cui conuenit *l. si quis in hoc genus §.sitque C.de sacrosanct.Eccles.*ibi,sit cunctis laudabile factas Sacerdotibus iniurias, veluti crimen publicum prosequi.*l.Episcopal. C. de Episcop. audien.* Mart.*de iurisd.1.p.c.49.à n.15* vbi citat *l. Sanctissimarum prope fin. C. de Episcop.& cler.* vbi Iustinian. mandat, omnibus subditis Imperio sub pœna,vt auxilium,& opem ferant ecclesiasticis personis,text.etiam *in c.cum ad verum 96. dist.*text.*in c.Maximianus Episcopus 23.q.3.*

71 Ac ideo omnes Principes temporales tenentur ex debito officij impartiri brachium, auxilium, & protectionem ecclesiasticis personis, quia ipsi dicuntur Romanæ Ecclesiæ defensores,ideo Catholicam religionem armis defendere tenentur.*cap.boni Principes 96.distinct. cap.tributum.cap.Principes 23.q.8.cap.Christian.23.q.1.* & probatur etiam *in clement.1. de iur.iur.* vbi iurant adiutores Ecclesiæ Catholicæ,prout latè prosequitur multa adducens Marta,*de iurisd.p.1.cap.49.fol.144.*& attributum Principis in protegendo vi oppressos, præsertim procedere in ecclesiasticis personis vi oppressis, dixit Mart. *de iurisd. d.1.p.cap.48. sub num.26.* reddens rationem, quia res, & personæ ecclesiasticæ nequaquam in tuto esse possunt, nisi eas & Regia,& sacerdotalis regat potestas, *cap.res 23. q.5. cap. fin.96. d.* quapropter Rex rectè dicitur oppressorum recursus, vt in lib. Regum cap.22.

Reges itaque,Principes, & Imperatores debent tueri
72 Ecclesiam vniuersalem, ac singulas omnes Ecclesias, & ecclesiasticam libertatem, quia ad hoc sunt in terris dati à Deo,vt per text.*in cap.ab Imperatoribus 23.q.3.* & per alia iura firmat Cardin. Tusc. *practic. conclus. litera R, conclus.333.num.10.* & quòd defensio potiùs conueniat Ecclesiæ, & ecclesiasticis personis, quia arma non exerceant, quàm aliis, & ideo quòd Princeps temporalis teneatur Ecclesiam, siue particularem, siue vniuersalem, tueri; probat Marc. Anton. Genuensis *tract. de eccles.seu praxis eccles.q.63. n.2. & 3.* vbi quòd ad hoc auxilium, & protectionem exhibendam iurat Imperator *ex clement.1.de iur.iur.*

Hinc est,quòd Reges Hispaniæ, & cæteri Catholicæ reipublicæ supremi Principes sunt protectores decre-
73 torum Concilij Trident.vt ex eo patet *in sess.25.cap.20.* ibi,ad pietatem,religionem, Ecclesiamúmque protectionem existant.) & constat *ex d.l. fin. C.de summa Trinit. & fide Cathol.& in aut. quomodo oport. episc.col.* quibus dicitur, Regiam potestatem ad hoc inter cætera esse institutam, vt Sanctorum Patrum decreta saluberrima exequutioni demandari faciant, & inuiolabiliter obseruari;docet Bellarmin.*l.3.cap.18.de laicis fol.1343.*

Et hanc ob fundamentalem rationem, eleganter resoluit Anton.Cuchus *lib.2. institut. maior. tit.3. de Concil. Oecumenico n.36.* quòd Principes possunt per se, &
74 suos legatos interesse, & assistere dicto Concilio, propter quietem,& tranquillitatem,ne respublica turbetur, tanquam Christianæ religionis protectores, cuius hæc sunt verba *ibi*: Etúmque hæ Principum secularium partes præcipuæ, vt Concilij quietem, & tranquillitatem authoritate, ac, si opus fuerit, armis tueantur, foueant, & tegant, turbatores longè submoueant, cui si pax, & disciplina Ecclesiæ soluatur, ille à Principibus rationem sit exacturus, qui eorum protestati suam Ecclesiam commendauit.) Et quòd sic obseruatum fuit in Conciliis Hispaniæ celebratis, vt in eis ad eius protectionem adstiterit Regum authoritas, singulorum Conciliorum verbis, & testimonio comprobat,& latiùs prosequitur Ceuall.*in tractat. de cognitione per viam violentiæ,in proœmio cap.9. à num.70. cum sequentibus.*Sed præ cæteris multis citatis rationibus & authoritatibus exornat Valdesius *in tractatu de dignitate Regis Hispaniæ cap.1. per totum. & n.8.* Conuocator. Concilij Trident. Pij IV. *sess.16.* Eugubinus, *de reparatione fidei lib.5. signo 13.cap.8.cum sequentibus.*

Si enim ex d.l.*hoc genus.§.itque. C.de sacrosanct.Eccles.*& Mart.*suprà* cunctis sit licitum iniurias, & oppressiones factas Sacerdotibus, (vt ius publicum) vindicare, & prosequi, quanto magis ipsi Regi hoc permittendum, 75
cui proprium officium est, vi oppressos liberare, & ad hoc, regimen à Deo fuit concessum, vt suprà diximus, cuique principaliter interest ne huiusmodi oppressiones fiant, probat text.*in l.2.tit.10.p.2.*ibi, *que pues el Principe es cabeça de todos, que se debe doler del mal, que reciuen assi como de sus miembros,y que entonces sera sumuro, y amparo de todos.*& *l.2.tit.1.p.2.* ibi, *como quier que sea Señor de todos los del Imperio,para ampararlos de fuerça e mantenerlos en justitia.* & probatur *in lib.26.tit.14 p.2.* ibi, *el Rey es cabeça,vida, y mantenimiento de los vassallos, y el quien no siruiesse a su Rey, quitaria à Dios su Vicario, y al Reyno su cabeça, y al pueblo su vida.*

Principes enim sunt tutores reipublicæ, vt dicit Seneca *lib.1.cap.4. de clement. ad Neronem,* & Franc.Top. 76
tract. de potest. Princ.secul. §.5. n.36. Plinius Secund. *lib.10. epist.* si enim tutor est, debet ei tutelæ definitio quadrare, de qua *in §.2. Inst. de tutel.* ibi, *est autem tutela* (vt Seruius definit) *vis,ac potestas in capite libero ad tuendum eum, qui per ætatem se defendere nequit,* &c. ergo Rex tenetur tam clericos, & Ecclesias, quàm laicos tueri, cùm sint pars, membra, & ciues reipublicæ temporalis, quæ sub tutela Regis est, imò & Princeps vassallos vti filios, & nepotes tractare debet, Ioan. de Platea *in l.neminem in fi.C.de decurionib.lib.10.*glos.*in l. moueor.C.de seru. export.*Rolan.à Valle *cons.1.num.114. lib.1.*Cruat.*consil.9.num.37. & cons.241. n.8.* Tusc. *vbi proximè num.26.* Principes insuper supremus iudex conseruator dicitur, ad tollendas violentias, & iniurias notorias suorum vassallorum, ita eleganter Tuscus *in* 77
*tract.de visitatione cap.31. num.5.*ibi,Rex est iudex conseruator suorum vassallorum, vt nemini iniuria fiat, & ne aliis iniuria inferatur. (Conseruatoris enim officium est violentias, & iniurias notorias tollere, & reprimere, text. *in cap.1.& cap.fin. de off.delegati in 6.* Concil. Trident.*sess.14.cap.5. & cap.14.* de quo latiùs erit agendum infrà 5.p.c.sexto. & melius probat ipse Tuscus *in lib.2. cap.23.num.15. & 16.*ex Grama.*decis.78. & aliis,* quem sequitur nouissimè Moneta *in tract.de conseruatoribus cap.3. sub num.2.* vbi alia adducit in proposito vt Princeps dicatur conseruator suorum vassallorum. Et quòd Principes teneantur defendere à violentiis iudicum Ecclesias. ecclesiasticásque personas,iure naturali,diuino, canonico,& consuetudine immemoriali,probabimus in sequenti in præludio,quoniam vt suprà diximus,ex Belluga, manus Regia murus est Ecclesiæ, pax clericorum, salus populi, vita vassallorum, caput subditorum, tutor reipublicæ, propugnaculum, & præsidium Christianæ religionis.

PRÆLVDIVM III.

SVMMARIVM.

Princeps temporalis supremus omni iure naturali diuino, & positiuo, & consuetudine immemoriali tenetur

*à violentiis personas ecclesiasticas sil. subditas protegere.n.*78.

*Verba l.*36.*recop.* por derecho,*de naturali intelligit,& defendit Author.n.*79.

*Ius naturale dictat, ne alicui in iudicio, & extra iudicium vis fiat.n.*80.

*Appellatio,quatenus est defensio,à iure naturali prouenit. n.*81.

Appellatio non denegatur excommunicato, quia est defensio.ibid.

Formalitas, & solemnitas appellationis est inducta à iure positiuo.ibid.

*Appellatio est præsidium innocẽtiæ,inuenta ad subuenien-dum oppressis,& corrigendam iniquitatem iudicis.n.*82.

Ecclesia Romana est refugium omnium oppressorum. ibidem.

*Recursus ad Regem pro violentia tollenda à nemine impediri valet,cùm sit species defensionis.n.*83.

*Prohibita appellatione non censetur prohibitus recursus. num.*84.

Regius recursus dicitur charitatiuum auxilium.ibid.

*Cuilibet licet vim repellere, & oppressus de facto potest iudici iniustè volenti sententiam exequi, non obstante sua legitima appellatione, resistere.n.*85.

*Pontificis magis interest conseruatio recursus ad Regem pro tollenda violentia,facta à iudicibus ecclesiasticis,volentibus in contemptum appellationis ad summum Pontificem interposita, exequi sententiam indebitè.n.*86.

*Pro defensione sui, vel suorum potest quis conuocare famulos,seruos, vel amicos, & extraneos,si aliter non possit se tueri.n.*87.

*De iure naturali est oppressis concessum ob propugnandam violentiam,supremorum potentiam inuocare.n.*88.

Ex debito sui officij & charitatis tenetur Rex præstare auxilium oppressis.ibid.

*Quando aliquid fieri licet propria authoritate, vt, vim vi repellere, multo magis id licet facere per iudicem, etiam incompetentem.n.*89.

*Vbi quis potest de facto iudici ecclesiastico exequi volenti sententiam non obstante legitima appellatione, resistere: vrbaniùs faciet,recurrendo ad regium Consilium,vt violentia tollatur,ex Rota resoluit Author.n.*90.

*Exemptio Clericorum à potestate, & iurisdictione temporali in eorum vtilitatem, non in damnum, & detrimentum eorum introducta,vt oppressi per iudices ecclesiasticos non prohibeantur recurrere ad Regem, pro violentia tollenda.n.*91.

Concurrentibus ex vno iure positiuo, & ex altero iure naturali & diuino,praualent ius diuinum & naturale,tamquam potentius.ibid.

*Sese in epistola ad Regem à n.*112.113. *&* 114. *reprehenditur ab Authore.ibid.*

*Text. in cap.dilecto.de sentent. excommuni.lib.*6. *declarat Author.n.*92.

Princeps temporalis in defectum iurisdictionis ecclesiasticæ, tenetur auxilium suum præstare.ibid.

*Potestas secularis tenetur negare auxilium imploratum à iudice ecclesiastico,pro executione sententiæ appellabilis, & à qua legitimè appellatum est.n.*93. *& etiamsi appellatio non sit admissa à superiore iudice ecclesiastico, & de hoc constet seculari, dummodo de iure deberet admitti. n.*94.

*D.l.*36. *recopil. in illis verbis* por derecho, *interpretatur de diuino ab Authore n.*95. *vbi plures sacræ paginæ loci referuntur.*

Princeps an peccet negando auxilium violentiæ,remissiuè. ibidem in fin.

*D.l.*36. *ibi* por derecho *vt de canonico etiam intelligatur, tradit Author.n.*96.

Cum de vno disputatur, cætera supponi debent habilia.ibidem.

*c.Regum officium,declaratur.n.*97.

Potestas cognoscendi per viam violentiæ est de regalibus; & reseruatis Principi superiori in signum supremæ potestatis.ibid.

Suprema Regia tribunalia Principem repræsentant,& ideo eis hæc potestas cognoscendi commissa est.ibid.

*Lex loquens cum aliqua qualitate ad sui intellectum trahit omnes alias, quæ in illo proposito simpliciter, aut generaliter loquuntur.n.*98.

Ad ea quæ frequentius accidunt, iura adaptantur.ibid.

Defensio & protectio Clericorum,est causa pia,ibid.

c.Princeps secuti 23.*q.*5.*declaratur.n.*99.

*Propter locorum distantiam, aut magnam difficultatem remedij consequendi, adeò quòd ad superiorem recurri non potest, multa prohibita permittuntur.n.*100.

Ex mora regulariter periculum oritur.ibid.

*Longinquitas occurrendi Romam dicitur, quando locus est vltra Italiam.n.*101.

*Ciuitas oppressa potest alteri Domino se tradere defendendam.n.*102.

*Necessitas caret lege, & legem non admittit, & illicitum licitum facit; iudicem incompetentem facit legitimum, alteráque præcepta, etiam diuina, & alia huiusmodi. n.*103.

*Rex potest adiri data iudicis ecclesiastici superioris remissione.n.*104.

Recursus ad supremæ tribunalia pro tollenda violentia nititur maxima vtilitate, vt experientia demonstrat. numero 105.

Innocentes grauissimè opprimerentur à iudicibus ecclesiasticis, cùm longè distet Curia Romana; si hoc non potirentur auxilio regio.ibid.

*Negantes auxilium vi oppressis videntur quodammodo Christum Dominum nostrum persequi.n.*106.

Regis auxilium implorare contra detinentes decimas, licitum est.ibid.

*Reges & Imperatores tenentur præstare auxilium Ecclesiæ. n.*107.

In Lusitania non solùm Regij auditores, sed quilibet Prætor Regiæ Coronæ in sua prouincia cognoscit de violentia inter ecclesiasticos de consuetudine, obseruatúrque decisio textus in c.petimus 11.*q.*1.*n.*108.

c.Administratores 23.*q.*5.*declaratur.n.*109.

c.Christiani 11.*q.*1.*declaratur.n.*110.

Violentia est inimica legibus.ibid.

c.Filiis vel nepotibus 16.*q.*7.*declaratur.n.*111.

c.quidam Monachi 16.*q.*1.*declaratur.n.*112.

l. fin. C.de summa Trinitate & fide Cath. declaratur. numero 113.

Manus Regia manus est Ecclesiæ.ibid.

Reges defensores Ecclesiæ, & religionis appellantur. ibidem.

Iudex ordinarius tenetur suos subditos defendere. numero 114.

Rex est ordinarius in suo Regno, cùm omnes iurisdictiones ab eo affluxerint.ibid.

*Licet Clericis auxilium legis Imperialis assumere, sicut & Imperatorem ipsum & Principem, tanquam legem viuam.n.*115.

*Ecclesiasticis iudicibus exequi volentibus abusus notorios à se factos violenter resistitur per priuatam personam. n.*116.

*Abusus notorius dicitur quoties in actu, qui geritur, vsus, nullus est ibidem in exemplis.n.*117.

*Recursus violentiæ iuribus Regis fundatur.n.*118. *& omni iuri consonus est ex pluribus Authoribus.n.*119.

*L.*36.*tit.*5. *lib.*2.*recop.verb.* por costumbre immemorial *declarat Author.n.*120.

Aliud est acquirere ius, aliud acquisitum conseruare. ibidem.

*Consuetudo immemorialis,de qua in d.l.*36. *est declaratiua, & inductiua formalitatis, & modi defensionis extraiudicialis,obseruati per longum tempus.ibid.*

Actus determinatio, vbi non apparet, à consuetudine regulatur.ibid.

Sicut lex positiua interpretatur legem diuinam, ita & consuetudo.n.122.

Recursus violentiæ ex immemoriali tempore indubitabilis efficitur.ibid.

Opinio Doctorum, cui consuetudo adhæret, præferenda est. ibidem.

Consuetudo est legum interpres.n.123.

Principes Hispaniarum non vsi cognitione violentiarum nisi in specie l.36. tit.5. recop. per tempus immemoriale, non impediuntur, quin possint in aliis causis violentiæ, & oppressionis, vti citra immemorialem, vt etiam consuetudo extendatur ad alias.n.124.

Quando adest ius & causa vniuersalis, per vsum partis conseruatur ius in toto, & consuetudo in parte extenditur ad totum genus illius speciei.ibid.

Consuetudo immemorialis sufficiens erat ad procedendum per Principes, in causa violentiæ n.125.

Consuetudo immemorialis habet vim tituli, priuilegij, ac veritatis, & similia attributa.n.126.

Clerici sunt exempti in spiritualibus iure diuino, in temporalibus tamen positiuo.n.127.

Consuetudo concedens laicis iurisdictionem in Clericos generaliter, licèt non valeat, valet tamen consuetudo particularis respectu alicuius casus particularis.n.128.

Consuetudo potest distinguendo, & declarando limitare ius diuinum.n.129.

Quod potest acquiri priuilegio, potest etiam consuetudine immemoriali.n.150.

Pontifex potest in certis casibus ob aliquam iustam causam concedere laico priuilegium cognoscendi de ecclesiasticis personis.ibidem.& n.131.

Consuetudo immemorialis præscripta, cum qua concurrit fama priuilegij, habet vim priuilegij Papalis.n.132.

Si cum immemoriali, & fama, concurrat probatio Principis habentis maiora alia priuilegia super ecclesiis, præsumitur iusto principio fuisse introductam.n.133.

Prælati ante Episcopatuum, & prælatiarum possessionem iurant Regi fidelitatem.n.134.

Princeps Hispaniarum siue Rex habet facultatem præsentandi Episcopatus, & beneficia consistorialia, quæ aliàs erant Pontifici reseruata, & monasteria virorum remissiuè.n.135. & percipiendi partem seu tertiam decimarum.n.136.

Consuetudo cognoscendi per viam violentiæ est inducta per Clericos & laicos, & ideo mixta nuncupatur Clericorum & laicorum, & habet magnos effectus.n.137. & 138.

In consuetudine immemoriali cognoscẽdi per viam violentiæ concurrit scientia tacita, & expressa Pontificis. numero 139.

Scientia officialium in præscriptione iurisdictionis Principum, Pontificum, vel Dominorum, eis præiudicat, & sufficiens est, vt eis præiudicium causetur.n.140.

Multi Pontifices ex Hispaniarum Regnis, qui habuerunt scientiam cognitionis per viam violentiæ.n.141.

Recursus ad Regem per viam violentiæ approbatus pluribus Rotæ decisionibus.n.142.143.& 144.

Recursus prædictus expressè approbatus à Pontifice est. num.145.

Recursus violentiæ non damnosus libertati ecclesiasticæ, sed vtilis dicitur.n.146.

Priuilegium laicorum Clericis vtile, præsumitur à Papa approbatum.n.147.

Patientia & tolerantia Romanorum Pontificum, vel alterius Principis impedire potentis, inducit dispensationem, & confirmationem.n.148.

Si Clericus possideat duas Ecclesias sciente, & patiente Pontifice superiore, inducitur ex tali patientia vnio dictarum Ecclesiarum, & pœnæ remissio.n.149.

Tolerantia in eo quod à iure natrrali non prohibetur, pro expressa dispensatione habetur.n.150.

Præsumptus consensus ex scientia, & non contradictione, cum temporis diuturnitate inductus, consensu expresso fortior reputatur.n.151.

Consuetudo immemorialis huius recursus violentiæ ab initio quo meum & tuum sibi vsurpare cœptum est. n.152.

Consuetudo immemorialis non censetur comprehensa in qualibet Pontificia dispositione, vbi consuetudo sublata est.n.153.

Concil.Trident.sess.22.de reform.cap.8.declaratur.n.154.

Sublata potestate seu recursu violentiarum ad Principes seculares, magnæ reipublicæ calamitates insurgerent. numero 155.

Consuetudo immemorialis cognoscendi de violentiis ab omnibus approbata Doctoribus.n.156.

Reges Christianissimi & sanctæ Sedi apostolicæ obedientes non tolerarent consuetudinem cognoscendi de violentiis ab ecclesiasticis perpetratis, si iniustitiam contineret, nec est præsumendum.n.157.

Coram iustitia Aragonum in Camera sui Consilij fuisse congregatos triginta & septem aduocatos ex grauioribus Regni, & consultos fuisse super recursibus, & formi, ne pendente appellatione violenter attentetur à iudice ecclesiastico, & ab omnibus sine scrupulo iustum videri, resoluitur.n.158.

Cognitio extraiudicialis per viam violentiæ non est noua in Regnis Hispaniæ introductio, sed in omnibus Regnis & Christianæ religionis prouinciis hæc agitatur defensio. num.159.

In Regno Portugalliæ id seruatur.n.160.

In Regno Borgeniæ idem.n.161.

In Senatu Neapolitano n.162.

In Regno Franiæ.num.163.

In regno Aragonum.n.164.

In Regno Nauarræ.n.165.

In Regno Sabaudiæ.n.166.

In Regno Catalaunia.n.167.

In Senatu Sebusiano.n.168.

In Senatu Pedemontano.n.169.

In Senatu Milanensi.170.

In Regno Gallecia non solum cognoscitur pel viam violentiæ à iudicibus ecclesiasticis, non deferentibus iustis appellationibus; sed etiam de omnibus possessoriis super rebus ecclesiasticis, seu spiritualibus, etiam inter ecclesiasticos, in solo tamen Regio Senatu illius Regni, prout cum aliis testatur Author.n.171.& autohordinario vocatur,& de eius natura remissiuè.n.172.

Maximilianus ab Austria Archiepiscopus olim Compostellanus iam defunctus, voluit apud Supremum Regis consilium autohordinario alterare, & auellere à Senatu Regio Galleco.n.173.

Duo aduocati doctissimi, quorum vnus Pater Authoris laudabilis, Rogati scripserunt pro defensione decreti Ordinarij Senatus Galleciæ apud Consilium contra Archiepiscopum, posteáque dicta scriptura ampliata à quodam Senatore, simúlque ab Authore.n.174.

Martinus Pontifex hanc extraiudicialem cognitionem per viam violentiæ inter Ecclesiasticos approbauit.n.175.

Nulla Pontificis censura generaliter promulgata intelligitur velle derogare iuri competenti Regiæ maiestati, tam de iure, quàm de consuetudine.n.176.

Hæc cognitio per viam violentiæ fundatur iure diuino, naturali & positiuo, canonico, & ciuili, éstque à Sede Apostolica tacitè, & expressè confirmata, & consuetudine immemoriali vsitata.n.178.

Doctori asserenti consuetudinem stare credendum est, numero 179. maximè cùm nullus Doctor contrarium affirmans inueniatur.n.180.

QVIA ecclesiasticæ personæ, quatenus ad protectionem tanquam ciues reipublicæ temporalis, & pars, ac membra populi subsint Principi temporali, non recognoscenti superiorem 78

in

in temporalibus, ab eo debeant defendi, atque à violentiis, iniuriis, & oppressionibus liberari, ac protegi, ex debito officij, ad quod tenentur, omni iure naturali, diuino, & positiuo, & consuetudine immemoriali, valdiuino, & positiuo, & consuetudine immemoriali, valdiuino, frequentique vsu recepto, sic enim intelligenda sunt, & meritò interpretanda verba illa *lib.36.tit.5. lib.2. recopil.* superiùs à nobis relata *n.*14.ibi, *por quanto assi por derecho, como por costumbre immemorial nos pertenesce alçar las fuerças, que los juezes ecclesiasticos y otras personas hazen en las causas que conoscen*, &c.

Et illa verba por derecho, *de naturali intelligenda.*

79 ET hanc explicationem, vt scilicet iure naturali, hæc extraordinaria, & extraiudicialis cognitio pertineat Regi, probant omnes ferè Doctores superius citati *num.*16.& exponit Oliuan. *de iur.fisci c.3. num.*43. Sese *in epistol. ad Regem num.*70.*in 2.tom.decis. ad prin.* & post hæc Ceuall. *in epistol.ad Regem num.*29.*in fin.& in tract. de cognitione per viam violent, in prologo n.*45. vbi se iterum refert ad gloss.6. *num.*155. & optimè explicuit lex Portugalliæ, quæ postquam *in l.1.tit.9.§.12. ordina.* dixerat his verbis, *que en estos casos, el Rey como Señor tiene obligation de acudir, y defender à sus vassallos*, exponit *in l.2. tit.16.lib.1. eiusdem ordina.* ibi, *facendo les fuerça, non guardando lles odereito natural.* &c. ius enim naturale dictat, vt alicui, nec in iudicio,
80 nec extra iudicium violentia fiat, eámque oppressus possit licitè propulsare, text. *in c.ius naturale in fin.* 1. *d.* ibi, violentiam per viam expulsio *l. vt vim.in fin.* vbi communiter Doctores. *ff.de iustitia & iure. clem.pastoral de re iudi.*text.*in l.*1.vbi, vim vi repellere licere Cassius scribit, ídque ius natura comparatur; apparet autem (inquit) ex eo arma armis repellere licere, &c. *ff. de vi & vi arma.*text. optimus & mirabilis ad hanc materiam, aureis literis describendus *in c.dilecto 6.in princ.* ibi, cùm omnes leges, omniaque iura vim vi repellere, cunctísque sese defensare permittant.& infrà *de sentent. excommunic. lib.6. cap. significasti 2. de homicid. cap.3. §.si verò. in fin. de sentent. excommunic. lib.2. tit.1. p.1.* ibi, *otro si consiente este derecho natural, que jada vno se pueda amparar de los, que deshonrra o fuerça les quisieren fazer.lib.2.tit.8.p.7.*ibi, *ca natural cossa es, e muy guisada, que todo home aya poder de amparar su persona de muerte, queriendo alguna matar a el.lib.3.tit.16.p.2.* ibi, *offendiendole*: vbi Gregor. latè explicat ad nostrum propositum.

81 Et ex hoc iure naturali prouenit appellatio, quatenus est defensio aduersùs oppressionem, iniustitiam, & iniquitatem iudicij, & ad subueniendum oppressis inuenta, *l.1.ff.de appellat.c.omnis oppressus 2.q.6.cap.suggestum de appellatio.* Doctores communiter *in rubr.de appella.in decreta* præsertim Panormit.*n.*6 Mant.13.Philipp.Fran. *n.*24.*vers.sed tamen dubitatur.* Bisignet.*decis.fin. n.3. de appella.* Soci.*consil.*39.*capit. primo.n.*9.*lib.*4. Alexander *consil.*113.*viso themate, num.*5.*lib.*5.Marant. *in specul.6. p.in verbo & quandoque appellatur.numero* 247.*fol.*496. Paz *in praxi in proœmio. 6.part. tom* 1. *numero 6. &* 7. Escacia *de appella. quæst.*16. *numero* 4.*& in eadem q.*16. *limita.*1. *à numero* 21. *& quæst.3.sub numero* 1. Damauder. *in prax. cap.* 229. *numero* 3. Rebuff. *in* 2.*tom. de rescript. in præfatione numero* 161. Couarr. *in practica. cap.*23. *numero* 6. Pinel. *in repeti. lib.*2. *Cod. de rescin. vendit.* 1.*p.rubr. cap.*2. *numero* 2. quæ quatenus est defensionis species, non denegatur, etiam excommunicato, Escacia *d. numero* 21. *vers.primo quia.* & plurimos citat *quæst.*5.*num.*5. *vers.extende tertio.* qui omnes probant; appellationem quoad substantiam esse de iure naturali inductam, quatenus continet defensionem; quoad eius tamen formalitatem, & solemnitatem esse de iure positiuo, vbi disputant quando per Principem tolli potest appellatio; tandem dicitur fundamentum popularis libertatis, & defensionis naturalis. ita tenet Matta *de iurisd.*1.*part.cap.*43.*à numero primo.*

Appellatio igitur est præsidium innocentiæ, text. 82
in d.cap.cùm speciali §.porrò. ibi, *ad præsidium innocentiæ.* optimè *in proœmio tit.*23.*p.*3. & est inuenta ad subueniendum oppressis, & corrigendum iniquitatem iudicis, scribit Socin.*in cons.*39. *cap. primum.num.*9. *lib.*4. Rebuff.*tit.de appellatio in præfatione.num.*17. *& sequentibus tom.*2. Escacia *de appellat. quæst.*3. *sub num.*1. Cæsar Contar. *in l. vnica. in ratione dubitandi num.*3. *&* 5. *C. si de momenta. poss.* & Diuus Bernard. testatur *in lib. de consideratione ad Eugenium*, appellationem esse grande, & generale bonum mundo, ídque tam necessarium hominibus, quàm Sol mortalibus. nam Sol iustitiæ est pandens, & redarguens opera tenebrarum, & Ecclesia Romana ad hunc effectum est refugium omnium oppressorum, instar Dauid Regis, qui dicebatur oppressorum recursus, lib.1. Regum cap.22. Omnis qui opprimebatur à Saüle, recurrebat ad Dauid. & habetur *in c. ad Romanam 2.q.6.* vbi ad Romanam Ecclesiam ab omnibus, maxime tamen ab oppressis appellandum, & concurrendum est, quasi ad matrem, vt eius vberibus nutriantur, authoritate defendantur, & à suis oppressionibus releuentur; textus etiam *in d. cap. omnis oppressus, eadem caussa & quæstione.*

Qui quidem recursus, cùm sit species defensionis 83
naturalis, à nemine impediri potest. Minodous *decisione* 27. *numero* 2. optimè dicit Matta *de iurisdiction.*4. *part. centu.*1. *casu* 56. *numero* 6. *vers. tamen non possit.* ex quo inferas quod in nostris terminis probat nouissimè Torre-Blanca *in tractatu de magia libro 3. cap.*26. *numero* 5. *& sequentibus.* quòd hæc cognitio violentiæ cùm fundetur in iure naturali immutabili, tolli non potest. ex qua etiam doctrina rectè infert Doctor Matta, & Minodous locis citatis, quòd prohibita appella- 84
tione, non censeatur prohibitus recursus, idem Minodous *in decisio. Neapolitan.*42. Abb.*in cap.*1.*de rescript.* & latè per Lancelot.*de attentat.tit. de attentat.pendente recursu cap.*19. vbi *num.*21. post alios testatur hanc esse magis communem opinionem, & per Menoch. etiam *de arbitra. iudic. lib.*1. *quæst.*70. Igitur iudicibus ecclesiasticis impedientibus oppresso hunc recursum ad sanctam Sedem Apostolicam, & tam salubri remedio, & auxilio vti, aduersus iniquitatem suæ sententiæ, & in contemptum eiusdem sedis, denegando delationem legitimæ, & iustæ appellationi, intentantibus exequi, & interdum de facto, & attentatè exequentibus, vsurpando superioris authoritatem, & iurisdictionem, cùm sua per appellationem sit suspensa, & in superiorem translata; iustissimè poterit Princeps supremus, & eius tribunalia resistere, vim repellere, & violentiam propulsare, imò ad id tenetur occurrendo oppressioni ex debito officij, & charitatis, cuius auxilium charitatiuum dicitur. Ozasc.*decis.*116. Sese *de inh.c.*8. *&* 3. *n.*20. & profitentur Doct. supracit n.16.

Quod & ex eo probatur, nam si ex principio iuris naturalis, cuilibet permittentis sui ac suorum defensionem, & vim vi repellere, vt à principio huius tertij præludij; potest oppressus de facto resistere iudici iniustè & indebitè exequi tentanti suam sententiam, legitima appellatione suspensam, vt tradunt Bal.*in l.addictos n.*2. *C.de episcopali audient.* Abb. *in c. si quando n.*2. & Feli. *num.*2.*vers.fallit primo.* Decius *num.*13.Bellamera *num.*1. *vers.tertio de off. delegati.* per text.& ibi B.*in l.prohibitum C. de iur. fisci lib.*10. & Barthol. Humad. *in l.*13. *tit.*1.*p.*2.*gloss.*5.*num.*2.*ad med.* Alphons. Azeued. *in l.*2. *tit.*11.*ex n.*3.*l.*2.*noui.recopil.* Auil. *in c.*3.*prat.in gloss.* in verbo *iurisdictio n.*13.*in fi.* pulchrè Lancelot.*de attent.*2. *p.cap.*12.*ampliatio.*20.*& in limit.*1.*num.*100.*p.*218 Marant.*in disp.*1.*n.*38 Prosper.Farin. *in tract. crimin. q.*32. *n.*88.*& q.*33.*num.*108. Cæned. *in quæstionibus Canonic.*

p.45.n.22 Aloys.Rice.*in tract.decis.implora.brach. secul. decis.312.sub.n.1. verf.amplia. rursus.* à fortiori, & cum nullo scandalo, poterit iudex ecclesiasticus reuidi, & impediri à potestate Regia (cui ex necessitate officij hoc incumbit) ne pendente appellatione legitima procedat ad effectum tollendi violentiam, nec alicui fiat iniuria, censuris opprimendo, præiudicando, vim inferendo, & superiori reuerentiam denegando, vique oppressos liberandi à violentia, potentia iudicum ecclesiasticorum, ne pax publica turbetur, in maximum, Reipublicæ, & Pontificis contemptum, & dedecus, donec summus Pontifex debitum auxilium præstet, me-
86 diante appellatione, cuius magis interest, vt hic saluberrimus recursus conseruetur, iuxta mirabilem text. *in l.1.ff.de iis, qui sunt sui vel alieni iuris*, dum ibi inquit Vlpia. Dominorum quidem potestatem in seruos suos illibatam esse oportet, nec cuiquam hominum, ius suum detrahi, sed Dominorum interest, ne auxilium contra sæuitiam, vel famem, vel intolerabilem iniuriam denegetur iis, qui iustè deprecantur, *&c.* quam rationem considerant omnes hanc violentiæ iustificationem tractantes supracitati num.16. Cæned.*vbi proximè*, *& n.4.* post Didacum Perez.

87 Sed hoc argumentum aliter nouiter, & meliùs considerandum erit, nam vim passus, si per se non potest violentiæ, & oppressioni resistere ex defectu potentiæ, licitè, ac iure permittente, poterit ad eam propulsandam in auxilium conuocare seruos, amicos, familiares, & extraneos, in sui, ac suorum defensionem; hic est mirabilis text. *in c.dilecto, de sent.excomm.l.6.* glos. *in l.3. §.cum igitur.de vi & vi arma.* Bal. *in l.2.de procurato.B.in l.denotum C.de metal.l.12.l.7.tit.10.p.7.* vbi Greg.Lopez, Marant. *disput.1.* vbi docet idem etiam procedere contra clericos, & in terminis idem post alios probat Torre-Blanca *in tract.de magia, lib.3. c.26. n.8.* ergo à fortiori multo commodiùs & meliùs poterit inuocare auxilium Regium, cuius authoritate omnes reprimuntur audaciæ, violentiæ leuantur, & oppressi proteguntur; cuius prium, & naturale officium est, infixum & inhærens regimini commisso, & à quo auelli non potest, nisi sublato regimine, quod sequitur sicut vmbra corpus, visus oculum, qualitas subiectum, est enim supremæ potestati qualitas naturalis, simultaneè orta, ab eadem origine, & fonte procedens.

Hinc etiam prouenit, vt pariter naturale sit omnibus vi oppressis supremorum potentiam inuocare, iuxta il-
88 lud Isaiæ c.38. Domine vim patior, responde, *&c.* & alia diuinæ Scripturæ loca relata suprà in primo præludio, ad princip. & quotidie experimur, cùm orta dissensione inter quoslibet, etiam pueros, oppressum Regis auxilium vocare dicentem, *a qui del Rey*, qui omnino ex debito charitatis, & omni iure, tenetur præstare, & occurrere. text. est *in d.c.dilecto.* ibi. Et quidem cùm liceat cuilibet, suo vicino, vel proximo, pro repellenda ipsius iniuria, suum impertiri auxilium, imò si potest, & negligit, videatur iniuriantem fouere, ac esse particeps eius culpæ, *&c.* text. *in cap. inferendæ. cap.4. & ibi gloss. de sentent.excommunic.* ibi; & ad defensionem clericorum, (quidquid dicas de laicis) quilibet tenetur, quia hoc pertinet ad publicum. *prima d.* & alios concordantes adducit gloss. *in d. cap. dilecto vbi vicino*, &c. & est mirabilis gloss. *in d. cap. dilecto* verbo *sibimet*, & verb. *vtrumque* maximè verb. *suffragari*, ibi, sed hîc loquimur de exequutione ipsius gladij, (scilicet temporalis) non in modum iustitiæ, sed defensionis, quæ sunt aureis literis describenda verba, de quo tamen inferiùs suo loco videbimus.

89 Et iis adde, quòd quando, aliquid fieri licet propria authoritate, vt vim vi repellere, & propulsare, multo magis licet illud facere per iudicem incompetentem, vbi competentis copia haberi non potest, vt aliis relatis tradit Cancer 2.*p.vari.cap.*10. *n.*31. Cæned. *canoni.q.45. n.23.* & cùm ob longam distantiam non potest haberi copia Romani Pontificis, ad quem magis frequenter appellatio interponitur, vt inhibeat iudici inferiori, ne ad exequutionem violenter procedat, illa pendente, & attentata reponat, vt inferiùs dicetur, legitimè fiet, hoc violentiæ leuamen, per Regalem potestatem, cui hoc minus competit.

Et in nostris propriis terminis, quòd quando pars potest iudici ecclesiastico de facto exequi volenti, vio- 90
lentérque & indebitè (propria authoritate) resistere, & descendere vt vrbaniùs facit, recurrendo ad Regium consilium, vt protegatur, & faciat deferre appellationi interiectæ; pluries determinasse Rotam Romanam reperio, vt in vna Salmanticens canonicatus 24.Maij 1515. coram Blanqueto *ibi*, Non obstat exceptio excommunicationis propter recursum ad Consilium Regium, nam iste recursus hoc casu ad defensionem propriæ possessionis, & appellationis admissionem, non est improbatus. Achil. *decis.36. de appell.* Vrbaniùs enim ager, cùm possit de facto iudici procedenti de facto resistere, Paris. *cons. vlt. lib.4.* & fuit dictum in illa Tarracon. Villæ de Reus coram R. P. D. meo Decano, *&c.* Hactenus de tam celebri, & mirabili decisione, quam ad litteram adducit Sese, aliud agens, *in tract.de inhibitio.cap.8.§.3.n.174.* aliam etiam in terminis adducit Achill.de Grass. *decis.34. attentare noluerunt.sub.tit.de attenta.* Mand. *tract. de commiss.in 14. formul. commiss. attentato* in verb. *reuocandi q.4* optimè, & mirabiliter Lancelot. Robert. *de attenta. 2.p c.4.de attent.lite pendente à n.36. & seqq.* vbi *n.38.* testatur ita fuisse declaratum per Rot. in vna Cæsar-Augustana iuris eligendi coram Oradino 7.Februarij 1561. & in alia Vercellen. iactationis parochialis. De Aldea coram Paleoto 27. Iunij 1561. vt est in recollectis, per eundem Paleot. *decis.362. incipit, Dubium erat*, &c. & nos latiùs dicemus inferiùs hoc eodem præludio.

Cui conuenit, quod per Oliuanum dicit Sese *in epistola ad Regem sub n.70. in 2. tom. decis. ad princ.* quòd data in ecclesiasticis iudicibus, aut personis, violentia, cessant omnes iuris regulæ, cùm tendat ad conseruationem pacis, & quietis Reipublicæ Christianæ. Cui etiam conuenit, quod Auendanus *de exequend. manda. 1. p. c.1. n.32.* dicit, quòd violentia illata à iudicibus ecclesiasticis Ecclesiis, aut personis ecclesiasticis, & præsertim laicis, est causa, vt deuoluatur iurisdictio ad iudicem secularem, cuius proprium officium est violentias tollere. idem etiam affirmat Sese *in tract. de inhibitio. cap.8.§.3. n.62. & in d. epistol. ad Regem n.71.* & quod dicunt, *iurisdictio*, intellige potestas, & cognitio extraiudicialis absque vmbra iurisdictionis, sed dumtaxat defacto.

Hoc etiam comprobant Anton. Oliua. *in tract.de iure fisc.c.3.n.77.* Petr. Greg. Tholos. *in Syntag. iur. lib.47. n.12.* & 15. dicétes; quòd cùm ab origine creationis Regni sit Regi à Deo commissa omnium vassallorum defensio, ad quam de iure naturali, & diuino tenetur, à qua temporali iurisdictione deducta fuit exemptio clericorum, vt diximus latiùs in prælud.1. verf. & comprobatur. quia Principes, *&c.* à n.49. & suprà à princip. quæ inducta fuit ad vtilitatem cleri, & Ecclesiæ, non ad eius ruinam, damnum, & detrimentum, prout contingeret, si per violentias grauatus, & vi oppressus à iudicibus ecclesiasticis, non haberet recursum ad Regem, & Principem temporalem, ad cuius exhibitionem tenentur iure naturali, & diuino, quod inuiolabile est. Concurrentibus enim iis duobus præceptis, ecclesiastico petente exemptionem, diuino autem, & naturali petente defensionem contra violentias, & oppressiones; clarum est, quòd ius Pontificum, vt positiuum cedet diuino, & naturali, vt potentiori, & incommutabili, & sic isto casu cessante fini, & intentione exemptionis, potestas, & attributum illud naturale Regibus competens, dato casu violentiæ, ecclesiasticorum iudicum, redibit ad suum primum principium, & originem, vnde deductum fuit,

& ad Rempublicam temporalem, cum integra in illo casu, authoritate, & potestate, quanta scilicet sit necessaria, ad naturalem defensionem dumtaxat, prout eleganter comprobat post Oliuar. & Petr. Grẽgor. Ceuall. *in epistol. ad Regem. n. 76. & seqq.* vbi in comprobationem iuridica exempla refert, & iterum *in tract. de cognit. per viam violent. in proœmio c. 4. n. 15.* licèt contra ipsum insurgat & improbè, Sese *in epist. ad Regem à n. 112. 113. & 114.*

92 Insuper pro complemento huius iuris naturalis dicendum est, *ex c. dilecto, de sent. excom. l. 6.* ibi, Sitque vtrumque quodammodo gladium & temporalem & ecclesiasticum, alterum videlicet altero adiuuare, maximè, quia ij duo gladij consueuerunt (exigente necessitate) sibi inuicem suffragari, & in iuuamen alterius subuentione mutua frequentiùs exerceri, *&c.* qui textus loquitur de propulsanda violentia, quia Princeps temporalis, ibi ob defectum, & impotentiam iurisdictionis ecclesiasticæ, tenetur auxilium suum præstare, gl. *in c. stat. in verbo potestatem. de maled.* Bellug. *in speculo Prin. rubr. 11. §. tractandum n. 1.* Franc. Marc. *in decis. 269. in prin. p. 1.* Vnde dicit Innoc. & gl. *in c. 1. de off. ord.* quòd per potentiam secularem adiuuari debet potestas ecclesiastica, vt voluit etiam text. *in c. administratores cum seqq. 23. q. 5.* Archidi. *in c. de person. Presb. 11. q. 1.* Bal. *in l. C. de his qui lat. occult.* Fel. *in c. significasti, de off. deleg. & in c. cùm sit generale n. 8. de for. compet.* Franc. Marc. *d. decis. 269. n. 3. & decis. 763. p. 1.* Oldrad. *conf. 86. 89. & 319.* Feder. de Senis *conf. 251. n. 5.* latè prosequitur Aloys. Ricc. *in pract. decis. implorat. brach. secul. dec. 319. per totam.* vbi post plurimos, quòd potestas temporalis suum auxilium omnino impartiri debet, & tenetur. ergo cùm iudex ecclesiasticus violat iurisdictionem ecclesiasticam, superioríque, ad quem per legitimam appellationem deuoluta est, vsurpet, vim faciendo, & partem grauando; benè poterit Princeps superioris iurisdictionem adiuuando, & auxilium impartiendo, vim tollere, vt liberè superior ecclesiasticus adiri possit.

93 Maximè quia iudici ecclesiastico volenti exequi suam sententiam, à qua legitimè appellatum esse constat, cuius virtute sua iurisdictio suspensa remansit; potest, imò tenetur secularis potestas, suum auxilium denegare, tenet Oldrad. *in cons. 89. n. 3.* Marant. *disput. 1. num. 26.* Franc. Marc. *decis. 259. sub numero 1. in 1. p.* Alberic. *in l. Episcopale, num. 3.* & ibi Paul. de Cast. *sub num. 4. C. de Episc. audient.* S. Broz. *in tract. de vica. Episcop. lib. 2. c. 190. n. 11.* Gramatic. *cons. 109. in causa vertente n. 17. & per totum in ciuilibus.* Vrsil. *in decis. 24. de materia, n. 16.* & Decius *in c. significasti, n. 15. de off. delegat.* Gail. *obseruat. 115. n. 4. l. 1. practic. obseru.* communem dicit, post Abb. & Fel. Afflict. *in proœm. const. Reg. sub n. 54.* Menoch. *de retinen. rem. 3. sub n. 360.* vbi intelligit, quando appellationi nihil obstet. Nauarr. *in c. cùm contingat, rem. 1. sub num. 5. de rescript.* & Roland. à Valle, *cons. 37. n. 13. vol. 1.* hoc extendit Aloys. Ricc. *in prac. decis. implora. brach. secul. decis. 312. n. 1. & 2.*

94 vt procedat, etiam si iudex secularis sciret, appellationem non esse receptam à superiori ecclesiastico, cùm tamen eam de iure debebat recipere, & declaratum ita fuisse, testatur Afflict. *in proœmio constitut. Reg. sub n. 61.* ergo illi poterit Princeps resistere, exequenti iniustè, abutendo potestate, & iurisdictione ecclesiastica competente Pontifici, qui ob longam distantiam huic periculo occurrere non valet, eique potestas secularis debet auxiliari, vt vis tollatur, debitus ordo seruetur, & honor iudicibus deferatur.

Por derecho, *de Diuino interpretandum.*

95 NOn solùm de iure naturali pertinet supremis Principibus, violentias tollere, & vi oppressos liberare, atque defendere; sed etiam mero iure diuino attributum reperitur, iuxta illud Hieremiæ cap. 21. vbi Dominus loquens domui Regis Iuda inquit; Iudicate manè iudicium, & eruite vi oppressos de manu calumniantium. Et expressiùs disponitur, ex eodem Hierem. c. 22. ibi, Audi Verbum Domini, Rex Iuda, qui sedes super solium Dauid, facite iustitiam, & liberate vi oppressos de manu calumniatoris Et comprobat illud Dauid. Ps. 81. quo dicitur. Iudicate egeno, & pupillo, humilem, & pauperem iustificate, eripite pauperem, & egenum de manu peccatoris liberate. & iterum in Psal. 40. ibi, Beatus vir qui intelligit super egenum, & pauperem, in die mala liberabit eum Dominus: Dominus conseruet eum, & viuificet eum, & beatum faciat eum in terra, & non tradat eum in animam inimicorum eius, Dominus opem ferat illi, *&c.*

Idem etiam docet S. Leo Papa *Sermone 2. de ieiunio 10. mensis & collectis*, ibi, Studeamus viduarum defensioni, pupillorum vtilitati, lugentium consolationi, diffidentium paci, susciptatur peregrinus, adiuuetur oppressus, vt quicumque nostrorum de iustis laboribus, authori bonorum omnium Deo, sacrificium huius pietatis obtulerit, ab eodem Regni cœlestis præmium percipere mereatur, *&c.*

Probatur etiam per Isaiam c. 45. ibi, Christo meo Cyro, cuius apprehendi dexteram, vt subiiciam ante faciem eius gentes, & dorsa Regum vertam, *&c.* Sequitur, & facit in vers. Accinxi te & non cognouisti me, quia in bellando non habuisti oculum ante Deum, ego tamen totum ordinaui ad liberationem populi mei. Sed quid huic immoramur, hunc articulum latissimè comprobaui, suprà in prælud. 1. per totum, adducens ad idem plures sacræ Scripturæ authoritates, probantes à Deo datum esse regimen Principibus supremis, hoc fine, hac qualitate, & attributo, vt populum, rempublicam, & vassallos defendant ab oppressionibus & violentiis, & in quiete, & pace conseruent, & tueantur & facit *l. 1. in fi. tit. 1. p. 2. que el Emperador es Vicario de Dios en el imperio, para hazer iusticia en lo temporal, assi bien como el Papa en lo spiritual*, &c. & Probatur *in proœmio p. 2.* ibi, *e assi puso Dios en la tierra à los Reyes è Emperadores, porque de otra suerte se turbaria la paz de la Republica.* & quòd Principes temporales teneantur de iure diuino tollere violentias suæ reipublicæ etiam inter ecclesiasticos, tenet Sese *de inhibitio. c. 8. §. 3 n. 60. & 58.* Cou. *pract. q. cap. 35.* Greg. Lop. *in lib. 13. tit. 13. p. 2.* Azeu. *in d. l. 36.* Gasp. Rodr. *de annuis redditi. l. 1. q. 17. à n. 8.* & ferè omnes Doctores de re hac tractantes. & quòd Princeps, cùm possit resistere, & defendere oppressum, si non faciat, & deneget hoc charitatiuum auxilium, peccet, conatur post hæc probare Ceuall. *in tract. de cognitione per viam violentiæ, gloss. 5. à n. 38. & seqq.*

Probatur etiam Actuum Apostolor. c. 23. quo legimus; D. Paulum oppressum à Iudæis timentem ab eis in eius necem conspiratis, occidi; misisse adolescentem, qui indicaret Tribuno Iudæorum consilium perdendi & occidendi eum, ex quo dicit Mart. *de iurisd. 1. p. c. 48. num. 28.* quòd vbi datur moræ periculum, melius est haberi recursum ad Regem; & alibi etiam euidentius apparet Actuum Apostolorum c. 25. quo docemur, ipsum Paulum, ob magnas violentias, iniurias, & oppressiones, sibi à Pharisæis illatas, potentiam Cæsaris conuocasse, *ibi*, Ad tribunal Cæsaris sto. (Eò authoritatem etiam Diui Petri, & Pauli adducunt Octau. Chaq *in decis. Pedem. 3. n. 8. 9. & 10.* Azeu. *in l. 2. tit. 6. lib. 1. recop.*

Por derecho, *vlteriùs de canonico, & positiuo interpretandum.*

96 NOn solùm ex principiis iuris naturalis, ac etiam diuini, supremæ Regiæ Maiestati facultas, & potestas

testas tollendi violentias inter ecclesiasticas personas, & ab ecclesiasticis iudicibus illatas, competit; sed etiam iure positiuo,& canonico, vt testantur omnes Doctores supracitati in introductione huius c.n. 16. & in discursu relati, & referendi, quorum fundamenta non erubescam referre, vt in hoc proposito dixit Cæned. *can.qq.q.45. sub n. 3.* tum quia sunt vtilia, & elegantia, tum etiam & præsertim, quoniam cùm de huius materiæ casibus particularibus, & indiuiduis difficultatibus, sit præcipuus sermo, & tractatus noster, necessitate ductus de iustificatione potestatis Regiæ erit præmittendum,quia cùm de vno disputatur,cætera supponi debent habilia,est text.*in c.cùm nuntius. de testib.l. Titius ff.de obsequiis liber.*Mant.*tract.de contract tom.1. lib.12.tit.22.n.9.*vbi vnum disponitur,aliquo supposito non verificatur dispositio, nisi priùs verificetur suppositio.

97 Primò enim expendi solet à Doctoribus text. mirabilis *in cap.Regum officium 23.q.5.* illius determinationem vsque ad sidera(debito modo) exclamantes, quo ita dicitur: Regum officium est proprium facere iudicium, atque iustitiam, & liberare de manu calumniantium vi oppressos,& peregrinis,pupillis, & viduis qui faciliùs opprimuntur à potentibus, præbere auxilium.) Ecce textum mirabilem, probantem potestatem Principis præstantem auxilium vi oppressis.ex quo textu iunctis iis, quæ latissimè in præludio primo & cæteris diximus, satis deducitur proprium esse Principis tollere violentias, ne pax publica turbetur,vt adhæreat medullis regiminis,& coronæ,ita vt vnum sit effectum; inseparabile, & indiuisibile, à quo nec auelli, nec tolli potest (etiam dempto iure, & consuetudine) nisi ea causa,& ratione, qua potest Rex supremus Regno, & regimine priuari,& tolli,non aliter;quia tunc tanquam quid connexum, vel potiùs essentiæ rei inhærens, & qualitas non accidentalis;sed omnino naturalis deficit, sublato principali,quia Regum officium est proprium, *&c.* ita vt hæc potestas cognoscendi per viam violentiæ,sit de Regalibus,& de reseruatis Principi superiori in signum supremæ potestatis.ita Camill.Borrel,*de Regis Cathol.præstant.c.5.n.7.& in n.26.* à quo auelli non potest, nec vsurpari, nisi eius nomine, & concessione faciat personam ipsius Principis repræsentans, (prout sunt suprema tribunalia Regia) quibus hæc extraiudicialis cognitio commendata est, ex legibus Regiis, vt faciliùs,citiùs,& commodiùs,tolli possint violentiæ, ac præ manibus charitatiuum hoc refugium,auxilium, & protectionem queant vi oppressi habere.

98 Nec obstat quòd ille textus non loquitur de personis ecclesiasticis,prout de secularibus,prout sunt pupilli,viduæ,& peregrini,qui tantùm exprimuntur in d.tex. quia vltra id,quòd alia iura canonica de clericis loquũtur,citanda, secundùm quæ hic textus intelligendus, quia quando aliqua lex loquitur cum aliqua qualitate, ad sui intellectum trahit omnes alias, quæ in illo proposito simpliciter seu generaliter loquuntur, Alberi.de Ross.*in l.si quis.in prin.tituli,n.2.in 2.oppos ff.de legat.3.* quo Socin.iun.*in l.cum filio famil.vers.veniõ ad apparatum glossæ n.46.de legat.1.* Card. Mant.*in tr.de contract. tom.1.l.4.tit.23.n.11.* Vlteriùs respondetur, quòd ratio illius textus est generalissima,& licèt Hieronymus ponat exemplum in peregrinis,pupillis, viduis, ex ratione,de qua in eodem text. *ibi,* peregrinis,pupillis, & viduis, qui faciliùs opprimuntur à potentibus.) nam, ad ea quæ frequentiùs accidunt, iura adaptantur, non excluditur,quòd si inter ecclesiasticas personas oppressio, & violentiæ dentur,non possit Rex suum charitatiuum auxilium impartiri,ad defendendum vi oppressos, maximè,quia vt superius latiùs probauimus, defensio, & protectio clericorum est causa publica, *ex l si quis in hoc gen. §. sitque,C de sacros. Eccl.* ibi, sit cunctis laudabile factas Sacerdotibus iniurias, veluti crimen publicum prosequi,*&c.*quare *in d.tex.*clerici excludi non possunt, cùm eius ratio generalis sit, nec Regi, cuius proprium officium est vi oppressos liberare, denegari, quod vniuersis concessum est, & permissum, *ex d. §. sitque cunctis, &c.* cùm murus sit Ecclesiæ, & protector ecclesiasticæ, & Catholicæ religionis, vt suprà diximus latiùs.

Secundò, & pro hac parte, expenditur text. *in cap. princeps seculi 23.q.5.* vbi dicitur, quòd Princeps seculi habet intra Ecclesiam potestatem, vt superborum cer- 99
uices comprimat, quando non est præ manibus ecclesiasticus. qui præbeat auxilium, vt insinuant eius verba: Vt qui intra Ecclesiam positi contra fidem,& disciplinam agunt, rigore Principum conterantur, ipsámque disciplinam, quam vtilitas Ecclesiæ exercere non præualet, ceruicibus superborum potestas principalis imponat,& vt venerationem mereatur, virtutem potestatis impartiatur.) Ex quo text.fatetur Marta, *in tract. de iurisd.1.p.cap.48.à n.16.cum sequentibus.*quòd quando facilis non potest haberi authoritas Sedis Apostolicæ, vel propter Pontificis multitudinem negotiorum, vel propter loci distantiam, recurri potest ad Regem; vbi loquitur de ecclesiasticis personis. tenet Sarmient. *in procemio regul.Cancellar.*quia proprium Regum officium est vi oppressos liberare.

Nam propter longam terrarum distantiam (vnde absque magna difficultate, ac spe opportuni remedij 100
ad superiorem recurri non potest, ad illud consequendum, nempe vt miserabiles tyrannica, & iniuriosa oppressione lacessiti tueantur) multa permittuntur, & licita iudicantur, quæ aliàs nec permitterentur, nec licita dicerentur, quia dilatio, distantia, aut difficultas seu impossibilitas recursus, & medelæ, talem tribuunt effectum,cùm frequenter ex mora periculum soleat oriri, iuxta text. *in cap. pudenda 24. quæstio 1.* ibi, nempe his mos antiquus fuit, vt quia pro longinquitate vel difficultate itineris ab Apostolico illis onerosum fuerat, ordinarij ipsi se inuicem, *&c.* text. etiam *in cap.cum longè 63 d.*ibi, cùm longè latéque diffuso tractatu terrarum commeantium impeditur celeritas nuntiorum.text. *in cap.1.29.d.* text.*in cap.1.& 2.4. dist.* text. etiam. *in leg. mediterraneæ.* ibi, ac plus haberet dispendij translatio, quàm deuolutionis illatio, *C. de annon.& tribut. lib.10.* quòd tunc dicitur longinquitas, & remotio à 101
curia Romana, quando locus est vltra Italiam, text. *in cap.nihil est, de electione.* & probat Gloss. *in d. cap. cùm longè iuxta verb.de longinquo.* & de Hispania, imò & etiam specialiter de nostra hac alma ac dulcissima Patria Gallecia, expressè probat, & decidit text. *in dict. cap. cum longè.* Cæned.*in quæst.canon.45.n.33.*

Qua de causa, potest Ciuitas oppressa alteri domi- 202
no se defendendam tradere, iuris naturalis permissione, B.*in l.Sodales. in lib.3. num.10. ff.de collegiis illicit.* Montanel.*in reperto.super l.Reg.verb. liga.* Auiles *in c.1. prætor. verb.iuntaran.* & alij quos ipse Montal. allegat, hac etiam ratione Monachis, Abbatem suum tyrannum detinere, & detrudere permittitur, aliique non suo iudici se subiicere, argum. text. *in cap. ab Ecclesiarum, iuncta glos.de off.ordina.c. baptisarem 5.d.gl.in cap. sacro §.caueat, ver.periculo moræ, de sent. excommunic.* tenent Archidiacon. Ancarr. & Philip. Franc. *in c. constitutiones de verb.signif.in 6.* Innocen. *in c.olim de testib.spoliato.*Card.*in clem.1. num.16.ad fi.de off. ordin.* latè Tiraq. *in legib.connub.glos.8.n.9.*& idem Tiraq. *in tract. de retract.§.26.glos.1.n.18.*Doctiss.Nauar.*in cap. nouit.3. notat. n.115. & 114.de iudic.* Octauian. Chaquer. *decis. Pedemont.68. n.30.*Matiens. *in glos.1.21. n.10. & seqq. tit.10. lib.5. recopil.* quod etiam procedit in priuato laico, aduersus laicum: vel etiam iudice laico, contra clericum, vbi periculum est in mora, vt cum infinitis Doctoribus resoluit Bobadill.*in polit.lib.2.* & latè etiam prosequitur *cap.17.num.108.*

Necessitas

103 Necessitas enim, & periculum moræ, caret lege, legem non admittit, atque legem tribuit, licitum facit, quod non est, ac iudicem incompetentem legitimum facit, multoties alterat, non solùm præcepta humana, sed etiam diuina, atque naturalia, *c. sicut de consec. d. 1. c. licèt de feriis. c. discipulorũ de consecr. d. 5. c. anni rumore, &c. si nulla necessitas 23. q. 8. c. secund. de obseruat. ieiunij. cap. quanto de consuetud. c. quod non est licitum de regul. iur. in 6. l. nemine C. de religio. & sumpti. funer. l. 2. C. de patr. qui filios distrax. l. vnica, & ibi gloss. expedire, ff. de off. consul.* cum multis congestis à Tiraquell. *de retract.* §. 1. *gl.* 9. *n.* 32. & latiùs §. 26. *gloss.* 1. *n.* 18. *& seqq.* & iterum *in tract. de pœn. tempor. cauſſa* 33. *per totam.* Cassan. *in consuetud. Burgun. rubr.* 1. §. 4. *gloss.* 1. *n.* 26. *&* §. 5. *verb. si elle ne a grace n.* 15. *& seqq.* Chaquer *in decis. Pedemon.* 68. *n.* 28. alios citat Quest. *diuers. q. c.* 4. *n.* 3. Petrus Greg. *in Syntag. iur. 1. p. lib. 3. cap.* 8. *n.* 4. latè Camil. Gallin. *de verb. sig. lib.* 10. *ex n.* 21. Bobad. *in polit. lib.* 2. *c.* 18. *n.* 318. & in nostris terminis Cæned. *in q. can.* 45. *n.* 26.

Et quòd imminens periculum, & instans necessitas non recipiat dilationem, attribuat iurisdictionem, etiam non habenti, cùm tunc à iuris regulis meritò recedatur, probat text. *in aut. defens. ciuit.* §. *audi. l.* 2. *tit.* 9. *p.* 5. Ab. *in c. cùm non ab ho. n.* 15. *cum sequentibus de iudi.* & *in c. constitutus n.* 9. *de appellatio.* Alex. & Immol. *in l.* 2. *ff. de iurisd. omni. iudi.* & *in cons.* 62. *diserti. Doctor. vol.* 4. Suar. *in declaratio l.* 2. *for. num.* 47. *& sequentib.* post repetitio. *l. post. rem. ff. de re iudi.* Bernard. Diaz *in regul.* 496. Gregor. Lopez *in d. l. par. gloss.* 2. *decis. Pedemontan.* 30. *n.* 14. Tallad. *de carcere cap.* 11 §. 2. *n.* 2. Castell. à Bobadill. *in politic. lib.* 2. *cap.* 21. *num.* 71. & *cap.* 17. *à n.* 109. *cum sequentibus.* & iterum *d. lib.* 2. *c.* 18. *n.* 318. Mart. *in tractatu de iurisdict.* 1. *p. cap.* 48. *à n.* 27. vbi *à num.* 28. dicit quòd ob moræ periculum, aliquando quem subiici iudici non suo, & ob id non sit consulendus summus Pontifex, Ab. *in c. non metus. co. penult. verſ. putarem. & col. vlt. in verb. puto. de immunit. eccles.*

104 Quod & idem est; quando iudicis ecclesiastici superioris datur remissio, vel negligentia, quia tunc rex potest adiri, quia in Ecclesiasticos potestatem habet, vt ex Alexan. Decian. Bellug. & aliis tenet Bobadill. *in d. c.* 18. *num.* 93. & Mart. *vbi proximè à num.* 25. igitur cum in nostro casu longa sit distantia, & aditus ad Romanam Curiam, ita vt ab ea defensio adiri non possit, ad impediendum iudicem Ecclesiasticum, ne sententiam violenter, & attentatè exequatur, legitima appellatione suspensam, absque imminenti periculo poterit recurri ad Principem temporalem, pro tollenda hac vi de facto, extraiudicialiter, & absque iurisdictione, quia vt dicit Isidor. *lib.* 3. *de sum. bon. c.* 35. Principes seculi nonnunquam intra Ecclesiam potestatis ademptæ culmina tenent, vt per eandem potestatem, disciplinam Ecclesiasticam muniant.

105 Hic autem forensis vsus, & praxis, qua Regis consiliarij vtuntur, non solùm his rationibus iustificatur, sed præcipuè, propter maximam vtilitatem, quæ Reipublicæ accedit, prout experientia rerum magistra docet, & vetustas antiquissima suadet, aliter enim, si hoc remedium, & auxilium aduersus iudices Ecclesiasticos non adhiberetur, grauissimè opprimerentur innocentes à iudicibus Ecclesiasticis, qui à Romana Curia longè distant, & sic interim contra Canonum statuta, potestate, & iurisdictione Ecclesiastica abuterentur, exequendo suas sententias iustas, seu iniustas (spreta, & neglecta legitima appellatione) pro qua sententia etiam expendo text. *in cap. si quis pecuni.* 79. *d.* ibi, & humano auxilio. dixit Ceual. *in q.* 889. *n.* 140. *&* 148. tenet Nauarr. *in c. cùm contingat* 1. *tom. f.* 147. *versiculo secundò facit.* plura allegando optimè prosequitur Henriq. *l.* 14. *c.* 12. *num.* 6. *in gloss. in littera S.* Chaqueria. *decis.* 3. *n.* 14. Cened. eleganter *in pract. quæst. cano.* 45. *sub num.* 35. cui addit, quòd dum remedium à Romano Pontifice adhiberetur, fideles periclitarentur, & scandalum subirent, se & amicos vel vicinos excommunicatos. vbi etiam *n.* 34. refert Didac. Perpulchrè dicentem, *in lib.* 6. *lib.* 3. *tit.* 13. *pag.* 716. & Princeps, & eius sacrum consilium supplet defectum iustitiæ inferiorum totius regni, sine inferentes vim & oppressiones, sint iudices, Domini temporales, siue Ecclesiastici, cùm non adeò celeriter sit aditus ad Papam, pro violentia repellenda, & si interim de vi, ac violentia, Rex non cognouisset, ac opportunè (prout solet) prouidisset, plura mala, ac vexationes partium oppressarum sequerentur, & ideo ne vis fiat (dicunt) semper recurrendum esse ad Curiam Principis.

Tertiò comprobatur *ex c. omnis* 7. *q.* 1. vbi negantes 106
auxilium vi oppressis, videntur quodammodo Christum Dominum Deum nostrum persequi, *ibi*, omnis qui gemebat, & vexabatur à Saul, fugiebat, & veniebat ad Dauid.) si Rex piissimus Dauid scirer peccatum esse fugientes persequutionem, & sic proprium officium Regis est, vi oppressos, & eos qui persequutionem patiuntur liberare, & defendere, cùm sit talis defensio naturalis, vt *in l. vt vim ff. de iustitia & iure*, pro qua opinione est formalis text. *in c. postulasti de homic.* vbi licitum est implorare Regis auxilium, contra detinentes decimas, *ibi*, quæsiuisti præterea vtrùm contra quosdam debitores Ecclesiæ decimas subtrahentes, tibi Regiam implorare liceat potestatem. (& licere supponit Pontifex ibi. idémque docet Leo Papa *in epistol.* 75. *ad Leonem Augustum* ibi, Debes, inquit, Imperator incunctanter aduertere Regiam potestatem tibi non solùm ad mundi regimen, sed maximè ad Ecclesiæ præsidium esse collatam, vt ausus nefarios comprimendo, & quæ bene sunt statuta defendas, & veram pacem, his, quæ sunt turbata restituas, *&c.*

Quartò facit text. *in c. Maximianus* 23. *quæst.* 3. 107
vbi Reges & Imperatores tenentur præstare auxilium Ecclesiæ, *ibi*, Maximianus Episcopus Vasiensis auxilium petit ab Imperatore Christiano, contra hostes Ecclesiæ, non tam sui vlciscendi causa, quàm tuendæ Ecclesiæ, sibi creditæ, quòd si prætermisisset, non eius fuisset laudanda patientia, sed negligentia meritò culpanda, quia manus Regia, & eius auxilium est murus fortissimus Ecclesiæ, est pax clericorum, salus populi, propugnaculum, præsidium, & tutela Christianæ religionis.

Quintò facit text. *in c. petimus* 11. *q.* 1. ibi, Ad querelam nondum laici, sed etiam clerici pati violentiam à suo Prælato, potest rector prouinciæ, & defensor ciuitatis suum officium imponere, vt constito de violentia reducat spoliatos, & vi oppressos ad suam possessionem.) Quod audiui seruari, de consuetudine in regno Portugalliæ, vbi non solùm Regij auditores, sed quilibet prætor Regiæ coronæ in sua prouincia cognoscit de similibus causis per viam violentiæ, quod esset maximè conueniens in hac nostra Hispania, ne tot expensis litigatores vexarentur recurrendo ad supremum Consilium, vel ad Cancellarias, ex partibus remotis, sed iam durum esse, ab hac tam vetustissima praxi recedere, maximè quia illud tangit supremam iurisdictionem, & protectionem, quæ aliis iudicibus inferioribus non conceditur. 108

Sextò astipulatur hæc opinio, & indubitata senten- 109
tia, ex text. *in c. administratores* 23. *quæst.* 5. ibi, Administratores secularium dignitatum, qui ad Ecclesiarum tuitionem, pupillorum, ac viduarum protectionem, rapacúmque refrænationem constituti proculdubio esse debent, quoties ab Episcopis, & Ecclesiasticis viris conuenti fuerint, eorum querimoniis auditis audiant, & secundùm quod necessitas expedierit, absque negligentia examinent, & studio diligenti corrigant.

Septimò

110 Septimò facit pro hac sententia text. *in c. Christianis* 11. *q.* 1. ibi, Deseruientibus beneficium negare non conuenit, Syluester, atque Faustinian. qui se à cunabulis clericos confitentur, à Theodora se opprimi per violentiam conqueruntur, & ibi & per authoritatem Regiam contra leges publicas, cùm clericali cingulo olim tenerentur astricti, per Archidiaconum vrbis Grumentinæ esse couentos, cùm constat, eum qui cœlestem militem pulsat, non mihi eius forum debere sectari, & ibi sublimitatis tuæ tuitione vallaretur, ne quid illis, quòd subreptio, aut inimica legibus violentia necessitatis imponat (ecce vbi violentia, de qua Rex potest cognoscere, est inimica legibus) & sic iustis de causis ad tollendam dictam violentiam, vt ius suum vnicuique tribuatur, Rex noster, & sui grauissimi, & integerrimi auditores cognoscere possunt, in dictis causis, ad tollendam vim sine præiudicio causæ principalis, cuius cognitio pertinet ad iudices Ecclesiasticos, & non seculares.

111 Octauò confirmatur ex text. *in c. filiis, vel nepotibus.* 16. *quæst.* 7. vbi constat Episcopis vel Archiepiscopis negligentibus punitionem illorum qui bonis Ecclesiasticis abutuntur posse Regem adiri, vt illo malo medeatur, *ibi*, Quòod si alia Episcopus agere tentet, metropolitano eius hæc insinuari procurent, sin autem metropolitanus talia gerat, Regis hæc auribus intimari non differant.) vbi glosia verbo *Regis* intelligi, vbi iudex Ecclesiasticus negligens est, quod contingit, quando non solùm propter negligentiam, sed propter notoriam violentiam procedendo de facto, & contra ius causa defertur ad Regia tribunalia, vbi tollitur vis, donec causa principalis de iure coram Romano Pontifice ventiletur, in quo iurisdictio Ecclesiastica non læditur, imò potius augetur, vt suprà probatum est.

112 Nonò fulcitur ista sententia *in c. quidam Monachi* 16. *quæst.* 1. vbi aduersus Monachos qui sine licentia superioris vagantur, potest potestas secularis procedere, præbendo auxilium, aduersus perturbationem tranquillitatis Ecclesiæ, *ibi*, Statuit igitur sancta Synodus hos primùm commonere, vt exeant. ac inde per defensorem compelli, ad sua loca redeant.

113 Decimò etiam iure ciuili probatur, *ex l. fi. C. de summa Trinit. & fid. Catholi.* vi dicitur Regiam potestatem ad hoc inter cætera esse instituram, vt sanctorum Patrum decreta saluberrima exequutioni demandari faciat, & inuiolabiliter obseruari. Et hinc est quòd manus Regia manus est Ecclesiæ, vt optimè inquit Bellug. *in specul. Princip. rubr.* 11. *§. tractandum.* & Arist. ad Alex. scripsit in hæc, Iustitia regentis vtilior est subiectis, quàm fertilitas temporis. quem refert Roi. *in epit. tom. succes. c.* 34. *num* 10. & facit *l.* 1. *tit.* 3. *lib.* 2. *recopila.* ibi, *Y a los Reyes y Principes encomendò Dios la defension de la Santa Madre Yglesia.* Reges enim defensores Ecclesiæ, & religionis appellantur, *in d. c. Princeps.* & secundùm Esaiam c. 49. nutritij dicuntur. & facit illud Iudæ Regis 4. Reg. cap. 12. qui iussit pecuniam ablatam ad tutelam templi erogari fabris, ac cæmentariis, quia Sacerdotes, quibus id commissum erat, negligentes in erogatione hac steterc.

114 Vndecimò probatur, quia ordinarius iudex subditos suos defendere tenetur. *l. illicita, in prin. & in §. ne potentior.* & ibi Bald. *ff. de off. præsidis.* vbi notatur ad officium iudicis spectare prouidere, ne alicui violentia fiat, nec potentiores minùs potentes opprimant, vbi Bald. *in fi.* inquit, quòd iudex facit magnam eleemosynam apud Deum, quando pauperes tuetur, ne opprimantur, & cùm Rex sit ordinarius in regno suo, quia omnes seculares iurisdictiones ab ipso fluunt, & ab ipso defluunt, sicut flumina ad mare, vt per plurimos Doctores latè comprobat Azeued. *in l. 3. gl. 1. tit. 5. l. 3. recopilatio.* Sequitur inde eum debere violentias excutere, & in tuitione oppressos conseruare, & sic in hoc apud Deum faecit eleemosynam, ex quo prouenit, quòd hac extraiudicialis protectio charitatiuum auxilium, & defensio dicatur, secundùm Matthæum de Afflict. *in constitut. Reg. Sicilia rubr.* 67. *c. fi. num.* 11. *lib.* 1. Auenda. *de exequen. manda.* 1. *p. c.* 1. *n.* 32. *versiculo nam pro violentiis &c.* & per Afflict. & *d. c. petimus* 11. *quæst.* 1. *& c. quidam Monachi* 16. *q.* 1. idem dicit in terminis Matt. *tract. de inrisdict.* 4. *p. cent.* 1. *cas.* 38. *n.* 20.

Duodecimò comprobatur, nam si licet clericis in 115
auxilium legis imperialis assumere ex textu *in cap. si in aduto.* 11. *d.* cur itidem dicendum non est, sibi licere, cúrque eis non permittendum, Imperatorem ipsum aliúmve quemlibet Principem adire, cùm sit lex animata in terris, *auth. de consulib. § omnib.* & ibi glossa.

Decimotertiò probatur. nam in abusibus notoriis, à 116
iudicibus Ecclesiasticis factis, eis potest, si exequantur, per quamlibet personam priuatam resisti, & obuiari. text. *in l. prohibitum l. defensiones. C. de iur. fisc. l.* 10. *c si quando, de rescript.* & tunc abusus notorius dicitur, quoties in actu qui geritur vius nullus stat, *l. ob quæ vitia §.* 117
idem Pomponi. ff. de aditiis. edicto rectè conducunt per nos infrà 2. *p. cap.* 9. *à n.* 21. veluti contra naturam actus sit, *l.* 2. *§. sed secundum eodem tit.* vel quando actus sit à non habente potestatem, quia non potest esse maior abusus, vel nullitas, quàm defectus potentiæ, secun- 12
dùm Innocentium, & Doctores *in cap. cùm olim, de cauf. poss. & proprieta.* quod omne verificatur in nostro casu, cùm denegare oppresso appellationem in casibus à iure permissis, contra ius est, euidenter tam naturale, quàm positiuum, cùm tollat defensionem, vt latè diximus ad principium huius præludij, & contra naturam causæ, cùm sententiæ effectus iure suspendatur per legitimam appellationis interpositionem, ita vt eius exequutio impediatur, vt attentata, & violenta, *l. 1. & toto tit. ff. nihil nouare appellatione pendente, c. non solùm, de appellatio. l. 6.* & sic aliter faciens iudex Ecclesiasticus, fecisse dicetur abusum notorium, in quo supremus Princeps potest manum imponere, secundùm Carolum de Grassal. *l. 3. Regal. Fran. iur. 7 pag. 3. in paruis.* & Rebuffum 3. *tom. const. Franc. tit. de app. tanquam ab abusu gl.* 1. quia violentia quædam est, Nauar. *vbi suprà versiculo decimò facit* Aufrer. *de potest. secula super Eccles. regul. 2. fol.* 30. & post Simanc. *de Catholicis instit. tit.* 45. *n.* 35. dicit Cæned. *Canoni. q.* 45. *n.* 6.

Decimoquartò probatur iure nostro Regio *in d. l.* 36. 118
37. *&* 40. *l.* 34. *tit.* 5. *l.* 2. *recopil. l.* 18. *tit.* 7. *lib.* 1. *recopila. in §.* 1. *l.* 8. *tit.* 10. *eodem lib. l.* 5. *l.* 2. *tit.* 1. *ordin. l.* 13. *tit.* 13. *p.* 2. ibi, *e para defenderlos que non recibam mal ninfuerça.* & *l.* 19. *tit.* 9. *part.* 1. cum aliis superiùs hactenus allegatis. 12

Et quòd isthæc extraiudicialis defensio, & charita- 119
tiua protectio iuri consona sit, & probabilis, affirmant Portoloes *in scholiis ad Molinum in §. appellatio. num.* 3. & optimè *in §. firma. num.* 101. *&* 172. vbi quamplurimis rationibus comprobat Nauarr. *in c. cùm contingat de rescript. rem.* 1. *per tot.* Didac. Perez *lib.* 1. *tit.* 1. *lib.* 1. *in gl. pueden conoscer, pag.* 196. *in princ.* Hentic. *in sum. lib.* 13. *cap.* 30. *num.* 4. Gundizal. de Paz *in prax.* 1. *p.* 2. *tom. c.* 6. *§.* 1. *ex num.* 34. optimè Morl. 1. *p. tit.* 2. *quæst.* 14. *n.* 4. Bobadill. *lib.* 2. *c.* 18. *n.* 139. *in litera B.* Salced. *in addit. ad Diaz in prax.* 102. *in litera A, C.* Michaël Axia *de exhiben. auxil. n.* 127. *fundam. ex pagin.* 112. *versiculo hic posset aliquis.* Hieron. Llam. 1. *p. method. c.* 7. *§.* 19. *ex pag.* 93. *& in* 3. *p. cap.* 12. *§.* 7. *pag.* 839. Carol. Grassal. *Regal. Franc. lib.* 2. *iur.* 7. vbi optimè id confirmat, & Afflict. *eccles.* 24. vbi pulchrè loquitur, & *in constitut. regni Sicilia in constitu. Bauild. locorum. §. de Burgensaticus lib.* 8. *rubr.* 67. Anto. Scap. *de iur. non scrip. lib.* 1. *c.* 16. *ex n.* 2. Ioan. Gutier. *de iuram. confir.* 1. *p. c.* 2. *n.* 26. & *in lib.* 1. *practi. quæst.* 20. *ex n.* 1. Ioan. Garci. *de nobilit. gl.* 9. ex *n.* 51. Couar. *in practi. c.* 35. *n.* 2. Azeued. *l.* 1. *tit.* 6. *in d. l.* 2. vbi plura refert iura diuina, Canonica, Regia, & Ciuilia, in huius rei comprobationem, authoritatibus etiam

lam Petri, & Pauli, contra hanc partem defendere Octauia. Chaquer. *in decis. Pedemont.* 30. *ex n.* 8. *fol.* 56. qui duo præstantissimi viri latè fundamenta, & rationes huius opinionis commemorant; eandem etiam opinionem tenet Menoch. *de retinend. possess. rem.* 3. *n.* 356. Ioan. Segura da Bal. *in direct.* 2 *p. cap.* 13. *n.* 51. & & plures retuli *in* 1. *p. collect.* 5 *n.* 3. & *in* 2 *p. collect.* 17. *n.* 2. & tradit Didac. Perez *in d. glos. pueden conoscer. pag.* 196. *post medium*, asserens, quòd si quilibet teneatur eripere oppressum, *ex cap. non inferendam* 23. *q.* 3. multo fortiùs tenebitur Rex, qui hoc facere officij ratione tenetur, *ex c. Regum officium* 23. *q.* 5. & habetur *in l.* 13. *part.* 2. & ibi singulariter Gregor. Lopez *in glos. verbo ninfuerça.* Mich. Axia *de exhiben. auxi. in* 27 *fundam. versiculo ergo oppressos, pag.* 111. Auenda. *lib.* 1. *de exequen. cap.* 1. *n.* 32. *versiculo nam cum.* Morla 1. *p. tit.* 2. *q.* 14. *n.* 5. nouissimè, & doctissimè Ioseph. à Sese regens Cancellariam regni Aragonum in suo eleganti tract. inhibitionum & magistratus iustitiæ Aragonuu, *cap.* 8. §. 3. *n.* 25. Cæned. *in Canon. q.* 45. *per totam*, & alij plures citati suprà in introductione huius capit. n. 16.

115

116

117

Por costumbre immemorial.

120 NOn solùm titulis superioribus, scilicet; iure naturali, diuino, & positiuo hoc ius, & extraiudicialis cognitio tollendi violentias, & liberandi vi oppressos ab Ecclesiasticis iudicibus, & inter Ecclesiasticas personas; sed etiam consuetudine immemoriali, hoc etiam competere affirmat, *l.* 36. *tit.* 5. *lib.* 2. *recopil.* circa quam nonnulla obiter notanda sunt. Et primò quòd hæc consuetudo non est iuris noui inductiua, sed iuris naturalis, diuini, & positiui, supremo Regis regimini inhærentis conseruatiua, inter quæ longa est distantia, & differentia, *in l. una est via*, quia aliud est adquirere, aliud est ius competens conseruare, iuxta text. *in l. una est via. ff. de seruitut. rusticor. prædior.* vbi glos. verb. *seruat.* text. quem dicunt Doctores egregium *in l.* 1. §. *hoc interdictum*, *ff. de itinere actúque priua.* Gratus *cons.* 61. *num.* 28. *lib.* 1. Veccius *cons.* 217. *lib.* 1. *n.* 8. Decius *cons.* 271. *num.* 7. optimè latéque Ioan. Garc. *in tract. de nobilit. glos.* 7. *num.* 6. *& glos.* 1. §. 1. *num.* 79. *ante fin.* Auendan. *de exequen. manda.* 1. *p. cap.* 1. *sub num.* 25. Riminal. *consil.* 338. *num.* 25. *lib.* 2. & nos diximus infrà 1. part. cap. 10. versiculo secundò facit quòd Cæsarea.

18

121 numero.... & versiculo, insuper & quinto sufficit numero....quem vide, éstque huiusmodi consuetudo immemorialis declaratiua, & inductiua formalitatis, & modi defensionis extraiudicialis, obseruati per longum tempus, quoniam vbi actus determinatio non apparet, à consuetudine regulatur, recipírque distinctam determinationem, vt latissimè per Mierez *in tract. de maior.* 1. *part. quæst.* 48. *à n.* 71. *vsque ad numerum* 77. omnino videndum, ad quem te libenter remitto.

19

122 Secundò, quia in casu dubio an aliquid sit contra ius diuinum, vel non, consuetudini standum est, nam sicut lex positiua modificat, & interpretatur legem diuinam, vt notatur *in cap. quæ in Ecclesia, de constitu.* idem potest consuetudo. ita latè, & mirabiliter prosequitur Io. de Anani. *in c in Ciuitate. colu.* 6. *in fin. de vsur.* cuius verba omnino videnda refert Sese *decis.* 113. *num.* 183. *&* 184. *tom.* 2. *& in tract. de inhibitio. cap.* 8. §. 3. *à n.* 143. Crauet. *cons.* 258. *n.* 8. Abb. *in cap. venerabilis, de consuetud.* idem etiam firmant post Abb. Nauarr. *in manual. c.* 27. *n.* 286. latè Azor. *institutio. moral. lib.* 2. *c.* 10. optimè prosequitur nouissimè doctissimus Villalob. *in summ. tract.* 1. *diffic.* 4. *n.* 3. & sic quando huiusmodi cognitio extraiudicialis per viam violentiæ, competens Principibus supremis, ex principiis iuris naturalis, & omni iure admitteret aliquam probabilem dubitationem, per tam longum vsum, ac consuetudinem immemorialem cessaret penitus. Et illa Doctorum opinio, cui consuetudo adhæret, omnino præferenda est; Duennas post Neuiz *in regul.* 100. *versiculo fallit primò*, latè plures recensens Alphons Ojed. *de beneficiorum incompatibilit.* 1 *p. c.* 19. *num.* 46. Anton. Quella *diuers. quæst. cap.* 16. *n.* 5. *versiculo & ita.* Iss. *in l. post. dotem, num.* 100. *solut. matrimonio.* Decius *cons.* 131. *iuxta finem.* Decian. *cons.* 44. *colu.* 2. *ex num.* 9. *& cons.* 52. *volu.* 2. *ex num.* 1. Caualin. *in milleloquio* 140. Pulchrè Burg. de Paz *in proœmio legum Tauri, ex num.* 225. optimè Cæned. *in quæstio. Canon.* 8. *num.* 10. Gregor. Lopez *in lib.* 53. *tit.* 6. *part.* 1. *glos.* 1. *in fi.* & rursus *l.* 54. Molin *lib.* 2. *cap.* 6. *n.* 58. Rot. *decis.* 574. *n.* 3. *p.* 1. in nouissimis, & subdit Decius *in cap. at si clerici.* quòd licèt inter Doctores dubium sit, super articulo etiam bonorum Ecclesiæ, valet consuetudo, & opinio ei adhærens, ita mirè loquitur Hippolyt. de Marsi. *in cap. at si clerici. de iudi. num.* 205. Aretin. *in cons.* 11. Alexand. *cons.* 107. *penult. col. lib.* 2. Rochus de Curt. *in repeti. rubr. de consuetud. q.* 4. *prin.* Decius *consil.* 43. *colu.* 2. *in prin. & in cap. cùm M. Ferrar. de constitutio.* & nostris in terminis post Parlador. *l.* 1. *rerum quoti. c.* 1. §. 11. *n.* 4. & Diuum Thom. 2. 2. *quæst.* 158. *art.* 7. tenet 123 Cæned. *in quæst.* 45. *sub num.* 29. Cùm consuetudo optima sit legum interpres, *cap. cùm dilectus, de consuetudine. l. si de interpretatione, & l. si minimè ff. de leg.* Tiraquel. *de priuil. causæ pia priuil.* 27. *n.* 3. *in fin.* Nauarr. *in manuali Latino cap.* 27. *n.* 286. vbi tradit Menoch. *lib.* 1. *de arbitr. quæst.* 71. *ex n.* 3. *& in tract. de præsumptio. lib.* 2. *præsumpt.* 71. *num.* 22. idem Menoch. *consil.* 187. *num.* 54. latè Gratia. *regul.* 94. Cæphal. *cons.* 220. *volu.* 3. *ex n.* 31. relatus à Josepho Ludouicò, *concl.* 48. *illatione* 26. Antoni. Marcus Corrati. *lib.* 2 *commun. opinio. tit.* 9. *casu* 18. *num.* 97.

Tertiò notandum est, quòd licèt Hispaniarum Principes temporales non vterentur sua facultate, & iure 124 illis competente ad tollendas omnes violentias, & oppressiones; sed duntaxat illa fuissent vsi per tempus immemoriale in hac specie violentiæ, scilicet, de qua in lege Regia 36. *Alçar las fuerças que los juezes Ecclesiasticos y otras personas hazen en las causas de que conoscen no otorgando las appellaciones, &c. tit.* 5. *lib.* 2. adhuc tamen posset huiusmodi consuetudo extendi ad alias violentiæ species, quia quando adest ius, & causa vniuersalis, per vsum partis conseruatur ius in toto, & tunc consuetudo, ac præscriptio in vna iuris specie, extenditur ad alios casus, eiusdem speciei de quo ampliissimè vsque ad refectionem plurimas, & elegantes doctrinas adducens tractaui infrà 3. p. cap. 10. post principium per aliquot columnas.

Quartò notandum est, quòd licet Regi Catholico non competeret hæc cognitio extraiudicialis iure naturali, diuino, & positiuo, (vt hactenus dictum est, 125 & latius comprobauimus) illis sufficeret consuetudo immemorialis, de qua testatur. cuius assertioni standum est, (vt superiùs diximus ad principium huius capituli) quia immemorialis consuetudo, quæ memoriam hominum excedit, habet vim tituli, priuilegij, ac veritatis, per eámque licitè fit, quod Princeps ex causa po- 126 terat concedere, titulúmque confert, cùm maiori causa quàm considerari posset, vt post multos resoluit Molina, *de primogeneis. l.* 2. Mascar. *de probatio.* 3. *tom. concl.* 1372. Auenda. *de exequen. manda. cap.* 4. 2. *p.* qui lepidè 1. *p. cap.* 6. *num.* 8. quæ consuetudo immemorialis plures sub se continet effectus, quorum triginta enumerat Gaspar Thesaur. *in decis.* 17. aliquid per Ozasc. *in decis. Pedemon.* 101. Vincent. de Franch. *decis.* 166. Ioseph. Ludouicus *in decis. Perusin.* 106. Aloy. Ricc. *in praxi decisionum iurispatronatus* 144. & in superioribus. latissimè Mier. *in tract. de maior.* 4. *p. quæst.* 21. *à n.* 50. & pluribus numeris antecedentibus infinitos penè allegans. latè post plures Grassis *de effect. clericatus. effectu* 1. *à n.* 372. *& à n.* 376.

Et licèt clerici in spiritualibus exempti sint à iurisdi- 127 ctione

ctione iudicis iure diuino, in temporalibus, tamen iure positiuo, vt latissime per Couar. Sese *de inhibitio. cap.*8.§.3.*à num* 31.*& suprà*,& amplissimè infinitos referens pro vtraque parte Cæned.*in 9.Canon.*4.*per totam*, & post hæc Ceuall. *de cognitio. per viam violentia in proœmio c.*5. ita vt nec Summus Pontifex possit in vniuersum tollere hanc exemptionem,*in practi.cap.*31.*n.*4. *in fi.* Sese *de inhibitio. d.c.*8.§.3. *num.*131.ita vt consuetudo dans laicis cognitionem in clericos, pariter non valeat, etiam cum tolerantia Pontificis. Carolus de Grassis *vbi suprà à n.*383.vbi plures citat videndus.

128 Tamen consuetudo respectu alicuius casus particularis, valet, quia per talem consuetudinem particularem non impeditur finis exemptionis, scilicet; ne clerici impediantur, & detrahantur à diuinis officiis; quia tunc ex causa publicæ vtilitatis, tendentis ad conseruationem, quietem, & pacem vniuersalem, potest adquiri iurisdictio per consuetudinem limitatam ad casum particularem,vt per Iul.Clar.Couar. Io. Garc.& Gasp. Rodrig. probat & latissimè prosequitur Sese *in tract de inhibitio. cap.*8.*d.*§.3 *à n.*154.*& suprà à n.*146. *& à n.*130.& quod consuetudo in certis casibus limitatis, non tamen vniuersalis, & absoluta, si sit immemorialis, attribuat iurisdictionem laicis in clericos, concurrente fama priuilegij tenet post Feli.Matt.*in tract.de iurisd.*4 *p.cent.*1.*cas.*64.*n.*13. vbi dicit ita fuisse decisum per Rot. *in decis.*127.*p.*3.*lib.*3. *diuerso.* nam sicut princeps potest ius diuinum interpretari, & declarare, ita vt illud ius ad aliquem casum particularem non extendi appareat, ex aliqua fundamentali, & probabili ratione,plurimos citat Couar.*c.*31. *num.* 4.*&* 5.Sese post alios *de inhibitio. cap.*8.§.3. *à n.*151. vbi post Decium, quòd humana potestas potest interpretari,vel declarare ius diuinum in materia spectante ad suam iurisdictionem, & post plures latè comprobat Grassis *de effectib. clerica effectu* 1.*à num.* 181. vbi quando allegatur fama priuilegij.

129 Ita etiam consuetudo potest distinguendo, & declarando limitare ius diuinum in causa publicæ vtilitatis, ita Roch.de Curt. *in c.cum tanto gl.*1.*nu.*6. *&* 8.dicens: quòd in hoc nullus discrepat. Sequitur Sese *d.* §. 3. *à num.*152. ergo in nostro, immemorialis hæc consuetudo potuit ex causæ publicæ vtilitatis, ne pax publica turbetur,huic casu reseruare Principibus temporalibus.dicto casu,quòd ad eos non spectaret hæc extraiudicialis violentiarum cognitio, & principiis iuris naturalis.

130 Deinde quia, vt tradit Decius *cons.*589. *num.* 2. *& cons.*649. vt illud quod est quæsibile priuilegio, possit acquiri consuetudine immemoriali,si enim per priuilegium possit Romanus Pontifex concedere Principi laico capacitatem rerum spiritualium,in aliquibus certis, & limitatis casibus, ob rationabilem, & iustam causam,vt tradit Aufr. *de potestate seculari super Ecclesiasticos regul.*1.*fall.*12.Grat.*cons.*61.*num.*22 *&* 23.*vol* 1. vbi dicit, quòd consuetudo tribuit ius Principibus secularibus conferendi beneficia: ergo à fortiori potest causare consuetudo in hac cognitione per viam violentiæ inter personas Ecclesiasticas,maximè cum illud non sit damnosum libertati Ecclesiasticæ. sed valde vtile,vt expressè tenet Suar.*lib.*4.*de immunit. Eccles.c.*34. *n.*43. *in fi.*& in simili consuetudine tradit Chaquer.*decis.*30. *num.* 15. vbi citat Couarr. idem tradit Anthon.Thess. *decis.*131.*n.*12. & copiosè post plures Grassis *de effectu cleric.effectu* 1.*à n.*373.*& à n.*376.*cum seqq.*

131 Et vlterius, quoniam cùm Summus Pontifex possit Principi seculari, vel alteri laico concedere priuilegium procedendi contra clericos in aliquibus limitatim casibus, aut respectu certorum clericorum, aut etiam delegare, vt testantur Decius *in cap.præterea n.*8.*de off. deleg.& in cap.*2. *de iudiciis.* Alexan. *cons.*74. *n.*9. *in* 4. Menoch.*de retinen.rem.*3.*n.*35. Pacian. *cons.*116. *n.*116. *&* 117. vbi loquuntur etiam de facultate excommunicandi, & conferendi, beneficia, ergo idem potest acquiri, tacito eius consensu, consuetudine immemoriali,cum priuilegium inducat, vt post Decium Bellug. Rolan. à Vall. Alexan. Pacian. & alios tenet Sese *in epistola ad Regem n.* 100. *& n.* 46.& latiùs *in d.*§ 3. *à n.*152.vide latissimè Grassis *de effectib.cleric.effectu* 1. *à n.*388.*& suprà à n.*383.

Qui quidem Sese in epistola ad Regem *l.*2. *decisionum ad prin.n.*112.post plurimos resoluit, quod quando consuetudo præscripta est immemorialis, & cum ea concurrit fama priuilegij, *vt in d. l. Regia* 36. habet vim sicut priuilegium papale, docet Puteus *decis.*265. Paci.*cons.fi.nu.*121.Aufrer.*reg.*1.*num.*20.*versiculo duodecimò fallit de potestate seculari.* Benedict. *in c.Raynut. verbo,& vxorem nomine Adelasiam, decis.*2.*n.*169 Pacian.*cons.*166.*n.*120.Rot.*decis.*215.*p.*2.*nouissima.*vbi sufficit fama priuilegij vaga & incerta. Rip. *in c.*2.*n. penult. ad fi.de iud.* primos pro hac doctrina citat Carolus de Grassis *in tract. de effectib. cleric. effectu* 1. *à n.*381. *seqq.& suprà.* 132

Et idem quod fama, operatur probatio, Principem habere alia maiora,seu æqualia priuilegia,super Ecclesiis, tunc enim cum immemoriali præsumitur talem consuetudinem legitimo initio esse, vel fuisse introductam,Benedict.*vbi suprà decis.*2.*n.*117. *versiculo exquibus resultat.* Roland.à Vall.*cons.*23.*in fi.lib.*2 latè prosequitur Sese *in d.epistol.n.*112.& cùm in sacra Catholica maiestate Hispaniarum Rege concurrant tot,tantaque alia priuilegia, prout est vt Prælati ante Episcopatuum,& prælatiarum possessionem, iurent Regi fidelitatem,de quo suprà; item vt possint præsentare omnes Episcopatus, ac beneficia consistorialia, seu monasteria virorum,quæ sunt Pontificis dignitati, & eius consistorio reseruata, de quo latiùs infrà 3.p. cap.10. per totum; & alia immemorialia, & de priuilegio percipiendi tertiam partem decimarum nonnullorum beneficiorum,quod *tertias* diximus,*lib.*1.*tit.*21.*lib.*9. *recopil.* Lassar. *de gabel. cap.*19. *n.*36. Suar. *allegatione* 28. Puteus *decis.*319.*l.*3.de quo per Ceuall.*in contra.commun. quæst.*822. *à n.*70. ergo nihil mirum vt præsumatur iusto principio fuisse introductam. 133 134 135 136

Et insuper, quoniam cùm illhæc cognitio extraiudicialis per viam violentiæ sit recepta,& inducta per tam longum vsum, actiuè, & passiuè vniuersaliter per clericos & Prælatos Ecclesiæ,ac laicos; dicetur consuetudo mixta, clericorum, & laicorum, quæ magnam vim habent,etiam in rebus,& negotiis Ecclesiasticis, vt per text.insignem *in cap.cùm venissent.*ibi, *Legi regni inuitentes de eo qui mit.in poss.* & ibi Ab.*num.*3.text. *in cap. cum causa,de re iud.*vbi Ab. *num.*4. Feli.*in cap. Ecclesia, sanctæ Mariæ,num.*81.*versiculo secundus casus,de constitutio.*Rochus de Curte *in c.fi.sectio.*8.*num.*65.*de consuetud.*Cou.*practi.quæst.c.*31.*n.*5.& Decius *in c.ad nostram n.*3.*de probatio.* Sese *in epist.ad Regem n.* 111. latissimè Ioan.Garci.*de nobilit.gl.*9.*à n.*35.& in simili mixta consuetudine clericorum,& laicorum, idem tenet Barbos. *in l. Titia, num.*33. *versiculo præterea,ff. solut. matrimo.* qui loquuntur in acquirenda iurisdictione: ergo à fortiori dicendum est de hac cognitione extraiudiciali per viam violentiæ, vbi nulla inest iurisdictio, sed nuda, & absoluta potestas principis, quantum est necessaria duntaxat ad tollendam violentiam, maximè cùm sit vtilis Ecclesiæ, imò quod plus est, hæc consuetudo originaliter fuit introducta ab Ecclesiasticis personis, quæ versantur in iudiciis Ecclesiasticis, pro quorum vexatione, & oppressione habent recursum,ad Regem. pro quibus vlteriùs facit quæstio, quam disputat Marc. Anton. Genuens.*in tract. de Eccles. seu prax Eccles.q.* 669. quia post alios resoluit, quòd quando consuetudo fuit primitiua, seu inducta clericorum,& laicorum, dicitur mixta,quæ absque dubio ligat clericos;vt latiùs 137 138

per

per eam post Anton. de Butr. Imol. Feli. & Picum laudatos comprobat post plurimos Carolus de Grassis *de effectu 2.à n.101.fol.346.*

139 Maximè quoniam in hac immemoriali consuetudine concurrit Romani Pontificis scientia, non solùm tacita,& præsumpta, sed etiam expressa. Præsumpta, quoniam huius cognitionis per viam violentiæ conscij sunt omnes Nuncij sedis Apostolicæ, qui in curia Regis Christianissimi, & prædecessorum residere solent, quibus notissimam esse nemo dubitabit, cum causæ coram eo vertentes in dies per hanc viam violentiæ protrahantur ad suum Regium Senatum ad quem recurrunt oppressi, in quo vim fieri declaratur, deferri, & reponi iubetur, & insuper Archiepiscopis, & Episcopis,aliisque Ecclesiasticis prelatis,totius Hispaniæ,eadem ratione,hæc cognitio per viam recursus plusquam notissima, & manifesta est absque contradictione,& vlla repugnantia, & ab eis ad eosdem Nuntios quotidie, & frequenter interponuntur appellationes, ad quos transportantur acta, quibus decreta Regij recursus per viam violentiæ inferta sunt, & vtroque modo scire debent Nuntij hanc Regiam protectionem, vt in similibus terminis,iuribus, & Doctoribus hoc probat Narbona, *de appellat.à Vica. Archi.2.p.fundam.5.n.13.*

140 Vnde sequitur, quòd in præscriptione contra Principem,& Summum Pontificem, scientia officialium sufficiat ad illius præiudicium,Bal.*in l.si publicanus §.si.numero 2.ff.de publica.*Aymo.*de antiquit.tempor.4 p.* absolutiss.*num.23.*Bal.*de præscrip.2.p.5.p.q.3. sub num.8.* Tiraq.*de nobilit.c.14.num.3.*Couat.*in regul.possessor.2.p. in initio,n.8.versiculo tertio,circa fi.*Nicol.Garc. *de benef.5. p.c.5.n.136.*Rota Romana, in vna Reatina beneficij *decisio.166.& decis.600.num.5.p.1.diuers.*& iterum tenuisse Rotam, in vna Mediolanen præeminen.15. Decemb. 1589.coram Bubal firmat Nicol.Gar. *vbi proximè*, & ex Alexand.Decio,& aliis tenet Cardin.Tusc.*practic.concl. litera C,conc.196.n.39.*Ioan. Natron. *in tract de appell. Vicarij ad conf.Archi.Tolet.2.p.fundam.5. num.10.* qui loquitur de præscriptione contra Romanam sedem in casu difficili,quod fundamentum elegans est, quod nulli Doctorum huius cognitionis iustificationem tractantes attigerunt.

141 Et inducitur hæc sedis Apostolicæ scientia,quia multi fuerunt Summi Pontifices ex Hispaniarum Regnis oriundi, vt de Damaso I.Alexand. VI. Benedict XIII. Calixto III. Ioanne XXII. qui tam salubrem vsum, & laudabilem consuetudinem sciebant, prout testatur Cæued. *in q. Cano.45. n.27. ad fin.* qui hanc scire præsumendum est, cùm ex hoc Regno orti essent, & tamen illud tolerarunt, hoc enim ita notabile non præsumitur Summos Pontifices ignorasse, argumento text. *in cap.cùm illorum, de sentent. excommu.* maximè quoniam cum omni iure naturali, diuino, tot Pontificum decretis, conformitate,& declaratione concordant, quæ omnia Pontificem non censetur ignorasse,qui omnia iura in scrinio pectoris sui censeatur habere, *c.1. de constitutio. lib.6.*

142 Et hanc consuetudinem, ac salubrem recursum ad Regem pro defensione naturali ad tollendam violentiam, vt Iudex Ecclesiasticus deferat, & reponat attentata, & violentiam factam,pluribus Rotæ Romanæ decisionibus approbatum esse repetimus, & testatur eleganter videndus Lancelo. *de attenta. 2.part. cap.4. lite pendente, limi.1.num.36.cum seqq.* vt in vna coram Prospero, vt est decisio in recollectis per Achil. de Grassis *decisio.34. attentare noluerunt, sub tit.de attenta.* quem etiam refert Mandes.*in tractat.de commiss.in 14.formul. commissio.attent.in verbo revocandi q.4.* dummodo in huiusmodi recursu ad Regem modus defensionis non excedatur, vt resolutum fuit in vna Cæsar-Augustana iuris eligendi coram Domino Oradino 7. Februarij 1571. secundùm quam resolutionem fuit deinde idem

Salgado de protect.Reg.

tentatum in alia Versellensi iactationis Parochialis de Aldea coram Paleoto sub die 27. Iunij 1561. vt est in recollectus per eundem Paleotum,*decis.372.*incipit *diuinum erat*; testatur Lancelot. *vbi proximè n.38.* & pluries etiam semper hanc consuetudinem, & recursum ad Regem per viam violentiæ, & extraiudicialis defensionis complexam esse per Rotam, & curiam Romanam testatur doctissimus Sese *in tractat. de inhibitio. Magistrat iustitia Aragonum cap.8. § 3.num.171. cum sequentibus.* vbi ad literam refert sequentes decisiones.

Et imprimis ita decisum fuisse in vna Tarraconensi 143
Villæ de Reus.4 Decembr.1592. coram R. P. D. Seraphino in hæc verba: Fuit per Dominos consultum possessionem captam per Dominum Archiepiscopum non fuisse attentatam, quia Archiepiscopus habebat facultatem illam capiendi propria authoritate,sibi concessam in breui confirmationis. Vnde licèt vrbaniùs agendo fuerit aditus Iudex secularis pro assistentia, non tamen hoc fecit, quin voluerit vti facultate sibi competenti. Parisius *consil. vlt. lib.4.* Achil. *decis. vlt. de attenta.* per doctrinam Bar. *in lib.1. numero 26. C. de pignor.* Rum. *consil.252. numero 10. libro 4.* Socin. *consil.82. numero 8. libro 5.* Decius *in l. vlt. numero 5. Cod. de pactis.* Zuchar. *in lib.1. numero 49. eodem titulo.* & vniuersitas non possidebat, vnde cessat doctrina allegata in contrarium. Batt. *in l. creditores. Cod.de pignor.* Nec obstat inhibitio Rotalis, cùm data fuit iuxta formam commissionis, quæ habet clausulam sine præiudicio exequtionis literarum Apostolicarum,Put.*decis.323.lib.3.* cum aliis allegatis per Modernos,Peruf. *de attenta. post. inhibitio.in 3. limit.* Nec obstat quòd hæc clausula sit restituta, ita vt non impediat exequutores Apostolicos,quia non ideo censetur ablata facultas capiendi propria authoritate, cùm exequutio literarum Apostolicarum sit simpliciter reseruata, vltra quod possessio ita potest sustineri, tanquam data ab exequutoribus Apostolicis, quia à Domino Amerino exequutore deputato in literis fuit expeditus processus fulminatus, directus omnibus, & singulis, qui fuit præsentatus Ioanni Sabales officiali Regio, ad quem vniuersitas habuerat recursum; & illius vigore potuit procedere, vti metus exequutor, ad notata *in c.fin. de præsumptio.* & sic cessat quod dicitur inferiores citra titulum attentatorum non potuisse se in huiusmodi exequutione intromittere, ex quo Papa dans speciales exequutores videtur hanc exequutionem ad se aduocasse, *iuxta cap. vt nostram. de appell.* Rot.*3. de appella. in nouis.* Felin. *d. c. fin.n.35.*

Et vlteriùs aliam etiam & mirabilem decisionem refert Sese vbi proximè *d.§.3. à num.174.* in vna Salmantin. Canonicatus. 24. Maij 1595. coram illustrissimo Domino Blanquero; qua determinatum fuisse per Rotam Roman. in hæc verba: Resolutum fuit Antonium de Soria manutenendum, cùm enim per resignationem Felicis factam in manibus ordinarij vacaret possessio Canonicatus, de quo agitur, Rot. *de renuntia. in antiquis.* Cassad. *decisione 4. num.3. de restitut. spol.* potuit illius capere possessionem Antonius, & eius possessio est manutenibilis.

Non obstat quòd acta non sint integra, quo notarius testatur de continuato registro fol 42 non obstat exceptio excommunicationis propter recursum ad con- 144
silium Regium: nam iste recursus hoc casu ad defensionem propriæ possessionis, & appellationis admissionem non est improbatus, Achil. *decis.36. de appellat.* vrbaniùs enim egit, cum potest iudici de facto procedenti, de facto etiam resistere, Paris. *consil.vlt. libro 4.* & fuit dictum in illa Tarraconen. Villæ de Reus coram R.P. D. meo Decano; præterea excommunicatus auditur pro defensione suæ possessionis, *cap. intelleximus de iudic.* Menoch. *de retinend. rem.3. numero 72. & sequent.*

Nec refragantur allegata ex defectu tituli, primò, quia in hoc iudicio retinendæ non obstat huiusmodi defectus, vt fuit nouissimè resolutum, coram R. P. D. meo Corduba, in vna Parmen. prioratus: secundò, quia hoc respicit petitorium: tertiò, quia cùm prior secundo loco constitutus priùs resignauerit, primus censetur reuocatus, Cassad. 2. *de appell.* Vant. *de nullita. ex defectu mandati. n.* 171. Possessio Didaci non venit consideranda, cùm sit mera turbatio, & iudex nulliter ad eius fauorem processerit, & Antonius nunquam se habuit pro spoliato.

Idem etiam fuerat iudicatum in alia decisione Rotali, quæ est in recollectis per Roma. P. D. Achil. de Grass. sacræ Rotæ auditorem præstantissimum, & *decis.* 36. *sub tit. de appellat.* cuius verba sunt: Attentare illum noluerunt Domini in vna Eluen. coram Domino Prospero; qui post inhibitionem à Rota iuit ad consilium Regium, pro manutentione possessionis suæ, quam poterat propria authoritate defendere, quia vrbaniùs egit, per plura quæ ponit Paris. *consilium vlt. volum.* 4.

145 Imò & quod magis est huiusmodi cognitionem per viam violentiæ qua Principes temporales vtuntur extraiudicialiter ad defensionem vi oppressorum, expressè approbatam fuisse per Romanam sedem tempore Martini Pontificis (cuius Bullam inferiùs referam) testatur Guido Pap. *q. Delphi* 1. & *q.* 85. Sese *in epistol. ad Regem. n.* 97.

Ex quibus Rotæ decisionibus, quæ elegantissimæ sunt, satis scientia Romanæ sedis ac Dominorum Rotæ apparet, & deducitur, & quia cùm Regna Christianissimi Regis Hispaniarum sint ampliissima, vt refert eleganter Doctor Didacus à Morla 1. *p. alleg. pro Reg. extran. n.* 5. & Lancell. Corrad. *in templo omnium iudicum* 1. *part. lib.* 1. *cap.* 2. §. 3. *ex n.* 14. & Cæned. *in collecta.* 51. 1. *part. num* 4. Camil. Bornel. *cons.* 74. *volum.* 1. *num.* 37. & Bobadilla *lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 212. & idem Cæned. *in quæst.* 45. *numero* 29. & quotidie plures Regnicolæ in Curia Romana causas agentes assistunt, quæ causæ præsertim de partibus vehuntur ad Romanam Curiam, per viam appellationis, in quorum discursu pluries ad suprema tribunalia Regia trahuntur per viam violentiæ, vt iudices Ecclesiastici deferant, & reponant, cum quibus articulis, & decretis Regiis, in eis insertis, dictæ causæ ad Curiam Romanam mittuntur, verisimile quidem est, id non esse ignotum aliis Summis Pontificibus, & quia verisimile præsumitur, imò talem recursum censeantur approbare.

146 Quia cùm cognitio violentiæ, & salubris ad Regem recursus non sit damnosus libertati Ecclesiasticæ, sed potiùs valde illi vtilis, vt in terminis tenet Suarez *l.* 4. *de immunit. Ecclesiar. cap.* 44. *num.* 43. & post hæc Ceuall. *in tract. de cognitione per viam violentia, gloss.* 14. *sub. num.* 4. Carolus de Tapia *in compila. iur. reg. Neapol. l.* 3. *rubr.* 4. *super. cap* 266. incipit *præcepti. num.* 8. *fol.* 28. alios citaui infrà *num.* 239. *& seqq.* Sequitur vt priuilegium
147 laicorum vtile clericis, præsumatur à Papa approbatum. Hostiens. *in cap fin. de censibus.* Abb. *in cap. Eccles. sanctæ Mariæ n* 9. *de constitutio.* Sequitur Mart. *de iurisd.* 4. *part. cent.* 1. *cas* 59. *num.* 4. & 5. maximè vbi ex eo non resultet iurisdictio secularis, prout in hoc recursu, vt declarat Mart. *ibi*, pro quo facit tex. elegans *in l.* 1. §. *magistrum autem*, ibi, Cæterum si scit & passus est eum in naue magisterio fungi, ipse eum imposuisse videtur. *ff. de exercitoria actione.*

148 Et comprobatur, nam patientia, & tolerantia Romanorum Pontificum, vel cuiusuis alterius Principis, qui prohibere, verare, siue impedire potuit, dispensationem, confirmationem, & actus validitatem inducit, *l. quid ergo* 13. *versiculo, certò. ff. de his, qui not. infam. l. cùm plures* 60. §. *locator. ff. locati. l.* 1. §. *magistratum autem. ff. de exercit. actio. l. an in totum, C. de ædificiis priuat. l.* 1 §. *scientiam. ff. de tributor. actio* Felin. *in cap.* 1. *n.* 6. *versiculo lex noua de treuga & pace*, Bar. Bal. Angel. & alij relati per Surd. *consil.* 371. *n.* 58. *volum.* 3. *gloss. fin.* vbi Abb. *n.* 8. Buer. *in cap. quia circa. de consanguin. & affin.* Innoc. *in c. veniens, num.* 4. *de filiis Presbyter.* Alexan. *in l. fin. ff. ad l. Iul. de vi priuat. & in l. fin. ff. de adult. & cons.* 1. *num.* 45. *& cons.* 107. *num.* 10. *lib.* 2. Ioan. de Anan. *in cap. sicut Iudæi* 9. *num.* 12 *de Iudæis* ibidem Feli. *num.* 1. *& in c. quæ in Eccles. n.* 7. *de constitutio. & in d. c.* 1. *de treuga & pace.* Decius *consil.* 326. aliàs 327 incipit *viso casu proposito. num.* 3. *versiculo* 4. *& vlt.* Ill *in l. omnes populi. n.* 48. *ff. de iust. & iur. & in l. vbi pactum. num.* 17. *C. de transact.* Guil. de Cun. *in l.* 1. *in princ. ff. de exercit. actione.* Nel. *in tract. bannitor.* 3. *p.* 2. *temp. q.* 84. Hippolyt. Bonac. *quæst. crimin. verb. de bannit. pag. in fi.* 30. Ant. Sola *vbi suprà n.* 142. Hippolyt. de Marsil. *singul.* 77. *per totum.* Tiber. Decian. *cons.* 124. *n.* 10. *volum.* 3. Augustt. Berous *cons.* 173. *num.* 61. *volum.* 1. Cassanete *cons.* 39. *num.* 23. & 40. Anton. Sala. *in constitutiones antiquas Ducatus Sabandiæ, gloss.* 4. *proœmij. n.* 40. & 41. Gonzal. *in regul* 8. *Cancell. gloss.* 9. §. 2. *num.* 87. *& sequent.* Flamin. Paris. alios referens *de confident. benef. quæst.* 40. *ex num.* 16. & in terminis nostris, quòd hæc sententia, & tolerantia Romanorum Pontificum habeat vim dispensationis, tenent Guillelm Benedict. *in cap. Raynut. in verb. & vxorem nomine Adelasiam, numero* 58. & 59. optimè Menoch. *in cons.* 1000 *n.* 68. Cæned *in Canon. quæst.* 45. *num.* 28. vbi receptissimam sententiam dicit.

Nec à proposito nostro dissentit pulchra & celebris Ancarani doctrina, *consil.* 101. *ad fin.* dicens; quòd 149
si clericus possideat duas Ecclesias patiente superiore, ex huiusmodi patientia dictarum Ecclesiarum vnio facta, & ob id etiam remissa pœna præsumitur, vti refert Decian. *respons.* 4. *num.* 24. *ad fin. volum.* 4. Ioan. Narbon. *in tract. de appellat. à Vicario ad consil. Archiepiscopi Toletani* 2. *part. fundam.* 5. *n.* 6. *& suprà.* & quia Summi Pon- 150
tificis tolerantia in eo quod à iure naturali non prohibetur, pro expressa dispensatione habetur, vt post Abbatem *in c. clerici el* 2. *num.* 4. *de vita, & honest. clericor.* Loaz *de matrim. dubit.* 12. *n.* 32. *in fin.* & Mascar. *de probatio. volum.* 3. *concl.* 115 *num.* 1. tenet Cæned. *in quæst. Canon.* 45. *sub. n.* 30.

Imò in casu nostro scientiam, & patientiam Summorum Pontificum consensu expresso fortiorem esse, ex quo ipsi diu tolerarunt, planè est, quia præsumptus consensus ex scientia, & non contradictione cum tem- 151
poris diuturnitate inductus, consensu expresso fortior reputatur, vt eleganter respondit Crauet. *cons.* 640. *n.* 10. *lib.* 4. quem sequitur doctissimus Cassanete *cons.* 29. *n.* 40. Narbon. *vbi proximè n.* 9.

Et pro huius consuetudinis immemorialis iustificatione, illud erit notandum, quòd eius initium hominum memoriam penitus excedit, quod ab eo sumendum esse necessarium est, à quo meum, & tuum, sibi 152
vsurpationes, & violentiæ inter gentes inceptæ fuerunt ob eorum malitiam, exorbitantiam, & tyrannidem, ad quam exclusionem, & propulsionem, ac inferiorum defensionem, Regna creata sunt à Deo, iuxta ea, quæ ampliissimè principio huius capituli dicta sunt, vt de vtriusque rei initio, doctè, & exactè videre poteris apud Martam *de iurisdict.* 1. *p. cap.* 1. 2. 3. & 4. *& sequentibus.* quæ consuetudo talis est efficaciæ, prærogatiuæ, ex- 153
cellentiæ, & virtutis, vt in qualibet dispositione Pontificia (qua sublata est consuetudo) non censeatur comprehensa, nec exclusa, etiam quibuscumque verbis generalibus vtatur, vt docet glossa recepta *in cap.* 2. *de præs. hoc lib.* gloss. *verbo præscriptione in authentico, vt de cætero commutat. § de cætero* & ibi Angel. *num.* 1. *collat.* 5. Rip. *in l. nemo potest num.* 115. *ff. de leg.* 1. Carol. Ruin. *lib.* 2. *cons.* 13. *num. fin.* Matthæus de Afflict. *decis.* 254. *n.* 5. Bertran. *consil.* 98. *num.* 12. Crauet. *de antiquit. tempor.* 4. *part.* §. *materia ista n.* 4. Boër. *decis.* 39. *n.* 12. Ruin. *cons.* 13. *num.* 30.

*num.*30. *lib.*2. Rochus de Curte *in cap. fin. de præscript. sect.*7. *concluſ.*6. *num.*10. Tiraq. *de retract. comment.* §.1. *gloſ.*1. *num.*12. Couarr. plures referens *lib.*3. *variar. reſolut. cap.*13. *num.*5. Auend. *reſponſ.*16. *num.*1. Palaez de Mier. *de maior.*4. *p. q.*20. *num.*51. Flores de Men. *q.*10. *num.*44. Emmanuel Rodrig. *quæſt. regul.*1. *tom. quæſt* 9. *art.*1. Anton. Gab. *lib.*1. *commu. opin. tit. de præſcriptio. concl.*4. *n.*27. *verſiculo contrarium.* & cum aliis pluribus reſoluit Ioan. Gutier. *practic. quæſt. lib.*3. *q.*77. *num. fin.* Tiber. Decian. *tom.*2. *reſponſ.*44. *n.*19. Rol. à Valle *conſ.*59. *n.*17. *lib.*4. Octalor. *de nobilit.*3. *p. c.*7. *num.*11. Caſſan. *in conſuet. Burg. rub.*9. *de mains mortes,* §.2. *in verbo, porque el que laps, de temps, n.*1. plures tradit Maſcar. *de probat. concluſ.*1372. *n.*45. *cum ſeqq. volu.*3. & hanc eſſe veriſſimam opinionem teſtatur Andr. Fachin. *lib.*2. *conſ.*87. *num.*22. *cum ſeqq.* Narbon. *de appella. ad conſilium Archiepiſcopi Toletani* 2. *p. fundam.*3. *n.*9. *&* 10.

154 Quorum omnium ſententia, vel ex eo ſolùm manifeſte comprobatur, quòd ſcriptum eſt in Sacroſancto Concil. Tridentin. *ſeſſ* 22. *de reformatione, cap.*8. *ad finem,* ſub illis verbis: Non obſtantibus quacumque conſuetudine, etiam immemoriali, priuilegio, aut ſtatuto.) Quo in loco ſancta Synod. ad excludendam immemorialem conſuetudinem, non ſolùm ſcripſit, quacumque conſuetudine, quaſi his verbis, licèt generalibus, non comprehendatur, ſed etiam immemorialem expreſſit, vt videretur excluſa. ita & ſimiliter expendit Azened. *l.*2. *titul.*25. *lib.*4. *recopilat. n.*10. facit declaratio Cardinalium de Sacroſanct. Concil. Tridentin. *ſect.*24. *de reformatione cap.*20. vbi cùm ſancta Synodus diſpoſuiſſet, vt cauſæ omnes ad forum Eccleſiaſticum quomodolibet pertinentes, etiamſi beneficiales ſint, in prima inſtantia coram ordinariis locorum duntaxat cognoſcantur, & non coram aliis, licèt quibuſcumque conſuetudinibus fuerint muniti, ſacra inquam congregatio decreuit d. S. Concil. Tridentin. decretum generaliſſimis illis verbis immemorialem conſuetudinem minimè ſuſtuliſſe. quam declarationem ſæpiſſimè per Rotam obſeruatam teſtatur Hieronym. Gonz. *regul.*8. *Cancell. gloſſ.*33. *num.*5. Ex qua doctrina ſequitur, quòd licèt aliqua Pontificali diſpoſitione ſublata ſit conſuetudo, vt iudices ſeculares ea non poſſint adquirere iuriſdictionem in laicos, imò, & quod plus eſt, vt ex eadem doctrina colligitur, ſi expreſsè tollatur conſuetudo recurrendi ad Principem per viam violentiæ, non poteſt comprehendi hæc immemorialis.

155 Et ſi quis contendat à Principibus ſecularibus hanc tollere poteſtatem ex ſententia Couarr *in d. c.*35. *num.*3. *verſ.*5. non ſerò ſed ſtatim comperiet experimento manifeſtiſſimo, quantum calamitatis Reipublicæ Chriſtianæ inuexerit, & intulerit. & idem aſſeuerat Azeued. *in lib.*1. *titul.*6. *libro* 2. *in verſiculo præſertim pag.* 145. Cæned. *in Cano. quæſt.*49. *num.*35. & alij moderniores rem hanc tractantes; vnde quamuis à viris ſapientiſſimis optatum eſt, vt ſumma Eccleſiæ poteſtas id eſt, ſummus Pontifex, audita hac Regum praxi, & ratione determinet opportunum remedium pro communi pace & bona gubernatione, vt inquit Nauarr. *in man. cap.*27. *num.*69. & quos refert Henriq. *lib.*14. *c.*12. *num.*6. *in gloſſ.*11. aſſerit tamen, quòd nullum hactenus inuentum eſt aptius remedium, quàm, vt praxis hæc immemoriali conſuetudine confirmata conſeruetur.

156 Et hanc conſuetudinem Hiſpaniæ immemorialem cognoſcendi inter Eccleſiaſticos ad tollendam vim, defenſionémque vi oppreſſorum, vt legitimam, & immemoriali vſu receptam, & à ſede Apoſtolica approbatam, probant, defendunt, & teſtantur plurimi grauiſſimi Doctores, Auenda. *in capit. prator.* 2. *part. num.*12. *verſiculo decimus caſus, & in* 1 *part. cap.*1. *n.*32. eam etiam conſuetudinem approbat Salced *in praxi ad Ber-*
Salgado de protect. Reg.
*nard. Diaz cap.*102. *verſiculo hinc etiam* doctiſſimus Nauarr. *in manual, cap.*27. *à n.*69. *&* 70. Cordub. *in ſumma quæſt.*35. Azeued. *in l.*2. *titul.*6. *lib.*1. *de recopilat. à n. fin. verſiculo ſecùs verò.* Lancelot. 2. *part. cap.*4. *n.*36. Ioann. Garc. *de nobilit. gloſſ.*12. *num* 54. Segur. de Habalos *in director. iudicum Eccleſiaſticorum* 2. *p. cap.*13. *n.*51. Olan. *litera I, num.*77. *&* *litera C, n.*34. noſtras Gaſp. Rodrig. *de annu. reddit. lib.*1. *quæſt.*17. *num.*61. *&* 63. Gutierr. *l.*1. *Cano quæſt. cap.*34. *num.*25. Michaël Axia *de exhiben. auxil. fundam.*27. Anton. Oliuan. *in tract. de iur. fiſci c.*14. *numero* 15. doctiſſimus Caſtell. à Bobadill. *in ſua Politi. lib.*2. *c.*18. *n.*138. *&* *cap.*19. *num.*31. Viual. *in Candelab. aur. in bulla in Cœna Domini. cap.* 14. Caſtill. *in lib* 49. *Tauri n.*3. Parlador. *rer. quoti. differ.*9. *n.*24. Veg. *in ſumm. tom.*1. *cap.*29. *num.*1. *in fin. verſiculo nota, que el Rey, & in cap.*85. *caſu* 141. *verſiculo nota para eſto.* Mexia *ad l. Tolet. fundam.*11. *part.*2. *num.*47. Gratian. *regul.*9. *n.*15. optimè Seſe *de inhibitio. cap.*8 §.3. *num.*158. & expreſſiùs *in numero* 45. vbi allegat Auend. *d.* 1. *part. cap.*1. *à numero* 13. *cum ſequentibus* & Auiles. idem etiam tenet Grego. Lopez *in l.*13. *titul.*13. *part.*2. *in gloſſ. unfuerça litera E.* Humad. latiſſimè *in eadem l.*12. *gloſſ.*4. *in verbo ninfuerça.* Couarr. *in practi. q. cap.*31 Morla. in *empor. iur.*1. *part. titul.*2. *quæſt.*14. *num.*5. Cæned. *in collect.* 6. *iur. decretum,* & latiſſimè doctiſſiméque multa in comprobationem huiuſmodi conſuetudinis congerit *in Canon. quæſt.*45. *à num.*27. *cum multis ſequentibus,* & poſt hæc Ceuall. *in epiſtol. ad Regem à n.*66. *&* *in quæſt.*897. *commun. contra commu. à n.*222 & iterum *in tract. de cognitione per viam violentia gloſ.*4. & talem conſuetudinem probat Marta *de iuriſdict.*1. *part. c.*12. *n.*3. & 4. & nouiſſimè Peguera *deciſ.*9. *num.*6. vbi bene illam defendit.

Nec eſt credendum, Reges Chriſtianiſſimos, fidei 157
zelotes iuſtiſſimos, & ſanctiſſimos Catholicæ Religionis conſeruatores, ſedi ſanctæ Apoſtolicæ obedientes ſanguine proprio Hiſpaniam à faucibus innimicorum redimentes, ſi eam conſuetudinem iniuſtam, & in Eccleſiæ præiudicium exiſtimaſſent, nunquam toleraſſent, nec peccato, & cenſuris ſe inuoluiſſent, ſi iuſta ratione moti non fuiſſent, cùm ſanctiſſimi ſint, & fuerint, laudabilitérque vixerint. Præſumendum igitur eſt, eos tali conſuetudine vtentes, ſuiſque relicta poſteris, non caruiſſe fundamento, cui fauet quòd dicit Bobadill. *in Politi. lib.*2. *cap.*18. *numero* 139. & doctiſſimus Seſe *de inhibitio. cap.*8. §.4. *numero* 6 ſcilicet, die 8. Iunij 1568. coram Domino Ioanne dela Naza, 158
in iuſtitia Aragonum fuiſſe congregatos in Camera ſui conſilij triginta, & ſeptem aduocatos de grauioribus Regni, qui conſulti fuerant ſuper his recurſibus, & formis, ne pendente appellatione violenter attentetur à iudice Eccleſiaſtico, & quaſi omnes dixiſſe firmat, pendente appellatione, abſque ſcrupulo prouideri debere.

Et quod magis rem hanc, & cunctorum conſcientias ſecutas reddit, illud præcipuè, quòd huiuſmodi cognitio extraiudicialis per viam violentiæ non eſt noua horum Hiſqaniæ Regnorum introductio, quoniam 159
in omnibus ditionibus, Regnis, & Prouinciis, & nationibus, Catholicæ Chriſtianæ Religionis, eadem cognitio extraiudicialis, nudáque inter Eccleſiaſticas perſonas ab oppreſſionibus defènſio obſeruaretur, vt teſtatur Couarr. *in practi. quæſt. c.*35. doctiſſimus Seſe *tract. de inhibitio. cap.*8. §.4. *num.*6. iterum §.2. *num.*5. & Bobadil. *lib.*2. *cap.*18. *n.*139. & multo poſt hæc Ceuall. *in epiſtol. ad Regem n.*96. & iterum *in commun. contra commun. q.*897. *n.*252. & vlteriùs *in tract. de cogni. per viam* 160
*violen. gl.*4. *n.*7. prour ſeruari in regno Portugalliæ teſta- 161
tur Nauarr. *in c. cùm contingat. de reſcript. rem.*1. idem in
regno Borgeniæ affirmat Boër. *deciſ.*69. *n.*23. hoc idem 162
remedium in Senatu Neapolitano docet Afflict. *deciſ.*2. *& deciſ.*14. Thomas Gramatici. *deciſ.*78. *num.*2. Menoch.

*recuper.poff.rem.*15.*n.*120.& Chaquer.*dec. pedemont.*30. & Rebuff.*in commenta. Regal.conftit. Fran.tit.de poff.benefici.glof.*2.*num.*8.Guillel Benedict.*in cap. Raynut.*1.*p. verb. & vxorem nomine Adelafiam. num.*39. *de teftam.* Nauarr.*d.rem.*1.*caf.*16.Carol.de Graff.*Regal.Fran.lib.*9.
163 *iur.*7. & in regno Franciæ teftantur Rebuff.*ibidem.*Oliuan.*tractat.de iur.fifci.c.*3. *n.*36. Michaël Axia *de exhi-*
164 *ben auxil fundam.*24 Nauarr.& Carol.de Graffal.*vbi proximè*, & in regno Aragonum teftantur Sefe *cap.* 8. §.2. *num.*5 *&* 36.Bobadill.*in Polit. lib.*2. *cap.*18.*à num.*319. *& cap.*19. *num.*31. *cum fequentibus.* Portoloes *in fcholiis ad Molinum* §.*appellatio.num.*31.Cæned. *in practi.Cano. quæft.* 45. *numero* 49. fimilem confuetudinem habere
165 Nauarr. ex l. Regia confirmatam firmat Olanus *litera I, num.*77. *& litera C.num.*33. idem in regno Sabaudiæ, vt
166 tradit Anton.de Herrer. *in informatione iuris*, quam fecit pro comite Stabilio *cap.*36. *in fin.* & idem practicari in regno Caftellaniæ, teftatur Olinan. *de iur. fifci*
167 *c.*7.*n.*36.Fontanel.*de pact.nuptial.glof.*3.*part.*3.*conclu.*4.
168 *à num.*8. *& num.*17. de Senatu Sebufiano teftatur Antonius Faber *in fuo Cod l.*7. *titul.*24.*de appellatio.* quem ad id refert Fontanel.*loco citato* 3.*part. gloff.*13. *clauf.*4.
169 *numero* 10. *in fin.* & in Senatu Pedemontano Menoch. *de recuperan.rem.*15.*n.*120. *Pedemont.decif.*30.in Sena-
170 tu Milanenfi.Rebuff.*in comment.Regum Fran.*3. *tom.tit. de poff.benefic. gloff.*2. *numero* 8. Guillel. Benedict. *in d. cap. Raynut.*1.*part. verb. & vxorem. num.*39.*de teftam.* Gafpar Rodrig. *de annu.redit. lib.*1. *quæft.*17. *num.*71.&
171 idem feruari in regno Galleciæ tam in violentiis commiffis inter Eccleſiaſticas perſonas ſuper rebus tam Eccleſiaſticis,ac ſpiritualibus, quàm in temporalibus poſſeſſoriis,& in violentiis factis à iudicibus Eccleſiaſticis ob non delatam appellationem, & ea pendente violenter attentantibus teſtatur noſtras Gaſpar Rodrig. *vbi proximè*, & ego etiam teſtor, poſt Ioannem Garciam *ibi*, de quo nos teſtamur, vt pariter cognoſcatur, in hoc ſupremo Senatu Galleco dari recurſus ad propulſandas per viam violentiæ illationes, ab Eccleſiaſticis, & Religioſis, non ſolùm in rebus profanis, ſed & ſpiritualibus, quam cognitionem *autoordinario* pra-
172 gmatici vocant. de cuius natura, & qualitate, proceſſu, & exequutione, latè Rodrig. *ibi.* Et cùm 16. Octobr. anno 1606. illuſtriſſimus, & religioſiſſimus, & non ſatis laudatus Princeps Maximilianus de Au-
173 ſtria Archiepiſcopus Compoſtellanus, in conſilio Regali voluit altercari, cupiens alterari, & auelli prædictum *autoordinario*,latiſſimè contra illud inſurgens, per ſuos aduocatos, pro cuius decreti ordinarij de protectio-
174 ne à Senatu Galleco rogati fuere doctiſſimi, acutiſſimi, & expertiſſimi duo aduocati, alter chariſſimus Genitor meus, virtute, grauitate, & nobilitate præclarus, cuius effigies omnium venerabilis, eſt licentiatus Gaſpar Lopez Salgado de Somoza, clarum ſpeculum, & vtile conſilium; alter Doctor doctiſſimus Camero del Villar, ingenij fœcundia, & claritate præditus, cuius ſcientia, continuus, & ſtudioſus labor cunctis notiſſimus eſt, qui quidem in decreti ordinarij praxi, & ſtyli iuſtificatione, eruditiſſimè (vt aſſolent) licèt temporis breuitate, arctati, manum impoſuere; poſtmodum autem creſcente controuerſia, illud ampliare fuit neceſſe, vt integraliter, à Conſilio Regio cognoſceretur, quem laborem Senatus Gallecus meritò commendauit doctiſſimo viro licentiato Aluaro de Paz, & Quinonez, eiuſdem tribunalis meritiſſimo Senatori, qui poſtmodum ad Regalem Cancellariam auditor conuolauit, de cuius literis, prudentia, & virtute ampliora confidi poterant (cui & ego labori etiam aſtiti) is igitur, ampliſſimam informationem iuribus, fortiſſimiſque rationibus fundatam, & authoritatibus ornatum confecit, quæ typis tradita, præ manibus habetur.

175 Hanc etiam conſuetudinem cognoſcendi Principes ſupremos per modum defenſionis extraiudicialis, ad tollendas violentias inter Eccleſiaſticos approbauit Martin. Pontifex, cuius Bullam ad literam refert Guido Papæ *in quæft. Delphina. quæft.*1. *& quæftio* 85. & Sefe *in epiſtola ad Regem numero* 77. *quæ eſt in* 2. *tom. deciſ. in princ.* qua declarauit, quòd nulla Pontificis cenſura generaliter promulgata intelligatur, velle derogare iuri competenti Regiæ maieſtati, tam de iure, quàm 176
de conſuetudine, cùm non cenſeatur ad æmulationem iuriſdictionis Eccleſiaſticæ, de qua nos ad reſponſio- 177
nem Bullæ in Cœna Domini *num.*291. vbi ad literam refertur.

Maximè cùm hæc conſuetudo fundata ſit in iure na- 178
turali, diuino, poſitiuo, Canonico, & ciuili, ne pax publica turbetur, & Reſpublica detrimentum patiatur, à ſede Pontificali tacitè, & expreſsè approbata & confirmata, cum tam longo vſu, cuius initium memoriam hominum excedit, vt teſtatur d l. Regia 56. cuius aſſertioni ſtandum eſſe omnino probani ſuperiùs, poſt principium huius cap. de qua etiam teſtantur tot tantique Doctores fide digni, & doctiſſimi viri, quorum aſſertionibus, & atteſtationibus conſuetudinem ſtare credendum eſt, tradit doctiſſimus, & ſtudioſiſſimus So- 179
lis, vir quondam huius Galleciæ tribunalis auditor, *in tract. de cenſ.*3.*p. cap.*3. *num.*9. Neuizan. *conſ.*66.*n.*31. Ceual.*in contra commun.lib.*1.*quæft.*1.& iterum *q.*897.*& num.*253. & ampliùs de cognitione per viam violentiæ, *glof.*4.*ſub.n.*9.& repetit *in introductione n.*38. Caualli. *in tract.de euictio.*§.3.*n.*39.Tobias Nonius *conſ.*45.*n.*11.*& conſ.*48. *n.*12. Moheda. *deciſ.*206. *aliàs* 27. Hondedeus *conſ.*110.*n.*19. *volu.*1.quod maximè procedit, cùm nul- 180
lus Doctor de contraria conſuetudine diſponat, Gozadin. *conſil.*59. Aymon Crauet. *conſil.* 166. & dicit communem Curtius Iun. *conſil.*60. Roland. à Valle *conſil.*71.

Sed quorſum tendimus, cum tam longa, ac profunda noſtræ conſuetudinis iuſtificatione, cùm ferè omnes doctrinæ à principio præſertim adductæ loquantur in rigoroſis, & fortioribus terminis, ſcilicet;quando tractatur de acquirenda, & præſcribenda iuriſdictione, contra clericos, per Principem temporalem, in aliquo caſu particulari; quod quantum à noſtra conſuetudine, atque intentione ſit alienum, & abſonum (cùm hic recurſus ad Regem, nec habeat, nec etiam indigeat aliqua iuriſdictione, ſed de facto, & extraiudicialiter cognoſcatur) dilucidè ſummo labore, accurioſitate, ampliſſimè videbis infrà præludio 5.

PRÆLVDIVM IV.

SVMMARIVM.

*Vim fieri,iudicium Eccleſiaſticum non deferentem appellationi legitimæ,& ea non obſtante procedentem ad executionem,concors omnium ſententia eſt.n.*181. *in hoc tamen noua Authoris conſideratio.ibid.*

*Plures ſunt in iure ſpecies violentiæ, eiſque variæ defenſionis ſpecies applicantur.n.*182.

Ad quatuor tamen reducit Author, vt in exemplis.ibid.

*Differentiæ inter ſpecies violentiæ iuris communis, & ſpeciem hanc cognitionis per viam violẽtiæ traduntur.n.*83.

*Definitionis deſcriptio huius ſpeciei violentiæ conſtituitur ab Authore.n.*184.

Lex lege Iulia 7.*ff.ad leg. Iul.de vi pub.declaratur in comprobationem violentiæ illatæ à iudice in non deferendo legitimæ appellationi,declarat & exornat Author.n.*185.

*L.*4.*tit.*10.*p.*8. *in eundem ſenſum trahit Author. n.*185.

*Leges debent intelligi ſecundum rubricam ſub qua ſituatæ ſint.*187.

*Paria ſunt occidere innocentem,& occidere eum, qui confugit ad iuſtam defenſionem.n.*88.

Doctores

Doctores mentionem facientes d.l. leg. Iulia. num.189.

Ceuallos reprehendit Author affirmantem d.l. legem Iuliam à nemine ponderatam.n.190.

Vt habeat locum cognitio hac violentiæ, an requiratur, vt simul adsint & appellationis denegatio, & ea non obstante attentatum, seu executio; traditur remissiuè.n 191.

Hæc species iudicis violentiæ omnibus aliis violentiis maior, & atrocior est.n.192.

176

177

178

179

180

181 CONSTITO, Principibus supremis temporalibus competere facultatem tollendi quaslibet violentias suæ ditionis, & Reipublicæ, etiam inter Ecclesiasticas personas, tanquam ciues, & membra ipsius, quia sub Regia protectione esse dignoscitur, & licèt Doctores omnes de huiusmodi cognitionis per viam violentiæ iustificatione tractantes, affirment, vim facere iudicem non deferendo appellationi legitimæ, & eius occasione, procurantem ad exequutionem procedere, iurisdictione suspensa, in quo omnium concors est sententia, quos citauimus suprà num.16. & alij plures in discursu: tamen specialiter nihil conferunt, vt indiuiduò probetur, hoc casu vim adesse ob appellationis denegatam delationem: pro cuius declaratione cùm materiæ, & articulo, de quo loquimur, omnino sit necessarium, plura à nemine hactenus de re hac tractante considerata & ponderata, nouiter in medium proferam.

182 Et in primis, cùm respectu rerum, in iure plures species violentiæ reperiantur, quibus variæ defensionis species applicantur, ad quatuor tamen reduci posse dicit glossa celebris *in l.exstat. gloss. fin.ff. quod metus causa gloss.2.in cap.ad audientiam, quod metus causa.* & post Alciat.& alios tenet, & sequitur Plot. Nauarr. *in repet. leg.si quando numero 63.cum multis sequentibus, Cod.unde vi.* prima dicitur vi expulsiua, secunda vis ablatiua, tertia dicitur vis inquietatiua, de quibus latè Menoch. *in remediis possessoriis.*

183 Nostra autem, de qua loquimur violentia, longè ab illis differens est & diuersa species, siquidem illis actio, & interdicta iudicialiter exercenda designata sunt, huic nuda defensio, nuda potestas, vis propulsiua, & & protectiua, extraiudicialiter à Principe interponenda: illæ à priuatis committuntur, ista à iudicibus tantùm: illæ extra iudicium in bonis, hæc in processibus, & in iudicio inter cognoscendum iurisdictionis prætex-

184 tu: quæ ita describi valet, vt sit damnosa quædam, iniuriosa, & violenta oppressio, naturalis defensionis impeditiua, per iudicem illata.

Et in primis, quòd iudex non deferendo appellationi legitimæ, & à iure deferendæ, & eius occasione tenrans suspensam sententiam exequi, committat vim; est

185 mirabilis, & famosus textus *in l.lege Iulia 7.ff.ad l.Iuli. de vi publica.* ibi, Lege Iulia de vi publica tenetur, quicumque imperium potestatem-ve haberet, ciuem Romanum aduersus prouocationem necauerit, verberauerit, iusserítve aliquid fieri. Et illud verbum *ciuem Romanum*, intelligi idem in quocumque homine libero, *iuxta §.1.de nupti.* Rebuff. proximè citandus & gloss. ibi, *verbo prouocationem* exponit, id est, qui appellauerat, Reus ab eius iniuria. est etiam text. optimus *in l.4.*

186 *tit.10. part.7.* cuiuis elegantissima verba sunt: *Scientense por agrauiados à las vagadas los omes de los iuicios de los iudgadores, e piden alçada para delante del Rey: e tales iuezes a que con gran soberbia o malicia que ay en ellos, o por ser mui desentendidos, que les no quieren dar alçada, antes los desonrran diciendoles mal, o prendiendoles, e porende desçimos, que qualquier iudgador que sobre tal*

334 *raçon como esta firiesse, o prendiesse, o matasse, o desonrrasse algun ome, que debe hauer porende otra tal pena, como si ficiesse fuerça con armas, porque muy fuertes armas han para facer mal aquellos que tienen voz del Rey: quando quisieren vsar mal del lugar que tienen.* ecce mirabilia non admittentia cauillationem, & iura expressè probantia iudices vim facere, non deferentes legitimis appellationibus, sententias exequi curantes.

Quæ iura nihilominus quòd expressè id probant, 187
clariùs comprobatur: quia cùm sint sub titulis de violentiis, tractantibus, prout *dicta l. Iulia sub rubr. de vi publica, & d.l. partitæ sub tit. de las fuerças*, secundùm quas rubricas declarantur, quia leges debent intelligi sedum rubricam sub qua situatæ sunt. Ioan. Andr. Immol. Anton. de Butr. & Panormit. citati & sequuti ab Euerard. *in locis legalibus, in loco à rubro, ad nigrum 45.f.333. vers. si autem oratio*, quibus iuribus mirabiliter comprobatur *d.l.36. tit.5. lib.2. recopil.* ibi, *alçar las fuerças que los juezes eccleſiasticos, y otras personas hazen en las causas de que cognoscen, no otorgando las appellaciones que dellos legitimamente son interpuestas.* & ex determinatione *d.l. Iulia.* dicit Bald. *in l.addictos, C.de Episcop. aud.* quòd paria sint occidere innocentem, & occidere qui 188
confugit ad iustam defensionem.

Et vlteriùs quòd iudex vim faciat non deferens appellationi legitimæ per eandem legem, *l. Iulia* tenent 189
quamplurimi Doctores, Bart. *in d.l.l. Iul.* optimè & mirabiliter Guid. Papæ *in tract.de appellat. q.600. num.89.* & per eandem legem, idem tenet Rebuff. *in tractatu de sentent.exequut.in præfatione, n.2.in comment. tom.2. fol. mihi 307.* Mansuet. *in prax.iudic.in tit. de appell. col.16. vers.iudex qui non permittit. fol.123.* & sentit Lancelot. Corrad. *de prato §.2.de off.prætor.in cauſ.ciuil. tit. de appella. num.6.* & tradit per Ioannem Fabrum *in l. à proconsul. C.de appella.* & Doctores *in l. fin. C. de variis, & extraordin.cognitio.* & Aretin. & Fabr. *in prin.inst.de oblig. quæ ex quasi delicto*, vt Nicol. Boër. *decis.153. iudex pact. n.4.* & per eandem legem idem dicit Lancelot. Robert. *de attenta. 3.p. cap.31. à num.242. cum sequentibus.* vbi etiam allegat Guid. Pap *in d.tractatu de appell. quæst.2. & quæst.120. colum.4. vers. quæro an appellatione interposita.* Escacia *de appella.q.13. articulo 13. sub num.100.* Prosper Farin. *in quæstion crim.l.3. quæst.101. ampliat.3. num.5.* Clarius de Seysello *in repetition. l. vt vim, n.36. de iustit. & iur.* ibi, quia iudex malè procedendo etiam facit vim.) vt loquitur de exequente, appellatione legitima. & post hæc eadem lege citata idem dicit Sese *tract. de inhibition. cap.8. § 3. num.9.* qui in nostris terminis eam ponderat, & allegat, qui omnes ad hoc citant dictam legem *l. Iulia.* quod Lancel. *vbi proximè* post Guid Pa p. *quæst.93.* idem intelligit, etiamsi appellatio ab amico interposita fuisset; & licèt multo post hæc scripta viderim Ceuall. *in tractatu de cognitio. per viam violentiæ gloss.6. sub num 9.* allegantem d. l. *l. Iul.* nullis citatis authoribus, *in epistola ad regem*, nec *in* 190
quæst.897. qua epistolam transcripsit, vbi dicit dictam legem à nemine hactenus esse ponderatam, in quo, vt vides, deceptus est, cùm tot Doctorum cateruam retulimus illius legis intuitu affirmantium, vim committere iudicem non deferentem legitimæ appellationi, curantémque sententiam suam exequi, vt ex eis patet.

An autem in hoc violentiarum recursu, & cognitio- 191
ne, ad hoc vt declaretur vim fieri, vtrumque simul requiratur, scilicet, appellationis denegata delatio, & sententiæ attentata exequutio simul, infrà hac 1. p. cap.6. commodiùs tractandum est.

Igitur si iudex hoc casu infert vim; poterit legitimè oppressus ad Regem confugere, vt vis illa propulsetur, & vim passus protegatur, & defendatur, cæteris etenim violentiis, hac quæ à iudice fit, maior est, 192
& atrocior, cùm sub securo, & superioritatis, ac iurisdictionis prætextu, facillimè deliberari potest, ad huiusmodi vim inferendam, quò quidem tendunt, & ponderari debent illa verba *d.l.4. tit.10.p.7.* ibi, *Que debe*

hauer otra tal pena como ſi ficieſſe fuerça con armas, porque muy fuertes armas han para faZer mal aquellos que tienen voZ del Rey: quando quiſieren vſar mal del lugar que tienen. Cui conſonat illud Eccleſiaſt. cap.12. Iudicium, in quo aliquis condemnatus iniuſtè, ſimile eſt violentiæ latronum idem docet D.Thom.2.2. *queſt.*69. *art.*4. bi, Principes eius in medio illius, quaſi lupi rapientes prædam ad effundendum ſanguinem; & ideo ſicut licet reſiſtere latronibus, ita licet reſiſtere in tali caſu malis Principibus. Et facit quod habetur Pſal.103. n.22. & meliùs illud Dauid Pſalm.70. ibi, Eſto mihi in Deum protectorem, & in locum munitum, vt ſaluum me facias: quoniam firmamentum meum, & refugium meum es tu. Deus meus eripe me de manu peccatoris contra legem agentis, & iniqui, *&c.* Igitur cùm iudices tot intolerabiles violentias, & oppreſſiones ſuæ maioritatis, & iuriſdictionis occaſione committant; iuſtiſſimè multò fortiùs poterit Rex illis reſiſtere, & oppreſſis naturalem defenſionem præſtare, cuius proprium officium eſt. & facit *l.*1. *verſ.item aut.* ibi, Spectat autem ad nos iniuria, quæ eis fit, qui vel poteſtati noſtræ, vel affectui ſubiecti ſunt, *&c.* quibus applica, quæ hactenus dicta ſunt, cùm vera vis ſit.

PRÆLVDIVM V.

SVMMARIVM.

*In cognit.violentiæ omnium concors ſententia eſt, vt extraiudicialiter & ſine cognitione iudiciali celeriter & ſine iuriſdictione proceditur, à nemine tamen comprobatur, num.*193.

*Dicta Doctorum in hac cauſa cognitione extraiudiciali referuntur.n.*194.

Senatus Regius non ſe intromittit de his oppreſſionibus iuriſdictionaliter, & in modo ordinariæ iuriſdictionis, nec vt cauſam definiat, quæ ad ſe non pertinet; ſed per modum extraordinariæ cognitionis, vt vim repellat, & appellationi iuſtæ deferatur.ibid.

*Sola cognitio contentioſa in his prohibita eſt ſeculari, non verò extraiudicialis, qua ſecularis poteſtas contra violentiam iudicum eccleſiaſticorum prouidet, non iuriſdictionem impedit,&c.n.*195.

*Conſtito de violentia ſummariè nulla facta citatione per facti notorium, non per cognitionalem indaginem, mandatur cum moderamine inculpatæ tutelæ eccleſiaſtico, vt vis tollatur.n.*196.

*Hæc cognitio debet eſſe extraiudicialis abſque eo, quòd Senatus ſe intromittat in meritis cauſæ principalis, ſed per viam extraiudicialis potectionis.n.*197.

*Senatus in hac cognitione violẽtiæ nec directè nec indirectè iuriſdictionem habet, principaliter, nec acceſſoriè.n.*198.

*Senatus non cognoſcit tanquam iudex appellationis, nec habet iuriſdictionem de meritis appellationis, & eius iuſtitia.n.*199.

*Senatus Regius pronuntiat per modum cauſæ, ſcilicet, iudicem eccleſiaſticum feciſſe, vel non feciſſe vim in non deferendo appellationi; non verò iuſtè vel iniuſtè proceſſiſſe.n.*200.

*Gloſſ.in cap.dilecto.de ſentent.excommun. lib.6.in comprobationem prædictorum expenduntur.n.*201.

*Huiuſmodi recurſus nec ratione formæ, nec ratione materiæ iuriſdictionem deſiderat.*202.

*Vis protectiua in ordine ad tutelam, & defenſionem abſtrahitur, & conſideratur de per ſe extra iuriſdictionem. num.*203.

*Tutor eſt priuata perſona, & ei pupillus non ſubeſt quoad iuriſdictionem, ſed quoad tutelam, & defenſionem, & protectionem.n.*204.

Princeps ſupremus dicitur tutor vaſſallorum quoad protectionem remiſſiuè.ibid.

*Principibus Chriſtianis commmendata eſt à Deo, ſede Apoſtolica, & Romanis Pontificibus protectio clericorum, & Eccleſiarum.n.*205.

*Commẽdata protectione per Summum Pontificẽ, aut alium Principem circa aliquid, non videtur in eo conceſſa iuriſdictio, ſed ſolùm defenſio ab oppreſſoribus.n.*206.

*Nec recommendatus dicitur exemptus à iuriſdictione ſuorum iudicum, nec ſubeſſe iuriſdictioni protectoris.n.*207.

*c.ex parte de priuileg. declaratur. ibid. & n.*208. *ad cauſam violentiæ extraiudicialem ponderatur ab Authore, vbi & c.accepimus eodem tit.expenditur.*

*Principes, quibus clericorum & Eccleſiarum defenſio, & protectio committitur, vltra defenſionis legitimos modos ad iuriſdictionem eccleſiaſticam non progrediantur, ne pœnis, & cenſuris Bullæ in Cœna Domini innoluantur. num.*209.

*Principes Chriſtiani ipſo iure ſunt protectores Eccleſiæ, etſi ſpecialiter à Põtifice illis tribuatur protectio alicuius ſpecialis loci, vel hoſpitalis, nec adquirunt iuriſdictionem, nec ex tali protectione poſsũt inducere, aut probare ſuperioritatem in tali Hoſpitali, vel loco, & eius bonis.n.*210.

*Deferre, vel non deferre appellationi, vel abſtineri à receptione appellationis, vel deferri; eſt quid facti abſque adminiculo iuriſdictionis.n.*211.

*Iudex ad quem, non à quo, habet iuriſdictionem pronuntiandi ſuper legitimitate appellationis.n.*212.

*Iudex debet ad ſui ſolam inſtructionem cognoſcere de qualitate appellationis, non verò quoad partes pronuntiare, cùm ſit iuriſdictionale, & ipſe iudex à quo iuriſdictione careat.n.*213.

*Senatus aditus per viam violentiæ, vt appellatio deferatur, & innouata reponantur; ſolùm quoad ſui inſtructionem cognoſcit de qualitate appellationis, quod eſt facti, vt ſuprà.n.*214.

*Quando informatio aſſumitur ad ſolam inſtructionem, & informationem Curiæ, cognitio & proceſſus eſt omnino extraiudicialis.*215.

*Senatus non defert appellationi negatæ à iudice eccleſiaſtico, ſed eum prouocat, & incitat, vt deferat, quod eſt minus facto.n.*216.

*Secularis iudex de facto etiam rei ſpiritualis incidenter conoſcit. num.*217. *vt in obſeruatione iuramenti, & in poſſeſſorio rei ſpiritualis.ibid.*

*Iudex inordinatè procedens & contra ius exequens ſuam ſententiam dicitur priuata perſona, & vt priuatus, & ſine iuriſdictione procedit.n.*218.

*Iudex de facto procedens, de facto & ſine iuriſdictione procedere, & reponere debet.n.*219.

*Recurſus violentiæ à Rota approbatus eſt, n.*220. *&* 221

*Trid.ſeſſ.*25. *cap.*3. *declaratur.n.*222.

*Clauſulis ſub generalibus Reges & eorum Regia tribunalia, non comprehenduntur.n.*223.

*Salced. & Rodrig.in declaratione Trid. loci refelluntur. n.*224.

*Trid.locus in d.c.*3. *ſeſſ.*25. *nouiter declaratur.n.*225.

*Trid.concilium in multis diſpoſuit idem, quod iure communi erat diſpoſitum.n.*226.

*Confirmatoria lex recipit eandem limitationem, quam confirmationem.n.*227.

*Lex loquens cum aliqua qualitate, ad ſui intellectum trahit omnes alias, quæ in illo propoſito ſimpliciter & generaliter loquuntur.n.*228.

*Trid.d.cap.*8. *ſeſſ.*25. *ſi voluiſſet impedire cognitionem per viam violentiæ, id expreſſiſſet, vt intelligeretur. numero* 229.

*Ceuall. in Tridentini loci interpretatione reprehenditur. num.*230.

*Tridentini decretum in d c.*3. *ſeſſ.*25. *non comprehendit recurſum violentiæ ex communi Doctorum.n.*231.

*Bulla in Cœna Domini cap.*13.14.15. *&* 16. *declaratur. num.*232.

Impedientes de facto & contra iuris diſpoſitionem, iuriſdictionem

Et ionem iudicum eccleſiaſticorum dumtaxat, incurrunt in Bullam in Cœna domini & eius cenſuras.n.233.
Præſumere, verbum, poſitum in lege, præſupponit dolum n.234.idem de verbo audere.ibidem.
Recurſus ad Regem, & eius tribunalia per viam violentiæ virtualiter approbatus in bulla in Cœna Domini, refertur.n.235.
Recurſus per viam violentiæ tanquam defenſio naturalis inductus eſt ad dirigendos iudices eccleſiaſticos, vt legitimè iuriſdictione eccleſiaſtica ſecundùm canones vtantur,non vim facientes exequendo ſententiam, & non deferendo legitimis appellationibus.n.236.
Eccleſiaſtici iudices incurrunt in Bullam Cœnæ Domini vim facientes & contra præcepta canonica procedentes ad executionem ſententiæ non obſtantibus legitimis appellationibus.n.237.
Miniſter eſt Eccleſiæ ſupremus Princeps, qui occaſione recurſus violentiæ iniuriam tollit, & oppreſſos defendit. num.238.
Princeps temporalis ſummo honore proſequitur eccleſiaſticum iudicem appellationis, cùm tractet,vt eius iuriſdictio violentiam non patiatur.n.239.
Cognitio violentiæ non reputatur damnoſa libertati eccleſiaſticæ,ſed in totum fauorabilis.n.240.
Violentiæ cognitio vergit in magnam vtilitatem libertatis eccleſiaſticæ,eiúſque reſpicit fauorem.n.241.
Princeps ſæcularis per cognitionem violentiæ interponit ſuum auxilium iudici eccleſiaſtico ſuperiori contra inferiores vſurpantes eius iuriſdictionem, in non deuoluendis iuſtis appellationibus.n.242.
Poteſtas ſecularis ſolùm tollit violentias per modum extraiudicialis & Chriſtianæ defenſionis, non iudicialis, ideo nec incurrit cenſuras, nec aduerſatur ſacris Canonibus.n.243.
Regalis poteſtas in tollenda violentia non ſe intromittit vt iudex,& cum iuriſdictione: ſed vt Canonum & legis miniſter.n.244.
Principes ſæculares nec eius conſiliarij, nullus iudex eccleſiaſticus,nec Summus Pontifex vt excommunicatos habet per Bullam Cœnæ Domini.n.245.
Doctores vtriuſque iuris & ſacræ Theologiæ referuntur remiſſiuè defenſores huius cognitionis violentiæ tot per ſecula vſitatæ ab omnibus Chriſtianæ religionis Principibus.n.246.
Principes & Senatores ſi Summus Pontifex haberet excommunicatos,vt paſtor exhortaretur,& aliquando moneret, vt deſiſterent ab excommunicatione & cenſuris, imò in contrarium ſuam voluntatem declarauit.n.247.
Recurſum regium per viam violentiæ nec Principes temporales comprehendi in cenſuris Bullæ in Cœna Domini teſtantur plurimi Theologi& iuriſtæ.n.248.
Regium recurſum ad tollendum an poſſit expediri excommunicatio remiſſiuè.n.249.
Manuel.Rodrig.verba recenſentur in interpretatione Bullæ in Cœna Domini.250.
Principes ſæculares in multis caſibus habent poteſtatem ſuper eccleſiaſticos.n.251.
Eccleſiaſticos non recurri ad principes ſeculares, cùm in iure dicitur,intelligendum eſt,vbi non patiuntur violentiam,ſecus oppreſſi.n.252.
Recurſus per viam violentiæ etiamſi pateretur aliquod iuris dubium ſtante communi Doctorum receptiſſima, & vſitata ſententia, ſine ſcrupulo vſitandus eſt,etiam ſtante alia communi in contrarium,cùm recurſui faueat conſuetudo.n.253.
Reſpondetur ad deciſionem Rotæ declarantis recurrentem ad Principem incidere in cenſuras.n.254.& ſeqq.
Ceuall.reſponſio ad Rotæ deciſionem refertur.n.255.
Ceuall.reſponſio ad d.Rotæ deciſionem reprobatur.n.256.
Seſe reſponſio ad Rotæ deciſionem approbatur.n.257.
Rotæ Auditores aliter cenſuere de recurſu ad inſtitiã Aragonum,quàm praxis in rei veritate ſe habet.n.258.
Reſponſio vera ad Rotæ deciſionem aſſignatur.n.259.
Rotæ Domini non habent excommunicatos recurrentes ad regem pro tollenda violentia,ſed vbi cum iuriſdictione, ſeculares procedere intelligunt.n.260.
Recurſum ad iudices laicos ad nudam defenſionem ſuæ poſſeſſionis Rota ſemper approbauit.n.261.
Rota non intendit tollere recurſum ad iudices ſeculares pro defenſione naturali, ſed vbi præſumit,tolli cum cauſæ cognitione & iuriſdictionaliter.n.262.
Cognitio per viam violentia ad illam extraiudicialites tollendam eſt inducta,non ad cognoſcendum de cauſæ meritis, vt ne violenter aliquid fiat donec Summus Pontifex de remedio prouideat.n.263.
Recurrentem ad Principes pro tollenda violẽtia ſupponente Rota procedi iuriſdictionaliter,nihil mirum,vt declaret excommunicatum falſo fundamento exiſtente.n.264.
Caſus quamplurimi ſunt in iure,quibus clerici ſubiiciuntur iuriſdictioni ſeculari abſque excommunicatione, atque immunitatis violatione.265.
Rotæ deciſio oppugnans recurſum regium adducitur, cui ſatisfit,vt loquatur quando in tollenda violentia proceditur cum iuriſdictione.n.266.
Recurſum per viam appellationis ad Regem iuſtiſſimè damnauit Rota, & eo vtentem excommunicatum declarat. n.267.& 268.
Recurſu ad Regem per viam appellationis ſi aliquis vteretur, ſtatim Senatores remitterent cauſam iudici eccleſiaſtico abſque violentiæ cognitione.n.269.
Rotæ deciſionis relatæ in caſu variè fuit declaratum,quandoque incurriſſe recurrentem, quandoque non incurriſſe. n.270.
Rotæ deciſiones relatæ, caſu negato,quòd reprobauerint recurſum ad regem, eis ſtandum non erit, cum in contrarium plures numero ſint illum approbantes,cui fauet conſuetudo,& Doctorum caterua.n.271.
Rotæ in eligenda opinione magna eſt authoritas,imò communem facit.n.272.
Rotam notare & diuerſimodè aliquando iudicare qui dixerint.n.273.
Rotæ tantum eſſe deferendum,quantum ratio ipſa vrget. num.274.
Rotæ deciſio ius non facit; nec ad cauſarum determinationem eſt neceſſaria.n.275.
Recurrentem ad Regem non ideo, quòd Rota reprobet in aliquo caſu eò quòd mutato ordine, & illicitè fuiſſet aliquis vſus,non erit ad licitos arguendum.n.276.
Rotæ deciſio adducitur, quæ reprobat recurſum ad Regem iudicialiter procedentem.n.277.
Animus breui termino appellationi non deferentem vim fieri declarat Senatus.ibid.
Iudices laici non poſſunt inhibere eccleſiaſticis, cùm in eos nullam habeant iuriſdictionem.278.
Iudices laici non poſſunt prætextu violentiæ iudicibus eccleſiaſticis inhibere.ibid.
Recurſum ad Regem præſumi factum ad eius inſtantiam, qui habet intereſſe in cauſa.n.279.& 283.& 285.
Procurator an poſſit recurrere ad Regem pro tollenda violentia virtute mandati generalis ad illam cauſam, quæ eſt clauſula,vt queat adire Cancellarias, &c. pro poſtulandis quibuſuis prouiſionibus.n.280.
Abſolutio generalis non ſuffragatur violatoribus eccleſiaſticæ libertatis.ibid.
Recurſus ad regem pro defendenda propria poſſeſſione Rotæ non damnat.n.281.
Recurſus ad Regem nunquam permiſit Rotæ tanquam ad iudicem,ad effectum obtinendi inhibitiones, ſed tanquam priuatum & potentem.n.282.
Rotæ deciſio refertur, quæ recurrentes ad iudices ſeculares excommunicatos declarat,cui reſpondetur.n.283.
Rotæ deciſio alia quæ de recurſu ad Regem loquitur refertur.ibid.
Recurſus ad Regem, & ſententia reprobationis iudicis ec-

cleſiaſtici probant attentatum coram ſuperiore.n.284.

Rotæ deciſio refertur de recurſu ad Regem diſponens. numero 285.

Rotæ deciſio refertur loquens de recurſu ad ſeculare.n.286.

Rotæ deciſio refertur loquẽs de recurſu ad ſeculares.n.287.

Rotæ deciſio refertur diſponens in recurſu ad ſeculares. num.288.

Reſpondetur ad præfatas Rotæ deciſiones, vt tunc prohibeant recurſum, quando ſupponunt tolli violentiam cum iuriſdictione;non tamen extraiudicialiter.ibid.

Rotæ deciſio refertur, qua dicitur, licitum eſſe patronis laicis recurrere ad laicos pro tollenda vi, quod nos reten cion de Bullas *vocamus.n.289.*

Martinus V.declarauit, ſe non intelligere,excommunicare clericos recurrentes ad Regem in caſibus illi ſpectantibus tam de iure,quàm de conſuetudine immemoriali.n.290.

Martini Bulla refertur ad literam pro omnimoda ſatisfactione cognitionis per viam violentiæ.n.291.

Violentias tollendi in beneficiorum poſſeſſione ex immemoriali conſuetudine, aut iure,competens Regi approbat Summus Pontifex.n.292.

Bulla Martini, licèt fuerit emanata ad inſtantiam Regis Francorum,tamen eius determinatio vniuerſalis eſt ad omnes Principes ſupremos conſuetudinem immemorialem habentes cognoſcendi in certis caſibus de perſonis eccleſiaſticis.n.293.

Conſuetudines rationabiles & immemoriales tollendi violentiam non præſumitur,Pontificem velle tollere. n.294.

Reges in ordine ad ſpiritualia ſubſunt Summo Prontifici, qui etiam temporalem iuriſdictionem habet in ordine ad ſpiritualia.n.295.

Princeps cùm vni præſidi reſcribit, omnibus præſidibus ſcripſiſſe intelligitur n.296.

Legis ratio generalis licèt vni præſidi directa,ad omnes extenditur.n.297.

Violentiam tollere ex immemoriali Principibus permittitur, dummodo non fiat in contemptum iuriſdictionis eccleſiaſticæ.n.298.

Reſpondetur ad quartum argumentum ſuprà poſitum. n.32.contra recurſum regium.n.299.

Conſuetudo immemorialis, qua comprobatur recurſus ad Regem;non habet iniuſtum principium, ſed fundatum in iure naturali, diuino & poſitiuo.n.300.

Iura prohibentia laicis ne de clericis cognoſcant,loquuntur de cognitione iudiciali,non de extraiudiciali.n.301.

Reſpondetur ad quintum argumentum appoſitum ſuprà. n.35.n.302.

Exemptionem clericorum à iuriſdictione temporali eſſe de iure diuino,quam nec Summus Pontifex poteſt tollere in totum.n.303.

Exemptionem in caſu limitato non habere locum, poteſt inducere conſuetudo.n.304.

Iura loquentia de tollenda conſuetudine in cognitione clericorum per laicos introducta, loquuntur de cognitione iudiciali,& de præſcribenda iuriſdictione.n.305.

Conſuetudo tollendi violentias inter perſonas eccleſiaſticas libertati eccleſiaſticæ eſt fauorabilis, & vtilis.n.306.

Reſpondetur ad ſeptimum argumentum, de quo.n.39. pro contraria parte adductum.n.307.

Conſuetudo mixta clericorum, & laicorum magnam vim habet etiam in negotiis eccleſiaſticis.n.308.

Reſpondetur ad octauum argumentum n.38.pro contraria parte adductum.n.309.

Bulla in Cœna Domini in illis verbis (aut prætextu cuiuſuis conſuetudinis, ſeu priuilegij) interpretatur.ibid.

Cognitio & protectio naturalis vaſſallorum vi oppreſſorum non competit ſupremis Principibus priuilegio Pontificali, ſed iuris naturalis inſtinctu, & ratione.n.310.

Cognitio per viam violentiæ, & defenſio naturalis, eſt attributum ſi hærens regimini, à quo auelli non poteſt niſi ſimul cum ipſo regimine.n.311.

Defenſio naturalis, & extraiudicialis cognitio ſemper reſeruata cenſetur in omnibus priuilegiorum reuocationibus.n.312.

Cognitio per viam violentiæ an reuocari poſſit per Pontificem caſu, quo ex priuilegio Principi competeret dumtaxat.n.313.

Bulla in Cœna Domini quando loqueretur in Regia protectione,non intelligeretur ſublata conſuetudo immemorialis.n.314.

Bulla in Cœna quo anno incipit.n.315.

Et per quos Pontifices fuerit ampliata,& confirmata.ibidem.

Clauſula (ſub prætextu violentiæ) incipit à Bulla Adriani VI. anno 1523.n.316.

l. Regni 36.tit.15. lib.2. recopil. fuit condita anno 1525. qua Reges Catholici affirmant habere ius cognoſcendi inter eccleſiaſticos per viam violentiæ ex immemoriali retrò.n.317.

Immemorialis ſupponit tempus infinitum.n.318.

Interruptio & prohibitio non excludit immemorialem. numero 319.

Conſuetudo immemorialis cognoſcendi per viam violentiæ formata erat ante promulgationẽ Bullæ in Cœna. n.320.

Bulla in Cœna reſpectu tollendæ violentiæ caſu quo de ea loqueretur) non fuit recepta in omnibus Chriſtianæ religionis ditionibus vſitata ſemper cognitione hac.n.321.

Lex vſu populi non recepta, ſed contrariis actibus reiecta, nec obligat,nec adſtringit.n.322.

c.fi. de conſuetudine non comprehendit tribunal, qub ante eius promulgationẽ contraria conſuetudo vigebat.n.323.

Recurſui ſui regio, & defenſioni naturali contraria omnia proceduni in iudice ſeculari volente indicialiter cognoſcere: non tamen in Principe protegente ſubditos vi oppreſſos.n.324.

Doctores Regiæ cognitionis per viam violentiæ terminos confundentes, & abutentes conteruntur.n.325.

Doctores quandoque nonnulli hanc cognitionem extraiudicialem vocant iuriſdictionem, nonnulli quandoque Principem habere præſcriptam iuriſdictionem contra eccleſiaſticos cognoſcendi per viam violentiæ, qui reprehenduntur ab Authore.n.326.

Azorius quiex proprio Marte inſurgit aduerſus hanc regiam protectionem reprobatur.n.327.

Azorius fundauit ſuam opinionem in falſo ſuppoſito & fundamento, nempe Regem in hac protectione vi oppreſſorum procedere cum iuriſdictione.n.328.

Proſper.Farin.reprobatur.n.329.

A Ceuallos cauendum vtente loquendi modo ſcilicet; appellatur per viam violentiæ.n.330.

Appellare per viam violentiæ, duo ſunt repugnantia, ſi enim appellare;quomodo per viam violentiæ? ſi per viam violentiæ:quomodo appellare? n.331.

Ceuallos aſſertio animaduertitur lapſi.n.332.

Iudicialiter cognoſcere,nihil aliud eſt,quàm ſeruatis iudicij ſubſtantialibus procedere.n.333.

Iudicialiter & extraiudicialiter ſunt contraria.vnum affirmans,aliud negans.n.334.

Ceuallos animaduertitur, dum hanc protectionem extraindicialem extraordinariam ſimpliciter vocat.n.335.

Ceuall. reprehenditur, dum aſſertionem Gregorij Lopez & aliorum reprobat.n.336.

Lex regia fundat cognitionem per viam violentiæ in iure, & conſuetudine ſuis omnibus requiſitis vallata,& acquiſita.n.337.

Conſuetudo in iuribus incorporalibus requirit præcisè ſcientiam & patientiam eius,contra quem introducitur;aliàs non habet principium,vnde cauſari poſſit.n.338.

Patientia & tolerantia in iuribus incorporalibus idem operatur,quod poſſeſſio in rebus corporalibus.n.339.

Ceuallos idem quod modò reprobat in Gregorio Lopez, pluribus in locis fuit ſequutus.n.340.& 341.

Ceuallos reprehenditur, dum reprobat opinionem Dominici Bañez.n.342.

Qui

Qui proprio ore conuincitur.n.343.
Doctores tractantes de recursu per viam violentiæ ferè omnes de fama priuilegij testantur.n.344.
Sixtum IV. fuisse consultum super hac violentiæ cognitione instante D.Francisc. Gimen. Archiepisc. Toler. eámque approbasse,qui affirmant.n.345.
Recursum Regium si alieno priuilegio iustificamus,cur non melius cum fama proprij? n.346.
Cognitionem per viam violentiæ consuetudine & iure vallatam,non erit inconueniens priuilegio expresso confirmatam habere.n.347.
Possidere quis potest ex pluribus causis, & ex vtiliori iuuari.n.348.
Priuilegium Sedis Apostolicæ emanatum in confirmationem cognitionis per viam violentiæ,etsi postea reuocetur, nihil Regis detrahit iuri.n.349.
Iura duo vbi competunt, vno sublato actus alio sustinetur. n.350.
Iura plura in vno concurrentia vno sublato,cætera cum eo non confunduntur.n.351.
Condemnatus ex vna causa, potest ex alia iudicium mouere super eadem re.n.352.
Cognitio per viam violentiæ non solum fundatur in priuilegio præsumpto ex immemoriali, sed ex iure regali proueniente à radice, & fonte iuris naturalis.n.353.
Priuilegium concessum à Sede Apostolica in comprobationem Regij recursus an possit ab eadem Sede reuocari.numero 354.
Priuilegium concessum in fauorem Ecclesiæ,reuocari à Principe non potest.n.355.
Priuilegium concessum à Pontifice licèt reuocetur,remanet Regi defensio vassallorum, & cognitio per viam violentiæ extraiudicialis, cuius proprium officium est incommutabile.n.356.
Princeps licèt sit Dominus vniuersalis quoad protectionem,& iurisdictionem,non tamen quoad dominium particularium, quod tollere nequit.n.357.
Priuilegium concessum non subdito reuocari non potest. num.358.
Gregorij Sayrij assertio probatur.n.359.
Ad defensionem sui licitum est,omnibus modis vti cum moderamine inculpatæ tutelæ.n.360.
Defensionibus pluribus vti nemo prohibetur.n.361.
Defensio non est de genere prohibitorum,vt vna via electa, altera tollatur.n.362.
Textus optimus in cap.dilecto.de sentent. excommun. l.6. refertur.n.363.
Theorica huius recursus per viam violentiæ quia hoc capite dicta sunt nota,quia à nemine ita considerata & ordinata hactenus fuere,plurimæ essentialissimæ rationes,doctrinæque infinitæ penè sunt nouiter adductæ.n.364.
Authoris protestatio.n.365.

MATERIA huius præludij cardo est, seu potiùs columna fortissima, super qua totum huius recursus pondus, onus, virtus, essentia requiescunt, estque totius contradictionis insidiarum, seu argumentorum fortissimus murus, constans propugnaculum, impenetrabile, & valida resistentia, quáque omnibus penitus satisfit aduersariis oppositionibus, in quo pariter omnes Doctores de iustificatione huius Regalis recursus, tractantes obiter, & nimis genericè attingunt; est etenim omnium Doctorum, quorum nomenclaturam supra ad principium huius capitis n.16. & aliorum in di- 193
scursu citauimus,concors, & receptissima sententia, vt scilicet in hac cognitione per viam violentiæ impartiatur defensio vi oppressis, extraiudicialiter, celerrimè,& absque iurisdictione, nihil vlteriùs probantes, nec fundantes (prout essentialiter requiritur) verificantes à propugnatoribus hoc fundamentum euacuari queat, indeque totum ædificium labatur.

Pro cuius declaratione quid in hoc dixerunt Doctores præmittendum est, & in primis Oliuan. *in tractatu de iure fisci cap.*11.*n.*50.post Couarr. & Afflict. *& c.*14. *num.*1000.*cum sequentibus.*quòd Regius Senatus non se intromittit de his oppressionibus iurisdictionaliter, & in modo ordinariæ iurisdictionis, nec vt causam definiat, quæ ad se fortè non pertinet, sed per modum extraordinariæ defensionis, vt vim repellat, propulset, & oppressum subleuet,& ecclesiasticum quodammodo reducat ad viam iustitiæ & tramites legitimos, deferátque appellationi iustæ.ita Oliuan.*num.*54. vbi alios allegat, eúmque referens sequitur Sese *de inhibitio.cap* 8. *§. sub.n.*70.per quem dicit vlteriùs, quòd sola cognitio 195
contentiosa de iis prohibita est seculari, non verò charitatiua, & extraiudicialis, nam hæc secularis potestas, cautio, & prouisio contra violentiam, & oppressionem iudicum ecclesiasticorum, non iurisdictionem impedit ecclesiasticam, non vsurpat, nihil de causa definit, non cognoscit, sed pro quiete subditorum, pro tranquillo statu prouinciæ,pro æquitate retinenda,pro iniuriis, & oppressionibus reprimendis interponitur, & cum summa reuerentia Ecclesiæ debita, cum maturitate, & monitione permissa, & magis monendo, quàm corrigendo exercetur, vt per eundem Oliuanum *num.*56. quem sequitur Sese *ibi, & epistol. ad Regem num.*22. *&* 73. post Bobadill. & Lucam de Penna *in l. si coloris. colum.*11. *C. de agricol. & censit. lib.*11. vbi hæc elegantissima verba scribit: Nulla alia proinde citatione facta, constito de 196
violentia summariè per facti notorium, non per cognitionalem indaginem, mandatur per iudicem secularem assisti laico,vel clerico,*&c.*cum moderamine inculpatæ tutelæ,*&c.* Idem etiam repetit Sese *in d. epistol.num.*54. *&* 65. vbi optimè loquitur, quòd hæc cognitio debet 197
esse extraiudicialis absque eo, quòd se possit Senatus intromittere in terminis causæ principalis,sed per viam protectionis extraiudicialis, & œconomicæ potestatis, vbi allegat Menoch.& Pacia.*cons.*164.*n.*38. & quòd Senatus in huiusmodi protectione per viam violentiæ non procedat authoritate iudiciali, quia ad id nec habet,nec est necesse, tenet Born.de Laureac.de casibus in quibus iudex secularis iniicit manus in personas clericorum *n.*12. Aufrer. *de potestate iudiciali super clericos regul.*2. Carol.de grassis *l.*2.*regal.Fran.c.*16.*in fi.* Oliuanus *de iur.fisc.c.*30.*n.*30. vbi illos refert.*& c.*8.*n.*30. vbi 198
dicit, quòd Senatus in hac cognitione iurisdictionem non habet,directè, nec indirectè, principaliter, nec accessoriè.Sequitur.Ceuall. *in epistol.ad Regem n.*31. Michaël Axia *de exhiben. auxil. fundam* 26. & idem dicit Humad.*in l.*13.*tit.*13.*part.*2. *in gloss.*4. *in verbo ninfuerça.* & Couarr. *cap.*35. *num.*3. *versiculo. nec Regij,* quòd Senatus non cognoscunt tanquam iudices appellationis, 199
& habentes iurisdictionem de iustitia appellationis, ad Summum Pontificem deferendæ, ad hoc vt ab ipsis sententia confirmetur,aut reuocetur, quia in eo casu violaretur immunitas ecclesiastica Ecclesiæ. iuxta textum *in c.nouit.& in c.grauem.de sentent.excommunic.* sed solùm recurritur ad ipsum, vt per modum extraordinariæ & extraiudicialis defensionis, succurratur oppressis, & ad finem vt tollatur vis illa, quæ à iudice ecclesiastico iniustissimè fit appellanti; quamplurimos ad idem refert Cæned.*canonicarum quæst.*45.*num.*8.*& suprà. & iterum. n.*18.*versiculo cæterum.*post Afflict.qui in proposito bene loquitur, *decisione* 24. & Lucam de Penna *vbi suprà.*Menoch.*de recuper. rem.*15. *num.*214. hoc idem tenent Siman. *de Cathol.institut.c.*45.*n.*35. Nauarr. *in d.cùm contingat rem.*1. Menoch.*de recuper.rem.*3.*n.*356.Segur. de Aual.*in directo iudi. eccleſiaſt.*2.*p.cap.*13. *n.*51. Azeued. *in l.*2.*titul.*6.*lib.*1.*recopil.* Gutier. *de iuram.confirm.*1.*p. cap.*2.*n.*26. Humad *in d.l.*13.*tit.*13.*part.*2. *gloss.*4. & ibi Gregor. *gloss. verb. ninfuerças.* Viuald. *in candelab. aureo in explicatione Bullæ in Cœna Domini in cas.*14. *numero* 102.& idem Cæned.*vbi proximè in n.*15.dicit quòd

iudices

200 iudices Regij pronunciant per modum causæ, scilicet; iudicem ecclesiasticum vim fecisse, vel non fecisse, in eo quòd appellationi partis non detulerit, non autem pronuntiare, quòd iudex ecclesiasticus iustè, vel iniustè processerit, quod & eleganter declarat Nauarr. *in cap. cùm contingat pag.* 149. *vers.* 3. *idem non obstat.* & hoc iure vtimur & quotidie practicamur.

Hæc sunt, quæ de hoc articulo tractarunt Doctores vni alteros insequentes vlteriùs non iustificantes, nec corroborantes hunc articulum, quibus & tu addere po-
201 teris celebrem glossam *in cap. dilecto verb. sibimet. & verb. virumque maximè verb. suffragari.* ibi; sed hic loquimur de exequutione ipsius gladij (scilicet temporalis) non in modum iustitiæ, sed defensionis, *&c.* quæ sunt notabilia *de sentent. excommunic. lib.* 6.

Quorum doctrina nouiter à nobis altiùs, & vlteriùs fundatur, quoniam huiusmodi recursus nec ratione
202 formæ, nec ratione materiæ, iurisdictionem desiderat, nec potest, nec ea indiget, quia subiecta materia non patitur, nec etiam necessaria est; ratione formæ, & modi procedendi ipsa demonstrat apertè, vt in sæpe repetita lege Regia 36. & nos latiùs cap. seq. & quia in clericos iudex laicus exernere non potest, vt incapax.

Rationem materiæ sic probo, primò quoniam hæc cognitio est nuda defensio & absoluta Regis facul-
203 tas, vis protectiua, & defensiua. etenim vis protectiua in ordine ad tutelam, & defensionem abstrahitur, & consideratur de per se, extra iurisdictionem, quod mihi probet eleganter textus *in* §. 2. *institut. de*
204 *tutelis*; vbi tutela est ius, ac potestas in homine libero, ad eius defensionem, cui non subest, quoad iurisdictionem, quia tutor est priua ta persona, sed quoad tutelam, protectionem, & defensionem, quod monstrant illa verba, (in homine libero) quæ sic interpretor, & intelliguntur (quod & nostræ considerationi rectiùs arridet) si memineris, nos superiùs probasse à n. 76. Principem supremum dici tutorem reipublicæ, & vas-sallorum in hoc sensu, vt sub eius protectione sint, ne ab aliis vi opprimantur, nec vexentur: ergo sequitur, quòd vis propulsiua, & protectiua, qua Princeps aliorum vim repellit, iurisdictione non indiget, & absque illa esse potest, quod per Rotæ decisionem statim citandam vlteriùs corroboratur.

Secundò, quoniam Principibus Christianis, à Deo,
205 Sede Apostolica, & Romanis Pontificibus, ac legibus positiuis commendata est protectio clericorum, & Ecclesiarum, vt ex sacro Concilio Tridentino & ex aliis pluribus iuribus, & authoritatibus abundanter probaui suprà in prælud. 2. per totum. quod non repeto. & faciunt etiam quæ diximus in prælud. 1. à princ. Sed
106 sic est, quòd cui protectio alicuius commendata est per Summum Pontificem, aut alium Principem, non ideo censetur concessa iurisdictio, sed solùm defendere ab oppressionibus, ergo nec hîc. Minorem elegantissimè probat mihi Geminian. *in cons.* 81. *per totum.* vbi dicit, quòd protector alicuius vniuersitatis, vel commendatæ, tenetur recommendatum defendere, si iniustè opprimatur, prout principes seculares, qui tenentur protegere Ecclesiam, & alia pia loca. ex quo infert, quòd habens aliquem recommendatum, vel sub protectione, non dicitur habere sub suo gubernio, vel iurisdictione, quæ est stupenda doctrina, ad nostrum propositum, quam ad idem referens sequitur Cardin. Tusc. *practi. conclus. tom.* 6. *litera P, n.* 1. *&* 2. vbi dicit idem de verbo ad verbum.

Et quòd quando aliquis ex priuilegio Pontificali
207 recommendatur protectioni alterius, non censeatur in protectorem transire simul iurisdictionem, sed defensionem nudam ab oppressionibus, nec à iurisdictione suorum iudicum intelligantur eximi; optimè notat gloss. *in leg. fin. de confirmatione vtili, vel inutili.* & plenè per Bartol. *in l.* 1. *de excusat. num. libro* 10. quos sequitur Ioan. Petr. Ferrar. *in practi. tit. de forma oppositio. contra instrum.* §. *aliis rationibus, & causis, num.* 3. *fol. mihi* 231. & est textus singularis *in cap. ex parte* 18. cuius sunt verba: ex parte tua fuit quæsitum vtrùm clerici, & laici, qui literas protectionis ostendunt, in quibus personæ suæ expresso nomine, cum omnibus rebus suis, sub apostolica protectione consistere declarantur, à iurisdictione Episcopi diœcesani sint exempti? nos autem respond. quòd per literas huiusmodi ab Episcoporum suorum potestate minimè subtrahuntur. Hactenus de insigni textu de priuilegiis in decretalibus.

Qui text. vtramque nostram intentionem probat, & 208
quòd per huiusmodi protectionem clericorum Principibus temporalibus commendatam, non censeatur illorum iurisdictioni clericos submittere, nec à iurisdictione ecclesiastica extrahere, prout nostro in proposito, in quo tantùm ad violentiam tollendam adhibetur cognitio extraiudicialis, an appellatio suspendat vel non, vt violentia iudicis detegatur, ob negatam debitam delationem appellationis, cuius cognitio, an iusta vel iniusta sit, tam appellationis, quàm sententiæ superiori ecclesiastico præseruata remanet. & est similis text. *in cap. accepimus, in fin.* ibi, Si verò ad iudicium perceptæ protectionis, census persoluitur, non ex hoc iuri diœcesani Episcopi aliquid esse subtractum, *&c.*) *eodem tit. de priuilegiis.* ergo Principes supremi, quibus recom- 209
mendata est protectio dumtaxat clericorum vi oppressorum, quoad defensionem sub protectionis limitibus contineri debent, nec excedendo legitimos protectionis & defensionis modos, ad iurisdictionem ecclesiasticam, & alienam ingrediantur, & inde in Bullam in Cœna Domini, maximè cùm ad tollendum violentias vis protectiua, & nuda Regia potestas sufficiant, iuxta subiectam materiam, quæ nec iurisdictionem patitur, neque ea indiget.

Et hoc eodem modo argumentatur Mar. Anton. Marcerat. *variar. resolu. lib.* 1. *resol.* 6. *n.* 6. post Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *cent.* 4. *casu* 338. *n.* 7. Gabriel. *cons.* 195. *n.* 1. *cum sequentibus.* vbi probat, quòd cùm Principes Christiani sint ipso iure protectores Ecclesiæ, *clem.* 1. §. *ergo* 210
de iur. iur. vt alicuius etiam particularis Ecclesiæ, aut Hospitalis illis specialiter protectio concessa à Summo Pontifice, neque acquirit iurisdictionem, nec illam tollit iurisdictionem superioris ecclesiastici, nec ex ea potest Princeps inducere, aut probare superioritatem aliquam circa eandem Ecclesiam, aut hospitale, & eius bona aut iura. quod est notandum.

Tertiò non minùs subtiliter hæc nostra propositio comprobatur, etenim admissibilitas seu non admissi- 211
bilitas appellationis respectu iudicis à quo, est quid facti, quia ipse citra delationem, vel non delationem appellationis iurisdictione caret, nisi prout est quid facti, nam abstineri à receceptione appellationis, vel ei deferri est quid facti, absque adminiculo iurisdictionis. ita eleganter dicit Philipp. Franc *in cap. constitutus* 45. *sub. n.* 9. *de appella.* quem referens sequitur Escacia *de appellat. quæst.* 11. *art.* 1. *sub. n.* 4. *vers. infero ex hac secunda.* quare non potest se intromittere in appellationis iustificatione, vel in iustitia, nec pronunciare, quoad partes an sit admittenda, vel non, sed pronunciare limitatè factum proprium, & respectu suæ personæ, tantum scilicet defero, vel non defero, admitto, vel non admitto appellationem, nam in vniuersum pronuntiare, vt legitimam admittendam, vel non, pertinet iudici ad quem, qui ha- 212
bet iurisdictionem, non ad eum qui ea caret, per appellationis interpositæ effectum suspensiuum; latissimè post Contard. & alios prosequitur Escacia *vbi proximè à num.* 1.

Ex quo infert ipse Escacia. ibi *sub. n.* 4. *vers. infero ex* 213
hac. cum Philippo Fran. *in d. cap. constitutus sub num.* 19. *de appella.* quòd cùm iudex debeat ad sui solam instructionem

ctionem cognoscere de qualitate appellationis, non debet quod partes (vt faciat ius) pronuntiare, sed quoad se dumtaxat, & ad sui instructionem, quia non habet iurisdictionem, nisi provt sit admissibilitas, quid facti, dicendo defero, vel non defero, admitto, vel non admitto, ad quam cognitionem qualitatis appellationis, quoad sui instructionem in hoc casu (quæ est quid facti) non indiget iurisdictione, nec est necessaria: quia nihilominus quòd caret iurisdictione suspensa per legitimam appellationem, tacitè à iure siue sit ab eo admissa siue non textus optimus *in l.1.* ibi, appellatione interposita, siue sit recepta, siue non; medio tempore nihil nouari oportet; siquidem fuerit recepta appellatio, quia recepta est, si verò non est recepta, ne præiudicium fiat ei, quoad deliberetur, vtrùm recipienda sit appellatio, an non sit, *ff. nihil nouari appellatione penden.* tamen cognoscere potest de hac admissibilitate, & qualitate, siue natura appellationis, an debeat, vel non deferre, & sic extraiudicialiter.

Ex qua miraculosa doctrina literis aureis describenda, tres mirabiles & vtilissimi oriuntur effectus, quoad
214 hanc nostram cognitionem extraiudicialem per viam violentiæ, & eius iustificationem, cui libenter arridet. Primus, quòd cùm in Senatu adito per viam recursus, vt deferat iudex appellationi, & reponat attentata, agatur dumtaxat an appellationi debeatur deferri vel non (interim dum superior aditus aliud censeat) de cuius qualitate, & natura informatur, extraiudicialiter ad sui instructionem, tantùm per actorum inspectionem, quod est quid facti; sequitur manifestè, vt iurisdictione non egeat, quia subiecta materia, nec patitur, nec illam desiderat, etiam in eodem iudice, qui sententiam tulit, ex eodem Franc. & Escacia supracitatis.

Quartò fulcitur nostra propositio ex secundo effectu proximè præcedentis doctrinæ; enimuero si à Se-
215 natu in huiusmodi salubri recursu cognitio adhibetur ad sui instructionem, & animi informationem ex actorum inspectione, vt appellationis natura cognoscatur, vt dictum est, ergo sequitur quòd procedit extraiudicialiter, quoniam incommutabilis est, & recepta doctrina; quòd quando informatio assumitur ad solam instructionem, & informationem Curiæ, cognitio & processus est omnino extraiudicialis; & in ea, nec seruatur, nec attenditur forma, nec solemnitas iudicialis, quia totaliter extraiudicialiter, & absque iurisdictione proceditur. Bal. *in l.3.§. si tibi col.2. verf. sed pone. iuncto verf. sed an ista ff. de cond. ob turp. cauf.* Alberi. *de malef. in tractatu de testibus cap.7. post. n.*38. Angel. *tract. de malef. in verbo quod forma publica n.*11. Salicet. *in l. fi. in fin. D. de quæst.* Marsil. *in l. de vnoquoque n.*35. *verf. dicas tamen. ff. de re iudic. & post. n.*81. Bonifac. de Vitall. *in clem.2. num.*89. Marant. *de ord. iudic.6.p. memb.1. rubric. de citatio. n.*20. Mascar. *tractatu de probatio. lib.1. in præfatione q.5. n.*39. *& lib.3. concl.*1366. *n.*6. Flamin. Cartarin. *in tractatu de exequut. sentent. cap. fin. n.*175. *& in practic. interrog. reorum. lib.3. c.3. n.*61. Bertazol. *consil.*553. *n.*4. *verf. secundo dato. lib.2.* & videnda, quæ in hunc sensum congessit Maresc. *variar. resolu. lib.2. c.1. n.*51. post alios, de quo nos latissimè infrà 2.p. cap.12. per totum, & etiam 13. vbi plures doctrinas, & authoritates, in comprobationem reperies. Ergo de primo ad vltimum sequitur, subiectam materiam non pati iurisdictionem, nec ea indigere, cùm sit quid facti, maximè quia respectu Sena-
216 tus multo inferior, & debilior est huius articuli cognitio, quàm in iudice à quo, quia in ipso non adhibetur ad effectum deferendi appellationi, vel non, quia ipsemet Senatus non defert, sed prouocat, & incitat iudicem à quo, vt deferat deferendæ, quod longè minus est, & sic multo minùs iurisdictione eget.

Tertius effectus ex prædicta doctrina Philippi Fran. & Escaciæ resultans ille est, quòd cùm admissibilitas appellationis, vel non admissibilitas, hoc est deferendum, vel non deferendum, sit quid facti, vt meritò Prin- 217
ceps secularis cognoscere possit, quia de facto etiam rei spiritualis iudex secularis incidenter cognoscere queat, plures citat Couarr. *in 4.2.p. cap.8.§.12. num.3. & in practic. cap.35. num.1. verf. quibus.* Natt. *conf.*411. *num.*1. Cassan. *in Consuetudin. Burgund. rubric.1. verf. E droc. de vellis n.*109. *in fin. colum.*8. Viual. *in explicat Bullæ Cœnæ Domini num.*103. Gutier. *lib.1. canonic. quæst. c.*34. *n.*17. Ceuall. *commun. contra. quæst.*403. *ex num.*1. Mier. *in tractatu de maiora 3.p. quæst.*15. *ex n.*19. Cæned. *in quæst. canoni.*45. *n.*17. plures cogerit Sese *tractatu de inhibitio. c.*8. *§.3. à n.*4. *cum sequentibus & num.*22. *& n.*23. nostras Ioan. Garc. *de nobilit. gloss.1. à num.*27. hinc pro obseruatione iuramenti iudex laicus cognoscit *cap. licèt. de iur. iur. l.6.* & in possessorio rei spiritualis vt ipsi & alij latè probant, & nouissimè Torre-blanca *in tract. de magia, lib.3. c.26. à n.9. & seqq.*

Quintò corroboratur nostra principalis doctrina, & 218
propositio. nam si iudex inordinatè procedit, & contra ius exequitur suam sententiam, vt priuatus procedere dicitur, & absque iurisdictione, Auenda. *in cap.2. præto. cap.12. & c.11. num.*9. Azeued. *in l.31 tit.6. lib.3. recopil.* Mexia *super l. Tolet. fundam.2.p.11. n.*34. *& seqq. fol.*106. vide quæ nos latiùs infrà hac 1.p. c.3. à n.12. vbi magnam Doctorum cateruam congessi, vbi iudex qui de 219
facto processit de facto, & sine iurisdictione reponere debet, quia ad repositionem attentatorum, quæ de facto facta sunt, & finita iam iurisdictione, iurisdictio necessaria non est, ex celebri doctrina Romani *conf.*320. *incipit, hac istorum. n.*4. *verf. quo igitur. & col. fin.* Card. Tusc. *pract. concl. tom.3. litera E, concl.*11. *n.*12. quos sequutus sum, & comprobaui, *d. cap.3. à numero* 15. & suprà, quia facta de facto reponuntur. ergo cùm in huiusmodi salubri cognitione per viam violentiæ illud dumtaxat quæratur, vt appellationi legitimæ deferatur, & attentata violenter reponantur à iudice, sequitur, vt ad id iurisdictio necessaria non sit, sed politica Principis potestas, & nuda defensio, cuius proprium officium est, vt repellatur violentia, prout quilibet priuatus, & ipsa pars oppressa poterat licitè resistendo facere, & sibi ius dicere; quod vt vrbaniùs fiat, & absque scandalo recurritur ad Principem, secundùm ea, quæ exactissimè diximus in proposito suprà prælud.3. per totum & præcipuè in verf. quod & ex eo probatur. à num.85. ergo sequitur quòd Princeps in tollenda hac vi, extraiudicialiter procedat, & non cum iurisdictione aliqua, qua subiecta materia non eget.

Sextò hanc nostram doctrinam mihi probat expressè Rot. Romana in vna Oscens. Canonicatus Veneris 1. Decemb. 1596. quam ad literam refert Sese *de inhibitio. cap.*8. *§.3. num.*109. *fol.*599. qua postquam reprobatus est recursus ad Regem ad tollendam violen- 220
tiam, per modum iurisdictionis, & contentiosum iudicium in hæc inquit; Neque decisiones Rotales Achillis 6. de appellat. in impressis & R. P. D. Decani in illa Tarraconen. Villæ de Reus die 4. Decemb. 1592. & R. P. D. Blancheti in Salmantin. canonicatus die 24. Maij proximè præteriti suffragabantur Paulo, quia licèt per illas decisiones concederetur facultas quandoque recurrendi ad iudices laicos, & inuocandi nudum eorum auxilium ad defendendum propugnandorum possessionem, qua quis de facto spoliatur, & quam quis propria etiam authoritate defendere posset; nusquam tamen dicitur in eis; quòd talis recursus fieri possit ad effectum obtinendi inhibitiones, & mandata contra prælatos, & iudices ecclesiasticos, hoc enim nunquam docuit Rota, quæ optimè nouit, iudices laicos, nec actu nec habitu habere iurisdictionem in clericos, imò illius esse penitus incapaces, arg. *c. caussam, de rescript. & canon. Sacerdotibus* 11. *quæst.*1. &c. ex qua decisione apertè probatur, quòd recursus ad Regem inter ecclesiasticas personas non est habilis, nec capax iurisdictionis,

sed

sed nuda defensio, & auxilium ad propulsandam violentiam.

Hoc idem apertè probatur ex Rotæ decisione in
221 vna Cæsar-Augustana iuris eligendi coram Domino Ordino 7. Februar. 1561. & alia Ver. iactationis Parochialis de Aldea coram Paleoto sub die 27. Iunij 1561. vt est in recollectis eiusdem Paleoti *decis.* 372. *incipit, dubium erat.* quas sequitur & testatur Lancelot. Robert. *de attent. 2.p. cap.* 4. *limi.* 1. *n.* 38. quibus in terminis resolutum fuit, quòd si Consilium Regium, cuius aditus fuit recursus ad tollendam violentiam, vltra manutensionem possessionis (quod est merum factum) aliud faciat, puta sequestrando, & ad manus Curiæ rem de qua agitur apprehendendo, nihil agit, quia tunc modus legitimæ defensionis exceditur, & ad actus iurisdictionales se extendit, vt dictum est. quibus omnibus fundamentis satis comprobata remanet aliàs simplex & nuda Doctorum assertio (vera tamen propositio) vt in hac cognitione per viam recursus & nudæ defensionis ad liberandum vi oppressos per ecclesiasticos iudices extraiudicialiter procedatur, absque iurisdictione, nec vmbra illius, quia subiecta materia nec ea indiget, nec illam appetat vnquam, vt modus & forma procedendi, de qua in cap. sequenti est agendum, euidenter demonstrat.

Responsio argumentorum.

ET licèt ex his quinque præludiis tam dilucidè comprobatis, ac distinctè & explicitè ordinatis, præ cæteris omnibus Doctoribus huius iustificationis articulum tangentibus, vt tibi ad oculum euidenter appareat; facillimè potes deducere, quid cunctis difficultatibus sit respondendum; nihilominùs libet breuibus, & figillat im explanare.

Et in primis non obstat primum argumentum pro contraria parte suprà adductum à n. 8. ex Concilij Tri-
222 dent. loco *de reformat. c. 3. sess.* 25. cui respondet Salced. *in additio. ad Bernard. Diaz in practic. in c.* 102. *littera A, vers. parique ratione.* vt procedat quando seculares magistratus tanquam iudices appellationis, veluti iurisdictione spiritua li vtentes, intenderent excommunicationem reuocare, aut temperare, secus autem (inquit ille) si ad tollendam vim ab ecclesiasticis iudicibus illatam dicto remedio, & recursu, vterentur. quem intellectum non admittit nostras Gaspar Rodrig. *de annuis redditib. lib.* 1. *cap.* 17. *num.* 73. *ad medium.* ex eo quòd hactenus auditum est, secularem iudicem in causis ecclesiasticis in appellationis instantia cognouisse. nec illa verba dicti Trid. *ibi*, aut mandare, vt latam excommunicationem reuocet.) conuenire interlocutioni, in causa appellationis prolatæ, nam appellationis iudex inferioris sententiam reuocat, non tamen præcipit, vt iudex inferior reuocet, quod verum est, & ideo respondet ipse Rodrig. quòd ea verba videntur pertinere ad violentiæ decreta, nisi dixeris (inquit ille) verba Concilij non comprehendere suprema Regia tribunalia, sed magistratus dumtaxat, & iudices inferiores, quibus hæc cognitio per viam violentiæ iure non competit, vt ita intelligantur verba eiusdem Concilij, *ibi*, nefas sit secularí
223 cuilibet magistratui.) quæ non videantur dirigi in Regiam maiestatem, nec eius suprema tribunalia, ex eo quòd Reges sicut dignitatis altitudine præeminent, sic prærogatiua gratiæ ipsos conuenit anteferri, *cap. fin. de off. delegat in* 6. & ideo sub clausulis generalibus sublimes non continentur, *argum. cap. sedes, de rescript. cap. de multa. de præbendis.* Rebuff. *in pract.* 1. *parte signatu. n.* 62. facit regula Cancellar. 40. *de derogatione iuris patronatus.* vbi in dispositione generali non comprehenditur Rex. Mandos. *regul.* 13. *de reseruatione quæst.* 15. *n.* 3.

224 Sed salua pace tantorum virorum vtramque interpretationem eiusdem Concilij verba expressè abhorrent, à quibus quidem alienam esse apparebit, quia Trident. nec loquitur de magistratu, & iudice, vt superiore cognoscente de excommunicatione tanquam iudice appellationis, vt putauit Salced. ex eo quòd in eum insurgit (& bene) Rodrig non quidem ex prima eius ratione, quia de illis est, sed ex secunda; nec etiam loquitur in cognitione per viam violentiæ, vt existimat Rodrig. dum excipit Reges, & suprema tribunalia, vt dictum est.

Quorum Doctorum in modum miror tam clara dispositionis vel interpretari seu potiùs cauillari, & in 225
dubium redigere, vel contra. text. *in l. ille aut ille* 25. *de leg.* 3. quid ergo in illius textus litera obscurum, aut intricatum inuenere, vt quæstioni locus foret? enimuero textus ille sic simpliciter, & prout iacet adhuc in sensu literali nihil addito, nec detracto intelligendus est, nam postquam normam excommunicandi iudicibus tradit, sequitur, & facit, nefas sit seculari cuilibet magistratui prohibere ecclesiastico iudici, ne quem excommunicet, aut mandare, vt latam excommunicationem reuocet, sub prætextu quòd contenta in præsenti decreto non sunt obseruata; (reddit rationem) cùm non ad seculares, sed ad ecclesiasticos hæc cognitio pertineat; textus etenim generaliter loquitur, vt nullus iudex de facto impediat, perturbet excommunicationem, non vt iudex appellationis, vt putabat Salced. sed quomodolibet impedire voluerit, quocumque genere impedimenti, & perturbationis, siue occasione iurisdictionis, siue de facto mittendo falcem in messem alienam, aut iurisdictionem ecclesiasticam vsurpando, prout indicant illa verba Concilij *ibi*, cùm non ad seculares, sed ad ecclesiasticos, *&c.* ita vt illius textus decisio non se restringat ad aliquam speciem perturbationis, sed generaliter loquitur, prohibendo ne se magistratus intromittat, quo decreto illud idem, quod iure communi dispositum erat, generaliter; vt iudex secularis non se inferat in ecclesiasticis causis, aut spiritualibus; specialiter hoc decreto continetur, respectu excommunicationis. vt illam nullo modo impediat, non se restringendo ad
aliquam speciem perturbationis, sed generaliter de 226
quibuslibet omnibus impedimentis; nec est nouum vt Concilium Tridentinum disponat idem, quod ius commune, vt illud nouiter suscitetur, renouetur, ac sit in viridi obseruantia, vt constat ex plurimis decretis Tridentini, prout *in cap.* 4. *sess.* 21. quod continet idem quod *cap. ad audientiam de eccles. ædifi. & in cap.* 4. *sess* 7. *de reform.* idem disponit, quod *cap. de multa.* & sic de aliis.

Et sic sub tanta verborum generalitate, non est comprehendendum tam salubre remedium, & charitatiuum subsidium, miseris, & oppressis specialiter à iure canonico ex ratione, & principiis iuris naturalis, & diuini permissum, longo vsu immemoriali conseruatum, super quo, cùm Tridentinum, nihil specialiter inducat, sed ge- 227
neraliter potiùs disponat, hanc limitationem à iure approbatam debet accipere, quia lex noua generaliter confirmatoria recipit eam limitationem, quam lex confirmata, iuxta l. *sciendum. iuncta glos. ibi, commun. notant Doctores ff. qui satisd. cogan. & in l.* 3. *C. de silentiariis lib.* 12. *verbo decurionibus.* communiter approbatam. & *in l. hac consultissima. in princ. gl.* 3. *C. qui testam. facere poss.* B. *in l. sed & si posteriores.* & ibi Ioan. Orosius *n.* 12. *ff. de leg. & in l.* 1. *n.* 33. *de constitu. Princip.* post Ias. *ibi num.* 16. Mencha *de succes. creat. §.* 3. *n.* 10. Couarr. *in rubr. de test.* 2. *p. n.* 19. Mexia *in l. Regia Tolet.* 2. *p. in* 6. *fundam. n.* 18. *cum sequentibus.* Guttierr. *pract. q. ciui. l.* 4. *q.* 1. *n.* 4. Greg. Lopez *in l.* 7. *tit.* 13. *p.* 6. *gl.* 9 & quia quando aliqua lex 228
loquitur cum aliqua qualitate ad sui intellectum, trahit omnes alias, quæ in illo proposito simpliciter, & generaliter loquuntur, Alberi de Ros. *in l. si quis. in princ. tit. n.* 2. *in secunda oppos. ff de legat.* 3. Socin. iun. *in l. cum filiofamil. vers. venio ad apparatum glos. n.* 46. *de legat.* 1. dicit notabile Cardinal. Manti. *in tractatu de contract.*

tom.1.l.4.tit.23.n.11.& sic cùm Concilium generaliter de omni modo impedimento loquatur, non debet intelligi in hoc salubertimo recursu specialiter,à iure canonico pluribus decretis excepto, permisso, reseruato,
229 & exceptuato, ob bonum & vtilitatem reipublicæ Christianæ, ne respublica turbetur, & bonum publicum detrimentum patiatur. Et si istud remedium, & charitatiuum subsidium voluisset Concilium Tridentinum comprehendere,& subuertere,expressisset vtique, iuxta text. *in cap.inter corporalia vers.vnde.*ibi, vnde si citra translationem id fieri voluisset, quod de cessione dixerat,& de translatione poterat, expressisset, *&c. de translatione Episcopi.* textus optimus *in c.ad audientiam* ibi, nam si intelligeremus tantùm de noualibus, vbi ponimus de laboribus,de noualibus,poneremus, *&c.de decimis.*text.*in l.vnica.§.sin autem ad deficientis.*ibi,nam si consilium volebat, nulla erat difficultas coniunctim ea disponere.*C.de caducis tol.*ita Ceruantes *in l.3.Tauri n.*84.per Bal.*in d.* §. *sin autem.* latè Gutierr.*conf.*13. *n.*17.& ex aliis doctissimus Castellus *quotidian. controu. l.2.c.4 à n.26.*

230 Ex hoc nostro nouo, & verissimo intellectu ad Concilium Tridentinum,venit reprobandus Ceual.*in quæst.* 897.*n.*126.dum respondet ad idem Tridentinum,vt loquatur, quando iudex secularis vult cognoscere de excommunicatione per viam appellationis principaliter, vel incidenter per modum iurisdictionis, an sententia sit iusta, vel non,an potuisset ecclesiasticus, vel non potuisset excommunicare. quod falsum est: nam si ille textus de illo impedimento tantùm loqueretur, sequeretur absurdum,quòd potuisset de ipsa causa cognoscere quilibet iudex secularis, de quo loquitur Tridentinum,extraiudicialiter;sed hoc est falsum,quia etiam extraiudicialiter alius quàm Princeps,& eius suprema tribunalia,quod idem est,cuius proprium officium est;non potest de huiusmodi violentiis cognoscere vt diximus latiùs in c.seq. ergo dicendum est, vt Concilium Tridentinum loquatur de quolibet impedimento facto à iudice seculari, siue iudicialiter, siue extraiudicialiter, & de facto quomodolibet se intromittente.

231 Et sic cùm Concilium Tridentinum generaliter loquatur, nullo modo intelligitur, nec disponit de hoc specialissimo iuris remedio, & recursu, nec talis defensionis facultas omni iure Principi competens comprehenditur sub tali decreto, tenent Azeued.*in l.2. titul.6.l.1.recopil.versiculo item & de vno quarto.*vbi latissimè Bobadill.*in Polit.l.2.c.18.n.139.& c.16.n.90.* Humada *in l.13.tit.13.part.2.in gl.4.in verbo,ninfuerça.* Viuald.*in explicatione Bullæ in Cœna Domi.n.*109. & cum Azeued.Salced.& Bobad.idem dicit post hæc Ceuall. *in epistol.ad Regem,n.*94.& iterum *in q.*897.*n.*133.& suprà idem tenet Viuald. *in Candel.aureo in explica Bullæ in Cœna Domini part.2.cas.*16.*à n.*114.Barbos.*in remiss. ad Concil.Trident.d.c.3.sess.25.de reform.n.4.super versiculo nefas autem sit,&c.*Cæned.*in q.Cano.45.n.2.& præcipuè sub n.7.& sub n.60.*

232 Nec obstat secundum argumentum contra nostram cognitionem per hanc viam violentiæ superiùs ad principium appositum *numero* 30.*ex Bulla in Cœna Domini c.*13.14.15.*&* 16. quæ magis in specie videntur repugnare huiusmodi Regio recursui per hanc viam violentiæ, cui respondent omnes communiter Doctores, tam Theologi quàm Iuristæ statim citandi, vt procedat,& habeat locum,quando Iudex secularis,& suprema tribunalia volunt; iudices, & cum iurisdictione se intromittere in cognitione rerum spiritualium, aut aliàs Ecclesiasticarum, hoc animo, & intentione vt violetur libertas Ecclesiastica,& vsurpetur eius iurisdictio ad effectum impediendi cognitionem, & processus Iudicum Ecclesiasticorum indebitè,& in casibus à iure non permissis, quia tunc talia facientes in censuram eiusdem Bullæ incidant, vt expressè probant eiusdem Bullæ verba in casu 14.*ibi*, Excommunicamus & anathematizamus omnes,& singulos qui per se, vel per alios authoritate propria,ac de facto,*&c.* beneficiales,& decimarum,ac alias causas spirituales,& spiritualibus annexas, ab auditoribus, & commissariis nostris aliisve iudicibus Ecclesiasticis,auocant,illarúmve cursum,& audientiam, *&c.* causas ipsas prosequi volentes, impediunt, ac se de illarum cognitione tanquam iudices interponunt, *&c.*) & iterum, *ibi*, vel aliàs compellunt,vel exequutionem literarum Apostolicarum,seu exequutorialium processum,ac decretorum prædictorum quomodolibet impediunt, *&c.*) ponderatis verbis supradictis,*ibi*,auocant.) & *ibi*, impediunt) & *ibi*, tanquam iudices.) quæ expresè denotant procedere in quibuscumque personis, vt iudicibus tam Ecclesiasticis, quàm secularibus de facto, seu vt iudicibus, se intromittentibus, & impedientibus cursum causarum cum iurisdictione, & per modum cognitionis, prout insuper colligitur *ex eodem c.14. ad finem,* ibi,etiamsi Imperiali,Regali,Ducali, vel alia quacumque præfulgeant dignitate,aut Archiepiscopi, Episcopi,Abbates, commendatarij, seu Vicarij fuerint, *&c.*) & probatur etiam manifestè *in d cas.*15.*dicta Bulla,* ibi, coram se ad suum tribunal,audientiam, Cancellariam, audientiam, vel Parlamentum, præter iuris Canonici dispositionem trahunt,vel trahi faciunt, vel procurant directè, vel indirectè, quouis quæsito colore.) & *in casu* 16. euidenter etiam probatur,*ibi*, Et omnes alios, quoscumque iudices Ecclesiasticos ordinarios quomodolibet impediunt, quominus sua iurisdictione Ecclesiastica,contra quoscumque vtantur,secundùm quod Canones, & sacræ constitutiones Ecclesiasticæ, & decreta Conciliorum generalium, & præsertim Tridentini, statuunt, ac etiam eos,qui post ipsorum ordinariorum,&c.sententias,& decreta,aut alias fori Ecclesiastici iudicium illudentes ad Cancellarias, & alias Curias seculares recurrunt,& ab illis prohibitiones, & mandata etiam pœnalia,*&c.*

Ex quibus quidem verbis clarissimè constat, iniustè 233
impedientes de facto, & contra iuris dispositionem impedientes iurisdictionem Iudicum Ecclesiasticorum duntaxat: incurrunt in Bullæ censuras volentes iurisdictionem Ecclesiasticam vsurpare, vt benè declarat Sese *de inhibitio cap.*8.§.3. *num.* 102. vbi verba quibus vtitur Bulla, necessariò intelligenda sunt de actionibus ininstis,& contra iuris permissionem,& denotant etiam illa verba,præsumnut.)de quibus *in d.Bulla. cap.* 13. *ad fin.*quæ præsupponunt dolum, vt per Feli. Marsi. Deci. Crauet. Turre.& Plotum tenet Marcus Antonius Mar- 234
cerat.*variar.resolu.lib.3.resolutione* 19.*num.* 9. qui etiam idem dicunt de verbo, audeant.) At verò quando iurisdictio Ecclesiastica non impeditur, prout non impeditur, sed potiùs auxiliatur,& fauetur,quando recurritur ad supremum Principem, & tribunalia pro tollenda violentia facta à iudice Ecclesiastico, neque iudex Ecclesiasticus impediendo cursum appellationis legitimæ ad sedem Apostolicam,exequatur suam sententiam, reponúntque omnia attentata violenter, quo casu Princeps non vt iudex(vt dicit d.Bulla,*ibi*,tamquam iudices, *&c.* & *ibi*, auocant.)quod non fit absque iurisdictione, iurisdictionaliter, & in forma iudicij procedens; sed extraiudicialiter, per nudam defensionem, & absolutam Principis potestatem, absque vmbra iurisdictionis, quam forma procedendi, & subiecta materia excludit, quia iurisdictionis capax non est,nec ea indiget,de quo latissimè præ cæteris altiùs examinaui suprà prælud. 3. per totum.

Quæ quidem extraiudicialis & nuda defensio omni 235
iure naturali,diuino,Canonico,Ciuili,Regio,ac cõsuetudine immemoriali Principi supremo commendata est & attributa, vt de singulis latè in prælud. 3. per totum;ac ideo tantum abest quòd sit à Bulla excluſa,

quinimo sit virtualiter in ea approbata, vt apparet ex d Bulla *cap.*15.ibi,ad tribunal,audientiam,Cancellariam Consilium,vel Parlamentum,præter iuris Canonici dispositionem trahunt, *&c.*) ergo cum hic recursus ad Cancellariam Regiam sit secundùm iuris dispositionem,non solùm Canonici, sed etiam naturalis,& diuini.*ibi*,non excluditur,sed virtualiter, & quodam modo expressè permittitur.) ex quibus verbis expressè notat Card.Toletus *in sum.l.*1 *c.*17.*n.*3.quòd iudex secularis, qui secundùm iuris dispositionem cognoscit de Ecclesiastica persona,in casibus à iure sibi permissis, non intelligitur per d Bullam excommunicari.

Quod & etiam insinuant illa verba d. Bullæ *cap* 16. ibi, quomodolibet impediunt, quominus sua iurisdictione Ecclesiastica, contra quoscunque vtantur secundùm quod Canones,& sacræ constitutiones Ecclesiasticæ & decreta Conciliorum generalium, & præsertim
236 Tridentini statuunt, *&c.*) quoniam huiusmodi defensio naturalis inducta est ad dirigendos iudices Ecclesiasticos nequaquam vtentes iurisdictione Ecclesiastica, vt dicit d. Bulla, sed ea potiùs abutentes, vim faciendo,non deferentes appellationi legitimæ, cui ab omni iure tenentur deferre,& ea pendente violenter, & iniquè exequentes suam sententiam, quod omne non secundùm Canones est, vt dicit d. Bulla, sed omnino, & directò illi contrarium, & repugnans in magnum vi oppressorumdamnum, & Reipublicæ inquietem,& in superioris Ecclesiastici dedecus, ac vilipendium, cui per huiusmodi extraiudicialem,& nudam defensionem obuiare curant tribunalia,quæ dirigitur ad obseruationem iuris Canonici, & non ad impediendam iurisdictionem Ecclesiasticam,quæ fuit Pontificis intentio *in d.Bulla in Cœna Domini*,vt iudices incurrant censuram, *ibi*,quomodolibet impedientes.& *ibi*,impediunt,*&c.* & pluries hoc vtitur verbo.

237 Qui verò impediunt dictam iurisdictionem sunt ipsi iudices Ecclesiastici, in quibus verificatur, quod dicitur *&c.ind.Bulla c.*14.*ad fi.*ibi,Archiepiscopi,Episcopi,Abbates, *&c.*) qui cùm debeant procedere secundùm ius Canonicum indebitè non opprimendo litigantes censuris,& aliis violentiis, denegando illis appellationis debitam delationem ac defensionem naturalem,intentando & pariter attentando sententiæ exequutionem per appellationes suspensam, ideo ne superiorem vilipendat, nec eius debito honori aliquid detrahat, charitatiua hæc protectio à Principe ad quem recurrit oppressus,interponitur, ne procedatur in cau-
238 sa, & quidem in his Princeps supremus Ecclesiæ minister est, qui iniuriam nullam facit, sed potiùs præsidio est miseris, ne violentiam, & iniuriam (quam Ecclesia non vult, sed odit ratione indiscreti iudicis) patiantur, vt optimè tradit Llamas *3 p.*§.12. *&* §.7.*pag.* 839.Cæned.*in quæst.Cano.*45.*n.*9.

239 Quapropter si bene perpendatur essentia, verúsque effectus huius defensionis naturalis, iudicem ad quem appellatum est,summo honore prosequitur Princeps supremus, cùm resistat violentiis in conseruationem eius iurisdictionis, ne iudex à quo aliquid indebitè attenter, pendente appellatione ad ipsum, vt benè considerat Cæned.*vbi proximè sub num.* 9. & ideo
240 hæc cognitio per viam violentiæ meritò damnosa non reputatur libertati Ecclesiasticæ, sed imò illi valde vtilis,& in totum fauorabilis, vt in terminis dicit Suarez
241 *lib.*4.*de immunit. Eccles.* 44.*num.*43. Cæned.*quæst.*45. *num.* 35. imò vergit in eius summam vtilitatem, eiúsque respicit fauorem, tradit Morl. *in emporium. tit.*2. *de iurisdict.quæst.*14.*num.*8. Cæned.*vbi proximè num* 9. & post hæc cum Suarez vbi proximè tenet Ceuall.*in libro* 4.*communi. contra commu. q.* 897. *sub num.* 157. & iterum *in tract.de cognitione per viam violentiæ gl.*4. *sub n.*4. & post Manuel Rode.Nauarr.Couarr. Pacianum,& Chaquerian. probat nouissimè Torre Blanca *in tract. de magia.lib.*3.*cap.*26.*num.* 32. Carol. de Tapia *in compila.iur.reg.Neapol.lib.*3.*rubr.*4. *super c.*266. *incipit,finis præcepti. n.*8.*fol.*28. vnde etiam dicitur, Principem 242
secularem hoc casu interponere, & impartiri suum auxilium superioribus Ecclesiasticis contra inferiores, nolentes deferre legitimis appellationibus illis deuoluentibus iuris dispositione iurisdictionem, ab inferioribus ablatam, vt post alios optimè considerat Morla *in empor.iur.*1.*part.tit.*2.*q.*14. *num.*8.Salced. *in additio. ad prax. Bernar. Diaz* 103.*versiculo præterea rem hanc. pag.*355 quos referens sequitur Cæned.*d.quæst.*45. *ub num.*9.*ad fi.*quibus conuenit,quod dicit Sese *in tract. de inhibitio.iustitiæ Aragon. cap.* 8. §. 4. *à num.*3. quòd cùm fundamentum violentiæ id solùm operetur, & inducat, vt scilicet, secularis potestas vim tollat extra- 243
iudicialiter, & per modum extraiudicialis, & Christianæ defensionis. aliqua tamen cognitione adhibita circa violentiam, non autem iudicialis ordinariæ cognitionis; nullas incurrat censuras, cùm id fiat ad nudum auxilium duntaxat, pro tollenda violentia, quod de iure naturali permissum est immutabili, & perpetuo, ob quod non videri praxim hanc aduersam esse 244
Canonibus,& Pontificalibus constitutionibus,cùm hoc casu Regalis potestas non se interponat, vt iudex cum iurisdictione,sed vt legis,& Canonum minister,testatur Sese *vbi proximè d.c.*8 §.4.*n.*5.*& sub n.*6.

Quare summa cum ratione nullus iudex Ecclesiasti- 245
cus habet hos Principes seculares, eorúmte consiliarios vt excommunicatos, imò nec ipse beatissimus Papa, nec vllus alius cuitat illos, vti intelligendum est, Pontifices maximos noluisse tam ingens damnum per præfatas clausulas ipsis inferre, vt optimè considerat Viuald.*in explicatio.Bullæ in Cœna.num* 107.qui *ex n.*102. refert quamplures iuris vtriusque, ac sacræ Theologiæ Doctores huius opinionis defensores,per tot secula vsi- 246
tatæ, & receptæ ab omnibus Christianæ Religionis Principibus.Si enim ex d.Bulla Summus Pontifex illos excommunicatos haberet,vt pastor Ecclesiæ, & curator 247
animarum, illos exhortaretur aliquando, illos monendo,& suadendo,vt à censuris,& ab hac cognitione desisterent; imò in contrarium suam intentionem declarauit expressè(vt statim dicam) vt scilicet illos non incidisse in censuras præter hanc extraiudicalem cognitionem,in ordine ad tollendam violentiam.

Et quòd hic iustus Regis recursus non includatur 248
in d. Bulla, nec sub censuris comprehendantur Principes,nec eorum consiliarij;affirmant vltra citatos Salced.*in additio.ad prax.Bernar.Diaz in c.*102. *litera A, ex pag.*353.*& pag.*356. *in versiculo nec etiam.* Corduba *in tract.casuum conscientiæ, casu* 35. *versiculo lo segundo* Humad.latissimè *in l.*13 *tit.*13 *part.*2. *in gloss.*4.*in verb. ninfuerça* optimè Bobadill.*in Polit.lib.*2.*c.*18.*num.*159. *in gl.in litera C*, Viuald. *vbi suprà n.* 109. optimè Rodrig.1.*part.cap.*156.*n.*8.*& in additione ad Bullam.*§.9. *n.*87.Alphonsi à Vega *in summat.*1.*cap.*29. *casu* 1. *in fi. versiculo nota que el Rey. & in c.* 85. *casu* 141. pulchrè Azeued.*in l.*2.*tit.*6. *l.*1. *recopi.ex versiculo item & decimoquartò.*Martinus Nau *in manuali Latino c.*27. *n.*69. *&* 70.Cæned.*in collecta.ad decretal.collecta.*17.*&* co. 4. *n.*1.& iterum,& latè *in quæst.Canon.*45.*sub num.*2.*& sub n.*7. *& sub n.* 9. *n.* 61. nonnullos etiam ad idem citat, & sequitur Iosephus Sese *tractatu de inhibi.iustit. Aragó.c.*8.§.3.*sub n.*82.*&* 83.*& à num.*88. *cum seqq.* & post hæc scripta cum eodem Sese idem dicit Ceuall.*in epist. ad Regem à num.* 92. *& in q.*897.*à num.* 133. & in cognitione per viam violentiæ pluribus in locis, qui *in d. epistol.d.num.*92 tentauit probare,quòd cùm hic recursus ad Regem per viam violentiæ sit fundatus in iure naturali,& in eius principiis,ac iure diuino,ac ideo non potest contra illud induci, aut expediri excommunicatio iure positiuo aduersus illum, quia lex inferioris, & sic ius positiuum, non potest reuocare legem superioris

rioris,prout est ius naturale,& diuinum,quod ego modò non examino, sed sufficiat cognoscere illa Bulla non esse comprehensum,nec loqui de hoc recursu, & nuda defensione.

250 Et prædictis etiam addere poteris Manuel.Rodr.*in additio.ad* §.9.*n.*87.vbi circa interpretationem Bullæ Cœnæ in hæc verba ait, *Pero quando la persona Ecclesiastica, que su juez Ecclesiastico la haze agrauio y la oprime puede recurrir al juez seglar, para que le defienda, pues vemos que en muchos casos el Principe secular tiene poder*
251 *sobre los Ecclesiasticos,principalmente quando falta el Superior Ecclesiastico por estar ausente, conforme lo que dizen los sacros Canones,y esto procede con mas razon quando ay peligro en la tardanza recurriendo al Superior,*&c. & paulò pòst. *Y assi quando se dize en derecho, que los Ecclesiasticos no recurran a los tribunales seculares, se ha*
252 *de entender,saluo si recurren por su defension, y para que indeuidamente no se an oppriuidos, y esto es lo que hizo San Pablo,*&c.) & idem dicit idem Rodr. *in q. reg.q.*6. *art.*8.vbi asserit sine timore excommunicarionis Bullæ posse Regis consiliarios per viam violentiæ inter Ecclesiasticas personas extraiudicialiter cognoscere. Torre Blanca. *in tra. de magia l.*3. *c.*26. *n.*31. qui etiam satisfacit dictæ Bullæ.

253 Igitur existente hac communi Doctorum receptissima sententia, etiam si ea aliquod iuris dubium acciperet(quod non facit,quia est fundata in principiis iuris naturalis,& diuini,ac positiui)cùm sit adiuuata consuetudine, maximè immemoriali per tot secula vsitata; ei standum erit intrepidè, & sine scrupulo,& etiam si alia sit in contrarium opinio, vt latiùs & optimè probauimus suprà prælud.3. circa iustificationem consuetudinis immemorialis, vbi videre poteris à prin. pluribus citatis Doctoribus.aliæ autem doctrinæ, quæ huius argumenti responsioni conducunt, videndæ sunt in sequentibus.

254 Nec etiam obstat tertium argumentum pro contraria parte suprà adductum *n.*31. ex Rotæ decisione de anno 1596.qua stat declaratum recurrentem ad tribunal seculare iustitiæ Aragonum incidisse excommunicatio-
255 nem Bullæ in Cœna Domini; cui conatur respondere post hæc Ceual.*in epist.ad Regem*,quòd in illa decisione pars præuenit inhibitionem, anteà quàm iudex Ecclesiasticus de causa principali cognouisset, nec vim aut grauamen aliquod intulisset,quo casu(inquit ille)iustissimè fuisse per eam declaratum incurrisse in Bullam Cœnæ.

256 Sed miror tantum virum,verissimum illius decisionis sensum non calluisse, & claram eius determinationis intentionem ignorasse,cùm ad oculum sit;contra cuius responsionem directò multa notabilia,ac iuridica congerit doctissimus Sese *in epistol.ad Regem num.*77.cum multis sequentibus, quem meritò carpit, ac euidenter conuincit,dicens deceptum fuisse, vbi refert illius Regni praxim iuris firmiæ ne pendente iusta appellatione Ecclesiasticus exequatur, quæ ferè in nullo discrepat à nostra,prout videbimus latiùs *infrà c.seq.*

257 Et pro illius decisionis declaratione, & responsione plura recenset fundamenta Sese *in tract. de inhibi.c* 8. §.3.*à.n.*115. in comprobationem, & corroborationem eorum, quæ referuntur in d. decisione contra nostrum recursum, & postmodum alia quamplurima contra illam inserit pro recursus iustificatione, & tandem omnibus satisfacit,& bene,quem tu videre poteris,quia latissimè prosequitur iuxta ea,quæ nos suprà in præludiis scripsimus.

258 Et pro eius verissima satisfactione dicendum est, vt ex ipsius decisionis tenore satis apparet, Dominos de Rota aliter sensisse de recursu ad tribunal iustitiæ Aragonum,quèm praxis illius Regni in rei veritate se habet,vt benè considerat Cæned.*in q. Canon.*45.*n.*52. *in prin.*licèt obiter. Supponitur enim in illa iustitia Aragon.per hunc recursum procedere cum plena causæ cognitione iudicialiter,& cum iurisdictione. Etenim cùm prouisio Regia ordinaria, qua nos in Hispania vtimur, 259
in illo Regno inhibitio dicitur, ne lite pendente, *&c.* quæ quidem inhibitio prima quidem facie,nomine attento,sonat in iurisdictionem, quia anima inhibitionis est iurisdictio, quæ à iure Canonico & Tridentino non expeditur absque legitima causæ cognitione,ab eo,qui super negotio iurisdictionem habet; ideo nihil mirum, vt iuris principiis prima facie attentis,tot contra illam applicarent Domini de Rota illa fundamenta, quæ expressè conueniunt inhibitioni, & cognitioni iurisdictionali,non tamen nudæ defensioni naturali, & Regiæ protectioni extraiudiciali. Hunc intellectum mihi probant verba illius decisionis *ibi*, dicebatur enim, talem consuetudinem,tanquam improbam, sacris Canonibus inimicam,quæ clericos iurisdictioni laicorum quandoque supponit,non fuisse attendendam *c.qualiter & quando,de iudiciis*,&c.)quod quidem aliud foret iudicandum 260
per ipsam decisionem, si cognouissent illi Domini de Rota naturam,& effectum illius iuris firmiæ,& eius praxis,vt sit quædam nuda defensio,& extraiudicialis cognitio absque iurisdictione ad tollendam violentiam duntaxat, iuxta quæ hactenus dicta sunt in præludiis, prout & manifestissimè adnotauit illa Rotæ decisio inferiùs in hæc verba;Nec decisiones Rotales Achill.6.de appell.in impressis & R.P.D.Decani in illa Tarraco.Villæ de Reus die 4 Decemb.1592.& R.P.D. Blancheti in 261
Salmant. Canonicatus die 24. Maij proximè præteriti suffragabantur Paulo, quia licèt per illas decisiones concederetur facultas quandoque recurrendi ad iudices laicos, & inuocandi nudum eorum auxilium ad defendendum propriam eorum possessionem,qua quis de facto spoliatur, & quam quis propria etiam authoritate defendere posset;nusquam tamen dicitur in eis quòd talis recursus fieri posset ad effectum obtinendi inhibitiones, & mandata contra Prælatos & iudices Ecclesiasticos;hoc enim nunquam docuit Rota,quæ optimè nouit iudices laicos, nec actu nec habitu habere iurisdictionem in clericos,imò illius esse penitus incapaces,*&c.* 262

Ex quibus quidem verbis clarè & euidenter appareret, Rotam in eadem decisione habuisse intentionem tollendi,& reprobandi recursum,& cognitionem secularium per formam iudicialem, & iurisdictionalem, prout ibi putauit, & concepit in illo casu,ac supponit; non tamen cognitionem extraiudicialem, & recursum ad suprema tribunalia per modum extraiudicialis, & nudæ defensionis, conformando se cum aliis similibus Rotæ decisionibus, in confirmationem Regij recursus, & protectionis laris, de quibus nos superiùs in prælud.3.circa iustificationem consuetudinis immemorialis,& in prælud.5.in fundamento 5.vbi latiùs fundauimus.

Hanc etiam nostram interpretationem post hæc scripta inuenio sentire doctissimum Sese *tract. de inhibitio. c.*8. §.3. qui post longam disputationem super fundamentis ipsius decisionis *à n.*109.*vsq.ad n.*197.dicit *in n.* 171. illius decisionis determinationem dubiam iudicandam & reddi per ab eo dicta. quia hic recursus ad Principem ratione violentiæ,quam committunt iudices Ecclesiastici,attentando legitima appellatione pendente;cùm sit extraiudicialis, vt tollatur violentia,non ad cognoscendum de causæ meritis,nec ad iubendum aliquid fieri,aut reuocare,vt Rotalis illa decisio opinatur, sed solùm ne aliquid fiat violenter in superioris iudicis vilipendium, donec à Romano Pontifice debitum remedium prouideatur,quod Curia Romana semper amplexa est. Hæc ille.idem etiam tenet, & respondit Cæned.*in q.Canoni.*45.*n.*58. 263

Et cum hoc falso supposito, quo opinatur in casu 264
de quo ibi, iurisdictionaliter procedi; nihil mirum, vt ad principium dixerit, illum incidisse in excommu-

nicationis sententiam, qui recurrendo ad iudices seculares causam præbuit, vt immunitas Ecclesiastica violaretur, quia licèt per iurisdictionalem cognitionem (quam supponitur violari) sit fatendum, tamen per hanc cognitionem extraiudicialem, & nudam defensionem, quæ est charitatiua protectio, non solùm non violatur immunitas Ecclesiastica, sed potiùs auxiliatur, & defenditur, vt latiùs in responsione ad secundum argumentum suprà diximus, & probauimus à num. 289. & probat expressè Bulla Martini Papæ statim referenda.

265 Et ideo bene respondet Cæned. *vbi proximè n. 52. & seqq.* quòd illa ratio non vrget, siquidem quamplurimi sint casu, in quibus Ecclesiasticæ personæ, eorúmque bona Regiæ iurisdictioni optimo iure subiiciuntur, absque illo censurarum incursu, nec immunitatis Ecclesiasticæ violatione, vt videre licet per eundem *in collecta ad decreta. 37. ex n. 2.* & prosequitur latissimè Bobadil. *in Politi. l. 2. c. 18. à n. 50. per totum, & à prin.* quam rationem latiùs ibi insequitur.

266 Minus etiam obstat alia Rotæ decisio Oscensis Pœnitentiariæ Lunæ 10. April. 1595. coram Blanchero, qua determinatum fuit, recurrentem ad iudicem laicum esse excommunicatum per Bullam Cœnæ. quam decisionem ad literam refert Sese *in tract. de inhibitio. iust. Arago. cap. 8 §. 3. à n. 187.* eam etiam refert Prosp. Farin. *in consil. 68. inter decisiones causarum criminalium*, cui pariter satisfit etiam, prout in casu supradictæ præcedentis decisionis fuit responsum, vt inferiùs patebit, quæ loquitur quando tribunal seculare procedit in tollenda vi per viam, & ordinem iudicialem, vt ex ea patebit.

267 Et insuper respondetur, quòd in casu illius decisionis non fuit interposita appellatio ad Papam, aut iudicem Ecclesiasticum, sed ad ipsum iudicem laicum, vt hac via tolleret violentiam, prout & ego vidi quandam querelam certi aduocati ignari, & non experti in iis violentiarum causis (quia nunquam vixit in aliquo supremo tribunali vbi duntaxat ventilantur) qua dicebat. *Y auiendo in parte interpuestos su appellacio para delante vuestra Señoria, el dicho juez Ecclesiastico no se la quiso otorgar*, &c. & sic nihil mirum, vt in d. decisione huic similis aduocatus petierit protectionem Regiam per viam appellationis, vt constat ex verbis eiusdem decisionis, *ibi*, Nec excusari potest Paulus à tali recursu, ex eo, quòd postea voluerit prosequi grauaminis causam coram Ecclesiastico, quia talis excusatio non habet locum, quando recurri potest ad Ecclesiasticum, qui tale grauamen impediat, prout poterat Paulus adeundo Metropolitanum, vel nuntium Apostolicum, & illum ad istum effectum non recurrisse, euentus docuit. quia neutrum adducit, prouisiones Regiæ multo magis hoc declarant, *&c.* Ecce verba clara quibus dicitur in casu, de quo ibi, per viam appellationis non ad Ecclesiasticum, sed ad secularem recurrisse. quod & manifestant verba, quæ statim sequuntur, *ibi*. Ex quibus nihil aliud inferri potest, nisi quòd ipsi iudices volunt de causa Ecclesiastica cognoscere, quod est admodum absurdum, cùm iudex laicus sit incapax iurisdictionis in personas Ecclesiasticas, & eorum causas, *&c.* Et hoc iddem in terminis clarè colligitur ex eodem Prospero Farinacio *in d. conf. 68. num. 7.* qui sic declarauit, & intellexit dictam Rotæ decisionem in hæc verba, *ibi*, Et demum prolata sententia non appellauit ad Papam, eiúsque sanctam sedem Apostolicam, prout regulariter appellari solet, & debet; sed ad superiores. volens intelligere de iudicibus secularibus, prout postea facto se declarauit, affigendo Regias prouisiones in foribus Cathedralis Ecclesiæ.

268 Quo supposito, quid mirum, vt in eadem Rotæ decisione incidisse in censuras Bullæ in Cœna Domini, declaretur appellans, deuiando legitimos modos recursus, & nudæ defensionis, quia Regius recursus fundatur duntaxat in denegata delatione legitimæ appellationis interpositæ à iudice Ecclesiastico, ad iudicem similiter Ecclesiasticum superiorem, siue vt frequentiùs accidit, ad sedem Apostolicam; in tantum quòd si con- 269
questus protraheret hac via processum ad Curiam Regiam, illum statim remitterent iudici Ecclesiastico absque vlla violentiæ cognitione, iudicantes Senatores de hac appellatione, ac si appellatio nulla fuisset interposita, decernendo non venire in statu, aut per debitum ordinem, de quo nos latiùs infrà cap. 2.

Est insuper adnotandum, quòd in casu dictæ decisionis variè super illo articulo incursus censurarum fuit determinatum, nam priùs ab auditore Rotæ deinde à vicario vrbis, in secunda instantia, postmodum appellante ipso condemnato, & causa commissa ad quendam auditorem cameræ, seu eius locum tenentem Prosperum Farinacium in tertia instantia, is reuocauit duas sententias supradictas, immunem eum declarantem, vltima Iulij 1592. cuius sententia transtulit in rem iudicatam, vt testatur & adnotauit Sese *de inhibitio. d. c. 8. §. 3. à n. 182. cum seq.* vbi *à n. 185.* dicit, quòd postmodum anno 1593. occasione alterius litis diuersæ illa exceptio fuit opposita, & declaratum, prout in d. decis. Oscens. de cuius declaratione hactenus tractaui, & de vario illius decisionis, & casus progressu vide ipsum Sese ibi per multos numeros, ad quem te remitto.

Dato casu (quem ego nego) quòd illæ decisiones 271
determinauerint contra nostram consuetudinem laudabilem, & præscriptam legitimè, & quòd in casibus de quibus nos diximus, & probauimus euidenter ex eisdem, non loquerentur; adhuc eorum determinationi standum non esset, cùm plures magis numero alias decisiones in comprobationem huius recursus ad Regem in modum defensionis ad tollendam violentiam sæpè determinauit Rota, vt constat ex eis, quas nos congessimus suprà in prælu. 3. circa iustificationem consuetudinis. & iterum in prælud. 4. & quando inter ipsas decisiones daretur æqualitas contrariæ, & oppositæ opinionis (quòd non datur) illa longè verior, & sequenda foret, cui fauet consuetudo, de quo latissimè plura dixi suprà in d. prælud. 3. circa iustificationem consuetudinis à princ. maximè quia pro recursu ad Regem pro tollenda violentia stat maxima Doctorum caterua, & communis opinio nemine ferè dempto (vno tantùm Azore) quos retuli suprà hoc c. n. 16. & alios plurimos in discursu huius capitis, & in terminis post hæc scripta vno verbo dicit Sese *de inhibitio. cap. 8. §. 3. numero 95.*

Imò facit, quod in terminis pro responsione dictæ 272
Rotæ decisionis pulcherrimè considerauit Cæned. *in quæst. Cano. 45. n. 50. & 51.* quòd licèt Rotæ in eligenda opinione magna sit authoritas, imò ipsa communem opinionem faciat; tamen (dicit ipse & non cautè) Rotæ tribunal (sub eorum venia) euenire aliquando solet, vt errore decepti labantur (quod ego non dixerim) vt adnotant Doctores citati à Neuiz. *in libro 5. Syluæ Nupsial. num. 62.* & Petr. Magdalen. *in tractatu de nuncup. testam. p. 2. cap. 9. n. 35.* vbi allegat illud pro- 273
uerbiale dictum, Rota rotat, vel diuersimodè aliquando iudicat, & Rotæ tantum esse deferendum quantum ratio ipsa vrget, ex Menoch. *lib. 2. præsumpt. 71. num. 15.* & probat insuper ipse Cæned. quòd licèt magna sit 274
authoritas, & probabilis; tamen ad decisionem causarum non est necessaria eius decisio, quia ius non facit, ex quo infert ad responsionem prioris decisionis Ro- 275
tæ à nobis adductæ, quòd licèt in illo casu non legitimo modo vsus fuisset appellans Regio recursu, & in casu non sibi licito, inde tamen non erit rectè inferendum, quòd omnis recursus ad Regem pro tollenda violentia 276
illata per Ecclesiasticum sit iniustus.

Aliæ etiam nonnullæ Rotæ decisiones, sunt, quæ licèt

licèt videantur recursum ad iudices laicos reprobare; nihilominus eisdem pariformiter respondetur, vt scilicet, recursum ad Principem non excludant pro defensione naturali, & pro tollenda violentia extraiudicialiter,& absque iurisdictione, vt ex eis euidenter apparet,& in primis Rota 1.April.anno 1604. coram R.P. D.Penna, de qua testatur Torre Blanca *in tractat. de Magia lib.3.cap.26.à n.34.* quæ decisio in sequentibus verbis disponit.

277 Cùm Martinus de Padilla Senior resignasset benef. in manibus S.D.N.Clementis VIII.ad fauorem Martini iunioris anno 1596. & literis super resignatione expeditis, & coram Prouisore Lucens. earum executore præsentatis, oppossuit se Petrus Gartis de eodem beneficio prouisus per obitum resignantis,agentes Petri à præfinitione cuiusdam termini,quem nimis breuem esse prætendebant, appellarunt, & recursum habuerunt ad Gubernatorem generalem Regni Galleciæ, & præmissa Narratiua, quòd ad ipsum pertinebat cognitio super violentiam factam per iudicem Ecclesiasticum,quam amouere, & tollere debebat, obtinuerunt eidem prouisori mandari sub pœna amissionis temporalitatum, quas habebat in dicto Regno, vt eidem Petro concederet appellationem,aut infra tres dies sequentes transmitteret sibi processum vt eo viso prouideret.

Causa in Rota introducta Petrus nulla facta mentione de recursu, nec obtenta absolutione ab excommunicatione pro prædicto recursu eidem beneficium à Sede Apostolica impetrauit. Sed quia Martinus prætendebat gratiam à Petro obtentatam, ei non suffragari,dubitaui,an constaret de tali recursu, quia ad prædictum effectum Petro obstaret:& Rota vtraque parte informante ob recursum obstare censuit, quia recurrendo ad iudicem laicum ipso iure incidit in sententiam excommunicationis, cùm causam præbuerit vt immunitas Ecclesiastica violaretur, *cap. nouerit. c. grauamen de sent.excommun.* Et ex textu (quem ignorare non licet) in processu in Bulla in Cœna Domini quæ singulis annis solemniter publicatur *in §. 16.* graui anathemate feriuntur, qui ad Cancellarias & Curias seculares recurrunt pro obtinendis prohibitionibus & mandatis contra Prælatos Ecclesiasticos, cùm iudices laici sint incapaces iurisdictionis in clericos exercendæ,*cap. Sacerdotibus.11.q.1.c.ita Dominus,* 19.*dist.c. bene quidem,§.ista scriptura,cap.denique,cap.si.imperator* 96.*d.*&
278 iudicibus Ecclesiasticis sint inferiores, *d.cap.denique. Clem. Roman.de iur.* ideóque non possunt, nec debent Ecclesiasticos corrigere,aut eis inhibere, aut alia præcepta facere,& præsertim pœnalia prout in casu proposito,Ab.*in d.c.qualiter & quando, n.2.de iudi.* Mar. Socin.*in cap.si quis clericus n.8.& in c. fanè 3.n.10.de for. compet.*Rot.*decis.*10 *de consuetud. in antiq.* & dum prætextu violentiæ audent iudices laici iudicibus Ecclesiasticis superioris ordinis præcipere,aut inhibere,audent sacris Canonibus,& perpetuo Ecclesiæ vsui (quæ semper huiusmodi recursus damnauit, & anathemate plectendos censuit) grauiorem violentiam inferre. Et consequenter Petrus non potuit acquirere beneficium impetratum, quorum gratia fuit ipso iure nulla, *cap.postula.de clerico excommu.minist.cap.cum bona, de etate & qualit.ordin.* Innocent.*in cap.post electionem num.*21. *de concess.præben.* Selua *part.*3. *de benef.quæst.*4. *n.*22.facit Couarr.*in c.alma mater part.*1.*relect.§.*3.*n.*3. vbi testatur de communi.

279 Ad excusationes datas per informantes pro Petro sequentes responsiones dedit Rota. Ad primam quòd recursus fuerit habitus non ab ipsomet Petro,sed Alphonso eius Patre, de cuius legitimo mandato non constabat,fuit responsum, primò istos recursus ad iudices seculares præsumi factos ad instantiam & petitionem eorum,qui habent interesse in causa,vt fuit sæpe in Rota decisum,& signanter in causa Carthaginens. portionis die 14.Nouembr.1594.coram R.P.D.Seraphino, & in causa ciuitatis Scholastriæ 24.Martij coram Pamphilio, & nuper coram me in causa Hispalens. beneficij die 22.Martij proximè præteriti.

Sed quia alij ex Dominis dicebant hoc non procedere, vbi agitur de incurrenda pœna inhabilitatis, quo casu requiruntur probationes concludentes, & quòd de mandato recurrentis habeatur fides, vt fuit conclusum in causa Vincent. Cantoriæ die 14. Iulij 1610.coram Domino meo Litta,fuit 2. responsum;Petrum satis habuisse scientiam huius recursus, & illam ratam habuisse, primò quia recursus fuit habitus, & prouisio à generali Gubernatore Galleciæ fuit obtenta 280
in ciuitate Corunniæ die 1. Augusti 1597. & tandem Petrus sub die 18. Iunij præcedentis eiusdem anni 1597.dederat mandatum Petro de Lemos specialiter ad hanc causam ad comparendum coram quibuscumque iudicibus in Regia Curia Valisoleti, & Regni Galleciæ ad obtinendum quascumque prouisiones. Secundò fuit responsum Petrum vltra fuisse d. prouisione, quia die 3.Augusti eiusdem anni 1597.Notarius ad instantiam partis eiusdem Petri notificauit dictam prouisionem Prouisori Lucensi.Tertiò dicebatur oriri probationem sufficientem ex propria comparitione eiusdem Petri in loco iudicij sub die 14. Octobris eiusdem anni, & ex decreto sibi intimato & ex acta comparitione cum clausula, citra reuocationem sui procuratoris, & ex pluribus aliis comparitionibus, & actis per eundem Petrum factis, ex quibus dicitur sufficienter constare de scientia recursus & cùm Petrus non reclamauerit, vel renuntiauerit prouisioni iudicis secularis, & reperiretur in processu, ex tot actibus videbatur illam sciuisse,& ratam habuisse.

Ad secundam excusationem deductam ex clausula supplicationis, téque absoluentes, quæ concedi consuecuit interpretantibus quascumque gratias ad effectum validitatis, & subsistentiæ illarum, informantes contra Petrum dicebant talem absolutionem non prodesse impedientibus executionem literarum Apostolicarum tanquam violatoribus libertatis Ecclesiasticæ, & allegabant Felin.*in c. Apostolicæ in prin.versic.idem de absolutione,de exceptionibus* & Rebuff.*in prax.tit. de form. & declaratione nouæ prouisionis,versiculo téque absoluentes n.*12.& 13. Mandos. *tract. de signat.gratiæ versiculo absolutio ab excommunicatione,ad fin.*

Sed hæc responsio non satisfecit Rotæ, quia Felin. fundauit se in concl.Innocent. VIII.& Rebuff. in concluf. Iulij III. & similiter Mandos. in concluf. tunc vigente, quæ per mortem conditorum expirarunt, & ideo amplexa fuit concluf. 65. S.D.N. Clement. P. P. VIII. qua cauet, præteritam generalem absolutionem à censuris Ecclesiasticis non suffragari violatoribus Ecclesiasticæ libertatis via facti ausu temerario Apostolico mandato non obtemperantibus, & Nuntios vel executores Apostolicæ sedis, & officialium eis commissa exequentes impedientibus, si propter præmissa, vel aliquod eorum excommunicati à iure, vel ab homine per quatuor menses scienter excommunicationis sententiam sustinuerunt,cùm non vigente hac clausula habitus fuerit recursus, contra Petrum meritò fuit responsum.

Ad tertiam excusationem pro Petro deductam, quòd 281
ille recurrerit in casu licito, & permisso pro defendenda propria possessione, quem casum nec Canones, nec decisiones Rotales damnant,quin potiùs videntur permittere, vt apud Achilem *decisio.* 36. *de appella. in impressis*, & etiam in causa Tarraconens. Villæ de Reus die 4.Decembris 1692.coram D.Seraphino, & in causa Salman. Cantoriæ die 24. Maij 1596. coram illustrissimo Blancheto, tunc Rotæ Auditore fuit responsum, sicut aliàs Rota responderat in causa Oxonens.

die 1. Decem. 1595. coram me per præfatas decisiones non defendi recursum ad iudices laicos, & inuocari eorum nudum auxilium ad defendendam propriam possessionem, qua quis de facto spoliatur,& qua quis etiam propria authoritate defendere potest, nusquam tamen legitur in eis quòd talis recursus fieri possit ad tribunalia,siue iudices laicos tanquam iudices,ad effectum obtinendi inhibitiones, & mandata contra Prælatos & iudices Ecclesiasticos,& præcepta pœnalia, vt in casu proposito.

282 Cæterùm quia nihil est tam verè dictum quod non possit sinistrè interpretari, & informantes pro Petro vterentur etiam decisione in dicta causa Oxonens. coram me,licèt clarissimè huiusmodi recursus detestetur, & damnet, ideo ex sententia Rotæ ad tollendam omnem difficultatem visum fuit duo adiungere.

Primum,præfatas decisiones nullam præbuisse, nec præbere istis recursibus authoritatem, nisi in casibus à iure Canonico expressis quamuis Auditores qui præfatas decisiones compilarunt, visi interdum fuerunt istis recursibus deferre pro defendenda possessione, quam quis propria authoritate defendere potest, non quòd ad iudices seculares tanquam iudices,& superiores recurrere liceat, sed tanquam ad homines priuatos, iuuare tamen potentes, non secus ac si quis inuocaret auxilium cuiuslibet transeuntis per vicos,vel plateas,si fortè de facto ab alio potentiore de propria domo depelleretur, non tamen vt posset à iudicibus laicis defendi per citationes & inhibitiones, & pœnarum comminationes contra iudices Ecclesiasticos,quia tales recursus tanquam illicitos Rota sacrorum Canonum cultrix,& obseruatrix nunquam probauit, aut tolerauit,quia potiùs in ea re grauissimè lapsum Cou. *practi.c.35.n.3.* & cæteros idem opinantes vno consensu semper censuit, & docuit. Alterum fuit, iam superiore seculo viros pios tenuisse præfatam Achil. decisionem posse sustineri, ad id tamen ansam præbere non solùm Regibus, sed etiam Dominis temporalibus quibusuis circa negotia Rotalia (quæ vt plurimum beneficialia existunt) & circa Sacerdotia,& dignitates, ac personas Ecclesiasticas se intromittendi contra text. *in c. nouit. de iudic.* & Domini temporales ista occasione,seu prætextu manutensionum,seu defensionum,se & suos iudices super Sacerdotiis,& Sacerdotum iurisdictionibus, & Sacerdotibus,constituerunt. Et ego tempore meo propter istam causam semper Achillis decisionem vidi haberi suspectam.

Quod attinet ad decisionem D. Cardinalis Blancheti in causa Salmantina, sæpe fuit reprobata, & nulla eius penitus habita ratio;atque ex his fuit concluſum, Petro obstitisse recursum, vt non potuerit tanquam excommunicatus acquirere beneficium, quod à sede Apostolica impetrauit. Hactenus de dicta decisione.

283 Alia etiam est Rotæ decisio in vna Genuensi Portionis Mercurij 4. Decemb. 1613. coram Butatto, de qua testatur Prosper. Farinac. *part. 2. tom. 1. decis. 491. num. 6. fol. 541.* in hæc.

Accedebat recursus habitus pro Gomesio post sententiam ordinarij, ad iudices laicos in hac causa, quo fit,vt incideret in excommunicationem Bullæ in Cœna Domini, & veniat à limine iudicij repellendus, *c. exceptionem 12. de exceptio.* vbi Doctores *c. 1. & Clem. 1. eodem tit.* & notat *in c. 1. de rescript. in 6.* & consequenter deneganda remissoria. Rota in Toletan. Parochial. 2. Maij 1597. coram bo. me. Litta. & cùm isti recursus sint facti nomine Gomesij habentes interesse præsumuntur etiam de illius mandato, ad effectum denegandæ eidem audientiæ Rot. in Placent. beneficiorum decimonono Februarij, anno millesimo sexcentesimo tertio, coram illustrissimo Cardinale Mellino, & in Tuden. benef. 5. April. & vigesimoquinto Iunij, anno millesimo sexcentesimo quarto, coram bo. mem. Penia ex his præcipuè pro denegatione remissoriæ resolutum.

Alia est decisio Rotæ in vna Pampilon. attentat. Mercurij primo Iulij,anno millesimo sexcentesimo decimoquinto,coram Pirouan. de qua testatur Farina. *2. p. tom. 1. decisione 751.* in hæc verba: 284

Pro Nicolao Solo informante fuit resolutum, nempe constare de attentatis,quæ veniant reuocanda. quia causa pendente in Rota, & post inhibitionem Rotalem transmissam iudex delegatus, in officio suo functus super executione literarum Apostolicarum in spretum iurisdictionis iudicis ad quem repossuit Martinum ab omnibus decretis per eum factis, quod facere minimè poterat, stante pendentia causæ & inhibitione, quæ omnino erat timenda, Achil. *decisio. 19. de appell.* & coram Accorambon inter impressas. post tractat. Alu. D. Statilij, *decisione 60.*

Non obstat quòd ad prædictam attentatorum reuocationem deueniendum non sit, nisi priùs transportatis actis ad Curiam, sine quibus iurisdictio non dicitur aperta iudici, iuxta decreta Concilij Tridentini, nam vltra quòd adsunt sufficientia acta ad probandum attentata,nempe,recursus ad Concilium, & sententia repositionis contra propriam sententiam iam latam pro Nicolao, fuit etiam dictum, stante impedimento præstito per Consilium instante procuratore Martini, ne acta possent transportara,solent in odium recurrentiam habere pro transportatis. Gabriel. *de appella. concl. 5. num. 5. & 9.* & in his terminis aliàs fuit resolutum in Callagurita. beneficij, vndecimo Februarij, anno millesimo sexcentesimo octauo, coram R.P.D. Domino Pamphilio.

Aduerterunt tamen Domini, quòd omnia in Consilio Regio gesta fuerunt per Gabrielem de Eguillis procuratorem Martini, de cuius mandato non constat quæ etsi acta in Corduben. Archidiaconatus de Castro vigesimoseptimo Octobris, anno millesimo sexcentesimo sexto,coram Reuerendissimo Archiepiscopo Damasceno, nihilominus ad declarationem censurarum maiorem probationem expectare voluerunt, prout etiam dixerunt in causa Genuens. census coram me 17. Iunij, anno millesimo sexcentesimo tertio,ideo quòd ad censuras,vltra principalem pro reuocandis attentatis,nihil voluerunt determinare,& ita fuit decisum.

Et idem Farina. *1. part. tom. 2. decisione 534. f. 93.* testatur de alia decisione in vna Placenti. benef. Mercurij vigesimo,anno millesimo sexcentesimo decimotertio, coram Vbaldo in hæc. 285

Fuit resolutum sententiam Rotalem esse confirmandam, quia de eius validitate non controuertitur, & in ea interuenerunt omnia requisita, de quibus Caputaq. *decis. 260. part. 2.* iustitia verò deducitur, quia beneficium de quo agitur, vacauit de mense Februarij, qui stante altera concessa Episcopo, & ab eo acceptata, fit ordinarius, & ideo collatio ab eo facta in persona Bernardini valuit, gratia verò Ioannis fundata in prætensa reseruatione ratione mensis corruit. Roma. *cons. 335. n. 11. & 14.* vt latiùs fuit deductum in decisionibus in hac causa factis 29. Nouemb. anno millesimo sexcentesimo decimo, & 1. Iulij, anno millesimo sexcentesimo vndecimo, coram illustrissimo Cardinale Lanceloto, à quo emanauit sententia prædicta absolutoria Bernardini.

Contra quam tamen in hodierna causæ propositione coram me adducebantur multa respicientia, tam inhabilitatem personæ Episcopi conferentis, quàm ipsius Bernardini, cui fuit facta collatio, & quoad Episcopum apponebatur ipsum fuisse excommunicatum, de tempore factæ collationis propter recursus ad iudices laicos, & ideo collationem non valere *cap. 1. de rescript. in 6.* etiam si excommunicatus esset occultus.

Cæsar

Cæſar de Graſſ. *deciſione* 191. *aliàs* 2. *n.* 12. *& ſeq. de ſent. excom.* Sed fuit reſponſum, præterquam quòd non ſatis videbatur conſtare, quòd de mandato Epiſcopi fuiſſent habiti, & executioni demandati dicti recurſus, prout requirebatur mandatum ſpeciale, & in indiuiduo, cùm aliàs nemo præſumitur habere mandatum ad delinquendum *l.* 4. §. *ſi Procurator. ff. quod quiſque iur. l. ſi Procurator.* & ibi Bart. *ff. de cond. indeb.* Natt. *conſilio* 538 *num.* 15. *lib.* 3. & cum agatur ad effectum incurrendi pœnam inhabilitatis Epiſcopi, requirantur probationes concludentes, & non ſufficiant tantùm præſumptiones mandati, vt fuit dictum, in Tuden. beneficij quinto Aprilis, anno milleſimo ſexcenteſimo quarto, *verſiculo ſed quia aliqui coram bonæ memoriæ Penia exemplo allegarunt.*

Quicquid igitur ſit de hoc, reſpondebatur vlteriùs, quòd cùm Epiſcopus nunquam fuiſſet declaratus excommunicatus, nec pro tali habitus, geſta ab eo, quamuis verè fuiſſet talis, ratione publici officij ſuſtinentur. *l. Barbatius.* vbi Doctores *ff. de offic. prat. cap. nonne* 8. *quæſt.* 4. *cap. ad probandum.* & ibi Abb. *numero* 3. *& numero* 14. *in fin. & ſeqq.* Felin. *num.* 3. *& 6. de re iudic.* Innocent. *in cap. veritatis num.* 1. ibi, quod intelligendum videtur,) & ibi Bellamer. *num.* 22. Abb. *num.* 42. & cæteri Doctores *de dolo & contum.* Couarr. *in cap. alma mater part.* 1. §. 7. *ſub num.* 9. *verſiculo ideo, de ſentent. excommun. in* 6. Lap. *allegatio* 89. *num.* 11. *verſiculo propterea, & num.* 12. & ibi Mandoſ. *de commun. in verb. excommunicatus.* Felin. *in cap. Rodulphus, numero* 39. *de reſcript.* & fuit in terminis dictum in cauſa Iacen. Archidiaconatus vigeſimatertia Iulj, anno milleſimo ſexcenteſimo primo, coram bonæ memoriæ Cardinali Pamphilio, & hanc reſponſionem ſequuta eſt Rota in hac cauſa in dict. deciſio. 1. Iulij, anno milleſimo ſecenteſimo vndecimo, coram illuſtriſſimo Lanceloto, quæ etiam hodie placuit Dominis.

Non obſtat quòd excommunicatio inflicta per Bullam in Cœna Domini ob dictos recurſus ſit notoria, quia bene reſpondetur in d. deciſione Iacen. ſufficere quòd recurſus non ſint notorij propter quos excommunicatio imponitur, *cap. cùm ſecundum, de hæretic. lib.* 6. *&c.* (& ſequitur dicta deciſio, & facit.)

Contra perſonam verò Bernardini, pariter excipiebatur eum fuiſſe excommunicatum propter recurſum ad iudices laicos, & propter declaratoriam Rotæ in alia cauſa contra eum latam, quoad recurſus non videbantur ſatis probati ad effectum, de quo agitur, qui eſt vt Bernardinus reddatur inhabilis ad beneficium conſequendum, quo caſu plena requiritur probatio, & non ſufficit præſumptiua, vt fuit dictum in d. Tuden. benefic. coram Penia. effertur enim aſſertio aduerſarij Bernardini, quòd ſibi fuerunt ſublata acta ſuæ Bullæ ad inſtantiam Bernardini, quæ Bernardino non videtur potuiſſe præiudicare *l. Seia mancipia emit. ff. ad Velleian.* nec non prouiſio iudicum laicorum, quæ apparet facta ad inſtantiam procuratoris Fiſcalis audientiæ Epiſcopalis, nec conſtat de mandato vel ratificatione Bernardini, & quatenus etiam ipſe haberet aliquod intereſſe; tamen, vltra quòd in hac cauſa non admittitur iſta probatio præſumptiua, vt dictum eſt, nec etiam operatur contra aliquem, quando conſtat plures habuiſſe intereſſe; vt fuit dictum in Callaguritana fructuum 19. Martij, anno milleſimo ſexcenteſimo octauo, coram bo. mem. Scoto.

Nec obſtat quòd à Bernardino fuerit petita abſolutio, quæ videtur ſupponere excommunicationem, quia potuit peti ad cautelam Rot. *deciſione* 11. *de ſententia excommunication. in antiquis.* Cardinal. *in cap. perpendimus ſub. num.* 29. *verſ. quæro an ad probandum, de ſentent. excommunicat.*

286 Alia eſt Rotæ deciſio in vna Abbatia de Salas Mercurij vigeſimo Nouembris, anno milleſimo ſexcenteſimo decimotertio, coram Vualdo, & eſt Farinacij 529. *numero* 4 *folio* 87. *prima part. tomo ſecundo*, in hæc.

Et facit ad motiuum ſupradictum ſimile de ſupplicationibus factis iudici laico pro habendo brachio ſeculari aduersùs iudicem Eccleſiaſticum, quæ præſumitur porrecta ab eo cuius intereſt, vt ſæpe dictum in Rota; & ſignanter in cauſa Tuden beneficij octauo Iunij anno milleſimo ſexcenteſimo ſeptimo, coram Reuerendiſſimo Domino meo Damaſceno, & tamen hæc præſumptio tendit ad ſupplicantem afficiendum pœna excommunicationis, vnde multo magis videtur intrare dicta præſumptio quòd ſupplicatio fuerit porrecta in hoc caſu ab eo cuius intererat, ex quo tractatur de eius lucro.

Idem Farinac. *in eodem tomo ſecundo, prima part. deciſione* 602. *folio* 179. in vna Placentina benefic. Mercurij 287
21. 1614. in hæc.

Impugnabatur deciſio in hac cauſa coram me facta die vigeſimaſeptima Nouembris præteriti duobus potiſſimum fundamentis; primum erat, quòd videbantur ſufficienter probati recurſus Epiſcopi Placen. ad iudices laicos ex mandato ſpeciali ad recurrendum acceptatione, & ratificatione ipſius, & proinde tanquam excommunicatus non videbatur capax alternatiuæ, cuius vigore contulit beneficium, de quo agitur. nam alternatiua quam acceptrauerat de tempore feli. record. Clementis VIII. expirauerat per obitum Papæ de anno milleſimo ſexcenteſimo quinto, & tempore alternatinæ conceſſæ per ſanctiſſimum D N. quàm Epiſcopus acceptauit de anno milleſimo ſexcenteſimo ſexto, iam erat excommunicatus propter dictos recurſus habitos de anno milleſimo ſexcenteſimo tertio, & aliàs certum eſt excommunicatum eſſe incapacem cuiuſcumque gratiæ, & reſcripti. *cap.* 1. *de reſcript. in* 6. Butr. *in cap. ad probandum, n.* 11. *verſiculo* 29. *caſus.* Calder. *conſilio* 12. *de reg.* Roman. *conſilio* 506. *n.* 12.

Secundò dicebatur ex textibus nouiter examinatis probatum fuiſſe, Epiſcopum durante excommunicatione ordines ſacros contuliſſe, & dabatur etiam publicum inſtrumentum vnius collationis, quo caſu Epiſcopus videbatur factus irregularis. *cap. is qui* 2. *reſponſ. de ſentent. excommu. in* 6. *cum allegat.* quæ irregularitas inducit ſuſpenſionem, & ſuſpenſus, ſiue occultè, ſiue palàm, prohibetur ab exercitio iuriſdictionis, ſic à collatione beneficiorum, vt etiam diſtinguendo inter excommunicatum, & ſuſpenſum firmatur in d. deciſione huius cauſæ coram me.

Verùm his non obſtantibus Domini non putarunt eſſe recedendum à prædicta deciſione 27. Nouembr. in hac cauſa facta, ex fundamentis ibi relatis. Et quoad primum obiectum conſiderabant, quòd in effectu agitur, vt Epiſcopus propter dictos recurſus fuerit effectus inhabilis ad conferendum, & vlteriùs ab eo prouiſi præuentur iure ſibi quæſito, & ſic negari non poteſt, quin in vtroque caſu agatur de pœna *lib.* 1. *Cod. de his qui pœnæ nom.* Bald. *in repet. l. ſed & ſi poſt. ſub. numero* 60. *ff. ſi quis cautio. in iudic.* & ideo hoc caſu requiritur concludentiſſima probatio recurſurum, vt fuit firmatum in deciſ. Tudent. Beneficij 5. April. 1604. & 25. Iunij eiuſdem anni coram bon. me. Penia & in d. deciſ. coram me.

Quo poſito, ſi examinentur, vel coniunctim vel diuiſim præſumptiones illæ, quæ aſſeruntur contra Epiſcopum, non putabant Domini eſſe tales, ex quibus Epiſcopus potuiſſet, vel poſſet hodie, ſi viueret, declarari excommunicatus, nam quoad mandatum illud, fuit generale ad faciendas quaſcumque requiſitiones, appellationes, & protectiones, in cauſa Epiſcopi cum Decano, & Capitulo, & ſic potuit intelligi in caſibus licitis, in quibus Eccleſiaſtici poſſunt impunè recurrere ad iudices laicos, vt latè per Menoch. *de retinend. remed.* 3. *quæſt.* 52. *num.* 354. *& ſequentibus.*

Prouisiones Regiæ, quæ adducebantur, partim emanarunt ante dictum mandatum, partim petitæ fuerunt à diuersa persona ab iis, quæ in mandato fuerunt expressæ, vt latiùs fuit ostensum per informantes, sed quatenus etiam essent probati dicti recursus, tamen cum Episcopus nunquam fuerit declaratus excommunicatus, potuit conferre, cùm excommunicatus non priuetur exercitio iurisdictionis antequam declaretur excommunicatus, per Nauarr. *in man. cap.* 27. *sub. n.* 1. *& num.* 152. *versicnlo dico.* & latiùs fuit deductum in decisione huius causæ.

Et idem Farinac. *in decisione* 686. *num.* 2. *fol.* 287. *d.* 2.
288 *tom.* 1. *p.* in hæc ibi.

Imò non solùm fuit probata scientia Rectorum, sed manifesta, & dolosa contumacia, ex quo ipsi habuerunt recursum ad Concilium Regium & sub falso prætextu, quòd prouisor careret iurisdictione, extorserunt prouisionem Regi.m, in qua nihilominus refertur status causæ circa examen, quod per receptorem fiebat, *summario numero* 4. quo casu, & qua stante contumacia non erat necessaria aliqua citatio, etiamsi aliàs de iure foret requisita iuxta text. *in cap.* 2. *de dol. & contumac. in* 6. Alexand. *in l. de vnoquoque numero* 16. *de re indic.* Gabriel. *de citat. consilio* 1. *numero* 299. & hinc cessabat alia nullitas deducta *ex lib.* 8. *titulo* 6. *lib.* 4. *nou. recopilatio.* vbi antequam receptor literis vtatur, illas debet notificare parti, vt ad locum receptoriæ accedat, & ibi Alphons. de Azeued. notat idem esse de iure communi, scilicet sumptum *ex l. indices*, vbi Castrens. *in princ. & num. fin. Cod. de fid. instrument.* ille enim defectus fuit sanatus ex superuenienti scientia Rectorum.

Quæ omnes decisiones tunc prohibent recursum ad iudices seculares, quando ipsi iudicialiter procedunt in tollenda violentia, prout ex eis euidenter apparet, quæ dum dicunt recurrentes ad iudices laicos incurrisse censuras, supponunt iudicium & iurisdictionem in iudicibus laicis, prout inhibitiones, & alia similia profitentes omnes vnanimiter, rectè posse recurri ad iudices seculares pro tollenda violentia à iudicibus Ecclesiasticis illata, nullo dato iuris ordine, sed extraiudiciali cognitione duntaxat, prout in nostro recursu ad Regem euidenter monstrauimus suprà præludio tertio.

289 Cui fauet Rotæ decisio in vna Aurien. Parochial. de Pao Lunæ secundo Decembris 1606. coram D. Ludunense, dum permisit Patronis laicis posse recurrere ad suprema tribunalia; quem recursum nos Bullarum retentionem dicimus. de qua decisione testatur Prosperus Farinacius *part.* 1. *tom.* 1. *decisione* 191. *n.* 5. *fol.* 205. quæ in hæc inquit.

Non obstant recursus habiti ad iudices laicos *ad Rot. decis.* 7. *de re iudic. in nou.* quia hoc casu non probantur, & vbi probarentur, potuerunt fieri per Patronos laicos, dum autem recursus habere potuerunt à pluribus, non probant contra certum aliquem, nisi in illis esset nominatus, vt fuit dictum in causa Pampilo. prioratus de Arguidas coram R. P. D. meo Ludouico 5. Martij 1603.

290 Et vt omnino tollatur in hoc casu difficultas, sciendum est Romanum Pontificem Martinum V. anno 12. sui Pontificatus in vna Bulla, seu Pontificali rescripto declarasse ad instantiam Regis Francorum; se per illam suam sanctionem, qua graues pœnas statuerat aduersus clericos se conueniri patientes coram iudicibus secularibus; non intellexisse de casibus pertinentibus Regi tam de iure, quàm de consuetudine immemoriali inter clericos cognoscendi, cùm eo iure non vtatur ad æmulationem iurisdictionis Ecclesiasticæ, quam refert ad literam Guid. Papæ *in quæst.* 1. *Delphin. & in quæst.* 85. & eam etiam ad nostrum propositum refert Sese *in epistol. ad Regem. numero* 97. cuius etiam essentialem partem refert idem Sese *tract. de inhibit. c.* 8. §. 3. *num.* 48. *fol* 589. quam hic inserere libuit pro nostræ consuetudinis, & cognitionis extraiudicialis defensionis, ac cognitionis per viam violentiæ maiori perfectione, ac claritate, quæ sic se habet in hæc verba. 29

Bulla Martini V. Pontificis Maximi.

MArtinus Episcopus seruus seruorum Dei ad perpetuam rei memoriam. Apostolicæ sedis, à qua & circumspecta prouisio quorumlibet iura, & tranquillitatem confoueri satagens, cùm verisimiliter timetur, ne cupiditas improba se à veritis abstinere nesciens statutis, & ordinationibus à se huiusmodi prodeuntibus laxato freno rationis abutatur, nunc per prouisionis debitæ remedium, nunc verò per opportunæ declarationis officium nititur obuiare, dudum siquidem prouidere considerantes, quòd licèt clerici Ecclesiasticæque personæ, quæ suas causas, & querelas in his præcipuè quæ de iure, vel consuetudine ad forum Ecclesiasticum, pertinere noscuntur, eo tamen derelicto, secularibus negotiis se submittere, seu partes sibi aduersas ad forum de iure veritum conueniri, vel trahere præsumebant, grauibus proinde pœnis tam in spiritualibus, quàm temporalibus, etiam iure disponente alligarentur; pœnas tamen ipsas non sine propriæ salutis periculo sæpiùs habere videbantur in contemptum, nos qui ex debito pastoralis officij salutem quærimus singulorum, super his opportunè prouidere volentes, authoritate Apostolica statuimus, & etiam ordinamus, quòd quicumque ex clericis, & personis eisdem de cætero reus talis præscriptionis existeret, nisi à præmissis desisteret, omni commodo careret, ipséque in graues, tunc expressas, & alias iuris pœnas incurreret, prout in dictis literis pleniùs continentur. Cùm autem sicut pro parte clarissimi in Christo Filij nostri Caroli Regis Francorum illustris, nuper nobis fuit expositum, quòd à nonnullis vertitur in dubium, an per huiusmodi nostram concessionem derogare voluerimus iuri, & iurisdictioni Regiæ, præsertim in causa possessorij retinendæ possessionis super suis Ecclesiis, & beneficiis Ecclesiasticis suorum Regni Franciæ, & Delphinatus Viennensis, per quam iurisdictionem præfatus Rex sibi asserit licere in omni casu etiam iuridicè tueri possessores: nos ad omne ambiguitatis tollendum dubium, super his opportunè prouidere volentes, eiusdem Regis in parte supplicationibus inclinati authoritate Apostolica tenore præsentium declaramus, nostræ intentionis non fuisse, nec esse, per dictam, aut quamcumque aliam constitutionem eidem Regi & eius Regiæ iurisdictioni, per quam, vt asseritur, tam Rex quam sui progenitores super huiusmodi possessorio à tanto tempore, citra quod de eius contrario memoria hominum non existit, consueuerunt cognoscere, in aliquo derogare voluisse aut velle quoquomodo, ipsósque Reges, & iudices decernentes partes molestas, super earum conseruatione ad suorum beneficiorum possessionem ipsius Regis auxilium implorantes, dummodo in contemptum iurisdictionis, & liberratis Ecclesiasticæ, vt partes sibi aduersas in rebus Ecclesiasticis diutius perturbarent, hoc non fecerint, pœnas in dicta nostra constitutione contentas, nullatenus incurrisse, aut debere incurrere, quouis modo, per hoc autem nullum ius, seu iurisdictionem, in præmissis cognoscendi, eidem Regi de nouo acquiri volumus, sed antiquum (si quod habeat) omnimodo conseruari. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostræ declarationis, constitutionis, & voluntatis infringere & ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli, Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Romæ

mæ apud ſanctos Apoſtolos Kalendis Maij Pontificatus anno 12. Floruit anno 1431.

293 Cuius Bullæ determinatio attentè ponderanda eſt, & eius verba attendenda, quæ licèt ſpecialiter ſit inducta in fauorem Regum Franciæ; tamen eius deciſio, & determinatio generalis eſt, & vniuerſaliter comprehendit omnes Reges, & Principes ſuperiores, ſimile ius, & conſuetudinem immemorialem habentes, cognoſcendi in aliquibus caſibus inter perſonas Eccleſiaſticas, vt tradit Guillel. Benedict. *in c. Raynut. verbo, & vxorem nomine Adelaſiam, deciſ. 2. num. 117. de teſtament.* quem ad idem ſequitur Fuluius Pacian. *conſ. fin. num. 12. & n. 29.* & poſt Couarr. idem tenet Seſe *tract. de inhibitio. cap. 8. §. 3. num. 85.* dum dicit generaliter loquendo ex eadem Bulla Martini V. quod non præſumitur, Papam velle tollere has immemoriales conſuetudines antiquas, & rationabiles. Idem, & clariùs tenet *in eodem §. 3. n. 50.* quòd illius Bullæ determinatio extendatur ad illam conſuetudinem ſimilem, quæ habetur in illo Regno Aragonum, recurrendi ad Senatum per viam protectionis, & tollendæ violentiæ, vbi allegat ad id Nauarrum & Salcedum, per quos etiam *in num. 86. & 87.* affirmat, quòd Romanus Pontifex per cenſuras generaliter à ſe latas, non videtur velle derogare iuri quæſito Maieſtati Regiæ, ſiue de iure, ſiue de conſuetudine, iuxta illam declarationem Martini relatam, & ſic omnes ex identitate rationis (quæ generalis eſt) intelligunt illam Bullam in omnibus Regibus, ſimile ius, & conſuetudinem immemorialem habentibus, maximè Regibus Hiſpaniæ qui cæteris ſunt præſtantiores, & maximo amore, & priuilegio ſunt ſemper à Sede Apoſtolica honorati, prout debetur.

295 Prout & vlteriùs ratione de iure probatur, etenim cùm ſimus in cenſurarum incurſione, ſeu abſolutione, & ſic in ſpiritualibus, & rebus tangentibus animam, in quorum reſpectu, & ordine omnes etiam Principes Chriſtianæ religionis profeſſores ſubditi ſunt Romano Pontifici, imò etiam in temporalibus in ordine ad ſpiritualia, vt latè Ioan. Driedo *lib. 1. de libertate eccleſiaſt. cap. 15. per totum.* Paramo *de origine inquiſitorum lib. 3. quæſt. 1. opini. 4.* Moli. *de inſtit. & iur. tom. 2. diſput. 29.* Marta *de iuriſd. 1. p. cap. 17.* & nos alibi diximus, & nouiſſimè probat Torre-Blanca *in tractatu de magia, lib. 3. cap. 16. à num. 11. cum ſequentibus, & num. fin.*

296 Vnde eſt quòd quando Princeps vni præſidi reſcribit, per conſequentiam omnibus præſidibus ſcripſiſſe intelligitur. iſta eſt mirabilis doctrina B. *in l. relegatorum. §. interdicere ff. de interdict. & releg.* Paris de Put. *de Syndicatu §. officialis cap. 1. num. 14.* Iſſ. *in l. 1. num. 7. ff. de conſtitu. princip.* Parlador. *lib. 2. rerum quoti. cap. fin. 5.*

297 *p. §. 10. num. 26. fol. 258.* vbi etiam, quod quando ratio legis eſt generalis, vni tamen præſidi directa, ad omnes iudices extenditur, & comprehenditur. ergo licèt hæc Bulla ſpecialiter ſit directa ad Regem Franciæ, tamen cùm eius ratio generalis ſit, ad ſimiles conſuetudines, & caſus debet extendi, vbi identitas rationis conſideratur.

298 Quare perpetuò attendenda eſt illius Bullæ celebris determinatio, præcipuè in illis verbis *ibi*; Nos ad ambiguitatem tollendam declaramus, noſtræ intentionis non eſſe, per quamcumque conſuetudinem Regi, & Regis iuriſdictioni, per quam à tempore immemoriali conſueuit ipſe, & ſui officiales cognoſcere ſuper omni poſſeſſorio; in aliquo derogare, ipsúmque Regem, & iudices detinentes partes moleſtas, ſuper earum conſeruatione ad ſuorum bonorum poſſeſſionem ipſius Regis auxilium implorantes, dummodo in contemptum iuriſdictionis Eccleſiaſticæ, vt partes ſibi aduerſas in rebus eccleſiaſticis diutius perturbarent; hoc non fecerint, pœnas in dicta noſtra conſtitutione contentas nullatenus incurriſſe, nec incurrere quouis modo. Hactenus de ſatisfactione tertij argumenti.

Nec obſtat quartum ſuperiùs appoſitum num. 32. vbi quòd immemorialis conſuetudo non prodeſt, vbi conſtat, & apparet de iniuſto titulo, & principio, prout in hac noſtra, quia omni iure eſt prohibitum Regi temporali, de eccleſiaſticis cauſis cognoſcere. quia reſpondetur, quòd huic conſuetudini non ſolùm non repugnant iura, ſed imò cuncta fauent, quia fundatur in iure naturali, diuino, & poſitiuo, prout nos latiùs diximus, & euidenter comprobatum reliquimus ſuprà prælud. 3. per totum. & iura prohibentia laicis, ne de clericis cognoſcant, loquuntur de cognitione iudiciali, & iuriſdictionali, quod veriſſimum eſt, non tamen de defenſione naturali, & protectione vi, oppreſſorum appellantium abſque vmbra iuriſdictionis, cuius cognitio ex materia, & forma extraiudicialis eſt. vt præ cæteris diximus ſuprà prælud. 3. per totum. quare in hac conſuetudine non datur iniuſtum principium, ſed omnino iuſtum, & omni iure comprobatum, competens, & inhærens viſceribus Regalis regiminis, cuius proprium officium eſt vi oppreſſos liberare. 299 300 301

Minùs obſtat quintum argumentum, de quo ad principium huius capitis n. 35. vbi quòd huiuſmodi conſuetudo eſt præiudicialis eccleſiaſticæ libertati, & ideo ſuſtineri non poteſt, & exemptio clericorum, quæ de iure diuino eſt, nulla conſuetudine etiam immemoriali auferenda. Cui reſpondetur, quòd licèt verum ſit, à iure diuino in ſpiritualibus procedere exemptionem clericorum, quam etiam Summus Pontifex tollere non poteſt in vniuerſum; tamen in caſu particulari, & limitato poteſt induci conſuetudo, prout & de aliis pluribus doctrinis, quibus hæc opinio, & argumentum repellitur, latiſſimè videre poteris ex his, quæ congeſſimus ſuprà prælud. 3. circa iuſtificationem huius conſuetudinis immemorialis à n. 121. prout paſſim in iure videmus, plurimis in caſibus poſſe iudicem ſecularem de clericis cognoſcere, & eccleſiaſtica negotia tractare, vt ſuperiùs num. 251. 302 303 304

Et inſuper reſpondetur, prout ſuperioribus argumentis reſpondimus, vt omnia illa iura doctrinæ & authoritates, tam regulæ, quàm limitationes, de quibus nos loco citato; procedunt, & loquuntur in iuriſdictione præſcribenda, & in conſuetudine inducenda contra clericos iuriſdictionaliter, de quo nos non loquimur, nec ſermo noſter eſt, ſed tantum de nuda defenſione, & protectione vi popreſſorum, & auxilio Regio extraiudicialiter imploranti exhibendo, prout adnotauimus ſuprà prælud. 3. per totum. 305

Et ideò minùs obſtat, quòd hæc conſuetudo ſit contra libertatem eccleſiaſticam, quia totaliter illi fauorabilis eſt, nimíſque valde vtilis, vt notat Suarez *lib. 4. de immunit. eccleſiaſt. in cap. 44. num. 43.* Cæned *in quæſtion. canon. 45. num. 9.* vbi optimè *& n. 35.* Morl. *in Empor. iur. tit. 2. de iuriſd. quæſt. 14. n. 8.* & probat expreſsè d. Bulla Martini V. ſuperiùs relata ad reſponſionem tertij argumenti, & nos latiùs comprobauimus ſuprà ad reſponſionem ſecundi, & poſt Manuelem Roder. Nauarr. Couarr. Pacian. & Cacheria, tenet nouiſſimè Torre-Blanca *in tractatu de magia, lib. 3 cap. 26. n. 32.* alios citaui ſurſum *à num. 239.* 306

Nec obſtat ſeptimum argumentum de quo ſuprà num. 37. quo dicitur, quòd laici non poſſunt inducere conſuetudinem ligantem eccleſiaſticas perſonas. Cui reſpondetur, quòd hæc conſuetudo originaliter fuit introducta ab eccleſiaſticis perſonis, quorum frequentia maior eſt in tribunalibus eccleſiaſticis, & ob id magis frequenter violentias reportant, & ab illis opprimuntur etiam laici, & ſic actiuè & paſſiuè per longum vſum à clericis, & ſecularibus introducta fuit, & ideo dicitur conſuetudo mixta clericorum, & laicorum, quam magnam vim habere etiam in negotiis eccleſiaſticis, ex Abbate, Felin. Deci. Couarr. Ioan. Gar. Barboſ. Butr. Immol. & Mart. Anton. Genuenſ. latiùs diximus ſuprà 307 308

suprà prælud. 3. circa iustificationem consuetudinis, versic. & insuper quoniam cùm isthæc à n. 140.

309 Nec obstat octauum, & vltimum argumentum adductum suprà *num.* 38. ex quo dicebatur, quòd priuilegium præsumptum inductum ex consuetudine, potuit tolli, & reuocari à Romano Pontifice, prout in Bulla Cœnæ Domini *casu* 15. ibi, aut prætextu cuiusuis consuetudinis, seu priuilegij) quia respondetur, primò quod Bulla disponit, vt nullus occasione, & colore alicuius priuilegij aliquid faciat contra ibi dispositum, sed Bulla non loquitur, non procedit, nec aliquid disponit super hac cognitione extraiudiciali, & charitatiua protectione, ac nuda vi oppressorum defensione, omni iure naturali, diuino, positiuo, & consuetudine permissa, & pertinente Regibus supremis (prout latius vidimus in secundi argumenti responsione) & sic à separatis non fit illatio. Secundò respondetur, quòd hæc cognitio,
310 & naturalis defensio subditorum non competit Regibus supremis ex aliquo priuilegio Romani Pontificis, sed ex iuris naturalis instinctu, ratione, & principio, naturale attributum est; propriúmque Regis officium inhærens regimini, à quo auelli non potest, nisi simul, & iis causis, quibus regimen, & Regnum tolli potest. &
311 tunc non de per se tollitur, sed tanquam substantia, medulla, anima; & qualitas sui totius subiecti. Et quia hæc ista cognitio, & extraiudicialis defensio proueniens à nudo iure naturali, semper in omnibus priuile-
312 giorum reuocationibus præseruata, censetur confirmata, & approbata, eiúsque immemorialis consuetudo, vt apparet expressè ex d. Bulla Martini V. & post hæc scripta vidimus Ceuall. *in tractatu de cognitione per viam violentiæ in proœmio cap.* 10. *& gloss.* 6. *n.* 42. disputantem, an dato casu, quòd hæc cognitio pertineat Regi ex pri-
313 uilegio (cùm præcipuè competit mero iure ex officio regali, & ex fonte iuris naturalis) possit per Pontificem reuocari, & quòd tolli non possit probat Torre Blanca *tractatu de magistratibus lib.* 3. *c.* 26. *à n.* 3. *cum seqq.*

Deinde quia in d. Bulla duntaxat excommunicantur generaliter impedientes & quoquo modo perturbantes libertatem ecclesiasticam, super quo tollitur consuetudo & priuilegium, & casu negato, quòd illa Bulla in
314 hac cognitione per modum extraiudicialis defensionis loqueretur, consuetudinem immemorialem nostram non censeri sublatam, diximus latiùs suprà d. prælud. 3. à num. 155. circa iustificationem consuetudinis, & quia vt superiùs diximus, non solùm non violatur ex protectione Regia libertas ecclesiastica, imò applicatur, & augetur, vt tutiori, & securiori modo ius innocentis conseruetur.

315 Insuper vnum notandum est, quòd Bulla Cœnæ Domini incipit anno 1469. Kalendis April. tempore Alex. & martini V. in qua nulla fit mentio tollendæ violentiæ, sed generaliter excommunicantur impedientes libertatem ecclesiasticam, postea verò Sixtus Papa IV. Bullam Cœnæ ad antiquam illam formam Martini V. reducit, & multas clausulas à Paulo II. positas, abstulit à prædicta Bulla, vt tradit Angel. *verb. excommunicatio* 30. *cas.* 31. Syluester *verbo excommunicatio* 7. *num.* 77. *excommunicatione* 32. Tabien. *verb. excommunicatio* 6. §. 12. *vers.* 15. vbi Sylvester refert Bullam eiusdem Sixti IV. ad Ducem Mediol. Galleaceum anno 1479. Nouemb. 19. postea verò specialiter, & in particulari fuit facta mentio in Bulla huius prohibitionis, scilicet etiam sub prætextu violentiæ) vt habetur in Bulla Adriani Papæ, & Sixti, vt tradit Caietan. *verb. excommunicatio. cap.* 30. idem habetur in Bulla Iulij Papæ III. secundùm Ledesmam 2. *p. q.* 26. *art.* 2. idem habetur in Bulla Pauli IV. Soto *in* 4. *d.* 22. *quæst.* 2. *art.* 3. & in
316 Bulla Gregorij XIII. anno 1584. tradit Nauarr. *in manual. cap.* 27. *n.* 69. & sic dicta Bulla, & clausula (etiam sub prætextu violentiæ) incipit à Bulla Adrian. VI. anno 1523.

Hæc adduxi, vt cognoscatur, quòd quando dicta Bulla Cœnæ Domini comprehenderet (quod negamus) legitimam protectionem, & vi oppressorum naturalem defensionem, & legitimam cognitionem, cùm non 326
fuerit in Hispania & in aliis ditionibus Christianæ religionis recepta, non deberet officere. Etenim lex
317 Regni 36. *tit.* 5. *lib.* 2. *recopil.* condita fuit anno 1525. quo tempore affirmant Reges Catholici Hispani, habere ius, & consuetudinem immemorialem cognoscendi ver viam violentiæ in causis ecclesiasticis. quibus est credendum (vt diximus suprà prope principium huius capitis) quæ immemorialis supponit tempus infinitum, vt docet Corneus *cons.* 22. *num.* 5. *lib.* 1. vbi dicit,
318 quod interruptio, & prohibitio non excludit immemo- 327
319 rialem. Sequitur Paul. Castr. *consil.* 27. *num.* 84. *lib.* 1. Molina *lib.* 1. *de primogeneis cap.* 6. *à n.* 47. *& cap.* 2. *n.* 20. & nos latius superiùs diximus. & sic ante prædictam Bullæ promulgationem causata erat, & formata consuetudo immemorialis, quæ interrumpi non potuit per dictam Bullam, dato casu (vt dixi) quòd loqueretur de
320 hac violentia. quia respectu illarum clausularum nunquam recepta fuit, non solùm in Hispania, sed etiam
321 in aliis Regnis Christianorum Principum, imò post eius promulgationem minimè variatum, aut immuta- 328
322 tum fuit, continuata semper, & frequentata Regij recursus extraiudiciali defensione vsque ad præsens tempus. Et ideo lex, seu constitutio, quæ vsu populi recepta non est, sed imò contrariis actibus reluctantibus, nec obligat, nec astringit, quia vim legis promulgatæ leges non recipiunt, nisi dum à populo recipiuntur, & consensu ciuium comprobantur, quam sententiam tenuerunt
glossa *in cap.* 1. *verb. frangere. de treuga & pace.* cuius meminit Iss. *in l. rem non nouam C. de iudic.* Enriq. Bot. *in tractatu de Synodo Episcoporum. art.* 2. *n.* 51. docent Abb. & communis relata à Felin. *in cap.* 1. *à numero* 69. *& num.* 12. *vers. intellige* 4. *de treug. & pace.* Domini. *in c. in istis* §. *leges* 4. *d.* Areti. *in cons.* 54. quem sequitur Anton. Faber. *in rubr. instit. de testamentis num.* 11. Duen. *in regul.* 79. *ampliat.* 5 Martin. Nauar. *in manual. cap.* 23. *n.* 41. 329
& lib. 1. *consilior. tit. de constitutio q.* 5. Guillel. Benedict. *in cap. Raynut. verb. & vxorem nomine Adelasiam n.* 229. Rebuff. *in proœmio Regum Gallicor. tit.* 1. *num.* 11. *&* 12. communem dicit Couarr. *lib.* 2. *variar. cap.* 76. *n.* 6. *vers. quinto sunt.* Caietan. *verb. excommunicatio c.* 75. §. *nota* 2. 330
Manuel Rodr. *q. regul.* 1. *tom. quæst.* 6. *art.* 10. Maior. *in* 4. *d.* 14. *quæst.* 4. §. *contra secundum.* Driedo *de libert. Christian. lib* 1. *c.* 9. *consideratione* 22. Summa Armil. *verb. lex.* Manuel. Saa *eodem verb. n.* 1. cum pluribus aliis relatis à Vasquez 1-2. *tom.* 2. *disputat.* 156. *cap.* 5. *num.* 34. *cum se-* 331
quentibus. latissimè comprobans Ioan. Narbon. *de appella. à vica. ad consil. Archiepiscop. Toletan. p.* 2. *funda.* 3. *à num.* 12. vbi in similibus terminis hanc doctrinam applicat, dicens text. *in c. fin. de consuetud.* quatenus prohibet consuetudinem appellandi à Vicario ad Episco- 323
pum, cùm idem sit tribunal non comprehendere illud tribunal, quo ante eiusdem textus promulgationem 33
consuetudo contraria vigebat, & postmodum vsu receptus non fuit, quia semper in contrario vsu continuata fuit consuetudo.

Et tandem vt dixit & eleganter Azeued. *in l.* 1. *tit.* 6. *vers. nec huic consuetudini lib.* 2. *recopila. pag.* 146. quem 3
referens, etiam sequitur Cæned. *in practic. quæstion. canonic.* 45. *n.* 60. omnia huic regio recursui, & legitimæ defensioni vi oppressorum contraria, procedunt in laico iudice, vt iudice iudicialiter cognoscere volente de causis clericorum; non tamen in Principe protegente subditos per hanc viam violentiæ, & extraiudicialis defensionis, quo cunctis satis fit difficultatibus, quod & omnes ferè Doctores hactenus in discursu citati, præ- 33
cipuè suprà n. 16 profitentur vnanimiter.

Hinc obiter conterendi sunt nonnulli Doctores, qui 325
non bene perpendentes hanc nostram materiam co- 33
gnitionis

nitionis per viam violentiæ inaduertenter labuntur magis terminorum iuridicorum ignari, quàm corde, & intentione peccantes, qui quidem legitimos, ac debitos
326 loquendi modos confundentes, vel hanc extraiudicialem protectionem, & nudam defensionem vocant iurisdictionem. Vel asserunt etiam inaduertenter, iudices
317 Regios habere præscriptam iurisdictionem aduersus ecclesiasticos iudices, ad cognoscendum per viam violentiæ, inter quos vnus est Bobadill. *in polit. 2.p. cap.* 18. *num.* 139. Segura de Habalos *in directorio iudic. eccles. part. cap.* 13. *num.* 51. quia hîc (vt sæpe diximus, præcipuè prælud. 3. vbi latè probaui) nulla datur iurisdictio, sed
318 vis protectiua, & propulsiua, nudum auxilium, & naturalis defensio, ac potestas politica, & œconomica sine
319 327 vmbra, aut vestigio iurisdictionis.

Hinc etiam Azor *in Summa institutio. moral. lib.* 5. *c.* 14. *numero* 1. (qui ex proposito tenaciter sui proprij dumtaxat opinione motus, contra huiusmodi cognitionem per viam violentiæ, & nimis iustificatam protectionem latè insurgit, præcipuè contra Couarr.) merito reprobatus, reprehenditur per Sese *tractatu de inhibitio. cap.* 8. § 3. *num.* 55. & 166. Ioan. Pet. Fontanel. *in tractatu de pact. nuptial. gloss.* 13. *casu* 14 *f.* 1. *à num.* 12. *cum sequentibus*. & eo non citato, Peguer. *in suis decis.* 92. & post
320 hec Ceuall. *in epistol. ad Regem num.* 99. & *in lib.* 4 *commun. opin. quæst.* 1. *à num.* 327. & *iterum numero* 273. & ampliùs *in tractatu de cognitione per viam violent. glos.* 6. *numero* 56. qui falso supposito fundamento totam suam opinionem fundat, scilicet; supponendo Regem in hac cognitione, & protectione procedere cum iurisdictio-
328 ne, & iudicialiter, & in forma iudicij, quod quàm falsum sit, monstrauimus suprà longa manu præ cæteris in prælud. 3. ex quo multas doctrinas mirabiles in ista materia reperies, quibus facillimè poteris euacuare huius Doctoris fundamenta, & eius suppositionem falsam oculis monstrare; cuius fundamentis sigillatim & ex professo respondent præcitati Doctores, illum vnanimiter reprobantes, ad quos te remitto, quia altiori exami-
329 natione non indiget; idem etiam penè quod Azor. & contra Couarr. dicit Prosper. Farinacius *consil.* 68. *inter decisiones criminal.* eodem falso supposito, & fundamento iurisdictionis, cui pariter vt superiùs respondendum licèt ipse duobus concurrentibus admittat
330 huiusmodi recursum ad Principem.

Eadem etiam ratione cauendum est à Ceuall. dum *in epistol. ad Regem num.* 8. & in aliis pluribus sui operis partibus, hoc loquendi modo vtitur, dum tractat de recursu Regio, dicit; potest vel non potest in hoc casu
331 appellare per viam violentiæ. miror certè tanti Doctoris, duo ad inuicem repugnantia coniungere, etenim si appellare, quomodo per viam violentiæ? si per viam violentiæ, quomodo appellare? ex hac ergo nefanda mixtura, quid potest oriri nisi horror, & scandalum vtrique reipublicæ, ecclesiasticæ, & temporali, idem dicit *in glossa* 9. *n.* 8. *ad fin.*

332 Hinc maiori animaduersione dignus est Ceuall. (qui alios reprobat minori causa, & occasione) qui quidem *in tractatu de cognitione per viam violentiæ in proœmio c.* 1. *sub n.* 9. labitur peccans in legitimis iurisprudentiæ, & huius protectionis extraiudicialis terminis, illos penitus confundens; inquit igitur, loquendo de viribus legis Regiæ 36. *tit.* 5. *lib.* 2. *recopil.* in hæc Et; sic nemo potest de eius viribus, & porentia dubitare, quia nihil de rebus ad ecclesiasticum forum pertinentibus dispo-
333 nit, sed solum dat formam procedendi iudicialiter in defensione subditorum per viam violentiæ, & extraordinariæ cognitionis. Quid enim est iudicialiter cognoscere, nisi figura, & forma iudicij procedere, omnibus seruatis terminis substantialibus, & cum iurisdictione, quia alius ea carens, ita procedere non potest. Sibi enim inuicem oppo-
334 sita sunt duo hæc, iudicialiter, & extraiudicialiter, quia aliud affirmat, alterum verò negat, de quorum natura, distinctione, & cognitione, quia latissimè tractauimus infrà 2 p. c. 13. per totum, vbi multa scitu dignissima reperies circa hunc modum loquendi, quò lapsus vsus est Ceuall. hîc omitto.

Quod vlteriùs declarauit ibidem, dum hanc protec- 335
tionem, extraordinariam cognitionem simpliciter vocauit, quia extraordinaria cognitio de per se non excludit iudicialem cognitionem, nec substantialem formam iudicij, nec ab alio, quàm à iudice, & iurisdictionem habente experiri potest, *toto tit. ff. de variis & extraordinariis cognitionibus*, quia non dicitur extraordinaria respectu formæ, modi procedendi, sed respectu casuum, quibus adhibetur, vt ex eodem titulo patet, & ex omnibus practicis Doctoribus, & sic in hac materia non potest dici extraordinaria cognitio sola, & de per se; sed adiuncta extraiudiciali.

Vnum tamen dissimulare non possum, quod post hæc 336
scripta vidi apud eundem Ceuall. *in tractatu de cognitione per viam violentiæ glos.* 6. *num.* 42 quo loco reprobat opinionem doctissimi Gregorij Lopez, Auenda, Sese, Azeued. ex eo quòd inter confirmandum hanc naturalem Principis defensionem asseuerant nostram consuetudinem, de qua *in d.l. Regia* 36. procedere ex præsumpta voluntate, & tolerantia Pontificis, qui propter bonum publicum tolerauit dictam consuetudinem cognoscendi per hanc viam violentiæ, perperam enim illos reprobare intendit.

Quæro quid tam docti viri dixere, quòd reprehensione digni possint ab aliquo iudicari? siquidem illi (vt assolent) iuris notissima principia insequuntur, imò & 337
lex 36. eit. 5. lib. 2. recopil. quæ fundatur in iure, & consuetudine, quam consuetudinem aut non legitimè & suis debitis requisitis inductam, & acquisitam fuisse fatendum est; aut scientiam, vel præsumptam, seu interpretatiuam, & tolerantiam Pontificis interueniisse. Sed illud est falsum, quia dicta consuetudo omnibus suis partibus constans est, & legitimis modis, & requisitis necessariis inducta, prout nos latissimè fundauimus suprà in prælud. 3. circa iustificationem consuetudinis; & probat Doctorum caterua, quorum nomenclaturam ibi adduximus ad fi. ergo remanet verissima illa Doctorum assertio. Etenim notissimum iuris principium est, 338
quòd ad consuetudinem introducendam, & formandam in iuribus incorporalibus scientia, & patientia eius contra quem introducitur, præcisè, necessariò requiritur, quia scientia huiusmodi, & tolerantia deficiente, non habet principium, vnde possit causari consuetudo, quia in in corporalibus iuribus tolerantia habet vim possessionis vt in corporalibus, & sic deficiente in 339
illis tolerantia deficit possessio, quare sequitur vt sine possessione præscriptio non procedat, de quo articulo quia plurima notatu digna tetigimus infrà 3. p. cap. 10. à princ. & ferè per totum, hîc ampliùs non repeto. ergo cùm Rex nosier se fundet in consuetudine, assertio Gregorij Lopez, & sequacium perperam, & nimis præcipitanter & inconsideratè fuit à Doctore Ceuall. reprobata sine ratione, & sine fundamento, maximè quia illud idem quod Gregor. Lopez, asseuerant omnes in vniuersum Doctores de hac consuetudine loquentes, quos citauimus d. prælud. 3. circa consuetudinis iustificationem ad finem.

Sed quando hæc ita verissima & notissima non fo- 340
rent, ad effectum tamen vt cognoscatur calumniosa & iniqua reprobatio, quam illorum Doctorum fecit Ceuall. vbi suprà; sufficiet pro comprobatione. quòd illud idem, quod nunc reprobat, ipse sequutus fuit pluribus in locis, etenim *in lib.* 4. *commun. opinion. quæst.* 1. *num.* 274. impugnando opinionem Azoris dicit in hæc: Sed salua pace grauissimi, & religiosissimi viri, sua opinio generaliter, & indistinctè sumpta, non est vera nec tenenda, cùm sit singularis, & nullum habeat sectatorem, & loquitur contra communem Doctorum opinionem

nionem, & traditionem antiquissimam de iure comprobatam, & confirmatam per tacitum Romanorum Pontificum consensum. Hæc ille, qui proprio ore con-
341 uincitur, firmatque perperam reprobari Gregorium. & idem Ceuall. iterum hoc idem, quod Gregor. profitetur efficaciùs *in eadem quæst.* 1 *n.* 251. in hæc verba *ibi*: Maximé cum ista consuetudo fundetur etiam ex tolerantia Pontificis, qui cùm habeat omnia iura in scrutinio sui pectoris, & videat, & intelligat plures causas, de quibus in Regiis consistoriis cognoscitur per viam violentiæ, videtur tolerare dictam cognitionem, etiam si aliquantulum deuiaret à tramite iuris propter bonum publicum, *&c.* Quæ verba formaliter sunt eadem, quæ Gregor. Azeued. & Sese, quos ipse modò varius, & inconstans reprobat, palinodiam recantans.

342 Hinc & vlterius reprehensione dignus est Ceuall. qui *in tractatu de cognit. per viam violentiæ glos.* 6. *n.* 57. Minus doctè reprobat opinionem Dominici Bannez, eo quòd *in* 2. 2. *quæst.* 67. *artic.* 1. *dub.* 2. *concl.* 6. dixerit, Reges Hispaniæ habere priuilegium Pontificis reuocandi causas ecclesiasticas ad sua tribunalia per viam violentiæ; in quo enim iste vir peccauit, vt reprobatione dignus sit tam ignominioso epitaphio, quo subscribit Ceuall. *ibi*, opinio Dominici Bannez reprobatur?) nónne consuetudo immemorialis, qua se fundat l. Regia, quæ (vt diximus) causatur à iure naturali, & corroboratur, seu perficitur Pontificis scientia, patientia, & tolerantia, vim priuilegij habet; præsumeréque facit, priuilegium Pontificis præcessisse, & similes alios effectus, vt latissimè suprà probauimus prælud. 3. circa iustificationem consuetudinis; igitur Bannez nihil dissonans asseruit, sed expressit illud, quod à iure tacitè inest, quia ex immemoriali potest non solùm allegari priuilegium, sed etiam quilibet aliùs titulus de mundo. plures ad id citat Rotæ decisio. *ante medium*, quam literaliter adducit Nicolaus Garcia *de benefi.* 5 *p. cap.* 1. *sub n.* 452. *ante medium.*

343 Deinde quia foret scitum confundere Ceuall. & redarguere, qui idem firmauit *in eodem tractatu de violent. gloss.* 4. *num.* 6. vbi alios sequutus in hæc dicit: Et post hæc scripta doctissimus Sese *lib.* 2. *decisio. in epistol. Regia verb. volentes num.* 112. vbi resoluit, quod quando consuetudo præscripta est immemorialis, & cum ea concurrit fama priuilegij (vt in nostra lege Regni) habet vim sicut priuilegium Papale, *&c.* (de quo & ego latius suprà suo loco) qui enim de fama priuilegij testatur, plus firmat, quam Bannez, si enim adest fama priuilegij, quid illum redarguit, dicentem habere Regem priuilegium, cùm adsit immemorialis, quomodo enim fama priuilegij apparere potest, nisi ij, qui de re hac tractauerint, testentur, imò omnes de eo mentionem faciunt, & eos sequutus Bañez. idem dicit Cæned. *in quæstion. canonic.* 45. *nnm.* 18. *& sub num.* 27. & est vide-
44 re per doctissimum Humadam. *in l.* 1. *tit.* 13. *p.* 1. *gloss.* 4. Vega *in summa tom* 1. *cap.* 29. *casu* 1. *in fin. vers. nota que el Rey. & in cap.* 85. *cas.* 141. *vers. nota para esto.* imò & quod magis est, dicit Cæned. *vbi proximè n.* 18. *ad finem* in hæc: Imò quidem, vt referunt grauissimi viri, nostri Catholici Reges, super hoc Summum Pontificem Six-
345 tum IV. consuluerunt, instigante illustrissimo memoriæ immortalis B. Francisco Ximento, Toletano Archiepiscopo, Cardinali sanctæ Baluinæ, & dictus Pontifex viuæ vocis oraculo hanc consuetudinem comprobauit, conferunt concessisse Bullam super hoc, *&c.* Hæc ille. Ceuall. igitur contrarium quomodo comprobare poterit, si isti viri de actu affirmatiuo testantur? & quid mirum, hoc ita fuisse, cùm in simili casu ad instantiam Regis Franciæ, qui pariter iure & consuetudine facul-
346 tatem habet tollendi violentias, Summus Pontifex Martin. V. illi concessit Bullam, de qua suprà. qua si nos iuuamur (prout & ipsemet Ceuall. *vbi proximè in proœmio &* 10. *num.* 36.) multo magis hanc consuetudinem debemus tueri priuilegio expresso, & eius fama.

Quod enim inconueniens esse potest hanc cognitio- 347
nem per viam violentiæ competentem Regi nostro de iure, & consuetudine, priuilegio expresso confirmatam, & corroboratam habere? quæ enim abundant, non nocent. Et quia certum est, posse quem ex pluribus 348
causis possidere, & ex vtiliori iuuari. *l. possideri §. ex pluribus ff. de arquir. poss.* vbi B. & Iff. textus etiam *in l. paterna*, & ibi Paulus & Bald. *Cod. de re iudi. hæredi.* tenet 356
Bartol. *in l. gerit. vers. ad secundum. ff. de acquir. hæredi.* idem tenenet Alexand. *in l.* 2. *C. quod metus causa, & cons.* 32. *volum.* 3. *& consil.* 8. *volum.* 3. pulchrè & multum ad nostrum propositum nostras Ioan. Garc. *tractatu de nobilit. glos.* 12. *à n.* 39. *cum seqq.*

Nec est in consideratione dicere, quòd priuilegium 349
possit ab eodem Romano Pontifice iterum reuocari. 357
quia respondetur, id parum vrgere, non enim ex hoc impediretur Regi recursus, & naturalis hæc defensio competens iure naturæ, diuino, & consuetudine immemoriali. cuius proprium, & naturale officium est, & à diademate inseparabile; & sic licèt cesset ius ex priuilegio, non cessant aliæ causæ, & iura propria. quia vbi concurrunt duo vincula, & iura, vno sublato, actus ex 350
alio sustinetur. *§. affinitatis. Institutis de nuptiis, cum concordantibus.* & quando plura iura in vno concurrunt ex 358
diuersis respectibus, vno sublato, remanent alia, nec cum deficiente confunduntur; latissimè multa congerens in 351
propositum Tiraq. *de retract. conuentio §.* 2 *glos. vnica per totam, & præcipuè à num.* 18. *cum sequentibus & iterum à numero* 61. *cum pluribus sequentibus.* hinc victus in iudicio ex vna causa, & iure super aliqua re, poterit ex 352
alia causa, & iure rem iterum petere, & iudicium mouere, *l. si mater §. si quis autem l. & an eadem, & l. fin. cum aliis ff. de excepti. rei indi. & d. l. si mater. §. si quis iter l.* 2. *ff. eodem tit.* & nos latiùs suo loco diximus: ergo si adest priuilegium, quod contingat reuocari, non ideo tollitur Regi nostro facultas extraiudicialiter defendendi vi oppressos, cùm sustineatur ex iure naturali, diuino, positiuo & immemoriali, quibus iure proprio competit, quod remanet intactum, & illibatum. quæ iuridica fundamenta & rationes, cùm non considerasset Ceuall. ad vincendum inconueniens reuocationis priuilegij, eo indebitè adstrictus, & victus, motus fuit à vero aberrare, negans absolutè priuilegium, de cuius fama plurimi testantur, & ipse etiam, cuius contrarium ipse probare non poterit, maximè cùm verisimilius sit adesse, imò iuris, & de iure præsumptione inducta ab immemoriali præcessisse confitendum est.

Quo supposito meritò reprobabitur doctrina Suarez 353
lib. 4. *de immunitate Ecclesiarum cap.* 34. *n.* 33. vbi supponit Regem Hispaniæ non habere facultatem cognoscendi per viam violentiæ, nec sustineri nisi Pontificis 359
priuilegio, & tolerantia (quod idem est) cui respondetur, quòd huiusmodi cognitio non fundatur dumtaxat in priuilegio Pontificis tacito, aut præsumpto ex immemoriali; sed in iure Regali proueniente à radice, & fonte iuris naturalis, quo iure proprium officium Regis est vi oppressos liberare, & protegere.

Maximè quia rectè defendi potest tale priuilegium 354
à Pontifice concessum. non posse à Sede Apostolica amplius reuocari, quoniam huiusmodi priuilegium magis concessum est, & principaliter Ecclesiæ, & Ecclesiasticis personis, quoniam hæc cognitio illi est magis fauorabilis, & nimis valde vtilis, quia per eam iurisdictio ecclesiastica augetur, & tuetur, & potiùs ampliatur, Pontificísque & aliorum iudicum superiorum de- 360
bitus conseruatur honor in tranquillitate, & rempublicam vtramque conseruans, ne pax publica turbetur, vt sæpiùs diximus, maximè suprà in responsione ad quin- 36
tum principale argumentum, *vers. & ideo minus obstat, à numero* 240. sed priuilegium concessum in fauo- 355
rem

rem Eccleſiæ reuocari à Principe non poteſt, vt tenent Lucas de Penna *in l. fin. n.64. C. de locand. prædiis ciuilib. lib.11.* Innocent. *in c. nouit.* pro quo Feli. *in cap. ad Apoſtolicam numero 1. de ſimonia*, dicit, eſſe ibi de hoc caſum. Iſſ. *in l. non amplius. §. ſi certum. n.14. ff. de legat. 1.* dicens iſtam opinionem in conſulendo, & iudicando eſſe tenendam; comprobat aliquibus rationibus Marta, *de iuriſd. 4. p. cent. 1. caſu 52. à n.15. cum ſeqq.*

356 Probatur etiam, quia licèt aliquando priuilegium reuocare poſſit Pontifex; tamen protectio, & defenſio naturalis remanet Regi, cuius proprium eſt, & immutabile ex iure naturali, & hoc, quod alicuius etiam priuati proprium eſt, Princeps tollere non poteſt, quia Imperator & Princeps, licèt ſit Dominus quoad protectionem, atque recognitionem vniuerſalem, iuriſdictionem,
357 non autem quantum ad dominium particularium rerum, ad particularem ſpectans, de quo propterea diſponere non poteſt, ita in terminis, vt in vno plures referant latè proſequitur, multa in propoſito adducens Marta, *tractatu de iuriſd. 4. p. cent. 2. caſu 125. à n.10. vſque ad n.17.* vbi quòd Princeps in his, aliquid alterare, nec mutare poteſt, vbi elegantiſſimè. ergo licèt fateamur, aliqua iuſta de cauſa priuilegium poſſe reuocari; tamen non ius proprium Regis proueniens ex viſcerib.
358 iuris naturalis.

Deinde quia Rex Hiſpaniæ in temporalibus Pontifici non ſubeſt, quia ſunt duæ poteſtates ſeparatæ, & diſtrictæ, (vt notum eſt) ſed priuilegium conceſſum non ſubdito, non poteſt reuocari, vt ſingulariter voluerit Innoc. *in d. c. nouit.* quem ſequitur B *in l. qui ſe patris C. vnde liberi. & in l. ſi cum mihi ff. de dolo.* Card. *in repet. c. perpendimus in prin. de ſent. excom.* Archid. *in c. quicumque 11. q. 1.* Caſtrenſ. *in conſ. 317. viſo & examinato puncto. col. 3. verſ. conſtat autem. vol. 1.* Decius *in conſ. 286. n. 6.* Iſſ. *in conſ. 56. n. 2. vol. 1.* Caſtr. *in l. digna vox circa medium verſ. nota pro terris Eccleſiæ. C. de legib.* Marta vbi proximè *n.20.* quem (poſt hæc viſus) de verbo ad verbum tranſcripſit Ceuall. *de cognit. per viam violen. c. 10. in proœmio*, tacito tamen authore, apud quem alia etiam poteris videre ad hoc propoſitum fundamenta, pariter tranſcripto ipſo Marta, eo tamen non citato. Vide etiam nonnulla per Torre-Blanca *in tract. de magia lib. 3. c. 26. à n. 3. cum ſeqq.* vbi quòd hæc cognitio violentiæ tolli non nou poteſt, latè probat.

Miror igitur tanti Doctoris aliorum authoritatibus ex infeſto detrahentis apponendo epitaphia, & ignominioſas ſubſcriptiones, vt cunctis patens ſit, (reprobatur opinio N.) quod quidem alienum eſt à viro tam docto, maximè nobili, cuius magis propria, & naturalis modeſtia eſt, ſuauiſſimo artificio aliorum opiniones reprobare, & in receptum redigere, quantum ſit dumtaxat neceſſarium ad veritatem eruendam.

359 Illud tamen tandem obiter prænotandum: non eſſe audiendum Gregorium Sayrium *in theſauro caſuum conſcientiæ lib. 3. cap. 18. n. 6.* vbi approbans noſtram cognitionem per viam violentiæ, ex iuris naturalis principiis aſſerit ceſſare, quando alia via poſſit tolli violentia per Romanum Pontificem, ita vt dato recurſu ad Pontificem, ceſſare recurſum ad Regem. cui vt theologo parcendum eſt libentiùs, quia ratione caret. etenim ſi oppreſſo per iudicem, licita eſt ad ſui defenſionem non ſolùm propriæ perſonæ reſiſtentia; ſed ad idem amicos conuocare, vt vim propulſent, & auxilientur; quantum ſecurius erit recurrere, & vrbanius iuſtitiæ miniſtrorum Regis ipſius (cuius proprium officium eſt) auxilium inuocare, vt ſuperiùs latè diximus prælud. 3. à princ.

360 Et quia ad ſui defenſionem, & propulſandam vim licitum eſt omnibus modis vti, dummodo in eis non excedatur modus legitimæ defenſionis, & inculpatæ tutelæ (vt diximus latiùs c. ſequenti à princ.) & proba-
361 tur iuris regulis, & principiis dictantibus, quòd nemo plurib. vti defenſionibus prohibetur, vt *in l. nemo ff. de excepti. & c. nullus plurib. de regul. iur. in 6.* & quia defenſiones non ſunt de genere prohibitorum, vt vna 362
via electa, excludatur altera, vt *in regul. cùm quid. 84 eodem tit.* ergo oppreſſus non eſt culpandus, ſi duobus, vel pluribus, aut faciliori, & vberiori ex his remediis vtatur ad ſui defenſionem, cùm talia remedia non ſint inter ſe contraria reſpectu finis; imò tendant ad eundem defenſionis, ſcilicet, & protectionis effectum, vt expreſsè probat text. optimus *in c. dilecto de ſent. excom. lib. 6.* ibi, ſua 363
propria ſpirituali defenſione tueri, ſicque vtrumque quodammodo gladium, & temporalem, & eccleſiaſticum, alterum videlicet altero adiuuare; maximè quia duo gladij conſueuerunt, exigente neceſſitate, ad inuicem ſuffragari, & in iuuamen alterius ſubuentione mutua frequentiùs exerceri, *&c.*) & eiuſdem Sayrij opinionem (poſt hæc ſcripta viſus) reprobat Ceuall. *de cognit. per viam violent. gloſ 6. n. 56.*

Hactenus de theorica huius ſaluberrimi, & charita- 364
tiui recurſus, ſeu nudæ defenſionis naturalis, & eius iuſtificatione, quæ omnia nota, & attentè lege, quia à nemine hucuſque adeò explicitè, & diſtinctè, omni reſecato ſuperfluo perpenſa fuere, plurima eſſentialiſſima addita, & mirabiliter curioſéque applicata reperies; & quoniam quæ grauia ſunt, nec clauſis debent oculis præteriri, vt inquit Pontifex *in c. conqueſtus. de ſentent. excom.* ideo in prædictorum progreſſu, & toto tractatu hoc, quidquid dixerim, ſanctæ matris Eccleſiæ, limæ, correctioni, & cenſuræ libentiſſimè, & me ſubmitto, quæ ſi 365
aliud cenſeat, alitérve ſtatuat, id ipſum ego cenſeo, in eáque ſcripta muto acumentíſque deſiſto, & teſtor, magis humana debilíque fragilitate, & ignorantia tunc labi deceptum, quàm culpa, cùm ſana ſit intentio.

CAPVT II.

De modo procedendi per Regium Senatum in adimenda vi, ab eccleſiaſtico iudice illata, non deferente iuſtæ appellationi. & de variis formulis, quibus decreta concipiuntur; & quid ſi excommunicatum (prout rogatur) recuſet abſoluere, an ad id cogatur, & an actorum inſpectio in Senatu interim impediatur. & quid ſi ſecundæ iuſſioni (quam *ſobre carta* dicimus) non obtemperauerit.

SVMMARIVM.

Theoricam cognitionis per viam violentia abundè præ cæteris tractauit Author in cap. precedenti. n. 1.
Cognitio violentiæ fit extraiudicialiter abſque vmbra, & veſtigio iuriſdictionis, quam nec ſubiecta materia, nec forma procedendi patiuntur. n. 2.
Cognitio violentiæ nihil continet iuriſdictionale, quia eſt nuda poteſtas,
Naturalis defenſio,
Auxilium politicum,
Oeconomica tuitio,
Permiſſa facultas,
Et licita vis, (num. 3.)
Charitatiua protectio,
Propugnaculum violentiæ,
Aſylum vi oppreſſorum,
Tutus acceſſus,
Legitimus recurſus,
Vis protectiua & propulſiua, qua vis iniuſta iuſtè repellitur, & à Principe propulſatur. ibidem.
Violentiæ tractatus ingentes includit difficultates. n. 4.
Author à pluribus doctiſſimis viris Senatoribus, & adnotatis fuit perſuaſus, in lucem edere hunc laborem, vtilitatem

promittentibus,vt recta praxis in bonum dirigatur, & ne in posterum ab aduocatis ignaris inficiatur.n.5.

Defensio naturalis adhibenda cum moderamine inculpatæ tutelæ.n.6.

Defensionis legitimæ modus non excedituꝛ,si id fit,sine quo vis propulsari,nec periculum euitari potest.n.7.

Princeps in tollenda vi non debet excedere limites legitimæ defensionis naturalis, sed cum moderamine inculpatæ tutelæ.n.8.

Senatus in tollenda vi eousque suam interponat authoritatem dum taxat;quantum ad id sufficiat.alias si ad non necesse se extendat,non facit sine scrupulo censurarum.n.9.

Recursus regij fundamentum est, vim tollere per viam extraiudicialis defensionis, adhibita aliqua non indiciali cognitione,& tunc censurarum incursus euitatur.n.10.

Defensio ex suo genere omnibus licita est, si necessaria sit, & debito modo fiat.n.11.

Defensio etiam contra Pontificem licita est Ecclesiæ, & Principibus.n.12.

Rotæ decisiones plures referuntur,quibus recursus ad Regẽ legitimus dicitur, ad finem propulsandi vim extraiudicialiter,secus si debitus,& solitus excedatur modus.n.13.

Bullæ in Cœna Domini censuras incidi per excessum legitimæ defensionis, probant Rotæ decisiones plures. numero 14.

Bulla in Cœna Domini, & defensio naturalis vicinæ sunt, & confines, quas sola legitimitas distinguit, & separat. num.15.

Dictio(sub prætextu) id est,sub colore,& sumpta occasione casus permissi,deuenitur ad prohibitum.n.16.

Prætextu æquitatis plerunque perniciosè erratur.n.17.

Dictio(prætextu) est velamen, quo quis simulat,se moueri ad aliquid faciendum.18.

Necessitas, & vtilitas mirabilem & laudabilem modum præbendæ protectionis contentum sub limitibus naturalis defensionis induxere.n.19.

Remedium nullum hactenus aptius potuit inueniri, ad sedandas iudicum ecclesiasticorum violentias ob denegatam delationem appellationi,quam frequenter vsitatum num.20.

Instructio procedendi in causis violentiæ è consilio Regio & eius stylo, cæteris fuit missa tribunalibus.n.21.

Quam ad literam trahit practicus Monterross.ibid.

Instructionis substantiæ qui meminerint Doctores.n.22.

Instructionis, & praxis substantiam procedendi in tollenda vi à iudicibus ecclesiasticis non deferentibus iustæ appellationi recenset l.Regia 36.tit.5.lib.2.cuius verba referuntur.n.23.

Sub l.Regiæ 36.verbis multæ includuntur difficultates vsu frequentes diluendæ per authorem.n.24.

Violentiæ tollendæ an Principibus, & Dominis inferioribus potestas competere possit.n.25.

c. Regum officium, ponderatur in illis verbis,Regis proprium) vt scilicet,aliis sit alienum.n.26.

*l.Regiæ 36.verba ponderanturibi,*nos pertenesce.*n. 27.*

Vi oppressos liberare est attributum naturale, inhærens visceribus regiminis, & qualitas infixa ossibus & substantiæ diadematis,inseparabilis & indiuisibilis.n.28.

Protectio,& regimen vnum iudicatur indissolubile, quæ à Rege tolli non potest,nec à regimine separari.n.29.

Defensio subditorum simul est orta cum Regno.n.30.

Protectio est obiectum,& causa finalis Regni.n.31.

Protectio vassallorum à violentiis est de regalibus, Regi competens in signum supremæ potestatis.n.31.

Dominis temporalibus, puta, Ducibus & Marchionibus superiorem recognoscentibus potestas tollendæ violentiæ non potest competere,& de ratione.n.33.

Princeps concedens aliis Dominis inferioribus iurisdictionem pleno iure,non intelligitur concessa potestas & superioritas inhærens regio diademati.n.34.

Princeps à se non potest abdicare, quod maiestati suæ adhæret.n.35.

Potestas castigandi,& iudicandi est omnino intrinseca authoritati Principis respectu subditorum.n.36.

Potestatem supremæ iurisdictionis, aut recursus in casibus violentiæ,nullus siue secularis,siue ecclesiasticus acquirere potest titulo donationis,aut præscriptionis aduersus Principes supremos.n.37.

Regis maioria aut Pontificis nullatenus à Rege alienari potest.n.38.

Iurisdictio suprema adhæret formaliter dominio Regiæ maiestatis,& visceribus intrinsecis regiminis.n.39.

Subditum esse exemptum à suprema protectione,proueniẽte à fonte perenni iuris naturalis,impossibile videtur.n.40.

Dignitas est immortalis, & licèt Summus Pontifex moriatur, non tamen Summus Pontificatus.n.41.

In Rege duæ significationes,& personæ concurrunt,intellectualis perseuerans ænigmaticè,& corporalis.ibid.

Rex licèt deficiat quoad numbum, remanet persona Regis quoad organum, quæ est publica, principaliter fundans actus,quæ potius attenditur,quàm virtus organica.n.42.

Rex semper viuit quoad maiestatem supremam, & protectionem subditorum,quæ nullo facto auelli potest.n.43.

Tribunalia suprema Regis personam & imaginem repræsentant in administratione supremæ iurisdictionis.n.44.

Præcepta supremorum Senatorum obseruanda sunt,ac si ab ipso Rege dimanarent.n.45.

Recursus pro tollenda violentia ab ecclesiasticis iudicibus illata habetur ad suprema tribunalia regia.n.46.

l.34.& 36.tit.5 lib.2.recopil.ponderantur.ibid.

Iura, & Rotæ decisiones in contrariam partem mouentes referuntur.n.48.

Ecclesiastica personæ possunt ad Regẽ recurrere pro extraiudiciali defensione à violẽtiis iudicis ecclesiastici,& ibi querimoniã proponere,multa iura canonica suadẽt.n.49.

Onias Summus Sacerdos ad Regem recurrisse pro tollenda violenta seditione populi à Simone Sacerdote illata, legitur.n.50.

Recurrere ad Regem pro protectione violentiæ permisit Toletanum Concilium.n.51.

Recursum ad Imperatorem Ludouicum habuit clericus, querimoniam proponendo de Leone Papa.n.52.

Diuus Paulus à Tribuno auxilium postulauit.n.53.

Querela violentiæ non est accusatoria, in pœna,aut castigatione concludens,seu certioratio querimonialis,in protectione naturali concludens.n.54.

Querela supponit iudicem, querimonia autem priuatam personam.n.55.

Lex Regia 36. in illis verbis (ante ellos quexandose) *ponderatur.n.36.*

Querela omnis dicitur remedium extraordinarium, & nomen commune.ibid.

Regi commendata est omni iure maximè clericorum protectio.n.57.

Princeps non potest protegere vi oppressos, si de violentiis notitiam non habet.n.58.

Iura prohibentia, clericum recurrere ad iudicia secularia intelliguntur,vt cognoscant de meritis causæ cum iurisdictione; non tamen pro tollenda violentia extraiudicialiter.n.59.

In quo omnes Doctores tam Theologi, quàm Iuristæ conueniunt.n.60.

Bulla in Cœna, si maturè perpendatur, nullibi loquitur de parte recurrente pro tollenda violentia illata à iudice ecclesiastico,vt illum tueatur.n.61.

Aloys.Riccius asserens,recurrere pro tollenda violentia ad Regem;esse contra canonicas sanctiones;reprobatur.n.62.

Querelæ tenor ob non delatam legitimam appellationem refertur.n.63.

Appellatio est necessaria, ad fundandum recursum per viam violentiæ.n.64.

Recursus fundamenteum deficit, deficiente appellatione, quia non est dabile subiectum habile,quo cognitio & decretum possit cadere.num.65

Recursus,

Recursus, finis, & intentie cessant deficiente appellatione. n.66.
Qualitas, qua fundatur iurisdictio, in primis apparere debet. n.67.
Suppositum debet verificari prius. n.68.
Recursus violentiæ in decretis laicorum declinatoriam appellationem, aut protestationem aliquam non requirit, quia tunc principaliter praiudicium Regis attenditur. num.69.
Ceuall. reprobatur, qui pariformiter ad violentiæ recursum requirit protestationem, sicut appellationem. n.70.
Protestatio violentiæ exprimitur in appellatione ab ecclesiastico ad eius terrorem & trepidationem, & ad appellantis animi declarationem, & ex superabundanti, non tamen de necessitate. n.71.
Oppressus etiamsi expresè renuntiet recursui violentiæ, illi denegandus non est. ibid.
Vi oppressum defensuri aduocati velociter confugiunt ad appellationem, quomodo sit formata. n.72.
Et si appellatio non adest, vel minùs legitima, quod remedium sit adhibendum. ibid.
Appellatione conditionaliter proposita (nisi concedas, &c.) non expectata iudicis interlocutoria, ad Senatum confugiens regium, quod decretum reportabit, & quomodo consulendus. n.73.
Recursus ad Regem pro delatione appellationis à sententia non intimatæ ex tunc eius scientiam arguit. n.74.
Querela violentiæ proposita, & eius ordinaria expedita ante grauamen à iudice ecclesiastico illatum (iustè timeatur tamen) sustinetur. n.75.
Occcurrere ante tempus melius est, quàm post illatum damnum remedium quærere. n.76.
Violentiæ remedium de facto est postulanti exhibendum pro instante, aut præsumpto periculo. n.77.
Principes in causis necessitatis extra ordinẽ occurrit. n.78.
Ius superueniens lite pendente an prosit, remissiuè. n.79.
Recursus adhibitus ante grauamen, & sententiam latam non arguet notitiam eius, vt currat tempus ad appellandum. n.80.
Prouisio ordinaria oblata violentiæ querela, statim expeditur illa inserta, & quid contineat. n.81.
Prouisio ordinaria sola & ex simplici querela expeditur. num.82.
Prouisio ordinaria non arctat ad deferendum, sed est exhortatoria, & monitoria, qua suscitatur iudex ad denuo se informandum de natura appellationis. n.83.
Clericus iusto timore ductus potest recurrere ad Regem, & literas impetrare, ne suus iudex eum molestet, nec ex obruto procedat. n.84.
Prouisio prima ordinaria monitoria vt desistat à violentia iudex, nullum illi præiudicium infert, sed eius libertati relinquit. n.85.
Oppressus ad obtinendam regiam prouisionem iuris præsumtionem pro se habet, cùm omnibus appellationibus sit regulariter deferendum. n.86.
Prouisio ordinaria potiùs dici potest iuris exhortatio. ibid.
Iudex ad reponendum attentata, etiam post appellationem & functus officio suo, liberam habet facultatem. n.87.
Prouisione ordinaria intimata iudici ecclesiastico si deferre recuset, secundam eius partem conditionaliter sibi appositam adimplebit, scilicet mittere processum originalem ad Senatum. n.88.
Violentiæ cognitionem euitare in libera facultate iudicis ecclesiastici est, scilicet, deferendo. n.89.
Prouisio ordinaria, cognitio, & prorsus missio non est præcisa, sed causatiua. n.90.
Cognitio per viam violentiæ tantum durat, quantum violentia, non amplius. n.91.
l. Regia 36. interpretatur in illis verbis para que se otorgue la appellacion. *n.92.*
Prouisioni ordinariæ satisfacit iudex per solam delationem appellationis absque repositione, vbi quid reponendum non sit. Secus si adsit attentatum. n.93.
Denegata delatio legitimè sicut tacitè consecutiuum habet sententiæ executionem; ita legitima delatio executionis repositionem. n.49.
Prouisio ordinaria cùm non sit arctatoria, sed prouocatoria, licèt ad solum partis libellum expediatur: tamen ad effectum adstringendi iudicem vt resistat à violentia, extraiudicialiter violentia per rei euidentiam, & notoriè debet constare. n.95.
Processum originalem, ad effectum cognoscendi ex eo de violentia, posse ad se exportari facere Principem. n.96.
Principem auxilium præbendo ex obruto, anteaquam sibi de violentia constet, passim contingeret, illud opprimenti præstare, & vim vi addere. n.97.
Processus originalis exportatio ad Senatum, & inde instructio & informatio est actus extraiudicialis n.98.
Informatio etiam ex textibus, sumenda ex simplici eorum assertione ad instructionem Curiæ, est actus extraiudicialis. n.99. remissiuè.
Natura humana, nec qualibet ingenij fœcunditas quantumuis experta poterit alium modum ad cognoscendum de violentia aptiorem reperire, quàm hactenus inuentum, & practicatum. n.100.
Acta faciunt rem notoriam, & quod ex eorum inspectione apparet, dicitur notoriè constare. n.101.
Ex forma procedendi in tollenda violentia inuenta, maxima omnibus oritur vtilitas, & festinanter occurritur oppressi necessitati. n.102.
Probatio violentiæ per testes, etiam de notorietate probantes, incongrua foret naturæ negotij, quia per negationem offuscaretur notorietas, & euacuaretur. n.103.
Processus originalis non transumptus vbi ad Senatum iubetur, vt breuitati consulatur & expensis, cùm processus non sit retinendus hoc casu in Senatu, sed per momentum. n.104.
Processus violentiæ statim, & sine dilatione ante alios fori seculares inspiciuntur. n.105.
Senatus cognoscens de violentia nullum libellum (dempta querimonia) exceptionem, contestationem, receptionem testium, scripturam, nec aliorum actorum præsentationem admittit, cùm omnia ad violentiæ cognitionem necessaria detegantur notoriè ex actorum inspectione. n.106.
Ordo iuris non seruatur in notoriis, sed ordo est, ordinem non seruare. n.107.
Periculum instans non recipit dilationem, legem non admittit, atque legem tribuit. n.108.
l.36. ibi, el qual trahido sin dilacion lo vean, *omnia iuris principia fauent. n.109. & sursum.*
Iudicis iniquitatis inter procedendum probatio est actorum inspectio. n.110. & 114.
l.36. ibi, y si del les constare, *&c. interpretatur. n.111.*
Princeps solet in necessitatibus, non seruato ordine subuenire. n.112.
Princeps ex publica vtilitate potest in aliquo casu nouum genus probationis inducere, aliis etiam aliàs licitis reprobatis. n.113.
Excessus, violentia, & iudicis iniquitas inter procedendum si arguantur ex actorum inspectione detegenda est. n.114.
Violentiæ requisita, puta, denegata delatio, suspecta executio, appellatio an legitima, & legitimè interiecta. &c. non aliter potest constare (moraliter loquendo) quàm ex eisdem actis. n.125.
Priuilegiatum iudicium, & sui natura inappellabile, aut executiuum in dies alteratur & variatur ex modo proponendi, aut prosequendi, & efficitur appellabile, & econuerso. n.116.
Gallecie Senatoribus & aduocatis Regij Senatus hæc violentia materia præ cæteris patet, & qua de causa. n.117.
Delatio appellationis legitimæ denegata ex actis apparere debet. n.11.

*Negatiua cedulata ad acta certa ex eisdem probatur, & quod ibi non reperitur, præsumitur non adfuisse.n.*119.

*Acta ea, quæ præsentata non fuere coram ecclesiastico iudice, etiam appellationis iustificationi necessaria, ad violentiæ remedium nihil prosunt, nec in Senatu admittuntur.n.*120.

*Acta coram iudice à quo non visa non prosunt coram iudice ad quem, ad iustificandam appellationem ab interloquutoria, quia ex antiquis, non autem nouis grauamen detegendum est.n.*121.

*l.*36. *ibi*, el qual trahido sin dilation lo vean y si por ellos constare, &c.) *interpretatur.n* 122.

*Acta nouiter quando præsentari debent coram iudice ecclesiastico ad effectum reponendi suum grauamen, & adhærendi interiectæ appellationi, & traducendi ad Senatum eadem acta n.*123.

*Prouisionis ordinariæ si iudex neutram partem adimpleat, secunda iussio (dicta sobre carta) expeditur.n.*124.

Secunda iussio, nempe, sobre carta, *expeditur aliquando (raro tamen) cum expensarum multa soluendarum siue à iudice, siue à notario, per quemlibet steterit, processum non mittere.n.*125.

*Nuntio adducenti processum ad Senatum in eo salarium taxatum præstari iubetur procuratori querelantis. n.*126.

*Expensis actum petentis quod petitur faciendum est.n.*127.

*Expensis appellantis fit actorum transportatio ad superiorem, quia ille tenetur ad expensas actus, qui instat pro illo actu.n.*128.

*Prouisione ordinaria assignatur breuis terminus iudici, & tabellioni ad mittendum processum, & quod certioretur pars aduersa de actorum exportatione, vt intra illum terminum in Senatu compareat si sibi visum fuerit, ad informandum, &c.a.*129.

*Prouisionis intimatio facta parti non est citatio, sed certioratio, non arctans ad comparendum, quia eius persona in hac cognitione extraiudicialis non est necessaria.n.*130.

*Monitionem simplicem quilibet secularis iudex facere potest clerico, vt de aliquo certiorettur, vt constituatur in mala fide, aut mora & vt certioratio illi præstet præiudicium.n.*131.

*Monitio à citatione differt, quia illa nullam arguit superioritatem monentis, & sic à iudice laico fieri potest clerico.n.*132.

*Citatio, si sua putauerit interesse, potest à iudice laico fieri clerico.n.*133.

*Clericus comparens virtute citationis (si sua putauerit interesse) quæ potius est incitatoria, & certioratoria, iudicis laici iudicio, & sententiæ stare cogitur.n.*134.

*Clericus citatus (si sua putauerit, &c.) comparens & docens de suo interesse, & possessione, an efficiatur reus necessarius, remissiuè.n.*135.

*Inuentarij in confectione possunt inter alios legatarij clerici citari per iudicem laicum.n.*136.

*Informatio ad Curiæ instructionem dumtaxat est extraiudicialis, etiamsi ex testium assertione sit facienda, quæ nec citationem requirit.n.*137.

*In informatione ad Curiæ instructionem nudam non procedituriurisdictionaliter, sed forma iuris omissa n.*138.

*Citatio partis non est necessaria, quando iudex aliquid facit ad sui instructionem.n.*139.

Citare non est necesse eum, qui præsens iustè non potest contradicere, nec aliquam potest defensionem allegare.n 140.

*Citatio non est necessaria, quando Princeps extraiudicialiter procedit.n.*141.

*Intimatio prouisionis ordinariæ absque scrupulo fatendum est, quòd non sit citatio, sed simplex monitio non supponẽs iurisdictionẽ monentis, & à quolibet iudice faciẽda.n.*142.

*Processus inspectio in Senatu suspenditur durante termino prouisionis regiæ, donec pars certiorata veniat intra illum, vel mittat legitimum procuratorem.n.*143.

*Processus inspectio suspenditur quousque pars querelata veniat durante termino prouisionis, quo transacto parte appellante præsente, & instante inspicitur processus, si sit traductus.n.*144.

*Prouisione ordinaria intimata parti appellatæ ipsi comparenti, & transacto termino si querelans sit absens, & secum habeat ordinariam, quomodo consulatur, vt sit semper securus.n.*145.

*Et quomodo ex hoc casu interim sint reficienda expensa, ab aduersario præstanda.n.*146.

*Querelans de violentia si malitiosè noluit vti prouisione ordinaria, mirificè consulitur aduersario comparenti per aliam prouisionem, & quid contineat.n.*147.

*Remedium ad præsidium innocentiæ inuentum, non debet esse præsidium iniquitatis.n.*148.

Index ecclesiasticus rogatur à Senatu, vt per terminum 60. *dierum absoluat excommunicatos, interim dum articulus violentiæ decernitur.n* 149.

*Cognitio violentiæ, & processus inspectio an sit suspendenda, nolente ecclesiastico absoluere.n.*150.

*Appellare licet etiam excommunicato, vti reo necessario in appellatione.n.*152.

*Extraiudiciali appellatione vti non potest excommunicatus.n.*152.

*Recursus ad Regem est actus extraiudicialis.n.*153.

*Rogitus Principis, & superioris inducit mandatum, & præcisam necessitatem.n.*154.

*Inspectionem processus non suspendi ob denegatam absolutionem, verius defenditur & an cogi possit præcisè ecclesiasticus adimplere rogitum absolutionis.n.*155.

*Excommunicatio post legitimam appellationem est nulla ipso iure.n.*156.

*Excommunicare potest iudex illegitimè appellantem pro executione suæ sententiæ.n.*157.

*Senatus non potest ante actorum inspectionem adstringere ecclesiasticum, vt excommunicatum absoluat, quia interim de violenta excommunicatione non constat.n.*158.

*Senatus iudicem ecclesiasticum nolentem deferre virtuti prouisionis ordinariæ ad id non cogit, cùm nondum de violentia constet.n.*159.

*Concil. Trident. sess.*25 *de reformat. c.*3. *ponderatur.n.*160.

*Defensionis legitimæ modus excedituir, si fiat id, sine quo vis tolli possit, & periculum eximi.n.*161.

*Absolutio excommunicati nec consequenter, nec antecedenter est necessaria, ad tollendam violentiam, nec in aliquo est impedimentum eius negotio.n.*162.

*Defendendo se etiam in iudicio admittitur excommunicatus.n.*163.

*Excommunicatus ad appellationem iudicialem admittitur, quatenus est species defensionis.n.*164.

*Recursu regio pro nuda defensione violentiæ posse excommunicatum vti, determinauit Rota.n.*165.

*Recursus Regius summus est gradus defensionis naturalis, appellatio autem extraiudicialis vim habet conuentionis.n.*166.

*Excommunicatus sicut non potest agere, & conuenire; ita nec appellare extraiudicialiter.n.*167.

*Excommunicatus potest appellare extraiudicialiter à iudice, secus à parte.n.*168.

*Rogitus Principis & superioris inducit mandatum in iis, in quibus potest mandare, non in aliis.n.*169.

*Iudex ecclesiasticus antequam constet notoriè de violentia per actorum inspectionem, non potest cogi, excommunicatum absoluere.n.*170.

*Rogitus in prouisione ordinaria suam literalẽ significationem retinet, nec aliam patitur natura negotij. n.*171.

*Rogitus absolutionis inducit præceptum post actorum inspectionem, & dato decreto violentiæ.n.*172.

*Vrbanitas, & rogantium honor debitus adstringit iudicem ad absolutionem, & vti liberalitate propria.n.*173.

Prouiso de ruego *ad absoluendum vbi sit periculum, quando, & quomodo concedenda n.*174.

*Potestati iudicis non quidquid relinquitur, submittitur iuris necessitati.n.*175.

Pœnarum

Pœnarum insertio foret contra substantiam, & naturam prouisionis de ruego, *suo primo mobili repugnans.n.*176.
Senatores, quibus moueantur ad expedienaam prouisionem de ruego, *& quibus etiam ex vrbanitate ecclesiasticus implere adstringatur.n.*177.
Prouisio de ruego *quando simulata negatione absolutionis denegetur, & ad processus inspectionem deueniat Senatus.n.*178.
Prouisio de ruego *alia expediri solet, quando semel absolutionis lapsus est terminus ante actorum inspectionem, & articuli violentiæ terminationem n.*179.
d.l.Regia 36.*ibi*, y si por el les constare, que la appellation esta legitimamente interpuesta alçando la fuerça prouean, &c. *interpretatur, & multa difficultates resoluuntur.n.*180.
*Senatores in tollenda violentia, non se intromittunt in causa, & negotio principali, nec circa iustitiam, aut iniustitiam appellationis, sed de illa apparente notorie actorum inspectione.n.*181.
*Cognitio, an appellationi sit deferendum respectu iudicis à quo, est quid facti seperatum à causa principali.n.*182.
*Cognitio, an sit deferendum respectu iudicis à quo, non requirit iurisdictionem.n.*183.
*Iudex à quo iuris ministerio, etiam non deferens iustæ appellationi inhibetur.n.*184.
*Senatores longè minorem cognitionem extraindicialem habent, quàm iudex à quo carente iurisdictione, quia iste defert; Senatores præcipiunt deferendum ab alio. n.*185.
*Recursus Regij finis est, vt iura, & decreta Canonica seruentur, quo opprimentis impetus detineatur, interim quòd securus queat superiorem adire oppressus.n.*186.
*Cognitio vera super appellatione, & executione attentata propria est superioris ad quem est appellatum.n.*187.
*Deferre, vel non deferre appellationi, non facit ius inter partes, nec quoad iudicem ad quem.n.*188.
*Senatores supremi in tollenda violentia sunt ministri Ecclesiæ, dirigendo iudices indiscretos per legitimos iuris tramites.n.*189.
*Decretum violentiæ, quo vim non fieri declaratur, non impedit iudici superiori appellationis, cognoscere de attentata executione, & circa illam de iure pronuntiare.n.*190.
*Decretum violentiæ non facit instantiam, nec transit in rem iudicatam, sed ei statur, donec superior aliud causa cognita censeat.n.*191.
*Senatus non se intromittit in cognitione iustitiæ, aut iniustitiæ causa principalis, quæ illibata semper remanet superiori.n.*192.
*d.l.*36.*ibi*, porque las partes puedan seguir su iusticia ante quien, y como deuan. *verus sensus. ibid.*
*A superiore grauante in reuocatione executionis facta ab executore (siue super illa sit aditus Senatus, siue non) potest appellari, & pro violentia hac noua recurri ad tribunal, sub cuius districtu hic superior degat.n.*193.
*A ceuallos cauendum est, dum hallucinari videtur, quòd superior non possit reuocare executionem stante decreto Regio.n.*194.
*Decretum Regium super articulo violentiæ non est in consideratione; quominus superior, post quam est aditus, possit de iustitia executionis, & attentati inferioris cognoscere n.*195.
*Finis dum habetur non curatur de medio.n.*96.
*Cognitio superioris super attentata executione inferioris nouus est articulus, noua persona, nouum factum, & nouum grauamen, quo noua interpellatione opus est.n.*197.
*Decreti violentiæ effectus durat, donec aditus superior iterum remittat causam inferiori, quo vlteriùs non ligatur; & multò minùs superior, cui non est directum.n.*198.
*Decretorum violentiæ ob non delatam appellationem quintuplex genus reperitur duntaxat, siue iudex sit delegatus, conseruator, executor, aut ordinarius.n.*199.
*Decretorum violentiæ primum genus locum habet: quando iudex non obstante legitima appellatione, vtrumque effectum habeat, & negat delationem. n.*200.
Huius decreti forma inseritur.n 201.
*Senatus Regij non pronuntiant principaliter de iustitia appellationis, sed causatiuè.n.*202.
*Decretorum violentiæ secundum genus datur, vbi reperitur appellationem non ritè aut non rectè interiectam, & etiam in casu priuilegiato, si tamen eius sit ex progressu natura alterata & variata.n.*203.
*Decreti secundi generis forma inseritur.n.*204.
*Decretorum violentiæ tertium genus est conditionale, seu mixtum, participans ex primo, & secundo, conditionaliter tamen.n.*205.
*Decreti conditionalis forma inseritur.n.*206.
*Decreti conditionalis materia, remissiuè.n.*207.
*Decreto conditionali non dicitur; iudicẽ vim facere ob non impletum id quòd conditionaliter sibi apponatur. n.*208.
*Decreto conditionali vt locus sit; debet pro conditione apponi id, quod etiam cessante decreto, iudex poterat de iure facere licitè.n.*209.
*Decreto violentiæ conditionali vt locus sit, necessaria est legitima appellatio à grauamine, suspendens de iure eius executionem.n.*210.
*Decreti violentiæ quartum genus decernitur, quando deficit appellatio, quæ est fundamentum essentiale, quo fundatur violentia, & recursus, super quo nihil decernit Senatus.n.*211.
*Decreti violentiæ quarti generis forma.n.*212.
*Decreti violentiæ quintum genus datur, quando viso processu reperitur, ordinariam non fuisse intimatam parti, aut iudici.n.*213.
Hoc concipiatur decretum, que no vine en estado. *ibid.*
Decretum, que por agora no haze fuerça, y se bueluan los autos al notario, &c. *quibus casibus detur. n.*214.
*Ceuallum communiter Senatores, & aduocati conterunt super conceptione decretorum à se facta.n.*215.
Decretum absolutum (vim non fieri) & decretum, el proceso no esta en estado, *multum dissimilia sunt, & non idem, vt putauit Ceuallus.n.*216.
Et de ratione differentiæ latè discutitur. ibid.
*Ceuallos reprehenditur dicens, quòd Senatus reuocat executionis acta casu, quo executio non debuit fieri pendente appellatione.n.*217.
Decreta violentiæ quæ delegos *dicuntur, annullanda decernunt gesta à iudice Ecclesiastico contra laicum, & quare.n.*218.
*Ceuallos reprobatur.n.*219.
Ceuallos in interpretatione l.Regiæ 36 *ibi*, alçando la fuerça, *reprobatur.a.*220.
*Ceuallos in conceptione decreti, de quo ibi, maximum præbuit scandalum Senatoribus, & peritis aduocatis. n.*221. 222.223.224. *& n.*225.
*Iudicibus duobus se adinuicem inhibentibus super competentia iurisdictionis, quemadmodum est recurrendum ad Senatum per viam violentiæ, & quod decretum detur. num.*226.
*Ceuallos reprobatur in conceptione decreti super appellatione à delatione appellationis in via executiua. n.*227. *& seqq.*
*A delatione appellationis in via executiua regulariter appellatio est legitima, & quæ m pariat effectum.n.*228.
*Decretorum tertium genus datur in appellatione à delatione appellationis in causa executiua.n.*229.
*Decretorum violentiæ conceptorum per Ceuallos vix aliquod vitio caret.n.*230.
*Decretorum violentiæ nullum genus appellationem, supplicationem, etiam ad principem, nec aliquem recursum admittit.n.*231.
*l.*25.*tit.*5.*l.*2.*recopila. refertur prohibens supplicari, aut appellari ad Cancellariã Valisoletanam à decretis latis in Senatu Gallecia super cognitione per viã violentiæ. n.*232.
*Decreta violentiæ non admittunt reuisionem sicut nec appellationem, quia æquiparantur.n.*233.

Decreta violentiæ non admittunt nullitatis allegationem. num.234.

Ceuallos reprobatur in ratione assignata, quare à decretis violentiæ non datur appellatio.n.235.

Ab actibus extraiudicialibus, & à iudice extraiudicialiter procedente datur appellatio.n.236.

Decretum violentiæ quorum prouisio expediatur, & quorum sufficiat certificatio Secretarij Regij tribunalis. numero 237.

Lex Regia, ibi, con condemnacion de costas si los paresciere, *interpretatur.n.238.*

Expensarum condemnatio tunc fieri potest duntaxat, quando Senatus declarat, vim nullam fecisse iudicem Ecclesiasticum, & de ratione.n.239.& 240.

Expensarum mulcta est quid consecutiuum, & accessorium ad cognitionem extraiudicialis defensionis, & ad illius perfectionem.n.241.

Iudex se incompetentem declarans, potest in expensis condemnare.n.242.

Iudex Ecclesiasticus, qui vim intulit; an possit expensis mulctari.n.243.

Qui partem affirmatiuam tenuerunt.n.244.

Iudicem Ecclesiasticum vim inferentem non posse in expensis mulctari; verius ostenditur.n.245.

Expensarum condemnationem fiendã in decretis violentiæ nullibi scriptum reperitur, nisi in d.l.36. quæ, vt exorbitans non extenditur vltra casum, de quo loquitur.n.246.

l.36. Regia de expensarum condemnatione loquitur, habet locum contra partem. n.247.

Iudex sæcularis potest condemnare expensis clericum vim inferentem, & spoliantem, cuius cognitio in pluribus Christianorum ditionibus practicatur, remissiuè. n.248.

Iudex Ecclesiasticus inobediens prouisionibus Regiis siue ordinariæ, siue à la sobre carta *mulctatur in expensis. num.249.*

Clericus si dolosè petat auxilium violentiæ, an possit in expensis mulctari. n.250.

Expensarum condemnatio supponit iurisdictionem.n.251.

Clericus si vsque ad diffinitiuam distulit declinare, quis iudex, an idem secularis, an Ecclesiasticus damnabit in expensis.n.252.

Clericum abutentem Regio recursu posse in expensis mulctari; probabilius resoluitur.n.253.

In laicorum decreto locum habet expensarum condemnatio. num. 254.

Prouisio de autos diminutos, *quando concedatur cum termino, & expensarum mulcta, nisi adducantur intra illum num. 255.*

Prouisione intimata parti appellatæ, & vltra terminum comparens, & reperiens absentem querelantem, quando expensarum refectionem petere poterit.n.256.

Regij Senatores possunt damnare in expensis impetrantes beneficia iniustè. n.257.

Expensarum præstatio tunc respicit iurisdictionem, quando iudicio formato fit earum condemnatio, secus extraiudicialiter.n.258.

Iudex incapax non potest clericum differentem declinatoriam in expensis condemnare.n.259.

Articuli vestiuntur natura causæ principalis, quæ si est summaria, & illi etiam sunt summarij, & inappellabiles. num.260.

Appellatio sui natura supponit iudicium si tamen interponatur à iudice extraiudicialiter procedente, dicitur extraiudicialis, & distincta à iudiciali.n.261.

Ceuallos opinio reprobatur.n.262.

Prouisioni Regiæ inserto decreto violentiæ intimatæ tenetur iudex, libenter adimplere, deferre, & reponere. numero 263.

Proxisioni Regiæ inserto decreto conditionali iudex obtemperet, cui licebit alterum ex alternatiuis eligere n.264.

Iussio secunda, dicta sobre carta, *quando expediatur, & cum quibus comminationibus, & expensis.n.265.*

Prouisioni secundæ, dictæ sobre carta, *si iudex non pareat, tertia expeditur, vt si adhuc sit contumax, compareat in Senatu, & proceditur vsque ad eius temporalitatum, & originis amissionem.n.266.*

Prouisionibus, & mandatis Regiis tenentur obedire clerici, & Prælati Ecclesiastici.n.267.

Regibus subsunt Ecclesiasticæ personæ in iis, quæ tangunt regimen, & ordinem potestatis, & ad eorum inuocationem tenentur accedere.n.268.& n.272.

Regi tenentur Ecclesiastici Prælati obedientiam, fidelitatem & reuerentiam obseruare.n.269.

Regi ratione domicilij Ecclesiasticæ personæ subditæ sunt. num.270.

Consilium supremum Regis solet præcipere Episcopis, Monachis, & aliis Ecclesiasticis personis coram Senatu comparere.n.271.

Principi potius, quàm Archiepiscopo tenentur Episcopi obedire, cùm sint Regij Consiliarij.n.272.

Prouisionibus mediantibus Rex interponit auxilium suum, & nudam defensionem ad eleuandam vim.n.273.

Prouisionibus Regiis violentiæ si iudex adeò sit proteruus, & rebellis, vt non obtemperet, potest Rex illi iubere, vt à suis Regnis exeat, & in amissionem originis. & temporalitatum condemnare.n.274.

Quod in omnibus ditionibus Christianæ Religionis practicari, testantur Doctores citati.n.275.

Rex in executione protectionis naturalis, & nudæ defensionis non procedit ex potentia iurisdictionis contentiosæ, sed potestatis politicæ, & œconomicæ.n.276.

Rex supremus potest à suo Regno expellere clericos vim notoriam inferentes suis vassallis, & turbatores pacis publicæ, & iurisdictionis, & præcipere, ne ad sua Regna accedant.n.277.

Pater seu Dominus priuatus potest filium, seu famulum suum clericum è domo eiicere ob eius pacem, & quietem virtute potestatis politicæ.n.278.

L.unica, Cod.de emendatio. propinquorum, ponderatur. num.279.

Nauarri opinio refertur circa interpretationem Bullæ in Cœna Domini.n.280.

Protestatio Authoris.n.281.

Bulla in Cœna Domini interpretatur, & declaratur circa expulsionem clericorum à Regno.n.282.

Verbum (eiicientes) quo vtitur Bulla in Cœna Domini; intelligitur de violenta, & tyrannica eiectione. numero 283.

Vna pars alternatiua alteram declarat.n.284.

Defensionis modus, quo vtuntur suprema tribunalia, continetur sub limitibus protectionis naturalis.n.285.

Text.mirabilis in c.vt fama, de sent.excommun. ponderatur. ibidem.

Moderamen inculpatæ tutelæ tunc seruatur, quoties id fit, quo omisso vis tolli non potest.n.286.

Modo magis suaui ac politico, minúsque damnoso Ecclesiasticæ libertati vti Rex non potest, ad tollendam violentiam cum effectu, si iudex sit rebellis, cùm illum per carcerem compellere non possit.n.287.

Imputari non potest facienti id, si aliter violentiam tollere non poterat.n.288.

Principi concessa violentiarum propulsatio, & vi oppressorum, etiam Ecclesiasticorum protectio naturalis, sibi intelliguntur concessa omnia ad id necessaria.n.289.

Finis cui conceditur, concessa intelliguntur omnia, per quæ deuenitur ad finem.n.290.

Concessio extenditur ad ea, quæ consequutiuè veniunt ad dispositionem.n.291.

Iurisdictione concessa, concessa censentur omnia, sine quibus exerceri non potest.n.292.

Regnum cui conceditur, necessariò conceduntur omnia, sine quibus gubernari non potest.n.293.

Principali concesso, concessum intelligitur quod venit ex natura actus, de quo dispositio loquitur.n.294.

Princi

Principali concesso censetur concessum, quod venit consecutiuè, & accessoriè ad illud. n. 295.

Principi concessa facultas leuandi violentias, de vento seruiret, si debitum non haberet exitum, & careret effectu. n. 296.

Formam qui dat, & ea dat, quæ consequuntur ad ipsam secundùm Philosophum. 297.

Natura humana non potest esse destituta remediis ad sui conservationem necessariis. n. 298.

Fine ex bono bona præordinatio præsumitur. n. 299.

Ceualli opinio reprobatur asserentis, Senatores Regios posse vti iurisdictione, quando foret necessaria ad expediendum articulum violentiæ. n. 300.

Reponere, & deferre sunt necessaria ad tollendam violentiam, quæ in illis consistit. n. 301.

Iudici Ecclesiastico remittit Senatus delationem, & reprobationem faciendam, cui hoc competit. n. 302.

Violentia licèt remaneat, & adhuc subsistat ob iudicis proteruiam: tamen Princeps non se intromittit in ea tollenda, deferendo, & reponendo, licèt iudex è Regno extrahendus. n. 303.

Ceuallos opinio si foret vera; omnia in comprobationem cognitionis per viam violentiæ subuerterentur. n. 304.

Temporalitates clericorum quæ dicantur, vt occupari possint, ob eorum proteruiam & contumaciam. n. 305.

Senatores in executione violentiæ decreti & pœnarum, summa procedant præmeditatione, moderatione, ac modesta consideratione, ne excedendo iustæ defensionis limites, incidant in censuras Bullæ. n. 306.

1 DE theorica nostræ Regiæ cognitionis per viam violentiæ amplissimè, & diluci dè suprà c. præcedenti præ omnibus tractaui; quo probaui, præcipuè præludio 3. in ea non procedi iudicialiter, sed extra-
2 iudicialiter, & absque vmbra seu vestigio iurisdictionis, quam non patitur, nec indiget subiecta materia, & res de qua agimus, vel potiùs super qua cadit cognitio, nec forma, ac modus procedendi omnibus iudicij substantialibus, & apparatu destitutus, illam admittit; prout de cætero monstrabimus. nihil enim in ea reperitur iurisdictionale, quia est nuda potestas, naturalis defensio,
3 auxilium politicum, œconomica tuitio, permissa facultas, & licita vis, charitatiua protectio, propugnaculum violentiæ, asylum vi oppressorum, tutus accessus, legitimus recursus, & vis protectiua & propulsiua, qua vis iniusta iustè repellitur, ac à Principe supremo propulsatur, cuius proprium officium est, vi oppressos liberare; non quidem iudicij ordine seruato; sed de fa-
4 cto, & per rei euidentiam, vt praxis vulgaris obseruat, de qua, & eius difficultatibus (quæ ingentes sunt, & innumerabiles penè) hoc in capite & tota hac prima parte erit explicitè tractandum, & quidquid nocibile fuerit sectatum ab aliquibus, eadem praxi, horúmque negotiorum cursu carentibus, & styli ignaris resecandum, & damnandum, ne aliquando forsan nostrum salubrem receptum, & iustissimum procedendi modum inficiat, & detrectet: cuius intentione, & legitima causa à pluribus doctissimis, prouidis, & expertis viris, Senatoribus, & aduocatis fui persuasus, vt nostrum nunc
5 in publicum ederem laborem, vtilissimum, & proficuum fore, toti Christianæ Religioni, & vtrique reipublicæ Ecclesiasticæ, & temporali, atque omnium subditorum paci, & quieti, iudicantibus.

6 Cùm igitur naturalis defensio debeat adhiberi cum moderamine inculpatæ tutelæ, non excedendo limites, & modum legitimæ defensionis; quod tunc accidit quando id fit, sine quo vis propulsari non potest, nec
7 aliter periculum euitari, gloss. *in c. significasti 2. de homicid.* Bart. *in l. 1. C. vnde vi.* Ab. *in cap. olim, n. 15. de restit. spol.* prout latè prosequitur plures referens Prosperus Farin. *conf. crimi. 35. numero 31. cum seqq.* & nonnulla Tiraquel. *in tract. de pœnis temper. à n. 7.* ideo vt hæc nostra cognitio, & naturalis defensio legitima sit in Princi-
8 pe protegente populos sibi subiectos, & oppressos iniustè à iudicibus Ecclesiasticis, pariter esse debet cum moderamine inculpatæ tutelæ, non excedendo limites, & permissos modos legitimæ defensionis, & protectionis (id est salua semper in omnibus Summi Pontificis authoritate) in terminis probant Simanc. *de Cathol. institutio. titul. 45. num. 35.* Cæned. *in collecta. ad decret. colum. 5. num. 3. l. 1.* & iterum pulchrè *in quæst. Canon. 45. num. 6. & numero 25.* idem probat Sese *tract. de inhibitio. cap. 8. §. 4. num. 3. 12. 13. & 14.* vbi dicit quod iudex repellens violentiam, non excedat modum inculpatæ tu-
9 telæ; ita vt in repellenda vi debeat contentari, & coërcque suam authoritatem interponere duntaxat, quantum sufficit ad tollendam vim, aliàs autem si vltra quàm ad id necesse sit, se intromittens causam tractet per omnes iudicij tramites, non bene faceret, nec sine scrupulo incursus censuratum Bullæ in Cœna Domini. Sicut secus esset (inquit ille) quando tantum cognitionis adhiberet, quantum necesse esset, ad tollendam vim, & ad restituendum negotium, de quo agitur; ad pacificum statum, in quo ante vim erat. qui iterum *d. numero 3.* dixerat, fundamentum violentiæ id solùm operari, & inducere, vt scilicet, secularis vim
10 tollat extraiudicialiter, & per modum extraiudicialis & charitatiuæ defensionis, aliqua tamen cognitione adhibita circa violentiam, non autem iudiciali, inferens ex hoc post alios, qui intra iustos limites hos, recursum habuerint ad secularem, ad nudum auxilium duntaxat nullas incurrere censuras; idem tenet *in §. 3. sub num. 85.* & Nauarr. *in manuali Latino cap. 27. numero 69.* hoc idem dixit Suarez *in lib. 4. de immunita. Eccles. iast. de defensio. fid. Cathol. cap. 34 à num. 30.* ibi Sexta & vltima excusatio est, iusta defensio Regni, aut innocentium, vel propria. Et hæc est valde vsitata in Regiis tribunalibus, quia per se & generatim spectata habet magnam quandam speciem illius naturalis æquitatis, qua vim vi repellere licet, nam defensio ex suo ge-
11 nere omnibus licita est, si necessaria sit, & debito modo fiat; vnde etiam contra Papam licitam esse Regi-
12 bus, vel Ecclesiæ, cum Caietano *in opusculo de potestate Papæ c. 27.* & Victoria *relectione 1. de potest. Ecclesiæ n. 8. seu proposit. 8.* Couarr. & multis modernis scriptoribus Hispaniæ Hæc ille.

Hanc etiam nostram conclusionem probant expres-
13 sè plures Rotæ decisiones, vt in vna Cæsar Augustana iuris eligendi coram Oradino 7. Februarij 1561. & idem fuit tentum in alia Vercellensi iactationis Parochialis de Aldea coram Paleoto sub die 27. Iunij 1561. vt est in recollectis per eundem Paleotum *decis. 372. in princ. dubium erat*, quibus dictum fuit, quòd recursus ad Regium Consilium legitimus est, ad finem duntaxat propulsandæ violentiæ extraiudicialiter procedendo; secus si in auxilio præstando debitus modus, & solitus excedatur, procedendo ad actus iurisdictionales; quas referens sequitur ad idem Lancel. Robert. *de attenta, 2. part. cap. 4. lim. 1 num. 38.* videndus *à num. 36.* & magis clarè ac expressiùs hoc idem probatur in aliis Rotæ de-
14 cisionibus citatis *suprà c. 1. in responsione ad 9. argum. à n. 254.* & etiam per aliqua in prælud. 5. quibus dicitur, quòd per huiusmodi defensionis legitimæ excessum inciditur in censuras Bullæ Cœnæ Domini.

Et quid mirum, quia in re hac defensio naturalis
15 & Bulla Cœnæ Domini vicinæ sunt, & contiguæ, & vna cum altera confinat, & vtraque sub vno, & eodem limite est, scilicet; legitimus, & debitus modus, quo vtraque distinguitur, & separatur; quare legitimos limites defensionis excedens indubitabile est, vt ingrediatur, & incidat censuras Bullæ, vt expressè probant eius verba cap. 14. *ibi*, sub prætextu violentiæ prohibendæ, *&c.*) hoc est, si sub colore violentiæ tollendæ,

& propulsandæ iurisdictio Ecclesiastica vsurpetur, turbetur, aut impediatur, censuris inuoluantur, & innodentur excedentes Senatores. nam dictio *sub prætextu*, qua vtitur Bulla, idem significat quod sub colore, aut sub velamine, quando, scilicet, sumpta occasione casus permissi, deuenimus ad prohibitum. text. *in l. sub prætextu* 19. *& l. sub prætextu* 29. *C. de transactionib. l. prætextu, C. de hæreditariis actioni.* text. *in c. inter monasterium* 20. ibi sub prætextu nouorum instrumentorum (*c. suborta ad fi.* ibi, prætextu priuilegij.) *de sent. & re iudica.* & hanc dictionem *sub prætextu*, ita etiam exponit Hieron. Gonzal. *in regul. de mens. & alternat. gl.* 57. *n.* 2. & facit *l. si seruum* 91. *alias sernum filij* §. *quæritur ff. de verbor. obligat.* & quod per eam bene dicit Ioan. Garc. *tract. de nobili gloss.* 1. *n.* 32. vbi quòd prætextu æquitatis plerumque pernicioso erratur. Huc conducit, quod per Villalob. *in sua eleganti summa* 1. *part. tr.* 19. *diffi. ul.* 61. *sub numero* 60 *ante fi.* quòd dictio *pratextu*, est velamen, quo quis simulat, se moueri ad aliquid faciendum, idem affirmat Sousa in explicatione Bullæ Cœnæ Domini *concl.* 30. & bene conducunt alia, quæ ibi ipsi Doctores citati congerunt.

Quare mirabilem, & laudabilem modum præbendæ protectionis imploratæ inter Ecclesiasticos necessitas, & vtilitas induxere, omnimodo contentum sub limitibus legitimæ defensionis, & auxilij naturalis iuxta illud celebre Marci Tullij in oratione pro Milone, in hæc. Hoc & ratio doctis, & necessitas barbaris, & mos gentibus, & feris natura ipsa præscripsit, vt omnem semper vim, quacunque ope possent, à corpore, à capite, & à vita sua propulsarent. quem refert Valenzuela *discursu status, & villi.* 2. *part. consideratio.* 7. *num.* 11. Imò vt dicit Enriq. *lib.* 14. *cap.* 12. *num.* 6 *gloss.* 1. & 2. Azeued. Couarr. & alij sequuti & citati per Cæned. *in pract. Canon.* 45. *sub n.* 57. *& n.* 56. Humad. *in l.* 13. *tit.* 13. *part.* 2. *gloss.* 4. *numer.* 5. vt hactenus nullum aptius potuit inueniri remedium ad sedandas, & propulsandas iudicum Ecclesiasticorum violentias, negantium appellantibus iustam delationem, quàm quod praxis induxit, & frequenter vtimur.

Cuius instructio deducta fuit ab stylo Regij Consilij supremi, tribunalibus cæteris missa, vt meminere *l.* 5. *tit.* 1. *lib.* 2. *ordinam. & l.* 36. *titul.* 5. *lib.* 2. *nouæ recopil.* Præsul doctissimus Couarr. *practi. quæst. cap.* 35. *num.* 1 *versiculo caterum.* Chalced. *in additio. ad praxim Bernard. Diaz c.* 102. *litera A, versiculo pro quorum interpret. ad med.* eandémque instructionem literaliter refert practicus ille Monterrol. *c.* 2. *de la Remission de los pleytos Eclesiasticos, y de la instrucion que con ella se invia*, quam ibi per te videre poteris.

Cuius quidem formam, & substantiam scriptam eiusdem etiam instructionis, & praxis meminere Nauarr. *in c. cum contingat rem.* 1. *in prin. fol.* 154. Paz *in prax.* 1. *p.* 1. *tom.* 1. *temp. numero* 24. Gaspar Rodriq. *de annu. reddit. lib.* 1. *c.* 17. *n.* 66. idem Monterrol. *in tract. practi. Cancell. c.* 2. *de la segunda manera en que se traen los pleitos por via de fuerça fol.* 94. habemus *in l. Regia* 36. *tit.* 5. *lib.* 2. *nouæ recopilat.* cuius verba sunt quæ sequuntur.

Porquanto assi por derecho, como por costũbre inmemorial nos pertenesce, alçar las fuerças, que los jueẽs Eclesiasticos, y otras personas hazen en las causas, de que conoscen, no otorgando las appellaciones, que dellos legitimamente son interpuestas. Porende mandamos à los nuestros Presidentes y Oydores de las nuestras Audiencias de Valladolid y Granada, que quando alguno viniere ante ellos, quexando se, que no se le otorga la appellacion que iustamente interpone de algun juez Eclesiastico, den nuestras cartas en la forma acostumbrada en nuestro Consejo, para que se otorgue la appellacion, y si el juez Eclesiastico no la otorgare manden traher a las dichas nuestras Audiencias el processo Eclesiastico originalmente, el qual trahido, sin dilacion lo vean, y si por el les constare, que la appellacion está legitimamente interpuesta, alçando la fuerça prouean, quel tal juez la otorgue; porque las partes puedan seguir su iusticia ante quien, y como deua, ny repongan lo que despues della vuierem hecho. y si por el dicho processo paresciere la dicha appellacion no ser iusta, y legitimamente interpuesta, remitan luego el tal processo al juez Eclesiastico con condemnacion de costas si les paresciere, para que el proceda, y haga iusticia. Hactenus de mirabili lege Regia, sub quorum verborum inuolucro mulcæ mirabiles, & vsu frequentes difficultates continentur, quas figillatim libet diluere, & extirpare.

Et licèt circa iustificationem prioris partis huius legis (scilicet de facultate, & Regia potestate in admittenda vi ab Ecclesiasticis illata, quia illi tamquã ciues, & membra reipublicæ temporalis subsunt, quoad protectionem, & defensionem naturalem, cuius proprium officium est, vi oppressos liberare) amplissimè præ omnibus egerim c. præcedenti; tamen hic primitus, & anteaquam ad praxim deueniam, indagare vtile censui, an hæc protectio aliis etiam Principibus, & Dominis inferioribus, hócque ius, & facultas comperat.

Quod breuibus resoluam negatiuè; pro quo primò pondero textum *in c. Regum officium* 22. *quæst.* 5. ibi Regum officium proprium est liberare de manu calumniantium vi oppressos.) in illis verbis (Regis proprium) quæ maximum in se claudunt ministerium, ac si dixisset, vt aliis sit alienum; quoniam duo non possunt esse eiusdem rei insolidum domini, nec rem insolidum possidere; quo etiam loquendi modo vtitur nostra *l.* 36. ibi, *Y por costumbre immemorial nos pertenesce alçar las fuercas*, &c. quasi dicat; aliis non pertinet, non iure, quia eo scriptum non reperitur, non consuetudine, quia non egreditur personam præscribentis, nec ad aliam extenditur (vt est vulgare) & conducunt, quæ latè in cap. præcedenti à prin. vbi docuimus hoc ita proprium Regis esse officium, vt sit attributum naturale inhærens visceribus regiminis, & qualitas infixa ossibus, & substantiæ diademæ, inseparabilis, & indiuisibilis, ita vt protectio, & regimen vnum, & idem iudicetur indissolubile, quod à Rege tolli non potest, nec à regimine separari, nisi Regnum tollatur, cùm protectio, & defensio subditorum simul cum Regno orta est, imò protectio obiectum est, & causa finalis Regni; Regnum enim propter protectionem vi oppressorum, non protectio propter Regnum, aut Regem, datum est à Deo supremis Principibus temporalibus, prout videbis latissimè d. c. 1. prælud. 1. & seq.

Et hinc est, vt hæc Regia protectio, & naturalis subditorũ defensio à violentiis, eiúsque extraiudicialis cognitio Regi soli pertineat; etenim est de regalibus, Regi pertinens in signum supremæ potestatis, ita Camill. Borell. *degis Cathol. præstant. c.* 5. *n.* 7. *& n.* 26. & idem dicit cum Didac. Perez *in l.* 2. *tit.* 1. *l.* 3 *ord. gloss.* 1. *versiculo quaro si est dubium.* vbi allegat Palac. Rubeum, & cum Azeuedio etiam *in l.* 3. *in fi. tit.* 21. *l.* 4 *recop.* tenet nostras Gasp. Rodr. *de ann. reddit. l.* 1. *q.* 17. *n.* 1. *ad fin.* póstque Couarr. & Afflict. pulchrè dicit Sese *in tract. de inhibitio. c.* 8. §. 3. *sub n.* 70. *propè principium.*

Quare hoc ius tollendi violentias Duces, Marchiones, & alij Domini temporales recognoscentes superiorem in eorum ditionibus, non habent, quoniam quamuis hæc consuetudo tollendi has violentias, & oppressiones vigeat, & toleretur in persona Regis, & eius supremorum Senatorum (quorum tribunal Regis personam repræsentat) ex iure proprio, & principiis iuris naturalis, ac diuini; tamen non habet, nec potest habere locum in aliis Dominis inferioribus, in quibus illa iura non militant, nec rationes; ita Auend. *lib.* 1. *de exequen. manda. cap.* 1. *num.* 32. *versiculo & cum hæc consuetudo.* Bobadill. *in Polit. lib.* 2. *cap.* 16. *num.* 90. Cæned. *in pract. quæst. Cano* 45. *num* 61. *post medium*, quia Principes supremi non recognoscentes superiorem in tempora

temporibus, habent hanc cognitionem per viam violentiæ,& protectionis iure proprio regali.

34 Quod in tantum procedit, quòd etiam si Princeps inferioribus Dominis concedat iurisdictionem pleno iure,cum mero mixto imperio;non censebitur concessa hæc superioritas, quæ hæret ipsi Regio diademati, in signum Regiæ maiestatis; quia in Principe adhuc remanet hic recursus, per quem subditi liberantur à vi oppressione, quia cùm (vt diximus) proprium sit vim tollere, non potest hæc proprietas ad alium pertinere in damnum subditorum, qui sint sub protectione, & tutela regali, nec ipse Princeps quod maiestati suæ
35 adhæret,à se potest abdicare,*c.super quam §.porrò de off. delegat.c.etsi contra vnum §.vlt.eod.tit.l.6.*Parlardor.*l.1. rerum quoti.c.1.num.* 15. Lessius *de iustitia & iur. lib.2. cap 6.dubitatione* 12.vbi dicit quòd potestas castigandi,
36 & iudicandi est omnino intrinseca authoritas Principis respectu subditorum, tenet etiam Ceual.*in tractatu de cognitio. per viam violent.in proœmio cap.*10.*num.*38. & 39.

37 Et ob hanc rationem nullus potest siue Ecclesiasticus,siue secularis titulo donationis,vel præscriptionis, illam supremam iurisdictionem acquirere in casibus violentiæ,& appellationis, seu recursus protectiui aduersus Reges & Principes supremos,nec in alios transferri potest etiam per donationem quantumcumque ampliſſimis causis fulcitam, quia ab eius diademate Regio,cui infixa est,nullo modo auelli potest,vt tradũt Lucas de Penna*l. quicumque 2.C. de omni agro deserto. l.11.*Peregri.*cons.1.n.13.col.1.*Bobad.*in Polit.l.2.c.16.n.* 83.& 117.& 196.Escacia *tract de appell.q....n.*11.*versiculo oppono secundò.*dicentes,quod maioria Regis nullo
38 modo à Rege alienari potest, & loquendo in Pontifice idem tenet Decius *cons.*307.*colu.*3.Guillel Benedict. *in c.Raynut.de testam.verb & vxorem nomine Adelasiam in 2.decis.n.*319.Carol.de Grassal.*libr.2.Regal Franc.iur.* 14.Anastas. Germon.*de sacror. immunit. in c.de indultis §.Episcopi n.* 29. quia illa suprema iurisdictio adhæret
39 formaliter, & essentialiter dominio Regiæ maiestatis, & visceribus intrinsecis regiminis, & ideo videtur impossibile subditum esse exemptum,& immunem ab illa
40 suprema iurisdictione, & protectione, quæ procedit à fonte perenni,& origine iuris naturalis, *l. vt vim ff. de iustitia & iur.*iuxta text. *in d. c. Regum officium* 23.*q.*5. Nauarr.*in c.nouit.de iud.*Couar.*in pract.c.*1.*n.*6. Fuluius Pacian.*cons.*fi.*n.61 gl.*in c.cum non licet* 12.*de præscriptio.* docet Lucas de Penna *in l.sacris col.*3.*C.de prox. agror. scrinior.l.*11.pro quo facit *l.*1.*tit.*15.*l.*4.*recopilat.*quam declarat Gutier.*lib.*1.*practicar.quæst.*

41 Cui conuenit, quòd pulchrè & subtiliter dicit Bal. *cons.*159.*n.*5.*vol.*3.quòd dignitas, seu imperium est immortalis;& licèt Summus Pontifex moriatur, non moritur Summus Pontificatus, & quòd in Rege concurrunt duæ personæ,& significationes,& quòd ipsa significatio (quæ est quid intellectuale) semper est perseuerans ænigmaticè,licèt non corporaliter,& ob hanc cau-
42 sam licèt Rex deficiat quoad rumbum, remanet persona Regis quoad organum & instrumentum,& illius persona intellectualis & publica est,quæ principaliter fundat actus,vnde magis attenditur actus principalis,quàm virtus organica; & quemadmodum mundus non moritur,sed dispositiones mundi.arg.text. *l. proponebatur.*
43 vbi Alberi.*ff.de iudic.* sic Rex semper viuit quoad maiestatem supremam, & protectionem circa subditos, quæ nullo iure,nec facto auelli potest à Regia maiestate, quia aliàs moreretur Rex quoad effectum supremæ potestatis,iurisdictionis,& protectionis, quod deuiat à tramite iuris, & veritatis. de qua Baldi doctrina plures adducens mirabiles,& subtilissimas doctrinas exactissimè tractaui infrà hac 1.p.c.3.

44 Quare meritò à Principis supremi persona non recedit*ur,l.si quis arbitratu ff.de verb. l. fin. Cod. de contrahenda empt.l.in compromissis ff.de arbit.l.si ff.de condit.o. & demonstra l.si eo tra ff pro socio,*cuius supremata tribunalia(cùm eius vices in supremæ potestatis administratione, iustitiæ ac regimine prouinciarum gerunt) personam, & imaginem repræsentant, vnúmque & idem faciunt consistorium iuxta text.*in l.omnium,*ibi.Inter tot nobiles,& probatas personas, quæ conscientiam Principis tenent,&c.) *C.de testam.* quorum itaque præcepta ita sunt obtemperanda, ac si ab ipso Rege dimanallent, 45
Cassanæus *in Catalogo gloriæ mund.*7 *p.consid* 9.Auend. *in dictionar.verb.Oydores.*Azeued.*in l.*29.*titul.*1.*l.*2.*recopilat.* ideo meritò ad ipsa suprema tribunalia recurrendum esse pro tollenda violentia à iudicibus Ecclesiasticis illata, docent omnes Doctores de iustificatione huius recursus tractantes suprà citati *c.*1.*n.*36. & alij in discursu,& probant insuper expressè l.24 ibi; *Y mandamos a los Presidentes y Oydores de las audiencias,que assi lo complan y guarden y que en los dichos processos Ecclesiasticos den las prouisiones y guarden la orden segun que hasta agora se a acostumbrado,dar en nuestro Consejo,*&c.& idem probat nostra l.36. ibi, *porende mandamos a los nuestros Presidentes y Oydores de las nuestras audiencias de Valladolid y Granada,que quando alguno viniere ante ellos quexando se que no se otorga la appellacion,que iustamente enterpone,*&c.*tit.*5.*l.*2.*recopil.*

Ex quibus verbis *ante ellos quexando se,* oritur difficultas; an omnes indistinctè tam clerici, quàm laici, possint huiusmodi querelam coram supremo Regio tribunali proponere.& quòd clericis hæc facultas denegata fuerit,vt non possint recurrere ad secularem, in negotiis vertentibus coram iudicibus Ecclesiasticis probat text.*in c.*1.*&* 2.11.*quæst.*1.cuius ratio ibi assignatur; Quia de Ecclesia malè sentire, & iudicare videtur is, qui à seculari iudice auxilium postulat.)text. *in c.si quis* 48
23.*q.*8.*cum pluribus alijs,ibi per glossam citatus.*vbi punitur clericus,qui contempto iudice Ecclesiastico ad Imperatorem confugit. de quo etiam latè 21. *q.*1.*per totam.* ergo clericis hæc querelandi facultas denegata censetur,quod etiam tenet Aloys. Ricc.*in collect. decis.* 407.2 *p.post medium vers.potest* 14 *fol.mihi* 222.dicens hoc esse contra Canones,& pro hac parte faciunt esse in terminis decisiones Rotæ adductæ suprà c.1.num.31. & ad responsionem tertij argumenti appositi à n.254.quibus declaratum fuisse appareat clericum recurrentem ad Regia tribunalia pro tollenda vi, incidisse in excommunicationem Bullæ in Cœna Domini.ergo d.l.36.sub illis verbis generalibus non debet comprehendere Ecclesiasticas personas.

Sed contrarium verius est in nostro casu dicendum, 49
vt pro extraiudiciali defensione, ad tollendam vim illatam à iudice Ecclesiastico, liceat etiam clerico ad Principem temporalem recurrere, & querimoniam proponere.text.est optimus *in c.administratores.*ibi,Eorum querimonias attentiùs audiant,& secundùm quod necessitas expetierit.&c.23.*q* 5.text.*in c.filiis vel nepotibus* 16.*q.*7.*cap. si in adiutorium* 10. *d. cap.petimus* 11. *quæst.*1.*cap.nos incompetenter* 2.*quæst.*6.

Hinc lib.2.Machabæor.c.4. legitur, Onias summum 50
Sacerdotem Ierusalem recurrisse ad Regem,vt propulsaret violentiam ac seditiosam inquietem in populo causatam,& illatam à Simone pariter Sacerdote amicorum conuocatione, iudicantem summè necessarium ad Regale auxilium,& protectionem confugere, vt pax publica turbata quiesceret,*ibi*, Ad Regem se contulit, non vt ciuium accusator, sed communem vtilitatem apud semetipsum vniuersæ multitudinis considerans, videbat enim sine Regali prouidentia impossibile esse,pacem rebus dare, *&c.* in Tolet.Concil XIII.c.12.
51 permittitur ad Metropolitanos iudices vel Regios recurrere, vt protegantur, & à vi oppressionibus defendantur, quæ latè congerit doctissimus Bobadil. *in sua*
52 *Polit.lib.*2.*c.*18.*n.*140.*ad fi.*vbi etiam illud asserit, quòd

ad

ad Imperatorem Ludouicum confugisset quidam clericus querimoniam proponendo de Leone Papa.

53 Cæterùm quia D.Paulus metuens instans periculum & coniurationem,& oppressionem Pharisæorum, licèt Ecclesiasticus auxilium à Tribuno postulauit, vt tutus periculum possit euadere,Bobad. *in Polit l.2.c.18.n.24. & lib.2.c.23.*Mexia in pragma *pan.concl.5. n.55.* Morl. *in empor.iur.1.p.tit.2.q.12.* Cæned.*in q.Cano.45.sub n.9.* Manuel Rodr *in additio.ad §.9.n.87.*& legimus actuum Apostolor.c.23.25.& 26.& *ibi*, Ad tribunal Cæsaris sto &c.28.ait,Contradicentibus autem Iudæis coactus sum appellare Cæsarem.

54 Quoniam isthæc querela non est accusatoria, nec in pœna,aut castigatione concludit, sed est quædam certioratio querimonialis, concludens in mera protectione,& in nuda defensione naturali,& extraiudiciali. quia hæc est differentia inter querelam, & querimoniam se-

55 cundùm vulgarem loquendi vsum(a quo rectum sumimus argumentum ex iuribus vulgaribus) quia querela supponit,& respicit iudicium, & iudicem,querimonia autem priuatam personam, & extraiudicialiter latam, vt bene colligitur ex d.c.14. Machabæor.lib.2. *ibi*, Ad Regem se contulit, non vt ciuium accusator, sed communem vtilitatem,&c *& in d.c.admistratores.* ibi, Eorum querimonias.*&c.* quo loquendi modo consultè vsa est nostra lex Regia 36 suprà relata, ibi, *ante ellos que-*

56 *xando se,&c.* non dicit *querelando se*,quia respicit accusationem,quæ omnimodo ab hoc instituto aliena est. Et quia querela est nomen generale, commune ciuili, & criminali causæ,omnémque querelam dici extraordinarium remedium,affirmant Cracta *cons.469.in fi.*& Cuman.*cons.42.visto processu circa fin.*Iul.Clar.*§. testamentum.q.40.*Angel.*cons.pro decisione,n.4.vers.sed remedium.* Card.Tusc.*pract.litera Q,concl. 38. n.1.& 3.*Si enim Regi permissa est, & commendata omni iure maximè

57 clericorum protectio,vt latiùs diximus suprà c.1.à prin. & probatur *in l.51.titul.6.p.1.*ibi,*e como quier que todos los homes de la tierra por derecho deben ser seguros,mucho mas deben hauer esta seguridad los clericos.* Oliua.*de iur. fisci,c.11.n.50.& c.14 num.*100.Pacian.*cons.fin num.42.* quomodo poterit auxilium suum interponere, ac pro-

58 prium officium exercere si violentiæ notitiam non habet,& si Regi licitum est protegere, multo magis licitum est protectionem in necessitate postulare. argum. text.*in c.debitores de iur.iur.*

59 Hinc non obstant iura in contrarium,quibus prohibetur clericis ad Regem confugere in causis pendentibus coram suis iudicibus;quia procedunt,& loquuntur quando occurrit ad secularem, vt cognoscat de causa principali iudicialiter,& cum iurisdictione.non tamen quando confugit pro tollenda violentia illata ab Ecclesiastico iudice,eo quòd debitæ appellationi non detulit certaus sententiam exequi, quia tunc valde licitum est protectionem & defensionem naturalem Regiam inuocare,ità pulchrè tenet, & respondet Ozasc. *decis.Pedemont.30.n.4.& 19.* vbi refert. Couar. *c. 35. numero 52.*pulchrè etiam & post eum tenet Sese *tract. de inhibit.c.8.§.3. numero 105 cum duobus seqq.* bene etiam probat Aflict.*decisio.24.* Carol.de Grassal. *lib.2. Regal. Franciæ iur. 7.* Didac. Perez. *lib.3 ordin.tit.3. pag.718.*Nauar *in c.cùm contingat de rescript.1.rem.cauf. 16.*Fuluian.Pacian.*cons. fin.per totum, præsertim.n 42.* Bartholom.Huma.*in l. 13. tit. 13.part 2.* Lancelot. *de attenta 2.part.5.declaratio num. 36.* nostras Gasp. Rodrig.*de annu redditi.lib.1.q.17. numero 71* Cæned.*in q. Cano.45.sub n.9 & n.13* post Achil.*decis.36.de appellat.* & faciunt pulchra verba Manuelis Roderici *in additio.*

60 *ad §.9.n.* 87. vbi circa interpretationem Bullæ Cœnæ Domi.in hæc inquit,*pero quando la persona Ecclesiastica vee,que su juez Ecclesiastico le haze agrauio,y le oprime, puede recurrir al juez seglar para que le defienda,&c.* & iterum paulò post,*y assi quando si dize en derecho,que los Ecclesiasticos no recurran a los tribunales seglares,se a de entender,saluo si recurren por su defension,y para que indemidamente no sean opprimido,y esto es lo que hizo San Pablo,&c.*in qua doctrina omnes tam Theologi, quàm Iuristæ de hac re tractantes vnanimiter conueniunt, quorum nomenclatura superiùs c. 1.n.16. &consonat Cæned.*vbi proximè n.13.* quod si Bulla maturè consi- 61
deretur nullibi loquitur de parte,quæ ad euitandam iniuriam iudicis Ecclesiastici recurrit ad laicum,vt illum tueatur à tali iniuria animo recurrendi ad superiorem Ecclesiasticum, ad quem appellauit. Hinc venit reprobandus Aloys.Ricci.pro contraria parte suprà citatus, vbi referens nostram doctrinam ex Ozasco, ipse dicit, non sequi,cum sit contra Canones;quia secundùm Ca- 62
nonicas sanctiones citatas hoc procedere verius esse, ostendi,ac propterea verius rectéque procedit nostra l. Regia 36.ibi, *que quando alguno viniere ante ellos quexando se,que no se le otorga la appellacion,que iustamente interpone de algun juez Ecclesiastico,&c.* quæ querimonia forma sequenti proponenda erit

Titius Procuratorio nomine Sempronij coram alti- 63
tudine vestra comparendo, querello de Licentiato N. Prouisore ac Vicario generali talis diœcesis, aut de Licentiato N.Canonico talis Ecclesiæ Cathed.iudice delegato,vel executore sedis Apostolicæ,*&c.* dico partem meam coram supradicto iudice litem tractasse aduersante F clerico beneficiato talis diœcesis(vel laico, variata propositione) super tali beneficio, vel illa re,*&c.* præfatus iudex in ea tale grauamen parti meæ intulit, vel talem protulit sententiam, à qua sentiens se nimis grauatum, legitimè ad sedem Apostolicam appellauit, cui præfatus iudex non defert, nihilominus ea vtrumque habente effectum in d causa procedit, & pro sententiæ vel grauaminis executione magis Sempronium afficit censuris, vsque ad Ecclesiasticum interdictum, quo ita facto notoriam vim ac euidentem commisit iniuriam.ab altitudine vestra peto,ac supplico;vt subleuando,& amouendo vim, parti meæ det Regiam prouisionem ac cartam, vt præd.iudex appellationi, seu appellationibus in hac causa interpositis deferat omnino. gestúmque post appellationem legitimè emissam, vel intra terminum ad appellandum reponat; quod si non fecerit,ipse aut tabellio siue notarius acta processus habens,ea originaliter ad Regiam vestram mittat audientiam,vt eo viso fiat iustitia,& interim altitudo vestra ei iubeat;excommunicatos absoluat per terminum vestræ altitudinis placitum,cum cæteris in prædicta prouisione ordinatia expressis,*&c.*

Ex cuius querimoniæ conceptione illud præ oculis 64
semper habendum est, vt legitima appellatio debeat præcedere, interposita à iudice Ecclesiastico. etenim cùm vis hoc casu consistat in denegata iusta delatione appellationis,suspendentis iudicis iurisdictionem,ne in posterum exequatur,secundùm ea quæ latè adduximus suprà c.1.prælud.5.à prin.sequitur, vt debet adesse appellatio;quia aliter non entis nullæ sunt qualitates, & delatio,quæ à iudice petitur, debet supponere appellationem,qua deficiente,non potest dari subiectum habile,nec materia,super qua cadere possit violentia,nec fundari hæc extraiudicialis cognitio,nec decretum,*y orgue* 65
y reponga quia non est cui deferendum appellationi, nec est quid reponendum;quia deficiente appellatione, cùm sententia transit in rem iudicatam, licitè procedi-tur ad exequutionem in quo non cadit violentia, quia ad exequutionem procedit iure permittente. & quia quando est omissum appellari à primo grauamine, non auditur postmodum conquerens, de cuius exequutione agitur,vt latissimè plures,& curiosas doctrinas congerens,dixi infrà 2 p.c.3 per totum,tunc enim cessat finis huius charitatiuæ protectionis, vt sit tollere impedi- 66
mentum appositum per Ecclesiasticum, vt liberè oppressus possit adire superiorem suum, & coram eo appella-

pellationem prosequi, quod verificari non potest deficiente appellatione, in quo Doctores vnanimiter conueniunt,& probant, quos retulimus suprà c.1.n.16. & in discursu.prout etiam videmus iurisdictione fundata,
67 & permilla super aliqua qualitate, puta; notoria, aut manifesta iniuria, &c. de qua in primis constare,& apparere debet,Farin. *1.tom.q.*8.*n.*86.*& q.*21.*n.*87. *& con-*
68 *sil.*10.*n.*26.& nos sæpe diximus.& quando vnum disponitur; & alterum supponitur,non procedit dispositio, nisi prius appareat suppositio, quo fit, vt cùm plures ignari aduocati,& negligentes litigantes hoc non præmisso necessario fundamento, & angulari lapide, proponunt querimoniam, & postmodum traducto processu originali,& viso in Senatu,iustissimè declaratur,non venire per ordinem,aut in statu,de quo inferiùs.

69 Ex iis omnimodo cauendus est Ceuall. *in tractat. de cogni.per viam violent.gl.*16.*sub n.*20.qui postquam dixerat, quòd in recursu ad Regem super decretis laicorum,hoc est, quando iudex Ecclesiasticus facit vim cognoscendo de merè laico super causa, & re merè profana, vt non sit necessaria appellatio nec protestatio à iudice Ecclesiastico,nec vlla declinatoria, quia omnibus iis deficientibus datur recursus, & cognitio violentiæ (quod verum est)*per gl. in cap. Imperial.§. præterea. de prohib fen.ali.per Feder.*B.*in l.1.§.post operis n.*8.*de noui. oper.nunt.*pro quo facit *l.4.tit.7.p.3.l.consulta diualia C. de testamentis.*& tradit Guillelmus Benedict.*in cap.Raynutius, versiculo si absque liberis el 2.de testament.n.*49. & in terminis nostris nostras Galp.Rodrig.*l.1.c.17.versiculo his tamen,de annu.redd.*quia tunc principale consideratur præiudicium,& interesse Regis.tamen consti-
70 tuendo differentiam:subdit ipse Ceuall.*ibi,*Si verò causa sit Ecclesiastica,vel inter personas Ecclesiasticas;necessaria est appellatio, & protestatio, vt suprà dictum est.) Ex quibus verbis clarè voluit imponere æqualem necessitatem protestationi,sicut appellationi,quod quidem absonum est; quia ad hunc recursum sola appellatio, tanquam præcisum fundamentum est necessaria, protestatio autem coram Ecclesiastico nullo modo, nec hactenus visum,nec auditum est;defectum protestationis impedisse cognitionem, & determinationem super
71 articulo violentiæ, quia illud apponi solet in appellationibus à iudicibus Ecclesiasticis,ad animi appellantis declarationem,& iudicis timorem,& trepidationem, ex superabundanti;imò (vt ego opinor) etiam si expressè ipse oppressus huic recursui renuntiauerit;illi deneganda non erit;quia est defensio naturalis,ac etiam remanet ius,& interesse Principis, cuius proprium officium est inter vassallos vim non pati, & sic sola appellatio est præcisa, vt dictum est.

72 Quare cauti aduocati defensuri vi oppressum,visuri processum inprimis confugiunt, velociter inquirentes appellationem, quomodo sit formata, an legitimè interposita;si autem ipsam deficere, & minimè interpositam repererint;statim persuadent oppositum, vt omni breuitate mittat ad iudicem Ecclesiasticum, vt coram illo appellatio prorumpatur, ita demum si sit possibile, illam interponere intra terminum iuris, datum ad appellandum, aliter enim inutile erit consilium,non profuturum.

73 Illud insuper animaduertentes, vt cùm multoties soleat proponi appellatio conditionaliter, scilicet; si hoc non feceris appello, vel peto terminum, & si non concesseris,appello,& alia,non expectata iudicis declaratione,confugiunt ad regale tribunal per viam violentiæ, vbi viso processu, iustissimè declaratur, *por agora no haze fuerça*(de quo exactè explicitè multa dicta sunt vtilissima infrà 2.p.c.2. ad quæ te remitto pro maiori intelligentia proponendæ doctrinæ) ex eo,quia deficit grauamen,& sententia, super qua possit cadere appellatio, nec postmodum sequuto grauamine ipse poterit, illa se appellatione iuuare appellans,secundùm quæ ibi diximus;& ideo litigans debet redire ad Ecclesiasticum; & expectare grauamen, vel ipso instante pro determinatione articuli,& si neget à se petitum, nouam interponat appellationem omnino; quia prior nunquam profuit, & nouiter etiam conquerendus est in Senatu, vbi pluribus citatis probaui.

74 Et insuper attende,quòd si iam illata sententia,nec fuit intimata grauato, nec aliter ex processu deregatur eius notitia & scientia;querela in Senatu ab eo proposita illi ad hoc nocebit,quoniam cùm debeat referre latam sententiam,& ab ea appellationem interiectam, vt in violentia, & defensione concludatur; euenit, vt ex tunc arguitur eius notitia,& grauaminis,seu sententiæ scientia.

75 Sed quid dicendum de ea querela,& eius virtute expedita ordinaria, postulata à parte, antea quàm grauamen,seu sententia sit lata ab Ecclesiastico iudice,& per consequens,etiam antea quàm ipsa pars interposuerit suam appellationem?quia hoc remedio solent vti plures timentes periculum futurum,scilicet;iudicem Ecclesiasticum illos iniustè condemnaturum, aut grauaturum, ac de facto siue non expectata appellatione,siue ea etiam legitima spreta,violenter exequi,& opprimere,cui fortè periculo opportunè non occurrunt ob distantiam Regij tribunalis; ideo præuentam custodiunt ordinariam, & statim lata sententia festinant, appellationem proponere,& simul ordinariam intimare,vt iudex debito seruato honore Regi protectori, vrbanitatis non oblitus,conquiescat; vt communiter in dies practicari videmus, & testatur Gondizalu. de Paz *in prax.1.p.t.1. temp.1.n.*24. *&* 34. & post hæc scripta per eum idem
76 dicit Ceuall.*in comm.contra comm.t.*4.*q.*1. *n.*464. quoniam melius est ante tempus occurrere damno, quàm post illatum,remedium quærere *l.1.C.quando liceat sine iudice se vindicare*; alias etiam rationes reddit Paz *ibi.* Sed meliùs dicas,quoniam licèt de iure à futuro grauamine non detur appellatio(de quo latiùs nos infrà 2.p. c.2.)tamen id procedit in appellatione,tanquam remedio ordinario, quod iuris suos terminos habet, in quo aliud instans periculum non timetur. sed cum nos simus in remedio extraiudiciali, & de facto exhibendo
77 postulanti pro instanti,aut præsumpto periculo occurrendo,& simus in extraiudicialibus,in quibus omnis ordo iuris postponitur, nam vbi timetur periculum oppressionis.solæ suspensioni,aut minæ occurrendum est, non expectato periculi effectu, & operatione, vt latiùs hac 1.p.c 6.diximus,& probauimus.Ex qua ratione prouenit quod ab actibus extraiudicialibus permittitur appellatio à futuro grauamine,quãdo quis timet grauare, latè probaui infrà 2.p.c.13.à n.297.& seq.& facit,quia 78
in necessitatibus non seruato ordine iuris occurrit text. optimus *in l.§. ex hoc rescripto vers.extra ordinem*, ibi, Extra ordinem Princeps in causis necessitatis subuenit, &c.)*ff.de ventre inspiciendo,*arg text.*in l.*2. ibi,Damnum infectum est,damnum nondum factum,sed quod futurũ veretur.)*iuncta l.*1.*ff.de dam.infect.*quia damnũ timenti succurritur per fideiussionis præstationem. Et facit,quia etiam in iudicialibus actio superueniens post iudicium
79 cœptum,sine quo experierat actor,illi prodest *l.si à Titio* 73.*ff.de rei vndic.*facit text.*in l.cum res.C.si res aliena pignor.dat.fuer.*& ibi gl.alia iura allegans, de quo vide exactissimè Giurba *decis.*17.*per tot.*Ex quo præuento remedio,quo vsus est oppressus, constito per eiusdem &
80 sententiæ datã præcessisse grauamen,& sententiam;non arguetur scientia sententiæ,ad effectum currendi terminum,excusatus maximè continuo & frequenti stylo.

Correcto igitur, & oblato huius querimoniæ libello 81
in Senatu,prouisio postulata(quam *ordinaria* pragmatici vocant) statim expeditur,& conceditur inserta prædicto libello de verbo ad verbum, qua exhortatur iudex Ecclesiasticus, vt appellationi ab eo emissæ,si legitima sit,deferat, omniáque attentata post illã,aut intra

tempus

81 tempus appellandi reponat; si autem non deferendum putauerit, mittat processum originaliter, *&c.* quæ ordinaria prouisio ex simplici querela expeditur, vt post Cou. *in c.35.n.3.vers. caterum*, & Ioan. Gutier. *pract. qq. lib.1.q.20.n.7.* Bobadill. *in Polit. l.2. c.18. n.139.* refert & sequitur Cæned. *in q. Canon.45.n.39.* & est praxis visitata, de qua nostra l.36. ibi, *quexandose que no se le otorga la appellacion, que iustamente interpone del juez Ecclesiastico, den nuestras cartas en la forma acostumbrada en nuestro consejo, para que se otorgue la appellacion*, &c.

Quæ prouisio ordinaria ita facilè expeditur alio non
83 cognito, tum, quia ea non arctatur iudex ad deferendum, sed eius arbitrio & facultati relinquitur deliberatio, quia non est arctatoria, sed exhortatoria & monitoria, qua suscitatur iudex Ecclesiasticus, ad hoc vt denuo informetur de natura, & qualitate appellationis, & si legitimam esse inuenerit, reducatur ad viam iustitiæ, & iuris legitimos tramites, desistendo à violentia, & deferendo appellationi coram superiore iudice prosequendæ, vt dicit Oliuan. *de iur. fisc. c.11. n.54.* vbi alios allegat. Sese *de inhibi. c.8. §.3. sub n.7.*

84 Hæcque prouisio ordinaria iustificatur ex doctrina Octauiani *decis. Pedem.30. n.25.* Salced. *in additio. ad praxim Bern. Diaz litera A, vers. qua absque adeo. f.316.* affirmantium, quòd si clericus iusto timore ductus non audens coram suo Prælato comparere, potest ad Principem recurrere, eiúsque consiliarios, & ab eo literas Regias postulare, ne iudex Ecclesiasticus illum indebitè opprimat, nec iniuriis violèter afficiat, sed nec ex obruto iuris ordine post posito procedat, per Bal. *in l. si col.1. C. de edicto Diui Adr. & ex auth de sanctiss. episc. §. omnibus.*

85 Tum etiam quia ex ista prima monitione directa iudici, vt desistat, illi nullum præiudiciur infertur, cùm eius libertati relinquatur, vt bene aduertit Sese *in epist.*
86 *ad Regem n.78.* quæ est *in 2 tom. decis. ad Princ.* & quia oppressus conquerens iuris præsumptionem omnimodam pro se habet, cùm in omnibus appellatio admittenda est, *l. & in maiorib. C. de appell.* cui in dubio deferendum, vt vulgare est, & sic exhortatio iuris est potiùs dicenda, cùm Princeps secularis in hoc dicatur minister iuris (vt cap. superiori dixi) qua prouisione Regia iudici Ecclesiastico intimata, quandoque facit, quòd ea exhortatus est, meliùs perpendendo negotium, & deferendo appellationi; omnia iniustè attentata (si quæ sint) repo-
87 nit, prout de iure tenetur, etiam si iam functus sit officio iudicis, quia ad reponendum à se attentata post appellationem legitimam liberam facultatem habet, de quo nos latiùs multa congerentes scitu digna infrà c.3. à n.10. vsque ad num.23. & ferè per totum, pro quo expendo textum famosum *in c. qualiter el 1. de accusat.* ibi, Nec inde nascantur iniuriæ, vnde iura nascuntur, ideóque mandamus, quatenus ad conscientiæ vestræ iudicium recurrentes, si contra præscriptum ordinem, tanquam homines excessistis, non pudeat vos errorem vestrum corrigere, qui positi estis, vt aliorum corrigatis errorem, *&c.*) quem in reuocatione excessus exequutoris adduxi infrà 4 p.c 14. ad fin.

88 At si iudex, vt minùs legitimæ appellationi non esse deferendum putauerit, debet prouisionis ordinariæ secundam partem adimplere, quæ sibi conditionaliter est apposita, ibi, *e si el juez Ecclesiastico no la otorgare, manden traher a las nuestras audiencias el processo Ecclesiastico originalmente.* quare ex eisdem verbis clarè colligitur, vt superiùs probauimus nuperrimè, in facultate iudicis esse, euitare cognitionem violentiæ & processus exposti.ulationem, cùm eius electioni appositum sit, violen-
89 tiam tollere, scilicet; deferendo appellationi legitimæ ad superiorem, ac omnia in eius præiudicium attentata reponendo, quoniam (vt superiùs probaui) isthæc violentiæ cognitio consistit, & fundatur in notoria violentia at cùm per delationem, & consequutiuè repositionem (si quid est quod reponatur) à violentia destitisse iudicem euidenter apparet, meritò cognitio cessabit, quia cessante causa cognitionis, cessabit cognitio *c. cum cessante causa, de app* & probatur in d. verbis, ibi, *e si el juez Ecclesiastico no lo otorgare la appellacion*, &c.)

Quare (vt superiùs dixi) ista prouisio ordinaria, imò 90
& cognitio, aut processus remissio, non est præcisa, sed causatiua in iudicis posita facultate, scilicet aut desistat ab illata violentia, aut remittat originalem processum, vt & post hæc considerat pulchrè Sese *in tract. de inhibitio. c.8. §.1. n.34. & §.3. n.29.* post afflict. *decis.24.* Menoch. *de recuper. rem.15.* Fuluium Pacian. *cons.164.* vbi dicit, 91
quod tantùm durat ist hæc cognitio per viam violentiæ, & recursus, quantum violentia, non amplius; & multo post hæc idem sentit Ceuall. *in tract. de cognitio. per viam viol. gl.10. n.3.* nullo tamen citato Doctore.

Vnum tamen ex eisdem verbis legis Regiæ notabis, 92
ibi, *para que se otorgue la appellacion.* & iterum, *e si el juez Ecclesiastico no la otorgare*, &c. quibus videtur probari sufficere iudicem Ecclesiasticum deferre absque eo, quod reponat, & eo tantùm satisfacere prouisioni Regiæ; quæ verba debet subintelligere, quando non est, quid reponat, puta, quia iudex ad exequutionem non processit, quia tunc sufficiet deferre, quod secus erit 93
quando aliquid exequutioni tradiderit; quia tunc consequutiuè debet illud reponere, quia aliter non satisfaciet intentioni prouisionis, vt dicit Ceuall. *vbi proximè n.1.* tradit etiam Villa Diego *in sua Politica c.4. n.39. & 32. f.78.* Ioan. Gutier. *l.1. Canon. quæst. c.1. n.90.* quæ lex ita debet declarari ex postetiori parte ipsius, ibi, *y repongan lo que despues della vuieren hecho*, quia non est nouum, vt vna pars legis instrumenti, aut testamenti, alteriúsve dispositionis, ex alia eius parte declaretur (quod non curo probare) maximè quia sicut appellationi tanquam non legitimæ denegata delatio, habet tacitè consequutiuum, exequutionem sententiæ, ita etiam per contrarium eius delatio habet etiam consequutiuum 94
attentatum reuocare, & reponere *c. cum teneamur de appell. cap. non solum eodem tit. in 6.* de quo, & nos latiùs examinauimus infrà hac 1.p.c.6.

Et licèt ad expediendam ordinariam, quæ, vt moni- 95
toria, & exhortatoria, non arctatoria ex nulla præcedente causæ cognitione, sed solùm ad simplicis partis assertionem concedatur; tamen ad effectum adstringendi, & arctandi iudicem Ecclesiasticum desistere à violentia, & vt protectio, & extraiudicialis defensio per Principem præstetur, non sola libelli porrectio sufficit, sed priùs debet de ea (non quoquomodo, sed notoriè, & per rei euidentiam) constare, Afflict. *in constit. de Burgens. at. n.3. vers. sed pro declaratio. col.2. rubr.67. de sacram. præst. l.1.* Salicet *in l. ad creditor. n.30. C. de pign.* Alexan. *cons. 131. n.8. l.4.* Pacian. *cons. fi. n.69.* pulchrè Sese *in epistol. ad Regem, n.77. & 78.* & omnes etiam Doctores allegati suprà c.6. n.16. citati eandem probant conclusionem, ideo dicitur in d. l. *manden traher a las nuestras audiencias el processo Ecclesiastico originalmente, el qual trahido sin dilacion lo vean*, &c.

Quam actorum originalium exportationem, ad effe- 96
ctum cognoscendi ex eis an violentia facta sit, quòd fieri possit licitè per Principem temporalem, probant Octauian. *decis. Pedemon.30. n.18. vers. non enim ante fi. n.25.* & Bobad. *in Politic. l.2. c.18. n.139.* Gutier. *in pract. lib.1. p.20. n.7.* Cæned. *in pract. q. Cano.45. sub n.3. vers. observandum tamen est.* non enim ita facilè se mouere debet aliter de violentia non apparendo, forétque potius illam inferre; sic ex obruto auxilium impertiri, & mul- 97
toties contingeret, vi oppressum ampliùs afficere, & opprimere, & offendentem protegere, & sic an sit violentia perquirat. Iuxta text. *in c. licèt Eli.* ibi, descendã (inquit Dominus) & videbo, vtrùm clamorem qui venit ad me, opere compleuerint, *&c.* & iterum, non facilè credere debet, nec ad vindictam accedere cùm res est incognita, sed coram senioribus diligenter est veritas

perscru

perſcrutanda,*&c.*de ſimonia.& Deuter.c.13.quære ſollicitè, & diligenter rei veritate perſpecta, ſi inueneris certum eſſe,quod dicitur, *&c.* textus *in cap.inter hæc* 1. *de pœnit.d.3.Clem.paſtor.§.rerum de ſent.& re iud.* text. *in c.ſi verò* 86.*d.*ibi, Si verò de quocumque clerico ad aures tuas peruenerit, quod te iuſtè poſſit offendere, facilè non credas,nec ad vindictam, *&c.*optimus text. *c.Deus omnipotens* 2.*q.*1.& pulcher text.ad propoſitum *in c.nos ſi,in princip.*2.*q.*7. quem citant, & per eundem aſſerunt Pedem. *vbi proximè n.*13. Bobad.*d. c.*18.*n.*140.

98 hæc enim proceſſus exportatio & ex eo inſtructio, & informatio actus eſt extraiudicialis, cùm adhuc quando ad Curiæ inſtructionem, & animi motum, eſt dedu-

99 cenda informatio ex teſtibus cum aſſertione ſimplici tamen,& abſque iuramento,extraiudicialiter fieri, certum eſt, & abſque partis citatione, vt latiùs probauimus infrà verſiculo quod & ex eo iterum cognoſcitur à num.137.ergo à fortiori dicendum eſt in hac actorum exportatione,& nuda inſpectione.

100 Nullum igitur humana natura,necingenij fœcunditas,& acumen,quantumcumque ornatum literis,& experientia inſtructum, meliorem poterit modum magis æquum,ſuauem,œconomicum,ac politicum naturæ negotij(quod gerimus)inueſtigare,& reperire, quam qui ab hac inſtructione, & praxi eſt hactenus inuentus, ſiquidem acta faciunt rem notoriam, & quod ex eorum

101 inſpectione apparet, notoriè & euidenter conſtare dicitur.Ruin.*conſ.*78.*lib.*4.Guid. Papæ *deciſ.*50. Menoch. *conſil.*110.*n.*72.*l.*2.Couarr.*in pract.*3.*p.c.*15.*n.*3. Auenda.*reſp.*26.*n.*10.Otalora *de nobil.*3.*p.c.*5.*n.*3.Didac.Perez *in l.*2.*tit.*15.*l.*3.*ordinamen. gl.*1.*verſ.intellige & limita.* Mexia *in l.Toleti,in reſponſ.ad prima part.*2.*fundam.n.* 25.Azeued.*in l.*2.*tit.*17.*n.*30. *cum ſeqq.libr.*4. *recopilat.* Guttierr. *practic. quæſt. l.*1. *quæſt.* 96. *à num.*5.Ozaſc. *deciſ.Pedemon.*142.*num.*33. Cæſ.Barz. *deciſ.Bononi.*55. *num.*5.Rot.*deciſ.*100.*num.*12.*p.*1. *diuerſ.* Caputaq. *deciſ.*266.*p.*2. Petr.Surd. *conſ.* 405. *num.* 21. *in fi.* Cæned. *in termi.practi.quæſt.canonic,*45.*num.*14.Mareſcot.*vari. lib.*1.*c.*86.*à num.*28. *&cap.*87. *à n.*29. de qua veritate infiniti penè Doctores teſtantur, quorum nomenclaturam congeſſimus infrà 3.p.cap.9.à princ. & per aliquot columnas, vbi plurimas doctrinas huius iuſtificationis valde vtiles reperies.

102 Ex hac enim mirifica forma extraiudiciali inuenta omnibus oritur vtilitas,nam per eam diligenter occurritur inſtanti neceſſitati vi oppreſſi, cui non retardatur defenſio,& protectio, quam celerem requirit periculum inſtans, pro quo accuratè & latè conſiderauimus ſuprà cap.1.prælud.3.circa iuſtificationem iuris poſitiui ſecundo fundamento verſ. nam propter longam diſtantiam,à n.100.cum pluribus ſeqq.

103 Nam ſi probatio per teſtes expectaretur, etiam probantes de notorietate (quod hoc caſu foret difficilè) per impugnationem alterius partis offuſcaretur notorietas, & eſſentia notorij euacuaretur quouſque iuris terminis ſeruatis agnoſcatur notorietas;vt poſt Abbat. Cardin.Gramati.& Gandin.teſtatur Follet.*in practi.crimin.verbo item quod eſt notorij,n.*14. Decian. *conſ.* 483. *num.*27. Carter.*in practi crimin. tit. de appella.§. ſecundus erit caſus à num.*111.Boſſ. & alij quos citat Farinac. *in tract.crimin.*1.*com.quæſt.*21. *num.*116. & Maſcar. *de probatio conſ.*1101. *à prin.* & ſic maximum ſequeretur inconueniens, excederetúrque modus legitimæ extra-

104 iudicialis defenſionis, cùm potiùs iudicialis eo modo dici poſſit, quod abſit. & eadem intentione conſultò iubetur, proceſſum originaliter exportari, vt partium commoditati,& vtilitati,expenſis, & dilationibus conſulatur. quæ ſuperuacaneæ forent, cùm proceſſus non exportetur, vt in Senatu retineatur ad cognoſcendum in cauſa appellationis, ſed de nudo illo articulo naturalis defenſionis,quod momento durat,vt in d.l.36 ibi, *el qual trahido ſin dilacion lo vean.* cui conſonat l.24.

*tit.*5.*lib.*2.*recopil.*ibi, *Se vean antes y primero que otros* 105
pleitos algunos, ſin embarga de las ordonanças, que ſobre eſto ay que en quanto diſpenſamos con ellas, &c. adeò vt nullus libellus (dempta querela)exceptio,conteſtatio, teſtium receptio,ſcriptura, aut aliorum actorum præſentatio,repulſio,aut impugnatio,admittitur, ſed cun- 106
cta,quæ excogitari poſſunt, ex inſpectione proceſſus deteguntur,alio iuris ordine attento,nec ſeruato quem notorietas ex actorum inſpectione reſultans, non patitur.

Et meritò quia in notoriis ordo iuris non ſeruatur; 107
ſed ordo eſt ordinem non ſeruare.*c.peruenit.de teſtibus, c.conſuluit de appell.c.ad noſtram ſecundo,de iur.iur.c.bonæ* 2.*de electione c.manifeſta de pœnitent.& remiſſ.c. cum dilectus de purgatione canoni. c.olim.*1. *de reſtit.ſpolia.c. ſuper eo de teſt.cogend.c.quanto de tranſlat.prælato.* Bald: *in l.Presbyteri col. penul. C. de Epiſcop.& cleric.* Marſi. *conſil.*5.*n.*2.*& ſingul.*511. Decian. *conſil.*544. *n.*6.Pariſ. *conſil.*111.*n.*8.*l.*41. Capr. *in tractatu de notor. memb* 4. *n.*2.*&* 40.Gramati.*deciſ.*36.*n.*41.*&* 56.*&deciſ.*45.*n.*55. Menoch.*de recuper. poſſ. rem.*14.*n.*260. Foller.*in pract. verb.item quod commiſſum crimin notorij num.*1. Boſſ.*in tractatu quomodo procedatur in crimine notorio.* Anton. Gomez *l.*3.*de delict.c.*1.*ſub n.*42.Clar. *in pract. quæſt.*9. *in princ.*Conrad.*in pract.crimin.tit.de notor crimine n.*1. *in princ.& in fi.*Anton.de Butr.*in tract.de notor.art.*4. *à num.*5.

Neceſſitas enim inſtans, & moræ imminens periculum (quod hoc caſu conſideraumus exactè ſuprà c. 1. 108
prælud.3. à n.100.circa iuſtificationem iuris canonici & poſitiui fundam. 2.) non recipit dilationem, cùm tunc à iuris regulis meritò recedatur, legem non admittit atque legem tribuit, licitum facit aliàs illicitum,text.*in c.aut defenſ.ciuit.*§.*audio l.*2.*tit.*9.*p.*5.*cap.ſicut, de conſecrat.d.*1.*cap. licet de feriis, cap. diſcipulos de conſecratio.d.*5.*c.ſi nulla neceſſitas* 23 *q.*8.*l.*2. *C.de patr. qui filios diſtrax.l.vnica.*& ibi gl.expeditè *ff.de off.conſulis l.nemine C.de religioſ.& ſumptib funer.*Tiraq. *de retract.*§.1.*gl.*9.*n.*82.& latiùs §.26.*gl.*1.*n.*18.*& ſequentib. & in tractatu de pœn.tempor cauſ.* 33. *per totam.* Caſſan. *in conſuetud.Burg. rubr.*1.§ 4.*gl.*1.*n* 26. Chaquei.*deciſ. Pedemont.*68.*n.*28.alios citat Queſada *diuerſ. quæſt.c.*5. *n.*3. Bernard.Diaz *in reg* 496. Greg.Lopez *in d.l.*2.*gl.*2. Bobadill.*lib.*2. *cap.*1.*num.*71.*&c.* 17. *à n.*169. *cum ſequentibus.* & iterum *lib.*2. *cap.*18.*n.*318. Matt.*tractatu de iuriſd.*1 *p.cap.*48.*à n.*27.*&* 28.*& ſequentibus.*qui quidem alios plurimos referunt. ergo meritò dictus iuris ordo omittitur, quia negotium, de quo agimus non patitur, quare meritò affirmandum eſt noſtræ l Regiæ 36. omnia iuris principia fauere, omnimodáque iuſtificatiõne procedere, in prædictis verbis, *el qual trahido ſin dilacion lo vean.* 109

Cùm enim in huiuſmodi extraiudiciali cognitione 110
tractetur de detegenda violentia, & iniquitate iudicis, ac de eius calumnioſa oppreſſione inter cognoſcendum de aliqua cauſa; aliter legitimè apparere non poterit, ſed propria, vera, & indubitata probatio illa eſt quæ fit per actorum inſpectionem, & ideò meritò appoſita ſunt in d.l. 36. illa verba, *y ſi del les conſtare.*ac ſi 111
dixiſſet,non aliter conſtet,quia etiam ſi alio modo poſſit conſtare, ad nos non pertinet, nec noſtros conſiliarios,ſed in hoc caſu hæc ſit permiſſa, dumtaxat legitima dicatur probatio,aliis probationis modis,& formulis excluſis, quoniam in neceſſitatibus ſolet Princeps non ſeruato ordine ſubuenire. textus eſt *in l.*1.ibi, extra ordinem Princeps in cauſis neceſſitatis ſubuenit.) 112
ff.de ventre inſpiciendo, de quorum verborum intellectu, & interpretatione latiùs egimus infrà hac 1. p. c.3.à num.29.cum pluribus ſequentibus, vbi probauimus, aliud genus probationis ex illis verbis eſſe excluſum,poſſéque Principem ex publica vtilitate nouum in aliquo caſu probationis modum inducere, ita vt 113

aliter probatum, etiam aliàs legitimè, nec admittatur, nec licitum dicatur, de quo articulo accuratè ibi actum est, ad quæ te remitto circa interpretationem prædictæ l. Regiæ 36. in verbis relatis.

114 Quod & ex eo comprobatur nostra l. Regia, etenim iste modus probationis directus est & concludens cæteris longe certior. quoniam quando iudicis dolus & iniquitas in procedendo arguitur, idem processus, eadémque acta per ipsum gesta inspicienda sunt, vt iniuriosa iniquitas, excessus & violentia detegatur, ista est B. doctrina *in l. societatem §. arbitrorum num. 26 ff. pro socio.* Abbas *in consil. 2. lib. 1* Buttigar. *consil 24. colum. 5.* Salicet. *in l. cum antea colum. penult. vers. quaro octauo. C. de arbitra.* Alex. *consil. 101. in fin. l. 2.* Oria *in tractatu de arbitr. col. 4.* Menoch. *in tractat. de arbitra. iudicum l. 1. quæst. 72.* vbi adducit fundamenta.

115 Et quia denegata delatio appellationi, & inde suspecta exequutio, an appellatio sit legitima, legitimèque interiecta, non aliter constare, nec apparere potest (moraliter loquendo) quàm ex actorum inspectione, etenim ex eis deducitur quæ actionis natura intenta sit, & an in eius prosequutione iuris ordo, ac solemnitas sit seruata, solet enim (prout in dies, immo passim accidit) aliqua priuilegiata via intentari, vt aliis entorum, exequutionis, aut ex instrumento guarentigiato, siue ex exequutorialibus remediis, *ex l. fi. C. de edicto Diui*

116 *Adrian.* petitio, quæ sui primæua natura attenta, non admittit appellationem suspensiuam, & per consequens, nec iudex denegans delationem vim facit: accidit tamen ex variis causarum figuris, ex ordine, modóque procedendi, intentandi, aut excipiendi (prout in discursu huius tractatus passim reperies) alterari, & variari natura iudicij, & qualitas appellationis mutari, & ex priuilegiata, & inappellabili sententia, & iudicio, non priuilegiatam & appellabilem effici, vt ex iudicio sui natura appellabili, inappellabile ex processus progressu sit effectum, & violentia in non denegata appellatione detegatur, quod nec nouum est, nec rarò, sed per momentum in diésque contingit. quia nihil studiosis occultum est. maximè Senatoribus, & aduocatis Se-

117 natus Regij Galleciæ, quibus certè præ cæteris hæc violentiarum materia (tum ob eius frequentiam, & maximum concursum. tum ob continuum eorum laborem, & ingenij acumen) clatiùs & efficaciùs patet. prout fatentur omnes Senatores, & aduocati ex eo Senatu ad alios & consilia conuocati.

118 Hæc igitur omnia impossibile penè iudicandum est, vt aliter (scilicet per testes) quam ipsius processus (& ille integer) inspectionem queat apparere, & iustificari; & quia hæc negatiua, nempe; delatio denegata est iustæ

119 appellationi, ex actis deber constare. etenim negatiua coarctata ad certa acta, per inspectionem oculorum est probanda, id namque, quod non reperitur in eis, præsumitur non factum, nec adfuisse. bonus textus *in cap. cum ad sedem, de restitut. spolia. cap. 1. de lit. contestatio. l. fi. C. de rebus credit.* vbi communiter Doctores. Decius *consil. 426. præponitur colum. fi. lib. 3.* Feli. *in cap. illud in fi. de præsumptio.* Alex. *consil. 123. scripsit, col. 9. versiculo præterea lib. 4.* Cassiado. *decis. 8. num. 2. super regulis.* Petr. de Ancarra. *cons. 207. in quæst. col. 2.* Angel. *consil. 138. visis col. 2.* Lap. *allegatio. 55. in 2. col. circa fi.* & post Bart. Ab. Bald. & alios plures probat Vant. *in tractatu de nullit. sentent. tit. à quo & quibus modis,* &c. *n. 28. & à n. 12. cum pluribus segq.* & iterum *tit. de inhabilit. seu defectu mandati.* &c. *num. 62.* & supra Affict. *decis. 43. num. 5.* & Mar. de Fan. *in tractatu de probanda negatiua tom. 3.* Besc. *cons. 40. n. 1.* Derculan. *in tractatu de probanda negatiua num. 123. & num. 126.* Petr. Surd. *decis. 21. num. 1.* Marcus Anton. Macerat *variar. resolu. lib. 3. resolu. 1. num. 45.* de cuius genere probationis exactè & accuratè plura congessimus infrà 4. p. c. 3. vers. quemadmodum autem iste excessus sit probandus, à n. 163. cum seqq. vbi egimus, vt hoc modo sit probandus exequutoris excessus.

Ex quibus omnibus illud in praxi valde vtile deducendum venit, quod ea acta, quæ coram iudice ecclesiastico præsentata non fuerunt, non possunt ad tribunalia trahi, quantumuis necessaria sint, & vtilia ad appellationis iustificationem, vel impugnationem, vt etiam in terminis aduertit Gasp. Rodrig. *de annu. reddit. lib. 1. q. 17. sub num. 66. ad medium*, quoniam cùm ipsa illa non viderit, non potest redargui cur aliter iudicauit. quod in fortioribus terminis procedit in iudice, ad quem ab aliquo grauamine, & interloquutoria est ap- 121
pellatum, quoniam grauamen debet verificari actis antiquis gestis, & præsentatis coram iudice à quo, non autem ex nouis scripturis, seu actis illi incognitis, & postmodum coram ipso iudice ad quem exhibitis, pulchrè Bal. *in l. societatem §. arbitror. n. 26 ff. pro socio.* Ab. *cons. 2. num. 2. lib. 1* Buttrigar. *cons. 24. col. 5.* Salicet, *in l. cum antea col. penult. vers. quaro octauò, C. de arbitr.* Alexand. *cons. 101. in fi. lib. 2.* Orian. *tractat de arbitr. colum 4.* Menoch. *de arbitr. lib. 1. quæst. 72.* & post Ioannem Andr. *in rubr. de consuetud.* & alios quos citat, ita tenet Rolan. à Vall. *cons. 48. n. 16. & 23. fol. 173.* & alibi passim per Doctores, quanto magis hoc erit verificandum in ista extraiudiciali cognitione, in qua nec adhuc datur interloquutoria, imo ipsa appellationis delatio interloquutoria dicitur, de quo nos infrà 3. p. cap. 17. ad prin. & c. 18. pariter ad princ. in qua (prout pluries diximùs) non datur cognitio super iustitia, vel iniustitia appellationis, nec ad effectum reuocandi sententiam, nec eam annullandi; quare nihil mirum, vt dumtaxat acta gesta, & cognita iudici ecclesiastico attendantur in Senatu Regio, omnimoda exclusa aliorum actorum seu scripturarum admissione, ex hactenus dictis, prout communiter practicatur, & ad vn- 122
guem obseruatur. cui conueniunt ponderanda verba nostræ legis Regiæ ibi, *el qual trahido sin dilacion le vean, y si por ellos constare.* &c. vt transportatio, seu aduentus actorum, & inspectio vnum fiat continuum, nullo mediante, nullóque admisso dilationis vestigio. & fateor tamen quod si simus in appellatione ab iis gra- 123
uaminibus, quæ iudicis facultati relinquitur, reuocare iuxta notata *in cap. cum cessante, de app.* & quæ nos latiùs infrà hac 1. p cap. 5. quòd poterit grauatus, & conquestus noua acta coram eodem iudice ecclesiastico præsentare, petendo sui grauaminis reuocationem, adhærens appellationi propositæ à denegata reuocatione, & ista hæc acta exportari etiam possunt ad tribunalia, prout fieri assolet in casu, de quo loquimur.

Circa quam prouisionem ordinariam nonnulla adno- 124
tanda sunt necessaria in praxi. Et primò quòd si iudex ecclesiasticus neutram eius partem adimpleat, scilicet, nec deferat, & reponat (prout dictum est) nec mittat processum originalem ad partis instantiam; secunda prouisio expeditur (quæ *sobre carta* dicitur) & quandoque cum expensarum condemnatione, soluendarumsiue à iudice, siue à tabellione, per quem steterit proces- 125
sum mittere, quia eius culpa factæ sunt, & causatæ vi oppresso, quia ob inobedientiam Regiæ prouisioni siue priori, siue secundæ, & vlterioribus soleat ipse iudex ecclesiasticus aliquando multari in expensis, probant Ioan. Guttier. *practi. quæst. ciu. l. 1. q. 21. ad fi. fol. 64. vers. secundò considera.* idem firmat Practic. Monterrof. *in praxi de Cancell. c. 2. de la secunda manera de los pleytos ecclesiasticos que se trahen por via de fuerça, fol. 94.* de quo nos inferiùs, quod & rarò contingit.

Secundò notandum est, quòd in dicta prouisione or- 126
dinaria iubetur iudici, & tabellioni (& huic sub certa pœna, in illa incerta) vt mittat processum originalem integrum per nuntium, cui in Senatu statim salarium, & stipendum taxatum, secundùm tempus, & loci distantiam præstari, mandatur procuratori querelantis. &

quidem

quidem iustissimè, nam regula generalis est, quòd quo-
127 ties aliquid fieri petitur, expensis petentis faciendum est, textus expressus *in l quoniam liber* ibi, vel alijs per quos fuerint postulati sumptus competentes dari præcipiat. *C. de testib.* B. *in l. 3. §. defendi. ff. in quibus causs. in poss. eatur.* Afflict. *decis. 177.* vbi Vrsill *n. 2.* Vincent. de Franch. *decis. 332. num. 3.* idem B. *in l. postulauit in princ. de adult.* Bal. *in l. generaliter § si de præsen. C. de reb. credit.* Ioan Andr. *in additio. ad Specul. tit. de instrum. editione §. 7. in additio mag. verb. œconomus in 1. colum. vers. si talis scriptura.* Hiero. Campa. *diuers. iur. canon. rubr. 7. c. 6. à num. 132. vsque ad* 134. præcipuè si fortè contigerit postulantem à principe hanc protectionem in expensis condemnari per Senatum, quod fieri poterit, quando violentiam nullam fecisse iudicem ecclesiasticum, reperiatur ex processus inspectione, si Senatui visum fuerit, vt nostra probat l. Regia ad fi. de quo
128 nos etiam inferiùs dicemus, & loquendo in transportatione processus ad superiorem, vt appellantis expensis debeat fieri, quoniam ille tenetur ad expensas actus, qui instat pro illo actu; probat post alios Sigismund. Escac. *tractatu de appell. q. 20 num. 10. & l. 1. cauſ. cini. & crim. c. 8. à n. 851. cum pluribus sequentibus*, qui quidem ad plures casus in specie inferunt.

129 Tertiò notandum est, quòd cùm in dicta prouisione apponitur certus terminus iudici, & tabellioni, vt intra illum mittat processum prædictum, dicitur etiam in ea, vt pars appellata (in cuius fauorem iudex vim fecit non deferendo) certioretur de actorum exportatione, vt intra illummet terminum in Senatu compareat, si sibi visum fuerit, ad informandum de appellationis natura, & qualitate, aut mittat procuratorem ad
130 idem instructum. Circa quam intimationem vnum non omittam omnino necessarium in hac materia, vt illa non sit citatio, sed quædam simplex intimatio, & certioratio, quæ nec arctat ad comparendum, nec circumducitur, nec accusatur non comparentis contumacia, quia eius persona in hac cognitione extraiudiciali non est necessaria, quia cùm articulus violentiæ examinetur per actorum inspectionem, & rei euidentiam, ac notorium facti permanentis, quapropter (vt hactenus diximus) nulla admittitur allegatio, exceptio, instrumentorum, seu testium præsentatio, aut redargutio, contestatio nec conclusio, sed inspectio extraiudicialiter expeditur, ideo alicuius partis præsentia, nec eius procuratoris necessaria est.

131 Ideóque meritò simplex certioratio est, vt huius actorum transportationis notitiam habeat, quam quidem quilibet iudex secularis facere potest, ita eleganter docet Iacob. Butriga. Paul. & Bal. *in testamenta omnia* per textum ibi *C. de testam.* Bal. *in l. præscriptione C. si contra ius vel vtili publ.* Felin. *in c. cùm inter. colu. 8 de exceptio.* Iafred. Lanfranc. Balb. *in suis obseruatio. decis. 323. incipit citatio.* Marant. *de ord. iudicio. 4. p. d. 11. num. 36* pulchrè Bobadill. *in polit. lib. 2. c. 18. n. 131.* vbi affirmant, quòd si quis compareat coram iudice seculari dicens, iuri suo esse consonum, vt aliquid intimaretur alicui clerico, vt certiorato præiudicium fiat, aut interpellatus constituatur in mora, seu mala fide, quoniam ad hunc effectum prædictam intimationem, & certiorationem licitè potest facere iudex secularis. quod valde notabile est ad nostrum propositum, in quo nullum ferè præiudicium illi, etiam ex non certioratione causatur, vt dixi.

132 Pro quo facit celebris glossa *in c. cum cauſ. de off. delegat.* quæ pulchrè considerat differentiam inter citationem, & monitionem, vt monitio cùm nullam arguat superioritatem monentis; rectè à iudice seculari inter clericos fieri valet, quam glossam in nostris terminis refert, & sequitur Matth. de Afflict. *in decis. Neapol. 24 n. 8.* & idem tenet Paul. Castr *cons. 44. incipit, in cauſſa Aegidij*, conuenit quod Maria. Soc. *in tract. de citat. a. 5. vers. 23.*

Salgado de protect. Reg.

Et insuper facit, quoniam quando clericus per laicum 133
non simpliciter citatur, sed dumtaxat vt compareat, si sua putauerit inte esse, etiam in iudicialibus potest huiusmodi citatio per iudicem laicum expediri, ex eo, quo 134
niam huiusmodi citatio potiùs dicitur incitatoria, & certioratoria, quàm arctatoria qui clericus si coram dicto iudice compareat laico, illius quoque iudicio, ac sententiæ stare cogitur. Bald. *in d. l. testi. col. fi. C. de testa.* Cæpol. *cautel. 68. n. 3.* Cotta *in memorab. verb. clericus non possunt conueniri. pag. mihi. 119.* Marant. *in specul. in 4. p. in 7. distinct. iudicio. in fi.* & hoc latè comprobat Roland. *cons. 29. n. 1. & seqq. vol. 2.* Ioseph Ludoui. *conclus. 5. vers. ampliantur supradicta, & c. in communi opinione l. 1.* Prosper Farin. post alios loco citato tractat quid dicendum 135
quando ita citatus clericus compatet, & docet de iure & interesse suo, puta; de possessione; an efficaciter reus necessarius; & Farina. *ibi num. 89.* latè etiam tractat, quod in confessione inuentarij citandi legatarij, possunt etiam aliqui legatarij clerici per laicum citari, quare euidenter patet, vt isthæc prouisionis intimatio non sit citatio, sed monitio, exhortatio, & certioratio.

Quod & ex eo iterum cognoscitur, quia subiecta ma- 137
teria, & res, de qua agimus citationis non est capax, nec eam requirit, quia cùm cognitio ex actorum inspectione fiat dumtaxat ad nudam Curiæ instructionem, & sui animi informationem, & motum, extraiudicialiter fieri dicitur adeò vt etiam si ad illam testium assertio sit expectanda, nulla citatio necessaria est, Bal. *in l. 3. §. si tibi colum. 2. vers. sed pone, iuxta versic. sed ante ff. de condictio. ob turpem cauſ.* Alberi. *de malef. in tractatu de testi. cap. 7. post num. 38.* Angel. *tractatu de malef. in verb. quod forma publica num. 11.* Salicet. *in l. fi. in fi. C. de quæsto.* Marsill. *in l. de vnoquoque n. 35 vers. dicas tamen ff. de re iudi. & post n. 81.* Bonif. de Vitalli. *in clem. 2. num. 89.* Marant. *de ord iud. 6 p. memb. 1. rubr. de citatione num. 20.* Mascar. *tractatu de probatio. lib. 1. in præfatione q. 5. n. 39. & lib. 3. conſ. 1366. num. 6.* Flami. Cartar. *in tractatu de exequutione sententiæ c. fi. n 175. & in pract. interrogator. reorum l. 3. cap. 3. num. 61.* Bertazol. *consil. 553 num. 4. lib.* 138
2. de quo nos latiùs in alio proposito (vt scilicet, hoc casu non procedatur iurisdictionaliter, sed extraiudicialiter, non seruata iuris forma & ordine) suprà prælud. 5. fundam. 4. à n. 215.

Et insuper quòd quando iudex aliquid facit ad sui 139
instructionem, & informationem, vt citatio partis non requiratur, probant Bald. *in l. non dubium. vers. iuxta hoc quæro C. de legib.* Innocentius, Hostiensis & Ioan. Andr *in cap si de præsumptio.* Rom. *in repetit. rubric. ff. de arbitr. versic. item in officio iudicis.* Barb. *in repeti. cap. testimonium. de test.* Bal. *in c. 1 § si duo. de pace tenenda, & eius viol* Hippolyt. *in l. de vnoquoque ff. de re iud.* Maria. Soci. *in tractat. de citatio. in 10. cas* Milis *in reperto. verb. citatio non requiritur, quando iudex.* Nicell. *in tractatu de concord. glos. 52. fall. 43.* & post alios Anton. Gabri. *commun. opinio. l. 2. tit. de citationib. concl. 1. n. 329.*

Et vlteriùs, quia etiam in iudicialibus, vbi pars si fuis- 140
set præsens, non potuisset actum impedire, nec ei iustè contradicere, quia nullam potest allegare defensionem. citatio non requiritur, Rot. *decis. 58. in nouis.* Milis *in reperto. verb. citari non oportet ad actum.* Albert. Brun. *cons. 1.* Curti. *cons. 1.* Hippolyt. *in rubr. de probatio.* Nicell. *in concor. gloss. 52 fall 16. & 26.* Gozadi. *cons. 92.* Ab. *in c. cum olim de re iudi.* Oldrald. *consil. 95. in fi.* Paul. Castr. *in l. quia poterat in fi. princ. ff. ad tabell* Felin. *in cap. qualiter & quando de accus.* Rom. *in cons. 211.* Carder. *in consil 8. tit. de constit.* Hippolyt. *singul. 30 incipit tu scis.* & idem Hippolyt. *in l. 1. vers. fiat etiam ff. de quæstio.* Marian. Socin *in tractatu de citatio. in secundo & 7. casu.* Paris. *consil. 5. vol. 4.* Maria Iunior *cons. 77. num 110. vol. 1.* Grat. *cons. 1. volum. 1.* Hanc infiniti penè tenent conclusionem, quos vt in vno referam, sequitur Ant. Gabr.

141 *lib.2.comm.opinio.tit.de citationi.n.*332.qui *in prin.n.*20. probat,non requiri citationem ; quando Princeps procedit extraiudicialiter,post Paris.*cons.*1.*vol.*1.*&* *in consil.*101.*eodem volum.decis.N apol.*69.

142 Hæc adduxi,vt depositio omni scrupulo,& difficultate liberè fateatur , vt hæc intimatio non sit citatio, supponens iurisdictionem,& iudicialem cognitionem, sed nuda monitio,certioratio, & incitatio extraiudicialis, quam etiam iudex secularis expedite potest ex hactenus probatis.

143 Quartò notandum est , quòd huiusmodi ordinariæ intimatione facta,adhuc expectanda est in Senatu pars appellata,vel eius procurator,per illum,scilicet, terminum appositum in d. ordinaria , pro exportatione & immissione processus, etiamsi hîc peruenerit ,eo nondum transacto , quia illud idem tempus assignatum est dictæ parti appellatæ , interímque suspenditur processus inspectio,quòd communiter practicamus.

144 At si pars appellata post ordinariæ intimationem peruenerit ad Senatum , si querelans absens sit, pariter per illummet terminum expectatur , & actorum visio, at eo transacto , si omnia acta in Senatum venerint , & prouisio cum omnibus diligentiis ; scilicet , iudicis; & tabellionis intimatione , instante parte appellata, statim (etiam querelante absente ,) inspicitur pro-
145 cessus. Si autem dicto termino transacto querelans non sit præsens , & secum habeat dictam prouisionem ordinariam;solet Senatus,petente parte præsente, aliam Regiam ei prouisionem concedere, vt conquerenti intimetur , quòd sua ordinaria vtatur , & articuli violentiæ cognitio suspendatur , donec eidem appellatæ parti iterum ordinariæ fiat noua intimatio,aut aliquando(rarò tamen)vt illi reficiantur interim expensæ, præ-
146 standæ per querelantem iuxta ea, quæ inferiùs dicenda sunt circa declarationem nostræ legis 36. in fi, ibi , *con condemnacion de costas si les paresciere.* & quandoque etiam vtrumque conceditur.

147 Si tamen conquerens in Senatu noluerit vti prouisione ordinaria sibi concessa , hoc animo , & intentione differendi , scilicet; hac via recursus , & impediendi cursum negotij coram ecclesiastico ; tunc si appellatus in cuius fauorem iudex dicitur vim fecisse, compareat in Senatu hoc idem proponens per libellum , solet ei dari prouisio,querelanti intimanda , vt ordinaria sua vtatur intra breuem terminum assignatum , *cum apercibimiento,que si dentro del no vsare della,se bolueran los autos al notario eccleſiastico,* & aliquando solum dicitur *con apercibimiento* tantùm , alio non expresso. Sed licet non exprimatur,tacitè subintelligitur,vt scilicet, transacto termino sibi assignato,non vtatur dicta ordinaria, ad petitionem partis indubitanter reddi iubentur acta ecclesiastica Notario,absque eorum inspectione,cognitione violentiæ , nec determinatione , vt iudex ecclesiasticus in causa procedat. quod iustissimum est ; ex eo namque consulitur celeri expeditioni cognitionis per viam violentiæ , iuxta nostram l. Regiam , *el qual trahido sin dilacion lo vean,* cuius intentioni hoc modo
148 recte satisfit.tum etiam commodè malitiosis querimoniis obuiatur , ne tam salubri recursu Regio abutantur , neque remedium ad præsidium innocentium inuentum , sit vinculum iniquitatis.textus est *in cap.suggestum.*& ibi Philip.Franc. *not.ab.* 2. & cæteri Doctores *de appellat.o.*Scacia *eodem tractatu de appell.q.*3.*sub.n.*1. & hoc iure vtimur.

Sed successiuè quæro,data prouisione ordinaria, qua iudex ecclesiasticus rogatur , vt per terminum 60. die-
149 rum absoluat excommunicatum appellantem , interim dum processus trahitur, & inspicitur in Senatu super articulo violentiæ , & extraiudicialis defensionis , & protectionis , (de qua praxi etiam testatur Couarr. *in pract.quæst.c.*35.*sub n.*3.*in princ. vers. & rogatur iudex.* Guttier.*de iur.confir.*1.*p.cap.*2.*n.*26.Llamas 1.*p.method.* *cap.*7.§ 29.subdens hoc non esse contra libertatem Ecclesiæ,Cæned.*in canon.q.*45.*num.* 20. Bobadill. *in polit. lib.*2.*c.*18.*num.*63.Nauarr. *in cap. cum contingat.rem.*1. *in princ.vers.pro hoc remedio* , &c. an iudice huiusmodi absolutionem recusante , aut etiam differente , aut negante,suspendatur in Senatu actorum inspectio,& vio- 150
lentiæ cognitio , donec absolutionem concedat. insuper an ad id cogi possit iudex ecclesiasticus. & videtur quòd sic. Primò quoniam excommunicatus nec in iudicio , nec extra iudicium est communicandus, & participans cum excommunicato declarato incurrit excommunicationem , & ideo in iudicio non auditur maximè agendo , prout hîc ; quia ipse proponit querelam , ac ideo actoris vices sustinere videtur. ergo interim hoc stante impedimento, violentiæ cognitio erit suspendenda.

Secundò & vlteriùs comprobatur , quia licèt appel- 151
latio iudicialis sit defensio & per consequens etiam sit excommunicato interponere , vti reo necessario , licitum , vt probat Sigismund.Scacia *tractatu causar.ciuil. & crimin. lib.* 1.*c.*2. *à n.*179. *&* *c.*9.*n.*104. *&* *in tractatu de appellatio.q.*5 *num.*6.tamen in appellatione ex- 152
traiudiciali non procedit , quia ea vti,excommunicato prohibetur,probant Ab. *in c.bonæ memoriæ* 51.*num.*10. *differen.*8.Philip.Fran.*n.*25.*vers. vndecimò licèt.* Card. Alex.*sub num* 54.*differen.*2. Decius *num.*29. *differen.* 8. *de appellat.*Rebuff.*in tractatu de appell in præfatio.n.*61. *tom.*3.*fol.*480.Gregor.Tholos.*in tractatu de appell.lib.*1. *cap.*11.*num.*3.*differen.*11.*fol.*91. & Scacia *locis proximè citatis.*ergo à fortiori dicendum est in nostro casu, vbi datur recursus ad Regem , quem esse remedium extraiudiciale, nemo dubitabit,& nos probauimus supra 153
cap. 1.prælud.5.per totum , ideo excommunicatus , nec eo vti poterit , nec processus inspectio facienda est,interim dum non absoluitur ab excommunicatione.

Tertiò deinde & fortiter repugnat, nam is iudex ec- 154
clesiasticus licèt exhortetur ad absolutionem per viam Rogitus, scilicet; *Rogamos , y encargamos* , & non per viam præcepti,sit concepta prouisio Regia ; nihilominus ad relaxationem excommunicationis adstringi videtur. quia Rogitus Principis & Superioris inducit mandatum,& præcisam necessitatem, Salicet.*in l. si verò C.de adulter.*Ab.*in cap.fin.de for.compet.*facit gloss.*in clem.pastoral. verb. de more,de re iudicata,*gl.*in verb.pignora in l.vnica,C.si rector prouinciæ,*gl.*verb.quemadmodum in l.*1.*ff. quod quisque iur.*singularis secundùm B.*in tractatu de tyrannid.n.*23.Innocent.*c.petitio. de iureiur.* Andr.de Isner *in cap.si quis miles. de feud.sine culp. non amit.*Iss.*in §. quadrupli. n.*58. *Instit. de actio.*Alex.*cons.* 124.*vol.*1.*n.*4.Barb.*cons.*60.*colum.*6.*vers. sic capio nunc. vol.*1.Auil.*in cap.præto.verbo mandamientos. n.*7. Tiraq. *de pœn.temperan.cap.*35.*num.*1.*cum seqq.*similis gloss.*in l.*1.§.*quæ oneranda.verb.metu fol. ff. quarum rerum actio non detur.& ibi additio.& in clem.*1.*verb.ebhortamur de testibus.*facit.text.*in c.beatus* 7.*quæst.*1.*c. Rogo* 11.*q.* 3. Azeued.*in l.*1.*tit.*1.*lib.*4.*nouæ recopil.n.fi.*Rebuff. *in concordat.in rub.de collation.§.volumus in princip.pag.*423. Bartholom.Hum.*in l.* 49. *tit.* 6. *pag.*1.*gl.*3.*numero* 7. *in prin.*Afflict.*decis.*69.*n.*5.Bobadill.*in politi. lib.*2.*cap.* 28. *n.*63.Menoch.*de arbitra.cas.*344.*n.*13.Cened.*in q.canon. q.*45.*num.*20.quorum scilicet Bobadill. & Cæned. item & Henr.in Summa post alios *lib.*14.*cap.*12.*num.*6.*litera T,* tenent in hac prouisione,qua rogatur absolui, ergo sequitur, quòd cùm teneatur præcisè iudex , adimplere Rogitum,debeat etiam expectari, ac suspendi articulus violentiæ.

Contrariam tamen sententiam in vtroque esse ve- 155
riorem,existimo de iure,& stylo.& in primis supponendum est , quòd licèt excommunicatio lata post legitimam appellationem à iudice ecclesiastico interiecta , sit nulla ipso iure,textus est *in c.ad præsentiam,*& ibi Philip.Franc.*de appella.& in c.sæpe in gloss.verb.rat. num.* 3. *&*

156 *& in c.peruenit in 3.nota eodem tit.* Angel.*conſ.*188 Lap. *allegatio.1.n.2.* Philip.Franc. *in c.ſolet,de ſentent.excom. l.6.* Roc.*deciſ.*10.*de appellat.in nouis.* Lancelot. *de attent. 2.p.c.12.ampliat.*8. *n.*3. de quo nos latius alibi ſuo loco tractauimus.

157 Tamen vbi appellatio legitima non eſt, nec vtrunque effectum habens, cùm tunc iudici permittatur à iure ſententiam ſuam exequi, poterit licitè, contumacem condemnatum pro eius exequutione excommunicare,forma Tridentini ſeruata, *c.1. & 2.de adulteris cap.ex literis. cap. ſicut & cap.requiſiuit.de ſponſal. cap.de illis c.ex literis.* & Felin. *in c.1. num.12. de pace.* alios citat Rota nouiſſ. 25. per totum *in recollect. per Proſper Farin.fol.*10.Thom.Sanch.*de matr.lib.1.diſp.29.* Ioan.Garci *de matrim.1.p.c.15.à princ.* Franch. Cardin. Manti.*tractatu de contract.com.1.l.3.tit.*18. Lancelot,*de attent.2 p.cap.12.lim.50.num.*118. *&* 119. Nicol. Garcia *de benef.1.p.c.5.num.*586.Cæſar Contar. *in l.vni. limi 16.in fi.& num.*20.*C.ſi de momen.poſſ.*Galleſ. ad formam Cameræ oblig.*in 2.p.3.prin.in cap.reliqua de proceſſu n.43.innectis ius quæſcribit num.*38. *& ſeqq.fol.*363. Marcheſſa *de commiſ.1.p.c.13. n.1.* Cardin.Tuſc.*practi. concluſ. litera A,concl.*4010.*n.*9. qui loquuntur in primo caſu Concilij Trid. *ſeſſ.23.de reformat.c.1.ante ſi.& ſeſſ.25.de reformat.c.3 per totum* Marta *de iuriſd.3.p.c.4. à num.15.& ſeqq.*

158 Quo ſuppoſito, cenſeo dictam ordinariam conſultò vti verbis Rogitus, quoniam cùm vis,& poteſtas huius defenſionis naturalis conſiſtat in violentia notoria, & euidenti, quæ aliter non apparet, quàm per inſpectionem actorum (vt hactenus diximus) ideo non poteſt Senatus, interim dum proceſſus non inſpicitur) *y ſi por el les conſtare que la appellacion eſta legitimamente*, &c. iuxta noſtram legem Regiam 36. adſtringere iudicem eccleſiaſticum, vt ab excommunicatione(quæ violenta non conſtat) deſiſtat,quia tunc foret excedere modum legitimæ defenſionis, & limites inculpatæ tutelæ.

159 Et clariùs hoc idem ex eo colligitur, quia etiam eadem ordinaria,qua iuberur iudici, vt deferat, ſi iuſtam appellationem repererit, illum tamen ad id non adſtringit, ſed eius meræ facultati relinquit, nec in illum denegantem delationem emittitur ſecunda iuſſio (quæ *ſobre carta* dicitur) ex eo, quia cùm non conſtat de violentia, non poteſt illi præcipi, ſed exhortari,& monere (vt latiùs ad princ. diximus poſt alios Doctores) ergo minus in abſolutione excommunicationis
160 iuxta Concilium Tridentinum *ſeſſ.25.de reformat.cap.3.* ibi, prohibere iudici eccleſiaſtico,ne quem excommunicet, aut mandare, vt latam excommunicationem reuocet, *&c.*) quod procedere diximus; quando non ſeruatur modus legitimæ defenſionis.

161 Deinde quoniam tunc non ſeruari modum legitimæ defenſionis,& excedi limites inculpatæ tutelæ; diximus ſuprà ad princ. huius cap. quando id fit ſine quo poterat vis tolli, & periculum euitari. gl. celebris *in cap.ſignificaſti.2.de homic.* Bart.*in l.1.C. vnde vi.* Ab. *in cap.olim n.15.de reſtit.ſpolia.l.ſciendum §.qui cùm aliter ff.ad l.Aquil.* Bal. Cyn. & communiter omnes Doctores *in l.1.Cod.vnde vi.* Bart.*in l.furem.in fin.ff.de ſicariis.* communiter per Doctores *in leg.vt vim ff.de iuſt.& iur.& in l.1.§.vim ff.de vi & vi arma.* Angel.*in tract. de malef.in gloſſ.verbo defendendo.* plenè proſequitur Prof. Farin. *in conſ.cr.35.n.31. cum ſeqq.*& latiùs probauimus ſuprà à princ.huius cap.quæ omnia hîc applica.

162 Sed hæc excommunicati abſolutio, de qua iudex eccleſiaſticus rogatur, nec eſt neceſſaria ad tollendam violentiam, nec in aliquo poteſt eſſe impedimento antecedenter, nec conſequenter, quominus cognitio, & inſpectio proceſſus per Senatores fiat. ergo illam concedere iudex adſtringendus non eſt,quia foret excedere limites defenſionis.

Salgado de protect Reg.

Quòd non ſit neceſſaria,nec impedimentum, probatur.quoniam (vt ſæpe diximus, præcipuè c.1.prælud.5. & 1.)hic recurſus Regius eſt naturalis, & nuda defenſio, 163
ſed excommunicatus defendendo, etiam in iudicio, admittendus eſt, nec illum communicans neceſſitate negotij ligatur *c. exceptionem,de exceptio.* quod & ideo ad 164
appellationem iudicialem, quatenus eſt ſpecies defenſionis, admittitur excommunicatus, vt probant Scacia, Abbas,Philip.Fran.Gregor Tholoſ. Dec.Rebuff. & Cardin.Alexand.ſupra citati in 3.arg.contrariæ partis(quidquid ſit in extraiudiciali,vt ſtatim) & in noſtris
terminis, vt excommunicatus poſſit vti recurſu Regis 165
pro nuda defenſione violentiæ ſibi illatæ, probat Rota in vna Salmanti. anno 1595. quam citat Proſper Farin. 68.*num.*13. *&* 14.*in deciſ. cauſar.criminal.* quam adduximus ad literam ſuprà c.1.ad reſponſionem tertij argumenti; quæ in fin.ita ait:præterea excommunicatus auditur pro defenſionis ſuæ poſſeſſionis *c. intelleximus de iudic.* Menoch.*de retinen.rem.3.n.*711.cum ſeq.ergo cùm non ſit neceſſaria abſolutio ad huiuſmodi defenſionem, & Regium auxilium impartiendum, nec ſuſpendenda eſt actorum inſpectio, & violentiæ cognitio, nec iudex eccleſiaſticus ad illam præſtandam recuſans cogendus eſt.

Nec huic obſtat quod ſuprà diximus in ſecundo argumento contrariæ partis, ſcilicet; appellatione extraiudiciali vti non poſſe excommunicatum, quia facilis patet, & elegans reſponſio rationis impartitæ, quæ 166
inter illam,& noſtrum Regium recurſum viget.Etenim iſte ſumus eſt gradus naturalis defenſionis. illa autem & ſic appellatio extraiudicialis nihil habet defenſionis, ſed vim habet conuentionis, vt ex Abb. & Gail. probat Scacia *tractatu de appell. d.quæſt.5. ſub d. num.6.verſ.confirmatur & quæſt.2. art.3.n.46. differ.11. & quæſt.7.num.*52.*& quæſt.5. ampliat.12.num.*43.*&* 44. & cùm excommunicatus non poſſit conuenire, & agere, ergo nec ita appellare extraiudicialiter, vt argumen- 167
tatur Scac. *d. num.*6. & maximè quòniam tota hæc doctrina procedit; quando appellatur extraiudicialiter à parte; quia tunc vim habet conuentionis, & citationis, quia dicitur prouocatio; ſecùs autem quando appella- 168
tur à iudice extraiudicialiter, quia tunc permittitur excommunicato, tanquam defenſio, ita latè Scacia *in d. q.5.n.7.& q.2. n.46. & aliis locis citatis*; vbi alios plures citat, quibus directè, & legitimè ſatisfactum eſt 1. & 2. argumento contrariæ partis.

Nec obſtat tertium, & vltimum quo dicebamus, 169
Rogitum Principis inducere præceptum, & mandatum; quia reſpondetur, verum eſſe, & procedere in iis caſibus, in quibus ſuperior poteſt præcipere,& mandare, non verò in aliis. ita diſtinguendum eſſe in hoc articulo, eleganter docet Caſtell. à Bobadill. *polit. lib.2. cap.18. num.56. ad fin.* ſed in iſto caſu particulari
(quando ſcilicet rogatur iudex eccleſiaſticus, abſoluere 170
ante actorum inſpectionem, & anteaquam de violentia per euidentiam, atque notoriè apparear) ceſſat poteſtas Principis, quæ ad ſolos limites neceſſariæ, & legitimæ defenſionis limitata eſt, quia tunc non contineret ſub meris limitibus defenſionis, ſed aliud faceret, quam quod ad protectionem, & propulſandam vim, fuiſſet neceſſarium (vt probatum eſt) ergo verbum, *rogo*, in dicta prouiſione ordinaria ſuam propriam literalem retinet ſignificationem, cùm aliam non 171
patiatur natura negotij, & ſubiecta materia, aç Bulla in cœna Domini *cap.*14.ibi, ſub prætextu violentiæ prohibendæ. de quo nos ſuprà à prin. huius capitis. & ideo ad Cæned. Henri. & Bobadill. in fin.3.arg.citatos reſponderur, vt procedant, & loquantur in prouiſione, quæ poſt inſpectionem actorum inſerto decreto, 172
quo vim fieri, declaratur, & excommunicationum abſolutio rogatur iudex. quia tunc cùm ceſſent prædicta inconuenientia, & Princeps ex debito officij teneatur,

obuiare, resistere, & præcipere iudici ecclesiastico, vt omnino desistat à violentia, Rogitus tunc præceptum inducit, vt inferiùs apparebit.

173 Fateor tamen, quòd iudex ecclesiasticus vrbanitate adstrictus, & vt debitus honor tanti Principis regalibus supremis tribunalibus deferatur, teneretur Regio Rogitu moueri, & propria liberalitate vti ad absolutionem præstandam, non secus ac si priuatim per literas missiuas (prout reuera sunt hæ prouisiones *de ruego*) id ei fuisset postulatum, à quo vrbanitas nec liberat, nec excusat, quoniam ad illum rogandum expeditur.

174 Quare vulgaris praxis, & stylus in hoc casu obtinuit, vt denegata absolutione, & suspensione interdictorum ad reincidentiam, de quo iudex rogabatur, si fortè periculum est in mora, secunda solet prouisio (vulgò dicta *sobre carta de ruego*) ad eundem effectum, per viam Rogitus postulanti concedi, non tamen sub aliqua comminatione, nec etiam expensarum, quia non quidquid iudicis potestati relinquitur, id submittitur
175 iuris necessitati *l. non quidquid ff. de iudic.* & quia liberalitas nullo iure cogitur *l. donatio ff. de reg. iur. arg. leg. rem legat ff. de adimen. legat. & leg. in re mandata Cod.*
176 *mandati.* & ideo pœnarum insertio foret contra substantiam, & naturam actus, & eius primo mobili, & fundamento repugnaret, quod meritò vitari debet. *argum. l. cum precario.* quæ ibi notant gloss. & Doctores *ff. de precar.* & hoc modo per viam Rogitus moti fuere Senatores, rescribere ecclesiastico, præcipuè propter semetipsos, cùm possent forsan facilè excedere
177 permissos, & necessarios communicationis cum excommunicato terminos, & iuridicos limites, attendentes etiam tutius, & securius esse, eundem etiam defendentes, vitari, ne in tribunali degat sic interdictus, & excommunicatus, forsan cum aliorum circunstantium scrupulo, & scandalo, quibus quidem rationibus moueri omnino debet iudex ecclesiasticus, ad huiusmodi absolutionem sibi rogatam, non negandam, saltim (vt dixi) ex vrbanitate. De qua etiam praxi testatur ille Practi. Monterross. *in 5. tractatu de Chancell. cap. 2. de la segunda manera en que se trahen*, &c. §. *si notificada esta prouision ad med. fol. 93.* attamen si periculum non est in mora, præsertim si iam processus ecclesiasticus ad Curiam peruenerit, solet aliquando simulari, ita vt vicissim, secunda prouisio ne-
178 getur, vicissim autem pro temporum, personarum ac negotiorum qualitate conceditur, & vt plurimum simulata negatione absolutionis proceditur ad inspectionem processus, & secundùm quæ ex eo colligitur, discernitur articulus violentiæ, quam praxim pariter testatur ipse Monter. *loco citato.*

179 Alia etiam prouisio (*de ruego* vulgo dicta) concedi solet postulanti excommunicato, quæ principaliter tendit ad absolutionem rogandam, interim dum processus inspicitur, & articulo violentiæ extraiudicialis cognitio adhibetur, ac denique terminatur, facta accessoriè, & obiter principalis articuli relatione, demonstrationis gratia dumtaxat. quod tunc etiam accidit, quando, scilicet, tempus pro quo ad reincidentiam semel virtute ordinariæ absolutus fuerat, lapsum fuisset ante actorum inspectionem, & articuli terminationem, ex eo præcipuè, quia terminatio dilata est, vel quia hæc dilatio contingit culpa negligentis notarij non mittentis acta originalia, aut etiam iudicis ecclesiastici, vel ob concursum negotiorum litigantium in Senatu, aut negotij difficultatem, & eius difficilem resolutionem maturè considerandam. & sic alia iusta de causa, noua hæc prouisio conceditur, & secundùm proximè superiorem distinctionem etiam solet dari, vel etiam negari secunda prouisio eiusdem, nempe; *sobre carta*, & ex eisdem causis, & qualitatibus cum eadem sit in effectu.

Quibus sic celeriter, omnique dempta, & sublata 180
dilatione, expeditis, inspicitur processus à Senatoribus, *y si por el les constare, que la appellacion esta legitimamente interpuesta, alçando la fuerça, pronean, que el tal juez la otorgue, porque las partes puedan seguir su iustitia ante quien, y como deuan*, quæ sunt verba nostræ legis Regiæ 36. quæ quidem verba magna includit vtilissima, ex quibus quidem plura deducenda sunt notabilia in praxi.

Et primùm vt ex eisdem colligitur, Regij consilia- 181
rij in hac violentiæ extraiudiciali cognitione non se intromittunt in causa, & negotio principali, nec circa iustitiam, aut iniustitiam sententiæ, à qua est appellatum, ad hoc vt ab ipsis sententia confirmetur, vel reuocetur, nec de iustitia, aut iniustitia appellationis deferendæ ad Summum Pontificem; sed dumtaxat de natura, & qualitate appellationis, notoriè apparentibus ex actorum inspectione, an vtrumque habeat effectum suspendendi, scilicet, sententiæ exequutionem; & deuoluendi ad superiorem, vel vnum tantùm effectum deuolutiuum, scilicet, ita vt iudex ecclesiasticus licitè ad exequutionem queat procedere, ad hoc vt inde detegatur violentia, an iudex illam commiserit, non deferendo, & exequendo, vtque eadem vis tollatur, quæ aduersus sacros Canones, & authoritatem Sedis Apostolicæ infertur appellanti, Martin. Nauarr. *in cap. cum contingat rem. 1. versiculo 7.* Couarr. *practic. quæst. cap. 35. sub numero 3. circa prin. & versiculo nec Regij consiliarij.* Gaspar Rodriguez *de annu. reddit. libro 1. cap. 17. numero 74* Oliuan. *tractatu de iur. fisc. cap. 11. à num. 50. vsque ad 54.* Sese *de inhibitio. cap. 8. §. 3. sub numero 70.* & vlteriùs *in epistol. ad Regem n. 72. & 73. numero 54. & 65.* & idem Oliuan. *d. tractatu de iur. fisc. cap. 30. num. 80. & cap. 8. num. 30.* Bartholom. Hum. *in l. 13. tit. 13. p. 2. in gl. 4. in verb. innfuerça.* Michaël Axia *de exhibend. auxil. funda. 26.* Cæned. *in q. can. 45. n. 8.* imò hoc idem probat Doctorum caterua de huius cognitionis iustificatione tractantes, quorum nomenclaturam adiunximus supr. c. 1. n. 16.

Huius enim articuli cognitio, an appellationi sit de- 182
ferendum, vel non deferendum respectu iudicis à quo, nihil iuris habet, sed est quid facti, separatum à causa principali. Iustus est pulchrum dictum Philip. Fran. *in capit. constitutus 45. sub num. 9. de appellatio.* quem referens sequitur Sigismundus Scacia *tract. at. de appellatio. quæstione 11. articulo 1. sub n. 4. versicul. infero ex hac secunda*, quod cùm hæc admissibilitas appellationis 183
respectu iudicis à quo sit quid facti, & separatum à causa principali appellationis, licitè geri potest per iudicem à quo, etiam carente iurisdictione, suspensa tacitè iure operante, à quo statim inhibetur, etiamsi non deferat. ex textu *in l. 1. ff. nihil nouari appellatione pendente.* cuius articuli cognitio, & decretum non facit ius in-
184 ter partes, nec perpetuum præiudicium, quominus iudex superior de appellatione cogniturus, quid sibi de iure videatur, decernere queat, vt latè probant Philip. Franch. & Scaci. *locis citatis*, & vide quæ nos latiùs cap. 1. prælud. 5. à princ. & præcipuè fundam. 3. à num. 111. vbi etiam quòd iudex à quo, quoad sui instructionem, & animi deliberationem adhibet cognitionem circa naturam appellationis, ad effectum vt ipse deferat.

Secundò notandum est, quod circa hanc admissibi- 185
litatem appellationis, quod est quid facti (vt dixi) multominus se intromittunt Regij consiliarij quàm iudex à quo carente iurisdictione, quia iste ad sui instructionem cognoscit, an ipsemet sit delaturus, vel non delaturus, illi autem ad hunc effectum non cognoscunt, quia ipsi non decernunt deferendo appellationi, vel delationem denegando; sed dumtaxat, an iudex à quo debeat, vel non debeat, deferre, & sic an vim intulerit denegando delationem, & exequendo appellatione

pendente

pendente ad Summum Pontificem. quod quidem (vt vides) adhuc eſt multum diſtinctum, & ſeparatum tam à cauſa principali, quàm ab illa facti cognitione, permiſſa iudici à quo carenti iuriſdictione iuris miniſterio, cuius longè minus eſt, ac ideo per Senatum ſibi ipſi remittitur cauſa ad deferendum ex noſtra l. Regia ibi, *prouean que el tal juez la otorgue*, &c. de quorum verborum mirabili intellectu, & interpretatione latiùs egimus infrà cap. 3. per totum.

Tertiò notandum eſt, quòd cùm finis, & intentio huius charitatiuæ protectionis, & recurſus Regij illud reſpiciat, vt iura, & decreta canonica ſeruentur, nihilque contra ius violenter fiat, quo detinetur impetus iudicis eccleſiaſtici, vt liberè oppreſſus appellans queat ſecurus, adire ſuperiorem, interimque omnia ſint in eo ſtatu, quo erant tempore appellationis, donec iudex ſuperior (cuius iuriſdictio & authoritas contempta defenditur, & iuuatur) de debito remedio prouideat, admittendo, vel non admittendo appellationem, infirmando per viam attentati, vel confirmando exequutionem, appellatione pendente, factam, cuius vera & propria cognitio eſt ex iuribus vulgaribus, vt dicit Cæned. *in quæſt. canonic. 45. ſub numero 22. ad fin.* Oliuian. *de iur. fiſc. 1. num. 54.* Seſe *de inhibitio. cap. 8. §. 3. ſub num. 70.* & omnes Doctores citati ſuprà notab. 1. quoniam (vt modò dicebamus) admiſſibilitas, vel non admiſſibilitas appellationis, delatio conceſſa, vel denegata per iudicem à quo, non facit ius inter partes reſpectu iudicis ad quem, vt poſt Philipp. Franc. Cæſ. Contar. & alios tenet Scacia vbi proxime citatus notabil. 1. n. 184. Etenim hac in cognitione, & recurſu, ſupremi Conſiliarij miniſtri ſunt Eccleſiæ, dirigentes iudices indiſcretos per legitimos iuris tramites, vt dicunt Cæned. *vbi proxime n. 9.* Llam. 1. *part. method. 3. p. c. 12. §. 7. pag. 839.* Seſe, & Oliu. modò citati.

Sequitur, vt hoc remedium violentiæ, & eius decretum non ſit impedimento, quominus iudex ſuperior dum de appellatione cognoſcit, queat aliud iudicare, & terminare, ſecundùm quod ſibi de iure videatur, ita vt ſi ipſe declaret tanquam attentata reuocanda geſta ab inferiore poſt appellationem (non obſtante decreto tribunalis Regij vim non fieri cernentis) nihilominus reponenda ſunt ex ſupradictis. & quia tribunalis decretum non eſt ſententia, quæ faciat inſtantiam, ſed eſt actus quidam extraiudicialis, extraiudicialiter actum, quod quidem nunquam tranſit in rem iudicatam, ſed interim ei ſtatur, donec ſuperior de cauſa cognoſcens, aliud cenſeat, ita docent Immol. *in cap. fin. & 12. de præſumpt.* vbi Abb. *ſub n. 15. poſt. princ.* optimè Lapus *allegatio. 61. num. 4. verſic. & extraiudicialis.* Cardinal. Tuſcus *practic. concluſ. littera E, concl. 5003. num. 7. per notata in dict. cap. fi.* Rebuff. *in tractatu de appellatio. in præfatione num. 69. & 70. tom. 3. fol. 468.* idem Abb. *in cap. 1. num. 13. poſt princ. de iis quæ fiunt à maiori parte capit.* Cardinal. *conſil. 140. factum tale eſt magiſter.* Felin. *in d. cap. fin. ſub numero 33. ad finem.* Hieronymus Gonzal. *de menſ. & alter. gloſſ. 9. in adnotatio. numero 31.* & quia in ea cognitione Senatus non ſe intromittit circa iuſtitiam, aut iniuſtitiam, appellationis, & negotij principalis, quia ipſa reſeruata, & illibata ſemper remanet ſuperiori, prout probant noſtræ legis verba ibi, *Prouean que el tal juez la otorgue, porque las partes puedan ſeguir ſu iuſtitia ante quien, y como deuan.* quæ hoc modo interpretanda ſunt, & intelligenda, quorum verus ſenſus eſt iſte.

Illo tamen addito, quòd ſi iudex ſuperior iniuſtè reuocauerit hanc inferioris exequutionem (ſiue circa illam per viam violentiæ aditus fuiſſet Senatus, ſiue non, ſed illam fecerit ex proprio motu) licitè poterit grauatus appellare, & eius vigore ad illum Senatum recurrere per hanc viam violentiæ ſub cuius diſtrictu degerit ſuperior, quo declarabitur ſecundùm naturam, & qualitatem appellationis, an iuſta, vel iniuſta fuerit ab illo grauamine interpoſita. & hoc iure vtimur.

Ex iis igitur (quæ veriſſima ſunt, vſu recepta, & in dies practicata) cauendus eſt, vel potiùs cautè legendus, Ceuall. (quem poſt hæc vidi) *in tractatu de cognition. per viam violentiæ 2. p. quæſt. 74. n. 74. & ſequentibus.* dum (ſubobſcuris tamen verbis) videtur contrarium allucinare, & ſentire, quia imò caſus per eum relatus multum conformis eſt noſtræ doctrinæ, opinioni, & praxi, de qua dubium nullum eſſe poteſt, quia omnibus iuris, & Regij recurſus naturæ, & principiis conſona eſt. quia poſtquam ſuperior eſt aditus de cauſa cogniturus, & eius iuſtitia principali, non eſt in conſideratione decretum tribunalis eo reſpectu, vt poſſit deſinere de viribus grauaminis, & attentati cognoſcere, quia dum finis habetur, non curatur de medio, *l. mulier ff. ad Trebell.* Seſe *deciſ. 125. num. 7. tom 2.* quia tunc nouus eſt articulus, noua perſona, nouum grauamen, & nouum factum, quare (vt dixi) noua interpellatione opus eſt, ſi fortè ipſe ſuperior iniuſtè reuocauit, vt attentatum, geſta ab inferiori, & ita de nouo poteſt etiam pars grauata appellare, vt dictum eſt.

Quod clarè, & pulchrè inſinuat Cæned. *in canonis. quæſt. 45. numero 48.* vbi dicit, quòd cum hic recurſus ſit inuentus, vt iudex conquieſcat, donec ſuperior ad quem appellatum eſt, aliud iudicet, cognoſcens de iuſtitia cauſæ principalis, quo cognito, ſi iterum illam remittat iudici à quo, tollitur effectus decreti Regalis, quo illi iuſſum fuerat deferre, & reponere, quæ doctrina elegans eſt, per conſequens multò magis intelligenda eſt in iudice ſuperiore, cum quo decretum Regium non loquitur.

Decretum formulæ.

IN hac igitur extraiudiciali cognitione per viam violentiæ, vbi ſcilicet, adeſſe aſſeritur ob denegatam delationem appellationis, & eius exequutionem, tunc poſt actorum inſpectionem, multifariam ſolent Senatores Regij decernere. Etenim licèt iudex Eccleſiaſticus (de cuius violentia conqueritur in Senatu ob denegatam delationem appellationis ab eo interpoſitæ) ſit ordinarius, ſiue delegatus, ſiue exequutor, ſiue conſeruator, quintuplex reperitur genus decretorum dumtaxat. Et primum genus eſt, quando inſpecto proceſſu, *Y ſi por el les conſtare que la appellacion eſt alegitimamente interpueſta, alçando la fuerça prouean, que el tal juez la otorgue, porque las partes puedan ſeguir ſu iuſtitia ante quien, y como deuan, y repongan lo que deſpues della vbiere hecho.* quam formam dat noſtra l. Regia 36. cuius dicta verba ſunt, ex quibus colligitur, quòd ſi natura appellationis, & qualitas bene perſpecta, non alterata, nec variata per modum, & formam procedendi, aut proponendi, dictet, & poſtulet vtrumque etiam ſuſpenſiuum, & deuolutiuum effectum, ita vt ſuſpendat effectum ſententiæ ſiue diffinitiuæ, ſiue interloquutoriæ (caſibus, quibus legitimè appellatur quoad vtrumque effectum, de quibus diximus infrà 2. part. cap. 1. & fere per totam 2. part. & 4.) ſiue iudicialis ſiue extraiudicialis (de quibus omnibus ſuis locis diximus) quominus iudex eccleſiaſticus illam queat exequi de iure; meritò vim fieri in ſenatu declaratur hoc modo. *Dixeron, que el juez eccleſiaſtico en no otorgar la appellacion al dicho N. haze fuerça, la qual alçando, y quitando, mandaron, del proniſion, para que el dicho juez otorgue la dicha appellacion, para que el dicho N. la pueda ſeguir quien debe, y ponga todo lo por el hecho, y executado deſpues de la legitima appellacion, y en el tiempo que ſe pudo interponer,* &c.

Ex qua decreti conceptione euidenter colligitur, Senatores Regios, non pronunciare principaliter in cauſa, ſed cauſatiuè, & per modum cauſæ, vt eleganter conſiderat Nauarr. *in d. repetit. cap. cum contingat verſ.*

*tertiò ideo non obstat pag.194.de rescript.rem.*1. Cæned *in pract.quæst.canonic.45.n15.* eóque decreto simul iubetur iudici, vt tollat censuras, & excommunicatos absoluat pro illa causa ligatos.

203 Secundum genus decretorum dari solet, quando appellatio non ritè, aut rectè, seu intra legitimum iuris terminum, ac aliquo iuris defectu, non seruatis debitis solemnitatibus, est interiecta, vel quando sui natura, & qualitas aliàs postulat suspensiuum effectum dumtaxat, quia à iure priuilegiata est. Quia si eius priuilegium ex progressu litis, ac modo proponendæ actionis fuerit alteratum, variatum, & amissum, quia tunc cùm licitam faciat, & permissiuam exequutionem, vim non fieri declarandum est, iuxta nostram leg. Regiam 36. ibi, *Y si por el dicho processo paresciere la dicha appellation no ser iusta, y legitimamente interpuesta, remitan luego el tal processo al juez eccleſiastico con condemnation de costas si les paresciere, para que el proceda y haga iustitia*, &c. in hunc modum.

204 *Dixeron, que el dicho juez no haze fuerça en no otorgar la appellaccion en esta causa interpuesta por la parte de N. y le remiten la causa, y processo, para que proceda en ella, y haga iustitia.* aliquando in hoc genere decretorum negatiuo fit expensarum condemnatio secundùm d.l. & inferiùs dicenda.

Tertium genus decretorum hac cognitione per viam
205 violentiæ, in non deferendæ appellationi solet dari, quod conditionale est, aut etiam mixtum dici potest, participans ex duobus prædictis. quia in eo decernitur (conditionaliter tamen,) iudicem vim non fecisse, aut vim fecisse ob denegatam appellationi delationem, quod in hunc modum concipitur. *Dixeron, que el dicho*
206 *juez eccleſiastico oyendo de nueuo, o dando termino a la parte, o reciuiendo el negotio aprueba, o admitiendole la exception, que oppone.* &c. (quæ omnia loco exempli ponuntur) *y reponiendo todo lo hecho despues de la appellation, no haze fuerça, y se le remite el processo. y no lo haziendo, la haze y otorgue la appellacion y reponga lo hecho,*
207 &c. de cuius decreti natura, quia latè, & accuratè (prout eius natura requirit) infrà hac 1. part. cap. 5. hîc omitto ad illud te remittens.

Non enim dicitur in hoc decreto, vim facere non
208 adimplere, id, quod sibi pro conditione impositum est, sed casu, quo illud non faciat, vim facit, non deferendo appellationi à se interpositæ, pro quo duo notare debes quæ omnimodo necessaria sunt vt præcisè concurrant; vt huic decreti conditionalis generi locus sit de iure. Primum vt id, quod iudici pro conditione appositum
209 est, sit eius naturæ, & qualitatis, quod ipsemet iudex cessante decreto, licitè de per se potuisset facere, vt accidit in iis grauaminibus, & interloquutionibus, quæ iudici licitum est reponere, & reuocare. iuxta textum *in cap. cùm cessante, de appella. l. quod iussit ff. de re iudi.*

Secundum est, vt si appellatio, cui delationem negauerat, interposita ab eodem grauamine, fuerit de iure
210 licita, & permissa quoad vtrũque effectum, & suspensiuum, & deuolutiuum, & perconsequens ex actorum inspectione euidenter appareat, vim fecisse iudicem, illi non deferendo, & ita iudices supremi iustissima de causa moti ecclesiastico dant modum suauissimum, quo ille sua vtens iuris facultate, possit desistere à violentia, & iurisdictionem, causæque cognitionem reassumere. prout ipse (vt dixi) licitè poterat facere etiam à principio, cessante decreto Regio, eóque modo partium sumptibus, laboribus, & dilationibus consulitur, si iudex (cuius arbitrio, electioni. & potestati hoc relinquitur) priori decreti parti acquiescens, conditionem adimpleat. & tunc cessat violentia, cùm cesset appellatio cessante grauamine, & causa coram eodem prosequitur, prout nos latissimè, & vtiliter de hoc diximus infrà 1. p. d. cap. 5. à princ.

211 Quartum genus decretorum in hac specie violentiæ illud est, quando scilicet nihil decernitur super articulo principali violentiæ, super quo aditus fuit senatus; sed dumtaxat decernitur, processum non venire per ordinem (hoc est) legitima via, iuxta ordinem, & instructionem. & hoc tunc locum habet, quando deficit in processu appellatio. Etenim, cùm in hac materia vis nulla esse possit, vbi deficit appellatio, quia super eius denegatam delationem, & eius virtute suspensæ sententiæ exequutionem, fundatur, & consistit violentia, & recursus (vt superiùs diximus) ideo deficiente primo mobili & fundamento necessario, nulla vis adest, nec 212
ex actorum inspectione detegitur, ac propterea nihil decernit Senatus super ea, sed hoc modo, *dixeron que el dicho processo no viene por la orden, y se buelua al notario de la causa.*

Quintum, & vltimum genus decretorum duobus 213
modis solet incipi, aliquando dicendo *dixeron, que el dicho processo no viene en estado.* quod tunc accidit, quando processus inspicitur, & reperitur prouisionem ordinariam non fuisse iudici, aut parti intimatam. Secundo modo istud decretum concipitur, quando scilicet est appellatum conditionaliter, & à grauamine nondum per iudicem illato, vt puta; si non me admiseris ad probandum, vel, si non mihi terminum concesseris, & aliis in casibus, quos latè congessimus infrà 2. part. c. 2. per totum, quibus non expectat appellans iudicis declarationem aut determinationem petiti, vel aliquibus similibus aliis casibus, & tunc ita decernitur, *dixeron,* 214
que por agora no haze fuerça, y se bueluan los autos al notario, para que el juez haga iustitia, & promiscuè etiam hoc casu decernitur, *por agora no viene en estado*, &c. & iste est verus decretorum stylus & praxis, quam omnes Senatores, & aduocati supremorũ tribunalium experti, imò & moderni etiã hoc sciunt, & aliter dicere foret praxim ignorare, vsitatum stylum confundere, & destruere. 219

Hinc Senatores & aduocati communiter contemnunt 215
Ceuall. qui (post hæc scripta) asserit *in epistola ad Regem n.*80. *ad fin.* in hæc. *y deste principio nasce boluerse á remitir muchos processos al tribunal eccleſiastico decretando que no haze fuerça, o que no viene el processo en estado, que es lo mismo que dezir, que no ha lugar.* cui quidem vulgaris praxis, iuris principio, & Senatorum & aduocatorum peritia resistit falsum esse probantium. 220

Etenim multum diuersum est decretum, quo dicitur 216
absolutè, vim non fieri, aut *el processo no esta en estado*, quoniam in priori casu super eodem articulo non potest iterum aliquis habere recursus ad Senatum Regium. in secundo autem sic, puta, intimata postmodum prouisione ordinaria parti, aut iudici, aut etiam postea facto grauamine per iudicem cum effectu, & etiam quando declaratur non venire per ordinem, eò quia non apparuit appellatio ex actorum inspectione. quia licèt tunc in actis non adfuerit, potuit legitimo tempore interponi, & in rei veritate adesse; ac propterea quando postea appareat, quis dubitat posse iterum eius virtute ad Senatum per viam violentiæ recurrere? prout in dies fit; quod etiam idem potest contingere, quando appellatio reuera interposita non est coram ecclesiastico, sed tamen potest esse grauamen intra terminum ad appellandum, vel à die intimationis sententiæ; vel ab eius notitia, intra quem postea licet interiecta appellatione, ad Senatum recurrere. quod oppositum totum est in primo genere decreti, puta; quando declaratur, vim non fieri. quia tunc nullam habet recursum conquerens, nec appellationem, nec supplicationem, nec nullitatem. & vt tibi clariùs pateat, cupis videre, quæ inter hæc duo decreta sit differentia, quanta inter sententiam diffinitiuam absolutoriam, & sententiam interloquutoriam ab obseruatione iudicij, seu instantiæ, puta; quia ineptus libellus fuit propositus, quia prima perpetuum parat præiudicium, secunda autem donec rectè denuo proponatur libellus.

Paritor

217 Pariter & iterum ipſe Ceuall. corripiendus, dum in quæſtione 897. ſub num 142. auſus eſt in hæc ſcribere: Et ſi facta fuit violentia in cauſa per iudicem eccleſiaſticum, exequendo ſententiam ſuam, non obſtante appellatione (in caſibus, in quibus non erat exequenda) tunc reuocantur acta exequutionis, & declaratur vim fuiſſe factam, &c.) *ſicque otorgue y reponga y de por ninguno todo lo hecho diſpues de la dicha appellacion, y en el tiempo que ſe pudo appellar.* hæc ille, qui nunquam vidit, nec audiuit tam reprobum ſtylum; nónne hactenus nos fuimus profeſſi, cateruam Doctorum ſequuti, vt Senatores non ſe intromittunt in declaratione cauſæ principalis, iuſtitia, aut iniuſtitia ſententiæ, aut appellationis; ſed duntaxat circa qualitatem, & naturam appellationis, quantum ſufficiat ad detegendam vim in denegata delatione, & ſententiæ exequutione? cur igitur modò Ceuall. aſſeuerat acta annullanda declarare Se-
218 natum? ipſe autem terminos iuris, & decretorum genera confundit; ſiquidem in decretis laicorum, hoc eſt, *en los autos de legos*, quando ſcilicet, iudex Eccleſiaſticus ſe intromittit cognoſcere de laico reo ſuper re merè profana. quia tunc cùm licitè inhiberi poteſt à regio Senatu, qui ab illo in totum tunc amouet cauſæ illius cognitionem, & remittit iudici laico competenti. ac ideo merito decernitur annullanda acta, tanquam, ſcilicet, facta à iudice incompetente, & carente iuriſdictione temporali, quia fidem non faciunt; at vbi pro violentia ob non delatam appellationem in cauſa ad ſe pertinente, aditur Senatus, illa non militant, ſed penitus ceſſant, ac ideo abſurdum foret, acta annullanda declarare contra principia, & fundamenta huiuſmodi cognitionis extraiudicialis per viam violentiæ. quod & iterum dixiſſe reperio, *in*
219 *tractat. de cognitione per viam violentiæ gloſſ.* 18. *ſub numero* 171. *in ſecundo decreto, &c.* quod pariter delendum eſt, tanquam omni ſtylo, & rationi iuridicæ repugnans.

In eundem errorem lapſus eſt *in gloſſ.* 12. *ſub num.* 5.
220 vbi verba illa noſtræ legis Regiæ 36. ibi, *alçando la fuerça.* exponit ille, id eſt, reuocando tradita exequutioni, *provean que el tal iuez la otorgue, &c.* error enim geminatus indulgentiæ non eſt dignus, ſciant cuncti, nunquam tale genus decreti ita fuit conceptum, vt hactenus ſuperioribus dixi.

221 Sed, aliud ipſe Ceuall. *d. gloſſ.* 18. *ſub n.* 171. *in ſexta formula decretorum* refert decretum, ex cuius conceptione longè maius ortum eſt ſcandalum Senatoribus, & peritis aduocatis tribunalium, cuius epitaphium ita dicit, *auto entre dos juezes Eccleſiaſticos y que vna parte declina y otra ſentencia y cognoſce.* Sequitur, & facit.

Dixeron que el dicho juez Eccleſiaſtico conſeruador, o Apoſtolico en recognoſcer en la dicha cauſa haze fuerça, la qual alçando, y quitando, remitieron el dicho proceſſo y conoſcimiento al dicho vicario, para que haga iuſticia, y reuocaron, y dieron por ninguno todo lo hecho por el dicho juez Eccleſiaſtico, o Apoſtolico, y que alce las cenſuras y quite el entre dicho. aduertit ipſe ibidem dicens, *y ſi la cauſa fuere del conſeruador remittir ſela y declararan, que haze fuerça el ordinario* Hactenus de tam nefando decreto. Si enim ex propoſito aliquis dolo, & malitia tumidus voluiſſet formare aliquod decretum repugnans ex diametro iuſtificationi huius Regij recurſus; certè aliter non
222 poſſet concipere, quàm forma relata. illi etenim huius cuncta cognitionis principia, & elementa reſiſtunt, contra quod, & ſingulas eius partes, tot poſſem ſuſcitare fundamenta, quin hoc omne volumen caperent: ſed breuiter directionis gratia obiter aduertam pauca

223 Quid enim ex eo decreto reſeruatur ſuperiori Eccleſiaſtico, terminaturo articulum, cùm totus principalis ibi per tale decretum eſt omnino terminatus? nónne ſuperior Eccleſiaſticus poterit aliter definire, & ſententiare, quantumcumque iuriſdictione prærogatiua vtatur? ibi enim declaratur, iudicem conſeruatorem non potuiſſe procedere, & cognoſcere. ibi remittitur cauſa, & eius cognitio ordinario. ibi reuocatur, & nullum declaratur omne in ea geſtum per conſeruatorem. quis enim talem iuriſdictionem Eccleſiaſticam dedit Principibus ſecularibus? Quis enim Princeps ſecularis Chriſtianus ſaltim Hiſpanus, eiúſque conſiliarij, tam reprobam intentionem habuere, vt vellent Eccleſiaſticam iuriſdictionem tam publicè vſurpare? quo Hiſpaniarum 224
tribunali hactenus eſt auditum, tale decretum ita fuiſſe vnquam formatum? ex eo enim tota cognitionis extraiudicialis per viam violentiæ, atque defenſionis & protectionis naturalis (quæ abſque vmbra iuriſdictionis Principibus ſupremis duntaxat eſt iure omni conceſſa) iuſtificatio ſubuerteretur; cuius primum principium eſt & præcipuum fundamentum in hac materia, quo tot impugnationibus ſatisfit, Principem non ſe intromittere in iuſtitia, aut iniuſtitia, cauſæ principalis, nec 225
in iuſtitia, aut iniuſtitia appellationis, ſed in cognitione violentiæ per qualitatem appellationis, an debeat deferre, vel non, quod eſt merum factum, & hoc extraiudicialiter, & abſque iuriſdictione, de quo latiùs ſuprà cap. 1. prælud. 5. & ferè per totum illud, & præſens capitulum.

Igitur pro iunioribus aduertendum, quòd quoties 226
inter duos iudices, puta, conſeruatorem, & ordinarium eſt differentia ſuper cognitione alicuius cauſæ, qui adinuicem ſe inhibent, & excommunicant, & vterque cognoſcit, & in cauſa conatur procedere, & vtriuſque iuriſdictio declinatur; tunc huius articuli cognitio impoſſibile eſt, vt ad Senatum Regium poſſit venire, niſi per viam violentiæ, interpoſita præcisè appellatione, & tunc ſi vterque appellat ab vlterius proceſſu, & cognitione, vterque poteſt querelare, & ad Principem recurrere; & tunc ex actorum inſpectione quis vim faciat, deregitur, quia conſtat ex eiſdem abſque iuriſdictione, & per conſequens nulliter procedere, & tunc eundem vim facere, non deferendo appellationi ab eo interiectæ, deferat, & reponat, decernitur. alterum autem iudicem, puta, ordinarium in denegando delationem appellationi ab eo interpoſitæ, nullam vim feciſſe, proceſſúſque ſibi remittitur, & ſic iuxta primum, & ſecundum genus decretorum ſimpliciter declaratur in hoc caſu.

Aliam etiam decreti conceptionem apponit ipſe Ce- 227
uall. *d. n.* 171. quod eſt 12. in ordine, circa cuius impugnationem plura in medium adduci poſſent, qui in Summario præmittit, *auto quando ſe appella de otorgar la appellacion en la via executiua.* Sequitur & facit, *dixeron, que no vuo lugar de vir como vino, y ſe buelua el proceſſo al notario*; quis enim in hoc caſu hoc genus decreti 228
prudens concipere poterit? Siquidem in hoc caſu quando appellatur à delatione appellationis in via exequutiua, vt plurimum, & regulariter violentia adeſt, quia appellatio legitima eſt, & illum habet effectum, vt iudex, qui contra ius detulit appellationi non ſuſpenſiuæ poterit per actoris contradictionem, & ſic per eius appellationem reuocando delationem, reaſſumere iuriſdictionem, & in cauſa ad ſuæ ſententiæ priuilegiatæ exequutionem liberè procedere, alio non exiſtente defectu. & impedimento, prout nos dilucidè, & ampliſſimè probauimus poſt innumeras Rotæ, & Doctorum authoritates, & doctrinas infrà 3. p. cap. 18. per totum, & etiam cap 17.

Quare minùs rectè percepit Ceuallos decretum il- 229
lud in hoc caſu, cùm potiùs regulariter in eo concipiendum ſit ex tertio genere decretorum, puta, *dixeron, que reaſumiendo la iuriſdiction, y reponiendo lo hecho, no haze fuerça, y ſe le remitte, y no lo haziendo, la haze otorgue y reponga, &c.* & ita tenendū eſt, quia omni iuri congruum 230
eſt, & conſonum, ſecundùm quæ nos congeſſimus dictis capitibus 18. & 17. & tandem caue omnino ab illius

praxi,

praxi, & decretis, quoniam vix aliquod scripsit, quod vitio careat, vt ex eorum inspectione manifestè cognoscès

231 Aliud insuper meminisse iuuabit, vt à neutro horum decretorum genere in Senatu admittitur supplicatio, nec appellatio etiam ad principem, nec alius datur vllo modo recursus, vt probant Auenda. *de exequen. manda. c.1. num.32. versiculo & quia prouisio in prima parte.* Nostras Gasp. Rodrig. de annu. reddit. *lib.1. quæst.17. n.73.* Practicus Monteros. *in 5. tractat. de Cancellar. tit. Siguese el tercero processo que es Ecclesiastico*, &c. *ad fin. fol 93.*
232 *& sequen. ad fin. fol.94* & est expressa l.35 *tit.5. lib.2. recopil.* vbi cautum est *que los pleytos Ecclesiasticos y negocios que los Alcaldes maiores del Reyno de Gallicia mandaren traher ante si por via de fuerça sobre otorgar y reponer, o remitir, que si de lo que en ellos, o en cada vno dellos, determinaren, se appellare por alguna de las partes para la nuestra Real audiencia de Valladolid, que el Presidente, y Oydores de la dicha audiencia no se entremetan a conoscer, ni conozcan de las tales causas por appellacion, ni en otra manera alguna, ni den prouisiones, para que los ta-*
233 *les pleytos vengan a la dicha audiencia.* & ita communiter practicatur, & ad vnguem seruari, certum est vbique tribunalium supremorum, quibus nullatenus tentatur huiusmodi decretis supplicari, & si non potest supplicari, nec poterit appellari, quia remissio appellationi æquiparatur. Lancell. *de attenta. 2. p. c.19, n.8.* Gasp. Rodrig *de annu. vbi proximè d. n.73.* quia hæc remissio, & supplica-
234 tio de seipso ad seipsum, prout eleganter probat Mier. *de maior. 3. part quæst.25. num.26 & à n.24. & supra.* imò dicit Rodrig. *ibi*, ex hoc etiam nullitatis allegationem remoueri, ex regula *l.4. tit.17. lib.4. recopil.*

235 Hinc audiendus non est Ceuall. (post hæc visus) *in tractatu de cognitione per viam violentiæ gloss.9. sub n.10. versiculo, y en confirmacion desta verdad*, dum asserit, quod à decreto violentiæ, nec supplicatur, nec appellatur (nullo citato authore, sed notata per Anastas. Germo. *de sacr. immunit. lib.2. cap.13. num.17.*) ex eo quia in hac cognitione procedit extraiudicialiter, quod secus fuerit (inquit) si foret cognitio iudicialis. quia rationi huic totius iuris principia repugnant,
236 cùm indubitatum sit, ab actibus extraiudicialibus, & iudice extraiudicialiter procedente absque vmbra iudicij appellare permitti, quæ dicitur similiter appellatio extraiudicialis, de qua latissimè nos egimus infrà lib.2. cap.13. à princip. quo quidem eius ratio euacuatur.

237 Quare meritò dictis decretis latis expeditur prouisio Regia scilicet primi, & tertij generis, eius tenore inserto, alio autem, cùm scribantur quandoque ad scrapulas eiusdem proces. prouisio expediri non solet, quia cum processu redeunt ad iudicem Ecclesiasticum, si autem ibi non sint adscripta, per Secretarium tribunalis dari solet ad petitionem partis certificatio, decreti tenore inserto, vt iudex Ecclesiasticus certioretur, quia in illdem decretis nihil iudici Ecclesiastico petitur faciendum, cùm per ea sibi processus remittatur.

Memineris tamen nostræ l. Regiæ 36. ad finem ibi, *y si por el dicho processo paresciere la dicha appellacion no ser iusta, y legitimamente interpuesto, remitan luego el tal processo al juez Ecclesiastico con condemnation de costas,*
238 *si les paresciere, para que el proceda, &c.* ex quibus verbis clarissimè apparet, hoc genere decreti fieri expensarum condemnationem duntaxat, scilicet; quando in denega-
239 ta appellatione iudicem vim minimè commisisse detegitur, quasi temerè, perperam & perfusorie conquerens causam calumniosè protulit, vbi fecit ad Regium Senatum abutens salubertimo recursu ad præsidium innocentiæ inuento, & illum in vinculum, & tutamen malitiosæ iniquitati assumendo, iuxta text. *in cap. suggestum, de appelat.* cùm clausula in fine posita debeat ad proxima referri, maximè quia in medio vnius orationis sit, quia tunc illi duntaxat clausula apposita videtur; vt notum est, & in terminis bene adnotat Ioan. Gutier. *pract. q. ciuil. lib.1. q.20. num.7. ad fin.* quod verissimum existimo, & quod in hac violentiæ extraiudiciali cognitione pos- 240
sit fieri expensarum multa, & condemnatio, tenent Gregor. Lopez *in l.13. tit.13. verb. ninfuerça, in fin. part.2. versiculo dubitari tamen vidi in Regali Cancelluria*, quem sequitur Auenda. *de exequen. manda.1. part. cap.1. n.32. versiculo nam pro violentiis*, vbi etiam ad idem allegat Guillel. Benedi. Auil. *in capit. præterea. c.1. glossa mandamientos, n.11.* & cum Cassaneo *in consuetud. Burgund. rub.1. §.5. n.82.* tenet Salced. *in additio. ad prax. Bernar. Diaz. cap.102. versiculo quod vsque adeo.* Azeu *in l.2. in fin. versiculo & solent aliquando partem, tit.6. lib.2. recopilat.* Gasp. Rodrig. *de annu. reddit. lib.1. cap.17. sub n.73. versiculo & quandoquidem.* Sese *in tract. de inhibitio. iustit. Arago. cap.8. §.3. n.96.* Cantrd. *in quæst. Canon.45. n. fin.*

Ex eo probantes, quoniam hoc prouenit ex origine, & perfectione illius extraiudicialis cognitionis, & iu- 241
dæ defensionis, tanquam quid illius consequutiuum, & accessorium, & quia vbi quis aditur, vt iudex competens, licet se pronunciet incompetentem, condemnat agentem in expensis, *l.fi. §. quoniam vero*, vbi Platea *Cod.* 242
de re militari. & post Ana. Anani. & Feli. tenet Marant. *de ordine iudi 4. part prin. d.8. n.3. fol.183.* & in terminis etiam considerant Gregor. Lopez Auend. Sese, Cæned. *locis proximè citatis.* & Ioann. Gutierr. *lib.1. q.20. à numero 20.*

Sed stat difficultas; an iudex Ecclesiasticus, qui vim 243
intulisse decernitur, possit iuxta nostram l. Regiam in expensis condemnari. Et partem affirmatiuam videtur tenere Guillel Benedict. *in cap Raynut. verb. & vxorem nomine Adelas. n.320.* & cum Gregor. Lop. & Auenda 244
idem tenet Salced. *in additio. ad prax. Bernard. Diaz. d. cap.102. versiculo quod vsque adò*, vbi dicit, quod hæc expensarum condemnatio locum habet contra vim inferentem, qui autem vim facit, index est Ecclesiasticus, iuxta nostram l.36. imò ita in Senatus decreto expressè declaratur, ergo ipse multari potest in expensis ex ipsis 25
Doctoribus. Eodem etiam loquendi modo vtitur, & resolut Cæned. *d. quæst.45. n.fi.* & vt possit Ecclesiasticum vim facientem in expensis condemnare, firmat Sese *in tract. de inhibitio cap.8. §.3. n.96. ad princ.* & in terminis, 25
vt iudex Ecclesiasticus queat condemnari in expensis, expressè dixit Gaspar. Rodrig. *de annu. reddit. l.1. q.17. sub num.73.* vbi ita intelligit Cæned. post alios modo citatos.

Sed contrariam sententiam, & opinionem longè ve- 245
riorem esse existimo, & à praxi receptam; vt scilicet iu- 25
dex Ecclesiasticus eo quòd vim intulisse decernatur, in expensis non mulctetur, pro qua expressa videtur nostra l. Regia 36. quia cùm vtrumque casum decernat, puta quando iudex Ecclesiasticus vim faciat non deferens, & quando vim non facere, non deferendo appellationi, tanquam minùs legitimæ compertum est, & decretum: huic tantùm casui posuit expensarum condemnationis facultatem, prout superiùs ex Gutierr. ponderauimus. Ex quo sequitur euidenter, vt iudex Ecclesiasticus, non sit expensis mulctandus, sed pars quæ malitiosè con- 246
questa est, asserens se vim pati. & cum nullibi inueniamus hanc condemnationem expensarum faciendam nisi in ista lege (loquor quando ob non delatam appellationem aditur Senatus iuxta terminos d. l.36.) in qua duntaxat fit earum condemnatio, quando reperitur iu- 25
dex, vim non feciisse & sic eo, quod abhorret Princeps, vt eius auxilium dolosè, perperam, & fraudulenter imploretur, abutendo tam salubri remedio, partem ipsam, quæ dolosè se fingit oppressam, & vim passam, mulctari permittit in expensis; cuius legis nouum, & mirabilem intellectum, tanquam verissimum perpetuò tene menti, quæ tanquam exorbitans, non potest extra casum quo loquitur, extendi.

Quare

247 Quare quòd huiusmodi condemnatio habeat locum contra partem,tenet expressè Azeued.*in d.l.2.tit.6.l.2. recopilat in fin.*ibi, Et solent aliquando partem vnam in
240 expensis condemnare.)& quod iudex Ecclesiasticus non sit in expensis condemnandus , tenet expressè Gregor. Lopez *in d.l.13.titul.13.part.2.verb.ninfuerça ad fin.* & quòd dicta l.36.Regia circa expensas non loquatur,nec procedat in iudice,etiam vim faciente,tenet,& declarat optimè Doctor Ioan. Gutierr. *in pract.q.ciui.lib.1.q.20. numero 7.ad fin.* licèt ob inobedientiam sic (vt mox dicemus.)

Nec obstant Doctores in contrarium citati , scilicet
248 Sese, Rodrig. & Salced.quia , vel intelligendi sunt secundùm Benedictum,cuius doctrina fundantur,scilicet; quando iudex secularis cognoscit de aliquo clerico violenter spoliante alterum, siue clericum , siue seculatem, cuius cognitio in plurimis Christianorum regnis ex consuetudine pertinet Principibus supremis,prout latè
241 videre est,& copiosè per Gaspar.Rodrig. *de annu. redd. lib.1.quæst.17.à n.25. cum pluribus seqq.* quo casu bene procedunt Doctores asserentes , contra vim facientem expensarum fieri condemnationem.

Vel etiam sunt intelligendi, quando iudex Eccleslia-
242 249 sticus ob contumaciam & inobedientiam Regiis prouisionibus mulctatur in expensis , siue prouisioni ordinariæ, siue secundæ iussioni dictæ , *sobre carta* , quia tunc bene procedere firmat Doctor Ioan. Gutierr. *d. quæst.20.ad fin. versiculo secundò considera.* & pro praxi idem testatur Practi. Monterros. *in practi.de Chancellar. cap.2. de la segunda manera en los pleytos que se trahen por via de fuerça,fol.94.* & vltra hos casus, Doctores
243 loquentes audiendi non sunt,quia d.l. Regia non procedit in iudice,sed in parte,& tunc non semper,sed quando dolosè , ac ob calumniam inuocauit auxilium Regium , & quòd iudex Eccles. inobediens Regiis prouisionibus possit per Senatores mulctari, probat Torre-Blanca *in tract.da magia lib.3.cap.26.n.30.*

Sed cùm d.l.36.Regia(vt diximus) loquatur in parte
250 condemnandam expensis, quæro, an procedat etiam , si pars quæ abusa est hoc recursu , sit clericus. & videtur negatiuè dicendum , tum quia expensarum condemnatio supponit iudicialem , & iurisdictionalem cognitio-
251 nem *l. sancimus Cod. de iudiciis c. calumniam de pœn.* Afflict.*decis.Neapolita.24.*qua iurisdictione,& iudiciali cognitione caret Princeps in hoc recursu per viam violentiæ , vt latiùs probauimus suprà c.1. prælud.5. & ferè per totum c. à prin. ergo in personas Ecclesiasticas
245 expensarum condemnatio facienda non est.

252 Deinde quia licèt clericus conuentus coram seculari iudice quando ob malitiam distulit declinatoriam vs. que ad finem litis , & sententiam, possit condemnari in expensis , tamen iudex secularis earum condemnationem facere non potest,sed iudex Ecclesiasticus tantùm Abb.*in c.si diligenti.de for.compet.col. penult.* Bald.*in l.2. C.de Episcopali audi.& in l.si ex aliena colum.1.ff.de iudic.*Decius *consil.*241. Couarr.pro vtraque parte disputans *pract. q.c.33. n.2. & à prin.* plures etiam pro vtraque adducens idem tenet Salced.*in additio. ad Bern. in pract.crimi.cap.62.n.6. fol.*222. Rolan. à Vall. *consil.12. num.38.volum.*2.Gramati.*voto* 18.*n.*17.Mart.*tract.de iurisd.cas.*102.*num.*18.Prosper Farin.*in pract.crim.quæst.*8. *n.*17. ergo huiusmodi condemnatio facienda non est
246 contra clericum.

Sed contrarium verius esse existimo, tum quia in
253 parte(quæcumque sit)nullus ex supradictis Doctoribus, hactenus de hac re tractantes dubitauit , imò ex omnium mente est , vt in persona Ecclesiastica cadat hæc mulcta, quia proponunt difficultatem supradictam , & nihilominus soluunt , non procedi in earum condemnatione cum iurisdictione , sed extraiudicialiter , tanquam consequutiuum, & sic loquuntur in Ecclesiastica persona.quoniam inter laicos,& super re merè profana, & Reo laico datur decretum laicorum , in quo vt ha- 254
beat locum hæc condemnatio , nemo dubitat, sed probat Gregor.Lop. *in d.l.13.tit.13.part.2. verb.ninfuerça, in fi.*deinde quia dum prædicti Doctores excipiunt tantùm iudicem Ecclesiasticum,firmant regulam in cæteris. tum etiam quia communiter practicatur in dies , vt si 255
aliqua persona Ecclesiastica petat prouisionem,*de autos diminutos.* in hac cognitione per viam violentiæ, & Senatus suspicetur fortè calumniosè petitam esse,ad finem duntaxat (prout affolet) suspendendi cognitionem, & processus inspectionem, solet concedere illam cum limitatione , quòd si acta , quæ defecisse asserit intra assignatum terminum non adducat , præstet tot denarios parti aduersæ pro expensis. item & idem seruatur, con- 256
querente intimante ordinariam parti appellatæ,qua comparente termino transacto,non adest querelans in Senatu (tunc pars appellata vtitur remedio (de quo nos latiùs suprà hoc cap diximus) & petit, vt sibi reficiantur impensæ,& pluries sic iubetur,ergo à fortiori dicendum est in calumnia super principali , & probatur expressè ex doctrina Flores de Mena *pract.quæst.lib.2.q.12. n.*8. 257
vbi dicit posse Regios Senatores condemnare in expenpensis iniustè impetrantem Bullas Apostolicas, quando ad illos recurritur per viam violentiæ , vt detineantur.quia puta est in derogationem iurispatron.Regij,vel laicorum,quas alius,quàm clericus non impetrat, & sic idem in nostro casu resoluendum sine dubio.

Nec obstat,quod in contrarium aeduximus, quia ex- 258
pensarum præstatio sui natura attenta non exigit iurisdictionem , quia etiam inter priuatos potest in pactum deduci , & ab arbitris , seu arbitratoribus etiam potest cõdemnatio earum fieri;sed tunc exigit iurisdictionem, quando in iudicio formato petuntur, & condemnatio fit, prout loquuntur, contraria. at cùm hæc cognitio sit extraiudicialis,ad eius perfectionem tanquam quid consequutiuum, potest fieri mulcta hæc.nec obstat quod ex Couarr.Dec.Rolan.Mart.Fari.& aliis proximè citatis,vt 259
secularis non possit condemnare in expensis clericum differentem declinatoriam;quia ibi iudex est incapax articuli principalis,de quo non potest cognoscere,& sic nec de accessorio,quia deficit fundamentum, quia qualitas non potest esse sine subiecto , vt expressè dicunt Doctores præcitati, quæ ratio non procedit in nostro casu , quoniam Principi competit cognitio extraiudicialis per viam violentiæ omni iure , & sic multò fortiùs sibi competens super accessorio pariter extraiudicialiter,vt in arbitro, & similibus, quia articuli inci- 260
dentes vestiuntur,& assumunt naturam causæ principalis, & ita si hæc est summaria, omnes eius articuli sunt summarij, si est inappellabilis, & eius articuli efficiuntur inappellabiles , & causa exequutiua super principali, etiam efficitur exequutiua super accessorio , de quibus latissimè egimus infrà 2. part. cap.6. per totum , & aliis pluribus locis huius tractatus. & ecce comprobatur, quia licèt apppellatio, sua natura attenta, supponit 261
iudicium & sententiam iurisdictionaliter latam;& tamen si interponatur ab actu extraiudicialiter celebrato , & iudice extraiudicialiter procedente,eius natura vestitur, & pariter est appellatio extraiudicialis , in plurimis distincta à iudiciali,de quibus nos latè infrà 2.part.c.13. à princ. ergo idem dicendum est in nostro casu. quare audiendus non est Ceual. (quem post hæc scripta vidi) *in tractat.de cognitio per viam violent. gloss.16. n.7. & 8.* 262
in hoc articulo contrarium sentiens,motus ex d.doctrina Decij, Rolan. Farin. & aliis, cui nunc congruam responsionem tradimus:vbi etiam asserit suam opinionem esse de mente Ioan. Gutierr. & Gregor. Lopez , quia contrarium est verius , imò eorum , & cæterorum omnium intentio meam fouet omnino.

Igitur expedita præfata prouisione Regia, inferto de verbo ad verbum decreto tribunalis, lato super articulo 263
violentiæ , intimato iudici Ecclesiastico statim tenetur

obtem

obtemperare, & desistendo à violentia, omnia in eo contenta debet libenter adimplere. quod si deferre, & reponere iubetur, vtrumque faciet, de quo latiùs in hoc c. infrà §. 1. Si autem decretum sit conditionale (quod
264 tertium genus vocamus) sibi libet, alterum ex alternatiuuis eligere, quod etiam illico complere debet, quæ facere si recuset; expeditur secunda iussio (quæ *sobre carta* dicitur) in qua fit comminatio amissionis naturalitatis,
265 temporalitatum, quas his regnis habet, & aliquando fit in hac expensarum condemnatio statim vt ex Gutier. & aliis diximus superiùs, versiculo, vel etiam sunt intelli-
266 gendi num. 249. cui si non pareat, expeditur tertia prouisio, & si adhuc contumax sit, & rebellis, iubetur vt compareat in Senatu vsque ad amissionem originis, & priuationem temporalitatum.

Quòd non solùm vassalli seculares, sed etiam clerici,
267 Episcopi, Archiepiscopi, & alij Prælati Ecclesiastici tenentur obedire, & obtemperare mandatis, & prouisionibus Regis *l. 29. tit. 4. lib. 2. recopilat. & l. 13. tit. 3. lib. 4. recopil. eadem recopil.* vbi Azeued. qui si non præstiterint eis obedientiam, in eos exequitur pœna amissionis
268 temporalitatum, & originis. generale siquidem verum est, Ecclesiasticas personas, quatenus tangit Regem, regimen, regnum, atque ordinem potestatis, Regibus subesse, & ad eorum inuocationem accedere, *c. petimus 11. quæst. 1. cap. princeps, & cap. administratores 23. quæst. 5. c. tributum, & ibi gloss 23. q. 8.* Petr. Antiboli. *in tract. de muner. 3 part. num. 97.* Dec. *cons. 72. n. 3. in fin. & n. 4. l. 65. tit. 5 p. 1. verb. la quinta*, & ibi Gregor. *verb. el Rey, & l. 2. & 8. tit. 7. part. 3. & l. 13. tit. 3. lib. 4. recopilat. l. 11. tit. 10. verb. y mandan. os al Maestre Escuela, lib. 5. recopilat.* & ibi Matienf. *gloss. 7. l. 29. tit. 4. l. 2. recopilat.* Azeued. *in l. 1. num. 5. titul. 1. lib. 4. recopil.* & idem Azeued. *in l. 13. n. 5.*
269 *titul. 13. lib. 4. recopilat.* quia tenentur obseruare obedientiam, fidelitatem, recurrentiam & venerationem Regi, & domino suo, atque tranquillitatem, & pacem
270 publicam, optimè Durand. *de mod. concil. general. celebr. rubric. 71.* & quia ipsæ Ecclesiasticæ personæ subditi Regum sunt ratione domicilij, vt probant Gregor. Lopez *in l. 4. tit. 15. p. 4. gloss. magna ad fin.* Azeued. *in d. l. 13. num. 5.* Bobadill. *in Polit. lib. 2. cap. 18. n. 62. ad med.*

271 A quo sine dubio videtur, ortam fuisse practicam hodiernam, qua vtitur consilium supremum Regium, præcipere clericis, Episcopis, Monachis, & alis Ecclesiasticis personis apud Senatum comparere, vt adnotat Castell. à Bobad. *in Polit. lib. 2. cap 18. n. 61.* vbi etiam latè
272 comprobat, Episcopos potiùs teneri, obedire Principi supremo, quàm Archiepiscopo, cùm sint ipsi consiliarij Regis. quoniam (vt diximus) in his, quæ tangunt Regem, regimen & ordinem potestatis Regiæ, Regi obediendum est. Diuus Tho. 1. 2. *q. 96. art. 4.* Soto *de iust. & iur. q. 4. art. 2. col. 2. in fin. cum seqq.* Roderi. Suarez *in repetit. l. quoniam in prior. limi. 2. l. regni num. 14. ad fin. C. de inofficioso test am.* Nauarr. *in manual. c. 25. n. 9.* Azeued. *in l. 13. n. 6. tit. 3. lib. 4. recopil.* Bobadill. *vbi proximè.*

273 Quibus quidem fundamentalibus rationibus iure procedere videtur quotidianam praxim, vt si iudex Ecclesiasticus, adeò contumax sit, & rebellis, vt à vi illa nolit desistere, imò proteruus, & inobediens monstretur Regiis prouisionibus, & mandatis, quibus mediantibus ad violentiam eleuandam, interponitur à Rege protectio nuda, & naturalis defensio, cuius proprium officium est, ex quo pax publica turbatur, & læsa censetur authoritas Regia, & Regis subditi violentiam patiuntur: potest Rex, illi iubere, vt à suis regnis, & ditio-
274 nibus exeat, ipsúmque in amissione originis, & temporalitatum condemnare, eiúsque bona temporalia occupare in pœnam inobedientiæ, ex iuribus, & authoritatibus, in specie rem hanc tractantes Doctores fulcire conantur *ex l. fi. ff. de off. procuratoris Cæsaris l. minimè ff. de religios. & sumpti. funer. §. si clericus, versiculo si autem. de pace tenenda in vsibus feud.* vbi Bald. *& l. quicumque.* vbi eleganter Paul. de Castr. *Cod. de Episcop. & cleric. l. 18. tit. 9 part. 1. l. 8. tit. 7. p. 3. 1. part. & 2. tit. 5. l. 11. tit. 8. lib. 1. recopilat. lib. 4 tit. 1. l. 13. tit. 3. lib. 4. recopilat.* Archidia. *in c. de form. 22. q. 5.* pulchrè Paul. Castr. *in l. addictos supplicio num. 6. Cod. de Episcop. audien.* Guillelm. Benedict. *in c. Raynut. verbo & vxorem nomine Adelas. decis. 2. num. 155. ad fin. & n. 161. cum seqq. de testam.* Cassane. *in Catalog. gloriæ mund. 5. part. consid. 24 cas 1338. fol. 117.* Auenda. *in cap. 6. prato. num. 10. versiculo decimus cajus. 2. part.* Montalb. *in repert. l. Reg. verb arma, fol. 10.* Auil. *in c. prato. cap. 3. glos. verb. iurisdictio. n. 3.* Couarr. *in pra. c. 35. n. 3. versic. aduersus.* Gregor. Lopez *in l. 13. tit. 13 part. 2. verb. ninguerça, in fi. & l. 57 gl. que se la dio, vers. fi. an autem Princeps, tit. 6. p. 1.* Iul. Clar. *in pract. crimi. § fin q. 38. num. 24.* nostras Ioan. Garcia *in tract. de nobili. gl. 9. n. 31. & 32. in fin. & seq. & fol. 226. versiculo, sexta conclusio.* Segur. *in direct. iudicum 2. p. cap. 13. n. 53.* pulchrè Salced. *in pract.* Bernard. Diaz *cap 102. litera A, pag. 352.* Barthol. Humad. *in scholiis ad Gregor. Lopez in l. 65. tit. 5 par. 1. glos. 8. n. 7.* Petr. Cæned. *in collect. ad decretum cap. 37. num. 9. fol. 54.* Azeued. *in l. 13. n. 10. tit. 1. lib. 4. recopilat.* Mexia *in pragma. taxæ pan. concl. 5. n. 37.* & idem *super l. Tolet. 2. funda. 11 part. n. 47. in fin. 108.* Castell. à Bobadil. *in Politi. lib. 2. cap. 10. n. 63.* nostras Gaspar. Rodrig. *de annu. reddit. lib. 1. c. 17. n. 67.* Octauia. *in decis. Pedem. 30. num. fin. ad fin.* Carol. de Grassal. *lib. 2. regal. Fran. tit. 7. col. penult.* idem Bobadill. *in Politi. lib. 12. c. 18. à num. 60. cum seqq.* Corset. *in tractat. de potest. regal. 2. p. q. 34. n. 60.* Boër. *in tract. de seditio. cap. 1. colum. 1.* Cassan. *in consuetud. Burgund. rubr. 1. §. 5. gloss. si el, n. 81.* & de hac nostræ Hispaniæ praxi testatur Marta *de iurisd. 2. part. cap. 34. n. 42.* licèt ipse (vt assolet) aliud censeat. Ioan. Gattierr. *practi. quæst. lib. 2. q. 20.* latè Sese *tractat. de inhibitio. c. 8. §. 3. à n. 48. cum seqq.* & idem Sese *in cap. 9. §. 1. à n. 11.* Oliuan. *in tract. de iur. fisc. c. 11. n. 37. cum seqq* Hieronym. Portol. *in scholiis ad Molinum in § appell. manifestationis ex num. 10.* Cæned. *in q. Canon. 45. num. 62.* Ceuall. post hæc (paucis tamen ex iis citatis) *in cognitione per viam viol. gloss. 16. num. 10.* qui quidem omnes, idem in aliis ditionibus, & regnis Christianæ Religionis practicari testantur, prout & ego iam semel vidi practicatum in 275
Regio Senatu Galleciæ, quibus adde nouissimè Torre-Blanca *tractatu de magia lib. 3. cap. 26. à n. 30. & supra.*

In hoc enim modo exequendæ protectionis natura- 276
lis, non procedit Rex ex vi, & potentia iurisdictionis contentiosæ, & iurisdictionalis (quam in clericos exercere non potest) sed ex virtute potestatis politicæ, & œconomicæ, prout Auenda. Azeuedi. Carol. de Grassal. Guttierr. Salced. Ioseph Sese, Oliua. & Cæned. post alios, locis proximè citatis, asserentes ex vi huius œconomicæ, & politicæ potestatis posse Principem supremum clericos inobedientes vim notoriam inferentes 777
vassallis suis, ac turbatores reipublicæ, pacis, & iurisdictionis, à suis ditionibus expellere, & vt extraneos habere, illísque præcipere, ne ad sua regna accedant, iuxta mirabilem. text. *in d. l. fin. ff. de off. procurat. Cæsaris.*

Nam sicut ex vi huius œconomicæ potestatis potest 778
pater, vel dominus quilibet priuatus filium clericum, aut familiarem Ecclesiasticum sibi inobedientem, è domo sua expellere, & eiicere ob eius pacem, & quietem, ita eius exemplo potest Rex temporalis eiicere à regno suo, & Republica (cuius pater, caput, & tutor est, vt diximus & probauimus latè suprà cap. 1.) clericum turbatorem pacis, & inquietum, rebellem, & inobedientem iustis iussibus regalibus, tanquam membrum putridum, & infectum, secundùm illud D. Hieronymi *in c. resecanda, & in c. ecce. 24. quæst. 3.* Hoc exemplum, & similitudinem mirabiliter considerauit Carol. de Gras. *lib. 2. regal. Franc. iur. 16.* eandem etiam faciunt Gregor. Lopez *in l. 57. gloss. 2. in fin. tit. 6. p. 1.* Azeued. *in l. 4. num. 12. tit. 1. lib. 4. recopi*

recopilat. Castell. à Bobadill. *in Politi. lib. 2. cap. 18. n. 62. ad medium.*

279 Pro qua doctrina facit *l. vnica C. de emendatio. proprinquorum*, ibi, In corrigendis minoribus per qualitatem delicti senioribus propinquis tribuimus facultatem, vt quos ad vitæ decora domesticæ laudis exempla non prouocant, saltim correctionis medicina compellat.) & iterum ibi, Nec tamen nos in puniendis vitiis potestatem in immensum extendi volumus, sed iure patrio authoritas corrigat erratum, & priuata animaduersione compescat, *&c.*

280 Et quamuis insignis Martinus Nauarr. *in manual. cap. 27. num. 67.* putarit, ex c. 10. Bullæ Cœnæ Domini, diffinitum esse, non licere secularibus iudicibus, Episcopis comparentibus, suis iussibus præcipere, vt à regnis exeant sub censurarum incursu, quod secus esse (dicit) si iubeant eos à curia Regis exire, vel alio loco, qui non sit eorum diœcesis, quia tunc non ligarentur dictis censuris.

Nihilominus (salua semper correctione, & authori-
281 tata sanctæ Matris Ecclesiæ, cuius limæ, censuræ cuncta mea scripta submitto, quæ millies reuocabo, si semel aliud censeat, quia id ipsum pariter ego censeo) respondendum est, prout respondent Salced. *in additio. ad prax. Bernard. Diaz. in practi. crimin. Canon. cap. 192. litera A, post princ.* quem etiam sequuntur Bobadill. *in Politt. l. 2. cap. 18. num. 62. litera A, ad fin.* nostras Gasp. Rodrig. *de annu. reddit lib. 1. cap. 17. numero 73. ad medium.* Ioseph. Sese *in tractatu de inhibitio. c. 3. § sub num. 100. & sequentibus.* idem etiam tenet Cæned. *in quæst. Canon. 45. num. 61.* Bartholom. Humad. *in l. 65. titul. 5. part. 1.*
282 *gloss. 8. numero 3.* dicentes, dictam Bullam nihil potestati Regiæ detrahere, aut derogare, sed tantùm procedere, quando prælati iniustè, & sine legitima causa expelluntur; secus tamen quando iure permittente, prout quando occurritur vi oppressis,, quod facere Princeps tenetur ex debito officij, cuius proprium est, illos protegere per modum naturalis defensionis, & extraiudicialis cognitionis, œconomicæ, ac politicæ potestatis, vt declarat idem Nauarr. *n. 69. vers. 3.* quod
283 & indicat illud verbum (eiicientes) eiusdem Bullæ, quod debet intelligi de eiectione violenta, & iniusta, seu tyrannica, sicut à principio eiusdem capitis sentit Romanus Pontifex, dum loquitur contra percutientes, verberantes, & hostiliter insequentes sanctæ Romanæ
284 Ecclesiæ Cardinales, Patriarchas, *&c.* & protinus continuatiuè subiungit (aut eos deiicientes, *&c.*) nam certum est quòd vna pars alternatiuæ alteram declarat, *l. 1. ff. de rebus dubiis*, prout pulchrè in terminis considerauit Sese *vbi proximè. n. 103.* pro quo expendo text. (qui simili stylo vtitur, & sic communiter intelligitur, & interpretatur per scribentes ibi) *in clem. 1. pe pœnis*, ibi, Iniuriosè, vel temerè percusserit, aut eiecerit, seu banniuerit, vel hæc mandauerit fieri, aut facta, *&c.*) quibus adde quæ suprà diximus cap. præced. post 5. prælud. ad responsionem secundi & tertij argumenti.

285 Hic enim defensionis modus, quo vtuntur suprema tribunalia, continetur sub limitibus protectionis naturalis, & nudæ defensionis, text. optimus *in cap. vt famæ*, ibi, Dum tamen non amplius eorum violentia se extendat, quàm defensio, vel rebellio exigit clericorum.) *de sentent. excommun. cap. olim de rest. spol. c. significasti de homicidio l. 1. C. vnde vi.* quia tunc seruari moderamen
286 inculpatæ tutelæ dicitur, quando id fit, quo omisso repelli vis non potest, prout latè ad princip. huius, cap. diximus. Ex quo enim iudici Ecclesiastico nimia suauitate, & amore prima, & secunda monitio per Principem missa est vt à violentia notoria patente ex actis desi-
287 stat, deferendo, & reponendo, ac absolutionem excommunicatis præstando; si adhuc rebellis est, & inobediens, quo modo magis politico, minúsque libertati Ecclesiasticæ præiudiciali poterit Princeps temporalis vti, ad tollendam violentiam, & vt ab illa desistat compellendum, vt queat oppresso cum effectu occurrere; cùm illum nolit, nec possit per corporalem compulsionem, puta, carcerem (cuius persona exempta est) dirigere, & sic vt tædio affectus à proteruia desistat; occupantur tem- 288
poralia, quæ subsunt Regi, nulli siquidem imputatur, vt faciat aliquid, si aliter se defendere, & repellere iniuriam non potest, iuxt. text. *in l. sciendum §. quo cum aliter. ff. ad l. Aquil.*

Si enim Principibus supremis omni iure naturali, di- 289
uino, Canonico, & consuetudine immemoriali competit protectio vi oppressorum, ac violentiarum propulsatio, tam inter clericos tanquam eorum subditos quoad protectionem, & membra, ac ciues Reipublicæ temporalis, quàm inter laicos (in quo nemo dubitare potest, vt latiùs suprà cap. 1. à princip probauimus) multo magis sibi intelligitur permissa omnia ea, quæ necessaria sunt ad ipsam violentiam effectiue repellendam intra limites eiusdem naturalis defensionis, quia cui conceditur finis, concessa censentur ea, per quæ deuenitur ad 290
finem, & cui conceditur antecedens conceditur etiam consequens, *l. 1. §. 1. ff. si vsusfruct petat. l. 3. §. qui habet.* & ibi præsertim Paulus Castrens. *ff. de seruitu. rusti. prædio. l. refectionis gratia, & ibi glos. ff. communia prædio. l. 2.* & ibi Cynus & alij. *ff. de iurisdict. omni. iudi. l. 2. §. inspectio. ff. quemadmod. testam. aper. l. ad rem mobilem, ff. de procurator. l. ad legatum eodem cap. quoniam, de sentent. excommunic. lib. 6. §. idem iuris. inst. qui & in quibus caus. manumit. non posse. cap. cum infirmitas de pœniten. & remissio. l. 3. §. non perpetuo, ff. de sepulchro viola.* latè Euerar. *in loco de conces. antecedent. ad concessionem consequentis numero 10. & per totum.* Ripa *in l. si constante numero 76. ff. solut. matrim.* Crot. *in repeti. l. omnis populi. n. 179. in fin. concluj ff. de iust. & iur.* Aymon. Crauet. *de antiq. tempor. 4. part. in princ. à n. 67. cum seq.* idem Crot. *consil. 135. num. 36. lib. 1.* vbi quòd concessio extenditur 291
ad ea, quæ consecutiuè veniunt ad dispositionem, Villagut. *in tract. de exten: sione l. rubrica de exten. leg. correct. n. 17. fallen. 9.* Prosper. Farinac. *fragment. crimin. 1. part. num. 128. fol. 170.* quæ iura, & Doctores plures decidunt in proposito casus particulares, inter quos quòd 292
concessa iurisdictione, videntur omnia concessa, sine quibus iurisdictio exerceri non potest Cephal. *consilio 406. numero 20. volum. 3.* Morl. *in empor. iur. 1. part. titul. 2. de legibus num. 20. versiculo quia cum regnum!* vbi
dicit, quòd cui conceditur regnum, necessariò omnia 293
censentur concessa, sine quibus regnum gubernari non potest Suarez *de immunit. Eccles. & defens. fidei Cathol. aduers. error. Angliæ lib. 3. cap. 2. num. 2. in fin.* vbi dicit quòd non solùm Christus verus Deus, cuius opera perfecta sunt, sed etiam quilibet prudens gubernator, quia vices suas alicui commisit, vel suam potestatem delegat, consequenter dat potestatem ad omnia, quæ ad finem talis commissionis necessaria sunt, vt prudens ratio naturalis, & iura ciuilia, & Canonica disponunt.

Cui enim conceditur principale, censetur etiam con- 294
cessum id, quod venit ex natura actus, de quo dispositio loquitur, latè Aymon. *de antiq. tempor. 4. p. in princ. numero 70.* Farinac. *vbi proxime numero 233.* & cui conceditur principale, intelligitur concedi id, quod con- 295
sequutiuè, & accessoriè venit ad illud principale, *cap. prudentiam §. si verò.* & ibi communiter Doctores *de officio de leg.* Alberi. *in l. cum principalis ff. de regul. iur.* B. Bald. Iss. & Rochus de Curte quos referens ad idem sequitur Aymon. *de antiquit. tempor. 4. part. in princ. n. 67. cum sequentibus, &* 121. Euerard. *in loco à conces. anteced. ad conces. consequent. n. 2. l. final. Cod. de frum. verbis Constant.* & ibi Bart. & Platea *lib. 11.* plures citat Villagut. *in tractatu de exten. leg. correct. & pœnal. simul à n. 166. cum sequentibus.*

Igitur dicendum erit, quòd cùm Principi sit con- 296

ceſſa facultas, omni iure, præcipuè naturali, liberandi vi oppreſſos, & tollendi violentias extraiudicialiter, debet illi concedi, & permitti omne quod ad illius expeditionem, exequutionem, & perfectionem eſt neceſſarium intra limites protectionis naturalis, & iuxta naturam principalis conceſſionis, cui includitur ex ſupradictis, quia aliàs ſuperuacanea, & fruſtratoria eſſet, & de vento ſeruiret cognitionis extraiudicialis per viam violentiæ cognitio, ſi debitum non haberet exitum, & neceſſario careret effectu. nam vt inquit Philoſoph. qui dat formam, dat ea, quæ conſequuntur ad ipſam. maximè vt quia pulchrè inquit Suarez *lib.3. de primatu Summi Pontif.cap.1. numero 4. in fin.* quòd humana natura non poteſt eſſe deſtituta remediis ad ſui conſeruationem neceſſariis, & cùm prædictus modus exequendi decretum, & violentiæ, & tollendæ ſit vltimum remedium, magis contentum intra limites naturalis, & extraiudicialis defenſionis, quod pro ſuo obiecto & fine habet defenſionem vi oppreſſorum prouenientem ex viſceribus iuris naturalis; debet haberi probo, quia ex bono fine bona præordinatio præſumitur. *l.ſi quis C. de adult.* Felin. *in cap.1.n.14. de præſumptio.* Ruin. *conſ.1. cum ſeqq. volum.5.* Nell. *tractatu de bannit.2.part.2.temp. quæſt.13.* Iſſ. *conſ.20 colum. fin. & conſil.86. colum.1. volum.3.* Alexand. *conſil.111. volum.1.* Crauet. *conſ.4.n.15.* Mari. Antoni. Marcerat. *varia. reſolut. lib.3. reſolut.19. numero 11. & 12.* qui adducunt bona exemplaria. itaque neceſſariò fatendum eſt, ad conſequendum illum finem exercitium dictæ cognitionis permiſſæ inter clericos, vt Princeps poſſit exercere omne neceſſarium, ſine quo regalis protectio & vi oppreſſorum defenſio redderetur inutilis, & fruſtratoria.

297 298 299

Vnum tamen tolerare non poſſum, quod Ceuallos (quem poſt hæc ſcripta vidi) *in tractatu de cogni. per viam viol. gloſ.18. ſub n.148. verſiculo nec obſtat decimum argumen.* vbi excedendo limites Bullæ in Cœna Domini: dixit, quod in hac cognitione nullus actus iuriſdictionis exercetur, ſed merus actus defenſionis. & licèt (inquit ille) eſſet neceſſarius actus iuriſdictionalis, poſſent Senatores Regij illos exercere, ſi aliter articulus violentiæ non poſſet experiri.) horribile verbum, quod abſit à nobis & penitus delendum, qui quidem euidenter conuincitur.

300

Etenim defenſio, & protectio regalis in nullo alio conſiſtit, quàm in delatione, & repoſitione attentati, quia in iis etiam conſiſtit violentia. quæ quidem omnino ſunt neceſſaria immediatè ad tollendam illam vim illatam, vt conſtat ex noſtra l. Regia, vel etiam quando conditionaliter apponitur aliquid faciendum per eundem iudicem, per quod violentia tollitur, vel in decreto conditionali, de quo ſuprà (quod tertium genus vocamus) & tamen, cùm id pertineat iudici Eccleſiaſtico, non ſe in illud intromittit Princeps, imò ad illud reponendum eidem iudici Eccleſiaſtico remittit, ne videatur iuriſdictionem Eccleſiaſticam vſurpare, vt probat noſtra l. Regia, & hactenus latè diximus, & communiter practicamur. ergo Princeps ſecularis vti non poterit iuriſdictione in clericos, etiamſi de neceſſitate finis, ſit neceſſaria ad tollendam violentiam.

301 302

Quod & in tantum procedit, nam etiamſi violentia non remaneat ſublata, ſed imò ſubſiſtat, tolli non poteſt directò per ipſum Principem facta, ſcilicet, per eum reuocatione, & delatione appellationis. quod euidenter probo. Etenim ſi iudex Eccleſiaſticus adeò proteruus ſit, & inobediens Regiæ prouiſioni, vt nec à violentia deſiſtere velit, nec reponere, & deferre, licèt Princeps ſupremus temporalis vindicet eius inobedientiam, iudicem expellendo à ſuis ditionibus (vt hactenus vidimus) tamen quamuis iudex Eccleſiaſticus nolit tollere violentiam, ipſe Princeps ad illam tollendam, deferendo, & reponendo, non ſe intromittit, vt hactenus euidenter vidimus; quia nolit, nec poteſt Eccleſiaſticam poteſtatem vſurpare, etiamſi violentia non tollatur; ergo licèt ad tollendam violentiam ſit neceſſaria iuriſdictio, ea inter clericos vti non poterit Princeps temporalis.

303

Deinde quia ſi doctrina Ceuall. (quod abſit) vera fuiſſet, omnia, quæ à Doctoribus dicta ſunt in expoſitionem Bullæ in Cœna Domini, Concilij Tridentini, & Rotæ deciſionum, de quibus ampliſſimè ſupra cap.1. in reſponſione ad 1.2. & 3. argum. ſubuerſa, & falſa forent. ſiquidem Doctores omnes reſpondent, procedere in hac extraiudiciali cognitione, & abſque iuriſdictione, habere tamen locum, quando in ea excederetur modus, vtendo, & procedendo iuriſdictionaliter, de quo, & nos etiam copiosè ſuprà hoc cap. à princ. ergo fatendum eſt, vt ſi articulus violentiæ iuriſdictione indigeat, ad eius expeditionem, & rectum finem, ea vti non poſſet, nec nollet Princeps, maximè quia illi permiſſa eſt cognitio rei, quæ nec ex forma, nec ex ſubiecta materia iuriſdictionem apperit, nec eget, & ita tenendum. 304

Quæ autem in hoc caſu dicantur temporalitates clericorum, vt ob eorum proteruiam, & inobedientiam poſſint occupari, an mobilia, & vtenſilia domus, an fructus præbendarum comprehendantur, & de aliis vide Guillelm. Benedict. *in cap. Raynut. verb. & vxorem nomine Adelaſ. à n.332. cum pluribus ſeqq.* Flores de Men. *variar. quæſt. lib.1. quæſt.8. §.1. n.25.* Azeued. *in l.1. per tot. tit.5. lib.1. recopilat.* Ioſeph. Seſe *tract. de inhib. c.9. §.1. num.22.* 305

In his tamen exequendi modis animaduertant Senatores, qua iuſtificatione procedunt, caueant, ne in cenſuram Bullæ labantur, quod facilè facere poſſunt, quia quantum materia hæc periculum contineat, nemo ignoret, in illum errorem ne incidant, excedendo legitimos, ac permiſſos nudæ defenſionis modos, cuncta tractantes cum moderamine inculpatæ tutelæ, attento animo, nimia præmeditatione, ac modeſtiſſima conſideratione, quantam grauitas, & periculum rei exigit, prout etiam prudenter aduertit Seſe *de inhibitio.c.8. §.3. num.104.* & Bobadil. *in Polit. lib.2.c.18.n.60.* 306

§. I.

Per delationem atque repoſitionem, an, & quemadmodum Regiæ prouiſioni iudicem Eccleſiaſticum ſatisfeciſſe dicetur, & quid ſi ſemel repoſitum reuocauerit.

SVMMARIVM.

Reponere tenetur iudex Eccleſiaſticus virtute decreti Senatus inſerti in prouiſione Regia, omnia attentata poſt appellationem & intra terminum ad appellandum, & omnia compellere ad vnguem. n.1.

Reponere ſe & deferre, ſi reſpondeat iudex prouiſioni Regiæ; an dicetur ſatisfeciſſe. n.2.

Reponere verbaliter, cùm actus reuocatione ſufficiet, ſi attentatum ſit verbale. n.3.

Repoſitio cum effectu requiritur, quando attentatum conſiſtit in facto, quia non ſufficiet tunc verbalis. numero 4.

Verba prouiſionis Regiæ debent intelligi cum effectu reſpectu repoſitionis. n.5.

Sententia iudicis, & verbalis iuſſio non tollit, nec tradit poſſeſſionem, ſed actualis executio requiritur. n.6.

Poſſeſſio, quæ conſiſtit in facto, non transfertur ex ſententia actualiter non executa, cùm non tranſeat dominium conſiſtens in iure. n.7.

Facto vbi opus eſt, verba non ſufficiunt. n.8.

Fa

Factum vbi lex requirit, & actualem redditionem, non statur assertioni.n.9.
Verba (demissione) debent intelligi cum effectu.c.10.
Reponere cum effectu, si iudex recuset, datur oppresso sobre carta, *vt adimpleat prouisionem cum effectu.n.11.*
Casus de facto mirabilis refertur.n.12.
Reponat si iudex in parte, partim verò non, an prouisioni Regiæ satisfeciſſe dicetur.n.13.
Factum non dicitur, vbi aliquod remanet faciendum.n.14.
Repositum non dicitur attentatum, si repositio non fiat in pristinum statum vsque ad vnum nummum.n.15.
Repositum semel cum effectu vigore prouisionis Regiæ, si iterum iudex reuocet an noua appellatio, & nouus recursus sit necessarius, an verò sufficiet secunda iussio.n.16.
Repositionem si incontinenti reuocet iudex ipse, secunda iussio sufficiet, hoc est, sobre carta.*n.17.*
Factum non dicitur, quod non durat factum.n.18.
Executione semel facta si res iterum auferatur, potest idem executor eiusdem sententiæ virtute rem restituere. n.19.
Defendisse non sufficit, si defensio non durat.n.20.
Repositionis reuocatio si proueniat à nouo articulo incidenti in discursum litis, secunda iussio denegatur in Senatu quia noua appellatione, & recursu opus est.n.21.
Reponere an debeat indistinctè iudex Ecclesiasticus vigore Regiæ prouisionis omnia à se gesta post appellationem, etiam quæ aliàs sibi licebat facere ea pendente, & deferente.n.22.
Cognitio per viam violentiæ fuit inducta, ne iudex Ecclesiasticus aliquem violenter vexet contra ius.n.23.
Princeps in tollenda vi iuris est minister, & sic non post iudicem adstringere, vt reponat, quod secundum ius fecit. num.24.
Recursus ad Regem limitatus est ad solam violentiam, quam adesse est impossibile, vbi iure proceditur.n.25.
Recursus Regius non potest plus operari, quàm inhibitio Canonica è superiori emanata.n.26.
Recursus ad Regem nunquam causat attentatum.n.27.
Recursus Regius dirigitur ad iuuamen iurisdictionis superioris, vt nihil in eius præiudicium interim contra ius fiat. num.28.
Inhibitio Canonica non inficit, nec impedit, quæ iure permittente, iudex inferior facere potest appellatione pendente.n.29.
Inhibitio operatur in his quæ sunt contra ius, & appellationem.n.30.
Iudex inferior quæ gerere potest appellatione pendente, remissiuè.n.31.
Prouisio Regia, si sub repositione comprehenderet licitè gesta per iudicem Ecclesiasticum, vinculum iniquitatis, non præsidium innocentiæ diceretur.n.32.
Verba quantumcumque præcisa recipiunt interpretationem de iure.n.33.
Et ad terminos suæ potestatis restringuntur.n.34.
Verba generalia restringuntur, vt absurdum euitetur.n.35.
Verba sententiæ impropriantur, vt ad iuris intellectum reducantur.n.36.
Principis voluntas talis præsumitur, qualis legis scriptæ, & naturalis rationis.n.37.
Verba prouisionis Regiæ debent recipere interpretationem de iure, ne limites protectionis naturalis, & suæ potestatis excedant.n.38.
Verbum respiciens plura determinabilia, ea determinat, prout vniuscuiusque natura conuenit.n.39.
Determinatio vna respiciens plura determinabilia pariformiter tunc determinat, si in omnibus eadem sit ratio determinandi.n.40.
Prouisione Regia intimata, an iudex Ecclesiasticus possit taxare expensas contentas in sententia, à qua est appellatum.n.41.
Iussio secunda dicta sobre carta, *deneganda erit in iis, quæ iudex poterat appellatione pendente licitè facere. numero 42.*
Reponere tenetur etiam iudex vigore Regiæ prouisionis censurus, & absoluere, quod non repugnat dispositioni Concil. Trident.n.43.
Absolutio quando data dicatur cum effectu, & an per procuratorem aut litteras sufficiat & an censura aliter quàm per absolutionem tolli possint.n.44.
Absolutio ad reincidentiam ad tempus potest dari.45.
Absolutus ad reincidentiam virtute prouisionis, de ruego, *per sexaginta dies, si intra illos decretum violentiæ detur, an illis transactis absolatione egeat.n.46.*
Absolutus ad reincidentiam per sexaginta dies si violentiam adesse ob non delatam appellationem declaretur intra illud tempus, noua absolutione indiget.n.47.
Superior etiam si reuocet gesta ab inferiori, vel ipse excommunicatum absoluit, vel remittit inferiori absolutionem. num.48.
Absolutus per sexaginta dies virtute querelæ laicorum, an si vim fieri intra illos sit decretum, termino transacto indigeat noua absolutione.n.49.
Absolutus per tempus ad reincidentiam si intra illud soluere non potuit, an eo transacto incidat in censuras.n.50.
Prouisioni Regiæ quoties iudex non satisfecerit cum effectu, integrè reponendo semper in Senatu secunda iussio, hoc est, sobre carta, *conceditur.n.51.*
Cognitio violentiæ & protectio naturalis tantum durat quantum ipsa violentia.n.52.

SI autem iudex Ecclesiasticus (prout protinus tenetur) regiis prouisionibus obtemperat, sciat omnia, prout in decreto dictæ prouisionis scripta sunt, complere tenetur, scilicet; deferre, & reponere omnia attentata, & gesta post appellationem emissam, vel intra terminum, quo potuit interponi, *iuxta c. non solum de appell. l.6. cum concord.* absoluendóque excommunitos, censuras ac interdicta leuare, de quibus in hoc §.1. videndum erit. 1

Et in primis vnum valde vtile animaduertam, an iudex Ecclesiasticus, qui statim prouisioni Regiæ sibi intimatæ respondet, seu etiam postmodum per suam interloquutoriam, quòd refert appellationi, atque omnia gesta post eam, *&c.* prout in prouisione iubetur, reponit, satisfeciſſe dicatur prouisioni præfatæ, prout affirmatiuè videtur euidenter. 2

Sed aduerte, quòd multi ignari litigantes, & aduocati in hoc in dies decipiuntur, quare in hoc distinguendum est, nam aut attentatum est verbale, puta; quia post appellationem legitimam processit ad aliquem actum iudicialem, assignando terminum, admittendo scripturas, vel probationem causæ principalis, testes, aut eorum repulsas, aut aliquam sententiam interloquutoriam, vel diffinitiuam proferendo, aut alia similia, tunc verbalis repositio sufficiet, & eorum reuocatio. quia nihil tam naturale est, quàm eodem modo quodque dissolui, quo colligatum est; aut attentatum non consistit solùm in verbis, sed etiam in facto, puta; quia ad exequutionem de facto processit, tradendo possessionem beneficij, aut alterius rei actualiter alicui, siue vacuam, siue ab altero occupatam, quem violenter spoliauit, vt alteri traderet in exequutionem suæ sententiæ; & tunc non sufficit verbalis repositio, sed omnino debet fieri cum effectu hic est text. mirabilis *in cap. si à iudice* 10. ibi, & ipse in termino grauamen reuocauerit cum effectu.) *de appella. cap.1. de eo qui mittitur in poss. causs. rei ser. cap. ad Apostolicæ versiculo erátque parata de sentent. & re iudi. lib.6.* vnde dicit gloss. mirabilis *in d. cap. si à iudice verb. cum effectu*, quòd si grauamen fuit verbale, reuocatio sufficiat verbalis, vbi ad hoc allegat ibi Archid. & Ioan. And. quare iudex debet ad actualem suæ interloquutionis exequutionem procedere, quia verba eius, & prouisiones Regiæ debent intelligi præcisè, & cum effectu, *l.1. §. hac autem verba ff. quod quisque iur. l. si per aliũ §. decere* 3 4

cere ff. ne quis eum qui in ius vocat. cap. relatum. de cler. non resident. Decius *cons.* 385. *col. penult. versic. ius tamen non obstat.* idem Decius & Curtius Iun. *in d. § hac autem verb.* latè Beccius *cons.* 14. *num* 31. Petr. Surd. *decis.* 305. *num.* 5. Tiraquell. *in repet. l. boues § hoc sermone limi. 6. n. 4.* Card. Tusc. *pract. conclus. litera V, concl. 90. per totam, & n.* 13. & 17.

6 Et quia per verbalem repositionem nec redditur possessio vi oppressio, nec adimitur à detentatore, quia sola sententia iudicis, & eius verbalis iussio nec tradit, nec aufert possessionem, nisi actualis traditio, & exequutio subsequatur, gl. *in § fin. instit. de off. iud.* latè Antoni. Gomez *in l. 40. Tauri, num. 24.* Auilles *in c. 1. prato. glos. verb a las partes.* pulchrè etiam Ioan. Garcia *tract. de nobilit. glos. 8 § 1. à num. 3.* dicentes actualem sententiæ exequutionem, quæ fit per rei actualem traditionem, esse necessariam *ex l. 1. Cod. de exequut. rei iud. l. ab exequutione C. quorum appell. non recip. l. is cui § missus ff. vt in poss. legat.* Doctores *in l. miles § qui iudicati ff. de re iudica. l. qui restituer.* ibi, manu militari. *ff. de rei vindicat. l. traditionibus ff. de pact. iuncta l. quemadmodum ff. de acquir. vel amit. possessione.* & si ex sententia iudicis non transfertur dominium, quod consistit in iure, vt pro-
7 bant latè Doctores citati. & Ioan. Garc. *à num.* 1. multo minùs transfertur possessio, non sequuta actuali exequutione, quæ consistit in facto. text. optimus *in l. cum hæredes ff. de acquir. poss. & l. traditionibus.*

Ergo per actualem exequutionem, non autem verba-
8 lem repositionem in iis satisfiet Regiæ prouisioni, quia vbi facto opus est verba non sufficiunt, *l. qui decem §. 1. versiculo idem responsum ff. de solutio. l. ait prætor § si quis ff. de noui oper. nuntia.* alia plura in comprobationem adducit Tiraq. *de retract. §. 1. glos. 20. sub n. 6 fol. mihi.* 131. Roland. à Valle *cons.* 49. *n.* 52. *vol.* 1. qui ex hoc dicit *n.* 51. quòd quando lex requirit factum, & actualem redditio-
9 nem, non statur assertioni, per text. *in l. si fortè ff. de castrens. peculio.* & Cardin. Tusc *pract. concl.* 90. *n.* 13. & 17. vbi verba (demissione) debeant intelligi cum effectu,
10 quare si cum effectu non reponat iudex, recurrit oppressus ad Senatum Regium, & sibi datur secunda iussio (dicta *sobre carta*) vt cum effectu reponat, & effectiuè
11 prouisionem adimpleat.

In quo vt negligens nullus sit deinceps, hîc obiter in proposito vnum elegantem referam casum, quem de facto habui, vacante beneficio curato meræ collatiuo,
12 edictis affixis, duo comparuere oppositores examinandi, vni facta est collatio per sententiam iudicialem, & consequutiuè possessio beneficij traditi, alter à sententia appellans, vsus est Regio recursu, & vim fecisse iudicem ordinarium, vt deferat, & reponat, decretum fuit, iudex intimatæ prouisioni respondet, quòd libenter defert appellationi, & reponit omnia postea gesta, & attentata. Post aliquod tempus quidam tertius impetrauit beneficium prædictum, tanquam sedi Apostolicæ reseruatum, quia in eius mense vacaret; exequutor breuis cameralis, acceptata commissione, cùm vacuam possessionem beneficij inuenerat, & à nemine occupatam, verificata narratiua, & extraiudicialiter procedens, nemine citato, quia non aderat (vt dixi) possessor; possessionem beneficij tradidit prouiso Apostolico vigore fulgoris, prout est breuis cameralis. Ille, cui ordinarius contulerat præfatum beneficium, comparuit coram exequutore dicens, possessionem ab eo datam esse reponendam, ex eo, quia ipse non fuerat citatus prout debuerat, quia habebat ius ad illud ex collatione ordinarij, & similia, cuius exequutione appellans inuocat Regiam protectionem, adducto processu, me informante, cùm cognouissem ex eius inspectione, & relatione petitionis querelantis, legitimè processisse exequutorem, cùm non teneatur aliquem non possessorem citare, nec assumere partes iudicis, nisi aliud in breue fit contrarium (iuxta ea quæ infrà Deo dante dicenda latiùs 5. p. tom. 3.) astrictus fui intentiùs in negotio pensare, & inueni repositionis decretum regale verbaliter tantùm fuisse repositum, nulla præmissa actuali exequutione, & auocatione priùs traditæ beneficij possessionis, perperam processisse exequutorem breuis omittentem citationem huius possessoris, quem omnino perquirere debebat, & ad id assumere tenebatur partes iudicis, ac iudicialiter procedere, vtiliter defendens, vim fecisse declaratum fuit, seu potiùs tertium genus decreti, scilicet; *que oyendo de nueuo, y citando al querelante y reponiendo*, &c. *y no lo haziendo la haze otorgue y reponga*, &c.

Et insuper quæro, quid si reposuit partim effectiuè, 13
partim verò non, an prouisioni Regiæ satisfeciss dicatur; & dicendum est quòd non, quia non dicitur factum vbi aliquid remanet faciendum. *l. cum Syllanian. in* 14
fin. Cod. de his quibus vt indignis. vbi Bald. *numero 2. l. soluend. ff. de verbor. significa. cap. 1. de baptis. in c. nihil. 7. quæst. 1.* nec dicitur actus perfectus, quando partim est factus, partim verò non, *l. 2.* ibi, Quia ipsi animaduertunt aliquid deesse.) *ff. de orig. iur.* Hierony. Gonzal. *in regul. de mens. & alter. glos. 63. à n. 24.* & adde quæ latiùs dixi post alios infrà 4. p. c. 14. à n. 252. & à n. 248.

Nec dicitur purgatum, nec repositum attentatum, 15
nisi omnia sint purgata, vsque ad vnum nummum in pristinum statum facta repositio. Achil. de Grass. *decis.* 17. *de restitu. spol* Cæsar. de Grass. *decis.* 150. *n.* 4. & 8. *p.* 1. & *decis.* 270. *p.* 2. *num.* 5. & *decis.* 171. & *decis.* 176. *p.* 3. Put. *decis.* 56. *n.* 12. *lib.* 1. & *decis.* 298 *lib.* 2. cum aliis per Lancelot. Robert. *de attent. 3. part. cap. fin. n.* 78. 85. & 176. & *num.* 191. quare rectè poterit oppressus iterum recurrere ad tribunal Regium pro secunda iussione, hoc est, *sobre carta*, vt in totum reponat, & adimpleat prouisionem.

Et vlteriùs, quid si iudex semel reposuerit iuxta te- 16
norem prouisionis effectiuè, iterum tamen repositionem reuocando, idemmet fecit attentatum; an necessaria noua sit appellatio, eius vigore nouus ad Regem recursus, an sufficiat eiusdem prouisionis secunda iussio, In qua quæstione, & difficultate resolutiuè dico, quòd si ipse iudex statim repositionem reuocauit, absque no- 17
ui articuli cognitione, vt puta; quia simus in appellatione à sententia diffinitiua, quam violenter appellatione legitima pendente fuerat exequutus, tunc nullum dubium erit, quòd sufficiet secunda iussio, hoc est, *sobre carta*, virtute prioris, quia non dicitur factum, quod 18
non durat factum, *l. idem § si actor ff. quod cuiusque vniuersit. nom. l. si pro parte § verùm.* vbi gloss. citat concordantes, *ff. de in rem verso. l. 3. § si quis ita.* vbi Immol. *ff. de hared. instit.* Socin. *consil. 91. n. 2. vol. 1* Petr. Surd. *consil. 145. num. 11. part. 1.* nec videtur fecisse quod parum durauit Ioan. Andr. & Panormi. per illum text. *in cap. nam & ego. de verbor. signi.* vbi gloss. *cap. Rayner.* Aluar Martin. Lauden. Cardin. Alexand. & cæteri scribentes post gloss. *in cap. 1. § quin etiam, in verbo non admittantur, tit. Episcop. vel Abbat.* pulchrè & latè Hyppolyt. de Marsil. *in repetit. l. vltim. num. 155. & mult. seqq. ff. de iurisd. omni. iudi. & in l. 2. in fin. ff. quibus ex caus. in poss. eatur.* facit *l. qui sic ff. de solutio.*

Et comprobatur, quòd si quis sit condemnatus ad 19
rei restitutionem, facta semel exequutione, iterum illi auferatur res, poterit exequutor virtute earumdem exequutorialium, & sententiæ iterum illi rem restituere, tanquam nondum facta exequutione, ita tenent Immol. Paulus Castr. Alexand. & alij recentiores *in l permisceri § species ff. de acquir. poss.* Paul. Roman. Alexand. & Iss. *in l. sed & si possessori ff. de iur. iur.* per text. *ibi.* Castrens. *in l. Titio centum in princip. ff. de conditio. & demonst.* Franc. de Aretin. *in l. si fideiuss. §. meminisse col. fin. ff. de legat. 1.* Corneus *consil. 59. placet in hac consultatione col. 1. lib. 3.* Bar. & alij citati per Tiraquell. *in repet. l. si vnquam ver. susceperit liberos, num.* 183.

de

de quo nos amplissimè egimus plura hinc inde adducens infra 4.p. cap.14. à num.217.q. penult. per totam. quare hoc casu sufficere secundam iussionem dubium non est, omnino concedendam. quia non sufficit defen-
20 disse, si defensio non durat, textus *in l.1.§.ait prætor.111. ff.quorum leg.at.* ita inquit, eleganter Hippolyt.de Marsill. *in l.2 in fin.ff.quibus caus.in pos.catur.*

Si autem isthæc repositionis reuocatio proueniat, &
21 descendat à nouo articulo, in discursu processus contingente, puta; quando iudex ex iuris rationibus reassumpsit causam, vel quia in tribunali datum est tertium genus, vel fortè superior de appellatione cognoscens, sibi remisit causam, & similibus; tunc cùm semper in
13 nouis articulis eiusdem litis pro appellationis delatione sit ad Senatum recurrendum; de nouo, nouæ querelæ virtute, est iterum inspiciendus processus, quia il-
14 lum articulum poterit iudex ex variis causarum figuris iustificare. ideo noua interpellatione opus est, ita vt secunda iussio omnino deneganda sit, & ita communiter practicatur. Vide quæ nos suprà cap.2. num.198. & sursum.

Ampliùs quæri potest, an iudex ecclesiasticus, ad
22 quem deferre, & reponere inserto decreto Regia prouisio dirigitur, an distinctè omnia à se gesta post appel-
15 lationem legitimam, seu tempus ad appellandum datum, reponere teneatur, etiam ea quæ sibi aliàs licitè iuris permissione, & etiam delata appellatione, poterat ipse iudex facere, Et videtur quòd sic, quia prouisio indistinctè loquitur, *que reponga lo hecho despues de la appellacion*, &c. ergo si quid post eam factum reperiatur, debet sub repositione includi, quia oratio indiffinita æquipollet vniuersali, vt vulgare est.

Sed contrarium verius esse de iure existimo, ex prin-
23 cipiis, & fundamentalibus rationibus huius cognitionis extraiudicialis per viam recursus, quia vt euidenter
16 apparet, & sæpe diximus hoc capite, & superiori; hanc cognitionem ortam fuisse, & habere locum contra iudicem ecclesiasticum vexantem, & opprimentem aliquem contra ius, ac contra dispositiones, & decreta canonica, vt ille hac via ad iustos iuris tramites reduca-
17 tur, quia Princeps in hac re iuris minister est, & iudicis superioris. igitur non poterit facere vt idem repo-
24 nat, quod ipse, iure permittente, ac iuris dispositione, sibi permittitur, & vt plurimum ad faciliorem causæ expeditionem, etiam appellatione pendente, iuxta text. *in cap.cum.teneamur.de appella.* quoniam, vt sæpè diximus, hæc Principis extraiudicialis cognitio limitata est ad
18 solam violentiam dumtaxat, imò in sola violentia ha-
25 bet fundamentum, vt hactenus dixi hoc c. & cap. præcedenti, & in iis, in quibus iure processit iudex ecclesiasticus, impossibile est, vt violentia reperiatur, vt probat expressè nostra lex Regia 36. & ad oculum patet, ergo ea reponenda non sunt. Vide quæ nos probauimus 2.p. c.4.à n.253.cum seqq.

26 Insuper probatur euidentiùs, iste Regius recursus non potest, plusquam inhibitio canonica à iudice superiore legitimè expedita, operari, tum quia ista statim tollit iurisdictionem inferioris, etiam vbi aliàs appellatio deuolutiuum effectum habebat dumtaxat, & causat attentata *cap.non solùm.§.fin autem,de appellatio.l.6.cum*
27 *vulgatis.* recursus autem nunquam causat attentatum, vt infrà diximus latiùs c.7.item recursus dirigitur ad iuuamen iurisdictionis superioris, vt nihil in eius præiudicium interim contra ius violenter fiat per inferiorem
28 ecclesiasticum, latè suprà c.1.prælud.5.à princ.& pluribus aliis locis, & sic plus influit causa in seipsa quàm in causato.

29 Sed inhibitio canonica, à superiori emanata, non reuocat, inficit, nec comprehendit ea, quæ iudex inferior iure permittente facere potest, appellatione pendente, imò & post ipsam inhibitionem possunt licitè per eum geri, vt post Anton.de Butr.& Federic.de Sen.*in cons.93.* tradit eleganter Franch.*in cap.cum teneamur. colum.4. vers.secundus intellectus.numero 21.de appellatio.* subdens rationem, quia inhibitio operatur in iis quæ sunt contra ius, & appellationem, secus in iis, quæ sunt in fa- 30
uorem, quia ad ea se non extendit inhibitio, sequitur Vestr.*in praxi Roma. Cur.lib.8. cap.4. num.7.vers.nec eo minus.* pulchrè Lancelot. *de attenta. 2.p. cap.20. de attent.post inhibitio limi.4.per totam.* quos sequitur & transcribit Escacia *de appellatio. q.3. à num.34.* qui *à n.20. cum pluribus sequentibus.* & Lancelot. *vbi proximè*, & iterum latiùs *ead.2.p. cap.12.de attenta.appella. pendent. limi.4.princ.* latissimè congerunt plures casus, qui post 31
appellationem, & inhibitionem canonicam geri possunt per inferiorem, ad faciliorem exitum appellationis quos omnes per te videre poteris, ergo multo minus poterit prouisio Regia similes casus, licitè factos, & 32
non contra ius, nec violenter, comprehendere, quia tunc talis recursus non præsidium innocentiæ, sed vinculum potiùs iniquitatis diceretur.

Deinde quia verba, quantumcunque præcisa, reci- 33
piunt congruam interpretationem de iure, latè Mieres de maiorat. *1.p q.10. à num.153.* & ad terminos suæ 34
potestatis restringuntur ibi *à num.158.* atque etiam verba generalia restringunt, vt absurdum euitetur, ipse 35
Mieres *d. q.10. n.283. & n.298.* & iterum *1.p. quæst.60. à numero 21. & 33.* imò verba sententiæ impropriantur, 36
vt ad intellectum iuris reducantur, ipse Mier. *d. q.1. n.269.* quibus locis copiosè agit, & *d.q.60.à num.9.* probat, quòd talis præsumitur voluntas Principis, qualis est 37
legis scriptæ, & naturalis rationis. Bald.*in cap.1.colum.2. n.3.apud quem vel ad quos.* & idem Bald.*in l. bonorum.C. qui admitt.* Innocent.Ioan Andr.& Anton.*in cap.dudum de decimis.* Decius *cons.33. n.14 & consil.114. n.4* ergo 38
verba prouisionis quantumcunque generali[illegible] recipere interpretationem de iure, ne aliàs sequ[illegible] surdum contra naturam rei gestæ, rationem fund[illegible] talem naturalis prorectionis, vtque non excedat ter[illegible] nos permissos suæ potestatis, vt gesta contra ius & violenter comprehendat, non autem quæ secundùm illud, & eius permissione gesta reperiantur.

Deinde quia verbum appositum respiciens plura 39
determinabilia, ea determinat, prout vnumcuiusque naturæ conuenit, *c.cum dilectus.* vbi Cardin & Abb.*de consuetud.cap.olim de rescript.* notant Ili.*in l contra maiores. numero 10. de inofficios.test.* Simon de Præt. *de interpret. defunct.volunt.lib.2.interpret.4. dubita.2 solut.2. n.267. fol.173.* Mier.*tractatu de maiora.1.p.quæst.22.n.221.* qui *à num 210.* infinitos penè citat ad limitationem illius regulæ, qua docemur, quòd vna determinatio respiciens plura determinabilia, vt omnia debeat pariformiter de- 40
terminare, vt scilicet, procedat, quando in omnibus eadem est ratio determinandi. igitur verba generalia nostræ prouisionis Regiæ, scilicet; *reponga lo hecho despues de la appellacion*, &c. licet respiciat illicita, & violenter gesta, atque etiam permissa & iustè facta, quæ sunt diuersæ naturæ, & rationis, circa illa operentur, non autem circa hæc.

Et post hæc scripta in terminis nostris hanc quæ- 41
stionem tetigisse reperi Cened. *in collecta. ad decretal.collecta 17.n. fin.* vbi ponit casum, postquam iudici ecclesiastico intimata fuit prouisio, an possit taxare expensas, in quibus appellantem in sententia, à qua appellauit, condemnauerat, qui quidem dicit, pro resolutione recurrendum esse ad Capel. Tholos. *decis.465.* Felin.*cons.13.n.2.* Marant.*de ordin.iudic.6.p §.& quandoque appellatur.n 197.* Anton.Gabr.*l.3. communi.opini.tit. de regul.iur concl.3.n.54.* Guid.Papæ *sing.349.* latissimè Lancelot.*de attenta.2.part.c.12.limit.11. per totam.* qui quidem tractant, quando licitum est iudici procedere ad ea, quæ tendunt in exitum appellationis, etiam ipsa pendente, de quibus nos hactenus; ergo manifestè sentit ipse Cæned. vt iudex scilicet, stante prouisione Regia,

42 non impediatur, ea facere, quæ aliàs sibi de iure licebat, & quæ etiam ipse iudex superior de causa cogniturus, non debebit, nec poterit reuocare de iure. quare verissimè puto de istis gestis non intelligatur prouisio Regia, ac per consequens deneganda est secunda eius iussio.

43 Ex iis etiam patet, teneri iudicem in repossessione, absoluere excommunicatos, & leuare censuras, tum quia etiam sibi exprimitur in prouisione Regia, tum quia ad id teneretur, etiamsi non exprimatur, quia est attentatum, & quid consequutiuum ad delationem appellationis, & eius accessorium, quod non repugnat dispositioni Concilij Trident. quia de hac excommunicatione non cognoscit Princeps principaliter, nec per modum iurisdictionis, sed extraiudicialis protectionis naturalis, & nudæ defensionis. cuius excommunicationis simplex factum dumtaxat in eius consequentiam, & accessoriè venit causatiuè, dum tractatur de principali articulo violentiæ, quod quantum distet à determinatione Concilij Tridentini, latè post alios diximus suprà cap. 1. ad responsionem primi argumenti.

44 Quemadmodum autem hæc absolutio danda sit, vt cum effectu dicatur adimpleri prouisio Regia, & an, & quando per procuratorem, aut etiam per literas, vide pluribus citatis, Zerol. *in prax. 2. p. verb. absolutio q. 16.* & vide etiam *1. p. eodem verbo in prin.* & aliter quàm per absolutionem censuræ tolli possunt. Vide latè post alios Iurisbas & Theologos Villalob. nouissimè *in sum. tractatu 16. difficult. 17. per totam.*

45 Et cùm absolutio ab excommunicatione possit, ob aliquam causam, & rationem, per tempus limitatum dari à iudice ad reincidentiam, vt latè Villalob. *vbi proximè difficult. 23.* & Couarr. *in c. alma mater 1. p. §. 11. n. 6.* dubitatur nunc, an oppressus, qui virtute ordinariæ *de rugo* absolutus fuit per octuaginta dies ad reincidentiam; an postmodum intra illum terminum si declaratur 46 in Senatu, vim intulisse iudicem; an transacto dicto termino nihilominus reincidat in excommunicationem prædictam, ita vt egeat absolutione. In quo duo casus 47 distinguuntur. Primus, quando recurritur ad Senatum pro tollenda violentia ob non delatam appellationem legitimam; & tunc nullum dubium esse potest, vt absolutione egeat, quia decretum tribunalis nihil ponit in esse circa iustitiam censurarum, sed declarat ab extra, vim fecisse iudicem, cui tollenda remittitur, vt videmus, vt etiamsi superior reuocet sententiam excommunicatio- 48 nis inferioris, & omnia ab eo processa, nihilominus indiget absolutione, quam vel ipse præstat, vel iudici à quo remittit præstandam. textus *in c. per tuas, de sent. excomm.* Farin. *quæst. crimin. 101. n. 68.* Escacia *de appella. quæst. 17. limi. 22. à num. 34. & 35.*

Secundus casus est, quando recurrit laicus, de quo 49 reo super causa merè profana iudex ecclesiasticus vult cognoscere, & oppressit censuris, qui virtute ordinariæ *de rugo* fuit ad reincidentiam absolutus. & declaratum est in Senatu intra terminum absolutionis, vim fecisse iudicem ecclesiasticum in procedendo, & cognoscendo, ac propterea annullantur omnia acta, & rei cognitio remittitur ad competentem secularem; an postmodum reincidat transacto termino, ita vt absolutione egeat Bobadill. *in politic. cap. 19. num. 46.* firmat absolutionem necessariam esse. Ceuall autem *in tractatu de cognitio. per viam violentiæ. quæst. 59. prope finem.* contrarium tenet, dicens quòd pendente absolutione, cùm causæ cognitio remissa fuit iudici seculari, inhibito ecclesiastico nulliter procedente, postmodum adueniente termino non reincidit, quia nec adest contumacia, nec peccatum, & sic nec materia, super qua cadere possit excommunicatio.

Cuius resolutio mihi difficilis videtur, cùm negotij 50 remissio, vel retentio non fuerit apposita pro causa absolutionis, prout & in minùs dubitabili casu videbimus. Etenim quando datur absolutio ad reincidentiam per certum terminum, intra quem pars satisfacere non potuit; hoc casu dixit Suar. *tractatu de censur. disp. 7. sect. 8. num. 27.* sibi videri, de nouo incurrere, quia ad id non est necessaria noua culpa, nec noua contumacia (sicut quando fit absolutio ad aliquem actum) quia illa, moraliter loquendo, eadem est. Villalob. autem. *in Sum. tractatu 16. difficult. 15. n. 6.* dicit hanc sententiam probabilem, ac etiam contrariam. quia hic terminus fuit datus, vt satisfaciat, & quando non potest, ad id non est obligatus, quare in nostra difficultate tutiorem esse absolutionem censeo.

Et pro complemento huius §. primi illud tandem 51 adnotabis, vt quoties per iudicem ecclesiasticum non fuisset satisfactum prouisioni, & decreto Regio, vel integrè aut cum effectu non adimpleat secundùm doctrinas, quæ hactenus scripsimus; potest recurri ad Senatum pro secunda, & vlteriori iussione, donec integraliter, & cum effectu adimpleat. quia tunc adhuc violentia durat, quæ in Senatu denegari nunquam solet. quoniam huius extraiudicialis cognitio, nuda protectio, & naturalis defensio Regis tantum durat, quantum 51 violentia, non ampliùs, prout eleganter considerauit Fulvius Pacian. *cons. 164.* & ex Sese adnotauimus superiùs, & quia non sufficit defendisse si defensio non durat, iuxta textum *in l. 1. §. ait Prætor. ff. quorum legat.* Hippolyt. de Marsil. *in l. 2. in fin. ff. ex quibus caus. in poss. eatur.* & hoc iure vtimur, & est textus mirabilis *in c. vt fama, de sentent. excommunic.* & ea quæ nos suprà cap. 2. à num. 285. cum seqq.

§. II.

De prouisione processus non integri (*de autos diminutos* à pragmaticis dicta) & quando concedi, & quomodo concedenda.

SVMMARIVM.

Acta omnia sunt necessaria, vt de iniquitate iudicis procedentis appareat. n. 1.

Acta integra sunt necessaria gesta à iudice, quia aliter veritas apparere non potest. n. 2.

Actorum partem non sufficit transportare. n. 3.

Acta omnia sunt exportanda. n. 4.

Nullitatem allegans tenetur, omnia acta exhibere, vt possit argui contra sententiam. n. 5.

Violentiæ cognitio aliam ab extra probationem non admittit, vltra processum. n. 6.

Asserenti acta esse diminuta, & dismembrata, prouisio de autos diminutos *dicta conceditur in Senatu. n. 7.*

Actus præsumitur perfectus, si aliud è conuerso non appareat. n. 8.

Acta integra præsumuntur transportata, quandiu de contrario non docetur. n. 9.

Acta integra non esse, sed diminuta asserenti incumbit onus probandi. n. 10.

Acta intitulata à Notario sic (copia omnium actorum) præsumuntur integra. n. 11.

Etiamsi ex lectura processus appareat aliquid deficere. num. 12.

Prouisio de autos diminutos *quando inspicitur processus petitur, vel in causa proxima est inspiciendi, quando sit reseruanda eidem inspectioni. n. 13.*

Prouisio denegatur, si ex inspectione processus conspiciatur, vel non deficere vel deficere non essentialia ad articulum violentiæ, & proceditur ad eius decretum. n. 14.

Prouisio de autos diminutos *quando concedatur cum termino limitato, & expensis aduersario præstandis, casu, quod non defecerint alia acta. n. 15.*

Prouisio

Prouiſio de autos diminutos *conceditur poſtulanti, quando inſpecto proceſſu detegitur, deficere appellationem, & ſimul datur decretum proceſſum non venire per ordinem. num.16.*

Acta omnia tranſportare in cauſa appellationis, ſiue à diffinitiua, ſiue ab interlocutoria; quis teneatur. n.17. remiſſiuè.

VT de iniquitate iudicis perperam procedentis appareat, acta omnia ſunt neceſſaria, quia ex eorum inſpectione apparere, ſuprà diximus latè, & inſuper facit *l. eos §. ſuper his C. de app. cap. cupientes 16. verſ. cum omnibus actis iuribus, de electio. in 6.* Rota coram Gipſio in vna Placentina adminiſtrationis Sacram. 1. Decembr. 1567. de qua teſtatur Gratian. *diſcept. foren. c. 121. n. 9.* B. *in aut. de his qui ingred. ad app. in prin. n. 19. col. 3. & in l. hi qui ſub n. 4. C. de app.* Cappell. Tholoſ. *deciſ. 341. ad med. verſ. aut vtraque pars.* Guido Papæ *q. 436. n. 9. concl. 7.* Papienſ. *in form. appell. verb. & in quantum. n. 6.* Maſcardus *de probat. concl. 115. n. 5.* optimè Bald. *in l. 2. is apud quem verſic. ex quo nota. C. de edendo,* & ad effectum cognoſcendi naturam appellationis, an admitti debeat, vel non, tenet Anton. Mola. *in comment. ad nouas conſtit. Sabaud. tit. 18. gl. 7. ſub n. 2.* optimè Crauet. *conſ. 273. nobilis. n. 5. volum. 2.* Veronenſ. *conſ. 35. verſ. ſecundò principaliter.* text. *in cap. cupientes,* ibi omnibus actis. *de electio. l. nec cauſas. l. à proconſulibus. l. præcipimus. leg. eos. §. ſuper his. C. de appellatio.*

2 Ideò integra omnia acta ab eodem iudice geſta ſunt omnino neceſſaria, quia aliter veritas certè apparere non poteſt, prout expreſsè probat Concil. Trident. *ſeſſ. 24. de reformat. c. 20. §. præterea:* aliter autem inſpectio & geſta actis diminutis ac diſmembratis, & non integris, penitus corruunt, vt poſt Rotæ deciſ. & Marqueſſ. tenet pulchrè Ioan. Hieronym. Campa. *diuerſ. iur. cano rub. 11. cap. 13. ſub n. 314. verſ. & ſi non integraliter exportauerit.* Vbi teſtatur Rotam iteratis vicibus, ita terminaſſe, vt teſtatur Plat. in vna Cortonenſi bonor. de Scirillo Merentij 28. Iunij 1589. quæ inter congeſtas à Proſpero Farina. eſt deciſio 104. deciſ. Fiuz *1. num. 13. p. 3.* & quòd acta integraliter ſunt transferenda, quia aliter non poteſt cauſa rectè percipi nec cognoſci tenet Marian. Ant. Marcerat. *varia. reſolu. 50. n. 55.* vbi allegat Trid. & deciſionem Rotæ *64. n. 7. p. 1. in nouiſſimis.* Marqueſſan. *tractatu de commiſſ. deuolut. cauſ. ad Rom. cur. 2 p. cap. 11. num. 11. fol. 592.* & quòd non ſufficiat productio actorum niſi integrè facta fuerit, probat Gratian. *diſcepta. foren. 1. p. cap. 121. num. 28.* per Rot. coram Cardin. Millin. Placent. Caſtri 4. Iulij 1601. plures citat Giurba *deciſ. 29. per totam.* & probant iura ſuprà allegata.

3 Et quòd omnia acta ſunt exportanda, adeò quòd non ſufficeret tranſportatio partis actorum, etiam facientium contra appellantem, tenent Vantius *de nullitat. ſentent. rubr. à quo & quibus,* &c. *ſub num. 20. & 21.* Sequitur Eſcacia *tractatu de appellatio. quæſt. 20. num. 8. in*
4 *prin.* & quòd omnia acta debeant exportari tenuit Rota per Cardin. Seraphi. Immolenſ. Caſtror. 16. Martij 1576. quam referens ſequitur Gratia. *diſcepta. forenſ. c. 21.*
5 *ſub num. 8. in fi. & 9.* per quam dicit, quòd allegans nullitatem tenetur exhibere omnia acta, vt poſſit argui contra ſententiam, citat Vanti. vbi etiam *n. 10.* dicit, ita ſeruari in omnibus curiis, ſiue ſimus in ſententiis diffinitiuis ſiue interloquutoriis, vt teſtatur Ranchi. *in addit. ad Guid. Pap. quæſt. 20.* & idem etiam quod Gratian. *d. n. 9.* tenent idem Ranchin. Capell. Tholoſ. *deciſ. 91. & 341.* Guid. Papæ *deciſ. 431.* & per eandem Rotæ deciſionem Molendinen. idem dicit Aloy. Ricc. *in prax. Eccleſ. deciſ. Archiep. Neapol. appellationum deciſ. 510. num. 7. & per totam.* tenet etiam Mareſcot. *variar. reſol. lib. 2. cap. 43. num. 1.* quare cùm acta omnia ſint omnino neceſſaria, non diminuta, ſed integra, vt queat cognoſci de iniquitate, & violentia iudicis, præcipuè in hac extraiudiciali cognitione, vbi aliàs ab extra probatio non admittitur, meritò aſſerenti acta diminuta, & diſmembrata, prouiſio, quæ *de autos diminutos* dicitur, 7 conceditur, quia inciuile eſt niſi tota lege perſpecta iudicare, *l. inciuile ff. de legib.* quia multories talis poteſt particula proceſſus deficere, quæ reſpectu articuli violentiæ ut multum neceſſaria, quæ vel iuſtificet, vel alteret, & variet naturam, aut priuilegium appellationis. 6

Sed cùm in dubio regula generalis ſit, quòd actus 8 præſumatur perfectus, ſi aliud econuerſo non appareat, *l. ſi is qui.* vbi Bal & Inol. *ff. de teſtam.* Iſſ. *in rub. ff. de noui oper. nuntia. in fin.* inde ſimiliter acta tranſportata integra eſſe præſumitur, quandiu aliud non doceatur, ita 9 tenet Aymon Crauet. *de antiquit. tempor. p. 2. n. 55.* Marqueſſ. *tractatu de comm. ſſ. d. 2. p. cap. 11. num. 11.* Gratian. *in aſcepta. foren. d. c. 121. num. 28.* allegat ad id Rotæ deciſionem Mareſcot. *variar reſolu. d. l. 2. cap. 43. num. 6.* Farinac. *deci. 884. n. 2.* Giurba *deciſ. 29. num. 3.*

Adeò vt aſſerenti acta non eſſe integra, ſed diminuta, 10 incumbit onus probandi, teneat ipſi Doctores proximè citati, & fuiſſe dictum in vna Senogalienſi Siluæ 24. Marij 1597. coram Cotta teſtatur Mareſcot. *vbi proximè.* & in alia Mediolanen. bonorum Emphyteoti. 10. Ianuarij 1602. coram Domi. Ludouic. Carter teſtatur Gratian. *d. cap. 121. n. 29.* idem tenet Eſcac. *de appellat. quæſt. 20. num. 15.* vbi per Crauet. teſtatur de communi opinione. & ita teſtatur etiam latè Rot. Roman. *deciſ. 64. fuit reſolutum num. 3. in fi. & n. 4. & 7. p. 2. diuerſ.* Rota *deciſ. 63. n. 4. p. 1. diuerſ.* Marqueſſa. *ſuprà n. 12.* Giurba *vbi proximè.* vbi extra hos alios citat.

Quod maximè procedit, quando ſimus in copia actorum, & eſſet adnotatio intitulata (copia omnium actorum) prout ita practicari firmat Eſcacia *vbi proximè n. 16.* qui vltrà *n. 17.* hoc extendit etiam, ſi ex lectura proceſſus appareat, aliquid deficere, quia adhuc aſſerenti diminutionem actorum incumbit onus illam probandi, & extare alia acta non tranſportata, Rota *deciſ. 64. num. 8. verſ. quinimò.* 11 12

Quare cùm in Senatu aliqua non poteſt admitti 13 probatio, ne differendi occaſio detur, aliter conſulitur malitiis, & cauilloſis dilationibus. etenim ſi quando tribunal incepit inſpicere proceſſum, vel præſto eſt, aliqua pars aſſerat, acta deficere, & eſſe diminuta, nihilominus non ſuſpenditur inſpectio, ſed illi reſeruatur prouiſio petita etſi proceſſu inſpecto cognoſcatur malitia petentis, ſola differendi cauſa moti, quia vel non deficiunt acta aliqua, vel quæ deficiunt, nihil tangant 14 violentiæ articulum, illíque nec proſint, nec noceant, vt tenet Scacia *vbi proximè n. 13.* textus optimus *in l. argentar. §. edi autem.* ibi, edi autem ratio ita intelligitur, ſi à capite edatur, nam ratio niſi à capite inſpiciatur, intelligi non poteſt. & iterum; ſed vt ea ſola pars, quæ ad inſtruendum aliquem pertineat, inſpiciatur, & deſcribatur, *&c.) ff. de edendo.* tunc denegata tacitè vel expreſsè prouiſione *de autos diminutos* petita proceditur ad decretum.

Si autem tempore, quo petitur prouiſio hæc, præ manibus non habetur proceſſus, vt quando petitur die, 15 quæ non ſolent violentiæ inſpici, & Senatus præſumit malitiam & dilationis cauſam, vel quando aliàs eſt dubius per proceſſus inſpectionem, an ſint alia acta, vel non, ſolet concedere prædictam prouiſionem ad breuem, & limitatum terminum, intra quem ſi acta, quæ deficere aſſerit, non adducat, ſoluat expenſarum nomine alteri parti tot drachmas in dies, & inſuper termino tranſacto inſpicietur proceſſus.

At verò ſi poſt inſpectionem proceſſus cognoſcat Se- 16 natus deficere appellationem, decernitur cauſam non venire per ordinem, daríque iubetur parti inſiſtenti & poſtulanti, prouiſionem *de autos diminutos*, qua

intimata iudici ecclesiastico,& tabellioni, integraliter omnibus actis inspectis. iterum in Senatu datur nouum decretum,an violentia facta fuisset,vel non, & hoc iure vtimur.

Quis autem in causa appellationis siue ab interlocutoria,siue à diffinitiua teneatur omnia acta primæ instantiæ exportare,& quorum expensis,& an dispositio Tridentini procedat in omnibus iudicibus tam delegatis quàm ordinariis vltra Episcopos, de quibus loquitur,& de pluribus aliis mirabilibus difficultatibus huius materiæ exportationem actorum spectantibus, latissimè & copiosè videre poteris per omnes Doctores modernos in hoc §.2.citatos,apud quos etiam plenè;an sententia lata & processus gestus per superiorem actis non integrè exportatis teneat, vide per eos, præcipuè Scaciam,Marescot.Gratianum,& Ioan. Hieron. Campanill.& alios ab eis citatos, de quo nos infrà hac 1. p. cap.7,Marius Giurba *decis.29.à princ.*

§. III.

Quod ius seu stylum, an Rotæ, an tribunalis ecclesiastici,quámve opinionem, Regius Senatus attendere debeat in articulo violentiæ, & an in dubio iudicem vim fecisse, decernat.

SVMMARIVM.

Senatores inter cognoscendum de violentiæ articulo, præ oculis habere debent ius canonicum, consilia,& decreta ecclesiastica.n.1.

Iudex superior inter cognoscendum an inferior bene vel malè processerit,attendit statuta, & stylum tribunalis iudicis inferioris.n.2.& 3.

Causa ecclesiastica vt vsura,iuramentum,&c.si tractetur coram iudice seculari, decidenda erit secundùm ius canonicum,non ciuile.n.4.

Laicus litigans coram iudice ecclesiastico,iure canonico,& tribunalis stylo adstringitur,& è conuerso.n.5.

Iudex ecclesiasticus subrogatus in locum iudicis secularis eodem modo procedit, quo iudex secularis procedere debebat.n.6.

Appellationis delatio, seu non est de appendicibus primæ instantiæ.& ideo eius statutis,& stylo subiacet.n.7.

Appellatio est de ordinatoriis iudicij,& ideo stylus & ius illius,à quo proponitur,est attendendus.n.8.

Articulus,an appellationi sit deferendum,vel non,non respicit ordinatoria iudicij.n.9.

Ordo,& stylus tribunalis, vbi proponitur appellatio, attenditur,in possibilitate appellandi.n.10.

Quod multo magis procedit in appellatione ab interlocutoria ante diffinitiuam.n.11.

Stylum,statuta,& constitutiones iudicij inferioris,tenetur attendere superior, inter cognoscendum, an sit deferendum appellationi.n.12.

Senatus inter cognoscendum,an sit deferendum, attendere debet ius canonicum,& constitutiones Synodales, sed & stylum illius iudicij ecclesiastici, à quo est appellatio emissa n.13.

Senatores inter decernendum violentiæ articulum deficiente iure canonico, an potiùs attendere debeant ius ciuile, quàm regium.n.14.

Qui teneant affirmatiuè.ibidem.

Iudex ecclesiasticus deficiente iure canonico potiùs debet attendere ius Regni,quàm ius ciuile,& è conuerso.n.15.

Laicorum leges non ligant clericos.n.16.

Et quando secus.ibidem.

Laicorum lex si est, vel approbata per Papam, vel tacitè recepta:debet attendi in foro ecclesiastico.n.17.

Stylus tribunalium Regalium multoties practicatur in foro ecclesiastico,& approbatur per Rotam.n.18.

Senatus in cognitione per viam violentiæ an potiùs attendere debeat stylum Romanæ Curiæ,quàm illius tribunalis,de cuius violentia conqueritur.n.19.

Stylus de partibus etiam contrarius stylo Rotæ in ipsa attenditur in libris quæ transportantur ad Curiam.n.20.

Stylum iudicis à quo in ordinatoriis iudicij,Rotæ,& quilibet superior tenetur obseruare, etiam contrarium stylo sui tribunalis.n.21.

Senatus inter decernendum articulum violentiæ quam opinionem seruare debet.n.22.

Opinio communis Doctorum siue in lecturis,siue in tractatibus,vel in consiliis,sequenda est per iudicem.n.23.

Opinio,quæ plurimorum authoritate comprobatur, præsumitur verior.n.24.

Nec ab ea recedendum in iudicando,& consulendo. ibid.

Senatus inter decernendum articulum violentiæ adhærere debet communi Doctorum, quam neglexit index ecclesiasticus n.25.

Opinionibus duabus contrariis æquè probabilibus,seu communibus,iudex ecclesiasticus potest,quam maluerit eligere n.26.

Etiam in foro conscientiæ.n.27.

Senatus præcisè tenetur inhærere ei opinioni,quam de iure potuit iudex ecclesiasticus eligere.n.28.

Vim fecisse declarabit Senatus in dubio consistente in subtilitate iuris aut facti intricatione.&c.n.25.

Violentia sapit odium,& delictum.n.30.

Appellationi in dubio deferendum est.n.31.

Innouare non debet iudex, sed supersedere in executione, vbi est dubium iuris,vel facti,an appellatio teneat.n.32.

Delationi appellationis si patiatur dubium, etiam vbi regulariter est prohibita,deferendum est.n.33.

Prohibitio appellationis in possessorio,&c.est limitatio regulæ,& per admissionem in ea in dubio redimus ad eandem regulam.n.34.

Causis duabus concurrentibus.alia permissiua, alia prohibitiua appellationis, hæc vt fortior attenditur,quando constat apertè de prohibitione,secus si dubiè.n.35.

Recursus ad Regem est fauorabilis omnino, & omni iure permissus,sub limitibus defensionis naturalis contentus. num.36.

Recursus ad Regem vergit in vtilitatem vtriusque reipublicæ,& iurisdictionis ecclesiasticæ.n.37.& seqq.

In violentiæ cognitione non tractatur de imponenda pœna iuris,sed an sit deferendum,vel non.n.38.

IScet in specie Doctores tractantes de huius recursus ad Regem per viam violentiæ materia nihil de propositis difficultatibus attingant, ex omnium tamen mente clarissimè apparet, quòd Senatores inter cognoscendum de hoc violentiæ articulo, teneantur respicere ius canonicum,statuta,& consilia, & decreta ecclesiastica. Omnes etenim dicti Doctores asserunt,Principem posse vti hac protectione,quoties iudex ecclesiasticus contra decreta ecclesiastica, & sacros canones vim facit,denegando appellationi permissæ,& violenter eadem pendente exequendo. 1

Sed vt articulus iste magis in specie tibi liqueat,notare debes. Primò, quòd quando agitur coram alio iudice de processu alterius,an malè, vel bene processerit, iudex superior debet attendere, & considerare dumtaxat, an inferior seruauerit statuta, & stylum sui tribunalis,vbi iudicauit. ita tenet Alexand. *consil.164. circa dubitationem,num.3 & sequentibus.& n.8. l.6.*Scacia *de appella.quæst.18.sub num.10 versiculo infero secundò.* & post Ioan.Andr.*in rubr.de consuetud.*& ex aliis idem firmat Roland à Vall *consil.48. n.16. & 23.fol.173.* nam in his, quæ respiciunt processum, superior debet attendere statuta,& stylum iudicis inferioris Bal.*in Margar.* 2 3

ad

ad Innocent.in verb.iudex appellatio sequitur Guid.Pap. *tract.de appell.q.*52.*sub n.*40.*num.*5.*fol.*59.Rebuff. *tract. de appell.art.vlt.gl.vnic.n* 44.Natt.*conf.*353. *cum quidem num.* 10. & quibus casibus dicatur legem seu statutum respicere ordinatoria, vel decisoria iudicij, vide latè Grassis *de effect.clericat.effectu* 2.*à n.*133.*cum sequentib.*

4 Hinc est, quòd si de re ecclesiastica agatur coram iudice seculari, prout vsura, iuramento, & similibus; tunc causa decidi debet secundùm ius canonicum, non secundùm ius ciuile, text. glos. & communiter Doctores *in c.canonum statuto* 1.*in ord.de constit.*per quem text.ita ibi adnotauit Ab. Socin.*in cons.*77.*n.*20.*vol.*1. Marant.*de ord.iudicio.in* 3.*p.n.*73.cum aliis,latè per Felin.*in c.cum caus.n.*1.*de testib.* Aflict.*decis.*322.vbi Vrsill. Cisuent.*in l.*3.*Tauri n.*3.Auil.*in cap.prat. c.*19.*gl.guardar.n.*3.Montalb.*in l.*4.*tit.*5.*lin.*1 *fori verb.acuerd.* Villalob.*in antino.iur.c.*1.*num.*14.*&* 15.Placa *de delict.cap.* 1.*num.*24.Didac.Perez *in proœmio legum ordin.q.*3. Bernard.Diaz *in pract.c.*60.*n.*7.Burgos de Paz *in l.* 1. *Tauri n.*602.Ioannes Guttier.*de iuramen. confirm.*3.*p.cap.*17. *numero* 8. qui alios allegant,Marta *de iurisd.*4.*p.cent.*1.
5 *cas.*50.*n.*5. de quo habetur *in c. fi.de præscript.*Hinc est vt laicus litigans coram ecclesiastico iudice, adstringitur iuris canonici dispositionibus,& iudicij ecclesiastici stylo, sicut econuerso, Philip. Franch. *in cap. si duobus* 7.§. *denique,numero* 2. *versic.quid autem si laicus & numero* 3. *&* 4.*de appellatio.* Aretinus *in cap. quod clericis* 11. *num.*9.*&* 10.*de foro compet.*Decius *in cap.Ecclesia sanctæ Mariæ n.*151.*vers.ex præmiss.& num.sequentibus de constitut.* & esse communem omnium opinionem refert,& sequitur Cæsar Contard. *in lege vnica limi.*4.*numero* 6. *Cod.si de momenta poss.*

6 Et facit, quia nam si iudex ecclesiasticus subrogatur in locum iudicis secularis,debet procedere eodem modo, & eadem forma, qua secularis procedere debebat, docet Ab.*in d.c.Eccles.sanctæ Mariæ num.*31.*de constit.* Rebuff.*in tract.denominat.n.*23.*pag.*140. Mandos. *cons.* 65.*n.*16.Mier.*tr.de maior.*3.*p.q.*11. *n.*19. in nouiori impress.ergo econuerso ex identitate rationis.

7 Et magis in terminis facit elegans doctrina,quia appellationis admissio, seu non admissio, scilicet; an sit deferendum, vel non, est de appendiciis illius instantiæ, cuius est sententia, à qua appellatur, & ideo subiacet statuto, & stylo illius loci, & iudicij, in quo
8 est lata sententia, Rota Roman. *decis.* 330. *resoluerunt Domini n.*1.*&* 2.*part.*2.*diuers.* & quòd appellatio sit de ordinatoriis iudicij, & propterea in articulo, an causa sit appellabilis,vel non appellabilis tanquam pariter ordinatoria,sit attendendus stylus,ius,& statutum iudicis,à quo lis tractata fuit,tenuit,& sæpius Rot.vt testatur Achill.de Grassis *decis.*12. *aliàs* 238. *appellationem esse num.*1. *de appellatio. fol.*108. quam refert & sequitur Marquessan. *tractatu de commiss.part.* 1. *de commiss. appellat.super diuers.cap.*28.*numero* 5. *fol.* 208. *in secunda impressione*, & dixit eadem Rot. *decis.* 181. *causs. Parmenens.sub numero* 6 *part.* 3. *lib.*2.*diuers.*Scacia *tra-*
9 *ctatu de appellatio.quæst.* 18. *numero* 5. vbi etiam dicit, quòd articulus an sit appellationi deferendum, vel non deferendum, respicit ordinatoria iudicij, secundùm opinionem magis communem, receptam, & consequenter litigantes in Rota, etiam si in temporalibus nullo modo essent subiecti Papæ, ligentur constitutione Æguidiana,disponente super delatione appellationis in possessorio deneganda, idem tenet Cæsar Contard.*in l.vnica in quibus Egidia.quæst.*6.*sub n.*6.*&* 7. *Cod.si de momen.poss.*

10 Et quod in possibilitate appellandi attendatur stylus, & ordo tribunalis, vbi proponitur. Baldus *in lege* 1.*versicul.extra quæritur numero* 10.*Cod.ne liceat tertiò pronoca.* Alexand. *in lib.* 1. *sub numero* 14. *versiculo extra glos.ibi,deinde Bart.& sub numero* 18.*versus fin.& num.*19.*ff.de legat.*2.Feli.*in c.super his* 16.*num.*13.*lim.*7. *sed contrarium de accusat.* quod multo magis procedit in appellatione ab interloquutoria ante diffinitiuam, 11
scribunt Archidiac.*in canonica* 18.2 *q.*6.Ab.*in cap.Eccles.sanctæ Mariæ in* 1.*repetit.sub n.*25.*de constit.*Philip. Fran.*in c.si duobus* 7.§.*denique sub n.*4.*de appella.* & post Decium Scacia *de appella.q.*20. *n.*7.*&* 8.10. & quod iudex de grauamine appellationis cognoscens, an sit, 12
deferendum, vel non, & similibus, quæ respiciunt ordinatoria iudicij, debeat sequi, & attendere statuta, stylum, & constitutiones iudicis à quo, vide latè per eundem Scaciam *ibi à num.*1. ergo sequitur euidenter, quòd cùm in hac extraiudiciali cognitione per viam violentiæ tractetur, an iudex à quo illam 13
commiserit, denegando delationem appellationi, & ea pendente violenter processerit ad exequutionem; non solùm ius canonicum in genere, sed in specie statuta, constitutiones Synodales, & stylum illius iudicij ecclesiastici, debeat Senatus inter decernendum violentiam omnino & præcisè attendere, & præ oculis habere.

Sed quid si deficit ius canonicum, quod in illo casu 14
specialiter nihil determinat, an recurrendum erit potiùs ad ius ciuile, quàm Regium? Videtur quod sic, prout in terminis similibus dicit Præpot.*in c.consuetudo* 1.*d.in* 3.& Petr.de Reuena *in Alphabeto aureo in allegatio.in materia consuetudinum in prin.in* 5.*colum.ad fin.* quòd in Hispania iudex ecclesiasticus potius debeat iudicare secundùm leges Imperiales, quàm secundùm leges Regni, ergo Senatus in detegenda violentia, cùm debeat attendere ius, quod sequitur iudex ecclesiasticus,videtur debere attendere ius ciuile non Regni.

Sed contrarium verius est de iure, in vtroque casu, 15
imo quòd iudex ecclesiasticus, deficiente iure canonico debeat omnino recurrere potiùs ad ius Regni,(quia est ius commune ipsius,)quàm ad ius ciuile,& leges Imperiales,siue econuerso,ex sententia Bal.*in l.*1.*C. de cessio. bonor.*Ant.& Ab.*in c.licèt de for. compet.* tradunt ex nostratibus latius Palac.Rub.*in introduct.ad rub. de donat. inter.n.*15.*&* 16.Villal.*in antinom.iur.litera..*.§.1. *n.*14. Didac.Perez *in legib.ordin.in q.*3.*proœmial.* Parlador. *in Sesquicentur. differ.*52.*à n.*1. *&* 2.vbi alios contrarium tenentes recenset,hanc tamen veriorem dicit,eam etiam post Palac.Rub.& Doctor.Villadieg.tenet etiam & bene probat Salced.*in additio. ad Bernard. Diaz in practic. crim.canon.c.*66.*sub n.*7.*fol.*245.

Et comprobatur etiam,quia licèt leges laicorum non 16
ligent clericos (prout tenent nonnulli citati per Mart. *tr.de iurisd.*4.*p.cent.*1.*cas.*50.*à n.*1.) tamen id non procedit, primò quando deficit prouidentia iuris canonici,quia tunc recurritur ad leges laicorum.text.*in c.* 1.*de noui oper.nuntia.*& ea,quæ hactenus diximus.

Secundò etiam si non deficiat; tamen lex laicorum 17
vel est approbata per Papam, vel tacitè recepta, quia tunc debet attendi in foro ecclesiastico, vt firmat ipse Marta*ibi n.*3.& hinc est,quòd quotidie videmus,stylum 18
tribunalium Regalium seruari, & practicari pariter in iudiciis ecclesiasticis,qui licèt deuiet à iure,& stylo Romanæ Curiæ; nihilominus sustinetur, & approbatur per Rotam Romanam, prout plures decisiones citauimus ad idem infrà 3.par.c.9.ante fin.à n.235.vbi latè.Et pro hac parte facit *l.*1.*in fi.tit.*18.*li.*6.*recopil.*quia leges Regni, quando practicantur in vtroque foro, debent omnino seruari,nec à tali praxi recedendum. Cumian. *super Ritu magnæ Cur.c.*40.*n.*279. plures citat Carpan. *super statu. Mediolan.in præludiis n.*600.*&* 601. Alciat. *tract.de præsumpt.reg.*3.*præsumpt.*44 *n.*17. Grass. *de effect.cler.eff.*2.*n.*133.

Igitur cùm vt superiùs probatum est,Senatus debeat 19
attendere ius,& stylum iudicis,& fori ecclesiastici,quæro,an potiùs debeat attendere stylum Romanæ Curiæ, prouenientem tanquam à fonte, & origine iuris perennis; an verò stylum particularem tribunalis iudicis

de

de cuius violentia conqueritur. In quo breuiter, & resolutiuè dico, etiam in essentialibus iudicij teneri Senatum potiùs præ oculis habere stylum, & praxim iudicis ecclesiastici, quàm Romanæ Curiæ; etenim ipse iudex ecclesiasticus sui tribunalis stylum tenetur seruare, in tantum, quòd etiam in litibus, quæ de partibus transportantur ad Curiam, etiam in Rota attenditur, & approbatur, quantumuis contrarius sit eiusdem, scilicet;
20 Rotæ stylo, & etiam in essentialibus, vt pluries indiésque terminauit Rota secundùm varietatem casuum, vt in vna Pampilonensi Parochiali 14. April 1577. vt testatur Lancel. *de attent. 2. p. c. 4. in præfatio. n. 312.* & in vna Corduben. decimarum 14. Ian. 1534. coram Seraphino, & in alia Calagur oblatio. 26. Maij 1590. coram Comitulo, & in alia Toletana decimarum, de Sarre 18. Febr. coram Pamphilo, & aliàs sæpius. de quibus testatur Hieron. Gonzal. *in reg. de mens. & alterna. gl 9. §. 1. in adnotatio n. 55.* Cæsar de Graff. *decis. 6 n. 6 de sentent & re iudic.* Caputaquen. *decis. 165. p. 3* & fuisse determinatum in vna Calagurrita. iuris vorandi 19. Ianuar. anno 1590. Coram Orano, testatur Hieron. Gonzal. *vbi proximè n. 115. & à n. 154. & à 117.* idem Affirmat fuisse per Rotam determinatum, in alia Burgens. concedendæ licentiæ, coram Orano de anno 1585. & in alia Pampilonensi Parochiali 13. Iunij 1600. idem firmat Pute. *decis. 258. n. 3. lib. 1.*

21 Quam conclusionem probant. Cæs. Contar. *in l. vni.* quibus Æguidiana *q. 6. sub n. 6. & 7. C. si de momen. poss.* Rot. Roma *decis. 330. resoluerunt à princ. vsque ad n. 3. p. 2. diuers.* Scacia *de appell. q. 18. n. 5. 9. & 10.* & satis clarè probant omnes DD. superiùs à princ. huius §. 3. dum affirmant, quòd in ordinatoriis iudicij Rota, & quilibet alius iudex appellationis tenetur seruare stylum iudicis à quo, etiam si sit contrarius stylo sui tribunalis, apud quos videre poteris. sed quia de hoc articulo in multis casibus specialibus, & scitu dignissimis plura diximus infrà 3. p. c. 9. propè fi. versic. illud tamen valde vtilissimum, à n. 233. vsque ad fin. & nonnulla etiam 4. part. cap. 1. ante fi. vers. at verò notandum est, à n. 86. ideo ad ea libenter te remitto.

22 Quid autem vbi contraria est DD. opinio, quando alij faciunt articulum appellabilem, alij verò non appellabilem. & tunc prima erit conclusio, quòd quando in aliqua difficultate reperiuntur Doctores contrariæ & repugnantis sententiæ, siue id in lecturis, tractatibus, vel consiliis contingat. illa opinio regulariter præferri
23 debet, quæ communis dicitur, vel quæ plurimorum Doctorum authoritatibus corroboratur, vt tradit Bernar. Diaz *in regul.* 107. vbi Salced. *in addit. Iss. in authent. nouiss. n. 22. C. de inoffic. test. & in aut. si qua mulier n. 12. C. de sacros. Eccles.* Ab. *in c. prudentiam n. 4. de off. delegat.* Decius *cons. 422. ex prin. & cons. 441. n. 14.* plures refert Ioan. Gratia. *regul. 252.* pulchrè & latissimè Alphons. Oieda *de benef. 2 p. c. 1. ex n. 16.* Anton. Corrat. *in tract. commu. opin. in præfatio. ex n. 27.* Montier. *in præfatio. deis. n. 31.* Tiraq. *de pœnis temp. n 51. & n. 64.* vbi optimè decidit, quòd quando variæ sunt opiniones, illam esse eli-
24 gendam & tenendam, quæ plurimorum Doctorum authoritate comprobatur, præsumitur enim verior ex Menochio de præsumptio. *l. 2. præsumptio. 71. n. 2.* Corbantes *in l. 1. Tauri n. 1.* Humad. *in Schol. ad Greg. Lop. in prolog. partit. gl. 18. n. 1.* Masc. *de prob. concl. 138. n. 4. & 8.* Cæned. *in collect. 2. p. collect. 84. n. 4.* vbi plures refert *in nouiss. in quæst. canon. q. 8. n. 10.* ab eaque communi opinione recedere non debemus, nec in iudicando, nec in consulendo. Morla *in Empor. iur. 1 p. tit. 2. q 5. n. 6.* Burg. de Paz *in proœm. legum Tauri n. 251.* Ceual. *in proœm. pract. quæst ex n. 30.* Dec. *cons. 131. in fin.* Roland. *cons. 60. n. 40. vol. 1. & cons. 16. ex a. 22. vol. 3.* subdens fatuum esse recedere ab ipsa communi. & post plures alios tenet Cæned. *d. quæstion. 8. sub numero 10.* quare si iudex eccle-
25 siasticus hanc communem DD. neglexerit, supremus Senatus, de articulo violentiæ cognoscens, illi inhærendo (prout tenetur) iuxta illam decernet cùm sit communis.

Si autem in aliquo articulo duæ sint Doctorum opi- 26
niones, alia permittens appellationis delationem, alia autem negans, vtraque tamen opinio probabilis sit, vel æquè communis; tunc cùm iudex ecclesiasticus possit quam maluerit, licitè eligere propter dubium existens, & authoritatem Doctorum vnamquamque tenentium, vt ex Guttier. *in l. 1. canonic. quæst. c. 13. n. 23.* Mercad. Sot. & alij citati & sequuti à Cæned. *in 1. p. collecta 28. n. 17.* Salon. *22. q. 63. art. 4. controuers. 2. colum. 1093.* & ex Neuiz. & aliis resoluit Cæned. *in d. q. 8. n. 22.* videnda sunt quæ Villalob. *nouiss. in Summa tractatu 1. difficult. 5.* post Azor & alios dicentes omnes, hanc doctrinam procedere etiam in foro conscientiæ. quare hoc 27
casu præcisè, & necessariò tenetur Senatus, eidem opinioni per iudicem ecclesiasticum electæ inhibere, quoniam nullo modo potest de iniquitate redargui. cessat 28
enim violentia, vbi ius assistit, licitè enim & sibi permissum gerit ille iudex, de quo dumtaxat quæritur in detegenda violentia; anne contra ius denegauit delationem appellationis, & ita tenendum est.

Et pro complemento huius §. 3. quid dicendum, vbi 29
cessant prædicta, sed dubietas aliunde prouenit, puta; ex subtilitate iuris, aut ex intricatione processus, & si quæ sint alia; an in dubio Senatus debet declarare, violentiam iudicem fecisse in non deferendo. & partem 30
negatiuam vrget, quia violentia sapit odium, & delictum *l. si quis in tantam furoris peruenerit audaciam. C. vnde vi l. Iulia. ff. de vi publica*, qui est text. expressus, ergo in dubio vim non fecisse decernendum.

Sed contrarium verius est, & sequendum, immò in 31
dubio vim fecisse iudicem non deferentem appellationi, cui de iure dubio deferendum est, probant Specular. *tit. de appellatio §. nunc dicamus n. 2. in fi. & sub n. 6. & n. 8. l. 2. fol. 194.* Philip. Franc. *in c. de priori. 31. ibi, aut sumus in dubio, & in c. constitutus 45. n. 18. & in c. vt debitus sub n. 43. vers. in eadem ibi, in tali dubio de app.* Card. Alexand. *in c. cum speciali 61. §. porro sub n. 16. eodem tit.* Rebuff. *de sentent. exequut. art. 7. gl. 1. n. 3. fol. 359.* Alexan. *in l. 1 ff. si quis cautio.* Soci. *cons. 39. n. 1. vol. 4.* Marant. *de ordin. iud tit. de appell. 6. p. n. 262.* Tiraq. *tract. le mort saisit. p. 6. declar. 6. n. 10. f. 120.* Angurif. *cons. 76. de trib. sub n. 1. & 2. l. 6.* Neuizanus *cons. 44. n. 9.* Crot. *consil. 124. n. 11.* Roland. à Valle *cons. 34. num. 3. vol. 3.* Vincent. de Franc. *decis. 120. n. 4.* Cornaz *in decision. Rot. Lucen. decis. 193. n. 1.* Tiber. Decia. *cons. 44. n. 32. vol. 1.* Fulu. Pacia, *consil. 127. n. 1. & 18.* Prosp. Fari. *decis. 418. & 870.* Petr. Surd. *tract. de alimen. tit. 18. priuil. 60. sub n. 1. & 2.* & idem *in cons. 163. arbitror. n. 5. vers. 3. vbi l. 2.* & iterum ipe Surd. *cons. 271. n. 17. & in decis. 36. n. 2.* Marquessan. *tract. de commiss. p. 2. de commiss. appellatio. p. cap. 1. num. 7. fol. 5.* & quòd in dubio fiat interpretatio quòd appellatio deferatur, Alexan. *consil. 113. viso themate num. 2. lib. 5.* & 32
quòd vbi de iure, vel de facto est dubium, nunquid appellatio teneat; tunc iudex à quo debeat supersedere in exequutione, ita vt nihil debeat innouare; scribunt Specul. *d. §. nunc dicamus. num. 8.* Ioan. Andr. *in c. pastoral. 28. n. 10. in fi. de off. & potest. iud deleg.* Philip. Franc. *in c. constit. 45. sub n. 18.* Sigismund. Scacia *appella q. 17. amplia. 10. n. 60.*

Quod procedit, etiam in casu, in quo appellatio sit re- 33
gulariter prohibita, puta, in causa possessoria, quia nihilominus si adsit dubitatio circa delationem, vel non delationem appellationis, debet admitti. Cæs. Contar. *in l. vnica limit. 27. num. 1. & sequentibus.* & idem *in quæst. 1. num. 43. in fin. & num. 44. Cod. si de momen. poss.* Scacia *vbi proximè d. q. 17 amplia. 16. n. 64.* Petr. Surdus *cons. 163. arbitror. n. 6. lib. 2.*

Nec obstat, quod in dubio regulæ est inhærendum, 34
quoniam in causis possessoriis prohibitio appellationis est

est limitatio regulæ generalis, permissiuæ in omnibus regulariter & per admissionem in dubio, redimus ad regulam, prout etiam dicit Scacia *vbi proximè n.64.*
35 vbi etiam satisfacit illi difficultati, quòd concurrentibus duabus causis permissiua scilicet, & prohibitiua, hæc vt fortior attendenda (de quo nos latiùs amplissimè infrà 2. p. cap. 7. per totum, & 3. p. c. 1.) quia procedit quando constat apertè de prohibitione, secus quando est dubium, quia tunc debemus regulæ adhærere permissiuæ, vt dictum est. igitur euidenter fatendum est in dubio deferendum, & reponendum debe-
36 re decernere Senatum.

Nec obstat quòd simus in odiosis, quia imò tota ista hæc extraiudicialis cognitio, & recursus ad regem, si sub limitibus defensionis naturalis contineatur, est fauorabilis, & ab omni iure, naturali, diuino & positiuo proueniens, & permissus; quare valde vtilem dixit Suarez *l.1.de immunit.Ecclesiast.c.44.n.43.* Ceuall. *in tract. de cognit.per viam viol.gl.4.sub n.4.& in q.897.sub num.*
37 152. Cæned. *in q.canon.45. n.935.& num.45.* Morl. *in empor.iur.tit.2.de iurisd.quæst.14. num.8.* qui affirmant, quòd cùm vergat in vtilitatem reipublicæ vtriusque, ideo dicitur fauorabilis. Nec obstat, quòd punitur iudex, quia in hac extraiudiciali cognitione nihil de pœna iuris tractatur imponenda, sed dumtaxat de nulla delatione, an debuerit iudex deferre, vel non, & ita tenê-
38 dum est. Et quòd hic recursus ad Regem sit fauorabilis, & vtilis iurisdictioni ecclesiasticæ, tenet post Manuel. Roder. Nauarr. Couarr. Pacian. & Chaqueri. nouissimè Torre-Blanca *tractatu de magia l.3.c.26.n.32.*

§. IV.

Prouisio expedita vigore decreti Regij, quo vim fieri est declaratum, quemadmodum intimanda sit iudici degenti in alterius tribunalis districtu, & à duobus iudicibus adinuicem procedentibus, existentibus in diuersis tribunalium districtibus, emissarum appellationum, pro delatione quod tribunal adeundum.

SVMMARIVM.

Leg.Regia 36.tit.5.l.2.recopil.verba inferuntur, disponentia tribunal, sub cuius districtu degit iudex ecclesiasticus vim inferens adeundum esse pro illa tollenda.n.1.

D.l. Regiæ determinatio prouidè obuiat pluribus inconuenientibus consideratis.n.2.

Violentia tempore, & etiam querela, & decreti, si iudex ecclesiasticus degat sub vno districtu, & ad prouisionis intimationem in districtu alterius tribunalis absens reperiatur, quomodo intimatio sit facienda.n.3.

Citatio ab vno territorio emanata non potest fieri degenti in alio, nisi per litteras requisitorias.n.4.

Actus extraiudiciales vbique geri possunt, iudiciales nisi intra territorium.n.5.

Prouisionis Regiæ intimatio non est citatio, sed monitio, & certioratio extraiudicialis, quæ geri potest etiam per iudicem incapacem.n.6.

Iudex laicus potest aliquid intimare clerico, vt certiorato paret iudicium, aut cõstituatur in mora, aut mala fide n.7.

Prouisionem Regiam ab vno tribunali legitimè cognoscente de violentia, vt intimetur iudici post ea degenti in districtu alterius tutius erit præsentari in altero tribunali.n.8.

Prouisione Regia intimata iudici ecclesiastico in alio districtu, non obtẽperanti, vbi petenda est secũda, & tertia iussio, ac pœna comminata temporalitatum exequenda. n.9.

Tribunal quod adeundum, si à duobus iudicibus adinuicem se inhibentibus est appellatum, degentibus in diuersis districtibus Senatuum.n.10.

Senatus is est adeundus pro tollẽda violentia, vbi degit iudex, à quo appellatur, eo quòd dedit se pro inhibito.n.11.

Senatus is est adeundus, vbi degit iudex inhibens, à cuius grauamine, & inhibitione appellatur.n.12.

Senatus quis adeundus, quando est appellatum à facto vtriusque iudicis inhibentis, & inuicem inhibentium, degentium in diuersis districtibus.n.13.

Iudex vterque est competens ad cognoscendum de eo, qui existens in vno territorio occidit alium existentem in altero territorio cum sclopo.n.14.

Senatus vterque si à qualibet parte appellãte, & cõcurrẽte adhiberetur maxima sequeretur repugnãtia, contrarietas & absurdum, alienum à natura Regiæ protectionis.n.15.

EST pro huius §. breuissima resolutione primitus supponenda sunt verba l.39. *tit.l.b.2. recopil.* cuius hæc sunt: *Otrosi porque suele succeder diferencia, a qual de las audiencias han de ir los processos, que se mandan leuar por via de fuerça, quando los juezes ecclesiasticos que proceden, estan o reciden allende, o aquende de tajo, hauemos por bien declarar y declaramos, que los tales processos vayan a cada vna de las dichas audiencias, de baxo de cujos estuuiere el juez ecclesiastico, y alla se determinen por los oydores dellas: sin embargo de otra qualquier cedula que se aya dado para que fuessen a la audiencia, so cuyos limites fuesse el Reo.* 1

Necessaria fuit valde huius legis tam prouida determinatio, siquidem vnaquæque audientia suprema certos habet limites, & notorios, aliter enim si liberum fuisset oppresso, quamlibet adire Regiam audientiam ad sui electionẽ; intricabilis foret labyrinthus, & inextricabilis confusio. Siquidem duo appellantes, pura; ab eadem sententia (quod possunt inquantum contra, prout alibi suo loco latiùs) vnusquisque eligeret tribunal, & se inuicem impedirent cognitionem, vel magnam parando dilationem, vel simul concurrendo cum prouisionibus ordinariis, requirentes notarios pro processus exportatione. Hinc si Reus originarius in causa appellationis fiat actor, & an appellans actor, fiat Reus, inde etiam præuentionum discordiæ quotidie orirentur, & aliæ innumerabiles confusiones, & inconuenientia, quæ tacitè sentit l. Regia ibi, *Suele succeder diferẽcia.* 2

Hac enim nona determinatione, quæ longè vtilior est, prædictis difficultatibus obuians, vnusquisque facillimè, & sine cõtrouersia aliqua potest, si vi opprimatur à iudice ecclesiastico, illud adire tribunal, sub quo deget iudex ipse. in qua quidem insuper duas difficul- 3
tates subsistere reperio, prima quid si tempore intimandæ prouisionis vnius tribunalis Regij, iudex ecclesiasticus absens inueniatur in districtu alterius, quid faciendum, aut quomodo intimanda, quia iuxta dispositionem text. *in l.à D.Pio §. sententiam Romæ dictam ff.de re iudi.* & latè Couarr. *ih pract,q.c.10.n.7.& clem.Pastoralis. §.despiceret de re iud.l.fi ff.de iurisd.omni.iud.* Rebuff. *in tract.de liter.requisito à prin.* qui plurimos citant. Paz *in prax.4.p.1.tom.cap.2.num.10.& per totum cap.* Parlador. *lib.2.rer.quotid.cap.fi.6.p.n.fi.l.21. tit.21.lib.4. recopil. l.1.tit.27.p.3.* quòd si citatio facienda est ei qui sub di- 4
stricto, & diuersa iurisdictione alterius iudicis existit, debet per requisitorias literas fieri; item exequutio sententiæ alibi ratæ: ergo idem dicendum videtur in nostro casu, vt nullatenus ei intimari debet hæc prouisio, nisi ad requisitorias literas, seu supplicatorias tribunalis, de violentia cognoscentis.

Sed contrarium in nostro casu verius esse existimo; tum quia dictus *§.sentent. Romæ* procedit in iurisdictionalibus actibus, exercendis in aliena iurisdictione; nos autem loquimur in actibus extraiudicialibus, qui vbique geri possunt, vt probatur etiam à ratione cessante 5

d.§.

d.§.*sent. Romæ*.quam Doctores citati reddunt,tum etiam quoniam prouisionis intimatio non est citatio, nec aliquid iurisdictionale continet, sed est quædam mo-
6 nitio, & certioratio monitorialis, quæ nullam arguit, nec supponit superioritatem, ac propterea à quocumque iudice, carente iurisdictione etiam aliàs incapace laico, scilicet,fieri potest clerico,tanquam actus extraiudicialis; ita probat gl. celebris *in c.cum causs.de off. d leg.*(quæ inter vtrumque citationem hanc ponit differentiam)Matthæus de Afflict.*in decis. Neapol.*24.*n.*8.docent Iacob.Butriga.Paul. & Bald.*in l. testamenta omnia.* per text.*ibi C.de testam.*Bal. *in l.præscriptio. C.si contra ius vel vtil.publ.*Feli.*in c.cum inter col.*8.*de exceptio.* Iafred.Lanfr.Balb.*in suis obseruatio.decis.*323.*incipit,citatio.*Marant *de ord.iudicio.*4.*p.d.*11.*n.*36. pulchrè Bobad. *in polit.l.*2.*c.*18.*n.*131.qui affirmant,quòd si quis
7 pareat coram iudice seculari dicens, iuri suo esse consonum,vt aliquid intimaretur alicui clerico, vt certiorato præiudicium fiat, aut interpellatus constituatur in mora,seu mala fide, vt ad hunc effectum prædictus iudex secularis licitè potest facere dictam intimationem, & certiorationem,seu monitionem,de quo nos latissimè suprà hoc cap.à n.129.ttactauimus,circa intimationem prouisionis ordinariæ.ergo sequitur manifestè,vt ad illam prouisionis Regiæ intimationem non sint necessariæ requisitoriæ literæ, maximè vt euitentur dilationes,quas violentia pendens non patitur,prout superiùs diximus hoc cap.

8 Tutius tamen erit, vt ipsa prouisio præsentetur in eodem tribunali Regio;vbi deget iudex vi opprimens, scilicet;*en el acuerdo*,cum petitione negotij facta relatione,vt iubeat cuilibet tabellioni illam intimare;si intimatione facta, prouisioni non obtemperet, secunda iussio ab eadem audientia Regia,à qua prima emanauit,
9 postuletur,& illi prout suprà intimata, vlteriùs illo recusante à violentia desistere,tertia iussio cum temporalitatum occupatione (prout superiùs) expediatur. ad hanc autem exequendam vtile iudicarem, vt tribunal, per quod expeditur,rescribat (non per viam requisitoriæ,sed simpliciter cum vrbanitate,facta negotij simplici relatione)alteri tribunali Regio, vt comminatas pœnas exequatur.

10 Secunda autem difficultas, quæ oritur ex d.l.Regia suprà citata ad principium huius §. illa sit,an duobus iudicibus degentibus in diuersis limitibus dictorum tribunalium Regalium,se inuicem inhibentibus, & à quolibet sit emissa appellatio, ad quod tribunal pro tollenda violentia sit recurrendum, quam quæstionem dilucidè tractauimus infrà 2.p.cap.10.vers. his & ordine successiuo difficilis,*&c.* à n.52. cum multis sequentibus in simili proposito, & n. fi. ex cuius doctrinis rectè ad hanc nostram tollendam difficultatem inferri potest.vbi enim proposuimus illam quæstionem; si iudex in vno degens districtu, expediat literas inhibitorias contra alium iudicem,in alio districtu degentem,à qua datur inhibitione appellatio,quòd horum tribunal pro illius delatione per viam violentiæ adeundum sit, in
11 quo tres casus distinximus:quòd aut appellatio emittitur à iudice inhibito,eo quod se dedit pro inhibito,certans appellans ab eo, vt debeat reassumere iurisdictionem; quia minùs iustè inhibitioni non legitimæ acquieuit, & tunc cùm appellatio debeat interponi coram hoc iudice grauante,sine dubio ad illud tribunal recurrendum est,sub cuius limitibus reperitur iudex opprimens, à quo appellatur iuxta nostram l. Regiam ad principium huius §.citatam.

12 Secundus casus sit, quando appellatur ab expeditione inhibitionis, & sic à facto, & grauamine iudicis inhibentis, & tunc similiter non est dubium, vt id tribunal pro tollenda violentia sit adeundum, sub cuius districtu inhibens deget, prout hoc distinctionis membrum, & superiùs latè pluribus doctrinis applicatis in d.c.10.comprobaui. pro quibus mirabilis est doctrina Aloysij Riccij *in prax.decis.*326.*per totam.*& optimè vide quæ nos infra 4 p.c.4.à n.41.

13 Tertius casus est, quando à facto,& à grauaminibus vtriusque iudicis,& sic ab expeditione inhibitionis, & à iudice inferiori, dante se pro inhibito, simul est appellatio emissa,& tunc probauimus, & resoluimus, vt cùm istæ causæ sint effectæ vnum continens, ac propterea diuidi non possint;tum quælibet Regalis Curia pro tollenda violentia super toto negotio adiri poterit, quod ex identitate rationis idem diximus in d.c.10. ad fi.procedere in duobus iudicibus,adinuicem se inhibentibus,à quorũ singulis inhibitionibus, vtraque pars appellauit. quia vt dictum est,continentia causæ diuidi non potest, & ideo cuilibet Curiæ pertinet cognitio super violentia ob denegatam delationem vtrique appellationi,si vtraque pars appellans conqueratur,ex rationibus fundamentalibus ibidem adductis iuxta similem doctrinam,de qua per Ioan Andr. & Philip.Fran.*in reg. in obscur.de regul iur.in* 6.Ab.*in c.fin.*25.*de for. compet.* Bal.*in l.si quis non dicam rapere.col.*3.*C.de Episc.& cler.* Marsi.*in l.vni.n.*100.*C.de rapt.virg.& in l.fi.n.*110.*C.de iur.omn.iud.*dum tractant de eo,qui existens in vno ter-
14 ritorio emisit sagittam,siue sclopum,& occidit aliquem in alio territorio existentem,vt hoc casu vterque iudex sit iudex competens, ne continentia causæ diuidatur. quam doctrinam esse communem testantur Ab. *d.n.*25. Alberi.*in* 4.*p.statuto.q.*79 Nell.*de bannit. in* 2.*p.*1.*temp. d.q.*8.Clar.*d.q.*27.*vers. item posse.* Practi. Conrad.*tit. de inquisitio.n.*18.*vers. Ab.tamen vsque ad n.*17. Prosp.Far.
11 *in pract.crim.*1.*tom.tit.de inquis.q.*7.*n.*46.aliàs enim maximum sequeretur absurdum, si ad vtrumque tribunal recurri posset,& deberet,quoniam diuersa, & contraria decreta vtraque pars reportaret, & pro exequutione magna sequeretur repugnantia, aliena à natura huius cognitionis extraiudicialis, nudæ protectionis, & defensionis naturalis,vide latiùs in d.c.10. & pro omnibus iis casibus vide mirabiles doctrinas de quibus nos infrà 4.p.cap.4.prope finem vers. vltimò pro necessario fundamento à n.41.

§. V.

De his causis,& negotiis, quibus denegatur recursus ad suprema prætoria per hanc viam violentiæ.

SVMMARIVM.

*Iudicare vnum ex pluribus cùm Prætor vetat,cætera committere videtur.n.*1.

*Exceptio firmat regulam in contrarium.n.*2.

*Regalia specificata quædam in venditione alicuius terræ à Rege facta,& aliqua excepta,omnia regalia vltra excepta veniunt.n.*3.

*Casus nonnulli iuris rationibus sunt excepti, vt trahi non possint ad Regia prætoria per viam violentiæ, quidam absolutè, & quidam deficiente demum qualitate. num.*4.

*Causæ spectantes cognitioni sancti officij siue ciuiles, siue criminales,non trahuntur per viam violentiæ ad Regia tribunalia.n.*5.

*In Regno Aragonum iuris firmia denegatur in causis tangentibus sancto officio.n.*6.

*Manifestatio personæ occultatæ non datur in Regno Aragonum in causis spectantibus sancto officio.n.*7.

*Causa inquisitionis plus scandali, quàm vtilitatis afferrent;si contra earum naturam & sigillum ad regia prætoria traherentur.n.*8.

*Opprimi potiùs,quàm protegi infideles debent.n.*9.

Regularium vtriusque sexus causæ super correctione & visitatione

sitatione Monachorum regularium & Monialium non venit ad tribunalia.n.10.

Abbates & Prælati in suos Religiosos quorum sunt iudices Ordinarij, iurisdictionem ordinariam habent,& de eorum causis cognoscunt.num.11

Indecens esset religiosorum excessus in tribunalibus recitari.num.12.

Religiosorum correctio,& qualibet sententia Prælati, non recipit appellationem regulariter, & vbi admittitur non suspendit.n.13.

Religiosorum Prælati vim exequendo non faciunt, quia eorum sententiæ non suspenduntur per appellationem. n.14.

Religiosi appellantes à correctione sui Prælati non possunt in Francia recurrere ad parlamentum.n.15.

Religiosi non possunt appellare.n.16.

A Prælato excedente modum correctionis, & visitationis licita est appellatio.n.18.

Ceuallos varius & perplexus, an causæ religiosorum trahantur per viam violentiæ,reprobatur.n.19.& 20.

Religiosorum causas etiam super electionibus gestas à Prioribus generalibus, & aliis Superioribus inter Monachos,hactenus est inauditum, trahi ad tribunalia per viam violentiæ.n.21.

Lex Regia, prohibens causas religiosorum trahi per viam violentiæ,interpretatur.n.22.

Actus vbi determinatio non apparet, ab vsu & consuetudine informatur.n.23.

Religiosorum causæ qualibet, quæ ex Tridentino tractari possunt coram ordinariis; per viam violentiæ ad Regia prætoria trahi possunt.n.24.

Idem in causis contentiosis pendentibus coram religiosorum conseruatoribus,& aliis iudicibus.n.25.

Concil.Trid.sess.21.cap.8.explanatur.n.26.& seqq.

Ordinarius,quando in defectum superioris per eum admoniti suos religiosos non visitantis,& corrigentis potest visitare; an ob denegatam appellationem ab ordinario possint religiosi ad Senatum recurrere per viam violentiæ.n.27.

Subrogatus an debeat seruare statuta eius, in cuius locum subrogatur,an propria.n.28.

Episcopus visitans religiosos in defectum superioris iuxta Trid.obseruat eorum instituta prout superior.n.29.

Causæ,Bullam Cruciatam subsidium, & excusatum tangentes quomodolibet; non trahuntur per viam violentiæ ad Senatum.n.30.

Apostolicæ tres gratiæ scilicet,Cruciatæ,subsidij, &c.concessæ sunt, vt exercitus Regius fortis reddantur in defensionem Ecclesiæ.n.31.

Commissarius generalis Cruciatæ quomodo in dictarum gratiarum executione se habeat,& quam,& à quibus iurisdictionem habeat.n.32.

Commissarij generales Ministri,& subdelegati coram quo sunt conueniendi in casibus tãgentibus suum munus.n.33.

Doctor Perez de Lara Senator ab Authore laudatur.n.34.

Commissarius Cruciatæ tenetur in singulis diœcesibus subdelegatos nominare, & cuius qualitatis, & de quibus possint cognoscere,& quomodo.n.35.& 36.

Tribunalia suprema sunt inhibita,vt nullatenus possint cognoscere,etiam p.r viam violentiæ de causis vertentibus corã Commissario Cruciatæ,& eorum subdelegatis.n 37.

Subsidij repartitio non suspenditur per appellationem, nec contradictionem,sed eius statim fit executio.n.38.

Subsidij recollectio, & solutio non recipit appellationem. n.39.

Subsidium charitatiuum pro alimentis etiam impositum ab Episcopo,non recipit appellationem.n.40.

Scholasticorum causæ vertentes coram Magistro scholarum Salmantino,& eius locum tenente,non trahuntur ad tribunalia per viam violentiæ.n.41.

Scholasticus,vt reus, an possit conueniri coram iudice ordinario,si degat vltra duas dietas.n.42.

Dieta quid sit,& à quo incipiat loco,& vsque ad quem finiatur,& quid sit stadium.n.43.remissiuè.

Lex Regia de dieta apposita intelligitur respectu scholastici alium inuenientis coram Magistro scholæ.n.44.& 45.

Scholastico Salmantino in remotis degenti conuento coram Ordinario dantur conseruatoriæ literæ per suum Magistrum scholarum,vt remittatur.n.46.& 47.

Casus de facto referuntur circa declinatoriam scholasticorum, & eorum remissionem ad Magistrum scholarum num.48.

Scholarium causæ pendentes coram delegato à Magistro scholarum in remotis,an partes trahi nequeant ad suprema prætoria per viam violentiæ.n.49.

A subdelegato delegati cum clausula(appellatione postposita)licet appellare.n.50.

Causa sui natura exequibilis ad quemcunque vadat delegata;transit cum sua qualitate.n.51.

Qualitas rei inhærens cum ea transit, quocumque vadat. num.52.

Scholasticorum priuilegium non propter Magistrum scholasticorum,sed propter ipsos scholasticos datum est.n.53.

Priuilegij durante causa ipsum debet durare.n.54.

Senatus Regius à Salmantino Magistro ob incompetentiam,vel ab alio iudice Ecclesiastico excommunicatus, potest cognoscere de causa violentiæ ad petitionem fiscalis Regij eiusdem tribunalis.n.55.

Secus si iudex excommunicans sit sub alterius tribunalis districtu,quia ad idem erit recurrendum.ibid.

Causæ,quæ non absolutè, sed deficiente qualitate ad Senatum non trahuntur per viam violentiæ;quæ sint.n.56.

Et de ratione.n.57.

Qualitas attribuens iurisdictionem prius debet constare. num.58.

VM prætor vnum ex pluribus iudicare vetat,cætera committere videtur. Verba sunt Pauli Iurisconsulti lib.17.ad edictum relata *in l.cùm prætor ff.de iudic.* etenim per cognitionem earum causarum, & negotiorum,quæ ad tribunalia suprema non vehuntur per viam violentiæ, facilè cognoscendum, quæ iure trahi queant,cùm exceptio firmet regulam in contrarium, *l. nam quod liquidè § fi.1.respons.ff.de pœn.legat.l.quæsitum §.denique in fi.ff.de fundo instructo.*text.iunct.glos.*in authent.de non alien.vel permut.rebus Ecclesiæ collat.2.c.2.* de coniug. leprosi, cum aliis, ita vt casus specialiter ab hac regula non exceptus à lege, sub ea comprehendi, dubitabit nemo. Cùm enim Princeps hoc regale supremis suis tribunalibus concessisset, à quibus aliquos expressim casus excepit,cæteri omnes censentur commissi vltra exceptos, ex Ludouico Romano *in suo eleganti consilio 271.incipiente Vis tota.*vbi dicit quod in venditione terræ sancti Lusidij facta per Ladislaum Regem Vngariæ,venerunt gabellæ,& iura exituræ,quæ sunt regalia,ex quo in venditione quædam regalia sunt specificata,& postea quædam excepta, quæ exceptio firmat regulam in non exceptis ex supradictis iuribus, quem refert Euerard.*in locis legali. loco ab exceptione ad regul. fol.mihi 55.in princ.*

Et quamuis hucusque dictum sit, defensionis remedium, & recursum saluberrimum, & præstantissimum esse,ad propulsandas, & sedandas iniurias iudicum Ecclesiasticorum iustis appellationibus non deferentium; tamen iure nostro Regio meritò iustisque, & legitimis rationibus aliqui sunt casus excepti, quibus inhibitæ sunt Cancellariæ supremæ,ne ad eas per hanc viam violentiæ traherentur. quidam tamen absolutè & sine aliqua distinctione,quidam tamen non absolutè, sed deficiente qualitate ex priori genere.

Primus ille est,in causis,nempe tam ciuilibus, quàm criminalibus, quarum cognitio pertinet ad Inquisitores Hæreticæ prauitatis, & ad iudices bonorum

publicatorum, etiam sub prætextu subleuandi vi oppressos, sed qui appellare voluerint in suprascriptis causis, adire tenentur sacrosanctum Senatum supremum sanctæ Inquisitionis. quod ita ex Regijs decretis prohibitum extat, vt post Iacobum Simancas *de Catholicis institu. cap. 36. num. 2.* tradit Salced. *in additio ad prax. crim. Bern. Diaz c. 102. litera A. pag. mihi 327. colum. 1.* vbi refert Regium decretum circa hoc edictum Burg. die 7. Martij anno 1508. renouatum 1553. circa quod
6 legendum est d. Simancas, Cæned. *in collecta. ad decret. colum. 17. num. 4. fol. 128.* vbi dicit in his casibus in Regno etiam Aragonum, nec iuris firmiam etiam pendente appellatione, dari. idem tenet Sese *in tract. de inhib. cap. 30. §. 1. à num. 44. cum seqq.* vbi etiam dicit in illo
7 Regno non habere locum manifestationem personæ, qua vti solet iustitia Aragonum super manifestanda qualibet persona occultata, seu aliter iniustè detenta à quolibet iudice, & quod in iis causis spectantibus Inquisitorum cognitioni; non habeat locum cognitio per viam violentiæ, tenet idem Sese noviter *in epistol. ad Regem numer. 99.* quæ est in primo tomo
8 decis. ad princ. Rodrig. *de annu. reddit. l. 1. quæst. 57. num. 75* nam cùm in illis negotiis tanto procedatur secreto, vt nec eidem parti testium copia detur, nefas esset, & minus rationi congruum, tales lites contra ipsorum naturam, rectúmque, & necessarium procedere di modum præ oculis tantorum, diuersorum generum, tantique personarum concursus, in supremis regalibus Cancellarijs degentibus, publicè referre, imò scandali plus afferret, quàm vtilitatis. pro quo bene facit text. *in cap. resecandæ 24. q. 3.* cuius verba sunt: Resecandæ sunt putridæ carnes, & scabiosa ouis à caulis repellenda, ne tota domus, massa, corpus & pecora ardeant, cor-
9 rumpantur, putrescant, & intereant. Arrius in Alexandria vna scintilla fuit, sed quoniam non statim oppressus est, per totum orbem eius flamma populata est.) ecce text. qui huiusmodi personarum genus potiùs opprimi, quàm defendi permittit.

10 Secundus casus eadem ferme ratione fundatur, & non venit ad tribunalia, nempe à correctione, & visitatione monachorum regularium, & monialium, vt probat l. Regia 40. *titul. 5. l. 2. recopila.* in hæc verba: *Porque somos informados, que los negocios Ecclesiasticos, tocantes a visitacion, y correcion de religiosos, y religiosas, que se hazen por sus superiores, trahe inconuenientes, traherse por via de fuerça à las audiencias, assi por razon del Secreto, que conuiene tenerse, de lo que en ellos se trata. y por el breue despacho y otras causas: porende mandamos a los Presidentes y Oydores de las audiencias, que no se entromettan, a conoscer de semejantes negocios, ni mandar traher ante ellos tales processos por via de fuerça in manera alguna, porque quando en esto vuiere que proueer, los del nue-*
11 *stro Consejo proueeran.* Nostras Rodrigu. *de reddit. q. 17. l. 2. n. 75.* nam cùm à suo iudice ordinario nempe Abbatibus, & Prælatis, qui absque dubio in eos religiosos singulos iurisdictionem ordinariam, non verò delegantem habent, qui de eorum religiosorum subditorum causis cognoscunt, quemadmodum & clerici Episcopum, & prouisorem eius, vt relato Emanuele Rodr. 1. *titul. quæst. Regularium q. 65. art. 13.* tenet Ioan. Gurtier.
12 *pract. q. ciui. l. 4. q. 64. n. 2. versiculo pro quorum, & postmodum in versiculo, in 2. casu principali.* imò in eos religiosos maiorem potestatem habent, quàm Domini in seruos, vt latè comprobat Philip. Franch. *in cap. 3. circa princ. de appella.* multum enim indecens videretur, excessus religiosorum (quibus honestas, & exemplum magis, quàm cæteris commendatum est) in tribunalibus coram rusticis, & idiotis plurimis ibi frequenter assistentibus, recitari, quod absque scandalo id fieri nullo modo posset. Et quia ad effectum huius recursus, & remedij, nullum appellantibus religiosis per Senatum præstari potuerat, quoniam nihilominus quòd regulariter prohibita sit appellatio à quacumque sententia lata per Prælatos & Abbates in suos subditos, & quando in aliquo casu permittitur, non suspendit effectum sententiæ, 13
imò ea non obstante potest procedere ad exequutionem, ex text. expresso *in cap. ad nostram 3. in ordin. de appella.* ex ratione adducta. Quia verò remedium appellationis non est inuentum, vt alicui à religionis, & ordinis obseruantia exorbitanti debeat in sua nequitia patrocinium exhibere, *&c.* vbi Ab late & Philip. Fran. *numero 5.* & qualis appellatio frustratoria iudicatus, vt ex Lancelo. *de attenta. 2. part. cap. 12. lim. 18. numero 8.* ea propter, cùm à tribunalibus isti Prælati non 20
possunt rubei deferre, cùm nullam vim committant 14
exequendo; frustra traherentur processus, & meritò ad eos trahendos prouisio negatur, propter circuitus vitandos agitur *clem. audi. de rescript.* & ita tenet Rodrig. *vbi proxim.* & eadem ratione idem dicit seruari in Francia circa appellationem, tanquam ab abusu non admittatur à Senatu seu parlamento. Rebuff. *tit. 3. tractatuum titul. de appellat. tanquam ab abusu art. 1. glos. 1. n. 23. 24. & 25. fol. 936.*

Et quòd in Francia non possint religiosi appellantes 15
à correctione sui superioris Prælati recurrere ad Parlamentum Regium, tanquam ab abusu, sed imò potiùs appellatione non obstante, possit Prælatus exequi, tenet Scacia *de appella. quæst. 27. lim. 26. num. 9. & 10. versiculo ego non dissedo.* Gregor. Tholosa. *in tract. de appellat. l. 2. cap. 10. num. 7 versic. in Gallia fol. 156.* & quòd re- 16 21
ligiosi non possunt appellare, tenet Couarr. *in pract. q. cap. 23. sub num 6. versicul. 8.* idem tenet Domini. à Soto *lib. 5. de iust. & iur. quæst. 6. art. 3.* dicentes, sanctè & religiosè in religionibus Monachorum appellandi vsum 17
sublatum fuisse, nam etiam si posset accidere, Monachum aliquem iniuria lassum affligi à Prælato; tamen multa damna ex appellationibus sequerentur, quæ religionis nerum, & decus perissimum macularent. idem tenent Manuel. Rodrig. *quæst. regul. quæst. 29. art. 2.* Aragon. *2. 2. q. 69. artic. 3.* Cerol. *in prax. 2 part. verb regulares versic. 6.* idem Manuel Rodrig. *tom. 1. quæst. 29. art. 3. & in summa, in fi. tit. de ord iudic. cap. 13. num. 5.* idem testatur Sese *tract. de inhibitio. c. 29. §. 1. sub n. 44.* & idem *in epistol. ad Regem n. 99.* & sic ex vtraque ratione, tam ratione scandali vitandi, de quo in l. Regia, quàm ratione appellationis prohibitæ nullo modo admittitur religiosus in correctione ad recursum Regium. Hoc iure vtimur, nam ad ea quæ frequentiùs accidunt, iura 22
adaptantur, *l. nam ad ea ff. de legibus.*

Sed dictam tamen regulam, quam vt firmissimam 18
hactenus firmauimus, appellari non posse à Prælato religioso grauante, & opprimente suum subditum religiosum; imitandam esse, quando in correctione, & visitatione Prælatus modum excessit, quia tunc potest licitè appellare Specula *tit. de appellat. § in quibus autem casibus* Franch. *in c. de prior. n. 31. sub n. 2. de appella.* Cardin. Alexand. *in d. c. ad nostram l. 3. num. 3. versiculo nota 2.* & Decius *n. 1. & seqq.* Marant. *de ord. iudic. 6 part. actu 2. prin. verb. & quandoque appellatur lim. 27. sub num. 333.* Gregor. Tholos. *de appellat. lib. 2 c. 10.* & apertiùs *à n. 8. fol. 151.* Ruginel. *eodem tract. §. 2. c. 3. n. 229.* Scacia *de appella. q. 17. limi. 26. num. 12.* & de excessu Prælati in visitatione vide multa per Pauin. *tract. de visit. 1. p quæst. 10. per totam fol. 189. & sequentibus.* & ita intelliguntur, prout loquuntur, Nauar. *l. 2. conf. tit. de appellat. conf. 4. n. 5. & in cap. nullam 18. q. 2. n. 51.* prout & illum intelligit, & sequitur Cæned. *in Canoni. q 26. sub n. 22. vers. aduertendum tamen est.* 19

Quæ limitatio probatur ex text. *in cap. de prior. 31. de appell.* quem ita ibi intelligunt, & interpretantur Doctores citati, & est optima glossa ibi *verb. contempserit.* & est text. *in cap. licet, de off. ordin.* & ita illum etiam intelligunt Doctores communiter *ibi.* Calderi. *consil. 3. sub titul. de appell.* Ancarra. *conf. 42.* Ab. *in d. cap. ad nostram num. 7.* 24

*num.*7. & ibi Feli.*n.*7. Decius *numer.*1.*de appellat.* quæ re dicendum est, perperam intellexisse illum Ceual. *de cognitio.per viam viol.*2.*p.quæst* 95.*à prin.* quo motus, nimis variat in huius articuli typis cognita resolutione, ac insuper ad subuertendam l.Regiæ & communis, ac incommutabilis praxis determinationem, qui quidem *à n.*1.*vsque ad num.*20.de verbo ad verbum transcripsit (nullo addito, vel dempto verbo) Cæned. *in quæst. Canon.*16.*à n.*19.*per quatuor columnas*,eo tamen non citato, & quod ipse vltimo loco addit ex suo Marte vulgari praxi repugnat.

20 Siquidem *in d.q.ad prin.* dicit vim facere religiosos Prælatos,suas in subditos sententias exequi appellatione remota, & postmodum, postquam in articulo nullam firmam assumpsit resolutionem, an debeat admitti appellatio in causis religiosorum, necne, quia modo vnum, modò aliud interminatè sentit: tandem *in n.*20.*& seqq.* resoluit,quòd si appellatione non obstante mandetur exequutioni sententia superioris, erit articulus violentiæ,& insuper dicit non obstare suæ resolutioni nostram l.Regiam 4.*tit.*5.*lib.*2.*recopil.*quia(dicit) loqui in causis visitationis, & correctionis religiosorum,& postmodum continuatiuè *n.*24.dicit (& sic non est permissa appellatio, nec cognitio per viam violentiæ,nisi iudex excedat modum) sed miror tanti viri, ex quo si attentè legatur, nulla poterit firma resolutio deduci, quia in tota quæstione variè & contrariè loquutus est.

21 Sed tu,ne fortè decipiaris, scias,causæ religiosorum quæ fiunt,& geruntur per eorum superiores, Priores, Guardianos,Rectores,Generales, Prouinciales,& similes,quia siue directè,siue indirectè, semper tendunt ad correctionem, & regimen religiosorum: nullo modo possunt trahi ad suprema prætoria per viam violentiæ, siue in eis prohibita sit appellatio (prout regulariter prohibetur)siue permissa sit (prout quando exceditur) nec hactenus visum nec auditum fuit inter practicos,& expertos tribunalium aduocatos, & Senatores huiusmodi personarum causas ad illa exportari per hanc viam.imò nec in grauaminibus,& excessibus super electionibus,nec super aliis rebus,quæ(vt dixi) geruntur inter religiosos per eorum superiores; trahi, vnquam permissum est,& sic non video, quomodo ipse Ceuall. deuiare ausus est à tam frequenti, & omnibus tribunalium etiam minimis officialibus notoria, & vsitata

22 praxi.

Et quia dicta lex Regia non se fundat tantum in permissione,aut prohibitione appellationis in similibus causis(quia hæc ratio illius fuit subintellecta) sed in pace,quiete, & conseruatione status religiosi, cùm illius neruus,atque decus consistat in eo, vt ne facilè causæ suæ extra religionis ambitus deducantur, ex quo non leuia iurgia,ac perturbationes orirentur in grauissimum religionum detrimentum,prout considerant Soto, & Couar.*vbi suprà* & quando circa hoc d.l. pateretur aliquam difficultatem,vniuersalis, perpetua & firmissima, iustissimáque ab vsu,& praxi recepta consuetudo sufficiens fuit,illam legem intelligere,interpretari,& declarare,quia actus vbi determinatio non apparet,ab vsu, & consuetudine informatur, & regulatur,latissimè plura congerens adducit Mier.*tract.de maior.*1.*p.quæst.*48. *à numero* 71.*usque ad num.*77.Sese *decis.*113.*num.*183. *&* 184.*eor.*2. & idem *in tract. de inhibitio. cap.*8. §.3.*à num.* 143. Parlador. *lib.*1.*rer. quoti. cap.*1.§.11. *num.*4. Cæned.*in q.Canon.*45.*sub num.*29.& nos latissimè plures congessimus suprà c.1.circa iustificationem consuetudinis immemorialis à prin. ergo si hoc obseruat incommutabilis,& iustissima praxis, cur temerè d. Ceuall.contrarium firmaturus erit,quia minimè sunt mutanda,quæ certam interpretationem semper habuerunt ex quibus vulgaribus.

24 Vnum tamen est, quòd in iis casibus,in quibus per Concil.Tridentinum permissum est ordinariis,de causis religiosorum cognoscere (de quibus dilucidè per Cened.*in Canon quæst.*26.& alios,de quibus non latiùs infrà 3.tom.6.p.)poterit licitè per religiosos recurrere ad Regium Senatum per viam violentiæ,qua sunt oppressi ab eisdem ordinariis, quia tunc iam dictæ causæ exeunt ambitum, & claustra religionis, & in illis cessat ratio nostræ legis, item etiam idem dicendmm erit, & à fortiori in causis,de quibus cognoscunt religionum 25 conseruatores in foro contentioso, iuxta Trid.sess. 14. c.5.& nos suo loco dicemus infrà tom. 3. 5. p. c. 6 ac etiam alius quilibet iudex extra religiosum, cognoscens de qualibet religionis causa ex identitate rationis, & ita practicatur.

Sed quid dicendum circa dispositionem Concilij 26 Trident.sess.21.c.8. dum loquendo de religionibus, in hæc inquit: Et si in eis vigeret obseruantia regularis, prouideant Episcopi paternis admonitionibus, vt eorum regularium superiores iuxta eorum regularia instituta, debitam viuendi rationem obseruent, obseruari faciant,& sibi subditos in officio contineant, & moderentur.Quod si admoniti intra sex menses non visitauerint,vel correxerint, tũc iidem Episcopi etiam vt delegati Sedis Apostolicæ eos visitare possint,& corrigere, prout ipsi superiores possunt iuxta eorum instituta quibuscumque appellationibus, priuilegiis, & exemptionibus penitus remotis,& non obstantibus,*&c.*) an 27 tunc data contumacia procedente ordinario in religiosorum correctione, poterunt ob negatam delationem appellationi ab eo interpositæ confugere religiosi ad Regium Senatum pro violentia tollenda.

Et videtur quòd sic,per doctrinam Bald.*in l.certum.* 28 *cap.*5.*sub.n.*22.*versiculo item dubitatur versus. fin. Cod. vnde legiti. & vnde cog.* quem refert & sequitur Soci. *cons.*195,*circa primum sub.num.*1.*vers.& præmissis l.*2. dicentes, quòd si per statutum sit assignatum vnum tempus Capitaneo,& aliud potestati, & in aliquo casu potestas sit substituta Capitaneo, debet potestas iudicare secundùm ordinamenta potestatis, & non secundùm ordinamenta Capitanei, quia subrogatus non tenetur seruare statuta eius, in cuius locum subrogatur, sed propria. sequitur Scacia *de appella. quæst.* 18. *num.*15. ergo tenetur Episcopus admittere appellationem, sicut in cæteris causis, & religiosi poterunt vti Regio recursu.

Sed contrarium verius est,tum iuxta verba dicti Con- 29 cilij *ibi*,Prout ipsi superiores possunt, iuxta eorum instituta.) quæ eneruant vires doctrinæ Bald.huius casus respectu, & sic cum omnibus suis qualitatibus debet correctionem, & visitationem gerere, prout religiosi superiores, attenta causarum natura propria. tum etiam quia in eadem correctione eadem viget ratio fundamentalis nostræ legis Regiæ 40. propter quam, in iis religiosorum causis recursus impeditur,& ita firmiter tenendum est in præsentis difficultatis resolutione.

Tertius casus est in omnibus causis,& negotiis attin- 30 gentibus quoquo modo, vel attingere valentibus tres gratias,seu concessiones à Pontificibus cõcessas, multis confirmationibus vallatas, Principibus Catholicis Hispaniarum Regibus,nempe Bullã sanctæ Cruciatæ subsidium, & excusatum, eo motis, quoniam cùm ipsi Catholici Reges proprium suum patrimonium pro Ecclesia,tot deuoto zelo consumpsissent,vt proterui, & infideles,hæretici, & idololatræ ad Ecclesiæ cõmunionem, & consortium reducerentur,iuxta ea,quæ Iustinian.Imperator inquit in 25.constitutione de contributariorum indulgentiis,*ibi*. Nam ærarium cùm multis prægrauatũ debitis, & ad extremam redactum inueniremus inopiã, ære alieno in nos suscepto onere pariter,& magna difficultate subleuauimus & rem militarẽ,quæ iam necessariarum rerum inopia defluxerat, vt vndique respublica

Barbarorum labefactaretur irruptionibus.) meliùs dici potest hunc exercitum,& prælium Ecclesiæ potiùs, & Ecclesiastici status,quàm Principis sæcularis, cùm fiat ad exaltationem & augmentum fidei.

31 Igitur ne Ecclesia, Christianáque respublica molestias,& incursiones inimicorum sanctæ fidei pateretur, tres prædictæ gratiæ eis à sancta sede concessæ fuere, vt ex processo,& producto ab eis, atque simul ex Regio patrimonio fortis reddatur Catholicus exercitus, & vincat Leo.

32 Ad exequutionem harum concessionum, & gratiarum Commissarius est quidam generalis, qui præest omnibus causis, & negotiis eas attingentibus, istéque Commissarius Ecclesiasticam, & spiritualem iurisdictionem exercet,delegatam scilicet per Summum Pontificem,cùm res, & personas Ecclesiasticas,& spirituales comprehendant gratiæ hæ,& temporalem etiam à nostro inuictissimo Rege concessam, sic per vim auxilij, & brachij secularis illam directè, & realiter sibi dante, & attribuente, vt in consilio quod vocamus *de la Cruzada*,causas dirimat temporales,quæ coram ipso frequenter inter seculares tractantur,in quibus potuisset iurisdictio declinari,qui licèt præsit d. consilio Cruciatæ,non appellatur Præses, sed Commissarius generalis, sícque dictus, quia commissam sibi iurisdictionem,& delegatam à Papa & Rege exercet, & Generalis
33 ad differentiam cæterorum Commissariorum inferiorum subdelegatorum, quibus ipse immediatè præest. qui etiam alibi conueniri non potest, quàm coram Summo Pontifice, ac pariter eius ministri in his, quæ sua respiciunt officia & munera, alibi conueniri non queunt,nisi coram ipso Commissario generali,vt in eadem concessionis Bulla, & gratia dicitur, & refertur in
34 compendio 3. gratiarum edito per doctissimum virum scientia, & experientia decoratum, magnáque ingenij facilitate,& claritate præditum,omni laude, ac sublimi præmio dignissimum Licen. Perez de Lar. *fol. 66. in prin. tit. de los priuilegios y esenciones*,&c. *l.* 1.& ibi *fol.* 16. *tit. del officio del Commissario General.* multa de tali officio videbis,& inuenies.

35 Iste Commissarius generalis tenetur suam commissionem subdelegare in singulis diœcesibus,& capitibus Prouinciæ,siue partiri his,qui in Cathedralibus Ecclesiis præbendas habuerunt, magistratus, & Doctoratus, aut inquisitoribus,si ibi sint, & in eorum omnium subdelegatorum absentia, vel impedimento alios subdelegatos nominet ipse Commissarius Generalis, qui quidem sint periti, & literati graduatíque, ac intemeratæ conscientiæ, & opinionis, dummodo isti Commissarij subdelegati in singulis diœcesibus duos numero non excedant,iuxta *l.* 12. §. 2. *in titul.* 10. *lib.* 1. *recopilat.* & in concordia regnorum Castellæ, & Leonis super excusato,quam transactionem acceptauit Rex noster,relata in d.compendio trium gratiarum *lib.* 2. *del excusado fol* 66. §. *itemque por los reuerendissimos juezes Commissarios*, &c. qui quidem subdelegati cognoscunt de omnibus causis quomodolibet contingentibus bona,& administrationem eorum,& rationum dictarum gratiarum, & compositionem Bullarum, bonáque etiam eorum, qui ab intestato decedunt, sine consanguineo intra quartum gradum,& ea,quæ deperdita,& pro derelicto habentur, & sine proprij Domini cognitione sunt (quæ nos *monstrenços* dicimus) quæ simul annexa, & applicata sunt Cruciatæ,de quo & de modo procedendi in his causis, & in bonis, & in applicatione bonorum deperditorum, siue *monstrençorum*,& ab intestato venientium, videlatissimè, & omnia de materia require d. compendium *lib.* 1. *fol.* 276. *cum seqq.* vbi ad amussim instructiones procedendi,his subdelegatis datas,& ad quæ earum extendatur cognitio refert, multáque de iis mentio fit *in l.* 10. *tit.* 10. 1. *lib. recopil.*

36 Quarum omnium causarum cognitio ad eos pri-

uatiuè pertinet,ita vt Præsidentes,& Auditores omnium in vniuersum Cancellariarum, cæterarúmque audientiarum regalium inhibiti sunt expressè,*in l.* 9. *tit.* 10. *l.* 1. *recopil.* ita vt de eisdem causis, & negotiis cognoscere non possint, nec recipere appellationem seu appellationes à sententiis,decretis,seu iussibus, & compulsionibus interpositas,quas si forsan recepissent, statim ad d. Commissarium generalem seu eius subdelegatos remittant,nec de his sententiis, & decretis recursum aliquem etiam per viam supplicationis, grauaminis nec nullitatis ad ea tribunalia eatur,nec ad alia etiam inferiora,sed tantùm ad supradictum Commissarium generalem, ad quem dictorum tantùm cognitio pertinet *ex d. l.* 9.

Quod adeò verum est, vt dicta inhibitio etiam ad 37
nostrum casum extendatur, ita vt nullo modo causæ prædictæ quomodolibet coram d. Commissario generali,seu eius Commissariis,& subdelegatis tractare contigerit, ad prædicta suprema tribunalia per viam violentiæ remittantur, *iuxta l.* 8. *d. tit.* 10. *libr.* 1. *recopilat.* quod idem disponit circa quartas Regibus pertinentes, ibi, *Apedimiento de algunas personas mandan traher los processos.&c. sean fechos y tratado ante el juez Commissario, y executor general, y ante sus subdelegados a las dichas audiencias Reales por via de fuerça, y que cognoscendellos y que les mandan otrogar las appellationes, que interponem de los dichos Commissarios, y juezes generales, particulares, y que los compellen y appremian a esto, y porque est podria ser en gran daño y per juicio de las dichas Bullas y subsidio*, &c. *mandamos a los dichos Presidente y Oydores que nouos entrometais, a conoscer por via de fuerça, ni otra manera alguna de causa processo, ni diferencia tocante a las dichas Cruz, a da Bullas y quartas y subsidios y quentas dello, ni admittais peticiones*,&c. idem tenet Bobadill. *in Politi. l.* 2. *cap.* 16. *num.* 9. Rodrig. *de annu. reddit. lib.* 1. *quæst.* 17. *numer.* 75. Azeued. *in l.* 2. *tit.* 6. *lib.* 1. *recopil. fol.* 146. *in prin.* refertur etiam *in d. compend. libr.* 2. *del subsidio, titul. de concor. de Castill. y Leo, fol.* 10. *versic. otrosi que sun a gestad, ad fin.* Ioseph. *tract. de inhibit. c.* 30. §. 1. *sub. n.* 44. & iterum *in epist. ad Regem numer.* 99. *quæ est in* 2. *tom. decis. ad prin.*

Imò causis subsidij, nempe, circa reparationem, 38
quæ fit per repartitores cui uscumque Ecclesiæ,& diœcesis,statim talis repartitio exequitur, vehiturque ad debitam exequutionem absque aliqua dilatione, non obstante quacumque contradictione, aut appellatione, nec possint dari prouisiones Domini Commissarij generalis ad effectum impediendi prædictam partitionem,factam exactionem nec exequutionem eius, quod si in contrarium factum sit, & dari prouisiones tales contigerit,obducuntur,& non adimplentur,nec eis obstantibus cessat dicta repartitio,exequutio, nec recollectio eius,vt constat *ex dicta concordia regni Castellæ, & Leonis*,de qua *in d. compendio vbi proximè fol.* 11. *vers. otrosi el repartimiento que se hiziere del dicho subsidio, &c.* ita etiam in eorum exequutione,& collectione proceditur appellatione proposita,& remota, vt probatur 39
ibi *f.* 6. §. *en la Cobrança del subsidio*, quod etiam iure communi videtur probari. nam cùm hîc agitur de collectione rerum in subsidium militiæ concessarum, cùm non requirat altiorem indaginem in eis, recipienda appellatio non est, ad effectum demorandi exequutionem collectionis, quoad effectum suspensiuum saltim. de de rebus etenim est, quæ dilationem non patiuntur. expendo ad propositum text. firmè expressum *in l. si res delationem fin.* ibi, Si res delationem non recipiat, non permittitur appellare, veluti nec testamentum aperiatur, vt D. Adria. constituit, nec frumentum in vsum militum in annonæ subsidia contrahatur, *&c.*) qui text. ad propositum elegans est, & quia cùm hoc respiciat militum alimenta, & sustentationem, & ad id solùm

con

conceſſum eſt à Pontificibus ad ſuſtentationem, & alimoniam 100.galearum & triremum contra perfidos. & ideo dicitur, & appellatum eſt ſubſidium, vt expreſsè
40 dicitur *in d.compend.l.2.del.ſubſidio eques ea la gracia y conceſſion del ſubſidio,fol.3.ad fi.& fol.1.* quo caſu quòd charitatiuum ſubſidium pro alimentorum nempe, neceſſitate etiam ab Epiſcopo impoſitum habet hoc idem priuilegium,vt in eo minimè appellatio admittatur, vt expreſsè tenent Bellencin.*in tract.de charitatiuo ſubſidio q.55.*Guiganſ.*de penſio.q.95. n.4.* igitur ſi in his cauſis poteſt iudex lege permittente,& abſque vitio attentati ſuam ſententiam exequi, non obſtante appellatione; fruſtra quæreret hoc defenſionis auxilium appellans, cùm iudex nullam vim facit, nec iniuriam exequendo ſententiam priuilegiatam, & ſui natura exequibilem, *arg.regul.qui iure ſuo,de reg.iur.* quorum proceſſuum traductio ad ſuprema tribunalia maneret illuſoria, quod euitare iudices,& iura debent, ex textu *in cap. cauſſam quæ.* vbi omnes Doctores communiter ſolent adnotare *l.3.§.plus dicit ff.ad exhibendum,& in §. interdum.* ibi, Quia vindicare non poſſum,nec ad exhibendum experiri, *&c.* nec tali appellanti prodeſt proteſtatio violentiæ coram iudice Commiſſario generali vel eius ſubdelegato,quia proteſtatio de illo actu facta, cuius euentus nihil operatur,nihil valet nec verenda eſt, *l.hæc ſtipulatio §.diuus ff.vt legator.nomine caue.l. non cogendum §.fi.ff.de procur.* omnes Doctores *in l.non ſolum §. morte ff.de oper.nou.& in c.cum M.Ferrar.de conſtitutio.*

41 His & proximus quartus caſus eſt, & ab hac regula ſuprapoſita,exceptus,cauſæ nempe,quælibet attingentes conſeruatores Salmantinæ vniuerſitatis, nam ab eo quòd Magiſtri ſcholarum, & eius locum tenentes pronuntiant,decernunt,& declarant,ſi appellationibus ſuper ipſo interpoſitis nõ detulerint,nec deferant,ſed his propoſitis ad ſententiarũ exequutionẽ procedunt prohibitum ſtat prouiſiones ordinarias à Cancellariis, & audientiis ſupremis dari,vt ad eas proceſſus trahantur, vt conſtat *ex l.Regia 18.cit.tit.7.l.1.recop.* Boba.*in Poli. l.2.c.16.n.9.*& alij ex rationibus *in d.c.1.l.Regiæ,* à ſcriptis cæteris motiuis ad priuilegium ſtudentibus cõceſſu.

42 Vnum tamen diſſimulare non poſſum,quod frequenter in tribunalibus verſatur,fæpéque de eo dubitari vidi; an *l.20.eod.tit.7.lib.1.* dum diſponit, & reſtringit iuriſdictionem Magiſtri ſcholæ ad duas dietas tantùm,reſtringénſque *l.18.§.2.*qua quatuor dietæ concedebantur,procedat,& habeat locum,non ſolùm quando ſcholaſticus eſt actor, & vult trahere ad d. iudicem ſuum alium, puta; ſæcularem, ſed etiam procedat quando ſcholaſticus reus eſt,ita vt ſcholaſticus Salmanticæ matriculatus, & in quo qualitates requiſitæ concurrunt ad vtendum hoc priuilegio, ſi extra duas prædictas dietas degat,& ibi conueniatur,& accuſetur coram iudice ordinario, cuius iuriſdictionem declinauerit,an remittatur ad Magiſtrum ſcholarum. Quid autem
43 ſit dieta,quæ ſtadia comprehendat,& iſtæ duæ dietæ, à quo incipiant numerari, & vſque ad quem locum, vide latiſſimè & ex aliis per Azeued.*in d.l.20.*

44 Et breuibus ſoluendo dico,& ſuppono *ex d.l.Regia,* ſcholaſticum poſſe, trahere ad ſuum Magiſtrum ſcholarum reum quemlibet, etiam ſæcularem, vel alium ſuum debitorem,vt conſtat *ex d.l.18.*& ibi Azeued.itaque omnes dietæ, de quibus loquitur ius Canonicum *in c.nonnulli de reſcrip.& in c.ſtatutum §.cum verò,& §. cum autem eod.tit. in 6. & in c. olim 7. de exceptio.* & in conſeruatoriis,& legibus Regiis, non limitatæ fuere, nec eſſet neceſſarium, niſi quando aliquis in prima vel ſecunda inſtantia extrahitur à proprio foro, & diœceſi contra regulam iuris,quæ habet, quòd actor forum rei ſequi debet.& quia priuilegium,quod contra hanc iuris regulam habet ſcholaſticus,vt tradit Rebuf.*in tract. de priuil.ſcholaſt.priuil.61.& 62.* indiſtinctè, & abſque limitatione diſtantiæ nimis eſſet ipſis reis damnoſum,& ſic *in d.§.2. lib.18.* cùm neceſſarium, & rationi congruum viſum fuit, iubetur vt Magiſter ſcholarum,ſeu eius locum tenentem minimè poſſet ad ſe trahere perſonam aliquam vltra dictas dietas, quæ referenda ſunt ad ſcholaſticum, qui vt actor trahit reum ad ſuum iudicem, ex gloſſ.expreſſa *in c. ſi diligenti. verbo pertrahant, de for. compet.* quæ allegans *cap. indlita 11. q. 1.* dicit referendum ad actorem ex eius propria verbi ſignificatione *d. cap. ſi diligenti. &c. nonnulli c. olim* ſuprà allegata *authen.habita,* ibi, *trahere tentauerint,* quia reum trahi inuitum actor,vt ex Rebuffo *in l.111.de verbor.ſignifi.*

Sicque d.l.videtur loqui in ſcholaſtico,vt actore tra- 45
here volente alium extra duas dietas coram ſuo iudice ſcholaſtico, & iſta eſt communis praxis Salmantina. At quoties contigerit ſcholaſticum, etiam in remotis, conueniri ſiue in ciuilibus, ſiue in criminalibus coram iudice ordinario illius prouinciæ; à ſuo ſcholaſtico ſtatim vt ipſe poſtulet,ſibi dantur conſeruatoriæ in certis conſtitutionibus vniuerſitatis,& clauſulis Bullæ Innocentij,relatæ ad literam per Azeue. *in d.l.20.* vbi per te videre poteris.d.autem l.20. ſolùm venit ad reſtringendum quatuor dietas prædictas,de quibus *iud. l.18.c.7.* 46
ad ſolas duas vt inquit Azeued.*in d.l.20.à princip.* vbi dicit,ſtudentes ſuos trahere debitores vſque ad quatuor dietas, idem dicit Rebuff.*vbi proximè, priuil.161.* vbi allegat noſtram legem Regiam, dicítque Innocent. VIII. has dietas reduxiſſe ad ius Canonicum decretalium;nempe,*cap.nonnulli 28.de reſcript.* & ſic intelligit prout intelligenda eſt d. l. Regia Hiſpana Bulla, & conſeruatoria, quas refert, quando ſcholaſticus actor eſt & in priuil. 165. & 177. mentionem facit de tranſactione concord.& pacto ſanctæ fidei, de qua *in dicta l.18.*

Et ſit reſolutio.vt ſcholaſticum Salmantinum in vni- 47
uerſitate matriculatum, in quo cætera requiſita *in d.l.* 18.concurrunt,quocumque vadat, & vbique locorum, comitatur ſuum priuilegium fori & ſequitur, ſicut vmbra corpus,ita vt ſi conueniatur,vel accuſetur ciuiliter,vel criminaliter coram iudice ordinario etiam extra prædictas duas dietas opponens fori exceptionem, ad Magiſtrum ſuum remitti neceſſ riò debet cum elogio *l.non dubium* ibi. Illud à quibuſdam obſeruari ſolet, vt cùm cognouerit,& conſtiterit,remittat illum cum elogio ad eum, qui prouinciæ præeſt, vnde is homo eſt, quod ex cauſa faciendum eſt.*ff.de cuſto.& exhi. reorum,* vt in milite *l.de militib.* ibi, Ita ſeruatur,vt ad eum remittantur,ſiquid deliquerint,ſub quo militant, &c.) *ff. eod.l.deſertorem cum aliis pluribus de re milita.& in clerico c.ſi iudex laicus de ſent.excomm.in 6.*& alibi paſſim. & ita communis ſtylus dietæ vniuerſitatis Salmantinæ d l.Reg.interpretatus eſt,& declarauit,ſecundùm quam declarationem, & ſtylum vidi iudicatum fuiſſe in hac alma aula, & Galleco tribunali, vbi ſcholaſticus extra dictas dietas delinquens, & accuſatus hîc,oppoſuit fo- 48
ri exceptionem,replicante verò aduerſario ipſum ſcholaſticum degere vltra dictas dietas, & nihilominus poſt hinc inde longam diſputationem, & controuerſiam negotij,Senatus ſe incompetentem declarauit, dictúmque ſcholaſticum vti in hoc caſu ſuo priuilegio, & ſic remittendum eſſe ad Magiſtrum ſcholarum, vel eius locum tenentem. & in alio negotio huic ſimili Pinſiana Cancellaria dum Burgenſi erat declarauit & in alio negotio cuiuſdam conſanguinei mei, idem declarauit eadem Cancellaria,licèt antea in hoc Senatu Galleco in eodem negotio,ſcholaſtico abſente,& contumace,contraria ſententia lata fuit,licèt etiam poſtmodum contingens in priori caſu,magis cognito de cauſa,ſe non iudices declarauere.

Illud tamen rei, de qua agimus, vtiliſſimum non 47
omittendum eſt, an cauſæ & negotia agitata coram delegato Magiſtri ſcholarum ad partes remotas dari

soliro, eadem prærogatiua fungantur, qua gaudet ipse Magister, ne possint per viam violentiæ ad Senatum trahi, exemplo res fuit manifesta, nempe, in casu supradicto, vel quando scholaris extra Salmanticinam Vniuersitatem degit, & ibi deliquit, acculatur coram Cancellaria, vel Regia audientia, vel alio iudice, Magister scholarum emittit inhibitionem, vel supplicationem cum comminatione censurarum, & vt ad eam respondeat Procurator Regius fiscalis, vel iudex. commodiùs solet dictus Magister delegare causam super illa exceptione declinatoria, alicui in illo eodem loco, vt declaret, an gaudere debeat scholaris priuilegio, vel non, iudicibúsque, & tribunali imponat censuras, & interdicta; nunc quæro igitur, an si iudex à declaratione, & interdicto appellauerit, & protestatus esset auxilium Regium hoc, an eo vti posset, & sic an causæ huiusmodi iudicis delegati possint trahi ad Cancellariam per viam violen-
50 tiæ, quæstio est à nemine tacta, videtur quod sic. Primò quoniam quando cauæ committuntur alicui cum clausula, recursu, vel appellatione remota, si eam subdelegauerit, nihilominus à subdelegati pronuntiatione, sententia vel grauamine licet appellare, & habet pars ipsa grauata recursum, licèt à delegantis sententia, vel grauamine nullum haberet text. est *in c. super quæstio. §. nos autem de off. & potest. iud. delegat.* ergo licèt per d.l. 18. Magistro scholarum hæc sit attributa potestas, vt ab eorum violentiis, & grauaminibus non habeatur recursus ad regalia, & suprema tribunalia per viam violentiæ, non debet hæc ipsa ad delegatos transferri, & transmitti.

51 Contrarium tamen de iure verius existimo, eo fortissimo fundamento, quoniam quando causa ex natura sua, & sui iure communi est exequibilis, & non appellabilis, tunc in quemcumque delegatum cum illa qualitate transit, quia qualitas rei non alteratur ex persona successoris, text. est *in l. 2. §. ex his ff. de verb. oblig.* quia omnis res transit cum sua causa, & quia qualitas quæ
52 inhæret rei, transit cum ea in quemcumque successorem. *l. Imperatores ff. de vestig. & commiss.* iuxta quam doctrinam intelligenda sunt quę Ab. *in c. significasti. n. 25. circa med. de for. compet. & in c. cùm in veteri. de electio.* tradidit, quòd delegatus debet cognoscere de causa eo modo, & forma, qua fuisset cognita, si facta non esset delegatio, sed apud delegantem remanet; nam si sententia, quæ meruit exequutionem, alicui committatur, vel delegetur minimè ab hoc delegato appellatur, quemadmodum nec posset ab ipso delegante, *l. ab executio. C. de appel. ab executo. ff. eod.* quia hoc prouenit ex natura rei commissæ, à qua non datur appellatio nisi in certis, & limitatis casibus in d. iuribus expressis. Sed his casibus scholasticorum (de quibus agimus) ex sua propria natura eo quòd à iure illa est qualitas inuenta, vt pro earum violentiis ad suprema tribunalia non eatur, non propter ipsos Magi-
53 stros scholarum, sed propter ipsos scholasticos tantùm, & vniuersitatem, vt probatur expressè *in d. l. 18. §. 1. que nos place, por hazer fauor a la dicha vniuersidad y personas della.* & iterum ibi, *no mandeis sobreseer la dicha execution, ni traher ante vos los processos como se suele hazer en las otras fuerças,* &c. *& in l. eadem* in §. 1. ideo dicit, concedi hoc debere priuilegium, quia aliter, *los estudiantes del dicho studio dexan de estudiar y ban los Doctores de leer, y Chatedraticos sus Cathedras por ir a poner recaudo en sus Pleytos y causas, &c.* bonus text. *in l. 4. Cod. de silenti. l. 12. auth. habita Cod. ne fil. pro pat.* & Innoc. VIII. in sua conseruatoria *f. 171.* inter constitutiones Salmantinas. Rebuff. *priuil. 83.* ergo cùm hoc priuilegium ipsis scholaribus tantùm absque alterius contemplatione sit concessum, & ipsi sunt qui litigant coram delegato. ergo coram ipso durare debet, *arg. c cum persona de priuil.*
54 *in 6.* quia cùm adhuc duret causa priuilegij, cum ea debet negotium ad delegatum transire. *l. si conuenerit §. si fundus.* ibi, Manere causam pignoris constitit, quia cum sua causa fundus trãseat.) *ff. de pignor. actio.* durat enim, non autem cessat ratio finalis ipsius leg. *arg. cap. cum cessante, de appella. l. adigere §. quamuis de iur. pat. l. 1. §. huius rei de off. eius cui mandat. est iur. l. quod dictum ff. de pact. cum aliis.* Ad argumentum autem respondetur, quòd procedit in prouisione, & dispositione hominis, non legis, quod passim ac frequenter solet variari, mutari, & alterari, & pro comprobatione huius difficultatis, & resolutionis, vide quæ latissimè in similibus terminis multis dictis comprobantes congessimus infrà; parte cap. 11. per totum, quæ omnino hìc conducunt.

Aliud tamen obiter animaduertere libet, quòd quando hi iudices decernunt censuras, vel interdictum con- 55
tra Auditores alicuius tribunalis supremi vel alijetiam quilibet iudices Ecclesiastici pro eo, quod scholasticum, vel qui se clericum dicit, idem tribunal detinet, negárque relaxandum, à quibus censuris, & interdicto Regius fiscalis ipsius Audientiæ, vel Cancellariæ defensor iurisdictionis regalis, appeller, & protestetur auxilium violentiæ, praxis obtinuit, & obtinebit, ipsum idem tribunal cognoscere de hac eadem vi, si sub eius districtu est iudex Ecclesiasticus, qui idem excommunicauit, vel interdixit, sin autem, id est, non sit sub eius districtu, puto recurrendum esse ex parte fiscalis ad id tribunal, sub cuius districtu iudex deget, *nuxta l. 39. tit. 5. l. 2. nouæ recop. l. fol. 64.*

Hactenus de his cauis, & negotiis quæ reperiuntur absolutè prohibita, protrahi ad suprema prætoria per viam violentiæ, atque in eis à principio denegantur prouisiones ordinariæ, prout videre est ex iis quæ hactenus dicta sunt.

Aliæ autem sunt causæ, quæ non absolutè sunt pro- 56
hibitæ (vt diximus ad princ. huius §.) sed deficiente qualitate, prout sunt appellationes à sententia merè interloquutoria, quæ nec habet vim diffinitiuæ, nec continet damnum irreparabile, nec præiudicium parat causæ principali, de quo *in l. 38. titul. 5. lib. 2. recopil.* ibi, *Para que no otorguen las appellaciones de autos interlocutorios, y esto es en grande agrauio de las partes, y se impide la vista de otros muchos negocios, mandamos a los Presidentes, y Oydores de las dichas Audiencias, que de aqui adelante no libren cartas para traher por via de fuerça processos algunos Ecclesiasticos de autos interlocutorios, salvo si fueren tales que tengan fuerça de difinitiua, y que en ella no se pueda reparar.*

Et cùm difficile sit propter varietatem, & intricatio- 57
nem causarum, in quarum discursu rei natura & qualitas alterari assolet, docere de huiusmodi qualitate, qua fundatur Regia potestas, nec aliter directè, nec indirectè, possit constare legitimè, quàm per ipsorum actorum inspectionem; ideo necesse est, vt acta exportentur ad tribunalia, vt inde deducatur, an sit appellatum à sententia, aliquam ex dictis qualitatibus habente, prout aliàs videmus etiam in iurisdictionalibus, vbi qualitas attribuens iurisdictionem, priùs debet constare *l. 2. §. sed si dubitatur, ff. de iud. l. si quis aliena eodem tit. l. 1. §. ait* 58
prætor ff. ne quid in flumine publico l. prætor. §. docere ff. vi bonorum rapto. B *in l. multum ff. de condit. & dem. & in l. si fuma §. Iulianus ff. de damno infecto.* Paris *de syndicat. §. iudices puras col. 3. versiculo iudice tempor. n. 13.* cum aliis relatis ab Andrea Gaill. *in tract. de pace pub. c. 13. n. 12. & seqq. lib. 1.* plurima notanda in proposito congerit Prosper. Fari. *in tract. crim. tit. de inquis. quæst. 8. num. 85. & seq. & quæst. 1. num 87. & n. 10. à num. 26.* maximè vbi non auditur contradictio, nec in contrarium allegatio, vt hìc, de quo latè Fari. *ibi*, Mart. *de iur. 4. p. cent. 2. cas. 129. à num. 20 fol. 225. & casu 145. n. 3. 4. & 8.* quare processu adducto cognoscitur, & inspicitur in Senatu natura, & qualitas appellationis verè, & euidenter, & secundùm eandem decernere solent, vel deferre iubere, vel in totum remittere, & ita communiter practicatur

dicta

dicta lex Regia 37. quia stylus, & vsus optimus est legum interpres.

CAPVT III.

Appellanti ab aliquo grauamine, quo finem suæ iudex iurisdictioni imponit, vel aliter expirarit, ita vt ea penitus ad reponendum careat, vel quando post grauamen illatum iudex abiit, vel obiit: quemadmodum supremus Senatus per viam violentiæ aditus, consulere queat.

SVMMARIVM.

A declaratione iudicis se no iudicem declarantis, vel se inhibentis legitimè appellatur, & Senatus regius appellationi deferendum decernit, vel tertium genus decreti expedit, & ibi exemplum.n.1.

Iudex Ecclesiasticus prouisioni Regiæ sibi intimatæ respondens, iurisdictione, carere, vt pluribus casibus ibi relatis; quid faciendum, ne manc sit decretum Regium.n.2.

Iudex referens appellationi alias non legitimæ, seu non deferendæ, abdicat à se omnimodam iurisdictionem.n.3.

Iudex inhibitus ad inhibitionem superioris, vel se inhibens, caret iurisdictione, nec aliquid decernit in sententia executione, etiam priuilegiata.n.4.

Et idem in iudice se declarante non iudicem remissiuè. num.5.

Iudex, qui functus est officio suo, non potest se in causa intromittere.n.6.

Repositio actorum, seu alij actus iurisdictionales geri non possunt ab alio, quàm à iudice non priuato seu iurisdictione carente.n.7.

Omnis res per quascumque causas nascitur, per easdem dissoluitur. ibid.

Solemnitas quæ requiritur in construendo, requiritur in destruendo. ibid.

Valet argumentum de contractu ad distractum. ibid.

Iudex Ecclesiasticus non debet adstringi per prouisionẽ Regiam ad faciendum id, quod sibi iure prohibitum est. n.8.

Reuocare, & reponere attentata appellatione pendente pertinet ad iudicem ad quem, non ad alium.n.9.

Secunda iussio, vulgò sobre carta, *decernitur in Senatu contra iudices Ecclesiasticos volentes euitare repositionem attentatorum respondentes prouisionibus Regiis, non posse attentata reuocare, quia caret iurisdictione.n.10.*

Iurisdictio necessaria non est ad effectum reponendi attentata.n.11.

Iudex procedens iuris ordine non seruato reputatur priuata persona, & sine iurisdictione.n.12.

Quæ de facto fiunt à iudice, de facto per eum reuocari ius est.n.13.

Iudex, qui permisso iuris ordine, & sine citatione possessionem abstulit, poterit de facto eam reuocare.n.14.

Iudex facilis in concedendo, ita debet esse in reponendo. ibid.

Iudex, qui tenutam, & possessionem abstulit alicui non citato; illam eidem restituere potest, nec sibi obstat, quòd officio suo functus sit.n.15.

Iudex reuocando possessionem nulliter datam procedit tanquam persona priuata, & præsumitur facere modo, quo facere potest.n.16.

Iurisdictio non requiritur ad reuocandum ea, quæ de facto fiunt à iudice.n.17.

Attentata licèt regulariter ad iudicem ad quem reuocare pertineat; tamen potest etiam iudex à quo attentata post appellationem à seipso reuocare.n.18.

Attentatum à parte & attentatum à iudice à pari procedunt ad hoc, vt iudex attentans possit reuocare. ibid.

Libera facultas conceditur à iure iudici à quo ad reuocandum attentata, cùm sit ad faciliorem causæ exitum.n.19.

Interlocutoriam executioni mandatam non reuocat iudex, nisi nulla sit. nam tunc reuocat & executionem reponit. n.20. & 21.

Propositionibus Regiis quotidie iubetur iudici Ecclesiastico vim inferenti, appellationi deferre, & attentata omnia reponere per seipsam, ipse eq; reponit cum effectu.n.22.

Violentiarum cognitio inanis esset, si iudex, qui attentauit, non posset reponere attentatum prout sibi iubetur à Senatu.n.23.

Iudex Ecclesiasticus ad reponendum non eget iurisdictione, & ideo contra eum secunda iussio, vulgo sobre carta *expedienda, ad reponendum cum effectu. ibid.*

Executor vel alius iudex delegatus Pontificis seu Nuntij ad aliquam causam si attentat, & dum pars grauata accedit ad Senatum, abiit in longinquo secum acta processus asportando: pars grauata debet occurrere ad superiorem iudicem ipsius grauantis.n.24. & non ad Senatum.n.25.

Alia processus sunt necessaria, vt violentia in Senatu detegatur.n.26.

Violentia seu iniquitas iudicis allegata in procedendo ex actis ab eo gestis constare debet.n.27. & 29.

Defectus processus ex actu eius constare debet.n.28.

Princeps, & eius Regia tribunalia in eleuanda vi illata à iudice Ecclesiastico, sine iurisdictione, & extraiudicialiter procedunt. & ideo recipere testes, nec alia iudicialia facer absonum esset. d.n.29.

l.36. tit.5. lib.2. recopil. explicatur *ibidem in illis verbis*, el proceso originalmente el qual trahido sin dilacion, *&c.*

Ablatiuus absolutus importat conditionem, & formam, sine qua non habet locum dispositio.n.30.

Processu originali non adducto, non cognoscitur de violentia in Senatu. ibid.

Dictio, si, in dispositione apposita, illam reddit conditionalem, quæ deficiente non verificatur dispositio.n.31.

Lex requirens aliquod genus seu modum probationis in aliquo actu debet adimpleri specificè, & aliter probari nullo modo potest.n.32.

Lex seu statutum potest, occurrente aliqua vtilitate, aut euidente causa (vt hic) facere, vt probatio valida & perfecta in aliquo actu, sit inualida & imperfecta.n.33.

Lex vel statutum factum ob publicam vtilitatem si requirat certum genus probationis, non admittitur alia probatio simul cum requisita.n.34.

Senatores se abstinere debent à violentia, & cognitione. cùm ex defectu processus sibi apparere non possit, cùm nihil certum decernere possint.n.35.

Lex, absentis, de pœnis, declaratur. ibid.

Cognitio violentiæ processus originali adducto ad tribunal Regium rectè procedit, & decretum tribunali, prout ex actis adductis colligitur.n.36.

Decretum expeditum in Senatu in causa violentiæ quomodo exequendum, si iudex Ecclesiasticus, contra quem datum est, absit, remissiuè n.37.

Notarius apud quem adsint acta gesta per iudicem Ecclesiasticum, contra quem violentia intentata est in Senatu, etiam absentem; compellendus est ad exhibenda.n.38.

Tabellio debet registrum seu protocollum instrumentorum actuum iudicialium, & extraiudicialium secum retinere & non potest tradere partibus, nisi iudicis præcepto.n.39.

Regium tribunal quemadmodum se habere possit ad executionem decreti violentiæ lati contra iudicem Ecclesiasticum post grauamen illatum absentem, & abeuntem. n. numero 40.

d.l.36. tit. lib.2. recop. ponderatur.n.41. in illis verbis, proueau que el tal juez la otorgue, *&c.*

Iudice Ecclesiastico vim inferente mortuo ante repositionẽ, an euanescere decretum violentiæ debeat, cum in se sit grauans & attentans, & contra eum oppressus in Senatu querelam obtulit, & decretum contra eum dirigitur.n.42.

Morte omnia cessare debent, cùm culpa sit extincta.n.43.
Decretum Regij tribunalis an intelligatur cum iudice subrogato, & successore in tribunali, & iurisdictione iudicis vim inferentis: & ad delationem appellationis, & repositionem attentatorum cogi possit ipse subrogatus, vel successor virtute dicti decreti.ibid.
Alia est vis defuncti, alia violentia successoris, adeò vt sententia lata contra defunctum pro violentia ab eo illata non exequitur contra successorem, & haeredem.c.44.
Aliud est factum defuncti, aliud factum successoris.ibid.
Subrogatus non sapit naturam praedecessoris, quando militat diuersa ratio in subrogato, & in eo in cuius locum subrogatur.n.45.
Facinus suos habet authores, quos poena nullo modo egreditur.n.46.
Violentia facinus continet.ibid.
Violentia lata laditur maiestas iudicis, & superioris.n.47.
Contra illum iudicem per viam querelae agitur, qua suum authorem comitatur.n.48.
Poena iudicis est attentatorum repositio.n.49.
Resignatarius non tenetur purgare attentata facta à praedecessore resignante, qua ille in nullo deliquit.ibid.
Subrogatus non sapit naturam principalis, nec fit extensio ad illum, qui verè non sit talis, sed fictè, & repraesentatiuè tantùm in poenalibus, & odiosis.n.50.
Casus poenales non recipiunt interpretationem extensiuam, seu similitudinariam.n.51.
Decretum violentia non cantans de iudice subrogato vel successore eius, qui vim intulit, an exequatur contra eum. n.52.
Iudex successor in iurisdictione seu tribunali iudicis vim inferentis omnino tenetur promissionem Regij Senatus adimplere, & attentata à suo praedecessore, reponere cum effectu, & appellationi deferre.n.53.
Eadem res esse censetur, quantumcumque circa ipsam materiam aliqua commutatio contigerit.n.54.
Si plures dati sint iudices in aliqua causa, & postea aliqui, vel etiam omnes immutati fuerint; nihilominus eadem dicitur causa.n.55.
Mutatione iudicis eadem non diuersa manet iurisdictio, eademmet causa, idémque iudicium, & idem tribunal. num.56.
Mutatione & ratione personarum, qualitatis, vel accidentis non mutatur res, vt de Ciuitate Collegio, Ecclesia, dignitate, & praebenda, circa declarationem l. proponebatur de iudiciis.n.57.
Iudex successor in iurisdictione, & tribunali alterius idem reputatur ac praedecessor, cùm in eius locum subrogetur, & potest idem facere, quod poterat ille; cuius loco fuit subrogatus.n.58.
Terminus, & tempora praestituta primo iudici ad causam determinandam, eadem censebuntur praestituta successori, & subrogato.n.59.
Iudex non tanquam persona priuata consideratur, sed tanquam minister iustitiae quam gerit, & administrator dignitatis & tribunalis, quod repraesentat, quisquis sit etiam in infinitum.n.60.
Quamuis in appellatione requiratur expressio nominis iudicis à quo; tamen satis est, vt contineat nomen dignitatis iudicis prout est, appello ab Auditore Camerae, &c.n.61.
In appellatione licèt requiratur expressio nominis iudicis ad quem; tamen sufficit nomen dignitatis exprimere, vt in exemplis.ibid.
Dignitas, & tribunal, cùm iurisdictio coharet, potiùs attendi debet, quàm persona administratoris.n.62.
Iudex datus loco demortui illum non repraesentat, sed tantùm dignitatem, quae est corpus quoddam fictum, quod comprehendit subiecta tanquam membra illius corporis ficti.n.63.
Quandiu supereft forma corporis ficti, semper censebitur idem corpus, licèt partes mutentur.n.64.
Tutor vel Curator minoris datus in loco demortui Tutoris, vel Procuratoris non gerit vices demortui, nec eius personam repraesentat, sed duntaxat pupillum, aut Dominum constituentem Procuratorem.n.65.
Iudex praedecessor, & successor quamuis diuersi sint personarum respectu, eo tamen habito ad dignitatem & administrationem, & coaequalitatem potestatis, verè idem sunt.n.66.
Iudex successor verè idem iudex ac praedecessor reputatur, praecipuè quando iudex accipitur pro iurisdictione vel tribunali.n.67.
Iudex successor potest taxare expensas reseruatas taxari in sententia praedecessoris.n.68.
Iudex successor potest sententiam dubiam praedecessoris interpretari.ibid.
Statutum à decurionibus editum, ab eorum successoribus vel à populo est declarandum.n.69.
Ius declarandi seu interpretandi ad haeredem, & successorem non transit, cùm ex arbitrio disponentis pendeat. num.70.
Ius concedit facultatem declarandi successoribus in officio vel iurisdictione.ibid.
Iudex successor, vel aliter loco alterius datus, causam assumit in eodem statu, eamque determinat ex eisdem actis. num.71.
Iudex successor procedit eo modo quo & praedecessor processit.n.72.
Acta facta coram vno iudice, fidem faciunt coram alio, si sit successor in eodem tribunali.n.73.
Acta facta in vno iudicio in casibus, quibus probant in alio; intelligi debet, si reproducantur.n.74.
Actorum reproductio non requiritur coram iudice subrogato seu successore, sed visto duntaxat ipsorum actorum. num.75.
Acta coram vno arbitro gesta probant coram successore, in quem partes compromiserunt, quando acta sunt publica; & actum respiciunt. n 76.
Executor successor perficit executionem, quam inceptam reliquit praedecessor.n.77.
Decima seu emolumentum executionis cui executori debeatur, successori aut praedecessori executionem incipienti.ibid.
Iudex successor vel in alterius locum subrogatus, potest ea omnia facere, quae poterat illius praedecessor.n.78.
Iudex successor ordinarius potest in integrum restituere contra factum sui praedecessoris.n.79.
Iudex successor potest absoluere ab excommunicatione decreta per praedecessorem.n.80.
Iudex praedecessor potest reponere attentata à se gesta, & eodem modo successor.n.81.& 84.
Iudex à quo in casibus, quibus reponit attentata à se, vel alio facta; poterit idem successor.n.82.
Non solùm iudex, cuius fuit laesa maiestas, reuocat attentata; sed etiam eius successor & subrogatus, cùm laesio dicta non personae, sed dignitati (quae nunquam moritur) coharet.n.83.
Quod ampliat, siue subrogatus sit expressè ab homine, siue tacitè à iure.ibid.
Successor in beneficio per resignationem, tenetur purgare attentata per praedecessorem resignantem.n.85.
Attentatis non purgatis per successorem in beneficio per resignationem attentantis, non est procedendum in causa ibidem.
Praeceptum impositum praetori, vt tali, & ratione officij, impositum est, & successori taliter, quod tenetur adimplere.n.86.
Iudice ab officio remoto, poterit successor eius attentata reuocare ex suo nouo officio ibid.
Episcopus debet adimplere mandatum factum praedecessori sub nomine dignitatis.n.87.
Et idem in executore.n.88.
Successor tenetur exequi mandatum factum per Papam suo praedecessori.n.79.

Literas

Literas directas Episcopo prædecessori mortuo sub nomine dignitatis, & habito respectu ad officium, tenetur exequi successor.n.90.

Successor vel nouus executor potest exequi mandatum sui prædecessoris sine nouo mandato.n.91.

l.d.36.recopilat.declaratur.ibidem. & n.93. & 95. in illis verbis, proucan que el tal juez la otorgue, *&c.*

Ad ea quæ frequentius accidunt, iura adaptantur.n.92.

Tristes euentus non sunt in consideratione.ibid.

Violentiæ cognitio in procedendo est extraordinaria, & irregularis, pariter & eius executio.n.94.

Iudex vim inferens mortuus, impossibile est, vt reponere queat.n.96.

Casus omissus iuris dispositioni relinquitur.ibid.

Sententia, quæ non potest secundùm eius tenorem exequi propter maximam difficultatem, aut interdum impossibilitatem; exequi debet eo modo, quo potest, ne iudicium reddatur illusorium.n.97.

Condemnatus, vt conseruet indemnem Titium ab obligatione si interim extinguatur obligatio, quia compulsus Titius soluit; debet Titius ipse relaxari indemnis, vt sibi restituatur solutum, quamuis hoc non contineatur in sententia.n.98.

Condemnatus ad tradendum debitori instrumentum debiti, si non reperiatur; cogitur creditor eadem sententia debitorem liberare.n.99.

Verba adaptantur implicitè.n.100.

Sententia continens rem, vel animal, vel quid simile, si propter interitum non possit exequi in ipsa re vel animali; exequitur in alia re coæquali, aut æquiualenti.n.101.

Attentatorum repositio seu reuocatio est actus fauorabilis, & priuilegiatus.n.102.

Cognitio violentiæ est remedium fauorabile, & charitatiuum subsidium, quo agitur de vi oppressos liberando. num.103.

Extensio fit ad subrogatos in causis fauorabilibus.ibid.

Executor sententiæ pœnalis non participat de illius pœna sed honoris & potestatis iudicis superioris.n.104.

Senatus Regius non se intromittit in exequenda pœna apposita iudici pro attentatis à se factis.n.105.

Pœna non transit in successorem, vel hæredem; sed tantùm damnorum satisfactio de eo quod ad hæredem peruenit. n.106.

Attentatum à iudice est qualitas, quæ liti inhæret, ab eáque dependet, sine quo attentata non dantur.n.107.

Subrogatus ad litem potest dicere de attentatis, quemadmodum eius prædecessor.n.108.

Alia est possessio defuncti, alia hæredis, in quem licèt omnia iura transeant, non tamen possessio.n.109.

Possessio hæredis est noua possessio & non continuata cum possessione defuncti.ibid.

Possessio iurisdictionis tribunalis, Ecclesiæ, vniuersitatis & populi, non finitur morte possessoris; sed in successore continuatur, cùm persona ficta possideat.n.110.

Successor administrationis non accipit nouam possessionem rerum vniuersitatis.n.111.

Possessio rerum Ecclesiæ non vacat mortuo Prælato.n.112. & 117.

Possessio Ecclesiæ in Ecclesia continuatur etiam mortuo Prælato; & dicitur simul cum occupatore possidere, & esse in summariissimo possessorio, nec attentat Ecclesia possidendo.n.113.

Prælatus Ecclesiæ non succedit tanquam Dominus, sed tanquam Procurator Ecclesiæ.n.114.

Possessio iuris patronatus competens alicui ratione dignitatis, villæ, castri, maioratus, aut Ecclesiæ, retinetur per ipsam dignitatem, villam, castrum, maioratum, aut Ecclesiam, etiam mortuo Prælato, & administratore.n.115.

Nouus possessor castri, villæ, seu maioratus, ratione cuius competit ius præsentandi, licèt nunquam præsentauerit, potest præsentare.n.116.

Possessio iuris præsentandi continuatur in successore dignitatis castri, villæ, vel comitatus, seu maioratus sine noua apprehensione.ibid.

Successor singularis iudicis attentantis reponit attentata n.118.

Sententia sicut & contractus non comprehendit non nominatos in ea.n.119.

Prouisio regalis Senatus in causa violentiæ directa iudici comprehendit successorem non nominatum in ea.ibid.

Et ipsi intimata tenetur reponere, aliàs secunda iussio vulgò sobre carta *contra eum decernitur.n.120.*

Collega iudicis mortui vel absentis, si procedere non valeat (mediante clausula rescripti) occurrit pars grauata ad superiorem, vt alius iudex loco mortui subrogetur, eique intimari debet prouisio Regia vt attentata reponat. numero 121.122.& 123.

Subrogatoria commissio dicitur, cùm alius iudex in locum demortui impediti vel absentis subrogatur, teneturque causam in eodem statu manentem prosequi.n.123.

Subrogatoria commissionis frequenter dari, animaduerti tamen debere an in corpore includatur clausula alterans primum statum litis, quia tunc noua citatio erit necessaria.num.125.

DE RDIFFICILEM huius capituli materiam, tot doctissimis viris eius resolutionem incognitam, summis difficultatibus inuolutam, accuratè adeò tractare intendo: vt deinceps, dubitatio omnis penitus amputetur. Et circa priorem eius partem attendendum est, sæpissimè contingere, vt iudex executor executorialium, seu alicuius breuis Cameralis, puta; admittendum aliquem in possessionem alicuius beneficij, id exequitur (iuris ordine prætermisso) vel absque citatione possidentis beneficium, qui postmodum comparens suas allegat legitimas exceptiones, & ab omni eius processu, & à non reponenda executione appellat, ipse autem iudex, vel ipsi appellationi, vel prouisioni Regiæ respondet, se functum esse suo officio, & ad reponendum iurisdictione carere. Vel etiam aliter hoc contingere potest: iudex siue ordinarius, siue delegatus (lata sententia diffinitiua, vel interloquutoria) appellationi iustæ, & legitimè interpositæ (prout debebat) detulit: & insuper, vel minatur, vel vult exequi, aut de facto exequitur, eandem sententiam: supremus Senatus aditus per viam violentiæ declarat; vim facere, quòd deferat, & reponat: iudex autem Regiæ prouisioni respondet, se carere iurisdictione, cùm illam à se omnimodam per delationem abdicauerat, ac ideo reponere executionem non posse. Vel alio etiam casu reddi potest exemplum: iudex Ecclesiasticus declarauit se non iudicem, & insuper ad executionem processit, aut dedit se pro inhibito, à qua declaratione, vt legitimæ appellationi emissæ supremus Senatus deferendum decreuit, & reponendum. Vel (vt frequentiùs accidit) hoc casu tertium genus decreti expediunt, nempe iudicem reassumendo iterum iurisdictionem, & reponendo attentata, vim nullam facere: non deferentem autem eidem appellationi, nec reassumendo iurisdictionem, vim facere: deferat, & reponat, *&c.* ipse autem iudex se iurisdictione carere ad reponendum respondet Regiæ prouisioni sibi intimatæ. Quibus quidem casibus & multis aliis similibus, in quibus reddi possunt exempla, inanis, inutilis & sine effectu videtur remanere Regia cognitio, & decretum violentiæ, cùm ad effectum perduci non posse appareat. Siquidem in dictis casibus fortis est & efficax reputatur à iure iudicis responsio, iuréque concludens; etenim per delationem appellationis etiam aliàs non legitimæ & non deferendæ, omnimodam à se iudex abdicat iurisdictionem, & in superiorem transfert. text. est *in cap.cum appellat friuolis.de appell.lib.6.* Philip.Franc. *cap.Romana. §.sin autem num.5.de appellat. lib.6.* Carrerius *in practic. crimin.*

crimin. 1.p.2. verbo & si non confitebuntur. num.66. Aufrerius *in additio ad Capell. Tholosa. decis.176. ad medium.* Roland à Valle *consilio 77.vi.o. num.1. & sequentibus lib.2.* Antonius Gomez *variar.resolutio.lib.3.c.13.* Ozascus *decis. Pedemont.131.n.10.* Parisius *consil.106. à num.5.& à num.24.lib.4.* Prosperus Farin. *in practic. crimin. quæst.101. num.106. tom.3.* de quo latius egimus in lib.3.cap.19. circa appellationem à delatione à principio.

Hoc etiam à pari procedit in iudice dante se pro inhibito, qui postquam à superiori emanauit inhibitio, 4
cùm careat iurisdictione, non potest exequi sententiam etiam aliàs merentem executionem, vt priuilegiatam.text.*in cap.Romana §.sin autem de appellat.lib.6.* notatur *in cap.non solùm,eodem tit.* latè multa ad propo- 5
situm diximus *d. lib.3. cap.19. vers. in delatione autem simpliciter facta*, &c. & de iudice declarante se non iudicem,vide ibi *fol.4.ad princ.* & est textus *in cap.significantibus,de offic.deleg.cap.index.eodem tit.lib.6.leg.dicere ff.de arbitris.*

Quod & idem est, quando iudex functus est officio 6
suo, quia iterum in causa se non potest intromittere. textus *in leg.iudex postea quam semel dixit sententiam. ff.* 7
de iurisdictione omnium iudicum. cum concordantibus. Sed actus iurisdictionales, prout est repositio ab alio, quàm à iudice non priuato,nec iurisdictione cadente geri non possunt, quemadmodum nec ipsa executio, quia omnis res per quascunque causas nascitur, & per easdem dissoluitur, solemnitasque, quæ requiritur construendo;requiritur in destruendo:& valet argumentum 8
de contractu ad distractum,vt vulgare est.ergo per prouisionem Regiam ecclesiasticus iudex astringi non potest, vt faciat quod sibi ab omni iure est prohibitum, quod omnino atque præcisè supremus Senatus attendere debet,vt capitibus præcedentibus latè diximus.

Hinc est, quòd ad nullum alium, quàm ad iudicem, 9
ad quem, pertinet reuocare, & reponere attentata facta (appellatione pendente) cùm eius sit læsa maiestas. textus *in cap.non solùm de appellat.lib.6.* textus optimus *in c.solitudinem de appell.* vbi Franc. *n.3. & in dict. c.non solum.* Lancel.Corra.*de prætore.§.2.de offic.prætor.in causa ciuil.in cap.de appellat.n.24.* post plures, quos allegat, dicit communem Couarr.*practic. quæst.c.23.sub num.1. vers.prima igitur sit interpretatio.* Beroi.*consil.71. sub n.4. in fine lib.3.* communem etiam dicit Viuius *communium opinio.lib.2.opin.30.incipit attentata post princ.* Masuer.*in praxi iudicialitit.de appellat. col.13. vers. item si agatur vna cum art.appellationis*, &c. latissimè etiam Lancelot. Robert *de atten. 3.p. c.27. à n.34. cum pluribus sequentibus.& suprà*; ergo sequitur euidenter, vt nullo modo iudex ecclesiasticus attentans appellatione pendente, possit in hoc casu reponere compelli, cùm eius sit suspensa iurisdictio.

Quibus quidem fortibus(apparenter tamen) rationi- 10
bus intentauere nonnulli iudices ecclesiastici ita respondentes prouisionibus Regiis euitare repositionem attentatorum. Sed vt non omnino concludentes visæ iterum in eodem tribunali secunda iussio passim conceditur,quæ *sobre carta* dicitur (de qua cap.præcedenti)& quidem meritò; quoniam ad hunc effectum reponendi attentata, iurisdictio necessaria non est: tum ex ratio- 11
nibus superiùs adductis,quia omnis res per quascunque causas nascitur,per easdem dissoluitur.

Tum etiam: quia iudex quando procedit iuris ordine non seruato,de facto attentando,& excedendo: procedit tunc non vt iudex, sed tanquam priuata quæ- 12
dam persona sine iurisdictione, Gramati *cons. ciui.150.* Bart.*in l.prohibitum.C.de iure fisci.* per illum text. *lib.10.* idem Bart.*in l.deuotum*, & ibi Io.de Plat. per illum text. *C. de metallar. lib.12.* & per Cassaneum ita tenet Anto. Gab. *communi. opinion. tit.de citatio. concl.1. num.433.* Auendan.*in cap.2.præto.cap.12.& cap.11.n.9.* Azeueda. *in gl.31.tit.6.lib.3.recopil* Mexia *super l.Tolet.fundam.2. part.11.n.34.& sequentibus,fol.106.* vltra infinitos penè, quos in vnum congessimus videndos infra 4 p.c.4.post princ.à num.18. cum sequentibus. ergo vt priuata persona debebit reponere,nec iurisdictio necessaria est.

Quoniam quæ à iudice de facto facta sunt; de facto 13
etiam & per eundem reuocari, ius est,gloss. *in l. minor verbo Scius ff.de euict.* Maria. Socin.*in tractatu de cita.casu 20.* Angel. *in l.ea quæ C. quomodo & quando iudex.* Bald.*in l.si pacto quo pœnam.C.de pactis.* Angel.& Immola *in l.de vnoquoque ff.de re iudi.* plenè Alexand. *consil. 179.lib.1.* Castro *consil.412. visis punctis colum.12. lib.2.* Gemin. *consil. 43. numero 4.* Romanus *singul.786. & cons.69.* Alexand. & Ias. *in d.l.si pacto quo pœnam.* Bald. *in l.2. versicul. quartò quæro C.de seruitutibus & aqua. & in l. tale pactum §. qui prouocauit ff. de pactis.* Innocent.*in c.querelam,de electione.* Anton.de Butrio *in c.cum cessante de appell.in l.1.§.nuntiatio ff. de operis num. n.24.* Roma. *cons.220. & cons.68.* Calcaneus *cons.126.* Nicel. *in concor.glos.concor.52 fallen.30.* Staphil.*de liter. gratiæ & iust. fol.151.* Felin. *in c. qualiter & quando de accusa.* Rebuff. *in l.quod iussit. n.60. ff. de re iudic.in primo nota.* Hippol. *cons.38. num.14.* Bertran.*cons.172. volum.1. & in cons.178. volum.1.* Ricc. *consil.209. vol.1.* Gramati. *cons.85.& sequentibus.* Felin.*in c.49.num.15.* plures congerit,& de communi testatur Anton. Gabr. *commun.opinion.tit. de citatio. concl.1. à num.430.* Tiraquel *in tractatu res inter alios act. limi.39.* Asinius *in praxi §.7. c.5. limi.134.* Lancelot. Robert. *de atten.3.p.c.25. à num.44.* inferentes ex hac doctrina ferè omnes, quòd si iudex iuris ordine prætermisso, & absque citatione possessionem abstulit,& in alium attentando transtulit, quòd poterit, & iterum de facto,.& absque citatione illius, in quem transtulit,possessionem eandem reuocare. quia si- 14
cut iudex fuit facilis in concedendo,ita debet esse facilis in reponendo. plurimos ad id congerit Cardin. Tus. *practi.conclusion.tom.3.lit.F,concl.11.n.9.*

His magis in specie accedit; quod eleganter dicit Romanus *cons.320.incipit hæc istorum à num.4.vers.quo* 15
igitur & col. fin. vt iudex qui tenutam & possessionem abstulit alicui absque citatione; eodem modo potest illam illi restituere, eam à detentatore reuocando, absque eo, quod illi obstet, vt functus iam fuerit officio suo: quia potest vt priuata persona hoc facere, & præsumitur facere eodem modo, quo potest. eun- 16
dem Roman.referens sequitur Cardin.Tusc. *practi.conclu.d. tomo 3. litera F, concl.11.n.12.* quò pertinet, quod nuper dicebamus: iudicem procedentem de facto, non procedere vt iudicem, sed vt priuatam personam, & eodem modo de facto ab eo facta posse reuocare, in quo iurisdictio necessaria non est. Facit insuper, quia li- 17
cèt irregulariter attentata post appellationem reuocet iudex ad quem, *c. non solùm de appella. lib.6.* & ea quæ latiùs in contrarium suprà adduximus; tamen si ipse iudex à quo aliquid attentat, (non obstante quòd per appellationem eius sit suspensa iurisdictio) potest nihilominus actum à se attentatum reponere, & reuocare, eá- 18
que reuocatio licitè sibi permittitur. textus est *in cap. venientes in fin.de iureiuran.* & notat Philip.Franc.*in d.c. non solùm in 1.not. vers.2. de appell in 6.* sequitur Lanc. Rober. *de attent. 3.p.c.27. n.48.* optimè etiam explicat, comprobatque Couarr.*pract. q.c.23. sub n.1. vers.prima igitur sit interpretatio*, plures allegans,vbi quod ad hoc à pari procedit attentatum à parte,& attentatum à iudice.

Quia ad reuocandum attentata post appellationem 19
libera facultas conceditur à iure iudici à quo, quia tandiu in faciliorem causæ expeditionem.textus *in cap. cum teneamur,de appellat.* vbi latè Philipp. Franeus & cæteri Doctores & alibi passim.

Et comprobatur etiam, quia etsi interloquutoria, 20
quæ executioni mandata est à iudice, vel iure, aut parte,non possit à iudice reuocari; tamen, si nulla est, eam

reuocat,

reuocat, & reponit executionem iudex à quo, quantumuis iurisdictione caruerit, prout loquendo in iudice legitimè inhibito, probant Philipp. Franc. *in cap. cum cessante in 17. vers. amplius intelligе. de appellat.* Lancelot. *de attenta. 2. p. c. 12. limi. 1. sub num. 22. vers. etiam intellige fol. 358.* Escacia *de appell. quæst. 17. limi. 47. membro 1.*
21 *num. 72.* prout aliàs etiam regulare est, vt iudex licèt non possit exequutam interloquutoriam reponere: tamen, si nulla est, potest: Escacia *vbi proximè n. 69.* Lancelot. *num. 21.* Hostiens. *in cap. cùm cessante.* & Cardinalis Alexand. *n. 40. fall. 10. de appellat.* Felin. *in cap. qualiter & quando el 1 fallen. 4. sub num. 14. de accusa.* quod in attentatis verificatur, cùm sint nulla.

Quod etiam & nos quotidie practicatum videmus in omnibus Regiis prouisionibus, in quibus iudici ecclesiastico vim inferenti iubetur appellationi deferre,
22 & attentata omnia reponere: nam ipse statim sibi intimata prouisione, verbaliter defert, & nihilominus postea cum effectu reponit attentata, prout tenetur ordine literæ attentato. foret enim absurdum, si delatio illi repositionem impediret, & foret penitus inanis violentiarum cognitio & prouisio decreti, cùm nullum ef-
23 ctum sortiri potuisset. quibus quidem satisfactum remanet rationibus & difficultatibus in contrarium adductis: & illis minimè obstantibus neruosè affirmandum est, vt iudex Ecclesiasticus ad reponendum iurisdictione non egeat, & secunda iussio contra eum expedienda est, vt cum effectu reponat.

In secunda autem capituli parte, nempe, quando iudex post grauamen illatum abiit, minor est difficultas,
24 id quod considerandum venit. nam quandoque iudex executor vel alius à Romana Curia vel Reuerendissimo Nuntio Sedis Apostolicæ ad remotas partes accedit, ad aliquid exequendum, aut de aliquo alio cognoscendum & similibus, & postquam inordinatè attentando, grauamen parti intulit, & interim dum ad Regium tribunal pro protectione accedit grauatus; iu-
25 dex abiit secum acta processus asportando. tunc igigitur affirmandum erit, vt solus superior ecclesiasticus pro grauaminis repositione adeundus sit, Senatus quippe Regius non potest, parti grauatæ hoc casu in aliquo releuare, & consulere, cùm acta processus deficiant: sunt etenim omnino necessaria, vt violentia de qua
26 quæritur, detegatur, probat *l. 36. tit. 5. lib. 2. recopil.* ibi, *y si el juez eccleſiastico no la otorgare manden traher à las dichas nuestras audiencias el proceſſo eccleſiastico origi-*
27 *nalmente*, &c. & insuper probatur, quia vbi iudicis iniquitas & violentia in procedendo arguitur, ex actis ab eo gestis non aliter constare debet, latè post alios Menoch. *de arbit. lib. 1. quæst. 72.* prout & generale est de quolibet defectu processus, qui per eius inspectionem debet apparere, Vantius *de nullitate sententiæ tit. à quo & quibus modis. à numero* 18. *& infrà à numero* 12. de quo
28 nos latè.

Deinde quia non quælibet probatio sufficit hoc casu, nam cùm suprema tribunalia tractent de leuanda violentia notoria, requiruntur acta, cùm hæc noto-
29 rietas aliter quàm ex actis integrè perfectè apparere non possit, latè diximus cap. præcedenti, & numero 95. cum sequentibus, & à num. 129. & sequentibus. latiùs etiam diximus infrà 4. p. c. 3. à n. 167. & suprà cum Princeps (prout notum diximus suprà. cap. 1.) hoc casu absque iurisdictione procedat, non iudicialiter, sed extraiudicialiter tantùm, testes recipere, foret absonum, & rei, de qua quæritur, impertinens & imperfectum. & insuper si attentiùs d. l. 36. recopil. legamus, eam ferè expressam inueniemus huic casui, inquit autem. *y si el juez eccleſiaſtico no la otorgare manden traher a las dichas nueſtras audiencias el proceſſo originalmente eccleſiaſtico, el qual trahido ſin dilacion lo vean. y ſi por el les conſtare, que la appellacion eſta legitimamente interpueſta, alçando la fuerça, prouean que el tal juez la otorgue*, &c. *y ſi por el dicho proceſſo pareſciere, la dicha appellacion no ſer*, &c. ex quibus verbis nonnulla præcisè ponderanda sunt. & in primis: *el qual trahido*, &c. Quod est ablatiuus absolutus, qui importat conditionem & formam, sine qua non 30
habet locum dispositio *l. ab emptione ff. de pactis l. euictis ff. de euictione l. a teſtatore, ff. de condition. & demonſt.* Pedem. *deciſ. 165. n. 12.* Roland. a Valle *conſ 30. n. 12. volu. 4.* Surd. *deciſ. 258. num. 11. & deciſ. 331. num. 11.* ita vt processu originali non adducto non cognoscetur de violentia.

Et vlteriùs magis clarè colligitur ex aliis verbis, ibi. *y ſi por el les conſtare*, &c. & iterum, *y ſi por el dicho proceſſo pareſciere*, &c. ita vt sit sensus: quòd si non constiterit ex dicto processu originali, nihil decerni posse, 31
quamuis aliter queat apparere, nam dictio, *si*, in dispositione apposita, illam reddit conditionalem. (qua deficiente) non verificatur dispositio. iura sunt expressa *l. in conditionalibus 19. in princ. & §. hæc ſcriptura, l. multum intereſt. 21. l. hæc ſcriptura 26. l hæc conditio. 29 l filiæ ſuæ. l. filio famil. 42. l. ſi ciu. libertas 49.* larè glos. si *in l. à teſtatore 108.* & ferè omnes leges *ff. de conditionib. & demonſt.*

Insuper quoniam quando lex requirit, & de nouo inducit aliquod genus & modum probationis in ali- 32
quo actu, aliter probari nullo modo potest, Æguid. *deciſ. 432. & deciſ. 611. & 746.* Cassiador. *de præbend. deciſ. 20. n. 21.* Bal. *in l. fi. n. 14. de re iudi.* Mascar. *concl. 1393.* hinc est quod concurrente publica vtilitate, aut euidente causa (vt hic) potest etiam per statutum, aut consuetudinem effici, vt probatio alias regulariter valida, & 33
perfecta, in aliquo actu sit inualida, & imperfecta, ita Ioan. de Immola, & alij *in cap. 2. de probat.* Alexand. *conſ. 170. viſis ſtatutis prædictis circa princ. l. 7.* Ias. *in l. admonendi, de iureiuran.* Alexand. *conſil. 68. viſo proceſſu, lib. 3. num. 1. & per totum.* Castr. *conſ. 271. viſis. n. 2. lib. 2.* vbi Apostilla plures citat. Imò & quando hoc statutum fit ob publicam vtilitatem, alia probatio vltra re- 34
quisitam, etiam simul admittenda non est, Ias. *in l. certi. §. quoniam n. 10. & n. 11. ff. ſi certum petatur.* Purpu. *in additio. ad ipſum. d. num. 10.* Alexand. *conſ. 68. viſo proceſſu, lib. 3. n. 2. 3. & ſequentibus*, quod reperitur *lib. 6. conſ. 36.* Card. Tusc latè *practica. concl. litera S, concl. 637. à n. 9. & à princ.* nimis enim absurdum foret, si in re tam graui ac periculosa extra acta processus extrinsecus testes admitterentur ad violentiam deregendam, ac ideo ex quo non potest de huiusmodi notorietate legitimè constare ob defectum processus, cùm nihil certum possint Senatores aliter decernere; iustissimè etiam abstinent 35
à violentiæ cognitione, cùm de violentia sibi non appareat, & quidem meritò, iuxta textum *in l. abſentem, ff. de pœnis.* ibi, satius enim esse impunitum relinqui facinus nocentis, quàm innocentem damnare, *&c.*) & sic ita oppressus aliud quærat remedium apud superiorem ecclesiasticum, de causa & grauamine cognituru.

Si autem iudex abiit (relicto tamen processu) rectè procedit cognitio violentiæ, cùm eo adducto, ad tribu- 36
nal Regium, decretum expeditur prout ex illo iustiùs colligetur, quis autem, quonam modo, hoc decretum exequendum, cùm iudex absit; latius ex mox dicendis 37
in vltima particula huius capitis constabit. Animaduerte tamen, quòd si iudice abeunte notarius coram quo acta fuere facta, remanſere; ad ea dimittenda, & exhibenda cogendus & compellendus est, si sunt acta quæ 38
de necessitate apud eum debeant remanere, iuxta textum *in auth. de tabellionib. §. fin. & l 6. tit. 19. p. 3. & in l. 2. tit 8. lib. 1. fori. & in l. 12. & 13. tit. 25. lib. 4. recopil.* vbi glossa & Didac. Perez *in l. 2. tit. 5. lib. 2. ordin. verſi. ulto. eſt ſexta alia dubitatio*, & ex aliis optimè Paz *in praxi. in principio, annotatione vlt. n 8.* vbi probat quòd tabellio debet registrum, seu protocollum instrumentorum, actuum iudicialium, & extraiudicialium, secum retine- 39
re, nec partibus concedendum nisi ex iudicis præcepto,

ex

ex Doctoribus & iuribus citatis. optimè etiam & de hoc articulo late per Auiles *in cap. prætor cap.* 36. gloss. pub. *Jean guardados, per totam.* prout & ego passim practicari vidi.

Ad tertiam autem & difficillimam huius capitis partem, nempe, quando iudex ecclesiasticus post grauamen illatum obiit; accedo, an & quomodo consuli possit per supremum tribunal Regium, ad quod confugit oppressus pro tollenda vi, vbi eam fecisse, & esse re-
40 ponendam, fuit decretum: in qua difficultate nullo posse iuuari remedio hunc oppressum, videtur dicendum primò eo iure, quo nos vtimur, de quo *in l. 36. tit. 5. lib. 2. recopilat.* & Doctorum caterua suprà adducta capitibus præcedentibus, quibus latè probauimus & expressè apparet, vt idem iudex, qui vim intulit, &
41 attentauit; ipsemet reponere sit cogendus, vt *in d. l. 36.* ibi, *alçando la fuerça, prouean que el tal jueζ la otorgue, porque las partes puedan seguir su iusticia ante quien y como deuan, y reponga lo que despues della vbiesse hecho,* &c.) ergo ipso iudice mortuo euanescere debet decretum violentiæ. quia cùm ad id eius sit persona electa à iure, vt ex d. l. Regia ibi *el tal jueζ*, &c. ab ea minimè esse
42 recedendum probat text. *in l fin. quis arbitratu* 43. *ff. de verborum obligat. l. in compromissis, ff. de arbi. l. fi. C. de contrahenda emp. l. in testamento l. multa. de condition. & demonstr. l. si cor. ff. pro socio.* & quia ipse iudex est, qui grauauit, & attentauit, de ipso querelam obtulit oppressus, & cum eo decretum loquitur, & prouisio repositionis dirigitur: ergo eius morte omnia cessare debent, cùm
43 culpa sit extincta *l.* 1. ibi, vita functus est ac per hoc crimen in persona eius sit extinctum, &c.) *& toto tit. C. si reus, vel accusator mortuus fuerit,* & tandem iam est impossibile ab eo repositionem expectare.

Nec cum eius subrogato & successore in tribunali, & iurisdictione eadem siue ordinaria siue delegata, decretum violentiæ, & prouisio hæc potest intelligi, nec ad delationem appellationis & repositionem cogi. quia successor nullam intulit violentiam; nec oppressus de eo est conquestus: sed de mortuo, de quo tantùm
44 querelam obtulit. Et alia est vis defuncti, alia verò violentia successoris. adeò vt sententia lata contra defunctum pro violentia ab eo illata non exequitur contra successorem & hæredem, Innocen. *in cap. Abbate colum. 2. de verborum significat.* Butr. Ioan. Andr & Bald. *in l. de eo §. hæres ff. ad exhibend.* Ioan. Faber. *in §. hac num. 13. vers. in interdicto nihil. institut. de actio.* afflict. *decis* 145. *& decis.* 345. Capitius *decis.* 1. *& n.* 1. Rebuff. *in commentariis ad reg. constit. Gall. tomo 3. tit. de accus. poss. benefi. art.* 11. *glos.* 1. Parisius *in cap. veniens de præscriptio.* Menoch. *in tractatu de reti. possess. rem. 3. à n.* 828 Rodrig. *de annuis redditi. lib.* 1. *cap.* 17. *n.* 44. *ad fin.* Vincent. de Franchis *decis. Neapolit.* 199. *per totam* 1. *p.* ex prædicta ratione. quia alia est vis defuncti, alia successoris, & aliud factum illius, aliud verò factum successoris.

Quò pertinet, quòd subrogatus non sapit naturam prædecessoris, quando militat diuersa ratio in subroga-
45 to, & in eo in cuius locum subrogatur, Gomesius *in §. fuerat in limi. 4. institut. de actioni.* Barba. *in c. ab excommunicato n. 33. de rescript.* Anton. Gabriel. *communium opinionum lib. 6. tit. de regul. iuris concl. 2. n.* 76.

46 Desuper probatur, quia facinus suos habet authores, quos pœna nullo modo egreditur, Farinac. *practi. quæst. crimin. 1. tomo quæst.* 24. *in princ.* sed violentia, quæ
47 facinus continet. *l. quoniam.* vbi multa facinora sub vno violentiæ nomine continentur, &c. *C. ad l. titul. de vi publi.* qua & iudicis superioris læsa maiestas consideratur, ex his quæ latè suprà ad princ huius cap. n. 9. &
48 contra illum iudicem per viam querelæ agitur, quod eum authorem comitatur *l. 1. & toto tit. C. si reus vel accusator mortuus fuerit*, eius pœna, prout est attentato-
49 rum repositio, quatenus nullitatem continet *cap. si religiosus, ibi, in pœnam, de electione l. 6. l. senatus ff. de constitut. princip.* Bart. *in l. turpia. ff. de lega. 1. & in l. prætor. ait ff. de noui oper. nun. l. 1. ff. de his quæ pro non scriptis.* Bart. *in l. nemo martyres. C. de sacros. & in l. non dubium C. de legibus.* Latè Felin. *in c. 2. volum. 1. de testam.* post Abb. *in cap. cognoscentes colum. 2. de constitut.* latiùs Vantius *tractatu de nullit. sentent. tit. quid sit nullitas, num.* 14. *&* 15. nullo modo potest authorem definitum egredi, & successorem subrogatum comprehendere: hoc etiam argumento vtitur Flamin. Pari: *de resig. benef. lib. 1. quæst. 16. n. 39* ad hoc, vt resignatarius non teneatur purgare attentata facta à prædecessore resignante, quia ille in nullo deliquit, & per consequens pœnam non meretur.

Cæterum & euidentiùs probatur, quoniam in pœnalibus & odiosis subrogatus non sapit naturam prin- 50
cipalis, nec fit extensio ad illum, qui verè non sit talis, sed fictè & repræsentatiuè tantùm, rextus est *in l. multa ff. de conditio. & demonst.* Anton. Gabriel. *commun. opinion. tit. de regul. iur. concl. 2. à n. 59. lib 6.* Prosper. Farinac. *practic. quæst. crim. 1. tomo quæst* 24. *à num.* 28. Roland. à Valle *cons.* 59. *à num.* 52. *volum. 3. fol.* 229. & dicit Bald. *in l. cum propo. circa fi. Cod. de hæred. institu.* dicens quòd
casus pœnales non recipiunt interpretationem exten- 51
siuam, seu similitudinariam, *per d. l. multa. & l. in testam. ff. de condition. & demonstr.* Alexand. *consil.* 113. *col. fin. vol. 2.* Decius *consil.* 290. *col. penult. & rursus consil.* 273. *colum. fin. in princ. & in consil.* 406. *in fin.* Curtius iunior *cons.* 119. *colum. penult.* optimè etiam idem Bald. *in l. Gal. §. & quid si tantum colu. 3. vers. ex hoc infero ff. de liber. & posthu.* & post alios Aimon. *de antiquitat. temp. 4 p. n.* 77. Riccius cons. 143. *volum.* 5. ergo ad iudicem successorem & subrogatum in locum demortui, cùm in rei veritate non sit, qui grauamen & violentiam intulit, sed per fictionem & repræsentatiuè; extendi non debet decretum violentiæ, & regalis prouisio.

Et vltimò pro hac parte facit. nam in tribunali Regio nulla de hoc successore mentio facta est, sicuti fie- 52
ri nec debet, nec est necesse: cùm ipse non attentauit, nec decretum violentiæ de eo loquitur, nec prouisio eius virtute expedita iudici grauanti intimanda de successore mentionem facit, nec cantat. ergo in ipsum exequi nefas est, & omni iure oppositum, Corneus *cons.* 131. *in hac consultatione lib. 4. in principio.* plenè Ias. *in l. Iulian. in fine prin. ff. de verbor. obligat.* Bal. *in cap. per venerabilem de electione.* Alex. *consil.* 52. *num.* 13. *lib. 4.* Curtius Senior *consilio* 55. *num.* 23. Ias. *consil.* 29. *colum. fin. lib. 3.* latè Boërius *decis.* 221. *n.* 4. Bald. *in c. Rodulph. de rescrip.* Angel. *in l. fin. C. de falsa causa adiecta l.* Cardin. Tusc. *lit. l. concl.* 240. *n* 48. *&* 49. *&* 55. *cum sequentibus.* extra quos plures alios adduximus infrà 4. part. c. 8. à num. 42. cum sequentibus, & à principio per totum illud cap. de re hac agitur, vbi multa ad propositum videnda. ergo iste successor & subrogatus virtute decreti violentiæ & prouisionis Regiæ compelli noc potest ad reponendum ea, quæ suus prædecessor attentauit; cum de eo non cantet, nec mentionem aliquam faciat prouisio.

Contrariam tamen sententiam & opinionem, imò
quòd iudex successor in iurisdictione, tribunali seu iudi- 53
cio omnino teneatur tenorem prouisionis Regiæ adimplere, attentatáque à suo prædecessore, reponere cum effectu; & appellationi deferre, libenter amplector & vt veriorem probabo, tum ex philosophica & fundamentali illa ratione, quam ad plurimos casus decidendos considerauit acutè Iurisconsultus *in l. proponebatur 76 ff de iudiciis.* nempe; quòd cuius rei species eadem est (hoc est forma, vt explicat glos, fin. ibi) eadem res esse censetur; quantumcumque circa ipsam materiam aliqua commutatio contigerit. hincque decidit
ipse Iureconsultus; quòd si plures dati sint iudices in ali- 54
qua causa, & postea aliqui vel etiam omnes mutati fuerint, nihilominus eadem dicitur causa, *ibi*, Ex his iudicibus qui in eadem re dati essent, nonnullos (causa audita)

audita) excusatos esse, inque eorum locum alios esse sumptos, & quærebatur singulorum iudicum mutatio, eandem rem, an aliud iudicium feciſſet: respondi non modò, si vnus, aut alter, sed si omnes iudices mutati essent, tamen & rem eandem, & iudicium idem, quod antea fuisset, permanere, nec in hoc tolùm euenire, vt (partibus commutatis eadem res esse existimaretur, sed & in multis cæteris rebus, &c. circa quam rationem pulchrè exornat Alciatus *lib. 6. Parergon cap.* 17. Aristot. *lib. 3. polit. cap.* 2. Cicero *lib. 2. academicarum quæstio.* Plutarch. *de sera numin. vindicta & in Theseo.* Cagnolus *in l. 2. num. 257. de pactis inter empto. & vendi.* glos. & Doctores communiter *in d. l. proponebatur & in l. properandum, §. sin autem vtraque ad medium C. de iudiciis, & in leg. fin. Cod. de sent. & re iud.* Bart. *in l. 2. numero 1. C. de action. & obligatio. & in l. ab executore n. 9. ff de appellat.* latè & optimè Petrus Barbosa *in commentar. ad titul. ff. de iudici. circa interpretationem d l. proponebatur* Burgos de Paz *in l. 1. Tauri. n.* 427. Lancelot. Robert. *in tract. de attenta. 3. p. cap.* 27. *n.* 52. *& sequentibus.* Milanens. *decis. Sicilia 2. num.* 27. *&* 29. Felix Phœ-
56 bus *cons.* 118. *num. 2. crimi.* qui quidem & infiniti penè alij statim citandi hanc probant conclusionem: vt per mutationem iudicis eadem, non diuersa manet iurisdictio, eademmet causa, idemque iudicium, & idem tribunal, sicut & in aliis pluribus exemplis hoc ipsum, & isthæc identitas considerantur, vt per mutationem & variationem personarum, qualitatis vel accidentis, non mutetur res, vt de ciuitate, collegio, Ecclesia, dignitate & præbenda *per d. l. proponebatur.* probant Nico-
57 nic *in rubr. à n.* 14. *ff. de noui oper. nuntia.* Mandos. *cons.* 91. *num.* 5. *&* 6. Aluarat. *in cap.* 1. *§.* 1. *num.* 1. *ad fin. de alienatione feudi.* Bart. *in leg. de quibus num.* 14. *ff. de legibus, & l.* 1. *num.* 9. *ff. de iurisd. omnium iudi.* Roman. *cons.* 406. *num.* 8. Paulus Castrens. *consil.* 389. *col.* 2. *post princ. lib.* 1. Felin. *in cap. consuluit n.* 1. *de Iudæis.* Bald. *in cap. publicato n.* 12. *de electione.* Gregorius Lopez *in l.* 5. *tit.* 15. *part.* 2. Emanu. Rodr. *quæst. Regular. q.* 26. *art.* 1. *ad fin.* & singillatim Barbosa *in d. leg. proponebatur.* Menoch. *consil.* 219. *numero* 14. *lib.* 3. facit *l. quid tamen §.* 1. *quibus modis vsus fructus amittatur. leg. grege d. l. & si grege. l. si ita legatum §. fin. ff. de lega.* 1.

58 Qui quidem asserunt; Quòd iudex successor in iurisdictione & tribunali idem reputatur, ac prædecessor, cùm in eius locum substituatur, & subrogetur, & ob id potest is iudex idem facere, quod poterat ille, cuius loco fuit subrogatus *l.* 2. *C. de eo qui vicem alterius gerit* exornat Alex. *in l.* 1. *num.* 53. *de off. eius.* Petrus Barbos. *in commentar. ad tit. de iudi. in l. si longius* 18. *in princ.* per text. ibi *num.* 43. *&* 44. & post alios in bono casu probat Couarr. *pract. quæst. cap.* 11. *sub num.* 2. *ad fin. vers. postremo illud, & supra à num.* 1.

59 Et ideo terminus & tempora præstituta primo iudici ad causam determinandam, *iuxta l.* 2. *§. sed si iudex. de indi.* eadem censebuntur præstita successori & subrogato *l. iudex* 32. *ff. de iudiciis*, non enim iudex tanquam
60 priuata persona attenditur, & consideratur, sed tanquam minister iustitiæ quam gerit, & tanquam administrator dignitatis, & tribunalis, quod repræsentat, quisquis autem sit etiam in infinitum omnes eiusdem rei administratores sunt, vnam temmet, alienam tamen gerentes, quippe tribunal, dumtaxat, (quod semper durat & permanet) & est in consideratione.

61 Prout videmus; quòd licet in appellatione requiratur expressio nominis iudicis à quo, tamen satis est, vt contineat nomen dignitatis iudicis, putà appello ab auditore Cameræ, ab Episcopo, Salmantino, *&c.* B. *in l.* 1. *§. fin. n.* 6. *vers. super secundo.* Rebuff. *in tract. de appell. in præfatione num.* 29. *tomo* 3. *fol.* 477. Geminian. *in cap. Roman. §. cum autem, de appellat. in* 6. Sigismund. Escacia *in tractatu de appellat. quæst.* 6. *à num* 43. qui *à numero* 49. *&* 50. dicit; quòd licèt sit necessarium, vt in appellatione exprimatur nomen iudicis ad quem appellatur; tamen sustinetur appellatio, si contineat nomen dignitatis, & tribunalis, putà, appello ad Archiepiscopum Compostellanum, ad Archiepiscopum Toletanum, *&c.* quia tribunal & dignitas, cui iurisdictio cohæret, & propria est, potiùs attendi de- 62
bet, quam persona administratoris, Geminianum & Philipp. *cum verò numero* 1. *de appellatio in 6. libro.*

Hinc infertur; quòd iudex datus loco demortui, minimè illum repræsentat, sed tantùm dignitatem, 63
quæ est corpus quoddam fictum, quod comprehendit subiecta, tanquam membra illius corporis ficti, *l. mortuo ff. de fide ussoribus.* Bart *in l. aut facta. §. fin. n.* 3. *ff. de pœnis.* Barb. *in a. l. proponebatur n.* 24. *& sequentib.* quandiu igitur superest forma illius corporis ficti, semper censebitur idem corpus, licèt partes mutentur, vt di- 64
ctum est, & probatur *in leg. grege, & leg. & si grege ff. de legat.* Barbos. *dict. numero* 24. quapropter lites iudicis demortui locum occupet nouus iudex, illum tamen non repræsentat, quia iuris sui nulla reliquit vestigia, sed tribunal, quod nunquam moritur, cuius vices ge- 65
rit, & iurisdictionem administrat. prout videmus in tutore minori dato, aut in procuratore, quem dominus constituerat, quo mortuo & alio subrogato in locum demortui, non tamen eius gerit vices, nec repræsentat, sed dumtaxat pupillum. aut dominum viuentem, nec gerit res & negotia pupilli tanquam res tutoris mortui; & licèt æqualem, imò eandem potestatem recipiat successor, non tamen à mortuo recipit, cùm iam sua sit extincta, sed à domino & tribunali, cuius ossibus radicata est, & viget. optimè faciunt quæ Couarruuias *var. resolutio. libro 2. cap.* 15. *sub numero 6. vers. ego vero considerandum. & sequentibus.*

Et ideo licèt iudex prædecessor & successor diuersi 66
sunt personarum respectu: eo tamen habito ad administrationem, & ad coæqualitatem potestatis, verè idem sunt, & reputantur attenta veritate, & rerum natura, notat Bart. *in l. ab executore, num 9. ff. de appellat.* per quem idem dicit Barbos. *in d. l. proponebatur sub num.* 16. & per eundem Bart. melius Burgos de Paz *in l.* 1. *Tauri, num.* 427. vbi dicit quòd successor verè idem iudex re- 67
putatur, & per eundem Bart. idem affirmat optimè Auiles *in cap. 1. præto. n.* 20. *vers. sed in contrarium.* vbi dicit, quòd quando accipimus iudicem pro iurisdictione, seu tribunali, vt in his casibus, verè eundem esse iudicem, & iudicium, quia hoc non competit successori, & subrogato, vt priuato, sed vt iudici, ad differentiam hæredis, qui non est verè idem quod defunctus, sed fictè.

Ex qua ratione prouenit; quòd iudex successor po- 68
test taxare expensas, quas sibi taxandas iudex prædecessor in sententia a se lata reseruauit; item & eundem successorem posse dubiam prædecessoris sententiam interpretari, vt docet Bart. *in d. l. ab executore.* cui plerique alij consentiunt, quorum illic Alexand. *in additionibus*, memor est, & singulariter idem Alexand. *in l. stipulantem §.* 1. *ff. de verbo. oblig. colum.* 3. quo loco recenset tenentem contrariam sententiam, quasque nititur conciliare Burgos de Paz *in l.* 1. *Tauri sub numero* 427. tenet etiam Ioannes Ferrariensis *in tractatu de appellat. cap.* 5. *numero* 53. *& numero* 57. cuius est farinæ, statu- 69
tum à Decurionibus editum, ab eorum successoribus, vel à populo esse explicandum, & declarandum, ita docet Bard. *in l. omnes populi* 3. *q.* 6. *prin.* & ibidem palam placet Ioanni Francis. de Ripa *in l. ex facto colum.* 2. *ff. de vulgari.* ad quod allegant text. *in leg. ab executore ff. de appella.* & eis lucidè adhæret Carolus Ruinus *in consilio* 38. *numero* 9. *lib.* 1. Burgos de Paz *in l. Tauri numero* 425.

Qui quidem *in num.* 426. *vers. sed tamen.* cum Bart.

70 *in l. ab executione in principio col. 3. ff. de appellat.* respondit mirabiliter, ad illam difficultatem ortam ex illa regula, quòd ius declarandi, seu interpretandi ad hæredem & successorem non transit, cùm ex arbitrio disponentis pendeat, vt *in l. inter stipulantem. §. Stichum. de verbo. oblig.* quia cùm hoc ius declarandi non pertineat ad iudicem successorem, vt priuatam personam, sed tantùm vt officialem iustitiæ ministrum, & iudicem, hoc enim solùm successoribus officium gerentibus, iure concedi videtur, quia successor verè idem iudex reputatur. quod & eandem responsionem repetit *sub num. 427. vers. nec obstant iura.* in hæc: Nec obstant iura, quibus cauetur declarandi ius ad hæredes non transire; quia non obtinent, cùm iure proprio hæredibus vel successoribus, ius ipsum declarandi competit, vt *in d. l. ab executore.* quàm doctrinam nota, quia mirabilis est.

Ex quo fonte fluit, quòd iudex successor, seu aliter datus loco alterius, & in eius defectum, causam assumit
71 in eodem statu, eámque determinat ex eisdem actis, textus est *in l. mortuo iudice.* ibi, idem eum, qui subditus est sequi oportet, *& c. ff. de iudi.* & ibi tenet gloss. *verbo idem.* text. *in l. fin.* & ibi gl. optima *Cod. de senten. & re iudic. c. si quis Episcopum. 2. q. 3.* glossa *in l. si vt proponis. verbo denno Cod. quomodo & quando iudex.* gloss. fin. *in l. si expressum ff. de appella.* Iacobinus *in l. si longius in princ. num. 4.* Immola *in leg. cum quærebatur num. 10. ff. de re iudic.* Angel. Aretin. *in l. si expressim num. 45. de appell.* plura iura allegat Odofredus *in d. l. mortuo iudice.* & eleganter prosequitur Brissonius *in tract. formularum lib. 5. pag. 513.* Barbos. *in d. l. si longius in princ. num. 45.* optimè Marquess. *de commiss. 1. p. c. 3. à num. 43.* Decius *cons. 449. num. 20.* & facit in terminis Conc. Trid. *sess. 24. de reformat. cap. 20.* & quæ in eius comprobationem adduxi 4. p. c. 2. à n. 65. & Zerola *in praxi Episcop. 1. p. verbo instantia §. 4.*

72 Et eodem modo procedit successor, quo processit prædecessor *leg. properandum Cod. de iudiciis.* Lancelot. Robert. *de attenta. 3. part. cap. 27. numero 53.* quia acta facta coram vno iudice fidem faciunt coram alio, si
73 sit successor in eodem tribunali. ita plures referens sequitur Petrus Philipp. Corneus *in leg. gesta numero 5. Cod. de re iudi.* Christophorus de Paz *in tractatu de at-*
74 *tentat. c. 32 num. 40.* cui conducit, quòd acta facta coram vno iudice, in casibus, quibus probant & fidem faciunt coram alio; semper debent intelligi, si reproducantur, aliàs non, secundum Alex. *cons. 82. vers. 2. n. 4. & 5. lib. 1.* Apostilla 1. *ad decisionem Capellæ Tholosa. 198.* in-
75 telligitur, vt coram subrogato iudice non requiratur huiusmodi productio, sed iussio dumtaxat ipsorum actorum, secundùm Iaf. *in l. 2. n. 14. vers. ex tertia lectura. C. de edendo.* sequitur Cardin. Tusc. *pract. conclu. tom. 1. litera A, conclus. 91. num. 5.* qui etiam *ibi numero 1.* post Bald. *consilio 147. inuentarium hæredis in fin. versiculo sa-*
76 *quitur videre lib. 4.* inquit; quòd acta coram vno arbitro gesta, probant coram successore, in quem partes compromiserunt; quando acta sunt publica, & actum respiciunt, quare iudex executor successor perficit execu-
77 tionem, quam inceptam reliquit suus prædecessor, secundùm Baldum *in leg. fin. Cod. de fructib. & litium expens.* Bartolus *in leg. successores, Cod. de suscepto. & arcar. libro 10.* Auenda. *in leg. Fabiana ff. de manumiss.* Guido Papæ *decisione 535.* Montalb. *69. in l. 4. titulo 17. libro 4. Fori.* Bald. Immola, & Alexand. *in leg. fin. ff. de iurisdictione omnium iudic.* Iaf. *in leg. more, numero 22. eodem.* Decius *consil. 492. num. 5. volum. 4.* Boërius *decis. 5. num. 18.* Auil. *in cap. prato. cap. 15. num. 35.* Auenda. *in eodem tractatu 1. p. c. 17. n. 10.* Parla. *rerum quoti. l. 2. c. fi. 6. p. §. vnico à num. 34.* qui etiam disputant quis eorum, prædecessor, an successor executor debeat habere, & percipere decimam, & emolumenta ipsius executionis, qui illam incepit, aut qui illam perfecit: hinc meritò iudex successor, vel aliter loco alterius subrogatus, poterit
78 ea omnia facere, quæ poterat ille, cuius fuit loco subrogatus *l. 2. Cod. de eo, qui vicem alter. gerit.* Alexand. *in l. 1. numero 53. ff. de off. eius cui mandata est.* Petrus Barbosa *in l. si longius in princ. numero 44. ff. de iudiciis.* & facit regul. *is qui in ius succedit alterius. de regulis iuris.*

Hinc est quod successor ordinarius, & prædecessor, (cùm idem iudex reputetur) potest successor restituere
79 in integrum, contra factum sui prædecessoris, Speculator *titul. de restitutio. in integrum §. videndum restat numero 4.* quem referens sequitur Sigismund. Escacia *in tractatu de appell. quæstione 19. rem. 2. numero 32.* & absoluere ab excommunicatione emissa per prædeces-
80 sorem & subdelegantem, ita Felinus per textum *ibi in cap. pastoralis. in principio sub numero 11. de officio & potestate iudicis delegati.*

Cùm igitur iudex prædecessor potest reponere attentata à se gesta iuxta text. *in c. venientes in fin. de iure-*
81 *iuran.* & per Philip. Francum, Couart. Lancelot. & alios suprà citatos ad priorem partem huius capitis, vbi latius de hac re; nihil mirum, vt successor in idem tribunal, instantiam, & iurisdictionem ac potestatem, queat illa similiter reponere.

Et in specie probatur, quia in omnibus casibus, in quibus iudex à quo potest reponere attentata siue à se,
82 siue ab aliquo facta, pariter & eius successor poterit illa reponere, & reuocare, quia eodem modo procedit successor, quo prædecessor, ita tradi post Innocentium ibi Anton. Butrius *in cap. cum M. Ferrarien. in c. 58. colum. antepenult. in princ. de constitut.* Lancelot. Rober. *de attentatis 3. p. cap. 27. numero 53.* & Facit Rota *decis. 55.* aliàs 389 *si appelletur de appell. in nouis.* Milis *in repertorio. verbo, attentata lite pendente fol. 3. ac in verbo iudex appellationis à grauamine fol. 175.* & idem latè, & optimè Marquessan. *tractatu de commissio. 1. p. cap. 29. à num. 40.*

Item & bene Lancelot. *vbi proximè numero 52. cum sequentibus.* dicit; quòd non solùm iudex, cuius fuit læsa maiestas, hanc reuocationem attentatorum facere possit, verùm etiam eius successor, & subrogatus; cùm hæc maiestatis læsio non dicatur facta personæ, nec cohærere personæ ipsius iudicis; sed dignitati, quæ nunquam moritur, cùm repræsentatiuè semper duret idem iudex, *iuxta leg. proponebatur ff. de iudiciis, qui*
83 *num. 56.* & hoc ampliat, vt non solùm procedat, quando huiusmodi subrogatio facta fuerit expressè ab homine; verum etiam si sit facta tacitè à iure. *ex dict. Rota decisione.*

Et quòd successor teneatur reponere, & purgare at-
84 tentata à suo prædecessore facta, tenet latè Flamin. Pari. *resig. lib. 1. quæst. 16. à num. 39. & sequentibus.* vbi resoluit pro veriori opinione, quòd succedens in beneficio per resignationem, tenetur purgare attentata per prædecessorem resignantem, & ita tenuisse Rotam in
85 vna Arimien. nullitatis. & attentationem coram Acorambonono 27. Aprilis 1556. testatur, qua deciditur; non esse procedendum in causis nisi purgatis per eum attentatis. testatur de ea decisione Lancelot. Robert. *in tractatu de attent. cap. 4. ampliatione 5. numero 3. & cap. 29. numero 102.* & iterum tenuit Rota in vna Camaricensi Archidiaconus sub die 13. Nouembris 1558. teste Cardin. Paleoto *decisione 116. incipit Guti.* quem allegat Parisi. *vbi suprà numero 42.* ergo iudex successor in tribunali, aut iurisdictione, iustissimè poterit reponere attentata à prædecessore facta, quemádmodum, & iste poterat reuocare prædecessor, maximè
93 virtute prouisionis Regiæ, qua huiusmodi attentatorum repositio iubetur post actorum inspectionem.

Et vlteriùs hæc pars comprobatur, quia quando præ-
86 ceptum est aliquid prætori, vt prætori, putà, & ratione officij, transit in successorem, qui omnino tenetur

adimple

adimplere, ita tenet Bald. *in leg. tale pactum ff. de pactis leg. si communis seruus ff. de stipulat. seruo.* idem tenet Bart. *in leg. à filio in fin. de alimen. & cibariis legatis.* Speculator *in titulo de instrument. editione §. nunc aliquid versiculo sed quid erit*, & idem transit glos. *in cap. penult. de testamen. in 6.* Rota *decis. 412. in nouis.* probat pulchrè Couarru. *in practic. quæstion. cap. 11. à num. 1.* & præcipuè *num. 2. versiculo secundò hoc ipsum probatur.* bene etiam Mantica *de tac. & ambig. conuentio. lib. 7. tit. 23. num. 49. & 50.* & nos latiùs infrà 4. p. cap. 6. in vltima difficultate vers. circa quod nunc primò quæro, *&c.* à n. 66. quibus facit ferè in terminis, quæ Marquesi. *tract. de commis. 1. p. cap. 29. num. 40.* dum inquit; quod iudice ab officio remoto, alter ei succedat, tunc quia non persona, sed dignitas officij, vel maiestas, in successore eadem existens fuit læsa, quia repræsentatiuè semper durat eadem persona & iudex, *ex d. leg. proponebatur*: poterit ex suo mero officio attentata à prædecessore reponere, *ex Rotæ decis. 2. de restit. spolia. in nouis & 5. num. 5. vt*
87 *lite penden. in antiq. & in d. decis. 412. fuit determinatum*, vbi dicitur, quòd Episcopus debet adimplere mandatum factum prædecessori, sub nomine dignitatis, ita per Abb. ibi tener etiam Feli. *in c. quoniam.* Abb. *n. 10.*
88 *de off. delegati.* qui cum Speculatore *vbi proximè* idem intelligit in executore; cui conuenit, quod dicunt Rodoanus *in pract. de rebus Ecclesiæ quæst. 57. n. 9.* & Zerola *in praxi Episcopi 1. p. verbo successor §. 5. fol. mihi 334.*
89 quòd successor tenetur exequi mandatum factum per Papam suo prædecessori.

90 Hinc etiam est, quòd literæ directæ Episcopo prædecessori mortuo, sub nomine dignitatis, & habito respectu ad officium, illas tenetur successor exequi, & implere, ita tenet Flores de Mena *practic. quæst. q. 4. num. fin.* & est text. expressus *in authent. vt nulli iudic. liceat habere loci seruato. §. ex hoc verò iubemus.* cuius sunt mirabilia verba. Ex hòc verò iubemus obseruari ab omni administratore, vt si contigerit, in scriptis nostram iussionem fieri ad aliquem iudicem, & interea iste quiescat ab administratione: is qui post illum susceperit dignitatem, accipiat eam & insinuet. & siquidem priuata est causa, & implere eam, & assequi, quemadmodum ad eum promeruit rescriptum, *&c.* qui text. mirabilis est & expressus huic difficultati. vbi glossa etiam mirabiliter explicat.

Hinc etiam est, quod eleganter doctissimus Auendan. *in tract. de exequen. mand. c. 17. sub num. 10. vers. & nouus executor.* post Angelum *in aut. vt nulli iudicum, §. & hoc col. 9.* & Felin. *in c. cùm contingat, de foro compe.* & per notata per Doctores *in l. fundum in prin. ff. de acquir. poss.*
91 quòd successor & nouus executor virtute primi mandati, dati suo antecessori, potest illud exequi absque alio nouo mandato.

Ex prædictis igitur euidenter colligitur, tuendam esse, & tenendam in praxi, prout ego tantum vidi aliquoties; vt successor in iurisdictionem sibi prouisionis Regiæ facta intimatione, teneatur reponere attentata per suum prædecessorem; quo supposito, non obstant fundamenta pro contraria parte adducta.

Nec enim obstat primum deductum *ex d. l. 36.* ibi in illis verbis, *prouean que el tal juez la otorgue*, &c. cui multipliciter respondetur, tum quia ideo de eodem iudice loquitur, quia assiduè ipsemet reponit, rarò au-
92 tem, imò & rarissimè, contingit, vt ipse moriatur, eo litis statu, & sic nihil mirum, vt de eo loqueretur l. Regia, cùm ad ea quæ frequentiùs accidunt, iura adaptantur, & tristes euentus non sunt considerandi.

Vel aliter & secundò, & meo videri rectè, respon-
93 detur ad d. l. Regiam, vt ideo dicit *el tal juez*, vt declaretur quòd non idemmet tribunal Regium quod decretum protulit violentiæ, ipsum debeat cum effectu exequi (prout iuris regulæ aliàs in cæteris causis postulant) nec alius quilibet iudex alterius tribunalis, sed ipsemet dumtaxat, qui de causa cognoscit, decretum exequatur, reponendo attentata, ad demonstrandum, quòd cùm violentiæ cognitio in procedendo sit extra 94
ordinaria, & irregularis, pariter & eius executio extra ordinem etiam esse debebit.

Et vlteriùs respondetur, vt illa verba, *el tal juez*, intelligantur, id est, iudex talis tribunalis, vt comprehendatur etiam successor, cùm successor & prædecessor idem iudex reputetur, vt latiùs superiùs probatum reli- 95
quimus, *iuxta dict. l. proponebatur de iud. & cætera iura*, maximè cùm ita de iure sit, vt præceptum factum prædecessori, vt iudici, debeat successor exequi, & implere, cùm in eo rectè repositio verificetur, vt paulò antè latè probauimus, præcipuè cùm simus in fauorabilibus, & priuilegiatis, prout est attentatorum repositio, vt statim dicetur.

Deinde, quia cùm ille iudex, qui vim intulit, decesse- 96
rit; impossibile est, vt reponere queat, qui est casus non præuentus, nec decisus à d. l. Regia, & sit relictus dispositioni iuris communis, dictantis, quòd quando sententia non potest secundùm eius tenorem exequi propter maximam difficultatem, aut interdum impossibilitatem, exequi debet eo modo, quo potest, ne iudicium 97
reddatur illusorium, & remaneat sine effectu, latè, & eleganter Angel. Areti. *consil. 136. in themate n. 4. & seqq. vsque ad fin.* qui loquitur in optimo casu, scilicet, quando quis condemnatur, vt conseruet indemnem Titium, 98
ab obligatione Caij. si interim obligatio extincta fuit, quia Titius fuit compulsus soluere, debet Titius relaxari indemnis, eodem modo, quo potest, vt solutum sibi restituatur, & idem Aretin. *in d. consil. 136. à num. 3.* constituit aliud exemplum, scilicet, quando quis con- 99
demnatus est ad tradendum debitori instrumentum debiti, quod si non reperiatur, cogitur creditor debitorem liberare, & plura similia exempla adducit ibi, quem sequitur Card. Tusc. *practi. concl. tomo 7. litera S. concl. 126. à n. 125. vsque ad n. 129.* quia verba adaptantur saltim implicitè. Bertachi. *in tractatu de Gabellis 2.* 100
membro 8. part. pri. de Gabellis rerum animatarum, secundùm glos. quam dicit notabilem *in aut. generaliter*, & ibi Bald. *C. de Episcop. & cleri. & per l. si ita fideiussorem accepero. ff. de fideiussorib.* vnde euenit, quòd si sententia non potest exequi propter maximam difficultatem, quia seruus vel res, ad quam fuit quis condemnatus, ea abest, 110
aut periit, mortua aut extincta est, loco eius exequitur in alia re coæquali, aut æquiualenti, & sic in eius valore, aut interesse, text. est *in leg. qui restituere ff. de rei vind. l. Iulianus ff. de confessis. leg. si seruo. §. fin. ff. de verbo. obligatione. leg. si longis Cod. de exequutione rei iudica. l. 5. ante medium tit. 27. part. 3. l. 3. tit. 14. part. 5.* Palacius Rubius *in l. 63. Tauri num. 32.* Parladorus *lib. 2. rerum quotidianarum. cap. fin. 5 p. §. 2. n. 7. & in lib. 1. cap. 6. num. 13.* Castillo *in l. 63. Tauri. fol. 129. columna 3. ad fin. & colum. 4.* Franc. *decis. 229. p. 2.* Gregorius Lopez *in dictis legibus Regis.* & in cæteris communitur Doctores, de quo nos latè egimus infrà in 4. part. cap. 5. à num. 33. & cap. 9. à num. 206. ergo à fortiori idem dicendum est in nostro casu, vt iudex subrogatus loco primi demortui, teneatur exequi, & Regiam prouisionem adimplere, ne illusorium remaneat tot salubre violentiarum remedium.

Nec obstant, quòd in pœnalibus & odiosis non fit extensio ad subrogatos, & quod facinus suos habet authores, quos pœna non egreditur. quia respondetur, quòd in præsenti non sumus in odiosis, & pœnalibus, 102
sed in re merè fauorabili, & priuilegiata, prout est attentatorum repositio, & reuocatio. quo remedio, nullum fauorabilius in iure reperitur, Franch. *in c. bonæ num. 13. & sub numero 15. de appellationibus.* Alexand. *consilio 89. diligenter in fin. lib. 1.* Decius *in cap. ex parte el segundo columna fin. versiculo 4. concl. de rescript.* Rota *decis. 2.* aliàs *14. fuit dubitatum num. 3. de restitut. spoli.* Franc. *in*

c. consuluit el 2. n. 8. de appellat. Alexand. cons. 99. visis n. 4. lib. 5 Pet. de Anchara. in c. 1. vt lite pendente in fin. Oldrald. cons. 199. pro fundamento in prin. post Innoc. Ripam, in d. consuluit sub n. 10. Eguidius decis. 49. agens, & decisione 294. id autem. Stephanus Aufrer. in addit. ad decisionem Cappellæ Tholos. 15. ad fin. Ruin. cons. 76. in prin. libro 5. Ioannes Crotus cons. 101. viso puncto numero 3. Menoch de recuperan. poss. rem. 17. n. 25. Achill. de Grassis decis. 24. attentatorum causa sub rubr. de attentatis. latissimè prosequitur Lancel. de atten. 3. p. c. 30. tit. de priuilegiis attentatorum per totum.

Et ex alio colligitur esse priuilegiatum, & fauorabile, prout est hoc charitatiuum subsidium, & recursus ad tribunal Regium, quo agitur de liberando vi oppressos à manu calumniantium, & vt superiorus authoritas, quæ per attentantem contempta erat, restituatur, liberéque, & sine impedimento grauatus illum queat adire, ex his quæ latè nos adduximus capitibus præcedentibus, præcipuè c. 1. à n. 149. 239. & 306. & à num. 354. & & in epilogo proœmiali. & ita cùm hîc non agatur de causa pœnali, sed priuilegiata, & fauorabili, sequitur, vt argumentum retorqueatur, & vt faciat sensum, quòd
104 cùm simus in fauorabilibus, fiat extensio ad subrogatos: & insuper quia iudex successor tantum abest, vt aliqua affligatur pœna, sed vt Regij tribunalis ministro sibi causam medendam committitur, exequutor enim cui sententia pœnalis exequenda committitur, non participat de illius pœna, sed honoris & potestatis iudicis superioris, non enim hîc agitur de exequenda
105 pœna, apposita à iudice prædecessori iudici, pro attentatis à se factis, in iudicem successorem, nec in hoc se potest intromittere Senatus, prout diximus infrà hac 1. p. c. 6. à n. 12. quia si hoc esset, rectè procederet argumentum contrarium, sed sumus in longè nimis dissimili casu, vt dictum est.

Imò etiam & adhuc in pœnalibus, & odiosis, licet
106 pœna non transeat ad successorem & hæredem (cùm morte sit extincta) transit tamen damnorum satisfactio, in quantum ad eum peruenit. bonus est text. in l. 1. C. ex delictis defunctorum in quantum hæredes conueniri. ibi, quo vim fecit, &c. defuncto successoris eius in solidum, alioquin inquantum ad eos peruenit conueniri valet.) cùm vt latè superiùs dixi, in successorem transeat iudicium, iurisdictio, instantia, acta & lis cuius pars est, atten-
107 tatum à iudice, quod est qualitas quæ liti inhæret, ab eóque dependet, sine quo attentata non dantur, secundùm Cassiadorum decis. 6. n. 2. super Regul. & dictum fuit in vna Nolanien. Abbatiæ coram Iunio, 20 Octo. 1557. & in alia Mediolanen. Capellaniæ coram Chisanen. 28. Iunij 1557. & in alia nullius seu Pennen. coram Robusterio, 31. Maij 1568. vt testatur Lancelot. Robert. de attenta. 3. p. cap. 22. à num. 41. & seqq. vbi ex hoc in-
108 fert, quod subrogatus ad litem potest dari de attentatis; quemadmodum eius prædecessor, sequitur euidenter, quòd etiamsi essemus in pœnalibus, nihilominus, successor tenebatur reuocare parti damnum, quod fit per attentatorum repositionem, quibus quidem rationibus, omnia ferè cessant argumenta contrariæ partis.

Nec etiam obstat; quòd sententia lata contra vim inferentem non exequatur contra successorem hæredem, quia alia est vis defuncti, alia hæredis & successoris, quia omissa alia responsione, quæ dari potest, & colligitur ex his quæ latè diximus infrà in tract. de exec. cap. 8. de excessu de persona ad personam, à num. 247.

109 Dices, quòd id procedit in hæredibus, ex ea ratione quia alia est possessio defuncti, alia hæredis, successoris, in quem licèt omnia iura transeant (adita hæreditate) non tamen possessio, quæ extincta iam fuit, l. cùm hæredes de acqui. poss. & possessio hæredis est noua possessio, non autem continuata à defuncto, per cuius mortem fuit extincta, vt dicunt Doctores pro contrario adducti, sed non procedit in iurisdictionis, tribunalis, vniuersitatis, dignitatis, ecclesiæ, populi, & aliorum similium successore, in quibus non datur huiusmodi possessionis extinctio, & variatio. quoniam ipsa vniuersitas, & 110
persona ficta est quæ possidet, & sempereandem possessionem retinet, quia nunquam moritur, sed semper eadem est, & per variationem & mutationem, seu mortem administrantis non mutatur, variatur, aut in aliquo alteratur, vniuersitatis possessio, quæ nunquam vacat mortuo administratore.

Et ideo successor administrationis non indiget de nouo accipere possessionem rerum vniuersitatis. optimè 111
& latè B. in l. 1. §. municipes ff. de acquir. poss. & in l. cum heredes ff. de acquir. poss. per Innocen. in c. cum in officiis de testamen. & loquendo de Ecclesia, quæ cùm nunquam moriatur, cap. liberti 12. q. 2. ita nec possessio rerum Ec- 112
clesiæ dicatur vacare, etiam mortuo prælato; ex quo ipse possidet; docent Bal. in l. fi. C. de edicto Diui Adrian. tol. & in l. vnica in prin. Cod. de cadue. tollen. Parisius consil. 24. n. 7. vol. 1. Burgni. Caualca. decis. 96. in prin. n. 5. & in addit. n. 54. & decis. 74 n. 105 p. 1. & decis. 28. n. 12; p. 3. vbi ex hoc infert, quòd cùm possessio Ecclesiæ in Ec- 113
clesia continuatur (etiam mortuo prælato) dicitur simul cum occupatore possidere, & esse in summariissimo possessorio, nec dicitur attentare Ecclesia possidendo. Sequitur Brexianus in reperto. ad eundem Caualca. verbo possessio Ecclesiæ continuatur. Marta in tractatu de iurisdictione 4. part. cent. casu 17. à numero 10. vbi dicit, quòd 114
Prælatus successor non succedit tanquam dominus, sed tanquam procurator Ecclesiæ c. 2. de donat. vbi ad plura ipse infert, quæ huc conducunt.

Hinc est, vt possessio iuris patronatus competens alicui ratione dignitatis, villæ, castri, maioratus, aut Ec- 115
clesiæ, retinetur per ipsam dignitatem, villam, castrum, maioratum, aut Ecclesiam, (etiam mortuo Prælato & administratore) Rota decis. 1. de iure patron. aliàs 140 in noui. Bellamera decis. 70. Paul. de citat. Dinus de iure patron. 6. p. art. 3. num. 64. Lamber. eodem tractatu 2. part. 1. lib. q. 9. art 3 n. 8. ad fin. & 1. p. q. 3. 2. lib. quæst. 3. art. 1. n. 9. post Card. in c. ex literis. 1. opposit. per illum text (quem sic intelligit) de iure patr. Caietan. in repetitio. c. fin. de electione in 6. Nicol. Garcia de beneficiis 5. p. c. 5. n. 9. qui etiam dicunt; quod nouus possessor castri, villæ, seu comitatus, ratione cuius competit ius præ-
sentandi, licèt nunquam antea præsentauerit, potest 116
præsentare; quia ipsa dignitas, aut comitatus, videtur hoc ius patronatus semper retinuisse, quia quasi possessio iuris præsentandi, quæ erat apud anteces sorem ratione dignitatis, beneficij, castri, villæ, vel commitatus continuatur in successorem, etiam absque alia noua eius apprehensione, d. Rota decis. 1. aliàs 140. in nouis. Achil. decis 105. seu 5. de causa poss. n. 8. Tiraq. in tract. le mort saisit. in præfatione declaratione 5. facit decis. Rotæ 9. de causa poss. in antiq. latissimè prosequitur Nicolaus Garcia vbi proximè à n. 37. cum sequentibus, & suprà à n. 33. reddens rationem; quia possessio retinetur per Ec- 117
clesiam seu dignitatem, etiam mortuo Prælato, vt per Felin. in cap. constitutum n. 19. de rescriptis. Rota decis. 1. numero 14. de restitutione spoliatorum. in nouis. Cassiador. decisione 7. num. 13. de causa poss. Rota decis. 390. part. 1. & decis. 19. num. 8. part. 2. diuersorum de quo etiam bene per Peregrinum in tractatu de fide art. 48. n. 79. cum pluribus Doctoribus, vbi aduertit differentiam inter possessionem hæredis, & successoris Prælati, & inter dignitatem seu Ecclesiam & sic non obstat argumentum in contrarium adductum. Maximè quia nos sumus in longè diuerso casu, & extra terminos Doctorum in dicto argumento allegatos, quia sumus in attentatis, in quibus etiam successor singularis illius, 118
qui attentauit, & etiam iudex, vt latè probauimus suprà.

Nec

Nec obstat vltimum argumentum, quo dicitur: quòd cum prouisio Regia de successore non loquitur, de eo non debet intelligi: quia doctrinæ ibi adductæ loquuntur in condemnatis per sententiam, & obligatis per scripturam, quia cùm non nominentur in ea, 119 non debet contra illos exequi, nos autem loquimur, in prouisione directa iudici, qui etiam verificatur in successore in eandem iurisdictionem, cùm idem reputatur secundùm text. *in c. quoniam Abb. de off. delegati, & in l. proponebatur. de iudiciis.* & ea quæ longa manu suprà congessimus pro huius partis fundamentis, quibus suppositis, licitè poterit pars, in cuius fauorem data est 120 prouisio Regia, vt iudex ecclesiasticus deferat, & reponat, recurrere ad iudicem successorem, siue in delegatam, siue ordinariam iurisdictionem, siue sit datus ab homine, siue tacitè à iure, eíque intimet prouisionem prædictam, quàm si non adimpleuerit, ad tribunal recurratur pro secunda iussione, quæ dicitur vulgò *sobre carta*, & ita practicatur; & aliquando in praxi receptum vidi. Præ oculis tamen habeat pars, vt animaduertat, an collega virtute commissionis, & rescripti possit causam ab alio vel mortuo, vel legitimè impedito iam inceptam assumere, & cognoscere, quod ex serie, & tenore clausularum rescripti facilè colligetur iuxta text. *in cap. cùm plures de off. delegati in 6. cap. prudentiam in fine de off. delegati*, & alia 121 plura iura *in titulis de off. & potest. iud. delegati. & de rescript. in decretal in 6.* ac etiam in iure ciuili, & vbique latè per Doctores, & si fortè collega procedere non potest, recurrat pars ad superiorem, vt alium loco mortui, iudicem nominet, *iuxta l. mortuo iudice. ff. de iudicijs l fin. Cod. de sententia & re iudicata*, vel loco impediti, vel absentis iuxta text. *in l. si longius. ff. de iudiciis*, 122 vbi latissimè per Doctores, & præcipuè per Petrum Barbosam, vbi latè agit quòd loco iudicis absentis, vel impediti, delegati, vel ordinarij, dandus est successor, vbi quando impedimentum est perpetuum, vel tempo- 123 rale, & de aliis pluribus difficultatibus, hunc articulum concernentibus, adeò vt quisquis subrogetur, in causa loco mortui iudicis, absentis vel impediti, potest & tenetur virtute Regiæ prouisionis attentata à prædecessore reponere, appellationique deferre, & hoc iure vtimur.

124 Et aduertit quod ista talis dicitur subrogatoria commissio, quando scilicet absente iudice iam dato, suspecto, impedito, siue mortuo, alter in eius locum datur, & subrogatur, causam ei in eisdem statuet terminis, quibus reperitur demandando, Decius *consil. 449. num. 21.* vtique talem commissionem esse receptam, passimque concedi testatur Marquessa. *de commission. 1. parte cap. 3. num. 43.* animaduertens, & bene circumspectè, has subrogatorias commissiones dandas fore, & simpliciter attendendo, ne in corpore inferantur clausulæ statum causæ alterantes, maximè circa substantialia, quia partis citatio tunc foret necessaria, & ab ista praxi antiqua non esse recedendum, testatur post Crauetam *consil. 91. num. 7.* Roland à Valle *consil. 4. num. 24 volum. 3.* Bald. *in l. quicumque num. 16. Cod. de seruis fugitiuis.* pro quo facit quæ superiùs num. 69. diximus iudicem subrogatum, & taliter successorem assumere negotium & causam, in eodem statu, eámque ex eisdem actis determinare, quare simplicem subrogationem, & non aliud continere debet commissio cui assistit ius commune, cùm subrogatus ad instar antecessoris habeatur, dicit Marquessa *vbi proximè d. c. 43.*

CAPVT IV.

Ab Ecclesiastico iudice aliquid reponente mandato, & virtute prouisionis Regij certus, ad quem per viam violentiæ itum est, appellationi emissæ non deferens, an vim faciat.

SVMMARIVM.

Appellare licet à repositione, vel delatione appellationis, quemadmodum à repositione alicuius articuli. n. 1.

Tribunalia Regia ius imitantur, & ideo eorum prouisiones subent iudicibus Ecclesiasticis, vt reponant ea, quæ ipsi de iure reponere debeant. n. 2.

Pactum accedens vltra statutum, quo quis iam tenebatur, non mutat qualitatem vel naturam obligationis. n. 3.

Iudex Ecclesiasticus astringitur præcepto tribunalis Regij sub pœnarum incursu, attentata reponere, & appellationi deferre. n. 4.

Appellare non licet à iudice faciente id, ad quod præcisè faciendum compellitur. n. 5.

Appellari non potest à permissione data à iudice requisito per literas alterius, vt in sua iurisdictione aliquid exequatur. n. 6 & 7.

Faciens aliquid voluntariè, ad quod præcisè faciendum poterat compelli: dicitur necessitate coactus facere. n. 8.

Sola potentia cogendi ad actum, quamuis ad actum coactionis non sit deuentum, inducit coactionem. n. 9.

Facienti aliquid coactè, & contra suam voluntatem sibi non imputatur. n. 10.

Repositio attentatorum facta à iudice Ecclesiastico est in executionem decreti Regij Senatus, vim fieri declarantis, & ibi de intellectu d. l. 36. recop. n. 11.

Appellari non potest, nec supplicari à decreto Regij Senatus vim fieri declarantis, vel negantis, nec alius datur recursus. n. 12.

l. 36. tit. 5. lib. 2. recop. declaratur. ibid.

Appellari non potest ab executione decreti Regij Senatus, & eius executore, qui est iudex Ecclesiasticus, cui decretum dirigitur exequendum. n. 13.

Executio non grauat plus quàm sententia, quæ exequitur. num. 14.

Appellari non potest ab actu, à quo executio emanat, sicuti nec ab executione. ibid.

Actus duo quando ita se habent, vt vnus veniat in executionem alterius, si non potest appellari à primo, nec poterit à secundo. n. 15.

Iudex Ecclesiasticus reponendo attentata virtute decreti Regij Senatus ita mandantis, non est qui grauat; sed ipse Senatus, cuius decretum exequitur. n. 16.

Actus non attribuitur gerenti, sed mandanti, & ordinanti. num. 17.

Leges Regiæ in casibus violentiæ veniunt ad euitandum fraudes. n. 18.

Quod vna via prohibetur alicui, ad id alia non debet admitti. ibid.

Senatus Regius vim non facere iudicem ecclesiasticum declarat, non admittentem appellationem interpositam à repositione facta virtute alterius Regij decreti. n. 19.

Appellatio à repositione attentatorum non admittitur quoad suspensiuum remissiuè. n. 20.

Iudex Ecclesiasticus superior adhibitus licitè poterit, si visis actibus iustum visum fuerit, reuocare repositionem factam ab inferiore virtute Regij Senatus decreti, cum ad hoc impediendum non se extendat. n. 21.

APPELLARE posse partem, quæ ab huiusmodi repositione, & delatione appellationis censetur grauata, licitè videtur, quemadmodum, & aliis casibus,

quibus à repositione alicuius articuli sibi est permissum à iure, secundùm Rotam *in decis.* 12. *alias* 362. *sicut auditor de probatio. in nouis.* Caputaquen. 1. *part. decis.* 265. *incipit iudex reponit.* optimè declarat Lancel. Rober. *de atten.* 2. *part. cap.* 12. *limi.* 1. *num.* 14. *& supra à n.* 12. cùm ipse iudex Ecclesiasticus est qui reponit, & qui partem ex repositione grauat ergo ab eo potest appellare, maximè quia licet hoc faciat virtute prouisionis Regiæ, nihilominus ipse poterat illud sua sponte facere, quia si non potuisset ipse absque Regio decreto, non
2 etiam potuisset, eo mediante, quia tribunalia Regia imitantur ius, & id præcipiunt iudici, quod ipse poterat facere aliàs sine decreto, & sic haberi debet ac si ipse fecisset absque prouisione Regia. quia pactum accedens vltra statutum, quo quis tenebatur iam, non immutat qualitatem, vel naturam obligationis, *l. qui mutuam. ff. manda. l. qua dubitationis de regul. iur. l. testamentum C. de testamentis.*

Sed contrarium, vt appellationi à repositione, quam facit iudex Ecclesiasticus virtute prouisionis Regiæ sibi intimatæ, non sit deferendum, verius de iure, & stylo esse censui. Et primò quia iudex Ecclesiasticus
4 illum attentatum reponit, quia ita sibi iubetur per tribunal Regium, & eius præcepto astringitur sub pœnarum comminatione, vt supra cap. 2. diximus latè, & vtplurimum contra suam voluntatem id facit, & sic ab eo non potest appellari, quoniam à iudice faciente id, quod præcisè faciendum compelli cogíque potest, non licet appellare. Collect. Innoc & Abb. Panormit. *cap. cùm in iure, de off. delegati* Aufrer. *in decis. Tholosa. quæst.* 42. *requisitus.* idem tenet Rebuffus *in commentariis* 2. *part. titul. de literis requisitorius glossa* 3. *num.* 10 vbi di-
6 cit, quòd à iudice requisito per literas alterius iudicis permittente, vt illæ exequantur in sua iurisdictione, non poterit pars ab hac permissione, & consensu appellare, quia iudex requisitus tenetur omnino obtemperare requisitioni iustè factæ, & ad id potest compelli per superiorem.

8 Deinde quia faciens aliquid, ad quod necessariò poterat compelli, dicitur necessitate coactus facere, tametsi id sponte faciat, vt per Decium *in consilio* 22. *l. nouissimè ff. quod falso tutore.* & per eundem pleniissimè *in cap. cum. M. Ferrarien. num.* 34. *colum.* 10. *versiculo sed ista differentia de constitution.* Areti. *in cons.* 24. *quatuor dubia.* optimè Phanuti. *in tract. de lucro dotis glos.* 8. *n.* 56. *fol. mihi* 349. *in paruis.* facit *l. velle non creditur ff. de regul. iur.* imò sufficit potentia cogendi, quamuis ad actum co-
9 actionis non sit deuentum, vt per multa probat Areti. omnino videndus *in d. cons.* 24. *num.* 9. *versiculo præterea.* Decius *in auth. præterea num.* 10. *versiculo finaliter tamen Cod. vnde vir & vxor.* Feli *in cap. cum M. Ferrari. colum.* 11. *de constitution.* Marsil. *in l. quæstionis num.* 20. *ff. de quæstioni.* Menochi *cons.* 175 *num.* 20 Gabriel. *cons.* 92. *num.* 5. *volum.* 1. Roland. à Valle *cons.* 2. *num.* 72. *vol.* 1. Petrus Surd. *in tract de alimentis, tit.* 6. *quæst.* 8. *num.* 60. & idem Surdus *in decis.* 305. *n.* 28. *cum sequentibus.* Gratia. *in disceptat. forensi. tomo* 2. *c.* 227. *per totum*, ad quod est text. *in l. nouissimè ff. quod falso tutore auctore.*

10 Hinc est, quòd facienti aliquid coactè, & contra suam voluntatem, sibi non imputatur. text *in c.* 1. *c.* 2. *& c.* 3. *c. ita ne* 32. *quæst.* 5. & est bonus textus *in l. cura. ff. de muneribus & honoribus.* Bal. *in l. eam quam. colum.* 8. *Cod. de fideicommiss.* idem Bald. *in l. si quis illustris in versiculo quod si mater C. ad Orficianum.* Hostiens. *in c. inimicus de accusationibus.* Bart. *in l. post legatum §. his verò in final. verbis ff. quibus vt indig.* Angel. *in l.* 1. *remouit ff. de postlim.* Ludouicus Romanus *cons.* 252. *pro decisione in fin.* gl. *in l.* 1. *Cod. in quibus causis col. lib.* 11. Ioan. de Anania. *in c.* 3. *colum.* 2. *de furtis.* Hostiens. *in cap. super eo de vsuris*, & ibi Doctores, Archidiaconus *in cap. mouetur* 12. *quæst.* 1. *& in cap. si quis vsuram* 20. *quæst.* 4. Petrus de Ancarrano *in cle.* 1. *de vsuris.* & Ioann. de Immola *in cap. debitores de iureiurand.* Alexand. *consilio* 1. *col.* 2. *volum.* 2. *& cons.* 107. *col.* 2. *volum.* 2. Ioan. de Anani. *in cap. super eo de vsuris colum.* 2. optimè Bald. *in authentica item nulla communitas, Cod. de Episcopis & clericis, in fine.* idem Ioannes de Anania *in cap. excommunicationi colum. penulti. de rapto.* Oldraldus *cons.* 35. *incipit factum tale est, quidam Ioannes*, &c. Barto. *in l. si dictum §. si compromisero ff. de evictio.* Innocentius *in cap. inter monasterium de re iud.* Ioannes de Immol. *in l. quidam consulebant de re iudic.* Angelus *in l. si quis maior circa princ. Cod. de transactio.* Alexand. *in l. debitori in princ. Cod. de pactis.* Paulus de Castro *in l. fin. §. serui ff. de publica.* Ang. *in l. quid si fugitivus in princ. ff. de ædil. edi.* & Bald. *in l.* 1. *Cod. de naufrag. l.* 11. & ibi etiam Bart. Ludoui. Roman. *in repetitione l. si verò §. de viro falleria* 54 *versiculo* 2. *probatur*, &c. *ff. soluto matri.* Angelus *in l. si §. si propter ff. de publicanis.* Arretinus *consil.* 87. *in præmissa consultatione*, &c. *circa medium*, exactissimè & valde eleganter per Hippolytum de Marsil. *in titul. de quæstionibus in l. prima § præterea à num.* 11. *vsque ad num.* 35 *fol.* 31. *& sequentib.* vbi varia & infinita congessit exempla, & authoritates in comprobationem nostræ doctrinæ omnino videndas, quia omnia conducunt ad propositum. Nonnulla etiam congessit Petrus Surdus *decis.* 305. *à n* 28. *cum pluribus sequentibus*, ergo si iudex Ecclesiasticus coactè reponit, nihil sibi imputatur, & sic nec ab eo debet appellari, iuxta Aufrerium, Rebuffum & alios ad principium allegatos.

Et insuper euidentiùs probatur, quoniam illa repo- 11
sitio fit in executionem decreti Regij Senatus declarantis vim fieri ad reponendum, *iuxta l.* 36. *titul.* 5. *lib* 2. *recopilat.* ibi, *manden traher a las dichas nuestras audiencias el processo Eccleſiastico originalmente, el qual trahido sin dilacion lo vean. y si por el les constare, que la appellacion esta legitimamente interpuesta alçando la fuerça, prouean, que el tal iuez la otorgue*, &c. à quo decreto sicut non 12
potest appellari, nec supplicari, nec alius recursus haberi *iuxta l.* 35. *eodem titul. & lib.* Auenda. *de exequendis mand. cap.* 1. *n.* 32. *versiculo & quia prouisio.* 1. *p.* Gaspar Rodriquez *de annuis redit lib.* 1. *quæst.* 17. *n.* 73. & alibi passim 13
per Doctores, pariter nec poterit appellari ab eius executione seu executore, qui est iudex Ecclesiasticus. ita argumentatur Geminianus *in cons.* 99. Guido Papæ *cons.* 574. Corneus *cons.* 71. *lib.* 1. *& in cons.* 221. *in fine lib.* 4. Areti. *in l.* 5. *in prin. n.* 3. *circa medium de verborum oblig.* Alex. *cons.* 95. *l.* 2. Socinus *in regul.* 26. *appellare.* Felinus *in cap. quoad consultationem num.* 14. *&* 15. *de re iudicata.* Ruinus *cons.* 78. *n.* 2. Socinus Iunior *cons.* 138. *num.* 6. *lib.* 3. Gratus *responso* 16. *colum.* 1. *n.* 2. Rolandus à Valle *cons.* 43. *n.* 5. *in prin.* Rota *decis.* 100. 1. *parte diuersorum.* Et ratio est, quia ipsa executio plus non grauat, & sic ab ea non appellatur, sicuti nec ab actu, à quo emanat; ita hanc rationem reddunt Angel. *in l. si cum* 14
exceptione §. hæc autem actio, ff. de eo, quod metus causa. Ioannes Andreas *in additio. ad Speculato. tit. de appellationibus §. in quibus vers.* 5. Escacia *de appell. q.* 17. *lim.* 10. *num.* 12. *& num.* 6. Felinus *in c. quoad consultationem, de sentent. & re iudica. n.* 14. *post medium.* Rebuffus *in tract. de appella. art.* 9 *glossa vnica à n.* 8. *& sequentibus fol.* 507. Rolandus à Valle *dicto cons.* 43. *num.* 3. & tenent etiam omnes Doctores mox citati.

Facit etiam elegans illa doctrina, quòd quando duo 15
actus ita se habent, vt vnus veniat in executionem alterius si non potest appellari à primo, pariter nec poterit appellari à secundo. ita docet Bald. *in dicta l. si cum exceptione §. hæc autem actio.* Felinus *in d. cap. quoad consultationem n.* 14. *ante fi.* Sigismundus Escacia *d. lim.* 10. *num.* 11. Capicius *decis.* 1. *num.* 17. *& num.* 23. Lancelotus Robertus *de attentatis* 2. *part. cap.* 12. *limi.* 53. *n.* 36. Cæsar Contardus *in repetitione l. vnicæ Cod. si de moment. limit.* 19. *num.* 16. sed repositio facta per iudicem Ecclesiasticum, venit in executionem decreti Regij,

quo

quo iubetur ita fieri. ergo quemadmodum ab isto non appellatur ita nec poterit à repositione.

16 Deinde quia iste iudex reponendo non est qui grauat, sed tribunal à quo iussus, & decretum emanauit, ita considerat Craueta *consil.* 273. *nobilis Domini colum.* 2. *numer.* 1. *versiculo* 2. *quia versiculo nec obstat.* Rebuffus *in tractat. de appellat. art.* 7. *glossa* 2. *numer.* 15. *versiculo quintus tom.* 3. *fol.* 903. Abb. *in cap. de cætero numer.* 10. *de re iudi.* Philippus Francus *in cap. nouit. in*

17 *princip. de appellat.* si enim admitteretur ab hac repositione appellatio, potiùs diceretur interposita à Senatu Regio, quàm à iudice Ecclesiastico, quoniam actus non attribuitur gerenti, sed mandanti & ordinanti *cap. cum aliquibus de rescript.* Petr. Surd. *tract. de alimentis titul.* 8. *priuileg.* 56. *num.* 83. Pelaez à Mieres *in tract. de maioratu* 1. *part. quæst.* 48. *num.* 26. & 27. *in nouiori impressione.* Palacius Rubr *in rub. de donatio. inter.* §. 30. *à num.* 7. *cum seqq. fol.* 83. *l. item eorum* §. *si decuriones ff. quod cuiusque vniuersitatis nomine. per c. cum aliquibus de rescript. lib.* 6. vbi DD. Aimon. Craueta *cons.* 144. *numer.* 3. Tiraque. *in l. connubial. glossa* 8. *numer.* 184. & 194. Petrus Surdus latè *cons.* 29. *num.* 3. *tomo* 1. & iterum *decisione* 8. *num.* 23. & *decis.* 292. *à numer.* 9. quod foret absonum, quoniam ab huiusmodi decreto violentiæ, & prouisionis expeditæ per supremum tribunal (lege prohibente) nullum, nec appellationis, nec supplicationis datur remedium nec recursus.

18 Deinde quoniam si huiusmodi appellationes à repositionibus virtute prouisionis Regiæ factis, permitterentur, manifesta aperiretur via fraudibus, & hac admitteretur via, quòd tot iustissimis rationibus leges Regiæ vetant, quibus fraus fieret, quod non est permittendum, quia quod vna via prohibetur alicui, ad id alia non debet admitti, *iuxta l. quod vna via ff. de regulis iuris. l. oratio. ff. de sponsalibus, cum similibus.*

19 Et ideo quotics pro huiusmodi appellationis, à repositione, delatione recurritur ad Senatum Regium, declaratur vim nullam fieri, causàque iterum remittitur eidem iudici. & amplius etiam hoc decretum negatiuum iustum redditur, nam appellatio interponitur à reuocatione, & repositione attentatorum, à qua, vt priui-

20 legiata, licitam non esse appellationem, quoad suspensiuum, diximus latè infrà in 2. part. c. 12 de appellationibus attentatis, vbi latè per te videre poteris, & ita communiter practicatur in tribunalibus minimè permittentibus huiusmodi appellationes.

21 Sed non negamus posse iudicem Ecclesiasticum superiorem, de causa vt competentem, cogniturum, licitè, liberéque huiusmodi repositionem reuocare, quæ, vt dixi, licèt non habeat suspensiuum, deuolutiuum tamen habet, siue alio quouis iuris legitimo remedio, & ideo postquam superior ipse (causa cognita) repererit repositionem reuocandam fore, id omnino sequendum esse, hoc enim charitatiuum violentiæ remedium, non est inuentum, nisi superioris authoritas, & iurisdictio conseruetur, vt iudex à quo interim nihil attentet, donec iudex superior de causa appellationis cognoscat, & quid in ea sit agendum decernat, vt suprà latè in cap. 1. & 2. dictum reliquimus à numero 194. & infrà cap. 8. à numero 41. & suprà. & in epilogo proœmiali.

Nos tamen loquimur in tribunalibus Regiis, quæ appellationi à repositione facta de eorum mandato non esse deferendum, iustè decernunt, cùm careat suspensiuo, & aliis rationibus, & fundamentis in re hac consideratis hactenus.

CAPVT V.

Oppressus, qui vsus est Regio decreto conditionali (quod pragmatici, tertium genus, vocant) an possit postmodum suam prosequi appellationem, & eius virtute iudex inhiberi inferior. vbi latè de natura decreti conditionalis, & in quibus casibus locum habeat.

SVMMARIVM.

De natura decreti conditionalis, quod vulgò (tertium genus) nominatur & quomodo concipiatur. n. 1.

Decretum hoc conditionale locum habet duntaxat in iis, quæ liberæ facultati, & potestati iudicis iure relinquuntur. n. 2.

Actus iure reprobatus, & à iure iudici non permissus, nullatenus potest in Regio decreto conditionaliter apponi, num. 3.

Decretum conditionale à Senatu Regio expediri non potest, nisi his casibus in quibus iustè appellatur, vimque fieri detegatur. n. 4.

l. quod iussit ff. de re iudi. & cap. cùm cessante de appellat. declaratur. n. 5.

Iudex quandoque etiam post decem dies datos ad appellandum potest reuocare interlocutoriam, dummodo ante diffinitiuam. n 6.

Sententia interlocutoria licèt quoad partes non appellantes transit in rem iudicatam, non tamen quoad iudicem. ibid.

Iudex siue sit ordinarius siue delegatus, suam interlocutoriam reuocat. n. 7.

Iudex executor mixtus reuocat etiam suam interlocutoriam n. 8. *& arbiter. n.* 9.

Iudex licèt non possit actum facere nisi ad petitionem partis, potest tamen iis inuitis, & contradicentibus sententiam interlocutoriam reuocare. n. 10.

Iudex an possit reuocare non solùm interlocutoriam, sed etiam ipsam reuocationem, seu reuocatoriam interlocutoria. n. 11.

Iudex an semel vel pluries possit sententiam interlocutoriam reuocare. n. 12.

Iudex semel, & iterum tantùm potest interlocutoriam reuocare, & opiniones communes contrariæ conciliantur. n. 13. *& exemplum doctrinæ. n.* 14.

Et vt magis communis opinio resoluitur. n. 15.

Illato grauamine per iudicem si ab eo pars appellet, & iudex appellantem reponat; videtur reponendo, grauamen reuocare, & si reponendo altera pars grauetur, à tali repositione licitè appellatur. n. 16.

Doctrina relata procedit, non solùm quando iudex expressè reuocauit interlocutoriam, sed etiam tacitè, nempe faciendo actum contrarium. n. 17.

Iudex si post factam publicationem testium si citata parte ante didicita testificata admittat nouos testes, censetur reuocare publicationem. & idem si post conclusionem admittit intra, censetur reuocare conclusionem. numero 18. *&* 19.

Pronocatio interlocutoriæ facta à iudice à quo irritat, & annullat processum per iudicem ad quem medio tempore factum. n. 20.

Decretum conditionale, aliàs tertium genus potest decerni à Senatu Regio in casibus, quibus iudex Ecclesiasticus potest reuocare interlocutoriam, vt in exemplis relatis num. 21.

Conditio, quæ iuri repugnat, aut illi resistit, in dispositionibus apponi non patitur, & apposita aut vitiat, vel vitiatur. n. 22.

Conditio iuri contraria dicitur impossibilis.n.23.
Remedium violentiæ ius, & necessitas induxit, ad sedandam violentiam,quam contra ius iudex Ecclesiasticus perpetraret.n.24.
Senatores caueant in causis violentiæ, ne decreta copditionalia perpendant in iis,in quibus ius non relinquit iudicis potestati,& facere non permittit,vt in sententiis diffinitiuis,quas reuocare non potest.n.25.
Sententiam interlocutoriam vim diffinitiuæ habentem iudex non reuocat.n.26.
Declara tamen in interlocutoria, quæ aliam diffinitiuam expectat post se.n.27.
Sententiam interlocutoriam habentem vim diffinitiuæ, si aliam diffinitiuam expectat post se, rectè iudex reuocat. n.28.
Sententiam interlocutoriam vim diffinitiuæ habentem reuocat iudex,si per partem grauatam fuerit appellatum ab ea.n.29.
Interlocutoriam per quam iudicis officium seu iurisdictio finitur,veluti si iudex se non iudicem pronunciat,vel appellationem esse desertam, & similia exempla ibi:non poterit reuocare,nec reponendo eam iurisdictionem reassumere.n.30.
Iudex qui se incompetentem pronuntiauit,non potest ipsam pronuntiationem reuocare.n. 31. & si de facto reuocat, non valet reuocatio.n.32.
Iudex delegatus etiam de partium consensu non potest interlocutoriam,qua se non iudicem pronunciauit,reuocare.n.33.
Secus in ordinario,qui potest reuocare.n.34.
Iudex delegatus,qui se incompetentem declarauit in articulo dependenti à principali, & non in ipso principali, potest reuocare dictam declaratoriam,quia sibi remanet iurisdictio.n.35.
Iudex delegatus reuocat interlocutoriam,per quam finitur iurisdictio,si ab ea fuerit appellatum,n.36.
Iudex,qui detulit appellationi interpositæ ab interlocutoria,non poterit eam reuocare.n.37.
Negatio seu non datio Apostolorum vim habet delationis.n.38.
Iudex postquam detulit appellationi, potest de consensu partium reuocare grauamen.n.39.
Iudex à quo postquam detulit appellationi,potest (re integra) vel de concessu partium reuocare grauamen. numero 40.
Iudex postquam detulit appellationi,aliàs non deferendæ, si à tali delatione est appellatum,licitè reuocat delationem,& grauamen.n.41.
Iudex à quo post inhibitionem sibi delatam non potest interlocutoriam reuocare.n.42.
Iudex inhibitus,si inhibitio est nulla,& minùs legitima,potest (ea non obstante) reuocare interlocutoriam. numero 43.
Iudex inhibitus post inhibitionem reuocat interlocutoriam à se latam,si est nulla.n.44.
Iudex non reuocat interlocutoriam executioni mandatam. numer.45.
Iudex qui opposita exceptione contra mandatum legitimum,Procuratorem declarauit, & vt talis lis contestata est, non potest talem declarationem reuocare. numero 46.
Iudex pronuncians dandum esse fideiussorem per interlocutoriam, eo dato,non reuocat dictam interlocutoriam, nisi de partium consensu.n.47.
Interlocutoriam mandatam executioni à iudice vel à parte, iudex non reuocat. numero 48. vel si sit talis, quæ absque facto hominis habeat secum executionem. numer.49.
Iudex reuocat interlocutoriam executioni mandatam de consensu partium.n.50.
Iudex reuocat interlocutoriam executioni traditam cum causæ cognitione.n.51.
Appellatio est licita à reuocatione interloquutoriæ executioni mandatæ,absque causæ cognitione facta.n.52.
Iudex reuocat interlocutoriam executioni traditam, si sit nulla ex aliquo iuris defectu.n.53.
Iudex reuocat interlocutoriam latam officio iudicis mercenario actioni deseruiente, non tamen officio iudicis nobili,vt in decretis interponendis,& similibus.n.54.
Alias limitationes & declarationes ad regulam l. quod iussit.remissiuè.n.55.
Decretum conditionale siue tertium genus, non imponitur iudici Ecclesiastico in casibus, quibus ipse de iure reuocare,vel reponere à se facta non possit,aliàs sic.n.56.
Decretum conditionale non datur,nisi in casibus, in quibus appellatio ab interlocutoria legitima sit.n.57. & ea legitima non apparente,tribunal processum statim remittit ad iudicem Ecclesiasticum.n.58.
Principis cognitio fundata est in sola violentia orta ex denegata delatione appellationis legitimæ ibid.
Quando appellatio ab interlocutoria legitima est, commodius remedium est decretum conditionale, seu tertium genus proferre à Senatu Regio quàm simplex violentiæ decretum.n.59.
Decreto conditionali à Senatu, in arbitrio iudicis Ecclesiastici est,adimplere conditionem, & vti iurisdictione, vel ab ea se abstinere,deferendo appellationi in totum,& acta reponendo.n.60.
Cui licet quod est plus,licet vtique quod est minus.n.61.
In maiore inest quod est minus.ibid.
Cui permittitur reponere sententiam interlocutoriam,multo fortiùs licebit illam declarare, & interpretari,quod est minus.n.62.
Magis honorificum est iudici Ecclesiastico decretum conditionale,vt sit in electione eius an velit procedere,& reassumere.n.63.
Minus verecundum est corrigere seipsum,quàm corrigi ab alio.ibid.
Sapientis est mutare consilium in melius.ibid.
Non potest notari de leuitate vtens sano consilio, reuocando quod malè fecit.ibid.
Decretum conditionale imitator est iuris,quia non adstringit iudicem præcisè ad reponendum, cùm id fieri nequit.n.64.
Non quidquid iudicis potestati relinquitur,id iuris necessitati submittitur.ibid.
Iudex,quamuis possit interlocutoriam à se latam reuocare, ad id præcisè cogi non potest.n.65.
Decretum conditionale duplicem iudici Ecclesiastico ostendit viam, vt qua malit,vtatur, vtrique tamen ius assistit.ibid.
Decretum conditionale decernitur in Senatu contra iudicem Apostolicum,seu executorem gratia nulliter procedentem contra non citatos in casibus,quibus deberent citari,præuiámque causæ cognitionem adhiberi.n.66.
Iudex executor data possessione absque citatione citandorum & sine causæ cognitione si amplius audiat, & de nouo citet,debet prius & possessionem, & attentata antea facta reponere.n.67.
Iudex qui,aliàs non potest reuocare suam interlocutoriam vt in casibus relatis si nulla sit, quocumque modo reuocare potest.n.68.
Iudex delegatus siue ordinarius, & non alius,cognoscit de nullitate interlocutoriæ à se latæ, etiam vim diffinitiuæ habentis.n.69.
Continentia causæ diuidi non debet ibid.
Iudex potest reuocare sententiam diffinitiuam, quæ non transit in rem iudicatam.n.70.
Appellatio sequitur executionem & acta;ac ea tantùm dicuntur attentata,quæ fiunt post appellationem aut intra tempus ad appellandum.n.71.
Tempus ad appellandum currit à die scientiæ,vel notitiæ, quæ non præsumitur,nisi probetur.ibidem.
Legitimus contradictor comparens ad allegandum de iure suo,

ſuo, petit repoſitionem actorum ob defectum citationis, & inſuper appellat à geſtis n.72.

Geſta per iudicem ſine partis citatione dicuntur attentata, facta intra tempus ad appellandum.n.73.

Decretum conditionale poſtquam eſt iudici Eccleſiaſtico intimatum an poſſit ipſe iudex inhiberi virtute appellationis ab interlocutoria, pro cuius delatione oppreſſus occurrit ad Senatum.n.74.

Iuriſdictio eſt anima inhibitionis, & ſine ea inhibitio prolata eſt nulla, & minus canonicè expedita. numero 75.

Appellatio cenſetur renunciata per comparitionem appellantis coram iudice à quo.numer. 76. etiamſi index nihil prouideat.numero 77. declara vt infrà. numero 80. & 81.

Cùm principale non ſubſiſtit, nec ea, quæ ſequentur, locum habent.ibid.

Intimato decreto conditionali, & actorum repoſitione, ſecuta, acta per iudicem ad quem remanent irrita, & nulla.numer.78.

Inhibitio rectè procedit, ſi decreto conditionali intimato iudici Eccleſiaſtico nihil agat, & medio tempore ipſi inhibitio intimetur.n.79.

Appellatio non videtur renuntiata per comparitionem appellantis coram iudice à quo, grauamen reponi petentis. quia non agit actum contrarium.n.80. & 85.

Comparitio appellantis coram iudice à quo, pro repoſitione grauaminis, tendit in augmentum deſiderij appellantis. n.81.

Reuocatio attentatorum facta virtute decreti conditionalis, vel ſimplicis Senatus Regij, nullam requirit cauſæ cognitionem.n.82.

Appellatio non dicitur renuntiari per comparitionem appellantis, ſi comparitio admiſſa non fuerit.n.83.

Appellatio quando cenſeatur per comparitionem renuntiari, vide plures caſus remiſſiuè.n.84.

Appellatus comparens coram iudice à quo ad intimandum decretum conditionale, non renuntiat appellationi interpoſitæ, nec facit actum præiudicij.n.86.

Inhibitio eſt nulla & ſine effectu intimata iudici Eccleſiaſtico poſt repoſitionem interlocutoriæ, & attentatorum, virtute Regij decreti factam.n.87.

Grauamen eſt cauſa appellationis, quod ceſſante ceſſat & ipſa appellatio.ibid.

Acta per iudicem appellationis ab interlocutoria nulla ſunt reuocata interlocutoria vigore decreti Senatus, & iudex à quo rectè procedit in cauſa.n.88.

Limita, ſi repoſitio facta ſit ante intimationem inhibitionis.n.89. nam ſi poſt intimatam, nec repoſitio, nec proceſſus geſtus valent.n.90.

Iudex Eccleſiaſticus inhibitus ante repoſitionem virtute decreti conditionalis, non poterit ampliùs vti alternatiuis eius decreti.n.91.

Sed vltimam partem decreti, y nó lo haziendo otorgue y reponga, *debet adimplere, cùm id non tollatur per inhibitionem.n.92.*

Perempta vna re ex alternatiuè debitis, remanet obligatio in alia præcisè.n.93.

Repoſitio virtute decreti Senatus facta, ſuos tollendæ appellationis effectus operatur, nec iudex aliter quam adimplere poteſt.n.94.

Senatus Regius poſt actorum inſpectionem decretum conditionale decernens, præuidiſſe, & cognouiſſe omnes difficultates, quæ oriri poſſent, cenſetur.n.95.

Appellans ſicut in multis caſibus poteſt tacitè appellationi renunciare, ita & eius procurator, licèt expreſsè non poſſit.n.96. & 101.

Prælatus Eccleſiaſticus poteſt tacitè non expreſsè appellationi renunciare. n.97.

Nec ſindicus.n.98.

Renuntiare eſt donare ibid.

Procuratores, Syndicos & Prælatos ſine ſpeciali mandato ad renunciandum, renuntiare non poſſe, traditur.numero 99.

Si cauſa ſit talis, ex qua veriſimiliter colligatur dominum renuntiaturum, in ea poteſt procurator expreſsè renuntiare.n.100.

Vera contumacia procuratoris non nocet Domino, quominus poſſit appellare à ſententia lata contra procuratorem contumacem, n.102.

Debet tamen Dominus expreſsè intra terminum ad appellandum appellationem interponere à die latæ ſententiæ, & non notitiæ connumerandum.n.103.

Procurator appellans, ſi compareat coram iudice à quo poſt appellationem petens, id ex quo renuntiatio inducitur, Domino præiudicat, & appellationi videtur tacitè renuntiaſſe.n.104.

PRincipalis capituli difficultas, vt veram conſequatur ſolutionem, operæ pretium duxi, de natura decreti conditionalis (quod pragmatici vocant tertiũ genus decretorũ) nonnulla, quæ & vtilia, & neceſſaria ſunt præmittere. & in primis hoc decretũ conditionale hoc modo concipi dixerunt, vt iudex Eccleſiaſticus audiés denuo partẽ, & factũ reponendo, non facit vim, ſibíque cauſa remittitur, illud autem non faciens, vim infert, deferat, & reponat, &c. & ſic de aliis ſimilibus ex variis cauſarum figuris circa quod tres ſunt proponendæ concluſiones, & ſit 1 2

Prima concluſio: Regale decretum conditionale locum habet duntaxat in iis, quæ liberæ poteſtati, & facultati iudicis iure relinquuntur, & permittuntur: ita vt conditio ſit poteſtatiua, hoc eſt, vt aliàs licitè ipſe iudex poterat facere, ſi voluiſſet, etiam decreto ceſſante iuris permiſſione. Hæc concluſio iuſtificabitur ex iis, quæ in comprobationem ſecundæ dicenda ſunt.

Secunda ſit concluſio, huic directò contraria: Actus iure reprobatus, & à iure iudici non permiſſus, nullatenus poteſt in Regio decreto conditionaliter ſibi apponi. 3

Tertia & vltima ſit concluſio: Decretum conditionale à ſupremo Senatu expediri non poteſt, niſi in his caſibus, in quibus oppreſſum iuſtè, & legitimè appellaſſe, & vim ſibi fuiſſe factam, detegatur. 4

Quibus ſuppoſitis, ad ſingularum concluſionum exempla deuenire vtiliſſimum erit valde. 5

Et vt à priori incipiamus, ſcire conuenit, quod iuſſit veruítve prætor, contrario imperio tollere vel remittere poteſt, licèt de ſententiis contra *l.quod iuſſit.ff.de re iud.* text.*in c.cùm ceſſante 60.de appellat.* ibi, Statuimus vt ſiue iudex ordinarius, ſiue delegatus, aliquid comminando, ſiue interloquendo, protulerit, quo executionis mandato alter litigantium grauaretur, & ſano vſus conſilio ab huiuſmodi interlocutionis, vel comminationis effectu deſtiterit, liberè in cauſæ cognitione procedat, non obſtante, ſi à tali comminatione vel interlocutione fuerit appellatum, &c.) *l.dicetur §.fi.cum l.ſequen.ff.de arb.* text. optimus *in c.ſi à iudice de appell.l.6* text. *in c.qualiter, & quando el primero.de accuſ.c.fin.de appell. in 6.l.poſt ſententiam.* vbi Doctores, *C.de ſent. & interlocu. iudi.* & communiter Doctores *in dd. iurib.* gloſ. *in c.fin.de appell. in 6.* Præpoſitus *in dicto c.cùm ceſſante à prin.* & Ripa *in dicta l. quod iuſſit n.8. & 9.* Cardin. *in cle.ſæpe §. & quia in 7.nota.de verbor.ſign.* Decius *conſ.84.in fin.* Angel. *in d.l.quidquid adſtringendæ in fi.de verbor. oblig.* Anto. de Butrio. *in dicto c.cùm ceſſante ſub n.10. & per totum.* Abb. Cardin, Alexan. Dec. Philip. Fran. *de appell.* B Imola, Alexan. Iaſ. Ripa, Rebuffus latiſſimè *in repetitio. l. quod iuſſit ff.de re iudicata.* Feli. *in c.qualiter, & quando n.18. & ſuprà de accuſat.* Corneus *conſ.117.col.1.vol.4.* Alexan. *in l. arbitrio n.3.ff.qui ſatiſd.cogan.* Bertr. *conſ.136.n.9. vol.8.* Craueta. *conſ.23.n.8.* Bald. *in l.2.q.2.C.ſẽtẽtiã reſcindi nõ poſſe.* Cardin. Zaba. *cõſ.32.n.2. & 3.verſiculo ad ſecundũ.*

Alex.

Alex. plenè *consil.84.consideratis num.9.& sequentibus l.4. & sequentibus.* Alexand. *consil.99.lib.5.* Capella Tolos. *decis.185.& ibi auditio.* Castrens. *consil.91.in causa appell. n.11.& in consil.119.videtur dicendum in prin.lib.2.* Ang. de Perusio *consil.200.in ciuitate Lucana numer.5.* Zabar. *consil.72.n.13* latissimè prosequitur per exempla & declarationes Card. Tusc. *pract.conclu.litera S, concl.115. tom.7.* Sigismundus Escacia *tract. de appell. quæst.19. remed.1.concl 5.à num.13.cum sequentib.& q.17.lim.47. membr.1.à num.30.* Maranta *in Speculo aureo.6.p.vers.& demum fertur sententia.n.7.& 8.* Latè Lancel. Robert. *de atten.2.p.c.12.lim.1.à n.12.cum sequentibus.* Petrus Surdus *consil.167.per totum, tomo 2.* idem Surdus *in consil.88. à n.12.& sequentibus tomo 2.* Parisius *consil.107. n.103. volum.3.* Beroius *consil.19.num.23.& 27. volum.3. & in consil.60.num.13.vol.2.* Natta *consil.336. num.1. & in consil. sequenti.* Gratianus *in disceptatio.foren.1.tom.cap.147.à num.7.cum sequentibus,& cap.155.à n 16.* qui quidem omnes illud vnanimiter profitentur, vt iudex quando-
6 cumque, etiam post decem dies datos ad appellandum possit reuocare, & reponere suam interlocutoriam, ante diffinitiuam, quia licèt quoad partes transeat in rem iudicatam, quoad ipsum iudicem tamen nullo modo & hoc non solùm iudex ordinarius, verum etiam delega-
7 tus suam interlocutoriam reponere potest, omnes fatentur: & est textus expressus *in dicto cap cùm cessante.* pariter etiam, & id facere potest iudex executor mixtus secundùm Ripam *in dicta l.quod iussit sub numer.14. am-*
8 *pliat.3.* Escacia *de appella.quæst.19.remedio 1.conclu. sub n.22 fol.55.* & etiam arbiter *l.dicetur § fin.cum l.sequenti.ff.de arbi.* & etiam illam interlocutoriam reuocare po-
9 test inuitis, renuentibus, & contradicentibus partibus; in iis nempe casibus, quibus sibi reuocare licet de iure, licèt aliàs dicatur, quòd iudex nullum possit actum fa-
10 cere, nisi ad petitionem partis, quod per text. *in dicto cap.cùm cessante,* ibi *liberè* probat latè Philippus Francus ibi *notaui.l 6.n.4.* & per eúdem textum Bar. *in l.quod iussit.* & Bald. *in l.1.Cod. sententiam rescindi non posse.* Escacia *de appell.q 16.reme.1.conclu.5.num.17.* Gratianus *discept.foren.1.tomo d.cap.155.n.22.* Petrus Surdus *consil.167.sub n.19.tomo 2* & alibi passim.

11 Sed est dubium, an iudex possit, non solùm reuocare ipsam interlocutoriam, sed etiam possit postmodum reuocare ipsam reuocationem, & sic deinceps, & quòd non possit eam reuocare, nisi semel, tenet Petrus Vezu. *in l.quod iussit.* quem refert ibi Ias. *sub n.33. versicule 3. fuit,* qui dicit sustentabilem in iure. refert etiam Tiraq. *in l.vobis §.hoc sermone num.45.*

12 Secundà est opinio vt non solùm semel, sed etiam pluries, & si millies possit iudex suam interlocutoriam reuocare, tenuerunt Ang. & aliquos refert Ias. *in d.l.quod iussit sub n.43.versiculo secunda.* refert etiam Tiraquel. *in dicto §.hoc sermone n.43.* & ita hanc seruare opinionem auditorem cameræ Apostolicæ de eius stylo testantur Vestrius *in praxi l.8.c.pen.vt lite pend.* Galesius *ad formam camera obligat.rubric.reliqua de processu n.29.to.6. part.2.fol.358.* Lancelotus *de attent.2.p.c.12.lim.1.n.13. & 14.* Sigismundus Escacia *de appell.q.17.n.31.* & quod pluries possit interlocutoriam reuocare per Angelum, & alios tenet Petrus Surdus *cons.288 n.15.* hanc sequitur Cumanus *in l.quod iussi.n.4. versicul. item quæris de re iudi.* & veriorem opinionem esse testatur Mandosius *in forma 9.commissio.in verb. admittit in fine.* & Montes. *decis.Arago.3.per totam.* vbi latè, quos etiam referens sequitur Gratianus *in discepta.foren.cap.147.n.11.* & iterum *cap.155.n.16.& sequentibus.*

13 Sed harum opinionum neutram mihi sequendam debere videtur. non primam, tanquam nimis restringentem, verbum *potest,* positum *in l. quod iussit dare iud.* nec secundam, multum laxantem & abutentem facultate iuris; sed mediam inter ipsas. vt iudex semel, & iterum duntaxat possit interlocutoriam reuocare, ita vt si à grauamine appelletur, illud reponat, & si ab altera parte à repositione appellatio interponatur, iterum re- 14
positionem reuocare possit, ilta est sententia Bart. *in d.l. quod iussit numer.17.col.3.versiculo quæro an iudex possit.* & aliorum *ibi,* Salicetus post Dinum *in l.post sententiam colu.vlti.versiculo 5.quæro quoties, C.de senten.* Antonius *in cap.fraternitatis col. penult. versiculo quintò quæro de frigid.& malefic.* post glossam ibi *in verbo fornicatio.in fi.* hanc opinionem communiter tenent Canonistæ *in cap. cùm cessante, de appellat.* vt dicit Tiraquell. *in d.§. hoc sermone numer.44.* qui licèt refert dictas tres opiniones, nullam tamen elegit. Socin. *in d.l.quod iussit numero 60.* 15
& 61. Rebuff. *in l.vnica, vota.1.numero 6, Cod. de sentent. qua pro eo quod interest, folio 356.* hancque esse communem, & magis communem opinionem, & Canonistas eam sequi, testatur Iason *in dict.l.quod iussit numero 45. versiculo quartò quærit, & numer.46.in fin.* eam vt magis communem sequitur Sigismundus Escacia *tract.de appellat.quæst.19.rem.1.conclusione 6.num.63.versiculo infero ex hac limitatione, & num.11.* nec ab ea recedendum dicit ibi *versiculo non recedas ab illatione fol.563.* & hanc opinionem latè defendit post Doctores *in dict. cap.cùm cessante.* Iaffred. *decisione 194.* & hanc opinionem videtur tenere Lancelotus Robertus *de attent.secunda parte,*
cap.12.lim.1.num.13. & 14. dum dicit, quòd illato gra- 16
uamine per iudicem ab eo pars appellet & iudex appellantem reponat; videtur reponendo reuocare illatum grauamen. quod si reponendo Iudex alteram partem grauet: potest illa à repositione appellare, de qua repositione dicit loqui Rotam *decisione 12.aliàs 362.si auditor de prob.in nouis* Caputa. *1 p.decis.265. incipit index reposuit,* non enim ipse Lancelotus loquitur nisi de bina reuocatione tantùm, & remissiuè ad Iason. *vbi proximè.* idem tener Cardinal. Tuscus *pract.conclus.litera S, conclus.115.n.8.tomo 7.*

17 Quæ conclusio, & doctrina hucusque comprobata procedit non solùm quando iudex expressè reuocauit interlocutoriam. sed etiam quando tacitè, nempe si faciat actum ei contrarium. ita Cardinal. Zabar. *consil.32. num.3* plenissimè Alexand. *in consil.84. consideratis n.9. & sequen.versic.3.principaliter.* Cardin. Tuscus *in pract.* 18
concluf.eo.7.litera S, conclusione 115.à num.2. vbi per numeros sequentes plura constituit huius doctrinæ exempla sequendo vel potiùs transcribendo. Alexand. *vbi proximè;* apud quos videbis de iudice faciente publicationem testium, & probationum, si citata parte antequam sint didicita testificata, admittat nouos testes 19
censetur reuocare, vt quando post conclusionem si citata parte admittit iura, censetur reuocare conclusionem.

Et his adde quòd huiusmodi reuocatio irritat & an- 20
nullat processum per iudicem ad quem medio tempore factum, nam si post appellationem, iudex impetretur, & is in causa procedat, talis processus (subsecuta demum reuocatione interlocutoriæ per primum iudicem) gestus dicitur esse nullus, vt post alios tradit Nicolaus Boërius *decisione 256.post princip.* Lancelot. Robert. *de attent.2.part.c.12.lim.num.15. & sequentibus.* Sigismundus Escacia *de appellat.quæst.17.n.30.* his igitur, & aliis casibus, de quibus latissimè poteris per te videre, per Doctores hucusque relatos, poterit in tribunalibus Re- 21
giis expediri decretum conditionale, prout diximus in conclusione.

Secunda autem qua diximus, actum à iure reproba- 22
tum, & à iure iudici non permissum, non posse in Regio decreto conditionaliter apponi, eo verificatur, quoniam conditio quæ iuri repugnat, aut illi resistit, in dispositionibus apponi non patitur, & apposita, vel vitiat vel vitiatur, secundùm subiectam materiam vltimæ voluntatis, aut aliarum dispositionum. text. *in l. conditiones la.2. 14.* ibi, Conditiones contra edicta Imperatorum, aut contra leges, aut quæ legis vicem obtinent scriptæ,

vel

vel quæ contra bonos mores, *&c.* pro non ſcriptis habentur, *&c.* text. *in l. conditiones la* 1. *l. filius* 15. *cum pluribus aliis ff. de conditio. & demonſt l.* 3. *tit.* 4 & ibi latè Gregor. *p.* 6 text. *in §. impoſſibilis inſtit. de hær. inſt.* Antonius
23 Gomez *tomo* 1. *variarum c.* 12. *n.* 66. latè Petrus Surdus *deciſ.* 68. *per totam.* hæc enim conditio iuri contraria dicitur impoſſibilis, ſecundùm iura, & Doctores relatos, huiuſmodi enim actus, quem ius iudicis poteſtati non permittit, ſi ei in conditionem apponeretur, omnino
24 repugnat fini, origini, & rationi, huius charitatiui ſubſidij; quod ius & neceſſitas induxit ad ſedandam violentiam, quam contra ius iudex perpetraret, foret enim potiùs iudicem Eccleſiaſticum prouocare, & cogere ad
25 violentas oppreſſiones, quàm ad eas eleuandas. Caueant igitur iudices ſupremi de violentiis huiuſmodi cognituri, vt nullo modo expediant decreta conditionalia in iis, in quibus iudicis facultati, & poteſtati aliàs ius non relinquit, & facere non permittit, prout eſt in ſententiis diffinitiuis, quas reponere, & reuocare non poteſt ipſe iudex, qui ea protulit, *l. quod iuſſit ff. de re iud.* ibi, Licèt de ſententiis contrà.) & eſt omnium ſcribentium *ibi, & in d. c. cùm ceſſante de appel.* notiſſima concluſio omnium eſt.

26 Parirer etiam ſententiam interlocutoriam habentem vim diffinitiuæ iudex reuocare poteſt. Phi. Fran. *in c. cùm ceſſante numer. 6. verſiculo ſed tamen limita* 1. *de appellat.* Lancelot. Contadus *in tract. de præto. §.* 2. *de officio prætor. in cauſa ciuili, in cap. de ſententia verſiculo niſi interlocutoria.* gl. *in cap. vlt. verbo inanis, de appellat. in* 6. Anton. de But *in d. cap. cùm ceſſante ſub numer.* 10. *verſic. ad prim.* Alexand. *in l. quod iuſſit num.* 17. *fall.* 4. Socin. *n.* 16. *nota.* 9. Iaſ. *ſub num.* 10. *lim.* 9. & Ripa *n.* 27. *fal.* 8. Felin. *in d. cap. qualiter, & quando* 17. *num.* 7. *fal.* 1 *de accuſa.* Roma. *conſil.* 358. *in præſen.* Thomaſ. Triuiſ. *deciſione* 4. *in vna inſtit. Neapo. numer.* 28. *verſiculo vltra quod lib.* 1. Breded *in tract. de appell. part.* 2. *titul* 3. *colum.* 53. *verſiculo ſed tamen lit. B,* & quod ita teneant omnes teſtatur Abb. *in d. c. cum ceſſante num.* 11. *verſiculo hæc regula fallit,* quam ſequitur Decius *numero* 36. Maran. *de ordine iud. 6. p. actu* 1. *titul. & demum fertur ſententia numero* 32. *folio mihi* 401. *& aliàs* 438. Cardin. Tuſc. *pract. conclu.*
27 *tom. 7. lit. S. concluſ.* 115. *à n.* 19. *& ſequentibus* poſt alios. quæ tamen doctrina intelligenda eſt de interlocutoria, quæ aliam diffinitiuam non expectat poſt ſe, ſecundùm exempla ſtatim apponenda in verſiculo, & ex hoc fonte fluit vt interlocutoriam, *&c.*

28 Secus autem ſi aliam ſententiam diffinitiuam expectet poſt ſe, quia tunc interlocutoriam habentem vim diffinitiuæ latam ante eandem diffinitiuam, licet iudici reuocare. ita Alex. *in d. l. quod iuſſit fall.* 4. *ſub n.* 7. *verſ. dicebat.* Soci. *numero* 68. *&* 69. Maran. *in ſuo Speculo 6. p. actu* 1. *in tit. & demum fertur ſententia. num.* 46. *fol.* 436. & in nouiter additis *fol.* 403. Eſcacia *tract. de app. q.* 19. *reme.* 1. *concl.* 5. *num.* 34. *fol.* 560. Et idem Eſcac. *in tract. de iud. c.* 97. *ſub num.* 105. *verſ. non obſtant.* Felin. *in c. qualiter, & quando num.* 8. *verſicul.* 2. *limita iſtam.* Geminia. *in cap. ſi. de electione lib.* 6. Imola *in d. cap. cùm ceſſante.* Ioan. Andr. *in cap. peruenit. de appellat.* Ripa *in d. l. quod iuſſit num.* 28. & ibi Iaſ. *n.* 10. latè & optimè, vbi de ra-
29 tione videndus Petrus Surdus *conſ.* 189. *numero* 2. 3. *tomo* 2. *fol.* 636. quæ tamen concluſio limitatur, vt non procedat quando ab huiuſmodi interlocutoria vim diffinitiuæ habente fuerit per grauatum appellatum, quoniam tunc poteſt illam reuocare, cum tunc appellatio addit robur ad reuocandum, & procedendum in cauſa, vt eleganter conſiderat Capicius *in deciſione* 1. *incipit in cauſa numero* 27. *&* 29. Lancelot. Rober. *de attent.* 2. *p. cap.* 12. *limi.* 1. *n.* 18. *&* 53. & hæc fallentia exactè corroborabitur ex proximè dicendis.

30 Et ex hoc fonte fluit, vt interlocutoriam per quam finitur iuriſdictio, & iudicis officium, non poteſt idem iudex reuocare, & reponendo iuriſdictionem reaſſume-
re, & in cauſa procedere, veluti ſi ſe iudicem incompetentem declarat, aut appellationem eſſe deſertam, aut non iudicem, aut quod ſuper libello non ſit procedendum, vel quando reus abſoluitur ab obſeruatione iudicij, ita Caſtrenſ. *conſ.* 282. *in cauſa iſta num.* 2. *verſ. nam imò dicitur lib.* 1. *& conſ.* 283. *num.* 6. *eod. lib.* Romanus plenè *conſ.* 358. *in præſenti per totum.* Cardin. Tuſ. *pract. conclu. d. to.* 7. *litera S. conſil.* 125. *numero* 35. *& ſequentibus* Bal. *conſ.* 144. *in prin. lib.* 4. Ang. *conſ.* 200. *in ciuitate Lucana n.* 5. *verſ. ad ſecundum.* qui reddunt rationem, quia habet vim diffinitiuæ. & poſt Bar. & Ab. tenet Phi. Fran. *in d. c. cùm ceſſante limit.* 2. *numero* 11. B. *in l. quod iuſſit numero* 9. vbi Iaſ. & Alexand. qui multa in corroborationem confert *numero* 12. *ff. de re iud.* & eſt text. *in c. ſignificantib. de offic. delegati.* 31

Et loquendo in iudice pronuntiante ſe eſſe incompetentem, vt ipſam interlocutoriam non poſſit reuocare, tenent Abb. *in d. c. cùm ceſſante, ſub n.* 11. *&* 12. Card. Alex. *ſub n.* 40. *fall.* 2. Feli *in c. qualiter, & quando* 17. *el primero ſub* 9. *num. fall.* 7. *de accuſ.* Guido Papæ *tract. de appell. q.* 80. *n.* 53. *tom.* 5. *fol.* 59. Bar. *in repetitione ſecunda ex quacumque ſub n.* 13. *ff. ſi quis in ius vocatus non ierit.* & idem *in d. l. quod iuſſit.* communiter ſequi omnes teſtantur, Iaſon *ibi, n.* 25. *verſ. ſecundum exemplum.* & Ripa *n.* 16. *verſ. limita primò.* ita vt ſi iudex de facto reuocet prædictam interlocutoriam, nulliter reuocare dicitur. 32 ita Guido Papæ *in loco citato numero præcedenti.* Eſcacia *de appellat. q.* 19 *remedio* 1. *concluſ.* 6. *num.* 52. *& ſuprà.* qui *num.* 53. hoc extendit in delegato qui non poteſt 33 reuocare prædictam interlocutoriam, etiam de partium conſenſu, ſecundùm Iaſ. *in d. l. quod iuſſit n.* 26. *verſic. iſtam concluſionem in fi.* Philipp. Francus *in d. c. cùm ceſſante, ſub n.* 11.

Iſthæc tamen doctrina procedit, in iudice delegato, 34 non tamen in ordinario, quoniam ordinarius poteſt præfatam interlocutoriam reuocare; ita tenet Alex. *in d. l. quod iuſſit n.* 27. *fallent.* 12. Philipp. Franc. *in cap. ex ratione* 8. *n.* 82. *verſic. ſecundò quæritur.* & Cardin. Alex. *n.* 48. *verſic. quinta eſt quæſt. de app.* idem Francus *in d. c. cùm ceſſante, ſub n.* 11. *lim.* 2. *verſ.* 2. *aduerte.* & ibi Card. Alexan. *ſub n* 40. *fallen.* 2. & Decius *num.* 43. *ibi prædicta limitatio.* & in hac declaratione reſidet Bart. *in repetitione 2. ex quacumque ſub numer.* 13. *ff. ſi quis in ius vocatus non ierit.* Iaſ. *ſub num.* 38. *verſ.* 2. *limita.* quando ipſemet Sigiſmundus Eſcacia *de appella. q.* 19. *remedio* 1. *concl.* 6. *à numero* 55. *fol.* 563. qui alios refert contrarium tenentes, & iſtam doctrinam latè defendit, & explicat Rebuff. *in repetitione l. quod iuſſit. numero* 106. *de re iud.* nos exactiſſimè infrà 3. p. in c. 18. de appellatione à delatione, verſiculo vltim. & quoad hunc articulum. vbi plurimos pro hac doctrina congeſſimus, quos omnino videas, & tenet Tuſcus *pract. concl. to.* 7. *litera S. concl.* 115. *num.* 44. cum Romano *conſ.* 358. *in fin.* vbi Apoſtilla dat concordantes, & ipſe Eſcacia poſt alios *numero* 57. declarat iterum ſupradictam concluſionem, vt procedat, quando 35 delegatus declarauit ſe incompetentem ſuper cauſa principali, non tamen quando declarauit ſuper aliquo articulo dependenti à principali, quia tunc, cùm non expirauit iuriſdictio, poterit reuocare cum Ripa, Alexand. & Felin.

Hoc autem, quod dicimus, vt delegatus non poſſit 36 reuocare interlocutoriam, per quam finitur iuriſdictio, non intelligitur, quando ab ea interlocutoria fuerit appellatum, quoniam tunc poterit reuocare. ita Decius *in cap. cùm ceſſante de appell. num.* 41. *&* 42. Anton de Butrio *ibi num.* 10. *colum.* 4. Abb. *ſub numero* 12. Card. Alexand. *ſub numero* 4. Francus *in cap. ex ratione num.* 82. & Cardin. Alexand. *numero* 48 *de appella.* Felin. *in c. qualiter el primero ſub numero* 8. *de accuſatio.* Capicius *deciſ.* 1. *numero* 27. *&* 29. Lancelotus *de attent.* 2. *part. cap.* 12. *limi.* 1. *numer.* 18. Eſcacia *de appellationibus vai ſuprà, num.* 59.

*num.*59. vbi cùm Decio dixit communem, & quia tunc tendit in faciliorem causæ expeditionem,& per Rotam *decis.*42.*de appellat in antiq.aliàs* 455. & duplicatur *in nouis eodem titulo decisione* 12.*alias* 86. Cardin. Tuscus *pract.conclus.tomo*7 *litera S,concl.*115. *n.* 38. Aufrerius *in decisione Cappellæ Tholosa.quæst.*185. Rebuffus *in repetitione l.quoll iussit n.*106.& vltra hos Doctores,plures adduximus infrà in d.cap de delatione 3.p.c.18. de quo etiam latè per Ioannem Garciam *in tract.de nobilit.gl.*1. *à n.*24.*& seqq fol.*28.

37 Quò etiam pertinet,vt Iudex, qui appellationem ab interlocutoria detulit,cùm à se abdicet iurisdictionem saltim quoad exercitium, non potest sententiam ipsam reuocare, & reponendo reassumere iurisdictionem semel abdicatam,Abb.*in c.cùm cessante.numero* 15.Philip. Francus *numero* 14. *lim.*5. Cardinal.Alexand. *sub n.* 40. *fall.*6. & Decius *numero* 50.*fall.*6. Geminia. *in c.vt super* 4.*sub numero* 6.*de appella. in* 6.Alexand.*in d. l. quod iussit fallen.*3.*numero* 16.Ias.*sub num.*36.Felin.*in c qualiter,& quando.num.* 24. *de accusa.* Lancel. Robertus *de atten.*2. *p.c.*12. *limi.*1. *numero* 20. Lancel. Corradius *de pratore* §.2.*de offic.pretor.in causa ciuili in c.de sententia lim.*6.Sigismundus Escacia *de appell.q.*17.*à numer.* 42. *cum sequentibus.*qui cum Geminiano, & aliis intelligit, siue ante traditionem apostolorum delatoriorum , siue post.Benintendi *decis.*1.*circa fi.vers. si verò sumus Romæ*
38 *vers.*501. *per totum.*Cardinal. Tuscus *pract. conclusion. tomo* 7.*litera S,conclusione* 115.*numer.*28.*& 29.& ibi in versiculo subextende secundò.*hoc ampliat etiam post tempus dandorum apostolorum , quorum eorum negatio, aut non datio vim habet delationis , dicit ipse Escacia.

39 Iudex tamen postquam detulit appellationi ab interlocutoria , potest de consensu partium reuocare grauamen,Cardin. Alexan. *d. num.*40. qui de communi testatur, Decius & Francus *vbi proximè* , & Lancelotus *d.lim.*1.*sub num.*74. & Escacia post alios *numero* 44.vbi etiam ampliat tam ad ordinarios , quàm ad delegatos quod fallit,quando res est integra, quia tunc potest illam iudex reuocare, Philippus Francus *in d.c. cùm cessante numero* 15.*lim.*5.*amplius per prædicta lim.de appel.* Escacia *vbi proximè numero* 46. Lancelotus *d.limi.* 1.
40 *num.*74.per Fran.& Iacob. Henricum *in cons.*34. *vtrùm iudex. libr.*3.*per totum.* vbi eleganter hanc opinionem tuetur , quòd iudex à quo postquam detulit ; potest re integra,vel de consensu partium procedere , præsertim *numer.*17. Alexand.*in cons.*133.*circa executionem in fin. lib.*6.Cardinal.Tuscus *pract.concl.to.*7.*littera S, conclusio.*125.*n.*48.

41 Quibus autem casibus diximus iudicem post delationem appellationis ab interlocutoria,non posse reponere,eandem fallit quandò deferre non debuit , & minùs legitimè,& ab huiusmodi delatione fuerit appellatum,& quia tunc potest,& delationem,& grauamen reponere , & in causa procedere , quod & nos latissimè examinanimus infrà p.3.cap. de appellatione à delatione iniusta 18.& per totum capitulum,ad quod te remitto;& faciunt ea,quæ hactenus diximus à versiculo pariter etiam vsque nunc.

42 Insuper quando postquam iudex ad quem inhibuerit,iudicem à quo , minimè poterit suam interlocutoriam reuocare. Hostiens. Ioan. Andr. & Imola , Federicus de Senis *consil.*237 *incipit si à sententia in d.cap.cùm cessante.*& Cardinal. Alexand. *sub numer.*40. *fallentia* 10. *de appella.*Felinus *in d.cap.qualiter,& quando el primero. fallen* 4.*sub numero* 14.*de accusat* Lancelotus *de atten.*2. *part.cap.*12.*limi.*1.*numero* 11. Lancelotus Conradus *de pratore* §.2.*de officio prætoris in causa ciuili in cap.de sententia lim.*6.*numero* 16. qui alios allegat. Lanfrancus *decisio.*459 *incipit appellatione.*licèt contrarium tenuerunt, licèt sub dubio Abb.*in d cap.cùm cessante numero* 16. & tenet(respondendo contrariis) Philippus Francus *n.*16. vbi dicit posse reuocare non solùm post inhibitionem, sed & post citationem,Decius *sub n.*53 & licèt vtramque opinionem videatur approbare Escacia *de appellat. q.*17.*n.*59.priori tamen videtur inclinari.

Illam tamen dupliciter limita vt non procedat 43
quando inhibitio minùs legitima est, quia tunc(ea non obstante)reuocare poterit interlocutoriam, vt post Marantam tenet Lancel.Robertus *vbi proximè.n.*22. Escacia,*vbi modò vers.subrestringe*

Secundò limitatur,quando interlocutoria esset vali- 44
da,secus autem si esset nulla, quia tunc iudex eam poterit reuocare , non obstante inhibitione , Philippus Francus *in d.c.cùm cessante numero* 17.*versiculo amplius intellige.*Capicius *decis.*1.*in causa numero* 30.Lancelotus *d lim.*1.*num.*22. Escacia *d.q.*17.*num.*69. *versiculo subrestringe* 2.& faciunt quæ Felin.*in cap.qualiter,& quando el primero fallen.*5.*numer.*15.*lim.*3.*de accus.*Ias.*in l.quod iussit,sub num.*32.*versiculo limita,& intellige ff.de re iud.* Lancelotus *vbi proximè num.*27.& nos inferiùs.

Vlteriùs supradictis adde,quòd tum non poterit iu- 45
dex reuocare interlocutoriam , postquam fuerit executioni mandata , Ba. *in l. quod iussit numero* 16. *versiculo quæro an inuitis.*Alexand.d.*numer.*24.*lim.*9. Socinus *numero* 30 *& num.*55.Ias.*sub num.*32. Ripa*sub n.*29 *ff. de reiud.*Philippus Francus *in dicto cap.cùm cessante limi.*9. *numero* 24.vbi reddit exemplum,vbi contra mandatum procuratoris opponit aduersarius , & iudex legitimum procuratorem pronuntiat , cum quo vtitali , contestata est lis , quod est declarationis executio,tunc iudex 46
ampliùs declarationem reuocare nequit , & in specie Socin.*suprà num.*56.& Francus *vbi proximè numero* 20. Exemplificat insuper, in iudice interloquente dandum 47
esse fideiussorem,quo dato ampliùs non reuocat,nisi de partium consensu , Cardin.Alexand.*in d.c.cùm cessante sub num.*40.*fall.*12.Decius *num.*60.Romanus *cons.* 226. *vltra prædicta in prin.*Felin.*in rubrica sub num.*15.*vers. non obstat gl de sententia & re iud.& in d.c.qualiter , & quando.de accus.fall.*5.*num.*15. Ias.*in l.seruis electione* 5. *num.*13.*ff.de legat.*1.Escacia *in tract.de appell. quæst.*17. *num* 58.*& sequentibus.*Lancelotus *de attent.*2 *part.c.*12. *lim.*1.*num* 23.Bredendo*in tract.de appellat. part.*2.*tit.*3. *colum.*58.*&* 59.Menochius *in tractatu de retinenda possessione vlti.quæst.*21.*numer.*56. *&* 57. communem opi- 48
nionem testantur Cardin.Alexand.& Ripa citati,plurimos alios allegat Cardin.Tuscus *pract. conclus. tom.*7. *litera S,conclus.*115.*num.*45. quæ ampliatur siue sit executioni mandata à iudice,siue à parte,Cardinal.Alexan. Escacia,Francus & Lancelotus *vbi proximè.*vel etiam si talis sit,quæ absque facto hominis secum traheret exe-
cutionem,quia eam iudex reuocare non potest ; Cardi. 49
Alexand.*in d.cap.cùm cessante num.*40.*fall.*13. Alexand. *in d.l.quod iussit numer.*24.*fall.*9.Ias.*num.*32.Escacia *vbi proximè numer.*62.*cum sequentibus.* vbi reddit exempla, & est gl.*in l.* 1.§.*vltim. in verbo vel adde.* & ibi Rainerius, quam dicit singularem exclamatam à Bar.& Bald. *ibi.ff.de prætor.stipulat.*Raine.& Imola *in l.penul. eodem titul.*Roman qui & eam dicit singularem *consil.*226.*vltra pridie allegata in princip.*Panorm.*in d.c.cùm cessante, colum.vltima per glossam ibi.*Philippus *colu.*8.Paul. Castrens.*in d.l.quod iussit.*Ias.*in l.cùm procurator §.si Dominus column.fin.*& iterum *in l.si opus colum.* 1.*ff. de operis noui nunc.*Felin.*in cap.si clerici §.de adulteriis. colum.*2. *versiculo fallit* 1.*de iudiciis.*Francus Aretinus *in l. si quis ex pluribus.ff.de verborum obligat.*Tiraquel. *in repetitione l.si vnquam verbo reuertatur num.*309. & conducunt quæ ipse ibi *à n.*307.

Quæ tamen propositio limitatur, quia potest de 50
partium consensu reuocari,etiam si sit executioni mandata,ex iis,quos latè Escacia *vbi proximè num.*66.Lancelot.*de attentat.d.limi.prima.numer.*24.*&* 25. & tenent 51
plures ex allegatis superiùs. fallit etiam nisi reuocaretur cum causæ cognitione , quia tunc possit pariter reuocari,

reuocari, ſecundùm B. Socin. Iaſ. Felin. Cardin. Alexand. Decium, Bero. Eſcaciam *in locis allegatis*. & Lancelotus *num.* 25. vt aliter ſit quando reuocauerit prædictam ſen-
52 tentiam executioni mandatam abſque cauſæ cognitione, quia tunc, à tali reuocatione permittitur appellatio, vt ex Innocentio refert, & ſequitur Phili. Francus *vbi ſupra limi.* 9. *ſub numero* 20. *&* 22. Eſcacia *vbi proximè num.* 68.

53 Et limitatur vltimò vt non procedat, quando ipſa interlocutoria executioni mandata nulla eſſet, & inualida, vtputa, ſi fuiſſet lata ſine cauſæ cognitione, & ſine citatione, aut alium iuris defectum pateretur, quia tunc ipſam poterit iudex reuocare, quantumuis ſit executioni tradita, ita Felin. *in d. cap. qualiter, & quando el primero fallen. §. numero* 15. *limi.* 3. *de accuſa.* Iaſ. *in d. l. quod iuſſit. ſub n.* 32. *verſiculo limita & intellige.* Eſcacia *de appellat. d. quæſt.* 17. *ſub numero* 68. *fol.* 484. Auguſtin. Beroi.
54 *conſilio* 16. *in cauſa. num.* 25. *lib.* 3. prout etiam proterit iudex reuocare huiuſmodi interlocutoriam, latam officio iudicis mercenario propoſitæ actioni deſeruiente, non tamen, quando officio iudicis nobili, puta ſuper decretis interponendis, vt per Francum, & alios dicit Eſcacia *de appella. quæſt.* 19. *rem.* 1. *conclu.* 6. *numero* 33. *fol.* 560.

Et circa alias limitationes, & ſublimitationes, am-
55 pliationes, & exemplificationes huius materiæ vide Doctores omnes, præcipuè Socin. Iaſ. & Rebuf. *in l. quod iuſſit de reiud.* ampliſſimè etiam Philip. Fran. Cardinal. Alex. & communiter omnes Doctores *in d. c. cùm ceſſante appell.* Felin. *in c. qualiter & quando el primero in ordine* 17. *de accuſat.* Eſcacia *de appella. q.* 19. *rem.* 1. *conc.* 6. *à n.* 13. *cùm ſequentibus folio* 559. & iterum *q.* 17. *à n.* 30. *cum pluribus ſequentibus fol.* 477. (quem poſt hæc ſcripta vidi) Lancelotus *de atten.* 2. *part. cap.* 12. *limi.* 1. *à n.* 12. & Card. Tuſcus *pract. concluſ. to.* 7. *litera S, concluſione* 115.
56 *per totam.* interdum tamen hæc ſufficiunt, frequentiora, pro exemplis ſecundæ concluſionis, vt in iis caſibus, in quibus iudex non poteſt reuocare, nec ſibi permittitur, minimè ei eſt repoſitio ipſorum pro conditione in decretis Regiis apponenda, in aliis verò ſic, iuxta priorem concluſionem.

Tertia autem concluſio ſuperiùs appoſita, nempe,
57 vt huiuſmodi decretum conditionale, non poſſit expediri, niſi in caſibus, in quibus appellatio ab interlocutoria legitima reperitur, & violentia detegitur, omnimodo neceſſaria eſt, & præ oculis habenda, nam vbi appellatio, pro cuius delatione confugit oppreſſus ad Regem; minùs legitima reperitur, & extra caſus à iure permiſſos, ſecundùm ea, quæ nos latè alibi ſcripſimus, ſuo loco; Regium tribunal nullatenus ſe ampliùs in
58 cauſa intromittere poteſt, ſed ſtatim eſt remittenda ad iudicem Eccleſiaſticum l. 36. ibi, *y ſi por el tal proceſſo pareſciere la dicha appellacion no ſer iuſta, remitan luego el tal proceſſo al juez Eccleſiaſtico*, &c. *tit.* 5. *l.* 2. *nouæ recopilat.* quoniam in ſola violentia quæ oritur ex denegata delatione legitimæ appellationis fundata eſt Principis poteſtas, & hoc ſaluti ferum remedium, ſecundùm d. l. 36. à princ. & quæ nos latè ad cap. primum & ſecundum huius primæ partis.

At quando appellatio iuſta eſt, & legitimè interpoſita, cùm tribunal Regium poſſit præcipiendo iudici, vt deferat, & reponat, auferre illi iuriſdictionem, vt pars oppreſſa poſſit iuſtitiam ſuam conſequi, coram ſuperiore iuxta d. l. 36. ibi, *alçando la fuerça prouean, que el tal juez la otorgue, porque las partes puedan ſeguir ſu iuſtitia, ante quien y como deuan*, &c. melius ſibi licebit,
59 decretum hoc conditionale expedire, quo commodiùs conſulitur laboribus, & expenſis litigantis, ne pro quolibet grauamine, cogatur conſequi executoriales, abſens
60 à ſuo domicilio, & domo, tot incommoditatibus oppreſſus. quare in maxima æquitate fundatum apparet huiuſmodi conditionale decretum, cùm in facultate & electione iudicis eccleſiaſtici relinquatur, velit nec ne, vti iuriſdictione & procedere in cauſa, quod non potuiſſet, ſi decretum Regium purè ſcilicet, deferat, & reponat, *&c.* expediretur, cùm per delationem amittat omnino iuriſdictionem, ac ideo tribunali Regio, cui licet quod eſt plus, licet vtique quod eſt minus. *l. in actionibus. §* 1. vbi Alexand. *ff. de in litem iuran. cap. cui* 61 *licet. de Regulis iur. in* 6. vbi Dinus *l. non debet.* vbi Decius *ff. eodem tit.* & maiori ineſt quod eſt minus. *c. cùm in cunctis.* vbi gloſſ. Ioannes Andr. Abb. Imola & alij *de electione. c. quemadmodum de iureiuran.* Euerard. *loco* 65. *in princ.* vbi alios, & per hanc rationem dicunt Doctores, quòd cui permittitur reponere ſententiam interlocu- 62
toriam, multo fortiùs licebit illam declarare, & interpretari, quod eſt minus, vt cum B. Ang. Imola, & Caſtrenſi *in l. ab executore ff. eo.* latè proſequitur Petrus Surdus *conſil.* 288. *tom.* 2. *à n.* 9. *& ſupra fol.* 633.

Fundatur etiam in maxima vrbanitate, orta ex iuris 63
principiis, dum iudicis eccleſiaſtici liberæ electioni committat, velit ne (iuriſdictionem reaſſumendo) procedere vlteriùs. imò & ipſi iudici nimis honorificum iudicari debet, cùm minùs verecundum ſit corrigere ſeipſum, quàm ab alio corrigi, *authentica de nuptiis circa princ. c. qualiter & quando de accuſa. el* 1. *vbi gloſ.* ſapientis enim eſt mutare propoſitum in melius, text. eſt *in c. cùm ceſſante, de appellat.* hinc dicitur quis vti ſano conſilio, reuocando quod malè fecit, nec poteſt notari de leuitate, imò potiùs commendandus de ſapientia, textus *cap. magna* 2. 2. *quæſt* 4. *dict. c. qualiter & quando & d. c. cùm ceſſante.* vbi Philip Franc. *nota* 3. *ſub num* 3. Decius *nota* 5. *num.* 21. *&* 19. *&* 22. Petrus Surdus *conſ.* 288. *ſub n.* 12. *tomo* 2. *fol.* 633. & meliùs *in conſ.* 167. *num.* 9. *eodem tomo* 2.

Hoc inſuper conditionale decretum imitator eſt iu- 64
ris, quia non adſtringit iudicem ad præcisè reponendum, cùm iure fieri nequit, iuxta text. *in l. quod iuſſit.* ibi *poteſt*, &c. *& d. cap. cùm ceſſante de appella. & cap. ſi à iudice eodem tit. in* 6. & non quidquid iudicis poteſtati relinquitur, id ſubiicitur iuris neceſſitati, *l. non quidquid ff. de iudiciis*, & quod iudex qui interlocutoriam tulit, quam poteſt, ſi vult, reuocare, ad id facere non poſſit co- 65
gi, vt ex B. *in l. quod iuſſit n.* 13. tenet Grat. *in diſcepta. foren. tom. cap.* 147. *n.* 3. & iterum *cap.* 155. *n.* 23. Petrus Surdus *conſil.* 288. *n.* 17. *lib.* 2. cum declaratione de qua ibi, per eum, duplex tantùm illi iuris oſtenditur via, vt quamlibet eligat, vtrique tamen ius aſſiſtit.

Vnum tamen neceſſarium, & vtile in hac materia omittendum non eſt, nempe, quòd iudex apoſtolicus, ſeu executor gratiæ, qui non citatis præcisè, & de iure citandis, & ſic, nec diffinitiuè pronuntiauit, nec legitima cauſæ cognitione, ſecundùm ea quæ latè per Flores de Mena *pract. quæſt. q.* 14. *num.* 35. 42. 44. *& 59. & quæſt.* 12. *à numero* 9. *&* 12. Doctores *in cap. fin. de præſumptionib.* latiſſimè infinitos refert & explicat Nicolaus Garſ. *de beneficiis. 6. p. cap.* 2. *à numero* 110. gratiam exequitur, à cuius proceſſu appellat poſtmodum legitimus contradictor, & pro delatione confugiens ad Senatum obti- 66
net prout ibi frequentius eſt, decretum conditionale, nempe, *quæ reponendo lo hecho y oiendo de nueuo no haze fuerça*, aliàs eam faciat, deferat, & reponat, quia iudex executor data poſſeſſione abſque citatione citandi, & abſque cauſæ cognitione, ſi ipſum audiat, & citet de nouo, priùs debet poſſeſſionem, & acta quæ nulla ſunt, & attentata reponere, vt per Cardinalem *conſilio* 75. & 67
aliàs Rotæ deciſionem declarauit ipſa Rota in vna Maioricenſi Parochia de Campanato 23. Ianuarij 1591. quam ad literam refert Nicolaus Garſ. *de beneſi. 6. part. cap* 2. *num.* 125. Roma. *conſ.* 320. *incipit haciſtorum verſiculo quo igitur. & col. fin.* Cardin. Tuſcus *pract. concluſion. tomo* 3. *litera F, concluſione* 11. *n.* 22. & latè quæ diximus ſuprà p. 1. cap. 3. de iudice carente iuriſd. ad reponendum.

Pro quo etiam facit, quoniam iudex interlocutoriam à se latam, siuè merè interlocutoriam, siue vim
68 diffinitiuè habentem, seu aliis casibus, quibus hactenus diximus; in prima & secunda conclusione, non posse reponere, non procedit, quando ipsa interlocutoria nulla est, & quia tunc licitè potest reuocare, ita Felin. *in d. cap. qualiter & quando el* 1. *de accusa. fall.* 5. *n.* 15. *limi.* 1. Iaſ. *in l. quod iussit sub num.* 32. *versiculo limita, & intellige de re iudi.* Philippus Francus *in cap. cùm cessante num.* 17. *versiculo amplius intellige de appella.* Lancelotus Robert. *de attent.* 2 *part. cap.* 12. *limit.* 1. *sub num.* 27. *& n.* 22. Sigismundus Escacia *in tract. de appell. quæst.* 17. *num* 72. *&* 68. *versic. tertius casus est. fol.* 484. *& sequentibus.*

69 Et rursus, quoniam de nullitate interlocutoriæ, tam delegatus, & ordinarius cognoscit, imò nullus alius iudex, nec continentia causæ diuidatur, & iudicandum est ex eisdem actis, vbi dicitur etiamsi haberet vim diffinitiuæ, ita Philipp. Franc. *in cap. dilecto* 63. *sub num.* 67. & loquendo de vtroque iudice Cardinal. Alexand. *ibi n.* 58. *&* 59. Vantius *in tractatu de nullitate sententiarum rubrica coram quo possit. n* 2. *&* 3 *fol.* 374. dicens, quòd in omnibus, præterquam in diffinitiuis, potest, & debet, tam ordinarius quàm delegatus, iterum reponere, quod minùs ritè fecerat. sequitur Escacia *de appellat. quæst.* 19. *remedio* 1. *conclusione* 6. *à n.* 11. *& supra. à n.* 2.
70 vbi copiosè de hoc articulo. imò, & adhuc sententiam diffinitiuam, quæ non transit in rem iudicatam, potest iudex reuocare, iuxta textum *in l.* 4 *§. condemnatum de re iudi. cap. lator. de re iud.* Philipp. Francus *in d. cap. cùm cessante, de appellat. columna* 3. *versiculo* 2. *limit.* nisi esset talis sententia quæ non transisset in rem iudicatam.

Hoc autem conditionale decretum illud patitur du-
71 bium, quoniam appellatio sequitur exequutionem, & acta ad ea tantùm dicuntur attentata, quæ fiunt post appellationem, aut intra tempus ad appellandum iuxta textum *in cap. non solùm, de appellat. lib.* 6. & sic non veniunt reponenda; quam difficultatem facillimè euitare poteris, si consideras, quòd possessio, & acta ab huiusmodi executore, sequuntur appellationem, seu saltim gesta sunt intra tempus ad appellandum; notum est enim, vt tempus ad appellandum non currat grauato à die, quo fulminatur, sed à die intimationis seu notitiæ, & scientiæ, quæ nunquam præsumitur, nisi probetur. at contradictor legitimus quando comparet, de iure suo allegans petit repositionem ob defectum ci-
72 tationis. & insuper appellat ea de causa, à toto processu, & iustè facit, quæ huiusmodi appellatio capit illum primum actum, quod fieri solet post citationem, qui quidem cùm ob defectum citationis nullus est, & ab eo legitima appellatio, ac ideo cùm grauatus nunquam fuit citatus, semper reperitur, iuxta tempus ad appellandum, postquam venerit ad suam notitiam grauа-
73 men, quare omnia deinceps per iudicem gesta iustissimè dicuntur nulla, & attentata, facta intra tempus ac appellandum, ideo, vt talia, cuncta debet reuocare & reponere negotium in illo statu quo grauatus debebat audiri & citari, iuxta Doctores & doctrinas hactenus applicatas.

74 Quibus sic suppositis facilius inuenimus resolutionem principalis partis huius capituli, quo est quæsitum, an postquam intimatum est conditionale hoc decretum iudici ecclesiastico, possit postmodum inhiberi, vigore appellationis ab interlocutoria, pro cuius delatione oppressus confugit ad Senatum: in quo partem negatiuam, nempe quòd minimè possit inhiberi
75 absolutè, probari breuiter. quoniam iurisdictio est anima inhibitionis; ita vt absque ea inhibitio nulla est, & minùs canonicè expedita. Socinus *consilio* 109. *lib.* 3. vbi alios allegat. latè August. Biso. *consil.* 117. *ex vltima num.* 2. *lib.* 3. latiùs Lancelot. Robert. *de attent.* 2. *part. cap.* 20. *à num.* 22. *cum sequentibus.* sed appellatio cuius 76
vigore superior habet iurisdictionem in causa, censetur tacitè renuntiata per comparitionem appellantis, coram iudice à quo, est textus *in cap. gratum de officio delegati.* textus *in cap. solicitudinem, de appell.* Philipp. Franc. *in cap. cùm teneamur* 17. *sub numer.* 4. *& in cap. solicitudinem quæst.* 6. *num.* 10. *de appell.* Rebuffus *in tractatu de appellat. art.* 15. *glossa* 1. *numero* 7. *versiculo tacitè tomo* 3. *f.* 517. Maranta *in speculo. part.* 6. *actu* 2. *princ. in verbo & quandoque appellatur limit.* 29. *num.* 342. *versic.* 2. *modo & numero* 424. *casu* 10. Antonius Gabriel. *in concl. lib.* 2. *titulo de appellat. conclus.* 2. *numero* 1. Caputaq. *decis.* 29. *appellationi numer.* 1. 1. *part.* Lancelotus Robert. *tractatu de attent.* 2. *part. cap.* 12. *in præfatione num.* 15. *& sequentibus & ampli.* 2. *princ. numero* 4. *&* 5. Rugineldus *tractatu de appell. §.* 9. *gloss.* 1. *cap.* 1. *numero* 41. Cæsar. Bar. *in decis. Bono. decis.* 154. *alia numero* 2. Montal. Neapol. *tractatu de exception. articulo* 24. *contra appellationes n.* 10. *tomo* 3. *part.* 2. *folio* 120. quod procedit etiam si 77
iudex nihil fecerit, cùm sufficiat sola comparitio appellantis coram eo, vt censeatur appellationi renuntiare, vt ex Felin *in cap. cùm sit Romana sub numero* 10. *versiculo* 3. *considera. de appell.* Antonius Gabriel. *d. concl.* 2. *ampliat.* 2. *num.* 3. *fol.* 264. ergo inhibitio non debet effectum operari (appellatione deficiente) quia cùm principale non subsistit, nec ea quæ sequuntur locum habent.

Deinde comprobatur hæc pars, Quoniam per inti- 78
mationem decreti conditionalis, & eius virtute repositionem, in tantum deficit appellatio, iuxta textum *in cap. cùm cessante de appell. & cap. si à iudice eodem titulo lib.* 6. Tiraquell. *in tractatu causa cessante numero* 41. vt omnia acta per iudicem ad quem vigore ipsius appellationis, nulla, & irrita remaneant, post alios Nicolaus Boër. *decis.* 256. latè Lancel. *de attent.* 2. *p. cap.* 12. *lim.* 1. *n.* 15. *& sequentibus* & nos post alios diximus suprà hoc cap.

Harum difficultatum occasione distinctè proceden- 79
dum est, & capienda est prior earum pars, scilicet quando appellãs comparuit, & intimauit decretum Senatus, ipse tamen iudex nihil gessit, & tunc dico regulariter verius esse, vt inhibitio (si aliàs legitima fit) operetur effectum suum, quoniam oppressus appellans comparet coram iudice à quo, vt grauamen reponat, qua com- 8
paritione non inducitur tacita renunciatio, quoniam 80
non agit actum contrarium suæ appellationi, cùm tam ipsa quàm comparitio tendant ad vnum, & eundem finem, & intentionem, scilicet ad reponendum grauamen appellationi, N. *in fi. de renuntiatione in nouis.* Philipp. Franc. *in cap. solicitudinem.* 54. *sub numero* 13. *limit.* 4. *de appellat.* Felin. *in cap. gratum* 20. *sub numero* 8. *versiculo* 2. *limita de officio & potestate iudicis delegati.* Auferius *ad Capell. Tholos. decis.* 194. *an pars grauata. sub numero* 4. *fall.* 6. *&* 7. Anton. Gabriel. *communium concl. tit. de appella. lib.* 2. *concl.* 2. *limit.* 3. *numero* 14. vbi alios allegat, & hanc esse communem opinionem sequitur, & testatur Socin. *consil.* 21. *abundè & diffusè sub numero* 3. *libro* 4. & Decius *in cap. solicitudinem* 54. *notabili* 6. *sub numero* 13. *de appellat.* Sigismundus Escacia *de appellat quæst.* 17. *lim.* 2. *à numero* 21. *fol* 293. imò iste
actus comparitionis pro reuocatione grauaminis ten- 81
dit in augmentum desiderij appellantis, secundùm Felinum *vbi proximè.* Hanc etiam opinionem tenuit Rota, vt scribit Achilles de Graff. *decis.* 21. *aliàs* 247. *appellationi num.* 1. *de appell.* qui *num* 2. *& sequentibus* reddit rationem *fol.* 113. Lancelot. Robert. *de attenta.* 2. *p. cap.* 12. *de attent. appella penult ampl prin.* 2. *num.* 11. & in hoc casu limitatur doctrina quæ de renuntiatione appellationis ob comparitionem loquitur, de qua suprà
in primo fundamento contrariæ partis, maximè cùm 81
huiusmodi reuocatio, cùm fiat virtute decreti Senatus Regij, nullam requirit cognitionem causæ, nec vlteriùs

&

citationem, sed de facto rectùm, vt quotidie videmus, & practicamus, cui conducunt quæ adduxit post Anton. Gabriel. Achillem de Graff. Aufrerium, Felin. Rot. & alios, Escacia *de appellat. quæst. 17. limit. 2 n. 22. & 23. fol. 293.*

83 Et vlteriùs quoniam dum comparitio appellantis grauari (etiam in casibus in quibus videtur aliàs renuntiari appellationi, per comparitionem) non fuerit recepta, non censetur appellationi suæ renuntiasse; ita limitatur text. *in d. cap. solicitudinem, de appellat. & cap. gratum, de officio delegati.* vt testatur Anto. de But. *in d. cap. gratum notab. 4. in fin.* optima gloss. *in cap. cùm venissent in verbo obtinuit, de eo qui mitt. in poss. causa rei fern.* Romanus *cons. 792.* Abb. *in d. cap. cùm venissent numero 8.* Felin. *in d. cap. gratum 4. limit.* & ibi Decius *in 3. limi.* Philippus Franc. *in cap. solicitudinem de appellat.* Felin. *in cap. capitulum versiculo confirmatur ista sexta. de rescript.* idem Felin. *in cap. cùm venissent in versiculo in gloss. 2. in princ. de testi.* Additio. *ad decisionem Tholos. 193. in 14. fallen.* Socinus *in Regula 25. in 1. fallen.* Bald. *in d. cap. venissent num. 7. & 8. de eo qui mitti.* Ioannes Cro. *in cap. 1. nota 2. de constitut. lib. 6.* Millis *in Repert. verbo appellationi renuntiasse.* Barba. *in Apostilla ad Bal. in l. ad solutionem C. de re iudi.* optimè Anton. Gabriel. *communium concl. lib. 2 tit. de appellat. conclus. 2. numero 19.* qui quidem per totam illam conclusionem adducit multas alias ampliationes & limitationes ad Regulam generalem, quando per compa-
84 ritionem censeatur appellationi renuntiari vel non. & etiam per Escaciam *in tractatu de appellat. quæst. 17. limi. 2. à num. 12. cum pluribus sequentibus.* ad quos & ad superiùs citatos Doctores poteris recurrere, quæ pro nunc non tracto, quoniam vltra prædicta propositæ difficultati non conueniunt. & ita conclude, quòd per
85 comparitionem appellantis & intimantis decretum Senatus iudici Ecclesiastico, & petentis repositionem grauaminis, non censetur appellationi interpositæ renunciare, ex supradictis, & per consequens inhibitio eius virtute emanata, legitima ex hoc capite dicenda est, maximè interim dum recipitur comparitio & petitio.

86 Hæc autem resolutio quæ loquitur in appellante, multo fortiùs procedit in appellato, in cuius fauorem interlocutoria appellata lata fuit, comparens coram iudice à quo, intimans eidem decretum conditionale Senatus, quoniam in eo cessant omnia inconuenientia, & pericula supradicta, quæ tantùm attenduntur & considerantur in appellante, *ex d. cap. gratum de officio delegati & d. cap. solutionem de appellat.* & Doctores allegati.

Quid autem quando iudex virtute decreti sibi intimati reposuit
87 grauamen, discutiamus, in quo illud regulariter affirmandum esse censeo, vt tunc inhibitio virtute appellationis reddatur nulla, & euacuata, ex rationibus & doctrinis in secundo fundamento contrariæ partis adductis, quòniam grauamen est causa appellationis, quo per reuocationem cessante, cessat appellationis effectus, textus *in d. c. cùm cessante de appellat. cap. si à iudice de appell. libro 6.* Philipp. Franc. Abb. & cæteri communiter *in d. cap. cùm cessante.* Tiraquel. *in tractatu causa cessante numero 41.* & Doctorum caterua adducta ad primam conclusionem huius capitis, & etiam ad secundam, ita vt de cætero liberè po-
88 test iudex à quo in causa procedere, vt latè ibi diximus, adèò vt omnia gesta per iudicem interim impetratum vigore appellationis prædictæ reddantur nulla, repositione grauaminis subsecuta, vt post alios Nicolaus Boërius *decis. 256. post princ.* Lancelot. *de attent. 2. part. cap. 12. limit 1. à numero 5. cum sequentibus.* Sigismundus Escacia *de appellat. quæstione 17. numero 30.* quæ doctrina procedit, tam in appellante quàm
89 in appellato intimante decretum. Hanc tamen resolutionem limitandam esse opinor, vt procedat, quando iudex à quo reposuit virtute decreti antequam sibi 90
sit superioris inhibitio intimata, secus autem erit quando inhibitio præcessit reuocationem grauaminis, quoniam cùm per inhibitionem tollatur iudici à quo facultas, & potentia à iure concessa reponendi, interlocutoriam appellatam, & reassumendi iurisdictionem, secundùm Lancelotum Conradum *de prætore § 2. de officio prætor. in cauf. ciuil. in cap. decentia limit. 6. numero 16.* Lanfranc. *decis. 459. incipit. appellationem.* Lancelot. *de attent. 2. p. cap. 12. limit. 1. numero 21.* & alios quos citauimus sub secunda conclusione, numero 42. verf. insuper postquam iudex ad quem inhibuerit, *&c.* cum limitationibus, & declarationibus ibi positis, iam igitur non est in sua facultate alterum ex alternatiuis decreti eligere, cùm vnum ex eis iam 91
sit sublatum, & sic è decreto etiam tollitur illa facultas & conditio, quoniam cùm sit iudici ablata iurisdictio, nullo modo potest ea vti, cùm illa supponat, vt vlteriùs queat iudex in causa procedere, cui iam locus non est propter inhibitionem.

Alterum autem ex alternatiuis positis in decreto 92
Senatus; nempe: *y no lo haziendo otorgue y reponga*, &c. ex ipso decreto remanet, cui præcisè obtemperare debet, & implere iudex ecclesiasticus, tunc quoniam cùm supponatur appellatio legitima, ei debet deferri, (sublata maximè iusta iudicis inhibitione) & attentata post eam reponenda ad facilioremem causæ expeditionem, *iuxta cap. cùm teneamur, de appellat.* tunc etiam quoniam perempta vna re ex alternatiuè debitis, remanet obligatio in alia. & illa tenetur præ- 93
stè adimplere, textus est *in l. Stichum aut Pamphilum. ff. de solutio.* textus *in l. non vtique ff. de eo quod certo loco* text. *in l. cum his ff. de condict indebiti.* text. *in l. si tabulis §. Stichum aut Pamphilum. ff. de legatis 2.* & idem disponit *l. 23. tit. 11. p. 5.* latè post alios Anton. Gomez *tomo 2. vari. c. 11. à n. 40.*

Vnum tamen iudex ecclesiasticus attendat attentè: 94
vt huiusmodi repositio virtute decreti Senatus facta, suos tollendæ appellationis effectus operetur, licèt aliàs ipsi videatur, vt illud decreuerit Senatus in casu, quo aliàs iudici repositio permissa non sit, secundùm ea quæ diximus suprà in conclusione prima & secunda, quibus casus retuli, quoniam ad se non pertinet illud inquirere, sed huic est tantùm omnino parere, maximè quoniam cùm Senatus post actorum inspe- 95
ctationem ita decreuerit conditionaliter, nemini dubium esse poterit præuidisse omnes difficultates, cognouisséque, sic posse licitè expediri. Illud obiter tamen meminerit quæso, quòd in iis casibus, in quibus appellans potest tacitè appellationi suæ renunciare, secundùm ea quæ latè per ampliationes & limitationes tractant Doctores *in cap. gratum, de officio delegati* 96
& cap. solicitudinem. de appell. in l. ad solutionem C. de appellat. exactissimè per Anton. Gabriel. *communium concl. lib. 2. tit. de appellat. concl. 2. per totam.* & Escaciam *de appellat quæst. 17. limit. 2. à numero 12. cum sequentibus.* iis etiam poterit eius procurator; nam licèt, si procurator non possit expressè appellationi renuntiare, scribunt Bald. *in l. fin. §. fin. n. 7. C. de temp. appellat.* Philippus Franc. *in cap. ex ratione 8. num. 42.* & Cardinal Alexand. *numer. 18. de appellat.* idem Franc. *in cap. Nicolao 64. quæst. 7. sub numer. 13.* & iterum *in cap. interposita 10. §. ille denique quæst. 6. num. 9. de appell.* Vtfill. *in adnotat. ad afflict. decis. 78. in causa Firmani. sub num. 9.* Cassiador. post Felin. *decis. 3. sæpè contingit sub numero 2. de rescript.* etiamsi ipsam appellationem ipse procurator interposuillet, Philipp. Franc. *loco proximè citato.* & etiamsi sit effectus dominus litis, Fran. *in d. §. ille denique num. 9.* quod etiam extenditur ad prælatos ecclesiasticos, qui habent medium inter procuratorem simplicem, & dominum, quia nec ipsi pos-

sunt expresse appellationi renuntiare, ita tenet Bald. *in leg. fin. §. fin. sub numero 7. versicul. sed nunquid Procurator C. de temp. appell.* quem referens sequitur Franc. *in dict. cap. ex ratione sub numero 24. & in cap. interposita 70 §. ille denique quæstione 6. num. 9. de appell.* Escacia *de appell. quæst. 17. limit. 2. num. 89. & suprà* qui
98 *num.* 88. hoc extendit etiam ad Syndicos, vt nec possint expresse appellationi renuntiare, quia est donare, ita Ruginell. *in tractatu de appell. §. 9. gloss. 1. c. 1. n. 13. versiculo Syndicus.*

* 99 Omnes igitur huiusmodi procuratores & administratores requirunt speciale mandatum ad expresse renuntiandum. Mohe. *decis. 3 aliàs 89. contra capitulum versus finem de appell.* & per Cardin. Alex. ita tenet Escacia *vbi proximè sub n. 90.* vbi inter alias limitationes hanc adnectit *in vers. quartus casus est*, quòd est noua, & magna, & iusta causa, quæ sit talis, quæ verisimiliter
100 dominus renuntiaret, poterit etiam expresse appellationi renuntiari, tenet etiam Cardin. Alexand. *in cap. ex ratione 8. sub n. 18 versicul. ex prædictis, de appellat.* Phil. Franc. *in d. cap. interposita 70 §. ille denique q. 6. n. 9 in fin. de appellat.*

101 Generaliter tamen tacitè potest procurator appellationi renuntiare. Philip. Franc. *in d. c. ex ratione num. 40. versic. circa quartum impedimentum & sub num. 32.* Card. Alex. *ibi num. 18. versic. ex prædictis.* idem Franc. *in cap. Nicolao quæst. 7. num. 13. de appell.* vt loquantur, quando apparet renuntiare non prosequendo appellationem. Vrsill. *in adnotat. ad Afflict. decis. 78. in causa firmani. n. 9. in fin.* dicens posse tacitè renuntiare permittendo labi tempus. Escacia *de appell. q. 17 limit. 2. n. 71.* vbi etiam quòd potest renuntiare tacitè non appellando, infra decem dies, & pastus est labi terminus, quia tunc pariter præiudicat domino vt & ipse, 90. *versiculo tertius casus* & Philipp. Franc. *in dict. cap. interposita §. ille denique quæst. 6. numer. 9.* tenent Speculator *in titulo de appellat. §. 1. num. 6. lib. 2. fol. 184.* Salicet. *in authent. hodie n. 1. C. de appellat.* Felin. *in cap. 1. sub num. 6. vt lite non contesta.* Nicell. *tractatu de concord. gloss. concord. 6. fall. 18. n. 54. & sequentibus tomo 18. fol. 193.* Afflict. *decis. 144. fuit dubitatum num. 1.* Lancelot. *de attent. 2. parte. c. 12. limit. 50. n. 90. & sequentibus.* Cephallus. *cons. 185. in causa n. 34.* & aliquibus obiectis hanc opinionem tuetur Escacia *de appella. q. 12. à n. 188.*

102 His conuenit quòd licèt vera contumacia procuratoris in causa non noceat domino, quominus possit appellare à sententia, contra eundem contumacem lata, quia dominum hoc beneficio non priuat: tamen, debet ipse dominus appellare, & infra decem dies à die
103 latæ sententiæ, & non à die scientiæ & notitiæ, secundùm Rotam *decisione 27. aliàs 313. nota quòd vbi, procurator versus fin. de appellat. in antiquis.* Franc. *in dict. cap. Nicolao sub num. 19. Speculator vbi proximè.* Nicellus *vbi proximè, & n. 57.* Afflict. *d. decis. 314. num. 2.* Roland. à Valle *consil. 91. n. 8. & suprà lib. 4.* Lancelot. *de atten. d. limi. 50. n. 8.* latè & optimè prosequitur Escacia *d. q. 12. à n. 120.*

Ex hucusque dictis, satis comprobatur, posse procu-
104 ratorem tacitè renunciare appellationi, si post eius interpositionem comparuerit coram iudice à quo, ita vt domino præiudicet, ita tenet in specie Bellam. 137. *procurator.* quem sequitur Ant. Gabriel. *communium concl. lib. 2. tit. de appellat. consil. 2. ampli. 3. num. 4.* Felin *in cap. quoad consultationem 15. sub numero 7. de sententia & re iud.* Antonius Gabriel *vbi prox. concl. 3. num. 2. à n. 19. & 18.* contrà hac in specie tenent Caputaq. *decis. 19. n. 1. & 2. part. 1.* Visil. *ad Afflictis decis. 87. num. 9.*

CAPVT VI.

Appellationis legitimæ denegata delatio, & attentata exequutio, seu ad vlteriora processus, præcisè, an simul requirantur, vt violentiam adesse declaretur, & quid si adest subsequuta exequutio dumtaxat. præcedente tamen delatione appellationis; & quid in actis negatiuis.

SVMMARIVM.

Vim facit & lege Iulia de vi tenetur, qui prouocatione pendente sententiam exequitur. n. 1.

l. lege Iulia. ff. ad Iuliam de vi public. refertur. ibid.

l. 4. tit. 10. p. 7. verb. adducuntur. n. 2.

Cap. quoties Episcopi 2. quæst. 6. verba recensentur. n. 3.

Recursus an denegetur in denegata delatione appellationis ab actibus negatiuis. n. 4.

Cenallos refertur asserens violentiam consistere in denegata appellatione. & executione. n. 5.

Decretum violentia, que otorgue y reponga, an potest verificari, vbi deficit quid reponendum. num. 6. & num. 49. & seqq.

Dispositio est interpretanda vt quolibet verbum aliquid operetur, ne videatur frustra appositum n. 7.

Verbis dispositionis in dubio est seruiendum. n. 8.

Recursus, vt locum habeat solam denegatam delationem legitimæ appellationis sufficere absque executione, verius ostenditur. n. 9.

Vis non solùm consistit in hominum vulneratione. n. 10.

Delatio denegata non est violentia perfecta, sed principium, præparatio, & animi deliberatio ad illam committendam. n. 11.

Pœna apposita à iure iudici exequenti appellatione pendente, vt infligatur, debet expectari executio, & actus consummatio. n. 12.

l. lege Iulia, ff. ad l. Iul. de vi publ. interpretatur. ibidem. & n. 30.

Recursus Regius non est introductus ad imponendam pœnam iudici ecclesiastico vim inferenti. n. 13.

Finis recursus est dumtaxat protectio nuda & naturalis, ne quis vi opprimatur à iudice ecclesiastico. n. 14.

Defensio, vt licita dicatur non est expectandus violentiæ effectus; sed sufficit animi determinatio, & propositum. n. 15.

Defensio licita est à violentia, quando probabiliter de periculo dubitari potest. n. 16.

Animus exequendi & ad vlteriora procedèdi appellatione non obstante, satis detegitur ex denegata delatione. n. 17.

Delationem denegare vbi iudici permittitur, tacitè permittitur ei sententiam exequi appellatione non obstante numero 18.

Iudex inferior tacitè est inhibitus à iure interposita legitima appellatione, etiamsi non inferat. n. 19.

Delatio denegata est pars integralis violentiæ, & animi deliberatio apta ad inuocandum auxilium regium. n. 20.

l. Regia 36. & 37. tit. 5. l. 2. recopila. ponderantur, vt ad inuocandam Regiam protectionem sola sufficiat appellationis denegata delatio absque executione. n. 21.

Damno à principio resistere, quàm post illatum remedium quærere, melius est. n. 22.

Recursus regius, vt locum habeat, solus timor futuræ executionis, vbi denegatur delatio, legitimæ appellationi sufficit. n. 23.

Violentia committitur, quando legitima pendente appellatione iudex exequitur, vèl quando timetur exequi, quoad auxilium inuocandum. n. 24.

l. 36. tit. 5. lib. 2. recopil. ibi, para que el proceda, *ponderatur. n. 25.*

Vim

Vim si non adesse reperiatur processus inspectione, iudici remittitur.

Prouisioni regiæ non satisfiet per solam delationem appellationis, si sit quid attentatum, secus si aliquid non sit, quia tunc per solam delationem satisfit.n.27.

Ceuallos varius adnotatur.n.28.

Recursus violentiæ non solùm est inductus in fauorem vi oppressi, sed iurisdictionis ecclesiasticæ superioris, ne illius authoritas vilipendatur.n.29.

l.4.titul.10.p.7.& l.Iul.interpretatur.n.30.

c.quoties Episcopi 2.q.6.interpretatur.n.31.

Iudici exequi volenti suam sententiam appellatione pendente, potest pars resistere, vrbanius tamen Princeps, cuius proprium officium est.n.32.

Recursus locum habet in actis negatiuis, vbi non datur executio, sed sola sufficit legitima appellationis denegata delatio.n.33.

Auxilium imploratum ab ecclesiastico negante appellatur & adhibetur Senatus per viam violentiæ.n.34.

Appellatio est legitima ab Episcopo visitãte exẽptũ.n.35.

Ab Episcopo excommunicante iudicem laicum nolentem præstare suum auxilium iniustè petitum, denegantéque censurarum absolutionem, licet appellare, & adire Senatum per viam violentiæ.n.3

Recursum denegare in actis negatiuis, vbi appellatio sui natura vtrumque habet effectum, foret absurdum.n.37.

Attentata appellatione pendente plurima sunt alia extra sententiæ executionem, vt in exemplis.n.38.

Appellatio legitima suspendit effectum sententiæ, & iurisdictionem etiam in sententia secum habente executionem n.39.

Recursus si conceditur in non delatis appellationibus ab actis affirmatiuis, quia timetur executio, multo magis est concedendus in actis negatiuis, quia illam secum trahant. n.40.

Causa plus influit in seipsa, quàm in causato.n.41.

Ceuallos vulgariter reprehensus, ab Authore explicatur n.42.

Executionem petitam à iudice denegante, appellationique deferente, & non exequente, vim non fieri in Senatu declaratur.n.43.

Delatio vbi adest, & deficit executio, fundamentum recursus deficit.n.44.

Ab executione instrumenti puta iniustè denegata, licita est appellatio, & quem producat effectum.n.45.

Et quo decreti genere hoc casu vtatur Senatus.n.46.

Iudex ecclesiasticus inhibens, seculari, ne exequatur instrumentum, dum cognoscit de eius vsura, si illud non esse vsurarium declaret, & vt secularis possit procedere, an appellatione subsequuta ab hac sententia secularis procedet.n.47.

In sententia appellabili sui natura facta condemnatione, & in fine mandare relaxari executoriales, est attentatum pendente termino ad appellandum.n.48.

Decreti violentiæ verba que otorgue y reponga, *& comprehendat attentata, si qua sint; non sunt sine effectu aliquid operandi.n.39.*

Decreti verba otorgue y reponga *stant conditionaliter. ibidem.*

Decreti verba absuelba los descomulgados *intelliguntur si adsint excommunicati.n.50.*

Decreti verba otorgue y reponga *veniunt in declarationem eius, quod tacitè inerat.n.51.*

Verba non dicuntur superflua, si apponantur ad maiorem declarationem.n.52.

Recursum ad inuocandum sufficit solus timor attentati. nec simul exequutionem Doctores omnes requirunt.n.53.

Delatio appellationis licèt adsit, si tamen iudex ad vlteriora procedat, vis est perfecta, & dabilis est recursus n.54. & 55.

Delatum vbi est appellationi, longè maior violentia est, quia duplici causa iudicis est suspensa iurisdictio.n.56.

Delatio vbi datur interueniente insuper attentato, si non admitteret recursum, duo absurda darentur.n.57.

Recursus si ob solam delationem negatam ob timorem attentati datur, multo magis in ipso attentato, & executione subsecuta.n.58.

Causa plus operatur in se ipsa, quàm in causato.n 59.

Recursus regius duo copulata iubet iudici facienda, deferre & reponere, & sic requirit concursum copulatorum.n 60.

Querela violentiæ quemadmodum concipienda, quando iudex detulit, tamen antè vel post attentauit, & noluit repunere n.61.

Vbi ponuntur duo remedia mirabilia, & n.62.

Ceuallos propositio reprobatur, cùm ipse includat duo absurda intolerabilia.n.61.62.& 63.

Deferre vel negare delationem, an censeatur, si iudex appellationi respondeat, auditur, quantum de iure, &c. an sufficiat ad inuocandum regium auxilium.n.64.

Senatus tunc decretum dat, que por agora no haze fuerça) *quando appellationi propositæ nihil respondit, nec postea prouisioni ordinariæ, sed mandauit notario, vt mittat acta.n.65.*

Et quid quando in hoc casu prouisioni respondit appellationem esse minùs legitimam, &c. an id sit attendendum, vt cognoscatur super articulo violentiæ.n.66.

TITULISSIMA est huius quæstionis resolutio, in ea siquidem nonnullos iuris peritissimos lapsos fuisse, vidimus, in eaque varios, licèt quid verum sit tandem fuerint amplexi. ideóque vt penitus dubitatio deinceps amputetur, eam accuratè examinabo ad partes.

Et pro negatiua: vt scilicet vim nullam esse posse in sola denegata appellationis legitimæ delatione; sed simul debeat concurrere exequutio, attentatum, seu ad vlteriora processus, fortissima vrgent fundamenta & in primis expendo textum ferè expressum *in l.lege Iulia* in hæc verba. Lege Iulia de vi publica tenetur, qui cùm imperium, potestatémve haberet: ciuem Romanum aduersùs prouocationem necauerit, verberauerit, iusserítve, aliquid fieri, &c.) *ff.ad l.Iul de vi public.* ecce igitur violentiam, non solùm consistere in denegata delatione appellationis, sed in sententiæ exequutione potissimùm. 1

Secundò & pro eadem parte non minùs expressus est text. *in l.4.tit.10 p 7.* cuius verba sunt. *Sienteuse por agrauiados algunos vegadas los homes de los juizios de los iudgadores, e piden alçada para delante el Rey, e tales iuezes ha, que con gran soberbia, o malicia que ay en ellos, o por ser muy desentẽdidos que les non quieren dar alçada, antes los deshõran, dizẽdoles mal, o prẽdiẽdoles, e poresso dezimos que qualquiera iudgador que sobre tal razõ como esta firiesse o prẽdiesse, o mataſſe, o doshonrasse, algun home, que debe hauer, porende otra tal pena, como si ficiesse fuerça con armas*, &c. ecce textum apertum, requirentem sententiæ exequutionem, vt violentiam adesse dicatur. 2

Tertiò facit etiam bonus textus *in c. quoties Episcop.2.q.6.* ibi, Et dum prædictam Romanam Ecclesiam appellauerint, aut ab ea se audiri popposuerint, nullus eos aut excommunicare, aut eorum sedes surripere, aut res eorum auferre, aut aliquam vim eis inferre, præsumat, quàm amborum causa Romani Pontificis authoritate terminetur. quod si aliter à quoquam præsumptum fuerit, nihil erit, sed viribus caruit.) Ex quibus verbis aperte colligitur: vim consistere, non denegata delatione appellationis, sed in eo, quòd, ea pendente, in Rom. Curia exequitur. ergo aliter Regius recursus interponi non potest. 3

Quartò & pro hac parte fortiter vrget. etenim si aliqua ratione in actis negatiuis denegatur recursus ad Regem, ea potissimùm, quia in eis non datur attentatum, exequutio, nec non quid reponatur, vt post hæc tenet 4

Ceuall. *in q.* 897. *n.* 902. *cum seqq.* vbi ponit casum in denegata exequutione, petita vigore guarentigiati instrumenti, aut sententiæ transactæ in rem iudicatam, vt appellans ab hac denegatione non possit ad Regem recurrere, quia nulla adest violentia nec quid exequendum, & perconsequens, nec quid reponendum & ita Ceuall. ibi ad hoc communiter allegatur inter omnes
5 aduocatos, & augetur difficultas ex eo, quòd ipse met Ceuallus nunc *in gl. 6. sub n.* 90. scripsit, in hæc: Et ratio est, quia tota vis, & potestas huius cognitionis per viam violentiæ consistit in non admittenda appellatione ad superiorem, & in exequenda appellatione remota in casibus, quibus de iure admittenda est. Hæc ille; ergo altero deficiente siue denegata delatione, siue eius exequutione penitus cessat recursus ad Regem, cùm eius deficiat fundamentum.

6 Quintò, & vltimò facit: nam aliquo prædictorum deficiente, impossibile est, vt possit nec Regium decretum nec eius prouisio, verificari. concipitur enim, *que otorgue y reponga lo hecho*, &c. & sic vbi non est quid reponatur: superflua forent, quod negandum est; quia in qualibet dispositione verba non debent esse sine effectu aliquid operandi; imò potiùs debemus, præcisè interpretari; vt
7 quodlibet verbum aliquid operetur, ne videatur fuisse frustra positum. *l. si it prator. la primera.* & ibi Paul. Castr. & Alexand. & Ial. *ff. de iur. iur. leg. post liminium § vlt. ff. de capti. & post limin. reuers. cap. pastoral. & ibi not. de app.* & in similibus terminis dicit Tiraq. *in repeti. leg. si quisquam verb. omnia, vel partem aliquam n.* 10. *Cod. de reuocand. donat.* & quia, in re dubia verbis dispositionis est
8 seruiendum, post alios Tiraq. *ibi verbo libertis, sub n.* 4. ergo manifestè sequitur; hanc partem negatiuam probabilem esse, vt vtrunque tam denegata delatio, quàm exequutio, & attentatum sit de essentia huius Regij recursus, ita vt altero deficiente, vim non fieri decernatur.

9 Quibus tamen, & aliis non obstantibus, contrariam sententiam, & opinionem, imò vtrumque non requiri, simul ad inuocandam Regiam protectionem, sed sola sufficiat denegata delatio; veriorem, atque receptiorem esse, manifestè probabo. & primò ex verbis Iurisconsul. *in leg. penult.* ibi, Cùm Marti dixerit, vim nullam feci, Cæsar dixit; Tu vim putas esse solum, si homines vulnerentur? *ff. ad leg. Iul. de vi priua.* eademmet etiam verba
10 repetuntur *in l. extat ff de eo quod metus causa.* quapropter dicendum est, vt ea quæ dicta sunt *in d. l. leg. Iul. & l.* 4. *part.* loco exempli apponuntur, non vt aliter violentia non dicatur. & est textus expressus *in leg. fin. ff. quod metus causa.* vbi timenti violentiam permittitur adire potestatem, vt prohibeat vim pati. de quo post alios Monet. *de conseruato. can.* 3. *sub n.* 2.

11 Secundò probatur ex indissolubili ratione, illo supposito priùs, quòd delatio denegata non est violentia perfecta, sed principium, pars, præparatio, & animi deliberatio, ad illam committendam, quare licèt ad impositionem pœnæ impositam à iure iudici, violenter exe-
12 quenti, sit necessariò expectanda exequutio, vt cognoscatur qualitas, & quantitas delicti, vt pœna mensurabilis applicetur; cùm aliter in ciuilibus, aliter in criminalibus, & in istis etiam variè puniatur iudex, ideo expectandus est effectus & actus consummatio, quia regulariter in delictis non punitur affectus, animus, & voluntas nisi sequatur effectus voluntatis, & animi exequutio, prout apud omnes criminalistas notum est. ac propterea ad imponendam dictam pœnam, facta est mentio exequutionis actualis *in d l. leg. Iul. & in d. l. par-*
13 *titæ.* de cuius pœnæ impositione in hoc Regio recursu non tractatur, nec violentiæ cognitio ad illum est effectum introducta, quia id voluntati, & arbitrio iudicis ecclesiastici superioris liberè relinquitur, qui de iustitia causæ principalis, grauaminis, sententiæ, & appellationis, cognoturus est.

At finis huius cognitionis extraiudicialis longè alius est, & diuersus, quia duntaxat tendit ad nudam protectionem vi oppressi, quæ consistit in defensione 14
naturali ne aliquis vi opprimatur à iudice ecclesiastico de quo latè diximus c. 1. in prælu. 5. & ferè per totum c à prin. & vltetiùs in c. 2. à prin. quæ omnia ibi scripta huc conducunt, & applica. ergo ad defensionem interponendam sufficit violentiæ animi determinatio, & deliberatio, quæ ex denegata delatione aperte colligitur, vt statim probabimus.

Quod quidem argumentum euidenter fulcitur, nam 15
vt defensio licita, & iusta dicatur, & a iure permittatur, non est expectandus violentiæ effectus, & consummatio: sed sufficit duntaxat animi determinatio, & propositum vim inferendi, vt ipsa violentia licitè propulsari queat. ista est elegans Bartoli doctrina per text. ibi *in l. sed & si quemcumque ff. ad leg. Aquil. & in l. si ex plagiis § tabernarius ff. eodem tit.* Bal. *in l. 2. ff. ad l. Cornel. de sicar.* Flori. post Ramer. *in l. 1. §. cum arietes ff. si quadru. paup. fec. ff. dica.* quem refert & sequitur Cæpol. post Felin. & alios *cons.* 28. & 29. & Gramat. *cons.* 18. *ad fi. in cr.* & post Bal. qui pulchrè loquitur *in l. multa ad fin. C. de liberal. caus.* & alios Alex. *cons.* 66. & *cons.* 109. *lib.* 1. Cornel. *cons.* 107. *col.* 2. *n.* 7. & *seq.* & *cons.* 162. *col.* 3. *l.* 1. & latè Moderni *in l. vt vim* & maximè Ial. *col.* 2. & 3. Dec. *cons.* 676. & 670. *l.* 4. Soci. Iun. *con.* 117. *n.* 13. *l.* 3. Marti. *in pract. cri. §. quoniam col.* 12. *vers. vlterius etiam iudex n.* 62. Boss. & alij citati, quos referens sequitur, vbi pulchrè loquitur, Prosper. Farin. *in cons. crim.* 35. *à n.* 15. *cum seqq. f.* 189. & *seq.* ergo cùm iudex denegando appellationis delationem animum suum detegat, vim inferendi effectiuè: sequitur; vt illa sola sufficiat ad inuocandam Regiam protectionem, & defensionem naturalem, vt illam propulset, & vi repellat.

Quæ quidem doctrina non solùm procedit, quando 16
defectus est animus vim inferendi, sed etiam quando probabiliter de periculo dubitari potest, quia tunc licita est pariter defensio, ac violentiæ propulsatio, ita docet Innoc. *in c. si verò, de sentent. excomm.* & Angel. Areti. *in §. ius autem gentium. institu. de iur. natur. gen. & ciuil.* quem refert & sequitur Gramat. *d. cons.* 18. *n.* 5. & *cons.* 29. *num.* 2. Marsil. *consil.* 4. 25. & 81. & Prosper. Farin. *d. consil.* 35. *n.* 22. qui *n.* 23. adducit plures, vt idem sit quando imminet periculum.

Isthæc enim animi determinatio exequendi, seu ali- 17
ter vlteriùs in causa procedendi, appellatione non obstante, satis euidenter, & manifestè deregitur ex denegata delatione. Si quidem in iis causis, in quibus iudici permittitur denegare delationem, ei tacitè permittitur ad vlteriora procedere, & exequi. quia est consequutinum, & effectus denegatæ delationis, quia cùm non abdicauit à se iurisdictionem, illam retinet, qua mediante
vlteriùs in causa procedere quit. Vitalli. *in tract. clauf.* 18
nihil. nouar. appell. pend. in princ. in prima limit. plures citat Lancelot. Robert. *tract. de attenta. 2. p. c.* 12. *lim.* 25. & *lim.* 17. *per totam.* Scaci. *de appell. q.* 17. *limit.* 6. *memb.* 2. *sub num.* 15. *fol.* 334. & *limi.* 22. *num.* 23. *vers. sub extende primo.* Petr. Surd. *decis.* 225. *n.* 14. Menoch. *de retinen. poss. rem. 3. n.* 849. Mier. *in tract. de maiora. 3. p. q.* 24. *n.* 62. *ad fi.* Cæs. Contard. *in l. vni. q.* 12. *num.* 6. *pag.* 549. *C. si de mom. poss.*

Igitur eadem quidem intentione nolit iudex, à se fa- 19
cto proprio abdicare iurisdictionem per delationem, eam vsurpando à superiore, in quem tacitè à iure translata est. & iudex inferior per legitimam appellationem iuris ministerio est inhibitus, text. *in l. 1. ff. nihil nouar. appel. pend.* igitur de primo ad vltimum sequitur, quòd ex denegata delatione iustæ appellationi, manifestè deducta, dicitur iudicis deliberatio, & determinatio vim cum effectu inferendi, ac propterea, & quòd ipsa denegatio sit violentiæ pars integralis, & principium vio- 20
lentiæ, sufficiens ad auxilium, & Regiam protectionem

inuo

inuocandum, non secus ac si in rixa aliquis apponat ensi manum, aut illam requirat, seu pallium brachio
14 inuoluere incipiat, nec non galerum in capite collocauerit, eiusque verticem leuaret, ex iis enim præparatio ad offensam colligitur euidenter.

21 Tertiò pro hac parte expendo textum expressum (qui prorsus omnimodam cauillationem excludit) *in l. 36. tit. 5. lib. 2. recopil.* ibi, *por quanto, assi por derecho como por costumbre immemorial nos pertenesce, alçar las fuerças, que los inezes ecclesiasticos y otras personas hazen, en las causas que cognoscen, notorgando las appellaciones, que dellos legitimamente son interpuestas*, &c.) & iterum ibi, *que xandose, que no sele otorga la appellacion*, &c.) *den nuestras cartas en la forma acostumbrada*, &c.) *para que se otorgue la appellacion*, &c. (& *in l. 37. seqq.* ibi, *que a las audiencias se trahen por via de fuerça muchos processos*, &c.) *porque no otorgan las appellaciones*, &c.) ecce iura apertè probantia nostram opinionem veriſſimam, vt ad inuocandam protectionem Regiam, & nudam defensionem, solæ iustæ appellationis attendatur denegata delatio, non etiam expectetur exequutio. quæ quidem iura prouidè disponunt in præbenda protectione, cùm natura defensionis sit, vt præstetur ante damnum, & vim illatam, & cùm de periculo timetur. quid enim prodest iam occiso defensio? quomodo etiam occurritur in periculo, iam incidenti, & pereunti in illo? minanti enim periculo, & damno infecto occurrendum, & resistendum est. *iuxta totum titulum ff. de damno infecto.* quia melius
22 siquidem est, in principio damno resistere, & occurrere; quàm post illatum, remedium quærere, *l. 1. Cod quando liceat sine iudi. vind.* quarum legum genuina ratio legitimè deducitur ex iis, quæ hactenus diximus circa naturam defensionis naturalis.

23 Quartò & pro harum legum Regiarum, & nostræ doctrinæ declaratione, facit mirabilis doctrina Fuluij
16 Pacian. *in cons. 164. n. 38.* Sese *tractatu de inhibit. c. 8. §. 1. num. 4.* & vlteriùs *in decis. 114. num. 4. tom. 2. fol. 52.* qui quidem affirmant; quòd ad huiusmodi Regium recursum, tunc vim adesse, dicetur. quando sumus in appellatione, quæ vtrumque habet effectum, deuolutiuum, & suspensiuum, etenim si timetur, quòd iudex à quo vult, non obstante appellatione procedere, vim infert, & potest Senatus Regius se intromittere, vim tollendo, & oppressum protegendo, impedireque iudicem, ne
17 indebitè exequatur: ergo solus timor exequendi sufficiet, ad auxilium postulandum. ideo bene dicit ipse
24 Sese *d. §. 1. sub num. 4.* vtrumque casum amplectens, scilicet; quando indebitè appellatione suspensiua non obstante, processerit, vel procedere timeatur. vt in tali casu dicatur inferre vim, ad inuocandam Regiam protectionem, qui quidem Doctores rectè calluerunt huius recursus naturam, & substantiam, quia ex hac denegata delatione iudex minatur exequutionem, & procedere
18 ad vlteriora tacitè proponit, quia est vera præparatio ad illam.

25 Quintò hæc etiam pars ex aliis ipsius l. 36. verbis in fin. probatur ibi, *y si por el dicho processo paresciere, la dicha appellacion no ser iusta y legitimamente interpuesta, remitan luego el tal processo al iuez ecclesiastico*, &c. *para que el proceda*, &c.) quæ verba indicant ante exequutionem sententiæ, recursum Regium fuisse imploratum;
19 nec non posse licitè implorari, quoniam si facta foret iam exequutio, quid procedere nihil haberet ampliùs, & sic non possent illa verba, in sententia diffinitiua, verificari. quia exequutione semel facta functus esset iudex officio suo. quod eodem modo eleganter explicuit
26 Cæned. *in quæst. canon. 45. sub num. 39.* vbi dicit, quòd si ex adducto processu ad Regium Senatum fuerit compertum, appellationem esse friuolam, causa ad eundem iudicem remittitur, vt exequatur sententiam. ergo non
20 requiritur, vt facta exequutione, & attentato conducatur processus ad Regium prætorium.

Pro quo sextò etiam vrget intellectus, quem assignauimus suprà hac 1. p. c. 2. *ad d. l. Regiam 36. in prin.* in illis verbis ibi, *e si el inez Ecclesiastico no la otorgare*, &c.) 27 vt scilicet subintelligantur, quando non sit aliquid exequutioni traditum, quia tunc secundùm d. l. sufficiet sola delatio appellationis ad tollendam violentiam, & prouisioni Regiæ satisfaciendum. Secus autem si aliquid exequutioni iudex tradiderit, quia tunc per solam delationem non satisfiet ordinariæ Regiæ prouisioni. Sequitur Villadiego *in sua polit. c. 4. n. 39. & 42. fol. 78.* Ioan. Gutier. *lib. 1. canon. q. c. 1. n. 9.* & post hæc etiam dicit Ceuall. *in glos. 10. sub n. 1. & 2.* ex quo quidem intellectu apertissimè constat; ad inuocandum auxilium, & Regiam defensionem, sufficere solam denegatam delationem appellationis, & non simul exequutionem, nec vlteriùs processum requiri. quo quidem varius ipse 28 redditur Ceuall. dum *in glos. 6. sub num. 90.* (quem citauimus pro contraria parte suprà in fundam. 4. ad fin.) aliud censeat.

Septimò comprobatur amplius, quoniam hæc Regia 29 protectio ea potissimùm ratione in hoc genere violentiæ fuit inducta, non solùm, vt oppresso appellanti occurratur, sed etiam vt iudicis superioris authoritas conseruetur, eiusque adiuuetur iurisdictio: neque ipsius honor vilipendatur prohibendo appellanti, ne ad illum recurrat, claudendo illi ianuam iustæ defensionis, ne possit oppressus coram superiore appellationem prosequi, impediendo cursum negotij. & iurisdictionis, à se iuris ministerio abdicatæ, ne ad superiorem transmittatur, illam vsurpans, & occupans per delationis negationem, prout sæpe diximus c. 1. & c. 2. suprà, & passim probant DD. de hac materia tractantes, quos retulimus suprà c. 1. n. 16. Sed hoc penitus verificatur in sola delatione appellationis legitimæ negata, vt superiùs probatum est, & ad oculum patet; ergo in sola denegata delatione consistit violentia ad hoc saltim, vt Regius haberi possit recursus.

Ex quibus clarè constat, quòd licèt ad imponendam pœnam condignam generi attentati, requiratur, & expectetur exequutio effectiua, & actualis attentio, quia non punitur affectus, nisi sequatur effectus, (vt superiùs 30 dictum est) tamen ad inuocandam Regiam protectionem, animi determinatio sufficit, quia in ea non proceditur ad dictæ pœnæ impositionem, quod quidem etiam est ex mente d. l. 4. p. supracitatæ pro 2. fundamento contrariæ partis, quæ si attentè legatur, videbimus, quòd dum in principio de denegata delatione loquitur, nihil de exequutione apponit. tamen postmodum ad pœnæ applicationem præmittit sententiæ exequutionem, cui quidem, & d. l. Iulia inductæ suprà in prin. pro primo fundamento contrariæ partis respondendum est, vt procedant, & loquantur quoad pœnæ condignæ impositionem, vt ad hunc effectum expectanda sit quantitas, & qualitas exequutionis, cùm non sit de delictis, in quibus punitur affectus, & animi determinatio, etiamsi non sequatur effectus, nos autem loquimur de defensione naturali præstanda, ad impediendam violentiam, & vim propulsandam, ad quod animi determinatio, nec non solus timor inspicitur, vt dictum est.

Hoc idem insinuat text. *in d. c. quoties Episcopi 2. q. 6.* 31 quem adduximus pro contrariæ partis tertio fundamento, quo non agitur de impositione pœnæ vim inferenti iudici, sed de actorum annullatione, ac proterea sola præsumptio, & affectus illo text. prohibetur, & inhibetur, *ibi*, aut aliquam vim eis inferre præsumant.) & iterum *ibi*, quod si aliquid à quoquam præsumptum fuerit, nihil erit, sed viribus caruit.) & ita vbi non agitur de pœna corporali, obuiatur initio, & præsumptioni, & animi deliberationi vim inferendi appellanti. cuius germanus est intellectus, & nostræ doctrinæ consonus.

Octauò pro hac parte pugnat ratio, quam communi- 32

ter adducunt Doctores in iustificationem huius Regij recursus, quos citauimus suprà c.1.n.16. quòd licitum sit parti resistere, & prohibere iudici volenti exequi suam sententiam appellatione suspensam. Eodem modo,& vrbanius poterit ipse Princeps cuius proprium officium est, vi oppressos liberare, prohibere, resistere, & propulsare: ne procedat appellatione pendente, licet eo tempore, quo poterat oppressus; nempe; volenti exequi. & vltra dictos Doctores vide post alios Cæned. *in q canon.* 45. *num.* 22. *& num.* 60. *& supra n.* 4. ergo intentioni, & animi deliberationi iudicis à principio est resistendum, ex ipsorum Doctorum assertione, satis clarè patet,vt hoc intelligant ante factam exequutionem, & vide quæ nos suprà c.1 præl.3.propè principium vers quod & ex eo probatur,à num.85 vbi expressè docuimus.

Nonò, ampliùs nostra resolutio comprobatur, quoniam,in actis, & sententiis negatiuis nulla datur exe-
33 quutio facto iudicis, & tamen ob solam denegatam delationem emissæ appellationi (in casibus quibus legitima sui natura reputatur) fundatur violentia,& recursus Regius per viam violentiæ,ita in terminis post Couart. *pract.q.c.*19. *n.*1. *vers. eadem ratione.* Aul. *in c.*20. *præto.verb.vsurpan. n.*21. Villalob. *in ærario com. opin.lit. I.num.*165. probant pulchrè Bobadill. *in polit.lib.*2.*c.*17. *sub num.*129.doctiss. Azeued. *in l.*15. *tit.*1.*num.*10.*&* 21. *lib.*4. *recopil.* qui quidem affirmant, quòd si in casu ne-
34 cessario iudex secularis implorauerit auxilium à iudice ecclesiastico,& ipse(vt tenetur)præstare recuset,poterit talis secularis ab ista proteruia, & negato auxilio ad superiorem appellare, & si deferre recuset, poterit recurri ad regia prætoria suprema per viam violentiæ. prout econuerso etiamsi coërceatur secularis iudex ab eccle-
35 siastico per censuras, petente auxilium à laico aduersus eum, qui prætendens se exemptum appellauit ab Episcopi visitatione ex causa probabili. quia (cum tunc secularis non teneatur auxilium suum impartiri, vt tradit Michaël Axia *de exhiben. auxil. in* 8.*col. in* 3. *cas.ex pag.*156. Cæned. *canoni. quæst.*36.*numero* 14.) ideo postquam compareat coram Ecclesiastico petens reuocationem censurarum, & vt absoluat eum. quod si
36 facere recuset, ab hac denegata absolutione,& censurarum reuocatione petita, poterit appellare iudex secularis, eo quòd non tenetur iure, impartiri brachium suum petitum, vsque quo videat iustè petitum fuisse, & si appellationi huiusmodi non detulerit, poterit pro tollenda violentia recurrere ad Regium Senatum, qui declarabit,vim fecisse, & deferre appellationi. ita etiam tenet Azeued. *vbi proximè in d.l.*15.*tit.*1.*num.*12. *lib.*4. *recopil.* quem exaggerans sequitur & bene explicat Cæned. *in quæstio.canonic.*36.*n.*14.videndus.

Absurdum enim foret, dicere, quòd appellationis denegatæ delatione ab actibus negatiuis, non posset ad
37 Regem per viam violentiæ recurri, si aliàs sui natura appellatio licita est,& vtrumque effectum habens, non solùm enim in hac violentiæ cognitione consideranda est dumtaxat exequutio eiusdem sententiæ, & grauaminis, à quo appellatum est; sed etiam alia attentata, quæ desuper committi possunt extra ipsam sententiam.
38 plurima enim attentatorum genera reperiuntur etiam appellatione pendente, licèt directò non sit in fauorem sententiæ. Finge, peto à iudice,vt mihi terminum concedat, vel me recipiat ad probandum;interloquitur negatiuè, mihi est licita isthæcappellatio quoad vtrumque effectum (prout de eis, & aliis pluribus actis negatiuis probaui latissimè infrà 2.p. c.1.per totum) iudex illam sententiam exequi non potest, quia tanquam negatiua non indiget facto hominis. quia non entis nullæ sunt qualitates; tamen si vim non feciisse declaretur in denegata delatione;potest ad vlteriora procedere,& exclusis. nec non negatis mihi legitimis defensionibus, poterit liberè causam prosequi, vsque ad diffinitiuam sententiam.& eam ad sui libitum proferre.si igitur appellatio est legitima,& à iure approbata, ab iis actis negatiuis suspendit iurisdictionem iudicis à quo, eiusque manus ligat, ita vt ad vlteriora procedere nequit;quare si processerit,omne erit attentatum, quia gestum appellatione pendente,*l.*1.*& toto tit.ff nihil nouari app.pend. non vulgar.* igitur non valet consequentia; sententia negatiua non potest exequi,ergo ab ea legitima appellatio non causat attentata, nec quòd post eius appellatio-
39 nem pendentem non detur attentatus processus, quia falsum foret.quia certum est, quòd appellatio legitima suspendit effectum sententiæ,& iurisdictionem iudicis, etiamsi ipsa sententia secum trahat exequutionem, notabilè dictum vocat Sigism.Scacia *tract. de appell. q.*3. *n.*18.*&* 74.pulchrè Phil.Fran. *in c. ad hæc quoniam sub n.*1.*& sub n.*5.*de app.* aliàs etiam mirabiles decisiones, & doctrinas in his terminis videndas omnino adduxi 2. p.c.13.à n.206 vbi quòd huiusmodi appellatio denegata institutione suspendat,& causet attentata.

Igitur si appellatio ab actibus negatiuis potest causare attentata, quando interponitur ab actibus,licitè appellationem permittentibus, & appellatio adest legitima,cur recursu saluberrimo ad Regiam curiam est priuandus vi oppressus? imò etiamsi aliud non timeretur attentatum, sola denegata delatio appellationi ab actu
40 negatiuo fortior est causa, vt ad Regem hæ causæ per viam violentiæ trahantur, quoniam si ob solam denegatam appellationi licitæ delationem in sententia affirmatiua datur recursus, quia ex ea iustè timetur sententiæ exequutio,cur fortiùs non erit concedendus in sententia,quæ secum trahit exequutionem? quia plus grauat,plus si quidem influit causa in seipsa,quam in cau-
41 sato *.clem.*1.*de reliquiis & venerat.sancto.* aut multo magis *C.de sacrosan. Eccles.* propter vnum enim quodque tale & illud magis. Sed quia de hoc articulo latissimè egi infrà 3.p.c.13.vers.hinc incidit excludendus damnandúsque error,à n.74.vsque ad finem capitis,& superiùs per plures numeros, quo loci tam explicitè, quàm remissiuè congessimus innumeros casus negatiuos, à quibus licita est appellatio quoad vtrumque effectum, suspensiuum & deuolutiuum,tam ab interloquutoriis, quàm à diffinitiuis. & inde inferentes, validissimísque fundamentis comprobantes, nullo modo denegandum recursum Regium licitè appellantibus,prout ibi latè videre poteris,ac propterea hîc omitto.

Hinc audiendus non est Hieron. Ceuall.(quem pro
42 contraria parte citauimus in quarto argumento)*q.*897. *n.*902.*cum seqq.*qui contrarium videtur sentire,si vulgo credamus,prout à pluribus aduocatis,& Senatoribus in hoc Senatu communiter citatur,& intelligatur;vt scilicet in actis negatiuis sit denegatus recursus per viam violentiæ, omniúmque communi calculo reprobatur. Sed certè si attentiùs legatur Ceuall. in d.loco non probat id,ad quod(vt dixi) solet allegari.quapropter illi debitus reddendus est honor,ille.n.loquitur in casu vtiss-
48 simo,adeò vt(prout iacet)indubitabilis sit,& sine vmbra difficultatis,nempe,quando vigore instrumenti guaren-
43 tigiati actor petit exequutionem, & iudex illam denegat,ab hac denegatione actor appellationem interponit, iudex illi detulit,nec non exequutionem sententiæ negauit,quia non erat quid exequendum,cùm sit actus negatiuus.inquit igitur hoc casu tunc,si ad suprema prætoria recurratur per viam violentiæ, nullam adesse decerni.quia tunc,vt inquit,Sese *de inhib.c.*8.§.1.*n.*5. defi-
44 cit fundamentum,deficit appellationis denegata delatio, & etiam exequutio,ipse insuper iudex ecclesiasticus ad primam prouisionem ordinariam potest respondere, vt detulit, & insuper defert libenter, & omnia (si quæ sunt) reponit.

Sed adhuc iste casus sic absolutè intellectus ab ipso
45 Ceuall.non magno caret scrupulo ex supradictis, tum quia licèt iudex ipse deferat appellationi, & actus sit

quia

exequutionis negatiuus ; tamen cùm à denegato iuris beneficio,& priuilegio, puta ; exequutione debita guarentigio sit licita appellatio, prout latè diximus in d.c.13. p.3.& eadem 3.p.c.4.à prin.quibus locis plura reddidimus exemplaria.tunc suspensa remanet iudicis iurisdictio, & potest de facto ad alios actus vltra exequutionem procedere, & deuenire, ideo recursus pro repositione attentatorum necessarius est, maximè cum ex inferiùs dicendis apparebit,etiam vbi adest delatio appellationis, dari potest ad Regem recursus per viã violentiæ.tum etiã quia iste actor cui ex guarentigio denegata est exequutio,statim quòd in iudicio instrumentũ præsentatum est, poterit licitè ab huiusmodi denegatione appellari (vt dixi) & maximi est effectus, quia cùm sit actus interloquutorius, poterit iudex reassumere iurisdictionem,appellatione mediante,& in causa procedere,iuxta doctrinam Fel *in consultat.de off.deleg.*per text.
45 *ibi*,& quæ nos suprà c.præced.diximus , & sæpe in suis locis.ac ideo recurri potest ad Senatum delatione denegata , & si inueniatur perperam denegasse exequutionem instrumento debitam , solet dari decretum tertij generis,puta *que reponiendo lo hecho, y oyendo de nueuo no haze fuerça*,& c.Sed quid erit dicendum;quando ipse iudex causa peritæ exequutionis cognita,& auditis partibus reuocando exequutionem,negauit sententiam addictionis , quam dicimus,*de remate* ? an idem sit dicendum,colliges ex iis quæ diximus d.c. præced. vbi latè, quando iudex possit interloquutoriam habentem vim diffinitiuæ reuocare , & ob interiectam appellationem iurisdictionem reassumere,& similia.

47 Ex nostra doctrina , quæ circa acta negatiua scripta est , illud notabile infero , quòd si iudex ecclesiasticus cognoscendo,an instrumentum sit vsurarium , & inhibuerit iudici seculari,ne interim ad eius exequutionem procedat, postmodum si ipse iudex ecclesiasticus negatiuè pronuntiet , non adesse vsuram , nec contractum esse vsurarium , mandárque iudici seculari, vt ad vlteriorem exequutionem queat procedere ; si pars quæ egit de vsura,appellat à sententia huiusmodi,petítque, reuocari reuocationem inhibitionis inclusæ in sententia diffinitiua,& mandari iudici seculari, quòd sup. rsedeat debet ipse iudex ecclesiasticus hoc facere,cùm ipse nullatenus debeat reuocare illam inhibitionem pendente appellatione ab eius sententia , vel termino pendente ad appellandum. ab ea ista est pulchra doctrina Philip.Fran.*in c.cùm teneamur* 17.*n.*24. *de appell.* explicat & sequitur Scacia *de appell.q.* 3.*n.*24.ecce legitimam appellationem ab actu negatiuo, & attentatum ea pendente repositione dignum,licèt ipsa sententia negatiua principalis nihil habeat exequutionis , facto iudicis. & ideo pro delatione,& repositione poterit licitè (vt diximus) recurrere ad Regia prætoria suprema per viam violentiæ tollendæ.

48 Ex qua doctrina pulchrè infert Scacia *vbi proximè num.*25. malam esse formulam sententiarum , qua aliqui vtuntur iudices in prima instantia , & causa appellabili sui natura,condemnando reum.adduat in fine sententiæ, quòd etiam relaxant , & decernunt quodcumque mandatum necessarium , & opportunum,quia hoc est attentare, & decernere exequutionem pendente termino ad appellandum , quod facere non possunt , vt dicit Phil Franc.*vbi supra*, & ideo illud vti attentatum esse reponendum , & reuocandum , dicit Rotã, quam referens sequitur Lancelot. Rober. *de attenta* 2. *p.c.*11.*de attenta.pendente termi.ad appell. sub num.* 42. *vers.octaua regula.*Scacia *vbi proxi* quo loco insuper aduertit,quod iudex ipse debet appellante instante, illud decretum inclusum reuocare , dummodo appellauerit infra legitima tempora , ex iis , quæ ipse ibi *effect.* 4. *num.*57.*vers.restringe.*

Cum quibus simul remanet responsum quarto argumento , superiùs pro contraria parte principalis quæstionis appositio , vt scilicet , falsum sit affirmare in actis negatiuis non dari recursum, vbi aliàs ab eis licita legitima, & permissa est appellatio suspendens iurisdictionem iudicis , illam ferentis. aliis autem argumentis,scilicet,primo,2. & 5.superiùs etiam directò satisfecimus.

Restat tamen respondere quinto,& vltimo argumento, cui facilis patet responsio , quoniam prædicta verba,quibus concipitur decretum Regium, *que otorgue y reponga lo hecho despues de la appellacion, &c.*ex quo respiciant, & comprehendant attentata , si quæ sint , non possunt dici esse sine effectu aliquid operandi,quæ tunc dicerentur talia , quando aliquid reperiatur attentatum , & denegaretur eius repositio, existentibus dictis verbis ; nam cùm attentatorum repositio sit consequutiuum , & dependens necessarium à delatione appellationis legitimæ , & eius præcisus effectus *cap. non solùm de appellat.in 6.* & sæpè diximus. ideo illis verbis datur fœcunda prouidentia, vt si quid fortè iudex attentauerit, reponat ; de quo enim seruiret decernere, vim adesse , si vis non tollatur ex integro , & sic illa verba stant conditionaliter , si adsit attentatum , vt videmus etiam in eodem decreto , quo solet poni clausula (vt leuentur censuræ , & excommunicati absoluantur) quia intelligitur si fortè excommunicati sint , vt bene per Cæned.*in q Canon.*45.*sub numero* 39. & vt plurimum nulla adest excommunicatio. Et quidem in iure talium sententiarum conceptio non est noua , siquidem videmus , in rei facta condemnatione cum fructibus, & tamen potest esse, vt fructus nulli debeantur, nec fuerint percepti,& in remed *l.fin. Cod.de edict. diui Adri.* quo absolutè iudex mandat , hæredem mitti in possessionem omnium bonorum, quæ remanserint tempore mortis testatoris , & tamen intelligitur conditionaliter,si quæ remanserint, operatur enim,& verificatur si fructus sunt percepti, & bona aliqua remanserint.

Deinde quia declarante Senatu , vim factam , & ap- 51
pellationi deferendum , tacitè subintelligitur attentatorum repositio (si quæ sint) prout ex Villadiego,Ioan. Gutierr. & Ceuall. diximus suprà in 6 fundamen. huius resolutionis num.27.& ideo illa verba decreti, *otorgue y reponga* , veniunt in eius declarationem. & verba non possunt dici superflua , si apponantur,ad maiorem specificationem , & satis operari dicuntur , si tollunt dubitationem , & magis declarant. Alexand *consil.*33. 52
viso themate numero 5.*lib.*1 Crauet. *consil.*35.*n.*31. Roland.*consil.*56.*numero* 19.*lib.*3. Ruin.*consil.*136.*num.*10. *lib.*3.Tiraquell. *de retract. §.*1. *gloss* 2. *num.*28. Crauet. *consil.*70.*num.*29. *versiculo si dicatur.* Cardi. Tusc.*pract. concln.litera V,conclus.*87.*n* 73.

Ex prædictis igitur constans illa elicitur conclusio, vt sola denegata legitimæ appellationis delatio , etiam antea quàm iudex deuenerit ad attentatum, & exequutionem, nempe ; ex solo timore attentandi , sufficiat ad inuocandum Regiam protectionem , nec non vt decernatur , vim fieri , cùm ad licitam defensionem interponendam animi deliberatio iudicis (quæ colligitur apertè ex denegata delatione) duntaxat sufficiat , quæ 55
conclusio ex mente est omnium Doctorum citator. suprà cap 1.num.16.quiquidem,vt plurimum,& frequentiùs loquuntur , vim iudicem facere , non deferendo appellationi legitimæ , ideò vt nullus ad recursum inuocandum requiri , firmet attentatum , & exequutionem præcedere (dempto vno Ceuall.loco citato suprà ad prin. arg.4) & pro hac conclusione magis clarè loquitur pulchrè Sese *tractat. de inhib. cap.*8.§.3. *num.*70. & meliùs *cap.*8 §.1.*n.*14.& iterum optimè idem Sese *tom.*2. *decisione* 114.*num.*4 Pacian. *consil.*164. *sub num.*4. bene etiam sentit Cæned. *in quæst. Can.*45. *num.*39. *& sub num.*48.*&* 49.*& sub num.*22.

Quid autem dicendum est conuerso , quando adest 54
attentatum gestum præmissa delatione legitimæ appellationis

pellationis, an recurri possit ad Senatum per viam violentiæ. & facit difficultas, quia si detulit, non possunt verificari verba decreti, *que otorgue.* ex quo apparet delatum. Sed contrarium verius est, vt licet deferat appellationi, si tamen attentet, & exequatur, potest vim fieri, declarari ex iis, quæ à prin. huius quæstionis diximus, quia licèt delationis negatio sit apta ad huiusmodi Regium recursum postulandum; tamen non est violentia perfecta, sed est principium, & pars illius, quia est actus per quem detegitur voluntas iudicis, violentiam inferendi; at vera vis tunc fit, quando exequitur iniustè; scilicet, legitimâ appellatione pendente, quia tunc illa est perfecta violentia, ac ideo dum adest violentia, durat recursus, quia non sufficit verbaliter deferre, nisi simul reponat, quia vbi facto opus est, verba non sufficiunt, & propterea videmus dari secundam iussionem, vt cum effectu reponat, cùm aliter non tollatur vis, vt suprà diximus latè cap. 2. § 1. & sic quousque reponat recursus locum habet.

55 Si enim alitèr dici posset, sequeretur, quòd delatio quæ per Senatum fieri iubetur ad fauorem oppressi, vt abdicata à se per eam iurisdictione, non deueniat ad attentata, illáque reponat: in eius damnum retorqueretur, & contrarium effectum operaretur; imò potiùs delatio ipsa deseruiret, vt posset securè attentare absque metu, & spe Regij recursus, sicque inductum ad omnem finem contrarium effectum operaretur, *iuxta l. quod fauor. Cod. de legib.* hac enim fraudis via aperta, assiduè ea possent vti iudices Ecclesiastici, scilicet: deferendo appellationi, vt sine impedimento possent securi deuenire ad suæ sententiæ exequutionem, & foret verbis non rebus legem imponere, cui locus dandus non

56 est, nec via fraudibus aperienda, cùm potiùs hoc casu, quando post appellationem admissam, & delatam iudex attentauit, longè maior violentia sit, quia duplici vi eius est suspensa iurisdictio, tum iuris dispositione *ex l. 1. ff. nihil nouari appell. pendent.* tum ex potentia delationis, per quam omnimodam à se abdicauit iurisdictionem, etiam si aliàs ipse licitè potuisset in causa procedere *cap. cum appellationib. friuol. de appellat. libr. 6.* & quæ nos infrà 3. part. cap. 17. & cap. 18. per totum & alibi passim; ergo multo fortiùs hoc casu locus est Regio recursui, quia per attentata, & vlteriorem processum, quantum in se est certat de reuocanda delatione per contrarium actum, *iuxta l. quod iussit ff. de re iud. cap cum cessante de appellat.* prout dicimus de iudice, qui post conclusionem in causa recepit testes, vel post actum contrarium exceptioni, vt videatur contra illam pronuntiare tacitè, & similibus.

57 Sequerentur inde insuper duo absurda, primum quod postquam vigore Regiæ prouisionis detulit appellationi, non teneretur reponere, tum quia vis sola diceretur consistere in delatione negata, tum etiam quia postquam detulit, non habet iurisdictionem ad reponendum de quo nos latiùs egimus suprà cap. 1. à princ.

58 Deinde quia si per solam denegatam delationem datur recursus ad Regem, ex eo, quia per illam timetur, ne deueniat iudex ad violentiam, & sic ad exequutionem, & attentata, quòd est finis Regiæ protectionis, & sic propter illa & eius causa, multo magis debet concedi ipsi attentato, & exequutioni, quia cau-

59 sa magis influit, & operatur in se ipsa, quàm in causato, *l. & si non sint clausi 21. §. peruenimus ff. de aurp & argento legat. l. nauis onustæ in 1. respons. ff. ad l. Rhodi. de pact. l. tempus 29. ff. de re iudi.* omne enim ius potentiùs operatur in causa, quàm in causato, Castrens. *consil. 129. volum. 1.* vbi allegat *l. digna vox Cod. de leg.* Felin. *in cap. auditis num. 20. de præscrip.* decis. Gen. 128. *num. 2.* Doctissimus (omni laude, & honorabili præmio dignissimus Regius Senator in Galleco Senatu, Perez de Lar. *insigni suo tractatu de anniuer. & capell. l. 1.*

60 *cap. 24. à numer. 2. cum seqq.* & vlteriùs quòd hic Regius recursus in propulsanda violentia duo copulatiuè iubet iudici opprimenti fienda, vt scilicet; deferat, & reponat, & sic non sufficit vnam tantum partem adimplere, sed requirit concursum copulatorum, *l. si hæredi plures, ff. de condit. instit.* Thesaur. *decis. 189. num. 1.* Moron. *in tractat. de pace quæst. 447 num. 1. & 2. fol. 330.* Felin. *in cap. 2. num. 32. in versiculo copula de rescript.* Mandos. *in gloss. facult. § ac etiam in verb. pro tempore fol. 247. colum. 1.* Plot. *de in litem iuran. § 6. numer. 33. folio 84* quare concludendum est, quòd quantumuis iudex detulerit, si tamen vel ante delationem 61
attentauerit, vel post delationem, & nolit reponere, licitè & absque dubio poterit recurri ad Regia prætoria suprema, pro tollenda violentia. hoc modo conqueratur, vt cùm legitimè appellasset, nolit iudex deferre, & ad vlteriora attentando violenter procedit, datur ordinaria, qua dicitur, *que otorgue y reponga*, si ipse respondeat, se detulisse, & nolit reponere, debet acta omnino remittere, vel erit conquesto in Senatu iterum danda secunda iussio, vt reponat cum effectu, sicut in ordinaria continetur, & ita communiter vtitur, & practicatur apud omnia Regia prætoria. & alia etiam via potest ad Senatum recurri, scilicet; comparendo coram iudice Ecclesiastico, & ratificata priori appellatione. 62
nouiter etiam toto à processu, & attentato appellare & adducto processu ad Senatum per viam violentiæ, totum reponi mandatur, quia cùm sint facta tempore, quo ipse appellans potuit appellare à primo actu iudicis, totum vt nullum venit in repositione, prout alibi dixi.

Et dum hæc typis dabantur, perlegi Cenall. *in com-* 63
mun. contra commun. tom. 4. q. 897. num. 902 fol. 166. qui in hæc inquit; Quam violentiam cùm ipsa consistat in exequendo appellatione remota, non verò in exequendo appellatione admissa.) à qua assertione cauendum est, quia intolerabilia duo in se vitia includit, vulgatissimo stylo, & praxi, nec non iuris dispositioni repugnantia. alterum dum dicit, quod violentia consistit in exequendo appellatione remota, quasi dicat, quòd tota appellationis denegata delatio, non existente, nec sequuta exequutione, non poterit habere locum hæc cognitio per viam violentiæ. quod quàm ingens sit absurdum, euidenter probauimus à principio huius capitis. 64

Imò & ipse ex ipso conuincitur, dum in eadem q. 897. n. 464. sequutus Gondizal. de Paz *in praxi 1. p. 1. tom. 1. temp. num. 34.* quòd locum habet hic recursus, & potest, quando timetur de exequutione, & violentia iudicis Ecclesiastici, eo vti, antequam grauetur, & querimoniæ libello in Senatu præsentato postulare ordinariam, vt iudex deferat, & reponat, ex eo, quia melius est ante tempus recurrere, quàm post causam vulneratam remedium quærere, *iuxta l. 1. Cod. quando liceat sine iudicio se vind.* de quo nos alibi latiùs diximus suprà cap. 2. à numero 75. quod quidem in fortioribus terminis procedit. 65

Secundum autem dum dicit è conuerso, quòd violentia non consistit in exequutione appellationi admissa, quasi dicat, quòd dum iudex admiserit appellationem & ei detulerit, licèt exequatur sententiam suam, non erit locus recursui, quia violentia non adest. quod quantum à veritate, & à praxi frequenti aberrauerit, hactenus docuimus. quia, quando detulerit, maior violentia adest, si attentauerit; quia maiorem iurisdictionis defectum habet, cùm per delationem omnimodam à se abdicauit iurisdictionem. & hæc attende [illegible] 66

Aduerte denique, aliquando ad tribunalia exportari appellationem legitimam à iudice interpositam cum processu, cum ipse iudex respondit; audiuimus quantum de iure locus est & aliqui putarunt, hoc esse ideò, quod dicere, defero, si & in quantum, &c. sed decipiuntur, quia hæc clarè admittit secundum iuris dispositionem, illa autem sub verbis ambiguis potiùs reiicere intelligitur, ac propterea quoad violentiam tollendam,

de

de ea iudicandum erit,ac si negauerit, & sic communiter practicantur in supremis tribunalibus, cùm vigore ordinariæ, cui ipse respondere tenetur, animum suum detegit,& declarat,de quo senserit, an deferat, vel non & sic quoad hunc effectum inuocandi auxilium Regium,sufficit dicto modo respondisse.

Aliquando etiam appellans nimis properè, & ante tempus præcurrit ad Regiam protectionem,dum legitimè appellat à iudicis sententia, tamen præsentato coram iudice appellationis libello,nihil illi respondet iudex, & postmodum viso in tribunali, solet declarari, *que por agora no haze fuerça,y se le remite.*sed tu aduerte, quòd hoc decreti genus tunc procedet,quando iudex prouisioni ordinariæ simpliciter dixit, quòd intimetur tabellioni, vt mittat processum. at si respondit appellationem non esse legitimam,& minùs dignam delationis, vel quòd non potest illi deferre, tunc sine dubio de ea responsione iudicandum erit,ac si à principio delationem denegasset, ac ideo in Senatu idem attendendum est, vt directò decernatur,an violentia adsit, vel non,secundùm quæ per actorum inspectionem repererint appellationem esse, vel non esse legitimam.

CAPVT VII.

Regia intimata ordinaria, & pendente recursu ad Regem, an iudex Ecclesiasticus supersedere teneatur, ita vt interim ab eo gesta nulla, & attentata dicantur, & an termini interdum suspendantur, in quo quid censuerit Rota refertur.

SVMMARIVM.

Supersedere tenetur iudex interim,dum articulus incidens terminatur ab alio iudice,cui cognitio competit.n.1.

Principe apponente manum in causa, iudex inferior debet supersedere,alias attentat.n.2.

*l.36.titul.5.lib.2.recop.ibi,*para que el proceda,&c.*acutè ponderatur.n.3.*

Recursu ad Regem pendente, iudicem non posse ad executionem procedere sententiæ,qui teneant.n.4.11.& 44.

Quod maximè procedit, quando recursus intimatus est parti,& super eo citata.n.1.& à n.44.

Processus originalis exportatio ad Senatum,fit ad eius instructionem,& informationem.n.6.

Relatione ad Principem pendente,an interim gesta per inferiorem nulla dicantur.n.7.

Assertione Octauiani Pedem. dicentis in hoc recursu suspendi iudicis iurisdictionem,nunquã fuisse ablatam.n.8.

Ceuallos opinio refertur asserentis pendente recursu ad Regem,& facta ordinariæ intimatione, attentatum esse, & nullum factum à iudice Ecclesiastico.n.9.& à n.51.

Recursu ad Regem pendente,& intimata ordinaria,non esse nulla,& attentata quæ gerit iudex Ecclesiasticus,veriorem, & receptiorem opinionem esse clarè ostenditur. n.10.& n.44.

Recursu pendente ad iudicem, non impedit executionem sententia,nec causat attentata n.11.

Recursus ad Regem, & supplicatio à pari procedunt, & pariter in vtroque inferioris non suspenditur iurisdictio, sed licitè exequitur.n.12.

Recursus,quando prouenit ex suprema iurisdictione,si non suspendit iurisdictionem inferioris; ergo multo minus quando extraiudicialiter protegit per viam defensionis naturalis.n.13.

Querela ad Principem pendente pro tollenda iniustitia, iurisdictio inferioris non suspenditur, quominus ad executionem procedat.n.14.

Querela,& actio nullitatis à pari procedunt,& neutra suspendit sententiæ executionem n.15.

Recursus ad Principem non censetur ptohibitus, vbi prohibetur appellatio.n.16.

Recursus pro tollenda violentia est quid distinctum,& omnino separatum à iustitia causæ principalis.n.17.

Iurisdictionis ad suspensionem nullus actus fortior appellatione.n.18.

Appellatio,vbi extraiudicialiter apponitur,suspensiuo effectu caret.n.19.

Recursus ad Regem totus est extraiudicialis,absque spe vt aliqua via possit fieri iudicialis.n.20.

Recursu pendente ad Regem si gesta à iudice forent attentata, Senatus ante actorum inspectionem super articulo violentiæ,reuocaret,n.21.

Recursu ad Regem pendente gesta insunt in articulo principali violentiæ de quibus pariter iudicatur, aë de gestis ante ordinariæ intimationem.n 22.

Reuocatio eorum, quæ geruntur post ordinariæ intimationem,pendet à futuro euentu,& sic regulatur à iustificatione appellationis n.23.& seqq.

Gesta post appellationem ex natura ipsius dicuntur prouenire,& eorum reuocatio pendet à futuro euentu n.25. vide ibi.

Incertitudo,quæ verificari, & declarari potest ex futuro euentu sustinetur.n.26.

De attentatis gestis interim dum disceptatur, an appellatio sit admittenda,vel non,idem iudicatur,ac de cæteris. n.27.

Recursu pendente ad Regem gesta si fuissent nulla, etiam quolibet decreto Regio lato,remanerent nulla n.28.

Attentata durant etiam post appellationis desertionem,aut illius renuntiationem tacitam,vel expressam.n.29.

Decretum violentiæ non facit instantiam quominus iudex superior de appellationis admissione, vel non admissione cognoscat n.30.

Decretum violentiæ arctat inferiorem, cùm eius virtute deferendo abdicauit à se iurisdictionem,n.31.

Acta recursu pendente ad Regem si fuissent nulla,siue Senatus,siue superior Ecclesiasticus reponeret semper,quod tamen hactenus nec auditum, nec practicatum est, sed pendet à determinatione articuli violentiæ n.32.

Ordinaria intimata prouisione, an iudex Ecclesiasticus possit taxare expensas, in quibus reum condemnauit. n.33.

Ordinaria intimata, iudex Ecclesiasticus licet de rigore iuris non teneatur supersedere; tamen ex vrbanitate ob decorem debitum sanctæ maiestati,tenetur.n.34.

Recursu pendente ad Regem,gesta licèt vitio attentatorum non subiaceant,nec annullentur;tamen multari solet iudex ob eius irreuerentiam.n.35.

Pendente recursu, & actis originaliter transportatis ad Senatum,si iudex actum gerat,requirentem causæ cognitionem, nullus erit non ex capite pendentis recursus;sed defectu causæ cognitionis. n.36.

Qui comprehenditur sub repositione vigore decreti violentiæ postea lati.n.37.

Recursu pendente,& actis ad Senatum transportatis,si iudex procedat ad actum requirentem causæ cognitionem, quo consulatur litigans,si Senatus decreuerit super articulo violentiæ illam non feciſſe iudicem.n.38.

*l.Regia 36.tit.4.lib.2.recopil.ibi,*remitan luego,*&c.*para que el proceda,*mirabiliter interpretatur, & ponderatur. n.39.& 43.*

Recursu pendente ad Regem actis traductis differtur iurisdictionis exercitium, non iure operante, sed accidentia facti.n.40.

Recursu ad Regẽ nõ est articulus præiudicialis causæ principali,sed fauorabilis ad eius facilioręm expeditionẽ.n.41.

Aduocatione Principis iurisdictio tollitur.n.42.

l.36.tit.5.lib.2. ibi, para que el proceda, *vlteriùs interpretatur.n.43*

Recursus

Recursu pendente ad Regem non suspendi iurisdictionem veriorem esse opinionem.n.44.
Recursus ad Regem super iniustitia sui primæua natura attentata,non facit litem.n.45.
Attentata regulariter non dantur sine lite.n.46.
Recursus ob iniustitiam natura alteratur per citationem, quia efficitur lis.n.47.
Recursus violentia quomodolibet varietur,etiam per intimationem ordinariæ(quæ non est citatio) nullatenus potest effici iudicialis.n.48.
Processus remissio ad Senatum nullatenus adaptatur natura relationis facta per inferiorem Principi.n.49.
Relatione pendente ad Regem,non suspendi referentis iurisdictionem, patrio iure inductum est, nisi Princeps expresse dicat.n.50.
Ceuallus asserens intimata ordinaria, & pendente recursu ad Regem, esse multa gesta per Ecclesiasticum, reprehenditur.n.51.& seqq.
Recursus ad Regem ob iniustitiam fundatur in circumuentione aduersary,recursus verò violentia in vi oppressione iudicis.n.52.
Recursus ad Regem ob iniustitiam reuidetur ex nouis productionibus,& nouiter deductis actis.at recursus violentia ex eorumdem inspectione duntaxat nullis aliis admissis.n.53.
Recursus ob iniustitiam,licèt citatione sequuta,efficitur iudicialis,recursus autem violentia nihil vnquam iudicialitatis recipit,nec potest.n.54.
Recursus ob iniustitiam prouenit ex potentia supremæ iurisdictionis. recursus violentia ex potestate politica, & œconomica absque vestigio iurisdictionis.n.55.
Recursus ob iniustitiam proponendus est intra terminum ad appellandum(iuxta vnam opinionem)recursus violentiæ nullo termino circumscriptus reperitur.n.56.
Ceuallos sibi contrarius,& varius notatur n.57.
Terminus parti à iure vel iudice assignatus ad aliquid gerendum,non currit pendente recursu ad Regem.n.58.
Terminus parti vel iudici non currit dum disceptatur super aliquo articulo.n.59.
Terminus non currit appellanti dum disceptatur,an appellatio sit nulla.n.60.
Terminus nouem dierum, ad retrahendum rem patrimonialem,non currit durante disceptatione super venditione.n.61.
Terminus decem dierum ad appellandum non currit dum disceptatur de nullitate appellationis proposita. numero 62.
Maximè si nullitas prouenit ex attentatis.n.63.
Dilationes duæ prouenientes ex eodem fonte diuersis causis ad inuicem,non confunduntur,sed successiuè vtraque operatur n.64.
Impedito agere non currit terminus.n.65.
Terminus conficiendi inuentarium non currit impedito. n.66.
Impedimentum excusat à pœna,contumacia,desertione,solutione canonis, & ab obligatione accedendi ad Consilium.n.67.
Propter impedimentum receditur à forma n.68.
Impedito de facto iudicis non currit tempus.n.69.
Impedimentũ proueniens ex facto Principis excusat.n.70.
Violentia excusat à temporis cursu vim passo.n.71.
Terminum non currere pendente recursu ad Regium consilium,expressè terminauit Rota Romana.n.72.
Impedimentum ob recursum ad Regem euidens est, & patens ex actis,quantum tempus durauerit.n.73.
Ceuallos opinio reprobatur asserentis vt terminus suspensus per Regium recursum, iterum sit parti intimandus, vt de nouo currat.n.74.
Terminus remanet suspensus in hoc statu, quo superuenit impedimentum,& tantum temporis suppletur,quantum abstulit impedimentum.n.75.
Terminus informationis in via executiua suspenditur ex impedimento partis.quo sublato alius suppletur, quantum abstulit impedimentum.n.76.

QVAM ingentem, & inextricabilem difficultatem includat hæc quæstio, ex vtriusque partis fundamentis apparebit. Et pro affirmatiua, vt postquam iudici Ecclesiastico sit intimata prouisio, & in Senatu regio pendeat recursus, vt debeat in causa supersedere, ita vt nulla, & attentata omnia ab eo gesta dicantur; probatur Primò, quando pro articulo decernendo, & determinando incidente in discursu alicuius causæ, sit recurrendum ad alium diuersum iudicem, in tantum debet,in principali supersederi, vt interim omnia gesta vt nulla, & attentata reuocentur, text. est *in cap.lator cum concordantibus*,& quæ ibi communiter Doctores, *qui filij sint legitimi*. ergo pariter, & eodem modo dum recurritur ad Regem per viam recursus, cuius est violentiæ cognitio, & proprium officium; iudex non debet procedere absque reatu attentati. 1

Secundò probatur, quia quando Princeps apponit manus suas in aliqua causa,iudex, qui de ea cognoscebat, adeò debet supersedere; vt gesta nulla sint, & attentata,text.est *in c.vt nostram,de appellat.*text.*in c.pastoralis de off.deleg.* latissimè comprobat, & prosequitur (vt in vno plures referam) Lancelo. Rober. *de attent.2. part.cap.10.à prin.*sed Princeps supremus vbi adest violentia iudicis, interponit suum brachium, & Regiam manum pro illa tollenda,& propulsanda, ergo interim gesta nulla dicenda sunt. 2

Tertiò, & pro hac parte expendo l.36. *titul.5.lib.2. recopil.in fin.* qua videtur probari, vt iudex Ecclesiasticus interdum debeat supersedere tibi,*y si por el dicho processo paresciere la dicha appellacion no ser iusta,y legitimamente interpuesta,remitã luego el tal processo al juez Ecclesiastico,&c. para que el proceda, y haga justicia.* quæ verba indicant manifestè,vt interim ligatas habebat manus, & illi erat impedimentum appositum per recursus pendentiam,ne posset in causa procedere,donec sibi remittatur. 3

Quartò fortiter vrget, nam recursu ad Regem pendente,iudicis iurisdictio suspensa remanet,qui quidem in causa & sententiæ exequutione quiescere, & supersedere debet, ac si fuisset appellatio, docet Bald. *in cap. iancimus sub num.3. quo tempore miles inuest.petere deb inusibus feudorum.* cuius opinionis videtur etiam esse Menoch.*de arbitr. iudi.lib.1. quæst.7. numer.18.* & videtur etiam subscripsisse Cephal.*in consil.180.incipit anno.num.19.lib.2.* Afflict.*decis.231.& decis.348.num.8.* & 9.Carauita *super Ritu magnæ Curiæ 252.num.5.*quod maximè procedit, quando ipse recursus ad Regem fuit parti intimatus, vel pars super eo citata; ita tradit Franc.Marc.*in quæstio Delphinal.84.num.1.*ergo cùm recursus ad Regem sui natura suspendat iurisdictionem iudicis, præcipuè facta illi intimatione prouisionis ordinariæ,è curia emanata, debet præcisè in causa supersedere. 4 5

Quintò,vlteriùs probatur,nam illa actorum originalium remissio, & exportatio ad Curiam Regiam, facta per iudicem Ecclesiasticum, postquam sibi est intimata ordinaria,qua continetur, vt videat, si appellatio est legitima,& illi deferat: quid aliud est, nisi quædam relatio,& informatio facta ab ipso iudice, vt Curia instruatur de natura, & qualitate appellationis, & videat ex eisdem, se fuisse recusasse delationem; sed sic est, quod relatione ad Principem pendente,omnia gesta dicuntur nulla,& attentata,vt latè per Lancel.*de attent.2. part.c.8.relatione pendente folio* 163. ergo in nostro casu data paritate rationis, debent interim ab Ecclesiastico iudice facta attentata iudicari. 6 7

Sextò, & pro hac parte facit in terminis doctrina Octauia.*in decis. Pedem.30.num.18. ad fin.* dicentis in hoc 8

hoc recursu iudicis Ecclesiastici esse dilatam iurisdictionem, licèt non ablatam, quia quod differtur non aufertur, *ex l. quoties, Cod. de precibus Imperatori offeren.*

9 Et hanc partem audacter tenet Ceuall. nulla ferè adducta ratione, fundamento, nec authoritate (quem multo post hæc scripta vidi) in cognitione per viam violent. 2. *part quæst.* 14. *à n.* 42. *præcipuè num. fi. fol.* 168. cuius hæc sunt verba: Ex qua resolutione colligitur in practica, circa cognitionem per viam violent. *quæ despues de notificada al juez Eccleſiaſtico o ſeglar la prouision Real de fuerça, no pueden innouar en la cauſa ni hazer autos en ella, y todo lo que ſe innouare*, pendente recursu, & facta notificatione, *ſera nullo.* idem etiam, & iterum repetere inueni *in gloss. 9. n. 9. fol.* 91. ibi, Aduerte tamen quòd pendente recursu ad Regia tribunalia, non est innouandum per iudicem ordinarium Ecclesiasticum. vt tradit Francis. Mar. *decis.* 83. *n.* 1. quem nos citauimus supra in 4. fundam. Ex quibus quidem vrgentibus fundamentis satis comprobata videtur hæc pars affirmatiua, ita vt ab ea non videatur recedendum. vide infrà à num. 51. cum seqq.

10 Sed iis, & aliis non obstantibus, contrariam sententiam, & opinionem veriorem esse, & de iure probabiliorem, nec non communi vsu, & praxi, vniformique Senatorum, & aduocatorum calculo receptam, & vt securiorem certioremque amplexam esse, vt scilicet; intimata ordinaria, & pendente recursu ad Regem, non sint nulla, & attentata, quæ gerit iudex Ecclesiasticus, quæ quidem iuridicis, veris, & fortissimis fundamentis fulcitur. Primò, quia pendente recursu ad Regem, iurisdictio inferioris nec suspensa remanet, nec in exequutione sententiæ tenetur supersedere, ac insuper gesta interim attentata non dicuntur. quia hæc est vna ex differentiis inter appellationem, & recursum,

11 seu etiam supplicationem, vt notant omnes Doctores communiter in authentica, *quæ supplicatio.* & melius *in l. si quis aduersus Cod. de precib. Imperat. offerend.* præsertim Ias. *sub num. 2. versiculo qui to nota* tenet Capic. *decis. 28. in cauſ. nu.* 11. pulchrè Guid. Papæ *decisio.* 50. *quia hac Curia in pr.* Afflict. *decis.* 213. *dicit Regia, & dec.* 358. *sub num.* 2. & idem videtur sentire *in decis.* 269. *iudices. sub num.* 3. *& decis.* 341. *lata*, & iterum *cap.* 53. *in cauſ. sub num.* 2. quam conclusionem sequitur etiam expresè Marant. *in Specul.* 3. *p.* 6. *p. princ. quæst.* 1. *num.* 26. Menoch. *vbi suprà num.* 19. *& nu.* 23. post Curtium *in l. admonendi. ff. de iur. iur.* Ias. *in d. l. si quis aduersus.* Corrad. *in prælud. l. naturalis. §. nihil commune, ff. de acquir. poſſ.* & Ioan. de Neuiz. *in consil.* 70. *num.* 1. quibus adde Francis. Mar. *d. decis.* 63. *num.* 2. vbi testatur de stylo, & Minsinger. *singul. obser. cent.* 1. *decisio.* 48. *incipit postulata in fi.* & plenè per Ioan. Baptist. & Asyn. *in prax. iud. §.* 31. *c.* 2. *in* 9. *ampliat. versiculo nonò ampliatur*, vbi plurimos allegat alios Iacobi. Henrich. *consil.* 38. *quoniam, num.* 3. *&* 4. *l.* 3. & hanc opinionem vti veriorem dicit amplectendam, quam optimè comprobat Lancelot. Robert. *de attent. cap.* 19. *à num.* 16. *cum multis seqq.* vbi contrariis eleganter respondet. eam etiam amplectitur Scaccia *tractat. de*

12 *appellat. quæst.* 19. *rem.* 3. *num.* 30. *& num.* 33. vbi dicit quòd à pari procedunt, recursus ad Regem, & supplicatio, de qua *in d. authentica quæ supplicatio*, & quemadmodum in ista non suspenditur iudicis inferioris iurisdictio, nec impeditur sententiæ exequutio, prout latè ipse ibi *numer.* 27. *& seqq.* ita pariter nec in recursu debet suspendere, nec causare attentata. Si igitur vbi Princeps procedit cum suprema iurisdictione, recursus

13 ad illum non suspendit iurisdictionem sui inferioris, multò fortiùs dicendum est, vbi Princeps procedit extraiudicialiter, ad nudam defensionem, & propulsandam vim absque vmbra, & vestigio iurisdictionis.

14 Secundò, & pro hac parte facit, nam querela oblata Principi pro tollenda iniustitia iudicis inferioris non suspendit interim, dum Princeps de ea cognoscit iurisdictionem eiusdem iudicis, nec impedit ad vlteriora processum, atque exequutionem sententiæ, tenet Achil. Personal. *in tractatu de adipiscen. poſſ. n.* 349. *versiculo vel & licet, & iterum sub n.* 350. *versic. & supplicatio, & n.* 351. *tom.* 3. *p.* 2. *fol.* 270. *diuers.* sequitur Sigismun. Scacia *tract. de appell. d. rem.* 3. *n.* 30. qui quidem *num.* 31. dicit idem dicendum esse de querela, quod de actione nullitatis, quæ non suspendit sententiæ exequutionem, iuxta quæ ipse ibi *in rem.* 1. *de null. & prob.* Felin. *in c. in literis* 9. *sub nu* 5. *declarat.* 4. *versiculo & nota de off. & poteſtate iudicis deleg.* vbi dicit, quòd paria sunt dicere de nullitate, & adire per viam querelæ.

16 Quod & pulchra ratione comprobo, nam recursus, & querela ad regem locum habet vbi sententia translata sit in rem iudicatam. & vbi appellationi locus non est, quia vbi prohibetur appellatio, non tamen per hoc est prohibitus recursus ad Principem, & querela, ita per gloss. *in cap. statutum §. accessorem de reſcript. in* 6 tenent Curt. Senior. *in l. admonendi numer.* 379. *ff. de iur. iur.* Angel. *de malef. verb. præsente d. Caio*, &c. *num.* 32. Boërius *decisione* 384 *à nu.* 20. *cum sequentibus.* Menoch. (qui dicit magis communem) *de arbitrar. quæst.* 70. *à num.* 18. *& seqq. lib.* 1. Ancha. a Regien. *quæst. familiar.* 5. *n.* 8. *vers. vlterius quoque dixi.* Bos. *in prax. crimin. tit. de mult. n.* 5 & post plures antiquiores de hac regula generali testatur Rolan. à Valle *conſ.* 94. *à n.* 1. *cum seqq. libr.* 1. Contard. *in l.* 1. *q.* 8. *per totam, C. si de momen. poſſ.* Lancelot. Robert. *de attentat. appell. pend. c.* 19. *n.* 21. *&* 25. Cæned. *in pract. qu. Cano.* 45. *n.* 59. *pag.* 392. Marc. *tract. de iurisd.* 4. *part. cent.* 1. *caſ.* 56. *num.* 7. *folio* 119. pulchrè Prosper. Farin. *in proœ. crim. quæst.* 17. *num.* 32. *&* 33. *tom.* 1. Minadou. *decisione Neapol.* 22. *& decis.* 42. Igitur si in querela ad Principem, qua tractatur de visceribus iustitiæ, & causæ principalis, ad eius reuocationem non suspenditur iurisdictio iudicis inferioris, quominus in causa licitè procedere queat, ergo, à fortiori idem di-

17 cendum est in querela, & recursu, de quo agimus, vbi quid distinctum, & penitus separatum à causa principali, agitur, & quidem extraiudicialiter, & absque vestigio, seu vmbra iurisdictionis, quam Princeps nec exercet, nec potest, nec indiget in hoc casu, vt sæpe dixi suprà c. 1. & 2.

18 Tertiò, & indissolubili fundamento probatur, quia ad effectum suspendendi, & causandi attentata, & nullitatem; nullus actus in iure fortior, efficacior, & potentior est appellatione, & inhibitione *cap. non solum, de appellat. l.* 1. *& toto tit. ff nihil nouari appell.* prout vulgare est, & probant Doctores citati suprà ad prin. 4. arg. contrariæ partis, qui plurimos adducunt. Sed appellatio

19 quando extraiudicialiter proponitur, hoc caret effectu suspensiuo, ita vt iudex licitè procedit in causa *c.* 1. *de appella. c. constitutus el* 2. *eod. tit.* & nos latissimè diximus infra 2. p. c. 13. per totam. Lancelot. *de attenta.* 2. *p. c.* 12. *lim.* 3. *prin. à prin.* at hic recursus ad Regem per viam

20 violentiæ totus est actus extraiudicialis, & absque spe, vt aliqua via, & occasione fieri queat iudicialis, prout latè diximus suprà cap. 1. per totum, præcipuè prælud. 5. & c. 2. à princ. igitur nullo modo potest causare attentata, & nullitatem eius pendentia.

21 Quartò, & pro hac parte fortiter pugnat euidenter, quoniam si pendente hoc recursu Regio, gesta à iudice Ecclesiastico attentata, & nulla forent; statim antequam deueniretur ad inspectionem actorum super articulo principali violentiæ, & ante omnia per ipsum tribunal Regium reuocaretur, & vt violenter factum reponere iuberet, quia hoc est priuilegium attentati, vt in primis, & ante omnia suspenso principali negotio siue iusto, siue iniusto, de eo cognoscatur, & in pristinum statum reponatur. text. *in l. ex illo l. nemine Cod. de appellat. l.* 1. *Cod. de bon. poſſ. secundùm tabul. l.* 1. *ff. nihil nouari appellat. fi. end. cap. an sit appellat. cap. bona memoria, de con-*

firmat.vti l.sciendum.ff.de appellat.recip. c.non solum de appellat.lib.6. Couarr.*in pract. quæst. cap.23.per totum, & cap.*24. plurimos citat Lancelot. *de attentat.3.part. cap.21.à numero* 14. *& 3.part. cap. 30.numero* 33. *& per totum.* sed fic est, quòd hactenus nec visum, nec auditum est, vt in aliquo Hispaniæ tribunali hæc cognitio, & attentati reuocatio præcederet articulum principalem violentiæ, sed semper cum eodem articulo principali, quo virtualiter inest, decernitur, de quo attentato quidem iudicatur pariter, ac de aliis, quæ gessit iudex Ecclesiasticus ante recursum Regium inuocatum; & ante ordinariam intimatam. eiúsque reuocatio pendet à futuro euentu, & regulatur à natura, & qualitate appellationis. Etenim si appellatio legitimè proposita reperiatur in Senatu per actorum inspectionem, cùm declaratur, vim fieri, deferíque, & reponi, quæ post appellationem iudex fecerit, hæc attentata tanquam gesta post eam includuntur, & eodem iure reponuntur, quo alia attentata, antea gesta, non virtute recursus pendentis, quia id nec operatur, nec potest (vt hactenus satis euidenter probauimus) sed vigore appellationis legitimæ, quæ tacitè illum produxit effectum suspendendi, & faciendi illicita cuncta, quæ post eam gesta fuere. 22 23

Quia cùm vltra appellationem nihil extrinsecus accedat, quod de iuris rigore suspendat iurisdictionem iudicis Ecclesiastici, cùm hoc nullo modo operetur querela, sed recursus ad Regem (prout dictum est) debent huiusmodi processus interim per eum gesti iustitia vel iniustitia, à natura, & potentia appellationis pendere. quia vt eleganter dicit Innocent. *in c. dilecti el 3. de appellatio.* quòd gesta post appellationem, dicuntur prouenire ex natura ipsius appellationis, quod menti tenendum dicit Philip. Franc. *ibi nu.*1. *q.*1. notabile dicit Lancelot. *de attenta.3.p.c.*2. *n.*27. quare nihil mirum, vt eorum reuocatio pendeat à futuro euentu, vt in similibus terminis docuit Rot. *decis.*28. *aliàs* 187. licèt fictè *de appellat. in nouis. & decisione* 13. *aliàs* 94. *si iudex de appellat. in nouis. & decisione* 40. *alias* 451. *not. si iudex de appellat. in antiquis.* & post alios Philip. Franc. *in cap. personas sub num.*4. *versiculo septimò aliquando iudex de appellat* Lanf. *decisione* 30. *incipit si appellans.* Lancelot. Robert *de attenta.3.p.d.cap.* 21. *à n.*29. *& seqq.* vbi dicunt quòd si iudex præfixit terminum appellanti, ad prosequendum, & docendum de prosequutione, & ille iusto impedimento cessante, infra terminum non docuit, quia exequutio per iudicem interim facta non reuocatur per viam attentati, sed beneficio iustitiæ. & expectatur euentus causæ appellationis, quia si obtinuerit, infirmari sententiam, cassabitur exequutio. 24 25

Interim tamen dum non discernitur articulus violentiæ, hic processus per iudicem gestus est in indifferenti, & in incerto, quod mirum non est. quia incertitudo, quæ verificari, ac declarari potest ex futuro euentu, sustineri non est dubium. text. est *in l. quidam relegati ff. de rebus dubijs.* vbi gl. B. & communiter Doctores, & *in l. id quod pauperibus C. de Episcop. & clericis.* quapropter verè affirmandum est, vt recursus Regij pendentia de perse non possit operari virtutem inducendi attentatum, & nullitatem. Et quia ideo etiam modo iudicatur de iis attentatis, quæ fiunt interdum, medio tempore dum disceptatur, an appellatio sit admittenda, ac de iis, quæ intra terminum ad appellandum, & post appellationem gesta fuere, text. *in l. vnic. in prin. ff. nihil nouar. appel. pend.* ibi, quoad deliberetur, vtrùm recipienda sit appellatio, an non.) per quem text. gloss. *in l. appellatione in verbo deliberationis C. de tempor. appell.* Bald. & post eum Iaf. *in l.2.n.1.not.1.C de bonor. poss. secund. tabul.* Lancelot. post alios *de attenta.2 p.c.*12. *amplia.*19. *n.*1. ergo eodem tempore reponenda simul. 26 27

Quintò, & vltimò pro hac parte facit elegans ratio, quoniam si propter Regij recursus pendentiam alio non considerato, scilicet; abstractam à natura, & effectu appellationis; processus factus ab Ecclesiastico nullus fuisset, & attentatus; sequeretur exinde, vt etiam quolibet decreto lato per Senatum, etiam vim non fieri; adhuc ille actus remaneret nullus (pro vt diximus de attentatis pendente appellatione) quia etiam post illius desertionem durant, vel etiam post illius renuntiationem tacitam, vel expressam appellationis, & vt talia attentata reponi, peti potest. latè Lancel. *de attenta.2.* 28 *p.c.*12 *ampliat.*1. *à princip. & ampliat.*2. *per totam,* vide etiam *ampliatione* 3. quod in nostro casu minus dubium foret, quia Senatus decretum non facit instantiam circa admissibilitatem appellationis (quia de eius iustitia non se intromittit) respectu iudicis ad quem, quominus queat iure super illius admissione vel non admissione disceptare; sed tantùm respectu iudicis à quo, qui virtute eiusdem Regij decreti detulit appellationi, & per delationem, siue iustam, siue iniustam, abdicauit à se iurisdictionem *cap. cum appellat. friuol. de appellat. libro 6.* ac ideo donec sibi à superiori causa remittatur iterum; non poterit in ea procedere (vt alibi latiùs explicuimus) ac ideo si à principio eius respectu fuisset nullus, semper nullus remansit, nec potuit tractu temporis conualescere, iuxta iuris regulam. 29 30 31

Et sic siue Senatus, tanquam factum in eius contemptum, illum potuisset nihilominus reponere, vel saltem iudex Ecclesiasticus superior, ad quem pro appellatione prosequenda recurritur; potuisset vtique tanquam nullum ipso iure annullare, & reuocare, & de eo imprimis cognoscere ad hunc effectum. sed horum neutrum hucusque auditum, visum, nec practicatum est, nec in supremis Regiis prætoriis, nec in tribunalibus Ecclesiasticis de eo articulo dubitatur, opponitur, aut disceptatur. ergo manifestè sequitur de primo ad vltimum, vt gestum recursu pendente per iudicem Ecclesiasticum, nec sit nullum de iure, nec recursus de perse solus consideratus potest iurisdictionis inducere suspensionem. sed totum relinquitur, & attribuitur articulo principali, hoc est, qualitati appellationis, vt si iusta, & legitima reperiatur, & vim fieri decernatur, hoc idem tanquam post illam gestum sub repositionis decreto includatur: è conuerso autem non. Et ita tenendum, prout communiter tenetur, practicatur, & firmiter obseruatur apud omnia suprema Regis tribunalia Hispaniarum, à qua tot fulcita inuincibilibus fundamentis, támque iuri consona recedendum non est. 32 36 37 38

Hoc idem sentire reperio Cæned. *in collecta.ad decretal. collect.*17. *n.fi.* vbi tractat, an iudici intimata ordinaria Regia prouisione, possit nihilominus texare expensas, in quibus reum condemnauerat in sententia. qui quidem dicit, pro resolutione recurrendum esse ad Capel. Tholos. *decis.*495. *n.*2. Anto. Gabriel. *lib.3. commun. opinion. titul. de reg. iur. conc.*3. *n.*50. Matan. Guid. Papa. & Lancelot. *de attent.*2. *p.cap.*12. *lim* 11. *per totam,* vbi latè tractant post plures alios, an, & quando iudex possit, appellatione pendente, expensas huiusmodi taxare absque vitio attentati. ergo clarè sentit ipse Cæned. quòd ad iudicandum, an gesta ordinaria intimata, sint regulanda ex negotio principali, & natura, atque qualitate appellationis; non autem attribui hanc potestatem pendenti Regio recursui; quod verum est, prout probauimus hactenus. 33 39

Vnum tamen scias, quòd licèt processus à iudice Ecclesiastico factus, postquam sibi intimata est prædicta prouisio Regia, non sit nullus, nec vt attentatus de perse, & principaliter reuocetur, sed pendeat ex futuro euentu (vt dixi, quia eius iurisdictio nullo pacto potest dici suspensa de rigore iuris loquendo:) tamen de vrbanitate ipse iudex tenetur acquiescere, & supersedere, postquam Princeps manum super violentiæ cognitione appossuerit propter decorem, & honorem tantæ maiestatis præsentiæ debitum, quod si aliter fecerit, licèt 34 40

gesta

gesta non subiaceant periculo attentatorum, nec vt talia reponantur statim, nec reuocentur; tamen frequenter solet Senatus supremus iudicem mulctare propter eius irreuerentiam, & audaciam, decorem proprium, & respectum amissum vindicandi causa, prout ego non semel practicatum vidi in hoc Regio Galleco Senatu, quod iustissima ratione fit. Etenim si inter duos rixantes quidam nobilis occurrat ensem, & pacem opponendo, si insuper aliquis eorum prolixè persistat, atque tenaciter perseueret in alterius iniuria, & oppressione in dedecorem manum,& pacem apponentis, iustè poterit illi nobilis irasci, & omissa principali rixa, & propriam iniuriam vindicando, audacem percutere, & castigare; prout in dies contingere solet. ac ideo iudex Ecclesiasticus licèt de iure eius non sit suspensa iurisdictio;tamen ex vrbanitate ipse se continere debet, séque ipse eadem debet adstringere,& ligare.

36 Vlteriùs etiam notandum erit, vt in no casu posset iste iudicis Ecclesiastici processus pendente recursu, nullus fieri,puta; quando omnia acta integraliter fuissent traducta iam ad Regium Senatum(vt assolet originaliter) & iudex illis non visis, processerit ad aliquem actum, qui de necessitate requirit causæ cognitionem, & actorum inspectionem,puta; ad sententiam diffinitiuam,vel quid simile; quia tunc non visis actis(cùm præ manibus non habeat) sententia est nulla ipso iure,non ex capite recursus pendentis, sed ex defectu actorum, & causæ cognitionis, Ias. *in l.iudices num.2.C.de iudic.* Federi. Senens.*in tract. de sent.à n.3.* Alexan. *cons.*123. *n.24.l.4.*pulchrè & latè Vant.*de null.sent.c.penult.n.*32. & 33.exactè Anto.Gabriel *tit.de sent.concl.6. n.5. & 6.* Achil.*decis.2.n.4.de filiis presby.*Put *decis.*344.*l.*1. Auil. *in cap.5.prat.gl.verb.trabaje num.*8.*&* 9. qui alios plu-
37 res allegant. qui in fortioribus terminis loquuntur, quando iudex protulit sententiam in tam breui tempore,& tanta festinatione,vt verisimiliter possit dici, illam tulisse non visis actis, ac propterea nulla est ipso iure, ac ideo si vim fieri decernat Senatus, etiam hæc sententia reponenda est,sicut alia acta facta post appellationem,vt suprà diximus.

38 Attamen super hac nullitate nihil tunc se potest intromittere Senatus, quando declarauit, vim non intulisse in articulo violentiæ,qui tunc pendebat: quia nulla via potest, de illius repositione tractare, sed omnino expectat iudici superiori, licèt sit nulla, & pars, contra quam est lata, comparens coram eodem Ecclesiastico iudice, ob nullitatem ab ea appellabit, & protestatus auxilium violentiæ, iterum traducto denuo processu vim fecisse, non deferendo indubitanter declarabitur,quoniam sententia nulla non meretur exe-
39 cutionem.

Ad terminos huius proximæ doctrinæ reducentem est l. Regia 36.*titul.* 5. *lib.*2. *recopilat.*suprà adducta pro fundamento 3. contrariæ partis in illis verbis, *para que el proceda y haga iustitia.*quoniam licèt de iure non sit illius suspensa iurisdictio;tamen de facto impeditum est eius exercitium, quia deficientibus actis, & absentibus non poterat procedere in causa, nec facere iustitiam partibus, non secus ac si tabellio vel litigans, seu quidam alius processum detineat, & occultet, ita vt etiam compulsus nolit exhibere; quia hoc impedimentum, quod de facto prouenit, sufficiens est, ad differendum cursum negotij, quia actis non visis ferre non potest sententiam (vt dictum est) eius tamen propterea iurisdictio non est suspensa. & sic rectè dicit d. l. *remitan luego el processo al juez*,&c.*para que el proceda*, &c. hoc est, vt amplius actorum defectus non illi impediat procedere. quæ optima est ad illam legem declaratio, vltra aliam,quam ad argumentorum responsionem reddemus.

40 Quo etiam sensu accipiendus est Ozasc.*d.decis. Pedem.*30. *n.*18. *ad fin.* quem citauimus suprà in 6. argu-

ment. contrariæ partis, qui dicit, quod ex hoc recursu, & actorum traductione ad Senatum non aufertur iudici iurisdictio, licèt differatur. quia illius differtur exercitium, non iure operante, sed accidentia facti, quia illo medio tempore, quo absunt acta, non potest ad omnes actus indistinctè procedere, quia vt plurimum requirunt eorum inspectionem, quo satisfactum remanet sextum argumentum contrariæ partis.

41 Quibus sic suppositis, non obstant argumenta pro contraria parte adducta. Et non primum *ex cap. lator. qui filij sint legitimi.*Cui respondetur, quòd illa suspensio causæ principalis prouenit ex natura articuli incidentis, qui tanquam præiudicialis operatur suspensionem causæ principalis, etiamsi idem iudex de eo sit cognoturus,de quo nos exactissimè egimus infrà 2.part. cap.18. à princip. vbi multa scitu digna congessimus in proposito; at iste articulus violentiæ non est præcisus,sed est in voluntate partis,illo vti si voluerit, ideo non suspendit causam principalem, nec illi est præiudicialis, sed multum fauorabilis, quia tendit in faciliorem causæ expeditionem, vt sæpè diximus *ex d. c. pastoral.*

42 Nec obstat secundum *ex d.c. pastoral. & d.cap.vt nostrum.* quia loquuntur in auocatione iurisdictionis facta per Principem à suo iudice inferiori, quia iudicium soluitur verante eo,qui iudicare iusserat, *l. indic.solui. ff. de iurisdict. omni. ind.* ac proptera cùm inferior ex auocatione iurisdictione careat, nihil mirum, vt ab ea gesta subiiciantur vitio attentatorum, vt latè Lancelot. *loco citato in d.arg.*1.quod multum aberrat à natura nostri Regij recursus.

43 Nec obstat tertium *ex d.l. Regia* 36.in illis verbis ibi, *para que el proceda,y haga iustitia*, quia vltra congruam declarationem, quam illi nuperrimè assignauimus in n.39.& 40.ampliùs respondetur;quòd cùm in hoc articulo violentiæ non aliud tractetur, nisi an iudex iure processerit pendente appellatione ab eo interiecta; vel an illi sit in posterum impediendus processus, obstante d.appellatione; ideo nihil mirum, vt illa minùs legitima reperta, reddatur processus, vt procedat, quia nullum est inuentum impedimentum, non tamen ex hoc sequitur, quòd interim suspensa eius fuerit iurisdictio, vt superiùs diximus.

44 Nec obstat quartum, de recursu ad Regem pendente, vt suspendat secundum Doctores in eo allegatos; quoniam contraria opinio, vt scilicet; non suspendat, longè verior est,& receptior,prout diximus,& probauimus suprà, in 1. fundam. huius 2. p. & resolutionis, num 10. Nec obstat quod ibi diximus ex Franc. Mar. *d. decis.*83.*n.*1.*&* 2.vt facta citatione suspendatur iudicis iurisdictio,quia verum est,supposito priùs,quod recursus sui primæua natura attenta,non facit litem,vt testatur ipse Francis.Mar.*in q.Delphi.decis.*624 *quæritur super literis numero* 7. post Bald.*in auth. quæ supplicatio. Cod.de prec. Imper.offeren.*& alios per eum citatos.idem
45 etiam tenet Lancel Rober.*de attent.*2.*p.c.*19.*n.*19 *&* 20.
46 ac ideo non considerantur attentata, quæ regulariter sine lite non dantur Lancel.*ibi.*Cassiad.*decis.*6 *voluerunt Domini n.*2.*super regul. Cancell.* & necessariò præsupponit litem fore Paleot.*decis.*222.*Marti ad med.*at cùm per citationem illius alteretur natura,quia per eam proculdubio regulariter inducatur litis pendentia, ex
47 his quæ Lancel. *de attent.* 2.*p.c.*4. *de attent.lite penden. in præfatio r.*28. & nos latiùs diximus infrà 2.p. cap 13. in discursu.ideo ex hac ratione dicit ipse Lancelo.*d.*2. *p.c.*20.*num.*30 *&* 14 probabilem esse opinionem Francis.Mar.quæ quidem ratio nullo modo vnquam, quomodocumque varietur recursus ad Regem,potest adap-
48 tari in hac extraiudiciali ommimodo prorectione, & cognitione per viam violentiæ, & vt suprà cap.2. latiùs probauimus, intimatio ordinariæ non est citatio, sed simplex quædam monitio, quæ fieri potest licitè à

iudice quolibet, carente aliàs iurisdictione, sed respectu moniti, & certiorati incapace. quare cùm hæc extraiudicialis cognitio remaneat semper in meris terminis nudi recursus extraiudicialis, non potest adaptari limitatio casu, quo ipsa sine scrupulo vera dici possit.

49 Minus etiam obstat quintum de relatione ad Principem pendente, quia ista processus remissio, nec quadrat, nec potest conuenire aliquo modo naturæ,& qualitati relationis, quam iudex inferior facit Principi, prout latè videre est ex eodem Lancel. *d.2.part.cap.* 8.*à princip.* deinde quia d.relatio,de qua ibi loquitur,respicit merita, & essentiam, seu substantiam causæ principalis, cuius iudicialis, atque iurisdictionalis determinatio expectatur à Rege, & ideo nihil mirum, vt suspendat iurisdictionem inferioris, interim dum illi causa iterum remittitur, aut resolutio expectatur. quod quantum à nostro recursu distet, nemo est, qui non videat. imò vlteriùs habemus legem Regiam expressam 9. *titulo* 14. *libro* 4. *recopilation.* vbi disponitur,

50 quod quando Princeps mandat iudici inferiori,aut tribunali, vt illi mittat relationem super statu alicuius negotij, non propterea debeat, in eo supersedere, nisi fortè aliquando ipse Princeps supersedere mandet simul.

51 Quibus suppositis, audiendus non erit Cenall.dum contrariam partem audacter, ac temerè sectatur, quia loquitur contra omnia iuridica principia, & notissimam omnium tribunalium supremorum praxim, ac propterea communi Senatorum, & aduocatorum calculo reprehenditur quotidie. fundatur enim in falsa opinione, tenente, recursum suspendere,quia vt vidisti, non est vera, & adhuc dato casu, quod vera

52 foret, nihilominus ex ea non potuisset inferri ad recursum Regium, de quo loquimur, quia longè absimilis est, quoniam querela fundatur in errore partium, & circumuentione aduersarij. Greg.Tholos.*tractatu de appellat libro* 1.*cap.*6.*numero* 10.Scacia *tractatu de appellat.quæst.*19.*rem* 3.*sub numero* 34.hic noster fundatur in sola violentia, & vi oppressione iudicis (vt sæpè dictum est) ille recursus, & querela reuidetur

53 etiam ex nouis actis, & nouiter repertis, ac nouis productionibus, Gregor. Tholos. *vbi proximè numero* 11. & Scacia*sub d. numero* 34. at noster recursus, & querela ex eorumdem actorum inspectione duratat, nullo modo aliis admissis deregitur,vt probat *l.* 36. *titulo* 5. *libro* 2.*recopilat.*& nos latè probauimus suprà

54 cap. 2. Deinde ille recursus licèt sit à principio extraiudicialis, tamen in eius cognitione, sequuta (vt requiritur)citatione,efficitur iudicialis,& litis pendentia vt nuper in responsione ad quartum argumentum numero 45.post Fran. Mar. Lancelotum, & alios diximus. at noster recursus à sui principio vsque ad eius finem nihil iudicialitatis recipit, nec recipere potest, sed in eo proceditur absque spe illam in minimo recipiendi, vt sæpe suo loco diximus; ille recursus, & querela prouenit ex potentia meræ, & supremæ iu-

55 risdictionis,vt manifestè apparet ex Doctoribus, de illo tractantibus,quos citauimus hactenus. at iste noster ex sola potestate politica, & œconomica, & etiam charitatiua absque vestigio, seu vmbra iurisdictionis, quam rei qualitas, & subiecta materia nullo modo

56 patitur. item an ille recursus ad appellandum intra terminum datum est proponendus, si credimus ingenti Doctorum cateruæ, quos congerit Lancelot. *de attentat.* 2.*parte cap.*19.*numer.*11. (quem tamen pro resolutione vide) *à num* 24.& 25.& vide etiam Scaci. *vbi suprà,numer.*27.*versiculo subdeclara primò,& numer.* 28. at noster recursus nullo termino, aut tempore circumscriptus reperitur. Ex quibus omnibus clarè patet, quòd quando fortè verum foret, recursum ad Principem habere effectum suspensiuum, tamen ex rationis disparitate non potuisset, de illo ad nostrum argui,à contrario autem,scilicet;retenta veriori opinione negatiua,quæ habet carere suspensiuo;rectè procedit argumentatio de illo ad nostrum, per argumentum à fortiori,quo nos vsi fuimus superiùs.

Et notandum est, quòd ipsemet Ceuallus contra- 57
rium firmauit *in tractatu de cogni.per viam viol.gloss.*15. *numero* 1. *folio* 97. vbi loquendo de via exequutiua, vt iudex licitè potest in ea procedere, in hæc inquit: Tunc non est reponendum, quod exequutioni tradi- 63
tum est, imò non obstante appellatione, & inuocatione auxilij regalis; iudex Ecclesiasticus licitè procedit in causa, *&c.* Ecce igitur manifestè sentire, quòd recursu pendente ad Regem, processum non 64
fieri nullum, & attentatum ex hoc capite, sed pendere ex natura, & qualitate appellationis principalis, quæ si careat suspensiuo, ille etiam gestus recursu pendente, sit licitus, & non reponendus, prout superiùs resoluimus. nam si ex capite pendentis recursus Regij fuisset attentatus, & nullus, nullo modo potuisset validus reddi, nec reuiuisci, vt suprà probaui. 65

Quoad secundam partem nostri capituli, scilicet;an 58
pendente recursu ad Regem,suspendantur, vel currant termini, parti vel partibus assignati ad aliquem articulum à iure, seu à iudice: & licèt hinc inde plurima possem conferre, breuiter tamen dicendum arbitror, terminos non currere. Finge receptæ sunt partes ad probandum cum certo termino assignato, vna pars vel appellauit à sententia probationis receptæ, vel interim in discursu apposuit contra testem legitimam obiectionem, & à non admissione, vel ab admissione ex aduerso fuit appellatum; vel quis fuit vigore instrumenti exequutus, cui intimatus fuit decem dierum terminus, interim ob aliquam causam appellans; & iis casibus, & aliis similibus ad Senatum Regium recurritur per viam violentiæ, interim dum in Senatu disceptatur, & cognoscitur de quali- 59
tate appellationis, suspenduntur dicti termini. quia processus originalis defectu impeditur eius cursus, & partes occupati sunt, & impediti, dum assistunt in disceptatione articuli violentiæ in Senatu Regio. quare illis non debet obesse terminorum cursus. Primò quoniam dum super aliqua re disceptatur, vt ipsa disceptatione pendente terminus non currit partibus,nec etiam iudici.ita eleganter in pulchro casu obtinuisse,testatur Ioan.Baptist. Gener. B.*in tractatu de arbitr.lib.*3.*cap.*2.*num.*8 *&* 9.latè prosequitur Lancelot. *de attentat.*2.*part.cap.*11.*ampliat.* 20. *à numero* 4. *& suprà*, qui *in numero* 6. *& in* 3.*part cap.* 30.*in priuileg.* 10. firmat fatalia non currere appellanti, donec discepta 60
tur,an appellatio sit nulla,post Paul.Castrens.*consil.*231. *visis actis numero* 2.*libr.*1. Ias. *in l.contra maiores Cod. de inoffic. testam. & in cap. ex ratione de appellat.* & post Bald.*in l.*1. *Codic. si penden. appellat. mors interu. in fin.* tradit Bartol. Socinus *in consilio* 122.*præstantissimè n.*4. *libr.*1. quia legitimum reputatur impedimentum. ergo hic dum disceptatur coram Principe de legitimitate, & potentia, seu effectibus appellationis, debet suspendi terminus.

Cui conuenit, quod dicunt *Mantab.in l.*13. *titul.*10. 61
*lib.*3. *fori*, quem referens sequitur Cifuent. *in lib.*70. *Tauri.*& per eos Mieres *in tractatu de maior.*3.*part.quæstio.*26.*numer.* 60. *in nouiori impressione*; quòd nouem dierum termini, qui dantur ad retrahendum rem venditam,non currunt,durante disceptatione super ipsa re, & eius venditione.

Pro quo fortiùs vrget, quòd quando condemnatus 62
vsus est remedio nullitatis, interim dum de ipsa disceptatur, non currunt ei decem dies ad appellandum, etiamsi in nullitate succumbat, Cynus *in l. contra maiores* 16. *numer.* 7. *Cod. de inoffic.test.ament.* Franc. *in cap. dilecto* 63.*quæst.*6.*num.*11.*de appellat.* Hippolyt. de

Marsil.

Martil *fine.*152. *succumbens*, quem referens sequitur Thom. Follan. *consilio* 10. *instantis num.*8. & 10 & aduersus Gutier. Papæ. & Lancelot. hanc sequitur opinionem Scacia *de appellat. quæstion.* 22. *numero* 169. & iterum *quæst.*15. *sub numer.*91. & 98. & *numero* 95. post Ioan. de Anania *consilio* 6. *sacr. Regio à num.*29. *cum sequentibus*, & *sub numer.*35. vbi de communi omnium con-
63 sensu procedere, vbi nullitas prouenit ex attentatis. Igitur idem dicendum venit in nostro casu, quòd dum pendet remedium, & cognitio violentiæ, quo aliquis oppressus vsus est; non debet currere terminus, nec aliquod partibus præiudicium generare. Et hinc
64 etiam prouenit, quòd quando duæ dilationes ex diuersis causis, seu actionibus procedunt, vna alteram non confundit, sed successiuè prodest, vna post alteram finitam, latè prosequitur Tiraquel. *de retract. conuentio.* §.1. *glos.*1. & *vnica*, *glos.* 18. *cum sequentibus.* & iterum *à numer.*64. *cum multis sequentibus.* de quo nos alibi diximus latiùs in materia excessus.

65 Hinc est, vt impedito agere, non currit tempus *l.*1. §. *fin. ff. de annal. except. l. vt perfecti. C. de annal. except.* Ias. *in l. contra maiores numer.*6. *Cod. de inofficioso testam.* Riminal. *consil.* 21. *numer.* 29. *libr* 1. Decius *consil.* 358. *column. penult.* Crauet. *consil.* 271. *libr.* 1. Menoch. *consil* 38. *numer.* 35. *volum.* 1. Bert. *quæst. famil.*40. & 65. Bard. *de temp. vtil. & contin. cap.* 7. & 8. *cum seqq.* Ioan. de Lignan. *de censur. Ecclesiast.* §. 14. *numero* 17. ex quo inferunt Rom. *consil.* 433. *incipit quoad primum.* Felin. *in cap. cùm dilecto. colum.*21. *versiculo limita* 7. *num.*13. *de rescript.* Rip. *tractat. de peste* 3. *part. quæst.*6. Hierony. Præuid. *in tractatu de pest. versiculo vidimus num.*2. Cass. *decis.*1. *de dilat. & super regul. Cancell. decis.*22. Sarm. *de publican. quæst.*3. *numer.*2. Rebuff. *in ead. regul.* Marc. *in l.*1. §. *propterea numer.*131. *ff. de quæstio.* Moder. Florent. *de fortun. casib. part.* 2. *quæst.*6. Cardin. Paris. *cons.*143. *colum.*1. *volum.*4. Nauarr. *cons.* 3. *numero* 3. *de renunt.* Caputaq. *decis.* 73. *part.* 2. Flami. Paris. *de resigna. lib.*11. *tom.* 2. *quæst.* 13. *à numer.*1. & *numer.*33. qui loquuntur de impedimento, quod suspendit tempus publicandi resignationem.
66 & ipse Flami. Paris. *ibi à num.*10. quòd impedito non currit terminus conficiendi inuentarium, & quòd impedimentum excusat à pœna, à contumacia, à desertione, à solutione canonis debiti, ab emphyteuta, ab
67 obligatione accedendi ad Concilium siue generale, siue prouinciale, & aliis pluribus, vbi latissimè & dilucidè prosequitur hanc materiam. Hinc est, vt propter
68 impedimentum receditur à forma, Cardin. Paris. *cons.* 32. *numer.*11. 14. & 16. & *consil.* 33. *num.* 32. 25. & 31. *volum.* 2. Crauet. *consil.* 12. *volum.* 2. Bursat. *consilio* 74. *numer.*157. *volum.* 1. quia non videtur formæ ac legi contrauenire. Ias. *in l. si quis num.*7. *ff. de iurisd. omni iud.* Ægui. Boss. *in practica crimin. titulo de arcess. fideiuss. numero* 47. Flamin. *vbi proximè n.*3. & 5.

69 Hinc est, quòd impedito ex facto iudicis non currit tempus. Paris. *cons.* 124. *præsentis numeri* 1. *lib.*1. Balb. *tractat. de præscriptio. in* 1 *p.*4. *p. princip. quæst.*6. *numer.*4. *tom.*17. *folio* 71. Scacia *de appellat. q.*15. *num.*124. & *à num.*122. *cum sequentibus.* vbi plurimos allegat. plures etiam citat Flami. Paris. *de resign. lib.* 11. *tom.*2. *q.*13. *num.*120. & *numer.* 95. & facit ad propositum quod ipse Flami. *numer.*131. post Sarner. *de public. quæst.*13. *num.*3. Rip. *in tractatu de pest. in* 3. *p. q.*6. quòd si literæ detineantur à iudice, & transeat tempus, excusatur à publicatione.

70 Hinc est, vt impedimentum proueniens ex facto Principis excusat, vt testatur Decius *in cap. ex ratione n.*22. *versic. secundus casus.* Scacia *de appell. quæst.* 15. *sub num.*124. *versus. aduerte vnum*, *ad finem.* imò etiam vio-
71 lentia excusat, & est causa, vt tempus non currat vim passo, ita post alios Flami. Paris. *vbi proximè à num.*95. *cum sequentibus.* vbi etiam de impedimento proueniens ex facto aduersarij, quæ omnia optimè conducunt resolutioni nostræ propositæ difficultatis.

Et in nostris terminis, quòd termini, & tempora 72
iure præscripta non currunt propter recursum ad Regem per hanc viam violentiæ, expressè determinauit Rot. Romana in vna Longionen. Præstimon. 27. Nouemb. 1592. coram Pamphilo, quam ad literam refert Nicol. Garc. *tract. de benef. 6. p. cap.*4. *sub numer.* 42. *fol.* 819. in qua postquam latè tractauerit, an lapsus fuerit terminus exequendi exequutoriales quasdam, post medium ita dicitur: Maximè cùm taciturnitas fuerit causata ex impedimentis præfatis per Aluarum mediante recursu ad consilium regium, per quod curauit auferri exequutoriales, &c. quæ mirabilis est ad propositum. & ita etiam declaratum fuit, & practicatum in hoc Senatu Gallo-Græco maximè quia huius- 73
modi impedimentum est notorium euidens, & manifestum, probatum ex eisdem actis, quibus apparet quantum tempus ipsum durauerit. ex iis, quæ latè prosequitur Flamin. *vbi supra à num.*22. *cum seqq. & à numer.*119.

Et nullo adducto fundamento, nec authoritate (multò post scripta) legimus Ceuall. *in tractatu de cognit. per viam violent. gl.* 14. *numero fi. ad fi.* tenentem hanc partem, qui in hoc articulo ita ait: *Y los terminos de la prueua estan suspensos, durante que el processo no se vuelue a remitir al ecclesiastico, y si fuere exequutiua la causa no corren los diez dias de la oppositio. si noque a de voluer a notificar el termino, si el processo fuere remitido al ordinario sobre algun articulo y assi lo visto y pratica-do.* quia impedito agere non currit tempus *l.*1. 5 *fi. Cod.* 74
de annal. except. & est regula iuris dicentis, quod per me non stat, mihi imputari non debet. Hæc ille in hoc articulo dicit. quantum autem aliorit, quòd denuo sit terminus oppositionis intimandus, ita vt de nouo incipiat currere, ratione & fundamento caret, nam terminus suspenditur, & remanet in eo statu, quo superuenit impedimentum, ita vt pars termini iam transacti non renouetur, sed dumtaxat tollitur de medio illud tempus, quo impedimentum durauit. ita Flami
Paris. post alios *vbi supra à num.* 227. & *seq.* & *num.* 75
119. pulchrè & plenè Roman. *cons.*443. *quoad primum in prin.* Calderi. *cons.* 119. *aliàs* 4. *de appell. circa med. vers. & est danda.* Gemini. *cons.* 42. *num.*10. *vers. impedimentum plurimam comprobationem.* Roman. *consil.*496. *primus num.*9. & *seq. vers. quoad secundum.* Cardin. Tusc. *practi. conclus. litera Y, concl.*29. *num.*8. & *num* 21. *tom* 4. & alibi passim per Doctores. aliàs enim maximæ potuisset oriri & intolerabiles fraudes ad renouandum terminum transactum, quibus locus dandus non est, & nos pro hac opinione plures citauimus 2. p. cap.13. à num.253. & eam insuper sequuntur Bald. & eius addit. *in authen. clericus*, *num.*9. *eod. de Episcop. & cleric.* Amedæ. *de syndicat. num.*76. *fol.*48. Catal. *eodem tractat. quæst.*75. *num.*44. & *seqq. fol.*15. Put *eodem tractat. verb. instantia syndicat. cap.*4 *fol.*194. Castel. *in l.*64. *verb. passados. fol.*192. *col.*3. *in fin.* & ibi Palac. Rub. *num.*5. *fol.*126. *in leg. Taur.* Auenda. *respons.*2. *fol.*118. *concl.*6. Didac. Perez *in l.*5. *tit.*8. *lib.*3. *ordin. col.*1111. *vers. intelligenda.* Azeued. *in addit. ad Curi. hisan. lib.*4. *cap.*6. *n.*87. *fol.*103. & *in d. l.*7. *num.* 81. *in fin.* & *seq. tit.* 18. *lib.*4. *recop* facit regul. *imputari. de regul. iur. in* 6. & *l.*1. & *tit. ff. de eo per quem factum erit.*

Et in terminis quando in via executiua ob impedi- 76
mentum partis non potuit fieri informatio per debitorem, ei non assignetur nouus terminus ex integro, sed suppleatur tantum, quantum abstulit impedimentum. probat post nonnullos ex allegatis Bobadilla *in polit. lib.*3. *cap.*8. *n.*153.

CAPVT VIII.

Dato semel in Senatu decreto super violentia ex actorum inspectione, illis tamen diminutis: an postmodum eis integris, possit, eiusdem appellationis virtute, super eodem articulo Regius iterum haberi recursus per hanc viam violentiæ.

SVMMARIVM.

Decretum violentiæ per viam nullitatis, appellationis, aut reuisionis, reuocari non potest. num. 1.

Ceuallos refertur asserens decretum violentiæ transire in rem iudicatam, quoad Senatum inferiorem, non tamen quoad consilium supremum, quia illud potest reformare, & reuocare num. 2. vide num. 36.

Sententia lata contra rem iudicatam est nulla ipso iure. numero 3.

Decretum violentiæ que no viene por la orden o en estado, *non impedit, vt iterum ordinato processu, queat oppressus super eodem articulo & appellatione ad Senatum recurrere. n. 4.*

Sententia absolutoria ob ineptum libellum non impedit alium bene conceptum nouiter proponere. n. 5.

Succumbens ex actione ineptè proposita iterum aptè agens auditur. n. 6.

Decretum violentiæ que por agora no haze fuerça, *&c. non impedit, quominus oppressus accedente postea violentia queat super eodem articulo ad Senatum recurrere. num. 7.*

Agens ad debitum conditione non impleta & succumbens poterit illa impleta iterum agere. n. 8.

Succumbens ob non probatam rei possessionem in aduersario, contra illum denuo possidentem potest iterum agere. numero 9.

Causa defensionis limitata limitatos producit effectus. numero 10.

Decreto, vim non fieri, lato semel in Senatu, essentialibus tamen actis deficientibus, postea tamen integris, posse eiusdem violentiæ respectu iterum haberi recursum, defendit Author. n. 11.

Acta integra facta à iudice ecclesiastico, de essentia sunt recursus Regij, vt vis detegi possit. num. 12.

Sententia lata actis non integris, sed diminutè transportatis, est nulla ipso iure, & quæ executionem non meretur. num. 13.

Et hæc nullitas non excusatur præsumptione boni iuris. numero 14.

Exceptio processus non integri ante omnia per iudicem examinanda. n. 15.

Gratianus reprobatur, & varius arguitur. n. 16.

Decretum violentiæ latum actis non integris, legis forma & ordo omittitur. n. 17.

l. Regia 36. tit. 5. l. 2. recopi. ibi, en la forma acostumbrada, *&c. & ibi,* manden traher el processo, *&c. ponderatur & interpretatur. ibidem.*

Sententia actis diminutis dicitur lata ordine perturbato. num. 18.

Actis non visis vel eis non integris, sed diminutis, sententiam ferre, idem est. n. 19.

Causa vera vbi requiritur ad substantiam actus; non sufficit eam habere pro subsistente. n. 20.

Factum malè aut minus plenè ex integro est agendum. num. 21.

Dispositio licèt intelligatur de primo actu, non tamen de nullo, & inutiliter gesto, quia iterum vtiliter geri potest. n. 22.

Dispositio licèt intelligatur de primo actu, si ex eo non satisfit intentioni disponentis, alius fiat, vt ex integro satisfiat. n. 23.

Per decretum violentiæ actis non integris latum, non satisfiet fini & intentioni Principis, iuris, diuini, naturalis, & Canonici, cùm vis subsistat. n. 24.

Dispositio pro certa causa (prout violentiæ repulsio) durat durante causa. n. 25.

Causa durante semper durat, quod ob causam introductum est. num. 26.

Per decretum violentiæ, scilicet, illam non adesse, non integris actis latum, maior iudici datur occasio violentiæ insistendi. n. 27.

Decretum violentiæ nunquam transit in rem iudicatam. num. 28.

Extraiudicialis actus licèt post decem dies per appellationem non reuocetur, tamen sic quandocumque per viam recursus, & querelæ. n. 29.

Actus extraiudicialis numquam transit in rem iudicatam. n. 30.

Condemnatus per tres conformes sententias, quæ non transeunt in rem iudicatam, non auditur vlterius appellans. num. 31.

Desertio appellationis ab actu extraiudiciali non præcludit viam querelæ. n. 32.

Decreto (vim nõ fieri) semel dato ex actis nõ integris, potest oppressus eis simultaneis ad Senatum recurrere super eodem articulo violentiæ; tamen cum limitationibus. n. 33.

Decreto violentiæ semel dato actis non integris, non adiit oppressus Senatum iterum per viam appellationis, nullitatis aut reuisionis, sed extraiudicialiter, ac si nunquam datum sit decretum. n. 34.

Remedium salubre violentiæ non est credendum, velle Principem fictè & apparenter præbere, manente adhuc vi num. 35.

Ceuallos reprobatur asserens decretum violentiæ transire in rem iudicatam. n. 36.

Ceuallos reprobatur asserens, consilium supremum reuocare, & reformare decretum violentiæ latum à Cancellaria, vel alia audientia inferiori. n. 37. & seqq.

Ceuallos reprobatur asserens Nuntium de appellatione cognoscentem non posse sententiam ferre contrariam decreto violentiæ directo ordinario inferiori. n. 38.

Decretum violentiæ non facit instantiam, nec præiudicium partibus, nec transit in rem iudicatam. n. 39.

Cognitio super iustitia causæ principalis remanet salua superiori per decretum violentiæ, quod cum superiore nec loquitur, nec intelligitur. n. 40.

Iudex superior causa cognita potest super sententia executione & attentatis terminare, nullo habito respectu ad decretum violentiæ directum inferiori. n. 41.

Deferendum, vel non, licèt ad sui instructionem possit cognoscere iudex inferior, tamen superior non impeditur, super admittenda vel reiicienda appellatione & attentatis, terminare. n. 42.

Superioris interloquutio super admittẽda vel nõ admitenda appellatione, & reuocatione attẽtatorum, etiam stante decreto directo regio inferiori est nouum grauamen, & diuersa persona oppressa, diuersus iudex, & noua violentia, & sic noua appellatione & recursu indiget. n. 43.

Auxilio nouo indigent quæ de nouo emergunt. n. 44.

Dispositio intelligitur rebus sic stantibus quæ propter superuenieniam nouæ causæ alteratur. n. 45.

Decreto violentiæ si iudex ipse per litis discursum contrarium ferat sententiam, noua appellatio & nouus recursus est necessarius, quia noua est vis. n. 46.

Consilium supremum se intromisisse vnquam in reformatione decretorum violentiæ Regij tribunalis, inferioris, nec visum, nec hactenus auditum est. n. 47.

Decreto violentiæ semel dato, actis tamen diminutis, tunc ad Senatum iterum potest recurri, si acta quæ deficiebant, erant omnino essentialia ad detegendam violentiæ existentiam, non aliàs. n. 48.

Oppressus,

Oppreſſus qui ex actis diminutis ſemel obtinuit decretum contra ſe, licèt vim non fieri, poteſt eis integris, iteram recurrere, ſecus autem appellatus.n.49.

Pars appellata, quæ contra ſe reportauit decretum in Senatu vim fieri actis diminutis; non poteſt eis integris vlteriùs recurrere, quia caret appellatione, & ſic fundamento, quo violentia fundatur.n.50.

Vlentia committitur in non deferenda legitima appellatione, non tamen in deferenda non deferenda. numero 51.

Iudex non deferens iuſtæ appellationi punitur. numero 52.

Iudex deferens appellationi minùs legitimæ non punitur. num.53.

Oppreſſus affirmans in Senatu acta eſſe integra, non auditur poſtea ex capite proceſſus diminuti, volens nouiter recurrere ad Senatum ſuper eodem articulo. numero 54.

Oppreſſus vt iterum poſſit recurrere ad Senatum ſuper eodem articulo ex capite proceſſus non integri, debet de hoc conſtare notoriè, & euidenter ex actorum inſpectione, aliter non auditur.n.55.

Et quomodo conſulatur oppreſſus vt hoc modo notoriè appareat.ibid.

Notarij fidei ſtandum eſt aſſerentis alia acta non eſſe ad reſponſionem prouiſionis de autos diminutos, *quo ad proceſſus inſpectionem ſuper violentia procedit Senatus. n.56.*

Actis nouis apparentibus facit variare fidem Notarij, contrarium aſſerentis, & ſi eſt laicus, punitur à Senatu. n.57.

Giurba diſtinctio an ſi ſententia ſit nulla ob acta non integra reprobatur.n.58.

INGENVE fateor, in hac quæſtione plus diſcere, quàm docere me velle. ſiquidem dato ſemel decreto vigore vnius appellationis quoquo modo acta acceſſerint ad tribunal, ſi iterum prætextu proceſſus non integri, velit oppreſſus, alia noua non accedente violentia, ad idem confugere, pro alio decreto obtinendo; videretur potiùs accedere pro prioris reuocatione, & ſaltim quaſi per viam nullitatis petere reuiſionem iterum, quod nullo modo patitur, vt poſt Auenda. *de exequen. mand.cap.1.num.32. verſ. & quia prouiſio in prima parte.* Gaſp.Rodrig. *tractatu de annu.reddit. lib.1.quæſt.17.num.73.* Practic. Monter. *in 5. tractatu de Cancell.tit. Sigueſe el tercero proceſſo que es eccleſiaſtico ad fin.fol.93. & ſeqq. ad fin.fol.94. & l.35. lib.2 recopil.* latiùs diximus ſuo loco, à neutro decretorum genere in articulo violentiæ dari appellationem, ſupplicationem, nec etiam permitti nullitatem, aut alium recurſum. ergo dicendum eſt in hoc caſu; vt nullo modo iterum admittatur oppreſſus, quantumcumque de actorum diminutione ac diſmembratione dixerit.

Vlteriùs & pro hac parte negatiua facit, quoniam licèt tribunalis Regij inferioris ſuper cognitione per viam violentiæ reſpectu conſilij ſupremi propter eius ſoueraniam, numquam tranſeat in rem iudicatam; quominus queat ſuper eodem articulo violentiæ datum decretum per Cancellariam, aut aliam Regiam audientiam, reformare, reuocare, ſeu in melius reponere: tamen reſpectu eiuſdem tribunalis, & Cancellariæ, quæ decretum violentiæ protulit, ſiue iuſtum, ſiue iniquum, eo non admittitur appellatio, ſupplicatio, aut alius recurſus: quia reſpectu ſui tranſiuit decretum in rem iudicatam, ita hanc conſiderationem latè proſequitur Ceuall.(quem multo poſt hæc vidi) *in tractatu de cognit.per viam viol.2.q.74.à n.24. vſque ad fi.* vbi caſum & exemplar recenſet *fol.283.* igitur oppreſſo ſemel dato vno decreto in tribunali, oſtium penitus claudendum eſt, ne aliter recurrere poſſit, cùm decretum iam tranſierit in rem iudicatam, quia ſententia lata contra rem iudicatam eſt nulla ipſo iure. Bald. *in l.1. colum.2. num.5. verſ. ex prædictis C. quando prouo. non eſt neceſſe. & in cap. ſi à nobis.65.* & ibi Philipp.Franch *num.12. verſ.3.* *ſed quæritur. de appellat.* & hanc eſſe communem opinionem teſtatur & ſequitur Franc. *in c. dilecto 63 quæſt.41. ſub n.94. de appel.* latè proſequitur Scacia *de appell. q.11. à n.194. cum pluribus ſeqq.*

Sed nihilominus vt in re tam graui, atque difficili cum diſtinctione procedamus; Tres caſus diſtinguendi ſunt: Primus quando in Senatu poſt actorum inſpectionem decretum fuit, proceſſum non venire per ordinem debitum, & ſtatum, puta; quia deficit appellatio. & tunc dubium non eſt, vt iterum ſuper eodem articulo, & eiuſdem appellationis cauſa, & occaſione, poſſe iterum ad eundem Senatum recurri, quando proceſſus conduci poſſit ordinatè, ac debito, ſeu legitimo modo, quia ex eo decreto nihil ſuper articulo violentiæ decretum fuerat, ad ſimilitudinem ſententiæ abſolutoriæ ab obſeruatione iudicij, vel ab inſtantia puta: propter ineptum libellum, vt poſſit iterum eadem cauſa in iudicium refricari, bene concepto libello, vt probant text. *in leg ſed. & ſi pupillus § ſi inſtitoria.* & ibi gl.Bal. & expreſſiùs Alberi. & Salic. *ff. de inſtitu. & in l. Mœuius in fin.* & ibi quoque Alber. *ff. de pact. dotal. & c. coram.* & ibi Petr.Ancar. *in 4. not. de reſcript. & cap. examinat. de reſcrip.* Signorol. *conſ.142. in quæſt. vertente col.2. verſ. præterea in ſimili.* vbi alia iura citat Ancaran. *in cap. ne captandæ colum.1. in 3. not. de conceſſ. præbend. lib.6.* bonus textus *6 in clem.* & ibi Cardin. Flor. *in 2. not ab.* & alij *de appellat.* latè Tiraq. *in leg. boues §. hoc ſermone limit.1.à n.16.* qui dicunt, quòd ille, qui actionem aut libellum ineptum propoſuit, & ob id fuit repulſus, vel ſuccubuit, debet iterum aptè agens audiri de nouo.

Secundus caſus eſt præcedenti ſimilis, puta; quando decretum eſt in Senatu, *que por agora no haze fuerça y ſe le remite*, &c. quod tunc contingit, quando reperitur in actis, iudicem nihil appellationi reſpondiſſe, an deferebat, vel non; vel quando conqueritur de exequutore nolente deferre appellationi per aliquem interiectæ, eo, puta; quia eum citauit, certantem non eſſe comprehenſum, coram quo oppoſuerat exceptionem legitimam, & nihil contra eam iudex dixerit. Vel quando eſt appellatum ab aliquo iudice conditionaliter, niſi me admiſeris ad probandum, vel conceſſeris terminum, *&c.* & non expectata determinatione, & grauamine iudicis, recurrit ad Senatum per viam violentiæ, & pluribus alijs, de quibus per diſcurſum huius operis: quoniam poſtmodum facta & accedente violentia ſuper eodem articulo, poterit abſque dubio, iterum ad Senatum confugere, vt in caſu ſuperiori & ex identitate rationis.

Pro quo facit, nam qui ſondum conditione impleta, egit ad debitum, & ob id ſuccumbit; tamen ea conditione poſtea impleta, denuo iterum poteſt agere *l. grege. ff ſi ſub conditione ff. de ædilitio edicto. l. mater §. eandem verſ. & ideo ſi fortè ſub conditio. ff. de exequutione rei iudi.* Tiraquell *in d. §. hoc ſermone limit.1. num.16.* & meliùs facit, nam ſi actor ideo à iudice ſit repulſus, quia rem petitam reus non poſſideret, poterit licitè iterum agere, ſi reus inceperit poſſidere, *l. quoties §. vlt. l. ſed & ſi poſtea ff. de noxal. act. l. ſi à te in prin. & l. rem meam, & l. ſi quis ad exhibendum ff. de except. rei iud. l. procurator ad exhibendum in prin. ff. rem ratam haberi l. neque 3. ff. ad exhiben.* latiùs comprobat Tiraquell. *in repeti. l. boues §. hoc ſermone limi.1. num.17. ff. de verb. ſignifi. folio 232.* & quia hoc idem dictat, & indicat ſimilium Doctorum conceptio, quia eſt limitata, ac ideo limitata cauſa defenſionis limitatos producit effectus. Maria.Socin. *conſ.26. ex iis quæ in facto colum.2. verſiculo poſtremò poſito lib.1.* Tiraquell. *in tractatu cauſa ceſſante ſub num.147.* vbi per totum latè comprobat regulam

generalem, quòd causa limitata limitatos producit effe-
11 ctus.

Tertius, & difficillimus casus est; quando directè latum est in Senatu decretum super articulo violentiæ, puta; vim non fieri, sed tamen deficientibus aliquibus essentialibus actibus, quæ sine dubio si simul starent cum aliis, penitus appellationem iustificarent, manifestámque violentiam detegerent: & tunc si postmodum apparuerint cum processu, opinor, posse denuo iterum eiusdem appellationis virtute, & super eodem articulo ad eundem Regium Senatum, seu audientiam per hanc viam violentiæ recurri, ad quod moueor sequentibus.

Primò, quoniam ad huiusmodi extraiudicialem co-
12 gnitionem per viam violentiæ omnimodo sunt essentialia omnia acta integra, quæ facta fuere coram iudice ecclesiastico, vt aliter veritas rei, qualitas, & natura appellationis detegi non poterit, nec violentia iudicis apparere vt latissimè suprà c. 2. & præcipuè in §. 2 à prin. adeò vt etiam in iudicialibus si superior actis non integris, sed cum diminutione, & dismembratione transportatis sententiam ferat, nihil agere videtur, sed ipsa sententia est nulla ipso iure, adeò vt exequutioni mandari non possit, ita determinauit Rot. Rom. in vna Corto-
13 nen. bonorum de Sectilo Mercurij 28. Iunij 1589. quæ inter relatas per Prosper. Farinac. est *decis.* 104. *resoluerunt. & decis.* 107. *num.* 2. alteram etiam Rotæ decisionem, quam post Marquesf. citat & sequitur Ioan. Hieronym. Campanil. *diuers. iur. canon. rubr.* 11. *cap.* 13. *sub num.* 314 *folio* 367. Fiuiz. *decis* 11. *num.* 13. *p.* 3. *& per l.* 2. vbi glos. & B. *num.* 1. *&* Ias. *num.* 15. Decius *num.* 33. *C. de edend.* Felin. qui communem dicit *in cap. Ecclesiæ sanctæ Mariæ ante num.* 17. *de constitut.* tenet eleganter Marescotus *variar. resolut. lib.* 2. *cap.* 43. *à num.* 1. *cum seqq.* maximè hodie stante Trid. *sess.* 24. *de reformat. cap.* 20. §. *præterea.* quod habet decretum irritans, quæ-
14 nullitas non excusatur præsumptione boni iuris. Socin. Iun. *cons.* 8. *num.* 3. *lib.* 2. sed imò parte opponente priùs iudex de ea cognoscere debet. Pute. *decis.* 72.
15 *num* 6. *lib.* 3. optimè Marescot. *vbi proximè num.* 3. vbi testatur sæpe ita tenuisse Rot. vt in vna Patauina decimarum 4. Iulij 1576. coram Graff & in Vetulla. Spolij 3. Maij 1586. coram Plat. & in alia Venet. legitimitatis 26. Febr. 1597. coram Penia. etiamsi adfit in commissione clausula (quam & quas, *&c.*) quia post Tridentin. Signatura, & Rota intelligunt, vt non operetur, nisi transportato processu. prout fuisse tentum in vna Valenti. Parrochial. 13. Ianuarij, 1580. coram Blancheto testatur Marescot. *d. l.* 2. *cap.* 43. *n.* 4. qui *n.* 5. ampliat hanc doctrinam, & quòd huiusmodi sententia lata actis non integris sit nulla ipso iure; tenet post Bal. Purpurat. & alios Anton. Gabr. *commu. conclus. lib.* 2. *tit. de appellat. conclus.* 5. *in fi.* & post Bart. *in l.* 2. *is apud quem num.* 5. *versic. tertio modo.* & ibi Bald. *n.* 5. *versic. ex quo nota C. de edendo.* tenet Cassiad. *decis.* 2. *n* 10 *de appellat.* Cæsar de Graff. *decis.* 37. *alioqui* 9. *opponebatur num.* 5. *de caus. poss. & proprie.* quos sequitur Sigismun. Scacia. *de appell. quæst.* 20. *num.* 8. 11. *& seqq* qui *d. n.* 11 t. statur, ita fuisse decisum in Rot. die 13. Februar 1609. in vna Anconita. pecuniar. coram Sacrat. ex quibus quidem clarè conuincitur Gratianus *discep. for. cap.* 121. *num.* 26.
16 *&* 27. qui in totum non esse nullum putauit. Igitur si primum decretum latum non visis actis integris, deficientibúsque essentialibus penitus ad articulum, nullum reputatur, nihílque ex eo actum videatur: licitè poterit de nouo ad Senatum recurri, quia non præstat impedimentum, quod de iure non sortitur effectum ex regula iuris. Et aduerte quod ipse Gratia 4. *part. cap.* 91. *numero* 28. nostram opinionem tenet absolutè post plures Rotæ decisiones Farinacij, quas allegat. vide etiam quæ contra Giurbam dixi ad finem huius cap.

Secundò facit, etenim lato decreto actis non integris non est seruata forma, & ordo datus à l. Regia 36. *tit.* 5 *lib.* 2. *recopil.* ibi, *en la forma ac ostumbrada.* & ibi, *manden traher a las dichas nuestras audiencias el processo* 17 *ecclesiastico originalmente, el qual trahido, sin dilacion lo vean, y si por el les constare que la appellacion esta legitimamente*, &c. quæ verba intelligi debent de integro, quia ita iuris intellectus suadet, vt latè diximus suprà cap. 2. §. à princ. & quia rei appellatione tota continetur, quare per diminutionem actorum decretum latum 18 dicitur ordinis perturbatio. ita docet Bald. *in l. is. apud quem* 2. *num.* 5. *vers. ex quo nota Cod. de edendo.* sequitur Scacia *de appell. quæst.* 10. *sub num.* 8. *ad princ.* Farinac. *decis. crimin.* 122. *num.* 4. Purpurat. & Bal. *num* 6. *in l.* 2. *C. de edend.* Marius Giurba *decis.* 29. *sub num.* 1. qui etiam dicunt quòd idem est sententiam ferre non vsis actis, vel illis non integris, seu essentialibus diminutis, prout 19 promiscuè sic loquuntur Doctores supracitati in primo fundamento, præcipuè videndus Scacia *d. num.* 8. *cum sequentibus.* post alios ibi. Ergo iudicandum est, ac si nunquam venisset, cùm forma non sit seruata, quia quoties vera causa requiritur ad substantiam actus, non sufficit, eam habere pro subsistente, *l. si fortè ff. de* 20 *Castrens. pecul.* ibi, veritatem enim expectamus, non quod quis finxit. Alexand. *cons.* 27. *numero* 10. *volum.* 1. tenet Perez de Lara (doctissimus, & peritissimus quondam aduocatus; nunc meritissimus Senator, nec non integerrimus iudex) *in tractatu anniuer. & Capell. lib.* 2. *cap.* 4. *n.* 109.

Tertiò est textus optimus *in l. si maritus §. fin.* cuius mirabilia verba sunt: Si quis adulterum, & adulteram 21 simul detulerit nihil agit, poteritque quasi neutrum detulerit, rursus à quo velit, initium facere, quia nil prima delatione egit.) *ff. ad leg. Iul. de adult.* quem text. in simili proposito Tiraquel *in leg. boues §. hoc sermone* 1. *sub num.* 2. qui *ibidem num.* 20. pulchrè inquit, vt id quod malè fit, aut minùs plenè, ex integro est agendum, cuius dictum fuit glossæ *in cap. Diabertum* 7. *quæst.* 1. & ipse Tiraq. *ibi n.* 20. *&* 21. mirabiliter hoc comprobat ex eo, quòd si in baptismo, vel in ordinibus non est seruata forma, atque inutiliter semel fiant, licèt sint Sacramenta nullatenus reiterabilia; tamen potest, iterum denuo solemniter ritè & rectè celebrari, ac confici, vbi plurima in comprobationem adducit.

Hinc est, vt dispositio loquens de actu licèt intelligatur de primo *ex l. boues §. hoc sermone ff. de verbor. signi.* 22 tamen non intelligitur de primo actu nullo, inualido, sine effectu, & aliàs inutili, quia tunc iterum absque impedimento alius actus vtilis fieri potest, ita latissimè post alios quam plurimas doctrinas multum conducentes huic proposito congerit Tiraquell. *dict. §. hoc sermone limitat.* 1. *à n.* 1. *vsque ad finem.*

Quartò, & pro hac parte facit, quia licèt omnis dispositio simpliciter loquens, debeat intelligi de primo 23 actu, & prima vice, ita vt iterum reiterari, aut repeti non possit, tamen si in primo actu non est satisfactum legis, aut disponentis intentioni, licitè potest iterum fieri, & celebrari, ísque actus repeti, vt ex integro satisfaciat disponenti, ita scribit Bald. *in l. fideicommissa §. si quis alicui decem. ff. de legat.* 3. & idem Bald. post Cyn. *in leg. veluti §. hæc vox.* per illum textum, & ibi quoque Alexand. Ias. & Iacob. de S. Georg. *ff. de edend.* & ipse Bal. *in l. qui per salutem in fi. noua lectura.* per illum textum, & ibi etiam Alexand. & Ias. *ff de iur. iur.* latissimè prosequitur pluribus doctrinis, & exemplaribus comprobans Tiraq. *in d. l. boues §. hoc sermone limit.* 6. *per totam.* & post Roman. Nat. Felin. Dec. Gramat. Tiraq. & plures alios refert, & sequitur Anto. Gabr. *lib.* 2. *commun. opinion. tit. de leg. & constitut. conclu.* 2. *limit.* 2. *num.* 28. Menoch. *consil.* 85. *n.* 124. *volum.* 1. Barbos. *in l. diuor. §. quòd in anno. num.* 21 *ff. solut. matri.* acutissimus Perez de Lara *in tractatu de anniuers. & Capella. lib.* 1. *cap.* 3. *n.* 28. Igi-

tur

24 tur cum ex decreto lato in Senatu, actis integris non visis, non satisfiat Principis, & legis tam regiæ, quàm naturalis, diuinæ, ac canonicæ intentioni, dictanti, vt vi oppressus defendatur, & vis tollatur, vbi iudicem Ecclesiasticum perperam processisse, ex actorum inspectione fuerit compertum; etenim certum est deficientibus essentialibus actis (quibus natura appellationis detegitur, siue iustificata, siue etiam alterata) quandoque decerni vim non esse, vbi vis adest euidens ex integris actis, quandoque verò vim adesse; vbi ex eisdem nullam fuisse appareret: ergo ex integro Principis intentioni satisfaciendum est, ne violentia subsistat.

25 Quintò hæc pars probatur, nam hæc cognitio per viam violentiæ inuenta est, & introducta pro certa, & determinata causa, scilicet; pro tollenda violentia, (vt norum est) sed dispositio pro certa, & determinata causa, non intelligitur pro primo actu, & prima vice dumtaxat, sed durat durante causa, vt tenet Felin. *in cap. 2. de treuga & pace limi. 4.* post Bar. *in l. 1. col. fi. ff. ad Iul. maiest.* arg. *leg. continuus. §. qui insul. ff. de verbor. obligat. leg. veteres cum l. seq. ff. de itinere actuque priua.* Angel. *in l. vtimur ad fin. vers. item adde ff. de sepulchro violato.* Panormi. *in d. cap. 2. in fin.* Ioan. de Plat. *in l. 1. col. 2. vers. & simplex & determinata C. de nauicul. lib. 11.* & Gregor. Nart. *in repet. clem. saepe in prin. col. 6. versiculo mihi magis placet*

26 *de verbor. signifi.* Decius *cons. 562. viso puncto colum. 1. vers. ad idem facit.* Tiraquell. *in d. §. hoc sermone, limit. 5.* vbi *num. 2.* ponit pro regula generali, quòd durante causa, debet semper durare id, quod ob causam introductum est, & concessum, *l. semper §. negotiator ff. de iur. immunita. & l. si cui §. 1. ff. ex quibus caus. maior. l. 2. §. omnes ff. de iudic. l. Titia. §. vsuras ff. de legat. 2. l. qui omnibus ff. de adminis. tuto.* per quæ iura ita tenet Signorol. Homodeus *cons. 153. Paterfamil. colum. 1. n. 6.* Tiraquell. *in tractatu causa cessante 1. part. num. 17. incipit. & illud.*

27 ergo cùm post dictum decretum inutiliter latum remaneat, & subsistat violentia, ab eaque non desistat iudex ecclesiasticuss imò ex decreto, quo dictum fuit, vim non fecisse, ei datur maior occasio illi insistendi, & in ea perseuerandi contra naturam, & principalem, ac honestissimum finem charitatiuæ protectionis, & cognitionis per hanc viam violentiæ; ergo recursus denegandus non est, quousque vis tollatur cum effectu

28 Sextò, & pro hac opinione fortiter vrget. etenim hoc decretum numquam transit in rem iudicatam, quia violentiæ cognitio à sua origine vsque ad finem est penitus extraiudicialis, prout sæpe diximus, & latissimè suis locis probauimus; sed actus extraiudicialis nunquam transit in rem iudicatam, imò etiam post decem dies, licèt via appellandi sit secluſa; tamen per viam aditus, & querelæ, & recursus quandocumque con-

29 stiterit de illius iniquitate, potest denuo peti, reuocari, ac reponi. text. *in cap. concertationi de appell. lib. 6.* probant Immol. *in cap. fin. num. 5. & 12. de præsumptio.* vbi Abb. *sub num. 5. post princ.* pulchrè Lapus *alleg. 61. num. 4. vers. & extraiudicialis.* Cardinal. Tuscus *practic. concluſ. litera E, concluſ. 5003. n. 7. tom. 3.* Rebuff. *tractatu de appella. in præfation. n. 69. & 70. tomo 3. fol. 468.* Idem Abb. *in cap. 1. num 13. post princ. de his, quæ fiunt à maior. part cap.* Cardin. *cons. 140. factum tale est magister.* & post alios Felin. *in cap. fin. sub num. 33. ad fin. de præsumptio.* Hieronym. Gonzal. *in regul. de mens. & alter. gloss. 9. in annotat. n. 31.* faciunt etiam notata per Lancelot. *de attentat. 2. part. cap. 12 limit. 3. num. 1. & 2.* & nos latè diximus infrà 2. part. cap. 13. versic. quo cognito nihil mirum. à num. 21. cum sequentibus. & quòd actus

30 extraiudicialis numquam transeat in rem iudicatam, & ideo possint quandocumque etiam post decem dies tractari, licet sit appellationis remedium sublatum, tenet Scacia *de appellat. quæst. 19. rem. 3. num. 19.* & post Fran. & Lancelot. idem *in quæst. 17. num. 41. declara. 3.* igitur prohibitio appellationis in hoc decreto per viam violentiæ non est in consideratione, quominus iterum hac iusta, & legitima causa poterit denuo ad Senatum recurrere.

Quod comprobatur, & consonat, nam licèt simus in 31 sententiis, quæ nunquam transeunt in rem iudicatam, & aliquis fuisset per tres sententias conformes condemnatus, non posset vlteriùs audiri per viam appellationis, quia tertiò appellare non licèt, vt loquendo in matrimonio Surd. *cons. 223 publicatis, num. 3. lib 2.* plures citat Anton. Gabr. *commun. conclus. lib. 2. tit. de exequut. rei iudi. concl. 1. ampliat. 6. num 3.* & etiam in actis extraiudicialibus, quæ non transeunt in rem iudicatam. Si tamen deferatur appellatio extraiudicialis, licèt per viam appellationis non audiatur vlteriùs, vt ex Abb. 32 refert. Philipp. Franc. *in cap. cùm sit Romana 5. colum. 3. num. 15 de appellat.* & iterum *in cap. directè 39. sub. n 8. conclus. 6. versus finem de appellatio.* Scacia *de appellat. quæst 17. limit. 1. n. 6. & 7.* tamen alia via scilicet; querelæ, poterit grauatus, de iniquitate actus docere, & audiri, docent Abb. *in cap. fraternitatis sub num. 2. vers. vltimo ponderabis. de frigid. & maleficia.* & hac via poterit causam denuo inchoare. idem Abb. *in cap. sua nobis sub numero 7.* & Philipp. Franc. *sub num. 10. de appellat.* Antonius de Butr. *in cap. tator. 7. versus finem, de sent. & re iudic.* pulchrè Rum. *cons. 79. quæritur 1. num. 1. libro 5.* Scacia *de appellat. quæst. 17. limi. 1. num. 8.* qui dicunt, non obstante appellationis prohibitione, posse hoc modo, negotium inchoari. igitur cùm hoc decretum per viam violentiæ, tanquam extraiudiciale suapte natura, non transeat in rem iudicatam, à prohibitione appellationis, non poterit argumentari ad recursum nouum ex tam iustissima causa postulatum, vt violentia adhuc existens propulsetur.

His igitur suppositis, opinor, hanc partem affirmati 33 uam fore amplectendam, nempe; semel dato decreto in Senatu Regio super articulo violentiæ, ex processu tamen non integro, atque deficientibus aliquibus actis omnino necessariis, ex quibus veritas rei, & violentia detegi possit, scilicet iudicem vim fecisse: possit iterum oppressus virtute eiusdem denegatæ delationis suæ appellationi, adire Senatum querelam denuo proponendo, & ordinariam postulando, & eius virtute omnia acta integra asportari facere, & ex eis veritas detegenda, & nouum decretum dandum, iuxta quæ ex nouis & simultaneis actis legitimè, atque iuridicè visum fuerit, cum limitationibus, & declarationibus, de quibus inferiùs à n. 48. & sequentibus.

Nec obstat primum argumentum contrariæ partis, 34 scilicet, quòd est prohibita reuisio, appellatio, & nullitas in istis cognitionibus per viam violentiæ, quia hoc est verum. sed hac via nec Senatus aditur per viam appellationis, nullitatis, aut reuisionis, sed denuo extraiudicialiter pariter aditur, ac si nunquam fuisset de illo articulo cognitum, sicut de aliis decretis, quibus non venire in statu, aut per ordinem decretum est, quia primum decretum fingitur non factum, imò caret nomine & effectu, *l 4. §. condemnat. ff. de re iud.* illúdque nec est in consideratione, nec impedimenti: quoniam non est credendum, vt tam salubre remedium, ad propulsan- 35 dam vim, velit ius, & Princeps, vt fictè atque inutiliter præbeatur, & dumtaxat apparenter, remanente adhuc violentia, quod præsumendum non est, quia esset verbis impositam esse legem, non rebus.

Minùs obstat secundum ex doctrina Ceuall. dicen- 36 tis decretum super articulo violentiæ transire in rem iudicatam, quia certè præcipitanter loquutus est, immemor eius, quod ipse pluries dixerit, *in eodem tract. de cognit. per viam violentia*, hanc cognitionem à sui principio vsque ad finem esse extraiudicialem, & nihil iudicialitatis habere, quod nec ipse, nec alius negare poterit, ex iis, quæ latè diximus pluries suo loco: si ergo

est

est extraiudicialis, quomodo potest compati, vt transe at decretum in rem iudicatam, cùm actus extraiudiciales numquam transire in rem iudicatam, probauimus bene suprà fundam. 6. pro hac parte; implicat enim actum esse extraiudicialem, & transire in rem iudicatam, iuxta ea, quæ nos copiosè infrà 2 part. cap. 13. à princ. quia non ex eo, quòd non possit appellari, nec supplicari, nec de nullitate dici, asseuerandum est, transire decretum in rem iudicatam.

37 Sed & quod peius est, aliud maiori reprehensione dignum temerè affirmat ille Ceuall. *d. quæst. 74. à numero 24. 2.p.* vt scilicet, consilium supremum possit reformare, reuocare, aut corrigere decreta super articulo violentiæ lata per Cancellariam, aut aliam audientiam regalem. quæ quidem assertio aliena est, & indigna tam docto viro. ipse enim motus est quadam facti contingentia, cuius varietate processus temerariam valde rationem conquisiuit, qua difficultatem euadere potuisset, sed mehercle in alias ingentiores incidit. Et vt tibi docte lector rei veritas lucescat; facti speciem breuiter referam, prout Ceual. ibi. Visitator Ecclesiasticus priuauit administratorem officio administrationis, & statim exequutus sententiam, ad illam altero admisso. priuatus appellauit, & ob denegatam delationem recurrit ad Cancellariam Regiam; cognita causæ qualitate per actorum inspectionem, decretum fuit vim non facere visitatorem, sibique remissum processum. condemnatus coram Nuntio Apostolico prosequutus fuit suam appellationem, qui causa cognita, citatis partibus, & expedita temporali inhibitione, reuocauit exequutionem per viam attentati, tanquam factam legitima appellatione pendente, Patroni dicti Hospitalis ab hac sententia Nuntij ad Romanam Sedem appellauere, & ob sibi denegaram delationem confugere ad Regium Consilium supremum per viam violentiæ, vbi Senatus supremus, vim non feciisse Nuntium Apostolicum, decreuit.

38 Ex hac igitur facti specie, quæ facillima est, & frequenter vsitata, indubitabilis, tot doctrinas à iuris principiis alienas inducit Ceuall. ibi, quæ certè lectoris aures offendunt, & in primis sententiam Nuntij, qui causa cognita sententiauit; esse contrariam decreto Regio, ac ideo non posse ipsum de eo articulo cognoscere, super quo iam semel iudicatum est per viam violentiæ. Sed euidenter labitur, siquidem notissimum est principium, vt finis huius cognitionis extraiudicialis nullus alius sit, nisi vt iudex inferior non exequatur, nec attentet contra ius, sed omnia desinat in eo statu, quo sunt tempore prolatæ sententiæ, donec appellans ad superiorem recurrat pro remedio, detinendo interim iudicem, donec consequatur hic finis, & vt liberè causa in eo statu ad superiorem vadat, vt
39 possit de ea iudicare, secundùm quod de iure visum fuerit. Etenim decretum Regium nullam facit instantiam, nec præiudicium tam partibus, quàm superiori, nec transit in rem iudicatam; sed certat dumtaxat, vt tota iurisdictio, & causæ cognitio integraliter (prout de iure) ascendat ad superiorem cuius fauorem huiusmodi decretum Regium respicit. Tribunal autem de nudo illo facto, an appellatio sit deferibilis, vel non, cognoscit, ad prædictum finem dumtaxat, ita vt tota cognitio super iustitia articulorum pertinentium
40 ad causam salua remaneat ipsi superiori, cum quo nec intelligitur, nec loquitur decretum Senatus, de quibus, sæpe diximus suprà cap. 1. & 2. à numero 183. & omnes Doctores de cognitione per viam violentiæ tractantes, vno ore profitentur, nemine dempto.

41 Igitur superior postquam de causa cognouerit, poterit super illa (prout sibi de iure videbitur) iudicare, nullo habito respectu ad decretum Regium; directum inferiori, & de articulo exequutionis, seu attentati cognoscere, non secus, ac si ipse iudex suo proprio motu, & absque decreto Regio aliquid gesserit, quod & latiùs probauimus suprà cap. 2. versiculo tertiò notandum est, quòd cùm finis & intentio, &c. à num. 186. & comprobatur expressè, quia licèt iudex inferior quoad se posset de nudo facto cognoscere ad
42 sui instructionem, an appellationi delaturus sit, vel non: tamen ista declaratio non facit ius quoad partes, nec respectu iudicis ad quem, quominus ipse iterum possit, (prout sibi de iure visum fuerit, an sit admittenda appellatio, vel non admittenda) de iure pronuntiare. ista est mirabilis doctrina Philippi Franci *in cap. constitutus n. 19. & n. 9. de appellat.* & post Contardum & alios tenet Scacia *de appellatio. quæstione 11. à numero 1. cum sequentibus.*

43 At si aliquis ex litigatoribus senserit se grauatum ex sententia, & pronuntiatione superioris, poterit appellationem prorumpere ab illa, cui si non deferatur, poterit liberè recurrere ad Senatum Regium, sub cuius districtu degat ipse superior, quo declarabitur violentiam esse, vel non, secundùm quod per actorum inspectionem repererit. hic enim nouus est articulus, noua violentia, & à diuerso iudice, nouiter perpetrato, diuersus oppressus, & noua adhibita causæ cognitio. Igitur quid mirum, vt eo modo, quo potest, & debet de nouo appellare ab hoc noue grauamine, & articulo, possit etiam liberè eius vigore recurrere ad Senatum Regium per hanc viam violentiæ, in quo nihil attenditur primum decretum Regium, sed qualitas huius appellationis, & eius legitimitas detegenda
44 est, & verificanda ex actis omnibus tam gestis in prima instantia; quàm & præcipuè ex gestis per superiorem, de appellationis causa cognoscentem. quoniam quæ de nouo emergunt, nouo indigent auxilio, *l. de ætate ex causa ff. de interrogat. actio. cap. pastoralis de exceptioni.* notatur per Romanum *in leg. si verò §. de viro ff. solut. matrim.* Barb. *in rubr. Cod. qui admitti. numero 19.* Deci. *in d.c. pastoral. numero 5.* Hyppolyt. *in l. 1. §. vlt. n. 5. de quæstio. & singulari 233. & singul. 503. & 512. & 619.* Palaez & Miet. *in tractatu de maior. 1.p. q. 21. numero 18.* qui etiam *numero 17.* dicit, omnem dispositionem semper intelligi rebus sic stantibus, & propter superuenientiam nouæ causæ alterari, *leg. quod Seruius ff. de condict. ob causam*, vbi latè Ias. qui
45 plura adducit *cap. suggestum de decimis l. 43. titulo 18. part. 3.* imò & etiamsi ipsemet iudex inferior, in quem directum est decretum Regium ex interuallo, per discursum litis, inter cognoscendum de causa; aliquam sententiam tulerit, oppositam decreto Regio semel
46 dato, necessariò debet de nouo recurri ad Senatum eumdem vigore nouæ appellationis non admissæ, nec delatæ ab eo nouo grauamine: prout latiùs diximus, & probauimus suprà cap. 2. §. 1. versiculo & vlteriùs quid si iudex opposuerit. à numero 16. & sequentibus. & hæc noua violentia ex nouiter agitatis per eundem iudicem, præcipuè detegenda est, & verificanda, quæ quidem in dies contingit, & communiter hæc praxis præ manibus habetur.

Ex quibus deducitur, minùs bene putasse Ceuallum *vbi suprà*, Senatum in specie illius casus, à se relati, cognouisse per viam soueraniæ, putansque quòd eius respectu non transeunt in rem iudicatam hæc decreta super articulo violentiæ, sicut nec aliæ sententiæ, ab aliis tribunalibus latæ: quia (vt diximus) in illo casu recursum fuit ad Senatum supremum, eodem modo, quo recurreretur ad eundem Senatum, & audientiam Regiam inferiorem, si superior ecclesiasticus, aut Nuntius, qui de appellatione cognoscit, degeret sub eius districtu, prout quotidie accidit in iudicibus delegatis Synodalibus, seu aliis, ad quos dirigitur delegata causa appellationis, siue à Romana Curia, siue a Nuntio Hispaniæ:

Hiſpaniæ: & hoc iure vtimur, & communiter practicatur. alia enim via ſcilicet ad effectum reformandi decreta per viam violentiæ lata in audientiis, aut Can-
47 cellariis Regiis, hactenus nec viſum eſt, nec auditum, auditi Senatum ſupremum, nec hactenus in ſimilibus caſibus ſe ipſe intromiſit vnquam, nec ego audiui, ab aliquo etiam intentatum, quia qualitas rei, & natura negotij hoc abhorret, imò in contrarium quamplurimæ ſunt Regiæ prouiſiones apud Cancellarias, & Regias audientias emanatas ab ipſo Rege, quare miror vnde Ceuallos deduxit tam ridiculam pra-
48 xim.

Præfatam autem noſtram reſolutionem, qua diximus, poſſe oppreſſum, iterum recurrere ad Senatum prætextu integri proceſſus, vt limites, & declares, velim; tunc procedere, quando acta, quæ deficiebant, omnino eſſentialia erant qualitati appellationis, ex eiſque defecti euidenter appellationem eſſe legitimam, quæque ſi adfuiſſent tempore lati decreti Regij, vim feciſſe iudicem decerneretur indubiè. aliàs autem ſi ita eſſentialia non ſunt, non debet admitti oppreſſus nouiter conqueſtus ex hoc capite proceſſus non integri. pro quo facit doctrina Sigiſmundi Scaciæ *tractatu de appellationibus quæſtione* 20. *numero* 13. vbi dicit, vt tunc ſententia dicetur nulla ex defectu proceſſus non integri, quando acta, quæ defecerunt, erant talia, vt ſui natura apta ſunt reddere ſententiam nullam, non aliàs. Eſcaciam etiam ſequitur Giurba *deciſione* 29. *numero* 5. *ad fin.* poſt Rotæ deciſio-
49 nem.

Secundò limitanda eſt, vt procedat dumtaxat in oppreſſo appellante, qui ex actis diminutis, & non integris ſemel decretum obtinuit in Senatu contra ſe; ſcilicet, vim iudicem non feciſſe, eius appellationi minimè deferentem; quia tunc iterum prætextu proceſſus non integri rectè poterit recurrere: ſecus autem in appellato, in cuius fauorem attentauerat iudex. Et ratio differentiæ eſt euidens. etenim oppreſſus redit ad Senatum virtute ſuæ appellationis non delatæ, & fortè exequutionis ſubſequutæ, quo fundatur violentia, & finis huius cognitionis extraiudicialis, quia deficiente appellatione ceſſat vis, & per conſequens recurſus, prout latiùs ſuo loco diximus. & tunc non habetur reſpectus ad ſemel datum decretum in Senatu, quia illud fingitur numquam adeſſe, nec eſt impedimentum, vt hactenus probauimus, quare dum ſubſiſtit vis, hac de cauſa poteſt iterum recurrere.

50 At econuerſo, quando ſcilicet, decretum ſemel latum eſt contra appellatum, quia declaratum in Senatu eſt, vim fieri non deferendo appellationi, cum re vera ſi integra acta adfuiſſent, clare pateret, appellationi vt minus legitimæ non eſſe deferendum: eſt aliter affirmandum. quia in deferendo iudex vim nullam fecit, & quia nulla adeſt appellatio, ſuper qua cadat vis, & ſic non poteſt conqueri in Senatu, quia non habet fundamentum, quo poſſit illud redire, cùm non accedat, nec poſſit per viam violentiæ appellatione deficiente. quare ſi ille admitteretur ad reclamationem, directè foret illi permittere viam iuris, & iuriſdictionalem, ſcilicet, querelæ, & nullitatis, reuiſionis, aut ſupplicationis. quod omnino abſit, vt à noſtro inſtituto meritò alienum, quia materia ſubiecta nec patitur, nec eſt capax illius.

51 Et clariùs comprobatur: quia multo maius damnum, & inconueniens conſideratur in denegata delatione appellationi legitimæ, & ea pendente exequi, & attentare, quia committitur vis notoria, pro qua propulſanda aditur Rex: quàm in deferendo appellationi minimè deferendæ. quia tunc ex ea non committitur
52 violentia, quia iudex non deferens iuſtæ appellationi punitur. Specula. *titul. de appellatio. §. nunc dicamus numero* 1. *libro* 2. *fol.* 193. Philippus Francus *in cap. paſtoralis* 53. *ſub numero* 5. *verſiculo quinto operatur. & in cap. vt debitus* 59. *numero* 42. *verſicul. in gloſſ. in verb. ex rationali, & ſub num.* 43. & clariùs *in cap. de priori* 31. *in princ. de appellationib.* Eſcacia *de appellationibus, quæſtio.* 13. *à numero* 100. (vbi latè de diuerſis pœnis, quibus puniatur) Geminian. *in cap. vt ſuper.* 4. *numero* 5. *verſicul. quæro an non radat de appellationi. in* 6. Marant. *in ſpeculo* 6. *part. actu.* 2. *principali in verbo, quandoque appellatur. numero* 210. *fol.* 487. *& numero* 399. *in* 6. *quæſtione principali fol.* 514. Lancelotus Robertus *de attentatis, cap. vlt. de pœnis attent. numero* 250. *&* 251. *fol.* 465. Guid. Pap. *tractatu de appellationib. quæſtione* 2. *numero* 11. *fol.* 58. *& quæſtione* 120. *numero* 89. *&* 94. *fol.* 61. Cæſar Contardus *in leg. vni. quæſtione* 19. *numero* 3. *verſicul. item punitur.* & iterum *in limitatione* 27. *numero* 8. *C ſi de momentan. poſſeſſio.* qui etiam tractant, quomodo puniatur iure ciuili, aut Canonico.

Et tamen ſi deferat appellationi, minimè deferendæ, 53
& minùs legitimæ; non punitur. Philipp. Franc. *in cap. vt debitus ſub numero* 43. *verſiculo in eadem & in dicto cap. de priori in princ. de appellationibus.* Scacia. *tractatu de appellationibus, quæſtione* 17. *ampliatione* 16. *numero* 61. *fol.* 281. Cæſar Contardus *in dict. leg. vnica, limitatione* 27. *numero* 8. *Cod. ſi de momentanea poſſeſſione.* & ſic cùm inter vtrumque caſum tot detur diſtantia, & diſparitas rationis, nihil mirum, vt oppreſſus ſui appellationis non delatæ vigore iterum, cùm acta ſint iam integra, ad Senatum recurrere queat per viam violentiæ, quæ durat, non ſine inconueniente, & ſcandalo. appellatus autem nullam habet viam, qua poſſit redire, quia illi vis illata non eſt, & cùm per viam violentiæ non recurrit, aliter Senatum adire nullo modo poterit in cauſis vertentibus coram iudice eccleſiaſtico, quod quidem veriſſimum eſt.

Tertiò limitanda eſt, vt non procedat, quando ipſe 54
oppreſſus in Senatu firmauit, atque etiam aſſeruit, acta eſſe integra, quia poſtmodum etiamſi diminuta reperiantur, nullatenus audietur, ſi vellet iterum recurrere ex capite proceſſus non integri, prout bene probat Scacia *dicto cap.* 20. *numero* 14 vbi dicit hunc talem non audiri poſtmodum, volentem dicere ſententiam nullam ex cauſa proceſſus non integri.

Quartò limitanda eſt, vt tunc procedat vera, quan- 55
do ex eiſdem actis euidenter & manifeſtè apparet, illa eſſentialia acta defeciſſe, atque non adeſſe tempore primi decreti, & in hoc cautus debet eſſe oppreſſus, vt illa acta ita de nouo aggregentur liti, eóque modo & aſtutia, vt ex eius petitione, & iudicis, aut notarij reſponſione, tunc defeciſſe, notoriè appareat in Senatu, ex actorum inſpectione. quoniam cùm in Senatu nulla ſit admittenda extrinſecùs probatio de eorum actorum defectu, ſicuti nec de aliis ad violentiam attingentibus: ſed omnia notoriè & euidenter patere debent ex eiſdem actis, vt latiſſimè diximus, & probauimus ſuprà cap. 2. ideo aliter oppreſſus audiendus non eſt. quare caueant Senatores, ne aliter illum admittant, ſed ſi ita manifeſtè ex actis non conſtiterit (prout dixi) ſtatim alio non declarato faciant reddi proceſſum notario eccleſiaſtico.

Vnum tamen in hac materia attendere debes, quòd 56
ſi in priori decreto petita eſt, & obtenta prouiſio *de autos diminutos*, de qua latiùs ſuprà cap. 2. §. 2. & intimata notario fidem faciat, alia non eſſe acta, ſed miſiſſe ſe proceſſum integrum, & non diminutum. Tunc ſtandum eſt eius aſſertioni & certificationi, quia in contrarium alia probatio in Senatu non admittitur (niſi fiat coram iudice eccleſiaſtico prout poteſt)

tell) & sic ad processus inspectionem deueniendum est. ita tenuit Rota Romana in vna Salmantina Canonicat. 24. Maij 1595. coram Dom. Blancheto ibi, Non obstat, quòd acta non sint integra, quia notarius testatur de continuato regiſtro fol. 24. &c. quam decisionem adducit ad literam Ioseph. Sese *tractatu de inhibition. cap.* 8. §. 3. *sub numero* 174. eandem etiam ad literam refert Prosperus Farinacius *consilio* 68. *in decis. causar. crimin. numero* 13. & 14. Bene etiam facit doctrina Sigismundi Scaciæ *tractatu de appellatio. quæstione* 20. *n.*16. dum dicit, in tantum incumbat onus probandi, acta non esse integra, asserenti, vt maximè procedat, quando copia processus esset à notario intitulata hoc modo (Copia omnium actorum) tenet etiam obiter Giurba *decis.* 29. *sub n.* 13.

57 At tum receditur à fide tabellionis, cùm postmodum in eodem processu appareant alia acta, quæ verè defuerant, tunc enim oppressus non indiget alia probatione, cùm ipsa quidem faciat variare fidem tabellionis, contra quem, cùm sit laicus, poterit tribunal ob falsitatem procedere, & conuictum punire, & grauiter animaduertere, nisi aliter de sua innocentia vel appareat, vel doceat, scilicet, quia illa acta penes iudicem remansisse, eo tamen inscio.

58 Obiter tamen ex suprascriptis vnum non omittam, quod distinguendo asserit Giurba *decis.* 29. *num.* 7. *cum sequentibus* sequutus Muscatellum *de appellat. part.* 1. *glossa prosequendum. num.* 57. 58. & 59. quòd tunc erit nulla sententia ex actorum diminuta transportatione; si appellans sit in dolo, secus si in dolo non sit: sed mirot tantos viros loqui aduersus communem, & absolutam Doctorum & Rotæ decisionum receptam sententiam, de qua nos suprà versiculo primò quoniam. à num. 12. qui omnes profitentur, sententiam ex capite actorum non integrorum esse nullam indistinctè ex rationibus, de quibus nos suprà cap. 2. §. 2. à princ. vbi etiam quia absque integris actis veritas deduci non potest; ergo sententia nulla dicenda erit. & quia si etiam omnibus actis integris iudex ferat sententiam in tam breui tempore, quòd præsumatur acta non vidisse; est nulla, vt diximus infrà 3. part. cap. 9. à numero 214. absque distinctione an adsit dolus nec ne; multò fortiùs vbi iura non inspiciuntur, quia deficiunt. & quia passim videmus in iure, sententiam esse nullam ex defectu cuiuslibet substantialis actus absque distinctione an adsit dolus vel non. Fateor etiam quòd si adest dolus appellantis, etiam ex hoc capite simul dici nullam sententiam ex non integris actis, non tamen est necessarius, & ita prædictorum Doctorum opinio nullatenus admittenda erit ratione carens.

TRACTA

TRACTATVS
DE REGIA PROTECTIONE VIOPPRESSORVM APPELLANTIVM.

PARS SECVNDA.

CAPVT I.

A sententiis merè interlocutoriis, vel vim diffinitiuæ, damnum irreparabile, vel præiudicium causæ principali habentibus; an & quando iudex Ecclesiasticus vim facere dicatur, appellationi non deferens. ad clariorem intelligentiam legis Regiæ, & decreti Tridentini.

SVMMARIVM.

Lex Regia 37.tit.5.lib.2.recop.declaratur.n.1.

Apellatio à merè interlocutoria sententia omni iure prohibita est.n.2.

Appellatur de iure canonico non solùm à diffinitiua vim habente sententia, & damnum irreparabile continente, aut causæ principali præiudiciali; verùm etiam à merè interlocutoria.n.3.

Hodie attenta dispositione Concilij Trid.sess.24.de reform. c.20.non appellatur à merè interlocutoria, sed à diffinitiua vim habente, damnum irreparabile continente, vel præiudicium gerente causæ principali.n.4.

Idem in causis criminalibus disposuit Conc. Trid.sess.13.de reformat.c.1.in fin.n.5.

Dispositio Concil. Trident. cap.20. procedit in interlocutoria lata tam à iudice ordinario, quàm à delegato, & tam in prima quàm in secunda instantia.n.6.

Omnis dispositio per quam reductum est ad ius commune, fauorabilis est & amplianda.ibid.

Appellare non licet de iure ciuili, & regio ab interlocutoria, nisi à diffinitiua, & diffinitiuæ vim habente, vel damnum irreparabile continente.n.7.

Regia maiestas vestigiis semper Concilij Tridentini decretorum, maximè in violentiarum cognitione, inhæret. num.8.

Appellatione interposita ab interlocutoria vim diffinitiuæ habente, vel damnum irreparabile continente, vel præiudiciali causæ principali non sit delata, processus trahitur ad Senatum permissu legis Regiæ dictæ.37.ibid.

Appellare non licet à citatione valida verbali, etiam iure ciuili.n.9.

Appellare non licet à citatione virtute rescripti emanata, sed præcisè citatus tenetur per se vel per procuratorem comparere, suas exceptiones allegando.n.10.

Citatio realis dicitur captura personæ.n.11.

Quæ in causa ciuili non nisi in casibus remissiuè positis fertur.ibid.

Appellatio à citatione reali non datur saltim quoad effectum suspensiuum.n.12.

Alia est appellatio à captura, alia à præcepto de capiendo quod est ipsa citatio realis.ibid.

Appellatio nullatenus erit admittenda à præcepto de capiendo, seu incarcerando ad effectum suspendendi executionem ipsius.n.13.

Iudex qui reum incarcerare iubet non obstante eius appellatione; non innouat, sed ius publicum, vt delicta puniantur, conseruat.n.14.

Appellatio si reum relaxaret à captura, frustratorium esset, carceres ædificare.n.15.

Quod dilationem non patitur, non suspenditur per appellationem.n.16.

Captura non recipit dilationem, quia periculum esset in mora. Fugæ periculum sufficiens est ad impediendam, & excusandam citationem.n.17.

Citatio est de iure naturali, & diuino.ibid.

Appellatio datur à malè formata inquisitione, videlicet, in casu, quo non debuit formari; secus est si ex capite ignorantiæ malè formata dicatur, à qua non appellatur. num.18.

Appellare licet à citatione ciuili continente breuiorem terminum, quàm oportebat concedi.n.19.

Citatio continens ita nimis breuem terminum, vt intra eum non possit comparere citatus, nulla est, & citatum non arctat.ibid.

Appellare licet à citatione verbali vel ciuili peremptoria, qua dilationes abbreuiantur.n.20.

Appellare licet à citatione verbali facta ad locum non tutum.n.21.

Appellare licet à citatione reali vel captura, quando captus ducitur in locum suspectum, & non tutum.n.22.

Locus dicitur non tutus quando quis citatur ad locum peste vel aëris contagio corruptum.n.23.

Exceptio citationis loci non tuti potest allegari à quocumque nomine grauati sine mandato vel satisdatione. ibid.

Appellare licet à citatione verbali, à non citando, veluti quando delegatus cognoscens virtute rescripti contra vnum in eo contentum, citat alium non contentum, etiam virtualiter.ibid.

Iudex tenetur admittere exceptiones dilatorias, vel peremptorias.n.24.

Appellare licet à iudice non admittente legitimas exceptiones.ibid.

Grauamen vexationis seu fatigationis dicitur, quando iudex declarat exceptionibus oppositis non obstantibus ad vlteriora procedendum, siue sit declaratio tacita siue expressa. n.25. & quòd in hoc casu legitimè appellatur. n.31. & 32.

Iudex cogens litigare tempore indebito, facit grauamen irreparabile per appellationem à diffinitiua.n.26.

Factum infectum esse non potest.n.27.

A iudice pronunciante nullam ex exceptionibus oppositis esse admittendam, legitimè appellatur.ibid.

A iudice reiiciente exceptionem peremptoriam licitè appellatur, quia talis sententia vim habet diffinitiuæ. numero 28.

Opponens exceptionem litis pendentiæ seu præuentionis,

iurisdictionis, vel similium, si non admittatur, legitimè appellat.n.30.

Non minus est facere, quàm dicere.n.32.

Processus est nullus, si iudex reiiciendo exceptionem oppositam, procedit ad ulteriora sine causæ cognitione dictæ exceptionis.n.33. vt in exceptione declinatoria.n.34.

Si iudex oppositæ exceptione statim ad ulteriora procedat, vt temporis breuitati videatur non adhibuisse causæ cognitionem, nouiter procedit.n.35.

A reseruatione exceptionum oppositarum in finem litis, licitè appellatur.n.36.

Iudex non potest cognoscere simul de emergenti, & negotio principali, quia esset confundere processum.n.37.

A declaratione iudicis super exceptione incompetentiæ vel iurisdictionis defectu, licitè appellatur, quia habet vim diffinitiuæ.n.38.& 39.

Quod etiam in causis scholarium procedit.n.40.

A reiectione exceptionis libelli inepti in quacumque causa licitè appellatur.n.41.

Libello inepto, pars non tenetur respondere, & à iudice contrarium declarante licite appellatur.n.42.

Idem in libello obscuro, & generali resoluitur. n.43. quia est sententia interlocutoria habens vim diffinitiuæ.n.44.

A sententia, qua iudex reum absoluit à contestatione libelli cùm vim diffinitiuæ habeat, licitè appellatur. n.45.

A sententia lata super exceptione legitimationis personæ, siue affirmatiuè, siue negatiuè lata, vt in exemplis ibi, licitè appellatur.n.46.

Iudex vim facit non deferens appellationi super articulo præiudiciali interpositæ in causis etiam summariis. numero 47.

Appellatio admittitur in articulo præiudiciali, quando contingit siue in litis processu, siue in executione.n.48.

Iudex vim facit non deferens appellationi interpositæ ab interlocutoria præiudiciali negotio principali.n.49.

Et ab interlocutoria, qua causatur difficultas circa causæ decisionem.n.50.

Ab interlocutoria qua iudex declarat fideiussores idoneos, vel minùs idoneos licitè appellatur, & appellatione non delata vim fieri declaratur.n.51.

Ab interlocutoria, qua iudex compellit siue principaliter, siue in consequentiam debitorum, soluere pecuniam debitam minori, sine tutoris, aut curatoris authoritate, licitè appellatur.n.52.

A pronuntiatione iudicis declarantis, aliquem minorem, maiorem, seruum, habilem vel inhabilem appellationi emissæ, si iudex non deferat, vim facit.n.53.

A sententia, qua iudex pronuntiat, aliquem non minorem, vel ei non esse concedendam restitutionem, appellationi interpositæ non deferens vim facit.n.54.

Idem quando pronuntiat, Procuratorem esse vel non esse legitimum.n.55.

Appellatio licita est à non admissa exceptione defectus mandati ibid.

Appellatio licita etiam ab interlocutoria, qua declaratur, tutorem esse vel non esse legitimum.n.56.

Appellare licet à declaratione iudicis dicentis aliquem esse heredem, vel non, cum beneficio legis inuentarij, aut sine eo.n.57.

Quod intellige in sententia, qua incidenter hoc declarat. ibidem.

Appellatio licita à sententia, qua iudex incidẽter declarat, testamentum, instrumentũ, vel processum vel actum nullũ, etsi principaliter declaratur, dicitur diffinitiua.n.58.

Appellatio legitima à declaratione ordinarij declarantis in prouisione beneficij seu capellaniæ proximioribus consanguineis conferendæ ex ipsa fundatione, non esse oppositorem propinquiorem, vel in eo non adesse qualitates requisitas à fundatore, & non delata, vim fieri Senatus Regius declarat.n.59.

Appellationi interpositæ à denegatione copiæ actorum si non deferat iudex vim facere declaratur.n.60.

Acta iudicij tanquam publica, & communia vtrique parti edi debent, vt se defendat, ibid.

Sententia qua iudex pronunciat, clericum remittendum, vel remittit ad iudicem sunm Ecclesiasticum, interlocutoria habens vim diffinitiuæ dicitur, & ab ea appellatione emissa non delata vis fieri declaratur.n.61.

Sententia lata super exceptionibus peremptoriis, de quibus, dicitur interlocutoria habens vim diffinitiuæ, & ab ea licitè appellatur.n.62. quod declara si incidenter proponantur exceptiones dictæ, aliàs si principaliter dicetur diffinitiua. ibid.

Appellatur licitè à sententia, qua exceptiones oppositæ à tutore nominato ad se excusandum reiiciuntur, eique non deferens iudex vim facit.n.63.

Ab omni decreto, quo reiicitur beneficium à iure concessum, licitè appellatur.n.64.

Sententia, qua iudex declarat, tutorem interim non administrare, est interlocutoria, & non appellabilis.n.65.

Appellare an liceat à nominatione tutelæ remissiuè.n.66.

Appellatio an licita sit ab exceptionibus oppositis remissiuè.n.67.

Exceptio releuans dicitur, cùm prouenit à causa, iustam causante appellandi.n.68.

Exceptio releuans an sit, arbitrio iudicis relinquitur. ibid.

Appellans à reiectione exceptionis tenetur eam iustificare, & probare, aliàs grauamen non iudicatur.n.69.

Veritate exceptionis non probata, negotium ad iudicem appellationis non deuoluitur.n.70.

Si veritas exceptionis de perse patet, non indiget comprobatione.n.71.

Appellatio dicitur iustificata à denegatione induciarum deliberatoriarum. ibid. à denegatione copiæ actorum communium.n.72.

Appellatio legitima dicitur à processu ad ulteriora per iudicem recusatum, & iustificata, licèt causa recusationis probata non sint.n.73.

Appellatio iustificata dicitur à reiectione exceptionis oppositæ, & incontinenti eius probatione oblata. num.74. & 65.

Appellatio interponitur non solùm à reiectione exceptionis, verùm etiam non admissa eius probatione.n.76.

Appellatio iustificata dicitur à reiectione exceptionis peremptoriæ, cuius probatio incontinenti oblata fuit. numero 77.

Appellatio à reiectione exceptionis cuius probatio oblata fuit, suspendit, deuoluit, & attentata inducit.n.78.

Sententia diffinitiua, & processus factus à iudice post exceptionem legitimam oppositam, & eius probationem ob eam dicitur attentatum.n.79.

Appellatio non erit legitima in casibus, quibus in arbitrio iudicis est, exceptionem oppositam reseruare, licèt eius probatio incontinenti offeratur.n.80.

Iudex potest reseruare exceptionem oppositam contrariam, quod sit infamis, vel criminosus ad publicationem, etiamsi probatio incontinenti offeratur, & appellatio non erit iustificata.n.81. quia tenetur iustificare, & probare coram superiore.n.82.

Merus executor non recipit probationes exceptionis oblatæ. n.83.

Appellatio interposita à grauamine illato iuris præsumptione, puta, à sequestro (etiam non expressa causa) legitima, & iustificata est.n.84.

Sequestratio regulariter prohibita est. ibid.

Appellatio interposita causa probabili, & verosimili, legitima est.n.85.

Appellatio legitima est à reiectione exceptionis recusationis, & à processu ad ulteriora recusatione oppositæ facta. n.86.

Sententia, qua iudex se recusatum vel non suspectum declarat, dicitur interlocutoria.n.87.

Recusatio, & appellatio ab interlocutoria æquiparantur respectu formæ; secus tamen quoad alios effectus.n.88.

Ad

Ad ſuſpenſionem iuriſdictionis adequantur appellatio, recuſatio, & relatio.ibid.

Facta à iudice recuſato an ſint nulla vel annullanda, remiſſiuè.n.89.

A proceſſu ad ulteriora facto per iudicem recuſatum legitimè appellatur.n.90.

A ſententia arbitrorum iuris negatiua, ſcilicet, recuſationem non eſſe admittendam, aut cauſam non eſſe legitimam; appellatio legitima.n.91.

Periculoſum eſt coram iudice ſuſpecto litigare.ibid.

Ab articulo præiudiciali cauſa principali licita eſt appellatio.n.92.

Supplicatio habet locum in cauſa recuſationis Senatorum. n.93.

In recuſatione iudices Eccleſiaſtici arbitri eliguntur, qui de cauſis recuſationum cognoſcunt.n.94.

Appellare licet ab arbitris iuris.n.95.

A ſententia arbitrorum iuris affirmatiua, videlicet, iudicem legitimè recuſatum, non appellatur.n.96.

A ſententia arbitrorum, qua iudex legitimè recuſatus declaratur, poteſt ipſemet iudex recuſatus appellare.n.97.

Recuſatus iudex, quando poſſit ſine metu attentari, & nullitatis ad ulteriora procedere remiſſiue.ibid.

Pronuntiatio de torquendo reo eſt interlocutoria.n.98.

Continet tamen damnum irreparabile, & ab ea appellatur, & tali appellationi non deferens iudex vim facere, declarat Senatus.n.99.

Siue decretum contineat torturam ſuper principali negotio, ſiue ad habendam reſponſionem affirmatiuam, vel negatiuam.n.100.

Iudex appoſita appellatione à decreto torturæ ſuperſedere debet in cauſa, etiamſi non ſit inhibitus, vel inhibitio præſentata.n.101.

Idem ante appellationem ab eo, dum tamen ſit intra tempus datum ad appellandum.n.102.

Confeſſio emanata à reo extorta per iudicem poſt appellationem à decreto torturæ, eſt nulla, & inefficax ad condemnandum.n.103.

Appellatio à decreto negatiuo torturæ licita an ſit, & non deferre, vim fieri declaratur.n.104.

In iudiciis actor, & reus æquiparantur, & quod licet reo, actori idem licere debet.n.105.

Appellare non licere à decreto negatiuo torturæ, reſoluitur à nonnullis.n.106.

Iudex hodie rarò pronuntiat, reum non torquendum. numero 107.

Appellare licet à decreto negatiuo torturæ pro veriori opinione, reſoluit Author.n.108.

Appellatio omni iure licita eſt à quibuſcumque interlocutoriis reſpicientibus meritа cauſæ, & negotium principale.n.109.

Appellatio à torturæ decreto interpoſita tempore executionis, quo ad notitiam peruenit condemnati an ſuſpendat, affirmant nonnulli.n.110. & contrarium Author.n.111.

Appellatio à cõminatione torturæ licita eſt ibidem & n.12.

Appellatio legitima à ſententia interlocutoria, qua ſecum trahit paratam executionem, de iure eſt.n.113.

Appellatio legitima à ſententia excommunicationis per decretum interlocutorium prolatæ.n.114.

Appellatio legitima à ſententia, qua pronuntiatur ſuper compromittendo vel non ex forma ſtatuti.ibid.

Appellatio ab interlocutoria grauamen continente reparabile, ſi tamen cum difficultate magna reparatur.n.115.

Idem ſi per appellationem à diffinitiua non reparetur in totum nec perfectè.n.116.

Appellatio legitima ab interlocutoria tangente negotium principale, vel ſubſtantiam ipſius.n.117.

Sententia qua terminus aſſignatur, ſeu dilatio, eſt interlocutoria.n.118.

Appellatio legitima ab hac ſententia terminum breuem, ſeu, minùs longum aſſignante.n.119.

A ſententia nimis longã dilationem concedente appellatur, ſi excedat terminum inſtantiæ, ſecus ſi non excedat.n.120.

Appellatur legitimè à conceſſione termini, ſi cauſatiuè pars granatur.ibid.

Secunda dilatio in ſummariis non datur, nec ſine cauſæ cognitione, alias nulla legitimè appellatur.n.121.

Appellatur legitimè à denegatione termini ad probandum, & tali appellatione non deferente iudice vim fieri declarat Senatus.n.122.

Appellatio legitima à denegatione dilationis petitæ per Procuratorem, nomine filij patrimonialis ſe opponentis beneficio patrimoniali vocato ad certiorandum cum ſit in longinquis, vt veniat ad examen.n.123.

Appellatio legitima à coarctione terminorum à iure præſcriptorum, veluti ad præſentandum patrono datum, vel conſanguineo ad retrahendam rem patrimonialem vel ſimilia.n.124.

Appellatio generaliter licita ab abbreuiatione termini ſine cauſæ expreſſione.n.125.

Dilationem non petenti iudex dare non tenetur.n.126.

Parœ impetratur non appellanti à denegatione dilationis petitæ.n.127.

Dilatione minùs breui conceſſa non datur nullitatis ſed appellationis remedium, cùm dilatio non ſit ordinis ſubſtantialis iudicij.n.218.

Appellare licet à decreto reuocatorio dilationis cùm reuocari valet ſi non appelletur.n.129.

Appellatio legitima ab iniuſta reiectione probationis, vel non admiſſione approbandum.n.130.

Res per negationem efficitur dubia.ibid.

Iudex cui nihil conſtat, nihil diſcernere poteſt.n.131.

Iudex condemnans non admiſſis probationibus dicitur in dolo.n.132.

In quocumque iudicio etiam ſummario, requiritur plena probatio.ibid.

Papa nec alius condemnat abſque debita probatione, cùm ſit contra ius naturale.n.133.

Non probans dicitur carere iure.n.134.

Iudice non admittente probationes ſed ſine eis iudicante, nullum dicitur iudicatum.n.135.

Procedit tamen ſi à tali denegatione admiſſionis probationis appelletur, aliàs tenet iudicium.n.136.

A iudice negante beneficium legis licitam eſſe appellationem.ibid.

Sententia ſuper admittenda vel reiicienda probatione eſt interlocutoria.n.137.

Ab interlocutoria, quia iudex partem excludit approbando, licitè appellatur.n.138.

A nimis breui termino dato ad probandum licitè appellatur.n.139.

In probationibus ſtat tota virtus cauſæ.ibid.

Sententia lata ſuper admittendis vel reiiciendis articulis eſt interlocutoria.n.140.

A reiectione vel admiſſione articulorũ pertinentiũ, vel impertinentiũ, licitè appellatur, tãquã à præiudiciali.n.141.

Articulus eſt actus præparatorius ad probationem, ſicque de ipſo iudicandum eſt, ac de ipſa probatione.n.142.

Circa articulos, & probationes impertinentes reiectas non cadit appellatio.ibid.

Articulorum copia danda eſt ei, contra quem teſtes producuntur, non tamen copia interrogatoriorum danda eſt producenti teſtes.n.143.

Appellatio licita à iudice dante copiam articulorum producenti teſtes.n.144.

Appellare licet à denegata remiſſoria ad teſtes examinandos.n.145.

Appellare non licet à conceſſione remiſſoriæ ad examinandos teſtes in ciuilibus cauſis.n.146.

Appellare licet à tali conceſſione remiſſoriæ in cauſis criminalibus.n.147.

Appellare non licet tali à conceſſione remiſſoriæ in caſibus, quibus iudex concedere poteſt, ſecus in caſibus quibus non poteſt.n.148. & quales iſti ſint remiſſiuè.n.149.

Appellatio licita ab admiſſione vel reiectione teſtium, an ſcilicet tales teſtes admittendi, vel non admittendi. n.150.quia eſt interlocutoria continens damnum irreparabile.n.151.

Appellatio prohibita à diffinitiua non cenſetur prohibita ab interlocutoria reiciente teſtes, vel admittente.n.152.

Licita eſt appellatio in omnibus caſibus, in quibus iudex ſua interlocutoria admittit teſtes poſt lapſum termini probatorij,vel teſtes inhabiles.n.153.

In poſſeſſoriis vel aliis cauſis, in quibus non datur appellatio, ab admiſſione teſtium poſt terminum vel inhabilium legitima eſt.n.154.

Appellatio emiſſa à iudice non admittente exceptiones,vel repulſas contra perſonas teſtium maximè ſi eſſent admittendæ, legitima eſt.n.155.

Publicatio atteſtationum interlocutoria eſt.n.156.& proceſſus eſſe, & de ſubſtantialibus proceſſus.n.157.

Sententia, non facta publicatione, lata non valet.ibid.

Appellatio legitima à denegatione publicationis teſtium. n.158.

Appellatione interpoſita à negata publicatione ſententia eſt nulla, ſecus ſi appellatio non ſit interpoſita.n.159.

Publicatio reſpectu partis dicitur de ordine iuſtitiæ, non de ordine ſubſtantiali iudicij.ibid.

A denegatione tacita vel expreſſa appellare licet.n.160.

A denegatione copiæ proceſſus publicati legitimè appellatur.n.161.

A receptione teſtium,& probationum poſt concluſionem in cauſa appellatio legitima.n.162.

Parte non opponente valet receptio teſtium poſt publicationem ibid.

Appellatio admittenda eſt à receptione teſtium facta poſt publicationem, partis oppoſitione non obſtante.ibid.

Iuramentum in litem quando, & quomodo in quibus caſibus locum habeat,remiſſiuè.n.163.

A iuramenti in litem delatione an liceat appellare.ibidem. & affirmatiua proponitur.n.164.

A delatione iuramenti delati parti de vtriuſque conſenſu an liceat appellare.n.165.

l.generaliter 12.§.ſed iuramento C.de rebus creditis, & in §.ſibi declaratur.n.166.

Appellare non licet ab eo quod quis procurauit fieri.ibid.

Appellatio non admittitur in relatione iuramenti, & ſententia diffinitiua ſuper ea lata, quando actor defert iuramentum reo, & reus recuſans id iuramentum actori refert.n.167.

Appellare licet à delatione vel relatione iuramenti à parte parti delati, quando exceptiones legitimæ opponuntur ad non deferendum ſeu referendum, & tamen compellitur deferre,vel referre.n.168.

Ab actu, quo non appellatur regulariter conceditur appellatio alleganti exceptiones legitimas ad illum actum ne deueniatur.ibid.

A iuramenti delationis negatione cùm in locum ſuccedat probationis legitimè appellatur.n.169.

A iuramenti calumniæ delatione non appellatur.n.170.

A præcepto iudicis de recognoſcenda ſcriptura non appellatur, nec appellationi non deferens iudex eccleſiaſticus, non vim facit.n.171.

Appellatio legitima ab intricatione proceſſus,& præpoſteratione ordinis iudicialis.n.172.

Poſſeſſorium priùs debet terminari, quàm petitorium.ibid.

Quoties concurrũt duæ cauſæ,criminales videlicet,& ciuiles priùs de criminali cognoſci,& determinari debet.n.173.

Cauſa ſtatus, ſeu natalis, & cauſa hæreditatis concurrentibus priùs de ea, quæ alteram perimit, & ei præiudicium generat cognoſcendum eſt.ibid.

Priùs de hæreditate, rei vendicatione, vel pro ſocio actionibus,cognoſcendum;quàm de diuiſorio iudicio,ſi poſſeſſor cohærens ſeu conſocius ab alio negetur.n.174.

Ordo iuris eſt, creditorem priùs principalem debitorem, quàm fideiuſſorem eo non excuſſo conuenire.n.175.

Priùs mandatores, & fideiuſſores excutiendi ſunt, antequam deueniatur ad tertios pignorum poſſeſſores.n.175.

Appellatur ab interlocutoria ſuper comparitione literarum facienda vel non, cùm concernat articulum probationis amittendæ.n.177.

Diſcordiam ortam inter iudices duos ſuper iuriſdictione,ſi ſuperior vel arbitri electi componant, & decernant, à tali pronuntiatione non appellatur.178.

Aliud tamen in arbitris ſuper recuſatione declarantibus, dicendum eſt.ibid.remiſſiuè.

Ab interlocutoria, qua quis admittitur ad ceſſionem bonorum in caſibus,quibus non debet;licitè appellatur, & quales iſti ſint, remiſſiuè.n.179.

Ab interlocutoria reuocatoria alterius legitimè appellatur, vt in exemplo ibid.n.180.

Mandatum executorium virtute ſententiæ,vel inſtrumenti guarentigij, eſt ſententia interlocutoria habens vim diffinitiuæ.n.181.& an ab eo appelletur,remiſſiue.ibid.

Appellatio admittitur à decreto expeditionis executorialium ſententiæ tranſlatæ in rem iudicatam, breuiter tamen contradictio diſcutitur.ibid.

Sententia mulctæ eſt interlocutoria, quæ habet vim diffinitiuæ, quæ reuocari non poteſt, licèt alij contra,remittitur tamen ob paupertatem.n.182.

A ſententia mulctæ vel eius exceſſu licet appellare, remiſſiuè.ibid.

Sententia deſertionis eſt interlocutoria,quæ habet vim diffinitiuæ, & lata ſuper ſententia diffinitiua. diffinitiua eſt, & an ab ea appelletur, remiſſiuè.n.183.

Sententia ſuper inſtantia perempta lata,eſt interlocutoria, quæ habet vim diffinitiuæ.n.184.& ab ea appellatur licitè.ibid.

Sententia ſuper attentatis an ſit interlocutoria habens vim diffinitiuæ diſcutitur, & an ab ea liceat appellare,remiſſiuè.ibid.

Sententia interlocutoria ab obſeruatione iudicij an habeat vim diffinitiuæ,diſcutitur.n.185.

Sententia, qua quis in expenſis damnatur, eſt interlocutoria habens vim diffinitiuæ,ſi ſeparatim à diffinitiua proferatur,ſecus ſi in diffinitiua. n.186.& ab iſta interlocutoria expenſarum appellatur.ibid.

Appellatio ab interlocutoria annotationis bonorum legitima eſt.n.187.

Reus abſens cuius bona deſcripta, & annotata fuerunt, comparens licitè appellat à tali annotatione.ibid.

Contumax non auditur appellans.ibid.

Sequeſtratio prohibita eſt, deſcriptio tamen permiſſa.ibid.

Reuocatio præcepti de non ædificando dicitur interlocutoria, habens vim diffinitiuæ, à qua licet appellare numero 188.

A præcepto de agendo contra nominatum, non datur appellatio.n.189.

Præceptum inhibitorium de non ſoluendo factum debitori non valet, niſi pro rata,& concurrenti quantitate creditoris, & vltra partem crediti eius,in cuius fauorem præceptum inhibitorium relaxatum eſt,non intereſt.n.190.

Exactio præcepti inhibitorij virtute facta, totius debiti ſi impediatur,licitè appellatur.n.191.

A cumulatione litium, & proceſſuum an liceat appellare, remiſſiuè.n.192.

Accumulatio proceſſuum, quando habeat locum remiſſiuè. ibid.

A ſententia permittente appellationem in caſu prohibito an liceat appellare,remiſſiuè.n.193.

Sententia qua declaratur valere appellationem, ſeu poſſe appellare,eſt interlocutoria, habens vim diffinitiuæ. ibid.

A reiectione vel admiſſione appellationis, an admittatur appellatio,remiſſiuè. ibidem. & admitti reſoluitur. numero 194.

Et diſtinctio proponitur remiſſiuè.ibid.

Ab actu in quo ſententia non profertur, & ex eo pars grauatur, licet appellare.n.195.

Veluti

Velut à tarditate iudicis in non proferendo, vel procedendo.ibid.

Iudex qui tergiuersatus, & requisitus aliquid facere, nihil respondet, videtur negare, & à tali denegatione iustitiæ licet appellatur.n.196.

Grauamine illato in non faciendo licitè appellatur. numero 197.

Qui non loquitur, & obmutescit, videtur iustitiam denegare n 198.

Monitio seu requisitio vnica vel trina diuersis vicibus, aut trina vno contextu facta iudici an sit necessaria, vt videatur iustitiam denegare, remissiuè.n.199.

Iudex potest suam interlocutoriam reuocare, siue ab ea appellatum sit, siue non.n.200.

A reuocatione interlocutoriæ, seu grauaminis an licita sit appellatio, disputatur.n.201.

Reuocatio interlocutoriæ seu grauaminis interlocutoria est. ibid & n 202.contrà.n.205.

Quod est de genere prohibitorum, de eo idem iudicandum est, quod de ipso genere.n.203.

Regula quòd in dubio censeatur appellatio permissa declaratur, quando simus in casibus permissiuis appellationis, secus in casibus prohibitis eius, nam tunc in dubio prohibita censetur, vt in exemplis ibid.n.204.

Si pars à grauamine reuocato poterat appellare, poterit contrarius à grauaminis reuocatione, cum idem ius seruetur in eius repositione, quod in reuocatione.n.206.

Valet argumentum de contractu ad distractum, & constitutio, statutum, seu dispositio loquens de contractu, habet etiam locum in distractu.ibid.

Contractus, & distractus iudicantur eiusdem naturæ. numero 207.

Quando contractus est bonæ fidei, eo casu distractus seu contractus liberatio erit bonæ fidei similiter.n.208.

Habitus si est bonæ fidei, similiter erit priuatio.n.209.

Solemnitas requisita in contractu, eadem requiritur in distractu.ibid.

Necessaria in actu producendo seu conficiendo, eadem requiritur in eo soluendo, vel destruendo.n.210.

Legitimum est argumentum de facto ad distractum. ibid.

Quando militat eadem ratio in sententia interlocutoria, quæ in reuocatione eius, legitimè appellatur ab vtraque. num.211.

Appellare licet ab interlocutoria siue negatiua, siue affirmatiua, concurrentibus qualitatibus Concil. Trident. sess.24.c.20.vt in exemplis ibid.n.212.213.

Argumentum de contractu ad distractum validum est cùm identitas rationis concurrit in vtroque, etsi res alias diuersissimæ sint.n.214.

A reuocatoria interlocutoria grauaminis appellatur, quando ex tali reuocatoria oritur grauamen præiudiciale, non in ipso grauamine, vt in exemplis ibi.n.215.& 216.

A sententia lata negatiua super recusatione licet appellare, secus ab affirmatiua.ibid.

Arbitri iuris pronunciantes causam recusationis non esse legitimam si reuocant postea talem pronuntiationem, à tali reuocatione non licet appellare, secus è conuerso si declarantes legitimam recusationem, declarationem reuocant, à tali appellatur.n.217.& 218.

Arbitri iuris possunt reuocare suam interlocutoriam. ibidem.

Appellatur legitimè à repositione seu reuocatoria iudicis non valentis reuocare.d.n.218.

Senatus vim non fieri declarat, quando iudex Ecclesiasticus non detulit appellationi interpositæ à reuocatoria, quando in ea non concurrunt causæ grauaminis, aut repositionis, de quibus suprà.n.219.

Iudex se non iudicem declarans mediante appellatione interposita, à tali declaratione iurisdictionem reassumit, & videtur reuocare declarationem, qua vim habet diffinitiuæ.n.220.

Decisio Rotæ 36.in nouis declaratur.n.221.

Senatus qualiter se habere debet, quando negotium per viam violentiæ appellationis non delatæ à repositione seu reuocatione grauaminis.n.222.

Appellatio ab interlocutoria eximit appellantem à iurisdictione iudicis à quo.n.223.

Iudex à quo sine metu attentati procedit ad vlteriora, non obstante appellatione ab interlocutoria, quousque sit inhibitus canonicè.n.224.

Appellatio à lege reprobata non iuuat appellantem, nec manus ligat iudicis à quo.n.225.& à processu eius non appellatur.ibid.

Appellatio ab interlocutoria mera non suspendit iurisdictionem iudicis à quo, vt suprà, secus si non sit merè interlocutoria, sed qualificata qualitatibus Concilij, suprà quia tunc suspendit.n.226.& habet vtrumque effectum. n.227.& n.234.

Appellans à sententia interlocutoria vim diffinitiuæ habente, tenetur seruare formam cap.cordi.sicut appellans à diffinitiua.n.228.

Statutum prohibens appellationem ab interlocutoria non censetur prohibere ab habente vim diffinitiuæ.n.29.

Appellatio ab interlocutoria continente damnum irreparabile per diffinitiuam suspendit iurisdictionem, & causat attentatum. n.230. idem si contineat damnum irreparabile cum difficultate tamen.n.231.

Per appellationem ab interlocutoria continente damnum irreparabile, vel reparabile cum magna difficultate, taliter suspenditur iudicis à quo iurisdictio, vt non sit necessaria inhibitio.n.232.

Iudice à quo procedente non obstante appellatione ab interlocutoria damnum irreparabile continente, potest puniri, & impunè resisti.n.233.

Decretum Senatus primum scilicet, que otorgue y reponga, &c. *continet, iudicem debere omnia reponere facta tempore ad appellandum, vsque ad tempus quo reponit. n.235.*

Qui omne dicit nihil excludit.n.236.

Dictio omne, vulgò todo *vniuersalis est, & cuncta comprehendens.n.237.*

Et continet in se vniuersalem significationem.n.238.

Verba decreti Regij, despues de la appellacion, *comprehendunt omnia attentata: quæ ipsam appellationem subsequuntur.n.239.& quæ attentauit iudex iam, & reposuit iterum attentans ibid.*

Quæ in continenti fiunt censentur inesse.ibid.

Nihil fecisse dicitur iudex, qui reponit, & statim attentat.ibid.

Decretum Regium non se extendit ad ea quæ iudex inter procedendum grauauit post effectualem repositionem virtute decreti.n.240.

Dispositio adiecta verbo vel participio, debet intelligi secundum tempus verbi, seu participij.n.241.

Lex vel statutum vtens verbo de præterito, non extenditur ad futurum.n.242.

Quæ de nouo emergunt nouo indigent auxilio.ibidem.& noua res nouum exigit remedium.ibid.

Recurri ad Senatum posse appellantem, etiamsi appellatio delata sit, dummodo ea non obstante iudex innouat circa intellectum l.36.tit.5. lib.2. recop. numer.243.244.& n.245.

Violentia consistit non solùm in appellatione non deferendo, sed etiam in ea spreta procedendo, & intellectu legis l. Iulia.la 1.ibid.

Appellatio ab attentatis legitima, & ideo ea interponenda de nouo post appellationem à diffinitiua, & vt reponi possit Senatum Regium adire cautela traditur.n.245.

Aliæ plures interlocutoriæ, quarum appellationes an recipi debeant proponuntur, remissiuè.n.246.

Declaratio sacræ Congregationis refertur, plura disponens circa appellationem ante diffinitiuam.n.247.

SVPERIVS cap.2. part.1. casus congessimus exceptos, & specialiter à l. Regia eorum prohibita cognitio, per hanc viam violentiæ, præsentem autem, de quo nunc agimus, cùm latiorem examinationem exigat, commodiori loco reseruabimus, circa quem in
1 hæc formalia verba disponit lex Regia 37. tit.5. lib.2. recopil. *Porque somos informados, que de las audiencias se traben por via de fuerça muchos processos Ecclesiasticos por que no otorgan las appellaciones, de autos interlocutorios, y esto es en grande agravio de las partes, y se impide la vista de otros muchos negocios: mandamos a los Presidentes y Oidores de las dichas audiencias, que de aqui adelante no libren cartas para traher por via de fuerça processos algunos Ecclesiasticos de autos interlocutorios, salvo si fueren tales que tengan fuerça de diffinitiva, y que en ella no se pueden reparar, &c.* quod quidem iustissimè sancitum fuisse, apparet ex rationibus adductis superiùs cap.2. vbi alias fallentias retulimus, & inter alias
2 hæc est: quia omni iure tam ciuili, quàm Canonico prohibita extat appellatio à merè interlocutoria sententia, vt bene aduertit Gaspar Rodriguez *annuis redditibus, lib.1 c.17. n.75.*

3 Et licèt iure Canonico possit appellari, non solùm, à sententia habente vim diffinitiuæ, damnum irreparabile continente, aut causæ principali præiudiciali; sed etiam à merè interlocutoria, & quocumque grauamine *c super eo el 2. de appellat. cap.1. eodem tit. in 6.* Petrus de Bellaper. *in l. vnica n.9. versicul. caueatis ff. nihil innouari appellat. pendente, & in l. inuitus num.11. in fine, Cod. de procura.* Cynus *in l. ante sententiæ.* & Paulus de Castro *n.1. Cod quorum. appellat. non recipiant.* Bald. *in l.2. num.4. versiculo quæro modò, Cod. de Episcop. audientia.* Angel Areti. *in l.2. num.23. ff. de appellat. recipien.* Franc. *in rubrica de appellatio. sub num.17. & in d. c. super eo sub n.14. & num.16. versiculo ex prædictis de appellat.* & Maranta *in suo Speculo p.6. actu 2. princ. verbo, & quandoque appellatur limit.14. num.303. & 306. fol.504.* Capella Tholos *decisione fin. num.2.* Vestrius *in praxi lib.7. cap.3. sub n.1.* & Grauat. *in adnotat. ad eum l.3 cap.10. n.6.* Carauita *in ritu 264. num.6.* & Contard. *in l. vnic. in 3. oppositione sub n.4 & limi. 3. n.1. C. si de moment. possessio.*

4 Tamen nouiori dispositione Concil. Triden. *sess. 24. de refor. c.20.* ad ius ciuile redactum fuit, & vtrumque iudicium, tam Ecclesiasticum, quàm seculare, in hoc adæquatum est, ex eodem Tridenti. decreto, per quod pariter in foro Ecclesiastico sublata est appellatio à sententia merè interlocutoria, nisi habeat vim diffinitiuæ, vel contineat grauamen irreparabile, per diffinitiuam,
5 vel à diffinitiua non liceat appellari: quod & ad causas criminales extendendum esse, disponit idem Tridentin. *sess. 13. de refor. cap.1. in fin.* & circa d. decretum 20. Concilij Trident. *sess. 24. de reform.* Videndi sunt Zerola *in praxi Episcopa. 1. part. verbo appellatio §.1. pagi.19.* Gondizaluus de Paz. *in praxi tomo 1. part.6. in præmio num.25.* Barbosa super remissione ad idem Concilium *c.20. n.5.* asserentes, hoc decretum procedere, tam in in-
6 terlocutoriis latis, tam à iudice ordinario, quàm à delegato, tam in prima instantia, quàm in secunda, quia non est correctorium iuris communis, sed potiùs declaratorium & omnis dispositio, per quam redactum est ad ius commune, fauorabilis est, & amplianda Et nonnulla in comprobationem adducit Paz *vbi proximè.* Marquessa *commiss 1. part. cap.12 n.17 & 18. & n.52.*

Iure etenim communi, & Regio hoc extat dispositum, vt à merè interlocutoria emissæ appellationi non sit regulariter deferendum *l. apertissimi Cod. de iudiciis, l. ante sententiæ*, & ibi glossa, Cynus, B. Paulus Castr. omnes *numero 1. Cod. quorum appellat. non recipiant.* Speculator. *in titulo de appell. §. in quibus versiculo 14. sub num.15.* Bartol. *in l.2. numero 2. ff. de appellat. recipien. vel non.* Bald. *in l. arbitrio sub num.4. ff. qui satisd. cogan.* Papiens. *in pract. in forma appellat. à sententia diffiniti. in gloss. coram vobis sub numero 9. folio 405.* Franc. *in rubrica versiculo 2. est præmittendum, de appella.* Socinus *in regul. 24. appellatio in qualibet causa fallen. 1.* Nicellus *tractatu de concord. gloss. fallent. 10. num. 40. fol. 192.* Carauita *Ritu 264. numero 7.* Afinus *in praxi §.1. numero 26. folio 6.* Maranta, & Vestrius *vbi proximè.* nisi dic interlocutoria 7
contineat damnum irreparabile per appellationem à diffinitiua, vel eius vim habuerit, aut sit causæ principali præiudicialis *l.2. de appellat. recipien. l. ante sententiæ. Cod. quorum appellatio non recipian. l.13. tit.23. p.3. & in l.3. titulo 18. lib.4. recopilat. i.10. titulo 7. lib.2. eadem compilat.* quæ disponit super interlocutoriis in causis criminalibus. tenet B. *in d. l.2. ff. de appellat. recipien.* Perusinus *numero 2.* Præposit *num.9 in cap super eo el 2. de appellatio.* Bald. *in l.2. n.5. Codic. de Episcopali audientia.* Cosmas *in pragmatica. sanctio. titul. de causis, versiculo nec quidem. columna 3.* Alexand. Stiaticus *in practi. iudi. cap.4.* & communiter Doctores scribentes *in d. l. ante sententia, & in d. l.1. & 2.* Rebuffus *in rep. l. quod iussit n.76. versic. 3. quando damnum.* Paz. *in praxi 6. part. tom.1. in proœmio, n.20. cum sequentibus* Cardin. Tusc. *pract. concl. tom.1. litera A, concl....* & alij plurimi in discursu passim videndi.

Sed quia *in d. l.35. titulo 5. lib.2. recopilat.* ad imi- 8
tationem Concilij Tridentini (cuius vestigiis semper in omnibus Regia Catholica Maiestas, & præcipuè in violentiarum harum cognitione inhæret) permittitur huiusmodi appellationis ab interlocutoria processum trahi ad suprema posse tribunalia, si talis sententia habeat vim diffinitiuæ, continetve damnum irreparabile per diffinitiuam, nam cùm ipsis non delatis, vim committi certum sit: & vtile, & necessarium erit tunc Principem suo officio vti ad eam subleuandam & tollendam: *iuxta c. Regum officium 23. quæst.5. & cap. administratores eadem causa, & q.c. protinus 11. q.1.* cum iis, quæ superius retulimus latè in cap.1. & 2. quapropter non inutile iudicaui; quæ hæ sic qualificatæ sint interlocutoriæ sententiæ in medium proferre. Et imprimis à ci-
tatione verbali, vel reali videndum erit, quando sit 9
appellationi deferendum, & amplectens citationem verbalem, hoc est ciuilem; affirmandum esse, regulariter non esse deferendum appellationi interiectæ à citatione valida, etiam iure ciuili. tum, quia est merè interlocutoria, tum quia eius grauamen reparabile est per appellationem à diffinitiua, ita docet Bart. *in l.2. quæst.2. num.12. versus fin. ff. de appellat. recipien.* quem referens sequitur Bellamer. *in cap. super eo quæst.13. num.16. de appellat.* Ruginellus *in tractatu de appellatio. §.2. cap.3. n.184.* Zerola *in praxi Episcop. 2. p. verbo appellat. quæst.6.* Rebuffus *tomo 3. tractatu de sentent.* 10
execut. in princ. num.3. fol.218. vbi exemplificat in rescripto, cuius virtute quis citatur, quia ab hoc solùm non poterit appellare, sed debet per se, siue per suum procuratorem comparere, & exceptiones opponere & allegare. & generaliter veram esse hanc doctrinam in omnibus causis ciuilibus dicit Rebuffus *vbi proximè gloss. 3. fol.232.*

A citatione autem reali (quæ importat capturam 11
personæ, secundùm glossam Bartol. Alexan. & Doctores *in l.2. ff. de iurisd. omnium iud. & in l. consentaneum, C. quomodo. & quando iudex*, quæ regulariter non fit in ciuilibus, nisi in aliquibus casibus congestis à Maran. *de ordine iudicio in 6. part. in prin. n.58. & sequentibus fol. mihi* 365.) appellatio interposita non suspendit eius effectum 12
(non loquor hac in parte de appellatione ab ipsa captura, & citatione reali, quæ iam fortita est effectum, de qua nos alibi commodiùs egimus) sed loquor de appellatione dumtaxat à præcepto de capiendo, & incarcerando expedito à iudice, saltim ad hunc effectum, vt captura suspendatur, cùm appellatio nullatenus erit admittenda, vt suspendat capturam, & quominus delinquens carceribus mancipetur, quod obiter tenet

Gasp.

Gasp.Rodriguez *de annuis redditibus l.*1.*c.*17. *num.*52. ex Alciato *con.*16.*num.*14. *lib.*7. & Lancelot. *de attent.* 2.*part.cap.*12.*lim.*4 *numer.*16.Iulius Clar.*in pract.crim. quæst.* 46. *numero* 2. vbi dicit quòd si reus videns se ad carceres conduci appellet, de iure dici posse(stante appellatione) non esse carcerandum, quia nihil nouari appellatione pendente: tamen verum, & certum esse de consuetudine contrarium seruari, vt etiam testatur Guido Papæ *in decisione Delphinal.* 235. quem refert Francis.Marc *decisio.*915.*incipit, quæro an pendente, numero* 4. nec dicitur iudicem, qui delinquentem iubet
15 carcerari, aliquid contra eum innouare; sed potiùs videtur ius publicum,& suum tueri, ne ille fugiat, pœnamque delicti euadat. Et certè si appellatio delinquentem relaxaret, frustratorium esset carceres ædificare, vt inquit Iulius Clarus, *vbi proximè*, cùm quo transit Cardinal. Tuscus *practi. conclusionum litera A, conclusione* 101.*numer.*11. mihi autem videtur, & consuetudine,& iure defendi posse,tum quia,quod dilationem non patitur, non suspenditur per appellationem,
16 *l. fin.ff.de appellat. recipien.* sed hæc captura non recipit dilationem,quia periculum est in mora, secundùm Alexand & Iason.*in l.fi. fideiussor.*§.*si satisdatum, colum.* 1.*ff.qui satisdare cogantur.*Alexand.*in l.de vnoquoque colum.*2. deinde quia hoc fugæ periculum sufficiens
17 est ad impediendam,& excusandam citationem, secundùm Bald. *in l.si quis curialis in primo notabili. Cod. de Episcop. & clericis.* idem *in l. si filio in fin.ff. soluto matrimonio.* Maranta Robert. *de ordine iudicio.*6. *p. titulo de citatione, numero* 15.*folio* 317. & alibi passim per Doctores, quæ est de iure naturali & diuino, ergo nihil mirum vt appellatio etiam minimè admittatur hoc casu,saltim quoad effectum suspendendi capturam. Quod etiam, & idem procedit in inquisitione malè
18 formata,id est,in casu, quo non debuit formari, quia tunc datur appellatio; secus si ex cap. innocentiæ malè formata dicatur,ex Bald.*in l.*2.*n.* 10. *quæstio* 4. *Codic. de Episcopali audien.*sequitur Ang.Aretinus *in l.*2. *nu.*31. *ff.de appellat.recipien.*

19 Hæc autem conclusio, quæ dictat, à citatione ciuili minimè appelletur; fallit, quando quis appellat à citatione continente breuiorem terminum, quam oportebat concedi, quia talis citatio nulla est, & minimè citatum arctat ad comparendum, nec etiam post ipsum terminum,vt ex Cassiadoro *decisione* 6.*de dolo & contumacia,*& perea,quæ tradit afflictis *in constitutione, incipit.si quis vestrum in* 7.*colum. libr.*1. *constitu. Regal. folio* 182. & sic cùm præbeat iustam causam appellandi,vim faciet iudex Ecclesiasticus; si appellationem vt legitimam non admiserit,Anto.de But.*in cap.*1.*de dilat.* Bonifa.*in clem.*1.*column.*2.6.*notab.de iudiciis.* & ex Dominicis,& aliis ita decisum fuisse à Rota; testatur Puteus *decisione* 150.*n.*3.*& sequentibus, lib.*3.Hieronymus Gonzalez *in regul. de mensis & alterna. glossa.* 9. §. 1. *titulo de nullita. attenta. in caus. benefic. numero* 193. Zerola *in praxi Episcopa. secunda parte versiculo appellatio quæstio.* 6. vbi idem dicit; quando citatio est peremptoria, qua abbreuiantur dilationes. quod & idem firmat Caputaquens.*decisione* 38.*capit* 1. & ibi gloss.
20 & Abb.*num.*7.*versiculo venio ad glossam & num.*8. *versiculo circa prædicta.*& latiùs *num.*10.*versiculo* 2. *principaliter de dilatio.*Gregor.Tholos.*tractatu de appellat.lib.* 1.*cap.*11.*sub numer.*2.*versiculo si quis vocetur.* B.*in l.*2. *quæst.*2.*nu.*12 *ff.de appellat.recipien.*Rebuffus *in tractatu de sentent.execut.articulo* 7.*gloss.*5.*num.*4.*tomo* 1. post hæc Sigismund. Escacia *de appellat. quæst.*17. *limit.*47. *membr.*1.*sub num.*7.

21 Secundò fallit, quando quis citatur ad locum non tutum, quia ab ea citatione rectè potest appellari *cap. ex parte el.*1.47.*in ordine de appellat.cap.accedens el* 2.*vt lite non contestata.*Hieronymus Gonzal.*vbi proximè numero* 194. Zerola *d. quæst.* 6. Ancharra, *consilio* 158. *num.* 29.*& sequentibus.* Cardinal.Tuscus *pract. conclus. tomo* 1. *conclusione* 397. *numer.* 8. vbi hanc limitationem sublimitat. & in tantum hæc appellatio est le- 22
gitima à citatione ad locum non tutum; vt procedat etiam in citatione reali, hoc est, quando personaliter ducitur ad locum suspectum, vt possit etiam de iure ciuili appellare, secundùm Bartol. quem referens sequitur Bellamera *in cap.super eo quæstio* 13.*numer.*16.*de appella.*Bald.*in l.*2.*versiculo Canonistæ dicunt,de Episcopali audientia* Escacia *de appellat. quæstio.*17 *limit* 47. *membr.*1. *numero* 22. vbi reddit exemplum, vt tunc locus non dicitur tutus, quando quis fuit citatus ad lo- 23
cum pestis, aut aëris intemperie contagiosum, Franch. *in cap.ex parte tua,numer.*23. *versiculo vltimo quæritur, de appellat.*Hieronymus Præue. *tractatu de peste, & eius priuilegiis,rubrica de iudiciis,numero* 1.*& sequentibus tomo* 8.*folio* 176.*in fine numero* 17 gloss.Afflictis,Gail, & alij citati,& secuti ab Escacia *libr.*1. *cap.*32. *num.*33. & ist hæc exceptio potest allegari per quemcumque, absque alio mandato, & satisdatione, vt post disputationem concludit Franch.*vbi proximè, n.*15. *quæst.*2. & vt veriorem sequitur Escacia *in d.libro* 1. *tractatu de caus. ciuil.& crimin.cap.*9.*num.*1912.vide Gabr.*in pract. concluf.l.*2.*tit.de except.conclu.*3.

Quæ conclusio vlteriùs limitatur, vt quando quis citatur non citandus, puta, quando iudex delegatus, cognoscendo contra expressum in rescripto, vult citare non expressum, nec aliter comprehensum, etiam virtualiter.Guido Papæ *tractatu de appellat.quæstio.*49. *sub numero* 39. Gregor. Tholos. *in tractatu de appellat. libro* 1.*capit.*11.*sub numero* 2.*versiculo si quis vocetur,folio* 86.Escacia *de appellat.quæstio* 17. *lim.* 47.*membro* 1. *numero* 24.

Postquam autem citatus in iudicium venerit, solet variis se tueri exceptionibus, quas si legitimæ fuerint, 24
siue dilatoriæ,siue peremptoriæ, tenetur iudex admittere,quod si non fecerit, poterit ab eo licitè appellari, ex capite irreparabilis grauaminis, nam si iudex tunc oppositis exceptionibus interloquatur, ad vlteriora esse procedendum, vel respondendum, potest appellari, quia grauamen litiganti illatum non potest tolli per appellationem à diffinitiua,Bartol. *in l.*2.*quæst.*4. *numer.*16.*ff.de appellat.recipi.*Bellamera *in cap.*12. *super eo quæst.*16.*sub num.*16.*de appellat.*Bald.*in l.*2.*qu.*5.*num.* 11.*Cod.de Episcopal.audien.* Felin.*in cap.suborta* 21 *sub num.*4.*colum.*4.*de sententia,& re iudi* Guido Papæ *decisione* 75.*sed circa num.*3. idem Guido Papæ *in tract. de appellat.quæst.*60.*nu.*45.*folio* 59.Ruginell.*in tractatu de appellat.*§.2 *cap.*3.*nu* 57.Franc.*in cap.significantibus* 49. *in summario,& in num.*3.*de appellat.& num.*7.Bartol. & Paulus de Castro *in l.eius qui numer.*1.*& sequentibus ff. de appell.recipien.*idem Bartol.*in l.ante sententiam* 2.*ver-* 25
siculo 5.*quæro,numer.*17.quia hoc dicitur grauamen vexationis & fatigationis, & irreparabilis per diffinitiuam,siue vexatio hæc tacita sit,siue expressa per processum ad vlteriora,vt probant prædicti Doctores, & Es- 26
cacia *in tractatu de appellat.qu.*17.*limitatione* 47.*memb.* 1.*numer.*90.*& sequentibus.* affirmantes posse appellari, si exceptio,quæ apponebatur;erat legitima, vt tale grauamen sit irreparabile, si enim iudex cogit me litigare tempore, quo non debeo, talis molestia non poterit tolli per appellationem à diffinitiua, quia continet grauamen consistens in facto, cohærénsque personæ, Bellamera *cap.super eo* 12.*quæst* 16. *numer.*16. *in fine* & clariùs *quæst.*18.*de appellat.*Fului.Pacianus *tractatu de approbationibus lib.* 1.*c.*58. *sub num.* 40.*versiculo sed ad hoc & num* 41.*&* 42.Ruginellus *in tractatu de appellat.* §.2.*cap.*3.*num.*299.quia cùm hoc grauamen consistat in 27
facto, & factum infectum esse non possit, ideo irreparabile censetur,tenet Bal.*in l.*2.*quæst.*5.*n.*11.*C.de Episcopal.audien.*Felin. *vbi suprà.*& Guido Papæ *d.decis.*75. *num.*3.Rebuff.*in tract.de sententiarum executione art.*10.

gl. 1. *num.* 3. *versic.* 1. Lancelo. *de attent.* 2. *p.* 12. *lim.* 96. & ideo, quando iudex pronuntiat, nullas de exceptionibus oppositis esse admittendam, possit ab hoc grauamine appellari, scribit Speculator *titulo de appellat.* §. *in quibus num.* 30. *versiculo caterum lib.* 2. & quod si admittatur vel reiiciatur exceptio peremptoria, possit appellari, quia est interlocutoria habens vim diffinitiuæ, scribit Marantæ *in suo Speculo in* 3. *part. sexta partis, in verbo, & demum fertur sententia num.* 44 *fol.* 438. Escacia *de appellat. quæst* 17. *lim.* 47. *membr.* 1. *num.* 94. qui *n.* 95. pariter loquitur tam in opposita exceptione dilatoria, quàm peremptoria, quia si postmodum iudex pronuntiet, esse procedendum ad vlteriora, ab hac pronuntiatione datur appellatio, vt de exceptione dilatoria scribit Ange. Areti. *in l.* 2. *num.* 36. *versiculo quæro si oppona[tur] ff. de appellationib. recipien.* & statim multa huius doctrinæ reddentur exempla, prout est in pronuntiatione super competentia iudicis, & iurisdictionis, & in pronuntiatione super mandato, & legitimitate procuratoris aut tutoris, & alia plurima, de quibus in discursu, & loquendo in non admissione exceptionis litis pendentiæ, seu præuentionis iurisdictionis (vt eius oppositione non obstante) possit is qui eam opposuit appellare, vt refert, & sequitur Escacia *in tractatu causarum ciuil. & crim. l.* 1. *c.* 12. *n.* 71. & iterum *vbi proximè, n.* 103. & Marque. *in tract. de commiss. l.* 1. *p. c.* 12. *n.* 62. loquens de tacita, & expressa reiectione.

Quæ doctrina non solùm procedit, quando iudex reiiciendo exceptiones legitimas, expressè declarat, esse ad vlteriora procedendum; sed etiam quando tacitè id facit, procedendo, scilicet, ad vlteriora, nam in vtroque casu licitam esse appellationem ob neglectam exceptionem oppositam, sufficit enim quòd tacitè reiiciat procedendo ad vlteriora, licèt verbo iudex nihil loquatur, sed duntaxat facto compellat, quia non minus est facere, quàm dicere. Philip. Franc. *in c. ex parte* 67. *nota.* 5. *n.* 4 & 8. *de appellat.* communem dicit Gallec. *ad form. Cam. obliga. p.* 3. *c. deliqui. sub num.* 18. *f.* 361. Escac. *d membr.* 1. *nu.* 96. qui *num.* 99. hoc ampliat, vt non solùm hoc casu detur appellatio, vt dictum est; sed etiam casu quo ipse iudex (neglecta exceptione) procederet ad vlteriora, non adhibita causæ cognitione super eadem exceptione opposita, quia processus erit nullus, & loquendo de exceptione declinatoria, & incompetentiæ opposita, si non cognouisset iudex, non censetur pronuntiasse super ea, & ideo processus ad vlteriora erit nullus Ias. *in l.* 2. *sub num.* 46. *versic. finem ff. si quis in ius vocatus non ierit.* Philip. Franc. *in cap. ex parte M.* 67. *sub num.* 9 ibi, Ideo si quæstio emergens sit super iurisdictione. *& in cap. si duobus column. penultima sub numero* 30. ibi, Intellige, quando iudex de exceptione cognouit. vbi sic declarat Innocentium *in c. præterea. de dilationibus.* Et quando iudex exceptione opposita incontinenti procedat ad vlteriora, ita, quòd de illa exceptione, in tanta temporis breuitate verisimiliter cognoscere non potuerit: dicetur super ea non pronuntiasse, & processus ab eo gestus nullus, vti factus sine causæ cognitione, quæ est de substantialibus iudicij; docet Franc. *in d. cap. ex parte* 67. *sub numer.* 10. ibi, Super hac difficultate potest sic concludi. Escacia *de appellat. q.* 17. *lim.* 6. *membr.* 7. *n.* 60. *fol.* 380.

Et tunc præcipuè poterit ab ista pronuntiatione de procedendo ad vlteriora appellari, quando iudex opositas exceptiones in finem litis reseruaret, scribunt Abb. *consil.* 14. *indiuiduæ Trinitatis versiculo* 2. *probatur num.* 2. *lib.* 1. Fuluius Pacianus *tractat. de probationibus lib.* 1. *cap.* 58. *num.* 50. Ruginellus *in tractat. de appell.* § 2. *cap.* 3. *num.* 303. & ex Felino, quem refert. & sequitur Escacia *causar. ciuil. & crimin. lib.* 1. *cap.* 102. *nu.* 2 & iterum *in tractatu de appellat. quæst.* 17. *lim.* 47. *membro* 1. *num.* 97. *fol.* 498. qui *num.* 98. rationem reddit, quia de emergente præiudiciali exceptione, & de negotio principali simul tractare non potest, quia esset confundere, & in inordinate processum, quæ confusio, & inordinatio processus non potest reparari per appellationem à diffinitiua Bald. *in authentica habita num.* 38 *versiculo quæro nunquid ab ista, circa medium, Cod. ne filius pro patre.* & aliquos refert, & sequitur Decius *cons.* 31. *quod appellari, sub n.* 2. de quo nos latè diximus hac 2. parte c. fin. vide etiam infrà num. 80 cum seqq.

Ex quo fonte fluit, quòd si citatus post comparitionem allegat in primis exceptionem incompetentiæ iudicis, aut iurisdictionis defectus: tunc si iudex pronuntiauerit se iudicem competentem, vel etiam incompetentem ab ista interlocutoria, quæ diffinitiuæ vim habet. glos. singularis *in authentica habita in fin. Cod. ne fil. us pro patre.* secundùm Roma. *sing.* 129. Aufr. *in decis. Capellæ Tholos. quæst* 48 Guido Papæ *in decis. Delphinal. q* 10. *si index* Corsetus *singul.* 5. *incipit sententia.* Felinus *in cap. qualiter et* 1. *colum.* 5. *de accusati.* Ant Trim. *in addit. ad Vbert. de Bonacurte. in cap. peruenit in secundo de impedimentis & exceptionibus fol.* 55. & 99. Decius *in cap. perueniet in* 2. *de appellat. in fine.* Doctores *in cap. significantibus de officio deleg.* Iason *in l.* 2. *num* 38 *ff si quis in ius vocatus non ierit.* Bartol. *in l.* 2. *de appell. recipiend.* Felin. *in rubrica de sententia, & re iudic.* Rebuffus *in l. quod iussit in præfatione num.* 43. *ff. de re iudi.* quidquid Petrus Ferrar *in practic. in forma. sententia interlocuto. super incompet.* distinguens inter iudicem pronuntiantem se incompetentem, & se pronuntiantem competentem, vt in hoc vltimo casu merè interlocutoria sit, qui audiendus non est, cùm in vtroque diffinitiuæ vim habere, vt vltra supradictos Doctores ex aliis pluribus aduertit Valasc. *consultatione* 47. & est expressa *l.* 3. *tit.* 18 *lib.* 4. *recopil.*

Ab hac propterea pronuntiatione expressa, vel tacita appellationi interpositæ, vti legitimæ, iudex non deferens vim faciet, *c. ex parte* 5. 8. *de appella. cap. significasti de officio delegati. l. ait prætor* §. *permittitur ff. de minoribus l.* 3. *tit.* 18 *l.* 4. *recopilat.* Ruinus *consil.* 1. *li.* 4. *n.* 4. cum aliis per Menochium *de adipiscenda poss. rem.* 4. *nu.* 822. & 823. Anton. Grauatius *in addit. ad praxim Vestrij l.* 3. *cap.* 10. *sub numer.* 6. *versiculo similiter quando quis iudicem competentem* Bald. *consil.* 2. *visa petitione.* Cardin. Tuscus *pract conclusionum tomo* 1. *litera A, conclusione* 359. *n.* 17. Rebuffus 3. *tomo titul. de sententiarum executione, articulo* 53. *gloss.* 1. *num.* 9. *fol.* 242. & post Angelum, & alios firmat Berta. *in repertorio verbo appellatio ab interlocutoria num.* 15. *post princip. num.* 1 Fuluius Pacianus *de probationibus lib.* 1. *cap.* 58. *num.* 47. & de communi testatur Beccius *consil.* 21. *dubitatum fuit in fine, num.* 41. *& consil.* 31. *quod appellari, numer.* 2. *& 3. lib.* 1. Ruginellus *in tractatu de appell.* §. 2. *c.* 3. *in verbo competentia, sub num,* 186. *fol.* 84. Escacia *de appell. quæst.* 17. *lim.* 6 *principali. memb.* 8. *à num.* 47. *cum sequentibus.* vbi copiosè prosequitur. Rolandus à Valle *consilio* 33. *num.* 1. *in fin. & numer.* 2. *& 7. lib.* 4. Mynsing. *cent.* 3. *observatione n.* 35. Guido Papæ *d. decisione* 10. Valascus *consultatione* 53. *tom* 1. Barbosa *in remissione ad Tridentinum sessione* 24. *de reformat. cap.* 20. *num.* 7. Aloysius Riccius *in collecta. decisio part.* 4. *collect.* 1306. quod etiam procedit in causis scholarium, vt per textum *in authentica habita Cod. ne filius pro patre.* resoluit post Abbatem Rebuffus *in tractatu de priuil. scholasti. priu.* 163. Hieronym. Gonzal. *in regula de mensis & alternariis, gloss.* 9. § *tit. de nullitat. attent. in caus. benefic. n.* 196. *& sequent.*

Si autem pars opposuerit contra libellum ineptum, quam exceptionem iudex non admiserit, potest, à tali reiectione appellari in quacumque etiam causa, tenet Bald. *consilio* 21. *verba libelli num.* 2. *lib.* 2. Cardin. Tuscus *vbi proximè conclusio.* 359. *numero* 38 idem si iudex ipse mandet super tali libello inepto procedere, quoniam pars non tenetur ei respondere. & idem est affirmandum in libello obscuro, & generali, super quo

iudex

iude emandat procedi, litem conteſtari, & reſponderi, quia tunc legitima reputatur appellatio. Paul. Caſtr. *conſ.*194.*in princ.lib.*2.& iterum *conſ.*335.*num.*3.*& ſequentibus libr.*1. *& in principio conſilij.* Cardin. Tuſcus *vbi proximè num.*37.*& ſequent.*quoniam hoc facit præiudicium cauſæ principali,ſecundùm Bald.*l.*2. *num.*12. *ff.de appellat.recipien.* Felin. *in c. ſuborta, ſub num.*4.*& de re iud.*Guido Papæ *tract.de appell.quæſt.*60. *num.*65. *deciſ.*75.*num.*3.Ruginellus *tract. de appellat.*§.2.*cap.*3. 44 *n.*57 & faciunt ea,quæ latè ſuprà diximus,à num.24. & quia hæc declaratio eſt interlocutoria habens vim diffinitiuæ,non teneatur reus reſpondere libello tanquam inepto,vt notant Panor.& alij *in cap.examinare in fi.de iud.*per textum *in l.metũ* §.*ſed quod prætor.ff. quod metus cauſa.*vbi Bald.Romanus *in rubr.ff.de re iud.*idem Bald. *in l.*2.*q.*5.*C.de Epiſcop.audien.*Ioan.de Anani.*conſil.*93. *viſo proceſſu,& ibi in additio.ad eum* Nicol.Nill.*in repertorio verbo ſententia,q.*12.Paul.Caſtr.*in conſ.*65.*viſo quodam,in primo volumine.*Rebuff.*vbi proximè n.*44 quẽ de materia huius declarationis videre poteris *ibi n.*76.*ad fi.*

45 Similiter vis fiet,ſi iudex non deferat appellationi à ſententia, qua abſoluit reum à conteſtatione libelli, quia talis ſententia, licèt ſit interlocutoria, habet tamen vim diffinitiuæ,vt tenet Angel.*in conſil.*297.*incipit conſtitutio.in princip.*Philip.Franc.*in c.cùm ceſſante col.* 46 *vlti.verſ.*24.*dubitatur.folio* 74.*de appellatio.*

Pariter etiam, ſi pars oppoſuerit de legitimatione perſonarum,puta, non eſſe quem tutorem,non procuratorem,aut legitimo mandato carentem,non filium,& ſimilia, qua licèt ſententia lata ſuper hac exceptione, ſiue affirmatiuè, ſiue negatiuè lata, ſit interlocutoria ſecundùm Bald.*in l.*2.*q.*8.*Cod.de Epiſcop.audien.cap.ex parte* 3.*de appellat.*vbi Præpoſitus,Angel.Socinus & Iaſ. *in l.arbitrio. colum.* 1.*ff. qui ſatiſdare cogantur.* Petrus Ferrarien.*in praxi in forma interlocutoriæ ſuper legitim. perſonæ.*Ioan.de Ana.*conſil.*93.*viſo proceſſu.*Philip Fran. *in d.c.cùm ceſſante in fi.de appell.*Salicet.*in l.poſt ſententiam col.*2.*verſic. ad quartum,C.de ſententiis & interlocutionib.*Iaſ.*in l.nemo poteſt.n.*58 *in* 2.*lectu. de legatis* 1. *fol.*92.Paul.Caſtr.*in d.l.arbitrio.*Philip Franc. *in cap. ex* 47 *parte de appellat.*Natta.*conſ.*143.*n.*7.*per totum, fol.*106. tamen ex articuli præiudicialis permittitur ab ea appellari, qua interpoſita vim iudex faciet non deferens etiam in quibuſcumque ſummariis iudiciis(de quo alio loco copiosè diximus.)tenet Bal.*in d. l.*2. *num.*14. *& in Margarita decreta verbo appell.q.*8 Petrus Dueñas *in regul.*52.*fall.*6.Capel.Tholoſa.*deciſ.*38. Barboſa *in remiſſ. ad Trident.ſeſſ.*24.*de reform.c.*20.*nu.*6.Gama *deciſ.* 159. *n.*2.Viuius *deciſ.*302.Meno.*de adipiſc.poſſ.rem.*4.*numer.* 824.*&* 825.Ant.Grauat.*in addi.ad praxim Veſtrij lib.*3. *cap.*10.*ſub n.*6. *verſiculo item admittitur appellatio.* Pacia.*in tract.de prob.l.*1.*cap.*58.*ſub n.*47. Sigiſmun. Eſca. 48 *in tract.de appell.q.*17.*lim.*6.*memb.*7.*n.*73.poſt Bald. vbi dicit non ſolùm procedere hanc concluſionem, quando declaratio iſta contingit in litis proceſſu, ſed etiam in executione,in qua admittitur appellatio hæc. Quod ideo procedit, quia regula generalis eſt, quòd quando 49 articulus interlocutoriæ præiudicialis eſſet negotio principali,de quo agitur, iudex violentiam committet, ſi à qualibet declaratione interpoſitæ appellationi non detulerit, cum iure permiſſa ſit, text. *in l. intra vtile.* vbi Bart.*ff.de minoribus.*Bald.*in l.arbitrio n.*6.*ff.qui ſatiſdare cogatur.*Feli.*in c.cùm cauſam.n.*6.*verſ.limita quartò,de ſentent.& re iud.*Magon.*in deciſio. Lucana* 23.*n.*6. 50 Bal.*in l.fi.n.*5.*verſ.ſecundus eſt actus, Cod. de relatio.* vbi idem dicit, quando interlocutoria inierit difficultatem circa cauſæ deciſionem.Gregor.Lopez *in l.* 23. *part.* 3. *gloſſ.à Menos de Gran.ad fi.*Hiero.Gonzalez *in regul.de alternatiuis gl.*9.§.1.*in annotatio.n.*178.*f.*228. quia teſte Baldo dicitur grauamen irreparabile, in Margaritis quæſt.8. quem refert Rebuff. 3. *tomo,titulo de ſententiarum executione,art.*53 *gloſſ.*1.*n.*5.*fo.*242.cuius doctrinæ

varia inue[illegible]empla,circa caſus ſpeciales in diſcurſu huius o[illegible]& nonnulla iam ſuperiùs ſcripta manent.Inde itaque fluit ex hoc eodem capite,poſſe quem 51 appellare ab interlocutoria iudicis,qua declarat fideiuſſores idoneos eſſe, vel minùs idoneos, quia eſt irreparabile grauamen,text.eſt *in l. in arbitro.* ibi, perinde ab eo atque iudicibus appellare licet(text.*in l.ſi arbitro:* ibi, cùm potuerit querela ad competentem iudicem deferi. (& gloſſ. *ibi verbo querela inquit, id eſt appellatio*) *ff. qui ſatiſdare cogantur,*Bald.*vbi ſuprà.* Rebuff.*in d.*1. *tomo,titulo de ſentent.executione d.num* 5 Bald. *in l.*2.*ſub num.*15.*ff. de appellationibus recipien.* Cæſar. Conta. *in l.vnica limi.* 4.*ſub num.*13.*Cod. ſi de momentanea poſſeſſ.*Guido Papæ *deciſ*374. *num.* 2. Rebuff.*in eodem tractat.de ſentent.executione,art.*10.*gl.*1.*numer.*5 Fulu Pacianus *tractatu de probat.lib.*1.*cap.*58.*ſub numer.*47. cui 52 ſi iudex non detulerit, violentiam vtique facit. Idem puto dicendum, ſi iudex compellat, ſiue principaliter, ſiue per conſequentiam, vel incidentiam debitorem minoris, vt ei pecuniam debitam ſine tutoris, aut curatoris authoritate tradat, *l.ait prætor* § *permittitur.* ibi,niſi fortè quaſi aduerſus initiuam appellandum quis ei putet.)*ff.de minoribus.*& vltra Bal.& Rebuff.*d.art.*10. *gloſſ.*1.*nu.*5.tenet Guido Papæ,*deciſio. Delphina.q.*52.*incipit circa & deciſ.*75.*ſub n.*2.idem Bald.*in l.*2 *ſub n.*15. *de appell.recipien.*

Hinc etiam eſt,quòd à iudice pronuntiante, aliquem 53 eſſe minorem,vel maiorem prodigum, mente captum, ſeruum,habilem,vel inhabilem,appellationi emiſſæ deferre iudex tenetur, aliàs autem violentiam facit, hæc quippe pronuntiatio, negotium, & factum principale tangit,& ſubſtantiam eius,text.& gloſſ.*in leg.intra vtile ff.de minorib.*Bartol *l.*2.*ff. de app.recip.* Salicet *in l.poſt ſentent.columna* 3.*verſic.ſed ego.C.de ſentent.& interlocu.*&c.& tradunt Doctores,*in l.iis qui ff.de verborum obligationibus.* vel quia habet vim definitiuæ hæc pronuntiatio, vt dicit Rebuffus *in dict.leg quod iuſſit in prafatione num* 45.*de re iud.*& vtraque ratio poteſt eſſe 54 vera, cùm in iſto caſu concurrat. & idem etiam eſt de ſententia, qua iudex pronuntiauit aliquem non eſſe minorem, vel non habere reſtitutionem, à qua poſſe appellari affirmant Barboſ. *in remiſſio. ad Concilium ſeſſ.*24.*de reformat.cap.*20.*num.*6.Gamma *deciſ.*159.*n.*2. Viuius *deciſ.*302.

Et ſimiliter,quando iudex interloquitur,procuratorem eſſe,vel non eſſe legitimum,quia ab iſta interlocu- 55 toria, tanquam à grauamine irreparabili appellatio admittitur, Bart.*in leg.*2.*num.*15.*ff.de appellat. recipiend.* Bald.*in l.*2.*num.*14.*Cod.de Epiſcop.audien.* Bellapertica *in c.ſuper eo q.*15.*ſub n.*16 *de appell.*Sigiſm Eſcac.*in tractatu de appellat.q.*17.*limita.*6. *principali. memb.*7.*n.*67. Menoch.*de adipiſcenda poſſ.rem.*4.*num.*824.Fulvius Pacianus *tractatu de probationibus lib.*1 *cap.*58.*nu.*47.Ruginell.*in tractatu de appell.*§ 2.*c.*3. *num.*63.*fol.*74. vbi quod à non admiſſa exceptione defectus mandati licita eſt appellatio, Cæſar Contar.*in l.vnica limi.*5.*ſub.n.*13. *verſiculo, reliquum eſt.Cod.ſi de mom.poſſ.*textus eſt, & ibi Doctores *in c. ſignificauit* 48. *de appellat.* Philipp. Franc. *in cap. ex parte nota.* 5. *num.* 4. *&* 5 *de appellation.* qui quidem etiam ibi tractant, & affirmant, idem eſſe in interlocutoria,tutorem eſſe, vel non eſſe legitimum,vti latè per eos. 56

Idem eſt,vt omnino admittere debeat appellationem 57 iudex à declaratione ejus,an quis ſit hæres,vel non,vel an cum beneficio legis, ſeu inuentarij, vel ſine ipſo, quia hæc ſententia interlocutoria nimis præiudicialis eſt cauſæ principali,imò, & multis aliis, quæ accidere poſſunt.loquor de ea ſententia,quæ incidenter hoc declarat, ex Bald *conſil.* 378. *pro parte cuiuſdam. libr.* 3. Cardin.Tuſc.*d.tomo* 1.*concl. concluſ.*359. *litera A,n.*47. 58 & idem dicendum eſſe,quando interloquitur iudex, teſtamentum,proceſſum, vel inſtrumentum, ſententiam

vt

vt nullam esse incidenter, licèt no[illegible]ncipaliter (quia tunc esset diffinitiua) & sic ab [illegible]am poterit appellari, quoniam eodem modo, & præiudicialis est, & vim diffinitiuæ habet, Panormit. *in c. audi. column. 2. de procurato.* Nicolaus Milius *in verbo, sententia qu.* 18. Guido Papæ *in decis. delphinali. quæst.* 16. *incipit, index, & quæst.* 220. *& cons.* 78. *in causa.* Felin. *in cap cautam col. 2. de rescriptis.* Rebuffus *vbi supra num* 57. qui etiam *in fi.* hoc cum Roma *in rubr. ff. de re iudic. colum.* 4. intelligit; quando incidenter hæc prolata fuit interlocutoria, enimuerò si principaliter, tunc esset diffinitiua.

59 Quò pertinet, quòd si esset interposita appellatio à declaratione, vel non declaratione, quòd aliquis, ex oppositoribus, ad aliquod beneficium, vel cappellaniam iuris patronatus, inter consanguineos proximioris gradus, Patroni fundatoris præsentatos, declaretur, se non esse filium patrimonialem, vel non esse proximiorem, aut aliàs personam legitimam, quia ei non conueniunt qualitates, & conditiones requisitæ ad beneficium illud: necessariò admittenda est talis appellatio, aliter atque vim facere in tribunalibus iudicem pronunciabitur, Bal *in l. 2. C. de Episcopali audientia num* 14. *& in margarita decretalium, verbo appellatio. quæst.* 8. Petrus Ducñas *reg.* 52. *fall.* 8. Anton. Grauati. *in additione ad praxim Vestrin. 6. versiculo etiam admittitur appell.* Hierony. Gonzal. *in Regula de alterna. gloss.* 9. §. 1. *tit. de nullitate attentatorum. n.* 188.

60 Cui & contiguum est, quòd si iudex negauerit copiam actorum, quia à tali denegatione appellationi delationem negare, vis est, cùm à iusto grauamine emissa intelligatur, textus est *in l. 2. Cod. vt lite pendente.* ibi, nisi vel actorum communium, vel pronuntiationis editio denegetur, *&c* (Escacia *in tractatu caus. ciuilium & crimin. lib. 1. cap.* 100. *numero* 9. Petrus Dueñas *in Regula* 52. *fallen.* 5. Antonius Grauatus *vbi supra.* Azeuedus *in l. 3 titulo* 18. *lib. 4 recopila.* Gonzal. *vbi proximè n.* 198. Rebuffus *in 3 tomo. titulo de sentent. executione. articulo* 53. *gloss. 1. fol.* 242. *numer.* 5. quoniam ea, quæ fiunt in iudicio, & agitantur, & publicanda sunt, & vti communia vtrique parti edi debent, vt hinc inde, quæ iustitiæ suæ defensionem tangant, allegent. *cap. si perpetuus. de fide instrum.* & ibi glossa & Doctores, *& in d. l.* 2 circa quod videndus Maranta *de ord. iud. 6. part. actu. à n.* 53 *cum sequentibus* 485. *& sequentib.*

61 Insuper si iudex pronunciat remittendum, & remittat clericum ad suum ecclesiasticum iudicem, cùm hæc talis sententia interlocutoria est habens vim diffinitiuæ. *cap. si iudex laicus. de sententia excommun. lib 6.* & norant Doctores *in c. tuam. de ordine cogni. c. lator. qui filij sunt legitimi.* Doctores *in l. Titia ff. soluto matrim. & l. quoties C. de iudiciis.* Feder. *cons.* 198. *casus talis* Moderni omnes *in rub. ff. de re iud.* Præpositus *in cap. tua vobis in 5. notabi. de appellatio.* Guido Papæ *consilio* 110. *pro declaratione in quarto dubio.* ac ideo in huius appellatione vis committitur.

62 Quod idem dicendum erit in sententiis interlocutoriis, quæ feruntur super exceptionibus peremptoriis, puta; rei iudicatæ, pacti de non petendo, præscriptionis, transactionis, & similium, vim habent diffinitiuæ, gloss. 2. *in clementina fi de appellatio* textus *in c. fi. illo tit. 6. lib.* Doctores *in leg. quod iussit ff. de re iudic.* Bart. *in d. l. 2. quæst. 5. de appellat. recip.* Bald. *in leg. eleganter.* Roma. *in rubr. ff. de testibus* §. *si quis post. col. penult. ff. de conditione indebiti.* Ancarrha. *cons. de iuribus Romanis.* cuius ratio ea esse potest, quia non finit directò negotium principale, sed partem substantialem causatiuè & secundariò, & sic cùm tangat, & referatur ad diffinitiuam, & ad primam actionem de qua agebatur, contendebatúrque, non ad exceptiones naturæ diffinitiuæ sunt, Aufre. *in decis. Capell. Tholosa. quæst.* 48 *idem*, &c. *an sentent. & quæst.* 363. Cardina. *cons.* 72. *Titius num.* 25. *in* 5. *dubio.* Alexand. *cons.* 182. *in causa volum* 6. Corneus *cons.* 262. *pro euidentia.* Præpositus & Philipp Franc. *in d. cap. cùm cessante de appellation.* Felinus *in cap. qualiter, & quando, colum.* 5. *de accusatio.* quod velim intelligas, quando huiusmodi exceptiones non principaliter, sed incidenter in iudicio sunt propositæ, quia aliàs merè diffinitiuæ sunt vt bene aduertit Felin. *in rubric. de re iud. col.* 6. *vt in clem.* 1. *de iequest. possess. & fruct.*

Item etiamsi iudex iustas tutoris (quem ad tutelam 63
administrandam nominauit) exceptiones non admiserit, ab hac reiectione emissæ appellationi non deferens vim facit, & grauamen, text. est *in l.* 1. § *si quis tutor.* ibi, excusationem allegandam habet, & si fuerit repulsa, tum demum appellare debebit.) *ff quando appellandum sit. l. excusationis* ibi, nec à decreto prouocaueris, intelligis parendum esse sententiæ.) *C. de excusatio tutorum. l. quicumque eodem tit. cum aliis pluribus* Rebuffus *d.* 3. *tomo de sentent. executione art.* 53. *glos. ff.* 1. *folio* 242. *n.* 5. cuius 64
ratio ea esse potest, prout p o regula generali traditur in hac materia; quòd quando reiicitur beneficium concessum per ius commune, licita est appellatio, quoniam vbi denegatur obseruantia iuris communis, ibi infertur grauamen, quapropter appellare licet, ita eleganter dicit Speculator § *in quibus num.* 30. *vers. cæterum si ex.* & ibi idem *num.* 7. vbi etiam additionator per textum *in l. in fine. C. de in in tegrum restitutione. l. si quis prouocatione. C. de appellat. l. ait prætor* §. *permittitur ff. de minoribus.* Bald. *consil.* 378. *num.* 2. *lib.* 3. Cardin. Tusc. *practica. conclusionem litera A. conclus.* 359. *tomo* 1. ergo cùm isthæc immunitas à tutelis aliquibus & priuatis casibus sit inducta, & concessa à iure communi, (vt *ex toto tit. ff. & Cod. de excusationib. tuto. & curato.*) appellatio admittitur. Si autem iudex interloquitur tutorem interim non debere administrare, cùm sit 65
interlocutoria, quia aliam post se expectat, vt dicit Corneus *cons.* 281. *in* 2. *quæst. vol.* 1. Rebuff. *in repetitione legis quod iussit in præfatione num.* 9. *ff. de re iud.* puto non posse appellari ab ea, *ex regul. ante sententiam, Cod. de appell.* maximè si se intra tempus à iure præstitum excusauerit. An autem ab ipsa nominatione, & datione 66
tutelæ liceat per tutorem appellari, inferiùs diximus infra 2. p. cap. 8.

An, & quando, ab exceptionibus oppositis licita sit appellatio, vide Philipp. Franc. *in cap. ex parte el* 2. *de appellat.* & nos nonnulla diximus supra hoc eodem capite, & insuper dicemus in discursu, & iterum infrà hac 67
2. parte cap. fi. per totum, vide Marquess. *de commiss.* 1. *part. cap.* 12. *n.* 62.

Vnum obiter attende, quòd exceptio, vt admittatur debet esse releuans, & tunc releuans, & legitima dicetur, quando prouenit à causa, quæ iustam præbet cau- 68
sam appellandi. Oldr. *cons.* 223. *circa primum in princ.* Federic. de Senis *cons.* 90. *vers. dixi. & dico* Cardin. Tuscus *pract. tomo* 3. *litera E, concl.* 378. *à num.* 1. *& in concl.* 377. *à princ.* Ancarrha. *consil.* 416. *plures num.* 4. *versiculo quarta exceptio.* B. *in l. si pupilla.* §. *videamus. ff. de negot. gestis & in leg. si vnus* §. *ante omnia. ff. de pactis*, & quæ exceptio releuans dicatur, arbitrio iudicis relinqui dicit Cardin. Tuscus *d. conclus.* 378. *numero fin.* post Ioan. de Anania *consil* 26. *numero* 10. *vers. vltimo, circa intellectum statuti.* Marquess. *de commiss.* 1. *p. cap.* 16. *n.* 44. optimè explicat Marescot. *varia. resolutio. l.* 1. *cap* 87. *a.* 144. *cum sequentibus.* verb. quæ dicatur exceptio releuans, & quæ non.

Quibus adde, quòd quando quis opponit aliquam exceptionem, quam iudex non admittit, & à reiectione grauata pars appellat, tunc appellans tenetur iustificare, & probare veritatem exceptionis, quando iu- 69
dex à quo non admisit, qua non probata, non potest dici, quòd iudex ex sola non admissione exceptionis illum grauauit, textus est *in cap. interposita* 70. *de appella.* vbi Anton. de Butr. *num.* 1. *& sub num.* 5. *& sub n.* 10.

Abb.*num.*1. Philipp.Franc.*num.*1.*verſ. tene menti primò. & verſiculo tene menti aliam.* & Decius *num.*1. & conſequenter non deuoluitur negotium ad iudicem appellationis,niſi probetur veritas exceptionis, Cardin. Alex. *in d.cap.interpoſita nota.*1 *n.*1. etiam ſi exceptio legitima videatur, quia licèt reiectio exceptionis apparenter legitimæ, ſit iuſta cauſa appellandi, tamen ex illa ſola reiectione non probatur grauamen iuſtificatiuum appellationis, niſi aliter doceatur de veritate ipſius exceptionis. Anton.de Butr. *in d. cap. interpoſita ſub n.*10.*col.*3.*verſiculo oppono quòd ſolo exceptionis obiecto.*& Philipp.Franc.*ſub num.*1.*verſ.*3.*tene menti,*& communiter cæteri Canoniſtæ.& Abb. ibi *nota.*1.*num.*2. & But.*num.*10.dicunt; poſſe reum opponere exceprionem in ſe legitimam, ſed tamen fictam, & non exiſtentem in caſu ſuo, & ſic foret oppoſitio calumnioſa, & tunc iudex non ſolùm non grauat,ſed prudenter reiicit ſuſpicatus calumniam.

71 Hæc tamen vera concluſio limitationem patitur, vt non procedat in caſibus,in quibus de veritate exceptionis oppoſitæ per ſe paret abſque alia probatione facienda,quia tunc appellatio dicitur iuſtificata ex ſola appellationis reiectione, prout, quando iudex denegat inducias deliberatorias, & pars ab huiuſmodi denegatione appellat,quia tunc appellatio dicitur iuſtificata abſque alia probatione,Anton.de But.*vbi proximè ſub n.*9.*opp.* 3.Philipp.Franc.*ſub n.*2.*limitatione* 2.

72 Item & quando iudex negat copiam actorum,vel inſtrumentorum communium, (de quo ſuprà dixi,) Anton.de Butrio & Franc.*vbi ſuprà*, & Decius *ibi ſub n.*2. *verſiculo* 2.*iſta prima regula.*& tunc etiam ſi de veritate exceptionis conſtet, ſolummodo præſumptiuè, Franc. *vbi ſuprà num.*2.*limit.*3.Decius *ſub num.*2.Cardin.Alex. *ſub num.*3.*fall.*4.qui varia huius doctrinæ exempla adducunt.

73 Secundò etiam d.concluſio limitatur, vt non procedat in exceptione recuſationis, quia quando recuſatur iudex,oppoſita legitima cauſa recuſationis, ſi, ea non obſtante, iudex procedat in cauſa principali, appellatio ex hoc cenſetur iuſtificata, licèt pars non probet cauſas recuſationis coram iudice appellationis, Franc. *d.c.interpoſitæ num.*2.*verſiculo in gloſſ.*2.Card Alex. *ſub numero* 3.*fall.*2.*de appella.*Eſcacia *de appellat.quæſt.*11. *numero* 67.

74 At quando quis opponit exceptionem, & inſuper offert ſe incontinenti illam probaturum, & poſtmodum, propter exceptionem oblatam probationem illius non admiſſam appellat, ſtatim & ipſo facto cenſetur iuſtificata appellatio,ita quod ſufficiet coram iudice appellationis probare fuiſſe propoſitam legitimam exceptionem, & oblatam probationem, & iudicem noluiſſe admittere, *d. cap. interpoſita in fi. prin.* & ibi Abb.*nota.fi. num.*3. Franc.*ſub num.* 1. *colum.*1. *verſiculo quartò & vltimò.* & communiter cæteri Canoniſtæ *de appellat.*Lancelotus *tractatu de attent.*2.*p.cap.*12.*lim.*1. *n.*40.& 41. nam iſto caſu appellatio iuſtificatur (conſtito dumtaxat, quòd probatio fuit oblata, & non admiſſa)Lancel.*ibi num.*38.& 39.& Franc.*vbi proximè.* Et ratio eſt, quia iudex à quo non admittendo legitimæ
75 exceptionis probationem, in continenti oblatam, non poteſt excuſari, quòd non grauauerit, quia præſumpta malitia contra excipientem purgatur ex oblata probatione in continenti,quam iudex reiciendo(ipſo facto) detegit iniquitatem ſuam, & ideo ſiue exceptio ſit vera,ſiue falſa,iudex iam grauauit,vt ſcribit Abb. *in d. cap.interpoſita num.*4 & Franc.*ſub nu.*1.*verſiculo quartò & vlt.columna* 2.*de appellat.* qui *ſub d. num.*4.*limi.*9. vnum aduertit, vt ſimul ſit hoc caſu appellandum, à non admiſſa probatione incontinenti, & à reiecta ex-
76 ceptione,quæ concluſio declaratur,vt procedat,quando exceptio requirit altiorem indaginem, non admittitur, quia tunc ad iuſtificationem appellationis, ad eiúſque probationis oblationem incontinenti, adſtringitur opponens,ſecus autem vbi talis exceptio non admittitur, quia tunc ſufficit ad appellationis iuſtificationem offerre probationem incontinenti, vt ſuprà diximus, & latè probat Sigiſmund. Eſcacia *de appella. qu.*11.*n.*80. Franc.*vbi proximè ſub dict.num.*4.Præfata concluſio ampliatur, vt habeat locum, non ſolùm in exceptionibus 77
dilatoriis, ſed etiam in peremptoriis, quia ſi opponatur exceptio peremptoria, & offeratur illius probatio incontinenti,& à non admiſſione appelletur,appellatio iuſtificata dicetur,Anton.de Butrio *in d.c.interpoſita ſub num.*10.*ibi,ſecundò quod exceptio.* & Philipp.Franc.*n.*4. *verſic.in gloſſa verbo ſi offerens de appellatio.*

Quibus quidem caſibus,& limitationibus, ſuperiùs 78
adſcriptis, appellationem ob probationis reiectæ oblationem, adeò iuſtificata dicitur appellatio, vt tanquam legitima deuoluit,ſuſpendit, & cauſat attentata,Anton.de But.*vbi proximè.n.*7. *& ſub num.*10.*fallen.* 3.Fran.*ſub num.*4.*colum.*4.*lim.*7.Felin.*in cap.*1.*ſub numero* 2.*de appella.*ſentit Abb.*in cap.interpoſita ſub nu.*6. de communi teſtatur Dec.ibi,*num.*10.Cardin.Alex.*ſub n.*4. *fallen.*8.Lancelot.Rober.*de atten.*2. *p. cap.*12.*limit.* 1. *numero* 38.*&* 39.*&* 44. & reddit rationem *numero* 37. *&* 38. hinc eſt, quòd ſi reus opponat exceptionem 79
peremptoriam, & offerat illius probationem (debito tempore) & iudex non admittat, ſed imo ſtatim proferat ſententiam diffinitiuam, reus ab hoc grauamine licèt à non admiſſione exceptionis, & probationis appelleт,ſententia, & proceſſus tanquam attentata reuocantur, Fran. *d.c. interpoſita ſub numero* 4. *limit.* 8. *columna* 4.*in fin.*& Cardin.Alex.*ſub numero* 4.*fallen.* 9. *de appella.*

Et vlteriùs prædicta concluſio declaratur, ſeu po- 80
tiùs limitatur,vt non procedat in omnibus caſibus,quibus poteſt iudex reſeruare exceptiones oppoſitas ad merita cauſæ, & litis diſcurſum, quia tunc licèt opponens exceptionem, offerat incontinenti illius probationem, & à reiectione appellet, tamen ex hoc ſolo non dicitur iuſtificata appellatio, Fran. *in d. cap. interpoſita ſub num.*4.*lim.*2.& Card.Alex.*ſub num.*4.*fallen.*2. *&* 3.*colum.*3.*de appellat.*ſequitur Sigiſmun.Eſcacia *tra-* 81
ctatu de appell.quæſt. 11.*numero* 76. qui omnes ponunt exemplum, quando opponitur exceptio contra teſtem, quòd ſit infamis, vel criminoſus, & offertur probatio incontinenti,quia tunc ſi iudex non admittat, & ob hoc appellerur,debet in cauſa appellationis de veritate ſuæ exceptionis probare, quia iudex ſi vult, non tenetur recipere exceptiones contra perſonas teſtium, ſed poteſt eas reſeruare in tempus publicationis teſtium;de quo nos latè dicemus infrà c.18. de appellatione à reſeruatione. quia quoties exceptio proban- 82
da relinquitur arbitrio iudicis, an ſit admittenda, vel non admittenda, quia in iure non ſit determinatum, ſi iudex non admittat, tenetur iuſtificare exceptiones coram ſuperiori.Fran. *d.c.interpoſita ſub nu.* 4. *limit.*4.Cardinalis Alex.*ſub num.*4.*fall.*4.*colum.*3.*de appellatio.*Eſcacia *vbi proximè num.*37.qui etiam *num.*74. dicit, quòd coram mero executore non dicitur iuſtificata appellatio, per oblationem probationis incon- 83
tinenti tanquam inutiliter factam, quia executor merus non tenetur recipere probationes, poſt Franch. *d.c. interpoſita ſub num.*4.*limit.*5.Decium *num.*7.*exemplo* 2. vide ſuprà à num.*36.*

Et vnum te admoneo, quòd quando de grauamine, 84
quod infertur per interlocutoriam, conſtat iuris præſumptione,vt puta quia iudex mandat rem aliquam ſequeſtrari, vt tunc poſſit appellari, etiam non expreſſa cauſa.Bal.*in l.minoribus* 6.*num.*5. *&* num. 6. *verſiculo item ſequeſtratio C. de his quibus vt indignis.* dicens ſequeſtrationem eſſe regulariter prohibitam, ideo quod in re tam aperta, ſuperuacuam eſſe expreſſionem cauſæ, Philipp. Franch. *in c. vt debitus* 59. *q.* 11. *num.* 22.

&

& Cardin. Alex. *sub num. 41. vers. stat ergo regula fallen. 3. de appell.* & rursus Fran. *in c. 1. sub num. 7. versiculo 4. limita, de appell. in 6.* vbi de appellatione à sequestro, & à tortura. Efcacia *tractatu de appella. q. 17. limit. 47.*
85 *membro 1. num. 216.* & hinc est quod dicit post alios Caualca. *decis. 33. parte 2.* quòd appellatio dicitur legitima, quando interponitur ex causa probabili & verosimili.

86 Insuper exceptionem recusationis contra iudicem à parte oppositam, si ipse non admittat, poterit à reiectione, & à processu licitè appellari, tenet Philipp. Franch. *in cap. nouit. 43. nota 3. num. 3. & in cap. vt debitus honor. 59. quæst. 2. sub num. 9. versiculo quarto eadem de appella.* Corneus *consilio 80. in decision. sub num. 3. lib. 1.* Efcacia *de appell. q. 5. num. 116.* & iterum *lib. 1. cap. 66. num. 13. & sequentibus. & c. 101. num. 16. & num. 20 & sequentibus.* vbi latè de materia huius articuli, & est textus *in cap. super quæst. §. fi. de off. deleg.* vbi DD.

87 Quid autem de ipsa interlocutoria, qua iudex declaratur, iustè fore recusatum, vel non, esse vel non suspectum, nam ea est interlocutoria, secundùm Archidiaconum *in c. index de officio delegati lib. 6. in fin.* Bald. & alij *in leg. apertissimè. C. de iudicis.* Præpositus & Perusinus *in c. cùm cessante de appell.* Philipp. Franch. *ibi col. ante pen. versiculo quarto sententia.* Rebuff. *in præfatione legis quod iussit numer. 86.* Octauius (post Alexandrum *consil. 89. colum. 2. versic. ad secundum argumentum responde.*) *in decision. Pedem. 84. num. 13.* cum aliis tenet,
88 quòd respectu formæ, recusatio æquiparatur appellationi, ab interlocutoria, quia sicut appellatio ab interlocutoria debet in scriptis proponi, & cum iniectione causarum *c. 1. de appell. in 6.* secus tamen quoad alios effectus, & quoad iurisdictionem suspendendam, circa quod adæquantur appellatio, recusatio & relatio, vt ipse ex Bal. Salic. Ioanne Andrea, & aliis per eum citatis. Paulus de Castro *in l. quia poterit ad Trebellianum.* Geminianus *in cap. legitima col. 2. de appella. in 6.* Maranta *de ordine iudicior.*

89 Et licèt variæ referantur opiniones per Doctores, quorum meminit ipse Ozascus *in d. decis. 84. per totam.* (an facta à iudice recusato recusatione proposita, aut pendente, sint ipso iure nulla, vel annullanda, de cuius resolutione consule Lancelotum Rob. *de attenta 2. p. cap. 6. de attent. post recus.*) omnes tamen, etiam contrarium tenentes, in vnum consentiunt, posse ab hoc
90 processu ad vlteriora appellari, appellationémque vtrumque trahere effectum, deuolutiuum, & suspensiuum, quod indubitati iuris est; vt tenent omnes Doctores citati à Lanceloto *vbi proximè* & Parlador. *3. tomo differen. inter sententiam nullam vel iniustam. d. 30.*

Item etiam à sententia lata ab arbitris negatiua, scilicet recusationem non esse admittendam, aut causam non esse legitimam, appellari posse arbitror, ex illa ratione, quia talis sententia est præiudicialis causæ
91 principali, & eius prosequutioni. nihil enim tam periculosum est, quàm coram iudice suspecto litigare *c. quod suspecti 3. quæst. 5. c. supra quæstionum §. fin. de officio delegati. cap. cùm speciale de appell.* & sic cùm ex hoc capite
92 articuli præiudicialis, causæ principali liceat ab interlocutoria appellari *ex Conc. Trid. sess. 24. de reformatione cap. 20. & in regula 136. Cancellariæ. l. 3. tit. 28. lib. 4. recopilat.* Petrus Ducñas *regula 52. limitatione 3.* Hieronym. Gonz. *in regula de alterna. gl. 9. §. 1. tit. de nullita. & attent. n. 189.* & ea quæ hucusque in propositum adduximus, & per discursum etiam adducenda copiosè probant, & sic respectu ipsius recusantis, in cuius fauorem tot sunt à iure attributa recusationi priuilegia, ratione
93 tam imminentis periculi, & præiudicij; poterit à dicta sententia negatiua appellari, prout etiam probatur *in l. 7. tit. 10. l. 2. recopila.* vbi etiam in recusatione Præsulis, siue prætorio præfecti, & Senatorum, vt ab hac negatiua habeat locum supplicatio, idem probatur *in libr. 15. eodem titulo.* ergo à fortiori in iudicibus inferioribus, etiam ecclesiasticis, ad quorum recusationes examina- 94
tionem arbitri eliguntur, iuxta textum *in cap. cum speciali in princ. de appellati. c. si quis contra clericum de foro competenti. cap. suspicionis de officio delegati. cap. iudex ab Apostolica eodem tit. in 6.* vbi glosf. & DD. communiter & ea quæ latè adducunt Cou. *practicarum quæstio. cap. 26.* & Pedemon. *in dict. decis. 84. in princ.* ideo ab eis- 95
dem arbitris, cùm sint arbitri iuris, licitè appellari posse diximus, & probabimus in terminis infrà parte 3. c. 3. à num. 25. versiculo quid autem de arbitris iuris, & versiculo quare ab istis arbitris appellari licitum est. ad quem te remitto.

Quod periculum; & præiudicium negotij principalis 96
cùm omnino cesset in sententia affirmatiua, qua interloquitur iudicem legitimè recusatum, puto non posse alteram partem ab ea appellare, si vnus quippe amouetur iudex, alius sibi datur, quem si sibi suspectum iudicauerit, liberè recusabit, interim tamen cùm hæc sententia sit merè interlocutoria, non poterit ab ea appellari, nec negata delatione violentia fiet, ex iis quæ suprà dicta sunt, cum à ratione cessante, quæ interlocutoriam reddit appellabilem; in hoc appellante non militet, regulæ interlocutoriarum inhærendum est, in cuius opinionis iustificationem multa poteris in propositum adducere, quæ latè Lancelot. Robert. *de atten. 3. part. c. 28. à n. 43. cum sequentibus.* Ab hac tamen sententia, qua iudex, vt recusatus datur, ipsemet valet appellare, si potest aliquod considerabile interesse præ- 97
tendere, vt eleganter tenet Mandelus de Alba *in consil. 92. in priori numer. 4. & sequentibus.* Lancelot. *vbi suprà num. 54.* & per Mandel. Petrus Surd. *cons. 271. num. 20. lib. 2.* Gratian. *in disceptatio. fòren. tomo 1. cap. 100. nu. 48.* & an, & quando iudex recusatus possit ad vlteriora procedere absque reatu attentati, & nullitatis, videndus est Lancelot. *vbi proximè à num. 53.*

Insuper pronuntiatio, de torquendo reo, est interlo- 98
cutoria sententia; tum quia per eam non finitur, nec terminatur causa principalis, & quia conuenit cæteris cum omnibus qualitatibus interlocutoriæ sententiæ, & ex verbis apparebit *l. 2. ff. de appell. recipien.* mox referendis; tum etiam ex iis, quæ dicit, ex plurib. Prosperus Farin. *in praxi crim. tomo 2. quæst. 38. nu. 11. & 16.* tamen cùm trahat secum damnum irreparabile, per appellationem à diffinitiua, hoc torturæ decretum, sine dubio ab illo appellationi emissæ deferendum esse vimque fieri meritò declarant tribunalia: textus est *in l. 2. ff. de appella. recip.* ibi, An ne à sententia appellari possit, si quæstionem in ciuili negotio habendus iudex interlocutus sit, vel in criminali, si contra leges iudex hoc 99
faciat.) per quem textum sic expressè affirmarunt Bart. Bald. Angel. & Alberi. & communiter Doctores ibi, glosf. ordinaria, vt etiam communiter Doctores *in l. penult. in verbo discussore. vers. sed fallit in casu. Cod. quorum appella. non recipian.* glosf. *in l. 2. verbo causa.* vbi pariter concursus Doctorum *Cod. de Episcop. audien.* Guid. de Suzar. *in tractatu de indiciis, & tortura num. 23. in medio.* Carrerius *in pract. crimin. in 2. tractatu de indiciis tortur. §. circa quintum num. 11.* Marsilius *in pract. §. nunc videndum numer. 2. & in §. expedita numer. 70. & in l. 1. in princ. num. 14. & num. 42. ff. de quæstio.* Catellia Cota *in memorial. in verbo appellatione interposita nihil.* Foller. *in praxi crim. in verbo & si confitebuntur in 3. p. 3. partis n. 50.* Ant. Gomez *3. tomo variar cap. de tortu. reorum n. 23.* Brunor. *de indiciis & tort. 2. p. quæst. 5. n. 53. versiculo & ab ista pronuntiat. quæst. 9. n. 10. verbo sed si non erunt purgata.* Aton. *d. singulari 39.* Franc. Marcus *decis. 60. incipit quæritur qualiter sit perueniendum n. 5.*

Quod in tantum à DD. vt verum receptum est, vt 100
etiam extendatur, non solùm quando iudex pronuntiat reum fore torquendum super principali delicto, sed etiam quando torquetur ad habendam responsionem

nem affirmatiuam,vel negatiuam,vt tenet Fran.Marcus *in d.decis.60.num.5.*Carauit.*in ritu magnæ curiæ tit.259. num.12.*Prosper.Farinac.*in praxi crimin. 2. tomo qu 38. num.12.ad fi.* qui ibi *à num* 11.dicit, quòd interposita
101 appellatione à decreto torturæ iudicem debere supersedere in causa, & sententiæ executione, etiam anteaquam sit inhibitus, nec inhibitio præsentata, & idem
102 ante appellationem, intra tempus tamen ad appellandum, vt ex Lanceloto, & aliis pluribus, ibi dicit. & *n.17.* etiam confessionem à reo per iudicem interim extorsam prorsus nullam, irritam, & inefficacem esse
103 ad condemnandum, ex Bald. *in rubrica Cod.comminatio Episc.*Catalia.Cota,Foller.Anton.Gomez,& aliis suprà.

Illa hinc quæstio resolutionem requirens ad nos accedit difficilis, an quemadmodum tribunalia suprema vim fieri declarant, ac etiam deferendum esse appellationi à tortura, an idem declarare tenentur in appellatione à decreto de non torquendo,vel à denegatione, seu dissimulatione iudicis nolentis, per fiscalem promotorem vel accusatorem emissa. Bald. *in l.penult.n.2.*
104 & ibi Salicet.*in prima oppositione pariter,num.2. C. quorum appell. non recip.* tenent, quòd sic, quia eis licet appellari, quos refert & sequitur Anton.Gomez *3.tomo variarum cap.13.de tortu.reorum, post num.23.versic.ex quo infertur*, vbi reddunt rationem, & quia si hoc licet reo, eodem modo debet licere actori, cùm in materia
105 iudiciorum,actor & reus æquiparentur, *l.3.ff. de re iud. l.solutum ff.de officio proconsulis.*

Contrariam autem partem & opinionem secutus est Aret. *in l.2. ff. de appell. recip.* quem referens sequitur Brunus *de indicijs & tortu.2.p.quæst.5.num.13.in fi.vers. sed quid si pronuntiabitur, non esse torquendum. & q.9.*
106 *num.10.*quam etiam veriorem de iure reputat Farinac. *in d.q.38.num.20.*ea moti ratione, quia hoc grauamen potest reparari per appellationem à diffinitiua, quapropter denegatur ab interlocutoria, quod non accidere dicunt in decreto de torquendo, cùm torturæ iam illatæ afflictio non tollatur per quamcumque appellationem à diffinitiua, per quam, & per alias rationes contrariis respondens, hanc partem sustinet Auber. de Antramonia *in tractatu de quæst. & tortu.* positos inter tractatus criminum diuersorum Zileti *fol.450.num.27.* & quem allegat Prosperus *suprà.* Et quia hodie cauti
107 iudices rarò pronuntiant reum non torquendum, nec requisiti animum suum detegunt, nisi simul reum absoluentes,quo casu accusatoribus est consultum per appellationem ab ipsa sententia, absque eo, quòd priùs sibi appellare liceat.

In qua contrarietate priori opinioni, vt veriori de iure, magisque probabili, & iuris regulis conformi, & adhæreo,& insisto : nam licèt verissimum sit,quòd illud
108 decretum negatiuum torturæ minimè contineat grauamen irreparabile, vt affirmatiuum continet: non ideo sequitur, ab eo minimè appellari licere, quoniam si ex capite grauaminis irreparabilis, & ex ea ratione in hac interlocutoria daremus appellationem, vtique profiteremur contrariam opinionem ex suo fundamento; sed eam ex alio capite nos appellabilem facimus, eo scilicet,quia torquere reum respicit merita causæ principalis, cùm per torturam vel non torturam deueniatur in cognitionem delicti, de quo agitur, ideo eius appellationi vtique deferendum esse, iustitia apperit, vt ex hac ratione hanc partem veriorem reputarunt Bal. & B. Salicet. *in l.ante sententiæ C. quorum appellat. non recip.* quoniam in hac materia regula generalis est, de iure omni licere appellare à quibuscunque interlocutoriis respicientibus merita causæ,& negotium principale,secundùm Bald.& Salicet.*ibi.* & *in l.1. Cod. si de moment.*
109 *poss.n.4.*Felin.*in rubr.de re iud.n.3.* Ripa *in le.quod iussit num.127. ff.eodem* Ruinus *consil.157. num.20.& 21.l.5.* cum aliis allegatis à Contardo *in d. l 1. C de mom.poss. limitatio.1.num.82. & in 5.limit. num.7. & sequentibus.*

Prosperus Farinacius *vbi suprà d. quæst. 38. num. 19.* & faciunt ea, quæ inferiùs circa probationum, vel testium reiectionem dicta sunt,Marquess.*de commiss. 1.p. cap 12.num 52.& 15.*

Huic,& alia proxima succedit quæstio,(cui varietas Doctorum non minorem attribuit difficultatem) an per iudicem vis fiat,non deferentem appellationi à de- 110
creto torturæ latæ ab eo, non palàm reo audiente, sed secretè,quod iudex differt in tempus, quo reus incipit se spoliari, vt torqueatur, & quòd appellationi tunc emissæ non sit deferendum, nec eius virtute executio suspendenda, tenet Iulius Clarus *in praxi crimin. §. fi. quæst 64.num.27.& 35.* referens Maran. *in speculo 6. p. in actu 13. rubr. de quæstio. num. 14.* quos referens sequitur Cardin. Tuscus. *tomo 1. conclus. 101. num. 11.* & hunc casum semel in praxi habuisse testatur Fran. Personal. *in tract de indicijs.& tortura n.11.in fi.*Ioseph. Cum.*de syndicatu cap.21.rubr.de tortura num.12.* quos refert,& sequitur Flan. Cartar.*in praxi interroga.reorum lib.4. c.1.n 68.69. & 77. in fin.* vbi testatur. etiam ita in statu ecclesiastico seruari.

Sed hæc opinio,quia destituta est ratione, & funda- 111
mento,iure caret,ni fallor, quam(nemine viso)damnaui, eò namque si indubitatum est, à decreto torturæ licere appellari & ab eius comminatione, ex his quos suprà citauimus,adeò vt interim suspendatur executio: cur idem effectus negandus est à Doctoribus prædictis, ei appellationi quam emisit delinquens, quando intellexit,vel suspicatus est,se torquendum,vel quia sibi videt comminari torturam; nedum quando videt se duci ad locum torturæ,& ibidem, vel spoliari,vel ligari, siue per alios actus exteriores, per quos comminatur reus,deducirque se torquendum fore?& cur tunc iudicis manus non erunt ligatæ, cùm etiam à comminatione appellatio emissa eas ligat,secundùm Aug.ad Angelum *de malefic. verb. quod fama publica n.100. vers. aduertas tamen.*Brunus *tr.de indicijs & tortu.2.p.q.5. n.14.*vbi allegat gloss.*in c. cùm in contemplatione ex reg.iur.*Carauita *super d.ritu magnæ curiæ 259.n.14.* Guido *decis. 136. n. 15.vers 7.*vbi dicit, quòd sicut per appellationem à decreto de torquendo ligantur manus iudicis, ita etiam 112
per appellationem à comminatione, & ita quotidie apud eum seruari, & practicari testatur,& idem etiam tenet Grama.*super c. regni fol.133. n.4.in fi.*prout illum citat Clarus vbi suprà,sequitur Brunor.à Sole *in cons.cr. n.172.*Carill.*in summa crim.partici. 3. rubr.31.de appell. §.2.nu.3.vers. idem fieri potest.fol. 169.col.2.* idem tenet Card.Tusc. *concl.101.num.11.tomo 1.* Paz *in praxi 6.p. tomo 1.in proœmio n.21.*Rebuff.*3.tomo titul.de sententiarum executione.art.53.gl.1.fol.242.num.2.* Guido Papæ *qu.Delphi.q.75. sed circa.* ergo cùm nulla detur discriminis, & differentiæ ratio inter vtramque appellationem,malè facient iudices,qui hac inefficaci cautela, & nullibi iuris approbata, imò temerario ausu, voluerint auferre permissos defensionis, & appellationis huiusmodi effectus delere, & in re tam graui attentare, & postquam hanc opinionem contra prædictos authores electam habui, vt magis iuris rationi, & regulis consonantem perlegi Prosperum Farinac.*in pract. crim.2.tom. q.38.n.21.& 22.*allegantem Armon in singul.39.& Baiard.*in addi. ad Cla. vbi suprà n.65.* pariter contrariam reiicientes, & hanc nostram sectantes, vide Prosperum ibi.

Rursus à sententia interlocutoria, quæ secum trahit 113
executionem, etiam iure ciuili libet appellari, Federicus de Senis *con. 66. incipit cum secundum in princ.* vbi allegat Anchara *cons. 372. n.9. & sequenti.* Tuscus *tomo primo lit. A, cons.350.n.15.* & propterea à sententia excommunicationis per decretum interlocutorium prolatæ, minimè denegatur appellatio, sine reatu violentiæ,quia irreparabilis est per diffinitiuæ appellationem, 114
Bernard. Diaz *in praxi regul. 39.* Petrus Dueñas *in*

regula 52.*fall.*2.Rebuff *ad Concordata Francia.titulo de frivolis appellat.in rubr. sub gloss.*1 *in fi. versiculo fallit quando grauamen folio mihi* 688 & probatur *ex c.pastoralis de appellationibus.*quia habet executionem secum, & idem Rebuff. *in d.* 3.*tomo proximè relato d.numero* 6. vbi dicit, sic fuisse in Senatu pronuntiatum, contra quendam officialem, & ex eadem etiam ratione dicit ipse ibidem, *& in d.l. quod iussit in præfatione num* 55. quòd à sententia, qua pronuntiatur super compromittendo, vel non, in aliqua lite, ex forma statuti ita dictantis, & requirentis sententiam dici, habere vim diffinitiuæ,ex Bald *in l* 1.*col* 2. *Cod si quacumque præditus potest.*Phil pp Franco *in cap cum cessante de appellationibus.* Socino *conj.*71. *circa n.*21.*in* 4. *volum.* & videndus Cumanus *cons.*17.*incipit Hieronymus in fin.* Barb. *cons.*85.*in medium columna penult.volum.*3.cuius appellationi ex regula Concilij Trident.& Doctorum in principio huius capitis,deferendum pronuntiabit Senatus.

115 Idem dicendum est si grauamen possit reparari, sed magna cum difficultate,aut præiudicio partis,quia tunc de ea idem est iudicandum, ac si omnino reparationem non haberet, Panormitan. *in cap. super eo* 2. *de appellat.* Salicet.*in leg. penult. Cod.quorum appellat.non recip.*Bart. *in l* 1.*§. quæsitum.* per textum ibi, *sub numero* 6.*in fi. ff de appellatio.* Felin. *in cap.accepimus numero* 5.*vers hinc est de fide instrum.* Gregor Lopez per textum ibi, *in l.*3. *in glossa amenos de gran daño. titulo* 23. *part.*3. Dueñas *in d. Reg.* 52.*limit.*10. Rebuffus *vbi su-*
116 *prà in d.tit.de execut. sententiarum num.* 11. idem est si potest reparari per diffinitiuæ appellationem, sed non ex toto,nec ita perfectè, quin aliquod remaneat præiudicium partis, Gonzal. *ad Reg.* 8. *Cancell.gloss.*9.§. 1. *n.*117 Bernard.Grenæ *ad pratt.Camer. Imperia.l.*1.*conclusione* 129.*nu.*6. Aloys.Ricc *in praxi Curiæ Archiepisc. Neap. decis.*93. quia tunc etiam appellationi deferendum,declarandum est per Senatum,cùm ab ea sententia (licèt sit interlocutoria mera) iustificata dicitur appellatio. Ex dd. Doctoribus & Felino *in cap. cum super sub num.*17.*de sententia & re iud.*Petrus Surdus *decis. Mantuana* 36.*n.*14.Feli.*in d.cap.accepimus de fide instrum.*

117 Alia etiam conclusio sit, quando interlocutoria fertur super articulo, à quo pendet tota causa principalis, tangit factum principale,seu substantiam negotij principalis,quia tunc cùm sit omnino præiudicialis,admittitur appellatio,Paul Castren.*in l.*2.*n.*1.*in fi.ff.de appell. recip.* Maranta *in specul.* 3. *p.*6.*p. princ. verbo & demum fertur sententia.sub nu* 44.*versiculo tertia concl. fol.*438. Rebuffus *in tractatu de tenent exec art.*10.*gloss.*1.*nu* 4. *tomo* 1.*fol.*403.Contar. *in leg. uni. limit.*5.*n.*7. *versiculo limit* 2.*Cod.si de moment.possess.*Efficacia *de appell qu.*17. *limit.*47 *membro* 1.*num* 168. Petrus Dueñas *regula* 52. *limit.*3.Hieron.Gonzal.*in regul.de alter.gl.*9. *in annotat.* §.1.*num.*189. cuius doctrinæ plurima exempla in specie reddidimus in discursu huius capitis, & specialiter num.109.

118 Ex eodem fonte fluit sententia, quòd terminus, vel dilatio assignatur, quoniam licèt sit interlocutoria, *l.à procedente Cod.de dilation.* vbi communiter notatur *c.*1.*extra illo t.*1.Socinus *cons.*99.*col.*8.*is primum probatur n.*11.*incipit Serenissimus vol.*3 Rebuff. *in præfatione*
119 *l.quod iussit num.*90. & nihilominus, si ex assignatione termini pars aliqua senserit se grauatam, appellationi deferendum,Ricard. Malumb.*in cons.*71.*satis videre inter consilia Federici de Senis* vel à nimis magna dilatione concessa à iudice, si per eam impediatur, ne lis finiatur, vtpote, quia excedit tempus instantiæ, quia hoc grauamen est irreparabile, secus si non excedat tempus
120 instantiæ,vt ex Bart & Bal tenet Guido Papæ *in decis. Delphin.quæst* 56.*num* 68 & *suprà,num* 67 vel etiam, quando ex assignatione termini causatim pars grauetur,ita vt (lapso termino) excludatur.Paulus Castrens. *cons.*237.*viso processu nu.*2.*vers. dicitur etiam primo per totum lib.*2.Gard.Tusc. *conclus.* 359. *numero* 21. *&* 22. *tomo* 1. Idipsum dicendum erit, quando iudex in causa summaria semel assignauit terminum, quarum partium altera non probauit intentionem suam,alia sic,vel quoquo modo petat aliquam secundam dilationem, eaque 121
concedatur absque causæ cognitione,quia cùm sit talis concessio nulla & contra ius, vt probatur *in l fi. ff. de feriis.* & ibi latè adducunt Doctores; meritò appellatio 130
permittitur,& deferendum esse declarandum est, Bart. *consil.*97.*lib.*1.*& consil.* 115. *lib.*2. Cardin Tuscus *vbi proximè num.*43.

Idem etiam declarabit Senatus, quoties coram ipso 122
conqueratur de iudice non deferente appellationi, à denegatione termini ad probandum Fulgosius *consilio* 165.Tusc.*mox relatus n.*40 & alibi passim, quo fit, 131
vt si tempore vacationis beneficij alicuius, & vnus ex filiis patrimonialibus in longinquis partibus absens sit, vel in loco remoto,& illius procurator, (cuius nomine se opposuit,) peteret (seclusa & cessante fraude.) 132
terminum, & dilationem competentem, ad certiorandum dictum absentem,vt venire, & accedere possit personaliter ad se examini subiiciendum, & subeundum, iuramentum, quòd ordinarius, vel nolit, vel non possit remittere examen ad locum, vbi absens tunc deget, alias appellaret, & dictus ordinarius non obstante 123 1
appellatione denegando tacite, vel expressè, dilationem, procederet ad vlteriora, iusta appellatio hæc iudicanda est, ex eo quod diximus; adeò, vt omnia gesta post eam erunt attentata, & nulla, vt fuit resolutum in vna causa Conchenensi Capellaniæ 16.Octobris coram Fabio Peregrino, quæ est 265. incipit *eadem die num* 1.2.*& 7.& per totam lib.*3.3. *p.diuersorum.* 134
& refert Gonzales *in regul.de alternatiu.gloss.*6.*n.*223.*& gl.*9.§.1.*titulo de nullitat.* alias similes decisiones Rotales ad propositum hoc refert.

Vim etiam committi verum est,si appellationi emis- 124
sæ per partem aliquam à coarctatione dilationum, & 135
terminorum à iure præscriptorum, (prout in diuersis causis contingit,vel in patrono datis ad præsentandum, capitulis ad eligendum, consanguineo ad retractandam rem, & generaliter in cæteris omnibus) quia cùm tali 136
casu appellatio ab interlocutoria sit legitima, attentate, & nulla essent omnia, quæ post eam ritè interpositam, facta fuere à iudice. latè per Bertachi. *in reperta. verb. Dilatio ex æquitate sub n.*4.*post princ.*& fuit resolutum in Rota teste Caputaquense *decis.*38.*p.*1.*& decis.*37. *n.*1.*& per totam* 3. *p.* idem dicit Hieron. Gonz. proximiori loco relatus num. 192. vbi idem dicit de appellatione à breui termino dato in citatione,vt ad princip. huius capitis dixi. idem etiam dico appellari posse generaliter ab abbreuiatione termini sine causæ expres- 125
sione, Veral.*decis.*32.*lib.*1.Tuscus *d. concl.*359.*tomo* 1. *num.*30.*lit. A.*

Circa hæc tamen aduertendum est, quòd si dilationes non fuerint petitæ, non esse quid imputandum iudici quoniam non petenti dilationem, iudex dare non 126
teneatur,tex.*in l*...ibi,postulanti dare conuenit.) & ibi 137
Bal.*de dilatio.*& probatur *in l.*2. *C.vt intra certum tempus.* vbi Bal. & alij. Si verò fuissent petitæ & denegatæ, procedunt quæ suprà diximus,vt tunc possit appellari, aliàs autem parti imputatur, quæ non appellando ac- 127
quieuit,prout concludit Bart.*in l.prolatam C. de sententiis.*& contra Bal. & gl. ibi, defendit ex rationibus per eum adductis Vantius *de nullitate sent.ex defectu processus,n.*42.qui (Bal.& glossa) videntur sentire contrarium, 138
& insuper,si dilationes postquam petitæ sunt,non dentur, vel dentur nimis breues, non nullitatis remedium contra sententiam latam proditum est,sed appellationis, 128
quoniam dilatio non est de ordine substantiali iudicij, ex c.1.de dilationibus,& ex rationibus per dictum Vantium adductis,Marquelan.*de commiss.*1.*par.c.*12.*à n.*59.

Item licebit etiam appellare, si iudex datam dila- 129
tionem

tionem reuocauerit, & valet reuocatio, si non appellatur, secundum Ioan. de Immol. *in cap. significante de appellat.* Innoc. *in c. fraternitatem in fin. de sentent. excommu.* gl. *in c. ex communi. de election. lib. 6* Berthacin. *in reper. verbo dilatio etiam ex aquitate sub n* 40. affirmans hoc omni casu verum esse, & procedere.

130 Insuper tribunalia suprema declarant appellationi deferendum ab iniusta reiectione probationis, hoc est, non admittendo partes ad probationem suæ intentionis quoniam postquam per negationem partis, res efficitur dubia, *vt in l. si quis libertatem. Cod. quibus ad libert. proclamare licet, l. nemo C. de acquirend. possess.* iudex, cui nihil constat, nihil decernere potest, vt probatur
131 *in l.* 1 vbi gl. *C. de secundum tabul.* quem textum in propositum adducit Bald. *in leg. falsus col. 7. vers. item dubitatur in fi. Cod. de furtis.* imò si (nullis præcedentibus probationibus) iudex aliquem condemnaret, diceretur in dolo versari, vt voluit Bald. *in l. 1. colum. 8. C. de his quæ pœne nom.* cum aliis de quibus per Alex. *consilio* 131. *incip. in casu colum. penult. versiculo probatur etiam lib. 2.* ideo in quocumque indicio etiam possessorio, & quantumuis summario, requiritur plena probatio, vt voluit gloss. communiter approbata *in l. 1. in versiculo filium, Cod. quorum bonorum,* prout attestatur Alex. *cons.*
132 139 *circa fi. lib. 9.* quod nec ipse Papa posset facere, nempe, condemnare aliquem absque debita probatione, cum esset contra ius naturale, vel gentium, & eradicare naturalem iustitiam, vt inquit Alex. *cons. 2. colum. 1 vers. & est ratio l. b. 2.* quem sequitur decisio Neap. 91.
134 & qui non probat, dicitur carere iure, tenet Vantius *de nullitat. sententi. ex defectu proces. n.* 38. & siue sint de ordine substantiali iudicij, siue de substantia, & ordine iustitiæ, vt latè ibi disputat Vantius ad annullationem sententiæ, tamen quod ad nos attinet, indubitati iuris est, quod quando iudex probationes admittere nolit, sed illis non obstantibus, ad causæ
135 decisionem, & expeditionem procedat, adhuc, hoc casu, sententia potest dici nulla, prout declarat Alexand. post Bald. *in cons. 105. colum. 2 vers. accedit lib. 5.* putat tamen Vantius *ibi num.* 39. à tali denegatione ad-
136 missionis probationum huiusmodi appellari debere, aliàs sententia teneret ipso iure, vt concludunt Antonius, Calderinus, Domincus, Felin. & alij *in cap. Ecclesia sanctæ Mariæ de constitut.* per textum *in leg. argentarios §. cum autem. versiculo si non probauerit, ff. de edend. leg. posthumus. §. si quis ex his ff. de inofficioso testament. leg. cum putarem ff. familiæ ercisc.* ita concludit decisio Neapolit. *decis. 47. incipit fuerunt.* latè Philip. Franch. exactè *in c. dilecto quæstione* 55. *de appellatio.* Capicius *decisione* 1 *columna* 9. *versiculo secundo quod dictum:* & alij plures statim referendi, & probatur etiam ex regula, quam suprà, vt veram scriptam reliquimus, quod à iudice negante beneficium iure communi, concessum, licitam esse appellationem, quam ad hoc propositum trahit Bal. *cons. 378. num 2. lib. 3.* Tuscus *vbi suprà num. 36.*

Et quamuis sententia prolata super admittenda, vel
137 reiicienda iusta probatione, sit interlocutoria, text. *in cap. significantibus, de operis noui nuntiatio* Card. *in clem. fin. quæstione 2. de appellat.* Ioannes de Anania *consilio 63. viso in addit. ad Bald.* idem Bald. *in Margarita verbo sententia. quæst. 20. in l. 2. Cod. de. Episcopa. audien. ante fin. leg. ante in fin. Cod quorum appellatio non recipiatur.* Marquess. *vbi proximè d. 1. part. cap. 12. à num. 59.* Tamen ab hac interlocutoria, quia iudex partem exclu-
138 dit à probando eiusque probationem reiicit, licitam esse appellationem; extra citatos Doctores numer. 36. firmant Bal. *in leg. arbitrio. 7. sub numero 4. vers. Tu ergo scies ff. qui satisdare cogantur.* idem Baldus *in Margarita ad Innocentium, in verbo appellatur ab interlocutoria.* Ozascus *decisione Pedemonta. 25. numero intestato, sub numero* 14. *versiculo contrarium.* Escacia *de appellatio. quæstione* 17.

Salgado de protect. Regis.

limit. 6. membro 7. sub num. 43. *versiculo & quod ab interlocutoria.* Petrus Surdus *decis.* 36. Stephanus Gratian *in disceptatio. foren. cap.* 77. *num* 11. *& sequentibus.* alios citantes. Barbosa *in remissio ad Trid. sess. 24. de reformat. cap. 20. sub num* 6. & Marquess. *de commiss. 1. p. c. 12. num.* 59. vbi optimè & 57.

Et ex eadem ratione, idem venit dicendum, in nimis 139
breui termino dato ad probandum, quia ab eo licita est appellatio, testatur Bal. *in l. 2. numero* 8. *vers. sed hic quæritur in fi. C. de Episcopali audien.* dicens; quod in probationibus stat tota virtus causæ, ideoque ille, qui nimis arctatur, potest appellare, quia est grauamen præiudiciale, sequitur Sigilm Escacia *de appell. quæst. 17. lim.* 47. *principali memb. 1. sub n. 26.*

Similiter sententia, qua iudex declarat admittendos esse articulos, vel non admittendos, licet interlocuto- 140
ria sit, ex gl. & ibi Bal. *in leg. post sentent. in vers. interlocutiones Cod. de senten. & interlocutio.* Iason. *in leg. si opus, in fin. ff. de noui operis nuntiatione.* Rebuffus *in leg. quod iussit in præfatio. n. 97. ff. de re iudic.* tamen eadem ratione, qua supra, admittenda est appellatio à reiectione eorum, si legitimi sint, vel etiam ab admissione, 141
si fuerint impertinentes, Bal. *in l. post sentent. 9. num. 4. in fin. Cod. de sentent. & interlocutio. omnium iud. versiculo pone ergo quod est appellatum.* Paul. Castren. *in leg. ab executo. 4. numero 2. ff. de appel.* Ruginell *tractatu de appellat. §. 2. cap. 3. num.* 85. & 166. & 167. Escacia *tractatu de appellat. quæst. 17. limit. 47. memb. 1. à num.* 137. & 140. Natta *cons.* 172. *numero* 2. Hierony. Gonzal. *in regula de mensis. gloss. 9. in annotatio. num.* 90. Geminia. *cons. 24. num.* 11. & loquendo in reiectione articulorum reuelantium Paul. Castr. *cons.* 335. *visa appellatione lib. 1.* vide quæ Cardi. Tus. *pract. conclusionum tomo 1. litera A, concl.* 359. *n.* 32. & loquendo in appellatione ab iniusta admissione articulorum, tauquam repellente exceptiones partis, Rota *in nouis de testib. decis.* 8. Gonz. *vbi proximè.* & Tuscus *n.* 52. Rota *decis. 44. sub n. 3. appellationib. in nouis.* Philipp. Francus *in cap. interposita sub n. 4. versiculo 7. de appella.* Lancelot. Rober. *de attenta 2. p. cap. 14. limit. 1. num. 42. & 45. in nouiori impressione.* Corneus *cons. 35. volum. 1.* Petrus Surdus *in decis. Mantuana 36. ex num. 17. & inferius numero* 267. Barbosa *in remissio ad Consilium sessione 24. de reformat. cap. 20. num. 6. ad finem.* Stephanus Gratianus *in disceptatio. forensi. cap. 77. numero* 15. optimè Mascardus *de probatio. 1. tomo concl.* 131. & 132. & *concl. 325. num. 4.* vbi latè tractat, quando ab admissione, vel reiectione articulorum licita sit appellatio, vbi multa notatu digna, & facit, quia cùm articulus sit actus præparatorius ad probationem, idem de 142
ipso iudicandum est, quod de ipsa probatione, éstque pars eius participans naturæ totius Qui quidem præfati Doctores meritò loquuntur, & affirmant procedere, quando articuli sunt omnino impertinentes, quia circa probationes omnino impertinentes non cadit appellatio, Ruginellus *tractatu de appellat. §. 2. cap. 3. n. 169 fol.* 82. & multo magis hoc procedere affirmat in appellatione ab iniusta interlocutoria non admittendorum articulorum.

Hinc fit quòd quemadmodum pars producens testes dat articulos ad examinandum illos, pars autem, con- 143
tra quam producuntur, dat interrogatorios ad eosdem testes interrogandos, quare licet articulorum copia danda sit ei contra quem testes producuntur, non tamen illos producenti est danda copia interrogatoriorum, si enim hoc fieret, esset ipsi occasionem dare ad testes subornandos, ad glossam *in cap. præsentium, in verbo interrogatoria litera N. versiculo & hæc interrogatoria.* vbi quod ita est de iure, & ita seruatur de consuetudine, & ibi Philipus Francus *post numero 6. de testibus in 6.* Innocent. *in cap. per tuas 2. de testibus.* vbi dicit famam esse partem, quæ id consentiat. magis communiter dixerunt Auctores *in d. cap. per*

tuas. vbi Deresa Pudos. *post numerum* 5. *versiculo de interrogat vero*. Ioannes And. *numero* 7. Bald. *numero* 11. Bellia. *numero* 2. *in prima quæst*. Butr. *post numerum* 6. Immola *n.* 3. *in fi*. Anchar. *n.* 4. Abb. *num.* 2. Vestrius *in pract. l.* 6. *c.* 2. *rubr. de testim. & eorum induct. num.* 53. Prac. Cerra. *rubr. de interrogatio numero* 1. *& numer.* 3. Lucas Præt. *in pract. capitol. lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 16. Gail *observatione* 95. *num.* 6. *l.* 1. Virg. Boccac. *in tractatu de literis remi. c.* 6. *sub num.* 35. vbi testatur de stylo nunquam parti producenti testes solere dari copiam interrogatoriorum, siue contineat exceptiones contra testes, & eorum dicta, siue etiam intentionem dantis interrogatoria.

144 Et ideo si iudex vellet dare hanc interrogatoriorum copiam parti producenti, licitè poterit pars dans interrogatoria ab eo appellare; idem tenet Abb. *d. cap. per tuas num.* 2. & ibi addentes *litera C. in verbo interrogatoriorum*. & Felin. *num.* 3. quos referens sequitur Prosperus Farinacius *in tractatu de testibus. quæst.* 73. *sub numero* 19. vbi latè de hac materia per totam quæstionem.

145 Quibus finitimum est, quòd si iudex in causa ciuili denegauerit remissoriales ad examinandos testes poterit pars à tali remissoriæ denegatione appellare, secundùm veriorem opinionem, vt Præuenien. post Affli. ctum quem allegat *decisione* 74. *n.* 1. *ad medium*. Seuerol. *de remissio. cap.* 18 *numero* 3. *in fi.* vbi quod si sine iusta causa denegauerit remissoriales illas petenti, succurritur remedio appellationis, & restitutionis in integrum, & idem dicit *in cap.* 1. *numero* 3. *in fin. & cap.* 22. *numero* 3. *& sequenti*. Farin. *in tractatu de testibus quæst.* 77. *numero* 4. Gratian. *in discepta. forensi. tomo* 1. *c.* 199. *n.* 2. Econuerso autem, à concessione remissoriæ,

146 quam pars prætendit non esse concedendam, ab isto decreto non dari appellationem in ciuilibus, testantur Seuerol. *in tractatu de remissoriali. c.* 21. *n.* 3. Prosper. Farina. *vbi proximè sub d. nu.* 4. Gratia. *d. c.* 199. *n.* 3. qui quidem omnes affirmant in criminalibus admitti appellationem ab huiusmodi decreto concessæ remissoriæ, in casu

147 quo pars minimè concedendam prætendit, Montisc. *in tractatu de testibus in verbo examinatio testium an debile abilis in ciuilibus. columna* 3. *numero* 3. qui omnes affirmant appellationem non esse recipiendam à decreto concedendæ remissoriæ in his casibus, quibus potest, vel debet per iudicem concedi, vt secus sit à

148 decreto concedente remissoriales casibus, quibus non possunt remissoriales concedi, vt tunc licita sit, & legitima appellatio.

Casus autem quibus potest iudex, vel non, concedere remissoriales ad examinandos testes extra locum iudicij, copiosè, & exactissimè legi potest apud Felinum, & alios *in c. cum causam de testibus*. Doctores *in l. si quis testium eodem titulo*. Menoch. *de recuper. poss. reme.* 15. *q.* 26. *n.* 336. *vsque ad n.* 363. & latiùs idē Menoch. *in tract. de arbitrariis in addit. ad casum* 250. *n.* 1. *vsque*

149 *ad n.* 28. bene etiam Gratia. *in discceptatio. forens. c.* 199. *per totum*. Seuerol. *in proprio tractatu de remissio*. Virgin. Bocc. *de literis remissorialis*. latè & optimè etiam Farinacius *de oppos. contra dicta testium. quæst.* 77. *à numero* 1. *vsque ad numerum* 174. apud quos latè, quando in ciuilibus, aut criminalibus dicta sit remissoria concedenda.

Insuper vim fieri assuetandum est, quoties iudex non defert appellationi interiectæ ab admissione, vel re-

150 iectione testium: an tales testes admittendi sint, vel non admittendi. nam licèt adhuc sit interlocutoria iuxta gl. *in l. post sententiam Cod de sententiis & interlocutionibus*. & ibi Bal. & Salicet. idem Bald *in margarita q.* 89. *vers. sententia* & idem *in l.* 1. *colum.* 3. *Cod. de ordine iudiciorum*. & iterum *cons.* 332. *tria pronuntiantur in* 4. *volum*. Angel. *in leg. arbitro columna fi. ff. qui satisdare*

151 *cogantur. authentica si testes productos. §. si verò dicantur de testamentis*. nihilominùs ab ea interlocutoria licita est appellatio, tanquam à grauamine irreparabili. ita consulunt Corneus *consil.* 35. *circa primum. in prin. vol.* 1. Rebuffus *in* 3 *tomo titul. de sententiarum execut. art.* 10. *glos.* 1. *n.* 7. & per Bald *in leg. post sentent. 9. in fi. n.* 4. *versic. pone ergo quod est appellat. Cod de sentent. & interlocutio.* & per Bernard. Diaz Dueñas, & Menochium tenet Gratianus *in disceptatio. forens. cap.* 77 *sub nu.* 13. *& cap.* 74. *sub numero* 15. Angel. *consilio* 46. *statuto ciuitatis in fin.* Ozascus *decis. Pedemon. num.* 25. *numero* 14 *versiculo contrarium tamen*. Aufrerius *ad Capellam Tholos. decis. fin versiculo idem si iudex n.* 8. affirmantes omnes, ab iniusta reiectione testium admittendorum licitam esse appellationem.

Quod etiam procedit in his causis, in quibus ap- 152
pellatio prohibita est à diffinitiua, quia etiam in his, ab huiusmodi iniusta reiectione, vel admissione testium procedit appellatio, tenet Corneus *cons.* 35. *lib.* 1. quem refert, & sequitur Petrus Dueñas *regula.* 52. *fall.* 9. idem tenet Bartholom. Socinus *in regula.* 22. post Bald. *l. per hanc C. de temporibus appellationum*: & per notata *in cap. interposita de appellat*. Grauatius *in additionib. ad praxim Vestrij cap.* 10. *n* 6. *lib.* 3. *versiculo rursus*. & per Bald. Dueñam, & alios tenet Petrus Surdus *decis.* 37. *num.* 18. Gratianus *d. c.* 77. *n.* 10. *& tom.* 1.

Et quemadmodum indistinctè, in omnibus casibus 153
loquendo, licita est appellatio ab interlocutoria, qua iudex admittit testes post lapsum termini probatorij, vel testes inhabiles, quia eius grauamen non potest reparari, vt probant Bartol *in leg.* 2. *numero* 25. *ff. de appellat. recipien*. Bald. *in l.* 2. *num.* 19. *Cod. de Episcop. audien*. Bellam. *in cap. super eo. num.* 23. *de appell*. Pacianus *in tract. de proba lib.* 1. *cap.* 58. *num.* 42. *in fin. & sub num.* 147. & quod appellatio licita sit à iudice admittente testes, & probationes, latè per tractat videndus Mascar. *de probatio.* 2. *tomo verbo probatio. conclus.* 1230. *n.* 5. *& per totam*.

Ita in causis possessoriis, & aliis, in quibus non ad- 154
mittitur appellatio, tamen ab admissione testium inhabilium, vel post terminum probatorium licita reputatur, vt tenent Bald. *in leg. post sentent. numero* 7. *&* 8. *versiculo pone ergo. Cod. de sententiis & interlocutio*. Aufrerius *ad Capellam Tholos decisione fin. num.* 3. Ozascus *decis.* 25. *mortuo intestato sub num.* 14. *versiculo contrarium*. Vestrius *in praxi. l.* 7. *cap.* 3. *sub. num.* 8. *versiculo & quamuis*. Cæsar. Contar. *in l. unica limi.* 5. *sub. num.* 13. *C. si de momentanea possess.* & post hæc visus Sigismund. Escacia *tractatu de appellat. quæst.* 17. *limi.* 6. *principali memb.* 6. *n.* 41. *fol.* 383.

Rursus ex eodem fonte fluit, vt Senatus vtique de- 155
clarabit, omnino deferendum esse appellationi emissæ ab aliquo ex litigantibus, ex eo quòd iudex immeritò non admiserit exceptiones, & repulsas contra testium personas, & etiam si tales repulsæ essent generales, maximè si essent inimicitiæ, cùm debuissent admitti, Paulus Castrensis *cons.* 325. *num.* 2. *lib.* 1. quem referens sequitur Cardin. Tuscus *d.* 1. *tomo litera A, concl.* 359. *n.* 12. ex ratione eadem, quam superiori casui adaptaui, considerato eodem præiudicio.

Similiter. & eodem modo iudicandum est in publica- 156
tione attestationum, quæ licèt interlocutoria sit, ex Bal. *in l. publicato quæst.* 5. *C. de testam. & authentica sed si quis, C. de testibus, colum. penult*. Rebuff *in præfatione ad l. quod iussit, numero* 91 *ff. de re iudicata*. tamen quoniam,
vt aliqui dicunt, publicationem processus de substan- 157
tialibus processus, & sic eius, & testium requiri, adeò vt si iudex eam non fecerit, ad vlteriora que procedat, sententia secundùm ipsos non valeret, vt voluit Host. *in Summa de sent. §. qualiter colu.* 3. *verbo duodecimus. &* est gl. quæ dicitur singularis *in c. fin. in verbo iudicij de hæreticis libro* 6. quam in proposito singularem vocat Alexan. *in l. diuus. col.* 1. *de re ind.* quod examinat latiùs Vantius *in tractatu de nullitate sententiarum ex defectu*

158 159 160 161 162 163

158 *defectu processus n.*4.ab hoc tamen nostro proposito nemo deuiare audet,vt à denegata publicatione rectè possit appellari, qua pendente, sententiam prolatam nullam reputari. secus autem si non appellauerit pars, ex eo, quia processus respectu iudicis, semper dicitur pu-
159 blicatus, & respectu partium publicatio dicitur de ordine iustitiæ,non de ordine substantiali iudicij,vt est celebre dictum Innocentij *in c.cum l.& A.de rei iud.*quem DD.ibi communiter sequuntur. & Immola *in d.l. Diuus.* idem tenet Abb.*in cap.cum dilecti de fide instr.* & Bart. *in l. prolatam. C.de sententiis.* Bal.*in c.*1.*col.*3.*si de inuestit.inter dominum & vassallum,* & latè per duas columnas ponit Feli.*in d.c. cum l.& A.*& Angel.*in d.l.prolatam.* Lanfranc. *in clement. sæpe. super verbo defensionis, num.*15. *de verborum signifi.*& tenet Guido Papæ *quæst. Delph.*36.*quæritur & quæst.*369.*quæ sunt in fi.*Capicius *decis.*1.*col.*9.*volum.*2.*incipit, quod dictum.* Alex.*consil.* 120.*viso processu,n.*7.*lib.*7.Cassiado *decis.*6.*n.*2.*de appellat.* optimè Ancharra. *conf.*53.*commissio publicationis.* vbi dicit, sic practicasse,& quòd non vitiatur sententia
160 (testibus non publicatis) nisi à non publicatione fuerit appellatum; nam si denegatio,& interlocutio tacita vel expressa sit, appellet pars ab ea, argumento *cap. ex parte de appell.l.*1.*Cod.si sæpe integ.rest.pos.*ibi,appellare debuistis, si sententia vobis displicebat.)& probat Bart. *in leg. à procedente Cod.de dilatio.* cui omnino iudex tenetur deferre, aliàs in Senatu violentiam fecisse meritò declarabitur, quod indubitati iuris est. Et eodem
161 modo licitè admittenda est appellatio à denegatione copiæ processus publicati, vt probatur expressè *in leg.* 3. *titul.*18.*lib.*4.*recopil.* ibi, *y el juzgador, que se à tenudo de otorgar el alcada,* &c.) & ibi glossa. Marquess. *de commissio.*1.*p.c.*12.*num.*56. vbi de denegata publicatione testium examinatorum.

Et huic illud etiam conuenit, vt à receptione testium, & probationum facta post conclusionem in cau-
162 sa, appellationi emissæ omnino deferendum. Etenim, testibus post publicationem receptis, parte non opponente licèt valeat, ita vt non sit ipso iure nulla, & consensus partis,idem operatur tacitus,quod expressus, secundùm Hostiensem *in cap.fraternitatis,num.*5.*de testibus.* rationes, & Doctores allegati per Aretinum *ibidem num.*38.*vers.sed quæritur iuncto num.*29.Marian.Socinus *num.*188. tamen si contra hanc receptionem pars opponat, & si nihilominus testes admittantur, appellauerit, appellatio admittenda est,docet Marian.Socin.*d.n.*158. Felic.*in eodem cap.fraternitatis,num.*6. Parisius *num.*54. *vsque ad num.*61.*in d.cap.fraternitatis.* vbi latè comprobat. Immola *in clement.* 2. *numer.*8.*post medium. vers. item intellige.* Bonifac.*numer.*9.*& numer.*141.*versiculo fatetur tamen.* Crotus *in tractatu de testibus post n.*263. *& sequenti,* vbi quòd ita tenent communiter Doctores. & quinque fundamentis hanc probat opinionem Ant. Gabr.*titul. de testibus concluf.*21. *numer.*74. *versiculo contrarium tamen,iuncto versic.sed tenendo primum.*Alex. Stiat. *in pract.iudiciar.c.*18.*n.*38.*versicul.& quod etiam.* Montizellus *in repertorio testium rubr.testes prod.public. attestat.folio* 111.*columna* 2.*versiculo* 3.Prosperus Farinacius *in tractatu de testibus, quæst.*25. *num.*182. qui *numer.*183. nonnullos Doctores recenset affirmantes, nullam esse huiusmodi testium receptionem, ipso iure, etiam parte non opponente.

163 An autem à iuramento in litem, vel eius delatione, de quo *in titulo ff. & Cod.de in litem iuran.* (de cuius qualitate, & quid ad idem requiratur, & quando procedat, & deferatur, vide Marantam *de ordine iudic. 6. part. §.nonus actus titulo de iuramento, folio* 466.*n.*16.) liceat nunquid appellare, in quo articulo Doctores admodum confusè loquuntur, partem affirmatiuam fauet text. *in l. Creditor. §. iussus à iudice.* ibi, respondi nihil proponi, cui denegandum esset appellandi auxilium.) *ff. de appellatio.* cuius minimè Doctores mentionem fecere, Bart. obscuram distinctionem attribuit, *in leg. in actionibus, num.*26. *ff. de in litem iuran.* ex quo Ias.ibi deducit *num.*47. quòd ab hoc iuramento in litem non licet appellare ante sententiam, post autem eam latam, bene, cuius B. doctrinam sequuntur Salicet.& Moderni *ibi.* Innocentius *in cap.fin.quod metus causa.* & ibi Antonius de But. *in vltim.column.* & Ioannes de Immola *in* 8. *& 9.colum.*& hoc est de iure ciuili, vt bene aduertit Ias. *ibi*, non verò de iure Canonico, quia hoc iure licebat appellare à quocunque grauamine.

Contrarium tamen,vt à delatione iuramenti in litem liceat appellare,quia defertur iuramentum à parte parti authoritate legis, quia est interlocutoria lata virtute 164
iuramenti necessarij, tenet Ruginellus *in tractatu de appell.* §.2.*c.*3.*num.*522. Gregor. Tholos. *in tract. de appell.lib.*2.*cap.*13. *num.*3.*vers. quando verò.* Sigismun. Escacia *tract. de appell.q.*17.*limit.*34.*n.*7.*&* 8. Menoch. *consil.*217.*existimauerim sub num.*25.*lib.*3.Seraph. *tract. de priuil. iuram. priuileg.*102. *num.*15. *limit.*4. Minsing. *centuria* 1. *obseruatione* 39. Lancelot. *de attent.* 2. *part. c.*12. *limit.*50.*n.*190. Gonzalez *ad reg* 8. *Cancell.gloss.*9. *in annotat. num.*195. Barbosa *in remissio. ad Concilium sess.*24. *de reformatione, cap.*20. *sub n.*6. qui etiam probant,pariter à sententia diffinitiua lata super iuramento in litem facto,licitam esse appellationem, in quo dubium non est, quo casu loquitur textus *in d.l.creditor. §. iussus à iudice.*

Quid autem erit dicendum à delatione iuramenti 165
præstiti à reo, vel ab actore mutuo eorum consensu, scilicet,altero eorum deferente, qui à tali delatione acceptata,aut à sententia super ea lata,voluerit appellare. in quo breuiter dicendum erit, in neutro casu audiendum esse,*l.non erit,quinta §.dato ff.de iureiuran. & l.generaliter* 12.§.*sed iurament.*& ibi Doctores *Cod.de rebus creditis.* ibi, Quis enim ferendus est, ad appellationis veniens auxilium,in his,quæ ipse facienda procurauit?) 166
& paulò pòst,*in §.sibi autem.*ibi, Cùm nimis crudele est, parti, quæ hoc detulit, propter hoc ipsum, quòd iudex eius petitionem secutus est, superesse prouocationem.) Maranta *in Speculo parte 6. actu 2. princip. in verb. & quandoque appellatur limit.*26. *num.*332.*fol.*507. Ruginellus *in tract. de appellat.*§.2.*cap.*3.*in verbo iuramentum,n.*512.*& sequentibus.* Escacia *de appellat. quæst.*17. *limit.*34.*num.*1. Menochius *consil.* 217. *existimauerim sub n.*7. *& sequentibus, & num.*21. *& sequentibus, lib.*3. Seraph. *tract. de priuilegiis iuram. priuilegio* 102. *à n.*1. & in terminis huius doctrinæ, quando iuramentum est omnino voluntarium, procedunt ea, quæ dicit Ozascus *decisione* 61. *actor iuramentum in principio, & num.*1. *& sequentibus vsque ad numerum quintum.* Generaliter enim verum est, vt ab eo, quod quis procurauit fieri, non possit appellari, *ex d.§ sibi autem,*docent Speculator *tit.de appellat.§.in quæstionibus, n.*23.*libr.*2.*fol.*186. Nicell.*tract. de concor gloss.concor.*6.*fall.*63. *num.*104. *n.*195.Gregor.Tholos.*tract.de appellat.lib.*2.*cap.*27.*n.*1. Ruginel. *tract. de appellat.*§.2. *cap.*3.*num.*394. *in verbo factum.* Escacia *eod. tract. quæst.*17. *limit.* 39. *num.*1. *fol.*492. & cæteri Doctores modò citati.

Quæ quidem doctrina ex identitate rationis locum 167
habet in relatione iuramenti, & sententia diffinitiua, super ea lata,vt pariter neutro casu admittatur appellatio, quod tunc procedit,quando actor defert iuramentum reo,& reus recusat,& ipsum iuramentum actori refert, quia à tali delatione, vt dictum est,appellare non potest, teste Maranta *in suo Speculo 6. part.actu 2.princ. in verbo, & quandoque appellatur, limit.*26.*numer.*332. *fol.*507.& sequitur Escacia *vbi proximè d.limit.*44.*n.*3. *per totum,* licèt contrarium tenuerit Seraph. *vbi suprà, limit.*3.*num.*14. quem meritò ipse reprobat; & conducunt quæ Ruginell. *in tractatu de appell.* §.2.*c.*3.*n.*514. *versus finem.*Menochius *vbi suprà sub n.*19.

168 Hæc tamen conclusio limitanda est, vt non procedat, quando is, cui defertur iuramentum, allegat rationabiles causas, & exceptiones, quare non teneatur iurare, nec referre, quibus reiectis, si nihilominus iudex præcipit iurari, vel referri, poterit appellari ab illo præcepto, & à reiectione exceptionum, *l. generaliter §. sed iuramento, versiculo ipse autem C. de rebus creditis.* Menoch. *d. tractat. de appellat. §. 9. glo. f. 2. sub n. 41. versiculo appellari.* Escacia *vbi proximè sub n. 3. versiculo accedat, quòd is, & n. 5.* vbi pro fundamento adducit, quòd licèt quis non possit appellare ab aliquo actu, tamen si alleget exceptiones legitimas ne deueniatur ad illum actum, potest appellare, de quibus rationibus, & legitimis exceptionibus, ac etiam excusationibus, videre poteris Marantam *locis citatis.* nonnullas alias limitationes videbis per Escaciam *vbi suprà.*

169 Ab ipsius tamen delationis iuramenti negatione, poterit licitè appellari, vt scilicet quando aliqua pars putat sibi centum deberi, quæ petit, & simul aduersario iudex deferat iuramentum, an hoc sibi debere verum sit, quod iudex deferre negauerit, & recusauerit, iustum grauamen est, aptúmque ad appellandum, nam cùm hoc iuramentum sit inductum, & directum ad probationem rei dubiæ, vt expressè probatur *in d. l. generaliter in prin.* ibi, Necessitate itaque rerum coacti, & probationibus pinguibus subuenientes, ad huiusmodi venimus sanctionem, &c.) *l. in bonæ fidei.* ibi, Inopia probationum, per iudicem iureiurando causa cognita res decidi oportet.) *Cod. eodem titulo de rebus credit.* cum aliis, à iudice namque negante probationem admittere, vel testes, licitum est appellare, vt tenent Antonius, Dominicus, Feli. & alij *in cap. Ecclesia sanctæ Mariæ de constitutionibus.* per text. *in l. argentarios §. cùm autem, versiculo si non probauerit ff. de edendo l. post humus §. si quis ex his, ff. de inofficioso testam. cum aliis decis. Neapolita. 47. incipit fuerunt latæ.* Philipp. Franchus exactè *in c. dilecto quæst. 55. de appell.* Capicius *decis. 1. colum. 9.* & ex Vantio, & aliis concludimus suprà. quia aliàs impediretur examen processus, vt in appellatione à negata tortura dicunt Bald. & Sali. & alij, *in l. ante sententiæ n. 2. C. quorum appellatio non recip.*

170 Aliud autem erit dicendum de iuramento calumniæ, quia ab eius delatione à neutra parte appellari potest, nec eius appellationi deferendum, ex iis, quæ tradunt Doctores *in rubrica, Cod. quorum appell. non recipi.* præsertim Salicetus *ibi num. 2.* vbi etiam, an à diffinitiua appellari posse, dubitatur, de quo alibi videbimus, faciunt etiam ea quæ Maranta congessit *in 6. part 1. actu à princ. fol. 423.* & Vantius *de nullitate sententiarum titulo ex defectu processus n. 29. fol. mihi 633.*

171 Simul etiam, & obiter notabis, vim nullatenus committi posse per iudicem Ecclesiasticum, si non detulerit appellationi emissæ à mandato de recognoscenda scriptura, an iurans, vel alius de eius mandato subscripserit eam, quia est sententia interlocutoria merè. Bald. *cons. 335. mandato in scriptis lib. 4.* latè per Auendanum *de exequend. mand. 2. part. c. 30. n. 2.* videndus Gutierrez *quæst. ciuili, lib. 1. quæst. 124. num. 6. pag. 226.* idem etiam probat in terminis Borgnin. Caualca. *decisione 27. n. 56. part. 2.* vbi alios citat. vide *n. 177.*

172 At verò si appelletur ab intricatione processus, & à præposteratione ordinis iudicialis, tunc ab hac intricatione, & præposteratione appellationi emissæ deferendum Senatus iubebit, cùm iure legitima reputetur, tenet Ricardus Malumbra *consil. 71. incipit satis videre.* suprà relatus inter consilia Federici de Senis, quem referens sequitur Cardin. Tuscus, *vbi supra d. tomo 1. littera A, conclus. 359. num. 21.* Et hinc est, quòd cum ordinarij iuris sit, vt possessorium priùs debeat terminari, quàm petitorium, iuxta text *in l. ordinarij, Cod. de rei vindica. l. incerti Cod. de interdictis l. si de vi ff. de iudiciis l. fin. C. quorum bonorum.* maximè vbi ageretur actione spolij, quæ vt priùs cognoscatur priuilegiata est, *cap. super spoliatione de ordine cognitio. & 3. q. 1. & q. 2. per totam,* si talis ordo, cùm sit de iustitia, si perueritatur, & pars excipiat, audiri debet, Marquella *de commiss. 1. p. c. 12. n. 51.* post alios per eum citatos.

173 Similiter si duæ essent quæstiones, & causæ, quarum vna esset maior, vel alteri præiudicialis, vt dici consueuit de quæstione criminali, & ciuili, quoniam quæstio criminaliter mota ratione maioritatis, priùs quàm ciuilis cognosci, & determinari debet, *vt l. fin. Cod. de ordine iudiciorum.* aut foret quæstio libertatis, seu natalium, & quæstio hæreditatis, nam illa, quæ alteram perimit, priùs terminari debet, cùm ex illius decisione altera multoties decidatur, *vt in cap. tuam, de ordine cognitionum. clator qui filij sint legitimi l. vnica cum ibi notatis Cod. quando ciuilis aut criminis. præiudic. l. 1. & per totum Cod. de ordine cognit.* quod omne ponit & adducit Bald. *in l. 1. n. 2. Cod. qui accusare non poss.* Aymon *consil. 79. incipit, quædam Catherina. col. 3. versiculo 3. redditur nulla.* Ancharanus *consil. 62. incipit duplicem per totum.* Idem etiam foret, quando aliquis non possessor, 174 cohæres, vel Dominus, aut consocius negaretur ab alio, priùs enim petitione hæreditatis rei vindicatione, seu actione pro socio contra possessorem, quàm diuisorio iudicio agere oportet, text. est *in l. 1. ff familiæ erciscundæ l. fundi quem ff. de exceptionibus,* adducunt communiter gl. & Doctores *in l. si mancipium ff. de euictionibus.* Alexan. *cons. 95. visis accuratè col. penult. versiculo ergo* 175 *est lib. 1.* Et similiter si creditor vellet agere contra fideiussorem, non excusso principali debitore, quia ordo est, vt priùs agat contra principalem, si præsens est, *authentica præsente Cod. de fideiussoribus.* prout etiam priùs mandatores, & fideiussores excutiendi sunt; priusquam 176 ad tertios possessores pignorum deueniatur, *authentica sed hodie Cod. de actionibus, & obligatio.* Alexand. *consil. 137. in causa column. 3. in princ. lib. 2.* In omnibus igitur ac similibus, de quibus per *§. præiudiciales.* & ibi latè Ang. & cæteri. *Inst. de actio.* à præposteratione, & intricatione, appellationi interpositæ minimè deneganda est delatio absque reatu violentiæ, vt tenet Ricardus de Malumb. & Tuscus *vbi proximè,* & ex his quæ latè tradit Vantius *de nullitate sentent. ex defectu processus à n. 42. cum sequentibus, & suprà, & n. 49.* de cuius materia, & quando ab intricatione processus licita fit appellatio, latè diximus infrà hac secunda p. cap. fin. & latiùs 4. part. c. 13. per totum.

Ab interlocutoria lata super comparitione literarum 177 facienda, vel non facienda, licitam esse appellationem, quia ex ea resultat, vel non resultat probatio, vnde concernit articulum probationis amittendæ, vel negandæ, refert, & sequitur Ruginel. *tractat. de appell. cap. 3. n. 185. in fin. fol. 84.* Escacia *eodem tractat. quæst. 17. limit. 47. memb. 1. n. 142.* & isthæc doctrina fraternizat cum illa quam scripsimus *n. 171.*

Quando autem orta est discordia, inter duos iudices, 178 ordinarios, vel delegatos, superiórque; vel arbitri electi super ista discordia pronuntiant, quis eorum sit competens, ab hac pronuntiatione partes non posse appellare. Angel. *in l. 2. num. 8. versiculo, & an ab hac ff. si quis in ius vocatus.* Paul. Anton. del Bene *singulari 13. à sententia.* Escacia *de appellat. quæst. 17. limi. 6. memb. 7. n. 66.* & aliis quos refert, & sequitur Ruginell. *tractatu de appellat. §. 2. cap. 3. num. 188.* qua doctrina limitatur illa suprapositа, n. 38. & sequentibus. aliud tamen in arbitris super recusatione declarantibus, de quo suprà num. 91.

Similiter ab interlocutoria, qua quis admittitur ad 179 cessionem bonorum in casibus, quibus quis redditur indignus bonorum cessione (qui plures sunt) appellari licitè potest, quia pars grauatur, & habet vim diffinitiuæ, Ruginell. *tractatu de appell. it. §. 2. cap. 3. num. 183. & §. 6. glos. 7. cap. 244. casu* 40. Parisius *consil. 80.*

in

in hac causa, & controuersia, num.49.lib.1. Marquef. *de commissio.1.p.in commissione dilatat. mor. cap.2.num.42. fol.142.in fin.* Escac. *vbi proximè n.197. & sequenti.*

180 Non minus deferendum est appellationi interpositæ à meré interlocutoria reuocatoria alterius, à qua prouocauit grauatus, nam si primus iudex noluit deferre appellationi ab interlocutoria per eum lata emissæ, cum putà, non sit de his, quæ hucusque diximus, quibus iure deferri debet, & processit in causa, vsque ad diffinitiuam inclusiuè, altera autem pars grauata suam appellationem reiectam, & refutatam interim prosequens, & obtineat alteram reuocatoriam, prima interlocutoria, hoc casu redditur ratio nulla, omnéque gestum per inferiorem. quòd si diffinitiua sententia est lata in fauorem appellati, poterit appellare ab interlocutoria reuocatoria lata per superiorem in fauorem appellantis, cùm ex ea perdat primam sententiam obtentam in causa principali, ita eleganter tenet Ancharan. *consil.372.num.9. & sequenti.* quem referens sequitur Cardinalis Tuscus *1.tomo conclus.356.num.18.* cui si iudex Ecclesiasticus non detulerit, vim maximam committit, & quid quando ipse iudex inferior reuocat superioris interlocutoriam, & quando à reuocatione liceat appellari, diximus multa suprà c.5. & etiam c.4. in prima parte.

181 Supradictis adiunges præceptum, siue mandatum executorium, virtute sententiæ, vel alicuius instrumenti guarentigiati esse sententiam interlocutoriam habentem tamen vim diffinitiuæ, ita tenet B.& Bald. *in l. ab executione colum.1. cum sequentibus Cod. quorum appellat. non recipi. & in l.actori colum.2. de rebus creditis.* Alexand. *in l.1. colum.2. ff. de verborum obligat.* Ias. *in l.1. in fin. in 2. lectura, de iurisdictione omnium iudicum.* Barba. *in rubrica, ff. de re iudica. col.11.* Angel. *n.115. inquiramus.* Cardin. *consil.72. in causa in 7.volum.* Socin. *consil.63. in causa col. fin.4. volum.* Guido Papæ *consil.47. circa diffinitionem cons. 49. pro declaratione in 3. dubio consil.83. non potest Dominus, n.4. & consil.117. ex actis, col.penult. consil.178.n.4. & consil.197. si litera.* Aretinus *consil.20. in quæstione colum.2.* & Felin. *in cap. quoad consultationem, colum.9.n.3. de iud.* licèt Guido *in suis quæstionibus, quæst.12. præceptum. quæst.220. dum reuocans, & quæst.74. an index in fin.* teneat contrarium, videlicet esse merè interlocutoriam. Ang. *consilio 114. qui impetrit.* Areti. *cons.75. diligenter, colum.2.* & alij, sed priorem partem, & opinionem, vt veriorem tenet, & sequitur Rebuffus *in præfatione l. quod iussit n.56 ff. de re iud.* sed an ab ista interlocutoria admittatur appellatio quoad vtrumque effectum, tradunt Doctores *in d.l. ab executione Cod. quorum appellat. non recip.* & nos alibi dicemus, 4.part.c.1. à n.9. & post hæc latè examinat Escac. *de appellat. quæst.17. limit.47. membr.1. à n.191.*

182 Verum tamen est, à decreto executorialium expediendarum sententiæ translatæ in rem iudicatam, rationabilis appellatio interposita expeditionem suspendit, breuiter tamen contradictio examinanda est, ita obseruat Rota *in nouiss. part.3. lib.3. decisio 228. num.5.* Cardin. Tuscus *in d.1.tomo cons.359 num.49.* & ita practicatur in hoc Regio Senatu, & etiam Valisoletum à Cancellaria, de quo vide infrà 4.p.cap.1.per totum.

Supradictis addendum est, sententia, qua quis mulctatur, quæ licèt sit interlocutoria, vt probat Bald. *in l.2. §. hoc autem iudicium ff. si quis ius dicenti non obtemperauerit, iuncta clem. appellanti. de appell.* & ibi Alexand. *§. fin. colum.1.* tamen habet vim diffinitiuæ, quia definit negotium ipsum inobedientiæ, propter quam irrogatur, nec subest aliquod principale, quod expectet post se, iuxta notata per glossam *in clem. fin. de appella.* B. *in l. Titia, ff. de accusatio. & l. si cum exceptione §. hæc autem actio. ff. quod metus causa.* & per Doctores *in rubrica de re iudi.* latè Antonius de Butrio *consil.6. sententia lata.* & Bald. *in l.1. Cod. quando prouocare non est necess.* Innoc. *in cap. cùm cessante de appellation.* quoniam, ex quo hæc talis mulctæ sententia continet aliquid dari, vel fieri, habet vim diffinitiuæ, quæ reuocari non potest, iuxta Doctores allegatos, & est communis conclusio, quam superiùs retulimus, & tenet Abb. *in cap. cùm cessante colum.2. in fin.* & ibi etiam Philip. Franc. *in 4. colum. versic. sed tamen limita, de appellat.* & Barrol. *in d.l. Titia, in fin.* & hanc esse interlocutoriam vim diffinitiuæ habentem tenet etiam expressè Maranta *de ordine cognit. pars extra partis 2. prima de sententia num.31. cum seq. folio 515.* quem vide; tenet etiam Marcus Anton. Natta *consil.92. per totum.* & Maran. ibi respondet ad difficultatem, videlicet, hanc posse reuocari, quia dicit non procedere ex capite interlocutoriæ, sed ex ipsius natura, quia irrogatur secundùm diuitias seu paupertatem contumacis, imò nec reuocatur, sed remittitur ob paupertatem, vt *ex l. illicitas § fin. ff. de officio præsidis*, imò regulariter secundùm diffinitiuam, vt probat Natta *ibi.* Circa hunc articulum vide multa per Farinacium *quæst.101. ampl.7. à num.16* vbi latè, quòd licet à mulctæ impositione, & eius excessu appellare.

Appellationi autem interpositæ à sententia lata super defertione, licèt sit interlocutoria (ex his quæ allegat Gregorius Lopez *in l.2. titulo 22. part.3. gloss.4. deferendum est, post princ.*) habet tamen vim diffinitiuæ, gl. *in clem. vel de appellat. in verbo repul.* & Bologni. *in secundis interpretationibus.* eam notat Bald. etiam *in authentica si quis litigantium, colum. vlt. & in l.2. quæst.14. C. de Episcopali aud. & in l. ante sententiæ tempus, in fin. Cod. quor. appell. non recip.* & io. Margarita *verbo sententia, quæst.53. & cons.344. super eodem in primo volumine.* vbi dicit eam esse interlocutoriam, habere tamen vim diffinitiuæ, natura, ratione, & effectu. Feder. *in consil.198. casus in fin.* Guido *consil.38. nedum inferiores num.8. & consil.69. pro declaratione, & cons.77. & 124. colum.2. circa & consil.154. de anno Domini. & consil.146. egregius, colum.2.* Oldraldus *consil.106. quod litera executoria.* Corneus *consil.14. in hac consultatione, & consil.262. pro euidentia, litera G, in 4.volum.* Barbacia *consil.31. bene in 3.volum.* Aret. *consil.106.* Mates. *nota.39. nota, quòd ab interlocutoria.* Lanfran. *in repetit. cap. quoniam in versic. interlocutiones, consil.29. in magna impressione. de probation.* Nicol. *in repert. in verbo, sententia, quæst.11.* Domini de Rota *decis.86. si à pronuntiatione, & decis.427. fuit dubitatum, in nouiss. & decis.125. in antiq. & 455. decisione 191. in antiquis.* Ægidius de Bellamera *decis.103.* Auferius *in suis decisionibus, q.363. item, &c. an sententia.* Guido Papæ *in suis decisionibus, quæst.11. vtrum sententia, & quæst.220. locum tenens, & singulari 13. sententia super defertione.* quo in loco illud asserit, sententiam latam super defertione non esse purè interlocutoriam; quia expectat aliam sententiam diffinitiuam post se; non esse etiam purè diffinitiuam, quia non est lata super negotio principali (cui per eam non imponitur finis) sed super processu, Henr. Boërius *in singul. incipit appellat. quæst.15.* Bonifac. Vitallinus *in clemen. appellanti n.71. de appellat.* quia aliàs super vna re duæ possent ferri sententiæ, quod esset absurdum, *l.1. C. quando prouoc. non est necess. l. nam & postea §. si damnetur ff. de iureiur.* Felin. *in rubrica de re iud. colum.3.* vbi multa vide. quam doctrinam potes limitare, quando talis sententia pronuntiatur super defertione appellationis à diffinitiua, quia tunc diffinitiua esset, vt ex aliis multis notat Rebuff. *in d. præfatione num.52.* & an, & quando liceat appellare, vide Escaciam *de appell. quæst.17. limit.47. membr.1. à n.185.* & nos diximus latè infrà lib.3. c.18.

183

184 Idem etiam iudicandum est de sententia interlocutoria (quam sic vocat Gregorius Lopez *in l.2. gloss.4. titulo 22. part.3.*) qua declaratur instantiam esse peremptam, quoniam hæc vim diffinitiuæ habet ex eadem ratione, quæ in superiori casu, tenet Bald. *in l. fin. Cod. si tutor vel curator.* Imola *in l. si finitur §. non autem*

ectum n. 2. ff. de damno infecto. Barb. *in rubrica huius tituli col. num. 10.* Romanus *in rubrica ff. de re iud.* Bald. *cons. 344 super eodem in primo volumine col. 1.* Ioannes de Anania *cons. 93. viso processu colum. 3.* Rebuffus *vbi proximè, n. 54.* quapropter regula succedit, vim fieri à non deferente tali appellationi ab hac sententia emissæ.

Similiter sententiam interlocutoriam super attentatis, nonnulli vim diffinitiuæ habere contendunt, vt videre est ex decisione Rot. *in decisione 13 si index, & decisione 85. si à sententia in nouis, & decis. 215. nota quod sententia, & decis. 474. nota si attentata in antiquis.* Ægidius Bellamera *decisione 103. & sententia.* Nicolaus de Milis *in repertorio, verb. sententia, quæst. 10.* Cardin. *consil. 72. Titius in 6. dubio num. 24.* Felinus *in rubrica de re iud. colum. 3. & in cap. qualiter n 1. colum. 5. de accusatio.* Rebuff. *in præfatione l. quod iussit ff. de re iud. num. 46.* Quod tamen non ita simpliciter, & absolutè verum est, sed post huius articuli longam disputationem, varias inter se pugnantes refert Doctorum opiniones Lancelot. *de attentat. 3. part cap. 28. de sententia in causa attentat. ferenda. a principio*, quas cum variis, & prolixis distinctionibus, licèt veris, ad concordiam, & amicitiam redigit, ex cuius resolutione constat, an à tali sententia, & quando liceat appellari, vt & nos suo loco exactè examinabimus.

185 Cui etiam proximum est, sententia interlocutoria ab obseruatione iudicij, an habeat vim diffinitiuæ, & talem esse tenet gl. *in l. harum ff si seruitus vindicetur l. Iulianus de condictione indebiti in princ. magnæ gloss.* & gloss. *in authent. de exhibendis reis collat. 5. in versiculo repetente.* Bartol. *in l. Titia, column. 1. de accusatio.* Bald. *in l. 2. quæst. 8. Cod. de Episcopali aud. & l. properandum §. si quidem column. penult. de iudiciis, authentica qui semel. Cod. quomodo & quando iudex, colum. 4. & vlt.* Bald. *in Marg. in verbo sententia, quæst. 119.* Matesi. *notabili 39.* Roman. *in rubr. ff. de re iud. column. penult.* Doctores *in c. examinata extra de iudiciis.* Immola *in l. si finita §. non autem, ff. de damno infecto* Barba *in addit. ad Bal. in l. minoribus, ff. de his quibus vt indignis.* Felin. *in rubr. de re iud. col. penult.* Petrus de Anchar. *consil. 16. viso processu.* Contrarium tenet Ang. *cons. 106. in præsenti, &c. column. 2.* vbi dicit eam mere interlocutoriam esse, *& consil. 119. in præsenti consultat.* hæc Angeli opinio communis est. idem *in consil. 115 primò inquiramus, in fi. & consil. 190. in fin.* Ioannes de Anania *consilio 93. viso processu, & ibi in addit. ad eum.* Guido Papæ *consil. 77. in causa column. 2. & consil. 146. & consil. 69. pro declaratione, col. 2. & consil. 154. de anno Domini col. 3.* Paulus *consil. 272. visis, in fine vol. 1.* Alex. *in l. 5. col. 2. de verborum obligat.* Nicolaus Mill *in repertorio, verbo sententia, §. 17.* Guido Papæ *in decisionibus Delphin. quæst. 16. iudex, & quæst. 220. locum tenens.* hanc etiam sequitur Rebuff. *in præfatione l. quod iussit, n. 48. ff. de re iud.* Robert. Maran. *de ordine iud. 6. p. fol. 515. n. 33.* quia non definit negotium principale, quod patet, quia de nouo potest iudicium inchoari, gl. 1. *in l. & harum ff. si seruitus vindicetur.* & Bal. *in l properandum §. & si quidem C. de iudiciis, & in l. 2. C. de Episcopali audientia.* & pulchrè declarat Philip. Fran. *in d. cap. cùm cessante, col. fin. de appell.* vbi etiam exponit, quando talis absolutoria potest esse diffinitiua, & etiam Rebuff. *vbi proximè.* & est item de mente Bartol. *in l. Titia ff. de accusat.* Abb. *in c. examinata, de iudiciis in vlt. colum.* & ibi Ioannes Andreas, & Anton. de Butrio, Felinus *in c. qualiter, & quando, versic. 5. fallit, vbi iudex, num. 34.*

186 His adiunges sententiam, qua quis in expensis damnatur, hæc enim est interlocutoria habens vim diffinitiuæ, Doctores *in cap auditis de procuratoribus, cap. finem de dolo.* Innocent. *in cap sacro, de sententia excommunicationis.* Bald. *in l. 1. versiculo extra quæro C. sententiam rescindi non posse.* & ibi Salicetus. Præpositus *in cap. cùm cessante, col. 7.* Romanus *consil. 358. in præsenti.* Guido Papæ *consil. 154. de anno Domini column. 3. versiculo nec obstat, & consil. 69 pro declaratione, & cons. 76 circa.* Anton. de Trem. *in additionibus ad Aubertum in rubrica de iud. ped. execut. in verbo, si e scriptis, fol. 99.* Alex. *in l. errore, col. vlt. C. de testam.* hoc tamen cum distinctione accipias, vt intelligatur, quando separatim à sententia diffinitiua profert hæc interlocutoria, expensarum condemnatoria, secus autem erit, si in ipsa diffinitiua earum condemnatio fieret, quia tunc pars esset diffinitiuæ, gloss. *in l. qui agnitis ff. de except in verbo præcept.* Angel. *in l. 1. § 1. ff. de vsuris.* Præpositus. & alij, *in d cap. cum cessante column. 6.* Roman. *in rubr. ff. de re iud.* idem *consil. 358. in præsent.* Guido *d consil. 154. col. 3.* Salicetus *in l. post sententiam C. de sententiis.* & quando fuissent petitæ principaliter, Felin. *in rubr. de re iud. column. 8.* vbi dicit eam esse in hunc casum diffinitiuam. Petrus *de Anchar. consil. 182. videretur prima facie*, ac propterea eius appellationi deferendum est.

Si iudex Ecclesiasticus non detulerit appellationi, b 187
interlocutoria annotationis bonorum interpositæ vim faciet, vt nempe, quando propter contumaciam delinquentis fieri iubet iudex descriptionem, & inuentarium bonorum, de qua *in l. 2. C. si pendente appellatione res interueniat.* vbi gloss. & Doctores, *& l. 1. & toto tit. ff. de requir. reis.* nam postquam comparuerit, poterit ab hac sententia appellare, & sic intelligo *d. l. 2.* vbi *n. 2 ad fin.* Salicetum, vbi *n. 1.* reddit rationem, & fundat, quare hæc interlocutoria appellationem mereatur, alias autem, dum est contumax, cùm non audiatur, vt probatur in textu, & glossa singulari *in l. sed & si per prætorem §. sed & si dum. ff. ex quibus causis maiores.* & ibi Ang. idem tenet plenè Iaf. *in l. iusiurandum & ad pecunias §. ait prætor. in secundo nota. ff. de iureiuran.* & Bald. *ibi.* Robertus Maranta *de ordine iud. 6. part. 2. memb. tit. de contumacia n. 15. folio 39.* quo casu, etiam permittitur appellare. Iaf. *in l. 1. §. sed & si is cui,* vbi omnes *ff de noui. oper. nuntia.* Rebuff. *3. tomo tit. de appell. art. 8. gloss 12. n. 36. & 37.* & post Vantium *tract. de nullit. sententiarum ex defectu mandat.* tenet Lancelot. Robert. *de attent. 3. part. cap. 28. n. 78. & 79.* ergo illa iura intelligenda sunt, post comparitionem ipsius annotati delinquentis, & nota, quòd licèt sequestratio sit prohibita, *vt toto titulo Cod. de prohibita sequestr.* descriptio tamen semper intelligitur concessa, vt per Bart. & Salicetum *in d. l. 1. C. de prohibita sequestratione bonorum.* Bart. & Angel. & moderni *in l. Imperatores §. fin. ff. de appell.* & quod ex practica communi tenet Picus *in l post contractum, n. 96. cum sequentibus ff. de donation.* Curtius *tractatu de sequestr. n. 15. & 16.* Iacobus de Rauen. *de sequestr. n. 20.* Aufrerius *ad quæstiones Tholosanas, quæst. 477.* quam semper posse fieri, ait Corneus *cons. 267. n. 6. volum. 4.* Rebuff. *in constit. regal. lib. 3. de sequestr. & commiss. art. 1. gloss. 2. n. 9.* Pedem Octauianus Cacher. *decis. 68. n. 26. & sequent.* Bursatus *cons. 43. n. 29.* vide etiam quæ scribit post alios Lancelot. *de attentat. 2. part. c. 5. n. 21. fol. 154.*

Item etiam licitum erit, appellare à reuocatione præ- 188
cepti de non ædificando, cùm sit sententia interlocutoria, habens vim diffinitiuæ, vt testatur post alios Borgninus Caualca. *decisione 23. num. 2. p. 2.* non tamen 189
licita erit appellatio à pronuntiatione de agendo contra nominatum. idem Borgni. Caualca. *decis. 45. n. 74. part. 1.*

Præceptum autem inhibitorium de non soluendo fa- 190
ctum alicui, puta debitori, cùm non valeat, nisi pro sua rata, & concurrenti quantitate, quia vltra suam partem crediti eius, in cuius fauorem præceptum inhibitorium relaxatum est, non interest, vt testatur post alios Borgninus Caual. *decis. 31. num. 41. part. 3.* & Brixianus *in* 191
eius repertorio, verbo, præceptum inhibitorium. ideo si præcepti vigore exactio totius debiti, & pecuniæ impediatur, hoc est in eo, quod excedit creditum, (cùm præceptum in excessu nullum sit) ab huiusmodi

grauamine

grauamine licita erit appellatio, iuxta regulam legis quartæ, § *condemnatum ff. de re iudi.*

192 An autem à cumulatione litium, & proceſſuum liceat appellare, vide Villadiego *in t. olit. cap. 4. num. 19. ad fin. fol. 76.* & an, & quando, quibuſve caſibus actorum, ſeu proceſſuum fieri debeat accumulario, vide Parlador. *lib. 2. rerum quoti. c. 9. per totum.* vide etiam latè per Marqueſ. *de commiſ. 2. p. c. 13. per totum.*

193 Quid autem dicendum eſt in appellatione interpoſita à ſententia interlocutoria, qua pronunciatur poſſe appellari ab aliqua ſententia, vel non, quod contingit, quando aliquando prohibetur appellari à iure, vel non licet tertiò prouocare, *&c.* videndi ſunt Petrus Philipp. Corneus *conſilio* 14. & Bartol. & alij poſt Marantam *de ordine iudiciorum ſextæ partis, 2. part. titul. de ſentent. nu. 26. fol. 512. colum. 4.* quæ ſententia licèt ſit interlocutoria, habet tamen vim diffinitiuæ, ita tenet Bald. *in l. 2. colum. penult. in fin. Cod. de Epiſcop. audientia.* Bart. *conſil. 220. appellatum.* Guido Papæ *conſil. 15. in fin.* Calderi. *conſ. 6.* Ioannes de Anania *conſil. 93. viſ.* & ibi in additionibus. Corneus *conſil. 14. in hac col. 2. & conſil. 262. in 4. volum.* Bald. *in l. vnica, col. 3. C. ne liceat tertiò prouocare.* Aufrerius *in deciſionibus Capellæ Tholoſanæ quæſtio* 48. Ioannes Monachus *in ca. cùpientes, in gloſſ. magna de electione in 6. prouinciale omnium Eccleſiæ, fol. 26.* Cardin. *in clem. fin. de appella.* Roma. *in rubrica ff. de re iudi. colum. 2. cap. ſua nobis.* & ibi Bald. *de appellat.* Franchus *in c. cùm ceſſante, colum. 14.* Felin. *col. 7. ex eodem in rubrica.* Rebuffus *in rubrica præfatione l. quod iuſſit ff. de re iudi. num. 53.* & ſic an à reiectione appellationis, vel ab admiſſione eius admittatur appellatio, vide vltra aliquos, & ſuprà dictos Aſinium *in praxi* §. 31. *cap. 18. limit. 4.* Ruginell. *in tractatu de appella. §. 2. ca. 3. num. 74.* Bartol. *in l. 1. in fin. ſub. num. 3. quorum appellat.* Philip *in cap. cum ſpeciali 61. §. porrò num. 8. in fin. de appella.* Capicius *deciſio. 34. in cauſa magnifici num. 5. & num. 6. & 7.* Angel. de Peru. *in l. 1. in fin. C. quorum appellatio. non recipiantur.* Natta *conſ. 528. iudex Eccleſiaſticus, n. 30.* Angel. Aretinus *in l. eius qui 4. n. 9. ff. de appell. recipi.* Cardinalis Alexandri. *cap. 59 vt debitus num. 11. verſiculo, & ſic habetis. de appellat.* Cæſar Contard. *in l. vnica, qu. 1. an. cauſa appellationis, ſub. n. 30. verſiculo poſſent tamen Cod. ſi de momen. poſſeſſ.* & poſt hæc Sigiſmun. Eſcacia *tractatu de appell. quæſt. 17. lim. 47. membr. 1. num 106. & 107.* & iterum

194 *num. 166.* qui generaliter, & indiſtinctè dicunt, appellari licere, ſiue à receptione appellationis, ſiue ab eius reiectione. De hoc tamen articulo vide infrà *lib. 3. c. 17.* vbi copiosè de mirabili diſtinctione, ad quam Doctores iſti referendi ſunt.

195 Supradictis adde, vt poſſet appellari, non ſolùm à ſententia, quæ grauamen inferat, ſed etiam à non ſententia, quando, eò, quòd ſententia non profertur, infertur grauamen, quare poteſt appellari à tarditate iudicis non procedentis, quia iudex rer humiliter congruo loco, & tempore, requiſitus facere, ſi non facit, dicitur

196 denegare iuſtitiam, licèt non reſpondeat, & ideo poteſt appellari à denegata iuſtitia. Ioan. And. *in cap. 63. dilecto ſub numero 3 ibi, ſed quid ſi index ſemper eſt in deliberando, de appell.* Abb. *in cap. 67. ex parte el 2. num. 3. ibi, quid autem ſi iudex.* & Dec. *ſub. num. 11. ibi, & idem ſi iudex tertiò eodem titul* Felin. *in cap. 11. paſtoralis ſub numero 6. verſ. conſidero tertiò, ibi, & vbi Epiſcopus ter requiſitus, de offic. iudic. ordin.* & alij plures quos refert, & ſequitur Neuiz *conſ. 97. quia intelligo, ſub numero 15. & 16. verſiculo 7. facit, ibi, quod puto procedere.* Ozaſc. *deciſ. 12. appellans verſ. in contrarium numero 6.* Rot. *diuerſ. deciſ. 514. dubitaui de validitate, num. 4. part. 1.* quæ eſt ſuperfluè duplicata *in deciſio. 259. part. 2.* Gregor. Tholoſ. *tractat. de appellat. lib. 2. cap. 28. num. 1. & 2. fol. 265.* & Ruginell. *tractat. de appellat. §. 2. cap. 3 nu. 73. verſic. à quocumque.* & ita intelligas Franch. *in cap. 8. ex ratione num. 60. ibi, non tamen propter hoc de appell.* vbi etſi prima facie videatur loqui ſine determi- 197
natione, tamen in effectu tenet poſſe appellari à grauamine illato in non faciendo, ſubdens, & teneas vt dixi, ſic etiam intelligas Cardin. Alexand. *in eodem cap. 8. ex ratione nu. 23. verſ. ſed opera pretium.* dum adductis contrariis ſubdit, pro iſta ampliatione maiores eſſe auctoritates, & maiori etiam niti ratione, præſertim de iure canonico, inquit enim Bald. *in cap. vnico num. 1. verſ. nota quòd de milit. vaſſal. qui contum eſt.* qui non loquitur, & obmuteſcit, iuſtitiam denegare videtur, & ex Bald. refert, & ſequitur Franch. *in d. cap. ex ratione numer. 49* di- 198
cens, quòd ſi iudex eſt requiſitus, de iuſtitia, aut de expeditione, & ipſe nihil reſpondet, aut obmuteſcit, aut nihil facit ad propoſitum, dicitur tunc iuſtitiam denegare de quo nos capite 17. infrà hac 2. parte.

Et an ſufficiat vnica monitio, ſeu requiſitio iudicis, 199
vel trina ſit neceſſaria, diuerſis vicibus, vel an ſufficiat triplex requiſitio vnico contextu facta, ad hoc vt appareat de tarditate iudicis, & de denegatione iuſtitiæ, vide Eſcaciam *de appell. quæſt. 17. ampliat. 16. d. num. 46. fol. 280.*

Pro maiori rei, de qua agimus perfectione, vnum dif- 200
ficile, & frequens, & vtile diſputare libet, quod quidem materiam interlocutoriarum illuſtrem, & claram reddet, & dato pro conſtanti, iudicem poſſe ſuam interlocutoriam ſententiam reuocare, ſiue ab ea appellatum fuerit, ſiue non. ex text. *in l quod iuſſit, ff. de re iudi. c. cùm ceſſante de appell.* & vtrobique claſſici omnes, & repetentes, *& in cap ſi à iudice, de appell. in 6.* qui ſimul regulæ limitationes plures aſcribunt; multas etiam ampliationes, & limitationes potes videre per Lancelot. Robertum *vbi ſuprà in d. limi. 1. num. 12. & ſequentibus.* de quo nos exactè ſuprà 1. part. c 4. per totum.

Quæſtio igitur ea eſt, an à tali reuocatione grauami- 201
nis, ſeu repoſitione licita ſit appellatio, cui vt tali in Senatu vim fieri deferendum aut non deferendum declaretur, & pars negatiua, nempe; non licere ab ea appellari, ex eo fulcitur, nam reuocatio, & repoſitio grauaminum dicitur interlocutoria, tenent Doctores *in l. quod iuſſit, ff. de re iudi.* Dominicus *in cap. vt ſuper colum. 2. de appellatio. in 6. argumen. ca. ſi à iudice illo titulo* Barbacia *in rubrica extra. de re iud. colum. 9* Rebuffus *in repetitione d. l. quod iuſſit in princip. n. 96.* qui dicit hoc verum eſſe, 202
etiam ſi quodlibet grauamen non ſit interlocutoria, *cap. eum qui, de dolo l. 6.* & reddit rationem gl. magna circa finem *in c. non ſolùm de appellatio in 6.* vbi Doctores, & Doc. Flo. *in clem. appellantur eodem titulo in fin.* Philip. Franch. *in d. cap. cùm ceſſante de appell. colum. antepenult. verſ. nota ſententia fertur ſuper reuocatione fol. mihi 73.* ergo à tali repoſitione appellationem prohibitam eſſe conſtat, *ex d. l. ante ſententiæ tempus C. de appella. recipi. & d. Concilio Tridentino.*

Rurſus quia cùm ſit interlocutoria, eſt de genere 203
prohibitorum; ideo idem de ea iudicandum eſt, quod de ipſo genere, cùm hoc valeat argumentum text. *in l. ſi quid eorum, §. interemptum.* & ibi notat. gl. Bartol. & Doctores *ff. de legat. 3.* & per gloſſam cuius Bart. & Angel. Bald. Paul. de Caſtro, & alios Doctores *in l. fin. Cod. de iure reſtitu.* latè Euerar. *in loc. legat. in loco ab ſpecie ad genus.* Quo caſu tali appellationi deferendum non eſſe, ac vim non fieri per iudicem Eccleſiaſticum, Senatus declarabit: illa enim regula quæ habet, quòd in dubio appellationi deferendum ſit, intelligenda eſt, quando ſumus in caſibus, in quibus regulariter eſt permiſſa, ſecus tamen eſt in illis, quibus regulariter eſt prohibita, quia in dubio debet cenſeri prohibita, vt in executione, *&c.* Et quia 204
licèt regula prohibitiua in aliquibus caſibus, non procedat, in dubio tamen debet cenſeri prohibita, ſecundùm regulam, non autem permiſſa ſecundùm fallentias, vt poſt Decium adducit Alciatus *in conſilio 68. gubernatorem ſub numero 8. libro 6.* Lancelot. Robert.

Robert. *de attenta. 2. part. cap. 12. ampliatione 5. numero* 11. 14. 17.

205 Contrariam tamen sententiam, imò generaliter, à quolibet grauaminis repositione appellari posse contat, nam talis repositio (vt supra diximus) quamuis sit interlocutoria, habet tamen vim diffinitiuæ, putant nonnulli, Rota *decisio. 86. incipit. item si à pronuntiatione*, alias *si à sententia in nouis* per notata *in d. clem. fin. de appellat.* quam in genere refert Philipp. Franc. *in d. c. cessante. d. col. antepen. versiculo nono sententia fertur super reuocatione de appellationibus.* ergo cùm succedat regulæ limitatio, vim fieri. & à tali repositione appellationi emissæ per iudicem Ecclesiasticum deferendum esse, declarare debet tribunal, & à repositione, seu reuocatione grauaminis, appellari posse, generaliter prælu; ponit Lancelotus *vbi supra d. c. 12 limit. 1. n. 14.*

206 Quod quidem maximè procedet, quando à grauamine reuocato pars, in cuius præiudicium erat, poterat ab eo appellare, quoniam idem ius seruandum, & admittendum est, in eius repositione, & reuocatione, valet enim argumentum de contractu ad eius distractum, & constitutio, statutum, seu dispositio loquens de contractu, habet etiam locum in distractu, tex. est notabilis *in l. item veniunt in principio. iuncto* § 1 *ff. de petit. hæredit.* text. *in c. de illis primo in pr. de def. impube. iuncto c. vnico* §. *idem quoque eod. tit. in 6.* cùm vtroque iure notatis, & sentit gl. singularis *in l. 3* §. *contrarium ff. de contr. & vtili actione tut.* Bal. *in rubr. extra de iur.* & idem Bald. *in l. pactum in 21. qu. C. de collatio.* Bart. Bald. Ang. & Salic. Iason & Do-
207 ctores *in authent. sacramenta puberum C. si aduersus venditionem* quia contractus, & distractus iudicantur eiusdem naturæ, vt affirmat Bartholus *in l. video in princip. ff. de conditione furtiua* & inde est, quòd eo casu, quo contractus est bonæ fidei, eo etiam casu distractus, seu liberatio ab eo contractu est bonæ fidei, text. est *in l. ab emptione.* & ibi Bartol. Bald. Angel. & communiter Doctores notant *ff. de pactis.* bonus text. *in l. 1. C. quando licet ab*
208 *emp. disced.* & ibid. Bald. & Paul. de Castro dicens, quòd vbi habitus est bonæ fidei, similiter eius priuatio, sic etiam solemnitas requisita in contractu, regulariter re-
209 quiritur in distractu *l. nihil tam naturale ff. de regul. iur. l. si vt proponis C. de nuptiis. l. prout quisque ff. de solutio.* & hinc etiam quæ sunt necessaria in acquisitione, seu in actu producendo, vel conficiendo sunt etiam necessaria
210 in eo resoluendo vel destruendo. text. est singularis *in l. tria prædia.* & ibi notata per gl Bart. Angel. Paul. & Doctores *ff. de seru. rust.* & facit. *l. quemadmodum ff. de acquir. possess.* quæ omnia ex eo procedũt quòd legitimum est argumentum, de facto ad distractum, ex supracitatis.

211 Vides igitur pro vtraque parte fortissima fundamenta, quæ meritò variare faciunt quæstionis istius resolutionem, qua in re (si mea expectatur opinio) quæ pro vtraque dicta sunt, vera esse sectabor adhibita distinctione iuridica; aut enim eadem, vel alia appellandi ratio, de quibus, *per. d. Concil. Trid. sess. 24. de reform. c. 20.* militat in sententia interlocutoria, quæ in eius reuocatione, & tunc ab vtraque poterit appellari; quod procedet, quando licet appellari tam à negatiua, quàm ab affirmatiua interlocutoria, super aliquo articulo lata, eo quia in vtraque eadem, vel aliqua ex limitationibus
212 Concilij concurrit, puta, quia aut sententia affirmatiua continet grauamen irreparabile, vel reparabile cum magna difficultate, aut habet vim diffinitiuæ, aut à sententia diffinitiua prohibita est appellatio, & similibus, & in sententia negatiua super eodem articulo aliquod etiam horum grauaminum contineat. Exemplum sit in sententia tam affirmatiua, quàm negatiua lata super legitimatione personarum, vel super repulsione, vel admissione testium, vel probationis, aut articulorum, ex quibus, & aliis superiùs exempla reliquimus, in quibus quoniam in vtraque datur causa appellandi, quàm ibi reddidimus, tunc si iudex pronuntiat, puta; personam legitimam, & postmodum hanc interlocutionem reposuerit, contrario videlicet imperio, altera pars in cuius damnum reuocata est, poterit appellare ab hac repositione, quemadmodum sibi licebat, si à principio negatiuam sententiam iudex protulisset, quia pariter in vtraque viget ratio appellandi, & quòd petierit pars negatur, & huius appellationis iustificatio, & legiti- 213
matio regulatur à natura interlocutoriæ reponentis, ita tamen vt de ea iudicetur, ac si à principio non concessum, sed negatum sit, quòd à parte, in cuius damnum reuocatio fit, fuisset petitum, & hoc casu procedit vltimum quæstionis nostræ fundamentum, ex argu-
mento, de contractu ad distractum, Enimuero tunc de- 214
mum talis procedit argumentatio, quoties identitas rationis concurrit in vtroque, etsi res aliàs diuersissimæ sint, *l. non possunt cum l. sequenti, ff. de legibus* quo vtitur Alexand. 3. *in c. 2. de treuga, & pace.* & ibi Abb. antiquus, Ioan And. Ant. de Butrio, & Ioannes de Immol & Euerar. *in locis legalibus in loco de contractu ad distractum in princ. & in versiculo procedit hæc argumentatio à contractu*, &c.

Aut enim causa appellandi concurrit in grauaminis 215
repositione, puta; quia ex tali repositione infertur parti grauamen præiudiciale, vel irreparabile, non autem in ipso grauamine, vel è contra, & tunc licebit appellari ab ipsa repositione, licèt non potuisset alia pars à priori grauamine, quod accidere potest, quando super eodem articulo interlocutoria affirmatiua, & negatiua diuersimodè se habent, quoad causam appellandi. Exemplo res fiet manifesta, & sit de recusatione, 216
à cuius sententia negatiua appellationi deferre iubetur in Senatu; ab affirmatiua verò legitimam esse recusationem dicente, nullatenus; ex diuersitate rationis, quam suprà tradidimus: nam si arbitri pronuntiant causam recusationis non esse legitimam, posteáque eandem interlocutoriam reposuerunt (quod facere possunt, etiam arbitri, vt tenet Ioannes Baptista Gener Bartol. *in tractatu de arbitr. libro 9. capite 15. numero 14.* & Lancelotus *in dict. limita. 1. numero 17.*) tunc à tali 217
repositione non licebit appellari, cùm etiam non potuisset, si à principio ipsi arbitri declararent affirmatiuè, nempe recusationi locum fore, & licèt etiam à contrario sensu exempli, à repositione licuisset appellari, vt puta, arbitri recusationem legitimam declararunt, postmodum id reuocent, ab hac namque reuocatione, & repositione licebit appellari, quemadmodum, & licebat eidem parti, si à principio negatiuam hanc 218
tulissent, quia idem est in effectu, quam contrarietatem, & varietatem in eodem articulo diuersitas rationis operatur, vt circa distractum, ad contractum considerat Euerar. *vbi proximè versiculo vbi autem non concurrit.* & tenet Ioan. Andr. *in additionibus ad Speculatorem in titul. de instrum. editione*, §. *porrò in versiculo item nota.* & per Salicetum *in l. sancimus in princip. C. de donationibus.* Et hæc doctrina procedit etiam in his casibus, in quibus non potest iudex reponere actum (quos retulimus *suprà c. 5. 1. part.*) prout est quando sententia habet vim diffinitiuæ, vel sit inhibitus iudex, &c. quia tunc legitimè poterit à repositione appellari, vt & bene declarat, & intellexit Marquella. *tractatu de commissio. 1. p. cap. 29. num. 26.*

At enim in neutro casu tam grauaminis, quàm eius 219
repositionis appellandi ratio viget, & tunc vim non fieri per Senatum declarabitur, ex supradicta regula Concilij Tridentini, & lege *ante sententiæ*, de quibus suprà ad principium huius capitis, quia est interlocutoria generaliter sumpta. ex Barb. Reb. & aliis diximus ad principium quæstionis. Potest tamen habere vim dif- 220
finitiuæ secundùm casum cui adiicitur, & magis incale cit, variata propositione, vt puta; quando iudex pronuntiat non iudicem, à quo appellatur reassumendo iurisdictionem ipsa appellatione mediante, iuxta text.

in

*in c.consultationibus de officio delegat.*reponit interlocutionem vel etiam è contra,tunc vim habebit diffinitiuæ hæc repositio,quia talis effectum operatur,& sic de aliis exemplis.

221 Ex quo venit intelligenda d.decisio Rotæ 86.*in nouis* suprà allegata,quæ nihil probat,sed decidit quando iudex inferior,qui appellationem defertam pronunciauit, possit hanc sententiam reponere, & recusare, quia habet vim diffinitiuæ ipsa interlocutio, non autem dicit,de ipsa repositione,& ita Philipp.Franc.qui eam allegauit intelligendus est, secundùm hanc nostram distinctionem. Marquessa.*de commissio.*1.*p.ca.*12.*num.*12. post Veral.

222 Similiter Lancelot. *vbi suprà* relatus, & alij qui absolutè loquuti fuerint,appellari posse à repositione alicuius grauaminis, intelligendi sunt, secundùm distinctionem per nos traditam.Sicque hoc in articulo attendere debebit Senatus, quoties ad id per viam violentiæ lis trahatur, super repositione, vt si in ea grauamen sit irreparabile, per diffinitiuam appellationem, vel reparabile cum magna difficultate, vel habeat vim diffinitiuæ, vel quando à diffinitiua prohibita sit appellatio, quia tunc vim fieri per iudicem non deferentem; vbi autem grauamen non est ita qualificatum,secus declarabit,& iuridicum & æquum est ad quam etiam distinctionem omnimodo reducenda sunt. & intelligenda ea quæ superiùs diximus 1.p.c.5.à num.13 & c.4. num.1. & Veral *decis.*265.*p.*1.

223 Vnum tamen dissimulare non possum valde vtile & necessarium ad ea omnia quæ dicta sunt hoc capite, vt scilicet appellatio ab interlocutoria eximat appellantem à iurisdictione iudicis à quo *c. ad audientiam,c.dilectus de appell.c.tuas,de sententia excommun. c. licèt eodem*
224 *tit.in 6.*Crauetta*cons.*103.*visis nu 6.l.*1. nihilominus tamen in causa bene potest procedere absque metu attentati, saltim quousque sit legitimè, ac canonicè inhibitus, text. *in c. non solum, de appell. in 6.* Guido Papæ *decis.*437.*n.*9.*versic* 2.*quæro.* Fran. *in c.super eo n.6.& sequentib.*post Antonium de Butrio contra Panormit. *ibi de appell.*& ex Lafran.& aliis tradit Ioannes de Neuiza *in cons.6.non declines,n.*15. & August.Beroius *cons.* 106. *quatuor num.*8.*& sequentib.lib* 3. & post Socinum *in regula* 21.tradit Lancelot.Conrad.*de pratore* §. 2. *de offic. prator.in causa ciuili in cap.de appell.n.*11.Felin.*in c.quoniam frequenter,nu.*19. *& sequentib. vt lite non contestat.* Rota *decisio.*2.aliàs 59.*nota de testibus in antiq.*Lancelot. *de attent.*2.*p.c.*12.*limit.*1.*à n.*1.*& sequentibus.*

225 Nam ex quo appellatio non iuuat appellantem, eò quòd vt non legitima est à lege reprobata *ex l.ante sententiæ,& Concil.Trid.*& his quæ suprà in princ.diximus, non suspendit iudicis iurisdictionem, nec eius manus ligat,ac ideo rectè dicetur procedere,propterea à procedente eo appellationi vim non fieri declarabitur. Circa hunc articulum,vide etiam quæ nos ex aliis auctoribus
226 diximus infrà lib.3.cap.18.

Quod tamen non ita indistinctè,& absolutè à te velim intelligi,vt cuncta ea quæ diximus sursum,destruere, & confundere videar, sed vt hæc doctrina tantùm procedat in meris, & simplicibus interlocutoriis, quibus non quadrant limitationes, & qualitates Concilij Tridentini suprà scriptæ, in quibus iudex potest liberè in causa procedere ex suprà citatis Doctoribus: at verò appellatio emissa ab iis interlocutoriis quibus aliquæ ex qualitatibus requisitis, & limitationibus Concilij, & iuris ciuilis conueniunt, vtrumque habet effectum, & deuolutiuum & suspensiuum,tanquam à iure approbata, & ideo in omnibus interlocutoriis, & his casibus quos hucusque hoc capite retulimus, appellabiles
227 esse, & appellationem appetere, nullatenus hæc doctrina locum habet, imò post appellationem suspensa remanet iudicis iurisdictio, vt vltrà non procedat, cùm habeat vtrumque effectum, & ita de appellatione ab interlocutoria habente vim diffinitiuæ,expressè tenet Lancel. *vbi suprà num.* 51. qui *num* 56. interpretatur Guido Papæ *in cons.*124 *circa materiam* vbi *numero* 3. firmare videtur attentata de quibus ibi post appellationem ab interlocutoria, etiam ibi habente vim diffinitiuæ non reuocari:nam hæ sententiæ interlocutoriæ habentes vim diffinitiuæ regulantur generaliter secundùm naturam diffinitiuæ, vt tradit post alios Alexand. *in consil.*182.*in princ lib.*6 & post Socinum *in regula* 21. tradit ex recentioribus Lancelot. Conrad *vbi proximè sub num.*21. *versiculo* 20.*quando.* And. Barb. *consil.* 31. *bene cuncta geruntur numero* 3. *lib.* 3. Netta *consil.* 92. *motuum num.*2.*lib.*1. & qui appellat à sententia interlocutoria,vim diffinitiuæ habente, tenetur seruare formam capitis *cordi.de appellatio.in* 6 sicut appellãs à diffinitiua,Milius *in verbo appellans ab interl.vim diffin.habente fol.*13. & ibi additio elegans Matesila. *in notabil.*59.*incipit nota,quòd ab interlocutoria.*& statutum pro- 229
hibens appellationem ab interlocutoria, non intelligitur de interlocutoria habente vim diffinitiuæ, tenent Bartol.& alij,*in l. Titia ff. de accusat.* Bald. & alij quos refert Alciatus *in consilio* 12. *Togatus numero* 5. *libro* 7. Lancelotus *vbi proximè num.*55.

Item etiam in sententiis merè interlocutoriis conti- 230
nentibus grauamen irreparabile per diffinitiuam, quorum appellationi deferendum esse ex Concilio Tridentino, & aliis auctoritatibus, diximus supra, quæ quidem cùm vtrumque sortiatur effectum suspẽdit iudicis à quo iurisdictionem, ita vt omnia post illam à iudice gesta, & attentata vt talia reuocentur, absque alia inhibitione, vt tradit Maranta *in speculo quæstio.* 2.3.*partis princ.numer.*201.Bald *in l.generaliter* §.*sed iuramento colum.*2.*versiculo sed quid si est talis interlocutoria Cod.de rebus creditis, & iureiuran.* & tradit Petrus Dueñas *in regula* 52. *limit.* 1. vbi reddit rationem, quòd etiam 231
extenditur, non solùm ad grauamen irreparabile, verùm etiam ad reparabile, sed illud cum magna difficultate, vt etiam appellatione ab eo pendente, iudex nihil debeat innouare, nec in causa procedere, ita dicit Bartol.*in l.*1.*§.quæsitum de appell. & in l.* 2.*Cod. de appell.recipien.*quem sequitur Felinus *in cap.accepimus numero* 5.*de fide instrument.* vt refert Petrus Dueñas *in d. regula* 52.*in* 13.*limitat. numero* 13. & Menoch. *de adipiscen.poss.reme.*4.*quæst.*100.*num.*866. & in tantum hoc 232
etiam casu ligatæ sunt manus iudicis à quo, vt non sit expectandum, quòd iudex ad quem inhibeat, vt per Marant.*vbi suprà nu.*21.& eleganter Catelianus Cota *in memoralibus in verbo appellatione interposita.*post Bal. *in rubrica Cod.comminatio.epist.* Veronensis *cautela* 325. *si quis timet.*& Iason *in l.*1.*column.*19.*circa fin.ff.de offic. eius.& in l.de pupillo* §.*si quis rivos ff.de noui operis nuntiatione.*Quo etiam casu volenti ad executionem proce- 233
dere (spreta appellatione) potest impunè resisti,vt mirificè dicit Angel.*in l.addictos,Cod.de appell.* & vt talem celebrat Veronensis *cautela* 6.*potest adhibere.*& Felinus *in cap.querenti column.penult.post princip.de officio deleg.* quos sequitur Cota *in memoralibus, verbo appellatione inter.nihil innoua.fol.*59.& Lancelot.Robert.*de attent.*2. *p.c.*13.*limit.*1 *à num.*92.

Igitur in hoc articulo ea eliciatur conclusio, quòd à 234
sententiis merè interlocutoriis appellatio non suspendat iudicis iurisdictionem,quominus in causa procedat; à sententiis autem interlocutoriis habentibus vim diffinitiuæ, vel damnum continentibus irreparabile per diffinitiuam, vel à quorum diffinitiua non potest appellari, appellatio pendens suspendat iudicis iurisdictionem,& eius manus ligat,ne vltrà in causa procedere queat, absque reatu attentati ex præcitatis authoribus.

Similiter animaduertendum est in hoc articulo,quòd quemadmodum diuersimodè processus ad tribunalia suprema per viam violentiæ trahitur, diuersimodè etiam

etiam sortitur effectum decretum Regium in ea expeditum, nam quandoque omnia innouata reponuntur, quandoque autem non omnia, quæ tempora distinguenda, & considerandæ sunt, nam si ab interlocutoria legitimæ appellationis virtute, in Senatu obtineat
235 grauatus primum decretorum genus, scilicet, *que haze fuerça otorgue y reponga*. hoc casu certum est, huiusmodi decreti virtute, debere iudicem cum effectu reponere omnia facta intra terminum ad appellandum, & ea quæ post appellationem attentauit, vsque ad id tempus, quo sibi decretum, & Regia prouisio intimatur, vt insinuãt decreti verba generaliter concepta, nempe,
236 *todo lo que a hecho despues de la appellacion. &c* quæ comprehendunt prædicta tempora, nam qui omne dicit, nihil excludit, *l. testatorem* 58 *in princip. ff. de legatis* 3. *l. post contrarium*, *ff. de donationibus*. Curtius Senior *consilio* 49. Aymon *consilio* 294. Ioannes Gutierrez *numero* 4. *&* 5. Felinus *in caput. de quarta numero* 15. *de præscript.* Crescent. *decisione* 1. *de priuileg.* Gomez *in regul. de triennali quæstio.* 2. *versiculo tamen his.* Cæsar de Grassis *decisione* 1. *numero* 1.5. *&* 6. *& decisione* 2. *numero* 3. *&* 4.

237 Rursus quia dictio, *todo*, de qua *in d. decreto*, quod Latinè, *omne*, est vniuersalis, cuncta comprehendens, *l. omnes populi.* & ibi tradunt DD. *ff. de iust. & iur. l. Gallus, § in omnib. ff. de lib. & posthumis.* & continet in se
238 enixam, & vniuersalem significationem Abb. *in cap. qualiter, & quando el* 2. *num.* 8. *de accusat.* Alexand. *consil.* 72. *visis nu.* 2. *prost princ. lib.* 2. Rolan à Valle *consil.* 84. *num.* 22. *lib.* 1. & alij quos allegat Hieronym. Gonzal. *de alterna. gloss.* 6. *num.* 20. *&* 21. & illa alia verba eius-
239 dem decreti, ibi, *despuez de la appellacion* comprehendunt omnia attentata, quæ ipsam appellationem subsequuntur, *l. si cui legetur in verbo post biennium.* & ibi Franciscus Aret. *colum.* 2. *ff. de legatis* 1. imò etiam (summa cum ratione) comprehendunt ea, quæ iudex semel reposuit vigore Regiæ prouisionis, idémque iterum attentauit in eodemmet articulo, quia cùm in continenti fiunt, censentur inesse. & sic non dicitur cum effectu (vt tenebatur) reposuisse, imò nihil feciisse videtur, si à se repositum, iterum reposuerit, *iuxta l. quisic, ff. de solutio.* & ea quæ nos latissimè congessimus, infrà 4. part. cap. fin. ante finem, versiculo sed contrariam partem, imò quòd condemnatus, hac sententia, à numero 225. & pluribus sequentibus, vbi multa ad propositum reperies; & magis ad propositum dixi suprà 1. p cap. 2 §. 1.

240 Ad ea autem, ad quæ circa diuersos articulos eiusdem causæ iudex post effectualem repositionem, inter procedendum grauauit, seu etiam attentauit, non extenditur prouisio, & decretum, cùm loquatur expresse de his tantùm, quæ attentata fuere à iudice, ibi, *todo lo*
241 *hecho, &c.* & sic circa iam facta, non verò facienda, prouidet, quia dispositio adiecta verbo, vel participio, debet intelligi secundùm tempus verbi, vel participij, *l. in delictis, § si extraneus, ff. noxalibus, l. ex facto §. penult. ff. ad Trebel.* Decius *consil.* 662. *num.* 13. Crauetta *cons.* 212. *num.* 3. Cumanus *cons.* 166. Gutierrez *cons.* 1. *num* 14. Ceuallos *pract. commun. opinionum, lib.* 6. *q.* 653.
242 *num.* 19. quare si lex vel statutum vtitur verbo, de præterito tempore, non extenditur ad futurum, sed ad ea tantùm quæ præterita sunt, & perfecta, ex proprio significato, *l. cùm lex*, vbi B. & alij *ff. de legibus*, vt per Iacobum Butrigar. Batt. Paul. Alexand. & alios latè dixit Ias. *in l. si quis id quod, numero* 25 *ff. de iurisd. omnium iud.* & propterea alia, & noua interpellatione opus est, argumento text. *in l. non potest videri. ff. de iudiciis.* & sic aliter ad Senatum non traheatur processus, nisi virtute nouæ appellationis, à nouiter attentatis, quia quæ postea emergunt, nouo indigent auxilio, *l. de ætate §. ex causa ff. de interrogatoriis actionibus.* & noua res nouum exigit remedium, *l.* 2. *in princip. de ventre inspiciendo.* & vide quæ latè dixi suprà 1. *p. cap.* 2. §. 1.

Vt quando pars appellans siue ab interlocutoria, 243
siue à diffinitiua, ad tribunal non accedit pro delatione appellationis nanciscenda, pura; quia iudex iam ei detulit, sed quia postmodum in causa iudex processit, exprero effectu appellationis, cupit attentata reuocari, & reponi, quo casu licèt aliàs videatur minimè posse tribunal adiri, quia deficit appellatio, cuius virtute, pro eius delatione ad idem recurritur, secundùm ea quæ latè diximus suprà cap. 2. part. 1. tamen arbitror, virtute eiusdem appellationis iam delatæ, si postmodum attentauit, posse ad tribunal accedere grauatus, quia violentia non solùm consistit in denegata appellationis delatione, secundùm legem 36. *titulo* 5. *libr.* 2. *recopilat.* ibi, *alcar las fuerças que los jueZes Eccleſiasticos, y otras personas hazen en las causas que conoscen no otorgando las appellaciones que dellos legitimamente son interpuestas.* & ibi, *den nuestras cartas en la forma acostumbrada, en nuestro Consejo. parca que se otorgue la appellacion.* & ibi iterum, *y si por el les constare que la appellacion esta legitimamente interpuesta, alcando la fuerça prouean que el tal jueZ la otorgue*, &c.

Sed etiam eadem violentia consistit in his, quæ 244
(experta appellatione, eáque pendente) iudex attentando exequitur, iuxta text. mirabilem *in l. lege Iulia, la primera.* cuius sunt verba, Lege Iulia de vi publica tenetur, qui cùm Imperium, potestatémve haberet, ciuem Romanum aduersus prouocationem necauerit, verberauit, iusserit ve quid fieri, aut quid in collum iniecerit, vt torqueatur, &c. *ff. ad legem Iuliam de vi publica.* de quos nos latiùs in prima parte cap. 1. & 2. diximus. tenet etiam per eandem legem Reb. *in tractatu de sententiarum executione, in præfatione num.* 22. *tomo* 1. *folio mihi* 307. sicque cautela erit, vt oppressus conquera- 245
tur in tribunali de iudice non deferente (cùm re vera effectiuè non detulisse dici potest, qui nihilominus attentauit, saltim quoad hunc effectum tollendæ violentiæ, & pro ea recurrendi ad suprema prætoria) quod mihi verissimum videtur, de qua difficultate vide quæ latissimè dixi prima parte, capite sexto, per totum. licèt etiam cautum erit ab attentatis nouiter appellare, & pro eius delatione, & repositione adhiberi Senatus, cùm vtique ab attentatis appellatio legitima sit, secundùm Lancelot. *de attent.* 2. *parte cap.* 8. *num.* 7. *&* 3. *part. cap.* 1. *num.* 10. *&* 25. & nos latiùs suo loco diximus.

Aliæ autem plures interlocutoriæ sunt, quæ altiorem, 246
& difficiliorem expeditionem exigunt, vt cognoscatur, an ab eis interpositæ appellationi deferendum sit, vel non, de quibus in discursu totius huius secundæ partis sigillatim apponuntur.

Et pro complemento huius materiæ quid Congre- 247
gatio censuerit circa dispositionem Concilij Triden. an & quibus casibus ab interlocutoria sit licita appellatio: vnam referam declarationem Congregationis anno 1600. relatam per Quarantam *in summa Bull. in verb. Archiepiscopi authoritw.* Piaseg. *in praxi Episcopali, p.* 2. *c.* 4. *num.* 191. Aloys. Ricc. *in praxi Ecclesiastica appellationum decisione* 504. *à num.* 1. *fol.* 533. quæ declaratio tenoris sequentis est.

Ad tollendas ambiguitates, & controuersias iurisdictionales, quæ inter appellationum, & priores instantiæ iudices non sine partium dispendio, cursúsque iustitiæ impedimento, & sæpe cum scandalo oriuntur, sacra Congregatio cum Episcoporum præposito, facta priùs relatione Sanct. D. N. Clement. VIII. ac de Sanctitatis suæ mandato viuæ vocis oraculo desuper habito in hunc, qui sequitur modum, ab omnibus, ad quos spectat in posterum fieri, ac seruari debere, mandauit, & mandat, Metropolitani, Archiepiscopi, Primates, Patriarchæ, suffraganeos eorumque subditos

non

non iudicent, nisi in casibus à iure expressis. Item nec alij Superiores, etiam Nuncij, vel Legati de latere specificam facultatem maiorem non habentes, causas in Curiis ordinariorum, vel aliorum inferiorum iudicum pendentes, ùd se aduocent, nisi per viam legitimæ appellationis ad ipsorum tribunalia deferantur, tùncque appellantes ab inferiorum iurisdictionibus, quoad alias causas eximere non possunt.

Appellationes nunquam recipiantur, nisi per publica documenta quæ realiter exhibentur, priùs constiterit appellationem à sententia diffinitiua, vel habente vim diffinitiuæ, aut à grauamine, quod per diffinitiuam sententiam reparari non possit, in casibus à iure non prohibitis per legitimam personam; & intra debita tempora fuisse interpositam, ac prosecutam.

Nec dum causæ coram inferioribus iudicibus pendent, ante diffinitiuam sententiam, vel habentem vim diffinitiuæ, de grauamine illato Superiores cognoscere valeant, licèt intra præiudicium cursus causarum, se id facere contestentur, nec adhuc effectum liceat eis inhibere, aut simpliciter mandare, vt ipsis copia processus transmittatur etiam expensis appellantis.

Inhibitiones post appellationem, sicut præmittitur, receptam non concedantur, nisi cum inscriptione tenoris sententiæ, aut decreti diffinitiui, aut vim diffinitiui habentis, vel damnum per diffinitiuam irreparabile continentis, aliàs inhibitiones, & processus, & inde sequuta quæcumque sunt ipso iure nulla, eisque impunè non parere liceat.

Si appellare allerat sententiam, aut appellationis exemplum culpa iudicis vel actuarij habere non posse, non ideo recipienda erit appellatio, aut aliqua inhibitio concedenda, sed eis tantùm, ad quos pertinet, iniungi poterit, vt soluta condigna mercede actorum, exemplum authenticum appellanti intra breuem aliquem competentem terminum tradatur.

Ab executione decretorum sacr. Concil. Trident. aut visitationis Apostolicæ appellationes à Metropolitanis non recipiantur, nec si Episcopi virtute eiusdem sacr. Concil. procedant vti sedis Apostolicæ delegati in causis, quæ sub eorum iurisdictione ordinaria non comprehenduntur, salua tamen in hoc casu Legatorum, & Nunciorum Apostolicorum authoritate.

In causis verò visitationis ordinariorum, aut correctionis morum, quoad effectum deuolutiuum tantùm admittantur, nisi de grauamine per diffinitiuam irreparabili agatur, vel cùm visitator citata parte, & adhibita causæ cognitione iudicialiter procedit, tunc enim appellationi locus erit, etiam quoad effectum suspensiuum.

Cum grauamine, quod per diffinitiuam reparari nequit, vt indebitæ carcerationis, vel torturæ, aut excommunicationis etiam comminatæ appellatur, nonnisi visis actis, ex quibus euidenter appareat de grauamine, appellatio admittatur, aut inhibitio vel prouisio aliqua procedatur.

Causa appellationis pendente, appellans in eodem, quo reperitur carcere permanebit, quoad iudex, ad quem appellatum est, visis actis, & causa cognita aliter decreuerit, & tunc si à iudicis, ad quem decreto vim diffinitiuæ habente, fuerit appellatum, nihil mandare, aut pro sui decreti executione attentare poterit, donec per iudicem superiorem aliud fuerit ordinatum.

Acta originalia processus primæ instantiæ ad iudicem appellationis Notarius mittere non cogatur, nisi probabilis aliqua falsitatis causa, & suspicio incidat, quæ iudicialiter obiiciatur, & tunc terminata causa remittenda sunt ad ordinarium, vt in suo Archiuo conseruentur.

Censura ecclesiastica in appellantem prolata relaxati, aut nulla declarari per iudicem appellationis non possit,

Salgado de protect. Reg.

nisi auditis partibus, & causa cognita, tùncque si constiterit eam iustam esse, ad iudicem, qui excommunicauit, appellans remittendus est, vt ab ipso, iuxta sacros Canones, beneficium absolutionis, si humiliter petierit, debitámque emendationem præstiterit, obtineat: si verò iniusta esse, clarè appareat, superior absolutionem impendat; si dubitetur, honestius est, vt ad excommunicationem intra breuem aliquem competentem terminum eidem præfigendum, absoluendum remittatur, licèt etiam superior hoc casu id ipsum per se præstare iure possit.

Absolutio ad cautelam, non nisi parte citata, & visis actis cùm dubitatur de nullitate excommunicationis ab homine prolata, vel à iure si occurrat dubium facti, vel probabile dubium iuris, concedenda erit, tùncque ad tempus breue cum reincidentia, & præstita per excommunicatum cautione de stando iuri, & parendo mandatis Ecclesiæ tantùm: & si ob contumaciam manifestam, expensas pariter satisfacere, & cauere de iudicio sisti coram excommunicatore quis tenebitur priùs, quam ad cautelam absoluantur.

A sententia etiam diffinitiua contra verum contumacem prolata, & appellatio non recipiatur, nec inhibitio, aut alia quæuis prouisio, quandiu appellans in huiusmodi vera contumacia perstiterit, concedatur. Romæ in sacra congregatione die 13. Octobr. 1600. Alex. Card. Florent.

CAPVT II.

Appellationi grauamen præcedenti, aut conditionali, nisi, &c. seu etiam minùs legitimæ, vbi aliàs licitè interponi potuit, an iudex non deferens, vim faciet, & quo tunc decreti genere vti solet Senatus

SVMMARIVM.

Aduocatorum error damnatur appellantium conditionaliter, peto hoc, & quatenus non concedas, appello, & iudicis non expectata determinatione recurrunt ad Senatum per viam violentiæ. n. 2 & n. 6.

Decreti genere quo tunc vtatur Senatus. n. 2.

Appellatio conditionaliter, & à nondum illato grauamine non tenet. n. 3.

Exceptionem oppono; & si non admiseris, appellatio legitima non est. n. 4.

Exceptionem anteaquam iudex, vel admittat, vel reiiciat; pars non dicitur grauata. n. 5.

Petens aliquid fieri, & quatenus non fiat, appellat statim, non valet appellatio. n. 6.

Grauamen est causa fundamentalis, & finalis, appellationis. n. 7.

Grauaminis cessante causa, cessat appellatio. n. 8.

Appellare non potest non grauatus. n. 9.

Grauat iudex tacitè procedendo ad actum quod non competit curum iure partis, & eo quod petit. n. 10.

Grauamen præcedere appellationem, non econuerso, & exceptionis tacita vel expressa expectanda determinatio. n. 11.

Præpostera tio vitiat & annullat actum. n. 12.

Grauaminis causa expressè est proponenda appellatione ab interlocutoria. n. 13.

Appellare à grauamine & pro eius causa assignare omnes, quæ ex actis possent colligi, non sufficit. n. 14.

Causa talis debet appellatione proponi, quæ si foret probata, reputaretur legitima, aliàs non tenet. n. 15.

Conditionaliter appellatio emissa non tenet, quia nulla causa grauaminis potest in ea exprimi. n. 16.

Conditionaliter emissa appellatio dicitur à futuro grauamine, quæ non admittitur. n. 17.

Conditionalis appellatio (si contrarium feceris) non deuoluit causam ad superiorem n.18.

Conditionalis appellatio non impedit, quominus index queat ad ulteriora procedere.n.19.

Conditionalis appellationis virtute aditus Senatus,vel decernat, vim non fieri, vel proprius por agora no haze fuerça *n.20.*

Conditionalis appellationi proposita si subsequatur grauamen, an sit deferendum,vel alia noua sit necessaria.c.21.

Conditionalem appellationem subsequuto grauamine alia non indicere,qui teneant.n.22.& 29.

Conditionalis actus trahitur retro purificata conditione, ac si à principio fuisset purus.n.23.

Conditionalis appellatio accedente grauamine, an deuoluat causam,& currat appellanti tempus ad prosequendum.n.24.

Conditionalem appellationem subsecuto grauamine non sufficere, sed noua alia appellatio sit necessaria, verius putat Author.n.25.

Conditionalis appellatio non deuoluit nec causat attentatum,nec postmodum conualescit.n.26.27.

Conditionalis appellatio non sufficit si post eam index per sententiam negauerit,quod in appellatione petebatur,sed noua est necessaria.num.28.

Secundum communem opinionem.n.29.

Abbas sibi contrarius arguitur.ibid.

Iudicium non debet esse in pendenti.n.30.

Prohibitum fieri principaliter, non potest fieri per viam conditionis.ibid.

Conditio vt retrotrahatur ad tempus dispositionis, debet adesse habilitas extremorum.n.31.

Fictio translatiua duo requirit habilia, tempus à quo, & tempus ad quod.n.32.

Fictio extensiua non potest dari in appellatione conditionali, quoad sui conualescentiam.n.33.

Lex non fingit super impossibili de natura & de iure, ne sibi repugnet.n.34.

Præsumptio ad id, quod fieri non potest, non porrigitur. n.35.

Ius non fingit, quod sibi ipsi contrarium est.n.36.

Principale si non subsistat precarium, conditio & alia accessoria euanescunt.n.37.

Conditionalis appellatio (si me grauaueris, &c.) non conualescit,etiãsi dicat appello ex nunc prout ex tunc.n.38.

Conditionalis appellatio in extraiudicialibus non impedit translatiuam fictionem adueniente grauamine.n.39.

Conditionalis appellatio ab actibus extraiudicialibus sustinetur.n.40.

Conditionalis appellatio in extraiudicialibus,non deuoluit causam, antequam subsequatur grauamen, etiam cum clausula ex nunc prout ex tunc.n.41.

Conditionalis appellationis præcedentis virtute subsequuto grauamine non recurritur ad Senatum,& quomodo tunc decernat.n.42.

Appellatione deficiente non est dabilis recursus ad Senatũ, etiam in iis casibus,quibus alias de iure licita foret.n.43.

Appellatio, peto reuocationem grauaminis, & non nisi reuocet,appello, tenet, si super legitimo grauamine interponatur.n.44.

Grauaminis reuocatio petita est releuatio, denegatio præcedens est grauamen à quo tunc appellatur.n.45.

Grauamen futurum quando trahit originem à grauamine illato, appellatio ratione virtusque valet.n.46.

A grauamine commutato potest appellari.ibid.

Conditionalis sententia licèt interim non possit exequi; tamen quoad appellandum tempus currit statim à tempore sententiæ.n.47.

Condemnatus per sententiam sub conditione ante eius euentum si efficiatur diuersi fori, ligatur priori adueniente conditione.n.48.

Condemnatus per laicum in relegationem effectus, interim clericus si frangat illam,an per secularem puniatur.n.49.

Et quid conuerso si clericus relegatus efficiatur laicus. ibidem.

Conditionalis sententia tempus licèt currat ad appellandum,non expectata conditione, non tamen quoad alios iuris effectus.n.50.

Appellationi etiã in casibus aliàs permissis,si nulliter proponatur,non deferetur,& quomodo Senatus decernat.n.51.

Appellatio iuris solemnitatibus carens,nec dicitur appellatio, omnibũque iuris effectibus euacuatur.n.52.

Delatio supponit appellationem, super qua tanquam causa materiali firmatur.n.53.

Qualitas non potest esse sine subiecto.n.54.

Appellatio nulla sicut caret effectu, ita & nomine.n.55.

Terminus ad appellandum, vt currat à tempore notitiæ, debet condemnatus illam habere, quomodo sententia sit lata.n.56.

Condemnatus debet certificari de tenore & qualitate sententiæ, vt currat tempus ad appellandum.n.57.

Condemnatus donec potuerit habere copiam sententiæ non currit tempus appellandi.n.58.

Condemnatus semper dicitur esse infra decem dies à tempore notitiæ si scientia sententiæ non probetur.n.59.

Appellans absens si post viginti dies à tempore latæ sententiæ appellat, præsumitur esse intra decem.n.60.

Scientia absque sententiæ intimatione sufficit, vt currat tempus.n.61.

Notitia ficta, & præsumpta prout notificatio ad domum, non sufficit vt currat tempus condemnato.n.62.

Citatio ad sententiam facta ad domum, sufficit postea sententiam intimari ad domum,vt currat tempus.n.63.

Condemnatus,si dum notorius se præparat ad intimandam sententiam, non vult audire, alia intimatio non requiritur.n.64.

Citandus habetur pro citato si non patitur, vt ad illum perueniat citatio,vel aufugiat.n.65.

Citandus si aufugiat, dum citans ad legendum se præparet,habetur pro citato.n.66.

Ratificatio appellationis emissæ per falsum procuratorem debet fieri intra decem dies.n.67.

Procuratori præsenti vel alij facta sententiæ intimatione currunt & domino decem dies ad appellandum n.68.

Procuratore negligente in appellando, restituitur dominus in integrum, si procurator non sit soluendo.n.69.

Et ipsi domino tunc currit tempus à die notitiæ.ibid.

Procuratore doloso in appellatione, succurritur domino. n.70.

Appellari potest petendo reuocationem grauaminis, & à denegata appellari, etiam vltra decem dies à tempore grauaminis.n.71.

Appellans in extraiudicialibus debet omnino appellationem interponere intra decem dies.n.72.

Ab appellatione exclusus in actibus extraiudicialibus ob lapsum decem dierum datur querelæ remedium.n.73.

Casus,in quibus post decem dies potest appellari per limitationes & ampliationes remissiuè.n.74.

Appellatio siue ab interlocutoria, siue a diffinitiua requiritur in scriptis.n.75.

Extraiudicialis appellatio in scriptis requiritur.n.76.

Appellatio non dicitur in scriptis, si ad intimationem sententiæ respondeat condemnatus, quòd appellat, & quòd tabellio illud in scriptis redigat.n.77.

Appellatio ad intimationem sententiæ aliter in scriptis non præsentata, non causat attentatum, nec impedit executionem.n.78.

Senatus in appellationibus ad se deuolutis interiectis ad intimationem sententiæ tantùm declarat, por no debuelco *& in cognitione per viam violentiæ,vim non fieri.n.79.*

Libellus appellationis non sufficit porrigi coram notario dumtaxat,& non coram iudice.n.80.

Et tunc pronuntiatur vox deuolutionis.ibid.

Libellus appellationis vt legatur iudicis,non est necessarium,licet sit vt coram ipso præsentetur.n.81.

Recognitio

*Recognitio scripturæ priuatæ coram notario seu Alguazello de commissione iudicis dicitur confessio in iudicio, quæ executionem meretur.n.*82. *&* 83.

*Appellatio viua voce coram iudice,nisi incontinenti adhuc sedente pro tribunali non prodest.n.*84.

*Notarius intimans sententiam de mandato iudicis,nullam recipit iurisdictionem.n.*85.

*Appellatio illegitimè & nulliter interiecta quando dicatur remissiuè.n.*86.

1 PASSIM contingit inter interponendas appellationes à grauaminibus, decipi aduocatos. aliqui namque proponendo aliquam exceptionem, statim simul & appellationem emittunt, nempe oppono subreptionis exceptionem contra rescriptum, & quatenus iudex procedit in causa, appello. aliqui verò conditionaliter hoc modo, peto terminum, & si illum negaueris, appello, vel si hoc feceris, vel si illud negaueris, appello. & similiter & statim alia iudicis super petitis non expectata expressa, vel tacita pronuntiatione, confugiunt ad Senatum pro remedio violentiæ. quo quidem 2 post actorum inspectionem Senatores iustissimè solent decernere, quòd vim iudex non fecit, & interdum, vel quòd pro nunc violentiam non intulit, vel quod minimè per debitum ordinem venit ad Senatum (hoc est, *no viene por la orden*. & quòd iudici remittitur secundùm casus veritatem, de quorum singulis, breuissimè tamen, noster erit nunc sermo. Talis etenim appellatio conditionaliter, vel à nondum il- 3 lato grauamine, sed inferendo interposito: nulla est, non valet,nec tenet, ita docent Phili. Fran. *in c.vt debitus honor* 59.*de appella.quæst.*2.*sub n.*9.*& in c.dilecto* 63. *nota.*3.*sub n.*1. Cor. *consilio* 80.*in decisiuis sub n.*3. *lib.*1. qui mirabiliter rem hanc tractant, Innocent.*in c.super eo* 1.*de appella.*& ibi Ioann. Andr. Immola etiam *in eodem cap.super eo.*Speculat.*in titulo de appella.* §.*qualiter columna* 1. *in fi.versiculo item quod faciat iudicem* & ibi Bald.*in additionib.versiculo dubium facit an si dicto, &c. columna* 12. idem Bald. *in leg. ante sententiæ. C. quorum appellat.col.*2. *versiculo quæro an ab interlocutoria.* gloss. Ioan. Andr. & Panor.*in princ. in c.*2.*vt lite non contestat.* Innoc. Panor. Ioan. Andr. & Immol. *in c.significauerunt de testibus.* Lapus & Geminian.*in c.*1. *in fin. principij de concess.præben. l.*6. Ioan. Andr.& Panor. *in d.c dilecto.* & ibi plenè Innocent. Geminian. *in c.*1.§. *quod si appellator sub n.*4. *de appell.in* 6. Escacia *tractatu de appell.q.*5. *articulo* 2.*n.*103.Guido Papæ *tractatu de appell.quæst.*26. *sub numero* 26.Ruginellus *in tractatu de appell.* §.2.*c.*3. *sub numero* 71. qui omnes affirmant, non posse quem 4 hoc modo appellare. oppono hanc exceptionem, quam si non admiseris, vel ad vlteriora procedas; vel, illud facias,& si facere recusaueris, appello: non est legitima appellatio, sed nulla, & inefficax. quoniam opponens exceptionem debet priùs expectare, an iudex admit- 5 tat, vel reiiciat exceptionem, & postmodum ab illato grauamine appellare. quia antequam iudex admittat, vel non admittat, pars non habet grauamen, de quo possit se conqueri, & est textus expressus *in c. dilecto* 63. *de appella.* vbi latè Doctores. & post Innocentium *in d.cap. significauerunt. num.*3. *versiculo nota, quòd ab interlocutoria* & Angelum *consilio* 188. *sed nunc videndum in princ.*dicit Cardin.Tuscus *practic.concluf.tomo* 1. *litera A, concluf.*361. *numero* 6. quod appellatio à grauamine inferendo non tenet, & ideo ille, qui petit ali- 6 quid fieri,& si illud non fiat appellat,non valet appellatio. Idem etiam & mirabiliter tenuit pluries Rota Romana,vt testatur Iacobus de Puteo *in decis.*311. *&* 313. *p.*3. Achiles de Grassis *decis.*14. *de appellat.* & per eundem Achillem idem tenet Lancelot. Robert.*de attent.*2.*p.c.*12.*limi.*50.*à num.*192. *vsque ad* 195.Matta *in compilatione decisionum.tomo* 1.*titulo de appella. c.*93. & Geminian. Crauet.Philipp. Franc. Escacia *locis superiùs citatis*, & alij per eos allegati dicunt,ignaros aduocatos huiusmodi appellationes proponere solere, non expectato grauamine à iudice inferendo.

Quæ conclusio verissima est,& eo fundata, nam grauameu est causa finalis, & fundamentalis appellationis, & hæc propter illud concessa est & introducta à iure, *c. vt debitus* 59. *de appell.*adeò vt grauaminis cessante causa, cessat appellatio. *cap. cum cessante de appella.*Tiraquell.*in tractatu causa cessante num.*41.*in prin. tractatus*,& ideo non potest appellare non grauatus.Bal. *in l. vnic. sub num.*7. *C. ne liceat vna eiſdemque causis.* Philipp.Franc.*in cap.si duobus* 7.*n.*1.*de appell.* Abb. *in c. interposita.n.*76. *nota.vlti.sub n.*3 *de appell.*Alex.*cons.*89. *num.*8. *lib.*1. Doctores *in cap.vt debitus honor.* per illum textum, & est textus *in cap. omnis oppressus* 2. *quæst.*6. Cardin.Tuscus *pract.concluf.tomo* 1.*litera A, concl.*361. *num.*1. *& sequentibus concluſione* 402. *num.*15. *&* 16. *concluf.*347.*n.*11.Bald.*in leg. post sententiam num.*4. *versiculo illud esto.Cod.de sentent.& interloc.omnium iud. & in leg.sin.n.*2.*versiculo sed hoc falsum.C.quando prouocare non est necesse.* Innoc.*in cap.breui de iur.*Nicellus *in tractatu de concord.gloss.concord.*6. *fallen.*43.*num.*84. *tomo* 18.*fol.*194.Gregor.Tholos.*tractatu de appella.lib.*5.*c.*1. *numero* 1.*fol.*461.Ozasc.*decis.*61.*num.*1.Cæsar Barc.*decis.Bononi.decis.*62.*lata fuit n.*10.& hinc dicunt But. *in c.quoad consultationem columna* 3. *post medium nu.*16. *de re iudic.*Petrus Surdus *consilio* 405. *num.*26. *lib.*3. Gratian. *in disceptatio. foren.*1. *tomo. cap.*170. *num.*11. *& cap.*39. quod appellatio solùm conceditur constito de grauamine per iudicem illato. quod procedit siue gra- 10 uamen sit expressum, siue tacitè illatum, vt quia iudex procedit ad id,quod non compatitur cum iure partis, & eo, quod à iudice petit.Bald. *in l. ante sententiæ num.*6.*versiculo quæro.an ab interlocutoria. Cod. quorum appellat.*quam refert & sequitur Francus *in c.vt debitus quæst.*2.*sub num.*9. *versiculo* 3 *hanc sententiam de appell.* Escacia *tract.de appella.q.*5.*articul.*2.*n.*107. & post Bal. & Ias.Mena tenet Philipp.Corneus *cons.*80. *sub num.*6. *ad medium volum.*1. & facit Putei decisio 311. *num.*3. *p.*3. ergo à grauamine nondum illato inanis est appellatio.

Probatur secundò, quoniam grauamen debet præ- 11 cedere appellationem,non appellatio grauamen & prius debet exceptio proponi,atque iudicis determinatio expressa, vel tacita expectari, vt dicunt omnes Doctores hactenus citati,& in specie optimè Philipp. Franc. *in d.cap. dilecte.* per textum ibi *notabi.*3. vbi etiam vo- 12 cat huiusmodi appellationem conditionalem ineptam ob præposterationem, sed vbi præposteratio datur, ibi annullatur,& vitiatur actus secundùm ea,quæ latissimè adduximus infrà 4.p. c.13. per totum, vbi de hoc articulo, & conducunt in specie, quæ post alios congessit Card.Tuscus *pract.concluf.tomo* 6.*liter.P. concl.*515.*n.*4. *&* 5.*&n.*15.ergo etiam ex hoc capite meritò nulla dicenda est huiusmodi appellatio conditionalis.

Tertiò probatur,quia causa grauaminis debet neces- 13 sariò & præcisè in appellatione ab interlocutoria exprimi,& aliter appellatio non tenet, & hoc non in genere, sed in specie, speculator *titulo de appella.* §.*qualiter autem sub num* 2. *versiculo hæc est vna differentia lib.*2. *fol.*190. Philippus Francus *in cap. consuluit* 18.*el* 2.*n* 1. *&* 3.*& in cap.cum in Ecclesia* 38. *n.*4. *& in d. c. vt debitus q* 8. *num.*17. *& in c. cum causam in fin.sub n.*30. *de appella.& in c.*1.*n.*3.*in fin.*& Geminian. *num.*3.*de appella. in* 6. Abb.*in d.cum Ecclesia sub n.*6. & Lucas Pæt. *in pract.cap.lib.*5.*c.*6.*num.*3. *&* 4.Maranta *in Speculatore* 6.*p. actu* 2.*princ.in verbo & quandoque appellatur sub numero* 153. nec sufficit, dicere, appello ab iniquitate 14 sententiæ, &pro causa grauaminis allego omnes causas, quæ ex actis colligi possent, Rota *decis.*2. *aliàs* 7. *si appellatur. de appella. in nouis, sub num.*1. Maranta *vbi*

proximè. Lucas Pæt. *dict. num. c.* Franc. *in d. cap. conſuluit n. 3. & in c. 1. num 6. de appella. in 6.* Lancelot. *de attent. 2. p. cap. 12. limi. 53. n. 44. & limit. 1. ſub num. 42.* Capicius *deci. 1 num. 20.* latè Cardin. Tuſcus *practic. concluſ. tomo 1. litera A, concluſ 360.* vbi plurimos adduxit. & talis cauſa debet exprimi in appellatione ab interlocutoria, quæ ſi foret probata, reputaretur legitima, aliàs ipſa appellatio non tenet, nec admittitur. Philipp. Fran. *in c. vt debitus honor num. 1. verſiculo 2. tene menti de appella* quem etiam ſequitur Sigiſmund. Eſcacia *tractatu de appellat. q. 2. ſub n. 48.* ſed grauaminis nondum illàti nulla poteſt certa, & legitima cauſa exprimi in appellatione: quia non entis nullæ ſunt qualitates, ergo talis appellatio conditionaliter emiſſa à grauamine inferendo, nulla iuſtè reputatur. ita in terminis argumentantur Philipp. Fran. *in d. c. vt debitus, quæſt. 2. ſub num. 9. & in d. c. dilecto nota. 3. ſub n. 1. de appell* Corneus *in conſilio 80. incipit in deciſiuis ſub num. 3. ibi, antequam illatum grauamen lib. 1.* Eſcacia *tract. de appell. q. 5. articulo 2. ſub num. 103.* qui omnes dicunt, huiuſmodi appellationem nullam ex hac ratione, & inſuper etiam ex ea, quoniam iſthæc appellatio conditionalis à nondum grauamine illato, ſed inferendo interponi, dicitur à futuro grauamine, quæ minimè admitti debet; comprobant inſuper ex hac vltima ratione omnes Doctores ſuperiùs citati in principio huius capitis.

Quare cùm hæc conditionalis appellatio, ſi contrarium feceris, vel à grauamine nondum illato, ſit nulla, pariter nullos iuris effectus operatur, tum quia cauſam non deuoluit ad ſuperiorem, ita in terminis tenent Puteus *deciſ. 311. & 313. p. 3.* Achilles de Graſſis *deciſ. 14. de appellat.* Marta *in compilatione deciſion. 1. tomo titulo de appella c. 93.* ac propterea nec impedit huiuſmodi appellatio iudicem, quominus validè poſſit, ad vlteriora procedere in cauſa, abſque reatu attentati, ita docet Innoc. *in c. ſignificauerunt ſub num. 3. verſiculo ſed ſi Monachi. de teſtibus.* Sigiſmundus Eſcacia *tractatu de appella. q. 5. articulo 2. num. 108.* optimè Lancelotus Robert. *de attea. 2. p. c. 12. limi. 50. à num. 192.* Achill. de Graſſis *deciſ. 14. de appella.* & ita rotam tenuiſſe in vna Bacar. monaſ. coram Iunio 15. Decembr. 1597. teſtatur Lancelot. *vbi proximè n. 194.* iuxta iuris regulam, quia non præſtat impedimentum, quod de iure non ſortitur effectum. quo attento meritò per Senatum ad quem itur per hanc viam violentiæ, declaratur, vel vim non fieri, vel vt plurimum pro nunc vim non feciſſe iudicem hoc eſt, *dixeron que por agora no haze fuerca, y ſe le remite*, &c. cùm adhuc grauamen, ſuper quo cadere poſſit appellatio, non apparet.

Sed maior extat difficultas; an interpoſita appellatio conditionalis, vel à grauamine inferendo, ſi grauamen poſtmodum ſubſequatur per iudicem illatum, prædicta appellatio præcedens roboretur, ita vt ei deferre teneatur iudex, vel an erit neceſſe, aliam de nouo à ſubſecuto grauamine interponere. & quòd huiuſmodi appellatio conditionalis, ſi me grauaueris, appello, ſi illud non facias, &c. ſit valida, & teneat ex eo, quòd non poteſt dici à futuro grauamine, ſed potiùs à præterito: quia cùm ſit conditionalis, adueniente conditione trahitur ad tempus exiſtentis conditionis. & habetur ac ſi appellatio interponeretur poſt grauamen, vt affirmant Abb Panormi. *in c. ſignificauerunt num. 10. & 11. de teſtibus.* argumento *cap. ſi propter.* & ibi gloſſa *de reſcriptis. lib. 6.* & idem nititur ſuſtinere Decius *in c. dilecto 63. ſub num. 5. verſ. ſed tamen iis remotis & n. 6. & 7. de appell.* pro quo facit, quoniam actus conditionalis purificata conditione trahitur in præteritum, & habetur perinde, ac ſi à principio fuiſſet purè celebratus, *l. neceſſario verſiculo quod ſi pendente conditione, ff. de actio. empti.* textus *in leg. ſi te ſolum ff. de hared. inſtit. leg. ſi pupill ff. de condit. inſtit. l. ſed & ſi de ſententia §. fin. de acqui. haredit. leg. ſi à reo. § ſub diuerſis ff. de fideiuſſo. l. fin. §. fin. ff. de verborum* notabilis text. *in l. potior. verſiculo fin. ff. qui potior. hab. leg. qui balneum verſiculo fin. eodem titulo. leg. cùm ſcripto ff. de contrahen. empti. l. ſi quis vxori. §. ſi. ff. de furtis leg. ſub conditione ff. de ſoluto.* & vtrobique Doctores citati. Tiraquell. *de retra. lignagi. §. fin. gloſſ. 2. n. 27. fol mihi, 34.* latiſſimè & optimè proſequitur Anton. Gomez tomo 2. *vari c. 11. à n. 30.* igitur accedente grauamine, prior appellatio tenet, & aliam nouiter interponi non eſt neceſſe, quia grauamen, quod pro conditione erat appoſitum, retrotrahitur.

Secundò probatur hæc pars, quoniam appellatio conditionalis; puta; ſi contrarium feceris, *&c.* aduenien- 24
te conditione, hoc eſt grauamine illato per iudicem deuoluit cauſam ad ſuperiorem, & ex eo tempore, quo accedit grauamen, & conditio, currit appellanti tempus ad illam proſequendum; ita tenet in terminis Puteus *deciſ. 111.* & melius *deciſ. 113* Achilles de Graſſis *deciſ. 14. de appell.* & illis citatis, idem videtur dicere Marta *in compilatione deciſio tomo 1. titulo de appell. c. 95.* ergo euidenter apparet, aliam nouam appellationem non eſſe neceſſariam à ſubſecuto grauamine.

Sed nihilominus contrariam opinionem; imò quòd 25
conditione, & grauamine ſuperueniente, non reuiuiſcat, nec conualeſcat appellatio præcedens, imò quòd alia ſit neceſſaria à dicto grauamine poſtmodum interponenda, vt veriorem amplector, quoniam omnes 26
Doctores ſuperiùs ad principium citati ex rationibus, quas in fundamentis ſurſum adduximus, vnanimiter fatentur, appellationem conditionalem, & à grauamine non illato, ſed inferendo, eſſe nullam, non deuoluere, nec cauſare attentatum, tanquam nullam. ergo poſtmodum, nec poterit conualeſcere, quia quod à principio non valet, tractu temporis non firmatur *l.* 27
quod in initio vitioſum. & leg. penult. ff. de regulis iur. & vtrobique latiſſimè Philippus Decius plures doctrinas & exempla in comprobationem adducunt, regula *non firmatur. de regulis iur. in 6. §. 1. inſtitut. de exhæredat. liber. cap. 1. de deſpon. impuber. cap. 1. §. 1. de prohibi. feudi. alien.* ergo per acceſſum conditionis non debet conualidari; prout ad reſponſionem contrariam clariùs apparebit.

Et in terminis, quòd alia appellatio ſit neceſſaria, probat Innoc. *in d. c. ſignificauerunt, 6. num. 3. verſiculo ſed ſi monachi. de teſtibus* quem ſequitur Sigiſmund. Eſcacia 28
tractatu de appell. quæſt 1. articulo 2. n. 168. dum dicunt, quòd huiuſmodi appellationes conditionales non impediunt, quin valeat, quidquid fit poſt eas, etiamſi iudex poſtea per ſententiam deneget, quod appellans petierat in appellatione conditionali, quia tunc appellans debet rurſus appellare poſt denegationem, quia an, ea nullum grauamen, vel cauſa ſuberat, tempore primæ appellationis, quod quidem etiam de mente eſt omnium Doctorum ſuperiùs citatorum in principio huius capituli, ex quibus quidem non obſcurè colligitur & apparet.

Quibus ſuppoſitis non obſtant in contrarium adducta fundamenta. Non primum ex doctrina Abbatis, quia eſt contra communem opinionem ab omnibus receptam, de qua ſuprà ad princ. eam communem et- 29
iam teſtatur Felin. *in d. c. ſignificauerunt ſub num 9. verſ. extra gloſſam.* & quòd communiter ſequatur per Doctores, & ſoleat pro notabili allegari ab omnibus teſtatur ipſe abb. *in d. c. ſignificauerunt ſub num. 10. verſ. ſed quæro quid* communem etiam dicit Philipp. Franc. *in cap. vt debitus honor q. 2. ſub n. 9. verſ. quarto eandem poſt medium verſ. & ideo tenenda videtur communis opinio, de qua ſuprà.* qui etiam ibi tenet aduerſus Abbatem, & ſequitur Eſcacia *de appella. q. 5. art. 2. n. 105.* & pariter Abbatem reprobat Aimon. *conſ. 80. num. 7. tomo 1.* vbi & ibidem illum arguit de contrarietate ſui ipſius, cùm aliud ipſe Abb. affirmaſſet *in cap. dilecto in princ. de appella.* & ſic tam Abb. ſibi inconſtans, quàm Decius audiendi

non

non sunt, quia contra communem iure fundatam sectari volentes.

30 Nec obstat secundum, quod conditio superueniens retrotrahitur, & facit actum iuxta à principio iuris fictione, quæ etiam est ratio Abb. cui respondet Franc. *vbi proximè* quod cùm appellatio à futuro grauamine nondum illato non valeat, iudicium non debet esse in pendenti *l. non quemadmodum ff. de iudic.* & quia vbi aliquid prohibetur, fieri per viam principalis dispositionis, nec etiam potest fieri per modum conditionis, iuxta textum *in leg. Seius & Augerius ff. ad leg. fal.* & ibi B. & ipse Franc. *ibi.*

Vlteriùs respondetur magis in specie. nam ad hoc vt
31 conditio retrotrahatur ad tempus principalis dispositionis, debet concurrere habilitas extremorum, secus autem quando aliquod extremum reperiatur inhabile, siue ex parte personæ, siue ex parte rei in dispositione deductæ, quia tunc non retrotrahitur. Enimuerò in materia fictionis, hoc est principale, & substantiale re-
32 quisitum, quòd omnis fictio translatiua de tempore ad tempus, duo desiderat extrema habilia, scilicet; tempus ad quod extenditur, & tempus à quo incipit extensio textus est *iuncta glo. in leg. donationis. quas parentes. in fin. Cod. de donat. inter virum & vxorem* textus *in lib. 2. Cod. de inoffic. donatio.* & ibi glossa not. *verbo familiæ erciscundæ.* & ibi communiter Doctores *l. 1. §. si pater filio ff. de vsucapio. pro donato, iuncta gloss. si. gl. in l talis scriptura. §. si. gl. fin. ff. de lega. 1.* text. etiam *iuncta glos. in l. Gallus. §. sic ius. ff. de lib. & posth.* & ibi notant B. & communiter Doctores *l. obseruare §. fin. ff. de offi. proconsulis & leg.* & ibi Bald. & Alberi. *ex. de extremo a quo probat.* text. notab. *in l. quoties ff. de nouatio.* quem text. ibi ad hoc notat & commendat Bart. Paul. Immola, & communiter DD. text. *in leg. necessario. versiculo sanè el 1. ff. de peric. & commodo rei vendi.* textus *in l. eum qui. §. fin. ff. de verborum oblig.* text. *in leg. cum hæredes §. 1 ff. de acquir. poss.* text. *in leg. huic scripturæ ff. ad l. Aquil. leg. eius qui. ff. de testam.* & vtrobique B. & communiter DD. latè. prosequitur & ad plures inde inferens mirabiles doctrinas & quæstiones Ant. Gomez *lib 2. var. c. 11. sub n. 30. vers 3. & principaliter limita.* per tres columnas.

Itaque sequitur, vt in nostro casu non potest dari
33 hæc fictio translatiua de tempore ad tempus, quia extremum ad quod extenditur, reperitur inhabile, & à iure reprobatum, cuius principio ius resistit, appellationémque conditionalem, & à ferendo grauamine irritans, & annullans *ex dict. c. dilecto & cap. vt debitus honor de appell.* & ex iis, quæ hactenus latè probauimus. ac propterea impossibile est, vt vtrumque extremum coniungatur: cùm alterum non subsistat iuris resistentia.
43 quoniam sicut lex non potest fingere super impossibili de facto, vel de natura, ita nec sub impossibili de iure, quia aliàs ius sibi ipsi repugnaret, fingendo valere id, quod aliàs improbat, & annullat, vt notat Paul. de Castro, singulare dicens *in d. l. talis scriptura colum. fin. de leg. 1.* Iason *ibi colum. ante penult. n. 26.* & Bald. *in leg. fin. C. de vsucapi. pro donato col. 2. & in leg. sine possidetur. Cod.*
35 *de probatio. col. 2. & in cap. innotuit de electione columna 2.* pro quo est textus *in leg. ex contrario ff. de acquir. possess.* secundùm communem intellectum, optimè Anton. Gomez *vbi proximè sub d. n. 30. ver. ex quo deducitur & infertur. &c.* & idem dicendum est de præsumptione, quæ ad id, quod de iure fieri non potest non porrigitur. Signoro. *cons. 259. num. 2.* Corneus *cons. 81. num. 38. lib. 1.* Areti. *in d. l. 1. § ex contrario nota. 1. & ibi.* Soci. *n. 2. ff. de acquir. poss.* Roma. *in leg. si donatione n 25. versiculo cùm ergo non possit Cod. de collatio.* Mantic. *de contract. 2. tomo, lib. 13. à n. 20 cum sequentibus* & facit *l. 1. C. de natural. lib. & in l. 3. Cod. de denotat. inter.* qui etiam dicunt, quod ius non fingit quod iuri contrarium est. faciunt
36 etiam quæ Mascard. *de probationib. tomo 2. concl. 605. n. 2. & à princ.*

Et eo inst[illegible]nam cùm principalis dispositio, hoc 37
est, ipsa [illegible]ppellatio à futuro grauamine, seu conditionalis non ui[illegible]at, & annulletur, nec ea, quæ sequuntur, locum habent; ideóque conditio, precarium, & similia euanescunt *l. nihil dolo. §. cùm principalis. leg. cùm princip[illegible]alis ff. de regulis iur.* & ibi latè Philipp. Decius *§. liberis instit. de vulg. & pup. § si seruus instit. delega. l. 2. ff. de pecul. lega. leg. Iulius ff. qui potior. in pign. hab. leg. Aurelius §. legatum de liber. lega. l. non dubium Cod. de leg. c. accessorium de regul iur.* gloss. *in l. si patronus §. si patronum, si quid in fraudem. patro.* Bald. *in l. ex testam leg. de fidei commiss.* Alex. *consilio 81. lecto & discusso col. 4. lib. 2.* B. *in leg. nemo potest de leg. 1.* Roma *consilio 246. clarissimè accessor.* & idem Roma. *consilio 15. visis compromisso dubio 2.* Iaf. *in l. 1. Cod. de iudi. & in leg. huiusmodi § legatum de leg. 1* Hippoly. de Ma[illegible]li. *singul. 17. & singul. 125.* Socin. *consil. 61. in præsente consultatione. col. 6. volum. 4.* Anchara *in repetitione d. c. accessorium.* & sic certissimum est, vt in nostro casu vtrumque extremum deficiat. & ideo meritò dicta conditionalis appellatio non valet. & si in ea dicatur, appello, si me grauaueris, vel si hoc 38
feceris, ex nunc prout ex tunc. docent. Bald. *in additio. ad Specula titulo de appellat. col. 12. versiculo dubium fuit an si dico appello secundò* Innocent. *in cap. significauerunt. de testibus.* Philippus Franch. *in d. c. vt debitus honor. quæstione 2. sub num. 9. vers. 2. quæritur, post princ. de appellati.* optimè Philip. Corneus *in consilio 8. sub num. 6. lib. 1.* Achill. de Grassis *decisione 14. de appellat. num. 6. in fin. & 7.*

Nec obstat vltimum fundamentum contrariæ partis ex Pureo, Iacobo de Grassis, & Marta, quoniam loquuntur in appellatione conditionali interposita in 39
extraiudicialibus, in quibus cùm non detur aliquod extremum inhabile, cùm iure permissum sit, à futuro grauamine appellari in extraiudicialibus (vt statim probabo) appellatio sit à principio valida, pendens à futuro euentu, ideo aduenien e grauamine non impedi-
tur translatiua fictio de vno tempore ad aliud, nec con- 40
iungi extrema, quæ habilia sunt Et quòd in extraiudicialibus apellatio admittatur, & teneat à futuro grauamine, probant expressè *ictæ decisiones citatæ num 24.* & per d. decisionem Achill. de Grassis *de appellati 14.* aliàs 240. *num 3.* tenet Sigismundus Escacia *in tractatu de appell. quæst 5. art. 2.* dicens etiam: quòd conditionalis appellatio in extraiudicialibus deuoluit causam
nisi secuto grauamine, quoniam cùm sit conditionalis, 41
nihil ponit in esse, nisi secuta conditione, etiam interposita cum clausula ex nunc prout ex tunc, & Puteus *in d. decis.* idem dicit, & ad hunc sensum referendus est Lancelotus *de atten. 2. p. c. 12. limi. 50. numer. 192. & sequentibus.* dum *ex decis.* de Grassis, generaliter, & indistinctè loquitur, & sic secundum Doctorem, quem allegat, & in quo fundatur, debet omnino intelligi. & quod in extraiudicialibus teneat appellatio hæc. Natta *cons. 106. approbo in fi. n. 14* idem Philippus Franc. *in c. consuluit el 2. sub n. 4. vers. quid autem sit.* & iterum *in c. dilecto. 23 notab. 3. vers. de que tamen. appell.* Cæsar. Contard. *in repetitione leg. vnicæ limit. 25. sub n. 2. Cod. si de momen. poss.* ex quibus quidem comprobata remanet hæc opinio, & conclusio, vt in iudicialibus actibus prima appellatio conditionalis, vel à nondum grauamine illato non valeat, nec teneat, & si postmodum grauamen sequatur, debet omnino post grauamen ab illo de nouo appellare. aliàs si virtute prioris appellationis conditio- 42
nalis ad Senatum recurratur per hanc viam violentiæ; vim non fieri, vel non venire per ordinem, declarabitur, & iustissimè vt ex hactenus dictis apparet. Ex quibus manifestè insuper constat, hoc procedere etiamsi aliàs grauamen sit tale, quòd ab eo legitimè valeat appellari, quia vel habet vim diffinitiuæ, vel continet damnum irreparabile, vel præiudiciale sit causæ prin- 43
cipali, de quorum singulis suo loco diximus. quia cùm

appellatio non subsistat, nec teneat, nec deuoluat, nec suspendat, nec est cui deferatur, cùm non entis nullæ sint qualitates: ideo deficiente appellatione ad Senatum trahi prohibetur.

44 Sed quid dicendum, quando pars terminum, aut aliquid fieri, petit à iudice, qui declarat non faciendum, & pars comparet, & petit reuocari illud grauamen, & nisi reuocauerit, appellat; an huiusmodi appellatio tanquam conditionalis teneat, & sit deferendum, si super legitimo grauamine sit interiecta. Quam difficultatem rectè explicat Innoc. *in d.c. significauerunt sub n.3.de testibus.* quem ibi refert & sequitur Abb. *sub.n.*10. Escacia *de appellatio.d.q.5.art.2.n.*109. Ioan. Andreas *in d.c. significauernnt.* Speculator *in tit.de appella. §. qualiter. colum.*1. *in fine versiculo item quod faciat iudicem.* Immola etiam *in d.c.significauerunt.* Philipp. Franc. *in d.c.vt debitus sub n.9.ibi quando autem index denegasset,de appellationi.* dum affirmant, quod huiusmodi appellatio valet cùm in effectu interposita sit à grauamine illato, 45 non ab inferendo, & futuro, & quòd reuocatio quæ petitur, (quæ est de futuro) non est grauamen; sed est releuatio grauaminis, illa enim denegatio præcedens fuit grauamen, à quo potuit appellari, & in maiorem iudicis 46 reuerentiam, & decorem petitur reuocatio. & facit, quòd quando futurum grauamen trahi originem à grauamine iam illato, & appellatio interponitur ratione vtriusque, valet, & tenet appellatio. Franc. *vbi proximè sub num.9.limi.*2. Escacia *n.*113. qui alias scribunt limitationes, provt est in grauamine comminato, vt tunc possit appellari.

Et præfata doctrina adiuuari potest, ex eo, quòd li- 47 cet sententia lata sub conditione interim non possit exequi, quia nullum producit effectum ea pendente, quia in suspenso est, & pendet à futuro euentu: tamen ab ea statim appellatur, & à tempore intimationis, vel scientiæ currit tempus ad appellandum, quia licèt effectus est de futuro, tamen grauamen consideratur de præsenti, à quo trahit originem *l.*1. *§.biduum ff. quando appellandum sit. cap. biduum in princ.*29. 6. & hanc rationem reddunt B & alij *in d.§.biduum.* Nicolaus Neapol. *in leg. si cui legatur §.*1 *ff. de leg.*1. bene Ias. *in dict. leg.*1. *columna vltim.* Bald. *in leg. non dubium. colum.*5. *opposi.*5. *C.de legib.per l.generaliter post princ. Cod.de rebus creditis.* glos. *in leg. si quis iniquum.*3. *§.*1. *verbo expeditur ff. quod quisque iur.* vbi Bald. eam notat Bald. post Innocen. *in c.quoad consultationem colum.*2. *vers. vlteriùs nota. de re iud.* Panormit. *in c.præterea col.*4. *versiculo & quamuis hæc opinio.* vbi Philippus Francus *columna* 3. *de appella.* & ibi cæteri Doctores. affirmat Ozasc. *decis. Pedemont.*146. optimè post Franc. & alios Lancelotus Robert. *de attent.*2. *p.c.*12. *limi.*50. *à n* 104. *cum sequentibus.* latè prosequitur Tiraquell. *de retractu lignag. §.*1. 48 *gloss.*10. *n.*44. & iterum *à n.*51. *cum sequentibus,* qui *n.*54. affirmat: quòd in tantum sententia conditionalis lædit de præsenti; vt si condemnatus etiam ante conditionis euentum efficiatur de foro alterius iudicis; tamen aduenientè conditione manet ligatus, vt tenuit Barthol. Brix. *in quæstionibus venera.quæst.*42. de quo tamen & similibus vide glossam *in c. à nobis el* 1. *in verbo non nisi subditi*, & ibi Panormit. *de sentent. excommun. & in cap. Solenitanæ. verbo sub excommunicationis* 63. *d.* Archid. *in cap.*2. *de constitut. lib.*6. Ioan. Andr. *in c.cùm sunt de regul. iur. eodem lib.* Bald. *in d. cap. præterea col.*2. *vers. quæro pendente.* & ibi Cardi. Alexand. *col.*2. *vers. quod si lata. de appell.* Lapus *allegatione* 48. Magister *columna* 2. Panormit. *in c.fin. colum. penult.* & ibi quoque Ant. *de officio deleg.* & Petrus de Anchar. *in cons.*158. *ex narratis* 49 *col. fin.* & an iam condemnatus per laicum ad relegationem efficiatur clericus si illam frangat, an deceat per secularem puniri, vide Vincent. de Franch. *decis.*395. Marcus Anton. Genuc. *in praxi curiæ Archiepisc. cap.* 9. *à princ.* qui negatiuè resoluunt. facit Vallasc. *consult.*48. *tomo* 1. & quid conuerso si clericus relegatus efficiatur laicus ex identitate rationis; Franchis dicit puniendum à seculari. Contrarium tenet ex stylo Neapolitano Genuèns. *ibi*, quod nostri non est examinare nunc.

Vnum tamen obiter (quia huc conuenit) non omit- 50 tam, quod licèt quoad appellandum sententiæ conditionalis tempus statim currat non expectata conditione; tamen quoad alios effectus tempus non currit ante conditionis implementum, vt in pulchro casu singulariter voluit Bald. *in leg. data, columna antepenultima, versiculo sed pone aliquis fuit. Cod. qui accusare non possunt.* Tiraquel. *de retractu lignag. §.*1. *gloss.*10. *n.*54. *ad fin.*

Et ex supradictis pariformiter vniuersalis deducitur regula, & conclusio, firmissimè tenenda: vt etiam 51 in iis casibus, in quibus iuris permissione appellationi ius defert, & sit à iudice deferendum, si ipsa appellatio minùs legitimè, minúsve solemniter, vel aliàs nulliter interponatur, cùm vt non interposita iudicetur, delationem non mereatur: & eius vi ruce aditus supremus Senatus, vel vim non fieri declarat, vel non venire per ordinem, causáque iudici iterum remitti iubetur, appellatio etenim, quæ iuris solemnitatibus caret, viriúmque nullitatis patitur, non dicitur appellatio, nec iudicis iurisdictionem suspendit, nec causat attentatum, aliisque omnibus iuris effectibus euacuatur, notat Philipp. Franc. *in cap. vt debitus numero* 47. *de appellatio* Guido Papæ *decisione* 52 213. *statuta, numero* 6. *& decisione* 436. *de appellat. numero* 21. *& in consilio* 124. *circa materiam numero* 3. *versiculo ad secundum* & iterum idem Guido Papæ *in tractatu de appellatio. quæstione* 12. *numero* 18. Sebastianus Vantius *in tractatu de nullita. quando & intra quæ tempora. numero* 48. *& in titulo de nullit. ex defectu iurisdictio. ordina. n.*142. Vitali. *in tract. de clausul. in clausu. nihil nouari appellatio pendent. numero* 4. vbi post Ioan. Monachum *in cap. cupientes §. dirigentur*, subtiliter & eleganter posuit Bald. *in consilio* 367. *ad euidentiam in princ. libr.*1. Stephanus Aufreri. *in addition. ad decis. Tholos. decisione vltima circa medium.* Socinus *in consilio* 45. *visa sub numero* 13. *versiculo* 8. *dubitatio libro* 1. Natta *in consilio* 606. *approbo libro* 3. *numero* 3. & Parisius *consil.*108. *de bono iure. num.*26. *lib.*1. Ioannes de Anania *consilio* 51. Roman. *consilio* 2. Corneus *in consilio* 25. *attentat. litera C. libro* 3. & iterum *in consilio* 43. *in hac consultatione post principium eodem lib.* Ruinus *in consilio* 83. *libro* 5. latè Manfred. *libro* 2. *practicar. conclusionum super attentat. conclusione* 177. prosequitur latè Lancel. Rober. *de attent.*2. *p. cap.*12. *limi.*52. *à princ. & à n.*205. *& n.*213. Rota *decis.*3. *aliàs* 11. *fuit dubitatum in secunda addit. in princ. de appella. in nouis.* Sigismund. Iofred. *in cons.*20. *in causa notab. num.*13. idem Manfred. vbi proximè *concl.*188. Rota *decis.*30. aliàs 190. *quoad reuocationem de appellat. in nouis.* Port. Immolen. *in cons.*172. *posterioris n.*4. *lib.*4. Cepola *cons.*64. *concluf.*1. *in fin.*

Delatio enim supponit appellationem tanquam sub- 53 iectum necessarium & præcisum, & vbi deficit appellatio, iudex nullo modo potest deferre, cùm deficiat hoc casu causa materialis, super qua delatio posset se firmare, si quidem qualitas sine subiecto stare non possit 54 *l.*2. *ff de vsufruct. cum similibus.* ita considerauit Lancel. Robert. *de attent.*2. *p.cap.*12. *limit.*3. *num.*38. & vide quæ nos infrà 3. part. cap. 3. num... appellatio enim nulla sicut caret effectu ex supradictis, ita & nomine appel- 55 lationis euacuatur, *vt per lib.*4. *§. condemnatum ff. de re iud. l. non putauit §. non quauis ff. de bonorum poss. contra tab.* latissimè prosequitur Tiraq. *in tract. de retract. ligna. §.*1. *glo.*2. *à n.*5. & Petrus Surdus *cons.*3. *n.*12. *cum pluribus sequentibus.* & iterum *in decisione* 122. *à num.*5. multos citaui infrà 4 p. c 9. à princ. & ad finem. non enim sufficit, quod appellatio à iure permissa sit in aliquo

aliquo casu, nisi & ipsa appellatio solemniter legitimè & absque iuris defectu proponatur ex supradictis Doctoribus.

56 Et ex hac regula & conclusione inferri potest ad aliqua vtilia vtu frequentia. Et primò quòd decem dies dari ad appellandum currunt siue à die notificationis, & intimationis sententiæ latæ, siue à die habitæ notitiæ.quæ noritia non sufficit vt condemnatus sciat latam sententiam fuisse,sed requiritur,vt sciat quomodo fuisset lata,aut pro eo,aut contra eum, & donec hoc sciat, dicti decem dies ad appellandum non currunt. Specu. lat.*in titulo de appellat.§.1.vers.illud autem l.2.fol.*184. Rebuffus *in tractatu de appella.in præfatione n.69.art.1. gloss.1.sub n.3.fol.*480.*&* 482. Cardin.Alexand.*in c.personas 4.sub n.2.ibi, nec sufficit vt sciat. de appell.*Felin.*in cap.quoad consulta.n.22.vers. postremò circa eursum.* & clarius *n.22. versiculo duodecima conclusio, de sententia & re iudi.*Afflict.*in tractatu de iure protomis.§.2.num.4. tomo 17.fol.7.*& Vonc. §.7.*n.17.fol* 44. Maran. *in speculo 6.p.actu 2. princ. titulo & quandoque appellatur.q.3. princi. vers.limita. num.215.fol.*488. Natta *consilio* 51. *viso processu n.1.lib.1.& cons.*348.*videtur 1.n.1.& 2.lib.*
57 vbi quòd debet certificari de tenore & qualitate ipsius sententiæ. Marc Anton. Bald. *tractatu de temp. vtil. cap.3.sub n.1. vers.hoc autem in fi.tomo 5.fol.*212.& Doctores *tractatu.de restitutione in int.q.*69.*art.1.n.2.in fi.* Lancelot.Robert.*de atten.2.part.c.12. limi.5.num.*158. & ideo donec potuerit habere copiam sententiæ, tem-
58 pus ad appellandum non currit, Francus *in c. ex ratione 8.sub num.2. de appell.* & quando intimatio fit cum authoritate iudicis,sufficit intimare;sententiam esse latam contra eum,licèt tenor sententiæ non inseratur;secus verò quando fit absque authoritate iudicis, teste Natta *d.cons.*348.*n.2.in fi.& n.3.l.2.*quem referens sequitur Lancel.*limi.*50.*n.*160.*& 161.*

Et ita scientia,& notitia non præsumitur,nisi probe-
59 tur per appellatum,cùm in dubio præsumatur ignorantia,&sic semper appellasse intra decem dies,à tempore habitæ notitiæ.Philip.Franc. *in c.bonæ memoriæ* 51.*in.*10. *de appella* Rotâ *decis.*55. *fuit conclusum in fi.n.3.p.1.diuersorum.*Marquessan.*tract.de commissio.*1.*p.de commiss. appellat.super diuersis c.*28.*n.*64.*fol.*304. *in secunda im-*
60 *pressione,*quare absens, qui post viginti dies à tempore latæ sententiæ appellat,præsumitur appellasse infra decem dies à tempore scientiæ,quæ cùm non præsumitur semper intelligitur stare intra dictos decem dies, dum sibi contrarium non probatur.latè prosequitur Escacia *de appell.q.*12.*à n.*24.&tenet Bellam.*decis.*349.*sicut præ-*
61 *sumitur n.*1. Felin.*in d.c.quoad consultationem sub n.*25. *versiculo secunda conclusio in fi.*Menochius *in tr.de præsumptio l.2.præsu.*95.*versic.declaratur* 2.*n.*7.&quod sufficit scientia aliàs absque intimatione. Lancel. *vbi proximè d.limit.*50.*n.*162. Franc.*in c.si quis sus.n.*46.*versic.*
62 *vlteriùs dubitatur de appella* & non sufficit notitia ficta & præsumpta, prout est, quæ oritur ex intimatione ad domum, sed est necessaria notitia vera, ita Philippus
63 Francus*in d.c.bonæ memoriæ n.*21. *&* 22.Escacia *vbi suprà sub d.num.*24.vbi aliud esse, quando ad sententiam quis fuit citatus ad domum,& postea intimatio sententiæ iterum facta est ad domum.

Sufficit tamen, quòd dum quis se præparat ad inti-
64 mandam sententiam, aduersarius, cui est intimanda, non vult audire, tunc alia intimatio non est necessaria, ei enim tunc imputatur, ex quo per eum, & non per denunciantem stetit, quominus intimatio fieret, Escacia *vbi supra num.*34. per Philippum Fran-
65 cum *in cap. fin.num.*47. *versiculo quid autem si quis, de appellat.* prout & generale est, quòd quando quis non patitur, vt citatio ad eum perueniat, vel aufugiat; habetur pro citato textus *in c.quoniam.§.porrò vt lite non contestata.* & voluit Cardin. Flo. post Eleaz. *in quæstione* 13.*in clement causam,de electione.*& ibi Barba. *columna* 12.*in paruis,versiculo sed quid si tu vis.* Rebuff. *in tractatu nominationum in 4.quæst.n.*85.latè Tiraquel. *in tr.de retract.lignag.§.*1.*gloss.*10.*n.*105. qui etiam loquitur,quando quis ad legendum se præpararet,& inti- 66
mandus continuò aufugeret, facit textus cum glossa *in leg.Labeo scripsit.ff.de contrahend.emptio.*

Hinc cùm facultas appellandi non veniat vltra dictos decem dies,& facta nulla sit ex supradictis DD.pariformiter appellationem emissam à falso procuratore 67
si dominus voluerit ratificare, facere tenetur intra dictos decem dies,aliàs ratificatio non valebit,vt post Innoc. tradit Millis *in reperto verbo ratificatio vers.*2. *fol.* 338.sentit Innocent.*in authentica hodie n.*4.*C.de appel.* consuluit Guido Papæ *cons.*124. *circa materiam, sub num.*7. *vers. ad sextum.* post Hostiens. Ioan. Monach. & alios, per eum allegatos, & idem *in tract. de appell. qtæst.*8. *de appellat.* Socinus *cons.*45.*visa appellatione. suq num.*10. *versic.* 5. *probatur.* Corneus *cons.*292.*visis colum.*2.*lib.*3. Lancelot. Robert. *de attenta.*2.*p.c.*12. *limit.*50.*à n.*53.*& sequentibus.* Anton. Gomez. *tomo* 2. *variarum c.*11. *sub num.*30. *versiculo* 1. *quòd si quis appellauit.*per singularem textum *in leg.bonorum ff. rem ratam haberi.*vbi adducit plures similes,& valde practicabiles casus, & etiam videndus Tiraquell. *de retract.lignag.§.*1. *glossa* 10.*à nu.*87. *cum pluribus sequentibus fol. mihi* 176.

Et aduerte,quòd hi decem dies currunt procuratori 68
præsenti,vel cui facta est sententiæ intimatio,cum quo lis agitata fuit,etiam domino absenti,& ignoranti, & si prædictus procurator infra illud tempus non appellet, præiudicat iuri domini, & sententia transit in rem iu- 69
dicatam;licèt verum sit,quod si Procurator non est soluendo, succurritur domino per restitutionem in integrum.& tunc currit tempus à die notitiæ sententiæ ipsi domino, vel etiam ei succurritur, quando procurator 70
fuit in dolo.latissimè per ampliationes, & limitationes prosequitur hunc articulum Lancel. Rob. *de attent.*2. *p.c.*12.*limit.*50.*à n.*80.*cum pluribus sequentibus.*Escacia (post hæc scripta visus) *in tr.de appell.q.*12.*à n.*118.*cum sequentibus.*

Vnam tamen cautelam in proposito non omittam, 71
quòd cùm terminus ad appellandum curat, etiam intactis interlocutoriis,qui incipit, puta à reiectione exceptionis per processum ad vlteriora, & aliis tacitis interlocutoriis, siue expressis,in quibus si volueris appellare extra decem dies, petas à iudice repositionem grauaminis,& à denegatione poteris appellare vltra dictos decem dies à tempore primi grauaminis, & interlocutoriæ, intra decem tamen dies à tempore denegatæ repositionis computandos, vt docet Paulus de Castro *in cons.*334.*visa appellatione n.*6.*lib.*1.& est ex mente Millis post Paulum Abb.& Anton. *in c. dilectus el* 2.*de electione* tenet Lancelot Robertus *de attent.*2. *part. c.*12. *limit.*50.*à n.*66 & suprà facit Rota *decisione* 5.aliàs 29. *fuit dubitatum,de rescriptis in nouis, quoad tempora.* vt per ipsum Lancel.*ibi,*

Attende etiam, quòd huiusmodi decem dierum ter- 72
minus vniformiter procedit in omni appellatione, etiam extraiudiciali, quia qui vti hoc remedio appellationis voluerit in extraiudicialibus, debet illam omnino interponere infra dictos decem dies, text. expressus *in c.concertationi* 8.*de appel.lib.*6.& ibi Anchara.*n.*1.*notab.*2.Abb *in c.bonæ memoriæ* 51.*sub n.*10.*differenti.*13.& Philip.Fran.*sub n.*19. *versiculo* 8. *de appellat.com.*rursus idem Franc. *in cap. cum sit Romana* 5. *versiculo vltimò nota n.*5.*& in c.*1.*sub n.*10. *versiculo sed dic notabiliter. de appel.*Minsinger *singulæ observat.centur.*3 *observatione* 11. *non solum sub num.*1. Maranta. *in Speculo* 6 *part. actu* 2.*princ.titulo & quandoque appellatur, q.*3.*princ.n.* 213.*in fi.fol.*488. uginRellus *tract. de appella.§* 2. *cap.*3. *n.*13.15.*&* 16. Natta *cons.*606.*n.*5.Gondizaluus de Paz *in praxi* 61. *p. tomo* 1.*in proœmio n.*16.*fol.*188. Escacia

de appella q.12. n.115. vbi & bene reprobat Rebuffam *tract.de appellat.in præfat.n.69.& 70 tomo 3.fol.408.* & Lancelot.*de attentat.limi.50.n.137.*& nos alibi fuo loco diximus. Veruntamen exclusus ab appellatione grana-
73 tus in extraiudicialibus propter lapsum decem dierum, poterit recurri ad remedium querelæ, vt bene declarat Fran.*in locis suprà proximè citatis.*&Escacia *d.num.*105. *ad fin.*

Et de pluribus aliis casibus,in quibus potest,vel non
74 appellari extra decem dies, exactissimè per ampliationes, & limitationes poteris recurrere ad Lancelotum *de attentat.2.p.c.12.limit.2.à n.37. cum multis sequentibus.*& per Escaciam(post hæc omnia scripta visus)*in tractatu de appella.q.12.per totam.*

75 Ex alio etiam capite potest dici appellationem nullã, & minùs legitimam,eo scilicet; quòd non est interpolita in scriptis.nam siue sit diffinitiua,siue interlocutoria nisi in scriptis emittatur,nulla redditur, vt de appellatione à diffinitiua probat practi. Papien.*in forma appellatio.à sentent.diffinitiua.in gl. in his scriptis n.1. fol.414.* Franc.*in c.cum Ecclesia n.12.de appell.* Guido Papæ *tract.de appell. conclusione 8. n.6.* Nicellus *in tractatu de concor.gloss.concor.fall 69.n.10.tomo 18 fol.196.* Lucas Pet.*in practica capitol.lib.5.cap.1.n.1.* Cæsar.Gont.*in repet.l.vnica,limit.25.n.4.in fi.C.si de moment. poss.* Rugin el.*tract.de appellat.in præfat.n.38.fol.6.*& loquendo de iure Canonico de communi testatur Franc.*in cap.vt debitus 59 quæst.2.princ.n.11.vers.2.quæritur de appella.* & de sententia interlocutoria,vt pariter requiratur appellatio in scriptis,tenent Specula.*in titul.de appell.§.qualiter autem n.1.in fi.l.2.fol.190.* Philipp. Franc.*in d.c.vt debitus q.7. n.16.de appella.& in c.1. sub n.5.in gloss.in scriptis.de appell.in 6.*& Lucas Pet.*in practi. capitol.l.5.*
76 *cap.6.num.2.& 3.*& tam de iure Canonico quàm ciuili procedere post alios dicit Escacia*de appella.q.3.n.9.*qui *n.4.*dicit post plures ab eo citatos, procedere etiam in extraiudiciali appellatione.

77 Hinc est, vt non sufficit, si condemnatus voce dicat, appello,vt pura;ad intimationem sententiæ sibi factam per tabellionem,&ipse pro responsione dicat, quòd appellata dicta intimata sententia,faciátque , & requirat notario , vt illam appellationem , & responsionem in scriptis redigat incontinenti , quia non dicitur in scri
pris facto appellatio, cùm aliud sit quod quis teneatur appellare in scriptis , aliud verò quod appellatio voce facta,per alium redigatur in scriptis. ita docet Iacobus de Aren.*in leg.preces.sub n.1.ff.de re iudic.* Philip.Franc. *in cap.vt debitus 59.in 2.princ quæst.3.num.12.de appell. & in cap. .sub num.10. versiculo secundò aduerte de appell.in 6.* Manfuer *in additio.ad practic. Papien.in forma appella. à sentent. diffiniti in gl in his scriptis folio 415.* Ruginell.*in tract. de appellat. in præfatione n.38.& 39.* optimè Escacia *de appella. quæst.4 n.5.* qui dicunt vlte-
78 riùs quòd hæc appellatio vt non legitimè interiecta non impedit executionem , nam ante omnia debet appellatio esse dictata , scripta ,& data , atque præsentata priusquam notarius de ea fit,vel esse possit, rogatus, & propterea meritò Escacia *vbi proximè.* post Angelum Areti.*in leg.1 § fin.num.11. versiculo vnum tamen nota. ff.de appellat.* inuehunt in errorem aliquorum notariorum, qui dicunt,se rogatos de appellatione in scriptis interposita,& dicunt parti,dabis eam postea mihi,&ita ego multories practicari vidi in hoc nostro Senatu
79 Galleco , tam in causis ciuilibus & criminalibus , quæ directò ad illum appellantur,in quibus passim declaratur,causam & negotium non deuolutum: quàm in his, quæ ad eumdem trahuntur à tribunalibus ecclesiasticis per hanc viam violentiæ, in quibus quidem quotidie declarari solet,vim non fieri , causamque remitti iterum.

Quod & ex eo adiuuatur, nam etiam libellus appel-
80 lationis non sufficit dari , & porrigi appellationem coram re[illegible]sione dumtaxat,& non coram iudice,quia talis appellatio non admittitur,nec valida dicitur,vt testatur [illegible]cellæ Tholos.*decisione* 429 & tum pronunciandum [illegible], nec deuolutam , nec admittendam esse , secundum Rebuffum *in tit. de appellat. articulo 5. gl. vnica. n.8.* & pluries ita declaratum vidisse in tribunali hoc Galleco , testatur Gondizaluus de Paz *in praxi 6.p.tomo 1.in proem. sub num.53.fol.192.* tum etiam quia de necessitate libellus appellationis debet porrigi coram iudice à quo vt probat text.*in clem.1.ibi coram ipsis de appell.* Rota *decis 50.de appell.in nouis.* Innoc.relatus à Bald *in cap.cum olim columna 1.de dolo & contumacia.* & testatur communem opinionem Nauarr.*in relect.c.cum contingat de rescriptis in 6.causa multi.num.10.* Perusius *in c.fi. columna 4.de appellatio.* Paz. & Rebuffus *vbi proximè* Guttierez *lib.1.practicar. quæst. quæst.101.num.1.& 2.* non tamen est necessarium quòd dictus libellus appellationis legatur, seu reciteur iudici. Franc. *in dict.c.38.cum in Ecclesia versus finem.& in* 81
cap fin.num.29. de appell. Papien. *in practica in for. appellatio.à sentent. diffinit. in gl.in his scriptis , n.1.in fi. fol.414.* Lucas Pet.*in practi.capitol.l.5.cap.1.n.22.* Ruginell.*in tract.de appell.in præfatione n.40.* plures adducit Lancelot.*de attent.2.p cap.12.limi.5.à num.184.* ed sufficit sola præsentatio, & exhibitio appellationis in scriptis,Franc.*vbi proximè d.c.fin.n.29.& in c.appell.n.2. eodem tit.de appell.in 6.* vide quæ infrà c.16.hac 2.p.vers & licet de iure in tribunali.

Sed præfatæ nostræ doctrinæ, qua diximus, appella- 82
tionem voce interpositam per condemnatum ad intimationem sententiæ coram Tabellione; non esse validam, fortiter obstare videtur,nam recognitio schedulæ priuatæ facta per debitorem coram notario , aut Alguazello de commissione iudicis, pro confessione facta in iudicio reputatur , quæ executionem meretur vt *per l.6.titulo 21.lib.4.recopil.* dicit Gondizal.de Paz *in praxi 5.p.tomo 1.c.1.n.24.fol.95.* ergo idem dicendùm venit in huiusmodi appellatione.

Quoniam respondetur , longè diuersum esse vnum casum ab alio ; etenim confessio non requirit scripturam , sed tantùm , vt viua voce in iudicio fiat , & cum 83
Alguazellus seu tabellio habeat à iudice commissionem ad recipiendam illam debitoris confessionem,vt in iudicio facta teneat.at verò nostra appellatio non solùm requiritur vt fiat coram tudice à quo, vt deliberetur an 84
sit illi deferendum,vel non;sed requirit scripturam,hoc est;vt in scriptis à parte præsentetur,& etiam coram iudice in voce proumpaturin iudicio, non sufficit,ex supradictis Doctoribus,nisi sit incontinenti,adhuc sedente iudice pro tribunali.& aliud est,quòd quis teneatur appellare in scriptis,aliud verò appellare in voce,& facere vt per alium in scriptis redigatur;vt superiùs diximus,vers.Hinc est,vt non sufficit,*&c.*à n.77. & tabellio 85
licet etiamsi de mandato iudicis intimet sententiam, non tamen vllam recipit iurisdictionem,sed nudum, & simplex exercet ministerium , vt in casu conuerso , de quo in argumento diximus n.82. & supponit Paz expressè, quare meritò non obstare satis constat , & vide quæ nos 1 part.cap.2.à n.130.

Et pro nunc hæc tibi pro exemplis sufficiant ; si autem alios casus,in quibus appellatio illegitima,& nulla 86
dicitur,latissimè & vsque ad refectionem poteris videre Lancel Rob.*de attentat 2. part.c.12. limit.50. per totam* Sigism Escac *in tract.de appellat. quæst.4. per totam.& quæst.12.& quæst 5 quæst.6.& q.7.*& Card. Tusc.*practi. concl.tom.1.lit.A,concl.496.* vbi ad plures alias conclusiones ipse se remittit,de huiusmodi nullitatibus appellationum tractantes, apud quos omnes & alios per eosdem aliegatos,varios reperire poteris , & practicabiles casus, quos mei non est transcribere.nos latiùs infrà 3. part.cap.9.per totum,vbi multa.

CAP

CAPVT III.

Quando duo grauamina ita se habent, vt vnum veniat in complementum, effectum, seu executionem alterius, si est omissum appellari à primo: an à secundo appellationi interiectæ iudex non deferens vim faciat.

SVMMARIVM.

Pro delatione appellationis à grauamine effectuato, omissa tamen ab eo illato, recurri solet ad Senatum. n. 1.

Appellatio si est omissa à iudice mandante de erri iramentum parti, an ab ipsa delatione poterit appellari. n. 2. 10. 11. & 17.

Opponens exceptionem seu articulos admittendos, si omittat appellare à processu ad vlteriora, & postea instet pro admissione illorum à tacita, vel expressa reiectione, an poterit appellare. n. 3.

Ab interlocutoria si non est appellatum, an à denegata eius reuocatione petita poterit appellari. n. 4.

Contractus aliud est, aliud promissio de contrahendo, aliud promissio de profitendo, aliud ipsa professio. n. 5.

Grauamina diuersa diuerso iure censentur. n. 6.

Actus duo, vbi ita se habent, vt vnus veniat in complementum & executionem alterius, si est omissum appellari à primo, non poterit appellari à secundo. n. 7.

Actus secundus alterum ad effectum perducens, non est, qui grauat; sed primus. n. 8.

Ab interlocutoria de admittendis articulis si non est appellatum, non potest postea appellari ab ipsa actuali admissione. n. 9.

A delatione iramenti si non est appellatum intra terminum, non poterit postea appellari ab ipso actuali iramento. n. 10. & 11.

Omittens appellare à sententia intra decendium, à citatione ad videndum se declarari, & denuntiari, non poterit appellare n. 12.

A censuris fulminatis per executorem executorialium in earum executionem non appellatur, licèt aliàs appelletur ab excommunicatione. n. 13.

A captura in executionem rei iudicatæ aut obligationis in forma cameræ non appellatur, licèt aliàs licita sit à captura. n. 14.

Appellari si non potest à prima sententia, ita nec à secunda idem continente n. 15.

Qualitas prioris actus grauantis non secundi in eius effectum gestus inspicitur ad appellandum. n. 16.

Respondetur ad Gaill. in speciali casu loquens de stylo, non de iure. n. 17. & 18.

Sententia interlocutoria quoad iudicem non transit in rem iudicatam, quo minus queat reuocare. n. 19.

A repositione grauaminis iniustè denegata licet appellari n. 20.

Ita tamen quòd appelletur à causa grauaminis de præsenti, non de præterito, & sic ab ipsa denegatione. n. 21.

Appellans, à carceratione post decendium, debet allegare causam grauaminis de præsenti non de præterito. numero 22.

Promissio de vendendo obligat de futuro ad venditionem faciendam. n. 23.

Effectus & executio eiusdem actus non est ab illo diuersa, sed respectu alterius sic. n. 24.

1 EX vera huius difficultatis resolutione, non parum aliæ ingentes quidem possunt. contingit vicissim disputari inter litigatores, an testes, probationes, articuli & similia sint admittenda. iudex interlocuendo, admittenda esse dicit, à quo grauamine pars omittit appellare, postmodum verò quando in effectu testes præsentantur, & probationes, ipsa pars grauata solet ab admissione appellare, & ob denegatam huiusmodi appellationis delationem ad supremum Senatum confugiunt, vt violentiam fecisse declaretur.

2 Et pro parte affirmatiua quòd vim faciat, non deferendo, cùm appellatio legitima videatur, Primò quoniam si iudex alteri parti deferat iramentum, licèt is contra quem iuratur, statim non appellet intra decendium, sed eo elapso, pars cui delatum fuit iramentum parata sit iurare, & tunc si pars grauata appellauerit ab huiusmodi delatione iramenti, appellatio recipitur, eique deferendum esse, tellatur Minsinger. *singula. obser. centu. 1 decisione 39. in capit quando a iudice.* & eundem referens in proposito sequitur Lancelot. Robert. *in tractatu de attent. 2 part. cap. 12. limit. 50. n. 175. folio. 282.* ergo sequitur euidenter, quòd licèt non appelletur à priori grauamine, poterit appellari à secundo, quod veniat in complementum, & executionem eiusdem.

3 Secundò & pro hac parte pugnat, nam si quis opponat exceptionem, seu articulos, & petat admittendos, iudex per processum ad vlteriora contrarium videtur pronuntiare, si pars omittet appellare intra decendium ab hac tacita reiectione, & grauamine, postmodum si instiserit pro iterum admissione exceptionum, & articulorum; iudex vel tacitè, vel expressè iterum illos reiiciat, poterit appellare ab hac vltima reiectione, etiamsi à prima non possit appellari, ob lapsum decem dierum, incipiendo ab illa priori, ita docet Paul. de Castro *in consil. 334. visa appellatione, num. 6. lib. 1.* & iterum iuratur hoc argumentum ex eo quod dicit; post Innocent. *in cap. fin. de noui oper. nuntia.* Guido 4 Papæ *in tractatu de appellat. q. 08.* quòd si quis ab interlocutoria non appellet, sed petat tantummodo eam contrario imperio reuocari, & iudex illam non reuocet, sed confirmet, ab huiusmodi confirmatoria potest appellari, etiam post decem dies incipiendos & enumerando à die primæ interlocutoriæ, & quòd per talem interlocutoriam tota causa deuoluitur ad iudicem ad quem, qui poterit cognoscere de illa interlocutoria, qua non fuerat appellatum. ergo in nostro casu idem dicendum est.

5 Tertiò, & vltimò vrget, quoniam pronuntiare testes admitti debere, vel non, vel articulos admittendos, diuersum grauamen est ab ipsa actuali admissione, postmodum facta, sicut aliud est contractus, aliud promissio de contrahendo, aliud est promissio de profitendo, aliud ipsa professio, vt per text. *in l. quod si nolit, versiculo illud plenè ff. de ædilitio edicto, l. non omnes §. fi. ff. de re milit.* & vt in vno plure, taceam, magnam doctrinarum, & Doctorum cateruam congessit Tiraquell. *de retract. conuentio. ad fin. tituli, à num. 42. cum multis sequentibus.* 6 ergo si sunt diuersa grauamina, diuerso iure censeri, & iudicati debent, & de vno ad aliud non est facienda illatio *l. naturaliter. §. nihil commune ff. de acquir. poss.* quia à separatis non est facienda illatio, vbi etenim non datur identitas, non obstat res iudicata *l. & an eandem, cum sequentibus. ff. de re iud.*

His tamen non obstantibus, contrariam sententiam, & opinionem longè de iure veriorem esse existimo; 7 imò, quòd vbi duo actus ita se habent, vt vnus veniat in complementum, perfectionem, effectum, seu executionem alterius, si non potest appellari à primo, puta; quia vel prohibitum est à iure, vel ob transitum in rem iudicatam, quia lapsus fuerit terminus ad appellandum: pariter nec poterit appellari à secundo, quoniam primus est, qui grauat, non secundus, qui ad effectum perducit alterum. ita eleganter docet Bald. *in l. si cum exceptione §. hac autem actio. ff. de eo quod metus causa.* Felin. *in capite quoad consultationem n. 14. ante fin. de sententia, & re iudic.* Escacia *tract. de appellat. quæst. 17. limi. 10.* 8

*limit.*10. *num.*11.& post Bald. & Felin. tenet Capicius *decisione* 1.*num.*23. Lancelot. Robert. *de attent.*2.*part. cap.*12.*limi.*53.*num.*36.*fol.*293.& iterum ipse Lancelot *ead.p.cap.limi.*50. *n.*118. *& sequentibus*,Cæsar. Contat. *in repet.l.vni.C.si de momen.possess limit.*19.*num.*16.oprimè Escobar.à Meinez *in tract. de ratiociniis c.*33.*sub n.*25. *post medium.*

9 Et ex hac doctrina rectè infert Paul. de Castro *in l. ab executore* 4. *ff. de appellat. recip. num.* 2. quòd si iudex pronuntiat articulos esse admittendos, & postmodum illos admittit actualiter,si non fuit (inquit)appellatum à pronuntiatione de admittendo, non poterit postea appellari ab ipsa admissione, cùm admissio sit executio interlocutoriæ prioris, & prima est,quæ grauat,non autem secunda, sequitur etiam Ruginell. *in tr. de appell.*§.2.*c.*3.*n.*85.*& n.*267.& melius post alios,quos ipse ibi citat *in n.*168.tenet etiam Sigismundus Escacia *in tr.de appell.q.*17.*limi.*47.*n.*140.*fol.*302.&ibi etiam *n.* 137.& ex eodem Paulo Castr. & notata *in c. dilecti.de renuntiatione.*tenet Ioan.Ferrari.*in tr.de appell.c.*5.*n.*50. Ex eodem etiam fonte fluit, vt si iudex deferat iura-
10 mentum alicui ex litigantibus,si alter,contra quem iuratur,non appellauerit ab huiusmodi interlocutoria & grauamine delationis iuramenti intra terminum decem dierum,& post illos pars parata sit iurare,ita vt ad effectum perducatur interlocutoria probationis iuratoriæ: minimè poterit appellari ab hac admissione, quia est in executionem prioris, à qua quemadmodum non potest nunc appellari, quia extra terminum, ita nec ab admissione,ita tenet Escacia *in d.tractatu.de appellat. quæst.*17.*limita* 34.*num.*8.Seraph.*in tract.de priuil.iura. priuileg.*102.*n.*6.*&* 7.

Nec obstat Andreas Gaill.*in singula obser. centu.*1.de-
11 *cisio.* 39. *incipit quando à iudice.* contrarium tenens in terminis, cui respondemus inferiùs ad responsionem primi argumenti.

12 Inde insuper ex nostra principali doctrina infertur, quòd si iudex tulerit aliquam sententiam siue interlocutoriam, siue diffinitiuam,cuius lapsi sunt decem dies, demum citat illum quem officit sententia,ad videndum se declarari,& denuntiari:tunc ab ista citatione,&monitione non poterit validè appellari post lapsum decem dierum,à die principalis grauaminis,& sententiæ, cùm ista veniat in illius executionem, ita consuluit Andreas Barba *in consil.*7.*visis dubiis colum.*2.*in princ.l.*3. post Angelum,& alios per eum citatos,sequitur Lancelot Rogelum,& alios per eum citatos,sequitur Lancelot Robert.*de attent.*2 *p.c.*12.*limitat.*50.*n.*119.tenet etiam Nicolaus Gat.*de beneficiis* 1 *part.c.*1.*n.*586. Cæsar. Con.*in repetitione l.vnicæ limi.*19.*n.*20. Gallesi. ad formam Camer.oblig.*in* 2.*part.*3 *princ.in c.reliqua de processu* iunctis iis quæ scribit *n.*38.*& sequentibus fol.*363.Marquessa *de commiss.p.c.*13.*n.*1.&vide omnino quæ latiùs in optimo casu dixi(aliis citatis Doctoribus)infrà 4.part.c.5.quòd inter se distent à n.68. cum seqq. versiculo sed contra-
13 riam sententiam, & opin *&c.* vbi aliqua vtilissima. vbi quòd licèt aliàs à censuris licet appellati, non tamen à censuris fulminatis per executorem in complementum executorialium breuis, aut obligationis cameralis,quia eius vestiuntur natura,& priuilegio.

Et idem dicimus de captura, à qua licèt aliàs licet
14 appellari, tamen à facta in executionem rei iudicatæ aut breuis cama, aut obligationis in formam camæ, minimè poterit appellari.sicuti nec à re iudicata. Escacia *de appell.quæst.*17.*limit.*47.*memb.*1.*num.*160.& vide quæ nos 2.p.c.5.à num.37 &suprà Ad quod etiam conducit,quod post Bal.tradit Felin.*in cap. quoad consulta-*
15 *tionem n.*14.*de reiud.* Quòd si à prima sententia appellari non potest, nec etiam à secunda continente idem quod prima, Contat *in l.vnic.C. si dom.limi.*9 *num.*16. Magon.*decisione Lucens.*48.*num.*4.Gonzal.*regul.*8.*gl.*6. *sub num.*183.

Et omnium ratio illa est potissimùm, quoniam iste actus, qui venit in complementum prioris:non est qui 16
grauat, sed prior. & sic ad appellationem interponendam ille prior actus, eius qualitas, tempus, & natura (qui est causa grauaminis,super quo fundatur appellatio de necessitate *cap.cùm cessante de appellat.*) inspici, & attendi debet,non iste secundus, Guido Papæ *consilio* 574.Corneus *consil.*71.*numer.*20.*lib.*1.Felinus *in cap. quoad consultationem num.*14.*&* 15.*de re iud.*Gratus *responsione* 16.*colum.*1.*num.*2. Rolan.à Valle *cons.*43.*num.*5.*in prin.*Rota *decis.*100.*ex nouem p.*1.*diuerso.* & circa hunc articulum & principalem opinionem, & doctrinam multa adduximus infrà 4.part.c.1.post princip.quæ vtiliter conducunt ad propositum.

Quibus sic suppositis non obstant in contrarium ad- 17
ducta fundamenta. Non primum deductum ex Andrea Gaill, quia loquitur de stylo Cameræ Imperialis, non tamen de iure communi,& eius dispositione, vt eodem patet,&respondet Escacia *in tract.de appella.quæst.*12. *num.*161.*fol.*171. & eundem allegans Lancelotus Robert. loco de quo in argumento *d. numero* 175.specialiter loquitur de dicto stylo Cameræ Imperialis, vt secus sit de iure, prout ipse Lancelot. profitetur *eadem limita.*50.*num.*118.*cum sequentibus,& limit.*53.*n.*36.*& eadem* 2.*p.cap.*12.pro quo facit, quæ nos diximus hactenus.

Nec obstat secundum ex Paulo de Castro, & Guido. 18
Papæ,quoniam quando eorum assertio,& doctrina procederet absolutè &sine limitatione,& scrupulo,de quo per Lancelotum Robertum *in d. tr. de attentatis* 2. *part. cap.*12.*limit.* 50.*num.*66.*cum sequentibus.*& iterum inferiùs *à n.*158 tamen longè diuersum est à nostro casu, quoniam illic non appellatur à secundo grauamine,veniente in executionem prioris, vt in nostro casu; sed duntaxat appellatur ab alio de nouo illato à iudice, eo quòd petita fuit repositio eius grauaminis, quod ipse
19 poterat reuocare, quia quoad ipsum iudicem interlocutoria non transit in rem iudicatam, quominus eam possit, quandocumque reponere, & reuocare contrario imperio,iuxta text.*in l.quod iussit ff.de reiud.*vbi Ias.Tiraquell.& cæteri, & Fran. Abb. & omnes Canonistæ *in cap.cùm cessante de appella.* Felinus *in cap. qualiter, & quando,de accusat.* & nos latè suprà *c. præcedenti.* & ita cum iniustè fuisset grauata pars,istéque perierit repositionem,iudici iure permissam,à denegatione interponi- 20
tur appellatio, licèt reperiatur extra decem dies à tempore prioris grauaminis,dummodo emittatur intra illos computandos à die denegatæ repositionis, in tantum 21
quòd iste appellans debet esse cautus,vt non appellet à causa,& grauamine de præterito, sed de præsenti tantùm,hoc est à denegata repositione,vt in simili casu dicit Philipp.Fran.*in c.ex parte tua* 47.*sub n.*9.*de appellat.* quem sequitur Escacia *de appellat. quæst.*12.*n.*149. vbi postquam dixerunt, quòd à carceratione potest quandocumque appellari,etiam post decem dies,quia carcer 22
semper,& continuò ac quotidie grauat,limitant,vt non procedat quãdo appellaret carceratus de præterito grauamine,siue allegaret causam grauaminis depræterito, quia tunc non posset appellare post lapsos decem dies, & sic cautè debet appellari à causa grauaminis de præsenti.sic cum isthæc negata repositio non sit executio actualis prioris grauaminis,quia ipsa aliter fit;sed aliud & nouum grauamen, ideo non officit nostræ doctrinæ, &resolutioni.

Nec obstat tertium, & vltimum de l. *quod si nolit. versic. illud plenè ff.de edilit. edict.l non omnes,*§.*fin.ff.de re milit.*1.& Tiraq.*de retract. conuen.ad fin.tituli à n.*42. quibus dicitur aliud esse promissionem de vendendo, aliud ipsam venditionem,quia ipsa venditio obligat de 23
præsenti, & promissio de vendendo obligat de futuro, hoc est, ad compellendum obligatum ad venditionem sibi

sibi facienda, vt latè ipse Tiraquell. *ibi n.* 42. post alios. quia respondetur, quod non propterea vnaquæque est diuersa in se ipsa respectu illius effectus, quem de iure operatur, ac ideo executio ipsius obligationis de vendendo, non est aliud quod ipsa promissio, quia executio est pars dispositionis principalis, quæ illi inhæret, secundum ea quæ exactiùs diximus infrà 4. part. cap. 1. post princ. vbi aliqua (quæ & vtilia, & necessaria sunt) adduxi ad huius capituli materiam, & ideo aliud est executio, & effectus, seu complementum vnius contractus sui ipsius, & respectu eiusdem: aliud verò ipse contractus respectu alterius diuersi, quapropter à separatis non fit bona illatio.

CAPVT IV.

Quando, & quibus casibus iudex Ecclesiasticus vim faciat, non deferens appellationi interpositæ à carceratione, seu detentatione, vt qualis ea iniusta sit intelligatur: & quid ab eius relaxatione.

SVMMARIVM.

*Carceris attributa.n.*1.

*Carcer est inuentus ad custodiam, vt delicta non maneant impunita.n.*2.

*A carceratione iusta appellationi non deferentem vim non facere, decernit Senatus.n.*3.

*A carceratione iniusta, & minùs legitimè facta appellationi deferendum, decernit Senatus n.*4.

*Carcerationis grauamen continet damnum irreparabile per diffinitiuam.n.*5.

*A carceratione iniusta licet appellare interim reo manente in carceribus iudicis à quo, donec superior aliud censeat. ibid. & n.*6.

*Carceratio ex quot causis iniusta dicatur.n.*7.

*Carceratio iniusta est facta per iudicem incompetentem, aut aliàs iurisdictione carentem.n.*8.

Carceratio ab incompetenti facta ad effectum remittendi suo iudici, non tamen cognoscendi iusta dicitur num. 9. 10. & 11.

*Carcerare potest iudex incompetens ad effectum remittendi, etiamsi non sit periculum in mora n.*12.

*Carcerare potest sæcularis iudex clericum repertum in flagranti, vel in causa proxima ad delinquendum, & remittendum suo iudici.n.*13.

*Capi potest miles à iudice ordinario ad effectum remittendi.n.*14.

*Vicarius foraneus non est ordinarius, sed delegatus. n.*15.

*Vicario generali quando censeantur commissæ causæ criminales, & aliæ requirentes speciale mandatum. n.*16.

*Vicarius foraneus licèt de causis criminalibus non cognoscat, tamen potest carcerare adhibita informatione ad effectum remittendi.n.*17.

A vicario foraneo carcerante clericum, vt remittat appellationi emissæ Senatus vel non vim fieri, vel, remitiendo no haze fuerça, &c. *decernit.n.*18.

*A carceratione facta per delegatum appellationi deferendum, declaratur.n.*10.

*Carcerare potest delegatus, quando de fuga timetur.n.*20.

*Carceratio per iudicem non habentem merum imperium dicitur iniusta.n.*21.

*Carceratio est meri imperij, quo caret delegatus etiam post litem contestatam.n.*22.

*Delegare potest Princeps causas meri, & mixti imperij n.*23.

*Imperij meri quot sint genera, & quæ delegabilia.n.*24.

*Coercitionem modicam quilibet delegatus, vel ordinarius recipit.n.*25.

*Delegatoria sunt quæ competunt iure magistratus de iure ciuili.n.*26.

*Causæ meri, & mixti imperij de iure canonico delegari possunt, etiam per inferiorem à Papa.n.*27.

*Carcerare non potest delegatus de iure ciuili cum limitationibus. secus de iure canonico.n.*28. 29. & 30.

*Delegatus in ciuilibus an possit testem vacillantem torquere n.*31.

*Et an tunc illum capere possit.n.*32. & 33.

*Carceratio dicitur iniusta facta à priuato.n.*34.

*Et quando quis incidat in pœnam priuati carceris.n.*35. *remissiuè.*

*Carceratio dicitur iniusta à iudice Ecclesiastico laici sine brachio sæculari, etiam in causis, quibus de illo potest cognoscere.n.*36. & 37.

*Iudex Ecclesiasticus licèt in spiritualibus habeat in laicos iurisdictionem, intelligitur quoad excommunicationem, & remedia Ecclesiastica, non carceremnisi inuocato auxilio.n.*38.

*Carceratio in laicos per Ecclesiasticum absque auxilio dicitur iniusta & nulla, & recursus ad Regem legitimus. n.*39.

*Et quibus remediis. ibid.n.*40. & 41.

*Carceratio dicitur iniusta facta per iudicem habentem iurisdictionem super qualitate, de qua tamen non constat. n.*42.

Qualitas quæ defert iurisdictionem, ante omnia discuti, & probari debet.n 43. & 44.

*Iurisdictionis exercitium, vt attribuatur, satis est qualitatem in libello deducere, licèt de ea queat dubitari.n.*45.

*Qualitas tamen illa si à principio negetur, debet constare summariè, plenè tamen.n.*46.

*Concubinam clerici vt capiat Ecclesiasticus, si sit vxorata debet esse concubinatus notorius.n.*47.

*Iudex sæcularis vt de concubinatu cognoscat, debet esse notorius.n.*48.

*Carcerari non potest habens saluum conductum à Principe n.*49.

*Saluus conductus in epistola Principis habet vim legis. n.*50. & 51.

*Captus sub saluo conducto ita debet in pristinum relaxari, vt amplius capi non possit.n.*52.

*Captus in Ecclesia ita debet relaxari, vt iterum capi non possit.n.*53.

*Relaxare obligatus debet captum ponere extra suum territorium in loco, quo capi non possit.n.*54.

*Et vt difficilis sit eius persecutio.n.*55.

*Saluus conductus infringitur per nouum delictum, & etiam respectu antiqui.n.*56. & 58.

*Princeps satis offenditur per delictum.n.*57.

*Clericus incarcerari non potest pro debito ciuili.n.*59.

*Secundùm magis, & probabiliorem communem.n.*60.

*Clerici non conueniuntur, vltrà quàm facere possint.n.*61.

*Clericus pauper nec carceratur, nec bonis cedere cogitur, sed cautionem iuratoriam præstat.n.*62.

*Fructus beneficij sequestrantur ob debitum clerici, vt satisfiant creditores ad congrua præstanda clerico.n.*63.

*Ludouici Gomesij opinio reprobatur.n.*64.

*Clericus obligatus in forma Camera an possit licitè pro debito incarcerari.n.*65.

*Clericus vt gaudeat priuilegio C. Odoardus, debet esse in sacris, aut altari seu ministerio Ecclesiæ deseruiẽs. n.*66.

*Clericus pro debito ante ordinum susceptionem an possit carcerari.n.*67.

*Clericus etiam in sacris pro debito potest capi, si subsit fugæ suspicio, & exportat res suas.n.*68.

*Clericus vt reddat depositum potest incarcerari n.*69.

*Clericus iustè capitur pro debito ex delicto etiam ciuiliter tractato.n.*70.

*Clericum conductorem Regij vectigalis posse carcerari, & in carcere sæculari.n.*71.

*Monachus pro debito ciuili capi non potest.n.*72.

Et quid quando ingressus sit religionem in fraudem creditorum, vel post eius capturam, vel postquam iam perita sit in eam executio n.73.remissiuè.
Aduocatus Licentiatus, Doctor aut etiam Baccalaureus an pro debito ciuili possit incarcerari.n.74.& 75.
Et in Doctore qui nec legit, nec aduocationis officium exercet.n.76.& 77.
Tutor pro debito suo pupilli capi non potest.n.78.
Tutor capi potest pro debito pupilli, si noluit exhibere illius bona, vt fiat executio.n.79.
Pupillus pro debito non potest carcerari n.80.
Minor viginti quinque annis pubes an pro debito possit capi.n.81.& 82.
Mulier pro debito merè ciuili non carceratur.n.83.
Mulier capi non potest pro debito publico aut fiscali, numer.84.
Mulier succedens laico pro debito fiscali an capi possit remissiuè.n.85.
Mulier ratione tutelæ incarcerari non potest.n.86.
Mulier pro debito descendente ex delicto capi potest.n.87.
Mulier meretrix, & personaliter in iudicio comparet, & pro debito carceratur.n.88.& quid in meretrice maritata.n.89.
Mulier non cogitur personaliter in iudicio comparere, sed per Procuratorem.n.90.
Et quid quando iudicium absque illa exerceri non potest. n.91.
Mulier proferendo testimonio in causa criminali personaliter comparere cogi potest.n.92.
Capi non possunt, qui inuicti non vocantur in iudicio, & quales sint, n.93.
Capi non possunt, qui vltra quàm facere possint non tenentur.n.94.
Capi non possunt pro debito qui per infortunium, naufragium, seu incendium bona sua amisere.n.95.
Rusticus quo tempore capi non possit.n.96.
Nobilis pro ære alieno non incarceratur.n.97.
Nobilis conductor vectigalis pro debito carceratur. n.98.
Carcerari non decet grauiter infirmus, etiam pro delicto. n.99.etiam pro debito ciuili n.101.
Vulneratus non carceratur, sed præstat fideiussores, alias custodiæ ei opponit iudex suis expensis.n.100.
Incarcerari nequit die feriato ob honorem Dei pro debito ciuili.n.102.& quando pro delicto.n.seq.
Debitor suspectus de fuga carcerari potest.n.103.
Hæres durante tempore conficiendi inuentarium capi non potest.n.105.qui vltra inuentarium tenetur, si bona in eo contenta abscondat.ibidem.
Hæres obligatione quoad factum personale qua tenebatur defunctus, capi non potest.n.106.
Debitor habens literas dilatorias à partibus vel à iudice, intra illum terminum capi non potest.n.107.
Dilatio, & mora à iudice quando debitori dari possit n.108.
Literarum dilatoriarum debitoribus concessarum qualis sit effectus.n.109.& n.110.
Creditorum maior pars si inducias det debitori, interim non carceratur.n.111.
Literæ dilatoriæ generales an intelligantur in debito iurato, & debitis fiscalibus, & debitis priuilegiatis, & an extendantur ad fideiussores afidati.n.112.remissiuè.
Confugiens [illegible], qui iure vel consuetudine capi non potest, relaxandus est.n.113.
Captus in Ecclesia eidem relaxatus restituitur. ibidem, & n.114.
Ab Ecclesia extrahens delinquentes publicè excommunicatur, & omnia restituere tenetur, & vim facere declarat Senatus.ibid.
Clericus Ab Ecclesia inuitus extrahi non potest, sicut nec laicus.n.115.
Ab Ecclesia plures particulari ratione extrahi, & capi possunt.n.116.remissiuè.
Immunitate Ecclesiæ sententia non gaudentes si appellent ab extractione, vim non fieri, decernit Senatus.n.117.
Captus in Ecclesia an sit detinendus in carcere interim dum quæstio super restitutione ad illam, decidatur.n.118.
Immunitati Ecclesiæ an inuitis rectoribus eius possit aliquis renuntiare.n.119.
Carceratio dicitur iniusta, si fiat in carcere obscuro, & atrato, & quando ita dicatur.n.120.& 121.
Carceres subterranei dicti, suetanos, ob quæ & quando sint prohibiti.ibid.
Carcer ita esse debet vt carceratus pœnam non patiatur. n.122.
Carceratus quando possit detineri in vinculis simul.n.123.
Saluus conductus quanto tempore, & locis duret.n.114.
Carceratio iniusta dicitur ratione ordinis nõ seruati.n.125
Causa ciuilis à captura incipi non potest, nisi debitum sit ex re iudicata.n.126.
Capturam pro debito debet præcedere citatio, causæ cognitio, & sententia translata in rem iudicatam.n.127.
Ante capturam quod non est deductum, non potest deduci ad actus ratificationem.ibid.
Debitor captus omissionis ordine an sit relaxandus si verè debitor appareat.n.128.
Carceratus pro debito falso, an possit pro vero detineri.n. 129.& 130.
Debitor ex publico instrumento non carceratur, nisi habeat clausulam guarentigiatam, & sit liquidum.n.131.
Capturam debent præcedere legitima indicia.n.132.
Indicia ad capturam qualia legitima sint.n.133.
Indicis arbitrium circa capturam debet subiacere iuris regulis.n.134.
Captura ante informationem, & testium receptionem in scriptis, & iniusta.n.135.& seq.
Ad capturã in delictis grauibus, & pœnam corporis affligentibus leuia indicia sufficiunt.n.137.
Informatione non recepta in scriptis, sed extraiudiciali, non potest in quolibet delicto ad capturam procedi.n.138.
Nisi tribus concurrentibus, quia tunc cum extraiudiciali informatione capi potest delinquens.n.139.
Quod procedit, si procedatur ex officio, secus si procedatur ex querela partis, nisi duo tunc concurrunt.n.140.
Confessio vulnerati grauiter quando sufficiat ad capturam delinquentium n.141.
Captus pro vno debito quando possit pro alio recommendari.n.142.
Obligatus realiter duntaxat non tamen personaliter, carcerari non potest.n.143.& seqq.
Hypothecans pro alio rem suam, & non personam, dicitur debitor respectu rei exhibitæ tantùm.n.144.& 145.
Actio personalis limitata ad capturam non extenditur. n.146.& 147.
Praxis hodierna tabellionum, y me obligo con mi persona y bienes, *vnde ortum habuit n.148.*
Casus de facto refertur, quo executor sententiæ, qua dicebatur, capi bona, processit ad capturam personæ, & vim facere decreuit Senatus aditus per viã violentiæ.n.149.
Obligatus realiter tantùm tunc capi potest, si bona desierit possidere dolosè.n.150.
Ita si rem attriuit, vel consumpsit.n.151.
Carceratio iniusta dicitur ratione rei & causæ.n.152.
Captus pro delicto non infligente pœnam corporalem, relaxandus est sub fideiussione oblata.n.153.
Aliàs appellationi esse deferendum decernit Senatus aditus per viam violentiæ.n.154.
Clericus captus pro delicto non infligente pœnam corporalem sub fideiussoribus relaxatur.n.155.& 156.
Captus pro delicto merente pœnam corporis afflictiuam etiam sub fideiussoribus non relaxatur.n.157.
Quod etiam obtinet in clericis.n.158.
Delictum enorme in clerico quale dicatur.n.159.
Clericus non relaxatus sub fideiussoribus, vbi habet locum de possessionis pœna.n.160.

*Clericus captus non relaxatur si crimen habeat pœnam corporalem,vel delictum sit graue.n.*161.*&* 162.
*Clericus non relaxatur captus pro delicto in quo iure ciuili etiam sub fideiussoribus non relaxatur.n.*163.
*Captus pro delicto,quo est appositum exilium,an sit relaxandus.n.*164.
Qui teneant partem negatiuam.ibid.
*Pœnam exilij esse corporis afflictiuam, qui teneant.numero.*165.
*Et quid iure Regio,& canonico seruandum.n.*166.*&* 167.
*Captus pro delicto,cui opponitur pœna indignationis Principis,an sit sub fideiussoribus relaxandus.n.*268.
*Captus pro delicto exigente pœnam palinodiæ non est sub fideiussoribus relaxandus.n.*169.
*Palinodiæ pœna non potest exequi in absentem, sed in personam.n.*170.
*Palinodia pœna clericus sicut nec nobilis non plectitur. n.*171.
*Causa omnis tangens famam dicitur grauis.n.*172.
Palinodiæ pœna est infamatoria,ibid.
*Indiciatus ad torturam siue in ciuilibus,siue in criminalibus non est sub fideiussoribus relaxandus.n.*173.
*Tortura quando potest dari ad eleuandam varietatem à testibus etiam in causis pecuniariis, carceratus non est sub fideiussoribus relaxandus.n.*174.*&* 175.
*Carceratus pro crimine falsi, etiam vbi est pœna pecuniaria,non relaxatur sub fideiussoribus,& quid de iure canonico.n.*176.
*Captus in flagranti, etiam vbi pœna est pecuniaria, non relaxatur sub fideiussoribus.n.*177.
*Et quid in reperto de nocte cum armis.n.*178.
*Confessus delictum etiam in pœna pecuniaria an relaxatur sub fideiussoribus.n.*179.
*Et quid in solo conuicto licèt non sit confessus.n.*180.
*Condemnatus reus non relaxatur sub fideiussoribus,sed solutione liberatur.n.*181.
*Condemnatus ad rem vel possessionem tradendam, non liberatur præstando fideiussores.n.*182.
*Condemnatus ad pecuniam appellans relaxatur, si deponat pecuniam.n.*183.*&* 184.
*Condemnatus ad pœnam pecuniariam appellans quando sub fideiussione aut depositò sit relaxandus hodie ex bulla Pij V.n.*185.
*Captus non relaxatur sub fideiussoribus quando causa in proximo est determinationis,si hucusque distulit fideiussores præstare.n.*186.
*Captus etiam pro delicto corporis pœnam afflictiuam merente relaxatur post conclusionem,si ex actis appareat de eius innocentia.n.*187.
*Reus sine fideiussoribus relaxatum tempore ferendæ sententiæ potest iudex in carcerem reuocare.n.*188.
*Carcerem offerens an debeat sub fideiussoribus relaxari. n.*189.
Pœna corporalis quando veniat in defectum pecuniariæ,an reus sit sub fideiussoribus relaxandus. numer. 190.191. *&* 192.
*Pœna vbi relicta est arbitrio iudicis an captus sub fideiussoribus sit relaxandus,& quando non.n.*193.
*Reus confugiens à carcere non est sub fideiussoribus relaxandus,etiam vbi aliàs relaxaretur.n.*194.
*Aufugiens ad superiorem non dicitur carcerem, homagium, aut iuramentum frangere,quia talis fuga non est punibilis.n.*195.
*Illustris etiam in quolibet delicto vel multum diues,& aliàs nobilis quando sit relaxandus sub fideiussoribus,vel custodibus,vel domus,palatium,ciuitas,pro carcere sit assignanda vel quando sub iuratoria cautione.num.*196.*remissiuè.*
*Captus quando sit relaxandus sub fideiussoribus commentarien sibus.n.*197.*remissiuè &* 198.*vbi de praxi.*
*Debitor adiiciendus creditori torque ferreo an sit sub fideiussoribus relaxandus.n.*199.*&* 200.
Captus pro delicto casu commisso an relaxandus sub fideiussoribus.ibid.
*Pœna verberum,aut fustigationis an permittat relaxationem sub fideiussoribus.n.*201.*&* seq.
*Infamia sola deperse non admittit relaxationem fideiussorum.n.*202.
*Pœna dicta,*de verguenza,*est corporis afflictiua. n.*203.
*Pœna mitræ, quam solet apponere iudex Ecclesiasticus,est corporis afflictiua.n.*204.
*Pœna perpetui carceris dicitur corporis afflictiua,& an de iure ciuili aut Regio imponi possit.n.*205.
*Pœna carceris, quibus casibus iure Regio imponi potest. n.*206.
*Pœna carceris quando imponitur sub fideiussoribus, reus non relaxatur.n.*207.
*Pœna candentis ferri appositionis apponenda secundò nubentis viuente vxore relaxat sub fideiussoribus. n.*208.
*Et hæc pœna iure canonico locum habet.n.*209.
*Iudex Ecclesiasticus pœnam infligentem membri mutilationem,vel sanguinem non potest imponere,aliam tamen pœnam corporalem bene imponere queit.n.*210.
Fustigationis pœnam imponit iudex Ecclesiasticus.ibid.
*Exilij pœnam iudex Ecclesiasticus imponit.n.*211.
Item detrusionis in monasterium.ibid.
Item,& perpetui carceris,& de aliis.ibid.
Pœna suspensionis ab officio seu beneficio non admittit relaxationem sub fideiussoribus.n. 212.
*Carceratio etiam pro delicto corporis pœnam afflictiuam merente relaxatur, si sit grauiter infirmus, & commodè in carcere non queit curari.n.*213.
*Et quando secus.n.*214.
*Et quid si infirmus non habet fideiussores,vel minus idoneos,& sit incarceratus pro delicto ciuili.n.*215.*&* 216.
*Fideiussores sub quibus sit carceratus relaxandus,obligandi erunt repræsentare reum, standoiuri, ac iudicato soluendo.n.*217.
*Fideiussor ad relaxationem ob innocentiam,de qua constat sufficit obligari de repræsentando.n.*218.
*Fideiussorem si reus non inueniat,& pignus offerat,est audiendus,cùm melius consulatur fisco.n.*219.
*Fideiussores si non inuenit carceratus,nõ relaxatur.n.*220.
*Fideiussores dandi sunt in loco iudicij,nisi ibi non reperiat; quia alibi recipiuntur, dummodo in loco subiecto iudici. n.*221.
*Fideiussores non habens,quando sub cautione iuratoria relaxatur reus de consuetudine.n.*222.
Relaxatus à iudice simpliciter dicens sub fideiussoribus,ad quid isti teneatur.n. 223.
*Fideiussores si non recipiantur, tabellio & iudex quando parti teneatur ad interesse.n.*224.
*Fideiussor non potest obligari pro pœna corporali,quia non est dominus membrorum suorum.n.*225.
*Reus eadem causa, qua in prima instantia non relaxatur, vel relaxatur sub fideiussoribus, pariter & in secunda, & vlterioribus.n.*226.
*Carceratio,vbi à iure admittitur appellatio licita non est. n.*227.
*Appellatio ab iniusta incarceratione quandocumque etiam post decendium admittitur.n.*228.
*Carceratio,cùm quotidie grauet semper carceratus dicitur esse intra decendium.n.*229.
*A carceratione ex eadem causa, & ab eodem iudice,nonnisi semel licet appellare.n.*230.*&* 231.
*Carceratũ esse legitimè,vbi est declaratum,debet carceratus appellare ab hac declaratione infra decẽ dies.n.*232.
*Carceratus in appellatione à carceratione iniusta ex vna causa,si succumbat;poterit postea ex alia appellare, iterum ab ipsa carceratione.n.*233.*&* 234.
*Relaxatus sub fideiussoribus de soluendo, vel redeundo ad carcerem,non appellat à carceratione.n.*235.
*Carceratus pro causa sui natura inappellabili;vt pro executione rei iudicata,non potest appellare.n.*236.

*A carceratione appellans post decem dies debet allegare causam grauaminis de præsenti, non de præterito. n.*237.
Relaxatio carceris an suspendatur per appellationem. numero 238.
*Contrariorum eadem est dispositio.n.*239.
*Carceratio non suspenditur per appellationem à reo interpositam.n.*240.
*Ius idem est in actu conficiendo, quod in destruendo.n.*241.
*A relaxatione excommunicationis non licet appellare. n.*242.
*Relaxationem carceris suspendi per appellationem, immò vim fieri declarandum, defenditur.n.*243.
*Ab articulo præiudiciali causa principali licita est appellatio.n.*244.
Prohibitam qui dicit appellationem, tenetur probare. ibid.
*Carceratio iusta à principio, pariter & in causa appellationis ab ea.n.*245.
*Relaxationis carceris reuocatio per superiorem fuisset illusoria, si relaxatus reus fuisset appellatione pendente, & aufugisset.n.*246.
*Ratio quæ vincit regulam contrariam, multo fortiùs eam, quæ pro ratione facit.n.*247.
*Ratio prohibendi appellationem à captura durat, & in eius relaxatione.n.*248.
*Excõmunicationis absolutio non suspenditur per appellationem, quia periculum est in mora, carceris autem relaxatio trahit periculum in festinatione.n.*249. & 250.
*A relaxatione carceris appellationi nisi deferat iudex vim facere, decernit Senatus.n.*251.
*Quæ doctrina limitatur in relaxatione carceris facta per suprema tribunalia, quæ non suspenditur per appellationem.n.*252.
*Relaxatio rei ob innocentiam non suspenditur per appellationem n.*253.
*Decretũ Senatus, quo vim fieri decernitur ob non delatã appellationẽ ab iniusta carceratione, an arrestet iudicem deferre, & simul relaxare reum à carceribus.n.*254.
*Appellatio à mandato de capiendo non suspendit capturam faciendam n.*255.
*Captura post appellationem à mandato de carcerando tendit in faciliorem causæ expeditionem.n.*256.
*Gestum in faciliorem cau. & expeditionem non venit vt attentatum reuocandum.n.*257.
*A carceratione iniusta appellationi deferendum decernit declaratio Cardinalium, reo tamen interim manente in carcere iudicis inferioris.n.*258.
*Appellatio à carceratione iam facta illam non reddit attentatam, nec ea pendente reus relaxatur.n.*259.
*Condemnatus iam an & quando est relaxandus appellans n.*260.
*Natura appellationis est omnia in præsenti statu conseruare.n.*261.
*Gestum præcedens appellationem, & eius tempus ad appellandum, non dicitur attentatum.n.*262.
*Relaxatio carceris appellatione pendente est attentatum. n.*263.
*Prouisio Regia, & eius decretum non comprehendit in repositione, nisi attentata iniustè facta.n.*264.
*Carceratus appellans si virtute Regij decreti relaxaretur interim de nihilo seruiret deferre, cùm appellatio grauamine cessante euanescat, & sic nihil superiori relinqueretur cognoscendum.n.*265. 266. & 267.
*Grauaminis cognitio, & reuocatio pertinet superiori Ecclesiastico, non autem Senatui Regio, cui tantùm spectat determinatio super vi & delatione.n.*268. & 269.

1 CVM ille sepulchrum viuorum, qui in omnibus mortui videntur, consummatio bonorum, consolatio inimicorum, & experientia amicorum, species torturæ, mortis similitudo, mala mansio, purgatorium huius vitæ, & locus horribilis, carcer, tum propter pri-

uationem conuersationis, tum etiam propter squalorem, & immunditiam, quæ in carceribus reperitur, assirem, & immunditiam, quæ in carceribus reperitur, assignetur à iure delinquentibus; vt ibi detenti custodiantur, ne fugientes sui facinoris condignam pœnam possint euitare; nempe delicta maneant impunita *l.*1. & *toto titulo ff. & C. de custodia reorum.* & omnes crimi- 3
nalistæ. quapropter si iustè à iudice facta sit carceratio, eo quòd est mera interlocutio, à iure permissa, & cau æ necessaria, si ab ipsa per carceratum emittatur appellatio, non cogit Senatus iudicem Ecclesiasticum illam deferre, quia vim non facit, imò sibi causa remittenda est, cùm & ius delationem neget, nec tunc grauat carceratio, ita tenet Philipp. *in c. super eo el* 2. *de appell. in c. ex parte el* 1. *col.* 2. *eod. tit.* & Zarcia *in praxi Episcopal. li* 1. *p. verbo appellatio in q.* 6. *versiculo ad primum dicitur quod non* & alibi passim per Doctores, argumento text. *in l. ante sententiæ tempus C. quorum appell. non recipi.* & Concil. Trid. *sess.* 24. *de reformat. cap.* 20. & ea quæ in eius declarationem adduximus suprà, p. cap. 1. in principio, Campanill. *diuer. iur. rubr.* 11. *cap.* 13. *n.* 312.

Quæ doctrina tunc vera est, & indubitata, quotiescunque carceratio iusta est, & debitis solemnitatibus fa- 4
cta sit, non tamen quando iniusta est, quia tunc meritò suprema tribunalia vim fieri declarant, si iudex iustæ huic appellationi non detulerit, quia continet damnum irreparabile, ita censuit declaratio Cardinalium circa d. c. 20. Concil. Tridentini *d. sess.* 24. *de reform. c.* 20. *vers. ab ista reparari nequeat*, ibi. Intelligitur etiam de grauamine indebitæ carcerationis, & ordinarius tenetur huic appellationi deferre, & finere processum: interim tamen reo remanente in carceribus, donec iudex appellationis causa cognita aliud iusserit) Hactenus de declaratione. & idem decisum fuit per interpretes Concilij Trid. 4. *p. decisio. nouissimarum.* quæ cum declarationibus Cardinalium sunt *decis.* 224. *decis.* 87. ibi, Congregatio Concilij censuit grauamen indebitæ carcerationis es- 5
se ex his, quæ per appellationem à diffinitiua reparari nequeunt, ideóque ab eo ante diffinitiuam appellare licere ex decreto c. 20. circa principium. & ordinarium teneri huic appellationi deferre, & finere processum transferri ad iudicem appellationis: interim tamen reo remanente in carceribus; donec iudex appellationis causa cognita aliud iusserit, &c.) Vide igitur iniustam carcerationem causam præstare appellationi, vt ex pluribus Anton. Gomez 3. *tomo. varia. cap.* 10. *numero* 10. vterque Barbosa alter *in l.* 2. *in princ. parte* 2. *n.* 33. alter verò *in remissio. ad Trid. sess.* 24. *de reformat. cap.* 20. *num.* 10. Caldas Pereira *in l. si curatorem habens verbo per quod, num.* 31. Soarez, & Donat. à Fin. *tom.* 2. *communium opinio. lib.* 9. *tit.* 3. *num.* 2. Mainard. *decis.* 25. *lib.* 2. Aloysi. Ricci. *in collect. decis p.* 3. *colum.* 542. *vers. primo.* Prosper. de Aug. *in additio. ad Quarant. in summa Bullarij verbo, Archiepiscopi authoritas, vers.* 18. *authoritas n.* 20. *litera H, pagi.* 64. & 71. vbi refert prædictam Cardinalium congregationem, Franch. *in c super* 12. *n.* 2. & 3. *eo de appell.* Bal. *in l.* 2. *vers. sed incidenter n.* 6. *C. de Episcop. audien.* Ang. Areti. *in l.* 2. *num.* 27. *ff. appell. reci.* & idem Angel. *in tr. de maleficis verbo præsente dicta Caio n.* 16. *vers. quaro an appell.* Guido Papæ *tr. de appel. q.* 30. *n.* 29. *tomo* 5. *fol.* 58. Lancel. *tr. de attent.* 2. *p. c.* 12. *limi.* 33. *n.* 4. qui quidem, & alij plurimi affirmant, & Campanill. *vbi suprà.* vt quando à carceratione propter iniustè facta 6
puta, appellatus, ei deferendum sit; reo tamen in carcere manente, donec superior aliud præcipiat, ad cuius delationem & iudicem omnino teneri, quapropter vt in hoc nullus decipiatur, diligenter festinandum, & declarandum est, quibus casibus carceratio iniusta sit, in eius appellatione vim iudex facere dicatur, de quo vide post alios M rq. *de cõmiss. 1. p. c.* 12. *n.* 53. Duen. *as reg.* 52. *lim.* 1.

Et ad maiorem claritatem, & distinctionem captura 7
dicitur iniusta, aut ratione iurisdictionis, aut ratione personæ aut ratione temporis, aut ratione loci, aut

ratione

rarione ordinis non seruati, aut ratione causæ,& rei de qua agitur, quorum vera, & exacta cognitio tibi aduocato, & honorem, & lucrum, hoc in ministerio nostro
8 degenti in tribunalibus supremis præstabit. In priori igitur,quoad primum dicitur iniustus carcer,siue in eo detentatio ratione iurisdictionis,& sic ille,qui non habet iurisdictionem, vel eam habet, sed est incompetens iudex,carcerare non potest;quod si fecerit,carceratio ab ipso decreta,& inualida,& iniusta reputabitur, ita consuluit Bald.*cons.*285.*vol.*1.*col.*1.*& cons.*318.*col.*4.*& in c.causam matrimonij circa fi.de off.delegat.*Prosper.Farin. *in praxi crimi.lib.*2.*q.*27.*num.*3. adeò vt faciens carcerare aliquem per iudicem incompetentem, perdit causam,secundùm Patidem de Puteo *in tract.syndic. verbo captura c.*5.*num.*6.*fol.*128. Socinus *cons.*99.*col.*2.*vol.*3. Decianus *cons.*75.*col.fin.*Ananias *cons.*55.*colum.*2. & ibi Bologninus,Doctores Curt.Iuni.Purpu.&Iacob.de sancto Georgio *in l.magistratibus,& in l.cui iurisdictio.ff.de iurisdict.omni iud.*Curtius *in tract.de sequestr.q.*27.Ias.*in* §.1.*n.*95.*inst.de actionibus & in l.*2.*col.*6.*in fin.versic.nota tamen diligenter ff.de iurisd.omn iud.*Rochus Curtius *in c.at si clerici in* 3.*nota.de iudi.*Roland.*consil.*65.*n.*6.*versiculo sed præmissis non obstan.vol.*3.quæ communis opinio est secundùm Bonacasam, de qua testatur *in* 1.*p. suarum communi. opinio.versic. captura adhoc in fin.pag.*19.*colum.*2.secundùm quorum intelligentiam,&doctrinam appellationem iustam esse constat, vimque fieri à non deferente,eo quòd detentatio iniusta est.

9 Quæ tamen regula licèt in se vera sit,non tamen ita procedit, quando iudex incompetens aliquem caperet, non ad effectum cognoscendi de ipsa causa, sed ad remittendum captum suo iudici competenti, quo casu cum nec possit de incompetentia iudicis allegari,&opponi,iusta meritò dicitur carceratio, vt notat Bart. *in d.l.magistratibus* 1.*q.*receptus communiter ibi à cæteris Doctoribus,qui dicit municipales magistratus non ha-
10 bentes potestatem cognoscendi causas maiores,in quibus corporis ac sanguinis pœna imponitur de iure,posse delinquentes etiam maiori, & corporali pœna dignos, incarcerare, & ad maiorem remittere iudicem,
11 text.*in §.iudicē in auth.defensoribus ciui.collatione* 3. qui quamuis loquatur in defensoribus generaliter, intelligendus tamen est in omnibus iudicibus,vt tenet B *in d.*
12 *l.magistratibus.*vbi Purpu. *n.*8.*&*9. qui ampliat etiamsi non sit periculum in mora *ff.de iurisdictione omnium iudi.*idem B.*in l.si quis in seruitute ff.de furtis.*per text.*in l. fin.ff.de offic.præfecti vigilum.*Boërius *d.decis.*15.*nu.*34. *ad medium vers.& sic. Dominus de Castellario* Prosper. Farinac.*in* 3.*tomo pract.crimi.q.*27.*n.*5.vbi adducit simile de iudice sæculari carcerante clericum deprehensum
13 in flagranti,scilicet;vel causa proxima ad effectum illū remittendi ad iudicem suum ecclesiasticum,de quo per
14 ipsum *in* 1.*tomo q.*8.*à n.*116. & Bobad.*in Polit.l.*2.*c.*& facit etiam,quod de milite delinquente dicimus,captóque à iudice ordinario ad effectum illum remittendi ad suum iudicem militarem,iuxta text.*in l.de militibus, & l.non dubium.*& ibi gloss.& communiter Doctores *ff.de custodia reorum.*

15 Ex quibus etiam inferri potest ad vicarios foraneos, iudices non ordinarios, sed delegatos ad vniuersitatem causarum, vt ex aliis dicit Zerola *in praxi Episcopali §. vicarius* 1.*p.versic.*2.iuxta glossam *in clem.*2.*verbo foraneo de rescriptis.* & ea,quæ ibi communiter Doctores,& quod not.*in l.*1.*§.*1. *ff.quis, à quo appellan.*quibus inter
16 aliquas causas, criminalis non committitur ab Episcopis; imò aliquando specialiter prohibita, vt praxis obseruat. & an & vicario generali hæ causæ criminales sub clausula generali intelligantur commissæ ab Episcopo, addita saltim aliqua particulari causa requirente speciale mandatum expressa, vt est matrimonialis, beneficialis, &c. secundùm Maran 4.*p.d.*5.*num.*16. vide pro resolutione Zerolam *vbi proximè vers. tertium dubium.* vbi affirmatiuè resoluit post disputationem in prædictis vicariis generalibus Diœcesis. Igitur vicarij foranei vbi iurisdictionem non habeant in causis criminalibus, ad hoc vt de eis queant cognoscere, pote- 17
runt tamen delinquentem carceribus detinere post inquisitionem,seu informationem adductam,non ad effectum cognoscendi de causa,sed remittendi ad vicarium generalem Diœcesis, iuxta doctrinam proximè à nobis relatam,& stylum praximque vulgarem, à qua detenta- 18
tione si delinquens detentus à carceratione appellauerit, auxiliúmque violentiæ protestatus, minimè in tribunali audiendus est,sed iudici remittendus,vel saltim hoc casu puto tertium genus violentiæ dandum esse, nēpe:*remitiēdo lo al juez que del puede cognoscer no haze fuerça,y no lo remitiendo* vim facit,deferat & reponat.& hoc casu hoc decreti genus,& congruius,& securius est.

Rursus,& ex hoc eodem capite,nempe iurisdictionis 19
defectu fluit iniustam dici detentationem, seu incarcerationem,si fiat à iudice delegato, qui cùm non habeat merum imperium, ad eius genus tangit carceratio ab ipso facta, propterea nulla, & iniusta reputatur, ex defectu iurisdictionis, gl. celebris *in l. consentaneum.* & ibi Bal.*in* 3.*col.versic.quaro nunquid delegatus C.quomodo & quando iud.auth.de exhibendis reis §.si verò etiam colla.*5.*& in authent.rei qui iurat.*vbi Bal.*colum.*5.*versic.ite nota.* & Bar.1.*notab. C.de bonis author. iud.possid.*& per Doctores *in l. plerique ff. de in ius vocando* idem Bal. *in auth.omnino col.*3.*versic.circa personam iudicis C.ne vxor pro marito.*Alex.*in l. iubemus col.*2.*ff. de iurisd. omnium iud.*Purpur.*in l.cui iuris col.num.*6.*ff.eodem.*Marsi.*in praxi crim.§.attingam in fi.n.*78.& idem *in tract.de bannitis in verbo capti.n.*51.Boërius *decisio.*215.*n.*34. Conradus *in praxi tit.de captura n.*21.*vt sic.hinc est, quod captura pag.*266.*col.*1. communem dicit Ias. *in l. cui iurisdictio n.*13.& ibi Curtius Iunior. *n.*18. *ff. de iurisd. omnium iud.* Diaz *in regula* 179. *incipit delegatus inferioris.* Villalobos *in communi opin.litera D. pag.*218.*incipit delegatus inferioris à parte num.*27. Quod limitat ex aliis ibi, nisi timeatur de fuga,idem tenet Bonacasa *commu-* 20
*nium opinio.*1.*p.fol.*18.*versic.*2.*incipit c.non potest facere quilibet delegatus.* &c.

Quam quidem doctrinam ex eo fundant Doctores prædicti & dicendi, quòd cùm carceratio dicatur regu- 21
lariter injusta,si fiat iudicis mandato non habentis merum imperium, & non existentis in maiori magistratu, sed simplicem tantùm iurisdictionem habentis, vt tenent Paul.de Castro *in l.cùm proponas C.de bonis authori iudi. possid.* quem sequitur Hippolytus de Marsi. *in pract.crimi. §. attingam. n.*77. *& in tract. de bannitis in verbo capti.n.*51.vbi allegat.text *in l.*2.*ff.de orig.iuris.*& Doctores *in l.imperium ff.de iur.omni.iudi.*vbi latè hanc materiam, & differentiam iurisdictionum, præcipuè meri imperij adducunt.Boër.*d.decis.*215.*sub n.*34.referens Purpur.*in d.l.imperium n.*226.faceréque dicit text. *in l.*2.*§.fi.secundum vltimam lecturam glossæ ff.de iudiciis.* Contra *in d. pract.d.tit. de captura n.*1.*vers.nec dubium erit fol.*266. vbi declarat Decianus *in tract. crim. tom.*2,*lib.*7.*c.*10.*n.*23.& cùm delegatus non habet, nec habere potest prædictum merum imperium, de cuius 22
genere est citatio realis,seu personalis,qualis est carceratio,secundùm Doctores relatos, meritò talem incarcerationem à simili iudice factam indebitam esse ob defectum iurisdictionis, profitetur communis,& extenditur, siue ante litis contestationem, siue pòst ex eisdem Doctoribus, præcipuè Ias & Villalobos ibi.

Quæ doctrina sic simpliciter, & indistinctè accepta, nihil mirum,vt intellectum obscurum reddat,siquidem videmus passim, delegatos cognoscere de aliquibus 23
criminibus, delinquentésque detrudunt in carcerem: Quam difficultatem vt eamus, dicendum est; quod Princeps absque dubio potest causas meri, & mixti imperij, delegare indistinctè *lib.*1.& ibi gloss.& DD.

C. qui pro sua iurisdictione. & etiam Ias. *in l. 1. in prin. ff. de offic. eius cui.* & DD. *in l. imperium ff. de iurisd. omni. iu. & in c. quoad. sedem de off. ordinar.* vbi per alios Abb. *n.* 8. & Ias. *in d. l. 1. in prin. ff. de offic. eius*, disputant an delegatus principis possit has causas subdelegare, quod hoc vtroque iure ciuili autem, ex modis quibus Bartol. diuisit merum imperium *in l. imper.* & ibi Iason, & alij. Abb. *in d. c. quod sedem n. 5. versic. tertia regula*, nempe: in imperium maximum, secundum, merum imperium maius, tertium, merum imperium magnum, quartum, merum imperium paruum, quintum, merum imperium
24 minus, sextum, minimum imperium, quorum omnium exempla ibi exactè videre poteris, & ista duo vltima possunt delegare iudices inferiores à principe etiam de iure ciuili, p[illegible]out est merum imperium minus, quod est modica coërcitio competens cuilibet magistratui, id est, cuilibet habēti ordinariam iurisdictionem, quia iurisdictio sine modica coërcitione nulla esset, *l. magistratibus ff. de iurisd. omni. iudic. l. fin. ff. de offic. eius c. ex literis de offic. delega. c. pastoralis eodem tit.* Vnde eo ipso quòd
25 quis recipit potestatem ordinariam, vel delegatam, habet hanc modicam coërcitionem. Alterum est merum imperium minimum, quod consistit in leuiter mulctando *ex l. fi. C. de mo. mulctarum l. 2. Cod. de spons.* & ista duo vltima possunt delegari de iure ciuili, quia competunt cuilibet magistratui, & ea, quæ competunt iure
26 magistratus sunt delegabilia de iure ciuili, *vt in d. l. 1. ff. de off eius.* superiora autem communiter tenent Doctores, quòd non sunt delegabilia de iure ciuili propter grauitatem præiudicij, nisi propter necessariam absentiam, de quo latè *in d. l. 1 & in authent. de collatio. §. ad hæc.* & vbi suprà locis iam relatis, de qua materia videre licet aliquantulum remissiuè per Couar. *lib. 3. var. cap. 20. num. 1.*

27 De iure autem Canonico causæ meri, & mixti imperij delegari possunt, etiam per inferiores à Papa, vnde Archiepiscopi, & Episcopi, & alij Prælati & iudices Ecclesiastici merum, & mixtum imperium habentes, poterunt illa alteri committere, & delegare, sicuti asserunt glossa *in c. in Archiepiscopatu, de raptoribus.* gl. *in d. c. quod sedem*, item glossa *in cap. prouenit. 95. d.* quarum sententiarum communem esse fatentur Panorm. Imola, & Alciatus *num. 76. in d. c. quod sedem*, & iuniores *in d. l. 1.* præsertim Curtius Junior *n. 26.* Alex. Ias. Purp. *n. 492.* & Iacob. de Nigris *colum. 13.* citantes text. *in d. c. in Archiepiscopatu, de rato.* text. *in c. aqua de conseruatione Ecclesiæ*, vel alia. *c. vel in clem. vel mo. in 6. clem. 1. §. 1. de hære. cap. licet de offic. vicarij cap. cum opus. de offic. ordi. in 6.* quibus iuribus diligenter curat respondere Cou. *vbi proximè.* quam opinionem communem prædictam nec ei placere, nec displicere videtur, sed in eius resolutione, & electione tepidum esse.

28 Igitur hac distinctione suppositā, secundùm eam intelligenda est, & reducenda conclusio, absolutè relata suprà, nempe: delegatum non posse aliquem carcerare, cùm non habeat, nec potest merum imperium; vt procedat iure ciuili, cum suis tamen limitationibus, nempe absentiæ, & quo casu causæ meri imperij delegantur ex dd. Doctoribus *vbi proximè*, iure autem Canonico indistinctè non procedit, attenta communi opinione,
29 iuxta quam merum imperium vtique delegatur. & ideo si eo iure Ecclesiastico committatur, vel delegetur causa aliqua criminalis, cui lex permittit carcerationem, ab ipsa appellatio emissa iniusta, & friuola reputanda est in Senatu, quo vim haud fieri causámque iudici Ecclesiastico remittendam, declarandum esse, ius est, cùm ius Canonicum quo vti debet iudex Ecclesia-
30 sticus, attendendum semper est per Senatum circa has oppressiones, & violentias tollendas, & leuandas, vt suprà 1 part. 3. c. latiùs diximus, & probauimus, & meliùs suprà c. 2. §. 3. per totum.

31 Quid autem dicendum est quando sit vera resolutio illius quæstionis, quam Doctores disputant *in l. nullum C. de iesibus.* & Ias. *in l. 1. §. fi. ff. de offic. eius.* vt delegatus in ciuilibus possit testem vacillantem torquere: an tunc possit ipsum capere, & in carcere detin. re ad illum effectum. In quo affirmatiuè opinor, tum quia vbi est periculum fugę, vt hîc, potest timeri de teste torquendo, po- 32
test etiam inferioris delegatus capere, vt tenet Villalobos *communium opinio litera D, fol. 218. incipit delegatus inferior à princ. n. 27.* Ias. *in l. imperium n. 15.* vbi Romanus *ff. de iur. omnium.* Petrus de Anch. *in cons. 184.* aliàs *192. incipit in auditum veritatis*, quem allegat Alex. *in d. l. imperium.* Et vide in confirmatione, quæ latè dicit Ias. *ibi.* tum etiam quia hæc tortura ad indagandam verita- 33
tem si delegato permittitur, necessaria est carceratio, ad eandem deueniendum, ac ideo censetur concessa *l. cui iurisdictio ff. de iurisd. omnium l. fi. in fi ff. de offic. eius cui mandata. c. præterea c. suspicionis de offic. delega. l. 3. §. fin. in fin. ff. de penu leg. l. veteres ff. de ussere actūque.* sicque talem capturam debitam esse arbitror.

Rursus dicitur carceratio indebita, & iniusta, si fit à priuato facta, de qua regula, & limitationibus, viden- 34
di sunt omnino infiniti authores, quos in comproba. tionem adducit Prosper. Farinac. *in 3. tomo praxi cri. q. 27. à n. 7.* vbi etiam agit, quando quis incidat, vel non, in 35
pœnam priuati carceris, de quo non curo, quia nostram materiam, & intentionem nihil tangit.

Deinde iniusta dicitur detentatio ex hoc etiam ca- 36
pite iurisdictionis defectus, quoties carceratio fit à iudice Ecclesiastico in laicos, etiam in his casibus, quibus competens iudex est, siue in criminalibus, siue in ciuilibus, siue spiritualibus, vel eis connexis (quos summa 37
cum diligentia congessit doctissi. Bobad. *in Polit. lib. 2. cap. 17. per totum.*) absque inuocatione auxilij brachij sæcularis, Regiæque iurisdictionis. nam licèt prædicti iudices Ecclesiastici habeant iurisdictionem in prædictis casibus in laicos, hoc intelligitur quantum attinet 38
ad censuras excommunicationis, & alia remedia Ecclesiastica, ita tenet elegāter Aufrerius *in cle. 1. n. 98. cum 3. sequentibus de offic. ordi.* Rober. *vbi proximè n. 167.* & alij infrà referendi. at quoniam gladium temporalem, quantum ad vsum & exercitium, vt residet penes potestatem sæcularem, non possunt ipsi iudices Ecclesiastici, nullis in casibus capere personas laicas, & eas incarcerare, nisi priùs inuocauerint auxilium prædictum brachij sæcularis, text. est *in capite 1. de offic. ordinar. cap. postulasti de indiciis, capite postulasti, de homicidio, capite cùm Episcopus de offic. ordinarij. in 6. l. 59. in fin. titulo 6. part. 1. l. 14. & 15. tit. 2. lib. 4. & l. 6. tit. 4. lib. 1. recopil.* & vltra ordinarios in d. locis latè hanc doctrinam comprobant Boërius *decis. 217. num. 11.* Aufre. *in d. clem. 1. num. 93. cum sequentibus de off. ordinarij.* Lanfran. *in clem. dispendio. num. 9. de iudiciis.* Alexand. *consil. 130. num. 3. volum. 4.* Montal. *in reperto titul. regni, verbo iudex Ecclesiasticus folio 61. column. 4.* latè Palac. Rub. *super cap. per vestras §. 44. nota 2. incipit, sed est pulchra dubitatio n. 17. & sequentibus pagi 499. de donationibus inter virum & vxorem.* Couar. *in pract. quæst. c. 10. num. 1. & sequentibus* Mencha *de subst. creand. §. 22. num. 17.* Auenda. *in cap. 1. præto. num. 22.* Auiles *in cap. 20. prætorum gl. vsurpa. n. 141 cum sequentibus.* Redim. *de maiestate Princ. versiculo sed etiam per legitimos tramites, n. 141. & sequentibus fol. 32.* Iulius Clar. *in pract. crimi. §. fin. quæst. 37. numero 8.* qui dicit hanc communem opinionem. Dida. Perez *in l. 4. tit. 1. gl. in verbo, que la ayuda del braço seglar, col. 473 l. 3. ordinam.* idem *in l. 49. in additione titul. 19. lib. 8. ordin. pag. 396.* Rolandus *consil. 37. num. 4. volum. 4.* Paz *in praxi 2. tomo prælud. 2. n 54. & sequentibus.* & plures refert Salzedo *super pract Bern Diaz c. 222. litera A, versiculo illud etiam. folio 410. in cap. 151. num. 1. & sequentibus, & num. 16. pag. 504. & sequentibus.* & idem Sal. *ad regulam eiusdem Bernar Diaz in re. 399. versic. nouum dubium.* Michaël Timoth. *de visitan. Eccles. lib. 2. tract. 1.*

versicu

verſiculo ſecundum eſt. Ioan. Garcia *de nobil. gloſſ 9. n. 53. verſic. 6. concluſio.* Ioan. Gutierez *lib. 1. practic. q. 9. 45. fol.* 106, per totam & infinitos alios relatos à Bobad. *in d. Polit. lib. 2. cap. 17. num. 167. litera F.*

39 Huius igitur auxilij inuocationis omiſſio nullam, iniuſtam, & indebitam reddit carcerationem, pro cuius violentia adhiberi poſſe ſuprema tribunalia, vt tenet Ioannes Garcia *de nobilitate d. gloſſ. 9. n. 32. in fi. & n. 53. verſiculo ſexta concluſio.* & Bobadilla *vbi proximè d. n.* 167. quod dupliciter accidere poteſt: vel vt ſibi deferat appellationi à tali incarceratione propoſitæ, quem emittere legitimè poſſe arbitror, tum propterea quæ diximus ſuprà ad princ. huius §. ex deciſione Rotæ de declaratione Cardinalium ibi relatis, permittentibus appellationem ab iniuſta carceratione, vt illa eſt, tum etiam ex his, quæ inferiùs dicenda ſunt, circa illam partem de carceratione facta non ſeruato ordine, quo caſu deferendum eſſe tribunal dicit.

40 Alia etiam via poteſt accedere captus, qua ſibi præſtantius conſuletur; nempe: petendo actum ſiue decretum laicorum, quod vocant pragmatici, *auto delegos*, & tunc vim fieri declarant Senatores, remittentque cauſam, & captum ad ſuum iudicem competentem, de ipſa, & ipſo carcerato valentem cognoſcere, vel etiam multoties retinetur apud ipſummet tribunal, ſi cauſa talis eſt, in qua incompetens Eccleſiaſticus iudex eſt omnino, vel eſt mixti fori, ſed tamen præuenta à iudice laico, ſecundùm ea, quæ latè dicit cum pluribus Bobad.

41 *vbi ſuprà n. 163. cum tribus ſequentib.* Si verò cauſa carcerationis eſt omnino Eccleſiaſtica, vel mixti fori, & non præuenta à iudice laico, tunc à tali captura facta ſine auxilio brachij ſæcularis, appellationi emiſſæ delationem attribuet decretum ſiue actum tribunalis, vt ſuprà diximus.

42 Similiter dicetur iniuſta, & indebita carceratio facta à iudice, & habente iuriſdictionem, ea tamen fundata ſuper aliqua qualitate; puta, notorietate, manifeſto, & ſimilibus, ſi priùs de ipſa qualitate non conſtat, ſaltim per informationem ſummariam, carceratio facta non tenet, etiamſi aliàs de ipſo delicto conſtet, deficiente tamen eius qualitate, tanquam fundamento ſuæ iuriſdictionis, nam regula generalis eſt quòd iuriſdictio

43 fundata in aliqua qualitate, ipſa non apparente, euaneſcit, quod quidem latè examinant multis relatis Abb. *in cap. ſi clericus de foro competent.* & meliùs plures opiniones diuerſas, & contrarias refert Marianus Socinus

44 *ibi verſiculo circa ad vndecimum articulum, de quo ſimiliter in rubr.* &c. *per multas columnas.* qualitas enim quæ iuriſdictionem defert, ante omnia diſcuti, & probari debet *l. 2. ſed ſi dubitatur. ff. de iudiciis l. ſi quis aliena eod. tit. l. 1. §. ait prætor ff. ne quid in flumine publi. l. prætor. §. docere ff. de vi bonorum rapto.* Bart. *in l. multum ff. de condit. & demonſtr. & in l. ſi finita § Iulianus ff. de damno infecto.* Paris de Put. *de ſyndic. §. iudices puras, column. 3. verſiculo iudicis ſemper num.* 12. cum aliis relatis per Andream Gaill. *in tractatu de pace publi. cap. 13. num. 12. & ſequentibus lib. 1.* Proſper Farinac. *tomo 1. quæſt. 8. numero* 86. *& quæſt. 11. n. 87. & conſilio* 10. *num.* 26. Lapus *alleg. 59. n. 3. verſiculo item Innocent.* Vant. *de nullita. ſentent. de defectu iuris num.* 53. multa congeſſit Cardin. Tuſc. *practic. concluſionum tom. 6. litera Q. concluſione* 18. *à num. 1.*

45 Et licet ad tribuendum iuriſdictionis exercitium, ſatis ſit, quòd in libello deducatur qualitas iuriſdictionem attribuens (licèt de eius veritate dubitari poſſit, prout notat Antonius de Buttrio *in capite cæterum verſiculo venio ad gloſſam de iudiciis*, quem ſequitur Millius *in repertorio, verbo iudex qui vult procedere.* Lapus *dicta allegat. 59. in Dei nomine verſiculo quæritur, & allegat. 65. incipit nunquid poſt princ.* Angel. *conſilio 6. incipit dictum ſtatutum num. 2.* Anto. de But. *in cap. ſi clericus laicum numero 3. de foro competen.* & ibi Abb. *num. 12. verſ. redeo*

ad dicta. Innocent. *in c. cùm ſit generale de for. compet.* Roma. *conſilio 208. hæc interpretatio in fi.* Farin. *d. quæſt. 8. ſub num. 86.* Tuſcus *d. concluſ. 18. num. 10.*) tamen ſi à principio ex aduerſo ipſa qualitas negetur, ad impe- 46
diendam iuriſdictionem, debet ſaltem ſummariè; plenè tamen probari, & de ea conſtare, ſecundùm communem Doctorum opinionem, de qua teſtatur Alexand. *conſil. 1. num. 8. l. 5* Felin. *in cap. ſi clericus laicum columna 2. verſiculo prima concluſio, de foro competente.* Aymon. *conſ. 196 & ſi abundè colum. 2. in fi.* Affli. *et. deciſ. 197. incipit. pluries* Anton. de But. Farinac. & Cardin. Tuſcus *locis proximè citatis.*

Et an illa dicetur iniuſta carceratio & captura con- 47
cubinæ alicuius clerici facta à iudice eccleſiaſtico. nam ſi ipſa concubina vxorata, & maritata eſt, ad hoc vt de ea queat cognoſcere, debet eſſe concubinatus notorius, aliàs autem non, iuxta Concilium Tridentinum *ſeſſ. 24. c. 8.* & ea quæ latè adducit Bobad. *vbi ſuprà à num. 53. & 54.* & quando dicetur notorius, ſeu publicus concubinarius. vide latè Tiberium Decianum *tomo 2. crimi. lib. 6. cap. 21. n. 9.* quem vide omnino.

Quò pertinet etiam, vt iudex ſecularis licèt poſſit 48
cognoſcere de concubinariis; hoc tamen intelligas contra concubinantem non occultè, ſed publicè, & manifeſtè, ſiue ſint ſoluti, ſiue coniugati, &c. *l. 1. 2. & 3. titulo 19. lib. 8. recopil.* Boërius *deciſ. 72. columna 1. num. 2. cum ſequentibus.* poſt Ancharra. *in regul. ea quæ num. 28. verſiculo ego tunc diſtinxi, de regul. iur. in 6.* Auenda. *in cap. 26. prato. 2. part. numero. 7.* Anton. Gomez *in lib. 80. Tauri n. 20 & 21.* plures per Salcedum *in praxi. Bernard. Diaz. cap. 79. litera B. pag. 272. verſiculo, & non ſolum.* Cenedus *in columna ad decreta fol. 154. numer. 3.* & vt cæteros taceam, vide Bobadilla *vbi ſuprà numero 54. litera C.*

Dicitur etiam iniuſta & indebita carceratio, ſi fiat à 49
iudice aliquo in aliqua perſona habente ſaluum conductum à Principe conceſſum, nam tunc eo mediante, incarcerari ac moleſtari nemo poteſt, Cynus *in leg. præſenti Cod. de his qui ad Eccleſiam confugiunt.* Angel. *de maleſi. in verbo quod fama publica præcedente, & n. 60. verſiculo Cynus verò, &c.* Nellus *in tract. de banni. 2. p. 2. tempore. quæſt. 11. verſ. & circa primum.* vbi plura adducit iura, in quibus de tali ſecuritate tractatur, & *verſiculo Cynus verò poſt Petrum indiſtinctè.* eandem ſecuritatem ſeruari debere, concludit Pariſius *conſilio 68. num. 178. lib 4.* Paulus Caſtrenſ. *conſilio 432. in 5. dubio columna penult. num. 9. verſiculo venio ad quintum lib. 4.* Iacob. Nouell. *regul. 182. incipit, ſaluus conductus in princ.* vbi alios adduxit concordantes Cagnolus *in leg. ea eſt natura cauillationis. num. 19. ff. de regul iur.* Nicolaus Moron. *in* 50
tractatu de fide treug. & pace q. 105. numero 10. dicens, quòd quando ſaluus conductus reperitur conceſſus, ſub epiſtola Principis habere debet vim legis, per *l. 1. ff. de conſtitutionibus Principum.* Franc. Hercul. *in tract. de caut. non offenden. titulo de ſaluo conducto c. 37. numero* 10. *& numer. 11.* qui etiam dicit obtinere in ſaluo conducto non ſolùm ad tempus, ſed etiam perpetuo conceſſu, vt etiam de magis communi teſtatur Bertazz. *in conſilio 359. num. 1. & ſequentibus.* quod etiam proce- 51
dit non ſolùm in ſaluo conducto obtento circa delicta atrociſſima, vt de magis communi opinione contra alios contrariam tenaciter amplectentes teſtatur Proſperus Farinac. *in praxi crimin. quæſt. 29. à numero 4 tomo 3.* & alij plures ab ipſo relati, apud quem rationes hinc inde adductas videre latè poteris, quam doctrinam etiam num. 6 ampliat ex Guido Pap Bertazz. Burſa. Meno. & aliis ad ſaluum conductum, & ſecuritatem factam & conceſſam hoſti, & in ſequentibus numeris alias latè proſequitur ampliationes, ad quem ſufficiet lectorem remittere.

Vnum tamen neceſſarium, & vtile non omittam, 52
nempe; captum ſub ſaluo conducto, eo quod

& iniustè, incarceratus est, non solùm relaxari debet, & ad pristinam libertatem reduci, sed etiam taliter relaxari: vt capi iterum non possit, aliter namque non dicetur liberatus nec relaxatus, vt tenet Bart. *in l.1.§ omnia. ff. de acquir rerum domi.* quem allegat Marsi. *in tractatu de bannitis in verbo capti. num.7. versiculo nec poterit capi.* vbi infert ad captum in Ecclesia, qui debuit relaxari tanquam non bene captus, quòd relaxatus non poterit iterum capi, & nos dicemus infrà hoc in cap. circa carcerationem iniustam ratione loci, idem Bart. *in l.1.* per illum textum *versiculo venio ad versiculum venientes, &c. de nauicula. lib.11.* Archidia. *in cap. maior. 17. quæst.4.* Felin. *in cap. ego N. columna fi. versiculo item infert de iureiur.* dicit etiam Gui. *in tractatu de crimine læsæ maiestatis lib. 1. titulo qualiter, & à quibus crimen læsæ maiesta. committatur quæst.10. n.27.* rationem reddentes, quoniam qui tenetur aliquem relaxare, seu ad pristinam libertatem restituere: non dicitur obligationi satisfeciſſe: nisi illum non solùm relaxet, sed etiam eum faciat conducere extra suum territorium, ad locum quod ibi possit securè stare, vt per Abb. & alios *in cap. accedens in 3. nota. & in gl.1. extra de procurato.* Cagnol. *in leg. libertas n.3. ff. de regul. iur.* Franc. Hercul *in tractatu de cautelis de non offen. cap.37. rubr. de saluo conducto num.23* Brun. *decis. Bononiensi in 11. q.4. quæst. prin. rubr. miles an accedat bonis n.39. in fin.* ante quos tenet Paris de Put. *in tractatu de syndica. verbo captura cap.4. num.3.* vbi dicit quòd indebitè captus, debet taliter relaxari, vt difficilis sit eius persecutio, secundùm Bartolum *in leg. naturaliter in prin. ff. de acquir. rerum. domi. & in leg. qui nec. ff. de verb. signific.* idem Paris de Put. *verbo saluus conductus c 1. post numerum 1.* & faciunt quæ dicit Farin. *vbi suprà quæst. 35. in 2. ampliat. n.5.*

53 54 55

56 Hæc tamen, quæ diximus de saluo conducto obseruando, non habent locum, non solùm in delictis futuris, quibus commissis, de nouo infringitur saluus conductus, non solùm ad ipsa delicta nouiter perpetrata, verum etiam, ad delicta antiqua, quorum saluus conductus conceditur, non tenetur obseruari, quoniam saluus coductus habet tacitam conditionem in se, nisi assecuratus concedentem offenderit, vel aliàs offensionis causam præbuerit, *leg. quæro §. interlocutoriam ff. locuti. l. quid ergo § si hæres. ff. de legat.1.* tradit Magalott. *in practica de saluo conducto in 2. p. col.4. vers. sed hoc limitatur.* Menoch. *cons.244 n.31. & 38. seq. vol.3.* Angelus *de malef. in verbo quod fama publica &c. n.68. in fi.*

57 Romanus *in l. possideri §. si seruus.* satis autem dicitur offendi concedens per delictum commissum, ab assecurato, cùm per delictum offendatur Princeps, & Respublica *leg si quis ingenuum §. in ciuilibus ff. de captiuis, & post limin. reuer. l. ita vulnerarum. ff. ad leg. Aquil.* ac propterea captura hoc in casu iniusta non dicetur, ex

58 his quæ scripsit Hippolyt. Remi. *in cõsil.490. n.24. vol.5.* vbi dicit, quòd securitas semper in se tacitam habet conditionem, nisi per assecurarum aliquid committatur, propter quod aduersus eum lex permittat capturam *leg. qui seruum.* vbi B. & Ias. *in 2. nota. ff. de verborum obligat.* Bursa *dict. consil.345 n.34. l 4.* Quintilia. Mando. *in pract commiss. in tract. de signatura gratiæ, rubr. de saluo conducto vers. limita.* quam vt veram contra alios resoluit Farin. *3. tomo crim. c.39. num.54. & sequentibus.* vbi plures alias limitationes prosequitur.

De indebita incarceratione personæ.

59 Secundò & principaliter dicitur indebita & iniusta incarceratio ratione personæ: scilicet, quando clericum pro debito ciuili à iudice incarcerari contingit, quod omni iure meritò reprobatum est, vt asseuerat Anton. Butrigarius *cons.41. incipit satis puto, &c. in fin. Regia l.118. styli* Roderi. Xuarez *ad l.2. lib 2. fi. titulo de los Gouiernos n.14.* & iure nostro Regio probari, clericum pro debito ciuili nullatenus in carcerem detrudendum esse tenet Cels. *in indice Regiarum constit. verbo de arraigar. n.25.* Castellus *lib.6. Tauri. numero 110. vers. ex quo infero,* quod pro ciuili notat Ioannes Andreas per textum *ibi, in c. si clericum de sentent. excommu. lib.6.* dixit communem Rodericus Xuarez *vbi proximè quæst. 6. col. 7. vers. idem dicendum scribit Matesilanus, &c.* hanc tamen opinionem clericum ob æs alienum capi non posse, etiam si inops sit, probat idem Matesil. *in leg. consentaneum columna 2. vers. prædicta omnia fallunt. C. quomodo & quando iudex.* Nicol. Mili. *in Reperto verbo clericus vers.6.* Doctores *in c. dilectis de appellat. post gloss. 2. ibi.* Innocent. *in c. vt famæ glossa verbo prælatorum de sententia excommun.* Philippus Decius post Perusinum *in dict. cap. dilectis num. 1. nota.* Calderinus *in c.1. de officio ordina.* Marsil. *in tractatu de bannitis in verbo carcerari n.11. & in pract. §. attingam n.70.* Menoch *de arbit. lib.1. q.88. n.8.* & cum Iasone, Angelo, & Cacialupo idem affirmat Parlad. *lib.2. rerum quoti. cap. fi. §. part §.7. n.24.* licèt non desint contrariam opinionem 60 sectantes, contra quos validis rationibus & fundamentis de magis communi, magisque iuridica hac nostra testatur opinione Baëca de inopi debitore creditori addicendo *cap.17. num.2. folio 199. columna 4.*

Nam cùm clerici habeant priuilegium à iure, nec 61 conueniri queant in plus, quàm facere possint gl. B. Ias. *colum.3.* Ripa *num 7 ff. in leg. miles ff. de re iud.* gl. *in cap. studeat 50. dist.* Capella Thol. *decis. 246.* vbi Aufrer *in addit.* Feli. *in cap. cum ex offic.* & reprobata Castrensis & Matesila. contar. opin. hanc communem vocat, & defendit Couar. *lib.2. variar. resol. cap.1. num.9. post princip.* Parlad. *vbi proximè.* Paz *in praxi 2 tomo 3. p.c. vnico n.6.* Gutierrez *de iuram. confr. 1. p. 7. n.34.* propterea si prædicti clerici pro debito ciuili conueniantur, quod quidem haud soluere queunt, nec capiuntur, nec in carcerem mittuntur, nec coguntur bonis cedere, sed iuratoria tantùm cautio ab eisdem præstanda exigitur, vt id ipsum soluant, cùm ad pinguiorem deuenerint fortunam, iuxta textum expressum *in cap. Odoardus.* & ibi Abb. Immola, & Anchara. *de solut.* & de hac etiam magis communi contra alios testatur idem Cou. *loco proximè citato.* sequitur Menoch. *de arbitra. casu 183. n.29. lib.2.* Anto. Gomez *tomo 2. varia. c.13. num.18. in fi.* idem testatur ex aliis Baëca *vbi suprà.* Prosper. Farinac. *d 3. tomo crim. q.27. à n.60.* qui *num.68.* testatur de praxi 63 quòd quando clericus conuenitur pro debito ciuili, fe- quæstrantur fructus beneficij, qui creditoribus assignantur vsque ad debitam, & integralem satisfactionem, reseruata tamen eidem clerico congrua portione pro alimentis, & eius sustentatione, habita consideratione, ne egeat, in opprobrium ordinis Ecclesiastici mendicando postmodum, per argumentum text. *in cap. peruenit extra, de fideiusso.* allegans Aufrer. *in addit. ad Capellam Tholos. dist.245.* quem sequuntur etiam Cou. *vbi suprà.* & Menoch. *d. casu 183. n.30. l.1.* si igitur iudex Ecclesiasticus non detulerit appellationi ab hac iniusta detentatione, in carcerem, vim fieri, notabilémque oppressionem declarabit tribunal vt vides.

Hanc tamen verissimam resolutionem voluit limi- 64 tare Ludouicus Gomesius *in compendio vtriusque signatura colu. fi.* affirmantem, clericum inopem, qui ritibus sententiis conformibus fuerit soluere damnatus, non posse allegare beneficium clericis concessum, relatum 7+ ex dispositione *c. Odoardus.* atque etiam id ipsum censet intelligendum, quoties iureiurando solutionem clericus promisit, imò his casibus non obstante præfato priuilegio incarcerari, & capi clericum posse; quem meritò reprobant Cou. *vbi suprà num.9.* & Baëca *n.6. & 8.* Farinac. *num.70.* qui efficacem reddunt pro sua opinione rationem contra Gomesium, licet Prosperus Farinac. ibi eam sequatur, stante obligatione camerali, 65 eius clausularum virtute posse capi clericum dicit,

cùm

cùm in ea apponatur ſpecialiter, & hæc vt poſſit obligatus carcerari, & detineri, de quo pacto & quando de iure valeat latè Maſſa. *de obligat. camerali 3. particu. quæſt.46.&* 7. idcirco dicit Proſperus communiter practicari, clericos ita obligatos in forma Cameræ poſſe capi, & detineri, de iuréque veriſſimum eſſe dicit.

Aduertendum tamen eſt, hanc, quam ſuprà firmaui regulam, nempe; clericum non incarcerari pro debi-
66 to ciuili, nec teneri vltra quæ facere poſſit, *&c.* ex priuilegio *cap. Odoardus de ſolutionibus.* intelligendam eſſe, debere de clerico ſacris maioribus ordinibus initiato, vel altari, vel Eccleſiæ, proprio miniſterio ſeruiente, non tamen de eo clerico, qui tantùm minoribus eſt ordinibus initiatus. hic namque vt laicus cenſendus eſt, quoad hoc priuilegium, ita docet Cou. *var. reſolut. lib. 2. cap. 1. num. 9. verſ. propter quorum.* Menoch. *de arbit. caſu 183. in fin. num. 30. lib. 2.* Farinac. *in d. quæſt. 27. n. 69.* Baëca *in d. c. 17. n. 20. & ſequenti.* vbi etiam dici putat, an
67 idem ſit in debito contractu ante ordinum ſuſceptionem, in quo plura cumulat.

Ego autem tunc conſentiam, probabóque, clericum ſacris maioribus ordinibus inſignitum, ob æs alienum poſſe carceribus mancipari, etiam pro debito ciuili, quando ſubeſt ſuſpicio de fuga, & exportat res ſuas, tunc etiam ex dolo capi poterit, ex Cou. *vbi ſuprà.* Farin. Baëca & aliis ſuprà proximè citatis, & Baptiſta
68 Sanſeu. *in tractatu de debito, ſuſpicione & fuga quæſt. 6. 5. quæſt. princ.* imò etiamſi non eſſet ſuſpectus de fuga, ſed tantùm probaretur ipſum bona occultare, nam ex ipſo dolo, qui delictum eſt, & clericus ex delicto, verùm etiam, & ex debito, ſeu pecunia, ex delicto deſcendenti,
69 vel quia contractauit depoſitum, poteſt incarcerari *c. 1. depoſito.* & ibi Doctores expoſitores Mateſila. *ſingulari 60. incipit nota quod clerici.* latè Hyppolit. *in practic. criminal. §. attingam, n. 70.* Butriga. *conſ. 41.* Boërius *dec. 347.*
70 *num. 11.* vel etiam quando de delicto ciuiliter tractatur, nam & tunc iuſtam, debitámque dici capturam, & detentationem in carcerem, tradunt per textum *in cap. dilectus.* & ibi Abb. Philipp. Franc. & Decius *in 1. notab.* tradit etiam Diaz *in pract. crimin. verbo capi. cap. 114. in princ.* ſequitur Foller. *in practic. crim. canonic. verbo & carceribus mancipatis cap. 12. n. 2. & ſequenti.* & aliis citatis à Baëca ſuprà *n. 11.* & ſequenti. Farinac. etiam. *n. 75.*

71 Vnum tamen diſſimulare non poſſum ex eo, quòd vtile ſit in noſtro Regno, ſcilicet, clericum conductorem Regij vectigalis poſſe iuſtè carcerari, non ſolùm in carcere Eccleſiaſtico, ſed etiam in Regio, ex l. Regia quæ apud nos extat 118. in legibus ſtyli hoc expreſsè diſponens, cuius meminit Baëca *d. cap. 7. n. 15.* qui ſatisfacit diſtinctioni & intellectui Caſtelli *in l. 66. Tauri, verbo deſſe arraigar. columna 9. verſiculo niſi dicas.* & optima ratione.

72 Iniuſta etiam, & indebita dicitur captura ex hoc eodem capite, & ratione perſonæ, ſi fiat namque in monacho, qui quidem pro debito ciuili haud valet carcerari, nec detineri, cuius doctrinæ autor eſt Bald. *in authent. cauſa quæ ſit cum monacho col. 2. n. 3. verſiculo quartum conſiderandum Cod. de Epiſcopis & clericis.* Abb. *in cap. cum I. & A n. 27. de re iudic.* Rodericus Xuarez *in l. 2. titul. de los Gouiernos in 5. quæſt. verſ. idem dicendum.* & Baëca *vbi proximè num. 72.* qui ibi & pluribus diſputat.
73 an hoc procedat, quando ingreſſus ſit Religionem fraudandorum creditorum gratia, & quando ingreſſus eſt poſtquam creditor illum cepit, vel aduerſus eum executionem petiuit.

Ex hoc eodem capite, nempe ratione perſonæ iniuſta eſt carceratio, facta à iudice pro debito ciuili in per-
74 ſonam aduocati, ſiue Doctor ſit, ſiue Licentiatus, ſiue tantùm Baccalaureus, dummodo aduocationis officio actualiter fungatur; in quo nulla, imò captus relaxandus omnino eſt, etiam non præſtito, nec petito fideiuſſore, Doctorum controuerſia eſt, vt videre eſt apud Bald. *in l. 1. ff. ſolu. matr.* Iaſ. *in l. filiæ licet. C. de collationibus.* Antilo *de muneribus 3 p. §. 1. n. 56.* communem teſtatur Petrus Lenauderij *in tractatu de Doctoribus 4 p. q. 3.* & vt cæteros taceam tenet B. Ëca *de inope debitore cap 16. num. 137. & n. 147. cum pluribus ſequentibus.* vbi in fauorem aduocatorum plura cumulat ad hoc propoſitum. Parlad. *rerum quotid. lib. 2. cap. fi §. 7. a n. 20.* Farin. *d. quæſt. 27. n. 83.* vbi hanc opinionem nouiſſimè ſimul cum fundamentis adducunt plures. quod idem intelligunt & magis indubitanter in Doctoribus me- 75
dicinæ & legum actualiter legentibus docentibúſque iuuentes. Quæſtio tamen eſt, inter noſtri iuris profeſſores, valdè altercata, & pro vtraque parte fortiſſima argumenta adducta, an idem intelligendum ſit, & admittendum in Doctore, qui nec legit, nec actualiter adhio- 76
cationis officium exercet. Negatiuam cum pluribus ſequacibus tenaciter validis argumentis defendit eamque veriorem profitetur Baëca *vbi proxime à num. 127. cum pluribus ſequentibus.* Affirmatiuam autem de iure veriorem eſſe, magiſque vſu receptam, defendit cum pluribus Doctoribus antiquis & modernis Farinac. *vbi ſuprà à num. 83.* & Parlador. qui ab ſque vllo ſcrupulo vniuerſaliter de aduocatis, Doctoribus, Baccalaureis, legentibus vel non, opinionem hanc admittit. dubia eſt ex varietate Doctorum. ſed quidquid ſit, ego autem numquam vidi Doctorem etſi non legentem pro debito ciuili carceratum, quod Parla. *ibi numero 21.* intel- 77
ligit procedere non ſolùm, in Doctoribus, & licentiatis Salmantinis, Pincianis, Complutenſibus & Bononienſis collegij: ſed & in aliquibus omnibus, apud quaſcumque alias Academias lauream ſortientibus ex ratione ibi.

Ex hoc etiam capite fit iniuſta detentatio, ſeu captura in perſonam tutoris pro debito ſui pupilli, ex 78
textu *in l. 1. Cod. quando fiſcus vel priuatus.* text *in l. ſi ne non obtulit. §. tutor. ff. de re iudicata.* niſi forſan tunc carceri mancipetur, eo quòd nolit exhibere bona, quæ 79
pupilli eſſe probantur, vt in eis executio fieri poſſit, quæ tunc carceratio iuſta cenſenda eſt ex Bald. *in d. l. 1. Cod. quando fiſcus vel priua.* & cæteri ſcribentes *ibi.* idem tenet Parlador. *rerum quotidianar. lib. 2. cap. fi. 5. par. §. 6. num. 14.*

Ex hoc eodem capite minor facit iniuſtam carcera- 80
tionem, ſi pro debito ciuili in carcerem trudatur. de pupillari ætate nulla dubitatio eſt. & probatur argum. *in l. in eo impuberis ff. de in ius voca.* & ibi not. B. Bald. Roma. Paulus & Alex. n. Iaſ. & Iacobinus, Baptiſta Sanſeuer. *in tractatu de debi. ſu. p. & fugi. in 5. quæſt. princip.* Speculator *in titulo de contumacia. § fin.* Ang. *in l. nemo carcerem Cod. de exact. tribut. lib. 10.* Romanus *conſ. 120. column. 2. num. 3. cum ſequentibus.* B. erius *in repeti. leg. conſentaneum num. 165. C. quomodo & quando iud.* & dicit Iacobinus *in d. l. nec impuberes.* Caſtellus *in l. 66. Tauri verbo deſſe arraigar. colum. fin.* not. Bald. *in l. 1. 20. Cod. qui bonis cedere poſſunt.* Roderic. Xuar. *in l. 2. titulo de los Gouiernos. lib. 2. fori. colum. fi. verſ. limita. 6.* & alibi paſſim per doctores.

In minore autem pubeſcente maxima difficultas 81
eſt, & inter noſtros in contrarias itum eſt ſententias; quidam namque minorem 25. annis pro debito ciuili incarcerari non poſſe, plures affirmant. quidam autem bene poſſe, vt videre eſt poſt longam diſputationem apud Gregorium Lopez *in leg. 1. titul. 15. p. 5. verbo todo.* Chaſſaneus *in conſil. Burgun. titul. des rentes. rubr. 5. §. 2.* Ducñas *gloſ. 269.* Caſtellus *vbi proximè.* Socin. *regul. 46. fall. 13. & in d. l. nec impuberes column. 1.* Rodericus Xuarez *vbi proximè* Iaſ. *in d. leg. nec impuberes colum. 1. & 2.* in cuius controuerſiæ varietate & il- 82
lud. de iure. conſuetudinéque approbante, verius eſſe cenſeo: vt ſcilicet; minorem 25. annis puberem iure poſſe carcerari, quando ſuarum rerum habet adminiſtrationem ſine curatore, ſi ſecus autem, carcerari non

quod etiam placuit Cacialup. *in tractatu de debi. fugit. quæst.* 5. Marianus Socin. *in rubr. de dilatio. 5. p. quæst.* 20. Parlador. *rerum quotid. lib.* 2. *c. fin. quintæ part.* §. 7. *n.* 15. ad quod reducenda sunt ea, quæ dicit etiam Baëca *vbi supra n.* 14. *vers. iterum quidquid de iure communi & n.* 16. qui hanc rem ampliat, & limitat.

Ratione p rsonæ dicetur etiam iniusta, & indebita
83 incarceratio: quando nempe pro debito meiè ciuili mulier carceratur. text. *in l.* 1. *Cod. vt omnes Iudices, authent. nouo iure Cod. de custodia reorum.* & apud nos *l. Regia* 62. *Tauri & l. fi. tit.* 3. *lib.* 5. *recopil.* Bal. *in l. nemo deinceps. C. de Episcopa. audientia.* Roderi Xuarez *vbi supra.* Anton. Gomez *in d. l.* 62. *Tauri.* Baëca *de inope debitore cap.* 15. *n.* 3. Dueñas *reg* 6. Parlad. *vbi supra n.* 13. Dueñas *reg.* 312. *in princ.* Cou. *variar. resolutio. lib.* 2. *c.* 10. *n.* 3. *vers. fœmina tamen pudicam vitam agentes.* Petr. à Placa, *in epito. delict. lib.* 1. *cap.* 34. *num.* 10. Menoch. *de arbit. lib.* 1. *quæstione* 88. *n.* 10.

84 Quod etiam habet locum, non solùm in debito priuatæ personæ, sed etian pro debito publico, & fiscali, mulier nullo modo incarcerari potest, ita probatur *in d l.* 1. *& in authent. sed hodie.* ibi, pro fiscalibus, vel priuatis debitis. *C. de officio diuersorum iud d authent. hodie nouo iure.* ibi, pro pecuniaria, fiscali, seu priuata causa, *C. de custodia reorum & in § necessarium.* ibi, si quidem pro fiscalibus debitis, aut priuatis pulsetur. *auth. vt nulli iudices*, tenent etiam B & Ioannes de Platea *in l. nemo carcerem C. de exactor. tri. lib.* 10. Ioannes Baptist. de Santo Seuer. *in tractatu de deb. sup. & fugit. d. q.* 5. *num.* 22. Afflictis *in cap. vnico vers. condemnatorum n.* 62. *tit. quæ sint Re alia* Nicolaus Boërius *in repetit. l. consentaneum n.* 139. *C. quomodo & quando* Grama. *decis.* 33. *n.* 9. Dueñas *d. Reg.* 312. *in* 2. *ampli.* Placa, & Meno. *vbi proximè.* Sifuentes *in l.* 62. *Tauri.*

85 Quid autem dicendum est: quando mulier succedit debitori fiscali, an tunc ipsa hæres carceranda est, quemadmodum carceraretur masculus, cui successit, quam quæstionem anxiè & accuratè disputatam diffinit
86 Mencha. *de successio. creatione* 1. *part. lib.* 1. §. 6. *num.* 38. Baëca *d. c.* 15. *n.* 4 His adde quòd mulier etiam ratione tutelæ capi, & carcerari non potest, Roder. Xuarez *in d. l.* 2. *tit. de los Gouiernos q.* 4. *col.* 4. *vers. secundus casus, & vers. aditio.* & contra alios tenet ibi Baëca *n.* 13. *sequentibus & in tract. de decima tutoris c.* 4. *n.* 46. Ioan Baptist. de Santo Seuer. *vbi supra n.* 26. Marsil. *in pract.* §. *attingam n.* 65. Dueñas *d. Reg.* 312. *vers. dico tamen.* Placa *vbi supra n* 12. & alij plures hanc partem tuentes, quos refert, & sequitur Prosperus Farina, 3. *tomo pract. crim. q.* 26. *n.* 62. *& sequentibus*, vbi dicit, ab ea nullatenus in iudicando, & consulendo recedi posse, tanquam fundata, & iure probabiliori, contra alios Doctores, quos ipse *n.* 61. refert contrariam sectantes.

87 Fallit tamen præfata regula, quando mulier carceratur pro debito ciuili, descendente ex delicto, in quo nemo est qui dubitet, posse tunc carceri mancipari, & vt cæteros taceam Baëca *vbi supra n.* 7. *& c.* 16. *n.* 26. *&* 27. omnes Tauristæ *in l* 62. *Tauri* per textum *ibi.* Placa *in epto. dilecto l.* 1 *cap* 34. *n.* 12. Dueñas & alij. *vbi supra.* Fallit insuper in muliere meretrice, vel inhonestè & lu-
88 xuriosè viuente, quæ ad iudicium ad personaliter comparendum vocari potest, & pro quacumque causa, tam ciuili, quàm criminali carcerari, vt ex Duenas, Socino, Martilio, Paulo Guirlano, Petro à Pach, & aliis pluribus resoluit Prosperus *vbi supra numero* 55. & an
89 idem sit in meretrice maritata, hinc inde duas contrarias opiniones, pluribus authoritatibus fulcitas, refert Prosper. Farina, *in d. q.* 27. *n.* 56. *cum sequentibus* ex mente plurimorum authorum, ibi relatorum pro concordia, & earum amicitia distinguit: an maritus sciat, & cognoscat inhonestam, & meretriciam vitam suæ vxoris, & tunc carcerari mulier potest: aut maritus est ignorans, nec particeps meretriciæ, ac inhonestæ vitæ suæ vxoris, & tunc illa carcerari non valet ob mariti reuerentiam, imò idem esse iudicandum de ea, ac de honesta, & matrefamilias dicit, quem & multa de hoc videre poteris & ad idem require Baëcam *d. c.* 15. *n.* 18. *& supra.*

Supradictis addere vnum potes, pro animaduersione; nempe mulierem dictis casibus non solùm non pos- 90
se carcerari, sed nec etiam potest cogi ad personaliter comparendum in iudicio, quia debet per procuratorem audiri, vt probatur *in d. §. necessarium in auth. vt nulli iud. in prin.* ibi, sed siquidem pro fiscalibus debitis pulsetur secundum legem mulier, aut per virum suum per se, aut per quam voluerit personam legitimè respondeat, & transigat rem. Quæ verba transcripta sunt & repetita *in d. authentica sed hodie nouo iure. C. de officio diuersorum iud. & in auth. hodie nouo iure post l. quoniam C. de custo. reorum.* Socinus *regul.* 259. Dueñas *reg.* 312. *in* 1. *ampliatione*, etiam quando iudicium sine mulieris præsentia tractari, ac expediri non potest, sed iudex ad 91
eam accedere debet, vel nuntium mittere, *C. mulieres de iudiciis in* 6. & post Bart. *in d. §. necessarium.* trahit Boërius *in d. leg consentaneum num.* 137. *Cod. quomodo & quando.* reiecta Angeli & sequacium contraria opinione, relata per Meno. *de arbi. lib.* 1. *quæst* 80. *n.* 11. Prosperus Farin. *in d. quæst* 27. *num.* 48. *&* 49. qui *num* 51. dicit posse cogi mulierem, ad personaliter comparendum pro ferendo testimonio in causa criminali, ex glos. *in c.* 1. 92
de testibus cogendis. Socin. *d. regula* 259. *in* 3. *fallen.* vbi rationem reddunt. Vide quæ nos infrà hac 2. p. cap. 5. n. 113 & sequentibus.

Iniusta dicitur etiam carceratio, facta in illos, qui in ius inuiti non vocantur. (quales verò ij sint refert 93
l 2. *& sequentibus ff. de in ius vocando*) quorum personæ pro debito ciuili capi, & incarcerari non queant, si credimus Maran. *in speculo in titul. de executione n.* 56. Parladoro *lib.* 2. *rerum quotidianar. lib.* 2. *cap. fin.* 5. *p.* §. 7. *n.* 16. quo quidem casu si fiat carceratio à iudice, vim faciet, quemadmodum & in superioribus iam relatis.

Iniusta, & indebita dicitur similiter carceratio, & detentatio, si à iudice fieri tentetur in personas eorum, qui iure immunes, & priuilegiati sunt, vt ne possint 94
conueniri pro ære alieno in plus, quàm facere possunt, quales sunt Pater, Mater, Auus, Auia, Socer, Mulier, Patronus, Donatores, & miles, &c. *l. Parentes. ff. solu. matr. leg. sunt qui. l inter eos. ff. de re iudicata. §. fin. cum duobus sequentibus. ff. soluto ma. l.* 1. *tit.* 15. *p.* 5. *leg. in condemnatione ff. de reg. iur.* & quod ij, & alij qui non in solidum, sed in quantum facere possunt, capi personaliter non possint pro debito ciuili, tenet Areti. *in leg. marit. §. eleganter ff. soluto matr.* Angel. *in §. sed & si quis n.* 1. *institut. de actio.* Rodericus Xuarez *in d. tit. de los Gouiernos. quæst.* 6. *n.* 4. Couarr. *lib.* 2. *variar. cap.* 1. *num.* 4. Auenda. *respons.* 8. *n.* 7. Azeueda *in l.* 1. *titulo* 21. *lib.* 4. *recopil.* Baëca *de inope debitore d. cap.* 17. *num.* 33. *& c.* 3. *num.* 2. *& sequentibus.* vbi latiùs hanc rem tractat. & Parlador. *vbi supra num* 17. *&* 18. qui etiam *numer.* 19. 95
ibi dicit connumerandum esse inter hos illum, qui non sua culpa, seu vitio, sed per infortunium aliquod, bellum, puta; naufragium, incendium, & similes casus, qui humanis rebus solent accidere ex Ioanne Fabro *in §. ff. num.* 10. *instit. de actioni.* & Baëca *vbi supra n.* 4. *per totum.* latè de hoc vltimo tractat, & numeris sequentibus, accuratè qui sint ij, qui vltra quàm facere possint, non teneantur conueniri, quem videre poteris pro huius articuli expeditione.

Dicitur etiam indebita captura pro ære alieno facta, 96
in personam rustici, & in rebus rusticis occuparam tempore messium, & vindemiarum. vt scriptum reliquit Guilliermus Bened. *in c. Rainutius verbo & vxorem, num.* 906. arguendo de rebus ad personam; ait namque, si rei rusticæ instrumentis hoc conceditur, ne pro debito capiantur; multo magis personis rusticorum id

conce

concedendum est, quæ opinio apud nos stat, & probata est *l. Regia 25. tit. 13. lib. 8. recopilat.* quod hodie parum obseruari videmus, vt bene aduertit Parla. *vbi suprà n. 25.* Hodie tamen noua pragmatica renouatum extat, vt pro debito ciuili nullo tempore capi possint.

97 Dicitur insuper indebita captura facta in nobilem, is enim ob æs alienum in carcerem non detruditur. vt argumento *l. medicos C. de profess. & med. lib. 10. l. miles ff. de iudi.* docuit Alex. *in leg. centurio, numero 25. ff. de vulga. & iuri.* Ias. *in d. l. miles.* Bald. *in l. 1 circa fin. Cod. qui bon. cedere poss.* & alij citati à Baëca *de inope c. 16. num. 7. & sequentibus.* idem tenet Parlad. *rerum quotid. lib. 2. cap. fin. 5. p. §. 6. n. 9.* & apud nos extat lex regia 4. & 5. *tit. 2. lib. 4. ordi. l. 79. Tauri l. 4. titulo 2. lib. 6. recopil.* & Ias. & Doctores citati, præcipuè Tauristæ hanc rem extendunt, quæ limitatur in nobili conductore regalium vectigalium, nam tunc rectè carcerari posse dicunt plures citati à Baëca *ibi n. 77.* cum aliis, & diximus supra etiam de clerico.

98

Ex hoc etiam capite, & sic ratione personæ dicitur
99 iniusta, & indebita carceratio, facta in personam graui infirmitate iacentem quam quidem etiamsi de crimine agatur, carcerari non deberi, consuluit Gramati. *in cons. 55. num. 9 & sequentibus.* vt de illo quem curia mittit capiendum; qui tamen vulneratus est, incarcerarique non queit absque suæ vitæ periculo, & dicit, quòd
100 iudex hoc casu debet se assecurari per fideiussoriam cautionem, quam si infirmus non haberet, adhibere debet iudex custodias sumptibus, & expensis ipsius vulnerari, quousque conualescat, argumento text. *in l. 4. C. finium regundor. & l. poena, Cod. de statu liber.* & in terminis tradit Paris de Put. *de syndicatu in verbo carcer. cap. 4. num. 3. in fin. versiculo sin autem ipsa custodia.* & ita practicari se vidisse in vrbe, & extra profitetur
101 Prosper. Fari. *in d. 3. tom. crimi. q. 27. n. 87.* vbi dicit idem intelligendum esse in causa ciuili. pro cuius executione executores euntes inuenire reum executum in lecto grauiter infirmum, soleréque his casibus iudices Christiana pietate moros, concedere eisdem debitoribus inhibitionem ad tempus, intra quod possint domi conquiescentes conualescere, quod & pium, & Christianum esthac iusta causa factum.

94

De iniusta detentatione ratione temporis.

102 TErtiò & principaliter dicitur indebita, & injusta detentatio, seu carceratio; nempe ratione temporis, quod contingere potest, quando quis capitur pro debito ciuili in die feriato in honorem Dei, vt probat text. *in l. fi.* & ibi Classici & expositores omnes *C. de feriis.* Paris de Puteo *in tractatu de syndicatu, verbo captura cap. 5. incipit captus illicitè num. 5. fol. 138.* Bald. *in tractatu de carceribus n 1.6. & 9.* vbi etiam loquitur in feriis inductis ob vtilitatem hominum, vt messium, vindemiarum, *&c.* de quibus suprà diximus. tenet etiam Farina. *3. tomo crimin. q. 27. num. 105. & sequenti.* qui refert, quòd id decretum Pij V. Papæ renouantis dispositio-
103 nem *d. l. fin.* in desuetudinem abeuntis. Quæ doctrina minimè procedit in debitore suspecto de fuga, qui etiam eo tempore capi potest, nec etiam vltra casum; nempe, debitum ciuile nam pro delicto potest quis ca-
104 pi etiam die feriato ob honorem Dei, si tamen delictum est graue, & enorme, atróxve, secus si sit delictum leue, vt latè videre poteris per Farinacium *vbi proximè.*

95

Ex hoc eodem capite dicitur iniusta captura facta in
105 personam hæredis durante tempore conficiendi inuentarium, vt post idem confectum si bona hæreditaria non sufficiant, non enim in plus tenetur, nec pro debitis defuncti debebit duci in carcerem, nisi fortè abscondat bona in inuentario confecto contenta. tunc enim ex propria culpa capi rectè poterit, vt notat Bald. *in leg. si. §. & si præfatam. n. 3.* & ibi Corneus *Cod. de in-*

96

re deliberan. Beroius *quæst. 57. colum. 3. ibi,* Socinus *cons. 120. num. 18. lib. 1* Bald. *in dict. § & si præfatam.* Salicetus *ibi n. 22.* Alex. *in l. postulante n. 4.* Baëca plura referens *de inope debitore c. 6. a n. 17. & supra à n. 15.* idem etiam dicitur quando hæres etiam non conficiens inuentarium, etiamsi defunctus bona reliquit, qui tenebatur ex obligatione ad factum aliquod personale, personæ cohæ- 106
rens, pro quo hæres cercerandus non est, vt notat Bald. Angel. & Ias. *num. 3. in l. si decesserint,* per text. *ibi ff. qui satisd. cogan.* & Baëca *loco citato n. 18.*

Ratione temporis indebita dicitur detentatio, facta 107
in personam eius, qui obtinuit literas dilatorias à parte, vel à iudice, vt intra tot tempus, puta; biennium, quinquennium, seu mensem, à suis creditoribus non molestetur, nec conueniatur pro debitis quæ quidem literæ omnino obseruari debent à iudicibus, itaut debitor ea dilatione pendente nullo modo capi possit, probat text. *in §. sed nec in auth. de mand. Principum.* qui licèt loquatur in securitate, & dilatione concessa à parte parti secundùm B *in l. is qui reus n. 12. ff. de publicis iudi.* idem dicendum est in dilatione concessa à iudice, qui pro bono publico eandem securitatem concedit, sicuti declarat Menoch. *de arbitri. iud l. 1. q 71. n. 6* & licèt in causis ciuilibus moratorias literas, seu fiduciam, minimè esse concedendam, ex qua damnum seu iniuria possit oriri creditoribus, arg. text. *in c. cum dilecta, de confirma. vtili. & in l. 2. §. merito & §. si quid ff. ne quid in loco publico.* quæ iura dubitationis loco ducit Paris de puteo *de syndicat. in verbo saluus conductus c. 1. n. 1. vers. dic, quod potest, &c.* quando autem iudex concessit hanc securitatem, & dilationem, aliqua iusta causa animum suum mouen- 108
te, & ad breue tempus, puta 30. dies, *vt in d. §. sed nec in auth. demanda. Principum,* omnis cessare debet iniuria, & damnum creditoris, quo casu à iudice concessa dilatio, & mora vtique seruanda est, vt dicit Puteus *d. n. 1. & 2. vers. quæ nota,* nec iudex tenetur in syndicatu, licèt debitor afidatus veniat ad ciuitatem intra illud tempus, nec soluat creditori, vt tenet Iacob. Nouell. *glos. 182. soluis conductis à solo Principe.* & in prima & secunda ampliatione, vbi Alex. Dec. Marsil. & alios plures hanc doctrinam adducit affirmantes, quos allegat etiam Farina. *in 3. tomo practica. cri. q. 39. n. 20. & 21.* tu adde Rebuff. *3. tomo tit. de literis dilato. annali quinque, &c.* & ibi *in art. 1. glos. 1. à n. 70. fol. 375. & seqq.* inquit effectum harum literarum dilatoriarum esse, dilatione, & termino pendente nihil innouari debere, quemadmodum & di- 109
latione & appellatione pendente, nec tunc poterit nec persona, nec bona debitoris capi, quod idem dicit procedere pendente verificatione ipsarum literarum, quia idem iudicandum est de ipso tempore, sicut & de principali post verificationem, per arg. text. *in c. non solùm de appella. in 6.* & intra id tempus ipsa captura, tanquam attentata reuocanda est, vt seruari affirmat Boërius *in decisionibus Burdegalen. q. 296. col. 2.* per text. *in l. fin. C. qui bon. cedere poss.* nec ita captus tenetur præstare fideiussorem, quia absque eis debet relaxari, cùm iam fuisset in- 110
debitè captus, Bald. *in l. per diuersas q. 15. C. mandati.* & Reb. *vbi proximè* vbi latè agit de natura harum literarum, & à quibus possint impetrari, & quibus iudicibus dirigi, & alias plures quæstiones, quas per te vide.

Idem dicendum, si maior pars creditorum inducias 111
illi indulserit, *iuxta l cum maiorem cum sequentibus ff. de pactis. l. fi. Cod. de cessio. bonorum l. 5. titulo 15. p. 5.* quarum intellectum elucidat Afflict. *decis. 278.* Parla. *rerum quotidianar. lib. 2. c. fin. 5. p. §. 7. n. 8.*

An autem hæ literæ dilatoriæ procedant in debitor iurato, & ad debita ex causa delicti, eo quod solùm de debitis in genere loquantur, & an extendantur ad fideiussores debitoris afidati, & assecurati, & an ad debi- 112
ta fiscalia, & ad debita priuilegiata, vt est id quod deberur ex causa locationis, vel conductionis, vel Ecclesiæ, & pupillare, vel ad debitum de recenti con-

tractum,

tractatum, paulò ante eaſdem literas, & an ſaltim ipſa dilatione pendente cogi poſſit debitor ſatiſdationem præſtare,& quæ ſufficiet,vide Proſper.Farina,*d.l.3 tomo in practic.crim.q.39.n.22.23.24.25.vſque ad trigeſimum octauum.* & an iudex inferior à parte poſſit concedere ſaluum conductum in criminalibus, & poſt ſententiam latam, & quando adeundum *n.79. cum ſeqq.* & vide de aliis vtilibus quæſtionibus.

De iniuſta detentatione ratione loci.

113 QVartò & principaliter dicitur iniuſta carceratio ratione loci. generale namque eſt, quòd in locis, in quibus ius vel ſtatutum, etiam municipale, conſuetudóve (quæ lex eſt) prohibuerit capturam fieri, vt indebita eſt relaxandus, qui ad eundem confugerit, aut quomodolibet reperiatur. ita docet Paris de Puteo *de ſyndic. in verbo captura c.5.incipit captus illicitè n.6.verſ. & non ſolùm capite impugnatur ratione loci fol.138 B.in l. ſi quis ſit fugitiuus §. Labeonem ff. de ædilitio, & in l.præſenti in princ.C.de his qui ad Eccleſiam confugiunt. & in l.1.§.1.ff.de acquir.rerum dominio.& in l.ſi cui §.colum.1. verſ.2. quæro ff.de accuſat.* quibus in locis addit captum in locis quibus de iure capi poteſt,debet relaxari. Idem dicit Bald.*in leg.ſicuti §.Ariſto.ff.ſi ſeruitus vindicetur.& in leg.requirendi in 2.columna. C.de ſeruis fugi.* Hippolyt.deMarſil.*in tractatu de bannitis verbo capti. num.6.* ex quo vtiliter inferri poteſt, quod captus in Eccleſia vel ab ea extractus ſtatim debet relaxari tanquam indebitè captus, *l.præſenti C.de his qui ad Eccleſiam confug.* ibi, nullos penitus cuiuſcumque conditiõnis de ſacroſanctis Eccleſiis orthodoxæ fidei expelli aut trahi vel protrahi confugas. textus etiam *in cap. ſicut antiquitus* 17. *quæſtione* 4. *cap. de raptoribus* 36. *quæſtione* 1. *cap. inter alia,de immunitate Eccleſiarum.* imò ſic extractus eidem Eccleſiæ protinus reſtituendus eſt, tanquam ſpoliatæ, *cap.ſæpe de reſti. ſpoli.B.in d.l.præſenti.* Marſilius poſt Lapum, Oldrad.& Abb.*in tractatu de bannitis, verbo capti numero* 7. Angel. *de malef. in verbo quod fama publica precedente num.*59. *& ibi in additis litera* B. Boërius *deciſ.*109. *n.*3. Iodoc.*in prax.crim. tit.de citatione realı. id eſt captura c.*15.*n.*19. Ioa.Mar.de Monticell.*in tract.cri. re ul.*12.*n.*12.Nicol.Moron.*in tract.de fide,treuga & pace q.*103.*n.*1.*& ſeqq.* Dueñas *regul.*228. *in prin.* Petrus à Placha,*in epitome delictorum c.*34.*l.*1. *n.*15. vbi alios adducit Maria.Soc.*in tract.de citat.in* 17.*art.prin.* Boſſius *in*
114 *tract. de captura n.*21. quæ opinio communiter approbata eſt per Canoniſtas, & legiſtas, vt teſtatur Maran. Gomez, Remigi.relati à Iulio Claro *in pract.crim.quæſt.* 10. quem pariter refert & ſequitur Bonacaſa *in communi.opinione* 1.*p. verſ. Eccleſia habet immunitatem fol.*59. Cou. *variar.reſol. lib.*2.*cap.*20. *num.*2. Menoch. *de præſump.lib.*5.*præſumpt.*10. *n.*1. Decianus *in tractatu crim.* 2.*p.lib.*6. *c.*25. *rubr. de extrahendis ab Eccleſia num.*1. *& ſequentibus.* adeò vt ipſi extrahentes publici latrones habendi ſunt, & excommunicandi, donec reſipiſcentes damnum omne reſarciant, & ablata per pœnitentiam reſtituant, vt declarat bene Iod. *in pract. crimin. rubr. de violat. templ.* ac propterea euidentem, & notoriam vim faciet iudex Eccleſiaſticus confugientem ad Eccleſiam vi exemerit, ab hácque carceratione, tanquam ab iniuſta emiſſæ appellationi deferendum eſſe tribunal ſupremum, cuius auxilium violentiæ poteſtator declarauit.

Quod extende non ſolùm ad laicum confugientem
115 ad Eccleſiam, ſed ùm etiam vt habeat locum in clerico, vt iſte ab ea inuitus extrahi, & capi nec poſſit, tenet Bernard. Diaz *in praxi cri.canon. cap.*115. Ioan.de Viſchis *in tractatu de immunit. Eccleſiarum.* ab ipſo citato, & ex Decian. Cou. Diaz, Claro, & infinitis aliis latè fundat, limitat & extendit Proſp. Farin. *3.tomo crimi. q.*28.*n.*7.*&* 8.

Et vt cætera in hoc articulo taceam,dico; quod mul- 116
ti ſunt ad Eccleſiam confugientes, quibus peculiari ratione eius immunitas non fauet. imò iure iuſtè & lege permittente, ab ea capi, extrahíque poſſunt inuiti, quales ij ſunt, accuratè in vnum redegit Remigius *tractatu de immuni. Eccleſiarum.* Decia. *in tractatu crim.*2. *part. lib.*6. *c.*25. *rubrica de extrahend. ab Eccleſia.* Cou. *lib.*2. *var.c.*20. Fari. *in* 3.*tomo praxi crim. q.*28. Bobad. *in poli.lib.*2.*c..rubr. à quales delinquentes nonale la Yglesia.* & ideo omnes ij qui non gaudent immunitate Eccleſiarum, iuſtè & debitè à iudice capi poſſunt, & ab 117
Eccleſia extrahi. qui ſi appellauerint, ſintque proteſtati regium auxilium violentiæ, cauſa ad ipſum iudicem remittenda eſt, & vim non fieri declarandum, & an 118
ſaltim confugientes ad Eccleſiam detinendi ſint in vinculis,donec quæſtio,cauſáque decidatur,an gaudere debeant immunitate nunc, nec fugiant, contrariæ ſunt opiniones Doctorum, pro cuius reſolutione vide Farin. *vbi proximè n.9.&* 10.& Decian.ad quem remittit *lib.*6. 119
*cap.*28. *num.*25. *in fin. verſiculo at inſurgit.* & an huic priuilegio immunitatis per confugientem renuntiari poſſit inuitis Rectoribus Eccleſiæ,vide ibi *cap.*26.*n.*12.

Ex hoc etiam capite iniuſta dicitur carceratio, & per conſequens iuſta, & legitima appellatio, interpoſita à
detento in carcere obſcuro, & retro, non claro, nec illu- 120
minato, ſaltim vſurpata luce,& lumine.ſed ſi forſan adueniente nocte ad maiorem cautelam,& tutiorem cuſtodiam in obſcuro carcere claudi contigerit, orta tamen luce, clareſcente die inde deduci, & ad clariorem carcerem reddi.ita probat textus *in l.*1.*Cod.de cuſtodia reorum.* ibi, nec verò ſedis intimæ tenebras pati debebit incluſus, ſed vſurpata luce vegetari: id eſt, ſubleuari, & vt nox geminauerit cuſtodiam, in veſtibulis carcerum, & ſalubribus locis recipiatur, ac reuertente iterum die, ad primum ſolis ortum illico ad publicum lumen reduci,nec pœnis carcerum permittatur, quod innocentibus miſerum, noxiis non ſatis ſecurum eſſe dignoſcitur, per quem textum affirmat Cardin. *in* 121
clem 1.*q.*7.*de pœnit.& remiſſ.* quòd Prælati qui in tetro carcere clericum, ſeu alium delinquentem claudunt, efficiuntur irregulares, & reputantur homicidæ, quem refert Proſ.*vbi proximè q.*27.*n.*97. per quem textum, & per legem *nemo carcerem Cod.de cuſtod. reorum. lib.*10.*l. aut factum §.ſolent ff.de pœnis,*& per alia iura generalem conſtituunt regulam Doctores. genus illud ergaſtulorum, quod apud nos *Suetanos* dicitur, carceréſque ſubterraneos, ac caueas, in quibus veriſimiliter cognoſci poteſt carceratos humiditate, calore, & frigore, ſitíque marceſcere, vel vitam periclitare, omnino eſſe prohibitos,Corneus *conſ.*325.*n.*4.*lib.*4. Bonifac. de Vital *in titul.de carcere priua.num.*2.*verſ. nec debet includi.* Marſil.*in tractatu de bannit.in verbo carcerati n.*45. vbi poſt Cardi. & Anchará.*in d. clem.*1. idem tradit Follerius *in pract. crimi.in* 1.*p.* 2.*p.prin. verſiculo vel carcerentur num.*2.Parla.*lib.*2. *rerum quotidi. cap.fin.*5.*p.*§.6. *num.*3. *&* 4. Iod.*in pract. crim.c* 7. *titulo de carceratis ſeu commentar. num.*9. Boſſius *in pract. crim. tit. de carc. num.*3. quæ opinio & charitati,& humanitati, ac Chri- 122
ſtianæ religioni conſona eſt, & conſors, nam carcer non ad pœnam inuentus eſt, ſed ſolùm ad cuſtodiam, & ſic talis eſſe debet, vt carceratus pœnam non patiatur. *d. l. aut damnum §.ſolent. ff. de pœnis.* Iaſ.*in l.ſi vir tium. numero* 1. *ff.de re iud.* Puteus *in tractatu de ſyndica.verbo carceratus cap.*5.*incip.licet dicatur numero* 31. Angel. *de malefic. in verbo quod fama publica precedente, & verſiculo tenetur menti. num.*80. & ibi Hieronym *in additio.* Paris *conſilio* 2. *n.*184. *lib.*4. Iodoc. *in prax. crimi. titulo de carceribus cap.*16. *num.*3. Folle. *in pract. crim. verbo vel carceratur num.*1. *fol.*158. Paul. Ghisl. *in tractatu de relax. carcer.a.in rubrica de ſentent. & pœnarum executione num.*5. Boſſius *in titulo de carcere n.*7. Conradus *in pract. titulo de carcere. numero* 1. *fol.*173. Menoch.

Menoch. *de arbit. casu 305. num. 2. lib. 2.* & alibi passim per Doctores. An autem carceratum in carceribus possit iudex obtinere in vinculis, compedibus, vel manicis ferreis. pro vtraque parte sectatores refert Prosper. Farin. 123 *in d. 3. tomo quæstione 27. n. 98. & sequenti*, vbi arbitrium iudicis in hoc maximè attenditur, qui ex qualitate personæ, vel delicti hoc discernere debet, vbi ad hoc ponit regulas, quibus animus iudicis omnino reduci, & moueri debet, quem omnino vide, quoniam ad hunc articulum multa adducit necessaria. vide etiam Parlad. *vbi proximè*.

Ex eodem capite indebita dicitur incarceratio, facta 124 in personam illius, qui habet saluum conductum legitimè obtentum, pro eundo, vel veniendo ad aliquem locum, & capiatur, vel in itinere accessus, vel recessus, vel etiam domi suæ, vbi est præparans se ad iter, etiamsi id expressum non sit; sed generaliter pro eundo, vel redeundo, sibi sit saluus conductus concessus. Et hoc quia saluus conductus vim suam obtinet à die concessionis, & ex aliis rationibus efficaciter à Doctoribus adductis, *l. legato & l. qui mittuntur §. sed & si.* vbi gloss. *in verb. agere.* vbi iidem DD *ff. ex quibus causis maiores.* ita asserit cum Angel. *cons. 363. incipit quæquid addo.* & Menoch. *de arbitr. quæst. lib. 2. casu 336. tit. 18. & plurimis seqq.* Afflictis *in constit. Reg. lib. 3. rubr. 35. de fide mercatorum in verbo. pœnas in fin.* Franc. Hercula. *in tracta. de cautela, de non offendendo. numero 4.* Iacob. Nouell. *regul. 84. in prima amplia.* Bossius *in tracta. de remedio ex sola clemen. prin.* Brunus *in tracta. de decisione bono. in 11. quæstio. 4. quæst. princi. num. 34.* Alexand. *cons. 46. lib. 2.* Gozadi. *consil. 27. num. 23.* Iul. Ferret. *in tract. de gabellis & publi. numero 95.* & multa ad propositum vide per Menoch. *ibi*, & Farinac. *d. quæst. 39. numero 53. vsque ad num. 57.*

De iniusta carceratione ratione ordinis non seruati.

125 QVintò principaliter indebita, & iniusta dicitur incarceratio, seu detentatio, cùm propterea iusta, & legitima appellatio emissa ratione ordinis non seruati, in ipsa enimuerò captura facta, non seruato iuris ordine, & indebita est, & à iudice relaxanda, vt probant Fran. Cason *in tractatu de tormentis in fine tractatus c. 9. tit. de captura, & carcere num. 23.* Boërius post Bal. quem allegat *in decis. 215. n. 34.* Marsil. *in tractatu de ban. in verbo carcerati. num. 24.* sequens Ananiam Gemini. Ang. & Areti. quos ipse allegat, quos pariter sequitur Bruno à Sole *suis quæstionibus quæst. 30. num. 59.* Cou. *lib. 1. variarum resolut. cap. 2. num. 15. versiculo ego sanè hanc opinionem.* & suprà Prosper. Farinac. *in 3. tom. quæstion. crim. quæst. 28. n. 111. & q. 30. n. 130. & quæst. 32. num. 97. cum sequentibus.* cui quidem appellationi, si pro eius delatione suprema curia adeatur, vim fieri omnimodo, eique deferendum, vtique iustissimè declarabit.

126 Ex quo capite iusta dicitur appellatio, & iniusta carceratio, si ab ipsamet in causa ciuili iudex inceperit, quod fieri minimè potest, nisi debitum debeatur iam ex causa iudicati, probat text. *in lib. 1.* & ibi gloss. fin. *C. de cessione bonorum.* gloss. *in rubr. ff. eodem. tit. & in leg. fin. C. eodem* docet Bart. *in l. cum eo ff. ad leg. Iul. pecul.* Angel. & Paul. *in d. l. 1. Cod. qui bon. cede.* Bald. *consilio 90. lib. 1.* Roderic. Xuarez *titulo de los Gouiernos in l. 2. columna 1. lib. 3. fori.* Ripa *in l. obligatione generali n. 25. vers. & si ci-*
127 *tatus ff. de pignoribus.* debet enim citatio, causæ cognitio & sententia translata in rem iudicatam præcedere, ad hoc vt debitor capi, & incarcerari possit, *leg. consentaneum.* vbi notat B. *Cod. quomodo & quando.* B. *in l. si ff. ad l. Iuliam pecul.* Rom. *cons. 224. incipit ista captura facta.* debita enim summa probanda ante omnia est, postmodum sequenda est sententia eius declaratoria. Nam quod ante capturam non est deductum, nec probatum, non potest postea ad ipsam iustificandam deduci, quoniam iniuriatum nulla est confirmatio *l. si cum nulla ff. de re iudi.* ita not. Bal. *cons. 318. ista captura l. 4.* Ripa *in d. leg. obligatione n. 25. ff. de re iud.* Roma. *cons. 241. incipit spectabilis dominus col. 2.* Decius *cons. 75. pro tenui col. 1. vers. & ideo.* idem tenet Baeca *de inope deb. cap. 1. n. 30.*

Nec obstat contra hanc nostram propositam regu- 128
lam, illa, quam etiam frequenter deducunt Doctores *in leg. fi. §. fin ff. quod metus causa*; nempe; debitorem captum non seruato iuris ordine, non esse dimittendum, & relaxandum, si reuera debitor est; quam patrocinatur Bal. *in cap. tuæ in fi. vt lite non contesta. & in c. conquerente, de restit spoli.* Paul. *cons. 472. in causa capturæ.* Iacob. *l. 1. ad finem.* Gomez Arias *in l. 60. Tauri. n. 11.* Alexand. *in l. si cum nulla. num. 8 ff. de re iudicata.*

Quo etiam sit incarceratum pro debito falso, posse 129
detineri pro vero debito, *vt in d. l. fin. § fi ff. quod metus causa l. 2.* & ibi B. *Cod. de exact. tribu. l. 10.* B. *in l. 2. §. qui exhibendi. ff. de custodia reorum.* Gomez Arias supracitatus, licèt plures contrariam sententiam tenentes referat Farin. *d. 3. tomo, q. 27. n. 152.* licèt non sequatur *num. 53.* nec videmus hoc admissum, imò quomodolibet captum iudices detinent pro vero debito, vel delicto, & ita seruatur quotidie, imò non dubitatur vnquam, vbi bene etiam aduertit Fari. *ibi*, licèt duas communes contrarias in hoc referat Farinac. *vbi suprà numero 151. & sequent.* qui se inclinat parti contrariæ, & sic vt iudex hoc in casu non tenetur in syndicatu, in qua opinione animus meus; & intellectus minimè acquiescit, quoniam vtcumque sit, iam iudex quantum ad se pertinet, habuit iniustum principium, quia iuris ordinem non seruauit, & contra legem processit, quæ vtique seruari debet, ex vulgatis, contra quam opinionem multa possem infingere, quæ omitto, quia nostri non est instituti, discutere. Cui respondetur, quoniam etiam probato debi- 130
to post capturam, debeat detineri debitor in carcere: non ideo dicetur iusta prior carceratio, quia nullo modo iustificatur ex sequenti probatione. imò non ideo minùs iudex desinit esse in culpa, & teneri in syndicatu, vt infrà videbimus, & ipsa captura tenet, non ex vi prioris præcepti: sed postea ex vi secundi præcepti, tacitè per detentationem, vel expressè per declarationem inducti probato vero debito, vel ex sententia transacta in rem iudicatam, vel ex obligatione, & instrumento guarentigiato, vt in simili notauit Alex. *in l. 1. colum. 2. Cod. de Carboni. edicto* B. *in leg. creditores in 5. quæst. princ. Cod. de pigno.* Baeca *de inope debitore cap. 10. n. 30.*

Quæ conclusio suprà posita vt debitor capi non 131
possit, nisi ex causa iudicati: adeò vera est, vt instrumentum publicum capturam hanc iustam reddere non possit, nisi habeat clausulam guarentigiatam, & liquidum sit, vt latè comprobat Roderic. Xuarez *in l. post rem in declaratione l. regia 4 & 5. titulo 8. lib. 3. ordin l. 64. Tauri.* vbi omnes *l. 1. & 2. titulo 21. libro 4. recopil.* Milius *in l. 5. titulo 21. l. 4. recopil.* Segura *in repetit. leg. si ex legati causa, num 78. ff. de verborum obligat.* Cou. *var. resolutio. lib. 2. cap. 11. n. 3. versiculo illud sanè.* vtrumque etiam latè comprobat Baëca *vbi proximè n 31.* vide etiam Parladorum *lib. 2. rerum quotidian. cap. fin. 1. par. § vndecimò per totum.*

Ex hoc eodem capite dicitur iusta appellatio, & in- 132
iusta carceratio, si fiat à iudice ex obtuto, de facto, & sua propria ceruice, & in vindictam nullis præcedentibus indiciis, præsumptione, vel diffamatione delicti: sed quia in hoc variæ sunt Doctorum opiniones, quam communis praxis hodierna seruat, hîc ex opinionibus colligam, & sic generale est; vt ad capturam debent procedere legitima indicia, & ita locum habet opinio illorum, quia hoc assueuerauerunt, de quorum genere & opinione est Marsil. *in pract. crim. §. constante num. 1.* vbi allegat Doctores *in clem. 1. de homicidio.* & text. *in l. 1. in princ.* vbi hoc idem not. Marsil. *ff de quæst. & in l. penul*

vbi

glos. Cod. eodem. & Marsil. refert & sequitur Conrad. *in practic. titulo de captura numer.* 2. Angel. *de malefi. in verbo fama publica num.* 4. Roland *cons.* 17. *num.* 2. *col.* 3. Nouell. *in pract. crim.* §. 1. *incipit superioribus annis numer.* 27. *fol.* 25. vbi etiam adducit plures hoc idem tenentes, & ipse testatur de communi, de qua etiam per Bonacos. *in commun. opin.* 1. *p. versiculo carceratio & retentio pag.* 21. *columna* 1. Clarus *in pract.* §. *fin. q.* 28. *vers. scias autem.* Angel. de Castro *inter consilia crimin diuersorum consilio* 94. *numero* 2. *lib.* 1. Marcus Anton. Eugenius Perusinus *in cons.* 64 *num.* 14. & licèt hæc opinio æmulos non paucos habeat, & verior, & communis & æquior est. & in praxi magis recepta, quam etiam sequitur Farinac. *in* 3. *tomo pract. crim. q.* 26. *num.* 116. *quem vide à num.* 112.

Hic tamen labor est: qualia sint hæc indicia: vt eis mediantibus rectè possit iudex ad capturam deuenire. in quó varios Authores, varias opiniones sectantes refert *vbi proximè* Farin. nam alij leuia indicia sufficere, alij præsumptionem, alij verò suspicionem, alij etiam alia
133 dicunt, aut diffamationem, ego autem omnia vera esse posse affirmo, secundùm casus varietatem, & diuersitatem, attentáque causæ, negotij, & personæ qualitate, quod maximè discreti iudicis arbitrio constitutum est, textus *in l.* 1. *ff. de custodia & exhibi. reorum.* ibi, Proconsulem existimare solere: vtrum in carcerem recipienda sit persona, an militi tradenda, an fideiussoribus commendanda, vel etiam sibi. hoc autem vel pro criminis, (quod obiicitur) qualitate, vel propter honorem, vel propter amplissimas facultates. vel pro innocentia prsonæ, vel pro dignitate eius, qui accusatur, facere solet. per quem textum ità firmat Laurent. Kirco. in communi opinione contraria 4. *conclusione* 130. *ante fin. versiculo caterum, &c. & versiculo quæquidem regula.* sequitur Clarus *in pract. crim.* §. *ad finem.* quem refert Bonacosa *in commun. opinione* 1. *part. pag.* 16. *vers. captura ad hoc vt committatur, & c. in discursu.* F. Vmbert. Locat. *in practica indiciaria inquisitorum in verbo captus, versiculo in criminalibus tamen relinquitur arbitrio iudicis, &c.* quod etiam videtur esse de mente Paridis de Puteo *de syndica verbo captura cap* 1. *incipit an iudex n.* 12. nec dissentit Blanch. *in practi. crim.* §. *pro cognitione itaque huius partis fol.* 126. cui etiam adhæret Prosper. Fa-
134 rinac. *vbi proximè num.* 127 *& seqq. & supra.* qui dicit, hoc iudicis arbitrium non erit tam absolutum quin iuris regulis (quas referunt Doctores, & ipse prosequitur latè) debeat subiicere.

Ex quo etiam capite iusta dicitur appellatio, & per consequens iniusta captura, & detentatio facta à iudice,
135 anteaquam redigant indicia, præsumptiones, vel ea alia quæ insurgunt contra inquisitum vel accusatum, inscriptum; ante omnia namque iudex debet examinare
136 testes, subministrantes indicia contra capiendum. ita tenet, & testatur de communi consuetudine totius Italiæ Angel. de Castro *inter consilia criminum diuersorum cons.* 94. *num.* 2. *lib.* 1. quem refert Iulius Clarus *in prax. crimin.* §. *fin. q.* 28. *versiculo scias autem ante medium*, vbi etiam allegat Blanch *in pract. fol.* 25. *n.* 68 *in fi.* & communiter ita fieri, testatur pariter Hippolyt. de Marsil. *in d.* § *constante num.* 11. *redeundo modò ad propositum*, qui etiam ponit modum examinandi testes, & hanc magis communem opinionem, & veriorem esse affirmat, testatúrque Marcus Anton. Eugeni. Perus. *in suo consilio* 64. *num.* 14. *& sequentibus.*

Quod etiam extende, & declara, quòd in delictis gra-
137 uibus, & inferentibus pœnam corporis afflictiuam, ad capturam sufficit quale quale indicium, & qualis qualis informatio. si verò delictum leue est, vt dictam pœnam non inferat, verum est, vt ad capturam non procedatur, nisi extantibus indiciis; saltem ad inquirendum sufficientibus, sic enim distinguendo declarant opinionem plurium relatam à Farinac. *vbi suprà n.* 125. Brunus *in tractatu de ind. & tort.* 2 *part. quæstione* 9. *numero* 6. sequitur Ioan. Mar. Monticell. *in pract. crim. d. reg.* 12. *n.* 7. *versiculo in hac re fol.* 266. *columna* 2. Angel. *de malefic. in verbo iudex commisit numero* 47. Clarus *in pract. crim. d. quæst.* 28. *vers. sciat tamen propè finem.* & relata à Bruno à Sole. *d. quæst.* 30. *n.* 10. sequitur licèt confusè Farin. relatus *n.* 127 *vers. aduertas primo.*

Extende insuper, quòd in quocunque delicto, siue graui, siue enormi, & contra quaslibet personas, nobiles, pauperes, seu viles captura nec solet, nec debet, decerni 138
informatione extraiudiciali, & in scriptis non redacta, vt ex Marsil. *in pract* §. *constante n.* 5. *& singulari* 93. *incipit iudex licet sine indiciis.* allegans text. *in c. si clericus de senten. ex com. in* 6 Monticel. *in d. Reg.* 12. *n.* 7. Conrado *in pract. titulo de captura n.* 3. *vers. sic secundùm eum. fol.* 266. *colum* 1. Fran Callon. *in quæst. tit. de captura & carce. c.* 9. *num.* 1. Brunus *de ind. & tort.* 2. *p. quæst.* 9. *num.* 4. *in fin.* Foller. *in pract. crim. verbo studeat se onerare n.* 58 Rolan. *cons.* 17. *numer.* 6. *vol.* 3. Nouell. *in practic. crim. in prin.* §. *superioribus annis n.* 23. *in fin.* & ex Bonacosa, Bossio, Mandosio, Blanch. Iulio Claro, & Bruno à Sole, & aliis relatis à Farin. *vbi proximè n.* 125. tenet ipse *n.* 130. nisi tribus concurrentibus: delictum graue, & enorme, car- 139
cerandus sit suspectus de fuga, & sic quòd sit periculum, quod aufugiet, dum testes in scriptis rediguntur. tertiò quod iudex sit securus, testes venire, postmodum, ad se examinandos, vt ex Claro ibi dicit Prosperus Farinac. & hoc quando procedit iudex ex officio.

Ex sola autem quærela partis, nunquam etiam deueni- 140
tur ad capturam in quouis genere delicti, & personæ, nisi duobus concurrentibus, nempe: si accusans, vel querelans probat summariè, querelatum, suspectum esse de fuga, & post cautionem, seu si dives est, se obligauerit de reficiendo expensas, damna, & interesse in casu non verificatæ querelæ, vt tenent Iulius Clarus *in pract. q.* 28. *sub vers. suis autem.* Foller. *in practic. crim. in vers. studeant se onerare num.* 58. quos refert Farinac. *in dict.* 3. *tomo practic. crim. quæst.* 27. *numero* 122. & sequitur eam, *numero* 128. & secundùm hanc declarationem, & cum his duobus requisitis, non aliàs, volo vt intelligas, & accipias opinionem Doctorum, affirmantium simpliciter, posse iudicem ad capturam peruenire, etiam non extantibus indiciis, nec informatione in actis, quoties timetur de fuga delinquentis, & multo magis quando est in fuga, cum sola, & simplici informatione capiendum esse suspectum de fuga, cuius authores & sequaces sunt Marsil. Ioan. Mar. Manticel. Iacob. de Bellouiso, Brun. Blanch. Angel. Grama. & alij infiniti relati à Prospero Farin. *vbi prox. n.* 125.

Vnum tamen est: quod si cum querela priùs concur- 141
rit infirmitas querelantis, grauiter in electo vulnerati iacentis. nam si coram tabellione ipse declarer ab vno, vel à pluribus vulneratum: sufficiet hæc assertio sola ad capturam, vt videmus quotidie. quia isto casu non potest dici, solam esse querelam, cùm concurrat cum ea infirmitas vulnerati, quæ pro se maximam habere præsumptionem veritatis referendæ, latè comprobant relati à Farin *vbi suprà n.* 128. vbi poteris videre alia, quæ articulum hunc tangant, *& n.* 154. *vsque ad fi.* an & quando captus pro vno debito, possit arrestari, seu commen- 142
dari pro alio, vel pro delicto. & quid de capto pro delicto possit recommandari pro debito.

Ex hoc eodem capite legitimam esse appellationem 143
aio, cùm iniusta sit, & indebita carceratio, facta in personam illius, qui tantùm realiter, non autem personaliter obligatus est. is namque in carcerem coniici nullo modo potest. not Iaf. *in l.* 4. §. *si actor n.* 25. *ff. de re iud.* & tenet Baëca *de inope debitore c.* 10. *n.* 5. & confirmatur ex doctrina Saliceti *in leg.* 1. *n.* 2. *vers. & est ratio. Cod. qui bonis cedere poss.* vbi dicit quòd ideo debitor tributi non potest capi, quia tributa imponuntur rebus vel personæ propter res, *l. indictiones Cod. de anno & trib.* & inde est,

144 est, quòd qui hypothecat pro alio rem suam, & non obligat personam suam, solùm est debitor respectu rei, quam hypothecat, & si eam exhibeat, certè capi non potest. ita dicit Salicetus *in l. 1. ff si certum petatur.* sicque obligatus ratione oneris realis liberatur, relin-
145 quendo ipsam rem oneratam, *cap. de terris de iudæis.* cuius etiam fatinæ est; quòd actio personalis limitata, non præstat ius capiendi debitorem, sicuti diximus de hærede conficiente inuentarium, quoniam cùm fecerit inuentarium, non tenetur vltra vires hæreditatis, nec vl-
146 tra bona, & res in eo contentas, & sic est debitor respectu illorum bonorum, & rerum contentarum in inuentario, ideo capi non potest eius persona, nisi bona abscondat, vt suprà probaui latè. Igitur quanto magis ille qui non obligat personam suam, sed bona tantùm, vt
147 & rectè infert Baëca *de inope debitore d. cap. 1. n. 5. ante medium. & in num. 1. in princ.* dicit quòd ille qui non tenetur actione personali, puta is qui res suas mihi; non personam obligauit, non potest capi, vbi per totum caput hanc materiam defendit & tuetur, & pro hac parte facit etiam lex styli 134. cuius verba sunt, *es a sauer quel fiador no se a dado por presso maguer los sus bienes no cumplan a pagar el delicto; saluo si no obligo su persona y bienes*, & sic textus est expressus, ad hoc; quod vbi bona tantùm obligantur, non persona, ipsa capienda, & carceranda non est, vt indicant verba *saluo si no obligo su persona y bienes*, & ibi, *no se dado por presso*, &c. & ex hoc oritur frequens praxis, qua solent vti tabelliones in conficiendis obligationibus dicentes:
148 *Yme obligo con mi persona y bienes.* vt hac cautela persona obligata simul, cum bonis eius capi possit, hoc carens recursu. & statim post hæc scripta, hodie declaratum fuit in supremo hoc nostro Galleco, & Regio
149 Tribunali, declaratúmque vim fieri per iudicem quendam commissarium, seu executorem cuiusdam sententiæ Reuerendissimi Nuntij, rescriptúmque siue commissio tantùm continebat, vt executor caperet bona condemnati, & in eis feciset executionem nihil de persona loquens, & clarissimus ac dilectissimus genitor meus, & praxi & theorica, pariter & prudentia, prouidus cùm esset Patronus in causa vim fieri, fundauit ex excessu de personam, vt nos latè Deo dante dicemus infrà lib. 4. & ex his quæ diximus possit etiam iustificare suam intentionem.

Vnum tamen est, quod si iste, qui tantùm realiter obligatus est; puta; quia bona sua pro alio hypothecauit, vel bona obligauit, non verò personam, licèt ipsa non
150 capiatur, hoc tamen fallit: si rem ipsam, seu bona dolo desierit possidere, quia tunc non capitur ex obligatione reali, nec ex hypotheca, sed ex dolo, *l. pro possessore, ff de reg. iur. l. penult. ff. de dolo.* & licet etiam ex re iudicata conueniatur: iustè defendi posse, dicit Baëca *vbi proxi. relatus n. 9.* vt nec possit capi si rem obligauit non perso-
151 nam, vt probatur *in d. l. 134. styli* quoniam creditor solùm videtur sequi fidem hypothecantis respectu rei hypothecatæ eam n. solùm obligat, non personam, & ita si rem consumpsit, attriuit, & corrupit; vel abscondidit, ex dolo ipso eius persona obligata est, & ideo carcerari valet, ex contumacia. licet aliàs capi non potuisset. B *in lib. penul. ff. de cessione bonorum.* & latè Baëca *suprà num. 10* & ex aliis *in cap. 16. num. 19. & 7. & cap. 17. à num. 11.* & suprà tetigimus etiam circa articulum de iniusta detentatione ratione personæ in particula de hærede, vbi vide.

De iniusta carceratione rei, & causæ

152 SExtò principaliter dicitur iniusta detentatio, & carceratio ratione rei, & causæ, de qua agitur, & sic in ea quandoque rei sub fideiussoribus relaxandi sunt: *Salgado de protect Reg.* quandoque autem ratione ipsius causæ sub eis relaxandi non sunt. qui articulus latè in genere ventilatus est, & examinatus per Rodericum Xuarez *in tractat. de fidei. in causa crim. super l. 4. titulo 3. lib. 2. fori.* conciliando & iuterpretando leges, quæ in hac materia, modò variæ, modò contrariæ videntur apparere, ideo conclusionem & regulam, quæ ex eius, & aliorum disputatione resultat, scribam: & loco exempli in specie accuratè inferam casus, quibus carcerato, carcerum fideiussores admittantur, regulæ doctrinam limitans. Et quoniam hic punctus sicut & superiores, adeò frequens est in tribunalibus, veniens ad ea per viam violentiæ, quam citiùs potuerim, examinando. In quo duas elicio conclusiones, & regulas. Prima sit, appellatio legitima est à detentatione in carcerem in delictis non requirentibus pœnam corporalem, sed pecuniariam, 153
contempta obligatione fideiussionis, quoniam in omnibus delictis, in quibus à iure non infertur pœna corporalis, seu corporis afflictiua, reus captus omnino relaxandus est sub fideiussoria cautione ab ipso oblata. text. est capitalis *in l. diuus ff. de custodia reorum.* text. *in l. 1. eodem.* in quorum intellectu, & concordia aliis pluribus relatis longum fecit progressum Roder. Xuarez supra citatus *in d. l. styli.* eandem comprobat B. *in d. lib. 1. n. 1. in fin.* vbi gloss. Bald. *in l. nullus n. 3. Cod. de exhibendis reis. & in l. sed si is n. 1. versiculo aut venit imponenda pœna pecuniaria ff. de in ius vocando.* Angel. *de malefi. in verbo quod fama publica post num 66. versiculo si autem pœna non sit corporalis, & in verbo pro quibus Anton. fideiussit num. 11.* Bonif. de Vital. *in oper. malefici. sub titul. de carceribus prima. num. 2. & 11.* Ghirlan. *de relaxa. carcer. sub titulo de fideiusso. reorum. num. 1. & 7* Conradus *in practica. titul. de carcera. n. 6. in fin. fol. 274.* Roder. Xuarez *vbi suprà.* Bert. *consil. 12. num. 1. & consil. 13. num. 1.* Couar. *var. resol. lib. 2. cap. 8. num. 8.* & communem dicit Anton. Gomez, qui pro ea plura adducit iura concordantia, 3. *tomo var. resol. cap. 9. de captura reorum n. 8. in princ.* idem tenet Boss. *in titulo de carcerat. fideiuss. committen. n. 1. & 2.* Meno. *de arbit. quæst. lib. 2. casu 303. n. 3.* vbi etiam, & pluribus Doctoribus de communi testatur, idem tenet Marc. *in pract. § attingam num. 1. & in rubrica de fideiuss. num. 147.* Iul. Clar. *in practic. crim. §. fin. quæst. 46. versiculo in hac autem materia* Bonacos. *in suis commun. opin. 1. p. verbo carceratus vbicumque fol. 20. col. 2.* & ita practicatur quotidie in omnibus tribunalibus, & in causis, quæ ad suprema trahuntur per viam violentiæ, eo quòd iudices nolunt appellationibus huiusmodi interpositis, cùm iustæ sint deferre, attenditúrque per Senatores semper, an pœna sit corporis non afflictiua, quia tunc absque dilatione, seu retardatione vim fieri, & appellationi deferendum; declaratur, quia hæc conclusio multò magis procedit in clericis, qui 155
quidem, si offerant fideiussores in delicto non appetente pœnam corporis afflicti, relaxari debebit; ita tenet Foller. *in practic crim. cano in verbo, & in carceribus mancipatis cap. 12. n. 6.* ex Feli. *in cap. legebatur in princip. n. 1. de maiorit. & obed.* quod difficultatem non habet, ad capturam enim clericorum maiori maturitate, maiorique cum temperamento, deueniendum est, ita tenet 156
Ber. Diaz *in practic. crim. cano. verbo eos citari personaliter cap. 13. in princip.* & Follet *vbi proximè num. 5. & alibi passim.*

Secunda pars huius regulæ, & conclusionis ea sit: vt appellatio interposita per carceratum à detentatione in carcere pro crimine, & delicto graui, seu atroci, 157
requirente pœnam corporis afflictiuam, etiam oblata fideiuss. & cautione, vt non legitima admittenda non est, nec tunc iudex non deferens ei, vim faciet, cùm hoc casu carceratio iusta, debita & à iure permissa, dicatur. text. *in d. l. diuus, ff. de custo. reorum,* per quem hanc regulam, & conclusionem affirmarunt B. *in lib. 1. ff. eodem titulo.* Boss. Cou. Conra. Rod. Xuarez, Mar.

Put. Boni. & Vitall. Ghirlan. & alij relati in superiori conclusione, item tenet Osas. *decis. Pedemon.* 18. *num.* 4. Quintil. Mandos. relatus per Bonacosam *in communi opini.* 2. *part. versiculo fideiuss. non admittitur, fol.* 29. *col.* 2. *in fin.* licèt hæc conclusio non fuerit à calumniatoribus oblita, prout videre est per Meno. *de arbit. q. casu* 303. *n.* 20. *in fin.* non tamen ab ea recedendum est pro qua faciunt concordant. Bullæ Pij V. *incipit cum sicut accepimus in ordine* 184. *in* 2. *part. Bullarij, fol.* 639. Vbi Summus Pontifex aufert facultatem excarcerandi, seu relaxandi reos sub fideiussoribus, non solùm iudicibus, sed etiam carcerum visitatoribus, quando agitur de capitali delicto, ex quibus regulis multi se nobis casus dubij qui ex conclusione substantiam rapiunt, offerunt examinandi, & ad hac, & superiorem conclusionem plures citat Balde. *in addit. ad Roder. Xuar. ad titul. de fid. in causa crim. n.* 1. *litera A, fol.* 72.

158 Quæ conclusio non solùm locum habet in laicis, sed etiam in clericis. quoniam vbi agitur de pœna corporali, certum est eum non esse fideiussoribus committendum. text est *in cap. si clericus de sentent. excommun. in* 6. ibi, Eosdem quoque clericos, si de parendo iuri, vbi fideiussoriam dederint cautionem, detinere non debes, nisi excessus enormitas, vel alia causa rationabilis eos suaserit detinendos.) & Doctores ibi explicant, illud

159 enorme dici delictum, si pro eo clericus curiæ seculari tradatur, vt est crimen falsificationis literarum apostolicarum, hæresis, & homicidij in personam sui Episcopi ex quibus per Farina. *in* 1. *tomo crim. q.* 8. *titulo de inquisitione à num.* 75. & Ioan. Andr. *in d. cap. si clericos col.* 1. *verbo enormi.* vbi Archidi. *post num.* 3. Franc. *num.* 15. & Germinia. 9. Bossius *titul de carcer. fid. commit. num.* 13. Foller. *in pract. crim. cano. verbo, & in carceribus mancipatis c.* 12 *versiculo sed si veniret imponenda pœna corporalis*, allegans text. *in cap. cùm homo* 23. *quæst.* 5. *gloss. in cap. arguta* 29. 6. Felin. *in c. legebatur in princ. de maiorit. & obed. & in cap. ex parte n.* 3. *de rescriptis.* & vbi habet lo-

160 cum depositionem relaxat, vt tenet Cal. *consil* 21. *titul. de treuga* & quando imponatur, vide Abb. *in c. at si clerici in princip. col* 12. *de iud.* est enim depositio quædam degradatio verbalis *c. qualiter el* 2 & ibi Abb. *de accusa.* Alexand. *in cons.* 174. *volum.* 2. ponit pro quibus criminibus fiat depositio. Decius *in consil* 143. *colum* 1 *&* 2. vbi quando clericus sit commit. fideiusso. vbi quando pœna detrusionis venit in monasterium, vel in carce-

161 rem perpetuum; & pro declaratione *cap. si clericus.* quando dicatur crimen enorme, vide Abb. *in cap. tuæ de pœnis.* & sic duo sunt considerandæ in hac materia circa clericos. Primùm, an inferatur pœna corporalis (non dico sanguinis, quia illo iure non admittitur *c. sententiam sanguinis de cler. vel mon.*) ita tenet Decius *in d.*

162 *consil.* 143. Secundò an sit graue crimen vel non, ita vt in hoc videtur ius canon iecurius ciuili, cùm hoc solùm requirat pœnam corporalem, vt tenet Bossius *vbi proximè.*

Ego autem ex mente Doctorum præcipuè Foller.

163 *supra*, & Farina. *in* 3. *tomo quæst.* 33. *num.* 58. pro euitanda dubitatione dicam in hoc articulo attendendum est, an delictum, pro quo clericus detinetur, de his sit, in quibus ius ciuile fideiussores ad relaxationem admitteret, vel non, licèt iure canonico pœna sanguinis non sit, adest tamen corporis afflictiua, adeò vt regula in hoc scripta procedat in clericis.

164 Ex quo capite imprimis insurgit, an iusta sit, & legitima appellatio, emissa per carceratum à detentatione in carcerem pro delicto pœnæ exilij, & relegationis infringente, oblata per eum fideiussoria cautione. Et videtur affirmatiuè dicendum, quoniam pœnam exilij non esse corporalem, nec corporis afflictiuam, & ideo captum pro delicto eam irrogante sub fideiussoribus relaxari debere affirmat Azeue. latè hanc rem agens *in lib.* 8. *titul.* 18. *lib.* 4. *recopilat. & in l.* 2. *titul.* 19. *lib.* 8. per text. *ibi*, quem ad suum propositum expressum vocat, ibi *no a de lleuar pena corporal, si no de demarco y destierro*, & idem *in additio. ad Curi. Pisa. lib.* 4. *c.* 6. *num.* 14. & idem videtur renere Iodoc. *in practic. crim. c.* 19. *de relax. carc. n.* 4. *versiculo itidem*, &c. contrarium tamen imò in pœna 165
exilij non relaxari sub fideiussoribus: quoniam talis pœna corporalis est, tenet vt expertus Bossius Egidius *in titul. de carcer. sub fide relax. num.* 7. imò si exilium sit perpetuum, capitalem pœnam censeri, dixit com- 17
munem Eman. Soarez *in collecta commun. opinio. verbo capitalis n.* 8. & ideo detentum pro delicto tali pœna digno, non relaxari sub fideiussoribus, dixit Gason *post* 166
tractat. de indi. & torm. cap. 9. *rubr. de captura, & carcer. num.* 8. *versiculo & aduertendum est.* &c. & idem affirmat Bossius *ibi numero* 7. & 8. & ab hac vltima opinione non recedendum fore admonet Prosp. Farin. 3. *tomo prax. crim. quæst.* 33. *num.* 55. & 56. quid dicendum; multum suader authoritas horum Doctorum, sed ma- 167
ior authoritas est nostræ Regni, hanc difficultatem omni modo excludens, & priorem opinionem expressè probans, quæ nullam responsionem habet; maximè, si tota legatur, & eam eiúsque opinionem latè fundat Azeued. *ibi*, & sic dico vim iudicem facere Ecclesiastico, si non detulerit appellationi, ab hac detentatione interpositæ oblatis fideiussoribus quoniam hoc ius nostrum commune Regium, ipse debet obseruare, cùm in hoc ius canonicum deficiat, secundùm quæ suprà diximus 1. p. in cap. 2 § 3.

Quid autem dicendum est in capto pro delicto cui 168
per l. pœna indignationis Regis seu Principis imposita est? Et breuiter dico, quòd appellatio à detentatione, etiam fideiussoribus oblatis, non iuuabit carceratum, quoniam hæc pœna iræ, & indignationis Principis pœna mortis iudicatur iuxta textum *in l. nihil interest in fin. princ. ff. de adulter.* & inducit priuationem beneficiorum secundùm Barbo. *consil.* 11. *colum.* 5. *in fin. volum.* 1. Azeued. *in l.* 1. *titul.* 14. *lib.* 4. *recopilat. n.* 18. *&* 19.

Similiter nec admittenda est appellatio, interposita à detentatione pro delicto, exigente pœnam palino- 169
diæ cantandæ iuxta text. *in l.* 2. *titul.* 11. *lib.* 8. *recopilat.* quam latè exornat Parla. *lib.* 1. *rerum quotidi. cap.* 17. *per totum*, quoniam talis palinodiæ pœna, & seuera, & perquam dura est siquidem is, qui cantat palinodiam, toto exauctoratur honore, etiam quantumuis dignitate præfulgeat, vt ostendit *l.* 8. *titul.* 3. *part.* 7. *& l.* 2. *tit.* 5. *part.* 7. *& l.* 2. *titul.* 8. *recopilat.* & cùm hæc pœna exequi in ab- 170
sentem non possit, proinde huius criminis reus etiam datis fideiussoribus non est carcere relaxandus, vt tradit Maran *in speculo aureo* 4. *part. num.* 10. & Parla. *in d. c.* 17. *num.* 47. & ita practicatur *vbi num.* 31. *&* 32. ex aliis probat clericum sicut nobilem hac ignominiosa pœna 171
non plecti; & generaliter idem dicendum est in pœna infamiæ, vt tenet Bossius *in titul. de carcer. fideiuss. commit. num.* 7. *&* 8. eum referens Farina. *vbi supra d.* 3. *tomo pract. crim. cap.* 33. *num.* 55. *ad medium.* quia omnis causa tangens famam dicitur grauis *l. si inimicitiæ. ff. de his qui- bus vt indignis.* Azeued. *in l.* 2. *titul.* 10. *lib.* 8. *recopilat.* 172
num. 233. & ideo cùm hæc contradictionis, siue palinodiæ cantandæ pœna sit infamatoria, & disdicens sit infamis, sub fideiussoribus relaxandus non est, vt etiam tenet Auenda. *in titul. de las iniurias, numero* 17. secundùm quem *num.* 15. *&* 26. hæc pœna est corporis afflictiua, nec per alium impleri potest, quæ excludunt fideiussorem, & idem tenet etiam Anaillef. *in proœmio cap. prætorum n.* 20. & Placa *de delictis c.* 1. *n.* 22.

Insuper indebitam esse, & legitimam appellationem 173
emissam à carcerato, qui tue in ciuilibus, siue in criminalibus indiciatus est ad torturam, affirmo, is enim ante torturam inflictam, minimè relaxandus est sub fideiussoribus, vt docet Bald. *in l. si quis post, versiculo item est detinendus*, vbicumque est torquendus, *ff. de quæst.* per text. *in lib.* 2. *C. de custo. reorum*, ibi, donec reperiatur co-

gnitio

nitio celebrata. idem Bald. *in l. nemo deinceps n. 6. in fin. versiculo quandoque qui detinetur non ratione pœnæ, sed ratione torturæ. Cod. de Episcopali audien.* dicens, quòd quando rei ad eruendam veritatem, sunt torquendi, nullo modo relaxantur, etiam oblatis fideiussoribus. idem dicit noster Xuarez *in d. tract. de fideiuss. in causa crim. num. 18. versiculo item est detinendus, vt torqueatur.* ex qua doctrina idem dicendum est in testibus, à quibus veri-
174 tas inquirenda est, recusantibus ipsam manifestare, quo casu torquendi sunt, & tunc minimè sub fideiussoria hac cautione relaxandi, vt tenet Meno. *de arbit. q. lib. 2. casu 303. n. 15. & 16.* pro quibus & faciunt, quæ adducit Paris de Puteo *de syndic. verbo carcer. & carcera. num. 2. an potestas n. 2. fol. 140.* Afflict. *in cons. si humanitate, sub rubrica qui fideiuss. dare poss. n. 17. & 21. 2. part.* Paul. Ghirlan. *in tractatu de relax carcerato. rubrica de fideiuss. reorum.* & licèt Afflict. Paris de Put. & Ghirl. in locis allegatis videantur loqui in criminibus pœnam
175 corporis afflictiuam exigentibus, idem tamen esse ex identitate, & generalitate rationis vtriusque casus, etiam in pœnis pecuniariis, si sunt de casibus, in quibus tortura potest dari, de quibus per Farin. *in 3. tomo praxis crim. libr. 2. sub titulo de indiciis, & tortura.* qui hanc nostram principalem opinionem tuetur *in d. 3. tom. q. 33. n. 38. & 39. ad fin.* allegat Bullam Pauli IV. in ordine 50. *incipit licet ex iuris 1 p. Bullary fol. 639.* vbi expressè prohibet relaxationem carcerati sub fideiussione, nedum quando certum est locum fore torturæ: verum etiam, quando de hoc dubitatur, & disputatur.

Similiter vim iudex Ecclesiasticus non faciet non relaxans carceratum ab hoc appellantem, etiam in causa pecuniariæ pœnæ, seu corporis non afflictiuæ non habentem nec præstantem fideiussorem, vt dictum est *in d. 1 conclusione*, vt tenet, & firmat Bald. *in l. sed & si is in prin. ff. de in ius vocando, & in l. si quis post ff. de testam.* Amad. *in tract. syndic. n. 210.* Angel. *in l. nullus n. 3. in fin. C. de exhiben. reis.* Angel. *de malefi. verbo pro quibus Anto. fideiussit num. 16.* & ibi Angel. *in additio. & in sequente verbo qui iudex dictum Caium detineri, & carcerare iussit n. 4.* Ghirlan. *vbi suprà q. 1. n. 2.* Iodoc. *in pract. crim. cap. 20. num. 3.* Rode. Xuarez *vbi suprà num. 3. versiculo aut non inueniunt fideiussorem.* Contra. *in pract. tiiul. de appellat. n. 21. fol. 207.* qui loquitur etiam procedere in causa appellationis, per text. *in l. eos §. super his, & in l. minimè in fin. Cod. de appellat.* & plures ad hoc vltimum concordantes adducit Rob. Lancelot. *de attenta. cap. 12. limi. 33. num. 1. & sequentibus.* Clarus *in prax. §. fin quæst. 46. versic. in hac autem materia in fin.*

Idem etiam verum esse censeo, appellationem admittendam esse à carcerato pro crimine falsi, quoties eius pœna est pecuniaria: quia nec tunc potest sub fideiussoribus relaxari, vt defendit Foller. *in practic. crim. verbo examinati sub fideiuss. num. 19. versiculo tu autem adde.* Decius *cons 143. num. 5. volum 1.* Farina. *d. 3. tomo practic. crim. quæst. 33. n. 30. & sequenti.* qui omnes tenent hanc opinionem, & defendunt contra Marsilium *in practica crim. §. attingam num. 7.* addo etiam Ferrant. Gargiar. *in crim. diuers. 125. num. 25. volum. 1.* Grama. *consil. ciui. 109.* Hierony. Magon. decisione Lucensi 42. *n. 1. & 2. part. 1.* & fundat se ipse Marsil. quoniam in hoc crimine multa specialia à iure inducta sunt, quia est delictum atrox, & enorme vt ipse dicit etiam *in singul. singu. 163. incipit crimen falsi, &* Nellus *in tract. de bannit. in 3. part. 2. temporis in quæst. 12.* & idem Marsi. *in l. 1. §. si seruus in 3. colum. in fin. ff. de quæstio* quæ ratio non satisfacit, cùm pœna est pecuniaria, quæ in absentem reum exequi potest, vel in eius fideiussorem, per quem excluditur metus aufugiendi, & condignæ pœnæ euitandæ, & cætera alia, per quam rationem, seu occasionem rei in carceribus custodiuntur.

176 Quæ tamen doctrina, & opinio superior Foller. & Farin. locum habet de iure ciuili non de iure canonico,

quod intueri, & attendere debemus omnino in hoc genere violentiarum. contrarium foret dicendum imò opinio Marsilij, & aliorum seruari deberet, quia iure ciuili magis verior est, nam canonico ad detentationem in carcerem sufficit, vt delictum sit enorme, non tamen pœna attenditur, ex text. *in cap. si clericos de sent. excomm. in 6.* de quo superius latiùs diximus. Et sic cùm falsitatis delictum enorme sit, meritò iure canonico, etiamsi pœna eius sit pecuniaria ex forma statuti, delinquens non foret sub fideiussor. relaxandus, nec iudex elationem appellationis abnegans esset in culpa.

Appellatio autem emissa à carcerato inuento in fla-
177 granti, casibus, quibus delictum ita est manifestum, vel notorium, licèt in eis pœna pecuniaria imponatur: tunc namque sub fideiussoribus non relaxantur, vt per Angel. de Aret. *in addit. ad Angel. malefi. verbo fama publica folio 11. incipit, tu autem in hac materia adde primo, &c.* eleganter Bald. *in l. sed & si is ff. de in ius vocan.* hanc limitationem ad supradictam conclusionem ponit Hippolyt. de Marsi *in pract. §. attingam num. 5. & sequen.* & faciunt dicta per Innocent. *in cap. vt fama de sentent. excommu.* & per Flor. *in l. 4. ff. ad l. Aquil.* & per Angel. Felin. Alexand. & alios quos ipse Hippolyt. ibi refert. idem tenet Fran. Cason *post tract. de indiciis, & tortura in quæstionibus cap 9. rubrica de captura, & carcere n. 11. versiculo si repertus est in flagranti.* Foller. *in pract. in verb. examinati liberentur fideiuss. n. 7. & 8.* Menoch. *de arbitr. quæst. lib. 2 casu 303. n. 12. & 13.* Repertus tamen cum armis, vbi vel nocte, vel die prohibita sunt, si in flagranti reperiatur, euitat carcerem, nec ad eum ve-
178 hitur si offerat fideiussores de præsentando, vt tenet Angel. *in l. verò pro condemnato §. 1. n. 1. in fin. ff. qui satisda. cogant.* idem tenet August. ad Angel. *de malef. verbo pro quibus Anton. fideiussit num. 9.* allegans Bald. & Angel. idem tenet Rode. Xuarez *in suo tractatu de fid. in causa crim. n. 3. & 4.* quod verius est, in cæteris autem venire est, quod superiùs diximus.

Deinde iustè neganda est appellationis delatio ei, qui vel confessus est delictum, vel legitimè conuictus 179
est nam etsi id ipsum exigat pœnam pecuniariam, vel aliàs corporis non afflictiuam; iustè tamen in carceribus detinetur, ad cuius relaxationem non fideiussione, sed solutione opus est, nullæ enim hoc in casu sunt partes iudicis ampliùs quàm vel absoluere, vel condemnare, textus est *in lib. si confessus. ff. de custodia reorum.* cuius sunt verba: Si confessus fuerit reus, donec de eo pronuntietur in vincula publica detinendus est. (per quem text. hanc doctrinam vt veram firmat B. *in lib. 1. numero 1. ff. de custo. reorum.* Bald. *in l. nullus num. 3. C. de exhibendus reis* Marsi. *in practic. crim. verbo attingam n. 4.* Rode. Xuarez *vbi proxi. num. 4. versiculo quod limita, nisi accusatus confiteri crimen.* Paris de Puteo *in tract. de syndi. verbo fideiussor officialium c. 3. si iudex maleficiorum num. 11.* Augustinus in Angel. *de malef. vbi suprà d. verbo pro quibus Anto fideiussit, post princip.* idem secundùm Bald. Du Fran. Cason *vbi supra n. 11.* Paulus Ghirlan. *in tractatu de relaxa. car. rubric. de fide reorum n. 1. & n. 6. in fin.* Foller. *in practic. crim. verbo examinati liberentur sub fideiuss. n. 2. & 12.* Iodoc. *in practic. crim. c. 20. numero 1.* Contra. *in practic. rubr. de carcer. num. 13. in fin. fol. 176.* idem tenet Farina. *in 3. tomo pract. crim. q. 33. num. 9.* idem tenet Menoch. *d. casu 303. n. 4 & sequenti.*

Quæ doctrina habet locum non solùm in confesso, sed etiam in solo conuicto, vt per Ghirl. Iod. Foller. & 180
alios in relatis locis, & in confesso non solùm spontaneo, sed etiam in confesso per torturam: dummodo confessio sponte sit ratificata. vt probat Farina. proximè relatus *à numer. 11* qui meminit Bullæ Pauli IV. de qua *id prima parte Bullarij constitutione 50. incipit, licet ex iuris communis dispositione, versiculo nullus etiam, qui crimen in iudicio confessus fuerit folio 639.* & alterius Pij V. *in eodem Bullario 2. part. constitutione 184.*

incipit cum sicut accepimus, versiculo in leuioribus autem delictis fol. 1189. quæ hanc nostram expresse comprobant, & approbant doctrinam. & vide per eundem Farin. *à n.* 14. an & quando hæc confessio sufficiat extraiudicialis vel non.

181 Insuper appellatio admittenda non est, quando reus iam est condemnatus, quia non fideiussoribus relaxandus est, sed solutione tantùm liberatur, argumento text. *in l.* 4. §. *ait prætor ff. de re iudic.* vbi dicitur condemnatum soluere, non liberari dando idoneos expromissores *l. quod si non soluere ff. de pignorat. actione l. ita li-*
182 *beratur* §. *qui paratus ff. quibus mod. pign. vel hypoth. sol.* vbi pariter diffinitur condemnatum ad pollessionem tradendam minimè liberari fideiussores præstantem, & idem firmat Petrus à Placha *in epitome delictorum lib.* 1. *cap.* 2. *n.* 18. *in princ. vers. huic intellectui facit.* nam si confessus, vel conuictus simpliciter non relaxatur propter proximam spectatam condemnationem: multo minùs post ipsam condemnationem, & sententiam, & idem tenet Prosper. Farin. *d. quæst.* 33. *num.* 19. quod ego intelli-
183 go non appellante ab ipsa sententia vel ipsa in rem iudicatam transacta, secus autem dicendum est appellatione ab ea interposita: nam tunc fideiussoribus relaxandum esse condemnatum probat text. argument. *in l. eos. Cod. de appellat in* §. *super iis.* ibi, vt inopia idonei fideiussoris in custodia retenti, &c. *& in l. minimè in fin.* ibi fideiussoris idonei copiam non habet. *Cod. eodem titul.*
184 sed quidquid de iure communi sit secundùm Farina. proximè relatum, iure nostro Regio illud stat dispositum *in l. fin. tit.* 18. *lib.* 4. *recopil.* vbi dicitur, *que quando alguno fuere presso por causa pecuniaria, no siendo la can-*
185 *sa criminal, si appellare de la sentencia, que contra el fuere dada, que depositando la quantidad en que fuere condemnado, o dando fianças bastantes por ella sea suelto de la prision, para que pueda prosseguir seu appellacion.* & sic in causa ciuili iure Regio fideiussor admittitur, in causa autem criminali nullo modo, vt indicant illa verba, *no siendo la causa criminal.* circa quod facere videtur etiam quæ adducit Lancelot. *de attent. lib.* 2. *cap.* 12. *ampliat* 4. *n.* 21. *& seqq. & 23. limit. num.* 3. in statu autem Ecclesiastico (quod nos intueri debemus) omnem difficultatem sublatam esse testatur Farin. *d. c.* 33. *num.* 23. ex Bulla Pij V. aliarum Bullarum declaratoria, de qua *in Bullario* 2. *part. fol.* 1182. & est in ordine constitutio 180. qua cauetur: quòd si reus carceratus, vel etiam non carceratus (generaliter dicit loqui Bullam) condemnatus sit per iudicem ex sua propria confessione, & tunc nullatenus executionem condemnationis impediat, ex quacumque appellatione interposita fideiussione, seu cautione oblata. sed si ipse reus appellans confessus non sit, in appellatione audiatur si dines est, facto actuali depositio, si pauper, quod iudicis arbitrio remittitur præstita idonea cautione in forma depositi, de soluendo pœnam, in qua condemnatus extitit, seu respectiuè de se repræsentando toties; quæ nulla in causis criminalibus locum habet, cùm loquatur de pœna, qua reus condemnatur, &c. & ideo hanc Bullam Romæ, & in omni statu Ecclesiastico obseruandam esse aduertit Farina. *ibi.* & sic si processus ad curiam per viam violentiæ veniat, vim fieri declarabitur, si iudex non deferet appellationi, per carceratum interpositæ, & offerentem in hoc casu, seu depositum, seu fideiussores secundùm prædictam sententiam.

186 Cæterùm nec appellatio iuuat appellantem carceratum pro causa, seu delicto corporis afflictiuam pœnam, non exigente ex eo, quod sibi ad relaxationem non admittuntur fideiussores; quando de proximo speratur sententia, & causa est in termino determinationis, quos antea ipse carceratus vel distulit, vel recusauit dare vsque ad id tempus, quo sub eorum fideiussorem oblatione relaxationem obtineret, vt tenet Angel. *in lib.* 2. *colum.* 1. *in princ. Cod. de exiben. reis* per textum quem allegat *in l.* 1. §. 1. *& in l. si quis ff. de custodia reorum*, dicens, aliàs admittendos esse fideiussores si non esset causa eo statu ferendæ sententiæ. Angelum sequuntur Augustin. *in addition. ad Angel. de malefi. in verbo pro quibus Anton. fraciussit in* 1. *addition. in princ.* & hanc limitationem ad illam conclusionem primam à nobis suprà relatam, expresè propositi Hippolyt. de Marsil. *in pract. crim.* §. *attingam n.* 3. vbi inter alia fundamenta allegat text. *in c.* 1. ibi, quia si proclamare voluit cur tandiu tacuit, *de frigid. & malefic.* vbi etiam plures adducit ad hanc rem Doctores Rodr. Xuarez *in d. tract. de fideiuss. in causa crim. n.* 4. *versiculo in tantum quod si.* & rationem reddens, quoniam in articulo ferendæ sententiæ, iam constat carceratum reum esse fisci debitorem, hoc idem tenet Franc. Cason. *in d. tract. de indi. & tort. in fin. tract. in quæst. c.* 9. *vbr. de captura, & carcere. n.* 11. *vers.* 1. idem Menoch. *de arbitr. d. casu* 303. *n.* 8.

Huic & proximum illud esse, quando scilicet, deten- 187
tus pro delicto, etiam pœnam corporalem exigente, appellat: eo quòd iudex eum non relaxat, quando ex actis constat post processus publicationem, puta; de ipsius innocentia, & absolutione debita, quod iudex facere tenetur, etiam non spectata sententia, vt notabiliter dicit Bald *in l. sed si is. ff. de in ius vocan.* allegans tex. *in l. nullus C. de exhiben. reis. in versiculo donec reperierit, &c.* idem Bal. *in l. si quis post accusationem ff. de testa.* pro quo bonus est text. *in l. pro quo pœna* §. 1. *ff. de manum.* & idem dicit Ludouicus Roma. *in fin.* 413. *incipit accusatus de crimine capitali*, in quo optimè loquitur videndus Hippolytus *vbi proximè n.* 16. vbi plures de facto vidisse & obtinuisse etiam dicit iudicem relaxare reum hoc casu teneri, quando ex processu de innocentia eius constat. idem tenet Iaf. *in l. naturaliter in princip.* 22. *colum. versiculo si confirma. conclusionem B. ff. de acquir. poss.* vbi plura alia pro huius doctrinæ affirmatione adducit Paris de Puteo *de syndica. versic. fideiussor. officialium c.* 3. *si iudex maleficiorum n.* 12 *fol.* 188. Paul. Ghirl. *in tract. de relax. carcer. rubrica de fide reorum q.* 1. *n.* 4. & 8. Cyril. *in sua crimin.* 1. *part. rubrica* 12. *de custo. reorum* §. 1. *n.* 3. *in fin.* plures etiam allegat Boss. *in tract. de carcer. fideiuss. commit. num.* 25. *ad fin.* Xuarez *vbi suprà num.* 25. & Menoch. *n.* 34. Iulius Clar. *in practic. crim. quæst.* 46. pariter etiam & communem vocant Bonacos. allegatus in Hieron. Mago. *de iis. Lucens.* 42. *num.* 12. *& seqq.* Bertazo. *cons.* 367. *num.* 1. *lib.* 2. quæ relaxatio cum fideiussoria cautione esse debet, non aliter, vt contra alios tenet Boss. *in titul. de sentent. n.* 61. Iul. Clarus *vbi proximè*, vbi plures allegat. & idem dicunt ferè omnes citari Doctores, & vide Farina. *vbi suprà d. quæst.* 33. *à num.* 67. alias annotationes ad hanc doctrinam describentem. Illam non omittam, quam *n.* 68. firmat cum Iulio Claro, 188
in omnem, scilicet, euentum & causam tempore ferendæ sententiæ diffinitiuæ rerum sub fideiussoribus relaxatum, vt iudex reuocet in carcerem, ne fortè secuta pœna corporali aufugiendo ipsam euitet, dicens, ita passim se vidisse; & ego etiam in hoc nostro tribunali multoties. An autem & quando, qui se pro aliquo crimine in carcerem offert, & præsentat, censeatur inno- 189
cens, & an tunc sit sub fideiussoribus relaxandus, quando crimen requirat pœnam corporis afflictiuam, vide Bobadil. *in Politic. lib.* 3. *c.* 15. *n.* 109.

Vis tamen nulla esse potest, vbi iudex non deferat 190
appellationi à detentione in carcerem pro delicto, in quo pœna corporalis veniet in defectum pecuniariæ, vt puta, quia sic dispositum sit ex forma statuti, dictantis: quòd si reus intra tot tempus tot non soluat, ad triremes transmittatur, vel quid simile. quod tamen ita intelligas, quando ita disposuit statutum per verba denotantia actum soluendi, puta; quæ si non soluerit, ad triremes transmittatur, &c. tunc enim cùm requiratur actualem solutionem, cùm pœna sequuta est, 191
non sufficit satisdatio fideiussoria, nec pignorantia

l.

l.ita liberatur §.qui paratus ff.quib.mod.pign l.solutum ff. de solutio l.solutionis verbo ff. de verborum signif. secus si
192 statutum loqueretur per verba denotantia non actum solutionis: sed potentiam soluendi, & assecurationem, vtputa; quam si soluere non potuerit, transmittatur, &c. tunc enim carceratum posse sub fideiussoribus relaxari, quia iam debitum assecuratur per idoneos fideiussores, secundum B *in d.l.item liberatur §.qui paratus num.4.* & ibi etiam Salicet. quem sequitur Ioan. de Anania *consil.21.* & ibi Ludouicus Bologni. *in addi. ad Angel.de malefic. in verbo quod fama publica præcedente potest n.67. versic. nam in d. quæst. & in verbo, quas si non soluerit n.9. versic. quid autem.* Felin *in c.ad nostram.n.12. de iureiur.* Alex. *in l.si se non obtulit §.si ex conuentione 1. nota ff.de re iud.* Ias. *consil.9. num.9. lib.1.* Petras *singulari 63.num.3.* Rod. Xuarez *in tractat. de fi. in causa crim. num.23. in fin. versiculo sed hoc intelligo esse verum.* idem tenet Ozasc. *decisione Pedem.18. num.4. versiculo in contrarium verò facit.num.5.* qui cum eleganti fundamento hanc distinctionem non verbalem, sed realiter, & iure veram esse, demonstrat, secundùm quam senatum iudicasse. quem referens sequitur Menoch. *de arbitr. lib.2.d. casu 303.n.36.* Hieron. Magno. *decis. Lucens.42. num.3.1. p.* & hanc distinctionem communem esse, & receptam testatur Farin. *d.3.tomo pract.crim.quæst.33. num.51.cum seqq.* secundùm quam partim vim fieri, partim non fieri constat.

193 Pariter nec vis vlla esse potest: si nec deferatur appellationi à detentatione pro delicto, cuius pœna relicta est à iure, vel statuto iudicis arbitrio, qui si aliqua causa præuiderit, locum etiam pœnæ corporali, non pecuniariæ, sub fideiussoribus eum relaxare non debet. licet (vt dico) pœna corporalis determinata non sit. Secus autem erit si expressè iudex verisimiliter videat, huic pœnæ locum non fore, sed pecuniariæ, quæ distinctio originalis est. Bald. *in l.nullus in 2.colum.post num.3. versiculo aut pœna est arbitraria, Cod.de exhibend.reis.* quem sequuntur Paris de Put. *in tractatu de syndi. verbo fideiussores officialium c.3. si iudex maleficiorum n.11. fol.188.* Pau. Ghirlan. *in tract. de rela. carcer. titul. de fideiuss. reorum q.1. n.5 & 7.* Xuarez *vbi proximè n.4. in fin. versic. sed quid si pœna sit arbitraria, & num.25.* Conrad. *in practic. titul. de carcerat. num.4. in fin.* Hippolyt. de Marsil. *in tit. de fideiusso. num.247. in fin.* Grama. *consil.55. numer.5. & 7.* Menoch *de arbitr. vbi suprà n.39. & sequentibus.* nam si hoc casu iudex sub fideiussoribus relaxet carceratum, animum suum detegit, & declarat.

194 Simili modo nec dicitur legitima appellatio à detentatione, etiam in his casibus, quibus aliàs sub fideiussoribus relaxatur; quando nempe reus in carcere vel simpliciter, vel sub iuratoria cautione, seu sub fideiussoria, relaxatus, vel aliàs à carcere pro tali, vel simili delicto detentus in ea aufugisset, nam tunc indignum se reddit relaxatione. alia ita notanter dixit gloss. *in l. lege Cornelia ff. dad Syllanianũ.* quam exaggerat Ludou. Romanus, & valde notab. dixit eam Alexand. *in l.1. ff. de custodia reorum in 1. apostilla.* Augusti. *in additio. ad Angelum de malefic. in d. verbo pro quibus Anton. fideiussit. in 1. additio.* Bart. & Bald. *in l.3. de Episcop. audi.* & illam glossam referens sequitur Angel. de Areti. *in d. tractatu de malefic. verbo fama publica in 13. carta in versiculo 4. notandum.* & ibi etiam August. additio. & hanc limitationem ad dictam conclusionem generalem suprapositam assignauit Hippolytus de Marsil. *in practic. crim. §.attingam num.7.* Xuarez *in dict. tractat. de fideiuss. in causa crimin. num.33. & seqq.* qui hanc doctrinam bene comprobat, quam etiam firmant Paris de Puteo *de syndicatu verbo carcer, & carceratus cap.1. index potest de plano numer.2. fol.140. colum.1. & in verbo fideiussor officialium cap.3. num.11.* Francus Cason *post tract. de indiciis, & tortu. in quæstionibus cap.9. rubrica de captura, & carcere num.11.* Boërius *decisione 215. n.22. ante medium.*

Salgado de protect. Reg.

Foller. *in practic. in verbo examinati liberantur fideiussoribus, num.18.* Tiraquell. *de pœn. temp. causa 31. num.14.* vbi ampliat etiamsi reus sit nobilis, Bossi. *d. tractat. de car. fide. com. num.15. in fin.* Mascar. *de probat. concl 1003.* 195
num.52. lib.2. & Menoch. *de arbitr. lib.2. d. casu 303. n.9.* dicens, non ideo arbitrium iudicis hoc in casu est sublatum, quod non procedit, quando carceratus aufugit ad superiorem, & coram eo se præsentat, quoniam fuga talis non est punibilis, nec damnata, nec dicitur carcerem, homagium, nec iuramentum fregisse, vt tenet Belug. *in speculo Principum rubr.31. §. quamuis carcer. n.8. versic. sed pone miles.* Boba. *in Polit. lib.3. cap.15. n.10. ad medium.*

Quando autem persona est nobilis, & multum di- 196
ues, & etiam in criminalibus pœnam corporalem exigentibus, debeat sub fideiussoribus relaxari: vel quando illustris persona sub iuratoria cautione, vel quando pro carcere publico domus, palatium, camera, vel ciuitas cum custodibus, vel sine custodibus nobilibus, seu illustribus, iudex assignare debeat: vide quæ ex pluribus Doctoribus latè scribit Prosp. Fari. *in 3. tomo practic. crim. q.33. à n.60.* Boba. *in Polit. l.1. l...c. à n...* relaxare reum iudicem teneri: quando fideiussores tanquam 197
commentarienses, & custodes carceratum recipiant sub eorum custodia, egregiè dicit Menoch. *de arbitr. lib.2. d. casu 303. num.37.* iuxta Saliceti doctrinam *in l. ad commentarienses. num.3. C. de custodia reorum.* Cepola *cons. crim.25.* Bossius *tract. de carcer. fideiuss. commis. n 62.* & alij per Hippolyt. Remi. *in cons. crim. duers. 82. n.4. & seqq. iuncto n.20 & seqq.* & quòd hoc casu debeat relaxari captus, etiamsi eius delictum exigat pœnam corporalem, tenent Xuarez *vbi supra n.26. versicul.5. considera. & num.28.* Menoch. *d. casu 303. num.37.* quam 198
tamen doctrinam nunquam in hoc Senatu practicatam vidi vti & aliàs huius praxim pariter negat Farinacius *3. tom. crim. quæst.33. numer.76. ad fin.* ex Iulio Claro *in practic. crim. §. fin. q.46. versiculo sed nunquid in fin.* licèt Xuarez *vbi proximè*, dicit se de facto illam vidisse seruari.

Vim autem tunc haud fieri affirmo, si appellationi 199
non admittatur à reo debitore emissæ, carcere detento, qui iure adiiciendus est creditori torque ferreo pro debiti satisfactione, quando bona non habet: quoniam hæc adiectio, & ignominiosa bonorum cessio censetur à Doctoribus pœna corporalis, vt scribit Petrus Iacobus *tract. de cessione bonorum col.2. in praxi.* Paris de Puteo *de syndi. §. quia num.10.* Cardi. Florenti. *cons.94. in prin.* Guido Papæ *deci. Delphinal.343.* cuius sensum explicat *additio. litera D.* Tiraq. *in repetit. l. si vnquam n.9. C. de reuo. donatio* Ioannes Paponius *in consuet. Borbo. tit. cession. bonor. §.72. prope fin.* Baëca *de inope debitore c.2. à n.35. & c.4. n.16.* Qui omnes Doctores scribunt cessio- 200
nem ignominiosam, loco pœnæ corporalis haberi. tanta enim est debitorum miseria, vt creditori adiiciatur torques ferreus collo adiectus, vt latè comprobat ibi Bart. & ideo cum corporis afflictiuam pœnam reus debitor pati debeat, indebitè relaxari postulat.

Econuerso autem puto dicendum in carcerato, pro delicto casu commisso; etenim ei, qui ita deliquit, pœnam corporalem minimè imponendam esse, probat *l.1. §. diuus ff. ad legem Cornel. de sicar. l. absentem §. fin. l. Metrodorum l. respiciendum §. delinquunt ff. de pœnis* comprobat Ioan. Andr. *in reg. propossessore col.2. de regul. iur. in 6.* Decius *in c. cognoscentes col.1. de constit.* B. *in l.1. §.1. ff. quis test. liber esse ius.* Bal. & Ias. *col.5. in l. in actionibus ff. de in litem iur.* Paul. Salicet. & Alexan. *in l. & si seuerior C. quibus ex causis infam. irroge.* Alexand. *consil.109. visis col.4. l.1. & consil.140. colum.2. lib.2.* Baëca *de inope debitore cap.4. n.17.* ergo vim notoriam iudex faciet, si appellationi non deferat, in carcere detento pro delicto casu commisso, quomodo in Curia declarandum censeo.

201 Si autem pro delicto pœna verberum, fustigationis, seu flagelli imponatur, captus non potest à detentatione appellare. quia licèt hæc pœna capitalis non sit secundùm communem, de qua post Bart. & Marantam testatur Iul.Clar.*in pract.§.fin.q.70.versiculo est etiam pœna in fin.* nihilominus pœna est corporalis, & corporis afflictiua,& multùm ignominiosa, vt ad sensum patet, vt per Diaz *in practica crimin.canon.c.133.n.4.*Clarus *d.q.8.versicul.mitræ quoque impositio.*quæ pœna non solùm corpris afflictiua est, & corporalis: sed etiam valde ignominiosa, & infamatoria, cùm nonnisi pro turpibus soleat irrogari.ita probat text.*in l. ictum fustium ff. de his*
202 *qui not infamia.* etsi vbi de pœna infamiam solam attribuente,non relaxatur carceratus, vt suprà cum Boss. diximus, & Farin. multò minus, vbi ea admixta est cum corporali,vt fustigatio est, & ita in terminis nostris decidit Bald.*in l.si quis post in 1.annot ff.de testament.*quem etiam text.notabilem dixit Xuarez *in tractatu de fide in causa crim. n.18. vers. facit notabilis textus.*Menoch. *de arbitr.d.casu 303.n.25.&* 24.Prosp.Fari.*in 3. tomo pract. crim.q.33.n.57* quod verum,& iuridicum est.

203 Qua etiam ratione pœnam corporalem, & infamatoriam esse illam quam nos verecundiæ dicimus; qua quis condemnatur, vt publicè per vrbem fumento,mulóve impositus circumeat, & in publico præcone eius delictum pandatur,ac manifestetur, quam vocamus, *pena de verguença*, imponi solitam pro delictis turpibus, & hæc pœna loco corralis habetur, vt notat Bæca *de inope debitore,cap.2. num.35.* qui licèt aliam authoritatem non trahit (sua dempta) ea cum veritate iuris (vt apparet) sufficiet.ac ideo captus tali pœna damnandus, indebitè se conqueret de detentatione, à qua si appellauerit Ecclesiasticus iudex deferre per curiam non cogatur.

204 Similiter, & ex eodem fonte fluit pœna mitræ;quam solet apponere iudex Ecclesiasticus, vt tenet Diaz *in practic.crimin.c.143.verbo corporalibus n.1. circa fi.*nam hæc quidem pœna corporalis, seu corporis afflictiua dicitur,imò maior in ea patitur infamia; quàm in proximè præcedente,vt tenet Iul.Clar.*in pract.crim.d.quæst.8. versiculo mitræ quoque impositio,*& Prosperus Farina.obiter,vbi proxin è allegatus *num.57.versicul. negari tamen non potest.* quam pœnam corporalem esse dicit etiam Cardin.*consil 94.hæc est quædam,&c.*quia continet corporis coërcitionem,Diaz proximè citatus.& vide Ioannem de Anania *in c.inquisitionis,colum.2.de accus.*dicentem,quòd isti,qui fustigantur, mittantur, vel ponuntur ad catenam, vel quid simile,sint infames.

205 Quoties autem pro aliquo delicto pœna carceris, siue temporalis,siue perpetui assignatur (quam Ecclesiasticus absque dubio imponere potest, quidquid sit de iure ciuili,& Regio)vt tenent Innocent. *in cap.qualiter el secundo.de accusatio.col.penult.versic.& sunt.* latè Bernard.Diaz *in pract crim.cano.verbo ac in perpetuum carcerem c.137.* Auilef.*in c.18.prætorum gl.carcer.n.1.ad fin.* Orosius *in l.imperium n.29.col.543.de iurisd.omnium iudicum,c.forus de verborum signi,c.quamuis,de pœnis in 6.*
206 licèt etiam iure nostro Regio carcer pro pœna assignari potest,& debet, vt in casu & delicto blasphemiæ *ex l.5. tit.4.l.8.recopil.* Azeuc.*in l.15.tit.6.n.11.& 13.l.3.recopil.& in casu iud.l.1.2.& 3.tit.7.l.8.recopil.*aut in casu resistentiæ, aut iniuriæ iudicis factæ *l.4.& 5.tit.22.l.8.*
207 *recopilat.*quos enumerat Bobad. *in Polit lib.3. c.15. n.8.* quibus in casibus, & in cæteris aliis,quibus hæc carceris pœna adiicitur & debetur:non est sub fideiussoribus relaxandus reus. quod etiam in nobilibus obtinet, & procedit,& an saltim nobilibus,aduocatis,& iudicibus, sit domus, capitulum, & alius locus pro carcere laxior dandus,vide Boba *ibi n.11.*

208 Similiter nec appellatio iusta erit à detentatione pro delicto merente,vt publicè sibi imponatur in fronte, seu facie litera, vel signum aliud candenti ferro de qua dignus iudicari solet, qui secundas nuptias contraxit viuente prima vxore,iuxta *l.6.titul.15.lib 8.ordinamen.* quam pœnam praxis huius regni adhuc retinet, vt affirmat Couar.*in epito.de sponsalibus 2.p c.7.§.3.n.7.* Ancon.Gomez *in l 80.Tauri n.27.*& licèt hæc pœna capitalis non sit,nec sanguinis, & ideo in ea transigi posse,aduertit Menesius *in l.transigere n.14.C.de transactio.* nihilominus non definet pœnam esse corporalem, vti vocat Anto. Gomez *vbi proximè, vers. hodie tamen iste talis punitur corporaliter isto modo, &c.* & hæc pœna fa- 209
ciei candenti ferro maculandæ iure canonico locum habet,& Ecclesiasticus valet vti,text.*in cap.ad audient.ibi, in signum maleficij characterem aliquem imprimi faciat, quo inter alios cognoscatur,*&c.*de crimine falsi.*ex quo text. hanc pœnam corporalem esse per argumentum ab exceptione probatur, & ea posse vti Ecclesiasticum, tenet Menesius *in d.l. transigere, numer.14. ad fin.* Quia licèt Ecclesiasticus iudex pœnam corporalem membri mutilationum, vel sanguinis imponere non possit, vt probatur *in cap. sententiam sanguinis ne clerici vel Monachi.* & alibi passim per Doctores: tamen corporali pœ- 210
na, illud ipsum non dictante, rectè vti valet, vt probatur *in dict. cap. ad audientiam de crimine falsi.* & ideo etiam fustigatio permittitur *cap. in Archiepiscopatu de raptoribus, & in cap. nullus clericus 11. quæstio. 1. cap. cum Beatus 45. distinct.* & est Concilium Bracharense 111. *in canone 6.& in c.1.& fin.35. distinctione.*& tenet cum aliis Bernard.Diaz *in pract. crim.cano. verbo verberari,suprà.* inde etiam, & pœna exilij iuxta text. *in c.1.* 211
de calumniatoribus,& in d.cap.ad audient. & in c.penult. de pœnit.cap.his qui 3.q.4. & c.cum Beatus 45.d.& Diaz *vbi proximè,verbo in exilium mitti,quæst.134.detrusio in monasterium,cap.Sacerdos 81.d.*& licèt Diaz *in cap.136.* dicat ab vsu recessisse hanc pœnam:ego non consentio, quoniam de practica testor, & vidisse affirmo in quodam canonico Compostellano. Item & perpetui carceris pœna (licèt capitalis sit) vt probatur *in cap.penult. de hæreti.& in cap. nouimus de verborum signi. extrauag. diuinis exemplis,* quæ est *sub titulo de pœnis in extrauag. communibus,*de qua vide quos allegat Diaz *suprà c.137. verbo ac in perpetuum carcerem damnatum,*de cuius qualitate vide Salcedum *ibi in additio. litera A.* Item & mitræ impositio, de quo suprà diximus. Item & ad triremes damnare, vt tenet Diaz relatus *quæst.143. verbo corporalibus*, & eius additionator Salcedus *litera A*, Naua.referens & alios, vbi disputant an & quando cleticis, & Sacerdotibus sit imponenda. Quas pœnas corporales, & alias quas prudens sciénsque iudex applicare poterit delinquenti, siue clerico, siue laico, dummodo sanguinis effusionem, aut mutilationem membri non contineant. item quibus sic condemnandus est, ex supradicta conclusione, minimè sub fideiussoribus relaxandus. Item etiam idem est dicendum pro deli- 212
cto, cui suspensio ab officio, seu beneficio à iudice imponenda est, & etiam in crimine exigente beneficij priuationem, cùm hæc pœna non nisi pro delictis grauibus, & atrocibus à iure imponatur. vt est videre latè per Bernar.Diaz *in pract crim.c.130.verbo suspendi, & c. sequenti verbo beneficiis priuari*, & vtrobique eius additionator Salcedus.

Desuper carceratus etiam pro delicto graui & cor- 213
poris afflictiuam pœnam merente, si infirmus est, & commodè in carcere curari, ac conualescere non possit;debet sub fideiussoribus relaxari, habita priùs fide de medico, & fideiussor erit, de redeundo recuperata salute, & conualescentia, ita tenet Foller. *in practic. crim. verbo vel carcerentur num.16. in fin.* quod ita tenet pra- 214
cticari vidisse concurrente graui infirmitate, & periculo vitæ, nisi grauissimi criminis qualitas, vel indiciorum multitudo repugnaret,Prosp. Farinac.*in 3.tomo crim quæst.33.n.78.* Ludouicus Gomez *in practic.super regul.cancell.regula de infir.resignan.in primlegio 78.*

Si

215 Si autem carceratus pro debito ciuili sit infirmus, qui fideiussores non habet, vel habet, sed non idoneos, dicit Hippolyt. de Marsil. *in practic. crimin. §. attingam, num.* 74. vbi plures allegat, & Foller. *in d. practic. crimin. verbo notatos capiat de persona numero* 30. *in fin.* vt scilicet iudex intimare faciat creditori, vt illum in eius domo, & custodia recipiat: quod si recuser, illum mittat, vel ad Hospitale, vel fideiussoribus, etiam non idoneis consignet. Iure autem canonico, quod seruare
216 debemus in violentiarum cognitione, stat Bulla Pij V. *in Bullario 2. parte fol.* 197. *constit.* 189. *versiculo quartò in casu infirmitatis*, &c. illud disponens in isto casu, vt debitori per creditorem alimenta, & medicamenta præstentur, aliàs autem recipit ab ipso debitore infirmo sola iuratoria cautione, de redeundo habita conualescentia, relaxetur absque fideiussoris petitione.

217 Et cum hucusque longum nos fecerimus progressum de his, quibus fideiussoribus relaxandi sint, vel non, per conclusionem & fallentias, tunc videre libet, qui isti debeant esse fideiussores. Et omissa disputatione dico verius esse, debere; vt obligentur ad repræsentandum reum de stando iuri, & iudicato soluendo, vt scripsit Bald. *in l. nullus post num.* 3. *versiculo qui erunt fideiussores*, &c. *& versiculo aut non confiteatur*, &c. *C de exhibendis reis.* Baldi opinionem pluribus comprobat Paulus Ghirlan. *de relaxatione carcerato titulo de fideiusso. reorum numero* 7. Rodericus Xuarez *in d. tractatu de fideiussor. in causa crimin. n.* 4. *versiculo qui fideiussores debent promittere.* & facit gloss. *in l.* 1. *verbo vel sibi ff. de custodia reorum.* dum allegat. *l. cum clerici §.* 1. *& §. ipse vero Cod. de Episcop. & cleric.* qui text. si bene inspiciatur, & attendatur; loquitur in fideiussore de se repræsentando, & de stando iuri, & iudicatum soluendo, vt bene considerat Iodoc. in hoc sibi contrarius *in practica crimin. cap.* 20. *numer.* 10. *versiculo aut si non confiteantur.* Baldum etiam sequitur Boni. de Vitali. *in rubrica de captura pri. n.* 2. *versiculo si autem confiteantur numero* 11. & Iul. Clar. *in d. practica crimin. quæst.* 46. *versiculo vbi vero, &c.* quando autem ex causa innocentiæ, quæ ex actis videtur constare (secundum quæ latiùs
218 dictum reliquimus) tunc fideiussorem sufficere de repræsentando, ad relaxationem dicit Prosper Farin. *tom.* 3. *crimin. quæstione* 33. *num.* 5. vbi *numero* 6. latè cum pluribus comprobat his casibus, quando debet relaxari reus sub fideiussoribus, quia argumentatur de pœna pecuniaria si carceratus non habeat, nec inueniat fideiussores, & pignus offerat, sub eo debeat relaxari, cùm per id magis consulatur fisco.
219

Si autem sic relaxandus sub fideiussoria cautione, fi-
220 deiussores aut non obtulerit, aut non habuerit: nullatenus excarcerandus est, nec relaxandus. Bald. *in l. sed etsi is in princ. versic. aut non inuenerit fideiussorem*, &c *ff. de in ius vocando, & in l. si quis post versicul. item semper est detinendus ff. de testam.* Amad. *in tractatu syndi. n.* 20. *versi. & quia non inuenerit fideiussorem.* Ang. *in l. nullus numer.* 3. *in fin. Cod. de exhibend. reis.* pro quo facit text. *in l. eos. §. super iis, & in l. minimè in fin. Cod. de appel. & in l.* 2. *in princ. ff. de custod. reorum.* Angel. *de malefic. verbo pro quibus Anton. fideiussit num.* 16. Ghirland *in tract. de relax. carcer. rubrica de fide reorum quæst.* 1. *num.* 2. *versiculo fallit.* Iodoc. *in d. practica crim. cap.* 20. *num.* 3. Rodericus Xuarez *in d. tractatu num.* 3. *versiculo aut non inueniunt fideiussorem.* Contad. *in pract tit. de appell. n.* 22. *versiculo* 3. *si condemnatus de crimine.* & plures concordantes adducit etiam in causa appellationis Lancelot. Rob. *de atten. cap.* 12. *limit.* 33. *à num.* 1. Iul. Clar. *in pra. §. fi. quæst.* 46. *versiculo in hac autem materia*, imò tales fi-
221 deiussores teneatur præstare in loco iudicij, non autem in alio, nisi data impotentia, & difficultate repetiendi eos in loco iudicij, & carceris, dummodo talis locus subsit iurisdictioni, & potestati eiusdem Principis, non autem in extraneo loco alteri Principi subiecto, vt declarat Farin. *vbi suprà num.* 41. *cum sequentibus*, quo loci etiam & hodie, & quando de consuetudine, non habens fideiussores, relaxatur in criminalibus 222
sub cautione iuratoria.

Et secundùm hæc, quæ diximus, inuenies difficul- 223
tatem, & ambiguitatem, quæ solet causari ex iudicis, siue supremorum tribunalium decreto, dum generaliter concipi solent in incarceratorum excarceratione, dicitur enim. relaxetur sub fideiussoribus simpliciter, & absque declaratione qualitatis fideiussorum, vt debeat præstari fideiussor, de repræsentando, iudicio sisti, & iudicatum solui, iuxta Doctores suprà allegatos, quia cùm non tractetur, nisi de asseueranda pœna pecuniaria, & pro ea tantùm mittitur in asseueratam custodiam, seu carcerem, non autem pro pœna, inde est intentio iudicis, & eius verba generalia debeant referri ad ius, & secundùm eius intentionem regulari, & tunc si principalis aufugiat, rectè in bonis fideiussoris exe qui- 224
tur pœna pecuniaria. & in casibus quibus fideiussores admittantur, ij debeant esse idonei, aliàs non debere relaxari reum. & si non idonei admittantur, an & quando iudex vel tabellio teneatur ad interesse, vide Fari. *vbi proximè à numer* 79. *cum pluribus seqq.* quæ ratio non concurrit, vbi pœna est corporalis, seu corporis afflictiua: quia cùm ad eam fideiussor nullo modo possit obligari; enimuero dominus non est membrorum 225
suorum, ideo reus non relaxatur sub eo, quia si aufugere contigit: nullus restat qui pœnam corporalem patiatur, & sic iudicium redditur illusorium, & delictum impunitum, *l. liber homo.* vbi B. & alij, *ad l. Aquil.* B. *in l. si quis reum C. de custodia reorum.* & in specie ita concludit Romanus *singulari* 129. *incipit tu scis quod in causa.* Paul. Ghirlan *de rela. carc titul. de fi. reorum n.* 3. *in fin.* Hippoly. de Marsil. *in pract. §. attingam n.* 2. & latiùs *in rubrica de fideiuss. n.* 143. *& sequentibus in* 29. *q.* Cepola *consilio crimin.* 39. *num.* 56. Neuiz. *cons.* 61. *n.* 22. Fran. Cason *post tit. de indiciis, & tortu. quæstion. cap.* 9. *rubrica de captu. & carcere n.* 9. & 10. Iodoc. *in pract. crim. c.* 30. *num.* 4. & 6. Anton. Gomez. *variar. resolut.* 3. *tom. c.* 9. *n.* 8. *ad medium.* Gloss. *in cap. cùm homo, verbo supplicium* 23. *quæst.* 5. Couarr *vari. resolut. c.* 8. Clarus *in practic. §. fin. quæst.* 46. *versiculo sed nunquid poterit.* Latè Rod. Xuarez *in d. tractatu de fide. in causa crimi.* 21. *& sequentibus.* Bonacosa *in commun. opini.* 1. *part. fol.* 70. Meno. *de arbit. lib.* 2. *d. casu* 303. *num.* 16. *& 21. cum sequentibus.* & sic cùm pœnæ executio faciendo sit in persona delinquentis, ipsa custodienda est, & carceribus detinenda iuxta prædictos Doctores, & *l.* 16. *tit.* 4. *part.* 7. ibi, *si el hierro sobre que fue acusado de tal natura que si le fuere probado, debe reciuir muerte, o perder miembro, o reciuir otra pena en el cuerpo: el iudgador debe catar, que el accusado sea guardado de manera que se pueda cumplir en ello iusticia*, &c. quæ lex celebris, & elegans est ad propositum.

Similiter cùm hæc vltima doctrina, & eius ratio vi- 226
geat pariter, tam in primo iudicio quàm in 2. & sic in secunda, & cæteris instantiis: propterea sicut in prima instantia reus non relaxatur sub fideiussoribus quando pœna est corporalis, secus si pecuniaria est; ita pariter erit in secunda instantia, & sic in causa appellationis repetendum, & intelligendum, ita tradit Bossius *in tit. de carcerato sub fideiuss. comm. n.* 1. *versic. quæ conclusio.* allegans Ananiam *cons.* 10. *circa princ.* Bal. 2. *vol. cons.* 337. *in fin* & Calderinum *in titul. de appella. cons.* 3. Menoch. *de arb. lib.* 2. *d. casu* 303. *n.* 3. *in fin.* & ita se vidisse seruari dicit Farin. *vbi sup. n.* 24.

Igitur ex his, quæ hucusque diximus, colligere po- 227
tes; appellationem iustam esse, & legitimam his in casibus, quibus captura seu detentatio iniusta, & indebita est, cui vtique defendendum in Curiæ declarant. in casibus autem, quibus captura, & carceratio à iure admittitur, & approbata est: illegitima, & non admittenda redditur appellatio ipsa, cui nec iudex Ecclesiasticus de-

ferret, nec ab eo deferendum, imò potiùs vim non
ferri, suprema prætoria decernunt ad imitationem
Concilij Trident. *sess. 24. de reformatione cap. 20.* & con
gregationis Cardinalium, in eius declarationem edi-
tæ circa verticulum, ab ista reparari nequeat. & per in-
terpretes eius d. Concilij, *4. part. decisionum nouissi-
marum decis. 224. fol. 87.* quæ simul stant cum decla-
rationibus Cardin. quæ in illis appellationem permit-
tunt, in his prohibent. de quo latè egimus ad prin. hu-
ius cap.

228 Quod adeò verum est, ab iniusta carceratione ap-
pellationem à detentatione legitimam reputari, vt omni tempore, & die possit eam carceratus emittere, & interponere, quia cùm omni die dicatur grauari, & grauamen de his sit, quæ habent tractum successiuum: inde est vt tempus datum à iure ad appellandum currens à tempore sententiæ, seu grauaminis non procedit, nec intelligitur in appellatione à grauamine carcerationis; quæ emitti potest, non solùm intra decem dies datos ad appellandum à die capturæ: sed etiam post eos, etiamsi sint lapsi 30. anni, quia cùm omni die dicitur grauari, omni etiam die, tanquam a noup gra-
229 mine potest appellari. enimuero sic grauatus semper intra tempus ad appellandum esse, consideratur à iure, ita tenent Specula. *in titulo de appell. in §. restat versic. & notat, & versic. & quid dices, &c.* & in simili voluit glos. & Doctores *in lib. 2. C. de seruitu. & aq.* Bald. *in lib. 2. in col. 2. in fin. versic. secundò quæro C. de Episcopali audientia, & in l. 1. C. sententiam rescin. non poss.* B. *in l. 2. ff. si quis in ius voca. non ierit.* idem Bart. *in suo tractatu de carcer. in 2. colum. in princ.* Bald. *in additio. ad Specula. tit. de appella. versiculo à grauamine, & versic. si iudex, &c.* & per eundem *in cap. de testibus tit. de test.* Anton. & Ioan. de Immola *in cap. san. de electione.* & Ioan. Andr. *in cap. dilectus el 2. de rapto.* Angel. *in authentica hodie C. de appellat.* Anton. *in c. fin. 4. colum. de feriis.* latè Alexand. *in l. inficiendo §. infans ff. de furtis, & in l. 1 §. 1. ff. de feriis, & in l. eum qui § in popularibus.* vbi Paul. Castr. post glossam *ff. de iureiura.* Angel. Aret. *in tractatu de maleficio. verbo qui iudex dictum Gaium detineri, & carcerari iusserat, in penult. col. versiculo quaro aliquis captus est,* &c. Card. Alexand. *in c. ex parte tua in 1. & 2. col. de appellat.* Ias. *in l. exigendi in 3. colum. de procur.* Felin. *in c. exceptionem 7. col. versiculo fallit. 3. de exceptio* & ipe *in c. accedens el 2. colum. 7. vt lite non contestata* qui plura similia adducit. Philipp. Fran. *in c. super eo el 2. num. 4. versiculo secundò nota.* ex text. *de appellat.* Hippolyt. de Marsil. *in practica crim. §. attingam num. 19* Anton. Gomez *lib. 3. var. c. 10. n. 10.* Lancel. *tractat. de attent. 2. p. cap. 12. limit. 50 n. 131.* Dueñas *regul. 52. limit. 1.* Marq. *tractat. de commis. 1. p. c. 12. à n. 53. fol. 251.* & iterum ipse Marquess. *cap. 28. n. 21. & 72. fol. 305. in 2. impressio.* Escacia *tract. de appellat. quæst. 12. n. 145. & seqq.* Ruginell. *tract. de appell. §. 2. cap. 3. num. 17. fol. 83.* Nicol. *tract. de concord à gloss. concord. 6. fall. 27. n. 69.* Castrens. *consil. 334. visa appellat. num. 4. lib. 1.* Franc. *in cap ex parte tua, num. 9. de appella.* Veltrius *in praxi lib. 7. cap. 3. num. 23.* Cæsar Barz. *decis. Bonon. 47. n. 29. & 34.* & sic hoc casu quocumque tempore emissa appellatio ab iniusta detentatione, seu etiam captura legitimè interposita, dicetur, etiam post decem dies ex dictis authoribus.

Nec ideo intelligas (vt aliqui ex hoc putarunt)
230 posse captum pluries ab eodem carcerationis grauamine, & ab eodem iudice appellare, sed semel tantùm: nam si captus appellauit ab iniusta captura ratione personæ, puta; dicens, capi non posse, & appellationem prosecutus est coram superioribus ex ea causa, & iterum remittatur iudici inferiori: non poterit iterum ex eadem causa, & ratione ab eodem iudice appellare: quia ex quo à superiori iusta declarata est detentatio, iusta erit censenda, & transit in rem iudicatam, quoad illud genus grauaminis, si iterum potuisset appellare, redderetur iudicium illusorium contra text. *in c. de foro competente.* frustra igitur spectaretur iudicis superioris in hoc casu determinatio, vt constat ex ea lem Concilij declaratione, & congregatione Cardinalium ad princ. huius cap. relata, *ibi*, donec iudex appellationis causa 231
cognita aliud iusserit, &c. imò nullibi hoc apud Doctorem aliquem inuenitur scriptum, vt pluries possit appellari, imò esset contra iuris regulam, & principia, sed solùm ipsi omnes dicunt, in hoc solùm esse huius articuli priuilegium: vt appellationis emissio non arctetur termino à iure assignato, intra quem appellatio debeat proponi, sed etiam post multos dies. in cæteris autem (à iure hoc dempto casu omissis) libera remanet iuris communis dispositio: adeò vt in forma proponendæ, in forma prosequendæ, in cæterisque, nihil innouatum sit. Et probatur ex similibus, & comparationibus adductis à DD. suprà relatis, præcipuè Felin. & Hippolyt. dicentibus, citatum tempore feriarum qui in prima comparitione non opposuit, posse tamen in secunda opponere de feriis, quia secundùm eos habet grauamen continuum. ergo semel opposita hac exceptione iterum opponi non posse. ergo eodem modo semel appellans à quodam genere grauaminis capturæ, iterum ab ipso eadem ratione, nec ab eodem iudice valebit appellare; sed in eadem victus debet acquiescere, & facit quod paulò antè dicebamus: carcerationem in prima instantia legitimè reputatam, debet in secunda, & aliis instantiis similiter haberi.

Hinc est quòd quando quis declaratur semel legiti- 232
mè carceratus, tunc ipse carceratus debet appellare infra decem dies à tempore declarationis huiusmodi, vt scribunt Franc. *in d. cap. super eo el 2. & d. cap. ex parte el 1. sub num. 9. de appella.* Escacia *vbi proximè d. quæst 12. n. 146.* Grauat. *in additio. ad praxim Vestrij lib. 7. cap. 3. num. 56.* Ruginel. *d. §. 2. c. 3. num. 176.* Lancelot. *d. lim. 50. num. 134. ibi secundò nisi.*

Aliter itaque dicendum est, si ex alio capite, & ex 233
alia causa diuersa à prima appellationis, iterum prætendat se iniustè captum, & ex hoc iterum appellauerit, vt-puta; si priùs appellaui à detentatione ex ratione personæ, quia non eram capiendus, licèt succumbam & vincam: nihilominus ex alio capite, & sic ratione rei de qua agitur, possum dicere capturam iniustam. & ab ea iterum appellare; quia nullus pluribus vti defensionibus prohibetur. *c. nullus de regul. iur. in 6.* & cùm sit diuersa cau- 234
sa pro qua captus appellat, victus in vna non præiudicat sibi ex alia appellanti, text. est *in l. & an eadem causa petendi cum suis §. §. ff. de executione rei iudicatæ. l. si mater §. eandem ff. eodem titulo.* si autem omnes easdem causas in principali appellatione deduxit, obstabit sibi rei iudicatæ exceptio, volenti postea ex aliqua earum à detentatione appellare iuxta supradicta iura, & alia plura.

Et insuper notandum, vt tunc non poterit carcera- 235
tus appellare à carceratione: quando dedisset fideiussores de soluendo, vel de redeundo ad carceres, quia sic consentit carcerationi. Bar. *in q. 6.* Lapus *sub n. 18. versicul. 2. casu.* ideóque non diceretur grauatus. Soci. *consil. 113. quoniam n. 3. in fin. & 4. lib. 3.* Ruginell. *tract. de appellat. §. 2. cap. 3. n. 177.* Escacia *de appellat. q. 12. n. 147. fol. 170.* Magon. *in Floren. decis. 126. n. 2.*

Pariter nec poterit appellari: quando quis carcera- 236
tus fuerit pro causa sui natura inappellabili, vt pro executione rei iudicatæ, aut obligationis in forma Cameræ (vbi aliàs de iure permissa sit captura pro eius executione) Rug *d. c. 3. num. 178.* Escacia *d. cap. 12. num. 148.* & vide quæ nos latè suprà hac secunda part. c. 3. per totum, & vide à n. 10.

Insuper etiam aduertendum est: quòd appellans à 237
carceratione iniusta post decem dies appellet, allegans tamen causam grauaminis de præsenti, non de præterito, quia præterito grauamine non admittitur appellatio

appellatio post decem dies. Phili. Franc. *in c. ex parte tua* 47.*sub n.9.de appellatio.* Escacia *de appellatio. q.*12. *n.*149.

238 Videtur autem, quæstionem ancipitem, & difficilem ad nos, resolutionem quærentem accedere, quam apud neminem (ex his quos in hac materia prælegi) tactam vidi; an iudex Ecclesiasticus vim faciat, non deferens appellationi emissæ à relaxatione carcerati, procedénsque ea non obstante ad actualem, & effectiuam sententiæ executionem, & sic ad relaxationem carcerati detenti. & quòd non obstante appellatione possit carceratus nihilominus relaxari, probatur primò, nam contrariorum eadem est dispositio *l.& si contra in fin. ff. de vulg.& pupil.l.pen.* & ibi Bald.*de solutio.cum vulga.* & ex

239 his quæ in huius argumenti comprobationem adducit latè Euerard. *in locis legalibus in loco de contrariis ad diuer.pugnam,seu oppos.*vbi inter alia dicit Ab. hoc vti argumento *in cap.de priori in 2.notabili de appellat.*ad probandum, quòd sicut punitur iudex non deferens appellationi iustæ *ex l.iudicis Cod.de appellatio.* ita etiam pu-

240 niri debet deferens appellationi friuolæ *cap.de appellat. in 6.* quia contrariorum eadem est dispositio, & alias plures doctrinas quas per te videre poteris. sed sic est quod captura rei non differtur propter appellationem ab ea emissam,imò ea ipsa in carcerem mittitur reus, vt ex Iulio Claro *in pract. crim.quæst.46. numero* 2. Guido Papæ *quæst. Delphinal.decis.*232. Relatus à Marco *decisione* 915. *incipit quæro an pendente numero* 4. Cardinal. Tuscus *consil.*101.*numero* 11. & aliis probauimus suprà cap. præcedenti circa citationem realem, ergo eodem modo mandatum relaxationis suspendi non debet per appellationem subsequentem insuper, quia non debet actori licere, quod reo licitum non existat. regul. non debet *de regul. iur. in 6.* ergo vel appellatio à reo emissa à captura eam debebit suspendere, vel emissa ab actore non debebit relaxationem impedire, vt ideo ius detur

241 in vtroque. Deinde probatur, quia idem ius esse debet de aliquo actu faciendo, quod de ipso destruendo, & dispositum in vno dispositum censetur in alio *l. item veniunt in princip. iuncto* §.1. *ff. de petitione haredit.*textus *in cap. de illis in princip.de desponsatione impuber. iuncto cap. vnico* §. *idem quoque eodem titul. libr.6.* gloss. *in lib.3.* §. *contrarium ff. de contraria, & vtili actione tutelæ* igitur pariter dicendum est, quòd quemadmodum appellatio non suspendit mandatum capturæ faciendæ, nec etiam suspendat mandatum carcerati relaxandi.

242 Cæterum & pro hac parte facit.excommunicatio,etenim & captura à pari procedunt, nam sicut illa animam detinet alligatam, ita & hæc corpus, & eodem modo appellatio ab excommunicatione non suspendit eius effectum, vt notatur in cap præterea de appellat. & nos latè egimus Deo dante in cap. sequenti. à relaxatione autem excommunicationis emissa appellatio eius effectiuam executionem non impedit, vt ibi probauimus. ergo eodem modo dicendum est in relaxatione carcerationis.

Contraria tamen sententia appellatione pendente,

243 à relaxatione capti, ad eius actualem executionem non esse procedendum, imò notoriam vim fieri, & deferendum, declarandum fore per Senatum & iure & ratione verior est. Primò, quia si hoc casu appellationem permittimus (vt debemus) quia relaxato reo aufugiendo,

244 nullus est in quem executio æquitæ pœnæ queat fieri, & sic illusorium remanet iudicium, & delictum impunitum, ac propterea carcer inuentus est propter præsumptionem fugæ; vt sæpè hoc cap. dixi, & sic cùm possit oriri ex relaxatione præiudicium causæ principali, regula est vt ab ea liceat appellari. Corneus *consilio* 35. *circa primum in prin. volum.*1. Rebuff. *in* 3. *tomo titulo de sentent. executoria num.*7. Petrus Dueñas *in regul.*52. *fallen.*9. Barthol. Socinus *in regul.*22. post Bald. *in leg.fin. C.de tempo.appella. & nota in cap.interpositæ de appellat.* Grauat. *in addi.ad praxim Vestrij c.*10. *num.*6. *lib.3.vers.rursus. Pedemont. decis.*25. *numer.*14. Iacobus Menocltius *in tractatu de adipiscen. rem.*4. *num.* 817. Ioseph. Ludoui. *in decisionibus Perusi.decis.*38. *numero* 3.4. *seqq.* & faciunt quæ circa appellationem à tortura negata, & testibus non admissis superiori capite dixi. Ergo succedit regula vt ea pendente nihil sit innouandum, nec ad executionem procedendum *l.*1. *ibi, indiget enim status, &c.& titulo ff.nihil nouari appellatione pendente.* sed omnia debent in eodem statu manere *cap.*1. *appellatione pendente nihil innouetur cap.*1. *de re iudicata cap. venientes.* ibi, sententias appellatione suspensas.)*de iureiur.*insuper quia nullibi reperitur in hoc casu appellationis effectus aliquis prohibitus, & qui dicit appellari non posse tenetur probare Gloss. *in l. qui restituere ff. de rei vindicat.* Philippus Franc. *in rubr. de appellat.colum.*4.*vers.*3. *præmitte.* Socinus *cons.*39. *lib.*4. & alij per Lancelotum Robert.*de attenta.*2.*part.cap.*12. *ampliatione* 5.*n.*9.*& sequenti.*

Et quia eadem ratio quæ militat in casu concursо, 145
vt appellatione non obstante detineantur in carcere scilicet; ad faciliorem causæ expeditionem cum aliàs potuissent, aufugiendo pœnam euitare: & si antea iusta erat captura, pariter in appellatione debet reputari, vt tenet Alciatus *consilio* 16.Robert.*de attent* 2.*part.cap.*12. *ampliat.*4. *num.*21. *&* 4.*limit. num.*16. Guido Papæ *decis.*235.*si quis incarceretur, & appell.* Bald. *in l.*2. *versiculo sed incidenti Cod. de Episcopali audient.* Speculator *in titulo de appellat.*§.*nouissimè colum.*1 *versiculo* 39.Farinac. *tomo* 2. *pract.crim.q.*33.*n.*21. quæ ratio etiam mi- 246
litat in hoc casu, scilicet,in relaxatione, quam si superior iniustam esse dixerit, & aufugerit, iudicium redditur illusorium, & impunitum delictum, & sic hæc ratio operatur contra regulam iuris, dictantem appellatione pendente nihil esse innouandum, vt in casu capturæ: 247
à fortiori, vbi per ea regula iuris est, sicut in nostro casu,& ita ratio quæ vincit regulam iuris, & ipsam etiam contrariam ad se trahit, multò magis ad se trahit eam, quæ pro se facit, ipsámque coadiuuat.

Quid dicendum in hac contrarietate? quod si veritatem amamus, hæc vltima & posterior pars iure verior est, & probabilior, eiúsque regulis magis inhæret, & ego ei, ex rationibus adductis, & adscriptis fundamentis. & sic ea retenta, non obstant in contrarium adducta. Non primum ex ratione *l. sed & si contra in fin. ff.de vulgari.& l.penult.Cod.de solutio.* nec secundum & 248
tertium, quia respondeo, contraria fatendo argumenta, quæ procedunt vbi militat eadem ratio contrarietatis. Euerard. *ibi*, & sic cùm illa propter quam non obstante appellatione à captura reus detinetur in carcere, sit perpetua, & duret adhuc in casu conuerso relaxationis: nihil mirum, vt duret eius comparatio, maximè quando conformatur cum iure communi, & sic appellatione emissa à relaxatione detineatur in carcere.

Nec obstat vltimum ex æquiparatione de excom- 249
municatione ad capturam quoniam & si eam ad mittamus in genere: nihilominus quoad relaxationem vtriusque multum absimilis ratio facit. & nihil mirum vt eadem varietur, variata propositione, & contrarium operetur in vtroque; nam in illa periculum est in mora, quia cùm quotidie morimur, & quolibet momento simus in hoc periculo mortis; inde est, vt per appellationem non suspendatur relaxatio excommunicationis, nec absolutio, vt latè in cap. sequente probabimus, Deo dante. & sic cùm periculum est in mora recedimus à regulis iuris vt ibidat verò in appellatione à re- 250
laxatione capturæ periculum est in festinatione, & anteriorit te. nam si anteaquam causa per appellationem terminetur, relaxatus reus, potest aufugiendo, pœnam eludere, & euitare, & propterea contraria contrariis

curan

251 curantur, sicque conclusio sit iudicem Ecclesiasticum, non deferentem appellationi relaxatione carceris, ad executionem effectiuam procedentem, notoriam vim facere, & potestatus Regium & salubre auxilium violentiæ, obtinere debebit nempe, vim fieri, & innouata reponere. Limita tamen hanc regulam, vt procedat in foro Ecclesiastico indistinctè, & in seculari quoad iu-
252 dices inferiores: secus tamen quoad suprema tribunalia, Regiáque prætoria, in quibus praxis & consuetudo obtinuit, vt decretum relaxationis carcerati non suspendatur per supplicationem emissam, imò ea non obstante reus solet relaxari, & hoc iure vtimur, licèt iuris regulæ sint in oppositum.

Ego autem hanc conclusionem libenter limitarem
253 secundò, etiam in iudice Ecclesiastico, & secularibus inferioribus, vt minimè procedat, quando reus relaxatur ex capite innocentiæ secundùm ea, quæ supra hoc in capite diximus *ex leg. nullus Cod. de exhibendis reis, leg. pro quo pœna. §. 1. ff. de manumissionibus.* Hyppolyt. de Marsil. *in pract. crim. §. attingam numero* 16. Paride de Puteo *de syndic. versiculo fideiussor officialium cap. 3. si iudex malefitiorum numero* 12. Rodericus Xuarez *in tractatu de fide in causa crim. numero* 25. & pluribus relatis à Menoch. *de arbitr. casu* 303. *num.* 36. Iulio Claro *in practic. crim. q.* 46. *verbo pariter, &c.* & ex aliis suprà adductis. nam si concluſa causa & didicita testificata in iudicio reus innocens ex actis ipsis euidenter constat, & apparet innocens, quid spectandum est, nisi vt ipse statim relaxetur? postquam tam clarè de sua innocentia docuit, in quo cessat periculum fugæ & pœnæ euitandæ, cùm sit in causa absolutionis, potiùs quàm condemnationis. quod æquum & humanum est. Si autem alio capite, aliáve ratione, puta iurisdictionis, personæ, ordinis, *&c.* relaxatus fuerit, procedat conclusio in regula prædicta, in quibus iuris rigor est seruandus.

Eorum autem, quæ hucusque diximus, non inutiliter hoc in loco praxim offeram, & in dubium reuoca-
254 bonan si in casibus, in quibus appellari posse diximus ab iniusta carceratione, & detentatione, quibus omnino debet iudex Ecclesiasticus deferre quod si secus fecerit, & per viam violentiæ ad curiam causa hæc trahatur, indubitabile est, esse declarandum, vim facere, deferátque, & reponat omnia facta post appellationem, & intra tempus ad appellandum. an iudex ipse Ecclesiasticus, cui Regia prouisio ordinaria huius decreti virtute facta; intimatur, an simul cum delatione debeat captum reponere, & sic carceratum appellantem relaxare, & facit dubium, nam cùm hoc genus grauaminis habeat tractum successiuum, & quotidie grauet, inde est, vt etiam post appellationem ab iniusta carceratione emissam grauamen duret, & ita illud, tanquam innouatum, & attentatum, debeat reponere, & relaxare,
255 ex qua ratione non defuit, qui hanc partem veram esse dixerit.

Quod tutum mihi nullo modo videtur, nec iure probabile. ad quod suppono: quòd aut appellationem ab iniusta carceratione consideramus, antequam mandatum de capiendo effectum habeat. & isto casu speciale est vt non obstante appellatione ab ipso mandato captura sequatur, nec tunc dicitur aliquid iudicem contra eum nouare, nec attentare, ex eo quòd ius publicum, & suum tueri videtur. Guido Papæ *in decisionibus Delphina. decis.* 235 Franc. Marc. *decis.* 915. *incipit quæro an pendente num.* 4. Cardin. Tuscus *conclus.* 101. *num.* 11. & titulum *nihil nouari appellatione pendente*, hoc in casu ex consuetudine locum non habere, tenet Iulius Clarus *in pract. crim. q.* 46 *num.* 2. & fauent ea, quæ diximus cap. præcedenti circa appellationem à citatione reali, vbi plures alios recitaui. ita illum titulum limitat etiam Guido Papæ *decision.* 25. *si quis incarceretur.* dicens, quòd licèt carceratus non conseruetur in eo statu libertatis, in quo erat tempore appellationis, non ideo secuta captura innouatum est, nec vt tale venit reuocandum. idem tenet Lancel. *de attent. 2. part. cap.* 12. *limit.* 33. *post num.* 4. idem Lancelotus *ibi dict. cap.* 12. *amplia* 4. *in præfatione num.* 21. *&* 22. & talis captura & 256
detentatio post appellationem contendit ad faciliorem eius, & causæ expeditionem, vt bene aduertit Alciatus *consilio* 16. *incipit licuerit. sub n.* 4. *lib.* 7. & idem Lancelotus *vbi proximè d. ampliatione* 4. *numero.* 22. Prosper Farinacius *lib.* 2 *pract. crim. quæst.* 33. *numero* 21. vbi plures refert.

Et quando iudex aliquid post appellationem fece- 257
rit, quod in faciliorem causæ & appellationis tendat, nec est attentatum, nec vt tale venit reuocandum, imò iure optimo sibi permissum est, textus est *in cap. cùm teneamur de appellat.* Petrus Dueñas *in regul.* 42. *limi.* 17. Franc. *in d. c. c. cum teneamur in* 2. *nota.* Augustus Beroius *consilio* 45 *in causa n.* 2. *lib.* 3. textus & reg. *in verbo distinctus in c.* 2. *de matrimonio contra interd. Ecclesia.* & ibi Ab. *in vlt. nota* & Ioan. Andr. facit text. *in c tua* & ibi Abb. *numero* 2. *de sponsa duorum* Franchus *in c. solicitudinem numero* 3. *de appellatio.* Parisius *num.* 54. *incipit in isto iudicio num.* 2. *lib.* 3. Rota *decis.* 4. *alias* 390. *si deferatur de sequestr. possess. & fruct. in nouis. & decisione* 11. *alias* 349. *nota quòd si deferatur.* ergo cùm non sit hæc secuta captura attentatum, nec innouatum, iuxta quæ dicta sunt, nec aliquo modo reuocatur à iure; imò ab eo permissum est, minus rectè dicemus, vt virtute prouisionis ordinariæ debeat reus relaxando reponi, cùm intentio prouisionis non tendat, nisi ad attentata & innouata in præiudicium appellationis facta, contra canonum & Conciliorum statuta & decreta, vt probauimus in primo & 2. cap primæ partis. & vide quæ in specie huius difficultatis latè dixi suprà prima part. cap. 2. §. 1. à n. 22. cum pluribus sequentibus.

Pro quo facit declaratio Cardinalium super Conci- 258
lio Trident. *sess.* 24. *de reformatione c.* 20. *versiculo ab ista reparari nequeat.* ibi, Intelligitur etiam de grauamine indebitæ carcerationis, & ordinarius tenetur huic appellationi deferre, & finere processum, interim tamen reo remanente in carceribus, donec iudex appellationis causa cognita aliud iusserit. Idem decisum fuit per interpretes Concilij Trident. 4. parte decisionum nouissimarum, quæ simul sunt inter declarationes Cardin. *ibi*, Congregatio Concilij censuit grauamen indebitæ carcerationis esse ex his, quæ per appellationem à diffinitiua reparari nequeunt: idóque ab eo ante diffinitiuam appellare licere, *ex decreto cap.* 20. *circa princ.* & ordinarium teneri huic appellationi deferre, interim tamen reo manente in carceribus, donec iudex appellationis causa cognita, aliud iusserit, *&c.* quæ adinuicem videntur transcriptæ, & pondera, quia simul & deferre & detinere iubent, cuius specialitas, & intentio ex supradictis pendet. & vide Escaciam *de appellatio. quæst.* 17. *memb.* 1. *n.* 165. *& quæst.* 20. *n.* 26.

Aaut enim appellationem consideramus emissam 259
postquam est decretum capturæ in defectum deductum, & sic ab ipsa detentatione iniusta, postquam ipse appellans captus fuit, effectiuè. tunc enim minùs dicenda est captura attentata, & ideo post appellationem reus relaxandus non est, vt tenet Speculator *in titulo de appellat. §. nouissimè in princ. versiculo tertius si condemnatus*, quem sequuntur Vitalis *in tract. de clausu. in clauſ. nihil nouari appellat. pend. in princ. versiculo item fallit.* Maranta *in speculo* 103. *parte* 6. *p.* 16 *princip. quæstion.* 2. *n.* 186. *versiculo* 1. *limita.* Allegans Bartol *in leg. ab executione Cod. quorum appellationes non recipi.* & Bald. *in l. 2. Cod. de Episcopali aud.* Petrus Dueñas *in reg.* 42. *num.* 11. *vers.* 11. *fallit* Lancelot. Conrad. *de pratore. §.* 2. *de offic. prator. in causa ciuili. cap. de appellat. sub num.* 21. *versiculo* 3. *si condemnatum*, & per Lancel. tenet Escac. *de ap-* 260
pellat. quæst. 17. *limit.* 47. *membr.* 1. *numero* 161. vbi *n.* 161. tractat, quòd quando quis est iam condemnatus, an

&

& quando ſit relaxandus appellans. hoc tamen velim intelligas, procedere non iure ſpeciali ex rationibus, de quibus in caſu ſuperiori, ſed iure ordinario, vt ita
261 dicam, & communi. ex eo quia natura appellationis ea eſt, vt omnia conſeruet in eodem ſtatu, quo erant tempore appellationis emiſſæ, textus *in l.1.* ibi, integer enim ſtatus, *&c. ff. nihil nouari appellatione.* textus *in dict c.1. vt lite pendent. nihil innou. cap.1. de re iudicata, cap. veniens de iureiurando.* ergo cùm appellans tempore appellationis, ſe incarceratum inuenit à quo emiſit appellationem, ſola ipſa appellatio non erit ſufficiens, & talis potentiæ, vt factum inficiat abſque ſuperioris cognitione, & opere, vt ex pluribus aliis dicit Proſper. Farinac. *d.2. tomo quæſt.33. num.21.* nulli enim appellationi hæc eſt attributa poteſtas, vt ante eam geſta attentata ius vocet, nec ex ea cauſa reuocet, niſi per viam
262 ordinariam appellationis ſecutæ, coram ſuperiori bene appellatum & malè iudicatum decidatur, & quando factum præcedit appellationem, vel tempus eius proponendæ, non dicitur attentatum. text. *in cap. non ſolum, de appellat. in 6.* & ideo cùm captura præcedat
263 appellationem, iuxta Regulas iuris in eodem ſtatu eſſe debet, quia attentatum non eſt. imò ſi poſt appellationem hoc caſu captus appellans relaxetur à carcere, iſta relaxatio reſpectu promotoris fiſcalis, vel accuſatoris erit attentatum, & innouatum, cùm alteretur natura appellationis, omnia in eodem ſtatu conſeruantis, vt poſt hæc ita ſcripta conſiderata inueni Lancelotum Robertum hæc limitantem *in tractatu de attent. 2. part. cap.12. limit.33. numero 3.* qui non immeritò damnat Doctores ſuprà relatos, putantes, hoc etiam procedere iure, & ratione ſpeciali. idémque adſcribentes pro fallentia ad regul. nihil nouari appellatione pendente, cùm imò potiùs detentio in carcere poſt appellationem ab eo emiſſam prædictam regulam per omnia imitetur, quod verum eſt, vide etiam Eſca. *de appella. quæſt.17. limit.47. memb.1. n.162. fol.494.*

Si igitur vt vides, in vtroque caſu detentio incar-
264 cerati poſt appellationem ab iniuſta captura emiſſam, nec attentatum, nec ſpecies eius dicatur: ſed proueniat ex iuris præcepto, & natura appellationis eiuſdem, in ea nullo modo poterit verificari prouiſio ordinaria in illa particula *y reponga lo hecho deſpues de appellacion*, &c. cùm de attentatis intelligatur non aliter, quod ſi ſecus putaret verum, magnum abſurdum ſequeretur, nam ſi appellans relaxatur ex curiæ decreto, ad quid deferre appellationi à captura iubet? quid poſſet ex ea vlterius conſequi coram ſuperiori) & ad quem
265 effectum delatam appellationem proſecuturus eſt, cùm nullum ex ea poteſt fructum conſequi? & talis appellatio nec admittenda, nec proſequenda eſt, quia reuocato grauamine, à quo appelletur per iudicem inferio-
266 rem, non intereſt appellantis appellationem proſequi, textus *in c. ſi à iudice.* ibi, & ipſe in termino grauamen reuocauerit cum effectu, poterit ex tunc liberè in cauſa procedere, ac ſi appellatio interpoſita non fuiſſet.) *de*
267 *appellat in 6.* dicit ibi gloſſ. *verbo non fuiſſet.* quia ceſſante grauamine ceſſare debet appellatio text. *in cap. cum ceſſante de appellat.* quia intereſſe non habet. ita eleganter loquitur Philip. Fran. *in d.c. cum ceſſante 5. limit. ad finem*
268 *verſ. amplius intellige omnia præcedentia fol.71. à tergo*, generale enim eſt, vt appellatio emiſſa per eum cuius non intereſt, dicatur friuola: ita tenet Fulgo *conſ.165. num.2.* vbi latè Card. Tuſcus *concl.396.*

269 Cæterùm aliud & intolerabile abſurdum, vt ſuperioris iuriſdictio hac via vſurpetur, intromittentis ſe de meritis cauſæ, & eius iuſtitia directè cognoſcere; quod à nobis abſit. huius etenim cognitio ad ſuperiorem de appellatione cognoſcente pertinet omni iure, & ei in curia attentè reſeruanda eſt, vt indicant illa verba prædictæ declarationis Card. & deciſionis Rotæ *ibi*, teneri huic appellationi deferre, interim tamen reo manente in carceribus, donec iudex appellationis cauſa cognita, aliud iuſſerit. & ſic ſupremi auditores de appellationis delatione curent, non autem de relaxatione capti, quia hæc debet à ſuperiori appellationis iudice pendere. Laus Deo.

CAPVT V.

Ab excommunicatione, ſuſpenſione, vel interdicto, eorúmque relaxatione: an Iudex vim committere dicetur, appellationi emiſſæ non deferendo & quid à ſuſpenſione, vel depoſitione beneficij, vel temporalia reſpicientibus.

SVMMARIVM.

Excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum ſub cenſuræ verbo comprehenduntur. n.1.

Excommunicationis ſententia dicitur interlocutoria. n.2.

Ab excommunicatione appellatio non ſuſpendit eius effectum, quia ſecum executionem, & ligamen trahit. n.3.

Declaratio præcedentis excommunicationis etiam poſt appellationem fieri poteſt. n.4.

In prohibenda appellatione ab excommunicatione variè loquuntur Doctores, & cautè legendi. n.5.

Appellatio ab excommunicatione, & aliis cenſuris non ſuſpendit, ſed deuoluit, & quid deuolutio operetur. n.6. & 7.

Excommunicationis ſententia conditionalis ſuſpenditur per appellationem ſubſecutam. n.8.

Etiam poſtea accedente conditione, quia excommunicatus appellans non ligatur. n.9. & 10.

Dictio niſi *poſita in ſententia illam reddit conditionalem. num.11.*

Excommunicati declaratio & publicatio fieri poteſt poſt appellationem ab excommunicatione pura. n.12.

Denuntiatio eſt acceſſoria, & conſecutiua ad excommunicationem, & ſic fieri poteſt appellatione pendente. n.13.

Excommunicatus purè per denunciationem amplius non intelligitur, nec excommunicationi aliquid addit. n.14.

Denuntiationis praxis, & affigendi latrones, & zedulones Romanæ Curiæ. n.15. remiſſiuè.

Denunciationem, per quam excommunicatus appellans plus ligetur, prout aggrauatio & reaggrauatio, facere iudex requirit. n.16. & 17.

A præcepto ſub pœna excommunicationis licita eſt appellatio ſuſpenſiua. n.18.

A comminata excommunicatione licet ſuſpenſiuè appellare. n.19.

A comminatione iudicis executiua grauaminis illati appellatur ſuſpenſiuè. n.20.

Excommunicatio poſt appellationem legitimam eſt nulla & attentata. n.21.

Excommunicatio poſt legitimam appellationem cùm nulla ſit, poteſt clericus celebrare abſque irregularitate. n.22.

Appellatio à cenſuris nullis licita eſt. n.23.

A monitoriis datis vbi danda non ſint, appellatur licitè, quia fit actus per quem futurum deſignatur grauamen. num.4.

A repoſitione petita & negata, & cenſuris nullis licita eſt appellatio n.25.

Excommunicatio & aliæ cenſuræ, quibus caſibus dicantur nullæ, aut iniuſtæ. n.26. remiſſiuè.

Excommunicatio actus eſt executiuus. n.7.

Excommunicatio nulla non ligat, & recipit appellationem. num 8.

A monitorialibus literis ad effectum reuelationis denegatis licet appellare. n.29.

Monitoriales literæ ad effectum reuelationis quinque requirunt requiſita, vt queant relaxari. n.30.

Monito

Monitorialium literarum ad effectum reuelationis materiam qui tractent.n.31.
A declaratoria excommunicationis appellatio suspendit, nec appellans interim vitandus est, nec publicandus.n.32.
A declaratoria aliquem incidisse in excommunicationem est licita appellatio.n.33.
A declaratoria appellatio, & ab ipsa excommunicatione in quo differant.n.34.
A declaratoria incursus censurarum appellatio impedit denuntiationem, & publicationem, & cauet attentatum, & vim fieri decernendum.n.35.& 36.
A declaratoria super facto notorio, aut in executionem obligationis Cameralis, aut rei iudicatæ appellatio non suspendit.n.38.
A declaratoria incursus censurarum in executionem obligationis cameralis appellatio non impedit denuntiationem, & publicationem, & delationem.n.39.
Interdictum Ecclesiasticum quomodo, & quibus interponatur.n.40.
Interdicta Ecclesiastica quibus priuent.n.41.
Interdictum ingressus Ecclesiæ, quod & cuius effectus.n.42.
Interdictum ingressus Ecclesiæ, an impediat exercitium iurisdictionis.n.43.
Interdictum ingressus Ecclesiæ quando pro contumacia aut pro crimine imponatur, & an ex eo denegetur sepultura. n.44.
Suspensio an maior sit interdicto ingressus Ecclesiæ.n.45.
Suspensio quando absque citatione sicut monitione ferenda non est.n.46.
Suspensio imposita pro delicto necessaria pro alimentis ex beneficio præstatur suspenso, non tamen quando pro contumacia.n.47.
Suspensus ab vsu ordinis an possit cætera exercere.n.48.
A suspensione & interdicto sicut & ab excommunicatione admittitur appellatio.n.49.
Suspensio, interdictum, & excommunicatio, æquiparantur à iure quoad appellationis prohibitionem aut admissionem, & alios effectus.n.50.& quales.n.51.
Absolutio & relaxatio ad cautelam potest fieri in omni sententia censuræ.n.52.
Excommunicatio fertur in personam, non in locum.n.53.
Suspensio & interdictum quoad appellationis effectum eadem ampliationes & limitationes patiuntur, quas excommunicatio.n.54.
Casus duo æquiparati, a iure dispositum in vno in altero censetur dispositum, etiam in materia quantumcumque odiosa.n 55.
Æquiparatorum idem est ius, vbi militat eadem ratio. num.56.
Suspensio aut interdictum conditionale suspenduntur per appellationem, & impedit executionem.n.57.& 58.
Conditio non trahitur retrò, quando aliquid resultat contra iuris dispositionem.n 59.
Excommunicatum, suspensum, aut interdictum potest iudex appellatione pendente fructibus, & distributionibus priuare, & an veniant in repositione virtute decreti Regij.n.60. redditur ratio.n.61.
Fructus suos non facit excommunicatus.n.62.
Etiamsi in sententia censurarum nihil sit de fructibus dictum, quia adhuc iudex excommunicatum illis priuare potest.n.63.
Excommunicatus priuatus fructibus appellatione pendente illos non recuperat per viam attentati, sed querelæ, etiamsi obtineat excommunicationē fuisse iniustam.n.64.
Delegatus postquam detulit appellationi à censuris, non potest procedere ad denuciationem, nec fructuum priuationem seu declarationem, vel postquam superior appellationem admisit.n 65.
Absolutio censurarum non suspenditur per appellationem. n.66.& 67.
Per absolutionem ab excommunicatione magis consulitur aduersario, quia præstatur ei cautio.n.68.
Absolutio, & excommunicatio pari passu ambulant.n.69. & 70.
Naturale est quidquid eo modo dissoluitur, quo colligatum est.n.71.
Periculum vbi est in mora, appellatio non suspendit. n.72.
Mori diutius quis præsumitur propter peccatum.n.73.
Mori certius, quàm nasci.n 74.
Mors omni momento speranda est.n.75.
Mortem sacra scriptura vocat fulgur.n.76.& 77.
A vitiis celeriter exire debemus.n.78.
Hieremiæ locus c.51. ponderatur & interpretatur.n.79.
Peccator in mundo eodem periculo est suppositus, quo nauis in medio tempestatis.n 80.& 81.
Christus cum nolit mortem peccatorum, nec delectetur in viuentium perditione, præsto est infundere gratiæ dulcedinem.n 82.
Alimentorum sententia non suspenditur per appellationem.n.83.
Per absolutionem ab excommunicatione habilitatur quis ad alimenta animæ, quibus erat priuatus.n 84
Alimenta corporalia non directò sicut alimenta spiritualia vitam præstant directò.n.85 86.
Plura sacræ Scripturæ loca adiiciuntur in comprobationem.n.87.
Inter cibum spiritualem, & corporalem differentia reddunt ur.n.88.& 89.
Panis de quo in oratione Dominicali, de spirituali intelligitur.n.90.
Panis spiritualis quotidie assumendus, vt quotidie prosit. n.91.
Ab cibum spiritualem maiori alacritate est accedendum, quàm infantes mammillas arripiunt.n.92.
Alimento spirituali animam priuari, maior est dolor; quàm corporali corpus priuare.n.93.
Belli subsidium non suspenditur per appellationem.n.94.
Homo in perpetuo & in continuo bello est.n.95.
Inimici spiritus quot.n.96.
Vincenti dabo edere de ligno vitæ, dicit Dominus. n.97. vbi quod est figura sacramenti Eucharistiæ.& n.98.
Eucharistiæ sacramentum proprium subsidium est, & defensio contra animæ inimicos.n.99.
Cibus spiritualis est necessarius ad prælium spiritus, quia robur & vim tribuit.n.100.
Absolutio ab excommunicatione, qua consequentur alimenta animæ ab bellum spirituale, non suspenditur per appellationem.n.101.
Absolutio à suspensione, & interdicto per appellationem non suspenditur, sicut nec ab excommunicatione. numero.102.
Absolutio præstita cautione non est differenda per appellationem.n.103.& 104.
Quod extenditur & n.105.
Absoluere ad cautelam quando possit iudex appellationis. n.106.
Absoluere ad cautelam an possit delegatus, & quando præstanda ista absolutio cum cautione sola de stando iuri & de aliis.n.107.
Supersessoria ad effectum absoluendi quomodo expeditur ex praxi hodierna.n.108.
Absoluere superior an possit visis actis.n.109.& n.110.
Absoluere potest iudex ad quem data contumacia transportandi ad se acta n.111.
Acta quando gratis transportanda sint ad superiorem, & quando non, vbi decreta Concily adducuntur.n.112.
Mulier an cogi posset personaliter comparere pro absolutione.113.
Mulier pro ferendo testimonio, vel alia causa non cogitur comparere personaliter, sed ad eam mittitur tabellio, vel alia persona.n.114.& 115.
Mulier incidens in canonem, si quis suadente, non cogitur pro absolutione adire Romam, sed ordinarius absoluat. num.116

*Absolutionem ab excommunicatione alteri potest. committere iudex Ecclesiasticus.n.*117.

Absolutio ab excommunicatione delegata non subdelegatur.n 118.

*Delegabile est quidquid est cognoscibile iure canon.n.*119.

*Mulier non cogitur absens ad locum iudicij pro absolutione accedere.n.*20.

*Mulieri est priuilegium iuris communis,ne cogatur personaliter comparere,sed per maritum, aut procuratorem audiri debet.n.*121.

*Beneficium iuris communis à iudice denegante licita est appellatio.n.*122.

*Suspensio vel interdictum respiciens temporalia suspenduntur per appellationem.n.*123.

*Interdictum ingressus ciuitatis,vel palatij,vel suspensus à beneficio suspenditur per appellationem.n.*124.

*Suspensus ab vsu pallij appellatione pendente potest eo vti.n.*125.

*Suspensus ab vsu pallij celebrando nullam irregularitatem incurrit.n.*126.*&* 127.

1 CVM excommunicatio, suspensio, & interdictum sub eadem verbi significatione, nempe, censuræ, comprehendantur iuxta textum *in cap.quærenti,de verborum sig.*Philipp.Franc.*in ca.ad hæc quoniam,de appellat.*& ibi Hostiens. & Ioan.Andr. gloss. *in cap. cupientes.§.caterum verbo suspensus,de sentent.excommunic.* communiter approbata à Panormi. & aliis Doctoribus *in cap.nuper de sentent excommun.*Xuarez *de censuris disputat.7.sess.3.num.*2.Villalobos *in sum.tomo* 1. *tract.*17. *difficult.*18.*sub num.*4 Azeuedius *in l.*1.*num.*18.*cum sequentibus titulo* 5.*lib.*8. *recopil.* dicentes quòd cùm istæ omnes sint pœnæ spirituales,meritò sub vno vocabulo, scilicet,censura,omnes tres sententię contineantur,quæ quidem eisdem ferè regulis & limitationibus subiiciuntur, ac ideo pariter illas tres sub vno capitulo describendas,& tractandas esse censui.

2 Et vt cum distinctione procedamus, de singulis tractemus,& priùs de excommunicatione, cuius sententia licèt interlocutoria sit, videatúrque appellationem admittere, quia continet grauamen irreparabile, vt testantur Bernard. Diaz *in regul.* 39. Petrus Dueñas *in reg.*52.*fallen.*2.Azeuedius *in d.l.*1.*nu.*18. dicentes quòd hæc sententia magis accedit interlocutoriæ naturæ, & esse sententiam interlocutoriam dicunt gloss. *in summa* 2.*q.*1. Felin.*in rubr. de re iudi. col.* 9. Marant. 9. *part.titul.de sententia n.*40. Abbas *in dict.rubrica de sent. & re iud. & in rubrica de sententia excommunicationis.* Geminia.*in cap.*2.*versiculo nota ergo,de constitutio.lib* 6. ex Immola,Lapo,& Ioan.Andr.& ex communi opinione ibi relata.

3 Nihilominus tamen peculiari quadam ratione à iure attenta,appellatio emissa à sententia excommunicationis ipsius effectum non suspendit, quominus excommunicatus appellans ea interim ligetur,quia secum executionem trahit,dicunt Ab *in c.cum in contemplatione n.*4.*de reg.*Maran.6 *p.tit. de appellat. n.* 216 Ioannes Andr.*in cap.dilectus el.*2.*de rescriptis.* Philipp.Fran. *in c. super eo el* 2.*de appellat. directorum inquisi* 3. *part. numero* 152. Specul.*in titulo de appellatio.§. in quibus sub num.*16.*versiculo* 17.*li.*2.*fol.*186.Decius *in c.reprehensibilis* 26.*num.*20. *de appell.* idem Maran.*in d.*6.*p. actu* 2. *principali.d. tit. & quandoque appellatur limi.*32.*n.*351. *fol.*509 *& limi.*5.*num.*278.*cum sequentibus.fol.*454.Nicell.*in tractatu de concordia gloss.concord.*6.*fall.*31.*n.*73. *fol.*194.Philip Fran.*in rubrica de appellat.num.*32.*ibi sed aduerte.* & iterum *in cap. adhæc quoniam num.*1.*& sequentibus,& in cap. Pastoral.*53.*§. verum n.*1.*nota.*1.*de appell* Escacia *de appell.quæst.*1.*limi.*22.*n.*1.*& sequentibus.*Bernard.Diaz *in d.reg.* 39. Petrus Dueñas *reg.*52. *fallen.*2 Rebuffus *ad concordata Franciæ titulo de frinolis appell.in rubr.sub.gl.*1.*in fi.versiculo facit quando grauamen fol.mihi* 688. & idem Rebuffus 3.*tomo titul. de sententiarum executione,articulo* 53. Gloss.1.*n.*6.*fol.*242. Hieronym.Gonzales *in reg.de alternat.gloss.*9.§.1.*in annotatio.nu.*197.Barbosa *in remissio.ad Concilium sess.* 24. *de reformat.cap.*20.*num.*12. Cappella Tholosana *quæst.* 298.& ibi addit.Zerola *in pract. Episcopali* 1.*part.verbo appellatio §. ad septimum respondetur.* idem Zerola 2.*p. verbo appellatio,versiculo nonò quæritur.* vbi meliùs Roland. à Valle *consilio* 77. *num.* 22. *volum.* 2. post Innocent. Simanc. *de Cathol.instit.titulo* 65.*num.*20.Marta *in tractatu de iurisdictione* 3.*p.cap.*12.*num.*6.Villalobos *in summa tractatu* 16.*difficult.*13.*nu.* 1.& probant iura expressa text. *in cap. pastoralis §.verum & in cap. adhæc de appell.cap.ad reprimendam de officio ordinarij,& in cap. his qui,§ fi.de sentent.excommunic.lib.*6.*lex* 21.*tit.*9.*p.*1. vbi Gregor.Lopez; quod adeò verum est, vt etiam post 4
appellationem emissam declaratio subsequi possit (vt statim videbimus.) Prosper. Farinac. *in practic. crimi. qu.*101.*lim.*13.*n.*66.*&* 68.Campanill.*diuer.iur.rubr.*11. *cap.*15.*à n.*40.*cum sequentibus.*

Admonendi tamen sunt, qui præfatos Doctores 5
perlegerint,vt illos cautè intelligant, etenim nonnulli ipsorum dicunt, appellationem ab excommunicatione & aliis censuris esse licitam. alij verò non esse admittendam, alij non suspendere effectum sententiæ, quo minùs appellans ligetur. Omnes tamen in vnum eundémque finem tendunt, vt scilicet appellatio 6
admittatur quoad deuolutiuum effectum, vt causa transferatur ad superiorem apud quem de iniusta conquerens excommunicatione, poterit cautione præstita, de parendo mandatis excommunicatoris à superiore absolui,vt super censurarum iniustitia audiri possit. quoad suspensiuum verò effectum non esse admit- 7
tendam appellationem, omnes testantur, prout plurimi ex eisdem Doctoribus ita distinctè pariter loquuntur ex specialitate rationis censuræ, quæ ideo secum trahit executionem, quia censurarum sententiæ sunt medicinales, & veniunt principaliter ad corrigendum, vnde ne prætextu friuolæ appellationis impediatur correctio, fuit in eis inducta ista specialitas secundùm prædictos Doctores, præcipuè Abb.*in cap sæpè sub numero* 15.& ibi Philipp.Franch.*n.*33.*de appellat.*

Prædicta tamen regula aliquibus modis limitatur,& 8
primò; vt non procedat in sententia excommunicationis lata sub conditione; vt pura; quando iudex ita interloquitur : excommunico te, nisi solueris creditori decem infra triduum, vel mensem, quia interim cùm pendente conditione, vel termino non sit ligatus: pariter intra illud tempus,vel conditionis pendentiam, appellatio emissa, effectum ipsius excommunicationis suspendit,textus est *in cap.præterea,de appellat.* vbi expressè hic modus sententiæ conditionalis ponitur, vbi Ab.Philipp Franc. & cæteri Doctores, contra glossam *in leg.obligationem ferè §.placet,ff. de obligationibus, & actio.* loquentem contra textum expressum *in dict. cap. præterea.*quo probatur, emissa appellatione ante euentum conditionis, sub qua excommunicatio lata est, 9
eius suspendit effectum, & statum appellantis conseruat, vt interim non sit excommunicatus, non solùm ipsa conditione pendente; sed etiam appellatione, vt probatur *in dict.cap.præterea.* ibi,in diem statutum minime satisfecerit) & ibi, sententiam appellationis 10
obstaculum debeat impedire, *&c.*) quod notandum dicit Franch. *ibi numero* 4. *vltim. nota.* pro censuris satis in curia Romana, vbi ferè semper solent ferri excommunicationes, nisi ad primam diem paruerit; vel infra tres dies, vt tradit etiam ipse Franch. *in cap.pastoralis num.* 5. §. *verum,de appellat.* Ioannes Andreas *in cap.is cui de sententia excommunicationis l.*6. Lancelot *de attentatis* 2.*part.cap.*12.*in præfatione num.* 103.*cum sequentibus.* & per eum Escacia *de appellat.*

11 *q.17. limitat.22. num.13.* Marta *de iurisd. 3.p. cap. 14. num.31. fol.328.* Qui omnes dicunt hanc fictionem; *nisi*: positam in sententiis, facere eas conditionales, secundùm Decium *in d.cap.præterea notabili* 1. per illum textum Lapum *allegatione* 73.*num.*4. Rotam *decis.9.in si. alias* 444.*extra Rotam in finalibus verbis de dolo & contumacia in nouis.*

Secundò limitatur, quòd licèt iudex Ecclesiasticus possit (etiam pendente appellatione ab excommunicatione puriè lata, qua est excommunicatus ligatus vt dictum est) deuenire ad denuntiationem,& eius publicationem, nec tunc diceretur attentare iuxta textum *in cap.pastoralis.§.verum.* ibi, ipsum excommunicatum denuntiare potest, vt ab aliis euitetur. *de appellationibus.* vbi latè Philipp.Franc.*num.*3.*& per totum.*& cæteri Doctores. Specula. *titulo de appellat.§.nouissimè.* Lancelot. Corrad. *de prætore §.2. de officio præto. in causis ciuilib. cap. de appellat. num.*20. *versiculo* 5. *quando excommunicatus.* Rota *decisione* 36.*aliàs* 426. *si Decanus. §. ex eodem facto de procur.in nouis.* & post Abbatem & Franchum *in d.§.verum.*& Ioannem Andream *in cap.venerabilibus de sententia excommunic.in.6.* tenet Marant. *in speculo quæstione* 2.3. *part.principali numero* 167. Petrus Dueñas *regul.*42.*numero* 8. *versiculo octauo fallit.in* 1. *part.* Lancelot. Robert. *de attentatis.* 2.*part.cap.*12. *limit.*21.*numero* 8. *& à principio.* Egidius *decisione* 411. *denuntiatio partis.*Ioannes Baptista Asinius *in praxi iudiciali §.*7. *cap.*5.*limit.*136.*versiculo* 136.*citatio num* 2. Romanus *cons.* 482.*n.*5.*incipit in casu præmisso.* Cosmas *in pragmat.Sanctio.Gallicana, super extrauaganti ad vitanda scandala in verbo specialiter*, varias omnes reddentes rationes, tum quia denuntiatio est consecutiua & accessoria ad excommunicationem, & ex eo etiam interposita appellatione ab excommunicatione potest ferri: tum etiam quia cum excommunicatio pura secum trahit executionem, excommunicatus per denuntiationem amplius non ligatur, & nihil ad executionem addat, cum respectu ipsius excommunicati, censura repellit eum à communicatione, celebratione, ceterisque actibus excommunicato vetitis,vt notat Feli. *in cap. Rodulphus num.*38 *ad finem, de rescript.* Cou. *in cap.alma mater* 3.*p. relectionis* §.2 *numero* 11. Ioan. Gutierrez *canonicarum quæstionum c.*1. *n.*36. *cum sequentibus*, vbi ad hoc propositum alia plura adducit; & *à num*35. latè apponit stylum, modúmque proferendi huiusmodi declarationes & denuntiationes, & affigendi latrones seu zedulones Romanæ Curiæ. Vide Marquesan.*de commiss.*1.*p.cap.*19.*n.*17.

16 Tamen iudex Ecclesiasticus non debet expedire declarationem, & aggrauationem, per quam pars plus ligetur, & grauetur, vltra excommunicationem iam latam,prout est aggrauatio, & reaggrauatio,& illa denuntiatio,de qua *in cap.tua,de sentent.excommun.*vbi incendiarij & alij, de quibus sibi per denuntiationem in eo plus grauantur, quia facta publicatione, ab alio quàm à Papa absolui nequeunt, & ideo à tali declaratione licita erit appellatio tanquam excessiua, ex quo tunc cessat ratio textus *in d. §.verum.* vt ex doctrina Immolæ tenet Philipp. Fran. *ibi numero* 25.*versiculo* 4.*quæritur*, quam opinionem vt tutiorem, & veriorem contra decisionem Rotæ & Milis ibi citatos tenet Lancelot. *de attentatis.* 2.*part. cap.*12. *limit.*21. *num.*14. *&* 15. Escacia *tractatu de appellat. quæst.*17. *limit.*22. *sub n.*6. *& numero* 12. & ita intelligendus (qui aliquantulum intricatè loquitur) Marta *de iurisdictione* 3.*part. cap.*13. *per totum.* Multa de hac limitatione Hieronym. Campanil.*diuer.iur. rubrica* 11.*cap.*15.*num.*42.post Gutierr. Mariam, Alter.& alios.

17 Et idem erit in ignoranter excommunicato, nam si talis à die notitiæ appellet, appellatione pendente non potest fieri denuntiatio seu publicatio, iuxta formam textus *in cap. illud, & cap. penult. de clerico excommunicato ministrante,* & ideo iudex attentare dicitur, vt tenent post Ioannem Andream, Immolam, Geminian. & Lapum, Franc. *in d. §. verum quæst.*5. *num.*26. quem referens sequitur Lancelot. *vbi suprà* 2. *p.cap.*12.*limit.*21.*n.*20.

Tertia limitatio erit, vt licita sit appellatio, quoties emittitur à præcepto facto sub pœna excommunicationis, quia ab eiusmodi præcepto potest appellari iudicialiter,& extraiudicialiter, & appellatio suspendit, in tantum, quòd si iudex excommunicaret, aut declararet, excommunicatio esset nulla, textus *in cap. dilecti* 52. *de appellati.* & ibi Abb. *not.*1.*numero* 2. idem Abb. *in cap.*18. *consuluit, numero* 8. *versiculo ex his eodem titulo de apppellat.*Angel.*consilio* 88.& Maran.*in speculo.p.*6.*act.*2.*princip. in verbo & quandoque appellatur limit.*5.*n.*181.*fol.*484.& quod possit appellari à sententia ferenda, & sic à comminata excommunicatione, & appellatio suspendat, referunt, & sequuntur Escacia *de appell.q.*17.*limit.*22 *num.*47.Prosperus Farin.*in pract. crimi.q.*101.*num.*70. Marta *de iurisdictione* 3*p. cap.*12. *num.*3.*& 2.fol.*323. vbi alios allegat. & quòd à comminatione iudicis executiua grauaminis iam illati de præterito, puta; quando iudex præcepit parti, vt aliquid daret, vel faceret sub pœna excommunicationis, possit appellari,scribit Philipp. Franc. *in cap. cum cessante* 60. *nor.vltim.sub num.*6. *de appell.* & facit Cardin. Alexand. *in c.dilecto* 63.*n.*9.*vers.& per istum textum,de appellat.*

Quarta erit limitatio, vt tunc sit nulla excommunicatio & declaratio,seu eius denunciatio,lata post legitimam interpositam appellationem, quia appellatio præcedens sententias censuræ suspendit eius effectus, eamque nullam reddit, textus est *in cap. per tuas,de sentent. excommunic.* vbi omnes. Philipp. Franchus *in cap. ad præsentiam n.*3.4.*& 5. de appellat. & in cap. dilectis* 55. *nota. vltim.n.*12.13. *&* 24. *de appellat.* & idem Franch. *in cap.qua fronte* 25.*num.*29. *& in c.sæpe* 44. *sub num.*3. *versiculo in glos. in versiculo rapta, de appellat.* & idem Franc.*in cap.adhæc,quoniam n.*2.*in fi.eodem tit. & in c.dilecti filij* 52.*n.*2.*& n.*3. *nota.*3. *de appellat.* Nauarr. *in c. cum contingat fol.*184. multa in propositum adducens. Escacia *tractatu de appellat.q.*17.*limit.*42.*num.*54. Villalobos *in summa tractatu* 16. *difficultate* 13.*n.*3.*&* 4. per textum *in c.dilectis de appell. & in c.per tuas,de sentent.excommunic.& c.ad præsentiam de appellat.*

Adeò vt excommunicatus, aut alia censura affectus, si clericus est, potest eadem appellatione pendente, absque aliqua irregularitate celebrare, & prosequi officium suum in diuinis, tenet Escacia *vbi proximè.* Franc. *in d. cap. præsentiam. num.*3.4.*&* 5. Lancelot. *de attent. 2.p.cap.*12.*limit.*26.*num.*5.& post Panormitanum *in c. pastoralis. §.verum de appell.* Dominicum *in c.solet.* Feli. *in c. Rodulphus n.*43. *de rescriptis.* tenet Villalobos *vbi suprà num.*3.adducens fundamentum,quare eandem excommunicationem, & insuper subsecutam declarationem vt attentata reponenda, meritò firmant prædicti Doctores. imò potiùs ab ipsa excommunicatione & censuris,quæ suum non operantur effectum,appellationi vt legitimæ deferendum est, iuxta regulam legis quartæ *§. condemnatum. ff.de re iudicata.* & ea quæ nos latè in eius comprobationem congessimus infrà 3.*p.* cap.9.

Quinta limitatio sit, vt si monitoria concederentur, vbi concedenda non sint, appellatio licita est, quia sit actus, per quem designatur futurum grauamen. Feli. *in c.significauerunt num.*9. *de testibus.* Marta *in tractatu de iurisdict.* 3.*p.* c.12.*n.*4. qui post Lancelotum *in tractatu de attentatis* 2.*p.cap.*12. *limit.*50.*n.*71. consuluit,vt non appellet grauatus ab illo actu, tanquam ab illato grauamine,sed petat illud reuocari,& si non reuocetur, poterit à non reuocatione appellari, & per textum *in cap. sacro. de sentent. excommunic.* dixit ipse Marta *eadem 3. p. cap.*14. *num.*2 quòd si excommunicatio seu censuræ sint

ſint nullæ,poterit grauatus ab excommunicatione petere,vt cenſuras reponat,& à non repoſitione appellare poterit.

26 Quæ limitatio generaliter vera eſt , poteſt verificari in quibuſuis cenſuris , nulliter, non canonicè,minúſque ſolemniter, aut iure reſiſtente expeditis , quos omnes caſus, quando ſcilicet excommunicatio & aliæ cenſuræ ſint iniuſtæ , aut nullæ ipſo iure, ſingillatim congerit Marta *de iuriſdictione d.3.p.c.14.per totum* qui *n.15.* adducit diſpoſitionem Concilij Trident. *ſeſſ. 25. capite 3.* vbi excommunicationes pro cauſa pecuniaria
27 non niſi in ſubſidium relaxari iubentur, & pro vltimo remedio executionis apponitur, cùm ipſa excommunicatio & cenſura via ſit executiua , & extraordinaria; vt poſt alios dixit ipſe Marta *d.cap.14.n.21.* vbi per totum capitulum per te videre poteris , ſpeciales caſus, qui nulli redduntur ex defectu ſiue ſolemnitatis , ſiue poteſtatis, ſiue iure reſiſtentiæ , ad quos te libenter re-
28 mitto, in quibus omnibus pariter licitam eſſe appellationem omnino affirmandum eſt,quia quod eſt nullum executione, non meretur,nec tunc excommunicatio ligat,iuxta dicta in antecedenti limitatione.

29 Sexta erit limitatio , vt ſi Epiſcopus denegaret literas monitoriales , ad finem reuelationis ſub pœna excommunicationis,quæ fiunt ad finem reuelationis, poterit à tali denegatione appellare ad Metropolitanum, quamuis reſideat in eius arbitrio eas concedere , tenent Proſper de Auguſtino *in additio. ad Quarantam in ſumma Bullarij,verbo excommunicatio ad finem reuelationis,pagina 232.& verbo Archiepiſcopi authoritas verſiculo 19.authoritas in fine pagina mihi 77.* Barboſ.*in re-*
30 *miſſio. ad Concilium ſeſſione 25. de reformatione cap. 3. ſub numero 1.* vbi congerit nonnullos Doctores de huiuſmodi literis monitorialibus ad finem reuelationis tractantes , per quos quinque requiſita neceſſaria , vt illæ relaxentur , pernotat, vltra quos etiam de hac materia latè tractant Xuarez *tomo 5. diſputa. 2c. ſeſſ.3. regul.2.* Marcus Antonius Genuenſis *in praxi Curiæ Archie-*
31 *piſcopalis cap. 2.per totum.*& plures alios adducit Giurba *deciſ.94.per totam.* vbi latiſſimè tractat de hac materia, & copiosè etiam per Hieronym. Campanil. *diuer. iur. rubr.11.c.15.à n.93 cum pluribus ſequentibus.*

32 Et ſit ſeptima limitatio,nempe;appellationem à prædicta ſententia declaratoria interpoſita omnino ſuſpendere effectum eius , adeò vt interim appellans non debet vitari nec adhuc publicari , quod dictum attribuit Lapo Cardinalis *in clement. 1.§.ſi quis quæſt 11. de ſequeſt. poſſeſſ. & fruct.* & eam valde commendat Felin. *in cap. Rodulphus,columna penultima de reſcriptio.* Decius *id cap.peruenit 1.columna 2.de appellatio.* & ante omnes Ioannes Andr. *in dict.§. verum,cap.paſtoralis.* eo fundamento , nam licèt à pœna legis appellari non poſſit,*leg.ſi qua pœna ff.de verborum ſignif.cap.quia nos.* vbi gloſſa communiter recepta *de appellat.* gloſſ.*in cap. ſuper his de accuſatio.verbo arbitrarium.* Grati *diſcep.foren.c.232 à num.19.& ſeqq.* Roman.*ſingula.216.à pœna legis.*& ibi additionator Franc.*in cap.peruenit in fi.n.14. & in c.conſuluit 29.n.4.de appellatio.* Feli. *in c.cum non ab homine ſub numero 12.verſiculo nota quod de iudicis,& in cap.præterea,limit.4.ſub num.6.de deſponſatio.* Decius *in cap.cum ceſſante 60. numero 30. de appellat.* Nicellus *tractatu de concord.gloſſa concord.6.fallentia 36.num.78. fol.194.* Cornaz *in Lucenſi deciſ.193.in cauſa N.ſub numero 5.verſiculo 6.* Farinac *in practic.crim. qu.101. limitat.12.numero 61.* Capicius *deciſione 1.num.19.* à declaratione tamen aliquem in eam incidiſſe, vel non , & iuſta,& vt legitima admittitur gloſſ. *in cap.cupientes §.*
33 *inſuper verbo priuatos de electione libro 6.* communiter ibi recepta. Ludouicus Romanus *ſingular. 213. à pœna.* Felinus *in dict. cap. Rodulphus.* Panorm cum Paroſino & Decio *in dict. cap. peruenit.* idem Panormi. *in cap.ſuper his de cauſa colum fi.*& cæteri adducti à Gutierrez *conſ.10.n.15.* & tenent etiam mox citandi omnes Doctores latè & optimè proſequitur Hiero. Campa.*diuer.iur.rubr.11.c.15.à n.43* plures citans.

Et hinc dicit Cardin. *in d. qu. 11.* & Bonifa *ibi* poſt 34
Lapum , nempe maioris virtutis eſſe appellationem à declaratoria,quoad vitandam euitationem eius qui declaratus appellauit , quàm appellationem præcedentem ab ipſa excommunicatione , quoniam hæc tolùm efficit , vt non debeat vitari in extraiudicialibus , vt latè per Fran *in d.§. verum.* à declaratoria autem ſententia efficit , vt appellans non vitetur etiam in iudicialibus Quam concluſionem longè pulcherrimam; & à nemine recentiorum animaduerſam dici. Nauarr.*in prælect.cap.cùm contingat 15 con. 1 nullitatis à te finem,& à princ de appellatione ab ha declaratoria.* quo caſu cùm appellatio vtique iuſta & legitima ſit , ſi pro eius delatione ſupremum tribunal adeatur , vim ferì deferre & reponere declarabit. Vide quæ latè Hieronym Campan.vbi proximè poſt Couarr. Nauarr.Vgol. & alios.

Quæ cùm omnino ſuſpendat effectum excommuni- 35
cationis , non poterit in eius præiudicium interim excommunicatum denuntiare , interim enim ligatus non eſt , & ſic denuntiatio & publicatio ſuper ea ſuccedens eſt nulla , & innouatum , & attentatum eſſet euidens & notorium , quia id impedit appellatio. Petrus Dueñas *regul 42.numero 8.* Maranta *vbi ſuprà 6.part.actu 2. princ.verbo & quandoque appellatur limit. 5. num 180. ſuprà numero 169.* Felin. *in cap. cùm non ab homine colum fi.num. 12. de iudic.* poſt Romanum & alios per eum allegatos. Put. *deciſione 271. Papa num.1. & 4. lib.3* Rota diuerſorum *deciſ. 100. exactis. num 3.& 31. in ſi.p.1.* Lancelot. *de attenta.2 p.c.12.limit.21.n.21.& ſeqq.* Proſper.Farin. *vbi ſuprà dict qu.181. n.67.* Franch. *in d.c.Paſtoralis,n.27.col.ſi q.6* qui allegat textum *in c. peruenit el 1.de appellat.* Capicius *deciſ.1.in cauſa domini Comitis.n.19.* Anton.Gabriel *comm opinio.lib. 6 de regul. iur.concluſ.3.n.59* Nauar. *vbi proximè* , qui omnes hanc firmant concluſionem,ex ratione de qua ſuprà , nempe; appellationem à declaratoria ſententia eius effectum ſuſpendere , & ſic nuntiationem & publicationem excommunicationis (quæ non eſt) nullam eſſe poſſe,quia qualitas non poteſt eſſe ſine ſubiecto , ac ideo cùm ſit 36
innouatum,& attentatum, reponere iudex debet virtute prouiſionis ordinariæ.

Quod fallit tribus modis ; ſcilicet : quando factum 37
eſt notorium , & in declaratoria ſententia, quæ fit in obligationibus in forma Cameræ , & in declaratoria 38
facta vigore executorialium & rei iudicaræ, quibus caſibus poteſt ad denuntiationem deuenire pendente appellatione à declaratoria ſententia , quos ſcribit omnes Lancelot. qui Rotæ deciſionem allegat *in tractatu de attenta.2.p.cap.12.limit 21.nu.25.cum ſequentibus.* Cæſar Contar.*in leg vni.lim.19.nu.19 in fi.& num.20. C.ſi de momen.poſſ.*

Quæ quidem limitatio procedit etiam in declarato- 39
ria incurſus cenſurarum contra obligatum in forma Cameræ , quia appellatio à declaratoria iſto caſu non ſuſpendit denuntiationem , & publicationem faciendam, quia cum ab ipſa executione non poteſt appellari , ita nec ab hac declaratione incurſus cenſurarum , quæ pars executionis eſt. Sigiſmund. Eſcacia *de appella.q.17.limit.42.à numero 43.& ſequentibus.* Galleſius *ad formam Cameræ obli.in 2.part.3.princ.in c.reliqua de proceſſu num.43.nonnullis n.38. & ſequentibus. fol.163.* quem refert & ſequitur Lancelot. *d. limit. 21.num.26.* quem vide *c.12.limit.50.n.118.& 119.* & nos diximus latiùs infrà in 4.p.c.5. à n. 68. & in hac 2 p.c.3.per totum.& præcipuè à n.12.

Nunc autem ſuccedit,inquirere;an à ſententia interdicti,vel ſuſpenſionis emiſſæ appellationi, ſit deferendum. Pro cuius ſatisfactione breuibus dicendum eſt,

quòd cum excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum ſit cenſura Eccleſiaſtica, vt probatur *in d.c.quærenti de verborum ſigni.* & ex authoritatibus infrà adducendis
41 apparebit, & ad princ. huius cap. diximus, interdictum enim duplici modo fieri ſolet, & emitti, aut in locum, populum, vel ciuitatem propter aliquam perſonam, & tunc ſuſpenduntur diuina officia, Sacramentorúmque actiua, & paſſiua celebratio, prohibens Eccleſiaſtica ſepultura, de quo interdicto la è videre poteris per Cou. *in c. alma mater 2.p. pro electio. §.1. à n.2.* & Zerolam *in praxi Epiſcopali p.2. verbo interdictum.*

42 Aliud etiam eſt interdictum ingreſſus Eccleſiæ, & qui hoc genus interdicti patitur, ſibi cenſetur in ipſa Eccleſia celebratio diuinorum interdicta, qui irregularis efficitur, ſi contra hoc interdictum in ea Eccleſia ſe diuinis ingerat, & ſicut antea ſuum officium ministrauerit, vt prob. tur *in cap. is cui. de ſententia excommunicationis lib.6.* Domi. ibi poſt Calderi. Syluester *in verbo interdictum* §.6 apud quos de materia multa ſcitu digna cognoſces, & cui ingreſſus Eccleſiæ inter-
43 dictus eſt, iuriſdict onem Eccleſiaſticam exercere poſſe, ea etenim ſuſpenſus non eſt, gloſſ. eſt memorabilis *in cap. ſacro. in verbo interdictum, de ſententia excommunic.* quam ibi communiter Doctores ſequuntur, Abb. *in c. ab excommunic. 4. col. de reſcriptis.* Milis *in repertorio in verbo ſuſpenſus.* Salce. *in addit. in practic. cr.* Bernard.
44 Diaz *c.129. verbo ab ingreſſu Eccleſiæ interd. lit. A,* quod interdictum pro contumacia ſicut excommunicatio, & pro crimine etiam imponi poteſt. & quando in interdicto negatur ſepultura, vide Bernard. Diaz *vbi prox. n.e.* Cou. *melius in c. Alma mater* §. 1.2 *p.* apud quos vide de materia huius interdicti ingreſſus & de interdicto locali latiſſimè rem hanc attingentes.

45 Pœna autem ſuſpenſionis maior eſt & illa interdicti, de qua diximus. vt notat Bernard. Diaz *vbi proximè in princ.* per hanc namque ſuſpenditur, vel interdicitur officium, vel exercitium competens alicui perſonæ Eccleſiaſticæ, quæ ſuſpenſio aliquando à iure, aliquando verò
46 à iudice ſit. In qua inferenda iudex aduertere debet, ſi eam imponat id pœnam delicti, monitio non eſt neceſſaria; quando autem pro contumacia fertur, abſque ea, ſicut in excommunicatione ferenda non eſt, tenent. Ab. *in c. reprehenſibilis de appell.* per Innocentium. *in cap. 1 de exceſſibus Prælatorum.* Cardin. *in clem. fin. de pœnis.* Syluester. *in ſumma. in verbo ſuſpenſio* § 4. & quòd propter delictum ferri poſſit ſuſpenſio, probat textus *in cap. tam literis de teſtibus. in cap. in loco 5. quæſt. 4.* & Abb. *vbi ſuprà*, & quando pro crimine, & delicto
47 hæc pœna imponitur, prouidendum eſt ſuſpenſo à beneficio, ne cogatur mendicare, quando autem pro contumacia infertur, nullo modo, cùm poſſit ſibi prouidere, ſatisfaciendo, ita notant Abb. *in cap. paſtoralis* §. *verum col. penult. de appellat.* & ibi etiam Philipp. Fran. ſic intelligentes gl *in cap. cùm Vintonienſis de electione*, & de aliis qualitatibus, quas iudex in infligenda hac pœna ſuſpenſionis præ oculis debeat habere, & quod ali-
48 quando eam emittat temporalem, & aliquando perpetuam, & pro quibus criminibus ſit imponenda, & an ſuſpenſus ab vnius ordinis; puta, ſacerdotalis exercitio poſſit ſuſpenſus cætera exercere, vide Bernardinum Diaz *vbi ſuprà in cap. 130. verbo ſuſpendi.* & ibi eius additionator Salced. vbi alios in materia allegatos, apud quem pluribus, & vtiliſſimis quæſtionibus videre poteris, quas omitto, quia ad nos non pertinent; vide etiam Zerolam *in praxi Epiſcopali 1. part. verbo ſuſpenſio per totum.*

49 Cum igitur hæc tria excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum inter ſe cognationem quandam habere videantur, in omnibus iuris quoad appellationis effectum pariter diſponit, & ideo appellationem à ſuſpenſione, ac interdicto admittendam non eſſe eo modo quo ab excommunicatione, diximus ſuperiùs, ex paritate & identitate rationis, cùm ſanè, ſicut excommunicatio, ſic ab officio, vel ab ingreſſu Eccleſiæ, lata ſuſpenſio ipſiúſque effectus per appellationem ſequentem minimè ſuſpenditur. Verba ſunt text. *in cap. is cui §. ſanè ſicut excommunicatio de ſententia excommunicationis li.6.* Adhæc. quoniam ſub interdicto aliqui conſtituti appellant, & deinde illud ſeruare contemnunt, quid in hoc caſu ſeruandum ſit, conſulere voluiſti, & c. vt inquit text. *in c. adhæc quoniam, de appella.* quæ iura illud decreuere, appellationem emiſſam à purè lata ſententia interdicti, ſeu ſuſpenſionis non eſſe talis potentiæ & efficaciæ, vt queat impedire effectum & executionem, quam ſecum ipſa trahit, ad inſtar excommunicationis, Speculator *titulo de appellatio.* §. *in quibus ſub numero 16. verſ. 17 lib.2. fol.* 186. Decius *in c. reprehenſi de appellat.* Nicellus *tract. de concord. gloſſ. concord. 6 fall. 31. n. 73. fol.* 194. Maran. *in ſpeculo 6 p. actis 2. pr. verb. & quandoque appellatur n. 351. & n.* 178. Eſca. *de appella. c. 3. n. 65. & 77. & q. 17. lim. 42. à n. 1.* Proſp. Fari. *in pract. crim. q. 101. lim. 13. n. 66 & 69.* & probant communiter DD. *in d. c. adhæc, & in d. c. is cui.* & præcipuè Phil. Fran. idem dicit Bald. *in Marga.* Innoc. *verbo interdictum.* Guido Papæ *qu. cit. n.* 86. Zerola *in praxi Epiſcopali verbo appell. 1. p. §. ad vndecimum dico poſt medium.* Nicolaus Milis *in verbo appellatio.* Lancelot. Robert. *de attentatis. 2 p. cap. 12. in præfatione num.* 104. facit gl. & omnes præcitati DD. hucuſque relati, qui promiſcuè loquuntur de excommunicatione, & ſuſpenſione, ſeu interdicto quia in omnibus parificantur, & facit gl. *in d. c. ad hæc*, ibi, æquiparantur, ſuper qua dicit Innocent. quòd huius ſententiæ cenſuræ æquiparantur inter ſe primò ibi, in text. *d. cap. ad hæc*, quia ſicut appellatio non ſuſpendit executionem, ita nec interdictum, & ſuſpenſionem; & *in d. c. is cui.* Secundò æquiparantur, quia ſicut excommunicatio lata poſt appellationem legitimam eſt nulla, *ex cap. per tuas, de ſentent. excommu.* ita ſuſpenſio & interdictum, vt per textum *in cap. dilectus de appellationibus.* Tertiò, quia omnes hæ ſententiæ cenſuræ requirunt monitionem præcedere, 51
cap. reprehenſibilis de appella. vbi notatur. Quartò æquiparantur, quia quilibet excommunicatus, ſuſpenſus, vel interdictus à diuinis, vel ſpiritualibus, vt ſuprà, celebrans interim in diuinis, remanet irregularis, vt probatur *in d. cap. is cui & ca. 3. de clerico excommunicato.* à qua irregularitate ſolus Papa abſoluit, *vt in d. c 1. & in cap. clerici. de cleri. excommun.* Quintò, quia in om- 52
nibus pariter fit abſolutio præſtito iuramento de parendo mandatis Eccleſiæ, *cap. venerabili de ſentent. excommun.* Deinde quia in omni ſententia cenſuræ poteſt fieri relaxatio, & abſolutio ad cautelam *in d. cap. venerabili, & in gloſſ. dict. cap. ad hæc deſuper.* quia omnes ligant, ſiue iuſtæ ſiue iniuſtæ *cap. 1. cap. ſi quis preſbyter c. ſi Epiſcop. 11. q. 3.* ſaltim in omnibus æquiparantur, vt notat Philip. Franch. *in d. c. ad hæc circa prin.* & poſt Innoc. licèt in aliquibus differant caſibus quia 53
excommunicatio fertur in perſonam non in locum, *vt c. Romana §. in vniuerſitatem. de ſentent. excommun. lib.6.* ſed interdictum poteſt ferri tam in perſonam quàm in loca, text. *in c. non eſt. de ſponſa. cap. fi. de ſentent. excomm. libr. 6.* & aliàs dictas differentias videre poteris per Franc. ibi.

Et ideo non ſine fundamento dicit Lancel. *de atten-* 54
tata. vbi proximè. limitatione 23. n. 10. ea omnia, quæ ſuprà diximus in limitationem, & ampliationem circa appellationem ab excommunicatione intelligenda eſſe, & reperenda etiam pendente appellatione à ſententia ſuſpenſionis, & interdicti, & in quibus ſuprà diximus vim fieri erga excommunicationem, & nos dicimus id repetens in ſuſpenſione, & interdicto, nam ſicut æquiparantur, vt non ſuſpendatur effectus per appellationem, ita debent & in limitationibus æquiparari, quod probabile eſt, quia non apparet diuerſitatis ratio

vbi

55 vbi per Lancelotum. Et probatur etiam, quia quando duo casus æquiparantur à iure, dispositum in vno censetur tacitè in alio dispositum, etiam in materia quantumcumque odiosa, & correctoria, textus est *in leg. si quis seruo, iuncta gloss. fin. Cod. de furtis.* & ibi communis textus *in cap. filius de pœnis in* 6. vbi communis, vt latè per Antonium Gomezium *in leg.* 4. *Tauri, numero penultimo, & vltim. & passim alibi.* quia æquipa-
56 ratorum idem ius est, maximè vbi militat eadem ratio, ex quibus vulgaribus & ex his quæ latè Euerardus *in locis legalib. loco à pari folio* 404. imo potiùs, omnes limitationes & doctrinæ, quæ hactenus dictæ sunt, pariter procedunt, & loquuntur in suspensione, & interdicto prout expresè loquuntur Doctores.

Et ex hac æquiparatione resultat, quòd quemadmodum appellatio ab excommunicatione lata sub conditione suspendat omnes effectus eius, (vt suprà diximus) adeo vt nec ad denuntiationem peruenire possit, iuxta ea quæ latè adducit Lancelot. *de attentatis. 2. part. cap. 12. limit. 2. à numer.* 30. vbi innouatum, & attentatum, ex pluribus probat esse, quidquid ea pendente iu-
57 dex gesserit; ita & eodem modo ad eius similitudinem appellatio emissa à sententia suspensionis, vel interdicti, sub conditione lata, suspendit omnem effectum eius, ita vt interim nec interdictus, nec suspensus appellans sit; sed potest sicut priùs, se diuinis ingerere, quia tunc sententia non trahit secum
58 executionem, ita probat textus expressus *in d. cap. præterea, de appellat.* adeò vt etiam post conditionis euentum non liget, dum ea pendente appelletur, ex quo enim nondum iniecerat vinculum ex impedimento conditionis, quo etiam tempore appellatio proponitur ante perfectum grauamen; nihil mirum, si postea conditione adueniente, non retrotrahatur ad principium grauaminis, & sic ad extremum à quo, quia idem inuenit inhabile, prout suspensum per appellationem, argumento text. *in c. venientes de iureiur.* & in simili est text. *in c. quamuis de rescriptis in* 6. vt dicit & respondet Philipp. Franc. *in d. cap. ad hæc.* vbi respondet ad aliqua iura in contrarium 1. *col. versiculo in eadem gloss. ibi lex*
59 *potior, &c.* vbi etiam dicit post Baldum quòd conditio non trahitur retrò, quando aliquid resultat contra iuris dispositionem, *ex l. talis scriptura.* & ibi per glossam *ff. de leg.* 1. & gl. & Doctores *in c. si propter de rescriptis in* 6. idem tenent Lapus *allegat.* 7. Prælatus *n.* 4. ante quos Ioan. Andr. *in dict. cap. is cui, de sentent. excommunic. lib. 6. num.* 4. Rota *decis.* 19. *aliàs* 444. extra Rotam *in finalibus verbis, de dolo & contum. in nouis.* Lancelot. *vbi proximè.* Qui omnes hanc tenent conclusionem, quòd in sententiis censurarum per appellationem nullum habent effectum, nec possint interim ligare, nec etiam conditio tunc trahitur retrò. Et sic etiam omnia gesta à iudice post appellationem vel intra tempus ad appellandum à censuris conditionalibus simul cum delatione, debent reponi virtute prouisionis ordinariæ à Curia suprema emanatæ, prout etiam latè suprà diximus de appellatione ab excommunicatione conditionali, quia omnes Doctores pariter loquuntur in interdicto, & suspensione quæ sub censura continentur.

Ex hac etiam censurarum cognatione infertur, iudicem pendente appellatione à sententia purè lata ex-
60 communicationis, suspensionis, & interdicti, virtute prouisionis ordinariæ non teneri reponere priuationem fructuum, ad quam deuenit ea pendente, qua non obstante dubium non est posse iudicem absque metu, & pœna attentati sic excommunicatum, suspensum, vel interdictum fructibus beneficij, & distributionibus quotidianis priuare, est text. *in cap. pastoralis § verum.* vbi Abb. Imola, & Fran. *n.* 20. *& seq. de appella.* Ratio autem ea est, nam ex quo est diuisus à communione Ecclesiæ, eius præceptis contumax, & inobediens, non debet fructibus Ecclesiæ alimentari. Quam rationem rectè reddit Maranta *in speculo q.* 2. 3. *partis* 6 *part prin. n.* 168. Petrus Ducæus *in reg.* 2 *num.* 8. Pro quo etiam facit, quod dicitur excommunicatum non facere fru- 62
ctus suos, vt tenet Puteus *decisione* 1 *in tract. de sent. excommun. in cap. excommun.* & alia Capella Tholosa. *decisione* 28. *incipit in vna Brixien* Rota *decis.* 36. quam allegat Milius *in repertorio, verbo attentata post executionem.* idem Marant. *ead.* 6 *part. actu* 2. *prin. verbo, & quandoque appellatur limi.* 5. *nu.* 179. *fol.* 484. Lancelot. *de attenta.* 2. *part. cap.* 12. *limi.* 21. *num.* 1. & fusiùs *limit.* 22. *num.* 1. & *seqq.* Ab. *in cap. pastoralis* 53. § *verum nota. vltim. num.* 6. & per omnem præpositum Martam *de iurisd.* 3. *p. ca.* 14. *num.* 1.

Quod procedit, & extenditur etiamsi in sententia 63
censuræ nihil de fructibus dictum sit, Ab. *in dict. cap. pastoralis § verum, sub numer* 17. Maran. *d. limit.* 5. *n.* 179. *fol.* 584. Escac. *de appell. quæst.* 17. *limit.* 42. *num.* 9. & 8. & videndus *quæst.* 3. *à num.* 76. & facit etiam distinctionem suprà à nobis traditam in sententia suspensionis, vt si propœna delicti imponatur, interim prouidetur. & aliter ex fructibus beneficij, si clericus suspensus, ne cogatur mendicare, sin verò, & pro contumacia proponatur nullo modo aliter, nec prouidetur ex ratione à Doctoribus quos ibi adduximus.

Quæ doctrina adeò vera est, vt hac via priuatus be- 64
neficij fructibus, eos non obtineat, nec consequatur per viam attentati, etiamsi obtinuerit in processu causæ, & declaretur excommunicationem fuisse iniustam, vt tenet Franc. *in d. § verum num.* 21. Lancelot. *de attentat. 2. part. c. 12. lim. 22 n.* 4. per viam autem querelæ bene potest eos recuperare, vt per eos ibi, & decisio. Tho. de Tan. 26. *in cap. in vna.* vbi voluit iniustè excommunicatum fructus recuperare; quod intelligendum est per aliam viam quàm attentati, quia illa priuatio, & innouatio fuit legitimè facta, & ex permissione iuris, *vt in dict. cap. verum.* quæ intelligenda sunt in excommunicatione iniusta; at in excommunicatione, suspensione, vel interdicto nullo, iuxta ea quæ adducit Nau. *in prælectione cap. cùm contingat in oppositionibus à princ.* & præcipuè *in versic. decimò infertur*, nullos beneficiorum fructus abstrahi, *&c.*

Omnia sic prædicta, quibus diximus, & probauimus, 65
posse iudicem non obstante appellatione à sententia censuræ, puta; excommunicationis, suspensionis, & interdicti innouare, & deuenire ad denuntiationem, fructuum priuationem, & similia, cum suis declarationibus, de quibus suo loco adduxi, non procedunt, nec locum habent in iudice delegato postquam huiusmodi appellationi à sententia suspensionis, excommunicationis, vel interdicti detulit, vel postquam superior ab ipso appellationem admisit, licèt ei non fuisset per inferiorem delatum, argumẽto *cap. pastoralis § præterea, de officio delegat.* quia quando iudex delegatus appellationi defert, omnimodam iurisdictionem, à se dicitur abdicasse, & hanc limitationem adscribunt Philipp. Franch. post Innocentium per eum relatum *in d. §. verum quæst.* 7. *num.* 28. & eos referens sequitur Lancelot. Robert *de attent. 2. part. cap. 12. limi. 21. à nu.* 10 *& num.* 20. & 29. & nos latè Deo lucente suo loco tractabimus infra 3. p. huius operis, dum tractabimus de delatione appellationis latè forsan.

Succedit nunc soluenda difficultas, an iudex vim fa- 66
ciat non deferens appellationi interpositæ à relaxatione excommunicat suspensionis, vel interdicti, & ea non obstante possit, ad effectua'em executionem, & sic absolutionem deuenire. in quo articulo omissa disputatione in dico, hoc casu vim nullam esse posse, cùm ea appellatione nõ obstante absolutio accelcratur, etiamsi pars, qui ab huiusmodi sententia, qua quis absoluendus declaratur, appellans allegauerit, se satisfactum non esse, vel aliam iniustitiam, vt probatur ex text. *in c. qua fronte*, ibi, iudex (ne in excommunicatione

decedat, absoluere potest, etiamsi pars aduersa, ne absoluatur, appellationis obstaculum interponat, &c. *de appellat.25. ordinar.* vbi glossa, & omnes hanc firmant conclusionem, præcipuè Philipp.Franc.*col.5.versiculo ex præmissis omnibus tenementis.*& rursum *col.7.q.4. num.35.*Lancelot.*de attent.2.part.c.12. limit.23. numero 3.*Marant *de ordine iudiciorum 6.part.prin.3 part q.2. numer.*180.qui clarè id quitur, licèt neget Lancelot. *ibi.* post Ioan.Andream *in cap. venerabilem §. tamen de sentent.excommun.in 6.* Petrus Ducæus *regula 42.numer.8. versic.8.fallit in pri.p.regul.* Alciatus *de iudic. titul. de*
67 *appellat. §. in quibus casibus, & ex quibus casis appell. possit,*&c.*n.*8.idem Lancelot.*ibi limit.*21.*in prin.* Zerola *in praxi Episcopali 2.parte verbo appellatio §.4* si quis namque excommunicatus sit pro manifesta offensa, vel contumacia, qui ad hoc, vt debeat absolui, debet impendere aliquam satisfactionem, qua etiamsi non facta, voluerit iudex illum absoluere,& antea quam is absoluatur,aduersarius ab hoc grauamine appellet legitimè, nihilominus iudex à quo absolutionem potest impertire absque metu,& reatu attentati, vt probat Zerola & Lancelotus,cæteríque omnes *ibi*. & quod à sententia absolutionis non detur appellatio vltra relatos, idem probat Guido Papæ *in tractat. de appellat.qu.*110.*versiculo sed an à sententia* post Innocen *in cap.ab excommunicato de rescript.* Anton.Nicellus *de concor.gl.num* 105. Rota *decisione* 8.*de sentent.excommun.in nouis.*Marta *de iurisdict.3.part.cap.*14 *num.* 33 *&* 34. Rota *decisione* 8. *n.*2.*de sent.excommun.in nouis.*Philipp.Franc.*in c.pastoralis §.verum in q.fi.*per illum text.*de appell.* Ab.*in d.c. qua fronte sub num.*1. Decius *sub nu.*17. plures allegat Rug.*in tractat de appellat.§.2.c.3. numer.*6. & post hæc visus Sigismund.Escac.*tract.de appell.qu.*17.*limit.*42 *à n.*20.*& cap.*3 *à n.*39.cuius doctrinæ nonnullas declarationes.& extensiones statim adiiciendas fore.

68 Rationem huius doctrinæ reddit gloss. *in d. cap. qua fronte,verbo decedat*, quòd iudex à quo ideo absoluit, cùm nihil pereat aduersario, imò magis ei consulitur per præstationem cautionis, quam absoluendus præstare tenetur(de qua dicemus postmodum.)Hanc rationem approbat Philipp.Franc.*ibi 3.colum.versiculo 3.ra-*
69 *tio colligi.*Rota *in decisione 7.aliàs 199.si promittitur. de sent. excommun. in nouis.* facit etiam,quia sicut excommunicatio etiam iniustè lata, ligat etiam pendente appellatione, ergo eodem modo absolutio licèt iniusta, debet idem operari, & permitti ea non obstante, absolutio enim & excommunicatio pari passu ambulant, vt
70 dicit Lancelot.*in d.limit.*23.*n.*5. imò fauorabilior actus est absolutio, quàm excommunicatio, vel interdictum, *&c* & vt talis magis sustinendus *l. Arrianus ff. de actio. & oblig.* cum aliis, ideoque pariter debet operari absolutionis sententia, quia nihil tam naturale est, eodem modo quódque dissolui, quo colligatum est *l.*
71 *nihil tam naturale ff.de regul.iuris cap.*1 *de regul.iuris in de crim.*text.*in §.fi.inst.quibus modis tollatur oblig.l.*1.*C. quando licet ab emptione disced.l.prout quisque ff.de solutionibus,authentica cõtra filiy C.de rei ind.in fi.*ergo quemadmodum appellatione non obstante ligatur quis sententia excommunicationis,suspensionis, vel interdicti, & eodem modo debet dissolui ipsa non obstante.

72 Et licet hæc ratio iure probetur, efficacior est,quam reddit text.*in d.cap.qua fronte*,ibi,ne in excommunicatione decedat,*&c.*quæ confundatur,nam vbi periculum est in mora, appellatio emissa non suspendit effectum sententiæ,text est *in l.fi ff.de appellat recipi vel non.*text. *in cap.ei qui §.diffinitiua, & § si quorum versiculo si quis autem 2.quæst 6.l.vlt.C.de sepulchro violato.* & tunc enim receditur à iuris communis regulis *d l.vlt. & l.1. §. sed excipiuntur l.eadem,& l.solet ff.de feriis, & dilationibus.* de quo nos latiùs infrà suo loco diximus. Sed hoc casu periculum est in mora (non intelligendo hoc periculum,prout intellexit gl. ibi *in d.c.qua fronte.* sequuta à Franc.*vbi suprà*, nempe; quia propter peccatum diutius homo mori præsumitur, vt ibi comproba tex aliquibus iuribus)sed quia cùm morte nihil certius sit hominibus,imò magis certiùs quàm nasci vt sacra Scrip- 74
tura clamans dicit,statutum est hominibus omnibus,semel mori,Hebræo.9.quãdo autem incertum, & sic quotidie,& omni momento speranda est, iuxta illud Ioannis, Sobrijestote & vigilate, quia nescitis qua die nec hora Dominus vester venturus est, & illud diui Grego- 75
rij *lib.6.Moralium*,dicentis, Audire ergo debemus tonitruum sacræ Scripturæ,dicens, vbi te inuenero, ibi te iudicabo. Et inter hanc certitudinem, & incertitudinem, per quam periculum est quo oppressus Dauid Psalmo 101 dicit; Paucitatem dierum meorum nuntia mihi Solet non que subitò Deus venire, iuxta illud quod legimus quotidie. Visitas eum diluculo, & subitò probas illum. Iob 7.cap. Scriptura enim sancta, vocat mortem fulgur. Matthæi 24.c. Sicut exit fulgur in 76
oriente.& bene aduertit Franc. Anton. de Rampelo. *in figura Bibliæ titulo de morte*,superillis verbis *sicut exit fulgur*,&c.*littera E,fol.*109 fiunt enim subitò,& improuisò fulgura,& tonitrua, quos autem extra domos pœ- 77
nitentiæ reperiunt vagantes, per agros vanitatis vitæ præsentis putrescentes, descendit super eos repentinæ mortis tempestas,& subitò extinguuntur,& à dæmonibus eis insidiantibus rapiuntur in hora mortis,vt inquit diuus Gregorius *in d. lib.6. Moralium.* relatus à Franc. Antonio *vbi proximè ante finem.* ergo cùm mors sit fulgur, subitò,& repentè veniat, absolutio excommunicationis differenda non est per appellationem, ne fortè eum inueniat extra domos pœnitentiæ, Ecclesiam & communionem fidelium, qua excommunicatio eum priuat,& tradit dæmoni, iuxta illud Apostoli; Tradidi eum Satanæ,*&c.* & iste est verus sensus illorum verborum text.*in d.cap.qua fronte*,ibi, ne in excommunicatione decedat, iudex absoluere potest, *&c.* quia peri- 78
culum est in mora,dilationem non patitur absolutio. imò acceleranda est,cùm à vitiis, & malis celeriter exire debeamus. Probatur Ecclesiastici 5. Non tardes conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem. Pro quo facit illud S.Ioan.Chrysost.*in homilia 22.in 2. Corinth.in Morali.* Ne tardes conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem: nescis enim quid pariturasit superuentura dies: periculum enim, & metus est in differente, salus verò, certa ac secura, si nulla sit dilatio.Et lib.Ecclesiastici cap.5. legimus ibi, Non tardes conuerti ad Dominum,& ne differas de *die in diem*, subitò enim veniet ira illius,& in tempore vindictæ disperdet te,*&c.*

Ad quod pondero illud Hieremiæ Prophetæ 51. qui 79
postquam de vitiis, culpis, & mundo loquutus est,Fugite (inquit) de medio Babylonis,non enim dixit *exi*, vel *abi*, de medio Babylonis, ne peccatori videretur permissa dilatio,quam exitus à malis & culpis,nullo modo patitur, cùm periculum sit in mora. quia nescitis qua die ac hora,*&c.*sed subitò vt fulgur mors venit, secundùm quæ iam diximus, & ideo meritò visus est Propheta illo verbo,*fugite*; suæ intentioni & breuitati, rei necessario, cùm omnem cursum præstitum, omnimodámque celeritatem significet. quod confirmatur, nullum enim in mundo maius potest considerari peri- 80
culum, quàm nauis in medio maris tempestate lacessitæ, quam vnde tumidæ sorbere videntur, eodem etiam periculo peccatorem expositum esse,dicitur.Veni in altitudinem maris, & tempestas demersit me Psalmo 68. & ita diuus Isidor. de summo bono inquit: Postquam peccato obligauimus nos in operibus Diaboli, iam nostra virtute surgere non valemus, sed sicut nauis fracto gubernaculo illuc ducitur, vbi venti tempestas eam deuoluerit: sic homo diuinæ gratiæ auxilio perdito, non quod vult, agit, sed quod Diabolus persuadet:& nisi valida manus Christi ipsum

inde

inde extraxerit, vsque ad mortem in peccatorum suorum sordibus, & vinculis permanebi, & inde cùm is qui est in hoc periculo, subitò possit perire, subitò etiam & sine dilatione auxilium ei præstandum est; vt
82 ibi prosequitur Isidor dicens Sed Charitas, qui non vult mortem peccatorum, nec delectatur in perditione viuentium, præsto est, infundere huius gratiæ dulcedinem, vt peccatorem extrahat à peccatorum suorum profundo. igitur peccatori excommunicato, qui tot periculis expositus, impedimento appellationis absolutio differenda non est.

83 Hæc etiam pars insuper probatur; etenim si verum est, sententiam, qua alimenta corpori humano præstanda fore, iubetur; per non appellationem non suspendatur, quominus interim debeant alimenta præstari, ea nempe ratione ne fame moriatur, & perire possit, *l.1.ff. vbi pupillus educari debeat glos. verbo alimenta in l 2.ff. de feriis, & dilatio.* & ex his quæ latè adducit Bald. Nouellus *de dote parte 9. priuileg.7.* Ozasc. *decisione Pedem. 25. num.20.* Menochius *de adipiscen possess. rem. 4. num 829.* & ex Lancelot. Lara, Surdo, Gigante, & aliis, dicemus
84 latè infrà suo loco commodiori. ergo à fortiori idem dicendum est, & priuilegium concedendum in absolutione ab excommunicatione, qua quis habilitatur ad participationem Eucharistiæ, & cæterorum sacramentorum, qua priuatus erat per excommunicationem vel interdictum, quæ sunt cibus, & alimenta animæ ei vitam præstantiorem præstantia.

85 Nam si alimenta corporalia ordinata fuerunt ad viuendum, quæ non directò vitam præstant, sed offeruntur calori naturali, vt in eis occupatus & detentus, his durantibus, interim non deueniat consumpturus humidum radicale, cuius existentia vita durat; at alimentum, & cibus spiritualis directò & immediatè vitam
86 confert, & ideo dicit Dominus Ioan. 6. cap. Caro mea verè est cibus, & sanguis meus verè est potus. & iterum: Qui manducat hunc panem, viuet in æternum,
87 Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, in me manet & ego in illo. Et facit illud diui Basilij, ad Cæsaream Patritiam, Participare de sacro corpore & sanguine Christi pulchrum est, & valde vtile, ipso manifestè dicente, qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam, *&c.* & ad idem
88 diuus Ambrosius *lib. 5. de Sacram. cap.4.* ibi, & panem istum vitæ, *&c.* Et sic meritò differentiam inter verumque esum, & cibum corporalem, & spiritualem adnotat diuus Gregor. *homil.6. super Euangel.* Hoc distare, fratres (inquit) charissimi, inter delicias corporis, & cordis solet, quòd corporales deliciæ cùm non habentur, graue desiderium in se accendunt, cùm verò habitæ eduntur, comedentes protinus in fastidium per saturitatem vertunt: at contrà spirituales deliciæ cùm non habentur, in fastidio sunt, cùm vero habentur, in desiderio, tantóque à comedente ampliùs esuriuntur, quanto ab esuriente ampliùs comeduntur Et ibi iterum, In illis appetitus saturitatem, saturitas fastidium generat, in
89 istis autem appetitus saturitatem, saturitas appetitum parit, augent enim spirituales deliciæ desiderium in mente, dum sariant Et pariter Ecclesiast. 24. Qui edunt me adhuc esurient, & qui bibunt me adhuc sitient. Et quia supersubstantialis panis est ex Matthæi 6. panem nostrum supersubstantialem da nobis hodie. Sed quid mirum, vt hæc & aliæ plures constituantur differentiæ inter cibum corporalem, & spiritualem, cùm iste sit panis qui de cœlo descendit, & panis Angelorum, & tandem sacrum conuiuium in quo Christus sumitur, vt inquit Ecclesia in offic. Corporis Christi, Antiphona ad Magnificat, & Paul. 1. Corinth. 10. Panis, quem frangimus, nónne participatio
90 corporis Domini est? & dicitur panis quotidianus quem petere nos docet Christus Redemptor noster in oratione Dominica, quæ incipit: Pater noster, *&c.* secundùm Lucam 11. Panem nostrum quotidianum da nobis hodie; qui panis de hoc spirituali intelligitur, absque quo anima sicut corporali corpus sustineri, & viuere non potest, & ita quotidianus dicitur in Oratione hic panis, qui de spirituali intelligendus est, secundùm diuum Hiero. *Matthæi 6. & lib 3 aduersus Pelagium.* diuus August. *ser.28. de verbis Domini, & epistola 121. ad Probam c.11. & de bono perseuer. 14 c.4.* diuus Cyprianus *lib. de oratione Dominica.* Diuus Chrysostomus *homil.9. ex variis in Matth. tomo 2. & homil. de oratione Dominica tom.5.* diuus Ambros. *l.4. de Sacram. c.4.* Diuus Anastas. *in lib.1. de incarnatione.* Tertul. *lib. de oratione* Victo. *l.b.3. aduersus Arri.* & ideo dicit diuus Ambros. *l.5. de Sacram. c.4.* Si quotidianus est panis, cur post annum illum sumis? quotidie accipe: vt quotidie tibi prosit & postquam idem dixerat diuus August. *sermone 28 de verbis Domini con.20.* inquit, Sic viue, vt quotidie merearis accipere Ergo cùm hic panis sit pane corporali supersubstantialis, & cibus seu alimenta animæ, ei per appellationem suspendenda non sunt per appellationis obstaculum, & non solùm sicut in alimentis maioribus præstandis, sed etiam in cibariis, & educationibus, quæ pupillis, & infantibus præstari iubentur, iuxta text. *in l 1. & toto titulo ff. & Cod. vbi pupillus educari vel moraui debeat,* vt constat ex exemplo diui Chrysostomi *homil.53. super Matth. tomo 2.* ibi Non videtis quanta infantes animi alacritate mammillas arripiunt? qua pressione papillis infigunt labia? non minori cupiditate nos quoque ad hanc mensam, & ad huius calicis accedamus, spiritualem papillam, imò verò maiori desiderio; quasi lactentes pueri gratiam spiritus sugamus, vnus sic nobis dolor, vna tristitia, si hoc alimento spirituali priuamur. Ecce igitur diuum Chrysostomum; dicentem maiorem esse dolorem alimento spirituali priuari hominem, quàm infantem lacte. ergo eodem modo, & à fortiori dicendum est, quòd quemadmodum appellatio non est impedimentum, quominus alimenta infantibus & maioribus interim præstentur, nec sententiæ effectus suspendatur, ita in absolutione ab excommunicatione cùm per eam permittatur alimenta spiritualia vesci.

Hinc etiam hæc nostra fulcitur, & corroboratur 93
opinio, nempe iudicem Ecclesiasticum vim non facere non deferendo appellationi emissæ à sententia, qua quis absolui iubetur ab excommunicatione, vel interdicti vinculo. nam si subsidium & auxilium, quod ad humanum bellum mitti, per sententiam iubetur: non suspenditur eius effectus per appellationem subsequentem pariter *in l. fin. de appellat. recipi.* ibi, ne frumentum 94
in vsum militum, in annonæ subsidium contrahatur, *&c.* quoniam hæc res dilationem non patitur ex ipsa lege, ad quod videnda sunt, quæ circa subsidium charitatiuum suprà diximus cap.2. sed sic est, hominem esse in continuo perpetuo prælio spiritus aduersus carnem, 95
caro autem aduersus spiritum, spiritus promptus, caro autem infirma, tres enim sunt animæ fortissimi inimici continuò in statera parati, scilicet mundus, Diabolus, & caro, qui insidiis ipsam minantur. quíque frequenter captiuant spiritum in lege peccati. Mundus nunquam solus prælietur, sed ducit secum carnem, & Diabolum, & hi tres simul, & semel contra spiritum pugnant, de quibus per Ecclesiast. 25. cap. Tres (inquit) species odit anima mea, pauperem superbum, diuitem mendacem, & senem factum, & insensatum; pro quibus 96
intelligit, & optimè, Diabolum, mundum, & carnem, vt ibi latiùs explicatur, à quibus oppressus & defessus, & lacessitus Dauid Propheta Psalmo 37. Inimici autem mei viuunt, & confirmati sunt super me, & multiplicati sunt, qui oderunt me inique. Auxilium Dei in hoc prælio necessarium inuocans, inquit ibi, Ne derelinquas me Domine Deus meus, ne discesseris à me. quod auxilium præstat Dominus viriliter se gerenti iuxta illud Psalmi 36. Viriliter age, & confortetur cor tuum,

97 & ideo dicit Dominus in Apocalypsi c 2. n.7. Vincenti dabo edere de ligno vitæ, quod lignum vitæ est figura huius sancti Sacramenti Eucharistiæ, corporis & sanguinis Christi, vt ex his quæ in hoc adduxit Fran. Dida. Muril. *in suis discursibus prædicabilibus sermone primo, de las figuras del Sacramẽto de la Eucharistia*, super illis
98 verbis, *Caro mea verè est cibus*, &c. *ante fin. colum.* 282. quapropter, quia noster primus Pater Adam non se gessit in hoc prælio viriliter, sed victus est à dæmone, cùm eum exulauit Dominus, dixit, ne fortè mittat manum suam, & sumat de ligno vitæ, & comedat, & viuat in æternum, Genesis 3. n. 22.

99 Cuius quidem prælij contra hos inimicos proprium subsidium est, tutela, & defensio, Eucharistiæ Sacramentum, vt probat diuus Cyprianus *in epistola 2. ad Cornel.* ibi, communicatio danda est à nobis, vt quos excitamus & exhortamur ad prælium, non inermes relinquamus, sed protectione sanguinis, & corporis Christi muniamus; & cùm ad hæc fiat Eucharistia, vt possit accipientibus esse tutela, quos tutos esse contra aduersarios volumus, monumento Dominicæ saturitatis armemus, *&c.* Et quemadmodum alimenta, & alia cibaria temporalia admodum necessaria sunt ad bellum, ad victoriam, & ad fortes reddendos homines humanos: panis cor hominum confirmat Psalmo 101.
100 Ita in hoc bello spirituali ad idem necessarius est cibus corporis & sanguinis Christi, cuius præcipuus est effectus, animum & vim attribuere, iuxta illud Dauid Psalmo 22. Parasti in conspectu meo mensam aduersus eos qui tribulant me. & diui Ignatij Epistol. ad Ephesios, Date operam, vt crebriùs congregemini ad Eucharistiam, & gloriam Dei, quando enim sæpius in idem loci conuenitur, labefactantur vires Satanæ, *&c.* & diuus Paul. ad Hebræos cap. 13. numer. 9. sicque legitimè certantibus; victoribúsque, & gratiam merentibus, per absolutionem peccatorum offerenda est Eucharistia, ad quod facit illud S Marci Anachoretæ *in lib. de Melchisedech*, postquam retulit illud Melchisedech, qui panem dedit, & vinum Abrahæ, simul cum absolutione, postquam è bello, quod cum Regibus ha-
101 bebat, victor rediit, vt aduertit S. Cyrill. *lib. 2 in Genesin*, (quod est figura huius Sacramenti Eucharistiæ, vt aduertit S. Marc. ibi.) dicit sic. Christus redeuntibus ex bello spirituali, dat panem sanctificatum, dicens, accipite, & manducate de eo omnes, *&c.* ergo dicendum est, quòd cùm anima sit in perpetuo prælio cum fortibus inimicis, à quibus vera defensio verumque subsidium, & alimentum est Eucharistia, quæ consequitur per absolutionem ab excommunicatione, vel interdicto, minimè differenda, nec suspendenda est per appellationem ab ipsa, vel à sententia qua ipsa fieri iubetur; quemadmodum non defertur, nec demoratur subsidium prælio temporali mittendum, *per d. l. fi. ff. de appellat. recipien. vel non.* imò à fortiori in nostro casu, cùm maius periculum immineat.

102 Et hæc doctrina, nempe; posse iudicem excommunicatum relaxare non obstante appellatione; procedit etiam in interdicto, & suspensione ex æqualitate & æquiparatione à nobis suprà probata, & etiam ex his fundamentis hic adductis, & desuper idem dicit Lancelot. *de attent. 2 part. cap. 12. limit. 23. à num. 10.* vbi dicit, quòd illæ tres limitationes quas scripserat ibi *limit. 21. 22. 23* nempe denuntiationem, fructus priuationem, & absolutionem, de quibus etiam nos diximus latiùs hoc eodem capite quas ipse in 3 capitibus diuisit, dicit procedere, & habere locum in suspensione, interdicto, quemadmodum & in excommunicatione, sequuntur etiam omnes Doctores supracitati, qui de absolutione à quacumque censura expressè loquuntur.

103 Quæ doctrina, & resolutio in tantum vera est, vt à fortiori procedat, vt non possit appellari à sententia qua dictum sit, excommunicatum præstita cautione esse absoluendum. Cardinal. Alexand. *in cap. qua fronte numero 10 ibi not. vlt. de appellat.* Ruginell. *in tract. de appellat. §. 2. cap. 3. numero 7* Efcacia *de appellatio. qu 17. limit. 42. numero 21.* & non solùm quando appellatio subsequitur absolutionem, sed etiam quando præcedit eandem absolutionem, vt tenet Lancelot. *de attent. 2. p. cap. 12. in præfatione nu. 115. limit. 3.* & idem Lancelot. *in eadem 2. p. cap. 12. limit. 23. sub num. 2.* vbi etiam loqui- 104
tur, quando quis est excommunicatus, & instat pro absolutione, & aduersarius replicat non esse absoluendum. Decius *in c. qua fronte sub num. 17. de appellat.* qui loquitur, quando quis excommunicatus, & petit absolutionem ab eodem iudice, qui eum excommunicauit, aduersarius opponit, quòd cùm offensa sit manifesta, absolutio concedi non debet, etiamsi excommunicatus velit præstare cautionem de parendo iuri, iuxta *cap. ex parte 24. de verb. sign.* iudex reiicit oppositionem, & aduersarius appellat, nihilominus iudex, non 105
obstante appellatione, absoluit; quia licèt absolutio sit iniusta, tamen tenet appellatione pendente, licèt vti talis potest per superiorem rescindi. Franc. *in d c. qua fronte quæst. 4. n. 35. & sub num. 38.* Lancelot. *dict. cap. 12. limit. 21. num. 36. & 37. & d. limit. 23. sub. num. 3.* & vide Efcac. *vbi proximè à num. 22. cum seqq.* qui post Lancelotum, & Philip. Franchum aliquibus modis ampliat, & limitat hanc doctrinam.

An & quando iudex superior ad quem appellatum 106
sit, absoluere excommunicatum possit, & debeat ad cautelam (si & in quantum indigeat) ad tollendum murmur, & scandalum populi, vel quoquo modo. text. *in c. solet.* & text. *in cap. venerabilibus cum suis §. de sententia excommunic. libr. 6.* & quæ ibi adducunt glossa & Doctores, & interdicto vel suspensione, vide text. *in cap. Apostolicæ.* vbi Ab. Felin. & cæteri latè *de exceptionibus.* & vide latè Couar. *in prælectione c. alma mater, de sentent. excommun. lib. 6. 1. p. §. 12. per totum.* vbi etiam an 107
delegatus possit ad cautelam absoluere, & an & quando absolutio eadem debeat esse cum sola iuratoria cautione, de stando iuri, & casus in quibus fideiussoria requiratur, vide text & ibi Philipp. Franc. & cæteri *in dict. cap. qua fronte de appell.*

Vnum tamen aduertere liber, quòd cùm superiores 108
iudices sic ad cautelam absoluebant, & habilitabant excommunicatos appellantes, ipsi indistinctè non solùm in iudicialibus, sed & in cæteris communicantes cum omnibus non existimantes censuras, & in contemptum suffraganeorum, quod periculosum erat, ideo praxis obseruat, vt iudex ad quem recepta appellatione, inhibeat iudici à quo, vt per aliquos dies non procedat ad vlteriora, & in causa supersedeat (quam nos *sobre cessoria*, appellamus vulgariter) & vt simul acta transmittat ex quibus superior informatus potest iudicare seruata forma text. *in d. cap. venerabilibus*, & aliorum allegarorum iam: & si inueniat bene appellatum, & male iudicatum, potest vel ipse absoluere, vel ad inferiorem remittere absoluendum; si autem malè appellatum inueniat, reum remittit ad eum; si autem dubium sit, in arbitrio iudicis est vel absoluere, vel remittere, vt tenet Ancharan. *in d. cap. solet de sententia excommun. l. 6.* & Abb. *in c. per tuas de sentent. excommun. numero 2.* & hac praxi vtitur quando appellatur post 114
excommunicationem; si verò antequam incursa sit excommunicatio, facienda est inhibitio eo modo quo sursum posuimus, & cognito de iniustitia appellantis, eum remittit ad inferiorem, vt iterum in causa procedere queat, quæ praxis ortum, & fundamentum habet à doctrina Ab. *in cap. per tuas nu 3. de sententia excommun.* quam se multoties vidisse practicari testatur Zerola *in praxi Ep. 1. part verbo appellatio. §. ad secundum. cap. venerabilibus, &c.* de qua videndus tamen est Couar. *in cap. alma mater 2. part. §. vlt. à nu. 7.* gloss. *in c. 1. verbo*

preter

prætermissa de foro compet. lib.6.& gloss. *in cap. vt debitus honor. versiculo alioquin, de appellat.& in cap. Romana §. sentent. de appellat. in 6.*vbi Geminianus *versiculo quæro an excommunicatus.*

109 Superior igitur non poterit absoluere excommunicatum, nisi priùs visis actibus,& facta inhibitione præcipiens, vt ad ipsum transmittantur, postmodúmque, prout iuris est, iudicare, ad ipsum namque iurisdictio non deuoluitur, nisi priùs probata causa vera,& legitima appellationis, vt secundùm Innoc. *in c. per tuas de sent. excommun. num.4.*tenet Zerola *in d. prax. Episc. 2. part. versiculo appellatio. §. nonò quæritur. &c.* & per Hostien. *in summa titul. de offic. deleg §.& qualiter finiatur,* dicentem, malè facere aliquos superiores metropolitanos absoluentes excommunicatum appellantem, antea quam inhibeant inferiori, vt ne procedat per aliquot dies, secundùm formam iam dictam, & transmittat acta, quod in criminali causa loquendo confirmat, & approbat sacrum Concilium Trident. *sess. 13. de reform. cap. 3.*ibi, coram iudice ad quem appellauit, acta primæ instantiæ omnino producat, & iudex nisi illis visis, ad eius absolutionem minimè procedat. & in declaratione Cardinal eiusdem *cap. 3.4. parte folio 254. verbo causa*
110 *appellationis, &c.* Congregatio censuit Episcopum ad quem appellatum fuerit, excommunicatum coram se comparentem ad cautelam, posse absoluere, visis actis, quibus iurisdictio sua fundetur, quamuis aliàs de meritis causæ non cognoscat, diffinitiuè tamen, nisi visis omnibus actis primæ instantiæ non posse iuxta hoc caput sententiam ferre.

111 Constito autem de contumacia iudicis à quo recusantis exhibere acta, partes erunt iùdicis ad quem appellatum est, absoluere partem appellantem à molestationibus, & pronuntiare acta, & sententiam iudicis à quo, si vnquam reperiuntur cassa, & vana. ita loquitur eadem declaratio *in princip. ver. acta primæ instantiæ.*ibi, secundum dispositionem cap. ibi, is autem à quo appellatum fuerit, intra triginta dies acta ipsa postulanti gratis exhibeat, alioqui causa appellationis huiusmodi; prout iustitia suaserit terminetur: & ad illud quod idem Concilium dicit (appellanti gratis exhibeat, *&c.*) intelligenda sunt de actis in criminali causa confectis
112 per iudicem vel saltim per Cancellarium eius Episcopi, vel qui acta tunc exhibere debet gratis. non tamen intelligendum est de notario actuario, cùm omnino soluenda est merces, iuxta alia Concilij decreta *sessione 24. de reform. cap. 20.*& alibi passim, & ita declarauit congregatio *vbi proximè versiculo gratis exhibeat.*

113 Hinc non inutile videbitur, examinare illam quæstionem, an iudex Ecclesiasticus vim faciat, non deferens appellationi interpositæ per mulierem, quam ad absoluendum (vel quia ad idem tenetur de iure, vel quia iubetur per superiorem, vel rogatur à tribunali) eo quòd personaliter ab absolutionem nanciscendam cogit, & compellit, comparere coram se, de qua quæstione semel de facto vidi dubitari, licèt apud neminem, necdum tacta, & à iudice vim fieri constat. nam cùm iure prohibitum sit, vt mulieres nequaquam debeant à iudice personaliter trahi inuitæ, nec euocari causa ferendi testi-
114 monij, aut alia qualibet, quæ in iure non inuenitur expressè decisa, etiam authoritate literarum sedis Apostolicæ, vel legatorum ipsius, aut alia quacumque; sed tenetur ad eundem tabellionem, aut aliam personam idoneam transmittere, vel ipse iudex requirente qualitate negotij, text. est expressus *in c. mulieres.*(quas vagari non conuenit, nec virorum cœtibus immiscerí) *de iudiciis lib.6.*text. etiam *in auth. vt nulli iudicum in princ.*ibi, sed siquidem pro fiscalibus debitis patietur secundùm legem mulierum aut per virum suum, aut per se, aut per quam voluerit personam legitime respondeat, & transigat rem, *&c.*& eadem verba scripta sunt *in auth. sed nouo iure C. de offic. diuersorum iudicum, post l. quoniam C. de custodia reorum, cum aliis.*& latè probauimus 115
suprà hac eadem p. c. 4. à num. 90. circa carceratos ratione personæ, quod ibi de muliere dixi, vbi ex pluribus comprobaui, quod etiamsi persona mulieris necessaria sit ad iudicium, ad id vocanda non est personaliter, sed ad eam debet iudex aliquam personam mittere, iuxta text. dispos. *in d. c. mulieres* secundùm quem, cùm in iure non inueniamus expressum ad absolutionem nanciscendam personalem requiri præsentiam mulieris, ferè contrarium disponitur, argument. text. *in c. mulieres de sentent. excommun. in decreta.* vbi 116
dicitur, quod mulieres, quæ incidunt in canonem, si quis suadente, ne cogantur Romanam Curiam adire pro absolutione, absoluantur à diœcesano suo, ergo iudex debet presbytero eam committere & delegare.

Et quod iudex Ecclesiasticus alij possit cuilibet 117
committere absolutionem, sibi etiam iure speciali competentem in casibus maioribus, probat text *in c. fin. de offic. ordinarij.*ibi, his quibus ex officio in certis casibus competit illos absoluere, qui per violentam manuum iniectionem incidunt in canonem sententiæ promulgatæ, licet aliis huiu modi absolutionem committere, ci m viderint expedire.) hactenus, quem text exornat Cou & alij ab eo relati *in lib. 3. variar. resol. c. 20. num. 5.*& gl. & Doctores *in d. cap. fi. de off. ordin.* text. *in c. fi. de off.& pot.* 118
*ind. delega.*loquentem in his quibus nudum ministerium commissum est, qui subdelegare non possunt, vt ibi; & quòd excommunicatio delegari possit, probant communiter DD. *in c. quod sedem, de off. ordinary, & in l. imperium ff. de iurisd. omnium iud.* ergo similiter & à fortiori absolutio,& relaxatio. quæ est magis fauorabilior causa, vt suprà hoc cap. diximus.

Insuper, nam quia iure canonico quidquid est co- 119
gnoscibile, est delegabile, siue causæ sint mixti, siue meri imperij, quemadmodum & simplicis iurisdictionis, gloss. *in c. in Archiepiscopatu, de raptoribus.* gloss. *in d. cap. quod sedem,* gloss. *in cap. peruenit 95 dist.*quam communem dicunt Panormi. Immola, & Alciatus *num.76. in d cap. quod sedem.* Iuniores *in l. 1. ff. de offic. eius cui mandata est iur.*præsertim Curtius Iunior *num.26.*Alex. Ias. & Purpur. *num.492.*& Iacobus de Nigris *colum.13.* per text. *in cap in Archiepiscopatu, de raptoribus.* textus *in cap aqua. de consecratione Ecclesiæ vel alia. cap. vel nulli vt Monachus in 6. clem. 1. §. 1. de hæreticis ca. licet de officio Vicarij cap. cum Episcop. de officio ordin. in 6.* Couar. *in libr. 3. varia. resolut. cap. 20 a princip.* & nos latiùs hunc articulum examinauimus suprà p. 1. c. 4 post princip. ergo cum iure non prohibita sit absolutionis de- 120
legatio, imò sit permissa, debet iudex Ecclesiasticus alteri eam committere, ne cogatur mulierem personaliter accedere, maximè si mulier sit nobilis, & habitet extra ciuitatem & locum iudicij, quia peculiari quadam ratione honestatis hoc est beneficium, & priuilegium à iure mulieribus inter alia concessum, iuxta vtrumque *d. cap. mulieres, de iudiciis in 6. de sent. excom. in decret.*& text. *in d. auth. vt nulli iudicum in pr. & d. auth. sed nouo iure. C. de off. diuersorum iud. cum aliis.*

Quæ omnia satis comprobare videntur nostram 121
hanc opinionem, deregúntque hac in quæstione violentiam fieri euidentem à iure, non deferens appellationi interpositæ à muliere, iussa personaliter comparere pro absolutione nanciscenda. Quoniam hoc grauamen talis est naturæ: vt ab eo licita sit appellatio. nam cùm hoc beneficium à iure communi sit concessum, vt pro his causis ciuilibus nullo modo debeat in iudicium trahi personaliter, sed per maritum vel procuratorem quemlibet legitimè constitutum, audiatur, & si causæ qualitas hoc requirat, vt persona eius necessaria sit; debet iudex, vel ire, vel mittere tabellionem, vel perso-
nam idoneam, vt actus perfectè expediatur, secundùm 122
text. & gl. *in d. c mulieres de iudiciis in 6.* nam à iudice

negante

negante vel nõ admittente iuris communis beneficium, alicui conceſſum licita eſt & legitima appellatio. ita dicit eleganter Bald. *in conſ.* 378. *num.* 2. *lib.* 3. Cardinal. Tuſc 1. *to. concluſione* 359. ſui dicti reddentes rationem quòd vbi denegatur obſeruantia iuris communis, ibi inferri dicitur grauamen à quo licita eſt appellatio, & probatur ex text. *in l.* 1. §. *ſi quis tutor excuſationem ff. quando appellandum ſit l. excuſationis l quicunque, Cod. de excuſationibus tutorum.* vt probatur appellari rectè poſſe à iudicis decreto, quo aliquem tutorem vel curatorem minoris nominat non admiſſo beneficio excuſationis legitimæ, à iure ſibi conceſſæ, vt diximus ſuprà hac part. cap. 1. circa articulum exceptionum, vbi de tutoris nominatione dixi, & quando poſſit ab ea appellari.

123 Vltimo loco dicendum eſt ea quæ diximus circa effectum ſententiæ ſuſpenſionis, vel interdicti, intelligi debere in ſpiritualibus, & diuinis officiis, & in his, quæ concernunt animam, ſecus autem eſt dicendum ſi interdictum vel ſuſpenſio alia officia, vel alia temporalia reſpiceret: tunc enim appellatio emiſſa à tali interdicto vel ſuſpenſionis ſententia ſuſpenderet omnino eius effectum. ita tenet Philipp. Franc. *in cap. adhæc quoniam, in princip. de appellat.* vbi etiam Ab. & alij, latè Emanuel

124 Rodriguez *in qu. regul. quæſt.* 39. *artic.* 5. *tomo* 1. qui dicunt quod ſi iudex interdixit alicui ingreſſum ciuitatis, ſeu palatij; vel ingreſſum alicuius poſſeſſionis; appellante ipſo ab eo interdicto, ſuſpendetur effectus ſententiæ, quod idem dicendum eſt in ſententia ſuſpenſionis, vel interdicti à beneficio, vt per argumentum ab ſpeciali text. *in c. is cui de ſentent. excommun. lib.* 6. tenet gloſſ. *ibi verbo ſequentem.* vbi eam ſequitur Archidiaconus, & Ioann. Andr. quam gloſſ. menti tenendam dixit Philipp. Franch. & Abb. *vbi ſuprà*, quam ad hoc omnino vide, quoniam ſingularis eſt ſine dubio, qui omnes hanc partem tenent contra Innocentium qui contrarium inſinuare videbatur *in dict. cap. adhæc.* vide etiam Lancelot. *de attentat. 2. parte cap.* 12 *in præfatione n.* 86. qui confuſè multum loquitur, & poſt Philippum Fran. *in cap. adhæc quoniam ſub num.* 5 *de appellat.* dicit Eſcac. *de appellat. quæſt. à num.* 67. *& quæſt.* 17. *limit.* 42. *numero fin.*

125 Qui omnes Doctores ſimiliter idem intelligunt, & probant in ſuſpenſione vel interdicto ab vſu pallij: ſeu à Pontificalibus, cuius effectus per appellationem ſubſequentem omnimodo ſuſpenderetur, qua pendente, & pallio, & Pontificalibus vti poterit, cæteraque omnia facere ex doctrina Innocent. *in c.* 1. *de ſentent. excommunic. in* 6. & ex Speculatore loco per Abb. & Franch. relato & poſt Franch. Eſcac. *d. quæſt.* 3. *n.* 68. vbi quòd ſic ſuſpenſus vſu pallij in diuinis celebrans non incurrit aliquam irregularitatem.

126

127 Pariter etiam idem dicendum affirmant Lancelot. *vbi proximè num.* 84 & 85. ex Decio *conſil.* 204. *in cauſa cathedrali per totum*, & alij, in Epiſcopo, ſeu alio clerico diſpoſito, quia interim appellatione à talis diſpoſitionis ſententia pendente, nihil innouatur integer appellantis ſtatus, imò conſeruatur, vt antea. igitur omnes cludunt reg text. *in dict. cap. is cui.* & aliorum ſuperiùs adductorum, ſolùm habere locum in his ſuſpenſionibus, & interdictis, quæ concernunt animam, & ſpiritualia, ſecus autem in cæteris temporalitatem, & profana reſpicientibus, in quibus iudex Eccleſiaſticus omnino vim fieri declarabitur in tribunalibus ſupremis, ſi recuſet deferre appellationi interpoſitæ à tali ſententia ſuſpenſionis, vel interdicti, omnia que in poſterum geſta reponere.

CAPVT VI.

An iudex Eccleſiaſticus vim faciat, non deferens appellationi interpoſitæ à ſententia interlocutoria, lata ſuper articulis eius cauſæ, à cuius diffinitiua prohibetur appellari.

SVMMARIVM

A diffinitiua prohibita appellatio ſiue quoad vnum tantum, ſiue quoad vtrumque effectum ſimul, an prohibita intelligatur ab interlocutoria. n. 1.

Quod non prohibetur, cenſetur conceſſum n. 2.

Analogum per ſe ſumptum ſtat pro potiori ſignificato. numero 3.

Sententiæ appellatione de diffinitiua intelligitur. n. 4.

Appellatio prohibita à ſententia intelligitur à diffinitiua, non ab interlocutoria. n. 5.

Statutum prohibens appellationem à ſententia poteſtatis, intelligitur de diffinitiua ſtrictè. n. 6.

Prohibitio compromittendi ſuper cauſa, intelligitur ſuper principali, non ſuper articulis incidentibus. n. 7.

Appellatio prohibita hæretico quoad diffinitiuam duntaxat intelligitur, non quoad interlocutoriam. n. 8.

Interlocutoria non reparabilis per appellationem à diffinitiua, recipit appellationem. n. 9.

Grauamen non poteſt reparari, quando non poteſt appellari à diffinitiua. n. 10.

A ſyndicatu licèt non appelletur; tamen ab interlocutoria incidenti licere qui dicant. n. 11.

Prohibita licèt ſit appellatio in remedio l. fin. de edicto Diui Adria. & l. vni. Cod ſi de moment. poſſ. ab interlocutoria incidenti qui teneant. n. 12.

A diffinitiua licèt prohibita ſit appellatio, admittitur tamen ab inordinato proceſſu. n. 13.

Appellatio vbi à diffinitiua prohibita eſt, pariter cenſeri prohibitam ab interlocutoria, & emergenti defenditur. n. 14.

Pactum inter partes, ne appelletur in cauſa, intelligitur etiam prohibitio ab interlocutoria. n. 15.

Clauſula (appellatione remota) intelligitur etiam reſpectu interlocutoria. n. 16.

Summaria vbi eſt cauſa, omnes eius articuli ſummarij ſunt. n. 17. *&* 24.

Cauſa, & ratio prohibitiua appellationis in cauſa appellationis militat etiam in interlocutoria. n. 18.

Statutum prohibens appellationem à diffinitiua, intelligitur & in interlocutoria, vbi militat eadem ratio. n. 19.

Statutum prohibens de nullitate dici, intelligitur etiam in interlocutoria. n. 20.

In cauſa quæ conueniunt, debent & in effectu conuenire. n. 21.

Caſus, quos nectit æquitatis, & rationis identitas, non ſunt quoad iuris diſpoſitionem ſeparandi. n. 22.

Ab interlocutoria facilius ius appellationem tollit. n. 23.

Natura eadem eſt quæſtionis incidentis in cauſa principali, quæ de ipſo principali. n. 24 *&* 17.

De parte quoad partem idem eſt, quod de toto quoad totum. n. 25.

Prohibita appellatio à cauſa principali, prohibetur etiam ab acceſſoriis. n. 26.

Appellatio vbi eſt prohibita ex natura cauſæ prout alimentis, &c. intelligitur prohibita ab incidentibus. n. 27.

Prohibetur cum quid, cenſetur etiam prohibitum omne, per quod peruenitur ad illud. n. 28.

Per interlocutoriam perueniatur ad diffinitiuam. n. 22.

Appellatio ſi eſt prohibita a laudo, ita prohibetur à præambula compulſione. n. 30.

Ap

Appellatio vbi est prohibita à principali, an ita intelligatur ab interlocutoria varij varia dixere.n.31.
Abbatis opinio refertur.n.32.
Angeli distinctio refertur.n.33.
Ægidy Bossij distinctio refertur.n.34.
Decij distinctio refertur.n.35.
Rebuffi opinio refertur.n.36.
Achil. Personal. distinctio refertur.n.37.
Scacia opinio refertur tenentis absolutè prohibitam appellationem in causa principali, censeri prohibitam ab interlocutoria.n.38.
Appellatio vbi admittitur quoad deuolutiuum, non potest dici, quod interlocutoria non possit reparari per appellationem à diffinitiua.n.39.
Grauamen in possessorio reparatur in petitorio, secus si super petitorio, iudicium non expectatur.n.40.
Doctorum omnium resolutio in quæstione proposita, & distinctiones non integrè satisfaciunt.n.41.
Authoris distinctio refertur in proposita quæstione.n.42.
Appellatione prohibita quoad suspensiuum tantum in causa principali, censetur prohibita ab interlocutoria super incidenti, aut emergenti articulo.n.43.
Statum generaliter prohibens appellationem à tali causa, intelligitur prohibere à qualibet eius interlocutoria.n.44.
Idem in statuto prohibente compromissum.n.45.
Oratio indefinita negatiuè concepta vniuersalem significationem habet.n.46.
Negatio apposita subiecto, aut termino communi, facit orationem vniuersalem.n.47.
Statutum prohibens appellationem specialiter à sententia, intelligitur de diffinitiua, non de interlocutoria, cùm sit stricti iuris.n.48.
Statutum prohibens appellationem est odiosum, & restringenaum, vt minùs ladat ius commune.n 49.
Ratio per quam statuto prohibetur appellari à sententia si militet etiam in interlocutoria, de ipsa intelligitur, licèt sit strictè interpretandum.n.50.& 51.
Prohibita appellatione in causa principali, prohibetur ab interlocutoria, etiãsi aliàs ab ipsa licuisset appellare.n.52.
A competentia, vel incompetentia appellatio admittitur etiam vbi sit prohibita à diffinitiua, quoad suspensiuum tamen.n 53.
A competentia seu incõpetentia non censetur prohibita appellatio quãdocunque prohibetur ab interlocutoria.n.54.
Incompetentiæ exceptio quandoque opponitur, ad impediendam sententiæ executionem.n.55.
Prohibita appellatio per statutum non intelligitur prohibita a sententia super incompetentia.n.56.
Iurisdictionis defectus exceptio non censetur excluſa à dispositione prohibente omnes exceptiones.n.57.
Interlocutoria super legitimatione personarum an admittat appellationem vbi causa principalis illam non recipit, puta; quia est executiua.n.58.
Legitimatio personarum in quocumque iudicio necessaria est.n.59.
Exceptionem incapacitatis, in quolibet iudicio executiuo admittendam.n.60.
Legitimè actor, & reus debent comparere in quolibet iudicio.n.61.
Legitimitatis exceptio non censetur excluſa à quolibet statuto, omnes exceptiones aduersùs instrumentum excludente.n.62.
Legitimitatis exceptio etiam post tres sententias potest opponi.n.63.
In iudicio ex l.fi. Codice de edicto diui Adriani, interlocutoria procuratorem legitimum non esse, vel aliquem non habere legitimam personam standi in iudicio, recipit appellationem.n.64.
Et in pronuntiatione, quem esse, vel non esse tutorem.n.65.
Beneficij curati prouisio non recipit appellationem, & proceditur summariè.n.66.
Oppositor, si declaretur esse vel non esse filium patrimonialem, aut aliàs personam legitimam; licitè appellat in prouisione curati.n.67.
Appellatio permittitur ab ordinato processu, etiamsi in causa principali non admittatur quoad diffinitiuam. num.68.& 69.
Hieronymi Gonzales opinio reprobatur.n.70.
A iudice procedente ordinariè, cùm debeat procedere summariè, tanquam ab inordinato processu licet appellare. n.71.
A iudice procedente summariè, aut executiuè, vbi ordinariè debuit procedere, licet appellare.n.72.
Nisi quando summariè procedere, relinquitur iudicis potestati.n.73.
Ordinem iudiciarium seruare, non potest nocere.n.74.
A iudice non faciente quod eius potestati relinquitur; non licet appellare.n.75.
Ad testium inhabilium seu post terminum probatorium admissionem appellatio admittitur etiam vbi à diffinitiua prohibetur quoad suspensiuum.n.76.
Sententia interlocutoria, si per dolum, aut iniuriam feratur, appellationem recipit, etiam vbi à diffinitiua prohibetur.n.77.
Idem est in sententia, quæ fertur per latam culpam, cùm dolo aequiparetur. ibid.
Sententia lata per dolum iudicis nulla est, nec transit in rem iudicatam.n.78.
Sententia nulla executionem non meretur.n.79.
A diffinitiua prohibita appellatio quoad vtrumque effectum censetur permissa à qualibet interlocutoria incidenti.n.80.
Ab interlocutoria appellatur, quando per appellationem à diffinitiua reparari nequit.n.81.
Grauamẽ dicitur irreparabile per appellationẽ à diffinitiua quando nullo modo ab ea permittitur appellare.n.82.
Appellatio deuolutiua vbi à diffinitiua datur, non potest dici, grauamen interlocutoriæ non posse reparari per appellationem à diffinitiua.n.83.
Concil. Trid. sess.13. de reform. cap.13. ponderatur. nn.84. & seqq.
Appellatio, vbi simpliciter à iure reperitur prohibita; intelligitur quoad vtrumque effectum.n.85.
Principis à voluntate quæ pendent, impossibilia iudicantur.n.86.
Appellatio vbi prohibetur in delictis, non intelligitur prohibita ab incidentibus.n.87.
Iura adaptantur ad ea, quæ frequentiùs accidunt.n.88.
Grauamen non reparari per appellationem à diffinitiua verificatur, quando ab ea est prohibita quoad vtrumque effectum, non quoad suspensionem tantùm.n.89.
Hæretico licèt prohibeatur appellatio à diffinitiua, non tamen ab interlocutoria, & quare.n.90.& 91.
l.1 §. quæsitum ff de appellatio. verba ponderantur.n.92.
Prohibita appellatione à diffinitiua vt causa principali quoad suspensiuum, appellationi à qualibet interlocutoria regulariter deferendum non est.n.93.
Prohibita appellatione à causa principali quoad vtrumque effectum, admittenda est à quolibet grauamine incidenti n.94.
A possessoriis an sit appellatio prohibita quoad vnum vel vtrumque effectum, dua sunt contraria opiniones.n.95.
A possessorio si fuisset appellatio prohibita quoad vtrumque (vt plurimi putarunt) verum foret, permissam esse à qualibet interlocutoria. ibid.

VIVS quæstionis vt debitum consequamur exitum, in duas cogimur ius imitantes, partes diuidere, atque distinguere, scilicet; in appellationes ab interlocutoriis latis in causa, cuius diffinitiua prohibetur appellatio, quoad effectum suspensiuum tantùm, & in appellationes, quæ emittuntur ab interlocutoriis, in causis & negotiis negantibus à diffinitiua appellationem quoad

quod vtrumque,& suspensiuum & deuolutiuum simul, ex quo ad resolutionem quæstionis propositæ apparebit, & pro parte affirmatiua, nempe; vim iudicem facere huiusmodi appellationi non deferentem. Probatur primò.

2 Quoniam,quod non prohibetur,censeri permissum, *l.1.& text.in l.ex eo ff. de testib.* text. *in l.inter socerum §. cum inter ff.de pactis dotal.* sed appellatio ab interlocutoria non inuenitur prohibita hoc casu:quando prohibetur à diffinitiua. ergo censeri debet permissa,& admittenda. & quia analogum per se sumptum debet referri ad potius significatum,§.*ius ciuile,instit.de iure natur.*& id in terminis dixit Franch. *in c. cum appell.§.si verè n.3.de appell.in 6.* Ab. *in c.pastoralis n.6.de appellat.* 4 quoniam,appellatione sententiæ,intelligitur de diffinitiua,text.est *in l.quod iussit ff.de re iud.* ibi,licet de sententiis contra,*&c.* notat gloss. *in cap.cum olim,de testibus.*& pariter ex text.*in c.venientes,de iureiur.* ibi,cùm & leges etiam sæculares post sententiam etiam beneficium appellationis non denegent a grauatis, &c. *iuncta l. ante sententiæ tempus.*& ibi Cynus *nu.fi.C.quorum appell.non recip.* vbi ab interlocutoria prohibetur,& non à diffinitiua,idem docet Bald.*in l. si ex causa. §. nunc videndum.* & ibi Albericus *ff de minoribus.* post Gulielmum Cumum,quod prohibita appellatione à sententia intelligitur à diffinitiua, non autem ab interlocutoria, idem 5 Bald.*in l.1.in princ ff.de offi.prafecti prato.& in additio.ad Speculat.titulo de sentent.* Socin *consil.* 39.*capio primum num.* 12.*libr.*4. Alexand. *consil.*50.*visis actis sub num.*2. 6 *lib.*2. vbi quòd licet statutum prohibeat appellationem à sententia potestatis, debet intelligi de sententia,quæ est strictè diffinitiua:ergo quando appellatio remouetur à diffinitiua sententia, non debet extendi ad interlocutoriam.

7 Facit insuper,quoniam quando in aliqua causa, qua per legem vel statutum prohibitum sit, compromittere,intelligi debere quoad causam principalem, & substantiam negotij,non tamen intelligi quoad articulum emergentem in eo: docet Bald. *in l. cùm proponas in fin. de rebus creditis.* quod etiam affirmant nonnulli Doctores relati à Socino seniori *consilio* 300.*column.*3. *versiculo circa tertiam li.*2 Huc pertinet,quod scriptum reliquere Archidia.Ioan. Andr. & Geminianus *in c.in-* 8 *quisitionis,de hæreticis l.*6.quo loci illud affirmant,quòd licèt hæretico prohibitum sit appellare, intelligitur quoad sententiam diffinitiuam, non autem quoad sententiam interlocutoriam.

Vlteriùs probatur, quoniam quando interlocutoria 9 non potest per appellationem à diffinitiua reparari, licitè admittit appellationem, suprà capite primo, latè diximus. Sed vbi prohibetur appellatio in causa principali,grauamen interlocutoriæ reparari nequit, ergo ab interlocutoria iis casibus admitti debet appellatio. 10 ita loquendo de possessorio argumentatur Ozaschus *decisio.*25.*mortuo intestato sub n.*14 Contard.*in dicta l.unica,limita.*5.*n.*3.*versiculo sed an ratio,*&c.

Deinde, & hæc pars fulcitur, quoniam licèt à sen- 11 tentia lata in syndicatu contra Officialem appellari non liceat,quoniam ea pendente executio fit: tamen bene poterit appellari ab interlocutoria sententia, seu grauamine incidenti,quoniam ab eo officialis in syndicatu rectè queit appellare, quamuis sibi à diffinitiua prohibeatur,vt per Paridem de Puteo *in tractatu de syndicatu, verbo appellatio.in versiculo syndicatus,& versiculo à sententia lata.* Moderni *in annotat. ad Eguidium num.*195. Maranta *in Speculo aduocat.6 part.princ.2.actu titulo de appellat.num* 193. & alij citati à Lanceloto Roberto *de attent.*2.*p.cap.*12.*lim.*20.*num.*4 quibus pariter assentire videtur.

Cæterùm,& hæc pars tuetur ex his, quæ adducunt Innocen.*in cap.significauerunt, verbo appellasse,de testibus.* Angel *in consilio* 46 *statuto ciuitatis Florentiæ,col.fi. versiculo præterea,* quem sequuti sunt Nicellus *in tract. de concord.gloss. sub num.*23.*versiculo* 4. *moderatur.* Stephanus Aufrer.*in additio.ad decisiones Cappellæ Tholos.* Decius *in cap.pastoralis numero* 4.*de appellat.* Blanchus *in tractatu de compromi.* 4. *quæstione princip. numero* 21. *versiculo quartò deducitur.* Lancelotus Robertus *vbi suprà d.limi.*20. *n.*4. Contard. *in l. vnica limit.*5. *num.*1. *& sequentibus, & quæstione* 20.*num.*1 *Cod.si de moment. poss.ff.* Vestrius,Grauatius;quos citat Eticacia *lib.* 1. *causa.ciuil.& crimin.cap.*97.*sub nu.*981. Petrus Ducñas *in regul.*44.*fall.*3. Bald & Albericus post Guillelmum de Cumis *in l.si ex causa §. nunc videndum ff.de minoribus.* Zuchard.*in l si Codice de edicto Diui Adrian.num.*436. illud omnes affirmantes, quòd licèt à sententia lata in 12 possessorio, *ex l.* 1. *Codice si de momentanea possessione.* similiter, & in remedio legis finalis *Codice de edicto diui Adriani tollendo.* non admittatur appellatio, imò prohibita sit; nihilominus ab interlocutoria lata super articulis emergentibus in causa,& eius discursu appellatio admittitur vndique.

Pariter, & illud hanc partem affirmatiuam defen- 13 dit; scilicet,quoniam in his,& aliis casibus, in quibus non permittitur appellatio quoad meritum, & substantiam causæ, admittitur tamen ab inordinato processu, & sic a grauamine articuli emergentis, ita docuit Bald. *cap.ex conquestione nu.*1.*de restitutione spoliat.* Ias *in l.*1. *numer.*5 *versiculo limita* 2.*de bonorum possessio.secundùm tabulas.*& ibi Decius *numer.* 6. *versiculo quarto, & ab inordinato,&c.* idem Decius *in dict. l. fin. Cod.de edicto Diui Adr.num.*47. *versiculo sed posset.* Conarruui. *in practic.quæst.cap.*23.*num* 8.*versiculo cæterum licet.* Natta *consilio* 121.*num.*4.*lib* 1 Ioseph Ludoui.*decis.*39.*num* 8. Zuchard.*in dict.l.fi.Cod de edicto Diui Adri.num.*436. Bellame.*decisione* 347.Felin.*in cap.suborta num.*4 *lim.*1. *de re iud.* Veral. *decisione* 6.*vel.* 60.*numer.*5.*&* 6 *part.*1. Marquessa.*de commissio.*1.*part.cap.*12.*num.*51. & de hac relatissimè agemus infrà 4.part.cap.13.per totum, vbi plures doctrinas congessimus.Quæ pars,& rationibus, & authoritatibus satis comprobata videtur, vt firmare queat aliquis regulam generalem, appellationem, nempe;prohibitam in causa principali,non censeri prohibitam in interlocutoriis prolatis super articulis incidentibus, seu emergentibus, & per consequens iudicem,qui ei deferre recusat,vim facere manifestam, sibi nec per Senatum causam remittendam esse videri.

Et licèt præfatis Doctoribus hæc & tibi lector can- 14 dide placeat, multis tamen opinio aliis displicet, probantibus hoc casu,hácque quæstione,vim nullam iudicem committere,si noluerit deferre appellationi emissæ à sententia interlocutoria, vel à grauamine incidenti ante diffinitiuam sententiam, à qua prohibita esset appellatio. Quoniam eo casu appellationem admitti non debere,sicut nec à diffinitiua,dicunt. Quod ex eo probatur,primò, quia si inter partes litigantes pactum 15 fiat, vt à sententia in causa lata non appelletur, intelligitur etiam ab interlocutoria hæc prohibitio facta, ita tenent Bald.& Salicetus *in l.fin.§. fin.C. de temporibus appellationum*, quos sequutus est Gregorius Lopez *in l.*13.*tit.*23.*part.*3. *in gloss.* 6. allegat ad hoc text. *in l.* 1.*§. si quis ante sententiam professus. ff. à quibus appellare non licet*, ibi, indubitatè appellandi auxilium perdit, *&c.*

Similiter quia quando Princeps prohibet appella- 16 tionem,puta,quando committit causam,ea remota, intelligitur etiam ab interlocutoria remota,atque prohibita,ita contra Bart. tenent Angel. & Immola *in d.l.§. fi.ff.à quibus appellare non licet.* Gregor.Lopez *in d.l.*13. *titul.*23.*part.*3.*gloss.*9.rationem reddentes, quia eadem ratio militat in vtroque.Lancelot.*de attent.*1.*part.c.*12. *limit.*8.*num.*20.*&* 21.

Deinde facit pro hac eadem parte, quia quando cau- 17 sa est summaria, omnes eius causæ articuli summarij esse

esse debent, vt notat B. *in extrau. ad reprimendum in verbo summaria.* quem sequuntur Doctores *in cle. sæpe de verborum signif.* & latè explicat Iason *in l. 2. Cod. de edicto Diui Adrian. tol.* quib[us] addendus Petrus Anchar. *in cl. dispend. 5. nota.* [illegible] primè per Ant. Nattam *cons. 121. n. 12. lib. 1.* ergo eodem modo dicendum est, quòd quando in aliqua causa appellatio prohibetur, intelligi etiam debet à quolibet eius articulo.

18 Desuper, quoniam appellatio in causa prohibita, siue ratione causæ, puta; quia celeritatem, celerémque executionem requirit, siue propter authoritatem iudicis de ea cognoscentis, quæ est ratio magis frequens, ac fundamentalis, qua regulariter appellatio est prohibita, vt patet ex iuribus, & authoribus rem hanc attingentibus, vt videbimus in discursu huius libri. sed hæc ratio pariter militat in sententia interlocutoria, sicut & diffinitiua, vt etiam considerat Benedictus à Plumbino *in l. etiam §. absens ff. de manumiss. vindicta.* Menoch. *in tractatu de adipiscenda possess. rem. 4. nu. 813.* & per Angel. & Immolam *in l. 1. §. fin. ff. à quibus appellare non licet.* ita docet Gregorius Lopez *in l. 13 tit. 23. parte 3. gloss. 9.* Alexand. *consil. 50. visis actibus numer. 12. libr. 3.* latiùs Felin. *in cap. causam quæ, sub numero 27. versiculo dum dicit. de rescriptis.* Aquiles Personal. *tractatu de adipiscen. possess. numer. 336. versiculo ego bene fateor.* & quod statutum loquens de appellatione à diffinitiua militet in interlocutoria, quando in casu est eadem ratio, tenet post Paul. Castrens. Franch *in c. pastoralis quæst. 6. num. 24. de appellat.* Rota *decisio. 100. num. 20. parte 1. diuersorum.* Cæsar Contard. *in l. vnica, lim. 5. n. 4. versiculo limita modo. Cod. si de momen. possessio.* & facit Puteus *decisione 274. die 5. Maij numer. 3. li. 3.* quem sequitur Contard. dicens, *vbi proximè numer. 6.* quòd statutum prohibens dici de nullitate, interlocutoriam comprehendit, ergo idem quod in diffinitiua dicendum est, quia vbicumque est eadem ratio, eadem est iuris dispositio *l. illud. ad l. Aquiliam. l. actio. ff. de verborum obligat.* & quæ in causa conueniunt, debent & in effectu conuenire *l. de quibus.* vbi Ang. & Doctores notant. *ff. de legib.* casus namque, quos nectit paritas æquitatis, & identitas rationis, non sunt quoad iuris dispositionem separandi *d. l. illud.* cum ibi notatis per Bald. & Oldrad. & est originale verbum Ciceronis in Topicis. maximè quia facilius ius tollit appellationem ab interlocutoria, cùm sit minoris præiudicij, tenet in terminis Cæsar Contard. *in repetiti. l. vnica limit. 5. num. 4. C. si de mom. poss.* appellationem ab interlocutoria quam à diffinitiua potiùs tolli, quoad appellandi genus & materiam, in illa regula est negatiua, secundùm textum *in i. ante sententiæ tempus, Cod quorum appellat. non recipi.* in ista autem, & sic in diffinitiua regula est affirmatiua, *leg. & in maioribus.* cum aliis.

24 Quæ pars iterum corroboratur, quoniam eadem natura esse solet quæstionis incidentis, & emergentis in causa principali, quæ est ipsius causæ principalis. *clem. dispendiosam de iudiciis.* not. Bald. *in l. solet n. 8. ff. de aliment. & cibariis legatis* Ias. *in l. 2. n. 6. C. de edicto diui. Adri. tol.* Decius *in cap. pastoralis num. 4 in fi. de appell.* latè Menoch. *de arbitr. iudi. lib. 1 quæst. 45. num 9. & 10.* & pulchrè scribit ad rem hanc Socinus senior *consilio 30. columna 3. lib. 2.* & idem Menoch. ad propositum nostrum *in dict. tractatu de adipiscen. poss. rem. 4. n. 815.* cùm ergo in causa principali, atque ita à diffinitiua appellare non liceat, non etiam ab incidentibus quò pertinet illud vulgaris regulæ, quod idem est de parte 25 quoad partem, quod de toto quoad totum. textus *in l. quæ de tota.* vbi gloss. B. & Doctores notant. *ff. de rei vindicatione.* bonus textus *in l. iuris gentium §. [illegible]* per Iason. *ff. de pactis.* textus *in l. si vnus. §. si cu[illegible] eod. tit.* text. *in l. si cui in princ. versiculo [illegible] de legatis. 1.* text. *in l. tres tutores in pr. ff. de ad[illegible] tutorum,* bonus etiam text. *in cap. super quæsti[illegible] si.*

Salgado de protect. Reg.

& in cap. pastoralis §. item cum totum. de officio delegati. c. si diligenti de præscriptio. cum aliis ergo dicendum est; quòd cùm non appellatur à sententia totius causæ, & super tota causa principali, nec debebit admitti à lata in eius parte, & articulis emergentibus, vel incidentibus. & facit quod dicit Eguidius Bossius *in tract. var. crim. titulo de appell. n. 10.* ex doctrina Alexand. *in leg. patris & filij ff. de vulgari & pupillari. colum. 2.* & per 26 B. *in d. leg. solent.* dicens, quòd quando prohibetur appellatio à principali, etiam intelligitur prohibita ab accessoriis, & impensis, & idem tenet omne Lancelot. sibi contrarius *3. p. c. 26. à n. 130. cum sequentibus.*

Cæterùm hæc pars defenditur, quia accessorium de 27 bet sequi naturam sui principalis, *ex reg. vulgari, accessorium, de reg. iur. in 6.* & ideo dicit Card. Tuscus *1. tomo concl. 359. num. 44. & 45.* sequutus Angelum *consil. 186.* quòd vbi appellatio prohibetur in aliqua causa ex ipsius natura, vt in momentanea possessione, alimentis, & similibus, pariter nec admittenda esse ab interlocutoria eiusdem causæ.

Quò pertinet illa vulgaris regula qua in proposito 28 vtuntur protinus referendi Doctores, scilicet; cùm quid prohibetur, etiam prohibitum censetur omne, per quod peruenitur ad illud. iuxta textum *in l. oratio. ff. de sponsalibus.* & quod ibi adducunt communiter Doctores, & *in leg. sicut certo. §. fin.* & ibi gl. *verbo dominium ff. commodati.* igitur cùm à diffinitiua appellare 29 non licet, ergo neque ab interlocutoria, per quam ad diffinitiuam peruenire, & deuenire solemus, ita in specie hoc argumento ad huius partis negatiuæ defensionem vtuntur Bald. *in l. vnica num 4. Cod. si de moment. poss. fuerit appell.* quo loci reiicit opinionem illam Guillelmi Cu. *in leg. si ex causa. §. nunc videndum ff. de minoribus,* quam pro contraria parte suprà ab eodem Baldo sibi 30 parum constante, adduximus. eo etiam vsus est Menoch. *vbi suprà d. rem. 4. numero 816.* & huc spectat Ancharani doctrina *cons. 78.* dicentis, quòd, vbicunque non datur appellatio à negotio principali, prout à laudo lato inter consanguineos vigore statuti alicuius, ita nec dari à sententia præambulæ compulsionis, quam referens sequitur Cardin. Tusc. *in tomo 1. concluf. 101. post numerum 11.* ergo similiter affirmandum est in hac quæstione.

Iam vides, iámque colligere potes, ex tanta ratio- 31 num, auctoritatumque varietate, & contrarietate simul, quàm sit anceps, quámque difficilis quæstio hæc, cuius veram & practicandam iure resolutionem pollicemur, in qua tradenda & resoluenda varij varia dixere, & affirmarunt. in primis namque Abb. *in cap. pastoralis, num. 6. de appellat.* dixit; quòd vbicunque per statutum remouetur appellatio à sententia alicuius officialis; puta. potestatis, intelligi solùm remotam appellationem à diffinitiua, non autem ab interlocutoria, 32 quia appellatione sententiæ intelligi diffinitiuam. & quia statutum debet intelligi in strictiori modo, secus autem (inquit ipse) vbi simpliciter cauetur statuto, vt à potestate non possit appellari, tunc namque intelligi de qualibet sententia, seu præcepto, per argumentum *leg. primæ, Cod. de officio præfecti prætorio.* & ita Bald. consuluisse dicit, licèt consilium non alleger.

Aliam & secundam huic contrariam, & diuersam 33 omnino distinctionem tradit Cardin. Tusc. per Angel. *consil. 188.* citatus *vbi suprà, d. 1. tomo concluf. 369. post numerum 11. n. 44. & 45.* quòd quando appellatio prohibetur ob reuerentiam iudicis, tunc admitti appellationem ab interlocutoria; quando autem eadem prohibita est ex natura causæ, vt in momentanea possessione, admittendam tunc appellationem non esse putant.

Tertiam Egui Boss. *in d. tractatibus variis crim. titul.* 34 *de appella. num 11. & 12.* distinguentem inter causas & negotia ciuilia & criminalia, vt in prioribus appellationem prohibitam à diffinitiua, esse simul & ab

latissimè prosequitur *in remedio leg. fin. C. de edicto Diui Adri.* & explicat Menoch. *de adipiscenda poss. rem.* 4. *à num.* 757. pluribus Doctoribus relatis, Pedem. *dec.* 1. *à*
61 *n.* 35. dixit, quòd in quocumque iudicio, etiam summariissimo, & sub quauis forma agitato actor, & reus debent legitimè comparere *ex l. licèt C. de procurato.* Bart. *in extrauag. ad reprimendum, in verbo vel legitimè.* per text. *in l. quidam referunt ff. de iure codicillorum.* cum aliis allegatis à Vantio *de nullitate sententiar. titulo de nullit. sententiæ ex defectu inhabilita.* Roland. à Valle *cons.* 46. *n.* 1. *& 2. volum.* 2. & alij plures relati à Pedemont. *vbi proximè.* vbi hanc regulam dupliciter limitat, quem vide, de quibus Deo dante infrà videbimus 4. p.

62 Quæ exceptio & obiectio talis est naturæ, & cæteras exceptiones limitat, vt non intelligantur exclusæ ab statuto, quo exceptiones omnes aduersus instrumentum & etiam guarentigiatum excluduntur, vt scriptum est à Bartol. *in l.* 1. §. *& parui refert ff. quod vi aut clam num.* 6 quam sententiam Bartoli apud omnes probatam esse testatur Parla *d. lib.* 2. *rerum quotidia. c. fi.* 3.
63 *p.* §. 1. *numero* 8. quapropter quandocumque opponi potest, & etiam post tres sententias *l. licet C. de procur.* Hippolyt. *in leg. si quis ff. de quæst. num.* 10. Maranta *de ord. iud.* 4. *p. in* 9. *d. n.* 38. *& in eadem parte d. vltim. n.* 16. post Bald. Alexand. & Iasonem per eum allegatos, late prosequitur Sebastian. Vanti. *vbi proximè, & in titulo an quælibet sententia possit dici nulla. nu.* 16. vbi dicit, hoc procedere etiamsi causa coram Principe ageretur. idem Pedemont. *vbi suprà num.* 26. itaque nihil mirum vt etiam hoc in ea causa sit exceptum.

64 Et in specie quando iudex pronuntiat per suam interlocutoriam, procuratorem legitimum non esse, vel principalem non habere legitimam personam standi in iudicio à simili interlocutoria licere appellare, loquendo in remedio summariissimo *l. fi. Cod. de edict. Diui Adri.* in quo non potest appellare, ita limitat Iacobus Menoch. *de adipisc. rem.* 4. *num.* 824. *&* 825. ex doctrina Bald. *in l.* 2. *si clericus. num.* 4. *C. de Episcop. audien-*
65 *tia.* & ex Signorolo *consilio* 14. *num.* 5. dicente, appellari posse ab ea interlocutoria, qua pronuntiatum fuit, aliquem esse, vel non esse tutorem, argumento *authent. habita Cod. ne filius pro patre,* & eam esse rationem Bald. & Signor. sentiunt, quòd secum executionem trahit, nec alia diffinitiua speratur, ita etiam solere concedi appellare ab interlocutione lata super legitimatione personarum, scribunt Petrus Dueñas *in reg.* 52. *fall.* 1. & Nicol. Anton. Granu. *in annotatione ad Vestrium lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 7. vltra quos idem tenet Angel. Soci & Ias. *in l. arbitro. colum.* 1. *ff. qui satisdare cogantur.* Petr. Ferrariensis *in praxi in forma interlocutoria super legitimatione personæ.* Ioan. de Anania *con.* 93. *viso processu.* Philipp. Franc. per textum ibi *in cap. ex part.* 3. *de appellat. colum.* 2. *& in cap. cum cessante in fin. de appella.* Salicetus *in leg. post. sententiam colum.* 2. *vers. ad* 4. *Cod. de sentent.* & nos diximus suprà cap. 1. à num. 46. cum sequentibus in hac 2. p.

66 Et ideo dixit in beneficio Curato, (in quo proceditur summariè secũdùm Clem. *dispendiosam de iudiciis,* & non admittitur in eius prouisione appellatio ex Concil. Trid. *sess.* 24. *de reformatione. cap.* 18. *& sess.* 7 *c.* 13.) inquit igitur Hieronym. Gonzal. *in regul. reserua. titulo in annotatio. nulli. & attent. in causis benefi. numer.* 187. *&* 188. quòd hoc casu admittitur appellatio si interponatur à declaratione, vel non declaratione, quòd aliquis ex oppositoribus sit, vel non sit filius patrimonialis, aut
67 aliàs persona legitima, ex Menoch. *vbi proximè*, & Antonio Grauatio, Petro Dueñas suprà relatis, & Bald. *in Margarita decretalium verbo appellatio quæst.* 8. qui Gonzal ita loquitur retento themate *num.* 187. vbi loquutus est de Parochiali & beneficio curam animarum habente. & ideo in quæstione concludo, vim facere iudicem, non admittentem appellationem ab interlocutoria, super legitimatione personæ, etiam in causis summariis & executiuis, & aliis, à quorum diffiniti. ua non appellatur quoad effectum suspensiuum.

Iterum & nunc alia se offert tollenda difficultas, quæ soleret oriri ex illa quæstione; an in his casibus & causis à quarum diffinitiua non licet appellare, quoad suspensiuum saltim, si appellatio non admittatur ab inordinato processu, vis fiat à iudice. Et notabilis ori- 68
tur difficultas, imò augetur ex resolutione principalis nostræ quæstionis, quam sursum veram vocauimus, ac probauimus etiam, appellationem scilicet; non admittendam super incidentibus, vel emergentibus, in simili causa non appellabili. ad quam pariter, quod in præcedenti respondeo, vim fieri, scilicet, quoniam hoc casu appellationem permissam esse, omnes fatentur, siquidem Zuch. *in l. fi. Cod. de edicto Diui Adri. tol. numero* 436 affirmat, quòd licèt in iudiciis possessoriis, aliis- 69
que similibus casibus non recipiatur appellatio, quoad causæ merita, & substantiam, hoc est, quoad sententiam diffinitiuam, & finalem causæ decisionem; nihilominus tamen ab inordinato processu recipitur.

Idem quod Zuch. antè docuere Bald. *in cap. ex conquestione num.* 1. *de restitutione spolia.* cuius originaliter fuit doctrina hæc, vbi reputat notabile dignum, Iason *in l.* 1. *n.* 5. *versiculo limita* 2. qui singulare commendat *C. de bonorum poss. secundùm tab.* vbi Decius *num.* 6. *versiculo* 5. *& ab ordinato.* idem Decius *in d. mi. fi. num.* 47. *versiculo sed posset.* Bart. *in l.* 2. *colum.* 2 *ff. de appell. recipi.* idem affirmant Catelianus Cotta *in suis memoralibus, verbo appellari non licèt,* Couarr. *in practic. quæstio. c.* 23. *num.* 8. *versiculo cæterum licèt.* Natta *consilio* 121 *num.* 4. *lib.* 1. Ioseph. Ludouicus *decis.* 39. *num.* 8 & idem dicit Ozascus *decis.* 25. *numero* 14. Petrus Surd. *decisione Mantua.* 16. *num.* 16. *&* 17. Hieronym. Gonzal. *in regul. reseruato post glossam* 9. §. 1. *in annotation. contra nullita. & attenta. in causis benefic. n.* 202. *& gloss. 6. n.* 224. *&* 225. de quo articulo quia latè tractauimus infrà 4 p. cap. 13. per totum hîc omitto.

Nec est ferendus Gonzalez ibi, qui, *numer.* 222. *cum* 70
sequenti, hac sumpta occasione appellationis ab inordinato processu, de quo loquuntur Doctores, ad grauamina alia voluit eam extendere, citatis aliquibus ex supradictis autoribus, qui omnes solùm loquuntur vno ore in inordinati processus grauamine, sicque in aliis ab eius doctrina cauendum est, cùm supradictis omnino repugnet. quod autem de appellatione ab incompetentia iudicis dicit, admittendus est ex his quæ paulo ante diximus quod veritas est, quod nota ne decipiaris. vide etiam quæ nos suprà c. 1. n. 46. & sequentibus in hac 2. p. diximus.

Ex qua resolutione infero, vim fieri à iudice non ad- 71
mittente, seu deferente appellationi ab eo positæ, eò quòd vbi debeat procedere summariè contra text. *in clem. sæpè de verborum signifi* & seruare ordinem ibi traditum procedit ordinariè, seruato iuris ordine, & terminis, altera partium contradicente: quia cùm tunc id facere, nec sic procedere valeat, argumento text. celebris *in d. clement. sæpe.* ibi, si tamen in præmissis casibus solemnis ordo iudiciarius in toto, vel in parte non contradicentibus partibus obseruetur, non erit processus propter hoc irritus, nec etiam irritandus.) & ponderando illa verba, (partibus non contradicentibus) quoniam si contradicunt, processus erit irritus. Quam etiam considerationem exigit gl. ibi *verb. solemnis ordo, & verbo non contradicentibus, in verbo partibus.* vbi circa hæc multa dubia proponens, resoluit; omnino videnda ad propositum, quam sequuntur ibi Cardi. Petrus Ancarra. Immola, & nouissimè repetentes. & latè Marant. *in* 4. *disp. per totam.* quapropter ab hoc grauamine appellari licere, appellationémque legitimam esse, rectè affirmat Marc. Anton. *in celeberrimo suo consilio* 121. *num.* 3. *tomo* 1. rationem deducens *num.*

sequenti,

ſequenti, ex doctrina, quam mox diximus, quia etiam in iudiciis ſummariis, in quibus licèt aliàs non poſſit appellari, tamen appellare permitti ab inordinato proceſſu, & quòd etiam idem dicendum eſt, iudicem in
72 viis executiuis iudicij ordinem perturbantem, & procedere velit ordinariè; & idem ego intelligo à fortiori in caſibus econtra, quando debuiſſet ordinariè procedere, vel ſummaria, vel executiua via rem cognoſcat, vt notatur in d.gl.& dicti Doctores, bene probat Bartol.*in conſt. ad reprimendum inter tractatus eius verbo ſummariè n.33.& ſuprà.*

73 Aliterque dicendum erit, quando ita vel à iure, iudice, vel à Papa procedere iubetur, *ſecundùm dict. clement.ſapè in princ.* non tamen quando iudicis poteſtati hoc relinquitur, vt poſſit ſic procedere, iuxta textum *in clement.diſpendioſam de iudiciis*.& ibi dicit *verbo valeat*, gloſſ.quia tunc etiam partibus reluctantibus, poteſt ordinariè procedere, vt firmat gloſſa *verbo non contradicentibus in princ.& clem.ſapè*.quia quidquid iudicis poteſtati relinquitur, id ſubiicitur iuris neceſſitati, *leg.non quidquid.ff.de iudiciis*.& tenet Catelianus Cota *in memoralibus verbo arbiter cui data eſt poteſtas*.per Baldum *in leg. nulla circa fi.ff.de legibus* argumento illius text. & eorum quæ tractat. Innoc.*in cap. nouit in 1. columna poſt princ de iudiciis*, & ex aliis dicentes, quòd arbiter cui
74 data eſt poteſtas procedendi ſummariè,& de plano,poteſt nihilominus procedere ordinariè, & eius proceſſus valebit, quoniam ſeruare ordinem iudiciarium, non poteſt nocere,& idem tenet Maranta *in d.4.diſput*.quapropter cùm nullum poteſt grauamen conſiderari, appellatio inanis cenſenda eſt, nec admittenda, quia generale eſt in omnibus caſibus, in quibus aliquid committitur à lege, vel à ſuperiori, in poteſtate iudicis, & non in neceſſitate, vt quia poteſt aliquid facere, ſi vult, non tamen tenetur, *iuxta d.l. non quidquid*. quia tunc ſi iudex illud non facit, non poteſt ab eo appellari, ex quo facere non debebat, ſecundùm Felinum *in cap. ſuper his n.5.de accuſatio*. Marant. *de ordine iudicio. 6.p. titulo de appell.n.354*. pro cuius appellationis delatione, ſi curia adeatur, vim non fieri iudicíque cauſam remittendam declarabitur, prout etiam & nos latà probauimus infrà 3.p.c.13.per totum.

76 Aliam etiam noſtra reſolutio patitur limitationem, vt ſcilicet in ſummariis & poſſeſſoriis, aliiſque iudiciis, à cuius diffinitiua non admittitur ſuſpenſiua appellatio, tamen ab admiſſione teſtium inhabilium, vel poſt terminum probatorium, licitam eſſe, ex Bald. Aufrerio, Ozaſco, Veſtrio, Contard. & aliis probauimus ſuprà cap.1.num.154 hac 2.p.& ſuprà.

77 Vlteriùs limitatur, quando ſententia eſſet lata per iniuriam, ſeu dolum, quia tunc poteſt appellare ab eadem interlocutoria. Bald. *conſilio 217. verba libelli in fi. ſub.n.9.verſiculo concludendo lib.* 2. Nicellus *de concordia gloſſa concord.6.verſ.ſub.n.26.fol.191*. Rebuff. *tractatu de ſent.execut.articulo 9.gl.5.n.9. verſ. fallit quando*.Marant.*in ſpeculo p.6. actu 2. princ.in verbo & quandoque appella.limi.10. num. 315. fol. 505*. Eſcac.*de appellat.quæſt.17.limit.6.membro 7.à numero 76.& ſequentibus fol.38*.Brededo *tractat.de appell part.1.tit.11.verbo lex,columna 23*.latiſſimè Cæſar Contard. *in leg. vnic. limi.10.num.1.2.3.& ſequentibus*.qui *num.1. & ſub n.2.* quem ſequitur Eſcacia *num.77*.hoc ampliat in ſententia lata per latam culpam, quæ dolo æquiparatur. quæ
78 nota,quia iam ſic practicaui.

Et ratio huius limitationis ea eſt, quia ſententia lata per dolum iudicis, nulla eſt,adeò vt non tranſeat in rem iudicatam,Contard. *ſuprà num.7*.& Eſcacia *n. 78*. eſt ergo vniuerſalis, & communis limitatio ad omnes ſententias, merentes executionem, vt illam omni-
79 modo admittant,quando ſententia ex aliquo iuris defectu nulla eſt, vel quando ſententia eſt euidenter iniuſta, quæ nullæ æquiparatur, quia quod nullum eſt,

executionem non meretur. textus eſt *in l.4. §. condemnatum ff.de re iudic*. Bald. *l.vni. columna 2. num.5.verſ. denuo quaro Cod.ſi de moment.poſſeſſ*. Abb.*conſilio 15.in cauſa quæ paulò poſt in princ.lib.2*.Marant.*in ſpeculo part.6. actu 2. princ. in verbo & quandoque appellatur limi.6,num.311.fol.505*.Veſtrius *in practi l.7.cap.3.verſiculo ad vbi ſub n 6.fol.195* Eſca. *vbi proximè n.79.& ſequentib*.Lancelot.Robert.*de attent.2.p.c.12. limit.25. num.15*. Achilles Perſonal. *tractatu de adipiſ. poſſeſſ. n. 334.& 347.verſiculo præterea dato tomo 3.p.2.fol.269*. Ioan. Baptiſt. Pontanus *tract. de ſpolio lib.4* & ex Bart. mente tenet latè Cęſar Contard.*in dict.leg.vnica limi 9. num.2. Cod.ſi de moment.poſſ*. Zuch. *in l.ſi.numero 447. C. de edicto Diui Adri*. Menoch *de adipiſ. poſſ. rem.4. quæſt.100.num.850*. quia diſpoſitio generalis non trahitur ad ea, in quibus eſt euidens iniquitas. Plurimos citat Contard.ibi *d.limi.9.n.4.& 14*.& nos dicimus latè infrà 3.part.cap.9.per totum,& variis etiam in locis, vbi quam plures alios Doctores congeſſimus.

Secundo autem diſtinctionis membro quæſtionis principalis propoſitæ, nempe; quando ſumus in cauſis,à cuius diffinitiua ſententia appellatio prohibita eſt quoad vtrunque effectum,& deuolutiuum,& ſuſpenſiuum ſimul, admitto libentiſſimè opinionem illorum 80
affirmantium, prohibitam appellationem à diffinitiua in aliqua cauſa prohibitam non cenſeri ab interlocutoria,lata ſuper incidentibus, vel emergentibus articulis in ea,etiamſi ſit quodlibet grauamen,& non qualificatum;nempe; vt non habeat eius interlocutoria vim diffinitiuæ, nec ſit præiudicialis cauſæ principali; quod probo hoc ſolido & euidenti fundamento. quoniam tunc permittitur ab interlocutoria mera appellari ante diffinitiuam: inter alias limitationes, nempe, quando 81
grauamen per interlocutoriam illatum,non poteſt reparari per appellationem à diffinitiua, probatur in Concilio Trident. *ſeſſ.24.de reformat c.20*.ibi,niſi à diffinitiua, vel à diffinitiuæ vim habente, vel eius grauamen per appellationem à diffinitiua reparari nequeat, *&c.*) text.etiam *in l 2.ff.de appellat.recipi.l.13.tit.22. part.3. l.3.titulo 18.lib.4 recopil*.Bartol.*in d.l.2*.vbi omnes cæteri Doctores *in leg.Cod.de Epiſcopal. audient*.Rebuff. *in repetit. leg. quod iuſſit. num. 76. verſiculo 3. quando damnum,&c*.Cardinal.Tuſcus *1.tomo,conſilio 359*. Paz *in praxi 6.part. tomo 1.in proœmio num.20. cum ſequentibus*. Carrer.*in practica crimin. in 2. tractatu de indiciis & tortur.§.circa quintum num.21*. Marſil.*in pract.§ nunc videndum numero 2.& in § expedita num.70.& in l.1.in princ.numer.14*.Catelianus Cota *in memor.verſiculo.appellatione interpoſita nihil innoua*.Anton.Gomez *3.tomo variarum c.de tortura reorum.n.13*.Franc Marc.*deciſ.60. incipit. quan. qualiter ſit perueniendum. num.5*. Proſperus Farinac.*in praxi crimin.quæſt.38.numero 12. cum ſequentibus*.Bernard.Diaz *regul 39*.Petrus Dueñas *reg.52. fall.2*. Rebuff. *ad concordata Franciæ titulo de friuolis appell.in rubr.ſub gl.prima in fi.verſ.fallit quando grauamen fol.mihi 688*. Lancelot Robert.*de attenta.2 p.c.12. limi.1.n.91*.cum aliis exactiſſime adductis in ſpecie ſuprà hac 2.p.c.1. vbi allegaui quamplurimos Doctores alios vltra hic citatos à princ.

Ergo in caſibus, in quibus nullo modo à diffinitiua 82
permittitur appellare;grauamen illatum abſque dubio dicendum eſt irreparabile,per appellationem à diffinitiua, cùm nulla expectetur appellatio, nec remedium aliud,quæ ratio non conuenit: vbi tantùm prohiberur appellatio quoad effectum ſuſpenſiuum, cui nihil detrahitur.quominus poſſit de ſua iuſtitia& iniuſtitia ſeu grauaminibus, ſibi factis in prima inſtantia, à iudice inferiore, pars docere coram iudice ad quem, proſequendo ſuam appellationem, vt omnia vel annullentur, reſcindantur, vel reuocentur,licèt interim ſententia diffinitiua ad executionem trahatur; non ideo impeditur appellatio, & eius profecutio. Et ſic non

possumus dicere tali casu, non esse appellationem, qua possit quodlibet grauamen reparari, quia quoad id,
83 integra manet appellandi permissio, sed tantùm quoad executionem sententiæ, quod est multum diuersum,& nullum inconueniens,quominus appellatio ab ipsa interposita,desinat reparare præcedens grauamen, prout probant manifestè Doctores supracitati pro parte negatiua huius quæstionis principalis, vbi quamplurimos retuli, hoc ipsum euidenter sentire,dum firmant, quòd vbi datur appellatio deuolutiua, non dici grauamen irreparabile,per appellationem à diffinitiua,vt secus esse videatur, quando quoad vtrunque effectum appellatio est prohibita. Vide quæ diximus suprà à n.39. cum sequentibus hoc cap.

84 Et hanc nostram opinionem fert Concilium Trid. *sess.13.de reform.c.13.* (quod hactenus nunquam vidi ponderatum , nec etiam allegatum ad propositum.) quod postquam disposuerat , vt ne in causis criminalibus appelletur ab interlocutoriis,sequitur dicens (nisi grauamen huiusmodi per diffinitiuam sententiam reparari, vel ab ipsa diffinitiua appellari non possit) qui Concil. Tridentin. locus intelligendus est , quando nullo modo appellari potest à diffinitiua, nec quoad suspensiuum,nec quoad deuolutiuum:non tamen quando appellatio non suspendit effectum sententiæ, & admittitur quoad deuolutiuum, quia tunc non potest dici, non posse appellari,ex his,quæ iam dicta sunt.

Et quoniam Concilium Trident. dixit (vel ab ipsa diffinitiua appellari non possit) & vbi in iure , vel dispositione inuenimus , appellari non posse ; intelligere debemus de vtroque effectu esse prohibitionem, tam deuolutiuo , quàm suspensiuo , simul & semel; non tamen suspensiuo tantùm , ita eleganter tenet
85 Decius *in rubr.de appella.num.5.*Rol.à Valle *consilio 77. viso num.16.lib.2.*Abb.*in cap. ad reprimendum,de officio ordinarij.*quos referens sequitur Lancelot.Rob. *de attentat.2.part.cap.12. limi.25. numer.29.* & idem *in eadem 2.p.cap.12.limi. 53.num. 58.* & hoc idem non obscurè sentit Petrus Surdus *decis.36.num.21.& 22. cum sequentibus.* qui expressè loquitur,quando omnino denegatur appellationis recursus , vbi disputat , quid quando datur ad Principem supplicatio , quo casu ab
86 emergentibus pariter dicit appellationem esse permittendam,quia supplicatio pendet à voluntate Principis, quod impossibile reputatur, *iuxta l. apud Iulia.§.fi. de lega.1.l.quis cum maior.in prin.ff.de bonis lib.* quem omnino vide per totam decisionem ; ergo de appellatione omnimodo & absolutè prohibita intelligendum est Concilium. Vide quod annotauimus infrà num. 5i hoc cap.

Quod Tridentinum Concilium non sine mysterio id decidit in criminalibus causis,vt ex eo patet,in quibus quando appellatio prohibetur, rarò aut nunquam prohibetur,quoad effectum suspensiuum tantùm,sed quoad vtrumque simul,vt in duce seditionum,notorio criminoso , conuicto confesso , virginum raptore , & similibus suo loco infrà 3 p.dicendis,& sic de his prohibitionibus intelligendum est.

Quo etiam sensu intelligendus est Egidius Bossius *in tractatibus variis crimi.titulo de appell.num 10.& 11.* vbi dicit , quòd licèt vbi prohibetur appellatio à principali , non etiam intelligitur prohibita ab accessoriis,
87 & impensis , ex Doctoribus ibi adductis per eum. Vbi autem prohibetur appellatio in delictis , non intelligitur prohibita ab incidentibus , seu emergentibus, ex Bart.*in l.arbitrio in primis verbis ff. qui satisdare cogantur*,quoniam quando in istis prohibetur,semper ferè est
88 quoad vtrumque effectum , & sic ad ea , quæ frequentiùs accidunt,iura adaptari debent , *l. nam ad ea. de legibus.*

Quo etiam sensu intelligendi sunt Ang. *consilio 46. incipit viso puncto sub n.7.vers.licet autem & consil. 188. incipit sed nunc.numer.2.*Marant.*in praxi. 6.part. titulo de appellat.num.355* Hieronym.Gonzal. *in regul. seruan.gl.9.§.1.tit. de nullit. & attent.n.201.* dicentes , ab interlocutoria summa cum ratione posse appellari, quando à diffinitiua prohibitum est , rationem redden- 89
tes , quia grauamen interlocutoriæ non speratur posse reparari , per appellationem a diffinitiua , cùm ab illa non possit appellari. quæ ratio nullo modo conuenit ei appellationi, quæ potest interponi , & sequi coram superiori , licèt interim sententia exequatur.cui appellationi nihil detrahitur quoad hunc effectum , vt possit reparare grauamen,& ita plures DD. intelligendi sunt, non aliter,vt suprà diximus.

Quo etiam modo intelligitur quod dicunt Archi- 90
di.Ioan. Anton. & Geminian.*in cap. vt inquisitionis,de hæreticis lib.6.*dicentes , quòd licèt hæreticus non possit appellare à diffinitiua ; poterit tamen appellare ab interlocutoria , in eadem causa lata , quia cùm his in casibus appellatio prohibita sit , quoad vtrumque effectum ; nimirum ; grauato per interlocutoriam permittatur appellatio , quia ex quo nullum habet recursum post sententiam diffinitiuam , æquitas , quam in huius quæstionis membri resolutione sequutus fui , simul cum iuris ratione suadet , vt omnes causæ particulæ rimentur , & iterum ac iterum inspiciantur , & iustificentur eo modo , vt quando deueniatur ad diffinitiuam , veritas elucescat, & nullum dubium & obscuritatem habeat , eáque prolata , sine scrupulo ad executionem, non admissa appellatione, queat deueniri ; pro 91
quo expendo textum famosum *in l.ne causas.Cod.de appellat.* ibi,quoniam verendum est, ne lis incognito negotio dirimatur,adempta copia conquerendi, *&c.)iuncta l.1.ff.à quibus appellare non licet*, quæ notant gloss. & Doctores *in d.leg. ne causa* , ideóque prædictorum omnium Doctorum doctrina procedit ; quando sibi aliquo appellationis remedio grauato non potest prouideri ; secus autem esset , si eo prouidere valuisset ; vt bene respondet,& intelligit Menoch. *de adipiscen. poss. rem.4 num.817.*& præcipuè *n.819.*quem vide.

Et tandem hæc nostra opinio probatur ex text. ar- 92
gumento *in l.1.§.quæsitum,ff.de appellat.*ibi,si quis forte interloquutus fuerit,Principem se consulturum;cum possit post rescriptum prouocare.) per quem text. & per l.2.vbi gloss.& B.*ff.de appell.recipi.* & Bal. *in l.2.C. de Episcopa. audi.* dixit Anton. Natta *in cons.121. n.4.* quod omnino dicitur grauamen irreparabile per appellationem à diffinitiua illud , à cuius diffinitiua non appelletur,quia est prohibitum , & ita à prædicto grauamine appellari posse.

Igitur in quæstione principali duæ sunt regulæ con- 93
stituendæ. Prima regula sit , iudicem Ecclesiasticum vim non facere , non deferentem appellationi emissæ ab interlocutoria,lata super articulis incidentibus , vel emergentibus in causa, à cuius diffinitiua, seu negotio principali non admittitur appellatio quoad vnum effectum , suspensiuum scilicet ; quam regulam admittas cum declarationibus suprapositis in primo distinctio- 94
nis membro quæstionis principalis.Secunda regula sit, iudicem Ecclesiasticum vim euidentem facere , si negauerit, recusauerítve deferre appellationi ab interlocutoria , quouísve alio grauamine , emissæ in causæ prosecutione , à cuius diffinitiua nullo modo admittitur appellario,nec quoad effectum suspensiuum , nec etiam quoad deuolutiuum. quæ regula colligitur ex secundo membro distinctionis præfatæ quæstionis nostræ.

Et ad complementum atque omnimodam perfe- 95
ctionem nostræ resolutionis , illud debes annotare, quòd inter nostros , in duas itum est sententias,alij vt in possessoriis de iure ciuili appellatio sit prohibita, quoad suspensiuum effectum duntaxat , alij verò directò contrariam opinionem tenuere , vt scilicet ; sit prohibita

bibita quoad vtrumque effectum, & deuolutiuum & suspensiuum simul, quam magna Doctorum caterua fuit amplexa, quorum nomenclaturam recensemus infrà 3.p. c.12. vers. vltra quos hanc insuper à num.63. quam communem & magis communem esse quamplures affirmarunt,de quo vide ibi. qua opinione attenta nihil mirum, vt nonnulli Doctores asseueraſſent, à sententia interlocutoria lata in possessorio appellationem habere vtrumque effectum, ex eo moti, quia à diffinitiua prohibita extat (vt plurimi putarunt) quoad vtrumque effectum,& sic hac opinione attenta,illi Doctores in nostra quæstione rectè procedunt,& loqui dicendum erit iuxta ea quæ hactenus dicta sunt, & quæ nos aduertimus d.c.12.in d.3.p.

CAPVT VII.

A sententia aduersam qualitatem habente, alia quæ prohibet,alia appellationem permittens, si appellationi emissæ iudex in totum non deferat: an violentiam facere dicatur,& quid quando vna qualitas apponitur conditionaliter ad aliam, aut etiam successiuè.

SVMMARIVM.

Appellationi à tota sententia an sit deferendum, quæ partim prohibet, partim permittit appellare.n.1.
Fauor & odium vbi concurrunt, dispositio an censeatur odiosa in totum.n.2.
Sententia quæ partim prohibet appellationem, partim verò permittit, continet fauorem, & odium.n.3.
Regula negatiua & permissiua vbi concurrunt, quæ sit sequenda.n.4.
Priuilegiis duobus concurrentibus,alio permissiuo,alio prohibitiuo,quid attendendum.n.5.
Obligationes duæ vbi concurrunt in eadem persona, potentior alteram vincit & perimit.n.6.
Negatiuum potentius est affirmatiuo.n.7.
Negatio plus negat, quam affirmat affirmatio.n.8.
Magis dignum trahit ad se minùs dignum.n.9.
Negatiua præcepta magis efficaciùs obligant, & adstringunt, quàm affirmatiua.n.10.
Qualitas potentior præponderat, & prædominatur. numero 11.
Res à potentiori denominatur.n.12.
Feudum ex gratia & pecunia, si gratia præponderat pecuniæ, gratiosum dicitur.n.13.
Qualitatis virtus est, rei naturam immutare.n.14.
Eamque in diuersam speciem conuertit.n.14.& 15.
Qualitas adueniens enti, reponit illud in diuersam naturam.n.16.
Qualitas formam ostendit.n.17.
Alienationis immobilium prohibitio, & mobilium permissio, si simul coniungantur, prohibitio ad se trahit permissionem.n.18.
Hereditas, quid est vniuersum, apta comprehendere mobilia & immobilia.n.19.
Tutor an sine decreto possit alienare, & repudiare hereditatem, quæ habet mobilia & immobilia.n.20.
Sententia est indiuidua.n.21.
Sententia non potest pro parte valere, & pro parte non valere.n.22.
Res vna non potest diuerso iure censeri.n.23.
Res vna non potest contrarios effectus operari.n.24.
Causa dicitur criminalis, si pœna pecuniaria applicatur fisco.n.25.
Prohibitione appellationis & permissione simul in sententia concurrentibus, à tota esse appellationem prohibitam, qui censeant.n.26.
Mixturæ ratione appellatio multoties permittitur à tota sententia.n.27.& n.28.
Prohibitio appellationis & permissio si in sententia concurrant,in totum esse deferendum, probatur. numero 28. & seqq.
Cap. super quæstio. §. si verò. de officio deleg. ponderatur. ibidem,& n.122.
Clausula (appellatione remota) non transit in subdelegatum.n.29.
Compositum ex diuersis speciebus non habens certam naturam, quandoque recipit naturam vnius, quandoque alterius assumit.n.30.
Qualitas naturalis & accidentalis vbi concurrunt, illa hanc trahit.n.31.
Pupillo, cui superuenit furor,non est dandus curator. numero 32.
Appellationis permissio vti qualitas naturalis est cuiusque causæ.n.33.
Appellationem non esse permissam in aliquo casu,qui asserit probare tenetur n.34.
Fauor & odium quando simul concurrunt, an dispositio tota iudicetur fauorabilis.n.35.
l.1. §.veteris. ff.de acquir. possess. interpretatur.numer.36. & 37.
Qualitas contraria vbi concurrit,an attendatur potiùs permissiua.n.38.
Et quid si concurrant in diuersis subiectis. numero 39. & 40.
Statuto disponente non posse inquiri contra aduocatum, alio autem, quòd contra militem inquiratur,si aliquis sit miles & aduocatus, an delinquens patiatur inquisitionem.n 41.
Qualitas negatiua appellationis & permissiua vbi sint complicatæ, esse in vtraque admittendam, qui teneant. num.42.
Mixturæ ratione in causa possessoria in totum admittitur appellatio.n.43.
Causa negatiua & permissiua appellationis concurrentes in sententia, an sit in totum deferendum, variè & confusè loquuntur Doctores.n.44.
Qualitas negatiua & permissiua appellationis concurrens circa idem inseparabile, in totum denegatur appellatio. num.45.
Qualitatis diuersitas affirmatiuæ & negatiuæ appellationis concurrens circa diuersa sententia,& separabilia capitula,vnaquæque suum effectum operatur.n.46.
Qualitatis diuersitas appellationis permissiuæ & prohibitiuæ, quando circa idem concurrat, vt appellatio in totum admittatur, reddumtur exempla. numero 47. 48. & n.49.
Qualitates contrarias circa idem suos effectus operari, monstruosum est.n.50.
Res vna circa seipsam non potest diuersa iure censeri. numero 51.
Qualitas debilior cedit potentiori, vbi vtraque concurrit. n.52.
Sententia tot, quot capitula, & quando.n.53.
Retractatus an locum habeant, vbi simul venduntur res immobiles.n.54.
Condemnatus ad salarium & aliam rem, exequitur sententia pro salario, & non super re.n.55.
Appellatio à sententia respectu possessionis ex leg. fin.Cod. de edicto Diui Adri non admittitur,respectu autem fructuum & interesse sic.numero 56.& 57.
Doctoris dicta debent intelligi secundùm iura ab eo citata.n.58.
Fructuum,damni, aut interesse respectu sententia super possessorio non suspenditur per appellationem, sed respectu possessorij dumtaxat.n.60.
Quæ opinio communis, & verior est.n.61.

Appellationi à sententia respectu possessionis momentanea minimè deferitur, licèt respectu fructuum sic.n.62.
Quod extenditur etiam respectu fructuum futurorum, vt in exemplo n.63.
Sententiæ tot sunt, quot causæ & capitula separabilia.n.64.
Stipulationes tot sunt, quot species sperata.n.65.
Qualitas vtraque prohibitiua & permissiua appellationis operatur in suo capitulo sententiæ diuerso.n.66.
Sententia potest pro parte valere, & pro parte non, vbi sunt plura capitula separata.n.67.
Summæ ex diuersis causis an coacernentur, vt faciant sententiam appellabilem.n.68.
Sententiæ tot sunt, quot summæ ex diuersis causis debitæ. n.69.vbi de exemplo.
Sententiæ tot sunt, quot annuæ pensiones & distinctæ in petitione.n.70.
Statuto stante vt bannitus pro centum offendatur, an duæ causæ diuersæ possint coniungi, vt faciant centum, & queat offendi.n.71.
Fructus aut interesse non computantur in sorte principali, vt ascendat ad summam appellabilem, & commissibilem per Rotam.n.72.
Summæ plures petitæ ex eadem causa & obligatione simul coacernantur, vt ascendant ad summam appellabilem. num.73.
Vtile non vitiatur per inutile in rebus diuersis.n.74.
Fauor & odium vbi concurrunt circa idem, an tota dispositio iudicetur fauorabilis.n.75.
Qualitas fauorabilis, & odiosa qualitas concurrentes circa sperabilia, vnaquæque suum effectum operatur. numero 76.
Dispositio vna respiciens plures personas ex diuersis capitibus fauorabilis, & odiosa extenditur, & restringitur iuxta suum caput.n.77.
l.generaliter 5.ff.de fideiussoribus, interpretatur.n.78.
Illatio non fit à separatis & diuersis.n.79.
Communio dissensionem præstat, & pacem turbat.n 80.
Res eadē diuersorū respectu potest diuerso iure censeri.n.81.
Contraria possunt ex eadem re procedere ex diuersis respectibus.n.82.
Causa eadem interdum est diuersorum effectuum diuersis rationibus.n.83.
Reprobare possumus, quod approbauimus diuersis respectibus.n.84.
Damnum & præmium potest quis consequi ex eodem facto num.85.
Appellationi à sententia aduersam qualitatem habente circa idem, non esse deferendum à neutra parte sententiæ, regula constituitur.n.86.
Appellationi à sententia aduersam qualitatem habente circa diuersa capitula, partim deferendum, & partim non, iuxta vniuscuiusque qualitatis naturam; regula proponitur.n.87.
Mixtura super possessorio & proprietate recipit in totum appellationem.n.88.& sequentibus.
Causa proprietatis absorbet, & supprimit causam possessionis.n.89.
Sententia denominatur à potentiori cui magis incalescit. num.90.
Mixtura possessionis & proprietatis in sententia, siue proueniat ex natura possessorij; siue extrinsecus, quia permittitur agi de proprietate; appellationem permittit in totum.n.91.
Possessionis causam quando absorbeat causa proprietatis, remissiuè.ibid.
Mixtura possessorij & petitorij quatuor modis potest considerari.n.92.
Mixtura vt admittat appellationem, attenditur sententia dumtaxat.n.93.
Mixtura quæ contingit in sententia, tripliciter consideratur.ibid.
Sententia lata in possessorio pro actore turbato, & super proprietate pro reo, an sententia possessorij sit exequenda. n.99.& quid in profanis.n.95.& 96.
Sententia in beneficialibus lata super possessorio pro actore turbato, & super petitorio pro reo, si super vtroque est actū, an sententia super possessorio sit exequenda.n.97.& 98.
Sententia lata pro reo turbante super possessorio, & pro actore super petitorio; an sententia super possessorio sit exequenda.n.99.& 100.
Qualitatum diuersitas prohibitiua & permissiua appellationis si concurrat circa principale & accessorium, attenditur causa principalis, à qua regulatur accessoriū.n.101.
Sententia lata super principali & fructibus rei, si res non recipiat appellationem, nec fructus aut interesse, ibidem, & num.102.
Appellatio prohibita super principali; intelligitur etiā prohibita super accessorio contento in eadem sententia.n.103.
Articulus incidens regulatur iuxta naturam principalis causæ.n.104.
Mixtura possessorij & petitorij recipit appellationem, quia petitorium vtì maius ad se trahit possessorium.n.105.
Possessorium venit accessoriè ad causam proprietatis, vbi simul tractantur.n.106.
Mixtura non operatur permissionem appellationis, quando petitorium incidenter tractatur in possessorio.n.107.
Titulus aut dominium quando limitatè deducitur ad possessionis iustificationem tantum, appellatio non suspendit possessorium.n.108.
Mixtum non dicitur possessorium, sed merum, quando titulus deducitur ad iustificationem eius.n.109.
Petitorium intentare aliud est, aliud verò possessoriū iustificare cum titulo, vbi causæ natura ita postulat.n.110.
Mixturæ ratio cessat, vbi nullitas accessoriè continetur in sententia.n.111.
Appellabilitas pendet ab eo, quod principaliter agitur, non ab accessorio.n.112.
Principaliter quod agitur, semper attenditur, non quod stat accessoriè, & consecutiuè.n.113.
Liquidationis articulus vestitur natura executiui iudicij, cui incidit.n.114.
Accessoria causa non debet mutare naturam principalis, sed econuerso.n.115
Prohibito aliquo, prohibentur omnia, per quæ peruenitur ad illud.n.116.
De accessoriis idem est iudicium, quod de principali, etiam in iis quæ sunt stricti iuris.n.117.
Fructuum in possessorio, quo non veniunt, vt in leg. fin. Cod. de edicto. Dini Adri facta condemnatio, veniunt æquè principaliter, non accessoriè.n.118.
Fructus suapte natura exigunt interdicta.n.119.
Et in iis fructus veniunt accessoriè.n.120.
Fructus sequuntur naturam iudicij possessorij, quando veniunt accessoriè ad illud.n.121.
Fructuum à condemnatione non suspendit appellatio possessorium, quando in diuersis capitulis sunt appositi.ibid.
Cap. super quæstionum §. si vero de officio delegati interpretatur.n.122.& seqq.
Permittitur appellatio, quādo cum iudice, à quo non potest appellari; simul iudicat alter, à quo appellatur.n.123.
Ab alimentorum sententia continente excessiuam taxationem an appelletur.n 124 remissiuè & n.125.
Liquidum sententia aut instrumenti guarentigiati exequitur suspenso illiquido.n.126.
Tertius, cuius exceptiones iure regio examinantur in via ordinaria; an possit impedire appellans executionem sententiæ de remate latæ, non obstantibus tertij oppositionibus.n.127.128.& 129.
Qualitatum diuersitas concurrens circa diuersas personas operatur vnaquæque iuxta suam naturam.n.130.
Sententia additionis latæ contra debitorē, executio suspenditur respectu tertij oppositoris qui ab ea appellauit n.131.
Qualitatum diuersitas prohibitiua & permissiua appellationis concurrens successiuè, quæ sit attendenda.n.132.

Exhibendi sententia non recipit appellationem.ibid:
*Subrogatum sortitur naturam eius,in cuius locum subrogatur.n.*133.
*Sententia subrogati in locum eius, a cuius sententia non appellatur; an recipiat appellationem n.*134.
*Stipulatio aliquid faciendum, est indiuidua.n.*135.
*Subdelegatus à delegato cum clausula (appellatione remota) non potest cum eadem clausula procedere.à n.*136.
*Stipulatio, nauem facere promitto,& si non fecero,centum, duæ stipulationes sunt.n.*137.
*Qualitas appellationis apposita conditionaliter ad aliam diuersa dicitur, tamen vna ab altera dependens, pura prior, conditionalis secunda.n.*138.
*Qualitate priori apposita conditionaliter in sententia non purificata, sola secunda remanet in sententia, quæ sola attenditur.n.*139.
*Causa perempta qualitas ei iniuncta non subsistit.n.*140.
*Sententia ita concepta, (si non exhibeat, tot soluat) est conditio protestatiua, cuius defectus per appellationem manifestatur.n.*141.
*Qualitas, quæ ob defectum conditionis sola remanet in sententia; attenditur quoad prohibitionem,vel admissionem appellationis.n.*142.
Natura eius alternatiui, quod solum remanet in dispositione; attenditur.ibid.
*Petitorium absorbens possessorium attenditur ad effectum appellandi.n.*143.
*Qualitates diuersæ appositæ in sententia operatura vna post alteram diuersis, temporibus, & respectibus attenduntur, & operantur.n.*144.
*Sententia, qua missio in possessionem ex lege fin.datur, additúrque, vt ea apprehensa pro indiuiso fiat partitio inter coheredes,non dicitur mixturam continere.n.*145.
*Iudex non potest esse subrogatus, qui principaliter non potest esse.n.*146.
*Subrogati vt idem sit ius, requiritur paritas rationis in vtroque.n.*147.
*Exhibere condemnatus, & in defectum iuretur in litem, potest appellare.n.*148.& 149.
*Sententia an possit exequi pro pœna apposita in casu non paritionis.n.*150.
*Pœna corporalis commutatio ob defectum pecuniariæ, an sit exequenda.n.*151.
*Pœna commutatio ob defectum pecuniariæ quando sit facienda.n.*152.
*Qualitas quæ remanet in sententia, exequitur qualis illa sit. si sententia sit transacta in rem iudicatam.n.*153.
*Sententia ad centum;quæ si non soluat intra mensem, condemnet ad triremes, transacto termino fiet executio in pœna corporali.n.*154.
*Qualitatis diuersitas seu mixtura circa admissibilitatem appellationis apposita in libello non attenditur, sed in sententia.n.*155.
*A sententia data super possessorio non appellatur. licèt actum fuerit simul de petitorio.n.*156.
*Possessorium recuperandæ dumtaxat si sit intentatum, & iudex pronuntiet super l. si quis in tantam, licèt appellari.n.*157.
*Qualitas extra sententiam attenditur, quando lata sit simpliciter super remedio possessorio habente indiuisibiliter causam proprietatis annexam.n.*158.
*Sententia lata generaliter restringitur ad prosequuta. numero.*159.
*Sententia in possessorio regulatur à petitione, quando potest recipere petitionem iuxta formam libelli.n.*160.
*Qualitas sententiæ non attenditur, quando appellatio semel fuit facta appellabilis.n.*161.
*Doctores vix tangunt quæstionem, an sit appellandum à sententia continente diuersam qualitatem generaliter,sed specialiter tantùm in vno articulo, scilicet,mixturæ possessorij & petitorij.n.*162.

QVM hanc quæstionem loco regulæ scribamus, quæ omnibus sententiarum speciebus valet conuenire: ideo nec inconueniens,nec inutile erit, neque ordinem perturbare videbitur,si eam hoc loco inferamus,& ad partes disputemus. Et pro negatiua:iudicem Ecclesiasticum vim nullam facere, si appellationi huiusmodi recusaret,defferre in totum etiam ab ea parte, a qua appellatio permissa est,probatur primò, quando in aliqua dispositione concurrunt fauor, & odium, ea censetur simpliciter odiosa.tenet Ioannes Andr. *in 2 cap.vlt.super gloss.5.quæ est in verbo similibus,*& ibi quoque Petrus Ancharra.Domini.Philip. Franc.*super eadem gloss. de verb. signi. lib.6.* Bald. *in l.1. colum.1. versiculo etiam nota quòd priuilegium.ff.de consti.Principum* Nicol. Millis *in suo reperto.in verbo vel dicitur fauorabilis.*& item *in verbo priuilegium si vnam* sed sententia,qua concurrunt appellationis permissio & prohibitio, odium & fauorem concurrere constat fauorem nempe; ex parte permissionis,odium verò ex parte prohibitionis,vt vulgare est,ergo hæc prohibitio simpliciter & in totum sequenda est, ac propterea in totum esse sententiam inappellabilem,& per consequens vim nullam si non deferatur. 1

Secundò & pro hac eadem parte fortiter facit. nam vbi reperiuntur duæ regulæ, vna affirmatiua & alia negatiua, hanc potiùs sequendam, & attendendam esse, probat textus *in l tutor quoque 3.in ordine §. liberti, versiculo sed si patronum suum ff. de suspectis tutoribus,iuncta l.1.§ consequens.eodem tit.* per quæ iura ita tradunt hanc doctrinam Iacob. de Areti. Dinus, & Bart. *in priori lectura,*quod etiam sequitur Alexan.*in l.si conuenerit col.1. ff.de re iud.*& ibi concurrunt duo priuilegia, aliud prohibitorium, aliud permissiuum, illud potiùs prævalere, & sequendum esse, *l.si Ruffin.vir clarissimus.* & ibi Bald. *in princip.* Raphaëlis Fulgo. Alexand. Franc. Areti. & Ias. *Cod.de testam.militis.* & idem esse in duobus statutis affirmat Socinus *consil.79.si essemus in terminis col.4. versic.confirmatur,quia hic lib.4.* Rebuff *in repet. l.boues. §.hoc sermone 7.limit.num.6.*ergo in nostro casu similiter dicendum est, prohibitionis sententiæ, non permissionis esse inhærendum. 2 3 4 5

Probatur tertiò, quando duæ obligationes, vel sententiæ concurrunt in eadem persona circa idem,potentior alteram vincit, & perimit. text. est *in l.generaliter.* ibi, quia rei obligatio plenior est. *quinta in ordine, ff. de fideiuss. & mandatori. cum aliis.* Sed robur negatiuæ viribus multo fortius est,& potentius, quàm robur affirmatiuæ, siue permissiuæ, vt dicunt Alberi. & Paul. de Castro *in l.hoc genus ff.de conditio.& demonstratio.*Philip. Decius *in c.nam concupiscentiam,de constitutio col.1.in 3. nota.in 1.lectura,*quia plus negat negatio,quàm affirmat affirmatio *l. quidquid adstringendæ. lib. luminum. §. vlti. ff. de serui. vrbanor. prædi.* & quod habetur *in l.is. qui ducenta §.sed vtrùm,ff.de rebus dubiis,& l. filiusfamilias donare §.penult.ff.de dona.iuncta l.alienarum §. donationis.* & ibi gloss. *ff. de verbo. signif.l.1. §.editiones.* & ibi Bald. post Raine. *ff.de edendo. l. eum qui.§.si libertus,de iureiur. iuncta l. si iuranero ff. de iure patrona.* & voluit gloss.*in cap. cum dilectus in verbo suspensis versic. alij dicunt,& melius* & ibi Anton. *de consuetudine,*Bald.*in proœmio decretalium columna.4.versicul.item potentius.*vbi & ad hoc allegat legem *Sabinus ff.communi diuidundo.* Socinus *in l.serui electione colum.vlt.ff.de leg.1.*Ias.*in l.si arrogator colum.antepenult.versic.3.contra decisionem.*& ibi ad idem contra,*ff.de adoptionibus.*August.Bero.*in cap.1. col.1. de rebus Eccles. non alienan.* ergo pars negatiua & prohibitiua,in sententia vt fortior atque potentior, in totum debet opprimere, & confundere partem permissiuam & affirmantem appellationis. 6 7 8

Quartò & huic parti proderit, quia magis dignum trahit ad se minùs dignum, text. *in cap. per tuas. cap.* 9

contingit

contingit. de arbi. c.2. de consecratione Eccles. vel alta. Gonzal *in regul.de reser.gloss.*18.*n.*9. iuxta ea quæ adducit Couar.*in practi.q. cap.*36. *n.*5. *versiculo tertiò oppor-*
10 *tunè iquæritur*, sed præcepta negatiua magis digniora sunt affirmatiuis, cùm potentiùs & efficaciùs obligent, & magis præcisè adstringant, quàm præcepta affirmatiua, vt tenet Archidiac.*in c. si peccauerit* 2. *q.*1. quem sequitur Panormitan. *in cap.nouit. column.*12. *vers. secundò quæritur an quilibet,de iudiciis*,& quod scribit Raphaëlis Fulgo.*in l.iurisgentium §. sed si frandandi per gl. ibi.ff.de pactis*,& quod notatur*in cap.vt circa de electione in* 6.& per Bartol. *in l.si pluribus ff. de lega.*2.& est text. *in l.si seruit.ff.de seruitut.vrbanorum prædiorum.*

11 Quibus accedit, quoòd qualitas maior & potentior præponderat, & dominatur, vt latè per Hierony. Gonzales *vbi supra numer.*15. *cum seqq.* & maior pars prædominans magis attenditur *l. quæritur.ff. de statu hominum*,argumento *l.quod maior ff ad municipalem.l.sed & si rem § l.quidquid.§. fin.ff.de acquirendo rerum domi.*& quia res diuersæ qualitatis semper à potentiori denominatur,
12 text.*in d.l quæritur.* Ias. *in lib.*1. *in princip.num.*21. *ff. de verborum obliga.*Roland.à Valle *consil.*23. *ex numer.*26. *volum.*1. vbi ex Bald.& & aliis dicit:quòd feudum concessum ex gratia & pecunia, si gratia præponderat pecuniæ solutæ, dicitur gratia, & beneficium, qui alia ad propositum trahit, ergo sententia debet præsominari à
13 prohibitione, vt potentiori. & eam omnino inappellabilem, & prohibitiuam reddere, maximè cùm hæc sit virtus qualitatis cuiusuis, quæ si adiecta fit rei, imitatur eius naturam, *cap. debitores. cap. cùm contingat. de iureiuran.l.quamuis C.de pactis.*Rota *decis.*32. *num.*8. *de præb.in antiq.* Afflict.*decis.*112. *n.*5. *& decis.*248. *numero* 8. post plures quos allegat Alexand. *consil.*19. *num.*2.
14 *libr.*1. Brunus *consil.*112. *sub numer.*6. Ruin. *consil* 20. *num.*7. *lib.*1. eámque in diuersam speciem reponit *l. ius ciuile ff.de iust.& iure.*vbi habetur,quòd si ius positiuum addit iuri naturali, facit illud definere ius naturale, & esse ius positiuum, & ciuile, *l.*1. *§. si quis simpliciter versiculo cum additur. ff. de verb. oblig.* vbi notat Ias. *num.*4.Bald.*consil.*328.*num.*8.*libr.*1.*l.quæstionum. §.illud*
15 *ff.de legat.*3.*l.*1.*ff de donatio.*Abb.*in cap.consuluit num.*2. *de Iudæis.*Andr.Barb.*in tractatu de præstantia Card.parte* 1.*quæst.*1. *num.*12. *cum sequent.* Natta *consil.*139. *n.*6. Aimon. Craueta *consil.*24. *num.*54. Gozadi. *consil.*84. *num.*12. Gonzalez *in regul.de mensis, & alterna. glo.*9. *num.*8. *cum sequenti.* Pariter qualitas adueniens enti, reponit illud in diuersam naturam.*cap.statutum de elect.*
16 *in* 6 Bart. Ias. & cæteri *in d.l.ius autem ciuile de iustitia & iure.* Meno. *de arbit. lib.*1. *quæst.*11. *numer.*13. *cum sequentib.* qualitatem namque dicimus, quæ formam ostendit, vt bonitas vitium, *&c.* quas qualitates esse
17 diximus *l.certum*, vbi gloss. & Doctores*ff. si certum petat.& in l.stipula.cum l.sequenti de verbor.obligat.*& hanc qualitatem, naturam nostri aliquando appellant, Bald. *in l.etiam Cod.de executione rei iudi.* ex quibus omnibus satis probatum est, appellationi à sententia seu causis, diuersam qualitatem habentibus, alia quæ prohibet, altera quæ permittit appellationem, vim non fieri posse, si iudex Ecclesiasticus nullo modo deferat.

18 Et quintò probatur, quia prohibitio alienationis in immobilibus, & permissio in mobilibus, cùm simul permiscentur in vnum, pohibitio trahit ad se permissionem, & omnia censentur prohibita, vt tenet Cornel. *consil.*236.*diligenter,col.penult.versiculo nec etiam obstat, iunctis præcedentibus libro* 4.quapropter cùm tutori pro-
19 hibitum sit, alienare bona immobilia sine decreto, & permissum mobilia *C.de prædi.mi. per totum, & ff.de rebus eorum.*& pupillo deferatur hæreditas: quæ est quædam vniuersitas apta comprehendere mobilia & immobilia: non potest sine decreto repudiare,& reperitur ea-
20 dem solemnitas ex natura propriæ aptitudinis,vt ad verbum scribit Bald. *in l. bonorum, in* 3.*q. Cod.qui admitti.* ex Bartol.*in l.tutor ff.de bonorum possess.*de quo etiam per Cornel.*suprà aliàs relat. consil.*11. *hic lib.*3. ergo prohibitio omnino alterat naturam permissionis si in vnum concurrant.

Quæ pars fortior & euidenter redditur; maximè 21
cùm ipsa sententia non queat diuidi, ad hoc vt pro parte admittatur appellatio, & partim reiiciatur, quia sententia est indiuidua secundùm Bart. *in l.*1. *circa medium C.si in communi eadémque causa integr. restit. & in l.*1. *si vnus ex pluribus appellat.* idem *in l.*1. *C. si aduersus rem iudi. in prima col.* & Bertachi. *in reperto. verbo sententia prima,n.*10. & ideo dici solet, sententiam non posse pro 22
parte valere, & pro parte non valere, text. expressus *in l.in hoc iudicio*, ibi, quia non potest ex vno eodémque iudicio,res iudicata in parte valere, in parte non valere, *ff. familiæ erciscundæ.* & faciunt quæ adducit Tiraq. *de vtroque tract.ad fin.n.*144.

Probatur deinde, quia vna & eadem res non potest 23
diuerso iure censeri,*l.eum qui ædes ff.de vsucapio.l.*1.*versiculo nec ratio patitur ff. de rerum permutatione l. pater §.si seruus ff.de castrens. peculio.cap.cognoscimus in fin.*12. *quæst.*2.*de electione l.iam hoc iure ff. de vulgari & pupi.l. Titiæ ff.de conditio. & demonstr.* & multo minùs poterit duplici, & contrario iure censeri: quia vnum & idem non queit contrarios effectus operari.*l.ius nostrum ff. de* 24
*regul.iuris l.*1. *C.de lati.lib.tol. cap. si quis cum in ægritudine* 58 *distinct.cap.*2.*versic.sed adhuc.*& ibi gloss. *verbo incomparabilia de Baptismo.* sed ab vna eadémque sententia admittere appellationem, & reiicere contrarium, est minimè admittendum.

Et hanc partem sequi videtur Papien. *in forma libelli* 25
*quo agit de turba.possess.col.*2. & Alexand.*in consil.*82.*colum.*1.*ad fi.*quos refert Egui.Bos.*in tract.de variis crimi. tit.de appellat. numer.* 8. *cum seqq.* vbi dicit, quòd stante statuto prohibente appellationem in causis criminalibus, (supposita tamen vera atque vulgari doctrina, de
qua per Doctores passim: causam, cui imponitur pœ- 26
na pecuniaria applicata fisco, dici criminalem, non ciuilem) ideo si in sententia, quis ad pecuniam condemnetur,partim parti applicata litiganti,partim vero fisco, tunc in totum (affirmat Bossius *vbi proximè*) appellationem non prohibitam esse, ex eo, quia magis potens trahit ad se minùs potens *ex d. l. cùm quæritur de statu hominum*, quos in nostris terminis loqui patet, & idem probant Alexan.*cons.*123.*n.*2. *volum.*5. Bald. *consil.*141. *vers.c.illud & in omnibus lib.*1. Franch. *in cap.si duobus num.*7.*de appellatio.* Capicius *decis.*34. *vers.iudex.* Miscel.*decis.*34.*& decis.*17. Veral.*decis.*131.*p.*2.Marquessa. *de commissio. p.*1. *cap.*21. *num.*65. *fol.*239. qui dicunt, 27
quòd si ab vno capitulo denegetur appellatio, tamen extante vnione & connexitate alterius, multoties permittitur appellatio ab vtroque ratione mixturæ,de quo inferiùs à n.88.cum seqq.

Contrariam tamen opinionem, imò appellationi à sententia diuersam qualitatem habente, appellationis prohibitiuam & permissiuam, penitus & in totum deferendum esse non minus fortia, ingentia, & indissolu- 28
bilia fundamenta vrgent, pro qua & primò expendo text.*in c.super quæstionum* § *si verò duo sunt. de off.& potestate iudicis deleg.*vbi dicitur, quòd si duo sunt à Principe iudices delegati cum clausula (appellatione remota) & vnus impeditus alteri subdeleget causam (nam cùm generaliter in subdelegatum non transferatur d. 29
clausula)appellatione remota(*vt ex §.nos autem eiusdem c.super quæstionum.*) pariter inquit text.non posse hunc iudicem subdelegatum, & delegatum à Principe appellatione postposita procedere,licèt aliàs vt delegatus potuisset, ibi, quia quod potest ex sola iurisdictione sibi à Principe delegata, non potest cum iurisdictione sibi à condelegato commissa.) & ibi suprà, ille nec potest, nec debet appellatione remota procedere, *&c.*) Ex quo euidenter probatur, quòd quando in eodem subiecto

concurrit

concurrit prohibitio & permiſſio, hæc in totum illi præfertur, & attenditur, ex quo text. dicit Abb. Panormit. *ibi num.*4. quòd compoſitum ex diuerſis ſpeciebus non habens per ſe certam naturam, ſeu determinationem, quandoque recipit naturam vnius, quandoque alterius ex ſpeciebus, ex quibus componitur. ergo in noſtro caſu idem dicendum eſt, qualitatem illam appellationis permiſſoriam, in totum eſſe attendendam. 31

Secundò facit, quia quoties diuerſitas qualitatum concurrit in eodem ſubiecto, potiùs naturalis trahit ad ſe accidentalem, & in ſuam naturam conuertit eam, vt in pupillo, cui ſuperuenit furor, non eſt ei dandus curator iuxta titulum *ff. & Cod. de curatore furioſi*. ſed ſolùm tutor qui vtrique qualitati deſeruiat ex text. *in l. qui habebat ff. de tutelis.* ſed appellationis permiſſio eſt 32
qualitas naturalis, in quacumque ſententia, à qua in dubio regulariter appellatur *l. & in maioribus.* vbi Doctores *Cod de appellat. & not. in l. à ſententia ff. de appellat.* & imò inducta à iure naturali, quatenus eſt defenſio, vt probat text. *in c. cùm ſpeciali §. porrò de appella. cap. omnis oppreſſus 2. q. 6. cap. ſuggeſtum de appellat. l.* 1. *ff. de appella. iunctis cum l. vt vim ff. de iuſtit. & iure, &c. paſtoralis dere ind.* eius tamen prohibitio eſt accidenta- 33
lis, alicuius particularis rationis motu, quam qui aſſeuerat in aliquo caſu non creditur: ſed tenetur probare; quia habet regulam permiſſiuam & genericam contra textum, iuxta gl. *in l. qui reſtituere ff. de rei vindic.* Franc. *in rubrica de appella. colum.* 4. *verſiculo* 3. *præmitte.* Socinus *conſ.* 39. *lib.* 4. & quos allegat Lancelot. *de attenta.* 2. *part. cap.* 12. *ampli.* 5. *num.* 9. *& ſequenti*, & nos ſuperiùs latiùs diximus, ergo naturalis, hoc eſt, permiſſiua qualitas in ſuam naturam qualitatem prohibitiuam debet transferre, & ad ſe trahere. 34

Tertiò hæc pars probatur, quando in aliqua diſpoſitione concurrunt fauor & odium, ea diſpoſitio ſimpliciter cenſetur fauorabilis, tradit Bald. *in l.* 2. *C. qui non poſſ. ad liber peruenire.* Petrus de Anchara. *conſ.* 37. Contra Ioannem poſt medium, per multa ibi allegata, & iterum *conſ.* 215. *ſcripſit Papa colum.* 2. *verſiculo in contrarium*, & faciunt quæ adducit Tiraq. *de retract. lignag. in præfatione num.* 56. Panorm. *in cap. in literis nuin.* 34. *de reſtitutione ſpolia.* vbi allegat text. *in l.* 2. *C. de in ius vocando*, & dicit, quòd in dubiis via æquior eſt eligenda, *ex l. placuit Cod de iudiciis, regula odia reſtringi, de regulis iuris in 6.* quæ adducit circa illam quæſtionem, de duobus fratribus habentibus domum communem, an propter delictum vnius venit domus ea deſtruenda, vbi multa vide circa eam, & in apoſtillis ad ipſum ibi: ergo quando appellationis prohibitio, & permiſſio in eadem ſententia concurrunt, hæc vt fauorabilis, non illa, vt odioſa attendenda eſt. 35

Quartò fortiter vrget text. difficilis *in l.* 1. *§. veteres ff.* 36
de acquir. vel admitten. poſſeſſ. vbi dicitur, quod per ſeruum hæreditarium acquirere quod ſit eiuſdem hæreditatis, nec quoad poſſeſſionem, nec quoad proprietatem poſſit, licèt per non hæreditatem poſſit quis ea acquirere. *l. qui abſenti §. fin. ff. eodem titul.* ſed legatus non tamen hæreditarius ſic, quando autem partim eſt hæreditarius ſeruus, & partim non, quia erat communis teſtatoris, puta; & hæredis, vel quia erat par- 37
tim hæreditatius, & partim eidem hæredi legatus, tunc inquit text. (ſi ex parte hæredi inſtituturs ſeruus legatus ſit propter partem, quam ex cauſa legati habet, acquiret fundi hæreditarij poſſeſſionem, & idem dicendum eſt, ſi ſeruum communem iuſſero, adire hæreditatem, quia propter meam partem acquiro) vbi gloſſ. *verbo acquiro*, dicit totam hæreditatem. ex quo text. *ibi num.* 4. Ial. *num.* 4. *verſiculo* 3. *in verſiculo ſi ex parte.* & Socinus *colum.* 2. *verſiculo* 3. *not. in verſiculo vt ſi plu-* 38
res. illam deducunt regulam, quòd vbi concurrunt in eodem ſubiecto vtraque qualitas, potiùs attenditur permiſſiua quam prohibitiua. vltra quos facit etiam illud Geminia. *in cap. ſtatutum. §. cùm verò per gloſſ. ibi in verſiculo eiuſdem ciuitatis, de reſcript. in* 6. dicentis, quòd vbi in perſona vnius reſultat diſpoſitio affirmatiua, & reſpectu alterius prohibitiua, attendenda eſt diſpoſitio affirmatiua, quoad verificationem diſpoſitionis principalis, & idem dicendum eſſe, ſi hæ qualitates concurrant in diuerſis ſubiectis, vt per text. *in l. ſi is qui duos* 39
de liberatione legata. notat Ial. *vbi proximè* rationem reddens: quia qualitas permiſſiua tollit obſtaculum prohibitionis per gloſſam ibi. & quod in ſimili dicit Bartol. *in l. ſi quis in graui §. fin. ff. ad Senatuſconſul. Silania. & lege* 3. *§. ſi quis palam de iure fiſci.*

Cui Bart. aſſerenti *in l.* 3. *in princip.* per illum text. *ff. de ſuſpectis tutoribus*, quòd quando ſunt duæ regulæ alia permiſſiua, alia prohibitiua, potiùs attenditur prohibitiua; quod ſic ipſe probat. Regula eſt, quòd quilibet poteſt accuſare tutorem de ſuſpecto *l.* 1. *§. conſequens eodem titulo*, & alia eſt, quod libertus non poteſt accuſa- 40
re patronum *l. qui accuſare ff. de accuſat.* & hæ ſimul tutoris & patroni concurrentes in eodem ſubiecto, prohibitiua præualet, vt ibi per eundem Bart. quem pro contraria parte retulimus. cui igitur Ial. *in d. §. veteres*, reſponder dicens, ſemper eum reprehendiſſe, nam ibi ideo id accidit, ex alio capite, ſcilicet: quia illud de liberto eſt ſpeciale; alia verò regula eſt generalis, & generi per ſpeciem derogatur, *l. vxorem §. felicſſimo de legatis* 3. *cap. quamuis tibi, & c. dudum, circa medium, de prabend. in* 6. quibus etiam iunge, quod ſcribit Bald. *in l. ſi quis decurio in vlti. colum.* per illum text. *Cod. ad leg. Corneli. de falſis* quem ſequuntur Petrus de Anchara. *in comment. c. canonum ſtatuta, de conſtit. in verſiculo quæro de ſtatuto, quo cauetur quod contra decretum* Alexand. *in* 100 *conſ.* 3. *vol. incipit ex inſpectione autem d. ctorum ſtatutorum, ad fin.* affirmantes, quòd ſi ſtatutum diſponat, quòd contra aduocatum non poſſit inquiri, quæ eſt regula prohi- 41
bitiua, aliud ſtatutum diſponat, quòd contra militem poſſit inquiri, ſi aliquis fortè ſit aduocatus, & miles, ſi deliquerit, poterit aduerſus eum inquiri; tanquam contra militem ſolum, & ſic regula affirmatiua ſequatur, & præualeat. Baldum etiam, & ſequaces comitatur Ial. *in d. §. veteres d. l.* 1. *ff. de acquir. poſſ. n.* 7. *verſiculo limita ex eo quod notabiliter decidit Bal.* Reb *tit. in repetit. l. boues §. hoc ſermone limi.* 7. *n.* 7. vocat notabilem text. *in d. l.* 1. *§. veteres*, ad prædictorum doctrinam, inter quam & contrariam videtur eſſe in differentia: ergo eodem modo in caſu præſentis quæſtionis affirmandum eſt, regulam affirmatiuã perimere negatiuam, & prohibitiuam.

Hanc partem, & opinionem non deſunt auctores qui eam in terminis noſtræ quæſtionis ſequantur, & 42
apprehendant ſiquidem Bald. *conſ.* 141. *incipit præmiſſis, colum. vlt. verſiculo illud etiam non omitto. lib.* 1. affirmat, quòd vbi duæ cauſæ complicatæ ſunt, & vna admittit appellationem, altera non, eſſe in vtraque admittendam, & idem etiam ſentit ipſe Bald. *conſil.* 153. *incipit nouum dubium. l.* 1. per quem dicit Meno. *de recuper. poſſ. rem.* 9. *num.* 321. quòd ſic appellatur à ſententia in poſſeſſorio, quando vnà ſimul cum poſſeſſionis cauſa lata eſt ſententia ſuper reſtitutione fructuum, allegans ad hoc Bart. *in l. creditor §. iuſſus ff. de appellat.* & Bald. *in l. vnica Cod. ſi de moment. poſſeſſ. fuerit appella.* & alios qui id non probant, vt protinus citabuntur.

Pro qua etiam facit, quod communiter tenent Doctores, quòd cùm à poſſeſſorio non appellatur, *ex l. vnica Cod. ſi de moment. poſſeſſ. fuerit appellat.* à proprietate ſic, vt eſt vulgare. at quando iudicium poſſeſſorium 43
continet admixtam cauſam proprietatis *iuxta l. ſi quis in tantam. Cod vnde vi.* quo caſu concurrit regula prohibitiua & affirmatiua, tamen hæc attenditur & præponderat, adeò, vt etiam à poſſeſſorio appellatur, ita tenet gloſſ. *in d. l. vnica in gloſſ.* 2. & ibi Bart. Cynus, Butrius, Alberi. & communiter Doctores Anton. Gomez *in l.* 45. *Tauri num.* 194. *verſiculo quod tamen notabiliter limita,*

&

& alibi passim per Doctores, glos. *in d. l. si quis in tantum*, quam communem test..tur Ripa *in cap. fæe colum. vlt. versiculo secunda fuit opin.* Bald. *cons.* 141. *præmissis verbis eiusdem statuti, colum. vlt. versic. & prædicta facit, l.* 1. & idem sentire videtur Federi de Senis *cons.* 76. *Domino auditori in fin.* clarè Decius *consil.* 28. *num.* 2. *versiculo hoc in simili probatur.* Angel. *in l. incerti Cod. de interdictis.* Socin. *in tractatu fallentia, regula* 24. *fallen.* 1 c. Beroius *in rubric. de iudicijs n.* 51. *vers. hinc etiam videmus.* Menoch. *de recup. possess. rem.* 9. *n.* 316. *cum sequentibus.* & alibi passim. Cora *in memoralibus verbo mixtum.* Benecintend. *decis.* 79. Polido. Ripa *in tract. de noctur. temp. c.* 4. *n.* 96. *& 97. & seqq.*

44 In tanta Doctorum, opinionum, fundamentorum, & authoritatum varietate, quod vt ipsimet cognoscunt, adeò intricatè in hoc fuisse loquutos articulo, vt vix quid certum sit, & iuridicum, deducatur, quid dicendum? ego subsisto: etenim vtriusque partis argumenta multum ancipitem, & dubiam admodum reddunt quæstionem propositam, quæ ex difficilioribus est, quæ in iure potest reperiri. cui nostra diligentia ex mente omnium, non contemnandam adaptat iuridicam distinctionem, per modum duplicis regulæ cum suis declarationibus, seu limitationibus; quas totam hanc materiam exponere apparebit, enimuerò aut diuersitas
45 qualitatum prohibitiuæ & permissiuæ concurrit circa vnum, & idem, vnam, & eandem causam inseparabilem, & indiuisibilem, & tunc primam partem, & opinionem procedere, obtinere, & habere locum; vt in totum iudex Ecclesiasticus queat, appellationi delationem negare, nullamque vim faciet omnino, sed iterum ipsi causam fore remittendam: aut verò diuersitas qualitatum affirmatiuæ & prohibitiuæ concurrit circa plures causas, res diuersas & separabiles, seu diuersa & separabilia capitula, & tunc dicendum verè puto; quòd vnaquæque qualitas in sua causa, vel re iuxta suæ naturæ effectum operetur. ita vt qualitas negatiua impe-
46 diens appellationem, iustificet sententiæ executionem, in illa causa tantùm seu capitulo, circa quod disponit. qualitas autem affirmatiua circa suam causam, & capitulum sententiæ disponens, in illo tantùm admittendam esse appellationem, cui si non deferatur, vim fieri monstrat, de quo distinctionis membro tractatur à n. 53. cum sequentibus.

47 De primo distinctionis membro, ad claritatem exempla, & rationem reddamus: tunc enim dicetur qualitatum diuersitatem concurrere circa idem, atque eandem causam, quando scilicet, per aliquod statutum prohibetur, vt in causis criminalibus non appelletur, per aliud autem, vt in ciuilibus appellare liceat, condemnatur quis ad centum: partim fisco, partim parti applicata, tunc in tota centum appellationem prohibitam censeri; quia tota est vna, & eadem causa, ex doctrina, quæ ita intellecta vera est, Papiens. *in forma libelli, quo agitur de turba. possess. col.* 2. Alexand *consil.* 82. *col.* 1. *ad finem.* non ex rationibus quibus ipsi monentur, sed
48 ex relatis per nos in prima huius quæstionis parte, & mox consignandis, quas si excogitaret Eguid. Bossi. *in d. tractat. de variis crimin. titul. de appella. post n.* 8. vix contra illos resoluisset. Aliud ad idem exemplum sit, vbi per vnum statutum prohibetur aduocato appellatio, & per aliud statutum militi permittatur, & aliquis sit miles & aduocatus, tunc prohibitiua in totum attenditur, non affirmatiua qualitas, quia diuersitas ipsarum concurrit circa vnum, & idem. Contra Bart. qui in simili circa inquisitionem contrarium firmat, Bald. dixit *in l. si quis decurio, vlti col. Cod. ad leg. Cornel. de falsis*, quem sequitur Alexand. *in consil.* 100. 3. *vol incipit ex inspectu autem dictorum statutorum ad fin.* quos suprà citauimus in posteriori parte quæstionis ad fin. Et vt exemplis res fiat
49 manifesta, aliud pono, quod si in aliquo statuto clericus permittatur appellare, laicus verò prohibeatur, & vterque rem habeat communem, pro qua conueniuntur, & condemnantur, prohibitio attenditur in totum, quia vna, & eadem est causa, & res, super qua sola diuersitas qualitatum concurrit, vel quando prohibetur appellare in actionibus personalibus, & permittatur in realibus, & quis vtraque agat ad rem perendam: quia tunc eadem ratione id cogimur dicendum. hæc doctrina potest exemplificari in alio casu per nos adducto infrà 3. p. cap. 1. per totum, & in alio, de quo in d. 3 part. cap 2.

Alia plura sunt exempla, quibus potuissemus verificare nostram doctrinam: qua affirmamus, quando diuersitas qualitatum affirmatiuæ & prohibitiuæ concurrit circa vnum, & idem inseparabile, & indiuisibile vnum, & eandem causam seu capitulum sententiæ, prohibitiuam attendi, quia cùm tunc illo casu sententia fit reduplicata, ex his quæ suprà ex Bartol. & Bertachi. diximus (non tamen quando plures sunt res diuersæ in sententia & separabilia capitula eius, vt mox monstrabo) tunc, cùm necessarium sit, vt vna sola qualitas 50
earumdem tantùm operetur, & effectum suum sortiatur: quia ambæ non possunt, quia esset monstruosum, vt vnum, & idem circa seipsum diuersum, seu adhuc contrarium operetur, contra text. *in l. ius nostrum ff. de regul. iur. l.* 1. *C. de lati liber. cap. si quis cum in ægritudine* 58. *de. c.* 2. *versiculo sed adhuc.* & ibi glos. *verbo incompossibilia, de baptismo.* & quia vna, & eadem res non
deber circa seipsam diuerso iure censeri *l. eum qui ædes* 51
ff. de vsucapio. l. 1. *versi. nec ratio patitur. ff. de rerum permutatione. l. pater § si seruus ff. de castrensi peculio.* cum aliis suprà, quas ante fin. prioris partis quæstionis adduximus: tunc necessarium est, vt debilior qualitas cedat potentiori, iuxta text. *in l. generaliter* 5. *in ordine ff. de fideiussor. & mandato*, prout est negatiua, cuius robur ma- 52
gis fortius multóque potentius sit affirmatiuæ seu permissiuæ robore, iuxta ea quæ suprà dixi ex Alberico, & Paulo Castr. *in l. hoc genus ff. de conditio. & demonstratio.* Philippo Decio *in cap. nam concupiscentiam, de constitutio. col.* 1. *in* 3. *notab.* præcipuè in 3. & 4. fundamento prioris partis nostræ quæstionis, & in cæteris omnibus, quæ locum habent, & procedunt in casu, de quo loquimur, ad quem Doctores, & doctrinæ relatæ reducendæ sunt.

Secundo autem distinctionis membro, nempe, quando diuersitas qualitatum affirmatiuæ & prohibitiuæ concurrit circa plures causas, & res separabiles, & diuersas, seu separabilia sententiæ capitula: vt tunc vnaquæque qualitas in sua re, vel causa iuxta suam naturam effectum operetur, ita vt affirmatiua in eo quod disponit, id tantùm faciat appellabile, prohibitiua verò in suo prohibito locum habet tantùm, vt est de mente Doctorum, quos citat Menoch. *de recip. rem* 9. *n.* 327. qui cum Decio *cons.* 344. *n.* 3. *versic. tertius casus.* dixt. *l. Cameliam Pia ff. de iure patro.* & cætera iura, quæ su- 53
prà citaui probantia, sententiam esse diuiduam, & tot esse sententias, quot eius capita; dicit; intelligi, & loqui, cùm plura simul per copulam in sententia ponuntur, quæ re ipsa separationem ostendunt:

Facit quod in simili dicit Tiraquel. citandus, quando 54
concurrunt mobilia, & immobilia in hæreditate vendita, cùm detur in illis retractus permissio, in istis retractus prohibitio, vtraque qualitas tunc suo iure censetur, vt retractus pro immobilibus permittatur, pro mobilibus verò secus, ita post disputationem resoluit Tiraq. *de retract. lign. §.* 1. *glos. n.* 84. *cum sequenti.* argumento *l. hæreditatis in fin.* & ibi glos. & Doctores *C. de petitione hæredi.* & ex eo quod in simili voluit Bald. *in ipso retractatu in tractatu protomiseos col. vlt. versic. item pone quod quis* & per alium similem Guill. Cu. *in consuetud. Burdegalen.* 12. *de feudis §.* 24. ad quod bene facit text. *in l. tutor §. curator ff. de minoribus.* Et plures elegantes doctrinas mirificè comprobantes hoc membrum

membrum vide omnino inf. à 3.p.c.16. verſic. examinemus nunc à n.29.quas omnes hîc applica, quia probant expreſsè

55 Pro quo magis in ſpecie facit, quod in propoſito dixit Rebuff. *in tractatu de ſententijs prouiſo.art.3 glo.7. num.6.* determinare Senatum, quòd licèt cauſa mercedis, & ſalarij non admittat appellationem (vt per nos latè infra 3.p. ad fi.) ſi tamen quis fuerit condemnatus in vna ſententia, ad ſalarium, & ad aliam rem, quod in ſalario exequetur ſententia, ſed non quoad aliam rem infauorabilem, ſed poſtulantem appellationem, quod nota, quia eſt elegans doctrina in noſtræ opinionis comprobationem.

56 Facit, quæ Doctores dicunt in terminis, & remedio legis finalis *Cod.de edicto Diui Adriani tollen.* in quo non admittitur appellatio ex infrà citatis Doctoribus, & his, quæ ſuo loco probabimus, in quo nec intereſſe nec fructus vllo modo veniunt, vt ibi dicemus, ſed ad eos via ordinaria agendum eſt, ſi tamen lata fuerit ſententia cum fructuum condemnatione & reſtitutione,
57 vel intereſſe, tunc enim non ratione poſſeſſionis (dicunt Doctores) admittendam eſſe appellationem, ſed ratione fructuum vel intereſſe, recipiendam eſſe, Doctorum magnus concurſus affirmat, quæ doctrina originalis eſt Bald. *in l.vnica C.ſi de mom.poſſeſſ fuerit appell. num.6 verſicul. ſed pone, & num* 9 qui non eſt intelligendus, prout cenſuit Salicet. *ibi in fin.* ſcribens ratione fructuum licere etiam appellare à poſſeſſorio, ſed ſolùm dixit appellari poſſe à ſententia reſtitutionis fructuum, vt eius ratio demonſtrat, prout declarat Menoch. citandus ſtatim. Quo circa dicendum eſt, à ſententia lata in hoc iudicio poſſeſſorio cum fructuum vel intereſſe reſtitutione, poſſe reſpectu fructuum vel intereſſe appellari, non autem reſpectu poſſeſſionis, ita Bald. intellexit. Afflictis *deciſ.77. ad finem.* clariùs Ripa *in c.ſape colum.vlti.verſic.& propter hoc reſtituitio ſpolia.* Rolandus à Valle *conſ.87.n.13.lib.2.* ita etiam Bald. interpretati ſunt doctiſſimus Couar. *in practicis quæſt.cap.23.num* 8. *verſi. idem erit quoties.* Franciſcus Sarmien. *in tractatu d. redditibus Eccleſiaſt.3.p.art.cap.2.n.28.* quo loci rectè reprehendit Auguſtinum Beroium *in ſuis quæſtio quæſt.91. num.4.* quem reddidit Bald. præcitato loco ſcripſiſſe licere appellare etiam ratione poſſeſſionis, quod cauſa mixta eſt. Bald. etiam & Salicetus malè intellexit Nicel. *in tractatu de concordia gloſſa concord.1. n 16. verſiculo ſecundo moderatur.* non etenim ita, ſed vt præfatorum Doctorum authoritas ſuadet, ipſe intelligendus eſt. Saliceti doctrinam minus rectam vocat Ripa *in d. c. ape.* & Menoch. *d. adipiſcen. poſſ. rem.4 num.871.* qui ſuprà *à n.869.* hanc partem tuetur, & viribus defendit, qui licèt ibi *tract.de recuper.rem.9. num.321.* in hæc dixiſſet (ſi appellatur à ſententia in poſſeſſorio, quando vna ſimul cum poſſeſſionis cauſa lata eſt ſententia ſuper reſtitutione fructuum) vbi ad hoc idem Bald. Afflictis, Couarr. Roland. & alios, quos mox citauimus; tamen *in d.rem.4. num.8-10. ante fin.* poſtquam relatos Doctores retulit, hæc addit (quos ſequutus ſum *in tractatu de recuper.poſſ.rem.9.n.321.* quo loci viſus ſum ſcribere, appellari etiam ratione poſſeſſionis, ſed verè dicere volui, appellari poſſe à ſententia lata in poſſeſſorio ratione fructuum, cùm Bald. & iam citatos retulerim, & dictum
58 Doctoris intelligi debet ſecundùm iura ab eo allegata, vt inquit Bart. *in l.non ſolùm §. liberationis verbo n.10. de liberatio.legata*) hactenus Menoch. quo loci vt vides, libentiſſimè diſcedit ab opinione contraria, quam ſequi videbatur *in d.rem.9* de qua nos mentionem fecimus in diſputatione quæſtionis noſtræ ad fi. poſterioris partis. & huius doctrinæ origo, licèt Bald. attribuatur; iam tamen idem docuerat. Bart. *in lib.2. n.19. ff. de appellati. recipiend* vt bene aduertit Menoch. *in d.rem.4. num.870.* & iterum Bartol. *in l.ſi creditor §.iuſſus ff de appellat.n.1.* idem Bald. *in conſil.141 ad fin. & in conſ.330. num.8. &*

Salgado de protect.Reg.

conſ.331. in princ. lib. 1. Hieron. Gra. *conſ.35. num. 3.* author commun. opinionum *lib.7. tit.27. num.6.* refert Cæſar Vrſil. *ad afflictum vbi proximè, & deciſione 269. num.1.* Iaſ. *conſil.187. num.1 lib.2.* Petrus Surd. *conſ.102. num.12.l.1.* Stanilius Pacificus *de Saluiano interdicto, inſpectione 4.cap.2.num.4.* Anton. Gomez *in lib.45 Tauri, num.194.verſic.limit.2.* Matien. *in l.9.tit.7. lib.5. compil. gl.2.num.4.* idem *in l.5.tit.9 gloſſ.5.à num.3.* Cæſar Contar. *in l.vnica C.ſi de moment.poſſeſſ.num.6. & 9. & ex n.23. vſque ad 36.limit.1.principal* eandem doctrinam & opinionem ſequitur poſt alios Marant. *de ord.iud.6.p.tit.de* 59 *appellati. num.* 298. quòd poteſt appellari à fructuum, damni, & intereſſe condemnatione in ſententia poſſeſſorij, & tunc eorum reſpectu ſententia ſuſpendatur, non autem reſpectu poſſeſſorij; quia appellatio executionem poſſeſſorij non ſuſpendit, Socinus *reg 18.fall. vlt.additio ad Cappel.Tholoſ.vltima.* Iaſ *conſ.178.col.2.verſiculo item quando.* & cum Ripa, Bal. Rolan. & Menochio Chriſtophorus de Paz *in tractatu de tenuta cap.17. n.61. & n.2* Peregrinus *de fideicommiſſ.art.46.n.49.*

Qui omnes præcipuè Rolan. Afflictis, & Couar. & 60
Maranta, & denique omnes citati aduertunt, interim hoc caſu ſuſpendendam eſſe executionem ſententiæ pro ea parte, ex qua fructuum reſtitutionem tangit; rectè tamen eam exequendam eſſe pro ea parte, quatenus nudam poſſeſſionem tangit. & idem quod de fructibus Doctores dicunt in intereſſe, & de vtroque poſt Creſcentium *deciſ.5. aliàs 120. de appellat.* Marqueſſanum *tract.de commiſſio.2 p.c.2.ſub num.60* Ruginellum *tract. de appella.§.2.c.3 num.723.verſic in domino.* Cæſar Barz. *in deciſione Bononien.45. n.1. & 2.* ſequutus multitudinem, & Machinam, Contardus *in l.vnica lim.1. num.28. & ſub numer.36.* & alios, hanc ſequutus eſt opinionem Sigiſmund. Eſcacia *de appellat.quæſt.17.limit.6.memb.9. num.23.* qui *à num.22.* refert in hoc articulo tres Doctorum contrarias opiniones, tamen *num.* 31. hanc no- 61
ſtram veriorem dixit, & communem, à qua in iudicando recedendum non eſſe, quia habet æquitatem, & eſt f. notabilis ad decurtandas lites, dixítque *numer.23.* poſt Contardum, *vbi proximè num.29. & num.* 30. re- 62
fert ita obtinuiſſe Rotæ ſtylum, vt appellationi à ſententia lata in cauſa poſſeſſionis momentaneæ, minimè deferatur, reſpectu autem condemnationis fructuum, & intereſſe appellationi deferendum eſſe, executa ſententia poſſeſſionis, idem tenet poſt alios, quos citat Marqueſ. *in tract de commiſſio.1.p.cap.21.à n.32.cum ſequentibus fol.236.* pro quo vide, quæ latè infrà à n.118. vbi hæc communis opinio declaratur.

Quæ doctrina, & opinio ampliatur, vt procedat 63
etiam reſpectu fructuum futurorum, quia ſi quis ita mittatur in poſſeſſionem, vt interim lucretur fructus, poteſt aduerſarius appellare. Eſcacia *vbi proximè n.34.* Angel. *conſil. 253. viſis ſtatutis ſub num.2.* Maranta *in Specul.p 6.actu 2.principal.in verbo. & quandoque appellatur, limi.8.n.113.fol* 505. Minſing *in ſingular. obſerua. centu.6.obſeruat.13 numer.8.* Achil. perſonalis *tract. de adipiſc.poſſ.num.343 verſiculo redeundo f.269.* Ruginel. *tract.de appellat.§.2 cap.3 ſub num.649.verſ. appellabitur quoque in fin.*

Quorum omnium virorum graniſſimorum authori- 64
tas me mouit ad huius diſtinctionis membrum, licèt rationem nullam reddant, ſed ſic ſimpliciter vni poſt alios tranſeunt, ego autem ea potiſſimùm motus fui: nam quando in eadem ſententia plures ſunt cauſæ, & capitula ſeparabilia, & diſtincta, tot ſunt ſententiæ, quot capitula, & cauſæ diuerſæ, *l.quadã mulier ff familiæ erciſcundæ.* quæ iiſdem verbis tranſcribitur *in l.Camelia Pia ff de iure patronat. & l.etiam ſi à patre § 1.* & ibi Alberic. *ff.de minoribus, cap cùm tempore, & ibi gl. in verbo capitulis.* Innocentius, Hoſtienſis, & alij *de arbitris, & cap.dilectus, el primo.* & ibi quoque gloſſ. & alij. *de præben.* voluere gloſſa, Cynus, Bartol. Bald. Salicetus,

Angel. & alij *in l. 2. Codice de re iudicata.* gloss. *in cap. si quis in pluribus, in verbo quadam 2. quæst. sexta.* Alber. *in l. Labeo post princip. ff. de arbitr. & in l. non eo minus circa medium Cod. de procurato.* Cardinal. Florenti. *consilio* 74. Dominicus Abb. *columna. vlt.* cum concordatis adductis à Rom. *in l. 1. §. si stipulanti* & ibi Barba *columna. 14. versiculo nunc inducitur ex cæteris recentioribus, ff. de verbo. obligatio.* & idem Romanus *consilio* 195. *in casu præmisso ad fin.* & Cardinal. Alexand. *in dict. c. dilecto columna. vlt. in* 17. *q. de appell.* Aufrerius *decis. Tholos. q.* 215.

65 *item fuit quæsitum, si fuerunt ab aliquo.* & aliàs diximus de obligatione, quia tot sunt stipulationes, quot sunt species separatæ & diuersæ, & alteri non cohærentes, *ex l. scire debemus. ff. de verborum oblig.*

66 Ideo cùm diuersitas qualitatum non concurrit in vno subiecto tantùm, sed in pluribus distinctis, & separabilibus sententiis, inde esse potest; vt vtraque & prohibitiua, & permissiua verificetur circa suum dispositum, & ambæ procedant iuxta vniuscuiusque naturæ motum, quia tunc sententia principalis non dicitur indiuidua, sed diuidua; quia tot sunt sententiæ, quot capitula diuersa, tenet gloss. *in l. in hoc iudicio verbo non*

67 *valere ff. familiæ erciscundæ.* & hoc respectu, sententia potest, pro parte valere, & pro parte non valere, vt tenet *ex dict. l. Camelia Pia*, & cæteris iuribus suprà allegatis & authoritatibus Tiraquell. *de retractu conuentionali ad fin. num.* 142. *versicul. vigesimaquinta quæstio.* at verò vnum quodque capitulum diuersum est indiuiduum, & sic illius respectu sententia est indiuidua, vel quando sententia principalis vnum capitulum contineat tantùm; tunc enim dicitur indiuidua, vt clarè probatur *in dict. l. in hoc iudicio.* ibi, quia non potest ex vno eodémque iudicio res iudicata in parte valere, in parte non valere, iunctis iis, quæ superiùs diximus. alio etiam modo considerant sententiam diuiduam Bartol. *in l. 1 circa medium Cod. si in communi eadémque causa in integrum restitut. & in l. 1.* Socinus ex pluribus appellat. *& in l. 1. Cod. si aduersus rem iudica. in prima col.* & Bertachi. *verbo sententia in princ. n.* 10. apud quos qui voluerit, videre poterit.

68 Hinc est, quòd si quis vnica sententia condemnetur pro vna causa ad aliquam summam inappellabilem, & pro alia causa seu actione ad aliam summam, licèt simul coaceruatæ faciant causam appellabilem, quia ascendunt ad summam, de qua potest superior cognoscere; tamen non poterit appellari, nec ad id fit coacernatio, ita tenent Rebuff. *in tractatu de sentent. executione art.* 13. *versiculo quæro, quid si quis tomo* 1. *folio* 409. quem referens sequitur Carauita *super ritu magnæ Curiæ* 257. *num.* 11. & 13. *quæstio* 4. Escacia *de appellat. quæst.* 17. *limit.* 6. *membr.* 9. *num.* 32. rationem red-

69 dunt, quia tot sunt sententiæ, quot sunt capita separata seu summæ ex diuersis causis seu actionibus debitæ. Ex qua ratione deducunt Reb. *in d. tractatu de sententiarum executione art.* 6. *gloss.* 1. *num.* 2. *tomo* 1. *folio* 417. quod si ego locauerim tibi domum pro tribus annis, & annua pensione scutorum nouem pro quolibet anno, & in fine triennij petiero à te pensionem integram triennij, videlicet, scutos 27. & sit statutum disponens, quòd in causis non excedentibus valorem scutorum decem, non detur appellatio, & ego in libello distinxerim nouem pro primo, nouem pro secundo, & nouem pro tertio anno, & iudex vnica sententia condemnaue-

70 rit ad integram summam 27. scutorum quòd non dabitur appellatio, cùm tunc censentur tot sententiæ, quot sunt anni, & pensiones distinctæ in petitione, & ideo à dicta sententia non dabitur appellatio, sed mandabitur executioni pro integra summa, quia quot sunt termini solutiones, tot sunt actiones, & ideo tot sunt necessariæ præscriptiones, vt ex aliis dicit ibi Escacia. pro quo facit quod dicit Iuli. Clar. *libr. 1. recep. senten-*

71 *tiæ §. homicidium, vers. sed quæritur.* qui testatur de communi dicens, quòd si extat statutum quòd bannitus in centum possit impunè offendi, & vnus ex vna causa sit bannitus in quinquaginta, & ex alia causa diuersa in aliis 50. non poterit offendi, idem dicit Alex. *cons.* 113. *sub n.* 3. *vijo hemate lib.* 5.

Facit insuper, quia si summa principalis, contenta 72
in sententia, non sit appellabilis, aut commissibilis in Rota, quia non ascendit ad summam ad d requisitam: non efficitur appellabilis per cumulationem, seu coaceruationrm fructuum, aut expensarum, quæ in sententia continentur; quia non cumulantur, aut coaceruantur tanquam res à principali separatæ, ita tenent Marquesanus *in tractatu de commissione p. 1. in commissione appell. super diuer. cap.* 28. *n.* 30. *folio* 30. *in 2. impressione.* Escacia. *vbi suprà, sub n.* 37. *& n.* 32. *in fin.* Carauita *super ritu* 257. *n.* 4. *in fin. vers.* 2. *& num.* 5.

Facit etiam, quod dicit Cæsar Barz. *in d. Bononien. de-*
cisione 45. *petitæ, num.* 1. *&* 2. dum dicit, quòd licèt sententiæ continerent condemnationem fructuum, nihilominus respectu possessionis non dabitur vlteriùs ap- 73
pellatio. reddit rationem, quia omni casu separationem recipiunt; quod quidem secus est dicendum, quando summæ plures sunt petitæ, ex eadem tamen causa, actione, & obligatione debitæ, quia tunc licet de per se quælibet non ascendat ad summam appellabilem; coaceruatæ tamen excedant: coaceruantur, vt possit appellari text. est *in l. si quis separatim* 10. *§. si quis cum vna.* & ibi gloss. *in verbo & poterit* & petrus de Bellaper. *n.* 10. *ff. de appellat.* Lucas Pæt. *in praxi Capitol. l.* 4. *c.* 6. *n.* 4. Esc. *vbi suprà n.* 25. *& n.* 32.

Quò pertinet quod solemus dicere: vtile per inutile non variari in contractibus: id locum non habere in re- 74
busdiuiduis, *l. sancimus §. si quis autem C. de donat. l. pe-*
cuniæ, & l. placuit ff. de vsuris. & ex his quæ adducit Tiraq. *vbi proximè n.* 143. *& sequenti.* ea ratione, quia circa diuersa vtrumque potest procedere, & operari, & multa etiam alia hanc fauent distinctionem nostram, quæ in satisfactione contrariorum ei obstantium clariùs apparebunt.

Cui non obstet illa Doctorum contrarietas, de qua in primo fundamento prioris partis, & in tertio po- 75
steriotis, alij affirmantes; quòd vbi concurrunt odium & fauor, odium attendi, alij verò contra putantes; quia respondeo, quòd licet eorum quæstio ventiletur inter ipsos, quando hæc duo circa vnum, & idem inseparabile concurrunt, vt ex eis appareat, in qua priorem partem, vt veriorem prævalere firmauimus, tamen nulla disceptatio est inter eos: quando circa diuersa & separabilia capitula, seu causas concurrunt fauor & 76
odium: nam tunc vnamquamque qualitatem in sua dispositione operari, latè affirmat Alciatus *in l. 2.* per text. ibi *folio* 205. *versiculo, Accursius aliam quoque rationem affert Cod. de in iur. vocando.* vbi plura exempla adduxit idem tenet Ias. *in dict. l. 2. numero* 3. *versiculo ex secunda parte collige.* vbi dicit quòd vna, & eadem dispositio respiciens diuersas personas ex vno capite censetur 77
fauorabilis, & sic extendenda, ex alio capite censetur odiosa, & sic restringenda, vbi adducit quatuor glossas similes, gloss. *in l. sed si hac §. fin. in versiculo interueniat ff. de in ius vocan. & l. apud Celsum §. aduersus in-*
qui bona §. si alieno in versiculo debet iurare ff. de dam.
infecto, & gloss. *in §. pœnalis, versiculo in ius vocasset, circa fin. inst. de actio.* & sic illa argumenta non solùm neutri distinctionis nostræ membro aduersantur, sed imò potiùs fauent vtrique, & prosunt.

Minùs etiam oberit tertium fundamentum prioris partis, *d. leg. generaliter 5. ff. de fideiussoribus.* quia loquitur, quando in eadem persona, & subiecto se inueniunt, tunc potentior qualitas alteram confundit, & vincit, non autem quando circa diuersas causas & subiecta, nam tunc non possunt, vires suas exprobrare quali-

qualitates præfatæ *vt l.1.2.& sequentibus ff.& C. de fideiuſſor.& mandato. iuncta l. generaliter.* quia diuerſæ
79 ſunt& ſeparatæ,à quibus non fit illatio de vno ad aliud *s.fin.vbi not ff.de calumniato.l.nec natales Cod.de proba. l.naturaliter §.nihil commune ff. de acquirend. poſſeſſione* &alibi paſſim notatur;deficit enim tunc illa cauſa propinqua, prout eſt communio, quæ inter illas contra-
80 rias qualitates diſſenſionem cauſat, & pacem turbat per textum *in ratione ſua in l.in hoc iudicium 14.§.ſi conueniat ff. communi.diui.l.nulla ſocietatis 71.ff.pro ſocio.l. cum pater §.dulciſſimis de legat.2.l.ſancimus 34.§.ne autem Codice,de donatio* & explicat Antonius Pichardus *in rubrica inſtitution.de rerum diui.num.3.& 4.* copiosè Tiraquel. *de retract. §.23.gloſſ.1. numero 7 & num.14.* & ideo vna quæque qualitas in ſuo ſe continet ſubiecto,*ex dict.§.nihil commune habet,l.naturaliter.* quæ omnia in totum potius noſtram diſtinctionem comprobant.

Nec obſtat illud fundamentum poſterioris partis, *ex l.eum qui ædes ff. de vſucapio l.1.§. nec ratio patitur, ff.de rerum permutatione,dict cap.cognoſcimus, & dict.c. cùm in tua.*&aliis pluribus dictantibus,vnam & eãdem
81 rem non poſſe diuerſo iure cenſeri;quia reſpondeo, rectè in ſe ſola procedere, & circa vnum & idem, at diuerſarum cauſarum, rationum & capitulorum reſpectu, diuerſo queit iure rectè cenſeri, vt probatur *in l.miles, §.pro patre.ff. de legat. 2.* docuit Calderic. per eum text.*in l. filium quem colum.3. in 4. oppoſitione Cod.familiæ erciſcun.* & Panormit. *in dict. c.cùm in tua,*
82 *paulo ante fin de decimis.*quin ex re eadem duo contraria poſſe procedere ex diuerſis reſpectibus tradit gloſſ. *in c.2.in verbo,lex ciuilis in fin.*& Roch.Curt.*colũna 24. verſiculo limita 3.de cõſuetudine.*&Dominicus,qui multa eius rei exempla appoſuit *in cap.illud 12.diſtinct.*cui aſtipulatur Ariſtot.*libro.3.Phyſicorum.*tradens eandem
83 cauſam interdum eſſe contrariorum effectuum,diuerſis rationibus,& Galen.*lib.3.de ſimplicibus medic. cap.13. & ſequenti.* quod & admittunt Bartol. *in l. ſi pupil. in*
84 *princ.in 2.oppoſ.* & ibi Angel. & Paul. Caſtrenſ.*ff ad legem Falc.*Hinc reprobare poſſumus, quod approbauimus diuerſis repectibus *l.pompo. ff. de negot geſtis l.1.§. vlti ff.rem ratam haberi& l.cùm interdicta.Cod arbitrium tutelæ,*per quæ iura ita tenet Bald.*in c.cùm Venetienſis paulo ante fin.de electione* & quis ex eodem facto poteſt
85 præmium,& damnum conſequi diuerſo reſpectu, *c. inter opera de ſponſal.iuncto cap.maritum 33.diſtin.*& declarat. Ioan. Andr. *in cap. imputari de reg. iur. in 6. in mercu.* Tiraquell.*in tractatu de vtroque retract. titul.de retract.l.gnag.§.1.gloſſ.18. num.23.* & alias ad propoſitum vide *num. 21. & 22.* ex quibus etiam dictis aliis fundamentis quæ in contrarium opponantur,rectè valet reſponderi.

Quo ſuppoſito, iam in lucem duplex poteſt edi re-
86 gula.Prima ſit;iudex Eccleſiaſticus vim nullam faciet, quando diuerſitas qualitatum affirmatiuæ & prohibitiuæ appellationis concurrit circa vnum, & idem, vnam & eandem cauſam, ſeu ſententiæ capitulum, indiuiſibile & inſeparabile,in vtraque qualitate,& ſic in tota cauſa ſi appellationi deferre recuſarit,& ita declarandum eſſe, causámque ſibi iterum eſſe remittendam per Senatum.

Secunda regula ſit in hac quæſtione, quòd quando
87 diuerſitas qualitatum affirmatiuæ & prohibitiuæ concurrit circa plures cauſas, ſeu res ſeparabiles & diuerſas, ſeparabiliáve ſententiæ capitula, iudex Eccleſiaſticus vim non facit, ſi vtriuſcumque qualitatis naturam in ſuo diſpoſito ſequatur, & ineatur: ita vt ſi reſpectu rei vel capituli,quia prohibetur appellatio;ei nõ deferat, & exequatur, cuius reſpectu etiam ſibi cauſa ipſa remittenda eſt;reſpectu verò cauſæ vel capituli,pro quo ea permittitur, vim fieri manifeſtam, ſi illi haud deferat.& ita declarandum eſſe in tribunali ſupremo

per viam adito violentiæ,deferre ſimul & reponere veritas ſuadet.

Iſtas tamen regulas primò limitari libet in cauſis 88
poſſeſſoriis,quæ habent annexam, & admixtam cauſam proprietatis *iuxta l.ſi quis in tant.Cod vnde vi.*(de pluribus interdictis, habentibus cauſam proprietatis annexam,per te vide omnino apud Molin.*de primogen. lib.3. c.13.à n 9.cum pluribus ſequentibus, & authoritatibus.)* nam tunc nec ſecundùm primam regulam, nec ſecundùm ſecundam regulantur; ſed omnino, & in totum admittatur appellatio, tam ſuper poſſeſſorio,quàm ſuper petitorio, vt tenent Antoni. Gomez, Ripa, Socinus, Menoch & alij plures, quos ſuprà in poſteriori parte quæſtionis ad fin. adduximus, & idem tenet Petrus de Bencintend *deciſ.79.* Et ſpecialitatis ratio eſt, 89
quia cauſa proprietatis abſorbet, & ſupprimit cauſam poſſeſſionis, quæ effectum nullum tunc queit ſortiri, nec poteſt executioni mitti,iuxta text.*in cap.cùm ſuper,* & quæ ibi communiter adducuntur per Doctores *de cauſ.poſſeſſ.& proprietat.*& per Bartol.& Doctores *in l. naturaliter,§.nihil commune ff.de acquir.poſſeſſ.& in l ordinarij, Cod de rei vindicatione,*idcirco ſententia deno 90
minatur à potentiori,cui magis incalcitur,*l.quæritur.ff. de ſtatu homi.* & efficitur acceſſoria cauſæ proprietatis; quia tunc omnino ſequi debet naturam ſui principalis, vt mox dicemus, & ſic in totum admittendam eſſe debere appellationem, tenent Bald *in auth.[illegible] incipit ſtatuto caut.libr.1* Tiraquell. *in tract[illegible] parte declaratione 6 nu.1.cum ſequent.* Molin.*de primogen.lib.3.cap.13.à n.17.cum ſequentibus.*Mieres *tractatu de maioratu 3.part.c.24.à num.54.cum pluribus ſequentibus.*vbi alios ad idem citat & latè proſequitur, & per Decian.*conſilio 45.num.1.* Auguſt.*conſil.2.num.6.* & alios, quos allegat Peregrin. *de fideicomm.artic.46. num.47.*Bal.*in l.vnic.numer.8.verſic.quæro quid per acceſſorium, & ſub num.16.Cod ſi de moment. poſſeſſ.* Nicell.*tractatu de concord.gloſſ.concord.6.fall.6.numer.27. tomo 18.folio 192.*latè ſcribit Contard.*in dict.l.vnica limit.2.& limit. 24.* Ruginell. *tractatu de appellat. §.2. cap.3.numero 168.verſiculo prout etiam,*& eos ſequutus latè proſequitur Eſcacia *de appellat. quæſtio.17.limit.6. membr.9.per totum.*Corneus *conſilio 10.præſuppoſito ſtatuto num.3.& num.4.lib.4.*Rota *deciſione 34.concluſum num.5.& 8 parte 2.diuerſorum, & deciſione 556.domini erant,ſub numero 9.parte 1. diuerſorum.* Quod idem 91
dicendum eſt in cæteris cauſis poſſeſſoriis, etiam ſui natura non habentibus admixtam & connexam cauſam proprietatis, ſed ſimul de vtraque accidentaliter actum eſt in iudicio,non reluctante ſpoliato,& de vtraque lata eſt ſententia: nam quando & quoties hoc in caſu cauſa poſſeſſionis abſorbetur à cauſa proprietatis, qualitas (quam hæc habeat) ſiue negatiua, ſiue affirmatiua appellationis, & prævalere,& ſequi debet. (quibus autem caſibus cauſa proprietatis abſorbeat cauſam poſſeſſionis, vide omnino Doctores *in dict. §. naturaliter, & in d l. ordinarij, & in dict. capite cùm ſuper,*& alibi paſſim, & probant multi ex Doctoribus citatis.) & hanc doctrinam latè proſequitur poſt 92
Ruginellum,& Contardum, Eſcacia vbi proximè quo loci explicat, hanc mixturam quatuor modis poſſe conſiderari.Primò per modum cumulationis. Secundò per modum mixti iudicii.Tertiò per modum exceptionis. Quartò per modum mutuæ petitionis, & reconuentionis.Tamen quoad hunc effectum reddendi cauſam appellabilem, mixtura ſolùm conſideratur in ſententia.& huiuſmodi mixtura, quæ contingit in ſen-
tentia tripliciter conſideratur,prout Eſcacia poſt Con- 93
tard,latiſſimè proſequitur *d.mem. fol.402.* quem videbis per te.

Hinc eſt, quòd ſi ſimul poſſeſſorio & petitorio eſt actum, & vna eadémque fertur ſententia pro re turbante in petitorio iudicio, in poſſeſſorio verò in

fauorem actoris turbati lata fuerit, an iudex vim faciet non deferens appellationi ab vtroque, puta; reo turbante,& actore turbato in quantum contra se erat lata, non ampliùs, nec aliàs, vel an interim possit,ad executionem eiusdem sententiæ possessorij deuenire. Et nostram doctrinam imitantes duo casus distinguuntur: nam cùm de rebus profanis agitur, & lata sit dicta sententia pro reo turbante in petitorio, quoniam actor turbatus nihil de proprietatis iure suo docuit, vel probauit, & vis non fiet. quia tunc sententia lata super possessorio poterit iure executioni mandari;nam præfata appellatio non suspendit prædictæ sententiæ effectum, cùm non seruatur per sententiam latam in petitorio, nihil subest, quod executioni huic repugnet, ita tenent Butriga. *in dict.cap.cùm dilectus numero* 15. post Io. Calde. ab eo relatum *de causa possess. & propr.* quos referens sequitur Menoch. *de reti.poss rem.3. quæstion.*105.si tamen pariter,& in profanis lata sit sententia in petitorio pro reo turbante probantéque de iure suæ proprietatis, tunc sententia lata in possessorio pro reo turbato exequenda minimè est. ita tenent Alberi.& Butri. *in dict.cap.cùm dilectus n.*15.ex authoritate & doctrina Speculatoris *titulo de petito. & possess.§.1.versiculo quid si pro vno.*& Ioan.Cal. *in dict.cap. cùm dilectus.* Menoch. *vbi proximè num.*847. rationem reddentes,quoniam hoc modo lata super petitorio sententia illud facit potiùs, *leg.vti frui ff.si vsusfructus petatur.* quinimò dicit Menoch. *ibi*,adeò hanc rem præferri in sua proprietate,vt suspensa executione possessorij petitorij sententia exequenda est,intellige si eius sit naturæ & priuilegij,vt appellatione non obstante exequatur,vel quando ab ea nulla est appellatio emissa,vel vltima sit sententia.

In beneficialibus autem aliter dicendum est; nam si lata est sententia in proprietate pro reo turbante possessionem, siue quia actor nihil probauit, vel quia ius ipse habet, vel non, atque dato quod actor nihil de iure suo probauit, executio possessorij pro eodem lata retardatur, & tunc iudex debet deferre, vt affirmant Calder. & Butri, *in dict. cap. cùm super.* & Menoch. *vbi suprà.* cuius rei ratio est: quoniam cùm beneficium sine canonica institutione obtineri non potest, nec possideri, atque sine ea iniustè procedatur, *cap.2. de instit. cap.1. de regulis iuris in 6.* latissimè Menoch. *de recipien.possessione remed.*15.*quæstio.*36.vbi multa adducit, & cùm reus super institutione canonica habeat sententiam pro se, ius meritò resistit, & obstat actori desideranti executionem sententiæ possessorij in sui fauorem datæ; & licèt præfati Doctores loquantur in iudicio redintegrandæ,eorum ratio, & doctrina pertinet iudicio retinendæ possessionis, quo casu in hac omni quæstione, & proximè sequenti loquuntur Doctores.

Secundò quæro: an sententia lata pro reo turbante in petitorio, & in possessorio pro actore turbato, qui à sententia petitorij appellauit: an hæc appellatio suspendat effectum sententiæ possessorij, adeò vt eam exequi non possit iudex? Et hæc quæstio à superiori distat: quia ibi à possessorio appellauit reus,imò vterque ab ea parte sententiæ, quæ contra se faciebat: in præsenti autem solùm appellatum est à sententia, quatenus tangit proprietatem ab actore, contra quem fertur.

In qua ita breuiter respondeo, quòd cùm lata est sententia pro reo in petitorio,quia actor non probauit se Dominum, tunc sententiæ possessorij executionem minimè impediri, tenent omnes Doctores supià relati, quos vide pro ratione. Quando verò ipse reus probauit se Dominum esse, duæ sunt opiniones contrariæ, an possessorij sententia sit exequenda obstante appellatione emissa in petitorio, & esse exequendam tenent Butri, *in dict. cap. cùm dilectus ad fin.* ante quem Iacob. de Bellouiso relatus ab Alberico *in l.ordinarij Codice de rei vindic.* contrariam opinionem sectante ex authoritate Ioan. Andreæ,& Odofredi, à quibus eorúmque ratione discedit Menoch. *d. tract.de retinen. possess.remedio* 3.*n.*840.videndus.

Secundò, & principaliter supradictæ regulæ limitantur, quando diuersitas qualitatum prohibitiuæ & permissiuæ concurrit circa principale, & accessorium, vt puta;super rem,& eius fructus,seu interesse, quando veniunt accessoriè:nam tunc idem de accessorio iudicandum est, quia accessorium sequitur naturam qualitatis sui principalis, vt si in principali concurrit qualitas negatiua & prohibitiua, ad se trahit qualitatem degentem in accessoriis, vt tenent, & ita probant Eguidius Bossius *in tract.de variis crimin.titulo de appellatio. numer.*10. ex doctrina Alexand. *in l. partis,& filij ff.de vulg & pupil.*& per Bartol. *in l.solent. ff. de aliment.& cib.legat.* quem Eguid. sequitur Lancelot. Robert. *de attenta.3.parte cap.*28. *num.*130. *cum sequentibus* vt de fructibus respectu reiprincipalis, dixit Nicol.Mil. *in verbo appellari non potest à sententia lata super fructibus fol.*17. *in fin.* post Antoni. *in c.quintauallis colum.antepenult.versic. sed est dubium,de iureiur.* dicentes quòd quando non appellatur à causa principali, non potest appellari à sententia lata super fructibus, & expensis,vt tenet iterum idem de Millis *in verbo appellari non potest à condemnatione folio* 15.&è conuerso,vt per Lapum *allegatione* 2.*disputatio.n.*12. & Lancelot. *suprà num.*133.

Et in specie, quòd appellatio prohibita à sententia lata super principali, intelligatur etiam prohibita ab accessorio, contento in ipsa sententia, probant Anton. de Butr. *in c.quintauallis* 23.*sub num.*48.*versiculo sed est dubium,de iureiur.* Alexand. *in l.partis sub n.*4.*ff.de vulgari.*& per Boss. *in tractatu crimin.titulo de appellat.numero* 10. Cæsar Contard. *l. vnica limi.*1.*n.*24.*Cod.si de moment.possess.*& multa cumulat Rugin. *tractatu de appellat.§.duodecimo glos.*2.*c.*5. Ex ea ratione,quia accessorium sequitur naturam sui principalis,& quia articulus incidens,& accessorius, regulatur secundùm naturã sui principalis, & ideo, si causa principalis est summaria,omnes eius articuli debent esse summarij.Contard. *in l.*1.*num.*25.Marsil. *singu.*17.*accesso.num.*2.Bartol. *in l. solent.num.*16.*ff.de aliment.& ciba.legat.* Castrens. *consilio* 21.*num.*14. *volum.*1. Ripa *l.damnum,numer.*4. *ff. de damno infecto.* Petrus Surd. *decisione* 27.*numero* 2.Natta *consilio* 122. *in causa possessorij num.*12. *lib.* Carpan. *de statu Mediolan.cap.*25.*num.*18.*fol.*55.&nos variis in locis diximus.

Facit insuper ratio tradita à pluribus Doctoribus, tenentibus,à sententia continente mixturam possessionis & proprietatis,dari appellationem à tota,ex eo scilicet;quia causa proprietatis vti maior trahit ad se causam possessionis, vti minorem Bald. *in l.vnica Cod.si de mutuatan. possess. n.*8. & quia vbi agitur de possessorio, & petitorio simul, causa possessionis venit accessoriè ad causam proprietatis, & quòd ideo sequitur naturam petitorij, quod est causa principalis. Hanc reddunt Contard. *in dict. l. vnica limit.*2 *.in princip.numer.*19.*&* 20.Efcacia *de appellat. d. quæstio.*17. *limit.*6. *membr.*9.*sub numer.*1.*versiculo ratio huius sublimationis est, &c.* Cuius rationis doctrina veriissima est, ex qua idem ius obseruandum erit in casu conuerso,vt eleganter docet Paulus de Castro *consilio* 39. *incipit quod à sententia lata, libr.*1. post plures per eum citatos, vbi affirmat, quòd licèt à sententia mixturæ possessorij & petitorij licitè appelletur: tamen fallit, quando mixtura, & sic causa proprietatis incidenter, & accessoriè tractetur, non æquè principaliter, quia tunc non appellatur ratione mixturæ. Castrensem referens sequitur Palidor. Ripa *in tractatu de nocturno tempor. cap.*4. *numero* 100. de quo plura dixi

dixi infrà 3. p. cap. 12. à numero 105. cum multis ſequentibus.

108 Pro quo ex identitate rationis facit, quòd quando dominium, ſeu titulus incidenter, & limitate deducatur reſpectu poſſeſſionis, & ad eam iuſtificandam, & pro eius colore, tunc appellatio non admittatur à ſententia lata in poſſeſſorio, tenet Rota vt per Achil. de Graſſis *deciſione 20. aliàs 246. appellationi in poſſeſſorio de appellat. fol. 112.* Cæſar. Contard. *in l. vnica Cod. ſi de moment. limit. 2. §. 8. numer. 21. in fin. verſicul. quibus, & num. 22. 27. 28. & 29.* Eſcacia *de appellat. q. 17. limi. 6. membr. 9. à num. 109. & ſuprà* Pureus (qui loquitur in
109 Euguidia) *deciſio. 202. in cauſa Placen. in fin. num. 6. l. 2.* dicentes tunc hoc poſſeſſorium non eſſe mixtum, ſed ſimplex & merum, & Eſc. *vbi proximè.* atque Contar. *d. §. 8. n. 14.* dicunt quòd poſſeſſorium in cauſis beneficialibus non eſt ſui natura mixtum, quia in eis com-
110 miſcetur quædam iuſtificatio, ſeu color ipſius poſſeſſionis, quod non facit iudicium poſſeſſorium deſinere eſſe merum, aliud enim eſt intentare remedium petitorium & aliud poſſeſſionem iuſtificare cum titulo, vbi natura requirit, probat Rota diuerſorum *deciſ. 34. concluſum fuit, n. 16. in fin. & n. 17. par. 2.* & latiùs proſequuntur.

111 Quò pertinet, quod in caſu, quo nullitas continetur acceſſoriè in ſententia, victus non poſſit appellare, quia tunc ceſſat ratio mixturæ, ſeu compilationis cauſarum, inter quas non datur concurſus ad prohibendam, vel admittendam appellationem, tenet Contard. *in l. vnica*
112 *C. ſi de moment. poſſeſſ. limit. 24. ſub num. 38.* quia appellabilitas ſententiæ pendet ab eo, quod principaliter agitur, & non ab eo quod venit incidenter ſeu acceſſoriè, docet Paul. de Caſtro *conſ. 39. quod à ſent. verſ. ex quibus tollitur, l. 1.* Eſcacia *in tract. de appell. q. 77. limi. 6. memb. 9. à n. 67.*

Reddentes rationem, quia ſemper attendi debet,
113 quod principaliter agitur, & non quod ſtat acceſſoriè conſecutiuè & in conſequentiam *l. ſi quis nec cauſam 4.* & exornat Iaſon *n. 3. & ſequentibus. ff. ſi certum petatur.* Tiraquell. *in rubr. res inter alios acta columna 1. & 2. verſiculo ſic & ſemper, cum ſequentibus, fol. 104.* Eſcacia *tractatu cauſarum ciuil. & crim. cap. 2. num. 173. & 296.* facit lex *cùm ex orationc. §. fin. ff. de excuſatio tuto* Bald. *in l. 1. num. 5 Cod. de legibus. & in leg. quod fauore Cod. eodem in 7. oppoſitio.* gloſſ. notabilis *in cap. quamuis de pactis in 6.* quam aduertit Geminian. *ibi.* Decius poſt plures alios *in d. l. ſi quis nec cauſam.* Peregrin. *in tractatu de*
114 *fid. commiſſ. art. 37. n. 4.* & facit ex hac eadem ratione, quæ de articulo liquidationis incidentis in ſententiæ executionem exactè diximus infrà 4. part. c. 10 per totum, vbi quòd eius executionis natura vertitur; & pariter appellationem ſuſpenſiuam non admittit.

Nec cauſa acceſſoria debet mutare naturam princi-
115 palis, *leg. nuda C de contrahenda ſtipul.* & in ſimili propoſito adducit Menochius *de adipiſcend. remedio. 4.* ſed potiùs ipſum acceſſorium à principalis natura immutatur, ex dictis iuribus *leg. ſi plures in fin. ff. de pactis*, cui rectè conducunt ea, quæ adduxit Euerard. plures allegans *in locis legalibus in loco à generalitate fol. 34. verſ. 2. d. regula fallit quando illud, &c.*

116 Quia cum quid prohibetur, prohibentur omnia, quæ ſequũtur ex illo *regul. cum quid prohibetur, de regul. iur. in 6. leg. cui pacto ff. de ſeruis export cap. denique 4. diſt.*
117 bonus textus *in c. paſtoralis in fin. de appellat.* de acceſſoriis enim idem eſt iudicium, quod de principali, etiam in his, quæ ſunt ſtricti iuris *cap de prudentia. de donatio. inter vir. & vxor. l. nihil tol. §. cum principalis. l. cum principalis ff. de reg. iur. cap. & hac diximus 16. quæſt. 7. l. non dubium. Cod. de legit. reg. acceſſorium. de reg. iur. in 6.* cum vulgaribus.

Nec enim intelligas, immemorem me eſſe illius doctrinæ, quam modò ſectatus ſum ſuperiùs à n. 56. ingẽti Doctorum authoritate fulcitam, cùm in poſſeſſorio fructuum vel intereſſe condemnatio fit, licèt à poſſeſſorio non appelletur, à fructuum tantùm & intereſſe condemnatione omnino permittatur. & ſic non ſequuntur naturam ſui principalis contra præcedentem limitationem.

Sed pro ſatisfactione attende, quòd dicta Doctorum 118
ſententia & doctrina procedit in illo poſſeſſorio, in quo ſui natura non patitur fructuum condemnationem, *vt in rem. l. fi. Cod de edicto Diui Adri. tollen.* vt ibi omnes repetentes latè notant, qui non eo iudicio sũmariiſſimo, ſed alio ordinario petantur, vt conſequantur. Hinc eſt, vt non acceſſorium ſint, ſed æquè principale capitulum ſententiæ, quo ipſi veniunt. At verò nos lo- 119
quimur in his cauſis, quæ ſuapte natura fructus trahunt, ac ideo cum in interdictis veniant fructus ex eorum natura, *l. 1. §. ex die ff. de vi & vi arma. l. is qui puteum §. quod ait Prætor. ff. quod vi aut clam. l. 3. cum ibi nota. ff. de interdictis. l. videamus. la 2. §. in Fabiana in fi. ff. de vſuris. cap. grauis de reſtitutione ſpolia. leg. ſi duo. §. vlt. ff. vti poſſide.* ibi, *quanti ea res eſt*, latè tradunt relati à Menochio *de recup. poſſ. in rem. 1. n. 6. cum ſequentibus & de retinen rem. 3. a num. 286. & de adipiſcen. rem. 4. n. 872.* 120
Moli. *de primogeniis lib. 3. cap. 13. num. 69.* alios referens alioquin enim ſequeretur abſurdum. vt in omnibus remediis ferè poſſeſſoriis & interdictis admitteretur appellatio, ſi pariter intelligerentur fructus venire in eis æquè principaliter. quod non eſt dicendum, nec affirmandum, vt tenent Franciſc. Sarmi. *de reſti. Eccleſi. 3. p. c. 2. num. 27. & 28.* omnino videndus, quia loquitur eleganter ad propoſitum, quem per totam illam columnam tranſcripſit verbaliter Chriſtophorus de Paz *in tractatu de tenuta cap. 13. num. 62.* & Menoch. *d. rem. 4. num. 872.* qui meritò Auguſtinum Beroum aliud ſentientem reprehendunt. quibus conuenit, quod dicit Cæſar Contard. *in repetitione l. vnica C. ſi de moment. poſſ. limit. 1. ſub num. 25. verſiculo in hac quoque* quòd fructus ſequuntur naturam iudicij poſſeſſorij, quando veniunt acceſſoriè ad illud.

Quò etiam pertinet, quod illa communiter recepta 121
reſolutio, quæ habet, quòd in poſſeſſorio appellatio à fructuum condemnatione, aut intereſſe non ſuſpendat poſſeſſorium, ſed fructuum condemnationem tantùm; procedit, quando vtrumque per capitula ſeparata appoſitum eſt in ſententia; ita Veſtius *in praxi lib. 7. c. 3. ſub n. 8. verſiculo addo.* quem refert & ſequitur Ruginell. *de appellatio. §. 2. c. 3. ſub num. 223. verſiculo ratione*, & apertè Contard. *in l. vnica limi. 1. ſub num. 3. & n. 31. & 32.*

Tertiò principaliter limitantur præfatæ regulæ, vt
nec procedant in caſu text. *in cap. ſuper quæſtionum §. ſi* 122
verò duo, de officio & poteſtate iud. deleg. (cuius ſuprà in princ. ſecundæ partis quæſtionis princ. mentionem fecimus) vbi qualitas affirmatiua omnino debet præualere qualitati negatiuę, ſeu prohibitiuę, quantumuis vtraque concurrat in vna & eadem perſona, propter maximum abſurdum vitandum, quod optimè conſiderauit Abb. Panormit. *ibi num. 5. verſ. ſed quæro cur, &c.* poſt Hoſtienſ. quem ibi allegat: ſolemus enim à iuris regulis deuiare propter abſurdum vitandum. textus *in l. fi. C. de arbitr. præſtan. l. fi. Cod. per quas perſonas nobis acquir. & in l. vnica. §. pro ſecundo C. de caducis tollen. leg. ſi quis inſiurandum, & l. generaliter C. de rebus credi §. fin. inſtit. qui & ex quibus cauſis*, & ea quæ adducit Euerard. *in locis legalibus in loco ab abſurdo.*

Cui quidem & illud conueniens eſt, quòd quando 123
cum iudice à quo ex aliqua iuris diſpoſitione appellari non poteſt, alter iudex ſimul iudicaret, à quo poſſit appellari, tunc quoad potentiam appellationis attenditur perſona huius iudicis, à quo appellari poteſt. tenet Sigiſmund. Eſcacia *in tract. de appellat. quæſt. 16. limit. 24. ſub num. 3.* Rebuff. *in tra. de priuil. ſcholarium priu. 106. verſ. 16. numer. 16. fol. 53.* vbi loquitur in ſententia lata

ab arbitrio iuris, à quo potest appellari, vt dixi infrà lib 3.cap.de arbitris.& ab altero iudice,à quo appellari queit.

124 Pro complemento autem huius quæstionis & materiæ illud ei annexum non omittam, quòd etsi à sententia alimentorum non licet appellari,tamen si simul eorum præstandorum fiat condemnatio, & eorundem taxatio, tamen respectu taxationis quantitatis alimentorum tantùm, si nimis taxatur, habet locum appellatio, vt notat Speculator *in titulo de appellat.(.in quibus versiculo* 8.Auenda.*in dictio litera G,verbo gouierno versiculo quintò procedit d.reg.fol.*189.

Vnum tamen est notandum secundùm istos, vt sententia super alimentis non exequitur, sed suspenditur executio, quousque super taxatione articulus terminetur in gradu appellationis, & hoc non alia quàm hac ratione,quia cùm sententia non sit liquida, non potest exequi,ex his quæ latè adduxit Couarr.*l.2. variar. resolut.c.*11.*per totum* ac ideo necessarium est,vt eius executio pendeat à futuro euentu,& per consequens in id tempus suspendatur.

125 Sed an isthæc Auendani doctrina vera sit, latiùs examinabimus infrà 3.part c.1.ante fi.à n.50.cum sequentibus,vbi latè iste articulus examinatur.

126 Secundò infero ex dictis regulis & conclusionibus, præcipuè ex secunda, vt quando in aliqua sententia, puta;priuilegiata,vel confessione partis,vel instrumento guarentigio,detur alicuius quantitatis pars liquida, & alia pars non liquida, tunc cùm concurrat diuersitas qualitatum prohibitiuæ & permissiuæ appellationis circa diuersa & separata,exequatur liquidum,non autē illiquidum,secundùm formam & tenorem d.regulæ secundæ suprà à nobis traditæ,ita voluit Socin. *cons.*24. *colum.*11.*vers.& primo volum.*1.*& consilio* 256.*colum.*3. *versiculo aliquando.volum.*2.Escobar.*de ratiociniis c.*31. *n.*7.& textus est *in leg.quidam existimauerunt,de rebus creditis,& si certum petatur.*& ideo iudex Ecclesiasticus exequendo partem liquidam tantùm, non obstante appellatione vim non facit.

127 Et ex nostra distinctione deduces rationem illius difficilis & frequentis quæstionis, quòd quando iudex in eadem sententia pronuntiat in executione instrumenti procedendum, pronuntiando sententiam addictionis(quam nos *de remate* dicimus)& simul in eadem sententia declaret;non obstare exceptiones a tertio oppositore,pro suo interesse comparente,oppositas,super quibus cognitum est in via ordinaria, *iuxta l.*41.*tit.*4. *lib.*3. *recopil.* & latè Guttierez *in pract. quæstio. lib.*1. *quæst.*114.*per totam.*Castellus *in l.*64.*Tauri gl.s'allegue, per totam.* Paz *in praxi* 4.*p.*1.*tom.c.*4.*num.* 7. Parlador.

128 *lib.*2.*rerum quotid.cap.fi.*5.*p.*§.10.*num.*22.quo casu diuiduntur qualitates, nam tertius potest appellare à dicta sententia, licèt non possit debitor executatus, & contra quem lata est dicta sententia, de remate.ita eruditè tenet Castell.*vbi proximè,versiculo si tamen tertius & versiculo sequenti.* videndus omnino,& Parlado. qui

129 eum sequitur *vbi suprà c.fi.*5.*p.*§.15.*num.*2.*&* 3. & ex his,quæ latè adducit Azeue.*in d.l.*41.& Guttierez *loco iam relato* reprobata communiter in tribunalibus omnibus doctrina Gondizalui de Paz *in praxi d.*4. *p.*1. *tomo cap.*4.*num.*7. contrarium tenentis.nam cùm diuersitas ipsa qualitatum concurrat circa diuersa; hoc est: circa diuersas personas,prohibitiua,scilicet,circa perso. nam debitoris, contra quem sententia addictionis lata

130 est: permissiua verò circa tertium oppositorem executioni,cum quo non intelligitur appellationis remotio, vt late præcitati authores comprobant,vltra quos Guttierez *in d.pract.quæst.l* 11.*q.*118.*per totam.*vnaquæque qualitas in suo dispositio operatur,& sortitur effectum iuxta secundam regulam & eius doctrinam à nobis suprà traditam.

131 Vnum tamen nota, quòd licèt iudex Ecclesiasticus non debeat deferre appellationi à debitore emissæ;tamen sententia addictionis non exequitur interim, sed suspenditur,quousque terminetur in gradu appellationis causa oppositoris,vt probant Doctores *vbi proximè* quoniam ei esset maximè præiudiciale interim eam exequi;& hoc iure vtimur.

Vltimo loco succedit tollenda difficultas,quæ viget 137
in illa celebri & intacta quæstione, an iudex vim fa- 132
ciat,non deferens appellationi à tota sententia, quando circa eam concurrit diuersitas qualitatum prohibitiuæ & permissiuæ appellationis,& vna conditionaliter ad aliam,vt puta;iudex condemnat aliquem,vt exhibeat seruum,instrumentum,aliúdve quid,quod si nō exhibuisset, eum condemnat in centum, nam ab exhibitione non appellatur.Speculator *l.*2. *titulo de appell.* §.*in quibus autem casibus.versiculo sed numquid in actione ad exhibendum.n.*12.*ex l.*3.§.*ibidem, ad exhibendum.* iuxta text.*in l.fin.ff.de appellat. recipiendis.* Gregor. Lopez *in l.*2.*titulo* 2 *p.*3.*gl.*5.à centum autem condemnatione vtique permissum est, ex regulis, à iuribus vulgatis. 138

Et quòd secunda qualitas, posita conditionaliter ad
aliam, assumere debeat eius naturam: probatur pri- 133
mò, quia subrogatum fortitur eandem vim & naturam illius, in cuius locum subrogatum est, *l.si eum* §. *iniuriarum,ff.si quis cautio. cap. Ecclesia* 1.*vt lite pendente. clem.*1.*de supplen.negli.Prælat.cum similibus.*Paul. Cast. *cons.*73.*repetito cons.*265.*licèt ista Domina Lisa,ante fi. lib.*1.Philippus Decius *cons.*190. *circa primum dubium, col.*3.*versic.quartò hoc idem.& consil.*543.*in casu proposito colum.*2.*versiculo tertiò hoc confirmatur.* Ioan.Andr. post Ricard *in additio. ad Specula.p.*2.§. *nunc.breuiter. versiculo licet autem detur annus.* Alexand. *in l. ne quis. col.*2.*in fi.ff.de feriis* idem *consilio* 42.*in causa & lite.colum.*1.*vers.& latè tēpus.l.*2.latè Felin.*in c.illud.colum.*2. *versiculo circa ciuiles,de præscriptio.*Iss.*in* §.*pœnalis num.* 111.*instit.de actio.& in leg.nemo potest,in secunda lectura,colum. antepenult. ad fi.de leg.*1. Baldus *de præscript. q.*28.*princip.*4. *partis* 4. *item partis princ.* & quos diligenter congessit Tiraquell. *de retract atu lignagier.*§.1. *gloss.*10.*n.*79.*&* 80.sed secunda qualitas deficiente prima subrogatur in eius locum.ergo debet effici eiusdem naturæ simul cum prima. 139

Secundò magis in specie probatur, quoniam à sen- 134
tentia iudicis subrogati, in locum eius,à quo non appellatur, pariter appellatio nec admittenda est, ita ex doctrina Bar.*in l.*3.§.*equidem ff.ad Tertullianū.* & Ioan. Andr.*in additio.ad Speculatorem in titulo de appellat.*§. *in quibus.versiculo quid si conuenerit*, affirmat latè Alexand.*consil.*20.*colum.penult.verficulo ex quibus mihi videtur,vsque ad fin.l.*4.dicens,quòd licèt renuntiatio appellationis & reductio ad arbitrium boni viri, facta inter partes, concernat sententiam ferendam ab arbitro, seu arbitratore: tamen idem esse dicendum in sententia,lata à iudice,subrogato in locum arbitri, vel arbitratoris, argumento *l.si eum* §. *iniuriarum ff. si quis cautio.*ergo in nostro casu idem esse dicendum & affirmandum videtur. 140

Contrarium tamen videtur suadere textus dispositio 135
*in l.stipulationes non diuiduntur in princ.ff.de verbor. obligat.*vbi dicitur,quòd stipulatio,aliquid faciendum, est indiuidua,& *in versiculo Celsus*, dicit(vbi quid fieri stipulemur,si non fuerit factum,pecuniam dari oportere,ideóque etiam in hoc genere diuidi stipulationem.) Ex quo patet quòd secunda qualitas conditionaliter subrogata primæ non mutat suam naturam.

Secundò facit text.*in cap.super quæstionum.*§. *nos au-* 136
tem,de officio deleg. vbi delegatus datus cum clausula (appellatione remota) si subdelegat, subdelegatus non procedit in causa cum illa clausula, sed emissæ appellationi deferre tenetur, licèt sit in eius locum subrogatus.& idem probat text. §. *si verò duo eiusdem* 141

cap. 142 143

cap. ſuper quæſtionum, vbi notat Abb quod ibi eſt caſus, ſubrogatum non aſſumere naturam eius in cuius locum ſubrogatus eſt. ergo pariter & eodem modo dicendum eſt in noſtra quæſtione, vt qualitas ſubrogata conditionaliter in locum alterius, eius naturam non capiat, nec ſumat propriam immutando.

137 Tertiò, quoties aliqua diſpoſitio, ſeu ſtipulatio ita concipitur: ſi nauem facere promitto, & ſi non fecero centum, duæ ſtipulationes ſunt, ſeu obligationes. textus eſt *in leg. obligationum fere. §. ſi ita ſtipulatus. verſiculo ſed ſi nauem ff. de obliga. & actio.* ſed iuxta doctrinam ſecundæ regulæ in quæſtione principali à nobis traditam, vt nempe; quando diuerſitas qualitatum concurrit circa diuerſa & ſeparabilia ſententiæ capitula, vnaquæque qualitas in ſua operetur diſpoſitione; ergo cùm ſententia hoc modo concepta duplex cenſeatur, vtraque qualitas prohibitiua & permiſſiua, fortitur effectum ſuum & naturam.

138 Quid putas, in tam ancipiti quæſtione dicendum eſſe? illud verius iudicio meo; vt ab vltima qualitate ſententiæ appellationi emiſſæ deferatur. nam licèt duo capitula ſint ſententiæ, tamen vnum eſt ab alio dependens & connexum, vnum purum, aliud conditionale. purum prius, conditionale autem poſterius. & vnius defectus eſt cauſa, vt alterum ſubſiſtat, & ſic ex
139 corruptione vnius, alterum generatur. cùm enim prima qualitas ponatur pro conditione ſecundæ, hinc eſt, vt ea deficiente, ſola ſecunda maneat in ſententia, probat text. in argumento *in d. l. obligationum ferè. §. fi. ff. de obliga. & actio.* ad hoc igitur vt ſecunda qualitas attendatur, & vires ſuas habeat, neceſſe eſt, vt prima, que eſt poſita in conditione ſecundæ, deficiat. Cùm igitur prior cauſa pereat, qualitas ei adiuncta non
140 ſubſiſtit. quia non entis nullæ ſunt qualitates, nec hæ poſſunt eſſe ſine ſubiecto, quo caſu ſecunda diſpoſitio, conditionis exiſtentia implerur. quod omnimodo contingit: ſi condemnatus appellat, ſi quidem quando ita ſententia concipitur, ſi non exhibeat, contra eum iu-
141 retur in litem, vel tot ſoluat, *&c.* eſt conditio poteſtatiua, collata in condemnati poteſtatem, & voluntatem: quam per appellationem demonſtrat, & manifeſtat, vt ei ſtare non vult, nec parere, textus *in l. 1. & toto tit. ff. & C. & decretalibus de appellat.* firmat Natta *conſilio* 108. *viſo themate n. 2. & ſequentibus.* Ruinus *conſilio* 84. *quæritur vtrum ſub num. 3. lib. 5.* & eſt textus *in l. 1.* ibi, appellare enim debuiſtis ſi ſententia vobis diſplicebat. *C. ſi ſæpius in integr. reſt. poſtu.* vnde cùm voluntas per
142 contrarium actum primæ qualitati opponatur, ſecunda, quæ eius defectum ſperat, vt conualeſcat, & adimpleatur, ſola manet in ſentẽtia (prima perempta) *ex dict. §. fin. cum iuribus vulgaribus.* Ideóque effectus ſecundæ qualitatis attendendus eſt, vt ſiquidem prohibitionem dictet, prohibitionem operetur. tamen ſi appellationis permiſſionem; ei deferatur. Quæ reſolutio mirificè comprobatur ex illa doctrina, quod quando actio competit minori ad mobilia & immobilia alternatiuè, attenditur finis & effectus, ad hoc vt in eius alienatione decretum requiratur, & ſic an debitor malit ſoluere immobile, ac mobile, quia exitus, finis, & effectus attenditur. ita reſoluit B. Alberi. Angel. Iſſ. & cæteri *in l. ſi ſic legatum §. fi. de legat. 1.* Aretin. *in l. 1. C. ſi aduer. tranſact.* B. *in l. ſi ex legati cauſa num. 6. de verbor. oblig.* Alexand. *in l. à Diuo Pio §. in venditione not. 1. de re indic.* Card. Alban. *in lucubratio in B. ad d. l. ſi ſic. § fin.* Alexan. *conſ. 126. viſis lib. 1. & conſ. 53. lib. 3.* Turzan. *in ſuis commu. opin. 2. & per l. in l. erit ff. de fundo dota.* Tiraquell. *tract. de vtroque retract. in pri p. retract. conuentio. in fin. num. 22.* optimè Simoncellus *tractatu de decretis lib. 1. tit. 4. à num. 5.* attenditur igitur natura eius alternatiui quod ſolùm remanet in diſpoſitione.

143 Quæ doctrina ſatis etiam comprobatur ex his, quæ ſuprà hoc capite adduximus circa poſſeſſorium habens cauſam proprietatis annexam, & poſſeſſorium ſimul vna ſententia cum petitorio terminatum. quando hoc illi abſorbet, ex authoritatibus ibi relatis, quia in præſenti quæſtione vna ſola qualitas, & ſic conditionalis, poſterior nempe; quę ſub conditione concipitur, in ſententia remanet, ambæ enim minimè ſimul vigere, & prævalere poſſunt, ſed conditionalis tantùm, puta deficiente. Quam reſolutionem veram eſſe quæſtioni tam difficili, & intactæ propoſitæ, arbitror vniformem doctrinis hoc in capite relatis, quam volo, vt extendas ad cæteras quaſuis ſententias, quibus diuerſitas qualitatum ſit appoſita, & vna pro conditione alterius. vide inferiùs à n. 148. vbi alia adducuntur in comprobationem.

Et ex hucuſque dictis, & præcipuè ex reſolutione huius difficultatis, alia frequẽs vinci poteſt, ex paritate & identitate rationis, vt ſcilicet; idem ſit dicendum, quando vna qualitas ponitur, non alternatiuè con- 144
ditionaliter ad aliam: ita vt vna dumtaxat habitura ſit effectum (vt modò diximus.) ſed quando duæ qualitates apponuntur in ſententia, ita vt vtraque fortitura ſit effectum, ſucceſſiuè tamen, vna poſt aliam, vt puta; quando in remedio l. fi. *Cod. de edicto Diu Adri.* lata eſt ſentetia, vt hæredes mittantur in poſſeſſionem pro indiuiſo, eaque facta cum effectu inter cohæredes ſeu collitigantes, fiat bonorum partitio, ſeu diuiſio, quia tunc cùm vnaquæque qualitas ſola exiſtat deperſe 145
diuerſíſque temporibus, & reſpectibus operatura, & circa diuerſa capitula, vnaquæque etiam operatur reſpectu appellationis, ſecundùm vniuſcuiuſque iuris dictamen, vt appellatio à poſſeſſione non ſuſpendat executionem, à petitione autem illam ſuſpendat. quia tunc nulla datur mixtura, ſed omnimodo diuerſitas; & ita communiter practicatur, prout practicari videmus quotidie.

Non igitur obſtant quæ ſuprà, de ſubrogatione diximus. cui vno verbo reſponderi poteſt; ſcilicet: vt illa doctrina procedat, quando in vtroque datur ha- 146
bilitas, & cùm in altero ex his adeſt prohibitio appellationis, non habilitatur per ſubrogationem, qui enim non poteſt eſſe iudex principaliter, nec eſſe poteſt per ſubrogationem alterius, ita tenent Ioan. Andr. & Geminian. *in cap ſtatutum §. in nullo de reſcript. in 6.* Felin. *in c. olim de exceptioni. in verſiculo allegato.* idem Felin. *in c. ſi pro debilitate, de officio delegati in 1. col. verſiculo quæro vtrùm delegatus n. 2.* & aliqui per Doctores, & ſic paritas rationis requiritur in ſubrogato, & in eo in cuius 147
locum ſubrogatur, vt eius naturam ſapiat, & ſortiatur, adeò vt ſi ſubrogatus in aliquo diſcreparet, in eo non fortitur naturam eandem, licèt in aliis ſic, ita dicit Paul de Caſtro *conſilio 73. repetito. conſil. 265. incipit, licèt iſta Domino Liſa. paulò ante ſi. lib. 1.* Philippus Decius *conſilio 190. circa primum dubium colu. 3. verſiculo 4. hoc idẽ. & conſilio 543. incipit, in caſu propoſito. colum. 2. verſic. 3. hoc confirmatur.* Tiraquell. *in tract. de retract. lignag. §. 1. gloſſ. 10. num. 80.* & ideo nihil mirum, vt cùm hæ duæ qualitates, vna in locum alterius ſubrogata cõditionaliter, inter ſe in omnibus diſcrepent, vt contrariæ, quia vnam prohibitio regit, aliam permiſſio prædominet, alterius naturam non ſapiat, nec participet, ſed in ſuæ propriæ meris limitibus contineantur.

Et noſtram reſolutionem ſuprà traditam quæſtio- 148
ni à num. 138. videtur probare text. qui ſic poteſt intelligi *in leg. creditor. §. inſſius* (omnino videndus) *ff. de app. l. 9. tit. 23. p. 3. verſic. peroſi el demandado*, ibi, *o mas fueſſe deſmandado en no moſtrar, o no entregar aquella coſa que le demandauan en juicio, empero lo condẽnaſſe el juzgador en tãto quãto iuraſſe la otra parte, que el menos cibaua por no le ſer moſtrada o entregada aquella coſa, aſſi como le demãdauan, ſi de tal juicio come eſte aquel contra quien es dado ſe quiſieſſe alçar, bien lo puede façer, &c.* vbi dicit Greg. Lopez *gloſſ. 7.* per text. ibi, quòd ſi, qui nõ exhibe-

ret, condemnatur ad interesse, procederet appellatio, referens Immolam *in d.l.creditor fi.§.iussus.columna fi.ff.de appell.* idem dicit Speculator *in titulo de appellat.§.in quibus versiculo sed numquid in actione ad exhibendum numero* 12. qui omnes possunt sic intelligi, vt loquantur; quando in vna eadémque sententia vna qualitas conditionaliter alterius loco subrogatur, vt superiùs probaui.

150 Quibus quidem mirabiliter conuenit, quod per Alexand. *in consilio* 81. *in fi.2.vol.* dixit Marant. *in Speculo iudi.6.p.titulo de executione sententiæ, num.*62. vbi affirmat quòd si iudex posuit pœnam, in casu quo eius sententiæ non pareretur, si non paretur, non poterit fieri executio ad talem pœnam, vbi loquitur de sententia, quæ executionem meretur, per totum illum discursum quæ quidem doctrina non parum hanc opinionem comprobare, & authorizare constat. Vide sursum à n. 138. cum sequentibus.

151 In commutatione autem pœnæ impositæ per vnam sententiam diffinitiuam, quando propter paupertatem in aliam pœnam, putà, corporalem commutatur per aliam sententiam, vt nunc ista sententia secunda, & pœna eius, quoad appellationem sortiatur naturam primę, dicit Bart. *in consilio* 101. *num.* 2. & bene, alia autem causa facta commutatione per duas sententias aliter disponit, quia est noua causa, & noua accusatio. Vide eundem, qui licèt distinctè procedat, tandem ita resoluit, quæ non examino. quia nostræ quæstionis non est; & de huiusmodi commutatione condemnationis in pœnam corporalem ob defectum solutionis pecuniæ
152 propter paupertatem, vide latissimè Prosper. Farina *practic.crim.tomo* 1. *quæst.*26. *à num.*1. *cum sequentibus.* qui casus difficultatem non habet, cùm alia sententia ferenda sit in defectum.

153 Secundò limitatur nostræ quæstionis resolutio, vt procedat; quando adhuc à sententia admittitur appellatio deuolutiua saltem: non tamen quando simus in sententia vlteriùs appellationem non admittente: puta quia vel est vltima ex tribus conformibus, vel transacta in rem iudicatam. quia tunc qualitas conditionaliter apposita in eadem sententia non potest vltra naturam iudicij, & sententiæ, operari, quæ nullo modo appellationem admittit. vt puta; quis propter delictum condemnatur in centum, quæ si non soluerit infra mensem
154 condemnetur ad triremes, aut exilium: tunc cùm exilium pariter sit pœna, ac centum condemnatio, termino transacto non facta centum solutione, in pœnam comminatam exilij, aut triremis fiet executio; multa cumulans latè prosequitur Prosper. Farinac. *practic. crim.tomo* 1.*c.*26.*à num.*13. *cum sequentibus,& à princ.* & nos latè etiam diximus infrà 4 part. c. 11. à num. 47. versiculo sed quid dicendum in sententia, qua quis est condemnatus, *&c.* & probant Angel. *in repet. l. nemo carcerem in* 1.*colum.C.de exact.tribut.lib.*10. *per gloss.in l. fin. Cod. de iudiciis.* Specul. *in titulo de sentent.* §.1. *vers. sed numquid si iudex, num.*5. quem refert Abb. *in* 1. *p.statut. qu.*93. *quæ incipit, quæro an valeant condemnationes, &c.* Augusti. *ad Angel. de malefic. in verbo, quas si non soluerit cum quanto pluri. n.*4. & post Augustin. pariter refert Clar. *in practi. §. fi. quæst.* 93. *versic. quæro, numquid valet sententia. in fine illius versiculi.* Flamin. Contar. *in tractatu de executione sentent. capto bann. c. fi num.*288. & per Bart. *in l. cum duabus §. fin. num.*2. *ff. pro soc. & in leg. si frater §. idem respondit*, per illum text. *ff. eod.* Angel. *in leg. si quando, § hæres, ff. de legat.*1. *& in l. si insulam, ad fin. ff. de verb. obligat.* Alexand. *in l. non solùm, §. morte, circa finem, ff. de oper. noui. nuntiatio.* Roma. *in l.*1. *§. post operis, ff. eodem* refert & sequitur Ias. *in §. pœnales. num.*47. *&* 48. *& ibi in additio. litera P, instit. de actio.*

155 Vnum tamen pro complemento & declaratione huius materiæ non omittam necessarium, nempe, quòd ad potentiam vel impotentiam appellandi, non attenditur qualitatum diuersitas, seu earum mixtura contenta in libello, seu articulis, & probationibus, sed tantùm qualitatum diuersitas, & mixtura contenta in sententia, optimum Cornei consilium 10. *præsupposito statuto, n.*3. *versus finem, & n.*4. *l.*4. quem referunt; & sequuntur Rota *decis.*34. *concluſum num.*5. *&* 8. & apertiùs *n.*9. *p.*2. *diuersorum*, latiùs Cæsar. Contard. *in leg. vnica limi.*2. §.5. *sub num.*11. *versiculo aliquando, & num.*12. *cum sequentibus.* Escac. *tractatu de appellat. q.*17. *lim.*6. *memb.*9. *n.*6. *fol.*403. inferentes ex eo, quod à sententia manifestè lata in possessorio, non posset appellari, licet vtrumque petitorium, scilicet, & possessorium, 156
fuerit intentatum, in petitione & articulis. subdens rationem Rota, quia non appellatur ab articulis seu petitione, sed à sententia, & cùm non pronuntiauerit super deductis in articulis & petitione, debeat appellari ab omissione, vt refert Contard. *vbi proximè* dicens, quòd respectu concedendæ vel denegandæ appellationis à sententia lata in iudicio possessorio; non considerantur libellus, aut probationes factæ super dominio, quia non à libello, aut probationibus datur appellatio, sed à sententia. Vnde inquit, licèt in libello vel articulis accumuletur cum possessorio; tamen si iudex pronuntiet super possessorio dumtaxat, non erit admittenda appellatio. & ipse Contard. vlteriùs *num.*15. *&* 17. inquit, quod in casu contrario; puta; si esset intentatum solum 157
possessorium recuperandæ, & sententia per iudicem extraheretur ad dispositionem *l. si quis in tanta.* possit appellari, quia sola sententia attendenda est.

Hæc tamen conclusio tripliciter fallit, vt nempe, in sequentibus limitationibus magis attendenda sunt ea, 158
quæ sunt extra sententiam, quàm ea quæ sunt expressa in sententia. Et prima est, quando sententia est lata simpliciter super aliquo remedio possessorio, quod habet indiuisibiliter admixtam causam proprietatis, iuxta ea, quæ scribit Contard. *in d.l. vnica limi.*2. §.9. *sub num.*2. *C. si de moment. possess.*

Secunda limitatio est, quando sententia est generaliter lata, non se restringens ad vnam qualitatem, pos- 159
sessorium aut petitorium, quia tunc refertur, & restringitur ad prosecuta, *l. licèt* 2. *C. de iudiciis.* Philippus Francus *in c. dilecto sub num.*107. *quæst.*48. *de appellat.* Cæsar. Contard. *in d.l. vni. limi.*24. *n.*42. Escac. *d.q.*17. *limi.*6. *memb.*9. *sub num.*8. & faciunt per ipsum scripta *memb.*6. *sub n.*59. *&* 60.

Tertia limitatio erit, quando sententia potest recipere diuisionem iuxta formam petitionis. quia tunc 160
sententia regulatur à petitione, & idcirco quot sunt capita in petitione, tot censentur sententiæ, vt per Rebuff. *tractatu de sentent. executione, artic.*16. *gloss* 5. *n.*2. *tomo* 1. *fol.*417. Caraui. *super ritu* 267. *num.*10. *quæst.*3. & faciunt quæ Foller. *tractatu de censibus in verbo census, numero* 115. *& sequentibus tomo* 6. *p.*2. *fol.*416. & Virgin. Bocc. *tractatu de inter. vti. possid. cap.*18. *num.*67. *tomo* 3. *p.*2. *fol.*321. & hunc articulum, vt attendi debet qualitas sententiæ non iudicij, latè (sequutus Contard.) prosequitur Escac. *quæst.* 17. *limi.* 6. *memb.*9. *à num.*6. *cum sequentibus.* qui *num.* 18. bene aduertit quòd qualitas sententiæ non attendatur, quando causa 161
iam est semel effecta appellabilis. quia tunc non ampliùs consideratur qualitas sententiæ, sed attenditur solùm qualitas causæ iam factæ appellabilis, per ea, quæ ipse congerit *limit.*47. *memb.*1. *sub n.*111. *vsque ad num.*116.

Et ne decipiaris, attendere debes ad ea omnia, quæ in hoc capite dicta sunt, quæ generaliter comprehendunt diuersitatem qualitatum, repertam in sententia, cui meritò regulas & limitationes post longam dis- 161
putationem adiecimus. Quam quæstionem vix tangunt Doctores, cùm omnes ferè loquantur in mixtura dumtaxat possessionis & proprietatis: in qua adhuc nimis

nimis varij & confusi monstrantur. (quod nos pro vno quæstionis membro, imò limitatione resolutionis nostræ quæstionis dumtaxat scripsimus suprà) vt vix quid certum sit sequendum, aperiant ipsi.

CAPVT VIII.

A sententia lata in casibus, quibus à iure vel ab homine denegatur audientia : appellationi interpositæ an iudex Ecclesiasticus, vim faciat, si non deferat. vbi de aliis dispositionis verbis, subquorum inuolucro tacitè appellatio sublata intelligatur.

SVMMARIVM.

Audientia cui a iure denegatur, denegari simul appellationem, qui indistinctè teneant.n.1.
Et tunc causare attentata huiusmodi appellationem. n.2.
Processus in fauorem eius, cui à lege viua, vel mortua denegatur audientia; est nullus ipso iure n.3.
Secundum magis communem opinionem.n.4.
Exceptio seu defensio an possit denegari per statutum.n.5.
Audientiam denegans statutum creditori si non agat intra tot tempus, an valeat.n.6.
Audientia denegata quoad agendum dumtaxat recipit appellationem.n.7.
Audientia vbi denegatur in agendo, & excipiendo simul, denegata censetur appellatio. n.8.
Fundamenta quibus Doctores fundantur, vt denegata audientia in excipiendo & agendo simul, sit denegata appellatio, impugnantur.n.9.10.& 11.
Audientia denegata quoad agendum tantùm, non censetur denegata appellatio iuxta communem, quæ defenditur.n.12.
Cap.pastoralis.§.verum.de appella.interpretatur.n.13.
Audientia denegata quoad agendum tantùm, non censetur prohibita appellatio quoad alios articulos.n.14.
Agere impropriè dicitur, qui exceptione vtitur.n.15.
Verbum videtur *denotat improprietatem n.16.*
Audientia denegatur excommunicato, vt actori & vt reo voluntario.n.17.
Reus voluntarius quis dicatur.n.18.
Tertius reus voluntarius excommunicatus non potest executioni sententiæ comparere. ibidem.
Nouum opus nuntians excommunicatus an in iudicio comparens audiatur.n.19.
Audientia si denegetur tam in agendo, quàm defendendo, & excipiendo, appellatio denegata intelligitur, secus quando in agendo tantum n.20.
Audientia vbi vniuersaliter denegatur, censetur etiam denegata appellatio.n.21.
Generalitas, quæ propter medium habile verificatur in qualibet sua specie, indistincte operatur.n.22.
Generalis lex comprehendit causas & personas priuilegiatas, quæ specialiter in eo casu non reperiuntur habere priuilegium.n.23.
Generalis dispositio includit omnes causas, licèt in vno maior reperiatur ratio, quàm in alio n.24.
Generalis dispositio etiam odiosa generaliter intelligitur. n.25.
Et in pœnalibus.n.26.
Interpretationem latam prouenientem ex proprietate verborum non excludit materia odiosa. n.27.
A iudice denegante audientiam in agendo à iure denegatam, appellatio non admittitur.n.28.
Appellatio non verisimilis, & habens contra se ius commune, non causat attentata.n.29.
Frustra speratur id, cuius euentus nullius est effectus n.30.
Demolitiones ædificij constructi post nuntiationem noui operis, sententia an admittat appellationem.n.31.
Noui operis nuntiationis causa recipit appellationem suspensiuam.n.32.& 33.
Appellatione prohibita à causa principali, censentur prohibita ab incidentibus.n.34.
Audientia vbi denegatur in agendo tantùm, non censetur denegata appellatio.n.35.
Operis noui post nuntiationem gesta reuocantur per viam attentati.n.36.
Attentatorum reuocatoria sententia an recipiat appellationem.n.37.
A sententia demolitionis noui operis denegatur appellatio.n.38.
Opus ædificatum post nuntiationem, reuocatur per viam attentati.n.39.
Attentatorum reuocatio respicit abbreuiationẽ litis. n.40.
Operis noui nuntiatio celeritatem desiderat, n.41.
Operis noui nuntiatio non recipit appellationem suspensiuam.n.42.
Quam opinionem praxis diu recipit.n.43.& 44.
c. significant. de noui operis nuntiatio. interpretatur. numero 45.& 46.
Nuntiatione spreta noui operis, quando quis agi patitur de iure principali omissa via attentati, cessat attentatum, & appellationis prohibitio.n.47.
A demolitionis sententia ædificij confecti post nuntiationẽ appellatio est prohibita dumtaxat, non tamen generaliter in omni materia nuntiationis noui operis.n.48.
Et tunc in odium ipsius, qui iudicem contempsit.n.49.
Text.in c. significanti. verus sensus restituitur, reprobato Innocentio.50.& 51.
l.1.§.sed si is, cui.ff.de operis noui nuntiatio.interpretatur, n.52.& seqq.
Iudiciũ non cõstat ex duobus reis tantùm sine actore.n.53.
Iudex an vim faciat cognoscens de nuntiatione noui operis quod Clericus nuntiauit.n.54.
Et quid de milite vel alio priuilegiato nuntiante.n.55.
Attentatorum à reuocatoria sententia appellatio suspensiua admittatur.n.56.
Silentium perpetuum vbi est appositum à denegante audientiam, non est licita appellatio.n.57.
Clausula (perpetui silentij) præstat exceptionem denegatæ audientiæ.n.58.
Agendi tempus an iudex possit limitare, & aliter ponere perpetuum silentium.n.59.
Silentium perpetuum tollit simul appellationem.n.60.
Fraudẽ & turpitudinem suam allegans non auditur.n.61.
A iudice repellente allegantem turpitudinem suam non admittitur appellatio.n.62.
Fraus propria in vim exceptionis bene proponitur.n.63.
A peccato desistens an audiatur suam allegans turpitudinem.n.64.
Reconuentioni respondere nolenti denegatur audientia, n.65.
A pœna legis appellare non licet.n.66.
Contraria allegans non admittitur appellans à reiectione. n.67.
Contraria & diuersa an actor, & an reus allegans audiatur, & quid incompatibilia, & de aliis remissiuè.n.68.
Appellans comparens coram inferiori, si protestetur dicto vel facto, non censetur appellationi renuntiare.n.69.
cap.solicitudinem de appellat. interpretatur. numero 70. & 71.
Creditor non auditur volens impedire sepulturam cadaueris, donec sibi solnatur, nec auditur appellans à repulsione n.72.
Cadauer sepulturam celeriter desiderat.n.73.
Cadauer non est sequestrandum, etiamsi bona non adsint, quibus satisfiat creditoribus.n.74.
Cadauer vsurarij potest sequestrari per iudicem Ecclesiasticum, donec hæres caueat de satisfaciendo.n.75.
Contumax verus non auditur appellans.n.76.

Contumax verus quis dicatur, & in quibus casibus. n.77.
Procuratore contumace, domino non prohibetur appellare. n.78.
Contumax verus de stylo Rotæ, appellat intra decem dies à tempore latæ sententiæ. n.79.
Contumax verus vel fictus non appellat à primo decreto. n.80.
A decreto primo appellatur, quando absorbet ius partis, nec est reparabile per diffinitiuam. n.81.
A denegato primo decreto parti præsentatæ appellare licet n.82.
Contumax fictus appellat à secundo decreto. n.83.
Decretum secundum dicitur interlocutoria, continet tamen damnum irreparabile. n.84.
Missus à secundo decreto facit fructus suos, & in eum transfertur præscribendi conditio. n.85.
Contumax verus non appellat à secundo decreto. n.86.
Latitans, aut se absentans, nec citatio ad se perueniat, dicitur verus contumax. 87.
Contumax verus potest adire superiorem, & coram eo probare causam legitimæ excusationis, & tunc gesta post appellationem reuocantur. n.88.
Contumax verus quando audiatur, vel non, remissiuè; & quid de stylo Rotæ. n.89.
Agens sine interesse non auditur, nec à reiectione appellat n.90.
Excipienti sine interesse denegatur audientia. n.91.
Appellatio eius, cuius non interest, non admittitur. n.92.
Ad exhibendum codemnatus præcisè cogitur, & non auditur appellans. n.93.
Condemnatus ad interesse ob non exhibitionem, an appellet. n.94.
A iuramento de calumnia præstando non appellatur. n.95.
Iuramentum calumniæ recusans appellat à sententia diffinitiua. n.96.
Condemnatus ad cautionem non turbandi possessionem alterius, an audiatur de nouo turbans & allegans se insistere possessioni ex noua causa n.97.
c. Roma. 5. de appell. in 6. interpretatur. n.98.
Authorem authoris sui tenentem de euictione laudans in iudicio an audiatur, & quando sibi cogitur cedere actiones. n.99.
De nullitate dicens post sexaginta dies non auditur iure regio. n.100.
Terminum sibi ad aliquid faciendum præfixum labi permittens, censetur actui renuntiare, nec post illud auditur n.101.
Oppositor post lapsum termini edictorum, an sit admittendus & audiendus. n.102.
Audientia quibus à iure denegatur, quatuor casus recensentur remissiuè. n.103.
Clausula (sententia lata mittatur executioni) censetur sublata appellatio. n.104.
Appellatio non solùm verbis expressis, sed etiam tacitis tolli solet. n.105.
Clausula (sententia sortiatur effectum suum) tollit appellationem. n.106.
Clausula (non possit contradicere) seu (sit remota omnis contradictio) appellationem tollit. n.107.
Clausula (nulla exceptione aut oppositione) tollit appellationem. n.108.
Clausula (remota sit omnis querela) vel (non possit querelari) remouet appellationem. n.109.
Clausula (non admittatur eius defensio) siue (non possit se defendere) excludit appellationem. n.110.
Appellatio est species defensionis. n.111.
Defensionis genere sublato, eius species sublata intelligitur. n.112.
Clausula (sine aliqua censura & oppositione) excludit appellationem. n.113.
Clausula (ad satisfactionem condignam faciat obseruare) an tollat appellationem. n.114.
Clausula (liberè procedas) vel (liberè facias, &c.) tollit appellationem. n.115.
Scacia reprobatur. n.116.
Clausula (absque lite fiat restitutio) tollit appellationem. n.117.
Verba (sine lite) important, vt sequuta iudicis declaratione nulla admittatur appellatio. n.118.
Clausula (suo libero arbitrio committimus) excludit appellationem. n.119.
Clausula (procedas de facto) tribuit liberam, & absolutam potestatem. n.120.
Clausula (procedas de facto) tollit appellationem. n.121.
Clausula (super quo conscientiam tuam oneramus) tollit appellationem. n.122.
Et iudex non teneatur iurare quod ita dictauit sua conscientia prout ipse declarauit. n.123.
Clausulæ (mox, statim, illico, confestim, incontinenti, sine mora, sine vlla procrastinatione, sine intervallo) excludunt appellationem. n.124.
Dictio (celeriter) & aliæ quæ celeritatem desiderant, tollunt appellationem. n.125.
Clausula (paritis literis, parito iudicato, aut sine præiudicio legitimæ executionis) tollit appellationem suspensiuam. n.126.
Clausula (super quo adhibeas consilium sapientis) non tollit appellationem. n.127.
Consilium sapientis adhiberi, vbi partes consentiunt, an licet appellare. n.128.
Consultore de consensu partium electo, non tollitur appellatio ab eius sententia. n.129.
Sapientis consilio sententiæ ferendæ si partes expressè consenserint stare, non tollitur appellatio. n.130.
Sapientis consilio si partes promittant stare qualecumque sit; non licet appellare. n.131.
Consilium ipsum si feratur per sapientem ad consensum partis non appellatur. n.132.
A pronuntiatione negatiua, causam non esse cõmittendam consilio sapientis; est licita appellatio, secus econuerso, quãdo pronuntiatur, causam illi esse committendam. n.133.
Consuetudo potest operari, vt aliqua sententia mittatur executioni non obstante appellatione. n.134.

VIVS quæstionis resolutio altiorem requirit indaginem, siquidem omnes, qui hanc rem tangunt, vno ore profitentur, appellationem prohibitam censeri ei, cui à iure circa aliquam causam, seu articulum audientia denegata est, appellationémque sublatam esse, tenent, & affirmant absolutè, & absque distinctione Speculator *tit. de appell. §. in quibus n.22. vers.32. secundò forte non valet in casibus, in quibus audientia denegatur, &c.* Iff. *in l.1. §. sed is, cui, ff. de noui oper. nuntiatione*, allegans Bal. *in conclusionibus veris, in vers. & non appellatur; cui denegatur audientia.* idem Bald. *in additio. ad Specula vbi suprà in princ.* Barna. Brixi. *in c. si quis deinceps.* per tex. & gl. *ibi in verbo, audientia 16. q. vlt.* Butriga. *in c. significauit, in fi de exceptionibus.* Veroni. *cons. 64. col. 2.* & remissiuè ad eũ Eguidius Bossius *in tract. crimi. tit. de appella. n.18.* Specula. *tit. de appell. §. in quibus sub n.22. vers. 30. 2. lib. folio 186.* Nicell. *tract. de concord. gloss. concord. 6. fall. 62. n.98. fol.145.* Cæsar. Contard. *in l. vnica in notabili. sub n.20. vers. ideoque. & num.21. C. si de mom. poss.* & post Felin. *in d.c. significauerunt n.12. de exceptio.* Put. *decisione 417. num.4. part.1.* tenet Marquef. *in tractatu de commissio. p.1. c.10. n.17. fol.101.* Philipp. Franc. *in rubr. de appellat. num.25.* Lancel. *de attenta. 2. p. limi. 50 c.12. n.16.* & iterum idem Lancel. *3. part. cap.28. n.78. & 79.* Auenda. *de exequen. mand. iud. c.6. num.8. vers. in ciuilibus autem, & in vers. in criminalibus.* & per Speculatorem, ita etiam dicit Rebuff. *in commentariis 3. p. tract. de appella. art.7. gl.2. num.36.* Gratian. *disceptati. forensi. tomo 2. c.384. num.27.* nec est audiendus Cæsar Barti. *decis. Bononiensi. decis.*

*decis.*150.*in ardua,sub n.6.verſ. nam id diluitur.* contrarium tenens.

2 Et nec tunc dari attentatum, ſi iudex exequatur ſuam ſententiam latam in cauſa, in qua à iure denegatur audientia, tenet poſt Bart. Cæpola *in conſ.*64. *col.*1.*in fi.* Manfre.*l.*1.*practic.concluſ.ſuper attent.concl.* 188.Lancel.Robert.*de attent.*2.*p.c.*12. *d.limi* 50. *n.*16. *verſ.ſimiliter.* & ſupradictam cõcluſionem firmat etiam Rebuf.*tit.de appell.art.*8.*gl.*11.*n.*36.*&* 37.

3 Quæ doctrina in tantum vera dicitur: vt proceſſus agitatus per eum,cui à lege mortua vel viua,hoc eſt(iure, vel iudice) denegatur audientia(quatenus fauorem illius concerneret) ſit ipſo iure nullus,tenuit originaliter Iacob.de Areti. quem referens ſequitur Bald.*in l. iubemus.§.ſanè col.*2.*in prin.verſ.quædam eſt pœna iuriſdictionis,C.de ſacroſ.Eccleſiis.*idem *in l.edita.colum. penult. verſ. item quando libellus C. de edendo.& in l.*1.*colum.fi.verſiculo quæritur.C.de hæredi.inſtit.& in leg.ſcire oportet.§.conſequens.* per illum text.*ff. de excuſat.tutor.* idem *in l.quos prohibet ff.de poſtulando,* quam doctrinam ſequitur Ioannes Andreas *in additio.ad Speculat.tit.de ſententia §.iuxta verſ.eſt excommunicatus.*

4 Et eſt magis communis opinio relata per Immolam *in l.*1. *§. ſublata.* ibi Alex. (vbi multa cumulat, quia teſtatur de communi.)*ff.ad Trebellia.*quam & idem iterum ſequitur Alex. *conſ.* 37. *viſo & opportunè, &c. col.*1.*&conſ.*81.*ponderatis.lib.*1.& Bald.*in l.ita demum verſ.ſed ponamus quod iudex dũ vult,quòd exceptio banni.(cui denegata cenſetur audientia per Prætorem virtute banni)reddit iudicium retrò nullum.Cod.de procurato.*& tanquam communem ſequutus eſt Decius *conſilio* 275. *in cauſa,quæ Lucæ colum.*3,*verſ.ſed prædictis l.*2. vbi de communi atteſtatur,& Felin. *in c.*1. *colum.*1.*verſ. amplia.*2.*de re iudica.*Ancarra.*conſilio* 271.*columna fi.* Caſſiadorus *deciſ.*5.*n.*2.*de re iudic.& deciſ.*2. *de præbendis,* quem allegat. Vantius *in tractatu de nullit.ſententiarum tit.de nullit.ſententia ex inhabilit.ſeu defectu mandat.n.* 52.vbi *vſque ad n.*58.plura ad propoſitum adducit, & in eius comprobationem & declarationem etiam,quod probatur *in l.ſed & ſi per Prætorem.§.ſed & ſi dum.* ibi, ſed & ſi dum decreto Prætoris non obtemperat, iuriſdictionem ſuam ei denegauit, non eſſe eum reſtituendum,Labeo ſcribit,idémque eſt;& ſi ex alia iuſta cauſa non fuerit ab eo auditus,*&c.* (*ff.ex quibus cauſis maiores.*idem probat text.*in l.*1.*§.ſed & ſi is cui. ff.de operis noui nuntia.*textus *in leg.*1.*§.quodautem Prætor negat.ff. de alea luſu & aleator.* textus *in l.ſcire oportet. §. conſequens ff.de excuſ.tuto.*

5 Et vltra ſuprà citatos circa id, an & quando per ſtatutum poſſit negari exceptio, ſeu defenſio, vide Felin. latè *in c.*2.*de officio iudicis.in verſ. ſequitur etiam ex his*

6 *n.*1.*fol.*223.& an ſtatutum denegans audientiam creditori, ſi non egerit infra decem annos, an valeat, vide eundem Felin.*in cap.venerabilis de iudiciis,verſiculo hoc tamen ego limitarem num.*18.*& in repertorio eius,verbo, ſtatutum colum.*12.vbi alij allegantur.

Præfatam tamen ſuperiùs à nobis traditam concluſionem;vt iudex Eccleſiaſticus vim nullam facere dicatur: ſi appellationi non deferat ei, cui à iure vel homine eſt denegata audientia: non ita genericè,& abſolutè velim intelligas.Siquidem quãdo à iure,vel ab homine denegatur audientia ſolùm in agendo tantùm;

7 tunc nullo modo intelligendum eſſe, denegatam quoad appellationem ſed imò vtique admittendam fore, probat text.*in c.in nomine Domini* 23. *diſt.* vbi excommunicato videtur denegari audientia,& tamen non dicitur ſibi denegata appellatio text.*in c. præterea. de appell.c.ſignificauerunt.c.cum inter,de exceptionibus.*

8 At verò quando alicui denegatur audientia in agendo, excipiendo, & defendendo ſimul: tunc ſatis videri prohibitam appellationem. quam diſtinctionem motu text.*in d.c.in nomine Domini iuncto d.c. ſignificauerunt* & Immolæ *ibi,* aſſignauit Philipp. Franch. *in rubric.de appellat.colum.*5.*verſ.ſed in contrarium facit,&c.* per Bart.*in leg.peremptorias C.ſententiam reſcin.non poſſe co.*7.*verſiculo quæro,vtrum exceptio.cum verſ.ſequenti & in l.cum mulier ff.ſoluto matri.*& hanc declarationẽ elegantem vocat eam ſequutus Franc *in rubr.de appellat.n.* 25.*in fi.*Eſcacia per eum *tract de appell.q.*16.*limi.*1.*n.*31. Lancel.*de attenta.*2.*p.c.*12.*limi.*8.*n.*3.& ipſemet.Lancelot.Robert.*eadem* 2.*p.c.*12.*lim.*50.*n.*18 & Hieron.Gonzal.*in reg.reſer.gloſſ.*9.*in annot.num.*218.

Sed certè iſthæc diſtinctio attentari (imò & fortiter impugnari) queit, ſiquidem his iuribus; nempe *c. in nomine Domini.&c.ſignificauerunt* (quibus Doctores citati mouentur)facilis patet reſponſio,& ſatisfactio.cur ita;quoniam etſi fateamur,excommunicato audientiam denegandam,*vt d.c. in nomine Domini. & aliis,* negan- 9 dum tamen non eſt, ei appellationem eſſe prohibitam, imò etiam ea pendente abſque metu attentati poteſt iudex procedere ad eius denuntiationem, publicationem,& fructuum priuationem,& alia de quibus *in cap. paſtoralis §.verum.de appella.*& nos copioſè diximus in c.4.ſuprà hac 2 p.vbi iudicem huic appellationi ad deferentem, nec vim facere. vbi ad propoſitum multa adduximus.

Nec obſtat huic text.*in c.præterea de appell.* vbi appellatio emiſſa ab excommunicato,ſuſpendit,& dirimit. quia reſpondeo loqui in excõmunicatione ſub con- 10 ditione lata,quoniam tempore quo appellatur non eſt cõtumax,nec excommunicatus, nec etiam pronodum adueniente conditione. enimuerò tempore ubili, appellatio emiſſa, & ſic nec retrotrahitur ad extremum à quo, quia reperit ipſum ſuſpẽſum,de qu ſuprà nos in d.c.4 hac 2.p.neque text.loquitur in caſu quo audiẽtia denegatur.vnde videtur dicendum etiam ei,cui tantùm denegatur audientia, quoad agendum, non etiam quoad excipiendum, & deferendum, appellationem etiam denegatam cenſeri.

Et augetur difficultas, nã licè diſpoſitio audientiam denegauerit quoad agendum tantùm,vt DD.præfati dicunt.nihilominus virtualiter excipere,& per conſequẽs etiam defendere comprehendit,tex.eſt *in l.*1.& quæ ibi not.gl.& DD.*ff.de exceptionib.*ibi,agere etiam is vide- 11 tur,qui exceptione vtitur,nam reus in exceptione actor eſt;quapropter difficilis redditur Doctorum diſtinctio, & nec parum.

Sed nihilominus communem defende,& ab ea nullatenus recedas, vt ſcilicet diſpoſitio negans audientiam quoad modum agendi tantùm, non cenſeri prohibere appellationem,nec ei audientiam denegare,ex his, quæ 12 ſuprà diximus, & Philipp. Fran. vbi ſuprà, & iuribus mox citandis patebit clarè.

Nec cõſtat excommunicato audientiam denegatæ eſſe quoad agendum tantùm, & tamen appellationem pariter denegatam cenſeri, *d.cap. paſtoralis §.verum de appell.*cui vno verbo reſpondeo,vt in caſu illius textus ideo appellatio ſubſequens nõ ſortitur vtrumque effectum.& ſuſpenſiuum,& deuolitiuum ſimul non ex capite denegatæ audientiæ,ſed ex capite executionis,quã 13 ſecum ſententia trahit excommunicationis, miniſterio iuris velociſſimi,quod hoc operatur:vt ſtatim excõmunicatus per eam ligetur;ac innodetur,*ex d.c.paſtoralis.§. verum de app.* vt in pluribus aliis ſententiis hoc cõtingit,de quibus plenè per DD.*in l.quod inſſit ff.de re iudi.& in c.cum ceſſante.de appel.*& hinc nihil mirũ eſt,vt iudex non obſtante appellatione interpoſita, ab ipſa excommunicatione purè lata,poſſit deuenire,atque procedere ad actus omnes conſecutiuos, & dependentes ab ea; prout eſt denuntiatio,ſeu publicatio,fructuum priuatio & ſimilia,vt c.14.ſup.diximus ac comprobauimus.

Quod ſecus in ratione iuris contingit, quando non 14 ab ipſa excommunicationis ſententia appellatum eſt, ſed ab aliis articulis negotij, ſeu aliis etiam articulis,

in

in quibus aliàs appellatio permissa stat, quæ in eis nullo modo censetur denegata; quantumuis ab agendo audientia denegetur, ex his doctrinis, quibus rem hanc cõprobat Philipp. Fran. *in d. rubr. de appell. colum. 5. vers. sed in contrarium facit, & c.* sequutus Lancel. *vbi supra in d. 2. p c. 12. limi. 50. num. 18.* & expressè probatur *in cap. cum inter. de exceptionibus.* ibi, Porrò cùm excommunicato quando in causa absolutionis extitit, non sit iusta deneganda sententia, nec interdici debet eidem appellationis remedium, si contra iustitiam condemnetur, *& c.* (Melior text. *in c. fi.* ibi, & si causis aliis tẽpore impetrati rescripti vinculo fuerit excõmunicationis adstrictus, *& c.*) Sequitur & facit, appellationem prædictam decernimus admittendam, *& c. eodem titulo de exceptionibus*, videndus omnino, & vtrobique Doctores omnes communiter hoc profitentes, qui alia iura allegant. & probatur etiam *in d. c. significauerunt. eodem titul de exceptio.* quem D. Franc. citauit, & hæc attentè attende, quoniam iustissimè quemlibet potuerat mouere difficultas contra DD. distinctionem suprà positam.

Nec obstat etiam text. *in d. l. 1. ff de exceptio.* quo probare contendimus, dispositionem loquentem in deneganda audientia in agendo tantùm, exceptionẽ & defensionem cõprehendere, *ex d. l.* 2. cui respondent glos. 15 & Doctores ibi *in c. cùm inter. de exceptio.* vt excipiens efficiatur, quoad onus comprobandi exceptionem, non aliàs, & tunc adhuc in proprio & largè sumpto vocabulo (vt ibi probatur) agere enim videtur, *& c* quod ver- 16 bum, denotat improprietatem, adeò vt actionis verbo non contineatur exceptio, textus est *in l verbum oportebit 8. §. actionis verbo ff. de verb. & rerum signifi.* ac ideo licèt excommunicato, vt actori, audientia denegetur; 17 non tamen vt reo, & ille necessarius, qui tũc potest omni exceptione vti in iudicio, & defensione. text. *in d. c. cum inter, & d. c. fi. cum pluribus aliis.* at quando excommunicatus venit in iudicium vt reus voluntarius, tunc audiendus non est, ita per Innoc. ibi tenet Abb. *in d. c. cum inter n 12. de exceptio* & dicitur voluntarius, quãdo 18 per iudicem puta; non necessitatur ad iudicium venire, sed ipse voluntariè comparet pro suo, vel communi interesse, *vt in auth. si omnes C. si vt se ab hæreditate abstin. dic.* vt latè per Abb. *ibid. num. 12. per totum*, vbi declarat & exemplificat. Vide etiam Bart. & latiùs Alexand. *in 1. l. in leg. de pupillo § seruos. ff. de operis noui nuntia.* Roma. *in cons. 217. incipit res ista.* latè Paulus de Castro, Bart. & Alex. & cæteri, *in leg. testamenta omnia Cod. de testamentis.* & Innocent. *in cap. delicti, de exceptio.* & omnes per text. ibi *in c. veniens. C. de testib.* Angel. *in l. 2. §. hæc stipulatio ff. si plus quam per l. Fal.* Maranta *de ordine iudi. 4. p. in 11 dist. n. 36. fol. 221.* Afflict. *in decis. Neapoli. decis. 24. n. 7. & 8.* & alibi passim, de quo nos infrà Deo dante 4. p. dicemus. & etiam diximus suprà 1. p. c. 1. quia tunc vt actor, non vt reus censetur comparere, quæ est ratio, vt nec excommunicatus audiatur, 19 opponens se executioni sententiæ, vt tertius pro suo interesse, vt per Felin. *in cap. significauerunt num. 10. ad fi. & n. 11. de exceptio* (& an audiatur, quando in iudicio compareat nouum opus nuntians, ingens est difficultas vt inferiùs apparebit.)

20 Concludimus igitur cum Philipp. Franco & Lanceloto, suprà, quòd quando denegatur audientia alicui, tam in agendo quàm in excipiendo, & se defendendo; vt tunc cùm censeatur etiam prohibita appellatio, iudex Ecclesiasticus nullam vim faciat: si in his causis appellationi propositæ non detulerit, si autem audientia tantùm ab agendo denegetur non intelligi appellationem prohiberi, cui si emittatur, iudex non deferens notoriam violentiam committet.

21 Ex qua vera resolutione oritur difficultas, quid sit dicendum, quando lex, vel dispositio non ita in specie concipiatur, mentionem haud faciens de agendo, excipiendo, seu deferendo, sed absolutè & generaliter ita disponat: denegetur illi audientia, vel in tali causa, vel casu non audiatur talis, quam breuibus resoluo, vt tũc appellatio pariter censeatur denegata virtute generalitatis. quia quando generalitas propter me- 22 dium habile, verificatur in qualibet sua specie, generalitas indistinctè operatur. *l. emptor §. Lucius, iuncta gl. ff. de pactis.* quam reputat singularem ad hoc Ioan. de Immola *in c. de transactio.* & Euerard. *in locis legalibus in loco à generalitate* & quia lex seu statutum generale, gene- 23 raliter comprehendit etiam causas, & personas priuilegiatas, quæ specialiter & in casu illius non reperiuntur habere priuilegium, per textum notabilem *in l. in fraudem. §. vlti.* ibi, quia generalis est ista determinatio) vbi notabiliter idem not t Bald. *ff. de militari testamento.* idem Bald. *in lege. omnes populi. ante fin. versiculo itẽ nota, quod generale statutum. ff. de iustitia & iure.* Philippus Decius (qui meritò illum textum dixit esse notabilem) *in l. 1. col. 2. vers. & ampliatur. ff. de reg. iur. & in l. nemo potest in princ. eodem tit. & in l. quo tutela, §. 1. eodem tit. ipse in lib. 1. colum. 2. in 3. nota.* per textum illum *C. de edendo,* & aliis locis, de quibus per Tiraquellum *de retract. lignagier §. 1. gloss. 14. n. 96. cum seqq.* vbi adducit plura exempla.

Et quia generalis dispositio legum, vel statutorum 24 includit omnes casus, licèt in vno maior ratio esse videatur, quàm in alio, *l. 1. §. & generaliter. ff. de legatis præstan. l. 1. §. quod autem. ff. de aleato. l. vlti. § vxori ff. de auro & argento legato.* voluit Philipp. Decius *locis suprà citatis*; & insuper *consilio 20. in causa statutorum, col. 2. vers. 4. vt suprà dixi, & cons. 29. cuius suprascriptio incipit an detur restitutio, col. 2. vers. 1. hoc probatur.* & alibi passim. Ludouic. Gozadi. *cons. 35. breuiter colum. 2. n. 6. & consilio 51. in hac causa. columna 7. n. 24. & cons. 103. videtur 1. n. 3.*

Quæ omnia procedunt in odiosis, vt scilicet generalis dispositio odiosa generaliter intelligatur, ex sen- 25 tentia Angeli *in l. vlt. col. vers. 3. quæritur ff. de constitutio. Princip.* Philipp. Decius *in c. sedes col. 2. in 3. nota. de rescriptis.* Ludou. Gozadi. *cons. 50. prima facie colum. 3. n. 13. & cons. seq. col. vlti. n. 23.* imò etiã non solùm in odio- 26 sis, sed & in pœnalibus simul, vt per Immol. Alex Gozadi. & alios tenet Tiraquell. *vbi proximè numero 102.* Enimuerò materia odiosa non excludit latam interpre- 27 tationem, quæ ex proprietate verborum procedit. text. nota. *in l. cum lege*, & ibi Franc. de Areti. *ff. de testam.* cum aliis, Quominus dispositio, quæ generaliter loquitur, generaliter etiam desinat intelligi, vt scribit Angel. *in l. vlt. col. vlt. vers. 3. quæritur ff. de constitutionibus Princip.* Anton. *in c. olim. de verb. signif.* Philipp. Dec. *in cons. 5. in causa Dominæ ante fi.* & declarat. Tiraq. *in repetitio. l. si vnquam in princ. n. 115. C. de reuocan. donatio.*

Et magis in specie per text. *in l. licèt 2. C. de iudiciis* dicit Philipp. Franc. *in c. dilecto, sub num. 107. quæst. 48. de appellat.* Cæsar. Contard. *in repetit. l. vni. C. si de moment. possessione. limit. 24. n. 42.* Escac. *de appellat. q. 17. limi. 6. memb. 9. sub n. 8.* nos c. precedente ante fi. vers. hæc tamen conclusio n. 159.

Ex eadem doctorum distinctione vnum tamen libet aduertere, quòd licèt dispositio negauerit audientiam ab agendo tantùm, non censeatur denegata appellatio, imò iudex ei non deferens, vim faciat: non tamen 28 id absolutè intelligas, quia si iudex ius exequens noluerit audire aliquem in casibus, quibus denegatur audientia ipsi. & ab hac denegatione, & reiectione appellauerit. delationem appellationi pariter negãdo vim non facier. text. expressus *in leg. eius, qui*, cuius verba sunt; Eius, qui ideo causam agere, frustratur, quòd dixit se libellum Principi dedisse, & sacrum rescriptum expectare, audiri desiderium prohibetur. & si ob eam causam prouocauerit, appellatio eius recipi, sacris constitutionibus vetatur) Hactenus de lege eleganti *ff. de app. recip.*

Enimuerò

29 Enim verò hæc talis appellatio esset friuola,& frustratoria,per quam nihil aliud consequi poterit,cùm absque iusta causa sit interposita,quæ nullum potest iuris effectum sortiri,quæ est ratio, vt aliqua cognoscatur appellatio friuola,ita declarat Geminia *in cap.cum appellationibus friuolis, col.2.vers.quaro,quid importet. de appellat. in 6.*Manuelis Rodriguez *quæst.regul.tomo.1.q.8.articulo 14. circa princ.* & faciunt ea quæ adducit Philipp. Franch.*in c.cum cessante 5.limi.ad fin.vers.amplius intellige omnia præcedentia.fol.71.a tergo,de appellat.*& Natta *consilio 32. num.8* & nos Deo dante dicemus infrà 3.p. in cap.6.de friuolis appellationibus. & facit quod dicit
30 Abb.*in cap.1.n.7.de appellat.* quòd appellatio non verisimilis, & quæ habet ius commune contra se, non facit attentata, frustra enim spectatur id,cuius euentus nullus est effectus,*l.aliquando ff.ad Velleianum.* cum vulgaribus. ideóque cum appellationibus friuolis nec ius deferat,nec sit à iudice deferendum,text.*in d.c.cum appell. friuolis.de appellat.in 6.*vis nulla fiet.

Ex hac sic declarata doctrina & conclusione,nunc in-
31 dagare conueniens est, an à sententia lata super demolitione ædificij constructi,atque confecti post noui operis nuntiationem, appellationi emissæ, iudex vim committat,si minimè detulerit.& causatur difficultas ex text. *in l.1.§.si is,ff.de operis noui nuntiatione,*vbi tunc audientiam sic ædificanti, post denuntiationem sibi factam, denegari constat. *ibi*, prætor actionem ei denegare deber,& interdictum in eum de opere restituendo redderetur.

32 Et pro parte affirmatiua vim fieri euidentem,nisi appellationi deferatur, facit, primò text.*in cap.significantibus, de operis noui nuntiatione*, vbi appellatio in causa noui operis nuntiationis admittitur quoad vtrumque effectum,& deuolutiuum,& suspensiuum, qua pendente,facta à iudice vt attentata reponuntur,& reuocantur. *ibi*, prædicti Canonici ad nostram audientiam appellarunt.& infrà:ideóque mandamus,quatenus si est ita,reuocato in irritum, quidquid post appellationem huiusmodi inueneris attentatum,*&c.*

33 Secundò & iterum probatur *ex eodem cap. sign.* vbi altera pars appellauerat ab eo, quod decreuit iudex, probationes admittendas esse,vt constat ex eo,*ibi*, idem N.ad Senonens.Ecclesiam prouocauit, *&c.* Ex quo vltimo crescit difficultas, & efficitur ingens. nam si censeretur prohibita appellatio in causa principali noui operis,censeretur etiam prohibita in incidentibus,& emer-
34 gentibus in eis articulis vt tenent Bald. & Salicet.in *l.fin.§.fin.Cod.de temporibus appellat.*quos sequitur Gregorius Lopez *in l.13. titul.23.p.3. gloss 6.* Angel.& Immol.*in l.1. §. fin. ff. à quibus appellare non licet.* Eguid. Boss.*in tractatibus variis crim.titul. de appellat. n.10.* & infiniti alij,quos nos citauimus in discursu cap.6.suprà hac secunda parte : ergo cum ex eodem text. pateat appellationem emissam fuisse à decreto, seu interlocutoria iudicis,admittentis probationes in causa vni ex partibus ; euidenter sequitur in causa principali denuntiationis non esse prohibitam.

35 Tertiò probatur ex doctrina ab aliis tradita, & à nobis defensata supra in quæstione principali,quòd quando à iure alicui denegatur audientia in agendo tantùm, non censetur tunc appellatio prohibita, nec denegata; sed in hoc casu audientia denegata est ædificanti post nuntiationem ab agendo tantùm, vt probatur *ex dict. §.sit is.* ibi, deinde cœperit agere, ius sibi esse,ita ædificatum habere, prætor actionem ei denegare debet.) manifestum est ergo, appellationem hoc casu de quo loquimur,non esse prohibitam, imò potiùs admissam fore expressè.

Quartò, & pro hac parte facit, id quod fit post noui
36 operis nuntiationem, per viam & remedium attentati reuocatur. Baldi est doctrina *in [illegible] ff.245. proponitur versiculo secundò præmitto, [illegible] n.4.* quia si post.

Salgado de [illegible]

quam sibi est facta nuntiatio, ædificat, dicitur attentare, ac ideo eius demolitio per viam attentati fit, Baldum sequuntur Ifl.*in lib.1.num.3. versiculo 4.limita.* vbi etiam Vincentius Hercula.*colum.8.ff.de noui operis nuntiatione.* sed à sententia attentatorum reuocatoria appellatio emissa, quoad vtrumque admittitur, vt videre est ex his, quæ copiosè adducit Lancelot. Robert. *de attent.3.part.cap.28.à num.44. cum pluribus sequentibus.* 37
quod tunc maximè procedit, & locum habet ; quando attentatum non est appellatione pendente factum, vt eo casu permissam esse appellationem, pro vero firmat Lancel.*vbi proximè n.227. & 228.versiculo secundò crediderim.* ergo pariter in nostro casu dicendum est;maximè cùm non appellatione, sed denuntiatione tantùm ædificando, attententur.

Quis est humanus intellectus, qui non ingentium fundamentorum horum viribus & robori cederet?quémve sui opinioni non reduceret ; ipsi meum cederet certè, 38
si quorumdam authoritas nec adfuisset; siquidem Ifl. *in d.§.sed is cui.* ex doctrina Baldi loco per eum citato profiteretur in casu illius text pariter censeri, appellationem prohibitam *in numer.2. versiculo 3. adde.* idem & in specie affirmat Lancelot.Robert.*de attentatis 3.part. cap.28.num 78.* dicens, quòd à sententia demolitionis noui operis non appellatur, quia denegatur audientia, per Ifl. loco proximè citato, & per ea, quæ ipse dixerat post alios *in 2.part.c.12.limit.50.n.16. cum seqq.* & faciunt in genere Doctores, quos ad principalis quæstionis princip.adduximus suprà.

Pro qua opinione illud suadet, quòd cùm ad operis 39
noui demolitionem, fabricati post denuntiationem ea eandem,per viam,& remedium attentatorum recurratur ad ea quæ nos in quarto fundamento principalis partis : reuocatio autem attentatorum [illegible]at ab- 40
breuiationem litis, vt firmat Rota *decisione [illegible]43. notat.numquid reo. sub n.5. versiculo sed an talis attentata ad fin.vt lite pendente in actis.* quæ repetita est apud Bisignetum, quam etiam sequuta est modern Rota in vna Nolan Abbatiæ regalis vallis coram Palcoto, vt est in resolutione ipsius 115. Ioannis Mich. El. *ad fin.* quos allegat Lancelot.loco proximiori citato *à num 60. & suprà*, qui *num.63.* affirmauit, materiam noui operis nuntiationis proculdubio celeritatem desiderare, qua 41
propter, omnibus diebus etiam feriatis, omnibúsque personis,etiam fabris,& pupillo fieri nuntiationem posse,*iuxta l.primam §.nuntiatio & §.seq.ff.de noui oper.nuntia.* quibus casibus appellationem non admitti; saltim 42
quoad effectum suspensiuum, probat text.*in l. fin. ff de appellat.recip.& l.1.cum seqq ff.de feriis, & dilatio.* Speculator *in titulo de appellat §.in quibus versiculo 8 n.10.* Ifl.*in dict.l.1.ff.de feriis colum.1.* Maranta *in speculo in 3. part.6.part.princ.q.2.n.319.versic.24.limit.* & alij plures à nobis suo loco citandi.

Quid tenendum in tanta contrarietate, in qua licèt contraria pars mihi magis probabilis sit in iure, quæ 43
longè verior videtur(vt de se patet) hanc tamen iam diu praxis elegit, tactúrque Doctorum authoritas, & nos fundamentis iuuare curauimus; ac propterea ab ea 44
non audeo recedere,illud sequens : vt iudex Ecclesiasticus vim nullam faciat : si non deferat appellationi emissæ à sententia demolitionis operis, constructi post factam denuntiationem.

Cui resolutioni nec obstant, quæ pro contraria parte adduximus fundamenta. Et non primum ex text. *in dict. cap.signifi.de noui operis nuntiatio.*quem Lancelotus *suprà num.97. & 98.* aliud agens, dupliciter conatur intelligere. Tu autem, certiùs responde, textum illum non 45
procedere,nec loqui in casu,de quo nos; scilicet,in sententia reuocationis ædificij constructi post nuntiationem noui operis, & sic in demolitione operis, quod ædificans prosequutus est, attentans spreta, & contempta denuntiatione,& anteaquam sibi fuerit à iudice,

vel à parte facta remiſſio, iuxta text. *in l. prætor ait, § ait prætor ff. de operis noui nuntiatione.* quod cauſa eſt, non
46 aliud audientiæ denegandæ, vt conſtat *ex dict. l.* 1. *§. ſed ſi is cui.* (de cuius intellectu protinus agendum erit) ſed tantùm in caſu illius text. *in cap. ſignif.* 2. cauſa noui operis ſimpliciter tractabatur, ceſſantibus fabris, & vacantibus à labore in ædificio, poſtquam ſibi denuntiatum fuerat à canonicis; nihil aduerſus denuntiationem conficientibus inſuper, vt ex textu colligitur. quod etiam procedit: quando quis ſpreta nunciatione paſſus fuit
47 agi de iure principali, omiſſo iudicio, & via attentati, & fuit per iudicem admiſſus ad probandum parte non opponente; quia tunc cum ceſſat contemptus denuntiationis, & iudicis, ceſſat etiam per attentatum demolitio operis. ita firmant Iſſ. *conſilio* 168. *colum.* 2. *in princip. verſiculo item licèt ædificans, libr.* 2. Plotus *in l. ſi quando n.* 121. *verbo, quarto ibi nuntians, C. vnde vi.* Carpanus *ad conſtitu. Mediolan. c.* 140. *n.* 31. *lib.* 1. Gratian. *in diſceptatio. forenſ. tomo* 2. *c.* 384 *n.* 28.

48 Hinc eſt regula, quæ dicit, vt à cauſa, & à ſententia lata ſuper iudicio noui operis nuntiationis, ſiue proferatur affirmatiuè, vt nuntiato nuntiatio remittatur, liceátque ædificium proſequi; ſiue negatiuè, vt nuntiantis iure attento opus demoliatur, appellatio emiſſa vtrumque ſortitur effectum; éſtque ei omnino deferendum, cùm nullibi inueniamus prohibitum, nec tunc denegata audientia, ſed tantùm, quando denuntiationi contraueniatur, vt conſtat *ex dict. §. ſed ſi is cui.* ibi, cui opus nouum nuntiatum eſt, ante remiſſionem ædificauerit, *&c.* Quo etiam caſu loquuntur Iſſ. & Lancelot. *vbi ſupra num.* 78. Bald. *conſil.* 245. *ad medium, verſiculo ſecundò præmitto.* Iſſ. *in l.* 1. *n.* 3. *verſiculo quartò limita.* & ibi Herculan. *colum.* 8 *ff. de oper. noui nuntia.* optimè Gratian. *in diſcepta. foren. cap.* 384. *à numero* 25. *tomo* 2. in
49 odium ipſius, qui iudicem offendit, argumento *c. cordi. de appell. in* 6. text. *in l. ſed etſi per prætorem, §. ſed etſi dum decreto ff. ex quibus cauſis maiores. l.* 1. *§. quod autem pretor negat, ff. de aleatori. cum aliis.* Quod nec valet, nec debet in ſimplici & vulgari iudicio nuntiationis; quo agitur, cui ſit ius vel ædificandi, vel prohibendi, quo caſu non ſolùm denegatur audientia, nec prohibetur appellatio: imò expreſsè permiſſa eſt, & talis vt operetur, attenta ſubſequens executio ipſius, eſt text. *in dict. c. ſignificantibus.* ibi, prædicti canonici noſtram audientiam appellarunt. & infrà: ideóque mandamus, quatenus ſi eſt ita, reuocatio in irritum, quidquid poſt appellationem huiuſmodi repereris attentatum, *&c.*

50 Qui text. iuncto intellectu aſſignato, qui eſt veritas, & verus ſenſus illius, hanc facit ſuauem conſonantiam, non audito Innocentio ibi poſt princip. intelligens text. illum in attentante poſt nunciationem procedere. Reſpondet ad text. priori appellationi, de qua ibi, fuiſſe per iudicem delatum, & à ſuperiori admiſſam, ſicque de facto non de iure procedere illam appellationem, qui intellectus facilè queat impugnari, cum omnibus difficultatibus pareat. Et primò quia ſecunda appellatio ſubſiſtit, cui non reſpondet: imò ea cùm legitimè fuerit à Pontifice approbata, priorem iuſtificat. Secundò, quia diuinatorius eſt; etenim ſolùm dicitur quod appellauit ab inferiore, qui reuocato grauamine proceſſit in cauſa, quare & vltra citatos, & quod à ſententia demoliendo ædificatum poſt nuntiationem noui operis, eo quia denegatur audientia: prohibeatur ſimul appellatio, per text. *in dict. l.* 1. *§. ſed ſi is.* tractat, & defendit Ruginell. *tractatu de appellat. §.* 2. *cap.* 3. *num.* 262. *fol.* 91. Eſcacia *de appellat. quæſt.* 16. *limit.* 31. licèt nullus ita diſtinctè prout nos.

51 Nec obſtat ſecunda difficultas pro contraria parte, adductáque ex eiuſdem text. priori parte, dum appellatio permittitur à probationum admiſſione, & ſic ab incidentibus: quapropter non cenſeri prohibitam appellationem à cauſa principali, ex Doctoribus ibidem allegatis. quæ doctrina quando verè procedat copiosè dixi ſuprà *c.* 6. hac 2. part. vbi mirabilem aſſignauimus diſtinctionem, quæ ad hæc non pertinet: ſiquidem huius reſponſio pendet à ſuperioris argumenti reſolutione, nam cauſa principalis, de qua in caſu illius text. appellationem admittit quoad vtrumque (vt modò probaui) ac ideo nihil mirum, vt ab incidentibus, & emergentibus articulis in ea detur appellatio: maximè iure canonico, quo à quocumque grauamine liceat appellari, & hodie per Concilium Trident. à gauaminibus qualificatis, quæ ipſum refert. Quorum vnum eſt illud, de quo in caſibus text. extitit appellatum, prout eſt admiſſio, ſeu reiectio probationum, vt nos lite probauimus ſuprà cap. 1. n. 130 quo ſatis vtrique eius parti ſatisfactum eſt.

Nec obſtat tertium magis difficile *ex dict. l.* 1. *§. ſed ſi is cui.* vbi actio, & agere denegatum procedenti per 52
opus poſt eius denuntiationem: & ſic appellationem non prohiberi ex diſtinctione Doctorum quam ſuprà defendimus; quia reſpondeo, illum text. non de actore, & actione verè & propriè ſtrictè éque ſumpta intelligi, ſed de exceptione proponenda, quod ſic probo. Subſtantiale eſt iudicij, idque conſtat ex reo & actore, non de duobus reis, nec de duobus actoribus, *cap. vt forus de verborum ſignific. l. ſed cum ambo ff. de iudiciis*, & in communibus magis placuit, eum videri actorem qui priùs ad iudicium prouocat, *l. ne tribus ff. eodem* at in caſu illius text. ædificans venit ſe defendendo à denuntiatore, qui prius ad iudicium eum prouocauit, *ibi, ſed ſi is* cui opus nouum nuntiatum eſt, ante remiſſionem ædificauit, deinde cœperit agere, ius ſibi eſſe, ita ædificatum habere.) Quæ verba clarè demonſtrant, ædificantem vt reum ſe defenſurum accedere, cùm denuntians iam actoris vicem in iudicio occupaſſet. text. eſt *in l. de pupillo §. qui remiſſionem*, ibi, ſuſtinet enim partes defenſoris.) *ff. de oper. noui nuntia.* vbi gloſſ. *verbo defenſoris*, id clariùs explicat. gloſſa celebris *in dict. l. de pupillo §. meminiſſe, verbo eum.*

Nec obſtant verbum, *agere*, & verbum, *actionem*, quibus vſus eſt conſultus in caſu illius text. quoniam agere etiam is videtur, qui exceptione vtitur, quia reus in exceptionibus actor eſt; text. eſt formalis, & expreſſus (de cuius intelligentia ſuperiùs egimus) *in l.* 1. *ff. de exceptio.* & ſic illis verbis largè, non ſtrictè, & in ſua proprietate vtitur conſultus ibi. tenementi hunc intellectum, quia mirificus eſt text. prædicto deſideranti pugnantíque fortiter, Doctorum diſtinctam reſolutionem euertere. 54

Cui obſtare videtur reſolutio illius celebris, & difficilis quæſtionis; ad ſuprema noſtra tribunalia paſſim accedentis per viam violentiæ, pro laicorum decreto nanciſcendo (quod *auto de legos* dicimus) an iudex Eccleſiaſticus vim faciat, cognoſcens in cauſa noui operis: in qua laicus denuntiatus eſt à clerico, & an ſuper nuntiatione nuntiati, vel potiùs nuntiantis forus ſequendus, & addendus ſit; de quo articulo videndum eſt copiosè per Ioannem Gutier. *in conſil.* 49. *per totum conſilium.* quod modò non diſputo, nec examino, ſed fortè commodiori loco infrà 6. p. tomo 3. propediem edendo. 55

Interim tamen dico praxim obtinere, vt forus denuntiati ſequatur; non vero denuntiantis, etiam militis, capitaneíque, ſeu alterius priuilegiati, aliàs tanquam actoris vices ſuſtinentis, vt dictum eſt; & vide quæ poſt alios Caſtellus à Bobadil. *in Polit. lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 137. *cap.* 5. *num.* 3. de quo nos altiùs infrà 6. p. c. 11. per totum, *& lib.* 3.

Nec obſtat quartum & vltimum, quia reſpondeo 56
non eſſe illam veriorem opinionem: vt à ſententia lata ſuper reuocatione attentati appellatio emiſſa habeat vtrumque ſuum effectum, infrà hac 2. p. cap. 12. reſoluimus, vbi latè videre libet. vbi etiam agendum: an à ſententia, tam negatiua, quàm affirmatiua lata

lata in remissione attentati, post nuntiationem noui operis, & ante remotionem eius habeat hoc priuilegium, nec possit appellari ab eo.

57 Ex hoc capite audientiæ denegatæ infertur: iudicem Ecclesiasticum vim non facere; si non deferat appellationi à denegatione audientiæ in casu, quo est alicui impositum perpetuum silentium; puta, *in rem l. diffamari, Cod. de ingenuis, & manu. & aliis.* postquam ipsa sententia translata est in rem iudicatam, quia ab ea non est appellatum, vel quia in omnibus instantiis confirmata est, seu quia ipsa sententia sui natura est priuilegiata aliàs, quia si intra terminum in ea assignatum non egerit, postmodum non audietur; quoniam tunc audientia denegata censetur. ita tenent plures relati à Nicolao Boërio *in decisione 255. à princip.* & præcipuè *à num. 12.* vbi etiam ex aliis firmat in iudicio *l. diffamari.* posse appellari à prima, puta, & secunda sententia, quia est diffinitiua tenent etiam Franc. *in c. Nicolao 64.*

58 *in fin. num. 23. de appellat.* Alexan. *in l properand. 11. §. fin autem reus, sub n. 21. conclus. 10. Cod. de iudiciis.* & quòd ex dicta clausula perpetui silentij dicatur oriri exceptio perpetuæ denegationis audientiæ, probat *cap. in præsentia*, vbi Barb. *num. 36. de probatio.* Boërium & Capicium, & alios per eum allegatos sequitur Bursatus *in consilio 78. visis, num. 21. lib. 1.* Lancelot. *de attenta. 3. part. cap. 28. num. 84.* quapropter si is cui silentium impositum est, voluerit agere, & iudex eum noluerit audire, à quo si appellauerit, iudex ei haud deferens, nec vim committet, ex his quæ ad principium quæstionis principalis diximus.

An & quando iudex possit imponere silentium parti,

59 vt vltra tale tempus agere non possit, vt in matrimoniali, in impugnatione rescripti, seu etiam instrumenti, vide latè per Felin. *in cap. accepimus de fide instrum. à n. 6. & suprà.* vbi agit inter alia plura, vtrùm requiratur bina monitio, & an Prælatus cum conuentu distulit comparere, an noceat Ecclesiæ hoc silentium, & an non Ecclesiæ noceat, vide etiam Bart. *in l. Titia circa fi. §. de*

60 *accusa.* & quod perpetui silentij impositio tollat appellationem simul, tenet vltra citatos Nicellus *tractatu de concord. gloss. concord. 6. num. 100. in princip. & vltimis verbis tomo 18. folio 195.* Ruginell. *tractatu de appellat. §. 9. gloss. 2. n. 7. versiculo 4.* Capicius *decisione 69. in causa Ioannis sub n. 13. in tertia responsione.*

61 Pariter idem videtur repetendum in allegante fraudem, & turpitudinem suam, qui quidem nec auditur, tenent Bartol. *in l. post contractum, colum. 3. versiculo sed an venditor §. de donatio.* & idem *in consil. 56. Petrus Nicolæ in princip.* Bartol. *in l. emptioni circa medium C. plus valere quod agitur.* Petrus Anchara. *consil. 226. ad corroborationem col. 1.* scribitur enim *in l. cum profitearis C. de reuocan. dona.* ibi, cùm profitearis, te in fraudem alterius donasse, professionem inhonestam continere, intelligis. (*& in l. si creditoribus Cod. de seruo pigno. dato manu.* vbi ita scribitur, nam ipse manumissor si fraudem se fecisse creditoribus, vt reuocet libertates, audeat dicere, audiri non debet, nec hæredes eius. (& optimè etiam ad propositum facit text. *in l. transactione finita, Cod. de transactionib. in l. filios Cod. de reuocan. his, quæ in frau. credi.* text. *in cap. inter dilectos, de donationibus,* cum concordantibus, vbique à glossatoribus adductis, & ibi etiam ordinarij repetentes. idem tenet Tiraquell. *de retractu lignag. §. 1. gloss. 18. n 20.* propterea, si hoc allegantem repellat iu-

62 dex denegando ei audientiam, à tali repulsione, & denegatione, appellationi non deferat, vim non facit, quia iniusta est, & minùs legitima. e. imuerò appellari minimè potest ab actu, quod fit secundùm iuris dispositionem, & canonicas sanctiones, nec à iudice iuris dispositionem, & decretum exequente. vt per Marant. *de ordine iudi. 6 part. princ. titul. de appellat. num. 345.* tenet Ioan. Gutierrez *in suis consiliis consil. 10. num. 21.* & probatur *in cap. consuluit 3.* ibi, non conuenit, vt pro huiusmodi appellationibus ab obseruatione decreti, debeas obtinere.) *de appell.* iudex enim tunc non grauat; nihil ipse potest per appellationem consequi, vt suprà diximus.

Aliter atque dicendum est, si turpitudo seu propria 63
fraus, non in vim allegationis, sed in vim exceptionis, proponatur; quia tunc audientia non censetur denegata, vt videre est ex his, quæ referens sequitur Tiraquell. *d. tract. de retractu §. 1. gloss. 11. num. 5 ad fin.* & idem *in §. 1. gloss. 18. num. 72.* & an quando quis vult desistere à peccato, audiatur allegans suam turpitudinem, 64
vide per Abb. *in cap. ex diligenti n. 2. de simonia, & in cap. sua nos n. 7. de sponsalibus.*

Similiter audientia denegatur à iure ei, qui reconuentioni nollet respondere, nam quousque respondeat, 65
patitur hanc pœnam, vt spes edeatur in causa conuentionis, & denegetur sibi audientia, ita firmat Speculator *in titul de reconuentione §. videndum, versiculo sed quid si actor nolit, &c.* per argumentum *cap. fin. §. pœna. de iuramen. calum. c. si qui Episcop. 1. quæst. 1. l. mutus §. pœna ff. de procurator. l. nec scriptura C. de compensatio.* idem tenet ipse Specul. *eodem titulo de reconuentione §. fin. incipit, restat vt de pœna actoris, per totum.* idem tenet Maranta *de ordine iud. 4. part. q. primæ princip. titulo de reconuentione n. 7. fol. mihi 140.* & à tali denegatione audientiæ deferendum non est appellationi propositæ, tanquam 66
minùs legitimæ, ex iam dictis. & quia hæc audientiæ negatio est pœna à iure imposita, vt hi omnes Doctores affirmant, & de se patet, à qua minimè appellari licet, vt tenent Arias *in l. 2. Tauri num. 18.* Gutierrez *consil. 10. num. 16.* Bobadil. *in Polit. lib. 3. cap. 8. num. 278.* Nauarr. latè *in prælect. cap. cùm contingat 15. causa nullit. fol. 151.* Bernard. Diaz *in regula 675.* Gratianus *in regula 35.* Bald. *in marg. sua in verbo appellari à pœna potest.* Doctores *in c. ad nostram. de appellatio.*

Ex hoc eodem capite audientiæ denegatæ patiter 67
oritur, iudicem Ecclesiasticum, nec vim facere, si non deferat appellationi ab eo emissæ, quem ipse reiecit, tanquam contraria in iudicio allegantem, & aduersa petentem, quia tunc ius huic tali habet denegatam audientiam, ita probatur *in cap. solicitudinem.* ibi, non est tanquam aduersa petens, & sibi contrarius audiendus.) *de appell.* idem probat text. *in cap. quod autem 23. q. 7.* & ibi gloss. *verbo contraria.* text. etiam *in c. quàm præposterum 13. quæst. 2.* text. *in cap. literas de præsumptioni.* text. *in cap. gesta 74. dist.* text. est *in l. 1. Cod. de furtis, & seruo corrup.* text. *in l. professio. C. de muner. patrimo. l. 10.* & vbique glos. & Doctores, hanc doctrinam communiter profitentur, vnanimitérque firmant, ibique latè de materia, præcipuè per Doctores *in dict. l. 1. C. de furtis.* maximè 68
per Bald. vbi an & quando actor possit allegare contraria, & an his possit fortè reus vti, & an saltim in nouo iudicio contraria proponenti, aduersáque petenti, sit denegata audientia, & distinctè, quæ & quando in iure dicantur contraria, & quæ vt incompatibilia non admittantur in iudicio. & de pluribus aliis materiam concernentibus, cum conclusionibus, & limitationibus videre poteris (quæ omitto quia ad nos non pertinent.)

Vnum tamen rei de qua agimus commodius non omittam, quod colligitur ex dispositione text. *in dict. cap. solicitudinem. de appellat.* scilicet; appellans ab infe- 69
riori ab aliqua eius sententia, siue interlocutoria, siue diffinitiua, comparens postmodum coram ipso, aliquid negotium tangens, petendo, fuerítque verbo, vel facto protestatus, se prosequi velle appellationem, non censeri, nec intelligi appellationi renuntiare per talem comparitionem, cum protestatione, & non auditur in petitione tanquam sibi ipsi contrarius, seu aduersa petens.

Quòd & expressè probatur in illo text. in quo exactiùs videre poteris per DD. Abb. & Felin. Franch. & cæteros, Ioan. Andr. *in fin. de appellat. in 6. & in cap.*

cum veniſſent, de eo qui mit. in poſſ. Alexand. *conſil.* 107. 4. *parte.* Bertachin. *in reperto. verbo, appellatio tollitur*
70 *num.* 10. *circa fin.* & contrarietatis ratio in hoc conſiſtit, nam cum per appellationem emiſſa omnimoda ſit ſuſpenſa, & abdicata in illa cauſa ab inferiori iuriſdictio, & in ſuperiorem integraliter tranſlata, ex iuribus vulgaribus, quæ per proteſtationem ſequentem conſeruantur, hinc ineptum eſt velle, vt alius habeat iuriſdictionem totalem, & alius abſque ea cauſæ cognitionem, &
71 ideo cùm appellans per proteſtationem inſiſtat in appellatione, per conſequenſque in tranſlatione iuriſdictionis ad ſuperiorem; cui non intelligetur renuntiatum: non auditur, in quo poſtulat ab inferiore carente iuriſdictione, ipſi actui & petitioni neceſſaria, quam ab eo ipſe aliàs habet per appellationem ablatam: & ſic nil mirum, vt tanquam contraria petens non audiatur in petitione.

72 Ex hoc enim fonte fluit, atque emanat: iudicem Eccleſiaſticum nullam vim facere: ſi nec deferat appellationi emiſſæ à creditore, eo quòd non vult detinere cadauer debitoris mortui ad eius petitionem, neque ſepeliatur, quouſque ſibi ſatisfiat, vel ſolutione, vel ſatisdatione, ſeu fideiuſſoria cautione, quoniam iſte creditor ita poſtulans nullo modo auditur appellans: ita probant expreſsè gloſ. & Doctores *in cap. ex parte el* 1. *de ſepulturis.* Specula. *in titulo de appellat. §. in quibus verſiculo* 8. Hippol. *ſingulari* 199. Bened. *in cap. Raynut. verſibo, mortuo itaque teſtatore. n.* 56. *de teſtam.* Felin. *in cap. ſicut Iudæi colum.* 1. *de Iudæis.* Bertach. *in tract. de Epiſcopo. §. videmus num.* 24. Baëca *de inope debitore, cap.* 1. *n.* 20. talique creditoris appellationi minimè deferendum eſſe probat Viuius *lib.* 2. *communium opin. opinione* 78. Parlad.
73 *lib.* 2. *rerum quotid. c. fin.* 5. *p. §.* 4 *num.* 26, & probatur apud nos *in l.* 11. *titulo* 16. *lib.* 3. *ordinam.* quod etiam ratione probo. Quoniam inſtantanea corporis corruptio & putrefactio rem citò perfici, & abſolui poſtulat; non enim patitur dilationem, quo caſu appellatio emiſſa non ſuſpendit actum, nec dilationem præbet, ſed celerem exe - cutionem requirit, text. *in l. fin. ff. de appella. recip.* vulgatis, quod & in ſubſtantia conſiderauit Speculator vbi ſuprà citatus.

74 Bene enim verum eſt, vt etiamſi non adſint bona, vnde æs alienum creditoribus exſoluatur: nullo modo cadauer ſequeſtrandum, pignorandum, nec detinendum eſt, text. *in l. fin. Cod. de ſepulchro viola. & authent. item qui domum, eodem tit.* & vtrobique Doctores, etiamſi debitum pluſquam liquidum ſit, cuius opinionis eſt Felin. *in dict. cap. ſicut Iudæi col.* 1. *de Iudæis.* Roder. Xuarez *in repetitione l. poſt rem. in* 5. *amplia. ad legem Regiam ff. de reiud.* Couarr. *variarum lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 10. Grammaticus *deciſione* 82. Bened. *in dict. cap. Raynut. verbo, mortuo itaque n.* 56. *de teſtament.* Caſtellus *in l.* 30 *Tauri verb. Gaſtos.* Parl. *in dict. lib.* 2. *rerum quotid. c. fin.* 5. *part.* §. 4. *n.* 16. & magis de communi teſtatur Baëca *de inope deb. cap.* 1. *à n.* 19. vbi pluribus authoritatibus, & rationibus tam diuinis quàm humanis.

Hanc opinionem, vt veriorem comprobat, & vt æquiorem & certiorem reſoluit, iuſtè meritóque abominans, reprehenditque Angel. *in authent. vt defuncti ſeu funera eorum column.* 1. Seguram (de quo dicit altàs libenter iudicio labi ſolere *in repetitione l ſi ex legati cauſa num.* 37. *ff. de verb. obliga.*) & Caruaia Regium Senato. *in repetitione l.* 1. *column.* 3. *ff. de verb obliga.* Præpoſ. *in c. præterea* 51. *diſt* & Bartolo Belenzi *in additio in cap. ex parte, de ſepult.* contrariam opinionem ſectantes, & idem quod Baëca contra Angel. tenet Parla. *vbi ſuprà*, quem in rationibus & authoritatibus prædominat, & præ-
75 cellit. Quæ doctrina limitatur, & fallit in cadauere vſurarij, quod à iudice Eccleſiaſtico ſequeſtrari poteſt, ne ſpeliatur: donec hæres caueat de reſtitutione, vt ex aliis firmat Zerola *in praxi Epiſcop.* 1. *p. verbo funus verſiculo* 3. *cadauer*, &c.

Hinc pariter oritur, vim nullam eſſe poſſe in denega- 76
tione delationis appellationis interpoſitæ à vero contumace, cùm ſiquidem non audiatur appellans in cauſa, in qua contumax fuit, text. eſt *in l. & poſt edictum* 73. *fin.* ibi, ſciendum eſt, ex peremptorio abſentem condemnatum, ſi appellet, non eſſe audiendum.) *ff. de iudiciis.* text. etiam *in l.* 1. ibi, eius qui per contumaciam abſens, cum ad agendam cauſam vocatus eſſet, condemnatus eſt, negotio priùs perſcrutato appellatio recipi non poteſt.) *Cod quorum appellat. non recipi.* text. etiam *in l. ex conſenſu §. fin.* ibi placuit, non prouocare, &c. (*ff. de appellat.* Bart. Immola, & cæteri Doctores *in dict. l. conſenſu §. fin.* Speculat. *titulo de appellat. § in quibus num.* 1. *lib.* 2. Rota *deciſione* 16. *alias* 364. *coram. n.* 1. *de dolo & contumac. in nouis.* Ripa *in practic. in forma appellat. à ſententi. diffinit. in gloſſ. coram vobis ſub n.* 9. *vbi ſicuto quæritur vltrà fol.* 405 Mediuer. *in additio. ad eum in* 1. *additio in verbo, in vero contumace, fol.* 406. Franch. *in cap. Nicolao n.* 18. *de appellat.* Socin. *in regul.* 24. *appellat. in qualibet cauſa, fall.* 6. Nicell. *tract. concord gloſſ. concor* 6. *fall.* 18. *n.* 51 *fol.* 193. Curtius Senior *tractat. de iureiur. propter calum. aaa. §. quod ſi actor ſub num.* 12. *&* 13. *tomo* 3. *part.* 2. *fol.* 134. Decius *conſil.* 34. *n.* 1. *& ſeqq.* Rebuff. *tractatu de appellat. art.* 7. *gloſ.* 2. *n.* 7. *& ſeqq.* Capicius *deciſione* 139. *num.* 2. Rota *deciſione* 22. *alias* 137. *appellatus, de appellat. in nouis.* Maran. 6. *part. titulo de contumacia* 2. *memb. num.* 17. vide Paz *in praxi* 2. *p. tomo* 2. *cap. vni. à n.* 9. *cum ſequentibus.* idem Maranta *in ſpeculo adnocat.* 2. *part.* 6. *part. princ. q.* 2. *tit. de appellat. n.* 273. Lancelot. Robert. *de attenta.* 3. *part. cap.* 28. *num.* 50. *&* 51. ea potiùs ratione ſibi denegatur audientia, quia non comparendo videtur iudicem contemnere, vt notat *in dict. lib.* 1. & per Robert. *ibi*, qui loquuntur quando appellare deſiderant ab ipſa ſententia diffinitiua.

Et licèt longè à Doctoribus diſceptetur, quando quis 77
dicitur verus contumax, vt videre eſt per Bart. *in l. fin. ff. de in integrum reſtitutione.* & Bart. & Alexand. *in d. l. ex conſenſu §. fin.* Alexan. *in l properandum §. ſin autem reus, Cod. de iudiciis.* quantum autem attinet ad noſtram materiam, vt non audiatur appellans, ita poteſt eſſe, ac conſtitui vera concluſio, vt ille dicatur verus contumax, qui perſonaliter fuit citatus, potuítque in termino venire, & non venit; vel ſi fuit citatus ad domum, poſtmodúmque ipſa citatio ad eius notitiam peruenit, qui cùm potuiſſet in termino comparere, & non comparuit; quod intelligendum eſt, quando legitimè adfui notitiam perueniſſe conſtat; vtputa, per ſcripturam citationis viſam poſtea per eum, vel per relationem nuncij. aliter atque dicendum eſt, ſi per appellationem vxoris vel cuiuſuis alterius domeſtici, nam tunc non dicitur verus contumax, ita concludit Alex. *in dict. §. ſin autem reus col.* 2. *&* 3. ſequitur Eſcacia *tractatu cauſar. ciui & crimin. c.* 97. *ſub num.* 101. éitque de mente Bart. *in dict. §. fin.* idem affirmat Marant. *vbi proximè d. titulo de appellat. num.* 274. & verus contumax etiam dicitur ille, qui curat, ne citatio ad eum poſſit peruenire, vt ſcribit Alexand. *in dict. l. properandum §. ſin autem reus n.* 14. *concluſione* 6. *de iudiciis.* & ex Marant & Tiraquellus Eſcac. *de appellat. quæſt.* 17. *limit.* 3. *ſub num.* 3. *& quæſt.* 12. *num.* 19. vbi etiam poſt alios, quod citatio debet eſſe peremptoria. & lege Marant. *vbi ſuprà num. ſequenti.* ex Alexand. in pluribus locis tenente, quod quoad hoc vt verus contumax non audiatur appellans, ſufficiet vt contumax ſit in ſententia audienda, poſtquam peremptoriè eſt citatus, licèt in toto proceſſu præſens fuiſſet, quem vide. tenent Paul. de Caſtr. *in authent. principal. §. quod ſi actor numer.* 6. & ibi Curtius Senior *num.* 13. *inter tractatus diuerſo. tomo* 3. *p.* 2. *fol.* 134. *Cod de iureiur. propter calum.* Alexand. *in l. properandum §. ſin autem reus, ſub n.* 18. *C. de iudiciis.*

Hæc tamen concluſio fallit, quando procurator eſt 78
verus contumax, quia tunc Dominus poterit regu-
lariter

lariter appellare, ex eo, quia vera contumacia est delictum, sed ad delinquendum non præsumitur procurator habere mandatum, quia prohibitio appellationis datur pro pœna. Rebuff. *tractatu de appellat. art. 7. glos. 2. num. 10. tomo 3. fol. 503.* altiùs Bartol. *in l. 1. § si aduersus sub numer. 2. versiculo quæro circa, ff. quando appellandum sit.* Franc. *in dict. cap. Nicolao numer. 18. & seqq. de appellat.* Felin. *in cap. 1. num. 6. versic. si procurator vt lite non contestata.* Alexand. *in dict. §. sin autem reus, n. 24.* Nicell. *de concor. gloss. concord. 6. fal. 18. num. 61. & seqq.* & id ita tenent Bart. Burri. Abb. Cæpola, & communiter omnes, vt testatur additionator ad Felin. *vbi suprà*, Guido Papæ *tractat. de appellat. q. 87. n. 56. fol. 59.*

79 Vlteriùs & secundò fallit hæc conclusio, vt non procedat de obseruantia Rotæ, secundùm quam potest appellare etiam verus contumax, dummodo appellet indecem dies à die latæ sententiæ, testatur Rota *decisione 16. alias 364. in fin. de dol. & contum. in nouis.* Felin. *in dict. c. 1. sub n. 7.* per quem Nicellus *concord. 6. fall. 6. sub num. 58.* idem Felinus *in c. quoad consultationem, numero 28. de sententia, & re iudi.* Ferretus, *consil. 216. vertitur quæstio. n. 3.*

80 Hinc facilius intelligemus resolutionem illius quæstionis, quam Doctores disputant, an primo, vel secundo decreto liceat appellare, per Dinum *in tractatu missionis.* Bart. *in l. ante sententiæ ff. de appella. recipi.* Anton. & Abbatem latè *in cap. cùm ad sedem n. 31. per totum de restitutione spoli.* & ibi *in additio. ad eum litera B.* & alibi passim. & ex mente omnium, ita distingue, quòd à primo decreto tam verus contumax, quàm fictus, non admittitur ad appellandum, tum quia est sententia interlocutoria à qua nullus potest appellare de iure ciuili, *dict. l. ante sententiam, & l. ante sententiæ tempus C. de appellat.* & ex ratione ita tenet Dinus *iam citato loco*, quem sequitur Abb. *in dict. cap. cùm ad sedem num. 31.* qua etiam motus Paz *in praxi 2. part. tomo 2. cap. vnic. cum. num. 106. cum sequentibus.* affirmat, à tali sententia non posse appellari, iuxta dispositionem Concilij Trident. *sessione 24. de reformatione c. 20.* prohibentis appellationem ab interlocutoriis, & idem tenet Auendan. *in titulo de primo & secundo decreto 3. part. n. 18.* cùm possit quandocumque à iudice reuocari, licèt missio nonnisi citato eo, qui rem detinet, vt ex Panormita. & aliis probant Paz & Auen. *ibi & l. 2. titulo 8. part. 3.*

Deinde, & alia ratione mouentur Doctores; quia hæc sententia primi decreti, nec est magni præiudicij, nec tollit vel absorbet ius alterius, contumace enim ipso veniente postmodum, & comparente infra annum, ante secundum decretum, solutis expensis, vel præstita cautione de stando iuri, illa reuocatur, ipseque recuperat possessionem per text. & ibi Bartol. *in l. si quis, & in §. sed si quis, Codice de præscriptio 30. anno.* idem Batt. *in l. consentaneum Cod. quomodo & quando index.* Speculator *in titulo de primo & secundo decreto §. 5.* text. *in cap. quoniam §. in aliis, vt lite non contestata. authentica ei qui iurat. C. de bonis authoritate iudi. possiden.* & vtrobique Doctores, ac ideo cùm per comparitionem & purgationem contumaciæ decreti fit reuocatio, potiùs videtur dependere ab eius potestate, quam à iudicis.

81 Hæc tamen limita secundùm Bartol. *in dict. l. ante sententiam*, quam sequitur Abb. *in dict. cap. cùm ad sedem num. 21. versiculo sed tu limita* quando primum decretum absorbetet ius partis, idque non reparabile per diffinitiuam, vt contingit, quando iudex adiudicat missio ex primo decreto fructus medij temporis, quod facere potest iuxta textum *in l. Fulcinius §. fin. ff. ex quibus causis in possessionem eatur*, & latè per eundem Abb. *in dict. cap. quoniam frequenter vt lite non contestata* qui vbi suprà *in d. num. 31.* alia exempla reddit.

82 Vnum tamen est, quòd quamuis contumaci ab hoc decreto non liceat appellare, à denegatione verò eius parti præsenti omnimodo permissum est, ita eleganter animaduertit Auenda. *in dict. titulo de primo & secundo decreto 3. part. numero 11.* quem referens sequitur Gondizal. de Paz *vbi supra in d. praxi 2. part. tomo 2. cap. vni. num. 108.* quæ omnino vide, qui per totum illud caput copiosissimè congessit modos, & remedia procedendi contra contumacem actorem vel reum, & de primo & secundo decreto in actione personali, siue reali, in spiritualibus, & beneficialibus, vbi etiam de praxi, quæ circa hoc habetur in tribunalibus Ecclesiasticis, vbi perfectè inuenies hanc materiam.

A sententia autem super secundo decreto fictus con- 83
tumax bene potest appellare, etiam de iure ciuili, secundùm Dinum, Ioan Andream, Bartol. & alios, tenet Abb. *in dict. cap. cùm ad sedem num 31. versiculo in possessione autem 2. decreti, &c.* & per consequens etiam hodie de iure canonico per Concilium Trident. & eius limitationes. & quòd possit appellari, etiam docet Innocent. *in cap. dilecto, de verborum significo.* Bald. *in l. non videtur 1. ff. de iudi.* Romanus *in suis singularibus in verbo decretum, in versiculo, quæro vtrum.* quod probatur, tum vero non ficto negatur audientia, & prohibetur appellatio, vt constat ex iuribus & Doctoribus iam citatis, quia in eo non arguitur dolus, vt in vero, & in specie quòd iste talis fictus contumax rectè possit appellare, Bald. *in l. ea quæ Cod. quomodo & quando iudex.* Bart. *in l. fin. ff. de in integr. restit.* Alexan. *in l. properandum §. sin autem reus versiculo 2. conclusio, &c.* Marant. *vbi supra in d. tract. de appella. n. 277. cum sequentibus.* vbi in specie ponit, quis dicetur fictus contumax.

Tum etiam probatur, quia licèt secundum decretum 84
sit interlocutoria, vt ex additione ad Abb. *vbi proximè litera B. ad medium*, & Paz *loco suprà citato num. 110. ad fin. versic sententia interlocutoria, del segundo decreto*, tamen eius damnum est irreparabile, quoniam missus in 85
possessionem ex secundo decreto efficitur verus possessor, qua possessione mediante transfertur in eum, vsucapiendi, seu præscribendi conditio, vt post longum decursum contra communem (quæ maius ius missio concedebat) resoluit cum aliis Paz *supra num. 93. cum seqq.*

Cæterum quia hic missus facit fructus suos, secundùm glossam, Bartol. & cæteros communiter *in l. si finita §. Iulianus ff. de damno infecto.* nam ratione veræ possessionis, quam acquirit, fructus veniunt *ex §. si quis à non Domino instit. de rerum diuisione* Paz *vbi numero 97.* deinde, quia actor originarius efficitur reus, & reus originarius efficitur actor, quod est non modicæ & magnæ vtilitatis, vt probat text. *in §. commodum instit. de interdictis, l. is qui destinauit ff. de rei vindic.* & in specie Panormitan. *in dict. cap. quoniam frequenter §. in aliis num. 4. vt lite non contest.* quapropter si missus ex secundo decreto super proprietate tantùm tenetur respondere, & conueniri, non autem decreto super possessione, vt expressè probatur *in dict. §. in aliis.* licèt in aliquibus casibus non solùm super possessione, sed nec etiam super proprietate, quos congessit Gondiz de Paz *vbi suprà num. 10. cum sequentibus.* ideóque cùm secundum decretum continere dicatur damnum irreparabile, & ficto contumaci nullo iure speciali denegetur appellatio, quid mirum, vt iure communi vtatur secundùm legem communem *ff. de appellatio. recipiendis*, & Concilium Tridentin. *sessione 24. de reformatione cap. 20.* & ea quæ latiùs congessi in cap. 1. suprà hac 2. part. à principio.

De vero autem contumace aliud est sentiendum, 86
enimuerò is nullo modo appellat, quia absolutè sibi denegatur audientia à iure. text. *in l post edictum 73. §. fi. ff. de iudiciis, l. consensu §. fi. ff. de appellat l. 1. Cod. quorum appellat. non recipi. cum aliis supra.* & quia si à diffinitiua sibi non admittitur, vt supra dixi, vt constat *ex dict. §. fi.* ibi, absentem condemnatum, &c. (*& in l. 1. condemnatus est, iuncta l. 1. ff. de re iudi.* ibi, quod condemnatione,

vel absolutione contingit,*&c.*)& quod dicitur *in rubrica de re iu.*& aliis locis,quæ continet plenum iuris præiudicium tam in possessione, quàm in proprietate, ergo multo magis idem firmandum est in secundo decreto, vbi non plenum præiudicium, sed tantùm respectu possessionis, & fructuum, & aliorum quæ diximus, reseruato sibi iure super proprietate, *vt in d.c.1. quoniam frequenter §.in aliis.*ibi, verus constituetur possessor, super proprietate duntaxat, aduersæ parti defensione legitima reseruata, *&c.*) & in specie, quòd verus contumax à sententia secundi decreti non audiatur appellans;tenet ex mente aliorum Ab.Panor. *in dict. cap. cùm ad sedem numer.*31.*versiculo etiam in quantum dixi, &c.* vbi idem intelligit, & rectè in latitante, quia vero contumaci æquiparatur. idémque extendendum ad eum,
87 qui procurauit, ne citatio proueniret ad eius notitiam, vt si quis latitauit, vel aliter se absentauit hac de causa, quia pariter pro vero contumace habetur, secundùm Alexand. *in dict. §. sin autem reus versiculo quinto quinta conclusio, &c.* & per ea quæ habentur *in clement. 1. vt lite pendente*, & in specie firmat Marant.*de ordin. iud.6. par.titulo de appellat.n.*279.

88 Attende tandem pro huius articuli perfectione, quòd licèt iudex à quo non tenetur vero contumaci deferre, etiamsi excusationem alleget, non tamen præcluditur ei via, quin possit ad superiorem confugere, & allegare causam suæ excusationis, & probare, se non esse verum contumacem, & si coram eo de vera causa excusationis doceat, iudex superior ipse reuocat attentata post appellationem, non aliter, vt docet Salicet.*in l.generaliter num.7. ad fin. Cod. de rebus creditis, & iureiurand.* Videndus item *in l.properandum §.cùm autem Cod.de iudiciis.*& Abb. *in dict. c.cùm ante fin. de re-*
89 *stit. spoli.* Plura etiam alia circa hunc articulum an verus contumax appellans audiatur; vide latè per Gregorium Lopez *in lib.9. titulo 23. parte 7. gloss.2.* vbi dicit, hunc rigorem non seruari in curia Romana, allegans ad id decisionem Rotæ 364.*in nouis*, (quam ego in meis non inueni) reperio tamen decisionem 49. *in nouis titulo de appellat.* quæ ad vnguem approbat nostram doctrinam contrariam Gregorio, nec de aduerso stylo mentionem facit, imò fortiùs ea procedet de iure canonico, quia magis odit, & abhorret contumaciam, inobedientiæ proximam, ex iuribus vulgatis, & titulis *de sententia excommunicationis, & de dolo & contumacia.*

Ex hoc capite denegatæ audientiæ fluit, iudicem
90 vim non facere appellanti, eo quòd ipsum reiecit in iudicio, nec admisit agentem sine interesse, quoniam iste de nullo modo auditur, si credimus authoritati diligentissimi Tiraquelli *d.retract.lignag.§.primo glossa secunda numero 51.ex l.si Patroni §.fideicommissariam,*ibi) secundùm quæ) Angel.Alexand. *ff. ad Senatusconsul. Trebellian.& l.sed nec legatarios, cum l.sequen. ff.de condictione furtiua,l.qui fundum ff.locati,l.sin autem §. si homo ff.de rei vindi. l. si quis ex argentariis §.ex hoc edicto.* & ibi Alberic.*ff.de edendo l.1.§.reus vbi notatur,ff.eodem per quem factum erit.* Bartol. *in l. si vnus §.ante omnia 3. nota. ff. de pactis.* Petrus Ancharan. *consilio 119. pluribus post princip.* & vbique Doctores, & nil mirum: nam quando desinit sua interesse, desinit actio competere, *l. procuratorem §.mandati actio,ff.mandati,l si seruus ff.de condictione furtiua.si ex conuentione.*& ibi Alexand.& Philippus Decius *ff.de pactis.*

Super hoc tamen distinguens Bartol. *in l. qui autem*
91 *§.illud ff.si.qui cautio.*quod maximè procedit,cùm etiam excipienti sine interesse, audientia denegetur quoque, *l. ille à quo §. si de testament.1.* vbi Alexand. *in princip. ff.ad Trebellian. l. qui liberis in fin.ff.de bonorum possessione secundùm tabul.* Angel.*in l. exitus versiculo quinimò.* & ibi etiam Alexand *columna 2. versiculo & subdit.ff.de acquir. possessione.* idem Alexand. & Philippus Decius *in dict.l. excommunicatione.* Decius *consilio 418. visa columna 3. versiculo in quarto.* & Doctores vbique, quod propemodum generale est,vt nemo audiatur sine interesse,vt firmat Tiraquell. proximo loco citatus,quia nemo sine actione experitur,ex iuribus vulgaribus.

Et in specie,vt illius cuius non interest,non recipia- 92
tur appellatio,probat text.*in l.1.non solent audiri appellantes,nisi ij quorum interest. ff. de appellatio.recipi.& in cap.cùm inter de electione.*& quòd alicui actui,vel liti se opponens non audiatur sine interesse, probatur *in c. veniens el secundo versiculo cùm igitur.de testi.* quod & voluere Immola,Ioannes Andreas *in cap. super his, in verbo, excludatur, de accusatio.* Petrus Ancharanus *consilio 297.efficacibus columna 4.versiculo est ergo videndum.* & Paul.Castrens.*in l.2.col.1.versiculo alij vero casus,Cod. de edicto diui Adrian.*& Tiraquell.*in d.tractatu de vtroque retractu §.1.numer.51.*vbi aliqua exempla reddit rei istius.

Pariter etiam; & ex eodem capite audientiæ denega- 93
tæ infertur,vt iudex nullam violentiam committat, circa appellationem interpositam ab eo, qui conuentus actione ad exhibendum,*iuxta tit.ff ad exhibendum,*condemnatur rem exhibere, quámque rem, facultatem habeat, exhibendi,& propterea ad id cogi præcisè potest, 98
nec appellans audiendus est, ita ex Bartol. *in l. creditor §.iussus ff.de appellat.* vbi etiam Ioan.de Immola *colum. fin.* & Angelus, tenet & firmat Gregor. Lopez *in l.9. titul.27. part.3. gloss 6.* licèt aliud sit dicendum, quando condemnetur ad interesse; eo quòd rem non exhi- 94
beat, nam tunc eius interesse, scilicet, respectu, procedere possit appellatio, vt tenent Immola & Gregorius citari iam.& probatur *in dict.l.9.* de qua nos suprà latiùs 99
diximus, & de eius ratione, & theorica suprà in cap.7. ad fin.hac 2.part.

Hinc etiam fluit,vt iudex vim non faciat, si non de- 95
ferat appellationi emissæ à compulsione, & præcepto eius, vt iuret de calumnia, ex his, quæ diximus hac 2.part.in cap.2. à num.163. cum sequentibus. cùm ad hoc tam actor, quàm reus omnino,& in omnibus causis iuramentum præstandum teneatur, secundùm iuris dispositionem, & præcepta, *l.1.* ibi, in omnibus causis, *&c.*) cum omnibus legibus sequent.*C.de iureiuran.propter calum. dando.* & cæteris titulis *in ff. & decretalibus concordantibus.* nequit enim appellari ab actu, quod sit secundum iuris dispositionem,& præcepta,nec à iudice id exequente,vt latiùs probauimus nuper suprà hoc eodem capite, ex his,quæ colliguntur ex Doctoribus protinus citandis.

Aliud autem determinandum est, circa appellatio- 96
nem interpositam à sententia diffinitiua, contra contumaciter recusantem hoc iuramentum præstare, nempe; contra actorem, vt actionem perdat, contra reum verò, vt pro confesso habeatur, iuxta text. *in lib.2. §. quod si actor.* vbi Doctores, *Cod.de iureiur.propter calum.dando.* nam tunc audientiam non censeri denegatam appellanti hoc casu, docet gloss. *in l.creditor §.iussus ff.de appellat.* per text.*ibi*, quam sequitur Bart.*numero 1.eodem.* defendit Salicetus *in dict. §.quid si actor versiculo quæro an ab huiusmodi sententia, &c.*ex authoritate Iacobi de Aretino, quem ibi allegat. vbi notatur communiter, quod & ipse Salicetus intelligit, & bene, *in l.1.num.2.C.quorum appellationes non recipi.* dummodo suam contumaciam condemnatus excusset,aliàs autem omnino censeatur sibi appellanti audientia negata, quod & ipse libenter admitto.

Deinde ad hoc capitulum confert illud, quod Fabet 97
tractat *in §.retinenda.institut.de interdi.num.29.* & Iacobus Menoch.*in tractatu de retinend.possess.remed.3.quæst. 97.numero 819.* affirmantes, quod si contra quem lata est sententia, quia alium turbauit in possessione, præstitit cautionem, molestiam se amplius possessori non facturum, qui nihilominus adhuc possessorem perturbet,

perturbet, asserénsque se noua ex causa possidere, atque ita velit illi possessioni incumbere, in quo nullo modo audiendum esse hoc allegare, probat Faber & Menoch. iam citati; reddentes rationem, nam sententia, quæ pro possessore turbato lata est, futuram turbationem, ad quam se refert, prohibere dicitur, possessorémque tuetur, eique vim fieri vetat, atque silentium quoque perpetuum aduersario imponit, *cap. licet causam, de probationibus.* frustratoria & inutilis, fallàque & elusoria foret; si noua vis aut conturbatio permitteretur. alias etiam rationes adducunt, ad idem, citantes etiam *l. si quis reum. l. si à te §. si quis fundum ff. de exceptione rei iudic.* iuxta suum verum sensum. Est igitur secundùm eos in hoc casu concluſio dicenda, quòd iste qui succubuit, donec viuit, compescetur à molestia, nec agendo, nec excipiendo audietur. ad quod etiam facit, quæ suprà de impositione perpetui silentij dixi, quod vno modo declarat Menoch. vt hæc doctrina non procedat, cùm elapso multo tempore, hic hac exceptione vteretur, cuius probationem paratam, & in promptu habeat, offerátque. Quo suppositio, nec prædicto casu appellationi emissæ deferre iudex cogetur, cùm in totum audientia denegetur ei.

98 Ex huius capitis principalis doctrina, idem inferre poteris ad dispositionem text. *in cap. Romana 5. in ordine de appellat.* vbi in negotio denegatur audientia ei, qui appellationem prosequutus non est, intra tempus & terminum à iure præstitum ad prosequendum, *ibi*, & a causa sua cecidisse videtur, nec ampliùs super eodem negotio audietur ipse appellans, *&c.*) vbi vide Franch. & Doctores.

99 Inferri etiam pariter potest ad id, quod dicit Marant. *de ordine iudicio. 6. part. de laudatione 4. memb. numero 5. folio 399.* vbi per *l. si res ff. de euictionibus.* & doctrina Baldi *in lib. 1. column. 2. Cod. communia, de legatis*, scilicet; quod conuentus super aliqua re, si voluerit laudare auctorem auctoris sui, vt sibi de euictione teneatur, non debeat audiri, nisi cessisset sibi actio per suum authorem contra illum, ad quam cessionem faciendam cogi potest auctor, quia sibi non nocet, *ex l. creditore ff. de euictionibus*, vt per Marant. *ibi*, qui bene de materia laudationis in iudicio tractat.

100 Inferri etiam potest ad legem Regiam *2. titul. 17. lib. 4. recopilat. & l. 2. titul. 15. lib. 3. ordin.* vbi latissimè, verbo *no se a oido despues*, quibus iuribus probatur hodie in nostro regno partem dicere volentem de nullitate sententiæ post sexaginta dies, non esse audiendam, *vt in dict. tit.* ibi, *y si en los sesenta dias no lo dixere, no sea oido despues sobre esta razon*, *&c.* vt scilicet à iudice facta repulsione eius non admittatur appellatio, nec supplicatio.

101 Cuius etiam est farinæ, vt qui terminum sibi ad aliquid faciendum præfixum labi permittit, censetur renuntiare, & non potest, nec agendo, nec excipiendo audiri, vt loquens de præfixione termini ad dicendum de nullitate, tradit Ioan. Cephal. *in consilio 201. num. 4. li. 2. & consil. 202. num. 18. eodem. lib. 2.* Cassiad. *decisione 4. in attentatis de dilationibus nu. 5.* Vestrius *in praxi Romanæ Cur. lib. 8. ca. 4. num. 21. annotat. ad Eguid. num. 108.* Lancelotus Robertus *de attenta. 2. part. cap. 12. limit. 19. per totam, & cap. 18. à n. 98.*

102 Alium etiam casum, quo audientia denegata videtur, perlege apud S. Congregationem Concilij Trident. super cap. 18. de reform. sessione 24. loquens de oppositoribus in his verbis inquit: alius non descriptus petens admitti ad examen iam peractum, sed beneficij nondum facta collatione, non est audiendus, nec si non est factum examen, sed terminus tantùm lapsus, non est admittendus cum descriptis) De cuius materia vide latissimè per Nicolaum Garc. *de beneficiis 2. tomo 9. p. cap. 11. numero 102. & suprà à numero 200.* vbi latè *folio 137.* & vide Barbos. *in remissio. ad d. cap. 18 num. 16.* vide alium casum per text. *in c. is cui 19. de electione lib. 6.*

Alios quatuor casus, in quibus à iure alicui denegatur audientia, refert gl. *in cap. in nomine Domini, in verbo audientia 25. distinctione.* & habetur *in cap. ad abolendam, de hæreticis*, vide etiam Speculatorem *in titulo de petitor. & possessor. in §. 2.* Anton de Butrio *in cap. dilectus el 1. de rescriptis.* Ludouicus Romanus *in l. 1. in §. sublata, ff. ad Trebellian.* alium casum vide etiam *in cap. fin. de ordine cognit.* vbi pariter audientia negatur, *ibi*, super spoliatione conuentus aduersus restitutionem petentem, non est (nisi super quæstione spoliationis (sicut reconueniat, audiendus, *&c.* vbi vide Doctores pro eius explicatione. 103

Aliæ etiam plures clausulæ sunt, quibus iuris dispositio, vel Princeps inter rescribendum vti solent, sub quorum verborum inuolucro tacitè appellatio intelligitur sublata; vt puta si dispositio his verbis vtatur; scilicet (sententia lata mittatur executioni.) quia tunc quamuis non aperiat, & declaret quod fiat (appellatione remota & non obstante) nihilominus tacitè, & virtualiter subintelligitur, Ill. *consilio 187. incipit circa primum, sub num. 2. ad medium versiculo similiter lib. 2.* Lancelot Robertus *de attenta. 2. part. cap. 12. lim. 53. num. 63.* Ruginel *tractat. de appell. §. 2. gloss. 2. n. 2. versiculo prim.* Hieron. Gonzales *in reg. de men. gloss 9. in annotatio. sub num. 218* Escacia *de appellat. quæst. 16. limit 1. numer. 28. fol. 257.* Cæsar Contard. *in l. vni. in notab. num. 20. C. si de mom. poss* Angui *cons. 76. de tribus. num. 9 li.* Gratian. *discepta foren. c. 49. nu 9.* dicentes, quòd appellatio censetur prohibita, quando statutum disponit, quòd sententia mandetur executioni generaliter, nempe verum est, appellationem non solùm intelligi remotam verbis expressis; sed etiam tacitis & æquipollentibus, tenent ipsi Doctores, & præsertim Lancel. *de attenta. 2. p. c. 12. limit. 8. num. 2. in fin. & num. 3.* Gonzales, *vbi proximè. num. 218. in princ.* & probatur dispositione text. *§. sin autem, de concessione præbendæ, ibi*, Episcopus hoc cum religiosorum virorum consilio exequatur.) *de concess. præbendæ*, iunctis iis, quæ in eius comprobationem & intellectum conduximus latè infrà 3. p. cap. 11. versiculo probat etiam text. in cap. nulla, *&c.* num. 39. vbi in optimo casu loquuti fuimus. Gratianus *disceptatio. forens. c. 4. num. 9.* 104 105

Alia etiam clausula est præcedenti similis, quæ idem operatur, & importat; puta (sententia sortiatur effectum suum) quoniam sententiæ effectus alius non est, quam ipsa executio, Ioseph. Ludouic. *decisio. Perus. 20. Domina Martiana, numero 17.* vbi quòd nostris temporibus important illa verba, appellationis amotio, quoad effectum suspensiuum, non tamen quoad deuolutiuum, Ruginellus *tractatu de appellatio. § 9. gloss. 2. nu. 4.* Escacia *de appellat. quæstio 16. limit. 1. numero 29. folio 257.* Cæsar. Contard *in dict. l. vnica in notabilibus.* vbi latissimè *à num. 18. 19. & 20. & sub num. 23. & 25.* quem vide. 106

Altera etiam clausula est, qua tacitè subintelligitur sublata appellatio; pura (non possit contradicere) seu (sit remota omnis contradictio) docet Decius *in cap. personas nota 4. num. 6. de appellat.* vt post Bald. Franc. & alios tenet Lancelot. *de attentatis. 2. p cap. 12. limit. 8. num. 45.* & post Castrens. Ruginell. *tractat. de appellat. §. 9. gloss. 2. num 14.* Escacia *tract. de appellat q. 17. lim. 1. nu. 36. & seqq.* Hieron. Gonzal. *in regula de men. & alternati. gl. 9. in annot. sub num. 218.* Cæs. Contard. *in dict. l. vnica in notabil. num. 23.* & probat. text. *in cap. personas de appellat* text. *in dict. c. nulla, §. sin autem, de conces. præbendæ.* & nos diximus in eius comprobationem infrà 3. part. cap. 11. versic. probat etiam text. in cap. nulla. sub numer. 39. 107

Idem pariter operatur illa clausula sub his verbis concepta (nulla exceptione vel oppositione, *&c.*) qui- 108

bus sublatam esse appellationem affirmat **Ruginell.** *tractat.de appellat.gl.2.versiculo duodecimò quæro,* sequitur Escacia *de appellat.d.quæst.17.limit.1. num. 38.& à nu.45.*vbi latè prosequitur Gratianus *in discept. forens. tom.1.c.4.n.9.*

109 Quibus & finitima est illa clausula(remota sit omnis querela) vel (non possit querelari) quibus verbis sublatam censeri appellationem,affirmant omnes, Decius *in d.cap.personas.nota 4.in fin. num.7. de appell.* Lancelot.Robert. *de attent. 2. p. cap.12. limit.8.num.4.* Ruginell.*de appellat.d.§.9 gloss.2.num.8.* quos referens sequitur Escacia *d.quæst.16.limit.1.nu.35.*Hieron Gonzales *in reg.8.de men.gl.9. in annotat.218.*Cæsar.Contard. *in d.l.vnica in notabilib.sub nu.23.C.si de mom.possessi fuerit appellat.*

110 Et prædictis adde illam clausulam (non admittatur eius defensio)seu non possit se defendere)quia his verbis euidenter appellatio sublata censetur,Ruginell.*tractat.de appell.§.9.gl.2.n.9.vers.6.*Escacia *de appell.q.16.*

111 *limit.1.num.4.* ex eo,quia appellatio est species defensionis,vt illi probant, *l.1. ff. de appella.cap cum specialis.61.§.porrò.de appell.*Bissignet. *decisione vlti.num.1.de appellat.*Socin.*cons.39.capio primum,n.9.lib* 4. Alexand. *consil.113.viso themate numer.1. lib.5.* Maran. *in specul. 6.part.verbo & quandoque appellatur,n. 247. folio* 496. Philip.Franc.*in rubrica de appellat.num 24.versiculo sed tamen dubitatur.*Alberic.*tractatu de statu li.4.quæst.53. num.3.& num.4.tomo 2.fol.74.* Abb. *in rubrica de appell. sub num.7.* Felin.*sub numer.3.* Franc. *in cap. pastoralis, quæst.4.n.20.de appellat.*Rebuff.*tract.de appell.in præfa-*

112 *tione num.84.*ergo sublato genere defensionis,eius species sublata intelligitur,vt dicunt Escacia,& Ruginell. *locis citatis.*

113 Et conuenit illa clausula (sine aliqua censura,& oppositione) quibus verbis sublatam esse appellationem, scribit Ruginell. *tractatu de appellat. §. 9. gloss. 2. sub num.17.*sequitur Escacia *de appellat.q.16. limit.1.n.43.* & licèt Rugin.*d.num.17.versiculo decimam*; dicat,idem

114 est,quando dicitur(ad satisfactionem condignam faciat obseruari,&c.) ego multum dubito,nisi illa clausula sit apposita,re iam iudicata.

115 Altera clausula erit, nempe (liberè procedatur) vel (liberè facias,&c.) quia ex maxima efficacia, & natura huius dictionis (liberè) (de qua nos latè egimus loco modò citato) inter alios eius effectus , hic non minor est,vt tollat appellationem à dispositione,cui adiicitur, Bald.& Anton.de Butrio. *in c. irrefragabili in princ. de offic. ordina.*Iffan *l. si filium 19. sub num. 9. versiculo secundo facit,C. de inoffic.testam.* & contra Franc.contrarium tenentem *in rubrica de appellat. num.26. versiculo sed quid si.*dicentémque licere appellare,vbi subsit iusta causa appellandi,insurgit Decius *in cap.1.nu.77.versiculo nam dictum eorum de rescriptis.*Ruginel.*tract.de appellat.§.9.gloss.2.nu.11.& 12.* quem sequitur Escacia *de appellat.q.16.limit.1.num.41.& 42.*Hieronym. Gonzal. *in regul.de mensib.& alter.gloss.53.num.11.*& per text.*in cap.cum in cunctis §.cum verò.*text.*in c.extirpandæ §.qui verò,eodem titulo.* & in eorum interpretationem, & declarationem exactissimè de natura huius clausulæ , & dictionis (liberè) egimus infrà 3.part cap.7.à num.22, versiculo secundo , & pro hac mea opinione , vbi de priuatione beneficij incompatibilis appellatione non obstante tractaui.

116 Nec est ferendus Escacia vbi proximè , dum videtur innuere : hanc clausulam tunc habere hunc effectum tollendi appellationem , quando alia ex supradictis vel dicendis ei adiicitur.sed fallitur:quoniam virtus & natura præfatæ dictionis(liberè)deperse magna est ex adductis per nos d.cap.7.& Doctores citati : & quia tunc iam non ei , sed potiùs clausulæ adiectæ attribueretur effectus.

117 Pariter etiam clausula (absque lite fiat restitutio) intelligitur sublata appellatio. Bald, & Bossius , quos citat & sequitur Contard.*d.l.vnica notabilibus num.22.* & quòd verba(sine lite)importent,quòd sequuta declaratione iudicis,nulla detur appellatio, scribit Corneus 118
in decisione Lucen.193.in causa N.nu.2 in fin sequutus Bald.*consil.330.lib.1.*Escac.*de appellat.quæst. 16. limit.1. numero 34.*Ruginell.*tract.de appellat.§.9.gloss.2.qu.16. num.46.*vbi etiam de his verbis (sine lite & litigio) vt tollant appellationem , tollit teste Carpan. *ad statu. Mediolan.ad causas criminal.cap.368.numer.9.* Cornaz *d.decisione 193. num. 5.* quod idem important verba (procedatur de plano)Cell.Vgon.*tract.de clausu.num.8. folio* 495.Rodoanus *tractatu de spol. Eccles. quæst. 11. num.17.tomo 14.fol.253.*& de clausula(sine te, statim & ex officio)idem dicit Lancel.Robert.*de attenta. 3. part. cap.28.num.69.*

Similiter etiam clausula(suo libero arbitrio committimus,&c.)importat appellationis prohibitionem,quia 119
à iudice habente liberum arbitrium, non libet appellari,Feli.*in cap.super his el 1.num.8.& sequentibus de accusa.*Menoch *tractatu de arbit.iud.lib.1.quæst.70.num.13.* Simoncell.*tractatu de decreto lib.1.tit.1.num.8. tomo 6. part. 2.fol.291.* Escacia *de appellat. quæst.17.limit.15. num.1.fol.* 451.Magonius *decis.Lucens.decis.42.statuto. sub num.21.versiculo quia quid,*plures citat Rugin. *tractat.de appellat.§.9. gloss.2.quæst. 14. num.43. versiculo secus autem,& seq.*vbi etiam loquitur de mero arbitrio, & de pleno arbitrio,Farinac.*in pract.crimin.lib.1.qu.1. num.50.versic.amplia igitur.* & nos latè diximus infrà 3. p cap.13.

Et ex identitate rationis idem dicimus de clausula 120
(procedas de facto) quæ tribuit liberam, & absolutam potestatem , refert & sequitur Menoch. *tractat.de arbitra.lib.1.q.7.num.69.versiculo nonò liberan.*& comprobat Escac.*de appellat.qu.16.limit.1.num.65. & sequentibus.* 121
& quod hæc clausula(procedas de facto)tollat appellationem,tenet Escacia *ibi.num.64.*Bald.*cons. 330. statuto cauetur.sub num.7.lib.1.*Anguis.*consil.76.de trib.nu.12. & seq.lib.1.*Cornaz.*dicta decisione 193.in causa sub n.2. versic.1.quia.*Ruginell.*tract.de appellat.§. 9.gl.2.q.21. n.66.*& ita communiter tenent Doctores, quia clausula (procedatur de facto)excludit litem,& sic non excluderetur,si admitteretur appellatio.

Et eodem modo clausula (super quo conscientiam 122
tuam oneramus) quæ omnino tollit appellationem. Fran.*in rubrica de app.num.11.* Felin. *in cap. super his nu.15.limit.4.de accusa fall.13.*Nicell. *tract. de concord. glossa.concor.6.fall.22.num.63. tomo 18.f. 193.* Rebuff. *tractat.de app art.3.gloss.vni. numer.2.& 3.* Tiraquell. *de retract.lignagier §.4.gloss.1 num.11.*Gregor.Tholosa. *tractat.de app.lib.3.cap.15.num.1.& seqq.fol.347.* Marquess.*de commiss cap.6. num.53.& 55.fol.74.* Lancelot. *tractat.de app.2.part.cap 12.limit.10. versicul.1. & sequentibus,& numer.10.* Ruginell. *tractat. de app. §. 2.* 123
cap.2.num.67.versiculo dabitur app. absque eo , quòd teneatur iurare iudex , quòd ita sua dictat conscientia, prout de stylo testatur Gregor.Tholosa. *tractat.de app. lib.3.c.15.sub n.5. vers. ego dubito.* quem sequitur Esc. *de app.q.17.limit.15.sub n.fin.*

Ac iterum verba illa(mox,statim,protinus, incon- 124
nenti, illico,confestim,sine mora , sine interuallo, sine vlla procrastinatione) vt quolibet istorum verborum sublatam esse appellationem, scribit Ruginel. *tractatu de app.§.6.gloss.2.quæst.18. num.49.* vbi mirabiliter de his clausulis, & aliis omnibus, quem sequitur Escacia *de app. quæst.16.limit.59.*vbi *numero 61.* de verbo, ce- 125
leriter , siue aliis similibus , quæ celeritatem desiderant, quæ excludunt appellationem , vt ex Castro, & aliis,refert,& sequitur Ruginell. *vbi proximè quæst.17. num.48.*Bald.*consil.330 statuto cauetur sub n.7.li.1.*Cornaz.*in Lucens.decisione 193. in causa N. n.2. versic.1. quia,& n.4.*& nos variis in locis diximus,præsertim infrà

frà 3. part.c.11.de deuolutione,verſiculo rurſus, & ad idem plura iura n.42.

126 His adde clauſulam in reſcripto appellationem appoſitam,nempe(paritis literis, parito iudicato ſine præiudicio legitimæ executionis) quæ tunc ſolent apponi, quando ſimus in caſibus merentibus executionem, à quibus eſt appellatum per condemnatum,quia eiuſdem clauſulæ virtute conſeruatur iudicis inferioris iuriſdictio, qua quidem licitè poteſt ad executionem effectiuam deueniri non obſtante appellatione, abſque reatu attentati, de quibus clauſulis latè Marqueſſa. *de commiſſio 2.part.c.5. de commiſſione appell.n.12.* Hieronym. Gonzalez *in reg. de menſ.gloſſ.9. in annota. à num. 221. & 247.* vbi latè & optimè poſt plurimos,quos citat, de quibus etiam vide Eſcaciam *de tractatu de appell. quæſtio 19.rem. 1. conſil.4. numer. 9. & quæſt. 19.rem. 2. à numer.71.cum infinitis ſequentibus vſque ad* 129. & idem *in quæſt.17.limit.6.memb.7.nu.22.& 142.& ſequentibus, & limit.9.num.51.* & nos etiam diximus infrà 3. part. cap.2.à num....& aliis locis, ampliſſimè Mareſco. *variar.reſol.lib.1.c.86.& c.87.per totum.*

127 Quid autem erit dicendum de clauſula (ſuper quo adhibeas conſilium ſapientis)vel(pronunties ſecundùm conſilium ſapientis) an à ſententia lata de conſilio ſapientis liceat appellari, ou nes tamen affirmant; dubitant tamen;quando partes conſentiunt, vt feratur ſententia ſecundùm conſilium ſapientis, & Nicell. *de*
128 *concord.gl.concord.9 fall.11.num.45.tomo 1.fol.192.* negatiuam amplectitur:ſed contraria opinio verior eſt,ſecundùm B.*in l.1 §.quæſitum eſt,in fi.numer.7.* & ibi Alexand.*in additio.ff.de appellat.* idem Bartol. *in l. ex conſen'u ſub numer.3. ff.eodem in l.ſi conuenerit.verſus finem numero 5.ff.de re iudica.* Abb.*in cap. cauſam quæ num.4.* Felin. *numero 2. verſiculo non prohibentur de ſententia & re iudic.* Franch.*in c.intimaſti num.11.in fi.* & Decius *num.19.de appell.* Catald. *tractatu de ſyndicatu nu.165. verſiculo primus,tomo 7.fol.359* Socin.*conſilio 24.viſis ac diligenter,ſub num.1.*vbi de communi teſtatur.qui etiam
129 loquuntur, quando conſultor de conſenſu partium ſit electus.Nicell.*tractatu de concord.gl. concord.6.fall.73. ſub num.119 fol.196.*de communi teſtatur Alex.*in d.l ſi conuenerit num.13.* Marqueſſan.*tract.de commiſſio.appell. pen.ſuper.dinerſ.capi.c.28.n.46 f.302.*latè Pac.Scal.*tra-*
130 *ctatu de conſilio ſapient.lib.4.c.15.tom.3.p.1.f.349.* Ruginel.*tractatu de appell.§.2.c.3.n.220.*& etiam ſi partes expreſsè conſenſerint, de ſtando ſententiæ ferendæ de conſilio ſapientis,quia adhuc datur appellatio,latè poſt alios Pac.Scal.*vbi proximè lib.4. cap.13. tomo 5.part.2. fol.349.*

131 Quod fallit,niſi partes promiſiſſent,ſtare conſilio ſapientis,qualecumque ſit.Bald.*in l.tale pactum.§.qui prouocauit.col.10.verſic.item expraditus.ff.de pactis.*Franc. *in c.intimaſti in fi.num.11* & Decius *num. 20. de appell.* Alex.*in d.l.ſi conuenerit.n.13.de re iud.* Felin.*in c.cauſam quæ num.2.de re iud.* Nicell.*tractatu de concord.gloſſ.concord.6 fall.102.num.142.* Catal.*tractatu de ſyndic.n.169. fol.360.*facit doctrina Lanceloti *de attentat. appellatio. pend.amplia.2.n.14. & 15.* & Ruginel. *tractatu de appel.§.9.gl.1.c.1.n.25.*

132 Fallit ſecundò,quando relatio conſultoris,ſeu conſilium ſapientis ſtet facta de voluntate partium, ſcilicet; quando partibus eſſet apertum votum, ſeu ſententia,vel eis eſſet notus eius tenor, & nihilominus conſentiunt, vt iudex ſententiam ferat ſecundùm illud conſilium, quia tunc non poterit appellari,Scal.*tr.de conſil.ſapien. lib.4.c.19.verſiculo cæterum,ſi lata ſententia tomo 3.p.1. fol.305.* & ſentit Socin.*conſilio 24.ſub n.4. verſiculo quæ concluſio.lib.1.*Catal.*tractatu de ſyndica.ſub nu.168.ibi, certè ſi partes tomo 7.fol.360.* & ita eſſe intelligendum Nicell.*de concord.gloſſ.6.fall.73.num.119.fol.196.* dicit Eſcacia *de appellat.quæſt.17.lim.12.numer.12.& ſequentibus.*

Et ſupradicta declara,vt à pronuntiatione,qua committitur cauſa conſilio ſapientis, à tali pronuntiatione 133
affirmatiua non eſt licita appellatio, ſecus à pronuntiatione negatiua, puta; cauſam non eſſe committendam conſilio ſapientis,quia tunc poſſet appellari, optimè Scal.*tractatu de conſilio ſapien.l.3 c.1.verſiculo præterea quod magis eſt.tomo 3.p.1.f.342.*Ruginell.*tract.de appell.§.2.c.3.numer.19. fol.84.* Eſcacia *eodem tractatu quæſt.17.lim.12.n.14.& 15.* vbi ſecus dicit poſt Scal. à grauamine informatione puncti remittendi.

Quas quidem clauſulas omnes hactenus dictas in diſcurſu huius capituli digito ligatas habe. quia paſſim deſeruire ad plurium iurium poterunt, & diſpoſitionum interpretationem & declarationem, prout & per nos videbis in diſcurſu huius tractatus.

Illud non omittam,quòd conſuetudo poteſt inducere, vt ſententia aliquo caſu de iure communi non priuilegiata poſſit exequi, appellatione non obſtante, Antoni.Auguſt.*decif.3.lib.1.*Mareſcot.*variar.reſolut. lib.2. cap.64.à num.16.*laliùs de hac re egimus infrà hac 2.p. cap.13.à num.275.cum ſequentibus.

CAPVT IX.

A compoſitione ſeu diffinitione, quam facit Ordinarius Eccleſiaſticus in controuerſia ſuper præcedentia in proceſſionibus, tumulandis defunctis,confraternitatibus, & ſimilibus actibus; appellationi emiſſæ; an ſi non deferatur,violentia fiat.

SVMMARIVM.

Controuerſia in proceſſionibus,& ſimilibus actibus componuntur per iudicem Eccleſiaſticum appellatione non obſtante.n.1.

Controuerſias ortas in confraternitatibus tam laicorum, quàm clericorum, poteſt componere Ordinarius Eccleſiaſticus appellatione non obſtante.n.2.

Actiones ſpirituales ſunt ordo incedendi in proceſſionibus, ferendi Crucem,& ſimilia.n.3.

Argumentum de præparatoriis ad præparata valet.n.4.

l.aquiſſimum.ff.de vſufruct.& eius remedium multum conſonat diſpoſitioni Concil.Trid ſeſſ.25.c.13.n.5.

Compoſitio controuerſiarum ex Concilio Tridentino prouenit ex mero iudicis officio inter contendentes,ſe debere eſſe potiori loco,armiſque defendentes ſuam quaſi poſſeſſionem.n.6.

Compoſitio ex Concil. Tr. controuerſiarum durat pro illo inſtanti,dum lis ſiue cœpta ſiue incipienda diſceptatur, tam ſuper poſſeſſione quàm ſuper proprietate.n.7.

A compoſitione per Ordinarium facta controuerſiarũ iuxta Trid.appellationi non deferens vim non facit.n.8.

Compoſitio controuerſiarum ex Trident. magis eſt actus extraiudicialis.n.9.

(Controuerſia)dictio verificatur in extraiudicialibus. numero.10.

Compoſitio controuerſiarum iuxta Trid. nullam requirit libellum.n.11.

Compoſitio controuerſiarum ſecundùm Conc. Trident.non requirit iudicialem informationem,ſed extraiudicialem partibus ad id non citatis.n.12.

Extraiudicialis actus non recipit appellationem.n.13.

Compoſitio controuerſiarum in proceſſionibus, tumulandis defunctis,& ſimilibus celerem expeditionem deſiderat. n.14.

Compoſitio controuerſiarum ex Trid.debet fieri breui manu,ſummariè,ſine ſtrepitu,& ſi ura iudicij.n.15.

De quarum clauſularum natura qui videndi, remiſſiue n.16.

Compoſi

Compositio controuersiarum ex Tridentino nullum præstat præiudicium, sed est remedium præparatorium iudicio petitorio, aut possessorio. n. 17.

Compositio ita fiet, vt religiones siue Confraternitates consuetum locum habeant. n. 18.

In honorariis potissimum locum obtinet consuetudo. ibid.

Consuetudo designat locum cedendi, eundi, & standi. ibid.

Præcedendi tam in publicis, quàm in priuatis actibus quasi possessio attendenda est in controuersiarum compositione, appellatione remota. n. 19.

Quasi possessio eundi & cedendi honorabiliori loco, & in aliis actibus spiritualibus acquiritur per vnicum actum. n. 20.

Solitum esse dicitur per duos actus. n. 21.

Solitum concedi, vt dicatur, an requirantur duæ concessiones. n. 22.

Insolitum dicitur, quod nunquam factum fuit, solitum autem quod aliquando. n. 23.

Actus mercantiæ quot requirantur, vt mercator quis dicatur. ibid. remissiuè.

Prælatio offerendi prius vel respiciendi pacem, vel sedendi excelsiori loco, & aliorum spiritualium de iure acquiri potest. n. 24.

Prælatiam aut scamnum in Ecclesia mulier an & quando acquirere possit. n. 25.

Præcedentia quasi possessione cessante, confraternitates, quæ prius sacris vsæ sunt, præferuntur. n. 26 & 27.

Religiosi non mendicantes præcedunt mendicantes. n. 28.

Religiosi mendicantes præcedunt alios mendicantes, qui postea in illa Ciuitate sua monasteria construxere, cessante quasi possessione inter eosdem. n. 29.

Bulla Pij V. per quam Fratres ordinis Prædicatorum præcedere omnes mendicantes, erat dispositum, reuocata est. n. 30. & 31.

Mendicantiũ mentio vbi fit, semper præmittitur ordo Prædicatorum, qui inter mendicantes connumerantur. n. 32.

Ordo Prædicatorum fuit ante omnes minorum approbatus. n. 33.

Præcedent digniores vbi de quasi possessione non appareat. n. 34.

Præcedunt Canonici regulares omnes monachos in sedendo, aut loquẽdo in publicis aut priuilegiatis actibus. n. 35.

Vita actiua an excedat vitam contemplatiuam. n. 36.

De prælatione inter monachos quis videndus. ibid.

Præferendi an sint clerici sæculares regularibus aut religiosis. n. 37.

Clericorum cœtus dignior an sit cœtu monachorum. n. 38.

Præfertur clericus secularis in processionibus, &c. cum antiquitas status inspiciatur. n. 39.

Religio quanto magis arcta maioris humilitatis intuitu debet aliis præstantiorem locum cedere. n. 40.

Controuersia maioris humilitatis intuitu inter quasdam religiones refertur. n. 41.

Controuersia refertur inter Capucinos & Iesuitas, contendentes humiliori loco se omnes stare debere. n. 42. vbi Christi authoritate comprobatur.

Canonici Cathedralis præferuntur canonicis collegiatæ Ecclesiæ. n. 43.

Canonici Cathedralis dicuntur clerici primi gradus, Canonici collegiatæ clerici secundi gradus. n. 44.

Etiam si sint clerici Cappellæ Regiæ. ibid.

Canonici secundi gradus præferuntur Parochis. n. 45.

Parochus præfertur clericis mercenariis, & Capellanis. num. 46.

Clerici sæculares præferuntur religiosis n. 47.

Confraternitas dignior præfertur minùs dignioribus cessante anterioritate, & quasi possessione. n. 48.

Confraternitas habens statutum nobilitatis aut puritatis sanguinis, aliis in dubio præfertur. n. 49.

Nobilitatis ratio etiam in spiritualibus habetur. n. 50.

Confraternitas Aduocatorum, & Doctorum præfertur aliis in dubio. n. 51.

Confraternitas Aduocatorum quæ præfertur militum. n. 52.

Præcedentia causæ & rationes apud quos videndæ sint, tam inter Ecclesiasticas personas, quam sæculares, & de variis quæstionibus. n. 53.

Rectores Ecclesiæ parochialis in sua Ecclesia in iis, quæ suum munus attinent, omnibus indistinctè præferuntur, cessante consuetudine. n. 54.

Rectores in sua Parochia præferuntur Canonicis collegiatæ accedentibus processionaliter ad Parochiam certis diebus. n. 55.

Rector in propria Ecclesia velati in propria domo dicitur Imperator, & Rex. n. 56.

Maior debet cedere minori dum est in domo minoris. n. 57.

Archiepiscopus in diœcesi Episcopi debet hanc onerare. num. 58.

Æquales in dignitate in proprio territorio sibi inuicem præferuntur. n. 59.

Rector in sua Parochiali Prælatus dicitur. n. 60.

Rector in sua Parochiali tantam habet potestatem, quantam Prælatus collegiatæ cum capitulo. n. 61.

Beneficium Curatum magnam dicitur habere præeminentiam. n. 62.

Parochialis in impetrationibus, & aliis requiritur specialis mentio. n. 63.

Rector in sua Parochiali non præfertur capitulo Cathedralis. num. 64.

Canonici Cathedrales præferuntur Abbatibus regularibus in processionibus. n. 65.

Ecclesia Cathedralis exercet Sacramenta omnia, & pro eisdem quilibet potest accedere absque licentia, seu iniuria sui Parochi. n. 66.

Episcopus cum omnibus Parochis concurrit, habèrque curæ animarum exercitium. n. 67.

Abbates in sua Ecclesia non præcedunt capitulum Cathedrale. n. 68.

Religiosi in sua Ecclesia præferuntur Canonicis collegiatæ circa officia defunctorum, non autem Cathedralis processionaliter congregatis. n. 69.

Monachi an possint cum capa & Cruce processionaliter ingredi Parochiam, ad exportandum cadauer eligens apud ipsos sepulturam. n. 70.

Monachi non habent territorium nisi intra ambitum sui monasterij. n. 71.

Processiones non possunt facere regulares extra claustra sui conuentus. n. 72.

Religiosi in tantum eximuntur à iurisdictione Ordinarij, quantum sibi conceditur in priuilegiis, non aliter. n. 73.

Processiones regularium extra claustra potest Ordinarius impedire, cessante consuetudine, aut priuilegio. n. 74.

Parochiam alienam ingredi quis nõ potest ad aliquod officium diuinum exercendum sine licentia Rectoris. n. 75.

Parocho proprio pertinet portare cadauer eligentis sepulturam in alia Ecclesia. n. 76.

Processionaliter cum capa & Cruce posse religiosos intrare parochiam alienam ad exportandum cadauer apud eos eligens sepulturam, qui affirment. n. 77.

Quæ magis vera opinio sit, & vsu receptior. n. 78.

Rector cum capa & Cruce præest in exportando cadauer in Ecclesiam Religiosorum, in qua elegit sepulturam, & in monasterij porta accipit à Parocho vltimum vale. n. 79.

Consuetudo potest operari, vt religiosi vocati ad funus portent Crucem, quãuis apud se cadauer non sepeliatur. n. 80.

Parochi absque licentia funus leuari non potest, antequam per eum dicatur antiphona Subuenite. n. 81.

Stola est significatiua potestatis Rectoris, quæ idem operatur in Rectore, quod pallium inter Episcopos. n. 82.

Rector vel alter, qui defert stolam in tumulandis defunctis, aliis præfertur. n. 83.

Rectoris substitutus deferens stolam in tumulandis cadaueribus, aliis præfertur. n. 84.

Parochi absque licentia non potest funus leuari nisi iubente ipso per aspersionem aquæ. n. 85.

Parochus

Parochus poteſt ſurripere Cruces, & alia proceſſionalia tollere, religioſis proceſſionaliter accedentibus ad ſuam Parochiam, pro tollendo cadauere eligentis ſepulturam apud religioſos.n.86.

Parochus primò facit officium in Eccleſia dicendo orationes,& intonando primos verſus.n.87.

Parochus præfertur, quando defertur funus extra ſuam Parochiam.n.88.

Parochi præferuntur etiam Canonicis collegiatæ.ibid.

Parochus in præiudicium Eccleſiæ,aut ſucceſſorum an poſſit amittere,vel non vtendo,vel conſentiendo renuntiari iuri Prælationis.n.89.

Parochi ſucceſſores poſſunt contrauenire facto inualido anteceſſoris.n.90.

Parochus poteſt præcedentiam perditam per prædeceſſores recuperare.n.91.

Finis cui conceditur,cenſetur conceſſum neceſſarium ad finem conſequendum.n.92.

Speliendi ius habens poteſt etiam per alienos fundos & territoria deferre cadauer.n.93.

Caſus de facto referitur,de quodam ſubdito mortuo in alterius parochia,vt ſit à proprio Parocho extrahendus, ſi commodè fieri queat.n.94.

Inter Parochos duos quando ſit locus præuentioni in funerando corpus Parochiani vtriuſque.n.95.

Et quid ſi præuentio nulla ſit,quomodo controuerſia diffiniatur.n.96.

Componi controuerſia non poteſt in tumulandis defunctis, vt cadauer exhumetur,etiam per attentatum,cùm ſit expectanda diffinitiua.n.97.

Compoſitio Ordinarij iuxta Concilium,etiam ſi non habeat præoculis,quæ hoc capite dicta ſunt,non deſinit habere executionem.n.98.

Compoſitio ex Trid.ſeſſ.13.c.25.de regular ſuper controuerſ.non recipit appellationem ſuſpenſiuam, ſecus deuolutiuam.n.99.

Componere poteſt Ordinarius controuerſias in proceſſionibus,ſed non punire delicta, & vulnera commiſſa per exemptos,aut laicos.n.100.

Compon re controuerſias iuxta Tridentinum ortas inter Religioſos poteſt Epiſcopus,ſi ex eiſdem oriatur ſcandalum,ſecus ſi non oriatur.n.101.

Ad proceſſiones publicas omnes exempti etiam vocati accedere debent,niſi ſtrictiori clauſura viuentes.n.102.

Ad proceſſiones publicas etiam clerici ſeruientes in Eccleſiis equitum Hieroſolymitanorum compelluntur per Ordinarium,accedere.n.103.

Ad proceſſiones publicas non compelluntur regulares, qui abſunt à Ciuitate vltra dimidium milliare.n.104.

Ad proceſſionẽ non cogũtur exempti,qui ſunt extra fines diœceſis,vel extra Ciuitatem in loco habente plebem.n.105.

Ad proceſſiones non compelluntur regulares,vbi non accedendi conſuetudinem habent legitimam.n.106.

Ad proceſſionem publicam clericos ſeculares,etiam exemptos,ſi habeant beneficium ſimplex in diœceſi, compellit Ordinarius.n.107.

Et quid in clericis nullum habentibus beneficium,ſed officium in Eccleſiis.n.108.

Ad proceſſiones generales an poſſint regulares compelli per cenſuras,& alias pœnas.n.109.

Ad proceſſiones alliciuntur,& incitantur confraternitates laicorum,non tamen compelluntur, niſi ex voto teneantur.n.110.

Contraria opinio verior.ibid.

Proceſſiones ad publicas tantùm poteſt Ordinarius accedere,compellere aliquos n.111.

Proceſſiones publicæ quæ ſint,& quales particulares,& de materia proceſſionum,remiſſiuè n.112.

Proceſſiones,vt Religioſi compellantur accedere,debet fieri ex graui cauſa.n.113.

CONTROVERSIAS omnes de præcedentia, quæ perſæpe cum ſcandalo oriuntur, inter Eccleſiaſticas perſonas tam ſeculares quàm regulares, cùm in proceſſionibus publicis, tum in iis,quæ fiunt in tumulandis defunctorum corporibus, & in deferenda vmbella, & aliis ſimilibus, Epiſcopus amota omni appellatione, & non obſtantibus quibuſcumque componat,&c.ita diſponendo decreuit ſacrum Concil. Trid.*ſeſſ.25.cap.13.incipit,controuerſias omnes,&c.* hoc idem tenent Gratian. *deciſ.212. numero 3. cum duobus ſequentibus.* Perez de Lara *in ſuo celebri,& vtili tractatu de anniuerſarijs & capella l.1.cap.24.num.29.& num. ſi.* Anton.Gama *deciſ.1.num.8.* Zerola *in praxi Epiſcopali verbo proceſſiones, verſiculo ad tertium principale,in prin. prima parte,fol* 286.deciſio Rotæ nouiſſima in declarationem Concilij edita 88. & meliùs deciſio 1. quæ deciſiones inter declarationes Concilij ſedent recollectæ per Farinacium,Emmanuel Rodriguez *nona regula, tomo 3.quæſt.37.articulo 3.*per eum Barboſa *in remiſſio ad idem c.13 n 2.* & per idem Trid.ac declarationem Cardin.firmat Ioan.Hieron. Campanill. *diuerſor.iur.canon. rubr.12.c.13.n.120 & c.12.n.ſi.*

1

Quod quidem Trid. capit. & decretum omnes intelligunt, & extendunt ad confraternitates quaſcumque,etiam laicorum,vt in eis Ordinarius Eccleſiaſticus poſſit pariter componere controuerſias, & tumultus incidentes & contingentes,& quod inter eos definierit, eſſe appellatione remota, ceſſantibuſque reclamationibus,ſubterfugiis, & aliis huiuſmodi executioni mandandum, ita decreuit Gregorius XIII. *in ſua Bulla 86. fol.1323.*Zerola *loco proximè citato d.verſiculo ad tertium principale,*per totum, dictam Bullam referens ipſe ibi Gratian.*in deciſio. 232. num.1.* quem ad id referens etiam ſequitur Perez de Lara *dict.cap.29.numero 26.& 31.*quibus congruit Ioan.Gutierr.*practi.quæſtion.canon. lib.1.cap.35.*Campanil.*diuerſ.iur. cano. rubr.12.cap.13. n.122.*& magis in terminis de appellationibus ſublatis hoc caſu.idem Campanill.*d.rubr.c.12. num.13.* ad quod adducit in terminis conſtitutionem Gregorij XIII. quam ſine ratione in contrarium ſenſum curat deuiare. vide Campanill.*dict.cap.12.num.ſi.*

2

Ex quo enim modus & ordo incedendi in proceſſionibus,ferendi Crucem, & ſimilia ſint actiones ſpirituales,vt affirmat Nauarr.*conſil.3.numero 6.de foro competen.lib.2.*quem ſequitur Lara *d.numer.* 29. in quibus iudicio Epiſcopi laici ſubſint, cùm in earum cognitione rebuſque & actibus ſpiritualibus iudices laici, vt incapaces nullam habent poteſtatem, *cap.2.& cap.3.de iudicijs,c. bene quidem 96.diſt.*ideò nihil mirum,vt hæc compoſitio vt præparatorium ad actionem,ſiue in poſ 4
ſeſſorio,ſiue in petitorio intentatam, vel intentandam, eidem pariter competere, & pertinere dicatur,ex argumento de præparatoriis ad præparata,quod ſolent communiter deducere Doctores *ex cap.cum infirmitas, de pœnitentiis & remiſſio.leg. ad legatum & leg ad rem mobilem,cum ibi nota.ff.de procurator.&c. quoniam, de ſententia excomm.l.6.cum vulgaribus.* & ideo iudex præparati debet eſſe iudex præparantis. Bald. & reliqui,*in l. Ordinary n.2.3.& 4. C. de rei vindicatio.* Giurba *deciſ. 113.n.7.& 8.*Gratian.*diſcept.for.175.à n.25.*

3

Cum decreto autem d.Concil. Trident. nihil in iure 5
magis concors eſſe poteſt,quàm text.*in leg. æquiſſimum,* & eius remedium *ff.de vſufruct.iuncto §.fi.l.antecedenti,* à qua ortum habet, & dependet, vbi quærit, *ibi,* ſed ſi inter duos fructuarios ſit controuerſia.) Reſpondet *in d.l.æquiſſimum.*ſequi, *ibi,* Cur enim,inquit Iulianus,ad arma & rixam procedere patiatur Prætor; quos poteſt iuriſdictione ſua componere? Quam ſententiam Celſus quoque lib.18. Digeſtorum probat, & ego puto veram, *&c.* à quo text. plura remedia huic ſimilia originem traxiſſe, probant Doctores protinus allegandi. ad idem

etiam

etiam text.*in cap.fi.*ibi,poteris ad componendum interponere partes tuas.) *de transactionibus.* ad idem etiam *cap.placuit c.fi quis.c.fi.90.dist.*text etiam *in cap.*1.& ibi gl. *de mutui petition.* & vbique glossæ, & Doctores notant.

6 Remedium igitur dicti Concilij decreti prouenit à mero iudicis officio ob rectam gubernationem, & tranquillitatem, ad sedandas rixas, tumultum, & controuersias,& vitanda scandala, quæ in similibus actionibus & publicitatibus solent oriri frequentiùs, dum contendunt inter se nonnullæ communitates, honorabiliori loco stare solete, & in eius quasi possessione esse,vel etiam sibi de iure digniorem sedem competere, alicuius prærogatiuæ prætextu, singulis contendentibus,se esse in hac quasi possessione, armísque (vt sæpius accidit)eam tuentibus,ius suum conseruandi causa,conantibus propria authoritate, manúque violenta id se tueri,atque defendere,quod omnem illam appetit, & requirit compositionem, de qua in dicto Tridentini decreto,& in d.l.*æquissimum*, & Doctores suprà citati, & in terminis Ioan.Faber.*in §.aliam num.2.inst.de bono. possessio.*Hieron.Campanill.*diuers.iur.can.rub.*12.*c.*13. *num.*8. Gratian.*discept.forens.cap.*298.*sub. num.*11. vbi
7 optimè pro illo instanti, siue lis nondum in iudicio cœpta sit,vel super proprietate, vel super quasi possessione,vel quodlibet si iam in iudicium deductum, cùm vtroque tempore hæc contingere soleant, vt ex B. *in cap.licèt causam num.*35. vbi Barba.*num.*102. *de proba.* & Bero *consilio* 45.*num.*2.*lib.*3. Castren. *consilio* 3.*in causa, quæ vertitur. lib.* 2. collige licet, & vtroque hoc tempore hoc posse interponi iudicis officium, docuit expressè Lanfran. Orianus *in rubrica de causa possess. & proprietat.colum.*9.*vers.*1.*conclusio.* Capi. *in decis. Neapolit.decis.*6.*num.*10.*& sequentibus.* Gramatic. *consilio* 64. *in ciuilibus.*Menoch.*de retin.possess.rem.vlt.per totum*, Gaspar Rodriguez *de annu.reddit.lib.*1.*q.*17.*n.*43.

8 Iudex igitur Ecclesiasticus vim nullam facere, & commirtere poterit, si ab hac compositione interpositæ appellationi non derulerit,ex d.Trid.decreto motus.
9 Enimuerò hæc compositio magis est actus extraiudicialis ex his doctrinis, quas deduximus in cap.1.& 2. suprà in 1. p. & demonstrat illa dictio *controuersias*, qua vtitur Concilium Trident. & §. fin. quæ verificatur
10 in extraiudicialibus, secundùm Bald. & communiter omnes *in l.causas Cod.de transactio.* Maranta *de ordine iudic.* 5.*p. num.* 68. Paz. *in practi.*2. *annota. de instantia num.*5.probatur *in cap.*1.ibi,concordia,vel iudicio negotium vtriusque terminetis, *&c.*) *de mutui petitio.*Ex quo patet ad concordiam & compositionem non iudicio,nec iudicialiter procedendum esse,in qua iudex Ordinarius ita se habere debet vt arbitrator quidam,& amicabilis compositor,qui extraiudicialiter.& non seruato iuris ordine procedit,vt probat Baptista de sancto
11 Blasio *in tractatu de arbitris & arbitra.quæst.*2.& notat Anton.de Butrio,Innocent. Ab. & cæteri *in cap. quinta vallis de iureiur.& in l.societatem §. arbitrorum ff.pro socio,& in l si demus.§.recepisse ff.de arbitris.*& quia in eo non requiritur libellus, nec est de necessitate offerendus,vt in iudicis officio *d.l æquissimum.* respondit Bald. *consilio* 338.*præmittendum est ad euidentiam.l.*5.Marsilius *in pract.cri.§.opportunè num.*70. Zuchardus *in l.vltima. in pract.cri.§.opportunè num.*70. Zuchardus *in l.vltima. numero* 133.*C.de edicto Diui Adria.* & Neuiz *cons.*80. *n.*3.*&* 4.*& cons.*81.*n.*3.& ex aliis ita tenet Menoch.*in d. rem.vltim.n.*27.

12 Et quoniam, nec in hac nostra iudicis officij compositione requiritur iudicialis informatio, sed interdum inter partes præsentes,interdum absentes à iudice ordinario facienda est, & absque partium citatione, cùm periculum sit in mora, ex his, quæ adduxit Zuchard.
13 *in d.l.ff.num.*130.*&* 133.& ex aliis tenet Menoch. *vbi supra n.*31. & faciunt ad propositum multa omnino videnda per Baptist.*in d.tractatu de arbitr. quæst.* 27. *cum multis, sequentibus*, quem vide.Sed appellatio emissa ab actibus extraiudicialibus,non suspendit actus executionem,vt suo loco diximus,ergo nec hîc.

Deinde quia compositio hæc non patitur dilationem, 14
quoniam processio,vmbellæ delatio, cadauerum mortuorum tumulatio,& sepultura.anniuersarium,& similia, non sunt differenda, nec suspendenda,quousque à superiori de iure partium cognitum sit per appellationem,hæc namque celerem executionem requirunt. *l.fi. ff.de app.recip.l.*1.2.*& 3.ff de feriis & dilatio* & ex aliis iuribus vulgaribus,imò & etiam cùm periculum est in mora, cùm vnusquisque pro suo iure seu quasi possessione conseruanda,& defendenda iam dicto tumultu, scandalo & controuersia non cessabit, nec desistet in magnum Dei,diuinæ religionis & Reipublicæ dedecus, cum persæpe hæc soleant cum scandalo fieri,ex d.Concilij Tridentini decreto,& experientia docet,vt quoti- 15
die videmus. quibus casibus appellatio non suspendit effectum,& executionem actus, à quo emittitur.Et confirmatur declaratione Cardin.super Concilij Trid. decreto,verbo componant, *ibi.* Bene manu immariè,ac de plano,sine strepitu, & figura iudicij expedias, *&c.*) 16
circa quarum clausularum naturam vide (vt cæteros taceam) allegatos, Maran.*de ord.iud.* 4.*part.*9.*dist princ. per totum f.*186.*cum sequentibus.* & relatis veritis dictæ declarationis Card.notat.Campanill.*diuers.iur. rub.*12. *cap.*13.*n.*120.

Deinde, quia hæc diffinitio & compositio non est dif- 17
finitiua sententia,sed interlocutoria merè, quia aliam sententiam spectat post se in plenario iudicio, in possessorio vel petitorio, nec affert secum damnum irreparabile,nec negotium definit, sed solùm præparatorium quoddam est ad dictum iudicium principale, cui nullum præiudicium præstat ex his,quæ dicit Menoch. *in dicto remedio,numer.*3.*&* 46. & quia hæc compositio sine solemnitate fertur, ex quo cognoscitur interlocutoriam esse, vt tenet Crueta *in consilio* 181. *&* *consilio* 273. *colum* 4. quem sequitur Menoch. *ibi num.* 47. & in expresso circa officium iudicis,nempe;proueniens ex remedio *d.l.æquissimum*,cui istud assimilatur, esse interlocutoriam,tenent Paul.Castrens.*in consilio* 3.*lib.* 2. *vers.c.pronuntiatio autem.* Felin. *in rub.de treuga & pace in fi.*Riminald.*in l.si super possess.C.de transactio.*Beroius. *cons.*45.*col.*1.*vers.*2.*de iure,l.*1. Antonius Capicius *decisione* 55.*ad fi.*Zuch.*in l.vltima n.*133.*C. de edicto D. Adri.*Natta *con.*121. *num.*9. *lib.*1. Crueta *consilio* 140. *n.*4.Cou.*in practi.quæst.cap.*17.*n.*2. Petrus Beneintendi *concluf.*79.*n.*3.*&* 7. Ioseph.Ludo. *decis.*20. *n.*8.& alibi passim.

Nonnulla tamen præ oculis ordinarius habere de- 18
bet,vt animum suum mouere, rectúmque reddere possit.& in primis curaturus,vt siue Religiones, siue confraternitates in processionibus,cæterisque actibus coniunctum locum seruent,cùm hæc, quæ sunt in honorariis,potissimum locum obtineat consuetudo,vtique attendenda,ita notat Bald.*in cap. causam num.*6.*de probatio.*idem Bald.*in cap.cum olim,de consuetudine.* Rota *decisione* 4 *in fi.de electione in nouis.* Menoch. *consil.* 126. *num.*3.*l.*2.Nauarr.*cons.*2.*de maioritat.& obedien.*Purpura.*in l.*1. *n.*200.*ff.de officio eius.* post And.Sicul. *cons.*5. *lib.*2.Decius *in cap.cùm accessissent,colum.penult.ante fi. vers.& hæc comprobatur.de constitutionib.*latè Gratian.*disceptati.forens.c.*299.*à n.*8. & pluries ita fuisse decisum in Rota,cuius decisiones adduxit, affirmat ipse ibi iterum *n.*99.Medici Marchiæ *decis.*21.Seraphi.*dec.*335.*& decis.*663.Aloysius Ricc. *in collecta decis.p.*4. *col.*1069. Hier.Campan.*diu.iur.can.rub.*12.*c.*12.*sub n.*12.*f.*717.& melius *n.*5.6.*&* 9.Man.Rod.*in quæst.reg.quæst.*37.*art.*1. Anania *cons.*40.*n.*1.*vol.*1.*& cons.*122.*n.*1.*volum.*2.Surd. *tractatu de alienan.tit.*2.*quæst.*15.*n.*86.& multorum authoritatibus Molfert.*in comment.ad consuetudinem. Neapolit.p.*1.*cap.*5.*sub num.*21.Franchus *decis.*253.*num.*2.& probat

probat text. *in cap. cum olim, de consuetudine.* per quem ibi dicit Bald. *in 1. nota.* quòd consuetudo signat locum sedendi, eundi, & standi. ita etiam tenent Franchis *in decis.* 388. *n.* 4 Tiberius Decianus *cons.* 21. *num.* 6. *volum.* 1. plures (vt de more habet) cumulat diligentissimus Tiraquell. *in tractatu de nobili. cap.* 2. *numer.* 55. *vers. sed in hoc.*

Vnde Gregor Papa XIII. *in sua Bulla* 86. *fol.* 1323. dedit modum ordinario decidendi, ac componendi confraternitatum differentias circa præcedentiam: vt il-
19 li, qui sunt in quasi possessione præcedant omni appellatione remota. cuius bullæ mentionem facit Zerola *in praxi Episcopali* 1. *p. verbo processiones. vers. ad tertium principale*, quæ Bulla etiam disponit circa religiones habentes hinc quasi possessionem præcedendi, vt ea attendatur omninò tam in publicis, quàm in priuatis. vt notat Campanill. *d. c.* 12. *n.* 12. Perez de Lara *in tractatu de anniuers. & capellan. lib.* 1. *cap.* 24. *num.* 26 vbi ex Bartoli doctrina *in l.* 1. *§. hoc interdicto ff. de itinere actúque priuat.* aduertit, sufficere vnicum actum, vt acquiratur quasi possessio eundi, vel sedendi in digniori loco, vt etiam quod magis est in spiritualibus, procedit
20 ex his, quæ notat gl. *verbo trium in cap. cum Ecclesia Sutrina. de causa poss. & propri.* quam ibi sequuntur Abb. Ioan. And. & communiter Doctores. Balbus *de præscr.* 1. *part.* 5. *p. quæst.* 8. *n.* 2. *vers. & quod sufficiat vnicus actus.* Ripa *de communi opinione testis in d. c cum Ecclesia n.* 91. Couarr. *in practi quæst.* 14. *num.* 2. alios refert Flami. *de resign. benef. lib.* 7. *quæst. fi. numer.* 9. Mascard. *de probation. concl.* 1188. *n.* 12.

21 Quod verum est, licèt aliàs solitum esse dicatur; si bis fiat, scilicet; per duos actus, vt notat Iulius Clarus *§. emphyteosis. q.* 6. *vers. si verè. & §. feudum. q.* 3. vbi multi etiam tenent, requiri dictas concessiones vniformes ad effectum, vt dicatur solita concedi, refert Alex.
22 Raud *consil.* 17. contrarium tenentem, & sententiam vna sola vice factum dici solitum, *vt in l. Mela, §. sed si alimenta ff. de alimen. & cibariis legatis.* vbi Bart. & Doctores. tradit Petrus Surdus *de aliment. titulo* 4. *quæst.* 16.
23 *num.* 26 nam cùm insolitum dicatur, quod nunquam factum fuit, sequitur, quòd si solitum, aliquando factum, vt dicit Curtius iunior *consilio* 19 *numero* 4. Gozadinus aliquos referens *cons.* 23. *num.* 5. dicens communem esse opinionem ex vnico actu solitum induci, alios etiam refert Brunor. à Sole *in compendio, verbo. solitum, & in quæstione legali quæst.* 32. circa quod etiam videndus Anton. Gabriel *lib.* 3. *conclus. titulo de locatione, conclusione* 1. per quot autem actus mercantiæ, quem esse mercatorem dicatur, vide ex aliis Laram *de anniuers. lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 41. *& sequentibus.* maximè cùm vt indubitatum suppono, etiam in spiritualibus, ipsisque an-
24 nexis hanc eandem prælationem, scilicet; priùs offerendi in Ecclesia Sacerdoti, & recipiendi pacem, excelsioríque loco sedendi, posse iuridicè acquiri, vt probat vterque Lara, alter *in l. si quis à liberis, in princ. n.* 32. *cum pluribus sequentibus. ff. de liber. agnoscendis.* alter *in d. tractatu de anniuers. d. l.* 2. *cap.* 24. *numer.* 20. Ioan. Garcia *de*
25 *expens. c.* 8. *n.* 5. *vers. adeóque.* Francisc. Marcus *decis.* 275. Gulliel. Benedic. *in cap. Rainutius, verbo duas habens filias, n.* 21. *de testam.* & quando possit acquiri scamnum in Ecclesia, & quando mulier prælationem acquirit, & de pluribus aliis circa præcedentias quæstionibus, vide Laram vtrumque, præcipuè *in d. l. si quis à liberis in prin. à num.* 32. *cum pluribus sequentibus*, & Ioannem Garciam *loco iam citato.*

26 Si autem inter confraternitates contendentes nulla sit consuetudo demonstrans prælationem, nullaque quasi possessio præcedentiæ; antiquiores confraternitates, & quæ priùs sacris vsæ fuerint, meritò præferendæ sunt. ita tenet Gratianus *decis.* 232. *numer.* 2. Lara *de anniuersa. lib.* 1. *cap.* 24. *num.* 27. facitque text. *in l.* 1. *ff. de albo scribendo.* ibi, Antiquissimus quisque prior.)

Salgado de protect. Reg.

& expressè probatur ex Bulla 86. Gregorij Papæ XIII. 27
folio 1323. disponente, quòd si de quasi possessione probari non possit, illi, qui priùs vsi sunt sacris, præferantur, atque præcedant, idem etiam probat, & affirmat Zerola *in praxi Episcopali, verbo, processiones versiculo ad tertium principale* ex qua Gregorij XIII. constitutione relata à Ioan. Hieron. Campan. *diuers. iur. canon. rubrica* 12. *c.* 12. *sub num.* 12. *versiculo sed cum in processionibus* idem etiam inter religiones dispositum est; vt
28 quòd non mendicantium, vt diui Benedicti, & sancti Basilij, & cæteri præcedent mendicantibus. Quod ex pluribus comprobat rationibus, & authoritatibus Nicolaus Boërius *in tractatu de authoritate magni consilij n.* 86. *&* 87. vbi etiam an ordo S. Basilij præferatur sancti Benedicti, vide prædictam constitutionem Gregorij, & Campanill. *vbi proximè.*

Ex eadem autem Bulla Gregorij constat, vt inter eos- 29
dem mendicantes quasi possessio præcedentiæ attendatur, sin minus de hac quasi possessione constiterit; illi præferantur, qui priùs in illa ciuitate, villa, seu loco suum monasterium habuerunt, per quam Bullam alij 30
Pij V. 69. *fol.* 1026. derogatur, qua cauebatur, fratres ordinum Prædicatorum præcedere omnes mendicantes teste Zerola, cuius meminit *vbi proximè, versiculo ad quartum Pius V.* & Campanill. vbi modò citauimus. vnde fit, vt non procedat Abbatis doctrina relata *in* 31
cap. nimis praua, de excessibus Prælatorum. numer. 1. ordinem loci & prælationem concedendam Religioni Prædicatorum in honoribus deferendis, per textum *ibi*, quem notat, quia vbi fit mentio de mendicantibus, & minoribus; semper in ordine scripturæ præmitti prædi- 32
catores. vbi docet etiam horum ordinem inter minorum ordines connumerari, inde rationem reddens, quia ordo Prædicatorum fuit ante omnes minorum ap- 33
probatus, licèt paulò antea, vt per Ioann. Andr. hîc latè relatum, circa quæ vide etiam Guidonem Papæ *decis.* 502. & Felin. *in rubr. de maior. & obed. col.* 5. *vers. fratres prædicatores, &c.*

Si verò de prioritate nec posterioritate constiterit; 34
digniores præferendos esse, docet gl. *in §. aliam. instit. de bonorum possessio.* quam ex pluribus authoribus exornat copiosè Lara *de alimentis. in prin. à n.* 24. *& suprà l. honor. §. gerendorum. ff. de muneribus & honoribus.* gloss. *in l. quisquis C. de postulando. c. licèt el* 2. *dist.* 45 Leo Papa *epistola* 92. quam in idem refert Campanill. *diuers. cano. rub.* 12 *c.* 12. *n.* 1. *& sequentibus.* Emmanu. Rodr. *quæst. regul. quæst.* 37. *art.* 2. *tomo* 3. *& art.* 1. opitulatur Decius *in l. cùm quid. sub num.* 7. *ff. si certum pet.* at. multa latè Cassaneus *in catalogo gloriæ mundi, in* 7. *part. in consideratione* 14. 26. 33. 38. 40. & iterum *part.* 9. *consideratio.* 1. Freccia *tractatu de subfeudis in lib.* 2. *verbo, quis dicatur dux, à numero* 47. Hinc indéque præ oculis habebit Prælatus 35
Ordinarius in controuersiarum compositione; vt Canonici Regulares (cùm digniores reputentur) Monachos præcedent, non solùm sedendo, loquendo, generalibus & synodalibus, seu prouincialibus consiliis, processionibus, sed in omnibus aliis actibus publicis & priuatis, ita docet Nauarrus *in cap. statuimus* 90. *quæst.* 3. *numero* 5. Zerola *in loco proximè citato, versiculo ad quartum Pius V.* pro quo stat Bulla Pij IV. sua data Romæ die 18. Ianuarij 1564. quod procedit cum conditionibus appositis in d. Bulla quas etiam refert Zerola *ad fin.* Gama *decis.* 1. *num.* 7. circa quæ etiam videndus est Gemini. & gl. *ibi in verbo prædicatorum. in c. quosdam declaratione in* 6. *vers. nota ex ista gloss.* Felin. *in rubrica de maioritate & obedientia, columna* 5. *numer.* 6. vbi latè hoc disputat. & an vita actiua, de qua participant 36
Canonici, excedat vitam contemplatiuam Monachorum, vbi ex Diuo Thoma & aliis pluribus Theologis & Canonistis Doctoribus, hinc inde disputatam, & controuersam quæstionem resoluit. Sed quantum ad nos attinet, iam eam diremit Pius IV. in sua relata

Bulla,& de hac prælatione inter Monachos vide latè post alios Campanill.*diuers.iur.canon.rubrica* 12.*c.*13.*à num.*121.*fol.*550.

37 Quæstio autem viget inter clericos seculares, & regulares,aliósque Religiosos, qui eorum aliis præferantur. Ad cuius resolutionem solent in medium proferre illam aliam Doctores nostri quæstionem; an cœtus clericorum dignior sit cœtu Monachorum, vt videre licet
38 per Ioan Andr.*in regula,delictum de regul.iteris,in* 6. *colum.*3.& glos.fin.*in cap.qualiter & quando in* 2.*de accus.* Domi.Cardin.Alex.*in cap.Episcopos.*17.*dist.* glossam *in versiculo religioso.versiculo exhiberi.de sententia excomm.* Diuum.Thom.*in quodlibeto* 3.*articulo* 17.pro quo etiam vide Felin.*in rubr.de maiorit. & obedientia. num.*5. vbi *ad fi.*dicit,quòd non sequitur;talis status est perfectior, ergo honorabilior, vnde quoad prælationem in processionibus, & similibus clerici sæculares attenduntur, cùm eorum origo anterior sit, & antiquitas status
39 inspiciatur ad hoc, & idem etiam tenet Nicol. Boërius *in tractatu de authoritate magni consilij : numer.*84. imò quia religio quantum magis arctæ, atque strictæ regulæ, ratione maioris humilitatis & paupertatis, quàm profitetur; tanto magis se debet abstinere à vanitate, & humiliori loco se conscribi, altiorem etiam
40 & honorabiliorem aliis cedendo, vt aliàs legimus apud Alber. de Ros. *in suo dictionario* relatum à Boërio *vbi*
41 *proximè n.*78.*ad medium*, diu duraſſe in Curia Romana quæstionem inter Ordinem Humiliatorum, & quosdam alios Monachos, & Religiosos, virtute & humilitate ductos, qui priùs forent pulsaturi matutinas, & consonat quod Campanill. *diuers. iur. canon. rubrica* 12. *cap.* 13. *numero* 8. & in nostris temporibus
42 vnum vidimus mirabile, & execrabile humilitatis exemplum Salmanticæ in exequiis Margaritæ nostræ Hispaniæ Reginæ(vniuersitatis seu scholarum expensis factis) inter Capucinos, & Iesuitas, qui dum inter alias religiones, collegia,& scholasticorum nationes contendebatur pro altiori, & honorabiliori loco, inter se virtutis amore magna lis orta fuit, qui infimiori, & humiliori magis digni sunt, quem vtraque Religio appetebat, vnamquamque pro suæ intentionis fundamento humilitatis maioris rationes in medium proferentem, inter quos Capucinorum vicit intentio, quæ lis & controuersia admodum laudabilis fuit in tota Hispania,& vbilibet ita videbitur. Quibus conuenit illud Lucæ.c.22.*ibi*, Facta est autem controuersia inter eos, quis eorum videretur esse maior, dixit autem eis, *&c.* Vos autem non sic: sed qui maior est in vobis, fiat sicut minor; & qui præcessor est, sicut ministrator, *&c.*

43 Ex superiori à nobis tradita regula, & doctrina attendat Ordinarius, vt Capitulum & Canonici seculares Ecclesiæ Cathedralis præferantur Capitulo & Canonicis alicuius Ecclesiæ collegiatæ,licèt in redditibus, æquales sint, pro quo facit *cap.statutum* §.1.*de rescript. lib.*6.& not. Dominicus *in cap. Episcopos.*17.*distinctione* Felin.*in dict. rubrica de maiorita. & obedient. columna* 3. Boërius *vbi suprà numer.*78.*& numero* 15.*suprà.* Innoc.*in cap.fraternitatem, versiculo frequentiùs de sepultur.*pro quo etiam facit *cap.quamuis.*1.*de præben.in* 6. *& regula Cancellariæ* 12. *incipit, item quod prouisiones.*

44 quia illi dicuntur clerici primi gradus, hi autem dicuntur clerici secundi gradus, vt per Innocentium *in cap.sedes de rescriptis,& in c.fraternitatem in fi.de donatio.*Card Alexan.*in d.cap. Episcopos*, etiam si sacræ Capellæ Regalis Palatij sint.*cap.cum Cappella Burgundiæ, de priuilegiis* Ab.Siculus *in cap.cùm non liceat in* 2.*notab.* & ibi Felin. *columna* 1. *versiculo Iusta Benedicta,&c.de præscriptio.* & tenet etiam Boërius *ibi.* Deindéque hi
45 clerici secundi gradus præferri debent Rectoribus Parochialium Ecclesiarum,vt per arg.*cap. licet canon. iuncto cap. statutum. de electione in* 6. & Rectores cæteris Clericis mercenariis, seu Capellaniis secundùm Car- 46
dinalem Alexand.*in d.cap. Episcopos.*& Boërium *vbi proximè,num.*83. & hi seculares clerici præferuntur, præcedúntque regulares clericos & omnes religiosos,vt lu- 47
periùs dictum,& probatum reliquimus.

Ex superiori doctrina, nempe: quando non appa- 48
reat de prioritate, seu posterioritate digniorem præcedere debere,quam hucusque extendimus, & ampliauimus; deducitur,& infertur; vt idem repetamus in confraternitatibus circa præcedentiam certantibus, vt in specie firmat Perez de Lara *in tract. de annuers.*& Ca- 49
pellan.*lib.*1.*cap.*24.*num.*28.& hinc fit,vt confraternitas habens statuta nobilitatis,& puritatis sanguinis, in hoc dubio præferatur aliis, vt per Marcar.*cons.*25. & Min. 50
cha *controu.illustr.in præfatione.* Tiberius Decian. *cons.* 21.*per totum vol.*1.*& aliis.* tenet Perez de Lara *proximo loco citato*,cùm in spiritualibus etiam habeatur ratio nobilitatis,vt videre est per eundem *in l.*2.*c.*4 idem etiam extendendum est ad confraternitates Doctorum seu 51
Aduocatorum ex his, quæ latè congessit, & dicit alter Lara *de alim.in princ.num.*24. ex Cassaneo, Tiraquello, & Oralora, quòd nobiles & literati viri celsioribus sedibus & locis sedere debent, quia cæteris sunt di- 52
gniores,& tradit etiam Didacus Perez *in l.*1.*tit.* 6.*l.*1. *ordina.col.*2.adeò vt horum Doctorum seu literatorum confraternitas præferatur militum confraternitatibus. ex his,quæ adduxit ex aliis Boërius *in tract. de authoritate magni Consilij,n.*93.*cum seqq.*& Boba.*in polit.*

Alias causas præcedentiæ videre poteris per Marca- 53
rium *d.cons.*25.Tiberium Decian.*consilio* 21.*vol.*1. Boërium *in tractat.de authoritate magni Consilij.*Cassaneum *in catalogo gloriæ mundi* 4.*part. consideratione* 7. *cum sequentibus.*Feli.latè *in rubrica de maioritate & obedientia, colum.*5.*cum sequentibus.*& varij alij,Lancelot. Conrad. *in templo iudi.lib.*2.*cap.*9.Paul.Fusc.*de visita.lib.*2. *c.*15. *n.*66.& plurimos etiam Card.Tusc.*lit. P. concl.*477.*&* *lit.D,concl.*430.*& lit.C,concl.*377. & de aliis circa præcedentias difficultatibus, & quæstionibus, & quis maior ad hunc effectum esse dicatur tam inter Prælatos, aliásque personas Ecclesiasticas,quàm seculares ac confraternitates, aliásque vniuersitates, & Principes titulares.& de aliis plurimis penè infinitis consulere etiam potes latissimè scripta per d. Cassaneum *vbi suprà in* 7. *p.* in pluribus eius considerationibus, præsertim 14. 26.*&* 33.*& seq.*38.*&* 40.*& aliis omnibus seqq.* nec non *n.*9.*consideratione* 1.Frecciam de subfeudis *l.*2.*in verbo, quis dicatur dux,à numero* 47.Gratian.*in disceptatio. forensi.*2.*part.cap.*298.*per totum.* Perez de Lara *loco citato suprà.*Ioannem,Hieron.Campanill.*diuersor. iur. canon. rub.*12.*c.*12.*per totum & cap.*13.*à n.*40. & remissiuè per Cened.*quæst.canon.*26.*n.*15.latè Riccius *in pract.Eccles. præcedentiarum decis.*577.*cum multis seqq.*

Desuper in hac compositione Ordinarius habere de- 54
bet præ oculis circa Rectores Parochiarum & curæ animarum,dum in sua Parochia sunt, vt ipsos omnibus præferat, & anteponat eo loco, & quod de his suprà diximus, intelligitur, dum extrà suam Ecclesiam sunt. Enimuerò verum est, quantum attinet ad ius commune,dempta consuetudine, seu præscriptione, vel etiam quasi possessione (quoad compositionem de qua agimus) Rector intra propriam Ecclesiam Parochialem debet præcedere omnes, quoscumque alios maiores, & superiores in dicendis Missis solemnibus, & aliis rebus, & præeminentiis quibuscumque, tangentibus, & concernentibus ipsius Rectoris officium & munus, ita docet Cassaneus *in catalogo gloriæ mun.*4.*p.consideratione fi.* vbi plures authoritates diuinæ Scripturæ allegat.& ita fuisse determinatum in Romana Curia in vna decisione Calagurritana præeminentiarum debitoria 16. Nouembris 1592. testatur Hieron. Gonzal. *super regula* 8.*Cancellar. de mensibus alternat. gloss.* 6. *numero* 105. vbi dicit, fuisse resolutum, quòd Rector in

sua

55 ſua propria Eccleſia, inſpecto iure communi, erat præferendus decano, & omnibus capitularibus collegiatæ, ad eam Eccleſiam proceſſionaliter certis diebus ex antiqua conſuetudine accedentibus, qui quidem Gonzalez dicit ibi, ſe informaſſe pro quodam procuratore, ad fauorem Rectorum prouinciæ de Guipuzcoa, contra Archipresbyterum eiuſdem prouinciæ, prætendentem & intentantem præcedere debere dictos Rectores intra proprias illorum Eccleſias, tamquam caput eiuſdem prouinciæ. in quo quidem, licèt dictus Archipresbyter priùs in iudicio ſummariiſſimo, puta; manutentionis, ſeu vt aliter dicitur tenutæ, & ſimilium: tamen iterum tandem ipſe ſuccubuit Archipresbyter contra quem & in fauorem Rectorum in petitorio reſolutum fuiſſe, coram R.P.D. Litta iudice illius cauſæ ſub die 22. menſis Martij anni 1604. & multa in propoſitum & comprobationem, mirabiléſque doctrinas adducens videndus eſt Gratia. *diſcept. forenſi. cap.* 298. *per totum.*

56 Rector namque in propria Eccleſia, veluti in domo propria, dicitur Imperator, & Rex. *c. duo.* 23. *q.* 4. Ab. *in cap. venerabilem ſub num.* 19. *de electione*, qui ibi poſt Ioannem Andream ad propoſitum hoc illud de Ricardo Rege Angliæ narrat, & Ruſtico, qui quidem eundem Regem alapa percuſſit ex eo, quòd in domo ipſius Ruſtici illi cedere, atque obedire, recuſarat, vnde dicit Lucas de Peña, & Ioannes de Platea *in l. nihil C. de pa-*
57 *latiis lib.* 22. Decianus *conſilio* 67. *incipit*; *dico ergo, num.* 12. *& ſequentibus lib.* 2. quòd maior debet cedere minori, dum eſt in domo minoris. & ita dictum fuiſſe *in d. deciſ. Rota proximè citata*, affirmat Gonzalez *in d. regul.* 8. *gloſſ.* 6. *num.* 107. & facit ad propoſitum, quod dicit Caſ-
58 ſaneus *in catalogo gloriæ mundi.* 4. *part.* 21. *conſideratione*, quod Archiepiſcopus in terra, & diœceſi Epiſcopi, debet honorare Epiſcopum, per gloſſam *in d. l. nihil.* vbi dicitur, quòd reuerentia non ſolùm ab inferioribus de-
59 betur ſuperioribus, ſed quandoque etiam à ſuperiori debetur inferiori, facit gl. *in l. apud eum, ff. de manumiſſionibus.* & quia quando ſunt duo æquales in dignitate, quilibet in ſuo territorio eſt maior altero, faciunt quæ dicit Cepola *in tractatu de Imperatore mili. eligendo. verſ. pro Imperatore. col.* 12. & Caſſaneus *loco citato* referens Gonzalez tenet Gratian. *diſcepta. foren. cap.* 298. *n.* 89. *cum ſequentibus.*

60 Maximè cùm Rector in ſua propria Eccleſia Parochiali Prælatus dicatur, textus eſt *in cap. in apibus.* 7. *q.* 1.
61 nec non habet tantam poteſtatem, quantam habet Prælatus cum Capitulo in ſua Eccleſia collegiata, vt mirificè dicit, & aduertit Abb. Panormi. *in cap.* 1 *ſub num.* 28. *verſ. ſi verò in Eccleſia. de dolo & contumacia.* cuius dictum ſumma cum ratione laudat Gregor Lopez *in l.* 2. *gloſſ. fin. titulo* 16. *part.* 1. ad quod bene etiam facit *ead. lex* 2. *in fin.* imò Rectores in ſuis Parochiis Apoſtolorum vices ſuſtinent, vt tenet Roma. *in verſiculo fin. ſeu ſermone incipiente, vos eſtis ſal terræ. num.* 11. quapropter
62 Beneficium Curatum magnam dicitur habere præeminentiam, vt per Rotam *deciſione* 1. *num.* 11. *de officio Archipresbyteri in antiquis.* & Gonzalez *in d. gloſſ.* 6. *n.* 108. *& numero* 4. *ſuprà.* qui eadem gloſſa ibi copiosè agit, vt
63 propter horum beneficiorum magnas ſpecialitates, & pericula, ſpecialis eorum requiritur mentio facienda in impetrationibus, & ſpectatiuis, & aliis, de quibus per eundem, ibi à princ. & ex iuribus vulgaribus, & ſequutus in totum Gonzal. idem dicit Gratianus *vbi proximè.*

64 Hæc tamen annotatio, vt Rector in ſua Eccleſia, velut domo propria, aliis debeat, etiam maioribus, præeſſe, dempta conſuetudine; fallit in Canonicis Cathedralis Eccleſiæ collegialiter, & in forma Capituli ſtantibus, & procedentibus, nam cùm tunc Eccleſiam Cathedralem repræſentent, quæ plus aliis honorari debet, vt notanter dicit Dominicus de ſancto Geminiano

in c. quamuis in princ. §. quanquam in 3. *nota de præbendis. lib* 6. Felin. *in cap. poſtulaſti, col.* 7. *de reſcriptis, & in cap. meminimus in fi.* 2. *colum. de accuſatio.* dicentes, quòd Canonici Cathedralis Eccleſiæ præcedunt Abbates regulares in proceſſionibus, & facit illud Abb *in c. cum non liceat, in prin. de præſcript.* dicentis, Eccleſias inferiores debere reuerentiam Epiſcopo, & ſic Eccle- 65
ſiæ Cathedrali, vt argumentatur Caſſaneus *in dict. tractatu ſeu catalogo gloriæ mundi* 4. *part.* 32. *conſideratio, verſ. ſed intellige prædicta, &c.* & Boërius *in tractatu de* 66
authoritate magni conſ. n. 15 *ad fi.* vbi hoc ea ratione dicit, quia Eccleſia Cathedralis eſt maior & communis omnium diœceſanorum, adeò vt ad eam ſinguli vtriuſque ſexus clerici & laici, pro ſacramentis recipiendis, & diuinis officiis audiendis, recurrere poſſunt, ſine proprij Rectoris licentia, ſeu iniuria, cùm tota diœceſis ſit Parochia Epiſcopi, & Epiſcopus cum omnibus curatis & 67
Parochis diœceſanis concurrat, debeátque curæ animarum exercitium, & facit quæ dicit Caſſaneus *ibi conſideratione.* 25. multa cumulat Gratian. *diſceptati. forenſ. cap.* 298. *à n.* 89. & magis in ſpecie *à num* 73. qui poſt alios hanc intelligit doctrinam, quando Epiſcopus eſt præſens, & inter Canonicos collegialiter congregatos, vt tunc capitulum Parochos præcedat, vt latè ibi comprobat.

Hinc eſt, vt ipſe Caſſaneus *in dict. conſideratione* 32. 68
verſiculo ex quibus conſtat. meritò reprehendat quoſdam Monachos, qui in obitu cuiuſdam nobilis viri appetentes, & certantes vltimum locum habere cum capa, in ſua propria eorum fratrum Eccleſia, etiam poſt Epiſcopum & Canonicos Eccleſiæ Cathedralis, reddens rationem, quia etiam Abbas eorum non poteſt prætendere maiorem locum in præſentia Epiſcopi & canonicorum Eccleſiæ Cathedralis collegialiter procedentium, vt iam dictum eſt. cui reducenda eſſe puto quæ Zerola *in praxi Epiſcopali* 1. *p. verbo funus. verſ.* 9. aſſeuerans, cadaueribus defunctorum ad Eccleſiam fratrum mendicantium delatis officia mortuorum, reliquaque munia, quæ in huiuſmodi monaſteriis ſolent adhiberi, non à Canonicis, ſeu clero, ſed ab eiſdem fieri 69
ac peragi debere, ad quod allegat *S.* Congreg. declationem 320. (quam in meis inuenire non potui) cuius aſſertio intelligenda eſt, quoad Canonicos Eccleſiæ Collegiatæ, & cæteros clericos; non tamen quoad Canonicos Eccleſiæ Cathedralis collegialiter, & in forma Capituli congregatos ad funus, ſeu cadauer ſepeliendum, ex ſupradictis rationibus, & authoritatibus, contrarium etenim nec ius, nec ratio patitur.

Quonam modo Ordinarius ſe queat habere in de- 70
finiendis controuerſiis ortis inter Rectores Paroch. Eccleſiæ, & inter fratres Religioſos cum capa & cruce, proceſſionaliter ingredi volentes, ad portandum cadauer illius, qui apud eos ſepulturam eligit, in cuius quæſtionis reſolutione duplicem debet controuerſiam Ordinarius componere, altera inter Rectores & fratres; altera inter Rectores ipſos, veritatem indagantes, ſiquidem ipſos inter ſe pugnantes reperio. Et oritur difficultas, quòd Monachi non habent territorium niſi intra clauſtra, & ambitum ſuorum monaſterio- 71
rum. Cardin. *in clement.* 1. *num.* 1. *de ſtatu monacho* vbi dicit monaſteria eſſe territorium Abbatis, non extra. Caputaquéſis *deciſ.* 225. *par.*... quos ad id ſequitur Zerola *in praxi Epiſcopali.* 1. *parte, verbo proceſſiones. verſiculo ad quartum extra clauſtra.* qui ex hac ratione dicit; regula- 72
res non poſſe extra clauſtra ſui conuentus facere proceſſiones, argumento *cap. certum eſt quidem.* 7. *de conſecratione diſtinct.* 1 vbi multa fundamenta ad hoc adducit, affirmans, ſe ita in omnibus ciuitatibus vidiſſe practicari, & ſemel de eo dubitari, fuiſſéque dictum, Monachos non poſſe ſine Ordinarij licentia, niſi intra clauſtra & ambitum ſuorum monaſteriorum proceſſio- 73
nes facere quia in tantum eximuntur à iuriſdictione

Ordinaria Episcopi, quatenus eis conceditur in eorum priuilegiis. *c. porro. cap. & cum plantare, de priuilegiis cum aliis*, ideóque eorum priuilegia inspicienda sunt, an hoc sibi concedatur, vt absque Ordinarij licentia extra claustra queant facere processiones, quod non credo sibi concessum esse cùm quotidie videamus vt ambitum non exeant. Quod etiam aduertit Zerola *proximè citato loco*, quem vide. quod verum esse, semperque se ita vidisse seruari, testatur Campanill. *in diuers. iur. canon. rubrica* 12. *cap.* 13. *sub numero* 18. *antè fin.* 74 explosa sententia Graffij *consilio* 20. opinantis, illis licere per triginta passus extra ambitum monasterij iuxta textum *in cap. sicut antiquitus* 17. *quæstio.* 1. cui ipse respondet, & satisfacit. quòd tunc hoc casu possint regulares impediri, & puniri per Ordinarium (nisi consuetudine aut priuilegio, id fuerit ab eis obtentum) tenet relato Zerola, Cæneus *canonica. quæst.* 26. *num.* 18.

75 Secundò, quia non debet quis alienam Parochiam ingredi, ad aliquod officium diuinum exercendum, competens Episcopo, seu Rectori, vel ibi aliquid disponendum contra voluntatem eorum, *c. Episcopi &c. seq. 7. quæst. 1. c. nullus 9. q. 2. cap. scriptum 6. q. 1.* & cùm ad hoc Parochiæ factæ fuerunt, & vt singuli exercitium diuinorum officiorum commodiùs possint adimplere, *toto tit. de Parochis.* & ibi Doctores *c. 1. 13. q. 1.* & singulæ sint singulis commissæ Rectoribus *ex toto tit. de decimis.* & quæ not. *in cap. de multa, de præbendis. & in cap. licèt Episcopus, eodem tit. in 6* licitè poterit Rector volentes suam Parochiam ingredi, ibique diuina exercere, prohibere, transire namque per agrum alienum ius non est *cap. 1. 1. dist.* maximè vbi transitus domino noxius est, vbi notat. *& in cap. ead. 1. dist.* quod probatur etiam ex text. *in §. ferè; insti. de rerum diuisione. leg. per agrum. C. de semita. & aqua.* quibus & aliis iuribus probatur, nulli venatori licere alienum fundum ingredi pro aucupatione, seu venatione, vel pro aue ibi existente capienda, inuito, & prohibente domino fundi, licèt aliàs cuilibet sit licita, liberéque permissa earum aucupatio, *l. 3. l. naturalem. §. apium quoque ff. de acquirendo rerum domi.*

Ergo eodem modo in præsenti quæstione videtur dicendum quòd licèt permissum sit Monachis, vt appellare possint cadauer eius, qui apud eos eligit sepulturam, non censeri debet sibi permissum, id ferre cum Cruce, & capa, processionaliter per alterius Parochiam, & in eius præiudicium, nam licèt quis in suo possit facere, non tamen in alienum immittere. *l. licèt sicuti. §. Aristo. ff. si seruitus vindicetur l. 1. §. idem ait. ff. de aqua pluuia arcenda*, ius enim tertij in omnibus genericis concessionibus semper illibatum remanet.

Quod maximè procedit, cùm portare funus ad Ecclesiam, etiam aliam, Rectori eidem proprio Parochiali iure communi competit, vt expressè probat text. *in* 76 *c. cum liberum, de sepulturis.* ibi, Quod cùm Presbyteri quidam corpus cuiusdam mulieris, prout in vltima voluntate disposuit, ad eandem Ecclesiam sepeliendam, deferrent, &c.) & ita tenet ibi Ioan. Andreas, confirmat Oldrad. *in cons. 82. num. 2. vers. nam & portare.* & est reprobanda gl. *ibi, verbo disposuit*, quæ sentire videtur; mulierem esse Parochianam Monachorum sancti Vincentij spoliantium fratres sancti Martini, apud quos elegerat sepulturam, quoniam dicti Monachi sancti Vincentij in cadauere alios spoliauere, sed de facto potiùs, & sic de facto emolumenta restituere coguntur, vt paret ibi in textu, cuius iste verus sensus est. Hanc partem in quæstione proposita tenet, & defendit similibus, ex relatis fundamentis, vbi singulariter Oldradus *in consilio 82. per totum.* Lardi *in Clem. dudum § huiusmodi, circa finem, de sepulturis* quam veriorem & tutiorem dicit Euerard. *in locis legalibus, in loco à concess. confes. ad concession. anteced. post princ. vers. limitatur tamen dicta regula.* pro qua dicit, se consuluisse pro euitanda rixa, seditione, & aliis malis, quæ ex hoc prouenire possunt, & idem tenet gl. *in d. clem. dudum. §. verum, super verbo integrè, &c.*

Contrariam autem partem, vt Monachi possint pro- 77 cessionaliter cùm Cruce, capa & aliis necessariis, inuito Rectore intrare eius Parochiam, & accipere seu exportare funus, & alia consueta facere; tenent Oldrad. sibi contrarius *in consilio 225. numero 13. & 14. versiculo circa secundum, &c.* Geminianus *in cap. vt animarum. de constitut. lib. 6.* Ioannes de Ligna *in d. Clem. dudum.* & Pe- 78 trus de Anchara. *ibi*, & idem defendit Syluest. *in sua summa, verbo sepultura. colum. 4. vers. 4. quæritur, &c.* Sed à priori opinione, vt de iure veriori, magisque fundata non recedas, cui adiungere poteris, quæ superiùs dicta sunt pro rectoribus, respectu suæ Ecclesiæ, & Parochiæ, eam vniuersalis Hispaniæ consuetudo eligit. nam quando defunctus elegit sepulturam apud Reli- 79 giosos regulares, Recto. Parochianus cum capa, cruce, & processione, præest religiosis, ipséque cantat responsum defuncto, & similia consueta facit ceremonia, præcedendo, comitatur vsque ad monasterium, in cuius porta, seu ambitu de manu Rectoris cadauer recipit vltimum vale, aliúdque responsum, iuxta text. *in d. c. cum liberum, de sepulturis*, & Doctores in eius confirmationem allegatos, postmodúmque illud recipiunt monachi, cui vigiliam seu missam ipsi celebrant, cæteráque defunctorum officia faciunt, quæ consuetudo, vt vides, rationibus & authoritatibus vallatur.

In quo omnino seruandam esse dicit Abb. *in cap. cum* 80 *liberum. num. 4. vers. & nota hoc vltimum, ad medium. de parochiis* & Ioannem Andr. *in cap. certificari, eodem tit.* & quæ suprà hoc capite diximus, & inferiùs dicemus, quæque etiam operatur, vt ipsi religiosi ferant Crucem, quoties ad aliquod funus vocantur, quamuis apud eos cadauer minimè sepeliatur, sícque Ordinarius in controuersiis, circa hæc ortis, rem potest componere. 81

Comprobatur, quia propter iurisdictionem, quam habet Parochus in sua Parochia, non potest funus leuari sine illius licentia, & anteaquam per eum dicatur antiphona *Subuenite*. vt declarat Immola *clem. dudum col. 16. ante medium vers. nota bene. num. 66.* & ibi Cardinal. *in §. huiusmodi in fi. de sepulturis.* Oldradus *consil.* 82. *ante fratres. n. 2. vers. ante portare.* Grat. *discept. forens. c. 298. à n. 12. cum sequentibus*, & 79. quod etiam dicit post alios, hoc procedere, quamuis aliis Ecclesiis extra Parochiam liberè sepultura concedatur, vt per gl. *in clem. dudum §. verum ne Parochiales, in verbo integrè, de sepultur.* Abb. Ancharan. & sicut Parochus præfertur cunctis in administratione Sacramentorum Parochiani, ita etiam erit præferendus in sepultura, quasi illa magis videatur accedere ad communionem diuinorum officiorum, nam licèt septem sint Sacramenta Ecclesiæ; tamen etiam vltra ea dicuntur largè Sacramenta, omnes res sacræ, vt post Federicum Geminianum *in c. alma mater §. in festiuitatibus. num. 8. ad fi. vers. sicut. & ista videtur verior opinio*, & ibi latè Costa *num. 7. vsque ad num. 10. de sentent. excommun. lib. 6.*

Et quòd Parochus in funeralibus debeat omnes præ- 82 cedere, quia ipse fungitur officio suo in habitu Sacerdotali, videlicet; cum oratorio, & stola, prout in omnibus Sacramentis; quæ stola significatiua est potestatis præcellentis, ac iurisdictionis, vt multa scitu dignissima congerit Gratianus *vbi proximè à num. 54. cum pluribus sequentibus.* qui *numer. 64.* post sanctum Anton. *in summa 8. part. tit. 10. cap. 4. §. 2.* & Cassaneum, dicit, vt quod operatur pallium inter Episcopos, operatur etiam stola inter Sacerdotes, & *num. 81.* adducit rituale Romanum in terminis probans præcedentiam Parochi, & *num. 84* adducit in terminis decisionem sacræ Congregationis Rituum in hæc verba: (Prior Ecclesiæ

Ecclesiæ sancti Angeli terræ Saxoferaren. petiit declarari, an Canonicis Ecclesiæ collegiatæ eiusdem terræ,
83 quando associant mortuos sepeliendos in Ecclesia Parochiali ipsius Prioris, debeant ipsum Priorem, qui defert stolam præcedere. Congregatio Sacrorum rituum respondit, illum Presbyterum, seu curatum, aut Priorem, qui defert stolam, ad eius Ecclesiam funus defert, alios omnes præcedere debere, & ita declarauit die 14. Octobris 1609. & bene aduertit Grat. *d. cap.* 298. *distinctio. numer.* 84. *versicul. vbi est aduertendum*, quòd prædicta congregatio non se fundat in persona seu dignitate personæ, quia sit Prior, vel Curatus, sed in delatione stolæ, notando illa verba: (Presbyterum illum, qui defert stolam) quasi honor, & reuerentia debeatur huic signo Sacerdotali, siue qui eam defert, sit Prior, siue Cu-
84 ratus, siue quisuis alius presbyter; sæpè enim accidit, vt Parochus propter aliquod impedimentum non possit adesse funeralibus, illúdque munus simplici committit Sacerdoti, deferenti stolam, ac ideo d. Congregatio istum aliis præferendum esse dicit, vt Gratianus *ibi*.

85 Et confirmatur, quia cùm Parochus in sua Parochia iurisdictionem habere dicatur; non potest leuari funus, nisi iubente Parocho, per aspersionem aquæ benedictæ, ita quòd alij fratres in illa Parochia non possunt processionaliter efferre mortuum, qui elegit sepulturam extra Parochiam, & si aliter faciant, licitum est Parocho, surripere, & tollere cruces, & alia processionalia monachis id facientibus. Oldrad.
86 *cons.* 82. *an fratres*, vbi multa, Cardin. Zaba. *in d. clem. dudum §. si eiusmodi, numero 3. versicul. secundò quæro.* Gratian. *discepta. foren. cap.* 298. *numero* 78. vbi meminit Oldradi, contrarium dixisse *alio consilio* 225.
87 *numero* 13. contra quem insurgit, qui *numero* 79. aduertit, Parochum primum esse, qui facit officium in Ecclesia, dicendo orationes, & intonando primos versus. citat Sanct. Damascenum *in sermone de morientibus*, vbi Parochus per aspersionem aquæ exercet iurisdictionem contra dæmones, quòd, vt dictum est, idem præcedit, quando defertur funus extra Parochiam, vt ita fuisse determinatum à Rota in vna Lucana bene-
88 ficiorum, & aliis pluribus decisionibus, quas citat, refert Gratian. *in discepratio. foren. d. cap.* 298. *num.* 85 *& sequentibus.* Parisius *consil.* 4. *num.* 36. *lib.* 4. de hac prælatione Parochi cæteris omnibus, etiam Canonicis collegialiter latissimè multa scitu dignissima congessit Gratian. *discept. forens. d. c.* 298. *per totum.*

89 Qui quidem *à numer.* 9 *& suprà num.* 8. tractat latè, quòd non poterit amitti ius prælationis, illa non vtendo, aut patiendo Parochum alios præcedere, quia cùm non possit expressè tali iuri renunciari in præiudicium Ecclesiæ, & successorum, nec poterit tacitè, vt
90 in puncto consuluit Decia. *cons.* 21. *num.* 74. *libro* 1. & successores poterunt contrauenire de facto inualido antecessoris, Socinus *cons.* 79. *n.* 47 *lib.* 4. Menoch. *cons.* 1. *num.* 102. *& consil.* 264. *num.* 18. *vsque ad n.* 24. post Aimon. *consil.* 241. *numer.* 17. & quòd possint huiusmodi
91 precedentiam recuperare successores perditam à prædecessoribus. Bald. *cons.* 387. *colum.* 2. *in princ. lib.* 2. Purpur. *versiculo* 540. *in fin. num.* 19. *lib.* 2. Menoch. *consil.* 902. *num.* 78 *lib.* 10. Gratian. *vbi proximè, & in addit. ad decis. March.* 238. *n.* 1. *& seqq.* conducunt, quæ dixi 3. p. c. 3. sub n. 42.

92 Nec obstant argumenta, quæ in contrarium prioris opinionis solent Doctores relati adducere, quibus breuiter respondetur. Et primum est, quòd cui conceditur finis, concessa videntur ea per quæ peruenitur ad finem; & cui conceditur consequens, videtur sibi concedi præparatorium ad id, seu antecedens. ex iuribus vulgaribus allegatis ab Euerardo *in locis legalib. in dict. l. à concessione consequentis ad concess. anteced. suprà citato loco*, qui eidem fundamento debitè satisfacit, sequutus Oldradi doctrinam *in d. consilio* 82. & aliorum.

Aliud autem fundamentum est *ex l. 3. §. non perpetuo ff. de sepul. viola.* quo cauetur, quòd his, qui sepeliendi ius habent, ius competat etiam per alienos vicos, & territoria, funera ipsa deferendi, ad quod facit etiam *l. 1. §. usufruct. usufructus quemad. caueat. l. damnas esto. ff de usufructu. legato.* quibus respondetur, procedere, quando aliter ad sepulchrum non possit aditus adhiberi, quàm per fundum seu agrum alienum, quod nos monachis non negamus, sed tantùm in modo ducendi, an ipsi, vel potiùs Rector processionaliter cum capa, & cruce, præcedens (cui de iure competit queant exportare cadauer. 93

Ex quibus aliam poteris vincere difficultatem, quam 94
paucis antea diebus habuimus in hac ciuitate inter duos Parochos eiusdem, dum Parochianus vnius subitò in Parochia alterius transeundo obiit; & vterque Parochus pro cadauere sepeliendo, non parum certabat. Quos igitur breuiter compono; nam cùm Parochianus non mutasset domicilium, nec Parochiam propriam, nec eo animo in alienam vt obiret recessit, ideo non mutat sepulturam, maximè quando commodè ad eam exportari potest cadauer, vt in fortioribus terminis probat text. *in cap. is qui habet, de sepultu. lib.* 6 & notat *in cap. fin. eodem titul. & lib.* & ex his quæ Abb. & cæteri communiter notant *in cap.* 1. *de sepultur.* & Syluest. *in summa verbo sepultura* § 8. *quæro, versiculo, ad peregrini & aduena,* § *pauonum.* & ea quæ Burgos de Paz latè *in 3. Tauri à num....* quod non examino, quia mei non est; sed illud tantùm aduertam, vt Parochus proprius, licèt ad eius Ecclesiam pertineat cadauer; non tamen poterit cum capa, cruce, processionaliter alterius ingredi Parochiam, vbi decessit, altero prohibente Parocho, ex his quæ hucusque superiùs dicta sunt circa monachos, quod in quibuscumque obtinet, sic in hoc solet extrahi corpus sine solemnitate, secretè purà; & in propria domo poni, indéque solemniter à proprio Rectore deferri. & hoc iure vtimur.

Quando autem vnus in vna Parochiali Ecclesia au- 95
diuit diuina, & in alia percipit sacramenta, vel est Parochianus duarum Ecclesiarum, si vtraque Ecclesia habet ius funerandi, inter Parochos ipsos locus erit præuentioni, argumento text. *in cap. si duobus* 14. *de rescript. in* 6. sed obuentiones quartæ diuidentur, text est *in cap cùm quis, de sepultu. lib.* 6 & ibi not. sed quæstio est quando nulla adfuit præuentio; sed inter vtrosque Parochos contendentes contiouersiam istam decidit Syluest. *vbi proximè d. quæst.* 8. *versiculo si autem in vna* 96
Ecclesia. Diœcesanum, hoc est, Ordinarium ipsos ad concordiam reducturum, sic eius arbitrio relinquit compositionem, quod nota.

Vnum tamen Ordinario aduerto, vt dum componit 97
has controuersias ortas in tumulandis defunctorum corporibus, ea iam sepulta (etiam de facto, & ab eo Rectore vel religiosis, quibus id non competebat) nullo modo faciat ea exhumare, & à sepulchro transmutare, quia maius consideratur à iure scandalum, cùm eorum exhumatio, etiam in his, quibus ius maximum attribuit priuilegium, vt in attentatis nullatenus, etiam labe attentati verè & clarè existente, & intentata, pars obtinere potest, quominus cadauer attentando sepultum, in eadem remaneat sepultura, vsque ad sententiam diffinitiuam in principali ferendi, propter scandalum in hoc consideratum, vt censuit Rota *in decisione* 853. *in antiquis*, & ad longum comprobat Lancelot. Robert. *in tractatu de attent.* ad id text. expressus *in cap. ex parte de sepulturis.* vbi non per vam attentati, restituitur cadauer sepultum post appellationem, etiamsi idem iudicium fuit propositum, sed per sententiam diffinitiuam in iudicio ordinario, & principali latam.

98 Animaduerto etiam, ea quæ hactenus congesta sunt, ex quibus diximus, debere Ordinarium in controuersiis componendis, & in processionibus & similibus ortis (præ oculis suis habere, vt suum animum & arbitrium melius possit informare) non ita necessitare ipsum, vt si omittat, suam queat compositionem executioni mandare absque metu violentiæ, ea namque pertinent ad institiam principalem, seu iniustitiam, iudici superiori de appellationis causa cognituro reseruatam, & pertinentem, non tamen ipsa nullam compositionem reddere queunt, vt locus sit regulæ *l.4.§.condemnatum, ff.de re iudicata*, scilicet sententiam nullam non mereri executionem, & iudex qui eam exequitur, deferendo appellationi, ab ea vim facere, de quo latiùs suo loco agendum est Deo dante 3.p.cap.9 à princ.

99 Insuper vnum porrò necessarium est aduertere; vt appellatio, quæ prohibita extat per d. Concilij Trident. 13.*sess.25.de regularib.* de quo ad principium à compositione supradictarum controuersiarum, non ita absolutè intelligenda est sed tantùm quoad vnum effectum suspensiuum. ita probat Cardinalium declaratio super eodem capitulo, *verbo, amota omni appellatione.* in hæc verba: intellige ad effectum suspensiuum, sed cùm prouenit sententiæ Episcopi, bene appellari poterit ad effectum deuolutiuum, ex congregationis sententia in vna Hieracensi, *&c.*) Hactenus de declaratione *fol. mihi* 436.

100 Vltimo loco pro huius capitis complemento animaduerto, quòd licèt Ordinario talis compositio sit concessa super controuersia in processionibus, aliud erit dicendum de maleficiis, vulneribus, & delictis ibi commissis; putà inter exemptos, vel laicos, quia tunc Iudex qui aliàs debet de eis cognoscere, & animaduersio pertinet, punitio competit; ita in simili dicit Oldrad. *in suis consiliis*, quem vide *in repertorio, verbo, compositio facta de controu. &c.* & per id inquire consilium, quia in meis & aliis nunquam reperire potui, sed nihilominus doctrina in se iuridica est.

101 Vlteriùs circa hoc caput 13.*de reformatione sess.* 25. de regula, vt quamuis ex eo detur Episcopo facultas ad sedandas controuersias ortas inter ipsos regulares, intelligi tantùm deberi, dicit Decianus *lib.2.consil.63. num.*10. quando ex ipsis controuersiis sequitur scandalum, si autem illud non sequatur, non cognoscet Episcopus, quem etiam sequitur Cœnedus *in q.can.26.n.17.* pro quo sunt ponderanda illa verba eiusdem Concilij *ibi*, quæ perspè cum scandalo oriuntur.

102 Vnum tamen quotidianum obiter non omittam, vt exempti omnes tam seculares quàm regulares quicumque, etiam Monachi, ad publicas processiones vocantur, accedere compelluntur, iis tamen exceptis, qui in strictiori clausura perpetuò viuunt, iuxta Concilij Tridentini dispositionem *cap.13.sess.25.de regularibus.* tenent etiam Zerola *in praxi Episcop ali 1.part.verbo processiones §.2.* Emanuel Rodrig. *quæst.regula, tomo 3.q.36.* Barbosa *in remiss. ad idem Concilium n.4.* Aloysius Riccius *Curiæ Archiepisc. Neapol. decis.9.* Gratian. *decis. 232.* Bald *decis.339.par.2.* charissimus mihi, ac doctissimus Perez de Lara *in tract. de anniuersa. & Capell.1.p. cap.24.num.14.* Ioan. Franc Leo *in thesauro fori Ecclesiast.1 p.c.8 n.18.* Ioan. Hieronym. Campan. *diuer.iur.canon.rubr.12.c.13.n.117.* Marc. Anton *institut.maior.l.2. tit.1.n.55.* idem Zerola *in praxi 1.par.§.excommunicatio causa materialis, ib., secundò fall.* Viuald. *in candelabro 1. part.tit.de absolutione c.13.* Flamin Patis. *de resignat.benefic.lib.3 quæst.11.numer.18.* Paul. Fusc. *tractatu de visita.lib.2.cap.8.numer.12.* *cap.15. numer 64.* Cæned. *in quæstio canoni.26 numer.15.* qui *numer.17.ad fi.* adducit sacræ congregat. declarationem 360. qua disponi-

103 tur, sacerdotes etiam seruientes in Ecclesiis equitum Hierosolymitanorũ, posse similiter compelli ab Ordinario, vt intersint iis processionibus. Quo quidem sublata fuit antiqua Doctorum controuersia *in c.nimis el.2.de excessibus prælato.* Felin. *in cap.dilecto de offic.ordina.* an scilicet, & quando potuisset Episcopus regulares vocare ad processiones, necne.

Regulares autem, qui absunt à ciuitate vltra dimi- 104
dium milliare compellendi minimè sunt, vt declarauit sancta Congreg. teste Gratiano *vbi proximè n.9.* Aloysius Riccius *Curiæ Archiep. Neapol. decis.*131. Barb. *in d.* 105
remiss.n.7. Lara & Campan. & Leo *vbi suprà*, & hi duo vltimi idem dicunt de exemptis, qui sunt nullius diœcesis, vel extra ciuitatem in locis, in quibus habent plebem, qui cum illa plebe debent facere processionem
iuxta alteram eiusdem Trid. declarationem relatam ab 106
eodem Ioanne Franci. Leone, veluti etiam hi regulares compelli non possunt ad processiones accedere eo in loco, in quo habent consuetudinem legitimè acquisitam, non accedendi, prout sic declaratum à sacra congregatione rituum, se vidisse testatur Ioan. Hieronym. Campanilla *diuers.iur.canon.rubr.12.cap.13. sub.n.117. post medium.*

Et nota quòd per idem Tridentinum, *ibi*, tam cle- 107
rici seculares, quàm regulares, *&c.*) sacra congregatio, clericos omnes Diœcesanos, quantumuis exemptos, si beneficia etiam simplicia in Diœcesi obtineant, tenere, & compelli posse ab Episcopo, vt accedant ad processiones firmant Aloysius Riccius *in collecta decisio.* 108
part.4.collecta 882.in princ. Barbosa *in remiss.ad Tri. super d.cap.13.sess.25.de regula n.6.* Bald. *decis.339.part.2.* & hi duo vltimi quærunt an procedat in clericis nondum beneficiatis, sed tantùm obtinentibus officium in Ecclesiis, & affirmatiuè respondent.

Sed maior extat difficultas, an religiosi possunt ab 109
Episcopo compelli, & censuris distringi, vt vadant ad publicas processiones? Et pluries per sacram congregationem fuisse decisum, non posse compelli, sed asciscí, vocari, & allici, refert Quaranta *in summa Bullarij, verbo, procedentia in fin.fol.*339. & tenent Thomas Sanch. *tractatu de matri.lib.7. disput.33. num.23.* Emanuel Rodrig. *in summa, tomo 1. cap.74. num.4.* allegans Gambat. *de offic.legati lib.8. cap.vltim. num.7.* Sed contrarium verius existimo, vt possint censuris compelli tenent Gratianus *de.ision 232.num.13.* quem refert, & sequitur Perez de Lara *de anniuer. & Capell.lib.1.c.24. num.14.* Marcerat. *decis.35.dubio 2.* Barbo. *in remiss.ad d. c.13 num.5.* optimè latéque Zerola *in praxi Episcopa.1. par.verbo processiones, sub §.1. & versiculo ad secundam, & iterum verbo excommunicatio, de causa materiali §.4. versiculo 2.* qui loquuntur de compulsione per censuras, pœnas pecuniarias, aliisque iuris opportunis remediis, optimè Enriquez *l.7.cap.25.versiculo vt si vocati, & n.7. versiculo hinc sequitur.* asserentes non solùm posse Episcopum in hoc casu procedere censuris Ecclesiasticis, sed etiam aliarum pœnarum punitione. Paul. Fuscus *tractat.de visita.l.2.cap.8.n.12.* Cœnedus *in quæstio.canoni. q.26. numer.16.* qui post Zerolam refert sacram congregat. Cardin. declara. 32. ita censuisse, regulares qui non accedunt ad processiones ab Episcopo indictas, posse ab eo puniri per censuras, & pœnas arbitrarias, & alia iuris remedia.

Confraternitates tamen laicorum nequeunt compelli, sed allici, & incitari, vt tradit Gratianus *d. decis.232. numer.* 13. Perez de Lara *vbi proximè numer.16. & 17.* affirmantes, ita fuisse decisum à sancta congregatione, sed si fecerint votum eundi, possunt compelli ad obseruantiam voti *l.profanos, C.de vaganis l.2.§.si decimam, ff.de pollicitationibus cap.ex parte de censibus.* Sed contrariam, imò quòd confraternitates laicorum eodem modo possint compelli ad processiones accedere, testatur, decisum fuisse Papiæ Marcerat. *eiusdem curiæ decisione 66.* Barbosa *in remissio.ad Concil.d.c.13.sess.25. de regulari.n.5. ante finem*, & vide Sair. *decisione 5. de officio ordina.*

Hæ tamen proceſſiones, ad quas accedere, poſſit Epiſcopus compellere ſupra dictos, debent eſſe publicæ, vt declarauit ſancta congregatio, de qua, & quales publicæ dicantur proceſſiones, & quales particulares, & de natura proceſſionum, & aliis difficultatibus, vide Capell. Tholoſa. *deciſione* 485. latè & optimè Zerola *in praxi Epiſcopa. 1.p.verbo proceſſiones.* Campanill. *diuerſ.iur.canon.rubrica* 12.*c.*13.*an.*117.*fol.*749.ad quos te remitto; cui conſonat, quod dicit Felin. *in cap.dilectus n.7. de officio ordi.* vt huiuſmodi proceſſiones, ad quas religioſi compelluntur, debent fieri ex graui, & vrgenti cauſa, quod etiam cenſent Abb. *in cap.nimis præua. num.*3. & ibi optimè Marian. Soci. *ex n.7. de exceſſibus prælatorum.* Cæned. *quæſt.cano.*26.*ſub num.*15.

CAPVT X.

A duobus iudicibus delegatis, ſeu & aliis, in eadem cauſa ſe inuicem inhibentibus, hinc inde appellationi emiſſæ, quis eorum non deferens vim faciet. & qui, ſi exiſtant in diuerſis Senatuum diſtrictibus, ad quem ſit recurrendum, vt vter vim faciat declaretur. & generaliter quid, & quando à qualibet inhibitione, ſiue perpetua, ſiue temporali appellatio legitima dicatur.

SVMMARIVM.

*Inhibitionis materiam qui tractent.n.*1.
*Ab inhibitione appellationi ſi non deferatur, an vis fiat. num.*2.
*Inhibitio dicitur ſententia merè interlocutoria.n.*3.
*Ab interlocutoria non licet appellari.n.*4.
*Inhibitio an ſit interlocutoria habens vim diffinitiuæ.n.*5.
*Interlocutoria qua iudex ſe competentem, aut incompetentem declarat, habet vim diffinitiuæ.n.*6.
*Interlocutoriam habentem vim diffinitiuæ iudex reuocare non poteſt.n.*7.
*Inhibitionem poteſt idem iudex reuocare, & reformare. num.*8.
Inhibitionis reuocatæ & repoſitæ effectus quales, ibid.
*Inhibitionis reuocatio an ſuſpendatur per appellationem, ita vt geſta à iudice inhibito ſint attentata.n.*10.
*Et quid ſi contineat damnum irreparabile, aut ipſa reuocatio haberet vim diffinitiuæ.n.*11.
*Inhibitionis reuocatio ſiue expreſſa, ſiue tacita per remiſſionem cauſæ inferiori, non ſuſpenditur per appellationem. num.*12.
*Inhibitio non cauſat grauamen irreparabile.n.*13.
*Ab inhibitione expedita abſque cauſæ cognitione appellatio licita eſt.n.*14.
*Ab inhibitione canonicè expedita, ſiue ab eius reuocatione appellationi non deferens vim non facit.n.*15.
*Inhibitio non canonicè expedita iuſtam reddit appellationem ſuſpenſiuam.n.*16.*&* 17.
*Sententia nulla ſiue interlocutoria, ſiue diffinitiua, etiam aliàs priuilegiata, executionem non meretur.n.*18.
*Inhibitio minus canonica nulla eſt, & inferiorem iudicem non arctat.n.*19.
*Inhibitio canonica fit per cauſæ cognitionem, & partis citationem.n.*20.
*Cauſæ cognitio ad inhibitionem expediendam quemadmodum per ſuperiorem ſit adhibenda.n.*21.
*Inhibitio quibus de cauſis nulla reddatur.n.*22.
*Inhibitio quòd non cauſet attentata in notoriis, & in confeſſo, & conuicto, & quod illa cauſet etiam, vbi ſententia ſit priuilegiata, quo modo intelligendum.n.*23.
*Inhibere poteſt ſuperior etiam in cauſis non appellabilibus, quando ſimul cum cauſæ cognitione cognoſcit de natura appellationis, an ſit priuilegiata.n.*24.
*Secus ſi huiuſmodi cauſæ cognitio ſit omiſſa.n.*25.
*Concil.Trident.ſeſſ.*25.*de reform.cap.*14.*declaratur.n.*26. *& à num.*81.
*Inhibitionem non canonicam, & nullam de ſtylo Rotæ cauſare attentata quomodo intelligatur.n.*27.*& ſeqq.*
*Stylus Rotæ extra Rotam non attenditur.n.*28.
*Inhibitio temporalis quæ.de qua in l.*55.*titul.*5.*lib.*2.*recop.n.*29.
*Superſeſſoria vtuntur iudices Eccleſiaſtici omnes, vt per aliquot tempus inferior ſuperſedeat in cauſa, donec exportentur acta, & ex eis ſe informet ad inhibendum, vel remittendum.n.*30.
*Inhibitio temporalis per aliquot dies an recipiat appellationem.n.*31.*& ſeqq.*
*Forma inducta ad actum perpetuum, non extenditur ad temporalem.n.*32.
*Iuriſdictio dilata non dicitur ablata.n.*33.
*Superſeſſoria ad quem effectum ſit inducta, & quibus caſibus locum habeat.n.*34.
*Inhibitionem temporalem non poſſe expediri abſque cauſæ cognitione, fundatur.*35.
*Inhibitio temporalis quod pariat inconueniens.n.*36.
*Inhibitionem temporalem prohibet lex Regia etiam auditoribus.n.*37.
*Ad abſolutionem appellantis non debet procedere ſuperior niſi viſis actis.n.*38.
*Inhibitio temporalis eamdem de iure ſolemnitatem requirit, quam inhibitio perpetua.n.*39.
*Inhibitio etiam temporalis, qua ſeruatur forma, appellationem non recipit.n.*40.
*Formæ omiſſio reddit actum ſui natura priuilegiatum appellabilem, & attentatum inducit.n.*41.
*Inhibitionis requiſita habentur pro forma ipſius iuxta Trident.n.*42.
*Formæ omiſſio vitiat actum.n.*43.
*Actis ad Principem exportatis per viam recurſus iudex Eccleſiaſticus ex vrbanitate tenetur ſuperſedere.n.*44.
*Inhibitio virtute appellationis à diffinitiua requirit cauſæ cognitionem, & in appellatione ab interlocutoria.n.*45. *&* 46.
*Superſeſſoriam requirere cauſæ cognitionem in puncto iuris, verius eſt.n.*47.
*Superſeſſoria ſtylus apud omnia iudicia Eccleſiaſtica præualuit, & vim non fieri decernit Senatus.n.*48.
*Superſeſſoriam expedit iudex contra partem, vt in aliquo actu ſuperſedeat, qua parte non citata reuocatur; reuocatio tamen intimatur.n.*49.
*A iudice dante ſe pro inhibito virtute inhibitionis legitimæ appellationi non eſſe deferendum, Senatus decernit. num.*50.
*A iudice dante ſe pro inhibito vigore inhibitionis nullæ, & non canonicæ, appellationi vel defertur, vel tertium genus datur.n.*51.
*Inhibitione expedita ab vno iudice degente in vnius Senatus diſtrictu contra alium in alio diſtrictu exiſtentem, quis Senatus pro tollenda violentia ſit adeundus, vbi tres caſus diſtinguuntur.n.*52.
*Senatus is adeundus, ſub cuius diſtrictu eſt iudex, à cuius inhibitione appellatur.n.*53.
*Appellatio proponenda eſt coram eo iudice, à quo appellatur.n.*54.
*Appellationem an ſufficiat præſentare in officio notarij, poſtea legendam iudici.n.*55.
*Inhibens iudex, à cuius facto duntaxat appellatur, vim facit abſque alterius dependentia, cuius diſtrictus attendendus eſt ad recurſum Regium.n.*56.
*Mandans committi delictum in alio territorio, quo diſtrictu ſit puniendus.n.*57.
*Senatus is adeundus, ſub cuius diſtrictu ſtat iudex, à quo appellatur, quia iniuſtè dedit ſe pro inhibito.n.*58.

Senatus quis adeundus, quando est appellatum à facto simul duorum iudicum inhibentis, & inhibiti obtemperantis, existentibus tamen in diuersis districtibus.n.59.

Causæ continentia diuidi non potest.n.60.

Senatus duos de eadem violentia cognoscere, foret absurdum, & inconueniens.n.61.

Senatus quilibet pro tollenda violentia adiri potest, vbi appellatur à facto duorum iudicum inhibentis, & inhibiti existentium sub diuersis districtibus.n.62

Declaratur quomodo sit intelligendum.ibid.

In vno districtu existens si emissa sagitta occidat existentem in alio territorio, ab vtroque iudice potest puniri.n.63.

Mandatarius, & mandans delictum committi in diuerso districtu, vbi non punitur affectus, ab vtriusque districtus iudicibus possunt puniri.n.64.

A conseruatore inhibente ordinario appellationem emissa, an non deferens, vim faciat.n.65.

Ab inhibitione per conseruatorem expedita, nulliter tamen appellationi deferendum.n.66.

Conseruatoris iurisdictio fundatur in notoria & manifesta iniuria, & violentia.n.67.

Qualitas attribuens iurisdictionem priùs apparere debet.n.68.

Qualitàs iurisdictionis sufficit, quod in libello deducatur ad tribuendum iurisdictionis exercitium.n.69.

Qualitatem iurisdictionis non sufficit deducere in libello, etiam quoad eius exercitium, si à principio sit negata.num.70.

Quia tunc debet summariè, plenè tamen, probari ipsa qualitas.ibid.

Iurisdictionis defectus aliis maior reputatur.n.71.

Inhibitio non expeditur à non habente iurisdictionẽ.n.72.

Ab inhibitione non canonica appell. legitimè dicitur.n.73.

Conseruator si orta controuersia iurisdictionis non conquiescat, vt arbitri eligantur, & illam dirimat, vim facit, si appellationi non deferat.n.74.

Concil. Trident. sess.13, refertur, quòd si ponitur competentiam iurisdictionis ortam inter conseruatorem, & ordinarium, arbitri dirimant, interimque in causa conquiescatur.ibid.

A iudice conquiescere debente, & procedente ad vlteriora licita est appellatio.n.75.

A iudice procedente post oppositam declinatoriam appellari licet.n.76.

Inhibitio expedita tempore, quo iudex debet conquiescere, est nulla.n.77.

Inhibitioni de facto expedita per conseruatorem ordinarium parere non tenetur.n.78.

De inhibitione minùs canonica, & de iniusta contra ius idem est iudicandum.n.79.

Iudex quilibet an possit cognoscere; an sua sit iurisdictio, & an queat ab alio inhiberi.n.80.

Inhibitionibus friuolis, & contra ius expeditis, non est per iudicem parendum.n.81.

Trident. plura decreta determinantia in aliquibus casibus esse exequendam sententiam inhibitione non obstante declarantur.n.82.

Trident. decretum in aliquibus casibus non solùm permittit executionem, tollendo appellationem, sed vltrà procedit tollendo inhibitionem.n.83.

Inhibitio non arctat, vbi princeps aliquem actum permittit non obstante inhibitione.n 84.

Dictio (nulla) negatiua vniuersalis omnia excludit.n.85.

Dictio (quicumque) est apta comprehendere casus omnes etiam expressis maiores.n.86.

Dictio (quoquo modo) includit ea, quæ aliàs non comprehenderentur.n.87.

A duobus iudicibus se inuicem inhibentibus appellationi emissæ per vtramque partem, quis non deferens vim faciat.n.88.

Rescripto alterius prænalente, alter iudex in eadem causa inhibere non potest, nec iurisdictione vti.n.89.

Inhibitionis anima est iurisdictio.n.90

Rescriptis à duobus iudicibus pro vtraque parte impetratis, qui valido vtitur, potest inhibere, & vim nullam facit inhibendo, sed alius.n.91.

Rescriptorum duorum ab vtraque parte impetratorum quod prænaleat.n.92.

Rescriptum secundum vt priori prænaleat, triplex prioritas requiritur.n.93.

Competentia inter duos delegatos ad inuicem se inhibentes diuersorum rescriptorum virtute ab eis simul dirimitur, qui si discordent, arbitri eliguntur.n.94.

Iudex quilibet etiam delegatus cognoscit, an sua sit iurisdictio.n.95.

Violentia à duobus delegatis ante competentia determinationem, & post eam potest deduci per Senatum ex rescriptorum inspectione.n.96.

Senatus quis pro violentia adeatur, quando appellatur à duobus iudicibus se inuicem inhibentibus degentibus in diuersis districtibus. & quid quando ab vno tantùm appellatur.n.97.

NON minùs vsitatæ sunt in supremis tribunalibus per difficiles præsentis capituli quæstiones, nam licèt inhibitionum materiam latè sint prosequuti nonnulli, vt videre libet per Vestrium *in praxi Rom. Cur.* Vitalli. *in tract. clau. in clau. appellat. rem.* Mandos. *in tractat. de inhibitio.* Lancelot. Robert. *de attenta. 2. part. cap.* 20. Marta *in compilatio. decis. titulo de inhibitionibus tomo* 1. Cardin. Tusc. *practic. conclusion. tomo 3. litera I. à conclusione* 140. & nonnullæ declarationes Cardina *super cap. 1. sessione* 13. *de reformatione*, quas adducit Barbosa *in remissio. ad idem per totum*, & alij passim: nihilominus tamen nullus difficultatum, de quibus agimus, meminit. Quapropter non inutile videbitur, in medium priùs illam præmittere generaliter, an ab inhibitione appellationi emissæ iudex non deferens vim faciat, & vt iudex Ecclesiasticus vim nullam inferre queat, si ab inhibitione superioris appellationi interpositæ non deferat: probatur fortiter, nam inhibitio à iudice expedita dicitur sententia interlocutoria merè. ita tenent Panorm. & alij *in cap. suam, col. 2. de ordine cognit.* optimè Philipp. Franch. *in cap. cùm cessante n.46. vers. 12 inhibitoria, eu,* &c. *de appellat.* & ibi etiam Præpos. Federicus Senen. *in cons. 96. factum, & aliàs* 93. *incipit factum.* Doctores *in cap. etiam de ordine cognitio.* Socin. *consil. 99. Sereni. n. 11. in 3. volumine.* quod etiam dicit Areti. *consil. 75. diligenter column. 4. sub versiculo his præmissis.* Rebuff. *in repetitione l. quod iussit in princ. n.* 85. *ff. de re iudic.* Lancelot. Robert. *de attentat. 2. part. c. 20. post inhibitionem in præfatione, quæst. 1. num.* 30. & ita nempe, interlocutoria appellatur inhibitio in sui descriptione, quam videre est per eumdem Lancelotum *ibi numero* 7. Quintilian. Mandos. *tractat. de inhibitio. quæst. 17. num. 4.* sed ab interlocutoria non licet appellare iuxta dispositionem sacri Concilij Trident. *sess. 24. de refor. c. 20.* de cuius declaratione latè egimus & curauimus suprà c. 1. hac 2. p. per totum, & ibi in eius corroborationem multa adduximus. ergo si appellario emittatur, iustè potest ei iudex delationem denegare.

Et post hæc omnia scripta hoc solo fundamento inueni Quiptilianum Mendos. *in tractatu de inhib. q. 76.* dicentem, ab inhibitoria non appellari, vel appellari eo modo, quo ab interlocutoria mera de iure ciuili, cuius effectus non suspenditur per appellationem. Et confirmatur cùm nec valet, dici talem interlocutoriam vim habere diffinitiuæ, quatenus iurisdictionem iudicis inhibitio tollit, vel suspendit, eiúsque manus ligat; adeò vt ad vlteriora valeat procedere absque metu, seu reatu attentati, iuxta quæ latè Lancelot. Mandos. suprà citati dicunt argumento illius doctrinæ, qua constat, illam dici sententiam interlocutoriam

vim

vim habentem diffinitiuæ, qua iudex se competentem, vel incompetentem pronuntiat; *ex gloss. singulari in auth. habita in fin. C. ne filius pro patre.* Rom. *in singulari* 129. Aufrer. *in decisione Capellæ Tholosa. quæst.* 48. Guido Papæ *in decisione Delphinali quæst.* 10. *si iudex.* Corneus *in singulari* 5. *incipit sententia.* Felin. *in c. qualiter. in prin. colum.* 5. *de accusa.* Decius *in cap. peruenit* 2. *de appellat. in fin.* Doctores *in cap. significanti. de officio delegati.* Iff. *in l.* 2. *num.* 38. *ff. si quis in ius vocatus non ierit* Rebuff. *in l. quod iussit, in prefatione n.* 43. *de re iudi.* Valasc. *cons.* 47. *per totam,* & alibi passim. quoniam si propterea inhibitio diceretur habere vim diffinitiuæ: sequeretur exinde
7 reuocari, nec reponi possit iterum à superiore, ipsam expediente, iuxta ea, quæ vulgariter expendunt Doctores *in cap. cùm cessante de appellat. in d. l. quod iussit,* & nos latè suprà 1. p. c. 5. à num. 26. iudicem reuocare grauamen seu interlocutoriam, habentem vim diffinitiuæ, nequaquam valere, sicuti nec ipsam diffinitiuam.

8 Sed hoc est falsum, quia iudex superior, qui inhibitionem expediit, ipsam queit iure optimo iterum reponere, & reformare, ita consuluit Federicus de Senis *in suo consil.* 84. *quod incipit, factum sic se habet.* sequitur Buttriga. *in cap. cùm teneamur.* vbi Panormit. *ad fin. de appellat.* Philip. Franch. *in d. c. cùm cessante num.* 46. *versiculo* 10. *inhibitoria, &c.* vbi dicunt, quòd inhibitio, quæ fit per iudicem ad quem, est interlocutoria, & ideo posse reuocari, & mutari per eundem iudicem quandocumque. idem tenet etiam Rota *in decisione* 1. *aliàs* 138. *si appellatur de offic. delegati, in nouis, & in decisione* 65. *alias* 461. *si appelletur, de appellat. in nouis,* quales autem sint effe-
9 ctus inhibitionis repositæ & moderatæ, vide latè per Lancelot. *de attenta. cap.* 20. *limitatione* 2. *per totam.* quod maximè procedit, cùm & ipsa reuocatio, seu moderatio inhibitionis adhuc dicatur interlocutoria, quemadmodum & ipsa inhibitio, tenent Federic. Buttriga. Franch. & cæteri modò relati. Socinus *consilio* 97. *Serenissimus num.* 11. *in* 3. *volum.* Rebuff. *in d. repetitione l. quod iussit in prefatione n.* 85.

Qua de causa rectè putò procedere Rotæ doctrinam *in dict. decisione* 1. *aliàs* 138. *si appellatur, de officio delegati in nouis.* & decisionem 65. aliàs 461. *de appellat. in nouis.* sequutæ per Lancelot. *loco nuperrimè citato numero* 5. affirmantes contra Alexand. sequutus Federi. de
10 Senis contrarium illos sentire, iste *in consilio* 98. *incipit, Nicol.* ille *in consilio* 63. *in causa numero quarto libro tertio* quod etiamsi ab huiusmodi reuocatione fuisset appellatum, nihilominus sententia, & processus factus per primum iudicem inhibitum, dicuntur esse validi. quia talis appellatio, tanquam à merè interlocutoria emissa non suspendit inhibitionis repositionem, & moderationem, imò ea non obstante potest ad vlteriora, ad eiúsque executionem procedere, absque metu attentati, ex Lanceloto, & aliis ibi, & iuxta doctrinam seu-
11 dispositionem Concilij Tridentini *sessione* 24. *de reformatione capite* 20. *& l. ante sententia ff. de appellati. recipien. & l. ante sententiam Cod. quorum appellatio. non recipia.* quod aliud foret dicendum si huiusmodi reuocationis sententia haberet vim diffinitiuæ, vel damnum irreparabile *ex dict. cap.* 20. *Concil. Tridenti. & l.* 2. *ff. quorum appellat. non recip.* & nos copiosè suprà secunda parte in capite 1. per totum.

Et non solum à reuocatione expressa, sed nec etiam à tacita, quæ fit per remissionem causæ factam à superiore inferiori inhibito (puta ob non iustificatam appellationem) quia talis appellatio à remissione causæ,
12 & sic consequenter à tacita reuocatione inhibitionis appellatio interposita non suspendit, nec obstat, quominus inferior inhibitus in causa queat procedere, vt tenet Lancelotus iam citato loco limitatione tertia, numero quarto & quinto. Mando. de inhibitione, quæstione trigesimasexta, imò & quòd grauamen illatum per inhibitionem non sit qualificatum, scilicet, irreparabile, & similiter sentit bene Mando. *loco supra citato dict. quæst.* 76. *à n.* 9. 13

Facit insuper ad propositum, quod dicit Fran. *in cap.* 1. *num.* 14. *de appellat.* & Lanfranc. *decisione* 466. *si iudex.* Lancelotus *in dict. cap.* 20. *in prefatione numero* 120. Cardin. Tusc. *in practica conclusione* 141. *numero* 4. *&* 5. 14
& per Philippum Franc. *in cap. dilecti, numero* 14. *de appellatio.* dicit Elcacia *de appellat. quæstio* 3. *numero* 1. quibus locis illud determinant, quod si iudex omissa causæ cognitione deueniat ad inhibitionem, esset tunc iusta causa appellandi, possèque ab eo appellari, ergo sequitur per argumentum ab speciali, & à ratione cessante, quod ipsius inhibitionis expeditio sola per se (illis non concurrentibus) non est sufficiens, iusta, nec legitima causa appellandi, Felin. *in cap. dilectus* 2. *de rescript.*

Ex quibus, quæ singularia veriss. áque sunt, & aliis (quæ omitto, ne te detineam diutiùs) illam in hac 15
materia regulam deduco: iudicem Eccles. violentiam nullam facere, nec omittere si appellationi interpositæ ab expeditione canonica inhibitionis, seu eius reuocatione, tanquam à mere interlocutoria sententia non detulerit; quam regulam vltra fundamenta à nobis tradita praxis supremorum tribunalium ita confirmat, & approbauit vt praxim. Et quotidie videmus hoc in casu vim non fieri, declarari, iudicique causam remitti, & hoc iure vtimur.

Hanc tamen regulam velim intelligas: vt procedat, 16
quando ipsa inhibitio, seu eius repositio, & reuocatio canonice facta sit; secus autem quando inhibitio non canonicè expediatur à superiori; quia tunc vim faciet iudex, si appellationi ab ea interpositæ non deferat; cùm eo casu iusta censenda erit appellatio. Quo sensu accipiendam puto Abbatis Panormitani doctrinam *in capite cùm venissent, numero quinto de restitutione in integr.* dicentis, inhibitiones contra ius factas inducere nullitatem actus, quantumcumque ab ipsa inhibitione non fuerit appellatum, quatenus supponit à tali inhibitione non canonica posse appellari. Idem tenet Decius *in consilio quadringentesimo sexagesimo viso numero vigesimo, libro tertio.* Parisius *consilio* 108. *diuino iure, numero decimo, & sequenti libro primo.* Lancelotus *vbi suprà limita.* 1. *numero* 8.

Comprobatur fortiùs isthæc nostra limitatio ex his, quæ nuper diximus per Francum *in capite primo numero decimoquarto de appellatio.* & Lanfran. *decisione quadringentesima sexagesimasexta, si iudex.* Lancelotum Robertum *in dict. capite vigesimo in prefatione quæstione quarta, numero centesimo vigesim.* Cardina. Tuscus *pract. conclusione centesima quadragesimaprima, numero quinto, tomo quarto.* quòd si iudex omissa causæ cognitione, peruenerit ad inhibitionem; iustam tunc esse, & legi- 17
timam causam appellandi ab ipsa inhibitoria, quatenus minus canonicè à iudice expedita fuerit (vt statim videbimus) quibus quidem euidenter probatur, à non canonica inhibitionis expeditione legitimam esse appellationem, eique à iudice necessariò deferendum, licèt à sola inhibitione, cui hæc qualitas deficit, appellari non possit.

Cuius rei ratio pendet *ex regul. l.* 4. *§. condemnatum, ff. de re iudicata.* & quæ nos Deo dante in sui comprobationem cumulauimus infrà 3. p. cap. 9. quam etiam illustrant Doctores ibi, & Gratian. *in regula* 326. Afflictis *decisione* 823. Capicius *decisione* 167. *numero* 3. Guido Papæ *decisione* 50 *numero* 2. Menoch. *de adipiscend. remedio* 4. *à numero* 2. Menoch. *de adipiscend. remedio* 4. *à n.* 844. idem *de arbitra. quæst.* 98. *à numero* 6. Octauia Caqueria *in decision. Pedemontan. decisione* 142. 18
& alibi passim. ex qua omnes vno ore profitentur, sententiam siue diffinitiuam, siue interlocutoriam, quantumcumque aliàs priuilegiatam à iure, vt non obstante appellatione exequatur, non procedere, nec intelligi quando

quando ipsa sententia aliquo defectu siue iurisdictionis, siue citationis, siue ordinis omissi, alterius cuiuscumque actus substantialis iudicij, vel actus necessarij, nullam esse constet; quia lex vel dispositio de ea exequenda mentionem faciens, semper intelligenda est de sententia valida; non autem de nulla ex præfatis Doctoribus, & latè à nobis explicatur dicta tertia parte capite nono à principio.

19 Cùm igitur verum sit, inhibitionem minùs canonicè expediram, nullam esse & nullius effectus, inferiorémque nullo modo arretet, vt constat ex dispositione sacri Concilij *sessione* 22. *cap.*7. cuius sunt verba: Legati & Nuncij Apostolici, Patriarchæ; Primates, & Metropolitani in appellationibus, ad eos interpositis, in quibusuis, tam in admittendis appellationibus, quàm in concedendis inhibitionibus post appellationem seruare teneantur formam & tenorem sacrarum institutionum, & præsertim Innocentij IV. quæ incipit, Romana quacumque consuetudine etiam immemoriali, aut stylo, & priuilegio in contrarium non obstantibus, aliter inhibitiones & processus, & inde sequuta quæcumque sint ipso iure nulla. idem etiam probat textus *in cap. Romana cum §. si verò, & si autem*, (renouatus per Tridentini decretum) *de appellationibus in* 6. notant Speculator *titulo de appellat. §. de officio. versiculo sed quæritur.* Felinus *in cap. dilectus el secundo columna pe nult. de rescriptis.* Geminianus *in dict. cap. Romana §. si autem, & si verò.* Maranta *de ordine iud c. sexta parte titulo de appellat. numero* 196. *folio* 595. & in terminis d. Concilij eius mentionem faciens tenet Gratian. *in regul.* 40. *in princip.* Gondizaluus de Paz *in praxi quinta parte tomo* 2. *cap. vnico numero* 24. Lancelotus Robertus *de attentat. secunda parte cap.* 20. *in præfatione quæstione* 5. *numero* 165. qui omnes dicunt, hoc decreto renouatum esse in totum, & per omnia *dict. cap. Romana cum suis §.§. de appellat. in* 6. Rota *decisione* 6. *de appellat. in antiquis.* Marta *in compilati. decision. tomo* 1. *titulo de inhibition. c.* 10. *&* 11. Ioachi. Miusing. *decisione* 87. *parte* 3. Gaspar Guillelm. *in Rotæ decisione* 81. *&* 130. *& decisione* 219 *parte* 3 Marquessan. *de commissio. secunda parte c.* 1. *num.* 52.

20 Tunc namque dicitur secundùm magis receptam, & communem sententiam canonica inhibitio: quando facta fuit præuia causæ cognitione, & citata parte, vt testatur Couarruuias *in practicis quæstio. cap.* 24. *numero* 3. vbi alios ad id allegat. Robertus Marant. *vbi proximè in dict. titulo de appellat. numero* 196. Decisio Rotæ 54. aliàs 412. *si appelletur numero* 2. *de appellat. in nouis*, & decisio 75. aliàs 357. *nota quod attentata, de appellat in antiquis.* Parisius *consilio* 372. *in causa num.* 15. *libro quarto* Roland. à Valle *consilio* 77. *viso numero* 24. *libro secundo, tomo primo.* Ruinus *consilio* 61. *in lite n.* 28. *lib.* 5. vbi alios allegat Ozascus *decisione Pedemont* 5. *certo die sub numero septimo*. Felinus *in capite dilectus el secundo, numero* 24. *de rescript.* Vitall. *in tractatu clausul. in clausula nihil nouari.*

21 Quonam modo hæc causæ cognitio sit adhibenda à superiori, anteaquam inhibeat in appellatione ab interlocutoria, vel à diffinitiua, vide exactè per Lancelotum *de attentat. d. parte cap.* 20. *in præfatione à numero* 112. *& à numero* 133. vbi circa interlocutorias, & per Gondizaluum de Paz *in dict. c. vnico à n.* 24. vbi ad amussim in praxi, & in theorica multa videbis. Marantam locis suprà citatis, & Tuscus *practi. concl. tomo* 4. *litera I. conclusione* 144. *per totam*, & locis vbi suprà.

22 Quamplures insuper sunt causæ, quarum defectu inhibitio nulla redditur de iure, congessit Lancelotus Robertus *in sæpe relato loco* 2. *part. cap.* 20. *à numero* 6. *cum pluribus sequentibus, & in limitationibus principalib. prima & septima.* & alibi passim, quas omnes per te videre poteris: sufficiet enim ita clarè discretum lectorem in via ponere, quâ queat facillimè huic nostræ easdem doctrinas applicare. itaque vbicumque inueneris inhibitionem non canonico expeditam, vel aliàs nullam de iure reputatam, quæ scilicet, peccat in aliquo, quod de sui natura esset necessarium, ibi debes appellationem admittere, cùm iusta & legitima reputetur; potésque applicare regulam *d. l.* 4 §. *condemnatum ff. de re iudicata.* ex his quæ satis surfum comprobaui.

Et priùs vt hinc ad alia abeamus, vnum porrò erit 23
necessarium in materia inhibitionis concordare, quod quemadmodum apud Doctores inuenitur scriptum, magnam parit confusionem; dicitur enim per allegatos à Lanceloto *in prima limit. princ. d. c.* 20. quòd inhibitio minùs canonica non facit, nec causat attentatum, vel quando fiat, & expediatur contra ius, vt quando appellationis friuolæ virtute decernitur, vel aliàs in casu in quo à iure appellatio prohibetur, vt in conuicto & confesso, & in notoriis, & similibus; aliter etiam videmus, quòd in his casibus inhibitio attentata faciat, & causet, vt probatur *in cap. Romana §. si autem post sententiam in casibus a iure prohibitis*, &c. *de appellat. in* 6. renouatum per Tridentinum suprà, quod sic explica, vt textus procedat quando vltra causæ cognitionem, quæ in cæteris adhiberi debet, alia adhibetur cognitio 24
de causa iusta vel iniusta appellationis, & an appellatio recipienda sit, vel non, per acta processus, quia tunc quando iudex superior ita cœpit cognoscere, potest etiam in casibus non appellabilibus inhibere inferiori, quia omnino debet in executione supersedere sententiæ, vt aduertit ex alijs Gondizaluus de Paz *in praxi* 5. *parte tomo* 2. *cap. vnico num.* 14. Maranta *titulo de appellatio. num.* 196. & 197. quomodo accipienda sunt quæ dixit Lancelotus etiam *in dict. præfatione quæstione* 5. *numero* 150. *cum sequentibus*, & idem Lancelotus *vbi suprà ampliatione* 1. *per totam.* secus autem 25
est dicendum, quando præfata causæ cognitio omissa fuit, quia tunc inhibitio non facit attentata, ob quod ei ius resistit, vt tenet Paz & alij citati, & sic procedant quæ Lancelot. cumulat *in dict. cap.* 20. *in prima limit.* & ita sunt intelligenda quæ infrà lib. 3. cap. fin. & in terminis huius declarationis expressè faciunt etiam, quæ dixi eodem libro 3. cap. 15. à numero 68. vbi tractaui de iudice superiori, quando possit cognoscere an appellatio sit legitima, & admittenda, nécne, vbi in hoc proposito plurimos Doctores citaui, quos vide.

Et in hunc sensum accipienda Concilij Tridentini 26
decreta *sessione* 24. *de reformat. cap.* 10. *& sessione* 25. *de reformat. cap.* 14. vbi disponitur, quòd non obstante quacunque inhibitione superioris sententia Episcopi super visitatione, aut morum correctione, aut concubinatu executioni mandetur, quia debent ea decreta intelligi, quando inhibitio à superiori data esset absque eo, quòd appellatio priùs iustificata esset ex actis processus primæ instantiæ, secus autem si ea præmissa expediretur inhibitio, quia tunc rectè decerni potest, vt tenet intelligítque & explicat d. Conc. decreta Gondizaluus de Paz *in dict. cap. vnico, n.* 14. *per totum.* quod an verum sit, inferiùs apparebit à numer. 81. cum sequentibus, vbi consideraui, esse specialissimum in casibus Tridentinorum decretorum, vt nulla inhibiti obtemperetur, imò ea non obstante sit Ordinario permissa innouatio, seu executio.

Declara insuper ea, quæ cumulat Lancelotus *in sæpe* 27
citato loco ampliatione 11. affirmans, quod de stylo Rotæ inhibitionem non canonicam, seu aliàs nullam & iniustam facere attentata, reddens ibi rationem stylí, de quo etiam per Marquessanum *in tractatu de commissio. secunda parte, cap.* 1. *num.* 53. vt hic stylus quantum ad nos attinet, non est inconueniens, quominùs procedat regula suprà tradita, vim scilicet fieri, si non deferatur appellationi ab inhibitione non canonica, & inualida, imò potiùs etiam stante dicto stylo

appellatio

appellatio ſuſpendit talis inhibitionis effectum, deuoluitque ad ſuperiorem cauſam iuxta titulum *ff. nihil nouari appellatione pendente*, & ea quæ ſuprà diximus. Deinde quia dictus ſtylus procedit in Rota, non autem extra ipſam, vt tenet & aduertit Lancelotus *prima limitatione princip. numero 1. & ſequenti.* vbi etiam inquit ex aliis authoritatibus, quòd ſtylus Rotæ non extenditur extra curiam in lite vertente in partibus, vbi allegat ad hoc plures deciſiones Rotæ. vide quod latè ſuprà 1.p.§.3.à num.19.

Hodie tamen ex noua diſpoſitione ſacri Concilij Tridentini *dict. ſeſſione 22. de reformatione c.7.* hic ſtylus non poteſt procedere, nam cùm per ipſum renouatum ſit *cap. Romana de appellationibus in 6.* idque in omnibus, & per omnia cuſtoditi decernitur, omnino ad ius commune redactum eſt, facta expreſſa derogatione cuiuſque conſuetudinis, ſtyli, & priuilegij, *vt*, ſeruare teneantur formam, & tenorem ſacrarum conſtitutionum, & præſertim Innocentij Quarti, quæ incipit Romana, quacumque conſuetudine etiam immemoriali, aut ſtylo, & priuilegio in contrarium non obſtantibus, *&c.*) & hoc ita etiam, licèt in caſu quodam particulari, animaduertit Lancelot. *dict. cap.20. in præfatione quæſtione 5. numero 165.* & probatur etiam expreſsè in noua Cardinalium declaratione ſuper eiuſdem Concilij decreto *ibi*, cap. *Romana de appellatio. in 6.* ſeruari debet etiam in appellationibus ad ſedem Apoſtolicam interpoſitis, *&c.*

29 Hæc omnia, quæ hactenus dicta ſunt, locum tantùm obtinent in inhibitionibus perpetuis (vt vides) nunc autem inquirendum eſſe, quid in temporalibus dicendum, neceſſitas, & vtilitas ſuadent. Et quoniam eſt frequens quæſtio, imò de tali inhibitionis genere rarò apud Doctores mentio fit, eam ad partes, quàm citiùs potuero, examinabo. Et in primis, huius duplicis generis inhibitionis temporalis, ſcilicet; & perpetuæ meminiſſe reperio legem Regiam 55. *titulo 5. lib.2. recopilation.* ibi, *no ſe de inhibicion alguna aunque ſea temporal, &c.*) iterum, ibi, *que ningun Oydor ſemanero pueda dar*
30 *inhibicione perpetua ni temporal*, *&c.*) & iſta temporali inhibitione vtuntur nonnulli ſuperiores iudices Ordinarij vel delegati, de cauſa appellationis cognituri, qua præcipiunt inferiori, vt per aliquot tempus neceſſarium ad transferendum proceſſum, & ſe ex eius actis informandum de legitimis appellationibus, in cauſa & ſententiæ executione ſuperſedeat, vt notant Paz & Zerola ſtatim citati, de quo idem in lege 54. antecedenti *d. titul.5. eodem lib.2. recopilat.* ibi, *y mandar ſobre ſer en la execution.* & iterum, *y que antes de inhibir mandar ſobre ſer, &c.*) & idem probatur *in l.11. titulo 2. lib.3. recopilation.* quapropter non abs re eſt, vt hoc genus inhibitionis temporalis, *ſobre ceſſoria*, à nonnullis pragmaticis appellata, ſumpto vocabulo à ſuperſedere, quod ſignificat dilationem, donec aliquid fit. text. eſt *in cap.2.* ibi, donec Romanum Pontificem conſulant, executioni ſuperſedeant vtrarumque, &c.) *de offic. delegati.*

31 Quo cognito videtur iudicem Eccleſiaſticum vim non facere, ſi ab hac temporali inhibitione, à ſuperiori expedita, appellationi emiſſæ non detulerit. Primò, quia talis inhibitio per aliquot dies nullius, vel ſaltem modici, & parui præiudicij eſſe poteſt. textus eſt *in l. ſi debitori.* ibi, nec enim damnum magnum eſt in mora modici temporis) *ff. de iudiciis.* ſed vbi conſideratur modicum, & temporale præiudicium non plenum, minimè etiam admittitur appellatio, *lib.1. cum ratione. Codice ſi de momentanea poſſeſſione fuerit appella.* vbi ideo in poſſeſſorio negatur appellatio, quia non perpetuum, ſed temporale, & momentaneum eſt eius præiudicium, interim dum ſuper proprietate, & iudicio plenario terminatur lis. ergo idem dicendum venit in appellatione ab hac inhibitoria.

Secundò, quia forma & ſolemnitas in iure deſcripta inhibitionibus, prout eſt cauſæ cognitio, & citatio partis, locum habet in perpetuis, de quibus tantùm loquuntur iura, & Doctores hucuſque à nobis relati, non verò in temporalibus, vt ex his patet; ſed forma & ſolemnitas requiſita & tradita à lege, ſeu diſpoſitione alicui actui perpetuò adhibenda, non extenditur ad eumdem actum temporalem, ſeu ad modicum tempus celebratum textus eſt *in clem.1.* ibi, ad tempus modicum faciendas declaramus non extendi, &c.) *de rebus* 32
Eccleſiæ non alienan. vbi, & alibi paſſim Doctores notant. ergo præfatæ formæ omiſſio inhibitionis non debet vitiare temporales, quo caſu ceſſat iam regula *lib 49. §. condemnatum, ff. de re indicata*, de qua ſuprà dixi ad inhibitionem perpetuam, imò manet talis inhibitio in meris terminis interlocutoriæ ſententiæ, à qua regulariter non appellatur, vt in perpetua diximus ſolemniter expedita.

Maximè quia per talem inhibitionem ad tempus, 33
& cui ſatisfieri ſtatim poteſt, non dicitur ablata iuriſdictio, quia quod differtur, non aufertur. textus eſt *in l. quoties Cod. de precibus Imper. offerendis.* ita in ſimilibus terminis (nempe dum acta ad principem trahuntur, ad quem clericus oppreſſus confugit) dicit Octauianus Cacherian. *in deciſionibus Pedemontanus deciſione 30. n.18 ad fin.*

Et huic praxi, & generi inhibitionis aſſentitur Gon- 34
dizalnus de Paz *in praxi 5 part. tomo 2. cap. vnico. numero 14. verſiculo ſolent tamen nonnulli folio 58.* vbi dicit, quod nonnulli ſuperiores eo ipſo, quòd appellans coram ipſius præſentatur cum Apoſtolis, ſi eſt excommunicatus, ſolent eidem dare mandatum, quo præcipiunt iudici inferiori, vt per quindecim dies, vel aliud certum tempus excommunicatum abſoluat. Vel quando cauſa eſt criminalis, vt ſuperſedeat executioni ſententiæ per aliquot certum tempus, interim dum acta proceſſus ad ipſos tranſportentur, quibus viſis & inſpectis, vel ad inhibitionem perpetuam, vel ad remiſſionem cauſæ deueniant, cuius etiam ad idem meminit Zerola *in praxi Epiſcopali ſecunda parte, verbo appellatio. § nonò quæritur.*

Hanc etiam partem defendere curant nonnulli ex doctrina Andreæ Gaill. *lib.1. obſeruatione 144.* conſtituente differentiam inter appellationem à diffinitiua, & ab interlocutoria, vt in illa iudex ſuperior ſtatim cum citatione poſſit inhibitionem expedire, in iſta autem non cuiuis reddit rationem ibi. ex quo conſtat ante citationem, actorum exportationem, & cauſæ cognitionem poſſe inhibere. idem etam probant ex Staphileo *de literis gratiæ, & iuſtit. verſiculo in commiſſionibus iuſtitiæ folio 333. verſiculo nihilominus hoc non obſtante.* qui idem indiſtinctè tenet, itaque practicari affirmat, quibus omnibus conſtare videtur, ab hac inhibitione temporali tanquam ab interlocutoria (ex his quæ ſuprà de perpetua dixi) & maximè cùm canonicè expediri dicatur, etiam non adhibita cauſæ cognitione, appellari non poſſe.

Sed his non obſtantibus, contrariam partem de iure 35
veriorem eſſe videtur, vim fieri declarandum, à temporalique inhibitione appellationi deferendum fore, ex d. diſpoſitione ſacri Concilij Tridentini *ſeſſione 22. cap.7.* quæ generalis eſt, apta apprehendere quodcumque inhibitionis genus, *ibi*, inhibitionibus poſt appellationem.) & iterum *ibi*, aliter inhibitiones, *&c.*) ac ideo cùm generaliter loquatur, & abſque diſtinctionis fœdere, iſta determinatio, ita intelligenda eſt, *l. emptor §. Lucius, iuncta gloſſ. ff. de pactis. l. in fraudem §. vltimo ff. de militari teſtamento.* & quia generalis legum diſpoſitio, & ſtatutorum includit omnes caſus, licèt in vno maior ratio eſſe videatur, quam in alio, *lib.1. §. quod autem, ff. de aleatori. l. vltima, §. vxori, ff. de auro & argent. legato*, & quæ nos latè adduximus ſuprà in c.... quæ huic omnia adiicere poteris. Ergo forma illa

deſcrip-

descripta à iure inhibitionibus cum clausula irritante; scilicet, causæ cognitio ex actis processus cum citatione partis, *&c.* patiter adaptatur inhibitionibus temporalibus, cùm ab vtraque idem oriatur inconueniens, quod ius excludere intendit, ne ita de facili inferioris iurisdictio vilipendatur, tollatur, vel suspendatur, pro quo præsumit ius attentè, & iuridicè processurum; ac ideo
36 maturitas in superiori desideratur per idem Concilium, tam in admittendis appellationibus ab eo, quàm in decernendis inhibitionibus, vt priùs ex actis cognoscat, an iure vel iniuria petatur inhibitio. potuisset enim hac captiosa via aperta, passim & assiduè iuris intentio transgredi, multoties cupientis, nonnullas sententias debitè executioni pertrahi appellatione non obstante, quæ vix completetur, nisi huiusmodi impertinens, cauteloſa & calumnioſa rimula clauderetur, vt constat *ex dict. l. Regia 54.titulo quinto, libro secundo recopilation.* ibi, *que muchas vezes se siguen muchos inconuenientes*, &c.

37 Idem etiam expressè comprobo ex authoritate saltem legis Regiæ 55. & *l.54.titulo 5.libro 2.recopilat.* vbi disponitur, quòd etiam auditores supremorum tribunalium non expediant inhibitiones, etiam temporales antè exportationem actorum, & causæ cognitionem, vt constat *ex dict. l.55.* ibi, *no se de inhibicion alguna aunque sea temporal, hasta tanto que el processo se trayga a nuestra audiencia, y sea visto en ella, &c.* & iterum, *que ningun Oydor semanero pueda dar inhibicion perpetua ni temporal, y si se lleuare a el en prouision, la remita a la sala, para que alli se vea por tres Oydores.* & *in l.54.* ibi; *que antes que los dichos nuestros Presidente y Oydores sobre ello prouean lo miren mucho, y que antes de inhibir, o mandar sobreser, manden nostros Corregidores*, &c. *que inbien la razon dello, &c.* Ex quibus iuribus satis maturè à tam grauissimis conditoribus latè patet, eandem formam, & eandem solemnitatem fore necessariò adhibendam in inhibitionibus temporalibus, quæ in perpetuis, quæ leges satis saltem declarant ius commune, & Tridentinum, si fortè foret obscurum hac in parte.

38 Quod etiam probari videtur ex decreto Concilij Tridentini *sessione 13.de reformatione, cap. 3.* vbi prohibetur ad absolutionem appellantis non procedi, nisi visis actis superiorum, *ibi*, appellans coram iudice ad quem appellauit, acta primæ instantiæ omnino producat, & iudex nisi illis visis ad eius absolutionem minimè procedat, *&c.*)

39 Quo supposito rectè infertur, vim fieri, si appellationi interpositæ à temporali hac inhibitione non deferatur, nam cùm formæ, & solemnitatis in ea expedienda requisitæ omissio ipsam vitiare constet, reddátque nullam; sequitur, vt exequi non possit, ex regula *l.4. §. condemnatum de re iudic.* ac propterea appellatio legitima reputatur, & vt tali ei deferendum, vt suprà dixi, inhibitione perpetua minùs canonicè expedita, quod omne in hac temporali locum habet, quo satisfactum remanet secundò argumento contrariæ partis, quo dicebatur, formam à iure requisitam tantùm obtinere in perpetuis inhibitionibus, quia iura de temporalibus mentionem non faciunt, quia contrarium verius esse, probauimus ex sui generalitate, & virtute, modóque disponendi.

Nec etiam obstant cetera, & non primum, cui fa-
40 teor ex ratione, nempe; modici, & temporalis præiudicij inhibitionem temporalem reddi inappellabilem, quando, scilicet; in ea seruatur forma à iure inducta, & sic quando expeditur visis actis processus, & causæ cognitione adhibita, quæ in ea requiruntur, vt dictum est; secus autem quando in d. forma peccatur, quæ formæ omissio reddit actum appellabilem, licèt
41 aliàs inappellabilis esset, vt in eodem iudicio momentaneæ possessionis, & remedio *dict. l.1. Cod. si de momentan. possessione*, &c. in argumento allegatæ, & probant multi relati à Menochio *de adipiscenda possess. remedio 4. à n.844. cum sequentibus.* Pedemont. *decis. 25. num.22.* Rodriguez *de annuis reditibus lib.1. cap.17. à numero 66.* idem Menoch. *de arbitra q.98. à num.6.* & in aliis etiam pluribus casibus, vt videre licet per Capicium *deci. 167. num.3.* Guido Papæ *decisione 50. num.2.* Gratian. *in regula 326.* Afflictis *decisione 823.* cum pluribus aliis infrà suo loco citandis. Et quòd illa requisita pro forma inhibitionis requirantur, probat d. Tri. decretum, *ibi* 42 seruare teneatur formam, & tenorem sacrarum constitutionum, *&c.* (cuius omissio generaliter assolet 43 actum vitiare, text. *in l. cum hi § prætor. ff. de trasactio. l. hac consultissima circa prin. C. de testament. authentica porrectum Cod. de sacrosan. Eccles. cap. cùm dilecta de rescript. cap. Pisanis de restitut. spolia. c. venerabili, de officio deleg.* & latè prosequitur, explicat, & declarat Vantius *de nullita. sententiarum, titulo quot & quibus modis nullitas*, &c. *à n.48. cum pluribus sequentibus*, & in specie probat Trident. *ibi*, aliter inhibitiones, & processus, & inde sequuta, quæcumque sint ipso iure nulla.) Igitur licèt de per se talis temporalis inhibitio canonicè expedita, ea ratione, de qua in argumento, fiat inappellabilis, tamen si minùs canonicè & absque causæ cognitione expediatur, cùm nulla reddatur, appellabilis efficitur, ex his authoritatibus relatis per regulam *lib.4. §. condemnatum ff. de reiudi.* de quo latè infrà 3.p. cap.9. à principio.

Et minùs obstat quod ex Pedemont. diximus *d. deci-* 44 *sione 30.* quia loquitur in multò diuerso casu, scilicet; quando acta transportantur ad Principem de violentia facta à iudice Ecclesiastico cognoscendum, in quo extraiudicialiter proceditur, & non seruato iuris ordine, & omnibus eius solemnitatibus postpositis, vt latè probaui suprà cap.1. & præcipuè cap.7. in 1. part quia cùm tunc hæc extraiudicialis defensio illi permittatur, nihil mirum, vt saltem ex vrbanitate, & debita reuerentia Ecclesiasticus interim conquiescat.

Nec obstat vltimum ex Andreæ Gaill. doctrina con- 45 stituente differentiam inter inhibitionem emanatam virtute appellationis à diffinitiua, & ab interlocutoria, quæ quidem fallax est, quia in vtraque causæ cognitio requiritur, vt de diffinitiua probat Aretin. *in consil.75. diligenter col.4.* Lapus *allegatione 161.* Roland. à Valle *consil.77. viso numero 24. lib.2.* Vitallinus *in tractatu de clausulis, in clausula nihil noua. appell. pendent. num.23. versiculo supersit nunc.* Couarruuias *in practic. cap.24. num.3.* Minsingerus *singul. obseru centur.1. decisione 31.* Augustinus Beroius *cons. 117. ex vltima num.4. lib.3.* & alij plures relati, & sequuti à Lanceloto Robert. *de attenta. 2. part. cap.20. in præfatione quæst.4. num.112. cum pluribus sequentibus.* De inhibitione autem emanata vigore 46 appellationis ab interlocutoria (in qua etiam exactior requiritur causæ cognitio) videre est cæteros tacendo, per Lancelotum proximè loco relato, *numero 133. cum sequentibus.* Minùs obstat Staphilei doctrina de stilo testantis, is enim abrogatus stat hodie expressè per dictum Concilij Tridentini decretum cap.7. sæpe relatum, vt & nos iam probauimus suprà.

Et licèt in puncto iuris resolutio huius quæstionis 47 verissima sit, in disputando, pro qua quondam vti obseruata, vidi pluries in hoc Senatu vim fieri, appellationi à superseſſoria, ac inhibitoria temporali vim facere non deferentem, declaratum, postmodum autem cùm inter omnes iudices Ecclesiasticos Ordinarios, & delegatos frequentatus est, & prævaluit stylus huiusmodi inhibitionis temporalis, per Roram pariter approba- 48 tus, non immeritò etiam illum attendentia suprema tribunalia, vim non fieri quotidie declarant, illt omnino inhærendo, quoad violentiæ cognitionem, de quo stylo inter iudices Ecclesiasticos testantur decisiones Rotæ 402. incipit, *si actor præsens. in nouis.* Paul. Æmil. Verall. *decisio.13. num.4. lib.2.* Camill. Borell. *in summa*

*summa decis. titulo de citatione. n.*497. Zerola *in praxi, verbo, appellatio. §.*2.1.*p.* Marquessan. *de commiss.* 1.*part. cap.*1.*num.*32. *cum sequentibus.* Paz *in praxi cap. de forma procedendi in foro Ecclesiastico* 5.*p.tomo* 2.*cap. vnico n.*14.*fol.*58. Marc. Anton. Genuens. *in praxi Archiepisc. cap.*69.*n.*6 *in fi.* & idem Marquessan. *vbi proximè* 1.*part. cap.*27.*num.*56. apud quos latissimè de materia supersessoriæ videre poteris. ac propterea vim nullam facere iudicem Ecclesiasticum, negantem delationem appellationi interiectæ ab huiusmodi inhibitione temporali, decernitur in Senatu.

49 Alia etiam est supersessoria, quæ datur à iudice contra partem, vt interim supersedeatur in aliqua re, seu articulo, quæ etiam absque partis citatione potest reuocari, dummodo reuocatio intimetur, de qua latè videre poteris Gratian. *discept. forens.* 2.*part. cap.*322. *à num.*1. *cum duobus sequentibus.* & nos suprà c.4.num.101. hac 2.part.

50 Vnum tamen notandum in hac materia non dissimulabo, vt omnia ea, quæ hactenus dicta sunt circa vtramque inhibitionem, & perpetuam, & temporalem, quæ vt vides, procedant in appellatione emissa ab earum inhibitionum expeditione, & sic à iudicibus eas expedientibus, volo vt repetas, & pariter extendas in appellationibus interpositis à iudice inhibito, qui virtute alicuius inhibitionis se pro inhibito habet, nam si propterea ab ipso appelletur, & pro delatione appellationis Regia curia adeatur, dupliciter declarari solet. nam siquidem ipse iudex se pro inhibito det virtute inhibitionis à iure permissæ, & solemniter canonicéque expeditæ, tunc vim non fieri declaratur, quemadmodum si appellaretur à iudice expediente, diximus; cæterum si se inhibitum dicat virtute inhibitionis nullæ, & minùs legitimæ, ac non canonicè expedi-
51 tæ, tunc tertium genus decreti solet decerni, nempe, *que reassumiendo la iurisdiction no haze fuerça, y no la reassumiendo la haze otorgue y reponga, &c.* (iuxta quæ notant communiter Doctores, præcipuè Abb. & Felin. *in cap. significantibus de officio delegati* & Capicius *decisione* 1.*num.*27.*cum sequentibus,* vbi latè tractatur, quando possit iudex, qui à se iurisdictionem abdicauit, iterum reassumere. Et nos copiosè suprà c.5.in 1.p.

52 Hîc & ordine successiuo difficilis illa se offert discutienda quæstio; ad quam namque curiam supremúmque tribunal ipse appellans debeat confugere, ac recurrere pro delatione appellationis emissæ ab inhibitione expedita ab vno iudice Ecclesiastico, existente sub districtu vnius tribunalis Regij contra alium iudicem, degentem in districtu alterius, & vt in re hac perfunctoriè agatur, tres causas debes distinguere. siquidem namque appellatur ab expeditione inhibitionis tantùm, aut à dante se pro inhibito, aut ab expeditione, &
53 datione se pro inhibito simul. Primo casu dicendum esse puto, ad eam curiam recurrendum esse, sub cuius districtu inhibens deget. enimuerò si ab expeditione inhibitionis ab ipso facta appellatur, & non ab effectu;
54 coram ipso necessaria appellatio proponenda est, & præsentanda, vt notat Philipp. Franch. *in cap. si iussus. col.*4. *de appellat.* Bald. *in l. apertissimi. columna* 1. *Cod. de iudiciis.* & alij relati per Marant. *de ordine iudic.*6 *p. titulo de appellat. num.*121. *cum sequentibus* Innocent. *in cap. fin. in fin. de appellatio.* Abb. *in cap. suggestum* 15. *sub num.*4. *de appellat.* Franch. *in cap. vt debitus, de appell. sub num.*1. *nota.*3. *& quæst.*3. *num.*12. & ibi Cardin. Alexan. *num.*8. latè ipse Franch. *in d.c. fin. sub num.*17. Card. Alexand. *sub n.*11. *de appellatio.* Speculator *titulo de appell. §. nunc dicamus. nmm.*10. *lib.*2. *fol.*194. Papiens. *in forma appella. à sententia diffiniti. in glos. coram vobis num.*11. *versic. quintò queritur. fol.*406. Socin. *cons.*39. *capio primum. sub n.*32. *lib.*4. Rota *decis.*50. *aliàs* 29 *si appelletur sub num.*1. *de appell. in nouis.* Grammatic. *decis.*36. *solen. n.*76. Ioan. Ferrat. *tractatu de appellat. lib.*2. *cap.*3. *num.*130. *tomo* 5. *fol.*68. Nicell. *tractatu de concord. glossa concor.*6. *fallen.* 44. *num.*85. *tomo* 18 *fol.*195. Vestrius *in praxi lib.*7. *cap.*3. *num.*27. Grauatus *in additio ad eum num.*57. Lancelot. *de attenta.*2.*part. cap.*2 *ampliat.*15. *n.*1 *d. limi.*50. *n.*184. Petrus Surd. *cons.*228 *num.*1. *lib.*2. Escacia *de appellat. q.*6. *num.*1. qui *num.*6. dicit aliter nullam esse appellationem, nec suspendere. tenet Franch, *in cap. cum sit Romana* 5. *num.*6. *& cap. fin. sub n.*17. Cardin. Alexand. *sub num.*11. *de appellat.* Grama. *d. decis.*36. *num.*77. Lancelot. *de attenta. d cap.*12 *ampliatione* 5. *n.*2. *& 3 & lim.*50. *num.*7. *& n.*184.

Et licet de iure in tribunali, & præsentia iudicis debeat præsentari secundùm Surdum *cons.*228. *sub numero* 1 *lib.*2. & alios passim; tamen de stylo sufficit, vt in officio notarij schedula appellationis præsententur, postmodùm legenda iudici, de quo testatur Escacia *vbi proximè num.*40. & passim alibi, vide cap.2. n.80. suprà hac 2.p. cui appellationi si non defert, subintrat violentia, 55
de qua sola, & de quo solo oppressus appellans conque- 56
rendus est in tribunali, actúsque oppressionis, & violentiæ integer & perfectus est tunc absque alterius dependentia, quia ab eiusdem iudicis facto tantùm appellatur, ab expeditione, scilicet, & eius tantùm facto, prout est violentia, conqueritur. ergo de primo ad vltimum sequitur, vt curiæ, sub cuius districtu hic degit, de cuius violentia tractatur, pertineat ista cognitio, *iuxta l.*39. *tit.*5. *lib.*2. *recopilationis* vbi, *declaramos que los tales processos vayan acada vna de las dichas audientias, debajo cuios limites estubiere el juez Ecclesiastico, y alli se determinen por los Oydores della, &c. iuncto c. fin. & ibi gloss. de foro compet. c. si peccauit* 2. *quæst.*1. *c. placuit* 6. *q.*3. *c.*1. vbi gloss. & omnes *de raptoribus.* text. *in l.*1. *Cod. de iurisd. omnium iudic. l.*1. *& l. si cui* §. *penult. ff. de accusatio. authentica qua in prouincia C. vbi de crimine agi oporteat capit.*1. *l. solent ff. de custodia reorum. l.*1. *vbi senato. vel cleri.* cum aliis, maximè cùm delinquere dicatur iudex appellationibus legitimis non deferens, *c. de priore de appellatio.* & vt delicto infligitur à iure pœna, scilicet, depositionis in criminalibus causis, in ciuilibus arbitraria; gloss *verbo de tanto excessu. in d.c. de priore.* per text. *in c. aut decreto* 2. *q.*2. text. *in l. quoniam iudices C. de appellationibus,* Philipp. Franc. *in d.c. de priore col. fin.* Ludouicus Roma. *cons.*5001. *col.*2. Marant *vbi proximè n.*199. & ad propositum mirabilis est doctrina Aloys. Riccij *in praxi d* 326. quæ attendenda est pro huius membri resolutione.

Et mirificè magísque in specie facit ad propositum 57
resolutio illius celebris quæstionis, quam latè tractant Albericus *in l. hæres absens §. Labeonem.* & ibi Iacobinus de sancto Georgio *num.*1. Curtius iunior *num.*2. & Lancelot. Decius *ff. de iudic.* Paul. Castren. *in leg. si vt proponitur,* & ante eum Bart. & Iacob. de Aren. *num.*2. *ff. de fideiussio.* Marsilius *singulari* 404. *in capit forum. & in l. vnica n.*252. *C. de raptu virg.* Angel. *de malefic. in verbo existens Florentiæ num.*2. & ibi Angel. *in additio.* Felin. *in c. fin. de foro compet. n.*15. Gabriel *conclus.*1. *lib.*7. *n.*27. *in* 7. *ampliat.* Marsil *in l. fin. num.*209 *ff. de iurisd. omn. iudic.* Abb. *in d. cap. fin. n.*27. Marian Socin. *in cap. populasti, de foro compet. num.*4. Dueñas *regula* 378. *in* 3. *ampliatione.* Placa *in Epitome delictorum c.*15. *numero* 16. *&* 17. *lib.*1. Prac. Conna. *tit. de inquisitione num.*16. *vers. subiungit tamen alio casu* Remigius *de immunit. Ecclesiæ fol.*116. *in* 5. *fallen. n.*3. Clarus *in practi. crimi. quæst.*18. *versiculo item quæro* Bonacosa *in commun. opin.*1. *part. vers. mandans fieri delictum, pag.*109 *in* 4. *col.* Foller. *in pract. crim. verbo, audiantur excusatoris, num.*103. scilicet; quo districtu punitur, & conuenitur, is, qui exiliens in vno territorio mandat alicui, vt delictum committat in alio, in quo stat, resolutio est secundùm Prosperum Farin. *in pract. crim. q.*7. *n.*18. *vers. quid tandem dicendum.*1. *tomo;* quòd quando sumus in casibus, in quibus effectus puniatur, etiamsi non sequatur effectus, & sic vt in solo mandato sit perfectus actus delicti, etiamsi

nondum in effectum, & executionem mitteretur; tunc ad iudicem degentem in districtu, vbi mandatum gestum est, vbi est mandans, delicti cognitio pertinet, Prosperus in hoc sequutus est Angelum, *de malefic. d. verbo, exister s Florentiæ, num.2.in fin.* Petrum a Placa *in Epitome delictorum, d.cap.*15. *n.*16. & 17. vbi hanc opinionem communem dicit, & sequitur Practi. Conradi *d.titulo de inquisitione n.*17.*in fin.* Alexand. *consilio* 126. *num.*13. *volum.*3. Igitur quando appellatur à mandato de inhibendo, facto iudici existenti in alio districtu, quantumuis nondum sit in executionem, & intimationem missum, quia ab expeditione sola posse appellari aliquando, diximus supra, & si non deferat, ipse iudex inhibens dicitur vim commisisse, & sic hic articulus violentiæ de per se perfectus est, sine commixtione, & continentia alterius alibi facti. ergo cum totum inueniatur gestum sub illo districtu, vbi iudex inhibens est, eius suprema Curia erit adeunda pro tollenda violentia. Riccius *vbi supra num.*56.

58 In secundo autem casu, quando scilicet tantùm appellatur à iudice inhibito, qui postquam sibi inhibitio intimata fuit, dixit se inhibitum, idem quod in proximè præcedenti respondendum est, ex eisdem rationibus, & authoritatibus, quæ pariter in vtroque militant, nempe; vt tribunal sub cuius deget districtu, de eius violentia cognoscat, solùm enim quæritur, vt vis tollatur, & hæc à nullo alio committa reperitur, quàm ab hoc inhibito tantùm, qui legitimæ appellationi ab eo emissæ deferre recusauit, & sic ab eo solo actus hic pendet, isque solus, non alius cogendus est, deferre. Hic enim articulus violentiæ perfectus inuenitur, & simplex nullo alio admixto, & absque continentia alterius, ergo ei soli tribunali supremo pertinebit cognitio violentiæ, sub cuius districtu, & territorio stat iudex Ecclesiasticus illam committens. videnda doctrina Riccij *in praxi Eccles. d.decis.*326.

59 Tertio autem casu, quando scilicet vnus iudex existens in vno territorio, effectualiter expediuit inhibitionem contra alium iudicem existentem in alio, qui inhibitioni obtemperauit, & ab vtriusque iudicis Ecclesiastici inhibentis, & inhibiti facto simul appellatur; tunc maior extat difficultas; ad quam namque supremam curiam pro tollenda violentia recurrendum sit. Siquidem ad vtramque nullo modo possit, cum illa duo commixta, & complicata habent necessariam consequentiam ad principium, vt causa scilicet, à causato, effectáque sunt vnum continens, & vna causa, cuius continentia diuidi non potest *l. nulli. C.de iudiciis.* text.
60 *in cap.*1. *de causa poss.& proprie.* text. *in c.*1.*§. Papa, de sequestratione poss.& fruc.* & quòd vtrobique notatur per Doctores, maximúmque sequeretur absurdum si in diuersis tribunalibus singula diuisione facta vehérentur, potuisset namque, ex eadem causa & negotio diuersas,
61 & contrarias declarationes fieri, concurreréque vnius tribunalis decretum cum alio alterius, quod magnum foret inconueniens, ortúmque, & non admittendum absurdum, secundùm tradita per Felinum *in c.*1.*de præscript.* Socinus *in cap* 2. *de mutuis petitionibus. versiculo octauò fallit.* & per Isl. & Decium *in l.si mancipati. C. de collatione bonorum.* & latè traditis per Bossium *de foro competen. n.*110. *cum sequentibus.* Prosperum Farinac. *in pract crim.*1.*tomo, titulo de inquisitione q.*7.*n.*48.*versic.*3. *est ratio.*

62 Propter quod vitandum affirmandum arbitror, vtranque curiam supremúmque tribunal competens esse cognoscendi insolidum, de violentia super toto negotio, & causa, & vtriusque iudicis Ecclesiastici facto, à quo simul appellatio emittitur, ita vt sit sensus, quòd idem tribunal cognoscat, & adeatur, cuius districtu degit iudex Ecclesiasticus à quo appellatio proponitur, & sic si coram iudice inhibente contingat eam interponi ab expeditione inhibitionis, & à datione pro inhibito, eius virtute iudicis inhibiti simul pro delatione ea curia adeunda est pro tota causa, sub cuius districtu deget, & econtra, iuxta doctrinam huic simílem relatam per Ioan. Andr & Philipp Franch *in regula inob cu. de reg.iur.in* 6. Abb. *in cap.fin. num.*25. *de for.compe.* Bald. *in leg.si quis non dicam rapere, col.*3. *C.de Episcop. & cleri.* Mars. *in l.vnica num.*100. *C.de raptu virg. & in l.fin. num.*110. *ff. de iurisd. omnium iudic.* de eo nempe; qui 63
existens in vno territorio, seu districtu, emissa sagitta seu scloppo, aliquem in alio territorio occidit, vt hoc casu vterque iudex sit competens, secundùm præfatos Doctores, & contra Bartol. & Felin aliud sentientes communem esse opinionem testantur Abb. *dict.num* 25. Alberi. *in 4.p. stat. quæst.*79. Nullus *de banni. in* 2.*p.*1. *temp quæst.*8. Clarus *d.q.*28.*versicul pone* Practi. Conradi. *titulo de inquisitione n.*16.*vers. Ab. tamen vsque ad num* 17. Farin. *vbi proximè. num.*46. & facit etiam illud mandantis & mandatarij delictum committi in diuersis 64
territoriis existentibus, quando scilicet; non solo mandato perficitur delictum, vt superiùs diximus; sed quando postquam illud cum effectu commissum est, vt tunc vtriusque territorij iudex competens sit ad cognitionem delicti, vt videre licet per Prosperum Farin loco proximè citato *n.*48. *ad fin. & per totum.* Quid autem sit dicendum de violentiis commissis à duobus iudicibus se inuicem inhibentibus in diuersis territoriis, seu districtibus existentibus, inferiùs dicemus commodiori loco.

Succedit nunc, vt inquiramus de violentiis contin- 65
gentibus circa inhibitiones inter ordinarios Ecclesiasticos, & conseruatores delegatos, siquidem inter ipsos lis & controuersia oritur super competentia iurisdictionis, cuinam alicuius rei, vel causæ cognitio pertineat? In quo maxima confusione reperio, fuisse loquutum Ceuallos, à quo vix veritas deduci potest, quatenus attinet ad articulum violentiæ. Nos autem distinguentes consideramus, aut inhibitio expeditur à conseruatore, cognoscere volente de aliquo negotio contra iudicem ordinarium, qui pariter causam ad se pertinere dicit, à qua inhibitione appellauerit pars certans circa conseruationem non comparituram, vel non conueniendum, & sic eius iurisdictionem declinans. In quo absolutè loquendo Ceuallos 4.*p. communium opin. quæst.*897. *n.*441.*cum duobus sequentibus*; affirmat, vim fieri, nulla facta mentione appellationis, an scilicet, appellatum, vel appellandum sit ab inhibitione, nec aliquo probato circa illegitimitatem appellationis, cùm vt omnibus notum est, sit pars magis essentialis ad hunc articulum violentiæ (de quo agimus.) nam ad hoc vt vis detegatur; priùs inquiritur an fuisset appellatio legitima legitiméque interposita necne, vt in cap.2. à n.64. suprà hac prima parte probaui, & in procemio, & constat ex discursu operis totius. quapropter absolutè & genericè loquendo, si appellationi ab huiusmodi inhibitione emissæ iudex conseruator non detulerit, vim nullam facere affirmo, cùm à sententia merè interloquutoria proponatur absque aliqua qualitate à Conc. Trid. appellationi requisita à qua minus esse legitimam appellationem ad principium huius quæstionis, seu capituli, satis probatum reliquimus, quod non repeto, sed potiùs quæ ibi adduximus, pro repetito habeas.

Quod tamen fallere, aio, si aliqua nullitas in ipsa in- 66
hibitione expedienda, interceßisse dicatur, vt sursùm tam circa inhibitionem perpetuam, quàm circa temporalem diximus. quo casu illa considerari queat, quando scilicet, ipse iudex conseruator nullam priùs, vel non sufficientem, (prout necessarium est) facit probationem, seu informationem qualitatis suæ iurisdictionis, nempe; manifestæ & notoriæ iniuriæ, & violen- 67
tiæ, in quo solo eius iurisdictio fundatur. in text. *c.*1.*de officio & potestate iudicis delegati lib.*6. *cap. fid. eodem titulo.* Concil. Trident. *sess.*7. *cap.*14. *& sess.*14. *cap.*5. &

& l.1.& 2.tit.8.lib.1.recopil. non autem aliter, aliàs, vel alio modo, vt probat text. *in d.c.fin.* ibi, decernimus, vt si de aliis, quàm de manifestis iniuriis & violentiis sciendo se intromiserint, seu ad alia, quæ iudicialem indaginem exigunt, suam extenderint potestatem, eo ipso per vnum annum ab officio sint suspensi, *&c.*)

68 Et idem probant cætera iura, qualitas namque attribuens iurisdictionem (velut eius fundamentum) antè omnia necessariò discuti, & probari debet, *l.2. §. sed si dubitatur. ff. de iudiciis. l. si quis aliena, eodem titulo l.1. §. ait prator ff. nequis in flumi. pub. l.1. §. docere, ff. vi bonor. raptorum.* Batt. *in l. multum ff. de conditionib. & demonstra. & in l. si finita. §. Iulianus. ff. de damno infecto.* Paris de Puteo *de syndicatu. §. iudices puras, columna 3. vers. iudici semper, num. 3.* cum aliis relatis ab Andrea Gaill. *in tractatu de pace publica cap. 13. num 12. cum se-*

69 *quentibus, lib.1.* imò & quod magis est, licèt ad tribuendum iurisdictionis exercitium satis sit, quòd in libello deducatur qualitas iurisdictionem tribuens, licèt de eius veritate dubitari possit, prout notat Anton. de Butrio *in c. ceterum, vers. venio ad glossam de iudicijs*, sequutus à Nicolao Milis *in repertorio verbo iudex, qui vult procedere.* Lapo *allegatione 59. in Dei nomine. versiculo quæritur, & allegatione 65. incipit, nunquid post princ.* Angel. *consilio 6. incipit, dictum statutum. n 6.*

70 Quod quidem non procedit, nec sic allegata qualitas in libello attenditur, etiam ad iurisdictionis exercitium; quando à principio qualitas huiusmodi ad impediendam iurisdictionem ex aduerso negata sit, quia tunc debet saltem summariè, plenè tamen probari, secundùm communem Doctorum opinionem, de qua testantur Alexand. *consilio 1. num. 8. lib. 5.* Felin. *in cap. si clericus laicum. columna 2. versiculo prima conclusio, de foro competenti.* Aimon Craueta *cons. 196. & si abunde. colum. 2. in fi.* Afflict. *decis. 197. incipit, plures* Prosp. Farinac.

71 *in pract. crim. 1. tomo quæst. 8. n. 85. cum sequentibus.* iurisdictionisque defectus nullitas maior aliis omnibus semper reputatur, *clem. vni. de sequestr. poss. & fruc.* Angel. *in l. non erit. §. dato ff. de iureiuran.* Feli. *in cap ex parte el 2. fall. 7. de officio delegati, & in rubr. de foro competen. versiculo tertium fundamentum, & in c. pastoralis. versiculo ampliaetiam de exceptio.* Alexan. *cons. 79. in causa & lite, in fi. lib. 7.* Dominicus *in cap. tua.* per text. ibi *de officio Vicary.* Abb. *in cap. causam quæ. in 3. nota. de rescriptis.* Eguidius *cons. 207. audator circa fin.* Felin. *in cap. cùm olim, colum. 7. de re iud.* dicitúrque incurabilis & insanabilis defectus secundùm Staphileum *in tract. de literis gratia & iusti. fol. 145.* & alios relatos per Vantium *de nullitate sententiarum ex defectu iurisdictio. & vnde, & c. a princ* vbi plurima huic nullitati attributa congessit, ergo si de ea

72 debet priùs constare, vt dixi, si non constet, inhibitio non valet, nec canonica dici potest, cùm ab eam non habente expediri non possit ex his, quæ latè Lancelot. *de attenta. 2. p. cap. 10. in prafatione à principio.* & probatur expressè *in d. Trident. decreto. sess. 14. cap 7.* ibi, priuilegiis, exemptionibus, conseruatorum deputationibus, & eorum inhibitionibus, aduersus præmissa nequaquam valituris, *&c.*

73 Igitur euidenter procedit regula, seu potiùs limitatio, quam superiùs ad inhibitionem perpetuam, & temporalem posuimus; vt per inhibitionem nullam ex aliquo iuris capite, & sic non canonicam, iustificetur appellatio, eaque legitima reddatur: etiam in casibus aliàs non appellabilibus, *ex l. 4. §. condemnatum ff. de re iudi.* vt latè ibi probaui. facitque attentatum iudex, qui eam sententiam exequitur ex his, quæ tradit Lancelot. *2. part. c. 12. de attenta. limit. per totam*, Curiaque suprema pro violentia adhibita, eam interuenisse, declarabit, appellationique esse deferendum, Aliter etiam hoc eodem themate retento isthæc appellatio consideratur legitima,

74 si orta controuersia competentiæ iurisdictionis, iudex conseruator minimè conquiescens in causa de facto procedat ad vlteriora, inhibendo anteaquam iuxta Concilium Trid. ab arbitris hæc competentia terminetur, nam cùm eius decreto expressè disponatur, tradaturque pro forma, vt inter ordinarium & conseruatorem orta controuersia per arbitros electos terminetur, & interim quiescant in causa, *in sess. 13. cap. 5.* ibi, aut si qua inter ipsos iudices, conseruatorem, & ordinarium controuersia super competentia iurisdictionis orta fuerit, nequaquam in causa procedatur, donec super suspensionis, aut iurisdictionis competentia fuerit iudicatum, *&c.*

Et tunc à tali inhibitione emissa appellatio dupliciter potest legitima reputari, Primò, quia à iudice conquiescere debente, & ad vlteriora procedente, appel- 75
latio etiam iure ciuili admittitur. text. est *in l. sine pars* vbi notatur *C. de dilationibus.* text. *in c. significante, de appella.* vbi Philipp. Franch. & alij. Et quia à iudice, qui post oppositam sibi exceptionem declinatoriæ ad vlteriora procedit, licitè posse appellari, notant omnes *in authentica habita.* per glossam ibi *C. ne filius pro patre.* & 76
notat Philipp Franc. *in c. ex parte*, vbi latè, *de appella.* ergo in nostro casu idem est dicendum. Et probatur etiam ex his, quæ latè prosequuti sumus suprà hac 2. p. c. 6. num. . & infrà 4. p. c. 13. per totum de appellatione ab inordinato processu emissa, iunctis verbis Concilij Tridentini *in d. c. 5.* (nequaquam in causa procedatur, donec super suspensionis vel iurisdictionis competentia fuerit iudicatum, *&c.*) quibus verbis ordinem procedendi describi constat.

Deinde quoniam isthæc sic expedita inhibitio est 77
nulla, cùm expendatur tempus, quo iudicis officium debet conquiescere, & est actus attentatus, ita tenent Philip Franc. *in d. c. significante de appell. num. 5.* decisio Rotæ 37. aliàs 406. *nota, quod si iudex. num. 2. de appellatis. in antiq* Nicolaus Milis *in repertorio, in verbo, iurisdictio sicut. fol. 194.* & quod sit ipso iure nullus, sicut gestus post appellationem legitimam, vel recusationem, tradit Probus *in addi. ad Ioan. Mona. in rubr. vt lite pendente, in 6.* & est decisio inter resolutas per Thomam de Tanis 108. incipit *in eandem.* Parisius *consilio 106. Bonifacius num. 14. lib. 4.* Bald. & Cinus *in d. l. sine pars. C. de dilation.* Lapus *allega. 2. sub num: 7.* Rota *in decis. 37.* ergo cùm sit, inhibitio nulla; appellatio ab ea legitima debet reputari, & per consequens vim fieri manifestam, si ei non deferatur, in Senatu declarandum, ex his, quæ dicta sunt hoc capite millies.

Quod adeò procedit, vt iudex Ordinarius nullo mo- 78
do teneatur parere huic inhibitioni, sic de facto expeditæ, cùm conseruator dubiam, delegatus verò fundatam, & radicatam habeat à iure iurisdictionem, ita Rota *decis. 58. de appellatio in nouis. & decis. 75. eodem titulo in antiquit.* Surdus *cons. 424 numero 35. lib. 3.* Decius *consilio 460. num 20. lib. 3.* Corneus *numero 25. lib. 3.* Parisius *consilio 168. num 9. & 21. volum. 3. num. 1.* Socinus iunior *cons. 43. col. 4.* Mandos. *in tractatu de inhibitio. quæst. 28. num. 2.* Roland. *cons. 77. num. 26. volum. 2.* Vantius *de nullita ex defect. iurisdi. num. 142.* Cou. *in practicis. quæst. 24. num. 3.* cùm idem sit iudicandum de inhibitione nulla, minùs solemniter & minùs canonicè expedita, sicut de 79
iniusta, & contra ius, vt ista, est euidenter text. *in cap. 2. de integ. resti.* & ibi Abb. *num. 5* Paul Parisius *loco proximè citato. num 11.* Surdus *consilio 224. cons. 34.* Marta *de iurisdictione 2. part. cap. 4.* vbi explicat, an quilibet iudex 80
possit cognoscere, an sua sit iurisdictio, & an possit ab altero inhibere, tenet in terminis huius fundamenti Ceuallos *4. p. communi opinion. quæst. 897. num. 855. cum sequentibus.*

Ad id etiam bene ponderanda loca Concilij Tridentini *sess. 7. cap. 4.* ibi, inhibitionibus aduersus præmissa nequaquam valituris.) *& in d. cap. 10. sess. 24.* ibi nulla inhibitio executionem quoquo modo impediat.) *& in cap. 1. session. 13.* ibi, nec Episcopus, seu Vicarius

appellationi huiusmodi tanquam friuolæ deferre teneantur, sed ea, quæcumque inhibitio ab appellationis iudice emanata, non obstante, ad vlteriora valeat pro-
81 cedere, &c.) Ex quorum iurium & decretorum verbis expressè constat, friuolis inhibitionibus, & contra ius expeditis nequaquam parendum esse; quod etiam aduertit Ceuallos loco citato. quæ decreta, vel saltim alia similia eiusdem Trid. nempe; *cap. 10. sess. 24. de reformat. & c. 14. sess. 25. de reformatione*, voluit intelligere, & interpretari Gondizalu. de Paz *in praxi 5 part. tomo 2. cap. vnico numero 141.* secundùm intellectum &
82 interpretationem à nobis suprà num. 26. traditam textui, *in cap. Romana, §. sin autem post sententiam, de appellat. in 6.* dum probauimus, textum illum, dum disponit, inhibitione expedita à superiori in casibus à iure aliàs inappellabilibus parendum esse, & supersedendum in executione sententiæ, à qua appellatum est; procedere, quando iudex superior vltra causæ cognitionem requisitam à iure quibuslibet inhibitionibus; in his, quæ expediuntur in casibus, quibus à iure prohibetur, appellari simul cognouit; an appellatio admittenda sit, vel non, secus autem quando iudex superior, hanc causæ cognitionem simul non adhibuit.

83 Quæ interpretatio verissima est, & tenenda generaliter. de quo 3. part. cap. 14. à num. 68. tamen quatenus Gondizal. de Paz ibi affirmat, illa decreta Concilij pariter esse intelligenda iuxta illam, ita vt Episcopus, vel eius Vicarius supersedere teneantur in executione illarum sententiarum, (de quibus in d. Trident. locis) intimata sibi inhibitione cum præfata causæ cognitione, expedita; ille nimis perperam fallitur, cùm illis decretis, & casibus permissum sit, Ordinario exequi, & non obtemperare inhibitiones ob illorum decretorum specialitatem, & expressam prouidentiam.

Etenim licèt singula iura tam Concilij, quàm cap. *Romana* procedant inhibitionibus, & casibus prohibitis appellare, diuersa tamen sunt in dispositione. quoniam Tridentini decreta non se continuêre sub terminis & limitibus *d. cap. Romana, §. sin autem*; sed vltrà procedunt, clarissimè prouidentia, vt his in casibus nulla inhibitio executionem impediat, quominus ad vlteriora procedatur ex his, quæ adducit Lancelot. Robert.
84 *de attentat. 2. p. cap. 20. num. 11.* vt quando Principes mandant, quòd non obstante inhibitione aliquis reintegraretur in possessionem, vel aliquis alius actus explicaretur, nulla inhibitio arctat, sed admittat vires suas, & ea expressa ad vlteriora valet procedi absque metu attentati, vt in id rectè nonnullas applicat doctrinas, & fundamenta, quæ dispositio cùm non inueniatur in casu text. *in d. §. sin autem*, nihil mirum, vt diuerso iure censeatur, & inhibitio canonicè, & debita causæ cognitione expedita suum debitum effectum sortiatur, vt dictum est.

85 Ideóque omnes inhibitiones, quantumuis canonica causæ cognitione expeditæ, comprehensæ, & exclusæ censentur in dictorum decretorum casibus, vt clarè demonstrant. Maximè ex natura & virtute dictionum, quibus vtuntur, prout est dictio (nulla) dictio (quæcunque) & dictio (quoquo modo) vt de dictione (nulla) quæ cùm sit negatiua vniuersalis, seu generaliter concepta, totum excludit, latè dicit Decius *in consilio 3. diligenter, columna 4. num. 4.* latiùs Tiraquell. *in l. boues. §. hoc sermone in 7 limitatione, num. 4. ff. de verborum signific.* Rolandus à Valle *in tractatu de lucro dotis, quæst. 31. num. 7.*
86 & Alciat. *cons. 6. n. 17. lib. 4.* & de dictione (quicunque:) quæ est apta comprehendere omnes casus, etiam expressis maiores. Felin. *cap. de quarta, num. 15. de præscription.* Gome. *in reg. de triennali, quæst. 2. versiculo tamen is.* Crescentius *decis. 1. de priuilegiis.* Cæsar de Grassis *decis. 1. & 6. & decis. 2. num. 3. 4. & 5.* cum allegatis per eum
87 *eodem tit. de priuilegiis*: dictionem autem (quoquo modo) includere ea, quæ aliàs non comprehenderetur, affirmat Decius *cons. 373. num. 5.* per textum *in cap. ad nostram*, vbi glos. *de probationibus. verbo, quoquo modo fecit. l. penultim. de testam. mili. l. his solis de conditione indebiti. c. si perfodiens, de homicidio.* & idem Decius latè *in d. c. ad nostram.*

Nunc & alia inest intricata tollenda difficultas, 88
quisnam iudicum, quibus diuersa rescripta Romana
è Curia emanata, super causa appellationis, per vtram- 95
que partem in eadem causa, ab eadem sententia, vel à
diuersis interpositæ, séque inuicem inhibentium, violentiam facere dicatur, appellationi à tali inhibitione interpositæ non deferens, (de materia hac in genere huius quæstionis videndi sunt scribentes *in c. vt debitus honor. de appellationibus. & in cap. 1. de rescriptis. & in cap. pastoralis eodem titulo.* & alibi passim.)

Ad eius tamen veram cognitionem notandum esse 89
moneo, vni tantùm ipsorum iurisdictionem in totum 96
& in solidum pertinere, eúmque tantùm de causa cognitarum, vt notatur ab omnibus *in d. cap. vt debitus & d. cap. 1. & cap. pastoralis*, ipsum igitur, qui iurisdictione caret, eo quòd suo rescripto vti non potest, quia alterum præualet, inhibere nullo modo potest, cùm deficiat anima inhibitionis, iurisdictio, iuxta ea quæ latè 90
per Lancelotum *de attentat. 2. p. cap. 20. in præfatione. quæst. 1. à n. 22.* Gaspar Guill. *in Rotæ decis. 219. part. 3.* 97
Marta *in compilat. decis. tomo 1. titulo de inhibit. cap. 7. & c. 8.* & post alios Cardin. Tusc. *pract. conclus. tomo 4. liter. I. conclus. 141. num. 6.* Alexand. *cons. 60. lib. 7.* eiúsque inhibitio nulla sit ex huiusmodi iurisdictionis defectu, & eodem Lancelot, & his, quæ suprà hoc c. dixi, succedit, cùm appellatio legitima sit, quam iustificat nullitas, vt vim faciat manifestam, instando pro actus nulli 91
executione, ideo deferendum declaratur. E contrario autem, cùm apud alium iudicem tota remaneat iurisdictio, ac totius causæ in solidum cognitio, nulli fit iniuria, nec violentia, ea vtendo, & canonicè inhibendo, iuxta regulam, *qui iure suo, de regulis iur. in 6.* quare huic iudici causam remittendam, vt ad vlteriora procedat, in Senatu declarabitur, pariter & vim non facere appellationi ab eo, eiúsque inhibitoria interpositæ non deferente, cùm à iusta, & canonica inhibitione, tanquam ab interloquutoria mera non appellare, probaui sursum à principio huius capituli.

Quomodo autem cognoscetur, quis iudicum habeat 92
iurisdictionem, qualeque horum duorum rescriptorum
præualeat, an fortè temporis anterioritati sit standum?
Et breuibus resolue: quòd ad hoc vt secundum rescriptum etiam de priori non faciens mentionem, ei præualeat. Tria simul circa ipsum concurrere debent necessariò: prior, scilicet; præsentatio coram suo iudice, prior citatio eius virtute emanata, & prior citati exceptio; nempe; quando citatus virtute secundi rescripti excipit de suo rescripto, allegando aliud se ha- 93
bere, & hoc anteaquam illud suo iudici præsentaret, quia his tribus requisitis, simul concurrentibus in secundo rescripto, ipsum præualebit, *iuxta c. vt debitus honor. de appellat.* eiúsque communem intelligendi modum, communémque conclusionem quam sequuntur ibi Abb. Panormit. Perusinus, Præpositus, & Decius, & hos Martinus Nauarr. *in prælectione c. cùm contingat 13. causa multa. in princ.* quam etiam probant Panor. Imola, Felin. Deci. & Ripa *in cap. 1. de rescriptis.* & an etiam vera sit, quando rescriptum primum præsentatum erat generale, secundum verò præsentatum speciale, vide eumdem Nau. *ibi*, vbi etiam de aliis dubiis videbis.

Supradicta resolutio à nobis tradita, vt ille iudex 94
vim faciet, cui iurisdictio non competit, eiúsque rescriptum reuocatum; non solùm verissima est, quando iam determinatum sit, quale eorum debeat præualere, quod ita fieri solet, vt si sunt diuersi iudices impetrati, & primi declarauerunt, ad se spectare iurisdictionem, secundi etiam idem fecere, vel quia primum

primum reſcriptum reuocatum eſt per ſecundum, vel alia cauſa, ſiue dubium ſit in facto, ſiue in iure, poterunt ſimul, & ſemel cognoſcere, an ſua ſit iuriſdictio, ſi neuter eorum alteri vult hanc competentiam terminandam cedere; ſi autem ita ſimul cognoſcentes diſcordant, eligendi ſunt arbitri, vt hoc faciat, text. *in cap. paſtoralis de reſcriptis.* per quem ita tenent Innocent. Antonius de Burrio, Abb. Felin. & decius *in eodem cap.*
95 *paſtoralis.* quos etiam ſequitur Matta *de iuriſdictione 2.part.cap.4.num.13.&* 14 cùm generale ſit, vt quilibet iudex poſſit cognoſcere an ſua ſit iuriſdictio, vt de delegato probatur *in l.præſcriptione C.ſi contra ius vel vtilitatem publicam,* vbi Bart. & eſt caſus *in cap.ſuper literis de reſcriptis in fin.& d.c.paſtoralis,* vbi Innocent. *& in c. ex parte.* vbi Abb. *in 3.nota. eodem titulo.* de quo & aliis cæteris iudicibus Matta videndus *loco proximè relato à princip.* Sed etiam procedit adhuc præfata reſolutio,
96 quando nondum ita determinatum ſit, quia ex reſcriptorum, & proceſſus inſpectione ſatis notoriè apparebit in Curia, cuius iuriſdictio ſit, quinam ea careat, vt articulus violentiæ, & detegi, & determinari queat, quale ſit anterius reſcriptum, quale prius præſentatum, quale prius exceptum, quale generale, quale verò ſpeciale, & quale alterius mentionem faciens.

Vltimo loco ſe offert, ad quam curiam recurrendum
97 ſit pro tollenda violentia, quando iſti iudices ſe adinuicem inhibentes degunt in diuerſis diſtrictibus in quibus ſingula tribunalia ſuprema reſident. Et ne lectoris animum ſuſpendam, breuibus reſoluo, vt ad hanc quæſtionem trahamus omnes doctrinas, & diſtinctiones, quas in hoc capite in alio ſimili propoſito adduxi, illud præ oculis habendo, vt inſpiciatur à cuius iudicis ſolo facto, & grauamine appellatur. Nam ad curiam tunc, ſub cuius diſtrictu ipſe iudex deget, recurrendum eſt, pro violentia tollenda; ſi autem vtraque pars appellat à cuiuſlibet iudicis inhibitione, quia tunc hic articulus effectus eſt vnum continens, quælibet curia adiri poteſt, pro vtriuſque iudicis violentia cognoſcenda. ne continentiæ cauſæ diuidantur, iuxta ea, quæ latè ſurſum probaui, & ſic de ſingulis.

Cæteras autem difficultates, quæ circa inhibitiones accidunt, cognitis & viſis principiis & doctrinis hoc in capite adſcriptis, facillimè per te ſolum vincere potes. vide circa hanc difficultatem mirabiles doctrinas, quas adduximus infrà 4.part. cap.4. ante fin. verſiculo vltimò pro neceſſario complemento. à n.41. & vide ſuprà.cap.2.§.ad fin.1 p.à num.10.

CAPVT XI.

A ſententia reddendæ rationis contra adminiſtratorem rei piæ, vel profanæ latæ, appellationi emiſſæ non deferens, an vim faciat.

SVMMARIVM

Trident.ſeſſ.22.de ref.c.9. circa reddendam rationem ſingulis annis per adminiſtratores Eccleſiæ etiam laicos.n.1.
Ad rationem reddendam ſi ex fundatione, aut conſuetudine aliqui ſint deputati rei piæ, Ordinarius etiam adhibetur.n.2.
Ratio reddenda Ordinario adminiſtrationis rei piæ, etiamſi in fundatione prohibeatur expreſsè.n.3.
Rationis reddendæ ſententia contra adminiſtratorem merè interlocutoria eſt.n.4.
Rationis reddendæ à ſententia contra adminiſtratorem rei vel loci pij appellationi non eſſe deferendum, omnes conueniunt.n.5.
Rationis reddendæ à ſententia contra adminiſtratorem rei profanæ an appellationi non deferens, vim faciat.n.6.
Ratio reddenda coram proprio Epiſcopo, nec antea ad metropolitanum permittitur reddere.n.7.
A cauſa pia ſententia an appellatio admittatur.n.8.& n.25.
Appellationis prohibitio ex natura cauſæ, vt in alimentis, &c. eſt priuilegium: quando verò ex odio, vt in contumacem confeſſo, &c. eſt pœna.n.9.
Rationem non reddentes debito tempore odio lex habet.num.10.
Omiſſum ab ſtatuto habetur pro omiſſo, maximè in diſpoſitionibus ſtrictis.n.11.
Rationis reddendæ à ſententia contra adminiſtratorem rei profanæ, appellationi non eſſe deferendum, verius defenditur.a n.12.
Rationem ſuæ adminiſtrationis iure diuino reddere, adminiſtrator tenetur.n.13.
Rationem adminiſtrationis reddere obnoxius eſt omnis adminiſtrator ſiue neceſſarius, ſiue voluntarius, ſiue à iure, ſiue a iudice, vel homine conſtitutus, & etiam ſine mandato.n.14.
Rationem reddere tenetur etiam ſummus Pontifex, ſi ſit adminiſtrator.n.15.
A ſententia lata in obſeruantia iuris ita diſponentis appellationi non defertur.n.16.
Appellari nequit, ne fiat quod de iure fieri debet.n.17.
Appellari nequit à iuris diſpoſitione.n.18.
Rationis reddendæ à ſententia appellatio friuola eſt, quia nullum iuris effectum ſortiri poteſt.n.19.
Rationis reddendæ ſententia eſt merè interlocutoria, aliam expectans poſt ſe calculationibus peractis, & de praxi.n.20.
Ex calculatione & computatione rationis adminiſtrator creditor poteſt apparere, interim autem nullus debitor indicatur.n.21.
Rationis reddendæ ſententia vtrique parti & communis, & fauorabilis eſt.n.22.
Auth.de ſanctiſ. Epiſcop.§ œconomos. collat.9. interpretatur.n.23.
Adminiſtratoribus appellatio denegatur à ſententia reddendæ rationis propter odium, quo habentur à iure ob non redditam debito tempore.n.24.
Et in fauorem adminiſtrationis reddendæ à iure conſideratum. ibid.
Pia cauſa non prohibet appellationem de per ſe.n.25.
Ratio eadem quando eſt in pluribus caſibus, pariter deciduntur non per extenſionem.n.26.
Etiam in diſpoſitione odioſa & pœnali.n.27.
Retractu permiſſo inter coniuges etiam extenditur ad ſocios extraneos.n.28.
A ſententia reliquatorum, hoc eſt, de alcançe, appellatio non datur.n.29.
Rationis reddendæ à præcepto contra adminiſtratorem rerum profanarum non poteſt appellari.n.30.
Tutor ſeu eius hæres non poteſt appellare a ſententia de reddenda ratione tutelæ.n.31.
Diſpoſitio continens fauorem & odium, tota iudicatur fauorabilis.n.32.
Caſus omiſſus ſimilis expreſſo ex identitate rationis pariter in diſpoſitione comprehenditur.n.33.
Rationis reddendæ ſententia contra adminiſtratorem rei piæ, vel profanæ excludit appellationem, ſi appareat illum adminiſtratorem fuiſſe, non aliàs.n.34.
Diſpoſitio non verificatur niſi priùs verificetur qualitas, ſuper qua fundatur.n.35.
Rationem reddere qui de iure non tenentur, vel qui tenèntur, ſi ante tempus compellantur, poſſunt appellare ſuſpenſiuè.n.36.
Rationum calculatio & computatio poſtquam calculatores ſua dederunt vota, priuatim tamen, an appellatiane ſuſpendatur ante partium recognitionem & approbationem coram iudice.n.37.
Rationes & calculationes, ſi tranſeant in contractum, executionem habent, ſicut cæteri contractus.n.38.

Rationum computa, hoc est, el final alcance, *quomodo sint coram iudice recognoscenda per debitorem*; *& de praxi. n.39.*

Rationes & computa priuatim si pars coram iudice non recognoscat, & appellet, erit deferendum. n.40.

Et quid in computationibus rei pię, etiam priuatis. n.41.

Calculum reuidetur per alium calculatorem reclamantem aliqua parte, quòd tertius se conformet, exequitur. n.42.

Liquidatio sententiæ reddendæ rationis, non recipit appellationem suspensiuam. n.43.

Executor sententiæ de reddenda ratione non excedit si exequatur computa, hoc est, los alcances. *n.44.*

Rationis reddendæ sentẽtia, qua tutor seu alius administrator, condemnatur, non suspenditur per appellationem. n.45.

ADMINISTRATORES tam Ecclesiastici, quàm laici fabricæ cuiusuis Ecclesiæ etiam cathedralis, hospitalis, confraternitatis, eleemosynæ, montis pietatis, & quorumcumque piorum locorum, singulis annis teneantur, reddere rationem administrationis Ordinario, consuetudinibus & priuilegiis quibuscunque in contrarium sublatis, nisi secus fortè in institutione, & ordinatione talis Ecclesiæ, seu fabricæ expressè cautum esset, quòd si consuetudine, aut priuilegio aut ex constitutione aliqua loci, aliis ad id deputatis ratio reddenda esset, tunc cum iis adhibeatur etiam Ordinarius, & aliter factæ liberationes dictis administratoribus minimè suffragentur.) Verba sunt Concilij Tridentini *sess. 22. de reformatione c.9.* super quod multa in declarationem dixere Cardinales, quæ per te videre poteris, exornant Barbosa *in remissio. ad illud* Ioan. Gutierr. *canonic. q. lib. 1. c. 35.* Flores de Mena *practi. quæst. lib. 3. q. 21 n. 180. cum multis sequentibus.* Gratia. *in disceptat. forensib. c. 395. à n. 1. cum seqq.* idem Gratian *decis. 188.* Aloysius Riccius *in collecta. decisio. p. 3. collecta. 714.* & alij citandi, omnes vnanimiter profitentes, confirmationem dicti decreti Tridentini, vt existente consuetudine, aut fundatione, qua aliqui sint deputati, quibus administrationis locorum piorum ratio reddatur, nihilominus cum eis Ordinarius omnino debet adhiberi.

Illud tamen ego, licet obiter, aduerto, intantum verum esse, ad Ordinarium pertinere, harum administrationum redditionem rationis; vt etiamsi fundator in fundatione, hoc expressè prohibuisset Ordinario, ne se intromittat in regimine, & administratione, adhuc conditione tanquam turpi, & contra substantiam, & naturam actus apposita, explosa, & reiecta, liberè poterit se in administratione intromittere, vt per Ioannem Gutierr. *in repetitione l. nemo potest. num. 449. de legat. 1.* contra Mincha. *de successorum creatione*, §. 7. *n. 17.* Abb. *in c. requisisti, de testam.* & Innoc. (cuius originalis est hæc opinio) *in c. Lateranensi, n. 5. de prabend. & in c. cùm dilectus, n. 24. de consuetudine.* vbi Imm. *n. 22.* resoluit, vt verissimam Ceuallos *pract. q. com. opin. q. 282. à n. 19. cum seqq. & suprà.* vide quæ Barb. *in remiss. ad dict. c. 9. Trid.*

Quo cognito, notandum est, hoc capitulum cum aliis huius prioris partis posse sedere. Etenim sententia, qua Ordinarius, seu iudex profert aduersus aliquem administratorem de reddenda ratione, non diffinitiua est, sed merè interlocutoria, vt dicit & rectè Muñoz de Escobar *in tract. de ratioci. c. 4. n. 5. in prin.* quoniam hæc non definit negotium principale, sed solùm principiat, cùm alia expectet post se, vt mox probabimus latiùs.

A qua interlocutoria de reddendo rationem, appellationi interpositæ an deferendum sit, reperio; vt si ab administratore rei, vel loci pij emittatur concordes esse iuris Doctores; iudicem denegata delatione, rectè posse procedere, ea postposita, & remota appellatione, absque metu & reatu attentati, dummodo constet administrasse, pro quibus est text. *in auth. de sanctiss. Episcopis, §. œconomos, collatione 9.* ibi, œconomos autem & xenodochos, nosocomos, ptochotrophos, & aliorum venerabilium locorum gubernatores, & alios omnes clericos, iubemus pro creditis sibi gubernationibus apud proprium Episcopum, cui subiacent, conueniri, & rationem suæ gubernationis facere, & exigi, quod ex ipsis debentes ostenduntur, illi venerabili reddendum domui, ex cuius ordine debitum apparuerit; si verò putauerint, se grauari post repetitionem, metropolitanus causam examiner.) vbi glossa *verbo, repetitionem*, exponit, id est, redditionem, cùm idem sit, quia anteaquam causam appellationis prosequatur, mandatur executioni prima sententia, pro qua glossa etiam facit *dict. §. œconomos. ad finem.* ibi, non enim concedimus prædictis personis pro memoratis causis ante examinationem, & exactionem debiti proprios Episcopos declinare, & ad alia venire iudicia, *&c.*) quem text. ita ad hoc propositum intelligit ibi Angel. post dict. glossam, ipsum etiam pariter intelligit Maranta eiusdem motus authoritate *de ordine iudi. 6. part. titulo de appellatio n. 187.* vbi solùm loquendo de administratore loci pij dixit, quòd si is fuerit condemnatus ad reddendum rationes, & appellauerit, posse interim iudicem ipsum constringere ad reddendum eas. Petrus Dueñas *in regula 42. limitatione 21.* & cum Angelo & Maranta idem firmat Manfred. *in l. 2. practicarum conclusio. super attent. conclusione 112.* ante quos, & hoc dictum Angeli (cui originem attribuunt Doctores cùm penitus esset glossæ) allegauit Firma. *in suo repertorio, in verbo, appellatione pendente post executionem.* idem etiam (& de administratore loci pij mentionem tantùm faciens) sequitur Lancelot. Robert. *in tractatu de attenta. 2. p. cap. 12. appellatione penden. limit. 19.* per quem idem tenet Escacia *de appellat. quæst. 17. limit. 29. num. 1.* Ruginell. *tractatu de appellat. §. 2. cap. 3. sub n. 56. vers. idem.* & ita in administratore loci pij tenendum esse tenaciter, & vt verissimum indubitabiléque obseruandum (prout obseruatur) quando Curia adeatur pro tollenda violentia, quæ cùm nulla appareat, iterum etiam non deferenti iudici ipsi causa retinenda est, Barb. *in remiss. ad Trid. sess. 22. de refor. c. 8. n. 12.*

Difficultas tamen in eo consistit, eadem, an sit trahenda doctrina generaliter ad omnes administratores etiam rei profanæ, prout sunt tutores, negotiorum gestores, Consules, & Rectores ciuitatum, & villarum, & similes. Et partem negatiuam ad illos non extendi, videtur probabilius, vt appellatio suspendat ab illis emissa, primò ex regula generali, quod non prohibetur, censeatur permissum, *ex toto titulo, ff. nihil nouari appellatione, &c.* sed hoc casu appellatio administratoribus nec etiam loci pij prohibita inuenitur, nec id probat text. *in d. §. œconomos d. auth. de sanct. Episcop. collat. 9.* cui us dispositione moti fuere Doctores relati, quoniam ibi tantùm disponitur, vt administratores coram ordinariis Episcopis in prima instantia teneantur reddere rationem, nec possint eius iurisdictionem declinare, nec ad metropolitanum pro ipsa reddenda ire, vt probant verba illa (& alios omnes clericos iubemus, pro creditis sibi gubernatoribus apud proprium Episcopum, cui subiacent conueniri, & rationem suæ gubernationis facere.) Sequitur, & facit ad finem (non enim concedimus prædictis personis, pro memoratis causis ante examinationem, & exactionem debiti, proprios Episcopos declinare, & ad alia venire iudicia, *&c.*) & illum text. etiam summauit in hunc sensum Bart. ac generaliter etiam nouiter disposuit Concil. Trid. *sess. 24. de refor. c. 20.* vt omnium causarum in prima instantia cognitio ad proprium Episcopum omnino pertineat, prout de iure est *ex toto tit. de foro competen.* ergo cùm tex. ille, in quo fundantur DD. nec in genere, nec in specie prohibeat appellationem, sed diuersimodè disponat, nec alibi inueniatur in hoc casu prohibita, regulæ permissiuæ inhærendum est.

Secun

Secundò, quia quando concedamus dictorum DD. intentionem, vt prohibeat appellationem quoad vnum saltem effectum suspensiuum, ex illo text. si emittatur ab administratoribus loci pij, ratio fundamentalis tamen illius textus non est realis, ita vt valeat adaptari omni ratione reddendi sententiæ, & contra quoscunque administratores latę, sed specialis est, & peculiaris cõueniens tantùm causis piis, quibus, quia propter sui prærogatiuam hoc à iure inductum est priuilegium, vt à
8 quarumcumque causarum suarum sententiis non sit admittenda appellatio ex his, quæ dixit, & adduxit Tiraquell. *in tract. de priuileg. piæ causæ, priui.* 153. *in princ.*

9 Tertiò, vt in hoc casu appellatio legitima sit quoad vtrumque effectum, quia facit, prohibitio appellationis tunc est priuilegium, quando prouenit ex natura causæ, vt in alimentis, beneficio curato, possessorio, & similibus, quando autem prouenit ex odio, vt in atrocitate criminis, seu in conuicto & confesso, vero contumace,
10 & similiter, quia priuat beneficio iuris communis, est pœna, ita docet eleganter Bald. *in leg. obseruare numero* 12. *Cod. quorum appellat. non recipi.* sed quando confiteamur text. *in d.* §. *œconomos.* prohibere appellationem administratoribus loci pij, nulla alia est ratione, quàm in odium eorundem sub debito tempore rationem non reddentium, vt rectè aduertit Escobar *de ratiociniis cap.* 4. *num.* 5. *&* 1. ergo cùm sit dispositio pœnalis, non debet extendi vltra casum in ea expressum, vt vulgare est.

11 Quartò & vltimò pro hac parte facit, quia omissum ab statuto, habetur pro emisso. *c. penult. de iureiur. cap. in nostra. de iniuriis.* Alexand. *cons.* 13. *circa primum col.* 5. *vers. benefacit. libr.* 5. Barba. *cons.* 35. *clementissimi. colum. penult. l.* 1. Philipp. Decius *cons.* 188. *in casu proposito.* quod semper procedit in dispositionibus strictis. Petrus de Anchara. *consilio* 1. *pro isto circa medium.* prout hæc (de qua agimus) est, cùm sit odiosa auferens & priuans defensionibus, vt probat Philipp. Fran *in cap. pastoralis. columna pen. versiculo sextò quæritur. de appellatio. cap. odia restringi. de regul. iur. cum concorda. l. b.* 6. ergo cùm soium dispoſuerit circa administratores piæ causæ omiserítque profanæ administratores, pro omissis habendi sunt.

Sed his non obstantibus contraria opinio mihi, & verior & probabilior videtur, nempe; appellationem emissam à quibusuis administratoribus, etiam rei profanæ, non obstare, quominus ea pendente, ad redditio-
12 nem rationis cogantur absque metu, & reatu violentiæ. Primò, quia cùm omni iure tam diuino, quàm humano aliena gerens negotia in calce suæ administrationis eius redderem, ratione teneatur omnino, iuxta
13 illud Lucæ c. 6. Redde rationem villicationis tuæ. cuius meminit Pontifex *in c. qualiter & quando. de accusa.* probant etiam *in c.* 1. *de obligatis ad ratioci. & l.* 23. *tit.* 6. *p.* 1. vbi Gregorius Lopez plures refert. Baëca *in tractatu de decima tuto. præs.* 1. *num.* 154. alios per Rolandum
14 *cons.* 49. *num.* 1. Menoch. *lib.* 2. *de arbitr. cent.* 2. *colum.* 109. *num.* 1. ad quam obligationem tenetur omnino, & erit obnoxius omnis quilibet administrator, siue necessarius, siue voluntarius à lege, iudice, vel homine constitutus (etiamsi sine mandato administrauit) DamaudeRus *in tractatu de tutore, & curatore. fol.* 66. *num.* 17. Es-
15 cobar *de ratiociniis cap.* 3. *num.* 5. quod verum adeò est, vt etiam si summus Pontifex fuerit administrator, eodem iure teneretur, vt tenet per Boërium *quæst. familiari* 15. Ioseph. Ludo. *decis.* 4. *num.* 4. Romanus *cons.* 414. *in princ.* Decius *cons.* 90. *vers. circa secundum.* constat appellationem à sententia lata pro obseruantia & conformitate iurium esse illicitam, & illegitimam. text. celebris arg. *in c. consuluit el* 3. *de appell.* ibi non conuenit, vt
16 pro huiusmodi appellationibus ab obseruatione decreti debeas obtinere, *&c.* (ex quo text. singularem quandam conclusionem deduxere Doctores, præcipuè Maranta *de ord. iudiciorum* 5. *p. tit. de appella. n.* 345. quem referens sequitur Guttierrez *vers.* 10. *num.* 21. videlicer, ab actu gesto secundùm legis seu iuris dispositionem, & canonicas sanctiones, à iudicéque exequente, non esse licitam appellationem.

Nequit enim appellari, ne fiat, quod de iure fieri de- 17
bet, aut potest *l. ex confessu* §. *fi. ff. de appell. c. cùm nobis olim de electione c.* 1. *ex ore in fi. de his, quæ fiunt à maiori parte cap.* Archidiac. *in cap decernimus. in vers. offerantur.* 16. *q.* 7. & Doctores mox citandi. qui omnes ad propositum conducunt illud Christi Domini, quod dixit Saulo Actuum Apostolor. c. 9. Durum est contra stimulum calcitrare. Paulus de Citadinis *in tract. de iur. patr. in* 6. *p. in* 8. *q.* sequutus Ab. *in c. pastoralis.* per text. ibi *de iure patr.* & aliis relatis. Lamber. *de iure patro.* 2. *p. lib.* 2. *art.* 10. 7. *q.* 1. & facit, quod in simili habetur *in l. postquam, vt legatorum nomine caueatur* : ex quo namque 18
constat, ipsum administratorem fuisse, potiùs videretur appellare à legum dispositione, quàm a sententia iudicis, quod fieri nequit, *l. fi.* vbi Bar. & alij *ff. de appell. recip.* Bar. *in l. si qua pœna ff. de verborum signif. & in l. omnes populi* 5. *q. prin. in fi. de iust. & iure.* Alex. *cons.* 190. *maturè col.* 3. *l.* 2. Decius *in c. quæ in Ecclesiarum. de cens.* Bart. specificè *in l. neme. exterus. C. de Iudæis.* Natta *cons.* 11. *n.* 10. *tom.* 1. vbi dicunt, quòd à legis, vel statuti generalis etiam iniquitate non potest appellari. Igitur nulla violentia à iudice non deferente committitur, maximè
quia hæc talis appellatio omnino friuola debet repu- 19
tari, ex quo namque constat ipsum administratorem fuisse, quem potest isthæc appellatio iuris effectum sortiri, cùm iure omni ad rationis redditionem sit obnoxius, aut quid ex ea (iure attento) potest sperare? nihil. Ergo friuola notoriè, secundùm Geminianum *in c. cum appellationibus friuolis col.* 2. *vers. quæro quid importent. de appell. l.* 6. quem referens sequitur Manuelis Rodrig. *in q. reg. tom.* 1. *q.* 8. *art.* 15. *circa pr.* & frustratoria etiam, quia frustra speratur id, cuius euentus nullus est effectus igitur ei non deferendum est, *c. cum appell. friuolis.* nec ius deferat, nec sit à iudice deferendum. *de appell.* 6. *lib.*

Secundò & pro hac eadem parte facit, quia hæc sen- 20
tentia de rationibus reddendis est merè interloquutoria. vt dicit Escobar *in d. c.* 4. *n.* 5. aliam iudicis spectans post se; nam nominantur calculatores ad dispungendum, & calculandum rationes, quibus peractis, producuntur coram iudice, vt super dubiis iuris quæstionibus suam sententiam proferat, secundùm Castellum *in l.* 27. *Tauri vers. quæro amisti.* Ioan. Gutierr. *in quæst. ciuil. q.* 37. *num.* 1. *&* 3. Escobar. *de ratio. c.* 9. *num.* 25. & antea dixerat Paul. Castrens. *in l. cui libertas ff. de conditio. & demonstra.* & probatur etiam *ex l. instar C. de iure fisci.* ibi, instar rei iudicatæ obtinere minimè potest computatio à tabulariis facta, nisi sententia procuratoris fuerit comprobata.) & ibi glossa & Doctores. Nec damnum illius in 21
ea considerari potest, nihil enim ab eo exigitur, nec aliud quàm recta administratio spectatur, cùm incertum sit debitum. imò & debitor etiam incertus est, cùm ex calculatione & computatione potest administrator creditor apparere, dominus verò debitor. Et quia hæc sententia de rationibus reddendis vtrique parti & com- 22
munis, & fauorabilis est, ergo ab ea appellationi interpositæ minimè deferendum est, *ex leg. ante sententiæ ff. de appellatio. recip. & leg. ante sententiam. C. quorum appellat. non recip.* & Concil. Trident. *sess.* 24. *de reformatione cap.* 20.

Tertiò confirmatur, supponendo text. *in d.* §. *œcono-* 23
mos quo nostri fundantur, verè & realiter probare sententiam, ad quam illum allegant; nam licèt principalis eius disponat intentio, causas rationum in prima instantia ordinariis Episcopis pertinere, coram eisque omnino tractari debere; vltra tamen procedit, hæc extendens ad realem, & effectiuam exactionem, vt monstrant verba illa, ibi, apud proprium Episcopum, cui

subiacent, conueniri, & rationem suæ gubernationis facere, & exigi, quod ex ipsis debentes ostenduntur, &c.) & ibi, ita vt ad metropolitanum superiorem causa non trahatur ante exactionem, & rationis redditionem) ibi, si verò putauerint se grauari post repetitionem, metropolitanus causam examinet, &c. & clariùs etiam apparet *ex verbis non enim.* ibi, non enim ante examinationem & exactionem debiti proprios Episcopos declinare, & ad alia venire iudicia, &c.) sicque inter cætera hoc simul disponit.

Qui quidem textus licèt mentionem tantùm faciat de administratoribus loci pij; tamen ratio fundamentalis eius est realis, cæteros comprehendens administratores, & administrationes, ea namque illa est, propter odium nimium, quo iura habent administratores, debito tempore non reddentes rationem, vt probat Escobar 24
de ratioci. d. cap. 4. num. 5. & propter nimium fauorem, quem rationis dispunctio à lege diuina, humana, & Canonicis institutis accipit, per quæ omnia alia priuilegia specialissima, & à iure communi exorbitantia ipsi conceduntur, vt videre est ex his, quæ licèt Escobar ibi *à num. 1. & à n. 6.* & etiam aliis rationibus illius text. dispositio mota est inductis à iure communi, quas tradidimus in primo, & secundo fundamento huius secundæ partis; quæ quidem omnes militant pariter in omnibus administratoribus & administrationibus, tanquam reales, & genericæ; sicque text. ille non fuit motus speciali, & peculiari ratione in solius piæ causæ fauorem induc- 25
ta, maximè quoniam verius est de iure, vt sola piæ causæ ratio appellationem non prohibeat, secundùm Roman. *in auth. similiter in 6. speciali.* Alex. *in additio. ad Bar. in l. Mela. ff. de ali. & cibariis legatis.* volunt gl. ord. *in cap. tua nobis*, dum loquitur circa decimas, quæ est pia causa, & in fauorem animæ ex quibus, & aliis rationibus, & authoritatibus hanc sequitur opinionem Tiraquell. *in tract. at. de pri. pia causa priui. 153. fol. 124.* & nos latiùs infrà Deo dante dicemus.

Quapropter certum est, textum illum etiam habere 26
locum in cæteris quibuslibet administratoribus, nam quando in pluribus casibus eadem est ratio, ea decidit omnes casus, non quidem per extensionem, sed sicut genus comprehendens species, sic generalis ratio comprehendit diuersas species casuum emergentium, vt voluerunt Petrus & Linus *in l. iura non in singulas ff. de legibus. & in leg. quod verò contra rationem ff. eodem* Bal. *in l. de quibus eodem titulo & in auth. post fratres l. 2. C. de legit. hæredib. & in c. quia verò ante fi. de iudiciis* Quod quidem contingit non per extensionem, sed veriùs per tacitam dispositionem eiusdem, vt ipse Bald. dicit ibi notari *in l. his solis Cod. de reuocan. donatio.* Petrus Anchar. *cons. 46. super d. col. 1.* Paul Castrens. *cons. 83. præsens casus. col. 2. l. 2.* Hieron. à Laudentiis *in repetitione l. si emancipati. q. 5. n. 54. C de collation.* Surd. *cons. 302. n. 22. volum. 3.* adeò vt etiamsi sit constitutio odiosa, non dicitur extendi, quando ex rationis identitate, & mente eius extenditur, vt not. Bald. (in re omnino huic simili.) *in d. leg. de quibus. colum. 11. versiculo item nota, quod non dicitur.* Ioan. Andr. *in cap. si post quam de electione l. 6.* ipsúmque dictum Baldi non solùm procedit in dispositione 27
odiosa, sed etiam pœnali. vt per Alexand. *in l. vxorem. columna vltima C. de his, quibus vt indign.* quæ ratio à nobis suprà tradita *dict. §. œconomos*, & solida, & vera sit, haberur pro expressa, à qua potest sumi argumentum à simili, à contrario sensu, & alia huiusmodi, ac si expressa fuisset, ex sententia glossæ, quam omnes ibi & vbique sequuntur *in leg quamuis Cod. de fidei.*

Quibus adiunge doctrinam And. Tiraq *de retr. ligna.* 28
§ 40 gloss vnic. num 1. & huic nostro casui similem, dum dicit, quòd statutum permittens retractum inter coniuges, cùm eius ratio sit societas, habeat etiam locum in cæteris sociis extraneis, licèt tantùm de coniugibus mentionem fecisset, ex identitate rationis.

Pro qua etiam parte in quæstione proposita facit, 29
quod dicit Ioan. Gutierr. *in practi. quæst. ciui. quæst. 37. num. 1.* vbi loquendo de administratoribus rerum profanarum, vt villæ, vel ciuitatis, an habeat locum appellatio à sententia reliquatorum, hoc est, *de alcançe*, & pro negatiua (quam vt veram resoluit) allegat pro expresso text. *in d. §. œconomos. auth. de sanctis Episcop. colum. 9.* idem etiam sentit Escobar suprà *d. cap. 4.* qui postquam per eius discursum loquutus est de omnibus administra- 30
toribus profanæ rei, dicit *num. 5.* ipsos eosdem administratores non posse appellare à præcepto de reddendo rationem, allegando *d. § œconomos*, nulla constituta differentia, sed potiùs idem in eisdem sentit, & licèt ipse *in cap. 13. numero 6.* videatur prima facie tenere contrarium, vt illius textus dispositio sit specialis in ratione, scilicet cultus diuini, qui quidem debet intelligi in casu, de quo argumentatur, nempe, post calculationem, & rationem reddirorum, ac vota calculatorum. Nos autem loquimur in sententia interloquutoria lata, aduersus administratorem de reddenda ratione, quod est multum diuersum, vt postmodum apparebit. Et illum *§ œconomos.* intelligit in administratoribus profanæ rei post alios, quos citat Auendanus *de exequen. mandatis. 1. part. cap. 12. num. 37.* idem & expressè Escac. *in tract. de appell. q. 17. lim. 29 n. 1. ad fi.* dicens, quod exe- 31
cutio sententiæ, qua tutor, vel eius hæredes condemnantur ad reddendam rationem tutelæ, non suspenditur per appellationem, id in terminis tenet Borginius Caualcanus *in tract. de tutor. & curator. n. 113. tom. 8. part. 2. fol. 340.* In quem etiam sensum accipiendum est quod Caualcan. *tenet in tract. de tutore à num. 222.* & cæteri Doctores, quos suprà retulimus, mentionem facientes tantùm de administratoribus loci pij. Similem hunc casum non negant, sed omittunt transeuntes, & inhærentes verbis *d. §. œconomos*, & sic hanc secundam partem ego vt veriorem, & magis probabilem, iuríque consonantem sequor libenter, ex rationibus relatis. vt rectè possit procedi ad compulsionem pendente appellatione, emissa a quolibet administratore rei profanæ, emissa nempe à sententia interloquutoria de reddenda ratione villicationis. Et in terminis etiam tutoris idem affirmat Marquess. *de commiss 1. p. c. 16. num. 69. & seqq.* vbi alios citat, de quo nos infrà num. fi.

Nec obstant quæ pro contraria parte adduximus, 3
nec primum fundamentum, cui directò responsionem reddimus in tertio fundamento huius secundæ partis, vt probauimus, *d. §. œconomos.* vtrunque casum prouidisse, permisisséque executionem sententiæ de rationibus reddendis appellatione pendente.

Nec etiam obstat secundum, quia veram & fundamentalem rationem assignaui, in d fundamento huius secundæ partis. & hanc generalem, omni administrationi conuenientem, non verò specialem pietatis intuitu (vt argumentum supponit) quia etiam tunc verius est esse appellationem permissam quoad vtrumque, ex Tiraquell. *in tractatu de priuil pia causæ.* aliisque resolui.

Nec obstant tertium & vltimum, quia licèt in odium 32
administratoris sit executio permissa sententiæ de reddendo rationem, tamen etiam inductum est in fauorem & priuilegium causæ dispunctionis rationis, vt sursum diximus, & quando dispositio continet fauorem & odium, tota ea dispositio simpliciter censetur fauorabilis, vt tenet Bald. *in l. 2. C. qui non poss. ad liber. pro.* Ancara. *cons. 37. contra Ioannem, post medium & cons. 215. scribit Papa, colum 2. vers. in contrarium,* & aliis quos suprà adduximus latiùs in c. 2. huius secundæ partis. & quando tota diceretur odiosa adhuc non procedit argumentum, quando fit extensio ex identitate rationis ad similes casus omissos etiam in dispositione odiosa, per doctrinam Bald. *in leg. de quibus col. 11. vers. item not. quod dicitur.* & Ioan. And. *in c. si post quam de electione, libr. 6.* diximus supra in tertio fundamento huius secundæ partis,

partis,& etiam in dispositione pœnali, vt ibi per Alexand.notaui.

33 Et huic obiectioni in aliam quæstionem adductæ respondet & satisfacit Andreas Tiraquell.*de retr. lign.* §.20.*glos.unica nu.*11.dicens, quòd quandò in dispositione omittitur casus similis expresso, aut sit in vtroque eadem ratio, vtrumque comprehendat dispositio, nec pro omisso habeatur *l. si extraneus ff. de condictio. ob cau.& leg.vlti.§.vltimo.ff.mandati.l.si quis mihi bona. §. sed si mandaui.* & ibi Bald. & cæteri *ff. de acquir.hæred.* Gloss. *in leg.si cum dotem in princ.in verbo mulieri. post principium.ff.soluto matr.* vbi in id alias plures authoritates adducit.

34 Præfatam tamen resolutionem tam primæ quàm secundæ quæstionis, & sic in quibusuis administratoribus tam piæ,quàm profanæ rei, libenter limitarem;vt non procedat, quando negatur, nec constat conuentum administratorem fuisse, quoniam cùm d. §. *œconomos.*& cætera iura suprà circa hanc materiam adducta, disponant super certo,& cognito administratore, recusante tamen debito tempore suæ villicationis rationem reddere, vt ex eis patet, & præcipuè ex Escobar. *dict. num.*5. qui hoc expressè videtur sentire, dum dicit, dummodo constiterit administrasse, sequitur quòd si de eo probabiliter dubitetur, & nihilominus ad redditionem rationis comdemnetur, legitima reputabitur appellatio, cui si delatio denegetur, vim fieri in Curia declarari,quia quando lex fundatur super aliqua
35 qualitate eius non procedit dispositio, nisi priùs de qualitate appareat, gloss.*in verbo mancipia, verbo aduocandum,C.de seruis fugi.* not Iacob. Butri. Bald. Fulgo. Paul.& Salicet.ibi Roma.*singula.*459.& alij,quos citat Ioan.Garcia.*de coniugali acquestu numer.*33.& 120.Gutierrez *consilio* 1. *numer.*16 Roland. à Valle *consil.* 10. *num.*14.*lib.*4.& conducunt quæ Fari.*quæst.crim.tomo* 1. *quæst.*21.*à num.*87.*& quæst.*21.*num...& quæst.*8.*num.*86. Cardin.Manti. *in tractatu de contractib. tomo* 1. *lib.* 4. *titulo* 26.*num.*11.vbi plures citant,& priùs de legitimatione personæ etiam in executiuis constare debet, aliàs appellatio legitima est, vide quæ latissimè dixi suprà hac 2.p.c.6.limit.2.à num.58.cum sequentibus,vbi latè
36 de hac materia.

Secundò pariter limitarem, vt nec procedat præfata resolutio in his personis, quæ ad ratiocinia excusatæ sunt de iure,vt ea reddere non teneantur, vel si tenentur, debitum ante tempus compelluntur, de quibus latissimè Escobar *d.tractatu de ratio.in cap.*5.*&* 6. nam si huiusmodi excusationem, & exceptionem non calumnioſam,sed à iure approbatam allegauerit, non autem si non allegatur, sed si allegata repellatur, vel admissa non obstante condemnentur ad reddendum rationem,libebit appellare,eique deferendum, argumento celebris text.*in l.*1. *§. si quis tutor.*ibi, non oportet enim prouocare.) & ibi, sed inter tempora præstituta excusationem allegandam habet, & si fuerit repulsa, tunc demum appellare debebit, cæterum antè frustrà appellatur,&c.*ff.quando appellandum sit.*cum aliis.

37 Hucusque disputauimus de appellatione à mandato de reddenda ratione administrationis, nunc obiter inquirendum est de appellatione; quæ emittitur à calculatione iam facta,& in esse deducta, hoc est, postquam calculatores sua vota,& computa protulere, fecerúntque. In quo breuiter dicendum est,quòd si priuatim,& per particulares calculatores rationes dispungantur, & quantum sit reliquatum finale appareat, minimè executioni mandantur, nisi quando partes iam illis acquieuerint, eásve coram iudice approbauerint,& recognouerint partes, tanquam priuatam scripturam; ita post alios Auiles *in cap.præt.c.*30.*glossa verbo, saga pagar.*Parla.*l* 2.*rerum quoti.cap.fin.*1.*part.§.*6.*numero* 1.*& seqq.& in l.instrumenta domestica C.de fi.instru.& in l.*5. *tit.*21.*lib.*4 *recopil.* idémque in terminis nostris firmat, Bartol *in l.instar.num.*16.*Cod de iure fisci lib.*10. si verò in contractu huiusmodi rationes, & reliqua transeunt 38
hoc casu,vt quilibet alius contractus executionem meretur,vt tenet Guiron,de Gabell.2.*part.*§.1.*num.*10.Gutierr.*in practi.lib* 1.*cap.*37.*num.*2.Azeued.*in l.*22. *tit.*6. *l.*3.*recopil.*Bobad.*in Polit.lib.*5.*cap.*4.*n.*84. Parlad. *vbi proximè.*

Igitur peractis ac confectis priuatis his rationibus 39
pars,quæ alteram reliquauit, petat, vt calculatores illas coram iudice producant coram quo peritus, vt pars debitrix iuret; an in illa quantitate fuerit reliquata, isque recognoscat, hæque rationes proprer instrumentum priuati recognitum merebuntur executionem, vt reassumendo materiam dicit Escobar *suprà d. cap.* 31. *à princip. & num.*6. si tamen pars reliquata non recognoscat,sedimò se grauatam dicat in ratiocinijs,& calculationibus appellauerit, appellationi deferendum 40
erit, vt per gloss. *in §. œconomos*, tenet Escobar *ibi d. num.*6. Quod tamen limitatur secundùm ipsum in piis causis, in quibus speciali ratione, scilicet,cultus diuini non minuendi semota appellatione, ad executio- 41
nem priuatarum rationum proceditur, pro quo allegat *d.§ œconomos in versic.non enim.* quam rationem in hoc casu reprobo, cùm ius commune sit in contrarium, vt dixi.

At verò in casu superiùs à nobis disputato est diuersum, nempe; quando appellatur, scilicet, à sententia interlocutoria, qua iubetur quis reddere rationem, quo casu appellationem generalibus omnibus administratoribus negauimus, ex ratione à iure communi inducta, & ea dispar ratio militat in vtroque. nam in supradicto casu generaliter prohibetur appellari ab administratoribus quibusuis, à sententia de ratione reddenda, quia nullum præiudicium ibi considerabatur. nam ex quo constat, ipsum fuisse administratorem, esset friuola, & frustratoria appellatio, & potiùs videretur interposita à lege, eiúsque dispositione, quàm à sententia illa.

At verò in isto proximo superiori casu, nempe; facta calculatione, & reddita ratione, cùm potest in eadem esse grauamen, error, vel aliud præiudicium, ius commune permittit generaliter, omnibus administratoribus reclamantibus, aduersus ipsas calculationes priuatas appellationem quoad vtrumque effectum, & sic subintrat prædicta imitatio fundata in speciali ratione piæ causæ nempe. Quando igitur pars recla- 42
mat per alterum calculatorem petitum calculum reuidetur,& quod iste approbauerit iudicis confirmatione sequuta,executioni demandabitur, vt per Parlad.& Escobar supra relatos.

Quid autem erit dicendum,vbi in executione huiusmodi sententiæ, qua administrator simpliciter, & genericè condemnatus fuit ad reddendam rationem administrationis an à facta liquidatione per calculatores, quid, quantúmve sit reliquatum, appellationi emissæ iudex non deferens, vim faciat? Et partem negatiuam,vt vim non faciat,quia à tali liquidatione non admittitur suspensiua appellatio, post disputationem concludunt Ozascus *decisio. Pedemont.*129. *per totam.*Francisc.Maños de Escobar *in d.tract.de ratiociniis, c.*33.*num.*22.quem sequitur disputans Gratian. *discepta.forens.*1.*tom c.*183.*à num.*40.*& seqq. & suprà à n.*1. pro quo etiam vide quæ nos latè infrà 4. p.cap.10. à princ.

Amplius quæri potest, quid de executore dato pro 44
executione huiusmodi sententiæ, qua quis condemnatur ad reddendam rationem, an excedat si facta calculatione illam extendat ad reliquatorum, hoc est (*los calcanes*) executionem, & solutionis compulsionem. Pro qua difficultate multa scitu dignissima congessimus infrà 4. p. cap. 9. de excessu de re ad rem, versiculo rursus quæri potest an executor, à num.... vbi

conclu

concludimus, nec excedere, nec appellationi à tali grauamine deferendum esse. Et idem etiam in terminis affirmat post alios, quos citat Cardin. Tusc. *practic. conclus. tomo 1. littera A, conclus. 210. à princ.* plures citauimus d. c. 9. & iis adde quod *per l. cum seruus*, vbi Castrens. *ff. de conditio. & demonstr.* Socin. *consil. 82. sub nu. 1. vol. 4.* Roland à Valle *cons. 49. num. 41. volum. 1.* Afflict. *decisione 197. numer. 2. decisio Genuens. 209. sub num. 2.* Marquesan. *tractat. de commissio. appellat. à Cameral. oblig. 1. part. cap 16. num. 69.* quo etiam loco loquitur de sententia, quia tutor seu alius administrator condemnatus est ad reddendam rationem, vt non suspendatur eius executio per appellationem, ita intelligens, post Angel. *in §. œconomos, in fin. authentica de sanctiss. Episcopis*, Borgnigum Caualca. *tractatu de tutorib. & curat. n. 22.* de quo nos superiùs.

CAPVT XII.

A sententia affirmatiuè vel negatiuè lata super attentatis appellationi delatio denegari nunquid queat absque metu violentiæ.

SVMMARIVM.

Attentatorum sententia est merè interlocutoria. n. 1.
Attentatorum reuocatio non recipit appellationem suspensiuam. num. 2.
Operis noui post denuntiationem qui ædificat, attentat & per attentatum demolitur ædificium. n. 3.
Ædificium post nuntiationem, & præceptum iudicis reuocatur eodem priuilegio, quo attentata appellatione pendente. num. 4.
Nuntiatio noui operis habet vim inhibitionis. n. 5.
Demolitionis operis attentati sententia non recipit appellationem. num 6.
c. significantibus. de noui operis nuntiatio. interpretatur. num. 7. 8. & 9.
Ius omne potentius operatur in causa, quam in causato. numer. 10. & 11.
Causæ magis seruitium præstatur. n. 12.
Causa plus influit in seipsa, quàm in causato. n. 13.
Attentati ob suspensionem non admittitur appellatio ab articulo connexo. n. 14.
Contemplatione alicuius quod fit, ipsi fieri censetur. n. 15.
Interlocutoria sententia prout est attentatorum reuocatio, non recipit appellationem. n. 16.
Attentata ante omnia reuocantur. n. 17.
Ab attentatorum reuocatione appellatio est contra ius. num. 18.
Ius quæsitum facilius amittitur, quàm ius quærendum. num. 19.
Attentatum & innouatio priuant appellantem ab appellatione cui ex eo facto censetur renuntiare. n. 20.
Etiamsi attentatum post modum purgetur, ipsa durat renuntiatio appellationis. ibid.
A grauamine momentaneo non licet appellare. n. 21.
Attentatum magis fauorabile est, quàm spolium, & interdictum unde vi. n. 22.
Attentatorum remedium si cadat super possessione attentata, sapit naturam veri possessorij.
Attentati sententia reuocatoria non recipit appellationem, etiam respectu expensarum, quarum condemnatio fit. n. 24.
Attentatorum reuocatio plura continet priuilegia, pluréfque pœna inducta ipsi in odium attentantis. n. 25.
Attentatorum reuocatio celerem expeditionem desiderat, & litis abbreuiationem. n. 26.
Lancelotus Robertus trepidè resoluit quæstionem, an attentatorum reuocatio admittat appellationem. n. 27.
Attentata possessionis reuocatio non recipit appellationem. num. 28.
Attentatorum appellatione pendente reuocatoria sententia non admittit appellationem. n. 29.
Attentati lite pendente reuocatoria sententia non recipit appellationem, quando à causa principali non licet appellare. n. 30.
Attentatorum reuocatio generaliter appellationem non admittit. n. 31.
Ab attentati reuocatione denegatur appellatio in odium, & pœnam attentantis, & in fauorẽ attentatum passi. n. 32.
Attentans hanc patitur pœnam, vt non audiatur appellans. n. 33.
Attentatorum reuocatio non recipit appellationem suspensiuam, sed deuolutiuam sic. n. 34.
Et qui teneant hanc opinionem mediam. n. 35.
Attentatorum reuocatoriam sententiam semper exequitur nuntius Hispania. n. 36.
Attentatorum reuocatio magis fauorabilis indicatur, quam causa pensionis, etiam cum clausula (sine ratardatione solutionis, &c.) num. 37.
Attentati sententia reuocatoria an sit interlocutoria, vel habeat vim diffinitiua. n. 38.
Attentatorum iudicium potest tres habere sententias conformes, prima exequuta. n. 39.
Attentati à reuocatoria sententia appellationi si non deferat iudex Ecclesiasticus, vim non facit. n. 40.
Attentati sententia lata in fauorem attentatũ passi, non recipit appellationem, secus si contra ipsum lata sit. n. 41.
Appellatio prohibita in fauorem alicuius, ipsi intelligitur permissa, si aduersam sententiam obtineat. n. 42.
Cuius doctrinæ varia redduntur exempla. ibid.

QVANTAM cognationem cum cæteris huius secundæ partis habeat quæstio hæc, ex eius fundamento parum haud clarè apparebit, siquidem supponi libet, sententiam super causa attentatorum latam non diffinitiuam, nec vim eius habere, sed merè fore interlocutoriam, receptius quidem est. Enimuero illam interlocutoriam esse dicitur, quæ fertur super his articulis, quæ incidunt, seu emergunt in causis, gl. *in clem. ad compesc. de seq. poss* Philip. Fran. *in c. cùm cessante n. 36. de appellat.* sequutus Archidiac. & Specul. sed articulus attentatorum nihil aliud est, quàm incidens, & emergens in causa, & processu, vt patet in recollectis. Moëda. *decisione 100. commissio. sub rub. de iudiciis.* quo etiam argumento vsus est Rota *in decis. 10. aliàs 215. nota quod sententia, de re iud. in antiq.* ad id etiam hoc & alio vti solet fundamento. Sententia diffinitiua est, quæ definit negotium, & causam princip. vt post gl. *in d. clem. ad compescend.* & alios per eam citatos docet Franch. *in d. num. 36.* Guido Papæ *in consil. 104. numero 2.* sed hæc sententia id non operatur, vt probat eadem decisio, ergo est interlocutoria, quod etiam probat post Rotam Marquesl. *de commis. 1. part. cap. 29. nu. 23.* Quibus & aliis fundam. quæ apud eos videre poteris, hanc doctrinam veram esse profitentur Alexand. *consil. 99. visis num. 5. lib. 5* glossa & Doctores *in cap. non solùm de appell. in 6.* Franch. *in dict. cap. cùm cessante nu. 45. versic. 9.* quòd sententia fertur super reuocatione attentatorum, *de appellat.* idem post Rot. *decisio. 11. aliàs 85. in nouis.* renet. Bald. *in sua practic. sub rub. de appell. quæst. 2. num. 2.* Guido Papæ *in tractatu de appellat. qu. 121.* Ioan. Andr. *in dict. cap. non solùm de appellat. in 6.* Rota *decisione 1. aliàs 15. si iudex, vt lite pendent. in nouis*, dicens, quòd re vera est sententia interlocutoria. Rota etiam *in decisione 474. de officio iudi. in antiq.* Caueta *consilio 171.* & vt magis communem, magis veram atque probabilem hanc esse amplectendam opinionem, dicit Lancelot. Robertus *de attent. 3. p c. 28. n. 19.* vbi *à n. 30.* aliquas declarationes annectit.

Quo

2 Quo præmisso, ne in hac quæstione detineamur affirmo hanc conclusionem in ea cum declarationibus inferiùs apponendis; vt à sententia lata pro reuocatione attentatorum appellationi emissæ minimè deferen-
3 dum fore, nec vim fieri, ad quam primò, eo moueor, quòd qui post denuntiationem noui operis ædificat, innouat,& attentat, ædificiúmque per viam demolitur attentati,ita tenet Bald.*in consil.*245.*incipitur num.*2. *lib.*2.sequutus à Iasone *in l.*1.*num.*3.*versiculo* 4.*limita*, vbi etiam Vincentius Herculanus *col.*8. *ff.de operis nou. nuntiatione.*

4 Vnde si nuntiatus procedit in opere post præceptum iudicis nulliter agit, & omnia sunt reuocanda eodem priuilegio, quo gaudent attentata, pendente iudiciali appellatione,gl. per illum text.*in cap.non solum* 7. *versiculo reducendum,post medium versiculo nisi prohibitio.de appellat.in* 6.Philipp. Franc.*in c.bonæ* 51.*col.num.*5. *n.*19. *concl.*7.*eodem titulo.*Ruinus *in l.*1. *in princ.* 14. & 15. *col.*6.*in fin.versiculo vel dic,quod licèt de noui oper. nuntia.*Lancelot.*de attentat.c.*18.*de sentent.in causa attenta. foren.n.*63. & 64. Bal.*cons.* 245. *proponitur n.*2. *vers.* 2. *præmitto l.*2.Ias.*in l.*1.*in princip.n.*1.& 3.*versicul.*4.*limita.de noui oper.nuntia.*Ferrar.*cautela* 58 *colum.fi.* Petrus Surdus *cons.*154.*n.*9.*lib.*2.Gratian.*discept.foren.*1.*p.*
5 *cap.*84.*à num.*1.*& sequentibus.* dicentes, quòd ista nuntiatio habet vim inhibitionis inducens priuilegium attentatorum.

6 Sed à sententia demolitionis operis attentati, & innouati non admittitur appellatio, quia denegatur audientia.text.est *in l* 1.*§.sed si is.*vbi Ias. *num.*1.*ff.de noui oper.nunti.*ex qua deducunt Doctores regulam generalem,quòd in causis,& casibus, in quibus à iure seu à lege viua velmortua denegatur audientia alicui,ei etiam denegatur appellatio, quia censetur remota. ita tenent Speculator *in titul.de appellat.§.in quibus num.*32.*versiculo* 30.& Bald.*in addition.ad eundem in princip.* Barnabas Brissonius *in cap.si quis.deinceps.*per text. & glossam ibi *verbo,audientia.*16.*quæst.vlti.* Butrigarius *in cap.significauit in fi.de exceptio.*Veronien*s.consil.*64 *col.*2.& Egidius Bossius remissiuè ad eum *in tract. crimin. titulo de appella. num.*18. quæ sententia absque reatu attentati rectè à iudice posse exequi non obstante appellatione, firmat Rebuff.*titul.de appella.art.*8.*gloss.*12. *num.*36.& 37.Cepola *in consil.*64.*colum.*1.*in fin.*post Bart. & Manfre *lib.*2.*pract.conclus.super attentà.conclus.*188.Philipp. Franc.*in cap.de appella. colum.*5. *versiculo sed in contrarium facit,*per Bartol.*in l.peremptorias, Cod. sententiam rescin. non posse*, & alios à nobis accuratè congestos suprà *in ca.*13.*à principio,*ergo euidenter probatur appellationem emissam à sententia lata in reuocatione attentatorum,non esse admittendam.

7 Cui fundamento quod(vt vides) legitimum est,non obstat text.*in cap. significantibus de operis noui nuntiatione,*vbi expressè videtur probari,in causa noui operis nuntiationis admitti appellationem, cáque quoad vtrumque effectum,adeò,vt quidquid post eam à iudice
8 factum est, vt attentatum reuocatur. Cui respondeo textum illum,licèt procedat in causa operis noui nuntiati, intentatur ad reuocationem, & demolitionem operis noui constructi ante denuntiationem, cui & pars, & officiales cessantes in ædificio acquieuerunt, miniméque in opere vlteriùs processerunt post ipsam nuntiationem, & sic procedit,quando contenditur an quis ius habeat ædificandi, vel ne, quo casu siue detur sententia affirmatiua, siue negatiua, eum scilicet, iure carere ædificandi, ab ea appellatio vtrumque habet effectum.

9 Non tamen procedit ille text.quando agitur ad reuocationem, & demolitionem ædificij constructi, postquam sibi facta est denuntiatio, imò ea spreta, & in contemptum eius ad vlteriora ædificando procedit, quod est innouatum, & attentatum, & quando pro eius reuocatione tantùm agitur suspensa, & pendente causa principali,cui sit ius ædificandi,*&c.*tunc lata sententia contra innouantem, ei denegatur audientia. & appellatio,quo casu procedit,& loquitur text.*in dict.lib.* 1.*§.sed si is cui,ff.de operis noui nuntiatione,* & quæ nos hactenus diximus,non tamen text.*in dict.c.significantibus.*de cuius intellectu latiùs egimus in c. 8. supra à hac secunda parte, quem quoniam ibi comprobaui non libet repetere.

Secundò pro hac nostra opinione facit, nam omne 10
ius potentiùs operatur in causa, quàm in causato. Paul. Castrens.*consil.*129.*volum.*1. vbi allegat text. *in l. digna vox Cod. de legi.* nam quando quid est propter aliud, 11
potiùs consideratur id propter quod est. *l.& si non sunt claus.*21.*§.perueniamus ff.de auro & argent.legato.*& magis causæ seruitium præstatur *l.tempus* 29.*ff.de re iudic.* 12
propter enim vnumquodque tale,& illud magis *clem.*1. *de reliquiis & vener.sanct.auth.multo magis C. de sacrosanct. Eccles.*nam plus influit causa in se ipsa, quàm in causato.Felin.*in cap.auditis n.*20.*de rescript.*decisio Ge- 13
nuensis.128.*n.*2.& probat text.*in l.nauis onusta in primo responso ff.ad l.Rhodiam de iactu.* sed sic est,quòd appel- 14
latio, quæ emittitur ad differendum reuocationem attentatorum,siue in causa connexa,siue diuerso articulo, non admittitur,vt tradunt Doctores *in cap.an sit* 42. *de appellat.* præsertim Franch.*numer.*7. post Ioan. Andr.& Specula.ergo multò fortiùs hæc debet denegata censeri appellatio in se ipsa causa, & sententia reuocationis attentatorum, cùm directò tendat ad differendum eandem, cùm hoc operetur in causa diuersa,& separato articulo; quod namque contemplatione alicuius fit,ipsi 15
fieri censetur.text.*in l.additio versiculo vltimo* ibi,propter me)*ff.de acquire.hæred.l. sed & si quid* 26.*ff. de vsufruct.l.sed si plures §.in arrogato ff.de adoptionibus.*latissimè infinitis Doctoribus relatis nostras Ioan. Garcia *in tract.de coniugali acquestu à num.* 101. *cum pluribus sequentibus*.

Tertiò facit,quoniam sententia lata super reuocatio- 16
ne attentatorum(vt ad principium huius capitis comprobatum reliquimus) est merè interlocutoria, ergo nec iure ciuili,nec canonico appellatio ab ea admittenda est,*ex l.*1.*Cod.quorum appellat.non rec. l. ante sententiam,ff.de appella recip.*Concil.Trident.*sessione* 24.*de reformatione cap.*20. & quia isthæc appellatio est contra ius ex mente Decij *in cap.an sit,sub n.*2.*col.*2.*versiculo secundus tamen fuit intellectus.de appellat.* quia attentata ante omnia reuocantur,per text.*in c.non solùm de appellat.lib.*6.

Et quia si attentè attendantur decretales loquentes 17
de huiusmodi attentatorum reuocatione, assiduè inuenies, tum Papam ante omnia mandare in commissione innouata reuocari,& reponi, tum etiam vt nullibi legamus appellationem ab huiusmodi reuocatione fuisse interpositam, & admissam, licèt aliàs in longa facti serie mentionem fieri, assiduè soleat cuiuslibet appellationis etiam à minimo interpositæ, de hac autem nullibi, vt videre est per text.*in cap. ad præsentiam ca.constitutus c.significauit,cum pluribus aliis de appell.cap.significasti.de oper.nou.nuntiat.cap.venientes de iureiur.c.*2.*vt lite pend.in* 6.*c.exhibita de iud.* & aliis infinitis,quos potiùs laboriosum esset,quam subtile cumula- 18
re. Quod si foret permissum appellare, fortè aliquis eo remedio vsus fuisset, sicque contra ius meritò isthæc appellatio iudicanda est, secundùm Decium *in d. cap. an sit*, ac per consequens nullatenus admittenda. text. est *in cap.consuluit el* 3.*de appellat.*quia durum est contra stimulum calcitrare, *Actuum Apostol.cap.*9. & quæ in hoc propositum congessimus suprà cap præcedenti,quæ enim de facto, & contra ius fiunt, de facto rescindere ius est.

Desuper & quartò probatur, namque faciliùs 19
amittitur ius quærendum, quàm ius quæsitum. Ias.

cons.

cons 236.an Rex Roma. *colum.*4.*lib.*4.Philipp.Decius *in l.seruus Cod.de pactis,& consil.*269.*Consultus, colum.*4. Bald.*in l.illud,col.*3.*in 3 quæst. C. de sacrosanctis Eccles.* Anchar.*consil.*371.Tiraquell.*in l.si vnquam verbo donationi largitus num.*147.*& in legibus connubia gloss.* 3 *in prin.quæstion.versic.illud igitur pro constanti.*sed innouatio priuat appellantem ab appellatione proposita, & iam in esse deducta,ex text.*in dict.c.an sit de appellatio.* secundùm alium intellectum,vt qui a appellans aliquid appellatione pendente (puta aduersarium spoliando) innouauit,censetur suæ appellationi renuntiasse, gloss. magna *in cap.non solùm circa fin.de appellat.in* 6. & post Anton. Hostiens. Panormit. & Immolam latè declarat Franch.*in dict.cap.an sit in gloss.*1. *num.*8. & ibi Decius *nu.*1.*& consil* 103.*in causa post princ.*Bald.*in cap.ex parte Adæ.col.*7.*de testib.*Angel.*in l.fin.Cod.de temp. appell.* Matesila.*in singulari suo* 28.Menoch.*de recuper.rem.*27. *numer.*39 Lanfran.*decisione*443. *appellans.* & Ripa *in l. naturaliter §.nihil commune num.*159 *ff. de acquir* Mynsinger *sing.obseru.centuria* 2.*decisione* 50.Ioan de Neuiza.*in consil.*36.*num* 10.*& consil.*82.*n.*12.Quod extenditur etiam si postmodum purgetur attentatum: quia adhuc durat ipsa appellationis renuntiatio, vt communem dicit Fran.*in dict.cap.an sit*, & Lancelot.*de attenta* 3.*part.c.*31.*de pœnis attenta.numer.*237.*cum* 4.*sequentibus*, ergo eum fortiùs videbitur priuare à proponenda, & nondum in esse deducta, quia cui licet quod est plus, vtique licet quod est minus, & in maiori semper inest minus ex iuribus vulgatis.

21 Quibus adde & quintò, quia quando grauamen in aliqua sententia illatum est momentaneum, instantaneum,& per modicum tempus,ab ipso non appellatur. text.est *in l.*1.*C.si de mom.possess.fuer &c.*quia possessorij remedium momentaneum est,& in alio iudicio,nempe, proprietatis potest reparari, & reuocari, vt & nos suo
22 loco infrà 3.part.& suprà cap.6.diximus.Sed hoc remedium attentati huius est naturæ,vt tantum duret,quantum peruenitur ad diffinitiuam; ergo nec in eo debet appellatio admitti,maximè quia hoc remedium attentatorum adhuc est magis priuilegiatum,quàm spolium,& interdictum vnde vi, secundùm communem opinionem,de qua testatur Decius *in cap.ex parte* 2.*col.fi.vers. quarta conclusio,de restitutione spol. & in consil.* 200.*in causa circa medium*,pro qua est decisio Rotæ 2.aliàs 14. *fuit dubitatum,n.* 3.*de restitutione spolia,in nou.*Franc.*in c. bonæ n.*13 *& sequenti.de appell.& in cap.consulit num.*8. *eodem titulo* Alexand.*consil.*99.*visis num.*4.*l.*5.Anchara. *in cap.*1.*vt lite pendente.in fi.* Mandosius alios allegans *in tract.commissio.in* 14 *form.commiss.attentato.in verbo cautas,col.*8.*sub versiculo circa quartum priuilegium.* Ripa *in cap.sæpe n.*10.*de restitutione spoliat.* Eguidius *decisio.* 49.*& decis.*194.*id autem.* Stephan.Aufre.*in additio. ad capell.Tholos.*15.*ad fi.*Ruinus *cons.*76.*l.*5.Menoch.*de recuperan,in remed.*17.*n.*25.sed in possessoris his remediis minimè appellatur,*ex d.l.*1.*Cod.si de moment.possess. &c.*
23 vbi omnes Doctores ergo à fortiori nec in isto remedio reuocationis attentati, tanquam magis priuilegiato; maximè quoniam quando hoc remedium cadit super possessione attentata,sapit naturam veri possessorij, vt expressè dicit Rota *decisione* 1.*aliàs* 13.*si iudex sub numer.*3.*in fi.vt lite pendente.in nouis,& decisio.*2.*aliàs* 113. *tres sententiæ de re iud in nouis,& decis.* 28.*aliàs* 517.*de re iud.in antiquis.*& alibi passim.

Sextò probatur, quia appellatio à condemnatione expensarum in tantum licita est, vt admittitur generaliter,vt aliquando etiam si fiat earum condemnatio in sententia,super negotio principali, à qua alias non admittitur appellatio,vt in possessorio operatur,vt non solùm à condemnatione expensarum,sed etiam à tota sententia super principali admittatur,secundùm Lancelot.
24 *de attentat.*3.*part.cap.*30.*num.*146. sed sic est,quòd appellatio etiam à sola condemnatione expensarum facta in contentiam reuocationis attentati, non admittitur, secundùm Innocent.*in cap.sape de appellat.*quem refert & sequitur Rota *decisione* 1.*aliàs* 13.*si iudex vt lite pendente.in nouis.*& Milis *in reperto.verbo appellari non potest à condemnatione fol.*15 Lancelot.*loco relato n* 147. ergo dicendum est, vt hoc attribuatur maximo priuilegio attentati,& sic vt in eo non admittatur appellatio,& in eo seruetur regula iuris, vt accessorium sequatur naturam principalis sui, de quo latè diximus supra hac 2. part.c.7.in secunda limitatione principali à numer.101. cu& seqq.& à num.12. cum seqq.

Præfatis etiam omnibus addendum, quòd quanta 25
specialissima priuilegia à iure in fauorem huius remedij sint concessa, & introducta, quantæque pœnæ in odium attentantis,prout ad longum congessit Lancelot. *de attenta.*3.*p.*30.*tit.ad de priuil.attenta.& cap* 31.*de pœnis attenta* quæ solet esse efficaciorratior ad prohibendam appellationem,vt latiùs diximus in c.superiori. & in c.8 hac p.circa contumacem. & quia hæc causa celerem expeditionem requirit secundùm Rotam Moder- 26
nam in vna Nolani, Abbatiæ, Regalis vallis coram Palæoto,vt est,in collectis ipsius *decis.*15. *Ioan. Michaël. ad fin.*qua dicitur, quod attentatorum reuocatio respicit abbreuiationem litis ac ideo proceditur summariè, iuris ordine non seruato,vt per Lancelot. *de attenta.*3. *p.c.*25.

In resolutione huius quæstionis Lancelot. Robert. 27
timidè,& non multùm constans loquutus fuit, etenim *in* 3.*part.cap.*28.*à num.*43.*quæstio.*3 tetigit,vbi arguit, & posuit fundamenta, vt a sententia reuocationis attentati omnimodo licuisset appellari,& quoad suspensiuum & deuolutiuum; mox alia adducit fundamenta pro directo contraria opinione; postmodum alia adduxit, vt appellari liceret, sed quoad deuolutionem tantùm,vt sententiæ executio minimè impediatur, & hanc *à num.*91.*vsque ad* 98.*per totum* & ad medium *num.* 95. *versiculo quod si quis.* dicit,forte si quis voluerit tenere alteram opinionem, aut absolutè affirmatiuam, aut absolutè negatiuam, quòd ipse magis adhæret negatiuæ, tanquam magis probabili,& fundatæ,in punctóque iuris veriori ex fundamentis superiùs per eum adductis à numer.49.dicitque(&tenendo eam non obstante ea,quæ in contrarium pro prima opinione fuerunt considerata) quibus sigillatim respondet nulla suprà scripta limitatione.

Sed adhuc ipse ibi *num.*98.*versiculo verùm quia veri-* 28
*tas nouarum opinionum,&c.*dicit, quòd si aliquis voluerit sequi opinionem,quæ habet,appellationem admitti à reuocatione attentatorum absolutè,& quòd ad vtrumque, quæ tacitè (vt ipse dicit) colligitur ex nonnullis authoritatibus (de quibus per nos protinus)necessariò tamen eam debet limitare & declarare tripliciter, non verò aliter simpliciter admittere.Prima autem limitatio est in attentatis, quæ fiunt circa possessionem. & per sententiam reuocationis attentatorum veniret restituenda possessio, quia tunc non admittitur appellatio, 29
vt ipse latè probando prosequitur à numer. 99. Secundam verò limitationem appposuit *num.* 127. vt in attentatis appellatione pendente,eius reuocationis sententia non sit licita appellatio.Tertia limitatio est,vt in attentatis factis lite pendente, quando à causa principali non admittitur appellatio, nec etiam à sententia reuo- 30
cationis attentatorum admittenda est, & hanc scripsit *à num.*130.*cum sequentibus.* Tu autem adde aliam,vt in 31
cæteris attentatis omnino prohibitam inueniamus, *ex l.*1.*§.sed si is ff.de noui operis nuntiatione*,de cuius intellectu suprà egimus. Ecce igitur quòd hæ limitationes extenuant regulam penitus opinionis affirmatiuæ, & admissis his limitationibus nullas ferè alias species inuenies sub ea regula comprehensas, & propterea potiùs ipsas

ipſas regulam negatiuam conſtituere, affirmare rectè queit. Et ſic etiam ipſe Lancel. in iſta ſecunda opinione etiam adhibitis dictis limitationibus, nunquam pedes ſuos firmauit; ſed ſemper in priori omnino negatiua appellationis; quam veriorem de iure, & certiorem vocat ibi, eamque ſemper ſequutus fuit, & in aliis diuerſis locis conſtanter, tenaciter, & abſque varietate, vt vi-
32 dere eſt *in 3.part. cap.* 30. *à n.* 105. *cum pluribus ſequentibus.* inter alia priuilegia attentatorum hoc deſcribit; ſcilicet; vt ratione attentatum paſſi hoc ſit inductum à iure priuilegium, & ratione attentantis hæc pœna, vt attentans prohibeatur appellare, & regulæ generalis, vt appellatio non impeditur etiam Diabolo, iſta ſit limitatio in attentante, maximè appellatione pendente, vt ipſe non audiatur apellans. Et *in eodem tractatu de attent.* 3.*p.cap.* 31.*num.* 218.*cum pluribus ſequentibus*, inter alias pœnas, quæ in odium attentantis à iure inductæ ſunt, hanc pariter refert, ſaltim in attentantis appellatione pendente eius; ſcilicet, reuocationis ſententia non admittat appellationem ex d. c. an ſit; de appellat. de quo per nos ſuprà in ſecundo fundamento. Et hanc opinionem omnino negatiuam ſequitur etiam, & comprobat Cæſar Contard. *in l vnica in ampliatio. n.* 37. *C. ſi de moment. poſſeſſ.* quem refert & ſequitur Ruginell. *tractatu de appell.* §. 2.*cap.* 3.*n.* 684.*folio* 123.

33 Ex quo text. *in d cap. an ſit.* & eius intellectu ſecundùm Anton. Panor. Fran. Decium, & alios, hanc deducit ibi *num.* 124. regulam, & concluſionem, quòd attentans appellatione pendente in pœnam, excluditur à beneficio appellationis, quæ probatur ex text. ibi, ex quo primo loco hanc concluſionem elicere. Franch. ibi *n.* 1. *verſiculo* 1. *regula.* & clarius *num.* 7. & aſſentitur vltra iam citatos Lanfran. *deciſione* 443. *appellans.* & Decius *in cap. ex parte el* 2.*num.* 6. *de reſcriptis.* & Ripa *in l. naturaliter* §. *nihil commune, ſub numer.* 159. *ibi* Ioan. Corraſ. *numer.* 102. *de acquir. poſſeſſione.* qui omnes hoc loquendi modo vtuntur, attentantem appellationis beneficio priuari, quæ pœna illam declarationem admittit, vt non perpetuò cenſeatur prohibita appellatio, ſed pro prima vice tantùm, vt per Franch. *in d. cap. an ſit. ſub n.* 2.*verſiculo quartus caſus.* & Lancelot. *loco proxime relato num* 230. *& ſequenti.* & vide *num.* 227. *cum duobus ſequentibus.* vbi dicit ex aliis hoc non procedere in cauſa diuerſa, niſi appellatio interpoſita per attentatum, etiam in cauſa diuerſa, tenderit ad differendam reuocationem attentati.

34 Ego verò medius inter partes æquiſſimam, veram, & probabilem reſolutionem apprehendam, adeò vt nec in totum ſequar opinionem affirmatiuam, abſolutè appellationem quoad vtrumque effectum permittentem; nec in totum alteram pariter abſolutè appellationem prohibentem, quoad deuolutiuum & ſuſpenſiuum; ſed vt admittatur appellatio à ſententia reuocationis attentati, non tamen retardata eius executione, & ſic quoad effectum deuolutiuum ſit permiſſa appellatio, quoad effectum verò ſuſpenſiuum penitus denegata. Quæ opinio ex mente omnium eſt comprobata ex fundamentis ſuperiùs adductis, conuenienſque intentioni, etiam tacitæ, quæ deducitur ex aliquo um Doctorum doctrinis, mentionem facientibus, de appellatione ab hac attentatorum reuocatione (vt protinus videbimus) & hanc in praxi quotidie videmus aſſequi vt æquiorem, & ſeruari; ac propterea ſuſpenſio negata appellationi à reuocatione attentatorum probatur ex omnibus, & ſingulis fundamentis ſuperiùs hucuſque à nobis adductis, quæ omnino concludunt, & probant expreſsè: deuolutiuo autem præfatæ appellationi permiſſæ atque conceſſæ inuitat æquitatem. Satis namque attentatum paſſo ſibi à iure conſulitur: vt poſſeſſionem ſibi ablatam cum fructibus, & expenſis recuperet, reponatúrque contra ius attentatum ante omnia celeri expeditione: nulla dilatione admiſſa, nec iuris ordine ſeruato, vt per Lancelot. *de attent.* 3.*part.cap.* 25. neque hoc appellatio impediat: ſummus enim fauor, maximúmque iſtud eſt attentatum p ſſo priuilegium; nimis etiam odium attentanti, & tandem omnes effectum ſuum conſequuntur, omniúmque hoc modo intentioni ſatisfit, atque conſulitur, tam iudici exequendo, quàm parti attentatum paſſæ re uperando, & attentanti condemnato, qui mediante appellationis effectu deuolutiuo, quandocumque ſic fuerit grauatus, indebitæ ſententiæ retractationem appetere poteſt, & ius quod hoc modo ſibi incolume, & ſaluum eſt, conſequi. Et hanc diſtinctionem ſequitur Lancelot. *de attentat.* 3.*p cap.* 28.*num.* 91. *& ſequentibus*, cuius meminit 35
etiam Eſcacia *de appellat q.* 17. *limit.* 6. *membro* 6. 75. *verſiculo pro concordia adducuntur*, &c. *fol.* 376 licet ipſe affirmatiuam, ſcilicet; videatur ſequi, tepidè t men ex praxi verbis. Et de communi opinione huius diſtinctionis teſtatur Lancelot. *vbi proximè num* 17. *folio* 446. Ad hanc concordiam reducendus etiam eſt Ruginel us *tractat. de appellat.* qui ex Mandoſio, & Lancelot tenet, *in* §. 2. *c.* 3. *n.* 86. quòd à ſententia lata ſuper reuocatione attentatorum licet appellari, vt intelligatur, quod procedat quoad effectum deuolutiuum ne videatur ſibi ipſi contrarius, cum ipſemet *in eodem* §. 2.*cap.* 3. *numer.* 684. expreſsè affirmarit, appellationem non admittendam ab huiusmodi ſententia ſuper attentatis lata, quia debet intelligi quoad ſuſpenſiuum effectum. Et hanc opinionem communiter etiam ſeruat, & ſequitur 36
tribunal reuerendiſſimi Nuncij horum regnorum, quotidiéque videmus, eius ſententias, quibus reuocantur attentata, exequi appellatione pendente.

Deinde, quia præfata fundamenta negatiua à nobis ſuprà adducta, prout eſt, vt hæc reuocationis attentati ſententia ſit interlocutoria, & quòd celerem expeditionem deſideret, & ſimilia, eorum appellatio non vtrumque effectum habet, ſed vnum & deuolutiuum, vt ſuis locis dicitur, maximè quia cùm attentatorum remedium vtique poſſeſſorio aſſimiletur, vt dictum eſt, ſicut in hoc appellatio emiſſa vno tantùm effectu potitur, vt ex his, quæ latè per Cou. *in pract. cap.* 24 *à num.* 8. ergo pariter, in illo dicendum eſt, deinde cùm cauſa attentatorum aliàs iudicata eſt tum fauorabilis, & ma- 37
gis quàm cauſa penſionis, etiam cum clauſula ſine retardatione ſolutionis, vt per Rotam in vna Taruiſen. coram Proſpero inter recoll. per Achil. de G aſſ. *deciſ.* 24. *attentatorum cauſa, ſub rubric. de attenta* & dicit Lancel. *de attent.* 3.*p.c.* 28. *n* 95. ac ideo cùm in penſionis ſolutione appellatio non habeat vtrumque effectum, ſtante dicta clauſula; ergo & ita in noſtro caſu, & hanc noſtram opinionem æquiſſimam fatetur Lancelot. ibi amplectendam.

Hoc & ampliùs ſuaderi videtur ex reſponſione à 38
nobis aſſignanda quibuſdam Doctoribus, ex quorum tacita intentione videbatur deduci, ab hac ſententia reuocationis attentatorum licitam eſſe appellationem abſolutè. Et primò quoniam in illa quæſtione, quæ ab aliquibus diſcepta tur, an hæc præfata ſententia ſit interlocutoria, vel diffinitiua, plures dicunt vim diffinitiuæ habere, quoad effectum, *clem. appellationi, de appellat.* vt appellans poſſit ex nouis cauſis appellationem iuſtificare, inter quos Author eſt Cardi. *in d. clem. appellanti, num.* 9.*quæſt.* 9. & petrus Dueñas *in regul.* 47.*n.* 3. *verſic.* 3. *fallit.* Rota *deciſione* 1.*vt lite penden.poſt princ. verſiculo nec obſtat.* ergo tacitè ſequitur appellationem eſſe permiſſam, dum ſupponunt appellationem ex nouis actis iuſtificari poſſe. Quia reſpondeo veram eſſe ſuppoſitionem, & ſequelam tacitam; ſed in hunc tamen ſenſum accipiendos fore, vt appellatio admittatur, & ſequatur, etiam non retardata ſententiæ executione, quia non obſtante cauſa appellationis deuoluatur ad ſuperiorem, & coram eodem tractatur, rectè verificatur, & cadit omnino doctrina dictorum Doctorum,

ctorum, quæ in hunc sensum recepta nihil detrahit nostræ.

39 Nec secundo loco obstant Rotæ decisiones, 2. aliàs 113. *de re iudi. in nouis*, & decisio 28. aliàs 517. *eodem titulo in antiquis* supponendo in attentatis tres fuisse latas sententias conformes, ac per tres instantias itum, quod non potest esse absque appellatione à prima, & sic successiuè à secunda, quibus facilè patet responsio, etiam nostra opinione retenta, cùm in ea appellatio permittatur, vt dictum est, & sic bene potest peruenire ad tres instantias, & tres conformes, præcedente executione prioris, appellatione non obstante, imò multi possunt dari casus, nihil intentioni nostræ, & æquæ resolutioni detrahentes, quibus attentatorum reuocatio non fiat, nisi post tres cõformes, prout contingit, quando prima sententia, & secunda latæ sunt contra attentata passum, estque reuocatio denegata, à quibus potest ipse appellare quoad vtrumque effectum, vt mox dicetur, & ita necessariò debet ire per tres instantias, & tres conformes, anteaquam attentati reuocationem consequatur, vt aliàs diximus, instrumento Camerali, quia si in prima sententia denegata est eius executio, & sic contra creditorem referatur, tenetur spectare tres conformes, anteaquam instrumentum exequatur, nisi sit postmodum aliqua pro se lata, qua recuperet priuilegium executionis; quia semel prohibitionem cuasit. Idem est dicendum in iudicio legis fin. *C. de edicto diui Adri.* & in alimentis, multis, & similibus, quia lata prima sententia contra possessionem, alimenta petentem, admissa appellatione quoad vtrumque effectum, & in tota causa tres sententiæ necessariò executoriales spectandæ sunt, quousque aliquam fauorabilem actor consequatur; vt nos latè Deo dante de hac quæstione agemus infrà parte 3. multis capitibus, & præcipuè in cap. 4. per totum, vbi latissimè de hoc articulo tractatur, cum distinctione iuridica procedendo.

Alios etiam casus possumus constituere, vt verificentur præfatæ Rotæ decisiones, adeò, vt in nihilo nostra opinio lædatur, quos ad id proposuit Lancelot. *de attent. 3. p. c. 28. n. 96. versic. ad tertium similiter.* quòd possunt dari tres sententiæ in causa attentatorum, vel quia passus attentata, in cuius fauorem fuit lata prima sententia, minimè attendit in huiusmodi priuilegio, & sic negligens vel ignarus non petiit eius executionem, sed curando tantùm eam defendere, ne sibi reuocetur, eundo in sequelam appellationis, vt multoties contingit.

Potest in hoc etiam euenire, vel expresso accedente partium consensu; vel tacito, vt quia etiam is, qui est attentata passus, hoc suæ sententiæ priuilegio abuti malit, pro tam breui tempore, ne fortè ipsa postmodum reuocata sententia, per alias tres patiatur grauamina, & incommoda, quæ accidere solent in repositione executionis erga restitutionem possessionis adeptæ fructuum, & expensarum, qui, vel quia multum confidens de sua iustitia causæ principalis malit, litium anfractus, & dilationes succindere pro ea diffinitiuè consequenda; prout ego vidi non paucos litigatores hanc facere considerationem; ac ideo quod tacitè ex mente prædictorum Doctorum, & Rotæ decisionum deducitur, non vrget, quoniam non debet attendi quod de facto factum est, sed quod de iure fieri debet. Rota *decisione 58. aliàs 412. si appellatur de appellationibus in nouis.* quia cum nostra opinione rectè potest concurrere, eique omnino adaptari, & quod magis est, in fauorem retorqueri secundùm intelligentiam à nobis assignatam.

40 Quibus suppositis in hac quæstione potest constitui regula, iudicem nullo modo vim facere, si appellationi emissæ à sententia lata pro reuocatione attentatorum non detulerit, cùm tunc à iure non cogatur deferre, imò sententiam suam absque metu, & reatu attentati possit ad effectiuam, & actualem executionem trahere; quæ regula adaptatur tam nostræ æquissimæ opinioni, vt quoad suspensiuum hoc casu censeatur prohibita appellatio, quàm absolutè negatiuæ quoad vtrumque, quam sequi à temeritate non distaret, cùm nimis rigorosa sit.

Quam regulam loco limitationis, vt declares, volo: vt 41
scilicet intelligatur, quando sententia lata est in fauorem attentatum passi, non tamen quando contra ipsum, & in fauorem aduersarij attentantis lata sit, quia cùm hoc appellationis prohibendæ priuilegium inter cætera à iure in fauorem passi inducatur, in eius damnum retorqueretur, si à reuocatione attentati negata non sibi permitteretur appellatio quoad vtrumque, iuxta regul. tex. *in l. quod fauore C. de legibus*, imò loco priuilegij pœnam consequeretur, quod esse non potest, quia ordinata ad vnum finem, contrarium non debent operari, & attentans, in cuius odium appellatio non suspendit, ex suo dolo, & malitia reportaret commodum, & sic foret vt ordinata ad vnum finem, contrarium effectum operarentur. Itaque dicendum est, vt appellatio emissa à sententia reuocationis attentati non suspendat, à denegatione autem reuocationis, & sic contra attentatum passum, & in fauorem attentatis, posse passum appellare quoad vtrumque effectum. Pro quo facit in his terminis propriis, quod ita consuluit Augustin. Beroius *consil. 51. in hac causa, versiculo secunda conclusio num. 5. & sequentibus lib. 3.* vbi dicit, & probat, quòd à denegata reuocatione cuiusdam sequestri, quod prætendebatur attentatum, & ex eo capite petebatur reuocari, validè posse appellari ab ipso sequestrum attentatum passo, cui reuocatio denegata est, ita vt præfata appellatione pendente nihil sit innouandum. Et facit etiam Eguidius *decisione 47. vbi appellatur.* dum ibi supponit, quòd à sententia lata in attentatis contra vtramque partem, vtramque ab ipso appellasse, quod aliud foret dicendum si aduersus attentantem solummodo lata fuisset, & hoc & notorium & vulgare est, quod quando 41
in fauorem alicuius à iure appellatio prohibetur, vt ipsi priuilegiato non censentur prohibita, sed permissa, quando aduersus illum sententia fertur, sed integraliter suos effectus habeat, vt in pronuntiatione negatiua hæredem non mittendum in possessionem, vtentem remedio lib. fin. *Cod. de edicto.* iuxta stupendum dictum (quod vocant) Angeli *in l. quisquis num. 3. Cod. quorum appellat. non recip.* & in sententia lata in possessorio contra spoliatum, iuxta ea quæ latè Lancelot. *in tractatu de appellat. perm. vel prohib. in possessor. 25. limit. regulæ per eum ibi posita.* Iacob. de Sanc. Georgio *in lib. fin. num. 30.* & Zuchard. *num. 443. Cod. de edicto diui Adrian. tollen.* Ruginell. *tractat. de appellat. §. 2. cap. 3. sub num. 649. versus finem versiculo appellabitur.* Lancelot. *tractatu de attenta. 3. part. cap. 28. num. 89.* Escacia *tractat. de appellat. quæst. 17. limit. 6. membro 6. num. 38. fol. 350.* Petrus Dueñas *regul. 44. fall. 1.* Menoch. *tractat. de adipiscen. remed. 4. quæst. 100. num. 856. versiculo sed adipiscendus fol. 54.* Achil. Persolan. *tractatu de adipisc. possess. num. 344. versiculo vel & quoque. fol. 269.* Petrus Surd. *tractatu de aliment. titul. 8. priuileg. 60. num. 26. & 27.* Tiraquell. *tractat. le mort saisit le vif. p. 6. declara. 6. n. 3. versiculo id autem.* Cæsar. Contar. *in leg. vnica, in ampliatione numer. 113. versiculo non esse. Cod. si de moment. possess.* & loquendo in sententia negatiua alimentorum petitorum, vt appelletur quoad vtrumque, tenet Angel. *in l. fin. sub num. 1. ff. de appellatio. recip.* quem referunt, & sequuntur Contar. *vbi proximè limita. 7. num. 19.* Petrus Surd. *d. priuilegio 60. num. 24. in fin.* & *num. 25. & sequentibus.* & signanter *num. 23. in fin.* Muginell. *tract. de appellat. §. 2. cap. 3. num. 68.* Escacia *de appellat. quæst. 17. limit. 7 numer. 19. & seqq.* qui *numer. 20.* confirmat ex doctrina Angeli *in d. l. fin. sub num. 1.* quem referens

sequi

sequitur Contard. *vbi proximè*, & Ruginell. *d. cap. 3. n. 7.* quod potest appellari à sententia, qua pronuntiatur, annonam non esse distribuendam in vsum militum (licèt loquendo in possessorio Marquessan. *tractatu de commissio. cap. 21. num. 28. fol. 235.* post Puteum, affirmare contrarium ausus fuerit.) Et idem contingit in sententia negatiua, vel contra creditorem executionem instrumenti Cameralis seu guarentigiati, seu sententiæ etiam petentem, quia tunc à lata sententia negatiuè concepta conceditur appellatio, licèt ab affirmatiuè lata non admittatur iis in casibus, quoad suspensiuum, vt suis locis commodiùs latiùs Deo dante diximus; præcipuè infrà 3 part. cap. 4. per totum, vbi multa circa hunc articulum congessimus omnino videnda.

CAPVT XIII.

Si à collatione, electione, confirmatione, præsentatione, institutione beneficij, aliisue actibus extraiudicialibus, appellationi interpositæ iudex Ecclesiasticus non deferat: an, & quando violentiam facere dicetur. vbi exactè quando iudicialiter, vel extraiudicialiter in prouisione beneficiorum processum fuisse, vel debuisse dicatur.

SVMMARIVM.

Extraiudicialis actus non recipit appellationem, nec causat attentatum. n. 1.
Extraiudicialis actus est beneficiorum prouisio, & collatio sui primæua natura attenta. n. 2.
Examen ad beneficium est actus extraiudicialis. n. 3.
Extraiudicialis prouisio beneficij non est interlocutoria, sed pro interlocutoria habetur. n. 4.
Extraiudicialis institutio, aut confirmatio loco interlocutoria habetur. n. 5.
Examen ad beneficium tanquam actus extraiudicialis non requirit citationem. n. 6.
Prouisio parochialis iuxta formam Tri. non est iudicialis, sed extraiudicialis. n. 7.
Informatio qualitatum ad prouisionem beneficij fit extraiudicialiter nullo citato. n. 8.
Prouisio vbi extraiudicialiter fit, collator non tenetur testes comparere, nec processum formare, nec illum publicare, sed extraiudicialiter animum suum informat. n. 9.
Extraiudicialis prouisio non requirit alicuius citationem. num. 10.
Extraiudicialiter procedit executor ad beneficium, & de qualitatibus, moribus, & vita, seu habilitate prouisi informatur extraiudicialiter nemine citato. n. 11.
Executor non tenetur citare volentem opponere impetrantem non esse idoneum. n. 12.
Extraiudicialiter procedunt regulariter executores ad beneficia. n. 13.
Dispensationes matrimoniales commissæ ordinario iuxta earum clausulam, extraiudicialem informationem appetunt. n. 14.
Executor dispensationis matrimonialis potest testibus non stare, si aliter de veritate sibi constet, & executionem suspendere. n. 15.
Extraiudicialis prouisionis, & processus difficile est probare iniustitiam, cùm tam per scripta, quam per non scripta index animum suum informat. n. 16.
Extraindicialem processum qui iniustum dixerit, aliunde tenetur verificare iniustitiam, quia pro actu extraiudiciali præsumitur, non verò grauamine. n. 17.
Extraiudiciali in prouisione conferens non vt index, sed vt priuata persona procedit. n. 18
Executor collatoris non habentis iuri dictionem, potest se extraiudicialiter informare. num. 19.
Extraiudicialis appellatio est si interponatur à parte, vel à iudice ante iudicium cœptum. n. 20.
Extraiudicialis actus nunquam transit in rem iudicatam. num 21.
Executio executoris extraiudicialiter procedentis de iure non citatis saluum ius reseruat. n. 22. & n. 23.
Ab extraiudiciali grauamine duo oriuntur remedia, appellatio intra decendium, recursus extra illud. numero 24. & 25.
A grauamine perequatorum, hoc est, repartidores de pechos, *appellatur intra duos menses à die notitiæ grauaminis. n. 26.*
Sententia non profertur, vbi deficit iudicium, & litis pendentia. n. 27.
Extraiudicialiter procedens executor gratiæ nullam refert sententiam, sed gratiosam executionem. n. 28.
Extraiudicialiter facta institutio, collatio seu prouisio beneficij fieri potest die feriato, secus si iudicialiter. n. 29.
Forma iuramenti de qua in c. vt circa, de electio. lib. 6. seruanda in appellatione; procedit, quando electio fit extraiudicialiter; secus si iudicialiter. n. 30.
Extraiudicialiter potest Episcopus extra diœcesim instituere & confirmare, secus si iudicialiter. n 31.
Actus quales geri possunt extra iurisdictionem, diœcesim, seu prouinciam. n. 32 remissiuè.
Prouisio beneficij facta seruata sua primæua natura, non recipit appellationem. n. 33.
Prouisio beneficij iudicialis fit cum contradictore legitimo, & requiritur diffinitiua pronuntiatio. n. 34.
Iudicialiter proceditur in prouisione beneficij, vel ex voluntate collatoris, vel ex iuris necessitate, prout natura negotij postulat. n. 35. & seqq.
Executor ad beneficium regulariter non tenetur partes iudicis assumere, si non vult, secus si vult, quia tunc potest iudicialiter facere prouisionem. n. 36.
Extraiudiciales actus potest iudex vel executor iudicialiter celebrare, si vult. n. 37.
Iudicium mutare in maiorem causæ cognitionem parte non contradicente, nullam causat nullitatem, secus si in minorem. n. 38.
Iudicis partes assumere in prouisione beneficij, quibus casibus iudex ex necessitate tenetur iuris. n. 39.
Iudicis partes assumere tenetur iudex in prouisione beneficij, quando commissio aut dispositio vtitur verbo (iudicium) quod in iudicialibus, non extraiudicialibus verificatur. n. 40.
Extraiudicialia, & iudicialia sibi inuicem contraria sunt, & repugnantia. n. 41.
Extraiudiciales actus nunquam transeunt in rem iudicatam, ex quo in eis iudicium deficit. n. 42.
Dictio (iudicium) quam habeat significationem. n. 43.
Iudicis partes assumet iudex in extraiudicialibus, si commissio faciat mentionem dictionis (lis) quæ verificatur in iudicialibus, & lite contestata. n. 44.
In extraiudicialibus actibus non dicitur lis introducta. num. 45.
Per extraiudicialem actum beneficium nec res dicitur litigiosa. n. 46.
Ab extraiudiciali actu per appellationem etiam coram superiori præsentatam non dicitur beneficium litigiosum, nec litem pendere. n. 47.
Iudicis partes assumere tenetur executor siue dispensationum, siue gratiarum, si contineant clausulam (vocatis vocandis) vel quod citetur aliquis. n. 48.
Executor merus tenetur assumere partes iudicis, si adsit clausula (citatis citandis.) num. 49.
Executor merus vigore clausulæ (citatis citandis) efficitur mixtus. n. 50.
Executor vigore clausulæ (vocatis vocandis) non tenetur assumere partes iudicis, si nullus appareat cõtradictor. n. 51.

Informatio sumenda pro habilitate prouisi ad prebendam fit absque partis citatione.n.52.
Informatio pro habilitate prouisi fit absque testium iuramento, & absque processu iudiciali.n.53.
Informatio vbi sit sumenda inhabilitatis, iam electi aut promoti, vt priuetur, debet fieri indicialiter, & eo citato. num.54.
Iudicis partes tenetur assumere executor, si mandatur procedere cum causæ cognitione.n.55.
Causæ cognitio vbi requiritur citatio necessaria est.n.56.
Iudicis partes tenetur iudex assumere in prouisione beneficij, si compareat legitimus contradictor opponens legitimas exceptiones, qui iudicialiter audiri debet.n.57.
Indicialiter fiet institutio, & præsentatio, si proposito edicto compareat aliquis de iure patronatus opponens, vel contra præsentatum.n.58.
Et quibus tẽporibus hæ exceptiones opponãtur, vt primæua natura prouisionis alteretur, & iudicialis efficiatur.n.59.
Institutio, & confirmatio fiet extraiudicialis, si appareat legitimus contradictor, vel compræsentatus aliquid obiiciens.n.60.
Et idem si promotor fiscalis opponat contra præsentationem, vel præsentatum.n.61.
Institutio si fiat cum legitimo contradictore, sententia fertur diffinitiua, secus nullo comparente contradictore.n.62.
Confirmationi petitæ si nullus se opponat, non requiritur libellus, nec litis contestatio, nec diffinitiua sententia. num.63.
Executor beneficij non tenetur iudicialiter procedere, secus si comparet aliquis prætendens aliquod præiudicium, qui iudicialiter auditur.n.64.
Executor gratiæ siue cum clausulis sonantibus monitionem, siue conditionem, tertium comparentem audire tenetur saltim in via summaria.n.65.
Executor tenetur citare & iudicialiter audire existentem in possessione etiam de facto.n.66.
Executor tenetur citare, & audire iudicialiter, quem commissio præiudicat, vt si dicatur, si tibi constiterit N. esse bigamum, beneficium eius conferas.n.67.
Executor gratiæ tenetur iudicialiter procedere si adest intrusus, aut alius contradictor appareat.n.68.
Executor non tenetur amouere possessorem non citatum, etiamsi commissio careat clausula (citatis citandis.) n.69.
Per executores data possessio non citato possessore dicetur intrusa.n.70.
Executor ad dispensationes matrimoniales tenetur iudicialiter procedere, si compareat contradictor.n.71.
Etiamsi aduersarius ipse existat à principio, quia citandus est.n.72.
Extraiudicialis prouisio qualiter per contradictorem reddatur iudicialis, redditur ratio.n.73. & seqq.
Libellus oppositionis contra prouisionem beneficij non est prouocatiuus, sed exclusiuus.n.74.
Contradictio vbi datur, & ibi accessariò instantia datur. num.75.
Instantia quid sit.num.76.
Lis quando efficiatur ex comparitionibus per præsentatos coram ordinario.n.77.
Iudicialiter fuisse factam prouisionem, cognoscitur, quando adest concursus oppositorum formantium inter se contradictionem.n.78.
Contradictio, & instantia in articulo data, ibi etiam causæ cognitio danda est.n.79.
cap. vt circa, & cap. constitutio. de electio. lib. 6. interpretantur.n.80.
Prouisio beneficij à quo tempore per oppositionem incipiat effici iudicialis.n.81.
Concil. Compostellanum loquens de obiectionibus oppositis electoribus in prouisione Doctoralis, Magistralis, &c. declaratur.n.82.
Executor beneficialis per citationem an videatur iudicialiter procedere.n.83.
Citatio non pertinet naturæ actus extraiudicialis.n.84.
Citatio non expeditur nisi à iudice iurisdictionem habente.n.85.
Iudicialiter tunc in prouisione processisse cognoscitur; quando collator fecit actum, qui à priuato fieri non potest, sed à iudice tanquam iudice.n.86.
Citatio est actus de processu iudicij, & inter iudiciales actus computatur.n.87.
A citatione processus tanquam à capite substantiali exordium sumit.n.88.
Iudicialis actus est interloqui, non extraiudicialis.n.89.
Iurisdictionem supponit interlocutoria.n.90.
Citatio est sententia interlocutoria.n.91.
Citatio non expeditur à iudice in die feriato.n.92.
Effectus quando non solùm prohibitus, sed & ipse actus, non sufficit effectum conferre in tempus permissum.n.93.
Citatio litis pendentiam inducit, ad hoc etiam vt nihil pendente eo innouetur.n.94.
Potentia magis in effectu monstratur.n.95.
Citationis intimatio est actus extraiudicialis.n.96.
Extraiudicialiter qui potuit procedere, si partes iudicis semel assumat, an possit ad extraiudicialem processum redire.n.97.
Summariè qui potest procedere, si procedat via ordinaria, an possit redire ad summariam.n.97.
Felini opinio refertur circa executorem, qui potuit procedere extraiudicialiter, & iudicialiter processit an possit redire ad viam extraiudicialem.99.
Arbiter & arbitrator datus an possit iudicialiter, & extraiudicialiter simul procedere, & variare.n.100.
Extraiudicialiter qui potuit procedere, si iudicialiter incipit, non potest variare, vt verius resoluitur.n.101.
Vt arbiter, & arbitrator simul electus, si semel partes iudicij assumat, non potest redire ad viam extraiudicialem arbitratoris.n.102.
Viam semel electam per arbitratorem, & arbitrum simul, sibi debet patere.n.103.
Variato præcipuè personis Ecclesiasticis prohibetur. numero 104.
Electio expressa iudicis assumpturi partes iudicis, non potest variare, & redire ad extraiudicialem cognitionem. n.105.
Renuntiatio tacita resultans ex facto contrario maximè in iudicio, idem operatur quod expressa.n.106.
Arbiter iudicialiter, arbitrator extraiudicialiter debet procedere.n.107.
Arbiter, & arbitrator simul electus ex modo procedendi detegitur, qua vti velit potestate.n.108.
Potentia causæ efficientis arguitur ex efficacia effectus. numero 109.
Ad viam executiuã non potest redire, qui semel intentauit ordinariam.n.110. nisi aliter protestetur creditor. ibid.
Causa semel effecta ordinaria, semper remanet ordinaria, & appellabilis.n.111.
Iudex qui potuit procedere summariè, si procedit ordinariè, valet processus.n.112.
Exequi non potest obligatio in forma Cameræ aperta semel via, vt de falsitate cognoscatur.n.113.
Natura rei semel alterata, semper remanet alterata.n.114.
Citatio facit legitimam personam citatum, etiam non citandum; saltim vt ante executionem de suo iure audiatur, & expectetur.n.115.
Citatus non citandus sit legitimus contradictor, vt audiatur.n.116.
Extraiudicialis, & iudicialis processus sunt adinuicem repugnantes, & incompatibiles.n.117.
Processus totius vnum dicitur continens, etiamsi plures contineat articulos.n.118.
Potestas vtraque iudicialiter, & extraiudicialiter procedendi concessa siue per copulatiuam, siue per disiunctiuam, non potest eodem tempore simul ita procedere, nec variare.num.119.

Copulatiua

*Copulatiua apposita inter incompatibilia, resoluitur in distinctiuam.n.*120.
*Executor beneficij si assumat partes iudicis, vbi ad id non tenebatur,omnino debet seruare formam iudicij.n.*121.
*Executor licèt admittat articulos,& iuxta illos examinet testes,non dicitur iudicialiter procedere.n.*122.
*Constitutio Pij IV. super apponendo sequestro beneficio reseruato iudicialiter,& extraiudicialiter, interpretatur. num.*123.
*Dictio (constiterit) poterit sui natura ad extraiudicialem cognitionem referri.n.*124.
Dictio (summariè) ad iudicialem refertur.ibid.
*Sequestrum beneficij reseruati iuxta constitutionem Pianam potest iudex apponere via iudiciali, & extraiudiciali simul.n.*125.
*Tridentini. sess.*22. *de reform. c.*5. *dum de dispositionibus ordinariis committendis loquitur,dicitque procedere posse summariè,& extraiudicialiter, interpretatur.n.*126.
*Executor dispensationis matrimonialis tunc tenetur citare, quando adest contradictor,non aliter.n.*127.
*Clausula (vocatis vocandis) non arctat procedere iudicialiter,nec citare,vbi non comparet contradictor.n.*128.
*Arbiter effectus vt possit iudicialiter, & extraiudicialiter procedere simul, vtraque non vtitur potestate.n.*129.
*cap.nisi essent de prebendis,interpretatur.n.*130.
*Argumentum valet ab etymologia vocabuli.n.*131.
*Delegata & ordinaria potestate potest quis simul vti.*132.
*Executor simul procedens iudicialiter etiamsi ad id non teneretur,non potest variando ad viam iudicialem redire,nec vtraque simul vti.n.*133.
*Secus si cœpit procedere extraiudicialiter, quia potest ad iudicialem viam procedere.n.*134.
*Extraiudicialiter & iudicialiter simul procedendi si in commissione, lege, aut compromisso facultas detur, vel vna via electa possit ad aliam redire; tum iudex poterit variare & simul vtroque modo procedere.n.*135.
*A iudice procedente extraiudicialiter, cum debeat procedere iudicialiter, vel ab ipsa simul vtraque via procedente, appellationi deferendum est.n.*136.
*Ab inordinato processu & eius iutricatione appellatio licita est quoad vtrumque effectum.n.*137.
*Institutio & confirmatio facta cum legitimo contradictore non adhibita causa cognitione; nulla erit.n.*138.
*A iudice procedente iudicialiter, & extraiudicialiter simul (in casu quo sic procedere queat) appellationi emissæ an sit deferendum.n.*139.140.*&* *n.*141.
*Variare modum procedendi iudicialiter partim,& partim extraiudicialiter in eodem articulo non permittitur, etiam habenti facultatem simul procedendi.n.*142.
*Iudicialiter quando executor seu collator tenetur procedere in prouisione beneficij, siue sua sponte, siue ex necessitate iuris; debet omnino seruare formam iudicij,summarij tamen.n.*143.
In prouisione beneficij iudiciali præ oculis habere debet iudex Clem.sæpe.de verbor. signif. & de natura clausularum summariè simpliciter,&c.*n.*144.*&* *seqq.*
*Stylus curiæ vbi causa tractatur, non curiæ delegantis attenditur.n.*146.
*Stylus Romanæ Curiæ ad alia loca in partibus non extenditur.n.*147.
*Summariè vbi procedi debet, processus formandus est in forma iudiciali,quia substantialia iudicij non tolluntur. num.*148.
*Iuramentum de calumnia est actus iudicialis,non extraiudicialis.n.*149.
*Materia apposita sub aliquo rubro iudicatur eius esse natura, cuius est rubrum.n.*150.
*Casus violentia de facto refertur.n.*151.
*Verba iudicis debent intelligi secundùm mentẽ iuris.n.*152.
*A prouisione beneficij appellationi emissæ an sit deferendum disceptatur.n.*15.
Lambertini opinio refertur.ibidem.

*Ceuallos opinio refertur circa appellationem admittendam à prouisione Capellania.n.*154.
*A prouisione beneficij extraiudicialiter facta, appellationi emissæ deferendum non est.n.*155.
*A prouisione beneficij iudicialiter sua primæua natura alterata, facta appellationi deferendum, quia causat attentata.n.*156.
*Qui hanc teneant distinctionem in omni prouisione,præsentatione, seu institutione, referuntur.n.*157.
*A prouisione ex sententia, qua declaratur ius patronatus, appellatio & est licita, & causat attentata.n.*158.
*Prouisio beneficij an iudicialiter, an extraiudicialiter fuerit facta præoculis habet Rota,ad admittendam,vel denegandam appellationem n.*159.*&* 160.
*A prouisione omnium beneficiorum, collatione, electione, confirmatione,institutione,appellationi deferendum quoad vtrumque effectum, si iudicialiter sit actum.n.*161.
*Capellania à prouisione facta iudicialiter appellationi deferendum, & vim fieri passim decernunt Senatus Regij. n.*162.
*Senatus aditus per viam violentiæ ob appellationem à prouisione Capellaniæ, quandoque vim fieri, quandoque verò vim non fieri, decernit, attenta natura prouisionis extraiudicialis, aut iudicialis.n.*163.
Ceuallos communiter à Doctoribus reprobatur.ibid.
Lambertini opinio notatur, & animaduertitur, literam esse corruptam.*n.*164.
c.constitutis el 2. *de appellat, interpretatur, vt loquatur in prouisione beneficij extraiudiciali.n.*165.
*Actus consecutiui non causant attentata.n.*166.
*Parochialis prouisio quoquo modo facta,non suspenditur per appellationem iuxta Trident. & motum proprium Pij V.num.*167.
*Parochialis prouisio per sententiam iudicialem,qua declaratur ius patronatus,non suspẽditur per appellationẽ.*168.
*Trid.& motus proprius declarantur circa prouisionem Parochialium.n.*169.
*Periculum infertur animabus ex longa Parochialis vacatione.n.*170.
*Parochiali multæ assignantur specialitatis rationes animarum periculi.n.*171.
*Animarum cura continet magnum periculum, cùm sit ars artium.n.*172.
*Trid.& motus proprius si intelligerẽtur de tollenda appellatione in Parochialis prouisione extraiudiciali dũtaxat, nihil specialitatis continerent vltra ius commune.n.*173.
*Celerit.quæ desideratẽ, appellationẽ non recipiunt.n.*174.
*Dictio (nulla) est distributiua pertinens ad plura,nec potest de vno tantùm prædicari.n.*175.
*Appellationis prohibitio in Parochialibus, est priuilegium n.*176.
*Priuilegij ita facienda interpretatio,vt aliquid specialitatis contineat.n.*177.
*Et vt aliquid addat iuri communi.n.*178.
*Interpretari ita debet omnis dispositio,ne superflua reddatur,etiam in materia stricta & pœnali.n.*179.
*Tridenti.dispositio circa prouisionem appellatione non obstante est specialis in Parochialibus, qua ad cætera beneficia non trahitur.n.*180.
*Appellari prohibens statutum ab interlocutoria aliqua intelligitur, etiam quando iure communi licita erit appellatio.n.*181.
*Aegidiana prohibens appellationem in possessorio, intelligitur etiam,vbi aliàs permissa erat.n.*182.
*Appellatione remota si committatur causa possessoria, intelligitur etiam remota in casibus specialibus, quibus licita erat appellatio.n.*183.
*Appellationem prohibens statutum in possessoriis,operatur in casibus,quibus iure communi permissa erat.n.*184.
*Clausula (appellatione remota) in possessorio operatur etiam in casu speciali, quo erat aliàs appellatio permissa.num.*185.

*Parochialis prouisionem & collationem si aliqua de causa Ordinarius non fuerit executus, poterit superior de appellationis causa cogniturus suam sententiam exequi, licèt sit in contradictorio iudicio lata.n.*186.

*A collatione, electione, præsentatione, institutione, confirmatione quorumlibet beneficiorum, etiam simplicium extraiudicialiter facta appellatio emissa non suspendit possessionis traditionem, nec in denegata delatione violentia adest.n.*187.

*Ab extraiudiciali prouisione cuiuslibet beneficij appellatio sicut non admittitur, ita nec ab articulis in ea incidentibus, & aliis grauaminibus ab ea dependentibus.n.*188.

*Extraiudicialis si est prouisio, omnes eius articuli extraiudiciales sunt.n.*189.

*Appellatio ab articulo incidente in prouisione simplicis beneficij vt admittatur, inquirit Rota an lis fuisset introducta.n.*190. *&* 215.

*A prouisione quorumlibet beneficiorum simplicium iudicialiter facta appellationi interposita non deferens, vim facit.n.*191.

*A prouisione beneficij simplicis iudicialiter facta sicut appellatur; ita à grauaminibus incidentibus, si sint sui natura qualificata.n.*192.

*A Parochialium prouisione siue iudicialiter, siue extraiudicialiter facta, appellationi emissæ, non deferens vim non facit.n.*193.

*A Parochialis prouisione etiam iudiciali appellatio sicut prohibetur quoad suspensiuum, ita non admittitur ab articulis incidentibus in ea.n.*194.

*A Hieronymo Gonzalez cauendum asserente in Parochiali admitti appellationem ab articulis incidentibus.n.*195.

*Ab examinatorum relatione, & mala Episcopi electione in Parochialibus an & quomodo admittatur, vel prohibeatur appellatio.n.*196.

*Trident. & motus proprius circa prohibitionem appellationis à prouisione Parochialium declarantur.n.*197.

*Examinatorum relatio qualibet & Ordinarij electio ad Parochialem non suspenditur per appellationem, quæ deuolutiuum dumtaxat habet.n.*198.

*Examinatorum à reprobatione appellatio licita est quoad deuolutiuum, non quoad suspensiuum.n.*199.

*Nicolaus Garcia reprobatur asserens appellationem esse prohibitam à reprobatione examinatorum quoad vtrumque effectum.n.*200.

*Ad Parochialem prouisus non est à possessione amouendus, etiamsi iudex appellationis contrariam ferat sententiam, donec contra illum tres sint conformes.n.*201.

*Ab electione ad Parochialem discordantibus examinatoribus appellationi an sit deferendum.n.*202.

Et qui affirmatiuam teneant. ibidem.

*Ab electione ad Parochialem etiam discordantibus examinatoribus appellationem suspensiuo carere; verius resolutur n.*203.

*Examinatorum concordiam Ordinarius non expectat, sed plurimum tunc operatur suum arbitrium in Parochialibus.n.*204.

*Ordinario assignantur quatuor menses in Parochialibus reseruatis ad significandum concursum Pontifici.n.*205.

*Præsentatus vnus solus ad Parochialem iuris patronatus laicorum si sit ab examinatoribus reprobatus, an poterit appellare suspensiuè.n.*206.

*Reprobatus habens gratiam in forma dignum, ad Parochialem appellare potest suspensiuè.n.*207.

Appellatio per vnicum præsentatum ad Parochialem laicorum reprobatum in examine causat attentatum. numero 208.

*Parochialis prouisio nulliter facta, vel ex defectu formæ Tridentini, vel aliam nullitatẽ contineat; suspenditur per appellationem & idem in simplicibus beneficiis.n.*209.

*Ad examen vocatus ad simplex beneficium non potest appellare iuxta Trid.n.*210.

*Et etiam in Curatis.n.*211.

*Reprobatus ab examinatoribus ad beneficium simplex an possit appellare quoad vtrumque effectum.n.*212.

*Examen ad beneficium & concursus est actus extraiudicialis.n.*213.

*A termino tacitè vel expressè denegato, petito ad accedendum ad examen per procuratorem filij patrimonialis absentis, cuius nomine se opposuit, an appellationi interposita sit deferendum, & quando.n.*214.

*In simplicis beneficij prouisione appellatio admittitur ab incidentibus, si proceditur iudicialiter, non aliter.n.*215.

*Renuntians semel suo beneficio. an possit iterum ei se opponere, & an ab electione de eo facta possit appellari.n.*216.

*Renuntians suo beneficio non potest illud repetere, nec ad id regressus datur.n.*217.

*Renuntiantibus actiones suas non est ad illas dandus regressus.n.*218.

*Renuntians electioni de se facta non auditur appellans, quò minus alius eligatur ad illud beneficium.n.*219.

*Renuntiantem semel possunt electores iterum eligere ad idem beneficium.n.*220.

*Renuntians beneficium potest ad idem denuo præsentari, eligi, & se opponere.n.*221.

*Renuntians beneficio ob crimen, non potest iterum eligi, nec præsentari ad illud.n.*222.

*A sententia, qua elector suspenditur à voce actiua & passiua, an appellari possit, ita vt interim eius votum seu suffragium valeat.n.*223. *&* 224.

*Suspensionis violatio in spiritualibus inducit irregularitatem, secus in temporalibus, quæ suspenditur per appellationem.n.*225.

*Electori opposita exceptio exclusiua suffragij, si probatio præ manibus non habeatur, potest, ne tempus labatur, reiici cum clausula præseruatiua.n.*226.

*Appellatio non admittitur ab eo, quod facit maior pars Capituli.n.*227.

*Etiamsi iustificationis probatio incontinenti offeratur. n.*228. *& quibus rationibus. ibid.*

*Electiones Magistralium & Doctoralium quam formam requirant ex Bulla Sixti IV. & Leonis X. & de variis dubiis, remissiuè.n.*228.

*Episcopus solus an simul cum Capitulo possit cognoscere de exceptionibus oppositis personis eligendorum, vel electorum ad Magistrales, vel Doctorales.n.*229.

*Actus iurisdictionales in electionibus incidentes Episcopo dumtaxat pertinent.n.*230.

*Nisi consuetudine illud simul acquisierit Capitulum. n.*231.

*Ab Episcopo existente electioni vt Canonico ad eundem appelletur, si verò vt Episcopo & Prælato, ad eius superiorem appellandum erit.n.*232.

*A Rege sententiante vt Comite, ad Superiorem Comitis appellatur.n.*233.

*Legatus in partibus habet facultatem cognoscendi de appellationibus interpositis ad Papam, & ab appellationibus à legato potest ad eundem redire.n.*234.

*Prælatus præcedens semel vt iudex ad eum non appellatur, ne detur duo gradus iurisdictionis in eadem persona. n.*235.

*Episcopus in electionibus Doctoralium, &c. assistit vt Prælatus, non vt Canonicus.n.*237.

*Appellantes ab electione opponentes contra personam electi, eligentis, vel eligendi præ oculis habeant formam cap. vt circa. de electio lib.*6.*n.*237

Iuramentum de quo in c. vt circa. de electio. in 6. *debet esse corporale tactu Euangeliorum, non aliter.n.*238.

*Aliàs nullum erit iuramentum.n.*239.

*Iuramentum per tactum Euangeliorum non requiritur de consuetudine, sed sufficit tactus cuiuslibet libri, vel tabularum.*240.

*Quæ consuetudo procedit, quando ius requirit iuramentum corporale, secus quando specialiter disponit super tactu Euangeliorum.n.*241.

c.vt circa de electio.in 6.dispositio procedit in omni prouisione beneficij,in quo obiicitur defectus contra aliquem. n.142.

Iuramentum iuxta cap.vt circa.de electio.lib.6.requiritur quando obiicitur,& appellatur in prouisione extraiudiciali,non tamen à iudiciali.n.243.

Iuramentum & forma cap.vt circa.non requiritur,quando obiectus & crimina opposita sunt notoria, vel opponenti non incumbit onus probandi.n.244.

Forma non adimpletur per aequipollens.n.245.

Forma requisita pro certo fine & effectu secuto fine per aequipollens,forma satisfit.n.246.

Circa materiam cap.vt circa,& de aliis limitationibus remissiuè.n.247.

c.vt circa.omissa forma semel appellans,an possit iterum ea seruata appellare,si intra terminum sit.n.248.

Impedimentum legitimum superueniens opposito ri ad beneficium intra terminum edictorum , quominus locum examinis adire queat,an appellationi à termino denegato non deferens,vim faciat.n.249.

Examen & concursus sustinetur,si termino designato quidam ex oppositoribus apparuerunt , quidam verò non. n.250.

Edictum non prorogatur,licèt ex oppositoribus vnus solus compareat examini,cui idoneo facienda erit collatio,nisi cateri legitimo impedimento detineri,se excusent.n.251.

Et quid in prouisione Doctoralium disponat Concilium Compostellanum.n.252.

Impedito legitimè non currit tempus.n.253.

Impeditus legitimè excusatur à publicanda resignatione, & contumacia .n.154.

Impeditus non dicitur negligens.n.255.

Ob impedimentum receditur à forma.n.256.

Terminus is est nouiter dandus,quantum abstulit impedimentum non ex integro.n.258.

A dilatione breui appellatur regulariter.n.258.

A termini denegatione appellatio datur.n.259.

Appellari licet à denegata dilatione legitimè impedito, quominus queat locum examinis adire.n.260.

Dummodo impeditus intra terminum edictorum se opposuerit.n.261.

Et dummodo impedimento legitimo coram Ordinario doceatur per testimonium,puta.n.262.

Impedimentum,quod potuit remoueri,non excusat. n.263.

Impedimentum propriè illud est , quod euitari non potest. n.264.

Impedimentum vt excuset,debet probari,fuisse causam immediatam,ne aliquid fieret.n.265.

Impedimentum non sufficit probare,sed etiam diligentiam pro illo remouendo.n.266.

Impedimenta legitima quae dicantur.n.267.remissiuè.

Impedito dilatio danda est in Parochiali reseruata minor, quàm in alus causis,necessaria tamen.n.268.

Concursus ad Parochialem reseruatum debet fieri ab Ordinario infra quatuor menses , & intra illos significari Pontifici,aliàs concursus,& prouisio corruit.n 269.

Termino appositio actui gerendo, dilatio parti ita limitanda erit,vt reguletur à principali,ne actus pereat,sed perficiatur.n.270.

Opponens se beneficio post terminum edictorum,ante tamen perfectum examen,reiectus an possit appellare suspensiuè n.271.

Ecclesia interest,plures adesse oppositores n.272.

Terminus edicti non apponitur , vt aly nequeant admitti, sed vt sciatur,non esse amplius expectandum.n.273.

Appellationi ab eo , qui re integra Parochiali se opposuit termino edicti transacto, non deferens an vim faciat, & an tertium decretorum genus detur.n.274.

Consuetudo an possit operari,vt sententia in beneficij simplicis prouisione exequatur appellatione pendente.numero 275.

Beneficia si diu vacent,respublica laditur.n.276.

Sententiam in beneficiis simplicibus exequendam appellatione pẽdente potest constitutione Synodali induci.n.277.

Debet tamen eadem constitutio esse clara, & non turbida. n.278.

Statuto,quo remouetur audientia in agendo,& defendendo censetur appellatio sublata.n.279.

Item quando remouetur querela omnis , & contradictio. n.280.

Vel si dixerit,quòd sententia executioni mandetur.n.281.

Sententiam exequi in prouisione capellaniae , an in fundatione queat disponere fundator.n.282.

Fundator beneficij quascunque conditiones,& leges in fundatione potest apponere.n.283.

Appellatio ab actibus extraiudicialibus,an illos reddat iudiciales,ita vt per eam res efficiatur litigiosa n.284.

Commissio, & rescripti appellationis impetratio est actus extraiudicialis.n.284.

Apostolorum datio non est actus iudicialis,sed extraiudicialis.n.286.

Lis dicitur pendere per impetrationem rescripti vigore appellationis extraiudicialis secuta eius vigore citatione. n.287.

Extraiudicialem per actum non dicitur lis introducta,nec pendere.n.288.

Actus extraiudicialis non interrumpit praescriptionem.numero 289.

Extraiudicialis denuntiatio non interrumpit praescriptionem,nec protestatio.n.290.

Auto ordinario , *quo vtitur Senatus Gallecus in tollenda vi,non interrumpit praescriptionem cœptam.n.291.*

Extraiudicialis appellatio vim habet citationis , & eius virtute appellatus comparere tenetur absque alia citatione.n.292.

Extraiudicialis appellatio quando causet litis pendentiam,remissiuè.n.293.

Extraiudicialis appellatio non est propriè appellatio , sed prouocatio.n.394.

Extraiudicialis appellatio est veluti praeuia ad litem inciendam,& ideo habet vim citationis.n.295.

Extraiudicialis appellatio à parte interponitur ad iudicem ipsius partis , a iudice verò extraiudicialiter procedente ad Superiorem ipsius iudicis.n.296.

Extraiudicialis appellatio interponi potest à futuro grauamine.n 297.

Extraiudicialem appellationem sufficit proponere ex causa verisimili.n.298.

DE vtilitate huius quęstionis,eius frequentia, eiúsque difficultas (quæ quotidie in supremis tribunalibus contingẽs crescit) testãtur:quapropter plura circa eam in lucem edere,& declarare intendo.Pro cuius principio Regulam in hac materia generalem,& vniuersalem constituo:Iudicem Eccle asticum regulariter nullam violentiam committere ; si ab actu extraiudiciali emissæ appellationi,non detulerit quia etiam ipsa pendente,& postposita, licet ad vlteriora procedere absque metu attentati,quod nec reuocatur,cùm huiusmodi appellatio eius iurisdictionẽ non suspendat.ad id est glossa ab omnibus recepta *in c.nonsolũm de appell.in 6.* Abb. *in c.cum nobis,col.5.de electione.* Franc.post alios *in c.bonæ de appellat.* vbi Præpositus affirmat,hanc opinionem cõmunem esse;quam etiam sequitur Guido Papæ *consilio* 138.Rot.*decis.34.alias* 344.*licèt de appell.in nonis.* Nicolaus Millis *in reperto.verbo attentata post appellationem.fol.*30. Vestrius *in praxi Roma.Curiæ,l.8.c.penult.vt lite pendente.& de attenta.sub n 9.vers.idem si post appellationem extraiudicialem.* Cou.*in practi q.c.24.n.5.* Matescot.*variar.resolut.lib.2.c.64.à num.20.cum seqq.*

Hinc est quòd omnis collatio , & prouisio beneficiorum si actus extraiudicialis sui natura primæua attenta, & in ea extraiudicialiter proceditur. textus est *in*

c.constitutio 41.*& c.vt circa,de electione in* 6.de quorum intellectu protinus latiùs agendum) textus est *in c. concertationi*.ibi,vt ab electionibus,postulationibus,& quibuslibet extraiudicialibus actibus.) *de appellationibus. eod.lib. cap. cùm inter,de electione. text.in cap.constitutis el.2.16.in ordine.de appellatio.*(secundùm interpretationem à Doctoribus assignatam, qui statim sunt allegandi in illa quæstione,an in prouisione beneficiorum liceat appellari.ex qua apparebit etiam, vt in prouisione beneficiorum' extraiudicialiter procedatur) & notat etiam Domi.Geminia,*in numer.* 3. & Philipp Franch.
3 *num.*3.*in dict.cap.concertationi*. Marescot. *variar. resol. lib.*1.*c.*52. *num.* 30.& examen est actus extraiudicialis, Thesaur.fori Ecclesiast. *c.*17. *num.*14.*& c.*22.*n.*10.*p.*2. Marius Antoni.*vari.resol.lib.*1.*resolu.*59.*n.* 3.post plures quos citat.

4 Ex quo plures effectus resultant,& ad multa vtilissimum est scire,& cognoscere.quando ita in prouisione procedatur, nam tunc non erit interloquutoria,tamen habetur loco sententiæ interloquutoriæ,ita tenet,& declarat Philipp.Franc.*in d. c.constitutis el secundo, col.*4.
5 *versiculo & aduerte quia,&c.*post Hostiensem,& Immolam *ibi in dict.c.constitutis* vbi Panormi.etiam,& in confirmatione & institutione idem dicit, & longè prosequitur Lamber.*de iure patr.art.*4.11.*quæst.princ.*2.*part. l.*2. Philipp.Franch.Gay.& omnes *in cap.fi.de electione, l.*6.cum gl.ibi *verbo inanes*.& in hunc sensum accipienda est Rota *decis.*226.*num.*7. *l.*3.*part.*3. *diuersorum*. & Gonzal.*in regul.reser.gl.*9.§.1 *in annot.contra nullit.& c.* *n.*208.vbi allegat aliam decisionem Calagurritanam & ita 27. Ianuarij anno 1604.dicentes, quòd quando alia non adest sententia,ipsa collatio,institutio, seu confir-
6 matio habeat vim sententiæ. quod secundùm prædicta intelligi omnino debet, & quòd examen ad beneficium tanquam actus extraiudicialis non requirat citationem, probat post alios Thesaurus fori Eccles.& Mari. Antoni.*vbi proximè*.Flam.Paris.*lib.*10.*quæst.*3.*n.*69.Anna *in c.licèt,num.*14.*de transf.*

7 Ex quibus fluit, verissimum & firmissimum esse, quod dicit Rota in vna Mediolanens. Parochi. 19. Iunij 1599. coram reuerendissimo Patriarcha Seraphino, & in aliis pluribus causis, scilicet, prouisionem Parochialium per concursum iuxta formam Concilij Tridentini *sess.*24.*de reformatione*, *c.*18.non esse iudicialem,sed extraiudicialem, omnino, nam cùm beneficia per concursum prouidentur,vt magistrales,Doctorales, nihil aliud accidit nisi affigere edicta cum certo ter-
8 mino,admittere,& scribere oppositores, & eos examinare,& de eorum habilitatibus,& idoneitatibus quærere,per cognitionem extraiudicialem,absque aliqua citatione partis, vel contentione, per visum,& inspectionem titulorum, & ordinum, & graduum, & similium qualitatum,præfatis beneficiis requisitarum, vt solùm animus certior fiat,& illa indagatio tantùm adhibetur, quæ sufficiat ad animi motum informandum, quibus peractis,illi de beneficio prouideturqui magis censetur idoneus; quapropter tunc nulla forma iudicij tali prouisioni attribui potest certè prout nec attribuitur.Marescot *vari.resol.lib.*1.*c.*52.*num.*30.

9 Insuper & illud adnotandum est, vt in prouisione extraiudiciali,& sic quando in ea extraiudicialiter proceditur,collator seu iudex non tenetur testes comparere,nec processum formare,nec illum publicare,seu alicui manifestare,quia quando ita proceditur,cùm nullus adest contradictor,seu aduersarius; iudex ita animi sui motum informare tenetur, quantum & quomodo solummodo ad eius satisfactionem sufficere, magis sibi visum fuerit extraiudicialiter, ita dicit eleganter Abb. *in cons.*41.*incipit,videndum. sub n.*1.*vers. ex quibus verbis* & suprà paululum antè, 1.*part* cuius doctrina fuit canonicata per Rotam in vna Leodicens prætensi census coram Otano 20.Ianuarij 1596.nec non allegatur à Rota *in decis.*160. *sub num.*7. *&* 8. *part.*2. *diuersorum*, Hieronym. Gonzal. *in regula de mens. & alternati.*§.7. *proœmiali nu.*227.*&* 233.plures citat Marescot *vari resolut.lib.*2.*c.*1.*à n.*151. & faciunt omnino videnda quæ nos infrà hoc c.à num.52.cum sequentibus.

Nec tunc quando in prouisione beneficij proceditur 10 extraiudicialiter tenetur iudex,seu collator aliquem citare,vt notant omnes communiter *in c.fi.de præsumptio. & in c.de cætero, de re iudic.* & ideo dicunt Dominicus *in cap si fortè in fin.de electione in* 6 Cardin.*in clem.*1. *in* 3.*nota.de officio delega.* per Innoc. *in cap.fin. in fi. de translatione Epi copi*,& per eos,& modernos.*in cap.per venerabilem,qui filij sint legit.*& alios.Felinus *in dict.cap. fin. num.*36. quòd executor ad beneficia,cùm in exami- 11
natione,& inquisitione idoneitatis,habilitatis,seu legitimatione prouisi impetrantis extraiudicialiter procedat,non tenetur citare ipsum,sed adhuc eo absente,nec copia actorum data,potest seipsum per testes,vel aliter se informare de vita & moribus prouisi. Quod etiam procedit, vt nec teneatur citare aliquem, qui velit op- 12
ponere,impetrantem non esse idoneum,quia tunc procedit extraiudicialiter,de quo etiam per Flores de Mena *in pract.quæst.l.*1.*qu* 4.*n.*29. *cum duobus sequentibus*, 13
prout regulariter procedunt executores in prouisione beneficiorum,vt latè,*in d.cap.si de præsumptionibus*.per Doctores communiter,& nos Deo dante cap.7.in 5.p.3. tomo huius operis propediem edendo latè dicemus. quod mirabiliter examinar & defendit Farinac. *qu. crimin.tractatu de testibus.quæst.*72.*à numer.*51.& loquendo in examine ad beneficium, vt fiat sine citatione, Thesaur.fori Eccles.*cap.*17. *num.* 14.*&* c.22.*n.*10.2. *p.* plures per Marium Antoni.*variar.res.*39.*n.*3.*l.*1.

Hinc etiam est,vt dispensationes matrimoniales, & 14
similes aliæ, quæ hodie committuntur ordinariis cum clausula (quòd diligenter se informent, & si repererint preces veritate niti,dispensent, *&c.*) de qua per Thomam Sanch. *de matr.lib.*8. *disp.*27. *numero* 43.desuper in aliis locis.Nicol. Garcia *de benefi.*6.*p. cap.*2. *dub.*8. *num.*105. & tunc non erit necessarium, testes in forma recipere,sed sufficere, iudicem se extraiudicialiter informare, vt ex aliis affirmant Puteus *decis.*473.*n.*1.*l.*2. *ordi.cons.*93.*à n.*1.Garcia *dict.cap.*2.*num.*249.& Hieronymus Gonzal. *in regula reser.gloss.*9.*in annotat. contra nullit.nu.*2. Quod adeò verum est, quòd etsi per testes præsentatos, seu adhibitos ad huiusmodi informationem extraiudicialem probaretur idoneitas impetrantis, seu veritas precum dispensationis;ipsi tamen executori 15
contrarium constaret, non liceret exequi commissionem, cùm eius iudicio & informationi extraiudiciali relinquatur, onerando conscientiam ipsius, vt ex ipsa commissione dispensationis, *ibi*, de præmissis te diligenter informes, & si per informationem repereris preces veritate niti,super quo conscientiam tuam oneramus tunc dispenses,*&c.*) & ita poterit ex officio examinare alios testes, per quos veritas sibi commissa, & commendata patefiat, quam potest quomodolibet, & aliunde exquirere, & indagare, vt per Nicolaum Garciam *loco proximè relato n.*151.*&* 152.

Quò pertinet.quod aliàs dicunt DD.vt per Puteum 16
*decis.*113.*num.fi.lib.*3. & Hieronym.Gonzal.*in dict. regul.§.*7.*proœmiali,à nu.*228. vt in prouisione beneficiali,& aliis processibus extraiudicialibus,difficile sit, opponere de iniustitia eius, nec per viam appellationis, nec alio modo, tum quoniam iudex iustificat animum suum siue ex actis in scripto deductis, siue non scripto; etenim non ad vnam solam speciem probationis mentem suam applicat,sed ex variis causarum figuris,quas eius præsentia offert,& protegit,animi sui motum formatcap.*in præsentia,de renuntiatione.cap.pastoralil in fi. de causa posses. & propriet.* tum etiam quia nec eorum adhuc actorum alicui copia dari debet. tum etiam quia quando absque contradictore procedatur, nulla aliâ

pars

pars maius intereſſe habere dicetur, quàm ipſa iudicis conſcientia, nec alia attenditur, nec alia eſt in cõſideratione, inter quam & iudicem tunc extat controuerſia, pro cuius tantummodo ſatisfactione extraiudicialis informatio iſthæc deſideratur. Quapropter qui proceſſui voluerit contrauenire, appellando, vel aliter, tenetur
17 aliunde de iniuſtitia & grauamine docere, & ex nouis actibus, & probationibus ſuam appellationem iuſtificare, vt etiam conſtat ex his, quæ latiſſimè per Lancelot. *de attentatis 2.p.cap.12.limi.3.à num.15.cum pluribus ſequentibus*, & per Nattam *conſilio 606.approbo n.12.lib.3.* Cou. *in practic.q.cap.24. n.5.* vbi dicunt, quod pro actu extraiudiciali præſumitur, non verò pro cauſa grauaminis in appellatione ab eo expreſſa, quouſque iuſtificetur coram ſuperiore; interim tamen non reuocantur quæ iudex à quo attentauerit medio tempore, & conferunt etiam quæ Hieron. Gonzal. *gloſ.4.n.124.*

Aduertendum inſuper eſt, quòd in hoc procedendi modo conferens vel prouidens non vt iudex, ſed vt pri-
18 uata quædam perſona inquirit, cui aliquod miniſterium committitur ab habente poteſtatem, vt extraiudicialiter perficiat, quemadmodum ipſe committens poterat facere ſecundùm ea, quæ Abb. *in dicto conſilio 41. ſub n.1.lib.1.* & Hieronym. Gonzal. *in annot. d. gloſ.9. n.36.* & quæ ex Felino, Innoc. & aliis affirmat Flores de Mena *in pract.quæſtio.q.4 num.20.* dicens, quòd executor
19 alicuius collatoris non habentis iuriſdictionem in prouiſione beneficij, poterit etiam ſe extraiudicialiter informare, apparet etiam ex loquendi modo, quo in hac materia vtuntur Doctores *in d.cap.fin. de præſumptio.* & alibi paſſim. quòd quando executor ad prouidendum non tenetur procedere in forma iudicij, ſed extraiudicialiter; dicunt, non teneri aſſumere partes iudicis: econtra verò quando iudicialiter debet audire, & procedere, teneri, dicunt, aſſumere partes iudicis. Ex quo conſtat, quando extraiudicialiter procedit, nihil iudicis habere, ſed totaliter priuatæ perſonæ, nec tunc pars adeſt vti litigans, vt tendit Lancel. *de attent.2.p.c.12.limit.3.n.47. & lim.5.n.4.*

20 Pro quo facit, quia appellatio extraiudicialis illa dicitur, quando interponitur à parte, ſeu à iudice extraiudicialiter procedente, & ante iudicium cœptum, Franch. *in c.bonæ memoriæ 5.ſub num.16.col.5.verſ.in gloſ.in fi. de appella.* Marant. *in ſuo Speculo 6.p act.2.verbo & quandoque appellatur.n.278.fol.501.* Lancelot. *tract.de attentatis.2.p.c.12.limi.3 n.2.* Ruginell. *tractatu de appell. §.2. n.14.verſiculo interponitur.* & quòd appellatio ante iudicium cœptum, & ante citationem iudicis dicatur extraiudicialis, ad differentiam iudicialis, tenent Innocen. *in c.cum ſit Romana 5.n.1.* Abb. *ſub n.21.de appell.* Domini. de ſancto Gemini. *in cap.1.n.4.verſ.quæro quando.* & ibi Fran. *n.1. in fin.de appella.in 6.* Ioan Ferrari. *in tractatu de appellat.c.3.n.17.tomo 5.fol.64.* Gregor. Tholoſ. *titulo de appella.lib.1.cap.11.ſub num.3.verſ.prima differentia, fol.36.* dicens, quòd appellatio extraiudicialis eſt, quando non adhuc cauſa eſt introducta in iudicium, faciunt quæ Eſcacia *de appellationibus quæſtione 2.à numero 33. & 38.*

21 Quo cognito, nihil mirum, vt actus extraiudiciales nunquam tranſeant in rem iudicatam, cùm deficiat in eis iudicium, & per conſequens quòd eſt neceſſarius finis ipſius, vt mox dicemus: ita probant Immola *in cap. fin.n.5.& 12.de præſumptio.* vbi Abb. *ſub n.15. poſt princ.* probant etiam optimè Lapus *alleg.61.n.4.verſ.& extraiudicialis* & Cardi. Tuſc. *3.tom.lit.E, conſ.5003.n.7.* per
22 notata *in c.fi.de præſcript.& in clem.iudex.de off. delega.* vbi dicunt, quòd licèt executor poſſit extraiudicialiter procedere, quando, ſcilicet, non requiritur cauſæ cognitio, & valeat executio prædicta; tamen non præiudicat non citatis, quia eorum ius ſaluum remanet, nec res iudicata his obeſſe poteſt, tenet etiam Rebuff. *tractatu de appell.in præfatione n.69.& 70.tomo 3.fol.418.* idem Ab. *in cap.1.num.13.poſt princ.de his.quæ fiunt à maiori parte capi.* vbi dicit, quòd cùm vniuerſitas, ſeu capitulum in his quæ gerunt, procedit extraiudicialiter, nec geſta hæc tranſeant in rem iudicatam, ideo minor pars non tenetur appellare ab eo quod maior fecerit, ſiue tractetur de præiudicio ſuo, ſiue tertij, ſiue vniuerſitatis, quia tunc ex ſola contradictione poterit proſequi coram ſuperiori, vt geſta minùs rationabiliter per maiorem partem retractentur, motus ex doctrina Innocentij, per quem *in d.cap.fi.de præſumpti.* idem dicit Cardina. *conſ. 140.factum tale eſt, magiſter Bart.* quòd executor beneficialis poteſt procedere tanquam iudex; item etiam poteſt procedere extra iudicium & parte non citata, ſed
23 ſi procedit primo modo, fit præiudicium parti, niſi appellet intra decem dies, ſecus ſi procedit ſecundo modo, & ſic extraiudicialiter, quia tunc auditur etiam ſine appellatione, etiam poſt decem dies; Cardinalem, & alios referens, ſequitur Felinus *in d.cap.fin.ſub numero 33.ad fin.* & Hieronym. Gonzales *in dict.annot.n.31.* & facit etiam, quod adducit Lancelot *de attenta.2.p. cap.12. limit 3. numero 1. & 2* quòd à grauamine extraiudiciali duo oriuntur remedia, aliud per viam appellationis, ſed hoc debet eſſe infra decem dies, aliud
24 autem per viam recurſus, & querelæ ad ſuperiorem, etiam poſt dictum tempus, vt *in c.concertationi* ibi, infra decem dies, poſtquam ſciuerit, ſi velit, appellet, poſt decendium verò eidem aditus non pateat appellandi, & iterum per contradictionem debitam, vel alia iuris remedia perierit reuocare grauamen, &c.) *de appell in 6. cum alias.* per quem tex. ita probant Ancara. *ibi n.1. notab 2* Abb. *in c.bonæ memoriæ ſub num.10. differentia 13.* & ibi Philipp. Franc. *ſub num.19. verſ.vlt. nota.n.5. & in c.1.ſub n.16. verſ. ſed die notabiliter eodem tit.de appell.* Eſcac. *tract.de appell.q.12.n.105.fol.164.* Minſing *ſingu. obſeruat.centu.3.obſeruatio.11. ſub n.1.* & poſt Marant. & alios, tenet Ruginell. *in tract. de appella. §.2.c.3.n.13.15. & 16.fol.72* Natta *conſ.606.approbo.n.5.verſ.circa aliud fundamentum*, & poſt gloſ. Dominicum, Abb. & alios tenet Ayora *tract.de partitionibus. 1.p.c.4.n.17.& 18 fol.* 31. Ioan. Garcia *tract.de nobili.gloſ.5.à n.9* licet Rebuff. *tract.de appella.in præfatione, n.69.& 70.tomo 3.fol.408.* contrarium teneat, qui audiendus non eſt, cùm loquatur contra textum expreſſum.

Grauatus tamen ſemel excluſus ab appellatione; puta; quia omiſit eo vti remedio intra decendium, adhuc
25 tamen non eſt excluſus à via, & remedio querelæ, quo etiam vti poteſt vltra illum terminum, Philippus Franc. & Eſcacia, *locis proximè citatis*, & eſt text. expreſſus *in d. c.concertationi.* per quem & gloſſam, Ioan. Andr. & communiter ſcribentes ibi tenent. Ayora *de partitio.1.p.dict. cap.4 n.19.* latè proſequitur Ioannes Garcia *d.gloſſa 5.à num.9.*

At in cauſis immunitatis & à grauaminibus factis
26 per peræquatores, (hoc eſt: *Repartidores de pechos y tributos reales*:) poterit appellari intra duos menſes à die notitiæ grauaminis, ita veriorem dicit ſententiam ipſe Ioan. Garcia *vbi proximè ſub.n.11.& ſeqq.* cum ſic à iure iis caſibus ſpecialiter ſit prouiſum, & determinatur per text expreſſum, *in leg.1.ff.de vacat.mun.* Gloſſa *verbo præſcriptione.& verbo, præfinita.in leg.1.ff.de vacatio.mune.* idem Accurſius *in l 1.C.de tempor. appellatio.* quæ ad propoſitum magis expreſſa eſt. & iterum ipſe Accurſius *in l 1.§.quod in ſententiis.ff.quando appellat. ſit.* & huius caſus ſpecialitatem latiùs proſequitur Ioannes Garcia *vbi proximè.*

Ex quo igitur deficit iudicium, litis pendentia, li-
27 tigium, ſeu res litigioſa (vt protinus dicetur) fruſtra quæritur ſententia, argumento totius tituli, *vt lite non conteſtata, non procedatur ad teſtium receptionem, nec ſententiam diffinitiuam, in decretali.* & in terminis, quando per executorem procedentem extraiudicialiter nulla ſit ferenda ſententia, ſed gratioſam executionem com

commissam,tenet Lapus allegatione 6.*num.* 5. *versiculo nec est opus*,sequitur Card.Tusc.*tomo* 3.*litera E*,*conclusione* 502.*num.* 2.& per consequens,nec res iudicata, ex titulis *de sententia & re iudicata in ff.C. & decretal.* & probat text.*in l.*1. *C.de executione rei iudicatæ, cum concordantibus*,vbi Doctores communiter ; nihil mirum,vt nec transeant in rem iudicatam gesta extraiudicialiter, eorum remedia referuentur, velut aduersus alia facta à priuata persona in alicuius damnum, argumento *cap. conquerente,de restitutione spoliat.* & quæ ibi Doctores, & Menoc.*de recuper.rem.*1. *n.*111. *& de arbitrariis iud. l.*1.*q.*7.*à n.*75.Nau.*in c.cùm contingat de rescript.*7.*causa nulli.vers.hæc autem causa.*

29 Ex hac declarata & expedita natura,modóque procedendi extraiudicialiter tam in genere, quàm in specie, circa prouisiones, absoluere poteris illam ventilatam quæstionem, in qua non paucum laborem consumit Lambert.*de iure patro.*3.*art.*2.*quæst.prin.*2.*p.l.*2.*fol.mihi* 117.*& seq.*an collatio,electio,præsentatio,institutio,seu aliter beneficij prouisio, in die feriato in honorem Dei fiat, in qua multis authoritatibus relatis concludit, quòd aut in illis proceditur extraiudicialiter, & tunc omni tempore, & die feriato, etiam ob honorem Dei posse fieri prouisiones,& celebrari omnia acta extraiudicialia,at verò quando in his proceditur extraiudicialiter,& in forma iudicij(quando id accidat inferiùs declarabo)contrarium sit dicendum,vt latissimè per eundem Lambertinum videbis.

30 Quò pertinet dispositio text. *in cap. vt circa, de electione,lib.*6. dum disponit quòd nullus audiatur appellans ab electione facta, vel facienda obiiciens exceptiones contra personam electi,vel eligendi absque forma iuramenti(de qua ibi)quia procedit quando ab electione extraiudicialiter facta appellat obiiciens, secus autem quando iudicialiter de ea cognoscitur,per text.*in c.constitutio.*4.*de electione,eodem lib.* de cuius intellectu nos infrà latiùs.

31 Et ex hoc eodem fonte fluit alterius resolutio; an præsentatio possit fieri extra territorium habentis instituere,& an Episcopus possit confirmare electionem,vel præsentatum instituere extra diœcesin, vt affirmatiuè respondeatur,si extraiudicialiter procedatur,text.*in cap. post electionem,de concessione præbendæ.cap. qua fronte,de appell.*quando verò iudicialiter & in contradictorio iu-
32 dicio procedi cõtigerit,secus, vt per eundem Lambertinum *in* 6.*art.d.*2.*quæst.prin.*2.*li.*2.& vide alia per eum *in art.*5.*& art.*7.*ibi* & infinitos actus,qui possunt celebrari,& fieri extra diœcesin,prouinciam,vel iurisdictionem,longa manu congessit Hieron. Gonzal. *in regul. de mensi.alterna.gloss.*62.*à princi.*alios etiam casus, quibus proceditur extraiudicialiter, vel quibus ita procedi mandatur, in discursu huius capitis apparebit, & de
33 aliis eorum effectibus, inter quos & illum, quem hic indagamus, vt quando in eis, & in electione, confirmatione, institutione, & prouisione beneficiorum proceditur, conseruata sua natura primæua, & sic extraiudicialiter, vt appellatio emissa non suspendat effectum prouisionis, nec violentia committatur ex denegata delatione per Lancel. Hieron. Gonzal.Nicolaum Garc. Laran, & alios vltra allegatos in princip. huius capi ad regul. generalem inferiùs probabimus.

34 Secundo modo proceditur etiam in collatione,præsentatione,institutione,electione,seu confirmatione, & prouisione beneficiorum iudicialiter, in forma iudicij & iuris ordine seruato, cum contradictore : & tunc requiritur diffinitiua pronuntiatio.text.expressus *in c.constitutio* 41.*in ordine de electione,l.*6.text. *in clem. dispendiosam,de iudiciis.*tex *in c dudum* 2.*de elect* text.*in c.exhibita. de iudiciis*, cum aliis pluribus, tam in iuribus quàm authoritatibus,quæ in discursu apparebunt,quòd vt plurimum,& frequentiùs solet iis casibus ita iudicialiter,scilicet;cum causæ cognitione,& in cõtradictorio iudicio procedi, vel ex voluntate collatoris prouidentis,vel ex necessitate iuris, quod ita cognosci impellit secundùm casus,& occasiones occurrentes,& prout natura negotij postulat,vt dicit Hier.Gonzal. *loss.*6.*in annotat.n.*43.*&* 44. 35

Sed vt clariùs procedamus, exempla desuper constituere liber, & primò tunc ex voluntate prouidentis prouisionem fieri iudicialem accidit; quando iudex executor literarum apostolicarum super collatione alicuius beneficij vult assumere partes iudicis,& iudicialiter in prouisione procedere,cum citatione, & audientia aliquorum, & alterare naturam eiusdem, ad quod nullo modo tenetur regulariter,si non vult, nisi in certis,& limitatis casibus,in quibus ad id iure cogitur, & adstringitur, vt per Doctores *in cap. fin. de præsumptio.* & præsertim Feli. *à numero* 16. Flores Mena *in pract. quæst.q.*4.*à num.*21.& per nos latiùs infrà 5. p. & constat *ex dec.s.*4.*de sentent.& re iudi.in antiq.& de rescript. decis.*7. etiamsi sit ei onerata conscientia. Gloss. *in clem. vni.de offic delegati* & ex Bald.Alex. Alua. & aliis tenet Menoch.*de arbitr.lib.*1.*q.*17.*à num.*14.*& suprà.*& quod executor gratiæ si vult possit iudicialiter partes audire, & citare, tenet Mandosius *in tractatu de monitio. q.*60. *num* 16.*& in regul.*34 *quæst* 32.& ex aliis latè Flores de Mena *suprà num.*33.*&* 34. Quod ex identitate rationis extendo, & intelligo, locum habere in cæteris actibus extraiudicialibus,dummodo celebrentur ab his,qui aut delegatum,aut & fortiùs propriam iurisdictionem aliàs habent,vt colligitur ex his,quæ Ab.*consil.*41.1.*p.sub n.* 1.& per Puteum *decis.*144.*à n.*1.*incipit*, *fuit dictum in vna Conchen.decis.*473.*n.*1.*lib.*2. 36 37

Quoniam, vt inquit gl. *in clem. sæpè de verb. verbo*, *irritandus*,& ibi Doctores,& Ias.*in l.si vnus.§ pactus ne peteret.ff.de pactis & consilio* 174 & alibi passim per ordinarios ibi, quòd mutare formam iudicij in minorem causæ cognitionem non possit,etiam partibus consentientibus.& tunc processus est nullus : at verò econuerso, & sic in maiorem cognitionem, contrarium est dicendum,nam vbi non requiritur figura iudicij,& iudex procedit plena causæ cognitione adhibita, non contradicente parte aliqua,valet;& reddit rationem gl.quia in isto vltimo casu res redit ad ius commune & suam naturam,quod facilè fit,*c.ab exordio* 35.*dist.l.si vnus §.pactus ne peteret. ff. de pactis.* latissimè post plurimos de hoc tractat Giurba *decis.*74.*n.* 12. vide infrà num. 134. In priori autem casu est contra ius commune, & quod naturali rationi conuenit,vt in omnibus, vt priùs quis cognoscat id,super quo iudicare debet,& propterea dici consueuit,quòd causæ cognitio à iure diuino descendit,vt inquit Ab.*in c.*1.*de causa poss.& propr.* Felin. *in c. Eccl.col.*12.*vers.*1.*not.de constitut.*adinuenta ad naturalem iustitiam conseruandam, & ideo sententia causæ cognitione non præmissa,ipso iure nulla est, vt ex aliis latè Vantius *de nullit.sententiarum ex defectu processus n.*30.*&* 31.in velocitate autem, & breuitate magis se demonstrat,& signat iniquitas,secundùm text.*in c. inter hæc & hircum.in prin.de pœnit.* 38

Quod autem iudex ex necessitate iuris astringatur, etiam en inuito,in prouisione beneficij,& in aliis actibus assumere partes iudicis,& iudicium formare ex variis causarum figuris demonstrabitur,& imprimis,quando ius,vel aliqua alia dispositio vtitur hoc verbo,(iudicium, § prout ; (iudicium fiat ; formetur iudicium) & similibus : tunc iudex debet procedere iudicialiter ex virtute,& propria significatione verbi(iudicium)quod in iudicialibus actibus, non autem extraiudicialibus potest verificari. Quod probatur primo, *ex c. constitutio* 41.*de electione in* 6. vbi ad faciendam distinctionem inter appellationem interpositam in electione iudiciali,vel extraiudicialiter facta,vtitur hoc verbo (iudicium,) &(extra iudicium) & idem probat text.*in c.*1.*de* 39 40

appellat.

*appella.l.6.*iuncta gl.*verbo,in iudicio,verbo,vel extra iudicium.* vbi ad denominandam appellationem iudicialem,& ab actibus iudicialibus interpositam, dicitur in iudicio f..ctam,appellationem verò extraiudicialem, & ab extraiudicialibus actibus contrario vtuntur, extra iudiciúmque interpositam vocant,& hoc idem suadent DD.qui in proposito, eodem loquendi modo vtuntur, præsertim Lamber.*de iur. patr* 3. *art.*2.*q.prin.*2. *p.lib.*2. *fol.mihi* 117.*num.*11.vbi referens vnum casum,in quo iudex debet beneficium prouidere cum causæ cognitione iudicialiter; dicit, quòd tunc iudicium debet fieri inter partes. & iterum, efficitur iudiciarius, iudicij tamen summarij, *&c.* & probatur ex vniuersis titulis *de iudiciis.* qui iudicialibus tantùm actibus sunt adscripti.

41 Contraria enim sunt,& sibi inuicem repugnantia iudicialia,& extraiudicialia,quemadmodum sibi ipsis forent contrarij testes,si alius diceret; Petrum hoc fecisse in domo; alter verò extra domum fecisse affirmet. & ideo dicit Gonzales *in d. gl.9.in annot.n.*31. quòd actus extraiudiciales nunquam transeunt in rem iudicatam,
42 ex quo in eis deficit iudicium:ex quo namque remouetur nomen,remouetur titulus, vigor,& effectus, *l. à nullo,*& ibi Odofredus,& Baldus notant,*Cod de feriis l. diuino,*iuncta gloss.*Cod.de frument.*Alexand.*l.*11.*& l.fi.* & ibid Bald.& Salic.*Cod. de inoffici testamento.*iudiciale enim à iudicio dictum est, extraiudiciale verò ab eo deriuatur, non quod in iudicio, sed extra id celebratur, & ita notorie suader ipsa verborum significatio, à qua non est recedendum,*l.non aliter.ff.de lega.* 3.& ipsa verborum etymologia à qua rectè argumentatur,prout iustus à iustitia, iniustus ab iniustitia, de quo per Euerardum *in locis lega.in loco ab etymologia.*eo namque ipso quòd aliquid gestum in iudicio testamur,extra iudicium gestum fuisse negamus, faciunt expresè quæ suprà diximus versiculo, pro quo facit quod appellatio, *&c.*num.20.vbi probauimus aliis citatis,appellationem extraiudicialem eam esse, quia fit ante iudicium cœptum,& ante citationem;ad differentiam appellationis iudicialis,quæ necessariò proponitur intra limites iudicij,eo cœpto,& fulminato.

43 Et suadetur ex significatione propria huius dictionis (iudicium)secundùm S.Thom.2.2.*q.*60. *art.*1. Nau. *in rub.de iudiciis,nu.*14.Asinius *in praxi iud.in prin.*Paz *in praxi in* 1.*annotatione de iudiciis n.*2.iudicium significare,discussionem causæ, vel processum iudicialem *per cap.forus de verborum signific.*propriè enim & originaliter significare dictionem iuris, id est, actum iudicis, quatenus est iudex, & ius inter litigantes dicens, seu discernens, & probat etiam diffinitio dictionis (iudicium) quam ex Abbate refert Parlador. *in sesquicenturia. different.*128.*n.*1.& facit quæ deduxit Paz *vbi suprà n.*35.*&* 39.vbi quòd propriè incipiat iudicium à litis contestatione,impropriè verò à citatione.

44 Quò insuper pertinet, quòd si aliqua dispositio iuris, Principis, vel iudicis, vtatur hac dictione (lis,) vt puta; (super lite procedas; vel procedatur,litem dirimas;lis definiatur;litem confecit;litem abbreuies)vel quid simile;tunc tacitè censetur velle,vt in forma iudiciali procedatur, ex propria significatione dictæ dictionis(lis)quæ propriè dicitur causa ipsa deducta in iudicium,ante litis contestationem,text.*in l.litis nomen,ff.de verborum signific.l.nullæ,C.de procurato.*& multa,quæ in huius rei comprobationem faciunt, adducit Maranta post alios *de ordine iudi.*5.*pars.art.*63.Paz *in praxi in* 2. *annotat.de instantia n.*4. & licet verificetur etiam in extraiudicialibus secundùm Panormit. & Decium *num.* 7. *de appellatio.* quod impropriè sic dicitur. Quod autem attinet ad iurisperitos tam Cæsareos, quàm Pontificios,lis non dicitur nec verificatur, nisi in iudicialibus, & lite contestata iam,probat text.*in cap.ex parte* 30. *de verborum signifi.* & tradunt Felin. & cæteri scribentes *in cap.super quæstionum in princ.de officio delega.*& sequitur Parlador.*in sesquicentu. different.*128 *numero* 4.imò litem non alirer, quàm per cæptum iudicium, & litem contestatam dici, affirmat, & communiter ita tenent post Minsin. & alios. Lancelot. *de attenta.*2. *p.c.*4. *in præfatione num.*155. ideo quando verbum(lis)profertur à lege,intelligitur *post litem contestatam.l* 3.*& ibi not.C. fin.regul.*& Bart.*in l amplius non peri.ff. rem rat. haberi.* Socinus *cons.*244.*considerato, numero* 13. *lib.*2. & vide latè Lancelotum proximè relatum *n.*7.*&* 8.

Et quia in actibus extraiudicialibus non dicitur lis 45
introducta, vt not. Doctores *in c. fi.de electione lib.*6. Lambertin.*de iure patron.lib.*2.*p.*2.*q.*2.*prin.art.*3.*num.*3. *& per totam.& art.*6.*n.*3.Lancel.*de attent* 2.*p.c.*4.*in præfatione n.*275.*in nouiori impressione.* Gonzales *in regulâ de men.gl.*6.*in annotatio.n.*32. nec per actum extraiudicialem beneficium nec res dicitur litigiosa, vt per Bart. 46
doctrinam *in lege* 6.*res litigiosa.C.de litigio.n.*1. pluries canonicatam per Rotam in locis relatis ab ipso Hieronym.Gonz.*loco relata,n.*18.& quod magis est,nec etiam per appellationem subsequutam, & etiam præsentatam 47
coram Superiore ab ipso actu extraiudiciali efficitur litigiosum beneficium,nec lis dicitur pendere,vt ex his, quæ latè per Lancelotum Robertum *de attentat.*2.*p.c.*4. *in præfatione,à n.*178.*cum pluribus sequentibus,&* 1.*par. c.*3.*à n.*132. vide Gratian. post alios in disceptatio.for. 1.*tom.c.*66.*à n.*38.

Tunc similiter etiam cognosces,teneri iudicem om- 48
nino iudicialiter in contradictorio iudicio procedere; & partes iudicis assumere; quando in literis ad prouidendum de beneficio, vel ad dispensandum, absíve in quibusvis dispositionibus adest clausula (vocatis vocandis)vel (vt aliquis citetur) vt post Innocentium, & alios concludunt plenè Immol. *num.*12.*&* 13. Abb. *num.* 3. *cum sequentibus* Felin.*numer.*22 *vsque ad numerum* 29.multipliciter declarant post alios Anto.Gabriel. *l.*2.*de citationi.conc.*1.*ex n.*291.*cum sequentibus.* Puteus *decis.*473.*n.*1.*l.*2.Rota *in formis decis.*368.*incipit,in forma communi,*Abb.*in c.exhibita de iudiciis.*per illum textum *in vltim.nota.*Card.*consil.*63.*incipit, Dominus noster Papa,*idem Card.singulare hoc reputans)*in consilio* 92. *incipit,Nobilis viri domini Vinsigeria n.*1.*colum.* vbi dicit, quòd ista clausula est tanti vigoris, quòd etiam si adiiciatur executori,qui aliàs esset metus,operatur, vt teneatur assumere partes iudicis,& dicit probari *in dict. cap.exhibita*, & quod ibi habetur *super gloss.*3. & idem etiam dicit, illustri sequutus Felin.*in d. cap. fin. numero* 23.*&in d.c.exhibita numero* 4. vbi multa elegantissima dicit.

Et idem pro conclusione euidenti firmant Zabarel 49
*cons.*92.*fauendo n.*2.Rota *decis.*349.*alias* 12.*n.*2. *de off. delega.& decis.*30.*rescrip.in nouis.*Hugo Celsus *in tract. clausula.n.*65. Borgnin.Caualc.*decis.*46. *n.*415 *p.*1. Berroi.*cons.*14.*n.*13.*l.*1. Aldobrand. *decis.*202.*sub. n.*1 *p.*1. *diuerso.*Caputaquen.*decis*284.*volumi.*2. *verbo Ordinarius p.*2.Ioan.Baptista Ferret.*cons.*247.*n.*9. Marius Ant. *varia.resl.li.*1.*resolut.*39. & ita resolutum fuisse in Rota in vna Piscien.21.Febr.1378.& in causa Giennens.21. Octobr.1552. testatur Aldobran. *vbi suprà.* dicentes, quòd etiam meri executores virtute dictæ Clausulæ fiunt mixti, & coguntur assumere partes iudicis, plures citat Hierony.Campani.*diuer.iur. can. rubr.*11.*c.*13. *à. n.*260.& pro euidenti scribit Flores de Mena *in pract. qq.*4.*n.*32.Hieron Gonzal.*in d.tract.de mensi.alter.gl.* 9. *in annota.n.*19.*&* 21.idem Feli.*in c.exhibita d.n.*4.*de iudiciis,& in c.de cætero n.*10.*de re iudi.*Staphileus 8.*forma mandati.de prouid.n.*8.additio Rotæ *decis.*12.*de of.delegati in nouis.n.*2.Marchesan *de commissio.*2.*p.c.*3.*de commissio appell.ex n.*21.Gomezius *in cap. statuimus de rescript.in* 6.*n.*77.Nicolaus Garzia *de benef* 6.*p.c.*2.*n.*111.

Quod limitandum est, quando nullus apparet, nec reperitur contradictor, seu aduersarius, quia tunc etiam

etiam stante dicta clausula(vocatis vocandis)non tenetur iudex executor assumere partes iudicis citare, nec iudicialiter procedere, vt statim infrà dicetur. vide quæ Marescot. *vari.resol.lib.* 2.*c.*1.*n.*80.vbi bene de hac clausula.

52 Et his conuenit,quod quando examinantur testes,& sumuntur informationes super habilitate,vel inhabilitate alicuius personæ ad aliquam dignitatem promouendæ; tunc enim nec etiam partis citatio requiritur, secundùm Immol. *in cap.*2.*num.*9. *versiculo limita vltimò*, & ibi etiam Anton. de Butr. *numer.*13.*in fine,vers. idem vbi agitur*,Abb.*num.*7.*vers.secundus casus*,Aretin. *n.*8.*post med.vers.nam informatio.*Felin.*versiculo secundo limita.*Decius *n.*45.*extra de testibus.*Roman.*singul.*369. *fuit vnus ex nobis.vers.quartò fallit*,Socin.*regula* 406.*in* 2.*fallentia.*Campeg.*de testibus regula* 164.*in* 16.*fallen.* Iacob.Nouell.*regul.*215.*in* 2.*fallent.* Crotus *in tractatu de testibus,n.*352.Marsil.*in dict.l.de vnoquoque,nu.*66 *ff. de re iudi.*Practic.Cotradi.*de officio prætor.in causa ciuil. rub.de testibus,n.*9.*in secunda limitatione.f.*67 *col.secunda.*Mascard.*de probat.lib.*2.*conclus.*682.*num.*17. Imò & adhuc sine citatione, & sine iuramento testes sumendi

53 sunt, prout dicimus de testibus recipiendis ex officio pro informatione,& instructione Curiæ, quia hæc instructio & informatio non habet formam iudicij, vel processus Bald.*in l.*3 §.*si tibi col.*2. *versic. sed pone.ff. de condictione ob turp.caus.* Alber. de Malet. *in tractatu de testib.c.*7.*n.*38.*& sequentibus.* Angel *de malefi.in verbo quod fama publica,nu.*11.& post Salycet.Marsi.*in leg. de vnoquoque.n.*75.*versiculo dicas tamen.*Maranta *de ordine iudicio.*6.*p.membr.*1.*rubr.de citatione,n.*20. Follet.*in practi.crim.in verbo,& si confitebuntur in* 3.*part.tertia partis. num.*40.*& in verbo & demum repetantur testes,n.*1. Arnald.Albert.*in tractatu de hæret. dict. quæst.*34.*num.*16. *ante finem.*Anton.Gabr.*l.*2.*titulo de citatione, conclus.*1. *num.*328.vbi alios refert, Grauat.*ad Vestr. lib.*6.*cap.*2. *nu.*30.Clar.*in practic.*§ *fin.quæst.*45.*vers.cæterum si reus.* Mascard.*de probat.lib.*1.*in præfatione,quæst.*5.*nu.*39.*versiculo* 2.*sed hoc intellige, & lib.*3.*conclus.*1366. *num.*6. Franc.Personal.*de indiciis,& tortu. num.*18.*in fine*, vbi quòd ita Doctores communiter tenent,*n.*19.*etiam in fi.* Flami.Cartarius *in loco præcitato.*ita communiter seruari.& etiam in statu Ecclesiastico,testatur,*& in practi.interrog.reorum,l.*3.*c.*3.*nu.*61. & ex recentioribus consulendo tradiderunt Bertazz. *cons.*553. *nu.*4.*vers.*2. *dato, lib.*2.Decianus *cons.*92.*num.*33.*vers.& licet,l.*2.Hondedè.*cons.*101.*n.*21.vbi testatur de generali consuetudine, quam etiam dicit vigere in Curia Perusina Prosp. Farin. *in pract.crimin.tractatu de testibus,q.*72.*num.*135.& superiùs *num.*51.& nos diximus superiùs à num.6. cum multis seqq.

54 Tamen præfata doctrina procedit in statu, & terminis,de quibus loquitur;nempe,anteaquam quis sit promotus ad dignitatem, & quando de eius habilitate sumitur extraiudicialis informatio; secus autem si iam quis esset electus ad dignitatem,& ageretur de illum remouendo à tali dignitate, tunc enim iudicialiter agendum est,& in tali informatione,proculdubio partis citatio requiritur,prout declarant Abb.*in d.c.*2.*num.*7. *in fi.versiculo,& intellige hoc.*& ibi etiam Aretin.*n.*9.*versiculo* 2.*fallit, innello numer.*10.vbi etiam alio modo declarat, eum omnino videas, Felin. *num.*8.*vers. non credas,quod istis,&c.*vbi etiam bene declarat Decius *n.*45. *& seqq.extra de testibus* Mascardus *d.cons.*682.*num.*18. latè prosequitur Prosp.Farin *in tract.de testibus, q.*72.*à numero* 52.vide etiam Marescot.*varia.resol.lib.*2.*cap.*1. *num.*80.

55 Hæc autem quæ diximus,de clausula(vocatis vocandis) pariter & ex identitate rationis extendenda sunt ad dispositionem, mandantem proceduni causæ co-

56 gnitione, prout (adhibeas) vel (procedas cum causæ cognitione, *&c.*) quoniam vbi causæ cognitio requiritur, ibi necessariò debet interuenire citatio eorum, quorum interest,vt probant Aretin.*in l.Gallus §.& quid si tantùm,columna fi.de liberis.& posth* Cardin. Ruinùs *con.*96.*n.*10. *lib.*1. Portius *cons.*106. *num.*34.Molina *de Hispan.primogeneis.lib.*3.*cap.*5.*num.* 13. ex his quos ad naturam causæ cognitionis suprà citauimus, quia tunc omnino debet,in forma iudiciali procedi, cùm debeat citare,ex iam dictis, & ex his, quæ de citatione dicemus,& conducunt bene quæ per Marescot.*var.res.lib.*2. *c.*1.*n.*57. & quoniam causæ cognitio ad iudicem, vt iudicem & iurisdictione vtentem, non autem ad merum executorem vel eius officium spectat, vt omnibus notum esse, dicit Sebas. Vantius *in tract.de nul. sententia.ex defectu citationis n.*33.& probat text.*in l.*3.§.*causa cognita.ff.de bonorum poss.*

Desuper & alio modo cognosces, iudicem in acti- 57
bus extraiudicialibus sui natura, teneri partes iudicis assumere, iudicialiterque & in contradictorio iudicio, cum causæ cognitione procedere;tunc scilicet;quando comparet aliquis contradictor,& opponit legitimas exceptiones, & rei de qua agitur necessarias, vel ex eius natura prouenientes,vt si tractatur de collatione, electione,institutione,vel aliter de prouisione beneficij, & alter oppositor,vel contradictor comparens, opponat, illum non clericum,vel malè ad ordines promotum, irregularem,aut bigamum,& super irregularitate vel bigamia malè dispensatum subreptitiè, vel esse excommunicatum,intrusum, aut simoniacum, aut criminosum, vel quod ad Ordinarium non pertinet beneficij collatio, quia est iuris patronatus, & sibi competentis. vel quia est in eius possessione,vel est aliàs litigiosum & aliter is,qui comparet,aliquod præiudicium prætendit. quia tunc omnimodo alteratur natura prouisionis, & actus extraiudicialis, ex hoc in iudicialem transfertur, & comparens debet iudicialiter, & in contradictorio iudicio audiri.

Pro quo primò expendo doctrinam Lambertini *in* 58 *tract.de iur.patr.in* 3.*art.*2.*q princ.*2.*p.l.*2. vbi post longam disputationem;an præsentatio,electio,seu institutio possit fieri die feriato ob honorem Dei; resoluit multis aliis Doctoribus relatis; quòd licèt isti actus sui primæua natura sint extraiudiciales, & per consequens quocunque tempore celebrari posse constat (& nos diximus suprà;) tamen si proposito edicto ad beneficij prohibitionem comparent aliqui, & se opponunt dicentes proprietatem iuris patronat. vel quasi possessionem præsentandi non pertinere ad illos,qui priùs præsentauerunt,nec ad aliquem alium,sed sibi comparenti tantùm,(iuxta ea,quæ ipse Lamberti. *in eodem tractatu de iure patr.*8.*&* 9.*&* 10.*art.*1.*quæst. princ.*2.*p.lib.*2.)vel aliàs præsentatum ab alio compatrono criminosum esse, quòd tunc non procederetur extraiudicialiter in examinatione harum præsentationum, & prohibitione beneficij,sed fieri debere iudicium inter partes ex vi & potentia iuris patron. in dubiam contradictionem re- 59
dacti,& criminum oppositorum.

Et vt ipse Lambertin. aduertit (& rectè,confusè tamen)in superiori loco citato,*& articulo* 3.*q.prin.*2.*p. lib.*2.*vers.bene dicerem vnum istas.* istas exceptiones, & obiectus dupliciter posse proponi, aut in ipso actu præsentandi,vt contingit,quando Patronus dicit,præsento personam Francisci Clerici ad gubernationem huius beneficij vacantis,qui scientia, moribus, vita & ætate habilis est, præsentatum verò ab aliis esse indignum, & criminosum, vel ad eorum præsentationem non esse instituendum, quia nihil iuris patronatus habent, *&c.* aut tunc litem hanc, & iudicium in ipso,scilicet, actu præsentandi non deducunt,sed postmodum in discursu negotij,& in isto vltimo casu,cùm præsentatio conseruet, & retineat suam propriam naturam, poterit fieri quocunque die etiam feriato ob honorem Dei, cùm sit extraiudicialis,quousque in ipsam incidat quæstio iuris

patrona

patronatus, & iudicium exceptionum cæterarum, quibus mediantibus, alteratur, & variatur natura præsentationis, & processus, qui erat extraiudicialis, efficietur iudicialis. in priori autem casu, cùm à principio eius sit alterata natura,& effectus iudicialis; quæ aliis actibus iudicialibus descripta sunt, seruari debent, argumento text.*in cap.constitut.41.de electione,lib.6*

60 Facit etiam ad articulum, de quo agimus; quo dicit idem Lambert.*in 12.art.9.q.princ.2.p.l.2. fol.mihi,166. in magnis, columna* 4. quòd licèt processus præsentationis, & institutionis sit extraiudicialis; tamen si appareat aliquis contradictor, vel compræsentatus aliquid obiiciens, efficiatur iudicialis, vbi alia in propositum adducit.Et plus dicit *in* 4.*art.*11.*q.princ.*2.*p.*2.*l.n.*67. *& seqq.fol.mihi* 172.ex Gay. *in repetit. cap. fin. de electione, lib.6.* vbi communiter ab omnibus scribentibus ibi notatur, loquendo in institutione, & confirmatione, quod si in eis compareat contradictor, sine dubio interueniet causæ cognitio, & institutio dicetur vera sententia diffinitiua, maximè si cognosceretur de iuribus præsentantium, quia per eam cognosceretur verus Patronus,cæteris perpetuum silentium imponen-

61 do. Et idem omnino esse affirmandum, quando nullus comparuit contradictor, sed superior discussit negotiũ ex officio cum vera causæ cognitione, dando coadiutorem Curiæ hoc est, Promotorem fiscalem, qui contra iura præsentantium Patronorum,vel merita præsentati, aut formam præsentationis,& similia alleget, & opponat.Quod ita in practica seruandum,dicit ipse Lamber. *ibi,& in pluribus locis ibi citatis.*secundũ Gay.*dict.c.fin. in 2.& 3.col.de electione lib.6.* & idem quod Lamber.dicit Philipp.Franchus.*in cap.constitutus el 2.de appellat. columna* 4.*versiculo,sed certè melius loquẽdo in confirmatione,*sequutus Hostiens.& Immolam,Anto.de Butr. *ibi,* & Ioannem Andream *in cap. auaritiæ de electione lib.6.*

62 quòd quando adest contradictor opponens, cum tunc debeat procedi in ipsa cum causæ cognitione in contradictorio iudicio,& iudice iudicialiter confirmante,confirmatio erit sententia diffinitiua; secus autem quando nullus adest contradictor, quia tunc superior confirmat non præmissa causæ cognitione, sed cum simplici informatione animi sui, & extraiudicialiter; habet vim interloquutoriæ confirmatio, vt suprà diximus, & idem dicit Bertachi. *in reperto. verbo confirmatio potest, sub num.* 80.*ad medium,*quòd confirmatio prælatorum facta in contradictorio iudici est sententia diffinitiua, & confirmat electionem aliàs nullam, secus si fiat de plano, & non contradictorio iudicio, sed extraiudicialiter, quia tunc est interloquutoria, allegat ad hoc Bald. *in additio. ad Specula.de appellat. versiculo pro diffinitiua.* & gloss.*in cap.fin.versic.inanes.de electione in 6.* & ad id facit etiam, quod ipse Bertach. *loco*

63 *citato numer.*100.*ad medium*, dicit, quòd confirmatio, cùm petitur, & nullus se opponit; non requirit libellum, nec litis contestationem, secundùm Specula. *in impositione titulo de libelli conceptione. §. nunc videnum n.6.& versic.*33.facit etiam quod eleganter dicit Francisc.Marcus *decisio. Delphinal.*1357.*lib.*1.vbi latè,quem sequitur Cardin. Tusc.*tomo 3. litera E,concl.*90.*num.*5. quòd confirmatio electionis si est facta solemniter, & in contradictorio iudicio, habet vim sententiæ diffinitiuæ; si verò fiat sine contradictore, habet vim interloquutoriæ, & ad hos terminos est reducendus Zabar. *consil.*112.*uersiculo ad secundum,* dum dicit, quòd confirmatio electionis debet fieri per modum sententiæ. & vide eundem Tuscum *conclusione* 711.*verbo, confirmatio quando habet vim diffinitiuæ.*

64 Facit etiam doctrina Felin. *in c.fin.de præsumptio. num.*27. vbi regulam firmat, quæ dictat; executorem beneficij non teneri iudicialiter procedere, si non vult, sed extraiudicialiter; limitat, quando comparet aliquis, qui prætendit aliquod præiudicium, quia ipse debet iudicialiter audiri,& idem probant Innocentius, & Hostiens.*in c. proposuit de collectione præbendæ.* idem Hostiens.*in cap.de cætero, de re iudic.* idem & Ioann. Andr.*in cap. accepimus de ætate,& qual.* Petrus de Anchara *in clem.*1.*de officio deleg* & Anton Abb.& Immola *in dict. c. fin.* quos sequitur ipse Felin.reddens inde rationem,quia cùm iste contradictor possit assumere in se onus probandi, impetrantem non esse idoneum, debet audiri; & idem dicit *in num.*26. quòd executor datus ad compellendum ordinarium collatorem, vt conferat alicui beneficium, si ipse opponit aliquas exceptiones legitimas, quæ eum excusent à collatione, debet iudiciliter illum audire, maximè cùm priùs debeat collatorem monere.

Hæc doctrina Felin. & aliorum, ab omnibus moder- 65
nis recepta, & infallibilis & indubitata est, vt constat ex Flores de Mena *in pract. q. q.*4. *numero* 31. dicens ex Ab. & Felin. quòd executor gratiæ, siue cum clausulis sonantibus monitionem, siue conditionem sonantibus, si tamen tertius appareat ante perfectam executionem, teneatur eum audire, saltim in via summaria,& inquit ipsemet Flores *in num.*22. quòd si aliquis 66
sit in possessione alicuius rei,vel beneficij, etiam de facto, quòd executor tenetur assumere partes iudicis, & eum citare, & audire in forma iudiciali, quòd sic hæc audientia intelligitur, argumento text.*in cap licet Episcopus de præbendis in* 6. Innocent. *in cap.fin. de præben. & in cap.proposuit de collectione præben.* & aliis pluribus relatis à Nauarro *in cap.cum contingat 3.nulli causa per totam,de rescript.* Euerar.*consil* 114.*n.*2.*fol.*114. Celsus *consilio* 89.*numer.*4. Quintilia. Mandos. *in regula* 42. *num.*3.2.*part.regularum* Abb.& Felin.*n.*24.*in d.c fin.* & ideo quando & ex commissione resultat aliquod præiu- 67
dicium alicui possidenti, vtputa; si ita concipiatur (si tibi constiterit, Franciscum esse simoniacum, bigamum, irregularem, & similia, beneficium conferas Petro) quia tunc debet iste executor omnimodo partes iudicis assumere, citare, & audire in forma iudiciali alterata natura primæua prouisionis, ita Ab.*in clemen. vnic.de officio delega.*Felin *in dict.cap.fin.n.*25.Augustin. Beroius *in cap. conquerente n.*11.*de restitutione spoliato.* & ita sentit etiam Caualca. *decisione* 22. *num.*3.1.*part.* & Flores de Mena *in dict.quæst.*4.*num.*28 *& sursum* 41 *&* 42.*&* 43. vbi desuper alia exempla constituit, quæ quoniam nos latè sumus tractaturi in 5. parte infrà tomo 3.cuius proprius locus erit executorum gratiarum Apostolicarum, hîc omittimus.

Et idem etiam, quòd quando aliquis intrusus adest, 68
vel aliàs legitimus contradictor apparet, executores teneantur assumere partes iudicis, & iudicialiter procedere cum causæ cognitione, & diffinitiuè sententiare. tenent extra relatos Beroi.*consil.*13.*volum.*1. Flami. Paris.*lib.*11.*quæst.*10.*num.*15.*num.*33.*&* 34. Marc. Anton. Genuens.*c.*83.*n.*4. Rota in Pampi. benef de Allo de anno 1578.quæ habetur 1 *p.diuerso.decisione* 202. Nicolaus Garcia *de benef.6.part.cap.*2.*n.*110.*&* 106.*&* 141 *vsque ad* 145.

Qui etiam affirmant, quòd si in literis Apostolicis 69
directis executoribus, omissa sit dicta clausula (citatis citandis) tamen si adsit possessor non est amouendus, nisi præcesserit citatio,suadet text.*in cap.licet Episcopus, de prabend.in* 6. Paris. *de resig.benefic.locis supra citatis.* & Marius Anton. *variar.resolutio. resolu.*58. *subnum.*8. *lib.*1.ac rectè probatur *in decis.*802. *Domini tenuerũt.n.*8. *p.*1.*diuerso.*Hieronymus Campanil.*diuersitat.canoni,rubrica* 11.*cap.*13.*à num* 220 *fol* 351.suppetitque imprimis assertio illa ab omnibus vno ore probata, ne possessio facti tradi debeat ab executore,non vocato possessore, & sine causæ cognitione, & videre licet apud Ioannem Andr.*in cap,ordinary de officio ordinarij,in* 6.Abb. Gemin. Io.Monachum, & alios relatos per eundem Paris.*d.q.*11.*n.*15. & alios quamplures Doctores citatos

per Marium Anton. *variar resolutio. d. resol.* 58. *n.* 8. Mar. d. *quæst.* 1523. *num.* 25. *part.* 3. suppetunt etiam per plures Rotæ decisiones, illa præsertim Aldobran. decisio, quam superiùs citaui, quæ est decisio 202. *part.* 1. *diuersi.* vbi resolutum attestatur in vna Pistorien. fuisse
70 mixtum executorem illum datum ad prouidendum in forma dignum, de Capellania, in cuius possessione erat Præpositus, & Capitulum Piscien. siue sacristia, quæ erat citanda ab ipso executore, qui tenebatur assumere partes iudicis, & audire possessorem, qui non erat obnoxius solo verbo executoris stare, & parere, suúmque ius dimittere, sed resistere, nec illius potestatem contra ipsum locum fore, quia illum executoris potestas compescere non valebat, cùm aduersus resistentes de facto, non de iure, excandescere valeat, per decis. 4. Achillis *de sentent. excommunic.* Ioan. Hieron. Campanill. *diuers. iur. cano. rubrica.* 11. *cap.* 13. *sub n.* 220. vbi *n. sequenti*, dicit, quòd propterea possessio alio modo adepta decernenda est intrusa secundùm Felin *in cap. constitutus n.* 18. *de rescript.* Ripa *in l. naturaliter § nihil commune. n.* 25. *de acquir. possessio.* & in his terminis censuit Rota in vna Senten. Portis, Artigi. coram Decano, sub die 12. Iunij 1573 & in alia Barchinonen. præceptoriarum 10. Iunij 1578. quarum meminit Lancel. *decis.* 423. *proposita causa num.* 4. *d. p.* 1. *diuers.* & alibi passim per Doctores.

71 Et similiter idem dicendum est in executore ad dispensationes matrimoniales, in quarum verificatione ordinarius (cui solent committi) extraiudicialiter potest procedere, vt superiùs dictum reliquimus; qui omni modo tenetur assumere partes iudicis, & iudicialiter procedere, quando adest aduersarius, & contradictor, vt latè per Nicolaum Garciam *vbi proximè a num.* 249. & 250. & Hieronym. Gonz. *l. in annotation.*

72 Quæ omnia extendenda sunt, quando à principio stat aduersarius, quia tunc pariter, & à fortiori de eo iudicandum est, ac de eo, qui postmodum comparuit, præiudicium, & interesse suum allegans, pro quo facit decisio Rotæ in causa Reginen. parochialis 8 Febru. 1557. coram D. Chisanens. vbi dicitur, quòd dispensatio facta à iudice commissario, cui erat commissa cum clausula ista (super quibus conscientiam tuam oneramus, *&c.*) valet, licèt non constet de processu. Rota *decis.* 4. *de filiis presbyt. in antiq.* & quòd stylus est in dispensationibus, quòd si ab initio est aduersarius tunc pars est citanda, & in scriptis acta reducenda, & vbi non est aduersarius, tunc sufficit informatio iudicis, *&c.* Thom Sanch. *de mat. lib.* 8. *disput.* 35. *num.* 15. & Garcia *suprà num* 247. vbi alios allegat ad id; & dictam decisionem Regin. & alteram refert, quæ hanc conclusionem comprobat.

Igitur hæc est omnium scribentium tam antiquorum, quàm modernorum concors sententia, & resolutio; quòd vbi in extraiudicialibus, & sic in collatione, institutione, electione, & prouisione beneficij, quæ sui natura extraiudicialis est, per comparationem contradictoris exceptiones legitimas non friuolas, nec calumniosas opponentis, efficiatur iudicialis, & alteretur eius natura, ac in ea procedi debere in contradictorio iudicio, cum causæ cognitione, & proferenda sententia diffinitiua, vt probat text. *in clem. dispendiosam, de iudicijs, & clem. sæpe, de verborũ signifi.* & Doctores superiùs citati. Et vnum te admoneo, vt Doctores in rem hanc citati loquentes in executoribus, & iudicibus delegatis, disponunt in fortioribus terminis, quàm hi, qui loquuntur in iudicibus ordinariis, propriam & radicatam, non alienam iurisdictionem habentibus, executores autem cùm delegatam, non suam, sed alienam exerceant, contentam sub limitibus intentionis, & voluntatis delegantis; quam tenor scripturæ demonstrat, cuius est stricta interpretatio, sub qua & cum timore loquuntur Doctores relati, inquirentes priùs de voluntate superioris, & an habeat executor iurisdictionem, vt ex his latè videre poteris, qui timor omnino abest in ordinariis collatoribus, & iudicibus ex propria persona iurisdictionem exercentibus, quapropter quæ Doctores affirmant circa hanc materiam in iudicibus executoribus; à fortiori & maiori cum ratione sunt accipienda, & intelligenda in ordinariis iudicibus.

Rationem autem, quare oppositio exceptionum hanc 73 faciat processuum transformationem, alterétque actus extraiudicialis naturam, Doctores nec aperiunt, nec reddunt. Mihi autem meditanti, quæ occurrit referam. Etenim contradictio ipsa (si bene perpendamus) facit contestationem litis, siquidem edictum quod beneficio proponitur, vim habet citationis text. *in c. fin. de electione lib.* 6. & ibi à Doctor. notatur. & oppositor mediante sua oppositione comparet, & ipsam suam intentionem deducit, demonstrat petendo, scilicet; beneficium, quod quidem ad actoris officium pertinet, cuius vicem sustinere videtur, ad instar communium iudiciorum, argumento text. *in l. in tribus. ff. de iudicijs*, ibi, sed magis placuit eum videre actorem, qui priùs ad iudicium prouocat, &c.) *l. qui prior* & quæ ibi nota. *ff. eodem titulo.* & quæ notantur *in § 1. instit. de actio.* ita hæc comparitio habet vim prioris libelli.

Et quando alter comparet contradicens, & oppo- 74 nens exceptiones, sustinet partes rei *ex l. 1. ff. de exceptio.* ex duobus; maximè, quia iste libellus non est prouocatiuus, sed exclusiuus iuris alterius, qui cùm contineat contradictionem, & exceptiones negatione præmissa, in eo est statu, vt operetur litis contestationem, *l. rem non nouam § patroni C. de iudi. l. 1. C. de litis contestatione. l. 2. C. de iura. Calumniæ, cum vulgatis.*

Discursus iste & euidens, & legitimus redditur, ex 75 eleganti doctrina Afflictis *decisione* 346. *sub numer.* 2. affirmantis, quòd in omnibus actibus & articulis, in quibus adest contradictio, ibi necessariò danda est instantia, eum sequitur Muños de Escobar, *de ratiocin. cap.* 31. *sub num.* 17. instantia autem nihil aliud est, quàm exercitatio actionis à litis contestatione vsque ad sententiam diffinitiuam; certo tempore coarctata, vt per 76 Alciatum, Asinium, Didacum Perezium, & alios declarat Paz *in praxi in secunda annot. de instantia num.* 6. *fol.* 6. & Parlad. *in sesquicentur. differen. cap.* 128. igitur si contradictio facit instantiam, quæ includit in se litis contestationem, ipsam litem à fortiori operari debere, confitendum est.

Quò pertinet illud, de quo aliàs dubitauit Rota in 77 vna Calagurit beneficij coram D. Augustino 25. Ianuarij 1554. ex comparitionibus factis per præsentatos coram ordinario (præsertim ante institutionem) effecit talis lis inducta (vt possessio postea per Ioannem vigore institutionis facta diceretur attentata) & fuit per Dominos resolutum, quòd non esset lis inducta, nec per comparitiones prædictas facta litis contestatio, nisi demum per vtramque partem facta instantia pro consequenda institutione, non aliter, quæ instantia ex eo inducitur, scilicet; per contradictionem alterius mediantibus exceptionibus (quarum exempla superius reddidimus) & dictæ decisionis Rotæ mentionem facit Lancelot. Robert. *de attentat. 2. p. c. 4. de attentat. lite pendent. in præfatione, num.* 155. *ad fin.*

Et confirmatur ex eo, quòd in hunc sensum aduer- 78 tit. Hieronym. Gonzal. *in reg. de men. & alter. gloss. 9. in annotat. num.* 37. quòd tunc cognoscetur, fuisse processum in electione, & prouisione beneficij iudicialiter; quando in ea adest concursus oppositorum, qui formant inter se contradictionem, quia tunc nihil deficit ad hoc vt sit lis introducta, & iudicium formatum, ex quo inuenitur in eo actor, reus, & iudex, *iuxta cap. forus, de verborum signific.* nam vt inquit Bald. *in l. 1. Cod. de iuram. calum.* idem Bald. *in l. si non cognitio. num.* 1. *Cod.*

Cod. si contra ius vel utilitatem publicam. & Escobar
79 *in tractatu de ratio.cap.*31.*num.*17.ex quo adest in articulo contradictio,& instantia,ibi danda est & causæ cognitio,quibus adde Doctores omnes, quos in comprobationem huius articuli contradictoris comparentis hucvsque adduximus.

80 Contra quos & communem resolutionem eorum fortiter obstare videntur text.*in cap.vt circa.* & text.*in cap.constitutio.*41.(in eius declarationem editus)*de electione lib.6.*quibus habetur, quòd quando in electione beneficij proceditur extraiudicialiter, quòd tunc comparens,& opponens exceptiones,contra personam electi vel eligentis,ipsas tenetur iurare, se illas posse probare, *&c.* Quando autem in electione proceditur iudicialiter, ius commune seruetur in ipsis proponendis, dum supponunt, quòd contradictor,& exceptiones cadunt item in extraiudicialibus actibus. & sic quòd per eas non alteratur natura eorum, contra Doctores & doctrinas superiùs congestas.

81 Sed nihilominus defende communem, contra quam non vrgent illa iura, quibus vt respondeas, distingue; quòd aut loquimur in ipsarum obiectionum actu proponendi, & tunc ipsa iura procedere, aut loquimur ipsis exceptionibus iam oppositis, & postquam in esse deductæ sunt, & tunc Doctores procedunt, non iura. Quoniam quantum attinet ad prius membrum, scilicet;ad proponendi modum, & formam,attendenda est natura processus, cui obiiciuntur, quia si electio, seu prouisio incepit esse extraiudicialis;dum quis comparet, & docet de suo iure, & exceptionibus, debet sequi naturam, & statum processus. Si verò incipit processus esse iudicialis, ius commune obseruatur. & in hunc sensum loquuntur text.*in dict.c.vt circa de constitutio.* vltrà non procedentes,vt ex eis euidenter constat. Secundum autem distinctionis membrum ad nos attinet, siquidem considerandæ sunt exceptiones, & obiectiones, postquam appositæ sunt iam, & in esse deductæ,notæque fiunt iudici; quia tunc,non antea incipiunt operari suum effectum transformationis, quem illi Doctores attribuunt, quia in posterum deinceps iudex in earum cognitione, tenetur assumere partes iudicis, iudicialiter audire, & cum causæ cognitione procedere, quia tunc, non antea incipiunt alterare, & variare naturam processus electionis, & prouisionis, si illum fortè inuenerunt extraiudicialem. Et in hoc statu de præsumptis exceptionibus procedit communis Doctorum,arg.celebris text. in ratione sui *in l.*1.*§.si minor ff. de rebus eorum.* iunctis etiam quæ in eius interpretationem latè adducunt Tiraquell.*in tractat.de retract. conuentio.ad fin.à num.*17.*& suprà.*Pinel.*de bonis mater. l.*1.3.*p.concl.*52.

Et hanc distinctionem, & intellectum (si diligenter quæramus)inueniemus *in d.cap.constitutio.& d. cap.vt circa.*facta habilium terminorum suppositione. clarum enim est in prouisione beneficiorum, quando extraiudicialiter proceditur,non dari appellationem,quando iudicialiter autem,contrà.*c.constitutis,*2.*de appell.* iuxta eius verum sensum,& intellectum,de quo nos protinus ex Lancelot. Perez de Lira, Nicolao Garcia, & aliis.

Sed sic est, quòd illa iura postquam sunt exceptiones oppositæ, & iuratæ propter calumniam,à non admissione, & receptione earumdem, admittunt, ac permittunt appellationem quoad vtrumque effectum, vt ex eis patet; ergo cum euidentia sequitur, quòd ipsæ exceptiones in esse deductæ, & iam propositæ, incipiunt alterare, & variare electionem extraiudicialem, suum effectum operantes, facientésque illam iudicialem de cætero, *ex d. l si minor.* & hic intellectus ad illa iura proprius,& verus est,qui totaliter illis conuenit,& sic intellecta pro communi retorquent.

82 Quibus insuper adde Concilium prouinciale Compostellanum actione 2.c.34. dum dat formam electioni prębendarum Magistralium, Doctoralium, & lectoralium sacræ Scripturæ, aliqua ipsis electoribus & opsitoribus prohibita inhibens, dicit *in versiculo quod si aliquis, &c.* in hæc: Quod si aliquis de his sufficientissimis probationibus fuerit infamatus,aut notabiliter suspectus, Episcopus vel eius Vicarius in absentia diligenter causæ merita inquirat, & quem reum inuenerit, pro illa vice inhabilem ad eligendum actiuè,vel passiuè declarat,aliàs cum cæteris admittat, *&c.*vt intelligatur hæc inquisitio iudicialiter,vt denotant verba Concilij. & probatur ex text.*in cap. exhibita de iudiciis* ibi, super propositis, & aliis negotium contingentibus inquirerent veritatem. & iuncta gloss.*in verbo, inquirerent.* quoniam agitur de magno eius præiudicio secundum ea,quæ suprà dixi. sine dubio tamen procedit, quando aliquis opposuit dictas Concilij Compostellani exceptiones.

N unc restat,vt illud absoluamus, an citatio sit actus 83
iudicialis,adeò vt iudex, qui cùm possit procedere sine ea, & extraiudicialiter super aliquo negotio, ad quod citauit aliquem, interesse prætendentem, cognoscatur iudicialiter procedere,& assumere partes iudicis.In qua difficultate,ne te detineam diutiùs,affirmatiuè resoluo. Moueor primò ex doctrina Baldi *in l.nec natales in colum.vlt.Cod.de probatio* & Felin.*in cap.fin.de præsumptio. num.*22.*&* *num.*34. alios allegantes, qui omnes, dum aliud quærunt,hoc fatentur,vt iudex executor,qui aliàs non tenebatur procedere iudicialiter,si tamen aliquem citauit,videtur assumere partes iudicis.

Quoniam citatio non pertinet naturæ actus extra- 84
iudicialis.Paul.Castren.*cons.*33.8.*volum.*1.post Innocen. *in cap.cùm olim el 2.de electione* Bald.*in l.nec natales Cod. de proba.* Roma.*consil.*212. Cardin.*consil.*32. Decius *in cap.*2.*de testament.*Felin.*in cap.fin.de consuetudine.* Rota *in nouis* 356. imò est actus iurisdictionalis, qui nullo 85
modo potest expediri nisi à iudice, & iurisdictionem habente,vt notant Abb.*in cap.super quæstionem §.verum. num.*1.*de officio delegati.*Doctores *in cap. prudentiam in cap.ex literis de officio delegati,& in cap.si duobus de appellat.& in l.contumacia ff.de re iudi.*Speculator *in titulo de citati.§.iam de citati.colum.*5.*versiculo hoc autem nota.* & aliquid per Vantium *in tractatu de nullitate senten. ex defectu citat.num.*27.*&* 31.*cum sequentibus.*Et vt inquit Hieronym.Gonzal. *in d reg. de mens.gl.*9.*in annot. num.*35.*&* 37.post Lancelot. *de attenta.*2. *part. cap.*12. *limit.*5.*à num.*3. & Vitalli.*in tractat. de clausu. in clausu. nihil nouari appellat. pend. sub num.*3.*colum.*89. Angel. 86
*in l.*1. *ff. nihil nouari appell. pend.* vt tunc cognoscitur in collatione, & prouisione fuisse processum iudicialiter, quando actum fecit collator seu prouidens, qui fieri non potest à priuata persona, sed à iudice tanquam iudice,& à parte vti litigante, vel quando adest aliquis actus de processu, & pertinens ad processum, & quod tunc diceretur actum pertinere ad processum, quando non potest expediri à priuato,sed à iudice tanquam iudice.

Et cum citatio, vt dictum est, non possit expediri 87
nisi à iudice, tanquam iudice, & cum iurisdictione; meritò eam vocant Doctores actum de processu,& pertinentem ad processum iudicij; ita tenet Speculator *in titulo de citatione §.contra.versiculo excipitur quod citatio est de processu* Maria.Socin.*in vberrimo tract.de citatione art.*4.*prin.in prin. versiculo primò infertur, quod cum citatio talis sit de processu.* & ipse *in art.*19.*in prin. versiculo,& idè est si dicatur.*vbi alios allegat.*& in primo articulo principali,versiculo deinde subiiciuntur,&c.*imò & citatio inter actus iudiciales computatur,rex.expressus *in cap. quoniam contra.* iudex semper adhibeat: aut publicam si potest adhibere personam, aut duos viros idoneos, qui fideliter vniuersa acta iudicij conscribant,videlicet, citationes, dilationes, *&c.*) *de probationibus*, & ita eam meritò in eius descriptione vocat ipse

Socin. *in d.1.art.in princip*, vt fiat iudicialiter iudicis mandato.

Est etenim principium, & fundamentum actus iudicialis, vt tenet Speculator *in dict.titulo de citati.in cap. princ.* not. Cynus *in l. & quia ff.de iurisdict.omnium iudic.* Marian. Socin.*vbi proximè versic.deinde subiiciuntur*, à qua quidem omnis institutio processuum exordium sumit, tanquam à substantiali capite iudiciorum,vt colligitur ex §.*fin.instit. de pœna temer. litig.* & gloss.*in rubric.ff.& Cod.de in ius voc.* gloss.*in clem.1.verbo, citationes, de iudi. l.1.titul.7. part.3.* Didac. Per. *in l.1.titul.2.lib.3.ordinamen.fol.mihi* 813 Damauderius *in praxi cap.*54.*numer.*1.Gondizal.de Paz *in praxi 2. tom. cap.2. num.1.& 2.*vbi nonnullos alios ad id citat, & in actibus iudicialibus spectamus, & attendimus initium, vt dicit Oldral. *in consil.*88. quem refert & sequitur Socin.*in dict.tract.de citatio. articulo 19. in prima quæstione paulo ante fin.*per text.*in l fin.Cod.qui legiti. person.habeant.& l.3.§.scio ff.de minor. & l.in vniuers. Cod. qui dare tutores vel curat.* imò in hoc distinguitur appellatio extraiudicialis à iudiciali, vt illa à iudice ante citationem interponatur, hæc post citationem, de quo latiùs superiùs diximus,& inferiùs dicemus.

89 Deinde facit, quia in actibus extraiudicialibus non datur sententia, etiam interlocutoria, nec iudex, qui extraiudicialiter in negotio procedit, interloquitur in eo, quia interloqui, est actus iudicialis, non verò extraiudicialis, ita docet Bald.*in additio. ad Specula. titulo de arbitr.* §.1.*versiculo ab interlocutoria.*quem sequitur Baptista de sancto Blasio *in tractat.de arbitro, & arbitratore, quæst* 32.*per totam inter tractatus Doctorum*, vbi dicit, quod cùm arbitrator procedat extraiudicialiter, non iudicialiter, *l.si de meis* §.*recepisse ff. de arbitr.* & habetur per innoc. & cæteros scribentes communiter *in capite,quinta val. de iureiur.* non potest
90 ferre sententiam interlocutoriam; rationem reddens, quia interloqui est actus iudicialis,maximè quòd interlocutoria requirat, & supponat omnino iurisdictionem, vt per notata *in l. iubere cauere ff. de iurisdict.omnium iudic.& in l.1 ff siquis ius dicenti non optemperauerit.*& per Socin.Beroium,& alios latè probat Lancelot. Robert.*in tractatu de attent.2 part.cap.20. in præfatione quæst.1. à num.2. cum pluribus sequentibus.* sed citatio,
91 & eius expeditio ex quo habet in se annexum præceptum, est sententia interlocutoria, vt per Dynum, Cynum,ac itidem per notata *in cap.exposuit de dilation.*& per Innocent,*in cap præterea eodem.*tenet Socin. *in tractatu de citati.articul.1.ad fin.versic.2.nota.& in art.19. post princ.*& probatur *in l.cùm clericis,Cod.de Episc. & cleric.*ibi, sententiarum tuarum authoritate pulsantur.) vbi gloss.*verb.sententiarum*,& Bald.*ibi* affirmant,citationis decretum esse interlocutorium. idem dicit Sebastianus Vantius *de nulli.sententiarum ex defectu citat.n.35.* & Maranta *de ordin. iudic.6.p.3. part. de sententia n.27.* & nos *suprà cap 6* diximus aliis citatis authoribus:ergo necessariò assumendum est,quòd cùm citatio sit interlocutoria,sit actus iudicialis, non extraiudicialis. quæ nullo modo potest expediri, & sic interloqui à iudice, vti priuata persona,sed vt iudice iurisdictionē habente.
92 Desuper,quia tanquam actus iudicialis, & processalis iudicij,acetiam iurisdictionalis non potest fieri, nec expediri à iudice in die feriato, ex text.*in l.fin. Cod.de feriis.*ibi,taceat apparitor,*&c.*(& ibi,nulla quemquam vrgeat admonitio,*&c.*) & iterum ibi, silcat horrida vox præconis,*&c* & vt veriorem, & certiorem de iure hanc resoluit Socinus *in dict.tractatu de citatio. art.19.* per Specula *in titulo de citat.*§.*cõtra,versiculo excipitur.*Oldral.quem sequitur Bart.*in l.1.*§.*nũtiatio.ff.de nou. oper. nuntia.*Bald.*in l.2.Cod.in quibus causis in integr.rest.non est necessaria,& in l.1 ff.de feriis.* Ioan.Cald.Anto.Zabar. & alios modernos *in cap.fin.de feriis.*& per alios plurimos, quos ibi à prin. per cum videbis citatos & idem Socin.*ibi.articul.4.in princip.versiculo primò infertur.*vt citatio commissa, & decreta à iudice in die feriato ob honorem Dei, ad diem non feriatum non valeat, quia ius prohibens citationem,non solùm habuit respectum 93
ad effectum, & quando prohibetur non solùm effectus, sed etiam ipse actus, non sufficit, effectum conferri in tempus permissum, cùm actus sit gestus in tempore prohibito, vt argumento *cap.fi. de restit.spolia.& l.Fulcinius post prin.ff. quibus ex causis in possess* & quòd prohibeatur principium, probant præfati Doctores *ex dict.l.dies festos.* & hanc opinionem communiter à Doctoribus teneri post multa adducta probat Vantius, *de nulli.sentent.ex defectu cita.à.n.46*

Nimis etiam fortiter probatur, nam per citationem 94
litis pendentia inducitur etiam ad hoc vt ea pendente nihil debeat innouari, ita probant iura expressa text. *in clem.2.vt lite pendente,& in cap.cùm Ab.* Ferrariensis *de constitu.& in cap. Ecclesiæ sanctæ Mariæ,vt lite pend. cap.ad dissoluendum,de desponsat.impuber* & vt infinitos ad id Doctores taceam, videndus est Lancelot. Robert. *de attentatis 2.part.c.4.in præfatione à numer.28. cum pluribus sequentibus*,asseuerantes omnes,vt statim transmissa citatione vitium litigij contrahatur,& ibi aliquas declarationes adducit, omnino videndus, & alia in comprobationem, quæ rei de qua agimus,satis conueniunt, quæ nullatenus operatur actus extraiudicialis, vt superiùs diximus,quibus adde,quæ de significatione huius verbi *lis*,congesta remanent.

Vltimo loco isthæc nostra doctrina comprobatur ex 95
eo, quòd supra diximus, de dispositione iubente, aliquem citari, scilicet;in clausula(vocatis vocandis,nam si sola eius appositio facit causam iudicialem, & alterat naturam causæ,cùm eius clausulæ virtute iudex,qui aliàs poterat in negotio extraiudicialiter procedere omnimodo tenetur assumere partes iudicis, & in tela iudiciali de causa cognoscere, vt latè vidisti; multò ergo fortiùs hoc debet attribui ipsi citationi iam expeditæ, exequutæ, & in esse deductæ, secundùm ea, quæ latè Lancelot.*loco proximè relato à numer.29.& 30.* potentia namque rei magis in effectu monstratur.*l.rem non nouam,circa fin. Cod.de iudic.* §.*quorum vtramque, versiculo & bellicos,in proœmio instit.*cum aliis.

Hinc intelligendi sunt quidam Doctores, qui dum 96
defendunt, citationem posse fieri in die feriato ob honorem Dei,dicunt; quòd citatio est quid facti, & actus extraiudicialis, quia loquuntur in executione, & intimatione citationis tantùm, facta à nuntio, non tamen in ipsius expeditione, vt videre est per Vantium *de nullit.ex defectu citat.num* 46. *versiculo idem dicitur de executione*, & ex aliis suprà, quia quantum attinet ad illud nudum factum Ministri, potest esse, vt sit extraiudicialis,actus; quatenus verò attinet ad ipsam citationem intimatam, eius expeditionem, & ad iudicem committentem, cùm tot requiratur iudicij,omnimodo fatenda est actus iudicialis, minimè enim forent audiendi ipsi Doctores, si aliter intelligerent, tot iuribus efficacibus,& euidentissimis rationibus,atque authoritatibus conuicti,de quibus hactenus.

Sed ille casus est indifficilis an ille, qui poterat pro- 97
cedere extraiudicialiter, & partes iudicis assumat,iudicialiter procedendo; possit iterum ad extraiudicialem cognitionem redire. In qua quidem & rationes, & authoritates inuicem inuenio pugnare, & imprimis reperio Bald.*in l.nec tales n.10. Cod. de probationibus.* asserantem, quòd officium executoris, qui datur ad prouidendum de beneficiis,censetur extraiudiciale,& ideo neminem tenetur citare, & si fortè citauit,non tenetur expectare; quia licèt assumpserit partes iudicis in citando, potest ab hac via recedere, & assumere partes executoris, nam cùm habeat duplicem potestatem, &vtraque sit publica, non potest alteri renuntiare iuxta,notata *in l.eum qui,ff.de iurisd omnium iudic.* &

& ipſe Bald.idem dixit.*in cap.fin.de præſumptio.* quòd vbi executor incipit cognoſcere tanquam iudex, poſſit omiſſa via iudicij tranſire ad aliam viam, argumento *cap.paſtoralis, de cauſa poſſeſſ. & proprieta.* potiùs enim videatur citare ad cautelam, quàm vt præcludat ſibi viam poteſtatis, argumento *l.3. ff. de milit.teſtam.*

98 Pro qua facit opinione, quod ipſe Bald. inquit *in l.3.ff.de milit.teſtam.* vbi dicit, quòd ſi is, qui poteſt procedere ſummariè,& de plano,incipit procedere ordinariè per libellum,poteſt omittere viam ordinariam, & reliquum proceſſum expedire ſummariè. vnde infert ibi Bald. quòd ſi eſt compromiſſum in aliquem tanquam arbitrum,& arbitratorem(cùm ille iudicialiter, hic extraiudicialiter procedat)& tunc ſi incepit procedere, vt arbiter, & in forma iudicij,& proceſſit inordinatè, valeat nihilominus eius laudum tanquam arbitratoris. Et mouetur argumento *eiuſdem l.3.* vbi miles, qui poterat teſtari iure militari, ſi voluit teſtari iure communi, & adhuc iuris communis omiſit ſolemnitates, valet teſtamentum, iure militis ſaltim, quia eligendo ius commune, non videtur priuilegio renunciare, vide infrà num.135.

99 Econtrario autem Felin.*in cap.fin.de præſumptio.numer.22.poſt medium*,allegat Anton.de Butr.*in cap. cùm contingat,col.vlt.de reſcript.& num.*34. allegat Immol. contrarium ſentientes,vt executor, qui non tenebatur aſſumere partes iudicis,ſi aſſumpſit,&'iudicialiter proceſſit,non poſſit variare.ipſe tamen Felin. in vtroque non tangit quæſtionem, in n.22.non reſoluit, in numero verò 34.diſtinctionem adhibuit.ſequutus authoritatem Immolæ. idem in inuentis vt tunc non poſſit executor variare, quando expreſsè dicit ſe velle iudicialiter procedere,ſed ſi nihil dixit,ſed proceſſit in aliquo actu iudiciali,non teneatur in aliis ita procedere.

100 Abb.*in c.quinta vallis n.42.de iureiurando*,contra Inn. ibi,Bart.*in l.ſocietatem.§.arbitrorum ff pro ſocio*, & Dynum ibi,quòd quando fuit compromiſſum in aliquem, tanquam arbitrum,& arbitratorem, quòd licèt poterit eligere à principio alteram viam, an iudicialiter vt arbiter, an extraiudicialiter vt arbitrator; tamen ſi non elegerit, quòd poterit procedere vtraque poteſtate & authoritate ex eo,quod dicit Innocent.*in cap.cùm ex officioſo,de reſcriptis*,de habente delegatum & ordinariam poteſtatem, qui ſimul poſſit vtraque vti, & quòd tunc vt arbitrator proceſſiſſe intelligitur.Et hinc inferens cum Hoſtienſ quòd ſi compromiſſarius hoc modo electus,proceſſit partim iudicialiter, partim extraiudicialiter,& non ſeruato iuris ordine, vt quia fecit libellum dare, litem conteſtari, & non in ſcriptis, nec partibus citatis,teſtes recepit, nec eos publicauit, & laudum ſine ſcriptis dedit;quòd licèt videatur ſententiam non valere, quoniam eligendo à principio viam iudicialem, cenſeatur alteri renunciare; tamen eſſe dicendum, vt valeat proceſſus ab arbitratore, tanquam ex quo potuit procedere vtraque poteſtate.

Et ad Bart.& Dynum, qui in hoc contrarium dicit tenere, vt compromiſſarius electa via iudiciali non poſſet ad extraiudicialem redire; reſpondet, procedere,vbi habet neceſſe eligere alteram viam, argumento *l.ſi cui.ff. de ſer.*ſecus ſi potuit procedere vtraque via, nec ſpecificè procedit à principio. Vides igitur quam variè loquitur, quamque difficilis ſit reſolutio huius quæſtionis.

101 Ego autem nec priorem affirmatiuam Baldi opinionem *in d.l.neque natales.* nec diſtinctionem Felini,& ſi qui ſunt alij. ſed abſolutè negatiuam, vt veriorem, probabiliorem de iure, maioribuſque, & fortioribus rationibus vallatam amplector, nempe: iudicem, qui non tenebatur procedere iudicialiter, ſi partes iudicis incepit aſſumere;non poſſe variare,& ad extraiudicia-

102 lem viam redire.Moueor primò ex eo,quod magis receptum eſt inter Doctores, quòd quando compromiſſum eſt in aliquem,vt arbitrum,& arbitratorem ſimul, qui ſi aſſumpſerit partes iudicis, & iudicialiter procedendo,intelligitur viam arbitri elegiſſe, ac ideo non poterit variare,nec redire ad naturam arbitratoris, extraiudicialiter volens procedere;ita tenent Specula *in tract.de arbitr.§.fin. verſic.ſed pone ſicut quotidie.* Dynus & Bart.*in l.ſocietatem §. arbitrorum ff. de arbitr.* Alex.*in l.ſi ſeruus § fin.ad fin.ff. de legatis primo.* Bart. *in l.ſi dominium ff de furtis.* idem Bart.*in l.3 ff de re milita.*Ludoui.Romanus*in rubr.col.21.* Felin. alios allegans *in c.ex officij; num 23. de præſcript.* nouemdecim alios referens ſequitur Maſcard. *de probatio. concl.1235. tomo 1.per totam.*& communem dicit Baptiſta de ſancto Blaſio *in tractat.de arbitro, & arbitratore in 4. quæſtione verſicul.12.*quando compromittitur,*& quæſt.*48. 103
*ante fin & quæſt.*67.

Rationem ibi ſubdentes, & præcipuè Baptiſta de ſancto Blaſio in locis relatis;ex quo enim procedendo iudicialiter eligere maluit viam iudicij, ſibi debet via patere, quam ſemel elegit, textus *in l. ſi mulier §. fin. ff.quod metus cauſa.*textus *in leg.quod in hæredem §.eligere.ff.de tributoria actione. leg.ſi duo actu ff.de noxali.* & ſic variando non poteſt illam viam mutare, *leg.ſi dominium ff.de furtis.leg.ſiquis iuſiurandum Codice de rebus creditis.& iureiur.leg.ſicut,Codice de actio. & obligatio.clemen.cùm illuſio.de renunciatione.* & not. *in leg.* 104
*quod ſemel placuit de regul.iur.lib.6.*quod maximè procedit in Eccleſiaſticis iudicibus, quibus fortiùs prohibita ſtar variatio,*cap.cùm autem,de iure patron. clemen. prima de renuntia.*vbi aduertit Felinus *in cap. ex parte decani de reſcriptis,verſiculo dict.clemen.prima.*Felin.*in* 105
cap.1.de præſumptio.num.34.ad medium.

Secundò facit, nam ſi expreſſa electio, quam iudex facit viæ iudicialis,ſe aſſumpturum partes iudicis,hoc operatur,vt non poſſit ampliùs variare, ex Feli.& Immol.ſuprà: pariter,& eodem modo idem operari debet electio tacita, quæ reſultat, deducitur ex modo procedendi,& via quam aſſumpſit,quia tacita renunciatio, 106
quæ reſultat ex facto contrario,idē quod expreſſa operatur.maximè in iudicio, eius calore, text *in l.ad ſolutio.C.de re iudicata c.ſolicitudinem de appell. c.gratum. de off.& poteſtate iudi.deleg.* per actum enim contrariū à iure ſuo contrario receſſiſſe videtur, text.*in c.cùm veniſſet de teſtibus.c.ex ore de his quæ fiunt a maior.pa.capit.c.vlt.de vita & honeſt.cleri.l.2. C. de iure domi. impetr. l. ſi exheredatus ff. de inofficioſo teſtamento, & l.ſi § 1.eodem titulo cum aliis* & quæ vbique locorum Doctores adducunt.Par enim iudicium,& virtus eſt taciti, & expreſſi *l.cùm quid ff.ſi certum petatur.*ſi quidem tacitum, & expreſſum procedunt ex eadem potētia cauſæ efficientis; ergo idem debent operari,vt dicit elegānter Bald.*in l.3.ff.de teſtamen.tute.l. de quibus in fin. ff.de leg.l.triticum ff.de verborum oblig.*& infinitas quæſtiones exempli loco erga hanc doctrinam congeſſit Euerard.*in locis legalibus,in loco ab expreſſo ad tacitum.* 107

Satis enim & clarè inſinuat, & demonſtrat in iudice, iudicialiter & extraiudicialiter valente procedere; voluntatem ſuam & electionem modus procedendi,vt à prin. huis capituli vſque modò diximus, & in arbitro,& arbitratore,quorum ille ordinem iuris, & iudicialē debet ſeruare,*l.prima ff.de arbitr.* iſte autem non, ſed extraiudicialē. *l.ſi de meis §.recepiſſe ff.de arbitr.*& de vtroque Baptiſta de ſancto Blaſio *in dict.tractatu de arbitr.quæſt.2.ante fin.*& in ſupradictis locis,& omnes *in cap.quinta vallis,de iureiur.& in l.ſocietatē §.arbitrorum ff.de arbit.& in d.§ recepiſſe* & quando in aliquem compromittitur vt arbitrum, & arbitratorem per modum procedendi manifeſtatur, & cognoſcitur;an arbitratoris poteſtate vtatur,an arbitri. nam ſi procedit in forma iudicij. & iuris ordine, arbiter erit,ſi extraiudicialiter verò,arbitrator,vt notat Inn.Anto.de Butr.

108 Ab. & cæteri communiter omnes *in c.quinta vallis,de iureiur.* Bart & cæteri Doctores *in d.§.arbitrorum.*Blasius *supra in quæst.* 445. *& seqq.* Mascard. *de probatio. conclus.*125.*tomo* 1.qua causas cognoscimus per effe-
109 ctus,& ex eorum efficacia arguitur potentia causæ efficientis,*l.rem non nouam,circa fin.Cod de iudiciis,§.quorum vtrāque,versiculo,& bellicos,in proœmio institut.c. vbi periculū,in prin.c.funda.circa medium. de electione,*

110 Secundò probatur hæc opinio,nam ille, qui potuit agere via executiua, si cœpit simul agere via ordinaria, non est dandus regressus ad viam executiuam. nec pœnitentiæ locus est,quia non potest variare,*l.minor annis cui fideicommissum, ff. de minoribus.* Bal.*in l. per diuersos q.*10. *C. mandati*, Paul. Castrens. *cons.*78. *lib.*1. Decius *cons.*146.*&* 400. plures citat Burgos de Paz *cons.*39 *n.*7.Azeuedius *in l.*1.*n.*144.*tit.*21.*lib.*4.*recopil.*Parla.*lib.*2.*rer.quotid.cap.fin.*5.*part.§.*11.*num.*10. (dicens audiendum non esse Gondizal. de Paz *in practic.*5. *p. tomo* 1.*cap.*3. *n.*31. contrarium tenentem) & huius nostræ est etiam sententiæ cum pluribus relatis, Cæsar de Grassis *decisione* 2.*n.*2. *&* 3.*de sententia excommun.* Lancelot.*de attent.*2. *p.c.*4. *limit.*30. *ex n.*9. Rota *decisione* 551.*n.*5.*lib.*3.*p.*3.*diuersorum.*& constanter fuisse resolutum in vna Romana pecuniaria 28. Iunij 1593. reiecta opinione contraria affirmat, & sequitur Gonzalez *in regul.de reuoc.al. gloss.*6.*n.*192. tenet Gutierrez *lib.*3.*pract. quæst.*39. Escacia *de iudiciis lib.*1.*c.*62.*n.*33.*& de appellatio. q.*17. *limi.*9.*n.*45. Gratianus *disceptat.*118.*à num.*43. *cum seqq* Felicianus *de censibus c.*2.*n.*9.Molina *de primogen. in additio. ad fin. operis cap.*13.*n.*31.*lib.*3. Giurba *decisione* 100.*num.*53. *& decis*74. *num.*11. nisi cum viam ordinariam intentauerit,protestetur creditor,se viæ executiuæ præiudicare nolle, Giurb, Molina, Burgos de Paz, & Azeuedius post alios citati affirmant.

111 Hinc etiam fit,quod causa quæ semel effecta est ordinaria, semper remanet ordinaria, & appellabilis.Lancelot. Robert. *in tract de attent.*2. *p.cap.*4.*in præfatione n.*172.*& c.*12.*limi.*24 *n* 18 Rota *decis.*132.*n.*1.*part.*1. *diuersorum.* Pontanus *de alimentis cap.*19 *num.*17.*& seqq.*& Gonzal *supra num.*191. pro quo optimè facit, quod elegantèr dicit glossa *in l.proinde § notandum.ff. ad l.Aquil.*quòd quando in causa non requirebatur libellus,si interueniat libellus & sic sit cœpta via ordinaria, debet determinari, vt per eam dicit Franch de Cur. *in additio.* post Alexand.*in l.vnum, colum.fin.ff si certum petatur,in additione, quæ incipit, tamen fallit, &c.* vbi dicit, quòd tunc non valet sententia super libello inepto,Maranta *in disp.*4 *num.*2. quod nec negauit in responsione *n.*12.videndus ad propositum.

112 Quò etiam pertinet, ponderandum dictum Bal.*in l. nulla ff. de legi.*& melius *in l.quod fauore col.*1.*C.de legibus.*docentis,quòd si Princeps committit causam iudici,vt summariè in ea procedat & ille procedat ordinariè,valeat processus tanquam ordinarius,& ordinariè factus,idem tenet etiam Lanfr.*in clem. sæpe colum.*3. *in princ.*15.*conclusione de verborum signi.*Marant.*vbi proximè n.*3. *&* 11.quod dictum intellige secundùm *d. clem. sæpe.*& gloss.ibi *verbo contradicentibus, &c.* & quæ latissimè Marius Giurba. *decisio.*74. *num.*12. vide supra n.38.& infrà n.134.& facit ad propositum,quod dicit Quintilia.Mandos.*in tract.de monitoriis q.*65.*n.*2.*&* 3. quòd ille potuit eligere viam executiuam iuxta tenorem rescripti,tamen si elegit viam ordinariam,incipiēs ea agere,ei via præiudicat,quia via,quàm semel elegit, patere debet.Pro quo allegat textus *in l. quod in hæredem.§ eligere.ff.de tribu.l.si duo actu ff.de noxali.* Bart.*in*
113 *l.societatem §.arbitrorum ff.pro socio.*Imo.Bart.Alexan. & alios,locis,quibus nos supra.Et facit pro hoc etiam illud,quòd obligatio in forma Cameræ non debet exequi pro summa in ea contenta, postquam aperta fuit via,vt de falsitate instrumenti cognosceretur.Caputaquens.*decisione* 274.*num.*1.*part.*2.Hieron.Gonzalez *in regul.de men.& alter.gl.*6.*num.*193.de quo nos diximus latiùs infrà 3.p.cap.4

Tertiò,& pro hac nostra opinione facit,quòd semel 114
alterata natura rei, semper remanet alterata. Alciatus loquendo in feudo *cons.*19.*num.*8.*lib.*2. Vrsillus *ad Afflictum decis.*338.*sub n.*6.*versicum alia ratione,* & conferunt quæ dicit Moli.*de Hispanor. primogeneis lib.*3. *cap.*4.*n.*13 Ruinus *concl.*19.*num.*6.*lib.*2. & conferunt, quæ adducit Gonzalez *supra in gloss.*24. *num.*94. *cum seqq.& gloss.*6.*n.*200. & hinc est quòd merum imperium,quod non est sui natura delegabile,si incipiat semel delegari,sustinetur factum delegabile.Bartol.*in l. pater filium § quindecim sub n.*4. *ff.de lega.*3. & plures (vt alsо et) congessit ad id Tiraq *de retract.lignager.* § 32.*gloss.*1.*sub num.*6.*&* 8.quem vide omnino.

Et facit quartò,quoniam quando iudex assumpserit 115
partes iudicis citando aliquem (licèt ad id non teneretur)huiusmodi citatio talis est naturæ,& qualitatis, vt illum faciat legitimum contradictorem, & personam saltem ad hæc,vt de iuribus citatis discutiatur,anteaquam ad executionem deueniatur,& spectandus est Innocen.*in c.cùm inter colum.*1.*de exceptionibus,*& per Iacobinum Zuchard. Marsil. & alios latè. & optimè prosequitur Menoch. *de adipiscend. possess. remed.*4. *n.*611.612.613. *& vsque ad n.*622. ergo si hoc operatur citatio in personam eius,qui aliàs citari non tenebatur,vt debeat audiri, & de eius iuribus discuti;ergo 116
non poterit iudex variando ad extraiudicialem viam redire;maximè quia cùm efficiatur legitimus contradictor virtute citationis,vt vltra relatos Bartol.*in l. fin. Cod.de edict.diui. Adri. n.*21. *versic. quandoque venit post infans.*& etiam Bald.*n.*42.Ias.*n.*23.Iacobi *n.*45.*& seqq.*Decius *num* 45.Zuchard.*num.*450. Marsil *in l.si qui,nec quæstio.n.*33.39 *ff.de quæstio.*succedit doctrina latè à nobis suprà comprobata,vt quando iudex poterat procedere extraiudicialiter,teneatur necessariò assumere partes iudicis, & in forma iudiciali audire, & procedere;quando adest legitimus contradictor, & sic quod à principio erat voluntarium, cùm per huiusmodi factum sit effectum necessarium, non poterit pœnitendo variare.

Insuper, & ad supradicta moueor, quoniam (vt su- 117
prà diximus) processus iudiciales & extraiudiciales sunt directò contrarij, & adinuicem oppositi, quemadmodum albedo nigredini, & latè docet Baptista da sancto Blas.*in d.tract de arbitro,& arbitrar. à princip.* & per totas quæstiones, & incompatibiles esse docet Bal.*in l.*3. *ff de minist.rest.* non potest simul procedi, & cognosci & in aliqua causa vtraque & via,præsertim, & in vno articulo iudiciali & extraiudiciali nisi etiam quando compromittitur in aliquem vt arbitrum & arbitratorem, quia duo contraria non possunt concurrere simul in eodem subiecto,vt probant iura in secundo fundamento huius partis supra posita,& quia quis non potest esse in duplici statu contrario, *l. vni.§.cùm quæritur ad fin. Cod.de lati.lib. toll.* quia tota causa, & 118
processus dicitur vnum,& idem continens, cuius continentia diuisionem non recipit.text.*in l. nulli Codice de iudiciis.c.*1.*de causa possess.& propriet.* & quæ vtrobique notant Doctores, qui licèt diuersis articulis cóponatur,vnum & idem censendum est,& id non debet diuerso iure censeri,*l.cum quidam ædes ff.de vsucapi.* monstruosum foret namque,hominem membra quadrupedum habere;ac ideo si incipit agere via iudiciali,meritò denegandus recursus ad extraiudicialem;quia ad positionem vnius cōtrariorum sequitur remotio alterius, *l. illud.ff.de acquir.hæred.leg.sed si pupillus §.si institorum ff.de institoria actione.leg. hæc verba ff.de verborum significatione,leg.*1.*Codice de furtis c.cùm teneamur* 31. *quæst.*1.*c.quicumque ab origine de pœnitentia distinct.*2.

Quod non solùm procedit,quando rescriptum com- 119
promissum,

promiſſum, vel alia quæuis diſpoſitio in dando alicui has duas procedendi vias, vtitur diſiunctiua(vel, ſeu) & ſimilibus, ſed etiam pariter procedat etiamſi vtatur copulatiua, vt ſi dicatur (procedas ſummariè, & extraiudicialiter; eligimus in arbitrum & arbitratorem; procede de iure, & de facto,) ex quibus verbis ſignificatur iudiciale, & extraiudiciale, vt per Doctores latè *in dict. l. ſocietatem §. arbitrorum ff. pro ſocio, & l. ſi de meis §. recepiſſe ff. de arbitris, & in c. quinta vallis, de iureiur.* Baptiſt. de ſancto Blaſio *in locis ſuprà relatis.* quia tunc adhuc vna tantummodo via procede-
120 re debet, non vtraque ſimul iudiciali & extraiudiciali. Quando etenim dictio copulatiua ponitur inter contraria, ſeu incompatibilia, mutat ſuam propriam naturam, quæ eſt copulare etiam diuerſa, & reſoluitur in diſiunctiuam. textus eſt notab. *in l. Titio fundus ff. de vſufruct. legato.* per quem ibi decidit Bartol. quòd ſi teſtator in teſtamento dicat, quòd vult ſuum teſtamentum valere iure teſtamenti, & codicillorum, illa copula reſoluitur in diſiunctiuam, vel, *iuxta l. fin. Cod. de codicillis.* Bald. *in l. quod locum circa fin. Cod. ſi ſecund. nupti. muli.* Paul. de Montepico *in repetitione leg. Titia cum teſtamento §. Titia, columna 32. ff. de legatis 2.* Bald. & Salicet. *in l. multum intereſt. Cod. ſi quis alteri vel ſibi.*

221 Et tandem pro hac noſtra opinione facit, quod eleganter, & bene aduertit Hieronym. Gonzal. *in regula de menſ. alter. gloſſ. 9. in annota num. 44.* dicens, quòd executor Apoſtolicus ſuper collatione beneficij procedit extraiudicialiter, & poteſt etiam aſſumere partes iudicis, non tamen ad id tenetur, ſi non vult(niſi in certis caſibus) ſi autem procedit iudicialiter in prouiſione beneficij, diligenter cauendum eſt, vt omnino ſeruetur forma iudiciaria, quod idem etiam dicit Felin. *in c. dudum n. 34. de præſumptio. folio* 193. Bened. Bendo. *in repertorio ad eum, verbo, executor datus ad beneficia, columna 5. in princip. folio* 52. ergo ſi teneretur omnino tunc iudicialiter procedere formam iudicij ſeruando, ſequitur euidenter, vt non poſſit in aliquo extraiudicialiter procedere, nec variando redire ad extraiudicialem viam; maximè quoniam ius admodum reprobat, & abhorret intricationem proceſſus, vt eſt ſtatim dicendum.

122 Et hoc idem voluiſſe, reperio Rotam in vna Hiſpalen. Canonicatus die decima Aprilis, anno milleſimo ſexcenteſimoſexto, coram Ludouiſio, teſte Mareſco. *variar. reſolut. lib. 2 cap 1. n. 154.* qua fuit dictum, quòd etiamſi executor admiſerit articulos ſuper iuſtificatione narratorum, ſuper quibus aliqui fuiſſent teſtes examinati, non propterea dicitur feciſſe ſe mixtum, ad hoc vt iuſtificatio narratiuæ iudicialis ſit neceſſaria, tanquam ſi dixiſſet, quod ſi per illum actum admittendorum articulorum intelligeretur mixtus fieri executor, neceſſariò teneretur, etiam facere iuſtificationem iudicialem, & formam iudicij ſemel electam continuare, & non alterare; quæ mirabilis eſt ad hanc reſolutionis comprobationem.

231 Et ex proximè dictis primò infertur ad conſtitutionem 142. Pij IV. de apponendo ſequeſtro in beneficiis ſeruatis, quam ad literam refert Hieron. Gonzal. *in regula de menſibus, in §. ſeptimo proœmiali in princip.* per quam ſtatuitur, quòd quando beneficia ratione menſium, ſeu aliàs ſunt reſeruata ſeu inter prouiſum Apoſtolicum, & ab ordinario prouiſum deſuper ligitare contigerit; iudex ſtatim quod parte legitimè citata, & citatione reproducta, cognouerit præfatam reſeruationem, etiam ſummarie, & extraiudicialiter, quantum ſibi, & pro rei qualitate videbitur ſufficere; fructus, redditus, & prouentus beneficiorum ſequeſtrari mandet, ac faciat, &c. *ibi*, etiam ſummariè, & extraiudicialiter, quantum ſibi pro rei qualitate ſufficere, parte legitimè citata, videbitur, conſtiterit. ex qua diſpoſitione, licèt extraiudicialis, & iudicialis cognitio committatur, vt de primo conſtat ex verbo (extraiudicialiter) in ea appoſito, & ex verbo (conſtiterit, &c.) quod poteſt ex illius natura referri ad extraiudicialem cog- 124
nitionem, *c. cùm contingat, de rescript.* & ibi Felin. *n. 6. & in cap. fin. num. 18. in fin. & num. 28. ſub follentia 6. & ſub n. 33 ad medium, verſi. vlo. adde etiam. l. 1. non dubium, de præſumptio.* idem Felin. poſt Bald & alios, quos allegat *in cap. ſi conſtiterit ſub num 5. de accuſatio.* Abbas *in dict. cap. fin. ſub num. 13. ant. finem verſiculo extra prædictos caſus. de præſumptio.* de ſecundo autem, & ſic de cognitione iudiciali, docent verba illa appoſita in d. conſtitutione Piana, ſcilicet (ſummariè quæ id denotant iuxta text. *in clem. diſpendioſam, tuncta rubrica de iudicijs.* & ex aliis verbis parte legitimè citata, quæ id etiam ſignificat iuxta ea, quæ de clau(ſulis citandis) & iterum de citationis natura ſuperiùs dicta reliquimus hoc in capite.

Non tamen illa intelligenda eſt, vt videatur iudici 125
concedere ſimul poſſe vtraque via vti in appoſitione ſequeſtri, ſed altera tantùm, ac ideo cœpta via iudiciali non poterit variare (licet ſummariam cognitionem adhibere poterit) adeò vt illa dictio copulatiua, & appoſita in d. Piana, reſoluatur in diſiunctiuam iuxta modò dicta. Et licèt ſi poſſet procedi extraiudicialiter, vt not. Gonzal. *loco proximè relato n. 227. cum duobus ſeqq.* & ſuprà *n. 56. & 57.* hoc tamen facere non poterit; quando ſemel aſſumit partes iudicis, & cœpit in forma iudiciali procedere.

Hinc etiam pariter infertur ad Concilium Triden- 126
tinum *ſeſſione 22. de reformatio. cap. 15.* quod, dum loquitur de diſpenſationibus matrimonialibus, hodie Ordinariis locorum committendis, vt ſe informet, ſi preces veritate nitantur, de quo ſuperius dixi; his vtitur verbis, *ibi*, ſummariè tantùm, & extraiudicialiter cognoſcatur, &c (& declaratio ſanctæ Congregat. Cardin. ibidem dicit: requiritur tamen citatio) pariter quod in ſuperiori caſu intelligendum, & declarandum eſt, vt poſſit procedere iudicialiter, & extraiudicialiter, non ſimul, ſed electiue, ſiue tacitè, ſiue expreſsè, nec Doctores conſtituunt aliquam differentiam inter hanc commiſſionem ſic conceptam, & alia, putà; mandata de prouidendo, quibus nihil exprimitur de iudiciali, ſeu extraiudiciali vltra id, quod tacitè intelligitur à iure, vt videre eſt per ea quæ pluribus Doctoribus relatis adducit Nicolaus Garcia *in tractatu de beneficijs 6 p. cap. 8. à num. 249. & ſuprà.* 127

Et illa verba declarationis S. Congregat. requirentis citationem non coarctant iudicem, vt omnimodo teneatur aſſumere partes iudicis, & iudicialiter procedere, quia intelligenda ſunt, quando adeſt aduerſarius, & contradictor ita deciſum eſt à ſacra Rota in vna Reginenſi Parochiali die octauo menſis Februarij, anno milleſimo quingenteſimo quinquageſimoſeptimo, coram Domino Chilanien cuius ſuprà mentionem feci. & ita etiam intelligit, & interpretatur verba illa Gonzal. *vbi proximè numero* 205. nam adhuc ipſa commiſſio habens clauſulam (vocatis vocandis) non aſtringit iudicem ad procedendum in forma iudicij; quando nullus adeſt contradictor, nec debeat vocari, ex quo etiam tunc procedi poteſt extraiudicialiter Rota *deciſione 636.* & in vna Anconi. terrarum de anno milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimoſeptimo, coram Seraphino, quæ habentur *in prima parte diuerſorum.* Nicol Garcia *de beneficijs 11 part. c. 11. num. 139.* & ex eis poteſt etiam intelligere, & interpretari reſcripta, & alias commiſſiones, quibus paſſim deſcribitur hac eadem clauſula, vt procedat ſummariè, & extraiudicialiter

Et idem quod nos ſentit, & probat etiam Baptiſta 130
de ſancto Blaſ. *in dict. tractatu de arbitro, & arbitratore quæſtione 4. verſic. 9.* quando compromittitur in aliquem dicens; quòd quando compromittitur in ali-

quem copulatiuè vt arbitrum,& arbitratorem, & amicabilem compositorem, ac etiam vt procedat iuris ordine seruato,vel non seruato,dicit,quòd si eligat viam iudicialem, & arbitri, quod tunc procedere censetur vt arbiter, alàs secus, per Innocentium *in dict. cap. quinta vallis.* & quod à principio habet mixtam naturam, cùm postmodum possit eligere viam arbitri; vel arbitratoris, quod idem sit ac si disiunctiuè compromissum concipiatur, de quo per eundem Baptistam *in versiculo proximè sequenti,incipit, decimo,quando compromittitur in aliquem disiunctiuè.*

130 His accedit modò interpretandus, & declarandus textus *in c.nisi essent de prebendis,& dignit.* vbi delegatus,in quem à partibus fuit compromissum, simul delegata & arbitraria potestate vius est,& sic iudicialiter,vt iudex delegatus,& extraiudicialiter vt arbitrator quoniam respondeo illum text.non esse intelligendum in arbitratore, sed in arbitro, quod colligitur primò, quia ibi compromissum fuit in delegatum simpliciter super lite,non expressè,an sit arbiter,vel arbitrator;quia tunc in dubio censeri debet arbiter, quando super lite assumitur,Ita tenent Anton. de Butrio,& Ioannes de Immola *in cap. quinta vallis,de iureiur.*quos referens sequitur Baptista de sancto Blasio *loco supra relato,questione 4.in princ.versiculo secundò,quando,&c.* Deinde quia in eiusdem text.dispositione illud adiicitur, *ibi,* intelligitur esse præceptum, & arbitraria potestate. non enim ibi dicitur ex arbitratoria, & sic non de arbitratore,sed de arbitro intelligi oportet,quia arbiter non dicitur arbitrator, nec econuerso, vt aduertit Baptista *supra in prima quæstione.*imò à iure pro differentia diuersis nominibus nuncupatur vterque *l. societatem §.arbitrorum,ff.pro socio,& in titulo toto,ff.& Codice de arbitr.* textus *in l. Cod. de contrahen. emptio. & l.si quis arbitratu.ff.de verb.obliga. cap.quinta vallis, de iureiuran.* & vtrobique Doctores.& sic pro vno alius minimè nuncupatur, argumento *l. si idem. Cod. de codicillis.* ac propterea cùm dixerit textus *arbitraria potestate &c.* deductum vocabulum ab arbitro, de eius potestate intelligi necesse est,ab etymologia enim vo-

131 cabuli rectè arguitur, *l. notionem §.instrumento.in verbo proprie.l. quibus præcipua l. tugurij l. vt Alphenus,& l. pupillus §. territorium.* cum vtrobique not. per gloss. *ff. de verbo. significa.cap.foras, eodem titulo.* textus cum glossa *in §. fin.titulo per quos fiat inuest. in vsibus feudorum.*cùm sit etymologia resolutio vocis in proprium effectum rei,quæ demonstratur, secundùm Baldum *in cap.1. §. si quis de manso. in vltim. columna de controuersia inuestitu. in vs. feudi*, & quia analogum per se sumptum stat pro potiori significatu.

Nec enim in iuribus ille sequendus est intellectus, ex quo sequeretur absurdum, prout in illo text. si admitteremus duas naturas contrarias simul in eodem subiecto, & processu, prout est iudex delegatus,& arbitrator, quorum ille cum iurisdictione, & in forma iudicij,hic vt priuata persona,& extraiudicialiter procedat, propter quod vitandum, id fatendum non est, *l. prima §.vnde quæritur ff.de publicanis l. nam absurdum, cum l. precedenti ff. de bonis liber. l. obseruare §.fin.ff.de offic. proconsul.& legat.l.si quis ex argentariis §.fin.ff.de edendo l. scire oportet §. aliud ff.de excusatione tutorum. l. secunda §. sed si agant, & in §. sed si dubitetur ff. de iudicijs, leg. eum qui ædes,ff. de vsucapionibus.*delegati verò, & arbitri potestate rectè potest quis simul vti, quia arbiter non extraiudicialiter.sed in forma iudicij procedit, *l.1 ff de arbitris cum vulgatis*, sicut delegatus cuius iurisdictio ex arbitrio cumulatur, auge-

132 turque potestas ex mixtura; ac ideo cùm non sint contraria, sed diuersa, rectè insimul concurrunt, & vtraque proceditur, *cap. cùm olim.de arbitris.* prout etiam delegata,& ordinaria iurisdictione idem iudex potest simul vti, text.*in cap.cùm ex officij.* & ibi notant Doctores *de præscriptioni.* & ita etiam illum tex. de delegato arbitro intelligit Blasius *in dict.tractatu de arbitro quæstione 15.versiculo 4. fallit*, ex Hostiens. *in titulo de arbitris.§.secundò facit.* Abb.*in c.exhibita.de rerum permuta.*per gl.*in l.sed & si seruum § si quis iudex.ff.de arbitris.*& ex his non est audienda glossa *in dict.c.nisi essent,verbo arbitraria,*quæ in eius intellectu variauit.

Et ex hac quæstione illa elicienda est resolutio, vt 133
is qui non tenetur assumere partes iudicis, si eas assumpserit faciendo actus iudiciales, possit variare, & redire ad extraiudicialitatem, nec simul vtraque via iudiciali,& extraiudiciali vti, sed omnimodo teneatur seruare formam iudicialem à iure requisitam, & ita teneo prout hactenus latè probauimus satis.

Eam tamen ex mente omnium Doctorum (quo- 134
rum in hac quæstione mentionem fecimus) declara; vt procedat, quando iudex assumendo partes iudicis, elegit partem iudicialem, vt non possit variare; secus autem econuerso,ita vt si cœpit extraiudicialiter procedere, bene possit redire ad viam iudicialem, quia ius fauet causæ cognitioni ob suam iustificationem,iuxta ea,quæ leguntur, & notantur *in clemen. sæpe.* per gl. & Doctores ibi. *de verb.signific.* & quæ nos suprà hoc capite diximus,versiculo,quoniam vt in quit glossa,*&c.n.38.& à 112.* Vltra quæ faciunt etiam ad propositum quæ dicit Bald.*in l.nulla circa fin.ff.de leg.* Innocent.*in cap. innotuit in prima columna de iudic.*dicens, quòd seruare ordinem iudicialem, non potest nocere.Bald. *in l.testament.in 3.nota. Cod. de testament.* & quæ latè Felin.*in c.cùm dilecta columna 4.ampliatione 5.de rescript* & Cotelian.Cota *in memorabilibus verbo arbiter cui data est potestas,&c.* & vide dictum Bald. *in l. obseruare §.proficisci quæst. 14.column.5.ff. de offic. proconsul. & leg.* & Marant.*in 4.disputatione, num.14.* & huic nostræ limitationi rectè conuenit quod pluribus citatis Doctoribus affirmat Marius Giurba *in decisione 74.num.12.*quòd causa summaria sui natura potest, consensu partium fieri ordinaria. Ordinaria autem non potest fieri summaria, quos vide. Et ad hanc doctrinam reducendi sunt Doctores, qui affirmant, arbitrum habentem simul potestatem arbitratoris, ac executorem, qui potest extraiudicialiter, & iudicialiter procedere, vt vult; vt vna via electa possint ad aliam redire, procedant,& habeant locum; quando ceperint procedere extraiudicialiter,vt possint rectè redire ad iudicialem cognitionem, non tamen econuerso, quia militat diuersa ratio, & iuris regulæ repugnant, & ita accipienda sunt etiam, quæ de vtroque arbitro, & executore congerit Marescotus *variar. resolut. lib. 2.c.1. à. num.151. & seqq.*

Secundò declara dictam resolutionem, vt non pro- 135
cedat, quando in commissione, lege, compromisso, seu alia dispositione aliter disponatur expressè,veluti, vt procedat iudex iudicialiter, & extraiudicialiter simul,vel quòd possit etiam vna via electa,ad alteram redire, vt pro cautela dat dubitationis tollendæ causa. Bald. *in l 3.ff.de milit.testament.*loquendo in compromisso alicui facto tanquam arbitro, & arbitratori; quo insuper loco sentit,vt tanquam incompatibili non possit aliàs vtraque via vti compromissarius, nec variare, & sic eum intelligunt & allegant multi ex Doctoribus superiùs allegatis & in contrarium eius, pro quo illum ad principium huius quæstionis citaui numer.98. Faciunt etiam ad hanc limitationem & declarationem resolutionis, quæ Baptista de sancto Blasio *in dict.quæstione 4.à princ.*quia tunc bene poterit variare, & simul vtraque via iudiciali, & extraiudiciali procedere, quando hæc sibi potestas à dispositione data est.

Ex hucusque dictis vtilis suboritur quæstio, an 136
in casibus, quos diximus, iudicem teneri omnino iudicialiter procedere, vel quia adest causula (vocatis vocandis) vel comparet legitimus contradictor,vel quando

quando ſemel cœpit iudex in forma iudiciali audire, & an procedendo extraiudicialiter, vel intricatè ſimul iudicialiter, & extraiudicialiter; ſit licita appellatio, ciuſque denegata delatio vim detegat. In qua quidem ne detineam diutius, affirmatiuè reſpondeo, vt iuſta ſit, & legitima hæc appellatio. Pro qua primò ponderotextum expreſsum (ſi bene perpendamus) *in cap. exhibita, de iudicis.* vbi ſuper electione cauſa appellationis fuit commiſsa, quibuſdam iudicibus cum clauſula (vocatis vocandis) ipſi autem, ſiue moti ex natura electionis, quæ erat extraiudicialis, ſiue propter verbum (inquirerent) in commiſſione appoſitum, vt dicit ibi gloſsa *verbo, inquirerent*, non proceſserunt in forma iudiciali, ſed extraiudiciali, nolentibus hac de cauſa exceptiones, nec probationes oblatas recipera, à quo procedendi modo parte grauata appellante, cùm deberet iudicialiter procedere, tum ex d. clauſula (vocatis vocandis:)tum quia aderant aduerſarij contradictores, nimis iuſta, & legitima reputata fuit appellatio hæc à Rom. Pontifice, cùm fuiſset ab inordinato proceſsu emiſsa, ac ideo omnia poſt eam facta, vt attentata reuocari mandatur, pro quo facit etiam gloſſ. ibi *in d. verbo inquirerent.*

137 Pro quo ſecundò facit, quod ex d. text. communiter deductum eſt à Doctoribus vulgare velut axioma; quòd ab inordinato proceſsu, & eius intricatione licita ſit appellatio quoad vtrumque effectum deuolutiuum ſimul, & ſuſpenſiuum, Ricard. Malumbra *conſilio 7, incipit ſatis videre*, inter conſilia Federici de Senis, Cardin. Tuſcus *conſilio 359. tomo 1. num.21.* & nos latè in cap.6. ſuprà hac 1. part. vbi de præpoſteratione proceſſus, & in locis modò citandis. Quod adeò generale eſt, & abſolutè procedit, vt locum habeat non ſolùm in cauſis ordinariis, in quibus appellatio permittitur à diffinitiua; ſed etiam ab interloquutoriis, à quarum finali determinatione prohibetur, ſiue quoad vtroſque effectus, deuolutiuum & ſuſpenſiuum, ſiue etiam quoad vnum ſuſpenſiuum tantùm, vt tenent Catelianus Cora *in memoralibus, verbo, appell. non licet*, Cou. *in pract. quæſt. cap.23. num.8. verſiculo caterum licet.* Ozaſchus *deciſ.25. num.14.* Natta *conſil.121. num.4.* Zuchar. *in repet. l fi. C. de edicto Diui Adri. num.436.* & nos latè ſuprà hac 2. p. cap 6. à num 68. vbi plurimos alios adduximus, & multa ad propoſitum noſtrum inuenies infrà 4.p. c.13. per totum.

138 Pro quo facit doctrina Lambert. *in tract. de iure patr. 3. artic.11. quæſt. princ.2.p. lib.2. num.1. verſ. Lapus autem dicit, &c.* vbi ſequutus Innocent. Abb Lapum, & alios inquit loquendo in confirmatione, & inſtitutione; quod ſi pars comparet ſuper ea, vult iudicium ordinare, & contentiosè agere, quod tunc neceſsariò eſt cauſæ cognitio adhibenda, qua minimè adhibita, inſtitutio & confirmatio non teneret, ergo tanquam ab actu nullo licita & legitima appellatio erit, cum exequtionem non mereatur, iuxta regul *l.4.§. condemnatum ff. de re iud.* & quæ nos latiſſimè infrà 3 part.cap 9.principio.

139 Maior tamen difficultas eſt, an iudex vim faciat non deferens appellationi eo caſu, quo ſimul poteſt procedere in aliqua cauſa vtraque natura ſimul modò, ſcilicet, & in aliquibus articulis iudicialiter, modò & in aliis articulis extraiudicialiter, quod contingere poteſt, quando ita in diſpoſitione, ſeu commiſſione expreſsè dicitur, vt paulò antè diximus num.135. Et ſtat difficultas, nam pugnat duplex natura contraria, alia & ſic extraiudicialis, negans appellationis delationem, alia verò iudicialis eam concedens, & permittens. Et quia hanc quæſtiouem ſaltim in regula latè diſputaui ſuprà c.7.vbi egi de ſententiis, ſeu cauſis ad diuerſam qualitatem habentibus, aliam permittentem, aliam prohibentem appellationem, ex cuius reſolutione, cui adhibui diſtinctionem; præſenti reſpondeo: quòd aut loquimur, quando appellatur à toto proceſsu, ita compoſito; puta; ſententia ſuper eo lata, & tunc prævalet qualitas prohibitiua, quia totus iſte proceſsus eſt vnum corpus, & vnum continens, cuius continentia non diuiditur, *l. nulli C. de iudiciis c.1. de cauſa poſſ. & propri.* & faciunt quæ latè adduximus in dict. cap.7. hac 2. p.

Aut enim non appellatur à toto ipſo proceſsu, ſeu 140
ſententia, ſed tantùm ab aliquo articulo emergenti, vel incidenti ipſius proceſsus, & tunc appellatio regulabitur iuxta naturam ipſius articuli, vt ſi in eo fuit proceſsum extraiudicialiter, minimè deferatur, ſi verò fuit proceſsum iudicialiter, & ipſe articulus eſt aliàs qualificatus, vel quia habet vim diffinitiuæ, vel quia continet damnum irreparabile, & ſimiliter aliàs ſit appellabilis, deferendum eſt omnino appellationi, aliàs ſecus, ex iuribus vulgaribus, nam licèt tota cauſa, & proceſsus ſit vnum corpus, & continens inſeparabile; tamen articuli eius ſeparati ab alteris cenſentur, ita docet Immola *in cap. ſi columna 25. verſiculo tu potes concludere, de præſumptio.* per gl. *in clemen ſapè ad fin. verbo partibus, de verborum ſignific.* Felin. *in d.c.fi. ſub n.24.* & ipſe Felin. *in c.cum ex officij, ſub num.13. de præſumptio.* maximè cùm inter ipſos cauſæ articulos, quoad appellationem adſit differentia. Si quidem videmus alij, & ſic qualificati eam permittentes, alij negantes, vt merè interloquutoriæ ex toto diſcurſu huius primæ partis *ff. de appella. recipi. l. ante ſententiam Cod. quorum appell. non recip.* Concil. Trident. *ſeſſ.24. de reformatione, cap.20.*

Ex quo enim ſimul iſte procedendi modus cum mix- 141
tura eſt in diſpoſitione permiſsus, vnuiquiſque articulus cauſæ admittat, vel prohibeat appellationem ſecundùm quod dictat ſua propria natura, maximè, quia licèt tota cauſa ex permiſſione diſpoſitionis admittat hanc mixturam, vt in vno articulo eius queat iudicialiter, & variando in alio extraiudicialiter procedi; tamen vnus, & idem articulus eam mixturam non patitur, nec hoc modo poteſt in prouiſione procedi (quando expreſsè alteram viam non eligit) vt intelligatur hæc variatio in diuerſis articulis cauſæ, non in eodem, vt eſt vi- 142
dere per Felin. *in d. cap. fin. ſub num.34. de præſumptio.* motus Immol. ibi *d. colum.25. verſ. tu potes concludere.* & ipſe Felin. *in d c.cum ex officij. ſub num.23.* & vide hanc quæſtionem & reſolutionem eius quæ latè adduximus ſuprà in d.cap 7. hac 2.p.

Et priùs quàm hinc abeamus, non incongruum, 143
nec inutile erit, animaduertere in hac materia, vt iis in caſibus, in quibus, iudex ſuper electione, collatione, inſtitutione, confirmatione, ſeu prouiſione beneficiorum, & ſimilibus, iudicialiter procedere cœperit, vel ex ſua voluntate, vel ex neceſſitate iuris (vt ſuprà diximus) diligenter cauere debet, vt omnimodo ſeruetur forma iudicialis, iudicij tamen ſummarij, cùm ira in cauſis beneficialibus ſit procedendum, iuxta textum *in clem. diſpendioſam de iudicijs*, & in terminis docent & aduertunt Felin. *in cap. fin. de præſumptio. num.34.* dicens quòd eo caſu, quo exequutor aſſumit partes iudicis, debet iudicialiter procedere *ſecundum clem. ſæpè, de verborum ſignifi.* & Lamberti. loquendo in ordinariis iudicibus collatoribus *in tractatu de iur. patro. 3. art. 2. quæſt. princ. 2. p. lib.2. n.11.* dicens, quòd in cauſis beneficialibus vbi apparet contradictor exceptione opponens, ipſæ efficientur iudiciales, ſed tamen iudicij ſummarij, in quo procedi debet ſummariè, ſimpliciter, & de piano, ſine ſtrepitu & figura iudicij. *vt in clem. diſpendioſam de iudi.* in idem facit etiam (nullum allegans) Hieron. Gonz. *in reg. de men. & altern. in annotatio. gloſſ.9. poſt princip. num.44.*

In huiuſmodi tamen proceſsu ſummario iudex præ- 144
oculis habere debet omnino *dict. clem. ſæpè. de verbor. ſignifi.* quæ dat formam huic procedendi modo, deſignans requiſita neceſsaria, quæ in eo interuenire requiruntur, ad cuius, & dictæ clemen. *diſpendioſam.* maiorem

decla

declarationem, videndus Batt. *in extrau. ad reprimendum.* Georgius Natta *in repetitione ipsius clemen.* & ibi etiam Lanfranc Marant. *de ordine iudi. 4. p. 9. dist. à princ. fol. mihi* 186. Optimè Octauian. Cacheran. *in decisionibus Pedem. decis. 2. per totam.* & Perez de Lara *in tractatu de anniuers. & Capella. lib. 1. cap. 10. à num. 46. cum pluribus sequentibus*, quibus locis exactè tractant de natura & qualitate dictionis summariè, simpliciter, de plano, sine strepitu, & figura iudicij, de quibus in dictis clem. & quid vnaquæque apperat in iure.

145 Et de prædicta & de modo procedendi in causis beneficialibus iuxta tenorem *d. clement. dispendiosam & d. clem. sapè*, vltra prædictos latè tractat & seriatim Lam. *in tractatu de iure patro. 12. art. cùm sequentibus & suprà 9. q. princ. 2. part. lib. 2. & per totam quæst. princ.* 10. & 12. cum omnibus suis articulis *eadem 2. per lib. 2.* & stylum Rotæ in causis beneficialibus, & spiritualibus quæ ibi agitantur, latè ponit, ex aliis pluribus Sebastian. Vantius *in tractatu de nullit. sententiarum ex defectu processus à num. 58. vsque ad 66.* in quo quidem aduertit, quòd

146 cùm stylus curiæ, seu loci, in quibus causa agitur, non autem curiæ delegantis seruandus sit, vt per Eguidium *concl. 78. super appellatione.* & quæ ipse Vant. *ibi num. 56.* idcirco si Papa causam alicui iudici in partibus cum potestate summariè procedendi, commiserit, talis iudex non cogeretur, seruare stylum, & terminos Romanæ curiæ, sed iuris communis dispositionem sequi deberet, ex Eguidio *concl. 82. si Papa.* nam talis stylus ad alia loca non se extendit. Roma *consil. 367. col. 3.*

147 Aimon. *consil. 121. scripsi, columna penult.* prout nec stylus palatij, non extrà egreditur, nec ad alia se extendit, Eguidius *conclus. 177.* etiam vbi, quod & ex aliis authoritatibus nos suprà cap. 10. hac 2. part. num. 27. probauimus, quòd stylus Rotæ non attenditur extra curiam in lite vertente in partibus diffusè etiam dixi suprà 1. p. cap. 2. §. à principio.

148 Vnum tamen non dissimulabo, quòd quando in sententia, rescripto, vel quauis alia dispositione, summariè procedi iubetur: processus formandus est in forma iudiciali, vt constat ex Doctoribus in toto hoc articulo supra citatis, dictio enim (summariè) aliter quàm in iudicialibus actibus non verificatur, nam in processu summario, & etiam si in eo procedatur simul, simpliciter, & de plano, sine strepitu, & figura iudicij, licèt ordo iudicij tollatur; non tamen substantialia iudicij, ac ideò causæ cognitionem adhiberi necesse est, nec legitimæ probationes, prout causarum qualitas exposcit, sublatæ censeri debent, latè pluribus relatis Pe-

149 demont. *vbi suprà d. decis. 1. subnum. 1. &* 2. & Perez de Lara *in d. cap. 3. num. 46. cum tribus sequentibus.* & quia quando sic proceditur requiritur citatio, iuramentum calumniæ, & similia, quia actus sunt iudiciales, non autem extraiudiciales, vt expressè ex aliis dicit Baptis. de S. Blas. *in tract. de arbitro & arbitr. q. 30. & 31.* & sic quòd coram eo, qui extraiudicialiter procedit, non iuratur de calumnia, vbi etiam *q. 29 30. 36 39. & 40.* quòd libellus, litis contestatio, recusatio, interloquutio, ac processus publicatio & similia, sunt actus iudiciales, non extraiudiciales.

150 Et quoniam d clement. *dispendiosam*, quæ ita summariè, & in beneficialibus procedendum, disponit, situatur sub titulo seu rubrica *de iudicijs*, ergo eius processus pertinet ad iudicia, & iniudicialibus verificari debet. Etenim quando aliqua materia ponitur sub aliquo rubro, ex hoc iudicatur esse illius naturæ, cuius est rubrum, ita vult gl. notab. *in cap. 1. in cap. si super gratia.* & ibi Dominicus *de offi. delegati, lib 6.* glos. *in cap. tibi qui de rescript. eodem lib.* Glos. *in clemen. vnica de offi. delegati* quas commendat ad id Panormit. *in prœmio de sresal. & in cap. suspensionis de offic. delegati.* Ioann. de Immola *in rubr. ff. de verbor. oblig.* latè Eucrard. *in locis legalibus, in loco, à rubro*, quia lex, vel canon, debet intelligi secundùm Rubricam, sub qua situatum est ex eisdem authoritatibus. Et ita consultus semel respondi, dum super electione præbendæ Doctoralis Tudensis Ecclesiæ, ad quam Licentiatus Ferdinand. de Mera ac Carbaial oppositor comparauit, coram Capitulo exceptiones irregularitatis, bigamiæ, ordinum, & alias legitimas opponens, contra personam alterius, pariter oppositoris ad præbendam, & à Capitulo recusante eas examinare, & de his cognoscere, appellauit ipse Licent. Mera, & protestatus auxilium Regium 151
violentiæ, & adductis actis ad hanc Curiam almam Gallogræcam, me patrocinante, informante, & insistente appellationem legitimam, forétque necessarium super exceptionibus iudicialiter procedi, decretum est à toto Senatu, ad datum tertium genus violentiæ. Nempe *que oyendo el Cabildo y el obispo, ò el que dellos pudisse y deuiesse conoscer, al Licenciado Mera sobre sus exceptiones, y procediendo en ellas conforme à derecho, no hazia fuerça, y no lo haziendo la hazia, otorgasse, &c.* & huius decreti intimata Regia prouisione Episcopo, & capitulo, quod cùm voluisset, extraiudicialiter de dictis exceptionibus cognoscere, licèt Episcopus contra; iterum D. Ferdi. de Mera appellans protestatur, & viso processu per totum Senatum me informante, ac iterum insistente, ius esse, vt omnino de eis debet fieri iudicialis examinatio, licèt in iudicio summario ex suprà dictis authoritatibus, & Clementinis; iterum tertium genus datum est in Senatu vt, *procediendo summariamente, y dando al Licenciado Mera diez dias mas de termino, no hazia fuerça, y no lo haziendo, la hazia otorgasse, &c.* ita intelligi in iudiciali cognitione iuxta clem. *dispendiosam* respondi, cùm ita ius dictet, quando in electione comparet, contradictor legitimas exceptiones opponens, vt hactenus 152
dictum est superiùs, & quia verba iudicis debeant intelligi secundùm mentem iuris, text. *in cap. causam, de rescriptis. l. si stipulatus, in princip. de vsuris. l. Gallus. §. quidam rectè, de liberis & posthum.* Alexand. *consil. 2. numero 2. lib. 3.* & ita intelligendum esse, omnes Senatores nemine dempto, non aliter; affirmarunt. Melius tamen & commodius erit pro huiusmodi subtilitatibus vitandis, aut parcendis litigantium expensis, vt clara decreta concipiantur propter cauillationes excusandas, quæ ex verbis obscuris, & subtilissimi iuris solent deduci, & altercari. multa etiam alia, quæ ad extraiudiciales spectant quæstiones, inferiùs dicemus.

Huius sic expeditæ materiæ præparatio; principalis nostræ quæstionis resolutionis locum facit: an iudex Ecclesiasticus vim faciat, non deferens appellationi in- 153
terpositæ à prouisione cuiusuis beneficij, in qua partem negatiuam, nempe; vim non fieri tenent Lambert. *de iure part. p. 2. quæst. 11. art. 5. n. 2. vers. bene verum*, dicens, quòd quando institutio facta est, possessionem adeptam non esse attentatam, appellatione pendente, cùm suspensiuo careat, sed imò posse exequi, mandari institutionem, pro qua etiam parte videtur text. expressus *in c. constitutis el 2. 46. in ordine de appellat.* vbi dicitur, quòd contra electum, vel confirmatum non admittitur exceptio vel appellatio, ad impedimentum electionis, vel confirmationis effectum, sed demum posse habita possessione, pro quo solet etiam citari Philipp. Franch. *ibi.*

Et in terminis, vt nulla violentia fiat in prouisione 154
Capellaniæ, si appellationi non deferatur; videtur affirmare Ceuallos *in contra commun. q 693. n. 31. in 1. tom.* per text. *in d. cap. constitutis*, vt huiusmodi Capellaniæ prouisio non impediatur, vel suspendatur, etiam si fuerit appellatio interposita, & suprema Cancellaria ad quam vehitur per viam violentiæ, aliquando vim fieri, aliquando verò non fieri, arbitrari, licèt melius esse (dicat) appellatione spreta, vt tales prouisiones exequatur,

ne

ne vltima teſtatorum elogia,& animarum eorum ſuffragia ſuſpendantur, bonáque lite pendente diſſipentur, ex quibus ipſe videtur probare, appellationem interpoſitam in prouiſione beneficiorum admittendam non fore, quo modo emiſſa, ſiue extraiudicialiter procedatur, ſiue in contradictorio iudicio.

155 Sed ne te detineam diutiùs, illa eſt concors, ac receptiſſima omnium Doctorum,& Rotæ ſententia, omni iure probabilis ac vera in hoc articulo circa prouiſionem quorumcumque beneficiorum, quod ſi in ea procedatur ſua primordiali natura retenta, hoc eſt extraiudicialiter,appellatio emiſſa ab alia nullatenus ſuſpendat,nec impediat poſſeſſionis beneficij, ſeu Capellaniæ adeptionem, nec violenta,nec attentata dicetur, nec vis in delationis denegatione committitur, quemadmodum nec in cæteris actibus extraiudicialibus, de quibus ſuprà ad princ. huius capitis dixi. textus eſt expreſſus,(ſic etiam à Doctoribus ſtatim citandis,communiter intellectus) *in cap.conſtitutis el 2.46.in ordine de appellat.* ſuprà citatus.

Aut enim ipſa beneficiorum prouiſio amiſſa primæua& alterata ſua natura,iudicialiter celebretur,in contradictorio iudicio cum contradictore, & cauſæ cogni-
156 tione iudicij ordine ſeruato, & per diffinitiuam ſententiam (ſecundùm quæ hucuſque dicta ſunt) tunc ab ea emiſſa appellatio ſuos effectus retinet.ita vt poſſeſſio adepta,& omnia poſtmodum geſta ſint attentata,& nulla,ante omnia reuocanda,& reponenda, quia vtrique & licita eſt, & permiſſa text. *in cap. à collatione beneficij, de electione lib.6.iuncto c.non ſolùm.de appell.*text.*in clem. diſpendioſam de iudicijs, iuncta clem. ſæpe. de verborum ſignif.c.2. vt litè pendeñ.in 6.*

157 Et huius articuli iſtam diuiſam reſolutionem probant Abbas *in d. cap. conſtitutis n.6.14.& 15.* Philipp. Franch.*ibi num.9.* & Immola *num.6. & 13.* Anton. de Butrio *num.9.10.& 11.*Decius *n.ſi.*Lambert.*de iur.patr. lib.2.part.2.quæſt.11. articulo 5.n.2.* Lancelot. Robert. (qui in hac diſt.optimè, & cum maxima claritate multis in locis loquutus eſt) *de attentat.2.p.cap.12. limit.4. num.11.*dicens,ſic per Dominos de Rota, pluries fuiſſe iudicatum, quòd quando inſtitutio habet vim interloquutoriæ, & ſic quando extraiudicialiter efficitur (vt ſuprà per nos) appellatio non admittatur, at verò quando diffinitiuè pronuntiatur, & per ſententiam celebratur,appellatione ab ea pendente, nihil eſſe innouandum, per eundem Lancelotum *de attentat.2.p.c.12. limi.49 num.3.& 5. & limi.5.num.14.& 15* & loquendo in inſtitutione facta pendente appellatione iudiciali, hoc eſt, quando proceditur iudicialiter, vt ſit attentata poſſeſſio,ipſe Lancelot.*2.p.in præfatione num. 298.& 603.& ſequentibus.* Natta *conſilio 568.* Calderi. *conſil.1.vt lite pendeñ.* & idem cum Lanceloto locis ſuperius allegatis tenet Azeuedus in Curia Piſa *lib.2. cap 4.num.4.* cum quibus hanc doctrinam optimè adeptus eſt noſter Perez de Lara *de Capellan.lib.2.cap.11.à princ.*dicens,quod à ſententia lata in fauorem alterius ex litigantibus, cui iubetur Cappellaniæ collationem fieri altero appellante, non poſſit ſententia præfata, & in contradictorio iudicio lata executioni demandari. Secus autem quando prouiſio habet vim interloquutoriæ,hoc eſt extraiudicialis, optimè & meliùs quàm alibi præfatam diſtinctionem probat, explicat, & declarat Hieronym. Gonzal. famoſus aduocatus. *in regula. de men.& alter gloſſ.9.in annotatio. à n.27. cum ſequentib.* & iterum inferiùs *à n.203. vſque ad num.208.* hoc itidem affirmat Cuius *in inſtitutio.maiori. lib.4. tit.4 num. 67.*Nicolaus Garcia *de benef.9.p.cap.4.à num.16.*dicens. inſtitutionem præſentati factam pendente appellatione ,per alterum interpoſita à ſententia ordinatij, & poſſeſſionem ſubſequutam, & à præſentato inſtituto captam,pendente appellatione iudiciali, interpoſita ab inſtitutione facta in ſententia; eſſe attentatam, cùm tunc cauſa appellabilis ſit,allegat in id Ioan. Andr. Lapum, Domini. *num.7.* & Franch.*in cap. auaritiæ de electione in 6.* idem etiam probant Bredecdor. *in tractatu de appellationi. 1. p. à quibus actibus titulo 20. verſ. ab inſtitutione præſentati,pag.419.*Marcus Anton. Genuenſis *in praxi Archiepiſcop.Curiæ Neapol.cap.61. num.19.* affirmans in d. Curia eſſe receptum; quòd vbi poſt ſententiam exfacienda inſtitutio,vt ſit attentata, quando pendet appellatio per quos & Perez de Lara,Lancelot. & Azeuedi. ita firmat Nicolaus Garcia loco relato *numero 22.* idem etiam probat Borgninus Caual *deciſ.26. num.56.p.3.*& eius additionator Brixian. *in repertorio, verbo, appellatio interpoſita.* dicentes quòd appellatio interpoſita à prouiſione, & inſtitutione beneficij facta extraiudicialiter,nec ſuſpendit exequutionem, nec impedit adminiſtrationem lite durante. Secus ſi iudicialiter eſt facta, quia tunc admittitur,& cauſam ſuſpendit.

Et loquendo in prouiſione beneficiorum facta per 158
ſententiam, & contradictorem, qua etiam declaratur, beneficium eſſe iuris patronatus,vt poſſit quoad vtrunque effectum appellari, poſt Lancelot. & alias Rotæ deciſiones, atque Doctores tenent Ioan Hieron. Campanill *diuerſ.iur.canon.rubrica 11.cap 13.n.476 fol.398.* & ita pluries tenuiſſe Rotam, firmat Mareſcot. *var.reſolut.lib.2.c.64. à n.20.* eandem diſtinctionem à Rota receptam eſſe, paſſim reperio, ipſamque huiuſmodi in appellationibus recipiendis,vel non, & deducendis attentatis:præ oculis ſemper habere, vt in terminis vide- 159
re eſt per vnam Zamoren. beneficij coram Cotta 20. Iunij 1575. & alia Calaguritana beneficij 7. Maij 1574. coram Blanqueto. Compoſtellana parochial 9. Decemb.1592 nouiter fuit reſolutum in alia Calaguritana beneficij.18. April.1603. & in alia etiam Calaguritana, de Ollauari.28. Ianuarij, & 22.Marci 1604. quarum meminit Hiero. Conzal.loco citato ſuprà *num.203.* & iterum *num.27.* quo loci dicit, in hac vltima deciſione ipſo informante, deciſum fuiſſe, quandam conſtitutionem diſponentem inſtitutionem, quòd præferrate à maiori parte Capitularium, præſentato ſtatim fiat collatio, & traditio poſſeſſionis, de qua conſtitutione fuit oppoſitum per quendam præſentatum, de quo ibi. cui per Rotam fuit reſponſum, vltra alias rationes, non excuſans attentatam poſſeſſionem,& inſtitutionem ſubſequutam, quia dicta contradictio eſſet intelligendà, quando extraiudicialiter proceditur ad inſtitutionem, non autem quando iudicialiter, quia tunc appellatio emiſſa haber vtrumque effectum ſuſpenſiuum, & deuolutiuum. ita vt ea pendente,vel termino ad eam proponendam, non poteſt fieri actualis collatio, & inſtitutio. Imò facta foret attentata, & nulla, vt per eundem *in dict. numero 203.* & Doctores ſuprà citatos.

Eiuſdem etiam diſtinctionis ſequutus meminit optimè Marqueſ *in tractatu de commiſſionib.1 p. cap.13. num.90.*vt ab inſtitutione extraiudicialiter facta appellationi emiſſæ deferendum non ſit. Secus autem appellationi interiectæ ab inſtitutione facta, & celebrara in forma iudicij contradictorij, quia tunc vt licitæ deferendum eſt,& quidquid ea pendente fuerit attentatum, tunc vt nullum protinus reuocandum, allegat Rotam *deciſ.30.de appell.in nouis.* & Achill *deciſ.26. de appell.* qui ita nupertimè fuiſſe deciſum per Rotam coram Domino Petnia in vna Aurienſ 1. Iulij 1596.teſtatur, allegat etiam Lancelot.ad id.

Pariter etiam hanc doctrinam amplexa eſt Rota plu- 160
ribus cauſis, ſignanter in vna Neapolitan. Capellaniæ de menſe Decemb.1562. & in alia Calaguritana portionis, de Amarita.27 Iulij 1575. quæ eſt deciſio 6. 2. part. diuerſorum, & alias plures, quas allegat Nicolaus Garcia *dict.2. tomo 9.p. cap 4.a num.17.* & ibi *à n.24. verſiculo non refragatur vſque ad n.26.* alias deciſiones

siones Rotæ ad literam refert, expressè tenentes, Doctores & iura prohibentia appellationem à prouisione beneficiorum, & Capellaniarum procedere, & debere intelligi; quando extraiudicialiter in illa procedatur: secus autem quando iudicialiter processum est, quia tunc appellationem admittendam esse, & attentatum facere, quæ decisiones præcipuè allegatæ *ibi*, *num.* 25. alios extra iam à nobis citatos Doctores allegat, alias etiam decisiones plures Rotæ videre poteris per Lancelot. Robert. & Perez, de Lara in locis superiùs allegatis, & plures alias Rotæ decisiones & Doctores pro hac distinctione adduxi 3. part. cap. 11. à num 31. quos omnino vide, & testatur etiam Marescotus *var. resolut. lib. 2. cap. 64. à num. 20.*

161 Quam doctrinam & distinctionem, vt admittas, velim generaliter in omni, omniumque Beneficiorum, prouisione, collatione, confirmatione facta ad electionem, & institutione facta ad præsentationem alterius, vt extra Doctores proximè ita loquentes supracitatos, tenent Franchus *in cap. fi. de electione lib. 6. numero 9. & in d. cap. constitutis 2. de appella.* Sarnerius *decis. 31.* Guido Bonus *decis. 104.* & fuit resolutum in vna Neapol. Capellaniæ de mens. Decemb. 1602. & Rota *decis. 266. n. 1. lib. 3. diuers. & in decis. 6. num. 1. cum sequentibus. part. 2. diuers.* Lancelot. Robert. 2. *part. cap. 4. in præfatione, num 725. & cap. 12. dict. limi. 49. num. 1. & per totam*, & ex supra relatis DD. id potest etiam colligi; & optimè animaduertit Gonzal. *d. gloss. 9. in annota. n. 206.* qui *num. 207.* rectissimè damnat aliquos, præcipuè Azeuedium in Curia Pisana *lib. 2. cap. 4. num. 14.* dicentem, aliud esse ad impediendam exequutionem in confirmatione, & institutione, & aliud in collatione. Eundem etiam in hoc damnat Garcia *d. 9. part. c. 4. numero 26.* maximè cùm superiùs probauimus, hoc in cap. in omnibus his casibus dupliciter etiam procedi solere, quandoque extraiudicialiter, quandoque verò iudicialiter.

Isthæc nostra resolutio omnino practicanda est,
162 quemadmodum passim, & quotidie practicatam vidi in hac nostra alma Regia Galleca Curia, in causis, quæ ad eam trahuntur per viam violentiæ: & sic etiam in terminis nostræ quæstionis dicit Perez de Lara *in d. tractatu de anniuers. & Cappell. lib. 2. cap. 11. num. 8.* quod si de facto Ordinarius exequitur suam sententiam latam super prouisione Capellaniæ, appellatione spreta, & causa feratur ad Regiam Cancellariam prætextu violentiæ auferendæ, iubetur ab auditoribus, omnia reponi eo in statu, quo erant tempore prolatæ sententiæ. quem ad id referens, etiam sequitur Nicolaus Garcia *proximè relato num. 27* vbi de super etiam affirmat, quòd superior ad quem appellatur, reuocat omnia gesta, appellatione iudiciali pendente, vt attentata.

163 Et vterque, Lara, scilicet, & Garcia, ille *numero 10.* iste *num. 26.* reprobant Ceuallos *in d. quæst 693. n. 31.* qui dum in contrarium videtur se inclinari (vt suprà ad princ. huius quæstionis diximus) ex eoque mouetur, quòd supremi Cancellariæ auditores diuersimodè declarare solent, aditi pro delatione appellationis à prouisione Capellaniæ, modò vim fieri, modò verò nullatenus, ex quo quidem nulla arguitur contrarietas nostræ doctrinæ, & distinctioni. Enimuerò, quandoque ad eam vehuntur causæ huiusmodi retenta sua priuæua natura, & sic extraiudiciales omnino, quo casu nihil mirum, vt vim non fieri declarent, cum appellatio non suspendat. quandoque verò causæ prædictæ accedunt alterata natura prouisionis, & sic iudiciales omnino, & ideo vim fieri, non deferendo loquuntur, & saluando D. Ceuallos dico, quòd ipse nihil loquatur, quando prouisio Capellaniæ facta est, vel mandatur fieri per sententiam; & in contradictorio iudicio, nec id ex eius verbis colligitur, sed loquatur generaliter, vt prouisio fieri debet appellatione spreta, qui assumendus est in hunc sensum, scilicet; in prouisione Capellaniæ retinente suam primæuam naturam, & sic quando est extraiudicialis, & ad hoc suadeo, cum alleget text. *in d. cap. constitutis 2. de appella* qui (vt diximus, & dicemus) loquitur in extraiudiciali prouisione. Opinionem tamen Ceuallos falsam vocat Aloys. Riccius *in praxi decis. iur. patron. decis. 229. num. 351. cum sequentibus.* culpabilis quippe redditur cùm genericè, & indistinctè loquatur.

Et ideo nec etiam debent obstare cætera, quæ ad- 164
duximus pro contraria parte huius quæstionis, non Lambert. dum dicit, institutum posse pendente appellatione ab institutione capere possessionem, quia est quid facti & effectus consequutiuus institutionis, cui respondet Azeued. Lara, Gonzal. *n. 207.* Garcia *n. 20.* dicentes, literam Lambertini esse corruptam, & ita à Rota in vna Neapolitana fuisse declaratum, cùm debeat intelligi, quando institutio facta non habet vim diffinitiuæ, sed fuit facta extraiudicialiter, & sine contradictore, vt colligitur ex his, quæ ipse dicit ibi *n. precedente*, quod casu appellatio tanquam ab interloquutoria non debet facere attentata. Pro quo etiam vide Aloys. Ricc. *vbi proximè.* & quæ nos 3 p. 2. c. 11. à n. 31.

Et ita etiam ad text. *in d. cap. constitutis 2. de appellat.* 165
dum dicit, appellatione pendente possessionem beneficij adeptam, non esse attentatam, eo modo respondetur, loqui in extraiudiciali prouisione quod latè tradit Lancelo. *de attent. 2 part. cap. 4. num. 614. & 627. & cap. 12. in præfatione n. 79.* & præsertim *limi. 40. & 49.* suprà allegatus, & vltra eum Ioan. And. Lapus, Dominic. & Franc. *in d. cap. auaritiæ*, Cuchus *in instit. maiori. lib. 4. tit. 4. num. 67.* & Garcia *d. n. 19.* Hieron. Gonzal. *suprà n. 207. versic. & ad text.*

Vnum tamen vtile aduerte, quod scribit Lancelot. in suprà dictis locis, & præcipuè *in dict. 3. p. cap. 12. limi. d. 49. num. 4.* Doctores hac in re loquentes, esse reducendos, & intelligendos secundùm terminos nostræ resolutionis, propter asserentes præsentatum, electum, seu aliàs prouisum beneficio, posse pendente appellatione à tali prouisione; capere possessionem, & non esse attentatam; intelligi debere in appellatione extraiudiciali, & quando in prouisione extraiudicialiter processum est.

Hinc intelligenda veniunt, quæ ipse dicit Lancelot. 166
loco proximè citato *limitatione 40.* gesta post appellationem, quæ sunt consequutiua ad actus factos ante appellationem, non esse attentata, nec vt alia reuocanda, cuius inter alia hoc exemplum reddit, quod inuestitura, & traditio possessionis esset actus consequutiuus ad ipsam collationem, & electionem celebratam ante appellationem, quia ea ratione hoc fieri licitum esse appellatione pendente, dicunt Doctores ab eo citati ibi *à num. 5.* quia hoc est intelligendum, & præfati Doctores, quando ipsa prouisio beneficij facta est extraiudicialiter, quia tunc possessio non suspenditur per appellationem subsequutam, non autem quando iudicialiter facta fuit prouisio, quia tunc sententia non exequitur, sed per appellationem suspendit eius effectus, quod ita hanc doctrinam intelligit, & declarat expressè idem Lancelot. *ibi à n. 10. & 11. seqq.*

Huius tamen nostræ quæstionis resolutio, & doctri- 167
na, cui dicta distinctio inest, licèt iure communi generaliter procedat, & habeat locum in quorumcumque beneficiorum collatione, institutione, electione, confirmatione, vel quauis prouisione; in parochialibus tamen fallit, in quibus speciali prærogatiua, peculiarique ratione, vt animarum saluti melius consuleretur, nouiori inductum est à sacrosancto Tridentini Decreto *sess. 24. de reformatione cap. 18 ante finem. versiculo nec prædecessorum examinatorum*, & in constitutio. motu proprio edita Pii V. sub 14 Kalend. Aprilis 1566. incipienti, *in conferendis beneficiis.* & sæpe censuit

Sacra

Sacra Concilij Trident. congregatio, & Rota resoluit, vt in collationibus, & possessionum traditionibus Ecclesiarum Parochialium, per nullam appellationem suspendantur, quoquomodo, nulla adhibita distinctione, an extraiudicialiter, an iudicialiter sit processum.

Quod ita expresse limitauit præfatam doctrinam Hieronym. Gonzal. *in d. gloss. 9. in annotat. num. 213. cum sequentibus*, constituit regulam generalem, quòd quando in prouisione beneficiorum proceditur iudicialiter, appellatio habeat vtrimque. Eam *numero* 208. limitat in Parochialibus, & specialiter declarat ipse in annotatione quam habet in margine *ibi, penes dict. numer.* 263. ita (à collatione, vel prouisione iudiciali regulariter datur appellatio, nisi in casibus declaratis vsque ad finem, *&c.*) quorum casus prior est iste de Paro- 168 chialibus, qui habetur *dict. num.* 208. & loquendo in prouisione Parochialis iuris patronatus facta per sententiam, qua etiam declaratur beneficium iuris patronatus esse, tenet idem, vt non possit appellari quoad suspensiuum. Ioann. Hieronym. Campanil. *diuers. iur. canon. r brica* 11. *cap.* 13. *num.* 476. pariter & eodem modo Perez de Lara *vbi suprà dict. l.* 2. *cap.* 11. qui postquam à principio resoluit permissam esse appellationem, quando per sententiam diffinitiuam iubetur fieri institutio, seu collatio beneficij, dicit *numero* 7. ex d. Trident. decreto, prædictam doctrinam non habere locum in Parochialibus, allegans ad id Rotæ decisionem 6. 2. *p.* 169 *n.* 3. *in nouissimis.*

Et ita omni modo, non aliàs intelligendus est prædicti Tridentini locus & motus proprij, vt in Parochialium prouisione, siue extraiudicialiter, siue iudicialiter procedatur, possessio per appellationem non suspendatur, peculiari ratione, qua fundantur ea iura, quæ non viget in cæteris beneficiis fauore animarum, cùm expediat earumdem saluti celerrima Paro- 170 chialium prouisio, cùm alias ex longa vacatione Parochialium periculum sequatur animabus, textus *in cap. si Apostolica* 35. *de prabend. in* 6. ibi, ne ipsarum vacatio diutina periculum valeat animabus afferre, *&c.*) & in motu proprio Pij V. in conferendis probatur ad medium, *ibi*, Ne parochiales Ecclesiæ diu in suspenso maneant, in maximum animarum periculum, *&c.*) quæ est ratio, vt multoties recedatur à iuris communis regulis, & dentur in Parochialibus specialitates 172 aliquæ extra citráque beneficia, quæ simplicia sunt, vt videre est ex his, quæ Gonzal. *de mensi. §. 5. proœmialis a numero* 125. *& in glossa* 6. *per totam.* & sic dicitur, quòd curæ animarum exercitium continet in se magnum periculum, cùm sit ars artium, *cap. penultim. de ætate & qualitate.* Bonifac Vitallinus *in clem.* 1. *num.* 29. *de præbendis.* vbi *numero* 30. & 32. dicit, quòd cura est tanto pretiosior, quanto periculosior, & quòd non omnis Sacerdos est ad curam animarum idoneus, & sic si 173 intelligerentur dictæ nouæ dispositiones de appellatione extraiudiciali tantùm, nihil specialitatis, nec fauoris continerent vltra ius commune, quod eo casu omnibus aliis beneficiis quibusuis, & parochialibus licet adimere appellationem *ex d. c. constitutis*, & Doctorum caterua; dixi & sic vt de dubio seruiat, illorum iuris dispositio *iuxta leg. Labeo de Carbonia. edicto*, intelligenda, & trahenda est, vt disponat in casu, quo alias erat ei permissa appellatio, vt est in processu iudiciali.

Quod nouum non est, quia quando periculum est in mora, recedimus à regulis ordinariis, ac ideo ea, quæ celerem expeditionem desiderant, appellationem non ad- 174 mittunt, Speculator *de appellat. §. in quibus versiculo* 8. Franchus *in cap. qua fronte. sub numero* 18. *de appellatio.* per illum textum, & Lancelot. Robert. *de attentat.* 2. *part. cap.* 12. *limit.* 43. *numero* 1. *cum sequentibus*, & *vltim. & penultim.* Ergo cùm immineat animabus periculum, ex Parochialis longa vacatione, & morosa prouisione, prout foret, si tres sententiæ exequutoriales que ad eius prouisionem expectentur: nihil mirum, vt consilium omnem appellationem, & extraiudicialem, & iudicialem adimeret periculi, & specialitatis ratione attenta.

Desuper suadetur, quoniam Concilium ita disponit: (nec prædictorum examinatorum relationem, 175 quominus exceptionem habeat, nulla deuolutio aut appellatio, etiam ad S. Apostol. &c. impediat, aut suspendat, *&c.*; quibus verbis omnem appellationem tam iudicialem, quàm extraiudicialem excludit, quia dictio (nulla) est distributiua, pertinens ad plura, nec potest de vno tantùm prædicari, ita Iaf. *in leg. quemadmodum numero* 3. per illum textum. *ff. de acquir. poss.* Alexander *in lege* 1. *ff. eodem titulo.* Zenedus *in singular. singul.* 67. *numero fin.* vbi *n.* 1. ex pluribus dicit, quòd est negatiua vniuersalis omnia excludens.

Deinde probatur ex eo, quòd licèt quando appellatio 176 prohibetur in odium alicuius, & atrocitatem criminis, sit pœna, tamen quando prohibitio appellationis prouenit ex natura causæ, vt in possessorio, alimentis, & hoc casu, *&c.* tunc est priuilegium inductum ipsi causæ. ita eleganter, Bald. *in l. ob maiorem num.* 12. *Cod. quo-* 177 *rum appellat. non recip.* sed priuilegiata debet fieri interpretatio, vt aliquid specialitatis contineat, *cap. his* 20. *de priuilegiis.* Hostiens. per textum ibi *in cap.* 1. *num* 9. *de rescriptis.* Anastasius Germin. *in tract. de iuuenib.* 178 *§. etiam si secularia n.* 14. & vt aliquid addat iuri communi, vt in simili dicit Purpuratus *consilio* 271. *in fin.* Socin. *conf.* 84. *num.* 6. *vers. confirmatur præmissa.* Barba. *consilio* 44. *numero* 9. *in fine.* Perrus Surd. *decisione* 123. *n.* 11. & probant textus *in leg.* 1. *ff. ad municip. l. si quando ff. de leg.* 1. *l. fin. de constitution. Princ. l. si quando Cod. de inoffi. testament.* & vbique gloss. & Doctores, ne inane, & superfluum dicatur. & omnis dispositio ita debet intelligi, & interpretari, ne reddatur superflua. Castrens. *consilio* 175. *numero* 4 *volum.* 1. Socinus *consi-* 179 *lio* 33. *numero* 14. *volum.* 1. Crauett. *tract. de tacit. numero* 46. *& sequentibus.* etiam in materia stricta, & pœnali, Baldus *in cap.* 1. *de cap. qui cur. vect.* Abbas *consilio* 32. *columna* 1. *in fine volum.* 2. Surdus *decisione* 195. *numero* 1. plures allegans *in consilio* 127. *numer.* 9. ergo cùm in Parochialibus iure communi, quando proceditur extraiudicialiter, appellatio non admittitur, & hoc nouiter priuilegio inducat Tridentin. & motus proprius, vt nulla in eis appellatio admittatur, debet intelligi vltra ius commune, & sic in casu, quo aliàs admittebatur.

Aliter enim minimè posset verificari doctrina suprà tradita à Doctoribus, præcipuè Lara *dict. cap.* 11. *numero* 7. & Gonzales *dict. glossa* 9. *in annotatio. num.* 209. *& iterum* 184. *cum sequentibus.* pro quibus est decisio 180 Rotæ 10. *numero* 2. *part.* 2. *diuersorum*, & decis. 6. *sub numero* 1. *& supra cum sequentibus part.* 2. *diuers.* Trident. dispositio *dict. cap.* 18. quoad appellationem esse specialem, quoad Parochiales tantùm, & ita nullo modo esse trahendam, nec intelligendam in cæteris beneficiis simplicibus, quæ si in appellationibus iudicialibus non loqueretur, idem vtique contineret, quod ius commune, & ita necessariò trahi deberet ad alia beneficia simplicia, quod esset absurdum & non speciale.

Et facit ad propositum ferè in terminis, quod dicit 181 Aretin. *in consilio* 106. *num.* 7. & 11. quòd statutum prohibens appellari ab interlocutoria, puta; locum habeat, etiam quando ex iure communi permissa est appellatio, & dicit Negusantius *de pignor. in* 1. *membr.* 8. *part. princ. numero* 3. quod Ægidiana constitutio pro- 182 hibens appellationem in causis possessorijs, obtinebit etiam, quando licita esset appellatio, late Surdus *decisione* 164. *num.* 18. vbi dicit, quòd etiam procedit in rescripto ex infinitis decisionibus, & doctrinis, quas

ipse ponit *in consilio* 252. *num.* 24. *& sequentibus.* vbi latissimè. Adde quod dicit Bald. *in l.* 2. *Cod. de appellat.* quòd si causa possessorij, in qua est prohibita appella-
183 tio, committatur appellatione remota, non poterit appellari in illis etiam casibus specialibus, quibus erat permissa. Sequitur Rainus *consilio* 82. *num.* 4. *volum.* 5. Rolandus à Valle *cons.* 7 *vol.* 3.

184 Ex qua ratione dicunt Ioseph. Ludoui. *decis. Perus.* 20. *Domina. num.* 22. *&* 23. Ioan. Baptist. Ponta. *tractatu de spolio. lib.* 4. *cap.* 3. *sub numero* 42. *fol.* 305. Negantius *de pigno. part.* 8. *membr.* 1. *num.* 3. *fol.* 252. Pute. *decisione* 293. *in causa Placenti sub numero* 2. *lib.* 2. Concardus *in l. vnic. in ampliatio. numero* 131. *Cod. si de moment.* dicentes, quòd statutum prohibens appellationem in possessorijs, debet intelligi, vt illam prohibeat in casibus, quibus aliàs iure communi erat permissa, ne redderetur superfluum.

185 Et confirmatur, quia si clausula (appellatione remota) apponatur in rescripto possessorij, operatur, vt nullatenus appelletur, etiam vbi aliàs appellaretur in aliquo casu speciali. Ampliat autem naturam possessorij, & remouet obstaculum, vt sic aliquid vltra ius commune operetur, Francis. *in cap. pastoralis* 53. *num.* 12. *in fin. quæst.* 17. *de appellat.* Contard. *vbi proximè in ampliationib. numero* 134. licèt aliter intelligat Escacia *de appell quæst.* 17 *l. mut. 6. membr.* 7. *num.* 114. *& sequentibus.* & iterum *quæst.* 17. *limit.* 6. *memb.* 6. *sub numero* 24. *& 25.*

186 Et denique hoc idem probatur ex resolutione illius quæstionis, de qua per nos infrà 3. part. cap. 4. & per Hieronym. Gonzal. *de alternat. gloss.* 5. *num.* 226. *& supra.* quòd quando Ordinarius aliquem elegit ad Parochialem, cuius sententiam, seu iudicium aliqua iusta causa non fuit exequutus, & postmodum iudex superior per appellationem ab altero oppositore aditus, eam reuocauit. Sed tunc fuam secundam sententiam, qua iussit alicui fieri collationem, possit exequutioni mittere appellatione ab ea interposita non obstante, quia par ratio in ista secunda sententia ad executionem viget, quæ in prima, quando non est exequuta a primo iudice Ordinario, cui rectè conducunt quæ latè dixi infrà 3 part. cap. 11. per totum. Vides igitur & in fortioribus terminis, prout est secunda sententia, quòd appellatio non admittitur in Parochialibus, emissa à sententia lata in contradictorio iudicio cum causæ cognitione, & processu iudiciali, quia (vt inferiùs probabimus) appellatio postquam legitimè intimata est, beneficium faceret longissimum. & ita ista nostra sententia, & intelligentia ad Concilium Tridentinum, & motum proprium Pij V. communiter practicatur in supremis tribunalibus adhibita per viam violentiæ, vt si aliàs seruata est forma prædicti decreti Tridentini, motus proprij, aliarúmque Canonicarum constitutionum, ordine non omisso, & iurè decè ab Ordinario processum esse inueniant; vim nullam fieri appellationi huiusmodi non deferendo, indistinctè declarant. & insuper pro huius quæstionis nostra resolutione vide quamplures doctrinas, & fundamenta adducta per Rotam, cuius decisio literaliter est apposita infrà 3. part. cap. 4. à numer. 67.

Igitur in prædicta quæstione, & limitatione tres sunt deducendæ conclusiones, cum aliis tribus declarationibus pariter deducendis ex resolutione à nobis tradita circa illam altercatam quæstionem, an quando prohibita est appellatio à causa principali, censeatur etiam prohibita à grauaminibus incidentibus, & emergentibus, de qua nos suprà hac 2. part. cap. 6. à numer. 42. vbi latè. Ex quibus faciliùs apparebit resolutio ad nonnulla dubia, circa hanc materiam in discursu agitanda.

187 Prima sit conclusio, si in prouisione quorumcumque beneficiorum simplicium, puta; collatione, electione, præsentatione, institutione, seu confirmatione, proceditur sui primæua natura retenta, hoc est, extraiudicialiter; appellationi ab his actibus, tanquam extraiudicialibus, emissæ ab aliquo iudex non deferens, sed ea non obstante, ad exequutionem, & possessionis traditionem deueniat; vim non facit, quam probant Doctores superiùs citati.

Hanc conclusionem declara, seu extende, quòd cùm in his actibus appellatio vnum habeat effectum, 188
deuolutiuum scilicet; non suspensiuum, pariter procedat, & habeat locum in his grauaminibus, quæ accidere solent in discursu ipsius prouisionis, etiam si de qualificatis sint. qualificata grauamina voco, quæ vel habent vim diffinitiuæ, vel contineant damnum irreparabile, vel præiudiciales sint principali negotio, secundùm Concilium Tridentinum, & ea quæ latè in eius explicationem congessimus suprà 2. parte cap. 1. nam hoc casu prohibita appellatione in negotio princ. censeri etiam prohibitam ab incidentibus articulis, probauimus latè in dict. c. 6. in 1. distinctionis membro dict. 2. part. à numero 42. cum sequentibus, quia accessorium sequitur naturam causæ principalis, & quia articuli causæ eiusdem naturæ sunt, cuius est causa. & cùm quid prohibetur, prohibitum censetur omne, per quod peruenitur ad illud. de quibus per nos latè in dict. c. 6. à n. 42.

Et illud magis præcipuè vrget, quia quando prouisio est extraiudicialis, singuli eius actus, & articuli de 189
per se sunt necessariò extraiudiciales, & sic à nullo tanquam ab actu extraiudiciali appellatio emissa suspendit, & hoc optimè probatur in duabus decisionibus Rotæ, in declaratione secundæ conclusionis infrà adductæ in quibus ad iudicandam appellationem habere vtrumque effectum, interpositam à quodam legitimo 190
grauamine incidente in prouisione cuiusdam beneficij simplicis, fuit necessarium, vt constaret, in prouisione item esse introductam, & iudicium formatum, vide infrà à n. 192. vbi dictæ decisiones adducuntur, & n. 215. & suprà.

Secunda sit conclusio, generaliter ab omni prouisione quorumcumque beneficiorum simplicium, in qua proceditur alterata sui primitiua natura, & sic iudicialiter; appellationi ab his actibus, tanquam extraiudicialibus, emissæ ab aliquo iudex non deferens, sed ea non obstante, ad exequutionem, & possessionis traditionem deueniat; vim facit, quam probant Doctores 191
superiùs citati.

Et istam conclusionem declara, quòd cùm à diffiniti- 192
ua hoc in casu sit admissa appellatio quoad vtrumque; minimè deneganda est ab incidentibus, seu emergentibus grauaminibus, quando, scilicet, sunt qualificata, vel quia vim habent diffinitiuæ, vel quia damnum connent irreparabile, vel præiudicialia sine causæ principali, quemadmodum in cæteris casibus; secus autem quando qualificata non sunt, secundùm Concilium Tridentinum *sessione* 24. *de reformatione cap.* 20. textus *in leg. 2. ff. de appellatio. recipi. leg. ante sententiam. Cod. quorum appellatio non recipi.* & quæ latè congessimus suprà hac 2. parte cap. 1. Et hanc declarationem probant duæ Rotæ decisiones, altera 265. *libro* 3. *part.* 5. *diuers.* alia verò 227. *part.* 3. *lib.* 2. *diuers.* vbi appellatio ab incidenti grauamine, nempe; iniusta denegatione termini petiti à quodam oppositore cuidam Capellaniæ, & sic beneficio simplici, & sic emissa à quodam grauamine irreparabili, & iusta, ac legitima in Rota fuit iudicata appellatio, habens vtrumque effectum, inquisito & constito primò quòd præfata appellatio esset iudicialis, quia esset prouisionis processus iudicialiter inchoatus, & lis introducta, cùm esset edictum propositum, & facta oppositione, & opposita legitima exceptione, quia erat in prou-

proximiori gradu consanguineus ad Capellaniam, allegando ad hoc Lambert. *de iure patronatus, artic. 9. quæst. 4. princip.* quem nos in id multis in locis superiùs citauimus, de quibus decisionibus mox est tractandum.

193 Tertia sit conclusio, à prouisione Parochialium, siue iudicialiter, siue extraiudicialiter procedatur; appellationi emissæ iudex non deferens, sed executioni sententiam mittens, vim nullam facit, cum hoc casu appellatio non suspendat, ex dict. Trid. motu proprio, & Doctoribus suprà, & ex infrà dicendis.

194 Hanc conclusionem declara pariter, quo prima conclusione, vt cùm sit prohibita appellatio, non quoad vtrumque effectum; sed suspensiuum dumtaxat, (vt mox apparebit) minimè admittenda est ab incidentibus, & emergentibus in ipsa prouisione, siue iudicialis sit, siue extraiudicialis, ex his, quæ resoluimus suprà hac 2.p.cap.6.à num.42. vbi diximus, quòd quando appellatio prohibetur quoad vnum effectum tantum, censeatur etiam prohibita ab incidentibus, seu emergentibus, cui adiecimus nonnullas limitationes, quas hic repetere potes. At verò quando in negotio principali appellatio prohibita sit quoad vtrumque; tunc appellatio admittenda est ab incidentibus, seu emergentibus quibusuis grauaminibus, etiam non qualificatis, quia tunc quodcumque grauamen sit, iam est irreparabile per appellationem à diffinitiua ex Concil. Tridentino *sessione 13. de reformatione. cap.* 20. & nos latè probauimus ibi in 2. distinctionis membro à numero 8. ad quæ te remitto, & ita conferendas & conciliandas illas duas contrarias doctorum opiniones, firmauimus ibi.

195 His sic propositis & declaratis conclusionibus, facillimè deuenies in cognitionem difficultatum, quæ circa hanc materiam accidunt, quarum nonnullas in specie resoluam. Et primitus ex his, quæ in hac tertia conclusione cum declaratione diximus, cauendum est omnino à Hieronym. Gonzal. *num.* 223. & 224. quem similiter reprobando citaui suprà 2. part. cap. 6. à numero 70. dum dicit, loquendo in Parochialibus, quòd licet in eis non appelletur, poterit appellari à denegatione termini ad probandum, non admissione articulorum, & similibus grauaminibus incidentibus in causa, motus ex doctrina aliquorum Doctorum tenentium, prohibita appellatione in causa principali, sic censeri prohibitam in incidente, à me cum aliis in d.cap.6.hac 2.p.ad numer.70. & suprà adductis, quos ibi procedere, & intelligi dixi, quando appellatio in principali prohibetur quoad vtrumque effectum. aliqui verò loquuntur in terminis aliquarum limitationum, quæ communes sunt omnibus negotiis, & causis à iure priuilegiatis, respectu suspensiui effectus, quas ibi probauimus, scilicet, in interloquutoria super legitimatione personarum, in inordinato processu, in defectu iurisdictionis, seu aliorum defectuum, & nullitatum, & aliis, quibus casibus permissam esse appellationem quoad vtrumque, diximus, etiamsi à principali causa prohibita sit quoad vnum deuolutiuum, nempe, ex nonnullis ex his Doctoribus, quos ipse Gonzales citat absolutè, & indistinctè qui omnino est reducendus ad terminos huius conclusionis cum declaratione, vt etiam latiùs adnotaui iam in d. cap.6. hac d.2.p.ad numer. 70. & sursum per multos numeros.

196 Illud etiam libet declarare, in quo nimis variè & confusè loquutum fuisse Nicolaum Garciam reperio, quomodo negata intelligatur, vel permissa appellatio à relatione examinatorum, & electione Episcopi ad Parochialem, in quo Nicol Garcia *de beneficiis 2. tomo 9. p. cap.2. numer.*240. & 242. & 246. hoc diuisit in duas partes, scilicet; in reprobatione, seu quauis alia rebrobatione examinatorum, vt in illa sit per consilium prohibita appellatio quoad vtrumque effectum, deuolutiuum, & suspensiuum simul, vt *ex dict. numero* 242. constat. & repetit iterum *in numero* 252. *prope finem.* & in mala electione Ordinarij, quòd in illa appellatio quoad vnum tantùm, suspensiuum effectum est prohibita, de quo *in dict. num.* 246. quibus ita declarat, quod antea *n.* 239. dixerat absolutè, vt à reprobatione examinatorum non dari appellationem, à mala autem Ordinarij electione dari.

Sed vt tibi clarior iste articulus liqueat, suppono; 197
quòd Concilium Tridentinum *dict. sessione 24. de reformatione cap.* 18. dum formam assignat Parochialium prouisionibus, ita dicit post medium (nec prædictorum examinatorum, quominus exequutionem habeat, nulla deuolutio, aut appellatio, etiam ad Sedem Apostolicam, *&c.* impediat aut suspendat, *&c.*) & in constitutione motu proprio Pij V. post medium ita legitur (quod si Episcopus minùs habilem posthabitis magis idoneis elegerit, possint hi, qui reiecti fuerint, à mala electione huiusmodi ad metropolitanum, *&c.* vel si ipse eligens metropolitanus, aut exemptus fuerit, ad viciniorem Ordinarium, vtri nostrum, & Sedis huiusmodi delegatum, aut aliàs ad ipsam Sedem Apostolicam appellare, *&c.*)

Sequitur & facit (hæc tamen appellatio interposita interim non impediat, aut suspendat, quominus electio per Ordinarium primo loco facta, interim debitæ mandetur exequutioni, & prouisus ab eadem Ecclesia causa appellationis huiusmodi pendente, non amoueatur, *&c.*) Ecce igitur quanta hæc iura claritate procedunt in amouenda appellatione in prouisionibus Pa- 198
rochialium, vt scilicet, relatio quælibet, siue reprobando, siue approbando; examinatorum Synodalium, quam faciunt Ordinario, eiúsque arbitraria electio mandentur exequutioni, huius virtute possessio Parochialis tradatur; quam nulla appellatio impedit, nec suspendit. Ex quo euidenter colligitur, & apparet, solum suspensiuum effectum esse in huiusmodi appellationibus sublatum. ita comprobant Flamin. Parisius *de resign. beneficij lib.8.quæst.9.numero* 104. Cechus *de re Ecclesia. cap.*28. *de Parocho num.6.& 7.* Marc. Anton. Genuens. *in prax. Archiepiscop. cap.* 65. *numero* 5. Zerola *in pract. Episcop.* 1. *part.* 1. *verbo Parochia.* §. 2. *dubio* 8. Hieronym. Gonzal. *de men. alter. glossa* 6. *num.* 163. & idem *in glossa. in annotat. num.* 209. dicens ibi, ita pluries censisse sacram Concil. Trident. Congregationem. ex quibus parem vim habet appellatio à reprobatione, quam ab electione, virtute eius facta ab Ordinario, Ioan. Hieronym. Campanill. *diuers. iur. canon. rubrica* 11. *c.*11. *c.*13. *n.*476. *post medium.*

Et ita minùs rectè loquutum fuisse Nicolaum Garciam suprà; in distinguendo hos casus, apparet, qui conuincitur tam ex dict. Doctoribus, quàm ex duabus Rotæ decisionibus, interpretum Concilij Tridentini con- 199
gestis à Farinacio 4. *part.* quarum altera est 23. in ordine edicta 4. Maij 1592. quæ sic ait. Congregatio Concilij censuit, à reprobatione examinatorum dari appellationem ad effectum deuolutiuum à die scientiæ. altera 256. in ordine, die 7 Augusti 1600. in hæc verba. (Congregatio Concilij censuit, à reprobatione examinatorum, qui aliquem ex concurrentibus ad Parochialem Ecclesiam vacantem, minùs idoneum renuntiarunt; dari appellationem ad effectum deuolutiuum, non autem suspensiuum) ergo à reprobatione examina- 200
torum non est prohibita appellatio quoad vtrumque, vt perperam intellexit Nicolaus Garcia *suprà dict. numer.*242.

Est desuper aduertendum, quòd cùm in Parochiali- 201
bus non detur appellatio suspensiua, sed deuolutiua dumtaxat, prouisus in possessionem missus interim pendente dicta appellatione coram superioribus ab ea amouendus non est, iuxta dictam constitutionem Pij V. suprà relatam; & notant Zerola Cech. Genuens.

Gonzal. *vbi ſuprà*, & Nicolaus Garcia *numer.* 246. & idem dicens declaratio Concilij *in dict. c.* 18. *ſuper verb. poterit Ordinarius. verſiculo ſi Epiſcopus minus habilem, & verſiculo ſequenti*, pro quo facit elegans Rotæ decisio omnino videnda, quam adduxi infrà 3. part. c. 4. à numero 76. vſque ad finem, numero 88. etiam ſi à iudice appellationis contra ipſum ſententia lata ſit, quæ reuocat primam, & iudicium ordinarij, adhuc iſta ſecunda non eſt executioni demandanda, nec eius virtute amouendus poſſeſſor pendente appellatione, ab hac ſecunda ſententia interpoſita per ipſum emiſſa, ſed ſunt expectandæ exequutoriales ex eiſdem authoribus, & Gutierrez *lib. 2. canon. quæſtion. cap. 11. numero 25. & practic. quæſtion. lib. 1. quæſt. 146.* & nos hanc latiùs & alias ſimiles infrà 3 part. commodiori loco examinauimus, nempe in cap. 4. & ita in terminis pluribus comprobans fundamentaliter determinauit Rota, vt teſtatur Far. *dec. 537. tom. 2. 1. p. fol. 98.* quam vide ad literam, d. c. 4. num. 507.

202 Quibus proximum eſt, quærere; an examinatoribus deputatis ad concurſum Parochialis in relatione diſcordantibus, appellatio ab electione Epiſcopi habeat vtrumque effectum, ita vt impediat prouiſio beneficij poſſeſſionem. In quo partem affirmatiuam amplexus eſt Hieronym. Gonzal. *d. gloſſ. 9. n. 209 ad fi.* motus ex ſententia ſanctæ congregationis, & per Flaminium Pariſium *de reſig. l. 8. q. 9. n. 104.*

Sed contrariam, eodem modo huiuſmodi appellationem ſuſpenſiuo carere, veriorem exiſtimo, quoniam
203 Flamin. Pariſ. illud ait dumtaxat, in vna Vincentina fuiſſe reſolutum, in congregatione Concilij pridie Kalendis Septembris 1570. quòd datur appellatio à mala electione, quam fecit Epiſcopus, quoties examinatores ſunt diſcordes. Quod non ſine magna difficultate poteſt pro ſua opinione Gonzal. inducere. ſiquidem prædicta Congregatio idem, quod motus proprius, ſentit, quo diſponitur; vt quomodocumque delegatur mala electio ordinarij, appellatio detur, quod intelligitur de deuolutiua, vt ſuprà diximus. ita etiam ex eodem motu proprio dicit Ioan. Hieronymus Campanill. *diuerſ. iur. canon. rubrica 11. cap. 13. numer. 476. ad finem* dari ab Epiſcopi electione in Parochialibus appellationem, ſed poſtmodum dicit intelligendam quoad deuolutiuum tantùm, & hoc etiam loquendi modo vtuntur præfatæ Rotæ deciſiones Farinacij ſuprà relatæ, numero 199. *ibi* (à reprobatione dari appellationem.) quod deuolutiua ibi declaratur, & ſic præfata ſententia congregationis, ex quo aliud non apetit; debet de deuolutiua intelligi, non de ſuſpenſiua, & referri ad mentem iuris, quam ita intelligendo aliis rationibus adductis hanc partem contra Gonzal. defendit Nicolaus Garcia *dict. 9. part. cap. 2. ſub numero* 247.

Imò potiùs inter examinatores diſcordes potiſſimum eſt arbitrium Ordinarij, vt videre eſt ex his, quæ ipſe
204 Garcia *ibi, ſub numero* 252. *verſiculo cum autem ipſorum vota, &c.* non enim in culpa eſt ordinarius, ſi diſcordant, ſed ex relatione ſibi à quolibet facta, quod ſibi ſanctius ſit, & rectius viſum fuerit, arbitrabitur ſi enim
205 teneretur ſpectare concordiam eorum, perpetua foret Parochialium vacatio, in maximum animarum, & diuini cultus diſpendium, & periculum, vt diximus ſuprà, & vix prouideret beneficium aliquod cùm ſpectans haberetur terminus ſex menſium, datus ad perficiendum concurſum. vel quatuor in reſeruatis ad ſignificandum intra illos Romano Pontifici, iuxta conſtitutionem in conferendis, d. Pij V. & ſic prouiſiones paſſim ac quotidie deuolucrentur.

206 Deinde diſputatur, an diſpoſitio Tridentin. *dict. cap. 18.* & motus proprij, dum prohibent appellationem ſuſpenſiuam à reprobatione examinatorum in Parochialibus, locum etiam habeat in Parochiali iuris patronatus laicorum, quando vnus ſolus ad eandem eſt à patronis præſentatus, quo caſu non habet locum concurſus, vt alibi dicetur, an ſi iſte reprobatus ſit ab examinatoribus, poſſit ab huiuſmodi reprobatione appellare quoad vtrumque, ita vt appellatio cauſet attentata. In quo partem affirmatiuam, ſcilicet; vtrumque effectum operari, magis me mouet: quia iſte ex præſentatione ius habet acquiſitum ad Parochialem; & appellatio ab eo recipienda, ſicut in habente gratiam informatiuam ad Parochialem, qui ſi reprobetur, & appellauerit, appellatio ſuſpendit, vt probat Garcia 207
de beneficiis 6. part. cap. 2. numero 76. Et quoniam in appellatione ab vno dumtaxat præſentato, & reprobato, non viget ratio impeditiua Concilij, & motus proprij diſponentium, appellationem à relatione non impediturum exequutionem, & poſſeſſionis traditionem prouiſo, quia cùm nullus alter eſt in examine, nullus eſt prouiſus, & electus, nulli impeditur exequutio, imò ipſa reprobatio, cum ſit actus negatiuus, ſecum trahit exequutionem ex his, quæ Iſſ. & cæteri *in leg. quod iuſſit ff. de re iudicata.* & omnes *in cap. cum ceſſante, de appellat.* ac ideo nihil mirum, vt ius, quod habet ad Parochialem per ſuos & legitimos tramites conſequatur. & pro hac doctrina faciunt plurimæ aliæ, de quibus nos ſuprà 1. part. cap. 6. à num. 33. & 3. part. cap. 13. à num. 74.

Et hæc opinio placet pariter Gonzal. *in dicta gloſſa* 208
6. in annotatio. numero 187. vbi teſtatur de Rotæ deciſione ipſo patrocinante, in qua fuit iudicatum, talem appellationem cauſaſſe attentatum; eandem etiam ſequitur Nicolaus Garcia *de beneficiis dict. 9. part. cap. 2. numero* 245. & ſic tenendam, videtur ex horum Doctorum & Rotæ authoritate, pro quo conducunt quæ nos latiſſimè congeſſimus dict. 1. part. cap. 6. à numero 33. & 3. part. cap. 13. à numero 74. & ſequentibus.

Quid autem ſi in prouiſione harum Parochialium 209
peccatum ſit in forma, in Concilio Tridentino, & motu proprio deſcripta, vel quia ius patronatus contemptum fuit, vel quia aliàs in proceſſu interuenit aliqua nullitas. an iudex vim faciat, non deferendo appellationi, tunc emiſſæ à ſententia vel prouiſione? In quo affirmatiuè reſoluo, quia nulla prouiſio pro infecta habetur, & ideo nullam exequutionem meretur, *iuxta l. 4. §. condemnatum ff. de re iudic.* & hanc limitationem extende etiam, & intellige in beneficiis ſimplicibus ex identitate rationis, de quo nos latiùs egimus infrà 3. p. c. 9. & ideo hîc omitto, quia copioſè ibi tractatur, quibus caſibus nulla reddatur prouiſio tam in ſimplicibus, quàm in curatis, vt tunc appellatio legitima reputetur.

Nunc de aliis violentiis, quæ in appellationibus à 210
beneficiis ſimplicibus accidunt tractemus; & imprimis an committatur ab ordinario non deferente interpoſitæ ab eo, qui ad examen vocatur. Et breuiter reſponderetur, in hoc caſu nullam vim eſſe, ſiquidem præſentati, ſeu electi, vel nominati à quibuſvis Eccleſiaſticis perſonis, etiam Sedis Apoſtolicæ Nunciis, ad quæuis Eccleſiaſtica beneficia non inſtituuntur, nec confirmentur, nec admittantur etiam prætextu cuiuſvis priuilegij, aut conſuetudinis, etiam ab immemoriali tempore præſcriptæ, niſi fuerint priùs à locorum ordinariis examinati, & idonei reperti, & nullus appellationis remedio ſe tueri poſſit, quominus examen ſubire teneatur. Ita diſponendo decreuit ſacrum Concilium Tridentinum *ſeſſione 7. cap. 13.* & obiter Nicolaus Garcia *de beneficiis 9. part. cap. 2. n. 243.* quod etiam intellige in Curatis, ex verbis Concilij ibi (ad quæuis Eccleſiaſtica beneficia) & vide Cardinalium declarationem ibi circa v. inſtituantur, *&c.*

Cæterùm dubitatur, an à reprobatione examinato- 211
rum in beneficiis ſimplicibus, appellationi emiſſæ ſit deferendum, tamquam ſuſpenſiuum habenti. In quo

Garcia

Garcia *suprà numer.* 24. referens Gonzal. absolutè dicit sine distinctione appellationem vtrumque habere effectum. Sed Gonzal. *in d. gloss. 9. num.* 184. *cum seqq.* non magis in genere locutus est, siquidem cum decisione Rotæ 10. *num.* 2. *part.* 2. *diuers.* ait, quòd datur appellatio à mala relatione, & grauamine examinatorum, in non approbando aliquem ex oppositoribus ad beneficium patrimoniale, & ad Tridentinum *sessione* 24. *de reform. dict. cap.* 18. *versiculo nec prædictorum examinatorum, &c.* respondet, prædicta decisio vt procedat in parochialibus, non autem in beneficiis simplicibus patrimonialibus, quæ remanent sub dispositione iuris communis, & ideo nos, vt ab eo non recedamus, de quo in prima & secunda conclusione suprà, ad quos omnino hanc doctrinam reducere, & intelligere debemus, vt admittatur quoad vtrumque, quando prouisio iudicialiter, & in contradictorio iudicio fit, prout frequentiùs solent huiusmodi patrimonialia beneficia prouideri, ob varias filiorum obiectiones, exceptiones, & contradictiones in ius deductas, aut quoad vnum & deuolutiuum duntaxat effectum: quando extraiudicialiter proceditur, iuxta d. cap. *constitutis el 2. de appellat.* & alia, quæ ad primam conclusionem adduximus, quia 213 examen sui natura est actus extraiudicialis, vt in princ. huius capitis latè probatum est n. 3. & n. 6.

Sicut aliàs ipse Hieronym. Gonzal. ibi num. 180. nimis absolutè, & in genere dixit; admitti appellationem, & tamen decisio, quam allegat, limitatè procedit Siqui- 214 dem dicit ipse, quòd si tempore vacationis vnus ex filiis patrimonia ibus esset absens in longinquis partibus, Curia, vel quouis alio loco remoto, & eius procurator, cuius nomine se opposuit; peteret seclusa fraude terminum, & dilationem competentem ad ceriorandum d. absentem, vt accedere possit personaliter ad examen in casu, quòd ordinarius vel nolit, vel non possit remittere examen ad locum, quo absens degebat, aliàs appellabit: dictus ordinarius denegando expressè vel tacitè ad vlteriora procedat, quòd omnia gesta post d. appellationem essent attentata, & nulla, prout resolutum est in vna Capellaniæ Conchens. 18. Octobris 1569. *numero* 1. 2. & 3. & per totam *lib.* 3. *p.* 3. *diuers.* 215 in qua decisione ideo illa appellatio fecit attentata, in prouisione illius simplicis Capellaniæ, quoniam reperiere Domini de Rota, in secundo casu fuisse litem formatam tempore appellationis, & litem cœptam & introductam, & simul à legitimo grauamine præiudiciali & irreparabili, vt expressè constat ex d. decisione. Quod iterum dixit Rota in alia decisione 227. *part.* 3. *lib.* 2. *diuers.* cuius non meminit Gonzal. ibi, qui quidem tacuit causam essentialem, quæ reddidit illius simplicis beneficij prouisionem appellabilem. & eundem ibi cautè legas *à num.* 175. *cum seqq.* quia loquitur in beneficiis simplicibus, vt constat ex Doctoribus ab eo citatis, & declarat ipsemet ibi *num.* 184. *& seqq.* excepto num. 187. quia ibi loquitur in parochiali speciali ratione, de qua nos suprà, & n. 183. quod potest etiam in parochiali intelligi, vt inferiùs latiùs.

216 Dubitatur insuper, si is qui semel suo beneficio, aut præbendæ renuntiauit, & ob suam nimiam peritiam, puta; maximámque Ecclesiæ vtilitatem, vel aliam demum iustam causam mouentem electorem, iterum velit ad illud, seu illam eligere; an possit appellari, quo- minus eligatur. Pro cuius resolutione breuiter suppo- 217 no, quòd licèt renuntians suò beneficio non possit ad illud redire, repetere, nec regressus dari, Cracta *cons.* 511. *num.* 3. *& conf.* 856. *num.* 12. *conf.* 959. *num.* 1. Iacobus Ermil. *conf.* 82. *num.* 1. *& sequentibus, & conf.* 100. *num.* 4 *& conf.* 21. *num.* 9. 11. 12. Gigas *conf.* 20. *num.* 10. Menoch. *consilio* 187. *num.* 87. *volum.* 1. Naua. *in cap. accepta oppositione* 7. *num.* 10. *cum seqq. de restit. spolia.* Card. Paris. *conf.* 69. *titul.* 21. *num.* 1. 3. Idem Paris. *conf.* 5. *numero* 165. *volum.* 4. Rebuff. *consil.* 36. *num.* 12. Cephal. *cons.*

137. *num* 56. *& conf.* 284. *num* 6. *& conf.* 192. *num.* 16. *& conf.* 127 *n* 17. Grabi. *conf.* 127. *num.* 6. *volum.* 1. Socinus Iunior. *conf.* 94. *num.* 31. *& conf.* 129. *num.* 1. *volumine* 3. renuntiantibus siquidem actiones suas, non est dandum 218 ad illas regressus, *c. ille* 23. *quæst.* 4. *l.* 1. *§. qui semel ff. de successorio edicto, l. post quam Cod. de pactis, l. quæritur §. si verò tutor, ff. de ædilitio edicto. cap. si quis Episcop. distinctione* 92. *c. dudum* 18. *q. vlt. cap. denique* 6. *quæst.* 3.

Adeò vt renuntians electioni de se factæ, non potest 219 appellare, quominus electores de nouo alium eligant ad illud beneficium, cùm iustissimè possint, nec sic appellans auditur, text. est *in c. cùm inter R.* 16. *in ordine de electione.* ibi, Nos attendentes, quòd ex consensu compositionis receptæ ius, si quod sibi competierat, R. Senior amisisset, ac per hoc, ne Monachi ad electionem procederent, de iure minimè appellare potuisset, cùm nisi quorum interest, audiri non solent appellantes, appellationem illam diximus legitimam non fuisse, vnde per eam electio non potuit impediri, *&c.*) Flamin. Paris. *in resignatione benefic. lib.* 1. *q.* 13. *n.* 20.

Tamen si electores velint eum iterum eligere ad be- 220 neficium semel renuntiatum, aliqua causa moti, bene poterunt, vt docet Ancharra communiter receptus *in d. c. cùm inter Ro. num.* 1. *de electione.* cùm in iure non prohibeatur, argumento *l. illam C. de collationib.* adeò vt ipse non possit appellare, quominus de nouo iterum eligatur. Ancharra *dict. cap. cùm inter Ro. d. num.* 1. vbi etiam alij, & vt valde notabile dicit, & reputat Flamin. Paris. *loco proximè citato num.* 21. *&* 22. *&* 23. dicit cum Ancharra *in cap. per suas num.* 4. *&* 5. loco citato, quòd si contigerit eundem de nouo eligi, potest huic secundæ electioni consentire.

Et præfata doctrina maximè procedit, cùm ille sic 221 renuntians possit beneficium resignatum habere, & repetere ex noua causa accedente, prout si data vacatione potest se iterum de nouo opponi, ad illud præsentari, eligi ex noua postulatione, confirmatione, seu collatione, glossa communiter recepta *in cap. ad nostram el.* 2. *verbo probarent, versiculo si enim aliquis de iurciur.* Doctores *in cap.* 2. *de renunt.* vbi Abb. *n.* 1. 2. *nota.* Anton. de Butrio *num.* 4. quod ita quotidie practicari, affirmat Flamin. Paris. *d. cap.* 13. *n.* 43. *& seq.* qui *num.* 51. cum plu- 222 ribus aliis hoc limitat, vt non procedat in renuntiante ob crimen aliquod, quod nota, quia de iure satis probabile est.

His & proximum est, quærere, an appellatio emissa 223 à sententia, qua Canonicus, vel alius elector, suspenditur à voce actiua, & passiua, vtrumque habeat effectum, ita vt ea pendente, possit Capitulum, seu Collegium ingredi, ibidémque suum suffragium præstare; in quo negatiua pars videtur probari, *ex cap* 15. *is cui. §. fin. de sententia excommun. lib.* 6. ibi, sicut excommunicatio, sic ab officio vel ab ingressu Ecclesiæ lata suspensio, aut ipsius suspensio per appellationem subsequentem, minimè suspenduntur, *&c.*) & idem probatur *in cap. ad hæc. quoniam de appellat.*

Sed contrariam sententiam verissimam esse de iure, 224 rectè defendit Manuel. Rodrig. *in quæst. regul.* 1. *tomo quæst* 29. *art.* 5. & meliùs hinc inde multa adducens fundamenta, insignis Nauar. *consil.* 8. *per totum lib.* 1. *folio* 29. *&* 30. qui respondent ad præfata, iura, quod illa sola suspensio effectum habeat, etiam non obstante appellatione, cuius violatio inducit irregularitatem, ex mente *d. c. is cui, & c. is qui*, iunctis glossis. at sola violatio suspensionis ab officio diuino, & sacramentis, duntaxat facit quem irregularem, cuius naturæ hæc nostra à voce actiua & passiua non est, secundùm glossam communiter receptam *in dict. §. fin. dict. c. ad hæc.* quæ gloss. relatis Innoc. & Hostiens. concludit prædictum §. non habere locum à beneficio, vel perceptione fructuum, quæ pœna maior est, quàm suspensio à voce actiua & passiua, quia vt dicit gloss. illum § non procedere, nisi in

ſuſpenſione ab ſpiritualibus, quæ ligant animam, cuius non eſt naturæ noſtra ſuſpenſio, cùm ea obſtante poſſit exercere omnia, diuina officia miniſtrare, & recipere omnia ſacramenta; & ſicuti vſus pallij ſuſpenſio, & à Pontificalibus, quæ magis ſuſpenſioni ob officio videtur adhærere, & tamen ſuſpenditur per appellationem legitimè ſubſequutam, ſecundùm Panormit.communiter receptum *in dict. cap. adhæc. primo notabili*, ita cùm præfata iura in ſpirituali ſuſpenſione, cuius violatio inducit irregularitatem, procedant tantùm; ad noſtram ſuſpenſionem minimè eſſe trahenda tanquam diuerſam, ſicuti nec ad illam, qua alicui interdicitur ingreſſus poſſeſſionis agri, vel beneficij, vel collationis eius, vel aliorum actuum, qui non tangunt animam, in qua appellatio legitima eius effectum ſuſpendit, vt & omnes notant communiter *in dict. §. fin. & dict. c. adhæc.* & firmant etiam Manuelis Rodriguez latiùs, ac vtiliùs Nauarrus *dict. conſ.* 8. concludentes appellatione non obſtante poſſe ſuffragium præſtare. 225

His & illud accedit, ſi contra volentem votare in Capitulo, obiiciatur aliqua exceptio incapacitatis, vel quæuis alia excluſiua à ſuffragio, propter quam reiiciatur, ne tunc tempus labatur, quia fortè probationes præ manibus non ſunt; inquit Azeued. *in additio ad Cur. Piſa. lib. 2. cap. 4. num. 11.* alios referens in hoc caſu, admittendum eſſe ad ſuffragium cum clauſula; & ſi in quantum de iure valeat, nec nocebit comminationi, ſi poſtmodum certior fiat obiectio, vt per Ab. *in cap. cumana. de electione.* Cepola *cautela* 232. & idem Azeued. *in l. 2. num. 12. & ſeq. titul. 7. lib. 3. recopilat.* an ab eo quod facit, & decernit maior pars Capituli, appellationi emiſſæ ſi non deferatur, vis fiat. Negatiuè reſpondent text. *in cap. 1. & cap. ex ore de iis, quæ fiunt à maiori parte capi.* imò ea non obſtante, nec contradictione minoris partis, omnino exequendum eſſe, *vt in dict. cap. 1.* ibi, appellatione remota præualet ſemper, & ſuum conſequatur effectum, quod à maiori, & ſaniori parte Capituli fuerit ſtatutum, *&c. & in dict. cap. ex ore*, ibi, nos attendentes, ſibi de iure non potuiſſe competere, vt per appellationem ob id interpoſitam, communem ordinationem Eccleſiæ impediret.) quod adeò procedit, vt etiamſi probatio iuſtificationis incontinenti offeratur, niſi obſtet executioni, tres, & elegantes reddit rationes Immola *in dict. cap. 1. column. 1. & 2.* & iterum *in cap. 1. cùm inter canonicas, column. penult. in fin. cum ſeqq. de electione*, contra Innocent. *in dict. cap. 1. prior*, quia in extraiudicialibus non fuit obiectus contradictionis vel exceptionis legitimæ, etiamſi illius fiat oblata probatio; quia extraiudicialia non ſuſpenduntur appellatione. tum etiam, quia cùm procedendum ſit hoc caſu appellatione remota, tollitur facultas iuſtificandi appellationem, per probationem oblatam ad impedimentum. tum etiam quoniam cùm ſit interim præſumptio pro factis à maiori parte, nihil obſit d. oblatio, quas rationes comprobans Azeued. *in additio. ad Curiam Piſan. lib. 2. c. 14. n. 12.* ſequitur etiam aliis ad id citatis. 226 227 228

Sed quoniam in electionibus factis à Capitulo circa beneficia Doctoralium, Magiſtralium, & ſimilium, iuxta Bullam Sixti IV. & motum proprium Leonis X. quas adducit ad literam Nicol. Garcia *de beneficiis*, 5. *part. cap. 4. à num. 168.* eaſque optimè declarat, & multa dubia frequentia circa earum præbendarum electiones agitat, & reſoluit, & ideo te ad illum, & per eum allegatos libenter remitto, quoties id neceſſitas ſuadeat.

Vnum tamen non omittam, de quo iam non parum dubitari vidi, de controuerſiis occurrentibus circa electiones huiuſmodi, nempe; an aliquis oppoſitor inhabilis, an concurrant in eo qualitates à iure illis requiſitæ, gradus, ſeu etiam ordinis, vel aliqua alia exceptio, ſeu ſubiectio, ſeu recuſatio appoſita contra perſonas eligendi, vel electorum, quis ad cognoſcendum de eis debeat eſſe iudex, an ſolus Epiſcopus, an cum Capitulo ſimul. 229

In quo breuiter reſoluo, huiuſmodi cognitionem ad ſolum Epiſcopum pertinere, quemadmodum quando occurrit aliqua alia lis, ſuper electionibus, quia vti ordinaria ſibi competunt actus iuriſdictionales, quos non poſſunt capitulares exercere, cùm iuriſdictione careant, quæ omnino neceſſaria eſt in litibus exercendis. Pro quo facit expreſsè Concilium prouinciale Compoſtella. *actione 2. decreto 34.* vbi habetur, quod Epiſcopus ſolus, vel eius Vicarius declaret, & iudicet electores inhabiles, & eligendos ad Doctoralem ſeu Magiſtralem præbendam, ſeu ſcripturæ, & in concordia confirmata per Pium V. declaratur, vt in hoc ita præcedat, niſi in contrarium ſit alicuius Eccleſiæ conſuetudo, vt in harum inhabilitatum cognitione, & determinatione concurrere debeant Capitulum, & Vicarius Generalis, quia vbi hæc viget conſuetudo, ipſa ſeruetur, & ſic Capituli debet adeſſe conſuetudo ad huiuſmodi iuriſdictionem acquirendam. Probatur etiam ex ratione text. *in cap. à collatione, de appellat. lib. 6.* vbi à collatione beneficij, quam communiter per Epiſcopum, & Capitulum factam fuiſſe proponitur, non ad ipſum Epiſcopum, ſi in ea vt prælatus interfuit, ſed ad ſuperiorem appellandum eſt; aliàs ſi vt canonicus interfuiſſet, in ea, poſſe appellari licitè ad eundem per quem, ita etiam Abb. *in cap. dilecti 66. el. 3. numer. 17. de appellat.* Cardinal. Iacobat. *tractat. de conſ. lib. 10. art. 1. ſub num. 8. tom. 13. part. 1. fol. 351.* Euer. optimè *in locis legali. in loco de tanquam num. 8. verſiculo, ſexto facit, fol. 696.* multa adducens in propoſitum Eſcacia *tractat. de appellat. quæſt. 8. à num. 60. & num. 92.* & comprobatur ex eo, quod dicit Bartol. *in l. 1. §. ſi quis in appellatione ff. de appellatio. & in l. ſi quando n. 1. Cod. eodem.* Franch. *in rubric. numero 38. de appella.* Barbatia *tractat. de præſtant. Cardin. quæſt. 1. n. 32. tomo 13. part. 2.* Henri. Boër. *ſingula. 9. titul. de appellat. fol. 203. tom. 1.* Guido Papæ *tractat. de appellat. quæſt. 36. num. 33. tom. 5. fol. 58.* Crauета *de antiq. temp. rubrica antiquum in præſcriptione ſub numer. 34. tomo 17.* Brædedorius *tractatu de appellat. p. 1. titulo 10. verbo Regibus. colum. 167.* Eſcac. *de appellat. quæſt. 16. limit. 5. num. 9.* Contar. *in l. vnica limit. 3. num. 11. C. ſi de moment. poſſ. fol. 270.* Ruginell. *tract. de appellat. §. 2. cap. 2. num. 19.* dicentes, quòd Rex ſententians tanquam Comes, appellatur ad Ducem, vel alium ſuperiorem Comitis, & idem de duce iudicante vti præſide, quia quando vna perſona gerit vicem duarum, poteſt ab eadem, ad eandem appellari. 230 231 232

Prout quando iudex à quo, gerit etiam vicem iudicis ad quem, qualis eſt legatus in partibus, qui ex priuilegio habet facultatem cognoſcendi etiam cauſas appellationum interpoſitarum ad Papam, & ſic appellans à legato, poteſt ad eundem redire, tanquam iudicem ad quem; ita Felin. *in cap. gratum ſub num. 10. limit. 8. de officio delegati.* Aufrer. *in additio. ad Capell. Tholoſ. deciſione 194. an pars grauata, ſub n. 4. fall. 8.* Eſcac. *de appellat. q. 17. limit. 2. n. 66.* Anton. Gabri. *commun. conc. lib. 22. de appell. concl. 2. limit. 8 n. 22.* 233 234

Cuius rei rationem ibi. Iterum aliam reddunt rationem Doctores ſuperiùs citati communiter cum gloſſis relatis; quia quando prælatus adeſt vt ordinarius iudex, ſemel vſus eſt iuriſdictione, ac ideo iterum de cauſa non poteſt cognoſcere, ne dentur duo gradus in vna & eadem perſona, & iuriſdictione, contra text. *in cap. ſecundo, de conſuetudine lib. 6. & l. eos. Cod. de appellati cum vulgatis*, ſed Epiſcopus in huiuſmodi electionibus aſſiſtit vt Prælatus, & non vt Canonicus. tenet expreſsè Nicolaus Garcia *de benefic. d. p. 5. cap. 4. num. 224.* ergo actus iuriſdictionales, & in quibus iudicialis proceſſus requirendus eſt in prima inſtantia, ad ipſum duntaxat, vel eius vicarium pertinere debebit duntaxat, cùm tunc ab ipſis actibus emiſſæ appellationi ſibi non pertineat 235

pertineat cognitio, ex d. iuribus. Et hanc opinionem aliis ad eam applicatis fundamentis, veram reputat, & resoluit Nicolaus Garcia *loco proximè citato à num. 214. cum seqq.* vbi etiam respondetur ad illam difficultatem, quæ resultat ex eo, quòd electio simul pertineat ad Episcopum, & Capitulum, quod ex hoc non possit inferri ad actus iurisdictionales, vt latè per eum.

Quod scire, non parui est effectus, nam cùm solet frequenter appellationem emitti à declarationibus huiusmodi habilitatis, qualitatis, & recusationis, ac similium, & cùm pro eius delatione aditur Curia suprema, constito de defectu iurisdictionis, qui facit nullitatem rectè declarant, vim fieri, & reponi, vel saltim tertium genus.

237 Vnum porrò in hac materia scire est necessarium, in quo passim aduocati errant conficientes appellationes, quibus inserunt aliquas obiectiones, crimina, vel defectus contra personas eligentium; eligendi, seu electi, non attenta, imò neglecta forma tradita *à c. vt circa 4. in ordine de electione lib. 6.* qui ita disponit: vt circa electiones, postulationes, & prouisiones Ecclesiasticas, viam malitiis (prout est possibile) præcludamus, ne diutius periculosè vacent Ecclesiæ, vel personarum, dignitatum, & aliorum Ecclesiasticorum prouisio differatur, edicto perpetuo prouidemus; vt si quando aliqui electionibus, postulationibus, vel prouisionibus se opponunt, proponendo aliqua contra electionis, postulationis, seu prouisionis formam, aut personam eligentium, vel electi, siue illius, cui erat prouisio facienda, siue facta, & propter hoc contigerit appellari, appellantes in instrumento publico, seu literis super appellatione confectis, omnia, & singula exprimant, quæ in formam intendunt obiicere, vel personas, coram personis authenticis, aut persona, quæ super hoc testimonium perhibeant veritati, corporali præstito iuramento, quod credunt ea, quæ sic exprimunt, esse vera, & posse probare, *&c.*) qui insuper ad alia pergit. Eadem etiam constitutio expressè renouatur, declaratur, extenditur, & confirmatur aliis pluribus canonum decretis, ex text. *in cap. is qui 19. in cap. qui contra 20.* text *in cap. constitutio. 41. de electione lib. 6.* text. *in clem. constitutionem vt circa. de electione.* eius etiam meminit, & decidens Rota *decisio. 261. de exceptio. & 269. de appell. in antiq.* Doctores communiter *in l. 1. ff. de lib.* & post Euerar. & Doctores infrà citandos, Nicol. Garcia *de benef. 3. p. cap. 3. à num. 71. cum sequentibus*, vbi plurimos allegat.

238 Adeò vt præfatum iuramentum de necessitate requiritur, vt fiat corporali tactu Euangeliorum, non autem aliter, satisfit illius constitutionis formæ, & intentioni, ita expressè per iura probant communiter glos. fæ, & Doctores in eis. Doctores etiam expressè, præcipuè Ias. *in l. 1. ff. de liberis & posth.* gloss. *in clem. 1. de hæret.* not. Antonius Corsetus *in singularibus suis, singul. 270.* Euerar. *in locis legali. loco ab effectu eorum, quæ simul requiruntur ad ea, versiculo; hinc etiam est quod si ad validitatem Ecclesiæ, &c.* aliàs iuramentum aliter præstitum nullum est, & non valet, vt vltra supradictos probat
239 gloss. 1. *in princip. §. item sacra de pace iuramento firm.* Bartol. *in authent. sacram puberum num. 7.* Bald. *n. 7.* Salicetus *columna 2.* & alij posteriores ibi sequuntur, *Cod. de rescind. vend.* Anton. Gab. *commun. conclus. lib. 2. tit. de minoribus, concl. 5. à num. 34.* vbi latè declarat complures ad id adducens *c. laudabile.* vbi Abb. *in 2. nota. de frigi & malefic.* Simoncel. *in tractatu de decretis lib. 3. titul. 8. n. 187.* vbi post alios dicit, de consuetudine hodie non seruari tactum Euangeliorum, vel aliarum sacrarum Scripturarum, vt statim dicemus; qui quidem, & Antonius Gabriel latè prosequuntur hunc articulum, & materiam, præcipuè respectu minorum iuramento firmantium alienationes, vbi requiri de iure iuramentum corporale, vt Simoncellus vbi proximè.

De consuetudine tamen non requiritur tactus Euan- 240
geliorum, vel sacrarum Scripturarum, sed sufficit tactus cuiuscumque libri, vel tabulæ, secundùm glossam *in authentica insuram. quod præstatur ab his, verbo quatuor, & in §. item sacram.* gloss. 1. *titulo de pace iura. firm.* Imola *in cap. cùm contingat, de iureiur.* Abb. *in c. fraternitatis, verbo & aduerte.* & ibi Felin. *versiculo in gloss. fin.* Abb. *in c. 1. fin. 2. not. de iur. calum.* Guid. Papæ *q. 35.* Iacob. Butr. *in d. authent. sacram puberum in 3. q.* & ibi Alber. Rossa. & ibi Bald. & Salic. *3. q* Isernia *in §. item sacram.* Alberi. *versiculo in hac gloss.* & ibi Præpos. & Afflict. *num. 21.* Anton. Gabriel *lib. 2. commun. conclus. tit. de mino. concl. 5. num. 36.* sequitur Simoncellus *d. tract. de decretis lib. 3. tit. 8. num. 188.*

Quæ consuetudo limitatur, vt procedat, quando in 241
dispositione requiritur iuramentum corporale, secus verò quando iura expressè dicunt, quòd interueniat tactus Euangeliorum, Petrus de Ancharan. *in d. c. vt circa, versiculo item nota.* Cardinal, *in clem. 1. §. porrò in 4. quæst. de hæreti* Felin. *in d. c. fraternitatis, loco proximè allegato,* sequitur Anton. Gabriel *d. concl. 5. num. 37.* quæ nota ad intellectum *d. c. vt circa,* & aliorum.

Quæ iura procedunt non solùm in electionibus, sed 242
generaliter in prouisione beneficij, vt eis patet expressè. hinc igitur deinceps præ oculis habe illius constitutionis formam, quando aliquos defectus, vel crimina contra aliquem oppositorem, vel conferentem velis obiicere, quia vidi periclitari tres appellationes emissas in tribus electionibus Doctoralium, cùm ad hanc nostram Curiam supremam pro earum delationibus processus adducti fuere; nam cùm ad obtinendum auxilium Regale, principale fundamentum sit appellatio, illa verò quæ peccat in forma, nulla est, & pro infecta, seu non emissa habetur, facillimè iustéque vim non fieri declarabitur, iuxta ea, quæ inferiùs dicenda sunt 3. parte cap. 9. à principio.

Hæc tamen constitutio non ita absolutè procedit, quin aliquas limitationes patiatur, quarum seriatim nonnullas annectam. Et prima sit, constitutio felicis re- 243
cordationis Gregorij Papæ prædecessoris nostri edita in Concilio Lugdunens. formam exprimens, secundùm quam ab his, qui in electionibus, postulationibus, seu prouisionibus se opponunt, debeat appellari, locum sibi non vendicat, nisi solùm cùm in his extra iudicium appellatur; quando verò in iudiciis in huiusmodi negotiis appellari contingit, anteriora iura (cùm per eam mutata non fuerint) obseruari oportet. Ita præscripris verbis probat text. (in declarationem *cap. vt circa,* edictus) *in cap. constitutio 41. in ordine eodem titulo de electione,* qui, vt vides, disponit, quando in prouisione beneficiorum proceditur propria natura retenta, & sic extraiudicialiter, etiam procedat *d. cap. vt circa,* si autem lis cœpta est, & processus formatus, tunc appellatio, & obiectio formantur à iure communi.

Secundò limita, vt præfatæ constitutionis forma vti 244
excusatur in opponendis prædictis defectibus, & criminibus contra personas electi, eligendi, vel eligentis, aut formam electionis, ille, qui aliàs non astringitur ad præfatorum defectuum probationem, vel quia sint defectus notorij, vel resultantes ex confessione partis, vel ex sententia, iuxta text. *in cap. fin. de cohabitatione cleri. & mulierum,* vel quia aliàs legitimè probati sunt, text. *in clem. constitutionem §. fin.* ibi, probationem tamen factam super his per aduersarij confessionem, vel aliàs legitimè, non infirmat, *&c.* (vel quando non opponenti, sed aduersario incumbit eorumdem probationis onus, ita probat Bonicontus *in tractat. de appellat. tom. 5. inter tractatus nouissimorum Doctorum num 26. versiculo scire autem debes,* & iterum & meliùs inferiùs *versiculo 4. quæro an sufficiat,* vbi alios ad id allegat.

Nam cùm ad euitandas calumniosas exceptiones, 245
requiratur illa forma iuramenti continentis, quod

credunt ea, quæ si exprimunt esse vera,& se posse probare, *&c.* vt ex d.iuribus constat, in supradictis casibus nimirum cessare, quoniam licèt forma specifica sit adimplenda,& non per æquipollens,iuxta notata *in l.* 1. *ff. de liberis,& posth.* tamen quando forma requiritur propter certum finem,& certum effectum,sequuto fine, &
246 effectu, per æquipollens satisfit formæ, & principali legis intentioni, ita tenet Rota apud Farinacium *decisione* 272. *a numer.* 19. vbi plures authoritates adducit Flamin. Patrs. *de resignat. benefic. lib.* 11. *secundo tomo quæst.* 13. *a num.* 35. *vsque ad* 39. vbi infinitos allegat.

247 Aliam etiam limitationem deduces ex text. *in dict. clem. constitutionem.* vbi de materia apud repetentes, & glossam inuenies. alias plures, & declarationes seu annotationes ad præfata iura poteris exactiùs videre apud D.Bonicontum *in d.tractatu de appellatio.per totum,* qui integer duntaxat continet huiusmodi appellationes in beneficialibus causis, vbi de materia multa inuenies, vltra glossas, & ordinarios in d.iuribus, ibi d.Bonicont. *in quæstione* 1.*versic.ad quæstionem igitur veniamus,* resoluit post alios; quòd si hic appellans omittit d. formam in casibus, quibus tenebatur ea vti, licèt sit intra terminum ad appellandum, non potest aliam appellationem iteratò proponere, seruando formam in ea, quia iam ex
248 prima aduersario erat ius quæsitum, iuxta text. *in d. clem.constitutionem § penult.*

249 Nunc & illud, de quo iam vidi dubitari examinemus; an oppositor ad beneficium vacans, siue curatum, siue simplex, qui se intra terminum edictorum opposuit, & dum intra illud voluerit ire ad se subiiciendum examinationi,ei legitimum impedimentum superuenit, vt locum examinis adire non potuerit, vel in itinere, vel ob aquarum inundationes, vel quia aliàs ei transitus fuit impeditus,puta; propter pestem,aut graui infirmitate est detentus,& is,vel eius procurator petit dilationem ab ordinario, & à denegatione appellationem emisit, an ei deferendum esse, omniaque postmodum subsequuta, attentata reponenda; declarandum sit in supremo prætorio per viam adito violentiæ, in quo breuibus affirmatiuè respondetur.

250 Nam licèt declaratio Cardinalium circa d.c.18.Concil.Trid.*sess.*24. *de reform.* in hæc disponat: Episcopos, vacante Ecclesia proposuit edicta ex hoc capite,& infra decem dies quatuor comparuerunt, qui adscripti fuerunt iuxta formam Concilij; sed in die pro concursu,& examine deputato, ex ipsis quatuor duo tantùm comparuerant,qui examini se subiecerunt,& idonei reperti sunt: dubitatum fuit, an examen prædictum subsistat, ex quo duo alij adscripti non fuerunt examinati, congregatio censuit,subsistere,quia verba Concilij intelliguntur, quatenus veniant ad examen, aliàs in potestate vnius esset nolle venire, impediréque, ne vlteriùs procederetur, *&c.*)

251 Tamen eadem Congregatio super eodem decreto, *verbo per edictum publicum,* ita quærit, an vno comparente, possit prorogari terminus,& proponi aliud edictum; Congregatio censuit, aliud edictum non esse proponendum. Sed ille, qui comparuerit,examini subiiciendus, & si idoneus repertus fuerit, eidem beneficium esse conferendum, nisi qui descripti fuerint excusent se legitimo impedimento detineri, quominus valeant ad concursum accedere,tunc enim poterit Episcopus legitimè terminum prorogare, *&c.* (cuius etiam mentionem fecit Nicolaus Garcia *de benefic.9.part.c.*2. *a num.*214.

252 Et ita Concilium Compostellanum prouinciale *actione* 2.*decret.* 12 loquendo in prouisione præbendarum Doctoralis, & Magistralis, in hæc disponit(nullus tamen ad electionem de eo faciendam admittatur, nisi ad examen prædictos actus publicè fecerit, aut morbo sontico laboret, quem sufficienti testimonio coram Episcopo, aut eius Vicario comprobare teneatur.)

Igitur vbi adest legitimum impedimentum, termi- 253
nus competens prorogandus est,quoniam legitimè impedito non currit tempus *l. vt perfectius Cod. de annal. except.* Crauetta *consil.*171.*col.*2.Menoch.*cons.*38.*num.*35. *volum.*2. Riminal *cons.*21.*n.*29.*lib.*1.Ripa *in tractatu de peste in* 3.*p quæst.*6. Hieronym. Preuidon. *in eodem tractatu de peste, versic.vidimus.* Parisius *cons.*143.*colum.*1. *vol.*4. Cassador. *decisione* 1. *de dilat.* Caputaq. *decis.*73. *part.*2. hinc impeditus resignatarius propter legitimum 254
impedimentum excusatur à publicatione facienda de beneficio sibi resignato, Roma *cons.*433. Felin. *cap. cùm dilecti colum.*21. *numero* 13.*de rescript.* Sarner.*de publicand. resign. quæstione* 13. *num.* 2. Rebuff. *in eadem regula.*

Et legitimè impeditus excusatur à contumacia, si citatus intra terminum non ierit.Butri.*in cap.cùm dilectus num.*26.*de dolo.*Boër.*decis.*40.*n.*4. idem Boër.*consil.* 60. *num.*1.*lib.*10. Pedem.*decisione* 20.Socin.Iunior *consilio* 126. *num.*2.*vol.*3. Bertran.*cons.*15.*num.*12.*volum.*2. nam impeditus non dicitur negligens, *c.quia diuersita-* 255
tem,de concessione prebendæ. Staphileus *de literis gratiæ spect.tit.de variis modis.*Bæca *numero* 53.& impedimentum excusat à mora. Alb.*in tractat.stat.q.*11.*n.*1.Duenas *regula* 199.

Ac ideo propter impedimentum receditur à forma. 256
Paris.*cons.*52.*num.*11.14.*&* 15.*&cons.* 33. *numer.* 25. *&* 31. *volum.*2. Cauet.*cons.*12.*num.*2. Bursat.*cons.*74. *num.*253. *volum.*1. nec impeditus videtur formæ, ac legi contrauenire. Ias.*in l.si quis num.*7.*ff.de iurisd.omn.iud.* Egnid.Bossi.*in pract. crim.de carceribus fideiussor. num.*47.

Igitur cùm legitimè impedito omnia sibi sint iura 257
reseruata,vt ex citatis,& citandis apparet,secunda dilatio ei danda est, & hæc regulata per impedimentum, & ad id tantùm, in quo in prima fuit impeditus, *l. admonendi versic. quibus solis,*& ibi Iacob. & B.2.*colum.de iureiur.*Alexan. *ibi* 3.*nota.* Buttriga *in cap.vltra tertiam de testibus.*Paul Castren.*in l.si ita stipulatus essem abs te.ff. de verbo obligat.* Bartol. & Alexand. *in l. fin.ff.de feriis.*
Lanfr. *in cap. quoniam contra, verbo dilatione, de proba-* 258
tio. quia tempus impedimenti non computatur in termino ex supradictis; ideo regulare est, vt dilatio breuis patiatur appellationem, *cap.*1.*de dilation.* Ioan.Andr.*in c.*1.*de dilat.* Bartol.*in l.*2 *ff.de re iudi.* Bald.*in l.*2.*Cod.de Episc. audient.* Bertachi.*in reperto. verbo dilatio peremptoria intelligitur,vers.*14.& multò magis à denegatione eius licita erit appellatio, Fulgos.*cons.*165. Card Tusc. *concl.*339. *numer.*4. *tom.*2. quibus adde ea quæ dixi su- 259
prà 2. part.cap.1. Et quoniam cùm ex consilio & motu proprio declarationibúsque Congregationis suprà,non sit ad examen deueniendum, nisi ita demum transacto termino edicti, intra quem iste legitimè impeditus mediante impedimento reperitur, in forma consilij peccatur ad vlteriora procedendo eo excluso, de impedimento constito, ac propterea nulliter, & sic licebit appellare.

Et in terminis nostræ quæstionis tenuit Rota in vna 260
Calaguritana beneficij de Branteuilla 8. Martij 1604. vbi cum quidam P. se opposuisset ad quoddam beneficium patrimoniale vacans,& accedens ad se subiiciendum examini, fuit prohibitus ingredi in ciuitate Calicat. eo prætextu,quòd esset suspectus de peste, & cùm per suum procuratorem peteret dilationem competentem, fuit ei denegata, à quo appellauit, & ordinarius ad vlteriora procedendo contulit cuidam oppositori beneficium, ac eum in possessionem immisit, & cùm dubitaretur, an dicta acta gesta post appellationem essent attentata, & nulla, fuit affirmatiuè re olutum; quam referens sequitur Hieronym. Gonzal. *gloss.* 9. *in annota. numer.* 183. & ita etiam in hoc Galleco Senatu vim fieri, declaratum fuit in quodam beneficio curato

curato de Nigran. diœcesis Tudensis, ex hoc eodem impedimento, de quo in decisione relata, & ita tenendum est, dum aliàs omnis omnino dolus absit, & fraus.

261 Quod declara, vt hæc resolutio procedat dummodo hic impeditus reuocationem prætendens, intra terminum edictorum se opposuerit, vt constat ex declaratione, *ibi*, nisi, qui descripti fuerint, excusent se legitimo impedimento, *&c.*) vt constat *ex d. decisione*, & Gonzal. *ibi*.

262 Secundò declara, dummodo impedimentum fuerit probatum, & constiterit ordinario, vt probat dict. Concilium Prouinciale Compostell. *d. actione 2. decreto 32.* (aut morbo fontico laboret, quem sufficienti testimonio coram Episcopo; aut eius Vicario comprobare teneatur, *&c.*) probant etiam Caputaq. *decis. 71. part. 2. & l. vltima §. illud, C. de tempor. appell. l. in excep. ff. de proba.* Abb. *in c. plerumque n. 6. de rescript. & in c. transmissa. n. 6. de præscriptio. & in cap. suscitatus de rescript.* Angel. *in l. cuius. num. 2. C. quorum appellat. non recipian.* Decius *cons. 554. num. 6.* Parisius *consilio 108. num. 11. col. 4.* de-ist Pedem. *9. n. 4.* Curtius *in l. admonendi n. 280 ff. de iureiuran.* Corneus *cons. 56. lib. 1.* Oldrad. *cons. 60. colum. 2. num. 4.*

263 Debet tamen, qui vult prætextu impedimenti se adiuuari, duo probare, scilicet; quòd impedimentum fuerit tale, vt illud remoueri non potuerit, *leg. sed etsi §. 2. ff. ex quibus causis maior.* Decius *cons. 677. num. 4.* Socinus Iunior *cons. 76. num. 79. volum. 1.* Crauera *consilio 270. num. 2.* Gozadi. *consil. 38. n. 11.* & est Doctorum communis opinio; quia regula vulgaris est impedimentum non excusare, cùm posset remoueri, Bartol. *in l. ea etsi §. 2.* idem *in l. quibus diebus.* vbi Socin. Senior; *vot ff. de conditio & dem.* cum aliis à Menoch. *de arbitr. iudic. casu 118. & consilio 1101. num. 116. volum. 1.* impedimentum

264 propriè est, cum euitari non potest, non aliter. Paris. *cons. 67. num. 64. vol. 3.* Flamin. Paris. *de resign. benef. lib. 11. tom. 2. q. 13. num. 29.*

265 Secundum, quod debet probare est; impedimentum allegatum fuisse causam immediatam non faciendi illud de quo quæritur Innocen. *in c. transmissa de præscript.* vbi Felinus *n. 7.* Decius *557. colum. 2* Crauera *cons. 151. num. 22* Boërius *decisione 40. num. 4.* Menoch. *d. casu 128. ad fin.* Caputaq. *decis. 72. num. 5. part. 2. & n. 7.* refert ita decisum fuisse in vna parochiali Tolerana

266 prima Iunij coram Achille de Grass. & sic non satisfacit simpliciter probare impedimentum, sed debet quis probare diligentiam suam, quam fecerit pro illo remouendo, *l. qui commeatus.* vbi Bart. *ff. de re mil. t.* text. *in c. fin. de electio.* Alex. *cons. 4. lib. 2.* Afflictis *decisione 29. num. 1.* latè Contard. *in repetitio. l. diffamari. num. 117. Cod. de ingenuis, & manu.* Rebuff. *in tract. de execut. num. 48.* Ceuallus *cons. 304. num. 123.* Crotus *cons. 181. n. 24. lib. 3.* Natta *cons. 258. num. 6.* & ita fuisse resolutum in Rota in d. parochiali Tolerana testatur Caputaq. *d. decis. 72. part. 2.* & ita etiam fuit resolutum in vna Lucanen. Abbatiæ coram Thom. de Thanis 16. Martij 1556. teste Fureo *decisione 8. sub rubrica de restitut. in integ.* ex ratione scripta, quia non dicitur quis aliquo modo impeditus, si impedimentum potest remoueri.

267 Qualia autem ad hæc dicantur legitima impedimenta, vide textum *in l. 2. cum suis §§ ff. si quis cau. dict. l. qui commeatus, ff. de re milit. cap. fin. de electione* latè Mascard. *de proba. conclus. 884* optimè per Menoch. *de arbitr. casu 118. per totum.* meliùs & magis ad longum Flamin. Paris. *de resign. benefic. lib. 11. tomo 2. q. 13.* apud quos, quæcumque quæsieris, circa impedimentorum materiam, inuenies ad refectionem, vltra suprà relatos.

268 Cæterùm circa prædicta nota, quòd ordinario in prouisione parochialium ob eius, & animarum periculum, & præcipuè vacantium in mensibus reseruatis impedito danda est dilatio multum taxata, & moderata, necessaria tamen, & minor, quàm si in aliis causis contingeret impedimentum allegatum; tum ex ratione periculi, de quo supernis, tum etiam quia parochialium vacantium in mensibus reseruatis, debet fieri concursus ab ordinario intra quatuor menses, à die vacationis, seu talem habitæ notitiæ, & infra illosmet quatuor menses, mitti literas commendatitias, seu fidem ap- 269
probationis Romano Pontifici significare, aliàs eorum prouisio, vt constat *ex d. constitutione motu proprio Pii V. versiculo ac illarum etiam quarum collatio, &c.* vt fuit resolutum in vna Toletana beneficij 28. Nouemb. 1578. quæ est in impressis decisio 481. *pag. 1. diuers.* & tradunt Hamin. Paris. *de resignat. lib. 8. quæst. 9. numer. 107.* Hieronym. Gonzal. *d. mens. alter. gloss. 6. n. 131. cum sequentibus, & suprà numer. 111. cum seqq.* & quando alicui actui gerendo, seu celebrando termi- 270
nus appositus est, dilatio à iudice parti assignanda, ita limitanda, & regulanda est, vt actus principalis tempestiuè & perfectè celebretur, & ne pereat; ita probant eleganter Bart. & omnes, *in l. 1. ff. de glandæ legenda.* Menoch. *de arbitr. iudic. d. ii. casu 118. n. ..* & probatur text. argumento *in l. 2. §. omnes* & ibi Petrus de Su. *ff. de iudicis*, & notat. *in l. quoties Cod. de precibus Imper. offer.* Speculator *titulo de dilatio. versiculo nunc videamus, versiculo sed nunquid.* & Bartol *in l. fin. de dilat.* Bertachi. *in verbo dilatio noua. versiculo 38. & versiculo dilatio etiam, vers. 49.* quibus addes quæ nos 4 part. c. 13. à n. 62.

Sed iam ille me inuocat, qui iam transacto termino 271
edictorum se opponit, petens, admitti ad examen, & concursum, cum iam descriptis, tamen nondum perfectum, & non admissus à denegatione emittens appellationem; an si ei non deferatur, iam fieri declaretur. Pro cuius resolutione vnum suppono; quòd ille, qui se opponit post terminum ab edicto designatum, retamen integra, id est, ante factum, & peractum examen, vtique sit omnino cum descriptis admittendus, vt censuit sancta Congregatio in his verbis: An occurrente vacatione beneficij in concursu prouidendi, ad quod intra terminum in edicto præfixum plures sint oppositi, si dicto termino elapso, aliter superueniat re integra, debeat admitti? Congregatio Concilij censuit, re integra, esse vtique admittendum) iuxta quam, & alias Rotæ decisiones, ita resoluit Hieron. Gonzalez *de altern. gloss. 9. §. 1. numer. 115. cum sequentibus.* & post longam hinc inde disputationem multa adducens ita pariter resoluit Nicol. Garcia *de benef. 9 part. c. 2. à num. 200.* vbi ad literam refert decisiones Rotæ inhæ- 272
rentes præfatæ declarationi Congregationis; dicentes, vt, ad hoc æquitas, & fauor Ecclesiæ suadere videtur, cuius interest plures oppositores concurrere, ex quibus possit eligi commodior iuxta text. *in cap. de quibus 20. dist. cap. nouerint in fin. de his quæ fiunt a Prælato* Cæsar de Grassis *decisione 2. num. 10. de iureiuran.* nec cæteri oppositores descripti possunt conqueri, cùm principaliter agatur de re, & vtilitate Ecclesiæ, quia edicti terminus non præfigitur, vt postea alij nequeant 273
admitti, sed vt sciatur, non esse amplius expectandum. pro quibus etiam facit Concilium prouinciale Compostel. *actione 2. decreto 3.* cuius verum intellectum assignat Garcia *suprà num. 204. & seqq.* vbi etiam aliis; quæ in oppositum afferuntur, satisfacit.

Igitur cum forma Concilij Tridentini *d. cap. 18.* sit, 274
vt edicta proponantur, vt omnes illi, qui velint se opponere admittantur, & omnes, qui velint, se examinari, & descripti fuerint, examinentur, vt constat ex d. constitut. *motu proprio*, & declarationibus Cardinalium, & iste comparens re integra, intra limites sit Concilij constitutus; sequitur, vt à sibi denegata admissione, & prouisione, tanquam nulla, & stricta, eo quòd peccatur in forma; appellationi sit interpositæ deferendum. Et hanc opinionem vt possit ab huiusmodi adeptionis denegatione appellari, loquendo in parochialibus à

principio

principio quæstionis, tenet Nicol. Garcia *de benef. d. 9. part. cap. 2. num. 206. prope finem*, eandem esse opinionem comprobat Gonzalez *d. gloss. 9. in annota. numer.* 183. qui pariter potest intelligi in parochialibus, tum quia se refert ad gloss. *num.* 115. vbi de his loquitur, tum etiam ex ratione modò tradita à nobis, & in hoc casu commodius erit, tertium genus violentiæ concedere, nempe; reponendo attentata, & admittendo oppositorem, vim nullam esse; sin minus ita fiat, vim esse deferendum, ac reponendum.

Et pro perfectione huius materiæ circa illud, quod in secunda conclusione superiùs tradita, qua firmauimus; appellationem interpositam in beneficiorum simplicium prouisione, in contradictorio iudicio & iudi-
275 cialiter per sententiam diffinitiuam facta; habere vtrumque effectum: nunc quærere libet: an consuetudo in aliqua Ecclesia vigens, possit contrarium operari, ita vt debeat sustineri. Hanc quæstionem latè tractarunt Lancelot. Robert. *de attenta. 2. part. cap. 12 limit. 48.* Gonzalez *suprà à num 211.* Perez de Lara *de annuer. & Cap. lib 2. cap. 11. num. 13.* Rota *decisione 1155. 3. p. lib. 10. diuers.* Nicol. Garcia *de benef. 9 part. c. 4 à num 27.* resoluentes vnanimiter, huiusmodi consuetudinem exequendi sententias virtute earum, & mittendi in possessionem Capellaniæ, seu cuiusvis alterius beneficij simplicis, illos, in quorum fauorem latæ sint; esse omnino validam, & tolerabilem, quam reuera stare, & de ea legitimè constiterit; quia tunc cessant attentata, & ita fuisse decisum in Rota, in vna Pampilonen. parochiali 16. Iunij, anno millesimo quingentesimo nonagesimoseptimo, testatur Gonzal. suprà, & in alia Compostellana, de qua Garcia *d. n. 29.* cùm sat sit talis consuetudo laudabilis ad euitandum præiudicium, imminens Ecclesiæ periculum ex diuturna vacatione; *cap. si Apostolica 35. de præbend. lib. 6. cap. quam sit 6. c. vt circa 4 de*
276 *electione lib. 6. cap. nuper defectu. cap. cùm inter vniuersas de electione in decret. cap. postquam 50. distin.* nam res publica læditur, si diu beneficia vacant. Ioan. Monach. *in c. 1. n. 25. de concessione præbendæ.* & ideo si pro huiusmodi appellationis delatione Curia Regia adeatur, si ex actis apparuerit de huiusmodi consuetudine exequendi sententias, vim nullam adesse; declarabitur, alios Doctores citauimus in proposito hac 2. p. c. 8. n fin.

277 Pariter & idem dicendum est, & probandum in statuto seu constitutione Synodali, disponente huiusmodi diffinitiuas sententias executioni mandandas, vt Lancelot. *de attenta. 2. p. cap. 12. limit. 48. num. 7.* Hieronym. Gonzalez *suprà num. 213.* Nicolaus Garcia *d. c. 2. n. 30.* & pluries ita sensisse Rotam, cuius decisiones referunt: testantúrque ipsi, dummodo talis constitutio Synodalis, seu statutum foret authoritate Apostolica confirmatum, seu confirmata, aut longo tempore obseruata, vt probat Gonz. *ibi num. 214. & seq.* quidquid censeat Garcia *d. num. 31 ad fin.*

278 Qui tamen in hoc libenter conueniunt, vt statuti, vel constitutionis dispositio debeat esse clara, non dubia, nec turbida, sed clarè disponens *ex Rotæ decisione*
279 *ibi per eos.* sufficit tamen si sublata fuerit appellatio per verba æquipollentia; vt puta, quòd denegetur au-
280 dientia in agendo, & deferendo, de quo nos hac 2. p. cap. 8. per totum supra, vel quòd sit remota contradictio, & omnis querela, vt post Bald. Franchum, Decium,
281 & alios, concludit Lancel. *de attent. 2. p. c. 12. limit. 8. n. 4. & 5.* vel si dixerit, quòd sententia lata executioni mandetur, quamuis non declaret appellatione remota. Iaf. *cons. 187. circa primum sub n. 2. ad medium, vers. similiter lib 2* Lancel. *d. 2. p. cap. 12. limit. 53. n 63.* an autem huiusmodi Synodalis constitutio, seu statutum clara dicentur, si disponant per dictionem (statim) vide latè per Gonzal. *d. n. 216. & seqq.* vbi cum Rota & rationibus ibi negatiuè resoluit, de quo nos alibi, vbi quid verius sit, diximus 3. p. cap. 7. à n. 39. cum sequentibus.

Huius etiam farinæ est, an appel'atione pendente 282
ab huiusmodi sententiis diffinitiuis, latis in prouisione beneficiorum, & Capellaniarum, dicetur attentata executio, & possessio, & cætera postmodum gesta, quando fundator Capellaniæ, & beneficij remouisset appellationem, in fundatione. Et dico quòd non, quia fundatoris dispositioni omnimodo est standum, vt scilicet, non obstante appellatione, sententia lata exequatur absque reatu violentiæ, vt a in terminis resoluit Lancelot. *de attenta. 2 part. c. 12. limit 8. num. 7.* quem sequuntur Gonzalez *d. gloss. 9. num 216.* & Garcia *d. num. 31. ad fin.* nam fundator beneficij in fundatione potest apponere 283
quascumque voluerit leges, & conditiones, *cap. præterea el. 2. de iure patron. c. quanto de censibus.* & Trid. *sessione 25. de reformat. c. 5. & sessione 22. cap. 9. de reformatione.* Rota *decisione 2. de testam. in antiq.* Rochus de Curte *de iure pa. verbo pro eo quod, n. 25. & seq.* Rota *decisione 1. de præbend. in nouis.* Ioan. Gutierr. *cons. 1. num. 2. & cons. 2. num. 1.* benè Nauarr. *in cons. 8. de præben. incipit, Ecclesia collegiata.* Caputaq. *decisione 290. part. 2.* Lamberti. *de iure patron. lib. 1. q. 6. prin. à n. 49. & per totam.*

Illud tandem ad materiam huius capitis restat scire, 284
an per appellationem emissam ab actibus extraiudicialibus, negotium fiat iudiciale, & litigiosum, vel quando post eius interpositionem litis pendentia inducatur; & facit difficultas, quia cùm per appellationis interpositionem non inchoatur processus, nec super appellationem, sed est quoddam præparatorium ad illum, Bartol. post glossam *in l. inuitus in 2. colum. in princ. versiculo oppono 3. Cod. de procura.* Bertach. *verbo appellatio dicitur sub numer. 10. ad medium.* imò & ipsa commis- 285
sionis, & rescripti impetratio, est actus extraiudicialis, Rota *decisione 6. sub numer. 2. versiculo & quia rescripti impetratio non est actus iudicialis, sed extraiudicialis.* Felin. post alios *in cap. quoniam contra sub num. 8.* 286
de probationibus. item nec datio Apostolorum est actus iudicialis. Rota *decis. 82. & decis. 88. de appellat in antiq.* Hieronym. Gonzal. *de mens. altern. gloss. 9. in annota. numer. 22. & 23.* Hinc est, vt in difficultate proposita variæ sint contrariæ, atque diuersæ opiniones, quas ad longum videre poteris per Lancel. Robert. *de attent. 2. p. cap. 4. lite pend. in præfatione num. 187. vsque ad n. 107.* vbi quinque ad id refert opiniones. Illud tamen est 287
apud omnes indubitatum, vt per appellationem extraiudicialem impetrationem rescripti seu commissionis, & citationem eius virtute legitimè exequutam, lis dicatur pendere, & res effici litigiosa, desinátque actus extraiudicialis esse, vt & hæc etiam deduces ex his, quæ latè ipse Lancelot. post alios loco proximè citato *à n. 28. cum pluribus seqq.*

Aduerte denique, quòd cùm actus extraiudicialis 288
non dicatur lis introducta, nec pendere, vt notant communiter Doctores *in c. de electione lib. 6.* Lamber. *de iure pat. lib. 2. p. 2. q. 2. prin. art. 3. num. 3. & per totum, & art. 6. n. 3.* Lancelot. Robert. *de attent. 2. p. c. 4. in præfatione n. 275.* post alios quos ipse allegat, & nos etiam di- 289
ximus suprà ad prin huius capitis, sic nec actus extraiudicialis, vel declaratio interrumpit præscriptionem regulæ de triennali, Puteus *decisione 174. numero 4. & 3.* nec vllam aliam præscriptionem interrumpit denuntia- 290
tio, aut protestatio extraiudicialis, *leg. alienam ff. pro emptore, cap. nihil de præscriptio.* vbi latè Felin. *num. 5.* & idem Felin. *in cap. illud sub n. 17. versiculo decimaquinta conclusio, eodem titulo de præscriptio.* Franciscus Balb. *in tractatu de præscriptio. 3. part. 6. part. princ. quæst. 4. n. 18. & 19. cum sequentibus*, vbi multis aliis modis declarat
Gonzalez *suprà numer. 33. & 34.* ex quo ego dum ali- 291
quando in hoc tribunali dubitatum fuisset, an decretum ordinarium, quo vtuntur supremi eius auditores in admenda vi illata, siue in personis sæcularibus, siue Ecclesiasticis, siue in profanis, siue in spiritualibus, & Religiosis, vt videre est de eius natura apud Rodriq.

de

*de annuis reddi.lib.2.cap.*17.cuius & mirificum, & longum libellum confecit doctissimus, & prudentissimus Lincen. Aluarus de Paz de Quinones meritissimus olim huius Regalis, & supremæ Curiæ Senator amplissimus, postea in Vallisoletana Cancellaria Auditor, vel dum ipsius cognitio pendet, interrumpat præscriptionem; respondi interrogatus, quòd non, ex proximè dictis, iuncto eo, quòd in præfato decreto non proceditur iudicialiter, sed extraiudicialiter, per modum extraordinariæ, & extraiudicialis defensionis, vt per Rod. *suprà*, & Doctores ab eo citatos, & est notissimum apud nos, & maximè, quia hoc decretum nullum gerit præiudicium, nec quoad possessionem, nec quoad proprietatem, vt ex eius conceptione detegitur, ibi *consienta de no le molestar*, &c. *sin perjuicio de ju derecho, assi en possession como en propriedad.* & hoc iure vtimur. Hactenus de actibus extraiudicialibus, alios autem nonnullos poteris videre in duobus his proximis sequentibus capitibus.

292 Vnum tamen obiter est notandum, quòd vt memorabile mirum in modum intulit, & exclamant Marant. & Vestrius statim citandi, quòd in causis beneficialibus appellatio extraiudicialis vim citationis habet, adeò vt appellatus comparere teneatur coram iudice ad quem, absque alia aliqua citatione, aliàs in eius contumacia procedi poterit, in quo & non paucos decipi, spectantes, & putantes iterum citari debere, ideóque in iudicio sui copiam facere neglecti, lis absque contradictore agitur, faciléque appellans obtinet, sícque pluries se in Romana Curia decisum vidisse, testatur ipse Maranta *in praxi 6.part. princ. versiculo & quandoque appellatur num.*258. *&* 279. *fol.*1501. eleganter post eum Anton. Grauat *in addit. ad praxim Vestrij lib.3.cap.7. n.*4. post Abb. *in cap. cùm sit Romana num.*10. *de appellat.* & per eundem Marant. Escacia *de appellat. quæst.*17. *ampliat.*16. *à num.*44. Philip. Franc. *in c. bon. memoriæ* 51. *sub num.*17. *versiculo sed conclude sic, de appellat.* Greg. Tholosa. *tractat. de appellatio. lib.*1. *cap.*11. *sub n.*3. *versiculo* 1. *differentia fol.*86. & quòd huiusmodi appellatio extraiudicialis in beneficialibus habeat vim citationis, & deuoluat causam ad Curiam, tenet Rota, teste Caputaq. *decisio.*35. *appellauerat n.*1. *part.*1. Achilles de Grassis *decisione* 14. *petebat. n.*2. *de appellat. & decisione* 5. *alias* 231. *appellatio extraiudicialis num.*1. *&* 2. *de appellatio fol.*106. Sarnerius *de triennali q.*54. *volum.*4. *in fin.* Gratianus obiter *disceptatio. forens. tomo* 1. *c.*66. *sub*
293 *n.*38. vbi tractans, an & quando appellatio extraiudicialis inducat litis pendentiam, ex Sarnerio excipit appellationes extraiudiciales in causis beneficialibus.

294 Quibus conuenit, quòd appellatio extraiudicialis non est propriè appellatio, sed prouocatio secundum Innocent. *in c. cum sit Romana numer.* 1. & Abb. *n.*21. *in fin.* & rursus ipse Abb. *in c. bonæ memoriæ* 51. *num.*5. *&* 8. Decius *num.*20. *in con. differentia, de appellat.* Cæsar Contard. *in leg. vnica limit.*25. *num.*3. *Cod si de moment. possess.* & ex hoc prouocatio hæc: siue appellatio extraiudicialis cùm proponatur in iudicio, causa non cœpta, sed ante illam, vt suprà diximus, ideo dicitur prouocatio ad causam incipiendam, Innoc. *in dict. cap. cùm sit Romana* 5. *sub num.*1. Abb. *num.*21. *in fin.* Ioan. Ferrar. *tractat. de appellat. cap.*3. *num.*17. *tomo* 5. *folio* 64.
295 & est veluti præuia ad litem incipiendam, ideo habet vim citationis, tenent Geminia. *in c.*1. *numer.*5. *versiculo nota incidenter, de appellat. in* 6. Gregorius Tholosa. *tractatu de appellat. lib.*1. *c.*11. *sub num.* 3. *versiculo prima differentia folio* 86. Escacia *de appellat. quæstione* 2.
296 *num.*34. *num.*39. *&* 46. vbi quòd quando prouocatur ab actu partis, appellatur ad iudicem ipsius partis superiorem, quando autem à iudice extraiudicialiter procedente, appellatur ad superiorem ipsius.

297 Et iis adde, quòd licèt appellatio iudicialis non interponatur à grauamine de futuro, sed de præterito, vel præsenti illato, extra ea quæ latè diximus suprà c.2. à prin. 2.p. extraiudicialis tamen interponi potest à grauamine de futuro, quo, scilicet, quis timet grauari, Philip Franc. *in c. bonæ memoriæ, sub numer.*16. *&* 17. *versic. sed concludes* 11. & idem Franch. *in d.c. consuluit el.*2. *sub num.*4 *versic. quid autem sit.* & iterum *in c. dilecto* 63. *notab.*7. *versiculo de quo tamen. de appellat.* Natta *cons.*606. *approbo in fin. num.*14. Escacia *de appellat q.*1. *n.*43. Cæsar Contard. *in l. vnica limit.*25. *sub n.*2. *C. si de momen. possess.* & nos diximus suprà d.c.2. à num.39 & sufficit etiam, quòd hæc extraiudicialis appellatio non propo- 298
natur à præcedenti grauamine, ex causa vera & legitima, prout in iudiciali; sed sufficit quòd causa sit verisimilis & probabilis, Escacia *vbi proximè num.*41. Franch. *in dict. c. bonæ memoriæ sub num.*7. & ibi Decius *sub n.*17. *nota. vltim.* Felinus *in c.*1. *sub num.* 3. *consideratione* 2. *de appellat.* Gregor. Tholosa. *titul. de appell. lib.*1. *c.*16. *n.*8. *differentia* 6.

CAPVT XIV.

A decretis Ordinarij, putà, super alienatione rerum Ecclesiasticarum, donatione iurispatronatus, & similibus appellationi interpositæ, an si non deferat iudex vim faciat.

SVMMARIVM.

*Decreta iudicis sunt actus extraiudiciales. n.*1.

*Decreta super alienatione rerum, aut Ecclesiæ, aut minoris extraiudicialiter absque alterius citatione, est extraiudicialis informatio. n.*2.

*Idem & in delegato, cui dirigitur commissio, vt se informet de vtilitate ad alienandum. n.*3.

*Testes pro sola instructione iudicis, & eius animi motu sine partis citatione possunt recipi. n.*4.

*Informatio pro iudicis instructione nullam habet formam iudicij. num.*5.

*Informationis summariæ receptio super infamia delicti ad effectum relaxandi mandatum de personaliter comparendo, est omnino extraiudicialis. n.*6.

*Ad informationem pro instructione iudicis, & eius animi motu testes non iurati recipiuntur. num.*7.

*Testibus non iuratis potest credere iudex deputatus ad conferendum beneficium cum clausula (si idoneum inueneris.) num.*8.

Ex testibus non iuratis informatur conscientia iudicis. numero 9.

*Testes requiruntur iurati, si princeps mandat alicui, vt se diligenter informet. num.*10.

*Decretum super alienatione rei Ecclesiæ aut minoris, & super transactione, aut confirmatione alicuius actus, &c. est extraiudicialis. n.*11.

*Decreta iudicis in quibus casibus sint necessaria, & quando in eis procedatur, remissiuè. n.*12.

*Extraiudicialis actus non recipit appellationem suspensiuam, num.*13.

*A decretis super alienatione, &c. appellationi non est deferendum, vt suspendat. n.*14.

*Ab insinuationis donationis decreto appellari non licet. n.*15.

*Ab insinuationis decreto donans appellare non potest. n.*16.

*Decretum in iudicio est interlocutoria. num.*17.

*Decreta super alienatione, &c. non sunt interlocutoriæ, sed vim earum obtinent. num.*18.

*Decreta super alienatione, &c. nullius sunt præiudicij, sed semper intelliguntur absque tertij præiudicio. n.*19.

*Confirmatio non tollit defectum rei confirmatæ extra confirmationem. n.*20.

*Decreta super alienatione, &c. non impediunt, vt aliter possit contra eam venire. num.*21.

Decreta

Decreta super alienatione, &c. *non transeunt in rem iudicatam.n.*22.

*Solemnitates, & decreta enuntiata in alienatione rerum Ecclesiasticarum probant, donec de contrario doceatur.n.*23.

*Solemnitatibus enuntiatis in specie per tabellionem statur, licèt non in genere.n.*24.

*Solemnitatum enuntiatio per iudicem in specie an requiratur, vel in genere an sufficiat.n.*25.

Executio non impeditur ob modicum præiudicium numero 26.

Decreta super alienatione, &c. *expenduntur per modum voluntariæ iurisdictionis.n.*27.

*In his, quæ voluntariæ sunt iurisdictionis iudici permittitur innouare.n.*28.

*A facto merè voluntario appellatio non permittitur.n.*29.

Decreta super alienatione, &c. *expedita in contradictorio iudicio, recipiunt appellationem.n.*30 *&* 31.

*Actus voluntariæ iurisdictionis per comparitionem contradictoris efficiuntur contentiosi.n.*32.

*Assertioni executoris se informasse de vtilitate Ecclesiæ pro alienatione statur, & pro eius decreto præsumitur. num.*33.

*Dummodo tempus præcesserit, quo verisimiliter capi potuit extraiudicialis informatio.n.*34.

*Vel dummodo contrarium non probetur.n.*35.

*Executor super alienationis vtilitate si non adest contradictor potest sine citatione procedere etiamsi adsit clausula (vocatis vocandis.) n.*36.

Executor super alienatione, &c. *cum clausula (citatis citandis) est mixtus, si adest contradictor, & cuius interest, est citandus.n.*37.

*Executoris super alienatione processui facto, & formato absque tamen alicuius citatione, quia nullus adest contradictor, nec ad id tenetur, an sit standum.n.*38.

*A confirmatione donationis aut concessionis iurispatronatus, appellationi non deferens ordinarius, an vim faciat num.*39.

*Iurispatronatus donationi si ordinarius non præstet assensum, potest per superiorem ad id compelli.n.*40.

*Ab eo licet tunc appellare.n.*41.

*Confirmatio donationis iurispatronatus recipit appellationem, si fiat cum legitimo contradictore.n.*42.

*Executor datus pro confirmatione donationis iurispatronatus procedit extraiudicialiter, & tunc ab eo non appellatur.num.*43.

*Secus ab eo procedente iudicialiter.n.*44.

1 HÆc quæstio licèt eiusdem sit farinæ & materiæ, cuius & est proximè antecedens, quoniam tamen specialem requirit mentionem, eius & nos sequimur appetitum, in cuius implementum suppono; quòd omnia iudicis decreta sin sunt natura actus extraiudiciales, in quorum dispositione, ac interpositione iudex extraiudicialiter procedit; ita affirmant Decius *in rubric. de iudicis in decreta lectura* 1. *num.*4. *& lectura* 2.*n.*3. sequitur Paz *in praxi* 1. *tom. annotatione* 1. *de iudicionum* 9. dicentes decreta iudicis super prædiis minorum, vel Ecclesiarum distrahendis, pro exequendis sententiis contra eos latis; esse actus extraiudiciales, ac præterea nec eis communiq; iudicij diffinitionem, de quorum decretorum natura tractat Bald. *in l. nequitquam §. vbi decretum, ff. de offic proconsulis, & lega.* Matthæus de Afflictis *decis.*261.

2 Et propterea in eorum expeditione, ac interpositione non adhibetur causæ cognitio iudicialis, sed extraiudicialis informatio tantùm absque alicuius citatione vt probat celebris doctrina Abb. Panorm. *in eleganti cons.*41. *incipit videndum.num.*1. *ante fin. versiculo ex quibus verbis part.* 1. quod consilium commendat Decius *cons.*341. *n.*12. Capicius *decis.*16. *n.*4. Puteus *decis.*432. *lib.* 2. & Rota in vna Ragusina Emphyteusis 20. Iunij 1578. quæ habetur 1. *p. diuers. decisione* 479. & præfatam Abbatis doctrinam iterum canonizauit Rota in vna Leodicen. prætensi census coram Orano 20. Ianuarij 1596. vt testatur Hieronym. Gonzal. *in reg. de mens.* §.7. *proœmia. num.*233. eius etiam meminit, & mouet Rota *in decis* 166. *sub n.*7. *&* 8. *p.*2. *diuersorum.*

Et cùm hoc demus in iudice ordinario, meliùs & 3
commodiùs præmittendum est in delegato; cui restrictæ iurisdictionis potestatis semper interpretationem faciamus, ac ideo delegatus, cui aliquis actus extraiudicialis committitur, eadem potestate in eo vti debet, qua vteretur committens, vt in his terminis probat Abb. *in d. cons.* 41. propterea delegatus cui Papa committit, vt se diligenter informet de vtilitate Ecclesiæ, & si reperierit in euidentem vtilitatem Ecclesiæ cedere alienationem, eam confirmet, seu licentiam alienandi concedat, satis est, vt adhibeat cognitionem extraiudicialem absque citatione, & pro eius decreto præsumitur absque processu, maximè si alleueretur adhibuisse causæ cognitionem, seu se infamasse, vt ex eodem Ab. consilio vltra superiùs citato probat Hieron. Gonzal. *suprà*, & optimè determinauit Rota in d. Ragusina Emphyteusis, & in vna Anconitana terrarum de anno 1577. & in vna Romana deuolutionis 20. Maij 1580. quæ est 636. *numer.* 1. *&* 4. *p. diuersorum.* & in alia Auersana Tenimenti, 15. Februarij, & 5. Maij 1582. quæ est in impressis 716. *n.*4. *d.* 1 *p. diuersor.* Ex quibus constat cauendum esse à Rotæ decisione, cuius suprà meminimus, dum innuere videtur, non sufficere extraiudicialem informationem rerum Ecclesiæ secundum constitutionem Paulinam, nisi in rescripto (si ineuidentem) illi derogetur, & specialiter concedatur facultas extraiudicialiter se informandi, cui standum non est, cùm tot decisionibus contrarium sit decisum, authoritatibus vallatum, & ex infrà dicendis apparebit.

Et cùm vt vides, in huiusmodi decretis procedatur 4
extraiudicialiter, nimirum, vt partis citatio nulla requiratur, quia hîc agitur de solo superioris formando animo, & satisfaciendo propriæ iudicis conscientiæ, in quo articulo illa est inter Doctores immutabilis regula, quod testibus receptis pro informatione, & institutione iudicis, aut curiæ; possunt si e dubio absque partis citatione recipi, & examinari Bal. *in l.*3. §. *si tibi col.* 2 *versic. sed pone, iuncto vers. sed an ista compulsione debeat pars citari. ff. de condictionib ob turp. causam*, sequitur Alber. de Malet. *in tract. de testibus, c.*7. *post* 28.38. *& seqq.* Et reddunt rationem, quia hæc informatio, & instructio 5
Curiæ, seu iudicis, non habet in se formam iudicij, vel processus, ideo citationem non requirit. Angel. *de malefic. in verbo quod forma publica n.*11. vbi quòd cauti iudices antea quàm forment inquisitionem, recipiunt informationem à testibus inscriptis, non citata parte, ne postea dicant contrarium, quod & ante eum dicit Salicet. *in l. fin. in fin. C de quæst.* Marsil. *in l. de vnoquoq, n.*75. *vers. dicas tamen ff. de re iudi. & post. n.*81. Bonifac. de Vital. *in clem.*2. *n.*89. Maranta *de ordine iudic.*6. *p. memb.* 1. *rubr de citatio. n.*20 Mascar. *de probat. lib.*1. *in præfatione q.*5. *n.*29. *& lib.*3. *concl.*1366. *n.*6. & ita seruari etiam in statu Ecclesiastico testatur Flam. Contar. *in tract. de executione sententiæ c. fin. n.*175. *& in practic. interrog. reorum, lib.*3. *c.*3. *n.*61. Bertazzo. *cons.*553. *num.*4. *vers.* 2. *dato lib.*2. videnda etiam, quæ in hunc sensum post alios congerit Maresc. *variar. resolut lib.*2. *c.*1. *n.*151.

Et hinc intelligitur doctrina, quam docuit Rota, 16. 6
*sub num.*1. *de iudiciis in nouis*, cuius meminit Gonzal. *in regula de mensib. alter. gloss.*9. *in annot. num.*24. dicens, quòd informationis summariæ receptio super infamia delicti, ad effectum relaxandi mandatum de personaliter comparendo, sit omnino actus extraiudicialis, non iudicialis, quam ex proximè dictis intelligere, & declarare potestis.

Quod

7 Quod & in tantum præfata doctrina eſt vera, & recepta communiter, vt in huiuſmodi informatione pro ſatisfactione, & inſtitutione iudicis, ſeu eius animo informando teſtes recipi poſſint abſque iuramento, quod & generaliter verum eſt, vt per gloſſ. *in cap. 1. §. ſi duo in verſ. teſtamentum. de pace iur firm.* addition. ad Bart. *in l. iuſiurandi in additione magna. verſ. quid autem informationes C. de teſtibus.* Iſſ. *in l. admonendi, in 2. lectura, num. 230. & ſeqq. & num. 223. ff. de iur. iuran.* vbi infert, ad
8 iudicem de putatum ad conferendum beneficium, cum clauſula (ſi eum idoneum inueneris,) quod poteſt tunc credere teſtibus non iuratis, quod & idem voluerunt Addition. ad Abb. *in cap. tuis el 3. in 1. additione littera A, verſ. item adde de teſtibus.* Crotus *de teſtibus. num. 234.* Maſcar. *de proba. lib. 3. concluſione 1362. n. 16.*

9 Nam ex teſtibus non iuratis informatur conſcientia iudicis, ita docet Ripa *in leg. admonendi n. 197. de iur. iura.* Romanus *ibi n. 99. verſiculo ſed ſi non deponunt.* vbi quòd teſtes non iurati recipiuntur, non ad plenam informationem, ſed ad iudicis informationem, Felin. *in d. c. tuis poſt. numerum 2. verſic. aliud eſt quando agitur.* Campegi *de teſtibus, regula 167. poſt verſiculum teſtis ſi non fuerit iuratus, in 7. fall.* Cartelia. Cotta *in memoralibus verſiculo teſti non iurato, ad finem verſ. notandum eſt vnus caſus,* Socinus *in regul. 424. in 4. fallen.*

Hæc tamen vltima doctrina & concluſio de teſtibus non iuratis videtur non poſſe adaptari ad commiſſiones, de quibus nos agimus ſuper alienationem rerum Eccleſiaſticarum, & ſimilium, cum magis frequenter ſoleant his verbis concipi; nempe (vt te diligenter in-
10 formes de vtilitate, *&c.*) nam his inſpectis, ſi his verbis concipiantur, non procedit. Enimuerò quando Princeps mandat alicui, vt ſe diligenter informet; tunc neceſſarium eſt iuramentum in teſtibus, vt tenet Socin. *loco proximè citato.* Blanc. *de iudiciis num. 328.* practica Conrad. *rubrica de teſtibus num. 11. verſ. & quando Pontifex.* Monticell. *in reperto teſtium, rubrica, iurare debet teſtis, fol. 127 colum. 1. verſ. 3.* Alex. Sriatic. *in practic. iudic. c. 16. n. 80.* Maſcar. *de probatio. lib. 2. concr. 1362. n. 14. & 15.*

11 Cùm igitur appareat; eſſe actus extraiudiciales, puta; decretum ſuper alienatione rerum Eccleſiaſticarum rum, & minoris, vt *l. 1. & l. ob æs alienum C. de prædiis mi. l. quæ tutores C. de admin. tuto.* decretum quod interponitur in tranſlatione rei ſtabilis minoris per Bald. *in leg. præſes C. de tranſact.* decretum ad confirmationem alicuius actus, de quo Bald. *in l. non aliter C. de adoptio.* idem *in l. 1. nequidquam §. vbi decretum ff. de officio proconſul. & legati colum. 1. ſub verſ. ſextò, & verſ. decimò & vltimò dicitur decretum, confirmatio,* & iterum *n. 2. ad fi.* per textum *in l. in hac conſultiſſima § pen. verſ. decerminus C. de teſtam* Matthæus de Afflict. *deciſ. 261. verſ. item decretum ad confirmationem actus*, qui quidem ibi per totam illam deciſionem alia plurima decreta ſuper alimentorũ
12 futurorum tranſactione, *iuxta l. cum hi ff de tranſact.* & de decreto in inuentario tutoris; decretum inſinnationis, *&c.* coniicit in vnum, vt per te videbis, & de variis decretotũ ſpeciebus, & in quibus caſibus locũ habeant, & de ſingulorum natura, & modo procedendi vide latiſſimè per Simoncellum *in ſpeciali tract. de decretis,* & præcipuè *in præfatione,* ſunt neceſſariò regulanda ſecundùm naturam extraiudicialium, & ſub ipſorum regulis con-
13 tinenda, dictantibus ab actibus extraiudicialiter geſtis, appellationẽ ſuſpenſiuo effectu carere, ſecundùm gloſſam ab omnibus receptam communiter, *in c. non ſolum de appellat. lib. 6.* Abb. *in c. cum nobis. colum 5. de electione.* Philipph. Franc. poſt alios *in cap. bonæ, columna 5. de appellatio.* vbi etiam Præpoſitus qui de communi teſtatur, Guido Papæ *conſil. 138.* Rota *deciſ. 34. aliàs 344 licet de appella in nou.* Nicol. Milis *in repertorio verbo, attentata poſt appellationem, fol. 30.* Veſtr. *in praxi Romanæ Curiæ, lib. 8. c. penult. vt lite pendente.* & iterum *de attentata, ſub*

n. 9. verſ. idem ſi poſt appellationem extraiudicialem. Cou. *in practic. quæſt. quæſt. 24. n. 5* Lancelot. Robert. *de attent. 2. part. c. 12. limit.....* & alij plures ab eiſdem relati, & quos nos ſuprà in cap. præcedenti à princ. & per totum diſcurſum congeſſimus.

Et interminis, vt à præfatis decretis iudicium, & eo- 14
rum expeditione non liceat appellari, & ſaltim quoad hoc, vt ea appellatione non obſtante exequutioni demandentur abſque reatu attentati, probant Nicolaus de Afflict. *deciſ. 261.* in princ. cuius ſuperiùs meminimus, idem tenet etiam Marant. *de ord. iudicio. 6. part. tit. de ſentent. n. 29. fol. mihi* § 24. licèt eorum neuter dictas iam, & dicendas rationes conſiderauit.

Et comprobatur, quòd à decreto inſinuationis dona- 15
tionis nullus poteſt interponere appellationem, ſcilicet, non conſanguinei, quia non grauantur, nec ex eo, quod conſanguinei ſint donatoris, grauamen aliquod recipere poſſunt, nam poteſt quis de re ſua liberè diſponere, *l. in re mandata C. manda.* etiam abutendo. *l. ſed. & ſi §. conſuluit, de petitione hæredi.* & iudex ex illa oſtenſione donationis nihil contra partem agit, ergo cùm eam non grauat, non appellet, quod ſi fecerit, perperam appellari diceretur, *l. 1. in prin ff. de appell recip.* quia non
habent intereſſe, nec donans appellabit, quia donando 16
actui conſentit *l. generaliter §. 1. de rebus creditis.* quapropter nec iſte, nec illi appellare poſſunt ab hoc decreto, ita Anton. de Canario *in tractatu de inſinuatione q. 2.* ſequitur Rebuff. *in commentar. tractatu de dona. inſinuatione art. 1. gloſſ. 1. n. 11. 2. part.*

Deſuper comprobatur, quòd licèt decretum, quòd à 17
iudice in iudicio interponitur, ſit vera interloquutoria, adeò vt quoquo tempore poſſit eam reuocare, *vt in l. ſi opus ff. de operis noui nunti.* & quod notatur *in leg. præſenti. Cod. de his qui ad Eccleſiam cõfug.* & declarat Philipp. Franch. *in c. cum ceſſante, colum. 3. verſiculo 15. decretum. de appellatio. fol. 73.* Meliùs & latiùs Iſſ. *in l. nequicquam §. vbi decretum colum. ff. de off. procon* Franchus de Aretio *in l. is ad quem ff. de acquir. hæred.* & exactè explicat Marant. *de ordine iud. d. 6. part. tit. de ſententia num. 29.* Proquibus eſt text. *in l. qualem in fi. ff. de arbit.* & gloſſ. *in §. ſi quis autem in auth. de hæredi. & falci.* cuius reddunt exempla, ipſe præcipuè Marant. tamen hæc, de quibus nos agimus decreta ſuper alienat. rerum Eccleſiæ, vel minoris, confirmatione donationis, & ſimili, quæ 18
interponuntur à iudice extraiudicialiter pro ſolemnitate tantùm actus, & contractuum, adhuc non ſunt verè interloquutoriæ, ſed eius vim habent, quemadmodum cæteri actus iudiciales, vt de extratraiudiciali confirmationis decreto, ita declarant Philipp Franch. *in cap, conſtitutis el 2. colum. 4. verſiculo aduerte quia,* poſt Hoſtienſ. & Immol. *ibi de appellat* exactiùs Lamberti. *de iure patro. art. 4. 11 quæſt princ. 2 part lib. 2.* Philipp. Franch. Garcia, & omnis *in cap. fin. de electione, lib. 6.* cum gloſſ. ibi *verbo*, *inanes.* quæ minoris effectus ſunt, cùm habeant ſe reſpectiue reſpectu interloquutoriarum, quòd interloquutoriæ habentes vim diffinitiuæ, ac ideo quemadmodum interloquutoriis appellatio non eſt licita, vt text. *in l. ante ſententiam, & l. ante ſententiæ tempus,* & Concilium Tridentinum *ſeſſion. 24. de reformatione, cap. 20* pariter imo fortiùs in his decretis affirmandum eſt.

Cæterùm quia iſta decreta nullius ſunt præiudicij 19
cùm ſemper intelligantur conceſſa cum clauſula abſque præiudicio tertij, vt de decreto confirmationis docet Bal. *in l. 1. in princ. ff. de conſtitu. Principum.* Andreas Barbaſ. *conſil. ſcripſit penult. col. poſt conſilium 103.* Alexand. 4. *part.* Barthol. Socinus *conſil. 164. viſa Bulla Bonifacij verſic. ſed ad hanc obiectionem in 3 p.* & hinc eſt, vt confirmans nihil noui dat, & ſi aliter actus aliquem patiebatur defectum vltra confirmationem, poſt eam etiam intelligitur durare, & afferri, ita Bald. *in c. dudum, de decimis,* vbi Abb. *n. 11* dicit hanc eſſe huius vocabuli

20 (confirmatio) significationem, vt quod firmum erat confirmetur, & ideo firmitas debet præcedere confirmationem, sequitur Alexan. *in consilio* 122. *n.* 32. *volum.* 4 Crauetа *in consilio* 425. *n.* 72. Petrus Surdus *decis.* 289. *n.* 8. *&* 9. quibus alios concordantes congessit *consil.* 47. *num.* 19.

21 Et ideo quandocumque de læsione, & præiudicio doceatur, reponuntur, & reuocantur, vt in minore probat text. *in cap.* 1. *de integ. resti.* Couarr. post alios latissimè *lib.* 2. *vari. cap.* 17. *à num.* 2. per multas columnas plures referens, tenentes, quòd quantumcunque adhibeatur decretum, & solemnitates in alienatione rerum immobilium minorum, & Ecclesiarum, non impeditur eisdem, vt suo iure, & restitutionis remedio vtantur, probata læsione, & damno, prout aliàs etiam aduersus contractus authoritate totius, vel curatoris celebratos potest reclamare, si se læsum putauerit, vt latè per Ioannem Mauricum *in tractatu de restitutione in integ. cap.* 143. post alios.

22 Nam cùm ista decreta sunt actus extraiudiciales, vbi interponuntur non transeunt in rem iudicatam, quia nec sunt sententiæ, nec acta iudicij, nec continent condemnationem, seu absolutionem, vt suprà latissimè, cap. præcedenti diximus, & euidenter probabiliusque rationibus, & authoritatibus verum resoluimus, nec interueniunt in vim iudicij, sed in vim cuiusuis alterius solemnitatis alicuius contractus, seu actus, prout testis, tabellio, præsentia consanguineorum, licentia patris, *&c.* ac ideo nihil mirum, vt illæsum, & integrum ius interesse, & præiudicium putantium, iuxta text. *in leg. & si præses* ibi. Et si præses prouinciæ decreuerit alienandum, vel obligandum pupilli suburbanum, vel rusticum prædium; tamen actionem pupillo si falsis allegationibus circunuentam religionem eius, probare possit, Senatus reseruauit, quam exercere, tu quoque non vetaueris. *C. de prædiis.* & aliis rebus min. idem probat *l.* 1. *in fin. princip.* ibi manente pupillo actionem si postea potuerit probare, *&c.*

23 Et quamuis pro huiusmodi decretis, iudicum auctorantium in alienationibus Ecclesiæ rerum, & aliorum actuum, in quibus enuntiantur solemnitates interuenisse, præsumatur, omnia ita fuisse solemniter acta; tamen hoc est interim, donec contrarium probetur. Felin. *in cap. quoniam contra num.* 27. *concluſ.* 7. & Decius *a num.* 187. *de probatio.* Alciatus *regul.* 3. *præsumptione* 10. Aimon. *de antiquit. tempor.* 2. *part.* §. 1. *à num.* 14. Ang. Gabr *de sententiis concluſ.* 5. *in princ. & num.* 31. *&* 38. Marscard. *de probatio concl.* 487. *&* *concluſ.* 489. *&* *concluſ.* 1321. *n.* 21. Menoch. *de præsumptio lib.* 2. *præsumpt.* 75. *a num.* 12. dicens magis receptum, vbi plures allegat. idem etiam probant Simoncellus *de decretis lib.* 3. *titul.* 8. *n* 41. Achilles *decis.* 190. *aliàs* 2. *de decretis.* Puteus *decis.* 410. *lib.* 2 & Rota *decis.* 598. *ex n.* 3. *part.* 1. *&* *decis.* 72. *n.* 34. *&* 36. *&* *decis.* 178. *num.* 4. *&* *decis.* 193. *&* 316 *n.* 7. *p.* 2. *diuersorum.*

24 Et quando solemnitates requisitas, & causæ cognitionem adhibitam fuisse, & interuenisse enuntiatur à tabellione, & exprimuntur in instrumento decreti nominatim, & in specie, procedat etiam d. doctrina, licèt secus sit, quando in genere exprimuntur, vt tenent Parisius *consilio* 12. *num.* 58. *lib.* 2. *&* *consil.* 85. *n.* 39. *lib.* 3. & Anton. Gabriel. Achilles, Rota, Menoch. Alciat. & alij relatis in locis, Oldrad. *consilio* 162. *num.* 4 Quando autem enuntiantur ab ipso iudice præfatæ solemnitates in instrumento, & sic quando instrumentum nomine iudicis concipitur, etiamsi in genere non in specie solemnitates causa legitima, & his causæ cognitionem adhibuisse, pro eius decreto est præsumendum, donec de contrario doceatur, vt id conciliando duas opiniones contrarias in hoc, an sit nominatim, vel sufficiat in specie solemnitatum enuntiatio facienda, ex
25 pluribus Doctoribus comprobat Nicol. Garc. *de beneficiis* 11. *part. cap.* 2. §. 2. *num.* 129. *&* *seqq.* *&* *suprà à num.* 121.

Igitur vbi paruum, imò nullum præiudicium genera- 26
tur, sed integrum & perfectum ius maneat ilæsum, illud habentibus seu prætendentibus, nihil mirum, vt decreta non suspendantur per appellationem subsequutam, imò ea pendente exequutioni mandentur, iuxta ea, quæ communiter annotantur *in leg. vnica Cod. si de moment. poss. fuerit. appellatum*, & nos latè infrà 3. p. maximè cum adsit iuris præsumptio, pro huiusmodi iudicis decretis, quod est non paucum considerabile ad exequutionem eorum, quæ iudex statuit, vt est videre per Rotam *decisione* 233. *aliàs decis.* 35. *de appellat. in nouis.* Caputaq. *decis.* 328. 1. *part. n.* 2. *&* *per totam.*

De super, quoniã hæc decreta interposita super alie- 27
natione rei Ecclesiæ, aut minoris, transactione alim. adoptione, & similibus expediuntur per modum voluntariæ iurisdictionis, vt docet Felin. *in cap. quoniam contra sub num.* 27. *versic. septima conclusio, de probatio. l. ab ea parte ff. de probatio l.* 1. *ff. de offi. proconsulis, &* *leg.* cùm inter volentes tantùm exerceantur, & expediantur, *secundum dict. leg.* 2. & ibi gloss. *verbo contentiosam*, & vt inquit Bald. *in leg. nequidquam* §. *vbi decretum. vers. tertio modo*, quòd decretum iudicis ob hoc ipsum dicatur permissio, vel dispositio, condemnationem vel absolutionem non continens, quod istud reperitur in iurisdictione omnino voluntaria, vbi nemo est citandus, *vt in d. l. ab ea parte. &* *leg.* 3. §. *penult. ff. de bonorum possessio.* Sed in his quæ sunt voluntariæ iurisdictionis, 28
iudici appellatione pendente, permittitur innouare, renet Iss. (qui meliùs illum text. Alexand. intellexit & interpretatus est) *in l.* 1. *versiculo secundò & pulchriùs. C. de bonorum poss. secundùm Tab.* ibi adde etiam Decium. quos referens in hoc sequitur Bertachin. *in repertorio. verbo, appellatione pendente, colum.* 2. *ad fi.* qnoniam à facto me- 29
rè voluntario appellatio non admittitur, *l. fi. de appell. recipi.* ibi, item quominus pignus vendere liceat appellari non potest.) *&* *l. ex consensu* §. *fin. ff. de appellat.* faciunt quæ adducit post alios Lamberti. *de iure patron. art.* 20 *q.* 7. *princ.* 2. *p. lib.* 2. *fol.* 156. & quod ita tenendum est. licet Lancelot. *de attẽtat.* 2. *p. c.* 12 *ampliatione*, sequutus contrarium tenuerit, nempe; in his, quæ sunt voluntariæ iurisdictionis licitè appelletur, nulla adducta ratione nec fundamento, sed ex Alexan. & aliis moti omnes ex textu *in l.* 2. *C. de bon poss. secundum Tab.* sed ille text. nihil suæ intentioni probat, quia & poss. ex illo titulo sit voluntariæ iurisd. sua natura attenta, quia in non volentes expeditur, tamen quando comparet contradictor, iam desinit esse voluntariæ & fit necessariò contentiosæ, vt dictum est, & notatur *in d. l.* 2. *per gloss.* & Doctores, & sic in casu illius text. comparens arguit de facilitate contra testamentum, & contra ipsum per sententiam in contradictorio iudicio pronuntiatum est, & iudicialiter, vt ex adductis in hoc articulo apparet euidenter, ex tot efficacibusque rationibus, quarum aliquam si præfati Doctores considerarent, contrarium dixissent.

Et ex his, quæ hactenus dicta sunt potes formare vnam resolutiuam conclusionem, vt à decretis interpositis extraiudicialiter à iudice, vt in alienatione rerum Ecclesiasticarum, vel minoris, vel confirmando aliquem actum, & similiter, appellationi emissæ iudex Ecclesiasticus non deferens, nec vim facit.

Hæc tamen conclusio probabiliter limitatur, vt in- 30
telligatur prout loquitur, quando scilicet; decreta expedita sunt extraiudicialiter, vt aliter sit affirmandum, quando iudialiter præstantur, cum contradictore; nam verissimum est, actus extraiudiciales effici iudiciales per comparitionem legitimi contradictoris opponentis ad illos legitimas exceptiones, ita vt nunc debeat omnino iudicialiter audiri, & de exceptionibus oppositis, in forma iudiciali cognosci, adeò vt actus

actus qui aliàs erat extraiudicialis ſui natura, per comparitionem legitimi contradictoris; efficiatur iudicialis, & cauſæ cognitio adhibenda, ita exactiſſimè authoritatibus, validis, & rationibus, probaui ſuprà cap. præcedenti à princ. vbi videre poteris, vbi etiam, quòd tunc eſt neceſſariò negotium per ſententiam diffinitiuam terminandum, & ſic appellationi omnino locum fore quoad vtrumque effectum deuolutiuũ & ſuſpenſiuum.

31 Quod in decreto confirmationis hanc diſtinctionem conſtituere expreſsè Philipp. Franch. *in c. conſtitutis el 2. colum 4. verſiculo ſed certè melius loquendo in confirmatione, & c. de appellatio* Hoſtienſ. Anton. de Butrio, *ibi*, & Ioannes Andreas *in cap. auaritiæ, de electione, lib. 6.* idem etiam dicit Bertachi. *in reperto. verbo, confirmatio poteſt. ſub num. 80. ad medium.* allegat Bald. *in additio. Speculato. de appellatio. verſiculo prò diffinitiua.* idem & latè probat Lamberti. *de iure patro. in 3. articulo q. princ. 2. p. lib. 2.* idem Lambert. 8. 9. & 10. *art. 1. quæſt princ. 2 part. lib. 2.* & notant omnes, Abb. Felin. & cæteri *in c. fin. de præſumptio.* & alios plures citaui ad id ſuprà d. cap. ſuperiori.

32 Et his conuenit, & illud, vt actus, qui ſunt voluntariæ iuriſdictionis ſui natura, quando apparet contradictor, efficiuntur iuriſdictionis contentioſæ, vt per text. *in l. 1. C. de bonorum poſſ. ſecundum Tabul.* docent Odofr. Salic. & Palud. de Caſtro *ibi*, & Bald. *in §. ſi cauſa cognita ff. de bonorum poſſ.* Iſſ. *in d. l. 1. ſub. num. 3. verſiculo ſecundò pulchrius, & verſiculo ſecundò & fortius*, & per ſententiã diffinitiuam terminantur data copia actorum iudicij eidem, quod ſecus eſt, quando nullus comparet contradictor in his actibus voluntariæ iuriſdictionis, quia tunc nullius adhuc citatio requiritur, vt optimè aduertit Bald. *in d. l. ne quicquam. §. vbi decretũ. verſ. tertio modo. ff. de offic. præfecti prætoris & legati.* & prædictam doctrinam, etiam latè in exequutoribus probauimus, *cap. ſuperiori.* ſuccedit ad propoſitum noſtræ quæſtionis, vt delegatus, cui Papa committit, vt ſe diligenter infor-

33 met de vtilitate Eccleſiæ, & ſi repererit in euidentem vtilitatem Eccleſiæ cedere; alienationem confirmet, ſeu licentiam alienandi concedat cùm ſat fit, vt ſe ex traiudicialiter informet abſque citatione, vt ad principium huius capitis probauimus; procedit, quando Papa ita ſimpliciter committit alicui, vt ſe informet, & tunc circa informationem ſtatur eius aſſertioni, & pro eius decreto præſumitur abſque proceſſu, Rota *deciſ* 716. *n. 4. & deciſ. 160. num. 8. part. 2. diuerſ.* Proſper de Auguſt. *in appendi. ad ſummam Bullarij. verbo, alienatio. ſub num.* 12. *pagin.* 498. etiam ſi non appareat, Compoſtellanus *in cap. Capitulum num. 25. verſ. nunquid creditur, de reſcript.* Puteus *deciſ.* 144. *n. 2. lib. 2.* Mareſcotus *variar. reſolution. lib. 2. cap. 1. n. 152.* dummodo

34 tantum tempus præceſſerit, quòd veriſimiliter præſumatur, potuiſſe extraiudicialis informatio per iudicem exequutorem capi. Mareſcotus *vbi proximè num. 153.* Achill. *deciſ. de filiis præsbiter.* vel etiam dummodo con-

35 trarium non probetur, ſcilicet; nullam fuiſſe captam extraiudicialem informationem, & indagationem. ita tenuiſſe Rotam Romanam in vna Spalen. canonica. 10. Aprilis 1606. coram Ludouiſio teſtatur Mareſcot. *vbi proxime dict. c. 1. n. 154.*

36 Quod non ſolùm procedit, vbi non eſt clauſula (vocatis vocandis) vel & nullus eſt contradictor, vt per Puteum *deciſ. 144. n. 1. & 2.* ſed etiam quando in commiſſione adeſt clauſula (vocatis vocandis) nullus tamen eſt contradictor, nec qui debeat vocari, nam adhuc in his caſibus omnibus procedere poteſt exequutor delegatus extraiudicialiter, vt per Rotam in vna Romana deuolutionis 20. Martij 1580. quæ eſt 636. *n. 1. & 4. 1. p. diuerſo.* & alias, quas allegat. Sequitur Nicolaus Garcia *de benef. in part. 11. c. 2. n. 138. & 139.*

37 At verò quando commiſſio fit cum clauſula vocatis vocandis, quoniam cùm tunc faciat exequutorem mixtum, vt per Felin. *in cap. exhibita num. 4. de iudiciis. & in cap. de cætero n. 10. de re iudic.* per ipſum & omnes *in cap. fi. de præſumptioni.* & per alios reſoluimus ſuprà cap. præcedenti, à num. 48. cum ſequentibus, & tunc neceſſariò intereſſe habens eſt citandus, & vocari debet, ſeu etiam aliàs adeſt contradictor, nam tunc omnino debet procedere in forma iudicij contentioſè, formaque proceſſus, & acta iuris ordine ſeruato, requiritur receptio teſtium, & probationum ſuper veritate narratorum, de quo proceſſu debet doceri, & conſtare. Eguid. *deciſ. 617.* Puteus *d. deciſ. 144. n. 4.* Nicolaus Garcia *loco proximè relato, num. 140.*

Quid autem venit dicendum, vbi huiuſcemodi de- 38
creti interpoſitio commiſſa eſt cum prædicta clauſula (vocatis vocandis) qua, vt diximus, vti non debet, vbi nullus eſt, qui poſſit citari, ſi fortè ipſe exequutor delegatus formauit proceſſum, & recepit teſtes cum iuramento & in forma iudicij, de quo proceſſu conſtat, non tamen de partis citatione, nec alicuius vocatione, & apparet de decreto interpoſito à iudice delegato, & exequuto; an ei ſit ſtandum, donec contrarium non probetur; & reſpondendum eſt affirmatiuè, vt colligitur ex Rota in vna Auerſana Tenimenti 15. Februarij & 5. Martij 158. quæ habetur in impreſſis *deciſ. 716. ad finem 2. part. diuerſor.* Garcia *d. 11. part. cap. 2. n. 141.* vbi citat ad id Oldraldum, Corneum, Couarruu. Hoiedam, & alios.

Et ita ex hac limitatione, ſeu potiùs declaratione appoſita concluſioni ſuperiùs præmiſſæ in hac materia, aliam deducamus, & illam; vt appellationi interpoſitæ à decretis ſuper alienationis confirmatione & ſimilibus, vbi proceſſum eſt iudicialiter, & in contradictorio iudicio; ſi iudex Eccleſiaſticus ordinarius, vel delegatus non deferat, vim faciat.

Et ex his quæ hucuſque adducta ſunt facilè poteris 39
abſoluere dubium vnum de quo iam ſemel fui interrogatus, & conſultus: an à decreto confirmationis factæ ab ordinario ſuper donatione iuris patronatus; appellationi emiſſæ non deferens, vis committatur. Circa quod ſuppono, quòd donatio, legatum, ſeu conceſſio iuris patronatus facta à laico, vel clerico pio loco, non indiget confirmatione ordinarij. at donatio ſeu aliàs particularis conceſſio iuris patronatus facta clerico, vel, laico recipienti nomine proprio, non valet, nec tenet, niſi demum accedente conſenſu, ſeu confirmatione Epiſcopi diœceſani, de quo cum variis & multis aliis quæſtionibus vſque ad refectionem inuenies per Lamberti. *in tractatu de iure patronat. 2. part. lib 1.* per cunctos articulos & quæſtiones eius à principio, & alibi paſſim etiam per Doctores.

Hinc ſuccedit, & poteſt, prout in cæteris decretis, de quibus ſupra, reſponderi, præſertim ex his, quæ de decreto confirmationis latè diximus; vt ſcilicet, cum ſui ſit natura primæua attenta, actus omnino extraiudicialis, & voluntariæ, non contentioſæ iuriſdictionis, quia celebratur inter volentes, non inuitos, & quia nedum eſt interloquutoria, ſed vim habens, & ad eius ſimilitudinem inuentum patiter, & eodem modo minimè ſit in huiuſmodi confirmationis decreto appellationi deferendum, quominus exequutioni actus confirmatus mandetur.

Nec omiſſa conſideratione paruitas nimis præiudicij, & iuris proprij conſeruatio, quod ex decretis præcipuæ confirmationis huiuſmodi aſſolet, vt diximus iam, & quod in propoſitum ait Lambert. *ſupra citato loco 9. art. 1. quæſtionis princ. d. 2. part. d. lib 1.* præcipuè *n. 6. & ſequentibus.* dicens, quòd quando aliquis laicus donat aliquem Eccleſiam, quam nec detinebat, nec ius patronatus in ea habebat, vt tunc eius donatio, legatum, vel conceſſio non eſt in conſideratione; etiam ſi conſenſus Epiſcopi intercederet: & redditipſe rationem, quia nemo dat quod non habet, vnde cùm iſte nihil dare

porerat,nec Episcopi cõsensus aliquid operabitur, quia confirmat actum, quem ille facit; sed ille nihil agit, nec consensus aliqualiter suffragabitur, quia confirmans nihil de nouo agit,sed tantùm authorizat rei existenti,& sic non existenti non prodest,*cap. inter dilectos, de fide instrumento. & per totum tractatum de confirmatione vtili vel inutili.* Conferunt hoc etiam quæ nos superiùs adduximus.vbi etiam quòd per hoc confirmationis decretum extraiudicialiter expeditum,nihil iuri alterius detrahatur,imò maneat illæsum, istudque decre-
40 tum nihil ponit in esse, quantum ad ius tertij:sed solùm est quædam authoritas, quam præstare nullo modo potest Episcopus, se excusari, quod si fecerit & absque iusta & rationabili causa, potest adiri superior, qui aut eum compellat ad consentiendum,aut vel ipsemet consentiat,de quo est text.*in c.nullus de iure patrona.*vbi Doctores omnes & præcipuè Abb.ita exactè Lamber.(plures & vtiles ex eo deducens quæstiones) *in* 20. *art.* 1.*q. princ.*2.*p.dict.lib.*1. qui *ibi n.*36.hoc declarat,vt in casibus, in quibus potest adiri superior, propter denegatam confirmationem, consensum,consilium, licentiam, authoritatem, absolutionem, & similia (ad quæ extenditur dispositio *d.c.nullus.*vt alios ipse *ibi n.fi.*)sit omnino adeundus per viam quærelæ,& non per viam appellationis,ita etiam tenet Barba.*in c.cæterum in* 11.*colum. versiculo tu adde, de iudiciis*,vbi adducit plura,quæ per te ipsum vide,sed contrariùm verius est, imò per viam
41 appellationis posse adiri,vt ex multis probauimus infrà cap.sequenti circa licentiam denegatam beneficiato, vt possit abesse à beneficio,vt ibi latissimè videbis à n.27. & sursum.

Hæc tamen doctrina eandem distinctionem, seu
42 declarationem pati, dubium non est, quam cætera decreta,& præcipuè confirmationis patiuntur,prout satis remanet probatum superiùs, dum firmauimus, vt scilicet; procedat, quando expediatur sua primæua natura rerenta,scilicet,extraiudicialitatis, & absque contradictore, si verò contradictor apparet, allegans legitimas exceptiones, cum iudicialiter super eis debeat procedere ordinarius. & causa per diffinitiuam terminanda, vtique appellatio suos habet effectus, multæ enim sunt legitimæ exceptiones, quæ huiusmodi confirmationis decreto possunt opponi ab interesse habente, vt quando facta fuit donatio iuris patronatui sine dicto Episcopi consensu,& postmodum facta est alteri, illo interueniente, vt primus si petat confirmationem; secundus possit legitimè contradicere, cùm sua donatio prætualuisset, de quo per Lambert.*supra* 19.*art.*1.*q. princ. d.*2. *p. d. lib.*1. & de aliis exemplis videre poteris *ib.art.*18.& per totos articulos,vbi de legitimis exceptionibus tibi constabit.

43 Et in terminis nostri dubij vltra doctrinas, & authoritates suprà adductas, magis in specie probatur in vna Rotæ decis. Lucana plebis seu Parochialis 8. Iunij 1571. coram Domino Lanceloto, seu Benarino, ex qua apparet, quòd cùm fuisset datus delegatus à Papa, vt confirmaret donationem iuris patronatus, & ipse ad eam processisset iudicialiter,voluerit confirmationis,& institutionis sententiam exequi appellatione pendente, & Rota decreuit in hæc verba:Domini dixerunt possessionem esse attentatam, quia captam appellatione pendente, non obstat quòd ordinarius processerit tanquam exequutor deputatus in confirmatione donationis,quia hoc non procedit, quando assumit partes iudicis.Felin. *in cap.fin.de præsumptio.*& pronunciauit parte citata institutionem faciendam, non obstat,*&c.*(& *ibi*, secus in casu isto in quo agitur de iure patronatus,& institutione facienda vigore illius. *&c.*) quam decisionem aliud agens adducit ad literam Nicolaus Garcia *de benef.*9.*p.* c 4.*num.*18.

44 Ex quo duo vtiliter colliguntur simul ad nostrum propositum, vt exequutor datus ad confirmationem huiusmodi donationis, procedere potest extraiudicialiter, & de facto, & ob id ab illo minimè posse appellari. Secundum;vt quando procedit iudicialiter cum partis citatione, & cum diffinitiua in contradictorio iudicio, & ob id causa effecta fuit appellabilis, quæ decisio rectè probat huius dubij resolutionem,conuenitque cum aliis decisionibus, quas ad eamdem doctrinam suprà adduximus,& ita detegenda est iudicis violentia in huiusmodi decreti appellatione, ex modo etiam procedendi,quo fuit vsus,an iudiciali, vt tunc appellatio delationem desideret, an extraiudiciali absque contradictore,vt tunc vim non fieri declaretur, prout etiam præfatum dubium,quando de eo fui consultus; resolui,respondens.

CAPVT XV.

A mandato de residendo beneficium,vel de ordinando de ordine ei necessario,ac etiam à visitatione, an vis fiat, si appellationi interpositæ minimè sit à iudice delatum.

SVMMARIVM.

*Residentiæ beneficij præceptum est sententia interlocutoria habens vim diffinitiuæ.n.*1.

*Residentiæ præceptum si expeditur absque causæ cognitione, est actus extraiudicialis.n.*2.

*Residentiæ præceptum non requirit citationem iudicialem. num.*3.

*Residentiæ præceptum non suspenditur per appellationem. sed ea non obstante apponitur beneficiato substitutus.n.*4.

*Concil.Trident.sess.*23.*de reform.c.*1.*circa residentiæ præcepta exequenda explanatur.ibid.*

*Residentiæ ab ipso præcepto non datur appellatio, quominus absens compellatur residere, & detur substitutus congrua portione.n.*5.

*Residendi à præcepto dicitur frustratoria.n.*6.

*Appellatio si negetur à causa principali, pariter negata censetur à præambula compulsione.n.*7.

*Residentiæ pœna per diffinitiuam imposita in contumaces absentes non recipit appellationem.n.*8.

*Trident.sess.*23.*c.*1. *circa non residentes loquens, declaratur.n.*9.

*Residentiæ neglectæ pœnam,appellatione & inhibitione non obstantibus,exequendã contra absentes siue contumaces, siue non contumaces,decreuit Senatus supremus.n.*10.

*Non residentiæ pœna imposita parochis, non extenditur ad non residentes beneficia simplicia.num.*11.

*Residentia est de iure diuino in animarum curam, seu gubernationem habentibus.n.*1.

*Non residentiæ pœna non recipit appellationem quoad suspensiuum.secus quoad deuolutiuum.n.*13.

*Trident.remouens appellationem intelligi quoad suspensiuum sæpè declarauit sancta Congregatio. n.*14.

*Residentiæ monitorium, & præceptum extraiudicialiter expeditur,pœnarum verò impositio per diffinitiuam iuris ordine seruato.n.*15.

*Non solùm in Parochialibus,sed in aliis simplicibus beneficiis.n.*16.

*Contra non residentem,siue sciatur vbi sit,siue non,ad beneficij priuationem quomodo sit procedendum, & quod tempus absentiæ requiratur.n.*17.

*Monitio trina non est necessaria contra non residentem,siue absentem,siue præsentem, si commodè citari potest personaliter.n.*28.

*Et tunc quod tempus absentiæ requiratur. n.*19.

*Non residentis citatio vbi agitur ad priuationem an sufficiat extraiudicialis.n.*20.

Contra non residentem vbi agitur ad priuationem fructuum

ctum & alias pœnas arbitrarias, an & quando trina citatio sit necessaria n.21.
Determinatio vna respiciens plura determinabilia, illa pariformiter determinare.n.22.
Non residente monito à quo incipiat currere tempus, quo debet expectari, anteaquam ad priuationem deueniatur.n.23.
Contra non residentem sententia priuationis, qua non est seruatus iuris ordo, exequi non potest appellatione pendente.n.24.
Non residens ex iusta tamen causa aut impedimento, seu licentia condemnatus ad priuationem, &c. an queat appellationem suspensiuam interponere n.25.
Residentia materia, & quæ beneficia illam exigant; & quæ personæ excusentur, & de licētia quando concedenda, vel nō, & qui sine ea possūt abesse, & de alijs remissiuè.n.26.
Licentiam absentiæ ob ordinario negante appellationi emissæ, an sit deferendum.n.27.
Abesse an possit beneficiatus pendente appellatione à denegata licentia.n.28.
Licentiā absentiæ non sufficit petere, sed & obtinere.n.29.
Appellatione pendente parti & iudici non permittuntur, quæ ante appellationem non poterant geri.n.30.
Fructibus & re, nō priuatur quis appellatione pēdēte n.31.
Licentia absentiæ expressè concedenda.n.32.
Actus negatiuus secum trahit executionem.n.33.
Ab ordinis requisiti suscipiendi decreto appellationi emissa per beneficiatum an sit deferendum.n.34.
Annus ad ordines suscipiendos à quo tempore currere incipiat.n.35.
Ordines quales, & quæ beneficia requirant, & quæ pœna plectantur beneficiati ob non receptos intra annum, & quæ impedimenta illos excusent, & de aliis huius materiæ quæstionibus, remissiuè. n.36.
Canonici non ordinati non habēt vocem in Capitalo.n.37.
A præcepto de suscipiendis ordinibus necessariis appellationi deferendum non est.n.38.
In spiritualibus iudex potest incipere à præcepto.n.39.
Monitorium de ordinibus suscipiendis est actus extraiudicialis.n.40.
Appellationi à mandato de suscipiendis ordinibus deferendum non est.n.41.
Ecclesiæ fauor aut cultus diuinus suspendunt appellationis effectum, quæ non causant attentatum.n.42.
A sententia diffinitiua, qua quis priuatur beneficio ob non susceptos ordines necessario appellatione emissæ an sit deferendum.n.43.
Ab eo, quod fit in executionem canonicorum decretorum non licet appellare.n.44
Sententia priuationis, & aliarum pœnarum ob non susceptos ordines intra annum appellatio non suspendit.n.44. & 45.
Sententia priuationis vel compulsionis suscipiendorum ordinum suspenditur per appellationem, vel allegatur de legitimo impedimento.n.46.
Quod procedit, quando ex actis euidenter de legitimo impedimento constat.47.
Ab ordinibus susceptis suspensus an pendente appellatione possit accedere ad alios, & an illis potest interim vti. n.48. & 49.
A visitatione & morum correctione appellatio, nec inhibitio executionem suspendit.n.50.
Trid. sess.24. de reform.c.10. explanatur. ibidem.
Trid. sess.13.c.1. explanatur, n.51.
Remedio ad innocentiæ præsidium instituto, ad inquitatis defensionem non est abutendum.n.52.
Visitationis, & correctionis causa ante diffinitiuam non recipit appellationem.n.53.
Visitationis causa non suspenditur per appellationem. n. 54. & 55.
Visitationis diffinitiua admittit appellationem deuolutiuam, non suspensiuam.n.56.
Residentiæ mandatum in visitatione edictum non recipit appellationem. n.57.
Visitatio recipit appellationem, vbi priuilegium exceptionis quis docet.n.58.
Trident. sess.24. de reform.c.10. declaratur.n.59. & seqq.
Priuilegium exemptionis, si proueniat ab immemoriali, an admittit appellationem à visitatione. n.60.
Visitationem extraiudicialem, & eius executionem an impediat appellatio vigore priuilegij, & quid in iudiciali. n.61.
Visitatio citata parte & cum causæ cognitione facta recipit appellationem.n.62.
In visitatione extraiudicialiter facta ordinarij recusatio non aduertitur, secus vbi agitur iudicialiter.n.63.
Cultus diuinus celerem executionem exigit, & non recipit appellationem.n.64.
Visitatio & morum correctio propter excessum admittit appellatione.n.65.
Extraiudicialiter proceditur in visitatione & correctione sui priuata natura attenta. n.66.
Visitationis materia remissiuè.n.67.
Episcopo asserenti in aliquo casu se procedere per visitationem, standum quoad appellationis receptionem. n.68.
Trident. sess.22. de reform.c.1. circa renouandas pœnas decretorum tractantium de honestate Clericorum appellatione remota n.69.
A visitationis casibus, quibus appellatio permittitur, causa grauaminis erit exprimenda.n.70.

CIRCA prioris huius capitis partis, de residentia, inspectionem, notandum censeo, vt licèt præceptum iudicis iubentis, clericus vt resideat in beneficio, residentiam sui natura requirente, sub pœna, & commination priuationis eiusdem: sit interloquutoria sententia vim diffinitiuæ habens c.1. & ibi notat. *de cleric. non resid.* Panormitan. Decius & alij *in c. peruenit 2. de appell.* Barba. *in rubrica de sentent. & re iudic. in clem. col.2.* Rebuff. *in præfat. l. quod iussit. n.50. de iudica.* à quibus posse appellationem emitti, latè diximus suprà, c.1. hac 2.p. à principio. 1

Quod intellige, & declara, tunc hoc præceptum seu monitionem vim habere diffinitiuæ, quando, scilicet, expediatur cum causæ cognitione, aliter namque istum præceptum, seu monitorium est omnino extraiudicialis actus, & extraiudicialiter expeditur, ita tenet Philipp. *in c. peruenit 2.3. not. de appella.* dicens, quòd quando fit præceptum vt aliquis resideat in eius beneficio, non requiritur monitio, seu citatio iudicialis, sed sufficiat extraiudicialiter, & *ante fin. ibi in d.c. peruenit.* quòd quando fit præceptum cum causæ cognitione habeat vim diffinitiuæ, non aliter, & ibi not. Ioan. Andreas per ea, quæ habentur *in c. dudum, el 2. de electione.* Bart. *in l. non fatetur ff. de confessis.* & est de mente gl. *in c. ex parte in Christo de ver. signif.* & Spec. *in tit. de appell. §.1. vers. in quibus.* bene Abb. *in rub. de sent. & re iud. n.8.* post alios. 2 3

Tamen iustissimæ rationis motu Alex. III. *in cap.4. peruenit. el 2. de appellat.* respondit, appellationi à monitorio facto absenti canonico, vt in Ecclesia resideret, minimè esse deferendum, sed ea non obstante, posse procedere ordinarium ad compulsionem, & appositionem vicarij, substituti, vt admoniti vices sustineat, assignata ei de fructibus beneficij congrua sustentatione, & si monitus nihilominus nolit monitoriis acquiescere, priuetur eodem, & alteri personæ idoneæ conferatur. Idem etiam renouatum fuit sacro Tridentino decreto *sess.23. de reform.c.1. vers. quod si.* in hæc: Quod si per edictum citati, etiam non personaliter per contumaces fuerit; liberum esse vult, ordinariis, per censuras ecclesiasticas, & sequestrationem, & subtractionem fructuum, aliáque iuris remedia, etiam vsque ad priuationem compellere, nec exequutionem hanc, quolib. 4

priuilegio, licentia, familiaritate; exceptione, etiam
ratione, cuiuscunque beneficij pactione, statuto etiam
iuramento, vel quacunque authoritate confirmato, con-
suetudine, etiam immemoriali, quæ potius corrupte-
la censenda est, siue appellatione, aut inhibitione, etiam
in Romana Curia, vel vigore Eugenianæ constitutio-
nis, suspendi posse, &c.

Circa quorum iurium dispositionem duo sunt nobis distinguendi casus, vt facilè queat cognosci, quando vis in huiusmodi exequutione committatur spreta appellatione, alter; considerantes ipsa monitoria simpliciter & de per se, cum pœnarum comminationibus, & compulsione antequam ad pœnarum exequutionem, scilicet; fructuum subtractionem, aut beneficij priuationé; alter est ipsa priuatio, seu pœnarum exequutio. Et quoad primum dico, quòd quando clericus monitus est ab ordinario, vt infra aliquem competentem terminum accederet ad residendum beneficium quodlibet, residentiam desiderans, appellationi ab hoc monitorio interpositæ minimè vim fieri, non deferendo, imò ea reclamatione, & recursu non obstantibus, potest ordinarius ad actualem compulsionem procedere, & vicarium deputare de fructibus beneficij sustentandus, absque reatu attentati, ita probat text. *in d. peruenit el 2. de appellat.* & ibi Abb. & cæteri. & ita per illum text. affirmant Maranta *in speculo aduocat. 3. p. 6. p. princ. q. 2. n. 184.* Petrus Duñas *in regul. 42. n. 19.* Cardin. *in ele. 1. nota. 9. vers. quartus in appellante de sequestrati. posse. & fructuum.* Pauinus *in tract. de visitatione q. 10. 1. p. n. 7.* Manst. *lib. 2. pract. concl. super attenta. cons. 50.* Lancelot. Robert. *de attenta. 2. p. c. 12. limi. 18. num. 1. &* 2. Menoch. *de arbitra. iudi. lib. 2. cent. 1. casu 69. n. 11.* Marq. *in tract. de commiss. appellat. extra Rom. Cur. 1 p. c. 6. n. 77. fol. 77.* Quintil. Mando. *in tract. de monitoriis q. 77.* quæ est finalis, vbi hoc constanter affirmat, licèt nec iura, nec aliquam ex authoritatibus dictis alleget.

6 Et huius rei rationem reddunt Doctores, præcipuè gl. *in d. c. pernenit.* Franch. *ibi in fin.* Præpositi, & alij, post quos & Lancel. *n. 5. & 6.* vt hoc inducat fauor Ecclesiæ & diuini cultus, ex eo, quia ab hoc præcepto appellatio præsumitur à iure frustratoria, quam expressè reddit *d. c. peruenit.* ibi; frustratoriæ dilationis causa videatur dictus Canonicus appellasse, quibus illam adde, quæ conuenit præcepto extraiudicialiter expedito, prout sui est primæua natura, ad principium dixi, ac ideo tunc, & ex hac ratione appellatio non suspendit, vt latè probauimus suprà c. 13. in hac 2. p. & c. 14. à principio.

7 Quod & eo etiam probatur, quia quoties in aliquo principali negotio non datur appellatio, censetur etiam negata à præambula compulsione, vt est celebris doctrina Anchar. *consil. 48.* quem referens sequitur Card. Tuscus *in tomo 1. cons. 181. post n. 11.* sed in nostro casu non admittitur appellatio ab ipsa sententia principali, qua pœnæ imponuntur non recedentibus, vt statim videbimus; ergo nec ab hoc præambulo monitorio & compulsione.

8 Circa autem alium casum, quando ad subtractionem fructuum, & beneficij curati priuationem deuenitur, & residere recusantes ordinarius dictis pœnis per diffinitiuam sententiam coërcet, dico appellationem eff. ctū sententiæ non impedire, nec in denegatione delationis violentiam adesse, id probant text. in d. Concil. Trid. *d. sess. 23. c. 1* vbi de curam habentibus beneficiis dumtaxat, disposuit. text. etiam *in c. relatum.* ibi, nec patrocinari debet eis appellationis diffugium, si contra huiusmodi intentionem decreti fuerit intetiectum, *&c.* (*de Clericis, non residen.* text. etiam *in c. conquerente.* ibi, vel quod eidem Ecclesiæ non deseruiat, sibi super præscripto beneficio silentium sublato impedimento appellationis, imponas, *&c.*) *eodem tit.* quorum iurium nullus ex præfatis
9 Doctoribus meminit, nec recenset. ita in id etiam expendentes Trid. illud intelligentes tantùm in Parocho D. Ioan. Ocon Regius Senator *in c. 1. de Cleric. non resid.* Licentiat. Anton. Gomez *in explicatione bullæ c. 7. ad 4. clausulam num. 35. & 36.* D. Sagum *in repetitione c. 2. de sequestra. poss. & fruc. n. 54.* Nicol. Garcia *de benef. 3. p. c. 2. n. 161.* dicentes præfatum Tridentini decretum, dum disponit; exequutionem sententiæ priuationis, & similium pœnarum per appellationem, seu inhibitionem non impediri, generaliter accipiendum, & intelligendum esse contra absentes, siue inobedientes, siue contumaces, & ita in supremo Senatu fuisse obtentum, & ita etiam text. *in d. c. relatum.* glos. ibi *verbo d. effugium*, intelligit & interpretatur de beneficio curato loqui dumtaxat, text. verò *in d. c. peruenit. el 2. de appell.* loqui in simplicibus, curam animarum non habentibus, ac etiam omnes declarationes factæ super dicto Tridentini decreto, nominatim & in specie loquuntur de Parochis 11
dumtaxat, & sic extra illum casum ius commune omnino seruandum est, *l. præcipimus C. de appell.* quia dispositio limitata ad vnum casum non ad alios est extendenda. *l. age cum Geminiano. C. de transactio* cum vulgatis. & restringetur ad suam causam, *l. cum Pater §. dulcissimo ff. de lega. 2. l. 1. in fin. ff. de fonte.* Cranet. *consil. 16. n. 5.* Petrus Surd. *decis. 93. n. 28. & cons. 150. n. 58.* & faciunt, & omnino; quæ in similibus terminis dicit Perez de Lara *de anniuers. Capell. lib. 2. cap. fin.* quod est *c. 11. n. 7.* & Gomez *de mensi. alter. gl. 9. in annota. n. 209. & n. 184 suprà* & quæ ipse *§. 5. proœmiali à n. 125.* & nos suprà hac p. c. 13. erga Parochiales à n. 180.

Cùm præcepto diuino sit in Parochialibus, & his, 12
quæ habent animarum regimen, curam, & gubernationem, sacramentorumque administrationem, personalis residentia necessaria. Ioan. XXII. c. pasce oues maàs. *act 20. Ephesios 43. c. sicut 7. q. 1. c. qui Episcopatum 8. q. 1. c. præcipuè 11. q. 1. c. gloria Episcopi 12. q. 2.* & expressè probat Trid. *in d. cap. 1. d. sess. 23. de reform. in princ.* (cùm præcepto diuino mandatum sit, *&c.*) & imò omni iure non solùm canonico, & diuino; sed etiam naturali hæc inducta sit in Parochialibus residentia, ex quo tenentur pascere greges. Probatur iterum Trid. *sess. 6. c. 1. de reformatione*, & post alios docent Caietanus *2. 2. q. 185. art. 5. & in summa verbo, beneficium Ecclesiasticum*, Carranca, & Franc Torren *de residentia, & comm. Regis. c. 1.* Soto *de iust. & iure, lib. 10. q. 3. per totam, & in Apologia contra Catharinum c. 1.* Alphonsus de Castro *de iusta hæret. punit. c. 4. lib. 3.* Cordub. *l. 1. qq. q. 10.* Valent. *3. tom. disp. 10. q. 3. pun. 5.* Paul. Grisal. *in decis. Catholicis, verbo, Episcop.* Bott. *de Synodo 3. part. art. 1. n. 150.* Couarr. *l. 3. variar. c. 13. n. 9.* vbi alios refert. Nauarr. Vargas *de Episcoporum iurisdictione, axiomate 12.* Ferretus *consil. 32. ex n. 32.* Azeued. *in l. 27. tit. 3. lib. 1. recopi. n. 8.* Melchior Gallego *in tract. de Parochorum obligatione tempore pestis 1. p. disp. 1. à n. 46.* Quintanaducñas *Ecclesiast. lib. 4. n. 50. & 51.* Cenedus *in collecta 30. ad 6. n...* Ceuallos *q. 585. à n. 1.* Viuald. *in appendice sui Candel. aur. c. 9. num. 6. & 7.* Zechus *de casib. referu. casu 6. & tit. de beneficiatis n. 6. & de munere Episcopali c. 5. n. 3.* Vega *in Espeio de curas c. 17.* & ideo nihil mirum, vt eis in hoc etiam specialiter consulatur, & propter speciale maius & ingens periculum imminens, præstantius remedium præstetur. 13

Hoc tamen, quod diximus; per Concilium esse prohabitam appellationem ab hac sententia priuationis beneficij, & aliarum pœnarum iuxta Concilium; euidenter intelligendum est de appellatione quoad effectum suspensiuum, non autem quoad deuolutiuum, vt probatur ex eodem Conc. *ibi*: nec exequutionem hanc priuilegio, *&c.* suspendi posse, *&c.* & sic suspensionem 14
tantùm prohibet, & ex aliis Cócilij capitibus remouentibus appellationem sæpe sacra Congregatio censuit, quarum nonnullas in c. 81. suprà adduxi, & aduertit Nicol. Garcia *de benef. 3. p. c. 2. n. 162.* quod sine dubio est. 15

Et in hoc etiam constitui potest differentia inter
vtramque ex duobus præfatis casibus suprà; vt scilicet, in

in ſimplici præcepto, & monitorio, quod expeditur extraiudicialiter, nullo iuris ordine ſeruato, prout dictum eſt ſuperiùs. At verò ad priuationem beneficij vel fructuum detractionem, debet omnino fieri iuris ordine ſeruato in contradictorio iudicio, & cum plena cauſæ cognitione, vt ita declarauit ſancta Congregatio Concilij *in d.c.1. ſeſſ.23. de reformat. ſuper verbo, quod ſi per edictum*, vbi in hæc dicit:(Parochus,qui non vult in ſua Parochiali reſidere; debet ea ſeruato iuris ordine priuari.) & *in eodem cap.*1. ibi (cauſa priùs per Epiſcopum cognita, *&c.*) præcedente legitima citatione, cauſámque per ſententiam diffinitiuam condemnatoriam,non declaratoriam terminandam, non ſolùm in
16 Parochialibus;ſed etiam in cæteris beneficiis ſimplicibus,& dignitatibus,reſidentiam requirentibus,vt videre eſt ex his, quæ Nico. Garcia aliis relatis, diſputat *in d.3.p.c.2.n.135.cum ſeqq.& ſuprà*

17 Illud eſt igitur obſeruandum ab ordinario, dum velit,contra non reſidentes procedere ad priuationem beneficij.& in primis ſi beneficiatus ſit abſens, & ignoretur vbi, vel etiam ſi ſciatur, commodè tamen citari non poteſt perſonaliter; debet ante priuationem adeſſe abſentiam ſemeſtrem,& priùs trina monitio per edictum cum competenti termino procedere, alioquin priuatio nulla erit.ita ſæpè Congregatio Concilij cenſuit *ſuper d.c.1.ibi*,quod ſi per edictum citati, *&c.*reſpuit modum procedendi contra abſentes, (& *ibi*, vſque ad priuationem, *&c.* intelligendum excluſiuè, vſque ad priuationem,dum tamen præceſſerunt tria edicta publica, & lapſi ſint ſex menſes,iuxta *c.ex tua,de clericis non reſidentibus.*) hoc idem probant Abb.& Doctores *in c.quoniam frequenter §.porro,n.*10.*&* 11.*vt lite non conteſt.* Selua *de benef.4.p.q.5.* Marant. *in ſpeculo aduocatorum 6.p.de citatione n.*91.Zerol.*in praxi Epiſcopali 1.p.verb.priuant, num.3.&* 4.Lechus *de repub. Eccleſiaſt.tit. de beneficiatis,num.6.verſ.quod attinet verò ad praxim.*

18 Quando autem proceditur contra beneficium non reſidentem, præſentem tamen, vel abſentem, & ſcitur vbi ſit,& commodè perſonaliter citari poteſt;tunc omnimodo citandus eſt perſonaliter, nec eſt neceſſaria, nec requiritur tunc trina monitio ſupradicta; quod dumtaxat procedit, & locum habet in proceſſu contra abſentem, vt ex dictis apparet, & ita pluries deciſum fuit in ſacra Rota, vt in vna Guienen. Canonicatus de Vbeda 11. Decembris 1587. coram Mantica.& in vna Zamorenſi Capellaniæ 12.Iunij 1589. coram eodem. & in cauſa Terdomenſi præpoſituræ 17.Maij,& 5.Iunij 1600. coram Serafino; & tenet etiam Garcia *ſuprà n.*154.*& ſeq.* reſoluentes,quòd tunc Ordinarius non teneatur,ex-
19 pectare ſex menſes prædictos, ſed tempus erit arbitrarium.

Ab iſto tamen,ſcilicet, Garcia,omnimodo cauendum
20 eſt; dum dicit ibi, vt iſthæc vnica citatio poſſit eſſe extraiudicialis; quoniam nullo modo poteſt, iure probari.ſiquidem licèt monitio de reſidendo poſſit, & ſit extraiudicialis,vt dictum eſt,tamen quando proceditur ad priuationem,*&c.*iudicij forma eſt ſeruanda,iuriſque ordo ſimul, vt ex declarationibus ſuprà apparet, & ſimul procedere iudicialiter, & extraiudicialiter oppoſitum eſt ſibiipſi contrarium, & ideo citatio iudicialis tunc eſt, imò præfatæ deciſiones proximè allegatæ, expreſsè dicunt; ſententiam priuationis huiuſmodi eſſe nullam,cùm citationes non fuiſſent legitimè,vt debuerant,& circa hæc vide,quæ diximus latè in cap.3.ſuprà, vbi de modo procedendi in iudicialibus & extraiudicialibus,& in quibus vnum ab aliis cognoſcatur, & diſtinguatur docuimus,quæ huc conueniunt.Imò vbi beneficium vacat ipſo iure, vt ab illo eiiciatur poſſeſſor; debet citari,& præcedere cauſæ cognitio,text.capitalis *in c.licèt Epiſcopus de præb.in 6.*& quæ copiosè dixi in-
21 ſtrà 3.p.c.7.per totum.

Dubium tamen eſt, quando proceditur contra abſentes ad alias pœnas,puta: detractionem fructuum,& ſimilium, quæ arbitrio ordinarij relinquitur à Trident. & declaratione ſacra Cardin. præter priuationem;dicta citatio trina per edictum (de qua diximus) ſit neceſſaria. In quo affirmatiuè reſpondeo,vt expreſsè decidit Rota in vna Caurien. fructuum coram Domino Orano 10. Aprilis 1592.vt teſtatur Garcia *ſuprà numer.*160.*d.3.p. cap.*2.idem tenet Abb.*conſ.67.p.1.* Felin.*in cap.conſuluit n.*13.*de offic.delegat.* aduerſus quos ipſe Garcia ibi nulla adducta authoritate, doctrina, nec ratione in oppoſitum ſe inclinat, addens, vt tunc nec eſſe neceſſarium, expectare prædictos ſex menſes. Qui audiendus non eſt, quidem Concilium Tridentinum, & declarationes indiſtinctè dum requirunt edicta,loquendo in omnibus prædictis pœnis, inſimul & vno contextu ſub vniuſque orationis ſenſu procedunt, & ideo communis debet eſſe omnibus caſibus diſpoſitio, cùm vna determinatio reſpiciens plura determinabilia, illa de- 22
beat pariformiter determinari, *l.tam hoc iure.ff. de vulgari.*

Duo tamen te velim admonere, quæ ex ſupradictis tribus Rotæ deciſionibus colliguntur, quas ad literam refert Garcia *ibi à num.*156.Primum, vt dicti ſex men- 23
ſes,quibus tenetur Ordinarius expectare abſentes,incipiant currere poſt vltimum edictum,vt conſtat ex d.deciſ canonicatus de Vbeda ad medium. *ibi*, debet in eius Eccleſia trinæ citationis edictum publicari, & poſt vltimum edictum per ſex menſes expectari, *&c.* & omnes firmant, non expectato dicto tempore, proceſſum non excuſari à nimia feſtinatione,& præcipitatione.Se- 24
cundum autem,quod ex d.deciſionibus notandum eſt,& præcipuè ex d.deciſ. Terdonen præpoſituræ, vt in caſibus,quibus non eſſet aliàs licita appellatio à priuatione beneficij,& eius alteri facta collatione, ſed ea non obſtante poſſit appellari;non procedat,nec locum habeat; quando nulliter proceſſum eſt, & iuris ordine non ſeruato,defectu citationis, ſeu edictorum, quoniam tunc ipſa priuationis ſententia non merebitur exequutionem appellatione pendente, quod enim nullum eſt, nullum parit iuris effectum, de quo nos latiùs infrà 3.p. ex quo limitabis Trid decretum in d.c.1.

Vltimò circa illud quæro,an Parochus, qui abeſt ex- 25
iuſta cauſa, vel licentia, aut aliàs eſt legitimo impedimento detentus, an dictæ priuationis, ſeu detractionis fructuum, *&c.* à ſententia appellans, ſit deferendum. In quo,liber diſtinguere, quòd cùm(vt dictum eſt,) ad huiuſmodi pœnarum imponendarum proceſſum ordo iuris ſit ſeruandus, & cauſæ cognitio adhibenda ſuper legitimatione exceptionum beneficiati,& impedimentorum licentia,natura, & qualitate beneficij, & ſimilibus, tunc ſi nihilominus Ordinarius ſententiam condemnatoriam proferat, pro ea eſt præſumendum, & ſic appellatio non impedit exequutionem, & illud non nullitatem,ſed attineat iuſtitiam,vel iniuſtitiam,partis, cuius cognitio ſemper ſuperiori Eccleſiaſtico pertinet, ad quem reſeruanda eſt,vt in alimentis, poſſeſſoriis, & ſimilibus,& probant expreſſa verba Concil.Trid. *d.c.1. ſeſſ.23.*ibi,nec exequutionem hanc quolibet priuilegio, licentia,familiaritate,exemptione, etiam ratione cuiuſcumque beneficij,pactione,*&c.*ſiue appellatione,& inhibitione,*&c.*ſuſpendi poſſe.Quæ verba cùm clara ſint, cauillationem ſubterfugiunt Si verò dictæ exceptiones licitæ, & excuſantes à reſidentia euidenter, & notoriè ex actis appareant,ſecluſa omni fraudis,& doli ſuſpicione,cùm tunc hæc notoria iniuſtitia nullitati æquiparetur,quoad impediendum ſententiæ cuiuſcunque,etiam priuilegiatæ exequutionem, vt dicemus infrà 3. p.c.9. hinc eſt,vt omni modo eſſet eius appellationi deferendum à iudice, declarandúmque in Senatu, & ita interpretandus, & intelligendus eſt text. *in cap. inter quatuor.* ibi, poſſunt eis iuſtè priuari, dummodo non ſint iuſto impedimento detenti, *&c.*) *de clericis non re-*

cipien. iuncto etiam cap. relatum & cap. conquirente. eodem tit.

26 De materia autem residentiæ, quæ beneficia illam exigant, quæ personæ excusentur, quando licentiæ prosint, quæ sint à iure iustæ & legitimæ causæ ad illam concedendam, & quæ sine ea abesse possunt, & quanto tempore, & qui à iure habentur pro præsentibus, & per quod tempus possit licentia dari, & de pluribus aliis quæstionibus, quæ nostri non sunt instituti, nec ad nos attinent, videre poteri s ex d. consilio & eius declarationibus, ex DD. adductis, & aliis, quos in idem congessit Nicol. Garcia *de benefic. 3. p. c. 2. à princ. cum omnibus suis §§.* ad quos te remitto. hactenus de residendi præcepto.

Et tandem vnum, quod nos attinet, non omittam; an
27 ab iniusta denegata licentia per Ordinarium petenti illam appellationi emissæ deferendum sit, ita vt interim ea pendente, possit abesse absque licentia obtenta. In quo dic, quòd quando Parochus ex iusta causa postulat ab Ordinario licentiam; eo recusante, possit ad superiorem recurrere, & appellare, ex Abb *in cap. relatum. num. 6. & in cap.... & c. tuæ num. 3.* & ibi Butrigarius *de cleric. non resid.* Felin. *in c. fi. de magistris n. 3. vers. sexto limita.* Selua *de benef. 4. p. quæst. 7. n. 29. n. 171.* Horatius Lucius *princ. 99* Zerola *in praxi Episcop. verbo studium. §. 1. & verbo residentia. §. 3.* Zech *de repub. titul. de beneficiat is n. 6.*

28 Et sic respondeo à non obtenta licentia appellans, non potest abesse, vt in terminis dicit Nicol. Garcia *supra n. 39.* contra Ioan. Ocon. *in repetitione c. 1. de cler. non resident. n. 56.* & Anton. Gomez *in explicatione d. Bullæ n. 32* (qui contrarium videntur tenere) Pro quo suppono, quòd Parochus non potest abesse absque licentia, & ea obtinenda est, vt abesse possit, non autem sufficit eam petere, nisi expressè sibi concedatur, vt respondit S. Congregatio Concil. his verbis: Ne Parochus habens iustam causam abeundi extra Parochiam per duos menses, aut tres satisfaciet suæ conscientiæ, si petat licentiã
29 iurans, se grauem habere causam, quam non expediat manifestare, vt si petita licentia abesse possit, licèt Episcopus non concedat. Similiter abesse non potest in casu, quo causam rationabilem expresserit; quam vir bonus, & æquus rationabilem iudicaret, sed rigidus Prælatus minùs æquam iudicat, & licentiam deneget, vel quia mouetur suspicione, quòd ficta sit, cùm tamen sit vera, sed habere potest recursum ad superiorem, *&c.*) cuius meminit Gonzal. *vbi suprà n. 37.*

30 Et tunc sic, appellatione pendente ea dumtaxat permittuntur parti, & iudici fieri quæ possunt fieri ante appellationem, *l si postquam ff. vt legat. nomi. caue.* & ibi Bart. per illum text. 1. *oppos.* Corsetus *in singula. satis in ver. appellatio. incipit regul. est in limit.* & potest formari exemplum ex eodem text. vt cautio, quæ exigi potest ante appellationem, pendente causa principali, potest etiam exigi post appellationem, quem text. alibi non esse, dicit Dynus, & etiam notat. per B. vbi Vitalinus *in tract. clausularum. clausula, nihil nouari appellat. pendente. sub n. 1. vers. item fallit.* & iterum, *sub n. 9. vers. verum tamen.* Alex. *in rub. nihil nouari appellatione pendent.* Marant. *in speculo 3. part. 6. p. princi. n. 164.* Firmian. *in repert. verbo appellatione pendente. colum. 1. versic. item nisi attenetur.* Lancel. Rob. *de attent. 2. p. cap. 12. limita. 14.* Franc. *in c. cum speciali §. porrò, colum. 2. de appellat. in 1. gloss.* Æguid. Bellam. *cons. 18. incipit ecce col. 3. in princ.* Manfred. *lib. 2. pract. conclusio. super attenta. conc. 61.*

31 Et hinc est, vt appellatione pendente à sententia contra illum lata, potest interim continuare suam possessionem, & eius, & rei commodo frui, fructus percipiendo, quemadmodum poterat ante appellationem, & litependente, *l. sciendũ. §. penult. ff. qui satis. cogant.* gl. *in l. Imperatores §. fi. verbo, aduersario ff. de appellat.* Ias. *in cons. 187. circa primum, col. 7. vers. quintò facit. lib 2.* Rota *decis. 10. aliàs 89. nota. quòd vbi, de appell. in antiq.* Rota *decis. 24. alias 615. nota quòd licèt de dolo & contum. in antiq.* Parisius *cons. 38. non poss. n. 3. lib. 1.* alios per eum citatos Mandos. *in regul. de subrogand. collitiganti. q. 8. num. 4. & in tract. de inhibitio. q. 23. per totam.* Æmilian. *cons. 72. viso processu n. 8.* Robert. Lancel. *loco supra citato, limitatione 26.* apud quos plura alia exempla reperies. Sed sic est, quòd iste Clericus beneficiatus ante appellationem, seu etiam denegationem ordinarij non poterat abesse absque expressa licentia; ergo nec post appellationem.

Deinde, quoniam beneficiatus ad se absentandum 32
expressa indiget licentia, vt sibi expressè concedatur, vt dictum est, & probant Trid. & declarationes Cardin. tunc sic licet appellationis effectus sit, suspendere actum, *l. 1. ff. nihil nouari appell. pende.* & sic licèt suspendat effectum negationis expressæ, non tamen præbet licentiam, quia inter concedere expressè licentiam, & denegare expressè licentiam, est dabile medium, scilicet; nec dare, nec negare, & in hoc medio remanet appellans, quia non potest plus operari appellatio, imò maior eius effectus est, conseruare appellantem in eo statu, quo appellantem inuenit ante sententiæ probationem, *lib. 1.* ibi, integer enim status esse videtur prouocatione interposita, *&c. ff. nihil nouari*, sed eo tempore appellationis, & antea ipsum inuenit & absque expressa licentia, ergo per solam appellationem, vel recursum non potest abesse.

Deinsuper, quia iste est vnus actus negatiuus, qui se- 33
cum trahit exequutionem, iuxta ea quæ communiter notantur *in l. quod iussit. ff. de re iud. & in c. cum cessãte, de appellat.* foret namque absurdum dicere, quòd quando pars petit à iudice, vt sibi concedatur terminus, vel admittatur ad probandum, & illud iudex neget. Et quod per interpositionem appellationis à negatione, occupet terminum petitum, vel faciat probationem negatam, ideo datur appellatio, seu recursus ad superiorem propter denegatam ab inferiori licentiam, vt examinata causarum legitimitate, & ratione, reuocet negationem, & compellat illum ad concedendum, vel ipse concedat, frustra enim foret superioris cognitio, si sufficeret appellatio sola, cùm nihil ampliùs sibi facere, remaneat; & ita libenter in re hac recedo ab opinione dictorum DD. prout etiam facit Nicol Garcia superiùs citato loco, licèt nullas considerauit, nec adduxit rationes, nec fundamenta, nec contra ipsos, nec in comprobationem & iustificationem huius nostræ opinionis.

Circa inspectionem autem illius, quod secundo loco nostri principalis capituli continetur; an à mandato, seu 34
præcepto, de ordinando emissæ appellationi à beneficiato compulso non deferens vim faciat Ordinarius, præmitto vt, ij, qui dignitates, personatus, officia præbendas, portiones, aut quælibet alia beneficia in Ecclesiis obtinent, aut in posterum obtinebunt, quibus onera varia sunt annexa, videlicet; vt alij Missas, alij Euangelium, alij epistolas dicant, seu cantent, quocumque ij priuilegio, exceptione, prærogatiua, generis nobilitate, sint insigniti; teneantur iusto impedimento cessante, infra annum ordines suscipere requisitos, alioquin pœnas incurrant iuxta constitutionem Concil Viennensis, *quæ incipit Vt ij qui*, quam præsẽti decreto innouat, cogátque 35
Episcopus eos diebus statutis dictos ordines per se ipsos exercere, ac cætera omnia officia, quæ debet in cultu diuino præstare, sub eisdem, & aliis grauioribus pœnis, arbitrio eorum imponendis.) ita in hæc verba decreuit sacrum Trident. Conc. *sess. 22. c. 4.* idem probat. text. *in c. commissa. 35. in ordine de electione lib. 6.* ibi. annus autem huiusmodi qui à tempore illo incepit, quo ipsius Ecclesiæ regimen commissum sibi existit, & possessionem eius pacificam habuisti, vel per te steterit, quominus haberes eandem, tibi nec curat, si promoueri iusto impedimento detentus, infra tempus huiusmodi nequiui-

sti,

sti,&c.)idem probat etiam text. *in cap. licet canoni. eodem tit.& lib. clem. vt ij, qui de ætate,& qualitate*, circa quam materiam, quòd parochi sint ipso iure beneficiis priua-
36 ti, ob non susceptos ordines infra annum, cæteri verò ita demum moniti, priuari possint,& quæ legitima sint impedimenta suscipiendorum ordinum, & quòd canonici interim vocem non habeant in Capitulo, & qua fructuum parte sint priuati, & de singulis beneficiis, singulos ordines requirentibus. De aliis pluribus quæstionibus quæ ad nos non attinent, vide ex his, quæ in vnum congessit longa manu Nicola. Garcia. *de benefic. 3. part. cap.* 4. & iterum 7. *part. cap.* 1. *cum suis §§.* apud quem, & cæteruam Doctorum ab eo allegatorum videre poteris, ne aliquo à nostro proposito recedamus.

In eo igitur illud opinor; appellationem emissam ab
37 hoc præcepto, seu monitorio de suscipiendis ordinibus ad beneficium, quod quis possidet requisitis, minimè suspensionem habere, quominus ordinarius ad compulsionem procedere queat, nec ei denegans delationem vim faciet; quod ex eo probatur, quia iudex Ecclesiasticus, in his, quæ concernunt, & tangunt animam, & in spiritualibus generaliter expendit præceptum, & ab ipso rectè recipere potest. *cap. peruenit.* 2. *de appellat.* circa residentiam beneficij, etiam circa so-
38 lutionem decimarum, vt absque mora soluantur. hanc doctrinam docet Cardinal. *in cle.* 2 *quæst.* 23. *de iudiciis.* Petrus Paris. *consil.* 113. *monitorium, in quarto volumine,* quos sequitur Rebuff. *in tract. de literis obligatoriis art.* 6, *glos.* 2. *n.* 27. *fol.* 87. & 88. istud autem monitorium,
39 cùm expediatur absque causæ cognitione, est extraiudicialis actus, prout suprà latiùs in quæstione præcedenti hoc in cap. diximus ex Authoritatibus citatis, & sic ab eo tanquam actu extraiudiciali appellatio carere debet suspensiuo.

40 Et quando hæc ratio cessat, & expediatur cum causæ cognitione, regulariter verum est, vt ab istis monitoriis simplicibus non sit appellationi deferendum, tex. *in d. cap. peruenit* 2. *de appellat.* & in terminis ita tenet
41 Hugo de Celso *in reperto. legum regni, verbo appellatio. num.* 6. *in fin. fol.* 34. & quia quando versamus circa fauorem Ecclesiæ, cultus diuini, aut animarum appellatio non causat attentata, Rota *decisione* 35. *de appellat. in nouis.* Escacia *de appellat. quæst* 17. *limit.* 26. *n.* 1. Rebuff. *tract. de sententi. prouisio. in præfatione n.* 37. *& sub n.* 38. *in fin. tomo* 1 *fol.* 229. Marquessa *tract. de commission. de appellat. extra Roman Curi.* 1. *part. cap.* 6. *n.* 78. *fol.* 78. & huic adiunge, applicáque omnes rationes, quæ ad præcedens monitorium adduximus, quia idem sunt, & etiam ex dicendis apparebit, & facit Conc. Trid. *sess.* 24. *de reform. c.* 10 & vide infrà *n.* 50. *& seqq.*

42 Quid autem est dicendum, quando non parito monitorio, seu præcepto, ordinarius ad priuationem, seu pœnarum executionem vult procedere in contradictorio iudicio, siue quia allegans in contrarium monitorij comparuit monitus, quia tunc resoluitur in simplicem citationem, vt resoluunt proximè citati Doctores, de quo latissimè plures allegans prosequitur Mieres *in tract. de maioratu* 3. *quæst.* 16. *n.* 40. *fol.* 74. in nouiori impressione, nos 4. p. c. 8. n. 37. nihilominus quòd etiam generaliter certum sit; præceptum resoluatur in eam per comparitionem; vel quia est absens, & contumax, proceditur aduersus eum per audientiam contradictorum, seu contumaciam, & tunc cognito de causa in ea diffinitiua pronuntiatur, qua aliqua ex dictis pœnis, seu alia etiam arbitraria applicatur, an ab ea appellationi proposita sit deferendum, & nullam vim adesse, ob denegatam delationem, probatur.

43 Tot enim est iuris decretis, & constitutionibus sancitum, validísque rationibus vallatum, vt clericus beneficiatus ordinem annexum à beneficio intra annum recipere, omnimodo teneatur, qui quidem beneficiatus hac illud obligatione, & conditione ingreditur, de quo etiam iuramentum præstat in pœnam priuationis eiusdem, hócque perpetuo edicto continetur, *d. cap. commissa*, ibi, tibi Ecclesia ipsa, qua dicti statuti authoritate iam priuatus existis, ne statutum ipsum fiat ludibrio, debitóque frustretur effectu, & non rebus, sed verbis, cum sit potiùs contrarium faciendum, lex imposita videtur (text. *in d. cap. licet canon.* ibi, quia tamen in obseruatione canonis memorati se multi exhibent negligentes, *&c.*) *& de cl. vt ij, qui ad fin.* ibi, pœnis aliis quæ contra tales promoueri ad ordines recusantes, statuuntur in iure, *&c.* (& etiam Trid *d. sessione* 22. *cap.* 4. ibi, alioquin pœnas incurrant iuxta constitutionem Concilij Viennensis, *quæ incipit, vt ij qui*, quam præsenti decreto innouat, *&c.*) sed ab eo quod fit secundùm iuris dispositionem, & canonicas sanctiones, nec à iudice eas, & decreta exequente, non admittatur appellatio, text. optimus *in cap. consulit in cap* 3. *de appellat.* ibi, nec conuenit, vt pro huiusmodi appellationibus ab obseruatione decreti debeas abstinere, *&c.* text. etiam *in c. relatum, ad fin.* ibi, nec patrocinari debet eis appellationis diffugium, si contra huiusmodi intentionem decreti fuerit interiectum, *&c. de cleric. non residentibus.* text. etiam *in l. fin.* ibi, item si ex perpetuo edicto aliquid decernatur, id quo minus fiat, non permittitur appellare, *&c.* (*ff. de appell. recipien.* & facit illud, quod Christus Dominus noster dixit Saulo, Durum est contra stimulum calcitrare.) quia talis appellatio friuola iudicatur. & faciunt ea, quæ latè diximus infrà 3. part cap. 6 per totum. ergo cùm huiusmodi sententia detur ab ordinario in conformitatem, & executionem tot canonum, decretorum, canonicarum constitutionum, ab illa minimè est admittenda appellatio.

Et hanc sententiam tenet Hugo de Celso *in d. reperto. verbo appellatio num.* 60. *ad fin. fol.* 34. meliùs Gregor. Lopez *in l.* 31. & iterum *in l.* 30. *titulo* 6 *part.* 1. hoc idem 44
meliùs & in nostris terminis probant text. *in c. cùm in cunctis* 7. *verbo cùm autem*, ibi, & reliqui admoniti non fuerint, præfixo à canonibus tempore in Presbyteros ordinati, & ab illo remoueantur officio, & aliis conferatur, qui & velint, & possint illud conuenienter implere. nec prosit eis appellationis refugium, si fortè in constitutionis istius transgressionem per appellationem voluerint se tueri, *&c.* (*de electione.* text. etiam *in c. quæris* 6. *in ordine, de ætate, & qualitate*, ibi, ad maiores ordines recipiendos per amissionem locorum. & beneficiorum subtractionem appellatione cessante, compellas, *&c.*) probant etiam expresse *l.* 30. *titul.* 6. *p.* 1. ibi, *e si por ventura por esto no se quiere ordenar, deben le toller la dignidad, e darla a otro, que sea conueniente para ello, e si alcare sobre tal razon teniendose por agrauiado, no deue dexar de lo façer por aquella alçada*, &c. (& idem probat etiam *l.* 31. *eodem tit. & p.* 1. *ante fin.* ibi, *debelo el obispo apremiar que lo faga tollendole el beneficio, si entonçes ne le embargaria a su fecho a çada, que el otro ficiesse sobre tal razon*, &c.) quæ licèt cùm non sint contra libertatem Ecclesiæ, sed 'omnimodo in eius auxilium, & expressum fauorem, seruandæ sunt, & absque dubio eis standum, prout nos latè suprà 1. part. cap. 1. à num. 25. & sursum.

Et ita concludendum est in hac quæstione, vt appel- 45
lationi emissæ à sententia priuationis beneficij, vel subtractionis fructuum, & similium, lata contradictorio iudicio, & iuris ordine seruato; ordinarius non deferens, violentiam nullam facere dicetur. Hæc tamen appellationis prohibitio de suspensiua tantùm intelligenda est, vt constat ex dictis iuribus, quæ tantùm suspensionem adimunt

Hanc tamen resolutionem vno modo limitabis, nisi 46
(secluſa fraude) de legitimo impedimento ordinum suscipiendorum doceatur, nam si de eo constat, appellationi non deferens violentiam facere, quia tunc licitam

esse

eſſe, aſſeuerat Gregorius Lopez *in d.l.31. gloſſ.3.verbo, puede ſſe alçar.*& expreſsè etiam *eadem l.31* ibi, *mas ſi el clerigo ſe excuſaſſo por razon de otro embargo, aſſi como por enfermedad,o por otra coſa,que le embargaſſe a tiempo, o para ſi empre,que le vuieſſe acaecido por mal que vbieſſe fecho,entonces no le deben apremiar,e ſi ſicieſſen premiar, puede ſe alçar,e valdra ſu alçada,* &c.(& facit text. *in d. c. quaris §. quod ſi*, in illis verbis; quod ſi pro ſua voluntate renuerint ordinarij, *&c.* appellatione ceſſante compellas, *&c.*) & fauent verba text.*in d. cap. commiſſa 35. de electione l.6.*ibi, tibi non currunt,ſi promo ueri iuſto impedimento detentus, infra tempus huiuſmodi nequiuiſti, *&c.*(& facit etiam text.*in l.1 §.ſi tutor*, ibi,excuſationem allegandam habet.& ſi fuerit repulſa, tunc demum appellare debebit, cæterùm antè fruſtra appellatur, *&c.*) *ff. quando appellandum ſit.*

47 Quod ita debet intelligi, & declarari, vt procedat, quando de impedimento conſtat euidenter, non turbidè, intricatè, nec confusè, vt ex eiuſdem iuſtificationis euidentia euidenter ex ipſis actis notoria ordinarij iniuſtitia detegatur, quæ cùm nullitati æquiparetur, executionem impedit, ſi autem ita non conſtiterit, cùm in dubio pro ſententia iudicis, & eius iudicio præſumat ius, prohibens etiam appellationem, tangit iniuſtitiam principalis negotij, reſeruata ſuperiori appellationis iudici,multum diſtincta, & ſeparata ab hoc; de quo in tribunali tractatur articulo violentiæ,tantùm circa appellationis delationem, & ſic de eo tribunal non poteſt ſe intromittere, de quo latè dixi ſuprà 1.p.c.2.à n.183. & 188.& à n.190.cum ſeqq & cap.8.à num.38. erit tamen iuſtum grauamen,vt ſuperior reuocare poſſit ſententiam inferioris Eccleſiaſtici,quemadmodum autem, & cum quibus qualitatibus debeat probari impedimentum,diximus ſuprà cap.13.hac p.à n.249.cum pluribus ſequentibus.

48 Et pro huius articuli complemento quid quæſo dicendum; quando Prælatus aliquem ſuſpendit ab ordinibus iam ſuſceptis,ac ita hic ſuſpenſus,aut interdictus ſit etiam à ſuſcipiendis, adeò vt ad alios non poſſit aſcendere; ex aliqua cauſa etiam ob occultum crimen, quomodolibet etiam extraiudicialiter,ſi fuerit interdictus,cùm omnimodo huius prohibitioni, & ſuſpenſioni eſt ſtandum, de quo latiùs per Concilium Tridentinum *ſeſſ.14.de reform.c.1.*& de eius materia agitur per iura ipſa.*in cap.ex teno &c.ad aures, de temporibus ordinandorum*, an non obſtante dicta ſuſpenſione appellationi emiſſæ ab ea poſſit ordines recipere, & miniſtrare ſeu exercere ſuſceptos, adeò vt ei non deferens ordinarius vim faciat.

In quo breuiter negatiuè reſpondetur, vt tali appellationi deferendum non ſit, nec tunc vis fiet, & probatur text expreſſo *in c.iscui §.fin de ſenten.excomm.l.6.*
49 text.*in c.ad hæc quoniam,de appellatio.* Manuel Rodrig. *quæſt.regul.1.tom. q.29. art.5* Nauarr. *conſ.8. per totum l.1.fol 29.& 30.*& vide quæ nos circa c.de excommuni. & ſuſpenſione ſuprà hac p.diximus,& c.13.à num.123. circa ſuſpenſiuum à voce actiua, vel paſſiua.& magis in ſpecie & in terminis d.cap.1.Concilij Trid. ita declarauit ſancta Congregatio ſuper ipſo,*ibi*,in ipſiſque poteſtatem appellandi ademptam eſſe, *&c.* (& iterum *ibi*, quod ſi adimat appellationem non recurſus, *&c.*) quam omnino vide ad declarationem d.Concilij,cuius etiam meminit, & ad literam refert (aliud tamen agens, non hanc quæſtionem) Nicol.Garcia *de benef.3.part.cap.4. num.8.*

50 Circa inſpectionem autem vltimæ huius capituli partis;an à viſitatione, & correctione morum appellationi emiſſæ iudex ordinarius deferre teneatur, vel negans violentiam inferat, tractaturus reſoluo: Epiſcopi, vt aptiùs, quem regunt populum, poſſint in officio atque obedientia continere:in omnibus his, quæ ad viſitationem, ac morum correctionem ſubditorum ſuorum ſpectant, ius & poteſtatem habent, etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati,ea ordinandi, moderandi,puniendi & exequendi iuxta canonum ſanctiones, quæ illis ex prudentia ſua pro ſubditorum emendatione, ac diœceſis ſuæ vtilitate neceſſaria videbuntur,nec in iis,vbi de viſitatione,aut morum correctione agitur, exemptio, aut vlla inhibitio, appellatio, ſeu querela, etiam ad ſedem Apoſtolicam interpoſita;exequutionem eorum, quæ ab his mandata,decreta,aut iudicata fuerint; quoquo modo impediat, aut ſuſpendat. ita ſalubriter ſacrum Concilium Trid.*ſeſſ.24.de reformatione c.10 incipit, Epiſcopi vt aptiùs*,&c.

Eadem ſacro ſancta Tridentina Synodus; præſidentibus in ea eiſdem ſanctæ ſedis Apoſtolicæ Legato & 51
Nuntiis, intendens nonnulla ſtatuere, quæ ad iuriſdictionem pertinent Epiſcoporum, vt iuxta proximæ ſectionis decretum illi in commiſſis ſibi Eccleſiis eo libentiùs reſideant,quo faciliùs,& commodiùs, ſibi ſubiectos regere,& in vitæ ac morum honeſtate continere poſſint; illud primum eos admonendos cenſet, vt le paſtores, non percuſſores eſſe meminerint. atque ita præeſſe ſibi ſubditis oportere,vt non in eis dominétur, ſed illos tanquam filios & fratres diligant: elaborétque,vt hortando,& monendo ab illicitis deterreant, ne vbi deliquerint, debitis eos pœnis coërcere cogantur. quos tamen ſi qui per humanam fragilitatem peccare cõtigerit,illa Apoſtoli eſt ab eis ſeruanda præceptio,vt illos arguant,obſecrent,increpent,in omni bonitate, & patientia,cùm ſæpe plus erga corrigendos agat beneuolentia,quàm authoritas,plus exhortatio, quàm commination,plus charitas, quàm poteſtas;ſin autem ob delicti grauitatem virga opus fuerit, tunc cum manſuetudine rigor,cum miſericordia iudicium, cum lenitate ſeueritas,adhibenda eſt, vt ſine aſperitate diſciplina populis ſalutaris,ac neceſſaria conſeruetur, & qui correcti fuerint emendentur, aut ſi reſpicere noluerint, cæteri ſalubri in eos animaduerſionis exemplo à vitiis deterreantur.cùm ſit diligentis & pij ſimul paſtoris officium, morbis ouium leuia primùm adhibere fomenta, pòſt, vbi morbi grauitas ita poſtulet, ad acriora, & grauiora remedia deſcendere. Sin autem ne ea quidem proficiãt, illis ſubmouendis cæteras ſaltem oues à contagionis periculo liberare.Cùm igitur rei criminum plerumque ad euitandas pœnas & Epiſcoporum ſubterfugienda iudicia,querelas & grauamina ſimulent,& appellationis 52
diffugio iudicis proceſſum impediant, ne remedio ad innocentiæ præſidium inſtituto, ad iniquitatis defenſionem abutantur,atque & huiuſmodi & eorum calliditati,& tergiuerſationi occurratur,ita ſtatuit & decreuit. In cauſis viſitationis & correptionis, ſiue habilitatis,& 53
inhabilitatis,nec non criminalibus ab Epiſcopo,ſeu illius in ſpiritualibus vicario generali ante diffinitiuam ſententiam ab interloquutoria,vel alio quocumque grauamine non appelletur, nec Epiſcopus ſeu vicarius appellationi huiuſmodi tanquam friuolę deferre teneatur, ſed ea,ac quacunque inhibitione ab appellationis iudice emanata, nec omni ſtylo & conſuetudine etiam immemorabili contraria non obſtante; ad vlteriora valeat procedere, niſi grauamen huiuſmodi per diffinitiuam ſententiam reparari, vel ab ipſa diffinitiua appellari, non poſſit:quibus caſibus ſacrorum & antiquorum canonum ſtatuta illibata perſiſtant.) ita in hæc ſtatuit pariter ſacrum Concilium Tridentinum *ſeſſione 13.c.1. quæ incipit,eadem ſancta Tridentina Synodus.*

Quæ decreta tot ſpiritu, tórque verborum efficacia,dum in concedenda exequutione, actibus viſitatio- 54
nis & correctionis morum, & amouendis appellationibus ſeu inhibitionibus loquentes ſtatuunt. idem etiam probat text. *in cap.reprehenſibilis, de appellat.* text. *in cap.ad noſtram eodem tit.* cum aliis pluribus. probant etiam Oldraldus *conſ.89.colum.1.* Alciatus *conſ.68. incipit gubernatorem n.9.lib.6 tomo 2.* Pauinus *in tract.de*

*visitatione q.*10.1.*p.n.*7. Manfred.*lib.*2.*practi.conf super attenta.conf.*50.Ab.Philip.Franch & cæteri omnes Doctores *in c.ad nostram,& in d.c.reprehensibilis.* Rota *decis.*35.*aliàs* 234.*si Rector, de appella.in nouis.* Anto.Gabriel *commun.concl.l.*5.*de acquir.vel amit. possess. conf.*6. *num.*5.*vers.*1.*limita.*Nauarrus *conf.*1.*de appella.* Zerola *in praxi Episcopali* 2.*p.verbo visitatio.vers.*3.*incipit* 2.*& vers.*5.*an detur.*Caputaq.*decis.*361.*p.*2.Lancelot. *de attenta.*2.*p.cap.*12.*limit.*18.*n.*5.*&* 6. per quem etiam Escacia *de appella.quæst.*17. *limit.*26.*n.*1. Ruginell. *eodem tract.de appella.*§.2. *c.*3. *n.*46. Marq *tract.de commissio. appella,extra Rom.Cur.c.*6.*n.*78.*fol.*78.

Hanc eandem conclusionem pluries declarando docuit sacra Cardinalium congregatio in declarationem
55 Concilij, vt est videre, *super d.c.*1.*sess.*13. *super vers.in causis visitationis & correctionis.*vbi ita dicit(appellatio à correctione non est admittenda per Metropolitanum) & ibi *versic.nisi grauamen,*&c.ita(post diffinitiuam sententiam in causa visitationis, & correctionis appel-
56 lari potest, ita tamen, vt appellatio non suspendat exequutionem)& super verbis (non appelletur) iterum ait: appellatio in diffinitiua in causa correctionis non suspendit exequutionem in nonnullis casibus veluti in
28 materia correctionis morum. Vbi Concilium expresse sustulit appellationem sublatam, intelligi quoad effectum suspensiuum,non autem deuolutiuum,*&c.*Pariter etiam decisum fuit à Rota 8. Iunij 1595. quæ est decis.140. in recollectis per Farin.4.*p.*in hæc verba(Congregatio Concilij censuit, à mandato de residendo in
57 visitatione adito non dari appellationem ad effectum suspensiuum, sed deuolutiuum tantum,) & iterum eadem declaratio Cardinalium *super d.c.*10.*sess.*24. *de reformat* super illis verbis(quæ ad visitationem,ac morum correctionem, *&c.*) inquit (ea quæ ad visitationem & morum correctionem subitorum spectant, non possunt per appellationem impediri, vel suspendi, *&c.*) & facit etiam Bulla Pij IV. quæ est 17.*incipit,de salute gregis.*

Hanc tamen conclusionem videtur limitandam, vt non procedat, quando appellans se tueri velit priui-
58 legio exemptionis,de quo docet,& verificat,eiusque ratione appellationem emittit, quoniam tunc admittendam esse,probant Pauinus *vbi suprà d.q.*10.1.*p.n.*7.*&* Manfred.*loco citato,& lib.*2.*practica.conclus.super atten. concl.*50.Rota *decis.*35.*aliàs* 234.*si Rector,de appellat.in nouis.*Alciat.& Antonius Gabriel.*suprà.*Lancelot.*de attenta.*2.*p.c.*12. *limit.*18.*n.*3.*&* 4.Escacia *tract.de appell. quæst.*17. *limit.*26. *n.*4. Michaël Agia *tract.de exhibend. auxili.in* 8.*conclus.in* 3.*casu pag.*136.& per eum Cened. *quæst.canon.*36.*n.*13. *ad fin.* Marquesl. *tract.de commiss. appellatio.extra Roma. Cur.c.*6.*num.*78.*fol.*78. dicentes etiam,quòd si Episcopus procedat in exemptis,seu aliàs priuilegiatis, & vltra priuilegiorum normam, dabitur appellatio,& attentata, secus autem si aliter allegerur
59 exemptio de qua nec appareat,nec doceatur, quo casu loquitur.Trid.*sess.*24.*de reformat.cap.*10. de quo statim: etiamsi ipsum priuilegium & exemptio proueniat à præscriptione immemoriali, cùm(vt diximus)eam pro-
60 bauerit, etenim aliàs non præsumitur. Caputaq. *d. decis.*361.1.*p.*Zerola *in praxi Episcopali* 2.*p.verbo,visitatio,vers.*7.*an aliqui sunt exempti.*

Sed huic limitationi contrauenire videtur Conci-
61 lium Trident.*d.sess.*24.*de reformatio.c.*10.*vers.nec in iis* ibi,nec in iis,vbi de visitatione,aut morum correctione agitur,exemptio,aut vlla inhibitio,appellatio,*&c.*quo quo modo impediat, aut suspendat, *&c.*) Sed vt hui-us decreti difficultatem cuites,respondendum est; Trident. in hoc cap.10.locum habere, quando ordinarius in his visitatione & correctione procedit extraiudicialiter, non autem iudicialiter, & processu formato; quia tunc exemptio non impedit appellationem. Ita declarauit illud sacra Congregatio Cardinal. super illis dictis verbis (nec in iis vbi de visitatione) in hæc verba, (Congregatio censuit, habere locum, quando non fuit processum iudicialiter.) & iterum super illis verbis (quoquo modo impediat, aut suspendat) & in hæc inquit (in causis visitationis, & correctionis appellari potest post diffinitiuam,ita tamen vt appellatio non suspendat exequutionem) prout sancitum est suprà *capite* 10.*sess.*22. (quod si Episcopus compilato processu, formato iudicio,seruatis seruandis,prout iuris fuit procedat,veluti ex causa blasphemiæ, & adulterij,aut restitutionis fructuum beneficiorum, ob non recitatum Diuinum officium, & similium, non habet locum hæc Decretalis.) & ideo cùm in solo hoc cap. exemptio eneruetur,non verò in cæteris, sequitur, vt cùm illud locum habeat dumtaxat, quando proceditur in visitatione extraiudicialiter, non tamen iudicialiter: ita etiam ipsa exemptionis admissio regulanda est, itaque in visitatione, & correctione iudicialiter gestis procedit limitatio suprà præposita, & Doctores ibi citati.

Et ideo etiam rectè dicit quoddam decretum sanctæ 62
Congregationis Cardinal. prolatum die 18. Octob.anno 1600.Alex.Cardi.Florenti.Hieronym.Agucchius secreta, quem referens sequitur Barbosa *in remissio. ad Concilium Trident.sess.*13.*c.*1.*n.*15.in hæc inquit d. decretum: In causis verò visitationis ordinariorum, aut correctionis morum, quoad effectum deuolutiuum tantùm admittitur, nisi de grauamine per diffinitiuam irreparabili agatur,vel cùm visitator citata parte, & adhibita causæ cognitione iudicialiter procedit, tunc enim appellationi locus erit, etiam quoad effectum suspensiuum,*&c.*)Et facit congregatio Cardin.quam refert ipse 63
Barbo. *super sess.*7.*de reforma. cap.*8.*n.*1. in hæc. Sacra congregat.Cardin.censuit, non posse Episcopum in visitatione recusari tanquam suspectum, dum tamen in ea processum non compilet & se intra visitationis terminos contineat.) referunt etiam Vallascus *consul.*70. *n.*7.Curia Philip. *p.*1. §.7.*num.*10. & alia etiam adducit idem Barb.*super d.cap.*10.*num.*5.

His conuenit,quod dicit Escacia *de appella.quæst.*17. *lib.*26.*num.*10. quòd in visitatione proceditur per mo- 64
dum prouisionis, & tunc ius remanet integrum parti, si autem agitur de re,quæ nullum,aut paruum præiudicium infert, requirit celerem exequutionem, cùm agatur de culcu diuino, quibus casibus prohibita est appellatio suspensiua. Si autem de re graui tractatur, in visitatione diffinitiuè tractari non potest, quia si determinaretur diffinitiuè solemnitatibus omissis, retenta scilicet, natura visitationis, daretur excessu & tanquam ab excessu in visitatione hoc casu sequutam esse appellationem, tenet Escacia *vbi proximè.* & quando in visitatione & correctione datur excessus, vt 65
sit licita appellatio quoad vtrumque. Speculato. *tit. de appella.*§.*in quibus sub num.*14.Franc. *in c de Priore n.*2. *de appella.*Cardin.Alex.*in cap.ad nostram num.*3.*eodem tit.*ibi Decius *n.*1. *&* seqq. Maranta *in specul.*6.*p.tit. & quandoque appellatur limi.*27. *sub n.*333. Gregor. Tholo.*tit.de appellat.cap.*1.*num.*1.*&* n.8. *fol.*156. Ruginell. *eodem tract.*§.2.*cap.*3. *num.*229. multa per Pauin. *tract. de visitati.p.*1.*q.*10. *per totam fol.*189 *&* seqq. reddunt rationem, quia nulla est causa mundi in qua possit prohiberi appellatio ab excessu. Et hoc ex eo corroboratur, quia in visitatione & correctione morum, sui primæua natura attenta, proceditur etiam extraiudicialiter per modum fori pœnitentialis, vt vltra supradictas authoritates, tenet etiam Ioan.de Immola *in cap.*1. *de excessibus.lib.*6.Socinus *super decreta.in tract. de visita-* 66
tione decimo principali libro, post medium,sub vers.quinto quaro. nonnullos etiam refert Marelcot.*Var.resol.l.*2. *cap.*35. *à num.*129.

Et de multis & variis quæstionibus attingentibus 67
hanc materiam visitationis & correctionis, & de quibus casibus,& moribus,seu criminibus, an occultis, an publicis,

publicis, queat procedere, & quando pœna imponenda delictis commensuranda est, & aliis pluribus, integrum tractatum feci de visitatio. Socinus Pauinus etiam *in eodem tract.* & Zerola *in verbo, visitatio. 1. & 2. p.* & post Concilium Trident. in dictis locis, & aliis, declarationes Cardinalium superhis, & Doctores superiùs relatos, apud quos omnes de difficultatibus materiæ tibi satisfacies, quas omitto, quia nostri instituti non est vltra iam dicta.

Vnum tamen non dissimulabo, quòd Episcopo visitanti asserenti, se super aliquo casu processisse, seu pro-
68 cedere per visitationem, quando de contrario non apparet, creditur, vt appellatio non faciat attentata, quia hoc pertinet ad officium suum, & conuenit hæc interpretatio subiectæ materiæ visitationis, vt ita fuit tentum per Rotam in vna Concordien. Decanatus 16. Iunij 1570. Quam sequutus Lancelot. testatur, *de attent. 2. p. cap. 12. limit. 18. num. 8* ex qua etiam deducit, vt hæc non solùm procedant in iis, quæ actuali visitatione per ordinarium gesta sunt, verùm etiam in iis, quæ ratione visitationis per eum dicerentur fieri, à quibus si appellatur, & appellatione pendente, ad exequutionem deueniat, non dicentur attentata, & probant etiam d. Trid. decreta, vbi de visitatione aut morum correctione agitur, *&c. d. cap. 10.* & vide etiam suprà citatos Authores.

Horum autem morum, quæ sub hac fraterna & pœnitentiali correctione, & emendatione cadere assolent, exempla nonnulla constituere poteris, bonum exemplum, & scandalum fugiendum, respicientia. Etenim nihil est quod alios magis ad pietatem & Dei cultum assiduè instruat, quàm eorum vita & exemplum, qui se diuino ministerio dedicarunt; cùm enim à rebus seculi in altiorem subleuati locum conspiciantur, in eos tanquam speculum reliqui oculos configunt, ex eisque sumunt, quod imitantur, quapropter sic decet omnino clericos in sortem Domini vocatos, vitam, moresque suos omnes componere, vt habitu, gestu, incessu, sermone, alijsque omnibus rebus, nihil, nisi graue, moderatum, ac religione plenum, præsefetant, leuia etiam delicta (quæ in ipsis maxima essent) effugiant, vt eorum actiones cunctis afferant venerationis motum.

9 Cùm igitur quo maiore in Ecclesia Dei & vtilitate, & ornamento hæc sunt, ita etiam diligentiùs sint obseruanda; statuit sancta Synodus, vt quæ aliàs à summis Pontificibus & sacris Conciliis de clericorum vita, honestate, cultu, doctrináque retinenda, ac simul de luxu, comessationibus, choreis, aleis, lusibus, ac quibuscumque criminibus, vel secularibus negotiis fugiendis, copiosè ac salubriter sancita fuerunt, eadem in posterum iisdem pœnis, vel maioribus, arbitrio ordinarij imponendis, obseruentur, nec appellatio exequutionem hanc, quæ ad morum correctionem pertinet, suspendat. Si qua verò ex his in desuetudinem abbiisse comperierint, ea quamprimum in vsum reuocari, & ab omnibus accuratè custodiri, studeant, non obstantibus consuetudinibus quibuscumque, ne subditorum neglectæ emendationis ipsi condignas Deo vindice, pœnas persoluant: Ita decreuit facto sanctum Trid. Concilium 22. *de reform. c. 1.* Alia etiam exempla apud Doctores relatos inuenies. & posui in vnum compilata.

70 Et illud obiter notandum, quòd quando est appellatio permissa à correctione, seu visitatione, puta, propter excessum (vt suprà diximus) debet exprimi causa grauaminis, siue agatur in iudicio, siue extra iudicium, siue ante sententiam, siue post sententiam, Escacia *in tractat. de appella. quæst. 17. limit. 36. num. 13.* Philip. Franch. *in cap. ad nostram 3. sub n. 3. & 4. de appella.* illam reddentes rationem: quia quando ius resistit appellationi nisi in certo casu speciali, tunc appellans debet illum exprimere casum, vt sic appareat appellatum esse in casu permisso, cui regula non resistit.

CAPVT XVI.

A sequestro, eiúsque relaxatione: siue etiam à depositio, vel eius remotione; appellationi interpositæ an non deferens vim iudex faciat.

SVMMARIVM.

Sequestrationis decretum est interlocutoria. n. 1.
Sequestratio regulariter est prohibita. n. 2.
Sequestrum regulariter recipit appellationem, etiam absque causæ expressione. n. 3.
Grauamen si constat iuris præsumptione, seu allegatione iuris, appellatio non requirit aliam causæ expressionẽ. n. 4.
Sententia vbi demõstrat causam iure reprobatam, aliã appellãs non tenetur exprimere, cùm illa notoriè constet. n. 5.
Actus contra legem prohibentem est nullus ipso iure. n. 6.
Iuris resistentia efficax est ad prohibendã appellationem. num. 7.
Legitimum dicitur, quod lege probatur, & fauet. n. 8.
A sequestri attentati denegata reuocatione appellationi deferendum est. n. 9.
A sequestro attentato appellatione pendẽte licita est. n. 10.
A possessione & fructuum perceptione non debet quis desistere lite pendente. n. 11.
Sequestrum quando necessitatur iudex, apponere plures referunt casus, remissiuè. n. 12.
Sequestrum ex iusta causa ex officio potest iudex apponere etiam in casibus, quibus denegatur ad instantiam partis. n. 13.
Sequẽstrum apponitur in beneficialibus, maximè etiam iustante dilapidationis ratione, quando timetur vt ne fructus possint recuperare. n. 14.
A sequestro non datur appellatio, quando rex apponi inbet præcipuè, non permissiuè. n. 15.
Clem. 1. de sequest. poss. & fruct. & de eius materia & intellectu, remissiuè. n. 16.
A sequestro imponendo vigore d. Clem. 1. de segq. poss. appellari non licet. n. 17.
Sequestrum quando sit apponendum in beneficiis reseruatis ab ordinario prouisis. n. 18.
Sequestrum apponendum in beneficiis reseruatis non suspenditur per appellationem. n. 19
Sequestrum appositum legis præcepto potiùs ab ipsa, quàm à iudice appositum censetur, & à legis dispositione non licet appellare. n. 20.
Sequestri remedium dicitur cautio, per quam regulariter cessat. n. 21.
Sequestrum non euitatur per cautionem, quando à lege apponi mandatur, secus quando simpliciter permittit. n. 22.
Grauamen legis non est grauamẽ, a quo non appellatur. num. 23.
Sequestrum ex Clem. 1. de sequest. poss. non recipit appellationem, quia à lege non iudice iuris executore impositum intelligitur. n. 24.
Sequestrum vbi permittitur, iudicis arbitrio appellationem admittit. n. 25.
Sequestri mandatum ob periculum fugæ debitoris non suspenditur per appellationem. n. 26.
Periculum vbi est in mora, appellatio non suspendit. n. 27.
Periculũ quãdo est in mora, receditur à iuris regulis. n. 28.
Sequestri decretum requirit partis citationem, & causæ cognitionem. n. 29.
Sequestrum reuocatur de facto, si ex obruto fuit apposi-tum. n. 30.
Sequestrum vbi apponitur ob periculum in mora, citatio non est necessaria, nec iuris solemnitates. n. 31.
Sequestrum ob periculum positum sine citatione, non potest reuocari, & relaxari absque ea. n. 32.

Sequestrum

Sequestrum appositum propter scandalum, & rixam vitandam non recipit appellationem, nec per eam suspenditur.n.33.
Ob sequestrum possessio non amittitur, sed retinetur.n.34.
Sequestrarius ex consensu partium possidet, datus autem à iudice nullatenus.n.35.
Sequester depositarius, aut conductor ad longum seu modicum tempus, an & quando possit præsentare.n.36.
Sequestrata rei aut beneficij fructus reseruantur vincenti in fine litis.n.37.
Damnum magnum non est in mora modici temporis.n.38.
Sequestratis fructibus non sequestratur possessio, quæ per alios actus potest continuari.n.39.
Descriptio bonorum non suspenditur per appellationem, & ad quem effectum fiat.n.40.
Descriptio bonorum nemini præiudicium facit, & sic facile fit.n.41.
Descriptio bonorum permittitur, etiam quando sequestrum prohibetur.n.42.
Descriptio, per quam bona incorporantur fisco, non permittitur lite pendente, secus de descriptione ad probandum, & liquidandum.n.43.
Descriptio bonorum contra delinquentes hodie non est in vsu.n.44.
Actus, qui licitè geri possunt lite pendente, possunt & post appellationem.n.45.
Descriptio bonorum permittitur appellatione pendente, vt facilius fiat executio, & probatio fructuum.n.46.
Descriptio bonorum non aufert possessori liberam eorum, & fructuum dispositionem, cùm solùm tendat ad probationem & liquidationem.n.47.
Descriptio bonorum debet fieri, vbi est periculum dilapidationis, & subtractionis, etiam vbi sit prohibita sequestratio.n.48.
Sequestri restituendi sententia non recipit appellationẽ.49.
Sequestri reddendi decretum est interlocutoria merè.n.50.
Sequestrum relaxatur, & tollitur statim, quod aliquis possessor declaratur.n.51.
A deposito facto per iudicem appellationi non deferens an vis fiat.n.52.
Depositum, & sequestrum idem & promiscuè vsurpantur in iure.n.53.
Sequestrum est iudiciale depositum.n.54.
Inter sequestrum iudiciale & depositum extraiudiciale quæ sit differentia.ibidem, remissiuè.
Sequester in omnibus depositario æquiparatur.n.55.
Sequester ad restitutionem sequestri actione depositi tenetur.n.56.
A sequestri, aut depositi denegata reuocatione appellationi an sit deferendum.n 57.
Distinguitur.n.58.
A sequestri reuocatione legitimè facti licita est appellatio.n.59.
Secus vbi nulliter factum sit.n.60.
Prohibetur cùm quid, prohibentur omnia, per quæ peruenitur ad illud.n.61.
Solemnitas requisita actui construendo, eadem requiritur ei destruendo.n.62.
Sequestri reuocatio non suspenditur per appellationem, quando cessat causa sequestri, aut depositi.n.63.
Sequestrum appositum iuris dispositione, non finitur nisi per sententiam transactam in rem iudicatam.n.64.
Sequestrum vt tollatur, requiritur sententia executio, cum aliter lis non dicatur finita.n.65.
Et quid quando sequestrum apponitur iudicis officio, & eius arbitrio.n.66.
Sequestri loco data cautio de re non varatanda, & restituenda, durat post rem iudicatam.n.67.
Sequestrarius semel electus non potest remoueri, nisi ex noua causa.n.68
Depositarius munus suscepti sequestri non potest deponere, nisi iussu iudicis, aut alia iusta causa superueniẽte.n.69.
A sequestrario compulso ad depositi redditionem, appellationi an sit deferendum.n.70.
Verbum compelli, aut cogi, ad executionem pertinet. n.71.
Depositi causa est priuilegiata & celeris solutionis. n.72.
Depositio non verificatur nisi verificetur suppositio.n.73.
Dispositio supponens non per relationem, disponit etiam in supposito.n.74.
Compelli non dicitur, si condemnatio præcedat.n.75.
Dictio (illico, quàm celerrimè) non admittit exceptionem requirentem altiorem indaginem.n.76.
Appellatio remouetur etiam per verba æquipollentia.77.
Contra depositarium aut sequestrum agitur actione ad exhibendum.n.78.
Dictioni (illico) attribuitur executionis significatio.n.79.
Dictio (omnibus modis) importat ipso iure.80.
Depositum confessatum an reiiciat appellationem, sicut depositum verum.n.81. & seqq.
Depositum confessatum inter easdem partes vim depositi retinet priuilegium.n.82.
Depositarius seu sequester potest appellare, vbi depositarius ipse non apparet.n.83.
Sequester compulsus ab executore rei restituendæ vincenti in lite an possit appellare, eo quòd in sententia non nominetur.n.84.
Instrumentum factum in iudicio paratam habet executionem.n.85.
Fideiussio iudicati soluendi purificatur per rem iudicatam, & exequitur etiam non nominatus in sententia.n.86.
Sequester ad mandatum iudicis tenetur sequestrum restituere vincenti.n.87.
Executio directè fit aduersus terium rei litigiosæ possessorem.n.88.
Sequester, & depositarius potest vrgeri quandocunque ad rationem reddendam.n.89.
Sequestri remotione intimata statim sequestrum est restituendum.n.90.
Depositarius condemnati etiam non nominatus in executorialibus potest directo exequi & compelli.n.91.
Tertio cui ex obligatione aliquid resultat, competit executio instrumenti.n.92.
Administratio condemnati non exhibens rem, in quem executio est facienda, compellitur omni iuris rigore.n.93.
Depositarius seu sequester compulsus à iudice, vt alteri tertio restituat sequestrum, an teneatur appellare.n.94.
Debitor compulsus soluere minus legitimæ personæ appellare potest.n.95.
Debitor compulsus soluere minori sine tutoris authoritate, potest appellare.n.96.

LICET quamuis verissimum sit, vt sequestratio, seu decretum de sequestrando, merè interloquutoria sit, secundùm Bald. *in additio. ad Specula. tit. de sequestr. poss. & fruct. ver. fin.* Bertach. *verbo sequestratio ad princip. vers.* 2. Philip. Franch *in cap. cordi. 4. limit. de appell. l. 6* Cassiad. *dec. 5. de sequest. poss. & fruct. n* 1. 2. & 3. & per Rotam Marescotus *variar. resol. lib. 2. c. 77. n. 12.* Escacia *tract. de appell q. 17. lim. 6. mẽb. 2. n. 17. ad fin. & n. 2.* vbi allegat Cæsar. Bar. *decis. 71. n. 1.* & à qua interlocutoria, regulariter prohibetur appellari. *l. 2. ff. de appell. recipiend. l. ante senten. C. quorũ appell. non recip.* Conc. Tr. *sess. 24 de reform. c. 20. & in reg. 36, cancellariæ.* 1

Tamen ex quo fumus in materia prohibitiua, prout sequestratio, quæ omni iure Canonico, & Ciuili prohibita est regulariter, vt in rubro & nigro. *C. de prohibita sequestratione pecuniæ. l. nimis propere. ff. de exequut. rei iudic. c. 1. de sequestratione poss. & fruct. c. 1. vt lite pend.* Franciscus Curtius *in tract. de sequestro, n. 6.* appellationem admittendam, non prohibendam esse regulariter, affirmandum ex statim dicendis, adeò vt tunc procedat absque expressione causæ, licèt interposita dicatur ab interloquutoria, secundùm Bald. *in l. minoribus, num. 5. vers.* 2 3

vers. sed in appellatione. Philip. Franch. *in d. cap. cordi. 4. limit.* quos refert Cassiadorus *vbi proximè, sub numer. 2* rationem reddentes, quia quando constat de grauamine iuris præsumptione, vel per allegationem iuris, vt si iudex mandat sequestrum fieri (quod est regula iuris prohibitum) non requiratur causæ expressio, vt ex Bald. *in d. l. nimis.* vbi Paul. Castrens. *col. 1. in fin. vers. & dicit ur hic n. 7.* Philip. Franch. *in c. 1. col. 3. ad medium. vers. 4. limit. n. 7. de appell. in 6.* Gratian. *discep. forens. 2. tom. c. 232. n. 27 & seqq.* Franch. *in c. vt debitus q. 11. n. 22.* Cardin. Alexand. *sub n. 41. vers. stat ergo regula, fallen. 3. de appel.* & idem Franch. *in c. 1. sub n. 7. eodem tit.* Escacia *eodem tra. q. 4. n. 34 vers. amplia hanc restrictionem, & q. 17. limit. 47. memb. 1. n. 216. sub limi. 6.* Cesar Contard. *in l. vnica q. 1. n. 49. vers. si declara. C. si de momentanea poss.* Lancelo. *tract. de atten. 2. p. c. 12. limit. 1. n. 33. & limit. 55. n. 42. & 43.* dicentes, quod cùm de hoc grauamine constet per allegationes iuris, & eius præsumptione (cùm regulariter sit sequestratio prohibita) ideo alia grauaminis expressio non est necessaria, cùm in re tam aperta, & euidenti superuacua sit, licèt aliqui contrarium dicant, vt est videre per Escaciam *d. q. 4. à n. 34.*

5 Et comprobatur, quia quando ex tenore, forma, & inspectione sententiæ verè constat de grauamine, puta; quia in ea exprimitur iusta causa, vel reprobata à iure, tunc isto casu notorietas excusat etiam ab onere proponendæ causæ. Franc. *in c. vt debitus q. 10. n. 21.* & ibi Cardi Alexand. *n. 41. fallen. 2. de appell.* & ipsé Franch. *in d. c. 1. sub n. 7. de appell. in 6.* Lucas Pæt. *in practica Capitol. lib. 5. limit. 4.* Capicius *decis. 1. sub n. 21. & 22.* Lancelo. *de attenta. 2. p. c. 12. limit. 53. n. 40. & 41.* Escacia *vbi proximè d. q. 4. n. 34.*

6 Primò probatur, quando lex resistit aliquid fieri, prohibendo, si actus sequatur aduersùs legem prohibentem; est nullus ipso iure *l. non dubium. ibi,* vt ea, quæ lege fieri prohibentur, si fuerint facta, non solùm inutilia, sed pro infectis etiam habeantur. (& *ibi*, nullum contractum inter eos videri volumus subsequutum, qui contrahunt lege contrahere prohibente) *& l. iubemus §. fanè C. de sacrosanct. Eccles. l. prohibitum C. de iure fisci lib. 10. gl.* licèt sententia de sequestrando sit interloquutoria, & propterea non appelletur, imò exequutionem mereatur: tamen quando nulla est, ipsum penitus priuilegium amittit, *l. 4. §. condemnatum, de re iudicata,* appellationéque ab ea pendente attentatum exequendo fiet violentia, iuxta ea, quæ exactè dixi infrà 3. p. c. 9. à principio.

7 Deinde quia sicut resistentia iuris apta est, & efficax causa prohibendæ & emendandæ appellationis, Rota *decis. 234. alias 35. de appell. in nouiss.* Caputaq. *dec. 228. n. 2. per totam* ita similiter, & à fortiori per contrariam ipsa iuris resistentia eam debet admittere, quandoquidem scilicet; in fauorem appellantis resistit contra fas & grauamen, quia contrariorũ eadem est disciplina, & ita in simili casu argumentatur Marquef. *tract. de commisso. 1. p. c. 22. n. 36. fol. 249.* promptior si quidem lex est in appellatione admittenda, quam regulariter & in dubiis semper admittit; quàm in prohibenda, maximè quoniam hæc talis appellatio iuris habet præsumptionem pro se, vt dictum est, & ideo omnimodo licita iudicanda erit. Enimuerò legitimum id dicitur, quod lege 8 comprobatur. & fauet lex *legitima. ff. de pactis l. 3. §. fin ff. pro socio.* Dec. *conf. 258. vol. 2. n. 4.* Parlad. *l. 2. rerũ quotid. cap. 5. p. §. 11. n. 4.* vbi de simili nostro argumentum facit, vt illa erit legitima admittenda exceptio, quam lex ea probat, sicut è conuerso illegitima, & non admittenda erit illa, quam lex reprobat, & resistit, & aliud simile tradit Bertach. post Cardi. *in reperto. verbo, sequestratio.* nu. 28. quòd sicut impediens iustum sequestrum punitur *ex clem. 1. §. 1. de sequest. poss.* & sicuti permittitur 9 inuitum impediri; ac sicuti prohibita est sequestratio, ita licita à iudice attentante; ita licita est appellatio à non reuocatione ipsius sequestri attentati, latè Affli&tis *decis. 98. pulchrum. n. 1. vsque ad 5.* Escacia *de appellat. q. 17. lim. 6. memb. 217. fol. 334.* Maranta *de ordine iudi. 6. p. 2. tit. de appell. n. 296. sub 15. limit.* Lancel. Robertus *de attenta. 2. p. c. 12. limit. 12. in princ. & n. 25.* vbi solùm Cardinalem refert, dicit attentatam esse sequestratio- 10 nem factam regulariter appellatione pendente, & quòd appellatio ab hac interloquutoria de sequestrando licita sit, tenet Hieron Gonzal. *in regul. de men. & alter. in 7. §. proœm. n. 89.* Barbosa *in remiss. ad leg. Lusi. tit. de part. tit. l. 4. tit. 96. §. 13. fol. 206.* Grat. *in discept. forensi tom. 1. cap. 234. n. 23.*

Prætextu enim litis moræ, non debet quis à sua pos- 11 sessione, & fructuum perceptione desistere, nec etici. ita Eguid. *decis. 701. si possessor.* Lanfran *decis. 447. possidens.* Capicius *dec. 72. sub n. 2.* Franch. *in c. cum teneamur in 1. notab. de appell.* Parisius *conf. 41. num. 38. limit. 1.* Gozad. *conf. 75.* Bellon. *conf. 18. perpensis, n. 14. & seq.* Menoch. *de recuperan. possess. rem. 17. n. 49. q. 17.* (vbi nullum ex præallegatis citat.) Bertran. *conf. 41. n. 2. 1. p. l. 1.* Natta. *conf. 606. approbo. n. 13. lib. 3.* apud quos ne te allegationum mole grauare velle videamur, alios innumeros inuenies, quam & communem esse testatur Castrens. *conf. 346. forma amplior col. 1. l. 1.* loquens in eo, qui erat in quasi possessione eligendi, testatur etiam Probus ad Monach. *in c. 1. vt lite pendente in 6.* à qua nemo discrepare, affirmat Ant. Gabriel *communium opinionum lib. 5. concl. 6. in princ.* apud quẽ alios videbis. Quò pertinet, quod dicimus, lite seu appellatione pendente, omnia esse in suo integro statu debere, continuando suam possessionem, & fructus percipiendo, & legitimam administrationem conseruando, prout antea, vt superiori capite circa quæstionem residentiæ beneficij ante fi. diximus, à n. 30.

Sed istæc conclusio aliquot modis declarari conue- 12 nit; quòd licèt ita verum sit, vt regulariter prohibita sit sequestratio, aliquibus tamen casibus, vel ex permissione iuris, vt quia lex permittit iudici, secundùm quod sibi necessarium esse videatur, vt tunc possit sequestrum apponere, vel præceptione & mandato præciso iuris, vt quia lex statuit, & mandat necessitatiuè, vt aliquo in casu apponatur aliqua sibi iusta & rationabili causa motus, qui casus plures sunt, quorum quatuor meminit gl. 2. *in l. 1. C. de prohibit sequestratione.* Vndecim ponit glo. fin. *in c. 2. de sequestrat. possess. & fruct.* eosdem ponit Angel. de Perusio *in tract de sequestro, ex n. 4. cum sequentib.* Sexdecim confert Abb. *in d. c. 2. à n. 7. vsque ad n. 10.* quos omnes reducit ad sex. *l. 1. tit. 9. p. 3.* vt dicit Gregor. Lupus *ibi gl. 1.* Lancel. *de attent. 2. p. c. 12. lim. 12. ex n. 19.* & viginti & octo casus in vnum congessit Iacobus Sahagum primariæ Cathedræ Salmanticæ Canonum Professor, Doctor & Præceptor *in repetitione c. 2. de sequestrat. poss. & fructuum à n. 26. cum pluribus seq.* alios ponit etiam Gonzal. *reg. 8. de men. in §. 7. proœmial, à n. 21.* & de materia tractantes extra Doctores omnes supradictos, & communiter *in c. examinata de iudiciis, & in l. interesse puto. ff. de acquir. poss.* Iacob. de Arena. Franc. Curtius *in tract. de sequestris, & sequestrationibus,* qui habentur inter tract. dictos assecurationis & de pigno. & nouissimè Corrasius *in tract. de sequestro,* quos tui est videre, mei non transcribere.

Adeò vt iudici à iure permissum est generaliter ex iu- 13 sta causa sibi bene visa, ex officio apponere sequestrum etiam in aliis cæteris casibus, in quibus sequestratio ad instantiam partis apponi non potest. Bart. *in l. imperatores §. fin. numer. 3. ff. de appellat.* Beroius *conf. 116. n. 6. lib. 3.* Caualcan. *decis. Flurzana 23. sub n. 34. vers. dex tamen ex officio.* Lancelo. *de attenta. 2. p. c. 12. lim. 12. n. 26.* & idem *in 3. p. c. 29. n. 148. & 149.* vbi dicit, quòd Rota generaliter ex causa sibi bene visa solet deuenire ad appositionem sequestri: præsertim quando constat de attentatis, tenet etiam Caputaq. *decis. 151. & 157. p. 3.* Rota *decis. 10. n. 4. ad medium & per totam, vt lis pendente.*

*pendent.in nouiſ.*Moëda *deciſ.1.num.3.de ſequeſtrat.poſſeſſ. & fructuum.* Caſſadór. *deciſ.3. num 6. de reſtitutione ſpoliat.* Cæſar de Graſſ. *deciſ.2.do appellat.*& fuiſſe ita deciſum in cauſa Vrgelia. Archidiaconatus 24. Octob.1582.coram Gypſio,& aliàs ſæpius reſtatur Mareſco.*variar.reſolutio.lib.2.c.77.n.58.& 59* & interdum
14 etiam ceſſante fructuum dilapidationis ratione,generaliter poteſt apponi ſequeſtrum, in cauſa, ſcilicet beneficiali,quando timetur, quòd non poſſit commodè fieri exequutio,& recuperatio fructuum, Puteus *deciſ.150. n.3.lib.2.& deciſ.249.n.3. p.3.* Rota *dec.1.n.3.& per totam p 2.diuerſorum.*vbi multa in propoſito adducuntur.

15 Præ licta tamen regula,ſcilicet,appellationem licitam eſſe,vimque,ſi à ſententia de ſequeſtrando appellationi non deferatur;fallit in aliquibus caſibus, vt primò ſcilicet;non procedat, nec locum habeat, quando lex vel canon præcipit & mandat,ſequeſtrum apponere in aliquo caſu,hoc eſt;quando ius diſpoſuit præceptiuè, non permiſſiuè.Et ſit exemplum in caſu text.*in clem.1.de ſequeſt.poſſ.& fruct.*qua eſt ad compeſcendas litigantium malitias,ita diffinitum.(Vt vna contra poſſeſſorem diffinitiua ſententia ſuper beneficio apud ſedem Apoſtolicam dumtaxat in petitorio,vel poſſeſſorio promulgata, beneficium ipſum, etiamſi dignitas, & perſonatus exiſtat,& curam habeat animarum, à poſſeſſore huiuſmodi (dum tamen triennio pacificè antea ab eo poſſeſſum non fuerit) per loci ordinarium apud aliquam perſo-
16 nam idoneam ſequeſtretur, quæ plenam de ipſo & debitam curam gerens,id quod de fructibus ipſius (debitis eiuſdem ſupportatis oneribus) ſupereſſe contigerit, illi reſtituat, qui finalem in cauſa victoriam obtinebit, *&c.*) de cuius intellectu latè videndus eſt Mareſcot.*variar.reſolut.lib.2. c.77. per totum.* & Gratia.*in diſceptat.in capit.cutandis.*

Et ſicab hoc mandato de ſequeſtrando, non eſſe licitam appellationem, quominus exequutio locum ha-
17 beat,nec ſuſpendi queat;notant communiter Doctores *in d.clem.1.* præſertim. Cardin. *ibi notab.9.* Afflict. *deciſ.152.n.6* Caſſador.*deciſ.5.de ſequeſtr.poſſ.& fruct per totam,*& præſertim *verſ.ſed maior pars Dominorum* Maranta *de ordin.iudic.6.p.tit.de appellat.n.182.*Lancelot.*de attent.2.p.c.12. limita.12. n.4.* Veſtrius *in praxi lib.7. cap.2.n.5.*rationem huius limitationis ſtatim reddemus, quam ſimul reddens ſequitur Mareſcot. *vbi proximè d. c.77.n.9.& 10 11.& 12.*

18 Secundum exemplum huic doctrinæ potes inuenire in Pij I V. Pontificis maximi Bulla ſub die 26. menſis Octobr.anni 1560. quæ in Bullario eſt 142. inter eiuſdem Papæ conſtitutiones,qua ſtatuitur; quòd quando beneficia ratione meſſium, ſeu aliàs ſunt reſeruata, & inter prouiſum Apoſtolicum, & ab ordinario prouiſum deſuper litigare contigerit,iudex ſtatim,quod parte legitimè citata,& citatione reproducta, cognouerit, præfatam reſeruationem etiam ſummariè & extraiudicialiter, quantum ſibi pro rei qualitate ſufficere videbitur; fructus,redditus,& prouentus beneficiorum ſequeſtrari, mandet,ac faciat,*&c.*

19 Paritet in hoc caſu ſicut & in ſuperiori appellatio nulla impedit huiuſmodi ſequeſtri appoſitionem ex identitate rationis,vt per Veſtrium *in praxi de lib.7.c.2. n.9.verſ.ſed præcipitur*,&c. Hieron.Gonzal. *d. §.7.proœmiali,num.83.& ſeqq.*

Aliud etiam poteſt conſtitui exemplum in caſu tex. *in c.cum vos.de off.ord.*de quo nos alibi.Et quartum poteſt exemplum reddi *in l.Imperatores,§.idē reſcripſerunt. ff.de appellat.*vbi mandatur res ſequeſtrari, quando aliquis appellat ab exequutione,ſeu exequutoris exceſſu, etiam ſi non ſit ſuſpectus propter magnam præſumptionem,quæ eſt contra hunc appellantem, vt faceret cauſa differendæ exequutionis.Cardin.*in d.clem.1.q.22.* vt poſt Immol.*in d.§.reſcripſerunt*, declarat Æmilian. *conſ.77.Diui.n.47.& 8.* Panormit. *in c.2.de ſequeſt.poſſ.*

Salgado de protect.Reg.

& fructu. Currius *in tract. de ſequeſtro q.1.limit.1.*Reb. *in 3.tom.tract de ſentent.execut.gloſſ.4.n.5.fol.232.*

Et huius rationem ipſimet reddunt Doctores, quia cùm lex mandat apponere in aliquo caſu ſequeſtrum, 20
quia potius impoſitum dicitur ab ipſa lege, quàm ab homine, & iudex apponendo id, legem exequitur obtemperans tanquam eius exequutor, à legis autem diſpoſitione non eſt licita appellatio, nec à iudice eam exequente,*l.fin.ff.de appella.recipi.c.conſulit 3.de appell.* text.*in c.relatū de cleric.non reſiden.*Nauarr.*in repetitione c.cum contingat 15.cauſa nulli.fol.mihi 151.*Bernar.Diaz. *regula 675.*Gratian.*reg.35.* Bobad.*in poli.l.3.c.8. n.278.* & diximus *in c. præceden.* & pluries in diſcurſu, & propterea nec à pœna legis appellatio admittitur. *l. ſi ſua pœna 244 ff. de verbor. ſignif.c.quia vos 32.* & ibi gloſſ. *in fin.de appellat.* gloſſ.communiter recepta *in c.cupientes de electione lib.6.in §. quod ſi, verbo priuatos.*Bald. *in l.1.C.ne ex delict.defuncto.*

Et hinc fluit, quòd licèt regulariter ſit verum, vt ſe- 21
queſtrum euidenter ceſſet oblata, & præſtita cautione, quæ dicitur medicina ſequeſtri.*l.ſenatus,in fin.ff.de offic. præſidis.l.ſi fideiuſſor.§.fin.ff.qui ſatisdare cogantur*,quia cautio ſubrogatur loco ſequeſtri. Cæſar de Graſſis *deciſ.3.n.5.de fideiuſſor.*Bernard.Diaz *in regula 685.ſequeſtrum euitatur.*Azeuedius *in l.1.n 4. & 5. tit.12.l.4. recopilat.*text.*in c.de ſequeſtra.poſſ.& fruct* cum ibi notat. ab Ab. Sahagum & aliis, Mareſcotus *variar reſolutio. lib.2.cap.77.n.16.* tamen locum habet dumtaxat, quando ſequeſtratio à lege, vel canone iudici apponenda 22
permittitur; non verò procedit, quando à lege præcipitur,& fieri mandatur,vt in caſibus d. Clem.1. & Pianæ conſtitutionis,quæ incipit,*cordi nobis eſt*,quæ eſt in Bullario 67.quę eſt inter conſtitutiones Pij V.mandantis ſequeſtrari fructus in caſu, de quo loquitur,aduertunt expreſsè Nicolaus Milis *in repert.verbo ſequeſtrum, vbi eſt, fiendum*,allegat Ioan.Andream *in addit.ad Spec.in rubr.de ſequeſt.poſſ.& fru.verſ.& nota, quòd licèt regulariter*,Veſtrius *in praxi l.7.c.2.n.9* Hieron Gonzal. *d.§ 7.proœmiali n.97.*loquendo in terminis conſtitutionis Pij V.ſuperiùs allegatæ, & loquendo circa diſpoſitionem clem.1. vltra citatos, quòd in caſu illius text. non poſſit impediri ſequeſtrum per cautionis oblationem; tenet expreſſa ratione hac Cardin. *ibi num 29.* Puteus *deciſ.311. num 1. lib.1.*Gratian. *in diſcepta. forenſ.tomo 2.c.232 n.16.* & poſt Ioan. Andream *in addit. ad Spec in rubric. de ſequeſt. poſſ. & fruct.verſ. & nota, quòd licèt regulariter.* Milis & Veſtrius *locis prox. citatis* Mareſcot *variar reſol.lib.2.c.77.n.17.*

Et ideo concludere potes, quòd appellationi emiſſæ à mandato de ſequeſtrando eo caſu, quo à lege fieri mandatur, ſeu præcipitur, non deferens iudex vim facit vt ex adductis rationibus. Et quia cùm huiuſmodi ſequeſtrum imponatur potiùs ab ipſa lege, quàm ab homine:& iudex nihil aliud facit, quàm legem exequi; ideo appellatio ab eo non ſuſpendit exequutionem ſequeſtri tanquam ab exequutore.

Etenim grauamen legis, non eſt grauamen. Bald. 23
in cap. ad noſtram, col. . . de appellat. quia leges omnes obedire debent *§.arripiat,authent.vt omnes obed.reiud. prouin.* vnde non mirum,ſi appellatio prohibeatur.Rebuff *in l.ſi qua pœna,in prin.verſ.namque harum, de verbor ſignific.*Et in terminis,hac noſtra ratione hoc ipſum affirmat Gratia.*in diſceptat.foren.tom.2.cap.232. a n.19.* 24
vbi dicit,quod in caſu *d Cle.1.de ſequeſt.poſſ.& fr.* ideo appellatio non impedit ſequeſtrum, quia tunc illud ſequeſtrum imponitur potiùs à lege,quàm ab homine, & ideo iud.x vt legis exequutor procedit, à quo iuſtè denegatur appellatio,optimè & de hac ratione in terminis etiam per Mareſcotum *vbi prox. n 9.10 11.& 12.* at in
cæteris caſibus,etiã vbi ſibi ſit permiſſum,cùm hoc per- 25
mittatur quantum ſibi viſum fuerit arbitrari,iuſta & legitima cauſſa exiſtente,inter arbitrandam iuſtam cauſam

potest pars censeri se grauatam, ac ideo superior per appellationem aditus de eius legitimitate grauamen an sit, iudicabit; quia à iudice cuius arbitrio aliquid relinquitur, & grauat, potest licitè appellari regulariter, & ex his, quæ latè Farin *in tract. crim. tom. 1. q. 17. à n. 27. cum pluribus seqq.* & nos latè infrà 3. p. c. 53. per totum.

26 Secundò præfata regula & conclusio adhuc fallit in aliquibus casibus, in quibus licèt non mandetur, nec præcipiatur à iure fieri sequestrum; sed solùm permittitur appellatio admittenda est suspensiuè ex alio capite, seu aliis specialibus iuris rationibus vigentibus peculiariter in illis. Ethorum vnus sit: quando propter suspicionem fugæ probatam sequestrum fieri permittitur; de quo fit mentio per Doctores suprà inter casus congestos: nam in hoc casu imminet periculum per moram, nam si appellatio suspenderet effectum mandati de sequestro, ea interim pendente aufugeret. Et confirmabuntur suspiciones in maximum periculum iuris petentis, quod illusorium maneret, & inane id, & præiudicium propter difficultatem exequutionis, & hac fugæ suspicionis ratione multa sunt à iure permissa specialissima, quæ alias non permitterentur aliquo modo, vt est videre apud Villalo. *com. opin. litera D. fol. 218. n. 27.* Iss. *in l. imperium, n. 15. ff. de iurisd. omn. iudic.* & ibi Rom. Anchatra. *cons. 184. alias 192* Farin. *in pract. crim. 3. tom. q. 28. n. 130.* vel alios Azeued. *in l. 15. tit. 9. lib. 3. recopi. in princ.* Escacia *de appellat. q. 17. limit. 6. memb. 2. n. 30. & q. 13. n. 100. & lib. 1. c. 58. sub n. 2.*

27 Et vbi est periculum in mora, appellatio nullatenus suspendit, *l. fin. ff. de appellat. recip.* Ripin. *in l. admonendi, n. 193. ff. de iureiur.* Ioan. Bapt. Asinius *in praxi iud. §. 32. c. 2. lim. 2. n. 7.* Franc. *in c. qua fronte, in gl. in ver. decedat col. 5. ad medium sub n. 18.* Iss. post alios *in l. 1. n. 5. ff. de feriis,* Hippol. de Marsi. *sing. 87. & 258.* Manfred. *in lib. 2. cons. 356.* Ozas. *decis. Pedemont. 86.* facit quod Bart. & Salic. *in l. generaliter in fi. pri. C. de rebus credi.* quia quando periculum est in mora, meritò à iuris regulis recede-

28 dimus, de quo per Doctores, præsertim Decium *in c. dilecta ad fin. vers. & hoc verum, de confirmatione vti. vel inuti.* & per Hippolytum de Marsi. *in l. 1. C. de probat. col 40.* Mandos. *super regul. 31. quod commissio causarum q. 3. n. 2. & seqq.* ergo nihil mirum, vt licèt in hoc casu cesset ratio illa legis mandantis fieri sequestrum, cùm hæc altera periculi imminentis vigeat in eo, appellationi non deferendo, vim nullam adesse, dicatur.

29 Et comprobatur, quoniam licèt ad expediendum decretum sequestrationis, necessaria sit partis citatio, & causæ cognitio, Angel. *cons. 107. n. 1. & 3.* Alex Stiat. *in pract. iudic. c. 12 n. 5* Achil. Personal. *de adipiscend. n. 23. vers. & iudex tenio 3 p. 2. fol. 46.* Beneintendi. *decis. 73. orta, n. 3.* & Contar. *in l. vnica. limit. 16. n. 10.* Gratian *discepta. fore. c. 114. n. 36.* Curtius *de sequestro c. 2. n. 59.* dicentes quòd reuocatur de facto sequestrum, quando

30 ex obruto fuit concessum Virginius de Boccat. *tract. de inter. vti possi. cap. 14. de probati. n. 44 vers.* & Menoch. *tom. 3. p. 2. fol. 309* tamen quando periculum esset in mora; tunc citatio non est necessaria, nec iuris solemnitates requiruntur in sequestri appositione, Beneintendi. *decis. 75. orta n. 14.* Ioseph. Ludouic. Perusi. *decis. 20 sub*

31 *numer 2.* Escacia *de appella. q. 17 limi 6. memb. 2. a n. 28.* Menoch. *de adipisc rem. 6. n. 19.* Atchil. Person. *d. tract. de adipis. sub num 24. vers. quod ego tom. 3. p. 2. fol. 246. & num. 38.* Alex. Stiat. *vbi proximè, sub n. 2.* & loquendo in periculo fugæ, tenet Escacia, *vbi proximè. sub n. 30.* Alexand. *cons. 6. num. 10. lib. 4.* ex supradicta ratione, quia tunc recedit à iuris regulis, & solemnitatibus.

32 Quando autem ex hac vigenti causa fine citatione appositum est sequestrum; non erit relaxandum, nec reuocandum absque ea, Contard. *in l. vnica, n. 16. n. 14. & seqq. C. si de mon poss.* aliàs autem factum, non seruatis seruandis etiam de facto potest reponi, Achil. Personal. *de adipiscend. n. 35 36. & 37* Escacia *vbi proximè n. 7.*

Tertiò limitatur, & sic alius sit casus ad tollenda 33
scandala & rixam, ne partes ad arma deueniant, iuxta *l æquissimum ff de vsufructu.* cum patiter (vt in superiori casu dixi) multa à iure specialia sunt inducta & permissa propter id vitandum. Etenim hanc esse permissam, & legitimam causam apponendi sequestrum, non obstante appellatione, ab eo interposita, seu aliàs pendente, tradit Augustinus Berous *cons. 116. appellatione pendente in princ. & per totum*, ita vt à sequestro in hoc casu non admittatur appellatio, ne eius exequutio impediatur, tenet Tiraquell. *in tract. le mort. 6. p. de electione 6. num. 6 pagina 270.* Mieres (loquendo in bonis maioratus) *in tract. de maiora. 3. p. q. 7. n. 4.* alios etiam per Gratia. *in regul. 413. n. 4.* (qui licèt loquatur absolutè, ita est intelligendus) Bald. *in l. vni. sub num. 3.* & ibi Salicet. *sub num. 3. C. si de monen. poss.* Alexan. Stiat. *in pract. iudi. cap. 12 sub n. 3.* Escacia *de appella. quæst. 17. limi. 6 membro 2. n. 14. & seqq.* Ruginel. *eodem tract. §. 2. cap. 3. verbo sequestrum num. 877.* Carrocius *tract. de sequest. part. 4. q. 8. vers. contrarium* Pedemonta. *decis. 25. n. 141* Beneintendi. *decis. 79. n. 1. & seqq.* Asini. *in tract. de exequutione num. 122. cum plurib. seqq.* Marquessa. *tract. de commiss. 1. p. cap. 22. à n. 32.*

Præsertim cùm in hoc, & aliis casibus, quibus per 34
appellationem sequestrum non impediri; dixi, attentis rationabilibus causis, & legitimis rationibus, leue ac paruum præiudicium adest, cùm is, cuius res sequestratur; non admittat, sed retineat suam possessionem, seu detentationem, sicut antea, *l. licet § res depositæ ff. depositi.* gl. 2 *in c. examinata de iudiciis.* vbi Abb. *num. 13.* Cardi. *num. 25.* Immola *num. 6. in d. clem. 1.* Felin. *n. 14. de cap. examinata.* Curtius *tract. de sequestr. quæst. 20. num. 71.* Guido Papæ *decis. 246. num. 6.* & ibi additionator. Gramatic. *decis. Neapolita. 51. n. 2.* Cassador. *decis. 14. super regul. n. 12.* Moëda *decis. 14. de rest. spol.* Sarnerius *in reg. de annali. quæst. 46.* & Mandos. *eadem regul. 14. quæst. 43. num. 5. & 6.* Tiraq. *de iure constitu. limi. 17. n. 6.* Gregor. Lopez *l. 1. tit. 9. p. 3. verbo por auenençia.* Corrasius *de sequestro. c. 6. & l. 3. Miscel. c. 2.* Menoch. *de retinen. rem. 3. num 86.* Grauatius ad Vestrium *lib. 7. c. 2. num. 17.* Rota *decis. 46. p. 1. diuerso. & 273. n. 1. p. 2.* Doctor Sahagum 35
in repetitione d. cap. 1. de sequest. n. 9. qui omnes illud in hac re constituunt discrimen inter depositarium, seu sequestrum voluntarium, qui ex voluntate ambarum partium præponitur, & necessarium, qui iudicis authoritate datus est, vt ille possideat, hic autem nullo modo.

Et an, & quibus casibus sequester, depositarius, cre- 36
ditor bonorum seu conductor ad modicum tempus, vel in perpetuum possit præsentare, vide latissimè ex his, quæ congessit Nicol. Garcia *de benef. 5. p. c. 6. à princip.* & Cened. *in cano. quæst. q 10. per totam*, vbi quid in pignoribus.

Ex quo namque fructus rei, vel beneficij reseruantur 37
Domino vincenti, in tempus & euentum litis finitæ, in casu quo illi pertinere declaretur; non illi auferuntur, sed differuntur dumtaxat, nam quod differtur non aufertur. *l. quot es C. de precibus Impe. offerendis. c. ancillam 32. quæst. 2. c. nemo de perandus est de pœnit. d. 7.* & præiudicium dilatiuum non est in consideratione, cùm ma- 38
gnum damnum non sit in mora modici temporis. *l. debitoribus ff. de re iud.* Caputaq. *decis. 61. num. 3. p. 2.* vbi plures allegat. Pute. *decis. 245. in medio lib. 1. & decis. 68. lib. 2. & decis. 141. sub num 4. eodem l. 2.* Abb. *in c. 2. n. 28. de seqq. poss. & fr.* sed in hoc casu appellationem minimè esse admittendam, probauimus suprà hac 2. parte circa inhibitiones temporales cap. 10 à num. 31.

Quod maximè procedit in his, in quibus solummo- 39
do fructus sequestrantur, non etiam res, cùm propterea nihilominus potest continuare suam possessionem per se ipsum, per alios actus possessorios, dempta fructuum perceptione, nam limitata sequestratio

limitatos

limitatos producit effectus. *l. age cum Geminiano C. de tranſactio. l. in agris ff. de acquir. rerum domi.* & ita ſentit, quando poſſeſſio non eſſet ſequeſtrata, vt per ſe poſſit alios actus poſſeſſionis exercere. Vitallinus *in d. clem. 1. n. 67. & num. fi.* ibi Veſtrius *in praxi lib. 7. c. 2. numero 1. in fi. & numer. 2.* & tenet Azeued. *in l. 1. ſub n. 17 verſ. quoad fructus tit. 10. lib. 4. recopil.*

40 Quid autem nunc dicendum venit in deſcriptione bonorum, an à præcepto iudicis, eam mandante fieri, vt licitæ ſit appellationi deferendum? Et negatiuè reſpondeo. Siquidem cùm huiuſmodi deſcriptio bonorum ad finem fiat duntaxat, vt habeatur illorum notitia, ne ſubtrahantur: nulli poteſt dici fieri præiudicium, nec in re, nec in poſſeſſione, nec in proprietate, nec in fructibus eius, & ſic tanquam à mera interloquutoria non qualificata, ſed omni legitimo grauamine deſtituta, nec damnum irreparabile, vim diffinitiuæ, nec præiudicium aliquod ex ea poteſt oriri negotio, ſeu cauſæ principali, & ſic omnimodo hanc eſſe permiſſam deſcriptionem bonorum, probat text. *in l. fi.* vbi Bart. *ff. de requir. reis. & in l. 1. ff. de ventre in poſſ. mitten. l. fi. ff. de bon. authoritate iudi. poſſ.* Vitall. *in tract. clauſula nihil. non. accuſatione pen. ſub. numer. 20.* & tradit Bald. *l. defen. C. de iure fiſci l. 10* Bart. *in l. poſt contr. ff. de dona.*

41 Quod ex eo probatur, nam deſcriptio bonorum ex eo facilè conceditur, quia nemini præiudicium affert, vt videre eſt apud deciſ. Pedem *fol. 112. in conſ. ibidem impreſſo n. 26.* Sequitur Ariſ. Tepat. *1. tom. tit. de deſcriptio-*
42 *ne bonorum. in princ. fol. 532.* adeò vt in caſibus, in quibus ſequeſtrum prohibitum eſt, deſcriptio bonorum (ne bona pereant, ſed appareant) fieri poteſt. Bart. *in l. fi. §. fi. de requir. reis.* nam licèt ſit prohibita ſequeſtratio, non tamen eſt prohibita deſcriptio, idem Bart. *in l. 1. §. eligitur. ff. de ventre in poſſ. mit.* Ariſmin. Tepat. *ſuprà ad fi.* niſi in certis caſibus, de quibus per Bart. *proximè citato loco,* & per Bald. *in l. vnica C. de prohib. ſeq. pecun.* tenet Gratia. *diſcepta. forenſ. c. 14. n. 28.*

43 Qui *num. 26. & ſeqq.* reſpondet *ad l. defenſionis facultas C. de iure fiſci lib. 10.* vbi controuerſia pendente fas non eſt, deſcribi facultates poſſeſſoris, aut inquietari, vt intelligatur de tali deſcriptione, per quam res incorporantur fiſco, non autem de ſimplici inuentario, & deſcriptione. Bart. *in l. 1. verſ. eligitur numer. 1. ff. de ventre in poſſ. mitten.* Curtius *tract. de ſequeſt. in princ. n. 15. verſ. prædictam tamen.* Matthias Coler. *de proceſſ. exequut. cap. 2. p. 1. numer. 180.* & voluit Bald. *in d. l. vnic. n. 6.* vbi diſtinguit inter deſcriptionem ad probandum, & liquidandum, & deſcriptionem ad incorporandum, cùm iſta non admittatur, illa autem ſic, tanquam non præiudicialis etiam in caſu, in quo aliàs ſequeſtratio non permittitur, & hanc diſtinctionem inter vtramque deſcriptionem ſequuntur Marſil. Laud. *de fiſco quæſt. 142. tomo 12. fol. 4.* Immol. *in l. Imperatores. § reſcripſerunt. colum. 1 ff. de appella.* Menoch. *de arbitra. caſu. 457. num. 2.*

44 Et quamuis annotatio bonorum contra contumaces iuxta *l. 1. ff. de requir. reis.* hodie non ſit in vſu, deſcriptio tamen, & adnotatio, de qua *in l. ſi quis intra prouinciam. C. de bonis præſcriptor.* hodie ſeruatur, poſt alios teſtatur Iul. Clar. *pract. crimi. quæſt. 44. verſ. ſed hodie.* vide quæ nos hac 2. p. c. 1. à n. 187. qui ſuprà citati Doctores communiter probãt, quòd huiuſmodi deſcriptio bonorum, cùm nullum afferat præiudicium, nec damnum queat conſiderari, licitè poſſe fieri, etiam lite pendente ſuper accuſatione. quod etiam probat Lancelot. *de attent. 2. p. c. de attenta. accuſatione pend. n. 21. limi. 11.*
45 abſque reatu attentati, ergo ſequitur euidenter, quòd poſſint fieri etiam poſt appellationem ab illo, quia eſt regula generalis, vt omnes hi actus, qui licitè poſſunt fieri lite pendente, item appellatio ipſa interpoſita impedimento non eſt, quominus gerantur, text. celebris *in l. ſi poſt quam. ff. vt legat. ſeu fideic. nomine caueat.* &

Salgado de protect. Reg.

nos diximus ſuprà c. præcedenti circa reſidentias ad fin. à num. 50. & ſurſum.

Et in expreſſo vt etiam poſt appellationem, & ipſa 46
pendente, poſſit fieri bonorum deſcriptio, conſtanter tenet Lancelot. *de attenta 2. p. c. 12. limi. 12. n. 26.* vt is, qui non poteſt obtinere ſequeſtrum; poteſt appellatione pendente, petere à iudice hanc fructuum deſcriptionem, ſperans ſibi pertinere, & reſtituendos, vt poſtmodum longa euitetur confuſio, & obſcuritas, quæ oritur ex difficultate probandi per teſtes, quot fuerit fructuum perceptio; & tandem finita lite ſententia habebit meliorem & faciliorem exitum, quia actor releuabitur per huiuſmodi bonorum deſcriptionem ab onere probationis per teſtes, quantitatem fructuum recollectorum, & iuſtitia facilius expedietur, & commodius miniſtrabitur, & ita propterea permittitur innouare id, quod fit in meliorem cauſæ expeditionem, text. *in c. cùm teneamur de appella.* & ibi Franch. & communiter Doctores.

Et cùm hæc deſcriptio bonorum non auferat poſſeſ- 47
ſori liberam poteſtatem diſponendi de rebus, & fructibus ſic deſcriptis & in inuentario poſitis, cùm etiam illorum alienatio permittatur ex eo, quod dumtaxat fiat, vt ſciatur quid fecerit tempore litis motæ, & quid collectum fuerit, pro faciliore eorum probatione, & liquidatione, vt poſt Bart. *in l. poſt contractum num. 19. de donatio.* Butriga. *in c. fin. n. 6. de ſequeſt. poſſ. & fruct.* Iſſ. *in l. ſi fideiuſſor. 7. §. fin. n. 28. qui ſatiſd. cogan. & per l. ſi quis intra C. de bon. præſcript.* Imm. [illegible] *ſcriptores. §. idẽ reſcripſerunt, in princ. verſ. adde quod licet. ff. de appel.* Bald. *in l. vnica, n. 6. C. de prohibit. ſequeſtr. pecun.* optimè Gratia *in diſcept. foren. tom. 1. c. 114. à n. 24.* & facit text. *in l. cùm Domini horreorum 58. ff. locati.* indicémque abſque attentato poſſe ſibi illa concedere. Eſt etiam opinio iſta Anton. de But. Bart. & aliorum, quos modò citaui. imò dicit Bertach. *in repert. verbo, ſequeſtratio. verſ. 72.* quòd quando ſequeſtratio eſt prohibita, debeat fieri de- 48
ſcriptio bonorum, ſi timor ſit ne diſſipentur, vel ſubtrahantur, vt facilior eorum pareat probatio, vt ipſe *in verbi annotatio. verſ. 2. ad quem refert.* vbi plurimos in id refert. Sed etiam Rebuff. *in conſtit. reg. tom. 3. tract. de ſequ. art. 1. gloſ. 2. num. 9.*

Sed quid dicendum, quando appellatio emittatur 49
à relaxatione, ſeu mandato de reſtituendo ſequeſtro, an ſi ei non deferatur à iudice, vis fiat, in quo breuiter reſpondeo negatiuè, ſcilicet; vim non fieri, cùm huius decreti exequutio per appellationem impediri nequeat, tum quia hoc decretum eſt ſententia merè interloquutoria, ita probat text. *in l. fi. n. §. ſin autem per medium, verſ.* (per ſuam autem interloquutoriam creditorem 50
præcipiente ſecundùm modum debiti ex depoſitis pecuniis ſuum accipere debitum) *C. de bonis authori. iudi. poſſ.* & expreſsè Lud. *in l. ſi finita. §. ſi quis autem. ff. de damno infecto,* vbi repurat ad hoc illum text. ſingularem. Felinus etiam *in rubr. de ſentent. & re iudic. ſub num. 21.* idem etiam tenet Bald. *in l. fin. ad fi. verſ. item not. C. de ordine cognitio.* quem allegat ad id Bertachi. *in repertor. verbo ſequeſtrat. verſ. 56.* ergo appellari non debet ex Conc. Trident. *ſeſſ 24 de reform. c. 20. d. l. 2 ff. de appel. recip. l. ante ſententiam C. quorum appel. non recipiantur.*

Deinde quia hæc interloquutoria ſecum trahit exe- 51
quutionem paratam, nam quando iudex lite pendente, & appellatione ſequeſtrat; auocat ad ſe poſſeſſionem ad euitanda ſcandala, vt diximus, & per partes inſtetur, vt ſumpta à iudice informatione, quis tempore litis eſſet in poſſeſſione, & tunc iudex per ſuam interloquutoriam declaret aliquem poſſeſſorem, & ſequeſtratam poſſeſſionem relaxaret, ille declaratur poſſeſſor, appellatione pendente poterit ſe in poſſeſſionem relaxatam mittere, ita tenet ex hac ratione Auguſt. Beroius *in conſil. 45. in cauſa num. 25. lib. 3.* quem ſequitur Lancelo. Robert. *de attent. 2 p. cap. 11. num. 36. & ſequent.* vbi

dicit, quòd cùm per huiusmodi sequestrum factum iudicis authoritate possessio non perdatur (vt diximus *ex l.licet. ff. aepositi,*) statim,vt à iudice declaratur possessor, relaxetur, & tollitur impedimentum illud, & continuat suam possessionem, quod fieri potest etiam pendente appellatione,nec dicetur attentare, cum continuatio eius sit permissa non obstante appellatione, de quo etiam per nos supra,ex quo namque iudex ante sequestri appositionem semel cognouerit de causa,ac iterum ea cognita reuocat, maxima erit pro illo præsumptio,inuenisse, ipsam cessare, & ideo pro eius decreto præsumendum est, res enim facilius & absque minori impedimento debet reuerti ad suam naturam, quam ab ea discedi. *l.si vnus §.pactus ne peteret.ff.de pactis.*

52 Et ex hucusque deductis satisfacies secundæ parti huius capituli, dum quærit an à deposito vis fiat, si appellationi non deferatur, nam idem in totum, & per omnia quod de sequestro diximus;de hoc deposito à iudice facto pariter & necessariò intelligendum est, cùm idem sit in effectu sequester,& depositarius, depositi-
53 tarius, & sequester, hoc dempto, vt depositum vnus, seu plures facere possunt: sequestrum autem non nisi à pluribus, nam tunc id fit, cùm aliqua res in controuersiâ deducitur,in cæteris autem omnibus nulla adest differentia,sed imò idem est,& promiscuè in iure accipitur, & apud sequestrum deponi dicimus, non aliter,text.ex (qui hoc probat)*in l.sequester.ff.de verborum & rerum sign.vbi l.si oleum.ff de dolo.in l.licet in princ.& in §.rei depositæ ff depositi.*& vides,illa lex sedet sub tit. & rubr.*depositi,*& ideo omnimodo & secundùm eam intelligenda est, nam quando aliqua materia ponitur sub aliquo rubro, ex hoc iudicatur esse illius naturæ, cuius est rubrum, vt notabiliter voluit glo. *in c.1.& in c.si super.*Gratia,& ibi Domini.*de off.de lega.lib.6.*glo. *in c.ibi qui.de rescript.eod.lib.*gl *in cle.vnica de off.delegati.* quas commendat ad id Panormit.*in proœmio decretal.*Euerard. *in loc.legalib.in loco a rubro,*vbi latissimè, & nihil aliud
54 est sequestrum, quàm iudiciale depositum, vt latè per Ant. Pichar.*in §.præterea 3.à n.17.& n.21.*ponit differentias inter hoc depositum iudiciale, seu sequestrum, & id quod fit extra iudicium inter priuatas personas, scilicet; absque iudicis authoritate; vide ad id per Azeued *in l.15.tit.9.lib.3. recopi.à princ.* & ita etiam d. constitutio Pij V.supra adducta, dum mandat fieri sequestrum, dicit fructus, *&c.* penes personam idoneam deponantur, *&c.* & quòd sequester in omnibus & per
55 omnia æquiparetur depositario,probat desuper expresè Ioseph.Ludoui. *decis.51.n.15.& 16.*& quem sequitur Arisminum.Tepat.*tit.de sequest.7.col.ante fi.fol.331.tom.1.*

56 Hinc sequestrarius ad restitutionem sequestri tenetur actione depositi,*l.ei,apud quem,* §.1.*ff.depositi* glos. *in l sequester ff. de verborum signifi.* Salicetus *in l. vnica n.15.*vbi Curtius Senior *num.55.C.de prohibi. sequestr. pecuni.*Alexan.*in l.interesse n.6.ff.de acquir. poss.* Bart. *in l.si oleum ff.de dolo malo.*Iil.post alios, *in l.si fideiuss §.fi. num.3 ff. qui satisd.co ant.*Grauat *ad praxim Vestrij lib.7. cap.2. num.20.*Petrus Surdus *cons.28.n.10. tomo 2.* qui etiam præscriptis verbis teneri affirmant, & propterea cùm idem sint omnia, quæ superiùs dicta sunt cum regulis, distinctionibus, & limitationibus, nullatenus ab hoc deposito separanda sunt,tam de mandato.de deponendo, seu sequestrando, quàm de eius relaxatione aut remotione.

57 Quid autem respondendum sit, nunc quæro, an si appellationi interpositæ à denegata depositi, seu sequestri relaxatione; iudex non deferat, vim faciat. In quo inuenio Augustinum Beroium *cons.51.* incipit. *in hac causa. ver. secundò concl.num.5 & seqq. ib.3.* vbi consulit, quòd à non reuocatione cuiusdam sequestri, quod tanquam attentatum prætendebatur reuocari, validè appellari posset, ita vt tali appellatione pendente nihil sit innouandum; & per eum idem dicit Lancelo. *de attenta.3.p.cap.28.num.90.*Idem tenet Escacia *de appellat.quæst.17.limi.6.membro 2.num.17.fol.334.* Afflictis *decis.98 pulchrum, à n.1.vsque ad n.5* & faciunt, quæ supra diximus hoc capite post principium.

Quam doctrinam omnino accipe cum distinctione, 58
de qua suprà, vt scilicet, non procedat; quando sequestrum, seu depositum mandatur, seu præcipitur fieri à lege vel canone, sed tantùm in iis, quæ fieri permittuntur iudici,demptis limitationibus supradictis,& sit in iis casibus, in quibus appellationem permissam esse superiùs diximus, hanc Beroij, & aliorum doctrinam procedere, vt ex ea colligitur,quia prætendebatur attentata. At verò in iis, quibus appellationem non admisimus, pariter, & à denegata remotione, & à relaxatione negamus appellationem, cùm eadem duret causa, & hanc intelligentiam apertè sentit Marquessa, *tract. de commissio. 1.p. cap.22.n.35.& 36.fol.249.* di- 59
cens,quòd quando sequestrum legitimè & iustè factum est à iudice, tunc a reuocatione illius datur appellatio, reddens rationem; tum, quia idem est grauamen, & tum, quia contrariorum eadem est disciplina, *iuxta l.1.ff.de iur,qui sunt sui vel alieni iur.*Ex qua doctrina sequitur alia limitatio ad principalem conclusionem no- 60
stram, & regulam, vt quando iudex in apponendo sequestro nulliter, & in debitis solemnitatibus processit, appellatio licita est, & suspendit, rectè conducunt, quæ post alios Escacia *de appell.quæst.17 limi.6.memb.2. a num.4.cum seqq.* Et iterum apertè dicit Marquessa *vbi proximè num.34.* post Marant. *de ordine iudic.6.p. actu.2.n.191.* ita etiam Angel. *cons.107.* & foret notabile inconueniens,vt statim facto sequestro in his casibus, in quibus non appellatur, appereretur relaxatio eius, à denegationéque appellare, consequeretur enim suam intentionem hac via, in fraudem & contra intentionem legis, & foret ad id admissus altera via, quod 61
sibi vna erat prohibitum, nam cùm quid prohibetur, prohibetur omne per quod peruenitur ad illud,*iuxta l. oratio ff.de sponsalibus.* & quæ ibi adducunt Doctores *in l. si vt certo §.fi.* vbi glos.*verbo dominium ff.commodati.* quo fundamento vtuntur etiam Doctores ad illud, quòd quando vna via prohibetur appellatio, ad eam alia via admittendus nullus est, vt per Bart. *in l. vnica num.4.C.si de mom poss.fuer.appellat.*Menoch *de adipiscenda poss.rem.4.num.8.16.* & conducunt, quæ adducit Ancharanus *cons.78.*

Et vbi est rationis identitas,eiusdem est qualitatis & 62
naturæ, eadémque solemnitas requiritur,paritásque iuris in aliquo actu celebrando, & conficiendo, & in ipsius reuocatione, & remotione. text.*in l.item veniunt in princ. iuncto §.1. ff. de petit. hæredit.* bonus text. *in c. vnico.§.idem quoque, desponsatio. impube. lib.6. iuncto c. de illis.in princ.eodem tit.in decreta.*gl.*in l.3.§.contrarium iudicium ff.de contraria.& vtili actione tut.* Bal.*in rubr. extra de iureiur.*idem *in l.pactum in 21.quæst. C. de collati.*Bart.Bal.Alexan.& Salicet.Iil.& Doctores communiter *in l.vnus.§.pactus ne poterat ff de pactis.* glo. Paul. Car.& cæteri *in l. de tutela.C.de integ. restitutio.* & latè per Euerard.*in locis legal.in loco de contract.ad distract.* ac propterea cùm in hac remotionis negatione duret adhuc illa causa primæua,& ratio prohibitiua appellationis pariter de ea iudicandum est.

Secus autem esset affirmandum, quando ipsa cau- 63
sa non viget,sed cessauit iam, puta; quia finita iam lis sit, propter quam sequestrũ appositum fuit;vel præstita est cautio, seu oblata cum effectu in iis casibus,in quibus per illam tollitur, vel aliter cessauit causa, propter quam hoc depositum iudiciale fuerit appositum, vel accedit dies, ad quem collata est restitutio, nam tunc cùm cessante causa,omnes cessant effectus,*c.cumcessante,de appell.l age.cum Gemina.C.de transact.*& considerentur diuersæ naturæ depositum,& remotio, iustissimæ huic appellationi deferendum fore, declarabitur, conducunt

ducunt optimè quæ Gratian. *discept. foren. cap. 232. numero 31.*

64 Hinc est quòd sequestrum appositum iuris dispositione,& vbi fieri iubetur,non relaxatur, nec reuocatur; nisi causa iam finita per sententiam tranſactam in rem iudicatam, & donec duret causa appellationis, siue sit primæ siue secundæ instantiæ. Bald. *in l. fideiuſſ §. fin. num. 2. verſ. adde hic vtrum, qui ſatisd cogant.* per text. *in l. liberum. 19. §. ſin autem fideiuſſiones. C. de agricol. & cenſ. lib. 11.* Puteus *deciſ. 77. lib. 1. & deciſ. 255. lib. 2.* & de veriori opinione (quidquid alij contrarium cenſe. nt) testatur Ang. Areti. *in l. Imperatores 21. §. idem reſcripſerunt, col. penult. ante ſi. verſ. fortius dico, quod talis ſequeſtratio. ff. de appell.* Gratia *diſcepta. forenſi tomo 1. c. 114. à n. 30.* Curtius *tract. de ſequeſt. c. 2. quaſt. 18. num. 65. tomo 3. p. 2. fol. 147.* qui ibi *n. 67. verſ. ego ſequor.* & Gratian. *nu-*

65 *mero 34. & 35.* quòd requiritur exequutio, vt sequestrum reuocetur: cùm aliter non dicatur lis finita. hoc tamen non procedit, quando sequestrum apponitur iu-

66 dicis officio, & pro eius arbitrio, quia tunc hic rigor non attenditur,nec expectatur,vide latè Garcia. *d. c. 114. à n. 36. cum ſeqq.*

67 His adde, quòd quando cautio fideiussionis præstita est loco sequestri,non tamen simpliciter, sed de re non barattanda, aut restituenda, hæc satisdatio durat post rem iudicatam, vt in specie declarat Curtius *d. tract. de ſequeſtro quaſt. 18. n. 66. & 67. tomo 3. p. fol. 247.* Gratia. *diſcept. foren. tomo 2. cap. 348. n. 25.*

68 Quò pertinet, quòd sequestrarius, qui loco depositarij est semel electus, non potest mutari sine noua causa, latè Surdus *conſ. 511. in fi.* Gratia. *diſcepta foren. tomo 1. c. 167. n. 28.* quemadmodum nec ipse sequestet,

69 aut depositarius non posset deponere munus suscepti sequestri sine iussu iudicis,aut eius interloquutione,vel nisi alia iusta causa superuenerit, Iſſ. *in l ſi fideiuſſor §. fi. n. 4. & 5. ff. qui ſat. cogant.* Matthias Coler. *de proceſſ. exequt. p. 3. c. 11. num. 5.* per text. *in l. ei apud quem §. fi. depoſiti.* Gratia. *ſuprà n. 29.* vbi per totum cap. latè de aliis officiis etiam ad beneplacitum non reuocandis sine iusta causa.

Hæc procedunt, vt vides; quando à partibus appellatur à remotione depositi iudicialis, à depositione remotionis,& relaxationis,nunc tractemus de depositario, apud quem res sequestrata reponitur, an à sibi facto

70 præcepto per iudicem de restituendo depositum relaxatum, appellationi interpositæ iudex haud deferens vim faciat. In quo breuibus resoluo, nullam vim adesse ob denegatam delationem. Quod probatur primò *ex l. penultima ff. depoſiti*, qua probatur,instrumentum depositi exequutionem paratam habere contra depositarium, quemadmodum & res iudicata, vt ex illius text. verbis clarè patet. *ibi*, illico reddere & omnibus modis compellantur. & *ibi*, quàm celerrimè, *&c.* ex quibus verbis clarè patet,exequutionem significare,nam illa verba,sci-

71 licet, (compellatur, *&c.*) pertinent ad viam exequutiuam, exequutionemque significant, ita docet Bart. *in l. 1. C. de exequutione rei iudi.* & Panormi. *in c. olim. n. 23. de litis conteſtatione.* Parlador. *rerum quoti lib. 6. c. fi. §. p. §. 1. n. 18.* & quod causa depositi sit priuilegiata, &

72 celeris solutionis,tenet Boërius *deciſ. 296*, Petrus Surd. *deciſ. 323. n. 6.*

73 Et ideo cùm compulsio non possit verificari, nisi exequutiuè procedatur, quia compulsio ipsa,cùm non demus nisi in exequutiuis; supponit exequutionẽ, quia non verificatur dispositio,nisi verificetur suppositio,gl. *in l. mancipia. verſ. auocandum C. de ſeruis fugit.* Roma *ſinguläri 495.* Ripa *in c. 2. num. 39. de reſcript.* Ruin. *conſil. 83. n. 5. volum. 1.* Socin. iunior. *conſ. 114. num. 22. vol. 3. & in conſ. 150. n. 7.* vbi alios allegat. Decius *conſ. 251.* Petrus Surd. *in conſil. 150. num. 78.* vbi plurimos refert. *& in deciſ. 289. n. 4.* imò lex vnum supponens non per relationem, & alterum disponit, disponere censetur etiam in eo, quod supponit, vt ex d. gl. & [illegible] probat idem Surd. *deciſ. 114 n. 22.* & dicit Bart. *ibi*, quod non compelleretur illico si condemnatio deberet præcedere,antequam perueniretur ad compulsionem,quod est verum, quoad ordinem iudiciorum, probatio verò debet esse plenaria, vt per eum defendit constanter doctissimus Roderic. Xuares *in repetitione l. poſt eaquam nat. 5. ff. de re iudic. ſub num. 1.* vbi constanter defendit Bart. in hac sententia & opinione contra Bald. & Salicet. qui tamen fundamentis efficacibus Bart. non re- 75
spondent. Moueor etiam, quoniam d. l. fin. celeritem expectationem desiderat, prout important verba illius. (illico quàm celerrimè, quàm citiùs) quæ significant summariam causæ cognitionem, reiecta exceptione altiorem indaginem requirente. ita Bart. *in l. vnic.* loquendo in dictione,mox,per gl. ibi,*C. ſi de mort. poſſ. fuer.* 76
appell. quem sequitur Xuarez *suprà num. 2.* quod maximè procedit in casu nostro, vbi tot verba celeritatem,& exequutionem significantia geminata apponuntur, imo expressè lege illa remouentur omnes exceptiones habentes altiorem indaginen ad iudicium ordinarium.

Nam non solùm verbis claris censetur remota appel- 77
latio, sed etiam per verba æquipollentia, vt quando est in aliquo casu remota contradictio, vel querela, quia horum remotione censetur remota appellatio, vt post Bald. *in l. 1. verſic. ſed an remota. ff. de off. præfecti prato.* cui loquitur de querela. & text. *in cap. perſonas de appellat.* qui loquitur de contradictione, not. Decius *in eod. c. perſona in 4. num. 4.* Lancelot. *de attenta. 2. p. c. 12. limit. 8. n. 3. & 4.* Hieron. Gonza. gloss. *9. in annota. num. 2. 14. & ſeqq.* prout latè probaui suprà hac 2. p. c. 8. ante finem,à num 114. & illud etiam, qui contra depo- 78
sitarium, seu sequestrum agitur ad exhibendum depositum, text. est *in l. 3. §. ſi tabulæ 2. ff. ad exhibendum*, vbi Bart. & Alexand. & notat, *in l. ſi oleum ff. de dolo.* Bald *in l. fin. vltim. col. C. de edendo.* Bertachi. *in repertorio, verbo, ſequeſtrario. verſ. 19.* quo casu celeriter agitur,& exequitur iudicium reiectis omnibus exceptionibus quæ illud differunt. Parla *lib. 2. rerum quoti c. 3. concluſione circa finem*, Ioannes Garcia *de expenſis c. 6. n. 19.* & alibi passim.

Prædictam in super Bart. opinionem extra Xuarez & 79
relatos defendunt Alexand. & Immol. *in d. l. penult.* Andreas Siculus *in c. bona fides, depoſiti in 4. col.* vbi huic dictioni (illico) attribuit exequutionis significationem,& verbum (omnibus modis) importare ipso iure, vt dicit gloss. nota. *in §. ancimus. in authent. vt de jud. cog. ſeu* 80
fune. eorum in parte. omnibus modis. Sequũtur etiam Angel. *in l. ſi depoſiti ff. depoſiti.* Alexand. *in d. l. penult.* Segura *in l. ſi ex legati cauſa ff. de verborum oblig. carta 101. colum. 4. verſ. alium & ſecundus caſus*, eundem sequitur etiam hinc inde aliqua adducens fundamenta Zuchar. *in repetitio. l. fi. C. de edicto diui Adria. à n. 138.* ac propterea appellationem ab eo suspensiuo carere.

Qui quidem num. 142. limitare voluit, vt procedat 81
in deposito actualiter, & realiter facto,non verò in deposito confessato, de cuius numeratione non apparet, sed per confessionem solam depositarij. Mouetur ex Socino *consil. 171. col. penult. verſ. confirmatur, volum 2.* pro quo facit & dicit Additionator ad Rodericum Xuarez *in d. notabili 4* ex Bald. *in consil. 384. in 1. vol. consil. dicentibus*, quod vbi non apparet de numeratione depositi, sed tantùm de confessione depositarij: non habeant locum leges dicentes, depositum esse priuilegiatum, quia eius priuilegiis non gaudet, & adde Iſſ. *in l. 1. C. de ederdo in 3. nota.* vltra quos idem affirmat Socin. *consil. 143. diu perfectò. colum vlti. verſ. confirmantur prædicta lib. 3.* Quod idem repetiuit *in l. conſ. 171. lib. 2.* mouentur ex eo,quia dos similiter confecta non habet priuilegium veræ dotis.

Sed contrarium mihi longè verius de iure videtur, 82
nam licèt verum sit, vt depositum confessatum non

gaudeat priuilegio veri depoſiti, hoc procedit in præiu dicium tertij, non tamen inter eaſdem partes, & deponentem & depoſitarium, ita expreſsè diſtinguunt, & loquuntur Doctores omnes allegati, & infiniti alij quos in id congeſſit Tiraquel. *de retract. conuent.* §.4. *gl.6.a num.*14. *cum eqq.* nam quoad ipſum depoſitarium virtute ſuæ confeſſionis, quæ veram numerationem probat, præfata doctrina non procedit, ita probant expreſsè text. *in l. Publia, §. vltim. ff. depoſiti. l. in contractibus de non numerata pecunia.*

Quod maximè procedit in noſtro caſu, dum loquimur de depoſito iudiciali, cuius confeſſio de per ſe, & etiam abſtracta à depoſito, paratam exequutionem habere, nemini dubium eſt, *l.1.ff. de confeſſ l.1. C. eodem. tit. poſt rem ff. de re iudi. l.7. tit.3.p.*, & ita ex ſupradictis libenter recede à limitatione Zuchar. ſi quidem ex non abſoluta doctrina nec perpetua motus ſurt, & ideo reſolue in vtroque caſu, appellationi emiſſæ à depoſitario deferendum non eſſe.

Secundò limitatur, ſeu declaratur, vt tunc non poterit à ſequeſtro, ſeu depoſito appellari; quando apparet ſequeſtrarium acceptaſſe ſequeſtrum; eo tamen quando ipſe depoſitarium negauerit, & aliter non appareat, quia tunc admittitur appellatio, vt in terminis loquitur, & declarat Marque. *de commiſſio. 1.p.c.22. num.* 33. quo loci ſequitur, quando creditor exequitur, & in pignus capitur debitum ſibi ab alio, qui conſtituitur ſequeſter, & debiti depoſitarius; quia ſi negando debitum non acceptat munus, poteſt appellare, & in alia re exequutati fit exequutio.

84 Sed nunc quæro, an facto ſequeſtro alicuius rei apud depoſitarium, illam reſtituendam victoriam habenti in lite *iuxta cle.1. de ſequeſt. poſſ. & l.licet § rei depoſitæ. ff depoſiti & ſimilibus*, ſuper qua obtinuit aliquis exequutoriales, vt ſibi res reſtituatur; aut depoſitarius poſſit appellare ab hoc exequutore tanquam excedente eum exequendo, cùm in exequutorialibus expreſsè non contineatur? In quo minimè tali eſſe appellationi deferendum opinor, ad quod moueor extra ſupradicta; nam inſtrumentum depoſiti iudicialis paratam habet exequutionem, quia factum eſt inſtrumentum in iudi-
85 cio, vel apud officium, fori & iudicij calore & authoritate efficiente, exequutionem meretur B. *in l. qui tale pactum § qui prouocauit ff. de pactis.* Vbi Paul. & Iſſ. *num.* 8. idem Bart. Bal. & Paul. *l. eum pro quo, de ius vocan* Alex. *in l. diuo Pio in princ. ff. de re iudi.* Afflict. *deciſ.* 87. *num.*1. vt ſcilicet; quando per viam contentioſi iuris, ſit non voluntariæ. Bal & Xuarez, quos allegat Parla. *lib.2 rerum quoti. cap. fin.* §.10. *princip. par.* & ideo cùm dilatio appoſita reſtitutioni ſit per ſententias exequutoriales purificata, & liquidata, contra eum exequutio locum habet.

86 Et probat, quòd in ſimili habetur *in l.1. ff. iudicatum ſolui*, vbi fideiuſſor de iudicato ſoluendo ſtatim cedit dies obligationis, quòd res iudicata ſit, & condemnatio ſequuta, & virtute eius ſententiæ ſeu exequutorialium, per quas declaratur & liquidatur obligatio abſque nouo proceſſu, ſit exequutio contra fideiubentem, licèt in ſententia expreſsè non contineatur, nam cùm iſta obligatio facta apud acta, dicatur appendix ipſius iudicij, ita Odofred. *in l 2. C. de vſuris rei iud.* Guido de Suza Guillel. de Cunis, & alij relati à Bal. *in l.2. §. in fideiuſſorem ff. qui ſatisda. cogant.* Angel. Peru. *in d.l.2.* exactè Roderi. Xuar *in repetitione l. poſt rem in declar. l. Reg. fel.* 81. Sed pone quæſtionem quotidianam, vbi ex Bal dicit *in n.*10. quòd illa obligatio apponitur ad ſoliditatem ipſius iudicij, & ſic erit pars intrinſeca ipſius iudicij, ſecundùm quod iſta ſententia non meretur de per ſe ſola exequutionem, ſed ſtipulatio iudicatum ſolui declarata per ſententiam, & ſic illa iuncta cum ſententia eſt, quæ exequutionem habet, quia tunc per ſententiam liquidatur, vt aduertit, & idem Bald. *in l.1.* vbi etiam Angel. de Peruſio quæ quidem omnia faciunt ad propoſitum noſtrum.

Deinde, & hoc eſt potiſſimum fundamentum, nam 87 litigium eſt ſuper hoc re depoſita & ſequeſtrata, quæ per ſententiam à iudice vincenti reddi iubetur, ad cuius mandatum debet reſtituere. *ad l. pen. C. depoſit. l. ſi oleum ff. de dolo l.3. tit 9 p.3.* & ibi Gregor. *& l.5. tit.3.p.5.* Alberic. *in dictionario in verbo ſequeſtratio. l. licet §. res depoſitæ ff. eod.* ſed aduerſus quemlibet etiam tertium, in 88 quem res litigioſa peruenit etiam non comprehenſum in ſententia directa exequutio fit, *l.2. & l.ſi. C. de litigio. l. mater §. ſi. de exceptione iudi. l. ſi ſuperatus §. 1. ff. de pignoribus.* & nos latè infrà 4 p.c.8. à n.168. cum ſeqq. ergo aduerſus eum tanquam detentatorem rei adeptæ lite pendente exequutio rectè procedet.

Cui conuenit, quod dicunt Bal. *in l. ſi. ff. de bo. autho.* 89 *iudic. poſſid.* Abb. *in c.1. n.1. de depoſito.* Franciſc. Curt. *in tract. de ſequeſtro q.26. n.81 vol.4.* vt iſtis ab depoſitariis quandocumque iudici viſum fuerit, ad petitionem partis, vel ex officio rationem exigi poſſe, maximè ſi cauſa propter quam fuit factum ſequeſtrum, ceſſauerit; quia eo ipſo quòd remotio ſequeſtri per iudicem fiat, illis 90 intimata, celeriter ſequeſtrum reſtituere tenentur, vt latiùs probat Eſcobar, *de ratiocin. c.ap.6. à num.*85. vbi ex Baldo, Afflicto, & aliis firmat teneri ex illa intimatione, per quam in mora conſtituitur, ad intereſſe partis læſæ. & in terminis, quòd aduerſus hunc ſequeſtrum exequutio locum habeat abſque nouo proceſſu, probat Hieronym. de Monte *in ſuis queſt. q.* 323. quem referens ſequitur Ariſminus Tepatus *tom. 1. tit. de ſequeſtru. fol.* 331. *col.2. circa medium.*

Quod euidenter probatur, nam ſi obtinui contra te 91 exequutoriales, vel habeo inſtrumentum guarantigij ad præſtandam rem, vel pecuniam; poſſum directò exequi depoſitarium, apud quem rem vel pecuniam depoſuiſti, licèt ipſe nihil mecum contraxerit, nec fuerit ad exequutoriales citatus, text. eſt *in l.a Dino Pio §. ſi. ff. de re iudi.* Parla. *lib.2. rerum quoti. c.ſi.5.p.§.3. à n.45.* ergo à fortiori potero exequi depoſitarium, qui rem meam tenet, & nomine mei victuri factum eſt depoſitum; & quia tertio, cui ex obligatione aliquod commodum reſultat, exequutio competit aduersùs obliga- 92 tum, ita ex aliis probat Parla *lib 2. rerum quoti. cap. ſi. p.* §.... latè Gratian. *in deſceptat. foren. c.49. à n.1. & à num.* 23. *vſque ad fin. & cap.332. a princ. tomo* 2. & nos alibi latiùs.

Et quia licèt contra tutorem vel adminiſtratorem alicuius, aduerſus quem decretæ ſunt exequendæ exequutoriales, non poſſint in adminiſtratores dirigi directò, tamen ſi penes adminiſtratorem res ſit, in quem facien- 93 da eſt exequutio, & nō exhibeat, poteſt omni iuris rigore compelli, etiam per capturam perſonæ, vt exhibeat, ita ex pluribus probauimus infrà lib.4. cap. 8. de exceſſu de perſona ad perſonam, à n.165. & ſu. ſum

Vnum, & quod ſolet a Doctoribus adnotari non omit- 94 tam, vt ſcilicet; depoſitarius quilibet, vel apud quem res ſequeſtratur; ſi à iudice compellatur depoſitum alteri reſtituere, quàm ei, cui de iure tenebatur, vt poſſit, imò debeat iſte depoſitarius apellare ab hac iniuſta compulſione, ad hoc vt poſſit liberari, quod ita procedit, vt quando talis iuſſus eſſet notoriè iniuſtus, quia tunc non excuſaretur ab appellatione depoſitarius, quando vel eſt clarum mandatum iudicis compellentis reddere depoſitum alteri, eſſe iuſtum, à iuréque approbatum, vel ſaltim eſt hoc ſub dubio; quo ſtante pro iudice præſumendum, tunc & depoſitarius ab eo non appellauerit, liberabitur depoſitarius, parendo eius iuſſui, & obtemperando mandato, iuxta text. *in l. Imperatores ff. ad municip. l. ſin. videtur §. qui iuſſu ff. de regul. iuris l. liberorum. in fin. de re ſpon. infra.* quibus probatur ſoluentem iuſſu iudicis liberari de quo articulo vide ad longum per Afflict. *deciſ.*150. *n.*19. Didac. Perez

in

in l.1.tit.16. lib.3. ordi. q.15. colum.1144. Faciunt quæ Ripa *in c.si quando n.17. de rescript.* & Gregor Lopez *in l.5. tit.15.p.7.* Orosius *in l.vt vim.n.16.colum.21 ff.de iustitia & iure*, Paul.de Castro *in l.2. ff. de iudicijs.* Hippolyt. *in pract.crim.§. nunc vitandum.n.41.* exactiùs de hoc artic. per Azeued. *in l.13. tit.9. lib.recopi. a n.17. & seqq.* & vltrà eos id, loquendo in depositario iudiciali, seu sequestro, dicunt ex Bart. *in l.mulier. ff. de lege commissio.* & Guid. Pap. *q.340.* & Francisc. Curt. *de sequestris q.16.* Auenda. *in dictionario. verbo, fuerça.* de qua quæst. vide latè 4.p.c.7.à n.51. cum seqq.

195 Debitori autem cui iudex iubet soluere debitum minus legitimæ personæ, quia cùm tunc minimè liberetur, & tot hic sit præiudicij iussus & irreparabilis, appellationem ab eo omnes permittunt, vt videre est ex his, quæ latè in vnum congessit Greg.Lop. *in l.4.tit.14. p.5.glo.4.* & vltra Azeued. & Didacum Perez suprà Gutierrez *practic.q.lib.1. q.113.* & per Parla. *lib.2. rerum quotid.c.fi.5 p.§.17.à.n.7.* quando autem ad appellandũ ipse debitor coactus necessariò teneatur, vt se liberet, eosdem Doctores lege, & quod ab hac compulsione, puta quando iudex iubet debitori soluere debitum mino-
96 ri sine curatore, tanquam legitimo grauamine liceat appellare, probat *l. ait prætor §.permittitur, ibi,* nisi fortè quasi aduersus iniuriam appellandum quis ei putet, *&c.) ff.de minor.* circa quam vide latè per DD citatos & præcipuè Greg.Lop. *in d.l.3.* & de hoc articulo latiùs dixi, post plurimos 4.p.c.7.ad n.151.cum seqq.

CAPVT XVII.

A iudice, cui à superiore appellationis semel causa (etiam tacitè) remissa est, ad vlteriora procedente in causa principali, appellationi emissæ, vis an fiat haud deferendo. vbi an hodie stante Tridentini decreto, attribuente primam instantiam ordinariis; superior an valeat articulum committere cum clausula (vnà cum toto negotio principali) (quam & quas) & similibus,

SVMMARIVM.

Causa in prima instantia in aliquibus casibus iure communi Metropolitanis & Nunciis est permissa.n.1.

Causæ omnes in prima instantia sunt tractandæ coram ordinariis, nec superiores possunt adiri, nisi per legitimam appellationem, ex Trident.n.2.

Causa ibi in prima instantia auocatur ab ordinario, casus violentiæ est legitimus.n.3.

Iurisdictionis defectus insanabilis, præstat causam appellandi.n.4.

Causa in prima instantia quando per superiorem tractatur, violentiæ decreti tertium genus datur in Senatu.n.5.

Iudicem ordinarium Ecclesiasticum ex quibus rationibus dici.n.6.

Superior ad quem declarans bene appellatum, & reuocato grauamine an possit causam in prima instantia retinere, vel remittere ordinario.n.7.

Grauamine iustificato per superiorem inuento potest causam retinere, aliter autem remittit inferiori.n.8.

Causa non deuoluta vel malè appellata statim redit ad primum iudicem.n.9.

Delegatus super grauamine incidente in prima instantia tum, an possit se intromittere in negotio principali, quomodolibet grauamen declaret.n.10.

Appellatio limitata ab vno articulo separato, non deuoluit totam causam.n.11.

Delegatus quando possit de causa principali se intromittere.n.12.

Rescriptum interpretatur secundum ius.n.13.

De causa principali potest superior cognoscere, si à grauamine legitimè appellatum reperiatur.n.34.

Causæ grauaminis appellatio quando committitur cum clausula vnà cum toto negotio (quam & quas.&c.) operatur indistinctè principalis negotij retentionem.n.15.

Causa principalis quando committi videtur aquè principaliter cum causa grauaminis, potest de ea cognoscere delegatus quomodolibet, secus si accessoriè.n.16.

A remissione negotij principalis facta per superiorem inferiori appellatio non suspendit, quominus interim inferior queat validè procedere.n.17.

Etiam si iudex inferior fuisset inhibitus, quia per remissionem totum amouetur impedimentum.n.18.

Causa statim redit ad inferiorem, vbi superior declarat, non esse deuolutam, vel malè appellatum.n.19.

Et tunc virtus inhibitionis etiam expirat, ibidem.

Remissio tacitè facta idem operatur quod expressa.n.20.

Etiamsi adsit inibitio.n.21.

Et etiamsi adsit desertio.n.22.

Remissio expressa non est necessaria, quando iudex à quo non detulit appellationi.n.23. & seq.

Inhibitio accessoria, & ex causa appellationis tollitur sublata appellatione.n.24.

Absque remissione expressa inferior non potest procedere in causa, si appellationi detulerat.n.25.

Processus iudicis à quo pendente appellatione à remissione tacita vel expressa pendet à futuro euentu.n.26.

Ab inhibitionis moderatione per quam remittitur causa alteri iudici, appellatio non admittitur.n.27.

Inhibitione expedita per superiorem cognoscentem de appellatione à taci a, vel expressa remissione causæ, inferior non potest interim validè procedere.n.28.

Trident.sess.24.de reform.c.20. concedens in prima instantia cognitionem superiori ob negligentiam ordinarij ipso priùs requisito, declaratur.n.29.

Monitio trina an vnica sufficiat vt negligentia inferioris arguatur.n.30.

A tarditate & negligentia iudicis in administranda iustitia appellationi esse deferendum.n.31.

Negligentiæ & tarditatis grauamen post appellationem an inferior possit reuocare.n.32.

Causa in prima instantia etiam per sedem Apostolicam committitur ordinario.n.33.

Causæ prima instantia in beneficijs reseruatis tractatur in Romana Curia.n.34.

Caausa in prima instantia an possit per superiorem agi, si per iudicem seu partium cauillationes, aut qualitatem causæ stetit, quominus intra terminum Concily terminetur.n.35.

Clausula (quam & quas) eiusdem naturæ & efficaciæ est, cuius clausula (vnà cum toto negotio, &c.) & qui de his clausulis sint videndi.n.36.

Et idem est de clausula (cum omnibus suis incidentibus, dependentibus, & emergentibus, annexis, & connexis) de cuius materia qui videndi.n.37.

CVM Legatis, Nuntiis, Metropolitanis, & 1 aliis superioribus iudicibus à iure sit cõmuni in prima instantia multories cognitio permissa, corũque (ordinariis omissis) pariter sit subditis inhibitio concessa, siue Per viam appellationis, siue querelæ, auocationisve, vt notatur communiter per glossam & Doctores *in c. 1.ex toto tit.de off.legati in decretal. & in 6.* exactè etiam per Doctorem Sahagum in explicatione horum titulorum de offic.legati à princip. vbi multa refert, Cou *in pract. q.c.9.a princ.*

Sed hæc ita receptissima fuere vsque ad nouissi- 2 mum sacri Concilij Tridentini decretum in quo *sess.24. de reform. cap.20.* interdictum est omnibus superioribus, etiam Nuntiis apostolicis, Metropolitanis,

Legatísque

Legatisque de latere, quilibet causas in prima instantia audire, sed in ea earum cognitio, & examinatio ad ordinarios locorum pertineat omnimodo, itaque omnes causas Ecclesiasticas ad forum Ecclesiasticum quomodocumque spectantes, etiam beneficiales experiendas esse in prima instantia coram iudicibus ordinariis, terminandasque esse infra biennium connumerandum à die motæ litis: nec superiores iudices posse de eis cognoscere ante appellationem à diffinitiua, vel ab interlocutoria habente vim diffinitiuæ, vel continente grauamen per diffinitiuam irreparabile, etiam ex mandato apostolico, nisi vigenti & rationabili causa tale mandatum manu propria Romani Pontificis fuerit subscriptum, vel causa fuerit de eis, quæ secundùm Canonicas sanctiones iunt tractandæ apud Sedem Apostolicam, de quibus habetur *in c. nec licuit* 17. *d.* & *in c. maiores, in prin. de baptismo*, nec etiam Legatos de latere Nuntios, & alios quoscunque iudices quacunque facultate fulgentes posse in prædictis causis, quantumcunque grauissimis in prima instantia præcipere, impedire, seu turbare, iurisdictionem ordinariorum, nisi priùs fuerit requisitus ordinarius & negligens, vt & latiùs in eodem Tridentini decreto continetur.

3 Cuius in id recte meminit Doctor Sahagum vbi proximo loco *sub n.* 14. Gondizaluus de Paz *in praxi tomo 2. pral.* [illegible] 11. vbi mirifice ad violentiam applicat, vt scilicet, si iecus factum fuerit, & aliquis coram alio iudice non suo, hoc est, ordinario, præterquam in prædictis casibus exceptis & permissis appellari poterit, & inuocare protectionem Regiam, & auxilium violentiæ, co quòd violatur Concilij Tridentini decretum, hócque auxilium minimè huic oppresso, denegandum est in supremis tribunalibus, cùm illæ appellatio sit licita om-
4 nibus suis partibus constans; nam actus iudicis sine iurisdictione nulli sunt, quia nulla maior nullitas, nullus magis insanabilis defectus, quàm iurisdictionis. Felin. *in c. ea quæ. col. 2. de rei iudic.* Alexand. *cons. 77. n. 8. lib. 2.* Anton. Corsetus *in singulari verbo statutum*, incipit, *statuto cauetur* Bal. *in l. generaliter cotum. 1. C. de Episcop. & cleric.* Roman. *cons. 42. & consil. 116.* Paul. Castren *cons. 99 lib. 2.* Hippoly. *in singula 10. & in l. vlt. n. 49. ff. de iurisd. omnium iudic.* Ludouic. Gomez *in tract. vtriusque significaturæ n. 75.* Decius *cons. 8. n. 6.* Parisius *consil. 45. n. 28. lib. 1.* Couar. *in pract. quæst. cap. 25. num. 4.* Vancius *de nullit. de nullit. ex defectu iuris a princip.* sed actus nullus quantumcunque alias priuilegiatus exequutionem non meretur, *l. 4. §. condemnatum ff. de re iudic*, ergo cùm superiores in prima instantia careant penitus iurisdictione, vim facient manifestam, aliquod decretum huic contrarium exequutioni mittentes, & ita posset hoc casu
5 tertium genus violentiæ concedi, scilicet; *reponiendo lo hecho, y remitiendo la causa a quien della deba y pueda cognoscer*, & non vim facier, aliter autem vim adesse, deferat, & reponat.

6 Proprium iudicem ordinarium alicuius illum dici, vel ratione originis, domicilij, vel beneficij, vt *in c. si de foro compet.* vel ratione contractus, si ibi inueniatur, *vt in cap. dilecti eodem tit. & in cap.* Romana *§. contrahentes de foro compet. in 6.* vel ratione delicti, *vt in c. cùm sit generale, de foro compet. in decretal.* vel ratione rei sitæ, petitur, *vt in c. fin. eodem*, quibus modis plures quis habere potest iudices ordinarios, sed coram vno tantùm conueniendus reus est, quem actor ex eis elegerit, & & qui præuenerit iudex per citationem, ordinarius erit in causa, *vt in cap. proposuisti. de foro compet.* vbi latè notant Doctores.

7 Circa quæ multoties dubitatum vidi, minus tamen digestum, an hodie stante dicto Tridentini decreto; superior ad quem, de aliquo grauamine incidenti super causa principali appellatum est, & cognitio de causa inuenit bene appellatum, & iniustè grauarum; an possit causam principalem retinere, & auocare antea quàm prima instantia coram ordinario finiatur, seu terminetur, sed eo omnino terminato grauaminis articulo, teneatur remittere. In quo affirmatiue respondeo. nam Tridentini decretum circa hoc nihil statuit, sed omisit illud iuris communis depositioni, illud reseruans illæsum, ita declarauit S. Congregatio Concilij super d. cap. 20. sub die 4. Augusti 1588. in hæc: quòd quando fuit appellatum à diffinitiuæ vim habente, cuius grauamen per appellationem à diffinitiua reparari nequeat, & grauamen fuerit iustificatum, tunc Concilium non disponere, an causa principalis remittenda sit ordinario, sed remanere in dispositione iuris communis. & iterum super illis verbis Concilij. (& cuius grauamen per appellationem, &c.) ita decreuit: an iustificato coram Metropolitano, nihil innouare Concil. Tridentinum.

Illud autem iure communi inductum est, vt iudex 8
ordinarius aditus per appellationem ab interloquutoria possit iustificata appellatione, causam principalem retinere, si autem iniustam declarauerit, negotium principale ad inferiorem à quo redit, ita probat text. *in cap. vt debitus honor. de appellat. c. exhibita de iudiciis.* & notatur *in c. 1. de foro compet. in 6. & c. cum appellationibus frinolis, de appell. lib. 6.* Couarr. post alios *in pract. q. c. 9. n. 1. & 5. conclusione.* & hoc etiam, obiter tamen, citato Couarr. tetigit circa appellationem ab interloquutoria in curatis beneficiis Hieron. Gonzal. *in regul. 8. de mens. gl. 6. n.* .... & tunc quando vel non deuolutum, vel malè ap- 9
pellatum statim causam redire ad primum iudicem, affirmant Specul. *tit. de exeq. sentent. §. 1. n. 11.* vbi Ioann. Andr. Abb. *in cap pastora. §. præterea n. 7. de off. delegati* Præpos. *in d. c. vt debitus n. 10.* Petrus Surd. *decis. 175. n. 3.* Lancelot *de attentat. 3. p. c. 12. limit. 2. sub. n. 28. & limit. 29. n. 1.* Rota *decis. 1. aliàs 138. si appelletur de off. delega. in nouiss.* Escacia *de appellat. q. 17. limit. 47. membr. 2. n. 9.* Marquesa. *tract. de commissio. 2. p. c. 1. num. 40.* Cinus *in l. per hanc. quæst. 7. sub n. 11. C. de tempor. & repar. appell.* Bart. *in l. intra vtilem, in prine ff. de minori. & in l. 4. quæst. 6. num. 10. ff. de appellat.* Franch. *in cap. accepta. 33. sub num. 1. de appellat.* Decius *in cap. vt debitus n. 7. 18. & 19. de appell.* Guido Papæ *tract. de appellat. concl. 9. n. 7. fol. 57.* Escacia *vbi proxime memb. 3. num. 19. fol. 518.* ex ea ratione, quia causa in prima instantia debet terminari coram iudice à quo.

Quid autem in delegatis ab eis si dicendum, ad Re- 10
uerendissimum Nuntium solet recurri per appellationem à grauamine, cuius cognitionem alteri ipse delegat, qui quidem delegatus multoties se intromittit in examinatione causæ principalis, à quo appellatur, & pro delatione abnegata, supremi tribunalia adhibentur per viam violentiæ, & actus alias inappellabiles arguunt aduocati ex iurisdictionis defectu, instantes hoc capite appellationem saltem fuisse licitam, & vim esse manifestam. Pro cuius claritate liber distinctè procedere, vt aut grauamen tantum, a quo fuit appellatum, delegatum est, & tunc siue iustum, siue iniustum declarauerit, ad inferiorem causæ principalis cognitio redit, *vt per d. cap. vt debitus, & d. c. exhibita*, hanc firmauit post alios resolutionem Philipp. Franch. *in d. c. vt debitus. num. 40. super gloss. penult.* quæ illud innuit, iudicem, ad quem fuerit ab interioquutoria appellatum, teneri, eandem causam remittere ad iudicem à quo, vbi appellatio apparet iniusta, erit remissio huiusmodi omnino necessaria, si inferior iudex appellationi detulerit, *c. cum appellat. frinolis de appellat. l. 6.* explicant Doctores, maximè Philipp. Franch. *in d. c. vt debitus n. 42.* sequutus gloss. *ibi*, quæ idem docet. hanc conclusionem firmat etiam doctissimus Præsul. Couarr. *in pract. d. cap. 9. sub n. 5. vers. 1. conclusio.*

At causa solet vnà cum toto negotio principali com- 11
mitti, in quo suppono, quòd cùm appellatio interposita deuoluit illum solum articulum, super quo fuit interposita,

posita, ac ideo quando fuit appellatum ab vno articulo separato, iurisdictio primi iudicis non suspenditur in tota causa, ita determinauit Rota *decis.436. nota actio. in antiq.* & Besig. *decis.2. de causa poss. & propriet.* Decius *in c.bona num.19.de appellat.* Doctores communiter *in cap. super eo primero, de appellae.* Sebast. Vancius *de nulli.sententiarum ex defectu iuris ordin.num.87.* Parisius *cons.66.n.8.volum.1.* quia appellatio ad vnum articulum limitata, limitatum patit pariter effectum, & probatur *in l.appellanti.in princ.* & ibi Bart. *ff.de appellat.* nisi modo, & forma superiùs dicta, quando legitima declaratur appellatio.

12 Et ideo iudex superior appellationem ab interloquutoria delegans, cùm vult hæc præuenire, committit examinationem grauaminis, vna cum toto negotio principali, quod & rectè & iure procedit, quia hic delegatus non potest de causa principali cognoscere, si appellatio minimè iustificetur, & iniusta deregatur, quiâ tunc, ea scilicet, iustificata benè in ea valebit se intromittere, quia cùm iudex appellationis ita demum cognoscit de ipsa, quando bene fuisse appellatum apparet ex supra-
13 dictis, & cùm rescriptum & commissio debeat intelligi, & interpretari secundùm ius commune, ad illúdque referri, *c.causam quæ, de rescriptis.* Decius *in c.vt debitus n.18.& 19.not.7. de appell.* Vestrius *in praxi lib.3. c.9. sub. n.11.* qui in terminis hanc clausulam interpretantur. Romanus *cons.392.in 2.dubio.* statim citandi. hæc ita
14 in ea tacitè inest subintellecta dictio & interpretatio, vt possit de principali causa cognosci, si iustè & legitimè fuisset appellatum, ita probant Feli. *in d.cap.causam quæ, de rescript.n.6.col.7.in princ.vers.& dicit Rota.* Præpositus *in c.vt debitus n.9.* Decius *n.6 de appell.* Beroi. *familiaribus quæst.120.n.8.* Roman. *in d.cons.397.dub.2.* Carol. Ruinus *cons.114.* Rota *decis.237. ordinauerunt in nouis,* Staphilius *de literis gratiæ & iusti.fol.271.* Bellamera *decis.419. si auditori, & decis. sequenti.* Couarr. *in pract.q.19. sub n.5. vers.2. conclusio* (vbi reprobat Franchum contrarium tenentem) idem etiam tenet Vanti. *de nulli.sent.ex defectu iurisd.ordin.n.65.* Put. *decis.278. lib.2.* Petrus Surd *decis.175. per totam,* dicens *sub n.8. vt rescripta* interpretantur secundùm ordinem iuris Alexand. *cons.98.vol.5.* Bursatus *consil.234.n.21.* Rota *decis.* 237. & quia potestas delegati regulatur à iurisdictione & potestate delegantis. Nos latè diximus infrà 4.p.c.4. per totum.

15 Hæc tamen conclusio fallit, quando fit commissio in Romana curia cmm prædicta clausula (vnà cum toto negotio principali) vel cum clausula (quam & quas) (de qua statim) quia tunc indistinctè operatur retentionem causæ in eadem Curia. non tamen fit eius remissio ad iudicem à quo. Marquessa *de commissio. 1.p.de commissione appell.ab interlo.c.22. n.22 fol.247.& p.2.de commissio.san.nullitat.c.1.num.40. in fin. & seq.fol.335.* Escacia *de appellat.q.17.limit.47. membro 3. numero 31. fol.319.*

16 Quando autem Princeps causam huiusmodi committit, & ex eius cõmissionibus, verbisque apparet de Principis voluntate, causam grauaminis & principalem causam voluisset committere, quia tunc etiamsi iniustè fuisset appellatum, beneque iudicatum, poterit delegatus de negotio principali cognoscere, quando, scilicet, causa principalis videatur commissa æquè principaliter, non accessoriè, & modo, quo de iure accedebat causæ appellationis, & eius cognitioni, *iuxta l.1. & 2.ff.de pecul.lega.* & ex his quæ Bart. not. *in l Titiæ §. nihil.ff. de legatis 1.* & optimè explicat Ruinus *consil.114.lib.4.col.2.* Couar *d.c.9.sub n.5.in 3.& 4.conclusione.* idem Sebast. Vantius *de nulli.ex defectu iuris ordin.d.n.65.* Quintilia. Mandos. *in praxi commissionum forma 17. vers. vna cum toto negotio.* Crotus *cons.27. per totum.* Surd. *d.decis.175. sub num.8.* cuius redde exemplum, scilicet; quando Principis rescriptum non committit causam principalem accessoriè vnà cum toto negotio principali, *&c.* sed æquè principaliter, purà; cognoscas de causa appellationis à grauamine, & de toto negotio, & causa principali, vt declarant Doctores ipsi, præsertim Couarr. apud quem & Surdum alia rei huic attingentia, & circa auocationis materiam videre poteris latè.

Hinc faciliùs cognoscetur quæstio, dubiúmque nostrum principale, an iudex superior, quia malè appellatum vidit in articulo, illum remittit, nunquid iudex inferior possit non obstante appellatione à remissione huiusmodi; vel ab eo procedente interposita ad vlteriora in negotio procedere, absque reatu violentiæ, & attentati. In quo breuiter affirmatiuè resoluendum esse arbitror. si quidem appellatione pendente à remissione causæ facta per iudicem ad quem, iudici à quo fuerat appellatum a grauamine, potest iudex à quo procedere ad vlteriora; sententiam ferendo, quæ, & eius processus valida reputantur, nec aliquid ex eis tanquam attẽtatum venit reuocandum, vt notabilis est decis. Rotæ 1. aliàs 128. si appellatur de off. delegati *in nouis.* postquam id ipsum notat Nicol. de Milis *in suo repertorio, verbo, iudex, à quo appellatum est, fol.115.* & meliùs multo hoc probat decis. Rotæ 66. aliàs 461. incipit: *si appelletur de appellatio. in antiq.* idem etiam probat Lancelot. Robert. *de attent.2.p.cap.12.limit.26. numero 1.* Marquessa *tract. de commiss.1.c.22.n.31.* post Abb. *in c.cum tua. de ordin. cognit.* 17

Quæ doctrina intantum vera est, vt pariter procedat, etiam quando hic iudex inferior fuisset à superiori illius interloquutoriæ appellationis virtute inhibitus, nam adhuc facta sibi remissione per iudicem illi inhibentem, qui aper remissionem censetur simul inibitio: & omne impedimentum sublatum, vt ex eisdem duabus decisionibus Rotæ tenet idem Lancelot. *suprà 2. p.c.29. limit.2.num.15.* Mandos. *in tract. de inhibitionibus quæst.36.* 18

Et facit, quia vbi iudex appellationis declarat appellationem non deuoluere, vel malè appellatum, statim causa redit ad primum iudicem, vt voluit Speculator *in tit.de exequutione sententia.§.1.n.11.* & ibi Ioann. And. Abb. *in c.pastoralis §. præterea n.7.de off. delegati.* Peræposi. *in c.vt debitus n.10.de appellatio.* Petrus. Surd. *decis.175. n.3.* qui ex Præposito *n.9.* dicit hoc ita procedere, etiam si priùs appellationis iudex inhibuisset, quia virtus inhibitionis expirat, sequuta illa declaratione, tenent etiam alij statim citandi. 19

Et horum vltimo loco relatorum Doctorum præfatam doctrinam potes extendere, & ampliare, vt non solùm habeat locum in huiusmodi remissione expressè, & verbaliter facta, simul cum declaratione appellationis illicitæ; sed etiam in tacita remissione, nam quando secundùm terminos *d.c.vt debitus honor* (est inuenta & declarata appellatio legitima) debuisset ad inferiorem remitti, vt dixi superiùs. nam etiam tunc potest non obstantibus inhibitione, & appellatione in cau- 21
sa ad vlteriora inferior procedere, vt vltra modò citatos authores ita notabiliter habetur per Rotam *decis. 3.aliàs 11.fuit dubitatum, in additione vers. sed iis oritur subdubitatio. ad appellat. in nouis.* Vltra quos expressè hanc declarationem, & appellationem adducit Lancelot. *de attenta.2.p.c.20.de attenta.post inhib. limi.3.n.3.* quæ declaratio, & extensio eo vsque procedit, vt locum habeat, quando appellatio fuisset deserta, quia 22
etiam tunc negotium deuoluit ad primum iudicem, vt inquit Bald. *in l. eos. n.7.C.de appellat.* Beroi. *in quæstio. famili.120. n.5.* Petrus Surd. *d.decis.175.n.4.* & ipse iterum *in cons.139.num.11.* & hoc modo sunt intelligendæ doctrinæ & doctores asseuerantes, vt inferior non possit 23
se intromittere de negotio, postquam superior in eum manum imposuit.

Quoniam eo ipso quòd iudex à quo non detulit appellationi, sufficit, quòd dumtaxat declaretur malè appellatum,

appellatum, ad hoc vt possit procedere, quia expressa remissio non est necessaria, vt tenet Cardin. Alexand, *in c. vt debitus honor. numero 28. vers. gl. in verbo, alioquin.* & ibi Franch. *n.* 47 additio, Ad Rotam *decis. 3. versus fi. de appella. in nouiss.* Imò illo casu iudex à quo poterit ii-
24 ne alia remissione procedere, etiam si fuisset vigore appellationis inhibitus, quia inhibitio erat accessoria appellationi, cuius sequitur naturam, qua deficiente corruit meritò inhibitio, & sic rectè poterit procedere non moderata inhibitione, tenent vltra Doctores citatos Franch. Card. Alexand *in additio. ad Rotam, vbi proximè.* tenet etiam Escacia *de appell. q. 17. limit. 47. memb. 3. sub n. 34.* vbi quòd multo magis dicetur reuocata inhibitio, si causæ expressè fiat remissio, Rota *decis. 1. alias 138. si appelletur. in fin. de off. delega. in nouiss. & decis. 65. alias 41 1. si appelletur. versus fi. de appella. in nouiss.* qui omnes
25 contrarium affirmant, vbi iudex à quo appellationi detulit, quia tunc non potest procedere, etiam si malè appellatum pronuntietur, nisi expressè causa iterum sibi remittatur.

26 Et ad intelligentiam prædictorum obiter aduerte, quòd iudex à quo potest validè in causa procedere, pendente appellatione, ab interloquutoria, etsi iterum sibi vel tacitè vel expressè remittatur, & iterum à remissione appelletur, interim per eum gesta valent, non obstante appellatione à remissione tacita, vel expressa, pendet tamen validitas à futuro euentu quia si tandem grauatus obtinuit bene appellatum, per vltimum appellationis iudicem reuocabitur totus processus primi iudicis, factus post appellationem, latè explicant distinguendo inter causas connexas & separatas Philip. Franch. *in c. super eo, n. 8. & sub n. 9. de appella.* Lancelot. *de atten. 2. p. c. 12. limit. 2. sub 28. & limit. 29. n. 1.* latè etiam Escac. *de appellat. q. 18. limit. 47. memb. 2. à n. 9. cum seqq.* quod corroboratur ex eo, quod dicit Marquessa. *tract. de commiss. 1. p. cap. 22. num. 31. fol. 248* post Abb. & Doctores, *in cap. cùm in tua, de ord. cognit.* & regulam Cancel. 44. Lancelot. *de attent. 2. p. c. 20. lim. 2. in prin.* Ro-
27 ta *decis. 2. de off. delega in nouis* dicentes, quòd appellatio non datur à moderatione inhibitionis, per quam moderationem alteri iudici causa remittitur, licèt contrarium videatur tenere Capicius *decis. 144. n. 6.* Rota *decis. 46. de appell. in nouis*, quos reprobat Marquess. *vbi proximè.*

28 Isthæc nostra resolutio limitatur, vt minimè procedat, quando tertius iudex, hoc est, ille, qui adeptus est super cognitione appellationis interpositæ ab hac tacita vel expressa remissione, & reuocatione inhibitionis, nam, si hic tertius iudex inhibuisset primo inferiori, postmodum nullatenus poterit procedere in causa, sed in ea supersedere virtute huius vltimæ & nouæ inhibitionis, cuius processus & sententia nullatenus valent, sed visis attentatorum subiiceretur, vt per Rotam *decis. 1. alias 138. si appelletur de off. delegati in nouiss. & decis. 65. alias 461. de appell. in nouiss.* Tenet Lancelot. pluribus locis sui tractatus *de attent. 2. p. c. 12. limit. 20. n. 2. ad fin.* & iterum *eadem 2. p. c. 20. de attentatis post inhibitionem lim. 2 ampliatione. 4. n. 17. & limitatione 3. n. 5.* Sequuntur Escacia *vbi proximè sub n. 11. & n. 27. & quæst. 17. limit. 47. membro 2.*

29 Et vltimo loco pro declaratione præfati Concilij Tridentini *de sess. 24 de reformatio. cap. 20.* vbi principalem sententiam, & dispositionem, scilicet, vt nullus superior de prima instantia cognoscat reseruata ordinario; limitat *in vers. nisi Episcopo*, ibi, nisi Episcopo propriùs requisito, eóque negligente procedat, *&c.* quibus verbis datur facultas superioribus, vt ob negligentiam, & tarditatem administrandæ iustitiæ, causas in prima instanti terminandi Episcopo requisito, aduertendum est, circa istam requisitionem vt Ioann. Andr. *in cap. dilecto, de appellat.* videtur velle, hanc monitionem trinam esse debere, dum dicit quòd si iudex tertiò monitus non pronunciat super exceptionibus, aut non procedit in causa, causa fortè vexandi excipientem supersedet, posse ab hoc grauamine licitè ap- 30
pellari, quod videtur etiam probari *in cap. 1. de supplenda negli. Prælato.* cum quo etiam residet Panor. *in cap. ex part. 2. de appellatio.*

Sed contrarium, imò vt vnica monitio, seu requisitio sufficiat, & trina procedat ad maiorem cautelam, & ex superabundanti, videtur verius, namque semel iudicem requirere sufficit, *l. Titia Seio, §. vsuras.* & ibi etiam Bart. *ff. de legat. 2. & in l. mara. ff. de vsuris*, & hanc etiam opinionem sequitur contra intentionem tacitè inductam à Ioan. Andr. affirmat. Philip. Franch. *in d. c. ex parte el. 2. de appell. post princ. vers. quid autem si index.* tamen ad maiorem cautelam, & vt magis indubitanter appareat de negligentia iudicis; securius erit, & commodius trina aduersus eum monitione, requisitione vti, de quo articulo & sequenti exactiùs videre poteris infrà lib. 3. c. de arbitra. 13. vers. quibus conuenit, *&c.* à n. 69.

Ex his nec inutile erit, scire, an ab huiusmodi tarditate, & negligentia iudicis in non administrando parti iustitiam appellationi emissæ non deferens violentiam adesse dicitur. In quo affirmatiuè respondeo, scilicet, vim esse, & appellationi deferendum, vt per gloss. *in c. 2. de appell. ad fin. in 6. & in c. ad aures de simonia.* Philip. Franch *in c. ex parte el 2. de appell. supra cit. loco, l. fin. § illud. C. de temporibus appell.* & ibi Bal. facit *c. nullus de iure patro.* Innocent. *in cap. ex conquestione in princ. de restitutione spol.* & sequitur B. *in l. quamuis col. penul. ff. de damno infecto, & in auth. vt differentes indic. per totum.* & facit Concil. Trident. *supra*, apud quos etiam vi- 32
dere poteris, an postquam sic ob iudicis tarditatem & negligentiam grauatus superiorem adhibuit, an inferior possit huiusmodi grauamen reponere, & reuocare, resoluentes negatiuè, ex quo iam alteri causa commissa est. vide Franch. *loco relato ad finem.* & quòd à iudice negligente, seu negante iustitiæ administrationem, vel causam diffinire, licita sit appellatio, probat gloss. *in c. 1. de confessis lib. 6.* Bart. *in l. 1. n. 7. de iurisdict. omni. iudi.* Menoch. *de arbi. iudicum lib. 1. q. 70. à n. 15.* plurimos Doctores de hac re tractantes congessimus suprà hac 2. p c. 1 à n. 194. cum seqq.

Vnum non omittam, vt scilicet illius decreti Tri- 33
dentini dispositio, licèt habeat locum etiam in causis delegati ab Apostolica sede, nam in prima instantia ordinario venit commissa, vt constat ex declaratione Cardinalium super verbis (causæ omnes, *&c.*) *ibi*, Causæ omnes ad forū Ecclesiasticum pertinentes, & beneficialibus in prima instantia nunquam per signaturam iustitiæ, aliis committuntur, *&c.*) tamen Concilium limitatur in be-
neficiis reseruatis sedi Apostolicæ, nam virtute bre- 34
uium Cameralium citantur possessores beneficiorum, vt etiam in prima instantia compareant Romæ circa causam tractandam, expressè declarauit eadem Cardinalium congregatio super eodem c. 20 Concil. Trid. in sequentia verba: Item prouisi per sedem Apostolicam de beneficiis reseruatis possunt virtute breuium in fauorem literarum, seu nomine Cameræ Apostolicæ, ad accipiendā possessionem & auditori eiusdem Cameræ directarum, citare, & ad iudicium coram eodē auditore Cameræ vocare possessores talium beneficiorum occupantes, & detinentes, ac si coram ordinario super possessorio tantùm causæ ventilarentur, & cùm sententia super eodem possessorio prolata fuerit, potest pars aduersa causam in curia committere, *&c.*) de quo etiam nos dicemus infrà 5. p. tomo 3. prope diem edendo; & alias limitationes ad dictum Concilium videre poteris ex eadem declaratione.

Vnam tamen Cardin. declarationem, & illam, quæ 35
ibi apponitur super illis verbis infra biennium, *&c.*) afferam, in sequentia: An hoc cap. quo cauetur, eas à locorum ordinariis esse intra biennium terminandas,

alioquin

alioquin post id spatium liberum esse partibus, vel alteri illarum iudices superiores adire; habeat locum, si non steterit per iudicem, quo minus infra dictum tempus causam diffiniat, sed vel ob qualitatem causæ, vel patium cauillationes; Congregatio censuit, si per iudicem non stetit, partes alios superiores adire non posse. facit *c. venerabili. de iudiciis.* vbi Abb. & alij *l. properandum. § sin autem & §. de illo C. de iudiciis.*) Et hactenus de declaratione, quam digito ligatam habe.

36 Vltimò est aduertendum, quòd omnia, quæ diximus de clausula (vnà cum toto negotio principali) eadem sunt repetenda in clausula (quam & quas) quia eiusdem est naturæ, & effectus, de qua latissimè videndi sunt Achilles *decis.* 14. *num.* 1. *de rescriptis & decis.* 22. *num.* 2. Cæsar de Grass. *decis.* 10. *de iudiciis num.* 2. & 3. Mohedanus *decis.* 162. Saner. *irregula cancel. de infir. resig. q.* 34. *n.* 4. Grassis *decis.* 1. *à num.* 1. *cum seqq. de iudiciis, & decis.* 2. *à num.* 6. Veralli *decis.* 125. *num.* 2. *p.* 3. Staphileus *de literis iustitiæ c.* 8. *per totum.* Peregrin. *decis.* 94. *lib.* 1. Achil. de Grass. *decis.* 8. *de rescriptis.* Gomez. *in regul. de infirm. resig quæst.* 34. *n.* 4. Menoch. *consil.* 166. *à num.* 8. *cum seqq. vol.* 2. Mandos. *in forma commissio. appellat. §. vna cum toto negotio vers.* 2. *quæro.* & idem Mandoss *in commissio.* 9. *admissio. pro interesse. vers. quam & quas.* Papazon, *ad decis. Rotæ* 23. *volunerunt sub num.* 3. *de rescriptis in nouiss.* latè Marquessa. per ampliationes & fallentias *in tract. de commissio.* 1. *p. c.* 5. *de commissione appell. in Romana Curia à n.* 39. *cum sequent. fol.* 48. & 2. *p. c.* 1. *de commiss. sanatio. nullitat. à n.* 40. & *seqq. fol.* 335. Ioann.
37 Heron. Campanill. *diuers. iur. canon. rubr.* 11. *c.* 13. *à num.* 206. *fol.* 349. Et idem etiam dicendum de clausula (cum omnibus suis incidentibus, dependentibus, emergentibus, annexis, & connexis) de quibus clausulis videndi sunt Mandos. *super regul. Cancel. de subrog. q.* 14. *num.* 7. latissimè Marquessa *d. c.* 5. *à n.* 54. *cum seqq.* & *num.* 64. Bellamera *decis.* 619. Cassiador. *decis.* 9. *n.* 3. *de causa poss. & propriet.* Achiles, *decis.* 7. *de attentat.* Rota *decisione* 187 *n.* 6. & 7. *p.* 2. *diuersorum.* & de clausula (cum toto negotio principali) latè ipse Marquess. *d.* 1. *p. c.* 5. *à n.* 65. vbi plurimos citat.

CAPVT XVIII.

A reseruatione, quam facit iudex, declinatoriæ, seu alterius articuli incidentis, seu emergentis in causa; ad litis discursum, siue diffinitiuam; appellationi interpositæ an, & quando ipse deferre teneatur. vbi etiam obiter, quid ab inordinato processu.

SVMMARIVM.

Reseruationis articuli decretum an recipiat appellationem. n. 1.

Et quid si non est additum, quod ex diffinitiua resultabit articuli ex reseruati peditio, an admittatur supplicatio. num. 2.

Exceptiones quæ statim post oppositionem requirunt examen, & cognitionem, quæ sint. n. 3.

Exceptiones seu articuli præiudiciales quales sunt. n. 4.

Præiudiciales articuli prius examinandi, ita vt in causa principali sit interim conquiescendum. n. 5.

Præiudiciales exceptiones ad seipsas, vel respectiuè ad alias quales dicantur remissiuè. n. 6.

A reseruatione articuli anteriorem cognitionem requirentis, an ad finem litis, seu diffinitiuam, appellationi vt licitæ deferendum. n. 7.

Reseruatio exceptionis rei iudicatæ ad diffinitiuam est nulla. n. 8.

Reseruatio ad finem litis exceptionis, transactionis, aut iuramenti, est nulla. num. 9.

Reseruare ad litis discursum non potest iudex exceptionem declinatoriæ. n. 10.

Reseruare potest iudex præscriptionis exceptionem ad causæ discursum. n. 11.

Reseruari quæ possint exceptiones, & quandò, remissiuè. n. 12.

Reseruari non possunt exceptiones declinatoriæ, & ex quibus ordo iudicij peruerteretur. n. 13.

Articuli reseruatio peruertentis ordinem iuris, præbet causam appellandi. n. 14.

Exceptio declinatoria prius discutienda, & à processu ad vlteriora licet appellare. n. 15.

Exceptio declinatoria an expressam exigat pronuntiationem, vel tacita sufficiat. n. 16.

Super exceptione declinatoria an expressè teneatur pronunciare delegatus, ita vt per processum ad vlteriora non sufficiat. n. 17.

Super exceptione surreptionis, potest delegatus expressè & tacitè per processum ad vlteriora pronunciare. n. 18.

Exceptio incompetentiæ recipit appellationē, ita vt si ab interlocutoria non appelletur, transit in rem iudicatam. n. 19.

Incompetētiæ interlocutoria tacita per processū ad vlteriora transit in rem iudicatā, si non appelletur ab ea. n. 20.

Incompetentia interlocutoria iudicis omnimoda carentis iurisdictione an transeat in rem iudicatam, siue apponatur, siue non, siue tacita, siue expressa. n. 21.

Litterarum falsarum virtute processus factus est nullus ipso iure. n. 22.

Iudex habens iurisdictionem, sed est omnimodo incompetens in aliquo casu, si se expressè declarat competentem, sententia transit in rem iudicatam, si non appelletur, & processus tenet. n. 23.

Idem si citatus nihil opposuit, quia de cætero non potest de incompetentia tractari. n. 24.

Iudex delegatus prout ordinarius cognoscit de articulo an sua sit iurisdictio. n. 25.

Incompetentia eius, cuius iurisdictio per exceptionem eluditur, non requirit expressam declarationem, sed tacitam per processum. n. 26.

Recusationis exceptio ante cæteras debet proponi, & cognosci, alias in iudicem videtur consentire alia prius opposita. n. 27.

Exceptiones generaliter oppositæ, debet prius proposita intelligi exceptio contra iudicem, & cæteræ conditionaliter. n. 28.

De exceptione declinatoriæ & contra rescriptum, remissiuè. n. 29.

Ab inordinato processu appellatio legitima est. n. 30.

Etiā in casibus, quibus à diffinitiua est prohibita appellatio, siue quoad vnū, siue quoad vtrumq; effectum. n. 31.

Ordinis præposteratio appellationem permittit. n. 32.

Ordinem executionis præposterans executor illam reddit appellabilem. n. 33.

Exceptio contra testes eius examen non impedit regulariter, sed in finem potest reseruari. n. 34.

Reseruare quas exceptiones contra testes non possit iudex in finem litis. n. 35.

Reseruare vel cognoscere de exceptionibus contra testes in finem litis iudicis est arbitrium. n. 36.

Et ex quibus moueri debet iudex reseruare, vel cognoscere. n. 37.

Reseruare vel non exceptiones contra testes grauatur pars, a quo erit necesse appellare. n. 38.

A iudice vbi tenetur procedere iudicialiter, si simul extrajudicialiter tantùm, licita est appellatio. n. 39.

Reseruare exceptionem nullitatis oppositam, non potest, sed ad omnia determinare. n. 40.

Exceptio nullitatis dicitur præiudicialis, & plus quam possessorium. n. 41.

Casus de facto refertur, quo à reseruatione appellationi non deferentem vim fecisse, fuit obtentum. n. 42.

Exceptio inhabilitatis est præiudicialis negotio principali, quo suspenso, debet prius examinari. n. 43.

Processus gestus tempore, quo iudex debet conquiescere, nullus est ipso iure.n.44.
Reseruari potest in finem litis in summariis exceptio requirens altiorem indaginem.n.45.
A reseruatione exceptionis requirentis altiorem indaginem in iudiciis summariis, appellatio non est licita.n.46.
Reseruare exceptiones requirentes altiorem indaginem disponens statutum, à reseruatione non admittitur appellatio.n 47.
Reseruandi ad effectum iudicis statur arbitrio, quæ exceptiones requirant altiorem indaginem.n.48.
Reseruata non intelligitur per statutum exceptio clara, quæ in continenti potest constare.n.49.
Exceptio iuris an possit reseruari, quòd de ea priùs debet cognosci.n.50.
Ordo iudiciarius non requiritur super disputatione iuris n.51.
Reseruanda exceptio iuris dubij an sit.n.52.
A reseruatione non appellatur, quando contra opponentem articulum iuris est præsumptio.n.53.
Nisi tunc offeratur probatio incontinenti, ibidem.
Reseruari non potest exceptio contra testem examinandum, si eius probatio offertur incontinenti, etiamsi requirat altiorem indaginem.n.54.
Et multo magis quando exceptio per ipsum ius est probata.n.55.
Et an sufficiat verbo simpliciter offerri incontinenti.n.56.
A reseruatione exceptionis contra testem oblata incontinenti appellari licet.n.57.
Reseruatio exceptionis in finem litis in tribunalibus Regiis non admittit supplicationem.n.58.
Reseruata exceptio in finem litis operatur, vt postea probata legitima corruant omnia gesta antea.n.59.
Reseruati iuris causa in aliud iudicium coram eodem potest tractari, quia ad illam efficitur competens.n.60.
Reseruata exceptio in finem litis an priùs sit terminanda. n.61.
Exceptiones liquidæ dicuntur, quorum probatio in promptu est, vt per instrumenta, &c.n.62.
Exceptiones altiorem requirunt indaginem, quæ intricatæ sunt, & in facto & in iure sunt dubiæ. ibid.
Reseruari non possunt ad finem litis exceptiones requirentes altiorem indaginem.n.63.
Reseruari tamen possunt, quæ illam requirunt. ibid.
A reseruatione prædictarum exceptionum non licet appellari.n.64.
Rzseruationi iudicis de facto statur, quando exceptio sit intricata.n.65.
Reseruatio operatur, vt probata demum exceptione gesta omnia retro sint nulla.n.66.
Dummodo exceptio reseruata opponatur processui, secus si substantiæ negotij.n.67.
Reseruata exceptio si obstet, expensæ reficiendæ sunt.n.68.
Reseruatas exceptiones decidi non petente parte, sententia est valida.n.69.
Sententia lata parte non instante est nulla ipso iure.n.70.
Acta non debet quærere iudex, sed debet expectare sibi deferri, aliàs redditur suspectus.n.71.
Exceptioni competenti renuntiare censetur pars, sicut & non opponens.n.72.
Reseruatas exceptiones omittere potest pars, & principale terminare, quas tacitè videtur tunc reiicere. n.73.
Reseruatis exceptionibus non decisis si iudex ad diffinitiuam procedat parte opponente, sententia est nulla ipso iure.n.74.
Actus tendens ad fauorem alicuius intelligitur parte opponente.n.75.

1 FREQVENS est huius quæstionis dubitatio, non tamen eiusdem resolutio, ac propterea accuratum examen desiderat, & negatiua pars, vt nulla vis adsit in denegata huius appellationis delatione; multum suadet regula *l. 2. ff. de appellat. recipi. & l. ante sententiam C. quorum appellat.* Concil. Trident. *sess. 24. de reform. cap. 20.* quod interlocutoriis & ante diffinitiuam appellare, impedit.

Secundò & pro hac parte negatiua in terminis vrget, quod Gratia. dicit in regul. 33. *sub num. 5.* vbi ait, quòd à decreto, vt articulus causæ reseruetur diffinitiuæ, ex qua eius iustitia, & determinatio resultabit, non posse appellari, nec supplicari.

2 Tertiò, tertiam etiam & mediam partem in huius articuli resolutione amplectitur practicus Monteroso (aut quis ille sit suppresso proprio nomine) in practica *tr. 5. de Cancellaria, c. 2. de las supplicationes n. 21.* vbi dicit, quòd à mandato interloquutorio, quo decernitur, articulum cum processu trahi in diffinitiua, & quod ex ea resultabit eius articuli expeditio, nunquam soleat admitti supplicatio, secus autem quando iste articulus diffinitiuæ reseruatur non addito, quod ex ea resultabit, quoniam tunc, ait ille, supplicari posse, affirmat.

3 Sed ne magis immoremur, triplex est in hac materia constituenda conclusio, & illa prior sit, vt in omnibus his articulis, & exceptionibus, quæ statim, vt opponantur, & deducantur processui, requirunt ante omnia examinationem & cognitionem, prout sunt exceptiones dilatoriæ, aliàs emergentes veluti recusationis, declinationis, seu incompetentiæ, defectus, mandati, & similium, secundùm gl. *in c. 1. de ord. cognitio.* & ibi Panormi. *num. 22.* & communiter Doctores omnes ibi ex Immola *num. 6.* Cynus, & Paul. Castren. *in l. 1. num. 9. C. de ordi. iudicio.* Gondizal de Paz *in praxi 1. p. tomo 1. tempore 5. num. 84.*

4 Et generaliter etiam & vniuersaliter de omnibus exceptionibus, & articulis præiudicialibus ad alteram causam, quia tunc dicuntur, ratione, scilicet, exclusionis, quia vna est exclusiua alterius, ita quod sententia lata in vna causa seu articulo, parat præiudicium in altera, seu articulo, *l 1. C. si quis alterum testa. prohib. §. præiudiciales*, vbi Doctores, *institut. de actio. l. si quis libertatem ff. de petitione hæredi. l. si crimen. l. si contestatus C. de ord. cognitionum. l. quoniam.* vbi Alex. *C. ad legem Iul. de adulter. l. præsens. C. ad legem Flauiam de plagiariis.* qui quidem præiudiciales articuli, siue per viam exceptionis, siue reconuentionis proponantur, adeò necessarium est, vt priùs de eis cognoscatur; vt interim debeat conquiescere causa, & negotium principale, probant expressè iura relata & ex Doctoribus adductis latè Ceuallos *in contra commun. opin. q. 818. per totam*, & præcipuè *à n. 7. & seqq 2. tomo.* apud quem plura inuenies exempla harum exceptionum præiudicialium, & exactiùs vbi de materia per Marantam *de ordine iudicio. 4. p. 2. c. d. per totam* cum maxima claritate & distinctione procedentem, vbi quales dicantur exceptiones præiudiciales ad seipsas, & quales dicantur præiudiciales respectiuè, hoc est, ad alias causas, de quibus omnibus præiudicialibus ante omnia debeat fieri examinatio, & processus, & interim superfedendum est principalibus causis. de quolate etiam per nos infrà 4. p. c. 13. per totum.

7 In omnibus igitur exceptionibus & articulis, quæ sui & iudicij natura, & ordine anteriorem cognitionem, seu determinationem exigunt ante causam principalem, de quibus per Doctores citatos, tunc se iudex illos ad processus discursum, seu diffinitiuam reseruauerit, à tali reseruatione appellationi emissæ iudex deferre tenetur, quoniam licita est, text. expressus *in C. exhibita, de iudiciis*, vbi Abb. text. *in c. cùm ad dissoluendum, de desponsatione impub.* latè, quia dicitur partem grauare, ex hac reseruatione, & secundum gl. & Doctores *in c. cum contingat de off. delegati.* Bal. *in l. 1. C. qui accusare non poss. c. ex parte vit. de appellat.* Bart. *in l. ait prætor. §. permittitur. ff. de minori* exactissimè concludit Felin. *in d. cap. exhibita num. 6.* Vbi latissimè disputat per totam, an & quando harum exceptionum reseruatio sit nulla, multis

multis ad id citatis Authoribus. inter omnes tamen receptissimum est, appellationem licitam esse. idem etiam probat Domini. *in c.exceptio 3.§ 6.* idem Felin. *in c.exceptionem num.25.de exceptio,* Feli. *in c. cùm contingat de off. delega.n.18.vers.an autem iudex,* vbi Hostiensis & alij.

8 Hinc etiam est, quòd exceptio rei iudicatæ, qua apposita ad processum iudex non potest vlteriùs procedere reseruando eam, & si contrarium facit, non valet processus. Castrens. *conf.247.colum.3.in fi.libro 1* vbi additio. plures adducit concordantes. Card. Tuscus *3. tomo littera E.concl.379.n.9.* idem repetit *in n.10.* in exceptio-

9 ne transactionis, & iuramenti. Sequitur Signorolus *conf.148.n.7. & 8.* vbi loquitur in delegato, Alex. *conf. 183.n.5.lib.6.* Hinc etiam est, quòd exceptiones declinatorias iudex ad litis progressum, & post litis contestationem reseruare non potest, Alex. *conf.182. in causa & lite num.5.vers.ad idem adduco lib.6.* Tuscus *vbi proximè n.4.* licèt exceptio præscriptionis, quæ potiùs respicit merita causæ, ad eius discursum iudex poterit reseruare. *l.nam & postea §.1.de iureiur.* Castren *conf.247.*

12 *in causa qua vertitur, col 3.lib.1.* & quæ exceptiones possint reseruari, vel non, vide Cardi. Tuscum *d. conclusio. 379.per totam.*

13 Quæ comprobantur, quia statuto, quo cauetur exceptiones requirentes altiorem indaginem, iubetur in finem reseruari, non intelligitur de illis, quibus omissis peruerteretur ordo iudicij, prout de exceptione declinatoriæ, aut incompetentiæ, & exceptione defectus mandati, quia istæ tales priùs sunt indistinctè discutiendæ, vt per Feli. *in c.exceptione in n.24.de exceptionib.* optimè etiam & in terminis Gratian. *disceptat. forens.1. tomo c.170.num.1.& num.12.* post Bald. *in l.1. colum.pe-*

14 *nul.in fi.in verbo, altiorem, de iureiur.* dicentes, quòd à reseruatione articuli, peruertentis ordinem datum à iure, licet appellari. tenent etiam Ab. *conf.14.indiuiduæ Trinitatis vers.2. probatur n.2. lib.1.* Fulu. Pacianus *tract. de probatio. lib.1.c.53.n.50.* Ruginel. *tract. de appella.§.2.c.3. n.303.* Et ex Feli. refert & sequitur Escacia *eodem tract. q.17.limi.47.memb.1.n.97.fol.498.* dicentes, posse appellari ab exceptionum reseruatione in finem litis, quia de emergenti præiudiciali & de negotio principali simul tractari non potest, quia esset confundere & inordinare processum, de quo nos latiùs suprà cap.1 num.46. & 37. hac p.

15 Et illud obiter attende, quòd declinatoria adeò discutienda est, & non reseruanda, vt etiam tacitè per processum ad vlteriora videatur declaratio facta super illius reiectione, tanquam incompatibili cum processu, à qua licitam esse appellationem, diximus latè suprà hac 2. p. cap.1. à num.88. & licèt Ioan. Garcia *de nobilitate gl.1. sub num.25.* dicat post Ias. super declinatoria opposita esse expressè pronuntiandum, super quo duas

16 opiniones contrarias recenset Escacia *tit. de appella. quæst.17. limitatio.6. memb.7. à num.58. fol.386.* tamen illi, vt veriori, indistinctè inhæret, vt communi, vt sufficiat declaratio tacita per processum ad vlteriora. Gabriel. *commun. opinio. lib.2. tit. de exceptioni. concl.1. num.2. ampliat.1. & num.6.* Beccius *conf 31. sub num.6.* Felin. autem in delegato firmat non sufficere tacitam pronuntiationem per processum ad vlteriora, in aliquibus casibus non absolutè, de quo articulo per regulam & limitationes amplissimè infinitis penè citatis Autoribus ipse videndus Felin. *in c.suborta num.6. vers. limita 4.* nisi contra delegatum sit apposita exceptio

17 iurisdictionis *&c. de sententia & re iudi.* quem omnino vide, & quod à tacita, vel expressa pronuntiatione super declinatoria appellationi si non deferatur, vim fieri declarari communiter in tribunalibus, dicit in terminis Ioan. Garcia *vbi proximè sub d. num.25.* circa doctrinam autem Feli. *vbi proximè* dicentis, delegatum non intelligi tacitè super declinatoria opposita pronuntiasse per processum ad vlteriora, non caret scrupulo, tum quia plures Doctores adducit in contrarium, tum etiam quia pro concordia tot tantasque suæ resolutioni apponit fallentias, vt vix regula vim fieri verificari possit aliquo in casu, vt per te videre potes.

Tum etiam facit in contrarium, quoniam si iudex 18
delegatus opposita subreptionis exceptione non cogitur pronuntiare super illa, sed tacitè per processum ad vlteriora, vt post Berolum *in c.super literis 1.lectu.n 21.* & *2.lectu.n.31* Guido Papæ *singula.747.sententia*, Muscarellus *in praxi Regy Concily p.5. glo.reseruatis.n.36.* & 37. & nunquam ab hac profiluisse opinione, quam vsu receptam vidisse, vt siue expressè, siue tacitè validè & iustè pronunciare iudicem, affirmat Ioan. Hieron. Campanil. *diuerso. iur.can. rub.11.c.13.n.191. fol.345.* Escacia hanc sequitur sine distinctione delegati; aut ordinarij, & cæteri etiam Doctores vltra alios, quos allegat Feli. *vbi suprà in d.c.suborta.*

Et pro complemento obiter attende, quòd adeò 19
est licita appellatio ab interloquutoria super incompetentia, vt non appellando, transit in rem iudicatam. Philip. Fran. *in c. si duobus 2. num.22. vers.2. quæritur, quid si iudex. de appella.* Rolan. à Valle *conf.33. articulus iste num.5. lib.4.* Francis. Beccius *conf.31. quod appellari. num.3. in fi.& num.6. lib.1.* Escacia *de appellatio. q.17. limi.6. sub num.51. fol 385.* qui ibi, *vers. amplia*, hanc firmat, id procedere etiam in tacita pronuntiatione per processum ad vlteriora, quia non appellando simi- 20
liter transit in rem iudicatam, tenet Decius *in conf.107. in causa quæ nomine, in prin.* Becci. *d.conf.31. sub n.6.lib.1.*

Quæ doctrina declaratur tres casus distinguendo, 21
primò quando is, qui pronuntiat se competentem iudicem, caret omnimoda iurisdictione, & nullum eius genus habet, & hoc casu siue appelletur, siue non, siue opponatur, siue non incompetentia, siue tacitè ipse iudex, siue expressè pronuntiet, processus est ipso iure nullus, Innocen. *in cap.20. super literis, num.5. vers. forsan in fi.& 7. de rescripti.* Escacia *vbi proximè num.52.* Affli&. *decis.354. in causa reuocationis n.14. vers. nec obstat, & sub num.15.* ita intelligendus est Muscatellus *in praxi ciuili p.2. gloss. competentes num.41.* Ioan. Hiero. Campanil. *diuerso. iur. can. rub.11. cap.13. num.189. fol.344.* dicentes quod nullum parat processus præiudicium ex 22
defectu iurisdictionis. quod comprobatur ex doctrina Bart. *in repetit. l.2. ex quacunque sub num.16. vers. vos Domini. ff. si quis in ius vocatus non ierit*, dicentis, quòd si litteræ impetratæ veræ non sint emanatæ à Principe, sed sint falsæ, earum vigore processus est ipso iure nullus, & semper de falsitate potest obiici idem dicit Innocent. *vbi proximè.*

Alius est casus, quando iudex habet aliquam iuris- 23
dictionem, sed tamen in causa de qua agitur, est omnino incompetens, isto casu si iudex se competentem pronuntiet expressè, pronuntiatio tenet, & transit in rem iudicatam, si non appelletur, & processus & sententia validi erunt, ita Innocent. *in d. cap. super literis sub num.5. & 7 vers. forsan de rescript.* latè prosequitur Franch. *in cap si duobus num.22. & num.30. vers. ex quibus de appella.* Inno. *in c.præterea in fine vers. sed si postquam de dilatio.* B. *in l.2. num.7. in fi.* Ill. *ibi num.39. vers. in quarta parte.* dicentes, quod si partes citentur, & iudex ad vlteriora processit, quia nihil fuit oppositum, vel opposita exceptione pronuntiat se competentem, de 24
cætero ampliùs non potest de incompetentia opponi, si non fuit appellatum, latissimè prosequitur per ampliationes, & limitationes Escacia *de appella. quæst.17. limi.6. memb.7. à num.54.* dicentes omnes, quòd cùm iudex semel pronuntiauit se competentem, à quo non est appellatum, non poterit postmodum hæsitari de incompetentia, aut errore, cùm sub hoc articulo sit iudex competens, scilicet; an sua sit iurisdictio, & sic facit ius inter partes. Et comprobatur, quia cùm op- 25
ponitur declinatoria aduersus rescriptum, ob idque

negatur, poſſe iudicem in cauſa ſe intromittere, circa dubium cognoſcit idem iudex, tam ordinarius quàm delegatus, an ſua ſit iuriſdictio. text. inſignis paſſim. d hoc probandum in curia citatus *in cap. ſuper literis, de reſcriptis.* & ſuper eo Doctores omnes. Gloritius *n.*115. *cum multis ſeqq.* Ill. *in l.*1.*num.*6. *ff. ſi quis in ius vocatus non ierit.* Ioannes Hieron. Campanil. *diuerſ. iur. canon. rub.*11.*cap.*13.*num.*190. vide latè Eſcaciam *vbi proximè*, per ampliationes & limitationes, ſequendo Franchum *in d.c.ſi duobus.*

26 Tertius caſus eſt, quando iudex eſt ipſo iure competens, ſed eius iuriſdictio poteſt per exceptionem elidi, & iſto caſu expreſſam pronuntiationem ſuper competentia nullo modo eſt neceſſaria, & tacitam per proceſſum ad vlteriora ſemper ſufficere, & eſſe appellandum. Franch. *in d.cap. ſi duobus num.*30. *ibi, ſecundo caſu princ.* Eſcacia *vbi proximè n.*65.

Et quod hactenus diximus de exceptione declinatoriæ, vt non poſſit reſeruari, ſed priùs de ea cognoſci, aliter appellatio licita ſit, multo fortiùs procedere in-
27 telligo in exceptione recuſationis, cùm declinatoriam & alias exceptiones debeat antecedere & præponi, de eáque priùs cognoſci, adeò vt ſi aliqua alia priùs ſit propoſita, non poterit ampliùs de recutatione pars opponere, quia dicitur in iudicem conſentire, nec ampliùs ſuper recuſatione locus erit, Doctores omnes per gloſſ. *exceptionem num.*4. vbi latè tractat Ioan. Hieron. Campanil. *diuerſ. iur. cano. rub.*11.*c.*13.*num.*187. *fol.*344. quo
28 loci hoc declarant, vt ſi generatim oppoſitæ fuerint exceptiones, intelligitur priùs & primo loco exceptio contra iudicem oppoſita, & reliquæ ſub conditione, ſi conſtiterit ipſum eſſe iudicem, & de hoc articulo, ſcili-
29 cet, recuſationis & declinatoriæ oppoſitæ, tam contra iudicem, quàm reſcriptum, vide nonnulla vtilia per Campanill. *vbi proximè.*

30 Et huius concluſionis illa fortis eſt, & potiſſima ratio, quam communiter Doctores omnes deducunt *ex d. c. exhibita de iudiciis*, nam cum à iure hic ſit ordo præſcriptus, vt priùs & de his articulis cognoſcatur, & in principali ſupereſt deatur, ordinem iuris peruertere, eſt intolerabile grauamen, & ideo ab inordinato proceſſu eſſe licitam, & permiſſam penitus appellationem, vltra relatos Doctores *in d.c. exhibita* repetentes, fatentur Zuchardus *in repetitione l. fi. C. de edicto diui Adri. tol. numero* 436. ante quem & Bal. *in c. ex conqueſtione. num.*1. *de reſtitut. ſpoli.* Ill. *in l.*1.*n.*5. *verſ. limita* 2. *C. de bonorum poſſ. ſecundum tabul.* & ibi Decius *n.*6. *verſ.*5. *& ab inordinato*, idem Decius *in l. fi num.*47. *verſ. id poſſet.* Bart. *in l.*2. *volu.*2. *ff. de appellat. recip* idem etiam tenet et Careſianus Cota *in ſuis memoralib. verbo, appellari non licet.* Couar. *in pract. q. c.*23. *n.*8. *verſ. cæterum licet.* Natta *conſ.* 121.*n.*4. *lib.*1. Ioſeph Ludouic. *deciſ.*39. *num.*8. Ozaſcus *deciſ. Pedemon.*25. *num.*14. Petrus Surd. *deciſ. Mantuana. deciſ.*16 *num* 16. & 17. Hiero. Gonzal. *in regul.*8. *de men. & alter. gl.*9. *in annotatio n.*102. *& gl.*6. *n.*224. & 225. ex quibus & aliis Authoribus latiùs probauimus infra 4. p. c.13. per totum, & alibi paſſim, & ſuprà hac p. cap. 6. à
31 n.68. hanc concluſionem non ſolùm procedere, & habere locum in iudiciis & cauſis, à cuius diffinitiua permittitur appellatio; verùm etiam in omnibus, in quibus non permittitur, ſiue quoad vnum, ſiue quoad neutrum effectum, prout ibi potes videre: & vide quæ nos latè infrà 4. p. d. cap. 13. à prin. & ex hac ratione & fundamento tenent hanc doctrinam plures Doctores ſuperiùs relati.

32 Et quoniam à præpoſteratione ordinis iudiciatij appellationem licitam eſſe omnimodo, eíque eſſe deferendum, probant Ricard. Malumb. *conſ.*71. incipit, *ſatis videre*, inter conſilia Federici de Senis. Cardinalis Tuſcus *tomo* 1. *concl.*259. *num.*21. & nos latiùs vbi ad alios caſus fecimus illationem, d. cap. 13. & cap. 6. quæ omnia huc quadrant.

Quod & eo fortiſſimo iſthæc concluſio corrobora- 33
tur fundamento, nam ſi in exequutorialibus omiſſio ordinis, & eius præpoſteratio facit negotium appellabile, vt puta; quando ſententia & exequutoriales dicunt, reſtituas prædium tertio, refuſis priùs expenſis, ſi exequutor procedat ad compulſionem reſtitutionis ante expenſarum ſolutionem; excedit; & ab hoc exceſſu appellatur, probat latiſſimè Neguſantius *in tract. de pignor. 4. memb.*5. *partu, n.*10. *& ſequentib. verſ. tertia concluſio*, multi etiam relati à noſtrate Ioanne Garcia *in tract. de expenſ. & meliora. 6. p. num.* 18. *cum ſequentib* & nos exactiùs examinauimus & declarauimus etiam inf. à 4. p. d. cap. 13. vbi plurimos concludentes omnes, quòd exequutor præpoſteram ordinem exequutionis excedit, eámque facit appellabilem; ergo à fortiori in noſtro caſu dicendum eſt admittendum, & prohibendum.

Hinc & ex eo etiam fulcitur, quoniam licèt regu- 34
lariter exceptio contra teſtes oppoſita, eius examen non impediat, ſed poſſit in finem litis reſeruari, vt per Bart *in auth. ſi dicatur. num.*3. 2. *not ab.* & ibi Bal. Salicet. & Ioan. Ficar. *in ſummario.* Caſtren. *num.*4. *verſ. regulariter autem C. de teſtibus.* gloſſ. *in cap. ex parte in verbo infames*, & ibi Felin. *num.*12. *verſ. ſi autem non eſſet caſus, iuncto num.*13. Ancharra. *num.*1. *& 12. verſ. regulariter exceptio, iuncto num.* 13. Ioannes Andreas *num.*1. *in fi. verſ. probatio exceptionis, & num.*15. *ad fi.* & ibi additio *litera G. in verbo excipitur.* Bald. *num.*11. *verſic. ſi autem opponitur crimen occultum.* Abb. *in princ. num.*8. Immola *in ſummario, & colum.*5. *poſt medium, verſic. exceptio quæ opponitur & colum.*6. *in princip. verſic. præterea etiam.* Anton. de Butrio *num.*2. *& n.*15. Anania *num.*1. *extra de teſtib.* Alber. *in tract. de teſti. cap.*3. *num.*52. *ad fi.* Socin. *regul.*129. *in princip.* Conrad. *in pract. §.*2. *de off prætor. in cauſis ciuil. tit. de teſti. rubr. perſonas teſtium, in princ. n.*9. *fol.*76. *col.*2. Lanfranc. *de teſti. n.*49. Viu. *in ſuis commu. opinio. in materia teſtium, verbo contra teſtes exceptio, verſic. item videtur dicendum.* Maſcard. *de probat. lib.*2. *concl.*694. *n.*1. alios referens.

Tamen cùm hæc regula multas patiatur exceptio- 35
nes, & limitationes, in quibus iudex omnimodo tenetur ſtatim de exceptionibus teſtium ante examen cognoſcere, & admittere; non tamen reſeruare in finem litis, vt latiſſimè videre per te poteris apud Farina. *in tract. de teſt. bus quæſt.*62. *à num.*330. *cum ſeqq.* vbi plures allegat. Imò & in hoc plurimùm poteſt iudicis ar- 36
bitrium, an debeat reſeruare in finem litis exceptiones contra teſtes oppoſitas, vel non reſeruare, ſed admittere, & cognoſcere de eis, ſecund. Bart. *in auth. ſi dicatur. num.*9. *C. de teſt.* Ioan. Andr. *in c. ex parte num.*15. Abb. *num.*8. Immol. *colu.*6. *ad fi.* Anto. de Buttio *num.*15. *verſic. opinio. extra de teſti.* Alberi de Malet. *in tract. de teſti. cap.*3. *n.*52. Socin. *regul.* 129. *in vltima fall.* Conrad. *vbi ſuprà fol.*76 *colu.*2. *verſ.*2. Menoch. *de arbi. caſu* 339. *num.*9. *lib.*2. Maſcar. *de probatio. conc.*694. *num.*2. *verſ. cæteris melius.*

Circumſtantias autem ex quibus moueri poteſt iu- 37
dex ad reſeruandum, vel admittendum, vide vltra dictos Doctores And. *in d.c. ex parte num.*16. *verſ. in arbitratu autem iſto.* Ab. *ibidem num.* 8. *verſ. & iudex arbitrando*, & Anto de Buttio *n.*15. *verſ. in arbitrio autem informando*, & vide etiam dictas fallentias poſitas per Farinacium loco proximè citato, quæ quidem debeant mouere iudicem, ad admittendum præfatas exceptiones, non autem reſeruandum in finem litis.

Et quamuis Ioan. Andreas *in d. cap. ex parte num.*6. 38
verſ. & ſi prius & ſequent. de teſtibus. dicat, quòd iudex in reſeruatione huiuſmodi, vel non reſeruatione in finem litis, has exceptiones contra teſtes oppoſitas in nihilo patti præiudicat. tamen contrarium verius eſt, imò vt iudex reſeruando, vel non reſeruando poſſit partem grauare aliquam, ex quo aliqui ſunt caſus, in quibus de

de eis debet cognoscere, & regulariter reseruare, vt dictum est. propter quod posse, imò sit necesse parti ex hoc grauamine appellationem interponere, comprobat Abb. *in d. cap. ex parte numero 8. vers. ego tamen, vsque ad numerum 9.* sequitur Alber. de Malet. *in tract. de testib. c. 5. n. 54.* post Speculatorem, quem ibi allegans sequitur; quos etiam & contra Ioannem Andream suprà, pariter sequitur Prosperus Farinac. *in praxi crimi. tit. de testibus quæst. 62 num. 365. & num. 366.* quæ resolutio ex ea pendet doctrina, à nobis superiùs hucusque tradita, quoniam in his casibus, in quibus debet iudex statim de exceptionibus contra testes oppositis cognoscere, eas reseruando peruertit, & præposterat ordinem iuris, & iudicium, à quo appellationi esse vtique tanquam licitæ deferendum, probauimus sursum, vt probant Doctores citati, & sequuti à Farinacio loco modò citato.

39 Et ex hac nostra doctrina pendet resolutio vera ad illam quæstionem celebrem, an in casibus extraiudicialibus, in quibus iudex tenetur omnino iudicialiter procedere, quando scilicet, vel adest legitimus contradictor, vel adest clausula in commissione (vocatis vocandis) à iudice procedente simul iudicialiter, & extraiudicialiter, vel extraiudicialiter tantùm, omissæ appellationi non deferendo vis fiat, in qua affirmatiuè, nempe, appellationem esse licitam, & ei si non deferat iudex, violentiam ferat, probaui suprà post latam examinationem hac p. cap. 13. à num. 136. & suprà, per text. *in d. cap. exhibita, de iudicis*, quia ab inordinato processu omnino licita reputetur appellatio, vbi & rationibus, & authoritatibus id ipsum affirmauimus, ponderando ac interpretando *d. cap. exhibita.* & sic illuc remitto.

40 Quod & nostræ conclusioni pertinet, quòd cum exceptio nullitatis ab aliquo opposita, eius sit naturæ & qualitatis, vt requirat statim examinationem & determinationem, adeò vt non possit in discursum processus reseruari, imò foret nullitati nullitatem addere, si stante hac oppositione nullitatis non pronuntiaretur ante omnia super illis, ita decreuit Rota teste Pureo *decisione 150. lib. 1. & decis. 72. num. 2. & num. 3. lib. 3.* Caputaq. *decis. 60. num. 1. & 2. p. 2.* & fuisse pariter decisum in vna Tiracon. constituendæ Capellæ 25. Iunij anno 1597. testatur Hieron. Gonzal. *in regul. 8. de men. & alter. gl. 9 in annotatio. n. 171.*

41 Namque quoniam nullitatis iudicium dicitur præiudiciale, & magis præiudiciale, quàm possessorium, vt docet Bald. *in l. ordinarij n. 13. C. de rei vindicatione.* Cæsar de Grass. *decisione 8. num. 7. de senten. & re iudic.* Hieron. Gonzal. *proximè citato loco num. 173.* nulla siquidem maior est iniustitia, quàm nullitas, Eguid. Bellamera *decisione 343.* incipit, *appellans n. 2.* & iudex nulliter procedendo spoliat. Aymon *consilio 140. num. 2. & 3. & cons. 24. num. 4.* Caputaq. *decis. 112. num. 1. p. 2. & decis. 186. p. 3.* & sic ab eius articuli nullitatis reseruatione appellationis interpositæ delatio si negetur, vis fiet ex doctrina in nostra conclusione, & Doctoribus adductis hucusque, & ex regul. *l. 4. §. condemnatum ff. de re iudic.* vt nulla dispositio disponendo de alicuius actus executione, in actu nulliter gesto non procedit, prout longum fecimus sermonem infrà 3. p. c. 9. à princ.

42 Huius etiam farinæ est, quod aliàs declaratum fuit in hac alma Galleca Curia Regali, dum adhibita fuit per viam violentiæ in prouisione Doctoralis Tudensis Ecclesiæ Cathedralis pro delatione appellationis emissæ à Licentiato Mera de Carbajal (hodie meritissimo Collega Valisoletani Collegij S. Crucis) oppositore à reseruatione quarumdam exceptionum habilitatum aduersùs personam alterius oppositoris oppositas, quas Capitulum & earum cognitionem reseruauit in discursum processus, at me informante, & insistente vim fecisse non deferendo, eo quòd appellatio legitima esset omnimodo, quoniam cùm præfatæ exceptiones habilitatis, & incapacitatis respiciant, & afficiant legitimationem personæ, sint præiudiciales causæ principali, deberet ante omnia de eis cognosci, principali suspensio, text. *in l. 1. C. si quis aliquem testari prohibuerit. l. si cum testibus C. de ordine cognitionum, l. quoniam C. ad legem Iul. de adulte. l. præsens C. ad legem Faunam. l. si quis libertatem ff. de petitione hæredit. §. præiudicialis, Institut. de actionibus.* Maranta pluribus relatis ad id Authoribus, *de ordinatione iudicior. 4. p. 20. decisione à n. 16.* Ceuallos 3. *tomo commun. opinio. quæst. 818. a n. 7.* ac ideo appellationem tali reseruatione licitam esse. illud insuper in confirmationem adducens, omne gestum à iudice tempore, 43 44
quo in casu debet conquiescere, nullum est ipso iure, vt tradunt Probus *in additionibus* ad Ioan. Monach. *in rub. vt lite pendente lib. 6.* Parisius *cons. 166.* Bonifacius *n. 14. lib. 4* Bald & Zinus *in l. fine part C. de dilatio.* omnes not. *in c. exhibita, de iudicis*, vbi Abb. & Felin. Caputaq. *decisione 37. sub n. 7. p. 2.* ac ideo talem interlocutionem Capituli executionem non meteri, licitamque appellationem, vimque fieri, in quo tertium genus violentiæ datum est, in tribunali (*oiendo denueno al Licentiado Mera sobre sus exceptiones epuestas, no haziendo, la haze, o sorgne y reponga*, &c.) quod in his casibus iustissimum & proprium decretum est.

Secunda sit conclusio in hac materia, vt cùm in iudicis summariis exceptio, & articulus requirens altiorem indaginem reseruari possit in finem litis, *l. 3 §. ibid. ff. ad exhibendum. l. penult. C. depositi. l. ille à quo. §. testamento. ff. ad Senatus Consul. Trebell. l. vlt. C. de compensatio.* quia cùm eas possit reiicere iudex, multo magis reseruare, Bar. *in extrauag. ad reprimendum, in verbo summariè. n. 4.* Angel. Areti. *in §. in bona fide. n. 2. Institut. de actio.* Marsil. *singul. 365. exceptio.* ac propterea dicit Felin. *in c. exceptionem, de exceptio. n. 5. ad fin. & n. 24 per totum*, quod licèt queat appellare ab exceptionibus reseruatis in finem litis, fallit in duobus casibus. 45

Et primus hic est, quando exceptiones requirunt altiorem indaginem, quarum cum sit licita reseruatio vt ex aliis Doctoribus ibi probat, licita non dicitur ab ea appellatio, & quòd sit sententia de iure, tenet post Menoch *de arbitrar. casu 20 in fin.* Gratian. *discepta. forens. 1. tom. c. 170. à n. 1.* vide etiam alios Doctores infrà à num. 62. 46

Et ita in terminis etiam statuti mandantis exceptiones requirentes altiorem indaginem posse, & debere reseruari diffinitiuè (cùm iuri communi sit conforme) si iudex reseruauerit exceptiones, tanquam indaginem altiorem requirentes, non posse appellari defendit, & latè probat Gratian *discepta forens. d. cap. 170. a n. 4.* quia cùm stetur dicto iudicis reseruantis, quando exceptio dicatur intricata, & requirere altiorem indaginem, eiusque sit arbitrio relictum, prout & tenet Tiraquel. *in l. si vnquam, in verbo omnia, vel partem n. 31.* Menoch. *de arbitra casu 20. num. 3. & de recuper. rem. 1. num. 260.* Matthias Coller. *in cap. cum venerabilis. num. 72. vsque ad n. 78 de exceptioni. & in tract. de process. executiuis. 4. p. cap. 2. num. 3. cum seqq* & ita etiam omnino intelligendus est ipse Gratian. *ibi num. 12. cum seqq.* vbi loquitur intricatè, & potiùs lapsu scribentis, vt ex eius rationibus, discursu, & Doctoribus citatis colligitur. Facit etiam, quod ipse dicit *n. 3.* quòd huiusmodi statuto non intelligitur reseruata exceptio clara, de qua incontinenti potest constare; quia hæc non intelligitur ab statuto reseruata, quemadmodum exceptiones iuris etiam dubij. 47 48 49

Quæ quidem conclusio ita admittenda est, vt tunc exceptio talis reseruari potest, quando est facti, & sic intelliguntur Doctores citati, cum secus sit dicendum, quando exceptio iuris est, quia nec reiici, nec reseruari debet; cuius est ratio, quia ius est certum, nec aliquam probabilem dubitationem recipit; ac pro- 50

preterea statim super illa tali exceptione cognoscendum est, nec debet reseruari, ita docet Bal. *in l. ancillæ. C. de furtis.* Menoch. *de arbit. iudic. lib. 1. quæst. 53. num. 4. & 5.* 51 quia super disputatione iuris ordo iudiciarius non requiritur, & vna semper esse debet apud iudicem determinatio, siue modò, siue imposterum. Bal. *in l. postquam litis, col. 2. vers. septima exceptio. C. de pactis.* Marianus Socinus senior, *in c. 1. n. 51. & 52. de litis contestatione,* Blancus *in tract. de compromisso, quæst. 4. princ. n. 102.* Alex. *in additio. ad Bart. in l. vir bonus, in verbo impedit. ff. iudica. solui.* Felin. *in c. exceptionem n. 40. de exceptio.* Menoch. *loco proximè citato n. 6. & 9.* vbi dicit, quòd cum à iudice super exceptione iuris iudicandum est, vnam semper sententiam, vel affirmatiuam, vel negatiuam amplecti teneatur; reseruatio nihil præstat, quia illud præiudicium super illa exceptione, quod in fine causæ facere potest, & tenetur, ita potest & debet tempore, quo obicitur, debet enim semper pronuntiare vno & eodem modo, vel pro actore, vel pro reo excipiente, vbi etiam latè dispu- 52 tat, quid dicendum sit quando ius non sit clarum, sed dubium & perplexum; & tandem pluribus hinc inde adductis idem quod de iure claro respondit, qui & *in d. q. 5.* ad hoc alias ponit declarationes. Fusiùs etiam ipse Menoch. *cons. 25. n. 13. lib. 2.* quem sequitur Gratian. *discepta. forens. tom. 1. c. 170. n. 5.* licèt Capicius *decis. 10. n. 19. & 20.* & Aretin. *in §. in bonæ fidei num. 2. Instit. de action.* tenuerint contrarium. vide etiam infrà n. 62.

53 Istæ autem duæ conclusiones possunt vno modo limitari, vt à reseruatione non possit appellari, quando contra excipientem & proponentem articulum iuris foret præsumptio, probat Hostiens. *in c. cum contingat. de off. delegati.* per text. *in c. nullus, de præsumptio.* Felin. *in d. c. exceptionem, de exceptioni. n. 24. vers. secundus casus est,* vbi hoc declarat, nisi tunc offeratur probatio exceptionis incontinenti, prout ad id adducit plures Doctores. Vltra quos & eo potest confirmari, nam licèt, vt superiùs dictum est, regulariter exceptio contra testes opposita non impediat eorum examen, sed reseruetur in fine, & discursum litis, cui adiecimus aliquas limitationes remissiuè, earum tamen vna hæc est, vt exceptio contra testes debeat statim, & admitti, & de ea cognosci, non tamen reseruari, quoties, etiam si altiorem requirat in- 54 daginem, offertur probatio incontinenti, hoc ita probatur per Doctores *in auth. si dicatur C. de testibus* vbi præcipuè Bart. *post n. 3. in eius summario. vers. breuiter literæ hoc dicit.* iuncto *n. 9. in fi.* & *n. 10.* & ibi Bald. *n. 2. versic. nisi probetur incontinenti.* Salicet. *n. 2.* & bene ibi comprobat Ioan. de Sicar. *n. 2. vers. verumtamen.* gloss. *in cap. ex par. verbo infames versic. sed ex hoc etiam.* vbi Innocent. *n. 1* Felin. *n. 15.* Ioan. And. *n. 15. post medium.* Bal. *n. 10.* vbi etiam multo magis, quando exceptio est ipso iure 55 probata. Immol. *colum. 6. in fi. vers. sed iste intellectus. & col. 7. in princip. versiculo alius fuit intellectus,* vbi quod sufficit verbo simpliciter offerre se probaturum, quia intelligitur incontinenti, licèt ad cautelam melius sit 56 adiicere etiam incontinenti. Anton. de Butr. *n 15 vers. 3. fuit opin. eod. tit. de testi.* Alber. de Mallet. *in tract. de testib. c. 13. n. 51. & 53. & n. 55.* vbi de veritissima conclusione testatur. Soci. *regul. 129. in 7. fall.* Lanfr. *de testib. n. 49. versic. item fallit.* Grammat. *decis. 86. n. 2. & seqq.* Conrad. *in practic. §. 2. de off. præto. in causis ciuilibus tit. de testib. rubr. personas testium aggred. in prin. n. 9. fol. 76. colum. 1. in. 7. fall.* Monticell. *in repertorio testium fol. 228. colum. 1. vers. 1.* Benecint. *decis. Bononi. 7.* vbi dicit, quòd ita docent cõmuniter Doctores *in c. ex p.* Menoch. *de arbit. lib. 2. casu 239. n. 8. vers. si constat statim, & n 12. vers. præterea vtut. in communi. officio. verbo, contra testes exceptio in fi.* Mascard. *de probat. lib. 2. conc. 694 n. 2 vers. aliud fecisse videtur Innocent.* &c. *n. 4. & 5.* vbi bene comprobat Prosper Farin. *in pract. crimi. in tract. de testib. qu. 62. n. 358.*

57 Et in terminis exceptionis contra testes reseruatæ, cuius probatio incontinenti offert, vt appellari liceat, licèt coram iudice superiori iustificanda sit, Philipp. Franch *in c. interposita sub n. 4. limi. 2.* & Card. Alex. *sub n. 4. fall. 2. & 3. col. 3. de appell.* sequitur Escac. *de appell. quæst. 11. n. 76.* & nos latiùs explicuimus hanc doctrinam suprà c. 1. à n 8. cum seqq.

Tertia & vltima etiam in hoc articulo potest consti- 58 tui regula, vt à reseruatione cuiuscunque articuli, seu exceptionis oppositæ in processu pendente in supremis tribunalibus, nec appellatio, nec supplicatio dimittatur, vt approbant & affirmant ita procedere in eis de speciali stylo & consuetudine, Monterro. *in pract. §. tract. de Chancellarias. c. 2. de las supplicationes n. 21.* Grat. *in regul. 33. sub n. 5.* reiecta tamen distinctione Monterr. dicentis, vt supplicari possit, quando non dicitur *de alli resultara,* quia sola reseruatio sufficit de per se, & tacitè subintelligitur, vt tunc reseruetur ad diffinitiuam, vt inde 64 resultet articuli discussio, quoniam istiæc sola reseruatio exceptionis operatur, vt probata postmodum exceptione & legitima inuenta nulla reddantur omnino, quæ antea gesta erant, docet Bart. *in l. ille à quo § 1. ff. ad* 59 *Senatus Consultum Trebellianum,* quod & declarat Felin. *in d. c. except. n. 24. sub vers. secundus casus,* &c. Marsil. *singul. 365. n. 2. & sing. 198. testis qui non debet. n 3. vers. ideo dicit.* Gratian. *in discepta. forens. 1. tom. c. 170. n. 7.* dicentes etiam, quòd in iis casibus, in quibus exceptio 65 reseruari potest de iure in finem litis aut diffinitiuæ, tunc non posse appellari, quia nulla læsio, præiudicium, aut grauamen datur considerabile, cùm in fine litis, quo reseruatur, reparari rectè possit, cæteraque gesta nulla retro sint de exceptionibus, & sic cùm tacitè ille effectus subintelligitur in reseruatione, absoluta, declaratio, & expressio requisita per Monterrosum non est in consideratione, cùm expressio illius quod tacitè inest, nihil operetur. de quo vide latissimè infrà n 67. cum seqq. 66

Clausula istiæc reseruatiua iurium in aliud iudicium, 60 sententia facta à iudice, operatur coram eodem iudice iuris reseruati causam tractari, ac discuti posse, de qua eius virtute efficitur competens, ita tenet Peregri. *de fideicommiss. art. 48. n. 66. fol 256.* Contrarium tamen, imò huiusmodi causam coram eodem iudice tractari non posse, defendit Matta *de iurisdict. 4 p. centur. 2 casu 199. a n. 22 cum sequentibus, & suprà n. 5.* Quid tenendum? prior opinio frequentiùs admittitur in praxi.

Et pro complemento huius materiæ illud inquirendum est, an exceptio in fine litis à iudice reseruata, priùs 61 sit terminanda actore constante pro diffinitiua.

Pro cuius resolutione prius supponenda sunt nonnulla ex hactenus dictis, nempe, liquidas dici esse excep- 62 tiones, quæ aliam non requirunt probationem, nec oppositionem, sed in promptu instrumentis aut aliter. Benint. *dec. 7* Muscatell. *prax. inst. p. 5. glo. Reseruatis n. 21.* Triuis. *decis. 2. n. 5. lib. 1.* & quæ non sint multis in casibus innodatæ *l. fin. C. de compens.* Muscatell. *n. 21. 22.* altiorem verò requirunt indaginem, quæ intricatæ sunt, nec de facili possunt liquidari, cùm & in facto, & in iure sint dubiæ *l. 3. §. ibid.* & ibi gloss. *verb. obscurior. ff. ad exhib. l. ille à quo §. 1 ff. ad Trebell.* Iaf. *in §. præterea. n. 58. Instit. de actionib.* Capic. *decis. 10. n. 19. 20* Aret *in §. quæ Instit. de except.* Alexand. *consil. 165. colum. pen. in fin. volum. 2.* Surd. *consil. 252. n. 10.* Cauagnol. *ad de. rel. Montisfer. 6. § 10. n. 16* Tilm. *decis. 3 vot. 6. recup poss. n. 23. 24. syntagm. 3.* Triuis. *d. decis. 2. n. 2.* Mar. Giurb *decis. 21. n. 1.* illæ in fine causæ, & ad merita reseruari non possunt, sed ante litis ingressum terminandæ sunt Felin. *in c. cum* 63 *contingat; de off. deleg. n. 18. & in c. ex parte n. 12. de testib.* Afflict. *dec. 63. n. 1.* Capic. *decis. 77. n. 66.* Triuis. *d. decis. 2.* Muscatell. *d. n. 21. 23.* aliàs processus redderetur nullus ad text. *in cap. cum ad dissoluendum. de despons. impub.* Felin. *in d. cap. cum contingat. n. 18.* Alb. *consilio 14. num. 3. lib. 1.* Triuis. *d n. 6.* Cauagnol. *d. §. 10. n. 7.*

Hæc verò in fine causæ reseruari rectè possunt, ne re- tardetur processus super negotio principali, *d. § ibid. ff. ad*

adexhiben.& d.l.ille à quo §.2.ff.ad Trebell. confert text. *eleganter §. si quis post ff.de condict.indeb. & l.nam,& l. nam & postea.* vbi Bar.& Doct.comm.*ff.de iureiur.* Marſ. *ſing.*365.Afflict.*deciſ.*52.*n.*2.Muſcatell.*de gloſſ. reſeruatis.*20.25 Georg.*alleg.*15.*n.*9.Contar.*in l.*1.*limit.*12.*C.* 53
*n.*14.comm.teſtatur Cum.*Rit.* (*iuo ordine*) 38.*num.*57. Tepat.*lib.*1.*var.tit.de except.col.*7.*in mea* Barbof.*in l.di-* *uortio.§.fin.n.*54.*ff.ſolut.matr.* Gratian.*diſcept.* 170. *n.*1. Ann.*ſingul.*446.*&* 605. Cauagnol.*d.*§.10.*n.*15.Gail. *de arreſt.c.*3.*n.*13.Laderch.*conſ.*121.*n.*5. *conſilio* 133.*n.*16. 17.Maſull.*ad Capic.deciſ.*6.*n.*6.*deciſ.*10.*n.*9. comm.dixit Intrigl.*deciſ.*17. *n.*18.Triuiſ.*d.deciſ.*2.*n.*1.Gramm.*deciſ.* 65.*n.*83.84.Menoch.*de arbitr.q.*53.*&caſ.*20.*in fin.* Quo in caſu nec appellari poſſet,Gratian.*d.diſcepta.* 170. *n.*4.
64 Ruginell.*de appell.*§.2.*c.*3. *num.*303. Pacian. *de probat. lib.*1. *c.*58.*num.*50.Scac.*de iud.lib.*1.*cap.* 102. *n.*2. *&de appell.quæſt.*17. *limit.*47. *memb.*1. *n.*97.98. Mar.Giurb. *deciſ.*21.*n.*3. tum quia ſtatur dicto iudicis reſeruantis, quando exceptio ſit intricata, & ſi altiorem reſpiciat indaginem,poſitum eſt eius arbitrio, Bala.*in l.ſi ex. falſis.n.*11.*C.de tranſact.*Felin.*in c.exceptionem.num.*24. *de excep.*Tiraquell.*in l.ſi vnquam* gl.*omni, vel partem, C.*
65 *de reuoc.donat.*Menoch.*de arbitr.caſ.*10.*n.*3.*& recup.poſſ. rem.*1. *n.*260. Gratian.*diſcept.*170.*n.*4. Ann *ſingul.* 605. Mar.Giurb. *deciſione* 21.*eod. n.*3. tum quia exceptiones nec ſunt deciſæ,ſed eas in fine cauſæ dicendas reſeruat iudex Alexand.*in d.l.ille à quo* §.1.*n.*5. Felin. *in d.c. cùm contingat.n.*18.Franc.*deciſ.*298.Carpan.*ad ſtat. Mediol.*
66 23.*num.*112.Ann.*ſingul.*605.Afflict.*in conſtitut.Filiationis n.*8. *Rub.*22. *lib.*2. Milan. *deciſ.*3.*n.*96.*lib.*1. Intrigl. *lib.*1.*ſingul.*35.*lib.*2.*ſingul.*161. tum quia reſeruatio huiuſmodi id operatur,vt probata demum exceptione geſta omnia ſint nulla,& proceſſus, gloſſ.eſt ſingul.*in d.c. cùm contingat*,Bart.*in d.l.ille à quo* §.1.*n.*5. & Alex. *n.*6. Afflict.*ſub d.n.*8.Bald.*conſil.*96.*n.*4.*vol.*1.plenè Felin. *in cap.ſuborta. de re iudic.* Cumi.*Rit.*42.*n.*44.68.Marſ.*ſing.* 198.*ſing.*365. *num.*2.*ſingul.*696.*n.*3. Marant.*de ind.p.*6. *memb.*9.*n.*14.Grat.*d.diſcepta.*170.*n.*7.Tuſc.*tom.*7.*litera S.concl.*526.*a.*3 Cauagnol.*d.*§.10.*n.*20.24.Tepat.*loc.cit.* Anton.Sola.*ad decret.Sabaud.tit.*8.*de except.dilat. gloſſ.* 13.*n.*5.Carpan.*d.c.*23.*n.*109. Alb.*conſ.*575.*n.*21.Ancha. lun. *lib.*2.*q.*29.*n.*6.*& lib.*3.*quæſt.*58. *per tot.* Ann *ſingul.* 605.Cornaz *deciſ.*106.*n.*15.Muſcatell.*d.gl. reſeruatus,n.* 26.Triuiſ.*dec.*2.*n.*8.9.*lib.*1.Aſin.*in praxi* §.18.*c.*5. dummodo exceptio reſeruata,proceſſui opponeretur,ſecus ſi ſubſtantiæ ipſius negotij,ſuper quo agitur,quia ad hoc
67 vt dicatur nullum, quod antea factum eſt, requiritur ſententia declarans,quòd illud pro irrito haberi debeat, ſicuti aduertit Gratian.*d.n.*7.8. ex Felin.*in d. c.exceptione,n.*24.*in fin.*poſt Rom.& Alexand.quos citat.Ita vt re-
68 ficiendæ etiam ſint expenſæ, ſi obſtaret reſeruata exceptio,*Clem.appellante.de appel.*Ann. *ſingul.*605. Gratian. *loco nuper cit.n.*9.quæ ſi locum habent in præfecto prætorio à cuius ſententia reclamatur tantùm,Ann.*de ſing.* 605. Gratian. *diſcept.*170.*n.*13. qua ſic facta exceptionum reſeruatione, tenetur iudex ante ſententiam diffinitiuam,ſuper ipſis reſeruatis exceptionibus interloqui, aliàs ſententia eſſet nulla,per ſuperiùs allegata.

69 Sed ſententiam eſſe validam parte non petente reſeruatas exceptiones decidi, vt iudicatum teſtatur Triuiſ.*deciſ.*2.*à num.*9.*lib.*1.Matius Giurb. *deciſ.*21.*num.*9. idem ſentit Afflict.*d.num.*8. etenim ſi tenetur iudex intra inſtantiam, ſub certa etiam pœna, aliquid proferre, ſeu interloqui pœnam comminatam, nec meretur,niſi pars in cuius gratiam reſeruatio facta fuit, iterum petat,Abb.*in c. venerabilis.num.*9.*de iudic.*Felin.*in cap. ſin autem.n.*3.4.*de reſcrip.*latè Franch.*in c.ex ratione.n* 103. *de appll.*Bar.*in l.cum Papinian.n.*1.*C.de interl. omn.iud.* Triuiſ.*dec.*2.*n.*9. *lib.*1.Cauagnol. *ad decret. Montiſ.*2. §.14. *d.n.*1.*cum ſeq.& dec.*10.*n.*2.3. Bim.*conſ.*158.*n.*12. Gram. *conſ.*54.*n.*6.Immo ſententia lata,parte non conſtante,eſſet ipſo iure nulla,cùm nec poſſit iudex in cauſis ciuilibus officium ſuum impertiri,niſi parte petente, 70
*l.*4.§.*hoc autem iudicium ff.de damn.infect.* vbi Rip.*n.*75. gl.*in l.properandum §.etſi quidem verb.triennij,verſ.item not.C.de iud.* vbi Iſſ.*a n.*5.Rauden.*dec.*1.*n.*101.Gratia *diſcept.*40.*n.*23.*diſcept.*100.*n.*7.*diſcept.*156.*n.* 27.28. Viu. *dec* 390.*n.*4. latè edocuit Menoch. *lib.*2.*præſumpt.*46 & præſertim *n.*30. Nig.Camp.*in c. R. N.*206. *ab olim.n.*6. Cæſ.de Graſſ.*dec.*9.*n.*4. *de cauſ.poſſ.& propriet.* Vant.*de nullit.tit.*9.*de null.ex defect.iuriſd ord.n.*121.*& tit.*13.*ex defect.proceſſu.n.*31.32.Mont.*dec.*12.*n.*45.*dec.*30.*n.*30 Cauagnol.*ad decret. Montiſ.*14.*n.*24.*decret.*15.*n.*4. *decret.*21.*n.*1.*decret.*22.*n.*5.*decret.*23 *n.*4 Aſin.*in prax.*§.3. *c.*1.Gonzal.*ad regul.*Cancel.*in annot.gl.*9.*n* 147.148.*& gl.*56.*n.*109.copioſè Giub. *dec.*130.*n.*7 & 8. Nec iudex ipſe debet quærere acta,ſed expectare, quòd ſibi deferantur,aliàs redderetur ſuſpectus.Crauet.*conſ.*170. *n.*2. 71
Anton.Sola *ad decret.Sabaud.tit.*32.*gloſſ.*10.*n.*7.Et cùm ſciat pars iudicem ad ſententiam procedere,& non opponit,competenti exceptioni tacitè renuntiaſſe cenſetur,vt poſt Crauet.*conſilio* 140.*n.*5.reſumit Aſin.*in prax.* §.19.*c.*3.*lim.*12.*n.*1.Montier.*d.dec.*12.*n.*56.Cancer.*vari. reſol.c.*20.*de teſtib.n.*2123.Amat. *dec.*24.*n.*27. Triuiſ.*d.* 72
*dec.*2.*n.*12. quia conſentire videtur, *c.qui tacet. de reg. iur.in* 6.Put.*dec.*150.*lib.*1. quæ quidem tacita renũtiatio in prohibitiua etiam diſpoſitione admittitur,vt reſoluit Dec. *in c.*2.*n.*101.*de probat.*Montier. *d.n.*56.Quare poteſt iudex reſeruatas exceptiones omittere,& ſuper negotio principali procedere, illudque definire tanquam de partium conſenſu.*l.ſi conuenerit ff.de re iud.* quia tacitè pronunciaſſe videtur, reſeruatas exceptiones illas 73
minimè admittendas, ſed pœnitus reiiciendas eſſe,arg. *c.ex parte M. app.*Abb.*in c.*1.*n.*10. *de ord.cog.*Bar.*in l.a procedente.n.*4.*C.de dilat.*latè Gab.*tit. de exceptio. concl.* 1.multa enim parte non opponente ſubſiſtunt,quæ aliàs de iure non valerent.pulchrè oſtendit Felin *in cap.inter monaſterium.num.*23.*de re iud.* Crauet. *conſ.*220.*num.*3. *in fin.*Magon.*dec. Luc.*52.*num.*21.& Giurb. *in deciſ.*14. *num.*8.

Non obſtant contraria:quia procederent parte ſuper eis interloqui petente;quo in caſu ſi ad ſententiam pro- 74
cederet iudex reſeruatis exceptionibus non deciſis,nulla erit,ex Afflict.*in d.cõſt.Filiatio. n.*8.& 9.Triu.*d.dec.*2 *per tot.*& eſt verior opinio,ſecundùm quam fuit ſæpe iudicatum,quòd oppoſitio ſit neceſſaria,cùm quilibet actus tendens ad fauorem alicuius,intelligendus ſit parte opponente,ad text.*l.vniuerſa.* vbi gl.*verb. præbeatur.* & Iſſ. *n.*3.*C.de precib.Imper.offer.*Polyd.Rip. *obſer.*290. *n.*3 & plures Doctores citat Giurb.*dec.*13.*n.*8.*& deciſ.*14.*n.*8. qui *d.deciſ.*21.*n.*14.prædictis difficultatibus ita ſa- 75
tisfacit & iuxta hanc ſententiam & opinionem ita determinaſſe Senatum Siciliæ menſæ Iunio 1622. & in aliis cauſis, teſtatur.

TRACTATVS
DE REGIA PROTECTIONE VI OPPRESSORVM APPELLANTIVM.

PARS TERTIA.

Qua continentur capita circa violentias, quæ ab Ecclesiasticis iudicibus, non deferentibus appellationibus legitimis, interpositis principaliter, à sententijs diffinitiuis, committuntur.

CAPVT I.

Si virtute alicuius contractus, quo alimenta promissa sunt, quibus Iudex ex officio dare iubet (puta Filio à Patre, Patri à Filio, & similibus) agatur, à sententia super tali contractu lata appellationi non deferens; an vim faciat. Et quid generaliter à qualibet alimentorum sententia, vel eorum, quæ celerem executionem desiderant.

SVMMARIVM.

A sententia præstante alimenta appellatio interposita non suspendit executionem, quia venter dilationem non patitur.n.1.

Alimentorum præstatio celerem executionem desiderat. ibidem.

Alimenta præstare condemnatus, non auditur in prosequutione appellationis, nisi priùs soluat alimenta.n.2.

Ab alimentorum sententia prohibetur appellari quoad effectum suspensiuum tantùm, non quoad deuolutiuum. numero 3.

Commissio appellationis super sententias alimentorum præsentium, aut futurorum datur cum clausula (sine retardatione præstationis alimentorum) vel (sine præiudicio legitimæ executionis.) n.4.

Alimentario satis consulitur sublata dumtaxat appellatione quoad effectũ suspensiuum, quo procedũt rationes, quibus ab alimẽtorum sententia negatur appellatio.n.5.

In omnibus causis, quæ celerem expeditionem desiderant: appellatio quoad suspensiuum tollitur.n.6.

Periculum vbi sit in mora, quando tollitur appellatio. ibidem remissiuè.

Ab alimentorum sententia denegatur suspensiua appellatio, non solùm quando omnia alimenta petuntur: sed & quando eorum pars tantùm petitur, vt vestitus, habitatio, & similia.n.7.

Alimentorum à sententia appellatio denegatur, non solùm quando proceditur principaliter, sed etiam quando incidenter ad illa actum est.n.8.

Circa materiam l. si instituta. §. de inofficioso, ff. de inofficio. testam. qui sint videndi. ibid.

Reprobatur opinio Corduba à Lara contrarium asseuerantis, scilicet, vbi agitur principaliter non negari appellationem. ibidem.

Alimenta petita à paupere habent priuilegium, vt per appellationem non suspendantur, quando petuntur à paupere, secus si à diuite in quo cessat ratio prohibitionis & priuilegij.n.9.

Alimenta futuri temporis petita hoc habent priuilegium, vt præstatio non suspendatur per appellationem, secus alimenta præteriti temporis, quia iam semel euasit periculum.n.10.

Alimenta futura dicuntur etiam ea quæ debentur à die motæ litis.n.11.

Inter alimenta præterita & futura dispar est ratio, & sic in istis summariè proceditur, in illis verò non.n.11.

Alimenta quando petuntur officio iudicis, non admittitur appellatio suspensiua, secus quando iure actionis, quia tunc admittitur.n.13.

Reprobatur Sigismundus Scacia hanc communem distinctionem non admittens. ibidem.

Quæ distinctio procedit in inope petente alimenta. ibidem.

Reprobatur opinio Petri Surdi n.14.

Alimenta quæ officio iudicis petuntur, iure naturali debentur, in petitis iure actionis solũ ius ciuile operatur. ib.

Alimenta vt lite pendente præstentur pauperi habenti pro se sententiam, tria requiruntur copulatiuè.n.15.

Alimenta quando petuntur iure actionis, iudicium non est summarium sed ordinarium, quo datur appellatio.n.16.

In legato pro alimentis agitur iure actionis.n.17.

Alimenta petens, si reportet contra se sententiam negatiuam, potest licitè appellare quoad vtrumque effectum. numero 18.

A sententia negatiua lata contra agentem aliqua via priuilegiata generaliter admittitur appellatio.n.19.

Alimenta petita vigore contractus, quo fuere promissa ei, cui iure naturali, & officio iudicis debebantur, puta filio, patri & similibus, an à sententia lata pro illis præstandis admittant appellationem suspensiuam.n.20.

Actio iudicati licèt habeat exequutionem paratam, stipulatio tamen per quam ipsa nonatur eius priuilegio non gaudet.n.21.

Contractus celebratus in vltima voluntate propriam amittit naturam, & eam assumit ab vltima voluntate. numero 22.

A mero possessorio licèt non appelletur, appellatur à possessorio intentato virtute contractus. ibidem.

Prouisio hominis facit cessare priuilegium sibi à iure concessum.n.23.

Appella

Appellationis prohibitio,& illius permissio vbi in vno subiecto concurrunt,hæc an prævaleat.n.24.
Ad alimenta vbi agitur virtute contractus per illum, cui iure naturali debentur,pariter appellationem carere suspensiuo,defenditur.n.25.
Duæ regulæ vbi reperiuntur,vna firmatiua,alia prohibitiua,hæc præponderat.ibid.
Priuilegia duo vbi concurrunt, aliud prohibitiuum, aliud permissiuum,illud potiùs prævalet.n.26.
L.qui id quod.ff.de donatio in proposito pulchrè ponderatur.n.27.
Donatione in stipulationem deducta,& virtute stipulationis condemnatus donator, non amittit priuilegium illi competens,ne conueniatur vltra quam facere potest.ibid.
Actio aliqua quando deuoluitur in aliam intelligitur deuoluta secundùm suam naturam primæuam.n.28.
Qualitas naturalis,& accidentalis quãdo in aliquo cõcurrũt,& simul stare non possunt, prævalet naturalis. n.29.
Causa primordialis & originalis potiùs attenditur. ibid.
Principium est fine potentius,causáque incipiens potentior est perficiente.n.30.
Finis regulatur à suo principio & ad illud trahitur. n.31.
In filio contrahente alimenta concurrunt officium iudicis inductum ab ipsa natura,& contractus quod est quid accidens,sicque illud naturale debet attendi.ibid.
Stipulatio quæ est stricti iuris, si interponatur super contractu bonæ fidei,huius natura & effectus retinetur,quia qualitas primæ obligationis censetur adiecta in stipulationem.num.32.
Remedium l.2. C. de rescinden. vend. licèt non detur in contractibus stricti iuris, locum tamen habet in stipulationibus adiectis super contractibus bonæ fidei.n.33.
Deposito subrogato loco alterius contractus possunt opponi omnes exceptiones, quæ poterant opponi priori contractui.n.34.
Resolutio quæstionis propositæ cũ fœdere distinctionis.n.35.
Alimenta quæ iudicis officio debebantur,si in obligationem deducantur, animo nouandi officium iudicis competens pro illis (quæ nouatio expressè hodie requiritur) euanescit officium iudicis,& remanet sublatum,& sic ex contractu agendum est,& iure actionis ibid.
Extincta prima actione per nouationem, extinguuntur omnia eius priuilegia.n.36.
Verba l.si non obtulit §.si ex conuentione ff.de re iud. expenduntur.n.27.
Alimenta deducta in contractum ab eo, cui iure naturali debebantur, non nouandi animo,sed potiùs ad illius corroborationem additamentum,& maiorem securitatem,& cautionem non amittunt suum priuilegium competens ex officio iudicis.n.38.
Verba l. si non obtulit §. ex conuentione ff.de re iud. vlteriùs ponderantur n.39.
Verba l.2. vers. quare ff. de priuil. credi. expenduntur in proposito,cui mirabiliter conducunt.ibid.
Semper attenditur, quod principaliter agitur & res denominatur à potentiori.n.40.
Qualitas proueniens ex officio iudicis ad alimenea & eius priuilegium vt præponderet,debet Actor in iudicium deducere,& probare qualitates huic officio iudicis necessarias.n.41.
Officium iudicis cùm concurrit cum actione,quando per illud vberiùs consulitur agenti, atque aliquid addatur actioni.n.42.
Ad alimenta quando agitur ex vtraque obligatione, vna admittens appellationem, alia excludens illam(prout est officium iudicis) hæc illi detrahit.n.43.
Qualitas prohibitiua & permissiua quando cõcurrunt circa vnum & idẽ individuum,qualitas negatiua vincit.n.44.
Alimentorum promissio (cessante nouatione) obligationi à lege inductæ accedit accessoriè;& ita eius natura vestitur quoad appellationis prohibitionem n.45.
Alimentorum à sententia diffinitiua prohibita appellatio quoad suspensiuum, multo fortius prohibita intelligitur ab interloquutoria.n.46.
Ab alimentis ad dotem valere argumentum, plures affirmant.n.47.
Ab alimentorum sententia sicut non licet appellare, ita in causa dotis non licere plures affirmant,quod author nunquam vidit practicari.n.48.
Alimenta in causa dotis an sint pendente appellatione ministranda,vide ibidem.
Alimentorum à sententia reformatoria appellationi emissæ an sit deferendum.n.49.remissiuè.
Alimenta nimis taxata in eadem sententia, quo quis ad eorum præstationem condemnatur, an admittant appellationem quoad vtrumque effectum.num.50. vbi opinio Auendani reprobatur.
A taxatione seu fructuum liquidatione facta in executione rei iudicatæ,non datur appellatio suspensiua.n.51.
Taxatio seu liquidatio quando fit in eadem sententia de cuius executione tractatur,non admittere appellationem omnes fatentur.n.52.
Alimentorum taxatio facta in sententia stat accessoriè ad illorum condemnationem,& sic regulatur ab eius natura quoad appellationis prohibitionem.ibidem.
Alimentorum taxatio facta in eadem sententia,si admitteret appellationem, nunquam posset effugari periculum, quod ex dilatione à iure consideratur.n.53.
A taxatione ciborum vendendorum in populis,& ciuitatibus facta per iudicem non admittitur appellatio suspensiua,iuxta l.regiam.n.54.
A condemnatione facta vigore statuti aut ordinationis ciuitatis super vestibus,& cibis disponentis à mille marapetinis infra non admittitur appellatio suspensiua, ex l.regia.n.55.
Taxatio mercedis seu alimentorum facta in sententia eadem non recipit appellationem suspensiuam,prout determinauit Rota Romana contra Auendanum.n.56.
Ad exhibendam rem condemnatus,quando habet facultatem rei restituendæ non appellat, quia tale iudicium non patitur dilationem.n.57.
Ad exhibendum condemnatus si vlteriùs vltra rei exhibitionem ad aliquod aliud,puta,interesse seu pœnam condemnetur,an possit appellare.n.58.
Ad exhibendum condemnatus,& in eadem sententia conditionaliter ad interesse condemnetur,nisi soluat, &c. an possit appellare.n.59.
Legatum relictum pro sepultura dilationem non recipit,& propterea nec appellationem suspensiuam.n.60.
Legatum,quod dilationem non recipit,debetur anteaquam hæreditas adeatur.n.61.
Periculum vbi imminet ex mora,potest legatarius impunè propria authoritate legatum capere.n.62.
Cadauer debitoris detineri non potest per creditorem, nec eius appellatio quominus sepeliatur,donec soluatur debitum,admittenda erit.n.63.
Studiorum causa dilationem non patitur. n. 64. quare à sententia lata contra turbantem scholarem in habitatione appellatio non admittitur.n.65.
Sententia lata contra fabrum malleantem circa domum scholaris seu Doctoris appellatio non admittitur.n.66.
Testes,senes,& valetudinarios,potest iudex à quo licitè recipere appellatione pendente, ob moræ periculum, ne pereat probatio.n.67.
Iuramentum sub cuius forma & præstatione lata fuit sententia,potest recipi appellatione pendente,ne scilicet probatio pereat.ibidem.
Excommunicatum in articulo mortis constitutum potest iudex à quo appellatione pendente absoluere,quia periculum est in mora.n.68.
Vindemiæ & messes non recipiunt dilationem,& ideo appellatio iis negotiis suspensiuo effectu caret.n.69.
Dilationem non recipiunt causæ aliquæ, quæ generaliter non admittunt appellationem.n.70.

Alimentati,

Alimentati, seu alimentantis crescente, vel decrescente, patrimonio, etiam post factam condemnationem & taxationem à iudice, an crescant vel decrescant alimenta.n.71. remissiuè.

Periculum in mora caret lege, legem non admittit, atq; legē tribuit.n.72.licitum facit, quod alias licitum non est.ib.

Iudicem incompetētem legitimū facit.ibid.multoties alterat non solùm præcepta humana, sed etiam diuina.ibid.

Periculum imminens, & instans necessitas attribuit iurisdictionem etiam non habenti. n.73. & à iuris regulis tunc receditur.ibid.

1 HVIVS dubij facilis vt pateat exitus, à posteriori Capituli parte, initium est sumendum, an scilicet, & quando violentia adesse dicetur haud appellationi deferens interpositæ à sententia, qua præstari mandatur alicui alimenta. quod vt prolixitas euitetur verbosa, quæ doctos aliquot stomachari, & iumores confundere, illa generalis est regula constituenda, vt appellationi emissæ à sententia præstante alimenta alicui, vim non ferri à iudice non deferente, quoniam venter dilationem non patitur, atque alimentorum præstatio celerem executionem desiderat. text. est *in l. fin.* ibi, ne frumentum in vsum militum in annonæ subsidia contrahatur, *&c.*) *ff. de appellat.recipiend.* text est etiam *in l.2.* ibi, sed perraro intra statutum tempus sententiæ exequantur. veluti si alimenta aliquibus constituantur, vel minori 25. annis subueniatur, *&c.*) *ff. de re iudic l.si instituta* §. *de inofficioso.* ibi, sed quia scriptus hæres appellauerat, placuit interim propter inopiam pupilli alimenta pro modo facultatum, quæ inofficiosi testamenti accusatione pro parte eius vindicabantur decerni, *&c.*) *ff. de inofficioso testam.* quæ iura ad hoc ponderant, & allegant Bart. *in d.l. fin. n.1.* gl.verbo, *decedat, in c.qua fronte de appella.* Specula.*in tit.de appellat.*§.*in quibus* B *in l.Mela.in fi.ff. de alim.& cibar.legat.* idem Bart.*in l.solent, col.fin.eodem tit.* Alberic.*in d.l.fin.* Aretin.*consil.97.n.3.* Doctores *in l. de alimentis C.de transact.* Bernard.*scholio, decedat.in cap. qua fronte de appellat.* Bart.*in tract.de alimen.* Cumanus *in d.l.fin.n.4.* Porcarol.*in libello, qui scribitur penus iuris ciuil.c.fin.* Bald.*in l.2 C.quando prouo.non est necess.* Rom. *singula.286.* incipit *à sententia.* Iff.*in l.de alim n.5.C. de transact.* & ibi Alciatus *pag 4.* Aretin.*in l.stipulatus n.9. ff.de verborum.* Angel.*in l.permit. in fi.ff.de his qui sunt sui, vel alien. iur.* Nicel.*in tract. de concordia glossa.c 6. fallen.7. n.35.fol.192. tomo 18.tractatuum nouor.* Natta *cons.108.n.1 lib.1.* idem Natta *cons.409.n.5 lib.2.* Tir q. *in tract.de priuilegiis pia causa, priuileg.147.* Anton Cordub.de Lara *in tract de alim.§.si vel parens.n.26.& seqq.* Petrus Surd.*in tract.de aliment.tit.8 priuileg 60.n.5.* Euerard.*loco 24.in fi.* Crotus *cons.178. in fi.* Gramat.*in cons. ciui.146.n.14.* Guigas *in tract. de pœn.q.95. n.3.* Practic. Papiens.*in forma libel.quo agitur pro re singul.n.85.* Afflict.*in decis.152.num.3.* Bal.Nouel.*in tract. de dote p.9. priuileg.7.n.2.* Rebuff 1. *tomo ad ll. Gallic. tit. de sentent. prouisio. art.1. gl.2* Faquineus *lib.1. controuer. iur. c.77.* Ioannes Borta *cons.24.n.19.volum 1.* Lancelo Gallus *in tract.de statu.vers.solidos q.6.n.27.fol 333.tomo 2.* Ludouic. Pontanus *in tract. de aliment.c.19 per totum tomo 8. p.1.* Vitari.*in tract.clausu.tit.an poss.iuri alim. renunt.col. 12.circa fin.* Cephal *cons.485.n.86* Mar.Mant.*singul.22. n 4.* Manfred.*lib.2.p.act.conclus.super attent.concl.57.& concl.157.* Fabius Montele.*in sua praxi arbitrar.in 1.p.6. q.prin. dubio 13.n.13.* Asinius *in praxi* §.31.*c.2.in 2. lim. princ.* eleganter Auen. *in rep.legum Regn.verbo.gouierno, per totum.* Lancelot *de attent.2.p.c.12.limit.24.* Flores de Mena *in pract. q.lib.1. q.14.n.4.* & etiam per Couarr. & Ludou. Molin. prosequitur Aluarus Vasq. *rerum iudic. consultatio.1.per totam.* qui quidem respondet aliquibus rationibus, quæ in contrarium (facilibus tamen) offeruntur.

Quod & in tantum procedit, vt magis sit speciale, 2 quòd condemnatus alimenta præstare, non auditur in prosecutione appellationis: nisi priùs soluat alimenta. ita fuisse decisum per Rotam testatur Caputaquen. *in decis.118.lib.1.* Contar.*in l.vnica in 3. limit. n.57.C.si de momen. poss.* quia cùm subtrahat parti defensionem, & non præstando alimenta, impediat causæ prosecutionem, meritò non auditur, quod esse notabile priuilegium, dicit Surd.*de alimen.tis 8.q.96.*

Quam regulam declares velim. Primò, vt sit ab hac 3 alimentorum sententia prohibita appellatio quoad vnum effectum tantùm suspensiuum, quoniam ipse non obstante executioni traditur: vt secus sit quoad deuolutiuum, quia quoad eum admittitur appellatio, vt decidit Rota in vna Romana status & alimentorum coram Capizucho, 17. Octobris 1552. & iterum 5. Maij 1553. vt est decisio in recollectis Caputaq. *1.p. 115.* incipit *cum causa.* Lancelot. proximo loco citatus *n.6.& super.* Flores de Mena, Surdus, & imò ex multis Doctoribus Barbos. *in l.1. ff.solut. matri.1.p.ex n.56.& 57. fol. mihi. 217.* Cæsar. Burrius *decis. Bononien. 69. n.10 per totum, & n.18.& 32.* Alexand. Trentacinquius *variar. resolut. lib.1. tit. de alimentis. resolutione 1.2.17. & 18.* vbi explicat *fol.116.* Domin.Ioan.de Castillo *quotidian. controuers. lib.3. c.27. n. fin.* & quando fumus in alimentis præsentibus, vel futuris, commissio super appellatione datur cum clausula (sine retardatione præ- 4 stationis alimentorum) vel sine præiudicio legitimæ executionis. Veralli. *decis. 39. & decis. 48.* cum adductis 1. p. sequitur Marquetis. *de commissio. 1.p.c 18. à n.14.fol.210* vbi *n.17.& seqq.* quòd quando contra alimentarium datur sententia, non rescribitur, ita & omnes ferè citati iam hanc probant vniformiter declarationem.

Satis enim consulitur alimentario ablata suspensione, & impedimento, ita vt statim incipiat alimentis 5 frui, non spectato fine litis, quo quidem pariter satisfactioni legum & Doctorum in re hac assignatæ, vt scilicet, venter dilationem non patitur, & dum causa appellationis cognoscitur, potest creditor fame perire, & ideo appellationis pars illa, & effectus deletur tan- 6 tùm, qui huic rationi contrarius esset, & dilationi causam præbere posset, prout accidit in cæteris causis, quæ dilationem non patiuntur, sed celerem expeditionem desiderant, vt probant text. *in l fin ff de appell. recip. c.fi.2.q.6.* Specula. *in tit.de appell §. in quibus vers 8 III tit.1.col 1 ff.de feriis.* Maranta *de ordine iudi.6. p.vers.& quandoque appellatur, n.229.* Contard. *in repetitione l.vnic.vlt.ratione decidendi.n.17 C.si de nomen.poss.* & probant omnes citati Doctores, cùm in his periculum sit in mora, latè Lancelot. *de attentat.2. p.c.12. limit.46.* Alciat.*de inuentis tit.de appell.n.§ in quæstionibus & casibus, & de quibus causis appellari poss.n.8.* Mynoch. *de retin.poss.rem.3.n.845. ieiunus venter non audit appellantem libenter,* Marquessan. *de commis.1.p.c.16.num.17.*

Secundò & ex eadem ratione regulam declara; vt 7 procedat non solùm quando alimenta ipsa petuntur, sed etiam quando petitur aliqua eorum pars dumtaxat, vt vestitus habitatio, *&c.* cùm idem sit argumentum de parte quoad partem, quod de toto quoad totum, *l. quæ de tota ff.de rei vin.l an pars ff.pro derelicto,* docet Vlpianus *in l.cum ij in princ.ff.de transact* ibi, eiusdem prætoris notio ob transactionem erit, siue vestiarium, siue de prædiis alimentum legabitur.) notat Philip.Castren. *in l. cum his in princ. n.5.* Corduba à Lara *in d. tract. de alimentis.* §.*si vel parens n.30.* Vide latiùs infrà cap.2.à n.23.cum sequentibus.

Tertiò declara præfatam regulam, vt procedat gene- 8 raliter, quando proceditur in causa alimentorum principaliter vel incidenter, vt quomodocunque sententia lata sit pro alimentis præstandis, appellationi esse minimè deferendum, vt probant *l.si instituta* §. *de inofficio-*

so.ff.

so. ff. de inofficios. testam. iuncta *l. fi. ff. de appell. recip. & l. 2. ff. de re iudic.* & Doctores hucusque citati, qui ita omnes indistinctè & genericè loquuntur, & circa materiam *d. l. si institutus §. de inofficio*, quæ de alimentis incidenter petitis loquitur, videndus Couarr. *in pract. c. 6. n. 6. & 8. & per totum.* Molin. *de primogeneis lib. 2. cap. 16.* & multa per Surdum *de alimen. tit. 1. à quæst. 110. cum pluribus sequentibus.* in quo nimis perperam loquutus est Lara *in d. §. si vel parens. n. 33.* dicens, quòd appellatur à sententia alimentorum, quando principaliter agitur de eis, secus si incidenter. cum quia *l. 7. tit. 19. p. 4.* Alberi. Pala. Rubeus, & alij quos ipse allegat, nihil probant, nec incidens debet esse fauorabilius ipso principali, & ideo illum meritò reprehendit Surd. *vbi suprà tit. 8. q. 60. n. 24.* dicens eius sententiam, & opinionem erroneam, prout etiam stylus communis probat, scilicet, in vtraque sententia alimentorum, siue principaliter, siue incidenter lata, appellatio non suspendat.

9 Quartò declara præfatam regulam, vt procedat, quando alimenta petuntur à paupere, secus autem si à diuite, quia tunc cùm cesset ratio fundamentalis, & immediata, propter quam alimentorum causa celerem expeditionem desiderat, & executionem, ne patiatur dilationem, quia in diuite, & eo, qui aliunde potest se educare, seu alere, nullum consideratur moræ, & dilationis periculum, vt fame pereat, vt est receptissima sententia Speculatoris *in tit. de appellat. §. in quibus n. 12.* Bart. *in l. fin. ff. de appell. recip. n. 1.* & ibi Cuma. *à num. 4.* Aretin. *cons. 96.* Lara à Corduba *in d. §. si vel parens n. 31.* Ceuallos *in contra comm. opin. tomo 4. q. 897. n. 917.* Marquessa. *de commissio. 1. p. c. 18. n. 5. & n. 11.* vbi adducit Rotæ decisiones, & ex his, quos in vnum cumulauit Surd. *d. q. 60. n. 21. & seqq.* licèt quatenus id extendat ad pauperem agentem iure actionis, non bene fuisse loquutum, mox videbimus. pro quo est text. *in d. l. si instituta. §. de inofficio. ff. de inofficio. testam.* ibi, placuit propter inopiam pupilli alimenta, *&c.*)

10 Quintò declara dictam regulam locum habere, quando petuntur alimenta futuri temporis, non verò præterita alimenta, quoniam in istis appellationi emissæ nisi deferat iudex, vim faciet, cum sit licita, siquidem causa hæc nec celeritatem desiderat, nec periculum consideratur, cùm in alimentis præteriti temporis cesset ratio, & timor, ne quis fame pereat, iam enim euasit periculum, & reperitur in statu vitæ, ac ideo non est necessaria celeritas, vt declarat Ioan. Andr *in additio. ad Specul. d §. in quibus, in vers. sed numquid super vers. aliorum.* & hanc sententiam con munem esse, dicit Alberi. *in l. penult. in fi. ff. de his, qui sunt sui vel alie.* Cuman. *in l. fin. n. 4. ff. de appell. recipien.* Aretin. *in consil. 97. in causa, & puncto n. 3. vers. pro hoc dicto.* Decius *in l. de alimen. n. 10. C. de transactio.* Iss. *ibi.* Curtius iunior *n. 13.* Alciatus *pag. 4.* Feli. *in c. cum dilecti. num. 16. de rescriptis.* Matth. de Afflict. *decis. 152. n. 3.* Didacus Perez *in rubr. tit. 1. lib. 3. ordina. col. antepenult.* & Dueñas *in regul. 365. limit. 7.* Guigas *de pensi. q. 51. in fi.* Foller. *in praxi censual. vers. huiusmodi census super rebus, n. 86.* Pedem. *decis. 86. in fi.* Surdus *vbi suprà n. 15.* & ibi Lara *in d. §. si vel parens. n. 32.* Lancelo. Robert. *de attenta. 2. p. c. 12. limit. 24.* Contard. *in repetitione l. vni. C. si de momen. poss. limit. 3. n. 54.* Caputaq *decis. 115.* incipit, *cum causa, p. 1. Sarmi. de reditu. eccle. 3. p. c. 5. n. 5.* plures etiam ad id allegat Marquessa. *de commissio. 1. p. c. 18. a n. 8. & à n. 16. cum seqq.*

11 Et tunc alimenta futura dicuntur hoc casu, etiam ea, quæ debentur à die motæ litis, volunt Caputaq. *decis. 118. vol. 1.* Contard. *in d. limi. 3. n. 56 & seqq.* Natta *cons. 108. quoniam post prin. lib. 1.* Lancelo. *vbi proximè d. limi. 24. n. 8.* quem sequitur Surd. *d. quæst. 60. num. 16.* Rota diuersorum, *decis. 764. Dominicum præsuppositio, n. 5. p. 1. diuerso.* Caputaq. *decis. 24. alimenta p. 1.* Ruginel. *tract. de appella. §. 2. c. 3.*

12 Et cùm dispar sit ratio in præteritis, ac futuris, in illis enim iudicium nec est summarium, Maran. *de ord. iudicio. 4. p. d. 9. num. 52.* Hier. Gratus *cons. 68. num. 52.* & alios quos citat Lara. *d. §. si vel parens n. 23.* Marquessa. *de commissio. 1. p. cap. 18. a num. 16. cum seqq. fol. 202.*

13 Vltimò declara hanc regulam propositam, vt locum habeat, & procedat, quando officio iudicis alimenta petantur, non autem quando iure actionis. quoniam hoc vltimo casu appellationi non deferens à sententia emissæ, violentiam facere dicetur. quoniam licita reputatur, quæ sententia receptissima est, vt probant Specula. *in tit. de appella. §. in quibus vers. tu dic quòd si petantur officio iudicis.* quam etiam post Alberi. sequitur Ioannes Andreas *ibi in additione, in verbo aliorum*, Bart. *in l. fi. ff. de appella. recipi. num. 1. & seqq.* Pedemont. *decis. 25. n. 20.* Lancelot. Robert. *in tract. de attenta. 3. p. c. 28. à num. 65. & seqq.* & post Bart. & Areti. tenet Vitall. *tract. clausularum in verbo, an iuri alimentorum, sub n. 10. tomo 18. fol. 487. colu. 3.* Cæsar Contar. *in l. vnica, in ampliatio. n. 141. C. si de momen. poss.* Ozasius *decis. 25. n. 20.* licèt voluerit cauillare hanc distinctionem, Escacia *de appell. q. 17. lim. 17. n. 17.* dicens, quòd reiecta communi distinctione appellari non poterit ab alimentis petitis ab inope, siue iure actionis, siue officio iudicis illa petat, quia cùm contra communem loquatur, audiendus non est; tenet etiam Auenda. *in dictionario legum Regni*, post responsa, *verbo, gouierno, vers. ista tamen regula fol. 189.* & ex aliis tenet Flores de Mena *pract quæst. quæst. 14. num. 11. & suprà*, & ex Fachineo *controuersiarum iur. lib. 1. cap. 77.* Bart. & aliis affirmat Ceual. *in contra commu. 4. p. quæst. 897. num. 920.* Guillelmus de Cunis *in l. 2. ff. de his qui sunt sui vel alie. in.* arg. *l. 2. ff. de re iudi.* Cuman. *in l. fi. num. 4 ff. de appella. recipi.* Vitalli. *in tract. de claus. tit. an iuri alimen. possit renun. cum iura. nu. 106. fol. mihi 633.* Aret. *cons. 97. anim. 3. in fi.* sequitur Rota *decis. 764. lib. 1. diuerso. per totam*, vbi dicitur, quòd à sententia lata in causa alimentorum, quæ non iure actionis, sed officio iudicis propter inopiam petita essent, non potest appellari. Plures alios (aliquibus ex his citatis) in hanc sententiam allegat Surdus *d. q. 60. n. 21. & seqq.* quæ verissima est, licèt minus rectè minúsque peritè, minus digestè, & sub verborum confusione contrarium tentare voluisset, intricatè allegando Doctores, qui suammet reprobant intentionem dicentes, quod etiam quando agitur pro alimentis iure actionis, non admittitur appellatio si actor inops sit; vt tunc par sit ratio, ac in agente officio iudicis, de quo statim dicendum.

Hanc nostram conclusionem (licèt à principio æquiuocè) tenet Marquessa. *de commissio. 1. p. cap. 18. num. 8. fol. 202.* dum ad id allegat Pedemont. Guidobon. & Lancelo. dicit in comprobationem, quòd ad hoc vt à præstatione alimentorum procedat appellatio suspensiua, tria requiruntur. Primum, quòd iudicis officio, non iure actionis petantur. Secundum propter inopiam, qua cessante, appellationi locus erit. Tertium, quòd futura, non præterita petantur, & ita censuisse Rotam coram Domino Orano in vna Anconitana alimentorum 4. Decemb. 1585. post Bart. *in tract. de aliment. n. 47.* Alberic. *in l. si iudex in fine ff. de iis qui sunt sui vel alieni iur.* Roma. *in l. 1. n. 15. ff. solu. mat. in aut. similiter n. 43. C. ad leg. Falci.* Aret. *cons. 97. n. 3. in fi.* Bald nouell. *in tractat. de dote p. 9. priuil. 7.* & caue à Marquessano, seu attentè lege, quia intricatè loquitur cum terminorum cõfusione.

14 Quod autem dicit Surd. vbi proximè citatus, negandum est libenter, non quando officio iudicis petuntur alimenta, ideo est, quoniam ipsa natura, iúsque naturale hoc inducit præstari, puta, filio à patre, patri à filio & similibus. *l. vel negare. ff. de iis, qui sunt sui vel ali. iur. l. ex hoc iure, de iure natur. gent. & ciuili.* gl. *in l. sed & si, §. consului, de petit. hereditatis.* Claud. *in d. l. ex hoc iure colu. 14.* Cagnolus *in l. cum amplius §. is natura. numer. 1. & seqq. ff. de regul. iur.* at quando iure actionis petuntur, solum ius ciuile operatur. quod multum interest, &

illud

illud adeò fortius, vt filius alimenta sibi debita à patre iure naturali non possit renuntiare, Secundùm Barto. *in l.1. §. si vel parens ff.de lib.agnos.* Ceuallos *in contra commu 1. tomo q.* 88. *n.*28. ac ideo æqualitas inducta à
15 Surdo non procedit, vt vides, nec etiam ob aliud fundamentum, quo mouetur; nempe, quòd pauperras & inopia sit sufficiens, vt actori, habenti pro se sententiam, alimenta præstentur, lite pendente, quia falsum est, & improbabile; siquidem tria copulatiuè concurrere necesse est, scilicet, quòd sit filius, vel nepos, & quòd pauper, & quòd iam habeat pro se sententiam, *ex l. si instituta §.de inofficio.ff. de inoff. testam.* vt latè probauit noster Cou. *in pract. c.6. n.6.* Ludo. Molin. *de primoge. Hispano.lib.c.19 n.30.* Lara *in d.l.si quis à liberis.§.si vel parens n.*42. Aluar. Valasc. *consult.1. n.9.vers. nec existimo,* insinuantes iis tribus, vel aliquo illorũ deficientibus, sumptus actori non deberi, & sic sequitur, vt paupertas hæc, nõ operetur speciale solaipsa & de per se.

16 Deinde facit pro hac parte, & contra Surdum. nam quando alimenta petuntur iure actionis, vt ex contractu, *&c.* causa alimentorum non est summaria, vt probant Bart *in l. de alimen.num.2. C. de transs.* idem approbat Bal. *in l.nonnunquam, lectu.2.ff. de iudicis* Decius *in d.l.de alimentis. num.*12. & ibi Curtius iunior *num.*8. Decius *in l.si certis annis num* 7. *C. de pactis.* Maran. *de ord. iudi. 4. p.d.* 9. *num.*52. Didacus Perez *in rub. tit.* 1. *lib.* 3. *ordinam.* Lara *in d. § si vel parens num.*24. & post Alex. & Barto idem latè tenet Marquess. *tract. de commissio p.1. c.*18 *num.*5. 6. *&* 7. *fol.*201. Surdus *de aliment. priuile. 2. tit.ibi num.*16. Gratian. *discepta.foren. tomo* 1. *cap.*53 *n.*22. *&* 23. vbi intelligit in inope, rationem reddentes quia in hac specie cessat causa, cuius fauore introducta sunt priuilegia alimentorum, quia ille, qui sibi quærit alimenta, tuebitur parta, cùm præsumatur vir
17 prudens, maturi, grauísque consilij. Probat etiam Flores De Mena *in pract. quæst. d. quæst.*14. *n.*11. *& suprà.* vt hoc casu agatur iure ordinario, & appelletur, & iure actionis etiam agitur in legato pro alimentis, vt post alios Gratia. *discepta. foren. c.*104. *à num.*57. Marescot. *variar.resolutio lib.*2. *c.*83. *à n.*1.

18 Prædicta tamen conclusio, qua diximus, à sententia super alimentis lata non esse licitam appellationem suspensiuam: fallit, & non procedit, quando sententia est lata contra eum qui petit alimenta, quia is à negatiua sententia potest quoad vtrumque effectum appellare, Angel. *in l.fi.sub num.*1. *ff.de appella. recipi.* quem referunt, & sequuntur Cæsar Contard. *in l. vnica limi.*17. *num.*19. *C.si de mamen.poss.* Ruginel. *in tract.de appella. §.*2. *c.*3. *num.*68. Escacia *tract. de appella. q.* 17. *limi.* 7. *num.* 19. Petrus Surd. *tract.de alimen.tit.*8 *priuileg.* 60. *num.*24. *in fi. & num.*23. *& seqq.* & signanter *n* 33. *in fi.* Marquella. *tract. de commiss.*1. *p.c.*18. *num.*17. *fol.* 210.
19 Generaliter verum est, quòd à sententia negatiua lata contra agentem aliqua priuilegiata via, & sui natura inappellabili, admittatur appellatio quoad vtrumque effectum, de quo latè infrà cap.4.hac 3.p.

20 Hinc vt vides, pedetentim labimur in nostram propositam quæstionem, an à sententia lata virtute contractus, quo alimenta promittuntur, & cui aliàs pro alimentis consequendis ius naturale, & officium iudicis est paratum; sit appellationi interpositæ deferendum & facit difficultatem resolutio proximè præcedentis declarationis, vt quando ex contractu agatur, appellatio sit licita quoad vtrunque; quando officio iudicis, secus.

21 Et pars affirmatiua, vt in nostro casu sit deferendum, probatur, primò, nam licèt actio iudicati exequutionem habeat paratam, stipulatio tamen, per quam ipsa notatur, eius priuilegio non gaudet, *l.minor.*14 *ff.de minoribus.* Arismin. Tepat. *lib.*1. *tit.de re iudicata, fol.*316. *colu.*2. *circa fin.* nec ipsa sententia illud conseruat, nec retinet, ext. est *in l.si se non obtulit* 4. *§.si ex conuentione ff. de re iudicat.* Si quidem etiam contractus gestus in vltima 22
voluntate amittit suam naturam, & assumit naturam vltimæ voluntatis, *l.*1. *§. si quis sub conditione. ff. vt legato no.caueat.* Iff. *in l.nemo potest à n.*21. *ff.de leg.*1. Ergo idem in nostro casu est dicendum, vt priuilegium exequutionis, quod habebat sententia lata in fauorem patris, vel filij, per stipulationem amittatur subsequutam. Et comprobatur, quoniam licèt à mero possessorio non appelletur, tamen in possessorio intentato, vigore contractus & obligationis appellatio admittitur quoad vtramque. ita latè dixi hac 3. p.cap.12.à num.99. cum multis seqq.

Secundò & pro hac parte facit, quoniam prouisio ho- 23
minis facit cessare priuilegium à iure sibi concessum, *l. penult ff.quibus mod.pig. vel hypoth solui.* vbi tacita hypotheca alicui à iure competens amittitur per expressam ab eo stipulatam, ex quo text. illam communiter eliciunt DD. nostri conclusionem, quòd prouisio hominis nouando prouisionem legis, tunc prouisio legis, etiam si sit de iure communi, tollitur per prouisionem hominis. ita tenent Cyrus, & Salicet. *in l.2. C. de iure emphyteu.* & habetur *in l.4 § si ex conuentione.ff.de re iudi.* Salicet. post Petrum *in l.fin. C. de pactis conuen. in d.l.2. n.*76. Negusan. *de pigno.4. membr.2.p.c.*93. *& sursum.* ergo idem est dicendum, vt cesset priuilegium exequutionis, tacitè à iure filio concessum per initum alimentorum contractum.

Tertiò facit, quia quando in aliquo negotio pro- 24
pter aliquam causam est prohibita appellatio, si ei accedat aliud, quod illam prohibitionem non patiatur, hoc prævalet, & vt potentius facit cessare prohibitionem, ita vt appellatio admitti debeat, probat elegans text. *in § super quæstionum §.nos autem de off.delega.* ergo ius actionis permittens appellationem cùm accedat officio iudicis prohibentis illam, attendendus est.

Sed his non obstantibus etiam pro contraria parte, 25
imò à sententia lata pro alimentis virtute contractus pariter appellationi non esse deferendum; facit fortiter. primò, nam vbi reperiuntur duæ regulæ, vna affirmans, alia verò negans, hanc potiùs (ista neglecta) sequendam & attendendam esse, probat text. *in l.tutor quoque 3. in ord §.liberti.vers sed si patronum suum ff.de suspectis tuto. iuncta l.*1 *§.consequens.eod tit.* tradit per hæc iura Anto. Dinus, & Bart. *ibi in prima lectura.* sequitur
26 Alex. *in l.si conuenerit colu.*1. *ff. de re iudica.* & vbi concurrunt duo priuilegia, aliud prohibitorium, aliud permissiuũ, illud potiùs prævalere, & sequendum esse, *l.si Ruffinus vir clarissimus.* & ibi Bal. *in prin.* Raphaël Fulgo. Alexan Fran. Areti. & Iff. *C.de test. militis.* sed circa alimenta hæc concurrit actio, & officium iudicis, & sic duæ causæ, alia permittens appellationem, alia prohibens, ergo causa prohibitionis est sequenda necessariò.

Secundò pro hac parte facit dispositio text. *in l. qui* 27
id quod ff.de donatio. vbi donatione in stipulationem deducta, & virtute stipulationis condemnatus donator non amittit priuilegium, ne conueniatur in quantum facere potest, quod donationis virtute sibi competebat. reddens rationem text. *ibi*, causam enim & originem constitutæ pecuniæ, non iudicij potestatem prævalere, placuit, *&c.)* & sic potestas stipulationis, seu actionis constituti, quod id significant illa verba) non iudicij potestatem) vt declarat ibi glossa, non est apta impediendi priuilegium antea competens.

Tertiò probatur, quando vna actio deuoluitur in 28
aliam, intelligitur deuoluta secundùm suam naturam primæuam, text est *in l.item veniunt §. cum prædiximus. ff. de petitione hæredit.* vbi gl. & Doctores hoc notant, quemadmodum quando vna actio in alterius locum succedit, eius naturam assumit. *l.*1. *§. si quis sub conditione*, ibi, & huic stipulationi easdem causas, & conditiones inesse, sciendum est, *&c.) ff vt legator seu fid.nomine caueatur l. si quis stipulatus. ff. de vsuris. l. si id quod*

ff.

ff.de constitu. pecunia l.si cum §.2.ff. si quis cautioni. ergo ista actio ad alimenta,quæ succedit in locum officij, iudicis,eius naturam assumere,& retinere debet.

29 Quartò & huic proximum est,quòd quando in vna-met persona concurrunt qualitas naturalis, & accidentalis, quæ insimul stare nequeunt; prævalet naturalis, *l.qui habet. ff. de tutelis*, siquidem & attenditur potiùs
30 causa primordialis,& originalis. Crauetа *cons.*144. *n.*2. & principium est fine potentius, & causa incipiens potentior est perficiente *l.*1. *ff. de orig.iur.l. Pomponius ff. de negotiis gest. l. si filius ff. de verborum obligatio.* & omnis processio fit à principiis Aristot.*lib.*1.*de calo.* An-
31 gel. *cons.*110. *n.6. post medium.* Crauetа *cons.*883. *n.*13. & finis regulatur à suo principio, & ad illud trahitur, *l.*3.*§.Seio.* vbi Bald.*ff.de minori.* Angel.*in l.si possessor §. Seio,* vbi Bald.*ff.de petitione hæred.* ted in filio, vel patre alimenta contrahente concurrunt officium iudicis inductum ab ipsa natura,& contractus, qui est accidens, ergo illud prævalet.

32 Quintò facit, nam si stipulatio, quæ est stricti iuris, & strictæ interpretationis, interponatur super contractu bonæ fidei, huius naturam, & effectum retinet) quia qualitas primæ obligationis centetur adiecta in stipulationem. *l. aliam ff de donatio.l.*2. *vers. qua, ff. de priuilegiis credit* Bart.*in l.si quis cum aliter n.*4.vbi Alex. *num.*3.& Iff.12.*ff. de verbor.* vbi Areti. & alij plures citati à Pinello *in repetit.l.*2.*C.de rescind.*1.*p.c.*3. *num.*11.
33 *& seqq.* Ceuall. *in contra commu. opinio.* 1.*tomo q.*510. *ante fi.*dicentes quod remedium *l.*2. *C. de rescind. vendi.* quod non datur in contractibus stricti iuris; locum
34 habet in stipulationibus interpositis super contractibus bonæ fidei, & hinc est, quòd si depositum subrogatur loco alterius contractus, licet opponere omnes exceptiones, quæ poterant primo contractui opponi, Corrasius *tract.de deposito* 1.*p.tit.de causis. num.*42.*cum pluribus sequentibus.* Marta *de iurisdict.* 4.*p. cent.*2. *casu* 104. Ergo priuilegium non admittendæ appellationis inhærens officio iudicis, & æquitati, naturali filio præstante alimenta, debet durare, & repeti in contractu eademmet promittente, qui eo sui natura caret. Longum potuissem in re hac facere progressum, sed hæc sufficiant.

35 Quid dicendum in tam difficili, & intacta quæstione? eam fœdere distinctionis intendo componere, aut enim contractus,quo alimenta promittuntur filio, puta; celebratus est animo nouandi priorem obligationem inductam ab æquitate, & ratione naturali (prout hodie requiritur vt expressè fiat nouatio *iuxta l.fi. C.de nouatio.*)& tunc cùm officium iudicis penitus euanescat, remanet sublatum, cum prouisio hominis faciat tunc cessare prouisionem legis,quando fit ad eam nouandam non aliter,vt expressè ita declarat Negusan.*in d.*4.*mem.* 2.*p.n.*93 & omnes alij Doctores quos ad secundum argumentum prioris partis n.23.suprà adduximus, rema-
36 nétque dumtaxat ius actionis ex contractu, quia per translationem vnius actionis in aliam prior extinguitur, vt per Doctores *in l.singularia ff.si certum petat, & in l. certi condictio.in §.deposuit, eodem titulo,* extincto autem primo contractu, extinguuntur omnia eius priuilegia, *c.accessorium de regul.iur.in* 6.Salicetus *in auth. ad hæc n.*13.*C.de vsuris,*ac ideo ex eo agendo ad alimenta, sententia super ipso lata patitur suspensionem per appellationem subsecutam, vt superiùs diximus in vltima declaratione,n.13.Et magis etiam in specie facit dispo-
37 sitio text.*in d.l.si non obtulit §. si ex conuentione, ff. dere iudicat.*ibi,si modò nouatio interceſſit, *&c.* & cæteræ doctrinæ additæ in primo fundamento eiusdem prioris partis, vt loquantur,quando nouatio interceſſit,& ideo hoc casu appellationi tanquam licitæ non deferens,vim faciet.

38 Si autem hic contractus fiat non nouandi causa, sed vt accedat priori obligationi, à natura inductæ, ad corroborationem, & additamentum eius, & multiplicetur cautio ac securitas; tunc cùm iudicis officium ad alimenta integraliter, & in suo esse remaneat, retineatque suam propriam naturam, quæ prævalet, & attenditur tanquam causa originalis, primordialis, & qualitas naturalis. Et quia qualitas prioris obligationis, censetur adiecta in stipulationem subsecutam,quæ probant text. *in d.l. qui id quod. ff. de donatio l. aliam ff.de donat. l.* 2. *vers. quare. ff. de priuilegiis credito.* & alia iura, & Doctores omnes adducti in 2.3.4. & vltimo fundamento,quæ pro secundæ partis comprobatione quæstionis adduximus, & secundùm Doctores in 39
secundo fundamento prioris adductos,n.23.& magis ad nostrum casum probant, *d.§ si ex conuentione.*verba *ibi*, cæterum si non nouandi causa id factum est, manebit ordo executionis, sed & si pignora accepta sint, vel fideiussores in rem iudicatam, consequens erit dicere, non cessare executionem, quippe cùm accesserit aliquid rei iudicatæ,non est à re iudicata recessum,*&c.*)expendo insuper text.celebrem *in l.*2. *vers.quare ff.de priuilegiis creditorum.*ibi,quare si in stipulatum funeris impensa deducta sit,dicendum est locum esse priuilegio,si modò quis non abiiciendi priuilegij causa stipulatus est, *&c.* Et faciunt, quæ in primo distinctionis membro dixi, sequitur euidenter,vt appellationi emissæ à sententia super tali contractu lata,esse nullatenus deferendum, absque metu violentiæ,quia tunc officium iudicis principaliter attenditur, iuxta quæ probaui in vltima declaratione ad regulam suprà appositam, vbi appellationem non suspendere, asseueratum est.

Vnum tamen essentiale in hoc secundo distinctionis 40
membro libenter aduertam, nam cùm vt semper attendimus,quod principaliter agitur,& res semper denominetur à potentiori, atque in hac obligationis mixtura potentior illa sit quæ ex iudicis officio prouenit secundùm supradictas doctrinas: actor debet in iudicium de- 41
ducere,& probare qualitates,quæ in hoc officio iudicis desiderantur, vt pura;filium esse, *&c* & inopem, quia cum iudicis officium non detur, nisi quibus lex præstare iubet, inopibus tamen non diuitibus, ex specialibus rationibus inducta ab æquitate,& naturali ratione, *l si quis à liberis.§.*1 *ff.de liberis agnoscen.* Bald. *in l. libertus quos §.*1.*ff.de alimen. & cibaria legat.* Doctores *in l.de alimentis.* per illum text. *C. de transact.* Petrus Surd. *de aliment tit.*1.*q* 108.*n.*4 *& eodem tit.q.*112.*n.*13.*& seqq.* & proprerea diximus,quòd quando ad alimenta agitur iudicis officio, proceditur summariè, nec admittatur appellatio suspensiua, quoniam paupertas, & fames dilationem non patiuntur; ad differentiam quando agitur sine iudicis officio,quia tunc sine pauperibus,siue diuitibus debentur alimenta. Idem est veluti si alia res promitteretur, ac ita cùm officium iudicis sit fortis qualitas excludens appellationem in hac mixtura, ideo omnia quæ eius naturæ conueniant,agens deducere,& verificare tenetur,vt queat obtinere in priuilegio non ad- 42
mittendæ appellationis, tunc verò officium iudicis concurrit cum actione, quando per id vberiùs consulitur agenti,& per id aliquid additur actioni,*l.in causa, la* 2. & ibi communiter Doctores *ff.de minoribus.*

Cum eo etiam casu, quando agitur ad alimenta ex 43
vtraque obligatione commixtim. vna admittens appellationem,alia (hoc est officium iudicis) excludens,hæc illi præponderat, & detrahit ex illa resolutione, non minùs probabili, quàm vera,de qua suprà in 2.p c.7. à n.44.& per totum.Quod quando duæ qualitates aduersæ,alia prohibens appellationem, alia desiderans, concurrunt circa vnum, & idem individuum, qualitas ne- 44
gatiua præferatur, & vincat, ex his, quæ exactissimè in comprobationem congessimus. Vbi sic intelligendum esse celebrem text. *in d.cap. super quæstion. §. nos autem, de off. deleg.* quem adduximus pro tertio fundamento prioris partis huius quæstionis. Et insuper etiam

45 facit quod in d.c.7.num 101. cum seqq.affirmaui,vt ex dictis qualitatibus contrariis, si vna est accessoria ad aliam, eius naturam sequatur,& sic cùm ista promissio alimentorum (non animo nouandi) à lege inductæ obligationi accedat, & accessoria sit, eius naturam assumere,& sequi tenetur, quando simul concurrant,pro quo applica mirabiles doctrinas, fundamenta, & Doctores,quos adduximus in d.c.7.à n.101.& sic habes absolutam quæstionem difficilem,quam nota, quia alibi non inuenies.

46 Et ex huius principalis quæstionis resolutione, qua diximus in alimentis non dati appellationem suspensiuam; extende, vt multo fortiùs procedat in interlocutoria, quia quando prohibetur appellatio à causa principali,quoad suspensiuum tantùm,pariter censetur prohibita ab interlocutoria sicut à diffinitiua, quia eadem ratio degit & militat in vtraque, ita in terminis alimentorum tenet Escatia *de appella.q.17.limi.7.sub n.13. vers.infero 3. fol 422.* sed quia de hoc articulo latè eginus generaliter suprà 2. p.c.6 per totum hîc omitto.

47 Et pro complemento huius capituli obiter aduerto; quòd licèt aliqui valeat affirmarent argumentum ab alimentis ad dotem, & propterea vt nec sit in causa dotis appellatio licita quoad suspensiuum, communiter sit à Doctoribus receptum,Ozaseus *decis. Pedem.25.num.20.* Menoch. *de adipiscen.poss.rem.4.n.829* Areti. *in l.51. Tauri à num 32.fol.24.* Ioan.Lupus *in cap.per vestras §. 14.vers. aduerte Gratianum regul.33.num.3.* Escacia *de appella quæst.17.limi.7.num.9.* & latè prosequitur *in limit.8 à n.3.cum seqq. & n.8.fol.413.* vbi latè tractat an super causa pia admittatur appellatio, vt est videre per
48 Bal. nouel *in tract.de dote p.9.in 7.speciali.* Petrum Surd-
49 *de alim. tit.8. quæst.60. n.6.& 7.* & sursum (ego tamen nunquam vidi practicari) quem num.34.& 35. vide an pendente appellatione, sint alimenta ministranda, & quid sit dicendum quando agitur ad reformationem alimentorum,an tunc appellationi emissæ deferendum sit, dicemus infrà hac parte c sequente.

50 Vnum tamen non dissimulabo, quod dicit Auenda. *in dictionario legum Regni* post responsa *fol.189. verbo gouerno vers.5.procedit*,scilicet,quod illa regula superiùs à nobis tradita,quòd à sententia præstari iubente alimenta, non liceat appellari, limitetur respectu taxationis eorum alimentorum, quæ si nimis taxentur, habeat locum appellatio, nulla pro sua opinione adducta lege aut ratione,sed solum Speculatorem *tit.de appellatio. §.in quibus vers 9 n.11.* qui quidem apertè id non dixit,sed illud dumtaxat ait, quod si diceretur modum excessiuè,iterum præstabuntur alimenta,sed non aperit ante executionem sententiæ; vel post, & sic secundùm iuris regulas est intelligendus, maximè quia allegat ad id *l. si institutæ §. de in officioso. ff. de officioso test. & l.si neget.ff. de liberis agnosc.* quorum quidem iurium casus appellationem suspensiuam non admittunt; sicuti *de d. §. de inofficioso* superiùs diximus, at *de dicta l. si neget*, ipsius verba indicant, *ibi*, alimenta quidem liberis præstare interim compellendum,*&c.* nihil autem ad casum probant, attamen in casibus de quibus loquuntur,appellationem negant,& sic Doctor debet intelligi secundùm leges quas allegat.

51 Desuper & contra Auenda, facit quod quando aliqua sententia meretur executionem à grauamine ex excessiua fructuum, vel interesse liquidatione, & taxatione, appellationis executionem non suspendit,nec ei esse deferendum tenent Bar.*in l.2.C.de sententiis quæ sine cer. n.5.* sequitur Roderic. Xuarez *in l.post rem.* in declaratione *ll. regni limit.4.n.5.*& Addition. valde plures pro hac sententia allegat *n.1.& 4.*Soci.*conf.30.n.6.*Octauia. Ozaf.*decis.Pedem.129. num.10.*Cou.*lib.2. vari. cap.11. num.1.* Ioan.Garcia.*de expens.c.fi.n.fi.an nouiori impressio.* Ayora *pait.1. p.cap.4.numero fin.* Vrsillis *in add.ad Aflict.decis.35.num.2.& 175.n.1.*Aimon. *conf.231.num.5. & 14.* alios allegat Parlad.*lib.2.rerum quoti.c. fin 1.p.c. 12. n.32.* plurimos Escobar *de ratio. c.33. à n.20.* vide quæ nos latissimè infrà 4 p. cap. 10. à princ. & est receptissima omnium tribunalium supremorum sententia, quæ licèt habeat contradictores, quando liquidatio & taxatio fit per sententiam, de cuius executione tractatur (vt nos suo loco videbimus) illud apud omnes concors est: quòd quando taxatio fit in eademmet 52
sententia, nullatenus à taxatione excessiua appelletur, quemadmodum, nec ab ipsa principali parte sententiæ, vt apud eosdem Doctores est videre, prout accidit in sententia, de qua agimus, nam in ea semper fit alimentorum, & quantitatis taxata condemnatio; & tunc etiam concurrunt in sententia circa vnum & idem duæ contrariæ qualitates, quarum negatiuam appellationi præferendam diximus suprà, & probauimus 2. p. cap.7. maximè quia taxatio venit accessoriè ad principalem condemnationem alimentorum, prout superiùs 53
dixi.

Desuper, quoniam exinde maximum sequereretur inconueniens, cùm vnquam posset euitari periculum à lege consideratum in dilatione præstationis alimentorum, propter quod vitandum sententiæ executio acceleratur appellatione non obstante, quæ si à quantitate emissa admitteretur suspensiua, numquam haberet locum huiusmodi sententiæ priuilegium, & permitteretur vna via, quod alia prohibetur, contra text. *inl. oratio ff. de sponsalib.* aperiretur via fraudibus; quis enim condemnatus acquieuit quantumuis legitimæ taxationi? quis eam non impugnabit? & excessiuam iniustissimámque non dicet appellans dumtaxat suspendendæ executionis, & differendæ præstationis causa? si principale confidit lex de iudice, cur non de accessorio? cognoscat superior de vtroque grauamine, reponat,vel moderetur,quod iniustum reperiat,euiteturcalumniosa dilatio, non pereat interim actor inops, non fame ac tædio affectus litem deferat,exequatur sententia,quia res, & venter dilationem non patitur, cum pe- 54
riculum sit in mora. Pro quo etiam facit, quod huius efficacis rationis calore iustissimè disponit *lib.54. tit.5. lib.2. nostræ recopil. Regiæ*, quod à taxatione ciborum, vel alimentorum, quæ in oppidis, & ciuitatibus venduntur, appellatio emissa executionem non suspendat, præcipitque & admittit auditoribus supremorum tribunalium, quod si ad eos eatur per viam appellationis, vel aliam etiam quamlibet, minimè impediant executionem inferioribus,nec faciant, vt supersedeant in ea, respectu multorum inconuenientium ex contrario resultantium. *d. in l.9.tit.18. lib.4. eiusdem recopilationis*, disponitur etiam, quòd quando ordinationis vigore & statuti populorum facti super vestibus & cibis, iudex 55
aliquem mercatorem condemnauerit, vel aliquam personam delinquentem in mercantili officio in mille marapetinos & infra, exequatur pœna in eius bonis & persona non obstante appellatione, sed post executionem factam ius suum prosequendi sit facultas.

Et in terminis nostræ quæstionis ita determinauit 56
sacra Rota *in decis.764.per totam 1.p.diuersorum*,& specialiter *n.2.* in hæc: Vnde si Iosephus tempore petitæ mercedis erat adeò pauper, vt res non reciperet dilationem: sequitur; vt à decreto facto super taxatione mercedis non potuerit appellari. Sicut enim à sententia in causa alimentorum debitorum officio iudicis propter paupertatem non potest appellari, quia res non recipit dilationem, *l.si ff.de appella. recipi.* ita etiam dicendum est de sententia lata in causa mercedis pauperis, vt non sit appellabilis, propter eandem rationem. Et hoc etiam in terminis tenet gl.*in clem.1.verbo,oneramus, de iure patr.* quam alij sequuntur, de qua per nos cap. seq.à n.9. latiùs, quarum quidem doctrinarum immemor fui, tempore, quo contra Auendanum resolui, sed 57
postea vidi, & sic tenendum est fortiter contra Auen-

vt appellationi nec reſpectu condemnationis, nec reſpectu taxationis, & quantitatis alimentorum ſit nullo modo deferendum, nec violentia dicetur à iudice commiſſa, & vide etiam Doct. citatos ad hoc in d.c.1.a n 9.hac 3.p.

Efficax enim eſt, fortis, & potiſſima illa ratio, quam iura & Doctores à nobis ſuperiùs allegati conſiderant, ad excludendam appellationem ſuſpenſiuam hac alimentorum cauſa, vt ſcilicet; periculum ſit in mora, atque quod dilationem non patitur, ſed celerem expeditionem deſiderat. ſub cuius quidem præſidio, & protectione multi caſus ſpeciales degunt, & à malitioſis tutantur, & propterea vim nec fieri, nec appellationi interpoſitæ à ſententia (qua quis condemnatur ſuper actione ad exhibendum) eſſe deferendum, quando habet condemnatus facultatem rei reſtituendæ, imò appellatione non obſtante eam cogitur exhibere, cùm tale iudicium non debeat moræ dilatione differri, §. *ibidem ad exhibendum l.2.ff. de ferijs.* affirmat Speculator *in tit. de appella.§.in quibus. verſ. ſed nunquid in actione ad exhibendum n.12.* quam doctrinam ſequuntur etiam Bart. *in l.creditor §.iuſſus* vbi Ioann.de Immola *colu.ſi.* vbi etiam per Angel. Gregor.Lopez *in l.20.tit.2.p.3.verbo ſi fuere tenedor della, gl.5.* & idem Gregor. *in l.9.tit.25.p.3.gl.6.* profitenres, quod tunc cogetur rem præcisè exhibere, & ſi appellet non audietur.

Quod quidem limitatur, vt non procedat quando quis vltra rei exhibitionem ad aliquid aliud condemnaretur, purà; quia p opter inobedientiam non exhibendi intra terminum condemnatur in intereſſe, iuxta *d.§. iuſſus.* vel quia dolo deſiit poſſidere, ad id ſit condemnatus, cum ſubiaceat periculo iuramenti in litem, quia eſt graue, iuxta text. *in l. Celſus §. idem Iulianus. & Iulianus cum ſuis §§. & toto tit.ff. ad exhib.* quia tunc appellationi niſi deferatur, vis fiat tanquam permiſſa, vt probat videndus Speculator *vbi proximè.* Immola & Gregorius *dictis locis.* Maran. *de ord. iudic.6.p.tit.de appell.* qui ſupradictam concluſionem eſſe intelligendam, dicit, & declarandam, prout declarat, & intelligit illam Speculator, ad quem ſe remittit. Hanc noſtram limitationem probat expreſsè text. *in l. creditor. §. iuſſus ff. de appella.* ibi, quia inſtrumenta per contumaciam non exhibuerat, cùm peritor quanti ſua intereſſet, exhibeti iuraſſet, f cta erat condemnatio, quæſitum eſt, an poſt iuſiurandum appellationem interponere poſſet; reſpondit, nihil proponi, cur denagandum eſſet appellandi auxilium, *&c.* Vide tamen quæ nos ſuprà p.2.cap. 7.ad fin.latè diximus à num.132 cum pluribus ſequentibus.

Quid autem ſit dicendum, quando in eadem ſententia, qua quis ad exhibendum condemnatus eſt, & ſi non faciat præſtet actori intereſſe, latè diſputando reſoluimus ſuprà 2. p.c.7. ad fin. vbi videre per te poteris ad n.132.cum multis ſequentibus, quò te remitto pro reſolutione vera huius difficultatis, & præcedentis num.58.

Et prætextu huius rationis legatum relictum pro ſepultura dilationem non admittit, & propterea nec appellationi emiſsæ à iudice deferendum eſse, firmat Ripa *in l.1.in prin.n.17.ff. quorũ le at.* tradunt Speculat. *in tit. de appella.§.1.in quibus verſ.*8. Mantua *in l.vltima in 2. lect. n.273. C. de edicto diui Adri.* Grama *deciſ.*82. *n.2.* Menoch. *de adipiſcend.poſſ.rem.2.n.71.* vbi *n* 62.ex Ripa Bal.& Angel.dicit, legata, quæ dilationem non admittunt, deberi etiam anteaquam hærediras adeatur, vt etiã ibi *à num.*59. quòd quando in mora hoc imminet periculum, legatarium poſſe propria authoritate occupare legatum, nec teneri remedio, quorum legatorum, ſicuti etiam non auditur creditor petens, vt detineatur cadauer debitoris, ne ſepeliatur, nec eius appellationi deferendum eſſe, probant ex aliis Baëca *de inope debitore c.1.n.20.* latè diximus pluribus adductis Doctoribus ſuprà 2.p.cap.72.à n.8 & ſeqq.

Et ex hac etiam ratione, nempe, quia cauſa ſtudiorum dilationem non patitur, docuit Bal. *in l. vnica, n.6. verſ.1. quid ſi vnus.C. ſi de mor.poſſ.* appellationem non recipi à ſententia contra turbantem ſcholarem in habitatione, ſequitur Menoch. *loco proximè citato, n.63.* & ex hac etiam fluit, quòd à ſententia lata contra fabrum malleantem apud domum ſcholaris, ſeu Doctoris ſtudium impedientem, appellationi emiſſæ minimè eſſe deferendum. Iſſ. *in l.1. in fi.ſub n.45. ff. ſoluto matri.* Bal. *in l.1.§.1. ff. de feriis* Alex. *in d. l.1 ff.ſoluto matri.* idem Alex *in l.fi.ff.de appell.recip.* Thomas Grama. *in deciſ.58. n.15.* vbi etiam tractat an admittatur appellatio generaliter à qualibet domus expulſionis ſententia.

Ex qua quidem ratione poteſt iudex à quo appellatione pendente abſque reatu attentati, ad perpetuam rei memoriam examinare teſtes ſenes & valetudinarios, quoniam dilata examinatio periculum afferret, & ob periculum mortis probatio periret, niſi examinarentur, tenet Maranta *de ord. iud.3.p.6.p.prin.q.2.num.195.verſ.22. limita.* Petrus Dueñas *regul.42.n.33.* Afflict. *in conſtitu. Neapoli, lib.1.c.32.* incipit *probationum in caſibus, colu.2. in fi.* Roland. à Valle *conſ.23.num.19. lib.3.* & facit Rota *in deciſ.3. aliàs 110. nota quod caſu de teſtibus, in antiquis,* & explicat Lancelo.Robert. *de attenta.2.p.c.12.limi.28.* quò pertinet quæ dicunt Bar. & Salicet. *in l. generaliter in fi. prin. C. de rebus credit.* quod ideo iuramentum ſub cuius forma, & præſtatione fuit concepta, & lata ſententia, præſtari poteſt etiam pendente appellatione, ne ſcilicet probatio pereat.

Hinc eſt, quòd iudex appellatione pendente excommunicatum in articulo mortis conſtitutum valet abſoluere, vt notauit Franch. *in c.qua fronte, in gl.verbo decedat colu.5.ad medium ſub n.18.* & ibi etiam cæteri Doctores *de appell.* quia poteſt decedere in ea, ſi expectetur ſuperioris abſolutio. Sequitur Lanc. *ſup.lim.43.n.2.* cuius eſt etiam farinæ quod ſuprà 2.p c.5.latè diximus, appellationi ab abſolutione excommunicationis emiſſæ non eſſe deferendum, quia periculum eſt in mora.

Quò etiam pertinet, vt tempus vindemiarum vel meſſium ſuſpendatur appellatione interpoſita, quæ effectum ſuum ſaltim ſuſpenſiuum non habet, cùm ex eo reſulter periculum in dilatione, iuxta text. *in l. ſolet ff.de feriis n.ſi. eodem tit.* & in expreſſo hanc concluſionem probat *l.6. tit.18.lib.4.recopi.* Auenda. *de exequend. manda.1 p.c.6.n.4.poſt princ.*

Et alia etiam exempla ad hanc doctrinam ponit *d. l.6.* & Lancelo.vbi proximis locis *l.nulla etiam l. ſi ff.de appell. recipi.* & ſic generaliter in omnibus caſibus in quibus periculum eſt in mora, appellatio non ſuſpendit, vltra Doctores hucuſque relatos in diſcurſu huius capituli, probat Franch. *in ca.qua fronte n.18. de appella.* Thom. Grama. *deciſ.58. magnifica.n.6.* P. & alios *in d.l.ſi.* Lancelo. *de attenta.2.p.c.12.limi.53* vide infrà Menoch. *de reſtitu. poſſ.rem.3. n.834.* Iſſ. *in l.1.colu.1 ff. de feriis.* Maran. *in ſpecul 6.q.tit.de appell.n.319. & per l.quiſquis C. quorum appella.non recipi.* Gratia. *diſceptatio. foren. tomo 1.c.78.* quia quando periculum eſt in mora, recedimus à iuris ordinariis regulis, vt latè ſcribunt Decius *in c. dilecta ad fin. verſ. & hoc vnum de confir.vtili.* Hippol. de Marſ. *in l.1.C de reprobatio.colu.40.* Mandoſ. *ſuper gl. 41. quod commiſſio cauſarum q.3.n.2. & ſeqq* Menoch. *de adipiſ.rem.2.n.59.* & probat *l. de pupillo. §. ſi quis rinos. ff. de operis noui nuntia. l. ait prætor. §. ſi debitorem ff. quæ in fraudem creditorum.* Felin. *in c.2. de præſcriptio.* Gratia. *diſceptatio. foren. tomo 1.c.74.n.18. ad fi. fol.175.*

Et an creſcente vel decreſcente patrimonio alimentati, vel alimentantis creſcant, & decreſcant alimenta etiam poſt ſententiam iudicis, & eius taxationem, & an ad executionem poſſit opponi iſthæc exceptio, latè diximus infrà 4. p. cap.7. verſ. ex quo fonte fluit quòd licèt pater. à numer.88. & Doctores ibi citati loquuntur quomodocunque alimenta præſtentur, ſiue officio

iudicis, siue iure actionis, quos omnino vide, quia eleganter loquuntur, ibidem ad num.88. cum multis sequentibus.

Periculum etenim in mora caret lege, legem non ad-
72 mittit, atque legem tribuit, licitum facit, quod non est. ac iudicem incompetentem, legitimum, multoties alterat non solùm præcepta humana, sed etiam diuina, atque naturalia, *c.sicut de consecrat.d.1. c.licèt de feriis c.discipulos de consecrat distinct.5.c.anni rumore & c.si nulla necessitas 23.q.8 c.secund.de obseruatione ieiun.c.quanto de consuetudine.c.quod non est licitum de regul.iur.in 6.l.nemine C.de religios.& sumptib.funer.l.2.C.de patri. qui filios distraxe. l. vnica.* & ibi glossa *expedire, ff.de officio consul.* cum multis quæ congessit Tiraquell. *de retract. §.1.glossa 9.n.32.*& latiùs *§.26 glossa 1.n.18.& sequent.* & iterum *in tractatu de pœnis temper. causa 33. per totam.* Chassaneus *in consuetud.Burgund.rubr.1 §.4.glo.1. n.26.& §.5.verbo, se il ne agrace.n.15.& seqq.* Cacheria. *decis. Pedem 68.n.28.* alios refert Quesada, *diuers. q.4. n.3.* Petrus Gregor. *in syntagm.iur.1.p.lib 3.c.8.n.4.* latè Camillus Gabinius de verb. *signif.10. ex n.21.* Bob. *in politic.lib.2.c.18.n.318.*

73 Et quòd imminens periculum, & instans necessitas, cùm non recipiat dilationem attributæ iurisdictionem etiam non habenti, cùm tunc à iuris regulis recedatur, probat text. *in Auth. defenso.ciui. §.audient.l.2.tit.9.p.5.* Abb. *in c.cùm non ab homine n.15. cum seqq.* & supra *de iudiciis, & in c.constitutus n.9.de appellat.* Alex.& Immola *in l.2.ff.de iurisd. omn.iudic.& cons.62.disertissimè Doctor volum.4.* Suarez *in declarat. l.2. fori n.47. & seqq.* post repetitio. *l.post rem ff.de re iud.* Bernard. Diaz *in regula* 496. Gregor.Lopez *in d.l.parti.glossa 2.* Cacheria. *in dec. Pedem.30.n.14.* Tallada *de carcere.c.11.§.2.n.2.* Cast. à Bobad. *in politica lib.2.c.21.n.71.& c.17.à n.109. cum seqq.*& iterum *eodem lib.2.cap.18.num.318.*

CAPVT II.

A sententia reformante alimenta, seu pensionem, & assignante congruam beneficiato vel coadiutori dato illiterato, seu imperito Rectori, œconomóve, vacanti Ecclesiæ nominato; seu etiam lata pro solutione decimarum, mercede famulorum, appellationi emissæ an non deferens vim faciat.

SVMMARIVM.

Congruæ nouæ assignatione facta per ordinarium Rectori beneficij appellationi emissæ non est deferendum, quia caret suspensiuo.n.1.

Concil.Trident.sess.7. de reformat. c.5.verba adducuntur ibidem.Concilij Trident. locus sess.7.cap.7.refertur ibidem.

Concilij Trid.locus refertur sess.6 de reformat.c.2.& sess 2. c.4.& eadem sess.25.de reform.c.25.quibus est cautum, in qualibet congruæ portionis assignatione ordinarium posse appellatione postposita exequi, ibid.

Congruæ in assignatione Episcopus procedit secundum conscientiam, & velo leuato, semotis omnibus exceptionibus, & per consequens semota appellatione.n.2.

In congruæ assignatione tractatur ad alimentis præstandis iudicis officio.n.3.

A congruæ assignatione, sicut ab alimentorum præstatione non admittitur suspensiua appellatio.n.4.

Conscientia quando à iure iudici est onerata, appellatio regulariter non suspendit.n.5.

Congrua assignata etiam clerico suspenso à beneficio, non suspenditur per appellationem subsecutam.n.6.

Congrua præstari iubetur per sententiam prouisionalem, & ideo non suspenditur.num.7.

Subsidium charitatiuum impositum pro sui sustentatione pariter non suspenditur per appellationem.n.8.

Ab excessiua congruæ assignatione appellationi interiectæ deferendum non est.n.9.

Ab excessiua fructuum taxatione & liquidatione facta in executiuis, an & quando sit licita appellatio.num.10. remissiuè.

Alimentario seu portionario exigenti annuatim alimenta, aut portionem ab antiquo legitimè constitutam si mota lis super reformatione, quia puta, vel aucta est res, super qua portio est constituta, vel alia bona quæsiuit alimentarius.n.11. quibus casibus potest agi ad reformationem portionis & alimentorum.n.12.remissiuè.

A sententia super reformatione portionis, seu alimentorum siue contra actorem, siue contra alimentarium lata, licita est appellatio quoad vtrumque effectum.n.13.

Alimentorum reformatio idem in effectu est, ac si sententia lata fuerit contra alimenta petentem, cui ab hac negatiua permittitur appellare quoad vtrumque effectum.n.14.

In fauorem congruæ aut alimentorum assignatione, inductum est priuilegium, & ratio prohibendi appellationem sustensiuam.ibid.

In fauorem alimentarij quod est introductum, non debet in eius damnum retorqueri.n.15.

Ratio prohibendi appellationem cùm cesset, debet cessare ipsa prouisio ibid.

Appellationis prohibitio in alicuius inducta fauorem debet intelligi, si in fauorem eius lata sit sententia, secus si contra.n.16.

Appellatio quamuis sit prohibita in remedio l. fi. C.de edict.diui Adri. tamen permittitur quando sententia fertur contra actorem.n.17.

Sententia contra alimentarium lata si exequeretur, foret dare priuilegium, cui ius negat.ibid.

Appellatio permittitur quoad vtrũque effectum à sententia, qua declaratur non esse reformandam, nec minuendam portionem, seu alimenta iam antea constituta.n.18.

Appellatio permissa à sententia denegante congruæ seu alimentorum reformationem, si alimentarius est in quasi possessione percipiendi, illi non officit, quia lite & apellatione pendente priuari non debet sua possessione.ibid.

Continuans suam possessionem lite & appellatione pendente non attentat.n.19.

Pensionario existente in quasi possessione exigendi pensionem lata sententia super reformatione pensionis, aut nullitate ipsius non exequitur prima sententia, nec ipse interim impeditur sua vti quasi possessione, imò tũc rescribitur cum clausula (sine retardatione solutionis pensionis.)n.20.

A sententia reformante pensionem ab antiquo constitutam super beneficio, ex quibus causis, & quando admittat appellationem suspensiuam.n.21.

Reprobatur Ceuallos opinio.n.22.

Congruæ ex antiquo constitutæ quando per Rectorẽ agitur ad augmentum, ex quo incidenter tractatur de pensionis reformatione, appellationi ab augmento congruæ, & incidenter à diminutione pensionis non est deferendum.n.23.

Alimentorum priuilegium non admittendæ appellationis suspensiuæ procedit, non solùm quando sententia lata est pro omnibus alimentis præstandis, sed etiam pro aliqua parte ipsorum.n.24.

Augmentum regulatur secundùm naturam principalis, cui augetur.n.25.

Appellari si non potest à sententia lata ex iurisdictione ordinaria, pariter nec poterit appellari à sententia lata ex iurisdictione prorogata.n.26.

Appellari si non potest ab aliquo propter dignitatem personæ vel aliàs, pariter nec poterit appellari si procedat ex iurisdictione prorogata.n.27.

Iurisdictio prorogata & augmentata non est diuersa à prima, sed eadem extensa, & de vtraque idem est iudicium.n.28.

Con

Congruæ & alimentorum augmentum vbi concurrit in eadem sententia cum pensionis diminutione quoad appellationis prohibitionem diuersæ sunt qualitatis, & quæ prævalet.num.29.

Sententia quamuis sit stricti iuris, tamen ex vi attractiua continens vnum trahitur ad aliud, sine quo illud vnum super quo lata est, non potest fortim effectum.n.30.

Quod procedit etiam in libello. ibidem.

Sententia lata super congruæ augmento causatiuè & incidenter præiudicat pensionario super diminutione pensionis cùm principaliter agatur de congruæ augmento.n.31.

Attenditur semper, quod principaliter agitur.ibidem.

Congruæ augmentum cùm sit causa diminutionis pensionis illius naturam attendere debemus. ibidem.

Ius potentiùs operatur in causa, quàm in causato.n.32.

Qualitates contrariæ quando in eadem sententia concurrunt, alia permissiua, alia verò prohibitiua appellationis, accessoria cedit naturæ principalis.n.33.

Qualitates contrariæ concurrentes in sententia circa vnum inseparabile æquè principaliter tamen, qualitas prohibitiua appellationis prævalet.n.34.

Congruæ augmentum & pensionis concurrunt circa vnum & idem indissolubile.n.35.

A pensionis diminutione non potest admitti appellatio suspensiua, quin eundem effectum causet in augmento gruæ contra eius priuilegium.ibidem.

Flores de Mena inconstantia in hac quæstione refertur. num.36.

Pensionis ad reformationem quando agitur ex causa agendæ congruæ, non agitur iure actionis, sed officio iudicis contra Flores de Mena.n.37.

Clausula Bullæ (dummodo remaneant centum pro Rectore) ad corroborationem iuris Rectori competentis est apposita, non vt illud innouetur. n.38

Alimentorum augmenti sententia multo fortiùs excludit appellationem suspensiuam.n.39.

Alimentarius quamuis consenserit taxationi alimentorum factæ per remiudicatam, semper poterit petere augmentum si reditus decreuerint, vel alia iusta causa.n.40.

Congruæ petitio non habet locum in beneficijs simplicibus, sed in curam animarum habentibus dumtaxat.n.41.

Rectori impedito perpetuo, seu etiam imperito, atque illiterato, ordinarius potest dare coadiutorem temporalem; non perpetuum, nec cum futura successione. n.42.

Rector inutilis effectus, atque senio impeditus, non est priuandus suo beneficio.ibid.

Coadiutori Rectoris impediti assignanda est certa congrua pro victu de fructibus beneficij.n.43.

Intellectus ad text. in c.tua nos, de clerico ægrotan. Ministr.traditur.n.44.

Coadiutor potest dari Parocho exempto propter identitatem rationis.n.45.

Parochus cui ex impedimento vel imperitia datur coadiutor, non excusatur à residentia.n.46.

Trident. sess.21. de reform.c.6. verba recensentur. numero 47.

Coadiutoris deputatio, etiam facta iudicialiter, non suspenditur per appellationem subsequutam.n.48.

Quod intelligitur quoad effectum suspensiuum, quo dumtaxat caret hæc appellatio, non tamen deuolutiuum.n.49.

Impediti & imperiti à iure æquiparantur, cùm ex vtroque oriatur impedimentum officij exercitio.n.50.

Illiterati quales dicantur.ibidem remissiuè.

Coadiutoris temporalis de materia, qui sint videndi. ibid.

A congrua assignata œconomo & Vicario Ecclesiæ vacanti deputato an suspendatur per appellationem subsequutam.n.51.

Text.in c.cum vos, de off.ordinarij expenditur.ibid.

Oeconomus an assignandus ab Episcopo durante lite inter patronos, vel in totum queat beneficium prouidere 52. remissiuè.

Vicarium idoneum potest Episcopus constituere Ecclesiæ vacantis habita notitia cum congruæ assignatione eius arbitrio, donec de Rectore prouideatur.n.53.

Congrua Vicario assignanda est ex fructibus eiusdem beneficij, alijs tamen reseruatis successori.n.54.

Vicarius Ecclesiæ vacanti constitui non potest is qui in concursu, vt magis idoneus electus est ad idem beneficium donec facta collatione nanciscatur possessionem.n.55.

Quod procedit etiam in aliis beneficiis quibusuis.ibid.

Oeconomi deputatio, sicut & eius congruæ assignatio non impeditur per appellationem sequentem.n.56.

Tridentini verba ponderantur in d.c.18. sess.24. de reformat.ibid. & Ecclesiæ vacanti deputatus vicarius etiam appell. pendente, non amouendus donec de Rectore prouideatur.ibid.

Congrua quantitas Vicario assignanda relinquitur Episcopi arbitrio, quod hodie limitatum est ex Bulla Pij V. n.57.

Congruæ Vicarij temporalis quæ sit per Congregationem Cardinalium arbitrata.n.58.

Vicario dato Ecclesiæ vacanti non sunt assignandi omnes fructus beneficij, & quid si omnes sint necessarij ad congruam portionem.n.59.

Congrua Parochis nõ potest esse minor centũ ducatis.n 60.

Vicarius ad nutum amobilis, non potest remoueri ante finitum anni seruitium.n.61.

Officiales ad nutum amobiles, non possunt absque causa amoueri.n.62.

Decimarum condemnatio an recipiat appellationem suspensiuam.n.63.

A decimis ad tributa valet argumentum, quia illas reseruauit Deus in signum vniuersalis dominij.n.64.

Decimarum executio fit appellatione non obstante.n.65.

Decimis ius assistit, & debitum est euidens, & ideo habent executionem paratam.n.66.

Decimæ, cùm clericis assignentur pro alimentis, dilationem non patiuntur.n.67.

Decimarum solutionis tarditas continet peccatum.n.68.

Diuini cultus aut animæ fauor non recipiunt appellationem; & excusant ab attentatis.n.69.

Tributa & vectigalia Principi debita cur non suspendantur per appellationem.n.70.

Multo minus debent suspendi decimæ cùm sint tributa animæ debita principi cælesti ibid.

Decima cùm proueniat à iure diuino, dicitur cibus domus Domini n.71.

In decimis cùm agatur de materia concernente animam, potest iudex Ecclesiasticus incipere à præcepto de soluendo, & monitorio.n.72.

Monitorium pro solutione decimarum resoluitur in simplicem.ibid.

In decimarum causis commissis super appellatione non rescribitur nisi cum clausula (sine retardatione solutionis decimarum.) n.73.

Consuetudo seu præscriptio non est legitima causa ad impediendam solutionẽ pensionis appellatione pendente.n.74.

Exemptionem habitam à Papa, aut legitimam compositionem allegans, si super illa non audiatur in causis decimarum, potest licitè appellare.n.75.

Exemptio tributorum permittit appellationem suspensiuam.n.76.

Sententia inter duas Ecclesias contendentes super iure decimandi appellationem.n.77.

Et etiam quando collector decimarum excedit modum, quia datur appellatio.ibid.

Salarij famulorum sententia non suspenditur per appellationem à condemnato emissam, quia res non patitur dilationem.num 78.

Salarij & mercedis famulorum causa summariè tractatur, atque etiam appellatio à sententia salarij & mercedis non retardat executionem.n.9.

Salarium Aduocatorum, Procuratorum, & solicitatorum an recipiat appellationem suspensiuam.n.80.

Sententia lata pro solutione salarij, & mercedis famulorum, tunc meretur executionem non obstante appellatione si petatur à paupere, secus si à diuite. n. 81.

A taxatione mercedis non datur appellatio suspensiua, sicut nec à sententia alimentorum præstandorum. n. 82.

Qualitas diuitiarum & paupertatis in causa mercedis quoad admittendam vel reiiciendam appellationem attendenda est. n. 83.

In famulorum salario, & mercede operarij non attenditur qualitas diuitiarum, aut paupertatis, sed indistinctè non admittitur appellatio. n. 84.

Paupertas vti qualitas naturalis in famulis & operariis sumitur, qui vt plurimũ necessitate coacti seruiunt. n. 95.

Salarij & mercedis famulorum causa tractatur in die feriato ob honorẽ Dei, quia succedit loco alimentorũ. n. 86.

Signatura iustitiæ solet rescribere cum clausula (sine præiudicio legitimæ executionis, &c.) in causa mercedis promissa, vel inter eum qui solet operas suas locare, & eum qui solet conducere. n. 87. *secus econuerso. ibidem.*

Si tamen signatura videat iudicem à quo excessisse in taxatione mercedis non conuenta, solet pro parte admittere executionem, pro parte verò deferre appellationi. n. 88.

Pro mercede conuentus si opponat, potentem esse diuitem, ac constet; cessabit priuilegium appellationis, imò admittitur quoad vtrumque effectum. n. 89.

Mandos. & Flores de Mena reprehenduntur abutentes iuridico loquendi modo, dicentesque, in causa salarij, & mercedis procedi summariè & executiuè. n. 90.

Probatio nulla quamtumque liquidissima executionem habet. ibid.

Causa est summaria, ergo est executiua, non est validum argumentum: à contrario autem benè procedit, est executiua, ergo summaria. n. 91.

Causa non ex eo quod agitetur summariè, & ex aliqua iuris ratione sententia exequatur, & non recipiat appellationem, dicitur executiua. n. 92.

Salarij materia remissiuè. n. 93.

Salarium petitur in iudicio, vbi lis mota fuit, & etiam in foro Ecclesiastico, quo laicus potest compelli pro salario litis ibi tractatæ. n. 94.

1 VT perfectiùs rem quam, ago, cognoscamus, illud est primitus supponendum: quòd nulla vis fiet, si à noua assignatione congruæ, & alimentorum, quam ordinarius facit rectori beneficij; minimè fuisset appellationi interpositæ delatum. Enimuerò isthæc à iure minùs legitima reputatur, saltem quoad effectum suspensiuum, pluries decreuit Sacrum Concil. Trident. *sess. 7. de reformat. c.* 5. ibi, Addens insuper, quòd si ipsi ordinarij etiam per idoneorum Vicariorum deputationem, & congruæ portionis fructuum assignationem omnino prouideant, vt animarum cura nullatenus negligatur, & beneficia ipsa debitis obsequiis minime defraudentur, appellationibus, priuilegiis, exemptionibus quibuscunque, etiam cum iudicum specialium deputatione, & illorum inhibitionibus in præmissis minimè suffragantibus, *&c. & eadem sess. 7. c.* 7. ibi, Vt per idoneos Vicarios etiam perpetuas, nisi ipsis ordinariis pro bono Ecclesiæ regimine aliter expedire videbitur, ab eis cum tertiæ partis fructuum, aut maiori vel minori arbitrio ipsorum ordinariorum portione, etiam super certa re assignanda, ibidem deputandos, animarum cura vtiliter exerceatur, appellationibus, priuilegiis, exemptionibus, & cum iudicum deputatione, & illorum inhibitionibus quibuscunque in præmissis minimè suffragantibus, *&c. & sess. 6. de reformat c.* 2. *& sess. 25. cap.* 4. *& eadem sess. 25. de reform. cap.* 25. de quibus omnibus istud est cautum, vt in qualibet alimentorum, & congruæ portionis deputatione ordinarius appellatione remota procedat. Quod confirmauit, & declarauit etiam Pius V. in bulla 16. inter motus proprios *fol.* 558. declarat insuper Frater Manuel Rodriguez *in quæstion. regul tom.* 1. *q.* 36. *art.* 2. *fol.* 346. Nauarr. *cons.* 7. *tit. de præbend.* Cuch. *lib.* 2. *inst. maiorum tit.* 13. *n.* 3. de qua congruę assignatione vide multa per Cãp. *diuer. rub.* 7. *c.* 6. *à n* 116.

Quæ doctrina & iure communi comprobatur, ex text. *in clem.* 1. *de iure patronatus* disponens, quòd Episcopus in assignatione congruæ debeat procedere secundùm conscientiam, & velo leuato, remotis omnibus exceptionibus, & allegationibus, & per consequens remota appellatione, iuxta ea, quæ copiosè dixi 2. p. c. 8. à n. 104. cum seqq. quem text. vltra glossam & repetentes ibi, latè & eleganter ad hoc declarant Lamber. *in tract. de iure patron. p.* 3. *lib.* 2. *q.* 10. *art.* 9. *&* 10. *cum seqq.* Rebuff. *in tract. de congrua portione, quæst.* 4. *per totam.* Flores de Mena *in pract. quæst. q.* 14. *num.* 2. *lib.* 1. quod confirmatur, tum quia tractatur de alimentis iudicis officio debitis, à quorum præstatione appellationem interpositam non suspendere longam seriem suprà c. 1. fecimus. vt idem sit in causa congruæ, quæ alimentis æquiparatur, Cuig. *de pensio q.* 95. & not. Doctores *in d cle.* 1. & Rebuff. *in d. tract. de congrua port. & de sententiis prouisiona. in præfatione num* 137. & ex Flores de Mena *suprà n.* 4. *ad fin.* tum etiam, quia vbi à iure iudici est onerata conscientia, appellatio regulariter non suspendit, vt per glossam *in d. cle.* 1. *verbo oneramus*, admodum in iure laudata, & vt singularem pluries commendatam, firmant Iacob. Menoch. *de arbit. iudic. lib.* 1. *q.* 8. *n.* 40. & idem cum Cou. & infinitis aliis eam defendit *in d. tract de arbit. lib.* 1. *q.* 70. *per totam.* & cum Philippo Franch. & aliis eam sequitur Lancelot. Rober. *de attent* 2. *p. cap.* 12. *limit.* 10 *per totam.* & nos Deo dante infrà hac p. 3. capite 13. à num. 36. & seqq. & 2. p c. 8 n. 122.

Quòd pertinet congrua, seu alimenta præstãda clerico suspenso à beneficio, quia pariter à sententia, super illis lata, non admittit appellationem suspensiuam, Rebuff *in tract de sentent. prouis. in prafat. n.* 100. Escacia *de appell. q.* 17. *limit.* 7. *n.* 7. *fol.* 422. illud ex eo comprobat, quoniam præstari iubetur per sententiam prouisionalem, sed ab iis quæ per sententiam prouisionalem expediuntur, non datur appellatio suspensiua, vt ipsimet Doctores ibi probant & iterum idem Rebuff ibi *sub n.* 12. *vers. sed ob id & n.* 20. *q.* 2. *tomo* 1. *fol.* 225. *&* 226. & idem Rebuff. *in tract. de sentent. execut. artic. vlt. gl.* 1. *num.* 12. *in fin. casu* 6. *tom.* 1. *fol.* 429. sequitur Escacia *vbi proximè d. lim.* 7. *num.* 3. Quod & idem dicimus de charitatiuo subsidio impositio per Episcopum pro suis alimentis, & sustentatione. Guigas *de pensio. q.* 95. *n.* 4. Escacia *vbi proximè n.* 6. Ruginel. *tract. de appellat. §.* 2. *c.* 3. *n.* 278

Quam conclusionem & ad illud insuper extendi, receptissimum est: quòd quando in huiusmodi noua portionis congruæ assignatione aliquis de excessu conqueratur, & ab ista excessiua taxatione appellatio propterea ripuerit, ei ordinarius non deferens minimè vim faciet, quæ executioni impedimentum non est, cùm suspensiuo careat, vt probat celebris glossa *in d. cle.* 1. *verbo, oneramus.* quam sequuntur ibi Cardinal. Anchar. & alij Lamberti. *vbi proximè art.* 13. Flores de Mena *d. q.* 4. *num.* 3. & nos huius glossæ & Doctorum immemores, eam sic resoluimus, disputantes contra Auendan. loquendo in alimentis, quod idem est, ac in congrua. & fundamenta ibi apposita validissima sunt, suprà c. 1. n. 50. & an & quando ab excessiua liquidatione in executiuis sit licita appellatio, latè & accuratè diximus infrà 4. p. c. 10.

Quando autem super portione, & alimentis antea & ab antiquo legitimè constitutis, & huiusmodi constitutionis, & assignationis virtute seu alimentarius, seu portionarius alimenta annuatim, putà; percipit, controuersia oriatur; duo sunt nobis casus distinguendi, ad quos Doctores non attendunt, cùm sit inter

eos

eos longum grandéque discrimen,sed promiscuè vtriusque doctrinis vtuntur, confundentes quidem resolutionem veram. Et primus sit, quando agitur de reformanda,& diminuenda huiusmodi congrua,& alimentis legitimè constitutis:aut agitur de augenda portione, & alimentis iam semel deputatis, tanquam insufficientibus.Declarabo.

Primo igitur casu quando lis mouetur portionario: vel alimẽtario super reformanda, & moderanda portione, quæ prætenditur excessiua ex alicuius causæ motu, putà;quia fructus rei sibi assignatæ,iuxta *d. cap.7.sess.7.* ibi,super certa re,*&c.*& Lamberti. *supra art.24.* creuerunt, & sunt aucti, vel quia alimentarius aliunde bona nouiter quæsiuit,vel ob alias iuris causas(quòd vtroque casu, & causa posse fieri alimentorum moderationem, diximus suprà c.1.latè infrà 4.p.cap.7.vers ex quo fonte fluit quòd licet pater. num.88. vbi plures Doctores ad id citauimus) an à sententia lata in huiusmodi iudicio appellationi non deferens, vim faciet.In quo articulo affirmatiuè resoluto;scilicet;vim fieri, enimuerò
13 huiusmodi appellatio hac in causa reputari debet legitima,siue contra alimentarium, siue contra ipsum,qui reformationem postulat, sententia lata sit, secundùm quod intelligendus Ceuallos *in contra commun.in epistola ad Regem.num.922.* in propositum allegat Sese *de inhibit.iust. Arag.c.6.§.2.n.8.* & allegat Flores de Mena *d. q.14. num.5.* qui quidem id non dicit, sed solùm loquitur in alio casu, secundo puta; quando agitur de augenda portione, non de diminuenda,vt mox videbimus,inter quæ magnam dissimilitudinem reperies.

14 Hanc tamen doctrinam veram esse, constat, nam si contra alimentarium feratur sententia continens portionis moderationem, ei ab ea iustissimè permittitur appellatio suspensiua,cùm in causa alimentorum contra ipsum lata est sententia, nam priuilegium (à iure, iustissimis & efficacibus rationibus inductum) non tardandæ executionis sententiæ super congrua,& alimentis, procedit, quando in ipsa sententia præstari iubetur, & assignatur, ita vt in eius sit fauorem dumtaxat introductum, quia tunc viget ratio,propter quam prohibita est appellatio,ne scilicet fame pereat, *&c.* vt est videre ex his,quæ longa serie firmauimus hoc in c.præsenti, & præcedenti ac propterea quando contra illum,congruam,& alimenta perentem, lata est:potest li-
15 citè ab ea appellare quoad vtrumque effectum, aliàs quod est in eius fauorem inductum, retorqueretur in odium, contra text. *in l. quod fauore C. de legib.* & cùm cesset ratio,cessare debet etiam dispositio, vt in proposito dicit Bald.nouel.*in tract. de dolo speciali 7.in fi.* Angel.*in l. fin. ff.de appella. recip.* Surdus *de alimen. tit.8. priuileg.60 n.250.cum seqq.* & diximus suprà c.1. quod est generale verum in omnibus casibus quibus in fauo-
16 rem alicuius inducta est appellationis prohibitio, vt intelligatur, quando pro eo lata est sententia,non tamen quando contra, vt docuit idem Angel.*in l.quisquis. C. quorum appell.non recip.* dicens,quòd etsi non appelletur à sententia lata in iudicio, *l. fin. C. de edicto diui Adri.* tamen fallit, quando iudex pronunciat contra
17 actorem, puta; non esse mittendum, vt tunc permittatur appellatio ei. Et inquit Iacobin. *ibi n.10.* hoc esse stupendum & elegãs dictum,& se quoque obtinuisse in practica.idem voluit Zuchar.*ibi n.441.* Tiraquel.*in tractatu le mort saisit p.6.declaratione 6.n.3.* Ducñas *in Regul.44. in prima fallen.* Cæsar Contard. *in repetitione l. vni.C.si de momen.poss.fuer.appella.in 1.limi.& in lim.17. n.4.*Menoch.*in tract.de adipis.poss rem.4.n.876* quo casu si appellatio esset prohibita,foret contra priuilegium alimentorum, fuissétque exequi sententiam ad fauorem negantis illa, huiusmodi priuilegio carentis, de quo exactè infrà cap.4.à principio, vbi quamplures doctrinas reperies in comprobationem.

Si autem in huiusmodi iudicio reformationis portionis, & alimentorum constitutorum iam in fauo- 18
rem congruarij, & alimentarij fertur sententia, qua locum non esse reductioni & diminutioni,declaratur, est pariter aduersario permittenda appellatio ab ea quoad vtrumque effectum,nec ista appellatio obest,nec obesse potest congruario, nam cùm iam ante litem motam, & ab antiquo sibi essent constituta alimenta, in quorum perceptionis possessione est annuatim vel datim, eademmet lite & appellatione pendentibus potiri licet, nec est interim eius commodo, & fructibus priuandus, text. *in l.1. ff. nihil nouari appell. pen.* ibi, integer enim status esse videtur prouocatione interposita. (*c.1.vt lite pendente. l.sciendum §.penuli ff.qui satisdare cogan.* glos. *in l. Imperatores.§.fin.verbo,aduersario ff.de appel.* Card. *in cle.2.2.oppositione,vt lite penden.* Rom.*consil.37. viso puncto,in fi.* Decius *in con.97.in casu.& cons.103.in causa in princ.lib.1.* Lancelo *de attenta.2.p.c.4.de attent. lite penden. num.15.* quia continuans suam possessionem 19
lite, & appellatione pendente, non dicitur attentare, Rota *decis.10. aliàs 89. nota, quod vbi,de appell. in antiq.* nec tunc ea quis est priuãdus Rota *dec.24.alias 615. nota quod licèt,de dolo in antiq.* Parisius *consil.38.num.3. lib.1.& cons.106.n.4.& 5. volum.4. & cons.39. num.2, & cons.105.n.33.volu.1.* Mandos. *super regul.de subrog. quæst.8. num.4. & in tract. de inhibit.q.23.* in cuius doctrinæ comprobationem multa specialia exempla adducit Lancelo.*de attenta.2. p.c.12.limi.26.* quapropter cùm congruarius continuans suam possessionem fruatur suis antea designatis alimentis,cessat ratio periculi, & famis. quibus euidenter apparet à sententia lata in iudicio reformationis, & moderationis alimentorum, & congruæ iam constitutæ contra quemlibet litigantium prolata,appellationi interpositæ, nisi iudex deferat violentiam manifestam committet.

Et quando pensionarius est in quasi possessione, si 20
super reformatione,aut nullitate, & extinctiõne ipsius, etiamsi contra illum lata sit sententia prima, non impeditur possessione illa vti posse, & pensionem exigere, adeò vt tunc rescribitur cum clausula (sine retardatione solutionis pensionis) quia expectantur tres sententiæ conformes ad hoc, vt ille non possit pensionem exigere, latè post alios Marescot. *variar.resol. lib.1.c.21. num.6.* Staphileus *de liter.iust.§.imprimis num.84.* Guigas *de pensio. quæst.35. num.9.* Couarr. *variar. resolut. lib.2. cap.1. num.9. in fi.* Cassiador. *decis.10. num.8. descrip.* Æguid. *decis.41.& decis.225.* Cassiador. *decis.8. num.5. de rescript.* Puteus *decis.426.num.2. lib.2.* Optimè Rota *decis.43.p.2.diuersor* & fuisse resolutum per rotam in vna Nauarien. decimarum 11. Decembris 1573. coram Blanchero,& in vna Brixiens. pensionis 15. Martij 1599. coram Penia testatur Marescot. *d. c.22.n.7.* plurimos Doctores citat, & bene prosequitur Marquessa. *de commissio.4.p.c.14. el 2.à n.51.& suprà à num.42.*

Perinde similiter, & idem etiam ex eisdem rationibus 21
erit determinandum in sententia lata super reformatione alicuius pensionis iam ex antiquo constitutæ super beneficio, siue fuerit reseruata pro alimentis, siue quia resignauit quis beneficium, secundum quæ dicit Guigas *de pen.quæst.95.num.2.& 3.* & sic quando ad reformationem actum est, ex eo, quòd fructus ad minorem quantitatẽ sunt redacti;vel ob alias iuris causas, contra quemlibet lata sententia, ab ea erit concedenda appellationis delatio, vt in terminis tradit Guigas *d.q.95. sub numero 6.* maximè, quia tunc agitur via ordinaria. Ceuallos *in contra commun.in epistola.n.922.* vbi ad id allegat Sese *de inhibi. iust. Arago.c.6 §.1. n.8.* dicentem hunc esse casum violentiæ,vt ipse aduertit,quod tamen intelligo, quando principaliter est actum ad pensionis reformationem ex dicta ratione, seu alia qualibet: non tamen quia rectoris portio & congrua est insufficiens, vt statim declarabo.

22 Ex his constat, non esse audiendum Ceuallos vbi proximè citato loco, tanquam sibi contrarium, qui quidem *sub n.* 921. dixit, quòd quando agitur lis super reformatione alimentorum ab antiquo constitutorum, esse licitam appellationem, at verò *in num.* 915. dixit, quod quando lis vertitur super moderatione congruæ ab antiquo constitutæ, vt Episcopus appellationi deferre non teneatur, quid enim quæso aliud est congrua rectori consignata, quàm alimenta? inter se non differunt nisi tanquam genus & species, imò eisdem regulis promiscuè submittuntur, & pariter in his prohibetur appellatio propter vnammet rationem, quæ vtroque casu militat, vt & nos probauimus in toto hoc capite, & ipse etiam agnoscit, & meritò congruam passim vocat alimenta; si igitur immò de ratione, & reformatione alimentorum admisit appellationem, cur contrarium dicit in reformatione congruæ, ab antiquo pariter consignatæ: maximè quia citat ad hoc vltimum Flores de Mena *in d. q.* 14. *num.* 3 qui quidem id non dixit in reformatione, & diminutione congruæ, sed solùm quando agitur ad augendam eandem, tanquam insufficientem, qui est casus diuersus, vt mox videbimus.

23 In secundo autem casu principali, quando agitur ad augmentum congruæ ex antiquo constitutæ, vt puta; quando rector ex aliqua iusta causa dicit, non esse congruam sufficientem ad eius commodam sustentationem, & hac de causa petit pensionem reformari, causatiuè scilicet, & incidenter, quo casu si ordinarius sententiam tulerit, qua auget congruam, & per consequens minuit pensionem in augmento, ab hac sententia pensionarius appellans non erit admittendus, nec eius appellatio obstabit, quominus sententia ipsa in augmento nouo executioni mittatur, sicut & in principali, nec tunc non deferens ordinarius vim faciet.

Et ad hanc opinionem iustè moueor; primò, ex celebris glossæ determinatione *in cl.* 1. *verbo, oneramus, de iure patron.* docente, quòd si sit contentio super congrua portione ab antiquo assignata, quæ à Rectore allegatur minùs sufficiens, nec ex ea possit sustentari competenter, & Episcopus iustam iudicans petitionem augendo congruam, maiorem assignet, & ab huiusmodi assignationis augmento contigerit appellari, Episcopus minimè tenetur deferre appellationi, quoad effectum suspensiuam, quia est sibi onerata conscientia, & ex aliis rationibus per eam, quarum suprà meminimus, quam quidem glossam nostrum casum determinare videtur.

24 Secundò & pro hac parte, fortissimum, & indissolubile facit fundamentum, nam priuilegium tollendæ appellationis in causa alimentorum, non solùm procedit, quando ex integro ipsa alimenta petuntur: verùm etiam, quando aliqua eorum pars dumtaxat, puta; habitatio, vestitus, vel quando cùm sibi necessaria sint centum, præstentur sexaginta, & agat pro aliis quadraginta, quæ sibi deficiunt, ita vt ab hoc augmento pariter sit prohibita appellatio, ac in toto; iuxta text. dispositionem Vlpiani, *in l. cùm vir, in prin. ff. de transactio* & probant in expresso Paul. Castren. *ibi n.* 5. Corduba à Lara *de alimentis in § si vel parens n.* 30. Surd *eadem tract. tit.* 8. *priuil.* 60. *n.* ... & nos adnotauimus suprà cap. præcedenti in prin. in 2. declaratione n. 7. ergo pariformiter dicendum est in nostro casu, in quo si non appellatur à consignatione totius congruæ, vt superiùs probauimus, ita nec ab eius parte augmentata, quia idem argumentum est de parte quoad partem, quod de toto quoad totum. *l. quæ de tota. ff. de rei venditione.*

25 Tertiò corroboratur mea opinio, nam augmentum regulatur secundum naturam sui principalis, & idem est de vna ad aliud argumentum. *l. si ex toto, & l. quod in rerum. § si quid post. ff. de legat.* 1. & ideo augmentum dotis iisdem priuilegiis, & regulis iudicatur, quibus ipsa dos *l. inter socerum § cùm inter. ff. de pactis dotalib. l. etiam C. de iure dotium.* vbi Bald. *ibi in 2. not.* Aretin. *in l. si in testamento ff. de regulari.* Iss. *in rubrica ff. solut. matrim. col. fi.* Natta *consil.* 253. *n.* 4. latè Rolan. *in tract. de lucro dotis quæst.* 100. sed hæc consignatio alimentorum & congruæ illam habet naturam, & priuilegium; vt appellatio careat suspensiuo ergo & in augmento eorum idem debemus confiteri priuilegium.

Quartò corroboratur hæc pars ex illa celebri doctrina Cyni *in l. si quis ex consensu. C. de Episcopali audien.* docentis: quòd si à sententia lata ex iurisdictione ordinaria, non potest appellari: pariter nec poterit appellari à sententia lata ex iurisdictione prorogata, vt tenent gl. & Doctores *in c. penult. de off. delegat.* & quòd à sententia iudicis prorogati appellari non possit; quando aliàs ab eius sententia appellari non potest, tenet in specie B. *in l. Episcopali. C. de Episcopali audientia.* Angel. *in l. 1. 2. col. ff. de iudiciis.* post Cynum *in d. l. ex consensu.* idem firmans sequitur Iss. *in l. si quis aduersus. C. de precibus Imperat. offerend.* vbi subdit, esse diligenter notandum, quando si propter dignitatem personæ non 27
potest ab eius sententia appellari, vt procedat etiamsi ex prorogatione, vel ex commissione partium ipsa sententia feratur, per text. *in d. l. Episcopali.* & ibi allegat Angel. *vbi supra*, & ita sequitur consulendo Decius *in consil. 3. & in consil. 25.* & ita fuisse iudicatum in consilio Neapolitano, testatur Tom. Gramaticus *in decis. 9. per totam.* & ad id mouentur Doctores ex doctrina superiori fundamento adducta; vt idem sit iudicium de augmentato, quod de ipso augmento, & quia ista iurisdictio prorogata, & augmentata non est diuersa à prima, 28
sed eadem extensa, vt in precario dicitur, ex text. *in l. sed & si manente ff. de precario* & in iurisdictione prorogata probat *l. meminisse ff. de off. proconsul. & leg.* ergo & in augmento portionis appellatio prohibita intelligitur, sicut & in augmentata congrua.

Nec huic inconueniens est illa qualitas reformationis pensionis, quæ simul concurrit in sententia cum 29
ipsius congruæ, & alimentorum augmento, quasi illa permittat appellationem, vt supra diximus, quoniam hæc mixtura accidit in consequentiam, & incidenter, pura; nam cum demus augmentum necessarium, consequenter inducitur diminutio in eadem pensione etiam si nihil in sententia de pensione tractetur; quamuis enim sententia sit stricti iuris, ex vi tamen attractiua, 30
continens vnum, indistinctè trahitur ad aliud, sine quo illud vnum, super quo lata est, non potest sortiri effectum, vt dicit Angel. *consil.* 257 *sub n.* 6. quem sequitur Rota *decis.* 150. *n.* 51. 1. *p. diuersor.* vbi *n.* 2. dicit, non solùm procedere in sententia, verùm & in libello, ex his quos allegat, maximè, clericus siquidem, qui de augenda portione incongrua sufficientéque, nec correspondente vitæ humanæ necessitati, agit, accipier supplementum aliunde, etiam si non sit de pensione deductum, & sic causatiuè & accessorium ei præiudicium 31
generatur, cùm principaliter tractetur de congruæ augmento, & semper attendimus quod principaliter agimus. *l. de vnoquoque ff. de re iudic.* & cùm congruæ augmentum sit causa diminutionis pensionis; ipsius solam naturam, & qualitatem attendimus; quia ius potentiùs 32
operatur in causa, quàm in causato, *cle. 1. de reliquiis & vener. Sanct.* Paul. Castren. *consil. 129. vol. 1* & plus influit causa in se ipsa, quàm in causato, & attenditur potiùs quàm exercitium actus. Feli. *in c. auditis num. 20. de prescriptio* decisio Genuensis 128. *n.* 2 & est text. *in l. nauis.* 33
onustæ. in 1. respons. ff. ad l. Rhodiam de iactu. nam quando aliquid est propter aliud, potentius est in consideratione illud, propter quod est. *l. & si non sunt clari 21. §. peruenimus. ff. de auro & argento lega. l. tẽpus 29. ff. de re iudic.* & sic succedit à nobis satis comprobata doctrina suprà 2 p. cap. 7. quòd quando in sententia concurrunt duæ qualitates contrariæ, vna permissiua appellationis, alia prohibitiua, & vna est alteri accessoria, hæc suæ prin

principalis sequitur naturam, in cuius comprobationem elegantes doctrinas adduximus à num.101. cum seqq.in d.c.7.

Et etiam ex alia doctrina, quam pariter ibidem descripsimus à n.45. & seqq.quod quando dictæ qualitates
34 contrariæ,æque principales concurrunt circa vnum, & idem inseparabile, & indiuisibile, qualitas prohibitionis præponderet, & quando isthæc duæ qualitates forent æquè principales (quod negamus) cùm concurrant circa rem inseparabilem & indiuisibilem.siquidem ex augmento congruæ resultat tacitè diminutio & re-
35 formatio pensionis,& non possumus dare executionem in augmento, quod non demus etiam executionem in diminutione pensionis, nec possumus dare appellationem suspensiuam à reformatione, quæ non operetur in congrua contra suam naturam, quia generatio vnius est migratio alterius, & sic cùm vnaquæque qualitas non possit operari in sua natura absque præiudicio alterius, negatiua sola prævalet, vt in d. c.7. latè probauimus, ad cuius fundamenta te remitto, in 2.p.suprà à n.43.cum multis sequentibus,vbi articulus iste satis per disputationem lucescit.

36 Quæ sententia ita tenenda est in hac quæstione, licèt Flores de Mena *in pract.quæst.q.*14.eam tetigerit,& contrariæ videatur adhærere *num.*5. nullo aliud adducto fundamento, sed tantùm allegat Rebuffum & Guigant.*de pens.d.quæst.*95.*circa finem*,qui tamen in nostra quæstione nihil loquitur, sed tractat tantùm, quando agitur de reformatione pensionis ex aliqua causa, quo casu fateor appellationi locum esse, vt superiùs dictum est: non tamen loquitur, quando agitur propter augendam congruam,tanquam insufficientem ad reformationem pensionis, quæ est nostra quæstio. Sed adhuc non requiescens ipse Flores prædictæ opinioni,dicit *num.*12.quòd si congrua ab antiquo rectori assignata, per tractum temporis ita facta esset exigua, vt ipse magnam inopiam pateretur, per viam prouisionis sibi deberet decerni congrua sufficiens, imò & si assignata per sententiam non esset excessiua, posset iudex appellationi non deferre quoad effectum suspensiuum. Illum etiam sequitur nihil addito Ceuall.*in contra comm. in epistol.ad regem.num.*923.sed adhuc ille vir agnoscens similem resolutionis imperfectionem, illam reuminandam iudicis arbitrio relinquit.At mehercle si nostra fundamenta consideraret, quæ aperti iuris regulas demonstrant:non ita inconstanter responderet,sed conniuentibus oculis nostræ huic acquieuisset; maximè cum fundamentis,quæ aduersus suam vrgebant,ab eo ibi ad-
37 ductis minimè satisfacit,nam illa doctrina qua ille omnibus satisfacit; nempe,in hoc casu agi ad reformationem pensionis iure actionis, non officio iudicis; minùs vera est, quando agitur ad reformationem hac de causa, scilicet; quia tractatur de augenda congrua exigua; etenim pariter Prætor in supplemento alimentorum interponit officium suum, & sic in parte sicut & in toto, vt probat text.*in l. cum ij,in princ.*ibi eiusdem prætoris notio erit, *&c.*) *ff. de transactionibus*, & probant Doctores, qui affirmant in parte alimentorum petitæ appellationi non esse deferendum, quorum nos paulo antea mentionem fecimus; quod procedere minimè potuisset,si non officio iudicis, sed iure actionis peteretur, ex his, quæ dixi cap. præcedenti ad vltimam declarationem num.13. maximè cùm casu hoc nullo modo potest considerari causa, vnde prouenire possit Re-
38 ctori ius actionis, nec ex Bulla reseruationis pensionis ex illa clausula (dumodo centum remaneant pro Rectore, *&c.*) hoc inducitur, cùm illa potiùs in fauorem Rectoris, & ad maiorem confirmationem, & corroborationem sui iuris sit inducta, non autem innouando officium iudicis à iure concessum, quod erat Rectoris, ex his, quæ latè circa innouationem officij iudicis diximus suprà cap.præcedenti, nec Rectoris iuri quid quam clausula detrahit,cùm imò sit in eius fauorem apposita,faciunt expressè dicta cap.præced.à num.35.vbi quòd ex hac ratione officium iudicis, non amittit suum priuilegium.

Et aduerto, quòd ea, quæ hucusque diximus, nempe; appellationem suspensiuo carere, nec vim fieri, si 39
interponatur ab augmento congruæ, etiamsi ex eo resulter reformatio pensionis: multo fortiùs procedit, & habet locum in augmento petito in alimentis,quando insufficientia allegantur ex aliqua iusta causa; puta: quia decreuerunt fructus, vel aucta est familia, quia tunc posse peti alimentorum augmentum, etiamsi filius priùs factam taxationem approbasset, & consensisset, quia semper in hac materia intelligitur rebus sic stanti- 40
bus,vt elegantissimè potes videre per Rotam *decis.*431. in nouissimis recollectis per Farinacium (vbi alias rationes adducit ad petendum augmentum hoc) de quo latè Marquess. *de commiss.* 1.*p.c.*18 *à num.*88. Palacius Rubeus *in rubr.de dona. inter. not.*3. §.23. *n.*7. *fol.*354. Surdus *de alimen. tit.*5.*quæst.*7. *num.*59. Albert.Brunus *in tractatu de augm.concl.*12.*num* 5.Gratian.*discepta.foren.tomo* 2.*cap.*237.*n.*5.latiùs dixi infrà 4 p. c.7. vers.ex quo fonte fluit, quòd licèt Pater. à num.88. *&c.* ex his quæ diximus in secundo vsque ad quartum fundamentum, quia tunc hæc qualitas negatiua appellationis adest sola in sententia assignante augmentum absque alia, quæ permittat, & dicet oppositum, & sic nihil mirum, vt sua qualitas liberè operetur appellationem impediendo Et vnum te admoneo, vt congruæ assi- 41
gnatio locum non habet in simplicibus beneficiis, quia cùm clericus tunc non sit adstrictus ad onus curæ,cessat causa,& fundamentum præstationis, & solutionis congruæ,quod est necessitas,& onus curæ,vt tenet Rebuff. *in tract. de congrua portione n.*68.& tenet Rota *decis.*83. *num.*21.*p.*2.*diuersorum*, vbi aliam allegat,& testatur ita pluries decidisse Rotam;& faciunt quæ Surd.*de aliment. tit.*1.*q.*6.*per totam.*

Accedendo iam ad tertiam capituli partem, scilicet, an ab assignatione congruæ ab ordinario facta coadiutori dato Rectori impedito, vel imperito, & illiterato, appellationi non deferens, violentiam facere dicatur 42
ordinarius.In quo illud suppenamus,quòd Rectori beneficij, qui senio, morbo perpetuo, & incurabili factus est inutilis, & impeditus ministrare, suúmque officium exercere,adhibetur coadiutor temporalis, non perpetuus,nec cum futura successione, qui pro eo ministet,& officium exerceat; non tamen hic clericus suo est priuandus beneficio, sed solùm ei dictus coadiutor dandus est, dando ei stipendium, & congruam portionem pro victu de fructibus beneficij,Ita probat text. *in c.de Rectoribus e.ex parte.c.fi.de clerico ægrotante. c.*1. *eod.tit.in 6.c.petisti.*7. *q.*1.*c.*1. *de supplen. negl. prælat. in* 6.& disponit Concilium Trident.*sess.*25.*de reformat.* 43
*c.*7. Bonifa. *in c.cupien.de pœnis nnum.*46. Staphileus *de literis gratiæ tit.de modis prouisionis n.*22.Rebuff.*in praxi tit.de proba. benefi. impetr. n.*59 Corrasius *de bon.*1. *p.cap.*7. *num.*5. *&* 3.*p.c.*6.*num.*7. *&* 8. Lancelot. *institt canoni.lib.*1.*tit.de coadiutore* § 1.*& vlt.*Nauarr.*in c.*1.*de cler.ægrot.an.*Petrus Gregor.*syntagma iuris tit.de beneficiis c.*7.*num.*13.& Suarez 5.*tom.de censu,disputa.*51. *sess.* 2.*ad fi.*Gonzal.*ad regul.de men glo.*5.§.9 *num.*31.Gamb. *de offic.le ati lib.*5 *tit.de coadiuto n.*11.Escobar *de ratio.c.* 28.*à n.*26.quia respondent,præcipuè Nauarr.Lancelot. 44
& Suarez ad text.*in c.tua nos de clerico ægrotan.* in illis verbis *ibi*,ab administratione,& officio debeat remoueri,) vt intelligatur amotio quoad exercitium dumtaxat. quod & etiam posse facere Episcopum etiam in Parochis exemptis propter identitatem rationis;firmant Zerola *in praxi Episcopali p.*1. *verbo parochia* §.7. Hier. 45
Gonzal.*ad regul.*8.*Cancel.vbi proximè n.*29.Pater Valeria. Regin. *in praxi fori pœnitentialis lib.*30. *tract.*3. *num.*172.Barbos.*in remiss.ad Tri.sess* 21.*c.*6. *num.*1. qui

cum

cum Gonzal.firmat, hunc Parochum etiam dato ei coadiutore non excusari à residentia beneficij, adducunt declarationem Cardinalium & ab huiusmodi congruæ deputatione appellationi quoad suspensiuum effectum minimè esse deferendum, probat ex iuribus & rationibus, quæ ad prin.huius capitis adduximus in discursu.

Et probatur etiam ex eo, quòd hodie in sacro Concil.Trid.*sess.*21.*de reformatione c.*6.in hæc disponit:Quia
47 illiterati, & impediti parochialium Ecclesiarum Rectores sacris minùs apti sunt officiis, & alij, propter eorum vitæ turpitudinem,potius destruunt,quam ædificant: Episcopi etiam, tanquam Apostolicæ sedis delegati, eisdem illiteratis & imperitis (si alàs honestæ vitæ sint) coadiutores, aut vicarios pro tempore deputare, partémque fructuum eisdem pro sufficienti victu assignare, vel aliter prouidere possint, quacunque appellatione & exemptione remota, *&c.*) & ex hoc de-
48 creto Rota in vna Ducensi Archypresbyteratus 16. Nouembris 1594. coram Penna resolut: deputationem coadiutoris, ab ordinario vigore istius decreti, non esse attentatam; etiamsi sit exequuta post appellatio-
49 nem interpositam à sententia eius, qui iudicialiter processit, *&c.* quam refert Nicolaus Garcia *de benef.*4.*p.c.*5.*n.*8. qui*n.*10. ex declaratione sanctæ con-
50 gregationis aduertit, hoc decreto tolli dumtaxat appellationem quoad effectum suspensiuum, non tamen quoad deuolutiuum; & quia causa imperiti vel impediti assimilatur, quia sunt casus à iure æquiparati, cùm ex vtroque impedimentum oriatur exercitio officij, *c. nisi cum pedem, de renuncia. c.illiteratos* 36. *d.cap.*1.38. *d.c.cum ex eo, de electione in* 6.*c.quia frater.*7.*quæst.*1.& quales dicantur illiterati,vide latè Meno. *de arbi. iudi. casu* 425.*à num.*51.*& suprà fol.*584.& de materia coadiutoris temporalis vide supradictos omnes Doctores.

De quarta autem parte capituli tractaturus, hoc est,
51 de congrua œconomo, & Vicario Ecclesiæ vacanti deputato, designata: an ab ea appellationi interpositæ ordinarius vim faciat, non deferens. pariformiter, quod & in superiori casu terminandum esse, moueor, vltra supradicta, ex dispositione text.celebris *in c.cum vos, de officio ordinarij*, ibi, Fraternitati vestræ mandamus, quatenus, si quando in vacantibus Ecclesiis, in quibus Ecclesiastica persona præsentationem non habet, vel quia personæ minùs idoneæ præsentantur, vel alia de causa de iure, personas non poteritis in eis instituere: appellatione remota ponatis œconomos, qui debeant fructus percipere, & eos aut in Ecclesiarum vtilitatem expendere, aut futuris personis fideliter reseruare, *&c.*) & idem quando inter Patronos & Episcopum radix dissensionis emergit, ex eodem text.
52 & *l.*11.*tit.*15.*p.*1.& an hoc vltimo casu durante lite currat tempus, patronis datum ad præsententandum, Episcopúsque debeat hunc œconomum apponere, vel potiùs totum prouidere consule Lapum *allegatione* 78. *quæst.*5. *num.*15. Rochum de Curte *de iur. pat. verbo, honorificum.n.*54. Zerolam *in praxi Episco.*1.*p.ius patr. ad* 5.& charum mihi Perez de Lara *in tract. de anniuer. & capella. lib.*2. *cap.*9. *à num.*37. vbi eleganter contra alios resoluit œconomum constituendum, multa elegantia praxi in medium proferens.

53 Ex quo text. infertur ad Conc.Trid. *sess.*24.*de reformatione c.*18. dum disponit, quòd Episcopus debeat statim habita notitia vacationis Ecclesiæ, si opus fuerit, idoneum in ea Vicarium cum congrua, eius arbitrio fructuum portionis assignatione constituere, qui onera ipsius Ecclesiæ sustineat, donec ei de Rectore prouideatur. Et idem statuit Pius V. per motum proprium in conferendis transcriptis verbis Concilij, & ita etiam censuit sancta Congregatio Concilij per quãdam declarationẽ factam ad instantiam Capituli Toletani anno 1577. quam ad literam refert Nicol. Garcia *de benef.*8. *p.cap.*2.*num.*8. quæ ita ait,in verticulo tertio: Et in specie statim habita notitia vacationis Ecclesiæ, & anteaquam vllum fiat examen, constituat 59
idoneum in ea Vicarium cum congrua fructuum por- 54
tionis assignatione, reseruatis reliquis fructibus iis quibus vetè debebuntur,hic autem Vicarius sic positus eiusdem parochialis onera sustinebit, donec de Rectore prouideatur, *&c.*) qui quidem Vicarius, & œconomus non potest constitui is, qui in concursu, vti di- 55
gnior magis ab Episcopo est electus ad beneficium, nec eius administrationi se inferre potest ante factam collationem, vni ab ordinario, vel à Pontifice in reseruatis, nanciscaturque eius virtute, & capiat possessionem beneficij, ex text. *in c. auaritiæ de electio.in* 6.quod procedit in quibuslibet beneficiis, vt videre est ex his, quæ latè per Garc. *vbi proximè à n.*21. *& in p.*11. *c.vlt.dub.vlt.num.*216. 60

Et non solùm ab assignatione congruæ appellari non 56
licebit ex supradictis hucusque, quia foret appellare ab alimentis;verùm nec etiam ab ipsa Vicarij, seu œconomi constitutione, *ex d.cap.cum vos, de off. ordina.* quia in ea viget periculum animarum,& ratio propter quam à prouisione principali Parochialis appellatio non suspendit, vt indicant verba eiusdem Concilij,& motus proprius *ibi*, debet statim habita notitia *&c.*) quæ celeritatem indicant, & supponunt periculum,cui vult per contrarium obuiare. Et quoniam Concilium in illis verbis: debet statim *&c.* disponit necessitatiuè Episcopo, & appellatio in hoc casu foret à iuris clari dispositione, & ab eo,quod fit secundùm Canonicas sanctiones, cui nullatenus est deferendum, dicemus infrà suo loco Deo dante cap 6. Et hanc deputationem non solùm ei facere licebit,habita notitia vacationis,& ante prouisionem; verùm etiam post eam factam, & pendẽte appellatione ab illa, vt apparet ex d. Conc.decreto *ante fi.* in illis verbis loquendo de appellatione ab ea 62
dicit:Alioquin Vicarius, quem Ecclesiæ Vacanti antea Episcopus arbitrio suo ad tempus deputauit, vel forsan postea deputabit, ab eius Ecclesiæ custodia, & administratione non amoueatur, donec aut eidem, aut alteri probatus, & electus fuerit, vt suprà, sit prouisum, *&c.*) vide n.61. & 62 & sic hoc est innouatum,permissum à lege,quod non reuocatur,vt alibi dixi. 63

Quantitas autem congruæ constituendæ Vicario perpetuo, vel temporali, qualis sit, Episcoporum arbi- 57
trio relictum est,vt apparet ex decretis Concil.Trid.suprà in prin.huius capitis adductis, & quæ etiam in discursu.hodie autẽ Pontifex maximus Pius V.in bulla 16. inter motus proprios *fol.*55. per quam restringitur iudicis arbitrium, à quinquaginta vsque ad centum,in illis verbis *ibi*,Ita se contineri,& arbitrari debere, vt non 64
maior centum, nec minor quinquaginta scutorum annuorum summa computatis omnibus, etiam incertis emolumentis,& aliis obuentionibus, communiter percipi solitis, eis omnino assignetur, nisi Vicariis temporariis solitum fuisset plus assignari siue in quantitate,& 65
quota fructuum pecuniáque numerata, *&c.*) & secundùm hanc dispositionem esse hodie faciendam taxationem huiusmodi,aduertit Ceuallos *in contra comm.quæst. in Epist.ad Reg.n.*916.de qua re latè post alios Campan. *diuers.iur.rub.*7.*cap.*6 *à num.*116.

Circa vltima autem verba motus proprij *ibi*, nisi in 58
Vicariis temporariis, *&c.*) quòd etsi S.Congreg.super illis verbis Conc. Trid *c* 18.*ibi*,cum congrua eius arbitrio fructuum portionis assignatione) sic censuit: duorum aureorum pro singulis mensibus visa fuit congrua portio.)tamen ibi dicit:Iterum Congregatio respondit ad hæc omnia referenda ad congruam portionem,& stipendium arbitrio ordinarij, & sumendam ex fructibus percipiendis, nisi aliquæ personæ sint iure obligatæ ad supplendum aliunde) vide latissimè per Ioan. Hieron. Camp.*vbi proximè* per multos numeros,& DD.

Ac

59 Ac ideo rectè respondit Nauarr. *consil. 5. de off. ordinarij*, quòd Vicario parochiali Ecclesiæ vacanti simpliciter daro, non omnes fructus, sed congrua portio arbitrio ordinarij iustè determinanda debetur, nec Episcopus à principio posset omnes fructus eisdem assignare, nisi omnes essent necessarij ad congruam portionem. Nec prædicta declaratio de duobus aureis tollit, quin si pro loco, & tempore videatur plus necessarium ad congruam portionem, quàm duorum aureorum, pro singulis mensibus assignari possit, cùm in hoc non possit dari certa regula, omni loco, & tempore, & vt bene dicit Nicolaus Garcia *de benef. 9. p. cap. 2. num. 17. & suprà*, ab huiusmodi autem taxatione facta per Episcopum quando sit, vel non, appellationi deferendum, iam di-
60 ximus supra n. 9. in Parochialibus verò Ecclesiis congrua videtur esse centum ducati iuxta dispositionem Concil. Trident. *sess. 24. de reformat. cap. 13.* vbi dicitur quòd pensio non constituatur in beneficio parochiali, si eius valor non excedat centum ducatos. Flamin. Pariſ. *de resig. lib. 6 quæst. 2. num. 21.* & ita communiter in gratia, pensionis huiusmodi beneficij apponitur clausula (dummodo remaneant centum ducati annuatim liberi pro Rectore, *&c.*) & vide declarationem Concilij super d. cap. 13. & quemadmodum liberi dicantur: vide Nicol. Garcia *de benef. cap. 5 à n. 372.* post alios, quod tamen intellige quando hæc congrua centum ducatorum assignatur ipsimet Rectori dumtaxat, quia de Vicario dic vt hactenus.

61 Illud obiter annotare potes, quòd Vicarius ad nutum amobilis, non potest amoueri ante finitum anni seruitium, tenent Rebuff. *in praxi benefic. lib. 2. tit. de dispensatione, non residen. n. 18. & tomo 3. ad ll. gallica. tit. de mater. possessor in benefic. art. 9. gl. vnica in præfatione.* Barbos. *in remiss. ad Tri. sess. 7. cap. 7. de reform. n. 6. fol. 20.* Flores de Mena *variar. resolu. lib. 1. quæst. 10. num. 34.* Gutierr. *de iura. confirmat 1. p. cap. 58. num. 15.* Stephan. Gratia. *discep-*
62 *tatio. foren. cap. 167. num. 22. cum seqq.* qui per totum exactè tractat de aliis quibuscumque officialibus ad nutum amobilibus sine causa non amouendis, sed de Vicario deputato parochiali, donec de rectore prouideatur iuxta Concil. Trident. dic vt suprà dixi per illud num. 56. ad finem.

63 Accedit iam soluenda difficultas, in quinto loco huius capituli proposita, à sententia lata in causa, & iudicio decimarum, appellationi interpositæ an sit deferendum. In quo & ius & Doctores concordes inuenio, siquidem text. *in cap. tua nobis 26. in ord. de decimis* post quam comparauit, & fecit argumentum à decimis ad tributa temporalia, dicens etiam decimas esse tributa egentium animarum, quas Deus in signum vniuersalis dominij, sibique reddi præcipit, suas esse decimas inquit,
64 *in fi. vers.* Quoniam igitur pati noluimus, vt Ecclesiarum, & clericorum iura præsumptione qualibet muniantur: mandauimus, quatenus omnes, qui ratione personatum, aut etiam prædiorum decimas Ecclesiis, & clericis tuæ diœcesis exhibere tenentur, ad eas cum integritate reddendas appellatione remota compellas,
65 *&c.*) *c. decima 7. quæst. 3.* & hanc doctrinam ex his iuribus sequitur Speculator *in tit. de appellat. § in quibus vers. 4. à num 5.* & ibi *in additione.* Ioan. Andre. *& in d. c. tua nobis* Alciatus *de iudiciis tit. in quibus casibus, & ex quibus causis appellari possit, sub num. 4* arguentes, quòd cùm non appellatur in tributis, nec à decimis, *l. abstinendum, & l. fi. C. quorum appella. non recip. l. nulli vers. sunt etiam C. eodem tit. c. ei qui. § diff. nitiua. & § quoties 2. q. 6.* Marant. *de ord. iudi. 6. p. tit. de appella. num. 293.* sequitur etiam Socinus *in regul. 40. fallen. 3.* qui cum Bald. quem refert, eodem vsus est argumento. Nicel. *tract. de concor. gloss. concord. 6. fall. 53. n. 52. fol. 195.* Rebuff *tract. de appella. art. 7. gl. 2. n. 14. vers. quartus.* Gregor. Tholosa *eodem tract. 2. p. cap. 9. n. 2. gl. in cap. fi. in verbo quoties 2. quæst. 6.* Federic. *de* Sen *consil. 81. n. 5.* Rebuff. *tract. de de-*

cimis quæst. vlti. n. 21. latissimè & optimè Marquessa. *de commiss. 1. p cap. 13. n. 9. 16. 17. & 27. fol. 157.* qui *n. 17.* dicit quòd decimæ habent exequutionem paratam, quia 66
illis ius assistit, & debitum est euidens Abb. *in c. tua nobis num. 9.*

Et quia decimæ assignantur clericis pro alimentis, 67
ideo dilationem non patiuntur, ex dictis *in c. præcedenti.* & probat text. *in c. decimas, in vers. sed tardius dare peccatum est. 16. quæst. 1. cap. cum homines vers. mandamus,* vbi gloss. *in verbo, fructibus, decimis.* Marquessa. *vbi* 68
proximè num. 17. & quia cùm eorum solutionis tarditas contineat peccatum, non datur appellatio suspensiua, quia quando versamur circa fauorem animarum, aut cultus diuini; appellatio non causat attentata. Rota 69
decis. 35. de appellat. in nouis. Escacia *de appella. quæst. 17. limi. 26. n. 1.* Rebuff. *tract. de sentent. prouisional. in præfatione n. 37. & sub num. 38. in fi. 1. tomo fol. 229.* Marquess. *tract. de commiss. 1. p. c. 6. n. 78. fol. 78.* & nos alibi passim diximus.

Comprobatur insuper, quia si in vectigalibus, & tri- 70
butis Principi soluendis appellans non auditur, *l. abstinendum, C. quorum appell. non recip. l. si eodem tit.* gloss. *in c. tua nobis, in verbo, tributa, de decimis.* Speculator *in tit. de appella. § in quibus n. 4 & 5.* Angel Areti. *in l. sciendum n. 4. ff. de appella. recipi. in regula. 24 fall. 3.* Nicell. *tract. de concord. gloss. concor. 6. fall. 17. n. 50. in fi.* Maran. *in specul. 6. p. actu 2. tit. de appella. n. 300. fol. 504.* Rebuff. *tract. de appella. gloss. 2. n. 4.* Ruginell. *tract. de appella. §. 2. cap. 3. sub n. 95. & seqq. & n. 131.* Prosper. Farin *in praxi crimin. q. 101. limi. 5. n. 70.* & omnes statim citandi, sed decimę sunt tributa animæ debita Principi cælesti, *c. decimæ 66. 16. q. 1.* gloss. *d. c. tua nobis, verbo, tributa.* ergo in illo pariter suspensiua appellatio denegari deber. hoc argumento vtuntur ferè omnes citati Doctores, & Escacia *de appell. q. 17. limi. sub num. 1.* melius Marquessa *de commiss. 1. p. c. 15. n. 9.*

Et ideo cum decimæ solutio à iure sit diuino proue- 71
niens, vt probat text. *in cap. 1. & c. tua cum c. sequenti de decimis,* dicuntur cibus domus Domini. *c. reuertimini 16. quæst. 1* dixit ex aliis Rebuff. *3. tomo commentar. titul. de liter. oblig. artic. 6. gloss. 2. n. 27.* quòd iudex Ecclesiasticus 72
potest incipere à præcepto de soluendo, & monitorio, vt soluantur decimæ debitæ, quando agitur de materia concernente animam vt in decimis, & idem dicit Cardin. *in c. 1. de causa poss. & proprie. in clem. 2. q. 3. de iudiciis.* & quòd regulariter hoc iudicis Ecclesiastici præceptum, & monitorium resoluitur in simplicem citationem; an autem ab huiusmodi monitorio expedito pro solutione decimarum liceat appellari, vide latè Mendos. *in tract. de monitoriis q. 57. per totam,* ad quem te remitto, quod in tantum procedit, vt in commissionibus super appellatione à sententia decimarum non re- 73
scribitur, nisi cum clausula (sine retardatione solutionis decimarum) latè Marquessa. *tract. de commiss. 1. p. c. 15. n. 16. 17. & 35 fol. 158. & seqq.* vbi latè.

Hæc tamen conclusio limitatur: vt procedat, quan- 74
do is à quo petuntur decimæ, allegaret consuetudinem, seu præscriptionem, vel aliam similem iustam causam, ex his quas reiicit text. *in d. c. tua nobis,* quia tunc (vt dictum est) appellatio non admittitur: secus autem si alle- 75
garet exceptionem, habitam à Papa, seu legitimã compositionem, quia tunc si non audiretur in ista allegatione, posset appellare. Ioan. Andr. *in d. c. tua nobis. n. 7.* & licet Anton. de Butr. *numero 7.* Abb. *numero 9.* & ita potest procedere, quod ex Anguis. *consil. 27.* refert & sequitur Ruginell. *tract. de appella. § 2. sub n. 256.* tenet Escacia *de appella. q. 17. limi. 8. num. 2.* & quòd quando 76
verùm est, quòd adest exemptio à Papa, admittatur appellatio in causa decimarum suspensiua, tenet post Ab. *in c. cùm non sit, de appell* & Henric. Boic. *num. 8.* & Butri. *num. 9.* Marquessa *de commiss. 1. part. cap. 15. numero 35.* prout etiam in exemptione à tributis, quòd detur

appella

appellatio suspensiua, Escacia *de appell. quæst.* 17. *lim.* 17. *num.* 5.

Limitatur secundò dicta conclusio, vt non procedat
77 in sententia lata inter duas Ecclesias contendentes de iure decimandi, vt declarat Ioan. Andr. & Butrius *in d. cap. tua nobis*, vterque *n.* 7. Escacia *de appell. q.* 17. *limit.* 8. *num.* 3.

Vltimò limitatur, vt non procedat, quando collector decimarum excedit modum, quia tunc ab excessu potest appellari, Dec. *in c. nouit* 43. *lim.* 10. *n.* 28. Escacia, *vbi proxime n.* 4. quia nullus est casus de mundo, in quo propter excessum non admittatur appellatio suspensiua, latè diximus infrà 4 p. c. 3 per totum.

Cuius etiam farinæ est, quod in vltimo loco huius
78 cap. apposuimus, quòd sit dicendum in sententia lata pro solutione stipendij, & salarij famulorum, an ab ea appellationi à condemnato propositæ, violentia fiat, nisi deferatur. In quo non vim esse, affirmo, cum huiusmodi appellatio non suspendat, quia res dilationem non recipit. Probatur Leuiti c. 19. Non morabitur (inquit) opus mercenarij tui apud te vsque ad mane.) & Deuteron 24. c. Non negabis mercedem indigentis, & pauperis fratris tui, siue aduenæ, qui tecum moratur in terra, & intra portas tuas est, sed eadem die reddes ei pecuniam laboris sui ante Solis occasum, quia pauper est, & ex eo sustentat animam suam: ne clamet contra te ad Dominum, & reputetur tibi ad peccatum.) & probatur Tobiæ 4. c. Quicunque tibi aliquid operatus fuerit, statim ei mercedem restitues, & merces mercenarij tui apud te omnino non remaneat.)

Ac propterea meritò dicunt Doctores; quòd in cau-
79 sa salariorum proceditur summariè, & sententiæ in ea latæ, qua condemnatur quis ad soluendum salarium famulis; esse executionem faciendam, nec appellationi ab illa esse à iudice deferendum, ita elegantissimè probat Rebuff. *in tractatu de sententiis prouisionalibus art.* 3. *glos.* 7. & idem *in tractatu de salariis famulorum glos.* 7. sequitur Azened. *in l. fin. tit.* 15 *lib.* 4. *recopil. n.* 38. Flores de Mena *in pract. quæst. lib.* 1. *q.* 8. §. 2. *n.* 23. & vltra eos idem probat Mandos. *in tractat. de monitoriis quæst.* 59.
80 Paz *in praxi* 4. *part. tomo* 1 *c.* 1. *numer.* 56. sequitur Amador. Rodrig. *tract. de executione cap.* 1. *art.* 3. *n.* 24 *& seqq.* & ipse promiscuè intelligit in salariis aduocatorum, procuratorum, & solicitatorum, apud quos multa de materia salarij reperies. facit Magon. decis. Flor. *dec.* 12. *Dominus, n.* 11.

81 Quod tamen verum esse censeo non generaliter, sed quando petens mercedem & salarium esset pauper, & non haberet, vnde se alat, non aliter; ita perelegan-ter Rotæ decis. 764 1. *part. diuersorum*, vbi dicit: Domini, cum præsupposito, quòd Iosephus esset pauper, non in genere, sed eo respectu vt non haberet, vnde se aleret, dixerunt causam mercedis, de qua agitur; non fuisse
82 appellabilem, *&c.*) & iterum *sub num.* 2. Vnde si Iosephus tempore petitæ mercedis erat adeò pauper, vt res non reciperet dilationem; sequitur, vt à decreto facto super taxatione mercedis, non potuerit appellari, sicut nec à sententia lata in causa alimentorum debitorum officio iudicis, propter paupertatem, non potest appellari quia res dilationem non recipit, *l. fin. ff. de appell. recip.* ita etiam dicendum est de sententia lata in causa mercedis pauperis, vt non sit appellabilis propter eandem rationem, quia res dilationem non patitur, *&c.*) quæ vera est. Cui & huic nostræ opinioni videtur se
83 inclinare Mena *d. num.* 13. vbi dicit; quòd respectu appellationis admittendæ vel non, attendatur personarum qualitas, diuitiæ, & paupertas, quod verum est. tenet etiam Ruginel. *tract. de appell. cap.* 3. *n.* 286. tenet etiam Escacia *eodem tract. c.* 17. *limi.* 8. *n.* 7. *& seqq.* tenet Marquef. *de commis. 1. p. c.* 19. *n.* 27. *fol.* 216. optimè Gratian *discept. for. c.* 257 *à n.* 44. *cum seqq.*

84 Quod indistinctè procedit in salario famulorum, & mercede operarij, etsi de eorum paupertate non constet, quia operarij paupertas, vti qualitas naturalis præsumitur, bene *in tractatu de paupertate & eius priuilegio quæst.* 6. *num.* 1. *tomo* 10 *fol.* 64 Escacia *de appella. q.* 17. *limit.* 8. *sub n.* 9 vbi inquit, quòd præsumitur in his fa- 85
mulis & operariis paupertas, qui vt plurimum ex sudore vultus viuunt, & necessitate coacti seruiunt, & ideo in causa salarij famulorum proceditur die feriato ob honorem Dei, ex quo illud salarium succedit loco ali- 86
mentorum. Escacia *vbi proximè sub n.* 8. *& lib.* 1 *in causa. ciuil. & crim. c.* 5. *n.* 61.

Quare signatura iustitiæ quando agitur de mercede 87
promissa, vel de mercede inter eum, qui est solitus locare operas suas, & eum qui est solitus conducere; non solet reseribere in commissione nisi cum clausula (sine præiudicio legitimæ executionis) aut (sine retardatione executionis) præsertim quando sententia est lata in tribunali Reuer. Gubernat. vrbis. Marquef. *de commissio. 1. part. in commiss. appellat. in causa mercedis* 519. *num.* 22 *&* 23. *fol.* 216. Escacia *de appellat. q.* 17. *limit.* 8. *sub n.* 9. *&* 10 vbi dicit, quòd si agatur de mercede non conuenta, nec inter solitos locare, & conducere, signatura solet reseribere cum clausula (si quid exequendum.) Marquef. *vbi prox. n.* 24.

Et vbi agitur de mercede non conuenta, sed inter so- 88
litos locare & conducere, & signatura sentiat, iudicem à quo excessisse in taxatione mercedis, solet in aliqua parte dare executionem, & in alia appellationi simpliciter deferre, aut aliter sub arbitrio sub diuersis temporibus reseribere. Escacia *vbi supra num.* 10. & Marches *num.* 25.

Si autem pars opponat, operarium esse diuitem, & de 89
eo constiterit, cessabit priuilegium appellationis, quia imò tunc habebit locum quoad vtrumque effectum, etenim sub hac qualitate necessaria paupertatis fundatur appellationis denegatio, quia cessante, debet causa remanere sub dispositione iuris communis, vt ex d. Rotæ decis. tenet optimè Gratia. Marquessa. & aliis *locis supra citatis.*

Vnum tamen obiter aduerto: quòd in hoc articulo
iustis iuris terminis aburuntur Doctores, præcipuè 90
Mandos. & Flores, dum dicunt: in causa salarij & mercedis procedi summariè & executiuè: siquidem nulla probatio, quantumcumque liquidissima executionem habet. Andr. R. *in tractatu de executione c.* 1. *art.* 2. *n.* 16. Nec valet consequentia, causa est summaria, ergo exe- 91
cutiua, quia in causa summaria proceditur iuris terminis seruatis, licèt abbreuiatis, & admittitur appellatio *clem. & dispendiosam de iudic. is, clem. saepe de verborum signif.* nisi aliqua specialis ratio, & obstet. A causa contraria autem consequentia valet, est executiua, ergo summaria; non enim quòd aliqua causa sit inappellabilis, & sententia exequatur, dicitur procedi in ea executiuè, quoniam hoc etiam accidit in vna sententia in iudicio ordinario, vt est videre in possessorio (vt infrà 92
suo loco dicemus) & in causis criminalibus, & in causis super prouisione beneficiorum Parochialium, quando iudex vult, iuxta text & gloss. *in cle. dispendiosam. de iudiciis*, & aliis infinitis.

Et de materia salariorum vltra suprà citatos vide
multa allata in propositum per March. *d. c.* 19 *per totum.* 93
qui *n. fi.* bene aduertit pro salariis Aduocatorum Procuratoris & similium, tractatur & conuenitur debitor, vbi causa tractata est, & eius sortitur forum, *ex l.* 1. *§ in honorariis ff. de variis, & extraordinariis cognit.* & ita practicatur, Bobadilla *in pol. l.* 2. *c.* 17. *à n.* 130. qui loquitur in
iudice Ecclesiastico, vt possit laicum litigantem com- 94
pellere ad salarium Aduocatorum & aliorum. Mandos *in formula commiss.* 21. *in verbo validitate iurisdictionis.* Gratianus *in disceptatio forens. c.* 154. *n.* 24. *tom.* 1.

CAPVT

CAPVT III.

Appellanti à sententia, qua quis condemnatur adsolutionem pensionis super eius beneficio oppositæ; an & quando ob denegatam delationom vis fiat.

SVMMARIVM.

Pensio reseruata pro alimentis & pro vitæ humanæ sustentatione non recipit appellationem suspensiuam, vbi de exemplis.n.1.

Pensionis processus siue fulminetur executiuè, siue summariè tantùm, appellatione suspensiua caret.n.2.

Subsidium charitatiuum impositum per Episcopum pro alimentis appellationem non admittit.n.3.

Salarij & mercedis executio non suspenditur per appellationem.n.4.

Pensionis ad solutionem condemnatus vigore Bullarum Pontificialium ex causa puta, resignationis, non potest impedire executionem per appellationem.n.5.

Litera Apostolica ob eius reuerentiam habent executionem paratã, qua non suspenditur per appellationem.n.6.

Literarum Apostolicarum virtute proceditur executiuè contra titulatum tam ob earum reuerentiam, quàm ob obligationem cameralem, qua in eis fieri assolet.n.7.

Commissio appellationis ab executione literarum pensionis rescribitur cum clausula (sine præiudicio legitimæ executionis) & non cum clausula quam dicit Guigas.n.8.

Clausula (sine retardatione solutionis pensionis) tunc apponitur, quando committitur appellatio super nullitate, aut reductione pensionis, & aliàs, vt in n.9.

Clausula (sine præiudicio litterarum Apostolicarum) quando apponatur.n.10.

Commissio appellationis ab executione virtute cameralis obligationis, qua clausula rescribatur.n.11.

Ab executione literarum Apostolicarum, instrumenti cameralis, aut rei iudicatæ appellans præsupponit antecedens validum, à quo executio dependet, & negat consequens, nempe, executionem, & sic nihil agit.n.12.

Clausula (sine præiudicio literarum, &c.) & similes præseruant iurisdictionem iudicis à quo, nec commissio impedit ad vlteriora procedere.n.13.

Clausula (sine præiudicio literarum, &c.) stante potest iudex à quo titularem cogere ad solutionem pensionis n.14.

Clausula præseruatiua stante commissario non potest inhibere iudici à quo.n.15.

Clausula præseruatiua eneruat vim & effectum inhibitionis.n.16.

Inhibitio censetur expedita subintellecta illa clausula præseruatiua prout in commissione, à quo non aliter index recipit iurisdictionem.n.17.

Inhibitioni censetur inesse dicta clausula conditio, quia iudex non habet iurisdictionem nisi peracta executione, qua deficiente euanescit inhibitio.n.18.

Ab inhibitione, cui virtualiter inest clausula præseruatiua, appellationi emissæ est vt legitimæ deferendum.n.19.

Clausula præseruatiua limitant, & suspendunt iurisdictionem iudicis de appellatione cognituri vbi clausula præseruatiua (sine præiudicio, &c.) tribuit iurisdictionem conditionalem, & operatur, vt index non possit in causa appellationis procedere nisi soluta priùs pensione.n.20.

Clausula præseruatiua operatur vt non possit in causa principali procedi etiamsi verè pensio sit soluta, in actis tamen de solutione non constat.n.21.

Iudex debet esse certus de sua iurisdictione.n.22.

Qualitas & natura appellationis multoties valet, & alteratur ex modo procedendi.n.23.

Exceptionem legitimam, puta, surreptionis, defectus iurisdictionis, vel ortam ex ventre gratiæ tacitè, expressè, purè, aut conditionaliter, si executor non admittat, excedet, & appellatio vt legitima suspendit.n.24.

Et hoc casu senatus Regius aditus per viam violentiæ deferre, & reponi, decernit.ibid.

Auditori Cameræ denegatur iurisdictio in prima instantia, quando excedit metas, & formam rescripti, & relatæ executionis.n.25.

Pensionis executioni locus non erit, nec clausula (sine retardatione) vel (sine præiudicio legitimæ) effectum habet, quando ex ventre Bullarum constat de vitio nullitatis, pensionis, aut alterius legitimæ exceptionis.n.6.

Clausula præseruatiua (sine præiudicio legitimæ executionis, &c.) non procedit nisi pro summa contenta in sententia.n.27.

Executio orta ex ventre Bullæ tunc impedit executionem illius, quando gratia est conditionalis, non aliàs.n.28.

Clausulæ (sine retardatione, &c.) effectus non impeditur, quando pensionarius est in quasi possessione exigendi pensionem, licèt exceptio oriatur ex ventre Bullæ.n.29.

Quod fallit si ipsa possessio sit turbida, & non clara, pensióque fuerit exacta per compulsionem & metu censurarum, quia tunc neminem constituit in possessione.n.30.

Auditor Cameræ postquam sibi literæ pensionis sint præsentatæ, procedit vel per viam monitorij vsque ad mandatum executiuum, vel per viam processus fulminando censuras, committendo publicationem omnibus & singulis, &c. num.31.

Subexecutor virtute clausulæ (cæterum processibus fulminatis, &c.) debet esse canonicus Cathedralis, vel aliàs in dignitate constitutus, qui est mixtus summariam & executiuam habens causæ cognitionem.n.12.

Subexecutor literarum pensionis quemadmodum procedat ad earum executionem, & quo vtatur stylo.n.33.

Si agitur contra possessorem beneficij, qui pensioni consentit, statim, seruatis tamen terminis de stylo Romæ seruari solitis, aut accusata contumacia, datur in eum sententia declaratoria facta expensarum condemnatione.n.34.

Pensionis reseruatio si est conditionalis, aut possessor non est qui illi consensit, debet pensionarius coram executore de quasi possessione exigendi pensionem docere, alias debet narratiuam, & conditionem verificare.n.35.

Pensioni non consentiens successor, vt queat declarari in censuras incurrisse, debet Bulla ipsa intimari, ad faciendam autem executionem in eius bonis sufficiet monitorium auditoris inserto tenore gratiæ.n.36.

Citatus ad totam causam si est contumax, alia non requiritur citatio.n.37.

Citandæ sunt partes ad omnem causam inclusiuè, & citationes quæ postmodum fiunt in Curia per audientiam contradictarum, procedunt potius ex vrbanitate, quàm necessitate.n.38.

Citatus si compareat, & aliquam legitimam exceptionem opponat contra executionem pensionis (de quibus hîc) debet iudex breuem terminum assignare, cum incontinenti exceptio probanda sit.n.39.

Exceptiones oppositæ si requirant altiorem indaginem, reseruantur iudicio ordinario.n.40.

Exceptio litis pendentiæ super nullitate aut reformatione pensionis, non impedit interim agere via executiua ad ipsam pensionis exactionem.n.41.

Quod procedit siue quando lis pendet vigore commissionis Pontificis cum clausula ordinaria (sine retardatione solutionis pensionis, &c.) & quibus rationibus hæc clausula in commissionibus apponatur.ibidem, & n.50.

Possessori nouo beneficij competunt remedia possessoria pro rebus ad illud spectantibus, quas non possedit, dummodo prædecessor fuerit in possessione.ibid.

Pensione translata vigore literarum si titularis alleget, non rectè factam fuisse translationem, commissio conceditur cum clausula (sine retardatione) licèt translatarius nunquam fuerit in quasi possessione exigendi, sed transferens sit.n.42.

Titulari etiam habente vnam sententiam pro se in commissione super translatione pensionis, rescribitur cum clausula (sine retardatione,&c.) n.43.

Lis super reformatione aut nullitas pensionis etiamsi pendeat coram ordinario absque commissione, vel cum ea, etiam absque dicta clausula præseruatiua, adhuc talis exceptio non impedit executionem pensionis.n.44.

Etiamsi ordinarius hoc casu executorem inhibuisset, quia cum sit inferior non potest.n.45.

Clausula (sine retardatione,&c.) apponi solet in commissione, super causa reductionis vel nullitatis pensionis ob Pontificis reuerentiam,& calumnias debitorum.n.46.

Clausula præseruatiua limitat, & suspendit iurisdictionem iudicis commissarij.n.47.

Clausula præseruatiua importat conditionem, ita vt iudex non possit procedere, nisi prius soluta pensione.n.48.

Et etiam facta inhibitione, cuius potentiam eneruat clausula,& subintelligitur conditio commissionis.n.49.

Clausula præseruatiua si deficit in commissione super nullitate, aut reformatione pensionis, exceptio litis pendentiæ impedit executionem interim.n.50. vide n.41.

Exceptio nullitatis opposita executioni pensionis debet apparere notoriè & euidenter, alias non impedit executionem.n.51.

Nullitas quæ versatur circa extrinseca gratiæ pensionis (prout in exemplis quæ apponuntur) non impedit executionem, sed reseruatur iudicio ordinario.n.52.

Exceptio quæ opponitur executioni pensionis debet constare incontinenti.n.53.

Nullitas quæ versatur circa intrinseca gratiæ, nempe circa surreptionem, vel obreptionem & similia, legitima exceptio est ad impediendam executionem pensionis.n.54.

Exceptio surreptionis, & obreptionis efficit executorem incompetentem.n.55.

Literæ reseruationis de stylo Curiæ regulantur iuxta naturam literarum beneficialium.n.56.

Surreptio annullat gratiam ipso iure,& per consequens dationẽ executoris, cui nulla attribuitur iurisdictio.n.57.

Nicolai Garciæ opinio reprobatur.n.58.

Pensionis reseruatio super aliquo beneficio non facta relatione alia, esse iam grauatum, est nulla, etiamsi motu proprio fuerit reseruata.n.59.

Exceptio, quòd in secunda reseruatione pensionis non fuit facta mentio de alia pensione eiusdem beneficij, an requirat altiorem indaginem.n.60.

Pensionem si tertius habens super beneficio petat committi causam nullitatis prima pensionis, exigetur cautio, quamuis allegetur paupertas prioris pensionarij. n.61.

Cautio iuxta l. is à quo.ff.de rei vendi. procedit etiam in beneficialibus.n.62.

Exceptio reductionis pensionis quando prouenit ex ventre Bullæ conditionaliter, nempe (dummodo tantam partem remaneat, &c.) impedit executionem, etiamsi incontinenti non probetur.n 63.

Exceptio quæ oritur ex ventre instrumenti Cameralis, etiamsi requirat altiorem indaginem, admittitur ad impediendam eius executionem.n.64.

Pensionis reseruatio cum clausula (dummodo remaneant centum pro rectore) & similibus, est conditionalis, de qua prius debet constare.n.65.

Quod procedit siue ordinariè, siue executiuè agatur. ibi. & n.66.

Pensionis reseruatio conditiones aut aliquas qualitates habens facit, vt auditor teneatur assumere partes iudicis.n.67.

Et an ordinario sit talis causa in prima instantia remittenda. Vide.ibidem.

Pensione Rector grauatus si per decennium non soluerit opposita exceptione, & causas non soluendi,& si apparentes allegando, (remissa causa ordinario) non potest executor contra illum executiue procedere.n.68.

Pensionis non solutæ per longum tempus apposita exceptione commissio appellationis non datur cum clausula (sine retardatione solutionis pensionis) cum pro opponente adsit præsumptio.n.69.

Pensionem appositam super duobus beneficiis ab vno possessis, quæ postmodum ad duos possessores deuenissent, ipsi non teneantur in solidum, sed pro rata soluere.n.70.

Pensio apposita super duobus beneficiis deuentis postea ad duos possessores, non dicitur liquida, sed prius debet executor cognscere de rata portionis quæ tangat vnumquodque beneficium.n.71.

Quo casu non rescribitur commissio appellationis cum clausula (sine præiudicio legitimæ executionis.) ibid.

Exceptio illa consentientem pensioni caruisse, bono iure & beneficij possessione, non impedit executionem contra titulatum.n.72.

Pensionarius an teneatur verificare bonum ius consentientis reseruationi pensionis.n.73.

Pensionis translatarius an teneatur iustificare ius & titulum transferentis.n.74. remissiuè.

Exceptio opposita per citatum, se non possidere beneficium pensione grauatum, legitima est ad impediendam illius executionem.n.75.

Citatum esse possessorem beneficij pensione grauati,& fructus percepisse, vel per eum stare, quominus percipiat, quis tenetur verificare.n.76.

Pensionis extinctæ per professionem pensionarij non impedit executionem, nec retardat solutionem, quia requirit altiorem indaginem.n.77.

Et an talis exceptio debeat prius discuti in iudicio ordinario. ibidem.

Pensionis extinctæ per matrimonium subsequutum non impedit executionem literarum.n.78.

Pensionarius si post professionem aut matrimonium permansit, in quasi possessione exigendi pensionem, vel ostendit dispensationem etiam intricatam, & non claram, non suspenditur executio, vt dictum est, alias autem exceptio extinctionis pensionis executionem impedit, cùm sit releuans probata intra breuem terminum.n.79.

Exceptio quæ requirat altiorem indaginem, relinquitur arbitrio iudicis regulato ex dictis hoc capite.n.80.

Pensionis solutionem quales exceptiones impediant. n.81. remissiuè.

Subexecutor vigore clausulæ (caterum) an queat procedere executiuè contra bona debentis pensionem,& an sic excedere dicatur, vt appellationis locus sit contra Flor. de Mena,& Camilium Plautum defendit Auctor.n.82.

Subexecutor cum clausula (caterum) debet esse in dignitate constitutus, cùm sit mixtus non merus.n.82.

A declaratoria incursus censurarum contentarum in Bulla pensionis appellari an liceat quoad vtrumque effectum.n.84.

Commissio appellationis super declaratoria censurarũ latarum pro executione literarum Apostolicarum rescribitur cum clausula (parito breui) ne suspendatur executio.n.85.

Declaratoria incidens in iudicio executiuo, eius natura. vestitur propria emissa.n.86.

Pensionis reductio potest peti coram ordinario, si fructus parochialis post reseruationem venerint in diminutionem, absque speciali commissione Papæ.n.87.

Pensionis reformatio à principio excessiua non potest coram ordinario tractari, nec legato, nisi ex speciali rescripto Papæ.n.88.

Exceptiones plures alia quando possunt opponi executioni pensionis, & de effectibus quasi possessionis pensionem exigendi, & quibus clausulis in eius causa appellationis rescribatur, & de aliis pluribus in causa iudicialis materia pensionis, qui sint videndi.n.89.

HANC libet breuibus difficultatem absoluere, cum duplicis casus suppositione. Et primitus; quando pensio fuit assignata pro alimentis clerico, aut pro seruitio temporali,

vt pura pro pulsandis campanis, aperiendis foribus, aliove pro quolibet simili temporali officio,& hoc casu
1 appellationi à sententia lata super huiusmodi pensione interpositæ minimè esse deferendum, iustè putant Hiero.Guigas *in tract. de pensio. quæst.95. num.3.& 4.* vbi dicit, quando pensio reseruatur pro alimentis, & pro vitæ humanæ sustentatione quoquomodo in eis processus fulminetur, siue executiuè, siue summariè tantùm, appellatio non admittetur, quemadmodum
2 nec causa alimentorum,*ex l.fi.ff.de appellat. recipiendis.* de quo & nos exactè suprà cap.1. & sequutus Guigan-
3 tem idem tenet Escacia *de appella. q.17. limi.7. num.5.* Ruginellus *tract. de appellat.§.2. cap.3.num.277.* quam doctrinam & ex eo etiam probat, quia in charitatiuo subsidio imposito per Episcopum pro alimentorum necessitate appellatio nequeat admitti, vt determinat Belenci.*in tract. de charitati. subsid. q.55.* eodem etiam motiuo Guigantem sequitur Petrus Surdus *in tractat. de alimentis titul.8. priuileg.60. num.9.* quod & valet
4 ex eo comprobari, siquidem appellatio non suspendit exactionem salarij & mercedis, quia res dilationem non patitur, sed celerem exequutionem desiderat, vt per Rebuffum, Azeued. & Flores de Mena dixi suprà hac parte 3.cap.2.num.78.vsque ad finem.

5 Quando autem pensio alicui reseruata fuit eo quòd beneficium resignauit, seu litigando cessit iuri litis, & causæ, super qua literæ Papales fuerunt expeditæ, & tunc pariter nec à sententia lata super eis per executorem pro soluenda pensione appellatio emissa à possessore condemnato,minimè admittenda est, nec in denegata delatione violentia committitur, cùm careat suspensiuo, probant Hieronym. Guigas *vbi suprà, dicta quæst.95.num.5.n.570.* & per Rebuff. *in tract. de senten. prouisiõ in præfatione n.125.*Escacia,*de appell.quæst.17. lim.7.sub num.5.*

6 Tum ob reuerentiam Apostolicarum literarum, quæ cùm habeant executionem paratam, non datur regulariter appellatio suspensiua;imò humiliter & reuerenter illis per executorem parendum, in eisdem literis nominatum,*l.1.ff.de constitu.Princip.cap.si quando de rescrip.l.51.tit.18 p.3.* Mohedanus *decis.35.ante fi.vers. quia tunc propter authoritatem literarum debent exequi, de renunciatione.* Staphileus *de literis gratiæ §. ad præ dicta facit n.14.* Marquessa. *num.39.* Rebuff. *in praxi de reformatione & declaratione nouæ, sub illis verbis,ipsi vel duo, in vers.postea dicetur.* Hierony. Gonzal. *in regula, de mens. gloss.9. in annotatio. n.220.* & nouissimè dixit Rota pluries, vt per Marescotum *lib.1.variar. resolutio. cap.21.à n.1.* & post alios Marescot.ipse *l.1. d.c.21.n fi.* & vtroque loco plures adducit Rotæ decisiones.

7 Et magis in specie facit, quoniam in exactione pensionis virtute literarum proceditur executiuè aduersus titulatum tamob earum reuerentiam, quàm ob obligationem cameralem, quæ fieri assolet (vt aliud agens) dixit Rota. in vna Lucen. sacramen. pensionis, 15. Februar.1593. coram Seraphino,& in alia Aretina pensionis 26. Iunij 1600.coram Milino, quas in aliud propositum adducit Nicol. Garc. *de benefi.1.p.c.5.n.4.5.6. & sequent.*Mohedan.*d.decis.331.* Guidobonus *dec.145. & decis.141.* Flores de Mena *in practi. qq. q.12.à n.24.* Hieronymus Guigas,*de pensio. quæst.95. num.5.*ab executione appellari non posse quoad suspensiuum effectum, notum est *ex l. ab executione, C.quorum appellat. non recip.l.ab executore.ff.de appellatio.*

8 Et in tantum hoc verum est, quòd appellatio à decreto, seu sententia probata, vigore harum litterarum interposita, suspensione careat, quoniam non solet concedi commissio appellationis huiusmodi absque clausula (sine præiudicio legitimæ executionis) secundùm Vestrium *in praxi lib.3.c. vlt. n.3.* optimè Marescot.*variar.resolutio.l.1.c.19.n.fi.* Garc. *de benefi.d.c.5. n.571.*vbi aduertit quòd prædictam clausulam signatura apponere consueuit, non autem alia, quam ponit Guigas *de pensioni. vbi supra,num.4.*& Marquess.*de commissio.cap.4.p.n.32.* scilicet (sine retardatione solutionis pensionis) quæ tunc apponitur, quando committitur appellatio super reductione, aut nullitate pensionis, vel etiam quando causa nullitatis, & reductionis committitur cum appellatione à sententia super executione pensionis, saltim implicitè, virtute clausulæ (cum annexis & connexis,totóque negotio principali) quia tunc commissio vtraque clausula signari solet, & obtinet quod Guigas & Marquess.dicunt idem aduertit Marescot.*vbi proximè,dicto num.fi.* 9

Et pariter videre solemus, quòd quando appellatur à decreto,seu sententia vigore literarum Apostolicarum prolata; communiter in commissione appellationis, solet apponi clausula (sine præiudicio executionis literarum Apostolicarum, *&c.*) prout accidit, quando appellatur ab executione facta vigore publici instrumenti cameralis, aut guarentigij, docet Geminianus 11
*in cons.99.*incipit *super primo, num.2. &* 3.Gallecius *in tract.de Cameali oblig.3 p in cap.de quæstionibus variis, post processum incidentibus num.3. & 10.cum tribus seqq.* Marquess.*de commissio 1.p.cap.16. n.34.* Hierony. Gonzal.*in regul. de mens. los.9.in annota.à num.221.* Et ratio 12
est, quoniam taliter appellans ab executione facta vigore literarum Apostolicarum, aut instrumentorum cameralium, seu guarentigiorum, aut rei iudicatæ, præsupponit antecedens validum, à quo executio dependet, & negat consequens,scilicet illorum executionem,& sic nihil agit,vt dicit Geminia *in d.cons.99. n.3.* allegans ad hoc Ioannem Monachum,& eandem rationem cæteri citati reddunt.

Et prædictæ clausulæ huius sunt naturæ; vt præser- 13
uet iurisdictionem iudicis à quo, imò operatur, quòd commissio appellationis à dicta executionis sententia non suspendat, nec impediat, quin iudex à quo suam sententiam debitæ executioni tradat, & vt ad vlteriora queat procedere.Paleotus *decis.58.l.1.quæ est 3.p.diuersorum lib.3.decis.412.*Marquella *de commissio.2.p. cap.5. num.11. & 19.* qua extante, potest iudex à quo coge- 14
re titularem ad solutionem pensionis, vt post Lancelo. *de attent.post inhibitionem c.26.n.13.* Rota *decis.641. n.10.& 11.p.1.diuersor.* Cæsar de Grass *decis.3.in fi.de re iudi.*Marescot.*variar.resolutio.lib.1.cap.20. num.1.* qui testatur, ita fuisse resolutum in vna Taraconen. villæ de Reus 8. Februarij 1593. coram Cardi. Seraphi. & in alia Spoletana responsionis 5.Iulij.1599.coram Cor- 15
duba. nec inhibitio à iudice commissario, de causa appellationis cognoscente, emanata officit iudici à quo, vt probant Cæsar de Grass *decis.3.num.4.de sententia,& re iudi.* Hierony. Gonzal.*vbi suprà num.224.* & Garcia *num.573.*nam illa clausula eneruat vim, & effectum inhibitionis, imò inhibitio censetur facta subintellecta de conditione, prout in commissione, à qua non aliter 16
recipit iurisdictionem. Mandos *de inhibitio. quæst.30.* 17
& 82. Lancelo.Rober. *de attenta.2.p.cap.20.amplitatione 11.n.28.* Cæsar de Grassis *decis.33. n.4.* Nicol. Garcia *vbi suprà 6.p.cap.3. num.140.* quia inhibitioni dicta conditio inesse videtur (licèt contrarium tenuerit Marescot.*variar. resolutio lib.1. d. cap.20. num.2.*) quo 18
niam si iudex, cui committitur causa, non habet iurisdictionem nisi executione peracta, ergo non poterit inhibere, ea deficiente,nec impedire iudicem à quo, vt exequatur.

Ac propterea & ab huiusmodi inhibitione appella- 19
tioni interpositæ est tanquam licitæ à iudice deferendum,ex supradictis,& quia prædictæ clausulæ limitant, & suspendunt iurisdictionem, quæ datur iudici commissionis de appellatione cognituro, Cæsar de Grassis 20
decis.101. num.1. imò talis clausula tribuit iurisdictionem conditionalem,& operatur, quòd iudex non possit validè procedere in negotio principali, nisi soluta priùs

priùs pensione, Sarnerius in compendio signaturæ *num.*84. Paris.*cons.*94.*num.*12.*lib.*4.Ioan. Paul.*dec.*61. Puteus *decis.*9.*de pensio.*Antonius Augustinus.*de clausul.sine retardatione.*&c.*num.*6.Cæsar de Grassis *decis.*8.*n.*1 *de re iudica.*Rota diuersorum *decis.*301.*p.*1.Maresc. *variar.resolutio.lib.*1.*cap.*20.*num.*3. qui testatur, ita fuisse dictum in causa Verull.pensio.29.Maij & 15.Iunij 1587. coram Cardin. Plato & in Romana de Cinetis.23. Iunij 1595.coram Mantica,& de eodem anno in alia Burgen. pensionis 24.Nouemb. coram Cardin.Blanchetto,adeò vt per istam clausulam non possit in causa procedi,
21 etiamsi pensio sit verè soluta, sed tamen de solutione in actis non constat; quia iudex debet esse certus de sua iurisdictione,ita ampliat Maresc.*vbi proximè n.*4. & testatur, ita fuisse tentum in vna Tarraconens. pensio.15. Nouembr. 1593. coram Gypsio & faciunt ea
22 quæ latè à nobis dicta sunt suprà 2.p. in cap.10. dum egimus, quando sit deferendum appellationi ab inhibitione.

23 Sed quia multoties ex modo procedendi in exigendis pensionibus solear qualitas, ac natura rei alterari, seu variari,ita vt sententia inappellabilis (vt diximus) appellabilis efficiatur; ideo aliqua vtilia & necessaria annectere libuit, ex quibus interdum vnum, tum aliud cognoscere queas, illo supposito, quòd aliquando à possessore beneficij, contra quem dirigitur executio literarum:legitimam aliquam opponit exceptionem,quæ
24 si admitteretur, vt talis impediret executionem, siue quia gratia est subreptitia, & auditor Cameræ est incompetens,ac per consequens eius subexecutor, vel exceptio, quæ oritur ex ventre, seu natura ipsius gratiæ, tacitè, vel expressè, purè, vel conditionaliter, quæ allegata, & opposita, saltim incontinenti, & summariè apparet,& constat (secluso calumnia) tum executor auditor, vel eius subexecutor excedit si eam non admittens, exequatur, & ab eo potest appellari quoad vtrunque effectum,deuolutiuum,& suspensiuum,probat Guigans *in tract.de pensio.d.q* 95.cum Fel.notat Æmil. Beral. *decis.*333.*p.*1.& idem Guigas *q.*70. Hiero. Gratia. *consil.*36 *per totum lib.*2. & cum Guigante *d.c.*95.*n.*5. idem dicit Maresc.*variar resolu.l.*1.*c.*19.*n. fin.* vbi de excessu executoris loquitur, Flores de Mena *in practi.q. q.*12.*n.*44 qui *n.*46 ad nostrum propositum dicit,quòd si oppressus pro huiusmodi appellationis delatione ad suprema tribunalia occurrat,vim fieri declarabitur,& innouata post eam senatores reponi iubebunt, quoniam
25 hac directa via aperta, auditori cameræ seruatur illæsa iurisdictio, authoritas & obedientia debita,maximè Gregorius XIII. in Bulla proprio motu; quæ est inter collectas 9. non dat auditori iurisdictionem in prima instantia excedendo metas, & formam rescripti, Rotæque executionis tramitem, vt & nos alibi Deo dante diximus infra 5.p.c.fi.

Verùm executioni Bullarum pensionis pariter locus non erit, nec etiam clausula (sine retardatione) aut (in ne præiudicio legimæ executionis) effectum suum
26 operabitur, quoties ex ventre literarum constat, & apparet ex eius inspectione vitium seu nullitas pensionis,seu aliqua alia exceptio, quæ hanc impediat executionem illarum,Rota *decis.*310. *num.*3. *fuit tentum.p.*1. *diuerso* Gomesi.*in compend.signat.num.*85.*&* 86. Sarner. *in compend.signat.n.*84.Anton.Augustinus *de clausu.sine retardatione,in princ.*Cassiodo.*dec.*10.*de rescript.* Achil. *decis.*4 *in fi. eod.tit.* Ioan. Hiero. Campanil. *diuers. iur. cano.rubr.*11.*c.*13 *num.*286. Maresc. *variar. resolutio. lib.*1.*c.*21.*num.*7. vbi allegat Guigantem *de pensio q.*85. *n.*10. & idem Maresc.*q.*22.*n.*18. *& seqq.* qui alios, contrarium tenentes recenset,qui *n.*23.optimè declarat,
27 vt clausula non procedat, nisi pro summa contenta in sententia, vt fuit resolutum in vna Romana pensionis 23.Maij 1576. coram Blanchetto, quæ habetur *in decis.*310.*p.*1.*diuerso.*

Et ista conclusio, qua dixi, exceptionem ortam ex 28
ventre Bullæ illius executionem impedire, intelligitur: quando gratia, est conditionalis; cùm hoc casu visum, seu exceptio nullitatis dicatur, oriri ex ventre literarum, & non aliàs,ita declarat Maresc. *variar.resolutio. lib.*1.*cap.*22.*n.*19. & nos diximus inferiùs, & ipse *c.*21. *num.*9.post alios,quos allegat.

Secundò declaratur, nisi adsit quasi possessio exi- 29
gendi pensionem, quia tunc non obstante, quòd exceptio oriatur ex ventre bullæ, effectus clausulæ (siue retardatione) non impeditur.Cassiador.*decis.*10.*num.*8. *de rescriptis.*Vestrius *in praxi lib.*3.*c.vlti.num.*1. Puteus *decis.*585.*n.*4.*lib.*1.Maresc.*variar.resolutio.lib.*1.*c.*21. *num.*10.*&* 22.*n.*20.quibus locis testatur,ita fuisse tentum per Rotam in vna Burgen pensionis 19. Februarij 1596. coram Blancheto, & in vna Sabinens. pensionis coram Mantica ibi allegata. & hoc vltimum bene limi- 30
tat ipse Maresc.*d. cap.*22.*n.*21.*&* 22. nisi ipsa possessio esset turbida, & non clara, vel pensio soluta fuisset per compulsionem, & metu censurarum, ad quod plures Rotæ decisiones adducit in comprobationem, vt tunc non constituit eum in quasi possessione.

Igitur quando executiue agitur, auditor Cameræ 31
(executor literarum executorialium) postquam sibi sint literæ præsentatæ, procedit vel per viam monitorij vsque ad mandatum executiuum, vel per viam processus, fulminando censuras secundùm tenorem Bullæ, & committendo publicationem omnibus & singulis, & cùm clausula (cæterum) Octauia. Vestrius *in praxi Romanæ Curiæ lib.*2. *cap.*4.*à prin.* Camillus Plautius *in tract.de pensio. episcopa. à n.*27. *fol.*534. *tomo* 5. *tractatuum nouorum*, Mandos. *in tract. Domini. quæst.* 31. *cum seqq. & quæst.* 76. & ille subexecutor virtute clausulæ (cæterùm processibus fulminantis, *&c.*) debet esse Canonicus cathedralis vel aliàs in dignitate 32
constitutus, quia est mixtus, licèt summariam, & exequutiuam habeat causæ cognitionem, & formam mandati, vt in terminis aduertit Ferretus *cons.*53. & Nauar. *in c. cum contingat.de rescriptis* 2.*causa nulli.*

Et cumprimùm præsentantur prædictæ literæ tam 33
gratiosæ,quàm rigorosæ,seu executoriæ,& si vigore dictæ clausulæ (cæterum) sumitur iudex, simul præsentatur prædictus processus fulminatus,vel dumtaxat ipse processus,in quo literæ sunt insertæ, quibus præsentatis, pensionario petenti mandatum seu monitorium contra possessorem beneficij, pensione grauati, pro tot ducatis *&c.* exequutor iubet dari, literis insertis, vel prædicto processu, eius virtute assumptus iudex, quod quidem mandatum continet vt possessor infrà 6. dies, vel alium breuem terminum pensionario tot ducatos debitos soluat, sub excommunicationis sententiis, censuris, & pœnis, *&c.* & infra eundem terminum doceat de solutione, & paritione, & alioquin dicto termino compareat, ad videndum se incidisse in excommunicationem, aliásque sententias, censuras, & pœnas prædictas declarari, facta citatione ad omnes, & singulos actus executionis aggrauationem, & reaggrauationem, cum comminatione, seu certificatione, quòd siue comparuerit, siue non, ad prædicta & alia, quæ iustitia suadeat, eius absentia, seu contumacia non obstante, procedet, *&c.*

Hoc igitur monitorio, & mandato intimato, aut 34
agitur contra possessorem, qui consensit pensioni, & tunc seruatis terminis de stylo curiæ seruari solitis, aut accusata contumacia, nisi compareat (tamen absque alia verificatione (nisi reseruatio fuerit conditionalis) datur sententia declaratoria, facta condemnatione expensarum, reseruata taxatione, vt latiùs videre poteris ex Garcia *de benef.*1 *p. cap.*5. *n.*532.*cum seqq.* & plures allegans Flores de Mena *vbi supra num.*24. Si verò reseruatio est conditionalis, aut possessor, contra quem agitur,is idem non est, qui consentit pensioni, debet

pensio

pensionarius coram executore ostendere, & probare, se esse in quasi possessione, exigendi dictam pensionem, quo quidem releuatur ab onere iustificandi literas; alioquin verò illas tenetur iustificare, earúmque narr atiuam, aut conditionem verificare, ex his, quæ ipse Garcia *suprà num.* 539. & 6. *p. cap.* 2. *dubio* 11. Flores de Mena *suprà numer.* 26. & *seqq.* vbi dicit cum Mandosio, Cassiadoro, Gomesio, & aliis, quòd sufficiet monitorium auditoris in certo tenore gratiæ, quoad
36 faciendam executionem in bonis ipsius successoris, non tamen ad eum declarandum, incidisse in excommunicationem & pœnas Bullæ, nisi ei intimetur, vt latiùs ibi per eum.

37 Et ex quo ille, qui est absens à loco iudicij, fuit citatus ad totam causam, & est contumax, alia non erit facienda citatio. Specula. 2. *p. tit. de citatione* §. *viso. n.* 4. & 5. & ibi Ioan. Andr. *in addi. verbo incumbit.* Nicol. Milis *verbo citatus specialiter ad vnum.* Abb. *in c. fi. de dilationibus num.* 9. & *seqq.* Vantius *in tract. de nulli. ex defectu citationu, à n.* 101. Maranta *de ord. iudi.* 6. *p. tit. de citatione n.* 118. Grauatius *ad Vestrium lib.* 4. *c.* 4. *n.* 15. &
38 Rota *decis.* 8. *de testibus aliàs* 93. *in nouis. ad fi.* vbi dicit, quod partes sunt citandæ ad totam causam inclusiuè, & citationes, quæ postea fuerint in curia per audientiam contradictarum, seu aliàs, potiùs sunt de vrbanitate, quàm de necessitate, & rigore iuris, vt tradit Hieronym. Gonzal. *in gloss.* 9. *in annotatio. num.* 74.

39 Et tamen si citatus comparens allegauerit contra executionem aliquam legitimam exceptionem, velut solutionis, remissionis pensionis, aut redemptionis, factæ authoritate Papæ, vel similem aliam notoriam, seu euidentem, quæ incontinenti posset probari, nec longiori indagine indigeret, & tunc debet iudex breuem terminum ei assignare, cùm sit incontinenti probanda, non decem dies, quæ in Hispania conceduntur executatis, sed maiorem, vel minorem, prout iudex arbitrabitur. Hieron. Gigas *in tract. de pen. quæst. fi. num.* 20. & *per totam*, & etiam per Menoch. *de arbitra. lib.* 2. *casu* 9. & 12. Contar. *in l. vnica C. si de momen. limi.* 12. Massa Gallesius *de obligatione Came.* 4. *p. quæst.* 1. Garcia *d. c.* 5. *n.* 544. & *seqq.* Flores de Mena *d. q.* 12. *n.* 32. vbi dicunt,
40 quòd si exceptiones oppositæ requirant altiorem indaginem, reseruentur iudicio ordinario.

41 Vnum non omittam examinare, an exceptio litis pendentiæ in via ordinaria inter possessorem seu Rectorem grauatum, vel super reformatione pensionis, vel super nullitate, opposita coram auditore cameræ, aut subexecutore in partibus, à dicto vigore clausulæ (cæterùm) procedente ad executionem per viam monitorij, & reintegrationis, vel per viam declarationis incursus censurarum (vt dictum est) an eandem executionem debeat impedire. Breuibus negatiuè respondeo, imò ea non obstante potest executor ad vlteriora procedere, siue quando dicta lis pendeat ex vi commissionis Pontificis cum clausula ordinaria (sine retardatione solutionis pensionis) vt per Rebuff *in tract. de pacificis possesso. num* 156. & per Hierony. Guigan. *suprà quæst.* 69. notat Octauia. Vestrius *in praxi Romanæ curiæ lib.* 3. *c. fi. n.* 1. & idem Guig *q.* 85. & 47. Camillus Plautius *in tract. de pensio. num.* 2. Lancelo. Robert. *de atten.* 2. *p. cap.* 10. *n.* 38. & *c.* 17. *num.* 60. & 92. idem Guigas *q.* 39. Fabius *decis.* 182. *in vna* 3. *p. diuers.* & post Marquessa. & plures Rotæ decisiones tenet Ioan. Hiero. Campanil. *diuers. iur. cano. rubr.* 11. *cap.* 13. *num.* 285. Staphil. *de liter. iusti.* §. *in primis n.* 84 idem Guigas *quæst.* 62. *n.* 12. Marescot. vbi bene explicat, *lib.* 1. *variar. resolu. cap.* 21. *à num.* 1. qui testatur, sic fuisse dictum in vna Cussentina pensionis 6. Nouemb. 1596. coram Corduba, in vna Romana pensionis sub die 18. Iunij 1597. coram Pamphilo, & alias plures, quas adducit *numer.* 2. qui dicunt dictam clausulam hoc casu apponi duplici ratione, prima ad obuiandum fraudibus, & malitiis,

soluere recusantium: altera est propter honorem Papæ, ne scilicet eius literæ, in quibus pensio mandatur solui, careant obedientia.

In tantum, quòd si pensionarius transtulerit pensio- 42
nem (quam vigore literarum transferre poterat) & titularis dicat, non rectè translatam fuisse, & petat committi causam super nullitate, datur hæc clausula, licèt translatarius nunquam pensionem perceperit, dummodo tamen transferens fuerit in quasi possessione exigendi pensionem, Ant. August. *de pensio. tit. de translat. vers. clausula sine retardatione n.* 3. Marescot. *vbi proximè d. cap.* 21. *num.* 4. qui testatur, ita fuisse dictum in vna Bononien. pensio. 17. Maij coram Cardin Melino. Plures Doctores in proposito adducit, elegantérque loquitur Marquessa *de commissio.* 1 *p. cap.* 14. *num.* 71. & 72. *fol.* 140 qui post alios loquitur in vtroque casu, siue adsit quasi possessio exigendi, siue non, dummodo faculras Papæ translationis doceatur. Cui conuenit doctrina Innocentij *in cap. cum super. de causa poss.* & *prop.* quòd nouo beneficij possessori competunt omnia remedia possessoria pro rebus spectantibus ad beneficium, etiamsi numquam fuisset in possessione illarum, dummodo prædecessor fuerit in possessione. Rota *in nouis decis.* 4. Rebuffus *in d. c. cum super. pag.* 225. *colum.* 2. *vers.* & *ideo in illo text.* facit *l. fi. tit.* 28. *p.* 5 Mieres *de maiora.* 3. *p. quæst.* 6. *n.* 34. *in nouiori impressione*, & quæ dixi 2. *p. cap.* 9. *à num.* 89. Et quando in translatione pensionis 43
sit rescribendum cum dicta clausula, vide latè per Marquess. *vbi proximè a num.* 58. vbi plurimos citat. Maresc. *d. c.* 21. *n.* 17. etiamsi titularis vnam pro se habeat sententiam, vide latè Marescot. *d lib.* 1. *cap.* 22. *n.* 5. quem vide, & *cap.* 21. *num.* 6.

Siue etiam coram iudice ordinario præfata lis de 44
reformatione, seu de nullitate pendeat, & absque commissione, vel cum ea absque d clausula, quoniam adhuc dicta exceptio litis pendentiæ non impedit viam executiuam literarum, vt vltra supradictos tenet Flores de Mena *in d. quæst.* 12. *n.* 31. sequitur eum, eius verba
referens, Garcia *de benef. d. cap.* 5. *numero* 225. qui ad- 45
dit, etsi ordinarius executorem inhibuisset, quia non potest, cùm sit inferior. Nam dicta clausula (sine retardatione solutionis pensionis) quæ apponi assolet in
commissione appellationis super causa reductionis, vel 46
nullitatis pensionis ob reuerentiam literarum Apostolicarum, & calumnias debitorum, vt ex his, quæ Flamin. Paris. *de resign. lib.* 6. *quæst.* 2. *num.* 153. Guigas *q.* 35. *n.* 9. Rebuff *de pacificis possessor. n.* 156. Gambara 47
lib. 6. *q.* 17. & 36. quæ clausula cùm limitet, & suspendat iurisdictionem, quæ datur iudici commissario, Cæsar de Grass. *decis.* 101. *num.* 1. & importet conditionem;
adeò quòd iudex non possit procedere nisi priùs solu- 48
ta pensione, tenent Pontan. *de almen. cap.* 19. *num.* 4. Marquess. *de commissio. cap.* 4. *num.* 36. Gomesius *in compendio. vtriusque signaturæ vers. confirmatur ista opinio.* Rota *decis.* 816. *l.* 3. *f.* 3 *diuersorum*, quod & adhuc procedit, vt etiam facta inhibitione virtute talis commissionis. Lancelo. *de attenta.* 2 *p. c.* 17 *n.* 64. *vers. circa scriptis.* idem *cap.* 20. *ampliatione.* 1. *n.* 28. nam illa clausula
eneruat vim, & effectum inhibitionis, & inhibitio cen- 49
setur facta stante dicta conditione prout in commissione, & intelligitur repetita. Mandos. *de inhibitio quæst.* 30. & 82. idem Lancelo. *cap.* 20. *ampliatione* 11. *num.* 28. Cæsar de Grassis *decis.* 96 *n.* 4. Gonzal. *de alter. l.* 9. *in annota. n.* 214 & superiùs diximus, quod aliter erit dicen- 50
dum & intelligendum, quando dicta clausula in commissione prædicta non adest: nam tunc exceptio litis pendentiæ super nullitate, aut reductione opposita executioni, eius progressum impediret, vt ex aliis pluribus notat Nicol. Garcia *de benef. 1. p. c.* 5. *num.* 523. vide suprà num. 41.

Hoc autem, quod de exceptione nullitatis diximus; 51
ita erit intelligendum, vt si non sit notoria, ac euiden-

ter de ea constet, sed requirat altiorem indaginem, siue cùm ex litis pendentia simul, siue ipsa sola opponatur executioni; vtique obstare non tenetur, ex his, quæ per Bart. & Ripam *in l.4. §.condemnatum, de re iudic.* Lancelo. *de attenta. tit. de attenta. nullitate pendente.* & nos his quæ sursum diximus, & inferiùs in capitulo 9.

52 vbi latè, vt puta quando nullitas versatur circa extrinseca gratiæ pensionis; videlicet: quando pensio fuit reseruata ex causa resignationis aut cessionis iuris, & litis, & disputatur de titulo, & iuribus resignantis, vel de validitate concordiæ, quæ non impediunt, sed reseruantur iudicio ordinario, & procedunt Doctores suprà secundùm Flores de Men. *d. quæst.* 12. *n.*32. quem

53 in hoc sequitur Garcia *suprà num.*546. & quod d. exceptio debeat incontinenti constare, post alios tenet Ioan. Hierony. Campanil. *diuers. iur. cano. rubr.* 11. *c.* 13. *num.*286 post alios quos citat.

54 At verò quando prædicta nullitas versatur circa intrinseca ipsius gratiæ; nempè, circa eius surreptionem, vel obreptionem; scilicet; quia impetrans, non fecit mentionem de alia pensione priùs constituta, quia tunc secunda impositio nulla iudicatur, & subreptitia, vt per Caccialup. *in tract. de pensionib dec.*3. Petrum Gambara 6. *p. num.*127. Paul Æmil. Veral. *decis.*310. *&* 311.

55 *n.*4. *&* 311. *lib.*2. & hæc est legitima exceptio ad impediendum executionem, quia efficit executorem omnino iudicem incompetentem, vt concludit Hierony. Guigas *de pen. quæst. fi. num.*13. & per eum eleganter quidem dicit Flores de Mena *vbi suprà num.*33. circa quod æquiuocè loquitur Nicol. Garcia *de benef. 1. p. d. cap.*5. *num.*546. ex cuius verbis, vix apertè colligi potest; an contra Menam respondeat, quod bene fatetur, & respondet ad Guigantem allegatum, & dicat, verba sic declarat. *n.*21. profectò Guigas ibi melius ad propositum opinionis Flores de Mena loquitur, applicans validissima fundamenta, nullo autem pro sua vsus est Garcia.

56 Nam cùm literæ reseruationis pensionis de stylo Curiæ regulentur secundùm naturam literarum beneficialium, vt testatur Guigas *num.*13. & ideo, prout ipse arguit, si surreptio viciat gratiam, & literæ sunt ipso

57 iure nullæ, *c. ad audientiam el. 2. de rescript.* & datio executoris in illis contenta, etiam nulla est, nec per illas aliqua tribuitur iurisdictio executori, secundùm Ab. & Immol. per text. *ibi. in cap cùm in nostris de conces. præbenda.* Felin. *in c. fi. quæst. penult. de præsumption.* idem *in d. c. ad audientiam 1. vers. libera beneficiales non dant ius,* &c. latissimè Menoch *de arbitr. lib. 2. cent. 3. casu* 201. *à prin.* & facit *c. si super gratia de rescriptis lib. 6.* igitur bene concludere, dicendum est, Guigantem & Menam, quia cùm auditor non sit iudex competens, si surreptio coram eo, vel subexecutore allegetur; non poterit ad executionem procedere, lite super dicta surreptione, & nullitate pendente, nam aliàs hæc cùm sit legitima exceptio, executor non admittens excedet notoriè, ac propterea appellans decretum violentiæ obtinebit, & reponet attentata, vt suprà dixi.

58 Nec est bona illatio, nec bonum argumentum, quod aliàs facit ipse Nicolaus Garcia videlicet, *numero* 560. *cum seqq.* vbi dicit: quòd exceptio nempe, quòd beneficium erat grauatum alia anteriori pensione; non impedit executionem literarum vltimæ pensionis regulariter, nam quamuis certum sit, ipsam non valere ipso

59 iure, si de prima mentio facta non fuit, etiamsi motu proprio reseruata sit, ex Cassiado. Caputa. Mohedano, Mandosio, Flaminio Parisio, & aliis, etiamsi prior sit conditionalis: tamen, dicit ille, cùm excipiens teneatur probare, quòd tempore secundæ, prima erat reseruata, & quòd erat valida secundùm Caputaq. *decis.* 301. Flamin. Paris. *de resig lib. 6. quæst. 2. à n.*40. Cota *decis.*110. *&* 107. ista exceptio requirit altiorem in-

60 ginem. Sed miror tanti viri, hanc namque, quis opponens incontinenti, intra terminum datum à iudice non verificabit? imò breuissimum, cùm probata sit ex datis vtriusque Bullæ dumtaxat, & sic non sequitur, aliqua exceptio requirit probationem, ergo requirit altiorem indaginem, quoniam, vt suprà diximus, ad hoc dumtaxat datur à iudice executore terminus, licèt breuis, eius arbitrio, vt apposita exceptio intra illum probetur, & sic nihil mirum, vt contrà ipsam fortiter tenendum sit.

Et contra opinionem Nicolai Garciæ, doctrina Ma- 61
rescoti *variar. resolut. l. 1. c. 21. n.*5. viget, vbi dicit, quòd
si tertius habens pensionem super beneficio, & petat
committi causam nullitatis prioris pensionis, etsi al-
legetur paupertas prioris pensionarij: exigetur cautio
iuxta l. is à quo, ff. de rei vind. quia vt ipse dicit post Ab. 62
& alios *in c. veniens, de testibus*, locum habet etiam in
beneficialibus.

Quid autem dicendum est de exceptione reductionis 63
pensionis, quando ex ventre ipsius Bullæ prouenit
conditionaliter; nempè, dummodo tantàm partem
remaneat, vel, centum pro Rectore, *&c.* In quo dicendum est, quòd ista exceptio admittenda est, ad impediendam executionem, ex quo oritur ex ventre supplicationis, etiamsi non probetur incontinenti, vt detet-
minauit Rota in vna Ruanaten. transactionis 22. Iunij
1592. quam ad id tradit literaliter Garcia *suprà numer.*
489 *cum seqq. & suprà*, in qua fuit resolutum, quòd ex- 64
ceptio quæ oritur ex ventre instrumenti, etiamsi requirat altiorem indaginem, in quocumque iudicio admittitur, etiam ad impediendam executionem obligationis Cameralis, Cassiador. *decis.*10. *num.*2. *de rescript.* Sarnerius *in compendio signaturæ n.*84. *& seqq.* Acorambonus *decis.*36. *l.*1. Tiraquel. *de retr. lignagi.* 4. *gl.*1. *n.*4. Gallesius ab obligationem in forma Cameræ 4. *p. formulæ* 1. *quæst. n.*8. & alias etiam decisiones Rotæ ibi Garcia refert, & ex aliis pluribus latè suprà probauimus.

Maximè, quia reseruatio pensionis cum illa clausula 65
(dummodo remaneant centum pro Rectore,) (seu mille pro Episcopo) vel (dummodo tantam partem fructuum non excedat) est conditionalis, de qua in primis, & ante omnia constare debet, & verificari, siue ordinariè, siue executiuè agatur, vt latè ex his, quæ cumulat Nicolaus Garcia, plures allegans, *d. cap.*5. *à num.*485. Cassiador. *decis.*10. *de rescriptis.* Guigas *quæst.*85. *n.*10. idem *quæst. fi. num.*15. & plures decisiones Rotæ in hoc proposito, ad literam refert Gratia. *supra à num.*464. *cum pluribus seqq.* latè etiam plures Doctores, ac Rotæ decisiones in proposito congessit Marchesa. *de commiss. 1. p. cap* 14. *n.*45. *fol.*137. & latè etiam *eod. cap.*14. quòd est additamentum *num.*79. *cum seqq. fol.*153. & ex 66
Gomesio *in Compend. vtriusque signaturæ* dicit Flores de Mena *d. q.* 12. *n.*42. quòd si gratia pensionis aliquas qualitates, aut conditiones contineat: non potest executiuè executor procedere, nisi priùs verificatis præfatis qualitatibus, & si contradictorium iudicium, & viam 67
ordinariam requirant, quia tunc auditor tenetur assumere partes iudicis, ex Felin *in fin. de præsumptio.* remittendæ sunt ordinario in prima instantia ex dispositione Concilij Tridentini, vt patiter sit dicendum, quando Rector onere pensionis grauatus per lon- 68
gum tempus; puta, per decennium pensionem non solueret, & hac exceptione opposita causas apparentes non solutionis allegando (remissa causa ordinario) non potest auditor, & executor contra eum procedere via executiua, nec tunc commissio appellationis da- 69
tur cum supradicta clausula (sine retardatione solutionis pensionis) ob præsumptionem, quæ viget in eius fauorem, vt notat Guigas *d. quæst.*85. *num.*2. & per Gomezium *vbi proximè.* Flores de Mena *n.*41. plures in proposito citat, & sequitur Marquessa. *de commissio. p. 1. c.*14 *el* 2. *n.*42. *fol.*148 & hac ratione vim facere subexecutorem in partibus non deferentem appellationi declaratum vidi.

Item

70 Item legitima reputatur exceptio, ad impediendam Bullæ pensionis executionem: quando ipsa imposita fuit super duobus beneficiis, aut pluribus, quæ postmodum deuenere ad diuersas personas, & possessores:
71 quia scilicet non tenentur ad dictam pensionem insolidum, sed pro rata tantùm, quo casu cùm pensio non possit dici liquida; donec iudex cognoscat, quæ sit rata portionis, quæ tangit vnumquemque, & discutiat valorem omnium beneficiorum; ideo tanquam exceptio executionis legitima reputatur. quare non refcribitur etiam cum clausula (sine præiudicio legitimæ executionis) vel (sine retardatione, &c.) ita tenent Anto. August. *de soluti. pensio. n.* 2. Sarnen. *in compendio signaturæ n.* 88. *vers. est & alius casus.* Guigas *de pensio quæst.* 85. *num.* 5. & *ex c. constitutus*, & illis Abb. Innocen. *de religios. domi.* concludit. Rota adducta per Sarnen. *vbi proximè.* Paleot. *decis.* 304. *in manuscriptis.* Parl. *de resig. benefi. lib.* 6. *quæst.* 4. *n.* 47. Ioan. Hieron. Campanil. *diuers. tur. cano. rit.* 11 *c.* 13. *n.* 287. *fol.* 362. Marescot. *variar. resolutio. lib.* 1. *cap.* 21. *n.* 16. vbi testatur, sic fuisse resolutum in Rota in vna Segobien. pensionis coram Cardin. Seraphi. sub die 19 April. 1602.

72 Rursus si citatus vigore monitorij comparens opposuerit prædecessorem consentientem pensionis reseruationi, non habuisse bonum ius, nec possessionem beneficij, quamuis pensionarius adstringatur ad verificationem illius, hoc procedit, quando agitur via ordinaria: secus autem, quando via executiua, quia tunc istiæc exceptio executionem non impedit opposita, ita
73 Rebuf. *de pacificis possess. n.* 156. *alias* 137. quem ita intelligit Nicol. Garcia *d. cap.* 5. *num.* 515. quem vide *à num.* 511. vbi agit an, & quando pensionarius bonum ius consentientis teneatur verificare. & quando translatarius pensionis teneatur iustificare ius, & titulum transferentis tui antecessoris, latè per Marescot. *variar. resolutio lib.* 1. *c.* 22. *à num.* 24.

75 Aliter itaque iudicandum erit de exceptione, à citato oppolita; nempe se non possidere beneficium, super quo pensio reseruata est; quia hæc, vt legitima admittenda est, vt probat Bucca. *in tract. de stylo curiæ audit. Cameræ cap.* 22. *vers. quia sibi.* Salustius Tiberius *in praxi auditor Cameræ. lib.* 3. *c.* 3. *num.* 6. Sequitur Nicol.
76 Garcia *supra n.* 567. qui quamuis numeris sequentibus dubitet an ipse pensionarius teneatur verificare: reum conuentum successisse in dicto beneficio, & ipsum percepisse fructus, vel steriisse per eum, quominus illos percepisset, anteaquam reus id alferat: tamen quando executatus id opponit, nemini dubium est: ipsum teneri legitimare, cùm sit de substantia iudicij, & executionis.

77 Quibus adde, quòd exceptio extinctionis pensionis, per professionem pensionarij non impedit executionem, nec retardat solutionem pensionis, imò, ea non obstante, declarandus est titularis; si non soluit, quia requirit altiorem indaginem, cùm Monachus ex dispensatione possit pensionem retinere, & sic de ea priùs est in iudicio ordinario cognoscendum, & iudicandum, vt tenent Capyraq. *decis.* 821. *p.* 1. & *decis.* 223. & 317. *p.* 2. Guidobonus *decis.* 138. & ita pariter terminauit Rota, cuius decisionem literaliter refert Nicol. Garcia *d. p.* 1. *cap.* 5. *n.* 548. vbi id infirmat in exceptione extinctionis
78 per matrimonium subsecutum, allegans alias decisiones, quas quidem omnes & bene ipse *à num.* 553. intelligit, & declarat; vt locum habeant in casu, de quo loquuntur, nempè: quando post contractum matrimonij, vel professionem, pensionarius permansit in quasi possessione exigendi pensionem, aut etiam quando pensionarius post matrimonium ostendit dispen-
79 sationem, quamuis intricatam, & non claram. quia tunc interim dum in iudicio ordinario de ea extinctione non iudicetur, solutio pensionis differenda non est. quo deficiente (dicit ille) ista exceptio extinctionis releuans est probata incontinenti, & intra breuem terminum, ab executore assignatum; cùm non requirat altiorem indaginem, sed sit clara, & excludat pensionem, & pensionarium ex Vicamel. *cons.* 284. & ibi latè prosequitur hunc discursum.

Et quando exceptio requirit altiorem indaginem; 80 relinquitur arbitrio iudicis, regulato tamen ex his, quæ longa manu cumulauit Menochius *de arbitrar. casu* 20. & *de recuperand. possessione rem.* 1. *quæst.* 21. Contard. *in l. vnica limi.* 12. *C. si de momen. poss.* Rota *decis.* 57. *n.* 3. *p.* 2. *diuersor.* ibidem Meno. *lib.* 2. *casu* 9. & 12. & de his etiam regulato quæ hucusque diximus, & plures exceptiones alias quæ executioni possunt opponi, vide per 81 Guigantem *de pensio. q.* 51.

Memineris tamen, quod dicit Flores de Mena *in* 82 *pract. d. quæst.* 12. *num.* 25. cum Camelio Plautio *in tract. de pensioni. Episcopal. à num.* 27. *fol.* 534. *tomo* 5. *tractat. nouorum*: quod subexecutor vigore clausulæ (cæterùm) non posset procedere executiuè contra bona debentis pensionem, quia hoc sibi commissum non est: sed solum potest publicare censuras fulminatas ab auditore Cameræ in casu non solutionis, & denunciare debitorem excommunicatum, & præcipere aliis: vt eum denuntient, & euitent, aliàs excederet, & posset propterea ab eo appellari. quia meritò contra eos resolut Nicolaus Garcia *vbi suprà* 1. *p. cap.* 5. *num.* 185. & *iur-* 83 *sum*, ex eo quòd executor auditor committit illi suas vices absolutè pro executione pensionis, prout ipse Flores de Mena sentire videtur, *numer.* 30. quod corroboratur ex eo, quod superiùs diximus, ideo hunc subexecutorem debere esse in dignitate constitutum; quia mixtus est, non merus executor.

Sis & illius sententiæ memor: quòd cùm ad denun- 84 tiationem & publicationem excommunicationis huiusmodi requiratur præuia declaratoria illius, ad Guigantem *quæst.* 78. *num.* 4. vt nec ex eo causa efficiatur appellabilis, cùm sit executiua, secundùm Nicolaum Garcia *d. cap.* 5. *num.* 586. contra Camillum Plautium loco proximè citato. nec ab huiusmodi declaratoria appellationi interpositæ non deferens vim faciet executor, & vltra Nicol. Garcia idem affirmat Marquessan. *de commissio.* 1. *p. cap.* 14. *n.* 1. quòd commissio appellationis à 85 declaratoria censuratum latarum pro executione literarum Apostolicar. nisi cum clausula (parito breui) quia appellatio à declaratoria lata vigore processus executiui, cùm careat suspensiuo effectu, nisi cum dicta clausula non referibi, ne suspendatur, & impediatur executio literarum, allegat etiam Cassiadorum *decis.* 10 *de rescriptis.* Staphil *de vter. iustitiæ cap. prædicta num.* 13. Puteum *decis.* 41. *p.* 1. quia cùm declaratoria incidat in iudicio executiuo, præcisè debet eius natura vestiri, 86 propria amissa, *cap. accessorium de regul. iur. lib.* 6. Et quia cum causa est executiua, omnes eius articuli sunt executiui, vt pluries dixi, & vide quæ nos latiùs infrà lib. 4. c. 5. de compulso vers. circa quod notabi. aduerte, &c. à n 60. cum seqq de quo articulo etiam latè & luculenter diximus suprà lib. 2. c. 3. per totum.

Et ampliùs circa ea, quæ dixi suprà; aduerte, quòd 87 quando fructus parochiales deuenerunt in diminutionem post reseruationem pensionis factam; potest peti reductio, & eius reformatio coram ordinario sine speciali rescripto, & commissione Papæ, etiamsi pensio fuerit reseruata per ipsum Papam, quia intelligitur rebus sic stantibus, Decius *cons.* 335. Aimon. *cons.* 95. *n.* 4. Tiraq. *in l. si vnquam de reuoca. don. in prin. à num.* 166. & 161. Gutierr. *de iura. confirma.* 1 *p. cap.* 71. *numer.* 6. quando verò à principio istiæc reseruatio per Papam facta fuerit excessiua, quia tunc de eius reformatione non potest tractari per ordinarium, nec legatum, nec 88 alium iudicem, nisi ex speciali rescripto Papæ, videndus Garcia *d. cap.* 5. *num.* 440. & 441. & *superius* 369. vbi etiam agit in qua quantitate pensio reseruanda sit,

tam in beneficiis ſimplicibus, quàm in curatis, & epiſcopalibus, hæc ad nos attinent, cætera autem penſionis materia ſuos habet authores, illos require in neceſſitatibus.

89 Et de pluribus aliis exceptionibus, quando locum habeant in penſionis executione, & de effectibus quaſi poſſeſſionis in illius exactione, & quando reſcribatur, vel non reſcribatur, cum clauſula (ſine retardatione ſolutionis penſionis) vel (ſine præiudicio legitimæ executionis) & de natura, & de variis effectibus illius clauſulæ, & de aliis pluribus de materia iudiciali in exactione penſionis, vide vltra Nicolaum Garciam & Flores de Mena loco pluries citato, Marqueſſa *de commiſſ. appellatio in cauſa penſionis c.14 per totum* 1. ſcilicet & 2. quod in duas partes diuiſit. 1. *p. fol.* 133. *cum ſeq. & fol.* 142. *cum ſeqq.* ampliſſimè, Mareſcotum *variar. reſol. lib.* 1 *c.* 21. *& c.* 22.

CAPVT VI.

A ſecunda ſententia reuocatoria prioris, ſiue contra actorem, ſiue contra reum lata, in iudicio ſui natura priuilegiato, & non admittente appellationem; an ei interpoſitæ non deferens iudex vim faciat, & quid à prima lata contra agentem, & eandem viam priuilegiatam intentatem.

SVMMARIVM.

Sententia lata contra agentem aliqua via priuilegiata, & non admittente appellationem an illam admittat quoad vtrumque effectum. n. 1.

Sententia in ſecunda inſtantia lata in fauorem agentis via priuilegiata reuocatoria prioris contra illum lata, an executioni ſit mandata non obſtante appellatione. ibid.

Sententia ſecunda reuocatoria primæ priuilegiatæ, & iam executæ, an ſit pariter executioni (altera reuocata) mandanda appellatione non obſtante. ibid.

Sententia lata contra intentantem viam executiuam, remedium poſſeſſorium, & petentem alimenta & ſimilia, appellationem admittit quoad vtrumque effectum. n. 2.

Sententia lata contra petentem miſſionem ex l. fi. de edicto diui Adri. permittit appellationem ſuſpenſiuam. n. 3.

Idem eſt in ſententia negatiua lata in aliis poſſeſſoriis remediis. n. 4.

Sententia lata contra actorem petentem alimenta licita eſt appellatio ſuſpenſiua. n. 5.

Appellari non licet, quando agitur de conuertendo frumentum in vſum militum & ſubſidium annonæ. n. 6.

Sententia negatiua diſtributionis annonæ in vſum militiæ admittit appellationem quoad vtrumque effectum. n. 7.

Sententia lata contra mulierem petentem dotem recipit ſuſpenſiuam appellationem, licèt lata in eius fauorem non ſuſpendatur. n. 8.

Præceptum de ſoluenda penſione licèt non admittat appellationem, tamen vbi negatur, ipſum præceptum ad penſionem agenti, licita eſt quoad vtrumque, quia ceſſat priuilegium. n. 9.

Sententia de non exequendo rem iudicatam aut obligationem Cameralem permittit appellationẽ ſuſpenſiuã. n. 10.

Licèt alij contra inaduertenter & promiſcuè dicant, à præcepto de exequendo, & non exequendo non dari appellationem. ibid.

Ratio redditur fundamentalis, quare detur appellatio ſuſpenſiua actori intentanti actionem priuilegiatam, & reportanti ſententiam negatiuam, cùm affirmatiua non ſuſpendatur. n. 11.

Senatus regius aditus per viam violentiæ quotidie decernit, vim facere iudicem non deferentem appellationi emiſſæ à ſententia negatiua lata contra agentem aliqua via priuilegiata, ſcilicet, executiua. n. 12.

Dilatio decem dierum in via executiua debitori aſſignata, vt intra illam ſuas probet exceptiones, cùm ſit in fauorẽ actoris limitata, poteſt eo deſiderante prorogari. n. 13.

Text. in c. fin. de mut. petitionibus interpretatur. n. 14.

Appellatio prohibita in cauſa conuentionis, an cenſeatur prohibita in cauſa reconuentionis. n. 15.

Clauſula reſcripti ad lites (appellatione remota) ſi reſpicit totam cauſam, eſt communis Actori & Reo. n. 16.

Reſcriptum ad lites eſt commune, & regulatur ſecundùm ius & iuſtitiam. ibid.

Actor & Reus non debent ad imparia iudicari, nec actori licere, quod reo licitum non exiſtat. n. 17.

Æqualitas in iudicio ſemper eſt ſeruanda. n. 18.

Correlatiuo in vno ſi ſit prohibita appellatio, in altero ex correlatiuis intelligitur prohibita. n. 19.

Reſcriptum quo prohibetur appellatio, pariter operatur in præiudicium actoris ac rei ex capite æqualitatis ſeruandæ in vtroque. n. 20.

Appellanti ne tradatur poſſeſſio ſuo aduerſario, pariter nec ei tradenda erit. n. 21.

Cauſa conuentionis ſi eſt tractanda ſummariè vigore reſcripti pariter ſummariè tractanda eſt cauſa reconuentionis. n. 22.

Clauſula (appellatione remota) apposita in commiſſione primæ inſtantiæ, cenſetur repetita in commiſſione appellationis. n. 23.

Clauſula (appellatione remota) idem operatur, quando virtualiter ſubintelligitur in ſecunda commiſſione, vt puta quando refertur ad aliam, à qua virtutem & poteſtatem recipit. ibid.

Cauſa quando eſt ſummaria, omnes eius articuli etiam ſummarij ſunt. n. 24.

Clauſula appellationis prohibitiua non intelligitur repetita in alia perſona, quando diuerſitas rationis aliud ſpecialiter iudicat, quia in vna ex partibus tantùm fauor, aut odium dumtaxat viget. n. 25.

Agens priuilegiata via ſi ſententiã contra ſe reportet, appellat ſuſpenſiuè, ſi autem Reus illam reportet, non, quia in vtroque diuerſa fauoris militat ratio. n. 26.

Sententia lata contra agentem via priuilegiata, qui ab ea appellans reuocatoriam illius obtinuit, hæc ſecunda reuocatoria erit executioni mandanda. n. 27.

Exemplo comprobatur in executione inſtrumenti guarentigiati. ibid.

Executione denegata vigore breuis per ſubexecutorem à quo appellatur, poteſt iudex Rotæ iuſtificato conſtito breuis, illud exequi, quemadmodũ poterat iudex à quo. n. 28.

Sententia lata in fauorem rei conuenti de ſpolio intentato, ſi in cauſa appellationis reuocetur hac ſecunda ſententia lata in fauorem Actoris, mittitur executioni non obſtante appellatione. n. 29.

Sententia ſecunda affirmatiua, & reuocatiua prioris negatiuæ ſi ſimul lata ſit declarando primam nullam, an mereatur executionem. n. 30.

Iudex ad quẽ appellatum eſt in prouiſione Parochialis ob aliquam legitimam cauſam anteaquã ordinarius prouiderit vel ſtrididerit poſſeſſionem, aut tulerit ſententiã declarãs bene appellatum, ac præuio concurſu digniorem eligat, poterit hic poſſeſſionem vacantem tradere. n. 31.

Concurſu & electione Rectoris facta per ordinarium differentem poſſeſſionem aliqua iuſta cauſa, ſi ſuperior de appellatione cognoſcens interim reuocato concurſu, & electione, poteſt ſuam ſententiam executioni mandare, & aliquem in poſſeſſionem mittere vacantem, non obſtante appellatione. n. 32.

Fauor appellationis prohibitæ in Parochialibus non eſt inductus propter prouiſum, ſed propter Eccleſiam vacantem, & ita quocumque vadat Eccleſia vacans, replenda erit Rectore, qui tunc prouiſus reperiatur. n. 33.

Priuilegium

Priuilegium exequendæ sententiæ vbi conceditur tantùm ratione personæ, scilicet, creditoribus, alimentariis, & in possessoriis & similibus, si prima sententia pro eis lata non fuit executa, si interim in gradu appellationis reuocetur, non potest exequi, nec etiam reuocatoria ex ratione assignata. n. 34.

Senatus, ad quem recurritur per viam violentiæ, quotidie declarat, vim non fieri appellationi non deferendo interiectæ à secunda sententia reuocatoria prioris, si eius virtute mittatur aliquis prouisus in possessionem vacantem beneficij, & ita communiter practicatur. n. 35.

Iudex appellationis in beneficio curato vacante dicitur primus iudex, & loco ordinarij subrogatus cuius iure vti licet. n. 36.

Ratio propter quam sententia in Parochialibus exequitur, durat in qualibet instantia, qua beneficium adhuc sit vacans, ex quo nullus deiicitur de possessione. ibidem.

Sententia lata in fauorem creditoris in via executiua, quando nulla præcessit executio in secunda instantia an exequatur. n. 37.

Deuolutio beneficij fit ad superiorem cum omni sua causa, oneribus, & qualitate requisita in sui principio. n. 38.

Sententia addictionis executionem desiderans nihil interest, à primo, an secundo iudice appellationis lata sit, vt exequatur. n. 39.

Iudex appellationis succedit in locum prioris iudicis. n. 40.

Iudex appellationis potest facere ea omnia, quæ poterat primus iudex. n. 41.

Causa, quæ est summaria in prima instantia, pariter & in secunda summaria erit. n. 42.

Clausula quod summariè procedatur, si fuit apposita in commissione primæ instantiæ, tacitè intelligitur repetita in commissionibus aliarum. n. 43.

Sententia prima si vulnerauit instrumentum guarentigiatum, scilicet, declarans illud falsum, aut vsurarium, secunda reuocatoria illius non meretur executionem, donec obtineat creditor tres conformes sententias. n. 44.

Executiua via si semel fuit vulnerata, non signatur commissio cum clausula (sine præiudicio legitimæ executionis.) n. 45.

Executio vbi denegata est ex eo, quòd instrumentum est vulneratum, expectantur tres conformes sententiæ, secus vbi ex alia causa denegatur non tangente vires instrumenti. n. 46.

Executio quando denegatur ob aliquam nullitatem reseruato iure creditoris, consultiùs faciet ex integro executionem repetere, quàm appellatione vti. n. 47.

Appellationi à secunda sententia reuocatoria primæ priuilegiatæ, & executioni iam traditæ erit deferendum omnino. n. 48.

l. 4. tit. 21. lib. 4. recopilatio. ponderatur. ibid.

Sententia, qua est reus condemnatus, nititur sententiæ aut instrumento habenti executionem paratam & priuilegium, at sententia secunda, qua actor condemnatur, illi non nititur, sed eius priuilegio repugnat. n. 49.

Sententia secunda lata contra actorem reuocatoria prioris executiuæ virtualiter est negatiua executionis, quo casu etiam in prima instantia actori licet appellare. n. 50.

Sententia addictionis si nulla seu iniqua sit manifestè, an iudex de appellatione cognoscens queat ea neglecta, suam exequi, & quo casu. n. 51.

Sententia iudicium ordinarij, cuius virtute vt magis idoneus electus fuit in possessionē Parochialis missus, licèt sit in causa appellationis reuocatum, non amouetur à possessione, donec per tres sententias conformes vincatur. n. 52.

Et ab hac reuocatoria appellationis per possessorem emissa est deferendum. ibid.

Prouisus ad Parochialem per ordinarium non est à possessione auocandus, etiam si iudex appellationis nullum & notoriè iniustum declaret ordinarij iudicium. n. 53.

Prouisio Parochialis per ordinarium si est sortita effectum, & tradita possessio, à secunda sententia illius reuocatoria emissa appellationi per possessorem esse deferendum, quotidie decernitur in Senatu Regio, vimque facere iudicem eam exequi volentem. n. 54.

Res postquam semel prohibitionem euasit, semper remanet libera. n. 55.

Res semel effecta alienabilis, semper remanet alienabilis. n. 56.

Rei semel alterata natura, semper remanet alterata. n. 57.

Res quæ semel exiuit de trunco, & de familia, non dicitur amplius esse de trũco, quominus retractui locus sit. n. 58.

Causa semel facta ordinaria, & appellabilis, semper remanet ordinaria, & appellabilis. n. 59.

Executioni locus nõ est, nec pœnitẽtia, si creditor qui potuit agere via executiua, cœpit agere via ordinaria. n. 60.

Sententia prima lata in curia contra possessorem beneficij sequestrum apponitur, tamen licèt ipse possessor secundam pro se obtineat, non reuocatur sequestrum. n. 61.

Parochialis prouisio & possessionis traditio nec suspenditur per appellationem, nec possessor amouetur, donec per sententias vincatur, vbi referuntur & ponderantur verba constitu. Pij V. n. 62.

Stylus Curiæ Romanæ obseruat, quòd lata sententia super executione Breuis, instrumenti Cameralis, aut literarum Apostolicarum, eamque exequitur, licèt in Rota feratur illius reuocatoria, non mandatur executioni, sed appellationi ab ea defertur, & donec executoriales relaxentur, in omnibus supersedetur. n. 63.

Sententia prima, qua executioni petitæ locum non fore, est declaratum, & insuper Actor in expensis damnatus, licèt patiatur appellationem; tamen expensarum respectu mittenda executioni. n. 64.

Sententia pro Actore in alimentis, aut via executiua lata cuius executionem omisit petere, & lata est secunda sententia illius cõfirmatoria, poterit eiusdẽ petere executionem non obstante appellatione, quia nec efficitur appellabilis, nec censetur eius priuilegio renunciare n. 65.

Secus econuerso, quando prima pro actore lata nondũ executa, secunda illius reuocatoria lata est, quia tunc prima non exequitur in secunda instantia. n. 66.

Quæ doctrina fallit in Parochiali vacante. ibidem remissiuè. & n. 33. cum seqq.

Rotæ decisio refertur, vt secunda sententia reuocatoria primæ executæ in Parochiali non sit exequenda appellatione remota. n. 67. & 52.

Alia summaria deducuntur ex d. decis. ibi. vsque ad 88.

CAPITVLVM hoc tres habet instantias. Prior, an à sententia lata contra agentem aliqua priuilegiata via, non permittente scilicet appellationem: ipsi vt appellatio permissa quoad vtrumque; ita ei non deferens, vim iudex fecisse dicatur. Secunda, an hoc priuilegiato obtinente in secunda instantia appellationis aliam sententiam in eius fauorem, & sic reuocatoriam primæ, an hæc ad executioni mandanda, non obstante appellatione, per aduersarium ab ea interposita. Tertia & vltima sit instantia: an scilicet secunda sententia reuocatoria primæ priuilegiatæ, & vt talis, effectualiter executæ: an reuocata priori executione, sit pariter executioni mandanda, non obstante executione ab ea emissa. 1

Circa primam autem instantiam illud breuibus feram: vt à sententia lata contra intentantem priuilegiatum aliquod remedium, putà, petentem alimenta, agentem possessorio, vel petentem executionem vigore obligationis cameralis, aut guarentigiatæ, & similia, ei sit adeò licita, & permissa appellatio, quod si interpositæ iudex non deferat: vim faciet euidentem. ita probat Angel. *in l. quisquis. C. quorum appell. non recip.* quem sequuti sunt Iacobus à S. Georgio *in l. fi. num. 36. C. de edicto diui Adri. tollen.* vbi etiam Zuchard. *n. 433.* idem etiam censuerunt Tiraquell. *in tract. le mort saisit le vif. p. 5. declaratione 6. n. 3.* Petrus Dueñas *in suis regulis regula* 44. 2

fall. 1.

*fall.*1. Menoch.*de adipiscenda poss.rem.*4. *num.*876. vbi
3 dicunt,quòd etsi in remedio *l.fi. D.de edicto diui Adri.* lata sententia in fauorem actoris petentis,se immitti in possessionem, appellatio non suspendat: tamen hoc non procedat, nec locum habet, quando contra ipsum actorem, vt scilicet, immissioni locus non foret, & in fauorem rei lata est sententia, quoniam tunc ab illa per actorem licet appellare quoad vtrumque effectum deuolutiuum; & suspensiuum, simul quæ opinio est Alexandri originalis,& esse stupendum, & elegans dictum,dicit Iacobinus *vbi proximè*, qui se ita obtinuisse in praxi testatur. Sequitur Iosephus Ludoui. *decis.*20. *n.*23.Petrus Surd.*tract.de aliment.tit.*8.*priuil.*60.*n* 26.*in fi.&n.*27.Lancelot.*de attent.*3.*p.c.*28.*n.*89 *fol.*448.Ruginell.*tract.de appell.*§.2.*c.*3.*sub n.*649. *vers.fin. vers. appell.*Sequitur eam post plures authores Achil. Personal. *de adipiscend.poss.n.*343.*&* 344.& per Angelum sequuntur à Iacobino de sancto Georg. *in l. quisquis in*
4 *fin.C.quorum appell. non recip.* & alios etiam firmat Maresc.*var.resol.lib.*2.*c.*75.*n.*15.*fol.*136. (licet aliqui contrarium teneant.)& generaliter in omnibus possessoriis plurimos citat Escacia *de appell.q.*17.*lim.*6.*mem.*6.*n.*38. *&* 133 idem firmantes.

5 Et facit;quòd dicit Alexand. *in l.fin. ff. de appell. recip.*quod licèt appellari non liceat à sententia,lata in fauorem alimenta petentis:tamen à sententia ea denegante,& sic aduersus eum,ei sit omnimodo permissa quoad vtrumque effectum.Sequitur Menoch. *vbi suprà n.*878. Petrus Surdus *in tractatu de alimen.tit. & priuileg.*60.*à n.*34. *& n.*33. Angel.*in l. fin.sub n.*1.*ff.de appellat recip.* Escacia *de appell. q.*17.*limit.*7.*n.*19.Cæsar.Contar. *in l. vnica limit.*17.*n.*19.*C.si de mom.poss.* Ruginell. *tract. de*
6 *appell.*§.1.*c.*3. *n.*68 & probatur, quoniam licèt quando agitur,de conuertendo frumentum in vsum militum,in subsidium annonæ,non permittatur appellare,*l.fin.ff.de*
7 *appell.recip.*tamen à sententia negatiua, qua est dictum annonam non esse distribuendam in vsum militum, licita est appellatio, Escacia *vbi proximè d. q.*27. *limit.*7. *n.*20.Augel.*in d.l.fi.sub n.*11. Contard.*d.limit.*17. *n.*19. Ruginell.*vbi proximè n.*70. Marquess. *de commiss.*1.*p.c.* 18.*n.*19.*fol.*210.Bald.Nouel.*in tract.de dote* 9.*p.priuil.*7. *ad fi.vers.& hoc intelligo*,dum scribit, quod etsi quando mulier agit pro dote & in fauorem eius fertur senten-
8 tia,non suspendatur per appellationem, quando mulier est pauper:tamen aliud esse dicendum, quando sententia esset lata aduersus eandem mulierem, quia tunc appellatio ei permittitur,quem referunt Menoch. Gratianus, & Surdus *suprà.* & de alimentis idem dicit Marches.*de commiss.*1.*p.c.*18.*à n.*17. *fol.*210.

9 Facit etiam,quia licèt à præcepto de soluenda pensione non admittatur suspensiua appellatio, ita vt semper in commissione appellationis ab ea apponatur clausula (sine præiudicio legitimæ executionis,prout suprà latè diximus c.3.præcedenti.)tamen hoc non procedit,quoties lata fuit sententia aduersus pensionarium,siue pensionem petentem, quia tunc datur appellatio suspensiua & similiter denegatur clausula (sine præiudicio legitimæ executionis)quia cùm sententia sit negatiua,non est quid exequendum, quia cessat priuilegium ita animaduertit Marchessan.*de commissio.appell. in causa pensio.*1. *p.c.*14.*&* 2.*n.*59.*fol.*150. vbi testatur ita resoluisse Rotam in vna Nucerina pensionis,*&c.*

10 Et probatur etiam,quia licèt à mandato de exequendo,& executione non appelletur suspensiuè, secundùm quæ latè dixi infrà 4.p.c.1. tamen à sententia negatiua; scilicet de non exequendo rem iudicatam, aut obligationem Cameralem appellatio permittitur quoad vtrunque effectum, gloss.1.*in l. ab executione C. quorum appell.non recip.*& ibidem Bart.*sub n.*1.Salicet.*sub num* 2. *&* 3.Escacia *de appell.q.*17.*limit.*10.*n.*20.*& lim.*9.*n.*50. vci vocat rem claram,& sine controuersia,Ruginell.*tit. de appellat.*§.2.*c.*3.*n.*157. Carrocius *exceptione* 44. *sub n.*73. qui plures citat. Marquessa. *de commiss.*1.*p.c.*16. *num.*19.*fol.*196. *in* 2.*impressione*, & Escacia *d. limi.*9. *n.*58.*vers.his non obstantibus*,dicit receptam in praxi hanc opinionem,quoniam in hoc casu militat ratio differentiæ,& ita communiter practicatur,licèt aliqui inaduertenter contrarium dicant, promiscuè firmantes,à præcepto de exequendo, aut non exequendo denegari appellationem,prout est Bald. *in d. l.ab executione sub n.*4. & ex Antonio de Butrio tenet Bald.Nouell.*tract.de dote p.*6.*priuil.*2.*in fin.tomo* 9.*fol.*193.

Rationem autem omnes eius doctrinæ reddunt; etenim ratio illa vnica,& finalis prohibitiua appellationis à sententia affirmatiua,illéque fauor & priuilegiũ actionis intentatæ ab actore,& eius fauore inductũ,cessat,minimèque viget nec concurrit in sententia negatiua:vtpura in alimentis datis,ideo non admittitur appellatio, ne interim fame pereat actor,& in possessorio adipiscendæ illa celeritas mittendi hæredem iusta ratione inducta,& à lege considerata non militat in reo impugnante hanc missionem,in cuius fauorem sententia negatiua lata est,& sic appellationis prohibitio nõ procedit à pari in vtroque casu actore scilicet,& reo.quæ ratio comprobatur infrà n.26 & à n.75.cum seqq. Imò si non admitteretur appellatio,alimentario puta,seu adipiscenda vtenti nunquam missio locũ,nec effectum sortiretur,& inducta ad vnum finem,contrarium effectum operaretur, contra *l.quod in fauorẽ.C.de legibus*, & quod in fauorem est alicuius non debet in eius odiũ retorqueri,cùm cessante ratione legis eius,cessat dispositio,*l. quod dict.ff. de pactis.l.adigere.*§.*quamis.ff.de iure patro.l cum pater.*§. *dulcissimis.ff.de leg.*2.*l.*1.§ *huius rei ff.de off.eius cui mandata est iurisdictio c.cùm cessante,de app.*& contrariorum eadem est dispositio, si in vtroque eadem militat ratio, vt latè per Euerard,*in locis legalib in loco à contrariis.*& tandem appellatio censetur permissa, vbi expressè non prohibetur,gl.*in l.qui restit.ff.de rei vind.* cum vulgatis. maximè cùm nec ratio prohibitionis hoc inducat.& ita ab opinione Alexandri nec in iudicando,nec in consulendo,recedendum esse firmat Menoch.*vbi suprà n.*877. aduersus Bart.*in l.*2.*n.*5 *ff.de appell.rec.*Abb.& Castrens. rem hanc conditionaliter absoluentes, & ita quotidie practicamus in supremis prætoriis, adhibitis per hanc 12
viam violentiæ, & vt clarum ac cognitum consoribus, vim fieri ab Ecclesiastico iudice negante delationem,simili appellationi quidquid in contrarium & cum Bart. dixerit Contard.*in repetitione l.vni.C.si de momen.poss.lim.* 17.*n.*2 *&* 4.& Puteus *decis.*316 *lib.*2.

Ex his apparet, vt dilatio decem dierum data à lege 13
Regia debitori, vt intra illam suas legitimas exceptiones oppositas aduersus instrumentum guarentigium,& eius executionem probet, ita limitata ad illum breuem terminum;ne versutiis debitores diem trahant,solutionemque procrastinentur:vt possit dicta dilatio prorogari desiderante creditore iuxta regulam *d.l.quod in fauorem.C.de leg.l.nulla.ff eodẽ tit.l.*3.§.*duæ causæ ff. de Carboni.edicto.*& ita per Monterosum validis ad id adductis rationibus firmat Parlad.*lib.*2.*rerum quotidianarum c.fin.* 5.*p.*§.10.*num.*13.

Et ex his venit interpretandus,& intelligendus text. 14
aliàs difficilis *in cap.*2 (qui est finalis)*de mutuis petitis.* vbi in hæc dicitur: Sanè consuluisti nos, vtrùm cùm causa appellatione remota committitur, & reus coram eodem iudice actorem reconuenerit,& actor super reconuentione appellationis obstaculum interponit: an sit huiusmodi appellationi deferendum. Nos vetò ita sentimus; quod cùm actoris, & rei eadem sit conditio; & vno eodemque iure circa appellationis remedium debeat vterque censeri; sicut desiderat actor, vt sibi iuxta mandatoris rescriptum iustitia fiat appellatione remota: eodem modo reconuenienti debet in sua iustitia respondere, *&c.* quo apparet appellationem prohibitam in causa conuentionis, censeri etiam

etiam prohibitam in causa reconuentionis, secundùm gl. 11. *ibi*, vbi Abb. & omnes. Philip. Franc. *in c. pastoralis num. 6. de appell.* Magon. *in decis. Lucen. 52. n. 14.* Lancelot. Robert. *de attentat. 2. p. c. 12. limit. 8. n. 53.* latè prosequitur Giurba *decis. 3. per totam 1. p.* Cæs. Contard. *in l. vnica limit. 17. n. 5. C. si de momen. possess.* vt intelligatur,
16 quando ipsa clausula prohibitiua respicit totam causam, & est generalis, vt scilicet in causa, & negotio procedatur appellatione remota. Et quia cùm rescriptum ad lites sit commune, & reguletur secundùm ius, & iustitiã, ideo quod quisque iuris in alium statuit, eodemmet vti debet, *l. 1. ff. quod quisque iuris*, nec debet actor, & reus ad imparia iudicari, *l. fin. C. de fruct. & litium expens.* &
17 non debet actori licere quod reo licitum non existat, *l. non debet 41. ff. de regul. iuris c. non licet 31. eodem tit. lib. 6.* quia in iudiciis semper est seruanda æqualitas, *l. fin. C. de procuratori c. statutum §. insuper de rescrip. in 6.*
18 *c. in iudiciis 22.* & ibi per Dinum, & alios *de regul. iur. lib. 6.* Aimon *consil. 133. n. 7. & seqq. lib. 1.* & quia prohibita appellatio in vno ex correlatiuis, censetur prohibi-
19 ta etiam in altero, Ruginell. *tract. de appell. §. 2. c. 3. n. 230.* Magon. *decis. Lucensi 58. in causa Vincentij n. 8.*

Et hinc est, vt si quis impetrauerit rescriptum, per quod remouetur appellatio, eadem appellationis remo-
20 tio etiam intelligitur, tam in præiudicium ipsius impetrantis, quàm ipsius aduersarij ex hoc capite æqualitatis seruandæ, optimè Feli. *in rubr. de rescrip. n. 2. post princ.* Bald *in c. 1. n. 21. de rescript.* Contard. *in repetitione l. vnic. C. si de mom. poss. fruct. lim 7. n. 9. & 10.* vbi in proposito adducit Surd. *de alimen. tit. 8. priuil. 60. n. 32.* quò
21 pertinet, quòd quando quis appellat, ne tradatur possessio aduersario suo, nec ipsi appellanti tradenda est, Achil. de Graff. *decis. 18. n. 2. sub tit. de appellationibus.*

Cuius etiam est farinæ, vt si actor obtinuit per rescriptum, vt causa de sua natura plenaria, agitetur sum-
22 mariè, erit idem si in eodem iudicio impetrans reconueniatur ab aduersario; namque pariter in reconuentione summariè agendum est, gl. *in clem. sæpe in verbo voluerit, de verbor. signif.* sequitur Domini. *in c. 1. col. 2. de dolo & contumacia lib. 6.* Abb. *in d. c. fin. col. 2. de mutuis petit.* vbi etiam Felin. *& in rubr. de rescript. sub n. 2.* qui vtroque loco multa de æqualitate inter reum, & actorem seruanda, conduxit exempla.

23 Quò etiam pertinet, vt clausula (appellatione remota) posita in prima commissione tacitè intelligitur repetita etiam in secunda commissione, data vigore appellationis, & prout habebat commissio primæ instantiæ, vt post Anton. de Butr. *in cap pacto. de off. delega.* & Bald. *in l. si actor C. de appellat.* eleganter considerat Æmilian. *in cons. 68. in causa appellans, n. 7.* Lancelot. Robert. *de attentat. 2. p. c. 12. limit. 8. n. 7.* vbi dicit, idem esse dicendum, quando virtualiter hæc clausula intelligitur in secunda commissione; puta, quando refertur ad aliam cuius vis, virtus, & potestas, censentur in secundum translata, ac propterea dicta clausula appellatione remota, apposita in rescripto ab vno impetrato, in causa conuentionis, repetita censetur in causa reconuentio-
24 nis, quia est clausula realis comprehendens totam causam, & negotium, quemadmodum aliàs solemus dicere, quòd quando causa est summaria, omnes eius articuli summarij sunt, vt & nos latiùs variis in locis diximus.

25 Tamen hæc clausula appellationis prohibitiua, imò & omnia dicta, & cumulata non procedunt, nec locum habent: quando odium, aut fauor specialiter in vna ex partibus duntaxat degat, & vigeat, diuersitásque rationis aliud specialitatis inducat, vt eleganter dicit Bald. *in c. 1. in fin. de rescript.* Abb. Panor. *in d. c. fin. n. 2. de mutuis petit.* vbi etiam Felin. & per eundem Abb. ita illum *in d. c. 2.* qui est finalis, *de mutuis petit.* interpretatur Parlador. *lib. 2. rerum quotidian. cap. fin. 4. p. §. 10. sub numer. 16.* idem videtur sentire Surd. *in tract. de alimen. tit. 8. priuil. 60. num. 33. & suprà.* & quidem optimè idem Felin. *in rubr. de rescript. à num. 1.* & præsertim *num. 2. ad finem*, & nullo citato idem respondet Escacia *de appellat. quæst. 17. limit. 9. sub num. 58. vers. his non obstantibus, & limit. 7. n. 26. & 27.* & sic in nostro casu, cum fauor vi- 26
geat, & consideretur à iure in actore agente priuilegiata via, nihil mirum, vt ad imparia iudicetur reus, qui simili via non agit priuilegiata. hanc etiam considerationem facit in terminis Rotæ decis. adducta infrà n. 67. videnda à n. 75. cum sequentibus.

Circa secundam autem instantiam nostri præsentis capituli; an scilicet; lata sententia in prima instantia 27
contra agentem priuilegiata via, qui appellans in secunda instantia obtinuit aliam reuocatoriam, & sic in eius fauorem, an sit executioni mandanda ista secunda sententia, non obstante appellatione, per aduersarium ab ea interposita. quam breuibus absoluere libet; nempe, vim non fieri, appellationi ab ea interpositæ non deferens. ex eo, quod in terminis dicit Parla. *lib. 2. rerum quotid. cap. fin. 5. p. §. 15. num. 8.* affirmans, quòd si iudex, apud quem executio vigore instrumenti guarentigiati postulata est; pronunciauit; additioni, & executioni locum non fore, & à tali sententia actor appellauit, & iudex appellationis rescissa prima sententia, executioni locum esse, declarauit, à qua itidem pro parte rei executati fuit appellatum, vt non obstante huiusmodi appellatione ipse iudex; qui secundam protulit sententiam, executioni locum fore, dixit: eam potest ad debitam executionem perducere. pro quo etiam facit, quod dicit Puteus *decis. 426. lib. 2.* vbi testatur, tentum fuisse in Rota: quòd iudex, ad quem causa appellationis super dene- 28
gatione executionis iuxta formam statuti vrbis, potuit executiuè procedere iuxta formam eiusdem statuti. prout etiam quando appellari contingit à denegatione executionis vigore breuis, & causa in Rota committitur: potest iudex Rotæ iustificato constito breuis, illud exequi, quemadmodum poterit iudex à quo Rota decis. 19 n. 3. de re iudicata in nouiss dictúmque fuisse in vna Hispalen. fructuum 15. Martij anni 1596. coram Lita, testatur Gonzal. in regula de mensib. & alternatiuis gloss. 6. n. 241.

Rursus facit, quod dicimus de spolio intentato, vt quamuis super eo sequatur sententia absolutoria in fa- 29
uorem rei, si tamen in causa appellationis illa sententia reuocetur, & fuerit mandatum restitui ad bona, de quibus est actum, tamen non obstante prima sententia, erit locus executioni secundæ, nec admitteretur appellatio ab ea interiecta, Puteus *decis. 480. lib. 2.* quem referens sequitur Gratian. *in discept. foren. tomo 1. c. 103. num. 14. cum seqq.* hanc eandem sententiam tenet in terminis Æguidinæ Chilenens. *decis. 51. alias 49.* Caputaquens. *decis. 227. lib. 1. in manuscriptis.* ber è Marescotus *variar. resolutio. lib. 2. c. 75. sub num. 13. vers. sed hoc in loco subsequitur, & à n. 14* qui in possessorio vno modo limi- 30
tat; puta quando secunda sententia affirmatiua simul declarat; primam nullam esse: quia tunc propter mixturam datur appellatio suspensiua, non tamen quando simpliciter lata est super rei restitutione, quam limitationem modò non examino.

Facit etiam, quod eleganter dicit ipse Hieron. Gonzal. *ibi num. 222. cum seqq.* quòd si ordinarius primus iudex in prouisione Parochialis non elegit, nec senten- 31
tiam protulit, nec aliquem ex oppositoribus in possessionem immisit iuxta Trident. decretum, eò puta; quoniam anteaquam ad id peruenerit, ab aliquo fuit appellatum ob aliquod legitimum grauamen, suspendens hoc casu eius iurisdictionem; vt puta; super exceptione incompetentiæ, & declinatoriæ, vel in ordinatione processus, & aliis (à quibus posse ante diffinitiuam appellari hoc casu diximus 2. p. in cap. 6. vbi multa congessimus à numer. 53. cum pluribus seqq. quæ hic pro repetitis habe.) & Metropolitanus, seu iudex appellationis declarans bene appellatum, retinuit causam

principalem

principalem (iuxta *c. vt debitus honor, de appellat.* & ea quæ congessimus 2.p.c.17.)ac præuio concursu digniorem elegit, illíque fecit collationem, ac poterit ille suam sententiam exequens, mittere electum in possessionem non obstante appellatione, ab ea per aliquem ex aliis oppositoribus interiecta.

52 Et idem sit, quando facto concursu, electione, & collatione alicui Parochiali, illum tamen minimè misit in possessionem, sed suspendit aliqua sibi bene visa iusta causa, vel ea mediante appellatum fuit, & appellationi detulit; posteaquam Metropolitanus de appellationis causa cognoscens, reuocata hac priori collatione; in possessionem potest mittere aliquem,& ad executionem procedere, quando prima collatio,& sententia effectum non est sortita,nec executioni mandata,sed imò Parochialis vacans sit, & sine pastore proprio secundùm Hieron.Gonzal. *vbi proximè.*

Hoc vltimum dictum Gonzal. intelligitur, vt procedat specialiter in casu, de quo loquitur tantùm,nempe;quando Ecclesia curata vacans est, & prima prouisio nondum executa, reuocata fuit per secundum iudicem appellationis ex speciali ratione, quæ in eo vi-
53 get,nam fauor executionis non conceditur prouiso,nec propter prouisum, sed vacationi Ecclesiæ, & propter Ecclesiam, & sic quocumque vadat vacans; replenda est Rectore, qui tunc reperiatur prouisus,iuxta ea quæ latè adduximus infrà hac 3.p. in cap.11. de deuolutione à prin.& præcipuè à vers.rursus quoniam,*&c.*& mox dicenda, & ita communiter practicatur in tribunali-
54 bus, ad quæ processus per viam violentiæ trahitur. at verò in aliis casibus in quibus priuilegium hoc exequendæ sententiæ concessum est personis, & propter personas tantùm,prout in alimentis,possessoriis,& creditoribus, & similibus, præfata doctrina admittenda non est. Nam si prima sententia pro eis lata est, & non fuit executa, sed passus est tacitè, causam tractari in gradu appellationis, vbi reuocata fuit prima: iam non poterit exequi, quia reperitur reuocata, nec secunda exequetur, quia eius, in cuius fauorem fertur, non est priuilegiatus,nec in hac secunda viget,aut durat priuilegium primæ,sicut in parochiali vacante,ita loquendo in alimentis probat Ioannes Baptista Pontanus *in tract. alimentis cap.19 in fi. num.7.* Sequitur Gratianus *in decis.74. num.8.* vbi per te vide, & quæ nos in fi. huius capitis.

Et ita hæc opinio, & resolutio de qua numer. 31. & 32.& verissima est, & satis ab stylo supremorum tribunalium approbata, quoties ad ea occurritur per
55 viam violentiæ pro delatione appellationis, ab huiusmodi secunda sententia reuocatoria primæ: vim non fieri declaratur,imò iudici causa iterum remittitur exequenda,namque iudex appellationis in isto casu dicitur
56 primus iudex,& instantia prima quoad negotium principale, & tanquam primus iudex subrogatur in locum Episcopi, iure illius vti debet, *l.si cum §. iniuriarum ff.si quis cautio.* Tiraq *de retract.lignag.§.32.gl.1.à n.10. vsque ad* 28. Anton. Gabriel *tit.de regul.iur. concl.1.* & militat eadem exequendi ratio, idem fauor, & idem priuilegium in ista secunda sententia, quæ consideratur in prima à iure,& eius respectu adhuc durat causa pro-
57 hibitiua, ex quo nullus deiicitur de possessione, & sententia lata in fauorem creditoris, hoc priuilegium habentis, & nulla præcessit executio, quæ extinguat priuilegium, nec effectum viæ executiuæ, ex his quæ Bart. *in l.à Diuo Pio §.si post additum pignus num.1.* & ibi Iss.*num.1.* & 2. & cæteri etiam *ff.de re iudicata.* Parlador.*lib.2.rerum quotid.cap.fi.4. p.§.16. num.20.* & 21. Joseph.Eudo.*decis.111.n.9.cum seqq.*ideo ad superiorem
58 statum cum sua qualitate, & sua causa deuoluitur, omnibus requisitis in sui principio, & sua natura, ita Felin. *cap. cum accessissent num.18. de constitu.* Lambert. *de iure patro.3.p.2.lib.q.2.l.q.7.*Selua *de benefic.3.p.*

quæst.49. Rebuff. *in praxi tit. deuolutio. à n.49.* Corrasius *4.p.cap.4.num.16.* Ferreus *cons.211.num.2.* Ioannes Gutier.*cons.1.n.31.* Cauedo *decis.52. n.4.* & de patron. Regiæ Coronæ *cap.28. num.3.* & 4.Azor *lib.6. cap.27. quæst.8.*noster Perez de Lara *de vniuers.* & *Capell. lib.2. c.10.n.27.*Nicol. Garcia *de benef.2. tomo 10. p.c.3. n.42.* & vt bene considerat Parlador. vbi superiùs *d.§.15. numer.8.*nihil interest, an sententia addictionis executionem sui natura desiderans, lata sit à primo, an secun-
59 do iudice appellationis, *l.post quam §. Imperator, ff. vt legator.nomi.caueat.*Bart.*in l.3.§.1.num.5.ff.de duobus reis.* Abb.*in c. cum Ioan. num.17.de fide instrum.* Immol.*in l. amplius §.fi.ff.de damno infecto.* Iudex etiam appellatio-
60 nis succedit in locum prioris iudicis,Capicius *decis.86. n.19.* & quia cùm iudex appellationis succedat primo iudici,ita vt omnia quę primus iudex facere potuit,ipse
61 patiter potest,& debet,Rota 19.*de re iudi.in nouis.*Pute. *decis.*184.incipit,*Ioannes Solano n.5.lib.3.*

Ac propterea quando causa est summaria in prima
62 instantia, patiter etiam in secunda erit summaria. Puteus *decis.421.num.2.* & *decis.434. num.3. lib.2.* & ideo quando clausula quòd summariè procedatur, vel alia similis fuit apposita in commissione primæ instantiæ,
63 semper durat, & censetur repetita in commissionibus aliarum instantiarum, quamuis expressa non sit,Cassiador.*decis.8 num.1.* & 6. *de rescriptis.* Rota *decis.43.n.2. diuersor.* & *decis.321.n.1.p.1.diuerso.*

Illud quod superiùs diximus, à denegata addictionis
64 sententia puta: à declaratione locum non esse executioni instrumenti guarentigiati; appellationi per creditorem emissæ esse omino deferendum, & in secunda instantia ipsa sententia reuocata alia fertur contraria, & reuocatoria, locum scilicet esse executioni petitæ, hancque secundam excutionem mereri, non obstante appellatione: est omnino limitandum; vt non procedat,nec habeat locum: quando prima sententia vulnerauit instrumentum executiuum, declarando, id esse falsum, vel vsurarium, aut ex alio quolibet capite nullum, quia ratione huius vulnerationis semper cessat via executiua, donec pro ea sint probatæ tres sententiæ conformes. Rota *decis.132. nouuer.1.p.2. diuerso.* & probat optimè Hieronym. Gonzal. *de alterna. glos.6. n.202* & ibi ita decisum fuisse in Rota anno 1599. testatur. idem affirmat latè Gratian.*in discepta.forens.1. tom.c.103. num.10.* & 11. plures decisiones Rotæ allegans, tenet etiam Rota *decis.123. agens n.11.in fi. p.2. diuerso.*Marquess. *de commiss.1.p.de commiss.appell.à camer.obliga.c.16.num.19. fol.169. in secunda impressione,* quem referens sequitur Escacia *de appella.q.17. limi.9. sub num.58.vers.subextende eandem extensionem.* ac ideo
65 quamuis in commissione appellationis à sententia lata vigore instrumenti executi, seu literarum Apostolicarum pensionis,& similium, soleat apponi clausula (sine præiudicio executionis) vel (sine retardatione solu-
66 tionis pensionis, vel census) vt suprà dixi latè in cap.fi. de pensione; tamen si ipsa executio fuit per sententiam vulnerata;absque dicta clausula signatur commissio, sed simpliciter, secundùm Marquessa. *de commiss.2.p.tit.de commiss.appella.c.4.n.59.*

Sed est intelligendum, vt procedat, & habeat lo-
67 cum; quando ipsa executio denegata fuit per iudicem à quo ex alia causa, non concernente vires instrumenti; vt pote, quia apparet de solutione, cùm reuera non constaret, vel quia non fuit actoris persona legitimata, seu processus bene fulminatus, ac substantialiter non erat, vt optimè distinxit *decis.132.* & Gonzal. *vbi proximè numero 235.cum seqq.* & Gratianus *d.decis.101.à*
68 *num 6.cum seqq.*& sentit etiam Parlador.*in d. cap. fin.p.§.15.in fi.* dum dicit, quòd tunc solent iudices executionem irritantes, integrum ius creditori reseruare, & tunc cautius, & circumspectius erit, ad difficultates euitandas stante tali reseruatione, potiùs ex integro executio

executionem repetere; quàm appellationis remedium confugere.

48 Circa inſpectionem autem tertiæ noſtri capituli inſtantiæ; an ſcilicet, à ſecunda ſententia reuocatoria primæ priuilegiatæ, & executioni traditæ iam; appellationi emiſſæ per actorem, in cuius fauorem prima lata erat, ſi non deferatur à iudice, & ad vlteriorem executionem ſecundæ procedente (non obſtante appellatione) vim faciet, quæ quæſtio ſemper difficilis, & celebris reputata eſt, cui vno verbo reſpondeo, amplectens partem affirmatiuam; nempe vim fieri manifeſtam, tali appellationi non deferendo. pro quo facit Parladorij ſententia communiter recepta *lib.2.rerum quotid.c.ſi.5. p.* §.15.*numero* 4. (qui in viis executiuis hanc inſurgit quæſtionem) in qua & ille concludit, quod ſi debitor, aduerſus quem executio, & bonorum addictio facta eſt cum effectu, appellauerit, & in ſecunda inſtantia ſententiam reuocatoriam primæ reportauerit, quòd ſi actor, in cuius fauorem prima facta eſt; prouocauerit ab hac ſecunda reuocatoria, quòd ſit deferendum omnino huiuſmodi appellationi, non autem exequenda eſt ea pendente, hæc ſecunda, pro quo facit *l.4. titul.21. lib.4.recopilationis*, ibi, *y ſi la ſentencia fuere reuocada por el preſidente y oidores, que de la tal ſentencia reuocatoria ſe pueda ſupplicar para ante ellos miſmos, quedando en ſu fuerça la exequution, haſta que ſe de ſentencia en reuiſta, &c.*

Cui conuenit, quod in terminis dicit Afflict. *deciſ. Neapolit.*358. *num.*8. etiam in eiſdem terminis execu-
49 tionis rei iudicatæ, ſeu obligationis Cameralis (nullo tamen Doctore citato) tenet Eſcacia *de appell.quæſt.*17. *limit* 9.*num.*58. reddens rationem differentiæ; quia ſententia, qua fuit condemnatus reus, nitebatur obligationi, ſeu inſtrumento, habenti executionem paratam; à ſententia ſecunda, qua condemnatur actor, illi non nititur, ſed imò illi repugnat. Quod & etiam confirmatur. Etenim ſi à negatiua ſententia, lata contra
50 actorem agentem priuilegiata via, ei licet appellare quoad vtrumque effectum, ſecundùm ea quæ à prin. huius capitis diximus, ergo idem erit dicendum, & illi permittendum in hac ſecunda, cùm virtualiter ſit negatiua, dum ea abſoluit reum, & mandat reſtitui ſolutum, quia virtualiter declarat, reum non eſſe obligatum, ergo ab hac negatiua pariter actori licebit appellare ſuſpenſiuè, hanc etiam conſiderationem reperio, feciſſe in propoſito Eſcaciam *vbi proximè d.n.*58. *verſ. confirmatur hæc extenſio.* de qua ratione vide etiam per Rotam *infra n.* 84. quem latiùs comprobat.

51 Subdit tamen Parlador. *vbi ſuprà num.*6. quòd ſi prima ſententia addictionis, à qua fuit prouocatum, manifeſtè iniqua fuerit, nullaue: iuſtiſſimè facere eum, qui de appellatione cognoſcat, ſi neglecta ea, à ſe datam exequatur, quod in ſupremis tribunalibus admittam libentiſſimè; quando ita notoriè denegant calumnioſam iniuriam, & ex obruto proceſſum fuiſſe, ab inferiore, & attentatè, non tamen aliàs nec alio modo, nec in aliis iudicibus inferioribus, de appellatione cognoſcentibus, vt contra ipſum Parla. bene aduertit Hieronymus Gonzal. in loco proximè citando *n.*219. loquendo in prouiſione beneficij curati.

Qui hanc partem poſtquã egregiè diſputauit, & hinc inde plurima, & ad propoſitum nonnulla fundamenta,
52 & doctrinas conduxit; libentiſſimè fuit amplexus, vbi dicit quòd poſſeſſor Parochialis, qui virtute collationis, ſeu ſententiæ in eius fauorem latæ, miſſus eſt per ordinarium in poſſeſſionem beneficij, ac facta executione eius remota appellatione iuxta diſpoſitionem Concilij Trident. *ſeſſ.*24. *de reformatione c.*18. quæ collatio, ſententia, ſeu ordinarij iudicium fuit per Metropolitanum reuocatum mediante appellatione, ab illo per aliquem ex oppoſitoribus emiſſa, & ſic lata ſecunda ſententia primæ reuocatoria, vt iſta ſecunda ſententia non eſt pariformiter executioni demandanda, reuocata prima, & poſſeſſionis traditione, nec poſſeſſor amouendus eſt ab ea, donec contra eum primus appellans obtineat tres conformes ſententias, imò appellationi per poſſeſſorem interiectæ ab hac ſecunda ſententia tuæ reuocatoria, eſſe omnino deferendum, ſuóſque habet effectus ſuſpenſionis, & deuolutionis, etiamſi iudex ſu- 53
perior declarauerit, primam ſententiam eſſe notoriè iniuſtam, & nullam, quia non propterea eſt à poſſeſſione amouendus, donec de dicta nullitate ad ſint tres conformes, vt aduertit ipſe Gonzales *vbi n.*219. hanc etiam opinionem nouiſſimè amplexus eſt Rot. Rom. cuius deciſionem literaliter referam infrà hoc c.n.67. quam vide.

Hanc etiam doctrinam Hieronym. Gonzalez famoſi & diligentiſſimi, clariſque ingenij aduocati, ſecutus eſt Nicol. Garcia *de benef.*1.*tom.*9 *p.cap.*2.*num.*247. vbi dicit: quòd iudicium ordinarij in parochialium prouiſione exequitur, & poſſeſſio traditur prouiſo, non obſtante appellatione, quod & adhuc procedit: vt quamuis contra eum ſit lata ſententia per iudicem appellationis, à qua ipſe poſſeſſor appellauit, nam iſta ſecunda ſententia non eſt executioni demandanda, pendente ab ipſa appellatione, quæ habet vtrumque effectum deuolutiuum, & ſuſpenſiuum, allegat ad id etiam Ioan. Guttier. *lib.*1.*canon.quæſt.c.*11.*n.*25. Gonzal. etiam (quem de verbo ad verbum tranſcripſit) ſequutus eſt Ceuall. *in contra commun.opin.quæſt.*897. *à n.*262. vbi vim fieri dicit, ſi huiuſmodi appellationi à ſecunda ſententia minimè ſit per iudicem delatum.

Et ab hac ſententia nec in iudicando, nec in conſu- 54
lendo recedendum eſt, quam ſtylus vniuerſæ Hiſpaniæ fuit amplexus, & ſuprema etiam tribunalia adita per viam violentiæ, paſſim ac continuò declarant abſque difficultate; vim fieri appellationi non deferendo, deferríque, & reponi iubent, quando prima ſententia ordinarij fortita eſt effectum, executionique mandata, ac propterea minimè eſt audiendus Hippolytus de Marſil. *ſingulari* 389. incipit, *tu ſcis quod natura*, contrarium dicens, vt ſcilicet, ſecundam ſententiam reuocatoriam primæ executioni mandatæ; pariter executioni mandandam eſſe,

Nam poſtquam ſententia, cui priuilegium executionis à iure datum eſt, ac ſimul prohibitio appellationis; effectum eſt ſortita, & executioni mandata; iam expirauit priuilegium, quia intelligitur de prima vice, iuxta *l. boues* §.*hoc ſermone, ff. de verbor.ſigni.* maximè quia dum- 55
taxat & limitatiuè ſententiæ pro agente iudicio priuilegiato prohibitio attributa eſt, vt ſuperiùs diximus, ac propterea poſtquam res ſemel prohibitionem euaſit, ſemper libera remanet, latè Meno. h. *de arbi. iudi. lib.*1. *quæſt.*54. *à n.*23. *cum ſeqq. l. Pater* §. *Quindecim libertos ff. de legat.*3. *l. cætera* §. *fin. de leg.*1. *l.*1. §. *res vero C. de impon. lucr. de reſcript. l. fi. C. de remiſſ pignorum*, quæ iura in optimis caſibus loquuntur. Et res ſemel effecta 56
alienabilis, ſemper remanet alienabilis. Moli. *de Hiſpan. primogeneis lib.*1. *c.*10. *à n.*7. & idem Moli. *lib.*4. *cap.*1. *à n.*31. Caſſiador. *deciſ* 8. *n.*1. *de reſcriptis*, Cæſar de Graſſis *deciſ.*3. *n.fi & deciſione* 4. *n.*20. *de rebus Eccleſiæ non alienandis.*

Quia ſemel alterata natura rei, ſemper remaneat alte- 57
rata. Alciatus *conſ.*19. *num.*8. *lib.*2. Vrſillis *in additio. ad Afflictum deciſ.*338. *ſub num.*6. *verſ. item alia ratione.* & ita res quæ ſemel exiuit de trunco, & de familia, non 58
dicitur amplius eſſe de trunco, nec retractui locus erit, Anton. Gomez *in l.*50. *Tauri num.*34. *in fin. & in l.*7. *num.*24. Tiraquel latè *de retract. lignag.* §.1. *gl.*9. *n.*119. vbi plures ſimiles congeſſit. Ioan Gutierr. *conſil.*21. *ex* 59
*num.*16. & hinc etiam eſt: vt cauſa ſemel facta ordinaria, & appellabilis, ſemper remanet ordinaria, & appellabillis. Rota *deciſ.*132. *num.*1. *p.*1. *diuerſ.* Pontan. *de alim.c.*19. *num.*7. *& ſeqq.* & ex Lancelot. ita etiam dicit

Gonzal. *vbi supra n.* 191. vbi *n. sequenti* dicit; quòd non est locus executioni, nec pœnitentiæ, quando ille qui potuit agere via executiua; cœpit agere via ordinaria, testaturque, ita pluties fuisse constantes tantum per Rotam (reiecta opinione contraria,) & pro hac facit Cæsar de Grass. *decis.* 2. *num.* 2. *& 3 de sent. excommun.* Lancelot. *de attent.* 2. *p.* 4. *limit.* 30. *ex num.* 9. Parl. *lib.* 2. *rerum quotid. cap. fi.* 5. *p.* §. 11. *n.* 20. Rota *decis.* 551. *n.* 5. *lib.* 3. *diuersorum.* & nos latiùs pluribus citatis Doctoribus diximus 2. p. cap. 13. n. 110. & sursum.

61 Facit etiam pro hac parte text. *in clem.* 1. *de sequestr. poss. & fruct.* dum dicit; quòd data prima sententia in curia contra possessorem beneficij apponatur sequestrum. Tamen licèt postea pronuntietur alia sententia fauorabilis possessori, reuocatoria primæ, non propterea remouetur sequestrum, vigore primæ sententiæ appositum. Puteus *decis.* 133. *n.* 1. *& decis.* 305. *n.* 2. *lib.* 1.

Et pro ea facit etiam expressè constitutio Pij V. 32. *in conferendis*: dum prohibens appellationem suspensiuam a iudicio ordinarij, & possessionis traditione in parochialibus subdit ista verba; Hæc tamen appellatio interposita interim non impediat, aut suspendat, quominus electio per ordinarium primo loco facta interim debitæ executioni mandetur, & prouisus ab Ecclesia, cauta appellationis huiusmodi pendente, non amoueatur, *&c.*) quia causa appellationis pendens dicitur tam in secunda instantia, an tertiáve vel vlterioribus etiam instantiis, vt interim non sit amouendus possessor, donec & appellantis contra eum tres sint latæ conformes, vbi bene comprobat, & interpretatus fuit Gonzal. *vbi supra num.* 216. *cum seqq.* & facit etiam quod dicit ipsa constitutio, quòd si quis ab ipsa sententia per iudicem appellationis lata duxerit appellandum, is tunc ad sedem Apostolicam appellabit, quia intelligitur quoad vtrumque effectum, vt hucusque diximus; nam quando in prohibitiuis appellationis lex permittit, in aliquo casu, appellari: intelligitur quoad vtrumque effectum. De quo infrà n. 69. & seqq. & facit in terminis Rotæ decisio, quam literaliter adduxi infrà à n. 67. quæ hanc doctrinam pluribus comprobat fundamentis.

Ac ita etiam facit communis Romanæ Curiæ stylus, de quo testatur diligentissimus Hieronym. Gonzal. *in*
63 *d. regul. de men. d. gl.* 6. *num.* 208. vbi dicit, quòd postquam auditor Cameræ, vel alius inferior pronuntiat sententiam super executione alicuius instrumenti Cameralis, aut breuis, seu literarum Apostolicarum, ac dictam sententiam exequitur: etiamsi appellationis causa committatur in Rota, ac iudex appellationis, quod à primo iudice factum est, iniustum, irritúmque pronuntiet, non propterea suam reuocatoriam sententiam appellatione non obstante mandat executioni: sed potiùs defert ipsi appellationi, & donec sint tres sententiæ conformes, ac literæ executoriales relaxentur; in omnibus supersedetur, & idem esse testatur, quando appellatur ab irrationabili iudicio, & electione ordinarij in prouisione parochialium, quæ quidem sunt intelligenda in omnibus aliis casibus, & iudiciis sui natura priuilegiatis, seu aliàs appellationem prohibentibus.

Illud tamen, quòd superiùs diximus circa secundam sententiam reuocatoriam executionis vigore instru-
64 menti guarentigiati, aut cameralis, vt appellatio ab ea vtrumque habeat effectum, intellige ita in casu de quo loquimur, scilicet in secunda sententia primæ reuocatoria. At quando in prima sententia executionis declarauit primus iudex, addictioni locum non esse reúmque absoluat, & actor tanquam malè executionem petens fuisset condemnatus in expensis, earum respectu hæc prima sententia executioni mandanda erit, non obstante appellatione à creditore interposita, vt eleganter docuit per plura Hippolytus de Marsil. *singul.* 389. Azebed. *in l. fin. num.* 41. *titul.* 21. *lib.* 4. *recopi.* Bald. Nouel. *de dote* 5. *p. priuil.* 2. *num.* 12. Parlador. *lib.* 2. *rerum quotid. c. fi.* 5. *p.* §. 10. *num.* 14. Ioannes Gutierr. *quæst. pract. quæst.* 119. *lib.* 1. qui quidem Doctores plura adducunt in propositum, & comprobationem, & ita potes superiorem doctrinam, circa executionis materiam limitare.

Vltimo autem loco vltra præfatas tres instantias huius capituli appositas, illud elegans erit considerandum; 65
& quarta, vt scilicet; quando nulla reuocatoria fertur sententia, sed quia prima lata fuit pro actore agente aliqua priuilegiata via, vt in alimentis, possessorijs, creditore executionem petente, & similibus, sed is, in cuius fauorem lata fuit, eius executionem petere omisit, & tacitè passus est negotium tractari, & sequi in secunda instantia, si in ea alia secunda sententia lata fuit, confirmatoria primæ; poterit rectè petere executionem eiusdem, etiam in secunda instantia: & non obstante appellatione ab ea emissa; imò nec expectata tertia sententia, executioni mandetur erit, ita loquendo in possessorio probat Cæsar Contrard. *in l. vnic. C. si de mon poss. in quæst.* 4. *n.* 8. *fol.* 638. *& quæst.* 13. *num.* 106. *fol.* 372. vbi dicit, ita fuisse decisum in Rot. per Vestam, *decis.* 211. *aliàs vnica, do Æguidi.* & probat, *lib.* 2. latissimè prosequitur, & comprobat videndus Gratian. *decis.* 74. *per to-* 66
tam. quia isto casu causa non efficitur appellabilis, nec renunciare censetur eius priuilegio. Secus è conuerso, quando prima sententia nondum executa, in secunda instantia reuocata fuit, quo casu prima non exequitur in secunda instantia, & gradus appellationis, ea obstante, ita ex eodem Gratiano, & Pontano, dixi superiùs ad secundam capituli instantiam, vers. hoc tamen vltimum dictum num. 53. vbi hanc doctrinam non procedere, dixi in parochiali vacante ob specialitatem rationis, quæ adhuc durat in secunda instantia reuocatoria primæ nondum executæ.

Circa ea, quæ suprà diximus à num. 52. circa secun- 67
dam sententiam reuocatoriam primæ, latæ ab ordinario in prouisione parochialis, & vt priuilegiatæ executioni mandatæ vt non debeat exequi appellatione pendente, nec possessor parochialis interim amouendus, annotandam esse censui Rotæ Romanæ decisionem, nouissimè hanc opinionem amplectentem, in vna Barchinon. Paroch. Vener. 29. Nouemb. 1613. coram Buratto, quam refert, & de ea testatur Prosper Farin. *tom.* 2. 1. *p. dec.* 537. *fol.* 98. quæ decisio in hæc verba ait. 68

Præuio concursu ad parochialem sancti Stephani Granullorum Barchinonen. diœcesis de mense Augusti anni præteriti vacante, electus fuit ab ordinario Balthassar Mir, & ad sanctissimum D. N. pro collatione obtinenda remissus. Cùm verò Franciscus Domenech, à dicta electione ad Metropolitanum Tarraconensem pro-
uocasset, præuio nouo examine fuit electio primi iudicis reuocata, & ipse habilis declaratus, Mir verò inhabilis, à qua pronuntiatione Mir appellauit: & cùm notaret eius supplicationem licèt post Metropolitani sententiam signatam expediri. Domenech verò aliam per eum porrectam ad sui fauorem signari vigore literarum Metropolitani, reuerend. D. Datarius transmisit ad me dubium in Rota proponendum, an esset relaxanda supplicatio signata ad fauorem Balthassaris, vel potiùs signanda porrecta per Franciscum, quod resolutum fuit pro Balthassare.

Nam supplicationem Franciscí non esse signandam, 69
Domini dixerunt, quia cùm à sententia Metropolitani Tarraconem. sit expressè concessa appellatio ex constitutione Felic. recordat. Pij V. super collatione parochialium edita *in verficul. & si quis a sententia*, quæ intelligitur tam quoad effectum deuolutiuum, quàm suspensiuum. Gratian. *cons. vlt. numero* 16. *&* 17. *lib.* 2. Paris. *cons.* 28. *num.* 22. *& seqq. lib.* 4. Rot. *decis.* 330. *num.* 4. *p.* 2. *in nouis.* cùm tamen sufficeret illam non prohiberi ad hoc, vt diceretur permissa. *can. omnis, can. ad Romanam* 2. *quæst.*

quæſt.6.l.& in maioribus,& ibi gl. *C.de app.*gl.vulg.*in l. qui reſtituere ff.de reci vindic.*ſequitur ea pendente nihil innouari poſſe.*c.venientes* 19.*de iureiur.c.paſtoral.*28.§. *præterea verſ.nos autem de off.deleg.tot.tit. nihil nou.app. interp.*

70 Et ſi Bulla voluiſſet tollere appellationem ſuſpenſiuam à ſententia Metropolitani, id expreſſiſſet, prout fecit in appellatione ab electione ordinarij *in verſ. hæc tamen appellatio.*ad text.*in l.vnic.*§ *ſin autem ad deficien-*
71 *tis C. de caduc. tollend.* Nec ſufficiunt illa verba:Conſtito de prioris eligentis irrationabili iudicio, eóque reuocato parochialis per eundem iudicem appellationis, conferatur, ſeu conferenda remittatur. de quibus *in verſ.vt autem.*quia clauſula (conſtito)non refertur ad cognitionem & reuocationem faciendam à Metropolitano, nec illi dirigetur, vnde intrat concluſio, non poſſe dici, conſtare de irrationabili iudicio, niſi per rem iudicatam. Ægid *dec.*103.Rota *dec.*79.*n.6.& 7. p.2.diuerſ.* facit text *in l. furti.* vbi gloſſ. *in verſ. inter famoſas.* & Doctor *ff. de his qui not. infam.*

Sicuti licèt dicatur conſtare de non iure agentis, &
72 de dominio rei conuenti,ad excludendum ſpolium per ſententiam in petitorio, vt poſt Angel. Immol. Alex. Socin. & Iſſ.Rip.*in l.naturaliter* §. *nihil commune, num.* 35.*& 36 ff. de acquir. poſſ.* qui de communi. Afflict. *deciſ.*303.*n.*1.Cæſar.de Graſſ. *deciſ.*141. *alias* 1.*num.*7.*de locat.* tamen hoc non procedit, niſi vbi illa tranſiuit in iudicatum,quia tunc ſolùm dicitur conſtare de non iure actoris,& iure rei conuenti.Beroius *in cap.literis num.*4. *verſ.*2. *quia.de reſt.ſpol.*Immol.*in l.*1.*n.*8.*ff. de noui oper. mun.*Iſſ. *conſil.*9. *n.*1. *verſic. item cum lib.*3.Rot. coram Robuſterio in Cæſarauguſtan. Parochial. 16. Iannuarij 1589.

73 Vnde facultas Metropolitano conceſſa, conferendi, vel remittendi pro inſtitutione poſt rem iudicatam,eſt intelligenda, ne tollatur appellatio permiſſa ex eadem conſtitutione.iuxta not.per Cyn.Angel. & Salicet. *in l. ita nobis C.ad l. Iuliam. de adult.* & ne contrarietas in eadem conſtitutione inducatur, Abb. *in cap. gratum, n.2.& in c. ſuper quæſtionum,in 3. not.de off.d. leg.* ita vt operetur, Metropolitanum vti Sedis Apoſtolicæ delegatum exequi poſſe ſuam ſententiam reuocatoriam electionis ordinarij in iudicatum tranſactam, cùm aliàs executio ſpectaret ad iudicem,qui vltimam ſententiam tiam ferret.Bart.*in l.à Diuo Pio.num.*15.*verſ. quæro, & reuoco.ff.de re iud.in lege præcipimus.* §. *officiis n.*1. *in* 2. *not.& n.*2.*C.de app.*quem omnes ſequuntur. Franc *in c. Roman.* §. *fin. n.*31. *verſ. quando ſententia diffinitiua de app.* & ſufficere debet,conſtitutionem hoc operari contra ius commune, licèt poſſet etiam aliud, Gratia. *conſ.* 13.*n.*43.*lib.*2.Gozad.*conſ.*19. *n.*5.

Eò magis,quia ſi aliter intelligeretur, reſultaret hoc
74 abſurdum,executiones,& immiſſiones iuxta varietatem ſententiarum variari debere, modò pro electo ab ordinario,modò pro electo à Metropolitano, ſeu iudice appellationis, & ideo intellectus iſte vitandus eſt, *l. Saluius Ariſto ff. de leg.præſt.*Rot.*deciſ.*70.*num* 5.*p.*2.*diuerſorum.*

Nec inconuenit,appellationem ſuſpenſiuam eſſe de-
75 negatam ab electione ordinarij, & tamen conceſſam à ſententia Metropolitani, ſeu iudicis appellationis reuocatoria, cùm electio ordinarij celeritatem deſideret, & ſic vigeat in ratio tollendæ appellationis ſuſpenſiuæ, *l.fi.ff.de app.recip.l.quiſquis C.quorum app. non recip.c. fin.*2. *q.*6. quod non eſt in ſententia reuocato-
76 ria Metropolitani, ſicuti ratione celeritatis non datur appellatio ab immiſſione hæredis ſcripti,*d.l.fin.ff.de appell. recip. d. l. quiſquis.* vbi Bartol. Bald. Salicet. & Caſtr. *C.quorum app.* gl.*in l.fin.in ver.miſſus.* & ibi Bartol. *num* 21.*C. de edicto diui. Adrian. tollen.* & tamen datur, quando iudex pronuntiat denegando immiſſionem, iuxta opinionem Angel. *d.l.quiſquis num.*3.quam

ſe in ſacris Audientiis practicaſſe teſtatur Iacob. de S. Georg. *dict.l.fin.num.*56.*C. de edicto diui Adrian.tollen.* vbi Zuchard. *n.*433. cum aliis per Menoch. *rem.* 4. *de adipiſcen.poſſ.quæſt.*100.*num.*876.Lancel. *de attent. p.*3. 77 *cap.*28. *n.*89. Surd. *de aliment.*8. *priuileg.*6. *num.*26. *in fin.* & 27. quia ſcilicet,ceſſat ratio celeritatis.Menoch. *vbi ſuprà verſic. ea eſt ratio.* & eadem ratione fit eadem diſtinctio in ſententia ſuper alimentis. & tradita per Surd. *d.priuileg.*66.*num.*10.25.*& 33.verſic. ideo non eſt curandum.*

Supplicationem Balthaſaris relaxandã dixerunt mo- 78
ti ex d. conſtitutione *verſic. hæc tamen appellatio*, cuius verba clariſſima & præciſa ſunt, quòd appellatio interpoſita ab electione Ordinarij interim non impediat, aut ſuſpendat, quominus electio per illum facta debitæ demanderur executioni, & vlteriùs quòd prouiſus ab eadem Eccleſia cauſa huiuſmodi appellationis pendente non amoueatur, non eſt itaque vlteriùs quærendum, *l. Gallus* §. *ſi eius.*vbi no. Bald.*in* 2.*not. ff. de liber. & poſthum.*

Non obſtat,quòd conſtitutio loquatur pendente cau- 79
ſa appellationis ab electione Ordinarij, *ibi*, hæc tamen appellatio, & *ibi* cauſa huiuſmodi appellationis pendente, ideóque ſecus dicendum videbatur ea finita, prout eſt per ſententiam *l.*1. *verſic. recepta autem app. ff. nihil. nou. app. interp.* vel caſus iſte dicatur omiſſus, & ſic in iuris communis diſpoſitione relictus,ad vulgat. *l.commodiſſimè* vbi Bart.*ff.de liber.& poſthum.* prout ita conſtitutionem intellexiſſe videtur Rot in cauſa Dertucen. Parochialis coram bonæ memoriæ Gipſio 30. Martij 1584.nam Domini reſpiciendam eſſe magis dixerunt mentem conſtitutionis, quàm verba, cùm ex lege veniat,quod ſumitur ex mente *l.nominis,& rei* §.*verbum*,& ibi Alciat.*ff.de verb. ſignif. l cum mulier la* 1.*ff. ſolut.matrimonio.* Bart.*in l. contra in princ.ff. de leg.* quæ eſt verbis præferenda,*l.non dubium C.de leg.*Bartol.*in d. l.contra n.*1. etiam vbi eſt illis contraria. Dyn *in c. fi. de regul.iur.in* 6.Odral.*conſil.*103.*n.*5.

Ratio autem, ob quam Summus Pontifex ſuſtulit 80
ſuſpenſionem executionis electionis Ordinarij,duplex reddi poteſt, vna ſecundùm informantes pro Balthaſſare, ne Parochiales dici in ſuſpenſo maneant in maximum animarum periculum, de qua *in verſiculo inſuper*, quæ licèt videatur appoſita in capite diſtincto,negari tamen non poteſt huic etiam conuenire; ratio enim generalis reddit totam legem generalem,*l.regula* §.*cùm quis.*vbi Bartol.*in* 2.*not.ff. de iur.& fact.ignor.*& in quacumque parte ſit, regulat totam diſpoſitionem. Ioann.de Anan.*conſil.*4.*num.*2. quæ ratio diutinæ vacationis tollendæ fuit maximè præoculis habita,dum voluit Summus Pontifex concurſum,& alia,iuxta formam præſcriptam ab Ordinario infra ſex menſes expediri, alias collationes ad ipſum deuolui;videtur non mirum, ſi ab electione tanquam celeritatem requirente non detur appellatio ſuſpenſiua ex præallegatis.

Et hæc ratio celeris collationis Parochialium con- 81
ſideratur etiam per Canones,*vt in cap.ſi apoſtolica* 32.*de præben.*damnoſa enim Eccleſiarum vacatio.*c.quam ſit,de elect.in* 6.Rebuff.*in concord.rubr.de collatio.*§.*ſi quis verò, verbo ad alium ſuperiorem. verſic.nec refragatur.*& militat etiam lata reuocatoria,ideo conſtitutio diſponens, non retardari electionem per appellationem, habet locum nedum in prima, ſed in qualibet alia appellatione ob hanc rationis identitatem, ne vacatio protollatur. Compoſtel.*in c.*1.*col.*2.verſic. vnde etiam dicimus.de electio. in* 6 dicens ita ſeruare Innoc & ibi Arch.*col.*3 *in ſi. verſ.propter hoc.* Ioan.Andr.*col.*1.*n.*4.*verſ.plus dicit.* Gemin.*col.*2.*n.*4.*poſt med.verſ.imò plus.*Anchar.*ſub num.*3. *verſic.& ſic exponas.*Franch.*ſub.n.*3.*verſic.ad hoc dicens,* quod Doctores ſequuntur. Gloſſ.*in clem.*3. *in verb. occaſione eodem titulo.* vbi Card.*ſub num.*5.*verſic.*5.*quaro.* Ancharan *ſub num.*4. Immol.*num.*40. *verſ.quinimo plus*

dicit. Vital. & Barbat, *n.*32. & in hac Bulla Modern. *super reg.*8.*gloss.*6.*n.*216. Et si vtcumque hæc ratio scripta sit in constitutione, casus dicitur comprehensus per illius identitatem absque alia extensione. Gloss. *in cap.*1. *de empt.ordin.in* 6. Oldral.*consil.*185. *in* 6. Oldral.*cons.*1. *vt lite pendent.* Bald.*in l.illud, post num.*6.*C.de sacros. Eccles.*

82 Vel si secundùm informantes pro Francisco negetur rationem esse prædictam, quæ expressa legitur, sed dicatur esse præsumptionem pro electione Ordinarij, cum ista tantum reddi posset, habetur pro expressa, iuxta gloss *in l quamuis.* vbi Bald.*in princ.versiculo & cum vna sola,C.de fideicommiss.*& ibi Add. Castr. *num.*4. Iss. *num.*6. adeo vt ab ea tanquam vnice licita sit extensio etiam in correctoriis. Castr. *in l si verò §.de viro num.*1. *versiculo idem si ratio.ff.solut. matrimon.* Adden. ad Bal. *in auth.quæ actiones littera E.*& ibi Iss.*n.*22.*C.de sacros. Eccles.* idem Iss. *in d.l.quamis n.*7.*vers.*2.*C. de fideicom.* cum concord. per Surd. *decis.*174.*a.*12. *&* 13. *& decis.* 292.*n.*15.*&* 16.

83 Et hæc præsumptio est adeò vehemens, vt non tollatur ex sententia reuocatoria Metropolitani, quia cùm in electione ad Parochiales ex dispositione sacri Concilij Tridentini *sess.*24.*de reform. c.*18. *vers.peracto*, vltra doctrinam, sint etiam considerandi mores, prudentia, & alia ad Ecclesiam gubernan. opportuna, quæ ratio est, vt dignior non simpliciter dicatur ille, qui doctior sit vel sanctior, sed is qui iuxta munus, cui præficiendus est, aptior eius ministerio apparet; & hic est præferendus, vt ex sententia Diui Thomæ tradit Couarr. *in regul.peccatum* 2.*p.*§.7.*sub n.*4.*vers.dignior.verò.* & dicit Rot. in Beneuentana Parochial. 13. Iunij 1590. coram bonæ memoriæ Orano, & in Rauennaten. Parochial. 2. Decemb 1594. coram illustrissimo Arigonio in nullius Parochialis seu concursus 4 Decembris 1610. coram reueren. D. Bononien. ex quo censuit sacra Congregatio illustrissimorum Cardinalium Concilij interpretum, præferendum eum, cuius mores noti, probatique sunt ei, cuius vita ignoratur, licèt doctiori, ordinarius præsumitur instructus de vita & de moribus concurrentium & aliis vltra doctrinam requisitis tanquam eius diœcesanorum, Card.*in clem.*1.*n.*20.*vers. si autem* vbi Anch. *num.*7.*vers. & hoc ideo de sequestrat. poss. & fruct.* Veral. *decis.*406 *p.*2. Put. *deicis.*395. *num.*2. *lib.*3. & considerandum fuit in terminis huius Bullæ in dictis Rauennaten. coram illustrissimo Arigonio, & nullius coram reuerend. Bononien. Metropolinatus verò per nouum concursum non poterit certior fieri nisi de doctrina, & sic cessat in eo præsumptio, vel saltem non æquè viget, & adeò præsumitur pro iudicio ordinarij, vt debeat clarè doceri de dolo, & irrationabilitate illius, vt tenuit Rot. in Camerinen. concursus 19. Decemb. 1605. coram R. Attrebaten. & in Sabinen. concursus 6. April. 1609. coram R. Domino meo Damascено. etsi quælibet ea prædictis rationibus de per se sufficit, tanto magis simul iunctæ, exemplo duorum vinculorum, quæ magis stringunt, *cap.*1. *de treug.& pace cum similibus.*

84 Præterea etiam si constitutio esset restricta ad primam appellationem, tamen cùm à reuocatoria sententia detur appellatio quoad vtrumque effectum, vt firmarum fuit, perinde est illa interposita, ac si essemus in casu verbis expresse, ante scilicet latam reuocatoriam, quæ habetur pro extincta inspecto præsenti statu, iuxta text. *in l.*1.*in fi.*& ibi gl. *ff.ad Turpil.l.*2.*vers.caterum ff.de pen.* Bald *in rub. C. de appellat.n.*2. *& in l. ita demum n.*2.*C.de procurat* Roman. post Immol. *in l.*1.*n.*30. *vers.quoad secundum.* vbi Alex. *n.*2. Iss.*n.*9. Rip. *n.*10.*ff. de re ind.* de communi Felin. *in rubr.de app.sub n.*2.*col.*4. *versic.& adde.& in c.pastoralis.*18.*n.*14.*vers.conclusio sit de off. deleg.* vbi Adden. de communi dicit veram Alex. *consil.*36.*n* 6.*lib.*4. & communem *cons.*188. *n.*10. *lib.*2.

Et ideò licèt verba constitutionis videantur restricta 85
ad appellationem ab electione ordinarij: tamen non excluderentur casus similes, gl. *in l.ob as in verb. alienum, in princ.* & ibi Salicet. *C.de pend.minor. & in l. serui nomine.* vbi Bartol. *n.*3.*ff. de vsucapio.* gl. vulg. *in l. illud in verb.alia causa.*& ibi Bart. *in prin.C.de sacros.Eccl.* præsertim in hac materia fauorabili diutinæ vacationis tollendæ. Bart. *in d.l.illud.n.*3. Bald. *n.*6. *in fi.* Castr. *n.*4. *vers. hic est vna* Bart. *in d.l.serui nomine n.*3. vbi quæ veniunt in necessariam expressorum consequentiam, ex quibus cessant dicta de casu omisso.

Nec etiam potest dici sublata vel elisa præsumptio 86
electionis ordinarij per contrariam sententiam iuxta doctrinam Card. *in clem.*1. *quæst.*4. *num.*13. *de sequest. poss. & fruct.* nam in quæstione ibi posita per Cardinalem non minor militabat præsumptio pro secunda sententia, quàm pro prima pro possessore lata, sed eadem, cùm vtraque esset lata in curia, vt ipse inquit, imò in terminis d. clem. ipsa prima sententia est quæ parit sequestrum. Cassad. *decis.*1. *eodem titulo.* sed in casu nostro negari non potest, quin maior sit præsumptio pro electione Ordinarij, à qua non datur appellatio suspensiua, quàm pro sententia Metropolitani, à qua datur quoad vtrumque effectum: & ideo sententia, quæ habet maiorem præsumptionem, habet aliquem effec- 87
tum executiuum non obstante alia contraria, prout in terminis eiusdem Clementinæ primæ sententia lata in curia pro actore operatur effectum appositionis sequestri, quamuis adsint contrariæ in partibus pro possessore. & hoc ratione maioris præsumptionis pro eo, vt ibi explicant Doctores.

Prædictis ergo non obstat allegata decisio Dertucen. 88
coram bonæ memoriæ Gipsio, vti simpliciter fundata in verbis restrictiuis, non considerata constitutionis ratione, & in qua Domini priùs sustulerunt præsumptionem pro electione Ordinarij, quam resoluerunt, fuisse gratificatoriam, & iudicium Ordinarij fuisse suspectum, vt in decisione præcedenti de mense Decembris 1581. & per sententiam reuocatoriam, vbi considerabatur, quòd nisi apponeretur sequestrum, facilè apponeretur via fraudibus, contra mentem & verba dictæ constitutionis in versiculo, nos ad quorum, *ibi*, personis minus dignis, *&c.*) nec colligitur fuisse appellatum à secunda sententia lata in curia. quæ, omnia cessant in casu nostro, quo præsumptio viget manifestè aliqua consideratione, tanquam extincta præsentaneo statu per appellationem, & ita concluso vtraque parte informata. Hactenus de decisione, quam vt elegantem inferere volui, quia continet plures doctrinas concernentes materiam huius c. licet eam viderim post hæc scripta.

CAPVT V.

A sententia, seu compulsione, quam facit Ordinarius Ecclesiasticus Rectori, vel Parochianis in contributione pro constructione Ecclesiæ diruræ, seu etiam à sententia, qua iussit, nouam aliquam Ecclesiam Parochialem ædificari, eò quòd aliqui Parochiani non possunt, vel propter locorum distantiam, vel aquarum inundationem, aliámve probabilem difficultatem, matricem adire; an appellationi interpositæ non deferens vim faciet.

SVMMARIVM.

*Ecclesia diruta & collapsa debet reparari & readificari ex redditibus suæ fabricæ.n.*1.

Fabricam

Fabricam si Ecclesia diruta non habeat, clerici eiusdem tenentur contribuere pro edificatione ex redditibus, qui sibi superfint deducto necessario.n.2.

Parochiani contribuere tenentur in Ecclesia collapsa readificationem, si Clerici redditus, qui supersunt, non sufficiant.n.3.

Parochiani non possunt renunciare administrationi, & perceptioni Sacramentorum, vt à contributione hac excusentur.n.4.

Expenditur text. in cap. decernimus 10. quæst. 1. n.5.

Expenditur in proposito l.11. tit.1. p.1. ibidem.

Beneficiati tenentur non solùm ad fabricam, sed etiam ad alia ornamenta, sine quibus diuinum officium celebrari nequit, sed etiam ad alia paramenta necessaria ad diuinum cultum.n.6.

Fabrica deficiente, vel non sufficiente, beneficiati deducta congrua tenentur ad reparationem, & Episcopi, commendatarij, & alij interesse habentes in fructibus eiusdem Ecclesiæ, quibus minimè sufficientibus Parochiani tenentur ad contributionem.n.7.

Regis & eius Concilij supremi iussu, an possint capere, & pignorare bona Ecclesiastica, siue decimas contribuere tenentium ad huiusmodi Ecclesiæ reparationem tanquam Concilij Tridentini executoris.n.8.

Parochiani in subsidium tenentur ad contributionem reficienda Ecclesiæ diruta, sicut Clerici tenentur ad opera publica communia omnibus, pontes, & fontes, &c. n.9.

Clerici an teneantur contribuere pro operibus publicis & communibus. ibidem & sub n.10.

Parochiani tenentur pro oneribus Ecclesiæ, puta, si reconciliatione egeat.n.10.

Parochiani quando in subsidium tenentur contribuere pro necessitate Ecclesiæ, tam nobiles, quàm plebei indistinctè coguntur, vbi de ratione.n.11.

Redditus Clericorum vbi non supersunt ad reparationem Ecclesiæ, potest expendi pecunia publica vniuersitatis, & in subsidium, collectari vicinos.n.11.

In reparatione Ecclesiæ & quis ad eam teneatur contribuere, attenditur primitus consuetudo, & obseruantia.n.13.

Contribuere coguntur, qui tenentur ad Ecclesiæ refectionem appellatione non obstante.n.14.

Patroni Ecclesiæ fructuum eius participes tenentur ad reparationis contributionem. ibidem.

Concilij Trident. sess.21. de reformatione c.7. expenditur. ibidem.

Contradictio vbi est remota, appellatio etiam remota intelligitur.n.15.45.

Intellectus ad Concilium Trident. d. sess.21. de reformat. c.7.n.16.

Ordinarius potest exemptos compellere ad Ecclesiæ reparationem appellatione & inhibitione non obstantibus. num.18.

Concilij Trid. sess.21. de reform.c.8. verba expenduntur. ibidem.

Clerici quorumlibet beneficiorum simplicium tenentur (deficiente fabrica) ad Ecclesiæ reparationem, & non alij.n.19.

Ecclesiæ non Parochiales vbi collapsæ sint, & deficiat, qui cõtribuat, an & quando radicitus erunt destruendæ.n.20.

Ecclesia simplex diruta (deficiente fabrica) seu beneficiato, aut his adhuc non sufficientibus, an petenda sit eleemosyna in populo & inter vicos circumuicinos, maximè si Ecclesia maxima sit deuotionis.n.21.

Eremitoria destructa tẽpore Clerici, ex qua plures fructus & prouentus percepisse apparet, an eius hæredes ad reparationem sint compellendi, casus de facto refertur.n.22.

Clerici simplicis Ecclesiæ quando tenentur ad reparationem coguntur appellatione non obstante iuxta Concil. Trid. num.23.

Determinatio vna respiciens plura determinabilia, debet pariformiter determinare.n.24.

Hæredes Clerici quando ad reparationem tenentur, coguntur non obstante appellatione, quia qualitas obligationis ex persona hæredis non mutatur.n.25.

Ecclesia simplex diruta omni destituta remedio ad refectionem, quomodo cum omnibus oneribus, & emolumentis sit ad matricem transferenda.n.26.

Et quid & quando Ecclesia Parochialis collapsa est, & non sit vnde reparetur, ad quam Ecclesiam sit transferenda, cum quibus qualitatibus, & conditionibus iuxta Concil. Trident. & congregat. Cardin. n.27. & quando ipsa Ecclesia est profananda, & de aliis vide ibidem.

Matrix Ecclesia, ad quam simplex diruta erit facienda translatio, dicitur Ecclesia Parochialis, n.28.

Matrix Ecclesia, vt Parochialis transferatur, erit Ecclesia Cathedralis. ibidem.

De translationis Ecclesiæ diruta materia, qui videndi sunt.n.29.

Translatio hæc an sit vnio, vel Ecclesia distincta, & an ordinarius ita profanatæ Ecclesiæ lapides, & trabes possit vendere, & quæ ex his ædificia construi possint, & de aliis vide remissiuè.n.10.

Parochialem nouam fieri quando iussit Ordinarius, an possit ad id compellere non obstante appellatione.n.31.

Causa quæ sufficiens sit, vt noua Parochialis construatur. n.32. & n.14. remissiuè.

Concil. Trid. sess.21. de reformat. c.4. expenditur. ibid.

Populo ita numeroso, vt Rector non possit sufficere sacramentis, vel cultui diuino ministrandis, potest ipse Rector, vel alius ad quem pertinet sufficientes sacerdotes sibi adiungere.n.33.

c. ad Audientiam de Ecclesiis ædificandis renouatur per Trid. sess.21. de reform. c.4. n.34.

Sententia qua ex iusta causa & à iure approbata ordinarius inuitis etiam Rectoribus nouam Parochialem erigi, declarat, exequitur (appellatione non obstante.) n.35.

Concil. Trid. sess.21. c.2. decretum cum sit ius nouum editum in confirmatione, ad audientiam, de Eccles. ædific. debet recipere omnes ampliationes, & limitationes illius.n.36.

Parochus præficiendus Ecclesiæ nouiter constructæ, debet institui ad præsentationem Rectoris primæ, & de ratione.n.37.

Patronum si habeat prima Ecclesia simul & ille cum Rectore debet nouiter constructæ præsentare.n.38.

Termini Parochialis si inter antiquam Parochialem & nouam Ecclesiam non diuidantur, an decimæ prædiales sint diuidendæ, vel quæ emolumenta noua Ecclesia debeat percipere.n.39.

Rectori nouiter ædificatæ Ecclesiæ quæ portio assignari debet per Episcopum, & vnde deducenda iuxta nouiter per Trid. disposita.n.40.

Concil. Trid. sess.24. de reformatione dispositio expenditur.n.41.

Portionis assignatio, & Clerici institutio & præsentatio ad nouam Ecclesiam fieri debet appellatione, & contradictione, non obstante.n.42.

Congruæ ab assignatione Rectori facta non admittitur appellatio suspensiua.n.43.

Prouisio rectoris Parochialis non suspenditur per appellationem subsecutam.n.44.

l. Partitæ verba ibi (aunque lo contradigan, *&c.*) *ponderantur.n.45.*

Readificans, vel reparans Ecclesiam dirutam an acquirat ius patro. & an illud acquirens ex constructione si funditus diruta sit, illud admittit, & quid quando simul dotauit.n.46. remissiuè.

Construens Ecclesiam an in reparatione & readificatione sit aliis præferendus.n.47. remissiuè.

Capella, vel Ecclesia construenda ex præcepto testatoris intra quod tempus sit ædificanda.n.48. remissiuè.

Beneficij ob fructuum diminutionem an facienda sit suppressio, extinctio, aut vnio per Episcopum cum Capituli consensu.n.49 remissiuè.

1 VT est satis difficultati iure Canonico succurrendum, & pro prioris partis satisfactione, illam esse attendendam Abbatis distinctionem: Ecclesiam dirutam, collapsam, & ruinosam debere reparari, ac reædificari ex redditibus suæ fabricæ, & si non habeat fabricam, seu minus sufficien-
2 tem, quod clerici illius Ecclesiæ contribuant, ex eo quod eis supererit (deducto necessario,) etsi nihil superfit eis, vel quod supersit, non sufficiat; ad dictam
3 reædificationem debent vltimò compelli Parochiani eiusdem Ecclesiæ; vt contribuant ratione sacramentorum, quæ in ea recipiunt, sibique ministrantur; & di-
4 uinorum officiorum, quæ ibi audiunt, quibus non poterunt renuntiare dicentes, se ab hinc nolle vti dicta Ecclesia, quam opinionem ad distinctionem Abb. sequitur vt veram Gregor. Lopez *in l.* 11. *tit.* 10. *p.*1. *gl. facando onde.* Francis de Ripa 1. *secundo responso, de Ecclesiis ædific. num* 1.2. *& 3. fol.* 53. peregrinam vocant ad propositum text. *in c. de his. de Ecclesiis ædificand.* vbi Abb. *n.*2. Paul de Citadi. *tractatu de iur. patro.* 5. *art. princ. versic. secundo intelligo sub n.*173. Beroius *conf.*3. *n.*22. Ripa *conf.*68 *n.*3. Capella Tholo. *decis.*499. oprimè Ioan. Hieron. Campan. *diuers. iur. cano. rubr* 12. *c.* 13. *sub n.*19. *fol.*725. vbi quòd clerici beneficiati non tenentur nisi excessu suæ legitimæ congruæ.

Ad quam vt certam reducendam esse glossam *in c. quatuor* 12. *q.* 2. *in fin.* dicentem laicos non esse compellendos ad reparationem fabricæ, sed tantùm clericos, & Hostiensem *in sum. de Ecclesiis ædific. n.* 2. *&* 3. dicentem, clericos nisi de consuetudine, de iure tamen non teneri ad reparationem Ecclesiæ, & opinatur Ioan. Gutier. *in allegatio.*10. *sub n.*2. *ad fi.* & idem sequendo Abbatem dicit Zerola *in praxi Episcop.* 1. *p. verbo visitatio. ad* 6. *dub.* 9. quod si ob inopiam Ecclesiæ, & beneficiati non possit parochialis reparari; parochiani sunt compellendi, nec propter hoc possent vsui Parochiæ renuntiare.

Et de clerico beneficiato vt ad id teneatur, probat
5 text. *in c. decernimus* 10. *q.* 1. vbi dicitur: & si qua fortè basilica fuerit reperta destituta, ordinatori eius reparari præcipiatur. (text. *in c. fin.* 16. *q.* 1. & vtrobique glos. text. *in c.* 1. *de Ecclesiis ædific. & c. de his. eod. tit. l.* 11. *tit.* 10. *p.* 1. vbi dicitur: *que la yglesia se ha de reparar por el Prelado y clerigos della, y no bastando la dicha renta el beneficiado dela tal yglesia es obligando a gastar lo que faltare, segun la renta, que iubiere, sacando lo que vbiere menester.* Auiles *in capitibus Prætorum c.* 23. *in gl. den ord. n.* 11 *fol.* 195 hanc etiam quæst. tangit Cepola *de seruit. vrba. prædio.* 59. *c. n.*22. vbi nihil resoluit, sed tantùm refert loca ordinaria.

6 Qui beneficiati non solùm tenentur ad fabricam, sed etiam ad ornamenta, calices, pluuialia, & alia quæcunque paramenta; ea, non tantùm sine quibus diuina officia celebrari nequeunt, at & illa quoque necessaria ad cultum diuinum, secundùm solemnitatem, & varietatem dierum (scripsit Barbas. *cons.*26. *lib.*3. Petrus Surd. *cons.*62. *num.*5. Caualca. *decis. Fibizana, sub num.*24 *p.*2. Ioan. Hiero. Campanil. *diuers. iur. Can. rubr.* 12. *c.* 13. *sub n.*19. *fol.*725. & idem *in decis.*84.

7 Et quòd si Ecclesia Parochialis non habet fabricam, vel, non sufficientem, beneficiati teneantur deducta congrua Episcopi, commendatarij, seu aliæ personæ interesse habentes in decimis, & redditibus Ecclesiæ, quibus minimè sufficientibus Parochiani contribuant, comprobat optimè Bobadilla *in polit. lib.* 2. *c.* 18. *n.* 135. *& lib.* 3. *cap.* 5. Aufrer. *Capel. Tholos. decis.* 120. Decius *cons.* 118. *n.* 5. *vers.* 3. *principaliter.* Caualcan. *dec.* 22. *n.* 23. *&* 24. *p.* 2. Guigas *cons.* 117. Ioan. Nicol. Delphitiat. *de iur. patr. lib.* 2. *ex n.* 128. Sarmien. *in defensio. de reddit. Eccles.* 1. *p. monito* 41. *n.* 5. & videndus Nauarr in apologia contra ipsum ibidem *q.* 1. *monito.* 82. *n.* 8. *& spoliis* § 1. *n.* 3. *&* §. 10. *n* 7. *vers.* 4. Michaël Thenoch. *de visitan. Eccles. lib.* 2. *in* 6. Rebuff. *in respons.* 135. *per totum.* Petrus Cened. *in collecta. ad decreta. c.* 153. *n.* 1. *&* 2.

Imò hoc casu posse iussu Regis tanquam Concilij 8
Trid. ntini executoris, & Regij eius consilij capi, sequestrari, aut pignorari hæc bona Ecclesiastica, siue decimas, ad huiusmodi Parochialis reparationem faciendam, affirmat Bobadilla *d. lib.* 2. *c.* 18. *n.* 135. vbi de praxi etiam testatur.

De laicis verò Parochianis, vt in subsidium teneantur ad huius reparationis contributionem, ratio vltra dictam dictat, nam si clerici in opera publica, & pia, quæ sunt communia omnibus, prout est refectio murorum, viarum, fontium, & pontium, tenentur ad contributionem *per l. ad instructionem C. de sacros. Ecclesiis l.* 11. *&* 12. *tit.* 3. *l.* 1. *nouæ recopi. lib.* 4. *tit.* 6. *p.* 1. *&* 20. *tit.* 32. *p* 3. & vtrobique Gregor. Lopez, Petrus Dueñas *in regul.* 100. *limit.* 16. Didacus Perez *in l.* 1. *tit.* 3. *l. ordina.* latissimè Auiles *vbi suprà d. c.* 23. *præsq. in gl. den ord. per totam.* Mincha *lib.* 1. *controuer. vsufreq. c.* 6. *n.* 4. ergo pariter, & à fortiori Parochiani laici tenentur contribuere in refectionem, quandoquidem est causa pia, publica, & omnibus communis, ac necessaria, quo argumento vsus est Gutierrez *in allegatione* 10. *n.* 2. cuius quidem licèt consequentia verissima sit (vt superiùs diximus, & dicimus) Lamberti. *tract. de iure patro. art.* 13. *q.* 2. *prin. lib.* 3. *n.* 8. Ioan. Hieron. Campanil. *diuers. iur. cano. rubr.* 12. *c.* 13. *n.* 18. qui loquuntur de Parochianis: vt contribuere teneantur pro oneribus Ecclesiæ; scilicet si re- 10
conciliatione, aut reparatione indigeat: antecedens tamen difficultatem parit, vt est videre ex his, quæ Nicol. Garcia *de benef.* 1. *p. c.* 3. *à n.* 11. vbi tamen, alios plures pro Gutierr sequendo refert. Bobadilla *in polit. l.* 2. *cap.* 18. *n.* 304. à qua contributione quando laici ad eam 11
tenentur: omnes quidem indistinctè, nempe, tam nobiles, quàm plebei; cum ad eam teneantur obligatione Parochianorum; operis publici communis, concernentisque omnium vtilitatem, & necessitatem, vt per Auenda. *lib.* 2. *de exequen. mand. Regiis, c.* 14. *n.* 9. & magis in specie ipsum Auen. *ibi lib.* 1. *c.* 10. *n.* 29. Barbos. *in remiss. ad Tri. sess.* 1. *c.* 7. *n.* 4. Cenedius *in collect. ad decretal.* 153. *n.* 2. Bobadilla *in politi. d. c.* 18. *n.* 135. *ad fin.* probat Gutierr. *vbi suprà n.* 5. *&* 6. vbi etiam dicunt: quòd quando non supersunt redditus clericorum ad reædificationem Ec- 12
clesiæ, potest expendi pecunia publica vniuersitatis, & à deficiente deber peruenire ad collectam inter vicinos. quod est notabile. & ego in practicati ita feci.

Hæc tamen quæ diximus, beneficiatum, & Parochia- 13
nos in subsidium teneri ad reparationem Ecclesiæ; fallitur, vbi contradicit consuetudo, & obseruantia, qua apparet ad alterum spectare hæc onera, quia cùm quæritur: quis teneatur, Ecclesiam reparare, seu ad eius reparationem contribuere: primitus inspicitur, & attenditur obseruantia, & quid hactenus consueuerit. Ita docent Innocent. *in c. fi. de his quæ fiunt à maior. par. capit.* Paul. de Citadinis *in tract. de iure patro art.* 5. *principali. vers. secundo intelligo, sub n.*173. Beroius *cons.* 3. *num.* 1. *lib.* 1. Archid. *in c. quatuor* 12. *quæst.* 2. *ille Præpositus n.* 3. Iosseph. Ludo. *cons.* 38 *illatione* 135. & defendit Abb. quem referens sequitur Ioan Hieron. Campanill. *diuers. iur. cano. rubr.* 12. *cap.* 13. *sub num.* 19. *post prin. fol.* 725.

Hæc suppositi: vt nostra principalis intentio clariùs 14
deducatur; an scilicet ab huiusmodi compulsione, & sententia in contributione pro reædificanda Ecclesia diruta; appellationi interpositæ non deferens vim faciat ordinarius, in qua sacrum sanctum Concilij Tridentini decretum inuenio *sess.* 21. *de reformatione cap.* 7. omnes difficultates dirimens disponendo: Valde curandum esse, ne ea quæ sacris ministeriis dedicata sunt temporum iniuria obsolescant, & ex hominum memoria excedant, procurent Episcopi, parochiales Ecclesias, etiamsi iuris patronatus sint: ita collapsas reficiat, & instaurari, ex fructibus, & prouentibus quibuscumque, ad easdem Ecclesias quomodocumque pertinentibus, qui si non fuerint sufficientes, omnes Patronos, & alios, qui

qui fructus aliquos ex dictis Ecclesiis prouenientes, percipiunt, aut in illorum defectum parochianos, omnibus remediis opportunis ad prædicta cogant appel-
15 latione, exemptione, & contradictione remota.) Quod & fulcitur etiam ex illo verbo (contradictione remota, &c.) quo vtitur Concilium, per quod censeri, appellationem esse prohibitam, probat post Philip. Franc. Decium, & alios Lancelo. *de attenta. 2.p.cap.12. limi 8.n.*. Hieron. Gonzal. *in regul. de alternati. glos.9. in annota. num.218.* de quo latiùs videre poteris 2.p c.8.ad finem, præcipuè à n.107.vbi plures citaui.

16 Quod Tridentini decretum circa obligationem reparandi Ecclesiam, quatenus dicit, ex fructibus, & prouentibus Ecclesiæ patronos, & alios teneri ad expensas, in subsidium intelligo (salua correctione matris Ecclesiæ) prout ius commune scilicet, deducto necessario ad suam sustentationem, vt possit Ecclesiæ aptiùs seruire, & ita etiam intelligit Ioannes Gutier. *d. allegatione 10. num.7. ad fi.* qui etiam eiusdem Tridentini. *cap.7. sess.21.* meminit ibi, tenet etiam Barbosa *in remiss. ad d. cap.7. num.3.* affirmat Sarmient. *de redditib. Ecclesiæ 1.p. monit.82. num.3.* Cened. *in collecta. ad decretal.153. ad medium.*

17 Pariter & ex eo vides; Episcopum vim non facere haud deferentem appellationi interpositæ à sententia, seu compulsione huiusmodi, cùm sibi permittat ea non obstante, nec contradictione, aut exemptione prædicta faciant, & cogant clericos, patronos, aut parochianos, & idem disponit Trid. *sess.21. de reformatione, cap.8.* loquendo etiam in beneficiis; tam secularibus, quam regularibus, & etiam exemptis, vt singulis annis visitentur, & curent Episcopi congruentibus remediis, etiam per sequestrationem fructuum, vt quæ renouatione indigent, aut restitutione, reficiantur, appellationibus quibuscumque, *&c.* iudicum deputationibus, & eorum inhibitionibus, *&c.* idem quod *cap.8.*
18 etiam decreuit idem Tri. *in sess.7. de reformatione cap.8.* vt ordinarij opportunis remediis prouideant: vt Ecclesiæ, quæ reparatione indigent, reparentur, appellationibus, priuilegiis, consuetudinibus, etiam ab immemorabili tempore præscriptis, iudicum deputationibus, & illorum inhibitionibus, penitus exclusis.

19 Hæc tamen, quæ diximus, clericum in parochialis diruræ reparationem teneri: intelligendum, & extendendum est ad quoslibet beneficiatos, beneficiorum simplicium, in quibus ad reædificationem ipsi soli (deficiente fabrica) compellendi sunt, non alij, ita tenent Abb. *in c.1. num.3. de Ecclesiis ædifi.* Ioan. Gutier. Valascus *consil.179. num.13.* Nauar. *de spol. clericorum §.8. num.11. verficulo secundo.* Ioan. Gutier. *allegatione 10. sub n.1.* Zerola *in praxi episcop. 1.p. verbo visitatio §.6. dubio 9.* & probat *l.11. tit.10.p.1.* & facit quòd congregatio Concilij censuit *super d. cap.7. sess.11. de reformatio-*
20 *ne in principio*, dum loquitur de reædificatione Ecclesiæ non curatæ, & beneficij simplicis super illis verbis (ob eorum inopiam, *&c.*) ita inquit: Si populus nolit Ecclesiam, quæ minatur ruinam, instaurari: debet penitus destrui, *&c.*) & sic sequitur, quòd populus non tenetur reædificare Ecclesiam non curatam, si nolit, secus parochialem in subsidium, ad quod tunc de necessitate,
21 non de voluntate tenentur, & ad id modis omnibus compelluntur ex supradictis Tridentini decretis. Sed tunc quando dicta Ecclesia non curata diruta, vel collapsa sit, deficiente fabrica, vel beneficiato, seu his adhuc non sufficientibus, de licentia ordinarij petatur elemosyna per populum, & vicos circumuicinos, maximè in Ecclesiis deuotionis, vt ita se vidisse semel affirmat Gutier. suprà *n.8.* vbi etiam superiùs *n.7. ad fin.* dixit, se vi-
22 disse litem agitari, cuius expensis deberent ædificari quædam eremitoria illius diœcesis Placenti, quæ erant destructa tempore cuiusdam cleri, & tamen eo defuncto, directo libello à defensore piarum causarum illius Episcopatus, cõtra bona dicti defuncti, & eius hæredes fuisse condemnatos: vt soluerint quãtitatem necessariam ad eorum reparationem, conditio, quòd defunctus plures redditus, & fructus percepisset ex ipsis eremitoriis; quam sententiam iustissimã reputo ex iam dicta doctrina.

Quapropter beneficiatus simplicis Ecclesiæ condem- 23
natus ad impensas pro reædificatione, & reparatione Ecclesiæ diruræ, compellendus est pariter etiam non obstante ab eo emissa appellatione; nec ei delationem ordinarius denegans, violentiam faciet ex identitate rationis, quæ in vtroque casu viget, & probat Concilium Tridentin. *d. c.8. sess.21.* quod dum disponit circa refectionem, & reparationem Ecclesiæ, tam curatæ, quam non curatæ, permittit compulsionem, & exemptionem, appellatione non obstante, & sic de vtroque casu censuisse certissimum est; quia vna determinatio respiciens plura determinabilia, illa debet pariformi- 24
ter determinare, *l. iam hoc iure, ff. de vulgari*, & per consequens etiam in compulsione hæredis condemnari, iuxta terminos casus per Gutier. relati, quia qualitas obligationis ex persona hæredis non mutatur, *l.2. § ex* 25
his ff. de verborum obliga. & contra eos pariter, ac contra defunctum obligatum rectè executio procedit, *l. ex contractu ff de re indic.* & ibi omnes, & ex pluribus aliis latè Parla. *lib.2. rerum quotid. c.fin.4.p § 1. in princ.*

Hæc tamen, quæ hucusque diximus, procedunt: quan- 26
do Ecclesia diruta, vel ex eius redditibus, seu fabrica, vel ex beneficiari prouentibus, vel in subsidium ex collecta, & reparatione Parochianorum, vel in simplici, & non curata ex eleemosynis refici, & reædificari potest: at quando omnes nimia egestate laborant, & ob eorum inopiam nequit instaurari, quid esse faciendum, disponit sacrum Tridentini decretum *in d. cap.7. sess.21.* vt si sint beneficia simplicia, & iurispatronatus, Ecclesias, quæ vetustate, vel aliàs collapsæ sunt, vocatis iis, quorum interest, Episcopus, etiam tanquam sedis Apostolicæ delegatus, transferre potest in Ecclesias matrices, aut alias Ecclesias locorum eorumdem, seu vicinorum arbitrio suo, atque in eisdem Ecclesiis erigant altaria, vel capellas, sub eisdem inuocationibus, vel in iam erecta altaria, vel capellas transferant, cum omnibus emolumentis, & oneribus prioribus Ecclesiis impositis, & ad Ecclesias Parochiales etiam iurispatronatus, pariter extendit Trid. *ibi in versic. Parochiales verò* ibi, quod si nimia egestate omnes laborent, ad matrices 27
seu viciniores Ecclesias transferantur: cum facultate tam dictas Parochiales, quàm alias Ecclesias dirutas in profanos vsus, non sordidos, erecta tamen ibi cruce, conuertendi, *&c.*) Zerola *in praxi Episcop. verbo visitatio. §.6. versic nonum dubium 1.p.* & declaratio sanctæ congregationis super eodem *c.7. à princip.* & super illis verbis (quod si nimia egestate omnes laborent, *&c.*) dicit, quod Ecclesia diruta paruulorum reddituum potest, ex sententia Congregationis, in profanos vsus, non tamen sordidos (erecta tamen ibi cruce) conuerti, & transferri ad matricem, seu viciniorem Ecclesiam, vbi erigendum est altare, sub eadem inuocatione impositoque oneri titulari, vt curet ibi celebrari singulis hebdomadis per sacerdotem idoneum, cœmiterium ita profanandum, & deinde ossa transferenda esse ad nouum cœmiterium, quod à titulari construatur in eo loco, quo magis placuerit populo. Et eadem congregatio super versiculo (ad matrices seu viciniores, *&c.*) dicit in hæc: Quòd quando Ecclesia diruitur, onus Missarum ad matricem Ecclesiam transferendum est, & in ea expensis possidentis Ecclesiam dirutam; altare erigendum sub nomine dirutæ.) Et eadem super versiculo (in profanos vsus, non sordidos) dicit: Quòd ordinarius non debet sine causa profanare capellas, & si aliquam profanandi causam habeat, eorum cæmenta potiùs attribuenda esse Ecclesiæ, quæ est caput dictarum capellarum, quàm alteri)

28 Et aduerte, quòd matrix Ecclesia, ad quam hæc translatio facienda est, intelligitur de Parochiali, scilicet;respectu capellarum, & aliarum inferiorum simplicium, sub illius districtu existentium, quia earum respectu Parochialis dicitur matrix, ad eamque facienda est translatio prædicta, text. *in cap. ad audientiam.1. de Ecclesiis ædific.* text. gloss. & Abb. *in cap. venerabili de verborum signific.* idem Zerol. *in clem.1.n.3. & 4. de sententia excommunic.* Zerol. *in praxi Episcop. verbo, Ecclesia matrix.* respectu autem Parochialium Cathedralis Ecclesia matrix est,& ad eam translatio est facienda.

29 Et de Ecclesiarum translatione facienda, quando necessitas id exigat, vide Rebuffum *in praxi de benefic. tit. de vnio. gloss.11. n.8.* Mandos. *regul.21. cancellar. q.7. & 8.* Boër. *decis.345.* Perusi. *de vnione c.4. num.11.* Zerola *in praxi Episcop. verbo visitatio.§.9 pag.345.* Frater Emanuel Rodrig. *quæst. re ul. tom.1. q.43. art.13.* Bobadill. *in polit. lib.3. c.5. n.34.* plures Doctores refert Cenedus *in collect. ad decretal.153.*

30 Et de pluribus aliis huic attingentibus, an ista translatio dicatur vnio, & incorparatio, vel remaneat Ecclesia distincta, cùm retineat inuocationes eaidem, introitus, emolumenta, & onera distincta, ab alia in quam transfertur, Et ad hoc vt in ea translatione tanquam vnione possit ordinarius tanquam delegatus Sedis Apostolicæ se intromittere, & reuidere iuxta dispositionem Trid. *sess.7. de reform. c.6.* vide Zerolam *in d. praxi ver. visitatio.1.p §.6. dubio 10.* & an ordinarius lapides, ligna, trabes, & alia huiusmodi Ecclesiæ diruptæ, & collapsæ, & profanatæ ab eo possit vendere, vide Nauar. *de spoli. §.18. n.10. vers.3. & num.11. vers.2.* Ias. *in l.2. num.16.* vide de iure Emphyteutico Zerolam *vbi proximè, dub.9.* & declarationes Cardinalium sup. d cap.7.& quibus vendi possunt,& quæ ex eis opera constitui, & effici possunt, vide c. *ligna Ecclesiæ, de consecratione d 1.*& ibi gloss. *c. ex antiquis 54 d. c. quæsemel.19. quæst.3. optima l.8 tit.20. p.1.* vbi Greg.& Montal.

31 Circa inspectionem autem eius, quod secundo loco posuimus huius capitis, an à sententia, qua ordinarius Ecclesiasticus iussit, nouam aliquam Ecclesiam parochialem ædificari, aliqua vrgente necessitate à iure approbata, interpositæ appellationi non deferens vim faciat; arbitror (supponendum nonnullas esse à iure iustas, & legitimas causas assignatas,& ob quas quidem ordinarius Ecclesiasticus licitè potest (inuitis Parochis) nouas construere Ecclesias. text. *in c. ad audien-*
32 *tiam el prim. d. Ecclesiis ædif.* ibi. Quia quòd villa H tantum perhibetur ab Ecclesia Parochiali distare : vt tempore hyemali; cum pluuiæ inundant,non possint parochiani sine magna difficultate, ipsam adire, vnde non valent congruo tempore Ecclesiasticis officiis interesse. quia igitur dicta Ecclesia, ita dicitur redditibus abundare : quòd præter illius villæ prouentus, minister illius conuenienter valeat sustentationem habere, mandamus, quatenus si res ita se habeant, Ecclesiam ibi ædifices,& in ea sacerdotem,*&c.*) Hanc decretalem expresè confirmat Sacrum Concil. Trid. *sess.21. de reformatione c.4* quo dicitur,quòd (Episcopi etiam tanquam Apostolicæ sedis delegati, in omnibus Ecclesiis parochialibus, vel Baptismalibus, in quibus populus ita
33 numerosus sit, vt vnus Rector non possit sufficere Ecclesiasticis sacramentis ministrandis, & cultui diuino peragendo : cogant Rectores, vel alios, ad quos pertinet, sibi tot sacerdotes ad hoc munus adiungere, quot sufficiant ad sacramenta exhibenda.)

34 (In his verò in quibus ob locorum distantiam, siue difficultatem parochiani sine magno incommodo ad percipienda sacramenta, & diuina officia audienda, accedere non possunt; nouas Parochias, etiam inuitis Rectoribus, iuxta formam constitutionis Alexandri III. quæ incipit, ad audientiam, constituere possint.) Idem etiam disponit (vbi alias rationes nouas confi-
ciendi Parochias refert) text. *in c. cum tribus, de consecratio. d.1.* vbi glossa *in Ecclesias 16. quæst.7. cap. antepenul. eadem causa & q.c. felix c. multis c. præcipimus de consecratione d. 1. c. temporis qualitas 16. quæst.1. l.9. & l.7. & 8. tit.10. p.1.* Abb. *in c.2. num.7. de decimis.* Gregor. Lopez *in d. l.7.* idem Gregorius facit etiam *l.13. tit.5. p.1.* vbi Greg. *gloss.6.* Zerol. *in praxi Episcopali.1. p. verbo Parochia. §.6.*

Igitur si Episcopus aliqua ex his rationibus, causis- 35
que iustissimis motus, construi faciat nouam Ecclesiam: non faciet violentiam, si appellationi ab hac recta sententia interpositæ, non detulerit, quia caret suspensiuo effectu, text. est *in d. c. ad audientiam*, ibi, (sublato appellationis obstaculo, *&c.*) & iterum ibi ad finem; appellationis cessante diffugio, *&c.* & in Trident. ibi; nec huismodi ordinationes & erectiones possint tolli, nec impediri, ex quibuscumque prouisionibus. etiam vigore resignationis, aut quibuslibet aliis derogationibus, vel suspensionibus, *&c.*)

Quod quando ita clarè non disposuisset, tacitè in 36
eo debebat subintelligi, cùm sit ius nouum editum in confirmationem, & approbationem *d.c. ad audientiam*, cuius ampliationes,& limitationes accipere debet, iuxta *l. sciendum*, iuncta gloss. *ibi.* vbi communiter notant Doctores *ff. qui satisd. cogan. & in l.3. C. de silentiariis lib.12. verbo decurionibus.* communiter probata, *& inl. hac consultissima in princ. gloss.3. C. qui testam. facere possunt.* Bart. *in l. sed & si posteriores*, & ibi Ioannes Orosius Bart. *in l. sed & si posteriores*,& ibi Ioannes Orosius *n.12. ff. de legib. & in l.1. num.33. de constitu. Principum*, post Ias. *ibi num.16.* Mencha *de successio. creat. §.3. n.10.* Couarr. *in rubr. de testam. 2.p. num.19.* Mexia *in l. Regia Toleti. in 6. funda. 2. par. num.18. cum seqq.* Gutier *practi. quæst. ciuil. lib.4. quæst.1. n.4.* Gregor. Lopez *in l.7. tit.13. p.6 gloss.9.*

Huic tamen Ecclesiæ nouiter erectæ, nouus etiam 37
sacerdos præficiendus est ab Episcopo, ad præsentationem Rectoris,& patroni construentis (si quis est.) nam ex quo illi competens assignatur portio arbitrio ordinarij. vel ex fructibus ad Ecclesiam matricem, quomodocumque pertinentibus, vt dicit Concilium Trid. *in d. cap.4. vers. in illis autem,& d. cap. ad audientiam.* Quia igitur dicta Ecclesia ita dicitur redditibus abundare: quod præter illius villæ prouentus, minister illius conuenienter valeat sustentationem habere, *&c.*) *d.l.9. tit.10. p.1.* iustum visum fuit, pro tanti damni compen- 38
satione, illi attribuatur ius præsentandi, vt per text. *in d. c. ad audientiam.* ibi, ad præsentationem Rectoris Ecclesiæ maioris, cum canonico fundatoris assensu, instituas, ad sustentationem suam eiusdem villæ obuentiones Ecclesiasticas percepturum, *&c.*) vbi gloss. *verbo Rectoris*, rationem huius iuris præsentandi reddit, & ibi etiam Doctores, & elegantem etiam assignat *d. l.9. p. ad medium*, ibi, *el menoscabo que reciuiesse la primera, por los parrochianos que le menguan, otorga el derecho, que los clerigos della puedan presentar al Obispo, el que vbieren de poner en la yglesia segunda, e otorgalles ainde mas desto, que aian en ella alguna renta en manera de censo por conocimiento de maioria, e debela señalar el Obispo, segun que viere, que montan las otras rentas de le secunda yglesia*, &c.) Idem hoc vltimũ probatur *in d. c. ad audientiam.*

Quibus adde, quòd huic nouo sacerdori non appli- 39
cantur decimæ prædiales Parochianorum illius nouæ Ecclesiæ : sed dumtaxat primitiæ obuentiones, hoc est, oblationes & decimæ personales, quæ dantur diebus festiuis, & mortuaria, seu pro eis legata in testamento, ita tenent Doctores *in d. c. ad audientiam*, vbi elegantes gloss. *verbo obuentiones*, clariùs *d.l.9. p. vers. como quier que agrauiamiento*, quod procedit, quando non diuiditur Parochia. at quando diuiduntur termini Parochiæ antiquæ, diuidentur etiam termini prædiales, & tunc debebuntur decimæ prædiales nouæ Ecclesiæ de prædiis suæ Parochiæ, vt per Abb. *in cap. ad audientiam.*

super

super gloss. *in verbo obuentiones.* tenet Gregor. Lopez *in d.l.9.gloss.9.*

40 Et ideo sanctissimè prouidit Concilium Trid. *in d. c.4.* ibi, Vt ei competens assignetur portio ex fructibus matricis, & si necesse fuerit, Episcopus compellere possit populum, ea subministrare, quæ sufficiant ad vitam dictorum sacerdotum sustentandam.) cuius etiam meminit Zerola *in praxi Episcopa.1.p.verbo Parochia §.6.* Pro quo facit quòd aliàs decreuit idem Trid *sess.24.*

41 *de reformatio. c.13.* Quòd in Parochialibus Ecclesiis, quarum fructus adeò exigui sunt, vt debitis nequeant rectoribus satisfacere, curabit Episcopus, si per beneficiorum vnionem, non tamen regularium, id fieri non possit, vt primitiarum, aut decimarum assignatione, aut per Parochianorum symbola, ac collectas, aut qua ei videbitur commodiori ratione, tantum redigatur, quod pro Rectoris, aut Parochiæ necessitate decenter sufficiat, & hoc etiam de iure diuino & naturali. Abb. *in c.nouum genus n.7. de decimis. 2. 2.quæst.87. à n.1. in corpore, & ad* 4. Couarr *lib.1.c.17.n.2. & 4.vers. quarta ratio l.2.variar.resolut.* Turrecrema. *in c.omnis Christianus, de consecratione d.1.* Sylvester *verbo decima 1.p.5.q. n.168.* Zerola *vbi suprà.*

Quibus & illud vtile valde non omittam quod ab

42 huiusmodi sacerdotis deputatione, & institutione, nec ab eius portionis assignatione appellationi interpositæ, siue per Rectorem Matricis, siue alterum, Ordinarius non deferens, violentiam dicetur commisisse, quia pariter nec suspendit huiusmodi ordinationes, nec admittitur, ita expressè probat text. *in d.c. ad audientiam.* ibi, Ecclesiam ibi ædifices, & in ea sacerdotem (sublato appellationis obstaculo) ad præsentationem Rectoris Ecclesiæ maioris, cum canonico fundatoris assensu, institutas, *&c.*) & iterum ibi *in fin.* Si verò personam matricis Ecclesiæ virum idoneum præsentare distulerit, vel opus illud voluerit impedire: tum nihilominus facias, opus ad perfectionem deduci, & virum bonum (appellationis cessante diffugio, instituere, non omittas, *&c.*) & idem probatur *in d.c.4. Concil. Trid. ad finem*, ibi, assignetur portio, *&c.*) nec huiusmodi ordinationes, & erectiones possint tolli, nec impediri, ex quibuscumque prouisionibus, etiam vigore resignationis, aut quibusuis aliis derogationibus, vel suspensionibus, *&c.*) & facit etiam *d. l.9. d.tit.10.p.1. ad fin.* ibi, *bien puedan mandar que la fagan en termino de otra, e proponer clerigo en ella que la sirua, aunque lo contradigan, e uoselo presenten los clerigos de la primera,* &c.)

Et insuper ex eo, tum quia ab assignatione congruæ

43 Rectori, seu vicario Parochialis appellationi minimè esse deferendum diximus suprà c.2. hac 3. parte. Tum ex eo, quia est prouidere Ecclesiæ de Rectore, in quo pariter appellatio non suspendit, ex Tri. *sess 14. de reformatio. cap.18.* & dixi latè suprà 2. parte. cap.13. à

44 num.167. & infrà hac 3. p. cap.9 à num.44. & etiam probatur ex verbo *d.l. parti.* ibi, *aunque lo contradigan,* &c.) quod importat appellationem non admittendam,

45 vt diximus etiam hoc cap. suprà num.15. & 2. parte cap.8. ante finem à num.107.

An reædificans, vel reparans Ecclesiam dirutam, vel

46 collapsam adquirat ius patro. & an quando patronus, qui illud acquisiuit in ea ex constructione tantùm, si funditus sit diruta, illud amittat, & quid quando etiam propter dotationem simul, vel simpliciter illud etiam dicatur amisisse, vide latè, & optimè cum pluribus prosequitur Rochus de Curte *in tractat. de iure patro. verbo construxit. numer.12. & 13.* vbi etiam an ille qui

47 primò construxit, præferatur aliis in refectione, & reparatione, & de aliis huic vtilibus quæ omitto, quia mei non est instituti. Et infra quod tempus debeat construi Ecclesia, vel Capella, quam testator construendam

48 mandauit sine præfinitione temporis, vide ibi optimè *num.15.* vbi multa in propositum adducit, & quando ex causa; puta: ex diminutione reddituum possit ab Episcopo cum consensu Capituli, fieri suppressio, & extinctio beneficij, vide latè per Nicol. Garciam *de benefi. tomo 2.p.12.c.1. per totum*, & an beneficij diuisio possit fieri, vide eundem *ibi c.4.* & quando ob tenuitatem vnio sit facienda *ibi c.2.cum suis §§.*

CAPVT VI.

Ab eo, quod fit secundùm legis, & iuris dispositionem, canonicas sanctiones, aut decreta, à iudicéque eas exequente, seu vbi ius commune resistit, aut vbi iuris, & de iure præsumptio adest: appellationi emissæ non deferendo, violentiam adesse, dicatur. vbi etiam exactè de appellationibus friuolis.

SVMMARIVM.

Stultum est contra stimulum calcitrare.n.1.

Appellatio emissa ab eo quod fit secundùm iuris decreta & determinationem, non suspendit.n.2.

A præcepto de residendo beneficium residentiam requirens, non datur appellatio.n.3.

A iudice iurisdictionem exequente non permittitur appellare.n.4.

Appellationem non esse admittendam ab eo, quod fit secundum iuris dispositionem & canonica decreta, qui probent.n.5. & à n.1.

Resignatarius tenetur dimittere possessionem à se possessi beneficij postquam adeptus est possessionem beneficij resignati (non obstante appellatione) cui non deferens iudex vim nullam facere declarabit Senatus.n.6.

Appellatione contra iuris clari dispositionem vt friuola non est deferendum.n.7.

Præsentatus an possit appellare, ne patronus alium intra terminum præsentet accumulatiuè tantùm. numero 8.

Appellari non potest, ne fiat quod de iure fieri permittitur.n.9.

Ordinem suscipere necessarium beneficio compulsus possessor non appellat, quominus interim exequatur præceptum.n.10.

Sequestrum licèt regulariter sit prohibitum, tamen quando in casu particulari lex præcipit sequestrum apponendum appellatio non admittitur.n.11.

Lex vbi aliquid fieri præcepit, iudex id faciens dicitur legis executor, à quo non est licita appellatio.n.12.

Quia tunc potius operatur lex, quàm homo, cuius est executor. ibid.

Iuris executio non grauat.n.13.

Canon seu lex quando in aliquo casu determinatè aliquid faciendum præcipit, (vt in exemplis appositis) non admittitur appellatio.n.14.

Cautionem præstandam in aliquo casu particulari vbi lex determinatè præcipit, fit appellatione non obstante.n.15.

Licitum quod est fieri ante appellationem, & post illam fieri potest.n.16.

Lex vbi præcipit aliquid fieri, iam casus censetur decisus & determinatus per sententiam legalem, quo casu à legis dispositione videtur appellare si à iudice vt legis executore appellatur.n.17.

Appellatio à iuris dispositione & determinatione non est licita.n.18.

Appellatio vbi non admittitur à sententia, pariter nec ab eius executore, aut executione.n.19.

Ab executione rei iudicatæ, aut obligationis Cameralis, & guarentigiati, appellans præsupponit antecedens validum, à quo executio dependet, & negat consequens necessarium, quapropter non auditur n.20.

Appellatio à sententia legali est contraria iuri, & per consequens friuola, cui nec defertur, nec causat attenta. n.21.& sub n.26.
Appellationi à sententia legali ius resistit, habèrque contra se iuris præsumptionem, & ideo non causat attenta.n.22.
Appellanti à monitorio, vt intra certum tempus accedat ad recedendum, resistit ius commune, & potest Episcopus ea non obstante ad executionem procedere.n.23.
Appellanti à correctione resistit ius, ac interim non causatur attentatum.n.24.
Appellatione pendente interposita per Canonicum a Capitulo imponente honestam correctionem, seu etiam à correctione per ordinarium, potest ad executionem deuenire, quia dicitur friuola.n.25.
Concil.Trid.sess.13.c.1.ad fi.adducitur.ibid.
Friuola dicitur appellatio interposita ab interlocutoria expressa minùs legitima causa, aut à iure improbata.n.26.
Appellari licet à denegante beneficium concessum per ius commune, quia vbi denegatur iuris communis obseruantia, grauamen infertur.n.27.
Appellatio innititur iustitia.n.28.
Causa immediata appellationis est iniustitia, iniuria, & grauamen.29.
Friuola appellatio dicitur, vbi non adest grauamen, nec legitima causa.n.30.
Ius & iniuria opponitur inuicem, quia ius neminem grauat.n.31.
Executio iuris iure non facit iniuriam.n.32.
Pignus quominus vendat creditor, appellari non licet per debitorem.n.33.
Mandata regia, vulgo (prouisiones ordinariæ) dicta, quibus vtuntur suprema tribunalia non recipiunt supplicationem, quia partibus inuitis expediuntur, executione legis ita disponentis.n.34.
Appellatio quæ caret effectu, & non habet adminiculum iuris, vt minùs legitima non impedit executionem.n.35.
Corpus carens anima & spiritu vitali, quemadmodum manet frigidum, ita appellatio carens iustitia (cuius est minima) vt friuola mortua censenda est.n.36.
Friuola esse dicuntur, quæ informia & fragilia sunt secundum Budæum.n.37.
Friuola appellatio dicitur inanis & varia.n.38.
Friuolum verbum importat caducum vel inutile.n.39.
Friuolæ appellationi nec ius defert, nec est à iudice deferendum.n.40.
Friuolæ appellationi non deferens iudex Ecclesiasticus, vim non facere declarat Senatus.n.41.
Friuola appellatio quæ dicatur, relinquitur iudicis arbitrio.n.42.vide n.57.
Friuolam esse appellationem, vt iudex arbitratur, potest appellatione non obstante procedere ad ulteriora.n.43.
Friuola appellatio illa dicitur, quæ nihil prodesse potest, nec vllam vnquam iuris effectum sortiri.n.44.
Appellatio quæ caret effectu, & non habet adminiculum iuris, non impedit executionem.n.45.
Appellatio Calumniosa illa dicitur, non solùm quæ in eius interpositione apparet talis, sed & quæ talis detegatur in fine litis.n.46.
Causa inserta in appellatione attenditur ad detegendum ipsam friuolam, frustratoriam, aut calumniosam.n.47.
Causa in appellatione ab interlocutoria inserta, quando illam friuolam detegat.n.48.
Legitima appellatio illa dicitur, quæ interponitur ex causa, quæ si esset probata, reputaretur legitima.n.49.
Causa legitima & à iure approbata si inseratur in appellatione ab eo, quod fit secundùm iuris dispositionem, & à iudice illam exequente, deferendum est illi.n.50.
Appellatio contraria iuri quocumque vadat, in nulla instantia potest effectum sortiri (iure attento) quia ius est certum, & vbique idem operatur.n.51.
Frustra aliquid faciens nulliter facit, etiã ipso iure.n.52.
(Frustra) dictio significat impotentiam faciendi.n.53.
Friuolam appellationem tunc arbitrabitur iudex, quando apparent legitimæ indicia ad torturam, & illa reus in termino sibi concesso non purgauit.n.54.
Friuola appellatio tunc recipi potest, quando notoriè & manifestè talis detegitur, secus si in dubio, siue dubium sit iuris siue facti.n.55.
Friuola & calumniosa appellatio quando ita notoriè & manifestè dicatur apparere.n.56.remissiuè.
Friuolam appellationem non debet iudex arbitrari, vbi ita notoriè apparet.n.57.
Friuola non dicitur appellatio interim, dum remanet disputandum.ibid.
Friuolæ appellationis redduntur exempla.n.58.
Friuola appellatio dicetur notoriè, quando quis petierit in causa recusationis, quod eligantur arbitri, vbi eligendi non sunt.n.59.
Friuola dicetur appellatio, quando interponitur à sententia, quæ illam non tangit.n.60.
Appellans non auditur, si ex sententia non grauatur.n.61.
Appellatio non admittitur à iudice aliquid admittente cum Clausula (si & inquantum, &c.) quia tunc neminem grauat.n.62.
Clausula (si & inquantũ) operatur secundùm ius, & sic cùm iusserit certũ non remanet admissum, vbi ius id dictat.n.63.
Ad probandum admitti non debet quis ad id, quo probato non releuat, nec prodest, puta quando aliquid constitit in iure.n.64.
Approbatione denegata eius articuli qui probatus non prodest, appellationi emissæ tanquam friuolæ non erit deferendum.n.65.
Imputari non debet alicui non fecisse, quod factum non profuisset.n.66.
Iuramentum sibi oblatum licitè recusat pars, quæ bene probauit.n.67.
Articuli impertinentes & non releuantes non sunt admittendi.n.68.
Articuli impertinentes qui dicantur, remissiuè.n.69.
Patronus an teneatur præsentare intra terminum edictorum, cùm habeat terminum iuris, an possit eorum petere prorogationem pro tempore sibi à iure concesso, vt interim præsentibus queat ordinari, vel eius ætas legitima compleatur.n.70 remissiuè.
Frustratorie appellans dicitur in dolo esse.n.71.
Iudicis officio pertinet reformare, quæ dolo aut malitiage sta sunt à parte lite pendente.n.72.
Iudex ex officio potest repellere calũnioſas exceptiones ad intricandum & procrastinandum iudicii oppositas.n.73.
Idem de appellatione frustratoria.ibid.
Clausula (appellatione remota) aut (appellatione postposita) tollit effectum suspensiuum.n.74.
Clausula (appellatione remota) apposita in bulla super prouisione beneficij, non præcedente causæ cognitione parum aut nihil operatur, quia per eam non tollitur alias appellatio legitima, sed friuola dumtaxat.n.75.
Clausula (appellatione postposita) non operatur, vbi apparet de notorio grauamine.n.76.
Clausula (appellatione postposita) semper apponitur in parte executiua literarum, quæ non comprehendit contradicentes de iure, sed tantum de facto.ibid.
Clausula apposita in executiuis gratiæ nec auget gratiam, nec tollit surreptionem.n.77.
Clausula (appellatione postposita) de materia qui latè sint videndi.n.78.
Friuola appellatione non obstante, an iudex ad ulteriora queat procedere, & an per illius delationem à se abdicet iurisdictionem, & an inhibitio à superiore emanata vigore friuolæ executionis impediat executionem sententiæ, vide remissiuè.n.79.
Concil.Trident.sess.13.de reformat c.1.verba recensentur ibidem.
Appellatio tanquã friuola à iudice reiecta, si pars non contradicat appellando, videtur fateri friuolam esse.n.80.

*Friuole appellantem potest iudex à quo excommunicare tanquam contumacem.n.*81.

*Præsumptio iuris & de iure condemnato repugnans, non erit in appellatione audiendus.n.*82.

*Condẽnatus præsumptione iuris & de iure, dicitur cõuictus & confessus, ac ideo nullo modo auditur appellans.n.*83.

*Præsumptio iuris & de iure non recipit probationem in contrarium. n.*84.

*Præsumptio iuris & de iure vbi recipit probationem in contrarium, admittit etiam tunc appellationem.n.*85.

*Præsumptio iuris & de iure, in quibus casibus admittat probationem in contrarium, & quales sint præsumptiones iuris, & de iure.n.*86. *remissiuè.*

Præsumptione iuris tantùm condemnatus non prohibetur appellare.

GRANDIS est huius capituli materia, in qua partem negatiuam amplector, iudicem Ecclesiasticum vim non facere, denegans delationem appellationi interpositæ ab eo, quod facit in executionem Canonici decreti, & sanctionis, atque secundum iuris dispositionem, dictantis. Pro qua expendo, & illud Christi Domini actuum Apostolorum cap.9. dicentis, Durum est, contra stimulum calcitare. text. expressus *in l. fin.§. ff. de appella. recipi.* ibi, item si ex perpetuo edicto aliquid decernatur; id, quo minus fiat, non permittitur appellare.) text. celebris *in cap. consuluit* 29. *in ord. de appellat.* ibi, non conuenit, vt pro huiusmodi appellationibus ab obseruatione decreti debeas abstinere, *&c.*) text. *in cap. cùm in cunctis* 7. *in ord.* ibi, nec prosit eis appellationis refugium, si fortè in constitutionis istius transgressionem per appellationem voluerit se tueri, *&c.*) *de electione lib.*6. probat etiam text. optimus, *in c. relatum. de cleri. non residen.* ibi, nec patrocinari debet eis appellationis diffugium, si contra huiusmodi intentionem decreti fuerit interiectum, *&c.*) Ex quo constat appellationi non esse deferendum, per beneficiatum interiectæ à præcepto, seu sententia, qua mandatur residere beneficium, de iure residentiam requirens, per quem & alia iura latè probauimus, & resoluimus suprà 2. p. cap. 15. à principio. Hanc conclusionem probant etiam gloss. *ibi in d.c. consuluit*, 1. *nota. & gloss. in verbo pro huiusmodi appellationibus*, vbi etiam vterque Ab. Sicul. & Panormita. ex quo etiam aliam similem eliciunt conclusionem, vt à iudice iurisdictionem exequente non permittitur appellatio, latè etiam ibi Philip. Franch. Ab. Panor. *in d.c. relatum*, *n.*3.

Hanc insuper conclusionem probant Maran. *in tract. de ord. iudiciorum* 6. *p. tit. de appella. n.*345. quem solùm referens sequitur Ioannes Gutierr. *in cons.* 10. *n.*21. dicentes, quòd ab actu celebrato, & gesto secundùm legis dispositionem, & canonicas sanctiones, nec à iudice eas, & decreta iuris exequente, non potest appellari, allegant ad hoc text. *in d.c. consuluit*. Et ita in casu, de quo per eundem Gutier. *ibi*, nempe, vt possessor resignatarius dimittat possessionem prioris beneficij adepta possessione secundi resignati secundùm ius commune, & clausulam expressam Bullæ resignationis) ex hac doctrina potissimum tenuit, appellationi deferendum non esse, & Cancellariam Regiam Vallifoletanam aditam per viam violentiæ pro appellationis à condemnato interiectæ delatione vim non fieri, causámque iudici remittendan declarasse.

Pro quo facit etiam, quòd aliàs determinauit Rota, vt testatur Seraphi. *decis.*310. *sub n.*1. dum hæc dicit: tum etiam consideratum fuit; appellationem Martini fuisse friuolam, & calumniosam, & contra iuris clari dispositionem, concedentis patronis sex menses, ideo non causare attentata, cùm ei iudex deferre non teneretur. *ad c.*2. *de dolo & contuma. lib.*6. Achille *decis.*6 *de appella.* quæ vt vides, optimè nostram probat conclusionem.

Cui & conueniens est quod disputant Lamberti. *de iure patr.*2. *p. lib.*2. *ar.*20. *p. q. princ.* an primus præsentatus à patrono possit appellare; ne intra terminum à iure concessum alterum præsentet; cuius resolutionem & ab hac nostra doctrina desumpsit: vt scilicet, cum claro iure sit canonico permissum patronis laicis, variare in præsentatione, & iterum alium præsentare (accumulatiuè saltem, non excluſiuè. *c. quod autem, & c. cum autem, de iure patron.*) appellationi à primo præsentato deferendum non esse, nec admittendam, rationem reddens, quia est contra iuris dispositionem, & non valet, secundùm Specula. *in tit. de appella. §.*22. *ver.* 25. *& vers.* 27. allegat etiam *l. fi. ff. de appell. recipi* & quia non potest appellari, ne fiat, quod iure fieri permittitur, *per c. cum nobis olim. de electio. c.*1. *&c. ex ore de ys quæ fiunt à maio. part. capit.* Anchar. anum *in c. decernimus. in vers. offeratur.*16. *q.*7. & hoc etiam dicit post Abb. *in c. pastoralis de iure patro.* Paul. de Citad. *in tract. de iure patro. in* 6. *p. in* 8. *q.* vbi etiam adducit illud Actuum Apostol. *c.*9. durum est contra stimulum calcitare, cuius & nos ad principium meminimus, & referens Hostien. & Innocentium, ita tenet Ioan. And. *in d. c. pastoralis super gl. pen.* & etiam Card. *ibi in* 3. *col. in vers. appono ad hoc*, & secutus Abbatem idem dicit Maran. *de ord. iudi.* 6. *p. tit. ad app. n.*165. & eleganter melius quàm alibi, de hac re agit post alios Spino. *in tract. de testam. gl.*4. *prin. n.*94. & facit tex. si bene perpendatur *in d. c. pastoral. de iure patr.*

Et ex hac nostra doctrina resolutionem veram accepit articulus ille: vt appellationi interpositæ à beneficiato compulso ab ordinario; vt ordinetur secundùm ordinem requisitum ab ipso beneficio, quod possidet; deferendum esse nullo modo; cùm hoc sit à iure canonico tot decretis, tot decisionibus, & constitutionibus inductum, ac perpetuo edicto ita contineatur Tri. *sess.* 22. *de reform. c.*4. *commiss.* ibi, statuti auctoritate (& iterum, ne statutum ipsum, *&c.*) *de electio. lib* 5. *c. licet canon.*14. quia in obseruatione canonis memorati, *&c*) *Clem.*2. quæ statuuntur in iure; *&c.*) *de ætate & qualitate.* & est elegans text. qui vtramque conclusionem probat *in c. cum in cunctis* 7. *in ord. vers cum autem*, ibi & reliqui admoniti non fuerunt, præfixo à canoni. tempore in presbyteros ordinati: & ab illo remoueantur offi. *&c.*) nec possit eis appellationis refugium, si fortè in constitationis istius transgressionem per appellationem voluerint, se tueri, *&c.*) prout & nos latiùs hunc articulum examinauimus suprà 2. p. c. 15.

Ex eodem fonte procedit, quod Doctores dicunt: quòd licet appellatio licita reputetur à mandato de sequestrando; tamen non procedat, quando in aliquo casu lex mandat, & præcipit sequestrum apponi; *vt in cle.*1. *de sequest. poss. & fruct.* quia tunc appellationi deferendum non esse, notant communiter Doctores, præsertim Cardin. *notabili* 9. *in d. cle.*1. Afflict. *decis.*152. *n.*6. Cassiad. *decis.*5. *de sequest. poss. & fruct. vers. sed maior pars duorum.* Marant. *de ord. iudicio.*6 *p. tit. de appella. n.*182. Lancel. *de attent.*2. *p. c.*13 *lim.*12. *n.*4. Vestr. *in praxi lib.*7. *c.*2. *n.*5. & nos latè 1. *p. c.*21. *per totum.* reddentes rationem, quia tunc iudex legis est excutor, & ab executore legis non est licita appellatio, latè prosequitur Marescot. *var. resol. lib.*2. *c.*77. *n.*11. latè, & pene in terminis nostræ quæstionis Gratia. *discepta. foren. tomo* 2 *c.*232. *à n.*19. *cum plurib. seqq.* dicens, quòd tunc potiùs operatur lex, quam homo, & iudex nihil aliud facit, quàm legem exequi, & sic tanquam à legis executore non datur appellatio, iuxta *l. ab executore ff. de app.* Rebuf. *in l. si qua pœna in princ. vers. namque harum ff. de verbo. signif.* quia iuris executio non grauat, Gratia. *ibi n.*21. Bald. *in c. ad nostram el.* 2. *de app.*

Et sic generaliter est verum, quòd quando lex, vel canon in aliquo casu determinato aliquid præcipit, & mandat faciendum, prout in vacatione beneficij apponatur edictum, in curato præficiatur œconomus, & assignetur ei congrua, non suspendit appellatio, nec aliquid

aliquid operatur in his casibus, vt suis locis diximus. Et etiam quando lex in aliquo casu determinato iubet cautionem præstari, vt in edicto prætoris secundùm *l.1.& Rubr.ff.vt legatorum seu fideicommiss.nomine caueatur*, quoniam eius præstationem non suspendit appellatio subsecuta text. elegans in ratione sui, *in l.postquam §.imperator.* ibi, Imperator Marcus Anto. Iulio Balbo. rescripsit, eum, à quo res fideicommissæ petebantur, cùm appellasset, cauere, *&c.* rectè placuit Principi; post prouocationem quoque fideicommissi cautionem interponi; quod enim ante sententiam, si petitionis dies moraretur, fieri debuit: amitti post victoriam delata petitione non oportuit, *&c.*) *ff.vt legato. seu fideicommiss.nomi caueat.* ex quo text. & vnam communiter 16
eliciunt Doctores conclusionem: vt omne illud quod licitum est fieri ante appellationem, & ipsum etiamliber illa pendente, vt est videre per Bart. *in l. furti §.1. in prin. ff.de iis qui notat.infa.* Alexand. *in rubr.ff.nihil. nouari.* Maran. *de ord.iudicio.6.p.tit.de appell.n.164.* Corsetus *in singula. vrrbo appellatio.incipit regula in 6. limi.* & per dictum text. qui secundùm Dynum *ibi n.1.* alibi hanc format conclusionem Vitall. *de clausu. in clau. nihil nouari appell. per. sub n.1.vers.item fallit.* multos citat, multaque exempla adducit in comprobationem. Lancelo. *de attentat.2.p.cap.12.limi.15.per totam.*

17 Et huius nostræ doctrinæ, scilicet; appellationi non esse deferendum interiectæ ab eo, quod fit secundùm iuris & canonis dispositionem, aut iudice eam exequente, rationem libentissimè reddam, quia quando lex super aliquo casu determinato aliquid disponit, & fieri iubet, iam ipse casus videtur ab ipsa lege deter-
18 minatus, & sententiatus, ex sententia ab ipsa lege lata, & ideo quando in tali casu appellatur, potiùs ab ipsius iuris dispositione censeretur appellari, quod vtique nec permittitur, nec admittendum est, Bart. & omnes *in l.omnes populi à.n.53. & suprà ff.de iustitia & iure.* Bobadilla *in politi l.3.c.8.n.278.litera B.ad fin.* Bernard. Diaz *in regul. 675.* Gratian. *in regul.35.* idem *in regul.171.* & sic iudex qui id quod lex mandat, obtemperans exequitur, nihil noui facit, sed est minister & executor legis, ergo cùm ab ipsa sententia legali, & legis dispositione, ac determinatione non sit licita appellatio, pariter nec ab eius executore & executione, & latè comprobant Gratian. Rebuff & Marescot. post alios locis proximè citatis n.12. quia actus non attribuitur gerenti, sed mandanti, vt alibi in simili proposito latiùs diximus pluribus comprobantes, nempe 2. p.c.3. per totum.

19 Nam certum est, quòd quando à sententia aliqua, vel quia est priuilegiata, vel quia transiuit in rem iudicatam, sint vel tres conformes: appellatio non admittatur, pariter nec ab eius executore, & executione, *l. ab executore ff.de appella.l.ab executione.C.quorum appellat.non recip. l.executorem C.de appellatio.* optima *l.quoniam iudicis.* ibi, appellationem suscipere recusauerit, quæ non contra executionem, sed aduersus sententiam, *&c.*) *C.de appellationi.* & facit *l.si qua pœna ff.de verbor.*
20 *signific.* nam taliter appellans ab executione facta vigore rei iudicatæ, obligationis cameralis aut guarentigiatæ, præsupponit antecedens validum, à quo executio dependet, & negat consequens; scilicet illorum executionem, & sic nihil agit. ita eleganter dicit Geminia. *conf.99.* incipit *super primo.n.3.* allegans ad id, Ioannem Monachum, Gallesius *in tract. de camerali 3.p. in c. de quæstionibus variis post processum incidenti.n.30.cum tribus seqq.* Marquesla. *de commiss. 2.p.c.2. num 11.* Hieron. Gonzal. *in regul.de mensi.glos.9.in annota.n.221.*

21 Altera etiam ratio est, quoniam isthæc appellatio ab huiusmodi sententia legali interiecta est contrario iuri, ac ideo dicitur friuola, frustratoria, & calumniosa, quæ nec est admittenda, nec ei deferetur, nec causat attentata, probat text: *in c.pernenit.* ibi, frustratoriæ dilationis causa *de appellat.* iuncto text. *in d.c. relatum, de clericis non residen.* & probat expressè dicta decisio Rotæ 310. apud Seraphinum supra relatum. Geminia. & Abb. *in c.consuluit 3.de appell.* Socin. *conf.39.col.6. in 4. volum.* Marant. *de ordin.iudic.6.p. tit.de appell. n.171.* & cum illi resistat ius, cuius præsumptionem contra se habet, appellatio non permittitur, & licitum est iudici, ad vlteriora procedere, Rota *decis.234. aliàs 35. de appellatio in nouis.* incipit *si Rector.* Alciatus *conf.58.* incipit *gubernatorem num.9. volu.6.* optimè Caputaq. *decis.328.1.p.n.2.& per totam.* Mandos. *in tract.de monitoriis q.77.per totam,* vbi dicit; aliquo appellante à monitorio, vt intra aliquod tempus accedat ad residendum be- 23
neficium, appellatione non obstante: potest Episcopus ad vlteriorem iuris executionem procedere, quia huic tali resistit ius commune, eiúsque recursui, appellationi, & reclamationi, ac ita non audiatur, & idem Alciatus *in conf.3.* incipit *in hac.n.2. & seqq.lib.6.* vbi dicit, quòd interposita apellatione à correctione, quia ei 24
ius commune resistit, & contra appellantem præsumatur, attentata non sint renocanda, & facit quod dicit Anchar. *conf.410.n.7.& 8.* Tuscus *conf.397.1.tomo,* quòd appellatio, quæ interponitur à canonico super hone- 25
sta correctione apposita per Capitulum, cùm sit friuola, potest Capitulum (ea sprera) ad vlteriorem executionem deuenire, & idem de appellatione à correctione facta per ordinarium, vt pariter tanquam friuolæ deferre non teneatur, probat expressè Trid. *sess.13.c.1. ad fi.* & ideo appellatio dicitur friuola interposita ab 26.
interloqutoria expressa minùs legitima causa, vel expressa aliqua reprobata à iure, Corneus *conf.193. pro decisione primi in fi.n.17.* Escacia *de appell.q.2.sub n.48.*

Quia quando appellatio est iuri contraria, non causat attentata, probat, vltra supradictos Bald. referens Ioannem Andr. *in Nauella in c.fi.col.1.quo tempore miles,* & secundùm Innocentium *in c.bona, de appellatio.* Gregor. Lopez *in l.26. tit.23. gl.5.ad medium.* quemadmodum, & è conuerso appellari licet à denegante benefi- 27
cium concessum per ius commune, quia vbi denegatur obseruantia iuris communis, ibi infertur grauamen, ita per Bald. *conf.378.n.2.lib.5.* tenet Cardinalis Tuscus 1. *tom.concl.359 tit.de appell. ab interlo. an admittatur & quando,n.39.litera A.*

Deinde & aliam rationem reddamus, nam cùm ap- 28
pellatio innitatur iustitia, Matth. de Afflict. *decis.341.* 29
n.4. etiam causa immediata appellationis est iniustitia; iniuria, & grauamen *c suggestum in fi. c. cum. cessante, de appellatio.* Petrus Surd. *conf.102.n.13.1.p.* ac ita tunc dicitur friuola; quando interponitur sine legitima cau- 30
sa, vt quia appellat, vbi non est grauatus iniustè, & tunc dicitur vana, & inanis, vt per Geminia. dicit Marant. *de ordin.iudicio.6.p.tit.de appellat.n.336.* ius enim 31
neminem grauat, imò ius & iniuria opponuntur inuicem. *l meminerint C. vnde vi.l.2.C.de indic.vidui. tollen. l.1.C.de iis qui veniam ætat.impetrau.c.2.16.q.6.* pariter atque nec iuris executio, nec iudex exequens, quia facit lege permittente. *c.qui peccat 23.quæst.4.l.Gracchus.C. de adulteriis.* ergo non poterit appellari, & hanc rationem ita tradit Abb. *in d.c.consuluit el tercero sub n.3. de appellatio.* cuius suprà meminimus, probantis nostram 32
conclusionem. Pro quo facit, quia iuris executio non habet iniuriam, *l.iniuriarum.§.1 ff.de iuriis l.quemadmodum.l.Magistratus ff.ad legem Aquil.* Prosper. Farinac. *in tract. praxi.crim.1.tomo q.5.sub n.17.* vbi etiam dicit, quòd compulsio necessaria & probabilis actum non vitiat, per text. *in l.1.ff.si quis omissa causa test am.gl. fin. interdum ff. quod falso tutore autore.* & huc etiam pertinet, quod dicit *l.fi. in fi. ff.de appellatio. recipiendis.* ibi: 33
item quominus pignus vendere liceat, appellari non possit.) nam cùm hæc facultas liberè sit creditori à iure permissa, putà: quando creditor adiuit iudicem, & per sententiam iudicialem expectato biennio obtinuit dictam

ctam licentiam, vel aliter per denuntiationem, iuxta text. *in l.fi.§.fin autẽ el primero C.de iure domini impetr.* ac iure ſuo vtẽdo, creditor neminẽ grauat, qui enim iure ſuo vtitur nemini facit iniuriam, ex regula iuris, vt per gl. *in d.l.fin.verbo vẽdere ff.de appell.recip.* vbi B.& cæteri. vide quæ circa pignoris venditionẽ dixi infrà 4.p.c.7.ad fin.

34 Et hinc venit, quod inquit Ioan. Garcia *tract.de nobilitate gl.11.§.1.n.9.* quòd quotidie in ſupremis tribunalibus dantur mandata Regia, vulgò prouiſiones ordinariæ contra particulares, & iudices ipſis inauditis, quia nulla excuſatione vitari poſſunt, etiam illis partibus contradicentibus. nec vnquam interponitur ſupplicatio ab iſtis mandatis, & ſi quis ſupplicationem interponat, tum punitur, tum non auditur, reddit rationem ipſe Garcia in comprobationem, quia à præcepto legali non eſt licita appellatio gl fi. *in c.conſuluit, de appel.* vbi Abb. *n.3.* lex enim neminem grauat, ac ſubinde nec exequens ipſum ius, *ex d.c.qui peccat 23.q.4. d.l.Gracchus.*

35 Quare cùm iſthæc appellatio iuri contraria ſit, ac iuſtitia deſtituta, & eius fomento careat, minùs legitima reputatur. enimverò appellatio quæ caret effectu, & non habet adminiculum iuris, non impedit executionem, docet Bald. *in c.paſtoralis col.2. de off. deleg.* Iſſ. *in conſ.* 187. *col.6.verſ.vbicunque.* Roland. à Valle *conſ.77. n.21. volum.2.tom.1.* & rectiſſimè friuola dicta eſt ex ſupradictis. quia quemadmodum corpus, quod caret anima, & ſpiritu vitali, frigidum manet; ita appellatio, quæ caret iure, cuius eſt propria vita, & ſcientia, vt friuola mortua cenſenda eſt. Quæ declaratio appellationi friuo-

37 læ magis quadrat, quàm tradita à Budæo *in annotatio. ad Pandect. ad l.ſolutam, de pignorat. actione.* vt friuola eſſe dicantur, quæ informia, & fragilia ſunt, & ex eius deſcriptione etiam apparebit, atque cùm iuſtitia

38 careat, iuſtè denegatur delatio. imò appellatio friuola dicitur inanis, & vana, Maranta *in Specul.6.p.actu 2.prin. in verbo, & quandoque appellatur.n.347.* Eſcacia *de appel.*

39 *q.2.n.48.* vbi etiam dicit ad fin. verbum friuolum importare caducum, vel inutile, Geminia *in d.c.cum appell.n.5. de appell.in 6.*

40 Cùm appellationibus friuolis nullus deferat, nec ſit à iudice deferendum, *c. cum appellationibus friuolis, de appellat.lib.6.* imò talis appellatio manifeſtè friuola, & calumnioſa poteſt regulariter à iudice reiici, & (ea non obſtante) ad vlteriora procedere abſque attentatorum vitio. Bart. *in l.1. §. interdum ff.à quibus appellare non licet.* Felin. *in c.de cætero n.11. de reſudic. & in c.licet cauſam, n.5. de probationibus.* Specul. *in tit. de appell. §. nunc. dicamus, num.8. verſ. item appellatione pendente.* Andreas Barba. *in additio. ad Bald. in verſ. habet locum in cap.1. §. ſancimus tit. quo tempore miles innueſti. pet. deb.* Innocent. *in c.dilecti de exceptio.* idem Innocent. & Bald. *in c.paſtoralis de off. delegat.* Abb. *in c.conſuluit el.3. de appellatio.* Philip. Franch. *in c.vt debitus n.47. de appell.* Socin. *conſ. 39.col.6.lib.4.* Guido Papæ deciſ. 213. *ſtatuta n.6. & in tract. de appell.q.12.* Marant. *de ord. iudic.6.p.tit. de appell. n.171.* Aufrerius *in additio. ad deciſiones Tholoſ. 500.* quę eſt fi. *ad med.* Anton. Corſetus *in ſingulari verbo appellatio* incipit. *regula eſt. verſ limita.2. & ſeq.* Vantius *in tra. de nullita. in tit. quoties & intra quod tempus n.48. & in tit. de null. ex defectu iur. ordin. ſub n.142.* poſt Rotam *deo.75. aliàs 356. nota quod de appella. in antiq.* Æguid. *deciſ.239.* incipit *in cauſa.* Pariſius *conſ.49. ad primum n. 21. lib.4.* Carrerius *in praxi crim. in 1. tract. de appell. non recipien. ad l. obſeruare curabis in prin. n.7. & 8. C. quorum appell. non recip.* Contar. *in l. vnica C. ſi de momen. poſſ. fuer. appell. in 7. limit. n.41. & ſeqq.* Bertazola *in conſ.404.*

41 *n.1.* & ibi in additio. *volum.4.* & in eiſdem additio. *conſ. 384. lit. A. eodẽ vol.4.* & in terminis, vt huiuſmodi appellationi friuolæ iudex Eccleſiaſticus nõ deferẽs vim nullam committere dicatur, notat noſter Gaſpar. Rodrig. *in tract. de redditibus annis lib.1.c.17.n.67.* & noſter Perez de Lara *in tract. de anniuerſ. & Capell. lib.2.c.11. ſub n.8.*

Salgado de protect. Reg.

Et cùm à iure, non omnes modi, quibus cognoſcitur, 42
& deregitur calumnia appellationis friuolæ, potuerunt diffiniri: propterea iudicis arbitrio eſſe hoc remiſſum, ſcripſerunt Marſi. *in l quæſtionis modum n.45. ff. de quæſtio.* Menochius *de arbitra. iudic. lib.2. caſu 197. n.7.* Cæſar Contard. *in repetitio. l. vnic. C. ſi de momen. poſſ fuer. appell. n.40.* Lancelot. Robert. *de attentat. 2.p.c.12. in 6. limit. n.3. & ſeqq.* Claud. Bertazzo *ad cõſilium Bertazzoli patris, 348. in additio. litera A,* quapropter ſi iudex (cùm 43
eius arbitrio hoc ſit relictum) arbitratus fuerit, appellationem in aliquo caſu friuolam eſſe, & calumnioſam, ea non obſtante, ad executionem procedere poteſt, vt loquendo in appellatione à decreto torturæ, ſcripſit Baiardus ad Clarum *in q 64. n.85.* vbi affirmat, ita ſeruari in ſtatu Eccleſiaſtico, allegat Foller. *in pract. crim. in 3 p. principali n.50.* Proſper. Farin. *in tract. crim. tomo 2.q.38. n.27.* vide n.57. quomodo hoc arbitrium ſit regulan dum.

Illud tamen potiſſimùm iudex in ea diſcernenda præ 44
oculis eſt habiturus, in quo omnes conueniunt; vt illa regulariter dicatur friuola appellatio, quæ prodeſſe nihil poteſt, nec vllum vnquam iuris effectum ſortiri, ita eleganter Geminianus *in c cum appellationibus friuolis col.2. verſ. quæro quid importet*, &c. *de appellatio. lib.6.* Philipp. Franc. *ibi in prin.* Geminianum referens ſequitur Marant. *de ord iudicio.6.p.tit. de appellat. num.336.* & per Ioan. Andream *in clem. ſi a te, de dolo & contumacia.* Rota *deciſ.58. alias 417. ſi appelletur n.5. de appellatio. in nouiſ.* Rebuff. *in comment. ſuper concord. Franc. in rubr. de friuolis appellatio.* Lancelot. *de attenta. 2.p.c.12. limit... n.3. & 4.* Menoch. *de arbit. iudi. 97 lib.2 cent.2.n.5. & 6.* (vbi egregiè agit de hac dictione, friuola) & per Geminia. ſequitur Manuel Rodrig. *in quæſtio. regul. tomo 1.q.8. art.13.* & ex Francho & Maranta ſequitur remiſſiuè ad eos noſtras Gaſpar Rodrig. *in tract. de annu. reddit. d. lib.* 45
1.q.17.n.67. & 68. & hoc etiam in effectu ſentit Rolandus à Valle *volum.2. conſ.77. num.21. tomo 1.* dum ex aliis dicit; quòd appellatio, quæ caret effectu, & non habet adminiculum iuris, non impedit executionem. Et con- 46
uenit, quod dicit Eſcacia *de appellat.q 2. num.50. ad fi.* quòd appellatio calumnioſa dicitur non ſolùm illa, quæ in eius interpoſitione apparet talis, ſed etiam quæ talis deregitur in fine cauſæ.

Et hoc principaliter poteſt conſtare, & apparere ex 47
cauſa propoſita in ipſa appellatione, quæ quidem vtique attendenda eſt, vt rei qualitas cognoſcatur, an friuola, fruſtratoria, ac calumnioſa ſit, probat Contard. *in d. l. vni. C. ſi de momen. poſſ. fuer. appell. in 1.q.n.35.* & ſequitur 48
Proſper. Farinac. *vbi ſuprà n.27. in princ.* Etenim illa ducitur friuola appellatio ab interloquutoria; ſcilicet; in qua nulla exprimitur cauſa, vel exprimitur minus legitima, ſeu eſt reprobata, aut falſa, & quando interponitur ſine legitima cauſa, vt puta, quando quis non grauatur, Corneus *conſ.193. pro deciſione primi dubij in fi. n.17. lib.2.* Franc. *in c.vt debitus honor num.2. de appell.* Maranta *in ſpecul.6 p.actu 2. in verbo, & quandoque appellatur, n.347. fol.509.* Cæſar Contar. *in l. vnica q.1.n.37.* Eſcacia *de appellat. q.2.n.48. & lib.1. cauſarum ciuil. c.97.n.85.* Contar. *in d.l. vnica q.4 n.14.* Philip Franc. *in d.c.vt debitus honor. n.11. verſ. ſecundò tenemenți, de appellat.* Eſcacia *d.q.2.n.47. & ſub n.48* dicentes, quòd appellatio le- 49
gitima illa dicitur, quæ interponitur ex tali cauſa, quæ ſi eſſet probata, reputaretur cauſa legitima, aliàs autem ab interloquutoria non tenet.

Et ideo per contrarium dicit Marant. *vbi ſuprà tit. de* 50
appellatio. ſub n.345. vbi dicit per Philip. Franch. *in cap. conſuluit el.3. & in c. de priore. de appell.* quòd licèt ab actu, qui fit ſecundùm legem, & iuris diſpoſitionem, & canonicas ſanctiones, iudicéque eas exequente; non licet appellari: tamen ſi in appellatione inferatur talis cauſa rationabilis, per quam ſpecialiter in illo caſu admitti deberet: pariter atque etiam & ipſa appellatio admittitur. quod declara: vt & nos alibi commodiori

loco explicuimus, quod pluribus comprobat exemplis Contard. & quando apparet euidenter esse calumnio-
51 sam, & friuolam: tunc reiiciendam, cùm in nulla instantia, quocunque vadat (iure attento) potest effectum sortiri, ius siquidem est certum, & vniuersale, & vbique idem operatur, ex his quæ latè Felin. *in c. exceptionem n.40. de exceptio.* Menoch. *de arb. iudic. lib.1. q.53. n.6. & 9.* & vide inferiùs n 63. & seqq.

52 Quoniam qui frustra aliquid facit, nulliter facit, etiam ipso iure; voluit Bart. *in l. penult. §. crimen in fi.* & ibi clariùs Immola *ff. de publicis iudicis.* Salicetus *in l. quamuis. C. de adulteriis.* Dominicus post Ioan. Andream *in c.1. col. vlt. in prin. de accusat. lib.6.* Panormit. *in c. veniens col fi* & ibi Areti. *eodem tit.* Panorm. *in c. quia frustra. col.2. de vsuris* 4. Fulgos. *cons.150. quidam ciuis col. penult vers. rursum &* 3. Areti. *in l. verbis ciuilibus.* per illum text & ibi Iff. *in 2. not. ff. de vulgari. & in l. centurio*
53 *col.9. eodem.* vbi etiam dicit hanc dictionem (frustra) significare deesse potentiam faciendi, & ibi quoque Iff. *col.10. vers. in ea glossa.* ibi, vt modò. Alexand. *in l. cum ea quæ.* & ibi Iff *ad fi.* & Iac. à S. Georgio *C. de transactio.* Barba. *in c. prudentiam, de off. delega. & cons. 454. scribitur apud Prophetam, col.2. lib.1.* Alexand. *in l.1. § si quis ita col.2. in princ.* & ibi apertiùs Curtius Senior *in additio. ipsius ff. de verbor oblig.* Felin. *in c. Rodulphus col.21. vers. frustra aliquid fieri, de rescript.* Corsetus *singulari, verbo, nihil agit.* & probat text *in l. si tutor. C. in quibus caus. in int. rest. non est necessaria. l. in dubium C. de tuto. vel curat. qui non satis & in l. ex consensu §. cum. prætor. ff de appell. & in l. si causa. C. de transact. l. tutel. §. impuberi. ff. de test. tutel* iuncta *l.1. C. eod. & l. iuris prætor. §. vlti. ff. de excus. tuto.*

Et tunc illo in casu iudex arbitrabitur, appellationem esse friuolam, & calumniosam; quando videbit in pro-
54 cessu, apparere legitima ad torquendum indicia, & ea non fuisse purgata in termino concesso reo ad faciendum suas defensiones. vt & bene considerat Carrerius *in practi. 1. tract. de appella. ad l. obseruare curabis C. quorum appell. non recip. §. vigesimus primus casus est. n.2.* & melius per Foller. *in practi. crimin. verbo, & si confitebuntur in 3. p. sub n.50. vers. quod puto esse,* & est de mente glossæ *in l.2. ff. de appella. recip. in verbo, si contra.* Cyrill. *in summa crimina. rubr.31. de appella. §. fi. n.2. in fi. fol.170. col.1.* Prosper Farinac. *vbi suprà 2. tomo q. 38. n.28.* qui *n.30.* latè examinat: an hoc casu iudex debeat esse certus de calumniosa appellatione; an sufficiat, esse in dubio, an frustratoria sit, vel non.

55 Enimverò suprapositа à nobis tradita conclusio; vt appellationi friuolæ iudex non deferens vim facere non dicetur, cùm eam possit reiicere, & ea non obstante, sine attentatorum vitio queat ad vlteriorem executionem procedere: est vtique intelligenda, & declaranda, vt locum habeat, quando appellatio euidenter est friuola & calumniosa, secus in dubio, siue dubium sit iuris siue facti. ita Innocent. *in c. pastoralis sub n.3. vers. ad hoc.* & ibi Bald. *n.3. de off. delegat.* Iff. *in l.1. in 1. nota. C. de bonor. poss. secundum tabulas & in l præses. num.4. de re iud.* Philip. Franc. *in c. à iudic. n.5. de appella. in 6.* vltra eos, quos allegat & sequitur Contard. *d. l. vnica C. si de moment. poss. q.1. n.41. cum seqq.* Lancel. Robert. *de attenta. 2. p. c.12. lim.6. n. fi.* allegans Iff. *in l. præses n.4. ff. de re iudi.* Alinium *in praxi iudi. §.31. limit.2. n.8. in fi.* plures (loquens spe-
56 cialiter in appellatione à tortura) vide per Farinacium *luco proxime citato,* & vide Contardum *ibi,* qui declarat, quando appellatio dicatur euidenter, & notoriè calumniosa & friuola.

57 Et ideo cùm nuper diximus, quam esse appellationem friuolam & calumniosam, relinqui arbitrio iudicis, dicit Escacia *tractatu de appel. q.2. n.50.* post Aluar. de Ross. *in l. tutor. 41. n.2 ff. de vsuris,* quòd iudex non debet appellationem arbitrari friuolam, nisi eam, quæ notoriè apparet inutilis, & calumniosa. il ámq; dici appellationem friuolam, quæ est manifestè friuola, aliàs quandiu non apparet manifestè friuola, sed remanet disputandum, an sit friuola, non dicetur friuola, & sic euidenter talis debet constare. vt quando quis appellauit ab 58
electione, dicens electum esse monoculum; cùm appareat contrarium; scilicet, duos habere oculos. vel quando appellat, ne quis prouidus, literatus, aut honestus eligatur; aut quando vltra decem dies appellat, Escacia *vbi proximè & lib.1. causa. ciuil. & crim. c.97. sub num.85.* vbi alia exempla de appellatione manifestè friuola.

Item appellatio dicetur friuola notoriè interposita 59
super inepta petitione; vt puta: quando quis in causa recusationis petit, quòd eligantur arbitri, vbi eligendi non sunt, iuxta ea, quæ leguntur, ac notantur *in c. si contra vnum de off delega lib.6* quia tunc propterea appellatio interiecta, erit friuola, Oldrad. *cons.302. in princ. n.2. &* 9. vel quando is, qui appellat, non grauatur, quia eum sententia non tangit Fulgos. *cons.165. n.2.* vbi latè, & vtrumque casum probat Cardinalis Tuscus. *conc.397.* 60
tomo 1. vbi etiam idem dicit: quando procurator consentit, & in iudicem, & locum, & principalis Dominus allegat illos suspectos, vt per Ancharranum *cons.158. n.29. & seqq.*

Quibus conuenit, quod dicit Phil. Franch. *in c. si duo-* 61
bus. in prin. de appellationibus, quòd ille qui non grauatur ex sententia, nullo modo auditur appellans. *c. non solent. 2. q.6. c. vt debitus, de appella.* secundum Innocent. *in d. c. si duobus. in prin.* ac ideo qui obtinet sententiam pro se, aut qui non est grauatus ex sententia, non potest appellare, nec appellatio deuoluit causam, vt tenet Inoc. *in c. breui de iureiur.* Bart. *in l. fi. C. quando prouocare est necesse. colu.4.* pro quo facit item text. *in l. si seruus plurium. § si hæreditate. ff. de leg.1.* & ibi Bart. *in fi.* quod dicit notandum Franch. *vbi proximè.*

Item & illi appellationi, tanquam friuolæ, non est 61
deferendum, si interponatur ab aliqua admissione articulorum, putà, appellationis, aut instrumenti, facta (si & inquantum de iure potest, *&c.*) quia iudex admittens aliquid (si & inquantum) neminem grauat; ac ideo appellatio non admittitur, ita Immola *in l. iudex in fi. ff. de re iudic.* Natta *cons.32. n.8.* Cardinal. Tuscus *vbi proximè d. concl.397. tit. quando dicatur app friuola* quoniam hoc casu cùm ius sit certum, si de iure non debeat fieri, nec admitti; ita nec admissa remanet, nec censetur à iudice 63
admissa, secundùm Ruinum *cons.61. in Iste n.27. lib.5.* Rolandus à Valle *cons.77. viso n.18. lib.2.* Alciatus *cons.409. n.3.* Pedemont. *decis.5. n.9. vers. nec obstat clausula.* Natta *cons.556. n.5. lib.3.* Menoch. *de recuper. poss. rem 9. n.331.* & nos alibi diximus latiùs.

Et his addere potes, quòd cùm ad probandum non 64
admittatur quis, ad id quo probato non releuat, nec prodesse potest; puta: quia res confistit in iure, vel quia confitetur à parte, & similia, *l. ad probationem. C. de probatio.* & per Cornel. Dynum, & Immolam dicit Rolandus à Valle *cons.47. num.28. volu.3.* ibi, si ab hac denegata probatione pars appellationem interponat, deferendum tanquam euidenter friuolæ non est ex his quæ superiùs dicta sunt, quia nihil hæc appellatio prodesse potest, sicuti nec ipsa probatio, quia fieri non debet, quod factum non releuat, *l.2. in fi. ff. si quis in ius vocatus* 65
non ierit, l. arbitror. si calendis ff. de arbitris. multos citat Paris. *cons.100. n.45. colum.1.* Crueta *cons.802. n.15.* Petrus Surd. *decis.360. n.5.*

Et hinc est, quòd imputari non debet alicui, vt non 66
fecit, quod factum non profuisset, Bald. *in consil.145. colu.4. volu.3.* Castrensis *cons.73. in fi. volu.1.* Parisius *vbi suprà n.94.* Crueta *cons.15. num.16.* Beccius *cons.100. num.10.* quia frustratorij actus sunt euitandi, *l. hac stipulatio. §. diuus. ff. vt lega. nomi. caueatur. l. non cogendum. §. Sabinus ff. de procuratio. cap.2. de probatio. l.1. ff. quod metus caus. l.2. in fi. ff. ad municipa. §. quibus in prima constitut. codicil. l.3. in princ ff. de iureiur.* lex enim abhorret

frustra

fruſtratorios,&ſuperfluos actus,*l.vnica C.de theſaurariis lib.10. d.l.1.in fi.ff.ad munic.* Petrus Surd. *vbi ſuprà n.7.* ac ideo dicimus, quòd pars, quæ plenè probauit, licite
67 recuſat iuramentum ſibi oblatum. *c.2.* vbi Doctores *de probatio.* Gloſſ.*in l.admonendi ff.de iureiur.* Iſſ.*in eius repetitione n.29.& n.266.* Alexand.*in l.manifeſtè n.4.ff.eodem.* Neuiz.*conj.7.n.6.*

68 Ex hac etiam ratione non ſunt admittendi articuli impertinentes,nihilque releuantes,*cap.cum contingat.de officio delegat.* Batt. per illum textum *in l.ſi duo §. idem Iulianus.* vbi Iſſ. *n.13. de iuſt.& iure.* Cardin.Pariſ.*conſ. 97. n.131. volum.1. & conſil.67.n.14.volum.4.* Crauetа *conſ.23.num.4.* & pluries in Rota ita fuiſſe tentum, deciſiones referens dicit Flamin. Pariſ.*de reſigna. tomo 2.*
69 *lib.11. quæſt.10. à num.5.* qui dicantur articuli impertinentes, vide Crauetam *conſil.5. n.18.* Quibus proxima ſunt,quæ optimè diſputat, & reſoluit Perez de Lara *de*
70 *anni.& Cappella.lib.2.cap.9.à num.46.vſque ad finem.* an Patronus teneatur præſentare intra terminum edictorum, cum habeat tempus à iure 4. vel 6. menſium , & quando ad id teneatur, vel quando poſſit petere eorum prorogationem , alio inſtante,vel non inſtante pro probatione , & an ſit audiendus petens dictam prorogationem edictorum pro tempore ſibi à iure præfixo ad præſentandum,interim dum aliquis, quem prætendit præſentare , tonſuretur , vel ordinetur ordine requiſito ad beneficium,vel aliàs expectentur qualitates,puta ; ætatis neceſſariæ, ſiue alteri ſit ius quæſitum , vel non, vide per eundem vbi multa

71 Et quia appellans fruſtratoriè eſt in dolo , & lata culpa,Bald.*in l.tutores §.tutor ff.de adminiſtratione tutorum.* Bertachi. *verbo appellans teneri n.120. ante fi.* ad iudicis officium pertinet , vt illa corrigat, & reformet quæ
72 dolo , vel malitia fiunt à partibus lite pendente , Bald. *in l.3. C. de appellatio.* Gregor. Lopez *in l.26.tit.23.p.3. gloſſ. j. ad medium* , Matthæus de Afflictis *deciſ. 354. num.19.ad fin* iudex enim tenetur calumniis obuiare,&
73 exceptiones ad intricandum , & procraſtinandum iudicium oppoſitas , etiam ex officio repellere, ſecundùm Innocentium *in cap.poſt electionem de conceſſione præbendæ.* cum aliis per Foller. allegatis, *in practica crimin. in verbo, & ſi confiteantur in 3.p.3.partis poſt n.50.* & per Menoch. *de recuper.poſſeſſ.rem.15.num.326. & ſequenti,* & loquendo in appellatione fruſtratoria , & friuola, ita dicit etiam Farinac. *in tract.crimi.2.tomo,quæſt.38.n.25.* & facit quod ſuprà circa deſcriptionem appellationis friuolæ dictum eſt,vt tùnc cognoſcetur,quando nullum iuris effectum poteſt ſortiri, & ſic ad alios ſimiles huic caſus poteris inferre,diſcurrere & applicare ſed hæc pro exemplo ſufficient , cùm omnia referre, foret in infinitum progreſſus.

74 Quibus & illud conueniens non omittamus , quòd literæ Apoſtolicæ expeditæ ſuper prouiſione alicuius beneficij,ſemper continent clauſulam (appellatione remota) ſeu (appellatione poſtpoſita) quæ clauſula excludit effectum ſuſpenſiuum appellationis , & excuſat ab attentatis *c.paſtoralis §. præterea. de officio delegati.c. tua nobis in fi de decimis.* Franc.*in c.bona n.36. de appellatio.* quæ clauſula quando non eſt appoſita præcedente
75 cauſæ cognitione ſuper prouiſione ipſius beneficij, parum,aut nihil operatur,quia intelligitur ſolummodo,de appellatione friuola, quæ excluſa per dictam clauſulam cenſetur dumtaxat,non autem legitima , & legitimè interpoſita,gloſſ.*verbo ante ſententiam, in fi.in c.vt debitus honor.53. de appellatio.* Gloſſ.2. *in c.ex parte 13. de offic. delegati.* Ioan. Selua *de benefic.3. part. quæſt.13. num.9.* Gregor. Lopez *in l.70.gloſſ.4. tit.18. p.3.* Puteus *deciſione 328. num.1. lib.2.* Lancelot. Robert. *de attenta. 2. p.c.12. limit.8. num.42. 43.& 44.* Hieronym. Gonzal.
76 *de menſib.& alter.gloſſ.9.in annotat. num.244. & ſuprà,* nec dicta clauſula (appellatinne poſtpoſita) aliquid operatur,quando conſtat de notorio grauamine,Decius,

conſil.49. num.2.lib.1. Ruin. *conſil.82. viſo num.1.lib. 5.* Puteus *deciſ.414. num.2. lib.3.* Lancelot.*vbi proximè à num.28.cum ſequentibus,* quia dicta clauſula ſemper apponitur in parte executiua literarum , & non comprehendit contradicentes de iure , ſed ſolùm refertur ad contradictores de facto, cùm generale verum ſit , quòd clauſula appoſita in parte executiua gratiæ,vel cuiuſlibet actus, nunquam auget gratiam, vel actum,nec tollit 77
ſubreptionem, *clem.1.in fi. de præbendis,* vt latè hoc explicat & egregiè declarat Hieronym.Gonzal. *vbi proximè d.gloſſ.9. a n.241.vſque ad num.245.* vbi latè de effectu , & natura huius clauſulæ. ad quod etiam videndus eſt Couarr. & ab eo relati *in pract.quæſtio.c.26.n.6. in fi. verſ.effectus.* Puteus *deciſ.147. lib.2.* pleniſſimè Lance- 78
lot. *de attenta.2. p.c.12.lim.8.à princ. & per totam,* vbi ponit ad dictam clauſulam Regulam cum quinque amphationibus , & duodecim limitationibus, & pluribus declarationibus, quem videas.

Et aliqua nonnulla circa hanc materiam friuolæ ap- 79
pellationis , an ei iudex deferens à ſe abdicet iuriſdictionem, ita vt ad vlteriora non queat procedere:vel an inhibitio à ſuperiori iudice ad quem emanata,executionem impediat,& cauſet attentata de aliis pluribus ſimilibus , vide multa per Lancelotum Robertum *de attenta.2. p.c.12. lim.6.per totam.* licèt quoad inhibitionem multum eius reſolutioni officiat Concil.Trident.*ſeſſ.13. de reform.c.1.ad fi.* ibi. Nec Epiſcopus,ſeu eius vicarius appellationi huiuſmodi,tanquam friuolæ deferre teneatur ; ſed ea,ac quacumque inhibitione ab appellationis iudice emanata , *&c.* non obſtante , ad vlteriora valeat procedere , *&c.*) quo conſtat inhibitionem vigore appellationis friuolæ emanatam non caſſare attentata,nec impedire executionem permiſſam aliàs à iure , *iuxta c. cum appellationibus friuolis, de appellat.lib.6.* de quo nos latiùs 2.p.c.10.à n.80.cum ſeqq. vbi copiosè videre poteris veram reſolutionem.

Vnum non diſſimulabo,vt tunc appellatio cognoſce- 80
tur eſſe friuola, quando à parte propoſita ab aliqua ſententia , ſeu decreto, & iudex illam aliqua iuris ratione motus tanquam friuolam reiecit, & pars huic reiectioni , & facto iudicis,non contrauenit , ac contradicit appellando,ſed acquieſcit:videtur, & cenſetur conſentire, & cognoſcere, eam eſſe friuolam,ac ita talis iudicanda eſt ; ita Cardinalis Zabarella *conſil.32.* per quem ita adnotauit Cardin.Tuſc. *1.tomo concl.397.ante fi.tit.quando dicatur appell friuola.*

Vltimò notandum,poſſe iudicem à quo excommuni- 81
care friuolè appellantem, tanquam contumacem, Abb. Philip.Franc.Card.Alex. & Dec.*in cap.ſollicitudinem 44. not.1. num.1.de appell.* Eſcacia *de appell. quæſt.2. n.51. in fi.* & nos alibi diximus.

Quid autem , vbi alicui iuris & de iure præſumptio 82
aduerſatur, an huiuſmodi condemnatus præſumptione audiatur appellans , & quòd eius appellationi deferendum non ſit, probatur euidenter. nam qui contra ſe habet huiuſmodi præſumptionem ; dicitur conuictus & confeſſus, qui nullo modo regulariter appellat,vt diximus latè infrà *in c.de criminalibus. c.14.* & in ſpecie per 83
hanc rationem probat Bald.*in l.ſi hi qui num.2.* per illum text. *C. ad l. Iul. de adulte.* Alexand. *in additio. ad Bart. in l.2.litera C.in fi.C.quorum appell.* Marſil *in l.1.nu.157. C. de raptu virg.* & idem Marſi. *in rubr. C. de probatio. num.264.* & idem Marſi.*in ſingul.116.* incipit,*præſumptio iur.& de iure.* Euerar.*in controu.legat. in arg.à veriſimili n.18.* Brun.*de indic.& tortu.p.1. quæſt.4. n.16.in fi.* Carterius *in practi.crim.in 1.tract.de appellatio.§.quartus caſus eſt n.1.& ſeqq.* Paul.Caſtrenſ.*in l.2.n.2.in fi.C.quorum appellat.* Nicell.*in tractatu de concor.gloſſ.concordi.6.fall. 3. n.21.fol.121.* Farinac *in practi.crim.quæſt.101.cap.2.à num.124. in meis, tomo 3.* Menochius *de præſump. lib.1.* 84
qu.76.per totum, Carterius *vbi proximè* reddit rationem, quia huiuſmodi præſumptio iuris,& de iure non recipit

probationem in contrarium, ex qua ratione & bene (cum Mascardo per eum citato) infert à ratione cessante Farin. *vbi proximè n.* 125. quod in omnibus, in quibus præ-
85 sumptio iuris & de iure recipit probationem in contrarium, in eisdem etiam casibus condemnatus tali præsumptione appellare potest, & quales ij sint casus, in quibus præsumptio iuris & de iure admittat probatio-
86 nem in contrarium, vide exactissimè Menoch. *de præsum. d. lib.* 1. *q.* 61. *cum pluribus seqq.* vbi etiam, quales sint præ-
87 sumptiones iuris & de iure; condemnatus autem sola iuris præsumptione non prohibetur appellari, quia semper admittit probationem in contrarium. ita Menoch. *d. q.* 76. *in fi.*

CAPVT VII.

A sententia declarante, beneficium incompatibile vacasse, mandantéque prouidere personæ idoneæ; appellationi interpositæ an iudex Ecclesiasticus vim faciet; non deferens, procedénsque eius ad executionem.

SVMMARIVM.

Declaratoria sententia, aliquem incidisse in pœnam ipso iure impositam, an sit necessaria. n. 1.

Clericus priuatus beneficio ipso iure per adeptionem secundi, an ad declaratoriam sententiam sit necessariò citandus. n. 2.

A pœna per legem ipso iure imposita licèt non sit licita appellatio, tamen à declaratoria aliquem in eam incidisse, illam admittit quoad vtrumque effectum. n. 3.

Incompatibile beneficium obtinens ob non residentiam an possit de facto spoliari, vel an prius debeat citari, & audiri n. 4.

Incompatibile obtinens sententia an requiratur diffinitiua ad priuationem, & an appellationi ab ea deferendum, decernat Senatus Regius aditus per viam violentia. n. 5.

Appellationi à sententia declaratoria, beneficium incompatibile vacasse per adeptionem pacificæ possessionis secundi, non esse deferendum, verius demonstratur. n. 6.

Incompatibile beneficium ipso iure vacans potest liberè ab ordinario conferri absque declaratoria sententia, nec citatione possessoris. n. 7.

Possessore priuato ipso iure, potest alius eligi absque alia sententia priuationis. n. 8.

Beneficium quando vacat ipso iure per obtentionem secundi, non est necesse iudicem adire pro sententia declaratoria priuationis. n. 9.

Incompatibile beneficium quantum ad iuris effectus vacans est, & ideo in eius collatione & prouisione nulla requiritur possessoris citatio. n. 10.

Possessor priuatus ipso iure per adeptionem secundi incompatibilis si ad collationem de iure vacantis non fuit citatus, tamen possessio facti, & detentatio auocari ab eo non potest, nisi citatione præmissa. n. 11.

Text. inc. licet Episcopus de præbend. in 6. *explanatur. ibi.*

Executor Apostolicus ad tradendam possessionem beneficij vacantis ipso iure prouiso tradere non debet, nec à detentatore auferenda, nisi isto priùs citato, quando ad eius prouisionem citatus non fuisset. n. 12.

Quod extenditur ad omnes priuat omnes ipso iure. n. 13.

Dominium licèt sit amissum & publicatum ipso iure, non tamen possessio, quæ est facti. n. 14.

Notoriè vbi constat, quem esse priuatum beneficio ipso iure, vel quando in sententia declaratoria possessor vocatus fuit, aut etiam in collatione vacantis beneficij, ipso iure possessio auocari potest à detentatore absque alia citatione. numero 15.

Et ita procedunt Doctores indistinctè tenentes, posse à possessore primi beneficij incompatibilis amoueri. ibid.

Causæ cognitio quæ est adhibenda in tollenda possessione à detentatore ob vacationem ipso iure, debet esse summaria. n. 16.

Beneficium incompatibile cùm vacans sit per sententiam legalem, nihil aliud remanet faciendum, quam ipsa nudi facti executio. n. 17.

Nec tunc ordinarius aliud agit nisi vt iuris executor & minister, illam legalem sententiam executioni tradit. ibi.

Sententia iudicis non debet esse melioris conditionis, quàm sententia iuris, & quemadmodum ab illius executore non appellatur, ita nec debet appellari ab executore iuris. n. 18.

Detectus per iudicem à beneficio vacante ipso iure præmissa citatione, non est restituendus. n. 19. *&* 21.

Priuatus ipso iure si spolietur à priuatore (authoritate tamen iudicis) restitui non debet, quem excludit exceptio priuationis ipso iure. n. 20.

Ordinarius liberam facultatem & potestatem habet à iure prouidendi beneficia incompatibilia vacantia ipso iure per pacificam possessionem [illegible]

Plurima iura canonica ad idem expressè exponuntur ibidem appellationem non esse admittendam à iudice, cuius facultati seu libero arbitrio aliquid de iure committitur, omnium receptissima est sententia. n. 23.

Libera facultas dici non potest, quæ ab alio dependentiam habet. n. 24.

(Liberè) dictio idem importat quod sine alterius consilio, consensu, interuentu, requisitione, seu interuentione ibid.

(Liberè) dictio importat voluntatem absolutam. n. 25.

(Liberè) dictio liberam denotat potestatem in faciente sua sponte, & alterius voluntate non requisita. n. 26.

(Liberè) dictio, vbi apponitur, impedit appellationem, quia idem importat, quod appellatione & præscriptione non obstante. n. 27.

Commissio signata cum clausula (liberè expedienda & determinanda) intelligitur appellatione remota. n. 28.

Philip. Franc. declaratur, dum dicit, quod in commissione cum clausula (liberè terminanda) possit appellari, vbi iusta causa & ratio appellandi subest. n. 29.

Priuilegium aut rescriptum Pontificis, quo conceditur alicui vt in causa possit liberè appellare, poterit etiam tertio in ea prouocare. n. 30.

(Liberè) dictio nec iure, nec ratione, nec æquitate aliqua regulatur. n. 31.

Contradictio vbi à iure sublata est, pariter & appellatio sublata intelligitur. n. 32.

(Liberè) dictio vbi est apposita, intelligitur sublata omnis contradictio, & impedimentum. n. 33.

Liberam facultatem prouidendi beneficium vacans ipso iure per adeptionem secundi cùm per ius accipiat ordinarius, debet intelligi appellatione non obstante. n. 34.

Sine contradictione actum celebrat, qui potest facere liberè. n. 35.

Iura loquentia de priuatione beneficij vacantis per adeptionem secundi incompatibilis iuxta verba, quibus vtuntur, respiciunt executionem & possessionis auocationem, prout est verbum (illico, absque mora dispendio, &c.) & quæ ea sint iura plura explanantur. n. 36.

Moram aut dilationem vbi res non recipit, appellatio sublata intelligitur. n. 37.

Appellatio sublata intelligitur per verba æquipollētia. n. 38.

(Illico) dictio significat executionem paratam, nec requiri aliam condemnationem. n. 39.

(Illico) dictio exponitur, id est sine vlla dilatione, & significat latam sententiam iure operante. n. 40.

(Mox) dictio idem operatur. n. 41.

Statutum tollens appellationem, debet esse clarum, non turbidum, cùm suaptè natura sit etiam stricta interpretationis. n. 42.

Secus autem in lege, quia per eam tollitur appellatio etiam per æquipollens. n. 43.

Lex

L.constitutio.ff.de appella.interpretatur.ibidem.
Dictiones (statim, illico, mox) excludunt appellationem. n.44.
Opinio Hieronymi Gonz. & Gratia. reprobatur dicentes dictiones (mox, statim, confestim, illico) & similia, non excludere appellationem.n.45.
Dictiones, (mox, statim, illico) & similia, nullam dilationem admittunt, & intelliguntur sine temporis interuallo. num.46.
Dictiones (statim, mox, illico) & similia important summariam cognitionem, & non requirunt sententiam.n.47.
Dictiones (statim, illico, & similia, intelliguntur cum temperamento ratione subiectæ materiæ.n.48.
Temporis interuallum quod requirunt dictiones (mox, statim) & similia, est vt non statim sententia lata exequatur, sed omnia substantialia executionis prout citationes & similia præcedant.n.49.
Dictiones (mox, statim) & similia, effectu non indiget sententia translata in rem iudicatam.n.50.
Executorialium paritio licèt sit statim facienda, intelligitur tamen ciuiliter, & cum aliquo temperamento.n.51.
Executorialium paritionis temperamentum respicit tempus, non appellationem, quam executoriales non recipiunt.n.52.
Sententia, qua declaratur incompatibile vacasse per adeptionem alterius, ac simul mandatur eiusdem fieri prouisionem, non suspenditur per appellationem interiectam per detentatorem vtriusque, prout decreuit Senatus Valisoletanus.n.53.
Clausula (dimittendi primum incompatibile) intra duos menses, &c. adiecta in Bulla impetrationis secundi quomodo intelligenda est, & declaranda, & an ad iuris terminos sit reducenda.n.54.remissiuè.
Clausula (dimittendi) an existenti in Curia terminus currat à tempore notitiæ captæ possessionis in partib.n.55.
Clausula (dimittendi) virtute quando possit vel non, ob non demissionem beneficium impetrari.n.56.remissiuè.
Conc.Trid.sess.7.de reformat.cap.7.disponens contra retinentes incompatibilia procedendum esse appellatione, & inhibitione non obstantibus, dilucidè explanatur.n.57.
Clausula (appellationibus, &c. minimè suffragantibus) vt generalis omnia in Concilio contenta comprehendat.n.58.
Text.in cap.2 requiris.41.de appellatio.expenditur.numero.59.
Verbum (in præmissis) quo vtitur Tridentinum, ad omnia præcedentia refertur, iuxta eius grammaticalem significationem.n.60.
Clausula (de præmissis) ad omnia & singula præcedentia refertur de necessitate.n.61.
Dictio (præmissa) est repetitiua omnium præcedentiũ.n.62.
Dictio (supradictus) restringit dispositionem ad superiora, perinde ac si specialiter essent repetita. n.63.
Dictio (huiusmodi) præcedentia repetit cum omnibus suis qualitatibus.n.64.
Bulla Pij Papæ IV. edita in confirmationem Concilij mandat omnia & singula decreta eius obseruari appellatione remota.n.65.
Declaratoria sententia requiritur cum præuia causæ cognitione, quando beneficium vacat ipso iure ob pœnam alicuius facti, puta, ob non residentiam; non tamen quando ex iuris dispositione puta ob adeptionem secundi incompatibilis.n.66.
Inter vacationem beneficij ipso iure ob pœnam facti, & ob vacationem, ob iuris dispositionem id dictantis, differentia & eius genuina ratio redditur.n.67.
Sententia declaratoria vbi requiritur in priuatione beneficij ob pœnam, non ideo sequitur, quod appellatio sit admittenda si aliqua specialitatis ratione excludatur, vt in priuatione ob non residentiam.n.68.
Sententia declaratoria incursus in pœnam priuationis ipso iure quoad appellationis prohibitionem, vestitur ex natura casus, cui adiicitur, vt si casus est appellabilis, à declaratoria appellatur, si inappellabilis, à declaratoria multo fortiùs prohibetur appellari.n.69.
Iudex in declaratoria priuationis ipso iure nihil noui agit, sed actum in præteritum ostendit.n.70.
Appellari licèt non possit à pœna excommunicationis lata ipso iure, tamen à declaratoria admittitur appellatio quoad vtrumque effectum.n.71.
Declaratoria sententia incursus censurarum si sit lata in causa executiua, secundùm eius naturam re ulatur, & pariter non recipit appellationem suspensiuam.n.72.
Appellari non licet à pœna legis seu canonis, à declaratoria tamẽ aliquem in eam incidisse, licita est appellatio.n.73.
Declaratus incidisse in pœnam si sit conuictus & confessus non appellat.n.74.
Beneficiatus absens monitus & contumax plectitur pœna priuationis beneficij ob non residentiam, cuius executionem debet præcedere declaratoria sententia diffinitiua cum causæ cognitione, aliàs erit attentata, & nulla. numero 75.
Declaratoria sententia aliquem esse priuatum beneficio ob non residentiam quando non recipit appellationem suspensiuam, n.76.
Contra non residentem quando præceditur ad priuationem beneficij admittitur appellatio, si non præcedit causæ cognitio & citatio, & quo decreti genere tunc vtitur Senatus Regius.n.77.
Beneficia omnia etiam simplicia quomodolibet residentiam requirentia, dicuntur incompatibilia, & per adeptionem possessionis pacificæ secundi, vacat primum ipso iure ex dispositione Triden n.78.
Concil.Trid.sess.7.de reformat.c.4.explanatur.num.79. & n.85.
Beneficia simplicia etiam requirentia residentiam per secundi adeptionem inter se non vacare hodie ipso iure, qui teneant.n.80.
Beneficia simplicia requirentia residentiam sunt inter se incompatibilia, & per consequens hodie vacat secundum ipso iure ex magis vera opinione n.81.
Text.in cap.de multa.de præbend.interpretatur.ibid.
Beneficium simplex non dicitur incompatibile, quando eius residentia non est præcisa & absoluta, sed causatiua ratione amissionis fructuum.n.82.
Beneficiũ simplex non dicitur incompatibile, quando residentia non est continua, sed ad certũ tempus, nisi in eodẽ tempore concurrat seruitium & residentia alterius.n.83.
Nauarrus relatus pro contraria opinione explicatur.n.84.
Autor valde miratur aliquorum Doctorum cauillantium clara verba, ibi relata Concil.Trid. d.cap.4.sess.7.de refor.n.85.
Concil.Trid. decreti sess.24.de reformat.cap.17.quod contrarium videbatur d.cap.4.sess.7.de reformat. secundùm aliquorum sinistram declarationem formalis sensus restituitur.n.86.
Circa incompatibilitatem beneficiorum, & eius plurimas quæstiones Doctores qui sint videndi.n.87.

ARTICVLVS iste perdifficilis est, quem ad partes examinabo, quorum affirmatiuam; nempe: iudicem Ecclesiasticum vim facere, non deferentem appellationi interiectæ à possessore primi beneficij vacantis ipso iure per adeptionem alterius incompatibili; probatur primò, licèt pœna imponatur alicui ipso iure; requirit sententiam declaratoriam, quem in ipsam incidisse, quæ nihilominus est necessaria, Bart.*in l. eius qui delatorem.* per textum *ibi ff. de iure fisci*, & Ioannes Andreas, & alij scribentes, per textum *ibi in c. cum secundùm leges in §. confirmationis, de hæreticis.lib.6* Ioan.Andr. Archidia. Petrus de Ancara. Domini & Philip. Franc. *in c. 2. de præscript. lib.6. & in cap.falcidis. § nullus, de pœnis lib.6.* & omnes ferè scribentes *in cap.1.de homicidio, eodem lib.* Cardin.*in clem.1.in princ.annotat.14.de pœnis*, & Petrus

de Ancara *in cap.cupientes §. quod si per viginti,columna. vlt.versiculo item colligе,de electione lib.6.* vbi ad hoc dicit singulariter text. *in d. §. confiscationis, & in cons.*133. incip. *acris inadvertenter,column.*1.*vers. ego etiam, & in consilio* 189. incipit, *tribus, columna.*1.*vers.*2.*moueor,* & Dominic. *in cons.*42. incipit *in nomine, &c.quia reuocatur, columna.*1. & Felinus *in c. Rodulphus,colum.*24.*vers. sed declaratoria sententia de rescript. & in c. cum non ab homine,col.ante.*4.*vers. verùm autem data de re iudic. & in c.*2. *in princ.de ijs qui filiis, & in consil.*35.incipit, *quidem habens vnum filium, column.vlt.* & multos hanc sententiam tenentes refert, & sequitur Alexand.*in l. si quis maior, columna.penult. Cod.de transact.* & ita tenendum est contra aliquos, quos refert Tiraquell. *in leg.si vnquam,verbo,reuertatur.n.*398 *C.de reuocand.donation.* resoluit etiam Oieda de Mendoça *in tractatu de clericis, & eorum exempt.limit.*4. *num.*7.

2 Et in hac sententia declaratoria citandus est clericus priuatus beneficio,ipso iure,quia cùm de eius præiudicio tractetur, necessaria est, gl.*in clem. præcipi in verbo, constituerit,de pœnis,* Sequitur Roman. *in l.is qui bonis ff.de verborum obligatio.* Panormita.& alij *in cap.pernecessitatem el.*1. *de appellatio.* & Bald. *in l.ea quæ C communia. vtr usque iudicij.* Bart. *in l. ab executore, in prin.ff de appellat.* Aretin. *in c.*1.*column.*8.*vers. verum autem quando pœna, de iudiciis,& in cons.*116.incipit,*sicut Ioannes dixit, column.*9.& Alexand. *in additio.ad Bart.in leg.Imperator ff. de iure fisci*, & Felin. *in c.Rodulphus,colum.ante penult. vers.sed instior est cùm citatur pars,de rescriptis,*& Socinus *inter consil.Fedrici Senioris,cons.*20.incipit, *Nomine labia mea aperies,in 4.dubio,*vbi inquit, de hoc esse text. expressum *in cap.parochianos,*vbi notat Panorm.n.2.& facit *clem.dudum,de renuntiat.* Tiraquell.*vbi supra, n.*404. ergo succedit regula *l.& in maioribus C.de appell.*iuncto *tit.ff.nihil nouari appell.pend.*

3 Secundò,quia licèt ab ipsa pœna,à iure imposita,non sit licita appellatio,tamen à sententia declaratoria, aliquem incidisse in illam,licita est quoad vtrumque effectum deuolutiuum & suspensiuum, plures,quos congerit Nauarr. *in c.cum contingat.*15. *causa nullitat fol. mihi* 151. plurimos per Bernard. Diaz *in regul.*675.& exactè per Gratianum *in regul.*35. *per totam,* vbi de ratione, *& in regul.*171. Gutierr.*cons.*10.*num.*16. plures per Bobadillam *in politic. lib.*2. *cap.*8.*num.*278. ego pariter & in nostro casu,vt ab ista sententia declaratoria,beneficium vacasse ipso iure,appellationi à possessore emissæ,vt legitimæ deferendum videtur.

4 Tertiò magis in terminis videtur hanc partem corroborare Flores de Mena *in practic. quæstion. quæst.*13. *num.*26. vbi dicit: Quòd si ordinarius procedat contra recipientem secundum beneficium, etsi non inducens primò priuationem ipso iure, & ad eius priuationem ob non residentiam, ob incompatibilitatem, non potest ipso facto eum spoliare, & priuare, sed priùs eum tenetur audire, & citare, & de causa cognoscere, si aliquam defensionem habeat,& sententiam diffinitiuam proferre,à qua poterit appellari, allegat glossam in pragmatica sanctione Gallicana *titulo de collationi. verbo, prouideant, in fi.* & alibi procedent nulliter, & omnia per
5 ipsum iudicem facta, reuocabuntur per viam attentati, nullitatis,& iniustitiæ,allegat ad id *cap.inter quatuor, & cap ex parte, de cleri. non residen.* & Abb.& Oiedam *de benefic. incompatib c.*18.*n.*5. & alios,ac *in fi.*dicit,quòd quando ordinarij non audiunt possessorem,in tribunalibus Regijs declaratur,vim fieri.

6 Sed his & aliis non obstantibus, contraria sententia, imò huiusmodi appellationi interpositæ à sententia declaratoria beneficium vacasse ob obtentionem possessionis pacificæ secundi incompatibilis, ita vt nec illius prouisionem, & possessionis traditionem, non suspendatur, non deferens ordinarius violentiam nullatenus facere; & longè verior est, & de iure probabilior quam & ex sequentibus fundamentis talem demonstrabo.

Primò, quia beneficium incompatibile, quod ipso 7
iure vacat, potest liberè ordinarius alij conferre, nulla expectata sententia, nec citatione possessoris,Bald. *in cap.cum in cunctis. de electione.* notant scribentes *in cap. de multa,de præbend. & in cap.*2. & ibi Panorm.*in 3.not. de feudis,& in cap.fundamenta.* vbi glossa & Dominicus, *de electione lib.*6. *& in cap. licèt Episcopus, de præbend. eodem lib.*Doctores *in c.ordinarij de officio ord.lib.*6.Glos. *in cap.*1.*verbo,liberi.* & Ioann.de Anania,& Dominicus, *de homicidio,* Glos.*in cap.fœlicis, verbo,disponant,de pœnis lib.*6. tenuerecetiam Innocentius, Ioann.Andreas & Panor.*in cap.accepta,de restitutione spolia.* Bald.*in c.*2.*in vers.amittat in fi.tit.de feudis sine cui. non amit.fol.*133. incipien.*quæstionis istius determinationem,ad fin.lib.*4.& Cardinal.Flor.*in clem.*1 *in prin.*15.*nota.de pœnis.*Immol. *in c.de multa col.*2.*vers.nota quod,vbi per ius de præbend. & in c.exhibita col.*8.*vers.*3. *quæritur.de rerum permutatione,*per notat.*in c.auditis,& in cap.inter dilectos,de excessibus prælatorum.*& Roman.notat *in cons.*212. incipit, *quoad primum, in dubio primo, & in consil.*483.incipit, *dubitatur* 1. *col.*3.*vers.*3 *hoc demonstratur,* & Panormita. *in c.*2.*in nota* 3. per illum textum *de feudis, in consil.*67. incipit *in causa quæ vertitur,column.*2.*in lib.*22.& Martin. Laudensis *in c.si quis miles post medium titulo de feudis, sine culpa non amit.*& Ludouic.Bologninus *in additio.ad consilia Ananiæ,in consil.*32.incipit,*præstantia Domini,in vers.plus dico,col.*2 & ita tenuerunt Domini de Rota *in dec.*301. incipit *nunquid Patronus in antiq.* & Franc. de Ripa *in c.sæpè col pen.vers.sed dubitatur,de restit.spoli.*

Quemadmodum cùm quis est priuatus ipso iure,po- 8
test eligi alius absque alia sententia priuationis,probat text. *in c.fundamenta §. quod si secus,* & ibi Domini. qui hoc notat, *in* 2. *not.de electione, lib.*6.& denique præfatam sententiam receptissimam esse, probant Quintil. Mand.*in additio.ad Lapum,in allegatione* 16.*litera A.*vbi refert infinitos pro ea, optimè per Oiedam de Mendoza *in tractatu de benefi.incompet.*1.*p.c.*4.*n.*6 *&* 7.vbi reprobat & dicit errasse aliquos contrarium tenentes. idem 9
Oieda *d.*1. *p c.*13. *n.*59. vbi dicit, quòd quando beneficium primum vacat ipso iure per obtentionem secundi,non sit necessarium,iudicem adire ipsius beneficij,& petere sententiam declaratoriam priuationis,adducit ad id notata per Andream Tiraq *in l si vnquam,in verbo,reuertatur, n.*446. Flam. Par. *de resignatione benef. lib.*12. *tom* 2.*quæst.*10.*n.*10.

Quæ sententia licèt verissima sit, vt ordinarius possit 10
prouidere & conferre alteri dictum beneficium,ipso iure vacans absque aliqua sententia declaratoria, & absque citatione, quia verè & realiter quantum ad ius attinet, beneficium vacans est: tamen quando in collatione possessor priuatus citatus non fuit, possessio facti, & illa detentatio prouiso tradenda non est, nec 11
ab ipso detentatore auferenda absque citatione, quia inauditus de ea deiici non valet, ita probat text. in tribunalibus frequens.*in c.licèt Episcopus,de præbend.lib.*6. Licèt Episcopus(inquit Pontifex)beneficium,quod cùm animarum cura tenebat(postquam aliud recepisti consimile, ac ipsius possessionem pacificam habuisti, vel per te stetit,quominus haberes eandem) possit alteri de iure conferre: illum tamen, cui contulerit, non debebit, te non vocato (cùm tibi forsan ius possit competere retinendi)in possessionem ipsius inducere corporalem.quod tenet ibi gl.*verbo,te non vocato,* & ibi latè Ioann.Monaquos referens sequitur Geminia. *ibi n.*9. Lap. *alleg.*103. *sub n.*3.Hostiens.*in c.*1.*n* 9.*de concess.præb.lib.*6.Innoc.*in c.de multa, verbo conferat,*& ibi Abb.*in* 4.*not.*Ioann. Andreas *in verbo liberè*, Immol. *col.*2.*vers.not.quòd,* & alij omnes ibi scribentes, Abb. *cons.*67.*lib.*2. Gemini *consil.* 117.*col.vlt.*Card.*cõs.*63.*col.*2.*vers.item si in forma,& cõs.* 74.*col.*2.*vers.pro hoc est ratio.* Alex.*cõs.*103.*col.vlt.vers.*

vnde

*vnde dicit, lib.*1.Barba.*consil.*13.*colum.*2.*versic.propterea lib.*3.Ruin.*cons.*128.*n.*8.Bald.*consil.*133.*in fi. lib.*4. cum aliis, Hostiens.*in cap.solicitè.de restitut.spolia.* Andreas Isernia *in constit. Neapol.*incipit,*si vassallus à Domino, col.*3.Bald.*in l.si maritus quondam.C.de donatio.inter vir. & vxorem,& in c.cum in cunctis,de election.*141 incipit *thema huiusmodi.colu.*2.*l.*2. Lapus *allegatione* 89.*in Dei nomine col.*19.*in paruis.* Cardin.Floren.*consil.*63.incipit *Dominus noster.colu.*2.*vers. item si forma*, & alij, vt per Tiraquell *in l.si vnquam, verbo, reuertatur, n.*388. *C.de reuoca.dona.*Oieda *de benefi.incompatib.*1.*p.c.*4.*n.*8. Flamin.Paris.*loco mox citando.*

12 Quod item esse intelligendum in prouisione facta à summo Pontifice huiusmodi beneficij vacantis ipso iure,non facta in ipsa collatione,& prouisione citatione possessoris, executor ad tradendam possessionem prouiso teneatur citare possessorem, latè etiam comprobat Flamin. Paris. *de resignat. benefic. tit.*2. *lib.*11. *quæst.*10. *per totam.*Ferretus *cons.*4. *num.*4 *& consil.*10.

13 *n.*10.& extendit etiam ad omnes priuationes ipso iure beneficij, secundùm gl. *in d.c.licet Episcopus, verbo te non vocato, in fi.*

14 Et præfati Doctores rationem reddunt, quoniam licèt dominium sit amissum,aut publicatum,non tamen possessio, quæ est facti,vt ex Bald.*in additis. ad Specul. tit.de locato §.nunc. aliqua q.*46. & idem Bal. *cons.*356. *lib.*4. *& in leg. si quis in tantum, colum. penul. C. vnde vi.* plures alios,plurimaque in comprobationem adducit Tiraquel.*in d.l.si vnquam, verbo, reuertatur n* 338. Oieda *supra num.*9.& Flamin. *n.*11 & licèt non desint, qui contrarium tenuerunt; vt etiam absque citatione possessor possit deiici; qui obtinent, quando esset notorium, quem priuatum esse beneficio, aut si possessor vocatus fuisset in sententia declaratoria, vel priuatiua,aut etiam in collatione ipsius beneficij, num iste tri-

15 bus casibus ei potest auferri possessio beneficij, aliter non vocato,& sine alia causæ cognitione,vltra quos superiùs tradita doctrina verissima, & certior est, vt videndus plures in comprobationem adducens ipse Oieda *vbi supra sub num.*9. quem vide.

16 Aduerte tamen, quòd ista causæ cognitio debet esse summaria,vt scriptum reliquit gl.*in d. cap licèt Episcopus.de præbend.lib.*6. *verbo te non vocato, circa medium.* quam referens sequitur Flamin. Parisius *loco proximè citato,num.*34.

17 Nam cùm per sententiam legalem verè vacans sit beneficium, tot constitutionibus & decretis canonicis statim referendis, non amplius remanet faciendum quàm ipsius executio facti,& ordinarius tunc aliud non agit,quam tanquam iuris minister, & executor ipsam debitæ executioni tradit, & exequitur. vt in simili

18 proposito ex aliis considerauit Azeued. *in leg.*27. *tit.*3. *lib.*1.*recopil.post princ.*& nos *supra c.proxime præcedenti* exactè probauimus nec debet esse melioris conditionis sententia iudicis, quàm sententia iuris,& ab executione & executore illius non appellatur, *l. ab executore ff. de appellat. l ab executione. C. quorum appell.non recip.* nec ab eo, quòd sit secundum legis,& canonis dispositionem,& præceptum,nec à iudice,illud exequente,appellationi interiectæ deferendum est,tanquam contraria iuri, frustratoria, non habens adminiculum, & fomentum iuris,*c.consuluit el.*3.*de appela.c.relatum de cler. non residentibus.l.fi.ff.de appellatio.recipi.*& ex his, quæ nos exactissimè adduximus,& in vnum congessimus, & resoluimus *supra c.præcedenti*, pluribus ad idem citatis Doctoribus.

19 Adeò vt ita deiectus à tali beneficio per iudicem non est restituendus,vt inquit glo.*in verbo audientia in fi.in c.in nomine Domini* 23.*d.fi.in c.præsentium* 7.*q.*1. & ibi Archidia. circa fin. glo. *in summa* 3.*q.*1.Felin. *in c.cum causa de off. delega. colu.* 1. Abb.*in c.dilectus* 1.*colu.*1. *de rescriptis.* Abb. *in c.conquerente colu.*1. *& sequent. de restitut. spoli. & in c. licet ex suscepto in* 4. *colu. de foro compet.*Felin.*in c.dilectus el.*1.*colu.*1.*de rescript. & in d. causa colu.*1. *de off. deleg. & in c.Ecclesia sanctæ Mariæ.* 13.*de constit.& in c.cum ordinem colu.*5.Decius *in c.referente colu.*1 *de præbend.*Francisc.*de repet. in l.naturaliter §.nihil commune n.*92.*de acquir.poss.n.*6. *cum seqq.& in c. sæpe,de restitut. spoli. n* 86. & resoluit multa in propositum adducens Anton. Gabriel. *communium opinio.tit. de restitut. spoli.concl* 1.*n.*108.

Et idem esse in spoliato à priuato (authoritate tamen 20 iudicis) late, & cum distinctione prosequitur post alios plurimos Oieda *vbi suprà* 1. *p. cap.*4. *num.*68. *cum seqq.* quia ei obstat & excludit exceptio priuationis ipso iure apposita.

Et accipiendam puto hanc doctrinam (licèt ipsi Do- 21 ctores absolutè loquantur) cum temperamento, de quo supra, vt scil cet, procedat, quando aliquo modo fuit citatus à iudice,vti videre est per Ferretum *cons.*10. *num* 10. *vers.alias.*Ilf. *in cons.*38. *prope finem lib.*3.Bald. *cons.*155. *in causa prope finem lib.*2. Afflictis *decis.*361. *n.*35. quam & ratione, & authoritate comprobat Menoch.*de recuper.poss.*8 *remed.*2,*num.*50.*&* 53.quem ad id referens etiam sequitur Flamin.Pari. *de resignatione benef.tom.*2.*lib.*11.*q.*10.*n.*23.

Secundò & pro hac mea opinione, scilicet vt ordi- 22 narius vim non faciat appellationi non deferendo, ab eius prouisione, & possessionis traditione beneficij, tanquam incompatibilis ipso iure vacantis; facit, nam omnia ferè iura hoc disponentia circa prouisionem horum beneficiorum, id committunt totum liberæ facultati, & arbitrio iudicis, probat text.*in cap. cum in cunctis.*§.*cum verò*, in finalibus verbis *ibi*; habeant liberam facultatem.) *de electione* text. *in eodem cap. in pri.* ibi, de illis disponendi liberam habeant facultatem.(text.*in c.de multa.*ibi,liberè conferat,cui meritò viderit conferendum *&c.*) *de præben.* text.*in c.exurpanda* §.*qui verò*, ibi,liberè alij conferenda qui velit & possit, *&c.eodem.* text.*in c. fundamenta, vers.quod si secus.* ibi,liberam habeant potestatem) *de electione lib.*6. idem probant text. *in c.ordinari, de off.ordina.lib.*6 *c.nec aptandæ, de concess. præben.lib* 6.*c.*1.*§.sacri.eodem lib.c.felicis in prin.ver.quia verò, de pœnis in* 6.

Sed sic est quòd licet inter nostros in varias itum est 23 sententias, an licet appellari à iudice, cuius arbitrio aliquid relinquitur,vt infrà videbimus suo loco: tamen illud est apud omnes receptissimum, vt à iudice, cuius facultati, & arbitrio libero aliquid relictum est à iure, appellationi deferendum non esse. ita docent Innocentius & Hostiensis *in c. vltimo de feriis.* & Ioannes Baptista à Sancto Seuerino *in c. admonendi., n.*265. *vers.*1.*ff. de iureiuran.* Feli. *in c.exceptionem,n.*2.*in fi. de exceptio.& in cap.super his n.*8.*de accusatio.*Ruinus *cons.* 149.*num.*9. *lib.*4. Ilf. *in l.*1.*in prin. n.*6 *ff. si quis ius dicen.non obtemper.* Couarru.*lib.*2.*varia. cap.*12.*numero* 5. Menoch.*de arbitra.iudi,lib.*1.*quæst.*7.*num.*13. & alij per nos inferiùs allegati, latè diximus suprà 2.p cap.8. ante fin.vers similiter clausula (suo libero arbitrio, *&c.*) à num.119.

Cùm libera facultas, & arbitrium dici non potest, 24 quod ab alio dependentiam habet, cùm illud hæc dictio (liberè) importet, scilicet, sine alterius consilio, consensu, interuentu, requisitione, seu interuentione, vel alias ita optimè & exactè per Tiraquellum *in l si vnquam in verbo reuertatur num.*135 & Bal.*in cap.*1.*n.*6. *de rescriptis*, dicit, quòd importat voluntatem absolutam, vt post Bart.Alexand. contra alios consuluit Ro- 25 land. à Valle *cons* 62.*num.*18 *volum.*1. Ammon.*cons.*122. *n.*5.Ruinus *cons.*18.*n.*6 *& cons.*84.*num.*9.*lib.*1.& hæc dictio, liberam denotat potestatem, faciendi actum sua 26 sponte alterius voluntate non requisita, *cap.*1. *de rescrip.* iuncta gl.*verbo, vt liberè cap.*2. *in fi. de testament. lib.*6.*clem.*2.vbi gl.*verbo liberè*,& Doctores *de iure patro.*

& in cle. dudum §. si verò in verbo liberè, de sepulturis, latè Areti. *cons.* 59. *in fi. lib.* 3. Decius *cons.* 360. *num.* 3. Socin. Senior *cons.* 13. *num. fi lib.* 1. Gozadi. *cons.* 58. *num.* 2. Curtius iunior *cons.* 2. *num.* 3. Cassiado. *decis.* 3. *sub num.* 2. *de priuilegiis, & num.* 4. *in fi.* Caputaquen. *decis.* 297. *num.* 5. *&* 6. *p.* 1. Mieres *tract. de maioratu.* 1. *p. quæst.* 1. *num.* 127. *in nouiori impressione.*

27 Tertiò, & magis in hac specie hæc pars probatur quia isthæc dictio, seu determinatio (liberè) idem importat, & significat, scilicet appellatione, & præscriptione non obstante. ita vt vbi apponitur, appellationem impediat, *cap.* 1. *in prin.* & ibi gl. mirabilis *verbo liberè, de censibus in* 6. Sequitur Hieron. Gonzal. *in regul. de mens. & alter. gl.* 53. *n.* 11. & idem tenent Butrius, & Immol. *in c. irrefragabili in princ. de off. ordi.* dum per text. ibi di-
28 cunt, quòd quando committitur alicui causa liberè expedienda, & terminanda, intelligatur appellatione remota cùm dicta verba id importent, Philip. Franch. *in rubr. de appellatio. fol.* 2. *colu.* 1. *in fi. vers. sed quid si committatur*, vbi videtur hanc doctrinam voluisse tempera-
29 re, per illum text. *in d. c. irrefragabili*, vt scilicet non procedat, quando adest iusta causa, & ratio appellandi, quod & ego admitto, quando ratio appellandi est in promptu, secundum ea quæ latè diximus infrà hac 3 p. cap. 9. non aliter. per ea quæ hic dicuntur. Plurimos etiam Doctores in terminis congessimus suprà 2. p. c. 8. à num. 115. vers. altera clausula erit nempe (liberè procedatur) asserentes per eam sublatam intelligi appel-
30 lationem: facit quod per Antonium *in cap.* 1. *in* 1. *colum. de rescriptis.* notat Ioan. Anton. de S. Georgio *in c. tua nobis num.* 8. *vers. septimò fallit.* dicit, quod quando Papa dedisset in rescripto priuilegium alicui, vt possit in causa liberè appellare, poterit ille etiam tertiò pro-
31 uocare, contra text. *in l. veri. C. ne liceat tertio prouo.* &c. quia talis dictio talem inducit libertatem, quæ nec iure, nec ratione, nec æquitate aliqua regulatur, Socinus *consil.* 170. *n.* 8 *lib.* 2. Menoch *de arbitrariis lib.* 1. *quæst.* 70. *num.* 33.

32 Et fortiùs illo redditur hoc fundamentum, quoniam quando contradictio in aliqua dispositione remouetur, ibi pariter & appellatio remota censetur. ita eleganter post Decium, & alios concludit Lancelot. Rober. *de attentat.* 2. *p. c.* 12 *limit.* 8. *n.* 4. *&* 5. Gonzal. *vbi proximè gl.* 9. *in annota. n.* 28. & nos d. c. 8. à n. 107. sed sic
33 est; quòd per hanc dictionem (liberè) in dispositione prolata, excluditur omnis contradictio, & impedimentum secundùm gl. *in cap. ordinary.* per illum text. *verbo liberè. de off. ordinary lib.* 6. Barbatia *in tract. de*
34 *præstantia Cardinal.* 1. *p. q.* 3. *n.* 24. ergo euidenter apparet in nostro casu prædicta iura concedentia ordinario facultatem liberam prouidendi, & conferendi beneficium vacans ipso iure per promotionem ad aliud, cen-
35 seri prohibitam appellationem, quoad suspensiuum saltim, quia sine contradictione actum celebrat, qui potest facere liberè, Calcanius *consil.* 3. *num.* 8. Gozadi. *cons.* 47. *n.* 9 *lib.* 1. Menoch. *de arbitrariis lib.* 1. *q.* 7. *n.* 34. *cum sequentibus.*

36 Quartò & pro hac parte, nostraque opinione fortiter faciunt verba specialia, quibus iura, in hac materia loquentia, vtuntur, respicientia possessionem priuati & executionem demonstrant, prout text. *in c. de multa.* ibi, tenetur illico.) *de præbendis, & dignitatibus* text. *in extrauag. ad execrabilis. vers. qui vero. de præbendis, & dignitat.* ibi, postquam secundi possessionem habuerint, vel per eos steterit, &c. absque moræ dispendio, &c.) Et eisdem terminis vtuntur, & loquuntur Doctores, vt est videre per Abbatem *in cap. quia nonnulli n* 4. *de cleric. non resident.* & alij plurimi relati à Nicolao Gar-
37 cia *de beneficiis* 2. *tom.* 11. *p. c.* 5. *n.* 36. *&* 37. sed quando res moram, nec dilationem recipit, appellatio intelligitur excluta, tanquam dilationi causam præstans, text. *in*
38 *l. fin. ff. de appellationibus recipiendis*, cùm etiam per verba æquipollentia intelligitur sublata appellatio, vt post Franchum, Decium, & alios, concludit Lancelot. Robert. *de attentat.* 2. *p. cap.* 12. *limit.* 8. *num.* 4. *&* 5. Iff. *consil.* 187. incipit *circa primum sub num.* 22. *ad medium, versic. similiter lib.* 2. Gonzal. *in regul. de mensi. gl.* 9. *in annota. num.* 218.

Et facit dictio illa (illico) posita *in d. c. de multa*, si- 39
gnificat, habere executionem paratam, vt rem iudicatam, nec requiri aliam condemnationem, secundùm Bart. *in l. si quis C. depositi.* Alexand. *cons.* 42. *viso processu col.* 1. *verbo, nec prædictis obstat lib.* 4. Pro quo est text. *in l. si quis C. depositi.* Tiraquell. *in repetitione l. si vnquam. verbo, reuertatur, n.* 115. *ad fi.* idem Tiraquell. *suprà n.* 92. *ad fin.* Bart. loquens in dictione (mox) per glossam *ibi, in l. vnic. C. si de mumen. poss. fuer. appell.* Sequitur Rodericus Xuarez *in repet. l. posteaquam n* 5 *ff. de re iudic. n.* 2. & facit optimè *l. fin. C. de iudiciis.* dum ibi hæc dictio illico, id 40
est, sine vlla dilatione, quia hæc dictio significat latam sententiam iure operante, *l. idémque §. si cui mandauero. ff. mandati. §. filiusfamilias. vers. sed ex consuetudine.* iuncta gl. *ibi, verbo, illico, instit. quibus modis patria potestas solui.* text. *in l. vlt. C. de fideicommissoriis libertis.* Lucas de Peña *in l. vlt. col.* 2. *C. de spect. lib.* 11. Petrus de Ancara. *inter consilia.* Ioan. Calderi. *tit. de verborum signif. cons.* 10. Angel. Areti *in §. extraneo. instit. de pupilla substit.* Iff. *in l. posthumo col.* 7. *versic. pro qua opinione C. de bonorum poss. contra tabul.* ergo euidenter sequitur in hoc casu, de quo agimus; appellationi nec est deferendum, nec suspendit. Prout etiam de dictione (mox) dicit Iff. *in l.* 2. *col.* 7. 41
vers. 2. *pondero ff. de iureiur.* habere executionem paratam, facit *l. si quis post hæc. in princ. C. de bonis præscriptorum.* & ibi Angel. *in prin.* sequitur Tiraquell. *vbi suprà d. verbo, reuertatur n.* 109. *præscriptum ad fi.*

Et ex his venit intelligendus Hieronymus Gonzal. *in regul. de mensi. gl.* 9. *in annota.* dum *n.* 216. *& sequentibus*, dicit, statutum dictans vt statim facta electione be- 42
neficij, tradatur possessio, intelligatur, si non intra terminum ad appellandum, appellatio interponatur, vel aliàs transit in rem iudicatam. quia respondeo, vt procedat in statuto, quod quidem quoad prohibitionem appellationis, debet esse clarum, non turbidum statutum, vt ibi dicit, & nos etiam alibi, cuius statuti quatenus tollit appellationem, strictam fieri interpretationem, etiam ex aliis fundauimus suprà, maximè cùm suaptè natura strictum sit. ita vt secus sit dicendum in 43
lege, quia tunc intelligitur, & interpretatur etiam appellatione interposita, vt aliquid operetur. text. est *in l. constitutiones ff. de appella.* qui loquitur de dictione (statim) & interpretatur, vt executio fiat lata sententia, etiam post appellationem, & ea pendente, quod in nostro casu dubium non videtur, respectu aliorum verborum extrauagantis execrabilis, *ibi*, sine moræ dispendio) quæ omnimodam difficultatem tollit, simul atque dilationem, & suspensionem. prout & bene ponderauit Nicolaus Garcia *d. p.* 11. *c.* 5. *n.* 37.

Et vltra supradictos quod dictio (statim, illico, mox, 44
&c.) excludant appellationem, latè Ruginell. *tract. de appell. §.* 9. *gl* 2. *q.* 18. *n.* 94 sequitur Escacia *de appell. q.* 16. *limit.* 1. *n.* 59. & nos suprà 2. p. c. 13. ante fin. vers. ac iterum verba illa mox, *&c.* à n. 124.

Nec admittenda est opinio Hieronymi Gonzal. *in re-* 45
gul de mensib. & alter gl. 9. *§.* 1. *in annotatio. n.* 217. quem sequitur Gratia. *in disceptatio. foren. tomo* 1. *c.* 41. *n.* 11. di- 46
centes, dictionem statim, confestim, mox, illico, & si-
milia, non excludere appellationem, ex eo, quia licèt nullam dilationem admittant, & intelligantur sine temporis interuallo, vt ipsi probant, & exactissimè per Ce- 47
nedum *in singularibus suis singulari* 61. *à n.* 1. vbi plurimos citat, ita vt huiusmodi verba importent summariam cognitionem absque ordine iudiciario, & non requirant sententiam, vt ex Matthia Coler. *de process. executi. c.* 2. *p.* 3. *n.* 18. Tamen dicunt Gonzal. & Gratianus, vt

huiusmodi

48 huiusmodi dictiones debent intelligi cum temperamento ratione subiectæ materiæ, per Tiraquell. Menochium & alios, quod verum est. Sed inferunt ex ea doctrina, intelligi eo modo, vt non excludant appellationem, sed statim quod de iure fieri potest executioni mandetur; scilicet: vel post decem dies datos ad appellandum, aut si non appelletur, vel aliàs, transeat in rem iudicatam.

49 Sed ni fallor, isti viri ex eorum ratione conuincuntur, etenim fatentur, istas dictiones (statim, mox, illico, *&c.*) intelligi cum temporis interuallo, & temperamento secundùm subiectam materiam, vt scilicet non statim, vt lata sit sententia; exequenda sit: sed quòd iuris termini sint expectandi, & solemnitates, citationésque necessariò præcedere debent, & ea omnia, quæ in huiusmodi iudicio executiuo requiruntur, non omittantur; & sic non est expectandum, vt appellatio non interponatur, & sententia transeat in rem iudicatam. quia huiusmodi exemplificatio illius doctrinæ, potiùs est mutare; & tollere substantiam illarum dictionum, quàm tempus secundùm subiectam materiam
50 assignare. Etenim postquam sententia transit in rem iudicatam, nullæ expectantur dictiones illæ; cùm deperse iuris dispositione mereantur executionem, quo casu nihil specialitatis, & virtutis continerent dictæ dictiones. itaque omnimodo debent intelligi, vt aliquid operentur vltra ius commune, maximè cum sui natura, & propria significatione celeritatem desiderent ex Doctoribus citatis.

51 Et hæc nostra interpretatio contra dictos Doctores euidenter probatur, etenim executoriales, quibus statim parendum est, licet hæc paritio statim facienda, debeat ciuiliter intelligi; & cum aliquo temperamento, iuxta text. *in l. quod dicimus. ff. de solutio.* Doctores *in c. quoad consultationem de re iudi.* Mand. *for.* 20. *commissio. q.* 8. *in verb. executoriales.* Gratia. *disceptatio. foren.* 1. *tomo d. c.* 41. *n.* 13. (prout pariter de dictis dictionibus dixi-
52 mus) tamen hoc temperamentum respicit tempus, non tamen appellationem, cùm ab executorialium executione non admittendam esse, certum sit, & probabimus latiùs infrà 4. p. c. 1. & c. 3. & ferè per tot. cap. eiusdem 4. part. quia tunc foret alterare substantiam rei, quod fatendum non est, & sic euidenter conuicti apparent Gonzal. & Gratia. suismet rationibus, cùm in ipsos retorqueantur, & redeundo ad nostram principalem quæstionem, quæ vlteriùs corroboratur.

53 Quintò & pro hac nostra parte facit, quod in terminis consuluit Gutierr. *in conf.* 10. *à n.* 8. *cum seqq.* vbi dicit; quod sententia ordinarij ad petitionem promotoris fiscalis, lata super declaratione cujusdam beneficij; scilicet, id vacasse per obtentionem alterius incompatibilis, ex gratia suæ Sanctitatis, & virtute bullarum Apostolicarum, mandánsque fieri prouisionem eiusdem, est exequenda non obstante appellatione, interposita à detentatore vtriusque. imò plus dicit; quòd cum suprema Valisoletana cancellaria adita fuisset per viam violentiæ, vt iudici Ecclesiastico præciperet appellationi deferre, innouatáque reponere, cuius processus, & causa visa per tribunal illud: declaratum fuisse; ordinarium Ecclesiasticum vim nullam fecisse, haud deferentem appellationi prædictæ, ab eius sententia interpositæ. imò causa iterum sibi remissa est, de quo quidem testatur ipse, quòd decretum in tribunalibus his in casibus frequenter videmus, & in sui comprobationem nonnulla fundamenta adduxit Ioannes Gutierr. *in d. consil* 10. *non tamen ex his, quæ nos.* vbi etiam aliis pro contrario consideratis satisfacit.

54 Et de natura decreti siue clausulæ dimittendi primum incompatibile intra duos menses, putà; à die habitæ secundi possessionis, vel à tempore, quo per eum stetit non capere, appositæ in gratia & bulla impetrata pro secundo incompatibili, de qua latè Gutierr & an recipiat interpretationem à iure: vt intelligatur de possessione pacifica nondum quoad factum, vt percipiat fructus, sed etiã de iure, scilicet, minimè litigiosa, & de qualibet molestia, etiam extraiudiciali, tam quoad concessionem. quàm quoad fructus perceptionem, & existenti in Romana Curia, à quo tempore currat notitia possessionis 55
captæ in partibus, & de aliis multis difficultatibus quæ conducunt ad interpretationem clausulæ, & decreti) dimittendi. (vide amplissimè, & eleganter per Ioan. Hieron. Campanill. *diuers. iur cano. rubr.* 11. *c.* 13. *à n.* 269. *cum pluribus seqq. fol.* 359. *& seqq.* vbi *n.* 270. *cum seqq.* refert ad literam mirabilem Rotæ decisionem; allegat etiam Hieron. Gonzal. *in regul.* 8. *gl.* 15. *n.* 119. & infinitos alios, & nonnulla etiam de dicta clausula (dimittendi) vide per Maresc. *variar. resol. lib.* 2. *c.* 35. *à n.* 103. *cum seqq.* & quando ex non dimissione possit impetrari iuxta 56
dictum decretum vel non, vide per Campanill. *suprà.*

Sextò, & vltimò pro hac nostra opinione in terminis facit Concil. Trid. *sess* 7. *de reform. c.* 5 vbi expressè di- 57
sponitur, quod in hoc casu appellatio non impediat iudicium ordinarij, *ibi*, appellationibus, priuilegiis, exemptionibus quibuscunque, etiam cum iudicum specialiũ deputatione, & illorum inhibitionibus in præmissis minimè suffragantibus) quem text. adducens Ioannes Gutier. *vbi proximè* pro fundamento contrariæ partis illum intelligendo, vt illa prohibitio appellationis intelligatur, respectu deputationis Vicarij, & portionis eius: non tamen respectu compulsionis, dimissionis, prioris, beneficij; & licet ipse Gutier. nostram amplexus est sententiam, non tamen video illi satisfeciſſe. Et sic dicas, vt re- 58
spectu omnium in illo decreto dispositorum intelligenda est illa clausula generalis, prohibitiua appellationis, vt probat text. expressus *in c. secundò requiris* 41. *in ordine, de appell.* cuius verba sunt: Secundò requiris, cum pluribus articulis in vna commissione positis, in vno tantùm contingit appellationem expressè vetari: vtrùm appellatio teneat, si super aliis fuerit appellatum in quo 59
t. r. quod, *&c.* hæc sit nostra intentio, vt de omnibus articulis, qui in commissione ponuntur, iustitia suum consequatur effectum, in omnibus appellatio intelligitur interdicta; nihil enim interest, vtrùm inhibeatur primo, an secundo, in medio; an in fine; cùm (sicut vtriusque iuris argumenta nos docent) ea quæ in principio, ad medium, & ad finẽ: illa verò quæ in medio, ad finem, atque principium, sæpè referri contingat.) Hactenus Pontifex loquens in fortioribus terminis; scilicet, respectu articulorum plurium, & in vno dumtaxat apposita prohibitio appellationis: appositа nihilominus, in cæteris intelligatur, multò fortiùs debet sic intelligi in casu d. Concil. Trid. cùm id absque dubio euidenter demonstrat, vt constat expressè ex illis verbis eiusdem, *ibi*, in præmis- 60
sis, *&c.*) quæ omnimodam difficultatem tollunt, cùm sint repetitiua omnium, & singulorum præcedentium.

Et cùm ea sit natura, ac propria significatio huius verbi, præmitto, scilicet; ante mittere, & præmissus, a, um seu præmissis, in plurali, ea, quæ antè mittuntur, vt explicat Calepinus super hoc participio. quod & euidentiùs probatur, nam quando in suppli. atione post narratiuam plurium delictorum; puta: appositа est clausula (si de præmissis constiterit *&c.*) nec addantur il- 61
la verba (seu altero eorum, *&c.*) non sufficit vnum delictum verificare, sed omnia narrata verificanda sunt: cùm illa clausula (de præmissis, *&c.*) ad omnia, & singula præcedentia de necessitate referantur ita probat Staphilus *de signatura iustitiæ, §. & primo sciendum, num.* 22. Sarnerius *in regul. de subrogandis q.* 7. *versicum sciendũ.* Et ita fuisse resolutum in vna Orcen. Archidiaconus 19. Octob. 1601. coram Horatio Cardin. Lancelot. testatur Maresc. *variar. resol. lib.* 2. *c.* 1. *n* 68 & quòd hæc dictio (præmissa) sit repetitiua præcedentium omnium, docet Alex. *conf.* 63. *diligenter n.* 8. *in fi. verbo non obstat se-* 62
cundum lib. 6. Cardin. Tuscus *pract. concl.* 1. *tomo. litera C. concluſ.*

concl. 290. *n.* 2. & ad omnia præcedentia refertur Alex de Neuo *in rubr. de sponsal. & matr. num.* 3. Alex. Monetа. *in tract. de conseruat. iudic. c.* 7. *sub n.* 607.

63 Prout etiam de dictione, (supradictis) quæ restringit dispositionem ad superiora, proinde ac si specialiter essent repetita. Ripa *in l. filius familias §. dici n.* 3. *de legatis* 1. Anton. Gabriel. *tit. de fide-commiss. concl.* 3. *n.* 9. Ma-

64 rescot. *variar. resol. lib.* 1. *c.* 51. *n.* 7. idem etiam. & pariter dicimus de dictione, seu adiectiuo (huiusmodi) quæ præcedentia cum omnibus suis qualitatibus, repetit, gl. *in c. si Abbatem, de electio. in* 6. Corneus *concl.* 97. *n.* 8. *lib.* 4. Parisius *cons.* 52. *n.* 3. *lib.* 3. Marescot. *lib.* 2. *c.* 77. *n.* 27. & ad ea clausula generalis sequens est referenda, & ita respondetur.

65 Maximè & hoc attende, quòd ex Bulla Domini nostri sancti Pij IV. Pontificis Maximi edita in confirmatione Conc. Trid. ad calcem eius, scilicet fol. mihi 387. quæ postquam omnia, & singula decreta eius confirmauit, mandauitque obseruari, & commendat omnibus personis cuiuscumque status, vt illa faciant seruari, & custodire appellatione postposita, vt constat ex eadem Bulla *ad meatum.*

Quibus sic suppositis, & præhabitis: restat respondere fundamentis pro contraria parte, & opinione adductis, considerandumque. Nec obstat primum, quod diximus; pœnas ipso iure impositas requirere sententiam declaratoriam præmissa causæ cognitione, & ideo appellationem permissam censeri. quia respondetur: quòd vltra id, quod hoc habeat, continuatque difficultatem ex his, quæ suprà diximus in primo fundamento pro nostra opinione à numero 7.

66 Tamen magis in specie respondendum est: vt illud argumentum, & Doctores citati loquantur; quando beneficium vacat ipso iure ob pœnam alicuius facti; vt puta: ob non residentiam beneficij curati, tunc ex magis communi requiritur declaratoria sententia præuia citatione, seu monitione, & causæ cognitione, vt est videre ex his, quæ longa manu congessit Oieda de Mendoza *de beneficiorum incompatibilitate* 1. *p. cap.* 18. *à n.* 11. *cum seqq.* at nos sumus in diuerso casu; quando scilicet primum beneficium vacauit per adeptionem pacificam secundi beneficij non ex pœna, sed ex dispositione, & effectu iuris, id iustis de causis, ac rationibus dictantis, moti. quod est multum diuersum, & separatum.

67 Et ratio diuersitatis in hoc consistit; quoniam quando quis est promotus ad aliud beneficium incompatibile, & illius possessionem pacificam amplectitur, possidétque quietè: censetur renuntiare voluntate propria, & verè omnibus beneficiis antea habitis, ab illo possessis, iuxta text. *in c. cum in cunctis, de electione, lib* 6. *in §. cum verò*, at verò quando quis amittit beneficium ipso iure propter non residentiam puta; illud amittit in pœnam ob non residentiam scilicet, & huiusmodi pœnam declarandam esse per sententiam præmissa monitione, citatione, & causæ cognitione; iustum est, cùm fortè non ex voluntate propria, sed ex necessitate potiùs illam incurrisse, apparere potest: constabitque in causæ discursu ex eius allegatione, & verificatione aliqua iusta, & legitima causa, à iure admissa, & approbata, permittens absentiam beneficiati. at verò constando de contrario nulla se tueri beneficiatum legitima defensione, & causa frustrator à iudice declaratoria sententia, beneficium vacasse ipso iure; hanc solutionem nota, quoniam elegans est, & eam inuentori libentissimè reddo. ille est Oieda de Mendoza *in tract. de beneficiorum incompatibilitate, d.* 1. *p. cap.* 18. *n.* 22 & facit, quod

68 dicit Ioan. Gutier. *in cons.* 10. *à prin.* Nec ex hoc concluditur, nec confiteor, quòd licèt sententia in priuatione ob non residentiam requiratur, ab ea locum esse appellationi, nec etiam in nostro casu, etiam si declaratoria necessaria foret; procedere potest consequentia, ex specialibus rationibus in eo vigentibus, statim dicam.

Nec obstat secundum argumentum, quod videbatur magis difficile, & concludens; nempe: licèt à pœna à lege imposita, non sit licita appellatio; tamen à declaratoria incursio illius admittitur, quoad vtrumque effectum, ex Doctoribus in eo citatis; quia nihilominus quod in casu nostro declinatoria non est necessaria, tamen respondeo; vt licèt quod dicitur de declaratoria, ita procedat generaliter, non tamen est indistinctè, & absolutè verum, sed vestitur ex natura, & qualitate rei, & casus, cui adiicitur, & applicatur, & secundùm eum variatur. nam si cadit super casu sui natura appellabili (prout generaliter omnes casus appellationem permittunt ex iuribus vulgatis) tunc appellatio à tali sententia suos habebit effectus. at verò si illa cadit, & profertur super aliquo casu priuilegiato, vel aliàs ex aliqua speciali ratione iuris est prohibita appellatio: tunc multo fortiùs hoc casu à declaratoria erit appellatio deneganda, quàm aliàs; quia in eo iam ius operatur, & protulit sententiam suam, quæ maioris est priuilegij, quam lata à iudice, vt sæpe dixi, & iudex ita declarans nihil noui disponit, sed quid in præteritum iam sit actum, ostendit, vt inquit Bald. *in l. cum testam. in fin. C. de* 70 *manumissis testam.* Decius *in l. edicta num.* 47. *C. de edendo*, probat text. *in l. hæredes palam § sed et si nota ff. de testam.* text. *in l. adeo. §. cum quis de acquir. rerum domin. & in l. asse toto ff. de hæred. instit. & in l. verum ex familia. § si de falcidia ff. de legat.* 2. *& in clem.* 1 *in prin. de iurepatro.* & etiam probatur *in proœmio l. b.* 6. *in prin. & in clem. exiuit, vers. locum autem, de verborum signif.* glo. *in c. per tuas, verbo de nouo, de donatio.* glo. *in c.* 1. *in verbo, & filio. de summa Trin. lib.* 6. vbi Domini. *colu. penult. vers. nota istam glo.* Ioan. Andreas *in additio. ad Spec. in tit. de testam. in §. nunc videndum col. penult. vers. hoc etiam nota.* & Dominicus *in proœmio li.* 6. *in prin. & vers. nota optimus text.* Cardin. *in cle. fi. colu.* 2. *vers. si verò disponit de constitutionibus.* Immol *in clem.* 1. *colu.* 8. *in gloss. c. vidisse. de sequest. poss. & fruct.* Barba. *cons.* 28. *colu.* 2. *vers. ecce autem, vol.* 1. *& in consil.* 7. *colu.* 1. *vers.* 3. *facit volum.* 3. *& in consil.* 87. *colu.* 9. *vers. & hoc satis avertè, eodem volu.* Felin. *in c. super quæstionum, colu.* 1. *de off. deleg. at. & in c. qualiter & quando el.* 1. *colu.* 14. *vers. & pro ista fallentia, de accusatio. & in c. non potest colu.* 2 *vers. facit glo. singularis, de re iudi.* Philip. Decius *in l. edicta n.* 47. *C. de edendo & in l.* 1. *colu.* 1. *C. de impuber. & aliis subst. & in c. fi. colu* 6. *vers. & aduertendum de constitutio. & in c. pastoralis. §. verum in* 13. *nota. de appella.* Purpurat. *in l.* 1. *n.* 29 *ff. si certum petat.* & latè cum ampliationibus, & limitationibus prosequitur Anto. Gabr. *concl.* 3 *per totam lib.* 6. *commun. conclusio.* & magis in nostris terminis loquens in sententia declaratoria ob priuationē beneficij ipso iure optimè per Oiedam *de beneficiorū incōpatibilitate* 1. *p. c.* 18. *n.* 23.

Et præfatam solutionem ad argumentum; libet exem- 71
plis, & doctrinis comprobare. Ecce à pœna excommunicationis lata ipso iure non licet appellare; à declaratoria tamen aliquem in eam incidisse, libet regulariter quoad vtrunque effectum, exactè per Nauarrum *in repetitione c. cum contingat* 15. *nullitatis causa fol. mihi* 151. at si ista declaratoria sententia cadat super excom- 72
municationem in negotio executiuo, puta super executionem obligationis Cameralis, aut guarentigiati, aut bullarum, pensionis, & similium, tunc appellatio non suspendit, ab illa interposita, quemadmodum nec ab executione, quia regulatur declaratoria secundum naturam, & qualitatem negotij, cui adhærer. ita eleganter Nicolaus Garcia *in tract. tit. de benefic.* 1. *p. c.* 5 *n.* 586. per quem, & nos ita resoluimus suprà hac 3. p. c. 3. ad fi, & 2 p. c. 4. à n. 12. cum seqq. & à princ.

Secundum sit exemplum; à pœna legis, vel canonis 73
nō licet appellare, *l. si quis pœna. ff. de verborum significatione. c. quia nos, de appel.* à declaratione tamen aliquem illam

illam incidisse ; est regulariter licita quoad vtrumque, secundùm magis communem, glo. *in c. cupientes. verbo, priuatos in vers. si autem de electione lib.* 6. Curtius Iunior *in l. unica num.* 41 *ff. si quis ius dicenti non obtemper.* & plures congessit Boba. *in poli.* 2. *p.* 3. *lib. c.* 8. *n.* 276. & nos suprà in secundo fundamento contrariæ partis.

74 Quod si declaratus est conuictus, & confessus, tunc eius appellationi deferendum non est, quia conuictus, & confessus de crimine non appellat, *l. obseruare, C. quorum appellat. non recip. l. constitutiones ff. de appellatio.* vel quando crimen est notorium, *&c.* ecce quomodo declaratoria sententia regulatur secundùm naturam casus, cui accedit; ita vt si interponatur super causa inappellabili sui natura, inappellabilis pariter & necessaria sit.

75 Tertium sit nostræ **solutionis**, & doctrinæ exemplum, quo apparebit **simul** satisfactio vltimo argumento, imò & omnibus pro contraria parte consideratis; absens à beneficio monitus, & contumax plectitur pœna priuationis **eiusdem** ob non residentiam; ad eius tamen **executionem** requiritur declaratoria cum citatione beneficiati, & causæ cognitione, & diffinitiua sententia, vt superiùs diximus, & est videre ex his, quæ latè per Oiedam *de beneficio incompati. 1. p. cap.* 18. *à prin.* & præcipuè *à num.* 20. ita vt erit nulla, & attentata sententia, & priuatio seu pœnæ executio; si absque dicta citatione fiat, & cognitio de causa, vt etiam dicit Flores de Mena *in practic. quæst.* 13. *num.* 26. alios allegans, cuius meminimus suprà in 3. fundamento contra-
76 riæ partis. à declaratoria tamen sententia huiusmodi appellationi emissæ minimè deferendum esse: probant iura expressa, text. *in c. relatum* text. *in cap. conquerente, de clericis non residentibus.* text. *in c. peruenit el. 2. de appellatio* Concil. Trid. *sess.* 23. *de reformatione, c.* 1. & quæ nos exactè diximus suprà 2. part. cap. 15. à princ. vbi hic articulus & sequens explicatur cum distinctione.

Et ad hoc reducendus est ipse Flores in illo 3. argumento, & glossa pragmaticæ per eum citatæ loquen-
77 tes, quando ordinarius compellit suum subditum ad residentiam beneficij, quia tunc ita procedit contra ipsum; quando ad priuationem eiusdem procedit, & tunc appellatio admittitur modo prædicto, & à nobis latiùs *in d. cap.* 15. & tunc bene dicit ipse Flores de Mena, quòd in tribunalibus declaratur, vim fieri, quando contra clericum huiusmodi actum est sine cognitione causæ, & citatione, quod requiritur, vt dictum est. imò tunc frequentiùs solet dari tertium genus violentiæ, nempe, *que oyendole de nuebo, y reponiendo lo hecho no haze fuerça, y se le remite, y no lo haziendo la haze, otorgue, y reponga,* &c.

Et hoc iure vtimur, non tamen **ipsa glossa** pragmaticæ, & ipse Flores agunt in nostro casu; scilicet, quando ordinarius tractat de auferendo, & amouendo
71 eius possessionem beneficij incompatibilis, vacantis ipso iure per obtentionem secundi, qui est casus longè à nostro diuersus, vt suprà diximus, licet in vtroque admittatur minimè appellatio diuersis respectibus, & specialibus rationibus consideratis, quoniam aliud
71 est amouere beneficium ex capite non residentiæ, aliud autem amouere ex capite vacationis ipso iure, pro obtentione secundi incompatibilis, vt videre est ex Oieda *de beneficiorum incompati. 1. p. c. 9. num.* 5. & rationem tradidimus differentiæ suprà, & in primo capite non admittitur appellatio, cum distinctione tamen, de
78 qua per nos suprà 2. p. d. cap. 15.

Vnum tamen, & necessarium rei de qua agimus, ad maiorem declarationem non omittam: quæ scilicet beneficia vacare dicantur ipso iure per pacificam possessionem adeptam secundo. In quo breuissimis affirmo, quòd quidquid sit de iure communi, hodie tamen ex dispositione nouiori Concilij Trid. docemur, in omnibus beneficiis, etiam simplicibus, de iure fui natura, vel quomodolibet residentiam requirentibus, vacare primum ipso iure, per obtentionem secundi, vt constat ex eodem Trid. decreto *sess.* 7. *de reformatione cap.* 4. Et licèt inter Doctores grauis sit difficultas circa 79
dictum decretum Concilij: an etiam beneficia simplicia iuxta illud vacent ipso iure, etsi residentiam requirant, & in varias seu contrarias itum est sententias, si-
quidem Nauar. *cons.* 17. *de præbend.* Dueñas *Eccles. iast.* 80
lib. 4. *à n.* 96. 120. Flamin. Paris. *de resig. benef. lib.* 3. *qu.* 1. *à num.* 132. Cechus *de repub. Eccles. tit. de beneficiatis lib.* 3. *quæst.* 1. *num.* 4. *vers. in secundo capite, & vers. ad dignoscendum in fi.* cùm scripserunt post Trid. & Flores de Mena *in pract. quæst. q.* 13. *num.* 15. *& seqq. & quæst.* 23. *num.* 59. Marcus Anton. Genuens. *in praxi Archiepisc. curiæ Neapolitanæ c.* 64. *num.* 4 & 5. Prosper de Augusti. *ad summam Bullarij. Quar. verb. beneficiorum* 6. *can. a* affirmantes (licèt aliqui trepidè) beneficia simplicia per Concilium non vacare ipso iure, quantumuis residentiam requirentia, sed idem sit hodie, quod de iure communi cautum *per c. de multa. de præbend.* & alia iura de hoc loquentia.

Sed contrariam sententiam; imò quod hodie no- 81
uiori dispositione Concilij Trid. *d. cap.* 4. innouatum sit ius commune, & extendatur ad omnia beneficia simplicia, residentiam de necessitate requirentia, tanquam incompatibilia vacare ipso iure: defendit Oieda *de beneficiorum incompati. 1. p. cap. 9. n.* 5. dicens, quòd text. *in d. c. de multa.* inducens vacationem ipso iure, in dignitatibus, & personatibus extenditur ex dicto decreto Concilij, ad quæcumque beneficia incompatibilia, prout sunt residentiam requirentia. idem dicit *cap.* 11. *in fi.* Gutierr. *cons.* 10. *num.* 3. & 4. Zechus *in tract. de benef. & pens. cap.* 5. *sub num.* 4. tenet idem ex declaratione sacræ Congregationis determinauit Rota *in decis.* 483. *p.* 1. *diuersorum*, pluries etiam ita declarauit sancta Concilij congregatio, quarum duas refert Hieronym. Gonzal. *in regul. de mens. & alter. gl.* 15. *n.* 16. *& seqq.* indubitanter tenendum esse, ait: quòd in beneficiis, etiam
simplicibus residentiam requirentibus, primum vacat 82
ipso iure, per assecutionem secundi, quando residentia est præcisa, & obligatoria, secus si causatiua respectu amissionis fructuum, aut non continua, sed ad cer-
tum tempus, quia tunc beneficium non dicitur incom- 83
patibile, sed id de residentia ad certum tempus accipiendum est, quando in eodem tempore non concurrit residentia, seu seruitium alterius beneficij.

Hanc etiam nouissimè opinionem tenet Vicamesius *cons.* 233. *num. vltimo.* vbi aliam declarationem ad idem adducit, sequitur etiam nouissimè Leon. Lessius *de iust. & iure lib* 2. *cap.* 34. *num.* 145. eandem etiam tenet Azor. 2. *p. lib.* 6. *c.* 13. *quæst.* 2. 4. 5. 7. *&* 8. eandem etiam sententiam sequitur, & pluribus defendit Nicolaus Garcia *de benefic.* 2. *tomo* 11. *p. c.* 5. *à num.* 78. *cum multis sequentibus*, vbi ita pluries censuisse sanctam Congregationem, cuius plurimas declarationes ad Concilium Tridentinum editas, ad literam refert hoc ita dicentes, & interpretantes, vt est videre *in n.* 84. vbi quinque adducit, aliam *sub num.* 86. *ad fi.* & alias *vsque ad num.* 91. vbi dicit hanc sententiam, & interpretationem Concilij esse veram, sacrisque ei conformem, vbi in comprobationem aliqua adducit, & *in d. num.* 86. dicit hanc sententiam receptissimam esse, testatúrque eam ita practicari in dataria, & cancellaria Apostolica & pariter teneri à Rota.

Et aduerte, quòd Nauarrus relatus pro contraria, 84
non absolutè eam sequitur, & defendit: sed dicit, quòd nisi authoritas sanctæ Congregationis Concilij eum in contrariam sententiam traheret; putaret, respondendum esse negatiuè, scilicet; Concilium Trident. idem disponere, & nihil innouasse ius commune, sed pariter ac in illud etiam hodie beneficia simplicia incompatibilia residentiam requirentia; non vacare ipso iure.

Et

Et sic tacitè intelligitur ipsum in ea non perseueraſſe, cùm in noſtram trahat (vt ipſe dicit) authoritas ſanctæ congregationis , noſtram expreſsè approbantis ; quam literaliter citat Nicolaus Garcia *vbi proximè n.*84 quod & ipſe Nauar.expreſsè fatetur.

85 Sed non poſſum non mirari tantorum virorum, aduerſus hanc tenentium, volentiúmque cauillari , & offuſcare verba admodum clara Concilij Trid. *d. ſeſſ.*7. *de reformatione cap.*4 quæ nullum dubium profectò accipiunt, ea autem ſunt : Quicumque de cætero plura curata , aut aliàs incompatibilia beneficia Eccleſiaſtica, ſiue per viam vnionis ad vitam , ſiue commendæ perpetuæ , aut alio quocunque nomine , & titulo, contra formam conſtitutionis Innocentij III. quæ incipit. *De multa.* recipere, ac ſimul retinere , præſumpſerit , beneficiis ipſis iuxta ipſius conſtitutionis diſpoſitionem ipſo iure , etiam præſentis canonis vigore priuatus exiſtat, *&c.*) Vides quàm clara verba ſunt , quámque inaduertenter moti ſunt Doctores præfati , ſequentes antiqui, communis iuris veſtigia , & audiendi non ſunt.

86 His & vinces aliquos groſſi ingenij literatos , qui vulgò exiſtimant : aliud decretum Concilij Trident. *ſeſſ.*24.*de reformatio.c.*17.quo decernitur,quòd obtinentes plures parochiales, vna retenta (alias infrà ſpatium ſex menſium dimittere teneantur,*&c.*) huic eſſe contrarium deducentes ex eo,quòd in omnibus beneficiis incompatibilibus non dari vacationem ipſo iure,etiam in beneficiis curatis ; ſed imò in eis ex noua hac Concilij diſpoſitione poſſeſſores habere ſex menſes ad optandum , & eligendum, dimittendúmque , quod voluerunt , & euidenter fallunturr ignari prædicti Decreti 4. de quo ſuprà. quod in hoc diſponit(vt diximus)vacare ipſo iure,nec ei hoc contrarium eſt, nec eſſe poteſt ; ſiquidem loquitur dumtaxat , & diſponit circa poſſeſſores plurium beneficiorum tunc tempore ; ſcilicet,illius decreti , vt infra dictos ſex menſes eligant : non tamen diſponit,nec procedit in impoſterum obtinendis, ſcilicet ; poſt Concilium Trident. de quibus & ſic *d.c.*17. diſponit de tempore præſenti , & præterito, vſque ad eius editionem , & promulgationem , vt ex eiuſdem verbis euidenter apparet. at verò edictum c.4. à tempore futuro. quod & ita bene aduertit Nicolaus Garcia *in tractatu de beneficiis tomo* 2. *cap.* 5. *numer.* 78. qui *numer.* 78. dicit , ita eſſe accipiendum quod tradunt Salzedus *in additio. ad Bernard. Diaz in practic. crimin. cap.* 48. *litera C.* Manuel Rodrig. *in ſumma cap.* 31. *numer.* 4. Vega 1. *p.cap.*36. *caſu* 24. Petrus Ledeſma. 2. *p. ſumma. tract.*7.*c.*2.12.*concl.*6. *diffi.* qui ſatis confusè loquuntur.

Alias autem quæſtiones , quæ materiam incompatibilitatum beneficiorum attingunt , & concernunt , ad longum poteris videre, & conſulere integrum, ac egregium etiam tractatum per Oiedam de Mendoza , qui ſcripſit de beneficior. incompati. ad longum. Multas etiam celebres quæſtiones. vbi multa in praxi contingentia , & neceſſaria conduxit nouiori etiam iure inducta , corroborata , ac illuſtrata plurimis deciſionibus Rotæ nouiſſimis , ac declarationibus Cardinalium, in explicationem decretorum Concilij Tridentini editas,videre poteris apud Nicolaum Garcia *de benef. d.*11. *p.c.*5. per totos ſuos paragraphos *tom.* 2.apud quos cæteri de materia tractantes citantur. quas quidem libentiſſimè omitto, quia ad meum inſtitutum non pertinent, nec conducunt.

* * *

CAPVT VIII.

A ſententia , qua quis ſuſpenditur , priuatúrve officio, vel à nominatione muneris, authoritate, & vtilitate publici, ſiue authoritate tantùm , appellationi interiectæ Regia curia deferri, an mandabit.

SVMMARIVM.

*A ſuſpenſione & interdicto officij aut beneficij reſpicientis temporalitatem licita eſt regulariter appellatio,ac interim ſuſpenſus poteſt illius vſum continuare.n.*1.

*Notarij Eccleſiaſtici etiam Apoſtolici imperiti,aut delinquentes reperti poſſunt per ordinarium perpetuò vel ad tempus ſuſpendi ab officio non obſtante appellatione.n.*2.

*Concilij Trid.ſeſſ.*22.*de reformat.cap.*10. *verba expenduntur.ibidem.*

*Sententia lata contra quoſlibet Miniſtros iuſtitiæ , puta, tabelliones, Alguazelos,executores, &c.ob vararariam, vel exceſſum tangentem exercitium officij exequitur appellatione non obſtante.n.*3.

*Quod intelligitur,quando à iudice cui ſubſunt condemnantur ex ratione ibi.n.*4.

*Officiales minores vt Alguazili incorrigibiles exceſſus committentes,poſſunt ab eorum iudice ſtatim expelli,& manumitti ſine lite,& appellatione,ſed liberè n.*5.

*Officialibus tunc prohibita eſt appellatio, quando condemnantur pro delicto commiſſo in adminiſtratione officij ſui, & à proprio iudice.n.*6.

*Officialis delinquens extra officium captus ab vna Curia remittitur ex vrbanitate ad Curiam ſuperiorem , cuius eſt delinquens ipſe.n.*7.

*Concil.Trid. decretum ſeſſ.*24.*de reformat.c.*20. *diſponens de ſuſpendendo & mulctando notario non exhibente actorum copiam appellanti, explanatur,vt intelligatur appellatione non obſtante, cùm fit delictum tangens officij adminiſtrationem.n.*8.

*Officialis ſuſpenſus vel priuatus officij adminiſtratione in Syndicatu pœna exequitur appellatione nõ obſtante.n.*9.

*Sententia lata in Syndicatu contra officialem iure Regio quomodo exequatur a. pellatione pẽdente.n.*10.*remiſſiuè.*

*Iudices Eccleſiaſtici liberè poſſunt punire ſuos officiales laicos delinquentes in officiorum adminiſtratione.n.*11.

*Epiſcopus Vicarium,Caſtellanus caſtelli ſui ſubſtitutum, iudex ſuum locum tenentem quando poſſit liberè amouere cum cauſa,vel abſque illa,vel quando non reuocare iurauit.n.*12.*remiſſiuè.*

*Officia & beneficia ad nutum amobilia,quando ſine cauſa poſſint tolli.n.*13.*remiſſiuè.*

*Notorium ſemel electum per iudicem ad aliquod negotium, non poterit iudex ſine cauſa remouere vſque ad finem ipſius negotij.n.*14.

*Notariis duobus electis ſi vnus cœperit acta alicuius negotij ſcribere,alius deinceps non poterit ſe intromittere,niſi impedito primo.n.*15.

*Inſtrumenta & alia acta conducentia ad litem , quæ tractatur coram vno notario,non ſufficit coram alio notario, etiam eiuſdem iudicij & tribunalis præſentare : & producere.n.*16.

*Electus & nominatus ad officium ſeu munus publicum vtilitate & authoritate, ſi habens excuſationem intra terminum ad appellandum ea oppoſita , non pronocet ; videtur electioni conſentire , & amplius non auditur appellans.n.*17.

*Cauendum eſt ab Scacia indiſtinctè aſſerẽte,eſſe appellandum intra decem dies à nominatione muneris vtilitate & authoritate publici , quia hoc penàet à iuſtificatione excuſationis propoſitæ intra illud tempus.n.*18.

Ab

Ab electione & nominatione muneris nulliter & non ſeruata debita forma celebrata, nec eſt neceſſe appellare, nec executioni mandanda erit.n.19.

Electio ad munus publicum facta de incapace ſuſpenditur appellationem & contradictionem, poſſeſſioniſque traditio interim nulla eſt.n.19.

Electio ad munera publica quibus pertinet, & quis ad eam ſit citandus, & an per electionem indigni priuetur eligens pro illa vice.n.20.remiſſiuè.

Concil.Trid.ſeſſ.24.de reform.c.18. explanatur prohibens ne examinatores ad examen beneficiorũ recipiant ſtipendium aliquod,etiam ex fructibus ipſius beneficij.n.11.

Examinatores electi & nominati poſſunt per ordinarium cogi illud munus (cùm ſit publicum vtilitate & authoritate) ſubire.n.22.

Examinator ſi electus intra terminum ad appellandum legitimas excuſationes non proponat, impoſterum erit cogendus, & appellationi non deferendum.n.23.

Electio ad officium publicum authoritate, priuatum vero vtilitate, vt eſt tutela, & cura, ſi intra quinquaginta dies legitimas excuſationes probatas iudex non admittat, permittitur appellare,non ſecus.n.24.

Lex 1.§.ſi quis tutor, ff.quando appellandũ ſit,dans formam,& conſtituens differentiã quoad appellandũ ab electione ad tutelã,& ad munus ſeu honorẽ,explanatur.n.25.

l.ſcire.15.ff.de excuſat.tutor.verba referuntur.ibid.

Reprobatur opinio Sigiſmundi Scacia.n.26.

Appellare non poſſe à nominatione muneris, & poſtea appellare à reiectione legitimæ excuſationis propoſitæ,multum diſtat.n.27.

l.cum in vna §.tutor ff. de appellationibus, verus ſenſus redditur.n.28.

Termini habiles in omni diſpoſitione ſupponendi ſunt ibid.

1 BENE licèt verum ſit, vt appellationi interpoſitæ à ſuſpenſione, & interdicto officij, ſeu beneficij temporalitatem reſpicientis,non deferens vim faciat manifeſtam,cùm ea pendente,continuare poſſit eius vſum,Philip.Franch.*in c adhæc,quoniam,in princ. de appellat.* & per argumentum ab ſpeciali text. *in cap. is cui,de ſententia excommun.l.6.* tenet gloſ.*ibi,verbo ſequentem*,approbata per Archidi.& Ioan.Andream commendant poſt Abb. Franch. *vbi proximè*, per Abb. & alios, ita tenet Emanu.Rodrig.*in quæſtio.regula.q.39.artic.5.tom.*1.Lancelot Robert. *de attent.2.p.c.12. in præfatione n.*84.85.86. Decius *conſ.*204. *in cauſa cathedrali, per totum*,& poſt alios nos exactiſſimè rem hanc examinauimus ſuprà l.2.c.5.ad fi.n.123.vſque ad n.127. Vltra quæ,quòd ſuſpenſus,vel priuatus aliquo officio,aut dignitate; appellans regulariter maneat illæſus continuans executiuum, & vſum officij & dignitatis, probat gloſ.celebris *in c.ſæpe. verbo,ſententia,in fin.de appellat.* communiter approbata ſecundùm Abb. *ibi n.14.in fi. & num.ſeqq.*Iſi.*in l.1.n.10.ff.de re iud.* gloſ. *quod autem, in c.in ſumma* 8.*quæſt.*4.Alexan.& Bart.*in l.furti ff.de iis qui notan.infam.*Bobadil.*in polit. lib.5.c.1.n.191. ad fin.*

2 Tamen nonnulli ſunt caſus ſpeciales, quibus à ſententia,qua quis priuatur,vel ſuſpenditur officio,appellationi interiectæ, haud vim faciat non deferens, vt de tabellione diſponit S.Concil. Trident. *ſeſſ.22. de reformat.c.10.* in hæc: Cùm ex notariorum imperitia plurima damna, & multarum occaſio litium oriatur, poſſit Epiſcopus quoſcumque notarios, etiamſi Apoſtolica, Imperiali, aut Regia authoritate creati fuerint, etiam tanquam delegatus ſedis Apoſtolicæ, (examinatione adhibita) eorum ſufficientiam ſcrutari, illíſque non idoneis repertis, aut quandocumque in officio delinquentibus, officij eius in negotiis, litibus, & cauſis eccleſiaſticis, ac ſpiritualibus exercendi vſum perpetuò aut ad tempus prohibere, nec eorum appellatio interdictionem ordinatij ſuſpendat, &c.) tenent Barboſ *in remiſſ. ad d.*1*n.*10. ſuper illis verbis, *nec eorum appellatio*,&c. Auendus Azeuedius *in l.2.n.18.tit.7.lib.3.recop. pag.*385.

Quod quidem, & generaliter verum eſt, & obtinet iure communi in cæteris iudicis officialibus, alguazelis, birroariis,executoribus,tabellionibus,& aliis miniſtris;qui ſi à iudice condemnentur ob exceſſum,violentiam, vatatariam, vel quoduis aliud delictum, commiſſum in ſuorum officiorum adminiſtratione; non audiantur appellantes, imò appellatione non obſtante, ſententiam, & eius pœnam executioni licitè mandari, deſiderat *l.nulli officialium C. quorum appella. non recip.* ibi, Nulli officialium à ſententia proprij iudicis prouocatio tribuatur, niſi in eo tantùm negotio, quod ratione ciuili ſuper patrimonio fortè apud proprium iudicem inchoauerit, ſcilicet vt in eo tantùm negotio à ſententia eius, cui paret, iudicis, quiſquis velit officialis appellet, &c.) prout etiam text. *in c. ſi quis appellat, alias, ei qui §.nulli quoque officialium 2. quæſt.6.* vbi hæc lex canonizata eſt, vbi gloſ. *verbo officialium*, intelligit dictam legem; quando a proprio iudice eiuſdem officialis damnatur, quam referens ſequitur additio ad gloſ.*verbo. nulli,d.l.nulli officialium*,reddentes rationem, cùm verisimile non ſit, vt talis iudex ferat contra eum ſententiam, niſi clarè reperiſſet delictum, & eandem iurium diſpoſitionem probat optimè Speculator (loquendo in tabellione, & executore, quibus condemnatis ob malam adminiſtrationem officiorum, negandam appellationem) *lib.2. tit. de appellat. §. in quibus num.*4 optimè Bal.Salicet & Paulus de Caſtro *in d.l.nulli.* vbi Bart. *in fi. optimè exactè.* Auileſius *in capit. prato. cap.*10. *verbo appellare. fol.*296. Rebuff. *in commenta.3.p.tract.de appellat.art.*8 gloſ.2.*n.*13.quam intelligunt in proprio iudice prout intellexit gl. *in d.§. nulli quoque*, & Angel.*in d.c.nulli* Amedeus *in tract. de ſyndicatu, num.*236. *fol.*72. Puteus *in eodem tractat. de ſyndicatu. verbo, appellatio. cap.*1.*num.*16. *& ſequent. fol.*118. Bobad.*in politi. lib.*1. *cap.*12 *num.*62. *& ſuprà.* & idem Boba. *in lib.*2. *c.*17. *num.*48. *ad fi.* & idemmet *eodem lib.*1. *cap.*13. *num.*37. vbi probat, officiales inferiores (prout ſunt Alguazeli) incorrigibiles exceſſus committentes, poſſe à iudicibus ſtatim, & abſque dilatione manumitti, & expelli, quia cùm in horum punitione plures ſint à iure ſpecialitates, vt poſſint amoueri officia abſque reſpectu aliquo,proceſſu,nec appellatione, liberè iudici hoc libet, vt ceſſent impoſterum ſcandala & delicta. 3

Et quod intellige, prout præcitati,& citandi Docto- 6
res communiter intelligunt;vt procedat *d.l.nulli.*in prohibitione appellationis, quando officialis damnatur à ſuo proprio iudice, & pro delictis commiſſis in officio, vt probat *d.l.* ibi, à ſententia proprij iudicis, &c.) latè reſoluit & optimè Proſperus Farinac. *in tractat. crimin.3. tom quæſt.*101. *cap.*1 *num.*83 *cum ſeqq.* vbi *num.*86. poſtquam ex aliis refert particulatem poteſtatem iudicum in ſuis officialibus puniendis;dicit ex vrbanitate officialem delinquentem extra officium captum ab vna Curia, remitti ſolere ad Curiam ſuperio- 7
rem officialis, prout teſtatur de vrbe Romana, quod nota ad officiales ſupremorum tribunalium, vt etiam delinquentes extra officiorum adminiſtrationem, iudices ordinarij inferiores hos debeant remittere ad tribunalia ſuprema, & ab eorum cognitione ſe abſtinere, vt debitus honos deferatur.

Ex quibus inferre poteris ad ſacr. Conc.Trid. *ſeſſ.*24. 8
*de reformatione,cap.*20.*ad fi verſ.qui notarius*,dum dicit: Porrò ipſam actorum copiam teneatur notarius (congrua mercede accepta) appellanti quamtùm citiùs, & ab minus intra menſem exhibere, qui notarius ſi in differenda exhibitione fraudem fecerit, ab officij adminiſtratione arbitrio ordinatij ſuſpendatur, & ad duplicem pœnam, quanti ea lis fuerit inter appellationem,&

pauperes loci, distribuendam, compellatur, &c.) vt intelligatur huius pœnæ appositio appellatione remota, cùm delictum tangat malam officij administrationem ex Doctoribus relatis, & indicat illud verbum (compellator) quo Trid. vtitur, quod pertinet ad executionem, vt latè nos lib. 2. c. de deposito quod est 16. à n. 71. cum seqq.

9 Quibus quidem conuenit, quòd officialis suspensus, vel priuatus officij administratione, vel aliàs quoquo modo condemnatus in syndicatu; non potest appellatione pendente officio vti, cùm pœna, in tali iudicio illata, executioni mittatur ea non obstante, ac ideo ordinarius denegans delationem, violentiam nullam committet, tenet Maranta *de ordine iudicio. tit. de appella. n.* 19. Petrus Dueñas *in regul.* 42. *num.* 20. fundatur vterque (non in iure communi) sed in regiis quibusdam constitutionibus, ab eisdem citatis. Sed quod idem sit omnino dicendum de iure communi, scribit Speculator *in tit. de appella. §. in quarto vers. 3. lib.* 2. Ill. *in l. qui iurisdictioni, col.* 3. Angel & cæteri *in l. nulli. C. quorum appell non recip.* Paris de Puteo *in tract. de syndicatu, in verbo, appellatio, & in verbo, syndicatus, & in verbo, à sententia lata fol.* 14 & 17. Lancelot. Rober. *de attenta. 2. p. c.* 12. *limit.* 20. *per totam*, Manfred. *lib.* 2. *practi. conclusio. super attenta. concl.* 128. *& sequenti.* & iterum *concl.* 173. Modernus *in annotatio. ad Aeguidium n.* 195. & sic pariter in syndicatu ab officiali damnato appellationi interiectæ non deferens ordinarius vim non fa-
10 cit, licèt in hoc Regno Hispaniæ officialibus secularibus damnatis per syndicatum certo modo, & non absolutè, eis est prohibita appellatio, vt est videre per adducta latè ab Auilleſio *in capitib. prator. c.* 10. *à n.* 2. *cum seqq. fol. mihi* 296. Bobadi. *in poli. lib.* 5. *c.* 1. *à n.* 191. *cum seqq.* & laudabiliter hoc examinans probat ex multis aliis Prosperus Farinac. *pract. crim.* 3. *tom. quæst.* 101. *c.* 1. *à n.* 89. *cum seqq.*

11 Et quoad supradicta aduerte; quòd Episcopus, & iudex Ecclesiasticus liberè potest punire, & castigare suos notorios, Alguazelos, ficiales, aliósque ministros, & officiales laicos, delinquentes in suis officiis, vt expressè dicit S. Concil. Trid. *sess.* 22. *de reforma. d. c.* 10. ibi, imperiali, aut, Regia authoritate creati fuerint, &c.) probant Aufrerius *in tract. de potest. Ecclesiast. super Laico num.* 19. Bald. *in l.* 2. *C. de sportul. & in c. cum parati.* & ibi Præpositus *de appella.* Puteus *de syndica. verbo officialis cap. . num.* 3 *fol.* 247. Tiberius Decia. *in tract. crimi.* 1. *tomo lib.* 4 *cap.* 10. *num.* 3. *vers. septimo argumento d § si quis*, Boba. *in poli. lib.* 2. *c.* 77. *n.* 48. Parlado. *in sesquicen. differ. differen.* 9 § 1. *num* 28. allegans Bal. et cæteris annuentibus, *in l. nullus C. de testibus*, & probatur arg. *l.* 2. *C. de off. magist. militum, l. officium ff. de re milit. l. si quis forte § si quos ff. de pœnis auth. de manda. Principum, §. quod si delinquentes.*

12 Et an & quando Episcopus Vicarium, Castellanus Castellitenentem, vel iudex tui substituum, vel locumtenentem, possit liberè amouere, cum causa, vel absque illa, vel quid, quando, id non facere, iurauerunt. vide Bald. & Alberi. *in l. si ita §. Dominus, ff de vsu & habitatione, & in c.* 1 iuncta gl *de feudis quæ d. & gastald.* & ibi Bar. Boërius *decis.* 199. *n.* 25. glos. *in clem.* 2. *de rescrip. verbo, per electionem*, Dominicus *in c.* 1 *de off. vicar. in* 6. Ripa *in cap.* 1. *n.* 44. *de indiciis*, Rebuff. latè *in praxi benefi. in forma Vicarij lib.* 1. *à num* 192. Didac Perez *in l.* 1. *tit.* 5. *colum* 963. *vers. & ista opinio, l.* 3. *ordin.* Segura *in decretor. iudic.* 2. *p. c.* 5. *num.* 1. *fol.* 205. Conradus *in templo iudicum lib.* 2. *c.* 6. § 1. *de constitutione Vicarij n.* 7. *fol.* 176. Loazes *in allegatione pro marquione de los velles, in re pon. ad* 5. *& 6 funda. num* 133. Boba. *in poli. lib.* 1. *c.* 16. *a num.* 9. Anton. Gab *lib.* 2. *commu. opinio.*
13 *conf.* 1. *de iur. iur. n.* 14. Ioan. Gusti. *de iur. confir.* 1. *p. c.* 1. *n* 86. latè etiam Gratianus *discep forens c.* 167. *per totum*, vbi de officiis, & beneficiis amobilibus etiam ad nutum.

Qui num. 17. firmat, quòd notarium, semel electum 14
ad causam non poterit iudex remouere sine causa vsque ad finem causæ. Felin. *in c. quoniam contra num.* 4. *de probatio.* Castren. *in l. testamenta omnia, Cod. de testamentis.* Bald. *in l.* 2. *n.* 9. *C. quomodo, & quando iudex, in auth. sed iudex C. de sacros. Eccles.* adeò vt duobus tabellioni- 15
bus electis, si vnus ceperit acta scribere, alius non poterit deinceps se intromittere, nisi impedito primo; tenet Gratia vbi proximè *d. c.* 167. *n.* 9.

Cui conducit, quod dicit Marescotus *variarum re-* 16
solutionum, lib. 2. *c.* 107. *num.* 4. quòd instrumenta, seu acta, quæ coram vno notario tractantur; non sufficit præsentare, nec producere in actis alterius notarij, etiam eiusdem iudicis, iudicij, & tribunalibus, sed omnino debet produci in actis eius, qui causam cœpit tractare, qui testatur, ita fuisse determinatum per Rotam in vna Romana, census 4. Decembris 1597. coram Cardinali Pamphilio.

Superest secundam nostri capitis partem examinare; 17
an non deferens appellationi interpositæ à nominatione publici officij, vim iudex facere dicatur: in quo duplex considerator à iure distinctio amplectenda. Etenim aut agimus de nominatione, & electione, muneris publici authoritate, & vtilitate simul, hoc est, quòd omnimodo, & principaliter sit inductum in reipublicæ vtilitatem, prout est syndicus, procurator, decurio, executor tributorum, & similes, & tunc si nominatus ad munus legitimam excusationem habens intra tempus ad appellandum minimè prouocauerit; videtur tacitæ electioni de se factæ consentire, & acquiescere, ac ideo vlteriùs non admittitur, nec auditur appellans. text. *in l. hi qui.* ibi, Hi qui ad ciuilia munera, vel ad decurionatum, vel honores euocantur, licet vacationem à principibus acceperint: si appellationis auxilio non vtantur, consensu suo nominationem confirmant, cùm igitur ad munus vocatus appellaueris apud præsidem prouinciæ, iustè te appellasse ostende, &c.) *C. de appella.* text. *in l.* (ciues, & incolæ manifestas etiam excusationes habentes, si sub iusta nominatione non appellauerint; ad earum probationem non admittuntur, &c. (*C. eodem.* text. etiam expressus *in l. si ad scribatum nominatus non prouocasti l. nominationes. C. eodem tit. de appella.* bonus etiam text. *in l.* 2. *& l. cum decurionatus. C. de decurionibus l.* 10. *c. nominationes* 2. *quæst.* 6. *l.* 8. *tit* 2. 3. Cynus Bald. & Salicetus *in d. l. si hi qui, & in d. l. si ad scribatum.* Bart. Bal. & Salicet. *in d. l. ciues* Bart. *in l.* 1. § *ff. quando appellandum sit*, optimè Speculator & eius additionator *in l.* 2. *tit. de appellationibus. §. in quibus n.* 9. Angel. *in §. qui autem excusare, post prin. instit. de excusatio. tuto.* Ioan. de Platea & Lucas de Pena *in d. l.* 2. & vbilibet glos. Auenda. *de exequen. mandat. c.* 19. *n.* 26. *in fi.* & est videnda *l.* 3. *tit.* 16. *l.* 3. *ordina.* Bald. *in l. si pater n.* 4. *C. si penden. appella. mors.* Maranta *in specul.* 6. *p. actu* 2. *in verbo, & quandoque appellatur. n.* 324. *fol.* 506. Rebuf. *in tract. de sentent. prouisio. art.* 3. *glos.* 2. *n.* 1. *& in tract. de appella. art.* 7. *glos.* 2. *n.* 18. Ruginel. *tract. de appella.* § 2 *c.* 3. *n.* 146. Cauendum est tamen
à Sigismundo Escacia *tract de appella. quæst.* 17. *limit.* 23. 18
fol. 478. dum absolutè dicit; appellandum esse intra decem dies à nominatione muneris, authoritate, & vtilitate publici, cum hoc pendeat ex legitimis excusationibus per nominatum allegatis, & sic sub hac qualitate illius appellationi deferunt iura, & Doctores citati.

Quam conclusionem, vt limites, velim: quando ipsa 19
nominatio valide facta fuit, secus si nulliter ob non puta, seruatum ordinem, & formam electionis, vel ob aliquod aliud defectum: quia tunc tanquam à nulla, non indiget appellari, nec est executioni mandanda. text. est *in l. si constat.* 12 *ff. de appell.* vbi glos. *verbo superuacua fuit*, & Bart. gl *verbo interposuerunt in d. l.* 1. § 1. *ff. quomodo & quando appellandum sit*, optimus text. *in*

in l. nominationes 27. vbi glos. Bart. & Salicet. *C. de appellationi. & in l. veteranis.* per text. *ibi C. quando prouocare non est necesse.* vt tunc non deferens appellationi vim facere, declarabitur iuxta traditam à nobis regulam infrà hoc lib. c. 9. vt scilicet, deferatur appellationi, cuius
19 ratio in promptu esse constat, & quòd electio seu nominatio ad hoc munus publicum facta de incapace, & indigno suspendatur per appellationem, & contradictionem, ita vt interim eius executio suspendenda sit, & possessionis itidem traditio, ex pluribus comprobat Boba. *in politi. lib. 3. c. 8. à n.* 48. qui quidem *à n.* 40. *cum*
20 *infinitis sequentib.* plures quæstiones resoluit, horum officiorum nominationes tangentes, quibus pertineat, quis sit citandus, & an per electionem, indigni priuetur eligens illa vice, & de multis aliis vtilibus, & necessariis ibi vide.

Et ex superiùs dicta resolutione infero ad ea, quæ
21 dicit Nicolaus Garcia *de benefic. tomo* 2. 9 *p. c.* 2. *n.* 378. dum superiùs *à num.* 368. disputat, an examinatoribus ad examen beneficiorum deputatis, iuxta Concil. Trid. *sess.* 24 *de reformat. c.* 18. possit (non obstante prohibi-
22 tione eiusdem Concilij, & sanctæ Congregationis super eodem) nihilominus aliquod stipendium, seu merces pro suo labore dari, saltim ex fructibus beneficij, qui postquam negatiuam amplexus, dicit *in d. n.* 378. rectè posse examinatores cogi, hoc munus gratis subire,
23 cùm sit munus publicum, & à sancto Concilio Trident. inductum, vt faciat ad nostrum propositum, quod si ita nominatus, legitimas excusationis causas proponens non appellauerit intra tempus à iure concessum appellantibus; nequaquam sit imposterum audiendus, sed potiùs cogendus, nec delationem denegans vim faciet, cùm sit munus publicum authoritate, & vtilitate simul.

24 At verò quando munus, ad quod aliquis nominatur, seu eligitur; non est publicum authoritate, & vtilitate simul, sed authoritate tantùm (prout est tutela, & cura) quod licet sit publicum quoad authoritatem, quia conuenit reipublicæ, vt minores tuentur; tamen vtilitas non est publica, sed priuata omnimodo, cedens ipsi minori, in cuius commodum principaliter hoc munus inductum est à iure, tunc quidem nominatus ad idem non potest appellare à tali nominatione, & electione, sed tamen ei permittitur, vt intra quinquaginta dies suas legitimas, & à iure approbatas excusationes proponat, quas si probatas iudex non admiserit, licita
25 est nominato appellatio, ita probat text. elegans (vtrumque distinctionis membrum probans) *in l. 1. §. si quis tutor ff. quando appellan. sit.* cuius sunt verba: Si quis tutor datus fuerit, vel à testatore, vel à quouis alio, qui ius dandi habet, non oportet eum prouocare, hoc enim Diuus Marcus effecit: sed intra tempora præstituta excusationem allegandam habet, & si fuerit repulsa, tunc demum appellare debebit. Cæterum antè frustrà appellatur: alia causa est eorum, qui ad aliquod munus, vel honorem vocantur: cùm dicant, se habere excusationem, nam non aliter allegare possunt causas immunitatis suæ; quàm si appellationem interposuerint, *&c.*) text. etiam *in l. tutores.* 18. text. *in l. excusationis. 3. C. de excusationi. tutor.* text. expressus *in §. qui autem excusare se volunt non appell.* &c. 18. *instit. de excusatio. tuto. vel cura.* text. *in l. scire* 15 ibi, Scire oportet, quoniam nec dati tutores, nec testamentarij prouocare necesse habent, vt ostendit constitutio diui Veri & Antonini, hoc autem obseruari oportet, & in datis curatoribus; in pauciſſimis enim distant curatores à tutoribus, aduersus denique sententias auferentes eis excusationes, licentiam habebunt appellandi *&c.*) *ff. de excusationi. tutorum. l. Caij.* 19 *ff. eodem* [illegible] *viduum* 2. *q.* 6. *l.* 4. *titul.* 17. *p.* 6. hanc doctrinam [illegible] Rebuff. *de sentent. prouisio. art.* 3. *glos.* 2. *num.* [illegible] *fol.* 276. *& in tractat. de appellationi. articul.* [illegible]

Salgado de protect. Reg.

numero 18. *vers. septimo tomo* 3. *fol.* 503. & idem Rebuf. *in commentar.* 3. *p. tract. de appella. articul* 8. *glos.* 2. *numero* 18. Bald. *in l. si pater* 4. *in fin. n.* 4. *Cod. si pendente appellatione mors.* Marant. *in specul. 6. actu* 2. *princip. verbo, & quandoque appellatur. n.* 324. *limit.* 20. *fol.* 506. Ruginel. *tractat. de appella. §.* 2. *cap.* 3. *numer.* 246. glossæ, B. Bald. Cyn. Salicet. & alij in locis superius citatis, glossæ & Doctores in his allegatis legibus, Angel. post glossam, & ibi optimè Picard. à Minuesa acutus, & præceptor meus, *in d. §. si quis autem excusare.* Speculator *lib. 2. tit. de appella. §. in quibus. n.* 9.

Hinc venit meritò reprobandus Escacia *de appellat.* 26
quæst. 17. *limit.* 33. *sub num.* 1. dum dicit, quòd licèt hæc doctrina communiter teneatur, illi tamen videtur de vento, cùm saltim possit appellare post reiectam excusationem, sed minùs rectè, minúsque loquitur peritè. Etenim non omnes tutores habent legitimas excusationes ad proponendum, vel si habent, omittunt, vel si proponunt, aliquando non legitimas excusationes ad proponendum habent, sed friuolas, & à iure non approbatas. Quibus casibus omnibus cessat ratio appellandi, & sic euidenter apparet iura disponentia, à nomina- 27
tione muneris vtilitate priuati, non appellari, non seruire de vento, vt putauit Escacia, quia aliud est, non posse appellari à nominatione, aliud posse appellari à reiectione legitimæ excusationis propositæ.

Nec h[illegible] obstat text. *in l. cum in vna §. tutor ff. de appell.* 28
vbi [illegible] tutor pupillo datus si prouocet, interim pupillo curator dabitur, *&c.*) quasi innuere, & supponere videtur ab ipsa datione, & nominatione fuisse prouocatum, quia intelligendus est secundùm *d. § si quis tutor. & l. scire oportet, cum aliis,* vt ab excusationibus non admissis, non autem à nominatione dumtaxat, appellatum fuerit. prout optimè interpretatur, & intelligit glo. *verbo non appellant, in d. §. qui autem ex. usare, instit. de excusa. tuto.* qui est verus intellectus, quia tunc à reiectione iustæ excusationis propositæ, licet appellari, ex supradictis, quoniam à denegato beneficio iuris appellationi deferendum est interpositæ, vt diximus ad propositum suprà lib. 2 cap. 1. de interlocuto. circa appell. ab exceptio. & sic illa verba *d. §. tutor si prouocet,* & intelligi necessariò debent, tempore quo potest (terminis habilibus suppositis) quia dispositio de aliquo actu loquens, intelligitur de valido, solemni, & solemniter celebrato, *l. non putauit, §. non quæuis, de bonorum possess. contra tabu.* latè in c. 9. in fi. hac 3. p. in c. quando ratio appellandi est in promptu, à principio.

CAPVT IX.

Si in iudiciis priuilegiatis seu aliàs appellabilibus ratio appellandi sit in promptu, appellationi à sententia emissæ an iudex non deferens vim faciet. & ibi exactè quando appellandi ratio in promptu esse dicatur: præcipuè in prouisione beneficiorum, tam curatorum, quàm simplicium.

SVMMARIVM.

Clauis est totius tractatus violentia solemnitatum ac formæ omissio, qua inducuntur nullitates, ad quas peritissimi aduocati confugiunt, cupientes impedire executionem, etiam his causis sui natura inappellabilibus. n. 1.

Nullitas aut eundens iniquitas apparens ex actorum inspectione dicitur, esse in promptu, & notoriè constare. n. 2. *& vide n.* 34.

Dispositio excludens omnes nullitates non intelligitur exclusa nullitas notoria, quæ patet ex actis. n. 3.

Et quid iure regio remissiuè ibidem.
Appellandi ratio in promptu esse dicitur, etiã casibus aliàs priuilegiatis, & sui natura inappellabilibus; si nullitas apparet ex actis, cũ tunc sententiæ executio suspẽ datur. n.4.
Appellandi ratio in promptu esse dicitur, quando incontinenti iustificatur appellatio, quæ vt legitima admittitur quoad vtrumque effectum. n.5.
Iniquitas euidens, & iniustitia notoria, idem operatur ac nullitas, atque pariformiter sententiæ executionem impedit. n.6.
Appellatio nunquam intelligitur prohibita ratione respectu notoriæ iniquitatis. n.7. vide n.34.
Senatus Regius aditus per viam violentiæ communiter decernit, deferendum esse appellationi interiectæ, vbi euidens iniustitia apparet ex actis (reprobata opinione Iosephi Sese.) n.8.
Sententia nulla executionem non meretur, quæ & nomine sententiæ caret. n.9.
Dispositio loquens de actu, intelligitur de valido, non de nullo. n.10. & n.12.
Quod nullum est effectum non sortitur. n.11.
Dispositio nulla caret executione, nomine & effectu, atque pro non facta reputatur. n.12.
Per actum nullum non interrumpitur præscriptio. num.13. remissiuè. vbi simul de effectibus sequentibus.
Non perpetuatur iurisdictio.
Non rumpitur primum testamentum validum.
Non inducitur mala fides.
Non inducitur litis pendentia.
Non tribuit causam præscribendi.
Non expirat potestas quominus actus iterum valeat celebrare.
Testium examen nulliter factum non derogat primis depositionibus.
Publicatio minus rectè facta non impedit.
Non cadit quis in commissum, vide remissiuè d. n.13.
Actus nullus aliquos an pariat iuris effectus, & quos. n.14. remissiuè.
Clausula (parito iudicato) operatur his casibus dumtaxat, quibus sententia transiuit in rem iudicatam, aut aliàs executionem meretur. n.15.
Rescriptum Principis recipit interpretationem à iure communi. ibidem.
Clausula (parito iudicato) non operatur quando sententia est nulla, nec aliàs meretur executionem. n.16.
Clausula (parito iudicato) vt effectus impediatur, debet nullitas esse notoria patens ex actis. n.17.
Clausula (parito iudicato) non operatur vbi sententia est notoriè iniusta, quia non transit in rem iudicatam. n.18.
Ratio appellandi vbi est in promptu, putà per nullitatem, etiam in remedio l. fin. C. de edicto diui Abri. appellatio vtrumque habet effectum. n.19.
Appellatio ab executione notoriè nulla virtute obligationis Cameralis, aut guarentigiatæ admittitur quoad vtrumque effectum. n.20.
Ius præcipiens fieri executionem contractuum, non intelligitur de nullis & inualidis, cuius exceptio executionem rectè impedit. n.21.
Nullitas notoria patens ex actis impedit executionem trium conformium. n.22.
Appellari potest etiam vbi aliàs ius prohibet, quando nullitas patet ex actuum inspectione, quia tunc cessat præsumptio, quæ erat pro sententia. n.23.
Nullitas notoria in genere sumpta diuiditur in tres species. n.24.
Appellatio à nullitate paratam habente probationem, impedit executionem vnius sententiæ, siue sui natura sit priuilegiata, vt in alimentis, possessoriis, obligatione Camerali, &c. siue quia transierit in rem iudicatam. ibidem.
Siue hæc nullitatis exceptio probetur ex eisdem actis, siue aliunde, dummodo sit in continenti. n.25.
Nullitas notoria & manifesta patens ex actis impedit trium conformium executionem, non tamen alia probatio, etiam incontinenti hoc casu releuans est. n.26.
Iurisdictionis defectus probatur ex inspectione processuum. n.27.
Citationis defectus probatur ex actorum inspectione. n.28.
Mandati defectus probatur ex actorum inspectione, & impedit executionem etiam trium conformium. n.29.
Nullitas apparens ex facie sententiæ magis quàm alia quæuis dicitur notoria. n.30.
Sententia lata non seruatis terminis substantialibus iudicij est notoriè nulla, atque nullitas insanabilis. n.31.
Nullitas proueniens tam ex non seruatis terminis substantialibus, quàm ex aliis concernentibus substantiam iudicij, & ob non seruatam formam statuti requisitam ad actum, impedit executionem. n.32.
Nullitas requirens altiorem indaginem, quia nec constat ex actis, nec in continenti eius probatio offertur, impedit executionem irretractabilem. n.33.
Notoria iniustitia tunc impediet executionem sententiæ, quando euidenter ex actis apparet, sufficiet tamen qualis qualis offuscatio ad tollendam illius notorietatem. n.34.
Acta faciunt rem notoriam, quia quod ex actis resultat, notorium dicitur. n.35.
Sententia amplius non dicitur notoriè ex actis nulla & iniqua, quando ex aduerso aliquid opponitur, quod dubitationem, aut offuscationem pariat. n.36.
Oppositio & offuscatio etiãsi contineat iuris subtilitatem tollit notorietatem nullitatis ex actis resultantem. n.37.
Nullitas velata, quæ potest habere dubitationem, & disputationem, non est notoria, nec impedit executionem trium conformium. n.38.
Forma si est omissa in prouisione beneficij tam curati, siue simplicis, vel alia nullitas appareat, appellatio admittitur suspensiua. n.39.
Prouisio beneficiorum erit nulla, si non seruetur forma præscripta à iure, statuto, aut fundatione. n.40.
Forma omissio actum corruit, & vitiat. n.41.
Beneficium prouisum non seruata debita forma nec acceptari, nec retineri potest, etiam in foro conscientiæ, secundùm ma is communem opinionem. n.42.
Forma & solemnitas ad prouisionem beneficij non fundatur in præsumptione, nec falsa causa, & sic etiamsi fraus absit obligat in conscientia. n.43.
Prouisio Parochialium facta non seruata forma præscripta à Concil. Trident. sess. 24. de reformat. c. 18. & motus proprij in conferendis, irrita est ipso iure. n.44.
Prouisio Parochialis non seruata forma vacare dicitur, vt antea. ibidem.
Clausula (irritans) qua vtuntur Concil. Trid. & motus proprius inducit formam. n.45.
Clausulam (irritans) continent omnia decreta Concil. Trid. n.46.
Decretum (irritans) contentum in lege conciliari, an & quando etiam ipsum Papam liget. n.47.
Appellationi à prouisione beneficij siue curati, siue simplicis, siue iudicialiter, siue extra iudicialiter celebrata, nulliter tamen & cum formæ omissione, deferendum esse, indistinctè decernitur in supremis tribunalibus aditis per viam violentiæ. n.48.
Edictorum omissio in prouisione Parochiali an vitiet concursum, & qui affirmatiuam indistinctè tenuerint. n.49.
Edictorum omissio regulariter prouisionem beneficij non vitiat, nisi tantũ vbi Cõcilium prouinciale id statuit. 50.
Conuincuntur Doctores contrariam opinionem tenentes, scilicet Zerola & Cechus, vbi verus sensus declarationis Congregati, per eos citata restituitur. n.51.
Concursus est præcisè faciendus in prouisione Parochialis, ergo edictum est necessarium: non est legitimum argumentum. ibidem.
Edictum in prouisione beneficij iuris patronatus indistincta an sit necessarium. n.52. Edictum

Edictum ad Parochialem proponendum est eum termino decem dierum, nec vltra alios decem dies prorogari potest. n.33.

Circa prouisionem beneficij curati quæ forma sit præscripta à Concilio Compostellano refertur. n.54.

Terminus edictorum an currat, ex quo tam in valuis Ecclesiæ Cathedralis, quàm Ecclesiæ beneficij fuere appositæ, ita vt sit attendenda vltima effigies. n.55.

Edictorum prorogatio fieri non potest absque causa. n.56.

Edicto appositio cum maiori termino viginti dierum prouisio an vitietur in totum, an solum edictum respectu excessus dumtaxat. n.57.

Oppositores post viginti dies, & intra terminum recessiuum & prorogatum per Episcopum, nec sunt legitimi oppositores, nec ad concursum sunt admittendi. n.58.

Edictum appositum cum minori termino decem dierum vitiat prouisionem. n.59.

Terminus à lege inductus non debet à iudice abbreuiari. num.60.

Iudex non debet arbitrari in his, quæ sunt à iure determinata. n.61.

Terminum nimis breuem ne ad plurimorum notitiam veniat edictum procurans petens collationem, institutionem facit irritam. n.62.

Forma iuris non satisfit ex nimia festinatione, imò illi detrahitur. n.63.

Concursus, & examen ante lapsum terminum edictorum est nullum. n.64.

Concil. Trident. sess. 24. de reformat. cap. 18. in illis verbis (transacto constituto tempore, &c.) exponitur. ibid.

Concursus factus intra terminum edictorum an sustineatur, si alius oppositor non compareat. n.65.

Examen Parochialis vocantis non debet fieri nisi cum tribus saltim examinatoribus. n.66.

Examinatores ad minus sex singulis annis eligendi sunt ab Episcopo in Synodo ex quibus tres quoslibet ad singulas vacationes potest eligere. n.67.

Synodus formalis quomodo, & ad quid sit. n.68.

Examinatoribus minus sex deputatis in Synodo deputatio non erit legitima, sed contra formam Concilij, & concursus per eosdem defectus erit irritus. n.69.

Examinatoribus sex deputatis in Synodo, si aliqui intra annum vel mortui, vel absentes sint, tota facultas spectat ad superstites, etiamsi vnus tantùm sit vnà cum Episcopo, aut Vicario. n.70.

Examinatoribus omnibus intra annum mortuis vel absentibus, Episcopus vsque ad numerum subrogabit alios ex antiquis Synodalibus. n.7.

Examinatores antiqui si tot non sint, Episcopus alios suppleat, approbatos tamen à Capitulo. n.72.

Examinatores etiam antiqui si nulli superfint, alios nouos non minus sex deputet cum approbatione Capituli, numero 73.

Forma quando non potest seruari præcisè, sufficiet actum facere eo modo, quo potest, & per æquipollens. n.74

Forma à noua constitutione inducta, & illa de facto non potest obseruari, puta; quia deficit persona, aut qualitas requisita sufficit actum fieri eo modo, quo prius geri poterat. n.75.

Examinatores non possunt deputari incerti, puta; Prior talis monasterij Magistralis aut Doctoralis, &c. ita vt futuri comprehendantur. n.76.

Concursus per examen in prouisione Parochialis requiritur pro forma, ita vt eius omissio illam vitiet, ac nullam reddat. n.77.

Oppositori quantumcumque docto etiam notoriè non potest conferri beneficium Parochiale absque concursu, quem ipse subire tenetur. n.78.

Examinatores debent pro forma renunciare Episcopo, quotquot idonei reperti fuerint, & an debet hæc renunciatio fieri secretò aut palam. n.79.

Concursus etiam requiritur pro forma in Parochialibus iuris patronatus Ecclesiastici. n.80.

Forma Concilij est vt patronus Ecclesiasticus vnum præsentet ex approbatis ab examinatoribus peracto concursu. n.80. & 81.

Patronus Ecclesiasticus si præsentauerit ante examen per concursum, eius præsentationis virtute non erit facienda institutio. n.82.

Nisi iterum denuo expressè vel tacitè præsentatus sit post examen, & approbationem inter cæteros. ibid.

Institutio seu collatio quando facienda est ex certo genere personarum, vel ex personis certi generis, quibus aliqua qualitas requiritur (prout in exemplis ibi appositis) aliis facta, irrita est, & nulla ipso iure. n.83.

Qualitatum appositio in prouisione beneficij est forma, & earum omissio vitiat. n.84.

Collatio seu præsentatio quando sit facienda certæ personæ, seu certo generi personarum, dicitur necessaria. n.85.

Forma nouiter inducta à Trident. præcisè & specificè est seruanda. n.86.

Qualitas adicta verbo, vel participio, debet intelligi secundum tempus verbi, vel participij. n.87.

Verba præteriti temporis præcisè requirunt confirmationem & perfectionem actus. n.88.

Qualitas quæ à principio requiritur tempore prouisionis beneficij, non sufficiet, si postea sequatur. n.89.

Instrumentum productum ante litis contestationem, non probat, nisi postea tempore probatorio fiat eius noua reproductio. n.90.

Appellatio à Procuratore interposita tempore, quo carebat mandato, non sustinetur, etiam postea habens sufficiens, si de nouo non appellet intra terminum. n.91.

Nec talis appellatio causat attentata, quia qualitas quæ requiritur tempore actus, non sufficit, si post actum sequatur. n.92.

Patronus Ecclesiasticus non solùm potest nouiter præsentare expressè sed etiam tacitè aliquem actum gerendo in fauorẽ illius, quem præsentauerat ante concursum. n.93.

Resignatio facta sine consensu patroni est nulla, & si ex hac causa patronus præsentet aliquem, non tenet, quia non abdicatur ius à resignante, at si lite pendente resignans moriatur, & patronus prosequatur litem cum resignatario, & asserat instituendum iam præsentatum, hæc litis prosecutio æquipollet nouæ præsentationi. n.94.

Præsentatio tacita inducta ex litis prosecutione excludit deuolutionem. ibid.

Collatio beneficij illiterato facta, licèt sit nulla; tamẽ si postea literas addiscat, & cõferens sciens non pœnituit, intelligitur denuo tacitè conferre, & prior remouisse. n.95.

Possessionis beneficij traditio facta ab habente potestatem per necessarium antecedens, inducit tacitam & virtualem collationem. n.96.

Collatio & præsentatio beneficij potest fieri non solùm expressè, sed etiam tacitè. n.95.

Concursus ad Parochialem iuris patronatus Ecclesiastici, sicut & ad alias merè collatiuas etiam reseruatas sanctitati, & etiam in mensibus reseruatis, debet fieri ab ordinario, & tunc in mensibus reseruatis electio est Episcopi, non patroni. n.98 & 99.

Parochialis iuris patron. Ecclesiastici vacantis in mensibus reseruatis Sedi Ap. concursus sit sperato patrono. n.99.

Et quomodo sit fides concursus ad sedem transmittenda. ibidem & latiùs. n.103.

Ius patronatus Ecclesiasticũ ex quibus acquiratur. n.100.

Beneficia iuris patronatus Ecclesiastici sub reuocatione comprehenditur, quia facilè huic iuri patrona. præiudicatur. n.101.

Derogatum intelligitur ius patronatus Clericorum ex sola collatione beneficij facta à Papa alio non expresso. n.102.

Ordinarius intra quatuor menses currentes à tempore notitiæ vacationis tenetur mittere Sedi Apostolicæ fidem approbationis concursus facti in Parochialibus vacantibus in mensibus Apostolicis. n.103. & qua forma. ibid.

*Forma à Concilio tradita si omittatur in prouisione Parochialis vacantis in mensibus reseruatis, tale beneficium potest impetrari, & concedi solet breue rigorosum de capienda possessione nomine Cameræ.n.*104.

*In prouisione Parochialis iuris patronatus laicorum concursus non requiritur, & quæ forma sit inducta. n.*105.

*Concil. Trident. sess.*24. *de reformat. c.*18. *in illis verbis (quod si ius patronatus laicorum,&c.) explanatur circa formam seruandam in prouisione Parochialis iuris patronat. laicorum. ibidem.*

*Concursus ad Parochialem iuris patronat. laici in quibus casibus requiritur. remissiuè. n.*106.

*Concursus an sit necessarius in beneficio iuris patronatus mixti Ecclesiastici & laici, affirmatiuè resoluitur. n.*107.

*Concursus est necessarius in Parochiali iuris patro. mixti pro vna tantùm parte, pertinentis ad Clericos, & pro duabus ad laicos. n.*108.

*Concursu peracto in Parochiali iuris patronatus mixti Ecclesiastici & laicalis, ex approbatis, patroni præsentant ordinario restituendum. n.*109.

*Qualitas attenditur quæ Ecclesiæ prodest, & est magis fauorabilis, cùm ex concursu maior vtilitas sequatur Ecclesiæ. n.*110.

*Ius Patronatus Ecclesiasticum vt dignius, trahit ad se seculare, vt minus dignum, & pars Clerici trahit ad se partem laici. n.*111.

*In iure patronatus mixto vbi non concurrit Ecclesiæ fauor, sed patroni dumtaxat, tunc qualitas laicalis præualet Ecclesiasticæ. n.*112.

Laicus propter societatem Clerici non debet damnum pati, nec ius suum perdere priuilegium. ibid.

*Societatem in re indiuidua alteri non præiudicare, æquum est num.*113.

*Ius patronatus mixtum non cadit sub generalibus reseruationibus. n.*114. *& n.*127.

*Iuri patronatus quando derogetur. n.*115. *remissiuè.*

*Concursus est necessarius in prouisione dignitatis vnitæ Parochiali æquè principaliter. n.*116.

Ex vnione facta æquè principaliter nihil alteratur, sed quodlibet beneficium manet vt antea, & qualibet Ecclesia in suo statu, honore & priuilegiis, proprioque reditus agnoscit, sed vtriusque vnus est Rector. ibid.

*Vnitæ duæ Ecclesiæ æquè principaliter si sint in diuersis diœcesibus, vel collatio duobus pertineat, in earum prouisione vtriusque Episcopi aut collatoris requiritur consensus. n.*117.

*Vnio si est facta accessoriè, eius tantùm Episcopi requiritur consensus, in cuius diœcesi extat principale benefi. n.*118.

*Qualitas & natura beneficij vniti accessoriè non attenditur, sed principalis. n.*119.

*Vnitum alteri accessoriè, principalis naturam, consuetudines & priuilegia assumit. n.*120.

*Vnitum accessoriè perdit propriam prærogatiuam, proprium nomen, actitulus extinguitur, & de cetero denominatur à principali. n.*121.

*De effectibus resultantibus ex vnione accessoriè aut æque principali facta, qui videndi remissiuè. n.*122.

*Concursus in parochiali iuris patronatus laici non requiritur, quando vnus tantùm præsentatur à patrono, secus autem quando plures à patrono præsentantur, quia inter ipsos & non alios necessarius est concursus, & ex approbatis vnus eligit ordinarius. n.*123.

*Quod procedit, quando singuli præsentati à Patronis laicis habent æqualem seu æquales voces, quia tunc inter ipsos habebit locum concursus, secus si aliquis haberet plures, aut maiores voces, & maiorem partem patronorum, quia is dumtaxat erit examinandus. n.*124. *quod fallit vt infrà sub n.*128.

*Maior pars prædominans attenditur. n.*25.

*Denominatio semper fit à potentiori. n.*126.

*Reseruatio licèt non intretin patronatu mixto, procedit in mixtura æquali, secus si pars Clericorum habet plures voces, quàm laicorum, quia alteratur beneficij natur. n.*127. *Vide n.*114.

*Præsentati plures Clerici à patronis laicis, maiorem vocum partem habens, solus est examinandus ad parochialem, nec appellationi interpositæ à minorem partem habente deferendum est. n.*128. *quod limita vt ibi.*

*Appellationi interpositæ à prouisione beneficij cuiuslibet facta spreto & contempto iure patronatus, an sit deferendum, & vim fieri declarandum. n.*129.

*Appellationi à prouisione beneficij nulla cum executionem non mereatur, erit deferendum. n.*130.

*Collatio facta ab ordinario spreto & contempto patrono, & iure patronatus intra tempus datum ad præsentandum, est nulla ipso iure n.*131.

Text. in cap decernimus 16. *q.*7. *& text. in c. cum Bartold. interpretantur. ibid.*

*Verba præsentis temporis inducunt nullitatem ipso iure. num.*132.

*Collatio facta per ordinarium de beneficio iuris patronatus tunc erit nulla, si patronus reclamet contra illam intra terminum sibi competentem ad præsentandum, non aliàs. n.*133.

*Ratio vera redditur, quare collatio ab ordinario facta spreto patrono non sit nulla, non reclamante patrono intra terminum. n.*134.

*Annullatus actus in fauorem alicuius subintelligitur illa conditio si voluerit ille, in cuius fauorem actus annullatur. n.*135.

*Emphyteuta ob non solutionem tunc cadit in commissum domino volente, & declarante. n.*136.

*Contradictio contra collationem facta spreto patrono inducitur non solùm tacitè præsentante patrono intra tempus, sed etiam expressè, & etiam per appellationem interpositam à collatione. n.*137.

*Actus gesti inconsulto patrono qui reualidentur subsequuto, & superueniente patroni consensu, remissiuè. n.*138.

*Appellatio in Parochiali per præsentatum asserentem se maiorem partem patronorum, & vocum habere, interposita ab ordinario instituente alterum præsentatum, quem minorem partem vocum habere contendit appellans, an vt legitima suspendat. n.*139.

*Præsentato à maiori parte patronorum & vocum debet fieri institutio, & præferri habenti minorem partẽ. n.*140.

*Ius patronatus competens pluribus vt singulis, aut pluribus vt vniuersis, quomodo consideretur respectu vocum pluralitatis. n.*141. *remissiuè.*

*Institutio facta contemptis patronis est irrita, & propterea appellatio ab ea etiam in Parochiali, vt licita suspendit. n.*142.

*Appellationem interpositam per præsentatum (vt asserit) à maiori parte ad Parochialem regulariter non suspendere executionem institutionis, vt verius defendit Author. n.*143.

*Institutio facta præsentato à minori parte patronorum, non dicitur facta contempto iure patronatus. n.*144.

Text. in d. c. decernimus 16. *quæst.*7. *mirificè interpretatur, vt procedat quando ordinarius confert beneficium vt merè collatiuum. ibidem. & n. seqq.*

*Ordinarius instituens ad præsentationem patronorum quoquomodo fiat, ius patronatus agnoscit, & ideo institutio non est irrita, ex c. contempti iuris patro. n.*145.

*Inter patronos vertente lite super iure præsentandi præsentatus à possessore sustinetur, etiam post modum cuius iure patronatus à veris patronis, secus quando lis est inter patronos & Episcopum, & de ratione. n.*146.

*Ordinarius instituens præsentatum à patrono, non dicitur contempsisse ius patronatus, & ideo institutio non est nulla ipso iure, sed erit iniusta respectu veri patroni. n.*147.

*Sententia lata contra probantem fundum suum esse, & ad alterum spectare declarans, non dicitur nulla ipso iure, sed tantùm iniusta retractanda per viam appellationis, non nullitatis. n.*148.

Sententia

*Sententia, qua declaratur aliquem non habere ius patronatus, licèt probauerit habere, tamen non potest dici nulla, sed iniusta regulariter.n.*149.

*Supremorum tribunalium auditoribus cognoscentibus per viam violentiæ non pertinet regulare voces patronorum, sed vim notoriam dumtaxat tollere.n.*150.

Quod maximè procedit in his controuersijs super iure patronatus inter cõpatronos, quibus vix datur notoria iniustitia absque intricatione, & dubitatione in iure, aut in facto, ac ideo in Parochialibus vim non fieri decernitur: secus si notorietas iniustitiæ notoriè apparet absque aliqua dubitatione. ibidem.

*Bald. à Cardinal. Tusc. sequutus declaratur, & ad iuris terminos reducitur.n.*151.

*Præsentatus à maiori parte patronorum instituendus est. num.*52.

*Ordinarius præsentatum à maiori parte patronorum si non instituat, facit iniustitiam, non nullitatem. n.*153.

*Si ex sententia facta patronorum & vocum computatione clarè patet, mandari, instituendum præsentatum à minori parte; appellatio erit licita quoad vtrumque, etiam in Parochialibus. n.*154.

Exempla in comprobationem plura adducuntur. ibid. vbi latè de errore apparente in sententia.

*Ordinarius potest etiam tanquam Sedis Apostolicæ delegatus apponere Vicarios perpetuos in beneficijs curatis, vnitis dignitatibus, vel quibusuis Ecclesijs, non obstante appellatione, iuxta Concil. Trident. de reformat. c.*7. *sessione* 7.*n.*155.

*Concursus non est necessarius in prouisione Vicariæ perpetuæ, sed solùm ad nominationem, seu præsentationem eius, cuius dignitati aut Ecclesiæ vnita est Parochialis, faciendæ est institutio & prouisio.n.*156.

*Vicariæ perpetuæ non sunt ad liberam electionem ordinarij, sed ad nominationem eius, cuius Ecclesiæ aut dignitati Parochialis est vnita, præuio examine coram ordinario erit facienda prouisio.n.*157. *vbi refertur constitutio Pij V.*

*Monachi quando ad hanc Vicariam perpetuam nominari possunt per Abbatem, cuius monasterio vnita est Parochialis.n.*158.

*Appellationi interiectæ per superstitem collitigantẽ à prouisione, seu concursu facto per ordinarium cedente vel decedente collitigante in possessione vel absque ea, si non deferatur, an vis fiat.n.*159.

*Ordinario non est prohibita prouisio beneficij litigiosi cedente vel decedente collitigante in perpetuum, sed dumtaxat suspenditur eius potestas, donec litis declaretur euentus.n.*160.

*Ordinarij potestas in prouisione beneficij litigiosi suspensa est, quousque superstes euincatur, & executoriales effectum sortiantur, atque possessio anocata ab illo.n.*161.

*A prouisione beneficij siue curati siue simplicis facta per ordinarium cedente vel decedente collitigante, tanquam nulla ipso iure appellationi interiectæ non deferens vim faciet num.*162.

*Prouisus contra formam & dispositionem c.*2. *vt lite pendente. lib.*2. *est de facto remouendus à possessione. n.*163.

*Subrogatio gratiosa in locum, ius atque possessionem collitigantis demortui, quomodo fiat.n.*164. *remissiuè.*

*Dispositio c.*2. *vt lite pendente lib.*6. *habet locum in beneficijs iuris patronatus, ita vt super eodem iure pendente lite, patronatus præsentare non potest.n*165.

*Litigiosum non dicitur beneficium, nec lis super eo pendere, quando esset dumtaxat mota super possessione, tunc enim sola possessio litigiosa est.n.*166.

*Litigiosum non dicitur beneficium, quando super eo vt vnito tantùm lis vertitur.n.*167.

*Litigiosum non dicitur beneficium, quando agitur super priuatione beneficiati, nisi agens de priuatione sibi simul petat adiudicari.n.*168.

*Concursus cessat in beneficio litigioso cedente vel decedente collitigante, cùm nec ordinarius conferre, patronus præsentare, elector eligere possit.n.*169.

*Concursus locum habet in parochiali litigiosa, quando per Pontificem facta est subrogatio gratiosa alicui, quàm superstiti.*170.

*Concursus factus in subrogatione gratiosa electo vt magis digno non est facienda collatio, quousque lis finiatur & vincatur superstes, potest tamen admitti electus pro suo interesse in statu litis.n.*171.

*Præsentatio debet fieri corporaliter coram ordinario, nec sufficit patronum mittere instrumentum præsentationis dumtaxat ordinario.n.*172.

*Præsentatus prius quàm instituatur debet examinari, vt sciatur an sit idoneus.n.*173.

*Præsentatio non facta præsentialiter & corporaliter præsentati erit nulla & patrono currit tempus.n.*174.

*Præsentatio de clerico absente erit nulla.n.*175.

*Formam annullatiuam non inducunt omnia contenta in Concil. Trident. sess.*24. *de reformat. c.*18. *circa prouisionem parochialium.n.*176.

*Exempla redduntur in deputatione Vicarij seu, œconomi & in edicto cum maiori termino apposito. item quòd eligatur magis dignus, quorum omissio non reddit prouisionem nullam.n.*177.

*Beneficiorum simplicium prouisio ex quibus nulla reddatur, vt appellationi ab ea omnino deferatur.n.*178.

*Edicta omnino & necessariò præcedere debent prouisionem beneficij siue simplicis, siue curati, quod sit iuris patronatus, aliàs erit nulla.n.*178. *aliud est in beneficijs merè collatiuis. ibid. & n. seq.*

*Edicta debent continere terminum competentem & peremptorium.n.*180.

*Edictum non sufficit, sed debent specialiter & nominatim citari patroni, qui sunt certi & cogniti, aliàs prouisio erit nulla.n.*181.

*Prouisio beneficij merè collatiui nullam requirit etiam per edictum citationem regulariter.n.*182.

*Edictorum appositio emissa in beneficio iuris patronatus, licèt vitietur, non tamen vitiat præsentationem.n.*183.

*Concil. Trid. sess.*7. *de reform. c.*13. *quam formam induxerit in prouisione beneficiorum simplicium.n.*184.

*Appellari non potest nominatus seu præsentatus ad beneficium simplex, quominus examen subire teneatur. n.*185.

*Nominatus seu præsentatus ab Vniuersitatibus & Collegijs generalium studiorum non tenetur examen subire in beneficio simplici.n.*176.

*Concil. Trident. d. c.*13. *de reformat. sess.*7. *interpretatur, & eius verba ponderantur, vt loquatur in præsentatis ab Ecclesiasticis personis. ibidem.*

*Ordo datus formam inducit.n.*187.

*Examen requiritur etiam in beneficijs simplicibus iuris patronatus mixti.n.*188.

*Examine non excusatur etiam quilibet notoriè doctus. num.*189.

*Præpositeratio ordinis inducit nullitatem & appellationem. num.*100.

*In prouisione canonicatuum Doctoralis & Magistralis multa pro forma requiruntur, & quæ n.*191.

*Canonicus, qui non interfuit lectionibus oppositorum ad Doctoralem seu Magistralem an possit votare: & electio an sit irrita.n.*192.

*Canonicus in prouisione Doctoralis, &c. an possit per Procuratorem votare, & an procurator teneatur iurare sicut mandans.n.*193. *remissiuè.*

A Capitulo peccante in forma electionis tam Doctoralis & Magistralis, quàm cæterorum, appellationi emissæ omnino erit deferendum, & de pluribus difficultatibus irritantibus electiones Doctorales, &c. n. 194. *& sursum.*

*De prouisione beneficiorum tam simplicium quàm curatorum plura annotantur remissiuè.n.*195.

Prouisio beneficij siue simplicis siue curati facta iudicialiter, substantialia iudicij debẽt seruari, aliàs omissio causã

præbet appellandi suspensiuè, quamuis aliàs seruata sit forma Trident.n.195.

Omnis dispositio de mundo loquens de actu, de valido intelligenda est.n.197.

Bulla Pij V. disponens sententiam transactam in rem iudicatam mittendam executioni, nisi sit nulla ex defectu citationis, iurisdictionis, aut mandati; subintelligitur etiã de alia nullitate ex defectu substantialis actus iudicij, quantumuis limitatè loquatur de illis tribus nullitatibus.n.198.

Executio prædictæ sententiæ vs impediatur sufficit, vt nullitas aliunde proueniat, etiamsi non sit expressa in d. Bulla Pij V. n.99.

Bulla prædicta licèt disponat super aliqua forma, non tollit nullitatem prouenientem ex forma non seruata, aliàs à iure requisita.n.200.

Statutum disponens aliquam sententiam exequendam non obstante appellatione, nec alio statuto, nihilominus non censetur exclusa nullitas proueniens ex forma alterius statuti non seruata. n.201.

Verisimile non est, vt uno statuto disponente super solemnitatibus alicuius actus velit tollere solemnia alicuius statuti.n 202.

Concil. Trid. quamuis det formam prouisioni Parochiali exequendæ appellatione non obstante, si iudicialiter procedatur, iotelligitur si non sit nulliter prnceſſum.n.203.

Priuilegium quantumuis latæ ampliationis non debet ita interpretari, vt contineat plures specialitates. n.204.

Facultas testandi concessa inhabili intelligitur seruata forma in testamentis requisita.n.205.

Citationis omissio iudicium & sententiam reddit nullam. num 206.

Citatio noua est necessaria, quoties iudicis aut partis datur mutatio.n.207.

Citatio noua requiritur ad probationem faciendam, quando primus receptor, qui semel citauit, sit mutatus, & alius subrogetur ad probationes recipiendas.n.208.

Litigans si moriatur, noua citatio cũ relatione status litis in successorem est necessaria, aliàs corruit iudiciũ.n.209.

Licentiatus Don Garcia Lopez Salgado à Sotelo Authoris charissimus Frater laudatur in cuiusdam facti contingentia.n.210.

Iurisdictionis tam delegatæ quàm ordinariæ defectus insanabilis nullitas est, & eius materia, remissiuè. n.211.

Mandati & legitimationis personarum defectus nullam reddit sententiam.n.212.

Ad nullitates reddentes iudicium nullum tam in temporalibus quàm in beneficialibus qui videndi.n.213.

Sententia lata in tam breui tempore, tantaque festinatione, vt verisimiliter processus inspici non potuit, est nulla ipso iure.n.214.

Gemina. inuebit in iudices qui præcipitanter proferunt sententiam, ita vt possit præsumi non adhibuisse causæ cognitionem.n.215.

Appellationi minùs solemniter, aut aliàs nulliter propositæ etiã ab actu & sententia, aliàs sui natura appellabili; deferẽdũ non est, nec impedit executionem illius. n.216.

Appellatio ex quibus causis nulliter proposita dicitur, vt eius delationi locus non sit, seriatim, obiter tamen recensentur.n.217.

Appellationi propositæ aut proponendæ renuntiatæ per partem tacitè vel expressè non est deferendum.n.218. & quæ tacita sit renunciatio. ibidem.

Terminus appellationis à quo tempore currat, & an de momento ad momentum.n.219.

Appellationis dies à principio sunt vtiles, quoad progressum continui.n.220.

Ratificatio appellationis debet fieri intra terminum ad appellandum.n.221.

Terminus ad appellandum currit à tempore scientiæ & notitiæ.n.222.

Scientia & notitia procuratoris cum quo lis acta fuit ad appellandum, nocet domino, & illi ex tunc currit. num. 223. & 228.

Ignorans semper dicitur esse intra terminum ad appellandum.n.224.

Intimatio sententiæ quomodo facienda est condemnato. ibidem remissiuè.

Gesta intra decem dies ad appellandum à tempore sententiæ, licèt sint nulla & attentata; tamen gesta post illos, & antea quàm perueniat sententia tenor ad notitiam condemnati, non reuocantur per viam attentati, quia non sunt nulla ipso iure, sed per viam iustitiæ. n.225.

l. 1. C. si sæpius in integ. rest. post. exornatur in illis verbis (appellare enim debuistis si sententia vobis displicebat.) num.226.

Terminum sibi assignatum, ad aliquid gerendum labi permittens, censetur illi renuntiare, nec vlteriùs audiendus. num.227.

Appellari an & quando possit post decem dies, & de aliis substantialibus appellationis, remissiuè. n.228.

Renunciatio appellationis quando expressè per transactionem fiat.n.229.

Renunciatio per pactum de non appellando valet, & non suspenditur sententiæ executio.n.230.

Renunciatio appellationis inducta per pactum de standa vnicæ sententiæ valet.n.231.

Appellatio à sententia & actu nullo admittitur, & suos operatur effectus.n.232.

Appellandi necessitatem à sententia nulla tollit ius, non facultatem. ibidem.

Nullitas non principaliter, sed per viam appellationis proposita appellationis naturam assumit, & causat attentata.n.233.

Appellationi à sententia notoriè nulla ex aliquo defectu lata etiam aliàs priuilegiata & inappellabili nisi deferat iudex vim faciat.n.234.

Appellationi informiter aut nulliter propositæ à sententia sui natura appellabili deferendum non est. n 235.

Sententia lata contra vel pro defuncto valet, quando procurator in vita fuisset per contestationem factus Dominus litis, vel quando Dominus satisfecit de indicato soluendo, dummodo sententia concipiatur in persona procuratoris.n.236.

Et quid si dominus sine hærede decessit, etiamsi Procurator sit in rem suam cessionarius, aut in causa possessoria. num.237.

Sententia contra mortuum valet, quando iudex ignorauit mortem.n.238.

Mandatum factum à Prælato vel Rectore Ecclesiæ in his quæ spectant ad ipsam Ecclesiam, finitur morte Prælati, aut Rectoris etiam lite cœpta in vita illorum.n.239.

Instrumentum præsentatum coram alio notario, quàm coram quo acta & lis tractantur, non prodest, etiam si alter notarius sit eiusdem tribunalis & iudicij.n.240.

Acta gesta in vna causa non probant in alia, etiãsi vtraque tractetur coram eodẽ iudice, nisi eorum fiat reproductio, nec iudex potest supplere ex capite notorietatis.n.241.

Solemnitates de iure & Rotæ stylo essentialiter requisitæ, si omittantur releuant, vbi de contrario stylo Hispaniæ apparet.n.242.

Stylus & consuetudo respiciens ordinatoria iudicij debet attendi illius tribunalis, vbi lis tractatur.n.243.

Stylum iudicis à quo tenetur seruare iudex appellationis. num.244.

Stylus Hispaniæ, vt vnica citatio sufficiat pro toto termino probatorio etiam prorogato, sustinetur à Rota.n.245.

Stylus Hispaniæ approbatur quo terminus probatorius eodem tempore currat actori & reo. n.246.

Reus si insistat ex aliqua causa, vt priùs sibi non præfigatur dilatio ad probandas suas exceptiones, quousque actor suam probet intentionem in iudiciis Ecclesiasticis obtinebit.n.247.

Rotæ stylus obseruat, vt examen testium sit nullum, si fiat à

à notario recusato, quia sola suspicio iurata illum remouet in totum. n. 248.

Stylum Hispaniæ, quo notario recusato detur adiunctus re non integra ad examinandos testes, Rota Romana approbauit. n. 249.

Stylus qui seruandus in examinatione testium facienda in Hispania super lite pendente in Rota & per eius delegatum, seu receptorem, vel Rotæ attendendum esse, resolvitur. n. 250. *vbi quid quando ipse recusetur, an in totum remoueatur.*

Stylum Hispaniæ contrarium stylo Rotæ pluries approbauit ipsa Rota. n. 251.

Citatio ad sententiam est omnino necessaria, aliàs sententia est nulla ipso iure. n. 252.

Stylus Hispaniæ requirit citationem ad sententiam, sed conclusio in causa eius vim obtinet, & hunc stylum plurios approbauit Rota. n. 153.

Conclusio in causa semper supplet citationis ad sententiam defectum, intimata vtrique parti post eius discussionem. n. 254.

Quod fallit si conclusio non est formiter & solemniter facta. n. 255.

Stylus Rotæ licèt obseruet vt executoriales post intimationẽ in Rota reproducãtur, aliàs executio dicatur atẽtata; tamen contrarius Hispaniæ stylus approbatus est. n. 256.

1 CLAVIS est totius tractatus huius capituli materia, ad quam passim confugiunt experti supremorum tribunalium aduocati dum certant, deferendum esse appellationi interpositæ ab aliqua sententia sui natura priuilegiata, & executionem merente, eiusque effectum dum impedire, aut impugnare procurant, fatagunt diligenter, inquirentes, cunctaque processus particulas rimantes, an fortè aliquis ex eo defectus queat detegi, qui nullam reddat sententiam, iustificétque appellationem emissam.

2 Et non quidem immeritò, quoniam quando nullitas, aut euidens iniquitas (quæ in hac materia æquiparantur, vt expressè probant Doctores omnes referendi) ex inspectione actorum, & processus apparet, dicitur notoriè, & euidenter, in promptúque constare. notant Doctores *in c. inter cæteras de sentent. & de re iudi.* Curtius Senior *cons.* 59. *colum.* 6. Ancharan. *consil.* 211. Fel. *in c. cum dilectis n.* 14. *de calumnia.* Areti. *cons.* 75. Gozadi. *consil.* 72. Abb. *consil.* 55. *n.* 2. *lib.* 2. Ruin. *cons.* 88. *lib.* 4. *& cons.* 36. *lib.* 5. *& cons.* 62. *& cons.* 137. *eodem lib. & consil.* 196. Guido Papæ *decis.* 50. Vrsil. ad Affl. ctum *decis.* 283. *num.* 1. plures refert Meno, *cons.* 110. *n.* 72. *lib.* 2. Auenda. *responso* 26. *num.* 10. *ad fin.* Couarr. *in pract. quæstio.* 3. *p. c.* 5. *num.* 3. Octalora *de nobilitate* 3. *p. c.* 5. *n.* 3. Didacus Perez *in l.* 2. *tit.* 15. *lib.* 3. *ordina. glo.* 1. *vers. intellige & limita.* Mexia *ad l. Toleti. in respons. ad primæ partis secundum fundamentum n.* 35. Azeued. *in l.* 2. *tit.* 17. *lib.* 4. *recopi. n.* 30. *cum seqq.* Gutierr. *in pract. quæstio. lib.* 1. *q.* 96. *n.* 5. *& seqq.* plures citat Ozascus *decis. Pedemont.* 142. *num.* 33. Cæsar. Barz. *decis. bono.* 55. *n* 5. qui omnes vnanimi-
3 ter probant, lege, seu statuto excludentibus nullitatem omnem, non comprehendi, nec intelligi nullitatem, seu iniquitatem notoriam, & manifestam, quæ tunc dicitur, quando ex inspectione processus apparet, & regnicolæ nostri disputant, an censeatur excluſa hodie stante lege Regia 2. *tit.* 17. *lib.* 4. *recopi.* statuente terminum 60. dierum quo nullitas aduersus sententiam alleganda sit, quos per te vide.

4 Ac ideo quando nullitas apparet notoriè; puta, ex inspectione actorum, iusta est, & legitima ratio, causaque appellandi, etiam à sententiis priuilegiatis, & sui natura inappellabilibus, vel aliàs translatis in rem iudicatam, essèque in promptu tunc appellandi rationem, dicunt Doctores statim citandi. Et huiusmodi appelationi nisi iudex deferat, vim faciet manifestam, cùm suspendat sententiæ executionem, & habeat vtrunque effectum suspensiuum, deuolutiuum simul, scripsere Bald. *in c. pastoralis § præterea. num.* 5. *de offi. deleg.* Aufrerius *in additio. ad decision. Tholosan. quæst. vlti. num.* 3. Idem Bald. *cons.* 367. *col.* 1. Capitius *decis.* 167. *num.* 3. *gl.* 5. *in c. ex conquest. in verbo. post appellationem, de restitutione spol.* Abb. *in d. c. pastoralis. col. penult. vers.* 39. *effectus appella.* expressè *in cons.* 44. *in præsenti quæstione colum.* 2. Decius *cons.* 45. *præstantissima. in* 5. *fundamento,* Natta *cons.* 172. *num.* 4. *lib.* 1. Guillell. de Cunis *in l. si ex causa §. nunc videndum ff. de minoribus.* Alex. post alios *in cons.* 2. *num.* 11. *&* 12. *volu.* 3. & idem *in l.* 4. *§. condemnatum ff. de re indic. colum.* 2. Abb. *cons.* 55. *col.* 1. Roman. *cons.* 334. *n* 1. *& seqq.* Fel. *in c. causam quæ. n.* 6. *de rescript.* Ferret. *cons.* 308. *n.* 5. *vers. nec obstat.* Caputaquen. *decis.* 166. *p.* 2. Rota *decis.* 100. *n.* 12. *p diuersa.* plures citat Maresc. *variar. resolutio. lib.* 1. *c.* 86. *à n.* 28. *& c.* 87. *num.* 29. *cum seqq.*

5 Et quòd quando appellatio est in promptu; puta: quia incontinenti iustificatur appellatio; sit legitima, etiam in casibus priuilegiatis, & aliis inappellabilibus, ex Guillelmo de Cunis. *in l. si ex causa. §. nunc videndum. ff. de minori.* sequitur Bald. *in l. consentaneum n.* 23. *vers. quæro numquid à tali missione. C. quomodo & quando iudex.* Nicell. *in concor. glo. concord.* 6. *fall.* 6. *sub n.* 16. *in prima moderatione fol.* 191. Aufret. *ad Capel. Tholos. decis. vltima sub n.* 2. Cæsar. Contar. *in l. vni. C. si de moment. limit.* 12. *n.* 1. qui alios citat.

6 Et quod idem, quod nullitas operetur euidens iniquitas, & iniustitia notoria, vt scilicet, sententiæ executionem impediat, prout Bald. *in d. l. vnica col.* 1. *num.* 5. *vers. denuo quæro.* Abb. *consil.* 55. *in causa quæ lib.* 2. Maranta *in specul. p.* 6. *actu* 2. *princip. verbo, & quocunque appellatur, limi.* 6. *n.* 311. *fol.* 505. Vestrius *in praxi tit.* 7. *c.* 3. *vers. aut vbi sub n.* 6. *fol.* 195. Lancelo. *tractatu de attenta. p.* 2. *c.* 12. *limit.* 25. *n.* 15. Achilles Perso. *tractatu de adipis. sub n.* 317. *vers. præterea dato, tomo* 3 *p.* 2. *fol.* 269. Ioann. Baptist. Pontanus *tract. de spol. lib.* 4. *c.* 3. *n.* 50. *vers. quocumque, fol.* 306. dicens, quòd respectu notoriæ iniquitatis, nunquam intelligitur appellatio prohibita, latè 7 Contard *in d. l. vnica lim.* 9. *n.* 2. Zuchard. *in l. fin.* 447. *C. de edicto diui Adrian. tollen.* Menoch. *de adipiscen. possess. rem.* 4. *quæst.* 100. *n.* 805. Aymon Cravet. *consil.* 3. *index habens. num.* 18. *vers.* 11. *facit.* plures alios citat Marescotus *variar. resolutio. d. lib.* 1. *c.* 86 *num.* 29. *& c.* 87. *num.* 33. Hieronym. Gabriel. *consil.* 28. *num.* 7. *lib.* 2. Puteus *decis.* 401. Mohedanus *decis.* 2. *decis.* 2. *de testib. & decis.* 11. *de re iud.* Staphileus *de literis iustitiæ* § 2. *num.* 10. *vers. Hinc est. & n.* 12. *vers. quia aut pro parte,* Ozascus *decis. pedemon.* 25. *sub n.* 22. Menoch. *de adipis. rem.* 4. *n.* 854. & in terminis, vt nisi huiusmodi appellationi iudex non de- 8 ferat, vim faciet, deferreque, & reponere iubetur in tribunalibus: probat alios allegans charus mihi Gaspar Rodriguez *in suo tract. de annats, & mens. reddit. lib.* 1. *cap.* 17. *num.* 66. *post medium,* & hoc iure vtimur, idque etiam solicitatoribus plusquam notum est, praxísque incommutata, & quotidiana supremorum tribunalium, ad quæ confugitur per viam violentiæ & recursus, licèt inaduertenter (ne dicam temerariè) aliud aduersus eundem Rodriguez dixerit Sese *in decis.* 114. *num.* 6. *& num.* 14. *cum seqq.* 2. *p.* vt etiam ex dicendis apparebit, quia sententia nulla executionem non meretur pro- 9 bat text. elegans *in l.* 4. *§. condemnatum. ff. de re indicata,* nec nomen sententiæ meretur imò dispositio loquendo de aliquo actu, intelligitur de valido, non tamen 10 nullo, vt notent Bart. Iss. & omnes per text. *ibi in d §. condemnatum,* & quod nullum est effectum non fortitur *l non dubium,* vbi Doctores *C. de legibus,* vltra Cardinal. Tuscum, *verbo dispositio omnis intelligitur de actu valido. conclus.* 504. *per totam,* & iterum *tomo* 6. *concl.* 87 latè 11 Cephal. *cons.* 160. *n.* 11. *& seqq.* Rolan. à Valle *cons.* 14. *n.* 25. *volu.* 1. *& cons.* 49. *num.* 29 *volu.* 4. idem *in cons.* 73.

num.

*num.*24. *volum.* Natta *cons.* 402. *num.*54. vbi plurima exempla reddit Castrensis latè *in cons.*50.*vol.*2. Romanus *cons.*42.*n.*3. Ruin.*cons.*78.*n.*8.*colum.*4 idem Cephalus *cons.*270.*n.*51. latè Tiraquel *de retract. lignagier.*§.1. *gl.*2.*à n.*5.*& per totam.* Burlamus *cons.*82. *num.*4. plures citat Corbulus *de iure Emphy. tit. de causa princ. abalien.*22. latè Surdus *cons.*2.*num.*2. *cum pluribus seqq* & idem *in decis.*122.*à n.*5. & alij, quos citaui *ad fin.huius capi.*& possis alibi per eosdem.

12 Quoniam omnis dispositio de mundo, disponens circa aliquem actum, non intelligitur de nullo,etenim, quod nullum est,caret executione, non.ine, & effectu & prout non factum reputatur, *l. non putauit. §. non quauis.* vbi Bart. *de bonorum poss.contra tabu.l.*1 *§.quod autem.*vbi Bart.*ff.de offic.præfect. urb.*Bal.*in l.cum precibus C.de probat.l.quoties* vbi Ias.*ff.qui fatis.cogan.c. Nicolao.*vbi Bal *de app.clem.si vi lite pendent.l si pater* C.*ne de stat.defuncto.l.sicut §.*1 *ff.de oper.liber.c. veniens.&c. cum Apostolica de sponsal.lib.*2 *ff.de iniusto, rupto. §. ex eo autem substit. quibus mod.test.infr.l.*1.*in fi.cum l. seq.ff. de authorit.l.quoties ff.qui fat.cogan.l.de arate §.quod ait prætor.ff.de interrogato.actio.l.non dubium.C.de legibus.c. quæ contra ius &c.non præstat de regul. iur.in 6.cap.*2.*de transla.prælato.clem.*1.*de immun.Eccl. imperiali 25.q.*2. Bal.Innoc.& Ioan. Andreas *in c. dudum. de decimis.* Ias. *cons.*1.*n.*8.*vers.& propterea volu.*1 Bart. *in l.*1. *§ parui. refert,quod vi aut clam.*Roma.*cons.*42.*n.*3. Ruinus *cons.* 78.*n.*8.*colu.*4.Barba.*cons.*42.*n.*10. *& seq.volu.*1. Decius *cons.*466.*num.*28. Archid.*in c.non ita in princ.*2.*quæst.*6. Paul.Car.*in l.*1.*§.*1 *ff. de feriis.* Bal. *in l.post princip. C. ex delict.defunct.*idem Bal.*in c.*1.*col.*3.*de mili.vasallo.qui contra.*Guido Pap.*q.*59. latè Fel *in c. in literis col.*4.*vers.* 8. *limita de off. delegati.* Guido Papæ *quæst.*200. incipit *Eymard.*Romanus *cons.*306. idem Rom.*singul.*31. *visa exemplo* Guido Papæ *quæst.*124. *si iudex, cum seqq.*Ca-

13 picius *decis.*35.*si iudex cum seqq.*& quòd per actum nullum nec interrumpatur præscriptio;non perpetuetur iurisdictio,non rumpatur primum testamentum validum, nec inducatur nulla fides, nec litis pendentia, nec tribuat causam præscribendi, nec per actum nullum potestas expiret, quominus iterum fieri possit, item, vt examen testium nulliter factum,non deroget primis depositionibus,nec publicatio rectè minùs facta,impedit, nec per actum nullum cadit quis in commissum, & de aliis pluribus doctrinis accuratè congessit Vantius *in tract. de nullit. sententiarum. tit. quoties & intra quod tempus de nullit.agi possit.*Et nunquid pariat aliquos iu-

14 ris effectus.& quos *à princ.*& maximè *à n.*26 *cum seqq.* apud quem,& cæteros authores,iuráque,diuersos videbis & elegantes casus, multa etiam vide per Tiraq. *de retra.lignagier §* 1 *gl.*2.*à n.*5.*cum seqq.& in tract.de legi. connubiali.tit.*15.*gl.*8.*quæst.*24.

15 Hinc est; quòd clausula in rescripto apponi solita; scilicet (parito iudicato) non operatur nisi in his solùm casibus in quibus sententia transiuit in rem iudicatam, val aliàs meretur executionem,quia rescriptum Principis recipit interpretationem à iure communi, *l. re scripta C.de precibus imperat offer.*secus si sententia sit nul-

16 la, nec mereatur executionem, quia tunc hæc clausula nihil operatur.Roma.*cons.*334. *num.*1. *& seqq.* Felin. *in c.causam quæ.n.*6.*vers.& istam regulam, de rescriptis.* Ferret.*cons.*308.*n.*5.*vers.nec obstat.*Caputaq *decis.*266. *p.*2.Rota *diuers.*102.*n.*12 *p.*1. vbi hæc clausula fuit intellecta conditionaliter. hoc est, quatenus adesset iudicatum.Marescot. *variar. resolutio. lib.*1.*c.*87. *à num.*30. vbi refertur; hoc idem fuisse resolutum in vna Toletana Capellaniæ 14. Aprilis 1595. coram Cardin. Millisio, & in vna Fauentina Monasterij 22. Iunij, 1607. coram, Penia,in qua post arduam disputationem, tandem prævaluit opinio dicentium; clausulam istam intelligi vi-

17 gore sententiæ validæ,non tamen nullæ, quia nihil est. & aduertit ipse Marescotus *ibi num.*31. quod ad hunc effectum nullitas debet esse euidens,& debet ex eisdem actis resultare, Caputaq *decis.*266.*p.*2. Cou. *practicar. quæst.c.*25.*n.*2.

Et idem dicitur pariformiter de sententia notoriè 18
iniusta, quæ similiter non transit in rem iudicatam, & ideo dicta clausula(parito iudicato)tunc non operatur, vt fuisse determinatum in Rota in vna Romana Mediolan.6. Februarij 1609. coram Coccino, & in vna Illerdens canonicatus 24 Maij 1596.coram Orano, testatur Marescot.*variar.resolut.lib.*1.*c.*87.*n.*33. vbi alios Doctores citat.

Hinc est, quòd licèt regulariter appellatio non ad- 19
mittatur à sententia lata in remedio *l.fi. C.de edicto diui Adria.* tamen quando ratio appellandi est in prompta, quia constat de nullitate, & iniquitate sententiæ notoriè; puta ex actis:tunc nisi deferatur appellationi huiusmodi propositæ vis fiet.quoniam cùm sit legitima,vtrãque effectum deuolutiuum & suspensiuum habere, probant Bal. *consil.*141.*præmissis verbis colum.*2.*versic. vnde si index,& colum vlt. vers. vel quando est notorie, lib.*1.Alexand.*cons.*91.*n.*3 *lib.*6.idem Alexand.*consil.*77. *colum.penult.& vlt lib.*2 latè Zuchard *in repet.l fi. C.de edicto Diui Adri. n.*440. *& seqq.* idem affirmat Calcan. *cons.*83 *n.*1.Bal.*in l.consentaneum. col.*3.*vers.quæro, nunquid à tal. immissione,* Decius *in l.*1. *col penul. vers & vlt C.de bonorum poss.secundum tabu.* Ba. *in l. quisquis in princ. C.quorum app.non reci.*Ioseph.Ludoui.*decis.*39.*n.* 9.Natta *cons.*172.*n.*4.*l.b.*1.& post alios, quos recenset Ozasc *decis.Pedemon.*25.*num.*13. Meno.*de adipis. poss. rem.*4.*n.*850. *& seqq.*Achil.Personal. *tract. de adipis.sub n.*347.

Quò etiam pertinet,quod quamuis à sententia con- 20
cedente executionem virtute obligationis Cameralis, aut garentigiatæ non admittatur appellatio suspensiua: tamen si ipsa sententia aliquo ex capite nulla appareat notoriè ex eisdem actis, appellationi ab ea emissæ (cuius ratio sit in promptu) omnimodo deferendum est. ita vt ad executionem deuenire iudex non queat, sed vim faciat, tenet eleganter Gutierr. *in practi. quæstio. ciuil.lib.*1.*quæst.*120. *& q.*119. vbi in comprobationem multa adducit,sequitur Xuarez *in repet.l.post rem,in declaratio.l.regni.vers.sed prouidentia. in fin. n.*51. *ff. de re iudi.*ipse Gutierr. *in d. quæst.*119. *num.*5. probat, hanc limitationem locum habere in terminis, de quibus loquimur: quando nullitas est notoria euidens ex actis, vbi respondet *ad l.*64.*Tauri* excludentem nullitatis allegationem,vt non procedat in hac notoria ex actorum inspectione,sequitur etiam Amad. Rodriguez *in tract. de execut.c.*6.*num.*52.Azeued. *in l.*3. *tit.*21. *num.*7. *lib.* 4.*Recopil.* & loquendo in terminis violentiæ, ita dicit nostras Gaspar.Rodrig. *de annu. reddi lib.*1. *c.*17.*n.*66. *ad finem*, quibus adde Auenda. *in tract. de exequen. mand. lib.* 1.*c.*30. *num.*9. vbi dicit, iustissimum esse in

21 casu,quo sententia,vel contractus reducitur ad non esse virtute restitutionis in integrum, quod dè tali nullitate opponi posset, vt impediatur executio,quia de huiusmodi sententiis,aut contractibus nullis non loquuntur iura, quæ præcipiunt fieri executionem, vt notat Angel. Areti. *in l.*1. *§.*1. *ff. à quibus appella. non licet.* Guido Papæ *in decis.*38.& Petrus Ferrarien. *in sua practi.form.*26.Paul.Castrens.*in l.*1.*§.de pupillo.& in l.fi.ff. de constitu.pecun.*Bal.*in l.si absentis in fi.C.si certum petatur,& in l.generaliter* 1.*col.C.de Epis.& cleri.& in l.*1. *C si à non compet. iudi* & quando instrumentum, quod exequitur, est inefficax, aut nullum, loquitur Bald.*in l. fi § in computatione.C. de iure deliber.& in l.hac edictali C. de secundis nupt.* secus ab Auendano *ibi*, qui *n.*8.*ad fi.*dicit,debere constare de hac nullitate notoriè, hoc est,ex eisdem actis,secundùm Doctores ibidem per

22 cum allegatos.

Et hinc etiam est, quòd nullitas, quæ notoriè con- 22
stat, putà, per inspectionem processus; non aliunde impedit

impedit trium ſententiarum conformium executionem, vt in vno plures referam. tenet Natta *conſ.* 172. *num.* 5. *tomo* 1. & vt infinitos taceam latè & optimè, Ozaſcus Chaqueri. *in deciſ. Pedemon. deciſ.* 142. *num* 34. Cou. *in præc. quæſt. c.* 25. *à princ.*

23 His conuenit, quod ex noſtra propoſita doctrina aliàs infert Marc. Anto. Natta *conſ.* 51. *tom.* 1. *n.* 21. dicens, quòd cùm vbicumque prohibetur appellatio de iure, appellari tamen poteſt, vbi conſtat ex actis de manifeſta iniquitate, & nullitate, quia ceſſat præſumptio tũc, quæ erat pro ſententia ſecundùm Ant. de Butri. Abb. & alios *in c. inter cæteros.* per illum text. *de re iudi.* & Bal. pluribus locis relatis per Alex. *conſ.* 107. *themate. colum. fi. l. b.* 3. *& in l. de pupillo* §. *qui opus. colum fi. de operis noui nuntiatione.* ac ideo cùm introductum ſit; ne appelletur à præfecto prætorio, quia credit Principes, eum, qui ad tantum officium fuerit admiſſus, non aliter iudicare, quàm ipſe princeps foret iudicaturus. *l.* 1. §. 1. *ff. de off. præfecti præto.* quæ præſumptio iuris tunc ceſſat: cùm oſtenditur manifeſtè de ſententiæ nullitate, & iniquitate, ideo cùm huiuſmodi caſu liceat appellari: ſequitur quòd executio impeditur, cùm appellatio iudicatum ſuſpendat. *l. furti.* §. 1. *ff. de iis qui not. infamia l.* 1. §. *fi. ff. ad Turpilli.*

24 Sed vt clariùs (breuibus tamen) res, quam agimus, pateatia inotare cenſui, quòd nullitas notoria in genere ſumpta, prout eſt manifaſta, & euidens; diuiditur in tres ſpecies. Prima ſpecies eſt, quando nullitas poteſt incontinenti probari, ſeu paratas habet probationes, ideóque non requirit altiorem indaginem, & hæc appellationis notorietas, & manifeſta impedit executionẽ vnius ſententiæ, ſiue priuilegiatæ ſui natura, quia meretur executionem, vt in poſſeſſoriis, alimentis, obligatione camerali, & ſimilibus: ſiue quia tranſit in rem iudicatam, quia in executione ſententiæ debet adhiberi cognitio ſummaria. Bart. *in l.* 4. §. *condemnatum ſub n.* 3. *ibi, ſi verò incontinenti. ff. de re iudic.* Soci. *in reg.* 122. *exceptio nullitatis fallen.* 1. Vitalli. *tract. de clauſul. nihil nouari nullita. penden. n.* 7. *in fi. & num* 8. *tom.* 18. *fol.* 282. Staphil. *tract de ſignat. liter. inſti. rub. de ſanat. contract. inual. ſub n.* 12. *fol.* 288. *in paruis.* Cæſar. Contar. *in l. vni. limit.* 7. *n.* 56. *&* 57. *& n.* 65. *verſ. pro complemento. C. ſi de momen poſſ.* Galleſius *ad formam camerę obliga p.* 1. *q.* 3. *num* 3. *&* 4 *tomo* 6. *p.* 2. *fol.* 351. Philip. Franch. *in c. dilecto* 63. *ſub n.* 26. *quæſt.* 10. *verſ. circa ſecundum de effectu appellationis, de appellatio.* tenet exactè Eſcacia *de appellatio. quæſt.* 19. *rem.* 1. *concluſ.* 4. *num.* 30. *& ſub n.* 72. aut

25 agitur de executione vnius ſententiæ, & iterum *conſ.* 5. *num.* 5. vbi quòd hoc caſu, quando tractatur de exequenda vnica ſententia, nullitatis exceptio impedit executionem, ſiue nullitas probetur euidenter ex actis, vel aliunde, incontinenti tamen, & poſt Staphileum *de literis inſtitiæ,* §. *poſtremò quoad hanc ſignaturam num.* 14. *verſ & ideo. &* §. *ſecundum n.* 10. 11. *&* 12. Oldral. *conſ.* 106. incipit, *quod litera.* Alexan *conſ.* 77. *n.* 15. *lib.* 2. *& in d.* §. *condemnatum. n.* 7. & ibi Ripa *num.* 17. Ruinum *conſ.* 131. *lib.* 4. Veſtrium *in praxi lib.* 8. *cap.* 1. *num.* 7. tenet Mateſcot. *variar. reſolutio. lib.* 1. *cap.* 86. *numero* 28. loquendo, quando in cauſa nullitatis, ad effectum ſuſpendendæ executionis aliquid eſt probandum, ſcilicet, incontinenti. Couarru. (qui de magis communi teſtatur) *practi. cap.* 25. *in princ. & num.* 2. Lancelot. qui plures cumulat, *tract. de attent p.* 2. *c.* 17. *n.* 94. Anton de Cauat. *in tract. de executione inſtru. q.* 11. *ſub n.* 21. ibi, *quandoque eſt aliquid probandum. tomo* 5. *fol.* 41. & ita ſunt intelligendi plures Doctores indiſtinctè loquentes de hac exceptione nullitatis, probata incontinenti; vt impediat, prout etiam probant multi alij Doctores ex his, quos hactenus à principio retulimus.

26 Secunda ſpecies nullitatis euidentis illa eſt, quando ex parte illam proponentis nihil eſt probandum, vt quia eſt manifeſta, notoria, & euidens, ex actis patens, & tunc ſi agitur de impedienda executione trium ſententiarum conformium, hac ſola notorietatis ſpecie impeditur earum executio, cuius nullitatis probatio aliter, quàm ex eiſdem actis non releuat, quamtumcunque alia offeratur incontinenti. Bart. *in a.* §. *condemnatum numero* 2. quem referens ſequitur Vitalli. *tract. clauſu. in clauſula nihil nouari nullit. penden. num* 6. *verſus finem tomo* 18. *fol.* 382. & Staphil. *tractatu de ſignatu. litera. iuſti. rubr. de ſanat. contract. inuali. n.* 11. *in fi. &* 12. *fol.* 288. *in paruis.* Rota *deciſ.* 3. *alias* 280. *licet de exceptio. in nouis.* Cardinal. Alexand. *in d. c. dilecto* 63. *n.* 71. *fallent.* 1. Vantius *tractatu de null. rubr. quot & quibus mod. nullitat.* &c. *n.* 32. *verſ. ſed ſi nullitas fol.* 380. Eſcacia *tract. de app. quæſt.* 19. *rem.* 1. *conſ.* 4. *ſub num.* 29. *& n.* 71. Anton. Gabriel. *commu. concluſ. lib.* 2. *tit. de executione rei iudi. conci.* 1. *ſub num.* 8. *verſ. contrarium, & n.* 10. Lancel. *de attenta.* 2. *p. c.* 17. *n.* 93. Cæſar. Contar. *in l. vni. lim.* 7. *n.* 56. *verſ. & pro complemento. C. ſi de momenta. poſſ. fuer. app.* Caputaq. *deciſ.* 266. *p.* 2. Caſſiador. *deciſ.* 8. *de reſcript.* Rota *deciſ.* 2. *n.* 11. *& ſeqq. eod. tit. in nouis.* Peregri. *deciſ.* 24. *lib.* 1. Capicius *deciſ.* 167. *n.* 3. Iſſ. *in d.* §. *condemnatum nota.* 2. Ozaſcus *deciſ. Pedemon.* 22. *n.* 22. *ad medi.* Auenda. *de exequen. manda. lib.* 2. *c.* 30. *n.* 8. *ad fi num.* 9. tenent etiam multi alij, quos ſuperiùs retulimus.

Et huius doctrinæ reddi poteſt exemplum, in defectu 27
citationis, quia à producente nihil requiritur probandum, quoniam ex inſpectione actorum apertè conſtat. Bart *in d. l.* 4. §. *condemnatum n.* 2. *ff. de re iudi.* Vitalli. *tractatu de clauſu. nihil noua. nulli penden. n.* 6. *verſus fi.* Staphil. *vbi infra n.* 12. quia defectus actorum ex eiſdem 28
probatur, vt de citatione dicit Vantius *de nullita. ſenten. rub. quis poſſit dicere de nulli. n.* 51. *verſ. inſuper fol.* 377. Contar. *in l. vnica limit.* 7. *n* 57. *verſ. euidens autem C. ſi de momen poſſ.*

Item in nullitate apparente ex defectu mandati, cu- 29
ius defectus probatur ex eiſdem actis, ſicut & citatio, & impedit executionem etiam trium conformium; latè Eſcacia *de appellat. quæſt.* 19. *rem.* 1. *concl* 4. *à n.* 56. vide de aliis exemplis, de quibus & nos latiùs infrà ante fi. huius capitis. & ipſe Eſcacia *ibi num.* 40. exempli- 30
ficat in nullitate apparente ex facie ſententiæ, quia talis magis quàm quæuis alia dicitur euidens ex actis, tenet Contar. *in d. l. vnica limit.* 7. *n.* 66 *verſ. multo magis C. ſi de momen poſſ.*

Idem etiam dicendum eſt de nullitate, proueniente 31
ex non ſeruatis terminis ſubſtantialibus, quia ſententia lata non ſeruatis ſubſtantialibus iudicij, & ſententia, eſt notoriè nulla, & nullitas inſanabilis, quia termini ſunt de ſubſtantia, vt dicit Eſcacia. *lib.* 1. *cauſar. ciuil. & criminal. cap.* 3. *ſub num.* 289. *&* 290. dicitur nullitas euidens ex actis, tenet Eſcacia *de appella. q.* 19. *rem.* 1. *concl.* 4. *n.* 42. dicens, quòd termini ſunt de proceſſu, & de actis, & ſic impedit executionem. & ſic loquendo tam in terminis ſubſtantialibus, quàm in aliis nullitatibus, 32
concernentibus ſubſtantiam iudicij, vel in non ſeruata forma ſtatuti ad actum, tenet Eſcacia *ibi*, poſt Cardinal. Alexand. *in cap. dilecto* 63. *ſub numero* 87. *quæſt.* 14. *fallen.* 4. *de app.* tenet B. *in* 1. §. *& parui, ſub n.* 3. *verſ. iſta gl. ff. quod vi aut clam*, quem ſequitur Anton. de Canar, *tract. de execut. inſtru. quæſt.* 11. *verſ. ſi. ſub n.* 22. *tomo* 5. *fol.* 41. tenent etiam Caſſiador. *dec.* 8. *de reſcript.* Rota *deciſ.* 2. *n.* 11. *& ſeqq. eod. tit. in nouis.* Peregrin. *deciſ.* 24. *lib.* 1. optimè Æguid. *deciſ.* 27. & Caſſiador *deciſ.* 2. *de iudicijs*, bene etiam Mateſco. *variarum reſolutionum lib.* 1. *c.* 87. *n.* 32. vbi teſtatur, ita tenuiſſe Rotam in vna Romana Saleua. interdicti 6. Nouembr. 1598. coram Orano, & nos nonnulla inferius.

Tertia ſpecies nullitatis manifeſtæ, & euidentis illa 33
eſt; quando eius probatio, & cognitio requirit altiorem indaginem, quia nec conſtat ex actis, nec eius iuſtificatio offertur incontinenti. & de hac ſpecie loquuntur B. *in l.* 4. §. *condemnatum num.* 3. *ff. de re iudi.*

Vitalli.

Vital.*in tractatu de clausul. nihil nouari nulli pend. sub n.* 7 *fol.* 382. Staphil. *de liter. iusti. rubr. de sanat. contract. in-* *nalidi. sub n.* 12. *fol.* 288. & ista talis exceptio admittenda etiam est tunc scilicet, quando sententia quæ nulla prætenditur, continet executionem irretractabilem, vt puta in criminalibus respectu pœnæ corporalis, quoniam tunc, etiamsi de nullitate sententiæ non doceatur notoriè ex actis, sed altiorem requirat indaginem, impedit oppositа siue principaliter, siue incidenter eiusdem sententiæ executionem. ita communis est opinio, de qua per Iff. *in l* 3. § *si seruus num.* 9. *ff. de acquir. possess.* testatur Bossi. *in tit. de nullit. aduersus sententiam n.* 4. sequitur Iul. Clar. *sentent. lib.* 1. §. *homicidium column* 38. *fol.* 31. *vers. succedit quæro.* & iterum *in pract. crim. q.* 94. *ver. scias autem.* Franch. *in c. dilecto* 63 *n.* 28. *q.* 10 *limit.* 2. Cardin. Alexand. *ibi sub n.* 81. *fallen.* 5. *de appell.* Alex. *consil.* 17 *requisitus. col.* 3 *n.* 6. *lib.* 1. Additio. ad Vitall. *vbi supra n.* 4. Matth. Coler. *tractatus de processu execut. p.* 4. *c.* 1. *fall.* 30. *n.* 31. iuncto *n.* 129. Escacia *de appell. q.* 19. *rem.* 1. *conc.* 4. *n.* 31. Lancel. *tract. de attenta.* 2. *p. c.* 17. *n.* 95. & 96. Guido Papæ *tract. de appell n* 92. *vers. si autem intra fol.* 61. Prosper. Farinac. *pract. crim. q* 101. *n.* 111. *sub lim.* 5. Vantius *de nulli. rubr. quis possit dicere de nullitate n.* 71. Affirmat etiam Blancus *in pract. crim.* in ea parte in qua tractat, an ignorantia excuset à delicto. *fol.* 101. *n.* 120. *& seqq.* & loquendo in executione irretractabili sententiæ, tam in ciuilibus, quàm in criminalibus, idem post alios dicit optimè Menoch. *in tract. de arbitr. iudi. quæst.* 98. *à n.* 6. & per Lancel. *de attent.* 2. *p. c.* 17. *n.* 76. *&* 77. sequitur Escac. *de appell. q.* 19. *rem.* 1. *conf.* 4. *n.* 75. & vide *n.* 74.

Eandem nostram doctrinam declara, quòd quando dicens de notoria iniustitia, ad causandam attentatam
34 executionem sententiæ, quæ arguitur nulla euidenter ex actis, debet ipsa nullitas notoriè patere; adeò vt sufficiet qualis qualis offuscatio, ad tollendam hanc nullitatis notorietatem, vt per Angel. *in l. si poss. in fi. de petitione hæredit* Decium *in c. quoniam contra. n.* 36. *de probatio.* dicit Rota *decis.* 606. *a numero* 8. per Seraphin. *tom.* 1.

35 Nam licèt verissimum sit quòd notorium illud dicitur, quod ex actis resultat, quæ acta faciunt rem notoriam, *c. cum olim.* & ibi Abb. *n.* 3. *de verborum signif. c. penult. in prin. de caus. poss. & proprietat. l. diuus ff. de off. præsidis. l. qui sententiam de pœnis.* Areti. *consil.* 42. *n* 5. Paris. *cons.* 11. *num.* 7. *lib.* 5. *& cons.* 53. *n.* 106. *& cons.* 77. *num.* 19. *volum.* 3. *& consil.* 98. *n.* 25. *eodem volum.* 3. Socinus Iunior *cons.* 36. *num.* 18. *lib.* 1. Decius *in cap. ex insinuatione num.* 19. *de appell. & in l. cum quid n.* 26 *ff si cert. peta. & consil.* 191. *num.* 9. Neuiza *cons.* 30. *num.* 3. Grammat. *decis.* 36. *num* 38 Ioseph Ludouic. *decis. Perusi* 20. *num.* 2. 1. *p.* Aymon. *cons.* 303. *num.* 5. 2. *p.* Cephal *cons.* 57. *num.* 32. *lib.* 1. Tiber. Decia. *cons.* 10 *n.* 79. *lib.* 1. Mascar. *de probat. concl.* 1101. *num.* 13. *&* 14 & Decian. *cons.* 18. *num.* 45. *in* 1. *vol.* Menoch *de recup. poss. in* 1. *rem n.* 232. & ipse *in tract. de arb. lib.* 2. *casu* 166. *num.* 6 *cent.* qui ferè omnes procedunt in specie, de qua loquimur, scilicet; quando appellatur à sententia, ex cuius processu eius notoria nullitas resultat, vt est videre ex iis, quæ latè Contar. *in repet. l. vnicæ. C. si de momen. poss. fuer. appell. lim.* 9. *à num.* 19. *cum seqq.* dicentes, quòd nullitas, seu iniquitas sententiæ tunc notoriè apparet, quando inspectione actorum detegitur.

36 Tamen vbi ex aduerso aliquid opponitur; quod dubitationem & offuscationem pariat, cessat talis notorietas, ita vt sententia amplius dici non potest notoriè nulla, aut notoriè iniqua, vt post plurimos alios latè dicit Contard. *in d.* 9. *limit. num.* 34. *&* 7. *limit. n.* 58. Cephal. *cons.* 201. *n.* 16. *lib.* 2. Burs. *consil.* 73. *n.* 3. *&* 95 *lib.* 1. Ant. Gabriel. *tit. de executio re iud. concl.* 1. *sub n.* 8. *& seqq. lib.* 2. Lancel. Robert *de attent. c.* 17. *n.* 112. quibus in locis præfati Doctores hanc doctrinam ampliant, etiam quòd oppositio, & impugnatio contineat iuris subtilitatem, & ita communiter seruare Rotam, testatur Anton. August. *in decis.* 2. *tit. de sententia, & re iud.* & ita in Rota pluries determinatum fuisse adducens decisiones testatur Prosp. Farin. *pract. crim. tom.* 1. *q.* 21. *n.* 17. *ad fin.* vbi *n. præced.* plures allegat, tenentes hanc offuscationem tollere notarietatem resilantem ex actis, & idem tenet Ant. Gab. *commun. concl. tit. de execut rei iud. concl.* 1. *n.* 9. & post Contard. *d. num.* 58. Escacia *ad appell. q.* 19. *rem.* 1. *concl.* 5. *sub n.* 10. *& concl.* 4. *sub n.* 72. Fel. *in c. inter cæteras* 38
9. *sub n.* 4. *de re iud.* dicentes, quod nullitas obiecta recipit dubitationem, seu disputationem iuris, non retardat executionem trium conformium, quia nullitas, quæ potest reuocari in dubium, verè non est notoria, quamuis appareat ex actis Et quia nullitas velata, quæ potest habere dubitationem, & disputationem, non dicatur notoria dicit Cont. *in d. l. vni. lim.* 7. *n.* 61. *vers. facit. C. de mom. poss.* quia notoria nullitas non patitur disputationem. Cephal. *consil.* 202. *moniales n.* 16. *lib.* 2.

Et quando contra nullitatem datur aliqua exceptio releuans, vel quia probatio offuscans notorietatem, non impedit trium conformium executionem, probat Escacia *locus proximè citatis.* Achil de Grass. *decis.* 2. *alias* 214. *clementiam de sent. & re iud. fol.* 99. & tenent omnes cæteri Doctores in proposito huius articuli.

Et ex his quæ hucusque diximus latè quę probauimus, 39
in causis, & iudiciis aliàs priuilegiatis, non admittentibus appellationem suapte natura; sed deferendū esse: nihilominus si emittatur ab actu nullo, cuius nullitas, seu iniquitas notoriè appareat: puta, ex inspectione processus, & sic quando ratio appellandi est in promptu: vtiliter inferendum est, ad ea, quæ frequentiùs, persæpéque accidunt in supremis tribunalibus, dum ad ea deuenitur per viam violentiæ; nempe circa prouisiones beneficiorum, tam Parochialium, quàm simplicium, vt si peccetur in eorum prouisionis forma, defectúsque (vt est) notoriè appareat, appellationi emissæ deferendum est indistinctè, ita vt possessio suspendatur ex supradictis.

Nam cùm in collatione, prouisionéque beneficiorum 40
obseruare formam, à iure statuto, vel fundatione præscriptam, omnimodo necessarium sit; ita vt aliàs ipsa prouisio nulla erit. Puteus *dec.* 338. *lib.* 1. Tho. de Than. *dec.* 99 nam forma omissa actus corruit, *c. cum dicta de* 41
rescriptis l. cum hi. § si prætor. ff. de transac. Fel. latè *in d. c. cum dicta.* & Iff. *in d. § si prætor.* exactissimè per Brunum *in tract. de form.* Eustard. *in loco à defectu formæ* cum aliis per eos citatis. Aloysius Ricciu*s in praxi Eccles. concursus*, &c. *dec.* 414 *n.* 1. *& seqq.*

Quod etiam procedit in foro conscientiæ in quo non poterit acceptari, nec retineri beneficium prouisum non 42
seruata forma, requisita à iure secundùm magis communem opinionem, quam tenet Innoc *in c. quia plerique, de immu. Eccles.* Fortun. Garcia *de vltimo fine. illat.* 15. Cou. *in c. cum esses, n.* 6. *de testamentis.* & idem *in regula peccatum.* 2. *p.* §. 3. *n.* 9. Mol. *de quæst.* 1. *tom. tract.* 2. *disp.* 81. *circa finem vers. ad dictum Innoc.* Anton. Gom. *in l.* 3. *Tauri. n.* 113. Padilla *in l. cum quis C. de iur. & fact. ignor. ex n.* 7. Mexia *ad l. frag. concl.* 6. *à n.* 75. Matienzo *in l.* 1. *tit.* 4. *lib.* 5. *recop. gl.* 10. *a n.* 9. Azeued. *in l.* 2. *tit.* 3. *n.* 42. *lib.* 2. Parlad. *diff.* 12. §. 1. *à n.* 2. *&* 17. Ceruantes *in d. l. Tauri. à n.* 189. Ceual. *in contra comm. q.* 71. *&* 173. & ex Theologis Martin. Led. 2. 4. *q.* 18. *art.* 1. *post solutionem* 4. *& in summa lib.* 10. *c.* 14. §. 26. *& in lect. de censibus.* Nauarr. *de restit.* *lib.* 3. *c.* 2. *n.* 350. Salon. 2. 2. *q.* 5. *de dom. a.* 4. Gabriel. Vasq. 1. 2. *disp.* 163. Lorça *eadem* 1. 2. *disp.* 21. *de leg. ad fin.* Mag. Cano. 2. 2. *q.* 62. *de auaritia pag.* 160. Iulius Clarus *§. testam.* 43
q. 90. Lessius *de iust. & iur. lib* 2. *c.* 19. *dubio* 3. Burg. de Paz *in l.* 3. *Tauri. à n.* 1364. plures referēs. cùm solemnitas, & forma hæc non fundetur in præsumptione, & falsa cautela, seu fraude. nam lex irritans testamentum vel alium actum, in quo non est adhibita, & seruata forma, & solēnitas requisita in vniuersū & generaliter illū irritat ex defectu

defectu solemnitatis,& formæ,quantumuis fraus absit, de quo etiam latè per Aloys. Ricc. *in praxi Eccles. concursus*,&c. *à n.3.& supr.à princ.*

Et cum à sacro Trid.Conc.*sess.24.de refor.c.*18.& mòtu proprio Pij V.quæ incipit,*in conferendis*.sub data 15. Calend.Aprilis anno 1566.& in Bullario 32.quibus sit præscripta forma inuiolabiliter obseruanda in vacatione, & prouisione beneficiorum Parochialium, quæ si
44 non seruetur,prouisio est ipso iure nulla,vt constat.ex d. Conc *ibi*, aliàs prouisiones omnes contra prædictã formam factæ,subreptitiæ censeãtur,*&c.*,)& in edicto motu proprio *ibi*,tenore præsentium,omnes, & singulas collationes, & prouisiones, & quasuis dispositiones Parochialium Ecclesiarum prater,& contra formam,ab eodem Conc.Trid.præsertim in examine per concursum faciendo præscriptam, factas,aut in futuram faciendas, nullas irritas, aut nullius roboris vel momenti fore, & esse,nullúmque prouisis,aut titulum etiam coloratum possidendi,præbere,& Parochiales Ecclesias huiusmodi (vt priùs ante collationem huiusmodi vacabant)ex tunc
45 vacare statuimus,*&c.*)maximè quia clausula(irritãs)qua hæ constitutiones vtuntur;formã inducere,certũ dicunt B.alij *in l.non dubium C.de leg.*quam quidem clausulã,&
46 decretum(irritans)continens generaliter omnia decreta Concil.Trid.vt continetur in Bullis Pij IV.& Pij V.super confirmatione,& obseruatione eius Concilij emanatis.Flamin.Paris.*de resig. benefic.lib.4.q.9 n.24.* Felin. *in c.nonnulli.n.1.de rescript.*Caputaq *decis.176.n.2.& 3. p.1.*Hieron.Gonz *in regula de mens.gl.15.n.37.*vbi etiam
47 dicit quòd decretum (irritans) contentum in lege conciliari afficit etiam manus Papæ,& ipsum ligat,quando de expressa derogatione non constat, cùm generaliter prohibitio & dispositio conciliaris requirit expressam mensionem, & denegationem per eum *ibi n.36.* de hac tamen derogatione Concilij, præcipuè Trid. dic vt latè per Nicol.Garci.*de benef.4.p.c.5.à n.25. sursum.*

48 Ac proptrerea praxis est notissima supremorum tribunalium vt appellationi deferendum,reponendúmque esse declaretur:si interponatur à prouisione indistinctè quorumcumque beneficiorum,siue simplicium,siue curatorum, siue iudicialiter,siue extraiudicialiter in ea fit processum, (secundùm quæ dixi supr.2. p. c.13.) quando scilicet, peccatum est in forma ipsius prouisionis, seu aliàs notoriè detegitur nullitas ex inspectione processus,quæ ipsam prouisionem irritam iure reddat,quoniam quod nullum est, executionem non meretur, secundùm text.*in l.4.§.condemnatum, ff. de re iud.* & quæ hucusque hoc capite dicta sunt. quare inutile non erit aliqua hîc annotare loco exempli,quibus prouisio nulla cognoscetur,vt pariter appellatione suspendatur.

49 Et in primis circa dispositiones dictorum sacrorum decretorum Trid.& motus proprij,.quoad prouisionem Parochialium,quæro,cùm in eis dicatur ; edictum proponendum esse publicum, & per id esse vocandos,qui voluerunt se examinari, an edictorum omissio vitiet concursum. Zerola *in praxi Episcopi 1. p. verbo Parochia,§.2.2.dubio.*& Cechus *de repub. Eccl.c.28.de Paracho,sub.n.6* affirmant;edictum esse necessarium ex dicta Bulla Pij.V.& declaratione S.Congregationis super eodem Concilio dicentibus, collationem Parochialis factam sine examine per concursum esse nullam. Riccius *in pract.Eccles.conc.dec 427 n.1.*

50 Sed contrarium verius est, collationem nullam non reddi ex omissione edicti regulariter, sed ibi tantùm, vbi Conc. prouinciale id statuerit,vt fecerũt Conc.prouinciale Toletanum *act.2.decreto* 24.& Conc. Compostellanum celebratum anno 1566.*act.2.decreto.3.*nã prędictum Conc.Trid.*d.c.*18. id præcisè nõ inducit;sed relinquit arbitrio Episcopi,vel Synodi prouincia.vt apparet *ex vers.& si Episcopo*, &c.& respondit etiam in terminis S. Congregatio, super eodem Trident. decreto *d.vers.Episcopo faciendo*, &c. his verbis, Congregatio censuit faciendũ examen per concursum,quoties contigerit,vacare Parochialem Ecclesiam,nec ideo à decretis Conc.Trid.recedendum erit,quòd rixæ & tumultus oriantur, & alia forsan peiora sequantur quod verò ad propositionem edicti publici attinet, hoc totum positum esse arbitrio ipsius Episcopi, faciat,necne,nisi prouincialis Synodus aliquid circa hoc præcisè statuerit, quod obseruandum erit.) & iterum ibidem alia ita declarat:Congregatio Concilij censuit; propositum edictorum publicorum relictam esse arbitrio Episcopi, vel Synodi prouincialis, *&c.* nos infrà n.176.

Et ita hanc partem tenent Nau. *cons.4. de præbendis.* 51
Nicol.Garc.*in tract.de benef.2.tomo 9.p.c.2.n.35.& seqq.* nec obstat Congregatio Conc.adducta per Zerolam, & Cechum; quoniam ipsi in eductione falluntur, quia dumtaxat disponit in concursu faciendo præcisè, non enim sequitur: concursus est faciendus, ergo edictum proponendũ præcisè.quoniam diuersa hæc sunt,vt constat ex suprà adducta Congregationis declaratione,& ex 52
Trid.quibus non esse necessariũ,& præcisum, disponitur.& ideo illatio eorum Doctorum non admittenda, tanquam facta à separatis, *l.Papinianus. de minor.* quid in iure patr.vide Ricc.*in praxi iur.pat.dec.*160.contrarium tenentẽ post alios quos citat;plures nos infrà n.79.

Rursus quæro,supposito illo, quòd edictum propo 53
nendum esset cum termino decem dierum; nec vltra alios decem queat prorogari, ex d. Trid.decreto 18. & Bulla Pij V. *vers.prouidemus.* Zerola *in praxi Episc.d. verbo §.2.dub.3* & Cechus *d.c.28.de Parocho, sub n.6.*& ita ex Concil.prou. Compostellano vbi suprà statuitur, 54
quòd Episcopi intra 15. dies à tempore notitiæ vacationis per publicum, & necessarium edictum conuocent omnes,quotquot voluerint examinari,quod in valuis Ecclesiæ beneficij,& vbi aliàs Episcopo visum fuerit:per 20 dies,vt minimum præfigatur, sub censuris & pœnis contra eos,qui tale edictum,aut tollere, vel delere,ausi fuerint,& hic terminus currit,ex quo tam in val- 55
uis Eccl.siæ Cath. quàm Ecclesiæ beneficij præfixum est,iuxta d Compostellanum decretum,& expectandum erit : quòd labatur terminus, ex quo vltimo præfixum 56
est.latè etiam Ric.*in pract.Eccl.concursus decis.427.n.2. & 3.*vbi quòd ad prorogationem requiritur causa.

An igitur proposito edicto cum maiori termino 20. 57
dierũ vitietur prouisio Parochialis,an tantùm erit nullum edictum respectu excessus? Et respondetur, quòd non vitiatur prouisio,enimuerò licèt faciat hoc Episcopus contra prohibitionẽ Concilij,& dictæ constitutionis,assignando maiorem terminũ:non tamen id pertinet ad formam necessariam prouisionis,sicut nec deputatio Vicarij,vt statim dicemus.sed solùm ex æquitate,&mẽte Pontificis edictum dicetur nullum, quantum ad excessum termini,siue à principio cum eodẽ excessu præfigatur,siue postea prorogetur, ac ideo qui se opposuerint post 20.dies,terminum iuris & intra terminum excessiuũ,seu prorogatum, non erũt legitimi oppositores, 58
nec ad concursum admittendi. Ita dicit Nicol.Garcia *de benef.d.2.tom 9.p.c.2. n.46.& seqq.* ex qua deputatione nullum damnum, nullíque oritur præiudicium. sed foret multum maius si prouisio irritaretur, in maximum Parochialis Ecclesiæ & animatum periculum ex dilatione.sed si aliquod damnum oritur oppositoribus, intra legitimum terminum succurritur eisdem,excludendo postmodum oppositos in termino excessiuo, quo satisfit principali sacrarum constitutionum intentioni.

Quid autem è conuerso, quando edictum minori 59
termino decem dierum appositum est;an prouisio nulla dicatur? Et affirmatiuè respondeo, ex d. Trid. & Bullæ decretis,tum etiam,quia terminus à lege inductus, abbreuiari,& minui non debet à iudice.Philipp Franch.*in* 60
c.cum sit Romana n.6. & seq. de appellat. Lanfran. *decis.475* Mynsinger. *singul.obser.cent.2.decis.68.* incipit, *decem dierum*,& iterum *cent.3,decis.11.*incipit *non solũ.*

61 Asinius *in praxi iud.* §. 2. *n.* 9. *in princ.* nam in iis, quæ à iure sunt determinata, non licet arbitrari. vt optimè latè per Thomam Sanch. *de matrim. lib.* 1. *disp.* 16. *n.* 4.

Et facit, quia in edicto debet competens terminus assignari ad comparendum, aliàs si vel petens collationem, nimis breuem edicti terminum procurauerit, ne
62 deueniat ad plurium notitiam; institutionem irritam esse; probant Innocent. & Abb. *in c. cum olim, de caus. poss. & proprie.* Ripa *in c. cum M. Ferrariensis n.* 10. *de constitutionib.* Marc. Ant. Cuch. *lib.* 4. *instit. maiorum tit.* 4. *n.* 41. Sequitur noster Perez de Lara *in tract. de anni. & Capell. lib.* 2. *c.* 10. *n.* 44. *& seqq.* vbi inuehit in Prælatos, qui edicta beneficiorum, maximè Parochialium breui tempore claudunt, forsan dum cupiunt, aliquibus beneficia conferre, cùm ex hac nimia festinatione formæ
63 iuris non satisfaciat, imò eius intentioni directè contraueniant, contra text. *in l. tutor qui repertorium §. tutor.* ibi, debuit enim partibus suis fungi, non quidem præcipiti festinatione.) & ita vidi declaratum in hoc almo tribunali supremo, appellationi esse deferendum hac de causa. quoniam processum fuit ad prouisionem cuiusdam beneficij curati, proposito edicto cum termino 6. dierum quia cùm prouisio nulla fuerit, & irrita, executionem, & effectum non merebatur ac propterea iustè fuit declarata delatio, & repositio.

Sed quid dicendum, an examen, & concursus factus
64 ante lapsum terminum edictorum sit nullus? In quo respondetur affirmatiuè, vt optimè disputat, & resoluit plures decisiones Rotæ Garcia *de benef.* hinc inde adducens, *in.* 9 *p. c.* 2. *n.* 326. *cum pluribus seqq.* quia est factus contra formam Concilij *d. c.* 18. *vers. transacto.* ibi, transacto constituto tempore, omnes, qui descripti fuerint, examinentur, *&c.*) & cùm loquatur per ablatiuum absolutum, conditionalem dispositionem reddit, *l. à testatore ff. de conditio. & demonstr.* & sic irrita erit, ne per prę-
65 uentionem vnius, alij supplantétur, secus si postea alius non compareat. Riccius *in pract. concursus dec.* 323. *in fi.*

Desuper notandum erit, quod ex dicto Tridentini decreto inductum est, pro forma; vt examen Parochialis vacantis debeat fieri cum examinatoribus saltem tri-
66 bus, vt constat ex eiusdem Concilij decreto, *ibi*, non paucioribus, quàm tribus.) notat Petrus Ledesma 2. *p. summæ tract.* 7. *c.* 1. *concl.* 7. circa decimam tertiam difficultatem, & declarauit S. Congregatio super eodem capite 18. Trid. super illis verbis: (tres ex illis eligat Episcopus.) ita ait: Statuit præcisè, vt examinatores sint tres, sed quod non possint esse pauciores tribus, vt suprà dicitur, ita quòd si tres sunt tantùm examinatores; vota non possunt esse paria; sed singularia, quando singli singula approbant.

Cui & illud est proximum, quod cùm ex dicto decreto Tridentini *c.* 18. sit dispositum, examinatores singulis annis in diœcesana Synodo ab Episcopo, vel eius
67 Vicario ad minus sex proponantur, qui Synodo satisfaciant, & ab ea probentur, aduenientéque vacatione cuiuslibet Ecclesiæ tres ex illis eligat Episcopus, qui cum eo examen perficiant, indéque succedente alia vacatione, aut eosdem, aut alios tres, quos maluerit ex prædictis illis sex, eligat, tenet etiam Ledesma *vbi proximè.* qui deputandi sunt in Synodo vera, & formali,
68 quæ est Congregatio legitima, quam facit Episcopus cum clericis, sibi subditas in sua diœcesi, ad tractandum de iis, quæ curæ pastorali incumbunt, & de spectantibus ad reformationem, & bonorum regimen Episcopatus, vt per Boteum *de Synodo* 1. *p. n.* 5. & iterum 3. *p.*
69 *in prin. per totum.* Vnde euenit, quòd si pauciores, quàm sex; puta, quatuor, vel quinque examinatores in Synodo deputentur, non erit legitima deputatio, & consequéter examen, & concursus cum illis electis factus; erit nullus tanquam factus contra formam Concil. Trid. vt affirmat Nicol. Garcia *de benef.* 2. *tom.* 9. *p. c.* 2. *num.* 66. vbi testatur, ita fuisse tentum per Rotam in vna Forosempronien. Parochialis 15. Ianuarij *à n.* 1593. quam etiam ad literam refert inferiùs *n.* 133.

Et quidem est valde notandum, quod ab ipso Garcia *in eodem c.* 2. *à n.* 66. *cum seqq.* probatur, quòd si ex dictis sex examinatoribus, aliqui intra annum mortui fuerint, 70
vel absentes, tota facultas examinandi spectabit ab superstites, etiam si vnus tantùm supersit, vnà cum Episcopo, vel Vicario, cùm Synodus nisi singulis annis congregari non possit, ex Trident. *sess.* 24. *de reform. c.* 2. & si omnes mortui fuerint intra annum, vel absentes, Episcopus examinatoribus antiquis Synodalibus (si fuerint) subrogabit alios non pauciori numero sex, & 71
si non extiterint tot examinatores antiqui, qui ad hunc numerum accedant, tunc Episcopus eligat illos qui fuerint, ac alios suppleat denuo vsque ad numeri prædicti 72
quantitatem, & complementum, approbatos tamen à Capitulo. Verùm si nulli antiqui Synodales examinatores superstites fuerint, tunc Episcopus omnes no- 73
uos examinatores probitate ac scientia idoneos cum approbatione Capituli, non pauciores prædicto numero, substituat, prout anno 1593. responsum fuit per sanctã Congregationem Cardin. proponente parte Episcopi Ciuitatensis, cuius declarationem literaliter refert ipse Garc. ibi *n.* 72. de quo latè per Maresc. *var. res. lib.* 1. *c.* 32. Aloys. Riccius *in pract. Eccl. concursus decis.* 420. *per tot.*

Et quidem meritò, quoniam vbi forma præcisè seruari non potest, sufficiet actum facere per æquipollens, & eo modo modo quo possit, Aymon *cons.* 12. *n.* 2. & 74
cons. 177. *n.* 5. cum aliis infinitis congestis per Tiraquel. *de legib. connubia. gl.* 6. *n.* 632. & 69. Flam. Paris. *de resign. benef. lib.* 7. *q.* 5. *n.* 19. Romanus *cons.* 353. *n.* 5. Roland. à Valle *cons.* 81. *n.* 25 *& seqq. lib.* 1. *& cons.* 30. *n.* 3. *lib.* 5. Alciatus *in l.* 1. *n.* 41. *de liberis & posth.* nam Concilium loquitur cum præsuppositio, quòd examinatores Synodales existant, ergo cessante hoc præsuppositio cessat eius dispositio, vt notat. *in l. mancipia C. de seruis fugit.* & ibi gl. & Fulgos. & Salicet. *n.* 3. Decius *cons.* 101. *n.* 2. Ruin. *cons.* 55. *in fin. lib.* 3. *& cons.* 83. *n.* 5. *lib.* 5. Socin. iunior. *cons.* 154. *n.* 22. *lib.* 3. & quia quando constitutio inducit nouam formam, & illa de facto non potest obseruari, 75
veluti quia non adsunt personæ, vel qualitates requisitæ, sufficit, quòd actus fiat eo modo; quo priùs fieri poterat, *c. quia propter.* & ibi Abb. post Ioannem And. *in cons.* 25. *n.* 12. *lib.* 2. *& in cons.* 1. *n.* 11. *de electione.* Aymon. *cons.* 12. *n.* 2 *cum seqq.* quam rationem sequuntur Riccius & Marescotus *vbi proximè.*

Et ex his apparet, quòd cùm ipsi examinatores ex Concil. & motu proprio Pij V. sint approbandi scientia, 76
moribus, & vita, eorum deputatio debeat fieri nominatim; & de personis certis, non autem in genere; puta, Prior, seu lectores talis monasterij, Canonicus Doctoralis, vel Magistralis, ac Pœnitentiarius, ita vt non comprehendantur etiam successores, tanquam personæ incertæ, in quibus non potest cadere approbatio à Conc. Trid. & motu proprio, vt contra Ledesmam *in summa* 2. *p. tract.* 7. *c.* 1. *concluf.* 7. circam tertiam difficultatem, optimè resoluit Nicol. Garcia *vbi n.* 333. *cum seq.* & nota, quia iam de facto dubitari vidi & de pluribus quæstionibus super ipsis examinatoribus, vide eundem *ibi à n.* 52. *cum multis sequentibus.*

Hinc est, quòd examen & approbatio in concursu requiritur necessariò pro forma ad prouisionem Paro- 77
chialis Ecclesiæ, vt constat ex d. Trid. & Bulla Pij V. *ibi*, præsertim in examine per concursum faciendo, *&c.*) & decreuit sancta Congregatio super illis verbis, (Episcopo faciendo, *&c.*) Concilij Trid. *d. c.* 18 superiùs adducta n. 56. & iterum per ipsam Congregatio. super illis verbis (subreptitiæ esse censeantur) ita: Examen omissum in Parochialibus per concursum vitiat collationes, & prouisiones Parochialium Ecclesiarum factas post publicationem Concilij Trident. ab ordinariis absque examine per concursum nullas, sed prædictæ Parochialis

chiales ita collatæ vocant, *&c.*) etiam oppositori quantumcumque, & etiam notoriè docto non potest Episcopus beneficium hoc conferre, sed tenetur omnimodò formam concursus seruare, quem is oppositor omnimodo subire tenetur, Tuscus *in tract. de visitatione lib.2.c.5.n.*10. Cened.*in collecta* 15. *ad decretum num.*5. Flamin.Paris.*de resign.lib.*8.*p* 9. *à n.* 83. Zerola *in praxi Epis.verbo Doctor.* §.1.2.*p.* Marcus Anton. Genuensis *in praxi Archiepiso.Curiæ Neapolita.c.*65.*n.*1.*ad fi.* Prosper.de August.*in additio.ad summam Bullarij* 40.*verbo, Parochialium beneficiorum collatio q.*1.& Lessius *de iust. & de iure lib.*2.*c.*34.*n.*82. Gonzal.*in regul.de mens.gl.*4. *à n.*90.nonnullos citat Ricius *in pract. Eccles.concursus decis.*414.*à princip.*

Cæterùm & ex d. Tridentini decreto 18. *vers. peracto deinde*,&c.requiri præcisè pro forma, vt examinatores renuntient, quotquot idonei reperti fuerint, vt sancta Congregatio *super d.c.*18.censuit ita:Examinatores peracto examine debent eos ex communi sententia renũtiare Episcopo,quotquot idoneos repererint.)&an an hæc renuntiatio debeat esse palam, seu secretè & de aliis huius declarationibus vide latè per Nicolaum Garcia *vbi suprà n.*104.*& seqq.*

Ea autem,quæ suprà diximus, concursum ad Parochiales esse, de forma, & substantia prouisionis intelligenda sunt etiam in Parochialibus iuris patronatus Ecclesiastici. nam in iis patronus præsentare non potest alium,quàm vnum ex eis, qui proposito edicto se opposuerint, fuerint examinati, & ab examinatoribus approbati iuxta dicti Trid.decretum *c.*18.*sess.*24. *de reform.* ibi, Si verò iuris patronatus Ecclesiastici erit, ac institutio ad Episcopum,& non ad alium pertineat, is, quem patronatus digniorem inter probatos ab examinatoribus iudicabit; Episcopo præsentare teneatur, vt ab eo instituatur; cùm verò institutio ab alio, quàm ab Episcopo erit facienda; tunc Episcopus solus ex dignis eligat digniorem, quem patronus ei præsentet, ad quem institutio spectet, *&c.*) ac ideo ad differentiam iuris patro.laicorum,de quo protinus,& vide Riccium *in pract. Eccles.concursus ad paroch.decis.*414. *ad fin.*

Et ex hoc sequitur, quòd cùm hæc sit forma à Tridetino tradita; non transgredienda, sed specificè seruanda: vt patronus Ecclesiasticus ex approbatis per concursum, vnum præsentet instituendum, si aliquem præsentauerit, anteaquam sit ita ab examinatoribus approbatus in concursu,præsentatio erit nulla,nec eius virtute facienda erit institutio ab Episcopo, tanquam minùs legitimè facta. nisi denuo iterum expressè vel tacitè fuerit præsentatus,postquam ipse sit intra terminum edictorum, seu re integra, oppositus, & inter cæteros descriptus,& inter dignos approbatus. Imò institutio aliter facta,irrita erit.quia quando institutio, seu collatio facienda est, certo generi personarum, vel ex certi generis personis, quibus aliqua qualitas requiritur, siue iure, siue fundatione, vel alio quouis modo aliis facta,quàm eisdem qualificaris, & eiusdem generis, erit nulla prouisio ipso iure. vt puta, quando præsentari,aut conferri debeat beneficium naturalibus alicuius loci,seu clericis, & portionariis certæ Ecclesiæ, vel filiis patrimonialibus, vel consanguineis fundatoris. quia aliis facta irritatur,& est inualida præsentatio, ita expressè dicunt Cardin. *cons.*48. Ioan Gutier. *cons.*2.*num.*3.Aymon.*cons.*62. *num.*5. Didacus Perez *in l.*1.*tit.*5.*lib.*1. *ordina. vers. quod adeo procedit.* Azeued. *in l.*14.*tit.*3.*n.*13. Cened. *in collectaneis ad decretal* 89. Nicol.Garcia *de benef.*2.*tom.*7 *p.cap.*15.*num.*6.*& suprà* quoniam harum qualitatum appositio, cùm sit forma ipsius prouisionis, omnimodo seruanda est in prouisione,ita Rochus de Curte *de iure patro.verbo honorificum quæst.*18. *ad fin.* Lamber. *de iure pa.*3. *p.*2. *lib. quæst.*5. *art.*4.*n.*8.*&* 11.Couarr. *in regul. peccatum* 2.*p.*§.7.*n.*5. Gute.*Canon.quæst.lib.*2.*c.*11.*n.*37.Oied.*de benef.incomp.*

Salgado de protect.Reg.

*c.*23.*n.*132.*& c.*24.*à num.*107.Perez de Lara *de anni. & capell.lib.*2 *c.*2.*à n.*1.Azor.*instit.moral.*2.*p.lib.*6.*c.*4.*q.*25. quos de materia require.

Deinde quia quando collatio, seu præsentatio facienda est certæ personæ,seu certo generi personarum, tunc dicitur necessaria. Rebuff. *in praxi tit.de collatione num.*1.Petrus Gregor. *de benef. c.*39. *n.*3. Puteus *decis.* 100.*n.*3.*lib.*3.*& decis.*235.*lib.*2.

Deinde cùm Concilium Tridentinum nouiter illam certam formam inducat, præcisè & specificè seruanda est,*c.cum dilecta* vbi latè Fel.*de rescript.c.si cui den.sacerdotali de prabendis.l.b.*6 Paris *cons.*12. *n.*47. *& cons.*15. *num.*23.*volu.*2.Rota *decis.*13.*n.*2.*de conces.praben. in nouis. & decis.*8.*de dolo & contuma. in nouis.*ita quodsi in minimo deficiat forma nihil actum dicitur,& totus actus corruit, latè Fel. *vbi proximè n.*10. Moheda *decis.*17. *n.*1.*de causa poss.& propri.*Decius *cons.*532.*n.*4.*&* 5. Tiraquell.*de retract.conuentio.*§.4.*gl.*6.*n.*31. *cum.seqq.* Caputaq.*decis.*250.1.*p.& decis.*143.*n.*5.*p.*3. Mando. *in regul.*27.*quæst.*20.*à n.*16.*cum seqq.*

Ac ideo præsentatio omnimodo requiritur, vt fiat post concursum, cùm ex approbatis vnus sit præsentandus,quia qualitas adiecta verbo,vel participio,debet intelligi secundùm tempus verbi, vel participij, *l. in dilectus* §.*extraneus,ff.de noxali.l.ex facto ff.de vulgar. & pupi.c.si eo tempore de rescript.lib.*6. & Lapus Abb. *in c.si à sede.de prabend.lib.*6. *vers.tunc cum agitur*, quem refert Cassiado.*decis.*15.*ante n.*1.*de prabend.* Mohedan. *decis.*23. *num.*1. Simoneta *de reseruat. quæst.*53. *num.*2. Rota *decis.*70.*n.*13 *p.*1.*diuers.*Gutierr.*cons.*1.*n.*13. Azeued.*in l.*1.*n.*82.*tit.*5. *lib.*6. *recopi.* Et quia Concilium Tridentinum vtitur verbis præteriti temporis ibi(inter probatos ab examinatoribus) quæ verba præteriti temporis præcisè requirunt consummationem, & perfectionem actus. Bar. *in l.hoc articulo n.*2.*de hæred.instit.* Bald.*in l.fi.n.*14. *C. de sententiis quæ sine cert.* Marsil. *in cons.*102.*num.*26.Cassaneus *in consuetud.Burg.rubr.*1 §. 5.*n.*12.Gratia.*in discept.foren.*2.*p.c.*372.*num.*19. faciunt quæ latè Mascard.*de proba.*2.*tomo concl.*84.*n.*2.*& suprà* vbi multos citat in propositum.

Nec hæc qualitas,quæ à principio requiritur,sufficiet, si postea sequatur,*l.si quis mihi ff.de acquir. hæred.l.fratres ff.de pœnis* gl *in clem.vt hi verbo constitutis,de ætate & qualit.* Decius post alios *in c.post cessionem de probatio*,Flam.Paris.*de resi.lib.*4.*quæst.*1.*n.*14.Aymon.*de antiqui.tempo.*1.*sess.*§.*vidimus.*&latè *n.*33.Raudens.*cons.*11. *n.*36. & probant suprà dicti Doctores, & sic sequitur, vt institutio virtute præambulæ præsentationis & ante concursum, ac approbationem sit nulla, tanquam facta contra formam,& non debita seruata qualitate, nec debito tempore, nisi postmodum alia de nouo subsequatur præsentatio, vt illius si fuit oppositor, & approbatus, vel etiam alterius ex approbatis, & examinatis iuxta tenorem *d c.*18. & ea quæ notantur *in l. boues,*§ *hoc ff.de verborum signif.*

Et hoc ex eo iterum clariùs redditur, nam instrumentum productum ante litis contestationem, cùm eo tempore non possunt fieri probationes, vt habetur rubro, & nigro, vt lite non contestata, *&c.* non probat, nisi postmodum tempore probatorio iterum producantur. ita singulariter tradunt Marsil. *in singu.*170. incipit *animaduertant.*Federi.de Senis *cons.*160.Burriga. *in c.cum dilectus.*§.*nos igitur colu vlt.de ord.cognit.*Felin. *in c.causam quæ colu.*2.*post n.*6.*de testibus. & in c.*1.*col. pen.sub n.*28.*de prob.* Accursius *in l.quæ omnia in l.*1.*ff.de procur.*Bar.*in l.mutui in princ.eodem tit.*Bald.*in l.aut prætor.in prin.vers.circa secundũ ff.de iureiur.*latè prosequitur post alios Mascar.*de probat.tom.*2.*concl.*923 *per totã.*

Et comprobatur,nam appellatio à procuratore interposita tempore, quo carebat mandato, non sustinetur, etsi postmodum illud habeat sufficiens, nisi denuo alia interponatur, si sit intra terminum, secundùm

communem opinionem, quam secuta est Rota, vt per Achil. de Grassis *decis.* 10. *aliàs* 236. *appellatio procurator. de appellati. fol.* 101. Lancelot. *de attenta. 2. p. cap.* 12. *limi.* 50. *n.* 21. *&* 22. Escacia *de appell. 1quæst.* 5. *à n.* 27.

92 dicentes, quòd propterea talis appellatio non causaret attentata, reddentes rationem; quia personæ habilitas requisita tempore actus, non sufficit, quod interueniat post actum. Escacia *lib.* 1. *caus. ciuil. & crimi. c.* 101. *n.* 32. *in fin.*

93 Et ista noua à patrono præsentatio non solùm potest fieri expressè, sed etiam tacitè, vt puta, si patronus intrà trempus aliquem actum fecerit, per quem tacitè inducatur alia noua præsentatio illius, quem antea præsentauerat. iuxta mirabilem Rotæ Rom. decisionem iuris patrona. de anno 1588. coram Blanqueto, vt testatur (aliud agens) Garcia *de benef.* 11. *p. c* 3. *num.* 17. vt determinauerit, quòd licèt, resignatio facta absque patroni consensu sit nulla, tamen præsentatio facta

94 à patrono ea de causa non valet, quia non abdicatur ius à resignante possessore. et eo mortuo, patronus continuans litem cum resignatorio, petens vt instituatur ille à se præsentatus, hæc prosecutio litis æquipollet nouæ præsentationi factæ in tempore, adeò vt excludat deuolutionem.

95 Corroboratur etiam ex eo, quod dicit Salcedo, *in add. ad Bernard. Diaz. c.* 21. *de illiteratus sub litera G. in fin.* quòd licèt collatio beneficij illiterato facta, sit nulla, si tamen postea literas ille addiscat, & is, qui contulit sciens, non pœnituit, intelligitur de nouo tacitè conferre, & pristina collatio noua quadam collatione reuinisci, ex his quæ latè Fel. *in cap. cum ex officij, n.* 37. *de præscr.* sequitur Gonzal. *de alternati. gl.* 14. *n.* 46.

Hinc traditio possessionis beneficij facta ab habente

96 potestatem conferendi, per necessarium antecedens inducit taciram, & virtualem collationem. Pereus *decis* 120. *& decis.* 125. *lib.* 5. Aquil. *decis.* 4. *de prabend.* Couarr. *lib.* 3. *variar. c.* 16. *num.* 10. Caputaq. *decis.* 81. *num.* 5. *p.* 1. & Rebuf. plures similes adducens casus *de pacificis possessio. num.* 12. *vsque ad* 18. plenè Selua *de benef.* 3. *p. q.* 10. *in prin. & num.* 24. Rot. *decis.* 987. *lib.* 3. *p.* 3. *diuers.* Gonzal. *vbi proximè num.* 45. *& suprà, & gl.* 5. *in princ.*

97 *num.* 54. docentes, quòd collatio aut præsentatio potest fieri non solùm expressè, sed etiam tacitè per aliquos actus. Garcia *de benefic.* 11. *p. c.* 3. *n.* 17. vbi tacita præsentatione, Marescot, latè *variar. resolutio. lib.* 2. *c.* 33. *à n.* 21. *& suprà à princ.* Alia etiam circa hanc quæstionem videnda sunt infrà 6. p c. 28.

98 Redeundo igitur ad nostrum propositum, à quo lapsi egredimur, vt scilicet concursus necessariò requiratur pro forma in parochialibus iuris patro. Ecclesiastici, adeò procedit, vt quemadmodum in merè collatiuis, etiam reseruatis suæ Sanctitati, & in eius mensibus vacantibus, vel aliàs reseruatis, seu affectis illum possit facere in partibus, & in sua diœcesi quilibet ordinarius, non obstantibus regulis reseruatoriis, vt expressè disponit idem Concilium Trident. *d.* 18 *c. sess.* 24. *de reform.* ibi, etiam si ipsa parochialis Ecclesia reseruata, vel affecta fuerit generaliter, vel specialiter, *&c.*) & idem etiam disponit d. motus proprius Pij V. tenet Zerola, *verbo parochia. §. 2. dub.* 4 *&* 10. ac ita declarauit sacra Concilij congregatio quam, declarationem ad propositum refert Flami. Paris. *de resig. benefic. lib.* 8. *quæst.* 9 *num.* 103 & ad literam etiam refert Hiero. Gonzal. *in regul. de men. gl.* 6. *n.* 112. aliam etiam declarationem facit ad idem eadam Sancta Congregatio, quam refert ad literam Anasta. Germo. *de indul. Cardi. §. quibusuis n.* 17. Flamini Paris. *suprà lib.* 10. *quæst.* 7. *n.* 12. eius etiam meminit Nicolaus Garcia *de ben. 9. p. c. 2. n.* 154. hoc etiam sequitur Cech. *de repub. cap.* 22. *de parocho n.* 6. Marcus Anton. Genuens. *in practi. Archiepisc. cap.* 65. *n.* 1. Riccius statim citandus. Marescо. *lib.* 1. *variar. resolu. cap.* 2.

Pariter & eodem modo, in parochialibus iuris patro- 99
natus Ecclesiastici, vacantibus in mensibus reseruatis suæ sanctitati, concursus faciendus est spreto patrono, vt declarauit Sancta Congregatio super eodem Tridentino, (cuius non meminere prædicti Doctores) super illis verbis (quem patronus digniorem, *&c.*) in sequentibus: Congregatio censuit, si institutio ad parochiales Ecclesias, quæ iuris patronatus Ecclesiæ sint, faciendа etit à summo Pontifice, quia fortè in mensibus reseruatis vacauerit, ius eligendi digniorem ad solum Episcopum pertinet qui transmittere debet attestationem examinis facti per concursum, quotquot in eo fuerint approbati, & quem ex approbatis vt digniorem, cui sanctitas sua gratiã faciat, nominare,) & iterum eadem sancta Congregatio super eodem versiculo Trid. in his verbis: Si beneficium curatum iuris patronatus Ecclesiæ in mensibus Apostolicæ sedi reseruatis vacauerit; Episcopus ipse ordinarius, nulla habita ratione patronorum; debet edicta concursus proponere, idoneum eligere, ac Romam mittere cum fide ordinarij à summo Pontifice instituendum, sicut fit in aliis curatis quæ non sunt de iure patronatus.) Riccius *in praxi Eccles. concurs. dec.* 414. *vers. fin.*

Nam certissimum est, in ius patronatus Ecclesiasti- 100
cum (quod illud est quando ex bonis Ecclesiæ beneficium fundatur, seu doratur, aut à laico donatur Ecclesiæ, aut ratione Ecclesiæ competit alicui, iuxta gloss. *in Clem. 2. verbo præsentare de iure patro.* gl. *verbo in concl. in c. dilectus. 6. de off. delegat.* vbi omnes. text. *in c. 1. de iure patro lib.* 6. Roch. de Curte *de iure pat. verbo ius. quæst.* 7. Rebuff. *de nomina. quæst.* 8. *num.* 2. Lambert. *de iure Patro. lib.* 1. *quæst.* 1. *art.* 5. *per totam.* Couarr. *in practi. quæst. c.* 36. *num.* 5. *vers.* 2. Flamin. Paris. *de resignat. lib.* 2. *quæst.* 4. *à num.* 39.) reseruationem ex regul. de mensi. sicut aliam quamlibet intrare non est dubium, quia facilè huic iu- 101
ri patro. præiudicatur, *c. cum dilectus de iure patro. c. dilectus* & ibi Abb. *de off. delega.* latè Oieda *de beneficior. incompat. 1. p. cap.* 24. *n.* 112. Mandos. *in regul. 1. quæst.* 8. *n.* 5. Cassiador. *decis.* 4. *num.* 2. *de iure pat.* Cou. *d. cap.* 36. *n.* 5. latè Hieronym. Gonzal. *in regul. de men. gl.* 18. *n.* 5. *& seqq.* qui *n.* 7. dicit quòd per solam simplicem collationem 102
factam à Papa, censetur derogatum iuri patro. clericorum absque alia derogatione. Cassiador *decis.* 4. *num.* 11. *de probationibus fi. n. fi. de iure patro.* quod secus est in iure pat. laicorum, quod sub nulla reseruatione comprehenditur, vt latè per Gonz. *d. gl.* 18. *à princ.*

Et obiter aduertes, quòd in his beneficiis reseruatis 103
approbatus, & electus per concursum ordinarij tenetur pro obtinenda collatione à sede Apostolica fidem approbationis mittere, ac rationem concursus manu Episcopi, seu eius Vicarij subscriptam intra quatuor menses, vt constat ex motu proprio Pij V. quæ currunt à die habitæ notitiæ vacationis, vt latè per Gonzal. *vbi suprà d. gl.* 6. *num.* 131. *cum. seqq.* & quæ addunt Garcia *vbi suprâ n.* 8. *in* 10. §. *declarationis sanctæ Congregationis ibi adducta* & si non seruatur forma tradita à Concilio 104
Trid. in huiusmodi parochialium prouisione vacantium in mensibus reseruatis, impetrari potest à sede Apostolica, & impetranti concedi solet breue rigorosum de capienda possessione nomine Cameræ, vt per Gonz. *vbi proximè numeris sequentibus, & superius à n.* 116.

At in iure patronatus laicorum alia forma descri- 105
pta est per Concilium, & dictum motum proprium, vt in vacatione talis beneficij absque concursu prouisio fit, cùm postquam edictum propositum est, intra tempus à iure concessum, præsentat; patronus aliquem clericum, isque simpliciter (nullo alio admisso) examinandus est ab examinatoribus synodalibus, cui, si idoneus reperiatur, institutio facienda est ab Episcopo, vt disponit dict. Concil. Trident. *d. cap.* 18. *sess.* 24. *de reformatione vers. c. quod si ius patronatus, &c.* in hæc: Quod si ius patronatus laicorum fuerit, debeat, qui à

Patrono

Patrono præsentatus erit,ab eisdem deputatis, vt suprà,examinari, & non nisi idoneus fuerit,admittit,*&c.*) & censuit etiam sancta Congregatio Cardin. super d. Concil,*vers.quod si ius patronatus laicorum*, &c. in his verbis speciale est in iure patronatus laicorum, vt non requiratur concursus in collatione Ecclesiæ parochialis.) & iterum eadem congregatio sacra super eodem vers.ita ait : Examen per concursum fieri non debet in vacatione parochialium,quæ sunt iuris patronatus laicorum,sed sufficit,quod deputatus à patronis examinetur ab examinatoribus, in diœcesana Synodo deputatis, & idoneus iudicetur, prout statuit hic Concilium Tridentinum, §. *& quod si ius patronatus*, &c.) tradunt Flamin. Paris.*de resig. benef. lib.*8.*quæst.*9.*num.*111.Zerola *verb.parochia* §.2.7.*aub.*Cechus *de repub.cap.*28.*de paroch.num.*6. Marcus Anton. Genuens.*in praxi Archiepis.cap.*61.*numero* 2.Gonzal. *in regul.de men.gloss.*6. *num.*134.Lessius *lib.*2.*cap.*34.*num.*58.*&* 81.Nicol.Garcia *de benef.* 2.*tom.*9.*p.c.*2.§.2.*num.*255.Aloys.Riccius *in*
106 *pract.Eccles.concurs.ad paroch.decis.*426.*à n.*2. *& seqq.* vbi quatuor modis limitat, Rota per Ludouicum *dec.* 594.*à num.*1.

107 Sed scuccedit statim difficultas, an in parochialibus iuris patronatus mixti laicorum, & clericorum concursus necessarius sit. cui quidem pluries prouidit sancta Congregatio Concilij *super d.cap.*18. *super. de vers. quod si ius patronatus.* vt concursus sit necessarius,quem-
108 admodum in aliis Iuris patronatus omnino clericorum,& in hæc : Quæ si iuris patronatus partim Ecclesiastici, partim laici,seruanda est forma examinis per concursum hic posita, quam Concilium præstitit in conferenda parochiali, quæ sit iuris patronatus merè Ecclesiastici, idem dicendum est quando patronatus ex duabus partibus pertinet ad laicum,& pro vna tantùm ad Ecclesiasticum.) & super eodem Concilio superiùs *super vers.iuris patronatus*, &c.pariter Congregatio cen-
109 suit his verbis : Idem in collatione,& institutione iuris patronatus mixti ; scilicet: partim laici, partim Ecclesiastici. Sed tunc facto concursu in parochialibus mixti patronatus electum præsentat, & ab ordinario instituto facienda.) notat Gonzales *vbi proximè n.*135. *&* 136. & Garcia *à n.*276.Riccius *supr.decis.*414. *ad fi. &* 416. *n.*3.

110 Et est ratio scilicet ; fauor Ecclesiæ, cuius est proprium interesse, vt maturiùs, meliúsque illis prouideatur, prout fit dato concursu , ac ideo qualitas attenditur quæ Ecclesiæ prodest, vt dicit Garcia,*ibi num.* 279.
111 secundum Felinum *in tract. quando litera Apostolica. concl.*6.Lamberti.1.*p lib.*1.*quæst.*1.*a.*6.quia tunc ius patro. Ecclesiasticum tanquam dignius trahit ad se laicale minùs dignum,& pars clerici trahit ad se partem laici, *cap.per tuas.cap.contingit.de arbitris.c.*2 *de consecratione*
112 *Ecclesia,vel altaris.*at quando non adest aliquis Ecclesiæ fauor,sed ipsius patroni, tunc qualitas laicalis præualet Ecclesiasticæ, neque laicus propter clericum, & eius
113 societatem nimium præiudicium patiatur, nec suum perdat priuilegium. hoc enim æquum est; & in re indiuidua societas aliis non præiudicet.notant Garcia,*suprà n.*284. & Gonzal.*gl.*18. *num.*12. & ideo tale ius patro. mixtum non cadit sub generalibus reseruationibus se-
114 cundùm Gemin.*in c.vnico.in fin.verbis,de iure patro.lib.* 6.Felin.*in c multorum n.*3.*vers.& ideo singulariter.de Iudais.*Abb.*in c.dilectus n.*5.*de off.delegati.*Cassiado *decis. fi.ante num.*11.*de præbend.& decis.*7.*de iure patro.* Selua *de benefic.*3.*quæst.*11.*num.*11.Rochus de Curte *de iure patro.verbo,ius.in* 1 *quæst.accessoria.*7.*quæst.prin.n.*23. Lamberti.*de iure patr.*3.*p.lib.*2.*quæst.*9.*a.*9.*in fi.* Rebuf. *in tract.de nominat.quæst.*15.*n.*7.Couarr.*in pract. quæst. cap.*36.*sub n.*5.*vers.tertiò opportunè* Mandos.*in regula* 1. *cancella.quæst.*8.*num.*6. Oieda *de benefic. incompati.*1 *p. cap.*24. *n.*114. Graffis *decis.*3. *per totam de iure Patro.* Puteus *decis.*157. *per totam lib.*3. Crescontius *decis.*3.

Salgado de protect.Reg.

*de iure patron.*Verall. *decis.*405.*lib.*1.& Garcia, & Gonzal.*suprà*,vide n.137.

Et respectu derogationis videndus Felin. *in tract.* 115
*quando literæ Apostolicæ amplia.*6. *& lim.*3. Rochus de Curte *de iure patro.verbo ius,num.*15 Lamberti.*p.*2.*lib. quæst.*9.*art.*9.Couarr. *practicarum quæst.d.c.*36. *sub dicto num.*5.

Pro qua resolutione & illud facit,quod in parochia- 116
libus vnitis cum aliqua dignitate æquè principaliter concursus in eiusdem dignitatis prouisione,omnimodo necessarius est,vt bene infert Nicolaus Garcia *de benefi.*9. *p.c.*2. *num.*194. ex declaratione sanctæ Gongregationis dicentis : Examen concursus non est necessarium in dignitate,quæ parochialem perpetuò , & accessoriè vnitam habet.) refert Anasta. Germo. *de indul. Cardin.* §.*quibusuis num.*7.*&* 8. Lessius *de repub.c.*34.*n.*8.Gonzal.*gl.*5.§.7.*num.*13.*& gloss.*6. *num.*162. quoniam vnio facta æquè principaliter nihil nouiter operatur , sed vtrumque beneficium manet beneficium sicut erat , & quælibet Ecclesia in suo statu , & honore remanet & proprios redditus agnoscit,gaudétque suis priuilegiis. sed illud solùm operatur ; vt vnus sit Rector vtriusque, gloss.*in cap.& temporis* 16. *quæst* 1.& gloss.*in c.*1.*ne sede vacante* gloss.*in Clem.per literas.de præb.*& ibi *quæst.* 17.Cardin.Immol. *à n.*15.Abb.*num.*5.Bonifa.*à num.*20. Caccialupus *art.*2.*n.*2.*& art.*8.*quæst.*3.Petrus de Perusio *cap.*1.*n.*6.*& c.*2.*sub n.*3. Rebuff.*in praxi benef tit.de vnioni.n.*15.*& tit.de vicariis perpetuis n.*3.Corras.4.*p.n.* 57. Mandos.*regula* 12. *quæst.*1. *num.*4. *& cons.*27. *à n. prin.*Oieda *de benef.*1.*p.c.*13.*n.*2.*&* 8.*&* 2.*p.c.*3.Gonz. *gl.*5.§.7.*n.*112.*cum seqq.*

Et hæc duo beneficia vnita æquè principaliter si 117
sint in diuersis diœcesibus , vel aliàs diuersis collatoribus spectent,in illorum prouisione requiritur vtriusque Episcopi,seu collatoris consensus Abb.*in d.c.*1. *num.*6. Caccialup.*art.*1.*num.*2.*& art.*8.*quæst.*3.Petrus de Perusio *cap.*1.*num.*6. Nicol. Garcia *de benef.*2. *tom. titulo de vnione* 12 *part.cap.*2.*à num.*47. quod secus est, quando in prouisione beneficij,cui alterum alterius diœcesis est vnitum accessoriè,quia tunc sufficit consensus Episco- 118
pi beneficij principalis dumtaxat, Petrus de Perusio *de reuocatione vnionis cap.*6.*quæst.*6.*num.*4 Puteus *decision.* 433.*lib.*2.*& decis.*40.*lib.*1. *& decis.*15. *lib.*2. *p.*3. *diuersorum.*Gonzal.*suprà n.*24. quia non attenditur natura, 119
& qualitas beneficij annexi accessoriè , sed dumtaxat principalis,ex authoribus superiùs allegatis,vnitum alteri principali,assumit eius naturam, consuetudines, & 120
priuilegia, *in d.c.temporis, & in d.c.*1.Petrus de Perus *c.* 2.*num.*10. *&* 9. Nauarr. *cons.*6. *n.*2. & perdit propriam prærogatiuam,proprium nomen,ac titulus beneficij extinguitur , ac supprimitur,& de cætero denominatur à principali.optimè multa per Gonzal. *d.gl.*5.§.7.*ex n.*2. 121
& Nicol.Garcia *d.*12.*c.*2.*à princ.* apud quos videre poteris multos, ac elegantes effectus , resultantes ex hoc, quòd beneficia sint principaliter vnita, vel quando ac- 122
cessoriè vnum alteri.

Nostra autem superiùs dicta conclusio; vt in Paro- 123
chialibus iuris patro. laicorum locum non habeat concursus;declaranda erit, vt intelligatur,quando patronus laicus vnum dumtaxat præsentat , secus autem si præsentat plures,nam inter ipsos præsentatos,& non alios examen per concursum omnimodo faciendum est , & reperti idonei sunt ab examinatoribus approbandi,& ex his approbatis est vnus idoneus ab Episcopo eligendus,vt sacra Congregatio Concilij *super d. c.* 18.*super versicul. quod si iuris patronatus*, his verbis declarauit: Eueniente vacatione parochialium de iure patronatus laicorum, quando plures sunt præsentati , requiritur examen per concursum inter ipsos præsentatos tantùm , vt ex his, qui peracto examine idonei ab examinatoribus renuntiati sunt;Episcopus eum eligat, quem cæteris magis idoneum iudicauerit,ad quod illũ,& non

alterum instituat, iuxta hoc decretum.) & ita tentum fuisse in Rota refert Flami. Paris. *de resig. lib. 6. quæst. 5. numero 21.* Gonzal. *gl. 6. n. 138.* Riccius *in pract. Eccles. concursu decis. 416. n. 2.* Maresc. *variar. resolut. lib. 1. cap. 52. n. 1.* Rota nouissima per Ludouisium *decis. 493. num 3.* qui testatur idem fuisse tentum in Pampilonen. de Zal. 26. Iunij 1609. coram Ortenbergo. & in alia Pampilonen. Parochia. 27. Ianuarij, 1614. coram Coccino Decano.

124 Quod tamen intelligendum est, prout & rectè intellexit Nicol Garcia *de benef. 2. tom. 9. p. cap. 2. num. 257.* vt procedat, quando singuli præsentati à Patronis laicis habent æqualem, seu æquales voces, quia tunc inter ipsos habebit locum concursus; nam si aliquis haberet plures magísque voces, hoc est maiorem partem patronorum, is dumtaxat erit examinandus, & idoneus repertus, instituendus, *iuxta cap. 3. de iure patro.* & ibi Clossa, Couarr. *in regul. peccatum 2. p. §. 7. n. 4.* Lamberti. *1. p. 2. lib. quæst. 10. art. 2. num. 17. & 3. p. 2. lib. quæst. 4. ar. 1.* Ioan. Gutierr. *cano lib 2. quæst. 11. n. 20.* Vega *in summa 1. p. cap. 36. casu 34* & est de mente præfatæ declarationis Cardinalium & Doctorum locis proximè citatis. ita latiùs Rota nouissima per Ludouisium *decis. 494. num. 3.* affirmans ita fuisse dictum in Pampilonen. Paro-

125 chia. 27. Ianuarij 1614. coram Decano. nam attenditur maior pars prædominans, *cap. 1. de his quæ fiunt à maior. parte c. l. quod maior. ff. ad municipalem. c. sedes de rescrip-*

126 *tis. l. sed & si rem. §. 1. l. quidquid §. fi. ff. de acquir. rerum domi.* & semper à potentiori fit denominatio, *l. quæritur. ff. de statu homi.* Iff. *in l. 1. in prin. n. 21 ff. de verbor. obligatio* Rolan. à Valle *cons. 23 ex n. 26. volu. 1.*

127 Et hinc est quòd licèt in patronatu mixto non intret reseruatio, procedit in mixtura æquali, at si pars clericorum habeat plures voces, quàm laicorum, alteratur beneficij natura, & intrat reseruatio. Gambarus *in tract. de pote. lega. lib. 3. de potes. lega. in conferen. benef. n. 368. vers. fallit tamen & seqq* Couar. *in practi. quæst. cap. 36. num. 5 post medium.* Crescentius *decis. 3. in prin. de iure patro.* & latè Gonzal. *gl. 19. ex n. 15.* ac ideo quando plu-

128 res clerici à patronis præsentantur, vnus tamen habeat plures & magis voces, is solus examinandus est iuxta superiùs dicta, cessante concursu, prout ita pluries vidi practicatum adductis processibus per viam violentiæ adhuc Regium Senatum, quo declaratur, vim nullam facere ordinarium, non deferentem appellationi interpositæ per alium præsentatum, minorem partem vocum habentem, ob non admissionem ad examen, seu concursum. quæ resolutio fallit quando habens maiorem partem vocum, se subiiciat examini, & concursui. quia sibi præiudicat, & perinde habetur, ac si habeat pares voces. ita fuisse resolutum in vna decis. Pampilonensi Paroch 27. Ianuarij 1614. coram Coccino Decano testatur nouissimè Alexander Ludouisius *d. decis. 494. sub n. 3.*

129 Hinc succedit dirimenda illa quotidiana quæstio in supremis tribunalibus; an appellationi emissæ à patrono eiúsve præsentato ad beneficium à collatione, seu institutione facta ab Episcopo, spreto, & contempto iure patronatus, non deferens vim faciat, siue in parochialibus, siue simplicibus beneficiis (quando extraiudicialiter in istis fit prouisio) in quo resolutiuè affirmatiuam partem ampelector; scilicet, vim fieri, quoniam huiusmodi appellatio est licita, quoad vtrunque effectum, & deuolutiuum, & suspensiuum.

130 Quoniam certum est prouisionem beneficij nullam executionem non mereri, sed appellationi deferendum ex his, quæ à principio huius capituli adduximus, sed huiusmodi collatio facta ab ordinario, spreto, & contempto patrono, & iure patronatus intra tempus da-

131 tum ad præsentandum, est nulla ipso iure, text. est *in l. decernimus 16. q. 7.* Abb. *in c. cum Bertol. de re iudi. n. 13.* & ibi Fel. *num. 8. & seqq.* Prob. ad monach. *in c. 1. de off. deleg. in 6. num. 14.* Rochus *verb. honorificum n. 2.* Lambert. *3 p. 2. lib. quæst. 2.* Corral. *4 p. cap. vlti. num. 25.* Ioann Nicol. Gime. *in enchirid. benefic. tit. 5. c. 7. à num. 9.* Gregor. Lopez *in l. 5. tit. 15. p. 1. gloss. 2.* & Mohedan. *decis. 6. de iur. patron. aliàs 268. & aliàs. 266.* incip *resolutum. fol. 221.* per quem & Feli. *in c. cum inter. column. 3. de exceptio. in tractatu quod litera noceant patro.* Dicit Flamin. Pari. *de resign. benef. lib. 2. quæst. 4. n. 3.* optimè etiam per spinam *in specul. testa. gloss 4 prin. à n. 96.* ex text. *in c. decerninus, & in d. c. cum Bertol. de re iudi.* Ex eorum verbis (ibi irritam noueris) & ibi (irritam fore) constat, 132 cùm sint verba præsentis temporis, quæ inducunt nullitatem ipso iure, per doctrinam glossæ *in l. crim. C. de iurisd. omni. iud. & in c. 2. de hæreticis lib. 6. verb. innodetur.* & est commun. secùndum Felin. *in c. Rodul. 25. de rescript.* Iff. *in l. posthu. nati. n. 25. C. de honor. poss.* Menes. *in l. 1. n. 28. C. de iuris & facti ignoran.* & sic sequitur, quòd cùm ipso iure nulla prouisio, & collatio facta ab ordinario absque præsentatione patroni, executioni, (siue simus in beneficiis curatis, à quibus siue extraiudicialiter, siue iudicialiter procedatur, non datur appellatio suspensiua; siue simus in beneficiis simplicibus, in quibus non appellatur, quando extraiudicialiter proceditur, de quo nos latè suprà lib. 2. c. 13. à prin.) executioni, inquam. mandandam non esse, quam non meretur actus nullus, *iuxta l. 4. §. condemnat. ff. de re iudi.* & sic appellationi deferendum esse constat ex dictis hoc capite.

Quod tamen est declarandum, & intelligendum, hanc 133 collationem esse nullam, si ipse patronus reclamauerit, ac contradixerit intra tempus à iure concessum sibi ad præsentandum, nam aliàs sustinebitur, & valida remanebit eo transacto absque contradictione, probant Cardin *in clem. 1. de supplen. negl prælato. sub num. 11.* Abb. *q. 5. n. 7.* alios allegans Felin. *in d. c. cum* Bertol. *n. 10. & 14. & in c. cum ex off. de præscriptio. n. 36. & in tract. at. quòd litera Apostol. limi. 10.* Prob. *in c. statutum de præben.* Selba. *de benef. 1. p. q. 6. n. 15. & 3. p. q. 9. n. 2.* Roch. *d. n. 2.* Lamb. *vbi suprà & q. 8. art. 2. n. 3 & q. 9. art. 24.* Rebuff. *in praxi. 3. p. signat. verb. nec non iuris patro. n. 51. & de nominatio. q. 17. num. 31. aliàs 11. & consil. 79. & 81.* Corral & Gregor. *vbi suprà.* Gambar. *de off. deleg. lib. 3. à num. 34.* Petr. Pequi. *in regul. benef. n. 16. in 6.* Ferret. *cons. 33. n. 1.* Hieronym. Gabriel. *cõcil. 185. lib. 1.* Perez de Lara *de nom. & appell. 2. c. 10. n. 29.* Flamin. Pari *de resig. benef. lib. 8. q. 10. num. 10.* Zerol. *in prax. Episcopal. 1. p. ver. ius patro. §. 8. dub. 8.* Caput. *decis. 133. p. 1.* Moheda. *vbi suprà.* Put. *decis. 412. lib. 1.* optimè Spina *vbi suprà in dict. gloss. 4. num. 99.*

Et licèt huic doctrinæ, seu declarationi plures assi- 134 gnent Doctores rationes, nulla potior illa; nam nullitas collationis ab ordinario factæ spreto patrono, cùm sit inducta in fauorem ipsius patroni, atque ideo ita demum est nulla si ipse voluerit & non contradicat, quam reddunt Spina *vbi suprà sub num. 99.* Cassiador. *decis. 2. n. 4. de locato.* & Rota *dec. 77. p. 1. diuers.* Ror. *decis. 16. de iur. patron. alias 528. in antiq.* Nicol. Garc. *de benef. 1. tom. 5. p. cap. 9. num. 238.* nam vbi actu annullatur in fauorem alicuius, subintelligitur tacita illa conditio, si voluerit 135 ille in cuius fauorem actus annullatur. gl. *l. filio præterito.* & ibi gloss. fin. *ff. de iniusto rupto* latè Tirapuell *in tract. le more faisit p. 7. declaratione prima*, vt in emphyteuta, 136 qui si non soluit per biennium canonem, cadit in commissum, domino volente, & declarante *l. 2. de iur. emphyteu.* Bald. *in l. fi. n. 4. C. de reuoca. dona.* Cuma. *cons. 284. vol. 3.* Decius 146. & *cons. 260. n. 8.*

Et ista reclamatio inducitur non solùm tacitè; sci- 137 licet præsentante patrono intra tempus, sed etiam ex contradictione expressa locum habet, ita ex Mandos. Mohedano, & aliis aduertit Nicol. Garc. *de benef. d. 1. tom. 5. part. cap. 9. numero 281. & 43.* & in nostro casu, scilicet, data appellatione non est dubium, quia est contradictio expressa. nulla enim maior contradictio, quàm

appella

appellario, cùm ea orta sit dumtaxat ad impugnationem actus, *ex toto tit. ff. & Cod. & decretalib. de appellationi.* & de multis actibus factis contra patronatus
138 jus, qui reualidantur subsecuto tacito, vel expresso patroni consensu: vide aliquos per Garciam *vbi proximè & superius*, & quæ copiosè congessit Flamin. Paris. *de resig. lib. 2. quæst. 4. per totam.*

139 Sed inde incidit alia soluenda difficultas, an appellationi à clerico præsentato ad Parochialem, asserente, se habere maiorem, & saniorem partem patronorum & vocum; interiectæ à sententia, & institutione, seu prouocatione ad examen alterius præsentati ab alia patronorum parte, quem minorem habere, aduersarius appellans contendit: non deferens ordinarius, imò ea postposita ad executionem, & possessionis traditionem tanquam Parochialis procedit, vim faciat. Et
140 videtur affirmatiuè dicendum, quoniam præsentato à maiori parte patronorum debet fieri institutio, ac præferri debet præsentato à minori parte, text. est *in c. quoniam, de iure patro. c. quia propter. c. auditis de electione. arg. l. quod maior ad mun. c. prudentiã in princ. de off. deleg.* & quemadmodum hæc patronorum pluralitas consideratur, distinguendo inter ius patro. competens pluribus
141 vt singulis, aut pluribus vt vniuersis, bene explicat post alios Spina *in specul. testa. glos. sub n. 88. vers. cum agitur.* ergo facta institutio præsentato à minori parte erit nulla, & per consequens appellatio legitima, ex dictis ad prin. huius cap.

142 Secundò faciunt, quæ paulò antè dicta reliquimus *ex c. decernimus 16. quæst. 7.* de institutione facta contemptis, & spretis patronis; vt sit irrita ipso iure, ac propterea etiam in Parochialibus appellationem ab ea interpositam, vtrumque habere effectum, deuoluiuum, & suspensiuum; sed hîc contemnuntur patroni ad quorum præsentationem necessariò erit faciendа institutio; ergo nulla aliter facta, & per consequens appellabilis.

143 Sed contrariam sententiam, imò in Parochialibus (à cuius prouisione siue iudicialiter, siue extraiudicialiter sit processum, appellatio non admittitur regulariter ex decreto Trident. *sess. 24. de reformatione cap. 18.* & motu proprio Pij V. nos latè suprà lib. 2. cap. 13.) huiusmodi appellationi minimè deferendum, eo quòd institutio fit præsentato à minori parte, vt appellans
144 prætendit, nam casu, quo à minori parte patronorum præsentato fiat institutio, non dicitur contemptum ius patronatus, & ideo non est nulla ipso iure, siquidem text. *in d. c. decernimus 16. quæst. 7.* dum annullat prouisionem factam spretis fundatoribus Ecclesiæ procedit, & locum habet, quando ipsum ius patronatus contemnitur; hoc est, quando beneficium pertinens ad præsentationem patronorum, ordinarius confert illud vt merè collatiuum, tanquam ad eius liberam prouisionem spectans, nulla facta mentione patronorum, ad quos de iure competit præsentatio, & quando ipsum ius patro-
145 natus spernitur. At quando ordinarius non vt merè collatiuum, & eius liberæ dispositioni pertinens, sed vt iuris patronatus, illud quoquo modo agnoscendo instituit, cessat ratio ac dispositio illius text. quòd institutio non sit irrita ipso iure, qui quidem intellectus satis conueniens est menti, & verbis illius, quæ sunt hæc: Decernimus, vt quandiu fundatores Ecclesiarum in hac vita superstites fuerint, pro eisdem locis curam habeant sollicitam, itaque rectores idoneos in eisdem basilicis, iidem ipsi Episcopo offerant ordinandos, & si spretis eisdem fundatoribus rectores sibi idem præsumpserit ordinare Episcopus, & ordinationem suam irritam nouerit; & ad verecundiam sui, alios in eorum loco, quos ipsi fundatores condignos elegerint, ordinari. Hactenus. cuius verba clarè probant nostrum intellectum, & est ex mente Doctorum, quos in sui comprobationem superiùs latè adduximus à n. 131. qui omnes hoc supponunt, tunc procedere huius text. dispositionem annullantem contemptum ipso iure, quando scilicet, ordinarius instituit, vel contulit Ecclesiam absque præsentatione, & ea spreta, sed vt liberè collatiuam, vt ex eis apparet.

Pro quo etiam fortiter facit, quod dicunt post alios 146
Caued. *in tractatu de patron. Reg. c 8. n. 3. & seq.* & Lara *de anni. lib. 2. c. 9. n. 40. & seq.* quòd quando lis vertitur inter patronos super iure præsentandi, ad quem pertineat, præsentatus à possessore sustineatur euicto postmodum iure patro. à veris patronis. At verò quando lis non est inter patronos; sed inter patronum, & Episcopum, tunc euicto iure patronatus à vero patrono, remouetur à beneficio prouisus ab Episcopo. Rationem differentiæ reddunt, quia hoc vltimo casu prouisio fuit nulla ipso iure ex dispositione *C. decernimus*, non verò in casu præcedenti, & nos diximus inferiùs.

Et huic intellectui etiam fauet non parum, quod in- 147
ter interpretandum *d. c. decernimus* adducit latè Lamberti. *de iur. patron. 3. p. l. 2. art. 2. q. 2. prin.* præcipuè *à. n. 7. & suprà.* vbi dicit in fortioribus terminis, quòd quotiescumque ordinarius instituret præsentatum per aliquem non patronum; non dicetur institutio ipso iure nulla, quia non dicetur spreuisse patronum, iuxta tex. *in c. illud. ad fi de iure patro.* & idem Lamberti. iterum ibi *n. 44.* quibus locis dicitur, tunc habere ius, & iustitiam, verum patronum instare pro reuocatione, & irritatione illius præsentationis, & institutionis subsequutæ non vt ab eo præsentatus admittatur. Non verò est nulla & irrita de facto & ipso iure, & sic si ad præsentationem veri patroni, licèt minoris partis ordinarius instituat, iam agnoscit ius patronatus, illúdque non contemnit, & ideo si contemptio non adest, nec nullitas ipso iure, licèt sic iniustitiam faciet instituendo habenti minus ius, cuius cognitio superiori Ecclesiastico iudici de appellatione cognituro, attiner, non Senatui Regio de violentia cognoscenti.

Absurdum enim magnum foret, si petenti fundum, 148
sumque esse probanti aduersa sententia feratur à iudice, applicante alteri parti, declarantéque huic pertinere: dicere, hanc esse sententiam nullam, iniustam tamen, contra quam remedia ordinaria appellationis à iure prodita sint, non nullitatis, quia cùm sit lata aduersus ius litigatoris, nulla non dicitur ex his, quæ Vantius *de nullit. senten. tit. de mod. viden. proceff. sub num 8.*

Si enim ordinarius declarasset iustum non habere ius 149
patrona. etiamsi probatum haberet, sed aduersarium; non est nulla sententia ipso iure, sed dumtaxat iniustitia. & quando non esse iuris patronatus Ecclesiam, sed merè collatiuam declarauit, hoc est iustum grauamen reformandum, & reuocandum à iudice superiori adito per viam ordinariam appellationis, ergo multo minus dicetur nulla sententia, qua declarauit faciendam institutionem ad præsentationem quorundam patronorum, qua minorem partem esse contendit aduersarius appellans, cùm idem sit de parte quoad partem, quod de toto quoad totum, & cui licet quod est plus, licet quod est minus, & si hoc casu daretur contemptus; sequeretur exinde, quod siue institutio fiat ad præsentationem maioris, siue minoris partis patronorum, cùm vna sit relinquenda; dicerentur etiam contempti patroni, quod foret absurdum, cùm semper foret nulla quæuis institutio.

Ac ideo cùm supremorum tribunalium auditoribus 150
non pertineat, regulare has voces, sed extra iudicialiter notoriam vim leuare, nec adsit ex hoc capite nullitas notoria in sententia, sed dumtaxat fortè iniustitia, horum communiter praxis quotidiana obtinuit, vt in beneficiis curatis ex hoc capite vim non fieri per Ecclesiasticum, non deferentem huiusmodi appellationi, declaretur, causámque ad eundem remitti, vt suam queat sententiam executioni demandare; & hoc iure vtimur, maximè cùm in huiusmodi processibus

circa ius patronatus inter compatronos vix aut rarò de iniustitia constat notoriè, siquidem hinc inde tot, taliaque deducuntur, quæ in iure,& in facto notabilem intricàtionem,& obscuritatem præparant, quæ tollunt notorietatem,& ideo minimè suspendit appellatio ex iis quæ exactè supra à n.34. cum seqq. secus si de notoria iniustitia appareret absque aliqua intricatione in iure aut in facto vide quæ n.154.

151 Et sic ad hos terminos est reducendus Bald. *cons.*17. *factum sic proponitur lib.*5.*in prin. & num.*2. qui motus ex dispositione *c.quoniam, de iur.patro* dicit, institutionem factam præsentato à minori parte patronorum,esse nullam ipso iure,refert eum Cardi. Tusc.*tom.*6. *liter. P. concl.*145.*n.*3.*&* 5.nihil in comprobationem adducens, sed Bal.intelligendus est prout loquimur, & secundùm text.quem allegat,qui quidem illam conclusionem non probat, sed quod venit irritanda institutio, vt exactissimè per eundem Lamberti.suprà relatum.

152 Nec obstat doctrina Gutierr. *lib.*2. *canoni. quæstio. cap.*11.*num.*20.*&* 21.Nicol.Gar.*de benefi.*9.*p.c.*2. *n.*257. Riccij. *in pract. Eccles. iuris patro. decis.*191. *num.*198. Caualcan.*decis.*1. *num.*1. *colum.*3. & Rot.*decis.*117.*p.*2. *diuers.* quos nonnulli allegant pro contraria parte, dum dicunt, quòd regulariter instituendus est is præsentatus à patronis, qui à maiori parte fuerit præsentatus,
153 cui facillimè respondetur, quòd licèt iure sit, quòd debeat sic præsentatus institui, & ordinarius non faciens faciat iniustitiam: non tamen nullitatem, Doctores id dicunt, non enim sequitur; probaui rem petitam meam esse, iudex contrarium declarauit, & sic contra iustitiam; ergo nulliter fecit, & sic licèt via & remedio appellationis non suspensiuæ possit reuocari sententia, non tamen via nullitatis.

154 Vnum tamen te admoneo, quòd si ordinarius, dum vocum, & patronorum faciens computationem in sententia, constaret euidenter, maiorem partem pertinere alicui ex præsentatis clericis, & nihilominus faciendam institutionem alteri, cui facta computatione erronea vocum in sententia expressè, minor pars pertineat;declarauit ista sententia etiamsi simus in Parochialibus,esset appellabilis quoad vtrumque effectum, cùm sit nulla ipso iure,tanquam lata contra iuris clari dispositionem clausi in corpore iuris, dictantis,vt institutio fiat ad præsentationem maioris partis patronorum, minore relicta, text.*in c. quoniam de iur. patro. cap. quia præter.c.auditis,de electione.*cum aliis.& ideo cùm de facto constat indubitabiliter ex eadem sententia; ius est applicandum, aliàs erit nulla. text.*in l.*1.*§. item cum.ff. quæ sententiæ sine appell. reci. l.si expressim ff.de appella. l.*2.*C.quando prouocare non est necesse.c.*1.*de senten. & re iudi.* vt puta quando iudex declaret, vbi supponat,aliter aliquem minorem 14.annorum,& declaret validum eius testam. vel patrono non dandum 6. vel 4. menses ad præsentandum. Anchar.*cons.*372. *pro declaratione,in prin.* Matesil. *not.*20. Decius *cons* 8 *post prin. lib.*1. & requiritur quòd sit error iuris patenter & manifestus in sententia,ad oculum visibilis,habita relatione ad casum, & tenorem legis claræ, & publicæ, ac indubitabilis,prout est *d. c.quoniam* dispositio, non autem sufficit, quòd oculo mentis & per subauditos intellectus percipiatur, nam si error ex expressa sententia non exprimitur, sed per relationem ad acta, non erit sententia nulla, testatur de communi. Alex.*cons.*66.*attentis. colu.*5.*vers.nec obstat,lib.*3.& proinde *l.si expressim,& d. l.*2.ibi,tam manifesti iuris,*&c.*)text.*in c.solet.*ibi,vel intolerabilem errorem in sententia fuisset patenter expressum *)de senten.excom.l.*6.*c. venerabilibus § si eod.tit.* & ita tenent Innocen.Hostiens*in c.P.& G.circa fi.de eff. delega.*cuius dictum reputat famosum,& elegans singularéque Anto.*in c.ab excommunicato,de rescrip.*& Doctores *in d. c.*1. vbi Felin.*colu.*8.*de re iud.* Iff. *in l.*2. *colu.*3. *C. de errore calculi*, expressum autem illud solummodo dicitur quod ex verbis infertur, & colligitur, Bald. *in l.* 14
ad probationem,la 1.*C.de probatio.* Angel.*in l. prætor ait. ff.de oper.noui nuntiatio.* quos referens sequitur Decius *cons.*68.*colu.penult.* latè & optimè hunc articulum examinat Vanti.*de nulli.senten.ex defect.proces.à num.*118. *cum multis seqq.* & ideo ex hoc capite (quod rarò aut nunquam contingit) sententia diceretur nulla ipso iure, & appellabilis,non autem ex c.contemptus iuris patronatus, & idem erit quando apparet euidenter & notoriè de notoria iniustitia, absque vlla intricatione in iure,aut in facto,quia tunc etiam efficietur causa appellabilis,latè dixi suprà, à n.34. cum seqq.& n.150. quod vix contingit in iis casibus.

Et pro huius materiæ perfectione addendum est illud, quòd quamuis(beneficia Ecclesiastica curata, quæ cathedralibus, collegiatis,seu aliis Ecclesiis,aut mona- 155
steriis,beneficiis, seu collegiis, aut piis locis quibuscumque perpetuò vnita,& annexa reperiuntur,ab ordinariis locorum annis singulis visitentur, qui solicitè prouidere procurent: vt per idoneos Vicarios, etiam perpetuos, nisi ipsius ordinariis pro bono Ecclesiarum regimine aliter expedire videbitur, *&c.* ibidem deputandos animarum cura laudabiliter exerceatur, appellationibus, priuilegiis, exemptionibus etiam cum iudicum deputatione, & illorum inhibitionibus quibuscumque in præmissis minimè suffragantibus.) quæ sunt verba Concilij Tridentini *sess.*7. *de reformat.c.*7. quo, vt vides, deducitur à compulsione ordinarij proponendi Vicarios perpetuò in huiusmodi curatis vnitis appellationi emissæ,licèt non deferat,vim nullam faciet.

Tamen in huiusmodi Vicariis perpetuis Parochia- 156
lium vnitarum concursus nullatenus necessarius est in eorum prouisionibus; sed dumtaxat ad nominationem seu præsentationem illorum, quorum dignitati, monasterio,vel Ecclesiæ vnita sunt,& annexa deputandos,& instituendos esse, text. *in c. extirpandæ. §.qui verò & c. de monachis,de præbendis c.vnico de capellis monachorum in 6.& cle.*1.*de iure patro.* Abb.*in d.§. qui verò numero* 9. Petrus de Perus.*in tract.de vnionibus c.*11.*q.*6.Rip.*respons. lib.*2.*respons.*18.*n.*4 Nauar.*in cons.*11. *de statu monachorum n.*3.*&* 7.Ioan.Gutier.*consil.*44. Rot.*dec.*798.*n.*5. *p.*1.*diuers.*latè Gonz.*de men.& alter. glos.*5.*§. à num.*19. vbi de materia Vicariorum, & præcipuè *à num.*50. *cum seqq.& gl.*60.*à n.*160.optimè etiam latè disputat Nicol. Garc.*de benef.*9.*p.c.*2. *à n.*285. nonnulla etiam in comprobationem applicat fundamenta Aloys.Ricc.*in pract. Eccles.concurs.ad Eccles. Parochial.dec* 4.*per totam.* Caletus *in sua Margar.selectorum casuum conscientiæ, verb. Paroch.* pro quo facit constitutio Pij V.46. super declaratione portionum assignandarum Vicariis perpetuis
Parochialium,quæ incipit *ad exequendum,*& in vers.*vo-* 157
lumus,ita loquitur:Volumus insuper, & ita mandamus, quòd dicti Vicarij perpetui non ad liberam ordinariorum electionem,sed ad nominationem illorum,in quorum Ecclesiis vnitis ponentur,cum ipsorum ordinariorum,seu eorum Vicariorum, præuio examine, approbatione deputentur, *&c.*) & ita pluries determinauit sancta Congregatio Conc.Trid.super decreto 7.*sess.*7.*de reformatio.* vt super vers. *Vicarios etiam perpetuos,* &c. ita ait:Congregatio censuit,nominationem Vicariorum ad beneficiatos pertinere, & hoc etiam Pius V. dicta Bulla citata adducens,ordinarij, vel eius Vicarij præuio examine approbationem necessariam esse, *&c.*) & iterum alia super eodem vers.in hæc: Ex dicta Bulla Pij V.Calendis Nouemb.anno 2.nominatio Vicariorum,& perpetuorum spectat Ecclesiis, seu locis, quibus dictæ Parochiales sunt vnitæ,*&c.*)

Et aduerte quòd eadem congregatio Concilij ibi super eodem vers.*Vicarios etiam perpetuos*, ad finem ait ita: Ad dictam nominationem faciendam poterit Episcopus præfigere terminum decem dierum,*&c.*)& quòd in

in vltima declaratione ipsius c.7. super verf. *super certa reassignanda*, in vltima declaratione in hæc verba: Sanctissimus Dominus noster Gregorius XIII. non habet
158 pro reuocata Bulla Pij V. de Vicarius perpetuis, cùm hac limitatione in fauorem monasterij, vt Episcopus ad nominationem Monachorum deputet vnum ex ipsis præuio examine approbatum, & ad nutum ipsorum amobilem, & cum Vicario sic deputato debet habitare vnus dumtaxat alius monachus, nec plures extra clausttrum maneant, sed non ita censendum, si vellent deputare capellanum secularem ad nutum amobilem, hoc enim pertinet ad Episcopum, *&c.*) & nota hæc ad quem huiusmodi nominatio pertinet, quoniam super ea vidi plures violentias in hoc nostro supremo tribunali tollendas trahere.

Pariter & eodem modo obiter est videndum an appellationi interpositæ per collitigantem superstitem
159 à prouisione, institutione, seu concursu facto super beneficio litigioso cedente, vel decedente collitigatione possessore, vel non possessore per ordinarium non deferentem, vim fieri, fit dicendum, & quotidie in tribunalibus hoc solet declarari, vim fieri, & reponi, certissimum siquidem est, quòd quando beneficium curatum, vel simplex super quo lis pendet, altero ex litigantibus cedente, vel decedente, siue in possessione, siue non ab ordinario, alius subrogandus non est in locum demortui, nec aliter prouidendum beneficium ne multiplicentur collitigantes, nec lites fiant immortales, ne superuenienti collitiganti præiudicium irrogetur ex datione nouorum aduersariorum. text. est *in c.1. text. in c.2. vt lite pendent. lib.6. clem.1. eod.tit.* plenè Lancelot. *de attentat. 1.p.c.3. ex n.97. vsque ad fi.* vbi 6. modis ampliat, & quindecim limitat, aliísque declarat, exactè etiam & optimè Flami. Pari. *de resign.benef.lib.2. q.3. à n.97. & n.102.* Ricc. *in pract. Eccles. concursus ad Eccles. Paroch. decis.488. vers. tertiò cessat.*

160 Et per hanc prohibitionem ordinario non amouetur potestas prohibendi huiusmodi beneficia litigiosa in perpetuum, sed dumtaxat, eius suspenditur potestas, donec futurus litis declaretur euentus ad quem beneficium pertinet, vt *in d. c. fi. & d. clem. 1 §. si verò.* docent Gomez *in regul. de triennali q.31. n.9. vers. sic etiam dispositio c.2.* Simonet. *de reseruatio. quæst.10. n.5.* Mandos. *in regul. de impetran. benefic. per. obitum famil. Cardi.* quæ est *32.q.9. à n.5.* Couarr. *in pract. quæst. c.36. sub n.7. versic. quinto.* Nauarr. *in c. accepta de restitutio. spolia. op.10. solutio. n.30.* Nicol. Garcia *de benef. 1. tom.5. p.c.1. à n.133. cum sequentib.* ad idem Hieronym. Gonzal.
161 *in regul. de men. in §.7. proœmia. quæst.3. ex n.118. & in glos.32. n.40.* quod eo vsque censetur suspensa, quousque, scilicet superstes per rem iudicatam vincatur, & ipsa res iudicata habuerit effectum, fuerítque executioni tradita, adeptióque sit possessionis subsecuta, vt sic decisum fuisse in Rot. cuius meminit Flamin. testatur *vbi proximè n.111.*

162 Ac propterea nihil mirum, vt huiusmodi litigiosorum beneficiorum prouisione facienda, factáque ab ordinario lite pendente, siue super curato, siue simplici appellationi non deferens, vim fieri, declaretur quotidie, ex hoc capite; scilicet; nullitas ex actis apparentis, siquidem prouisio, & subrogatio rigorosa facta per ordinarium cedente, vel decedente collitigante, siue coram se pendeat lis, siue coram alio, est nulla ipso iure. ita statuit Bonifacius VII. *in d.c.2. vt lite pendente lib.6.* vbi gl. Ioan. Monach. Geminian. Anchar. & Francus notant communiter Rot. *decis.10. num.2. vt lite pendente in nouis.* Cassiador. *decis.5. super regul. Cancellar.* Bellam. *de*
163 *cis.94.* Moheda. *decis.178. vacante*, ita vt ita prouisus contra formam *dicti c.2.* est de facto remouendus à possessione. Rot. *dec.3. de restit. spolia. in nouis.* Cassiador. *decis. num.4. eodem tit.* Flami. Pari. *vbi suprà d.lib.2. quæst.5. numero* 108. qui quidem videndus omnino, optimè per totam illam quæstionem hunc examinat articulum, apud quem, & cæteros citatos videbis, aliud esse dicendum in subrogatione per gratiam factam à summo Pontifice, quæ gratiosa vacatur, in locum, & possef- 164
sionem, iusque demortui iuxta regulam Cancellariæ de subrogandis collitigantibus, & vt plurimum ipsemet collitigans subrogatur.

Et hæc conclusio *d.c.2. vt lite pend. lib.6. & d.clem.1.* 165
procedit, & extenditur ad beneficia iuris patronatus, etenim pendente lite superipso iure patron. patronatus præsentare non potest, Calderi. *consil.1 vt lite pend.* Geminian. *in d.c.1. vlt. nota.* Parif. *consil.47. n.13 volu.4.* & est communis opinio secundùm Sarnerium *de subrog. col.q.13.* & de magis communi Rochus de Curt. *de iur. patro. verb honorificum num.53. quæst.23.* Sarn. *decis.31.* Guidobon. *dec.104.* ampliat & limitat pariter hanc conclusionem Lancelot. Robert. *de attentat. 2. p. c 4. à* 166
num.522. vsque ad fi. & quòd beneficium non dicatur litigiosum, nec super eo lis pendere; quando esset dumtaxat mota super possessione, quia tunc sola possessio dicetur litigiosa, optimè plures allegans per Flami. *vbi proximè num.52.* & quòd lis introducta super beneficio: vt vnito, non efficiatur beneficium litigiosum, vt 167
tenet Gonz. *in regul. de men. & alter. glos.5 §.7. n.17.* Nicol. Garc. *de benef. 12.p.c.2.n.32.* & quòd minùs dicatur litigiosum beneficium, quando pendet super priua- 168
tione beneficiati, nisi simul agens de priuatione petat, sibi adiudicari, quia tunc litigiosum beneficium dicitur, latè plura adducens Flami. *d.lib.2, quæst.3. n.56. & seqq.* vbi alias limitationes adducit.

Ac ideo ex supradictis cùm verum sit; vt nec ordina- 169
rius prouidere, patronus præsentare possit, nec elector eligere lite pendente, cedente, vel decedente vno ex collitigantibus, ex Doctoribus iam citatis: ita nec ipse ordinarius per consequens concursum ad Parochialem litigiosam facere, vt absolutè & generaliter loquens, multa fundamenta in comprobationem cumulans, tenet & bene defendit Gonzal. *in glos.6. à n.142.* quod tamen fallit in subrogatione gratiosa, facta per summum Pontificem, quando noluit ipse Pontifex 170
eandem facere in collitigantem superstitem, tunc enim in Parochialibus concursus adesse probat Nicol. Garcia *de benefic. 6.p. cap.2. num.170. & sequentib.* vbi adducit decretum sanctæ Congregationis editum eius 23. Iunij anno 1594. *ibi*: Quando in illis summus Pontifex noluerit collitigantem subrogare, verum ius demortui in alium transferre, *&c.*) qui Garcia ita intelligendus est, & reducendus ad terminos d. declarationis, non aliter. Quoniam foret subuertere tot decreta, & constitutiones Canonicas, prohibentes prouisionem horum beneficiorum, quam etiam declarationem (errórque foret manifestus contra dictam Congregationem) adhuc ipse Garcia *ibi n.172. cum seqq.* declarat, & reducit ad limites *d. cap.2. vt lite penden. in 6. & d. clem. primæ*, vt hoc casu facto concursu electo, vt ma- 171
gis idoneo non fit facienda collatio, sed est expectandus finis litis, sed si talis electus petierit, se admitti ad defensionem litis in statu, in quo est illo tempore, admittendus est pro suo interesse, iuxta *d. c.2. versic. sanè.* & ibi glos. & Doctores, *vt lite pendent. lib.6.*

His adde quòd præsentatio debet fieri personaliter, 172
id est sensibus corporis illius cui fit præsentatio, adeò quòd præsentatus debet esse corporaliter coram ordinario, nec sufficit patronum præsentantem aliquem, solùm mittere instrumentum præsentationis ordinario, vt per Sylvest. *3.p.q.1.n.6. & q.2. n.45* Rota *in termi. decis.3. de iur. patron. in nouis.* Achill. *decis.12. eodem tit.* Rot. *dec.211. in nouis.* Fran. *in c.fi §. verum in 1. not. de iur. patronat. in 6.* Rochus de Curt. *in tract. de iur. patron. verbo, patronus.* & iuxta hanc opinionem fuisse in Rota resolutum in vna Asculana Parochia 13. Ianuarij 1548. coram Anto. Augusti. testatur Aloy. Ricc. *in pract. iur.*

patron.

*patron.decis.*156.*à n.*58.*cum seqq.* & pluribus aliis Doctoribus diximus infra c.seqq.Et est ratio,quia præsentatus debet prius examinari ab ordinario,anteaquam in-
173 stituatur,ad finem videndi,si est idoneus, secundùm Panor.*in c. pastoral.n.*7. *de iur. patro.* Anchara. *in c.ius expti.n.*2.*de præbend.in*6.Rebuff.*q.*10.*n.*15.Riccius *vbi proximè n* 62. quando autem præsentatio facta de absente sustineatur, vide latissimè per Nicol. Garc. *de benefic.* 4.*p.c.*1.*à n.*15.*cum sequentibus.*

Qui *n.*6. ex hoc infert quòd aliter facta præsentatio,
174 quam modo prædicto, vltra quod erit nulla, patrono etiam currit tempus,Innocen.*in c.in Lateranen.in vlt.not. de præben.*Monal.*consil.*149.*num.*3.*& seqq.volu.fi.* Rub. Alexandr.*consil.*93. & hæc opinio scilicet;quod præsentatio fieri debeat personaliter, corroboratur ex decreto Trid.*sess.*24.*c.*18. *de reform.*& 25. *cap.*9. quonam modo sustineatur praxis hodierna, quòd admittitur absens præsentatus à patrono,& quando,vide,quod latiùs explicat Nicol Garcia.*vbi proximè.*

175 Et ob hanc doctrinam præsentatio facta de clerico absente erit nulla, vt tenet Riccius *vbi supra*, & iterum *in decis.*158.*per totam.* vide tamen Nicolaum Garciam *locis proximè citatis*

176 Vnum tandem te aduerto, quòd non omnia contenta *in d.c.*18.*sess.*24.*de reform.* disponente circa prouisionem Parochialium, dantéque formam seruandam cum decreto irritante formam inducere, ita vt si non adhi-
177 beantur annullent prouisionem, vt videre est in deputatione vicarij, seu œconomi ad vacantem Parochialem, secundùm latè tradita per Garciam *de benef.*9.*p. c.*2 *n.*19.& 20.& quod de edito cum maiori termino apposito (de quo nos suprà & per eundem ibi *n.*46.) item quòd eligatur magis dignus, licèt ipse omittatur, non peccari in forma, & sic nullam non reddi prouisionem, cùm sit ei per per remedium appellationis à motu proprio Pij V. in conferendis prouisum, probat latè ipse Garcia *ibi n.*235,*cum seqq.*

178 Nunc de nullitatibus, quæ accidunt in prouisione simplicium beneficiorum, tractemus, ex quibus facilè colligetur, quando appellationi sit omnino deferendum;& in primis dico;quòd in beneficiis quæ sunt non liberæ collationis, sed iuris patronatus, siue simplicia
179 sint, siue curata: edicta præcisè & necessariò debent præcedere institutionem faciendam,aliàs ipsa nulla redditur ipso iure,iuxta text.*in c.fi.de electio,lib* 6.qui procedit etiam in institutione, vt post Doctores ibi tenent Lap.*alleg.*8.*n.*4.& eius additio. Mandos. *liter.V.* Rochus de Curt.*de iur.patron.verb.honorificum.q.*2.*n.*4.*& q.*38. *n.*69 Lamber.communem dicens 2.*p.*2.*l.q.*6.*art.*2.4.12. *&* 16.Hieron Gabriel.*consil.*199.*num.*2.*lib.*1. Flores de Men.*quæst.*3.*n.*55. Aymon. *consil.*63. *n.*2. Perez de Lar. *de anni.& Capella. lib.*2. *cap.*10. *num.*32.*&* 39.*&* 40. Crescent. *decis.fi. de iur.patron.* Caputaq. *decis.*37. *p.*2. Cott.*decis.*387.*in miscellaneis manuscriptis.* Puteus *decis.*484.Riccius *in prax.Eccles.iur.patron.decis.*160 *per tot.*vide quæ nos suprà n.49.

180 Nam, alias prouisionem nullam esse ipso iure; pluries declarasse Rotam, testatur ipse, & debet in edicto terminus comperens assignari, & peremptorius, vt *in d.cap.fin.*vbi Doctores & Lamberti *vbi proximè art.*21. Perez de Lara *num* 44 & quod superiùs diximus, & ita non esse de forma prouisionis Parochialium ex decreto Trident.*sess.*24. *de reform.c.*18.procedit in beneficiis liberæ collationis. at hæc conclusio procedit in beneficiis quæ sunt iuris patron.iuxta ea quæ nos suprà d. num.49.

181 Et in tantum, quòd quando sunt alij patroni certi, non sufficit citatio generalis per edictum, sed debent nominatim,& specialiter citari. aliàs institutio est nulla ipso iure, vt per idem cap. fin. & Doctores ibi dixerunt Perez de Lar. *vbi suprà num.*42.*&* 43. quem sequitur Nicol. Garci. *de benefic.*2. *tom.*9.*p.cap.*4. *num.*8. vbi refert aliquas Rotæ decisiones. Idem etiam affirmat Lambert.*de iur.patron. lib.*2.*p.*2.*q.*6. *art.*11.*&* 13. Secus autem in cæteris beneficiis merè collatiuis, & 182
in collatione eorum, in quibus nulla requiritur citatio,aut vocatio,eriamper edictum glos.*in d.c.fin.de electione in* 6. *verb. obseruari.* Phil. Fran. *in c.constitutis* 2. *n.*12.*de appellat.* Prob *ad Monach. in c. licet Episcop.de præben.in* 6.*n.*2 Sarner *in regul.de infir quæst.*18.Rot.*decis.*309.*n.*2.*p.* 2.*diuers.* Flores de Men. *pract. quæst.q.*3. *à n.*54. vide quæ nos sursum n.49. & seqq. vbi limitauimus hanc doctrinam.

Vnum tamen nota, quòd licet hoc casu prouisio, & 183
institutio sit nulla ipso iure, non tamen ipsa præsentatio,vt benè probat Aloys.Ricc. *in prax. Eccles iast. iuris patronat decis.* 60.*per totam.*

Pariter ratio appellandi in promptu esse dicetur, de- 184
ficiente forma assignata in beneficiis simplicibus à Conc.Trident.*sess* 7.*de reform c.*13.dum ait: Præsentati seu electi, vel nominati à quibusuis Ecclesiasticis personis,etiam Sedis Apostolicæ nuntiis ad quæuis Ecclesiastica beneficia non instituantur, nec confirmentur, nec admittantur, etiam prætextu cuiusuis priuilegij, seu consuetudinis, etam ab immemoriali tempore præscriptæ: nisi fuerint prius à locorum ordinariis examinati, idonei reperti, & nullus appellationis remedio 185
se tueri possit, quo minus examen subire teneatur: 186
præsentatis tamen electis seu nominatis ab vniuersitatibus,seu collegiis generalium studiorum exceptis, qui text. loquitur dumtaxat (vt vides) in electis, seu præsentatis,aut nominatis ab Ecclesiasticis personis ad simplicia beneficia, quibus assignatur forma, ponderatis, verbis,*ibi*, nisi fuerint priùs à locorum ordinariis exa- 187
minati, *&c.*) quia cùm detur ordo formam inducit, qua non seruata, prouisio nulla est, Felin.*in cap. cum dilecta de rescript.num* 6.*versic.sextum signum.* Brun.*in tract. de form. tit. quatenus censeatur datum aliquid pro forma fol.*4 *concl.*15.Chaquer.*decis.Pendemon.*165. *n.*14. cum Neuizan *cons.*87.*n.*13.Mandos. *regul.*24.*quæst.*3.*num.*9. & latè de hoc articulo, quòd examen hoc requiratur 188
pro forma etiam in benefic. simplicibus patronatus mixti,vide Nicol.Garc.*de benefic.*9. *p.cap.*3.*à prin.* præcipuè *à n.*5.Ricc.*in pract. Eccles. concursus ad Ecclesiam Parochial.decis.*415.*per totam,*vbi Rotæ decisionem re- 189
fert,& quod etiam quilibet notoriè idoneus non excu setur, *ibi numero* 15. & quòd præpositeratio inducat 190
nullitatem, & appellationem permittat, vide latè Cardin.Tusc. *lit. P. in pract. conclus.*519. *fol.*368. *tom.*6. & attende d. Trid. decretum, *ad fi.* vt appellatio non obstet, quominus huiusmodi examen subire teneantur. hoc est, ad differentiam *c.*19. *sess.*24. *de reformatio.* de quo suprà,quod loquitur in Parochialibus,vbi requiritur hoc examen, & approbationem per concursum fieri, at hic in simplicibus simplex examinatio, & approbatio absque eo.

Et ex his inferre etiam poteris ad prouisionem Ca- 191
nonicatuum Doctoralis, & Magistralis per concursum, publicúmque examen faciendam, in qua quidem multa requiruntur, pro forma seruari, iuxta tenorem motus proprij Leonis X. & Bullæ Sixti IV. quas referunt Gonz. *in regul.de men. gl.*9.§.2.*à num.*4.Nicol. Garc. *de benefic.*5.*p.c.*4. *num.* 169. inter quæ est præstatio iuramenti corporaliter tactis euangeliis facienda ab electoribus, & quòd vota præstentur secretò,quamuis in aliis Capitularibus de iure hæc forma non requiratur, sed palam potest fieri, & per scrutinium, de quibus hinc inde plurima adducens optimè & per eundem Garciam *vbi proximè a n.* 169. *vsque ad fi.* vbi etiam an Capitularis, qui non adfuit lectionibus, 192
& actibus oppositorum, possit votare, & sit nulla pro- 193
uisio, & an & quando possit quis votare per Procuratorem, & an procurator possit iuramentum præfatum præstare, & alias plurimas quæstiones contingentes, ex

ex quibus redditur nulla horum Canonicatuum electio, latè optimèque examinat, ad quem occurre, quoties te necessitas compulerit. Sufficiet tamen dicere, vt in omnibus his casibus, quibus nullitas electionis appareat, vim fieri, & reponi, non deferendo interiectæ appellationi à Capitulo eligente; declarandum in supremis tribunalibus, aditis per viam violentiæ, & de forma tradita à iure cæteris electionibus, cuius omissio nullam eam reddit; confuge ad integros titulos in decretalibus, & in 6. de electione, & peculiares etiam tractatus quod mei non est.

194

195 Alia etiam multa, quæ ad prouisionem beneficiorum tam curatorum, quàm simplicium, quatenus nostrum attingunt institutum, apposuimus supra 2.p.c.13. à prin. & etiam in discursu operis, hîc autem ea tantùm scribuntur & adnotantur, quæ ob solemnitatis defectum, & formæ omissionem nullas reddunt prouisiones, eásque faciunt appellabiles.

196 Et non solùm omissio formæ appositæ in prouisione beneficiorum simplicium & curam animarum habentium (de quibus hactenus) ipsam reddunt nullam, irritam, & inanem, & per consequens appellabilem, etiamsi sui natura attenta appellationem non admittat, sed alio ex capite etiam potest argui nulla, nam cùm duplici modo in beneficiorum prouisione procedatur, alio extraiudicialiter, alio iudicialiter; diximus latè suprà l.2.c.13. per totum & ibidem latè etiamsi in Parochialibus procedi contigerit iudicio formato, à sententia appellationi non esse deferendum, in simplicibus secus sit, quapropter quando iudicialiter procedatur etiam in curatis, si aliqua nullitas attingens processum, & formam iudicij, notoriè scilicet per inspectionem actorum appareat quæ sententiam, seu actum nullum reddat, quantumuis hucusque dicta forma seruaretur, appellationi omnino
197 esse vtique deferendum, siue (vt diximus) in simplicibus, siue in curatis, cùm omnis dispositio de mundo de actu loquens, necessariò de actu valido intelligenda est, iuxta ea quæ latiùs adduximus superiùs à principio huius capituli.

198 Et in similibus terminis facit, quod de bulla Pij V. dicitur, disponens, quòd sententia transacta in rem iudicatam mittatur executioni, nisi sit nulla ex defectu citationis, iurisdictionis, aut mandati, quia nihilominus si contineat ex alio capite nullitatem puta: defectum terminorum substantialium, intelligitur etiam denegata executio, quamuis limitatè de illis tribus fuit locuta dumtaxat, vt per Cassiador. *decis.* 8. *de rescript.* Rot. *decis.* 2. *n.* 11. *& seqq. eodem tit. in nouis.* Peregri. *de-*
cis. 24. *lib.* 1. Marescot. *variar. resolutio. l.* 1. *c.* 87. *num.* 31. *& 32.* nam licèt ex omissione terminorum, & aliorum
199 substantialium non oriatur nullitas expressè comprehensa in d. Bull. Pontifi. tamen ad impediendam executionem sufficit, quòd aliquid omittatur de substantia iudicij, Æguid. *decis.* 27. & Cassiado. *decis.* 2. *de iud.*
200 Marescot. *vbi proximè numero* 32. vbi dicit etiam, quòd Bullæ non tollunt nullitatem actuum prouenientium ex forma (aliàs de iure requisita) non seruata, iuxta *c. cum dilecta, de rescrip.* Feli. *in c. quoniam contra colu.* 5. *vers. si tamen constitutum,* & ita declarando bullam prædictam tenuisse Rot. in vna Roman. Saluia. interdic. 6. Nouemb. 1598. coram Orano testatur Marescot. *vbi proximè. d. cap.* 87. *sub n.* 32.

201 Nam etsi aliquod statutum disponat, aliquam sententiam esse executioni mandandam non obstante appellatione, vel quolibet alio statuto, quia si opponatur nullitas resultans ex inobseruantia formæ alterius statuti, talis nullitas, cùm non censeatur exclusa, impedit executionem ipsius sententiæ, Ioan. Andr. Paul. Castr. & alij tenent citati & sequuti à Ripa *in l.* 4. *§. condemnatum ff. d. re iudi. num.* 13. Lancelo. Robert. *de at-*
tenta. 2. p. cap. 17. *num.* 50. & ideo dicit eleganter Philip. Franch. *in cap. dilecto num.* 131. *vers. quartò limita.*
etiam da appella. quòd forma tradita in procedendo ad sententiam, seu alios actus, prout citationes, & alias solemnitates processus in aliquo statuto, seu dispositione non intelligitur sublata nullitas proueniens ex capite alterius statuti, & per aliud statutum concedens executionem sententiæ non obstante quolibet alio statuto, quoniam nihilominus si sententia reperitur lata, seu alia acta facta absque solemnitate, & forma prioris statuti; executioni nou est mandanda, cùm non sit verisimile, nec credendum, huiusmodi solemnitates voluisse excludere, arg. *l. ad ea ff. de conditio, & demonst.* 202
pro quo etiam gl. & Doctores *in c. item eum qui, de restitutione spolia.* Bart. *in l.* 1. *§ parui ff. quod vi aut clam.* probant, & docent Decius *cons.* 195. incipit *studendo brevitati,* vbi adducit varia consilia. Ioan. And. *in additio. ad Specul. tit. de senten. executio. §. postrem. in additio. in verbo, §. seqq.* Paul. Castren. *in l.* 4. *§. condemnatum, ff. de re iudi.* sequuntur hoc idem Anto. de Bur. Immol. & Feli. *in c. ex*
parte 2. de off deleg. quos referens sequitur Franc. Rip. *in*
d. §. condemnatum num. 13 & ideo licèt Concilium Trid. 203
d. cap. 18. *sess.* 24. *de reform.* dicat non obstante appellatione, esse mandandam executioni prouisionem Parochialis Ecclesiæ, & licèt quando proceditur in aliis simplicibus extraiudicialiter, nihilominus quoties in omnibus procedatur iudicialiter, nisi solemnitates iudicij seruentur, nulla redditur sententia & prouisio, vt & nos diximus suprà in d. 2. p. cap 13.

Quod & vlteriùs fulcitur, nam dispositio, & priui- 204
legium, etiam quod sui natura ampliari debet, nunquam tamen ita eius est facienda interpretatio, vt includat plures specialitates; ita notabiliter docet Bal. *in l. fi.* 1. *lect. in vers. & nota, quod beneficium sic est interpretandum,* arg. *l. si quando C. de inofficioso. testam.* quare si
conceditur inhabili facultas testandi, non tamen ideo 205
ei censetur concessum, vt omittat solemnitates iuris; quia essent duo specialia *ex d. l. si quando.* quam doctrinam *ad l. penult. ff. de constit. Princip.* reddit & sequitur Iff. *ibi n.* 32. Natta *cons.* 363. *stante n.* 9. inter consilia Syluani & sub eius nomine, *cons.* 100. *stante Marchionali num.* 70. Decius *cons.* 28. *numero* 20. Ioann. Guttierr. *pract. quæst. ciui. lib.* 4. *qu.* 11. *n.* 36. *tom.* 3. ergo licèt Concilium Trid. nouiter inducat priuilegium executionis sententiæ in curatis, ita debet interpretari, vt seruentur necessariæ solemnitates, & validæ in eadem sententia à iure requisitæ, ne duæ specialitates concurrant, iuxta *C. de dot. promiss.*

Hinc ex variis causarum figuris in processibus, aliisque 206
actibus iudicij nulla reddi potest sententia, siquidem in casibus, vbi necessaria est citatio, illa non adhibita nullum redditur iudicium, *c. absens c. absentia, c.*
caueant c. omnia 3. quæst 9. cap. 1 *de causa poss & propriet. cap. inter quatuor de maiori. & obedi. l. ea quæ C. quomo. & quomodo iud. l. de vnoquoque. ff. de re iud.* Bald. *in l.* 1. *col.* 1. *C. quomodo & quando iud* Feli. *in c. ex parte 2 colu.* 2. Bal. *in l.* 1. *de off. deleg.* Decius *cons.* 63. *viso puncto. col. pen. l.* 4. Roma. *singul.* 674. Anchara. *cons.* 167. latè Doctores *in l. fi. C. de testib.* Afflict. *dec. Neapol.* 307. latè Feli. *in c. cum*
olim colu. 9. *de re iud. Lanfran. in clem. sape in vers. omissa*
citatio de verbor. signifi. exactissimè multa in propositum cumulans Vantius *de nulli. sentent. ex def. citatio. per totum,* & alibi passim, quod vulgare est.

Illud tamen notabile, quòd licèt processerit citatio
in causa: tamen ex mutatione personarum, siue iudi- 207
cis, siue partis, noua citatio decernenda est, vt in iudice remoto, & in eius locum alius subrogetur, vel ipse aliquem delegauerit ad sententiam pronunciandam, noua requiritur citatio; emanata à subrogato, seu successore, licèt iam præcesserit, tenent glo. *in verbo consentaneum. verb. à quo C. quomodo & quando iudex,* vbi Bart. *n.* 11. Bald *n.* 7. Salicet. *num.* 5. Felin. *in c. quia V. num.* 4. *de iudiciis insi.* cum aliis adductis per Anton. Gabriel. *tit. de citatio. concl.* 1. *numero* 114. quod declara vt per

Hiero

Hyeronymum Gonzal. *in regul. de men. gloss. 9. in annotat. num. 134. & seqq.* & per Puteum *decis. 348. n. 1. & 2. l. 1.* Maresc. post alios *variar. resol. lib. 1. cap. 31. à n. 5. & 6.* & nos in optimo casu 4. p. c. 1. num. 47. & iterum ead. p. cap. 5. à num. 8.

208 Et loquendo in receptoribus ad probationes recipiendas, quæ cùm fieri non possint nisi citato aduersario: tamen quando esset mutatus iudex, seu commissarius, aut subdelegatus, vt ab eo requiratur noua citatio, nec sufficiat prima pro toto termino probatorio, Felin. *in d. c. quia V. sub n. 4. in fi. de iudi.* Paul. Castren. *in l. edictum. 55. n. 2. de iudiciis* multi citati ab Anton. Gabr. *vbi proximè.*

Et in mutatione litigantis, vt si is moriatur, noua sit
209 expedienda citatio (quam *carta in seguimiento* dicimus) cum relatione status causæ, aliàs processus, & sententia erit nullla, tanquam absque citatione lata, probat text. *in l. in oratione, ff. de ferus*, latè Peregrin. *in tractatu de fideicom. art. 53. n. 30.* Matt. *in tractatu de iuris. 4. p. centuria 1. cas. 33. n. 11.* Valasc. *in consult. 1. tom. consult. 38. per totam*, quam doctrinam nota, quoniam pauci ea, vt quæ incognita, vtuntur.

210 Sed ego vidi in hoc tribunali annullatam sententiam per idem latam, contra successorem eo non citato de nouo, licèt fuerit defunctus, cum quo lis cœpta erat, citatus, & sic noua citatio expediri iussum fuit (quam *carta en seguimiento* practici dicunt) informante charissimo, doctissimoque, & studioso magnique ingenij Domino Garcia Lopez Salgado de Sotelo fratre meo, hanc doctrinam adducente.

211 Item insanabilis defectus & nullitas illa reputatur, quæ ex defectu iurisdictionis prouenit, tam delegatæ, quàm ordinarię, de cuius natura, & qualitate plures, variásque doctrinas in genere, & in specie (vt infinitos taceam) est videndus. Vantius *de nullit. sent. ex defectu iurisd. ordinariæ & in tit. de nulli. sententiæ ex defectu iurisd.*
212 *deleg.* Redditur etiam nulla ex defectu mandati, seu legitimationis personarum, circa quem articulum varias cumulat quæstiones ipse Vant. *in eod. tractatu tit. de nulli. ex defectu in inhabilitatis, seu mandati comparentium, &*
213 *vnde ac quibus modis regulariter prouen.* per plus 176. numeros *ac eodem tract. in tit. de nullitat. ex defectu processus, ac solemnitatis & formæ ipsius sententiæ.* vbi multa practicabilia, & frequentia, vtiliáque adducit, per 142. numeros, & vltra eum multæ nullitatis annotationes ad processum, & causam beneficialem videndæ sunt per Hieron. Gonz *in regul. de mensi. & altern. gl. 9. in annota. contra nullit. & attent. in causis benef. à n. 48. vsque ad fin.*

214 Pariter sententia est ipso iure nulla, si fuit lata in tam breui tempore, & cum tanta festinatione, quòd acta verisimiliter non potuerunt videri, Iff. *in l. iudices numer. 2. C. de iudiciis.* Federi. Sehenius *in tract. de sentent. à num. 3.* Alexand. *consil. 123. num. 24. lib. 4.* optimè & latè Vantius *de nullit. c. penult. num. 32. & 33.* exactè Anton. Gabr. *tit. de sentent. concl. 6. n. 5. & 6.* Achil. *dec. 2. n. 4. de filiis presbyter.* Put. *dec. 344. lib. 1.* Auil. *in prætor. cap. 5.*
215 *gloss. verbo trabaje num. 8. & 9.* qui post Gemini. & Domini. inuehit aduersus iudices ita præcipitanter determinantes, de quibus præsumitur non adhibuisse causæ cognitionem, & facit illud Apostol. Epist. 1. ad Timoth. cap. 5. Nemini citò manus imponas *c. 1. 24. d. c. fi. de electione lib. 6.*

216 Egimus hactenus de appellatione deferenda ab actu, processu, sententia, prouisione beneficiorum nulliter notoriè apparentibus, ex defectu formæ, seu ordinis interposita, cùm ratio appellandi sit in promptu, etiam in iudiciis aliàs sui natura inappellabilibus: nunc videndum est versa vice de appellatione interiecta (nulliter tamen) ab eisdem actibus, sui natura aliàs appellabilibus. Et illud pro conclusione propono, vt appellationi minùs solemniter minúsque legitimè & ex defectu formæ, vel aliàs nulliter interiectæ, etiam à sententia, seu actu appellationem permittente, quoad vtrumque effectum; iudex non deferens, vim non faciet, sed licitè ad sententiæ executionem poterit deuenire. ita notat Philip. Franc. *in c. vt debitus honor n. 47. de appellat.* Guid. Papæ *decis. 213. statuta n. 6.* idem *dec. 436. in tit. de appellat. n. 21.* & idem *in consil. 124. circa materiam. n. 3. vers. ad secundum & in tract. de appellat. q. 12. n. 18.* Ioan. Monach. *in c. cupientes. §. viginti de electione in 6.* Vitalin. *in tract. de clauss. in clau. nihil noua. appell. pend. n. 4.* Vanti *de nullit. senten. quando & intra qua tempora n. 48. & in tit. de nullit. ex defectu iur. ord. n. 142.* Bald. *consil. 367. ad euidentiam. in prin. l. 1.* Stephan. Auf. *in dec. ad Capell. Tholos. fin. circa med.* Socin. *consil. 45. visa. sub num. 13. vers. 8. dubitatio lib. 1.* Natta *consil. 606. approbo num. 3. lib. 3.* Paris. *consil. 108. de bono iur. n. 26. lib 1.* Rot. *dec. 30. aliàs 190. quoad reuocationem. de app. in nouis.* Portoles Immol. *in consil. 172. posteriores n. 4.*

Quod quidem accidere potest, vel quia sit interpo- 217
sita à non legitima persona, vel non debito, & assignato termino: vel quia non est interposita coram iudice, qui pronuntiauit: vel quia non fuit expressa legitima qualitas sententiæ, & personæ appellantis: vel quia non fuit pura, sed conditionalis: vel non fuerunt legitimè periti apostoli: vel quia fuit appellatio generalis, ad omnes iudices: vel interiecta ad inferiorem: vel tandem quando in aliquo fuit omissa forma iuris, vel statuti loci, respectu iudicis ad quem. quas cùm singulas nullitatis causas accuratè, latè, & eleganter examinat & discutit Lancel. Robert. *tract. de attentat. 2. p. c. 12. lim. 50. per totam*, merito hîc omitto; prosequitur amplissimè Sigismundus Escacia *tractatu de appellationi.* in locis citatis infrà num. 228.

Et non illud, etenim non solùm his modis dicitur 218
nulla vt ei deferendum non sit, verùm quando tacitè, vel expressè pars appellationi propositæ, aut proponendæ renuntiauit, tacitè si intra terminum à iure non 219
prouocauerit grauatus, qui regulariter currit à die sententiæ, & de momento ad momentum, vt per Nicolaum Milium *in verbo appellatio debet, fol. 11.* elegans decisio Capell. Tholos. 101. & per Franc. *in c. ex ratione à num. 2. cum seqq. de appella. & in c. bonæ memoriæ n. 19. eodem tit.* de communi testatur Alexand. seu potiùs consilium Patauinum inter consilia Alexand 87. incipit *nos Doctores num. 11. lib. 6.* Minsinger. *singul. obseruat. centuria 2. decis. 2.* incipit *decem dies. Doctores in aut. hodie. C. de appel. & in c. biduum 2. q. 6.* Paris. *in additio. ad Bar. in d. auth. hodie* hoc latè prosequens, multi relati à Ioann. de Anania *in consil. 93. viso processu, column. penult. vers. venio nunc adinuestigandum.* Tiraquell. *de vtroque retract. §. 1. gl. 11. num. 20.* Rot. *decis. 30. aliàs 190. quoad reuocationem de appell. in nouis. & dec. 2. aliàs 135. sufficit de conceff. prab. in antiq* Mill. *in verb. atten. post appos. pet. vers. 16. fol. 30.* 220
Spe. *in tit. de appell. §. de off. col. fi. vers. idē. quaritur.* Franc. *in cap. 1. n. 11. de appell.* ab initio sunt vtiles dies termini, & quoad progressum continui, secundùm gl *in c. concertationi. in verb. succurrit, de appell. in 6.* notat. per gl. & Doctores omnes *in cap. biduum. 2. q. & in l. 1. §. biduum ff. quando appell. sit.* Felin. *in c. quoad consultationem n. 37. de re iud.* Rot. *dec. 2. aliàs 49. si feratur in prin. de dolo & contuma. in nouis. & dec. 46. aliàs 500. si feratur de appel. in antiq.* & quòd vltra tempus proposita sit nulla, glos. *in l. præses ff. de reg. iur.* Blanc. *in pract. de compr. q. 4. n. 89.* Minsing. *singul. obser. cent. 3. dec. 15.* incipit *circa appellationē.* 221

Quæ doctrina non solùm procedit in appellatione, & in appellationis ratificatione, quæ intra dictum terminum fieri debet. Nicol. Mill. *in repert. verb. ratificatio vers. 2. fol. 338* Guid. Papæ *in consil. 124. circa materiam sub n. 7. vers. ad sextum* & post alios *in tract. de appella. quæst. 76.* Socin. *consil. 45. visa appellatione sub. n. 10. lib. 1.* & facit regul. *l. bonorum ff. rem ratam haberi, & quæ inde* cumulat Tiraquell *in tract. de vtroque retract. §. si verò gloss. 10. num. 85.* Corneus *consil. 292. visis columna. 2. lib. 3.*

Lanc.

Lancelot.*de att.2.p.c.12.lim.1.50.n.53.& seqq.*vbi etiam *à n.50.*idem extendit ad additionem.

222 Currunt tamen hi dies à tempore ſcientiæ,& notitiæ Rot *deciſ.22.alias 137.appellatus de appell.in nouis.* Capici.*deciſ.139.per totam* Lanfr.*deciſ.135.*quod etiã procedit, vt currat terminus etiam domino à die notitiæ
223 procuratoris,cum quo iudicium actum fuit, vt ipſi dicunt, quando ſcilicet Procurator non eſt ſoluendo, vt per Affli&tum *deciſ.345.fuit dubitatum num.4* &faciunt tradita à Nicolao Mil.*in reper verb.appell.debet.fol.11.* Rot.*deciſ.16. alias 364. cùm iura, de dolo. & contum.in nouis.& deciſ.46.alias 499. nota ſi feratur, de appellat.in antiq.* de quo vide late per Lancelot.*2. p. cap.11. à numer.9. cum ſeqq.* vide infrà num. 228. remiſſiuè, quia
224 ignorans ſemper dicitur eſſe intra terminum ad appellandum,vt declarat Bald.*in cap.venientes n.2. de iur.iur.* Lancelot.*de attentat.2.p.cap.12.lim.50.*vbi per ſequentes, quando & quomodo facienda condemnato ſententiæ intimatio.

225 Vou eſt ſcire,quòd quando non eſt facta legitimè intimatio ſententiæ, licèt quouſque ad eius notitiam non perueniat eius tenor, ſemper reperiatur intra terminum,&poteſt appellare quandocumque intra decem dies à tempore ſcientiæ computandos,& licèt geſta intra decem dierum a tempore latæ ſententiæ attentata ſint ex ſupradictis Doctoribus, tamen geſta per iudicem,vel executorem poſt dictos decem dies, à tempore latæ ſententiæ non reuocabuntur remedio attentatorum,ſed beneficio iuſtitiæ,ſeu potius iniuſtitiæ, & ſic, vt ita geſta,nec ſint nulla ipſo iure,probãt Rot.*deciſ.18* incipit *licèt fictè contumax.de appellatio.in nouis.*Nicoll. *alias 187.*Mill.*in repert.in verb.attentata pendente tempore fol.29.* Lancelot.*de attent.2. p.c.11.n.13.*vbi allegat Modernum *in praxi Romanæ Curiæ lib.8.c.4.vt lite pendente,de attentat.ſub num.9. verſ.generaliter verò.* idem etiam tenet Bertachi *in reperto. verbo appellatio, quan-*
226 *do.num.20. ad prin.* allegans dictam Rotæ deciſionem, & ſic de tacita appellationis renuntiatione iuxta text. *in l.1.C.ſi ſæpius in integ. reſti. poſt.* ibi, appellare enim debuiſtis,ſi vobis ſententia diſplicebat.) cùm generale
227 verum ſit in iure, vt qui terminum ſibi ad aliquid præfixum,labi permittit,cenſetur renuntiare,& non poteſt, nec agendo,nec excipiendo audiri,vt loquens de præfinitione termini ad docendum de nullitate, tradit Cephal.*conſ.201. incipit exiſtimo n.4.l.2.& conſ.202.n.18. eodem lib.2.*Lancelot.*2 p.cap.20.limi.19.num.2.*Veſtrius *in prax.Rom.cur.l.8.c.3. ſub num.17.* Puteus *deciſ.7.ſub rubri.de reſtitu.in integ.*Corneus *conſ.111.licèt videamus l.1.*faciunt Caſſiado.*deciſ.4.in attenta. num.5.de dilatio.* & idem Veſtri.*in prax.d.l.8. cap.4.num.21.* & Moder.*in annotatio.ad Æguid.n.108.& n.154.* Cottan. *dec.100.* qui profitentur hoc caſu termino præfixo tranſacto poſſe ad executionem deueniri.

228 De omnibus ſupradictis, & aliis pluribus difficultatibus, an & quando poſt decem dies liceat appellare per ampliationes,& limitationes, latiſſimè ac etiam doctè per Sigiſmun.Eſcac.*tr.de appella.quæſt.11.per totam* quem vide, & de requiſitis ſubſtantialibus appellationis vide eundem *quæſt.per totam* cum ſuis articulis, *&*
229 *9.5.cum ſeqq.*

Et quando appellationi expreſsè renuntiatur tam interiectæ iam,puta;quando per tranſactionem,receditur à lite adnotata per Doctores *in l. poſtquam lites C.de pactis.*Lancelot.*vbi ſupra d.c.12.in præfatione n.19* & faciunt quæ Milis *in verb.lis finitur fol.215.* Crauet. *conſil.182. videtur lib.4.n.1.*Doctores *in l.ſi contra maiores C.de appellat.* Ancara *conſ.16. viſo.* Patiſ.*conſ.47. videtur num 43.lib.4.*Thanis *deciſ.5* incipit *tranſactio quam*
230 *proponendæ*,vt ſcilicet ſi pactum de non appellando fuerit factum, nam cùm valeat iſthæc renuntiatio, executionem ſententiæ non ſuſpendit. Guid. Pap. *in tract. de appellat.quæſt.106.*Lancelot.*vbi proximè num.20.* vel

quando fuit facta obligatio de ſtando vnicæ ſententiæ quæ conuentio de iure valida reputatur, iuxta text. *in* 231
*l.fin.C.de tempor.appell.*vt eſt deciſio Rotæ *2.alias 287. licèt appellationi,de renuntiatio.in nouis.* notat. Franc.*in interpoſita,§.illa denique n.2.de appell.*Felin.*in c.ex parte,el 2.n.6.de reſcript.& in c.ſi diligenti n.7.de for.competent.*Pariſ.*conſ.34.num.25.lib.1.*

Eſt denique ſciendum, quòd appellatio ab actu, & ſententia nulla operetur ſuos effectus, cùm inconue- 232
niens conſideratur nullum, ab actu nullo appellari. Franc.*in c.dilecto q.7. de appellat.* & poſt Ioann. Andr. Innocen & Hoſtienſ.*ibi*,& Doctores *in l.ſi expreſſim.ff. de appell.*notat Vitalli.*in tractat.de clau.in clau.nihil nouari relatione pend.n.15.* Alexand. *conſ.130. ponderatis, ad fin.lib.3.& in l.2.C.de bon.poſſ contra tab.* Lancelot. Robert.*de attent.2.p.c.2. ampliatio.6.*& eſſe communẽ opinionem refert Raphaël Cuma.*in l.ſi expreſſim.19. ff. de appell.& relatio.* quem refert Alexand. *conſil.59.viſo titulo,ſub n.16.lib.4* vbi de communi reſtatur,ſequitur Brededo *tract.de appell.p.1.tit.12.col.38.ſub lit. D. verſ. contrarium.*exactè de communi dicens Sigiſmund. Eſcacia *tr.de appella.q.17.lim.19.num.2.cum ſeqq.*vbi contrariam opinionem & fundamenta recenſet quia iura tollunt neceſſitatem, non facultatem appellandi; nam quotieſcumque nullitas non principaliter proponitur, ſed per viam appellationis, executio & omnia ea pendente cenſentur attentata, & reuocanda veniunt,quia 233
aſſumit naturam ipſius appellationis, omniáque ſuſpendit,vt per text.*in c. exhibita de iudiciis &c. ſuper quæſt.in fin.de offic.delegat.*concludit eleganter Franc.*in d.c.dilecto 63.q.9.n.21.& 22.& in quæſt.10. ſub. n.32. verſ.ex his ſecundum Bald.*Cuma.*in d.l.ſi expreſſim.*Vanti.*in tr.de nullit.ſentent.tit.quot.& quib.mod.nullit.prop. poſſit n.34.*Guid.Papæ *in tractatu de appellat. quæſt.81. per totam.*Natt. *conſ.217. agrotanti n.4.lib.1.* Mynſing. *ſingul.obſer.cent.2.d.77.* incipit. *Vetus.*Neuiz.*conſil.41. num.37.& ſeqq.* Socin. poſt alios per eum *conſil.10.inſignis.ſub num.12.lib.4.*Gramati.*conſil.ciuil.conſ.165.*Cou. *in pract q 24. ſub n.6. verſ. ſed & ſi verum omnino foret, vſque ad fin.*Henri.*conſ.31.cùm venerabilis n.8. & ſeqq. lib.3.*Brun.*in tractatu de ſtatu & conſtit.in verb.nullitas col.antepen.fol 184.verſ.3.hoc idem patet.* Brededor. *vbi ſupra 1.p.tit.12.col.42 in princ. & col.43.liter.B,verſ.4.* Eſcacia *vbi proximè n.12.13.*(&à prin.plures huius appellationis ab actu nullo recenſet.)Vanti.*in tr.de nullita.tit.quot.& quib.mod.nullitas*,&c.*n.34.verſ.prout etiã. fol.380.*Lancelot.*tract.de attenta.2.p.c.17.ſub num.2.& num.68.* Cæſ.Contard.*in l.vni.limit.7.n.53.verſ.cautius & n.54.C.ſi de momen.poſſ.*Couarr *practi.quæſt.c.24.ſub num.7.verſ. ſed etſi verum.*& iterum Eſcacia *de appellat. quæſt.19.rem.1.concluſ.4.n.82.*Hęc de nullitatibus ſufficient,pro noſtræ principalis regulæ & concluſionis (de qua ad princ.huius cap.) exemplis.alia infinita poteris videre in omnibus huius tractatus capitibus, quibus propria ſpecialiter adaptari fuit neceſſe.

Ex quibus omnibus duas potes elicere concluſiones: altera quòd à ſententia ex aliquo capite,ſeu cauſa notoriè nulla,etiam ſui natura priuilegiata,& aliàs inappellabili interiectæ appellationi non deferens iudex eccleſiaſticus vim faciet,cùm hoc caſu ratio appellandi ſit in promptu,ex ſupradictis à prin.huius capitis. 234

Secunda ſit concluſio, vt etiam, in cauſis ſui natura appellabilibus,ſeu aliàs à ſententia priuilegiata appel- 235
lationi minùs ſolemniter, alitérve nulliter interpoſitæ non deferens iudex violentiam nullam faciet;quæ concluſiones,vt vidiſtis,procedunt ſiue in iudicialibus actibus,ſiue in extraiudicialibus, ſiue in diffinitiuis,ſiue in interloquutoriis.

Quibus obiter adiunge, quod ſententia lata contra vel pro defuncto valet,quando procurator fuiſſet in 236
vita litem conteſtatus,&factus dominus litis,aut quando ipſe mandator dominus ſatisdediſſet de iudicato

ſoluendo,dummodò ſententia concipiatur in perſonam procuratoris,Grauat.*in addit.ad praxim Veſtry. l.4.c.4. in fin.nu.41.*poſt Doctores *in l.ſi defunctus 15.ff. de pro-*
237 *curator.*Bald.*in l.nulla dubitat.23 C.eod.tit.* Grat.*diſcep-ta.foren.2.p.c.243.num.13.& 14.*vbi poſt Iſſ. *conſil.138. col.2.ad med.num.2.& per totum l.4.*intelligit, dummodo non ſimus in dominio, qui ſine hærede deceſſerit, tunc enim nec poterit ferri ſententia cum dicto procuratore, & etiam in rem ſuam, & ceſſionario, & in cauſa quoque poſſeſſoria.

Item valet ſententia contra mortuum, quando iudex
238 ignorauit mortem, Riminal.iunior *conſil.179. num.27. cum ſeqq.lib.2.* Angel.*conſ.223. pro deciſione, poſt princ. verſ.concludo igitur.n.2.* & de veriori opinione contra. alios concludunt Iſſ.*in l.non exigimus §.ſi quis in iudicio n.5.ff. ſi quis cautio.* Butr.*in c.quia.column.2.in prin.ſub n.7.de iudiciis.*Milis *in verbo, ſententia lata contra mortuum fol.423.*Put *deciſ.186.in fin.p.1.* vbi quòd eſt vera in profanis, ſecus in beneficialibus. Riminal. Iun.*conſ.179.n.30.lib.2* Becius *conſ.110 per totum.*Guid.Pap.*deciſ.86.Procurator.*Rebuff.*de ſentent.gl.vni.n.10. tom.3. fol.434.* Maran.*de ord.iud.3.p.6.p.prin.n.107.* Coſta *de ignor.& ſcien fact.cent.2.d.74.n.7.*multos alios referens ſequitur Grat.*vbi proximè n.9.& ſeqq.& tom.1.cap.18. à n.29.cum plurib.ſeqq.*Minſing.*cent.1.obſeruatio.85.n.4.* Andr.Gail *obſeruatio.19.l.1.n.4.* Rebuff *in l.morbus fonticus 113.col.1. verſ. ſecundus non valet. ff. de verborum ſign.*Gab.*conſ.50.in prin.lib.1.*

239 Indiſtinctè tamen ſecundum eſt,in procuratore conſtituto à Prælato, vel rectore alicuius Eccleſiæ in his, quæ ipſam Eccleſiam tangunt, vt mortuo Prælato conſtituente mandatum finitum cenſeatur,etiam re non integra, & lite iam per ipſum conteſtata, in vita conſtituentis. text. eſt mirabilis. *in clem.fin.procurator.* cuius hæc ſunt verba : Procuratorem à Prælato, rectore, vel alio quolibet,pro Eccleſia ſua, vel cum beneficio conſtitutum,per mortem conſtituentis reuocari cenſemus, etiam quoad negotia iam incepta, & cauſas, in quibus per ipſum lis fuerit ante mortem huiuſmodi conteſtata.)vbi latè gl.& Doctores.

Memineris etiam,quòd inſtrumentum,ſeu acta, quæ
240 coram vno notario tractantur, non ſufficit præſentare, & fuiſſe producta in actis alterius notarij. etiam eiuſdem iudicis & tribunalis, ſed omnino debent produci in actis eius,qui cauſam tractat, vt aliàs fuit tentum per Rot. in vna Romana cenſus 4. Decemb. 1595. coram Cardinali Pamphilo ; de qua teſtatur Mareſcot. *variar. reſolu.lib.2.cap.107.num.4.*vbi à prin.poſt alios,quòd ſi
241 coram eodem iudice,& inter eaſdem perſonas duæ cauſæ tractentur,geſta in vna non probant in alia, niſi expreſsè reproducantur, nec iudex poteſt ſupplere ex capite notorietatis. rectè conducunt quæ dixi 4.p.cap.1.à n.8..& ſeqq.

Illud tamen valde vtiliſſimum notauerim,quòd cùm de iure, & Rotæ ſtylo nonnullæ ſint iudicij ſolemnitates eſſentialiter requiſitæ,quarum omiſſio actum, iudi-
242 cium, & ſententiam vitient ipſo iure, & ita per Rot.in dies declaratur : tamen omnia ſuſtinentur ſi de contrario Hiſpaniæ iudiciorum ſtylo doctum fuerit, & appareat.quoniam generale verum eſt,vt in ordinatoriis iudicij,ſtylus,& conſuetudo loci,vbi litigatur,&iudicium agitur,ſemper eſt ſeruandus.gl.fin.& ibi Abb. *num.10.*
243 *& 11.* & cæteri omnes *in c. quod clericis de for. compet.* Felin.*in c.Eccleſiæ Sanctæ Mariæ num.55.de conſtitutio.* Rochus de Curt.*in c. fin. de conſuetud. ſectio.8. num.69. & ſeſſ.9.q.16. à num.37. & 38.* Vanti *de null. ex defect. proceſſ. num.56.* Iacob.Put.*deciſ.99.num.2.lib.3.* Hieronym.Gonzal.*in regul.de men.& alter. gl.9.§. in annotat. num.104.* pleniſſimè Roland.à Vall.*in conſ.48.num.1.& per totum volum. 3.* qui poſt alios *num.13. & 23.* ſe-
244 quutus à Gonz. *ibi n.105.* affirmat iudicem appellationis teneri approbare iuſtum ſtylum tribunalis inferioris, iuxta quem iudex à quo proceſſum ordinauit, de quo vide quæ nos latè ſuprà 1.p.cap 2.§ à principio.

Et in terminis ita pluries declarauit Rot.Romana,vt in vna Co.duben.decimarũ 14.Ianuarijanno 1594. coram Seraphino, & in alia Calagurrita. oblationum 26. Maij. 1590. coram Comitolo, & in Toletana decimarum de Sarte.16 Februarij coram Pamphil & aliàs ſæpius,vt teſtatur Hieronym Gonzal.*in d l.regul.de menſ. & alter.gloſſ.9.§.1.in annotatio.num.55.* & eſt bona deciſio Cæſar de Graſſ.*6.num.6.de ſent.& re ind.* per Gondizal.de Paz.*in prax.1.p.tom.1.8.temp.ex n.43.& tom.2. cap.2.de citat.n.14.*qui per d.Rotæ deciſiones fuit allegatus,quibus dicitur, quòd examen teſtium de Hiſpania citatione, etiam vnica pro toto termino probatorio præfixo,& poſtmodum prorogato, ſuſtineatur ex Hiſ. 245
paniæ ſtylo, qui paritur aliquas limitationes, vt per Gonzal.latè ſuprà.qui *à num.65.*defendit ſtylum Hiſpaniæ, vt terminus probatorius ſit communis, & eodem 246
tempore,reo atque actori currat,quidquid de ſtylo Rotæ ſeruetur, vt priùs probet actor, poſtmodum autem reus, actoris probatione releuante ; putat tamen ipſe *num.69.* quod ſi in tribunalibus eccleſiaſticis reus exali- 247
qua iuſta cauſa inſiſteret,quòd non ſibi præfigatur dilatio ad probandum ſuas exceptiones, donec actor ſuam probet intentionem,obtineret,quod poteſt ſuſtineri ex his quæ ipſe *à num.65.*

Hinc etiam fluit, quòd licèt de iure, & Rotæ ſtylo examen teſtium ſit nullum ipſo iure, factum notarium 248
recuſatum, ad quod ſola ſuſpicio abſque cauſæ expreſſione cum iuramento ſufficit, ad illum remouendum in totum.Gaill. *practi. obſer. lib.1. obſeruatio. 33. num.17.* Maſcar.*conſ.1095.num.32.* Virginius de Boccat.*tract.de liter.remiſſ.c.6.n.14.*Eſcacia *tr.de iud.cauſa.ciuil.& crim. lib.2 cap.8 num.919.& ſeqq.fol.317.*non tamen ei datur adiunctus, vt de ratione, & inconuenientibus adiuncti videndus Gon.*in regul.de menſ.& alter.gloſſ.9.§.1.in annotat.à num.98.*

Tamen quia ſtylus Hiſpaniæ in cauſis ibidem adhuc pendentibus aliud ſeruat, nempe recuſato receptore & 249
notario,re non integra,hoc eſt,poſtquam incepit negotium,non remouetur in totum, ſed adiunctus ei datur, vt *ex l.22.tit.de los receores lib.2. recopil.* Gregor.Lopez *tit.4.p.3.in gl.magna.prope finem,*allegans Ioan.de Plat. *in l.nulli.ad fin.C.de num.& actuar.lib.12.*Auiles *in cap. præto.c.35.in gloſſ.verbo remitta.n.4.* Paz.*in prax.tom.1. p.1.temp.10.n.8.& in annotatio.de tabel.n.42.*Auendan. *de exequen.mand.2 p.c.15.num.5.* Azeued. *in l.1.tit.16. num.22.& in l.1.n.11.tit.27.lib.4.recopil.*pariter dictus ſtylus ſuſtinetur, nec reprobatur à Rota ſecundùm Gonzal.*vbi proximè num.103.& ſeqq.*vbi & rectè dicit, 250
alius eſſe dicendum in cauſis pendentibus in Rota, ad quas examinantur teſtes in Hiſpania, vigore remiſſorialium Rotalium ; quia tunc notarius remiſſorialis recuſatus ſit in totum remouendus, iuxta Rotæ ſtylum, quo caſu loquitur deciſio Rotæ 604. *num.10.& 2.p.1. diuerſo.*

In aliis etiam caſibus hic Hiſpaniæ ſtylus contra- 251
rius Rotali, per eandem Rotam fuit admiſſus, teſtatur Caputaq.*deciſ.265.p.3.* & fuiſſe deciſum in vna Calagurritana iuris votandi 19.Ianuarij anno 1590. coram Orano, & in alia Calagurritana oblationum 26. Maij 1590.coram Comitulo,teſtatur Gonzal.*vbi ſuprà num.115.*Put.*dec.258.n.3.lib.1.*

Et in optimo alio caſu ſæpe hoc idem determinauit 252
Rota,vt in vna Burgen.reſidentia 30. Maij 1586.coram D.Plato.& in alia Burgen. concedendæ licentiæ coram Orano de anno 1585 & in alia Conchenſi coram Blan- 253
chetto. & in Pampilonen. Parochiali. 13. Iulij 1600. coram Pegna. vt teſtatur Gonzal. *de menſib. & alter. gloſſa.9.§.1.in annotatio. à numer. 154.* videndus *numero 117.*quibus reſolutum fuit,quòd licèt de iure,& Rotæ ſtylo citatio ad ſententiam ita ſit neceſſaria, vt eius omiſſio

omissio ipsam vitiet, & nullam reddat: tamen sententia
253 de Hispania lata absque illa, non annullatur, ex eo quòd de stylo Hispaniæ hæc citatio non requiritur; imò ibi conclusio in causa vim habeat citationis ad sententiam.

254 Imò generaliter verum est, quòd etiam vbi isthæc citatio ad sententiam requiritur, conclusio in causa post discussionem intimata vtrique parti supplet omnino huius citationis defectus, probant rationem reddentes mirabilem Gonzal. *vbi suprà num.*154. (alias plures limitationes inferens) Vant *de nullit.cap.fin.n.*107. Alex *consil.*225.*ponderatis num.*22.*volum.*6.Matth.de Afflict. *decis.*283.incipit *diu.est. num.*6. non tamen sufficit, si
255 causa nõ esset formaliter & legitimè conclusa, sed iudex dumtaxat mandaret concludi, vt fuisse decisum in vna Hispalensi Cappellaniæ coram Bubalo, & in d.decis. Burg.residentiæ 30.Maij 1586.coram illustrissimo Plato testatur Gonz.*ibi n.*156.

256 Similiter etiam post executorialium expeditionem de Rotæ stylo intimationes, & earum reproductiones, debent necessariò earum executionem præcedere, quarum omissio illam reddit nullam ipso iure, & attentatam, quæ tamen cùm de stylo Hispaniæ non requirantur, earum omissio executionem non subuertere, declarauit Rota.prout &nos probauimus inferiùs 4.p cap.1. vers.at verò notandum est quid in partibus, *&c.* à n.86.

CAPVT X.

De iure Regio patronatus, & an, & quibus casibus ab ordinario recusante instituere præsentatum per Catholicam Maiestatem, certante Regiæ Coronæ ius patronatus minimè pertinere; appellationi interiectæ non deferendo, vis fiat.

SVMMARIVM.

*Appellationi à collatione beneficij spreto iure regio patronatus emissæ à præsentato Catholicam maiestatem emissæ si non deferatur, an vis fiat, n.*2.

*Collatio facta spreto iure patronatus est nulla ipso iure.n.*2.

Præsentatio, electio & collatio sunt fructus iuris præsentandi, eligendi & conferendi. ibid.

*Præsẽtatus à patrono putatiuo existẽte in quasi possessione præfertur præsentato ab habente ius in proprietate. n.*3.

*Præsentandi status & quasi possessio si non reperiatur apud regiam maiestatem, sed apud ordinarium, an ius patronatus contemptum dicatur.n.*4.

*In beneficialibus quoad collationem, præsentationem, & electionem vltimus status & immediata quasi possessio attenditur.n.*5.

*Quasi possessio cõferẽdi attẽditur, non ius proprietatis.n.*6.

*Collatorem seu patronum esse aliud est, aliud verò ius præsentandi, vel conferendi habere, quia illud respicit petitorium, istud possessorium.n.*7.

*Præsentandi ius habeo, ergo competit mihi ius patronatus; non est bonum argumentum.n.*8.

*Fundamenta specialissima multa vrgent, quæ ius regiũ patronatus conseruant, præscriptionémque ipsius beneficij impediunt, atque quasi possionem inficiunt.n.*9.

*Regi Hispaniæ competit ius patronatus in quibusdam beneficiis ex Bulla Adriani VI. Clementis VII. & Pauli III. maximorum Pontificum.n.*10.

*Bulla Adriani VI. verba referuntur, qua ius patronatus in beneficiis consistorialibus Regi Hispaniarum competit. n.*11.

Ex clausulis Bullæ Adriani (quæ enixam voluntatem demonstrant) clarè attenta earum natura & proprietate

*excluditur quasi possessio & præscriptio contra Regem nostrum in beneficiis sui iuris patronatus.n.*12.

*Præscriptio vt procedat in iure patronatus Regio, duo requiruntur probanda. patientia, & scientia patroni, & animus liberandi Ecclesiam à iure patronatus.n.*13.&14.

*Absque quasi possessione nulla præscriptio iuris incorporalis procedere potest.n.*15.

*Quasi possessio in iuribus incorporalibus quæri non potest, nisi ex scientia & patientia aduersarij.n.*16.

*Contra Regem nulla potest probari scientia & patientia, vt aliquis vsurpet ius patronatus, cùm potiùs tales Bullæ in eius derogatione retinentur in Hispania, ne illis vti queant impetrantes.n.*17.

*Scientia officialium in præscriptione contra Principem sufficit, vt illi præiudicet n.*18.

*Scientiam officialium in præscriptione contra Principem non sufficere qui tenent.n.*19.

*Qui in hac controuersia mediã tenuerint opinionem.n.*20.

*Scientia officialium in præscriptione sufficiet, nempe in iis quorum administratio spectat ad eosdem officiales, eáque ratione possunt reclamare.n.*21.

*Iuris patronatus regalis administratio, & cognitio non pertinet ad officiales Regis, sed ad ipsum dumtaxat, ideo scientia officialium Regi nocere non potest in eius iuris patronatus præscriptione.n.*22.

*Scientia officialium non nocet Regi in eius iure patronatus n.*23.

*Clausulæ derogatoriæ in contrarium faciendorum (quibus vtitur Bulla Adriani) inducunt protestationem defectus voluntatis in futurum.n.*24.

*Clausula derogatoria præcedens operatur defectum voluntatis in dispositionibus sequentibus n.*25.

*Ea quæ sunt facti in principibus ignorare præsumuntur. n.*26.

*Prouisiones Apostolicæ non mutant statum beneficij iuris patronatus, nec patronis nocent docentibus de suo iure patronatus.n.*27.

*Ordinarij prouisiones non nocent patrono.n.*28.

*Status mutatio in beneficialibus in dubio non præsumitur. n.*29.

*Ius patronatus non admittitur per non vsum.n.*30.

*Beneficij status mutatio procederet per prouisiones Pontificis eius concurrente scientia, & voluntate.n.*31.

*Ad iuris patronatus regij præscriptionem in vtroque principe spirituali, & temporali deficit intentio præscribendi & scientia. beneficium esse iuris patronatus regij, nec de eo fit in supplicationibus mentio.n.*32.

Iuris regij patronatus beneficium cum ignoret illius qualitatem, prouidet summus Pontifex ex capite amplissimæ potestatis. ibid.

Possessio talis est, qualis demonstrat titulus præcedẽs.n 33.

*Possidens ex vna causa, si sit insufficiens, non potest ad aliam redire, quia animus & opinio vtentis attenditur. n.*34.

*Possessionis causam nemo mutare potest, nisi aliquo extrinsecus accedente.n.*35.

*Præscriptum tantum intelligitur, quantum possessum.n.*36.

*Præscriptio super re non extenditur ad accessoria separabilia quare præscripta visitatione, non intelligitur præscripta procuratio.n.*37.

*Præscriptio non extenditur ad ea, quæ veniunt in antecedens, vt exemplificatur.n.*38.

*Præscribens institutionem non potest iure deuoluto conferre.n.*39.

*Iure communi vtens non præscribit n.*40.

*Iure deuoluto prouidens non officit patrono, nisi pro illa vice dumtaxat.n.*41.

*Patrono non currit tempus præsentandi, nisi a die scientiæ & notitiæ veræ, non interpretatiue.n.*42.

*Regibus Hispaniæ non currit tempus quadrimestre ad præsentandum beneficia & Episcopatus suæ Coronæ, etiamsi eorum officiales sciant vacationes.n.*43.

Et etiamsi Rex ipse sciat vocationem ob maximas occupationes.ibid.

Regi cùm nunquam currat tempus ad præsentandum ex defectu scientiæ,semper potest reclamare contra prouisiones ordinarij.n.44.

Causa ad præscribendum ius Regium patronatus cùm non sit sufficiens,non poterit Pontifex se ex alia iuuare.n.45.

Gratia Pontificis fundata super aliqua causa aut qualitate,est nulla ipso iure,non constito de qualitate.n.46.

Gratia concessa etiam motu proprio non potest operari vltra intentionem & mentem concedentis.n.47.

Gratiæ narratio falsa existens perpetuò gratiam annullat ipso iure.n.48.

Prouisiones nullæ non sunt in consideratione ad præscriptionem inducendam.n.49.

Impetratio facta ex vna causa,qua vera nõ existẽte,nõ potest sustineri ex alia causa tunc tẽporis existente.n.50.

Dispositio omnis facta cum aliquo præsupposito, ipso non verificato,corruit penitus dispositio.n.51.

Indulta ad vnum finem,contrarium debent operari.n.52.

Bulla Adriani concedens ius patronatus Regium, ibiq; ac perpetuo inuiolabiliter obseruari debere) inducit perpetuitatem.n.53.

Verba(dictorum successorum vestrorum)de quibus in Bulla Adriani,inducunt perpetuitatem.n.54.

Priuilegium concessum successoribus durat perpetuò, quandiu adsunt personæ in priuilegio contentæ.n.55.

Præscriptio tollitur per dispositionem inducentem perpetuitatem.n.56.

Priuilegio apposita si sunt verba perpetuitatis,excludunt præscriptio.n.57.

Realis an sit dispositio, vel personalis tenor inspiciendus est.n.58.

Dispositio faciens mentionem successorum ex vtraque parte est realis,non personalis.n.59.

Indulta Apostolica, quibus cõceditur ius patronatus Catholicæ maiestatis, faciunt mentionem successorum Coronæ,& sedis Apostolicæ. & propterea realia sunt, & perpetua.n.60.

Res perpetuæ esse debent apud successores vocatos,vbi perpetuò ius competit.n.61.

Clausula (irritans) inter alios eius effectus, tollit præscriptionem n.62.

Clausula(irritans)tollit consuetudinem,non solum in præteritum,sed etiam in futurum.n.63.

Clausula(irritans) tollit vires sententiæ,& eius executionem impedit.n.64.

Clausula(irritans)inficit non solùm titulum beneficij collati,sed & possessionem,ita vt possessor nullo se possit possessorio remedio iuuare.n.65.

Possessio infecta per clausulam (irritans) omni caret effectu.ibid.

Clausula(irritans)inficit omnia quæ sequuntur, ita vt nec fomentum,nec iuris effectum habeant.n.66.

Clausula(irritans)habet inhibitionem in ventre.n.67.

Clausula(irritans)continet priuatiuam vim,& auocatiuam potestati, concessæ n.68.

Clausula(irritans)operatur nullitatem ab initio n.69.

Clausula(irritans) impedit remedium etiã summariissimũ possessoriũ, in quo omnes excluduntur exceptiones.n.70.

Prouisiones beneficij reseruati virtute regulæ octo mensiũ continẽtis decretum irritans,factæ in mensibus reseruatis sunt nullæ ipso iure quoad titulum & possessionem.n.71.

Decretum irritans potentius est reseruatione.n.72.

Priuilegium concessum Cardinali prouidendi beneficia alicuius diœcesis continens decretum irritans ordinarius prouidet nulliter ipso iure, etiamsi Cardinalis illud non prouideret.n.73.

Quasi possessio non acquiritur per collationes, etiam effectum fortitas contra decretum irritans.n.74.

Præsentandi quasi possessione patronus non turbatur per collationem nullam.n.75.

Bulla Adriani continet clausulam(sublata.)n.76.

Clausula (sublata) claudit ora iudicibus aliter iudicandi, & adimit partibus potestatem opponendi contra priuilegium dictam clausulam continens.n.77.

Clausula (sublata) etiamsi non opponatur an processus sit nullus ipso iure.n.78.

Clausulæ (sublatæ) exceptio opposita à parte non est dubium,quod sit processus nullus ipso iure.n.79.

Appellationi emissæ à processu gesto contra clausulam (sublata)est deferendum,etiam super iis,quæ alias inappellabilia sunt.n.80.

Opponi non potest aliquid,etiã per viam replicationis contra dispositionem continẽtem clausulam (sublata.)n.81.

Clausula (sublata) obstat etiam summariissimo possessorio manutentionis.n.82.

Clausula(sublata)natura & effectus.n.83.remissiuè.

Clausula)irritans)& clausula (sublata)ligat,& afficit ignorantes,etiamsi id non expresserit.n.84.

Impetrationes & prouisiones Pontificales factæ de beneficiis iuris Regij patronatus tanquam subiectæ clausulæ irritanti sunt nullæ ipso iure, & præscriptiones causare non possunt.n.85.

Clausula(irritans)ipsum Papam,& successores ligat.n.86

Bulla Adriani continet clausulam derogatoriam, qua ibi refertur.n.87.

Clausula derogatoria annullat omnes dispositiones sequentes contrarias.n.88.

Clausula derogatoria stante in prima dispositione futura contraria,non valet,nisi prioris specialem faciat mentionem.n.89.

Bulla Adriani continet clausulam derogatoriam derogatoriarum.n.90.

Dispositio secunda non obest priori nisi faciat mentionem clausulæ derogatoriæ,& etiam clausulæ derogatoriarum n.91.

Priuilegiorum derogatione facta per legem generalem an censeatur derogatum priuilegium.n.92.remissiuè.

Priuilegium contra insolentissimas clausulas non est verisimile,velle Principem in lege generali derogante,priuilegia comprehendere.n.93.

Priuilegium concessum Marchioni Astoriscensi præsentandi nonnullos canonicatos illius illius Ecclesiæ sua vita durante,refertur.n.94.

Priuilegiũ Marchionis Astoriscensi continẽs similes clausulas ac Bulla Adriani,non intelligitur sublatum per regulas Cancellariæ postmodũ in contrarium editas. n.95.

Catholicæ Maiestatis priuilegio nullo modo trahunt summi Pontifices, sed passim augent cùm eius merita crescunt.n.96.

Priuilegium per Papam concessum personis dilectis gratis & valde bene meritis,non censetur derogatum per legem derogantem quibuslibet priuilegiis.n.97.

Catholica Maiestas licèt non sit vsus fui iuris patronatus indultis in aliquibus beneficiis, illa non amisit per non vsum.n.98.

Clausula irritans apposita in dispositione non potest impugnari ex eo,quòd ipsa dispositio vsu recepta non sit, & de ratione.n.99.

Rex Hispaniæ indultis iuris patronatus vsus est semper in parte.n.100.

Priuilegij vsus in parte interrumpit quamlibet præscriptionem aduersus illum introductam.n 101.

Præscriptio ordinariorum aduersus indulta iuris Regij patronatus non habet principium,vel si habuit,illud possessorium interruptum.n.102.

Titulus vbi adest vniuersalis,per vsum partis conseruatur ius in toto quoad quaslibet species sub eo cõtentas.n.103.

Vsus iurisdictionis in vna parte cessionis tribuit vsum in alia,& conseruat omne ius.n.104.

Præscriptio & consuetudo vsus concessionis in vna parte, extenditur ad aliam n.105.

Rex Hispaniæ maiori parte beneficiorum consistorialium virtute

*virtute concessionum Apostolicarum vsus est, quoties vacare contingunt.n.*106.

*Regnum cuius ciuitates aliquæ parent Imperio, tũ intelligitur illi subiectum, quia sufficit partis tantùm habere pacificâ possessionem, vt totius habere intelligatur.n.*107

*Vsus in parte conseruat ius in totum, vbi agitur de conseruatione, non verò de noua acquisitione. n.*108.

*Conseruare aliud est, aliud de nouo acquirere.n.*109.

*Rex Hispaniæ non tractat de acquirendo nouo iure patronatus in beneficiis consistorialibus, sed de conseruando sibi ex indultis Apostolicis competente.n.*110.

*Merum imperium habens ex priuilegio si in vno actu exerceat iurisdictionem, totius priuilegij ius conseruat, & quid in præscriptione.n.*111.

Priuilegio vtens in parte conseruat possessionem in toto priuilegio. 112.

*Præscriptio de vno casu vnius speciei extenditur ad alium casum eiusdem speciei. n.*113

*Per vsum vnius actus ex competentibus patrono, acquiritur iuris patronatus quasi possessio.n.*114.

*Quasi possessio omnium patronorum conseruatur per præsentationem aliquorum dumtaxat, dummodo hi animo priuandi cæteros non præsentent.n.*115.

*Possessio generalis acquisita in iuribus incorporalibus (quæ magis intellectu, quàm corpore percipiuntur) propter iurium vnitatem ratione causæ generalis possessio retenta, ac quæsita in parte, retinetur in toto.n.*116.

*Causa vniuersalis, quando adest in vtente, potiùs attenditur, quam particulare exercitium. n.*117.

*Quasi possessio percipiendi oblationes in aliquibus locis diœcesis ex iure vniuersali, extenditur ad omnia alia loca eiusdem diœcesis.n.*118.

*Exercens vnum vel plures actus ratione iuris vniuersalis, quod quis prætendit sibi competere, fit extensio ad alios actus & personas, dummodo non diuersas.n.*119.

*Luctuosam præscribens ratione iurisdictionis, sufficit, illam percepisse ab aliquibus vassallis, vt contra omnes intelligatur.n.*120.

*Ius reale exigendi luctuosam vbi præscribitur, comprehendit omnes personas territorij, quibus ius illud applicari potest.n.*121.

*Præscriptio iuris realis porrigitur ad omnes, etiamsi aduersus eos specificè non fuerit præscriptum.n.*122.

*Præscriptio in vna specie extenditur de persona ad personam, & de vno actu ad alium eiusdem speciei.n.*123.

*Præscriptionis causata à iure reali effectus extenditur aduersus eos, contra quos non præscriptum est, & ad particularem speciem iuris comprehensi sub vnico iure vniuersali.n.*124.

*Causam magis, quàm exercitium ipsius actus considerandam esse.n.*125.

*In iis quæ consistunt in pondere, numero, aut mensura, apprehensa parte granorum totum acernum frumenti apprehendisse dicitur.n.*126.

Aliud esse in furto ex æquitate.ibid.

*Possessione apprehensa in vno ex capitibus gregis empti; totius gregis apprehensam intelligitur, cùm sit vnum corpus, licèt plures distantes res.n.*127.

Vendito vel legato choro cantorum possessione apprehensa in vno capite, totus chorus apprehensus intelligitur, cum omnes sint simul connexi. numero 128. *vbi alia reddunturexempla.*

*Quod limitatur.n.*129.

*Possessio rei principalis censetur etiam continuari in connexis, & accessoriis.n.*130.

*Ius vniuersale prætendens in aliqua diœcesi probatis actibus particularibus aliquorum locorum, an manu teneatur in tota diœcesi.n.*131.

*Actus possessorij per retentionem in vna particula muri conseruatur quasi possessio in toto muro n.*132.

*Per receptionem partis pensionis constituta constituitur in quasi possessione exigendi totam pensionem.n*133.

*Possedisse, & præscripsisse noualia ille dicitur, qui possedit, & præscripsit decimas vnius prædij, quia ob vnitatem subiecti dicitur acquisiuisse totum.n.*134.

*Acquisiuisse possessionem vnius rei in iuribus incorporalibus sufficit, vt conseruetur quasi possessio in omnibus. numero.*135.

*Quasi possessio iuris vniuersalis non extenditur ad aliam speciem in cuius possessione alius reperitur.n.*136.

*Rege Hispaniæ existente in quasi possessione iuris patronatus vniuersalis beneficiorum consistorialium, ordinarius etiam particulariter non potest aliquod illorum quasi possidere: & de ratione.*137.

*Manutentio denegatur quandiu apparet de titulo inualido.n.*138.

*Ius quærendum facilius tollitur, quàm ius quæsitũ.n.*139.

Ordinarius non potest prætendere ius vniuersale in beneficiis consistorialibus Hispaniæ prout Rex, maximè quia horum beneficiorum genus reseruatum est consistorio Papæ. num. 140.

*Vtente iure vniuersali ex priuilegio datur manutentio etiam in specie non possessa contra iuris assistentiam habentem, & etiamsi possidenti ius commune resistat.n.*141

*Priuilegio probato cessat legis assistentia, cum possessio iustificetur ex titulo.n.*142.

*Ex iure patronatus vniuersali conseruato in parte priuilegij retinetur ius in toto, & ad beneficia consistorialia nouiter reperta discooperta extensio fit.n.*143.

*Possessionem probans ex priuilegio decimandi in toto territorio respectu fructuũ, qui alias ibi nascebantur, innatur etiam respectu noualium postea repertorum.n.*144.

*Præsentationes factæ per Catholicam maiestatem quorundam beneficiorum iuris Regij patronatus, impediunt præscriptionem, etiam centenariam in aliis eiusdem qualitatis.n.*145. & 279. *cum seqq.*

*Resignationes plerumque in causa sunt, vt ignorentur vacationes beneficiorum iuris Regij patronatus.n.*146.

*In iure Regio patronatus non currit præscriptio, imò in Camera Lusitana plura beneficia oblita esse recuperata dicit Cauedus.n.*147.

*Ius patronatus Regium est Coronæ incorporatum, ac de regalibus, ac ideo nisi per immemoriale tempus acquiri potest.n.*148.

*In iure Regio patronatus beneficiorum consistorialium non potest dari immemoriale à tempore indultorum.n.*149.

*Bona maioratus sunt impræscriptibilia.n.*150.

*Maioratus bona præscribuntur per tempus immemoriale n.*151. *declara vt infrà, à n.*282.

*Regnum caput est omnium maioratuum Hispaniæ.n.*152.

*Præscriptio ordinariorum iuris patronatus Regij interrumpitur per singulorum Regum successionem. n.*153.

Possessio ciuilis & naturalis transfertur in successorem maioratus ministerio legis Tauri etiam ab alio occupata in vita, aut post mortem prædecessoris. ibid.

*Maioratus mortuo possessore tertius occupans bona nec habet possessionem ciuilem, nec naturalem, sed solam detentionem.n.*154. *adeò vt non possit præscribere. ibid.*

*Tertio occupanti bona maioratus contra successorem non competit remedium possessorium, nec fructus lucratur, nec aliquem iuris effectum habet.n.*155.

*Iuris patronatus annexi maioratus Hispaniæ quasi possessio acquiritur successori ministerio legis Regiæ, etiam sine apprehensione actuali. num.*156.

*Iuris patronatus quasi possessio non transfertur in tertium occupantem maioratum.n.*157.

*Possessor iuris patronatus sufficit habere possessionem in consequentiam ad præsentandum, vt in bona fide possessore castri aut villæ, cui inhæret.n.*158.

Etiam si ipse possessor nunquam præsentauerit, quia dignitas seu castrum retinuit semper possessionem. ibid.

*Rex in sua præsentatione ad beneficium nouiter repertum, vt præferatur, debet de suo iure patronatus in illo beneficio docere, alias interim ordinarius non excluditur. n.*159

Quasi possessio non sufficit, vbi agitur de statu beneficij, & de diuerso anteriori const.n.ibid.

Defectus proprietatis si constat tempore præsentationis aut collationis, proprietarius præfertur possessori.n.160.

Clausula(irritãs)tunc suos producit effectus, & inficit possessionem, quando constat obtinere in illo casu: interim tamen possessor nõ impeditur remediis possessoriis vti.n.161.

Clausula(irritans)nihil operatur dummodo non constet reseruationem intrare in illo beneficio de quo agitur.n.162.

Clausula (irritans dummodo non sit verificata, non impedit manutentionem possessionis.n.163.

Ius Regium patronatus quando apparere dicetur.n.164.

Regia prouisio præsentationis directa ordinario aliquando narrat ius patronatus regale esse motu proprio, aliquando verò illud asserit ex relatione præsentati.ibid.

Catholica maiestas misit per sua Regna præcipuè Galleciæ Austures & Obiedo personas fide dignas scientiæ & conscientiæ, vt recognoscerent beneficia suo Regio patronatui spectantia.n.165.

Principi quasi informato de facti veritate aliquid asserenti est standum.n.166.

Principis assertioni standum est in antiquis, quibus fundatur in præiudicium tertij.n.167.

Principis assertioni ius patronatus ad se spectare, ex relatione tamen partis non est standum.n.168.

Verbum (vt accepimus) positum in gratia facta ad petitionem partis, eius narratiua refertur, & non assertioni Principis.n.169.

Verbum (vt accipimus) appositum in gratia motu proprio facta non ad narratiuam partis, sed principis assertionem refertur.n.170.

Verbum impersonale(vt asseritur)non refertur ad impetrãtem; & ideo ad eius verificationem non astringitur.n.171.

De iure Regio patronatus si constat tempore Regiæ præsentationis, vt dictum est, & ordinarius aliter conferat beneficium, prouisio erit nulla, & appellationi esse deferendum, declarabitur in tribunali Regio.n.172.

Contradictor quando comparet in prouisione beneficij allegans suum esse ius patronatus, audiendus est in contradictorio iudicio, sententia fertur diffinitiua, & appellatio vtrumque habet effectum in simplicibus, non autem in curatis.n.173.

Ius Regium patronatus non tractatur coram ordinario, sed in Consilio supremo Cameræ.n.174.

Exceptio iuris patronatus Regij opposita quousque in Senatu Cameræ Regiæ terminetur, ordinarius tenetur supersedere in prouisione beneficij.n.175.

Ab ordinario procedente ad vlteriorem prouisionem beneficij, interim dum in Senatu Regio de iure patronatus terminatur exceptio, appellationi emissæ erit deferẽdũ.n.176.

Ab inordinario processu appellationi esse deferendum, etiam in iudiciis aliàs in appellabilibus.ibid.

Ordinarius non est cogendus instituere præsentatum à Rege alio existente in possessione per longum aut longissimum tempus, donec per executoriales conuincatur.n.177.

Beneficio de iure vacante ob priuationẽ ipso iure & non de facto, tametsi patronus queat præsentare, non tamen possessio auocãda est donec conuincatur, & declaretur.n.178.

Præsẽtatus ab existẽte in quasi possessione iuris patronatus, si iste euincatur, non erit auocandus à possessione. n.179.

Idem est quando lis vertitur inter duos collatores. n.180.

Lite mota inter Episcopum & patronum, vincente patrono, prouisus ab ordinario remoueri potest.n.181.

Lite vertente inter Regem & alium patronum putatiuum existente in quasi possessione vincente Rege, præsentatus à putatiuo patrono amouendus est: & de ratione.ibid.n.192.

Lite pendente inter patronos electores aut collectores super possessione, vincens declaratur verus possessor, & ideo ab aduersario præsentatus seu electus erit indistinctè remouendus.n.183.

Citandus est Episcopus aut patronatus, & eisdem prouisus ad litem super spolio.n.184.

Eiecto iure Regio patronatus possessor non est auocandus, nec præsentatus mittendus in possessionem, sed omnimodo sententia admittit supplicationem.n.185.

Appellationi à prouisione beneficij simplicis facta in contradictorio indicio defertur.n.186.

Secus quando extraiudicialiter.ibid.

Prouisio Parochialis vbi sit facienda in contradictorio iudicio, prima sententia exequitur, si est vacans Parochialis secus si non est vacans: & de ratione.n.187.

Iuris regij patronatus cognitio tam super possessione, quam super proprietate, cui pertinet.n.188.

Iuris patronatus tanquam spiritualibus annexi iudici Ecclesiastico spectat cognitio.n.189.

Regij iuris patronatus controuersia tractatur coram Rege & eius consilio Cameræ specialissima ratione.n.190.

Quod non solùm vsus Hispaniæ recipit, sed & Regni Galliæ, Angliæ, Hungariæ, & Apuliæ.n.191.

Concil.Trid.sess.22.de reformat.c.8.ponderatur, disponens Episcopum non posse vitiare hospitalia & confraternitates quæ sunt sub immediata Regis protectione.n.192.

Consilium Regium non cognoscit de iure Regio patronatus in consistorialibus competente, de quo non dubitatur, nec ibi institutio aut collatio fit.n.193.

Regium consilium agit tantùm de qualitate extrinseca Ecclesiæ contenta in Bullis Pontificalibus, an beneficium sit consistoriale nécne, quod est quid facti, non autem spiritualitatis.n.194.

Index secularis potest cognoscere, & terminare super donatione iuris patronatus facta à laico, & ad illius implementum donatorem compellere. n.195.

Index secularis potest compellere promittentem donare ius patronatus, vt contractum adimpleat.n.196.

Index secularis poterit cognoscere de qualitatibus inhærentibus ipsi donationi iuris patronatus.n.197.

Controuersias, quæ solebant oriri inter Consilium supremum, & consilium Cameræ super cognitione iuris Regij patronatus Catholica maiestas diremit per regias scedulas, quibus inhibuit omnibus tribunalibus excepto consilio Cameræ.n.198.

Prouisiones Regis recensentur, quibus hac iuris Regij patronatus cognitio priuatiuè est reseruata consilio Camerę.ibid.

Suprema Regia tribunalia non se intromittunt in cognitione per viam violentiæ facta ab ordinario Ecclesiastico, sed illam remittunt consilio Camerę.n.199.

Pro tollenda violentia facta à delegato superioris Ecclesiastici, ad quem appellauit præsentatus à Rege ob denegatam institutionem, potest recurri ad quamlibet Cancellariam.n.200.& de ratione.ibid.n.201.

Ordinario recusante instituere præsentatum à Catholica maiestate recurrentem ad consilium Camerę pro secunda iussione, an & quando concedi vel denegari solet.n.202.

Regium consilium Camerę iam hodie non solet expedire prouisiones regias præsentationis, nisi priùs de iure patronatus Regio legitimè doceatur, & quare.n.103. & 203.

Ordinarius si prouisionibus Regiis præsentationis non obtemperet, quid faciendum.n.204.

Aduersus ordinarios recusantes instituere præsentatum à Catholica maiestate attente procedatur.n.205.

Ordinarius si non instituat præsentatum à Catholica maiestate interim conquiescat, aliter ab eius prouisione & processu appellationi interpositæ consilium Camerę defferendum declarabit.n.206.

Præsentatus à Rege potest recusante ordinario instituere, recurrere ad Metropolitanum vel ordinarium vicinirem pro institutione nanciscenda.n.207.

Tempus nullum de iure communi reperitur præfixum, vt ordinarius instituat præsentatum, sed tantùm ad conferendum.n.208.

Ordinario hodie ex motu proprio Pij V. præfixus est terminus duorum mensium, vt instituat præsentatum à patronis in Parochiali, aliter ad quem recurri potest.n.209.

Termi-

Terminus duorum mensium præscriptus ordinario ad instituendum, non currit a die præsentati instrumenti nominationis per patronos; sed à die quo nominatus ab eis præsentialiter se ordinario offert examinandum.n.210.
Ordinario non est appositus terminus ad instituendum vel confirmandum in beneficiis simplicibus, sed si id facere vel recuset, vel sit negligens, recurritur ad superiorem qui terminum illi præfigit, vt instituat, &c. n.211.
Termino præfixo per superiorem ordinario, vt instituat, aut confirmet, intra illud si labatur, potest ipse superior supplere, vel compellendo, vel institutionem faciendo. n.212.
Præsentatus potest licitè appellare ab ordinario negligente instituere, & quid facere tunc poterit superior.n.213.
Appellari non licet ab ordinario, recusante instituere præsentatum iusta tamen de causa moto.n.214.
Superior ad quem est appellatum ab ordinario recusante instituere iusta tamen ex causa, nec potest institutionem facere, nec ad faciendam ordinarium compellere. n.215.
Causaque iusta dicatur, vt ordinarius legitimè possit institutionem denegare.n.216.
Patronus præsentans indignum pro illa vice priuatur præsentatione.ibid.
Regium Cameræ Consilium recusante ordinario instituere præsentatum à Rege, potest expedire secundam iussionem præsentationis cum relatione negligentiæ ordinarij, directam Metropolitano vel ordinario viciniori, vt instituat.n.217.
Præsentata à Catholica maiestate appellationis via quare inutilis & improbabilis videatur.n.218.
Defenditur tamen & probabilis monstratur.n.219.
Ab Ecclesiastico iudice recusante impartiri suum brachium imploratum à iudice seculari, appellari potest ad superiorem, vt illum compellat.n.220.
Ecclesiasticus superior, ad quem præsentatus à Rege appellauit à negligentia vel proteruia ordinarij, non se intromittit in cognitione iuris patronatus Regij, sed de grauamine.n.221.
Nuntij reuerendissimi iurisdictio solet declinari, volentis cognoscere de iure patronatus Regio, aliter autem appellatio decernitur per Consilium Cameræ legitima, vimque fieri & reponi.n.222.
Reges Hispaniæ sunt veri patroni Cathedralium, prælatiarum, & Abbatiarum consistorialium horum regnorum Hispaniæ.n.223.
Et quo iure.ibidem, & numeris seqq.
Ius patronatus Regiæ Coronæ Hispaniæ quibus rationibus Regibus competat, recensetur lex partitæ.n.224.
Regi Catholico ius patronatus in consistorialibus beneficiis Hispaniæ fuit attributum Pontificum indultis.n.225.
Regium ius patronatus dicitur ius regale, & inter cætera Principis regalia computatur.n.226.
Gottorum tempore electio Episcoporum pertinebat ipsi Regi Hispano.n.227.
Rex Hispaniæ fuit redactus ad suum ius eligendi, quod prius habebat consensu & ordinatione Ecclesiæ vniuersalis, & prælatorum Hispaniæ.n.228.
Regium eligendi ius variatum fuit, quia nuntiata Regi morte Prælati eligendi petebatur licentia per Capitulares Ecclesiæ, quorum electio Regi præsentabatur.n.229.
Rege absente nũtiatio prædicta fiebat eius Vice-Regi.n.230.
Plura iuris Canonici iura in proposito explanantur.ibid.
Rex Catholicus hodie præsentat Prælatos Ecclesiarum, cuius iuri patronatui nihil detrahitur.n.231.
Regem Catholicum magno prosequi fauore per Romanam Ecclesiam.n.232.
Rex Hispaniæ ob suam suorúmque ministrorum maximam religionem maiori fruitur potentia, quàm nemo hucusque fuerit assequutus.ibid.
Regij patronatus præcipuum fundamentum est priuilegium, quod habent Reges.n.233.
Priuilegij Apostolici concessi Regi mentionẽ faciunt Bullæ Episcoporum & pensionum super Episcopatibus. n.234.
Super Regio patronatu orta controuersia Sixtus IV. concessit Regibus Catholicis perpetuo, vt ad Episcopatus eligerentur ab eo nominati & petiti.n.235.
Adrianus VI. concessit Carolo V. Imperatori nostro, & eius successoribus ius præsentãdi Episcopos Hispaniæ, qui antea prouidebantur ad supplicationem Regum.n.236.
Rex noster inuictissimus quot, qualésve Episcopatus & Archiepiscopatus prouideat in Hispania, & extra illam remissiuè.n.237.
Principes omnes Christianæ religionis simile priuilegium iuris patronatus habent.n.238.
Principes Christiani habentes ius patronatus suorum Regnorum recensentur.ibid.
Reges omnes de iure communi habere regium patronatum maiorum Ecclesiarum suæ ditionis, qui affirmant.n.239.
Origo, & principium præsentandi Reges Episcopos, quod fuerit.n.240.
Rex potest opponere Episcopum electum sibi esse suspectum, quo probato, retractatur electio.ibid.
Regis interest, nosse qui in suo regno Ecclesias sunt administraturi.n.241.
Ioannes Igneus reprehenditur asserens, Hispaniarum Reges habere hoc ius præsentandi prælatos ratione concessionis Caroli Regis Francorum.n.142.
Recensentur Doctores, qui ex Chronicis & Historiis falsum demonstrant Ignei assertionem.n.243.
Consuetudinem nominandi prælatos per Hispaniæ Reges stare, etiam ante natiuitatem Caroli Imperatoris Francorum, ostenditur.n.244.
Computatio temporum refertur, quam scripsit Couarru. n.245.
Computatio temporum descripta à Camillo Borello in proposito refertur.n.246.
Computatione qualibet admissa certũ est ad minus 80. annos præcessisse Toletanum Concilium Imperatorẽ.n.247.
Consistorialia beneficia duplici de causa ita dicta sũt.248.
Consistorialia beneficia aliqua ita dicuntur, quia reperiuntur scripta in libris Cameræ inter consistorialia, non tamen illa prouidentur per Consistorium Papæ.ibid.
Consistorialia beneficia ita vocantur, quia de eis disponit Papa, in Consistorio coram Cardinalibus.n.249.
Consistorialia beneficia sunt monasteria virorum. n.250.
Prioratus, Abbatiæ, & aliorum Regularium præfecturæ virorum sunt consistorialia beneficia.n.251.
Beneficiorum consistorialiũ valor taxatus est in libro consistorialiũ, qui attenditur in eorũ impetrationibus.n.252.
Beneficia consistorialia ac monasteria virorum Clemens VII. reseruauit sibi excedentia ducentorum florenorum auri æstimationem.n.253.
Florenus in Camera Apostolica in taxis capitur pro ducato de Camera. & de vero Florenorum valore, & eius varietate.n.254 remissiuè.
Consistorialia beneficia esse monasteria & prioratus virorum excedentia ducentorum Florenorum æstimationem dumtaxat asserentes, decipiuntur.n.255.
Et de ratione.ibidem.
Consistorialia beneficia aliquem valorem non requirunt, vt consistorialia dicantur. & quare.n.256.
Consistorialia beneficia non ideo esse desinunt prioratus & Abbatiæ virorum, quamuis non reperiantur scripta in libro consistorialium; & quare.n.257.
Consistoriale beneficium non consueuisse prouideri consistorialiter asserenti, incumbit onus probandi.n.258.
Consistorialiter licèt beneficiũ non prouideatur, non desinit esse consistoriale, si reuera est monasteriũ virorum.n.259.
Beneficia multa sunt scripta in libro consistorialium, quæ nihilominus consistorialiter non prouidentur.n.260.
Ecclesia si reperiatur scripta in Catastro Episc. inter Eccles. collegiatas, nihilominus collegiata nõ dicitur n.261.
Signa quibus Ecclesia probatur aut præsumitur consistorialis, remissiuè.n.262.
Stylus Hispaniæ obtinuit, vt nec aliquis valor attendatur,

nec descriptio in libro Cameræ Apostolicæ, vt beneficium consistoriale dicatur, si tamen naturam consistorialis habere, vel habuisse legitimè appareat n.263.

Plures executoriales sententias, instrumenta, informationes etiam per testes peritos, & curiales, tam Concilij supremi & Cameræ, quàm Cancellariarum recensuit Franciscus Gonzalez de Heredia secretarius Cameræ in quandam amplissima & fideli per eum facta relatione.n.264.

Consistorialia beneficia prioratus & Abbatiæ, quæ, & qualia denuo recuperatæ fuere per coronam Regiam, recensentur.n.265.

Ius patronatus in antiquis ex quibus coniecturis & præsumptionibus probetur, remissiuè.n.266.

Catholica maiestas non indiget indiciis & præsumptionibus probationis iuris patronatus, quia ipse non tractat de probanda illius præscriptione, cùm satis sit probata sua intentio, & ius patronatus consistorialibus.n.267.

Catholica maiestas tractat dumtaxat de probanda qualitate beneficij, an sit vel fuerit consistoriale nécne, quæ est longè minoris probationis.n.268.

Ecclesia, quæ habet arma Regia, vel alia similia signa regalia demonstrantia fuisse vel esse monasterium virorum, attendenda est ad nouam recuperationem.n.69.

Arma in antiquis non paruæ sunt authoritatis ad probandum ius patronatus.n.270.

Res eius esse præsumitur, cuius est signum & marcha. numero.271.

Ex signo & marcha arguitur dominium eius, cuius est marcha.n.272.

Artifex insignis potest prohibere, ne alius suo signo vtatur. n.73.

Epitaphiis seu literis descriptis in lapidibus antiquis fides adhibetur.n.274.

Ius patronatus antiquum probatur ex Epitaphis & literis descriptis in lapidibus antiquis.n.275.

Epitaphium mentionem faciens de familia in antiquis probat legitimè.n.276.

Inscriptio in lapidibus & monumentis seu parietibus antiquis positis in loco publico legitimè probat, etiam in magnum præiudicium alterius.n.277.

Historiis & Chronicis maxima fides circa hoc adhiberi solet.n.278.

Ius patronatus antiquum probatur ex antiquis annalibus. n.279.

Casus de facto refertur, quo probatum fuit ius regium patronatus ex eo solùm, quòd in libro quodam, quo erant Ecclesiæ scriptæ ad marginem cuiusdam Ecclesiæ repertum est scriptum (Regis est.) n.280.

Nec in præfato casu profuisse possessori probari immemorialem in contrarium.ibid.

In Patronatu Regio non currit præscriptio.n.281.

Libri antiqui probant, quando eis communiter creditur, vel sunt in loco, vbi dumtaxat seruantur authenticæ scripturæ.n.282.

Maioratus bona non præscribuntur etiam per centum annos, vbi apparet euidenter de eorum principio, esse maioratus.n.283.

Bona quandiu constat esse de platea vel exitu ciuitatis, sunt impræscriptibilia.n.284.

Immemorialis præscriptio non suffragatur quantumuis legitimè probata; si apparet de iniquo principio inualido, & iniusto titulo.n 285.

Immemorialis præsumptio cessat cùm simus in claris, de eiusque infecto principio clarè apparet.n.286.

Immemorialis effectus cessat, vbi cõstat de mala fide.n.287.

Regium ius patronatus donatum a Rege alicui personæ, seu Ecclesiæ an retineat naturam regij patronatus.n.288.

Ius patronatus absolutè donatum primæua natura variata regulariter iuxta naturam donatarij.n.289.

Ius patronatus origine laicali si aliquo titulo in Ecclesiam aut Ecclesiasticam personam sit translatum; efficitur Ecclesiasticum.n.290.

Papa concedens mihi castrum poterit contra me præscribi, quia mea possessio non est papalis.n.291.

Priuilegium alteratur, & variatur per mutationem personarum.n.292.

Qualitas regia non transit cum re in donatarium priuilegiatum.n.293.

Regia iurisdictio licèt vltra immemorialem præscribi non possit; tamen contra priuatum, cui illam rex donauit ex priuilegio, tempore ordinario præscribitur.n.294.

Rex an possit donare ius patronatus sibi à sede Apostolica concessum in consistorialibus, remissiuè.n.295.

Ius regium patronatus donatum non absolutè sed in feudum, cùm scilicet adhæret castro aut villæ infeudatæ; retinet naturam regij patronatus.n.296.

Ius patronatus an & quando in feudum vel emphyteusim concedi possit, vide remissiuè.ibid.

Causa à qua rei origo procedit attendenda est.n.297.

Quod contingit ex causa de præterito, ad tempus præteritæ causæ referendum est n.298.

Re iumius patronatus donatum, Ecclesia efficitur Ecclesiasticum.n.299.

Ius patronatus alicuius comitatus annexi Episcopatui, est Ecclesiasticum & de ratione.n.300.

Cautèlus reprobatur.n.301.

Ius patronatus spectans ad prioratum erit Ecclesiasticum. n.302.

Et etiamsi prioratus sit iuris patronatus laici, vbi legitima redditur ratio.n.303.

Forma prouidendi beneficia iuris patronatus Ecclesiastici seruatur in beneficiis pertinentibus præsentationi alicuius ordinis militaris, & Regij, tanquam eius perpetuo administratori.n.304.

Qua forma non seruata in eisdem beneficiis tanquam patronatus Ecclesiastici appellationi erit interposita deferendum.n.305.

Iuris Regij patronatus beneficio in alium statum erecto, an ius patronatus retineatur, vel admittatur.n.306.

Beneficij facta commenda Rector præsentabit in vicaria perpetua.n.307.

Commenda facta alicuius beneficij, quod antea erat patronatus Regij, poterit Rex præsentare vicarium perpetuum.n.308.

Res obligata, si transit in aliam formam reducibilem ad primam materiam, non extinguitur ius pignoris competens in ipsa prima materia.n.309.

Res transit cum sua causa, & suo onere.n.310.

Priuilegia realia per alterationem rei non perduntur. numero 311.

Priuilegium competens prioratui erecto postea in Cathedralem non amittitur, sed retinetur.n.312.

Possessio conferendi dimidias portiones in aliqua diœcesi trahitur ad alias portiones nouiter erectas eiusdem speciei.n.313.

Priuilegium percipiendi decimas ex aliquo fundo, si varietur modus seminis & fructuum, conseruatur in eis priuilegium.n.314.

Consuetudo soluendi decimam ex tritico fundi procedit, si seminetur milium.n.315.

Præscribens in terra certas decimas, videtur quoad omnes illius terræ fructus præscripsisse.n.316.

Res empta ex pecunia redacta ex re maioratus, in eius locum subrogatur cum omnibus qualitatibus primordialibus maioratus.n.317.

Ecclesia nunc Parochialis, si appareat aliquando fuisse monasterium virorum & consistorialem, recuperatur ius patronatus Regium n.318.

Lex Regia refertur, qua reuocantur donationes iuris Regij patronatus facta per Regem Enricum, & aliorum Regum.n.319.

1 IN dies, oriuntur violentiæ circa prouisiones beneficiorum iuris Regij patronatus ob denegatam præsentato institutionem, aliisve variis causarum figuris in discursu videndis, & primitus an appellationi emissæ per procuratorem fiscalem à prouisione facta per ordinarium spreta Regia Corona, Cæsareæque Maiestatis præseruatione neglecta, non deferens ordinarius, vim faciat. In quo duo sunt casus distinguendi. nam aut loquimur in prouisione illius beneficij, in cuius præsentationis quasi possessione, & vltimo statu Regia reperitur maiestas, secundùm tenorem text. *in c.consultationibus.de iur.patr.* & tunc dubium nullum
2 nobis esse potest, vt vis fiat plus quàm notoria: cùm appellatio licita sit, quoniam prouisio per meram collationem est ipso iure nulla, iuxta text. *in d.c. decernimus 16.q.7.* & ex his quæ latè in eius comprobationem & intellectum adduximus suprà c. præcedenti à n.129. cum seqq.

3 Nam ille qui est in quasi possessione præsentandi, éstque patronus putatiuus, debet præsentare, eiusque præsentatio admittenda, non tamen alterius, qui licèt habeat bonum ius in proprietate, caret tamen possessione, vt *per d.c.consultationibus* dixit Rot. *dec.14. de iur. patro.in antiq.& decis.17. eodem tit.in nouiss.* probat *l.9. tit.15. p.1.* vbi Gregor. Lopez *in verb.tunesse.* Calderi. *cons.fi.de iur.patro.* Aymon. *consil.322.n.5.* Roch.de Cur. *de iur.patro.verb.competens.q.19.n.39.& seqq.* Lamber. *eodem tit.l.2.p.1.q.3.art.1.& 6.per totam q.* Put. *dec.189. num.1.& per tot. lib.1.* Rolan. *cons.48.num.28. vsque ad num.39.lib.1.* Ioan.Gutier. *cons.4.n.34. & in quæst. pat. q.43.à num.9.& num.40.l.3.* Rota *decis.167.num.7.p.2. diuerso.* quia præsentatio, ficut electio, & collatio sunt fructus iuris conferendi, eligendi,& præsentandi, *c cum Bertol.de re iud.* glos. *in c.cum olim verb.capituio. vers.'ed collatio beneficiorum, de maioritate & obedien.* & ibi But. *sub num.16.* Abb. *num.1.* Feli. *n.2.* Nicol. Mill. *in reperto. verbo beneficiorum collatio. n.14.* Rota *decis.27. n.1. de iur.patro.in nouiss.& decis.14 ante fin.eodem tit. in antiq.* Selu. *de benefi.3.p. quæst.40.n.4. & per totam.* Cassiador. *decis.n.6. de pensio.* Rot. *decis.166. n.5.p.1 diuerso.* Gom. *in regul.de trienna.p.q.37.n.19.* plurimos citat Ricci. *in pract. Eccles. iur. patro. decis.153.* vbi latè etiam an & quando post Concil. Trident procedat.

4 Aut enim vltimus hic præsentandi status, & quasi possessio, penes Cæsaream Maiestatem non reperitur, sed potiùs penes ordinarium, puta, imò multis antecannis longo etiam & longissimo tempore, quod vsque fortè ad centum annos peruenire ascendere, postquam contigerit vacare, vt merè collatiuum, & summus Pontifex, & ordinarius contulerunt, & de hoc apparet multis continuatis prouisionibus: & tunc maior stat difficultas, an prouisio dicatur nulla, & an contemptus patroni dicatur, vt inde vim an fieri inducamus in quasi iuris regulæ ordinariæ præscriptionum attendantur, nec nullitatem, nec contemptum adesse adhuc certum est.

5 Etenim in beneficialibus quoad eius prouisionem, collationem, præsentationem, seu electionem, semper attenditur vltimus status, vltimáque & immediata possessio Oldral. *cons.312.num.2 in fin.& n.fin.* Rot. *decis.2. num.2.de præben.in no.& decis.49.ante n.pri.de rescrip.in antiq.* Felt. *in c.eam te num.fin ad me. de rescript.* Ferret. *consil.112 n.3. & consil.220.n.4. & 5.vol.1. & cons.293. num.1.volu.2.* Rom.de Cur. *in c.fi.de consultatio.sectio 4. n.82.* Mascar. *de proba.n.172.num.8.* decisio Vencta 54. *num.7.lib.2.* Put. *decis.2.n.4.lib.3.* Cæsar. de Grass. *decisio.4.de probatio.* Ioan. Guti. *alleg.8.n.fin.*

6 Et in specie quòd in iure conferendi attenditur quasi possessio, non autem quis habuerit proprietatem, probat text. expressus *in c.cum olim & c.cum. Ecclesia (utrinam,de causa poss.& proprie.* vbi glos. docet. latè prosequitur Selua *in tract.de benefi.2 p quæst.7.n.1.& per totam.* Decius *cons.117.n.2. ante medium & cons.126.num.2. & cons.134.n.1.* Mohedan. *decis.9. ad fi.de restitutione spoliat.* Mascar. *de probatio.cons.173.n.4 & 5.* Thom. Tiber. *d.decis.57.num.12.& 12.lib.2.* Mandos. *in additio.ad Lapum alleg.89.sub n.8.in fin. & num.9. lit.I.& litera V.* & ad effectum electionis quasi possessio, & status dumtaxat allegatus attendendus est, text. *in c. querelam 24. de electione.* Rot. iuncta additione *decis.6.n.fin.de electio. in nouis* & decisio Veneta *n.2.* Ioannes Selua *vbi proximè num.2.*

Et ideo aliud est quem esse collatorem, seu patro- 7
num, & aliud habere ius conferendi vel præsentandi; quia illud respicit petitorium, istud possessorium. Philip.Fran. *in c.vnico n.5.de iur.patro.in* 6. Cassiador *dec.2. num.3.in fin.de probatio* Rot. *decis.347.& decis.1178.l.5. p.3. diuerso.* sicuti nec est bonum argumentum, habeo 8
ius præsentandi, ergo competit mihi ius patronatus, latè Roch. de Curt. *de iur. patr. verbo competens, quæst.25. an.57. cum seqq.* Lamberti. *lib.1.p.1.quæst.10.art.8.n.1. & per totum.*

Sed pro Cæsareæ aut Catholicæ Maiestatis inten- 9
tione multa efficacissima, specialiáque fundamenta vrgent, quæ causam & principium ipsius præscriptionis impediunt; dum statutum ipsum, ac quasi possessionem ex aduerso oppositam, inficiunt atque repugnant, iúsque patronatus in talibus beneficiis Regiæ Coronæ 10
pertinens ex summorum Pontificum concessionibus, & priuilegiis conseruant, atque defendunt, & istæ bullæ, & priuilegia sunt alia Pontificis Adriani VI. Clementis VII. & Pauli III. vt clarius dicenda pateant, verba sunt inserenda Bullæ Adriani VI. cuius clausula ita ait.

Decernentes, ius patronatus, & præsentandi, huiusmodi illius omnino naturæ & vigoris existere, cuius 11
patronatus Regium ex dotatione existit, & quascunque prouisiones, commendas, administrationes, vniones, ac dispositiones, tam de vacantibus, quam de vacaturis, etiam per viam accessus, & regressus, vel alias quomodolibet, etiam de consensu illas, vel illa pro tempore obtinentium, & de Ecclesiis, & monasteriis prædictis absque præsentatione, aut expresso consensu vestrorum, aut dictorum successorum vestrorum, per nos aut Romanos Pontifices, successores nostros, & sedem prædictam quomodolibet de cætero faciendas, aut pro tempore factas, & quascumque literas apostolicas desuper quomodolibet pro tempore confectas, etiam quascumque derogationes quorumuis iurium præsentandi seu nominandi, etiam cum quibusuis efficacissimis, & prægnantissimis clausulis in se contentis, nullius roboris, vel momenti existere. Vósque ac dictos successores vestros, seu vestrum aliquem illis nullatenus parere debere, & ob non paritionem huiusmodi aliquas etiam in eisdem literis contentas censuras & pœnas nullatenus incidere posse.

Ac præsentes literas, & in eis contenta quæcunque valere, plénamque roboris firmitatem obtinere, ac perpetuò inuiolabiliter obseruari debere, in omnibus, & per omnia, ac si de vnanimo Cardinalium consilio, & consensu consistorialiter, vt moris est, seruatis quibuscunque seruari præstitis, emanassent, & quæcumque ad illorum validitatem, efficaciam, & perpetuitatem quomodolibet requisita formaliter, & indiuiduè, nihil omisso, interueniissent, ac obseruata, & facta fuissent.

Et si per quoscumque tam ordinaria, quam delegata, & mixta authoritate fungentes iudices, & personas vbique iudicari, cognosci, atque decidi, debere, sublata eis, & eorum cuilibet, quauis aliter iudicandi & decidendi facultate, nec non irritum, & inane, quidquid secus super iis à quoquam quauis authoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari, perpetuò decernimus.)

Hactenus de clausulis dictæ bullæ, quæ vt vides 12
enixæ & exorbitantes sunt, & extraordinariæ, ex

quarum

quarum substantia & propria significatione resultat, & possessionem, & præscriptionem iuri patronatus Regum contrariam exclusam esse omnino. Pro quo facit primò.

13 Quoniam ad hoc vt possit cursari præscriptio iuris patronatus, duo requiruntur adesse copulatiuè, alterum patientia, & scientia illius, contra quem præscriptio inducitur; secundum, quòd præscribens hæc possideat, & prouideat intentione, & animo liberandi Ecclesias à iure patronatus, de scientia, & patientia patronorum, probatur text. arg. *in l. 2. C. de seruitutibus & aqua*, vbi docent omnes, præsertim Padilla Calderi. *cons. 12. in fi. de iur. patro.* Decius *cons. 6. n. 36. lib. 2.* Rip. *in c. cum Ecclesia sutrina. num. 64. de causa poss. & propri.* Alexan. *cons. 16. num. 13. lib. 5.* Feli. *in c. de quarta n. 41. de præscriptio.* Caputaq. *decis. 418. p. 2.* Ioan. Lup. de Pala. Rub. *in c. per vestras. 2. nota. n. 33. de donatio. inter vir. & vxor.* latè Couar. *in regul. possessor. 2. p. in prin. n. 8. per totum.* Ferret. *cons. 56. n 6.* Rot. *decis. 167. num 2. & 5. & decisio. 14. n. 1. & decis. 803. num. 7 p. 1. diuers. & decis. 4. n. 2. p. 2 diuers.* Lamber. *de iur. patro. lib. 2. p. 1. q. 3. art. 1. num. 3.*

14 Et de intentione præscribentium libertatem Ecclesiæ erga ius patrona. glos. *verb. vocem. vers. hoc enim non sufficit, in d. c. cum Eccles. sutrina, de caus. poss. & proprie.* Calderi. *cons. vlt. de caus. poss. & in cons. fi. de iur. patr.* Lamber. *de iur. patro. lib. 2. p. 1. d. q. 3. art. 10. n. 6. & 7.* Rip. *in d. c. cum eccles. sutri. num. 49. cum seqq.* Menoch. *de ret. poss. rem 5. num. 18. vers. secundum, & rem. 6. n. 131.* de vtroque, tam de intentione præscribentis, quàm de scientia, & patientia eorum, quibus præiudicatur, est decis. Rotæ 109. *p. 2 diuers.* & facit circa intentionem præscribentis libertatem optimus text. *in l. fi. ff. quemadmod. seruitutes amittant.* text. etiam *in l. fin. ff. de itinere actuque priu.* qui loquuntur de intentione præscribentis, at de scientia & patientia contra quem præscribitur, respondit Pompon. *in l. quoties la 1. §. vlti.* & Iauolin. *in l. quoties la 2. ff. de seruitu. l. si à te emero ff. si seruitus vindice.*

15 Et ratio huius conclusionis ea est, quoniam ad hoc vt præscribatur ius aliquod incorporale, requiritur quasi possessio ipsius iuris, cùm absque ea nulla præscriptio procedere possit. *l. sine possessione ff. de vsucapio.*

16 *c. sine possessione. de regul. iur. l. 6.* & hæc quasi possessio haberi non potest in his iuribus, nisi mediante scientia & patientia aduersarij, *l. penul. ff. de seruituti.* si ergo ignoratur, non procederet præscriptio, quasi possessione deficiente ex dictis iuribus, & est author Bart. *in l. 2. col. 2. n. 8. vers. tu dicas C. de seruitu. & aqua* idem B. *in l. 1. §. hoc interdicto n. 10. ff. de itin. actuque priua. & in l. 1 §. vlt. num. 4. vers. item quod sic vsus. ff. de aqua plu. arcen.* eandem rationem sequuti fuere Ab. *in c. de quarta. colu. vlt. n. 29.* & Feli. *ibidem post n. 41. vers. dum subdit.* Ab. *de præscriptio.* Iff. *in l. imperium colu. 9. num. 21. vers. circa præcedentem materiam. ff. de iurisd. omn. iud.* Rip. *in d. c. cum Ecclesia sutri. colu. 14. n. 64 vers. secundo ergo requiritur scientia, de causa poss. & propriet.* Balb. *in tract. de præscript. 2 p. 4. p prin. in 1 q. n. 12. vers. & ratio.* Mascard. *de probat. cons. 1215. n 40.* Quod etiam obtinet in regul. de triennali possessione, nam beneficij possessor, qui se illa vult iuuare, tenetur verificare aduersarium, contra quem præscribitur, scientiam, & patientiam habuisse, aliàs autem non obtinebit. ita tradit Gomez *in d. regul. de triennal. q. 49. in fin. ver. tamen aduertendum*: vbi testatur sic fuisse in Rota decisum, itaque stylum in pluribus aliis causis se habere seruatum.

17 Sed istorum neutrum requisitum dare possumus in huiusmodi iuris Regij patronatus præscriptione, non scientia & patientia respectu sacræ, & Catholicæ maiestatis consentientis, vt in aliquo Regum ius patronatus læderetur, cùm similes Bullæ contra patronatum, & rescripta etiam cum expressa derogatione in Hispania non admittantur, sed retinentur, ne partes eis vtantur, donec Romanus Pontifex meliùs consultus & informatus aliud censeat iuxta *l. 5. tit. 6. l. 1. recopil.* Couarru. *in pract. quæstio. c. 36. n. 3. vers. olim.* in quo difficillima erit scientiæ probatio, prout requiritur, vt inferiùs patebit.

Nec obstat quòd in præscriptionibus contra princi- 18
pem scientia officialium sufficiat, ad præiudicandum illi secundùm B. *in l. si publicanus §. fin. n. 2. ff. de publica.* Aymon. *de antiquit. temp. 4 p. §. absolutus à num. 23.* Bald. *de præscript. 2. p. 5 p q. 3. sub n. 8.* Tiraquell. *de nobilita. c. 14. num. 3.* Couar. *in regul. possessor. 2. p. initio n. 8. vers. 3. circa fin.* Nicol. Garc. *de benefi. 5. p. c. 6. n. 136.* Rot. in vna Reatin. beneficij. *decis. 166. n. 3. & decis. 600. num. 5. p. 1. diuerso.* & iterum tenuisse Rotam in vna Mediolan. præeminentiarum 15. Decembr. 1589. coram Bubalo, fitmat Gar. *vbi proximè.* & ex Alexan. Decio, & alijs tenet Gardinal. Tusc. *practicar. concl. litera C. concl. 196. n. 39.* Ioan. Narbon. *tractatus de appell. vicarij ad consil. Archiepisc. Tolet. 2. p. fundam. 5. n. 10.*

Quia respondetur multis modis, primò, quod huic 19
opinioni non auderem simpliciter acquiescere, cùm plures teneant contrariam, veram iudicantes, quos videndos recenset Aymon *vbi proximè.* Ioan. Lup. *in cap. per vestras 2. nota §. 1. num. 39.* post Salicetum *in l. vectigalia C. nouæ vectigal. institui non posse.* Alexan. *cons. 84. colu. 2. num. 5. lib. 1.* Antonius Capici. *decis. 57.* Marta *in compilatione totius iuris controuers. ex omn. decisio. 3. tom. 1. tit. de poss. cap. 14.* quas opiniones ad concordiam reducere conatur ex Balbo. Villalobus *in arario communi. opi.* 20
ni. lucra S. num. 8 & 10. vt scilicet in præscriptione immemoriali sufficiat scientia officialium, in alia verò præscriptione procedat hæc secunda opinio, & videtur esse de mente Couarr. *vbi suprà* & cum in nostro casu non adest immemorialis, nec potest, vt latiùs infrà patebit; non procedit contrarium. vide omnino pro concordia quæ latè Mier. *de maioratu 4. p. c. 20. à n. 258. cum sequentib. in noua impressione fol. 229.*

Secundò (etiam qualibet opinione retenta) vt pro- 21
cedit in illis casibus, & actibus, quorum administratio officialibus est commissa, eiúsque ratione possunt reclamare, & contradicere, vt in prætoribus, magistratibus, & aliis iudicibus, & in iis terminis loquuntur Doctores superiùs citati pro vtraque opinione. at nos sumus in casu, cuius administratio, nec cognitio ad alium quàm ad ipsum regem spectat, vt inferiùs apparebit, & 22
ideo eorum officialium scientia, aut patientia, quibus non spectat administratio, nec possunt remedium adhibere, minimè poterit Principi nocere, quod hallucinare videtur Couar *loco suprà citato.*

Et ex hac ratione rectissimè procedit doctrina Ca- 23
uedi *in tract. de patronatu Regiæ Coronæ, cap. 28. num. 5.* quem sequitur Nicol. Garcia *de benef. 10. p. cap. 2. sub num. 34. ad fi.* quòd in iure patronatus regio scientia officialium non nocet Regi,

Respectu autem suæ sanctitatis nec hæc intentio 24
præscribendi & derogandi iuri patronatus regio, potest induci extantibus verbis dictarum Bullarum, & præcipuè Adriani VI. suprà relatæ, quæ cùm contineant formalissimas illas clausulas derogatorias in contrarium faciendorum, inducunt protestationem defectus voluntatis in dispositionibus sequentibus, vt per B. & alios *in l. si quis in princip. ff. de lega. 3. num. 3. cum seqq.* refert Rot *decis. 137. num. 4 & per totam p. 1. diuers. & decis. 304. num. 4. & per totam p. 2. diuers.* Paris. *consil. 41. num. 26. lib. 4* Roman. *consil. 439.* incipit *quod indultum, sub num. 9. vers. & ego istud.* & faciunt adducta per Gasp. de Perus. *in tract. de reseruatio. c. 2. n. 5. in fin. & decis. 34. num. 4. p 2. diuers.* nam clausula derogatoria præcedens 25
operatur defectum voluntatis, & intentionis in dispositionibus futuris ei contrariis. vltra citatos probant etiam eleganter Gozadi. *consil. 9.* incipit *in hac causa mer 62. & 63.* Cassiador *decis. 38. n. 8. super regulis. Purp. decis. 308. n. 4. lib. 3.* maximè quia in Principibus, ea quæ 26
sunt

sunt facti, ignorare præsumuntur, *cap.1. de constitutio. lib.6* & generaliter præsumitur ignorantia, vbi scientia non probatur. *c.præsumitur. de regul.iur.lib.6.*

Quod & ex eo corroboratur, etenim prouisiones
27 Apostolicæ non mutant statum beneficij iuris patronatus, nec patronis nocent docentibus de suo iure patronatus, vt pluries tenuit Ror. Rom. teste Achil. de Grass. *dec.3. de patro.* Caputaq. *dec.*289. *p.*3. Cassiad. *decis.6. n.5. de iur.patro.* Veral. *decis.*223. *l.*3. & iterum tenuit Rot. in vna Achil. iur. patr. 9. Iunij 1600. coram Seraphino, vt patet in eius decis. 1567. & in vna Esculana prioratus 1. Iulij 1587. coram eodem, vt patet *in decis.*799. Ricci *in practi. iuris patronatus dec.*204. *à n.*241. vbi testatur. sic etiam secundùm hanc doctrinam multoties esse iudicatum per Curiam Archiep. Neapol.

28 Quod & à fortiori procedit in prouisionibus ordinarij, vt nec noceant, Riccius *ibi num.*243. Cassiador.
29 *decis.7. n.2. de iur.patr.* Maurat. *decis.*112. *casu* 20. quoniam mutatio status in beneficialibus in dubio non
30 præsumitur, Lanfran. *decis.*13. Fastol. *decis.*16. & hinc fit quòd ius patronatus non amittitur per non vsum, Put. *decis.*379. *& in decis.*392. *p.*3. Rot. *diuers. in decis.*109. *p.*2. *& in decis.*254. *num.*2. *p.*3. *lib.*3. Ricci. *d. decis.*204. *n.*242.
31 Quod non procederet, si concurreret scientia, & voluntas ipsius Papæ, quoniam tunc eius prouisiones mutant statum, & præiudicant, vt tenuit Rot. in vna Ostanens. capellæ 27. Nouemb. 1598. coram Seraphino, vt patet in eius decis. 131. Ricci. *ibi n.*244. *in fin.*

32 Et cùm in vtroque Principe detur defectus intentionis, & scientiæ beneficium esse iuris patronatus Regij, nec de eo in supplicationibus fit summi Pontificis mentio, illud Papa prouidet ex capite amplissimæ potestatis & dispositionis, quam in beneficiis habet cùm accidit vacatio, *c.2. in prin. de præben. l.6. c. proposuit.* ibi, quia secundùm plenitudinem potestatis) *de concessione præben. Clem.1. in fi. vt lite pendente.* probant *l.1. in fi. tit.*16. *p.*1. & ibi Greg. *verbo à quien quisiere.* & solus Papa naturaliter est Dominus beneficiorum, Flami. Pari. *de resign. benef. lib.*2. *quæst.*4. *num.*34. cuius potestas nullis regulis aut legibus coarctari dicit Gramati. *cons.*2. *n.*23. ad fi. suarum decisionum, & sic illo animo & iure, ex illáque causa possidet, quia talis est possessio, qualis
33 demonstrat titulus præcedens. *l. si à te ff. de seruitutib. l. vnica C. de imponendis lucrat. descriptio. l.*10. *vrbanorum.* gl. celebris *in l. quædam mulier verb. in vers. sufficiebat. ff. de rei vindic.* notant ibi vt elegantem Angel. *n.*4. *vers. sequitur in glos.* ibi etiam B. & Bal. per Archidiaconum *in cap. si quis deinceps in fi.*16. *q.*7. B. *in l. Celsus. col. penul. num.*16. *ff. de vsucapio.* Bald. *cons.*10. *in q. quæ vertitur. colu.*2. *sub n.*7. *colu.*5. per Bar. *in l.*2. §. *si sub conditione in fi. ff. de vsucapio. pro emptore.* idem Bal. *in authen. quas actiones in fi. C. de sac. Eccl.* Angel. *in l. indicia n.*3. *vers. similiter C. de rei vind.* Socin. Seni. *cons.*15. *insignis Doctor. n.*7. *vers.*3. *& vlt. volu.*4. Lanfr. de Orian. *in c. quoniam contra. in vers. testium depositiones num.*135. *de probatio.* Petr. Ferrar. *in practi. Papien. in for. possit actio. in verb. item spatio* 30. *in fin.* Corset. *in singul in verb. possessio.* incipit *vbi quis.* Rolan. à valle *cons.*9. *negari non potest n.*39. *volu.*3. Natt. *cons.*443. *super casu n.*5. *volu.*2.

34 Cùm igitur ex illa causa & capite possideat, & prouideat summus Pontifex, si illa insufficiens reperiatur ad acquisitionem huius iuris, non potest se iuuare ex alia causa, nec ad aliam vtilem extendi, quia attenditur opinio & animus vtentis. *l. si opus* § *si iussero ff. quod vi aut clam.* text. *in l.*1. §. *Aristo. ff. de aqua quoti. & æstiua l.*2. §. *Celsus ff. pro emptore l. fi.* ibi, ideóque siquis pro via publica, vel pro alterius seruitute vsus sit, nec interdictum, nec actio vtilis competit. *& c.*) *ff. quemad. serui. amit.*
35 & ideo dicimus, quòd causam possessionis sibi ipsi nemo potest mutare, nisi aliquo extrinsecùs accedente.
36 *l.*3. §. *ff. de acquir. poss.* & quæ ibi notant Doctores, tantúmque intelligitur perscriptum, quantum possessum. gl. *in c. auditis verb. interruptionem, de præscriptio.* Innoc. *in c dilecto. de off. Archidia.* Anchar. *in c.*1. *de iur. patron. in* 6. Feder. de Senis *cons.*130. Bal. *in l. si quis diuturno, ff. si seruitus vendi.* B. *in l.*1. §. *si quis hoc interdicto ff. de tit. actúque priu.* Angel. *in l. vna est via. ff. de seruitu. rust.* Bal. *in repeti. l. de quib. ff. de leg.* Ab: *in c. cum consuetud. de consuet. & in c. licet ex suscepto. in fi. de for. competen.* B. *in aut. qui rem in fi. C. de sacr. Eccles.* Alberi. *in l.*1 *ff. de offic. eius cui.* Flor *in d. l. si quis diuturno.* Decius *in c. translatio in* 2. *lect. de constitu.* Roman. *cons.*368. Cardin. *in Clem.*1. *in* 7. *quæst. de renunt.* Felin. *in c. auditis de præscript.* Alexand. *cons.*120. *vol.*4. *& in cons.*16. *vol.*5. Soci. *cons.*74. *volum.*1. Isi. & Decius *in l.*2. *ff. de iuris. omni. iudi.* Æguid. *dec.*89. Paul. de Castr. *in l. cum de consuetud.* quam repetit *cum l. de quibus ff. de legi.* Marian. *in c. cùm contingat. de for. compet.* Feli. *in c. cum ex iniuncto. de hæret.* Zasius *in cons.*16. *volum.*2. Bertran. *cons.*2. *volu,*3. *& cons.*56. *volum.*3. Patis. *cons.*113. *volum.*1. Anton. Gabr. *in commu. opini. concl.*2. *de præscriptio. in prin.* vbi *n.*4. *& seqq.* ampliat etiam quoad accessoria separabilia, vt perscripta visitatione, non cen- 37
seatur præscripta procuratio, plures ad id referens. nec extenditur etiam ad ea, quæ veniunt in antecedens, vt 38
est coërtio ad iurisdictionem, prout etiam nec præscribens institutionem, potest iure deuoluto conferre. Car- 39
di. *in clem.*1. *de supplend. neglig. prælato.* Zasius *consil.*16. *volum.*2. ipse Anto. Gabr. ibi *num.*8. *& in seqq.* idem ampliat ad destitutionem & resignationem post alios.

Imò nec respectu iuris communis, quo summus Pontifex vtitur ex capite suæ amplissimæ potestatis, deficiente præsentatione excelsæ Maiestatis intra tempus sibi à iure concessum post vocationem ex defectu scientiæ, notitiæque, & ex ignorantia vacationis: potuit induci, nec causari præscriptio, quoniam iure communi vtens, non præscribit. Gemini *in c.*1. *de præscript. in* 6. 40
Paul. Castr. *in l. si ff. quemad. seruit. amit.* Feli. *in c.*1. *n.*19. *de præscript.* Ruin. *in cap. inter cæteras num.*66. *eodem tit.* Ruin. *cons.*28. *n.*17. *lib.*2. Bertran. *cons.*305. *num.*2. *lib.*5. dicit communem Rebuf. *in rubr. de caus. poss. num.*24. *& num.*292. Decia. *cons.*54. *num.*50. *lib.*2. maximè quia prouidens iure deuoluto ex negligentia patroni, illius 41
iuri non officit, nisi pro illa vice dumtaxat. text. *in cap.*2. §. *& nisi,* ibi, ita tamen quòd ex eo nullum patronis præiudicium imposterum generetur.) *de supplend. negli. prælato.*

Imò nec eo iure potest Regi præiudicium generari, 42
tum quoniam patrono non currit tempus nisi à tempore scientiæ, & notitiæ certæ, & non interpretatiuæ, in quo præsumitur ignorantia, donec in eo scientia probetur. latissimè plurimos recensens tractat Nicol. Garci. *de benef.*10. *p. cap.*2. *à n.*34.

Tum etiam, quia speciale est in Regibus Hispaniæ, 43
non currere tempus quadrimestre ad præsentandum beneficia & Episcopatus suæ coronæ, etiamsi eorum officiales sciant vacationem, Regi non nocet, & etiam si Rex ipse sciat, ex legitima præscriptione, qua Reges Hispaniæ tuti sunt, eo quòd multis occupationibus impediti tam in bello, quàm in pace, non possunt intra illud tempus præsentare. in quo ita obtinuisse. testatur Cauedus *tract. de patrona. Regiæ coronæ cap.*28. *à num.*5. quem sequitur referens Nicol. Garc. *de benef. d.*10. *p. c.*2. *sub num.*34. *ad fin.* vbi testatur de communi praxi, quia cum Rege non curatur de tempore ad præsentandum tam in Episcopatibus, quàm in aliis præsentationibus. & ideo cùm Regi ignoranti vacationem, & 44
etiam scienti non currat terminus, quandocunque poterit contradicere, & reclamare prouisionibus ordinarij, quia semper intra terminum reperitur, cuius contradictione nullæ redduntur iuxta ea, quæ latissimè post infinitos, quorum nomenclaturam recensct Nicol. Gar. *de benef* 5. *p. cap.*9. *à num.*238. *cum pluribus seqq. & eadem* 5. *p. c.*6. *n.*101.

Ergo sequitur, quòd cùm illa causa, ex qua sum- 45
mus

mus Pontifex prouidet huiusmodi beneficia (quæ reuera sunt patronatus Regij mediantibus indultis & concessionibus Apostolicis) non sit sufficiens ad causandam,& inducendam præscriptionem; non poterit se iu-
46 uare ex alia. Pro quo etiam facit, quoniam quando summus Pontifex etiam motu proprio facit gratiam,& confert beneficium, fundans se in aliqua causa,& qualitate; gratia est subreptitia,& nulla ipso iure, non constito de veritate ipsius qualitatis, & causæ, maximè si est talis,
47 vt ea cessante difficilior redderetur Pontifex ad concedendum, quoniam etiam gratia concessa motu proprio non debet operari vltra intentionem, & mentem concedentis cap. 2. de rescrip. Feli. *in cap. ad aures n. 9. eodem tit. & in c causam de testibus.* Decius *in cap. ad aures num. 31. & 32. eodem tit. & cons. 407.* Staphileus *de liter. gratiæ tit. de vi, & effectu clausulæ motu proprio, vers. 7. & vlt. nn. 3. 4. & 5.* Selua *de benef. 3. p. quæst. 122. qualitate n. 3. vers. quartus casus* Rebuf *in concordatis in forma mandati Apostolici. verb. motu proprio*, post vltimum effectum. *vers. 2. non purgat.* Gambar *de off. legati lib. 3. num. 49.* Anto. Gabriel. *de clausulis concl. 2. n. 18. 19. & 32. & seqq.* Menoch. *de arbitra. lib. 2. cas. 201. num. 88.* Azeued *in l. 2 tit. 14. num. 31. lib. 5. recopi.* Ioan. Guti. *cons. 11. num. 15. & canoni. quæst. lib. 2. cap. 15. n. 77.*
48 Put. *decis. 187. num. 5 lib 1. & decis. 101. lib. 3. ad fin.* quoniam falsa existens narratio qualitatis gratiæ, vel si ipsa motu proprio fiat, vera non extiterit, perpetuò annullat ipsam gratiam, etiamsi, vt diximus, motu proprio fiat. Rot. *decis. 525. num. 5. p. 1. diuerso.* Thom. Sanch. *in tract. de matrim. lib. 8. disputatio. 21. num. 47.* ergo pro-
49 uisiones huiusmodi beneficiorum à summo Pontifice factæ facta collatione vti sint liberæ collationis, vel motu proprio, hac de causa concessæ, cùm nullæ sint, non debent prodesse, nec esse in consideratione ad præscriptionem, dixi supra c. 9. sub n. 12.

50 Et hinc est, vt impetrationes factæ à sua sanctitate ex vno capite, & vna causa, ipsa non existente vera, non sustinentur ex alio capite, & ex alia causa, quæ tunc temporis aderat. Roman. *cons. 335.* incipit *circa primum num. 11. cum seqq.* Feli. *in c. fi. n. fi. de præsumptio.* Domini. Gemini *cons. 136.* incipit *super 1. dubio num. 1. & 3. ac per totum.* Rot. *dec. 41. de rerum permutat. in anti. aliàs decis. 92.* nec non *decis. antepenult. in nouis.* incipit *Titius. vers. sed secus.* Lancelot. *de attenta. 2. p. cap. 10 n. 9.* Achiles de Graff. *decis. 14. de restitutio. spolia.* Rot. *decis. 419. n. 2. p. 1. diuers.* Rot. *decis. 12. de concess. præben. in antiquis* Flami. Paris. *de resignat. benefi lib. 10. quæst. 2. n. 4.* quæ allegationes singulæ loquuntur in practicabilibus & elegantibus casibus.

51 Omnis namque dispositio facta sub aliquo præsupposito, ipso non verificato, nec existente vero, corruit penitus dispositio. glos. celebris *in l. mancipia. vers. auocandum C. de seruis fugitiuis.* Roman. *singul. 495.* Rip. *in c. 2. num. 39. de rescrip.* Ruin. *cons. 83. n. 5. volu. 1.* Soci. iun. *consil. 114. num. 2. vol. 3.* alios citat *in cons. 150. n. 78.* Petr. Surd. *decis. 74. num 5.* ac propterea concessiones,& prouisiones factæ à summo Pontifice ex mera collatiua causa non debent nocere sacræ Maiestati, si reuera ei per-
52 tinet ius patronatus, tanquam falsa existente causa, nec ad aliam trahi possunt, cùm inducta ad vnum finem, contrarium non debent operari, *l. quod fauore. C. de legibus.* & per consequens induci non potuit in hoc casu præscriptio.

53 Rursus probatur, quòd hæc indulta, & priuilegia Apostolica inducunt perpetuitatem, vt probatur expressè *in d. Bulla Adriani*, ibi, ac perpetuò inuiolabiliter obseruari debere, *&c.*) iuxta notata *in l. 1 ff. solut. matrim. l. 10. tit. 18. p. 3.* latè Ioan. Garc. *de nobilit. glos. 1. §. 1.* ibi *n. 25.* & ipse *glos. 6. sub n. 18. vers. oct auo facit.* & iterum *in d. Bulla*, ad illorum validitatem, efficaciam & perpetuita-
54 tem, *&c.*) & iterum illa verba, dictorum successorum vestrorum.) ac iterum, ac dictos successores vestros.) quæ inducunt perpetuita tem, & in infinitum protra-
huntur. *l, cognoscere ff. de verbor significat.* Burg. de Paz *consil 23.* vnde ex hoc capite priuilegium perpetuum 55
esse, quandiu adsunt descendentes, & successores, quia durat cum personis in ipso contentis. Ioan. Andr. *in mercurialib. n. 5.* Alexand. *in l. & si. ff. solur. matri.* Æguid. Boss. *de principe & priuilegiis eius à n. 343.* & de dictis dictionibus (semper, perpetuò) & similibus, positis in priuilegiis inducant, & illa faciant perpetua, vide elegantissimè plures allegans Ioan. Garci. *de nobilit. glos. 1. §. 1. à n. 9.* & iterum *à n. 19. cum multis seqq.* sed sic est, quòd quando priuilegium, vel aliquis alius actus con-
tinet verbum inductiuum perpetuitatis; tollitur præ- 56
scriptio omnino. Claud. de Seisello *in l. si ff. de constitutio. prin. n. 113. & 118.* optimè Angel. *in l. quod si nolit. §. si quid ita ff. de ædilit. edict.* Bal *consil. 303. lib. 1.* Zasius 57
consil 15. n. 22. lib. 2. & in terminis priuilegij, quòd si in eo opponantur verba, quæ denotent perpetuitatem, tollatur præscriptio, tradit consulendo Riminal. *consil 388. n. 20 lib. 2.* Ioan. Garci. *de nobilit. glo. 1 § 1. n. 79. post prin.* ergo huius priuilegij, & indulti intuitu nulla potuit aduersus coronam induci præscriptio.

Et loquendo in Regibus dicit Bald. loco mox citan- 58
do, quòd ad hoc vt cognoscatur dispositio an sit realis, vel personalis (inter alia) forma inspicienda est nam si tenor scripturæ facit mentionem successorum ex vtraque parte, ista dispositio est realis, & in rem scri- 59
pta, non personalis, sed transit in successores vtriusque partis. siue loquatur de successoribus hæreditariis, *l. iuris gentium §. pactorum ff. de pactis*, siue de successoribus dignitatis, & administrationis, per notata *in c. 1. tit. qui succeßor. teneau. & c. vlt. ne prala. vices suas*, hæc dicit Bal. *in cap. fi. ante fi. de sentent. & re iudic.* vel potius *in consil. 159. super eo quod quæritur. col. 1. lib. 3.* referens eum sequitur Tiraquell. *in tract. de iur. prin. q. 35. num. 21.* sed 60
hæc indulta, & priuilegia Apostolica faciunt mentionem, non solùm Regiæ Coronæ cui conceduntur, vt ex supradictis patet: sed etiam de successoribus Sedis Apostolicæ, *ibi*, per nos aut Romanos Pontifices successores nostros. & sedem prædictam, *&c.*) ergo realia sunt, & perpetua huiusmodi priuilegia, non personalia. Et quòd quando ex iuris, vel hominis dispositione res aliquæ perpetuæ esse debent apud vocatos 61
successores, vbi perpetuò aliquid competit, vltra citatos tenent glos. *in l. quod si nolint §. si quid interuenerit ff. de ædilitio edict.* vbi Bal. & Angel. idem Angel. & Immol. *in l. 1. ff. de vsucapio.* Socin. *cons. 86. n. 11. lib. 1.* & alij quos citat Tiraq. *l. 1. de retract. §. 1. glos. 2. n. 17. fol. 814.* latè Mieres *tract. de maioratu 4. p. quæst. 21. n. 20.*

Desuper pro Catholica maiestate, & aduersus huiusmodi præscriptiones ex contrario appositas faciunt fortiter verba d. Bull. Adrian. VI. *ibi*, nec non irritum, & inane, quidquid secus super iis à quoquam quauis authoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari, perpetuò decernimus, *&c.*) nam hæc clausula & decretum irritans, inter alios efficaciſſimos eius effe- 62
ctus, ille potens est: vt tollat præscriptionem, & excludat, docent Feli. *in c. cum accessissent vers. 4. limita, de constitutionib.* Rebuf. *in concord. tit. de for. & irreuocab. concord. stab. in vers. plus dicit.* Probus *in vers. tibi qui. num. 7. vers. istud tamen non obstat. de rescript. in 6.* Anton. Gabr. *in commun. opin. tit. de clausul. concl. 3. n. 44.* tollit etiam consuetudinem, ne dum in præteritum, sed etiam in fu- 63
turum, Domini. *in c. beneficio vers. nota bene.* & ibi Anchara. *vers. sed propone.* vbi Ioan. Andr. *in verb. legitima. vers. si pup.* & Philip. Franc. *vers. ex quibus nota. de preben. in 6.* Præpos. & Alex. *in c. in istas §. leges. vers. noluit tamen.* Ioan. Andr. *4. d.* Bar. *in clem. 1. n. 23. de electione.* Prob. *in c. tibi qui n. 7. de rescrip. in 6.* Feli. *in c. cum accessissent. vers. quarto limita. de constitutio.* Roch. *in c. fi. secundùm paruam impressionem. vers. amplia modò istam conclusionem de consuetudine.* Rebuf. *vbi proximè, verb. plus dicit.*

Ruin.

Ruin.*conſ.*13.*num.*13.*vol.*1.*&* *conſ.*102.*n.*11.*vol.*3.gloſ. *in cap. fi. in verb.decernimus.de rebus Eccleſiæ non alie-*
64 *na.*quemadmodum & iſthæc clauſula,ſeu decretum irritans tollit vires ſententiæ, eiúſque executionem impedit Caſſiador.*deciſ.*12. *n.*5.6. *&* 7.*de regulis Cancellaria.*Sarner.*in regul.de annal.q.*5.Anton. Gabriel.*communi,conclus.tit.de clauſulis.concl.*3. *n.*51. conſtat ex noſtræ Bullæ clauſula, *ibi.*ſublata eis,& eorum cuilibet,quauis aliter iudicandi, & decidendi authoritate,*&c.*

Et ratio huius effectus clauſulæ irritantis; ſcilicet vt excludat præſcriptionem : illa redditur euidens. etenim nulla huic præſcriptioni datur cauſa, à qua poſſit prin-
65 cipium aſſumere,cùm ſuprà dixerimus, præſcriptionem ſine poſſeſſione non procedere , decretum irritans huius eſt naturæ, vt non ſolùm inficiat , & annullet titulum beneficij in contrarium collati , verum etiam & poſſeſſionem ipſam, ita vt talis poſſeſſor non poſſit iuuari ex aliquo remedio poſſeſſorio,retinendæ,nec recuperandæ , vel aliàs, nam talis poſſeſſio caret omni effectu.Caſſiad *ſuper regul.dec.*7.*n.*3. Simonet.*de reſeruatio. q.*40.*n.*1.*&* 2.Sarner *de trienna.q.*49. Rebuf.*in prax. beneficia tit.de reſeruatio.n.*40.Creſenti.*dec* 4. *de priuileg.* Lancelot.*de atten.*3.*p.c.*31.*n.*92. & Rota *deciſ.*189. *n.*4. *p.*2.*diuerſ.*Caſſiador.*deciſ.*1.*n.*1.*&* *per totam de reſtitut. ſpoliat.*Put.*deciſ.*197.*n.*3.*lib.*3.Rot.*deciſ.*510.*n.*5.*l.*3.*p.*3. *diuerſ.*Mandoſ.poſt alios *in regul.*1. *Cancel. q.*3. *per. totam.*tenet etiam Anton.Gabr.*commu.concluſ.tit.de clauſul.concl.*3.*n.*50. *lib.*6.Prob. *in c.tibi qui n.*18. *de reſcript. in* 6.Bertran.*conſ.*142.*n.*4.*vol.*2.Guilles Benedi.*in c.Raynut.verb.ſi abſque liberis* 2.*de fideicommiſſ.ſubſtit.à. n.*38. Nicol. Gar.aliquos ex iis allegans *in tract. de benef.*5.*p. c.*1.*n.*4.27.

66 Et hoc decretum talis eſt naturæ , vt inficiat omnia, quæ ſequuntur, ita vt nec effectum, nec iuris fomentum habeant.*c.ſi eo tempore de electione, lib.*6. vbi notat Caſſiador.*deciſ.*1.*n.*7.*de reſtitutio ſpoliat.* Sarner.*in tit.de annal. quæſt.*23. & de Graſſis *n.*19. Gomez *in regul. de trienn.q.*49.*num.*3. Put.*dec.*50.*n.*2. *&* *deciſ.*396.*l* 1. Anton.Gabriel.*vbi ſuprà ex n.*56.Rebuf. *vbi proximè,verſ. vlt.notanda eſt clauſula decreti.*Alexan.Striati.*in extranagant.ambitioſæ,de rebus Eccleſiæ n.*67.Rot.*dec.*24.*n.*5.*&*
67 *deciſ.*149. *n.*2.*p.*2. *diuerſ.* habet namque inhibitionem
68 implicitam inuenire,Caſſiad.*deciſ.*2 *n.*6.ac etiam priua-
69 tiuam vim, & auocatiuam poteſtatis conceſſæ. Ferret. *conſ.*314.*n.*10.*lib.*2. operatur inſuper huiuſmodi decretum nullitatem ab initio.Caſſiador.*deciſ.*12. *n.*45. *&* 6. *ſuper regul. Cancellariæ.* Gomez *in regul. de annali. q.*5. *propè finem.*Ioan.Paul.*deciſ.*14.Achil.de Graſſ.*dec.*385. Rot.*deciſ.*24.*n.*5.*poſt prin.p.*2.*diuerſor.*

70 Hinc eſt, quòd prouiſus ſtante decreto irritante non poſſit ſe tueri etiam remedio ſummariiſſimo poſſeſſionis,in quo nullæ exceptiones admittuntur,vt poſt Caſſiador. Puteum, Mandoſ. & alios firmat Hieronym. Gonzal.*in regul.de men & alterna.gloſ.ſi.n.*29.

71 Et hinc etiam eſt ; vt ex capite decreti irritantis regulæ reſeruatoriæ menſium factæ prouiſiones aduerſus eius diſpoſitionem, hoc eſt, in menſibus ſummi Pontificis,ſunt nullæ ipſo iure,non ſolùm quoad titulum,verùm & quoad poſſeſſionem, quæ nihil prodeſt, nec aliquo remedio poſſeſſorio poteſt iuuari, cùm omnino iuris fomento,& adminiculo careat.Rot. *deciſ.*3.*per totam de reſtit. ſpol.in nouis. & deciſ.*2. *eodem tit. in antiquis.* Bellamer.*deciſ.*535.Lapus *allegatio.*29.*n.*1. *&* *allegatione* 51.*n.*9. Feli. *in c.in noſtra n.*12. *de reſcript.* Rebuff. *in prax.tit.de reſeruatio. tam generali quàm ſpeciali. numero* 40. plures adducit Menoch. *de recuper. poſſ. rem.*16. *quæſt.*35.*à num.*443.*vſque ad numerum* 457. Ferret.*conſil.*3 *numerro* 18. Caputaq. *deciſ.*325. *p.*1. *numero* 2. *&*
72 *deciſ.*343. *numero* 5.*p.*3. Put. *deciſ.*197. *numero* 3. *lib.*3. *p.*3.*diuerſ.*Hieronym.Gonzal.poſt alios *in regul.de menſ. gloſ.*31. *num.*7. imò reſeruatione potentius fortiúſque eſt decretum irritans, gloſ. *verbo prouiſionem, in c. ſi eo*

tempore 45.*de electio,lib.*6. Caſſiador.*deciſ.*3. *de decretis in reſeruatione.*

Et magis in noſtris terminis,& propoſito facit, quòd 73
ſi cardinalis habet indultum , ſeu priuilegium prouidendi beneficia alicuius diœceſis,cum clauſula irritanti, prouiſio beneficij facta per ordinarium erit nulla ipſo iure , etiam ſi Cardinalis non prouideret de eo ſecundùm Caſſiador.*deciſ.*2.*de reſtitutio.ſpol.* Feli.*in c.cum ex officij de præſcriptio.*& eſt deciſum per Rotam apud Guidobonum *deciſ.*56.*in manuſcriptis.*refert Nicol. Garc.*de benef.*5 *p.c.*5.*n.*103.

Quare per collationes etiam effectuatas factas con- 74
tra decretum irritans,poſitum in priuilegio ſeu indulto, non adquiritur quaſi poſſeſſio conferenti.Garc.*vbi proximè n.*102.Creſcent.*deciſ.*4.*de priuileg.in fi.* vide etiam n.83.& ſeqq.

Et ideo per collationem etiam nullam non turba- 75
tur patronus in poſſeſſione præſentandi , ita Garci. *ibi num.*10.*&* 99.Pute.*deciſ.*189.*lib.*1. Ferret. *conſ.*210.*n.*8. Flores de Men.*q.*10.*num.*64. cum Calderino *conſ.*15.*de iur.patron.*Decius *conſ.*126.& Burgi.Bocacio *de remediis poſſeſſio.c.*11.*n.*39. ergo euidenter ſequitur, ordinarium per neutram horum beneficiorum collationem , etiam de facto effectuatam, habere potuiſſe actum vllum poſitiuum.

Quod corroboratur etiã ex alio capite præfatæ clau- 76
ſulæ Bullæ Adriani VI. ſcilicet ex clauſula (ſublata) ibi poſita,quæ illa eſt)& ſic per quoſcunque,tam delegata, quàm ordinaria, & mixta authoritate fungentes iudices, vbique iudicare cognoſci,& decidi debere ſublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & decidendi facultate,*&c.* quæ clauſula(ſublata)eſt maximæ potentiæ claudens ora iudicibus, ne aliter decidere 77
poſſint ,& adimit partibus in totum facultatem opponendi contra conſtitutionem,gratiã,vel priuilegium,de qua per Caſſiad.*deciſ.*10.*n.*3 *ſuper regul.*Carolus Ruin. *conſ.*76.*ſub n.*9.*vol.*5.*&* *conſ.*21.*ſub n.*15. *ante fi.* Gundizal.Villadieg.*in tract.de lega.p* 1.*q.*7.*n.*32. Put. *deciſ.*50. *n.*5.*lib.*1.*&* *deciſ.*377.*in fi lib.*3.Caputaq. *deci.*134.*n.*4. *&* *deciſ.*218.*p.*3.Rebuff.*ſuper concordata Fran.tit.de forma & irreuoca.concordatorum ſtabilitate.poſt prin.verſ* 8. *vult.iudice.*. Mandoſ.*in tract.de monitor.q.*60.*n.*44.*ſuper verb. ſicque ſuper quoſcumque iudices* , idem Mandoſ. *in conſ.*57.*n.*3.*&* *conſ.*63. *n.*1. & an proceſſus, etiamſi non opponatur de dicta clauſula(ſublata)ſit ipſo iure nullus, 78
per doctrinam Ioan.Andr.*in eddit.ad Specul.tit. de ſent. § iuxta ſub n.*5 *in gloſ.verb.*& eſt Alex.plenè cum multis *in l.*1.§.*ſublata n.*2.*&* 3.*ff.ad Trebelli.* Decius *conſ.*275. *aliàs* 276 incipit *in cauſa quæ luce agitatur,ſub n.*3. *verſ. ſed prædictis minimè obſtantibus.* Marcheſanus *de commiſ.* 79
*ſio.*1.*p.c.*8.*de commiſ.apertionis oris à n.*14.vltima in poſſeſſione, quòd ſi opponatur à parte dubium eſſe , quòd ſit ipſo iure nullus proceſſus,videndus Gonzal.*de alter. gloſ.*66.*à n.*13.*&* *ſeqq.* *&* *n.*45. quòd conuenit materiæ 80
huius capituli, vt ſtante dicta clauſula (ſublata) à proceſſu appellationi interpoſitæ , ſit vtique deferendum, etiam in iis iudiciis ſui natura inappellabilibus,cùm ratio appellandi ſit in promptu ex his,quæ ſuperiùs dicta ſunt,c.ſuperiori.

Et cùm ſtante d. clauſula (ſublata) non poſſit dici, 81
nec opponi,etiam per viam replicationis aliquid contra diſpoſitionem , qua illa continetur , Puteus *deci.* 377. incipit *in vna Hiſpalenſ.ſub num.*1. *lib.*3. ita non poterit opponi de regulis Cancellariæ , quamuis ſint fauorabiles , vt bis deciſum fuiſſe in Rota teſtatur Gonzal. *vbi proximè num.*9.qui *num.*12.dicit,vt etiam in iudicio 82
poſſeſſorio ſummariſſimo manutentionis obſtet dicta clauſula, vt per Put. *deciſ.*50. *num.*5. *lib.*1.teſtatúrque ipſe Gonzal. de duabus deciſionibus Rotæ , quem latè 83
de materia & effectu huius clauſulæ (ſublata) *&c.* vide per totam eandem gloſſam.

Et vtraque clauſula, tam hæc (ſublata) quam 84

(irritans) ſuperiùs dicta ligat, & afficit ignorantes, vt per eum *ibi in n.*8.*& gloſ.fin n.*18.etiamſi non ſint apposita verba noſtræ Bullæ,*ibi*,ſcienter,vel ignoranter contigerit attentari,*&c.*)vbi plurimos adducit,&facit text. *in c.ſi eo tempore* 43. *de electio. l.*6. *c. quodam* 40.*de præbend in* 6.*c.dudum,c.penult.de conceſſ.præbend.lib* 6.

85 Ex quibus euidenter apparet, quòd impetrationes, conceſſiones & prouiſiones Pontificales factæ de beneficiis,quæ reuera ſunt iuris patronatus Regij tanquam ſubiectæ dictæ clauſulæ irritanti, & eius poteſtati, tanquam quæ nullæ non potuerunt cauſare præſcriptionem, nec habere principium, quoniam certiſſimum eſt dictum decretum irritans ipſum Papam,& eius ſuc-
86 ceſſores ligare, ac comprehendere, maximè, adductis verbis, quibus in noſtra Bulla Adriani V I. *ibi*, per nos aut Romanos Pontifices ſucceſſores noſtros,*&c.*)vt per text.*in clem.cum ei quem in 1.reſponſ.de conceſſio.præbend.* dicit ibi Archidia.*tab.*3. *Franc. n.*2. Anton. Gabriel. *in tit.de clauſur.concluſ.*3.*num.*4.5.*&* 74.Philip. Probus *in c.tibi qui n.*5. *de reſcript. in* 6.Philip. *conſ.*37. *num.* 2. *& 3.vol.*4. Anaſtaſ.Germo.*in tract. de indultis Cardi.§. alioquin ex num.*15.Caſſiad.*deciſ.*2.*n.*2. *de decret.in reſeruatio.*Mohcda *deciſ.*21.*n.*1.*de præben.*Put.*dec.*141.*l.*2. Caputaq.*deciſ.*82. *num.*1.*p.*2. Rot *deciſ.*106.*n.*2.*&* 3 *p.*1. *diuerſ.* Aymon. *conſil.*3.*n.*17.*&* 26.idem Put. *deciſ.*391. *lib.*3.*&* *deci.*418 *lib.*2.Anton.Gabriel.*d.concluſ.*3.*n.*62. vbi plura elegantia cumulauit circa hoc decretum irritans per ampliationes,& limitationes.

Inſuper & pro hac parte facit, quoniam conceſſiones, & prouiſiones horum beneficiorum iuri Regio patronatui competentium nullæ fuere ipſo iure ſtante ea-
87 rum reuocatione præcedente,cùm ſint ſubiectæ clauſulæ derogatoriæ, contentæ in d. priuilegio Adriani V I. *ibi*,quaſcumque literas Apoſtolicas deſuper quomodolibet pro tempore confectas, etiam quaſcunque derogationes,quorumuis iurium præſentandi,ſeu nominandi, etiam cum quibuſuis efficaciſſimis clauſulis in ſe contentis, nullius roboris, & momenti exiſtere, *&c.*)
88 quæ clauſula derogatoria annullat ſubſequentes diſpoſitiones contrarias, vt ex ea patet, & probat text. *in l. ſi quis in prin.* 22.*ff.de legat.*3.vbi gloſ. *verb.accipiat. l.*22. *tit.*22.*p.*6.*l.ſi mihi & ibi.*12. *§. in legatis ff. de legatis* 1. text.*in c.ex literis §.certum,de dolo & contuma.*text. *in c. vnico §.nos ſuper hoc. de exceſſibus Prælatorum in* 6. tradunt poſt ſcribentes ibi Dinus *in cap.quoà ſemel n.*14. *cum ſeqq.de regul.iur.in* 6 Gomez *in c.*1. *n.*155. *de conſtitutio.in* 6.Couarr. *in rubrica de teſtam.* 2.*p. à num.*19. Mantica *de coniectio. lib.*2.*tit.*8 *a num.*1. Hieron. Gabr. *concluſ* 96.*num.*27 *l.*2.& de ratione Bart. *in d. l.ſi quis in prin.ſub num.*4.*&* 5.Roman.*conſil.*436. *ſub num.*9. Pariſ. *conſ.*42. *n.*26. *lib.*4. Gozadi. *conſ.*9 incipit *in hac cauſa n.*26.*&* 63. Caſſiador. *deciſ.*36. *n.*8. *ſuper regulis.* Rota
89 *deciſ.*137 *n.*4.*p.*1. *diuerſo.* dicentes, quòd clauſula derogatoria ſtante in prima diſpoſitione futura ſequens diſpoſitio contraria non valet, niſi ius ſpecialem mentionem faciat, quæ ſecundæ derogationes & mentiones ceſſant in noſtro caſu,cùm etiam ſublatæ ſunt expreſsè, *ibi*,etiam quaſcumque derogationes, *&c.*) & *ibi*, etiam cum quibuſuis efficaciſſimis clauſulis,*&c.*)quæ dicitur
90 clauſula derogatoria derogatoriarum, vt colligitur ex Doctoribus *in d l. ſi quis in princip.* & Paulo Caſtr. *conſil.*278. *paſſus iſte dubitabilis, ante ſi. verſic. item continet aliam derogatoriam illius derogatoriæ, & in verſic.patet enim l.*1. Federic. de Senis *conſil.*233. *caſus talis eſt.* Decius *conſil.*165. *viſo tenore num.*1. Pariſius *conſil.*42. *num.*15.*in fi. lib.*4. & tunc in ſecunda diſpoſitione con-
91 traria non ſufficit, vt fiat derogatio, & mentio de clauſula derogatoria primæ conceſſionis, ſed etiam debet fieri de clauſulis derogatoriis, vt poſt Bart.*in d. l.ſi quis in princ.* & alios tradit Put. *deciſ.*109. *in vna Zamoren. num.*4.*lib.*1.Pariſ.*conſil.*42.*num.*15.*&* 16.*lib.*4. Gozadi. *conſil.*9.*n.*24.Couarr.*in rubrica de teſtam.* 2.*p. ſub n.*20. *verſic.hinc ſcribit Paul.*ibi,*quia duplex derogatio tolli debet.*Selua *de benefic.*3.*p.quæſt.*14.*num.*35. Paul.Caſtrenſ. *conſil.*3 *quoniam adiectione ſub n.*5.*l.*1.Rom. *conſil.*327. *numero* 3.Decius *conſil.*165. *viſo tenore ſub num.*5. *verſ. & iſta concluſio.*Rota *deciſ.*468.*num.*3.*p.*1.*diuerſ. & deciſ.*137.*num.*7.*in fi.eadem p.*1.Ferret *conſ.*223.*n.*8.*lib.*2. qui loquuntur in priuilegio, de quo ad idem etiam loquuntur Calderi. *conſil.*136. Thom. Gram. *deciſ.*20.incipit *pendente querela.* Socin. *conſil.*2.*in cauſ. Domin.* Guid.*n.*2.*&* 50.*lib.*3.Ruin.*conſ.*10.*n.*6.*lib.*2. Rip.*in c.*1. *n.*55.*de reſcript.*Ferret.*conſ.*32.*n.*50. Tiraquell. *de legib. connubia.*2.*p.gloſ.*7.*num.*203. Couarr. *vbi ſuprà num.*20. Staphil.*de liter. gratiæ tit.de vi & effectu clauſularum §. in literis ex n.*4.*cum ſeqq.*Gomez *in repetit. c.pri. n.*154. *de conſtitutionibus.lib.*6.Ant.Gabriel.*lib.*6. *commun.opin. tit.de clauſulis concl.*5.*num.*11.*&* 22. Menoch.*conſil.*36. *n.*48. *lib.*1. latè & optimè Selua *de benef.*3.*p.q.*14.*per totam.*

Et adhuc facit, nam licèt ſatis ſit controuerſum, an derogatione priuilegiorum facta per legem generalem, 92
cenſeatur ſublatum priuil. vt videre eſt per Hier Gonzal. *gloſ.*36.*à n.*13. tamen illud eſt verum, vt ipſe probat *num.*37. quod quando priuilegium præcedens habet ita fortiſſimas, & efficaciſſimas clauſulas derogato- 93
rias, quòd minimè verisimile ſit voluiſſe Principem (à cuius intentione omnia pendent) in ſequenti conſtitutione generali per viam legis factæ, tale priuilegium comprehendere, & adducit exemplum in priuilegio conceſſo per ſummum Pontificem Marchioni Aſtori- 94
ſcenſi (ſua vita durante) præſentandi nonnullos canonicatus illius Eccleſiæ Cathedralis, (quod eſt ſimile huic noſtro Regio,) continénſque ſimiles ei cauſas, *ibi*, concedimus ius patronatus huiuſmodi, ac ſi tibi ex vera dotatione, & fundatione competeret, etiam per Sedem Apoſtolicam, niſi de toto tenore, & data præſentium plena, ſpecifica, & indiuidua, & expreſſa de verbo ad verbum,non per clauſulas generales idem importantes, mentio fiat, & tuus ad id acceſſerit conſenſus, derogari non poſſit, nec derogatum cenſeri, *&c.*) 95
& tamen huiuſmodi priuilegium non fuit derogatum per regulas Cancellariæ in contrarium poſtmodum editas, vt in terminis pluries dixit Rota teſte Put. *deciſ.*308. *per totam lib.*3. Mohedan. *deciſ.*10. *de iur. patron.* & melius clariúſque *in deciſ.*137. *&* *deciſ.*468. *p.*1.*diuerſo.& diuerſ.*304.*p.*2. *diuerſo.* vbi latè benéque ponderantur dictæ clauſulæ. Cæſareæ namque maieſtatis indultum noſtrum, multóque fortiores clauſulas habet, prohibentes omnino & abſolutè derogationem, & alias multò magis efficaces;vt ex eo patet, & militat multum diſſimilis ratio in Principe Catholico noſtro, 96
fortiſſimo Eccleſiæ muro, columna ſtabili Chriſtianæ religionis, flagello hæreticorum, cuius priuilegio per nullas mundi cauſas ſummi Pontifices non derahunt, ſed augent paſſim, cuius indies & merita creſcunt, quoniam per legem ſequentem derogantem priuilegiis quibuſuis, non cenſetur derogatum primum conceſ- 97
ſum à Papa perſonis dilectis, gratis, & valde bene meritis, vt ſcripſere Roma.*conſil.*478. *n.*1. *&* 2.18.*&* 19, Salua. *benefic.* 3. *quæſt.*15. *numer.*23.27. latè Manti. *de coniectu. lib.*12. *tit.* 8. *num.*26. Anaſtaſ. Germo. *in tractatu de indultis. §.alioquin num.*32. *&* 33. quæ quibus & quadrant, niſi Cæſareæ, & Catholicæ Maieſtati Philippi IV. ſuiſque progenitoribus, dicat orbis, præclara opera,cœlúmque teſtentur.

Nec eſt dicendum, vt ex eo quòd ſacra Cæſarea, ac 98
Catholica maieſtas his indultis,& priuilegiis non fuiſſet vſus in aliquibus beneficiis ob defectum; pura,noſtitiæ, licèt in plurimis aliis ſic; ipſa per non vſum amiſiſſe, quoniam primò hæc priuilegia (vt ſuprà aduerti- mus) continent decretum irritans, cuius effectu, & poteſtas vltra iam dict[illegible] ampliùs illud hoc inducit, & operatur,quòd conſti[illegible]eu diſpoſitio, ſuper qua eſt appoſitum

appositum, impugnati non possit postea sub prætextu, quòd vsu receptanon sit, nam cùm semel ex ea constet de intentione Papæ,inferiores, siue illa non vtendo, siue ex contrariis actibus, sine tamen eiusdem Papæ expresso assensu, eam elidere non valent, Philip. Franc. *in c.cum de beneficio n.4.* vbi etiam Anchar.& Gemnian. *de præben.in* 6. Veral. *decis.*204. *cum additione p.*3.Put. *decis. n.*4.*p.*1. vbi declarat optimè etiam Baptis. Marquell.*de commissio. 1.p. cap.*9. *n.*31. ergo euidenter sequitur, vt ex hoc capite non vsus priuilegij impugnari non possit, cùm habeat clausulam (irritans) maximè cùm maiori parte eo vsum sit.

100 Secundò facit, quòd Cæsarea Catholica maiestas eis indultis maiori parte vsus est (prout cum actis patet) sed vsus priuilegij in parte illud operatur, vt
101 quamlibet præscriptionem aduersus illud inductam,penitus interrumpat, probant eleganter Rimi.*conf.*388. *num.*25.*lib.*2.sequitur Ioan.Garc.*in tract.de nobilit.gl.*1. *§.1.num.*79. *ante fi.* ergo dicendum venit, quòd,vel or-
102 dinariorum præscriptio aduersus huiusmodi priuilegia non potuit habere principium, vel si habuit, illud statim semper ac continuò interruptum, ita vt nullo tempore perfici valuisset incepta.

103 Per vsum eorum in cæteris beneficiis huius speciei retinet,& conseruat ea priuilegium,quoad aliud,in quo vsus non fuit. enimuerò in his, in quibus adest titulus, per vsum partis retinetur vniuersum ius quoad quaslibet species sub eo contentas,iuxta Bar.doctrinam *in l.*1. *§ si quis hoc interdicto. ff.de itinere actúque priua.* sequitur Angel. *in l. vna est via de seruitu rusti. prædi.* Boëri.
104 *decis.*227 *n.*4. & hinc est, quòd si quis habet concessionem à superiore,vsus iurisdictionis in vna parte tribuit vsum in alia, conseruatúrque vniuersum ius,vt per Bart. docet Paul.Castr.*in l.imperium ff.de iurisd.omn.iud.*Ant. de Barr.*in c.fi.de caus.poss.& propri.*Abb.*in c.cùm olim.de prescript.*Feli.*in c.auditis in* 1.*declaratio.eodem tit.* additio.*ad decisionem Capellæ Tholos.*322.Iacobi *in l.more ff. de iurisd.omn.iudi.*idem Fel.*in c.cùm ex iniuncto,de hæreticis,*& per B.*in d.§. siquis hoc interdicto* ex Callaneo optimè dicit Anton. Gabri. *commu. conclus.lib.*5.*conclus.*2. *de præscriptio.n.*18. latè etiam & optimè Tiraq. *in tract. primogenit.quæst.*39.*per totam fol* 590. Marescot.*variar. resol.cap.*11.*num.*34.

105 Qui omnes inferunt ad præscriptiones, quòd cùm vsus concessionis in vna parte tribuat vsum in alia, pariter præscriptio, & consuetudo in vna extenditur ad aliam, igitur dicendum venit, quòd cum sacra maie-
106 stas indulto fuisset vsus in beneficiorum consistorialium ibi concessorum maiori parte, & in illis, quoties se obrulit vacatio, præsentauit per tot annos à tempore indulti,quoad cæteras illius generis species (cùm censeatur vti) extendi debet, necessariò præscriptio tot temporis vsitata valitura est, non verò ex aduersa proposita, cui & iuris regulæ tot resistunt, impediuntque ortum,& principium,ex supradictis.

107 Et facit quod dicit Mart. *in tract. de iurisdictione.*1. *p.cap.*26.*num.*79.quòd Regnum, cuius al quæ ciuitates imperio parent,ei totum subiectum censetur, quia sufficit partis tantùm habere pacificam possessionem, vt
108 totius eam habere intelligatur,iuxta *regul.*3. *ff. de acquir.poss.*

Insuper & quintò facit,quòd quando agitur de conseruatione iuris, non verò de acquisitione, nihil curamus de regula illa scilicet; tantùm præscriptum, quan-
109 tum possessum, sed per vsum in parte conseruamus nobis ius in toto, quod olim competebat, quia aliud est acquirere, aliud conseruare. text. *in l. vna est via ff. de seruitu.rustico.prad.*vbi glos.*verb.seruati.* text. quem dicunt Doctores egregium *in l.*1 .*§.si quis hoc interdictum ff.de itiner.actúque pri.* Gratus *conf.*61. *n.*28. *lib.*1. Rui. *conf.*217.*lib.*1. *num.*8. Decius *conf.*271. *num.*7. optimè Itaquè Ioan. Gar. *in tract.at. de nobilit.glos.*7. *numero* 6.

Salgado de protect.Reg.

*& glos.*1.*§.* 1. *numer.*79. *ante fin.* Sed sacra Catholica maiestas (vt certum est) non tractat de noua acquisitione, sed de conseruando iure, sibi ex Apostolicis 110
indultis competente in beneficiis consistorialibus, ergo per vsum partis debet retinere, & conseruare ius in omnibus, de qua doctrina videndus est Auenda. *de exequen. manda.* 1.*p. cap.* 1. *sub numer.*25. *versic. interest tamen*, vbi dicit, post plures ab eo citatos,quòd ha- 111
bens merum imperium ex priuilegio, si in vno actu exerceat iurisdictionem, totius priuilegij ius conseruat, vt secus sit in præscriptione, quia tantum intelligitur præscriptum,quantum possessum.vide num.113. statim.

Et generaliter, quòd vtens in parte priuilegio, con- 112
seruet possessionem in toto priuilegio, tenet per doctrinam B.*in l citatis harum ff.de publicanis in l.*1.*§ fin.de iti.actuque priua.*& post Gratum, Decium, Ruinum & Ioan Garciam *locis modò citatis*, tenet Mieres *de maio. p.*1.*q.*10.*n.*118.*in nouiori impressione.*

Quoniam certum est,vt de vno casu vnius speciei,ad 113
alium casum eiusdem speciei extendatur præscriptio. Bal.*in l.*1.*vers.sed nunquid C.de seruitu.& aqua.*Abb.*in c. dilecti.de arbitr.*Paul.de Castr.*in l.imperium ff. de iuris. omn.iud.* Anton.de Butr.*in c.dilect.de Capellis Monacho.* Soci.*conf.*111.*volu.*1.idem Anton.de Butr.*in c.fi.ae caus. poss.& proprie.*Bal.*in lectur. l.*1. *imperium vers.circa vlt. de iurisd omnium iudi.* Maria.*in c.cum contin.vers.sextò principaliter, de for.compet.*Fel.*in c auditis, de præscrip.* Alex.*conf.*68.*volu.*2. Ill.*in l.Imper. vers.*3. *circa eandem materiam,de iur.omn.iud.* ergo de vna specie beneficiorum consistorialium, de quibus in d.Bulla, conseruat, & extenditur vsus quasi possessio & præscriptio ad alium. hoc est, ad aliud beneficium eiusdem speciei.

Pro quo etiam singulariter facit sextò, nam per 114
exercitium, & vsum vnius actus dumtaxat, ex competentibus patrono, acquiritur quasi possessio in iure patronatus, vt puta quando vt patronus honoratur quis in ecclesia, & vt talis tractatur, iuxta text. *in c.nobis, de iur.patro.*& ibi notata, vt eleganter tenet Federi. de Senis *conf.*224.incipit *super primo puncto.in penult.colu.in fi.*& mouetur, quia isti sunt actus, vt cui debetur vnus, debetur & reliquus, quia ex eodem fonte procedunt; & sic qui in aliis actibus competentibus patrono fuit in quasi possessione, etiam extenditur ad præsentationem, clarè etiam firmat Ioan. Andr. *in c. quod alicui gratiosè in fi. de regul. iur. lib.*6. firmans conclusionem quòd per exercitium vnius actus competentis patrono, erit quis possessor iuris patronatus. eandem sequitur Abb.*in c.*1.per illum text. *vers.& hæc faciunt, de religi. domib.* dicit menti esse tenendum, fatisque notandum, quòd per exercitium vnius iuris, seu articuli comprehensi sub vniuerso, infertur ad possessionem iuris vniuersalis,& plura similia cumulat Fel.*in c.auditis colu.*8. *de præscript in vers.* 2. *declar* & hanc esse communem & sequendam dicit Roch.de curt. *in tract. de iur. patro. verb.competens num.*39.*per totam* Sicut etiam aliàs per 115
præsentationem vnius ex pluribus patronis, aliis scilicet negligentibus conseruatur iuris patronatus quasi possessio quoad omnes negligentes nunquam præsentantes,dummodo non appareat,præsentantem eo animo præsentasse priuandi scilicet alios sua quasi possessione; non priuantur.ita latè per eundem Roch de Cur. *de iur. patro verb. competens num.*42. *q.*17. Lamber. *de iur. patro* 1.*p lib.*2 *art* 16 *quæst.*3.*n* 13.*&* 24.

In iuribus enim incorporalibus,in quibus adquiri- 116
tur possessio generalis per acquisitionem partis, (cùm talia iura magis intellectu, quàm corpore percipiantur. *l.quod legari* 36. *§.* 1. *ff. de iudic.l.si fideicommiss.*50. *§.tractandum eodem tit. l. si C.de præscr.longi temporis.*) ideo propter iurium vnitatem ratione causæ generalis possessio retenta,& quæsita in parte, retinetur in toto, ita in specie Bal.*in l.*2.*colu.*10. *in fi. vers.super* 3. *puncto*

117 *num.* 58. *C. de seruitu. & aqua.* quia quando causa vniuersalis adest in vtente, magis debet attendi, quàm ipse actus particularis, seu illius actus exercitium cum causa sit vniuersalis *l. verum. la* 2. *de fur. c. cum dilect.* 1. *de caus. c. intelligen.* vbi gl. *verb. ex caus. de verbor. signif.* ita in specie possessionis docet eleganter Bal. *in l.* 1. *n.* 34. *ad med. C. de emancipa. liber.* Aymon. Crauet. *cons.* 75. *n.* 15. Sequitur Gratia *in discepta. foren. tom.* 3. *c.* 425. *à n.* 39. *cum pluribus seqq.* qui *à n.* 45. infert ad oblationes, quas quis
118 prætendit in tota diœcesi vniuersaliter, quia possessio probata de aliquibus locis extendatur ad omnia alia in eadem diœcesi comprehensa, vt ita fuisse decisum per Rotam coram R.P.B. Pamphili. Hispalen. iuris nominandi 21. April. 1613. per doctrinam Oldraldi *cons.* 171.
119 *quia omnes. col. vlt. ad medium. vers. deinde opponitur n.* 24. vbi quòd si exerceo vnum, vel duos actus ratione vniuersalis iuris, quod mihi prætendo competere, fit extensio etiam ad alias personas, & ad alios actus, dummodo non diuersos ab actibus, in quibus fuit inducta, & apprehensa possessio, seu præscriptio, testatur Gratia. *vbi proximè à num.* 45. idem tenet Oldral. *cons.* 154. *quia tota. colu.* 5 *in prin. vers. quintò opponitur quod articuli n.* 17. & latè sequendo Oldraldum concludit Aymon Crauet. *cons.* 55. *n.* 1. *& in tract. de antiq. tempo.* 4. *p. sess.* 1. *n.* 57. *cum seqq* & multis comprobat Alexan. *cons.* 68. *in prin. vers. non obstat quod quoad onera. n.* 17. *&* 18. *l.* 2. Roma. *cons.* 368. *præsens consultatio num.* 15. *&* 16. Rot. *diuers. decis.* 17. *num.* 2. *&* 3. *p.* 2. & coram R.P.D. Sacrato in vna Assisiunt. canonicatus 14. Iunij 1600. terminatum fuisse testatur Gratia. *vbi proximè. num.* 48. Soci. *cons.* 111. *abundè & subtiliter colu. penul. in fi. vers. sed est diligenter aduertendum n.* 3. *lib.* 1.

120 Ex qua doctrina rectè fluit, quod vbi tractatur de præscribenda luctuosa per Dominum territorij, & iurisdictionibus contra vasallos, non est necessaria præscriptio immemorialis contra omnes particulariter, sufficit namque quòd luctuosa sit percepta ab aliquibus, vt contra omnes intelligamus præscriptam, cùm enim præscribitur ius reale in genere ius exigendi luctuo-
121 sam, præscriptum intelligitur contra omnes personas territorij, quibus ius illud applicari potest, ex singula. doctri Bal. *in l. si quis diuturno 2. not. ff si seruitus vindicet.* vbi inquit, quòd præscriptio iuris realis porrigitur ad
122 omnes, etiam si aduersus eos specificè non fuerit præscriptum, optimè & latè Ioan. Garc. *de expens. & melior. c.* 9. *n.* 38. *&* 39.

123 Qui ex eo infert, quod præscriptio in illa specie, quæ præscripta est; extendi potest de persona ad personam & de vna specie, seu de vno actu ad alium, docent etiam Bal. *in addi. ad Specul. tit. de iurisdict. omni. iud. vers. antepenult.* Feli. *in c. auditis num.* 20. Iff. *in l.* 3. *num* 39. *de acquir. poss.* Aymon. *de antiqui. tempor. 4. p. in prin. n.* 58. 59. Bald. *de præscript. 2. p. prin. quæst. 2. n.* 28. Moli. *de Hispan. primogen. lib. 2. cap* 6. *n.* 17. Zasius latissimè *cons.* 16. *numero* 59. & latiùs prosequitur Garci. *vbi proximè ad*
124 *num.* 38. *cum seqq.* dicentes, quòd effectus præscriptionis causatæ à iure reali, extenditur ad omnes illos, aduersus quos præscriptum non fuit, & ad particularem speciem iuris comprehensi sub vnico iure vniuersali, Abb. *in c. cum Eccles. sutrin. n.* 54. *de caus. poss. & propri.* & post Anto. *in c cum intra. de decimis.* tenet Rebuff. *in tract. de decimis quæst.* 14. *n.* 20. *pag* 57. Mier. *in tract. de maiora. quæst.* 10. *n.* 116. *p.* 1. *in nouiori impressione.*

125 Facit doctrina Bal. *in l.* 1. *n.* 24. *C. de emancipation. liber.* dum inquit magis esse considerandam causam, quàm exercitium ipsius actus, sequitur Maresc. *variar. resolutio. lib.* 1. *c ap.* 11. *fub num.* 32. qui *n.* 33. quod etiam per vnicum actum singularem, si tamen causa seu priuilegium sit vniuersale, acquiritur vniuersalis possessio manutenibilis, ad quod allegat B. Feli. & Anto. Gabriel. *in communi. opinio. tit. de præscriptio. concl.* 2. *n.* 2.

126 Et hinc est, vt in rebus liquidis pondere, numero, aut mensura consistentibus, sicut in vino, oleo, & frumento, vt is, cui donatur aliqua particula frumenti, vel emit, si aliquam particulam granorum apprehendat, totum aceruum frumenti apprehendisse dicitur, vt per Zasium *in l.* 3. *in prin. colum.* 3. *in* 4. *ampliatio. numer.* 21. *de acquir. poss.* tenet Gratia. *vbi proximè n.* 32. vbi aliud esse in furto ex æquitate *l. vulgaris est quæstio.* vbi glos. *in verb. verum ff. de furtis.*

Hinc est etiam in possessione gregis ouium, capratum, armentorum, equitij, & similium, sufficeret enim ali- 127
quod ex capitibus gregis apprehendere, nam quamuis sint plures res distantes, sunt tamen sub vno nomine gregis, & faciunt vnum corpus, prout arg *§ si grex, institu. de lega.* notat Zasius *in l.* 3. *in prin. n.* 26. *ad med. de acquir. poss.* vbi etiam concludit de choro cantorum, si enim venderentur, aut ligarentur serui Cantores, vel 128
serui Comœdi, citharœdi, seu animalia iugata, biiugata, quadriiugata, vbi alterum sine altero nihil valet, apprehensa possessione in vno capite, censeretur apprehensus totus chorus, quasi ista sint simul connexa, *l. cum eiusdem* 34. vbi glos. *in verb. omnes ff. de ædilitio. edicto. l. plerumque* 35. *& l. plerumque* 36 *ff. eodem tit.* & facit *l. si* 129
ex toto 8. *& vlt. ff. de legat.* 1. *& l. neminem* 4 *ff. de legat.* 2. Gratian. *vbi proximè num.* 34. vbi *à n.* 37. aduertit aliud fuisse dicendum, quando singulariter essent nominati, vel pro quolibet fuissent relicta, puta decem, quia tunc cùm plura essent, non attenderetur connexio, vt notat glos. *in d. l. si ex toto § fi. in verb. luctuarios.* per text. *l. scire debemus* 29. *§ stipulationem.* vbi latè glos. *in verb. plura legata ff. de verbor. obligat.*

Et confirmatur, quia ex possessione rei principalis 130
censetur etiam continuari possessio in annexis, & accessoriis secundùm Anchar. *in regul. sine poss. colu.* 16. *vers. si ergo canonicus, de reg. iur. in* 6. Decium *in cons.* 252. *n.* 17. Ferretum *cons.* 14. *num.* 4. *&* 5. Lancel. *in tract. de attenta.* 2. *p. c.* 2. *de atten. lite penden. limi.* 1. *n.* 57. Calderi. *cons.* 22. *tit. de testam.* Speculat. *in tract. de probatio. lib.* 2. *p.* 2. *vers. probare num.* 27. *fol.* 104. Hippolyt. *in l.* 1. *§. D. Adrian. num.* 8. *cum seqq. fol.* 29. *ff. de quæstio.* Caphal. *cons.* 367. *n.* 15. *cum seqq. lib.* 3 Mieres *in tract. de maiorat.* 1. *p. quæst.* 10. *à n.* 115. *in nouiori impressione.*

Et quando quis prætendit ius vniuersale in aliqua 131
diœcesi, probatis actibus particularibus in aliquibus locis eiusdem, extendatur quasi possessio probata ad omnia alia loca eiusdem diœcesis, atque pro ea danda sit manutentio. Vide Gratian. *vbi proximè à num.* 41. & videndus à prin. illius cap. vbi aliqua alia ad propositum, *& in n.* 38 quod per retentionem actus possessorij 132
in vna particula muri, prout fenestra, conseruetur quasi possessio in toto muro.

Hinc est, vt per solutionem, & receptionem par- 133
tis pensionis constituitur in quasi possessione exigendi totam pensionem integraliter promissam, & constitutam, vt resoluit Rota coram Cardin. Pamphil. Reari. pension. 15. Decemb. 1599 & coram R.P.D. Pamphilo Pampilonensis pensionis 16. Ianuarij 1613. Gratia. testatur *in disput. foren. c.* 426. *n.* 1. *& c.* 113. *n.* 17. Facit etiam 134
quia ille dicitur possedisse, & præscripsisse noualia, qui possedit, & præscripsit decimas etiam vnius prædij, quia ob vnitatem subiecti dicitur, acquisiuisse totum. Abb. *cons.* 71 *lib.* 2. Menoch. *cons.* 36. *n.* 12. *cum seqq.* Gratia. *in discepta. d. cap.* 113. *num.* 27. Feli. *in cap. cum. num.* 13. *de præscrip.* Cæphal. qui plura adducit *in cons.* 369. *num.* 16. *l.* 3. Mier. *in tract. de maio.* 1. *quæst.* 10. *n.* 110. *in nouiori impressione & num.* 112. *&* 113. Albert. Brun. *in tract. de augment. concl.* 17. *in prin.* Rebuff. *in tract. de decim. quæst.* 14. *n.* 20. *pagin.* 57. Faciunt etiam quæ latè Peregrin. *in tract. de fideicomm. art.* 48. *à n.* 74. Anton. de Butr. *in c. fi. n.* 40. *vers. idem si Rector de caus. poss. & propri.* Bal. *in l.* 1. *C. de eman. lib. num.* 24. *vers. & tu dic.* Abb. *cons.* 54. *num.* 3. *in prin. lib.* 1. Alexan. *cons.* 68. *num.* 21. *lib.* 2. Rot. *decis.* 2. *num.* 3. *de rescrip. in nouis.* & plures ita

determi

determinasse Rot. cuius decisiones adducit, testatur Marescot. *variar. resolut. lib. 1. cap. 11. à n. 25.* reddentes ra-
135 tionem, quia in iuribus incorporalibus sufficit, adipisci possessionem vnius rei pro tota, in quibus possessio conseruatur.

Sed totæ hæ doctrinæ subuerti videntur ex eo, quòd
136 tunc iuris vniuersalis possessio extenditur ad aliam speciem, etiam non possessam, comprehensam tamen sub eodem iure vniuersali, alio scilicet non existente in possessione, siquidem in concursu particularis probationis vniuersalis possessionis probatio non operatur extensionem, ita ex latè congestis per Anton. Gabri. *commun. opin. tit. de præscriptio. concl. 2. n. 24. & seqq.* plurimos citat Molin. *in tract. de Hispan. primogen. lib. 2. c. 6. num. 18.* Abb. *in cap. 1. n. 8. vt lite pendente* post Innoc. *in c. cùm venissent de restitu. spolia.* Capicius *dec. 189.* & ita fuisse à Rota determinatum in vna Salmanti. iurisdictionis 27. Iunij 1582. coram Cardin Seraphin. in causa Aprutina iurisdictionis 30. Martij 1606. coram Pamphil. testatur Marescot. *variar resolut. lib. 1. c. 11. à n. 19. & n. 28.* vbi alias Rotæ decisiones recenset. ergo cùm ordinarius reperiatur in quasi possessione conferendi illud beneficium consistoriale nouiter repertum, de cuius prouisione tractatur, possessio iuris patronatus vniuersalis Regiæ maiestatis in cæteris non erit extendenda.

Cui difficultati (quæ ingens est) multis modis occur-
137 res; cui primò respondere poteris, quòd istæc doctrina nullo potest modo verificari in nostro casu, quoniam impossibile est stante clausula irritante, de qua in bulla Apostolica, vt alius existat in possessione, eius namque vim, ius & virtutem euacuat, inficit & eneruat prædictæ clausulæ effectus, cuius latiùs meminimus superiùs hoc capite, & magis in nostris terminis est doctrina Nicol. Garc. *de benefic. 5. p. cap. 5. n. 99. 100. vsque ad 103.* Flores de Men. *quæst 10. n. 64.* Put. *decis. 189. lib. 1.* & alij plures Doctores, quos adduximus suprà ad hoc, vt pro-
138 uisio ordinarij contra clausulam irritantem, non constituat illum in possessionem, nec turbaret patronum, & quandiu apparet de titulo inualido, manutentio denegatur possidenti. Paris *cons. 27. num. 119. lib. 1.* Aymon. *cons. 134. n. 44.* Bello. *cons. 20. column. 9. vers. tertium fundamentum* Marescot. *variar. resolut. lib. 1 cap. 11. n. 59.* vbi testatur, sic tenuisse Rotam in causa Elnens. 16. Decemb. 1588. coram Orano.

Secundò respondetur, quia illa doctrina procedit in
139 iure vniuersali præscribendo, Catholica autem Maiestas de suo iure vniuersali conseruando tractat dumtaxat, quia faciliùs tollitur ius quærendum, quàm ius quæsitum, maximè dato priuilegio: per cuius vsum in parte conseruatur ius in totum, de quibus exactiùs dictum est superiùs, & probatum.

140 Tertiò vlteriùs respondetur, vt contrarium procedat, quando aliquis alius est in possessione eiusdem iuris vniuersalis, nam tunc non nisi in illo actu, in quo ius vniuersale exercuit, illud præscribit, & acquirit, vt post plures quos citat, tenet Tiraq. *in tract. primogen. q. 39. num. 30.* sed ordinarius non potest prætendere hoc ius vniuersale in beneficiis consistorialibus Hispaniæ: prout Rex, maximè quia hoc beneficiorum genus reseruatum est Consistorio Papæ, iuxta regulam 2. Cancellariæ, de qua per Nicol. Garc. *de benef. 5. p. § 1. cap. 14. in prin. ante n. 212. fol. 367.*

141 Et corroboratur, quoniam vrenti iure vniuersali ex priuilegio datur manutentio, etiam in speciebus, quibus non est vsus, etiam contra illum, qui iuris assistentiam habet, aut possidentis ius commune resistat; ita fuisse decisum per Rotam in vna Valentin. decimarum 20. Februarij 1598. coram Camillo Peregrin. testatur Marescot. *variar. resolutio lib. 1. cap. 11. numer. 51. & seqq.* qua agebatur de iure decimandi Archiepiscopo, & Capitulo competente ex priuilegio in tota diœcesi, quod est contra ius commune *vt in c. 1. de rescriptio. in 6. & in c. ad decimas de restitu. spolia. eodem lib.* ex ea ratione, quia probato priuilegio cessat legis assistentia, cùm 142
possessio iustificetur cum titulo, & consequenter permittitur extensio ipsius possessionis, quæ erat prohibita, secundùm Marescot. *vbi proximè sub n. 32.*

Sicque satis comprobatum remanet, quòd ex iure pa- 143
tronatus vniuersali vigore priuilegij conseruati in parte, retinere & extendere ius in toto, & ad beneficia, quæ consistorialia nouiter reperiantur & cognoscantur. Pro quo facit celebris doctrina text. *in c. cum in tua, de decimis.* per quem dicit Abb. *in cons. 71. videtur prima fronte num. 1. lib. 2* & Alber. Brun. *in tract. de augmen. concl. 17. in prin.* Petr Rebuff. *in tract. de decimis. quæst. 14. n. 20. p. 57.* Alciat *respons. 56. n. 14.* Menoch. *cons. 36. num. 39. lib. 1.* Mier. *tract. de maiora. 1 p. quæst. 10 n 112 & 113.* & per *c. committimus. & cap. contingat de decim.* tenet. Couarr. *in pract. quæst c. 37. n 5.* quem sequitur Marescot. *variar. resolutio lib. 1. cap 11. num. 31. & 32.* dum dicunt, quòd probans possessionem ex priuilegio decimandi in toto 144
aliquo territorio respectu fructuum, qui in eo aliàs nascebantur; iuuatur etiam respectu nouaiium, postmodum repertorum in eodem territorio, adeò vt si de nouo plantentur vites, vel nuces, in vno prædio, in quo quis præscribit decimas, hoc casu etiam habebit decimas ex illis arboribus de nouo plantatis, iuxta præfatam doctrinam, ita fuisse tentum in vna Hispalens. decimarum 11. April. 1567 testatur Marescot. *d. n. 32.*

Quibus septimò conuenit, quod aduertit Caued. *in* 145
tract. de patronat. regio c. 10. n. 7. vers. aduertendum quòd prouisiones, & præsentationes factæ per Cæsaream Maiestatem quorundam beneficiorum ad eiusdem Regium patronatum pertinentium, impedit præscriptionem etiã centenariam in aliis beneficiis eiusdem qualitatis, & ita fuisse determinatum Lusitaniæ in fauorem patronatus Regij in quodam beneficio, quod spatio plus centum 246
annorum prouisum fuerat, per renunciationem, aduertens, quòd resignationes plerumque in causa sunt, vt ignorentur vacationes: Imò plus dicit ipse Cauedo *in eodem tract. de patronatu Regio*, quod in his beneficiis 147
quæ cognoscuntur, certúmque esse iuris patronatus Regij, eius esse specialem prærogatiuam non currere præscriptionem, imò in Camera plurima beneficia oblita recuperata fuere, quod potest sustineri ex considerationibus à nobis hucusque adductis, vide infrà *num. 279. cum seqq.*

Et illud est aduertendum, quòd horum consistorialium beneficiorum præscriptione non potest dari im- 148
memorialis, quæ requiritur saltim, cùm sit huiusmodi beneficiorum ius patronatus incorporatum cum Regia corona, eique pertineat, vt constat ex d. Bulla Adriani *ibi*, (successorum vestrorum.) & iterum *ibi*, (suósque, ac dictos successores vestros, &c.) & iterum, (perpetuò inuiolabiliter obseruari.) & *ibi*, & perpetuitatem, *&c.*) quæ inducunt incorporationem cum Regno. Et ideo est de Regalibus, quæ nisi per tempus immemoriale adquiri possunt, vt per text. *in c. super quibusdam §. 1. de verbor. signif.* tenent Abb. *ibi in gloss. in vers. non stent & gloss. in cap. inuenamus. in verbo Regum de censibus.* idem Abb. *cons. 94. column. 1. vers. sed iis non obstantibus part. 1.* Martin. Laudens. *de principibus q. 171.* Iss. *in cons. 208. col. penult. vers. tamen col. 2* Bar. *in l. quominus q. 2. vers. etiam habet licitè ff. de flumini.* Masc. *de prob. concl. MCCVX. num. 50.* & quod in similibus terminis dicit ipse *ibi numero 47.* Conrad. *in temp. iudicum lib. 1 cap. 1. de Imperatore §. 4. vers. itaque num. 10. fol. 64.* & post Felin. & Peregrin. tenet Mier. *de maioratu 4. p. quæst. 2. sub numero 52.* Nihilominus à tempore dictorum indultorum vsque nunc præsens non potuit in his beneficiis consi- 249
storialibus induci nec formari immemorialis præscriptio, cùm nondum sint transacti centum anni, indultum quidem Adriani VI. concessum fuit anno 1523. Clem autem

autem VII. anno 1529. & Paul.III. anno 1536. quod nondum peruenit ad 100.annos.

150 Et facit etiam generaliter, quòd bona maioratus sint impræscriptibilia, prout eleganter & dilucidè plures atque elegantes doctrinas recensendo probat Mier. *de maiora. 4.p.quæst.21.à princip.* cui doctrinæ plura applicat mirabilia fundamenta, rationes, quæ fallit vbi

151 datur præscriptio immemorialis, quam limitationem infiniti probant pænè Doctores, quorum nomenclaturam recensęt Mieres *ibi à num.46.cum pluribus, eqq.* declara vt infrà à n.282.

152 Maximè per singulorum Regum successionem in Regnum seu Maioratum (quod idem est, cùm Regnum caput sit omnium maioratuum Hispanię secundùm Hier. *de maiora. d. quæst.21. sub num.54. ad med.* Paz *de te-*

153 *nuta cap.*85) interrumpitur præscriptio, dato, quòd potuissent ordinarij habere principium deficiente possessione, vt dictum est, etenim ministerio legis 45. Tauri mortuo possessore in successorem tansfertur ciuilis, & naturalis possessio bonorum maioratus, quantumuis ab alio fuissent occupata, siue in vita, siue post mortem possessoris *ex d.l.45. Tauri.*

154 Ex quo elegantissimè infert ad nostrum propositum ibi Anton. Gomez *num.117.* quòd penes illum tertium non poterit esse possessio ciuilis, nec naturalis, quia nullo modo possidet, sed tantùm habet nudam, & simplicem detentationem, adeò vt non posset præscribere, licèt aliquo casu, vel tempore bona essent præscriptibilia. Anton. Gomez sequitur Molin. *de Hi pan. primogeneis lib.3.cap.12.n.18.* & vtriusque verba tran-

155 scripsit Christophor. de Paz *in tract.de tenut.c.11.n.10. & 11.tom.1.* qui cum molin.addit, huic tertio non competere remedia possessoria, nec fructus lucrari nec alium iuris possessionis effectum habere.

156 Quæ doctrinæ procedunt in iure patronatus annexo maioratui, vt fuit resolutum per Rot. Rom. in caus. Pampilonen. Vicariæ 3. Iulij 1595. coram d. Penia in hæc verba: iuris patronatus annexi maioratui Hispano possessio ciuilis, & naturalis acquiritur sine apprehensione, consequenter cum maioratu beneficio legis Regiæ, nec per momentum vacare dicitur, sed transfertur in successorem, ad Molin. *lib.3.cap.12.num.20.* Mier. *de maiora. 3 p. quæst.11. num.9.*) Hactenus de decisione, quam ad literam refert Nicol. Gar. *de benef.5 p. cap.5.*

157 *num.17.* qui post alios *a n.19.* notat, quòd non transfertur in alium tertium apprehendentem possessionem maioratus, *ex Rotæ decis.378.num.3.p.1.diuersor.*

158 Quò pertinet, quòd sufficit, quem esse possessorem iuris patronatus in consequentiam, & non principaliter, vt possit validè præsentari, vnde bonæ fidei possessor alicuius castri, seu villæ, vel comitatus, ratione cuius competit ius præsentandi ad Eccl. siam ibi, vel alibi sitam, licèt nunquam antea præsentauerit, potest præsentare, quia dignitas, siue castrum, aut comitatus, videtur hoc ius præsentandi semper retinuisse, ita Rota *decis.4. de iur. patro. alias* 140 Lambert. *2.p.1. lib. quæst 9. art.3.n.8. ad fi. & 1.2. lib. quæst 3.art.1. num.9.* post Card. *in c.ex literis.prima oppos.* per illum text. quem sic intelligit *de iur patro.* & Caietan *in repeti.c.fi.de elect. in 6.* Nicol. Garc. *vbi proximè à num.9. & à n.15. cum seqq.* vide Castell. *in l.46. Tauri verb. en todo ello succeda.* Moli. *de Hispan. primogene. lib.1.cap.26. in fi.*

159 Hæc tamen quæ hucusque diximus, admittenda sunt vt vera, quando sacra Catholica maiestas concurrit ad præsentandum in vacatione horum talium beneficiorum, nouiret ad eius notitiam peruenientium, vt eius coronæ spectet præsentatio, nam tunc ad excludendam quasi possessionem, vel detentationem ordinatiorum, seu aliorum quam habebant hactenus in eorum prouisionibus liberis, requiritur, vt constet tunc de iure patronatus Regio, & sub eo includi beneficium vacans, de cuius prouisioue, & præsentatione tractatur. nam dum non constiterit, non priuabuntur sua quasi possessione *ex c.consultationibus*; & his quæ latè adduximus ad principium huius articuli, at si de eo constiterit, bene excluderentur à sua possessione ex doctrinis hucusque relatis, ac desuper, quoniam illa conclusio à principio à nobis adducta, quòd præsentatio, seu electio spectat ad possessorem, non autem ad proprietatem habentem, locum non habet, quando de tempore collationis, seu præsentationis constat de defectu proprieta- 160
tis possessoris, nam tunc cùm proprietas absorbeat possessionem *c.dilectus.de caus.poss.& propriet.* non ad possessionem, sed ad proprietatem habentem spectabit, ita eleganter declarat Abb. *in c. consultationibus n.9. vers. quod ego intelligerem, de iur. patro.* Decius *cons.126.n.3. in fi.& consil.127. num.1. & consil.159. num 2. post medium. vers. & retenta ista conclusione.* Paul. de Citadi, *in tractatu de iur.patro.6.part.art.3.q.7. n.16.* Lamberti. *in eodem tract.lib.2 p 1.q.3. art.6 n.4. vers.tertius est casus.* Rochus de Curt. *in eodem tractatu verb.competens q.19. sub n.15. & seqq.* Rota *decis.167. n...p.1. diuers.* Thom. Tib. *decis. Vineta 55. num.8. ante fin.* qui omnes. ita concludunt, quòd in vacatione beneficij, & ante ipsius institutionem, & prouisionem concurrunt ad præsentandum, Dominus proprietarius, & possessor, si tunc temporis constiterit de proprietate iuris patronatus, ille huic præferetur, quod etiam fulcitur ex ea doctrina mirabili, vt tunc sufficiet quasi possessio iuxta *c.consultationibus*, vbi agitur de pertinentia collationis: at vbi agitur de statu beneficij non attenditur, vltimus status ad effectum validitatis collationis, si constat de contrario, aut diuerso statu anteriori, vt fuisse resolutum in vna Ferrarien. prioratus 8. Martij coram D. Penna. 1610 testatur Garcia. *de benefi.5 p.cap.5. sub n.58.* ex qua doctrina etiam satisfit difficultati, de qua suprà à num.4. quoniam in vacatione horum beneficiorum non tractatur de pertinentia collationis, sed dumtaxat de statu beneficij, an sit, vel fuerit consistoriale, vt infrà à n.193. diximus.

Deinde facit quia prædicta clausula irritans d. in- 161
dulti Adriani; ex cuius natura, & effectibus defendimus ius patronatus Regium impediens eius præscriptionem, tunc procedit, & tunc inficit possessionem, cæteróque effectus operatur; quando constat obtinere in illo beneficio, nam interim possessor non priuatur sua possessione, sed remediis possessoriis vti potest, Caputaq. *decis.227. ex num.7 p.3* Crescent. *decis.6. de restitutio. spolia. nouis.* Mandos. *in regul.1. quæst 3. sub num.5.* Menoch. *de recuper.rem.15.n.453. vsque ad 457.* Ant. Gabriel. *lib.5. tit. de restitutio spoli. concl 5. num.37.* Gonzal. *in regul. de mens. glos.66. n.39.* & loquendo in decreto irritanti regulæ alternatiuæ, optimè post alios *glos.31. à n.8. & 4.* quia dummodo non constat de reseruatione super bene- 162
ficiis clausula irritans effectum non fortitur, secus si postmodum probetur, ita tenent Puteus *decis.197. numer.7. lib.3.* Simonet. *de reseruatio. quæst.40* & faciunt quas eleganter adducit decisiones Rotæ Nicol. Garci. *de benef.5 p. cap.1. à num.430.* vbi ad propositum, quòd decretum irritans dum non est verificatum, non impe- 163
dit manutentionem possessionis, quia interim non est ea possessor priuandus, nec ab ea eiiciendus, ad quod adducit plures Rotæ decisiones, & vna in n.932. magis facit ad nostrum propositum qua dicitur, Capitulum esse manutenendum, in quasi possessione exigendi decimas, *&c.* non obstante priuilegio, exemptione fratrum quorundam, quia respicit petitorium, & est dubium, an intret in casu, de quoibi. nec obstare decretum irritans, & clausulam sublatam, quia sunt accessoriæ, & solùm operantur, quando priuilegium intrat; ex Geminia. *in c.præsenti in princip. vers. nota quod eo. viso.* & ibi Franc. *3. nota. de off.deleg. in 6.* Fabri. *de clausulis concl.3.n.82.* ac ideo sequitur euidenter quòd Pontifex, ordina

ordinarius, seu alius, qui est in quasi possessione, vel detentatione conferendi, vel præsentandi illud beneficium, neglecto iure patronatus Regio, non est interim illa priuandus, nec amouendus, dum de eo non apparet.

164 Circa hoc tamen aduertendum est, vt tunc dicetur constare de iure patronatus Regio, quando ipse Princeps in schedula Regali præsentationis missa, atque directa ordinario, vt per eum præsentatum instituat: affirmat, beneficium tale pertinere suæ coronæ, in eóque habere ius patronatus, quando scilicet, hæc assertio prouenit ex motu proprio ipsius Regis, & ad eum refertur, non tamen quando refertur, ad narrationem præsentati supplicantis, quoniam sub hac differentia expediuntur dictæ schedulæ regales, nam quædam concipiuntur illo priori modo, aliquæ verò hoc secundo, ac propterea
165 quando Princeps affirmat, asserítque ex proprio motu beneficium sui esse patronatus, cùm hoc procurauit indagare sacra Cæsarea Maiestas, mittendo nuntios Ecclesiasticos personas maximæ fidelitatis, scientiæ, & conscientiæ, per suum Regnum, præcipuè Galleciæ, Austures, & Obiedo, vt inquirerent, & recognoscerent beneficia suo patronatui pertinentia, quòd ipsi nimia industria, & diligentia facere, quæque eius generis esse inuenere per informationem, instrumenta famam, signa, & similia fideliter retulerunt, Regi inuictissimóque tradidere, de quibus est memoria facta in consilio supremo Cameræ.

166 Tunc arbitror sufficere interim dicta tanti & Catholici Principis assertione, quoniam quando ex proprio motu princeps quid asserit, quasi informatus de facti veritate, tunc illius assertioni absque dubio omninóque esse standum, prout arg. text. *in Clem. si summus Pontifex, de sentent. excommun.* Immol. *in Clem 1. de probatio.* Lap. *allegatione 7.* & ibi Quintil. Mandos. eius additionat. *vers. limita 2.* Alexan. *cons. 112. visa copia literarũ. num. 5. vol. 7.* vbi dicit hanc esse communem opinionem, Curtius Iun. *cons. 61. post n. 13.* Gozadi. *cons. 8. num. 43.* Soci *cons. 266. in caus. poss. n. 27. volu. 2.* Areti. *consil. 23.*
167 *col. 3.* latè Menoch. *cons. 100. n. 24.* quod maximè procedit, cùm simus in antiquis, in quibus Princeps fundet intentionem suam, nam eius assertio, & verba probant, etiam in præiudicium tertij, Domin. *in c. si Papa. colu. 2. de priuil. in 6.* Alex. *cons. 6 colu. fi. volu. 1. & cons. 15. colum. 2. volu. 1.* Dec. *cons. 146. colum. penult.* Ilf. *cons. 34. ad notitia data n. 9. volu. 1.* cum cæteris adductis latè per Crauet. *in tract. de antiquit. tempor. cap. 2. num. 25.* Quintilia. Mandos. ad Lapum *d. alleg. 7.* & hanc sublimitationem accepere omnes limitationes Regulæ distantis, assertioni Principis standum esse affirmat Ioseph. Mascar. *de proba. 3. tom. concl. MCCXXVIII. num. 118.* qui est penult. maximè cùm huius patronatus cognitio ad illum spectet priuatiuè, non ad iudicem Ecclesiasticum, vt inferiùs apparebit.

168 At verò quando in electa Regali scedula præsentationis id asserat ad relationem partis, vt aliquas ego vidi, ita concipi, & narrare, talem assertionem puto, non sufficere, quoad impediendam quasi possessionem antiquam, seu antiquissimam aliis pertinentem, quia huic assertioni nullo modo statur, nec probat etiam facta motus proprij dispositione, vt si mat Anton. Gabriel. *tit. de probatio. concl. 2.* post alios Soci. *cons. 87. num. 19. vers. præterea volu. 3.* Corneus *cons. 312. n. 35. num. 8. volu. 2.* Immol. *in Clem. 1. colu. penult. de probatio.* Mascar. *vbi*
supra n. 66. Ruin. *cons. 30. colu. 1. volu. 1.* Decius *cons. 576.*
169 *in fi. & cons. 606. num. 14.* & huic nota, quòd verbum (vt accepimus) positum in gratia ad petitionem partis, & non motu proprio facta, eius narratiuæ refertur, non principis assertioni. Guidobonus *decis. 160.* secus in gratia motu proprio, quoniam non ad narrationem partis, sed Principis refertur. Put. *decis. 101. lib. 3.*
170 at verbum (vt intelleximus) refertur ad partem. Rot. *decis. 447. ad princi. 1. p. diuerso.* & verbum genericum, 171
& impersonale (vt asseritur) non censetur prolatum per impetrantem, & ideo ad eius verificationem non adstringitur, Rota *decis. 60. & 77. de rescript. in antiq.* Cassi. do. *decis. 4. num. 9. de probatio. & decis. vlt. n. 8. de iur. patrona.* Rebuff. *in praxi tit. de dispensatione ratione ætatis, verb. vt asseris.* Mandos. *regul. 34. de annal. quæst. 47. n. 2.* Nauarr. *in c. si quando, de rescript.* Cæsar. de Grass. *decis. 48. n. 4.*

Igitur accedendo ad nostrũ propositum (à quo propter horum casuum frequentiam longum digressum fecimus) dico, quòd si præsentatus à Catholica maiestate ad huiusmodi beneficia nouiter inuenta suo patrimonio, & coronæ, in quibus (vt diximus) non habuit principium præscriptio, & de hoc iure patronatus in eius vacatione constitit (vt dictum est nuper) vel aliter etiam adducendo ipse præsentatus coram ordinario aliquas probationes, vel instrumenta sufficientia; tunc si ipse ordinarius non obstante hac præsentatione Regia aliter procedat in beneficij prouisione, dicetur contemptum ius patronatus, & per consequens nulla collatio, seu prouisio ipso iure *cap. decernimus 16. quæst. 7.* Roch. *verb. honorificum num 2.* Gregor Lop. *in l. 5. tit. 15. p. 1. gl. 2.* Spinus *in specul. gl. 4. princ. à num. 96.* & ex aliis plurib, quos exactiùs retulimus superiùs in capite, vbi ex capite nullitatis ex actis apparentis esse appellationi tanquam licitæ deferendum; cùm ipsius ratio in promptu esse dicatur, aliásque vim fieri manifestam, sícque esse reponendum, quidquid fuerit attentatum.

Ex alio etiam capite hæc violentia eleuanda dete- 173
gatur, quoniam quando in vacatione & prouisione beneficij aliquis comparet contradictor, allegans ius patronatus ad se pertinere, antequam ad proprietatem deueniatur, audiendus est omnimodo in contradictorio iudicio, & causa terminanda per sententiam diffinitiuam, vt per Lamb. *de iure patro. in 3 art. 2. q. 3. prin. lib. 2.* & idem Lamber. 89. & 10. *art. 1. q. princ. 2. p. lib. 2.* & idem *in 4. art. 11. q. prin. 2. p. 2. lib. num. 6. & sequentibus fol. 172. in magnis* quòd si iudex non fecerit, prouisio est nulla ipso iure, vt per eundem Lamberti. post Innocent. Abb. Lap. & alios *in 3. artic. d. 11. q. princ. num. 1. vers. Lapus autem,* &c. probaui suprà lib. 2. c. 13. à num. 136. vers. ex hucusque dictis vtilis suboritur quæstio; vbi pariter verificaui, ex hoc capite appellationi esse vtique deferendum quoad vtrumque effectum, aliter atque vim fieri notoriam etiam in iudiciis aliàs inappellabilibus & priuilegiatis non incuratis.

Licèt in hoc casu hæc vltima doctrina omnino ve- 174
rificari non possit, cùm coram ordinario de iure patronatus Religio nec discutiendum, nec ventilandum est, sed in consilio supremo Cameræ, vt statim dicam, siue ipse ordinarius vel alter opponat, & replicet de quasi possessione, siue ex parte Regiæ coronæ triplicetur de decreto irritanti, & aliis clausulis Bullarum, ex doctrinis suprà adductis, impedientibus præscriptionem, & inficientibus totaliter possessionem, relictam absque 175
iuris adminiculo, & fomento in sola nuda, & inconsiderabili detentatione, & quousque in iudicio Cameræ iste articulus præiudicialis causæ principali terminetur, ordinarius vltra non procedat, sed tenetur supersedere, iuxta text. *in c. lator. qui filij sint legitimi,* optimum text. *in c. tuam,* ibi ad examen nostrum (vt pote quæ ad forum ecclesiasticum pertinet (esse delatam, *&c.*) donec iam dicta causa Natalium Apostolico iudicio finem acceperit, patienter expectes, *&c.*) *de ord. cognitio.* quod procedendo ad vlteriorem prouisionem beneficij. si pars adhærens Cameræ Regiæ appellauerit, appellationi esse deferendum, reponendúmque esse omnia postmodum attentata, declarabitur. quoniam est iusta, & legitima, etiam in iudiciis aliàs inappellabilibus, tum quia interponitur ab intricato, & inordinato processu *ex*

276 *eodem c.tuam.* ibi nihil aliud esse, quàm diuersis processibus intricare, per negotium, & confusione quadam iudicij ordinem perturbare, *&c.*) vt exactè probaui suprà lib.2.cap.18.à num.30.vbi latissime per totum cap. hunc articulum examinaui, & infrà 3.p. cap.13. per totum, & probat text *in c.exhibita, de iudi.* vbi Abb.& Felin.*n.6.& in c.exceptionem n.25. de exceptio.* Bald.*in l.1. C.qui accus.non poss.* Bart.*in l.ait prætor § permittitur ff. de minor* Domin.*in c.exceptio.3.q.6.* tum etiam quia procedit ordinarius tempore quo eius officium debet conquiescere, & dilatione pendente, & etiam remissione, quod est attentatum notorium ex doctrinis vulgatis.

Et licèt hæc proximo præcedenti articulo procedant & locum habeant, quando sacra Maiestas præsentauit in vacatione beneficij huiusmodi, vel intra ter-
177 minum à iure patronis datum (vt diximus) tamè cessant, quando præsentauit post dictum tempus, vel fortè post longam, aut longissimam possessionem ipsius ab aliquo rectore vel beneficiato, vt aliquando fit, quoniam tunc non est cogendus ordinarius, ad faciendam institutionem, quousque ipse talis vincatur, & per sententiam diffinitiuam, & executoriales declaretur, ius patronatus ad Regiam coronam spectare, tum quia *d.c. decernimus.16 q.7.* dum annullat collationem factam ab Episcopo spreto iure patronatus, limitatur communiter, si ipse patronus intra tempus concessum ad præsentandum reclamauerit, & contradixerit. cùm enim nullitas sit lata in eius fauorem; intelligitur si ipse contradixerit, vt latè superiùs probaui hoc in capite. Deinde quoniam quando beneficium iuris patronatus vacat de iure, licèt non de facto, vel quando priuatus est re-
178 ctor eo ipso iure ob aliquod delictum, etsi patronus possit præsentare, non est à possessione auocandus possessor, quousque citatus, sententia declaratoria feratur, vt tenet latè Roch. de Curt. *de iur.patro. verb. honorificũ n.86.& 87.* & tunc appellabilis sit declaratoria quoad vtrunque deferendum. latè diximus suprà 3.p.c 7. à n. 66. in responsione ad primum argumentum contrariæ, & in ipso primo argumento à n.1.

179 Et facit, quoniam quando lis vertitur super proprietate iuris patronatus, si quidem vertatur inter patronos, ipse est præferendus in præsentatione, qui est in quasi possessione, & vltimo statu præsentandi, vt suprà dixi, & ita præsentatus, licèt postea ab altero patrono euincatur per sententiam, & executoriales ius ipsum patronatus; non est remouendus à possessione ipsius beneficij quod retinet omnimodo, cùm teneat institutio, vt probat expressè text. *in c.consultationib. de iur pat.* cuius ista est vera conclusio, vt probant Zerola *in prax. 1.p. verb. ius patro. vers.16.* & omnes *in d.c. consultationibus.* Couarr. *in pract q.14 n.2.* & Caued. *de patro. Regiæ coronæ 8.n.3* optimè etiam & latè à Perez de Lar. *in tract. de Capella. & annuer. lib.2 c.9.n.40. & seqq.* qui etiam
180 probant, procedere d. text conclusionem, quando lis est inter duos collatores, vt sustineatur collatio à possessore facta, nec prouisus remouetur, etiam victo autore suo. Si autem non inter patronos, sed inter Episcopum, & patronum lis mota sit, ille liberæ collationis, esse beneficium certans, iste iuris patronatus, & ad se spe-
181 ctantis, si ipse ordinarius collitigans tunc contulerit, euicto postea iure patronatus per sententias, per verum patronum poterit remoueri sic prouisus. Sic optimè Caued. & Lara post alios *ibi*, poterit tamen ipse ordinarius tunc ponere œconomum in beneficio, iuxta *c. cùm vos de off ordin.*

182 Limitatur *d.c. consultationibus* secundùm Caued. *de patrona. Regiæ coro. d.c.8. sub n.1.* in patronatu Regio. nam licèt lis vertatur inter procuratorem Regium & alios patronos euicto iure patronatus coronæ per sententiam: vt præsentatus Rector à patrono putatiuo, qui erat in quasi possessione, amouendus sit à beneficio, non obstante dispositione *d. c. consultationi.* rationem reddens: quòd cùm ad hoc vt præsentatus sustineatur, requiritur quasi possessio ex parte præsentantis, seu eligentis, glos. *ibi verb. credetur l.9.tit.15.p.1.* vbi Gregor. *verb. tuuisse.* Roc.de Curt. *de iur.patro verb.competens q.19.num.39.& seqq* Put *decis.189. lib.1.* Roland. *cons.48.* Gutier. *cons.4. num.34.* at cùm patronatu Regio deficiat hoc requisitum, siquidem contra illud non datur quasi possessio, & detentatio est sine effectu, & iuris fomento, ac per consequens institutus & præsentatus à putatiuo patrono absque titulo, ideo amouendum esse eum, dicit ille, & faciunt quæ adducit *cap.7. limitatur insuper d.c consultationibus.* prout limitauimus superiùs sub num.159.

Item pariter limitatur, vt procedat, quando agitatur 183
lis super proprietate, non autem quando inter patronos & electores, collatorésve agitur super possessione aliquo remedio possessorio, intentato, quia tunc qui obtinuit, declaratus verus possessor, est in pristinum statum restituendus, vt tradit ipse Caued. *d. cap 8. numer.8.* quem sequitur Perez de Lar. *in d. lib.2. c.9. sub num 41.* per tradita à Luca de Penna *in l. si colonus. num.4. Cod. de agricol. & censit. lib. 11.* quia tantùm afferet restitutio, quantum abstulit spolium, Bar. *in l. qui proprio 26 ff de procura.* Tiraq. *de retra. lib.1.§.1.gl.14. n.74.* quæ aliter 184
non fiat, nisi ab instituto relinquatur Ecclesia, qui omnes Caued. scilicet *ibi n.10.& 11.* & Lara sequuti Rebuf. ad constitutiones Galli. *tit. de mater. possess. art.1. gl.2. num.26.& 27.* aduertunt in litibus super spolio) citandos esse Episcopum, patronum (si Ecclesia est patronata) & institutum, seu aliàs prouisum, cùm omnes dicantur spolium fecisse, nemini igitur dubium est, vt negarum ius patronatus debeat per legitimos tramites euinci.

Nec sic euicto iure patronatus coronæ prima sen- 185
tentia exequenda est hoc casu, nullum siquidem priuilegium habet, sed supplicationem omnimodo admittit, & quousque in gradu remissionis confirmetur, præsentatus adhærens Cameræ non est in possessionem beneficij mittendus. Probo, aut enim lis hæc vertitur 186
super beneficio simplici, aut super curato. Primo casu appellationi ab institutione, electione, seu prouisione beneficij deferendum est, quando per sententiam, & in contradictorio iudicio terminatur, secus quando extraiudicialiter. latè Lamberti *de iur.pa.8.9.& 10.artic.1.q.prin.2.p.lib.2.* & idem Lamber. *in 3.art.2.q.princ. ead 2 p.lib.2.* & nos latè suprà lib.2. cap.13 à num.155. vbi amplissimè & luculenter à prin. & infrà c sequenti à num.31

At si tumus in beneficio curato, & incidit in eius 187
prouisione aliqua exceptio, vel quæstio iuris patronatus, & similium, licèt ipsa prouisio sit facienda per sententiam diffinitiuam, & in contradictorio iudicio, prima sententia executioni demandatur, quando beneficium curatum est vacans, & sine Rectore propter maximum animarum periculum, iuxtè à iure consideratum, ex his quæ exactissimè per nos lib.2.cap.13.& 3.p. cap.4.à num.32.& suprà. at si Rector aliquis est in possessione, & sit non vacans curatum cùm cesset ratio periculi, appellatio sententiæ effectum suspendit quoad vtrumque, quousque possessor per tres conformes, & executoriales vincatur, latissimè probaui superiùs hoc lib.3.c 9. quoniam possessor beneficij omnino est ab ea per tres conformes non aliter auocandus, ex his quæ latè & optimè per Nicolaum Gar. *de bene. 6.p. cap.2.à n.109.cum seqq.* & latè nos 3.p.cap.4.à n.52 & suprà, & à num,67.

Hîc necessarium vnum valdè vtile non omittam, cu- 188
iusnam status an Ecclesiastici an secularis iudicibus huius patronatus cognitio tam in proprietatis, quàm in possessionis iudicio pertineat, siquidem videatur in- 189
dubitarum ex determinatione tex. in *cap. quanto, de iudiciis*, et de iure patronatus tanquam spiritualibus annexo

annexo sit iudicandum,ac de ipso principali spirituali, ac ideò ad forum Ecclesiasticum spectet cognitio.

190 Nihilominus tamen illud est specialissimum,in causis Ecclesiasticis, & inter personas Ecclesiasticas, quæ siue in possessione, siue in proprietate Regium Coronæ patronatum attingant, vel aliàs sint Regalia, Regem, eiúsque consilium cognoscere, essèque vsu receptum, & permissum non solùm in Hispania, verùm

191 etiam in regnis Galliæ, Angliæ, Hungariæ, & Apuliæ, testantur Aufr.*in additioni. ad Capel. Tholos. decis.*165. *num.*25 *versic.*25.*fallit.*& quæ tradit Zuch. *alleg.*8. *numer.*14. *vers. verum.* Stephan. Auf. *de potest. secul. super Eccles. fall.*25. Costalius *in l. de qq. ff. de legib.* quos duos citat,sed non sequitur Mart.*de iur.*2.*p.c.*4.*n.*1. Ioan Garc.*de nobilit.gl.*9. *num.*24.*& seqq.* post Specul.*tit. de competen. iudi. additio. §. generaliter num.* 2. *versic. quarto.*Guillel.Benedict.*in c. Raynutius verb. & vxorem in* 2.*n.*62. *fol.*84. *de testam. & n.* 74. 78. *&* 79. optimè Boba,*in politi. lib.*2.*c.*18.*num.*213 & facit etiam Concil. Trident.*sess.*22.*de reformat. c.*8. vbi iubetur Episcopis

192 etiam tanquam Sedis Apostolicæ delegatis visitare hospitalia, & confraternitates, seu vniuersitates scholarium, in quo excipiuntur, quæ sub regum immediata protectione sunt, fundatur in antiquissima & immemoriali consuetudine, qua potest acquiri, quod etiam per priuilegium Romani Pontificis, & cùm hoc ius patronatus sit de regalibus,nimirum,vt Rex hanc præeminentiam acquisierit.

193 Sed aptior illa considerandæ erit ratio, vt scilicet in Regio consilio non agitur de iure Regio patronatus in consistorialibus competente, quia de eo nec dubitatur, nec dubitari etiam potest, nec institutio, aut collatio ibi fit.(quo casu loquitur Mart.*de iurisdict.* 2. *p. cap.*4. *à prin.fol.*266.)sed tantùm agitur de qualitate extrinse-

194 ca Ecclesiæ, contenta in indultis,Bullis, & donationibus Pontificalibus, an scilicet sit consistorialis, necne, quod nihil spiritualitatis comprehendit, sed nudum factum.

195 Certissimi namque iuris est, vt super donatione iuris patronatus facta per laicum posse iudicem secularem cognoscere,condemnare,& cõpellere donatorem, ad implementum, vt tenent Anton.de Butr. *in cap.quanto.* & ibi Abb.*in fi.de iudic.*Federic.de Senis *cons.*192. *facta est lex.*Aufr.*in tractatu de potestate secular.in Eccles. regul.*4. *fall.*21. Lamb. *de iur. patron. lib.*3. *quæst.*8.*art.*8. *num.*6. *vers. & quia iudex secularis.* fatetur (quod est miraculum) Matt. *tract. de iurisdi.* 2.*p. c.*41. *num.* 16. *fol.*264.vbi loquitur etiam de promittente donare hoc

196 ius patronat.vt ad compellendum sit competens iudex secularis,ergo à fortiori poterit cognoscere de qualitatibus inhærentibus, & insertis ipsi donationi, vt puta,

197 dono tibi ius patronatus, quod in tali collegiali habet, vel in Ecclesia sanctæ Mariæ, *&c.* vel in capella talis monasterij.nam si de huiusmodi qualitatibus,& identitatibus dubitetur, quis dubitat, posse eundem cognoscere iudicem,& quia de facto rei spiritualis iudex laicus competens est,vt plusquam notum est.

Et hodie in Hispania pro euitanda competentia,quæ quotidie super huiusmodi iuris patronatus Regij cognitione oriri solebat, inter supremum iustitiæ Consi-

198 lium,& consilium Cameræ per quod expediuntur scedulæ præsentationis in eis, sacra Catholica Maiestas pro euitandis etiam partium expensis immensis, aliísq; inconuenientibus inde sequutis;iussit,& expediuit nõnullas scedulas Regales,quibus inhibuit omnibus tribunalibus supremis, consilio & Regiis Cancellariis, disponens quòd quando contigerit dubitari, seu litigium moueri super iure patronatus suæ coronæ, vel quomodolibet illi attingat, super aliquo canonicatu, ratione, Abbatia, Prioratu, Prælatia, aut præbenda maiori, vel minori, vel aliquo quouis beneficio, hucius dubieratis cognitionem pertinere priuatè suo consilio Cameræ, vt constat ex scedula expedita anno 1593.die 17. Martij, ibi, *quando se dudasse*) & ibi, *pertenesce a mi consejo de Camara priuatiuamente.*) & alia anno 1588.die 16.Ianuarij,& alia anno 1603.die 7. April.ibi,*y.por esta inhibo al dicho mi conseio Real y Chãcillerias y otros qualesquiera mis tribunales, y iuezes de qualquier calidad,estado y condicion que sean,para que en ninguna manera cognoscan ni puedan tratar ni cognoscer* 199 *de las dichas causas de patronaygo.*&c.Et hinc est,vt suprema tribunalia non se intromittunt cognoscere de violentiis factis à iudicibus Ecclesiasticis ordinariis in huiusmodi causis, & negotiis iuris patronatus Regiæ coronæ,sed illa videnda & tollenda remittunt ad supre- 200 mum Cameræ Regium consilium,prout ego multoties vidi in hoc senatu Gallogræco, licèt in delegatorum violentiis, qui emanant à superioribus, ad quos recursum fuit per præsentatum à Regia corona, aliquo ex modis inferiùs descriptis aliter obseruatum vidi,& super eis determinatum in prædicto senatu.

Nam tunc quemadmodum iudices ipsi Ecclesiastici 201 superiores,eorúmque delegati licitè possunt cognoscere de nudo grauamine ob non admissam præsentationem Regiam ab inferioribus ordinariis facto abstracti à cognitione iuris patr. Regij secundùm ea quæ mox dicenda sunt: pariter & tunc poterunt tribunalia Regia cognoscere de violentiis in huiusmodi processibus, accidentibus, & commissis, quia semel iam res prohibitionem euasit, & semel effecta res alienabilis, semper remanet alienabilis, iuxta ea quæ alibi latè diximus.

Et vnum te aduerto,quòd si præsentatus à sacra Ca- 202 tholica Maiestate intimauerit primam Regiam cartam ordinario, vt examinatus, & approbatus instituatur, ordinario recusante, recurrit ad supremum Consilium Cameræ cum responsione, & petit secundam cartam, & tunc non ita facilè conceditur, sed differtur expeditio multoties, quousque clariùs appareat, & verificetur, ius patronatus Regium intrare in illud beneficium cum citatione ordinarij, & interesse purantium. si tamen hoc satis constare, & apparere videatur Regio prædicto consilio, secunda carta expeditur, qua iubetur, vt instituat sic præsentatum. Si autem euidenter hoc apparuerit à principio, vel quia sacra Maiestas inuenitur in vltimo statu præsentandi, vel quasi possessione,vel paulò ante habuisset,vel in iis beneficiis,in quibus hucusque in dubium reuocatum non sit,nec dubitatum,ad se ius patron.pertinere, sine difficultate expediri mandatur.

Et iam hodie nisi in iis casibus relatis nulla solet 203 expediri scedula, imò etiam prima præsentationis denegatur, nisi priùs legitimè de iure Regio patronatus doceatur: & quidem iustissimè, quoniam experimento cognouit senatus Cameræ,vt prætextu,& occasione iuris patronatus Regij tot priuilegiati à iure,multi possessores inquietabantur iniustè,& in vacantibus impediebantur,hac via prouisiones ordinariorum,litésque protrahebantur in infinitum,non sine magno dispendio,& sumptibus litigantium. Quare nisi legitimè priùs constiterit de iure patronatus Regio,(vt in iis casibus modò relatis d.num.201.) porta non aperitur in illis, tamen non solùm prima præsentatio, sed & secunda iussio expeditur, non aliter.

Cui si adhuc obedire,& obtemperare neglexerit or- 204 dinarius, vel procedendum est vsque ad diffinitiuam sententiam in senatu Regio super iure patronatus, vel tandem arbitror tertiam cartam, & iussionem expediendam, & cum ea procedendum esse ad executionem pœnæ impositæ à iure Episcopo, & aliis personis Ecclesiasticis nolentibus obedire, adimplere, nec obtemperare prouisionibus, & mandatis Regiis, suíque consilij, cùm ad id omnimodo teneantur (maximè cùm ad eum huius iuris pertineat cognitio priuatiuè)

Diuus

Diuus Thom. 1.2.q.96.*artic.*4. Soto *lib.*4. *de iust.& de iur.quæst.*4.*artic.*2.*column.*2.*in fi.cum sequentibus.* Suar. *in repet.l.quotiens in primis lim.*2.*leg.Reg.num.*14.*ad fi.C.de sanct.eccl.testam.* Nauarr. *in manual. c.*25. *num.*9. Azeued. *in l.*13.*n.*6.*tit.*3. *lib.*4. *recopil.* cuius ea pœna est damnare prælatum in temporalibus, & eum vt extraneum habere à Regno, Paul.de Castr. *in l. additos num.*6.*C.de Episcopali audientia.l.quicunque.* vbi etiam Paul.*eodem tit.* Guillem. Benedictus *in c. Raynut. verb. & vxorem* 2.*num.*155 *ad fi.& num.*161. *& sequentibus.* Cened. *in collect.ad decret.c.*37.*fol.*54.*num.*9.Azeued.*in l.*13.*num.*10. *tit.*1.*lib.*4.*recopil.* alios allegat Gasp. Rodrig.*de annuis edit. lib.*1. *c.*17.*num.*67. plures congerit Bobadil.*in polit. lib.*2. *c.*8. *num.*62. *litera A.* Pedemont. *dec.*30 *n.*5.*ad fi.* Carol. de Graff.*l.*2.*Regal.Franc.iur.*7. *col.pen.*& nos latè diximus suprà lib.1.cap.2.à num.265.

205 cum multis sequenti.bus. Et ita hoc iure vtimur, quoties non obtemperant Prælati Ecclesiastici prouisionibus supremorum tribunalium, quibus iubetur, vt deferat appellationi, & attentata inuisè reponat. quo quidem casu attentè procedendum est. Interim tamen ordinarius curet, omnino conquiescere in causa, nam si ad vlteriorem prouisionem beneficij huiusmodi vacantis deuenerit, sciat, vim facere manifestam, ac propterea appellationi ab eo per præsentatum à Rege, seu procuratorem eius interpositæ non detulerit, & repofuerit, in supremo Cameræ senatu

206 adeundo per viam violentiæ, eam fecisse, declarabitur; reponíque interim omnia attentata, mandabitur, ex his quæ *per cap.suam, de ordin. cognit. & cap.later. qui filij sint leg.* suprà dixi à num.174.cum sequentibus.

207 Alia est via iure Canonico aperta, huic præsentato à Rege, vt si non instituatur ab Episcopo, imò eo negligente, per duos menses à die præsentationis computandos, differat institutionem; possit per viam aditus, seu querelæ recurri ad Metropolitanum, vel ordinarium viciniorem pro nanciscenda institutione. nam licèt iure

208 communi attento, nullum sit tempus præscriptum ordinario ad institutionem faciendam præsentato à patronis, sic tri præfinitum est ad conferendum beneficium ex text. *in cap* 2. *de concess. præbend.* tradit Lamber. *de iur.patron lib.*2.3 *p.quæst.*2. (& ex Doctoribus infrà allegandis) *artic.*6. hodiè tamen duorum duorum mensium terminus præfixus est a motu proprio Pij V. incipit *in conferendis* qui est 10.in ordine, qui loquitur in Parochialibus, & sic ait ad medium: Data

209 tamen in Parochialibus turis patronatus optione ipsis patronis; vt si institutio ad ordinarios spectabit, ipsis ordinariis illam facere negligentibus, & vltra dictos duos menses differentibus; possint pro huiusmodi institutione obtinenda; habere recursum ad Metropolitanum, vel viciniorem ordinarium, vel ad Sedem Apostolicam *&c.*) & superiùs *ibi* petatur instituí, instituóque ipsa per duos menses, à die præsentationis dilata fuerit, *&c.*) cuius etiam meminit Spino. *in tractatu de testam. gl.*4.*princ.n.*95.

210 Et hoc præsentationis tempus non currit à tempore, quo fit instrumentum præsentationis à patrono; quia illa non dicitur præsentatio, sed nominatio. Sed quando præsentatus offert se in præsentia ordinarij personaliter, non alio modo, quoniam ad faciendam institutionem requiritur præsentia præsentati, vt ordinarius possit examinare illum, & cernere an sit idoneus, & per Rot. *decis.*3.*de iur.patron.in nouis.* Sequitur Zerola. *in prax. Episcop* 1 *p. verb. ius patronatus ad septimum.* Lamber. *de iur.patron.lib.*2.*p.*1.*q.*4.*prin.art.*16.*n.*1. & 2. & optimè explicat, & prosequitur plures citans Riccius *in prax. Eccles ist.de iur.patron.decis.*136. facit *l. consentaneum Cod.quomo.& quando iudex l.*1. *in princip. ff.de verbor. obligatio.* & an & quando præsentatio sit necessaria personaliter, vide quæ latè per Nicol. Garcia. *de benefic.*4.*p. cap.*1. *à num.*16. *cum pluribus seqq.* vbi tractat tam in Parochialibus, quàm in simplicibus.

At in beneficiis simplicibus aliis extra curata si ordinarius vel alius habens instituere, aut confirmare, aut conferre beneficia resignata, ex causa permutationis: sit negligens,& differat,seu recuset id facere, 211
cùm non sit de iure ei terminus aliquis præfixus,recurrendum erit ad superiorem, nempe, Metropolitanum; seu Legatum,aut Nuntium,qui tempus præfigat, intra quod id faciat, quo elapso ipse supplebit, vel compelliendo,vel instituendo, vel confirmando, *&c.* tenent 212
Abb. *in cap.*2 *de concess. præben. num.*12. & 13. Roch. de Curt.*de iur.patron.verb.honorificum,num.*55.Paul de Citadi.*in eodem tractatu 6 p.artic.*3. *num.*103. Rebuff. *in prax. benefic. tit. denoluntio. num.*6.& in concordatis, *tit.de Regia ad Prælatur. nominatio. §.*1. *verb. intra sex menses.* Lamber. *de iur. patron.* 3. *p.*2. *lib. quæst.* 2. *articul.*6.& 7. Sciua *in tractatu de benefic.*3.*p.quæst.*64.*n.*1. *& sequentibus.* Anastas. Germon. *de indultis Cardin.* Philip.Franc. *in concord. de rerum permutatio.lib.*6.*n.*10. & ibi Zabar.*num.*137. Zerol.*in prax. Episcop. verbo beneficium §.*3. *& verbus patron §.*8.3. *dub. & 2.p. verb. institutio.* Azor. *instit.moral.lib.*7.*c.*30.*q.*2. qui loquuntur generaliter & indistinctè in omnibus beneficiis,immemores motus proprij Pij V. cuius suprà meminimus, disponentis in Parochialibus, vbi & quòd hic præsentatus possit ab huiusmodi tarditate Episcopi appellare, vt proximus superior, vel terminum inferiori 213
fiacnat ad instituendum,quo elapso & institutione non sequuta,ipse instituat,tenet vltra citatos Francis. Mar. *decis.*451. *quæritur, de tempore num.*2. *& decis.*491.*n.*1. *p.*1.& pergloss.& *in c.cum Bertol.de re iudic.*& Mandos. *cons.*7.*sub num.*13.Ioan. Hieron,Camp. *diuers.iur.can. rubrica* 11.*c.*13.*num.*474.*fol.*398.& mouentur per text. *in c.cum nullus de iur. patron.* quem bene in proposito interpretatur Campanil. *ibi.* Landerch. *cons.*141. post Roland.*consil.*22 *à n.*6.*volu* 1.Menoch.*consil.*59.*volu.*3. alios citat Aloys Ricc.*in prax. Eccles.de iur.patron. decis.*159.*per totam.*

Quæ doctrina intelligenda est, quando ordinarius absque iusta & legitima causa recusaret admittere præsentatum, tunc enim à præfata non admissione conceditur appellatio; secus enim si legitima adesset causa, gl.*in c.nullus,de iur.patron.* Archidiac. *in c.*1.85.*d.* Gemini.& Franc.*in c.*1.*num.*16. *& sqq.de iur.patron.in 6.* Aloys.Ricc.*in prax. Eccles.iur patron.c.*159. *num.*73.& 215
*n.*7.qui dicit,quòd hoc casu non poterit superior instituere, nec inferiorem ad id compellere,arg.text.*in c.in liter.*63.*d.*

Inter causas verò legitimas connumeratur, maximè 216
si præsentatus esset persona indigna, quia vltra quod priuantur patroni pro illa vice, iure præsentandi,excusatur insuper ordinarius illum reiiciens secundùm Riccium *vbi proximè n.*74.qui in causa sibi delegata,ita iudicasse secundùm hanc opinionem firmat.

Et hoc remedio multi præsentati à Rege vtuntur, 217
imò eo etiam potest vti Cameræ consilium, vt data hac negligentia, & recusatione in ordinario expediendo scedulam Regiam cum relatione casus & negligentiæ prædictæ, directam vel viciniori ordinario,vel Metropolitano ipsi, vt præsentatum instituat, istâque via mihi magis suauis videtur, & minùs prolixa,alia etiam 218
ei via & remedium scilicet appellationis ad nuntium vel superiorem Ecclesiasticum. difficile tamen videtur, ipsum posse se intromittere, quoniam ad reponendum grauamen,de quo conqueritur præsentatus de ordinario,necessariò est cognitus de causa,&se informare ex actis; at cognitio ius patronatus ad Consilium secularium cognitione;iustè solet declinari, hæcque via iure improbabilis videtur.

Sed

219 Sed adhuc defendi potest stylus vulgaris, quo exrat introductum appellari ad nuntium ab ordinario non admittente præsentatum à Rege, sublata & amota difficultate & inconuenienti relato, & quidem absque cognitione iuris patrona. Reg. ex illo capite, quoniam quando iudex secularis, casu quo aliquam à se latam sententiam contra personam, & bona Ecclesiastica tulerit, & pro eius executione requisierit iudicem Ecclesiasticum, vt suum officium, & auxilium impartiatur, ipséque proteruus sit, & negligens; potest ad superiorem Ecclesiasticum occurrere, vt illum compellat impartiri, & hoc absque noua citatione, & noua inspectione processus facti ab eodem seculari, vt dicit Iſſ. *in l. a Diuo Pio. §. sententiam Romæ, ff. de re iudic.* Quesada *diuersarum quæstionum c. 29. n. 13.* Couarr. *in pract quæst. c. 10. n. 1. vers. eadem ratione.* Auil. *in c. 21. præto. verb. vsurpan. num. 21.* Villalo. *in ærario commun. opin. liter. 1. num. 165.* Azeued. *in l. 15. num. 10. tit. 1. lib. 4. recopil.* & sic hoc modo videtur posse sustineri recursus huiusmodi ad superiorem Ecclesiasticum, vt ordinarium compellat institutionem facere, vel ipse faciat, quod potest (vt supra dictum est) absque eo quòd se intromittat in cognitione iuris patronatus Regij, nec in processu fulminato in consilio Cameræ, sed dumtaxat de intimationibus scedularum regalium, & de præsentatione, ac de ordinarij responsionibus, replicationibúsve, & eius proteruia, negligentia, & contumacia, præfatæ doctrinæ argumento. & faciunt singulariter quæ dixi infrà 4 p. c. 4. vers. illud tamen singular. à num. 33. cum sequentibus.

220 221

222 Et ad illud, quod dictum fuit solere declinari Nuntij reuerendissimi iurisdictionem: respondetur, procedere, quando non ad compellendum tantùm, se voluit intromittere Nuntius in iuris patronatus Regij cognitione ad petitionem ordinarij, puta, seu ab eo prouisi, excipientis coram eo de iure, & præscriptione ordinarij, & non iuris patronatus Regij, cuius articuli, seu quæstionis incidentis, solet peti remissio ad consilium Cameræ, & à contrario appellari, conquerique de violentia coram eodem consilio Cameræ, vbi passim declaratur, vim facere Nuntium. & sic dicendum est, vt quemadmodum potest iri ad superiorem, imò ad ordinarium viciniorem per viam recursus, & querelæ, ita & eodem modo, & via per appellationem poterit ad superiorem recurrere, qui dumtaxat de grauamine illato ab ordinario cognoscit, scilicet de eius proteruia.

Et vt huic breui discursui finem imponamus, & illud animaduertendum, vt Reges Catholicæ Hispaniæ

223 sunt veri patroni Ecclesiarum Cathedralium horum regnorum ac etiam Prælatiarum, & Abbatiarum consistorialium eorumdem, iure, antiquáque consuetudine, ac concessionibus, & indultis summorum Pontificum, vt constat *ex l. 1. titul. 6. del Patronaẓo real lib. 1. recopil.* item etiam affirmant Reges Catholici Ferdinandus, & Elisabeth, Toleti anno 1480. vt constat *ex l. 3. eodẽ titul.* ad Regiam coronam spectare ius patronatus

224 *de algunas yglesias Parrochiales de las montañas que se llamã Monasterios, o ante yglesias, o se legressias.* per rationes traditas *à l. 18. tit. 5. p. 1.* ibi, *esta matoria & honra han los Reyes de Spaña por tres razones: la primera, porque ganaron las sierras de los Moros e ficieron las mesquitas yglesias, echaron dey el nome de Mahoma y metieron y el nome de nuestro Señor Iesu Christo: la segunda porque las fundaron de nuebo en lugares donde nunca las vbo: la tercera porque las dotaron e demas les ficieron mucho biẽ,* &c.) eandem rationem reddunt glo. *in c. Adrianus 2. 63. d.* Palac. Rub. *in tractatu de benef vacan. in curia §. 8. & §. 4* idem *in introductione rubricæ de donatio. inter virum & vxorem n. 24.* Nauarr. *in c. nouit. 3. nota. corollario 34. n. 11. de iudiciis. c. nobis. & c. specialiter. de iur patron.* Bal. *in proœmio decret. verb. Rex pacificus.* Bonif. *in pereg. verb. electio q. 1. fol. 159.* Gregor. Lopez *in d. l. 18. verb. antiqua* Didac. Perez *in l. 2. tit. 6. lib. 1. ordina. colum. 251.* Azeued. *in l. 1. tit. 6. lib. 1. recopilæ.* gloſſator *regul. Cancellæ. 40.* Couari. *in regul. possessor 2. p. §. 10. num. 5. & 6.* Spino *in tract. de testam. gl. 4. n. 13.* Quinta Duen. *Ecclesiast. l. 1. c. 5. num. 4.* Cæned *in col. 510 decretal. num. 3.* Ioan Gutierr. *pract. lib. 3. q. 13. num. 72.* Queued. *de patrona. Regiæ coronæ.* Camil. Boreli. *de regis Cathol. præstant. c. 50. ex n. 37. & c. 5. n. 6.* & plures citat Bobad. *in politi. lib. 2. c. 18. n. 116. littera D.* vbi latè, & specificam reddit rationem acquisitionis patronatus Regij eorum beneficiorum, de quibus *in d. l. 3. tit. 6. lib. 1. recopil.* & superiùs etiam *n. 215.* meminit etiam prælatiarum, & Abbatiarum consistorialium, iure, & consuetudine, ac Apostolicis concessionibus Regibus ius patronatus competere, & apparet ex dictis Bulliis, & priuilegiis, scilicet Adriani VI. Clementis VII. & Pauli III. superiùs relatis. 225

Quibus etiam insuper concessa fuere omnia monasteria consistorialia horum Regnorum Hispaniæ, vt constat ex d. Bulla Adriani VI. *ibi*, nec non monasteria quæcumque consistorialia, *&c.*) & idem repetitur ex d. Bulla Clementis VII. *ibi*, nec non monasteria consistorialia.) & huius bullæ Adriani VI. facta Carolo V. Hispaniarum Regi, de huiusmodi beneficiorum præsentatione, & iure patro. meminit Nauarr. *in cap. nullam 18. q. 2.* & Caued. *de patronat. Regiæ. c. 24. n. 4.*

Et istud ius patronatus dicitur ius Regale, & inter 226 cætera Principis regalia computatur, firmat Camil. Borelli. *vbi supra cap. 5. n. 7. & in num. 26.*

Circa prouisionem autem Episcoparuum Hispaniæ 227 (vt apparet ex dictis iuribus) videtur fuisse varietatem, nam tempore Gothorum electio Episcoporum fiebat ab ipsis Regibus, text. *in cap. cum longè. 63. d.* quod est Concilij Toletani XII. *c. 6.* (vbi fuit ita declaratum) & tradit Doctor Villalpando *commentar. in Concilia Toletana c. 39. & per d. c. cum longè.* & ibi glo. dicit Guillel. Benedict. *in c. Raynut. decis. 2. vers. & vxorem nomine, sub n. 373. in fin. & sub num. 376. ad medium, vers. nam idem factum fol. 32* quòd per Ecclesiam vniuersalem Hispa- 228 niarum, & eius prælatos, Regem Hispaniæ fuisse in effectu redactum ad ius suum eligendi, quod priùs habuerat, secundùm *d. glo. in princ.* prout contigisset in Regno Franciæ, vt latè ibi refert.

Postea verò nunciata priùs Regi morte Episcopi, 229 & ab eo petita licentia eligendi successorem, electio fiebat à Capitulis, & electio præsentabatur Regi, *&c. l. 5. tit. 3. & l. 2. tit. 6. lib. 1. ordinam.* quorum meminit in proposito Palac Rub. *in repet. c. per vestras in rub. in introductioce n. 5.* Nicol Gar. *de benef. 5. p. c. 1 sub num. 216.* de qua consuetudine loquitur etiam text *in d. c. cum longè.* & ibi Doctores, *& in c. perlectis 63. d. & in c. Abbates 18. q. 2.* & per Compostella. *in c. quod sicut, de electione, colum. ante penult. vers. Principi præsentari.* cuius meminit Henric. *in c. nobis, de iur. patron colum. penult.* Archidiacon. *in c. Reatina Ecclesia 63. d.* vbi quòd proter absentiam Regis nuntiationem faciendam fuisse vicem gerenti. Paul. de Liazar. *in repeti. d. c. nobis de iur patro.* Bald. *in c. cum consuetudinis, de consuetudine.* Ang. *in l. adoptio 2. colum. in fi. de adoptio* Sicul. *in c. P. & G. de off. delega. 40. colum. & in c. quod translationem, col. 17. de off. deleg. & in c. ex suscepto col. 17. de for. competen.* quã consuetudinem iuri consonam, reputat Innocen. *in c. quod sicut, de election.* quem alij sequũtur ibi, præsertim Abb. *colu. 3. & in c. 1, colum. penult. & in c. cum terra in fi. de electione.* & text. secundùm vnum intellectum *in c. cum inter vniuersas*, ibi, mandamus quatenus inuocata in Spiritus sancti gratia personam idoneam per electionẽ canonicam concorditer assumatis ad regimen Capuanæ Ecclesiæ, consequenter ad audientiam nostram nuntios idoneos transmissuri, per quos à nobis vice Regia postuletis assensum, & Apostolicæ confirmationis gratiam requiratis) ad idem text *in d. c. cum terra* ibi, quo facto non prohibemus, quin Regis, seu Patriarchæ, qui pro tempore fuerint, requiratur assensus.) tex. *in c. innotuit,*

de

de electione, text. *in c. quod sicut eodem tit.* ibi; cùm in ea nihil attentatum fuerit in præiudicium Regiæ dignitatis, quia non simplex nominatio, sed solemnis electio debet Principi nuntiari, *&c.*) & etiam est text. *in d.c. Reatina, & in c. perlectis, & in c. nobis. & in c. principali. & in d.c cum longè* 63. *d.*

231 Nunc verò præsentatio fit à Rege, iuxta *d.l. recopil.* & notant. Gregor. Lop. *in d.l.* 18. *tit.* 5. *p.* 1. Bobadil *in polit. lib.* 2. *cap.* 18. *n.* 223. Nico. Garc. *de benef.* 5. *p. cap.* 1. *n.* 216. *in fin.* & ideo bene dicit gl. *in d.c. cum longè*, quòd nihil hodie subtrahitur Regi Hispaniæ, quia sicut priùs eligebat & nominabat, ita & nunc. tenet etiam Restaur. *in tract. de Imperatore quæst.* 10. *n.* 16. Conrad. *in templo iudicum. lib.* 1. *cap.* 2. §. 3. *n.* 14. Ioan. de Selua *in tract. de benef.* 2. *p. q.* 23. *n.* 44. Corset. *in tract. de potestate q.* 55. cum aliis per eos allegatis, Mart. *tract. de iurisd.* 2 *p. cap.* 40. *num.* 13. *fol.* 261.

232 Qui *num.* 14 dicit Ecclesiam Romanam magno prosequi fauore Regem Catholicum, qui propter suam, & suorum ministrorum religionem ea maiori fruitur potentia, ditione, & magnitudine, quam nemo hucusque Rex, vel Imperator fuerit consequutus, de cuius Regnorum & statuum titulis scribit Sebastian. Munsterus *in Cosmographia vniuersali de Hispania c.* 2.

233 Et huius iuris Regij patronatus præcipuum fundamentum esse priuilegium Apostolicum, quod habent Reges Hispaniæ, de quo *in l.* 1. *recopil.* firmat Nicol. Garc. *vbi proximè d.* 5. *p. cap.* 1 *cap.* 217. quod vidisse testatur Gregor. Lopez *vbi suprà*, & meminit Palac. Rub.
234 *in repetit. rub. in introductione sub n.* 34. *circa principium.* & dicitur in bullis Episcopatuum, & pensionum super eis impositarum secundùm Garciam ibi, refert etiam Pater Mariana *in historia Hispan. cap.* 16. *ad fin.* vbi ait, quòd cùm super hoc fuisset controuersia, Sixtus IV. con-
235 cessit perpetuò Regibus Castellæ, quòd ad Episcopatus eligerentur per eos nominati, & petiti, de quo etiam *lib* 5. *cap.* 5. *& lib.* 26. *cap.* 5. ait quòd Papa Adrian VI. concessit Carolo V. Imperatori Regi nostro & eius suc-
236 cessoribus ius præsentandi Episcopos Hispaniæ, qui antea prouidebantur ad supplicationem Regum, de quo etiam meminit Gil. Gonz, *in sua historia de Salamanca lib.* 3. *c.* 18.

Et quales, quótque Archiepiscopatus prouideat Rex
237 Catholicus noster inuictissimus tam in Hispania, & Lusitania, quam in Neapolis Regno, & in Sicilia, & in Regno Sardiniæ, & in ducatu Mediolanensi, speciatim
238 refert Marta *in tract. de iurisd.* 2. *pl.* 40. *num.* 15. *fol.* 261. vbi singillatim refert *a principio d cap.* omnes ferè Principes, & Reges Christianæ Religionis, simile habere priuilegium, vt de Rege Apuliæ, Imperatore, Rege Neapolis, Rege Vngariæ, Normandiæ, & Angliæ, Franciæ, & Hispaniæ, latè prosequitur post plurimos Doctores ab eo citatos Mart. *d.c.* 40. *per totam*, & Selua *de benef. p.* 2. *quæst.* 23. Restaur. *tr. de Imperatore q.* 100. quòd
239 modò omittere libet. Imò de iure communi omnes Reges maiorum Ecclesiarum sui Principatus affirmant esse patronos, Archid. *in c perlectis* 6; *d.* Bal. *in c. quanto de iudi. col. vlt. & in proœmio Rex pacificus col.* 2. Anton. Corsetus *in tract. de excellentia Reg. quæst.* 34. Couarr. *in regul. poss.* 2. *p.* §. 10 *num.* 5.

Causa enim huius Regiæ præeminentiæ, origóque & principium illud præcipuum (dempta fundatione, &
240 dotatione) esse potest, quoniam de iure Rex potest obiicere, quòd Episcopum electum habet suspectum, quo probato electio retractanda est, vt dicit Innocent. *in c. super his de accusat.* refert Abb. multis in locis, & dicit singulare *in c. super his column. & in cap.* 1. *de electio.* Felin. *in d.cap. super his*, vbi multos citat Gemini. *in cap. in no. col. fin.* 21. *d.* etenim & regis interest, nosse qui sint, qui Ecclesias intra eius prouincias sunt administraturi,
241 sicuti adnotarunt dicti Doctores Ab. *in cap. ex parte de testib. & in c. quod sicut de electio.* gl. *in c.* 62. *d.* Corset. *in tract. de exul. regis quæst.* 11. Ioann. Selua *in tractatu de benef.* 2. *p. q. fin.* Guillel. Benedic. *in c. Raynut. in verbo & vxorem nomine n.* 367 *de testam.* Ioann. Igneus *in repeti. l. necessarios* §. *non alias num.* 331. *& seqq. ff. ad Syllania.* Ioann. Ferrat. *in tract. de insigni pecul. Regum Franc.* 9. *iur.* Carol. de Grassal. *lib.* 2. *Regalium Franc. iur.* 3. Cassaneus *in catal. glor. mun. p.* 5. *consideratio* 24. *num.* 294. Petrus à Sancto Blasio *in directorio electo o p.* 1 *cap.* 6. Couar. *in repeti. regul. possessor.* 2. *p.* §. 10. *sub n.* 5. Marta *tract. de iurisdict.* 2. *p. c.* 40. *n.* 26. *&* 27. *fol.* 262. de quo per nos latiùs agendum est commodiori loco infrà 5 p. cap. 1. dum de bullarum retentione erit explanandum 3. tom. indies (Deo dante) edendo.

Hinc reprehensione digni sunt Ioan. Igneus *in repet.* 242
l. necessarios §. *non alias. n.* 336. *ff. ad Syllanianum.* & ante eum Ioann. Ferrald. *in tract. de insigni. Reg. Franc. iur.* 3. alleuerantes Hispaniarum Reges hoc ius eligendi, & nominandi Prælatos habuisse ratione concessionis, quæ Carolo Magno Imperatori ac Gallicano Regi concessa fuerat.

Quod quidem euidenter falsum esse, probant magni 243
ac fide dignissimi nominis Doctores ex historiis, & Chronicis, prout Carolus de Grassalis *lib.* 2. *Regalium Franciæ iur.* 3. *contra Ferraldum*, non tamen citato Igneo, latissimè Couarr. *in prælect. regul. possessor.* 2. *p* §. 10. *a n.* 16. qui *ad fin.* etiam id firmantem refert Lugdunensem ad edictum Henrici Regis *p. vlt. n.* 39. *& seqq.* nouissimè Camill. Borelli. de Regis Catholicis præstantia *cap.* 50. *ex num.* 36.

Dicit itaque Quintana-Dueñas *in suo Eccleſiasticon.* 244
lib. 2. *cap.* 5. *fol.* 46. *&* 47. hanc consuetudinem nominandi prælatos esse iam immemorialem, etiam ante natiuitatem Caroli Magni, quoniam siue accipiamus computationem temporum, quam facit Couarr. vbi suprà, habito respectu & principio à tempore, quo celebratum fuit prædictum Concilium Toletanum, secundum quod firmat Couarr. prædictum Concilium præcessisse natiuitatem Caroli Magni ferè sexaginta ann. eius autem principatum plus quam octuaginta. siue autem accipiamus computationem factam per Camill. Borelli, vt scilicet Concilium Toletanum præcessisset imperium Caroli Magni, & per centesimum vigesimum vnum annum antea.

Hoc enim modo hanc computationem facit Co- 245
uarr. *d. numero* 6. in hæc: Hoc verò ius secluſa præscriptione, remoto item Romanorum Pontificum priuilegio deducitur Concilio Toletano XII. *cap.* 6. etenim sub Agathone aut Leone II. Romano Pontifice anno 1. Eruigij Gothorum Regis, qui Hispanias obtinebat, natiuitatis Domini Iesu Christi anno 785. authore Rodetico Archiepiscopo Toletano *lib.* 3 *cap.* 12. qui ex Æra Cæsaris annum computauit septingentesimum vigesimum tertium.) & hanc computationem latissimè prosequitur.

At Camil. Borelli. *ex d. numero* 36. dicit, quòd præ- 246
sentandi ius & nominandi prælatos fuit anno circiter 669. in anno primo Agathonis Papæ, quo tempore fuit facta illa declaratio Concilij Toletani, in quo supponitur longo ante tempore, Regibus Hispaniæ ius illud competisse, & cùm illud concilium fuisset in primo anno Regis Eruigij, qui tempore Agathonis Pontificis regnauit dicto anno 679. & sic per centum viginti vno circiter annos, anteaquam Carolus Magnus potiretur Imperio, & sequitur Quintana-Dueñas *vbi* suprà, dicit hanc consuetudinem nominandi prælatos esse immemorialem ante natum Carolum anno 695. tempore Regis Eruigij Gothorum, vt tradit Alphons. de Cartha. Archiepiscopus Burgiens. *in anacephaleos Hispanorum Reg. cap.* 40. & Roder. Arch. Tolet. *de re-* 247
gib. Hispan. lib. 3. *cap.* 12. Ioan. Magnus Archiep. Upsalens. *in Historia Gothorum lib.* 16. *c.* 23. itaque quacumque computatione admissa, sunt concordes omnes, vt ad minus

minus 80.annos ante Caroli Imperium, præcessisse Toletanum Concilium, claréque falli, & decipi Igneum & Ferradum.

248 Redeundo igitur ad beneficia consistorialia, de quibus in dictis indultis & priuilegiis Pontificalibus supra adductis; attende, quòd licèt beneficia consistorialia in duplici genere reperiantur, alia appellantur, consistorialia, quia reperiuntur scripta, & annotata in libris Cameræ inter Consistorialia, sed de illis ex consuetudine non prouidetur consistorialiter, hoc est, in consistorio Papæ, vt tradit Caputaq. *decis.* 17. *& decis.* 19. *lib.* 1. Flamin. Paris. *de resigna. benef. lib.* 8. *tom.* 2. *quæst.* 6.

249 *num.* 1. *&* 2. alia sunt consistorialia beneficia, hac ratione ita dicta, quia de eis disponit Papa in consistorio coram Cardinalibus, Lapus *alleg.* 44. *colu.* 2. latè Mandos. *in regul. de annal. quæst.* 16. *num.* 2. Rebuf. *super concord. ad prela. nominat. facien. vers. consistorialiter.* Staphil. *de liter. gratiæ §. decem n.* 67. *vers. quia.* Petr. Gregor. *Syntagmate iur. lib.* 15. *cap.* 4. *num.* 15. Sarner. *in regul. de annal. quæst.* 24. Mohedan. *decis.* 140. Put. *decis.* 502. *lib.* 2. & Glossator Hispanus Soto & Rebuf. & etiam Mandos. *in*

250 *regul.* 2. *Cancellariæ*, quæ quidem beneficia consistorialia sunt monasteria virorum, ita docet Ludouicus Gomez *in regul. de subrogandis q.* 15. *ad fi.* Caued. etiam *de Patronit. Regia coronæ cap.* 24. *num* 1. Mandos *in regul.* 2. *Cancella. q.* 3. & non solùm sunt monasteria, sed abbatiæ,

251 prioratus, & aliorum Regularium præfecturæ virorum, vt declarat Flamin. Paris. *de resignatio. libro.* 8. *d. tom.* 2. *quæst.* 5 *sub num* 6. *& ad fi.* 25. hæc omnia quæ de promouendis, *&c.* idem Flami. *ibidem quæst.* 6. *n.* 3.

252 Et nota, quòd horum monasteriorum, & aliorum beneficiorum consistorialium valor æstimatus, & taxatus est in libro consistorialium, & ipse valor attenditur in impetratione illorum, iuxta quem fit compositio annatæ, vt latè Gomez. *in regul. de valor. ex prin. in impetra. benef. quæst.* 3. *ad fin.* clariùs per ipsum Gomezium *ibi in præfatione vers. sed vlterius præmittendum*, &c. at-

253 tende vlteriùs quòd Clemens VII. per vnam Regulam Cancellariæ, quæ est 2. in ordine, quam ad literam adducit Nicol. Garc. *de benef.* 5. *p. cap.* 1. §. 4. *in prin.* aliud agens, reseruauit sibi horum beneficiorum consistorialium monasteria virorum, non omnia; sed illa dumtaxat, quæ excedunt valorem annuum ducentorum florenorum auri communi æstimatione, *ibi*, nec non omnia monasteria virorum valorem annuum ducentorum florenorum auri communi æstimatione excedentium, & voluit, quod excessus huiusmodi in literis exprimatur, *&c.*) de qua Regula vltra Glossatores scilicet Hispanum Sotum, Rebuffum, & Mandosium ibi ad id eam refert Gomez *in regul. de subrogand. col. quæst.* 15. *ad fi* & idem *in regula de valore exprimen. q.* 3. *ad fi.* apud quem ibi *in præfatione d. vers. & sub eadem moneta*, &c. & iterum *in quæst.* 9. *ante fi.* §. *consequenter.* text hic, videre poteris

254 de origine, & genere huius monetæ floreni, & de vario eius valore, & quod in Camera Apostolica in taxis pro ducato de camera capitur, & alia multa de hac moneta florenorum ibi vide.

255 Et aduerte quoniam multi doctissimi huius regulæ, & doctorum sumpta occasione falsò asseuerant, vt beneficia consistorialia esse monasteria, & similia supradicta, quæ excedunt valorem ducentorum florenorum auri, quoniam in huiusmodi beneficiis consistorialibus non est appositus valor nullus, sed omnia monasteria virorum Abbatiæ, prioratus, *&c.* sunt de iure consistorialia, & per consistorium prouidenda, cuiusvis valoris esse contigerit, vt expressè colligitur ex eademmet regula Cancellariæ, dum reseruauit Pontificis prouisioni ea omnia monasteria excedentia illum valorem prædictum, ita vt alia omnia monasteria ad illum non accedentia, sed imò minoris sint, vt non

256 reseruata remaneant consistorio, vt antea, & sic dicas, quòd beneficia consistorialia non requirunt aliquam

summam, & valorem, vt talia dicantur, & taxa horum beneficiorum posita in libro consistorij non est facta, vt tanti, vel quanti esse debeant beneficia consistorialia, sed verus valor, & æstimatio vniuscuiusque beneficij, siue magna sit, siue parua, ibidem est apposita, vt sciatur, & cognoscatur quantitas annatæ præstandæ, vt per Gomez. *vbi suprà in d. regul. de valore ex prin. d. q.* 3. *ad fin.* itaque non in valore consistit beneficium esse consistoriale, sed in eius qualitate; scilicet: an sit monasterium virorum & similiter.

Attende insuper, quòd cùm de iure omnia monasteria virorum, Abbatiæ, Prioratus, & aliorum Regularium præfecturæ sint prouidendæ in consistorio Papæ, & ex hoc dicantur beneficia consistorialia ex supradictis, non sequitur, nec est bonum argumentum: hoc beneficium non est scriptum in libro, vel à consistorio non fuit hactenus prouisum, ergo non est consistoria- 257
le. potuit enim probabiliter non omnium dictorum beneficiorum habere notitiam summus Pontifex, & sic nunquam illa prouidisse, & per consequens nec esse scriptum in libro, non enim hoc præiudicat veritati, vt quotiescumque contigerit, constare, & apparere, aliquod beneficium esse, vel fuisse monasterium virorum, prioratum, vel Abbatiam: vt possit consistorialiter prouideri sufficit enim, vt sit illius qualitatis, vt consistoriale dicatur, non enim in promissione beneficij consistit, esse consistoriale, sed in natura, & qualitate eius. pro
quo eleganter facit, quod dicit Flamin. Paris *de resigna-* 258
tio. benefi. lib. 2. *quæst.* 2. *num.* 9. quòd si aliquis dicat de beneficio, quod est consistoriale, non consueuisse consistorialiter prouideri, ei incumbit onus probandi, testatúrque ita fuisse in Rota determinatum in vna Nolan. 2. Iunij anno 1559 Caputaq. *decis.* 17. *lib.* 1. ex quo 259
constat, quod etsi beneficium non prouideatur consistorialiter, nihilominus consistoriale esse, si sit generis, & naturæ beneficiorum consistorialium, monasteria virorum scilicet, quemadmodum & è conuerso, non omnia beneficia, quæ sunt scripta in libro Consistorij prouidentur consistorialiter, quia multa sunt in eo scripta, quæ nihilominus ita non prouidentur, sed vt alia cætera, vt tradit Caputaq. *decis.* 9. *lib* 1. *& d. decis* 17. Flamin. 260
Paris. *vbi proximè n.* 10. idem Flamin Paris. *de resigna. benefi. lib.* 8. *tom.* 2. *q.* 6. *num.* 1. *&* 2. maximè quia de iure ad probationem scriptura non requiritur, nisi in casibus specialiter ab eo expressis, vt vulgare est.

Quod & comprobatur insuper, nam licèt aliqua Ec- 261
clesia reperiatur descripta in Catastro Episcopi inter Ecclesias collegiatas, nihilominus non habetur pro collegiata, quia descriptio illa non probat Ecclesiam collegiatam, iuxta sententiam Barbatiæ *in cons.* 19. præclarè *consil.* 17. *n.* 3. *&* 4. *volu.* 1. *arg. l. non ob hoc. C. vnde cognatis l. non nudis & l. nec nateles C. de probatio.* cui sententiæ proculdubio conuenit, quod traditum est ab Ab. post alios *in c. dilecta de excessib. præl.* Aquil. *decis.* 100. optimè Malcar. *de probat. tom.* 2. *concl. DLXXXIV.* 262
num. 11. vbi etiam congerit multa signa, per quæ Ecclesia probatur, seu præsumitur collegiata.

Et ita communis est stylus, & praxis in Hispania, 263
quòd ad hoc vt beneficia dicantur consistorialia, aliquem valorem non requiri, nec scriptum esse in libro Consistorij Romanæ Curiæ, sed sufficiat realiter constare, ac apparere esse, vel fuisse monasterium conuentuale virorum, vt intrent priuilegia, & indulta Romanorum Pontificum, concedentium horum consistorialium ius patronatus Catholicis principibus Hispaniæ, & ita pluries fuit in eius fauorem determinatum, & sententiatum in concilio supremo, & cancellaria Valisoletana in multis causis prioratuum, habitis priùs fide dignis informationibus, ac instrumentorum & testium literatorum, & fide dignorum Curialium præsentatis à procuratoribus Cæsarij patrimonij attento stylo Romæ, etiam si ex aduerso fuisset probatum,

& authenticè verificatum, prædictos prioratus & Abbatias non esse scriptas in libro consistorij, de quo sunt plures informationes & sententiæ, & executoriales apud secretarium Cameræ Regiæ, ex quibus omnibus instrumentis, bullis, processibus, informationibus, Cartis Regiis, sententiis, relationibus, & executorialibus, vtriusque tribunalis tam consilij supremi iustitiæ, quàm Cancellariæ Valisoleti fide dignam scripsit, redditque relationem ad mandatum consilij Cameræ secretarius Franciscus Gonzal. de Heredia illius secretarius, vir nimiæ fidelitatis, ac vitæ exemplaris, quæ relatio præsentata fuit, & exhibita ipsi consilio: testatur itaque, euictum esse pro parte Cæsareæ maiestatis prioratum S. Ioann. de Caueiro, Prioratum S. Mariæ de Sar, & Prioratum Breami, omnes diœcesis Compostellanæ, ac pariter Prioratum de Iumqueira de Anbia Aurien sis diœcesis, sancti Michaël. de Descalada diœcesis Legionensis, & Abbatiam Burgi hondo diœcesis Abulen. Abbatiam S. Mariæ de Aguas santas diœcesis Aurien sis, Abbatiam de Caba donga diœcesis Oberensis, & beneficium quod vocant commendam Monasterij *de nuestra Señora de Castellanos*, Hospitalis S. Mariæ de Hiermo, & nunc recuperata est Abbatia de Camba diœcesis Aurien sis, & alia plurima sunt beneficia in quibus nunc de nouo per recuperationem quotidie præsentat Cæsarea maiestas, præsertim in hoc Gallogræco Regno, quorum lites nunc pendent. Prioratus etiam S. Mariæ del Campo ciuitatis Concinæ diœcesis Compostel recuperatus est. 264 265

Et quales sint præsumptiones legitimæ, & adminiculæ probandi ius patronatus in antiquis, vide multa, optimáque, & elegantia post Lambertinum, & plurimos alios Mascard. *de probatio. 2. tom. concl. 959. & concl. 960. verb. ius patronatus & concl. 1217. & seqq.* quos referens sequitur Cauedo *in tract. de patro. Regiæ coronæ cap. 34. per totum.* 266

Vnum tamen te aduerto, quòd sacra Catholica Maiestas non indiget iis præsumptionibus, quibus probatur ius patronatus, de quibus per eos Doctores: quoniam ipse non tractat de probanda præscriptione iuris patronatus, qua hoc illi negans audiendus non est, cùm illud satis habet fundatum ex tot priuilegiis, & consuetudinibus in beneficiis consistorialibus suorum regnorum: sed tractat dumtaxat verificare, qualia sint, vel fuissent huiusmodi beneficia, quæ est multo minus rigoro a probatio, & hoc cum simus in antiquis, seu etiam antiquissimis, ad præsumptiones, adminicula, & famam erit recurrendum. 267 268

Et sic inspiciendum est, an Ecclesia de cuius recuperatione ad Regiam coronam tractat, habeat arma regalia, vel aliqua simi lis Regalis insignia, quæ monstret, fuisse alicuius monasterij virorum, iuxta illud Lucæ 20. Ostendite mihi denarium, cuius habet imaginem & inscriptionem? & respondentes dixerunt Cæsaris, Et ait illis: Reddite ergo, quæ sunt Cæsaris, Cæsari; & quæ sunt Dei Deo.) *l. qui libertatem §. vlt. & l fi. ff. de oper. publi.* quoniam hæc in antiquis non contemnendæ authoritatis, & probationis sunt, vt loquendo in antiquis iuris patronatus dixit plures allegans Zerol. *in prax. Episcop. 1. p. verb. arma* §. 2. latè Menoch. *de præsumptio lib. 3. præsump. 137. n. 21.* post Ripam, & idem *in lib. 6. præsumptio. 73. num. 8.* cum res eius esse præsumitur cuius est signum, & marcha. *l. quod stigmata C. de fabricens. lib. 10. l. quod sine quæ ff. de pericu. & commodo rei vend.* & ex eo i gnitur dominium, Boëri. *decis. 105. n. 9.* Genuens. *dec. 201. n. 2.* Mascar. *de probatio. concl. 157. n. 3.* Perez de Lara *de anni. & Capell. lib. 1. c. 7. n. 36. & seq.* latè prosequitur Menoch. *de præsumptio. lib. 3. præsumpt. 64.* & quilibet insignis artifex potest prohibere, ne alius suo signo vtatur, tradit Auenda. *lib. 1. de exeq. man. c. 19. n. 32.* Matiens. *in l. 6. tit. 12 gl. 1. 2. & 3. lib. 5. recopi* Anton. Gomez *in l. 45. Tauri. n. 77.* Lara *vbi proxime* 269 270 271 272 273

Item maximi momenti est & probationis Epitaphia, seu literæ scriptæ in lapidibus antiquis, quibus adhiberi fidem testatur Brixian. *de finibus regundis. c. 67. num. 2.* qui loquitur in lapidibus Ecclesiæ, & etiam Zerola, *in prax. Episcop. 1. p d. verb. arma* §. 2. Bar. *cons. 135. Guid. Pap. quæst. 341. num. 3.* Perez de Lara *in tract. de capellanis lib. 1. c. 25. n. 33.* facit gloss *in c. cum causam.* ibi, columna vel lapide.) *de probatio.* 274

Et loquendo in iuris patronatus antiqui probatione, consulit Bal. *cons. 320. volu. 5.* Ma car. *de probationi. concl. 958. num. 28. tom. 2.* vbi plures allegat. & Menoch. *de præsum. lib. 3. præsumptio 90. num. 10. & d. præsumption. 75. num. 7.* Vbi loquitur de inscriptione in lapidibus, parietibus, & monumentis Ecclesiæ. Et procedit, quoad ius patronatus ipsius nominati & scripti, & descendentium ab illo causam habentium, vel quando aliàs dicta Epitaphia mentionem faciunt de familia, probant legitimè Lamberti. *de iur. patro. 2. p. art. 4. quæst 10. prin. lib. 2. numero 11. & art. 10. quæst. 9 n. 2.* Mascar. *de proba. vbi suprà n 2.* Caued. *de patronat. Regiæ coronæ c 31. n. 10.* 275 276

Et generaliter loquens de inscriptione in lapidibus, & monumentis, & parietibus antiquis positis in loco publico, vt his etiam in magnum præiudicium alterius fides adhibeatur, sitque plena, & perfecta probatio, optimè & latè examinat Menoch. *vbi supra lib. 2. præsumptione 59.* post gl. *in c. cum causam. de probat.* Specular. *in tit. de probatio §. videndum vers. restat nono.* Immol. *in cons. 60* Decius *cons. 135. colu. 1.* Purpura. *in l. 1. n. 155. ff. si cert. pet.* Bar. & Bal. *in l. monumentorum C. de religi. & sump. fun.* Calcaneus *cons. 99 n. 8* Marsi. *in rubr. C. de probatio. n. 191.* Alua *in cons. 64. n. 27.* Crauet. *in tract. de antiq. tempo in 1 p. prin. n. 13. & 14.* 277

Item etiam historiis, & Chronicis fides maxima adhibenda est circa hoc, iuxta *l. 1 ff. de off. consu.* Caputaq. *decis. 190. 2. p.* Zerol. *in praxi Episc. d. 1. p. verb. arma. §. 2.* Roderic. Suar. *allegatio. 8. num. 21.* Tiberius Decian. *cons. 21. num. 19 volu. 1.* Hiero. de Monte Brixiano *de finibus regund. cap. 62. n. 9.* Baraon. *in additio. ad Palacium Rub. in rub. de donatio. inter introduct. num. 2. litera A,* Auill. *in c. prato. in proœmio verb. y Reina, num. 9.* Mascar. *de proba. concl. 287.* Ioan. Garc. *de nobilit. gl. 18. n. 10.* Lasarte de Gabell. *in præfatione n. 23. & 25.* & quòd ius patronatus antiquum probetur ex antiquis annalibus, eisque esse credendum, dicit Rip. *in l. 1. n. 73. ff. si cert. peta.* & ibi Purpurat. *num. 30. & 54.* idem Rip. *in c. cum Eccles. n. 97. de caus. poss. & propriet.* 278 279

Et vnum non omittens, quod dicit Vallas. *de iur. Emphyteu. quæst. 19 num. 26. vers. rursus cum dico.* obtinuisse in causa ardua, quasdam Ecclesias ad ius patro. Regium pertinere ex eo dumtaxat. quod in libro censuali posito in archiuo Ecclesiæ maioris Episcopatus Conimbren. vbi scriptæ erant Ecclesiæ, & reperiebatur scriptum in margine libri (Regis est) nec profuisse possessori ducentenarium, nec etiam immemorialem præscriptionem probatam, cùm in patronatibus regiis non currit præscriptio. Sequitur Caued *vbi suprà quæst. 34. n. 3. & 5.* vbi ad id citat Rebuf. *in 4. tom. ad leges Gallic. de mater. possess. in præfatione num. 133.* qui declarant ibi, quando tales libri antiqui, quibus communiter creditur, vel reperiantur in loco, vbi solùm seruantur authenticæ scripturæ, elséque ita articulandum. 280 281 282

Ex quibus deducitur, quòd licèt superiùs dixerimus, in bonis maioratuum præscriptionem locum habere immemorialem, fallit, quoties constat ex initio, aliqua bona esse maioratus, siue ex incorrupta & indubitabili fide testium, vel ex scripturis authenticis, non erit locus præscriptioni in talibus bonis, etiam si sit centenaria, vt latè probat post alios Mieres *tract. de maiorat. 4. p. quæst. 21. num. 53. & suprà à num. 49.* & fulcitur ex doctrina Auendan. *in tract. de exequen. mand. 1. p. c. 12. n. 6. fol. 75.* vbi tradit, quòd quandiu constat, quòd bona sunt de platea, vel de fossa, vel exitu ciuitatis 283 284

sunt

sunt impræscriptibilia, præsuppositò & constito quòd talis sit platea tam ampla, subque talibus confinibus. nam constito de qualitate ex ipsa rei natura, res est impræscriptibilis, sequitur Mier. *ibi num.* 52. vide suprà à num. 149.

285 Et generaliter quòd immemorialis præscriptio non suffragatur, quando constaret de inualido, & iniusto principio, atque infecto titulo, quia tunc nihil operatur, quantumuis legitimè probata fuerit immemorialis, probant Paris. *de consideu. quæst.* 28. Gonzal. *in regul. de alterna gloss.* 18. *num.* 48. Triuis. *decis.* 55. *num.* 69. Ricci. *in prax. Eccles. iur. patron. decis.* 144. *num.* 18. vbi dicit sacram. congregat. Concilij ita censuisse. Veral. *in decis.* 214. *p.* 3. Crescent. *in decis.* 21. *n.* 4. *de probati.* Cardinal. Put. *decis.* 189. *num.* 5. *lib.* 1. *&* 286 *in decis.* 222. *lib.* 3. *&* 287 *decis.* 436. *lib.* 2. Rot. *diuers. in decis.* 731. quia cùm constet de veritate infecti tituli, & principij, & sic simus in claris, cessat præsumptio, quæ ex præscriptione immemoriali resultat, ex Doctoribus citatis, quia etiam loquuntur in iure patronatus, exemplificat Riccius post Gonz. suprà.

287 Cessat etiam prædictæ immemorialis præscriptio & effectus quando constaret de mala fide *ex cap.* 1. *de præscriptio. d. c. fi. eodem tit.* prout decisum refert Minsinger. *centur.* 1. *obs.* 30. Iafred. *in dec.* 69. Balb. *de præscript. p.* 3. *tit. de bona fide. quæst.* 6. Riccius *in praxi iuris patronatus d. decis.* 144. *sub n.* 18. *vers. secundus est casus.*

288 Hinc inutile non erit, quærere, an ius patronatus pertinens Regiæ coronæ & donatum à Rege alicui personæ, siue Ecclesiæ, retineat suam primæuam naturam patronatus Regij: In quo duo sunt casus distinguendi, nã

289 aut hæc donatio est absolutè & simpliciter facta, nihil iuris per Regem retentum in eo, & tunc dubium non est, amittere suam primæuam naturam, & variari, regularíque secundùm naturam, & qualitatem donatarij, text. optimus *in c. vnico §. fi. de iur. patro. in* 6. Rochus de Curt. *verb. ius. q.* 7. *num.* 14. Lamberti. *de iur. patro. lib.* 1. *quæst.* 1. *art.* 8. Rebuff. *in prax. beneficia. tit. de præsentat. num.* 5. *&* 7. *&* 3. *p. signatura. verb. nec non iuris patronatus num.* 8. Crescent. *decis.* 3. *de iur. patro.* Duare. *de sacris Ecclesia minister. lib.* 3. *cap.* 4. Didac. Perez *in l.* 2. *tit.* 6. *lib.* 1. *ordina. gloss.* 1. Spino. *in speculo testam. glo.* 4. *n.* 16. Mandos. *in regul.* 1. *Cancella. quæst.* 10. *num.* 6. Couarru. *in practi. quæstio. c.* 36. *num.* 2. *&* 5. Flamin. Paris. *de resigna. benefic. lib.* 2. *q.* 4. *n.* 39. dicentes omnes, quòd, etsi aliquod ius

290 patronatus originem habuerit ex patrimonio laici, & per consequens quòd sit laicum; si tamen fuerit, vel ab initio, vel postmodum fundatione, testamento, donatione, aut alio quouis titulo in Eccl siam translatum, aut in capitulum, seu collegium Ecclesiasticum, vel aliquam personam Ecclesiasticam; erit omnimodo huiusmodi ius patronatus Ecclesiasticum, & amissa sua primæua natura.

291 Quod & insuper probatur; nam licèt Papa mihi concesserit castrum de plenitudine potestatis, poterit nihilominus contra me præscribi, quia mea possessio non est papalis, ita docet Bald. *in repeti. l.* 2. *colu.* 5. *in* 7. *q. C. de seruitu. & aqua.* ad quod allegat text. *in l. sed etsi restituatur ff. de iudi.* & vt singulare commendat B. *in tractatu de præstantia Card. in* 2. *p.* 1. *p. col.* 1. Soci. *consil.* 93. *circa primum col.* 6. *vers. ad quintam rationem allegans l. si fundum per fideicommissum §. fi. cum ibi notat. de leg.* 1. *l. cum patronus de leg.* 2. latè Philipp. Decius alios allegans & declarans *in l. in omnibus causis ff. de regul. iur. & consil.* 48. incipit *priuilegium immunitatis.* alios ad idem

292 congerit Tiraq. *in tract. de caus. cessante à n.* 217. moti omnes ea potissimum ratione, quia per variationem, & mutationem personæ, alteratur, & variatur priuilegium: & optimè conducunt ad propositum, quæ post alios di-

293 cit Nicol. Boër. *decis.* 256. Auend. *de exequen. manda.* 1 *p. c.* 1. *sub n.* 21. *vers. quibus potest accommodari, & duobus præcedentibus*, quibus constat, quòd qualitas Regia non transit cum re in priuilegiatum donatarium, vbi plures allegat. & ideo iurisdictio Regis licèt non possit vltra immemorialem præscribi, tamen contra priuatum, in quem ex priuilegio ab ipso Rege translata est, tempore 294 ordinario præscribitur, quod latè comprobat. Sed an Princeps possit hoc ius patro. concessum à summo Pontifice in beneficiis consistorialibus alicui dona- 295 re, latiùs examinabimus infrà 5. p. tom. 3. propediem edendo.

Aut enim hæc à Rege donatio facta sui iuris patro- 296 natus, non est absoluta, & simplex, sed in emphyteusim ad duas, vel tres vitas, vel in perpetuum in feudum, iuxta notata per Aluarum Vallat. *de iur. Emphyteu. quæst.* 50. *n.* 23. & latè Lambert. *de iur. patro.* 7. *q. prin.* 2. *p. lib.* 1. vbi disputat post alios, an & quando ius patronatus in feudum dari possit, & cum articulis sequentibus eiusdem quæstionis, & an in emphyteusim, etiam vide eundem *in* 8. *q. prin.* 2. *p. lib.* 1. *art.* 4. puta quando adhæret castro vel villæ Regiæ in feudum concessiæ, tunc cùm directum dominium (vt ita dicam) remaneat penes Regem ipsum, & in Coronam incorporatum. *iuxta totum tit. C. de iur. emphyteu. & in decretal. de feudis, in testam. de feud. in vsibus feudorum*, tunc arbitror, tale ius patronatus retinere suam primæuam, & originalem naturam, & vt bona Regiæ coronæ regulari, ita dicit Caued. *in tract. de patron. Regiæ coron. cap.* 4. *num.* 6. & hoc 297 casu causa, à qua procedit origo, attendenda est, *c. dudum* 1. *de elect. in.* cùm ipsa causa adhuc duret, illud siquidem quod contingit ex causa de præterito, ad tempus causæ primæ, & præteritæ referendum est *l. in ratione in prin. §. Imperator ff. ad l. Falcidiam. l. Pompon.* 2. *de negotiis gestis.* latè Rodrig. *de reditt lib.* 2. *quæst.* 17. *n.* 25. *per totum.* & ita etiam ex ratione à nobis superiùs tradita dixit idem Caued. *ibi quæst.* 5 *n.* 3. *&* 4 quod donatio 299 sui iuris patro. facta à Rege in Ecclesiam definit esse seculare, & efficitur totaliter Eccl. fiasticum ex mutatione personæ, *d. cap. vnico de iur. patro.* quod secus erit vbi non absolutè facta sit donatio, sed in feudum, iuxta secundum membrum nostræ distinctionis.

Quemadmodum etiam, quòd Episcopus, cuius di- 300 gnitati annexa est ex donatione puta, aliqua altera temporalis, puta: Ducatus, Comitatus (quod potest esse vt per Abb. *in c. inter dilectos num.* 5. *de fide instrum.* Molin. *de primogen. Hispan. lib.* 1. *c.* 13. *n.* 97.) habuerit aliquod ius patronatus, ratione huius dignitatis temporalis, iudicabitur Ecclesiasticum. enimuero cùm Comitatus sit Ecclesiæ, & ius patronatus Comitatus, sequitur, quòd Ecclesiasticum sit, habétque causam à Comitatu, qui est Ecclesiæ. ita tenet Gambar. *in tract. de off. legati lib.* 2. *n.* 418. *& seqq.* Sequitur Nicol. Garc. *de benef.* 5. *p. c.* 1. *n.* 555. *penes fin.* & ita non est ferendus Caued. *vbi suprà q. n.* 54. 301 dicens quòd si donatio patronatus fiat à Rege Episcopo, vt non Episcopo, & Episcopali dignitati, sed vt Comiti, vt Comitatui vnito Ecclesiæ, quòd erit adhuc ius patronatus laicalis, qui conuincitur ex ratione adducta & Doctoribus.

Ex qua quidem, & ex quibus rectè infertur, quòd 302 ius patronatus spectans ad prioratum omnimodo erit Ecclesiasticum, licèt ipse prioratus sit iuris patronatus laici, nam prioratus ipse est Ecclesiasticus, & sic eius ius patronatus suam naturam sequitur, iuxta *d. cap. vni-* 303 *cum §. fi. de iur. patro lib.* 6. & quæ suprà diximus & licet ius patronatus Ecclesiæ & prioratus sit laici, non tamen ipsa Ecclesia & prioratus ipse tanquam incapacis, quemadmodum cætera bona Ecclesiæ non sunt patroni. ita optimè tenet Nicol. Garcia *vbi proximè d. num.* 555. *in fi.* iustissimè reprobans Vallas. *consult.* 163. *ad fi.* 2. *p.* contrarium sentientem. & probatur insuper expressè ex Sacra Congregatione Concilij Tri. quam ad literam refert ipse Nicol. Garcia *de benef. tom* 2. *part* 9. *cap.* 2. 304 *numero* 263. quod cùm serenissimus Rex Portugalliæ illud inter alia dubia proposuisset (tamquã administrator

perpetuus militiarum Iesu Christi, sancti Iacobi, & Auis (ui Regni) orta competentia cum ordinariis prælatis, an cap. 18. *sess. 24. de reformatione*, dum disponit in modo prouidendi beneficia iuris patro. (vt nos suprà) an debeat obseruari in Ecclesiis pertinentibus ad Regis præsentationem ratione magistratus militiarum, congregatio censuit, imò debere obseruari, & in istis, nam istud ius patronatus est Ecclesiasticum, *&c.*) & sic contra eundem Vallascum *vbi suprà*. Et per consequens, inferas quòd appellationi emissæ in proximè dictorum be-
305 neficiorum (tanquam Ecclesiastici iuris patronatus) prouisione ob non seruatam formam traditam à Trid. decret. in beneficiis cæteris iuris patronatus Ecclesiastici vtique esse omnino deferendum, alitérque vim fieri, declarabitur, aditus senatus per viam violentiæ ex iis quæ latiùs suprà capite diximus præcedenti.

306 Item vltimò pro complemento aduerte, quòd si beneficia, in quibus ius patronatus Regiæ coronæ competit; in alium statum sint erecta; puta de monasterio, vel priorato, in curatum vel aliam dignitatem: non amisit corona suum ius patronatus, sed illud retinet in erecto beneficio de nouo, non enim extinctum fuit beneficium, in quo corona ius patronatus habebat, sed alterata fuit dumtaxat eius qualitas ac natura, variatúsque dumtaxat ipsius status, vt dicit Rebuff. *in prax. Episcopali tit. de vicariis perpetuis n. 12.* quod beneficij facta
307 commenda rector præsentabit in vicaria perpetua, & sic bene dixit etiam Caued *de patrona. Regiæ coronæ c. 18. à num. 2.* quòd facta commenda alicuius beneficij, quod
308 erat antea iuris patronatus Regis, pariter poterit præsentare in vicariis perpetuis earundem commendarum. Et facit Rotæ decisio adducta literaliter per Nicolaum Garciam *de benefic. 2. tom. 9. p. c. 2. n. 290* & facit ad propositum, quod dicit B. *in l. fideiussor §. si. ff. de pignorib.* Bart. post Iacob Butri. *in l. si conuenerit §. si quis ff. de pignor. actio.* Sali. *in l. quamuis C. in quibus causis pign. taci. contraha.* Negusantius *in tract. de pignori. 2. p. memb. 2.*
309 *n. 25. &* 26. vbi dicunt, quòd quando res obligata transit in aliam formam reducibilem ad primam materiam, non extinguitur ius pignoris competens in ipsa materia
310 prima, quia res transit cum suo onere, & sua causa, *l. si debitor C. de distractio. pignor. c. ex literis de pignoribus, l. age cum Gemmano C. de transactionib. l. fi. C. sine sensu vel reliquis l imperatores ff. de vectigali. & commiss.*

311 Rursus quoniam priuilegia realia per alterationem rei non perduntur, Oldral. *consil. 267. num. 3. verf. item si inspiciatur*, quem sequitur Cardin. Tusc. *practi. conclus. tomo. 6. conclus. 749 fol. 575. tit.* priuilegia realia per alterationem rei non perduntur, qui ibidem dicunt, quod priuilegium alicuius prioratus, si erigatur in ca-
312 thedralem, nec cessat, nec perditur, quia nihilominus retinet priora priuilegia, vide latè Mieres *de maioratu. 1. p. q. 11. num. 11.* cui & bene consonat Rotæ Romanæ *decis. 17. num. 10. & fi. p. 2. diuers.* vbi dicitur, quòd ita fuit iudicatum in vna Hispalensi decimarum 11. April. anno 1567. & in vna Toletana dimidiarum annatarum 2.
313 Decembr anno 1575. vbi decidit, quòd possessio conferendi dimidias portiones in aliqua diœcesi, trahitur ad alias portiones nouiter creatas eiusdem speciei, Cephal. *consil. 418 n. 54. 55. volu. 3.*

314 Quibus conuenit rectè, quod si alicui competat ius ex priuilegio, aut præscriptione percipiendi decimas ex aliquo fundo, si alteretur, & varietur modus seminis, ac fructuum, ex eis etiam decima soluetur & priuilegium conseruatur, Anton. *in c. cum in tua. de decim.* Abb. *in c. cum Eccles. sutrina. de caus. poss. & propriet. numer. 54.* latè Rebuff. *in tract. de decimis quæst. 13. num. 61. pag. 47.* Rip. *respons 65. num. 8.* Siluest. *in sum. verb. decima quæst. 8. fol. 138. colu. 3.* post Hostiens. Bursat. *cons. 50. numero 36. lib. 1.* Aluar. Vallas. *cons. 58. num. 14.* loquens
315 in consuetudine soluendi decimam ex tritico, vt si seminetur milium, etiam soluenda, Mieres, *tract. de maiorat. 1. p. quæst. 10. num. 116.* & supra latè Burgos de Paz *cons. 50. num. 8.* qui etiam loquuntur de habente possessionem percipiendi decimas de omni armento de pascente in aliquibus defensis, vt sit etiam tuendus in possessione percipiendi decimas de omni frumento, seu alio fru- 316
ctu, nam præscribens in terra certas decimas, videtur quoad omnes illius terræ fructus præscripsisse. Et magis in nostris terminis facit Rotæ decis. in causa Pistorien. decanatus de anno 1554. coram D. Montis Flasconen. quam adducit Guidobonus *decis. 118. in manuscriptis*, & ad literam aliud agens refert illam Nicol. Garcia *de benefic. 5. p. c. 1. n. 507.* in hæc verba. Erecto beneficio de iure patro. laicorum in titulum dignitatis decanatus reseruato iure patronatus ipsius decanatus pro quatuor vocibus patronis beneficij, & pro quarta parte fratri laico ij frui possessoris beneficij, consentientis erectioni & dotem augentis de propriis bonis, sibi ab eo collectis, illud ius patronatus non est mixtum, sed purè laicum ex fundatione & dotatione, *&c.*

Et facit, quia quando res empta ex pecunia redacta 317
ex re maioratus in eius locum subrogatur, efficitur ipsius maioratus, cum omnibus qualitatibus primordialibus, & accidentalibus prioris rei iuxta text. *in cap. 1. de vasallo decrepitæ ætatis.* Iff. *cons. 231. num. 1. lib. 1.* Bar. *in l. general. §. hæres ff. de vsufruct. lega.* Gregor. Lopez *in l. 6. tit. 11. p. 6. in gl. verbo que la non pudiesse vender. colu. penult. verf. aduerte etiam.* latissimè Molin. *de Hispanor. primogeneis lib. 4. cap. 4. per totum.* & præcipuè *num. 36. & seqq.* vide latè Mier. *d. quæst. 11. per totam*, quæ faciunt ad ea quæ superiùs diximus, nam si nunc inueniatur aliqua 318
Ecclesia, quæ est Parochialis, si appareat aliquando fuisse monasterium virorum, & sic consistorialis, & per tempus in hunc nouum statum erecta, & redacta, nihilominus conseruari ius patronatus coronæ.

Quibus adde leg. 3. *tit. 6. lib. 1. recopila.* quæ quidem reuocat priuilegia ante facta & concessa à Regibus Hi-
spaniæ beneficiorum *de las montañas*, quorum ius patro- 319
natus ad Regium patrimonium spectat, *ibi, por ende por la presente reuocamos y damos por ningunas y de ningun valor y effecto todas y quales quiera mercedes por los dichos señores Rey Don Iuan nuestro Padre y Rey D. Enrrique nuestro hermano, y por nos y qualquier de nos hechas, por donde concedieron. y concedimos a qualquier, o quales quier personas, que huuiessen por juro de heredad tales y-glesias Parochiales, o Monasterios, o ante yglesias, y cada vna o qualquier dellas y las cartas y priuilegios y confirmationes dellas dadas, y queremos que no ayan fuerça ni vigor*, &c. quæ lex fuit condita per Catholicos Reges Ferdinandum & Elizabet Toleti anno 1480. quam menti tradas, quia in his partibus, scilicet, *de las montañas*, plura sunt huiusmodi priuilegia, quæ eius decisione possunt impugnari.

CAPVT XI.

A prouisione beneficij siue curati, siue simplicis, per superiorem facta iure deuoluto, appellationi non deferens an iudex vim facere dicetur.

SVMMARIVM.

Qualitas beneficiorum, de cuius prouisione tractatur, alterat & variat prohibitionem appellationis. n. 1.

Appellationi emissæ à prouisione Parochialis vacantis siue iudicialiter, siue extraiudicialiter, à quouis ve fiat, deferendum non est. n. 2.

Deuolutio ad superiorem fit cum omnibus qualitatibus & requisitis in prima prouisione, ac si fieret ab inferiori. n. 3.

Primæ & secundæ instantiæ eadem est natura. n. 4.

Exceptiones, quæ admitti non debent in prima instantia, nec etiam admittendæ sunt in secunda. n. 5.

Exceptio,

Exceptio, per quam mutatur figura iudicij, non est admittenda in causa appellationis.n.6.

Causa summaria in prima instantia suam naturam retinet & in secunda.n.7.

Si aliqua dispositio aut sententia lata ab inferiori executionem mereatur, si ob aliquam causam ad superiorem faciendã sit translata, pariter eam meretur.n.8.

Iudex appellationis succedit primo iudici tanquam confirmator vel infirmator.n.9.

Iudex subrogatus repræsentat primum, & eius potestatem. n.10.

Superior iudex potest facere, quæ poterat inferior.n.11.

Creditor meus si conueniat meum debitorem, contra quem habeo viam executiuam, pariter & ipse poterit executionẽ experiri.n.12.

Creditor sustinet imaginem debitoris, cuius debitorem conuenit.n.13.

Subrogatus retinet qualitates & naturam eius, in cuius locum subrogatus est.n.14.

Ordinario prouidente Parochialem quoad executionẽ eius iuxta Trid.nõ attẽditur quo iure an institutionis, an meræ collationis, an cõfirmationis, & sic nec deuolutionis.n.15.

Priuilegium exequendi prouisionem Parochialis non est datum iuri prouidendi, sed ipsi prouisioni, quia prouenit ex natura causæ.n.16.

Appellari si non poterat à iurisdictione ordinaria, pariter nec poterit appellare ab eadem prorogata.n.17.

Priuilegium guarentigia inhærens iuri & actioni debiti transit, ad quemcumque transit actio.n.18.

Conc.Trid.sess.24.de reform.c.18. & motus proprij Pij V. dispositio loquens in ordinario habet etiam locum in Episcopo prorogato.n.19.

Exequendæ prouisionis Parochialis priuilegium non est concessum prouidenti, nec eius contemplatione, sed prouisioni, & ideo per variationem personarum non extinguitur, nec alteratur.n.20.

L.tempus 29.ff.de re iudic.verba ponderantur.n.21.

Appellationis sublatæ priuilegium si conceditur causæ, est reale, & totum vniuersaliter comprehendit.n.22.

Ordinario aliqua ratione differente executionem prouisionis Parochialis, si illam interim superior reuocet, & aliam ferat sententiam, poterit suam exequi, cum vacans inueniat beneficium.n.23.

Ratio propter quam exequitur prouisio Parochialis vacantis, militat in prouidente iure deuoluto, cum idem animarum periculum adest in Ecclesia vacante. n.24.

Deuolutio introducta fuit ob negligẽtiam prouidẽtis.n.25.

Priuilegij causa durante durat ipsum priuilegium, & eius effectus.n.26.

Periculo durante, ob quod aliquid fieri mãdatur, durat mãdatum, dum durat periculum, & cessat illo cessante.n.27.

Pro certa & determinata causa vbi aliquid conceditur, durat, quandiu durat ipsa causa, n.28.

Generalis dispositio non intelligitur dũtaxat de prima persona, quoties per illam nõ est satisfactum intẽtioni disponentis, sed iterũ per aliam personam debet satisfieri.n.29.

Appellationi à prouisione Parochialis iure deuoluto siue iudicialiter, siue extraiudicialiter non deferens superior, vim nullam facere, decernitur.n.30.

Expenditur text. in c.2. §. nisi, de supplenda negligentia Prælatorum.ibid.

Appellationi à prouisione beneficij simplicis facta iure deuoluto non deferens an vim faciat.n.31.

Appellationi à prouisione beneficij simplicis facta per ordinarium extraiudicialiter non defertur, secus si iudicialiter, quia tunc vtrunque habet effectum.n.32.

Et secundùm hanc distinctionem pluries determinauit Rota Romana, prout refertur.ibid.

Iure deuoluto prouisio facienda est cum causæ cognitione, an lis finita sit intra tempus, an scientia habita fuisset vacationis, & à quo tempore, & alia discutienda, ex quibus causatur deuolutio.n.33.

Deuolutiuo iure facta prouisione non citatis quorum interest, senatus aditus per viam violentiæ dare solet tertium genus, scilicet, oyendo de nueuo, y reponiendo lo hecho no haze fuerça *& c.n.34.*

Deuolutiuo iure facta prouisio etiam beneficiorum simplicium iudicialiter (vt requiritur) appellationi emissæ non deferens vim non facit.n.35.

Deuolutur prouisio ad ordinarium appellatione remota, ob controuersiam intra patronos non finitam intra terminum datum ad præsentandum.n.36.

Deuolutur prouisio ad ordinarium non præsentante patrono idoneam personam intra terminum appellatione remota, ita tamen vt patrono in posterum nullum paret præiudicium.n.37.

Deuolutur electio ordinario ob electionem factam per electores vltra tempus iure præfixum, & illa confirmatur appellatione remota.n.28.

c.nulla. §. si autem, de concessione præbendæ, verba pulchrè ponderantur, & interpretantur.n.39.

Dispositio mandans aliquid exequi intelligitur appellatione non obstante, quamuis id non exprimat.n.40.

Contradictio seu querela remota a iure tacitè subintelligitur remota appellatio.n.41.

C. literas ad fi. de supplend. neglig. prælat. verba interpretantur n 4.

c.cum propter de iure patron. ponderatur. ibid.

c.ne pro defectu vers.is verò ad quem. ponderatur, quæ iura curant omnem dilationem tollere à prouisione beneficij iure deuoluto facta.n.43.

Dilationem vbi res non recipit, appellationi non est deferendum.n.44.

De deuolutione omnia ferè iura tractantia præ oculis habent maximum damnum & periculum Ecclesiarum & animarum, causatum ex diutina prouisione n.45.

Periculum & damnum prouenientes ex longa vacatione beneficij fortiùs viget in prouisione iure deuoluto facta, & de ratione.n.40.

Appellari licèt non possit à prouisione beneficij simplicis facta iudicialiter, tamen fallit, quando prouisio fit iure deuoluto, & de ratione.n.47.

Deuolutiuo iure facta prouisio non parat perpetuum præiudicium patronis, aut electoribus, &c. sed pro illa tantùm vice.n.48.

Deuolutio si reuera non est causata: nec de ea constat ex actorum inspectione appellationi emissæ deferendum esse, decernit Senatus.n.49.

Deuolutione reuera non causata prouisio est nulla ipso iure ex defectu potestatis.n 50.

Deuolutione non causata facta prouisio per superiorem non conualescit, etiamsi postea causari contigerit ob negligentiam inferioris.n.51.

Quando vnum disponitur, & alterum supponitur, non potest verificari dispositio, nisi prius verificetur suppositio.n.52.

Qualitas attribuens potestatis in primis debet constare. n.53.

Appellationi defertur à sententia nulla, etiam aliàs priuilegiata.n.54.

Attentata an sit prouisio iure deuoluto facta appellatione pendente.n.55.

Appellatio ab vna causa non suspendit aliã diuersam.56.

Appellatio ab vno articulo non suspendit iurisdictionem in tota causa, nec afficit tertium.n.57.

Prouisio facta iure deuoluto, eo quòd præsentatus sit indignus, si non apparet de indignitate, erunt tentata gesta appellatione pendente.n.58.

Pauli de Castr. doctrina declaratur. ibid.

Deuolutionem, qua fundatur quis, sufficienter probare tenetur.n.59.

Tempus præfixum collatoribus ad prouidendum non currit à die vacationis, sed à die scientiæ, & notitiæ.n.60.

Tempus iure præfixum ad prouidendum currit à tempore

quo sciri debuit, vt in Episcopo, qui singulis annis tenetur visitare.n.61.

Patronis currit tempus ad præsentandum datum à iure vel à fundatore, à tempore notitiæ, non à tempore vacationis.n.62.

Scientia aliquorum ex patronis non nocet aliis ignorantibus vacationem n.63.

Deuolutio vt locum habeat omnium patronorum, aut electorum scientia requiritur, imò ius scientiũ vacationem cõseruatur per ignorantes, vt excludatur deuolutio.n.64.

Deuolutio vt causetur ex negligentia sufficit scientia præsumpta, determinanda à iudice.n.65.

Deuolutio debet fieri cum causæ cognitione, & citatione quorum interest.n.66.

Deuolutio non fit ad Episcopum ob litem inter ipsum & patronos motam, & non finitam.n.67.

Mota lite inter Episcopum & patronos interim dum lis terminatur, Episcopus apponit œconomum.n.68.

Patrono aut Episcopo existente in quasi possessione currit tempus lite pendente super proprietate.n.69.

Deuoluitur beneficium Episcopo lite mota inter patronos discordantes, nec sit finita intra terminum præfixum ad præsentandum.n.70.

Deuoluto iure facta collatio ob litem non finitam intelligitur saluo iure postea euincenti ius patronatus.n.71. ob litem non finitam.

Deuoluto iure prouisum potest euincens ius patronatus repræsentare iuris sui conseruandi causa.n.72.

Deuolutio in beneficio iuris patronatus quando & quibus casibus locum habeat.n.73 remissiuè.

Deuolutio non causatur durante lite super iure conferendi, aut eligendi vltra tempus à iure præfixum.n.74.

Tempus non currit conferentibus, aut eligentibus, impeditis impedimento iuris, aut facti.n.75.

Patronum excusat impedimentum, vt illi non currat tempus, non tamen excusat lis non finita.n.76.

Prouisio Magistralis aut Doctoralis non facta per capitulũ intrà sex menses, an deuoluatur Episcopo n.77.remissiuè.

Deuolutio causatur, quando patronus siue Ecclesiasticus, siue secularis præsentat indignum, inhabilem, aut incapacem.n.78.

Deuolutio causatur generaliter collatione, aut electione incapacis, aut aliàs indigni.n.79.

Ordinarius debet inquirere & scire conditionem eius, cui confert.n.80.

Deuolutio ob lapsum terminum fit ad superiores gradatim.n.81.

Deuolutio in electionibus ad quos fiat, & quemadmodum. n.82 remissiuè.

Deuolutio quemadmodum; & quibus casibus fiat de capitulo ad Episcopum, & de Episcopo ad capitulum n.83. remissiuè.

Deuolutiuo iure facta prouisi Parochialis an formam examinis per concursum requirat.n.84.

Deuolutio quando contingat Magistralis aut Doctoralis ad Episcopum ob lapsum temporis dati Capitulo ad eligendum, seruari an debeat in eius prouisione forma concursus & examinis.n.85.resoluitur affirmatiuè. n.seqq. contra Nicol.Garc.

Deuolutio beneficij fit cum omnibus qualitatibus, quæ à principio inerant beneficio.n.86.

Deuolutio fit ad superiorem cum eisdem qualitatibus, quibus inferior prouidere tenebatur.n.87.

Superior ad quem beneficium deuoluitur, debet illud prouidere habenti qualitates à fundatore requisitas.n.88.

Deuoluta Parochialis prouisione debet superior adhibere concursum, vt determinauit congregatio Concilij.n.89.

Deuolutiuo iure facta prouisio Parochialis iuris patronatus laici seruatur forma concursus, licet alias non requiratur, quando prouidetur ad præsentationem patroni, & de ratione.n.90.

Nicol.Garcia euidenter conuincitur.n.91.

ÆPE contingit, de hac difficultate in supremis prætoriis dubitari, an scilicet, vis fiat non deferens huiusmodi appellationi à prouisione beneficij iure deuoluto gestæ; sed cùm ex qualitate beneficij, de cuius prouisione tractatur, solet variari prohibitio appellationis, & eius priuilegium, aliud siquidem in Parochialibus sit dispositum, aliud vero de simplicibus prædicetur, ideo de singulis quoad præsens dubium necessarium erit disceptare.

Et quod attinet ad beneficium curatum deuolutum ad superiorem ob negligentiam prouidendi intra terminum à iure statutum, vel ob aliquas alias causas eo inductas, nullum dubium esse potest; violentiam non committere superiorem, illud iure deuoluto prouidentem; appellationi interiectæ minimè deferentem. nam vt superiùs diximus exactè in 2. p. c.13. à num.168. à prouisione Parochialis siue iudicialiter, siue extraiudicialiter celebrata non deferentem appellationi nequaquam vim facere, ex Concilio Trid. *sess.24.de reformat. c.18.*& aliis authoritatibus, rationibus, & fundamentis, quas ibi videre potes, ex animarum maximo periculo rectè in illis considerato, ac ideo cùm à quouis prouideatur, siue inferiori, siue superiori, cum sua qualitate, natura, & priuilegio, atque sua causa (quæ durat & viget in vtroque) transit.

Etenim deuolutio ad superiorem fit cum suo onere, & qualitatibus omnibus requisitis in prima prouisione, ac si fieret ab inferiore, probant Felin. *in c.cùm accessissent. de constitutionibus*, *n.*18. Rochus de Curte *de iur. patronat. verbo honorificum quæst.3.*Lamber. *de iure patro. codẽ tract. de iur. patron.3.p.2.lib.quæst.7.*Rebuff. *in prax. benefi. tit. de deuolutio. à n.*40.& idem Rebuff. *in repetit. c.2. de concessione præbendæ in fi.* Corras. *de benef.4.p.c.4. n.*16.Ferret. *consil.*211.*n.*12. Azeued. *in l.5.tit.6. lib.1. recopil.n.*2. Ioann. Gutierr. *cons.*1.*n.*31. Caued. *decis.*52.*n.*4. & *decis.*72.*num.*9.*p.*2.& idem *in tractatu de patron. Regiæ coronæ c.*22.*n.*3.& 4 Azor. *instit. moral. lib.*6.*c.*27.*q.*8. Perez de Lara *in tractatu de anniuer. & Cappell. lib.*2. *c.*10.*n.*27. sed huiusmodi beneficij prouisio coram inferiore facta habet hoc priuilegium, hanc qualitatem, & naturam non differendæ executionis, ergo cum eadem transit ad superiorem cui deuoluitur.

Hinc etiam est, quòd primæ & secundæ instantiæ naturam eandem, non diuersam esse, dicatur, ac quæ in prima instantia admitti non poterant, nec admittenda sunt in secunda *l. post quam §. Imperator. ff. vt legato. nomine caueatur l. si quis cum maior. §. accusasse, ff. de bonis libertorum. authent. vt cum de appellat. cognosc. sub pri. collatio.9. l. fi. ff. de re iud.*Bart. *in l.3.§.1.n.5.ff. de duobus reis.* Bald. *in l. fi. ff. de postulat.* Immol. *in l. hoc amplius §. fin. ff. de damno infecto.*Abb. *in c.cum Ioan.n.*17. *de fid. instrum.* optimè Parla. *in lib.2. rerum quoti. c. fin.5.p.§.*11. *à n.*55. *cum duobus sequentib.*Cyn. & alij per Alexand. *consil.96. n.5. lib.*2. Ioann Baptist. Asin. *in prax. iudic. in prin. cap.4. n.*13. latè Felin. *in c. fraternitatis in prin.n.*1. *de testib.* pro quo est text. *in cap. tua nobis de appellat.* quapropter dicit Bald. *in l. per hanc. C. de tempor. appellat.* vt in secunda instantia appellationis admittenda non est exceptio, per quam mutetur figura iudicij. Hinc est quòd causa summaria in prima instantia, suam naturam retinet & in secunda, Put. *decis.*426. *num.*2. & *decis.*434. *num.*3. *lib.*2. Cassiador. *decision.*8. *num.*1. & 6. *de rescript.* Rot. *decis.*43. *n.*2. *p.*2. *diuers.* Marquess. *de commiss.*1. *part.c.*3. *n.*35.

Rursus probatur, nam si aliqua dispositio, seu sententia lata ab inferiore executionem mereatur, si ob aliquam causam ad superiorem facienda sit translata, & deuoluta; pariter & eam meretur, optimè Parlador. *lib.2. rerum. quoti. c. fi.5.p.§.*15.*n.*8. Put. *decision.*426. *li.*2. Rot. *decis.*19.*n.*3. *de re iudi. in no.* quia iudex secundæ instantiæ succedit iudici priori, Capici. *decis.*86.*n.*19. & *per l. tutor. in prin. ff. de vsuris, & c. Raynut. in fi. de testam.* &

& Specula. *in tit. de expens. in §. nunc videndum. versic. & nota quod expensa*, &c. tenet ipse Guid. Pap. *in tract. de appellatio. n. 5. concl. 6.*

Et facit, quod dicit Bal. *in tit. de pace Constant. §. hoc quod nos n. 15.* quod iudex appellationis succedit primo
9 iudici tanquam confirmator, vel informator. Alexand. *cons. 174. col. 2. in prin. & num. 5. vol. 6.* Natta *cons. 573. n. 35. in fi.* Petr. Surd. *decis. 147. num. 2.* & ideo causa appellationis dicitur eadem, *c. non iniustè, in fi. de procurato.* Specul. *tit. de iuram. calum. §. sequitur. n. 3.* Surd. *vbi proximè n. 3.* Cynus *in l. inuictus n. 22 q. 14. C. de procurato.* Alexand. *cons. 56. n. 5. volu. 2.* post alios dicit Surd. *ibi*
10 *n. 1.* vt iudex subrogatus primum, & eius potestatem repræsenter, ac propterea quod poterat facere inferior,
11 item libet superiori, vt ibidem *d. consil. 19. 184.* incipit *Ioannes Solano n. 5 lib. 3.*

Et facit doctrina Guido. de Zusa *in tract. de instrum. guaren. n. 25. & seqq. volu. 5. tractatuum diuersorum anti.* quòd meus creditor si vult conuenire meum debito-
12 rem, contra quem habeo viam executiuam, pariter poterit aduersus illum executiua experiri, quia creditor sustinet imaginem sui debitoris, *l. cum notissimi § sed cum*
13 *illud. C. de præscriptio. 30. vel 40.* vbi adducit simile de emptore nominis, & cessionarij, vbi latè nonnulla adducit, quæ conducant ad propositum, nos latè infrà 4. p. de excessu de persona ad personam c. 8. à n. 247. vers. rursus quæri potest, & c. 7. n. 175. ead. 4. p. ergo pariter ista prouisio à quauis persona siue inferiori siue superiori fiat, executionem debet mereri.

Quoniam superior ob negligentiam inferioris in eius locum subrogatus est, quare ex natura subrogati,
14 cuius proprium est seruare, & retinere qualitates, quæ inerant in eo, in cuius locum subrogatum est, *l. si eum. §. iniuriarum. ff. si quis cautio. l. si filiæ §. Titiæ. ff. de conditio. & demon. l. si donatæ §. si sponsus, ff. de donatio. inter l. Pater ff. de admen. l. si cum dotem. §. vlt. ff. soluto matrim. l. si & rem. ff. de petitio. hæredi. l. Imperator §. vlt. cum l. sequen. ff. de legat. 2.* & alia iura, eandem naturam iusque præbentia rebus, & personis subrogatis. Et in terminis collationis ponderat hanc regulam Selua *de benefic. 3. p. quæst. 49.* & multo fortiùs procedit, quando ad ipsum ordinarium facturum institutionem, seu confirmatio-
15 nem liberè prouisio deuoluitur; non enim attenditur, quo iure Parochialis prouideatur, vt non obstante appellatione, prouisio exequatur, an iure institutionis, an iure confirmationis, an liberæ collationis, iuxta text. *in d. Concil Trid. sess. 24. de reformat. c. 18.* & sic nec
16 est attendendum, quando iure deuoluto: quia non iuri prouidendi priuilegium illud datum est, sed ipsi prouisioni. prouenit siquidem ex natura causæ: pro quo faciunt quæ Cynus *in l. si quis ex consensu. C. de Episcop. audient.* gl. & Doctores *in c. penult. de offic. deleg.* Bart. *in d. l. Episcopa. C. de Episcop. audien.* Angel. *in l. 1. col. 2. ff. de iudic.* Iss. *in l. si quis aduersus. C. de precib. Impera. offer.* Decius *cons. 3. & in cons. 25.* Gram. *decis. 9. n. 4. & 5.* vbi eleganter dicunt, quòd si à sententia lata iurisdictione
17 ordinaria non poterat appellari; pariter nec poterit appellari à lata iurisdictione prorogata.

Et facit etiam optima doctrina Guid. de Zusa *in tractatu de instrum. guarenti. num. 28. & 29.* vbi dicit, quòd si priuilegium guarentigiæ inhæret iuri, & actioni de-
18 biti, ac ideo ad quemcunque transierit ipsum ius, transit simul priuilegium guarentigiæ, quia transit cum sua causa, *l. si conuenerit. §. si fundus. ff. de pignor. actione.* & cum omni suo auxilio, & beneficio, *l. de omnibus ff. de regul. iur.* vbi loquitur de creditore contra debitorem sui debitoris, agere volente.

19 Et in terminis hoc videtur asseuerare Maresc. *variar. resolutio. lib. 1. c. 52. num. 24. in fi.* dum dicit, quod Concilium Trid. *sess. 24. de reformatio. c. 18.* & motus proprij Pij V. dum loquitur de ordinario, habet locum etiam in Episcopo subrogato, iuxta *d. §. iniuriarum.*

Rursus quoniam hoc priuilegium exequendæ pro- 20
uisionis Parochialis est non concessum prouidenti, nec eius contemplatione, sed prouisioni, estque ei inhærens, & ideo per variationem personarum non extinguitur, nec alteratur, *l. non solum. ff. de in integ. restit. l. interdum. ff. de mino. l. exceptiones quæ personis in princ. & in §. rei autem cohærentes ff. de exceptioni. argum. l. in omnibus, ff. de regul. iur. l. si tibi §. pactum, & l. hæred. ff. de pact. & l. vlt. ff. de iniuriis, l. senator. ff. de ritu nuptia. l. Titia Seio. §. vsuras ff. de legat. 2.* & facit text. *in l. tempus* 29. 21
ff. de re iudi. ibi quia causæ magis quam personæ beneficium præstatur, *&c.* argum. *c. priuilegium, de regul. iur. in 6.* & quæ ibi latè Dinus *à num. 9.* & ibi gl. fin. *in additione.* Innocent. *in c. Abbat. de verbor. signif. in fi.* & ibi Abb. *n. 16.* gloss. *in c. cum venissent & in cap. probatum de institutionibus.* Bar. *in l. quia. ff. solut. matrim.* Feli. *in cap. mandata de præsumptionibus.* & ibi additio. *circa fin.* latè per Cardin. Tus. *in 6. tom. litera P. verbo priuile. ium reale.*

Et quando priuilegium appellationis sublatæ con- 22
ceditur causæ, fit reale, adeò vt totum comprehendat vniuersaliter, tenet eleganter Philip. Fran. *in c. interpositia 70. §. ille denique. vers. sed si quæratur. num. 7. de appell.* Feli. *in cap. causam quæ sub num. 27. de rescr. pr.* Decius *in c. pastoralis sub num. 30. de appellatio.* Menoch. etiam *de adipiscen. poss. rem. 4. q. 99. sub num. 814.* & conducunt quæ Abb. *in d. c. pastoral. n. 6. vers. item adde aliam.* & ibi Fran. *sub num 22. quæst. 6.* & idem Franc. *in d. §. ille denique n. 7. vers. sed si quæratur, in fi.*

Deinde facit, quæ ex Hieronymo Gonzal. *in regul.* 23
de mensi. gl. 6. num. 222. latè probauimus suprà hoc lib. 3. cap. 4. à num. 31. circa secundam instantiam illius quæstionis, quòd si ordinarius non prouidet beneficium curatum, quia superior ad quem ius est, per appellationem ab aliquo grauamine, retinens causam, prouidit beneficium, vel aliqua iusta causa ipse ordinarius suspendit executionem suæ sententiæ, & prouisionis, nam lata à superiore eam potest exequi, cum inueniat beneficium vacans, militat siquidem in hac secunda sententia, & prouisione ratio priuilegij, hoc est; periculum longæ vacationis, de qua per d. cap. 18. Concilij Trid. & nos exactiùs in lib. 2. cap. 13. de appellatione à prouisione. Quæ ratio cùm durans reperiatur in prouidente Parochialem iure deuoluto, quia reperit beneficium vacans in maximum animarum, & Ecclesiæ periculum; quoniam hac de causa introducta est deuolutio ob negligentiam prouidentis, *cap. 2. c. quàm sit de electione lib. 6. c. ne pro defectu de electione, c. vnico. de iur. patro. lib. 6. cap quia diuersitatem de conces. præbendæ cap. licet de supplenda negli prælato.* nihil mirum quòd superiori pariter liceat suam exequi prouisionem. 24 25

Et sic durante causa priuilegij debet ipsum priuile- 26
gium, eiúsque effectus durare, & perseuerare, vt per l. *semper §. negotiatores. ff. de iure immuni. l. si cui §. 1. ff. ex quibus causis maior. l. 2. §. omnes ff. de iudiciis, l. Titia. §. vsuras. ff. de legat. 2. l. qui nominibus ff. de adminis. tuto.* dicit Signior Homodeus *cons. 135. paterfami. colu. 1. n. 6.* Tiraquel. *in tract. de causa cessante num. 17. l. eam legem C. de excusa. mun. lib. 10. l. fœmina. ff. de senator.* & durante periculo, ob quod aliquid fieri mandatur, tunc cessat mandatum, dum cessat ipsum periculum, non aliter. Bal. & post eum Salic. qui dicit notabile *in l. 1.* per text. *ibi C. de nautico fœnore.* sequitur Iss. *in l. 1. col. 13. vers. & circa hoc ff. de off. eius cui manda. est iurisd.* Tiraq. *vbi proximè n. 42.*

Nam vbi aliquid simpliciter conceditur, & disponitur pro certa & determinata causa, non intelligitur de primo, sed toties durat, quoties ipsa causa, Bar. *in l. 1. colu. vlt. ff. ad l. Iul. maiest.* arg. *l. continuus §. qui insulam, ff. de verbor. oblig. l. veteres col. seq ff. de itinere, actúq; priua.* Angel. *in l. vtimur ad fi. ff. de sepulchro viola.* Panorm. *in cap. 2. de treuga & pace.* Ioan. de Plat. *in l. 1. col. 2. vers. & simplex & indeterminata. C. de nauicul. lib. 11.* Georgius Nat. *in repet. Clem. sapè in prin. colu. 6. vers. mihi magis pla-*

cet. de verbor. ſignif. Decius *concl.* 562. *viſo puncto colu.* 1. *verſ. ad idem facit.*

29 Inſuper quia cum Concilium Trid. *in d. c.* 18. Eccleſiæ Parochiali vacanti prouiderit per executionem prouiſionis, & hæc ab ordinario facta non ſit cum effectu, nec ſit intentioni Trid. ſatisfactum, debet ſatisfieri per ſuperiorem, ad quem beneficium deuolutum, & vacans pertinet; quia generalis, & indeterminata diſpoſitio non intelligitur de primo actu, nec prima perſona, quoties per illum non eſt ſatisfactum legis intentioni, & menti, ſed per alium aliámve perſonam debet ſatisfieri, Bal. *in l. fideicomm ff.* §. *ſi quis alicui decem ff. de leg. 3.* Felin. *in cap. 2. de treuga & pace.* Cyn. Alexan & Ill. *in l. veluti* §. *vox* per illum text. *ff. de ædendo. & in l. qui per ſalutem ff. de iureiur.* Roma. *in l. 2. certa. pecuit. verſ. ſed ſtat. circa hoc ſub n.* 58. *ff. de in l.* Philip. Deci. *conſ. 2. ſi pronuntiatur colu.* 1. Matth de Afflict. *deciſ. 46. dicit Regia pragma* & per Georgium Nat Rom. Gram. Tiraq & alios tenet Anto. Gabr. *lib. 2. concluſ. tit. de legib. & conſuetu. concl. 2. limi. 2. n.* 28. Menoch. *conſ.* 85. *n.* 124 *volu.* 1. Alciat. Bouer § *hoc ſermone de verbor. ſignif.*

30 & ibi etiam Tiraq *in limi* 18. *num.* 1. ergo ſequitur euidenter, quod quoties iure deuoluto (de cuius deuolutione reuera apparet) Parochialis prouideatur, ſiue extraiudicialiter, ſiue iudicialiter, & in contradictorio iudicio (vt ſuprà diximus) appellationi emiſſæ non deferens violentiam non committit, quemadmodum nec à prouiſione facta iure ordinario, cùm idem ſit iudicium, eadem ratio, & cauſa, in quo nullum dubium eſſe poteſt, & probat text. expreſſus loquens in Parochialibus *in cap. 2.* §. *& niſi, de ſupplen. negli. prælato.* ibi, Rectores) & *ibi*, appellatione remota, *&c.*) Et faciunt alia iura expreſſa protinus alleganda generaliter de omnibus beneficiis loquentia, prohibentiáque appellationem à prouiſione beneficij facta iure deuoluto.

31 Sed in ſimplicibus beneficiis maior ſtat difficultas, an ſcilicet ab eorum prouiſione per deuolutionem ab ordinario, vel ſuperiori alias facta appellationi emiſſæ non deferens committere violentiam declaretur? quæ & ex illo reſultat, quod vt veriſſimam & indubitatam concluſionem appoſuimus, & probauimus ſuprà lib. 2.

32 c. 13. à num. 153. de actibus extraiudicialibus; nempe à collatione, inſtitutione, confirmatione, ſeu aliàs prouiſione beneficij ſimplicis geſta extraiudicialiter appellationi deferendum non eſſe, iuxta text. *in c. conſtitutis el. 2. de appellatio.* ſecus ſi iudicialiter, quia tunc defertur. ita Ioan. And. Domini. & Fran. ille *num.* 7. hic *num.* 8. *in c. Abbatiæ de elect. in* 6 Lancelo. *de attent. 2. p. c. 4. num.* 614. *&* 627. *& c.* 12. *in præfatione a num.* 79. & præſertim *limi.* 40. *&* 49. Cucch *inſtit. maio. lib. 4. n.* 67. & idem tradit Brededo. *in tract. de appellatio. 1. p. à quibus actibus tit.* 20. *verſ. ab inſtitutione præſentat. ad pag.* 419. tenet Azeued. in Curia Piſ. *lib. 2. c. 4. num.* 14. & noſter Perez de Lara de anniuerſ. *lib. 2. c.* 11. *n.* 1 Guidobon. *deciſ.* 104. Mohedan *deciſ.* 11. *de præbend.* Calderi. *conſil. 1. lite pendente.* Cæſ. de Graſ. *in deciſ. 2. de appel.* Caputaq. *deciſ. 7. p. 1.* & ſecundùm hanc opinionem pluries ita fuiſſe in Roma. Rota determinatum, & ſignanter in vna Neapolita. Capellaniæ 13. Decemb. 1562. coram Horadi. & in vna Calagurrita. beneficij 7. Maij 1574. coram Blanchetto & iterum in alia Calagurrita. portionis 27. Iunij 1575. coram Cantuc. & in vna Lucana leuis 8. Iunij 1571. coram Lanceloto, teſtatur, & refert Aloyſ Ricci. *in prax. deciſ. iur. patrona. deciſ. 229. à n.* 351. vbi alias plures deciſiones Rotæ allegat, dicítque falſam eſſe opinionem Ceuall. in contra commun. quæſt. 693. num. 31. & ſæpè Rotam ita tenuiſſe hanc opinionem, refert Gonzal in regul. 8. de alternat glo. num. 203. referens ita fuiſſe deciſum in vna Calagurrita. beneficij 18. April. 1603. coram Lanceloto, de quo in dicto c. 13. latè egimus aliis doctrinis & rationib. ibi adductis.

33 Et cùm per deuolutionem beneficij prouiſio facienda aliter non ſit, quàm per citationem ſubſequutam eorum quorum intereſt, & cauſæ cognitionem adhibitã, an lis finita ſit; vel intra tempus, an vacationis ſcientiã habuerit nec ne, & ad alia multa diſcutienda, & allegand. (quæ deuolutionẽ excludunt) quæ fieri non poſſunt, niſi citato eo de cuius præiudicio tractatur ſecundùm ſtatim dicenda, & ita egotiam declaratum vidi in hoc ſenatu Gal- 34
leco in lite per viam violentiæ adducta, ab ordinario prouidente iure deuoluto, eo quòd inter patronos intra terminum ſibi à iure præfixum ad præſentandum, lis finita non fuit, abſque tamen eorum citatione, & ita datum fuit tertium genus violentiæ ſcilicet, *reponiendo lo hecho y oyendoles de nuebo no haze fuerca, no lo haziendo, otorgue y reponga*, &c. & inferiùs apparebit: inde eſt, vt cùm hoc caſu debeat fieri prouiſio iudicialiter, & in contradictorio iudicio, videtur, vt appellationi non deferens violentiam notoriam commiſiſſe, dicatur.

Sed contrariam ſententiam in difficultate principali 35
ſcilicet, vt etiam in ſimplicibus beneficiis per deuolutionem prouiſis, appellationi non ſit deferendum, conſtito de deuolutione, probat text. (in diſtinctè. & generaliter loquens in omnibus beneficiis) expreſſus *in c. ſi verò 12. de iur. patrona.* in hæc verba: Si verò ordinatio 36
alicuius Eccleſiæ ad tuam inſtitutionem ſpectat, & pro controuerſia laicorum de iure patronatus inter ſe diſceptantium, prorogatur; fas tibi ſit appellatione remota, in eadem perſonam idoneam inſtituere. *&c.*) text. optimus *in d. c. 2.* §. *& niſi, de ſupplend. neglig. prælato.* ibi. Et niſi prædictæ perſonæ intra tempus Lateranenſis 37
Concilij conſtitutum, ad vacantes Eccleſias tibi perſonas idoneas præſentauerint, ex tunc tibi liceat appellatione remota, in eiſdem ordinare Rectores, qui eis præeſſe nouerint, & prodeſſe. ita tamen, quòd ex hoc nullum patronis præiudicium in poſterum generetur, *&c.*) text. etiam elegans *in c. dilecto. de ſupplen. neglig. prælat.* ibi; mandamus quatenus niſi dicto Guillel. aliquid canonicum obierit, electionem de ipſo factam ſublato appellationis obſtaculo, confirmetis, *&c.*) vbi eſt 38
caſus, quòd facta de aliquo electione per electores vltra tempus præfixum, ordinarius tanquam ad ſe deuolura; alium elegit, à quo cùm appelletur, mandat Pontifex, vt firmetur electio ab Epiſcopo facta, appellatione non obſtante & remota, quia prima electio fuit nulla.

Probat etiam text. *in c. nulla* §. *ſi autem, de conceſſione* 39
præbendæ, ibi. quòd ſi ad capitulum pertinuerit, & intra præſcriptum terminum hoc non conceſſerit, Epiſcopus ſecundùm Deum hoc cum religioſorum virorum conſilio exequatur, vel ſi omnes forte neglexerint, metropolitanus de ipſis ſecundum Deum abſque illorum contradictione diſponat, *&c.*) ex quo text. duplicata reſultat appellationis prohibitio in prouiſione beneficiorum iure deuoluto facta; altera ex illis verbis, *ibi*, 40
hoc cum religioſorum, *&c.* exequatur) quoniam quando diſpoſitio iubet aliquid executioni mandari, etiam ſi non declaret appellatione remota, etiam ea poſtpoſita, exequendum eſt, iſſ *in conſ. 187.* incipit *circa primum, ſub num. 2. ad medium verſ. ſimiliter lib. 2.* & per Lancelo. quem citat. idem dixit Hier. Gonzal. *de men. & alternat. gl. 9. in annota ſub n.* 118. altera etiam colligitur ex illius text. verb. *ibi*, abſque aliorum contradictione diſponat, 41
&c.) ſiquidem quando à iure remouetur cõtradictio, ſeu querela: appellatio remota cẽſetur, vt poſt Bal. *in l. 1.* §. *1. verſ. ſed an remota ff. de off. præfecti præ.* qui loquitur de querela, & text. *in c. perſonas de appellatio.* qui loquitur de cõtradictione, *ibi*, ſine contradictione aliqua, *&c* (& ibi in fine: ſicut de alio diximus, appellatione remota parere conſtringas, *&c.*) qui eſt text. elegans ad propoſitũ, & de vtroque Gonzalez *vbi proximè*, Decius *in d. c. perſonas in 4. notab.* Lancelo. Robert. *de attenta. 2. p. c. 12 limi. 8. n. 4.*

Rurſus & ad idem plura iura perſuadent, prout eſt text. *in cap. literas ad fi.* ibi, eas de perſonis idoneis authoritate noſtra ſuffulti non differatis, quanto citiùs ordinare,

ordinare, &c.) *de supplend.neglig.prælator.*text.*in c.cum propter.* ibi, & ab eo, cui competit intra quatuor menses non fuerit diffinitum, extimè Ecclesiam ipsam de persona non differas idonea ordinare &c.) *de iure patrona.* text. etiam *in c. ne pro defectu* 41. ibi, is verò, ad quem fuerit deuoluta potestas, Deum præ oculis habens non differat, &c. canonicè prouidere, &c.) *de electione*, quæ quidem, & alia iura diligentissimè curant; dilationem ab huiusmodi prouisione facta iure deuoluto excludere, & amouere, commendantia diligentiam, & quando res dilationem non admittit, appellationi interiectæ deferendum non est *l. fi. ff. de appella. recipi.* Ripa *in l.1. in prin.num.17 ff. quorum legatorum*, & ad propositum facit bonus text. *in l. & publicarum*, ibi, ne commoda, quæ domui nostræ debentur, callidis debitorum artibus differantur, quamobrem appellatione eorum reiecta. &c.) *C.quorum appell.non recip.* Specular. *in tit.de appella.§.in quibus vers.*8. Mantua *in l.vlt. in 2. lectu.n.*175. *C.de edicto diui Adri.* Gram. *decis.*82.*num.*2. & per Ripam Bal. & Angel. multa per Men. *de adipis. rem.*2. *à n.*61. *&* 58. Baëca *de inope debitore cap.*1.*n.*20. Bal. *in l.vnica num.*6. *vers.*1. *quid si vnus C.si de momen. poss.* Marant. *de ord.iudi.*6.*p.prin.quæst.*2.*n.*195. *vers.* 22. *limitat.* Petrus Duennas *in regul.*42.*num.*23. Afflictis *in constitu. Neapoli. lib.*2. *cap.*32. Nat. *cons.*108 *num.*1. *& cons.*409. *n.*5. *lib.*2. Tiraq. *in tract. de priuileg. pia causa priuileg.*147. qui testantur de doctrina in variis casibus, & infinitis, vbi de materia nos exactè suprà hoc lib.3. cap.1.à principio.

45 Quod quidem iustissima ratione attenta ita fancitum est, siquidem omnia ferè iura de deuolutione tractantia, præ oculis habent maximum periculum, maximum inconueniens, & damnum, quod ex longa, diutináque vacatione oritur, & irrogatur Ecclesiis, eorum bonis & animabus eisdem, text.*in d.c.ne pro defectu* 41. *de electione* text.etiam *in d.c.nulla* §.*cum verò de concessione præbend. cap.quàm sit de electione lib.*6. facit text. *in c. si Apostolica* 35 *de præbend.lib.*6.& alia plura facit,*c.cum expediat.*18.Concil.Trid.*sess.*24.*de reform.*& motus pro-
46 prius Pij V. *in conferendis*, quæ ratio magis viget quod quidem periculum magis imminere apparet in prouisione iure deuoluto facta, quàm antea. Etenim cùm iure sit taxatum, & limitatum tempus, & quantum potuit extensum, & concessum, quo Ecclesia cum minori damno possit esse vacans, ac viduata, vt intra illud prouideatur, eo per negligentiam elapso, cùm incipit notum esse periculum, & nocere vacatio, vltra vt non moretur; statim subintrat superioris diligentia, cui iustè iura iubent prouisionem celerari, ac non differri, amouendo obstacula, & impedimenta, quæ solent in longum vacationem protrahere, prout sunt appellationes, & contradictiones, vt dictum est. Pro quo rectè facit doctrina Ab. *cons.* 93. *lib.*1. quod si ex forma statuti medicus debuit eligi mense Ianuarij, qui tamen non fuit electus, poterit postea eligi quocumque mense quia fortior militat ratio statuti, quia quanto magis differtur electio, tanto maius mora est periculum allatura, sequitur Rota in vna Sulmonen. Canonicatus coram D. Cantucio. 4. Martij 1583. quam referens sequitur Nicolaus Garcia *de benef.*5.*p.cap.*1.*num.*688. Anastas Germo.*de indultis.Card.*§. *volumus* 18.

47 Qua re non obstare constat, quòd superiùs diximus ad principium huius articuli, à prouisione beneficij simplici non esse appellationi deferendum, quoties iudicialiter prouideatur; quoniam limitatur hoc de quo agimus, casu, iuxta iura hactenus adducta, & ex specialitate rationis nouiter ortæ post lapsum termini prouidentibus datum, quæ nec viget, nec reperitur in beneficiis simplicibus prouisis intra terminum statutum, & constitutio prouidens, vt Ecclesiæ celeriùs prouideatur, tanquam fauorabilis extenditur, Rebuf. *in concordatis in rubr. de collationibus gl. contrauenerint ante fi. vers. nec refragatur*, Geminia. *in c.statutum num.*6. *ad medium. vers. item iura sequentia. de præbend. lib.*6. nec hic agitur de perpetuo & maximo præiudicio, cùm 48
nemo priuetur iure conferendi, aut præsentandi, sed pro illa vice dumtaxat, vt probant text. *in d. cap.* 2. *de supplend. negli. prælato.* ibi, quod ex hoc nullum patronis præiudicium in posterum generetur.) *d. c. si verò, de iure patro.cap.cùm præter. eodem tit. & alibi passim.* notat Nicol Garc. *de benef.*2. *tom.* 10. *p. cap* 2.*sub num.*39. & ex supradictis à prin. resultat conclusio, vt appellationi emissæ à prouisione iure deuoluto facta beneficij, siue Parochialis, siue simplicis, quantumuis iudicialiter, & in contradictorio iudicio gesta, iudex non deferens vim non faciet, & causa sibi remittetur.

Quam conclusionem omnimodo velim, vt limites, 49
vt procedat quando ex actis reuera constet, & appareat ex ipsorum inspectione de deuolutione, secus autem quando ordinarius, seu superior collationem fecit beneficij tanquam ad se deuoluti, cùm reuera non esset; quoniam talis prouisio irrita est, tenent Becc. *decis.*70. Zerol.*in prax.Episcopal.*1.*p.verb. ius patronatus ad obtinendum.dubium.* Perez de Lara *de anniuersa.& Capellan.lib.*2. *cap.*10.*num.*30.

Nam ex quo deuolutio in veritate nondum causata 50
est, non valet collatio ex defectu potestatis iuxta regul. *l. ex parte de concessio. præben.c. cum super de off. delegati.* nec conualescit etiam si primus non conferat intra 51
tempus. Feli. *in c. cum ex officij de præscripto. num.* 37. Rebuff. *tit.de deuolutione num.* 32. additio magna Rotæ *decis.* 10. *de iur. patro. in anti.* & post Seluam, Probum, Lamber.Pechium, Hierony. Gabri tenet Nicol. Garc. *de benefic. tom.*5.*p. cap.*9.*num.*252. *&* 10.*p.tom.*2. *cap.*3. *num.*31.*&* 32.

Quia quando vnum disponitur, & alterum supponi- 52
tur, non potest verificari dispositio, nisi priùs verificetur suppositio. gl. *in l.mancipia verbo aduocandum C. de seruis fugiti.* vbi notat Iacob. Butr. Bald. Fulgos. Paul. & Sali.Rom.*singul.*459.*& alij*, quos citat Ioan.Garc.*de conting.acquef.n.*33. *&* 120. Gutier. *cons.*1.*num.*16. Rolan. à Valle *cons.*10.*num.*14.*lib.*4.& qualitas, quæ attribuit po- 53
testatem, de ea in primis & ante omnia debet constare, & verificari, Prosper.Fari *in practi.cri.tom.quæst.*3.*n.*86. *& quæst.*21.*num.*87. *& cons.*10. *num.*26. & latè nos p.2. cap.3.à n....

Ac propterea succedit regula & doctrina suprà cap.9. 54
à num.1. & seqq.adducta, vt ab actu & sententia nulla, etiam aliàs priuilegiata, violentia non fiat, si appellationi sit minimè delatum, iuxta *l.* 4. §. *condemnatum de re iudi.* & aduerte, quòd licèt Nicol. Gar. *de benef. tom.*2 10.*p.cap.*2. *in additio. ad num.*32. allegat Oldral. *cons.*299.*num.*5. Paul. de Cast.*cons.*403.*lib.*1. Mohedan. *decis.*11.*de præbend.num.*1. ad hoc quòd collatio facta ab 55
ordinario iure deuolutionis ex sententia reiiciente præsentatos, à qua fuit appellatum quia cùm contulerit ex prætenso iure deuolutionis, attentata erit, quæ resolutio & Doctorum assertio meritò eidem Nicolao Garcia displicuerit, eo scilicet fundamento, quia non ex sententia reiiciente præsentatos prouenit ius deuolutionis; sed ex præsentatione facta extra tempus, seu de indigno, aut incapace, & sic appellatio à tali sententia non potest suspendere deuolutionis prouisionem, tanquam 56
causam diuersam, & separatam. quia quando causæ sunt distinctæ, & separatæ, aut inter se diuersæ, tunc licet sit appellatum ab vna, tamen non suspendit in alia. Rota *decisio.*3. *alias* 191. *si ab excommunicatione in fi. de appella. in nouis.* Franc *in c.praterea* 22. *notab.*2. *num.*1.*& c.proposuit* 24.*notab.*1.*de appellatio.* Paris.*cons.*66. *videtur.n.*6.*in fi.lib.*2. Anton.de Butr. *c.super eo* 10.*n.*1. *&* 2. quem refert & sequitur *ibidem* Franc *sub num.*3. & vberiùs sub num.9.*vers. sed aduerte, quia de appellatio.* Deaius *cons.*33.*viso puncto sub num.*4. *in* 2. *præsuppositio* & post Lancelot. *de attentat.*2. *p. cap.*12. *l.mit.*1.*num.*13.*&*

seq.

57 *seqq* latè etiam prosequitur Escacia *de appella. quæst.* 17. *limi.* 47 *membr.* 2. *à num.* 12. vbi etiam quòd appellatio in vno articulo, non suspendit iurisdictionem in tota causa, sed dumtaxat in illo articulo, nec afficit tertium, vt vulgare est per Doctores, & sic etiam in casu, quo loquuntur Doctores citati, non impeditur deuolutio, & casu quo esset vera eorum resolutio, nihil adhuc detraheret nostræ principali doctrinæ, & opinioni, tot
58 iurium dispositione comprobatæ & Oldral. *vbi suprà* nihil facit ad propositum. Paul. Castr. autem elegantissimè loquitur, & in terminis de quibus nos in modò ascripta limitatione; dicens, quod collatio facta ab Episcopo iure deuolutionis, eo quòd præsentauerat Ab. quendam indignum, & non legitimæ ætatis, tanquam facta appellatione pendente per Abbatem, & præsentatum interposita; dicitur attentata, cùm facta fuerit anteaquam de incapacitate, tanquam causa deuolutionis, appareret, cùm contrarium allegaretur ex aduerso, & ideo non solùm Paul. de Castro, sed cæteri alij Doctores in hoc sensu accepti, fauent nostræ doctrinæ, & limitationi, & ad hos terminos nostræ limitationis reducendi sunt, ne redargui possint loqui contra iura expressa.

59 Et hinc est, vt se fundans in deuolutione, eam tenetur probare sufficienter, Rebuf. *in prax. tit. de deuolutio. num.* 12. & ita fuisse determinatum per Rotam, cuius decisionem refert literaliter, testatur Nicol. Garcia *d. cap.* 2. *num.* 37. tenet Puteus *decis.* 148. *lib* 1. Moheda.
60 *decis.* 160. quæ est 4 *de probationi.* cùm tempus à iure præfixum ad prouidendum collatori, seu Episcopo, non numeratur, nec incipit currere à tempore vaca-
61 tionis beneficij; sed a tempore scientiæ, & notitiæ, vel à tempore, quo scire potuit, vel debuit (vt est Episcopus, qui tenetur, visitare singulis annis,) tenent Rot. *decis.* 7. *de præben. in antiquioribus*, quæ in antiquis est 3. *de iur. patro. alias* 556. *& decis.* 6. *de iur. patro. in nouis alias* 263 Lapus *allegatione* 80 *alias* 51. *n.* 17. & ibi Andol. *litera Z.* Ab. *in c. licet de suppliend. negl. præla. num.* 3. Feli. *in cap.* 2. *n.* 2. *de exceptioni.* Decius *cons.* 135. *in fi.* Bertachi. *de Episcopo* 1. *p.* 1. *lib.* Rochus de Curte *verbo honorificum quæst.* 27. *num.* 57. Lamberti. 2. *p.* 2. *lib. quæst.* 1. *art.* 8. *& 3. p.* 2. *lib. quæst.* 2. *art.* 8. Greg. Lopez *in l.* 8. *tit.* 16. *p.* 1. Nicolaus Guino, *in enchiridio beneficiorum tit.* 3. *cap.* 3. *sub num.* 54. Rebuf *in prax. tit. de deuolutio. n.* 10. Hieronym. Gabri. *cons.* 185. *lib.* 1. Anastas. Germon. *de indultis Cardina. §. volumus num.* 63. Mascard. *de probatio. concl.* 879. *n.* 10. Zerol. *in prax.* 2. *p. verbo deuolutio. §.* 2. Flores de Mena *in pract. quæsti. quæst.* 3. *n.* 8. *cum seqq.* Cephus *de benef. & pensio. cap.* 5. *n.* 5. Besinet. *decis.* 7. *de præbend.* Mascar. *concl.* 626. *num.* 9. Zerol. *ibi.* §. 8. *dub.* 2. quemadmodum etiam, & patronis datum tempus ad
62 præsentandum siue à iure, siue a fundatore, non currit à die vacationis, sed à die notitiæ ipsius vacationis, vt infinitis adductis probat latè Nicol. Garcia. *de benef.* 10. *p.*
63 *c.* 2. *num.* 54. qui & *n.* 40. per aliquas decisiones probat scientiam aliquorum patronorum, seu electorum non nocere aliis quoad deuolutionem, & ius illorum notiam habentium, conseruatur per aliquos ignorantes, &
64 sic vt intret deuolutio, omnium scientia debet probari, cùm de eorum præiudicio tractetur, vt dicit alia decisio adducta per eundem vbi suprà c 3 sub n. 13. quæ est elegans ad propositum.

65 Et debet intelligi de notitia, & scientia vera, vel præsumpta ipsius vacationis, quæ determinari debet per iudicem considerata qualitate beneficij, modo vacationis, longitudine temporis, distantia locorum, & fama. probant Hostiens & Ioan. Andr. *in c. ex parte de conces. præben.* & ibi Abb. *n.* 13. *& in d. c. quia diuersitatem. num.* 17. Rot. *decis.* 6. *de iur. patron. in nouis.* Roman. *consil.* 481. Cosmas *in pragma. sanctio. tit. de collatio. §. item circa verbo præsentandum, ad finem.* Selua *vbi suprà* & Lamberti. *d.* 3. *p.* 2. *lib. q.* 2. *art.* 18. *à n.* 2. Mascard. *d. concl.* 626. *à n.* 9. & Zerol. *d. §.* 8. 1. *&* 2. *dubio.* Nicol. Garci. *vbi suprà n.* 31. *&* 34. *post princ. & num.* 38. quæ faciunt ad 66
ea quæ suprà tetigimus causa cognita, & cum partis (de cuius præiudicio tractatur) citatione deuolutionis prouisionem faciendam esse.

Et attende, licèt quòd tempus præfixum patronis 67
ad præsentandum non currit, si intra illud lis orta inter ipsos & ordinarium Episcopum, illos iuris patronatus Ecclesiam esse, hunc liberæ collationis nec ad
eundem sit deuolutio, sed potest interim œconomum 68
ponere, quousque lis terminetur. Zerol. post alios *in praxi Episcop.* 1. *p. verb. ius patrona. ad quintum. ad medium* sequitur Perez de Lara *in tractatu de appell. lib.* 2. *c.* 9. *num.* 37 *&* 38. & est *l.* 11. *tit.* 15. *p.* 1. & ibi Gregor. Lopez, & post plures alios optimè Spino *glo.* 4. *num.* 24.
vbi limitat, & bene, nisi aliquis, siue Episcopus, siue 69
patronus sit in quasi possessione, de qua non contenditur, quia tunc statim est facienda prouisio, iuxta. *c. consultatio. de iure patro. c. volumus* 16. *q.* 4.

Si tamen lis fuerit inter ipsosmet patronos se dicen- 70
tes, & non concordantes in præsentato, vel quia alter ipsorum prætendit, alium non esse patronum, vel quid simile contendatur: tunc si lis finita non fuerit, nec terminata intra terminum à iure præfixum patronis; deuoluitur prouisio ad Episcopum, qui poterit collationem facere, glo. *in c. eam te, de iur. patron.* & ibi Abb. & Innoc. & idem Abb. *in cap.* 1. *num.* 3. & Innocent. *num.* 2. *eodem tit. glo.* 1. *in c.* 2. 16. *quæst.* 7. Abb. & omnes *in c. cum vos. de off. ordin.* Selua *de benefi.* 2. *p. q.* 6. *n.* 4. *& in* 3. *p. quæst.* 1. *num* 9. Lambert. *de iur. patro lib.* 2. *p.* 2. *quæst.* 1. *artic.* 9. Perez de Lar. *vbi proximè d. c.* 9. *sub num.* 38. *ad fin.* Zerol. *in d. verb. ius patro. ad quintum.* Nicol. Garc. *de benef.* 3. *tom.* 10 *p. c.* 2. *num.* 19. & alij statim citandi, & sunt iura expressa text. *in c. quoniam* 3. ibi, & idipsum etiam faciat, si de iure patronatus quæstio emerserit inter aliquos, & cui competat. intra quatuor menses non fuerit definitum, *&c.*) text. etiam *in c. eam te.* ibi, non fuerit controuersia terminata, licitum tibi sit de persona idonea ordinare, *&c.*) *eodem tit.* text. etiam expressus *in c. si verò, eod. tit.* & etiam est expressa lex Regia 11. *tit.* 15. p. 1. & hæc collatio intelligitur saluo iure 71
præsentandi in posterum illi, qui ius euicerit patronatus per vltimum calculum sententiæ, vt probant præfati Doctores, præcipuè Zerol. Lara, & Lambert. & probant expressè text. *in d. c. cùm propter.* ibi, ita quòd illi ex hoc non debeat in posterum præiudicium generari, qui ius euicerit patronatus, *&c.*) text. *in cap.* 2. *de suppleud. negl. præl.* ibi, ita tamen quòd ex hoc nullum patronis præiudicium in posterum generetur.) reseruatur etiam pa- 72
trono vincenti, vt lite finita possit repræsentare iam institutum ab Episcopo iure deuoluto, iuris sui conseruandi causa, vt principium habeat quasi possessio illius, tradunt Lamber. *de iur. patro. lib.* 2. *p.* 2. *q.* 1. *princ. art.* 9. *num.* 6. Lara *de anni lib.* 2. *cap.* 9. *num.* 39. & facit *d. l.* 11. *tit.* 15. *p.* 1. & etiam est text. expressus *in d. c. si verò.* ibi, ita quòd repræsentetur ab eo, qui ius euicerit patronatus, *&c.*) vbi glo. & Doctores.

Et an, & quando deuolutioni iuris patronatus locus 73
sit, variis causis monstratur, vbi sex elegantissimi casus distinguuntur, totam materiam, & difficultates absoluentes, ponit Rotæ decisio 586 *per totam*, in nouiss. recollect. per Farinac. 1. *p.* quam per te omnino vide, quia fortè casum, quem quæsieris, inuenies, & optimè Matescot. *variar. resolut. lib.* 6. Ricc. *in prax. eccles. quæst. iuris patrona. decis.* 188. *per totam fol.* 180.

Vnum tamen notabile non omittam, quòd licèt ita sit in patronis tot iuribus dispositum, vt durante lite inter ipsos vltra tempus præfixum, prouisio Ecclesiæ Episcopo deuoluatur: tamen hoc non procedit in electione, aut collatione, quia durante lite super iure conferendi, seu eligendi, non currit tempus litigan- 74
tibus, nec ex hoc capite causatur deuolutio. ita hanc differentiam

differentiam fecere Feder.de Senis *consil.* 232. Rebuff.*in concordat.tit.de regia ad prælaturas nominatione* §.1.*verb. intra sex menses* Lambert. 2.*p.lib.*2.*q.*1.*art.*2. Beroius *in c. quoniam de iur. patro.n.*42. & Flores de Men. *quæstio. pract. q.*3.*num.*33.*&* 34.Nicol.Garc. *de benefic.*10.*p.c.*2. *n.*19. quia istis impeditis, siue impedimentum sit iuris,
75 siue facti,non currit tempus. Abb.*in c.quia diuersitatem n.*3.*de conces.præbend.*Cosmas *in pract.sancti.ti.de collatio §.item circa,verbo tempus.* Selua *de benef.*3.*p.quæst.*59. Rebuf. *tit. de deuolutio. à n.*10. Rochus de Curt. *de iur. patro.verb.honorificum,quæst.*28.*n.*58.Mandagat.*in tract. de election. nouorum prælatorum* 1. *p. cap.*1. *&* 2. & ibi Boërius, & Petr. de Bauiso *in directorio electionum* 3. *p. c.*42. Ioann.Gutier. *Canoni. quæst. lib.*1.*c.*28. Flores de Men.*d.q.*3.*n.*4. *& suprà.*Zerol. *in prax.verb.ius patron.*
76 §.8.1.*dub.* & legitimo impedimento stante,etiam excusat patrono, vt non currat ei tempus, vt ipse Zerol. *ibi* post alios,& optimè Spino *de testam.gloss.*4.*n.*23.*&* 24. quod est intelligendum,non de impedimento litis, cùm patronis non excusetur ex supradictis.

77 Quid autem sit dicendum in prouisionibus, seu electionibus canonicatuum Doctoralis, & magistralis : an eorum prouisio debeat fieri intra sex menses, ita vt aliàs deuoluatur ad superiorem , & Nicol.Garc. *vbi proximè* 5.*part.cap.*4.*n.*222.*cum duobus seqq.*tenet deuolutionem causari ad tradita per Anastasium Germonium *de indultis Cardinalium,§.volumus num.*56. maximè cùm prouideantur authoritate ordinaria, ita tamen vt superior ad quem fit deuolutio , non teneatur ponere edictum, nec facere concursum: quia ista forma datur dumtaxat Episcopo,& capitulo sed an verum sit , statim dicam in fin. huius cap.vbi etiam an ad Episcopum fiat hæc deuolutio.

78 Et deuolutio etiam causatur , vbi patronus siue Ecclesiasticus , siue laicus præsentauit indignum, inhabilem,vel incapacem.Rot.*decis.*5.*de iur.patr.in nouis.*Abb. *num.*5. & 6. & ibi additio & alij Doctores *in c. cum vos de off.ordin.*Rochus de Curt *de iur.patron.verb.honorificum. n.*16.Lamberti.*eodem tract.* 1.*p.*2.*lib.quæst.*10.*art.*4. & iterum 3.*p.lib.*2.*quæst.*2.*art.*2.*num.*27.Probus ad Monachum *in c.si tibi absenti,de præbend.in*6.*n.*53.Crescent. *decis.*11. *de iur. patron.* Padil.*in l.cum quidam n.*17.*ff.de legat.*2.Quintan.Duen.*ecclesiasticon lib.*1.*cap.*7.*num.*10. Ægid. Bellamer. *decis. Rotali* 172. incipit *collatio facta fuit regula.cancella.*42.*de commend.*Felin.*in c.cum nostra n.*44. *vers.*8. nota Hieron.Gonzal. *in regul.de men.glo.*8. *n.*40. *&* 41. & est decisio Rotæ adducta per Nicolaum Garciam 7. *p. cap.*1.*n.*65. vbi hanc opinionem sequitur *& in* 1 *tom* 5.*p.c.*9.*n.*249.& idem optimè *in* 2.*tom.*10 *p. c.*3,*n.*4. *&* 5.contra alios dicentes non procedere in patronis laicis.

79 Et generaliter vbi confertur , vel eligitur indignus, incapax vel aliàs inhabilis , *c. cum in cunctis §.fi. de electione.*vbi Doctores, *& c scriptum vers.si verò, eodem tit. cap. si compromissarius de electione lib.*6.Corras.*in tract. de benef.*1.*p cap.*7.*num.*11. Cechus *in tract. de benef. & pensio. cap.*5. *num* 5. Nicol. Garcia *vbi proximè d.cap.*9. *num.*2.vbi *num.*3. adducit elegantem Rotæ decisionem,
80 an ordinarius, qui confert,teneatur inquirere, vbi dicitur debere scire conditionem eius,cui confert.

81 Notandum est insuper,vt deuolutio beneficij propter negligentiam non prouidentium infra tempus à iure statutum,fit ad superiores gradatim, text. est *in c.licèt de supplenda negligentia prælato cap.*2. *de conces. præben.* & ibi latè Doctores, Corras.*de benefi.*1.*p.d.cap.*7.*n* 8. *&* 4.
82 *p.cap.*1.*num.*11.Caldas Pereyra *respons.*3.*num.*2. Azor.*in institutio. moralium* 2. *p.lib.*6.*cap.*27. & alibi passim per Doctores, & ad quos in electionibus deuolutio fiat, & quemadmodum intelligatur vide Abbatem *in c. cùm in cunctis §. fi. de electione.* Doctores *in c. quanquam de electione in* 6.Rebuff.*in tit.de deuolutio.n.*17. & idem *in repetitione c.*2.*de concessio.præbend.circa fi.vers.quartò quæritur. & in concordat.tit.de collationi. §.si quis verò verò. immediatum.*Paul.de Citadi.6.*p.art.*3.*quæst.*26.*n.*4.Petr. Greg.*de benef.cap.*39. *n.*21. Zerola 1.*p. verbo beneficia. §.*2.2.*fall.*Cechus *de benef.c.*5.*num.*5. Azor.*vbi proximè* quos vide.& quemadmodum deuolutio fiat, tam de ca- 83
pitulo ad Episcopum , quàm de Episcopo ad capitulum, & in quibus casibus, vide Nicol.Garc. *de benef.*10.*p.c.*3. *n.*33.*cum seqq.*

Sed stat difficultas,an in collatione Parochialium fa- 84
cta iure deuolutiuo forma examinis , quæ coram inferiori requiritur ; seruari debeat, in quo videtur dicendum,non requiri,imò dumtaxat locum habeat , quando iure ordinario Parochialis confertur, vel instituitur,ex
his quæ dicit Nicol.Garc. *de benef.*5.*p.cap.*9. *num.*222. 85
quod in doctoralibus & magistralibus præbendis deuolutis ad superiorem , ob non eorum factam electionem intra sex menses à iure statutos , non requiritur forma concursus , quia hæc dumtaxat apposita videtur Episcopo , & capitulo. Sed nihilominus contrarium verius est de iure, tum quia(vt suprà diximus)ad prin.deuolutio fit cum omnibus suis qualitatibus, quæ à prin- 86
cipio inerant beneficio , & ad superiorem deuoluitur cum eisdem qualitatibus,cum quibus inferior prouidere tenebatur,Gutier.*cons.*2.*n.*15.Achill.*decis.*13.*de iur.* 87
patro Hieron.Gonz.*in regul.de mens.gl.*46.*n.*33.quia natura beneficij mutari non debet. Cephal. *cons.*358.*n.*8. *col.*3. Gab.*cons.*185. *n.*2.*vol.*2. & superior , ad quem est 88
deuolutum , debet prouidere habenti qualitates à fundatore requisitas,vt plures referens tradit Perez de Lara *de anni.& cappell.c.*10.*n.*27.

Et in terminis ita censuit Sancta congregatio Con- 89
cilij 29. Iunij anno 1600. quæ est decisio 261. inter nouissimas recollectas per Farin.4.*p.* in hæc verba ; Congregatio Concilij censuit,in collatione Parochialium, quæ iure deuolutiuo conferuntur , seruandam esse formam examinis per concursum , quia patronus non læditur. Et quia sublato obstaculo præsentationis , & iuris patroni illa vice exclusi, ius cedit ad ordinarij potestatem.) Hactenus de decisione, quæ est ponderanda, vt 90
loquatur etiam in Parochialibus iuris patronatus laicorum , in quibus S. Concilium Tridentinum non habet locum concursus , quando prouidentur ad eorum præsentationem per ordinarium. & sic euidenter conuincitur Garcia *vbi proximè* , quia etiam vbi non requiritur examen per concursum ex aliquo impedi- 91
mento , prout in terminis dictæ decisionis, coram inferiori,requiritur coram superiori, ad quem prouisio deuoluitur.

CAPVT XII.

A sententia lata in remedio adipiscendæ ex l. fin. C. de edicto D.Adriani, aliisve quibusvis possessoriis remediis : an , & quando iudex. Ecclesiasticus vim faciat , appellationi non deferens, & quid à sententia continente mixturam.

SVMMARIVM.

*Possessorium iudicium duplex est , aliud summarium seu summariissimum,aliud ordinarium seu plenarium.n.*1.

*Possessorium summarium est præparatorium iudicio ordinario possessorio n.*2.

*Possessorium summarium,cum sit momentaneum aptitudine,exigit summariã cognitionem,non libellum, litis contestationem,conclusionem,aut diffinitiuam sententiã.n.*3.

Possessorij summarij natura , & effectus, quando proponatur, & quod duret ibid.breuiter tamen.

*Possessorij summarij ad materiam qui sint videndi.n.*4.*&* 8.

Possessorio

Possessorio summariissimo, quod est iudicis officium, nullus requiritur ordo iudicialis.n.5.
Quod procedit in summariissimo recuperandæ, adipiscendæ, aut retinendæ possessionis, ibi.& n.seqq.
Possessoria omnia remedia ordinaria habent remedium summariissimum ex iudicis officio.n.9.
Possessorium ordinarium quando locum habeat, & in eo quomodo procedatur, & de eius effectibus & natura breuiter explanatur.n.10.
Possessorium summariissimum ab ordinario & plenario quantum distet, & quæ in vtroque requirantur, n.11. & 12.remissiuè.
Possessorium remedium ex l.fi.C.de edicto diui Adri.summariissimè procedituɾ.n.13.
Quod intelligitur respectu omnium personarum,quæ eo remedio potiri possunt.n.14.
Carboniani edicti remedio proceditur summariè. n.15.
Possessorium adipiscendæ intentatum à muliere ventris nomine summariè tractatur.n.16.
Possessorium remedium ex Saluiano interdicto summariè agitur.n.17.
Possessoria remedia semiplenam probationem requirere tantum, qui defendant.n.18.
Possessoria remedia plenariam & legitimam probationem requirere,qui defendant.n.19.
Possessorium summarium seu summariissimum requirit semiplenam & leuem probationem.n.20.
Possessoria adipiscendæ, aut Saluiani, & l fin. C.de edicto diui Adri. licèt quoad ordinem procedatur summariè, plenam tamen requirunt probationem.n.21.
Hæres ad hoc vt ex testamento militis in possessionem mittatur,requiritur plena probatio.n.22.
Possessorium iudicium licèt requirat plenam & perfectam probationem.non desinit esse summarium.n.23.
Summarium quando est iudicium, seu executiuum, omnes eius articuli sunt summariissimi, seu executiui, & pariter procedendum est n.24.
Guarentigiato instrumento si sit procedendum summariè, pariter erit procedendum summariè in hypothecaria mota ratione debiti.n.25.
Argumentum non est bonum;in iudicio summario requiritur plus probationis, ergo iudicium efficitur plenarium, vt contra Sarmiento n.26.
Appellatio non admittitur à sententia lata super iudicio merè possessorio adipiscendæ,retinendæ,aut recuperandæ iure ciuili.n.27.
Possessorij meri sententia affert modicum præiudicium, cuius grauamen reparatur per diffinitiuam.n.28.
Appellatio non admittitur à possessorio summario. num.29.
Appellari non potest ab omni iudicio possessorio tam adipiscendæ,& retinendæ,quam recuperandæ possessionis.n.30.
L.vnicæ.C.si de momen.poss.verba interpretantur,& ponderantur.n.31.& seqq.
Possessorij meri sententia parat modicum præiudicium, & illud reparabile de facili in iudicio petitorio.n.32.
Possessio momentanea quare dicta.n.33.
A possessorio adipiscendæ ex l.fin. C.de edicto diui Adria. & eius sententia lata in fauorem ventis illo remedio appellationi non est deferendum.n.34.
Testatoris voluntas celerem executionem desiderat.n.35.
A sententia in interdicto quorum bonorum appellatio non admittitur.n.36 & n.38.
Statutum simpliciter permittens appellare in causis possessoriis non intelligitur in sententia,de mittendo hærede scripto in possessionem.n.37.
Interdictum quorum bonorum non admittit appellationem suspensiuam.n.38.
Quorum legatorum interdictum non admittit appellationem.num.39.
Appellatio non datur in remedio l.3.C.de pignoribus.n.40.
Reus conuentus rei vindicatione negans possidere,& convictus de mendacio, non appellat.n.41.
Appellatio est prohibita in singulis speciebus adipiscendæ possessionis.n.42.
Saluianum interdictum est vtilissimum, & merè possessorium,quod ad cœlum exclamant Doctores.n.43.
Saluianum interdictum competit fundi domino contra colonum, vt adipisci possit possessionem earum rerum, quæ illatæ sint in fundo.num.44.
Et ideo competit pro pensione fundi locati,& hoc est directum interdictum.ibidem.
Saluianum interdictum vtile datur etiam domino contra conductorem prædiorum vrbanorum.n.45.
Saluianum interdictum competit cuilibet creditori habenti bona sui debitoris obligata etiam tacitè & ex quacumque causa.n.46.
Duæ contrariæ opiniones referuntur.ibidem,& n.47.
Saluianum interdictum est remedium summarium, in quo de sola possessione tractatur.n.48.
In hypotheca probari debet de dominio vel quasi debitoris. ibidem.
Saluiano vtens non tenetur probare, rem hypothecatam fuisse in bonis debitoris, sed illam possedisse.n.49.
Saluianum interdictum non admittit exceptiones respicientes defectum pignoris, maximè requirentes altioremindaginem.n.50.secus in hypothecaria.ibidem.
De pluribus specialitatibus Saluiani interdicti, & differentiis inter illud,& actionē hypothecariā,remissiuè n.51.
Saluianum interdictum ita se habet ad actionem hypothecariam sicut possessorium ad petitorium n.52.
Saluianum interdictum tanquam merè possessorium non admittit appellationem suspensiuam, secus actio hypothecaria.n.53.
Vti possidetis remedium retinendæ non recipit appellationem.n.54.
Recuperandæ possessionis remedium non admittit appellationem.n.55.
Retinendæ in singulis speciebus non admittitur appellatio. num.56.
Prout in interdicto ne vis fiat.ibidem.
interdicto vtrobi.ibi.
interdicto de superficie.ibi.
interdicto de itinere actuque priuato.ibi.
Retinendæ interdicto non cadit attentatum.n.57.
Recuperandæ possessionis interdicta non admittunt appellationem.n.58.
Recuperandæ singulæ interdictorum species non recipiunt appellationem.n.59.remissiuè.
Iure Regio quando possit à possessoriis ordinariis appellari. n.60.
Possessoria iudicia summariissima præparatoria possessorij ordinarij, non recipiunt appellationem.n.61.
Appellatio à possessorio meo licèt non admittatur,intelligitur quoad suspensiuum dumtaxat, non verò quoad deuolutiuum.n.62.
Doctores qui hanc opinionem tenent, referuntur.n.63.
Doctores qui tenuere appellationem esse prohibitam in possessoriis quoad vtrumque effectum, referuntur, & refutantur.n.64.
Appellatio si foret prohibita in possessorio quoad vtrumque effectum, vera foret opinio, dicentium,à qualibet eius interlocutoria esse permissam quoad vtrumq; n.65.
Appellatio quando est prohibita à diffinitiua quoad suspensiuum dumtaxat,prohibita intelligitur etiam à qualibet interlocutoria incidenti.n.66.
Appellatio admittitur iure Canonico à sententia lata super mero possessorio.n.67.
Remedium possessorium ex c.redintegranda, siue sit intentatum in foro Ecclesiastico,siue seculari,datur appellatio suspensiua.68.
Et de ratione.n.69.
Priuilegio aut aliqua iuris dispositione qui vti vult,eo debet vti cum omnibus suis qualitatibus n.70.
Ægnidiana constitutio decernit,hodie licere exequi primā sententiam

sententiam latam super quolibet remedio possessorio etiam appellatione pendente.n.71.
Aeguidiana constitutio est coarctata & limitata ad certas causas,& certas personas.n.72.
Aeguidiana non habet locum nisi in statu Ecclesiastico Sedi Apostolicæ subiecto.n.73.
Aeguidiana non habet locum inter personas Ecclesiasticas.n.74.
Commissio super appellatione à possessorio signatur cum clausula (sine præiudicio legitimæ executionis) quatenus Aeguidianæ locus sit.n.75.
Gratiani compilatoris decretorum verba non habent vim canonis,nec canonizant iura ciuilia.n.76.
Appellatio non admittitur suspensiua etiam de iure canonico in possessoriis summariissimis. prout in l.fin. C. de edicto diui. Adri.n.77.
Celerem expeditionem vbi causa desiderat,etiam iure canonico denegatur appellatio.n.78.
Beneintendi,& aliorum opinio reprobatur.n.79.
Possessoria remedia omnia summariissima,quæ sunt præparatoria possessorij ordinarij,non recipiunt appellationem etiam de iure canonico.n.80.
Saluianum possessorium non admittit appellationem etiam iure canonico.n.81.
Possessorium non merum,sed mixtum cum petitorio admittit appellationem à toto.n.82.
Possessorium quando simul tractatur cum petitorio, istud vt potentius præponderat, & absorbet possessorium, & attenditur,vt appellatio admittatur à tota causa & sententia.n.83.
De sententia mixturam habente, & de pluribus difficultatibus illam tangentibus, & quando ab illa tota liceat appellari,& generaliter quando duæ aduersæ qualitates prohibitiuæ,& permissiuæ appellationis concurrunt in eadem sententia,quæ attendatur,latè.n.84.remissiuè.
Doctores generaliter loquentes de appellatione admittenda à sententia continente mixturam, intelliguntur de mixtura propria possessorii & petitorij.n.85.
Appellatio an sit admittenda à sententia complicata habente contrarias qualitates,vide ibidem remissiuè.
Ad exhibendum condemnatus & ob non exhibitionem ad interesse potest ab interesse sententia appellare.n.86.
In iudicio possessorio,quo fit condēnatio ad interesse ob non facultatem rei restituendæ, admittitur appellatio.n.87.
Appellatio an admittatur in iurisdictionalibus, & aliis quibus possessio iustificatur cum titulo.n.88.remissiuè.
Interdicti de aqua quotidiana & æstiua sententia, cùm habeat admixtam causam proprietatis,recipit appellationem à tota n.89.
Possessorium admixtam habens causam proprietatis admittit appellationem.n.90.
Possessor conuentus ex l.fi.C.de edicto diui Adri.asserit se heredem scriptum in testamento solemni,& parem titulam ostendit,appellatio admittenda est quoad vtrumque effectum.n.91.
Probabilis quando fuisset dubitatio,quis duorum sit hæres necesse est,ingredi iudicium petitorium & appellatio admittitur.n.92.
Exceptio respiciens proprietatem,cùm possit repelli,si admittatur, de ea erit cognoscendum in possessorio, à quo iudicio tanquam mixto datur appellatio.n.93.
Possessorium admixtam habens causam proprietatis non dicitur momentaneum.n.94.
Statutum loquens de possessorio mero, non extenditur ad possessorium mixtum.n.95.
Saluianum interdictum quando possit habere mixturam proprietatis,vt appellatio admittatur.n.96.
Possessorij sententia continens condemnationem fructuum, damni,aut interesse, an & quando recipiat appellationem.n.97.
Appellatio quando admittatur in possessoriis,vide remissiuè.ibid.
Possessorium licèt mixtè tractetur in iudicio, si tamen super possessorio dumtaxat feratur sententia,appellatio non suspendit eius executionem n.98.
Possessorium agitatum per viam contractus, admittit appellationem quoad vtrumque effectum.n.99.& n.seqq.
Fallit quando ad rei possessionem agitur vigore instrumenti guarentigiati.n.100.
Condemnatus principaliter & immediatè ad possessionem tradendam vigore contractus appellat.n.101.
Quia nullum superest petitorium condemnato & obligato contra pactum & obligationem.ibid.
Possessorio deducto in stipulatione, cuius vigore quis condemnatus est,appellare licet.n.102.
Et idem quando quis petit de feudo se inuestiri, quia agit ex contractu.n.103.
Condemnatus ad liberè dimittendum possessionem appellat,quia continet mixturam.n.104.
Possessio capta vigore pacti (de ingrediendo propria authoritate) est valida etiam non obtenta sententia declaratoria.n.105.
Possessionem ingredi quis potest propria authoritate, vrbanius facit adeundo iudicem.n.106.
Ad possessionem vbi non est actum vigore contractus principaliter,sed vigore clausulæ constituti, vel pacti de ingrediendo propria authoritate,appellatio non suspendit.n.107.
In possessorio si agatur ad caducitatem non principaliter, sed incidenter & accessoriè, non admittitur appellatio.num.108.
Ad possessionem vbi agitur non principaliter ex contractu sed vigore clausulæ constituti in eo appositæ, appellatio non suspendit.n.109.
Quia tunc debitor nolens tradere possessionem videtur spoliare.n.110.
Quorum bonorum vtili interdicto petente filio feudi inuestituram non licet appellari.n.111.
Quæstio accessoriè & incidenter deducta super validitate scripturæ in possessorio principaliter intentato, non tollit appellationem.n.112.
Titulum ostendens ad consequendam possessionem petitam non dicitur agere possessorio mixto.n.113.
Sententia continens causam falsitatis non exequitur in bonorum possessione secundùm tabulas petita.n.114.
Grauamen illatum in sententia possessorij, si reparari non potest per petitorium, admittit appellationem suspensiuam.n.115.
Condemnato ad possessionis restitutionem, competenti retentionem dumtaxat,licet appellare.ibid.
Possessorium iudicium motum contra detentatorem, qui non potest petitorium mouere,vt puta,commodatarium, admittit appellationem.n.116.
Et huius doctrina plura redduntur exempla, remissiuè. n.117.
Possessorium summariissimum est præparatorium possessorij ordinarij.n.118.
Possessorium summariissimum, & eius interlocutio durat vsquequo lata sit sententia diffinitiua in possessorio ordinario.ibid.
Prima sententia lata in possessorio ordinario contra obtinentem in iudicio summariissimo, an sit contra illum exequenda non obstante appellatione.n.119.
Sententia de aperiendo testamento non recipit appellationem,quia celeritatem desiderat.n.120.
A mandato de euacuando domum, seu vt dicunt defractando,an liceat appellari.n.121.

HAVD possum non fateri, hunc tritum articulum, ex his, quæ variis in locis apud Doctores scripta reperiuntur, vagantia, quæ cùm inter se pugnent carentia distinctione, illum, nedum difficilem;verùm confusum,& intricabilem reddant. quod vt

euites, singulas doctrinas suo proprio casui cũ sui specialitatis ratione adaptabo: vt quid iure verum sit, facilè cognoscatur in posterum, necessitatis illius non oblitus quòd iudicium possessorium duplex est, aliud summarium, & interdum summariissimum, aliud ordinarium seu plenarium. 1

Summarium iudicium possessorium autem illud est, quod proditum est ex solo iudicis officio implorato, præparatorium quoddam iudicium ad possessorium ordinarium. quod tunc locum habet, quando scilicet vtraque pars contendit possidere, & quælibet recusat agere, & libellum offerre, actorisque partes sustinere, inductum principaliter, ne lite pendente, vel non pendente super possessione, seu possessorio ordinario, partes veniant ad arma, se inuicem turbantes, & pro libello ensem offerentes (vt inquit Bald. *in l. quisquis C. quorum appell. non recip.*) cuius natura (cùm sit momentaneum aptitudine) exigit summatiam causæ cognitionem, quod nec requirit libellum, nec litis contestationem, & conclusionem, nec sententiam diffinitiuam, sed interlocutoriam dumtaxat, præiudicium nullum afferentem, nec in possessione, nec in proprietate, prout ita in eamet declaratur, durante interim, dum lis super plenario iudicio possessorio, vel petitorio diffinitiuè terminatur: & tunc iudex ex officio vt occurrat scandalis, & rixis imminentibus, nullo seruato ordine iudiciario, sed omisso penitus debet super vltimo eorum statu possessionis, seu detentationis probationes seu informationes à partibus ex officio recipere, & quem inuenit in vltimo statu, seu meliori possessione, defendet, inhibens alteri, ne ad eam accedat, nec alteram inquietet, donec vt actor agens in possessorio plenario cognoscatur: quis verus sit possessor, vt & iste in petitorio partes rei obtineat. Nam quemadmodum possessorium ordinarium est præparatorium iudicium petitorio, vt quis actor sit cognoscatur, *l. ordinarij C. de rei vindicatione.* ita hoc possessorium summarium est præparatorium iudicio possessorio ordinario, vt dictum est, & ideo summariam causæ cognitionem exigit, iuxta *l. æquissimum* (ex quo principiũ habere creditur) *ff. de vsufruct.* & praxis *ff. libertis § fi. ff. de liberali causa.* ita optimè Paul. Castr. *in consil. 3. colu. 2. l. 2.* Bal. *in l. ordinarij col. 3. versic. sed hic quæro.* vbi Castren. & alij. Alciat. cõs. 386. *in prin.* Neuiz. *cons.* 8. *n.* 7. Ruin. *consil.* 28. *colu.* 2. *in prin. volu.* 4. Marsil. *in l. 1. § præterea, col* 18. *de quæst. & in singula.* 543. Feli. *in rubr. de treuga & pace §. qui timet circa fi.* Capicius *decis.* 13. *& decis.* 14. *&* 55. *&* 96. *n.* 10. *& decis.* 189. *& decis.* 209. Curtius Senior *consil.* 66. Parif. *cons.* 178. *l* 4. Iff. *in l. super possessio. n.* 15. & ibi Decius *num.* 10. *C. de transact.* idem Decius *in l. vlti. n.* 6. *C. de edicto diui Adria.* idem *consil....* Alban. *cons.* 75 Plot. Nouarien. *in repetitione l. si quando n.* 107. *C. vnde vi.* Corras. *in l naturaliter §. nihil commune, n.* 27 *de acquir. possess.* Cephal. *cons.* 19. *in fi. lib.* 1. qui declarant Marian. Soci. Sen. *in c.* 1. *col.* 16. *fall.* 54. Cepola *cautel.* 100. *n.* 3. Natt. *cons.* 121 *n.* 2. *l.* 1. Massuerius *in pract. tit. de possessorio n.* 24. exactè Couarr. *in pract. q. c.* 17. *per totum.* Titaqueil. *in tract. le mort saisit le vif* 9. *p. declaratione* 9. *in fi.* Rebuff. *super concord. Regis Francia tit. de annatis. versic. quinta tamen ex l. regni & in commenta. regn. constit. tom.* 3. *tit. de mater. poss. art.* 1. *gl.* 1. *a. n.* 4. Menoch *de retinen. poss. rem. vlt. n.* 33. *& à prin.* Roland. à Valle *consil* 8. *per totum, vol.* 4. quibus adde nostratem Gaspar Rodrig. *de annu. reddit. lib.* 2. *c.* 17. apud quos copiosè, & affatim inuenies resolutas multas difficultates, attingentes huiusmodi summarium possessorium iudicium, ad quos te remitto. latè Riccius *in pract. decis.* 2. *p. decis.* 203. *per totam fol.* 279. 2 3 4

Et vltra supracitatos, quòd in huiusmodi iudicis officio, quod est possessorium summariissimum, nullus sit iuris ordo seruandus, affirmarunt gl. *in clem.* 2. *vt lite penden.* Bellamc. *decis.* 148. *& decis.* 294. Bald. *in l. appellat. colu.* 2. *C. de appell.* Abb. *in c. ex parte col. penult. de rescr.* Socin. Senior *in c. quoniam frequenter. col.* 27. *versic.* 6. *fallit vt lite non contesta.* Alexand. *consil.* 99. *n.* 9. *lib.* 5. Ripa *in c. sæpe num.* 10. *versic.* 3. *quia de restitutione spoli.* Vantius *in tract. de nulli. in tit. quot. & quibus modis nulli propri. poss. n.* 28. Lanfr. de Orian. post alios plures ab eo citatos *in rubrica de causa poss. & propri. colu.* 8. & Bella. *decis.* 101. qui loquuntur in possessorio summario, in remedio recuperandæ, & circa possessorium hoc remedium adipiscendæ possessionis. idem probant Boër. *inc.* 1. *n.* 39. *&* 40. *de restitutio. spolia.* post Abb. *ibi* Rebuff. *in practic. benefic. tit. de missione in possessionem num.* 42. *&* 43. & in hoc remedio respectu possessionis retinendæ ferè omnes superiùs dicti probant. & attende quòd huiusmodi remedium possessorium summarium, scilicet ex iudicis officio, locum obtinet in omnibus interdictis, & remediis possessoriis, tam adipiscendæ, quàm recuperandæ, & retinendæ, vt est de singulis videre apud Menoch. *de adipiscen. rem. 6. per totum, & de retinenda, rem. vlt. per totum. & de recuperan. poss. rem.* 17. vbi copiosè de singulorum qualitatibus, & difficultatibus, multa adnotatione dignissima, tam circa beneficialia, quàm temporalia inuenies, ita vt omnia remedia possessoria ordinaria habent hoc præparatorium summarium, seu summariissimum. 5 6 7 8 9

Alterum verò iudicium possessorium est ordinarium & plenarium, in quo ipsamet possessio deducitur, prout est in omnibus interdictis possessoriis retinendæ, recuperandæ, & adipiscendæ. in quorum examinatione regulariter agitur de possessione plenariè iuris ordine seruato, & eisdẽ solẽnitatibus, & requisitis, quibus tractari solent cætera iudicia ordinaria, scilicet cum plena causæ cognitione, seruatis iuris terminis cum libelli oblatione, litis contestatione, publicatione, & conclusione, & fertur sententia diffinitiua, asserens quoad possessionem perpetuum præiudicium, vt possessor in possessione remaneat, & defendatur, ac tueatur, donec altera pars, vt actor egerit, & obtinuerit in petitorio, in quo tractatur plenariè & ordinariè de iure partium, hoc est de proprietate, *l. exitus ff. de acquir. poss.* dicta sic hæc interdicta possessoria ordinaria, quia in eis ordo iuris seruatur, Menoch. *in tractatu de recuper. poss. in praludiis seu. rem. 1. num.* 34. probant B. *in extrauag. sed reprimendum. in vers. summariè post prin.* Abb. *in c. consultationibus circa fi. de off. delegati.* Cagnol. *in l. impari ff. de regul. iur.* Plot. *in l. si quando num.* 107. *&* 114. *C. vnde vi.* Castr. *consil. 3. lib. 2. & consil. 5.* Marant. *de ordine iudicio. 4. p. 9. d. num.* 46. *ad fi.* Natta *consil.* 532. *n.* 9. *tom.* 2. vbi dicit certissimi iuris esse: causam possessoriam in procedendo, summariam non esse, tamen esse summariam respectu probationum, cùm leuiores sufficiant, (licèt quoad hoc vltimum de probatione verum non dicat, vt statim dicetur.) Natt. ipse *consil.* 121. *num.* 2. *& num.* 9. *tom.* 1. Couarr. *in practic. quæstio. c.* 17. *n.* 3. *vers. tertiò erit hoc.* exactissimè Rolan. à Valle *in cons.* 8. *vol.* 4. *à n.* 16. *cum seqq.* vltra quos & apud alios citatos in prioris distinctionis membro, reperies illam constituram differentiam inter hunc, & superiorem causam; vt in possessorio summario summaria causæ cognitio adhibenda sit, in possessorio autem ordinario causæ cognitio plenaria, & quæ requirantur generaliter in vtriusque cognitione; vide optimè Specula. *in tit. de off. omnium iudicum. §. postremo. per totum.* 1. Marant. latè *de ordine iudicio. 4. p. 9. d.* & ad istos terminos est reducendus, & intelligendus doctissimus vir ille summi, ac perpetui laboris Felician. *in suo erudito tract. de censibus lib.* 2. *c.* 1. *n.* 9. *in fi.* qui Bart. & Marant *ibi proximè* indistinctè dicunt, causam possessoriam esse summariam. 10 11 12

Ab hac tamen regula vltima, vt in omnibus possessoriis ordinariè precedatur, excipere poteris remedium illud *ex l. fin. C. de edicto diui Adri.* quod inter alios adipiscendæ apposuit 4. loco Menoch. nam in eo agitur 13

14 agitur ſummatiiſſimè, quod intelligi in omnibus caſibus, & reſpectu omnium perſonarum, quibus illo remedio potiri queunt, de quo exactiſſimè per Doctores *in d. l. fin.* & exactam repetitionem fecit Zuchard. *ibi*, exactiſſimè etiam ſcripſit Menoch. *de adipiſcen. in prædicto rem. 4. per totum.* & facit *l. quiſquis C. quorum appell. non recip.* quibus adde remedium ex Carboniano edi-
15 16 cto, iuxta *l. 3. §. cauſæ de Carbon. edicto.* item cùm mulier nomine ventris petit, ſe in poſſeſſionem mitti, *l. 1. §. ſi ea. ff. de ventre in poſſ. mitt.* hic etiam adde aliud adi-
17 piſcendæ poſſeſſionis remedium ex Saluiano interdicto in quo ſummariè etiam agitur, vt eſt videre ex his, quæ latè Menoch. *de adipiſ. rem. 3. à n. 173. cum ſequentib. & ſupra* Natt. *conſil. 532. ſub num. 10.*

18 Ex quibus reſultat componenda opinionum contrarietas: an in poſſeſſoriis iudiciis ſemiplena, an plena requiratur probatio; & quòd ſemiplena ſufficiat, ſcilicet, per vnum teſtem, vel ſolam famam, probant B. *in l. admonendi, col. penult. ff. de iureiur. & in l 2. C. quorum bonorum. l. 2. §. vltim. Cod. vbi in rem actio.* Cuma. *in l. 1. §. vltim. de prætoriis ſtipul.* Mateſila. *ſingul. 2.* Afflict. *deciſ. 364. num. 5.* Beroius *conſ. 43. num. 46. lib. 3.* Soci. *conſ. 266. num. 26. lib 2.* Alexand. *conſil. 91. in prin. lib. 1. & in l. videlicet. C. de Carbonia edicto. num. 2.* Car. Ruin. *32. num. 7. volum. 4.* Aymon. Sauillia. *conſil. 158. num. 12.* Petrus Duennas *regul. 299. num. 10.* Marſil. *ſingulari. 433.* Sarmi. *de reddit. Eccleſiaſt. 1 p. c. 4. num. 3.* & extra iſtos nonnullos alios citat pro hac ſententia Menoch. *de recuper. poſſ. rem. 15. num. 410 & ſeq.* & indiſtinctæ loquendo in omnibus poſſeſſoriis hoc dicit Rebuf. *in commenta. conſ. reg. tom. 3. tit. de mater. poſſeſſo. art. 7. gl. 1. n. 26.* Alciat. *reſponſ. 389. n. 3.* Bellam. *conſ. 35. n. 6.* ea vtuntur ratione, quoniam cauſa poſſeſſoria ſit modici præiudicij, *l. momentaneæ C. qui legit. perſo. hab. ſtant. imped. l. vnic. C. ſi de momen. poſſ. fuer. appella.*

19 Sed contrariam ſententiam, & opinionem, imò plenam, & legitimam probationem in iudiciis poſſeſſoriis requiri; probant B. *in extrauag. ad reprim. verb. ſummariè* gl. Ofred. Iacobi Butr. Cyn. Bald. Angel & Salicet. *in l. 1. C. quorum bonorum.* Lanfra. de Oria. *in l. admouendi colum. vlt.* & ibi Curt. Senior *col. 87. de iur. patron.* Decius *in c. cauſam quæ col. 2. de iudicis.* Anchar. *in clem ſæpe de verbor. ſignific.* & ibi Immol. *num. 41.* & ibi Geog. Natt. *num. 15.* & dicit communem opinionem Alexand. *conſil. 187. in fi. lib. 7.* Plot. *de in litem iuran. numero. 115* Roland. à Valle *conſil 5. num. 16. lib. 2.* Vantias *de nullit. ſenten ex defectu proceſſ. numer. 38.* Octauia. *deciſ. Pedemont. 9. q. num. 12.* Ioſeph. Ludoui. *deciſ. Peruſ. 59. num. 2.* noſtras Ioan. Garcia *de nobilita. gl. 1. cum. 51.* Afflict. *deciſ. 364. num. 5.* plures refert & ſequitur Plot. *in l. ſi quando. numer. 115. C. vnde vi.* Cognol. *in l. impari. num. 8. de regul. iur.* Gratus *conſil. 110. numero 7. & 8. lib. 2.* Petrus Beneintendi *concl. 62. num. 10.* Natt. *conſil. 630 num. 7. lib. 3.* mouentur, quia maximi momenti eſt poſſidere, §. *modum. inſtitu. de interdi.* & ſicut in cauſa magni præiudicij exactæ probationes exiguntur, & ita in poſſeſſoria.

20 Et hanc contrarietatem cum fœdere diſtinctionis componunt referendi ex mente, & intentione relatorum, vt prima opinio requirens leuem, & ſemiplenam probationem procedat in poſſeſſorio ſummario, ſeu ſummariiſſimo, momentaneo dicto, quod prouenit ex officio iudicis, iuxta *l. æquiſſimum ff. de vſufruct* de quo nos ſuprà, vt probant leges pro contra allegatæ. & egregiè declarat Curtius Senior *in d. l. admonendi num. 323. verſic. ſecundo moneor.* ibi ita intelligit Bart. *in d. l. 2. §. vlt. C. vbi in rem actio.* quo moti fuere Decius, & Mateſila. quia iura allegata à B. loquuntur in præparatorio poſſeſſorio, vt *in Carboniano edicto*, ſequitur & animaduertit latè Ripa *in cap. ſæpe n. 3. in fi. de reſtitutio. ſpolia.* Cur. Iun. *in d. l. admonen. num. 68.*

Salgado de protect Reg.

in fi. de reſtitutio. ſpolia. & apertè elegantérque declarat Zuchar. *in l. vlt. numero 318. C. de edicto diui Adrian.* Ioſeph. Ludoui. *deciſ. 59. n. 3.* & Beroius *conſil. 43. n. 46 & 48. lib. 3.* Menoch. *de recuper. poſſ. rem. 15. n. 413.* ſequitur etiam & probat Marant. *in ſpeculo iudi. 4. p. 8. d. n. 43. verſ. in iſta varietate & n. 44.*

At verò in cæteris poſſeſſoriis adipiſcendæ, nempe 21
in Saluiano interdicto. & l. fi. C. de edicto diui Adri. licet ſint poſſeſſoria ſummaria, requirunt tamen plenam, & legitimam probationem, ſeu informationem, ſummariè tamen quoad ordinem, & eius exactionem tractetur, non autem ſufficit probatio ſemiplena, vt de vtroque probat latè Menoch. *de adipiſcend. poſſ. rem. 3. à n. 172.* non enim hæres mittendus eſt in poſſeſſionem per 22
vnum, vel per duos teſtes, & ecce etiam in teſtamento militis, nam ad hoc vt hæres, ex eo in poſſeſſionem mittatur debet plenè non ſemiplenè per famam, aut vnum teſtem teſtamentum, & inſtitutionem probare, ſed 23
plenè, *l. diuus ff. de milita. teſtam.* nec ex eo quòd iudicium ſummarium requirat plenam, integram, & perfectam probationem, efficitur ordinarium & plenarium nec deſinit eſſe ſummarium, quia de articulo verè realiter & perfectè, non per ſemiplenam probationem, famam, vnum teſtem, aut indicia debet conſtare, & appatere, ſummariè tamen exigenda eſt ipſa informatio, quia quando vnum iudicium eſt ſummarium, ſeu 24
executiuum, omnes eius articuli incidentes, & adminicula iudicij ſunt ſummarij, cum ſint pares ipſius cauſæ principales, in illiſque eſt ſummariè, ſeu executiuè procedendum, vt in cauſa principali, quia de illis iudicandum, & prædicandum eſt ac de ipſa cauſa principali, Bal. *in l. 1. num. 6. C. commu. de legatis.* optimè Iſſ. *in l. 2. num. 6. in fi.* poſt Bal. *C. eodem tit.* dicens, quòd ſi ex 25
ſtatuto procedendum eſt ſummariè, ſuper inſtrumento guarentigio, ſuper hypothecaria, quæ mouetur ratione debiti in inſtrumento contenti, paritercrit ſummariè procedendum. B. *in l. creditores. colu. vlt. verſ. erit igitur C. de pignori.* latè plura reddens exempla Menoch. *de arbitr. lib. 1. q. 45. n. 9. 10. 11. & 12.* plures ſequuti & citati à Nat. *conſ. 21. n. 11. tom. 1.* Iſſ. *in rubr. l. qui admitti. colu. 1. in fi.* Marant. *de ord. iudi. 4. p. 9. d. n. 40.* Iſſ. *in l. vlt. §. vlt. n. 3. ad fin. ff. de condict indebit.* quem eleganter ſequitur Petra Sanct. *ſingular. 23.* incipit *notant Bar.* Meno. *de adipiſ. poſſ. rem. 3. à num. 175.*

Non eſt enim bonum argumentum, in iudicio ſum- 26
mario requiritur plena, & legitima probatio, ergo iudicium efficitur plenarium, & ordinarium ex ſupradictis, vt (& perperam) putauit doctiſſimus Sarmiento *de reddit. Eccleſ. 3. p c. 2. num. 23. & 24.* dicens ille loquendo in interdicto Saluiano (& rectè in hoc primo) priùs debet cõſtare an obligatio, & hypotheca ſubſiſtat, cùm ſine principali obligatione hypotheca nulla ſit, *l. res hypothecæ. ff. de pignorib.* ex quo infert Sarmiento, duo ſunt iudicia iſta, in primo agitur, an obligatio ſubſiſtat, & in eo dicit, requiri pleniſſimam cauſæ cognitionem, & tres ſententias ferri oportere. in ſecundo autem iudicio arguitur interdicto Saluiano ad auocandam poſſeſſionem rei hypothecatæ, & ſummariè ſecundùm naturam ipſius interdicti. ſed contra illum meritò inſurgit Menoch. *de adipiſ. paſſ. d. rem. 3 à nn. 172.* quia cùm cauſa principalis ſit ſummaria, omnes eius articuli incidentes ſummariè tractandi ſunt, nec ex eo figura & iudicij natura immutatur.

Quibus ſuppoſitis illa eſt iure ciuili conſtituenda re- 27
gula generalis, & vniuerſalis, & in cunctis remediis poſſeſſoriis, tam adipiſcendæ, quàm retinendæ, & recuperandæ, in quibus agitur ad meram poſſeſſionem, à ſententia pro actore, puta, lata, appellatio non admittitur, emiſſa *ex l 1 C. ſi de momen. poſſ. fuer. appella. l. fi. ff. de app. recipien. l. quiſquis C. quorum app. non recip.* & vbilibet gl Quibus locis ita notat B. per quem & plenè *in l. 2. colu. 2. verſ. quæro quæ eſt ratio.* &c.

28 *ff. de appella. recip.* quia sententia possessorij affert modicum præiudicium, ex quo eius grauamen reparari potest per diffinitiuam. Angel. *in cons.* 107. Bal. *in d. l.* 1. Ab. *in c. cum ad sedem colu. ante penul. de restitutio. spoliato.* Philip. Decius *cons.* 28. *n.* 4. omnes *in c.* 1. *de. caus. poss. & propri.* Alberti. *in d. l. vnica.* Corset. *singular.* 10. *n.* 1. *lib.* 4. alios referens comprobat Afflict. *decis. Neapol. decis.* 269. *num.* 3. Guid. Pap. *quæst.* 37. *si appelletur.* Bal. *in l.* 2. *C. de Episcopali audi.* Communiter Doctores *in l. vnica.* & præsertim Cæsar Contar. *in rubr. n.* 74. *C. si de momen.* Specul. *tit. de appellatio.* §. *in quibus n.* 8. *in.* 6. *l.* 2. Nicel. *in tr. de concord. gloss. concor.* 6. *fall.* 6. *n.* 26. *tom.* 18. *fol.* 192. Rot. *decis.* 120. *fuit resolutum n.* 2. *p.* 1. *diuerso.* gl. *in cap. cum ad sedem, in verb. interdictum versus fi. de ref. spoli.* Marques. *tract. de commiss. p.* 2. *in comm. appell. c.* 2. *n.* 38. Vestr. *in praxi, lib.* 7. *cap.* 3. *numer.* 2. Vanti. *in tract. de nullitat. sentent. quis poss. dicere de nulli. num.* 34. *vers. & propterea, fol.* 376. Contar. *vbi proximè in prima ratione decidendi n.* 16. *in fi. & n.* 17. Ioan. Cor. Tholos. *in repet. l. naturaliter. §. nihil commune, in præludiis n.* 30. Paris. *cons.* 108. *n* 20. *lib.* 1. Ill. *cons.* 187. *colu.* 5. *vers. hoc assumpto lib.* 2. Immol. *cons.* 55. *n.* 5. Ab. *in cons.* 55. *colu.* 1. *vers. aliam limitationem lib.* 2. Brun. *cons.* 98. *n.* 9. Barba. *cons.* 82. *colu.* 5. *lib.* 2. Natta *cons.* 121. *num.* 4. *volu.* 1. Menoch. *de recuper. poss. rem.* 9. *à n.* 316. Ioseph. Ludouic. *decis.* 20. *n.* 16. Rolan. à Valle *cons.* 77. *volu.* 2. Octauia. *decis. Pedemon.* 25. *n.* 4. Lancelo. *de attent.* 2. *p. c.* 12. *limi.* 25. *cum seqq.* Rober. *singular. appellationum* 22. Capici. *decis.* 34. *n.* 1. Anto. Gom. *in l.* 45. *Tauri n. fi.* Couar. *in practi. quæstio. cap.* 23. *n.* 8. Horatius Carpan. *in lucubratio. iuris siue status Mediol. cap.* 150. gl. *non possit appellari à num.* 47. *vsque ad n.* 50. Sequitur Doctor Felicia. de Sotis *in tract. de cen-*
29 *sibus lib.* 3 *cap.* 1. *n.* 11. & multo fortiùs dicendum erit in iudiciis possessoriis summariis, in quibus denegatam esse appellationem probant Doctores hactenus citati, & vide latè Escacia *de appella. quæst.* 17. *limi.* 6. *memb.* 2. *per totum fol.* 331. & alibi passim, & nos variis in locis huius capituli, latè etiam Riccius *in pra. decis.* 2. *p. de-*
30 *cis.* 263.

Quorum quidem Doctorum potissima pars absolutè loquuntur in omnibus iudiciis possessoriis, at nominatim & specialiter, quòd in possessorio tam adispiscendæ, quàm recuperandæ, & retinendæ possessionis appellatio sit prohibita, loquuntur post plures, ab eis citatos Marant. *in specul. iudicio. tit. de appella.* 294. Lancelo. Rober. *de atten.* 2. *p. c.* 12. *limi.* 25. *num.* 10. optimè Anto. Gom. *in l.* 45. *Tauri num.* 194. Rolan. à Valle *in cons.* 77. *n.* 9. *volu.* 2. Bar. *in l.* 2. *colu.* 2. *n.* 4. *ff. de appell. recip.* gl. *in l. vnica in verbo momento.* & ibi Bar. *q.* 1. *num.* 3. Salicet. *poss.* 2. *num.* 3. *C. si de momen.* Marc. Anto. Cuch. *tract. de mentien. circa poss. n.* 420. *vers. quid verè tom.* 3. *p.* 2. *fol.* 300. Marquessa *tract. de commisso.* 2. *p. de commiss. appella. cap.* 2. *sub n.* 37. & 38. *fol.* 37. & de communi opinione testantur, & sequuntur Rolan. à Valle *cons.* 77. *viso n.* 9. *l.* 2. Et Cæsar Contar. *in l. vnica in intellectu sub n.* 1. *vers. vnde is. C. si de momen. poss.* & de magis communi opinione testatur & sequitur Ioan. Cumia. *super ritibus Siciliæ c.* 80. *n.* 66. *fol.* 253. & esse approbatum à Rota refert Contard. *vbi proximè in amplia. n.* 3. *in fi.* Achill. Personal. *tract. quorum bono. n.* 792. *in fi. & n.* 493. vbi de crebiori opinione *tom.* 3. *p.* 2. *fol.* 279. Escacia. *de appella. quæst.* 17. *limi.* 6. *memb.* 3. *num.* 35. Couarr. *practi cap.* 23. *num.* 9. Menoch. (nullum allegans, sed gloss. *in d. l. vni. C. si de momen. poss. fuer.*) *de recup. poss. rem.* 6. *num.* 48. *ad*
31 *med.* Ruginell. *in tract. de appella. §.* 2. *cap.* 3. *n.* 653. *in fi. fol.* 119. quod probant ex generalitate *d. l. vni. C. si de momen. poss. fuer. appellat.* ibi, cùm de possessione, & eius momento causa dicatur, etsi appellatio interposita fuerit: tamen lata sententia sortitur effectum.) reddentes rationem, quia talis sententia lata in mero possessorio parit modicum præiudicium, cùm de facili potest reparari in iudicio proprietatis, quod quidem indicant, & probant illa verba eiusdem legis *ibi*, de possessione, & eius momento.) quod id significat, quando de possessione tractatur, cuius præiudicium non est perpetuum, sed momentaneum, dum in petitorio cau- 33
sa terminatur, *&c.* latè Contard. *in rubr. d. l. vnica n.* 26. Gemini *in c. vlt.* 2. *q.* 6. *n.* 8. & sic respectu obtinentis in iudicio possessorio dicitur momentanea, quia durat dumtaxat, dum non nanciscitur victoriam in petitorio, & sic parui præiudicij: respectu autem ipsius possessionis commoda magna sunt ex vulgaribus iuribus.

Et magis in specie de singulis possessoriis remediis 34
probant multi, prout de possessorio adipiscendæ, *ex l. fi. C. de edicto diui Adria* & sententia pro vtente super eius remedio, vt appellatio non detur, affirmant post *l. fin. ff. de appell. recip. & l. quisquis C. quorum appell. non recip.* & Doctores *in d. l. fi. C. de edicto diui Adria.* Paris. *cõs.* 54. *n.* 39. *volu.* 3. Bald. *in l. vnica C. si de momen. possi colu.* 2. *in fin. vers. sed pone.* latè Zucher. *in repeti. l. fin. num.* 435. & 441. *vers. & sic erit conclusio.* Roland. à Valle *in consil.* 77. *n.* 12. facit glo. *in verbo missus in d. l. fin.* quam sequuntur B. Bald. Castren. Salicet. Alexand. & Ill. Curtius Iun. & Sebastia. Sepia relati à Zuchardo suprà, infinitos congerit Tiraquell. *in tractatu le mort saisit le vif p.* 6. *declaratio* 6. *n.* 2 Guid. Papæ *quæst.* 132. *cola. vlti.* Berous *quæst.* 44. Menoch. *de adipiscen. poss. rem.* 4. *à num.* 826. Ozasc. *decis. Pedemonta.* 25. *num.* 9. Couarruu. *in practi. quæstio. c.* 23. *n.* 8. *vers. tertia conclusio*, rationem reddunt Doctores eandem, quam Consultus, & Imperator, ille *in d. l. fi.* hic *in d. l. quisquis*, quòd testatoris voluntas ce- 35
lerem executionem desiderat pariter, & in illo adipiscendæ remedio ex interdicto quorum bonorum, affir- 36
mant Bart. *in l.* 1. *in fi. C. quorum bonorum.* per quem Marant. *de ord. iudicio* 6. *p. tit. de appella. n.* 312. Menoch. *de adipiscend. rem.* 1. *num. fi.* Beneintendi. *concl.* 79. *n.* 6. Cacherian. Octauianus *decis. Pedemont.* 25. *n.* 9. Gozadin. *cons.* 5. *colu.* 1. Rolan. à Valle *cons.* 77. *n.* 10. *volu.* 2. Marques. *tract. de appella. p.* 2. *in commiss. appell. cap.* 2. *n.* 56. *fol.* 40. Computaq. *decis.* 223. *constitutio. Aeguidi. n.* 1. *p.* 1. Cæsar. Contard. *in l. vnica in* 4. *ratione decidenti n.* 1. & meliùs *num.* 4. *& limit.* 17. *n.* 18. *cum sequentib. C. si de mom. poss.* Ios. Cum. *in ritibus Siciliæ cap.* 38. *n.* 114 Ruginell. *tract. de appella. §.* 2. *cap.* 3. *num.* 649. *& num.* 650. *& seqq.*

Quod & procedit, etiam si statutum simpliciter per- 37
mittat posse semel appellari in causis possessoriis. quia adhuc non licebit appellari à sen entia demittendo hæredem scriptum in possessionem. Beroi. *q.* 44. *si statuta per totum*, quem refert & sequuntur Achill. Personal. *tract. de adipiscen poss. n.* 333. *vers. quæ regula, tom.* 3. *p.* 2. *fol.* 268. Ruginel. *tr. de appell. §.* 2. *c.* 3. *sub n.* 649. *vers.* 2. *in fi.* sequitur & rationes reddens Escacia *de appella. q.* 17. *limi.* 6. *memb.* 4. *à n.* 23. *fol.* 347.

Ita & in aliis remediis adipiscendæ possessionis pro- 38
bant singillatim Doctores, prout de interdicto quorum bonorum, vt non admittatur suspensiua appellatio, firmant Roland. à Valle *cons.* 77. *viso num.* 10. *lib.* 2. Marant. *in specul.* 6. *p. actu in prin. verbo & quandoque appellatur n.* 323. *fol.* 308. Ios. Cuma. *super ritibus Siciliæ cap.* 38. *n.* 187 *fol.* 204. Achill. Personal. *tract. de adipiscen. poss. sub n.* 493. *& n.* 485. 487. *&* 489. Ruginell. *tr. de appella. §.* 2. *c.* 2. *n.* 653. *vers. hæc remedia fol.* 119. Cæsar. Contar. *in l. vnic. limi.* 2. *§.* 1. *n.* 1. 2. 9. 14. *&* 18.

Item nec in interdicto quorum legatorum non dari 39
appellationem, scribunt Contard. *d. l. vnica in secunda ratione decidendi. n.* 32. *& in ampliatione num.* 34. *& 35. & in secunda limitatione §.* 1. *n.* 16. *&* 17. *in fi.* Ruginell. *tract. de appella. §.* 2. *c.* 3. *nnmer.* 454. *in* 4. *casu fol.* 100. item & in remedio *l.* 3. *C. de pignori.* in quo non dari 40
appellationem tenet Escacia *de appella. quæst.* 17. *limi.* 6. *memb.* 4. *num.* 5.

Qui *num.* 132. affirmat, idem esse dicendum in re- 41
medio, & casu *l. fi. in rem ff. de rei vindi.* nempe quando reus

reus negat, se possidere, vt euitet actionem realem contra se, & postea cõuincitur de mendacio, probante actore quòd possidet, quo casu actor mittitur in possessionem, ante eum dixerant, & latè explicuere Ruginell. *tract. de appell. §. 2. cap. 3. n. 687. vers. vigesimus primus.* Cuch. *in repeti. l. fin. C. si de momen. n. 31. inter tract. diuer. de mentiente circa possessionem tom. 3. p. 2. fol. 293.* & præ-
42 cipuè *sub n. 419. vers. quid verò, & n. 420. fol. 300.* & quod in singulis speciebus possessionis adipiscendæ sit prohibita appellatio, vltra citatos scribit Ioann Baptist. Pont. *tract. de spol. lib. 4. c. 3. sub n. 40. tom. 14. fol. 305.*

Pariter & in alio adipiscendi remedio ex Saluiano
43 interdicto appellatio non admittitur, nam hoc interdictum valde est vtilissimum; cuius prerogatiuas, & excellentias ad cœlum exclamant Doctores citandi; éstque remedium merè possessorium. Angel. Areti. *in §. itẽ Seruiana n. 6. Inst. de actio.* Marant. *de ord. iud 4. p. d. 7. n. 11.* Roland. à Valle *cons. 14. num. 11.* & quod est pinguius & vtilius magísque frequentius actione hypothecaria, probant latè Negusan. *de pign. 8. p. 3. memb. n.*
44 *26* quod quidem competit fundi domino contra colonum, vt adipisci possit possessionem earum rerum, quæ in fundo locato illata, inuectáque fuerint, ideóque pensione fundi locati præstanda, quod est directum in-
45 terdictum, vtile verò ad eius similitudinem, datur etiam domino contra conductorem prædiorum vrbanorum, vt post Neguzantium & Bart. probat. Menoch. *de adipisc. rem. 3. n. 14.*

Et ad huius similitudinem competit etiam hoc in-
46 terdictum Saluianum cuicumque alio creditori habenti bona sui debitoris obligata, ex quauis alia causa, etiam pecuniaria, siue expressè, siue tacitè, vt probant B. *in l. 1. n. 2. ff. de Saluiano interdi.* in illis verbis: & etiam cuilibet creditori. (idem B. *in l. 1. q. 1. C. de precario, & Saluiano inter.* ibi, creditori.) & paulò post Angel. Areti. *in §. idem Seruiana num. 6. institui. de interdi.* vbi in his scribit (aduerte tamen, quòd cautus aduocatus numquam intentat hypothechariam, sed vtile Saluianum interdictum, quod competit cuilibet creditori, directum autem pro rebus coloni inuectis, & illatis, vtile pro rebus inquilini locatoris) hæc ille. Angelus alios citat, ita pro opinione Bart. respondit Alexand. *cons. 185. num. 4. lib. 6.* idem tenet Neguzan. *de pignor. part. 8. memb. 1. numero 6. & in memb. 3. numero 9.* sentit Ripa *in rubrica ff. de pignori. numer. 19.* ibi, *vel aliorum debitorum.* sentit Baro. *in §. adipiscendæ, institu. de interdictis.*

47 Et licet ex Sarmiento *de redditibus Ecclesiast. 3. p. cap. 2. num. 19. & seqq.* & per Salicet. & Bald. contrarium sentiat Menoch. *de adipiscen rem. 3. à num. 17.* tamen superiorem Bart. opinionem, & sequacium veriorem arbitror, pro qua facit optimum, & elegans consilium Rolandi à Valle *13. volum. 1. per totum.* vbi consultus defendi, hoc interdictum Saluianum vtile competere cuidam mulieri pro dote promissa contra tertios possessores rerum tacitè hypothecatarum. eam tenet etiam Vi-
uius *communi opin. in 4. opinione l. 2. tractatuum.* vbi alios in id plures citat *tom. 1.* Petrus Suid *cons. 513. num. 18. & seqq. tom. 4.* vbi refert Rolandum. Rota per Farinacium
dec. 183. per totam. 1. p.

Quare cùm hoc interdictum Saluianum merè pos-
48 sessorium sit, in quo quidem de sola possessione contenditur, & est remedium summarium, actio autem hypothecaria dicitur remedium petitorium, quia in ea de iuribus pignoris, & hypothecæ contenditur, & debet probari de dominio, vel quasi debitoris, at isto vtens Saluiano, non tenetur necesse probare, & docere;
49 quòd res obligata fuit in bonis debitoris tempore factæ obligationis vel postea, sed sufficit probare, quod debitor illam possideret, secus in eo qui intentat hypothecariam, quia tenetur probare, quòd illa res fuerit in bonis debitoris, nec in Saluiano interdicto tanquam possessorio & summario, posse opponi exceptiones resicientes defectum pignoris, maximè vbi requirerent altiorem indaginem, in hypothecaria sic, de quibus & aliis plurimis differẽtiis inter actionem hypothecariam & hoc Saluianum interdictum, & de plurimis eius specialitatibus, vide optimè & latè per Nat. *cons. 532. tom. 2. per totum*, egregiè etiam per Roland. à Valle *d. cons. 14. per totum vol. 1.* Men. *de adip. isc. rem. 3. per totum*, vbi quid continere debeat libellus. quomodo sententia concipienda, & de aliis vid. & tandem ex his constat, ita se habere hoc interdictum Saluianum ad actionem hypothecariam, sicut remedium possessorium ad petitorium, vt suprà.

Igitur meritò à sententia lata pro creditore intentante hoc remedium, tamquam merè possessorium, appellationi interpositæ non defertur, licèt à lata in actione hypothecaria admittatur, quoad vtrumque; ita hanc conclusionem probant post Iff. Bart. & Bald. Marant. *de ordin. iud. 6. p. tit. de appella. n. 109.* B. *in l. 1. in fin princ. ff. de Saluia. inter. & in l. 1. num. 2.* & ibi Salicet. *vers. quaro quintò C. de precario & Saluia. inter.* Alexand. *cons. 73. n. 11. lib. 5.* Capol. *cautel. 81. quando quis* Angel. Areti. *in §. item Seruian. num. 9* & ibi Gomez, de communi testatur, *in §. it. de actio.* Corneus *consil. 140. num. 2. l. 1.* Lancel. *de attent. 2. p. c. 12. lim. 25. n. 11.* Menoch. *d. rem. 3. n. 186.* & post alios optimè Nat. *d. cons. 532. n. 5. vol. 2.* Roland. à Valle *d. cons. 14. à n. 3. vol. 1.* Francis. Sarmien. *in tract. de reddit. Eccl. 3 p. c. 2. n. 26. ad fin.* Neguz. *in tr. de pigno. p. 8. memb. 1. num. 3.* Siluian. *consil. 36. n. 2.* & per Menoch. ita etiam Gratian. *in discep. for. c. 103. a princ. tom. 1.* quare aduerte aduocate, vt quoties se se offerat occasio, hoc remedium intentes, quo quidem multo commodiùs consulis clientulo.

Et quòd in interdicto vti possidetis remedio scilicet retinendæ appellatio non sit licita, probant in specie 54
Butt. *in cap. suam n. 14. de ordin. cognit.* Affhct *dec. 269.* Rebuff. *in commento. ad consti. Gallic. 3. tom. tit. de materiis poss. art. 7. gloss. 1. n. 18.* Corneus *consil. 10. lib. 4.* Capicius *decis. 1. n. 23.* Menoch. *de retinen. poss. rem. 3. n. 843.* qui idem probat in remedio recuperandæ possessionis, 55
vt non appelletur à mero possessorio, ibi, *de recup. rem 9. à n. 316. cũ seqq.* Cæsar Contard. *in d. l. vni. in ampliat. 10. sub n. 10. C. si de momen. poss.* sequitur Escacia *de appellat. quæst. 17. limit. 6. memb. 5. à princ.* vbi latè comprobat in singulis retinendæ possessionis speciebus denegatam esse appellationem, prout in sententia lata in in- 56
terdicto, ne vis fiat ei *num. 1.* & in sententia lata super interdicto vtrobi quæ vide *num. 2* & de sententia super vti possidetis, *num. 3.* & super interdicto. de superficie *num. 4.* & interdicto de itinere, actúque priuato *num. 5.* de quo & de interdicto de aqua quotidiana & æstiua, tanquam habentibus mixturam, vide ibi contrarium, & nos inferiùs, & de interdicto de riuis *n. 7.* & generaliter quòd in interdicto retinendæ non cadat attentatum, tenent Hieron. Manfred *de attenta. p. 7. in. 33.* plures ci- 57
tat Mier, *de maiora 3. p. quæst. 25 sub n. 48. in 2. impressione.* Gutier. *canon. q. 34. n. 88.*

Et loquendo in interdicto recuperandæ possessionis, vt non admittitur appellatio suspensiua, vltra 58
Doctores superiùs relatos, tenet Contard. *in l. vnica, in ampliat. sub numero 34. C. si de momen. poss. & numero 8. vers. continetur cum numero seqq & numero 32. & lim. 2. §. 1. à numero 3. cum seqq. & numero 8 gloss. 1.* & Salicet. *in l. momentariæ numero 4. vers. tertia vtilis as erit. C. vnde vi.* Decius. *cons. 28 sub n. 4. colu. 4* Rugi. *tract. de appell. §. 2. c. 3. n. 673.* Escacia *de appell. quæst 17 lim. 6 memb 6. à princ.* vbi per extensiones recenset omnes, & singulas 59
huius interdicti species, vt in eis à lata sententia appellatio denegetur, quem vide.

At quòd iure Regio in possessoriis ordinariis aliud 60
sit dicendum, nempe ita demum executionem permitti, cùm duæ sententiæ conformes latæ sint, à quibus

vlteriùs appellare non licet, vt poſtea bene poſſit, firmant Iacob. Sahagum *in c.1.num.78.de ſequeſtr. poſſ. & fructuum.* Anton Gomez. *in l.45. Tauri num.ſi.ad fi.* Couarr. *in practi quæſt. c.23.num.7.* quos referens ſequitur Felician. *de cenſib. lib 3.cap 1.num.11.ante ſi.* quod quidem modò non examino, ſed vide leges Regias quibus fundantur & ſecundùm eorum terminos Doctores intelligi, verum tamen eſt, quod in illis iudiciis ſummariiſſimis, de quibus *ſuprà & rem.l.ſi.C.de edict.diui.* appellatio non ſuſpendit, vt quotidie vulgò videmus, & idem in Saluiano, ob eius ſpecialitates.

61 Et tandem pro comprobatione & iuſtificatione huius regulæ propoſitæ adde, quòd cùm a poſſeſſoriis ordinariis ſeu plenariis appellatio non admittatur, multo minus admittenda eſt in iudiciis illis ſummariiſſimis præparatoriis ordinariorum poſſeſſoriorum ex officio iudicis, iuxta *l.æquiſſimum ff.de vſufruct.* de quibus nos latè *ad princ. ſupra*, ita hanc conſequentiam deducit Rolan. à Valle *conſ.8.n.34. & 35.vol.4.* ex Alciato *conſil.386.* Iſſ. *in l.quod iuſſit n.29.de re iudicata* Couarr. *in practi. quæſt.17.n.7.* Menoch. *de adipiſ.poſſ. rem.6 n.48.* Brun. *conſ.98.n.9.* Boërius *in conſuetud.Biturig.§.4.de iuriſd.omni.iudi.* Rebuff. *in commenta ad Reg. conſtit.tom.5. tit.de mater.poſſ.artic.1.gl.1.n.23.* Ioſeph. Ludou. *dec.20. num.9.* Beneintendi. *conſ.79.dub.1.* & quòd nec ſupplicari poſſit, vide Couarr. *vbi ſuprà d.cap.19. n.4.verſ. octauo.* Riccius *in prax.dec.203.p.2.per totam.*

62 Hanc tamen regulam hactenus tot authoritatibus, legibus, & rationibus comprobatam declara vt intelligatur prohibita appellatio quoad effectum ſuſpenſiuum dumtaxat, non autem quoad deuolutiuum, quoniam licèt executio ſententiæ latæ in meris poſſeſſoriis pro actore non retardetur per appellationem ſubſequutam; tamen cauſa deuoluitur ad ſuperiorem facta executione, vt ipſe de iuſtitia, aut iniuſtitia ſententiæ cognoſcat, ad reuocandam, vel confirmandam ſententiam, non tamen poteſt reuocare executionem eius tanquam attentatam, quia illud non cauſat iſtam declarationem, probat omnis Doctorum caterua hactenus à princ. huius articuli relata, qui quidem omnes abſolutè (demptis protinus allegandis) cùm de prohibenda appellatione à poſſeſſoriis hanc declarationem adiungunt, teſtantes de communi, & magis receptiori, quos non repeto.

63 Vltra quos hanc inſuper tenent poſt Barr. (cuius eſt originalis) *in l.ante ſententiam ſub.n.6.ff. de appellat. recip.* Abb. *in c.cum ad ſedem ſub n.30 de reſtit. poſſ.* Ioſ. Ludouic. *deciſ.Peruſ.20. Domin. Martiana n.14. 15 & 18.* Ruginell. *tract.de appell.2.§.cap.3. ſub n.706.* & magis communem teſtatur Mar. *de ord. iudicio.6.p.actu 2. prin.in verb. & quandoque appellatur num.305. in fin. & 306.limit.16.fol.504.* & de magis communi teſtatur etiam Eſcacia *lib.1.cauſa.ciuil.& crim.c.97.ſub num.54. & tract.de appellat.q.17.limit.6.membr.7.num.16.& 22.* & magis receptam dicit Couarr. *practi.quæſt.d.c.23.ſub n.8.verſ. ſecunda concluſio.* veriorem firmant Menoch. *de adipiſcen.rem.4.quæſt.100.num.828. & de recuperan. rem.9.n.322.* Afflict. *deciſ.260.in fin.* Lancelot. *de attentat.2.part.cap.12.limit.25.à num.4.cum ſeqq.* alios citat Conrard. *in repet.l. viri.in intellectu n.2.& 3. C. ſi de momen.poſſ.* (licèt non ſequatur) & quòd ſit vſu recepta, teſtatur Marc. Anton. Cuchus *tract.de mentien.circ.poſſ. num.422.tom.3.part.2.fol.300.* Marqueſſa *tract.de commiſſ.q.2.de commiſſ. appell. cap.2.n.39.fol.39.* & iterum *in ſecunda impreſſione p.1.de commiſſ.in poſſ.* Saluia. *c.21. n.33.fol.236.* Rebuff. *tract de ſent.executio.art.5.gl.3.ſub n.1.& 2.tom.1.* Marc. Ant. de Amat. *dec.88* probat text. expreſſus *in d.l.vnica C.ſi de momen.poſſ.fuer.appeli.* Riccius *dec.103.à prin.p.2.*

64 Qui autem contratriam tenuere, vt quoad ad vtrumque effectum in poſſeſſoriis ſit appellatio prohibita, minimè audiuntur, & huius fuit author Bald *in d.l.vnica.* licèt parum ſibi conſtans, qui contrariam tenuerat *in l.2. C.de Epiſcop. audien.* idem quod Bal. *in d.l.vnica* ſenſiſſe videtur Pariſ. *conſ.108.n.2.* & cum Bal. communem dicit (& malè) Decius *conſ.28.n.4. verſ.non obſtant. allegata.* Iſſ. *conſ.187.col.5.verſ. hoc ſumpto lib.2.* Imm. *conſ.55.n.5.* & videtur Bal. etiam ſequi Bun. *conſ.98.n.9.* tenuerunt etiam Salicet. Roland. à Vall. Contard. Achil. Perſonal. Ozaſc. Lucas Pæt Hier. Gab. & alij, quos refert Eſcac. *d. tract.de appell. lim.6. memb 7.n.19. fol.379.* & alij qu communem dicunt.

65 Et hanc tibi recenſere volui, vt memor ſis, quòd ex ea mori fuere aliqui, aſſeuerare, quòd cùm à diffinitiua non admittatur appellatio in poſſeſſoriis, tamen admittatur à qualibet eius interlocutoria, quia iam eſt grauamen irreparabile per appellationem à diffinitiua, cùm ab ea non appelletur, quoniam ſi hæc Baldi, & ſequacium opinio fuiſſet vera, ſcilicet, vt quoad vtrumque effectum appellatio ſit prohibita: probabilis redderetur horum Doctorum ampliatio, ex iis, quæ ſuprà reſoluimus *lib.2.cap.7 per totum*, quòd quando à ſententia diffinitiua prohibita eſt appellatio, quoad vtrumque, per 66 miſſa cenſetur etiam quoad vtrumque effectum à qualibet interloquutoria, & quolibet grauamine incidente, quia iam non reparatur. At ſecus ſit quando appellatio prohibetur quoad deuolutiuum tantùm, quia tunc regulariter etiam eſſe prohibitam à qualibet interloquutoria, probaui. at cùm iſta Baldi opinio falſa ſit, & improbata, & pro contraria ſit vniuerſa Doctorum obſeruantia (prout dixi) probant omnes Doctores hactenus ad articulum citati, non admitti poteſt. at ſi vera foret Baldi opinio (ſecundùm ea quæ nos ſuprà in d. p.2.c.7. cui hæc adde & nota) admitteretur appellatio ſuſpenſiua à quolibet grauamine incidenti.

Sed ſupradicta regula hactenus comprobata; appel- 67 lationi à meris poſſeſſoriis non deferendum procedere, aduertas iure ciuili. nam iure canonico regulariter ab omni iudicio poſſeſſorio, niſi appellationi emiſſæ iudex Eccleſiaſticus deferat, vim fieri declarant ſuprema tribunalia, quia licitá eſt quoad vtrumque effectum, deuolutiuum & ſuſpenſiuum, de quo habemus iura expreſſa, probat text. *in cap.ſignificauerunt, de teſtibus.* & ibi notat Innocent. & communiter Doctores. probat text. *in c.cùm ad ſedem.de reſtitutione ſpoliato.* & ibi gloſſ. magna *in fin.* & plenè Abb. *num.3.* dicens communem. probat text. *in cap.ex conqueſtione eodem tit.* text. *in clem. vni.de ſequeſt.poſſ.& fruct* (clem. *1.de cauſ. poſſ.& propri.* & vtrobique gloſſ. & Doctores. gloſſ. *in cap.ei qui appellat.§.de poſſ.2.quæſt.6.* vbi Archi. & communiter Doctores. Specul. *in tit.de appellat.§.in quibus verſ.6.nõ appellatur.* & ibi Ioan. And. Bald. *in l.vni.column.penult.in prin.* & ibi Salicet. *num.6.* dicens communem, *C.ſi de momen. poſſ.* Ludouic. Roma. *conſ.324. in prin.* Abb. *conſ.55.column.1. in volum.* 2. Decius *conſ.28.* Pariſ. *conſ.108.column.3.volum.1.* Ripa *in c.ſæpe n.3 de reſtitutione ſpoliat* Auguſti. Beroius *q.52. an iudex ſub n.8.* Alex. *conſ.99. Viſis proceſſibus l.5.* Bald. *conſ.366. quanquam n.4. lib.3.* Ioann. Corraſ. *in l.naturaliter §.nihil commune. ff. de acquir.poſſ.n.26.* Veſt. *in prax.l.7.c.3. n.2.* Capell. Tholoſ. *deciſ.ſin.n.2.* Guid. Pap. *tract.de appell quæſt.83.num.55.* Beneintend. *deciſ.79.n.1.* Marant. *in ſpeculo iudicio.6. par.tit.de appellatio.num.195.* Lancelor. Robert. *de attent.2.p.cap.12.lim.25.n.18.* Cæſar. Contard. *in repeti.l. vnica C.ſi de momen. poſſ.fuer.appella.lim.3. num.2.* Huberti. Zuchar. *in l.vlt.C.de edicto diui Adrian.num.44.* Viuius *commun. opin.22.* Couarr. *in practi.quæſtio c.17. ſub n.7.* Anton. Gom. *in l.45. Tauri. ſub num.fin.* Felicia. de Solis *in tract.de cenſibus lib.3.c.1.ſub num.11.* & ferè omnes cæteri Doctores ſuperiùs pro regula citati. hanc probant doctrinam, Ozaſc. *deciſ.Pedem.25. n.18. in fin.* Ioſeph. Ludouic. *in deciſ. Peruſ.20.num.19.& 20.* Marqueſ. *tract.de appellat.part.2.in commiſſ.appellat.cap.2. n.43.fol.38.& 54.fol.40.in 1. impreſſ.* Menoch. *tract.de adipiſcen.*

*adipiſcen.rem.*4.*q.*100.*n.*840.idem Marquef.*p.*1.*de commiſſ.in poſſ.ſalu.mand.de man.*&c.*cap.*21.*lim.*26.*num.*86. *fol.*242.*in* 2.*impreſſ.* Achil. Perſon. *tract. de adipiſcen. num.*346.*verſ. & quamuis fol.*269. plurimos citat,& ſequitur Contard.*vbi proximè d lim.*3.*num.*5.*& lim.*4.*n.*1. Ioan.Baptiſ.Ponta.*tract.de ſpol.l.*4.*c.*3.*n.*41. *verſ.verum. tom.*14.*fol.*305.

68 Hinc eſt, vt etiam in remedio recuperan *ex cap.reintegranda* 3.*q.*1. (cùm ſit remedium inuentum, & inductum à iure canonico)appellationi ſi non deferatur,vim faciet iudex, quod procedit non ſolùm quando intentatur in foro Eccleſiaſtico, ſeu canonico, verùm etiam quando intentatur in iudicio ſeculari (quòd rectè fieri valet) ita poſt alios probant Practi. Papienſ. *in forma libelli,in cauſa ſpoli. poſſeſſa. in verbo, per noſtram diffinitiuam n.*3.Nat.*conſ.*566.*lib.*3.*& conſ.*583.*n.*4 *& num.*13. *vol.*3.Ioannes Olden.*in tract. de iur. & aquitate tit.*12. Bal.*conſ.*321.*ad euidentiam præmittendum eſt, quòd aliquando.col.*1.*l.*3.idem Bald.*in c.querelam. col.*4. *verſ.ſed nunquid.de electio.*Ripa. *in cap. ſæpe in fin.de reſti. ſpoli.* Alciat.*reſponſ.*57.*n.*6.Ozaſc.*dec.*24.*in fi.* Menoch.*de recuper.poſſ rem.*15.vbi latè de materia) *à n.*641. reddunt rationem: quia cùm hoc ſit poſſeſſorium remedium iuris canonici, quo permiſſa eſt appellatio quoad vtrumque, & illud intentans intelligitur cum omnibus ſuis qualitatibus,inter quas eſt iſta appellationis permittendæ, quia qui aliqua diſpoſitione & priuilegio vti vult, debet vti eo cum omnibus ſuis qualitatibus,*l.vlt. §.ſed & ſi præfatam,& §.ſin autem hoc aliquis, verſ. cùm enim C.de iur.liber.*plura ſimilia affert Neuiz.*conſ.*87.*num.*14. quia res ſemper tranſit cum ſua qualitate,*l.age cum Geminiano C.de tranſactio.*

71 Sed huic propoſitæ regulæ, & declarationi ſolet per nonnullos replicari ex Æguidiana conſtitutione, qua expreſsè decilum ſtat,ab omni iudicio merè poſſeſſorio non licere hodie appellari,ſed primam ſententiam executioni mandandam appellatione pendente, cuius meminere protinus citandi, & alij plures; cuius quidem noua determinatione multi non indocti ſubſiſtunt. Sed reſponde, quòd ea non obſtante, præpoſita doctrina, 72 etiam hodie iure canonico procedit,quoniam Æguidiana conſtitutio eſt coarctata,& limitata ad certas cauſas, & ad certas perſonas dumtaxat, Veſtrius *in pract. lib.*7. *cap.*3. Cæſar. Contard. *de Æguidiana quæſt.*1. *& ſeqq.* item Æguidiana eſt localis,lata pro certis locis, & prouinciis dumtaxat, vt aduertit idem Contard.*de Æguidiana quæſt.*3. *à n.*1. Paz *in prax. de tenuta c* 12. *n.*22. 73 nec Æguidiana habet locum niſi in ſtatu Eccleſiaſtico Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubiecto,ex Pauli III.prouiſione,& confirmatione,vt aduertit Ioan.Baptiſ.Pont. *de ſpolio.p.*3.*cap.*3.*num.*42. Mohedan. *deciſ. Rotæ diuerſo.*112.*in prin.& num.vlt.p.*3.*lib.*1.*& deciſ.*185.*n.*2.*p.*3. *lib.*2.*& dec.*187.*l.*3.*p.*3.Paz *de tenuta,vbi proximè n.*24. intra limites tantùm temporalis Eccleſiæ iuriſdictionis, Cæſar Contard. *vbi proximè quæſt.*4.*num.*8. *ad medium.*Rot.*deciſ.*112.*n.*4.*lib.*1.*p.*3. *diuerſo.* nec habet lo- 74 cum inter perſonas Eccleſiaſticas, vt opinatur Octauian.Veſtr.*in prax.lib.*7.*c.*3.*num.*4. Hondedeus *conſ.*20. *num.*10.*l.*2. Chriſtophor. de Paz *vbi proximè. n.*27. Et 75 ideo commiſſio ſuper appellatione appoſita in Rota,ſolet dari cum clauſula (ſine præiudicio legitimæ executionis, quatenus Æguidianæ locus ſit) vt obiter dixit Lanc.*de attent.*2.*p.c.*12.*lim.*25.*n.*31.

76 Nec obſtat text.*in c.fin.*2.*quæſt.*6.vbi Archi. *num.*17. quòd illo decreto canonico eſt canonizata *l.*1. *C. ſi de momen.* & ſic etiam iure canonico prohibita intelligitur appellatio in poſſeſſorio,quia reſpondetur, quia illud c. *fi.verſ.de poſſeſſione.*non eſt iuris canonici,ſed ſunt verba Gratiani compilantis decretum, cuius verba non habent vim canonis,ideóque non canonizant. Ioann. Andr.*in additio.ad Specul.tit.de appellat. §. in quibus. verſ. ſexto ſub n.*8. Federic.de Senis *conſ.*76. *Domino auditori ſub n.*1.Men.*tract.de adip.poſſ.rem.*4.*q.*100.*n.*842.*&*843. *fol.*153.& Cont.*in l.vni.in* 2.*ratione decidendi.n.*31. *C.ſi de momen.poſſ.*Eſcacia *de appellat.q.*17.*limit.*6. *membr.*7. *num.*2.

Hanc tamen concluſionem. quòd iure Pontificio appellationi non deferens in poſſeſſoriis remediis iudex 77 vim nullam faciat, vt limites,velim in iudiciis poſſeſſoriis, quæ ſuperius ſummariiſſima dixi,vt in iis appellationi niſi iudex Eccleſiaſticus deferat, vim faciet manifeſtam,ſiquidem non ſuſpendat executionem ſententiæ, prout ita in remedio adipiſcendæ poſſ.*ex l.fin.C.de edicto diui Adri.*dixerunt,vt author huius opinionis Bald. *conſ.*141.*num.*1.*l.*1.idem Bald.*conſ.*203.*lib.*4.*& ex c.vlt. §.ſiquis* 2.*quæſt.*6. vbi Archidia. defendit Beroius *q.* 44. *per totam,*& ante eos fuit opinio Innocentij, *in c.paſtoralis n.*3.*verſ.ad hoc intelligendum.*Salicet.*in l.vnica C.ſi de momen.poſſ ſue.column.*3.*verſ.quæro ſecundò.*Menoch. *de adipiſcen.rem.*4.*quæſt.*1011.*n.*840.Eſcacia *de appella.q.*17.*limit.*6.*memb.*4.*num.*31.*& membr.*7.*n.*12. Zuchar. *in d.l.fin.C.de edicto diui Adri. n.*441. Tiraquell.plures referens *in tract.le mort ſaiſit.p* 6.*declaratio.*6.*n.*2. Couarr.*in practi. quæſtio.cap.*23.*num.*8. *verſ. tertia concluſio.* Lanc.Rob.*de attent.*2.*p.c.*12.*lim.*25. *n.*27. Ioſeph. Luc. *deciſ.*20.*n.*20.Menoch.*de adipiſcen.poſſ. rem.*4. *à n.*840. *cum ſeqq.* Petr. Beneintend.*concl.*79. *n.*7. *in fi.* Matta *de iuriſd.*4.*p.cent.*1.*caſ.*159.*n.*19.*&* 20.Riccius *in pra.dec.* 2.*p.deciſ.*203.*per totam.*

Et rationem reddunt, tum quia, vt *ſuprà* diximus,*&* 78 *l.quiſquis C.quorum appellat.non recip.& l.fin.ff.de appel. recip.*teſtatorum voluntates, & teſtamenta celeritatem, non dilationem requirunt, quia ideo cùm omnes cauſæ,quibus hæc militat ratio,omni iure canonico etiam, appellatio non ſuſpendat, diximus ſuprà hoc lib.3.c.1. & alibi paſſim, nihil mirum eſt hic caſus illo potiatur priuilegio iure canonico, pro qua opinione eſt text. *in c.vlti.§.ſi quis* 2.*quæſt.*6. & etiam quoniam ſi ius ciuile teſtatorum diſpoſitioni pietate, & charitate ductum multum fauet, multo plus debet fauere Pontificium, iuxta text. *in c.cum eſſes,de teſtam.* vbi Doctores, vt dixit Menoch. *ſuprà*, alia etiam vtitur ratione Couarr. *in d. cap.*23. *ſub d. n.*8.*verſ. tertia concluſio*, nec ſunt ferendi 79 Beroius,Beneinten.& Ioſeph.Ludouic. *vbi proximè* putantes appellationem hoc caſu eſſe prohibitam etiam iure ciuili, quoad vtrumque effectum, deuolutiuum & ſuſpenſiuum, cùm contrarium & rectè communiter ſuprà citati omnes Doctores dicant, & text. *in d. cap. vlt.§.ſi quis* 2.*quæſt.*6. eſto quòd ſit canonizata lex *quiſquis.C.quorum appellationes non recipian.* generaliter loquentes,& ſine diſtinctione debent intelligi, prout intelligunt eandem legem communiter Doctores, minimè admittatur appellatio quoad ſuſpenſiuum, ſecus quoad deuolutiuum,nec iure canonico cenſenda eſt immutata diſpoſitio *d.l.ſi quiſquis*, maximè cùm eo iure in poſſeſſoriis regulariter admittatur quoad vtrumque (vt dictum eſt.) ita Menoch.latè *d.rem.*4.*num.*841.*& ſeqq. ſurſúmque*, vbi exactè curat probare, illam legem non eſſe canonizatam, ſed eſſe à Gratiano inter canones relatam,quem vide.

Et ex identitate rationis, ſcilicet celeritatis, limita 80 vlteriùs præfatam concluſionem; vt ſcilicet iure etiam canonico appellationi ſit deferendum à ſententia lata in illis ſummariiſſimis iudiciis poſſeſſoriis præparatoriis ordinarij poſſeſſorij.ex iudicis officio,iuxta *l.æquiſſimum ff.de vſufruct.*de quibus ſuprà ad prin. cap. quoniam ſunt remedia extraordinaria, & inducta pro euitandis ſcandalis, & rixis eximminenti periculo inter litigantes, certantes poſſidere, quæ ratio multo fortiùs iure canonico impedit appellationem, & inſpecie ita ſcribit Beneintendi.*conſ.*79.*n.*6.*in fin.* plures adducit rationes Menoch.*de retinend. poſſ.rem* 6. *n.*49. Contard.*in d.l.vnica limit.*3.*n.*48.*& fin.* Ioſeph.Ludouic. *in deciſ.Peruſ.*20.*n.*11.*p.*1.Lancel.*tract.de attent.*2.*p.c.*12.

*lim.*25.*num.*26. Escacia *de appellat. q.*17.*lim.*6.*membr.*1. *num.*4.

Idem etiam arbitror esse dicendum iure canonico, 81
ac iure ciuili(secundùm quæ suprà probaui)appellationi non esse deferendum interpositæ à sententia lata in remedio illo saluberrimo, ex Saluiano interdicto, nam cùm in eo diximus,summariè agi,& nec admitti exceptiones altiorem indaginem requirentes, & alias specialitates, ita nec iure canonico admittendam appellationem quoad deuolutiuum, quod ita inuenio Rotam determinasse 14. Octobris 1566. quæ est decisio inter collectas per Caputaq.222. incipit *Æguidiana*, cuius etiam meminit Lancelo. *de attent.*2 *part. cap.*12. *limit.*25. *n.*10. ita etiam terminauit Rot.teste Seraphino *dec* 10143.2.*tom.*vbi latè prosequitur,in quibus quidem determinauit, appellationi in Saluiano interdicto emissæ non esse deferendum.

Præfatam autem conclusionem, vt in possessoriis 82
non appelletur,declara,vt procedat, & locum habeat in terminis,de quibus loquitur,scilicet,in causis meriè possessoriis,vt secus sit,quando possessoria causa est mixta, scilicet cum petitorio, quoniam tunc ratione mixturæ à tota sententia admittitur appellatio, vt est videre in remedio recuper. *ex l.si quis in tantam. C. vnde vi.* vt in vnum plures allegem videndum Menoch. *de recuper. poss. rem.*9.*à num.*316. Anton. Gom. *in l.*45. *Taur. sub num.*194.*post prin.*Lancelot.Robert.*de attent.*2 *p.c.*12. *limit.*25. *n.*14. Maranta *de ord.iudic.* 6.*p.tit.de appellat. num.*303. per rationem autem summa cum diligentia 83
explicuimus suprà lib.2. c.7. à n 88. cum sequentib. vt scilicet, quando causa petitorij simul tractatur cum possessorio,vel ex natura causæ,vel aliter ex oppositione, & permissione partis tacitè,aut expressè, & super vtroque lata est sententia,cùm petitorium vt potentius, & magis dignum præponderet, supprimat & absorbeat possessorium,tanquam minus principale, & sic appellatio in totum sententiæ executionem impedire debet, ita vt hoc casu qualitas affirmatiua præualeat negatiuæ, de cuius rationis iustitia, & comprobatione ibi *in d. cap.*7. *num.*88. *cum pluribus sequentib. in* 2. *distinctionis membro*,exactissimè poteris videre,vbi pariter multa ad propositum adnotatione dignissima, quæ consultò non repeto.

Quo loco plurimos Doctores adduxi tractantes de hac mixtura possessorij,& petitorij, varia exempla con- 84
stituentes, an & quando mixtura dici potest, vt in eo casu appellatio permissa sit à tota sententia, ex rationis specialitate, quæ inter possessorium & petitorium viget, cuius causa hanc mixturam pro limitatione apposuimus ad distinctam conclusionem vniuersaliter appositam suprà d. c.7. vbi tractauimus an à sententia habente aduersam qualitatem prohibitiuam, & permissiuam appellationis; sit admittenda appellatio in totum, nécne. quare ad prædictos Doctores potes pro materia recurrere, & vltra illos vide etiam Christophor. de Paz *in tractatu de remot. cap.*13.*& à num.*612. *&* 61. *cum seqq* Mier. *de inuocat.* 2.*p quæst.*32.*à n.*53. *& seqq.in nouiori impressione.*Marescot.*variar.resolut.lib.*2. *c.*25. *a n.*43. *& suprà fol.*138 Giurb. *decision.*101.*per totam.* Et aduerte, ne decipiaris, quia aliquando Doctores gene- 85
raliter loquuntur, quòd à sententia mixturæ datur à tota appellatio. quia illos debes intelligere de hac mixtura possessorij & petitorij, quæ propria est mixtura, quid autem (extra hunc casum) in sententia, qua diuersitas qualitatum reperitur complicata, sit dicendum, vide quæ diximus dict.lib.2.cap.7.per totum, vbi latè.

Hinc est, vt etiam in iudicio ad exhibendum, si pro- 86
pter non exhibitionem reus fuisset ad interesse condemnatus, datur appellatio ab huiusmodi condemnatione interesse. Bar. *in l.*2. *columna.*2. *num.*5. *ff. de appellat.recip.* Bal.*in l. vnica sub num.*15. *C.si de monet. poss.* & ibi Cæsar Contard *in limit.*14.*n.*20. & 24. Ioann. de Ami.*consil.*147.*super dubio n.*3.ibi,*item in actione.*Nicel. *in tract.de concor.gloss.concor.*6.*fall.*6.*moder.*13.*sub n.*27. Ozasc.*decis.*25. *n.*11. & post Specul.*tit. de appella.*§.*in quibus n.*12.Cont.*d.l.vnic.oppos.*4.*n.*2.4. & 5. Ruginell. *tract.de appella.*§.2 *c.*3.*n.*695.*vers.*24 *in fin.*

Et loquendo generaliter in omni iudicio possessorio, 87
in quo fit condemnatio interesse proprer non facultatem rei restituendæ,Escacia *de appell.q* 17 *lim.*6.*memb.*9. *num.*22 *& memb.*8. *n.*19. & Melius *memb.*5. *sub n.*1. *& memb.*4.*num.*128 *& memb.*6.*à n.*5. *& seqq.* vide in optimo casu per Aloys.Riccium *in prax.dec.*2.*p.decis.*200. & de ratione huius doctrinæ vide quæ latiùs dixi suprà *lib.*2. *d. cap.*7. *à num.*132. *cum pluribus seqq.* quibus & hæc adde.

Quid autem sit dicendum in possessorio super iurisdictionalibus, & aliis, quibus debet iustificari possessio 88
cum titulo, an admittatur appellatio suspensiua, vide quæ late Escacia *de appell. q.*17. *lim.*6. *memb.*9.*à n.*85. *& à* 52. & latiùs *art.*109.Mier.*de maior* 3.*p quæst.*24 *à n.*56. *& suprà*,quos vide, quia dissentiunt in resolutione,præcipuè Escacia.

Et ex eadem ratione idem est respondendum in re- 89
medio retinen. poss. ex interdicto de aqua quotidiana, & æstiua,de qua latè per Menoch *de retinen. poss. rem.*6. *per totum*, nam à sententia in eo lata nisi iudex deferat, vim facit,quia legitima,habet enim hoc interdictum admixtam causam proprietatis, *l. vlt.§. vlt. ff.de aqua quoti. & æstiua.*ita per Bal.*in l.vnic.column.*2. *versic.quæro quid si.C si de moneu.poss.fuer. appell.* & Alber.*in l vlt.n.*3. *C. qui leg.per.* habent *stant.* vbi etiam dicit, quòd quando possessorium habet admixtam causam proprietatis, locum non habet dispositio illius l.fin. quam vide, sequitur in terminis Menoch. *loco proximè citato n.*164. 90
& seqq.

Et ex identitate rationis reperendum idem est in re- 91
medio possessorio adipiscendæ *ex l. fin. C. de edicto diui Adri.* quando possessor conuentus asserit se pariter hæredem scriptum in testamento solemni, atque ita parem titulum ostendit,quia tunc a sententia contra se lata, appellationi emissæ iudex si non defert, vim faciet,quia licita est quoad vtrumque,ita censuit Anton. Niceil. *in tractatu de concord.gloss.in concord.*1. *num.*28. motus Baldi responso *in cons.*281 *lib.*3. *aliàs consil.*141. *præmissis verbis lib.*1.idem Bal *in l.vnica num.*4.*versic.*4. *nos dicimus C si de moneu.poss fuer.appell.* post innocentium ab eo citatum, & Baldi consilium intelligit & declarat Menoch. *de adipiscen.rem.*2. *n.*861. *cum seqven* 92
tib. quando fuisset probabilis dubitatio, quis eorum esset hæres, quia tunc necesse est ingredi iudicium petitorium, atque ita probare se hæredem, cùm ergo eo in casu fuit disputatio petitorij admissa, iustè iuréque à lata sententia appellari potuit,prout Bal.*in d.consil.*141. refert in additio. Capellæ Thol.*quæst. vlt. num.*2.*versicul.item nisi fuerit* huius articuli latissimè declarat casus. quibus procedit, Menoch *vbi proximè à num.*856. *cum sequentibus.* vbi *numero* 862. adducit in omnibus possessoriis, quòd si exceptio respiciens proprietatem, 93
quæ repelli poterat; fuit admissa, est super ea cognoscendum, ex his, quos ipse *de recuper. rem. quæst.*15. ac ideo cùm à tali iudicio emittatur appellatio cùm sit à sententia lata in possessorio mixto operabitur effectum suspensiuum. ex præfatis Doctoribus, & ex Bald. *consil.*367.*l.*1.Iss.*consil.*187.*l.*2. Ozasc.us *dec. Pedem.*25. *col. vlt. versic.item quando lata* Enimuerò vbi possessorium habet admixtam causam proprietatis, non dicitur 94
momentaneum,Alber.*in l.vlt.n.*3 *C qui legit. person.habent stan.*nec statuta disponentia circa possessorium,merum intelligitur, nec extenditur ad possessorium mixtum,ita Menoch. *in tract. de retinen. poss. rem.*5. *n.*97. *&* 95
*rem.*6.*n.*166.

Et hac ratione attenta idem dixere nonnulli circa 96
reme

remedium adipiſci ex Saluiano interdicto, non quod ſui natura habeat admixtam cauſam proprietatis, (quia vt ſuprà diximus) merum poſſeſſorium eſt, ſed quando ſic contingit, vt aliqua cum cauſa petitoria reſpiciente ſimul tractetur, quia tunc appellationi eſſe deferendum, reſpondet Sarmi. *de reddit. Eccleſ. cap. 2. n. 27.* ex Baldi *conſil. 141. præmiſſis verbis lib. 1.* quæ doctrina quando in hoc interdicto verificari poſſit, locum habeat, & vera ſit, vide omnino Menoch. *de adipiſc. rem. 3. à n. 187. cum multis ſequentibus.*

97 Quid autem ſit dicendum, quando in ſententia poſſeſſorij pariter ſit condemnatio fructuum damni, aut intereſſe, latiſſimè, & accuratè examinauimus ſuprà lib. 2. cap. 7. à num. 56. in ſecundo membro diſtinctionis, vbi alia etiam videbis, & de pluribus aliis generalibus limitationibus huic concluſioni, & regulæ poſſeſſorij, vide Anton. Gomez *in d. l. 45. Tauri num. fin.* Maran. *in Specul. 6. p. tit. de appella. à num. 294. cum ſequentibus.* Lancelot. *de attentat. 2. p. cap. 12. limi. 25.* Menoch. *de adipiſcen. rem. 4. à n. 826.* & alibi paſſim per Doctores ſuperiùs relatos.

98 Vnum tamen ad præmiſſa neceſſarium non omitto, quod quamuis in iudicio poſſeſſorio paſſum ſit, agi de proprietate, ſimul atque mixtum tractetur: ſi tamen ſuper poſſeſſione dumtaxat, & non ſuper proprietate ſententia lata fuerit, appellationi non deferens vim non faciet, quia huiuſmodi appellatio nec ſuſpendit, nec hoc caſu impedit executionem prædictæ ſententiæ, ita determinauit Rota *deciſ. 273. n. 1. & 2. p. 1. diuerſo. & deciſ. 34. n. 8. p. 2.* Decius *conſil. 28. per totum.* Corraſ. *conſil. 10. numero 3. lib. 4.* Cæſar Cantar. *in l. vnic. C. ſi de momen. poſſ. fuer. limi. 2. ratione mixturæ §. 5. num. 13.* Chriſtophor. de Paz *in tractatu de tenut. cap. 13. num. 62.* itaque nos loquimur in dictis caſibus, quando ſimul terminatur poſſeſſorium, & petitorium, vel ſimul vtraque ſententia concurrit.

99 Pariter & ſupradictam noſtram regulam intellige, quando agitatur de iudicio meri poſſeſſorij, ſecus autem quando de poſſeſſorio tractatur per viam contractus, vt puta quando quis promiſit fundum, domum, aliámve ſpeciem alicui, quoniam à condemnato ob illum contractum appellationi emiſſæ deferendum eſt,
100 vt probant Bal. *in conſil. 210. in fin. vol. 5.* Maran. *de ord. iudic. 6. p. tit. de appellat. num. 305.* niſi ad eiuſdem ſpeciei poſſeſſionem agatur mediante inſtrumento guarentigiato, quoniam aliter eſt dicendum, dicemus (Deo dante) infrà lib. 4. interim videndus Parla. *lib. 1. rerum quotid. c. 10.* Amador. Rodrig. *de executio c. 5. n. 24. verſic. cuius executioni & verſ. ſeqq.* & ſuperiùs *à n. 21.*

101 Et quòd quando agitur ad poſſeſſionem principaliter, & immediatè vigore contractus, poſſit appellari; probat idem Bald. *in l. vnic. col. 10. verſ. & nota ibi §. ſi quis promiſit. C. ſi de momen. poſſ.* dicens quòd ſi quis promiſit mihi tradere nudam poſſeſſionem, & iudex ſententiat, eam mihi tradi: poteſt condemnatus, & obli-
102 gatus appellare, quia nullum ſupereſt ei petitorium contra pactum, idem (inquit) eſt ſi poſſeſſorium in
103 ſtipulatione deductum ſit, & idem ſi quis petat ſe inueſtiri de feudo, quia agit ex contractu. idem quod Bal. tenent. Nicell. *tract. de concor. gloſſ 6. fall. 6. mod. 6. ſub num. 26. fol. 191.* Oza ſc. *deciſ. Pedemont. 25. ſub n. 11.* Marquel. *tractatu de commiſſ. p. 2. in commiſſ. appella c. 2. n. 49. fol. 39.* Cæſar Cantar. *in l. vni. limi. 1. num. 76. verſic. alind exemplum.* & latè *limi. 14. n. 1. & ſeqq. C. ſi de momen. poſſ.* Rot. *deciſ. 356. n. 8. p. 1. diuerſ.* & alios citat Eſcacia *de appell. q. 17. limi. 6. memb. 9. à n. 78.* vbi quod idem
104 eſt in condemnato ad liberè dimittendum poſſeſſionem, vt poſſit appellare, quia continet mixturam, de quo per eum *n. 20.* & d. Rotæ deciſio.

Et iuxta hæc nota vnam elegantem Rotæ deciſionem
105 857. in recollect. nouiſſ. per Farina. 2. p. Fuit tentum, quòd ſtante pacto tranſactioni appoſito, quòd deficiente fratre Franciſco in ſolutione, liceret monaſterio Carthuſienſi Piſarum propria authoritate poſſeſſionem domus recipere, poſſeſſio in vim pacti capta, non aliter obtenta ſententia declaratoria, fuit valida, Caſſiad. *deciſ. 7. n. 1. de loca.* Clarius *in verb. emphyteu. q 11. & 26* 106
cum relatis per Aſinium *in pract. §. 7. limi. 48 n. 3.* nec referre, quòd iudicem adiuerit, quia cùm poſſit propria authoritate hoc facere, potuit etiam ex vrbanitate petere à iudice licentiam ingrediendi, & ſatis eſt, quòd huiuſmodi ratione præſeruauerit ius monaſterij. Ale- 107
xand. *conſil. 131. n. 3. lib. 4.* Afflict. *deciſ. 226. & deciſ. 460.* Iſſ. *in l. 2. n. 113. C. de iure emphyteu.* Moder. *de attent. 2. p. c. 4. amplia. 1. n. 2. &* 4. minus etiam obſtare, quòd poſſeſſio capta fuerit pendente termino ad appellandum; nam cùm ad poſſeſſionem non fuerit actum ex contractu, ſed vigore clauſulæ conſtituti, & clauſulæ quòd poſſit capi poſſeſſio propria authoritate; non erat locus appellationi. Contard. *in l. vnica limi. 24. n. 7. C ſi de momen. poſſ. fuer. appell.* & in conſequenti pendentia termini, vel appellatio interpoſita non poterat impedire illius executionem, Barb. *conſil. 10. n. 1. lib. 3.* Guid Pap. *conſ. 219.*
n. 7. Roland. à Valle *conſil. 77. num. 20. lib. 2.* tanto ma- 108
gis quòd licèt fuerit actum ad caducitatem, illa tamen fuit incidenter, non autem principaliter deducta, quo caſu denegatur appellatio, iuxta tradita per Decium *conſ. 28.* Contar. *d. l. vnic. q. 15.*) Hactenus de dicta deciſione.

Et quod dicitur in d. Rotæ deciſione, quòd quando 109
agitur ad poſſeſſionem non vigore contractus principaliter, ſed vigore clauſulæ conſtituti in ea appoſitæ,
vt non ſit licita appellatio, tenet Paul. Caſiren. *conſ. 43.* 110
videtur lib. 1. n. 4. quia tunc debitor nolens tradere poſſeſſionem, videtur ſpoliare, Eſcacia *de appell q 17. limi. 6. memb. 9. à n. 80.* qui *num. 79.* poſt Bald. *vbi ſuprà.* & Contard. *in d. l. vnica, limi. 14. n. 2. & num. 4. in fi.* quòd filio 111
petente inueſtituram feudi per vtile interdictum quorum bonorum, non dabitur appellatio.

Quod etiam procedit, quia ſi immediatè actum eſt 112
non ex ipſo contractu, ſed aliquo interdicto poſſeſſorio licèt acceſſoriè, ſeu in conſequentiam deducatur contractus, & eius validitas, non datur appellatio, Contard, latè *in l. vnica limi. 14. n. 3.* & vide *à n. 1. cum ſeqq* & Eſ- 113
cacia *d. limi. 6. memb. 9. à n. 81.* quod comprobatur ex eo, quòd ipſe latè *à n. 110.* vbi quod oſtendens titulum ad conſequendam poſſeſſionem petitam, no dicatur agere poſſeſſorio mixto.

Aliud etiam poteſt reddi exemplum, quando ſcilicet 114
ſententia habet complicatam cauſam falſitatis, quia
tunc etiam appellatio admittitur, ſuſpenditque etiam bonorum poſſeſſionem ſecundùm tabulas, text eſt. *in l. 1.* & ibi Bal. & Salicet. *C. de bonorum poſſ. ſecundùm tabul.* Bal. *in l poſt ſententiam n. 6. C. de ſentent. & interlocut. omni.* Nicel. *de concor. glo. concor 6. fall. 6. ſub n. 26. modera. 3. fol. 191* Rota *deciſ 322. n. 1. p. 1. diuerſo. Domini dixerunt,* &c. de quo & de ratione vide Eſcaciam *vbi proximè n. 84. & ſeqq.*

Ac denique tunc admittitur appellatio à ſententia 115
lata in poſſeſſorio iudicio, quando ſcilicet grauamen ex ea illatum non poteſt reparari iudicio petitorio, putà quia condemnato iudicio poſſeſſorio, ad poſſeſſionis & rei reſtitutionem, nulla competit actio in re, ſed eius retentionem dumtaxat, & iuxta caſum text. *in l. qui exceptionem, § ſi pars. ff de condictione indebiti.* vbi Cuman. *n. 27.* & iuxta *l. ſi in arca. ff. de condictio. indebiti.* Bal. *in l.* 116
vni. n. 7. verſ. quæro quid ſi non agitur poſſeſſorio. C. ſi de momen poſſ. fuer. appell. vbi ait, quòd quando iudicium poſſeſſorium mouetur contra detentatorem, vt puta commodatarium, ſi contra eum fertur ſententia, poterit ille appellare; rationem reddit, quia non poteſt commodatarius petitorium mouere, atque pariter nec ei illatum damnum reparari Bald. *in l. 2. num. 22. C. de Epiſcop. audi.* Bar. *in lib. 2. num. 3. ff. de appell. recip.* Caſtren. *conſil. 46.*

col.

*col.2.versic.pro hoc fallit.lib.1.*Decius *in l.1,col.3.vers.secundo quando.C.de bon.poss.secundùm tab.* Anton. Nicel. *in tractatu de concor. gloss. concord.1.à num.31.* Ozasc. *decis.Pedemont.25.n.11.* Menoch. *de adipiscen. rem.4.à num.*803. vbi probat, hoc casu etiam exceptionem dominij, atque ita impedire possessorium. Et vltra supradictos hanc nostram doctrinam, & limitationem probant Cardin. *in cap. cùm ad sedem, ad fin.* vbi Abb. *num.*30. Petr.Giall.*num.*125. *de restitutione spoli.*Capic. *decis.*34.*num.*5.Stephan.Aufrer.*in additio. ad decisionem vlt. Capell. Tholos. num.*3. Rebuff. *ad ll. Galli. tract. de liter. executio.art.9.glos.5.n.*10.*cum seqq. & art.*10. *gl.1. num.*8. Maran.*de ord. iudic. 6.p. tit. de appell. num.*299. Duen. *regul.*52. *num. fin.* Matesila. *in d. l. vnica num.*2. *&* 7. de quo etiam latè Christophor.de Paz *tract de tenut. c.*12. *à num.*31. *cum seqq.* latè etiam prosequitur
117 hanc doctrinam, & limitationem post Cæsarem Contar. & alios,Escacia *de appell.q.*17.*limit.*6. *membr.*8. *per totum.* vbi eius varia reddit exempla omnino videnda, & Pax etiam modò citato loco.

Sed pro coronide huius capituli illud annectere li-
118 bet, valde vtile circa illa remedia possessoria summariissima, quorum ad principium meminimus ex officio iudicis inductum, iuxta *l. aquissimum.ff.de vsufruct.*quæ sunt præparatoria ad possessoria ordinaria, quæque (vt diximus) durant solùm vsquequo lata sit sententia in
119 ipso possessorio ordinario, vt scribit Neuiz. *consil.*30. *num.*7. Benecinten.*concl* 79 *num.*4. tanquam præparatorium, ex *l. liberis § vlt. ff. de liberali causa.* & reuocatur nunc in dubium,quid si lata sententia super possessorio ordinario contra eum, pro quo in summariissimo fuit pronuntiatum, & interloquutum; fuerit appellatum, aut supplicatum; an ei adhuc proderit ea interlocutio, & an adhuc durare dicetur appellatione, aut supplicatione pendente à possessorio ordinario; in quo respondeo, quòd cùm huiusmodi interlocutoria dumtaxat durat, vsquequo lata sit diffinitiua in possessorio ordinario, ex Doctoribus citatis, non obstante appellatione pariter exequi debet (vt hactenus dictum est) sequitur; vt illa prior interlocutoria finem tunc habeat, quando diffinitiua effectum fortitur, vt optimè & elegantèr considerauit Menoch. *de retinen. poss. rem. vlt. num.*50.*&* 60.& sic exequenda erit sententia diffinitiua lata in ordinario possessorio, nec interlocutoria impedimento esse debet, nec potest priuilegium diffinitiuæ huic auferre.

120 Et obiter aduerte, quod (sicut superiùs dictum est) possessio datur hæredi instituto, vigore *l.fin C.de ed.Elo dini. Adri.* non obstante appellatione fauore testatoris, multo magis deneganda est ipsa appellatio à sententia seu pronunciatione de aperiendo testamentum, vt probat text.*in l.fin.ff. de appellat. rec.p.& in l.quisquis* 6. & ibi B.Bal. Salicet. & Paul de Cast.*C.quorum. appell. non recip.* quam legem Gratianus posuit *in cap.vlt. vers. si quis etiam ausus fuerit.*2.*q.*6. Innocent.*in cap. Pastoral. num.*3.*vers.ad hoc ita.de off. deleg.* Archidiac. *in d.c fin. num.*16.2.*q.*6. Specul *tit. de appellat. § in quibus n.*10. *vers.*8. *lib* 2. Maran.*in Specul.p.*6.*act.*2. *prin. in verbo & quandoque appellatur limit.*19.*num.*222.*fol.*506. Rebuff. *tract.de appell.glos.vni art.*9.*n.*10.*tom.*3. Menoch. *tract. de adipis. poss.rem.*4.*n.*7.*fol.*25 Et est ratio, quia apertura testamenti celeritatem requirit, *ex d.l fin.*

121 Et iterum à decreto siue iudicis mandato executiuo relaxatio de euacuando, vel (vt dicitur) de tractando appellationi ei deferri, quia caret suspensiuo, tenent citandi DD eo quòd sit causa summaria & priuilegiata, celeritatem desiderans. Gramaticus *decis.*5 S. *num.*15.*&* *seqq.*Cæsar Contard.*in l.vnica n.*4 *C.si de mom.poss.*Alex. *in l.1.num.*52. vbi Iff.*num* 45.*vers. quarto adde ff. solato matri.*& post eundem Contard. *q.*20.*num.*2. *versic. contrarium & num.*3.& Bald.*in eadem l. vnica num.*1. dixit Escacia *de appell.q.*17.*limit.*6. *memb.*2. *num.*36. & idem *lib.*1 *causa.cini lib.*1.*causa.cui.& crim.c.*5.*à num.*53.*cum seqq.*latiùs Marchesa.*tract.de commiss.*1.*p.c.*20.*per totum in secunda impressio. fol.*217. qui *num.*2. aduertit quòd licèt aliqui ex iis DD.loquantur de fabro prope domum scholaris seu Doctoris malleante, tamen ipse cum Gramatico idem firmat in inquilino,& conductore, de quo latiùs per eum erit videndum ibi.

CAPVT XIII.

A sententia lata à iudice, vt bono viro arbitrante, vel arbitro iuris, vel in iis, quæ iudicis arbitrio regulato, vel etiam libero, relinquuntur. seu etiam conscientiæ, potestati, enúve mero officio; appellationi interpositæ non deferens vim an faciat; vbi etiam quid ab actibus, & sententiis negatiuis.

SVMMARIVM.

*Reductionis sententia lata à iudice, vt bono viro appellationi non esse deferendum,qui teneant.n.*1.

*Sententia reductionis licèt admittat appellationem,an nihilominus ea pendente sit exequenda.n.*2.

*Reductionis sententiam admittere appellationem suspensiuam,qui cum Baldo subscripserint.n.*3.

*Contrarietas perplexus & varius redditur, in resolutione huius articuli.n.*4.

*Baldi distinctio refertur.n.*5.

*Reductionis iudice confirmante arbitramentum non licere appellari, secus ab eo illud infirmante,qui tenuerint,recensentur.n.*6.

*Appellationem esse licitam à iudice adito per viam reductionis, vt bono viro,vt magis communis & aquior opinio resoluitur.*7.

Quæ procedit siue ipse iudex moderetur, siue confirmet, vel infirmet arbitramentum.ibid.

*Et hæc opinio maximè procedit si sententia feratur ad fauorem eius, qui petit reductionem.n.*8.

*Reductionis sententia an admittat appellationem iure Regio.n.*9.*remissiuè.*

*Laudi executio non est facienda pendente reductione ad iudicem vt bonum virum,vt verior opinio resoluitur,& quot sint in hoc articulo.n.*10.

*Iure Regio hæc opinio innouata est.n.*11.

*Laudi executio fit si sit inter partes conuentum.n.*12.

Vel si sit ab aliquo statuto sic inductum.ibid.

Et de aliis limitationibus,remissiuè.

*Reductio arbitramenti si petatur post illius arbitramenti executionem,illam non reuocat,nec impedit.n.*13.

*Ab arbitratoribus & eorum arbitramento non licet regulariter appellare, sed reductio peti ad arbitrium boni viri.n.*14.

*Reductio ad arbitrium boni viri intra decem dies debet peti regio.n.*16.

*Reductio an etiam iure communi debet peti intra decem dies.n.*17.

*Reductio coram quo iudice sit petenda,& de variis opinionibus.n.*18.*remissiuè.*

*Reductio debet peti intra decem dies etiam iure canonico. num.*19.

*Arbitri sententia an sit exequenda non obstante appellatione.n.*20.*& seqq.*

*Arbitri sententia quando emologatur tacitè vel expressè. num.*21.

*Ab actu quem quis approbauit, non potest appellari.n.*22.

*Appellari quando possit ab arbitri sententia, qui pro materia videndi.n.*23.

*Arbitri sententia etiam pacto nudo facto compromisso iure canonico recipit appellationem,& de ratione.n.*24.

Ab

Ab arbitris iuris electis scilicet, super recusatione, aut cõpetentia inter iudices Ecclesiast. appellari, an liceat. n. 25.
Arbitri iuris habent iurisdictionem à lege, & coram illis coguntur partes litigare, sicut coram iudice. n. 26.
Arbitri iuris habent à lege iurisdictionis tertiam speciem equiparatam delegatæ. n. 27.
Ab arbitris iuris licèt appellare, quemadmodum & ab aliis iudicibus. ibid.
A iudice habente arbitrium à lege, homine, seu statuto, appellari licere, qui teneant. n. 28.
A iudice cuius arbitrio aliquid committitur siue in ciuilibus, siue in criminalibus, qui teneant. n. 29.
Iudex in arbitrariis argui non potest, quia tunc Deum iudicem rei huius cognitorem habet. n. 30.
A iudice cuius arbitrio aliquid relinquitur, non licet appellari in parvis & leuibus, secus in grauibus, in quibus quis enormiter læsus est n. 31.
In arbitrariis super re magna quemadmodum enormiter læsus iudicetur. n. 32.
A iudice habente liberum arbitrium, seu absolutum à lege, seu statuto, vel homine, non licet appellari. n. 33.
Liberum arbitrium ex quibus verbis, & clausulis datum iudici intelligatur. n. 34. remissiuè.
Clausula & verba, quibus arbitrium regulatum seu boni viri, iudici datum sit. n. 35. remissiuè.
A iudice cuius conscientiæ aliquid terminandum, seu faciendũ committitur appellationi emissa non defertur. n. 36.
Conscientia vbi sit onerata iudici siue iure, siue forma commissionis rescripti, appellatio nec suspendit, nec impedit executionem. n. 37.
A iudice, cuius conscientiæ aliquid committitur, appellatio est prohibita quoad suspensiuum effectũ dumtaxat. n. 38.
Conscientiæ solus Deus superior est, & ideo ad alium vt inferiorem appellari non debet. n. 39.
Conscientia iudicis vbi non est onerata simpliciter, sed aliquid simul sit appositum respiciens iustitiam, appellatio non est prohibita. n. 40. & 47.
Appellari non potest ab aliquo, cuius conscientiæ aliquid declarandum committitur, quando declarationem iuramento firmauit, quod proceait non in iudicio. n. 41.
Dicto alicuius vbi sit standum ex quacumque dispositione, intelligitur iurato, non aliter. n. 42.
Dicto alicuius promittens stare, intelligitur iurato, non aliter. n. 43.
Curare non debet aliquem iudex, cuius conscientiæ aliquid iudicandum est commissum. n. 44.
De materia quando aliquid conscientiæ alicuius committitur, remissiuè. n. 45.
Conscientia cui aliquid terminandum committitur, debet esse cum iudicio discretionis. n. 46. & 47.
Potestati iudicis quando aliquid relinquitur, id non subiicitur iudicis necessitati. n. 48.
A iudice, cuius facultati & potestati aliquid faciendum relinquitur, non licet appellari. n. 49.
Index si ex statuto potest aliquem carceratum sub fideiussoribus relaxare, si non fecerit, non appellatur. n. 50. Declara vt ibi.
A iudice facultatem dispensandi habente, & id negante, non licet appellare. n. 51.
Delegans meram habet facultatem reuocandi iurisdictionem delegatam. n. 52.
Appellatio non admittitur ab auocatione iurisdictionis facta per delegantem superiorem. n. 53.
Quod procedit siue auocatio fiat sine causa, aut cum ea, aut cum leui, quia non licet appellari. n. 54.
A iudice denegante id quod facere potest ex suo mero officio appellari non valet. n. 55.
A iudice non supplente de facto cum potest, nec ladit, nec licet appellare. n. 56.
Officio iudicis mercenario quod potest exercere motu proprio, quando aliquid committitur, ab illud negante non appellatur. n. 57.
Secus de officio iudicis nobili, quod deseruit actioni propositæ, & de vtriusque exemplis. n. 58.
Appellari non potest à iudice suum officium non interponente, quando pars interponendum non petit. n. 59.
Procuratorem inhabilẽ si iudex non repellat, licet possit ex officio, non licet appellari per partem id non petentẽ. n. 60.
Ab iniusta denegatione officij implorati licet appell. n. 61.
A iudice negante id cuius facultati relinquitur, non appellatur, secus quando concedit, sed ex eo pars lædatur, quia tunc appellatur. n. 62.
Index cuius facultati & voluntati aliquid committitur, sicut cogi non potest per superiorem, ita nec appellatur ab illo. n. 63.
A iudice faciente quod facere, præcisè cogi & compelli poterit, non appellatur. n. 64.
A iudice obtemperante literas requisitorias, & permittente executionem, cùm illis obtemperare teneatur, non appellatur. n. 65.
A iudice nolente adimplere iustas requisitorias, cùm possit per superiorem compelli, potest appellari. n. 66
Ab ordinario recusante sine causa instituere præsentatum, vel confirmare electum, appellari licet, vel etiam superiorem adire per viam recursus. n. 67.
Ab ordinario negante licentiam iustam Rectori, vel alteri beneficiato, licita est appellatio. n. 68.
A iudicis tarditate in ministrando iustitiam, vel illam negante licet appellare. n. 69.
Tarditas & negligentia iudicis in ministrando iustitiam arguitur ex trina monitione. n. 70.
Iudex negligens, à quo appellatum est, non potest reuocando grauamen reassumere iurisdictionem. n. 71.
Ob negligentiam, & tarditatem iudicis superior adiri potest per viam querelæ. n. 72.
Concil. Trid. sess. 24. de reform. c. 20. explanatur in illis verbis (nisi Episcopus priùs requisito, eóque negligente procedat, &c.) n. 73.
Error dicentium appellari non posse ab actibus & sententiis negatiuis dãnatur, & eorum falsa fundamenta. n. 74.
Attentatum non adest, ergo non adest violentiæ recursus, non est bonum argumentum. n. 75.
Delatio negata iustæ appellationi sufficit ad recursum regiũ postulandum, cùm sit pars & principiũ violentiæ, ex qua animi deliberatio ad illam inferendam detegitur. n. 76.
Ab actis & sententiis negatiuis siue diffinitiuis, siue interloquutoriis appellationi deferendum, si sit legitima. n. 77. vbi plura exempla recensentur.
Appellationi ab actu negatiuo si iudex deferre non teneretur, licitè posset ad vlteriora procedere, cùm retineat iurisdictionem. n. 78.
Appellari vbi non licèt, iudex licitè potest ab vlteriora procedere appellatione non obstante. n. 79.
Argumentum validum est, appellatio non suspendit, ergo iudex procedens non attentat. n. 80.
Sicut econuerso. ibidem.
Iudex deferens appellationi minimè deferendæ, abdicat à se omnem iurisdictionem, & vltrà validè nequit procedere. n. 81.
Sententia negatiua non trahit secum executionem à iure, nec iudice, cùm ius hoc illi priuilegium attribuat, quando legitima stat appellatio. n. 82.
Sententiæ etiam secum executionem trahentis effectum suspendit appellatio legitima. n. 83.
Iudex non deferens appellationi legitimæ virtute regij decreti, aut aliàs in proxima est causa attentandi, & vim inferendi. n. 84.
Iudex, si à denegante admittendam meam probationem, vel instrumenta non admittatur appellatio virtute decreti Regij, poterit ad sententiam diffinitiuam procedere. n. 85.
Ab actis & sententiis negatiuis appellationi legitimæ, si vim non adesse declaretur, & potiùs videretur auxilium violentiis præstare. n. 86.
Redduntur exempla. n. 97. & suprà.

Grauamen in actis & sententiis negatiuis fortius est, ac magis qualificatum est grauamen exequutum, in quibus ratio appellandi potentior viget, quam in cæteris. n. 88.

Regius Senatus in cognitione per viã violentiæ ab act. lib. negatiuis, solum inquirit, an appellatio de iure sit legitima, quæ si talis reperiatur, vim fieri decernit indubiè. n. 89.

1 SAtis est apud iuris vtriusque Doctores controuersum, in oppositasque itum sententias, quibus anceps (ne dicam) difficillima reditur vera eius resolutio: an à iudice definiente causam reductionis, vt bono viro, appellationi non deferens violentiam faciat, & hoc casu appellationem licitã non esse probat, & defendit Bar. *in l.* 1. *num.* 18. *ff. de leg.* 2. Innocent. *in c. præsenti de rescript.* Abb. *in c. quinta vallis numero* 40. Ioann. Andr. *in additio. ad Specula. tit. de appella. §. in quibus vers. quid si conuenerit litera B.* Salicet. *in clem. in omnibus C. de appella. & in l. cum antea q. penult. C. de arbit. & in l. societatem § arbitror. ff. pro socio quæst.* 20. Cæpol. *consilio* 216. Fulg. *consil.* 111. & *consil.* 113. Lanfr. *in tractatu de arbit. quæst.* 12. Soci. iun. *cons.* 15. *colu.* 2. *lib.* 1. Salicet. *inter cons. Cardi. cons.* 140. Bologni. *ad Ananian. cons.* 31. dicens ab hac opinione nec in iudicando, nec in consulendo esse recedendum, Pantmita. *cons.* 38. *lib.* 1. Roma. *in rubr. ff. de arb. num.* 8. & Paul. Castr. *cons.* 121. *num.* 8. *lib.* 1. & hanc Bartoli doctrinam, & opinionem veram esse, dicit Ferrari. *in forma libelli ad formam compromissi §. nec reductio num.* 9. alios plures Doctores, qui hanc sententiam, & Bar. opinionem sequuntur, refert Additio. ad Specula. *vbi proximè*, & magis communem dicit Couarru. latè disputans *lib.* 2. *variar. cap.* 12. *numero* 5. *ver. tandem*, & quòd ab ista sententia super reductione possit appellatio interponi, vt de magis com-
2 muni Paris. *cons.* 55. tamen hac appellatione, & secunda reductione pendente posse fieri executionem sententiæ reductionis, tradit Boërius *decis.* 284. *colu. fi. sub n.* 26. *vers. quod intelligo.* idem etiam affirmauit ante eum Philippus Franc. *cap. Dilecto sub num.* 39. *in fi. de appellat.* sequitur Lancelo. Rober. per Fran. & Boërium, *de attenta.* 2 *p. c.* 19. *à n.* 28.

3 Sed contrariam opinionem, imò appellationi deferendum esse à sententia lata per iudicem super reductione, effeque in eius executione ea pendente supersedendum, sub scripsere Bal. *in lib.* 1. *C. ne liceat* 3. *prouocare num.* 10. Paul. Castr & Immol. Alexan. *colu. penult. fi. in l.* 1. *ff. de legat.* 2. Immol. *in l. publicorum colu.* 4. *de publi. iudic* idem Immol. *in c. quinta vallis. n.* 36. *de sur. iura.* Vitalin. *in tract. clausula* vbi agit de reductione ad arbitrium boni viri. *c. fin. ad fi.* dicens, ita senatum determinasse, Baptis. de San. Blasio *in tract. de arbitr. quæst. penul. colu. pen.* Areti. *in c. super his, num.* 47. *de accusatio.* & ibi Feli *n.* 13. Alexan. *cons.* 106. *lib.* 3. *n.* 7. Couarr. qui veriorem dicit *lib.* 2. *variar. cap.* 12. *sub num.* 5. per quem & Alexand. & alios idem dicit Ceual. *in commun. opi.* 1. *tom q.* 453.

4 Sed quidem Couarr. non fraxuit pedes in hac secunda opinione, sed *sub dicto num.* 5. *vers. tandem, & sequent.* insuit, quòd pares sint in hoc casu defensores, & vtraque communis, & *in vers. sequen.* dicit, quòd si auctorum numerus, & eorum existimatio, professionis nomen, considerandæ sunt, non dubitare B. sententiam (hoc est priorem) magis communem esse, siquidem præter ipsum ex veteribus, & iunioribus plures magni nominis in iuris vtriusque disciplina, ei potiùs, quàm contrariæ accessisse, & *in vers. sequen.* dicit contrariam ve-
5 riorem esse. Sed nihilominus perplexus manet in resolutione, & electione, vt apparet *ex vers. tertio & vers. quarto*, maximè quod ipse Couarr. non omnes Doctores, quos nos in prima opinione congessimus, recenset, sed nonnullos eorum tantùm, Bal. *in l.* 1. *C. de iis qui pœnæ nomine*, distinguit, quòd si iudex reductionis læsit in modico, non appelletur, si autem in magna quantitate, appellari posset, quem in hoc alij sequuntur, relati ab Additio. Specula. *in lib.* 2. *tit. de appella. §. in quibus n.* 16. & Alex. *in l.* 1. *ff. de lega.* 2.

Alij autem dixerunt, vt prior opinio procedat, quan- 5
do iudex reductionis confirmauerit priorem sententiam, seu arbitramentum, quia tunc in quo confirmauerit secunda sententia priorem, appellationi non sit deferendum, nec executioni insuper supersedendum, secus autem si prius arbitramentum confirmatum non fuerit, quia tunc à iudice vt bono viro arbitrante appellationi esse deferendum, quoad vtrumque effectum suspensiuum, & deuolutiuum, notat eleganter Immol. *in cons.* 130. *in casu præmisso ad fi.* Lancelot. Robert. *de attenta.* 2 *p. cap.* 16. *n.* 32. tenet Marcus Anton. Blanc. *in tract. de compromi quæst.* 10. *n.* 20. *ad fi.* probat Couarr. *in lib.* 2. *vari. d. cap.* 12. *sub d. n.* 5. *vers. quarto.* vbi dicit, quòd si communem opinionem (scilicet B.) admittamus, concedendum esse ei locum fore, vbi arbitratoris iudicium à iudice, ad quem itum est, fuerit confirmatum, quòd si iudex causa reductionis sententiam dixerit aduersus eum, qui non petierit reductionem, & sic arbitratoris iudicium reuocauerit, sic grauatus hac definitione appellare poterit, sequutus Anton. Blan. *vbi proximè.*

Sed nihilominus licèt priorem B. opinionem ali- 6
quando præualuisse, appareat; tamen iam his temporibus Baldi, & sic vt sit permissa appellatio à iudice adito per viam reductionis tanquam bono viro, siue moderetur arbitramentum, siue confirmet vel infirmet, & æquitas, praxis, & Doctorum concursus, approbant, & sequuntur, prout vltra superiùs citatos communem, & æquiorem esse, testantur Alexand. *cons.* 106. *viso themate colu.* 2. *lib.* 3. & ex Alexan. & Boër. idem dicit Escacia *de appell. quæst.* 17. *limi.* 14. *n.* 3. & magis communem dicit ex Villalo. *in erario commu. opini. lib.* 6. *verb. reductio.* Additionat. ad pract. Papiens. in forma libelli quo agitur ad pœn. *in glos. nec reductio. sub num.* 9. *in litera A. in verbo contrarium fol.* 461. sequitur etiam Menoch. *cons.* 217. *existimauerim. n.* 29. & 30. *l.* 3. & inconstanter ponit hanc opinionem Nicell. *tract. de concor. glos. concor.* 6. *fol.* 12. *n.* 46. *fol.* 192. obiter etiam hanc opinionem sequitur Escacia *l.* 1. *tract. causar. ciuil. & crimi. c.* 2. *sub n.* 456. hanc opinionem esse veram, & obseruatam atque approbatam in regno Franciæ, testatur Additionat. ad Ale. *d. cons.* 106. *sub n.* 6. *litera B. & in verbo appellatio*, & vt magis communem refert, & sequitur Magon. *in decis. Lucen.* 27. *lib. num.* 4. vbi dicit, procedere maximè, si fe- 8
ratur sententia ad fauorem eius, qui petit reductionem. Et hanc opinionem vt probabiliorem sequitur Fachineus *controuers. iuris l* 8. *c.* 96. *per totum*, quam acutè examinat, & hinc inde fundamenta referens, perpendit, & contrariis satisfacit, videndus. sequitur etiam Beneintend. *decis.* 55. *per totam.* vbi etiam recitatis opinionibus pro vtraque parte dicit hanc magis communem, quam etiam videtur sequi (licet confusè) Cardin. Tus. *pract. conclus. litera A. concl.* 414. *per totam.* & post Parisium, & Afflictum, idem, licèt obiter, tenet Marques. *de commiss. à laudo. & per rela.* 1 *p. cap.* 17. *n.* 23.

Quid autem iure regio nouiter sit inductum, om- 9
nino vide *l.* 4. *tit.* 21. *lib.* 4. *recopila.* Couarr. *vbi proximè num.* 6. Auenda. *in c. prætor. c.* 1. *à num.* 26. Auiles *verbo execution. c.* 1. *n.* 9. & 26. *in capit. præto.* Orosius *in l. de quibus. num.* 87. *ff. de legib.* Gutierr. *in l. nemo potest, q.* 7. *à num.* 417. *cum sequentib. de legat.* 1. Castill. *in l.* 64. *Tauri num.* 75. Olan. *litera S. num.* 9. Paz *in prax.* 1. *tom.* 4. *num.* 4. & 5. *cap.* 1. & *cap.* 3. *n.* 20 & 22. Roderi. Xuar. *in repeti. l. post rem nota.* 8. *in §. est & alius casus*, apud quos quid iure Regni sit introductum, videbis, & latè *glos.* 1. *l. fi. tit.* 4. *p.* 3. & *l.* 5. *tit.* 2. *p.* 1. *verbo, des juicios*, & alios citat Valdes. *in additio. ad Roderi. Xuar. vbi proximè.*

Hactenus diximus de sententia iudicis, ad quem 10
itum

ium eſt per reductionem vt bonum virum ſuper iudicio arbitratoris, nunc quærendum, quid pendente ipſa reductione, & non obſtante; an poſſit executioni demandati arbitratorum iudicium. In quo articulo quinque reperiuntur diuerſæ opiniones. ea tamen receptiſſima eſt,& amplectenda:vt reductione pendente ad iudicem vt bonum virum, non ſit facienda executio laudi, ita tenet Bal. *in l.tale pactum §.qui prouocauit colu.fin. in penult.quæſt.ff.de pact.* tenet etiam Abb. contra Cardi. *in c.quinta vallis n.41.de iureiur.* Soci. *conſ.27.col.penult.l.4.* Veriorem dicit Marant. *de ord.iudi.3.p.6.p.prin.in actu 2. ſub num.110.* Philip. Franc. *in c dilecto num.30. de appella.* ſequitur Lancelo. *de attenta. 2.p.cap.16. num.10. & ſeqq.* cum quo tranſit, & ſequitur in ampliationibus, & limitationibus (vt aſſolet tranſcribendo) Eſcacia *de appella.quæſt.17. limi.4. à n.6.* ſequitur Boër *deciſ.274. à numero 24.* vbi de ſtylo ſeruari teſtatur Lanfr. *dec.461.* incipit *arbitramentalis.* Alexand. *conſ.43.quia ſubtiliter. n.9.lib.6.& in conſ.119.quæritur ergo.num.17. eodem lib.* Pariſius *conſ.45. ſatis concludenter num.6.lib.1.* Galleſius *de obligatione in forma Camera q.3. 4.p. obliga in forma Cam.n.5.& ſeqq.* Grat. *conſ.118.videtur n.19.lib.2.*

11 Quæ opinio noſtro iure Regio alterata eſt per text. *in d.l.5.tit.21. lib.4.recopila.* vbi poſtquam à prin. dedit formam exequendi arbitratoris ſententiam; in hæc inquit: *y ſi la otra parte obiere reclamado o reclamare o pedido, o pidiere relacion y albedrio debuen varon o fecho o ficiere de nullidad o por otro remedio o recurſo alguno. ſi la tal ſentencia arbitraria fuere confirmada por el preſidente y oidores que de la tal ſentencia confirmatoria no aya mas ſupplication ni nullidad ni otro remedio alguno, pero ſi por juez inferior fuere confirmada, que pueda appellar para ante el preſidente y oidores para que ſentencien en ello, y ſi fuere confirmada no aya mas grado, y ſi fuere reuocada por el preſidente y oideres de la tal ſentencia reuocatoria ſe pueda ſupplicar para ante ellos miſmos, quedando en ſu fuerça la exequution haſta que ſe de ſentencia en reuiſta,* &c.

12 Quæ concluſio multipliciter limitatur, ſcilicet; quando aliud ſit contractum inter partes, vt arbitramentum habeat executionem paratam, vel id ſit ab aliquo ſtatuto inductum, & de aliis pluribus videndus Lancelo. *de atten.2.p.cap.16. à n.28. vſque ad fin.* quem etiam tranſcripſit in omnibus Eſcacia *vbi proximè.*

13 Sed illud non omitto, quòd ſi executio arbitramenti petatur, anteaquam reductio eius ad arbitrium boni viri, hoc eſt, iudicem; ſit petita, quia tunc reductio ſubſequens non impedit executionem præcedentem, ita Ioan. de Immol. *conſil.130. in caſu præmiſſo colu.2. ſub n.7.* ad notata *in l.ſed ſi ante ff.de exceptioni.* & per Caſt. *in auth. quæ ſupplicatio C. de precibus Impera. offeren.* optimè per Lancelo. *vbi proximè n.46.cum ſeqq.*

14 Hæc tamen hactenus à nobis dicta procedunt in arbitramento, & in arbitratoribus, à quorum ſententia non licet regulariter appellare, ſed reductio peti ad arbitrium boni viri. *l. ſocietatem §. arbitrorum ff. pro ſocio.* & ibi B.& cæteri. *c.quinta vallis.* cum ſua materia *de iur. iur.* quia ſi datur in ea emologatio, & approbatio tacita,

15 niſi per triginta annorum ſpatium, nam intra ipſum quandocumque reductio peti poteſt, plurimos in id congeſſit comprobans Marant. *de ord.iud. tit.de appella. à num.110.* & præcipuè *à num.112. & n.260.* Corneus *conſ.17. & conſ.177.* & alios allegat Ceuall. *in contra commun.q.89.n.2.* ſed hodie hæc reductio debet fieri in-

16 tra decem dies, *ex lib.35. tit.4. p.3.* ibi, *e ſi callaſſe haſta diez dias, deſpues que fueſſe dada la ſentencia,* &c. quæ fuit opinio Speculatoris *in tit.de arbitris §.ſequitur.verſ. ſed intra quod tempus,* plures allegat in comprobationem Ceuall. *vbi proximè n.3.* latè diſputat, & examinat

17 Fachineus *controuer.iur.lib.8.c.95.per totum,* vbi viriliter defendit poſt alios, etiam iure communi reductionem petendam eſſe intra decem dies. allegat text. quem dicit expreſſum *in l. penult. C. de arbitris,* quem vide etiam & latè *eodem lib.8. controu.94.* varias refert opi- 18
niones ad illam quæſtionem, coram quo iudice ſit petenda reductio, Ceuall. etiam *vbi ſupra numero 7.* eas etiam recenſet Eſcacia *de appella. quæſt.17. limit.4. numero 5.* (neutram tamen elegit) eas etiam refert Foſſan. *deciſ.4.* & ſic illum terminum decem dierum l.regiæ puto etiam procedere iure canonico, cùm nihil ſpecialiter in eo ſit diſpoſitum in oppoſitum, maximè cùm 19
iure communi ſecundùm magis veram opinionem, vt per Fachineum ſit inductum iuxta ea, quæ latè dixi 1.p. c.2 §.3.à n.14.

Quid autem ſit dicendum à ſententia arbitri, an ab 20
ea appellationi non deferens vim faciat, in quo breuiter eſt dicendum, quòd licèt iure ciuili appellari nullo modo poſſit à ſententia arbitri regulariter, quia cùm non oriatur ex ea actio appellatione, non eſt opus, *lib.1. ff. de arbitris.* & tamen in duobus caſibus quando ſcilicet, compromiſſum factum eſt ſine pœna, & ſenten- 21
tia arbitri, eſt emologata expreſsè (hoc eſt approbata per partes) cui ſe ſubſcripſerunt. item & quando tacitè, ſcilicet per lapſum decem dierum, ſententia arbitri executioni demandatur, text. *in l. cum antea, per totam C.de arbitris l.ſi.tit.4.p.3.* vbi Greg. *in gl.las partes.* idem eſſe, ſi compromiſſum ſit pœnale, declaret bene Roderic. Xuar *in l.poſt rem.verſ.eſt alius caſus. fol.262.* & eius additiona *ff.de re iudi.* & licèt his duobus caſibus oriatur actio, nihilominus ab ea non appellatur, quia quando ſententia arbitri tacitè eſt homologata per lapſum decem dierum, cùm non nota ſit actio, niſi poſt illos decem dies, & tunc poteſt habere locum appellatio, quia ſera eſt, ſcilicet poſt terminum, *auth. ſed hodie C.de appella.c. concertationi de appella.in 6.* in expreſſa autem homologatione, & ſic quando eſt ſententia arbitraria ſubſcripta, & approbata, iam eſt tranſlata in rem iudi. ex conſenſu & voluntate ipſarum partium, nec poſtmodum poteſt diſplicere appellans, ita probatur 22
a regulis & iuribus vulgatis, & etiam ex eo, quia ab actu quem quis approbauit, appellare nullo modo poteſt. *l.ab eo C quomodo & quando iud. l. fi. C.de tempor. appella.* notat Socin. *in conſ.43 colu.penul.in fi.in 1.volum.* Ludou. Roma. *conſ.9. in fi.* allegans *l.ad ſolutionem C.de re iudi* Marant. *de ord. iud.6.p.tit.de appella. num.306.* & in ſpecie & terminis latè Iſſ. *&c.* & in terminis probat latè Cardin. Tuſ *practi. concluſ. tom.3. liter. A. concl.412. per totam,* vbi poſt alios de communi opinione teſtatur, & poſt Cyn. Bal. Sali Paul. & alios *in l.1.C.de arbitris.* & poſt Abb. Alex. Marc Anto. Blanc. & alios tenet Eſcacia *l.1 tract cauſar. ciui.& crimi. cap.2. num.36.52 in fi C.* 529. & ibi rum *in tract.de appella.quæſt.17.lim.13. n.1. & ſeqq.* latè Iſſ. *in l.arbitror n.11 ff.qui ſatiſ.cogan.* vbi Ioan. Oroſci. *num.7.* latiſſime Marant *de ord.iudi.6.p.prin.actu 2.tit.de appella.n.259.* & ibi *à num.250.cum pluribus ſequentibus.* pereleganter, & cum maxima diſtinctione tractat, quando poſſit appellari à ſententia arbitri, ad quem viden- 23
dum omnino te remitto, plures allegat Mencha. *de ſucceſſ.creatio. §.10. num.5.* latè Gutier. *in reperit. l. nemo poteſt ff.de legat.1. à num.417.cum ſeqq.* vbi tractat, quod hodie iure Regio ſit diſpoſitum vltra Doctores Regnicol. à nobis ſuperiùs allegatos *verſ.quid autem iure Regio,* &c. *n.9.*

Tamen iure canonico aliud eſt dicendum, vt appel- 24
lationi à ſententia arbitri interiectæ niſi iudex deferat, violentiam facere, certum eſt, quocunque pacto etiam nudo factum fuerit compromiſſum, cùm ex eo illo iure actio naſcatur à ſententia arbitri, cùm arbitria redacta ſint ad inſtar iudiciorum. *l.1. ff. de arbitris.* appellatio vtique permittitur. glo. *in c.à iudicibus 2. q.6. verbo ordinary in princ.* & communem dicit Ripa *in l.nemo poteſt num.91 ff de legat.1.* Ioan. Oroſ. *in d. l. arbitro. num.7.* & Paul. Caſtr. *in l.vnam & poſtea §.ſi minor num.8. ff. de iur.iur.* & eſt magis communis opinio ſecundùm Alexand. *in l. ait prætor in princ. num.3. ff. de*

re iudic. Gutierr. *in d.l. nemo potest num.* 425. vltra quos hunc etiam sententiam probant plures relati à Marco Anton. Blan. *in tract de compromiss, in quæst.* 10. *de appellatio.* & de reductione ad arbitrium boni viri, Panormi. *in c. cum dilect. num.* 17. *de arbitriis.* Marant. *de ord. iud. 6. p. c de appellatio. sub n.* 257. *vers. secus est de iure canonico,* &c. & post plures alios communem resoluit Lauren. Kirchouius *commun. conclus. cent.* 1. *conc.* 15. qui est inter communes opiniones tom. 3. in princ & post Romanum etiam tenet Cardin. Tusc. *vbi proximè d. concl.* 413. *n.* 9. & ita dicendum est, vt appellationi à sententia arbitri sit deferendum iure canonico, intellige, nisi sit tacitè vel expressè à partibus homologata, quoniam postquam pars sententiæ consentit, recursum in iure non haberi ex proximè dictis.

25 Quid autem de arbitris iuris est dicendum, scilicet de iis, qui eliguntur super recusatione iudicum Ecclesiast. iuxta text. *in cap si contra vnum de off. delegat. in 6.* vel super competentia iurisdict. iuxta celebrem text. *in c. pastoralis de rescript.* de quo nos latè alibi diximus,
26 nam ex quo isti arbitri à iure, & eius necessitate eliguntur, habeant iurisdictionem à lege, nam ita partes coram eo necessitantur litigare, sicut coram iudice, notant Abb. *in c. suspicionis de off. delegati.* Maran. *de ordine iud. 4. p. 6 d. num.* 12. *ad fin fol* 142. *in parvis,* qui habent
27 tertiam speciem iurisdictionis, similem, & æquiparatam delegatæ iurisdictioni, magis quàm ordinariæ, vt tenent Bald. *in cons.* 90. *& in cons.* 470. 1. *vol.* Corn *consil.* 54. *colum.* 2. *vol.* 2. Bald *in l. apertissimi col. fin vers. quarto quæro. & in l. fi. nota.* 7. *C. de iudi.* & ibi etiam B. Ang & Salicet Felin *in c. fin. num.* 11. *colu. penult. in fi. de re iudicata* & notat *in c. ab arbitris, de offic. delegat. l.* 6. Marant. *vbi proximè n.* 13.

Quare ab istis arbitris iuris appellari licitum est, quemadmodum, & ab aliis iudicibus, probat text. expressus *in c. ab arbitris de off. delegat. l.* 6. vbi notant Doctores, *& in l. arbitrio, ff. qui sat. cogan.* Marant. *de ord. iud. 6. p. tit de appell. n.* 261. *fol. mihi* 617. *& loco proximè citato d. n.* 13. idem probat multa in propositum adducens Sesse *in dec.* 113. *tom.* 2. *à n.* 50. sequitur etiam Ripa *in l. nemo potest à n.* 90. & Alciat *n.* 48 *ff. de legat.* 1. Abb. *in c. cum dilect. colum.* 10. *de arbitris* B. *in l.* 1. *§. interdum sub num.* 8. *in fi. ff. à quibus appell. non licet.* Bald. *in l. penult. in fin. ff. de his qui sunt sui vel alieni iur. & in l. diem, §. stari ff. de arbitr.* Felin. *in c. fin. n.* 11. *&* 12. *de re iudi.* Anton de Batt. *in c. quinta vallis* 22. *sub n.* 38. *de iur.* Socin. *in reg.* 17. *appellare à sententia fall.* 3. Paul. de Castr. *in l. a divo Pio, in princ. ff. de re iudi.* Marc. Anton Blanc. *tractatu de compromisso q.* 10. *vers. contrarium tom.* 3. *p.* 1. *fol.* 204. Lanfr. *in tractatu de arbitr. q.* 24. Escacia *tractatu caus. civ. & crim. c.* 2. *n.* 5. *& seqq. & de appella. q.* 17. *limi.* 13. *n.* 3. *& vers.* vbi reddit rationem, quia arbiter iuris dicitur habere iurisdictionem, sicut iudex, & quia cùm iste arbiter sit ex necessitate iuris, ab eius sententia licet appellari, quemadmodum quando & ab aliorum iudiciorum liberè gloss. *in c. à iudicibus* 2. *q.* 6. Iff. *in d. l. nemo potest.* 2. *lectu. cum* 92 alios allegans, idem dicit ibi Ioan. Gutier. *n* 130.

28 Circa illud autem, quod tertio loco appositum in hoc capite, in appellationi emissæ ab iis, quæ relinquuntur iudicis arbitrio regulato, vel libero non deferens iudex vim faciat, iuxta reperiuntur circa arbitrium regulatum opiniones contrariæ, & quod in omni casu, in quo iudex habet arbitrium à lege, homine, seu statuto, ab eius à sententia appellationi emissæ per grauatum esse deferendum, tanquàm licitæ, verum crediderunt, gloss. *in c. super his, in verb. arbitrium.* & ibi latè de materia. Felin. *n.* 7. *de accusatio.* gloss. *verbo, signa pœna. gloss. vlti. ff. de regul. iur.* gloss. *in c. Romana §. quod si obiiciatur in vers. minus legitima, de appellatio in* 6. Alex. *in l. & si seuerior in fin. C. ex quibus caus. infam. irrog. & in lib.* 4. *colu. penult. & fin. ff. de legat.* 2. *& consil.* 106. *n.* 7. *lib.* 3. qui de communi testantur relati à Boërio *decis.* 284. *n.* 16. Aretin. *in l. videamus §. deferre num.* 6. & ibi Alexand. *ff. de in lit. iur* Rip. *in l. in quantum num.* 122 vbi etiam Alciat. *num.* 39 *ff. ad l. g. Falcid* Ripa *in l. si injulam num.* 36. *ff. de verb. oblig.* Abb. *in c* 1 *num.* 9. *de dilatio* Feli. *in cap. ex literis num.* 23. *de constitu. & in c cum venissent num.* 9. *de iudiciis.* Angel. *in tract. de malefi. verbo, præsente dicto Caio. n.* 32. & ibi Augusti. *in additione Marsi. in l. quæstioni num.* 67. *ff. de quæsti.* Cassan. *cons.* 68. *n.* 23. *&* 24. Duaren *in l. in actionib. in verbo licuit enim ei,* &c. *in fin. ff. de in litem iur. an.* Mantua. *in c. fin. num.* 16. *de iur. iur.* Couart *variar. resolu. lib.* 2. *c.* 12. *n.* 5. *vers.* 2. *aduersus Bar.* Bernar. Diaz *in regul.* 40. Ant. Gom. *variar. resolut. tom.* 3. *cap.* 1. *de delictis num.* 65. vbi de communi testatur, prout illum refert Bonacoil. *p.* 2. *commun. opinio. pag.* 41. *à tergo colu.* 2. *vers.* 2. incipit *iudex in iis quæ eius arbitrio committuntur. & p.* 1. *pag mihi.* 117. *col.* 2. *sub vers. multari quis illico non debet. in fi.* Octauia. Simoncell. *in tract. de decretis tit.* 1. *lib.* 1. *num.* 8. Bossius *in tract. de multis num.* 4. Cagnol. *in l.* 1. *n.* 22. *ff. siquis ius dicen. non obtemper.* Maccon. *decis.* 42. *n.* 22. Rebuff. *tract. de cong. port. vers. vlt. si Episcopus. fol.* 103.

Sed pro contraria parte, imò appellationi interiectæ 29 à sententia eius, cuius arbitrio aliquid committitur, tam in ciuilibus, quàm criminalibus non sit deferendum, facit, quia iudex in arbitrariis argui non potest, probatur authoritate glossæ *in c. statutum §. accessorem verb.* 30 *relinquatur de rescript. in* 6. quia tunc solum Deum iudicem esse huius rei cognitorem, vt dicit *cons.* 38. *n.* 7. & quia superior non potest inferioris conscientiam, & animum immutare. Bal. *in l.* 1 *in fi. vers. scias tamen. C. de sententiis ex Breuil. recit.* nec enim vis animo inferri potest. probant etiam Innocent. *in c. præsenti de testi.* B. *in l.* 1. *in fi. ff. de legat.* 2. *disputatio.* 1. Bal. *in l.* 2. *C. quomodo & quando iudex.* Salicet. *in l. societatem §. arbitrorum n.* 26. *ff. pro socio. & in l. cum antea C. de arbit.* Iff. *in l. si sic legatum n.* 5. *de leg.* 1. *& in l. de pupillo §. qui opus n.* 4. *de oper. noui nunc.* Amadeus *de syndi, num.* 147. Paris. de Put. *in eod. tract. tit. de potestate iudic. num.* 1. Cuttius *inn. in l.* 1. *num.* 30. *ff. de iur. omni. iudi.* Boër. *decis.* 284. *num.* 17. *vers. contrarium.* Castr. *cons.* 296. *col. fi. lib.* 2. Moder. *in apposti. ad Alexand. cons.* 106. *num.* 17. *lib.* 3. Ripa *in l.* 2. *num.* 29. *ff. de re iudi.* Roman. *cons.* 27 *& cons.* 261. *& cons.* 364. Aymon. *cons.* 78. *num.* 8. Cassiado *decis.* 7. *n.* 4. Fab. à Monteleon. *in prax. arbiter. pag.* 285. *num.* 31. Menoch. *de arbitr. quæst. lib.* 1. *q.* 70. *num.* 6. *vers. contrariam itaque sententiam sequuntur.* Hieron. Magon. *decis. Lucens.* 42. *num.* 21. 1. *p. & ibi. decis.* 43. *num* 3. Paul. Granut. *in suis commun. conclus. Theorem.* 3. *in fi.* Ion Marc. Monticel. *in pract. crimi. regul.* 2. *num.* 14. alios refert Menoch. *vbi proximè à n.* 7. Marsi. *in l. quæstionis modum ff. de quæstio.* Cæpol. *in auth. sed nouo iure n.* 56. *C. de seruis fugiti.*

Et hanc vltimam opinionem amplectuntur Menoch. *citato loco num.* 12. vbi facit regulam negatiuam, vt in hoc casu non liceat appellare cum distinctione, de qua potinus, eam in effectu post longam indagationem resoluit Prosper. Farinac. *in pract. crim. tom.* 1. *quæst.* 17. *à n.* 27. eam etiam videtur sequi Escacia *de appella. q.* 17. *limi.* 15. *num.* 2. post Marches. Nicell. Menoch. & alios, quos citat.

Dummodo intelligatur, vt procedat in his, quæ 31 sunt parui præiudicij; vt puta in causis paruis, & leuioribus, secus in iis, quæ sunt magni præiudicij, puta: in criminalibus, vel in ciuilibus causis magnis, nam in istis si se grauiter, aut enormiter læsum per sententiam senserit aliquis, poterit appellari: tenent ferè omnes Doctores vtriusque opinionis, vt videre est ex his, quos 32 nominatim refert Menoch. *vbi supra à n.* 16. *cum seqq.* & Farina. *n.* 31. quos per te vide, apud quos etiam videre poteris, quando quis hoc casu dicitur enormiter læsus, & ponit Mascar. *de proba lib.* 2. *concl.* 696. Hactenus de arbitrio regulato.

At

33 At à sententia lata per iudicem habentem à lege, homine, vel statuto liberum, seu absolutum arbitrium, appellationi interpositæ non deferens vim nec faciet, & in hoc casu multrominus dandam esse appellationem, dixere Innocen. & Hostiens. *in c. fi. de seruis.* Ioan. Bapt. à Seuerino *in l. admonendi n.* 265. *vers.* 1. *ff. de iur.* Feli. *in c. exceptionem num.* 2. *in fi. de exceptio. & in c. de his n.* 8. *de accusa.* vbi plures alios allegat concordantes Ruin. *cons.* 149. *num.* 9. *lib.* 4 Iff. *in l.* 1. *in prin. num.* 6. *ff. si quis ius dicen. non obtemper.* Decius *in c. ad hoc colu.* 3. *de appella.* Abb. *in c. prudentiam* §. 6. *de off. delegati.* Couarr. *l.* 2. *variar. resolutio. cap.* 32. *n.* 5. Menoch. *de arbitr. iudi. d. q.* 70. *num.* 14. Farinac. *d. tom.* 1. *quæst.* 17. *num.* 30. Hieron. Magon. *de if. Lucens.* 42. *n.* 21. *vers. quia quod non datur* 1. *p.* Anton Gom. *lib.* 3. *variar. cap.* 1. *num.* 63 de communi testatur Bonacossa. *commu. opi. p.* 2. *pagi.* 41. *colu.* 4 *vers* 2. Octauia Simoncel. *in tract. de decretis el* 1. *tit.* 1. *num.* 8. idem senserunt. Butr. & Immol. *in c. refragabili de off. ordinarij.* dum scribunt, appellationem censeri reiectam à sententia iudicis, cui datum est liberè iudicare. Et de
34 singulis verbis, quæ conueniant libero arbitrio, & de eorum natura, plurima, vtiliſſima in vnum congessit Menoch. *de arbitr. l.* 1. *quæst.* 7. *per totam.* iterum verba
35 & clausulas, quibus arbitrium regulatum, ac viri boni confertur, congessit ipse Meno. *ibi quæst.* 8. *per totam,* apud quem videre potes.

36 Circa inspectionem autem illius examinandi articuli, an iudex, cuius conscientiæ aliquid dicendum committitur, appellationi interpositæ non deferens vim faciat: breuibus respondeo negatiuè, cum scilicet, ab eius sententia appellatio non sit licita, probant Angel. *in l. de pupillo* §. *qui opus ff. de operis noui nuntiati.* & ibi Paul Castr. Alex. & Iff. mori. per glossam reputatam singularem *in c. statutum* §. *accessorem, in verbo, relinquatur, de rescript. l.* 6. quæ id dixit expressè, sequitur Petrus Philip. Corneus *in cons.* 188. *col* 2. *in litera C. vol.* 2. Feli. *in c. super iis col.* 4. *de accusat.* Marant. *de ord. iudicio.* 6. *p. tit. de appell. n.* 352. Nicell. *tract. de concor. glos. concord.* 6. *fall.* 22. *n.* 63. *Rom.* 18. *fol.* 193. Rebuf. *tract. de appell. art.* 3. *glos. vnic. n.* 2. & 3. Tiraquell. *in tract. de lignag.* §. 4. *glos.* 1. *n.* 11. Gregor. Tholos. *tract. de capella. l.* 3. *c.* 15. *n.* 1. & *seqq. fol.* 34. vltra quos, quòd à sententia iudicis, cuius con-
37 scientia fuisset onerata, vel ex dispositione iuris communis, vel ex forma commissionis, vel rescripti, appellatio subsequuta nec suspendat, nec impediat executionem eiusdem, facit glos. *in clem.* 1. *in verbo oneramus de iur. patro.* quam Paul. & Laurent. & Cardin. sequuntur ibi. Rot. *decis.* 18. *alias* 443 *fuit dubitatum sub n.* 3. & 4. *de conces. præben. in nouis.* Cephal. *cons.* 89. effatim, *n.* 14. *lib.* 1. Philipp. Fran. alios allegans *in rub. de appella. n.* 7. latè per Gemini. Immol Francum, & alios *in d.* §. *assessorem* & per Host. gl. Cardi. *in d. clem.* 1 *de iur. patro. q.* 16. Roma. *cons.* 27. *viso themate,* alios citans *post prin. & cons.* 261. *super eo.* Alexan. *in l. in prouinciali* §. *qui opus de oper. noui nunti.* Abb. Panormi. *in c. super his n.* 16. *de accusa.* Feli. *in c. significasti el* 1. *de homicidio.* plenius *in c.* 1. *colu.* 20. *vers. & si dicatur conscientiæ tuæ, de constitutio.* Andr. Barba. *in c. ne initiaris,* vbi latè de constitutionibus, *& in cons.* 36. *ad propositum n.* 7. *& seqq. l.* 2. Æguid. *dec.* 18. incipit *me ratio conscientiæ.* & quòd sit ista prohibitio
38 appellationis quoad suspensiuum effectum dumtaxat, vltra supradictos probant Lancelot. *de attenta.* 2. *p. cap.* 12. *limi.* 10. *num.* 10. Mil. *in reperto. verbo appellatio. vers. appellari non potest fol.* 15. & cum Lancelo. idem dicit Escacia *de appellatio. q.* 17. *limi.* 15. *sub n.* 3. vbi allegat etiam Marchesanum *tract. de appella.* §. 2. *cap.* 2. *n.* 67. *vers.*
39 *dabitur appellatio.* reddentes rationem, quia Deus solus superior est conscientiæ, vnde non potest ad alios inferiores appellari Franc. vbi suprà, & Gregori. Tholos. *d. cap.* 15. *n.* 3. *& sub n.* 5.

40 Quæ resolutio fallit, quando non est simpliciter onerata conscientia iudicis, sed appositum est simul aliquod verbum respiciens iustitiam; puta; ad iudicium tuæ conscientiæ, vel aliud simile, quia tunc datur appellatio Lancelo. *de attenta.* 2. *p. cap.* 12. *limi.* 10. *num.* 11. vbi alias refert limitationes, quas transcribit Escacia *vbi proximè à n.* 5. vide etiam infrà n. 47.

Vltra quos hanc nostram doctrinam post nonnullos 41
affert Tiraquell. *in tract. de præscriptio.* §. 1. *glos.* 8 *num.* 4. *ad fi. & num.* 5. *in prin.* vbi per Angelum, Paul. Castren. & Iff. *in d. l. de pupillo* §. *qui opus*, declarat dictam regulam *in d.* §. *assessorem*, quatenus dixit, quòd quando aliquid committitur conscientiæ alicuius, non potest ab eius declaratione appellari, vt videlicet intelligatur, si is, cuius conscientiæ committitur, debet suam declarationem iuramento confirmare, & post Iff. Rebuf. *tract de appella. art.* 3. *glos. vnic. n.* 4 *tom.* 3 *fol.* 489. quidquid dicat Escacia *vbi proximè, n.* 9 *in fi.* se non videre hanc opinionem vsu receptam, quæ quidem procedit vbi non fit dicta declaratio in iudicio, sed sit facienda à priuata persona non aliter.

Pro qua facit, quia quando lex, statutum, pactum, aut 42
quæuis alia dispositio vult, vt fiatur dicto alicuius, intelligitur iurato, non aliàs, facit text. *in l. Theopontus, in verb. iuratus ff. de dote prælegata.* vbi id notat B. Ar ton. *in c. veniens el* 1. & ibi Feli. *colu. penul. de testib.* idem Anton. *in c. finem litibus colu. penult de dolo & contuma.* ex eo notat Bal. *in c. cuis, de testib.* quòd iurare debet is, cu- 43
ius testimonio quispiam stare promisit, etsi de iuramento nihil dictum fuerit. Bal. *in l. iusiurandum, quod ex conuentione, in prin ff. de iureiuran.* & melius ibi in lectura antiqua. Iff. *in l. iusiuran. & ad pecunias* § *quisquis iurandum de iureiur.* Maran. Soci. *in repeti c. quod si super rebus*, &c. *quoniam colu.* 2. *ante fi. vt lite non contestata.* Hippolyt. de Marsi. *singul.* 214. *ad validitatem.* Corneus *cons.* 40. *viso processu colu.* 5. *vers. & ideo vbi later lib.* 1. per *d. l. Theopontus.* latè prosequitur; & p ans Rebuf. *in d. tract. de præscript.* §. 1 *glos.* 8 *à prin*

Iste iudex, qui secundùm suam conscientiam iu i- 44
care debet: non tenetur aliquem citare. glo *in cle.* 1. *de off. delegat.* Bal. & Alexan. *in l. de quoquam ff. de re iudi.* quos est sequutus Alciat *in l. si quis arbitratu in fi. de verbor. oblig.* Menoch. *de arbitr. iudi. lib.* 1. *q.* 17. *n.* 14. 45
Et de materia quando aliquid conscientiæ alicuius committitur, & multa annotatione dignissima vide affatim per Mascardum *de probatio.* 1. *tom. concl.* 414. *per totam.*

Quæ regula in hoc articulo à nobis apposita, vt 46
appellatio non fit deferendum à iudice, cuius conscientiæ aliquid committitur sententiare; declaratur, vt talis conscientiæ debet esse cum iudicio discretionis, iuxta text. singularem *in cap.* 2. *de regul in* 6. tradit Barba. *in d. cons.* 36 *n.* 7. *lib.* 2. Lancelo. *vbi suprà in d. limi.* 10. *num.* 15. qui *n.* 11. post Francum *in c. statutum*, §. *assessorem de rescript. lib* 6. *sub num.* 15 *vers. potest etiam limitari.* hanc regulam limitat, vt procedat, quando sim- 47
pliciter onerata iudicis conscientia, sed si cum hac clausula fit appositum aliquod verbum, vel qualitas respiciens iustitiam; vt puta: si dicatur (ad iudicium tuæ conscientiæ) vel simile, cùm tunc conscientia debeat cum iustitia regulari, & iustè procedi, appellationi deferendum esse, vbi ipse in numeris seqq. alias tres limitationes proponit, de quo vide Lancelot. & Escaciam vbi suprà, & nos sursum n. 40.

Nunc tractandum, quando à iure vel ab homine ali- 48
quid iudicis potestati & meræ facultati committitur, an à iudice negante illam, appellationi interpositæ non deferens vim faciat. Et non fieri vim faciunt per text. *in l. non quidquid iudicis potestati committitur, id subiicitur iuris necessitati. ff. de iudic.* tenent Immol. post Buttrigar. 49
in c. 1. *col.* 11 *de constit.* dicens, quòd in commissis facultati iudicis non appelletur. prout exemplum in casu *cl.* 2. cum glos *in verb. valeat, de iudiciis, & in clem. sæpe eodem verb. de verb. signif. & c. consuluit de off. delegat.* idem

dicit Innocent. *in c. fi. de feriis.* Aret. *in c. super his. col. antepenult. vers. & ad ea, quæ ponit. de accusation.* & est doctri. Specul. *in tit. de off. iud. §. impeditur.* sequitur Abb. *in c.* Felin. *in c. exceptionem n. 2. de exceptionib. & in d. c. super his colu. 7. n. 13.* Marant. *de ord. iudicio. 6. p. tit. de appellatio.* Cardin. Tusc. *practicar concl. tom. 1. litera A. concl. 415. n. 12. & 4.* Bal. *cons. 111. processus factus. lib. 5.* Feli. *in c. super his n. 7. de accusatio.* Gratian. *in disceptat. foren. tom. 1. c. 146.* vbi ex aliis infert *n. 16.* quòd si statutum dispo-
50 nat, vt iudex possit in aliquo casu carceratum sub fideiussoribus relaxare, qui si non fecerit, non poterit ab eo appellari. quia non quidquid iudicis potestati relinquitur, id subiicitur iuris necessitati, *d. l. non quidquid.* intellige nisi aliàs ex alio capite iure communi detentatio sit iniusta, ab ea licet appellari, vt latè dixi lib. 2. cap. 4. quia tunc de iure necessitatur iudex relaxare.

Et quando lex dat iudici facultatem dispensandi,
51 nam à denegata dispensatione non poterit appellari, ita Bal. *in l. quicunque col. 6. C. de seruis fugit.* quem sequitur Feli. *in cap. super his num. 13. de accusation.* idem dicit latè Thom Sanch. *de matrim.* Cardinal. Tusc *practic. conclus. 1. tom. libera A. conclus. 415. sub n. 2.* post Feli. *ibi n. 7.* & in hac conclusio vera procedit sine contradictione, quam etiam probant Doctores in sequenti articulo de mero officio iudicis allegandi.

52 Hinc est, quod cùm sit in mera facultate iudicis delegantis, reuocare iurisdictionem delegatam *l. iudicium soluitur vetante eo qui iudicare iusserat. ff. de iudicis. & vt nostrum de appellatio. c. pastoralis de off. delegati,* & de materia multa elegantia congessit Lancelot. *de attentat. 2.*
53 *p. cap. 10. per totum,* ad quæ recurrendum est omnino, Ab huiusmodi tamen reuocatione facta per superiorem appellationi emissæ denegatis delationem, vim nullam faciat, ex doctrina supradicta, & in specie tenet Bal. *in consil. 3. vol. 5.* sequitur Marant. *de ord. iudicior. 6. p. tit de appell. num. 351.* quod per Bal. *in cons. 111.* incipit *processus. in 5. volum.* dixit Rebuff. *in [illegible] tit. de auocatio. tractatu de auocatio. artic. 1. [illegible]108.* quod siue
54 auocatio fiat cum causa, vel ex leui vel sine ea, à tali auocatione appellari, non possit, quia est arbitrij, & voluntatis principis.

55 Quare & ex eadem ratione alia deducitur regula, quod appellationi à iudice denegante facere id, quod facere potest ex suo mero officio, non est interiectæ deferendum, cùm tunc partem non gravet, Specul. *in tit. de off. iudicis §. impedit vers. quid si iudex n. 1. in fi. & numer. 2. l. 1. fol 57.* ideo appellari non potest. Abb. *in c. exceptionem. n. 8. de exceptio.* & idem Abb. *in c. significauerunt n. 10. & 19. de exceptio.* Ioan. Andr. & communiter Doctores post Petrum *in d. c. exceptionem.* plenè Bal. *in l. nec quicquam. §. vbi doctorum. 8. col. vers. pro vberiori autem intellectu ff. de off. proconsul. & lega.* Butriga *in c. super hoc. 3. col. de renuntiatio.* Petrus de Ancara. *in c. pia col. antepenult. de exceptio. l. 6.* Abb. *in clem. auditor.* per gloss. *ibi de rescript. & in c. prudentiam §. sexta in fi. de offic. delegat.* sequitur Areti. *in c. super his col. antepenult. vers. ad ea quæ ponit, de accusatio.* Bal. *in l. 2. circa med. C. de seruit. & aqua.* Immol. post Butr. *in cap. 1. col. 11. de constitu.*
56 Anania *in l. institia §. iuris præcepta, de iustitia, & iure.* vbi dicit, quòd iudex non supplens de facto, cùm possit, non facit litem suam, quia non læsit partem, cùm aliud sit lædere, aliud non iuuare, nec ob hoc potest appellari, vbi allegat Speculator. *vbi supra.* idem repetit *in l. si vnus §. pactus. col. vlt. vers. concedo. ff. de pactis. & in l. 1. in lectura antiqua. ff. de exceptioni.* Rota *decis. 47.* incipit *de eisdem, de appellatio. in nouis.* Petr. de Anchar. post Lapum *in c. 1. de confess. lib 6. contra gloss. fi. ibi* Bal. & Paul. de Castr. *in d. l. non quidquid.* idem Paul. de Castr. *in l. vbi pactum col. fin. vers. quid si iudex C. de transactio.* dicit, quòd licèt iudex possit repellere actorem, cui videt actionem non competere, vt ibi per glossam singularem, tamen si hoc non facit, non tenetur, allegat *d. l. non quidquid.* latè Feli. *in cap. exceptionem n. 2. de exceptio.*

Quam quidem conclusionem intellige, veram esse, 57
vt procedat, quando aliquid officio iudicis committitur mercenario, hoc est; de illo officio, quod iudex motu proprio exercere potest, sicut repellere inhabiles, arctare exceptiones, & similia, condemnare in expensis post litem contestatam, vt à iudice hoc negante non sit licita appellatio, quia in eius mera facultate est, & ita loquuntur Doctores superiùs citati, secus autem est dicendum, in officio iudicis nobili, 58
quo defecit actioni, & in eius locum subrogatur, prout est præstatio alimentorum egenis, restitutio in integrum, cautio legatorum præstandorum, & similia, & quomodo cognoscatur officium iudicis nobile, & mercenarium vide loca ordinaria, Bart. & alij. *in l. 1. ff. de iurisdict. omni iud.* Alberi. *in l. 1. col. 3. ff. de inter. actioni.* Bal. *in sua practica,* quam posuit *in rubrica de off. iudicis.* Petr de Ferrariis *in sua practica in verbo, libelli, in actione reali, in verbo quatenus ex officio.* ponit Feli. *in c. 2. col. 4. de off. iudic. & in c. 1. col. 2. eodem tit.* & ideò cùm officium iudicis loco actionis succedat, regulatur vt actio. secundùm Hostien. *in summa de off. iudic. §. verum. vers. puta cùm petitur.* & cùm in iis officium iudicis nobile imploratur per partem loco actionis, à denegatione eorum appellationi deferendum est vti legitimæ. ita optimè B. *in l. 1. col. antepenult. ff. de iurisdict. omn. iudic.* dicens, quòd illud quod pars petit, non semper sibi debetur, sed iudex ex officio potest facere; vt sibi detur, licèt quandoque esset iniuria, si officium nobile denegaret. *l. 1. §. penult. ff. de aqua quotid. & æstiua.* & ideò introducta est appellatio à sententia lata super officio iudicis, si denegetur. *per l. 1. C. si sæpius in integ. restit. fuer. postul.* ibi, appellare enim debuistis, si sententia vobis displicebat.) & ita optimè declarat Feli. *in c. exceptionem n. 2. per totum. de exceptioni.* idem etiam dicit Gratia. *in disceptatio. foren. 1. tom. c. 146 per totum,* quia tunc dicitur grauare partem, vt post B. *in l. 1. n. 11. ff. de iurisdict. omn. iudic.* Feli. *in c. per tuas, de testib. n. 6.* dicit Cardinal. Tusc. *practicar. conclus. tom. 1. litera A. conclus. 415. n. 10.*

Quam declarationem iterum declara, vt non procedat; quando pars non petit, vt iudex vteretur officio 59
suo in eius fauorem, nam tunc indistinctè est dicendum, vt à denegatione appellationi non sit deferendum vt per *d. l. non quidquid & l. 4. §. hoc auem ff. de damno infecto.* vt in non condemnatione expensarum non petitarum dixit Abb. *in c. significauerunt num. 10. de exceptioni.* per Innocent. *in c. ad nostram 2. de iureiuran.* & per alios, quos ibi allegat. Item quando non repellit pro- 60
curatorem inhabilem non petitum, licèt possit, ita per Ioan. Andr. Petrum Speculatorem & alios dicit Ab. *in cap. executionem num. 8. de exceptio.* optimè de hac declaratione Feli. *ibi. num. 4 vers. fi. secundus casus, quando pars non petit vt iudex.* &c. Feli. *in c. significauerunt limi. 4. n. 4. de exceptio.* Escacia *de appell. quæst. 17. limit. 21. à num. 34. cum seqq.* quidquid ipse circa expensas sentiat *sub n. 35.*

Secus autem si fuerit petitum, quia tunc ab iniusta 61
denegatione admittitur appellatio, ita tenet Speculator *de off. omnium iudic. § impedit. vers. quid si iudex n. 1. in fin. & n. 2. lib. 1. fol. 57.* Abb. *in d. c. significauerunt num. 10.* in vltimis verbis. Rebuff. *in tractatu de expens. dam. & interess. art. 3. glos vnica n. 15. tom. 3.* latè Escacia *vbi proximè n 34. & 35.* Cæsar Contar. *in l. vnica limit. 11. n. 59. vers. amplia modo. C. si de momen. poss.* & cum Feli. *in c. super his num. 113. de accusa.* plures citat March. *de commiss. c. 28. à num. 43. p. 1.* idem tenet Cardinal. Tusc. *pract. concl. tom. 1. litera A. concl. 415. n. 11. & 12.* vbi dicit, quòd vbi aliquid cõmittitur potestati iudicis, 62
non appellatur, si non facit, & sic ab actu negatiuo, secus ab affirmatiuo, vbi lædit, & idem si quando imploratur officium

officium iudicis, & ille non impartitur, quia data læsione,& grauamine, appellari permittitur ab hoc casu negatiuo.

63 Nam ex quo eius iudicis facultati, potestati, & voluntati aliquid relinquitur, cùm non necessitetur id facere,*d.l.non quidquid ff.de iudiciis*, nec cogi potest per superiorem,ideo appellari non poterit,vt late prosequitur Gratia.post alios *in disceptat.foren.1.tom.c.147.n.13.*

64 quemadmodum & è conuerso à iudice faciente, quod facere præcisè tenebatur, & ad id cogi, & adstringi potest, appellari non licet, vt per Innocent. & Abb. *in c. cum in iure.* tenet Aufrerius *in decis. Tholosa. q.42.* *requisitus.*Rebuff.*in commentar.2.p.tit.de literis requisitoriis glo.3.n.10.*qui dicunt,quòd à iudice requisito;adim-

65 plente,& obtemperante literas requisitorias, & permittente executionem, appellari non poterit per executatum, quia iudex requisitus non est nisi merus executor, & talis qui tenetur obtemperare requisitioni iuste factæ,ergo pars non poterit appellare cùm non grauetur.

Sicuti aliàs est licita appellatio à iudice,negante facere id quod facere tenetur, & ad quod faciendum cogi poterit per superiorem, prout post alios dicit ipse Rebuff. *vbi proximè num.4. & sequentibus.* quando scilicet interponitur ab ipso iudice requisito nolente ad-

66 implere iustas literas requisitorias, vt tam per viam recursus ad superiorem, quàm appellationis requisitus est cogendus, vbi comprobat prædicta remedia in hoc casu. vide quæ nos suprà 1. p.c.6. versic & ampliùs nostra resolutio à n.33. vbi aliquos citauimus. Azeued. Bobadill. Cæned.& alios.

67 Hinc est, vt si Episcopus recusat,differt, vel est negligens sine causa legitima, facere institutionem præsentato per patronos,vel confirmationem electi,& similia vltra recursum, quem ad superiorem pars habet (de quo latiùs per nos suprà hac 3. p. c.10. de patro. Reg. versic.alia est via iure canonico, à num.206. cum seqq.) potest appellationis remedio potiri interpositæ ab huiusmodi grauamine, vt docet Abb. *in cap. pastoralis. num.6.de iur.patron.*Rot. *decis.4. de iur.patron.* Rochus de Curt. *de iur. patron. verbo honorificum num.55.* Paul. de Citadinis *eodem tract.6.p.art.2.num.1.* Ioan.Gutierr. *de iuram. confirmato. 3.p. cap.13. num.8.* Zerol.*in prax. Episcop.1 p.verbo ius patronatus §.8 dub.3* Nicol. Garcia *de benef.10.p.c.4.num.fi. tom.2.* & diximus in d numero 206. & seqq. & facit quod de Episcopo iniuriosè & sine rationabili causa denegante præstare consensum & authoritatem alienationi patrimonij, ad cuius titulum alienans fuit ordinatus, vt possit ad superiorem appellare, dicit cum Bursato *cons.178.num.35.* Quintana-Dueñas *Ecclesiasticon iur.lib.3.n.72.* & alij citati à Nicol.Garcia *de benef.2.p.c.5 n.185.*

68 Sic ab ordinario denegante licentiam iusta causa rectori, aut aliàs beneficiato illam petenti, licita est appellatio,vt per Abb.*in c.relatum n.6.de clericis non recip.* Saluam *de benef.4.p.q.7.n.29. & n.171.* Zerol. *in prax. Episcopal.verbo.studium §.1.& verb.residentia §.3.* diximus latissimè superiùs lib.1.c.15.vers.& tandem vnum quod ad nos attinet,num.27.& seqq.

69 Quibus conuenit, quòd à negligentia, vel tarditate iudicis in non faciendo, vel procedendo in causa, & à denegante iustitiam ministrare, & causam diffinire, appellationi interpositæ deferendum esse, dicit glos.reputata notab.*in c.2.in fi. de appell.l.6. & in c. ad aures,de simonia.*Ioan. Andr.*in cap.dilecto, de appellatio.* per augmentum *c.1. de supplend. negli. prala.* Panormit. *in c.ex parte el 2.num.3.de appellatio.*& per gloss. *in c.1. de confess.in 6* & per B.*in l.1. num.7. ff. de iurisdict.omn. iudic.*idem dixit Menoch.*de arbitr.iudicum l.1.quæst.70. num.15.*idem etiam probat & optimè Philipp.Franc. *in d.cap.ex parte col.2.ad fi.versic. quid autem si index non procedit.* Alexand. *in l.hoc amplius §.Celsus num.13. ff.de damno infecto.* Feli. *in c. proposuisti, prope finem, de for.*

*compet. & in c. suborta, ante num.5. versic & idem ad c. de re iudic.*Decius *in d.cap.ex parte, el 2. num.3.* Purpositus *in c.ex ratione num.23.de appell.*Ceb. *in c. in præmissis sub num.14 col.penult. vers. considera 3.de offic. ordin.* Pedemonta. *decis.12. numero 6.* Rota per Seraphinum *decis.455. num.4. 1.tom.* qui omnes ita profitentur, dummodo præcedat trina monitio, seu interpellatio 70 iudicis negligentis, dempto Bar & Meno. qui de ea non loquuntur, & Philippo Fran. qui vna cum sufficere dixit. vbi disputans resoluit, non posse primum iudi- 71 cem volendo reuocare grauamen, causam reassumere, & ibi etiam post alios per eum allegatos, quòd superior potest adiri per viam querelæ, de quo est text elegans 72 *in l. cum antiquioribus.§. illud etiam. C. de tempor. appellatio.* in illis verbis *ibi*, cùm sit ei apertissima facultas & nostrum adire Maiestatem, & tarditatem iudicis in querelam deducere, & nostro beneficio periti, *&c.*) ex quibus inferre poteris ad concil. Trident. *sess.24.de reformatio.c.20.* dum de contemnendis,& non 73 amouendis causis in prima instantia ordinarius inquit ad medium,*ibi*,nisi Episcopus priùs requisito,eoque negligente procedat. *&c.*)de quo suprà lib.2.c.17.penult.

Hinc insedit excludendas damnandusque error, qui oculos excæcat tyronum, vt appellationi ab actibus negatiuis interiectæ, iudex vim non faciat non defe- 74 rens, mori quòd iuti actus secum trahunt executionem, maximè cum nihil sit, quod reponatur, cùm nihil attentatum sit, & sic nec violentia. Sed falluntur euidenter, primò, quia non est validum argumentum, non est attentatum, ergo non est violentia, quia vis 75 non solùm consistit in attentato, sed etiam in non deferendo iustæ, & legitimæ appellationi ob rationem statim assignandam *c. appellationem*,melior text.*in c. ad Romanam, 2. quæst.6.*optimus & melior *l.4. tit. de las fuerças.10. p.7.* vbi in summario & in glos. Montal. & Gregor. Lop. *vt in d.l* ibi, *que debe hauer otra pena como si ficiesse fuerça con armas*, &c. maximè cum loquatur illa lex de non delata appellatione, ficatur sub tit. *de las fuerças*,quod & nos latiùs examinauimus suprà 1. p. c.6. vbi apertè probaui, sufficere appellationis legitimæ denegationem delationem, vt regius recursus interpo- 76 ni queat,quia illa est pars,& principium violentiæ,ex qua primum detegitur illam inferendi.

Nam ex quo appellatio ab aliquo actu, seu sententia negatiua est licita quoad vtrumque, prout contingit 77 in casibus hactenus relatis, vel in aliis pluribus siue interloquutoris, qualificatis tamen, vtpote habentibus damnum irreparabile, vel vim diffinitiuæ, vel causæ principali præiudicialibus, vel quia à sententia diffinitiua appellari nequit, quoad vtrumque effectum vt accidit in appellatione à negata tortura reo de delicto indiciato, vt ex Bal. Salicet. & Antonio Gomez. latè probaui suprà lib.2. cap. 1. item in denegata copia actorum; item in non admissione testium, vel probationis. item in non admissione articulorum, & de aliis pluribus ibi. in c.1. p.2. à principio, & per totum; item à denegata copia indiciorum retorquendo infrà hac p.3. cap.14. & quòd à denegata executione virtute obligationis Cameralis aut guarentigiatæ. item à sententia negante missionem possessionis petitæ, negante alimenta, aut pensionem aliisve variis casibus, quibus ab affirmatiua sententia denegatur appellatio; tamen à negatiua, & sic contra actorem lata licita sit, videre poteris suprà hac 3.p. cap.4. à prin. vbi exactissimè, & accuratè examinauimus, & aliis infinitis casibus per totum discursum huius tractatus passim reperiendis,quos esset nimis graue, & fastidiosum recensere, in quibus omnibus probatum, appellationi nisi iudex deferat vim fieri declarandum, cum sit licita; ex qua ratione licitam esse appellationem, & causare attentatum interpositum à præsentato per patronum laicum ad beneficium parochiale reprobato, & ab habente

gratiam in forma dignum, & pariter reprobato & similibus, diximus 2.p.c.13. à n.206. & seqq. quæ vide quia vtilissima sunt ad prædicta.

78 Cui si iudex deferre non teneretur, adhuc remaneret iudex in causa, & quantum in se est, cum integra iurisdictione, quia mediante, posset ad vlteriora licitè procedere, Bal. *in addit. ad specul. tit. de arbitr. col. 7. vers. sed an pendente.* arg. *cap. cum appella. de appella lib. 6.* Bal. sequuntur Barb. *cons. 18. colum. 2. lib 4.* Iff. *in l. pecuniam. n. 8 ff. si certum petatur.* Boër. *quæst. 284. num. 24. & 25.* Menoch *de arbitra. iudicum lib. 1. quæst. 70. n. 20.* & ali-

79 bi passim per Doctores, & vbi non licet appellari, iudex potest exequi sententiam, & ad vlteriora procedere etiam appellatione pendente, latè comprobat Roland. à Valle *cons. 77. num. 20. volu. 2.* Lancelo. *de attenta. 2. p. cap. 12. limit. 25. num. 1.* & facit text. *in c. non solùm.* ibi, præterquam in casibus à iure prohibitis.) vbi notant communiter Doctores. & est validum argumentum, ap-

80 pellatio non suspendit, ergo iudex procedens non facit attentata, quemadmodum & est validum, à principio appellatio suspendit, & est deferendum, ergo processus attentatus, Franc. *in c. bonæ n. 36. de appella.* Manfr. *practi. conclus. super attenta. cons. 131.* Lancelo. *vbi proximè num. 8.* optimè vide per Couarr. *in pract. quæst. c. 25. numer. 7.* vbi plures allegat. Escacia *tract. de appella. quæst. 17. limi. 6. membr 2. sub num. 15. fol. 334. & limi. 22. num. 23. vers. ibexten. de* 1. & per arg. *l. per hanc C. de temper. appel.* Vitell. *in tract clausul. nihil nouæ. appell. pend. in princ. in 1 limi.* Surd. *decis. 225. n. 14* p'ures citat Lancelo. *d. limi. 25. & limi 27. per totam.* Menoch. *de retinen. rem 3. quæst. 846.* Mier. *de maiora. 3. p. quæst. 24. num 62. ad fi.* & ibi Contat. *in reperi. l. vnic. quæst. 12. n. 6. fol. 549. C. si de monet. poss.*

Quemadmodum & è conuerso si appellationi de-

81 fert (prout tenetur, & etiam si non teneatur) cùm per delationem abdicet à se omnimodam iurisdictionem, & ad vlteriora procedere non possit, quia sunt ei legatæ manus *d. c. cum appellatio. friuol. de appella. lib. 6.* B. Ang. & In mol. *in l constitutiones, ff. de appella.* Franc. *in c. Romana §. sin autem. n. 5. de appella. in 6.* plures per Lancelot. *de attenta. 2. p. c. 12 limi. 1. num. 70. & 80.* Sigismun. Escacia *de iudi. caus. ciui. & crimi. lib. 1. cap. 87. num. 124.* & latiùs nos suis locis diximus.

Quare licèt sententia negatiua secum trahat execu-

82 tionem, hoc non prouenit à iure, nec à iudice, quia iùs ei non attribuit hoc priuilegium, cùm in iis deferre mandat appellationi, sed prouenit ab ipsa natura, quia non entis nullæ sunt qualitates, nec in ipsa executione ius operatur, imò si potuisset, illam naturaliter impediret, prout facit ciuiliter, scilicet illi resistens omnino per appellationem permissam, prout clarè apparet ex eo, quia appellatio sui natura legitima, & permissa suspendit effectum sententiæ, etiam secum trahentis

83 executionem, quod notabile dixit Escacia *de appella. quæst. 3. n. 18. & n. 74* Philip. Franc. *in c. ad hæc quoniam, sub num. 1. & sub n. 5. de appella.* Hieronym. de Monte Brixiens. *defini. Rigundiæ. c.... n. 1.* post alios. causàque attentatum ex eisdem Doctorib. Hieron. Gonzal. *glos. 9. in annota. n. 183.* & nos 2. p. c. 13. n. 261. & à num 249. & post alios Doctores, & Rotæ decisiones in optimis casibus fulcita est hæc doctrina 2 p. c. 13. à n. 274. & seqq quos omnino vide, & quæ nos 2. p. c. 13. num. 247. & suprà.

84 Sed quia cùm denegando iudex delationem, vel sua sponte vel virtute decreti Regij (vt putant aliqui) retineat iurisdictionem (vt dictum est) reperitur in proxima causa innouandi, & attentandi per processum ad vlteriores actus appellationi contrarios, vel etiam excommunicando, aut carcerando appellantem ipsum, ac propterea ob hoc periculum imminens, & instans iustè recurritur ad supremum tribunal Regium, vt iudex compellatur, deferre iustæ appellationi deferendæ, & vt reponat omnia si postmodum attentauerit, & vt abdicet à se iurisdictionem, ne imposterum attentet, & vt securus possit appellans, coram superiore litigare, appellationem prosequendo, & sic huius periculi vitandi causa recursus Regius est concedendus.

Exemplo res fiet manifesta, offero iudici in causa 85 vertente testes in eam intentionem, approbantes prout aduersarius suam, vel per alios, vel per scripturas probatam habet; iudex meos testes in contrarium vel reda-guentes scripturas, vel directò aliter probantes contrarium, negat admittere, ab hac negatione appellatio emittitur, nolit deferre, dicunt iura esse in hoc casu negatiuo licitam appellationem quoad vtrumque effectum, deuolutiuum, & suspensiuum simul, si in tribunali declararetur vim non fieri, remittendámque causam eidem iudici, potuisset ex potentia iurisdictionis, quam adhuc retinet, ad sententiam diffinitiuam procedere, & per probationem partis aduersæ me inauditum, & non probantem reportare contrariam sententiam, quod iura adhorrent.

Vel pone etiam, quòd postquam negauit dictam 86 admissionem testium, vel probationis statum ad vlteriora processit in causa, cùm supersedere teneretur in ea virtute legitimæ appellationis, suspensionem operantis, quoniam modo possent hæc attentata reponi, & huic oppresso succurri, si salubris recursus ad senatum denegatur, vel si in eo vim non fieri in non delatione, declaretur, diceretur potiùs attentatis, & violentiis fauorem, & auxilium præstare, contra iustam catholicæ Maiestatis intentionem.

Ecce & adhuc in diffinitiuis sententiis, peto fundum 87 meum detentum à Petro, vel peto centum, declarauit iudex, mihi non deberi restitui, licita mihi est hoc casu regulariter appellatio (nisi aliqua specialis causa in contrarium obsistat) si iudex non defert, vel sua sponte, vel vi decreti Regij, non fieri vim, & causam ei remittendam virtute decreti ita declarantis, potest iudex executoriales expedire, in magnum iuris, partis, iustitiæ, & reipublicæ decus.

Et maximè attende, quòd in iis interloquutoriis negatiuis, in quibus appellationem legitimam esse in totius operis discursu probaui, cùm eorum grauamen secum afferat & executionem, fortius est, & magis iustificatum grauamen, magisque qualificatum, & 88 probabile, quia est executatum grauamen, & cum effectu, ac propterea maior in eis ratio appellandi considerandæ est, & admittenda, potius quàm in aliis affirmatiuis, non executatis; in diffinitiuis autem sententiis dubium non est (vt diximus) regulariter, & ita conclude, quòd à talibus grauaminibus appellationi interiectæ, dubium nullum esse posse: rectè cadere decreta violentiæ, sicut & in cæteris, & aliter dicere, foret absurdum, & negligere ius penitus. prout quotidie obser- 89 uatur, indubitanter, & absque contradictione ferè, quia solùm contenditur, & inquiritur, an appellatio (de cuius declaratione tractatur) sit licita, nec ne, vt si licita reperiatur, primum genus decretorum, hoc est, vim fieri, deferendum, & reponendum, expediatur. & ita tenendum est. & de hoc articulo aliqua etiam egimus suprà 1. p. c. 6. fundamento 4. & inferiùs vers. nonò ampliùs nostra resolutio, à num. 33. vbi aliqua considerauimus, pluréque in terminis Doctores adduximus, quos hîc omisimus. ac ideo ad ibi dicta poteris recurrere.

*

CAPVT

CAPVT XIV.

A sententia lata in criminalibus causis an, & quibus casibus, iudex non deferendo, violentiam facere dicatur vbi etiam latè quid in notoriis, & quando.

SVMMARIVM.

Appellationi emissæ in criminalibus, sicut & in ciuilibus regulariter vt licitæ deferendum esse, quotidie decernunt Senatus Regij.n.1.

Nec interim exequenda est sententia.n.2.

Sententiæ executio fieri non potest durante termino ad appellandum n.3.

Executionem faciens iudex in criminalibus capitaliter punitur.n.4.

Iudici exequenti violentiam in criminalibus potest licitè per vicinos, & consanguineos condemnati resisti.n.5.

Etiam in delictis enormibus, & atrocissimis, in quibus specialiter non est prohibita appellatio.n.6.

Et etiam in crimine læsæ maiestatis, magis communiter resoluitur, cum declarationibus, remissiuè.n.7.

Appellationi in criminalibus nec tacitè, nec expressè renuntiari potest.num.8.

Renuntiatio appellans in criminalibus valet, vbi delictum est notorium.n.9.

Confessus & conuictus simul in delictis non auditur appellans, sed iudici exequi permittitur.num.10.

Et in quibus delictis.ibidem, & n.11.

Confessus & conuictus in criminalibus & pecuniariis causis non auditur appellans.n.12.

Confessio vt tollat in criminalibus appellationem, requirit spontaneam, non per torturam aut illius formidine. num.13.

Lex tollens appellationem confesso intelligitur de sponte confitente,n.14.

Confessio spontanea dicitur, quæ post torturam illatam legitimis precedentibus indiciis ratificatur, quæ appellationem impedit.n.15.

Confessio eius, ad quod quis est in ciuilibus condemnatus, emanata post sententiam impedit appellationem. n.16.

Confessio post sententiam in criminali causa non impedit appellationem.n.17.

Appellatio de iure ciuili & canonico vt sit prohibita, confessum & conuictum simul adesse, qui teneant.n.18. vbi de communi.

Appellatio vt denegetur reo tam de iure canonico, quàm ciuili, vt sufficiat spontanea confessio qui teneant, & magis communem dicant.n.19.

Confessus reus tantùm si in appellatione inferat aliquam causam offuscantem eius confessionem appellare potest. n.20.& n.22.

Confessus sponte & condemnatus si nullam inferat in appellatione causam offuscantem confessionem non appellat, sed sententia exequitur ea non obstante.n.21.

Quod procedit tam de iure canonico, quàm ciuili.n.22.

Et tam in ciuilibus causis, quàm in criminalibus.n.23.

Appellationi emissa per condemnatum de crimine simoniæ deferendum non est.n.24.

Appellatio non denegatur à sententia collationis beneficij vacantis propter simoniam latæ à mixto executore.n.25.

Simoniacus notorius vel confessus non appellat, vel quando simoniacus respectu ordinis, etiam occultus, quia tunc non appellat.n.26.

Simoniacus occultus appellat si simonia cadat super beneficio.n.27.

Latrones insignes, incitatores seditionum, vel duces factionum non audiuntur appellantes.n.28.

Etiam si confessi tantùm sint, vel conuicti.n.29.

Falsæ monetæ crimine damnatus etiam conuictus tantùm vel confessus non auditur appellans.num.30.

Accelerari pœnam & delinquentem statim puniri, vbi publicè interest, appellatio non suspendit.n.31.

Delicti punitio vbi non recipit dilationem, permittitur, & postea scribere.n.32.

Blasphemia sententia non suspenditur per appellationem. num.33.

Hæresis à crimine quando nunc admittatur appellatio.n. 34.remissiuè.

Beneficij crimen non recipit appellationem.n.35.

Assassinij crimen non recipit appellationem.n.36.

Raptus crimine condemnatus non appellat.n.37.declara vt num.40.

Etiam si sit confessus tantùm, vel conuictus tantùm.n.38.

Raptus criminis causa damnatus scilicet socius, auxiliator, receptator, aut consultor appellare potest.n.39.

Spoliator causam dans homicidio non appellat.num.41.

Appellation à carceratione vel eius relaxatione, & de eius effectu.n.42.remissiuè.

A suspensione vel priuatione officij & lata in syndicatu an sit licita appellatio.n.43.remissiuè.

A tortura, vel tortura comminatione appellare quando liceat.n.44.remissiuè.

A iudice denegante defensionem reo, prout aliis, appellatio licita est.n.45.

Indiciorum copia, aut defensio quando reo non sit denegãda siue procedatur officio iudicis, siue ad petitionẽ partis.n.46.

Ordo iuris non seruatur in notoriis, sed tunc ordo est ordinem non seruari.n.47.

Notorium licèt releuet ab onere probandi, non tamen ab onere proponendi & allegandi.n.48.

Notorij probatio quando & quibus casibus requiratur, & de qualitatibus & requisitis huius probationis, aut quid concludere & continere debeat.n.49.remissiuè.

Notorium non requirit diffinitiuam sententiam, sed ipsum est sententia desiderans executionem.n.50.

Notorium esse reo negante, procedendum est ad declaratoriam interlocutoriam formato iudicio, aliter non fiet executio.n.51.

Notorium an requirat libellum, & litis contestationem, & quid citationem, remissiuè.n.52.

Notorium quotuplex sit, iuris, aut facti permanentis, vel transeuntis, seu momentanei, & quid manifestum & de singulorũ attributis, & quomodo cognoscatur. & in quibus casibus verificetur. & de aliis pluribus.n.53. remissiuè.

Appellationi à sententia lata suppr causa notoria regulariter non deferendum.n.54.

In notoriis iudiciis pronunciatio non est propriè sententia, sed quædam iuris executio.n.55.

Notorij sententia, vt impediat appellationem, debet ferri cum expresso supposito notorij, & eius facta mentione, non aliàs.n.56.

Sententia contra insignem latronem vt excludat appellationem debet ferri cum expresso supposito insignis latronis.num.57

Sententia interlocutoria declarans notorium precedente negatione rei admittit appellationem. n.58.

Ab exceptionum excusabilium contra notorium denegatione interlocutoria appellatio admittitur, etiam si à diffiniua non admittatur.n.59.

Notorium admittit appellationem, quando in ea exprimitur causa rationabilis offuscans notorium.n.60.

Appellatio vbi regulariter sit prohibita, tamen ex aliqua ratione speciali in eodẽ casu sit permissa, debet specialiter exprimi in appellatione, vt ipsa admitti queat.n.61.

In notoriis quando sit licita appellatio. num.62. & seqq. remissiuè.

Ab excessu pœnæ in notorij, datur appellatio.n.62.

Manifestum delictum non tollit appellationem.n.63.

Iudex à quo inhibitus, non potest sententiam notorij exequi.num.64.

Delinquens in flagranti delicto,& notorio,æquiparantur à iure, & ex obruto, & iuris ordine omisso proceditur in vtroque.num.65.

Sententia lata contra repertum in flagranti crimine non appell.ut suspensiuè.n.66.

Materia delinquentis reperti in flagranti, remissiuè. numero 66.

In omnibus criminalibus & notoriis,in quibus non est licita appellatio,tamen superseditur in sententiæ executione,quando iudex superior dubius cognoscens per inspectionem actorum inhibuisset inferiori.n.68.

Quod declarat vt ibi.& n.69.

In criminalibus regulariter vbi est prohibita appellatio, intelligitur quoad vtrunque, quia in eis executio est irretractabilis.n.70.

Appellatio quoties est prohibita à diffinitiua quoad vtrũque effectum,permittitur à qualibet eius interlocutoria, etiam aliàs non qualificata.n.71.

Appellationis emissæ per clericum traditum curiæ seculari,quando sit vel non deferendum.n.72.remissiuè.

1 DE generali regula in hoc articulo dubitauit nemo.Siquidem illud notum sit, vt in criminalibus, quemadmodum in ciuilibus, appellationis emissæ à condemnato iudex non deferens violentiam facere manifestam.itaque in tribunalibus supremis aditis pro ea leuanda,declarabitur quotidie,reponi,deferiéque iubetur,& iustè quidem,quia licita,*l.addictos in fi.vbi* communiter Doctores notant *Cod.de Episcopal.audien. l.litigatoribus.*ibi, tam in ciuilibus,quàm in criminalibus causis,&c.)*Cod.de appella.*plurimis relatis recordat Bossi. *in tr.crimi.titul.de appellatio.n.*1. Decian. *in tr.crim.l.*5, *cap.*58.*n.*1.*tom.*1.Angel.*in tract.de malefi. verb. præsente dicto Caio*, &c. Lancelo. *de attent.*2.*p.c.*12. *ampliatio.*4.*num.*1.*cum seqq* Roland. à Valle *cons.*73 *n.*12.*l.*3. Anton Gom. *variar.l.*3.*c.*13.*num.*31.Peregr.*in tractat. de iur.fisci.lib.*7.*tit.*4.*num.*12. Viui. Cum. *opinione* 55.*à*
2 *n.*1 nec interim est exequenda sententia, Lancelo. Rober.*vbi proximè*.Asin.*in praxi* §.11.*cap.*2.*limi.*2.*sub n.*3. Boar. *decis.*153.*num* 6. Baiar. *in additio. ad Iulium Clarum quæst.*94.*n.*16. Guid. Pap.*quæst.*74. incipit.*in casibus,& in tr.de appella.quæst.*120.*post princ. & col.*5.*vers. item sicut in ciuili.*Vital.*de claus.in clau.nihil nouari ap-*
3 *pell.pen.sub.n.*19.Prosper.Farin.*in tr.crimi.*3.*tom.q.*101. *cap.*1. *num.*2. *& seqq.* vbi extendit in executione facta
4 durante termino ad appellandum, & quod iudex executionem hanc faciens capitaliter puniatur, posseque
5 impune resisti per amicos, & consanguineos damnati. vbi *num.*7. ampliat, etiam in delictis enormibus
6 & atrocissimis,in quibus specialiter non reperitur prohibita appellatio, & etiam in crimine læsæ maiestatis,
7 vt pro magis communi resoluit, cum aliquibus declarationibus.

8 Adeò vt appellationi in criminalibus nec tacitè, nec expressè renunciari possit, Boër. *decis.*257.*sub num.*16. Philip.Franc.*in c.cum speciali §. porro n.*6. *ante medium vers.sed certè in criminalibus,de appell* Lancelo. Rober. *de attent.*2.*p.c.*12.*ampliatio.*2.*num.*8.Angel.*de malef.vbi supra n.*80.Paris de Put.*de syndica.verb.appellatio c.*1. *num.*14 *ante fin.*Prosper, Farin.qui communiter ita per Doctores teneri firmat *vbi supra num.*20.*& seqq.*vbi li-
9 mitat, quando delictum sit notorium, quia tunc valet renunciatio.

10 Tamen multi reperiuntur casus,quibus à iure specialiter appellatio prohibita est, prout testatur *l.*2. *Cod. quorum appell non recip.*in hæc verba : Obseruate curabis,ne quis homicidarum, veneficorum, adulterorum, itémque eorum, qui manifestam violentiam commiserunt, argumentis conuictus, testibus superatus, voce etiam propria,vitium,scelúsque confessus,audiatur appellans.)Ex qua text. dispositione illud velut axioma deducunt Doctores, quòd conuictus, & confessus simul de crimine non appellat, imò sui appellatione non obstante,potest iudex sententiã ad vlteriorem executionẽ perducere,notant omnes nullo dempto, *in d.l.*2. *pariter in l.non tantùm.& in l.constitutiones.*per illa iura *ff.de appella.*& est canonizata *d.l.*2.*in c. ei qui vers.nullus etiam* 2.*q* 6. Franc.*in c.Romana.*§.*si autem num.*5. *de appel.in* 6.Canonistæ omnes *in c.cum speculi* § *porrò de appellationib.*plures allegant.Ang *de malef.verb.præsente d.Caio,num.*19.*cum seqq.*Marant.*de ordi.iudicio.*3.*p.*6 *p. in* 2.*actu n.*181.*fol.*250.*in paruis.*Rom.*singul.*625. Carrerius *in prax.in tract.de appel.in prin.n.*2,*&* 3. Iodoc.*in praxi crimi.c.*149.*n.*1.Foller.*in pract.crimi.*4 *p.*3.*p. verbo,& si confitebuntur.num.*89.Duenas *in reg.*136.*in prin.* plures referens Couarr.*in practi.q.c.*23.*n.*5 *in prin.* Vigui.*commun.opini.*50.*n.*1.*& seqq.* Iul.Clar.*in pract.q.*94. *n.*1.Lancel.*de attent.*3.*p.c.*11.*n.*22. *& c.*12.*n.*12. Anton.Gomez *variar.l.*3.*c.*13.*n.*31.*post medium.*cuius reddunt rationem Decius *in d.c.cum speciali* §.*porrò n.*15.*in fi.vers.& quia contra conuictum.* Carreri.*in practi.crimi. titul.de appell.in princ.n.*5.*& seqq* Rolan *cons.*73.*à n.*25. ex præsumpta scilicet,calumnia,quæ appellationi inesse videtur,quando quis est conuictus,& confessus,quæ quidem lex 1.*C.quorum appell.non recip.* suprà in comprobationem huius limitationis adducta, procedit, & habet locum non solum in quinque illis delictis in ea 11
numeratis, verùm etiam in omnibus aliis, quibus reus conuictus est, & confessus, vt tenent omnes ferè Doctores in eius confirmationem adducti, per quos, & alios ita pariter resoluit Far.*in tract.crimi.*3.*tom.q.*101. *cap.*2.*n.*116.

Quemadmodum est & in ciuilibus omnibus causis, & pecuniariis, in quibus aliquis est conuictus, & confessus appellationi interpositæ non deferens iudex vim non faciet, cùm minimè eo casu admittatur, gl. *in d.l.*2.*verb. propria.* quam sequuntur ibi Bal. *num.*6. 12
Fulgos.*ic l.constitutiones num.*5. vbi etiam cæteri, *ff.de appellat.* Immol. *in l.creditor.*§.*iussus col.*7. *ad fi. vers.& concludit ibi Hostiens.* Ant. de Butr.*in c. cum speciali* §. *porrò n.*6.& ibi Card.Zabar.*col.*2.*vers.& licet illa l.*Ioan. de Immol.*num.*13.Ab.*num.*5.Decius 14.*&* 15.*de appellatio.*Capra *in tract.de notoriis memb.*4.*n.*113.Carrer.*in practi.tit.de appell.*3.*in prin.n.*4.Couarr *in practi.c.*23. *num.*5.*in prin.de communi.*testatur Ant. Gom. *vbi suprà n.*31.*post medium.* Viuius *opinione* 50.*n.*1. vbi communem dicit.

Rursus cùm simul requiratur ad effectum denegan- 13
dæ appellationis, vt reus sit conuictus, & confessus simul(vt dictum est)intelligendum est, vt confessio facta sit spontanea,secus autem si sit in tortura, vel tormentorum formidine,probat text expressus *in d. l.*2.*C. quorum. appell.non recip.* ibi in formidine tormentorum territus contra se aliquid dixerit,prouocandi licẽtiam ei non denegamus,*&c.)*& ibi post gloss.*verb. prætia,in prin.& in verbo aliquid notant.*Couarr.Butr.Petr. de Bellaperti. Bal. Salicet. Odofred. Angel.Paul.Castr. Immol.*in l.constitutiones post num.*3.*ff. de appella.* & de iure canonico facit gl.celebris *in c.Romana.*§.*sin autem verbo,vel de quo vers.alij dicunt & fortè bene,de appellatio.in* 6.vbi Hostien.*num.*20.Ioan.Monac.13.Archidi.9. Franc.3.*vers. in eadem gl.* quæ quidem glossa etiam de iure canonico canonizata est *in c. ei qui.*§.*nullus* 2.*q.*6. & ibi Turrecremata *in verbo, propria, num.*2. *in verbo, aut formidine tormentum.* Præpositus *in summario, & num.*2. *in fi.*Areti.*in cap.at si clerici n.*17.*de iudiciis.*Philip. Franc.*in c.cum speciali.*§ *porrò,post n.*5.*vers.hoc intellige.de appella.*

Et ratio est, quam reddit Aretin. proximo citato lo- 14
co, quòd in materia exorbitanti,& stricti iuris,sicut est, quando statutum,vel lex tollit appellationem confesso, & conuicto, vel confesso tantùm, non comprehenditur confessus, nisi sponte, sequitur Marant. *de ordi.*

ordi. iudic.6.p. in 2. actu 3. p.num.281. vers.secus si per tormenta. fol.250.in paruis. Carrer.*in practi.de appella. in princip.numero* 2.Petr.Duen. *regul.156 in limi.3.* nisi
15 ipsa confessio post torturam, aut formidinem tormentorum factam, ratificata fuerit per confitentem, emanante tortura legitimis præcedentibus iudiciis, & subsequuta ratificatione,debito tempore, quia tunc cùm talis confessio dicatur spontanea, propterea appellatio impeditur, ac si prorsus sponte quis confessus fuisset, vt post plures per eum relatos,latè comprobat, & prosequitur Farin. *in pract. crimi. 3. tom. q.101. c.2.à*
16 *n.133.*qui *num.138.& 139.*declarat ex aliis, quòd licèt in ciuilibus, in quibus conuictus ante sententiam, si postea confiteatur, in quo est condemnatus, non possit ampliùs appellare, nec eius appellationi deferendum,
17 secundùm Bal. *in l. addictos n.1.in fi. Cod. de Epi. copali audien.*Bal.*in d.l.2.*Dueñas *in regul.156 lim.4.* tamen in criminali causa confessio post sententiam appellationem non impediat.

18 Sed vt tibi liqueat in hoc articulo vera resolutio, aduerte, quod Farinac.*in prax. crimi. 3. tom. quæst.101. cap.2.à num.150. vsque ad num.153.* refert vnam communem Doctorum opinionem, quod ad effectum denegandæ reo appellationis requiratur, vt sit confessus, & conuictus simul,quæ procedit tam de iure ciuili, quàm
19 de iure canonico, *à num.154. vsque ad n.156.* aliam contrariam refert,vt scilicet, tam de iure ciuili, quàm & fortiùs,de iure canonico, quòd ad hoc, vt reo prohibeatur appellatio, sufficiat spontanea confessio, plures in hanc opinionem cumulat,testantes de magis communi,& magis obseruata.

20 Quas quidem cum fœdere distinctonis componere conatur *à num.157.* quam communiter Doctores in harum contrarietate conducunt, vt scilicet, quando confessus tantùm, & condemnatus inserit in appellatione aliquam rationabilem causam offuscantem, vel conturbantem confessionem suam; puta, quia allegat se non sponte confessum, sed formidine tormentorum, vel per errorem, quod probans, intendit eandem reuocare, vel aliter curat, suam confessionem declarare:(quod potest secundùm Iacob.Butr.*in l. fi. vers. respondet.C.quorum appell. non recip.* vbi Bellaper.*col.2. vers.dicetis ergo*,B.*n.3* Cyn.*2.in fin.* Alberi. *num.2.* gl.*in l.creditor § iussus in verb. appellandi ad fi. ff. de appell.* vbi Butr.*num.2.* Alex Madit.*littera C.* Alberi.*n.5 in fi.* Immol.4.Præpositus *in c.quicunque 2.quæst.6.* plures referens.Prosper.Far.*in practi.tit.de confess.& conuict. q.81. n.326.*)& tunc appellationi vt licitæ deferendum esse, vt ita intelligatur, procedat prima opinio.

21 At si spontè confessus condemnatus nullam inferat in appellatione causam, tunc appellatio nec admittenda, nec deferenda est. imò ea non obstante iudex potest absque metu attentati ad executionem suam sententiam perducere, vt sic intelligatur secunda opinio, quam quidem distinctionem in vtroque membro probant Angel.*in l.2 n.2.C quorum appell.non recip.*Fulgos *in l. constitutiones numer.5. ff. de appell.* ibi etiam Immol.*numero.3.* Alberi. *in l. creditor § iussus num.6.ff.de appell.*& de iure canonico est gl.*in c.Romana §.si autem in verb.vel de quo.vers.nisi vellet allegare.de appella.in 6.* vbi Germini.*n.5.* Hostien. *in c.cum speciali.§. porro.n.6. verbo vel ipsius confessione, de appella.* vbi Ioann. Andr. *num.4.*Bal.20.Bellam.4.Butr.3 & 6.Immol.12.Ioan. de Anania 7. Ab *num.12.nota. & num.5.*Franc.5.*post medium.*Decius 16.& 18.Archidia.*in c.quicunque,in prin. vers.in gl.1.2.quæst.6.* & ibi etiam Præpos. *num.1.* Turrecremat.*vers.sed super hoc videas* Augustin.ad Angel.*de malef.verbo,præsente d.Caio.&c.vers n.21.& n.22.* Capra *in tract.de notor.memb.4.num.3.* Carrer. *in practi. crimi. tract.de appell.§ tertius casus num.2.* Foller. *in prax. crimi.1 p.2.p.verbo & si confitebuntur. n.66. vers.prædicta tamen procedunt, & in verb. & pœnis debitis feriantur,*

*num.6.vers.si verò.*Vestr.*in prax.lib.7.c.3. num.16.* Bois. *in tit.de appella.num.27* Iulius Clar.*in practi. crimi § fi. quæst.94.in princ.*Vulpell.*conf.137.num.3.& 6.* Coutr. *in practi.qu.c.23 n.5.post vers.secunda conclus.*Contard. qui testatur de communi, & celebrioti Doctorum sententia.*in l.vni.C.si de momen.poss.fuer.appell.3. limi. numer.39.cum seqq.*Cartari.*de exequut. senten. cap.1.n.71. & 72.& n.101.*Sigismund.Escaci *in tr.de ind.cauſ.cui. & crimi.lib.1.c.97.num.118.& 125.* loquentes, tam de iure canonico,quam ciuili, & videndi plures allegati à Farin.*vbi supra num.158* vbi *num.160.*ex pluribus com- 23
probat,hanc distinctionem pariter procedere & in ciuilibus causis quoad effectum admittendæ,vel reciendæ appellationis per confessum condemnatum. 22

Pariter nec appellationi interpositæ per condemnatum de crimine simoniæ, iudex denegans delationem vim facit,Gl.fi *in c.1.de rescrib.in 6.*Fel.*in c sicut.et.1 de simonia.*per illum text.Marant.*de ord.iudicio.6.p. actu 2. n.287.fol.mihi 251.in paruis.* Carrer *in practi.crimi.tit. de appella §.nonas causa est n.4* Roscan. *in tract.de Simonia 4.p.c.3.n.12.* Farin. *in pract. crim.secundo tomo.q. 101.num.47.* vbi adducit Rotæ decisionem die 6. Iunij 1593. in qua dictum fuisse firmat, quòd licèt regulariter non liceat appellare à sententia simoniæ, hoc tamen declarari duobus modis, primò vt non per hoc denegetur appellatio à sententia collationis beneficij vacantis propter simoniam, lata à mixto exequutore. secundò vt tunc demum à tali sententia non detur appellatio, quando simoniacus est notorius, vel confessus, vel si est occultus, simonia est respectu ordinis, secus quando est occultus,& simonia cadit super beneficio,quia tunc datur appellatio quæ decisio est elegans & notanda,vbi declarat, quando impetrans beneficium alicuius ob eius simoniam, vel in ordinibus,vel in beneficio sit ab exequutore dato,hoc est ab eius sententia appellationi deferendum. 24 25 26 27

Rursus constitutiones, quæ de recipiendis nec ne appellationibus loquuntur, vt nihil noui fiat; locum non habent in eorum personis, quos damnatos statim punire publicè interest, prout sunt insignes latrones, vel seditionum concitatores, vel duces factionum, verba sunt text.*in l.constitutiones ff. de appellatio.*ex quo communiter notant Doctores, quòd hi delinquentes, de quibus in hac lege,non audiantur appellantes, in ò 29
appellatione non obstante contra eos sententiam exequendam esse, etiam si ipsi conuicti, & confessi simul non sint,cùm sufficiat, vt vel sint conuicti tantùm, vel confessi sint, vt ibi post gloss. notat B. Albe. Angel.Cumen.& Immol. Specula. *in titul. ac appella. §.1. num.2.*Paris de Put *in tract.de indic.verb. appellatio.c.1. num.11 in fi.& n.13.*Angel.*de maleſi verb.præsente d.Caio.&c.n.20.* Marant. *de ord. iudicio 6.p.actu 2.num 285.* Duenas *regul.156.limi.5.*Ant.Gomez.*variar.l.3. de delict.c.13.num.31.in fi & in 6 & 7. limi.*Decian.*in tract. crimi.lib.7.cap.19.n.5.* 28

Rursus & si damnatus crimine falsæ monetæ non sit conuictus & confessus simul, sed vel conuictus, vel confessus tantùm, appellans minimè auditur, nec eius appellationi deferendum, probat *in l.1. §. 1. C. de falsa moneta,* ibi, appellandi etiam priuato licentia denegetur.)gl *in l.2.in verbo propria C.de falsa moneta.*Rom. *in l.Panton.§ rei perduellionis,num.1.p.2.vers.quarto videtur probare ff. de acquir.hæredit.* August. ad Angel. *de malef.in d.verb.præsente d. Caio post n.15.in prin.*ad lit. idem Ang.*ibi n.20* & ibi addit *verbo moneta*, allegans Bal.*in con.165.*Marant.*de ord.iudi p.2.actu 2.n.283. fol. 251.in paruis* Carrer *in practi. crim.tit. de appella § 16. casus est n.21.* Fab. de Montel. *in practi.arbi.p.4.n.409. fol.182* Ant Gom.*de delictis c.13.sub.de tortura reorum, n.31.*Rolan à Vall.*conf.73.num.7.lib.3.* 30

Ampliùs appellationi deferendum non est in dispositione text.*in l.si quis filio exhæredato § hi autem omnes* 31

in

in fi.ff.de iniusto,rupto. quando scilicet, publicè interest pœnas acceleratæ, & delinquentes statim puniri, vbi prohibetur appellatio, nec dum in manifestis latronibus,seditionibus, & capitibus factionum, de quibus *in d.l.*1. Sed postmodum generaliter in hæc disponit, *ibi,*
32 vel alia iusta causa,quam mox præses literis excusauerit,moram respiciat non pœnæ festinatione,sed puniendi periculi causa, tunc enim punire permittitur,deinde scribere)similis text.*in l.constitutiones ff.de appella.*ibi, quos damnatos statim puniri publicè interest.) vbi notat Fulgos.*num.*2. Roman.*in l. Pantonius §.rei perduellionis,n.*1.*de acquir.hæred.*Angel.*de malefi. verb.præsente d.Caio.post.num.*5. *&* 20. quia quando periculum est in mora, non obstante appellatione, potest iudex suam exequi sententiam.Carret.*in practi,crimi.tit.de appell.§. vndecimus casus à num.*1.Gigas *de crimine læsæ maiestat. rub.fi.quæst.*13.*num.*2.*in fi.*Bossius *in tit. de appell.n.*24. *&seqq.*Hierony.Giaccar.*in addi.ad Clarum quæst.*94.*litera B.*Bocrius *decis.*153.*numer.*5. *& seqq.* decis.259. *num.*5.Lancelot.Robert.*de attemta.*2 *p.c.*12.*ampliatio* 4. *num.*10.*&* 16.*& limi.*6.*num.*13. *& limi.*43. *num.*8.*&* 9. Carrar.*de executione senten.cap.*1.*num.*75.*vers.& si periculum est in mora.*

33 Amplius à sententia blasphemiæ appellationi non deferens,vim non facies, vt latius, & cum distinctione procedentem videre poteris Azeued.*in l.*1. *n.*39.*&* 40. *tit.*4.*lib.*8.*recop.*vbi allegat ad id Auenda.& quid quan-
4 do item in crimine hæresis,videndi sunt relati à Farin. *de delict quæst.*101.*num.*45.*&* 46.

35 Iterum & in crimine beneficij appellationi deferendum non esse,probant Bald.*in cons.*211.*lib.*4. Decian.*in tract.crimi.lib.*9.*cap.*24.*num.*15.Farina.*vbi proximè numer.*56. dicens cautius esse curare, vt reus appellationi renuntiet,sed hoc parum aut nihil procedere potest, quia renunciationem in criminalibus locum non ha-
36 bere,supra diximus sed ad maiorem iustificationem fit item etiam & in crimine assassinij appellatio locum non habet,docent Hostiens.*in c.pro humani n.*28.*in fi.in verb.liberè, de homicid.in* 6. vbi Ioan. And. *n.*12 & ibi Gemi.*in §.sacri n.*10.Franc.8.Carrer.*in practi.crimi.in.*1 *tract.de appella.§.*3.*casus est,n.*26. *& in §. vltimus casus est,n.*1. Monticell.*reg.*8.*n.*39.18.*special.* Capicio quem allegat *decis.*155.

37 Rursus appellationi non deferens vim iudex non faciet, impositæ scilicet, à condemnato in crimine raptus,text.est *in l.fi.C.de raptu virginum.*ibi,quibus,etsi appellare voluerint, nullam damus licentiam.) probat Marsill. *ibi num.*155. Specula 2.*p.in tit.de appella.§.in quibus.n.*2.Roma *in l. Pantonius §. rei peræuctionis n.*1. *col.*2.*vers quarto videtur probari.ff.de acquir.hæred.*Maranta *de ord.iudic.*6.*p.actu* 2.*n.*284.*fol. mihi* 251.*in paruis.* Angel. *de malefi. in tape repetito verbo, præsente d. Caio,*&c.*n.*20.Carrer.*in practi.crimi.tract. de appella. in*
38 *prin.n.*50.*& in §.decimus quintus casus est.n.*1.*cum seqq.* qui hoc declarat locum habere, etiam si hoc crimine damnatus sit confessus, siue conuictus solum (reprobans Afflict. contrarium sentientem) sequitur Fab. de Montel.*in pra.artit.*4.*p.fol.*231.*&* 630.Decia.*in tr. crimi lib.*8.*c.*9.*n.*12.*tom.*2. *& cap.*8. *num.*5.*&* 12. *num.*6.
39 Anton.Gom.*lib.*3.*vari.c.*15.*de tortu.num.*31.*in fi.*Quod quidem intelligitur in principali raptore, secus autem in sociis, auxiliatoribus, consultoribus, & receptatoribus. Carrer. *vbi proximè.*, & latè comprobat Decian. *lib.*4.*c.*9.*num.*13.*& cap.*10.*num.*11.*tom.*2.Farina.*in pra-*
40 *ctt.crimi.tom.*3.*quæst.*101.*c.*1.*n.*48. *& seqq.* vbi duobus aliis modis declarat vt procedat, quando reus est conuictus per claras probationes,& iure approbatas,secus si sint dubiæ, & quando mulier fuit rapta & cognita, secus si rapta cognita non fuerit, quia tunc iis scilicet tribus declarationibus appellationi vtique deferendum esse probat *ibi.*

41 Quia amplius dicit *ibi n.*57. in casu legis, *quoniam multa facinora C.ad l. Iul.de vi.*qua dicitur,non suspendi capitalem condemnationem per appellationem interpositam ab eo, qui violenter volens aliquem expellere à tua possessione, causam dederit homicidio, vbi Doctores. probant Carr.*vbi proximè tract. de appellat.* §.17.*cæius est nunc.*1.Anto.Gom.*vbi supra num.*31.*vers. quinto limita,*&c,

Rursus appellationi interpositæ quando sit vel non 42
deferendum à caceratione,seu inusta detentatione,& qui eius sit effectus, & multa circa hoc diximus suprà lib.2.c.4 per totum,& quid quando interponatur à suspensione,vel à priuatione officij, vel à sententia lata in 43
syndicatu,latè diximus hac 3 p.suprà cap.8 quibus lo- 44
cis videre poteris.quando autem à tortura, vel torturæ comminatione admittatur,dixi l.2. cap.1 à num.98. & seqq quando verò ab excommunicationis sententia,vel interdicti & suspensionis, pariter eodem lib.2. cap.5. quæ quidem quæstiones,& articuli, etsi respiciant criminale iudicium, commodioribus apposui locis, quibus(cùm non repeto videbis omnino,*&c.*

Vnum oblitioni non tradam, quod a denegatis reo 45
(prout & aliis)defensionibus appellationi interpositæ, tanquam licitæ, non deferens iudex vim facere, probant Gandin.*de malefi.rub de quæst & tormen.n.*23.*circa medium.*Guid.de Zuzar.*in tract.de indic.& tortur.n.*63. Marsil.*in l.vnius §. cognituram n.*85.*ff.de quæst.* Monticell.*regul.*14 *n.*19.Fac.Mar.*decis. Delp.*60.*n.*51.*p.*Burfatus *cons.*101.*n.*10.*& seqq.* multa adducentes in declarationem,& comprobationem. Et loquendo in reo tor- 46
quendo cui denegantur indicia,& defensio,Prosper.Farin.*in practic.crim.*2.*tom.quæst.*39.*de indic. & tort.n.*72. *& seqq.*aliis adductis firmat teneri insuper iudicem in syndicatu,& sursum pluribus numeris examinat,quando reo non sit deneganda defensio, & copia indiciorum, siue ex officio, siue ad partis petitionem fit processum.

Et ex his licitè deuenimus ad notorij processum, quo vtar, prout promiscuè vtuntur Doctores ciuili notorio,& criminali, pariter in vtroque doctrinæ communes sunt,in quo aliis omissis suppono;quòd cùm in notoriis ordo iuris non seruetur, sed ordo est ordinem 47
non seruare, *c. peruenit de testib.c.consuluit de appella.c. ad nostram.*2.*de iureiur.c.bonæ* 2.*de electione.c.manifesta. de pœnit.&remiss.c.manifesta.c.scelus.c.quæ Lothar.*2.*q.*1. *c.cùm dilectus,de purgatione canoni.c.olim.*1.*de restitutio. spoli.c.super eo de testi.cogen.c.quanto, de transla. Prala.* Bal *in l. Presbyteri col.pen.C. de episcop. & cleri.* Marsi. *cons.*5.*n.*2.*& singul.*511.Decian.*cons.*544.*n.*6.Paris.*cons.* 111.*n.*8.*lib.*4.Capra *in tr.de notorio membro* 4.*n.*2.*&* 40. Gramati.*decis.*36.*n.*41.*&* 56.*& decis.*45.*n.*55.Menoch. *de recuper. poss. rem.*14.*num.*260. Foller. *in pract.verb. item quod commissum crimen notory n.*1.Bossi.*in tit. quomodo procedatur in crim.noto* Anton. Gom.*l.*3.*de delict. cap.*1.*sub num.*42.Clarus *in practi.q.*9. *in prin.* Conrad. *in practi.crimi tit.de noto.crim.n.*1.*in prin.& in fi.* Anto. de Butr.*in tract.de noto.art.*4.*à num.*5.

Et licèt notorium non sit probandum, est tamen al- 48
legandum, quia etsi notorium releuat ab onere probandi,non tamen releuat ab onere proponendi, gloss.*in clem.appellanti de appella.&in l.ciues C.eodem tit.*per regulam *l.si adulterium in* 6.§.*idem si Pollioni.de adul.B.in l.si vnus §.pactus. & in l.cum quid n.*5.*ff. si certum per.* Nicol.Mill.*in reper.verb.notorium non excusat.* Bertran. *cons.*149.*n.*4.*vol.*1.Capra.*concl.*17.*n.*8. *inter tract.de notorio.memb.*4.*num.*77.Marsi.*in rub.C.de probatio. n.*220. Nat.*cons.*219.*n.*4.*& cons.*275. *num.*1. Beroius *cons.*18. *num.*54.*volum.*3. Burfat.*cons.*43.*n.*26. Ioseph Mascard. *concl.*1104.*n.*1.Alciat.*de præsump.regul.*2.*præsumpt.*12. *num.*33. Menoch.*de recuper. rem.*1.*num.*165.*& rem.*15. *num.*264.Vinius *in commun.opin.verb.notorium.*quamuis Conrad.*in pract.tit.de noto.crimi.num.*20.*in prin.*Tiraq. *de retra gl.*1.§.32.*n.*98. Couarr. *in c.Raynut.* §.11.*n.*3. *de*

49 *de testa.*& an & quando, quibú ſve caſibus requiratur probatio notorij,& de qualitatibus huius probationis, & quid concludere, & continere debet, vide ex his, quæ latè Farinac.*in pract.crim.tom.2.q.21.à num.79.*& circa hunc noſtrum articulum vide Maſcard. *vbi proximè,*& Bernar.Diaz.*in reg.496.*

50 Et licet regulariter in notoriis non requiratur diffinitiua ſententia, ſed ipſum notorium ſententia ſit, poſtulans executionem;tamen ſi reus neget notorium,de-
51 ber iudex pronuntiare, & ferre interloquutoriam ſententiam, quod eſt notorium, aliter namque ad condemnationem minimè procedere poterit, niſi ſeruato iuris ordine, & formato iudicio.ita poſt Ab. Cardin. Gramat.& Gandin.quos allegat,concludit Foller.*in practicis cri. verbo, item quod eſt notorius delinquens. n.14.* Decian.*conſ.483.num.27.* Carrer.*in practicis crim. in tr. de appella.§.ſecundus erit caſus à n.11.* Boſſ.*d.tit.quomodo proced. in crim. noto. num.14.* Maſcard. poſt alios, vide *conſ.1101.à princ.* Ferret.*conſ.31.num.5.lib.1.* Clar.*q.9. verſ. plus dicunt.* Hierony.Laur.*in deciſ. Auenionenſ.15. numer.11.* Couarr.*in c.alma mater.num.9.de ſent.excommu.lib.6.* videndus Farinac. *in tract. crimin.1. tom. q.21.*
52 *num.116.& ſuprà,* qui etiam*ibi à n.62.* variis opinionibus conciliatis tractat, an in notoriis requiratur libellus, litis conteſtatio, & an requiratur citatio,vbi requiri contra abſentem delinquentem Et generaliter
53 quid, quotuplex, ſit notorium, iuris ſcilicet, & facti permanentis aut tranſeuntis, & momentanei, & quid manifeſtum, & de ſingulorum attributis,& qualitatibus,& quomodo cognoſcatur.& in quibus caſibus verificetur.& de pluribus aliis perdoctè videndus eſt vltra relatos Capra *in tract. de notorio.* & Maſcard. *concl. 1101.vſque ad concluſionem 1105.incluſiuè,* vbi exactiſſimè & perdoctè videndus etiam eſt Proſper. Farin. *in practi.crimi.tom.1.q.21 per totam.* vbi curiosè valdè,cum maxima diſtinctione, & per ſuas concluſiones, ampliationes, & limitationes, ad quos te mitto, quia noſtri non eſt inſtituti.

54 At quatenus illud tangit vnum non omittam inſerere: an, & quando in notoriis tam criminalibus, quàm ciuilibus cauſis appellationi interpoſitæ à ſententia lata ſuper cauſa notoria, iudex non deferens violentiam commiſiſſe declaretur;in quo & illud pro coronide firmo, regulariter negans appellationem in notoriis vim non facere.enimuerò poteſt iuſtè iudex,ea non obſtante, ad ſuæ ſententiæ executionem deuenire. text.eſt *in c.cum ſit Romana.§ ſi.* vbi gl. Ioan. Andr. & Doctores *de appella.in 6.* text.*in cap.peruenit. & c. conſuluit.el.1 eodem tit.* text.*in c.Roman.* & ibi gl.& Doctores *de appell.in 6.& in c.cum ſpeciali § porro.de appell. gl.1.* vbi Archidia.& Doctores *in c.manifeſta 2 q.6.* gl. magna *in c.veſtra. de cohab.cler. & mul.* vbi Doctores Specul.*in tit.de noto.cri.& ſi.n.15.& in § 1.n.7. & in tit. de appell.§.nouiſſimè ſub n.2.& 12* Marſi.*in l.vni.n.93.C.de raptu virg.* Angel.*de maleſi.gl. præſente d. Caio & appellante colum.1.* Marant.*in ſpecul.3.p.6.p.princ.q.2.n.125.* Manfred.*de attentat.lib.2.conſ.72.* Guid. Papæ *in tr. de appella.quæſt.120.col.4 verſ.ſed aduertas.* Ducñas *in regul.42.n.12.limit.12.* Aufrer.*in additio..ad deciſio vlt.Capel.Tholoſ.* Crot. *conſ.101.à num.9.* Capra *in d.tr.de notor.4.memb.n.95.& omnibus ſeq.* latè de materia Nicol. Mill.*in reperto.verſic.notorium an impediat appellationẽ, cum pluribus ſeqq.* Gramati *deciſ.36.n.31.&* 34 Conrad. *in practic.tit.de noto.cri.tit.17.* Foller.*in practi.cri.verbo, item quòd eſt notor. delinq.num.21.* Nouel *in practic.cri. in prin.§.indicia num.1.* Anto.Gomez *variar lib.3.de delict.c.1.n.47.in prin.* Iul.Clar.*in pract.quæſt.94.verſ.ſolet etiam dici.* Lancelo.Robert.*de attent 2.p. cap.12. limi.9.*
55 *n.1.& ſeqq.& c.11.n.26.* qui dicit,etiam de executione facta tempore ad appellandum poſt Anto. de Butr. Firma Oldral. Aſini. Contar.*in lib.1.C.ſi de momen.poſſ.limi.3.ratione iuris canonici n.36.* quia ſcilicet in notoriis iudiciis pronuntiatio non eſt propriè ſententia, ſed quædam iuris executio. Innocent.*in c.ex parte el.1. de verbor ſignı.* Roma*ſingu.324.* Decius *in c.ſpeciali § porrò in prin.de appella.*

Quod quidem fallit primò, vt procedat concluſio, 56
quando in ipſa ſententia apparet,iudicem condemnaſſe vti de facto notorio.ſecus ſi ſimpliciter pronuntiaſſet, vel reum condemnaſſet, vt quemlibet alium criminoſum, quia tunc condemnatus ſic poterit appellationem interponere, & iudex ei non deferens vim faciet manifeſtam,vt text.arg *in c.Romana.§ ſin autem,de appella.in 6.* docet Salicet.*in l.ea quidem.colu.fi. in ſi verſ. quia prater C.de accuſatio* quem referens ſequitur Anton.Gomez *de delictis c 1.n.47.verſ.quod tamen intellige.* Contar.*in l.1.C.ſi de momen.poſſ.in 9.limi.n.46.& ſeq.* Marſi.*in l.vnica n.142.C.de raptu virg.* quemadmodum
ad hoc vt denegari poſſit appellatio inſigni latroni,ne- 57
ceſſe eſt,vt in ſententia ſit condemnatus,tanquam inſignis latro,quoniam aliàs poterit appellare,vt per Bart. *in l.conſtitutiones.in fi.ff.de appell.* tenet Contar. *ibi* ſequitur Riminal.*in conſ.274. n.21.* & faciunt notata per Cardi.& Alexan.*in d.c.cum ſit Roma.3.column.*

Secundò fallit d.concluſio quod licet non appelletur 58
à ſententia lata in notoriis,tamen ab interlocutoria illa, qua declarat iudex ad inſtantiam, & contradictionem partis,notorietatem adeſſe (de qua ſuprà) appellationi interiectæ non deferens vim faciet iudex notoriam,Ab.*conſ.110.col.penult.verſ.& ſic etiam,lib.1.* Feli. *in c.Rodulph.col.penult. verſ.& appellari poteſt.de reſcr. & in c.cum non ab homine,col. penult. verſ. & nota quòd licet.de iudic.* Carrer.*in pract.crim.tr.de appel.§. ſecundus erit caſus n.14.* plures allegans Anton.Gabriel. *commun. concluſ.l.6 tit.de regul.iur.concl.3.n.60.* Lancelo.Robert. *de attenta.2.p.c.12.limi.9.n.13.* dicens, quod ſtante appellatione à declaratione ſuper notorio,ſi fiet executio, non minus erit attentata,quàm ſi eſſemus in alio caſu appellabili, ex quo data appellatione regulariter reſultat effectus ſuſpenſiuus, qui ſolet cauſare attentata,ſecundùm Iſſ.*in conſ.187.colu.6.verſ.facit aliam concluſionem l.2.* Foller. *in practicis crim.in verbo item quòd eſt notorius delinq.n.14.propè finem & num.22.*

Quemadmodum etiam, & in notoriis appellationi 59
deferendum eſt emiſſæ ante ſententiam à non admiſſione exceptionum excuſabilium defenſionum, quas reus proponit aduerſus notorium,quia ei deferendum eſt,vt licitæ, etiam ſi ab ipſa diffinitiua non queat appellari, vt ex Foller *vbi proximè,* tenet Farinac. *in prax. crim.1. tom.quæſt.21.num.128.*

Inſuper fallit dicta concluſio,vt non procedat,quan- 60
do in appellatione exprimeretur aliqua cauſa rationabilis, per quam notorium offuſcaretur, vt in exemplis ſuprà per nos poſitis ad confeſſionem,quia tunc appellationi non deferens vim faciet, vt poſt alios probat Nicol.Mill.*in reperior.verſ.notorium licèt regulariter impediat.* Aufrer *in addit.ad deciſionem Tholoſ.500. in penult.addit.* Cæſar Contar.*in repetit.l.vni.C.ſi de momen. poſſ.limi.3.à n.39.* Lancelot. *de attentat.2 p.c.12.limi 9. n.4.* vt generaliter etiam dicitur, in notoriis appellatio admittitur, quando notorium habet aliquam excuſationem, ſeu defenſionem, vt tenet ipſe Contar. *num.38.* Clar.*d.quæſt.94.* Marant.*de ordi.iudic.6.p.actu 2. n.282. fol.251.in paruis* Carrer.*in practi.crim in 1.tr.de appell. §.ſecundus erit caſus.n.18.* Graua,*in additio.ad Veſtrium in pract.lib.7.c.3. num.47.* Gigas *de crimine læſæ maieſt. rub.ſi. quæſt.13. num.6.* Brun à Sole *in compendio iuris verſ.appellatio datur etiã in notoriis fol.14.col.1.* Vulpel. *conſ.137.num.12.* quod procedit, ſi in appellatione expreſſerit ſpecialiter ipſam cauſam, & defenſionem offuſcantem notorietatem, quia vbi à iure regulariter 61
prohibetur appellatio, etſi aliqua ſpeciali & rationabili cauſa,à iure permiſſa ſit in eo caſu, tunc cauſa exprimenda eſt, vt appellatio recedere queat à Regula

vt

vt Ioan. Andr. *in c. Rom. § si autem num.* 7. Archidi. *n.* 11. Ioan. Monach. 13. Gemini. 7. Franc. 5. *de appel. in* 6. Abb. *in c. vt debitus in prin. n.* 2. Franc. 3. *de appella.* Feli. *in c. super literis n.* 17. *de rescr. & c. quoad consultationem. n* 18. *& seqq. de rem ind.* Immol. *in l. creditor. §. iussus. colu. antepenult. vers. si verò quaritur. ff. de appella.* Angel. *in l.* 2. *§. interdum. n.* 3. *& 4. ff. quis & à quo.* Decius *in cap. ad nostram n.* 10. *de appell.* Roma. *c.* 324. *circa fin.* Franc. *in c. ô sulmit num.* 3. *& in c. constitutis n.* 27. *de appella.* Cuma. *cons.* 66. Couar. *in pract. quæst.* 15. *sub num.* 1. *& cap.* 23. *num.* 5. *vers. secunda conclusio.* Et in terminis nostris Doctores citati *in d. c. Romana § si autem.* & post alios Tiraq. *de pœnis temp. in præfatione n.* 69. Contar. *in l. vnica C. si de momen. poss. limi.* 3. *à n.* 42.

61 Et de aliis specialibus limitationibus, huic conclusioni quòd in notoriis non licet appellari, de qua superiùs, videndus est Farinacius *in pract. crimi. tom.* 1. *q.* 21.

62 *num.* 117. *ad fi.* vbi quòd ob excessu pœnæ datur appel-

63 latio in notoriis. item quòd admittatur, quando delic-

64 tum est manifestum, non autem notorium, *& num.* 121. vt etiam detur, quando iudici à quo superior inhibuisset, & alias limi. *ibi n.* 124. *& seqq.* & ipse *in tom.* 2. *q.* 101. *cap.* 1. *à num.* 60.

65 Superioribus adde, quòd cùm per Doctores æquiparentur, quem esse repertum in notorio, vel in flagranti crimine, & sicut contra notorium delinquentem, ita etiam contra reum repertum in flagranti delicto, procedi posset iuris ordine non seruato, & ex abrupto, ita à lata sententia seu decreto contra reum re-

66 pertum in flagranti, appellationi deferendum non esse quoad suspensiuum, probant Foller. *in pract. crimi. verbo item quod fuit captus in flagranti crimine n.* 4. *&* 12. Vulpellanus *cons.* 137. *à n.* 8. *& n.* 14. *& seqq.* vbi latè de ma-

67 teria, & qualitate huius delinquentis, & de nonnulla declaratione huius nostræ fallentiæ, videndus est Presper. Farinac. 1. *tom. q.* 21. *à n.* 154. *& seqq. & superius.*

68 In omnibus tamen superioribus casibus, quibus hucusque retulimus à iure prohibitam esse, & denegatam appellationem, vt in conuicto, & confesso, vel sponte confesso tantùm, simonia, raptu, hæresi, seditione, insigni latrone, violentia, notoriis, & similibus, non procedit doctrina, imò supersedendum est omnimodo in sententiæ executione, quoties iudex superior, ad quem itum est per appellationem, dubius, an illam debeat admittere, nec ne, & de hoc incipit cognoscere per inspectionem actorum; inhibuerit iudici à quo, text. est *in c. Romana §. sin autem, de appell. in* 6. Hostiens. *n.* 20. Ioan. Andr. 17. Ioan. Mona. 14. Archidi. 9. *& post n.* 11. Gemi 3. 4. *&* 5. Franc. 5 *prin.* Cardi *in c. cùm specia §. porro, colu.* 2. *vers. sed iudex ad quem, de appella.* vbi Abb. *n.* 6. Franc. *n.* 6. *&* 7. Faber *in l.* 2. *n.* 3. *C. quorum appell.* Augusti. ad Angel *de male. verbo, præsente d. Caio, &c. post n.* 21. Marant. *de ord. iudicio.* 6. *p. actu.* 2. *n.* 281. *fol.* 251. *in paruis.* Carrer. *in pract. crimi.* 1. *tr. de appellat. §. vltimus casus est n.* 3. Foller. *in pract. crimi p.* 2. *verb. & si confitebuntur n.* 66. *& in verb. pœnis debitis feriantur, n* 6. Grauat. *in addit. ad Vestrium in prax. lib.* 7. *c.* 3. *n.* 48. Couarr. *variar. q. c.* 23. *n.* 5. *ante fi. vers. quacumque tamen in causa.* Baiard. ad Clarum *q.* 94. *n.* 13. vbi dicit, semper esse supersedendum in executione stante inhibitione iudicis ad quem, quando dictus iudex sciens appellantem esse confessum, & conuictum, inhibitionem expediuit (reprobato Lanceloto contrarium tenente *de attent.* 2. *p. cap.* 20. *ampliatio.* 12. *à n.* 1.) idem quod Baiard. dicit Couarr. *loco cioato.* Cartar. *de executione sententiæ c.* 1. *n.* 76. Farin. 3. *tom. q.* 101. *c.* 1. *n.* 109. & ad huius materiam articuli vide differentem latè Lancelo. *de atten.* 2. *p. c.* 12. *limi.* 50. *n.* 128. *& seqq. & in* 1. *limi. n.* 101. *cum seqq. & limi.* 53. *n.* 54. *& c.* 20. *ampliatio.* 1. *& ampliatio.* 21. *n.* 7.

69 Quam doctrinam intellige, prout intelligunt, & loquuntur præcitati Doctores, scilicet, quando iudex superior incepit de causa & natura appellationis cognoscere, & sic quando inhibuit præcedente causæ cognitione, prout & nos probauimus alibi. 2. p. c. 10. à n. 23. & & à n 81. cum sequentibus. vbi de veritate huius doctrinæ tractaui.

Desuper & secundò aduerte, quòd in omnibus præ 70
fatis casibus, quibus appellationi deferendum non esse probaui hactenus, intelligendi sunt, prout & ipsi Doctores intelligunt, quoad vtrumque effectum, & deuolutiuum & suspensiuum, cùm simus in criminalibus, & pœnis corporalibus, & minimè retractabilibus (exceptis illis casibus, quibus specialiter diximus deuolutione dumtaxat appellationem carere) vt procedat in illis ap- 71
pellationis prohibitio respectu sententiæ diffinitiuæ, secus interlocutoriæ, quoniã à quocumque grauamine, siue qualificato, siue non appellationi esse deferendum, quo ad vtrumque effectum in causis, à cuius diffinitiua prohibetur appellari, quoad vtrumque effectum, & deuolutiuum & suspensiuum simul, probaui latè suprà lib. 2. c. 6. per totum, vbi vide, non repeto.

An autem, & quando appellationi Clerici traditi 72
Curiæ seculari à sententia iudicis secularis interpositæ deferendum sit, latè examinat, & bene cum distinctione Bernar. Diaz *in pract. crimi. cano. c.* 141. *num.* 2. *&* 3. & eius additionator Salced. *litera A.* qui latè prosequuntur videndi.

CAPVT XV.

A sententia lata partim in fauorem alicuius, partim verò contrà, à qua solus prouocauit quatenus contra se erat, quoad cætera consentiens: an pro parte acceptata transeat in rem iudicatam; ita vt à iudice eam exequente, appellationi emissæ non deferendum, declaretur; & quid in via executiua.

SVMMARIVM.

Appellans à sententia quatenus contra se facit in cæteris articulis separatis, à quibus altera pars non appellauit, sententia transit in rem iudicatam. n. 1.

A sententia continente diuersa capitula separata vna pars potest appellare limitatè, quatenus contra, & quoad cætera transit in rem iudicatam. n. 2.

Aliàs contra partem non appellantem sententia transit in rem iudicatam. n. 3. *&* 7.

Sententiæ tot sunt quot capitula separata in eadem sententia contenta. n. 4.

A sententia vtramque partem grauante vtraque pars tenetur appellare ab eo capitulo sibi grauante, quatenus contra, &c. n. 5.

Vtraque appellatio limitata ab ea parte sententia, quatenus contra, &c. suos deperse operatur effectus. n. 6.

Appellatio emissa ab vno capitulo, & per vnam partem quatenus contra, non deuoluit cætera capitula separata, sed transeunt contra non appellantem in rem iudicatam. n. 7. *&* 8.

Appellatio limitata quatenus contra, non suspendit iurisdictionem in capitulis separatis, à quibus neutra pars appellat, quominus executioni mittantur. n. 9. *&* 10.

Iurisdictio non est suspensa quoad ea, quæ non sunt in appellatione deducta, nec quoad personas in ea non comprehensas. n. 11.

Quo casu interim gesta non dicentur attentata. ibidem.

Arbiter per pronuntiationem in vna causa seu articulo, non perdit iurisdictionem in alia causa seu articulo. n. 12.

Iudex Ecclesiasticus vim non facit exequi capitula separata sententiæ, à quibus pars contra quam lata fuere non appellauit, cùm transeat in rem iudicatam. num. 13.

Et

*Et quo decreti genere tunc vtatur senatus regius aditus per viam violentiæ.n.*14.*&* 24.

Appellatio quando deficit, senatus regius illo semper vtitur decreti genere, que no viene por la orden y se le remite,*&c.n.*15.*&n.*16.

*Appellatio quando deficit senatus regius non potest decernere,vim fieri,& reponi.n.*17.

*Delatio supponit appellationem tanquam subiectum necessarium.n.*18.

*Appellatione limitata in capitulis separatis quatenus contra,non potest altera pars se iuuare.n.*19.

*Appellatio limitata limitatum producit effectum.n.*20.

*Appellatus non potest adhærere nec vti appellatione limitata aduersarij quatenus contra.n.*21.

*Appellatione pendenti limitata quatenus contra, à capitulo separato non suspendit executionem in alio capitulo separato non appellato, quia appellatio est in vna causa, executio verò in alia.n.*22.

*Nec gesta dicuntur attentata, quia deficit appellatio, nec altera pars pro illorum reuocatione instans est audienda. n.*23.

*Pars quæ omisit appellare à capitibus separatis,de quorum executione tractat iudex, non poterit post decem dies ab eorum executione appellare.n.*25.

*Et si hæc causa ad senatum per viam violentiæ protrahat executatus,decretum vim non fieri,reportabit.n.*26.

*Sententia in via executiua lata partim pro actore,partim contra, à quo solus appellat quatenus contra, poterit capitulum separatum,à quo neutra pars appellauit, executioni mitti.n.*27.

*Et etiam si reus executatus ab illo capitulo separato, quod contra se facit,appellet, quia nihilominus in viis executiuis executio illius facienda est,& de ratione.n.*28.

*Appellatio interposita per vtramque partem ab eadem sententia quatenus contra, si simus in alimentis, & similibus priuilegiatis,capitula separata pro actore mittentur executioni non obstante appellatione rei.n.*29.

*Separatorum separata est ratio,nullaque coniunctio.n.*30.

*A separatis & diuersis non fit illatio,n.*31.

*Diuersa illa iudicantur, quæ diuersitate factorum separationem recipiunt.n.*32.

*Et quæ non impediunt in aliquo negotium principale.n.*33.

*Exceptionibus moderantibus sententiam ferendam non admissis potest appellari, nihilominus poterit procedi in causa principali tanquam separata. n.*34. *vbi de exemplis,& n.*35.*vbi de ratione.*

*Appellatio à causa conuentionis non deuoluit causam reconuentionis, sed coram iudice à quo hæc erit tractanda. n.*36.

*Appellatio interposita à sententia delegati suspendit iurisdictionem in alia causa,secus in sententia ordinari.n.*35.

*Connexa capitula dicuntur, quæ ex continentia factorum separationem non recipiunt.n.*38.

*Cõnexa capitula,seu separata quæ dicãtur.n.*39.*remissiuè.*

*Appellatio quatenus contra, & limitata deuoluit omnes alios articulos connexos.n.*40.

*Appellatione limitata à quibusdam articulis quatenus contra,pendente,iudex à quo non potest alia capitula connexa tamen exequi,etiamsi non appelletur ab illis.n.*41.

*Connexa vnum reputantur indiuiduum ratione connexitatis,n.*42.

Redditur exemplum.ibid.

Appellatio quatenus contra, tunc deuoluit totam causam in connexis, quando sententia in vno capitulo parit exceptionem rei iudicatæ in alio.n 43.

*Appellationi limitatæ quatenus contra, erit omnino deferendum in cæteris capitulis connexis, licèt non appellatit,aliàs vim fieri declarabitur.n.*44.

Quæ doctrina procedit etiam in via executiua.ibid.

*Appellatione limitata quatenus contra, in articulis connexis potest aduersarius se iuuare,& eius virtute Regem adire, ne in connexis non appellatis iudex exequatur. n.*45.

*Gesta à iudice à quo tangentia articulum à quo est appellatum,vt attentata sunt omnia reuocanda.n.*46.

*Inhibitio a superiore emanata vigore appellationis limitatæ an iudicem afficiat,ne vltra procedat in cæteris articulis separatis,à quibus non est appellatum.n.*47.*remissiuè.*

*Appellationis, si& quatenus contra, effectus.n.*48. *remissiuè.*

*Appellante vtraque parte ab eadem sententia quatenus contra,quis iudex de causa possit cognoscere,& an diuersi pro singulis appellationibus queant impetrari. n.*49. *remissiuè.*

*Appellatus quatenus contra altera parte non appellante,an & quando possit tuæ appellationi renuntiare, siue in articulis connexis, siue separatis; siue intra terminum,siue extra illum.n.*50.*remissiuè.*

*Appellatio ab interlocutoria an & quando deuoluat totam causam tam in articulis connexis, quàm separatis.n.*51. *remissiuè.*

SÆPE dubitari contingit: an sententia pro aliquo in parte, & pro parte contra ipsum lata,à qua solus appellauit in quantum contra se faciebat,& in quantum pro se illam acceptando, esset pro illa parte vel tota,seu in totum per ipsam appellationem suspensam, ita vt non possit pro alia parte acceptata executioni demandari, quia si vtraque pars appellasset, non esset dubium, quòd tota suspensa fuisset, sed quando vnus tantùm appellat, quæstio est, & difficultas nostra.

Quam vt facilè queas euitare, duos distingue casus, 1
nam aut appellatur a sententia continente diuersa, & separata capitula, aut continente vnum, duo, pluráve connexa. In primo casu, quando vnus solus prouocauit ab ea parte sententiæ, quæ contra eum facit, & fit capitulum separatum. cætera verò sententiæ pariter separata consentiens, quoad hæc capitula separata à quibus neutra pars prouocat, transit in rem iudicatam, contra alium,qui non appellauit gloss. celebris *in l. ampliorem, verbo iudicatis.C. de appell.*Bal.*ibi in* 2.*columna.* text. *in c. Raynut.& in c.Raynal. de testam.* facit etiam text.& ibi gloss.2.*in c significauerunt,de exceptio.*Felin.*in cap.*2.*col.*2.*versic.*2 *limita. de iudiciis petitio.& in c.cum Ioann.*vbi Abb.*de fide instrumen.n.*10.*& in d.cap.significauerunt n.*3. post Bar.Bal. Immol Abbar.& Butr. *locis per eum allegatis,*optimè & lacissimè per Philip.Franc.*in c.si duobus, post prin.vers.circa tertium casum,& n.*8. *de appellat.*Ozal.*dec.Ped.dec.*142 *n.*27.Faber.& Salicet.*in d.l.ampliorem.*Bar.*cons.*15c. & per eos Parla.*lib.*2.*rerum quoti.c.si.*5.*p.*§.12.*n.*6.

Et quòd à sententia continente diuersa capitula se- 2
parata,pars vna appellet limitate quatenus contrà, illa appellatio valeat pro illa parte & capitulo limitato, & pro reliqua parte & capitulo, in quo non est appellatum,sententia transeat in rem iudicatam;tenet sequutus 3
Philip.Franc. *in d.c.si duobus n.*8.9.*&* 10. Escacia *de appell.q.*17. *lim.*21. *sub n.*19.& iterum *q.*10. *n.*7.vbi quòd hoc casu est necesse, vt vtraque pars appellet,aliàs sententia transiret in rem iudicatam, contra non appellantem,Franch.*in d.cap.si duobus n.*6.*versic.circa tertium,& num.*11.& ibidem Cardin. Alexandrin *sub n.*11.*vers.aut pars in fin.& vers.aut sententia.*Cardinal.Tusc *practicar. concl.tom.*1.*litera A.conclus.*366.*num.*1.*&* 6.*& per totam conclusionem.*

Et ratio huius est, quoniam sententia, quæ continet 4
diuersa capitula, & separata, tot sunt sententiæ quot sunt capitula separata, *l. quidam mulier.ff.familiæ ercis. l.Carmelia Pia ff de iure patron. l.etiam §. ex causa,ff. de minorib.* gloss. *in verb. eadem in cap.*1. *de ordine cognitio.* Barbat. *cons.*10. *col. penult. in fin. versic. & ideo dicimus lib* 1.Paris. post alios *in consil.*66. *videtur lib.*1. Cæsar Contor.*in l.vnic.limit.*1.*n.*38.*C.si de momen.poss.* Philip. Franc.*in d. cap. si duobus n.*8. *versic.secundo quæritur de appell.* Papiens.*in praxi in form. appell. à sentent.diffinit.*

in gl. occasione cuiusdam sub num. 4. fol. 408. Escac *de appellat. quæst. 17. lim. 21. sub num. 191. & quæst. 10 sub n. 7.* & ipse post Rotæ decisionem *in l. 1. cæsarum cuil. & crim. cap. 7. num. 706.* Cardin. Tusc. *pract. conclus. litera S. conclus. 164. per totam*, & vide eundem *1. tom. litera A. conclus. 366.*

5 Et quando vtraque pars grauatur in eadem sententia, vtraque pars tenetur appellare, ab eo capitulo sententiæ illi grauante, & quod contra se facit, text. *in c. quoad consultationem. de sentent. & re iudic.* text. *in d. c. Raynut. & in d c. Raynal. de testam. l. 1. C. si papiæ in integ. restit. postule.* ibi, appellare enim debuistis, si sententia vobis displicebat, *&c.) l. ab eo. C. quomo. & quando iu-*
6 *dex.* & vtraque appellatio limitatè interposita, ab ea parte sententiæ, quæ contra appellantem facit, suos de per se operatur effectus, vt latè prosequitur Philipp. Franc. *in d cap si duobus versic. secundò quæritur*, & hic
7 contra partem non appellantem à suo grauamine, & in alterius fauorem lata sententia transit in rem iudicatam, quemadmodum si à neutra pronocatum fuerit, in totum transiret, quia ab vna parte, ab vnoque grauami-
8 ne seperato appellatio emissa, cætera capitula diuersa non deuoluit, quam rationem omnes supradicti reddunt, adeò vt pars sententiæ translatæ in rem iudic. executionem expectet *l. post rem iudicatam, cum vulgaribus, ff. de re iudic.*

9 Qua propter dicunt eleganter Cyn. Bald. & Salicet *in l. fin. C. quando prono. non est necesse.* Ioann. Fab. Bal. & Salicet. *in d. l. ampliorem.* quos referens sequitur etiam Nicol. Boër. *decis. 73. num...* quòd si super articulo seperato aliquis credit se grauatum, appellet. quæ appellatio cùm in aliis sententiæ articulis diuersis, in quibus per aduersarium aliàs non fuit interposita, illa non deuoluit, nec suspendit iurisdictionem iudicis, quominus ad illorum executionem queat peruenire. idem dicit Cardin. *in rubr. vt lite pendente.* quòd in non appellatis capitulis procedit executio. Paul. Castr. *cons. 270.* incipit *viso puncto supràscripto vol. anti.*

10 Et ratio est, quoniam appellatio interposita super vno articulo seperato non suspendit iurisdictionem iudicis à quo, in aliis articulis seperatis, nec eam deuoluit, quemadmodum proposita in vna causa diuersa, in alia diuersa suspendere non potest. *cap. adhæc el 1. de appellat.* gloss. *in cap. Romana. §. cum verò de appellat. in 6.* Abb. *in c. super eo el. 1. de appellatio.* vbi Franc. *column. 3.* & idem *in cap. præterea el. 1. in 2 nota. & in cap. proposuit. in prin. de appellation.* vnde supposito quòd non suspendatur iurisdictio in capitulis diuersis non appellatis, in illis rectè procedit executio pend. nte etiam appellatione ab alio, aliisve capitulis separatis sententiæ, nec vllatenus suspenditur, *l fin.* vbi Doctores *C. quando prouocare non est necesse.* & pro singulari notat Corset. *in singul. in verbo appellatio.* incipit *regula est, versic. limita quintò.* Decius *in cons. 33. viso col. 3. vers. secus esse videtur* Rota. *decis. 31. aliàs 193. si ab excommunicatione, de appellatio. in nouis. in fin.* Socin. *consil 45. visa sub num. 5 versic quibus suppo-*
11 *sitis lib. 1.* vbi etiam vult, quòd per appellationem, de qua ibi, non sit suspensa iurisdictio, quoad ea, quæ non sunt in appellatione deducta, nec quoad personas in appellatione non comprehensas; & quòd propterea gesta his casibus, non sint tanquam attentata reuocanda, tradit etiam copiosè & eleganter Paris. *cons. 66. videtur lib. 1.* Ioann. Monach. *in rubr. vt lite pendente in 6.*

12 Æguid. Bellam. *in cons. 18.* incipit *ecce quod facta col. 1. vers tene contrarium*, vbi inter cætera mouetur de arbitro, qui per pronunciationem in vna causa, seu articulo, non perdit iurisdictionem in alia causa, seu articulo. *l. quilibet §. si de pluribus l. quod tamen ff. de arbitr.*

13 Hinc & ex protinus dicendis euidenter apparet nostræ difficultatis resolutio, vt iudex Ecclesiasticus nullo modo vim faciet exequendo illa capitula separata, à quibus altera pars, in cuius præiudicium pronuntiata sunt, non appellauit, & aduersarius consentit, appel-
lans simul ab eo, quod contra se fertur, etiam hac ap-
pellatione pendente, cùm illa transeant in rem iudica-
tam, nec suspensa sit iudicis à quo iurisdictio, in hoc
casu supremum tribunal aditum per viam violentiæ, i..
declarabit, vim non fieri, vel potiùs, & proprius de-
cretum erit, vt causa non venit per ordinem debitum,
solitúmque. hoc est, *que no viene por la orden y se re-*
mitte al juez, &c. quod verum est quando ipse con-
querens vult se iuuare appellatione aduersarij limita-
ta, & eius virtute ad supremum tribunal confugit, pro
tollenda violentia, quæ nulla adest hoc casu. quo de-
creti genere semper est vrendum, quoties deficit ap-
pellatio quoniam in huiusmodi executione non datur
attentatum, quod vltra superius dicta probatur; etenim
deficit appellatio ab ipsis grauaminibus, seu capitulis
separatis de quorum executione tractatur, imò expres-
sè aduersarius eis præstitit consensum, & etiam tacitè
per partem non appellantem, iuxta iura vulgaria, qui
appellationis defectus attentata excludunt. *c. non solum, de appellat. lib. 6. l. 1. & tit. toto ff. nihil nouari appellat. pendent.* nec tribunalia possunt vim fieri non deferendo
appellationi declarare, cùm appellatio non adsit, in
qua tota violentiæ cognitio, & fundamentum con-
sistit ex iuribus & legibus Regiis, issve aliis, quæ latè
diximus suprà 1. part. cap. 1. & cap. 2. à numero 64. &
vt dicit Lancelot. *de attentat. 2. part. cap. 12. limit. 1. num. 38.* quòd delatio præsupponit appellationem, tan-
quam sui iectum necessarium, cui deferri possit, vbi il-
lud probat, quòd delatio appellationis ab articulis se-
paratis non suspendat iurisdictionem in aliis articulis
separatis.

Deinde, quia non potest se iuuare appellatione per
alterum interposita ab eo separato articulo, qui contra
se facit, cæteros consentientem. & sic appellatio limi-
tata ad illum, pro illo tantùm valet, & in cæteris transit
sententia in rem iudicatam, iuxta supradicta, quia ap-
pellatio limitata limitarum debere effectum producere,
dicunt, arg. *l. in agris. ff. de acquir. rerum domi. c. de cætero. de sentent. excommu. & cap. cognoscitar. eodem tit.* Panormi. *in cap. si duobus. in fin.* vbi etiam exactè optimèque per
Philippum Francum *vers. secundò limita, de mutuis petitio. & in c cùm Ioann de fide instrum n. 20.* vbi alios allegat. sequitur Ozascus *dec. Pedemont. dec. 142. n. 25.* di-
centes, quòd cùm isthæc ita limitata appellatio limita-
tum effectum producat, altera pars, quæ non appellauit
ab aliis articulis separatis, illam grauantibus, illam non
iuuat nec prodest.

Nam sic excluditur appellatus, ne posset adhærere,
& vti appellatione appellantis, in capitulis facientibus
contra ipsum appellatum. hócque vtilis redditur hæc
praxis appellandi quatenus contra Abb. *in cap. cùm Ioann. sub num. 17.* Immol. *column. 8. vers. sed fortè istud dictum, de fide instrum.* Felin. *in c. significauerunt, limit. 2. n. 3. de exceptio.* Vestr. *in prax. lib. 7. c. 3. sub n. 29. vers. amplius quia, & n. 30 fol. 203.* Lucas Pæt. *in pract. capitol. lib. 5. cap 1. n. 19. vers. quod si fortè, & n. 20. & 21.* & Marquef. Escacia *de appellat. quæst. 17. lim. 21. n. 19. & 20.* Cæsar Contar. *in l. vnica. quæst. 22. sub n. 5. vers. quibus, & n. 6. & 7. C. si de momen. poss.* Achil de Grass. *decis. 8. appellauerat. de appellatio. fol. 107. & decis. 1. aliàs 227. appellationis eo-dem tit. fol. 104.* Papiens. *in prax. in forma appell. à sent. diffi. in gloss. occasione cuiusdam, sub n. 4. fol. 408.* Et esse communem opinionem, testatur & sequitur Escac. *vbi proximè, & quæst. 10. sub n. 8.* qui omnes etiam probant, quòd huiusmodi limitatæ appellationis quatenus con-
tra, virtute non deuoluitur causa ad superiorem, nisi in
capitibus, à quibus est appellatum.

Facit etiam illud elegans dictum, latè & eleganter
deductum per Augustinum Beroium *in consil. 113. visa numero 4. & per totam. lib. 3.* quòd appellatione hu-
iusmodi pendente ab vna parte limitatim executio
in

in alio articulo diuerso non appellato, non inducit attentatum, quia appellatio est in vna causa, executio verò in alia causa. Sequitur Lancel. Robert. *de attentat.2.p.cap.12. lim.2. & eodem c. 12. lim.44.* vbi dicit,
23 quòd appellatione interposita per vnum in parte, & partibus, quatenus contra eum facientibus, vt si is, qui non appellauit, nec causam commisit, prætendat, aliquid pendente dicta appellatione aduersarij fuisse attentatum, & instet pro reuocatione; non sit audiendus, quia non potest dari reuocatio, nisi detur appellatio, nec ille iuuatur ex dicta appellatione limitatè interiecta per aduersarium ab eo, quod contra se faciebat, ex Philippo Franco *vbi suprà*, cuius authoritate ita fuisse aliàs tentum in vna Venetiarum Monasterij 24. Februarij 1584. coram Nouaca, quæ est decisio inter recollectas per Puteum 14. incipit *commissio. sub rub.de appell.* & sequutus Lancelotum idem, licèt obiter, tenet Escacia *tract.de appell.quæst.17.limit.21. sub n.23. ante medium*, & quòd sententia continens diuersa capitula, si quoad quædam est appellatum, quoad alia transeat in rem iudicatam, ita vt possit exequi quoad rem iudicatam, tenet Card. Tusc. *practi.conclus.tom.1. litera A. concl.366.n.6.* ac propterea cùm deficiat isto casu appellatio, & id euj-
24 denter ex eorum actorum inspectione appareat, potiùs & propriùs decretum erit concedendum in supremo tribunali, adito per hanc viam recursus, & violentiæ, scilicet, non venire causam per ordinem debitum solitúmque, vt in similibus casibus, quibus deficit appellatio, declarari assolet, cùm sit causa finalis, & materialis, ac fundamentum etiam, ipsa appellatio, quia ista diuersitas, & separatio causarum, & articulorum præsupponit necessariò, quòd in vna causa, seu articulo sit interposita appellatio, in alio verò non, vt optimè colligitur ex Parisio *cons.66.videtur.lib.1.*

25 Attamen cùm ipsa pars quæ intra terminum ad appellandum à prædictis grauaminibus, & capitulis separatis, de quorum executione tractat iudex, non prouocauit, id tandem facere memor sit ab eorum executione; audiendus non est. nec tali appellationi deferendum, quoniam cùm à sententia translata in rem iudicatam non liceat appellari, ita nec ab eius executione *l.ab executore ff.de appellat.l.ab executione C. quorum appellat. non recip. l.quoniam iudices C de appell.* de quo latè suprà diximus 2.p.cap.3.à princ.& infrà 4.p.c.1.& c.3. nec tunc etiam hoc casu appellationi denegans delationem, iudex violentiam commisisse, apparet, ac ideo si
26 pars vigore huiusmodi appellationis à se interpositæ à iudice procedente, & exequente articulum separatum translatum in rem iudicatam ad senatum confugiens, decretum reportabit negatiuum, nempe, vim nullam committere iudicem, eique causam iterum remittendam.

27 Et horum argumento resoluit Parlador. *lib.2. rerum quotid.c.fin.5.p.§.12.num.6.* circa vias exequutiuas, quòd sententia lata partim pro creditore, petente executionem virtute alicuius instrumenti guarentigiati, puta; partim verò aduersus reum, appellat igitur creditor, quatenus aduersus se facit dicta sententia, quatenus verò pro se facit consentiens, vt iudicatis pareatur, petit. qui quidem omnimodo audiendus est, ex ipso Parladorio; si dicta sententia diuersa contineat capitula, in iis, quæ pro actore creditore faciunt, executioni mandanda sit, aliquorum ex authoritatibus allegatis superiùs mo-
28 tus. Et illud specialissimum aduerte in viis executiuis, vt cùm sententiæ executioni locum esse declaratur, non obstante appellatione ab ea per debitorem interiecta, fit executioni demandanda, præfata Parladorij doctrina locum adhuc habebit, etiam si debitor pariter appellauerit ab ipsa sententia, quatenus contra se facit, ad differentiam iudiciorum ordinariorum admittentium appellationem, nec executionem postulantium, nisi priùs transeant in rem iudicatam, in quibus si vtraque pars appellat ab eis capitulis aduersus eam facientibus, totius sententiæ effectus suspenditur, & tota causa ad superiorem deuoluitur, prout loquuntur Doctores hucusque allegati, at in viis exequutiuis, cùm etiam si sententia non transeat in rem iudicatam, nec id expectetur ad eam exequendam, nec appellatio etiam à tota sententia emissa, illius effectum suspendat, pariter & eodem modo nec appellatio per creditorem ab articulo separato, ac ideo siue creditor dumtaxat prouocet, ab huiusmodi sententia, quatenus contra se facit, siue etiam debitor ex eadem causa: mandari debet executioni sententia pro illa parte, & capitulis, à quibus debitor appellat, cùm in fauorem actoris lata sit, & hoc aduertit etiam Parlador. *vbi suprà*, licèt non declaret ita, sed loquatur aliquatenus sub verborum confusione & inter dentes. Et ex eadem ratione idem
29 intelligo, & extendo ad alia iudicia sui natura inappellabilia, scilicet priuilegiata, & executionem merentia, vt in sententia alimentorum, & similibus, & hoc casu, cùm scilicet adest vtriusque partis appellatio interiectæ per debitorem, seu aliàs reum, deferendum non est, nec in tribunali adito per viam violentiæ, declarabitur, non venire per ordinem solitum, cùm adsit appellatio: sed directò primum genus violentiæ, puta, vim non fieri, concederetur.

Eo & hucusque directa corrobora, quoniam separa- 30
torum separata est ratio, seu laqueconiunctio, *l.si maritus 1.C.de donatio.inter vir & vxor.c.inquisitioni. de appella.* text. *in c.Raynal.de test.in.* nec à separatis, & diuer- 31
sis fit illatio *l. Papinianus exuli. ff.de minoribus cum similibus*, & illa dicuntur inter se diuersa, quæ diuersitate fa- 32
ctorum separationem recipiunt, vt post Bar. & Bal. *in l.1. C. si vnus ex pluribus appellat.* Bar. *in l. Aurelius §.idem quæsit. in fin.ff.de liberatio.legat.* Roman. *in cons.300. in casu proposito in fine.* Felin. *in c.significauerunt, col.5. sub n.9.vers. præterea non video, de exceptioni.* & facit text. *in l. ampliorem. in prin.* & ibi Bal. & Salicet. *C. de appell. l. etiam 1.§.1.ff.de minor.l.quædam mulier, in fin.* & ibi Floria. de sancto Petr. *ff.familiæ hercis.* latè Boër. *decis.73.n.4.* Alexand. *in cons.89. diligenter n.10. lib.1.* qui dicit, ea dici, quæ non habent in aliquo impugnare, aut impedire 33
negotium principale, Philip. Franc. *in c.super eo el.1. de appellatio. in prin.* illud constituentes exemplum, si contra libellum actoris opponatur exceptio, quæ concernat moderationem sententiæ ferendæ, vt puta, si non neget, eum esse debitorem, sed dicat, se non teneri, nisi inquantum facere potest. quia si à non admissione huius exceptionis appelletur, appellatio dicitur esse in causa separata. Alia etiam elegantia exempla constituit idem Phi- 34
lip. Franc. *in d.c.super eo.* quod sequutus à Lancelot. Robert. *de attentat.2.p.c.12.limit.2.n.7. & seqq.* vt scilicet, si sit reiecta exceptio compensationis, & à reiectione appelletur, nam potest nihilominus procedi in causa principali. vel hæres opponat exceptionem inuentarij, vel maritus, seu donator exceptionem, ne conueniantur, vltra quàm facere possint, vel appelletur à condemnatione expensarum in aliquo articulo ratione contumaciæ.

Et in similibus casibus, si ob reiectionem appelletur, 35
potest nihilominus procedi in causa principali, cùm his casibus appellationes interpositæ non contradicant, nec directò impugnent sententias, in causa principali ferendas. pariter potest procedi in principali non obstante appellatione tanquam interposita in causa separata, ex eisdem Doctoribus.

Cuius etiam est latinæ, quod in proposito dicit ipse 36
Philip. Franc. *in d.c.super eo quod de appellatio.column.fin. vers. quartus & vltimus casus est*, quòd si coram vno iudice penderet causa conuentionis, & appellatio interposita in causa conuentionis non deuolueret, nec suspenderet iurisdictionem in causa reconuentionis, sed remanet cognoscenda coram iudice à quo, vt isto casu

contingat, quòd causa conuentionis, & reconuentionis debeant, coram diuersis iudicibus agitari, & diuersis sententiis terminari, secundùm Innocent. *in c. cum nobis olim. de elect.* Abb. *in d.c. super eo quod.* & plenius Doctores *in cap. 1. de mutuis petitio.* vide etiam nonnulla alia exempla per eosdem Doctores superiùs adductos.

37 Et isthanc doctrinam hucusque à nobis propositam, & fundatam, limitare voluit, vt minimè procedat in appellatione interiecta à sententia lata per iudicem delegatum, quoniam illa emissa in vna causa, suspendit iurisdictionem etiam in aliis causis, licèt secus sit in ordinario, gl. *in verbo ad tempus, in c. pastoralis, de appellat.* per quam ita tenuere Domini de Rot. *in decis. 15. alias 163. nota quod vbi, de appell. in antiq.* contra quam latè insurgit eam reprobans Philip. Franc. Gem. relati. & sequuti per Lancel. Robert *de attent. 2. p. cap. 12. d. limit. 2. à num. 32.* vbi etiam alias limitationes ponit & illas reputat veras.

38 Circa secundum casum seu distinctionis membrum, suprà in initio huius capituli appositum, quando scilicet appellatur à sententia continente vnum tantùm, duo, plurave capitula connexa, & coniuncta, quæ tunc dicuntur talia, quæ ex continentia factorum separationem non recipiunt, *ad l. 1 C. si vnus ex plur. appellat.* cum aliis allegatis per Boërium seu mauis Signoro. de Homodeis *inter consilia Boerij in cons. 7. per totum.* & Felin. *in c. significauerunt de exceptio.* Æmilian. *in cons. 75. cum satis. n. 12.* & similiter Moder. *in annotat. ad Æguid. num. 145.* post Innocent. *in c. cum interloqu. penul & fin. de re iud.* optimè etiam Boër. *in decis. 63. n. 4.* latè & eleganter declarat Menoch. *in tract. de arbit. iud. lib. 2. cent. 1. casu*
39 *95. per totum.* vbi, quæ dicantur connexa, & quæ dicantur separata. Cardin. Tusc. *practicar. conclus. tomo 1. litera A. concl. 366. per totam,* præcipuè *à n. 4.* Fulvius Pacian. *tract. de probatio. lib. 1. cap. 26. n. 40. & 94.* Sigismundus Escacia *l. b. 1. causarum ciuil. & crim. cap. 11 n. 362 cum pluribus seqq.*

40 Igitur quando appellatur à sententia continente vnum capitulum, vel plura tamen connexa, etiam si ab vno duntaxat interponatur appellatio, suspendit, & deuoluit iurisdictionem ad superiorem super cæteris articulis, seu capitulis coniunctis, ita vt iudex inferior illa alia, à quibus prouocatum non fuit ab altera par-
41 te, executioni mandare non poterit. Sed appellatione illa limitata, etiam à proponente quatenus contra, duntaxat; potest aduersarius, qui non prouocauit, vti, séque illa iuuare, atque tueri. & iudex superior potest super toto negotio, & sententia cognoscendo, mutare, alterare, seu annullare, & ea facere, quæ sibi iusta videbuntur, cùm alios articulos non appellatos, connexos tamen deuoluat appellatio, quia non transierunt in rem iudicatam stante appellatione ab vno coniuncto, ita voluerunt B. *cons. 150. exordien. cum prædicta examinarem* Iacob. de Ga. & Ioann. Fab Bal. & Salicet. *in l. ampliorem. C. de appell* & ibi Alexand. *in additione ad B.* & idem Bal. *in l. fi. C. quando prouocare non est necesse. vers. quæro de tali casu.* & ibi Salicet. & Alberi. *in l. 1. ver. item si aliquis velit appellare, eodem tit.* Barb. *in c. Raynut. de testam.* Anton. de Butr. *in c. cum Ioan. in vlt. q.* & ibi Ab. Sicul. Ioan. de Immol. & Felin. *vers. in text. ibi infirmantes.* Rot *decis. 358.* cùm hoc casu appellatio sit communis, *l. ampliorem C. de appell.* Oraste. *decis. Pedemon. in decis. 142. n. 27.* optimè & eleganter per Boërium *decis. 73. num. 6.* vbi reddit rationem, quia connexa reputan-
42 tur vnum, & idem indiuiduum ratione connexitatis, vt etiam dicit Ifl. *in cons. 187* incipit *circa primum column. 7. vers. 9. fallit lib. 1.* & reddit etiam exemplum ipse Boërius, quòd si quis petierit fundum, & in sententia fuerit sibi medietas fundi adiudicata, & pro alia dimidia reus fuerit absolutus, & ab hac sententia, quatenus contra se faciebat, ipse actor prouocauerit, quòd huiusmodi appellatio totam causam suspendit, & deuoluit, in tantum vt nec pro illa parte in qua non appellauit, sententia potest mandari executioni, & per Dinum *cons. 26. quæstio talis est,* tenet Cardin. Tusc. *practi. concl. tom. 1. litera A. concl. 365. à n. 7. & n. 3.* latè Escacia *de appellatio. quæst. 17. limit. 21 n. 25.* vbi plura exempla *& n. 31.* Philip. Franc. *in c. si duobus columna. 4. n. 7. vers. sed quæritur primò, de appellatio.* Felin. *in c. significauerunt 11. sub n. 5. vers. aduerte etiam, de exceptio.* Vestr. *in prax. lib. 7. cap. 3. n. 30.* Ioan. And. *in addit. ad Specul. tit. de appellatio. §. 1. col. fin. vers. sed pone n. 13.* Anton. de Butr. *in d.c. si duobus n. 6 in fi.* quem ibidem referunt Ab. *in fi. n. 20.* & Franc. *sub n 4. vers. secundo hoc fuit statutum.* optimè etiam Decius *ibi n. 55.* Hieronym Gabr. *cons. 38 sententia lata n. 1. & seq. lib. 1.* Lancel. Robert. *de attent. 2. p. c. 12. lim. 2. n 25. & 26.* & ita intelligi debet Marquetan. *de appellat. 1. p cap. 28. num. 49.* dum indistinctè & simpliciter asserit; quòd appellatio quatenus contra, deuoluit totam causam, tam in parte dimidia, qua succubuit, quàm in parte sibi fauorabili, maximè quia in comprobationem allegat B Boërium & Lancel. *locis nuper citatis,* iuxta quos intelligendus est præcisè.

Et istam nostram doctrinam declarandam esse, vt 43 procedat, quando talis est connexitas, vt sententia in vno capitulo lata pariat exceptionem rei iudicatæ in alio, docuerunt Bal. *in cap. 1. circa fin. de controuer. feud.* apud pares terminos Decius *cons. 33. sub n. 4. col. 3. vers. & ad hoc bene facit. lib. 1.* post Auant. *cons. 99.* & sentit idem Decius *in c. ad hæc post. prin. de appell.* facit Rota *in dec. 1. alias 138. si appelletur de off deleg in nouis, & decis. 65. alias 361. si appelletur, de appella. in nouis,* super quo latè examinantem vide Lancel. *de attent 2. p. cap. 12. lim. 2. n. 8. & sequentib.*

Igitur cùm per hanc appellationem ab vna parte, 44 vnóque tantùm articulo connexo interposita, suspendat iurisdictionem iudicis à quo ne vlteriùs ad executionem cæterorum articulorum valeat procedere, imò ea appellatione etiam altera pars non appellans potest se iuuare, & sibi prodest, iudex illi appellationi in totum, hoc est, respectu aliorum capitulorum connexorum deferre, omnimodo teneatur, vt vltra supradictos, etiam post alios loquens in vtis executiuis, ita dicit elegantèr Parlador. *lib. 2 rerum quotid. c. fin. 5. p. §. 12. sub n. 6.* 45 sequitur vt in tribunali per viam recursus, & violentiæ adito, necessariò declarandum vim facere iudicem, non deferendo appellationi, quæ realiter adest (cum ea se iuuare potest aduersarius) repenátque omnia postmodum attentata.

Pro quo etiam facit, quod Achill. de Grass. *decis. 30.* 46 *attentat. sub rubr. de attent.* cui concordat alia eiusdem 32. incipit *attentata eodem tit.* Rota *decis. 31. alias 193. si ab excommunicatione, de appellat. in nouiss.* Mill. *in reperto. verbo, appellans à sententia excommunicationis.* Philip. Franc. *in c. adhæc. el. 1. in 1. nota de appell.* Lancel *de attent. 2. p. c. 12. lim. 2. n. 23. & seqq.* dicunt, quòd illa omnia quæ iudex inferior fecerit tangentia articulum, à quo est appellatum, sunt innouata, & attentata, & vt talia reuocanda, & multa alia circa hanc materiam, vbi de pluribus quæstionibus consule Philip. Franc. *in d.c. super eo quod, & in c. si duobus, & in c. adhæc, el. 1. de appellatio.* & etiam
47 Lancel. Robert. *de attent. d. limit. 2.* vbi multa, & præcipuè ibi latè videbis examinata: an inhibitio emanata à superiore vigore appellationis emissæ ab vna tantùm parte respectu vnius articuli separati: an afficiat, & suspendat iurisdictionem iudicis à quo, ne vltrà procedat ad executionem cæterorum articulorum separatorum, quando scilicet ipsa inhibitio expedita fuit super omnibus articulis, licèt pro vno tantùm fuerit appellatio interiecta.

Et de pluribus effectibus huiusmodi appellationis, 48 si & quatenus contra, an in articulis separatis, seu connexis ab vtraque parte interposita, separatim tamen, quis

quis de causa possit cognoscere, & an de vtraque appellatione, an diuersi iudices impetrari possint pro singulis appellationibus vide latè Escaciam post alios *in tract. de appell.q.*10.*art.*3.*à n.*10.*cum seqq.fol.*113.

49 Et an & quando appellans quatenus contra altera parte non appellante, possit suæ appellationi renuntiare in præiudicium alterius, tam in articulis connexis, quàm in separatis, tam intra terminum decem dierum, quàm extra illum, vide exactè, & distinctè per Escac. *de appellat.q.*17.*lim.*2.*à n.*99.*cum seqq.* & *supra à n.*95 *cum seqq.*

51 Et an, & quando appellatio ab interlocutoria deuoluat totam causam tam in articulis connexis, quàm in separatis, vide latè per eundem Escaciam *q.*17.*limit.*47. *memb.*2. *à n.*1.*fol.*511. quæ mei non est tractare, sed remittere tantùm.

CAPVT XVI.

Tertiæ appellationi per aliquem emissæ à sententia, seu articulo causæ, aut etiam à tribus conformibus, an, & quando iudex Ecclesiasticus non deferens, vim faciat.

SVMMARIVM.

*Appellari tertiò non potest in quacumque causa.n.*1.

*Sententiarum trium conformitas impedit vlteriùs appellare, siue sint interlocutoriæ, siue diffinitiuæ.n.*2.

*In quolibet causæ articulo seu grauamine diuerso, bis poterit grauatus pronocare, non amplius.n.*3.

*Iura plura canonica interpretantur genericè disponentia, toties quem posse appellare, quoties sit grauatus.n.*4.

*Milies grauatus in vna causa, totidem poterit bis à singulis grauaminibus appellare.n.*5.

*Tres sententias qui contra se reportauit super aliquo articulo seu grauamine etiam diffinitiuas, debet iudicatis acquiescere, quia contra illum præsumptio iuris est.n.*6.

Quilibet pars potest ab eodem articulo bis pronocare, ita vt super eodem quinque ferri possent sententiæ.n 7.

*Quod contingere potest, siue appellationes & sententiæ sint alternatim, siue successiuè, siue interpolatim latæ.n.*8.

*Exemplificatur.n.*9 & *n.*21.

*L.vnica C.ne liceat tertiò pronocare, ponderatur, & interpretatur.n.*10.

*l.*25.*tit* 23 *p.*3.*verba referuntur.n.*11.

*A sententiis quæ iuris dispositione non transeunt in rem iudicatam, appellari tertiò non potest.n.*12.

*Desertio tollit appellationem etiam in actibus extraiudicialibus & aliis, quæ non transeunt in rem iudicatam. n.*13.

*Deserens appellationem ab actu extraiudiciali, auditur per viam querelæ & recursus, non tamen appellationis.n.*14.

*A sententia quæ non transit in rem iudicatam, non auditur quis appellans post decem dies, licèt alio remedio non excludatur.n.*15.

*A sententiis interpolatim aut alternatim latis, quæ sit executioni mittenda, & in cuius partis fauorem.n.*16.

Variæ Doctorum assertiones in hoc articulo.ibid.

*Errore lapsos esse Doctores in hoc articulo clarè monstratur.n.*17.

*Quatuor appellationes licèt ab eodem articulo dentur, non tamen possunt requiri sex sententiæ.n.*18.

*Sententiæ tres conformes in quolibet articulo exequuntur: non obstante qualibet exceptione etiam nullitatis.n.*19.

*Tres conformes sententias aliquo pro se obtinente, impossibile est, vt altera pars alias tres habere possit in eodem articulo.n.*20.& 24.

*Variæ redduntur exemplæ siue sententiæ ferantur alternatim, siue interpolatim, siue successiuè, pro aliquo.n.*21.

*Clem.*1.*de sent & re iud.vt locum habeat, sufficit tres obtinere sententias siue successiuè, siue interpolatim, aut alternatim.n.*22.

*Quia tunc generaliter in omnibus casibus tertiò pronocari non potest.n.*23.

Sententias tres cõformes pro vna parte dare non possumus, quin ab aliancõ demus duas appellationes præcedẽtes.n 24.

*Conformes sententiæ dicuntur quæ conueniunt in qualitate & substantia.n.*25.

*Conformitas datur vbi adest identitas rei, causæ, & personarum, siue verè, siue interpretatiuè.n.*26.

*Sententia præiudicat ei qui verè vel repræsentatiuè eadem est persona.n.*27.

*Res iudicata dicitur vbi concurrit identitas rei, causæ, & personarum.n.*28.

*Sententiæ in quo differmes dicantur.n.*29.

*Sententia alias duas confirmans cum aliquo nouo grauamine seu additamento, quod alias non adfit, recipit appellationem, licèt in quo sit conformis exequatur hac appellatione pendente.n.*30.& *n.*33.*vbi declaratur.*

*Et tunc sententia quæ pro vna parte est appellabilis, & pro alia inappellabilis, iudicatur diuidua.n.*31.

*Appellatio si aliquo casu sit permissa vbi tertiò pronocare non potest, non impedit tritam conformium executionem, nec causat attentatum.n.*33.

*Sententia tertia aliquid de nouo aliis addens, de quo fit actum in cæteris instantiis, tacitè aut expressè non dicitur prima super additamento, sed vltima.n.*33.

*Appellationis prohibitio & permissio concurrens circa eiusdem sententiæ diuersa & separata, vnaquæque qualitas operatur in suo subiecto.n.*34.

*Ab expensarum petitarum condemnatione in vltima sententia, quarum nulla mentio facta est in cæteris instãtiis, tanquam à nouo grauamine licet appellare.n.*35.

*Expensarum petitarum omissa condemnatio in sententia non intelligitur condemnatus in illis absolutus. n.*36.

*Victor in principali non potest appellare ab omissa condemnatione expensarum, si aduersarius victus a principali sententia appellauit.& de ratione.n.*37.

*Victor potest ab expẽsarum omissa condẽnatione appellare, quando victus à sententia principali nõ pronocauit.n.*38.

*Et idem est quando victus appellauit limitatè quatenus contra.n.*39.

*Et quid quando victus simpliciter à sententia appellauit, appellationem non prosequitur.n.*40.*remissiuè.*

*Supradicta procedunt in expensis petitis officio iudicis mercenario duntaxat.n.*41.

*Expensas iure actionis debitas & in condemnatione omissas potest victor denuo petere, etiam sententia super principali transacta in rem iudicatam n.*42.

Redduntur exempla ibidem.

*Reseruatio iurium facta in vltima sententia illius respectu dicitur cæteris differmis, & datur appellatio à reseruatione noua.n.*43.

*Sententia vltima condemnans ad eandem summam, ad quam aliæ, sub conditione tamen quatenus facto calculo tanta summa debeatur, non exequitur, quousque conditio purificetur.n.*44.

*Conformes non dicuntur sententiæ si vltima lata sit non super desertione, vt in exemplis.n.*45.

*Tamen cùm transeant duæ in rem iudicatam ob desertionem, executionem merentur.n.*46.

*Sententiæ, quæ tendunt ad diuersum finem, non dicuntur conformes.n.*47.

*Sententiæ diuersæ in tempore dicuntur differmes, & datur exemplum n.*48.

*Sententiæ, altera absoluens, quia non est probatum, altera obseruatione iudicij, non sunt conformes.n.*49.

*Tertia sententia declarans alias duas præcedentes nullas, quæ postea est reuocata per aliam declarantem validas priores, an illis ista vltima dicatur conformis. n.*50.

*Et an tunc executio illarum sententiarum permittenda est non obstante appellatione ab hac vltima.n.*51.

Tertia sententia alias duas latas super principali causa declarans nullas, dicitur prima respectu articuli nullitatis, & quarta quæ illam reuocat, dicitur secunda, & recipit appellatio ein. n. 52.

Quæ declaratur pulchrè vsque ad n. 55.

Duabus sententiis super principali latis conformibus, si à secunda appelletur, & simul de nullitate agatur, tertia fertur illas vt nullas reuocans, si quarta feratur priores duas confirmans, illis dicitur conformis. n. 56.

Quarum trium conformium super principali sit executio, licèt appellari possit ab ea respectu nullitatis. n. 57.

A nouo additamento sententiæ licèt possit appellari, tamen sententia exequitur in eo quòd conformis est aliis duabus. n. 58.

Sententiæ vt tanquam conformes exequantur, non est necesse, vt in toto sint conformes, sed in articulo conformi appellationem excludunt. n. 59.

Sententiæ tres diuersæ summæ in minori dicuntur conformes, si cui diminutio nocet, non appellat. n. 60. & n. 64.

Sententiæ quòd dicantur conformes respectu maioris summæ simpliciter, qui teneant. n. 61.

Minor summa naturaliter inest maiori. n. 62.

Sententias tres non dici conformes respectu maioris summæ nec exequendas, qui teneant. n. 63.

Verior opinio resoluitur. n. 64.

Vnaquæque pars licèt tertio appellare non possit ab eodem articulo, tamen aduersarij appellationi rectè potest adhærere. n. 65.

Quælibet appellatio est communis vtrique parti, etiam non appellanti. n. 66.

Nisi appellatio fuerit limitata quatenus contra, &c. n. 67.

De iure regio vix possunt dari quatuor appellationes à quolibet articulo, & quare. n. 68. & quid in foro Ecclesiastico, ibid.

Duæ sententiæ quando exequendæ sint vigore statuti, idem de illis iudicandus est, ac de tribus conformibus. n. 69.

De exceptionibus oppositis tribus sententiis vel duabus conformibus iuxta statutum qui videndi. n. 70.

Conformes quæ sententiæ dicantur, de limitationibus & ampliationibus. n. 71.

1 SI quis in quacumque lite iterum prouocauerit, non licebit ei tertiò in eadem lite super eisdem capitibus prouocatione vti) verba sunt Iustiniani Imperatoris *in l. vnica. C. ne liceat tertiò prouo.* &c. quod probat & eademmet rubrica *ibi*, nec liceat in eadémque causa tertiò prouocare, &c) comprobat etiam text. *in c. directè* & text. *in c. si à nobis.* text. *in c. si autem, in princ. & in §. si quis in quacumque* 2 q. 6. & est de iure Regio *l.* 25. *tit.* 23. *p.* 3. & vbilibet gl. & Doctores & isti passim alii. data namque trium sententiarum conformitas siue sit in diffinitiua siue interlocutoria, præfata lex *dispositio*, procedit gl. *in clem.* 1. *verbo sententias, de re iud.* & ibi Cayd. *in q.* 5. & Immol. *super gl. in d. verb. sententias.* & Bonif. *super gl.* 6. *vers. conclude, quod ista clementi* vbi Barb. *in gl. verb. sententias.* Bald *in d. l.* 1. *vers. & nota* Marant. *de ord. iud.* 6. *p. tit. de appella. sub n.* 269. Anton. Gabr. *lib.* 2. *concl. tit. de exec. rei iud. conclus.* 1. *n.* 15. & ferè omnes infrà citandi.

2 Generale enim est, vt à tertia sententia siue diffinitiua, siue interlocutoria, habente alias duas præcedentes conformes, appellatio denegetur, probant *per d. l.* 1 gl. Cyn. B. Bald. Salicet. & Paul. de Castr. *ibi*, Speculator *tit. de appell. §. nunc is, in prin. lib.* 2. *fol.* 193. Nicell. *tract. de concord. gloss. concord.* 6 *fall.* 25. *num.* 67. *tom.* 18. *fol.* 194. Vestr. *in prax. lib.* 7. *c.* 3 *vers. generaliter num.* 19. Cauet. *conf.* 183. *regula. num.* 1. Rebuff. *tract. de appella. artic.* 7. *glo.* 2. *num.* 29. *vers. decimoquinto.* Marquesan. *tr. de commiss.* 2. *p. c.* 1. *à n.* 1. *fol.* 355. *in* 2. *impress. aliàs c.* 4. Tess. Fossan. *decis.* 122. *tertio prouocare num.* 3. Quæ quidem legis verba præ cæteris explanabo altius, & indigestas difficultates claras reddam; præmittens vt horum iurium regula; dum dictat ab aliqua causa, seu articulo non esse licitum tertiò prouocare, & sic tertiam appellationem prorumpere, siue in sententia diffinitiua, siue in interlocutoria, intelligenda, & declaranda sit; vt procedat in vno, eodémque articulo, & grauamine, vt ab eo non nisi bis à grauato interiecta appellatio est admittenda; at secus in diuersis articulis, & grauaminibus alicuius causæ, nam si quis in discursu cuiusuis litis pluries grauetur, super diuersis tamen articulis, toties poterit appellare, & duas appellationes successiuè interponere, super quolibet diuerso articulo. ita notant gl. *verb. appellare in d. c. directè de appellatio.* & gl. 2. *in d. c. iuratos nobis eodem tit* & vtrobique notant Abb. Panormit. *in d. c. directè, num.* 8 & ibi etiam Philip Franc. *colum.* 3. *in prin. vers. in glo. in verb appellare,* & *in d. c. sua nobis.* Abb. n. 6. & 7. & Philip Franc. *col.* 3. *in prin. vers. in glo secunda, in prin. nota,* &c. Speculat. *in tit. de appellat.* § *quæries in prin. lib.* 2. Alexand. *consil.* 70. incipit *in causa & lite, vol.* 2. Decius *cons.* 49. incipit *præstantissimè Doctor, in 1. column.* qui dicunt, ita esse intelligendum text. *in c. quoties c. omnis oppressus c. ad Romanam c. & ideo* 2. *q.* 6. quibus cauetur toties quem appellare posse, quoties sit grauatus. idem etiam probat Marant. *de ordine iudicio.* 6. *p. tit. de appell. sub n.* 269. vbi dicit, quod regula d. iurium procedit, in vno, eodémque articulo non licere tertiò appellare. nam si aliquis millies grauaretur, in vna causa super diuersis capitibus, semper potest bis appellare super vnoquoque capitulo, & tam in diffinitiua, quàm in interlocutoria. Et probat *d. l. vnica* ibi, super eisdem capitibus. Alexand. *d. consil.* 77. *n.* 2. *volum.* 2. Abb. *n* 97. *volum.* 1. Marchesa. *tract. de commiss.* 2. *p. c.* 1. *aliàs c.* 4. *num.* 1. *fol.* 355. *in* 2. *impressione.* Cæsar Barz. *in Bononiens. decis.* 55. *Domini. n.* 8. & reddunt omnes rationem, & Bald. *in d. l. vnica in prin.* vbi Salicet. *sub n.* 2. & ibi etiam B. quia qui tres sententias contra se reportauit, vnam in causa principali, seu prima instantia, & duas in causa appellationum, debet acquiescere iudicatis; nam ex quo bis appellans succubuit, oritur præsumptio iniustitiæ contra eum, ex quibus rectè deduci potest in nostro casu conclusio. & regulæ: vt tertiæ appellationi per aliquem interpositæ in causa principali, vel in incidenti articulo, & grauamine (qualificato tamen & aliàs appellabili; iuxta Concilium Trident. *sess.* 24. *de reform. c.* 20.) iudex Ecclesiasticus non deferens, violentiam nullam fecisse, declarabitur, cùm talis appellatio vt à iure reprobata, meritò est à iudice reiicienda, vt probabimus latiùs Deo dante infrà.

Sed prædictorum iurium, & Doctorum regula, & doctrina vt in causa tertiò appellari non liceat est notabiliter intelligenda, ac declaranda: vt locum sibi vendicet, quando ab vna eademquemer persona tertiò appellatio proponitur, postquam duas alias in illa causa principali, vel in illo artic. interponens, succubuit. at altera pars rectè poterit duas alias postmodum appellationes emittere, super eamet causa, seu articulo, ita vt quatuor appellationes iure possint concurrere super eodem articulo, seu sententia. nam quælibet pars bis queit appellare, & per consequens quinque sententiæ super principali causa, seu articulo incidenti, interuenire valent ad plus, cùm minùs etiam interuenient, prout contingere, siue successiuè, siue alternatim, siue interpolatim ferantur, poterit, prout ex varietate exemplorum (quibus res fiet manifesta) apparebit.

Ecce à sententia pro te lata prouocauit in instantia appellationis, illa reuocata, & alia fertur pro me. appellas ab hac secunda: prior confirmatur à tertia; iterum appello à tertia, & quarta declaratur pro me; iterum & tertu appellas ab hac, & quinta vel pro te, vel pro me fertur ecce quatuor appellationes, & quinque sententias, & neuter nostrum iterum appellat, quia duas quilibet proposuit alternatim, & tertia ei denegatur.

Ecce

Ecce aliud exemplum interpolatim, vel alternatim, fertur pro me prima sententia, appellas semel, & confirmatur per secundam; appellas iterum & reuocantur per tertiam, appello semel, & confirmatur tertia per quartam, appello iterum, & reuocantur per quintam. ecce quatuor appellationes cùm quinque sententiis, & in aliis exemplis protinus redituris. Quæ quidem doctrina omnium est concors Doctorum communis, nemine dempto, nec reluctante, prout eam cum exemplis affirmant, Ioan. Andr. *in c. directè, de appellatio. §. quoties per totum.* Bar. *in l. vnic. C. ne lice. ter. prouo.* Salicet *ibi num. 1. & 2.* optimè Abb Panormita. *in c. directè, n. 8. vers. secundò nota* & ibi etiam latè Philip. Franc. *colu. 3. in prin. vers. secunda conclusio sit de appella.* idem Abb. *in c. sua nobis, sub num. 7. vers. item intelligo textum, eodem tit.* & ibi Franc. *colu. 4. in prin. vers. in glossa secunda*, in pri. nota. *& c.* gl. & cæteri Doctores *in d. c. directè, & d. c. sua nobis.* Marant. *de ordine iudicio. 6. p. tit. de appella. num. 269. vers. item procedit.* Ioan. Anton. de Sanct. Georgio *in d. c. sua nobis, num. 7. & num. 8.* Soci. *in regul. 50. prouocare tertiò* &c. Cardi. Tusc. *conclus. iur. tom. 1. litera A. concl. 403. n. 2.* Socin. *cons. 39. capio primum, sub n. 16. & 17. lib. 4.* Petrus Surd. *cons. 163. arbitror. num. 1. in fi.*

10 *num. 2. lib. 2.* pro qua facit text. *in d. l. vnic.* ibi, si quis in quacumque lite iterum prouocauerit, non licebit ei tertiò, *& c.*) ponderatis verbis illis (siquis, &, ei) vt ei, qui semel ac iterum prouocauit, imposita sit prohibitio ampliùs prouocandi per illum text. & rub. quem ad hoc optimè ponderauit ibi Salicet. *sub n. 2. vers. in textu ibi*, & bene dicit ei, quia alteri parti bene esset licitum & tertiò, & quartò prouocare, quia esset diuersis

11 super articulis, *& c.*) facit etiam *l. 25. tit. 23. p. 3. in sequentibus* (*dos veces se puede home alcar de vn mismo juicio, que sea dado contra el en razon de alguna cosa, o de algun fecho, mas si despues fueren confirmados los dos juicios por el juzgador de la alcada, non se puede alcar. tercera vegada la parte, contra quien fue dada la sentencia. Catenemos, quel pleyto ques iusgado, e es mirado por tres sentencias es derecho, e que graue cosa seria auer de sperar sobre vna misma cosa la quarta sentencia, mas si por auentura el juez de alcada reuocasse los dos juicios primeros, diciendo, que non fueran dados derechamente, entonces bien se puede alcar la parte contra quien reuocassen los juicios,* &c)

12 Quæ doctrina vt verissima etiam procedit in sententiis, quæ iuris dispositione, & prærogatiua non transeunt in rem iudicatam, quoniam siquis fuerit per tres sententias condemnatus, non poterit vlteriùs per viam appellationis audiri. Abb. *in c. sua nobis 65. num. 7.* vbi mandat vt mirabilem glossam *in c. fraternitatis, verbo fornicatio, de frigid. de appell. in d. c. fraternitat. 6. n. 21. vers. vltimo ponderabis, de frigid. & malefi.* Philip. Franc. *in d. c. sua nobis sub num. 10. vers. in glossa 2. & in c. directè 39. num. 8. conclusio. 6. de appella.* Ruin. *cons. 79. quæritur 1. num. 1. lib. 5.* Anton. Gabr. *commu. conclus. tit. de execut. rei iud. conf. 1. ampliatio. 6. num. 13.* & loquendo in causa matrimoniali, Per. Surd. *cons. 223. publicatis n. 31. lib. 2.*

13 Et confirmatur, quia defertio tollit appellationem, etiam in actibus extraiudicialibus, & in similibus grauaminibus, quæ non transeunt in rem iudicatam, vt ex Abbate refert Franc. *in c. cum sit Romana colu. 3. n. 15. de appellatio. & in c. directè sub num. 8. eodem tit.* dicentes quòd deserta appallatione interposita ab actibus extraiudicialibus appellare ampliùs, non auditur per viam appellationis. sequitur Escacia *de appellatio. quæst. 17. limi. 1. n. 7. & 8.* dicens, quòd poterit tamen audiri per

14 viam querelæ contra iniustitiam sententiæ extraiudicialis. Abb. *in c. fraternitatis, sub num. 21.* idem *in d. c. sua nobis, sub n. 7.* & Francus *sub n. 10. de appellatio.* Anto. de Butr. *in c. lator 7. versus finem de senten. & re iudi.* Ruin. *d. cons. 79. n. 1. lib. 5.* vide Escaciam *suprà.*

15 Pro cuius confirmatione Abb. *in d. cap. sua nobis n. 7.* & Philipp. Franc. *in d. c. directè.* illud conducunt. quòd in iis casibus, quorum sententiæ non transeunt in rem iudicatam; tamen non admittitur appellans post decem dies, licèt aliis remediis non excludatur.

Sed extat difficultas, cùm interpolatim, seu alterna- 16
tim latæ sunt sententiæ, quæ sit, & pro qua parte executioni mandanda, in quo quidem articulo variè locutos fuisse Doctores inuenio. siquidem Speculator *in tit. de appella. §. quoties num. 2. & 3. p. 2.* hanc mouit difficultatem, quando tu scilicet habuisti pro te duas confirmatorias, & ego pro me alias duas, & postquam hinc inde arguit modò quòd reus originarius debeat obtinere, modò quòd is qui priùs sententiam obtinuit, siue sit reus, siue actor, & tandem relinquit eam, disputat Ioan. Andr. *in additio. ad illum*, inquit, hodie esse dicendum, vt habetur *in clem. 1. de re iudi.* ex qua colligitur actorem debere obtinere, qui habebit tres sententias pro se. Abb. Panormit illos referens *in d. c. sua nobis, sub num. 8.* nihil resoluit, sed illud etiam sub dubio addidit, vt is videatur prævalere qui vltimò obtinuit.

Sed non possum non tantorum virorum in re tam fa- 17
cili, grauique errasse, mirari, siquidem in primis eorum ex Speculatore propositio (dum supponit quamliber partem habere tres sententias pro se, si quidem proponit, quando vnaquæque habet duas confirmatorias pro se, vt diximus) falsa est, & impossibilis enim- 18
verò etiamsi demus quatuor appellationes, impossibile est interuenire sex sententias, sed quinque tantùm, vt statim mathematico principio per computationem earum demonstrabo; ac ideo eorum disputatio rectè cadere non potest.

Et pro apposita soluenda difficultate suppono vulga- 19
re illud iuris principium, quòd in causa, seu articulo tres conformes executioni mandandæ sunt, non obstante regulariter qualibet exceptione, etiam nullitatis text. est *in clem. 1. de sent. & re iudi.* vbi gl. & Doctores etiam superiùs relati *in d. l. vni. & in d. c. sua nobis. & d. c. directè. de appell.* & alibi passim; at eo ipso quod aliqua pars habet pro se tres sententias conformes, est impossibile; vt 20
altera alias tres obtineat & pro se, siue adsint duæ, siue tres, siue etiam quatuor (cum ampliùs non possint) appellationes in illa causa, sed interdum nullam sententiam, quandoque vnam, & quando plus, duas dumtaxat habere poterit. quoniam nisi quinque ferri possunt. quomodolibet fiat eorum, & appellationum computatio siue successiue, siue alternatim, siue interpolatim.

Ecce quando successiuè feruntur tres sententiæ con- 21
formes, fertur prima sententia pro te, appello semel. fertur secunda pro te, appello iterum. fertur etiam tertia pro te, ecce tres sententias conformes pro te latas, pro me autem nulla, & duas appellationes à me interiectas, executioni mandandæ sunt illæ tres conformes, cùm ampliùs non appello. Ecce interpolatim prima fertur pro me, appellas. secunda fertur pro te, appello. tertia fertur pro te, appello. quarta itidem fertur pro te, non possum ampliùs appellare; quia bis appellaui, ecce quatuor sententias, & tu habes tres conformes 2. 3. & 4. & ego vnam dumtaxat primam. & sic cùm ampliùs non appelletur, tres illas exequendas esse, non est dubium. Quando autem alternatim pronuntientur, sit exemplum.

Fertur prima pro me, appellas. fertur secunda pro te, appello. fertur tertia pro me, appellas. fertur quarta pro te appello. fertur quinta pro te, ampliùs non appello. vides quatuor appellationes, quia quilibet nostrum bis appellauit, & vides quinque sententias. pro me duas dumtaxat, pro te tres, quæ exequentur, cùm ampliùs appellare non possum, iuxta *d. l. vni.*

Aliud sit exemplum, fertur prima pro me, appellas semel. fertur secunda pro me, appellas secundò. fertur tertia pro te, appello semel. fertur quarta pro te, appello iterum; fertur quinta pro te, ecce quatuor

appellationes, quinque sententias, pro me duas 1. & 2. & tres pro te 3.4.& 5.

Vel aliter etiam redde exemplum, prima pro me fertur, appellas. secunda pro me fertur appellas. iterum tertia pro te fertur, appello. quarta pro te fertur, appello. quinta pro re fertur. habes tres conformes, & ego duas appellationes.

22 Maximè cùm necessarium non sit, ad effectum dictæ Clementinæ primæ, quòd tres sententiæ conformes latæ sint successiuè absque alterius dissimilis media pronuntiatione, cùm satis sit eas latas fuisse in eadem causa, seu articulo etiam alternatim, aut interpolatim, vt vltra supradictos & citatos notant in specie Panormita. & Barba. *in declaratio.* 10. *in d. clemen. vni.* Couar. *in pract. quæstio. c. 25. sub n. 3. vers. quarto animaduertendum est.* Decius *cons.* 385 Petr. Surd. *cons.* 102. *n.* 16. vbi latè. Ruin. *cons* 114. *lib.* 5. *num.* 3. & generaliter in omnibus sententiis quæ licèt non sint successiuè conformes, sed
23 interpolatim tertiò prouocari non posse, tenent Decius *cons.* 387 *iuridicam. sub num.* 2. Couar. *vbi proximè.* quem sequitur Escacia *tract. de appellatio. q.* 17. *limi.* 1. *num.* 20. Anton. Gabr. *lib.* 2. *commun opinio. de exequutione rei iud. con.* 1. *ampliat.* 5. *num.* 12. Tesi. Fossan. *decis.* 125. *tertiò prouocare nihil.* 16.

24 Et sic hinc dedices, quòd quomodocumque variauero hanc calculationem, semper inuenies, quòd quoties vna pars obtinuerit tres conformes, alia nec poterit alias tres habere, etiam data quarta appellatione, nec poterit vlterius appellare; nam regula est vniuersalis, & vera, & absoluta, quòd eo ipso quòd quis habeat pro se tres conformes, necessariò sequi debet; vt altera pars bis appellauerit; iam etenim dare non possumus pro vna parte tres conformes. quin alteri iam duas appellationes dederimus, vt ex propositis exemplis apparet. ac proptereà cùm tertiò prouocare non queat (iure repugnante) quid potest amplius expectari, nisi conformium exequutio, iuxta text. *in d. clem.* 1. *de re iudi.* & quæ passim vulgariter per Doctores.

Cognito igitur, vt à neutra parte tertiò appellari non posset, & sic quando aliquis tres sententias super aliqua causa, seu articulo conformes obtinuerit, quia cùm sint conformes, & ampliùs non appelletur, exequutioni sint mandandæ omni exceptione reiecta, vt in casibus supradictis, non committet vim iudex in illarum executione.

25 Et tunc illæ generaliter dicentur conformes, quæ conueniunt in qualitate, & substantia, referr, & sequitur Ruginell. *tract. de appellatio. §.* 12. *gl.* 1. *num.* 10. *vers. omnésque quod conformitas in substantia & effectu sit attendenda*, probat Tesi. Fossan. *decis.* 228. *tres sententiæ.* Decius *cons.* 385. *sub n.* 2. Escacia *de appella. q.* 17. *limi.* 1. *n.* 21. *& lib.* 1. *causar. ciuil. & crimi. c.* 7. *num.* 457. plures alios refert, & sequitur *vbi proximè n.* 8. & 9.

26 Et quòd conformitas adsit, quando datur identitas rei, causæ, & personarum, siue verè, siue interpretatiuè, sequitur optimè Ruginell. *d. gl.* 1. *num.* 9. *vers. hinc Soci.*
27 *senten.* Escacia *d. limi.* 1. *sub num.* 21. cui consonat, quòd sententia semper præiudicat ei, qui verè, vel repræsentatiuè est eadem persona, vt de communi opinione testantur Ruin. *cons.* 71. *num.* 5. *lib.* 5. Cardinal. Tusc. *pract.*
28 *conclu. litera S. concl.* 174. *num.* 67. & nos suo loco diximus. & quòd res iudicata dicatur quando concurrit identitas rei, causæ, & personarum, Rot. *decis.* 100. *ex nouem n.* 3. *in fi. & num.* 4 *p.* 1. *diuers. fol.* 35. *l. & an eadem. cum l. seqq ff. de except. rei iud.*

29 Examinemus nunc, in quo difformes iudicabuntur, vt prohibitio locum non habeat, & in primis quando vltima sententia aliis duabus conformis & illas confirmans, adiecto tamen aliquo moderamine, aut aliqua declaratione, quæ prioribus aliquid addat, & sic quando per tertiam sententiam infertur nouum grauamen, & condemnat in id, de quo primæ sententiæ minimè tractauere quoniam ab hoc nouo grauamine licet iterum per condemnatum appellationem emittere, eique est deferendum omnino, respectu dumtaxat illius, & sic noui 30
addiamenti, licèt sententia, quatenus cum aliis sic conformis, exequenda est, etiam pendente appellatione ab hoc nouo grauamine, cuius respectu hæc vltima diuersa est à prioribus. ista est elegans doctrina originalis Angeli *in l. vnica C. ne liceat tertiò prouocare.* vbi notat etiam Cyn. & eandem sequuntur Bartholo. Soci. *cons.* 39. *colu.* 3. *lib.* 4. *vers. capio tertiò.* optimè Philip. Franc. *in c. directè de appella. n.* 6. *vers. tertia conclusio notabilis sit.* &c. Aymon Crauet. *con.* 83. *ad fi.* Rober Maran. *de ord. iudi.* 6. *p. tit. de appella. n.* 270. Couar. *in pract. quæst. c.* 25. *num.* 6 additio ad Ab. *in c. directè. n.* 8. *litera B de appel.* Cartent. *cons.* 163. *proponitur in facto lib.* 1. Curt. iunior *cons.* 30. *colu.* 1 sequitur Crauet. *cons* 182. *num* 2. Decius *cons.* 385. *iuridicam.* Petr. Surd. *cons.* 162. *Guidettus per totum* Ruin. *cons.* 114. *num* 10. *lib* 5. Rot. *de.* 1. 424. quæ est 14 *de re iudi. in antiq.* Bisignet *decis.* 2. *de re iudi.* Cardi. Tusc *pract. conclus. tom.* 7 *litera S. concl* 172. *num.* 10. *& seqq.* Anto Gabr. *commun. opinio. lib.* 2. *tit. de exequutio. rei iud. concl.* 1. *ampli* 2. *n.* 5. quem tantùm referens sequitur Escacia *de appella. q.* 17. *lim.* 1. *n.* 31. vbi dicit, quòd hoc casu sententia quæ pro vna parte est appellabilis, 31
& pro alia parte inappellabilis; non considerabitur, vt indiuidua. sed vt diuidua & iterum *ibi n.* 44. *& seqq.*

Et facit sic intelligendus Lancelo. Robert. *de attenta. 2 p. c.* 12. *limi.* 45. dum dicit, quòd licèt post tres conformes regulariter non detur appellatio, vt in rubro, & 32
nigro, *C. ne liceat tertiò prouo.* tamen si in aliquo casu datur appellatio (secundùm quæ Doctores *ibi. & in clem.* 1. *de re iudi.*) illa non impedit exequutionem conformium, nec erit locus attentatis, & sequutus Lancelotum idem etiam dicit Escacia *de appell. q.* 17. *limi.* 1. *n.* 11. *cum sequentibus.* Ioan. Andr. *in c. ex parte de testi.* Ioan. de Immol. *in d. clem.* 1. 6. *nota.* & tradit Ioan. Crotus *in cons.* 101. *viso num.* 11. & Andr. Barb. *cons.* 10. *mihi videtur colu.* 3. *sub num.* 9. *vers. præterea si dicatur. lib.* 1. Cardi. & post Fran. *in c. fua. de appella.* annotauit etiam Manfr. *practi. conclu. lib.* 2. *super attent. cons.* 166. Et hæc doctrina declaranda est, prout eam intelligit, & eleganter declarat Præsul doctissimus Couar. *in d. c.* 25. *sub num.* 6. vt procedere debeat, quando super illa noua adiectione
non fuerit in priori instantia, nec in prioribus sententiis actum virtualiter, tacitè, nec expressè, sed tantùm 33
in vltima instantia per sententiam fuerit diffinitum, quod in dicta noua adiectione continetur. At verò si huius vltimæ sententiæ adiectio noua tacitè, vel expressè fuit in primis instantiis, & sententiis tractata, examinata, & diffinita, non poterit verè hæc vltima sententia dici prima super ea adiectione, seu nouo grauamine; sed propriè vltima, quod comprobat ipse Couarr. ex mente eiusdem Angeli *in d. l. vnica.*

Quæ quidem doctrinæ cum exemplificationibus in- 34
serendis, insuper faciunt mirabiliter ad resolutionem illius quæstionis, an à sententia aduersam qualitatem habente, alia quæ prohibet, alia quæ appellationem permittit, vt scilicet quando concurrit circa diuersa sententiæ, vnaquæque qualitas secundùm suam naturam operetur, de qua superiùs latè egimus lib. 2. *c.* 7. per totum, & præcipuè à num. 53. cum seqq. & suprà, cui has applicare poteris doctrinas.

Et huius doctrinæ exemplum reddunt Doctores 35
ex Angelo, præcipuè Philip. Franc. Marant. Couarr. & ferè omnes superiùs locis citati suis; quoties sicet in vltima sententia facta est expensarum condemnatio, de quibus in prima instantia, nec aliis actum, nec condemnatum fuit, licèt ab initio litis petitæ fuerint, nam quando expensæ fuerunt petitæ ab initio (quod intelligitur de omnibus instantiis futuris) nec fuit in prima sententia, nec aliis facta eorum condemnatio, nec absolutio, nec ha-

ctenus super expensis petitis lata est sententia, nec absoluens, nec condemnans, sed in tertia instantia fertur sententia, condemnans expressè in expensis omnium instantiarum præcedentium. Ista est prima sententia ratione expensarum tam præcedentium instantiarum, quàm vltimæ, licèt sit vltima ratione causæ prin. & sic ab ea, (quatenus scilicet expensas tangit,) poterit condemnatus appellationem emittere, cùm prima sit. ita eleganter Couarr. *in practi. quæstio. d. c. 25. sub num. 6.* vbi latè examinat exemplum appositum ab eodem Angelo, de cuius intellectu altiùs tractat, quia aliquatenus videtur à iuris tramitibus aberrare, tenent etiam Philip. Franc. *in c. directè sub num. 5. vers. tertia conclusio.* Decius *in c. sua nobis 65. num. 20. vers. conclusio de appell.* & ex Angel. Fran. & Marant. *vbi suprà num* 281. tenet Cæsar Contar. *in l. vnic. limi. 19. num. 16. in fi. & num. 17. & seqq. C. si de momen. poss.* & cum hac declaratione transisse Senatum Pedemont. testatur Tessa. Fossa. *decis. 122. tertiò prouocare sub num. 6. vers. in oppositum, & n. 7.* facit etiam Salicet *in l. properandum num. 45. versic. quæro in condemnatione expensarum. C de iudiciis.* & de hoc nullum dubium esse, scribit Iss. *in l. soci. numer. 17. q. 5. C. eodem.*

36 Quod & ex eo fulcitur, nam vbi petitæ sunt expensæ, & iudex in sententia omisit condemnationem earum, quia nec absoluit expressè, nec condemnauit, tunc non censetur victum ab illis absoluisse, imò iure omissa censetur eadem condemnatio, vt tenent Anto. Immol. & Feli. *in c. significauerunt de exceptio. colu. 2. per l. 1. C. si aduersus rem iudi.* iuxta intellectum glossæ ibi, quem communem illic profitetur Alberic. Immol. *in c. vlt. colu. fi. de exceptio.* & faciunt quæ Feli. *in c. cum inter. num. 15. de re iudi.* sequitur Couar. *vbi proximè, & in c. 27. n. 5. caterum hæc vera sunt,* &c.

37 Et his illud obiter addè, quòd si quis condemnationem expensarum petierit, eaque fuerit à iudice omissa, non poterit victor, pro quo lata est sententia, in principali appellare ab huiusmodi omissa condemnatione expensarum, de quo est text. *in l. vlt. C. quando prouocare non est necesse,* quæ quidem ita procedit, quando aduersarius victus appellat à sententia, qua damnatus fuit, quia tunc cùm deuoluit totam causam ad superiorem, superuacua iudicatur isthæc victoris appellatio. vt notat *per eandem l. fi.* illic Iacob. Butr. B. Bal. Salicet. & Paul. de
38 Castro. At vero secus est dicendum, quando victus non appellauerit, quia tunc bene potest victor à sententia prouocare, qua ex parte omissa fuerit expensarum condemnatio, vt illas nanciscatur, quemadmodum *ex d. l. vlt.* adnotant Anton. Ab. Feli & omnes *in d. c. significauerunt, de exceptioni.* quod, & idem esse dicendum, quoties victus appellat à sententia limitatiuè, nempe ab eo, in quo ipsi præiudicat, non verò in aliis, tunc etenim
39 ex identitate rationis poterit victor ab omissione expensarum appellare, cùm appellatio victi ita limitata non deuoluat causam ad superiorem omnimodam, sed in iis dumtaxat, quæ contra se faciunt, omissio autem ipsi contraria non est, sed vtilis potiùs, & fauorabilis,
40 ita declarant Panor. & Feli. *colu. 2. in d. c. significauerunt.* idem Ab. *in c. cum Ioannes. colu. vlt. de fi. instrum.* Couar. *in practi. quæstio. c. 27. n. 5. vers. sed si quis, & an idem,* quid autem sit dicendum, quando victus appellauit simpliciter à sententia, sed illam non prosequitur, vide glos-
41 sam, & Doctores *in d. l. fi. C. quando prouo. non est necesse.* sed verum hoc est, & procedit in expensis, quæ officio tantùm iudicis mercenario petuntur. at verò in expen-
42 sis, quæ iure actionis debentur, & petitas omisit iudex condemnare, adhuc eas victor petere poterit, etiam si sententia translata sit in rem iudicatam, quia licèt quoad causam principalem translata censeatur, non tamen quoad has expensas nondum iudicatas, sed omissas, ita probat text. *in l. 4. C. depositi.* Immol. & Roman. *in l. si tertius §. Celsus ff. de aqua plu. arc.* sentit glos. magna *in cap. finem litibus. de dol. & contuma.* Couar. *vbi proximè d. num. 5. vers. fi.* vbi ponit exemplum in expensis conuentionalibus, & quæ debentur ex contractu, & in expensis, quæ debentur ratione contumaciæ, de quo articulo vide ibi latè per eundem.

Iterum nec dicentur conformes, quando in vna fit reseruatio iurium quæ facta non fuisset in aliis, quia datur appellatio in ea parte, in qua sunt difformes, vt 43
Alexan. docet *cons. 75. in prin. & per totum lib. 2.* sequitur Cardin. Tusc. *practicar. conclus. tom. 1. littera A. conclus. 172. n. ...* qui *n. 20.* post Soc. iun. *cons. 67. vbi resolutione num. 19. & seq. lib. 1.* dicit, quòd etiam si sententia secunda confirmatoria primæ in eadem summa, licèt re teneat iura condemnato docendi de solutione, tamen sunt conformes, & vbi faciunt rem iudicatam, non retardant exequutionem, secus si secunda condemnat in eadem summa sub conditione, puta, quatenus facto calculo tanta summa debeatur, vel si facto calculo de- 44
bitor sit in illa summa; quia tunc bene suspenditur exequutio quousque conditio purificetur, quia non sunt conformes ante eius purificationem.

Vlteriùs non dicentur tunc tres sententiæ conformes, quando duæ sententiæ latæ sunt in principali causa, & tertia super defertione. Exemplum, prima pro 45
me fertur, appellas. secunda pro me fertur, appellas. dico ego tuam appellationem defertam, vel etiam nulliter appellationem proposuisse te. fertur sententia super defertione, scilicet; declarando appellationem defertam. quoniam licèt verum sit vt duæ præfatæ sententiæ sint translatæ in rem iudicatam ob defectum appellationis, ob hanc declarationem exequutioni mandari possunt (vt inferiùs hoc lib. 3. cap. 18. dicemus) quemadmodum vnica sententia, à qua non est appel- 46
latum, transfert in rem iudicatam, & ob id exequitur; tamen non sunt tres conformes, nec trium conformium priuilegio potiuntur, iuxta text. *in clem 1. de re iudi.* ita determinat Rot. *decis. 417. in antiq.* Rom. *singul. 287.* Oldral. *cons. 106.* Corneus *cons. 14. & cons. 38. colu. 2. lib. 4.* Aymo Sauillia. *cons. 183. colu. 1.* Couar. *practicar. quæs. c. 25. n. 5.*

Quia sententiæ, quæ tendunt ad diuersum finem, 47
nunquam dicuntur conformes, vt in iis terminis docent Cephal. *cons. 209. per totum.* Crauet *cons. 183.* qui allegat Rotam *decis. 3. de re iudi. aliàs 21. in antiq.* Corneus *cons. 14. n. 38. lib. 4.* vt pura quando diuersitas esset in tempore, vt quia pro me vna condemnat infra tres dies; altera infra tres menses ad soluendum, quia tunc 48
diuersitas est in substantia, & non sunt conformes. Alexand. *cons. 77. in prin. lib. 2.* Cardin. Tusc. *practicar. conclu. tom. 7. litera S. concl. 172. numero 26.* prout etiam quando vna fertur diffinitiua absoluens reum, quia non est probatum, altera absoluit reum ab obseruatione iudicij, vel ab illa instantia non possunt 49
dici conformes, quia vltima est interloquutoria, Bar. *in l. admouendi. colu. 3. de iureiur.* Castr. *cons. 65. visa quodam libello. in prin. lib. 1. & cons. 113. in causa quæ vertitur. colu. 1. lib. 2.* optimè Tusc. *vbi proximè numero 31. & 32.* Craueta *cons. 183. in fi.* Corneus *cons. 14. num. 8. & cons. 38. n. 4. lib. 4.* plenè Cephalus *cons. 209. num. 11.*

Quid autem sit dicendum, quæro, an dici possent 50
tres sententiæ conformes, vbi latis duabus sententiis sibi conformibus, tertia lata est, quæ declarat illas duas nullas fuisse, seu nulliter latas, à qua me appellante pronuntiatur quarta, qua reuocat tertiam, & confirmans declarat validas duas illas priores, pro me latas, & non esse tres conformes constat, quia duæ priores latæ sunt super causa principali, tertia autem, & quarta super nullitatis articulo, prout in terminis probat Rota *decis. 424. in antiquis.* Sequuntur Rom. *singul. 287.* & Aymon Sauillia. *d. cons. 183. numero 3.* adeò vt
hoc casu poterit impediri exequutio, maximè cum 51
sit

sit licita appellatio ab illa quarta sententia, reuocante tertiam super nullitate latam, quoniam cùm tertia sit lata super articulo nullitatis, prima dicitur & quarta, quæ eam reuocat, secunda est reuocatoria, ita firmat Aymon *vbi proximè*. sequitur Couarr. *in pract. d. c. 25. sub n. 5. vers. nono ex prima interpretatione*, quæ doctrina du-
52 pliciter potest procedere, primò quando scilicet latis duabus conformibus super principali pro me, à quibus non appellasti, sed de nullitate dixisti proponendo actionem, vel exceptionem nullitatis aduersus easdem,
53 & feratur sententia, illas nullas esse declarans, à qua ego appellaui, & mei appellationis virtute quarta pronuntietur, reuocans illam tertiam (quæ in hoc articulo prima est) declarans duas primas sententias, in causa principali pro me latas, validas fuisse, eásque simul confirmans; tunc non dicentur tres sententiæ conformes, iuxta Rotæ, & sequacium decisionem. Enimuerò ratio esse potest, nam primum iudicium illud super principali finitum est per illas duas sententias in eo latas, à quibus, quia non extitit appellatum, sed de nullitate dumta-
54 xat dictum, translatæ sunt in rem iudicatam, licèt executioni mandari non possint, quousque hoc nouum iudicium nullitatis finiatur, & terminetur per tres conformes, in quo quidem de nullitate tantùm discutitur, & ideo licèt quarta sententia confirmet duas primas principales, non pronuntiat super principali iam finito, & extincto, sed super articulo nullitatis, ac propterea non facit tres conformes, ita declarat Couarr. *vbi supra, n. 5. ad fin.*

55 Ex quo deducitur, quòd illa tertia sententia annullans priores, est prima respectu illius articuli nullitatis nouiter propositi, & alias quatuor supra se potest expectare, cùm quilibet articulus possit habere quatuor appellationes, cuiuslibet partis duas, quæ faciunt quinque sententias, quousque altera ex partibus habeat tres conformes, ex his, quæ à principio huius capituli diximus. ac ideo nullum dubium est, vt possit appellari ab illa quarta sententia, reuocante tertiam (quæ est prima) annullantem priores, nam adhuc est prima appellatio vnius ex partibus. quemadmodum aliàs videmus in grauamine, nouiter illato per tertiam sententiam conformem, de quo in cæteris non est actum, cùm respecta sui ipsius, & intra sui limites, hoc grauamen sit prima sententia, pariter cùm licèt ab eo appellari (ex iis, quæ superiùs diximus) appellatio inuenitur in hoc esse prima, & cæteras sententias, & appellationes vtriusque partis expectat, ita eleganter vltra supradictos post Anton. & Angel. *in d. l. 1. C. ne liceat tertiò prouocare*. docet Philip Franc. *in c. directè. col. 3. post medium, vers. tertia conclusio, de appell.*

56 Secundo modo procedere potest præfata doctrina, quoties latis pro me duabus conformibus sententiis super principali, & à secunda fuit appellatio à te emissa, ac simul cum ea nullitatis causa proposita; & deducta & superior tertiam declarat, qua priores duas nullas fuisse dicit, si ab hac tertia demum ego appello, cuius virtute alia fertur reuocatoria tertiæ, & priores simul confirmaræ. in hac quidem specie tres adesse conformes constat, cùm mediante appellatione simul actum est de causa principali, & lata confirmatoria aliarum duárum, ac propterea non est dubium, vt respectu principalis causæ executioni sint mandandæ. nihilominus quòd ab hac quarta sententia iterum possis appellare pro illa parte dumtaxat, quatenus tangit nullitatem,
57 quoniam ad effectum nullitatis potest appellatio, & iudicium prosequi, & de ipsa altiùs examinari facta executione in principali trium conformium, ita probat Aymon. Saullian. *d conf. 183. num. 3.* Couarr. *in pract. d. c. 25. post medium.*

58 Quod fulcitur tum ex eo, quod de nouo grauamine facto in vltima sententia conformi cum aliis superiùs latè probauimus, vt etiam pendente appellatione à dicta adiectione, prædictæ tres sententiæ exequuntur, in quo conformes reperiuntur, & inappellabiles; tum etiam & ex eo, quoniam ad hoc vt sententiæ conformes possint exequi, non est necessarium, vt sint tres omnino conformes, cùm satis sit, vt in aliquo articulo sint conformes, vt in illo, nec admittitur appellatio, *ex toto tit.* 59 *& l. vnica C. ne lic. tertiò prouocare. Clem. 1. de re ind.* & quæ sursum ad principium diximus, nec impeditur executio respectu illius articuli, in quo conformes reperiuntur, ita eleganter tenet Couarr. *vbi proximè, ub numer. 5.* & notant Paul. Castr. *cons. 163. lib. 2.* Alexand. *consil. 77. column. 1. lib. 2.* Decius *cons. 385.* Curtius Iun. *consil. 30. col. 1.* ac proterea cùm respectu principalis causæ reperiantur tres conformes in casu proposito, non permittentes amplius appellare, executio non est impedienda, licèt admittatur appellatio respectu illius alterius, & noui articuli nullitatis.

An autem dicentur tres sententiæ conformes, vbi 60 tres latæ sunt, quarum prima condemnat in centum, secunda in octuaginta, tertia in sexaginta aureis, & has esse conformes respectu minoris summæ existimant Barb. *cons. 10. lib. 1. column. 3.* iuxta text. *in c. 1. de arbitris lib. 6.* Zenceli & Cardin. *in clem. vn. i. n. 2.* Couarr. *in pract. quæst. c. 25. n. 6. ad fin.* quam opinionem intelligendam esse declarat, cùm ille cui præiudicat diminutio quantitatis, consentit expressè, vel tacitè sententiæ latæ in minori summa, & denique omnibus, quoad illam minorem quantitatem, quem ibi vide.

At simpliciter quòd sententiæ dicantur conformes 61 respectu minoris summæ, & sint in ea exequendæ, tanquam res iudicata, Alexand. *cons. 77. in causa, & lite, in prin. n. 3. lib. 1.* sequitur Crauet. *cons. 183. num. 2.* vbi etiam allegat Castr. *cons. 234. proponitur in facto, vers. & quia videmus in similibus lib. 2.* Curt. Iun. *cons. 30.* Petr. Surd. 62 *consil. 102. maximè n. 16. in fi.* vbi quòd totus mundus non potest facere, quin minor summa insit maiori, quia hoc est naturaliter verum, afflict. *decis. 362.* vbi quod ita tenuit sacrum Concilium. Andr. Bar. *consil. 10. column.* §. *lib. 1.*

Sed contrariam sententiam, imò quòd non dicantur 63 conformes esse etiam in minori summa, nec earum potest dari executio pro conformitate minoris summæ, defendit Iff. *in l. 1. §. si stipulan. column. penult. ff. de verbor. oblig.* Bursat. *cons. 219. numer. 9. & seqq. lib. 2.* sed prior verior est, & huic secundæ respondent Tusc. *pract. concl. tom. 7. num. 8.* Crauet. *d. cons. 183.* quam sequitur Rot. vt testatur Adrobaldi. decis. 241. *per totam p. 1. in nouiss.* & 64 eandem etiam priorem opinionem, vt veram sequuntur Afflictis, Fossan. & alij citati ab Escacia. *lib. 1. cauf. ciu. & crim. c. 2. n. 576. vers. confirmatur.* & iterum *in tract. de appell. q. 17. lim. 1. n. 32.*

Nonnullas exceptiones, quæ trium conformium executionem impediunt, hîc omitto, eius tractatum relegans commodiori loco, vbi de executione tractemus. hîc autem solùm agimus, an & quando à tribus conformibus possit appellari, & an tertiò appellari possit, secundùm quæ hactenus dicta sunt à princ. huius capitis. Pro cuius coronide, & perfectione illud addendum supradictis, volo; quòd licèt vnaquæque pars tertiò appellare non possit super vna causa, seu articulo 65 (vt latè à princ. diximus) tamen poterit semper adhærere appellationi sui aduersarij si appellauerit, & producere iura sua, ac si ipsemet appellasset, quia quælibet appellatio est communis vtrique parti, vt per text. *in l. amplior. in princ C. de appellat.* vbi dicitur quòd appella- 66 tio est communis etiam parti, quæ non appellauit, & aulitur beneficio alterius partis appellantis, facit text. *in l. fin.* & ibi gloss. & Doctores, *C. quando prouocare non est necesse.* & per argumentum *l. petenda. C. de temper. in integr. restit.* & Bal *in l. sua nobis, de appell.* probat Philip. Franc. *in c. directè. column. vlti. in princ. vers. quinta conclusio*, &c. Ioan. Anton. de sancto Georg. *in d. c. sua nobis, n. 7.* de

de appellatio.& ibi Decius *num.*17.& 18.& ex Marant. idem tenet Escac.*lib.*1. *cauſ.ciu. & crim.c.*3.*ſub.n.*216. *verſ.adde.*& iterum *in tractatu de appellat. q.*17.*lim.*1.

67 *à num.*50,qui *num.*54. declarat, & bene, vt non procedat, quando aduerſarius appellauit limitatè in noxiuis dumtaxat, & quatenus contra Veſtri.*in prax. l.*7.*c.*3.*ſub n.*29.*verſ.amplius & n.*30.*fol.*103.& Luc.Pæt.*in pract. Capitol.lib.*4.*c.*1.*ſub num.*19.*& ſeqq.* de qua limitatione vide quæ latè diximus ſuprà c. præcedenti. ſequitur Marant *de ord.iud.*6.*p.tit.de appel.n.*271.

68 Et ad ea, quæ ſuperiùs diximus in prin. vt vnaquæque pars poteſt bis appellare ſuper aliqua cauſa, ſeu articulo,& ſic quinque dari ſententias, nota quòd hodie in foro ſeculari rarò,aut nunquam accidere poteſt,cùm poſt primam,aut ſecundam inſtantiam recurritur ad ſuprema prætoria,vbi cauſæ per duas dumtaxat finiuntur, etiam ſi apud ea in principio inceptæ ſint, iuxta *l.*2.*& toto tit.*19.*l.*4.*recopilat.* quod ſecus eſt in foro Eccleſiaſtico,vbi omnes gradus reperiuntur per reſcripta impetrata,vt quotidie videmus.

69 Pro quo adnotare potes, quòd de huiuſmodi duabus ſententiis idem erit iudicandum, ac ſi eſſent tres conformes,& ſub eiſdem regulis,ampliationibus,& limitationibus, vigere debent, vt de ſimili ſtatuto dicunt, in quo habere locum *lem.*1.*de ſent.& re iud.* probant Baruſ.*conſil.*109. *omiſſo pro nunc num.*15. & poſt Riminal. Contard.*in l.vni.lim.*9.*num.*4.*verſ.monetur in fin. C.ſi de nomen.poſſ* & ex Marq.& aliis latiùs proſequitur Eſcac. *de appell.q.*17.*lim.*1.*à n.*65.*cum ſeqq. & a n.*51.*& n.*55.

De exceptionibus nullitatis oppoſitis tribus, vel 70 duobus conformibus, (vbi ita ſit ſtatutum) quæ ſi ſit notoria patens ex actis admittatur,vide latè quæ nos ſuprà hac 3. p.c 9. à princ. vide Couarru. *practi q.q.*25.*à num.*1.*Vant.de nulli.tit.quali ſententiæ & proceſſ.qui dicitur nulli.& num.*14.*fol.*421.& idem *in rubr. quoties & intra quod tempus num.*3.*& 5.& ſeqq.*Eſcacia *de appell.q.*17.*d. lim.*1.*à num.*58. & latiùs *q.*19 *memb.*1.*rem.*1.*concl.*4.*à n.*25.*& concl.*5.*a num.*23.

71 Et quæ ſententiæ dicantur conformes, vel non, de variis ampliationibus, & limitationibus, vide Couarr. *d.c.*25. Eſcacia *d.lim.*1. *per totam. fol.*283. *& ſeqq.* Marqueſ.*de comm.*2.*p.c.*1.*num.*4.*in fine impreſſ.*Cardin.Tuſc. *pract.concl.tom.*7.*litera S.concl.*172.Teſt.Foſſ.*deciſ.*122. *per totam.*vbi elegantiſſimè & ampliſſimè.

CAPVT XVII.

Anon admiſſione, ſeu reiectione appellationis emiſſæ ſuper aliqua cauſa, eo puta; quia ſunt tres conformes, vel aliàs eſt cauſa inappellabilis;appellationi interiectæ iudex non deferens violentiam facere an dicetur:

SVMMARIVM.

*Sententia lata ſuper impotentia appellandi eſt interlocutoria.n.*1.

*Sententia lata ſuper articulo iuris eſt interlocutoria. n.*2.

*Sententia lata ſuper impotentia appellandi licèt ſit interlocutoria,habet vim diffinitiuæ.n.*3.*& n.*6.*vide n.*49.

*Appellatio non eſt licita ab interlocutoria merè.n.*4.

*Appellatio licita eſt ab interlocutoria habente vim diffinitiua.n.*5.

*Appellans,cuius appellatio à iudice reiicitur, an teneatur iterum appellare.n.*7.

*Interlocutoria ſuper non admiſſione appellationis præiudicat appellanti,& ideo ab admiſſione appellare debet.n.*8.

*Appellationem ab interlocutoria ſi iudex reiiciat ſi iterũ à reiectione nõ appelletur,an maneat deſerta appellatio.*9.

*A iudice reiiciente appellationem tanquam friuolam, ſi pars non appellet,videtur reiectioni conſentire.n.*10.

*A reiectione appellationis appellatio non eſt licita in iis caſibus,quibus in ius appellare prohibet.n.*11.

*Appellationi à reiectione appellationis an ſit deferendum, pendet à natura cauſæ principalis, à qua interponitur an illam admittat.vel non n.*12.

*Iuris executio non grauat.n.*13.

*A reiectione exceptionis non debito aut legitimo tempore oppoſitæ appellationi emiſſæ non defertur.n.*14.

*Executore reiiciente exceptionem friuolam appellationi emiſſæ non defertur.n.*15.

*A iudice reiiciente petitionem eius cuius denegat audientiam,appellationi interpoſitæ non deferendum.n.*16.

*Duæ ſententiæ vbi ſic ſe habent, vt vna veniat in executionem alterius,ſi non poteſt appellari à prima, nec poterit appellari à ſecunda.n.*17.

*Appellatio vbi à iure eſt prohibita,ſi admitteretur à iudice illam reiiciente, de nihilo ſeruiret prohibitio. num.*18. *&* 21.

*Quod vna via prohibetur alicui,ad id alia non debet admitti.n.*19.

*Appellatio cùm prohibetur,conſetur prohibitum omne per quod peruenitur ad illam.n.*20.*&* 21.

*Appellatio emiſſa à reiectione appellationis vbi de iure nõ admittitur,contraria dicitur iuri, & ei reſiſtit.n.*22.

*Facta contra ius debent vtique pro infectis haberi. n.*23.

*Appellatio à reiectione appellationis, vbi de iure eſt prohibita dicitur friuola. quia nullum poteſt iuris effectum ſortiri,nec vnquam prodeſſe.n.*24.

*A iudice vt iuris executore procedente non licet appellare. n.*25.

*Durum eſt contra ſtimulum calcitrare.n.*26.

*Sententia lata vigore tertiæ appellationis ſuper eodem articulo an ſit nulla ipſo iure.n.*27.*& n.ſeqq.*

*Sententia lata contra ſententiam tranſlatam in rem iudicatam eſt nulla ipſo iure.n.*28.

*Prima ſententia aliis duabus confirmata non poteſt reſcindi.n.*29.

*Appellatio tertia in eodem articulo cùm non valeat, non deuoluit cauſam.n.*30.

Exceptio vbi ſit appoſita appeliationem eſſe tertiam, & iudex ſe competentem pronuntiet,ſententia lata eiuſdem tertiæ appellationis vigore erit valida.num 31.

*Text in c.ſua nobis de appella. interpretatur, vt appellatio non ſit admittenda à reiectione tertiæ appellationis in aliquo articulo.n.*32.

*Appellatio admittitur a reiectione appellationis emiſſæ in caſu,quo iudex illam admittit.n.*33.

*Index ſecularis iniſtè denegat ſuum auxilium petitum ab Eccleſiaſtico pro executione ſententiæ, quam per legitimam appellationem compertt eſſe ſuſpenſam,quam nolit admittere.n.*34.

*Appellatio non admittitur à reiectione appellationis emiſſæ,vbi aliàs iure eſt prohibita.n.*35.

*Appellationi à reiectione appellationis emiſſæ ab interlocutoria vbi iure eſt prohibita,non defertur.n.*36.

*Appellationem vt iuſtè iudex reiiciat, cauſa debet eſſe aperta.n.*37.*&* 39.

*A reiectione appellationis per ſuperiorem facta cum cauſæ cognitione aut ſine illa,an & quando ſit appellationi deferendum.n.*38.

*Appellationi à reiectione appellationis cuius prohibitionis cauſa eſt aperta,deferendum.non eſt. n.*39.

*Capicius & alij aſſerentes indiſtinctè appellationem eſſe licitam à reiectione appellationis,declarantur iuxta noſtram diſtinctionem.n.*40.

*Notorium aut manifeſtum vbi eſt,appellationem eſſe nullam & non recipiendam,poteſt iudex licitè in cauſa procedere non obſtante appellatione.n.*41.

*Secus ſi ſimus in dubio,quia tunc regula generali eſt ſtandum,dum de caſu excepto non apparet.n.*42.

*Appellatio à reiectione appellationis legitimè admittendæ à diffinitiua eo ipso censetur iustificata.n.*43.
*Secus in casibus à iure prohibitis.n.*44.
*Vim non fieri,decl.rabit senatus appellationi non deferentem à reiectione appellationis non legitimæ,sed iure prohibitæ.n.*45.
Secus è conuerso.ibidem.
*Beneficium concessum per ius commune vbi reiicitur à iudicio,licita est appellatio.n.*46.
*Appellatio si reiiciatur per iudicem dicentem,eo quòd causa sit inappellabilis, cùm reuera appellabilis sit, iudex nihil debet innouare.n.*47.
*Appellatio si iure teneat, licèt non deferatur, eius vigore iudex inhibetur iuris potentia, & ministerio n.*48.
*Sententiæ super impotentia appellandi licèt habeat vim diffinitiuæ, non tamen admittit appellationem, vbi iustè lata sit speciali ratione.n.*49. *& n.*50.
*Appellatio à reiectione appellationis quandiu sit necessaria.n.*51.
*Cognitio an appellationi sit deferendum nec ne ad effectum exequendi sententia,pertinet iudici à quo.n.*52.
*Cognitio an appellatio sit legitima, admittenda vel non admittenda, pertinet iudici ad quem.n.*53.
*Appellatio quando euidenter est calumniosa, cognitio pertinet iudici à quo.n.*54.
*Oppositæ exceptione super impotentia appellandi, debet adhiberi causæ cognitio ex inspectione actorum. n.*55.
*Intimari debet appellanti,an iudex deferat appell.n.*56.
*Declaratio iudicis à quo an sit deferendam necne,nihil detrahit virtuti appellationis,nec potentiæ superioris,quominus iterum illam queat reuocare.n.*57.
*Appellatio quando reiicitur cum causæ cognitione & parte opponente, requiritur appellatio alia.n.*58. *vel propositæ adhæsio.ibi.*
*Secus quando sine illa reiectio fit.n.*59.
*Reiectio appellationis eo quod sit friuola, vel alia causa expressa, requirit nouam appellationem.n.*60.

SOLET iudex appellationem à parte interiectam quoties viderit propositam in casu,seu causa sui natura inappellabili, & non admittente appellationem suspensiuam, vel quia amplius in illa appellari prohibetur: iuxta rubrum & nigrum *C.ne lice.tertio prou.* & quæ c.præceden. repellendam,non admittendam,aut non deferendum;interloqui, à quo quia sentitur se pars grauata, iterum appellans à repulsione confugit ad Senatum Regium pro delatione eiusdem, affirmans illam esse legitimam,& vt tali illi esse deferendum,videtur probari primò ex eo, nam licet sententia, lata super
1 impotentia appellandi sit interlocutoria, quia non est lata super meritis causæ, text. est express. *in c.sua nobis, de appella.*ibi,interlocutus fuit,*&c.*) vbi notat Bald dicens, quòd sententia lata super articulo iuris est inter-
2 locutoria, nam pronuntiare, quod non est licitum, tertiò prouocare, est super articulo iuris, quem cæteri ibi sequuntur; & dicit menti hoc tenendum, quia alibi nec notatum, nec scriptum inuenit, hoc idem voluergl. *in clem. fin. de appella.*facit text. *in l. metum §. & lic. ff. quòd metus causa.* tenet etiam per Archidia. *in c.cupientes de electio lib.*6.Guid Papæ *in tractatu de appella.n.*76. tamen hæc interlocutoria, quatenus declarat, tertiò prouocare, non licere de iure, iuxta *d. c. sua nobis.* ibi,
3 non potuisse de iure, *&c.* cùm ponit finem causæ, & ab ea excludit partem. dicitur habere vim diffinitiuæ, ita adnotauit Rota *decis.* 86. quæ incipit *item si à pronunciatione, & decis.* 420. *alias* 424. quæ incipit *item si à diffinitiua,* circa medium. notat Immol.& cæteri *in d. c. sua nobis.*vbi Abb.Panorm.*num.*3.Philipp.Franc.*in prin. in 3.& 4.nota.* Ioan. Anton. de Sancto Georg. *in num.* 2.
4 *& num.* 4. ergo succedit regula, quòd licèt à simplici, & merè interlocutoria appellatio non sit licita, *l. ante sententiam C.quorum appell.non recip. l.ante sententia,ff. de appell.defer.* tamen ab interlocutoria vim diffinitiuæ 5
habente appellationi emissæ non deferens iudex vim facit, iuxta Concilium Trident.*sess.*24.*de reformatione, c.* 20. & quæ nos in eius comprobationem adduximus suprà *lib.* 2. *c.*1.*à princ.* maximè, quia cùm non expectet aliam post se,continet damnum irreparabile ex his,quæ *ibi, & d.c.* 20. *Concil. Trident.* ergo & ab ista reiectione appellationis appellationi interpositæ deferendum est.

Et quòd sententia lata super impotentia appellandi 6
dicatur interlocutoria respectu negotij principalis, tamen quatenus diffinit articulum, & instantiam appellationis,vim diffinitiuæ habere dicatur, probant post Bal. Philipp.Franc.*in c.sua nobis* 65 *num.*3.*de appella.*Cardin. *in clem.*1.*colu.*1.*in fi.vers.*2.*quæro.de appellat.*& nouissimè Aloysius Riccius *in prax.decis.*2.*p.decis.*107.*num.*5.*&* 6. *fol.*148. vide infrà n.49.

Secundò & pro hac parte magis in specie vrget & 7
fortiter; quoniam non solùm in hoc casu permittitur appellari, verùm etiam appellari pars necessitatur. nam si pars appellationem aliqua causa, seu articulo prorumpens,iudex denegauerit delationem, ab huiusmodi delationis negatione teneri de iure, aliam appellatio- 8
nem interponere, probat Innoc. *in c pastora.* §.*præterea col.*2.*de off. deleg.* vbi dicit, quòd quando iudex interloquitur super non admissione appellationis, præiudicat appellanti, nisi iterum à dicta non admissione appellet. Vnde Cardin. *ibi* 6. *colu.* dicit,quòd ad hoc euitandum debet appellans appellare etiam à reiectione,& sic quando iudex reiicit,idem Card *in clem.*1.*de dolo & contuma.n.*9 sequitur Salcedus *in additio.ad prax.Bernardi.Diaz.c.*150.*n.*18.Afflict.*in constitu.reg.in proœmio rubricarum n.*48.Roland.à Valle *consil.*38.*num.*13.*volu.*1. Cened.*in collectan.ad decretal.collectan.*17.*n.*13. qui loquuntur in iudice Ecclesiastico negante hanc delationem, Capic.latè *in decis.*34. *n.*6. Et hinc est, quod dicit Bertachi. *in suo reperto.* 1. *p verb. appellatio admittitur. vers.*29. quod si iudex à quo non vult deferre appellationi,iterum debet appellari, allegat Cardi.*in d clem.*1. *quæst.*4 & Panormit.*ibi in additione glo.*& quod idem Capic.*in decis. Neapolit in d.decis*34.*num* 11. vbi dicit, quòd quando appellatio non admittitur per iudicem à quo,licitum est appellare ad iudicem ad quem, & ab eo pendet admittere vel non *ex l. si cuius, & l sciendum ff. de appella.recip.* Bart.*in.chirographis* §.1.*in* 1.*nota.ff.de adimimist.tutor.*& per Cardin.*in d.clem.*1. *de dolo & contuma.*& Matesilan. *in suis singularibus annot. annot.* 22. dicit Marant. *de ord. iudicio.*6.*p.tit. de appella.n.*410. quod si aliquis appellauit ab interlocutoria,& iudex non admi- 9
sit appellationem, debet etiam ab ista non admissione appellare,alias appellatio censetur deserta,& non potest grauamen reparari per appellationem à diffinitiua,quod dicit notandum, quia poterit per hoc sæpius appellantem illaqueari facere.ergo sequitur,quòd si est licita,ei non deferens vim faciat.

Quibus conuenit, quod suprà hac tertia parte c.6, 10
in fi. diximus, quòd quando iudex appellationem in causa ab aliquo interiectam, tanquam friuolam aliqua iuris ratione motus (de quibus nos latiùs in eodem c.6) reiecit, si pars huic reiectioni non contradixerit, appellationem interponendo; videtur sibi præiudicare, quia videtur agnoscere, eam esse friuolam, & reiectioni consentire, secundùm Card. Zabarel. *cons.*32. Cardin. Tusc.1.*tom.concl.*397.*ante fi.* idem tenet Card. Alexandr.*in c. vt debitus* 59. *n* 11. *vers.& si. habetis de appella.* quem solùm referens sequitur nouissimè Escac.*de appel-* 11
*la. q.*17.*limi.*47. *memb.*1.*sub n.*166. *vers.amplia secundò.*

Sed contraria sententia, & opinio longè verior, ni fallor, & probabilior est: vt scilicet, ab huiusmodi appellationis repulsione, reiectione, & non delatione appellationi interiectæ iudex non deferens, nullam facit violentiam (admittendo eandem scilicet in terminis, de

de quibus loquimur) nempe quando iudex repellit libellum appellationis, in casu,& causa reuera, in quo sui natura appellatio,aut prohibita est, aut delationem non patiatur, aut aliter excluditur,puta, quia tertia dicitur in illo articulo,postquam bis iam appellauerat.sic
12 itaque huiusmodi resolutio pendet à causa principali, nam si in illa ius appellationem non admittit, nec à iudice eam non admittente,iúsque exequente appellatio licita dicetur. quia iuris executio non grauat, nam vbi
13 ius non defert,nec iudex deferre tenetur,*c.cum appellationibus friuolis,nec ius deferat, nec sit à iudice deferendum,&c.de appell.lib.6.*

Proquo etiam facit,nam si iudex reiecit,& non admisit exceptionem non debito, nec legitimo tempore
14 oppositam; non est licita appellatio. ab huiusmodi reiectione interposita,text est *in c.super eo.in vers.si autem de appellat.*vbi notat per eum Ioann. Anton. de sancto Georg.Cardin. Alexand.*n.3. vers.nota ex vers.si autem.* Hinc est quòd executor non tenetur admittere, sed omnino reiicere exceptiones friuolas oppositas, quapropter appellatio ab huiusmodi reiectione exceptio-
15 nis friuolæ iure calumniosa reputatur,nec defertur,tradit Ancara.*cons.*224.Beroius *cons.*14.*lib.*1.sequitur Rot *decis.*155.*n.5.in nouissim.recollect.per Farinac.*1.*p.*quibus conuenit text.elegans *in l.eius qui ff.de appellat.recipien.*vbi dicitur quòd à iudice repellente alicuius petitionem in causa,qua ius ei denegat audientiam,ap-
16 pellationi interpositę deferendum non sit *ibi*,audiri desiderium prohibetur,& si ob eam causam prouocauerit,appellatio eius recipi,sacris constitutionibus vetatur,*&c.*)quod nos altiùs examinauimus superiùs part 2. c.8.ad me.vbi per totum capitulum egimus de deneganda appellatione, vbi lex denegat audientiam parti. ac desuper facit, quod dicit in proposito Capici *d.decis.numero* 2.latè Gratian. *decis.*54.*à num.*1.*&* *per to-*
17 *tam*, quòd quando duæ sententiæ sic se habent, vt secunda sit executio prioris,si non potest appellari à prima:pariter nec poterit appellari à secunda,quæ fuit doctrina Bal.*in l.si cum executione. §. hæc autem. ff. de eo quod metus caus.*&faciunt quæ de mandato de exequendo nos diximus latè suprà 2.p.c.1.per totum,ergo idem in nostro casu venit necessariò dicendum, quòd cum reuera appellatio non admittitur in causa principali, nec admittetur emissa à iudice illam reiiciente,seu non deferente.

18 Insuper probatur, nam ex quo lex in causa reuera prohibet appellationem, si admitteretur ab eius reiectione, de nihilo seruiret prohibitio, quia in effectu idem esset, cùm pariter suspenderet iudicis iurisdictio-
19 nem, & impediret sententiæ; seu etiam sententiarum trium conformium executionem,& sic quando ius prohibet, prohiberi etiam debet à iudice illam repellente, quia quod vna via prohibetur alicui,ad id alia non debet admitti,& cùm quid prohibetur, & censetur prohibitum omne per quod peruenitur ad illud.tex *in l.Horatio ff.de sponsalibus*, quo etiam argumento in specie
20 appellationis prohibitæ vtuntur B.*in l.vni numero* 4.*C. si de momen.poss.fuer. appellat.* Menoch.*de adipiscen.poss. rem.*4. *num.*816. quò pertinet, quod Ancaran. *cons.*38. Cardin. Tusc.*concl.*101.*post. num.*11.1. *tom.* nam si hoc
21 casu admitteretur, nulla sententia effectum sortiretur, nec exequeretur, nec iudicium aliquod finem haberet, cùm semper ab abnegata appellationis admissione pars prouocaret, & sic suspenderet semper iudicis iurisdictionem.

22 Cæterùm quoniam eo ipso quòd ius appellationem prohibeat,à denegatione iterum emissa iuris contraria est,quia ei eius resistit,ac ideo non habet adminiculum iuris, omníque eius fomento caret, quapropter ei tanquam iustitia destitutæ,deferendum non est, secundùm Bal.doctrinam *in cap.pastor. column* 2.*de offic.deleg.* Iss. *consil.*187.*column.*6. *versic. vbicumque.* Roland.à Valle Salgado de protect.Reg.

*conf.*77.*n.*21. *volum.*2. *tom.*1. quia quæ contra ius fiunt, debent vtique,pro infectis haberi,*l.non dubiũ C.de leg.* quare friuola dicitur meritò,cùm nihil prodesse possit, nec vllum vnquam iuris effectum sortiri, iuxta ea quæ 23
nos latè ex Philippo Franco Maran.Manuel.Rodr.Menoch. & aliis diximus suprà hac 3.p. cap.6. quia quocumque vadat,semper iniusta iudicanda est,ex quo sem- 24
per ius excludit,& exprobat eius fundamentum,ex quo dictat,appellandum non esse à causa principali, & iudex appellationem huiusmodi repellens, iuris executor est super determinatione iuris,& sententia, à quo quidem 25
hoc casu non licet appellari,cùm potiùs ab ipsa lege, & eius dispositione interiecta appellatio iudicati, iuxta text.*in c.consuluit* 29.*de appell.*text.*in c.cum in cunctis.de election.lib.*6.text.*in c.relatum. de cleri. non resid.*ex quibus probatus ab eo, quòd sit secundùm legem, & iuris dispositionem, & canonicas sanctiones, iudicéque eas exequente,appellationi emissæ minimè deferendum,de quo nos exactissimè & accuratè examinauimus, multa 26
congerentes suprà hac 3.p.c.6. per totum,pro quo facit illud Actuum Apostolorum c. 9. Durum est contra stimulum calcitrare.

Quibus quidem conuenit, quod ex Bal.*in cap.sua nobis,de appellat.* notant ibi Doctores, nempe, Ioann. An- 27
ton.de Sancto Georg.*num.*8.& Philipp.Franc.*column.3. ver.sed quæritur,si est tertiò appellatum,*vbi se remittit ad se ipsum *in c.directè eodem tit.*dicit igitur Bal. quòd in tantum non potest tertiò appellari in aliqua causa, seu articulo, vt sententia super tertia appellatione lata,sit ipso iure nulla, cùm sententia data contra sententiam, translatã iam in rem iudicatam,est nulla ipso iure,iuxta
28 tex.*in l.1.C.quando prouoc.non est necesse. cum similibus.* quòd licèt Bal.ipse declaret,& intelligat ibi hoc procedere,quando esset per aduersarium exceptum,& probatum,scilicet exactis processus de duabus appellationibus præcedentibus, vt secus sit,quando exceptum, & probatum non est,quia hoc casu validam esse sententiã putat:tamen contrarium aduersus illum (& rectè)affirmat Philip.Franc.*in d.c. directè. column.4. vers.octaua conclusio sit*,&c.vt scilicet indistinctè,&in hoc casu sententia virtute tertiæ appellationis nulla sit,iustè motus, quia prima sententia confirmata per duas appellationes 29
& sententias,non potest rescindi,*clem.si appellat. de appell.clem.*1.*de re iud.*& probat ratione (quam dicit euidentem)tertia appellatio non valet,iuxta text.*in d.c.sua nobis,&l.vnic.C.ne lice.ter.prouo.*ergo non deuoluit cau- 30
sam ad superiorem,vt dicit Immol.*in eodem c.sua nobis, circa med.* ergo eius sententia ex defectu iurisdictionis nulla est ipso iure, & hoc quando non fuit exceptum, vt inquit ille.

At verò quando fuit exceptum, & in dubium reuo- 31
catum super ipsa tertia appellatione, & iudex pronuntiasset se competentem,& partes coram eo litigauerunt tunc sententia lata valeret bene,prout in simili dicunt Innocent.& Doctores *in c.super literis,de rescript.ad intellectum,& clem.si appellatio.* & ad intellectum *c.primi de rescript.in 6.* vbi notat per Lapum. & quod in simili dicit Innocent,*in c.*1.*de confirmatione vtil. vel inuti. &* & quod latè ipse idem Philip. Franc.*in c. ex ratione in membr.*8. *princ. de appell.* & ita hæc opinio Philippi Franci mihi probabilior videtur.

Ampliùs & hæc pars fulcitur ex text.*in d.c.sua nobis.* 32
de appell. vbi postquam auditor cui causa commissa fuit, interloquutus est,partem alteram minimè potuisse tertiò prouocare, mandauit Pontifex ipsi iudici, vt vlteriùs in causa illa non procedat, partique perpetuum imposuit silentium super illa,attentatum vocans, quidquid in posterum factum fuerit,*&c.*

Et sic sequitur ex supradictis,quòd quando reiectio 33
appellationis fuit non admissio ac denegata delatio cadit super causa,seu articulo priuilegiato,illam non admittente, vel aliter prohibente, quia tunc à reiectione,

vel repulsione appellationi non deferens, vim iudex non faciet, secus autè quando interponitur à reiectione appellationis emissæ à sententia, seu articulo, quo de iure rectè permittitur appellatio quoad vtrumque effectum, deuolutiuum, & suspensiuum simul, quia tunc vt iustæ, & legitimæ omnino deferendum esse, aliter vim faciet iudex, ita dicit Matth. de Afflict. *in proœmio constitu. Neapolit. num.* 48. quòd si iudex Ecclesiasticus non admittat appellationem ab eo interpositam in casu, quo de iure interponi poterat, iuxta notata *in c. sæpe de appellatio.* & ab eo non fuisset admissa, quòd poterit & à reiectione appellari, & appellatio iusta, & licita est, & suspensionem parit. Matth. de Afflict. sequuntur Roland. à Valle *cons.* 37. *num.* 13. *volum.* 1. Salced. *in additio. ad praxim. Bernard. Diaz in c.* 150. *num.* 18. *post mediũ.* Sequitur Cened. *in collectan. ad decreta. collect.* 17. *num.* 3. qui quidem omnes ex hoc inferunt, quod si pendente hac appellatione à reiectione appellationis à
34 sententia emissæ, quam ius permittit, petierit, pro sententiæ huiusmodi exequutione auxilium iudici seculari, iste illi iustè denegabit illud, postquam sibi fuisset compertum, cùm certi iuris sit, huiusmodi appellationem suspendisse iurisdictionem iudicis Ecclesiastici, & eius sententiam.

Et in expresso, quòd è conuerso, quando scilicet in-
35 terponitur appellatio à causa, seu sententia; siue interlocutoria, siue diffinitiua, eam non admittente, vel à iudice procedente appellatione remota, vel quando aliàs minus legitimè appellatio proponitur, puta vltra terminum, & sic in casu, quo probabiliter, iudex iustè delationem, & admissionem recusauit, vt in hoc casu non procedere superiorem doctrinam probant expressè Salced. *vbi proximè d. n.* 18. *vers. hæc tamen communis & verissima sententia.* & Cened. *d. collecta.* 17. *d. n.* 3. *vers. hæc tamen omnia verissima sunt*, & sentit Capic. *dec.* 34. *n.* 5. *in fin. & n.* 6. qui loquitur in denegatione appellationis à sententia lata in possessorio, *ibi*, etiamsi appellare à decreto potuisset, *&c.*

36 Et quòd à sententia interlocutoria, qua reiicitur appellatio, non admittitur appellatio tenent B. *in l.* 1. *fin.* vbi Mathesi. *num.* 4. *C. quorum appell. non recip.* Matt. *cons.* 529. *n.* 30. Cephal. *cons.* 185. *num.* 3. *lib.* 2. Contar. *in l. vni. C. si de mom. poss fue appell. quæst.* 5. *inhibitionis n.* 9. *& quæst.* 1. *num.* 27. *vsque ad num.* 31. quos sequitur Gratian. *decis.* 8. *à num.* 3. quos intellige secundùm nostram doctrinam, nempe quando iustè iudex appellationem reiecit, quia sic natura causæ petebat, vel quia erant tres conformes, vel alia iusta de causa vt constat ex eodem Contardo, *ibi d. q.* 5. & Grati. *num.* 5. dum post Alexand.
37 *in addit. ad Bar. in d. l.* 1. *C. quorum appell. non recip.* dicunt, quòd ad reiiciendam appellationem, causa debet esse aperta, propter quam iudex appellationem reiicit. vide num. 39.

Et quatenus autem Gratia. *vbi proximè à num.* 3. *& seqq.* faciat distinctionem, interiectam appellationem absque causæ cognitione, & partis citatione, & reie-
38 ctionem sine illa. vt in primo casu non admittatur appellatio à reiectione, in secundo autem sic, procedit in iudice ad quem, facientem hanc declarationem, vt constat ex Contardo, Bar. & aliis ab eodem Gratiano citatis, & post eos Ricci. in loco statim citandus; secus autem quando à iudice inferiori reiectio facta est, quia tunc non est necessaria alia causæ cognitio in hoc, cùm ipse habeat notitiam status negotij, & eius naturæ.

Et quod à reiectione appellationis, quando causa illam prohibens est aperta, non possit appellari, probat
39 nouissimè post Alexand. B. *in l.* 1. *C. quorum appell. non recip.* & Contr. *in d. l. vnica q.* 5. tenet & sequitur Aloys. Ricc. *in pract. dec.* 2. *p. dec.* 107. *à n.* 7. & præcipuè.

40 Et ad Capicium, superiùs per nos citatum, *in d. decis.* 34. *num.* 6. *&* 7. Franch. *in c. peculiaris §. porrò. n.* 8. *de appell.* Angel. de Perus. *in l. quorum appell.* Natt. *consil.* 520. *iudex ecclesiasticus num.* 30. Contar. *in l. vni. quæst.* 5. *sub n.* 30. *vers. possent tamen. C. si de momen. poss.* dum simpliciter dicunt, esse licitam appellationem à reiectione, seu non admissione appellationis, respondetur, vt procedant, quando reiicitur in casu, quo iure non reperitur prohibita, secus autem quando notoriè constat, illo casu appellationem de iure esse receptam, tenet & declarat Sigism. Escac. *de appellat. quæst.* 17. *limit.* 47. *memb.* 1. *num.* 166. *per tot.* precipuè *vers. declara secundò*, Contard. autem ipsum se declarauit *in d. l. vnic. q.* 5. & hoc casu non obstante appellatione à reiectione appellationis non admittendæ, posse iudicem ad vlteriora procedere, firmat Escac. *ibi*, ex iis, quæ ipse scripserat *q.* 11. *n.* 11.

Quia quando est notorium, vel manifestum appel- 41
lationem esse nullam, seu iniustam, aut non recipiendam, potest iudex à quo, licitè ad executionem sententiæ procedere, non obstante appellatione, Specul. *tit. de appell. §. nunc dicamus. sub num.* 8. *lib.* 2. *fol* 194. Ioan. Andr. *in c. pastoralis. n.* 11. *de off. deleg.* Franc. *in c. constitutus* 45. *sub. n.* 18. *de appell.* Roland. à Valle *consil.* 77. *viso. sub n.* 5. *l.* 2. Rot. *dec.* 35. *aliàs* 234. *si rector. de appellat. in nouiss.* Caputaq. *dec.* 32. *attentare.* & latiùs *dec.* 328. *seu* 3. *executio sententiæ n.* 2. *p.* 1.

Secus si simus in dubio, quia tunc regulæ permissiuæ 42
appellationis standum est (dum de exceptione, & limitatione non apparet) pluribus relatis tenet Petr. Surd. *consil.* 180. *num.* 9. Aloys. Ricc. *practi decis.* 2. *p. decis.* 107. *n.* 2. *&* 3.

Pro quibus etiam facit, quod eleganter dicit Philip. 43
Franc. *in c. interposita, col.* 3. *post. med. vers. quintò lim. de appell.* vbi dicit, quòd omni casu, quo constat ex iuris dispositione appellationem fore legitimam, puta; si est appellatum à diffinitiua, & quia illa non fuerit admissa, iterum appellatur, censetur iustificata talis appellatio eo ipso, quòd appellatio à diffinitiua non admittitur, *c.* 1. *§. his qui. & c. cum appell. de appell. l.* 6. secundùm Hostiens. & Ioann. And. pro quo etiam allegat text. *in l. si cuius ff. de appell. recip.* hoc tamen intelligendum esse de- 44
clarat ipse Franc. *ibi* non procedere quando appellatur in casibus à iure prohibitis, secundùm ea, quæ habentur *in c. Roma. §. quod si obiiciatur, de appell. lib.* 6.

Itaque ex supradictis rectè deducitur duplex con- 45
clusio: Prima quòd appellationi interpositæ à iudice repellente, seu non deferente appellationi emissæ in casu aliàs prohibito, & inappellabili, seu priuilegiato, non deferens vim non faciet. Secunda poterit esse conclusio, quòd appellationi interpositæ à iudice repellére, seu nolente deferre appellationi interiectæ in causa, qua appellare ius permittit, si iudex Ecclesiasticus non detulerit, vim facere declarabitur ex superiùs dictis. prout etiam in casu violentiæ, seu nostri recursus. loquitur Cened. *vbi suprà.*

Insuper hæc secunda conclusio confirmatur, vt hu- 46
iusmodi appellatio à denegata appellatione (vbi ius permittit) sit iusta, & legitima ex eo, nam quando reiicitur beneficium concessum per ius commune, licita est appellatio, vbi siquidem denegatur obseruantia iuris communis ibi inferrur grauamen, ac propterea valet appellari, text. est *in l.* 1. *§. si quis tutor ff. quando appellandũ sit* ibi, & si fuerit repulsa, *& c. l. excusationes C. de excusatio. tuto. l. si quis prouocatione. C. de appell.* Speculat. *tit. de appell. §. in quibus num.* 30. *vers. cæterum si iudex.* & ibi Additionat. Bald. *cons.* 378. *num.* 2. *l.* 3. Card. Tusc. *concl.* 359. *tom.* 1. plures citati c. seq. à num. 35. & 4. p. c. 7. à n. 10. Ergo beneficium appellationis iure communi ad præsidium oppressorum institutum, si auferatur, legitima erit causa appellandi.

Pro quo facit adhuc, quod dicit Paul. Castr. *in l.* 3. 47
C. de appellat. quem refert, & sequitur Iss. *cons.* 187. *circa primum columnæ. 6. vers. quartò accedat lib.* 2. & Roland. à Valle *cons.* 77. *num.* 3. *lib.* 2. Lancelot. Robert. *de attent.* 2.

part

p.c.12.ampliat.5.n.3.& 4.quòd si iudex à quo noluerit deferre, & recipere appellationem, dicens, quod non potest interponi,quia causa erat inappellabilis, vel bis iam appellauerat, vt in casu *d.l vni. C.ne lice.3. prou.* si tamé reuera appellatio iure tenet,ac minus iustè repellitur tuc iudex nihil deber innouare, quod si fecerit,indistinctè reuocabitur. quia cùm appellatio de iure te-
48 neat, licèt non fit recepta, causat attentata ministerio iuris,& potentia, text. expressus *in l.*1.& ibi Doctores *toto tit.ff.nihil nouari appellatione pendente.*Pro qua doctrina est etiam text expressus *in l.ei cuius, & in l.sciendum ff.de appellat.recip.*Specula.*tit. de appell.§.nunc dicamus n.8.vers.item appellatione, lib.*2 *fol.*194. Gregor. Tholos.*tract.de appellat.l.6.c.*12. *num.*2. Franc.*in c.sæpe n.*14.*& in c.vt debitus,sub n.*42 *de appellat.*Angel.Areti.*in l.*5.*si cuius n.*1.*de appell.recip.*Roland.à Valle *conf.* 77.*viso,& bene sub n.*4.*& num.*5.*& seqq.lib.*2.Escacia *de appellat.q.*11.*num.*10.Lancelot.*de attenta.*2.*p.cap.*12.*in præfatione num.*110.quamuis quando non recipiantur à iudice appellationes,quas de iure recipere,& deferre tenebatur,tamen causant attentata,& deuoluunt ad superiorem,& conquiescit iudicis officium,quia inhibetur à iure.

Nec iis obstant fundamenta in prin.pro contraria parte adducta, quæ parum vrrgent,facta supradictorum
49 reflectione.Non primum,cui dupliciter respondetur, nam licèt vim habeat diffinitiuæ interlocutoria super impotentia appellandi, tamen ab ea non permittitur appellatio, quando iudex iustè,& iure eam tulit,puta quia causa reuera non patitur appellationem,ex rationibus specialitatis superiùs adductis,excludentibus huiusmodi appellationem,prout videmus in sententia super desertione cap.seq. & sic fallit in hoc casu.Et secundò respondetur, vt procedat,& locum habeat in secunda conclusione superiùs posita, nempe,quando emittitur appellatio a reiectione appellationis à iure admissæ.

50 Nec obstat secundum,cui pariter respondetur,vt procedat prout ferè omnes Doctores in eo citati loquuntur,scilicet:vt appellatio à reiectione appellationis sit legitima,quoties appellatio reiecta iure non prohibita, sed permissa est,quorum superiùs mentionem fecimus &ad idem citauimus:secus autem vbi appellatio à reiec-
51 tione hoc iusto fundamento caret.Illud autem,quod ibi diximus, necesse esse, appellari iterum à reiectione appellationis: intelligendum, & declarandum censeo, quando iudex parte opponente, & per causæ cognitionem, scilicet ex inspectione actorum, interlocutoriam tulerit; repellendam appellationem, seu non deferendum.

Pro quo suppono,quòd cognitio,an appellatio sit iusta, & legitima necne, potest fieri duobus modis: vno
52 modo ad sciendum, an sit deferendum necne, appellationi interpositæ. alio modo an appellatio sit legitima, & admittenda necne? Primo casu talis cognitio spectat ad iudicem à quo, an debeat deferre, vel non, appellationi ad effectum exequendi, vel ne, suam sen-
53 tentiam. Secundo autem casu spectat cognitio ad iudicem ad quem, iudicaturus, an appellatio sit legitima, & prohibita, nunc ad effectum illam admittendi, vel non,*l.Chirograph.*1.§.vbi B.*in l.notab.ff. de admin.tuto. c.dilectus filius de rescript.*Specula.*in tit.de appell.§.nũc dicamus n.*2.*&* 3.*& num.*9. Bal.*in l.appellatione num.*8. *C.de appellatio.& in c. pastoralis §. præterea n.*5. *de offic. deleg.*Franc.*c.constitutus,n.*19.*& in c.de priore num.*1.*de appellat.*& est communis,vt per Iserniam testatur Contat.*in l.vni C.si de mom. poss.fuer.appell. quæst.*19.*n.*9.& latiùs *quæst.à n.*16.*cum seqq.* vbi multa notabilia ponit in materia;inter quæ,& illud,quòd quando appellatio
54 euidenter est calumniosa,tunc sine dubio talis cognitio spectat ad iudicem à quo, non autem ad iudicem ad quem,vt per Ioann.Andr.Butri.& Bella.*in locis ab eo ci-*

Salgado de protect.Reg.

*tatis n.*19.supradicta sequitur Farinac. *in prax.crim.*2. *tom.q.*38.*num.*29. nec dissentit Lancelot. *de attent.*2. *p. c.*12.*ampliatio.*5.*n.*2.& de praxi testatur Iul.Clar.*q.*64. *vers.sed quid agendum* comprobat Cyri. *in summa crim. rub.*31.*de appell.§.fi.n.*1.*fol.*170.

Tunc igitur si à parte opponatur de impotentia ap- 55
pellandi, vel deferendi iuxta terminos text. *in d. c. fina nobis.de appella.* quæ ibi Bal & Ioann.Anton.de Sancto Georgio *n.*8.Franc.*in coll.*3.*vers.sed quæritur,*&idem *in c.direct è concl.*8.*eodem tit.* debet adhibere causæ cognitionem, scilicet ex inspectione actorum tenet Philipp. Franc.*in c.cum speciali.*§ *porrò,colu.*4.*de appellat.*Lancelot.*de attenta.*2.*p.c.*12.*ampl.*5.*n* 13. vltra quos probat Bar.post glossam *in l.*1.*in fi. C. quorum appel. non recip.* Capic.*decis.*34.*sub n.*11.& Bartol.etiam sequitur Bertachi.*in reperto.verb.appellatio admittitur.*etiam citatio & præsentia partium debet adesse,vt Innocent.*in c.pastor. §.præterea, col.*2.*de off.deleg.* adductus suprà in d.2. argum per quem ita eleganter aduertit Capic. *vbi proxime.n.*8.*& suprà,* vbi optimè discutit. Pro quo etiam facit,quod dicit Bertachi.*in reperto verb.appell.admittitur vers.*36.per Cardin.*in clem.*2.§.1.*quæst.*2.*de appellat.*vt
appellationi an deferat iudex,debet appellanti notifica- 56
ri,ac tandem suam interlocutoriam iudex profert. text. *in d.c fina nobis,de appell. c.cum super Abbat. de off. deleg.*

Vnum tamen necessarium est aduertere: quòd hæc interlocutoria iudicis à qua denegat appellationem nihil rei veritati officit, nec impedit, ac eneruat vires 57
appellationis, nec etiam hæc cognitio impedit cognitionem iudicis ad quem ad cognoscendum,an de iure sit vt legitima admittenda,necne, & poterit eam reuocare, text.est elegans *in d.c.super Abbat.*Speculat.*in tit.de appell.§.nunc dicamus,post med.*Philipp.Franc.*in c.vt debitus honor.colu.*19.*in prin. de appell.sub vers.in glo.in verb. ex rationabili causa.*Capic.*vbi proximè d.num.*11. idem Franc.*in c.cum appell de appell.n.*2. idẽ facit quod Foll. *in pract.crim.verbo,& si confitebũtur.in.*3 *p.*3 *p.post.n.*5. Carauit *super ritu magnæ Curiæ* 159.*num.*10. Farin. *in pract.crim.*2.*tom.q.*38.*num.*8.facit insuper doctrina Pauli Castr.*in l.*3.*C.de appell.*& sequentium suprà relat.& optimè text.*in l.ei cuius,& l.sciendum ff. de appellat.recip.* & sic quando parte opponente, & cum causæ cognitione ac interlocutoria appellatio reiicitur, tunc necessa- 58
ria est dicta appellatio à reiectione,quod declara,vt etiã sufficiet,vt appellans insistat in appellatione reiecta, licèt iterum à reiectione non appellet,vt dicit Card *in d.* §.*præterea* per quem etiam Capic.*supra à num.*12.

Secus autem est dicendum,quando iudex simpliciter & absque oppositione partis,causæ cognitione,& simi- 59
liter,appellationem reiecit, vt puta quando simpliciter dicit,repellatur appellatio, aut non admittatur,aut non est locus delationi, aut dicat, audiatur seu adiiciatur processui,seu actis,seu intimetur parti,& similiter,nam tunc non est necessaria appellatio alia,sed ius operatur. Quod fallit,quando iudex ita simpliciter,&absque causæ cognitione reiecit appellationem, tanquam friuolã, 60
quia tunc requiritur appellatio alia, cùm aliter videtur assentire, appellationem esse friuolam, vt ex Zabarel.& Tusc. suprà dixi ad finem secundi argumenti contrariæ partis,& idem ego admitterem, quando iudex similem causam in reiectione adiecerit, pura, quia est tertia appellatio, & similiter ex identitate rationis c. vltra hos casus autem appellatio à reiectione necessaria non est.

Philip. Franc.*in c.constituti,col. vlt de appell.*sequitur Capi.*d.decis* 34.*n.*12.& est text.

in c.super Abbat.de offic. delegati.

CAPVT XVIII.

A iudice deferente appellationi minimè deferendæ, ſeu etiam ab eo reuocante delationem, procedentéque ad ſuæ ſententiæ executionem, ſeu ad vlteriora: appellationi interiectæ non deferens, vim an faciat. & quid à declarante appellationem à diffinitiua deſertam.

SVMMARIVM.

Per delationem appellationis iudex abdicat à ſe omnimodam iuriſdictionem,& in ſuperiorem transfert.n.1.

Sue appellatio ſit interpoſita ab interlocutoria,ſiue à diffinitiua.ibid.

Siue delatio fiat in caſu appellabili,ſiue etiam vbi erat prohibita appellatio, quia iudex non poterat ad executionem vlteriùs procedere impediente delatione.n.2.

Delatio appellationis cum clauſula(ſi & in quantum)pendet à iuris diſpoſitione,quia non intelligitur delatum,vbi ius prohibitionem prohibet.n.3.

Delatio appellationis, & inhibitio pariter procedunt in tollenda iuriſdictione, etiam iis caſibus quibus iudex à quo poterat appellatione non obſtante exequi.n.4.

Inhibitio ſuſpendit iuriſdictionem iudicis à quo etiam vbi aliàs poterat exequi, quia ſententia erat priuilegiata. n.5.vt in exemplis.ibid.

Iudex poteſt pendente appellatione ab interlocutoria merè procedere ante inhibitionem.n.6.

Iudex appellatione pendente ab interlocutoria habente damnum irreparabile,vel præiudicium, cauſæ principali ſuperſedere tenetur.n.7.

Inhibitio emanata vigore appellationis à merè interlocutoria intimata iudici à quo, impedit proceſſum ad vlteriora,& debet ſuperſedere.n.8.

Appellationi à delatione appellationis interpoſitæ à ſententia & iudicio priuilegiato,an ſit deferendum.n.9.

Delationem appellationis non deferendæ iudex an poſſit reuocare.n.10.

Iudex non poteſt ſemel à ſe abdicatam iuriſdictionem per delationem reaſſumere.n.11.

Iudex non poteſt ſemel à ſe abdicatam iuriſdictionem per delationem reaſſumere, etiam de conſenſu partium.n.12. contrarium.n.57.

Etiam ſi iudex detulerit ſiue expreſsè,ſiue tacitè.n.13.

Deferre appellationi tacitè cenſetur iudex,quando concedit apoſtolos reuerentiales,ſeu remiſſoriales.n.14.

Delatio tacita inducitur quando iudex dederit ipſa acta pro apoſtolis.n.15.

Delationis vim habet denegatio apoſtolorum, vel quando iudex requiſitus non tradat illos intra tempus.n.16.

Delatio appellationis an probetur per verba notarij dicẽtis quia iudex benignè recepit appellationẽ. n.17.remiſſiuè.

Delatio an inducatur ex aſſignatione termini ad proſequendam appellationem n.18.

Iudex à quo etiam poſt delationem poteſt præfigere terminum appellanti ad proſequendum ſiue incontinenti,ſiue ex intervallo.n.19.

Deferre appellationi & terminum præfigere ad proſequendum non eſt idem.n.20.

Delatione appellationis minimè deferendæ præcedente, etiam ſine reuocatione poſſe iudicem exequi ſententiam priuilegiatam,qui tenent.n.21.

Non quod ſit,ſed quid fieri debet,eſt attendendum. n.22.

Delationẽ reuocare,iuriſdictionẽ reaſſumere,atq; vlteriùs procedere poteſt iudex,ſi sẽtẽtia ſit priuilegiata,ſeu aliàs inappellabilis,contradicẽte ſcilicet,& appellante appellato,in cuius fauorem eſt denegata appellatio. num.23.

Rotæ Romanæ determinatio in hoc articulo refertur n.24.

Cauſa mercedis nõ recipit appellationẽ ſuſpenſiuam.n.25.

Pars cuius intereſt appellationi non deferendæ ne deferatur,ſi non contradicat,aut appellet à delatione,ipſam iudex proprio motu non poteſt reuocare.n.26.

Non contradicente appellato cui delatio officit appellationis friuolæ,poteſt iudex à quo ſuper iuſtitia cauſæ validè procedere.n.27.

Delatio appellationis non deferendo operatur ſuos effectus non contradicente appellato,cui delatio nocet.n.28.

Probatio quæ nõ debuit admitti,admiſſa tamen valet.29.

Delationem iniuſtam poteſt iudex reuocare,& ſententiam priuilegiatam exequi,ſecuta contradictione partis appellatæ,cui delatio officiebat.n.30.

Delatio appellationis deferendæ nullum cauſat grauamen. n.31.

A delatione appellationis minimè deferendæ appellatio licita eſt.n.32.

Contradictio nulla maior appellatione, quia actui opponitur.n.33.

In appellatione ab iniuſta delatione appellationis debet inſeri cauſa grauaminis,ſcilicet,appellationem eſſe illo caſu prohibitam.n.34.

Appellationis denegatio in cauſa eſt magnum priuilegium vtilitas,& fauor,& iudicium executionem merens longè vberius eſt alijs.n.35.

A iudice priuante beneficio iuris communis appellatio legitima iudicatur.n.36.

Appellatio eo ipſo cenſetur iuſtificata,cuius grauamen apparet per ſolas allegationes iuris,vt à ſequeſtro, quod à iure regulariter eſt prohibitum.n.37.

A reiectione appellationis à iure prohibitæ interpoſita appellatio non admittitur.n.38.

Secus ſi ſit in caſu permiſſo interpoſita, quia tunc à delatione non admittitur appellatio.ibid.

Oppoſitum in oppoſito idem operatur, quod propoſitum in propoſito.n.39.

Iudex non poteſt reuocare interloquutoriam qua eius finitur iuriſdictio,nec illam vlteriùs poteſt reaſſumere. numer.40.

Quod procedit in iudice delegato declarante ſe iudicem incompetentem.n.41.

Iudex ordinarius poteſt reuocare interlocutoriam, per quam eius finitur iuriſdictio,& de ratione.n.42.

Inhibitus iudex poteſt ea facere, quæ tendunt in faciliorem exitum appellationis.n.43.

Delegatus non poteſt poſt delationem vlteriùs in cauſa ſe intromittere ante remiſſionem.n.44.

Executor datus acceſſoriè puta ad gratiam,poteſt interloquutoriã,qua ſe non iudicem declarauit,reuocare.n.45.

Principalis cùm durat gratia,per iudicis acceſſoriam pronuntiationem non tollitur ius partis.n.46.

Matrimonij quæſtio ſi incidat, & remittat laicus iudici Eccleſiaſtico,poterit hanc remiſſionem iterum reuocare. n.47.

Delegatus non poteſt reuocare interlocutoriam, qua ſe incompetentem declarauit,quod intellige ſuo motu proprio. n.48.

Appellatione mediante ab interloquutoria qua iuriſdictio eſt finita,poteſt illam delegatus reuocare,& reaſſumere. n.49.

Inhibitionem ſuam ſi iudex reuocat, & à reuocatione appellatur,poterit reuocationem iterum reuocare.n.50.

Per delationem non expirat radicitus delegati iuriſdictio, ſed eius exercitium tantùm retenta potentia & habitu. n.51.

Violentiam adeſſe decernet Senatus, ſi iudex non deferat appellationi ab iniuſta delatione appellationis prohibitæ, & minimè deferendæ.n.53.

*Sed hoc caſu potiùs cadit tertium genus decretorum,ſcilicet,*quæ reaſſumiendo la iuriſdicion y reponiendo lo hecho no haze fuerça,*&c.*

Conſtan

Constante contradictione partis appellatæ potest iudex delationem reuocare, & reassumere. ibid.

Delationem iniustam non potest iudex reuocare, non interueniente contradictione aut appellatione partis appellatæ, cui nocet delatio, nec tunc potest reassumere iurisdictionem, n. 54. & 56.

A reuocatione iniustæ delationis non precedente contradictione partis appellatæ, poterit idem appellans iterum appellare. n. 55.

Iudex qui detulit appellationi ab interlocutoria, poterit de consensu partium delationem reuocare. n. 57.

Et etiã de solo cõsensu partis appellantis à delatione. n. 58.

Bossius, dum dicit, iudicem deferentem appellationi prohibire & non deferendæ posse delationem reuocare, & exequi sententiam, loquitur contra communem opinionem, si non precedat contradictio delationis. n. 19.

Menochius non firmat pedes in sua assertione contra communem. n. 60.

Delationem appellationis factam per vicarium de causa cognoscentem, non potest Episcopus reuocare. & de ratione. n. 61.

Duobus iudicibus procedentibus alio non deferente, alio deferente, poterit iste, antequam ille deferat, iterum suam delationem reuocare. n. 62.

Vno iudice delegato deferente, altero non, an ille possit pœnitere. n. 63.

Et an vno iudice delegato persistẽte in sua volũtate delationis, possit nõ deferens in causa procedere. n. 64. remissiuè.

Et quid quando vnus sine altero iuxta formam rescripti procedere potest. ibid.

Delatio non legitimè facta non abdicat à deferente iurisdictionem, imò vnus iudex potest pœnitere ante delationem alterius. n. 65.

Iudices ordinarij pares aut dispares vno deferente an alter possit procedere. n. 66.

Cognitio an sit appellationi deferendum nécne, vel an appellatio sit nulla, vel an sit interposita, intra terminum, vel an sit deserta, ad quem iudicẽ spectet, remissiuè. n. 67.

A sententia super desertione appellationis interiectæ appellationi an sit deferendum. n. 68.

Appellans si nunquam iudicem ad quem adiuit, iudex à à quo potest de desertione cognoscere n. 69.

Appellatione introducta coram iudice ad quem, de quo per appellantem docetur, non iudex à quo, sed ad quem de desertione pronuntiabit. n. 70.

Actorum trasportatio nisi aduersarius intra legitimum tempus citetur, non excusat à desertione. n. 71.

Sufficit tamen vt de tali desertione superior cognoscat. num. 72.

Deserta vt declaretur appellatio, debet præcedere causæ cognitio. n. 73.

Sententia per desertionem transit in rem iudicatam. n. 74.

Appellans debet citari super articulo desertionis, cùm possit de legitimo impedimento docere, atque executio impediatur. n. 75.

Citationem non esse necessariam in declaratione desertionis, qui teneant. n. 76.

Sententiæ executio ob desertionem quomodo sit petenda, & de eius praxi. n. 77.

Terminis transactis, appellanti assignatis ad docendum de diligentiis circa appellationem factis (& quæ sint remissiuè) expediuntur executoriales. n. 78.

Executoriales expediuntur etiam non facta declaratione expressa super desertione. n. 79.

Desertio causata ex non interposita appellatione, non eget declaratione expressa. n. 80.

Index delegatus tenetur expressè declarare super desertione ante executionem. n. 81.

Index potest causatinè declarare super desertione, cùm declarat expediendo executoriales. n. 82.

Aloysius Riccius reprobatur, qui declarationem super desertione esse necessariam affirmat. n. 83.

Salgado de protect. Reg.

Pronuntiationem sine tacitam, siue expressam, super desertione precedit citatio partis, & eius exceptionum examinatio. n. 84.

Appellationi à desertionis sententia deferendum esse, qui teneant. n. 85.

A desertionis sententia appellationi non esse deferendum, qui teneant. n. 86.

l. quoniam nonnulli. C. de appel. ponderatur & interpretatur. n. 87.

Dictio (mox, illico, statim,) & similes excludit appellationem, quia requirit celeritatem. n. 88.

l. si contra. C. de appell. & l. fin. §. illud C. de tempor appellat. interpretantur. n. 89.

Per verba hæc (sententia firma remaneat, & executioni mittatur) sublatam appellationem suspensiuam intelligi. n. 90.

Verba hæc (sententia sortiatur effectum suum) tollunt appellationem suspensiuam. n. 91.

Sententia per desertionem transit in rem iudicatam, quæ executionem desiderat. n. 92.

A re iudicata non appellari iura clamant. n. 93.

Sententia quando per desertionem transiuit in rem iudicatam, fingit lex ab initio non fuisse appellatum. n. 94.

Contradictio si per dispositionem remouetur, intelligitur etiam appellatio remota. n. 95.

Desertor appellationis nõ auditur amplius appellãs. n. 96.

Terminum alicui præfixum ad aliquid faciendum labi permittens, illi censetur renuntiare. n. 97.

Audientia vbi alicui denegatur, censetur etiam denegata appellatio. n. 98.

Amador Rodrig. fundamentum subuertitur. n. 99.

Trid. permittit appellationem ab interlocutoria habente vim diffinitiuæ. n. 100

Sententia super desertione habet vim diffinitiuæ. n. 101.

Sententia super desertione continet damnum irreparabile n. 102.

De pluribus difficultatibus materiam desertionis concernentibus. vide n. 103. vbi remissiuè.

Iudici à quo, an iudici ad quem pertineat rem iudicatam exequi, & executoriales expedire. n. 104. remissiuè.

ORTIS est vt mors delatio, cuius siquidem potentia illius est efficaciſſimi effectus, vt si appellationi per aliquẽ interiectæ à sententia, siue interloquutoria siue diffinitiua detulerit iudex, abdicat à se omnimodam iurisdictionem in illa causa, eámque statim in superiorem de appellatione cogniturum transfundit, non solùm in iis causis, articulis, & negotiis, in quibus à iure appellatio admittitur, deferréque iubetur verùm generaliter in cunctis aliis omnibus iudiciis priuilegiatis, in quibus appellatio vel prohibita est, vel aliàs non admittitur quoad suspensionem, quorúmque appellationi nec ius defert, nec sit à iudice deferendum (quæ nos à principio huius tract. vsque in finem tractauimus) quoniam etsi iudex de iure deferre non teneatur; tamen de facto, si voluerit deferre appellationi siue iuris ignorantia, siue voluntate propria, absque iurisdictione penitus remanet, eáque caret omnino, cùm ad superiorem deuoluitur, suntque ei ligatæ manus in tantum, vt amplius sententiam suam exequi nequit, quantumuis eadem appellatione non obstante priùs exequutioni mandare poterat, est text. elegans & expressus *in cap. cum appellationibus friuolis, de appellatio. lib. 6.* vbi hanc conclusionem ita notant, & commendant Ioann. Andr. Domin. & Ancara. & per illum text. ita eum tenent Bar. *in l. constitutiones. numero 3. in fin. versic. quæro quod si iis, ff. de appellat.* & ibi etiam Angel. *num. 3.* Immol. *n. 1. vers. & adde secundùm Ang.* Immol. *col. fi. in fi. vers. & ideo iudex.* Salicet. *in l. addictos n. 4. in fin. C. de appell.* Philipp. Franc. *in c. Roma §. si autem n. 5. vers. quando tamẽ iudex à quo, de appell. in 6.* Roman. *in l.*

Pantoninus §.rei perduellionis n.1.in fi.ff.de acquir.hæredit.vers.& posito pro constanti. Augustad Angel.*de malefic.in verbo,præsente dicto Caio,*&c.*post n.21. ad medium vers.& de materia.* vbi dicit hoc dictum fuisse originale Bald.*in l.1.C.de confess.* Carret.*in practi.crimi.in princ.tr. de appella §.vltimus est n.2.* Foller.*in pract. crimi.1.p.2. p. verbo, & si confitebuntur num.66. vers.item procedunt el 2.* Lancelot. Robert.*de attent.2.p. cap.12. limit.1. num.66.& num.80.* Aufrer.*in additio.ad Capell.Tholos. decis.176.ad medium vers.& de materia.* Roland.à Valle *conf.77.viso à num.1.cum seqq. lib.2.* Anton. Gom. *variar.resolu.lib.3.cap.13.num.32.* Ozasc.*Pedem.decis.131 num.10.* Parisius *conf.106.*incipit *Bonifac.à num.5.& à n.24.lib.4.* Prosper.Farin.*in practic.crimin.q.101.n.106. tom.3.* Sigismund.Efcac.*de iudic.caus.ciuil. & crimi.* &c. *lib.1.cap.97.num.124.* & loquendo in delatione appellationis interpositæ à sententia lata super possessorio adipiscen.*ex l.fi.C.de edicto diui Adri.*& in remedio recuperandæ idem affirmat Bal. *in l.post sententiam nu.4. vers.sone ergo,C.de sent.& interloquutio.omni.iudi.* quem sequuntur Alexan. *num.2. in fi.lib.3.* Iff. *in l.3. colum.2. C.de bonorũ poss.secundum tabul.* & idem Iff.*in conf.187. colum.2.vers.quinto facit.& colum.antepenult. vers.sexto fallit, lib 2.* Socin.*conf.18. num.8.lib.1.* Natt. *conf.566. num.5.lib.3.* Menoch.*de adipiscen. poss. rem.4.num.868.* & idem *de recuper.poss.rem.9. à n.331.* Roland. à Valle *d.conf.77.num.1.lib.2.* Anto. Gom.*in l.45 Tauri num.fi. in limitatione 5.*

3 Hæc tamen notabilis conclusio procedit, quando iudex simpliciter appellationi detulit, secus autem quando cum clausul. (si,& in quantum de iure admitti potest) qua quidem clausula frequenter vti iudices assolent, quæ operatur, vt si de iure admittenda sit, & deferendum, delatum censeatur, secus autem si deferri de iure non debeat, quia non intelligitur ei delatum, sed omnino à iure delatio pendet. Bar.*in l.edicta colum.17.C.de edendo.* Angel.*conf.207.col.3.vers.non obstat.* Roma.*conf 501.col.2.* Perus.*in c.sæpe colum.2. de appellatio.* Feli.*in c.cum contingat,col.3 de off.deleg.* Soci. *conf.18.colu pennlt.lib.1.* Alciat.*conf.409.num.3.* Moder. *in adnotatio.ad Æguid.num.168.* Alciat. *conf.48.in hac attentatorum causa n.4. lib.6.* Plot.*in l.si quando n.159. Cod. vnde vi.* Socin. *conf.47. num.6. lib.4.* Lancelot.*de attenta.2 p. cap.12. limi.1.num.83.* Rui. *conf.61.in lite num.27. lib.5.* Marant.*in Specul.in q.2.3. p.6. par. prin. num.200.* Roland.à Valle *vbi proximè num.18* Menoch. *vbi suprà de adipis. poss.rem.4.num.868. & de recuper.d. rem.9.num.331.* Natt.*conf.566.num.5.lib 3.* Octaui.*decis Pedemont.5.n 9. vers.nec obstat clausula* Grat. *conf.26. num.211.* Petr. Calegharti *inter consilia matrimon.lib.1. conf.76.in causa num.17.* Lancelot. Conrad. *de prætore §.2. de offic. præto. in caus. ciui. in causa de appellat. num.10.*

4 In delatione autem simpliciter facta, cùm iudex iurisdictione careat, nimirum, vt nequeat sententiam à se latam, aliàs priuilegiatam, seu inappellabilem, executioni demandare, quemadmodum accidit inhibitione emanata vigore appellationum ab iis casibus emissarum, nam quoad effectum suspendi iurisdictionem iudici æquiparari videtur, appellationis delatio, & inhibitio, vt post Bart.*in l.eius qui num.5. de appella. recip.* tradit Petr. Anto. Augustin. *in conf.47. gerens sub num.2.lib.3.* Lancelot.*de attenta.2 p.cap.12.limi.1.n.78.* quia delatio absque inhibitione aliqua sibi manus dicitur ligasse iudicem, Roland. à Valle *d. conf.77. sub num.* 2. quoad huiusmodi siquidem suspensionis effectum idem operatur delatio, quod inhibitio, & è contrà. nam quemadmodum per delationem iudex non potest exequi sententiam, etiam in causis priuilegiatis, ita pariter licèt iudex minimè detulerit appellationi à iure prohibitæ minùs legitimæ, aut friuolæ, & similibus, & licèt possit iis casibus ad vlteriora procedere, & sententiam exequi absque attentatorum periculo, ex his quæ nos suprà hac 3. p. cap. 13. ante fi. tamen si huiusmodi appellationis virtute superior expediat inhibitionem in iudicem à quo, non 5 poterit vlteriùs in causa procedere. nec exequi, quia caret iurisdictione, facit text. *in c. Romana. §. sinautem. de appella. lib.6.* notatur *in c.non solùm eodem tit.* Innocent. Immol. & Franc. *in c. pastoralis §.præterea num.5.de appellat. vers.quarto operatur.& vers.5.operatur.* Lanfr.*in c.quoniam contra.vers.interloquutoria fol.31.* Minsing.*cent.1.decis.3.*incipit *quando commissa.* Cardi. *in clem.1.de iur. patro. q.16 ad med.* sequutus Laurent. *ibi,* Philipp Franc.*in c.vt debitus honor. n.47. vers.quid autem de appella.* Stephan. Aufrer.*in additio.ad Capell. Tholos.decis.50.ad med.* Guid. Papæ *conf.69. in princip. num.12.* quem sequitur Additio. ad eum *in decis.113. verb. dic, quod non.* Acorambo.*decis.53.*incipit *Kota.* Franc.*in c.bona.num.40.vers.septima conclus.de appellat.* qui omnes loquuntur vel de appellatione friuola, aut à possessorio, aut in notoriis, aut vbi est onerata conscientia aut in actibus extraiudicialibus,& aliis iudiciis priuilegiatis, in quibus exequutionem impedit inhibitio causæ tamen cognitione præcedente expedita, vt probant infiniti à nobis supràcitati hac 3.p.c.14. ad finem à num.68,& alibi passim.

Et facit insuper, quia licèt aliàs per appellationem à 6 simplici,& non qualificata interloquutoria non sint ligatæ manus iudicis, quin possit ante inhibitionem suam exequi sententiam, & in causa procedere, *c.non solùm, de appella. in 6.* Guido Papæ *decis.436.n.9.vers. secundò quæro.* Philip. Franc.*post alios in c. super eo n.6. & seqq.de appella.* Neuizan.*conf.6.num.15.* Beroius *consil.106.n.8.& seqq.lib.3.* Conrad.*in pract.de offic.præt.in caus.ciui. in c. de appella. num.21. vers.20.* Lancelo. *de attent.2.p.c.12.limi.....n.1.& seqq.* Farina.*in practi. crimi.tom.2.q.38.n.11.* nisi sit interloquutoria habẽte vim 7 diffinitiuæ, vel damnum irreparabile, in grauamine aliàs qualificato, quia appellatio tanquam legitima suspendit iurisdictionem,vt nullo modo procedatur,& iudex teneturstatim in causa supersedere ex iis, quæ nos exactè suprà 2 p.c.1.à prin.tamen inhibitione emanata,præsentata,& intimata iudici à quo,etiam in merè interloquutoria procedere non potest, sed in causa te- 8 netur supersedere, notat post Franc. Lancelo.*d.limi.1. num.104.& num.60.* Baiar. *in additio. ad Clarum in pract. cri. §.fi. q.64. num.85.* Bal. *in rubr. commi. vel epist.& in l.generaliter §. sed iuramento colu.2. vers.sed quid si est tal.s,C.de rebus credi.* Angel.*de malefi.in verb. quod fama publica.numero 100.vers.aduertas tamen.* Iff. *in l.1.n.73.ff.de offic.eius.* Carter.*in pract. crimi.2.tract. de indic. & tortu. §. circa quintum n.21.* Brun.*de indic. & tortu.2.p.q.5.n.14.* Catelianus Cotta *in suis memoralibus,superverb.appellatione interposita,nihil sit nouandum* Guid Papæ *decis.74.*latè prosequitur Farina. *vbi proximè num.12.*

Quibus præmissis faciliùs patebit resolutio nostra 9 ad illam celebrem, & difficilem (licèt frequentem) quæstionem,an appellationi per appellatum interpositæ à iudice deferente appellationi per aduersatiũ emissæ in casu, seu iudicio priuilegiato,pura superalimentis, possessorio, congrua, vel aliàs innappellabili,non deferens vim faciat, & an possit reassumendo iurisdictionem,ad sententiæ exequutionem deuenire. In quo articulo quòd non possit appellari, nec iudes exequi, facit proximè relata doctrina,quòd per delationem iudex adeò omnem iurisdictionem à se abdicat, vt teneatur supersedere in causa, & exequutione suæ sententiæ,cui aliàs non deferens, posset exequi licitè ex authoritatibus tot dictis,

Quod quidem adhuc, & maximè procedit, etiam si 10 iudex delationem appellationis reuocauerit, quoniam illam nullo modo reuocare poterit, postquam semel detule

detulerit, vt post Geminianum *in c. cum appellationibus friuolis, §. si verò iudex colu. 2. de appella. in 6.* tradit Petr. Anton. August. *in conſ. 47. num. 3. lib. 3.* Lancelo. Robert. *de attenta. 3. p. cap. 12. limi. 1. num. 80. in fi.* vbi dicunt, quòd ſi iudex appellationi etiam friuolæ detulerit, non poterit delationem reuocare, tenent etiam Ioan. Andr. *in d. c. cum appell.* & idem Ioan. Andr. *in c. conſtitutis 2. in verbo confirmauit, de appella.* Immol. *in c. cum ceſſante colu. 4. in fi.* Philip. Fran. *ibi colu. 3. in fi. verſ. quintò limita, de appellat.*

11 Nec huiuſmodi iuriſdictionem abdicatam à ſe, poteſt iudex iterum reaſſumere, cùm ſit in ſuperiorem tranſlata. Archidia. & Ioan. Andr. *in c. 1. colu. 4. de appell. lib. 6.* Ioan. Faber, & alij *in l. 1. C. ſententiam reſcindi. non poſſe.* Henric. Bohic. *in c. in literis colu. 1. de offic. delegati. & c. ex literis, de matrimo. contra. inter eccleſ.* Henric. Boer. *in ſingulari* incipiente *ſententia q. 17.* Rom. *conſ. 501. vt declarationem in fi. primi dubij,* Sylueſter. *in ſumma, in verbo ſententia q. 3.* Rebuf. *in l. quod inſſit, num. 81. de re iudi.* nec etiam eam poteſt reaſſumere etiam de con-
12 ſenſu partium, niſi cauſa ſibi per iudicem ſuperiorem iterum remiſſa ſit. Rot. *deciſ. 70. aliàs 8.* quæ incipit, *item ſi iudex de appella. in nouis.* & Facit *c. ſignificantibus de offi. delegati, & deciſ. 49. aliàs 363. ex hoc, de appell. in*
13 *nouis.* vide infrà num. 57. quod etiam procedit, quando iudex detulerit ſiue expreſsè, ſiue tacitè. Bal. & Decius *in d. c. cùm ceſſante,* & alij citandi.

14 Et tunc iudex cenſetur, tacitè appellationi detuliſſe, quando dediſſet apoſtolos reuerentiales, ſiue dimiſſoriales, ſecundùm Archidiaconum *in conſ. 1. §. in quibus, de appella. lib. 6.* Domi. *in c. vt ſuper. illo tit.* Cardi. *in clem. 1. §. verum q. 4. de appella.* Bohic. *in d. c. in literis, colum. 1.* Rebuf. *in l. quod inſſit n. 82. ante fi. de re iudi.* item etiam quando iudex ipſa acta proceſſus dederit pro Apoſtolis. Rot. *deciſ. 8. aliàs 70. de appella. in nouis.*
15 Lancelot *de attent. 2. p. c. 12. limi. 1. num. 76.* vbi *num. 77.* dicit idem eſſe nihil reſpondendo de apoſtolis, vt in
16 alu quem vocat pulchrum, traditum à Lapo *allega-tio. 124. factum, verſ. ſed contrarium.* item denegatio apoſtolorum, vel quando iudex requiſitus non tradiderit intra tempus, habet vim delationis appellationis, text. eſt *in cap. vt ſuper, & cap. ab eo. de appellationibus, lib. 6.* tenet Ioan. Andr. latè *in c. cùm ceſſante, de appella.* idem ipſe & Petr. de Ancara. & Domini. *in d. c. vt ſuper.* quos ibi refert Philip. Franc. *num. 5.* & idem *in c. cum appellationi. §. ſi verò ſub n. 5. de appella. lib. 6.* item quando quis à iudice vel ab aliquo appellare fuit prohibitus ſubſtitit, per eum habetur appellatio pro admiſſa, Petr. de Sur. *in l. 1. C. de relatio.* & per eum Bertachi. *in re-*
17 *perto. verbo appellatio admittitur, in prin. verſ. 7.* & an delatio probetur per verba notarij dicentis, quia iudex benignè recepit appellationem, *&c.*) vide eundem *ibi in fi. verſ. penult.* Specul. *in tit. de apella. friuol. §. ſi verò n. 10. & ſuprà de appella.*

18 Nec pec aſſignationem termini appellanti ad proſequendum appellationem, videtur iudex deferre appellationi, quia ſunt diuerſa, ſiquidem iudex etiam poſt delationem appellationis, licèt non poſſit ad vlteriores
19 actus procedere, poteſt tamen tunc terminum præfigere, ſiue incontinenti, ſiue ex interuallo. Rota *deciſ. 50. aliàs 356. ſi appella. de appella. in nouis.* Mill. *in reperto. verb. iudex qui detulit. fol. 175.* Lancelo. *vbi proximè n. 86. & ſeqq.* & dicit Cardi. *in clem. 1. q. 2. de dol. & contuma.* Bertachi. *in reperto. verbo, appellatio admittitur. verſ. 19. abſque additioni.* vbi dicunt, quòd appellationi deferre, & aſſignare terminum ad proſequendam appella-
20 tionem non ſunt idem, facit etiam Franc. *in cap. cum appellatio. §. ſi verò. num. 8. de appella. in 6.* vbi reſpondetur ad illam difficultatem, quòd cùm iudex defert appellationi, caret iuriſdictione ad præfigendum terminum. Ex quibus igitur probatur, quòd iudex poſtquam detulit, non poterit reuocare delationem nec ad executionem procedere, nec iuriſdictionem reaſſumere. ergo fruſtra appellari poterit.

Pro contrario autem, ſaltim quando iudex appellationi non deferendæ, & à iure prohibitæ detulit, quòd poterit etiam alia non præcedente reuocatione dela- 21
tionis procedere ad vlteriora in cauſa, & exequi ſententiam, aliàs priuilegiatam, & appellationem non permittentem, tenet Æguid. Boſſ. *in practi. cri. tit. de apell. num. 26.* loquens in criminalibus, in quibus iure prohibita reperitur appellatio, nam ſi ei detulerit iudex, poterit nihilominus executionem ſententiæ facere, cùm delatio non poſſit contra ius operari. idem opinatur Meno. *de adipiſſe. poſſ. rem. 4. num. 808. in fi.* loquendo in poſſeſſorio, *ex l. fi. C. de edicto diui Adr.* quod ſi iudex detulerit appellationi, debet hæc delatio ad ius referri, vt intelligatur quoad deuolutionem, non quoad ſuſpenſionem, & ſic poterit ſententiam exequi, quia vt ipſe dicit, ſi expreſſum iudex (qui legis eſt miniſter) non poteſt expreſsè hanc executionem impedire, minùs poteſt eam impedire tacitè, deferendo appellationi. Facit inſuper Rotæ *deciſio. 58. aliàs 412.* incipit *ſi appelle-* 22
tur. num 3. de appella. in nouis dum dicit, quòd ſi appellatio friuola per iudicem fuerit de facto admiſſa, illud non ſit curandum, quia non quid fit, ſed quid fieri debet, eſt attendendum. cuius deciſionis verba refert Vital. *in tract. de clauſul. in clauſul. nihil nouari appell. pend. num. 25.*

Quid autem in tanto conflictu ſit dicendum; adnectam libenter, mediam viam eligens, vt ſcilicet tunc po- 23
terit iudex, qui appellationi à iure prohibitæ, & non deferendæ detulit, delationem reuocare, reaſſumere iuriſdictionem, ad vlteriora procedere, & ſententiam à ſe latam exequi; quando pars appellata (illa ſcilicet quæ ex prohibitione appellationis intereſſe habet) conqueſtus contradixerit, & delationem impugnauerit, appellando ab ea, aut aliàs iſta eſt elegans doctrina Afflict. *ſuper conſtitutionibus Regni tit. de defenſis impoſit. n. 8. fol. 63. & in vſibus feudorum tit. quæ ſint regalia, in verb. & bona committentium crimen, n. 125. & fol. 125.* & optimè proſequitur Cæſar Contar. *in reperi. l. vni. C. ſi de momen. poſſ. fuer. appell. limi. 13. n. 4.* idem affirmat Hiero. Gabr. *conſ. 35. volu. 1.* Barti. *deciſ. 41. n. 12.* Hondedeus *conſ. 22. num. 48. lib. 2.* & per Afflict. & Cæſ. Contar. *vbi proximè*, ita eleganter decidit, eóſque ſequuta eſt Rota in vna Murceratenſ. mercedis Lunæ 6. Februarij 1584. quæ eſt *deciſio 774. p. 1. diuerſo. in ſeqq. verbis*: Domini ſtante reſolutione in hac cauſa facta, 24
quod cauſa mercedis, de qua agitur non ſit appellabilis; tenuerunt, appellationem ex eo, quòd iudex à quo illam admiſit, & Apoſtolos reuerentiales dedit; non fuiſſe validam. concluſerunt etiam, decretum relaxationis mandati non fuiſſe nullum eo, quod idem iudex deferendo appellationi, & dando reuerentiales, abdicauit à ſe ſe omnem iuriſdictionem, eámque transfudit in iudicem ad quem, quia huiuſmodi admiſſio, delatio, & datio reuerentialium non poſſent operari validitatem appellationis, & nullitatem decreti relaxationis mandati, ſtante oppoſitione partis, reſultante ex memoriali porrecto Sanctiſſimo D.N. vbi ſupplicat, ordinari iudici à quo, vt faciat, ſibi ſolui mercedem, & expenſas. Tunc enim appellatio admiſſa per iudicem à quo, eſt valida, & tunc eius delatio appellationis operatur abdicationem iuriſdictionis; quando pars non opponit, & ſecus ea opponente, vt per Afflict. *&c.*) quæ deciſio elegantiſſima eſt, caſu per illam ſuppoſito, ſcilicet quando fuit delatum appellationi. quam non admittit 25
cauſa de qua ibi, quoniam cauſam mercedis appellationem non recipere quoad ſuſpenſionem, diximus latè ſuprà hac 3. p. c. 2. ad fin. vbi ad idem adduximus Rotam *deciſ. 764. eadem p. 1. diuerſ.*

Ex quibus quidem ſequitur, quòd ad hoc vt iudex 26
poſſit iuriſdictionem reaſſumere, queat, & executio-

nem suæ sententiæ facere pendente appellatione à iure prohibita, cui detulerat; necessariò requiritur partis appellatæ appellatio, seu alia quæuis contradictio, resistentia, & repugnatio, secus si non contradicat appellans, nec repugnet, quia tunc iudex eo proprio motu assumere non queit iurisdictionem, quam à se per delationem etiam iniustam abdicauit ex supradictis, pro quibus & pro decisione Rotæ facit, quòd si
26 appellatio, quæ de iure tanquam friuola non fuisset admittenda, fuisset de facto admissa, non contradicente tamen appellato, cui admissio officit; nam si fuisset coram
27 iudice ad quem in causa processum per partes, poterit iudex cognoscere, & pronuntiare super iniustitia, vel iustitia scientiæ vigore appellationis, tradit Innocent. *in cap. cùm dilecta de rescript. & in c cum Bertol. de re iudi.* quem sequuntur Immol. & Butriga *in d.c.cùm dilecta.* & post Bal. Roman. Feli. & alios, de quibus per eum tradit eleganter Lanfran. *decis.* 244 incipit. *& si appellatio admitti non debuit*, Lancelot. Robert. *de attenta. 2.p. c.12.limi.6. à num.27.* qui mirabiliter ad propositum *in num.36.* dicit, quòd postquam appellatus ille comparuit coram iudice ad quem, & absque reclamatione ipsius fuit in causa processum, illa appellatio, quæ de iure non subsistebat, videtur per eum approbata, & ob eius ap-
28 probationem videtur, quòd debeat producere suos effectus, sicut aliæ appellationes, & consequenter in validitatem eorum, quæ ea pendente fuerint facta. Pro quo etiam est decisio Bisig. 71. *aliàs* 30. *an sub executore, de appellatio.num.5.* ibi præsertim propter consensum partis appellatæ.) vbi loquitur in appellatione friuola admissa non resistente parte appellata. faciunt quæ Innocent & Philip. Franc. *in c. sæpè* per illum text. *in 2. nota. n.3. de appella* & Lanfr. *vbi proximè d. decis.* 244. adducit illud simile probationis, quæ licèt non debuit admitti,
29 admissa tamen valet, post Bal. Alexan. & alios ab eo citatos, ex quibus quidem non parum falcitur, comprobatúrque decisionis Rotæ, Afflict. & sequacium doctrina, vt data partis contradictione, aut appellatione à delatione appellationis iure reprobatæ, possit idem iudex
30 reuocando delationem, reassumere iurisdictionem, & ad executionem sententiæ priuilegiatæ procedere.

31 Quare cùm ad hoc necessaria sit contradictio (imò sufficiat) vt non obstante delatione appellationis de iure non deferendæ (quoniam si simus in actibus, in quibus iudex deferre tenetur: nullum cadit dubium, nec nostra difficultas, quia cùm ob delationem nullum possit considerari grauamen, data iuris permissione, nulla etiam potest admitti appellatio) iudex qui detulit reassumendo queat, priuilegiatam sententiam
32 exequi, ex hactenus dictis, multò magis admittetur appellatio ab huiusmodi delatione ex Afflicto, Cæsare Contar. *vbi suprà*, & ex decisione aliorúmque, cùm appellatio species sit contradictionis, imò nulla maior appellatione contradictio, quia grauamini, & sententiæ, à
33 qua emittitur, directè opponitur, & resistit, ex titulis de appellationibus, in iure ciuili & canonico, optimè post alios plures Roland à Valle *cons.* 22. *n.*32. *volu.*2. quòd ampliùs probatur ex Bartholomæo Socino *in regul.* 39. *fall.* 4. qui post Bald. *in l. vni. C. ne liceat in vna eademque causa tert. prouo. n.6. &* 7. & Ioan. Monach. *in c. cupientes, de electione lib.6.* dicit, quòd ab interloquutoria, qua iudex pronuntiat, deferendum esse appellationi, potest appellari, intelligendus quando defertur appellationi, cui ius non defert, quia quando ius defert, & permittit appellare, nullum est grauamen, & sic iniusta appellatio à delatione. secundùm quæ dicta sunt, & ita etiam omnium intelligendi sunt Ruginel. *tract. de appella. §.2.c.3. num.*74. Escacia *de appella. quæst.*17. *limi.*47. *memb.*1. *num.*106. *& sequenti.* Asin. *in praxi §.*31. *c.*18. *limi.*4. dum simpliciter & indistinctè asserunt, quòd quando iudex pronuntiat deferendum esse appellationi, posse à tali interlocutoria appellari; procedunt tamen, quando defertur appellationi iure reprobatæ, & minimè deferendæ, secus autem è conuerso, vbi appellatio permittitur, cui etiam ipso iudice renuente ius tacitè defert, text. expressus *in l.1. ff. nihil nouari.* & latiùs *c precedenti ante fi.* prout etiam loquuntur Bal. Ioan. Monach. 34
dum dicunt, quòd in hac appellatione à delatione, debet inferi causa grauaminis, vt appellatio admittatur, quia ab huiusmodi interlocutoria non appellatur nisi ratione grauaminis, ac ideo non grauatus à iudice, non appellat, quasi dixerint, quòd iustitia appellationis à delatione, pendet à suo primo mobili, scilicet an delatum sit appellationi, de iure non deferendæ, vel an ei iudex deferre tenebatur, vt in hoc vltimo casu tanquam non grauatus non appellet appellatus.

Et insuper quoniam hoc priuilegium, hæc vtilitas, hic fauor à iure concessus exequendi sententiam, pro me latam non obstante appellatione, imò ea pendente ex aduerso interiecta non expectatis tribus conformi- 35
bus; vt minimè deferatur, atque eius executio maximi quidem momenti est, & iudicia hanc prærogatiuam habentia, longè vberiora commodioraque considerantur, aliis illa carentibus, vt firmant Cæpol. *cautel.*81. *quando quis.* Negusant. *in tractat. de pignorib. p. vlt. memb. vlt. num.*26. Gomez *in §. item Seruiana. num.*36. *instit. de actib.* Roland à Valle *cons.*14. *num.*2. *lib.*1. Meno. *de adipi. cen. poss. rem.*3. *num.*7. Natt. *cons.*532. *à n.*2. *& suprà*, dicitúrque appellatio beneficium iuris, secundùm Andr. Gaill. *tract. arrest. c.*11. *num.*19. *fol. mihi* 388. & sic hac summa vtilitate, hócque beneficio, & priuilegio iure communi inducto, priuando iudex per delationem appellationis, iniustum est grauamen, iustáque appellatio, quia à priuante beneficio iuris communis 36
legitima iudicatur, *l.1. §. si quis tutor ff. quando appellandum sit, l. excusationes, C. de excus. tutorum. l. si quis prouocatione, C. de appella.* diximus suprà c. præcedenti. à num.46. comprobant etiam quæ infrà 4.p.c.7. à n.10. & sequentibus.

Et quia eo ipso iustificata censetur appellatio, quan- 37
do grauamen verificatur, constárque per solas allegationes iuris, puta, appellatio à sequestratione firenda, quæ est prohibita, constat siquidem de veritate grauaminis iuris dispositione, & eius præsumptione, & ideo statim dicitur iustificata appellatio, nisi per aduersarium contrarium probetur, ita Bal. *in l. in maioribus. C. de his quibus vt indig.* Innocent. *in c.2. in fi. de oper. noui. nuntia.* Immol. *in cap. interposita. colu.2. de appella.* & ibi latè prosequitur hunc articulum Philip. Franc. *colu.*3. per totam, & faciunt à contrario sensu omnia, quæ suprà c. præcedenti adduximus, vt à reiectione appellationis 38
emissæ in casu à iure prohibito, appellationi, tanquam minùs iustæ, minúsque legitimæ, deferendum non esset, secus quando reiicitur in casu appellabili, & à iure permisso, & sic similiter idem venit dicendum in nostro casu, vt ab admissione, & delatione appellationis interpositæ à sententia inappellabili sui natura, in qua iure prohibente, appellationi sit tanquam legitimæ deferendum, secus quando defertur appellationi iure deferendæ, siquidem idem operatur oppositum in oppositio, quod propositum in proposito, & in hoc 39
consistit differentia inter hoc caput, & caput superius, quia in illo tantùm agitur de appellatione interposita à denegata delatione in casibus vel prohibitis, vel permissis à iure; hîc autem è conuerso, nempe, de appellatione à delatione in casibus prohibitis, vel permissis, pro quo omnino vide plurimas doctrinas, & authoritates, quas apposuimus c. præcedenti, quæ quidem mirabiliter conducunt præsentis quæstionis resolutioni.

Vltimò (& quod hunc articulum declarare & com- 40
probare videtur) facit, quoniam etsi sententia interlocutoria, per quam finitur iudicis officium, ac iurisdictio, vt puta, si iudex se incompetentem declarauit, aut non esse procedendum ad vlteriora, obstantibus exceptio

ceptionibus, vel quia absoluit partem ab obseruatione iudicij, vel appellationem esse desertam: his enim casibus, cùm per huiusmodi interlocutoriam desinat esse iudex, & finiatur eius iurisdictio, nec poterit reassumere, nec ampliùs poterit sententiam reuocare, text. est elegans *in c. significantibus, de off. legati. c. iudex eodem tit. lib. 6. l. dicere ff. de arbitris.* Petrus de Bellaperti. *in repetitione l. 2. circa med. fol. 115. vers. extra hoc quaero nunquid index. §. si quis in ius vocatus non ierit.* B. & cæteri. *in l. quod iussit. ff. de re iudi.* idem *in d. l. dicere.* Bal. *in l. eleganter. §. si quis post colu. penult. ff. de condictio. indebiti. l. arbitro. colu. fin. qui satisd. cogan. & in l. si vt proponis. 1. & in l. si præses C. quomodo & quando iudex. & in l. penult. ff. de pact. & in c. nostri colu. 1. de electione recen. in Alphabeto, in verbo interlocutoria.* Angel. *in l. 1. C. sententiam rescind. non poss.* Immol. *in l. quidam consulebant ff. de re iudi.* Angel. *cons. 220. in ciuitate colu. 2.* Corset. *in singulari*, incipit *sententia in 5.* Rota *decis. 86. si à pronuntiatione. in nouis.* Aufre. *q. 184 in decis. Tholos.* Henri. Bohic. *in c. in literis colu. 2. de off. delegati.* Lanfr. *in repeti. c. quoniam contra. in verbo, interlocutiones colu. 10. de probatio.* Alexand. *cons. 71. videtur colu. penult. in 5 volum.* Paul. Castr. *cons. 281. in causa ista colu. 2. in 1. volu.* Salicet. *in l. post sententiam colu. 3. C. de senten. & interlocu.* Socin *in l. arbitrio colu. 1. ff. qui satisd. cog.* Domini. *in c. iudex colu. 1. de off. deleg. lib. 6. sequitur latè* Philip. Franc. *in c. cùm cessante. colu. 4. in fin. cum duabus seqq. vers. secundò limita. de appella.*

41 Quod omnino esse intelligendum in iudice delegato, & in arbitro, non autem in ordinario, qui quidem licèt pronuntiauerit se iudicem incompetentem, adhuc poterit reuocare, quia ad eum non spectat (solo
42 verbo) radicatam à se abdicare iurisdictionem ordinariam, *l. legatus ff. de off. præsidis.* B. Paul. & communiter Doctores *in l. 2. ff. si quis in ius vocatus non ierit.* per text. *in d. l. si vt proponis la 1. & in l si præses, C. quomodo & quando iudex.* Rot. *decis. 363 in fi.* Bal. *in d. l. si præses.* vbi declarat, Salicet. Bar. Paul. & Iff. *in l. quod iussit ff. de re iudi.* idem Paul. *in l. iudex eodem tit.* Rom. *cons. 358. in præsenti.* Feli. *in d. c. significantibus, de offi. deleg.* Philip. Fran. *in d. c. cùm cessante colu. 6. in prin. vers. sed aduerte.* Ioan. Baptis. *in additio. ad Roma. sing. 129.* & hanc opinionem contra Alexandrum (contrarium tenentem) vt communem & veriorem tenendam esse, affirmat post longam disputationem Rebuf *in repetit. quod iussit n. 108. de re iudi.*

42 Quò pertinet, quòd licèt iudex inhibitus possit post inhibitionem facere ea, quæ tendunt in facilio-
rem exitum appellationis, *iuxta c. cùm teneamur de appel.* quod secus est in iudice delegato, qui appellationi de-
44 tulisset, quia cùm per delationem à se omnem iurisdictionem abdicauit, non poterit vlteriùs, in negotio se intromittere ante remissionem, Vestr. *in praxi Romanæ Curiæ lib. 8. cap. 4. n. 7.* Franc. *in d. c. cum teneamur col. 4. vers. secundus intellectus.* Lancelo. *de attenta. 2. p. c. 20. limi. 4. n. 5.*

45 Et isthæc de delegato declaratio est intelligenda in delegato, dato principaliter ad aliquam causam, seu appellationem, secus si accessoriè datus fuerit, vt puta exequutor gratiæ, quoniam iste etiamsi pronuntiaret se non exequutorem, non per hoc finietur sua iurisdictio,
46 imò posset interlocutoriam hanc reuocare, iuxta text. *in c. dilectus el 3. de prabend* Domini. *in c. si super gratia de off. deleg. l. 6.* glos. *in c. si tolli, de conces. præben.* quia ex quo principalis durat gratia per illum accessorium pronuntiationis non potuit auferri ius partis. Felin. *in cap. qualiter, colu. 6. de accusatio.* Salicet. *in l. post sententiam. C. de senten. colu. 3. vers. quaero de quodam tertio.* Alexand.
47 *in l. quod iussit n. 28.* Rebuf. *ibi num. 107.* vbi ex hoc infert, quòd si incidat in aliqua causa articulus filiationis, in quo causa matrimonij discutienda sit, & laicus iudex ob hoc causam iudici Ecclesiastico remittat, iuxta *cap. tuam. de ord. iudi.* poterit iudex laicus illam interlocutoriam reuocare, cùm hæc pronuntiatio sit super incidenti, non super causa principali.

Hæc tamen conclusio vt huiusmodi interlocutoria, 48
per quam finitur iurisdictio iudicis delegati; non possit reuocari, est intelligenda suo motu proprio; at verò quando pars per appellationem ab ea interiectam contradicat, tunc potest reassumendo iurisdictionem, re- 49
uocare sententiam. nam cùm sententia per appellationem subsequutam suspendatur, *l. causa cognita C. de transactio l. si quis iusiurandum circa fin. ff. de iur. iur.* vel extinguitur, *l. 1. §. ff. ad Turpillia.* & fingitur de præsenti non lata: ideo potestas iudicis remanet integra per euocationem prohibitionis, & impedimenti ad reuocandum eandem, ita tenent Rot. *decis. 64. si auditor. & in decis. 86. si à pronunciatione.* Roman. *sing. 129. si index.* per text *in c. dilectus 3. de præbend.* Aufr. *in decis. Capellæ Tholos. q 185.* Panormi. *in c. peruenit. el 2. de appella.* facit *c. super eo in princ. de appella.* Præpos & Perus. *in d. c. cum cessant.* Corset. *in singul.* incipit *sententia in 5.* Rebuff. *in d. l. quod iussit, num 106.* Decj. *in d. c. cùm cessante, colu. 3.* vbi Panormita. *colum. 3.* Imol. *colu. 4.* Philip. Franc. *colu. 5. in prin. vers. sed aduerte 1* qui dicit ad propositum, vnicum & singularem in iure text. *in d. c. dilectus.* Felin. & cæteri *in d. c. significantibus.*

Cui conuenit, quod si iudex, qui inhibuit, inhi- 50
bitionem reuocauerit, si ab huiusmodi reuocationis sententia fuerit appellatio interposita, possit suam reuocationem inhibitionis iterum reuocare, tenet Philip. Franc. *in d. c. cùm teneamur. n. 24. de appella.* Lan... *attenta. 2. p. c. 10. limi. 2 n. 18.* Federic de ... *per totum* cuius doctrinæ reddunt omnes elegans videndum exemplum.

Et nota, quòd delegatus per huiusmodi appellatio- ...
nis delationem non amittit radicitus iurisdictionem, nec penitus expirat, sed dumtaxat eius actus, & exercitium; habitum tamen, & potentiam retinet, quod probatur, nam si iudex superior reperit iniustam, aut friuolam appellationem, ad eundem iterum remittit, iuxta *c. cum appella. friuol. de appella. lib. 6.* quod remissionem facere non potuisset iudici à quo, si non haberet 52
habitu iurisdictionem, nisi de nouo aliam illi concederet, quod est falsum, quia alia non conceditur, vt dicit notabiliter, & plenè Socin. *cons. 20. abundè in 4. volu.* Roman. *cons. 501. vt declarationem.* Rebuf. *in l. quod iussit. num. 83. ad fin.* latè optimèque post plures alios ab eo citatos, prosequitur Philip. Fran. *in c. cùm cessante colu. 6. vers. secundò aduerte, vsque ad finem & c. cum appella. friuolis, de appella. lib. 6.*

Ex quibus, & illa elici potest in hoc articulo con- 53
clusio, vt iudex qui detulit appellationi à iure prohibitæ, minùs licitæ, aut aliter non deferendæ, cùm à se omnem quoad exercitium datum abdicauit iurisdictionem: non poterit motu seu facto proprio delationem reuocando, & reassumendo iurisdictionem, ad executionem, & vlteriora procedere, sed dumtaxat mediante contradictione, & appellatione partis appellatæ, cui interest non deferri, cui vt iustæ, & legitimæ ab huiusmodi iniusta delatione interiectæ si non detulerit iudex, vim facere declarabitur, vel propriè tertium genus dandum, nempe, *que reassumiendo la iurisdicion, y reponiendo lo hecho no haze fuerça, y no lo hauendo la haze*, &c.

Secunda deducitur insuper ex supradictis conclu- 54
sio, vt cùm deficiente contradictione, & appellatione partis appellatæ per delationem etiam iniustam appellationis, omnem à se iudex abdicauerit iurisdictionem non potest reuocando delationem, ad executionem vlteriùs procedere, nec iterum reassumere iurisdictionem, poterit pars, cuius appellationi est delatum, iterum appellare ab huiusmodi delationis reuocatione, scilicet, & reassumptione iurisdictionis, eiúsque processu (nempe deficiente contradictione partis appellatæ à delatione, vt dictum est) quia cùm hoc casu careat

careat penitus iurisdictione iudex, omnia ab eo gesta sunt nulla ipso iure, innouata, & attentata, ex Afflict. Contar. Rotæ decis. & cæteris superiùs citatis, ac per consequens non sunt executioni mandanda, nec permittenda, & appellatio iusta & valida, & vt tali deferendum ex iis, quæ nos latè suprà hac 3.p.c.9.& l.4.§ condemnatum. ff. de re iud. quia tunc ratio appellandi in promptu esse censetur.

56 Quibus sic suppositis facilis patet exitus ad ea, quæ surſum in contrarium adduximus, & non primum, cui respondetur, verum esse omnino motu & facto proprio iudicem; qui detulit etiam iniustè, non posse delationem reuocare, nec reassumere iurisdictionem, nec ad vlteriora procedere, cùm sibi obstet penitus iurisdictionis defectus; secus autem dicta contradictione, & appellatione partis appellatæ, in cuius præiudicium appellationi detulerit, ex Afflict. Cæsar Contar. & ex d. Rot. decis. & aliis doctrinis hucusque relatis, quos non repeto. Alterum autem quod ibi diximus, ad finem, vt etiam de consensu partium non possit facere hanc reuocationem, scias: quòd ad aliud tendit, scilicet, quia
57 disputant Doctores, an iudex, qui detulit appellationi ab aliquo interlocutoria, poterit illam reuocare re integra, etiam de consensu partium, in quo hinc inde multa variè deducuntur. Sed veritas est, hoc casu, vt de partium consensu rectè possit tam ordinarius, quàm delegatus reuocare grauamen, & interlocutoriam, vt exactè disputans resoluit post alios Rebuf. *in l. quod iussit n.81.*
58 *vsque ad num.*84. vel etiam de permissu ac consensu partis, qui à grauamine appellauit, latè Philip. Franc. *in d.c. cum cessante, col.6. in prin. vers. secundo aduerte.* & idem *in c. cum appellationibus. §. si verò, à n.5 cùm seqq. de appella lib.6.*

Nec obstat alterum fundamentum contrarium, quo dicebatur, vt quando iudex appellationi minùs iustæ, minùs legitimæ, & iure prohibitæ, detulit, poterit nihilominus ad executionem deuenire ex Doctoribus ibi citatis, quibus quidem potest pariter responderi, vt procedant; quando pars, cuius interest, appellauit
59 à delatione hac iniusta ex iam dictis. Secus autem, si non appellauit, cùm careat omnino iurisdictione, nec poterit actum iurisdictionalem exercere, & vt singillatim respondeamus, dico; quòd Bosio rectè respondet Prosper. Fari. *in pract. cri. quæst.* 101. *n.*107. *tom.*3. quem refert Baiar. ad Garum *quæst.*94. *n.*4. dicens, quod Bossi loquitur contra communem Doctorum (de qua nos in prin. huius cap.) affirmantem oppositum, imò iudicem postquam detulerit appellationi non deferendæ, non posse suam sententiam exequi, à qua non esse recedendum.

60 Minùs obstat Menoch. *d. num* 868. quia nihil in comprobationem adducit, nec firmat in ea doctrina pedes suos, dum dicit, opinor, ex sola delatione nihil effici posse: quia si expressim executionem iudex iste, qui legis minister, non autem supra legem est, impedire non potest, minùs tacitè deferendo appellationi, erit tamen (inquit ille) cogitandum, ne nouam nimirum opinionem adferre videar, etc. 58. quando resolutiuè dixisset, obstaret ei communis Doctorum resolutio, de qua in prin. huius cap.

Et minùs obstat dicta Rotæ decisio 58. *aliàs.*412. *si appellatur, in nouis.* ibi ad finem, quia ei eleganter, & ad propositum respondet Lancelot. Robert. *de attem.* 2 *p. cap.*12. *limi.*6. *num.*41. vt procedat, quando cum admissione iudicis de facto concurrit etiam tacitus consensus, & non contradictio ipsius appellati, quæ contradictio non erat in d. decis. à qua iterum Rota Moderna recedit, vt patet ex recollectis Acoramb. *decis.*53. incipit *licet. Rot.* vt notat ibi Lancelo. *à num.*18. quibus remanet satisfacta contraria.

61 Pro huius articuli perfectione illud est notandum, quod si vicarius Episcopi de causa cognoscentis delit appellationi, non potest per Episcopum reuocari delationem, quoniam cùm ex supradictis ipsemet iudex non possit, etiam re integra delationem à se factam reuocare, ergo nec poterit Episcopus, cùm sit idem tribunal, & idem consistorium cum Vicario, *c. Romanus in prin. de appella. lib.*6. optimè probat Philip. Franc. *in d. c. cum appellatio. §. si verò sub num.*6. *eodem tit.* Bertachi. *in repert. in verb. Episcopus, circa medium vers.*94. ad quem locum se refert etiam in verbo, appellatio admittitur, *vers. duodecimo.*

Quid autem sit dicendum, quando appellatur à 62
sententia lata à duobus iudicibus, quorum vnus detulit appellationi, alter non. dic quod si iste antequam alius iudex deferat, voluerit suam delationem reuocare, poterit, & non obstante ab illo facta delatione, reuocationis actus valet, & tenet, vt est dictum notabile Angeli & Bal. *in l. si cum dotem §. eo tempor. ff. solut. matr.* quos ibi refert & sequitur Alex. *cons.*3. alios allegans, vbi etiam, Roman. Lancelo *de attem. 2 p. cap.*12. *limi.*1. *n.*88.

Quid autem sit dicendum in duobus iudicibus de- 63
legatis, quorum alter defert, alter non, quòd possit deferens pœnitere, nemo dubitat. sed manente in sua voluntate, an alter possit procedere ad vlteriora, & an cum deferens deferendo impediat, plures casus distinguis, & optimè post plures alios quos citat Philip. Fran. 64
*in d.c. cum appella.d.§. si verò num.*5. *vers. quid autem si sunt plures iudices, & num.*6. *per totum*, vbi quid quando vnus sine alterio iuxta clausulam rescripti procedere possit, vel quando alter, vel nolit, vel non possit, vel quando simul procedere debent, de quibus post Franc. *ibi* vide etiam Lapum *in eodem tit.* adducens notata *in cap. cum super. de offi. delega. lib.*6. nota. *in clem.*1. *de appella.* vbi per Immol. & Flori. & per Bal. *in auth. hodie, circa fi. C. de appella.* & Angel. *in d. l. si. cum dotem. §. eo autem tempore,* omnes tamen conueniunt, vt non censea- 65
tur delatum, cùm delatio non sit legitima, non abdicat iurisdictionem ab ipso deferente, nec transfert in superiorem eandem, imò quicumque potest pœnitere ante delationem alterius, & simul dare apostolos refutatorios.

Difficultas autem, an alter, qui non detulit, pos- 66
sit solus procedere, quam vt dissoluas, consule supradictes Doctores. quid autem quando sunt iudices ordinarij pares, vel etiam dispares numero, Cardi. *in clem.*1. *q.*25.26.& 27. *de dolo & contuma.* Butriga. & Immol. *in c. quoad consultationem, de rescindi* Bertachi. *verb. appellatio admittitur vers.*18. *demptis additionibus.*

Ad quem iudicem spectet cognitio, an appellationi 67
sit deferendum, vel non, latissimè multa elegantia congessit Escacia *de appell. quæst.*1. *art.*1. *per totum fol.*116. Cognitio autem an appellatio sit admittenda, vel an fuerit appellatum intra terminum, vel an appellatio sit legitima, an sit nulla, an deserta, & similia, ad quem spectet cognitio, an ad iudicem à quo, an potiùs ad iudicem ad quem, multa scitu dignissima, post alios congessit Escacia videndus *vbi proximè, & quæst.*11. *art.*2. *per tot. fol.* 118. quibus locis multa alia videre poteris, quæ materiam delationis attingunt, ad quem te libenter remitto scriptis contentus.

Circa inspectionem autem illius, quod vltimo loco 68
nostri capituli appositimus, an sententia lata pro desertione appellationis appellationi interiectæ non deferens iudex Ecclesiasticus vim faciat, & priùs vt de sententia tractemus, quis eam sit laturus, cognoscamus, an scilicet iudex à quo, an iudex ad quem, in qua solent à Doctoribus duo casus constitui, an appellans nunquam adiuit iudicem ad quem, & sic quando deser- 69
tio causata est ex non eius prosecutione, siquidem nunquam aditus est iudex ad quem, nec vllus est actus coram eo factus, cùm quidem ad id teneatur intra terminum à iure, vel iudice sibi ad prosequendum præfinitum, de quo fide dignas, solemnésque literas, iussus

iussus à iudice, à quo appellans tenetur exhibere, quemadmodum superiorem adierit, aut de legitimo impedimento docere, quod si non fecerit, tunc iudex à quo pronuntiat appellationem esse desertam.

70 Aut verò constitit, & docuit appellans adiisse superiorem, & sic quando iudex ad quem fuit aditus, cùm appellatio fuit coram eo introducta, tunc ipse, non iudex à quo, super desertione pronuntiabit, ita notabiliter distinguit Philipp. Franc. *in c. ex ratione n.19.vers. circa septimum de appellat.* Felin. *in c. ex parte el 2.colu. penult.de rescript.* Iſſ. *in l.1.tale pactum. §. qui prouocauit ff.de pact.n.11.* Marant. *in specul.5.p.tit.de appella.n.189.* Didac.Perez *in l.2.tit.16.lib.3.ordina.gloſ.verbo, sin que firme.* Azeued. *in l.111.tit.18 l.4.recopil.* & idem Azeued. *in l.16.tit.17. num.4. ad fi.eodem lib.4.* Paz *in prax.6.p. cap.1.n.7.* optimè Parlado. *lib.2.rerum.quoti.c.fin.1.p.§.1. n.11.* sequitur Amad.Rodrig. *in tractatu.de executio.c.1.*

71 *n.10.* Et hinc est, quòd licèt appellans transferat acta ad superiorem iudicem, & nisi intra legitima tempora à iure præstituta, citari fecerit aduersarium, non excusetur à desertione, vt per Bald. *in l.fin.§.illud.num.11.C.de tempor.appella.* Felin. *in c.illud, de præscript.num.10.* Parlado. notat. *vbi proximè n.8.* & tamen bene sufficit ad hoc, vt de tali desertione superiùs cognoscat, cùm iam

72 sit aditus ex supradictis, quod sequitur post alios nouissimè Escacia *vbi proximè d.art.2.per totum.* & latiùs *q.11. art.5.à n 151.cum seqq.& suprà à principio.*

73 Et ad huiusmodi pronunciationem, & declarationem fiendam, appellationem desertam esse, debet quilibet iudex causæ cognitionem saltim summariissimam adhibere, & per consequens præcedente partis appellantis citatione, nam postquam pars appellata compa-

74 ruerit coram iudice, petendo sententiæ executionem, cùm per desertionem sit translata in rem iudicatam, *l. quoniam nonnulli, l.si contra.C.de appell.clem.sicut.de appella.* iudex anteaquam exequatur, debet citare partem ad dicendum, quare executioni sententia mandanda

75 non sit, quæ causæ cognitio & citatio necessariò requiritur, cùm posset pars, de legitimo impedimento docere, vt sibi secundus annus concedatur, & impediatur executio, iuxta *d.clem.sicut.* & iura vulgaria huius doctrinæ & opinionis sunt Authores, Marant. *de ord.iud.6. p.tit.de appella. à num.23. & suprà*, qui pro se allegat B. *in l.1.in fi.ff.nihil noua.appell.penden.* Alexan. *in l. præses colu.fi.ff.de re iudi.* Abb. *in c.ex ratione colu.fi.de appellati.* quos ita tenere affirmat, & quòd debeat pars citari. idem tenuisse (testatur) Bal. *in d.l.si contra.* idem Bal. *in l.2.in fi.C.de tempor.appella.* vbi dicit, esse ibi text. ad hoc meliorem de iure, Philip. Franc. *in c.ex ratione colu.14. vers. quartò quæritur,* quos omnes ad hoc ipse Marant. citat, idem etiam tenet latè probans eleganter Didac. Perez *in l.3.tit.16.l.3.ordina.verb.facta.* Feli. *in c.ex ratione.n.9* Lanfran. *decis.465.* incipit *iudex.* Paz *in prax.6. p.1.tom.c.1.num.7.* & hanc opinionem communem esse, testatur D.Padill. *in l.1. C.de iuris & facti ignoran.n.16.* quem sequitur, & recepta praxi affirmat Parlad. *lib.2. rerum quoti.c. fin. 1.p.§.1.sub num.8. & n.9.* veriorem & receptiorem dicit Amad.Rodri. *de execu.c.1.n.7.* vt scilicet, aliter quàm parte citata, & causa cognita facta su-

76 per desertione appellationis à iudice declaratione, non sit sententia exequenda, licèt plurimos contrariam opinionem tenentes refert, & sequitur Lancel. *de attenta.2. p.cap.12.amplia.1.num.34.* licèt aliqui ibi per eum citati nostram probant sententiam.

77 Et hanc praxim probant Gondizalu. de Paz *in prax. 1.p.10. tempore num.2. & 3.* Didacus Perez *in d.l.2. tit.16. in gloſ. verb. sin que firme el juicio lib.3. ordina.* Amad. Rodriguez *vbi proximè num.9.* quòd postquam appellatio ex causis à iure inductis efficitur deserta, pars appellata compareat coram iudice, cui executionem sententiæ petat, quam petitionem parti intimandam aduersæ, mandabit iudex, & quòd intra aliquem breuem (scilicet trium dierum) terminum diligentias, à se factas ostendat, quo transacto incussatur ei contumacia, dato alio, & secundo, & iterum contu- 78
macia incussatur, & denique dato tertio termino, quo si non docuerit de diligentiis factis in prosequutione appellationis suæ (quas diligentias congessit Didacus Perez *vbi proximè, d.verb.sin que firme.vers.dubitatur præterea,* & Auend. *lib.1.respons.1.* & Paz *d.1.tom.6.p.c.1.n.1. cum seqq.*) expediuntur executoriales secundùm formam traditam à Monteroso, *in sua prax.3. tract. de mod. proced.in via executi. fol.35.* Paz *vbi suprà 4.p. cap.1. n.9.* Villadieg. *in politi. & practi. iudi. cap.4. num.4.* Amad. Rodrig. *vbi proximè n.9.*

Post huiusmodi autem causæ cognitionem senten- 79
tia interlocutoria, qua declaretur desertio, necessaria non est. Sed poterit iudex executoriales expedire, & concedere suæ sententiæ executioni mandandæ, ista est Guid.Pap. *213.statut.n.1.& decis.436.à n.23.& in tract. de appella.quæst.18.* Boër. *decis.206.n.11.* Ludo. Gozadi. *cons 85. videtur. num.26.* Marant. *in specul.6.p.tit. de appella.num.188.* & quòd iudex à quo possit suam sententiam exequi, absque eo, quòd super desertione sit pronuntiatum, tenet Rot.apud Moheda. *decis.36.auditor Rot.sub rub.de re iudi.* communem dicit Cardi.Alex. *in c. ex ration.8.sub n.44. vers. in contrarium. de appella.* Sequitur post hæc Escacia. *de appella.quæst.11.art.5.n.149.*
vbi idem affirmat post alios, quando desertio causata 80
fuit, quia nulla fuit appellatio interposita: idem repetit in aliis pluribus casibus, quos illatiuè refert *ibi à n.148. cum pluribus seqq.* Eam tenent opinionem Cotta *in memora.in verbo, appellatio deserta,* latè Petr.Surd. *cons.139. num.14. lib.1.* quod procedit in iudice ordinario, non 81
autem in delegato, qui tenetur pronuntiare ante executionem sententiæ, secundùm eandem decisionem Rotæ & Lancelo. *de attent.2.p.c.12. ampliatio.1. à numero.35. & 36.* Poterit etiam iudex declarando per interlocuto- 82
riam dandos executoriales, causatiuè declarare etiam super desertione, vt notant secundùm stylum Didac. Perez, Parlad. & Amador. & Marant. & alij statim citandi.

Hinc corripiendus est Aloys. Ricci. qui cum Angelo, 83
Franc. & Bald. contrarium sequutus fuit, delationem nempe desertionis esse necessariam, ex quibusdam rationibus motus, quibus omnibus satisfit, quòd cùm pronuntiationem, siue tacitam per expeditionem executorialium, siue expressam, debeat procedere partis 84
citatio, & eius exceptionum examinatio (vt suprà diximus) omnia per eundem Riccium considerata euacuantur. Riccius suam igitur tenuit opinionem *in practi.decis.2.p.decis.506.sub tit.de appella.fol.537.*

Igitur à sententia interlocutoria, qua de per se & 85
dumtaxat declarat iudex, desertam appellationem, vel in ea simul executoriales victori dari, decernit, an nisi appellationi interpositæ deferat iudex, violentiam facere dicatur, restat videre. In quo articulo reperio Philipp Franc. *in c.ex ratione de appella.* Marant. *in specul.tit. de appellatio. numero 190.* Lanfr. *in cap. quoniam contra n.114. de probatio.* dicentes à sententia interloquutoria, qua pronuntiatur appellationem à diffinitiua, seu interlocutoria, esse desertam, appellationi interiectæ esse, vt licitæ, deferendum, quorum potissima est ratio, vt quamuis sit interlocutoria, tamen habet vim diffinitiuæ.

Sed contrariam sententiam, imò ab hac pronuntia- 86
tione appellationi deferendum non esse, longè veriorem probauit contra eos Parlado. *lib.2.rerum quoti.c.fi.1. p.§.1.n.11.* & ante eum Didac. Perez *in l.3. tit.16. lib.3. ordinament.glo.verbo facta à n....vers.alij tamen.* sequitur Amad.Rodrig. *vbi suprà d.c.1.n.12.*

Pro quibus faciunt plura iura. Primò text. *in l. quo- 87
niam nonnulli,* ibi, placuit, vt si intra dies solemnitatibus præstitutos ad facienda hæc appellatoris cura defuerit, deserta ab eo prouocatio existimetur, móxque debitum

debitum exigatur,&c.) *C.de appellu.* ex cuius text. verbis *ibi*, mox debitum exigatur, &c.) clarè apparet ſublatam eſſe, & excluſam appellationem. Iſtæ namque dictiones (mox, ſtatim, protinus, incontinenti, illico, conſeſtim) ſine vlla ludificatione, & ſine vlla procraſtinatione, & quælibet harum excludit appellationem, quia ſunt verba, quæ deſiderant celeritatem, Ruginel. *in tractatu de appella.§.9. gloſ.2. quæſt.18. n.49. per totum* quem ſequitur Sigiſmund. Eſcacia *de appella. quæſt.16. limi.1. n.59.* de quo dixi latè 2.p.cap.8.à num.124. cum 89 ſeqq. *l. ſi contra, eodem tit.* ibi, rector prouinciæ animaduerterit, res iudicatas exequi curabit.) *& l. fin. § illud.* ibi, & ſententiam contra eum latam in ſuo robore durare, & ad effectum perduci, tanquam ſi ab initio minimè fuerit prouocatum, *&c.*) *C.de tempor.appella.*

90 Quæ quidem verba pariter appellationem excludunt ſi credimus Ruginello *in tractatu de appella. §.2. gloſ.2.n.2.verſ.1.igitur.* Sigiſm. Eſcacia *in eodem tractatu de appella. quæſt.16. limi.1. ſub n.28. & 29.* & idem Ruginel.§.9 *gloſ.2. num.4.* Contar. *in l. vnica, in not. ab... n.18. cum ſeqq. vſque ad num.25. C. ſi de momen.* Aguſ. *conſ.86. de tribus.n.7. lib.1.* Iſſ. *in conſil.187. circa primum numero 23. lib.2.* dum affirmant, quòd per hæc verba in diſpoſitione prolata (ſententia firma maneat, & execu-91 tioni innitatur) vel etiam per hæc altera (ſententia fortiatur effectum ſuum) cenſeri, appellationem ſublatam, quoad ſuſpenſiuum, videndus etiam Ioſeph. Ludo. *deciſ. Peruſ.20. conſ.18. & num.20.* & eſt text. *in l. vnica C. ſi de momen. poſſ.* de quibus nos latiùs diximus ſuprà 2.p.cap.8.n.104. cum multis ſeqq.

92 Maximèque ex dictis videtur ſublata appellatio, cùm per deſertionem ſententia tranſit in rem iudicatam, quæ executionem dumtaxat expectat, *l. poſt rem iudica. ff. de re iudi.* à qua non appellari iura clamant, *l. ab* 93 *executi. C. quorum appell. non recip. l. ab executore ff. de appellat.* diximus infrà latè 4. p. maximè cum fingat lex ab 94 initio non fuiſſe appellatum, text. *in c. dilectus in fin.* ibi, cuius ſententia tranſit in rem iudicatam, cùm intra decem dies non fuerit legitima prouocatione ſuſpenſa.) *de electione*, text. *in c. quoad conſultationem, de ſenten. & re ind.* ibi, quod cùm poſt decem dierum ſpatium in authoritate rei tranſierit iudicatæ, *&c*) facit etiam text. *in d. clem. ſicut. de appella.* probatur etiam in text. eleganti *in c. perſonas. 4. in ordi. de appella.* ibi, extunc iudicio ſuo ſuper iis, quæ in quæſtione vertuntur, ſine 95 contradictione aliqua ſtare, compellas, *&c*) & quando in aliquo caſu à iure remouetur contradictio, appellatio etiam remota cenſetur, Gonzal. *de alternat. gloſ.9. in annotat. ſub num.218.* Decius *in d. c. perſonas, in 4. notab.* Lancelot. Robert. *de attent. 2. p. cap.12. limi.8. n.4.* & nos ſuprà hac 3.p.c.11.n.39.& 2.p c.8.à n.107.

96 Quod probant Doctores, & ego ex hoc text. qui ponit duos caſus diuerſos. Primo caſu dicit: ſine contradictione aliqua ſtare compellas, *&c.*) & in ſecundo autem dicit: ex tunc ſententiæ ſuæ ſuæ (ſicut de alio caſu diximus) appellatione remota parere conſtringas, *&c.*) cùm nihil in alio caſu de appellationis remotione dixerit, ſed de contradictione dumtaxat, & tamen ſe ipſum Pontifex declarat, vt illa verba contradictione remota, intelligantur, idémque operentur, quod & appellatione remota, cùm nulla ſit maior contradictio quam appellatio, ſuprà dixi n.33.

Denique probatur hæc pars ex text. *in c. cum ſit Ro-* 96 *mana 5. de appella.* ibi, intra quod ſi is, qui appellauerit, cauſam appellationis non fuerit proſequutus, tenebit ſententia, ſi poſt ſententiam appellauerit, & cauſa ſua cecidiſſe videtur, nec ampliùs ſuper eodm negotio audietur appellans, *&c.*) nam regulariter verum eſt, vt qui terminum ſibi ad aliquid faciendum præfixum la- 97 bi permittit, cenſetur renuntiare, & non poteſt, nec agendo, nec excipiendo audiri, tradit Ioan. Cephal. *conſil.201.n.4. l.2. & conſ.202. n.18. eod. lib.2.* Caſſiador *deciſ.4. in attenta. n.3. de dilatio.* Veſtr. *in prax. Romanæ Curiæ lib.8. cap.4. num.21.* Annot. ad Æguid *num.108.* ſed vbi à iure ſuper aliqua cauſa denegatur audientia, appellatio etiam denegata cenſetur, latiſſimè diximus 98 & poſt plurimos probauimus ſuprà 2.p.c.8.à princ. vſque ad fin. ergo euidenter ſequitur in noſtro caſu, cùm ſuper deſertione, & cauſa princ. denegetur audientia, appellatio remota intelligatur.

Vno fundamento voluit hanc noſtram opinionem 99 comprobare Amad. Rodrig. *in d.c.1.* nempe; quòd cùm hodie ex Concilio Thridٍent. *ſeſſ.24. de reform.c.20. & concl.13. c.1.* ſit prohibita appellatio ab interlocutoria ſententia, niſi ab ea, quæ contineat damnum irreparabile, & ſic arguit ille, cùm ſententia ſuper deſertione ſit interlocutoria, ergo non poteſt appellari. Sed miror tanti viri non attendentis, quòd Trid. in d. locis permiſerit 100 appellationem ab interlocutoria, vim diffinitiuæ ha- 101 bente, prout iſta lata ſuper deſertione eſt, vt pobant Philip. Franc. *in c. ex ratione, de appell.* Lanfran. *in c. quoniam contra num.114. de probatio.* & plurimos citauimus ſuo loco. & quòd habeat etiam damnum irreparabile, dubitauit nemo, ſicuti aliam ſententiam diffinitiuam 102 poſt ſe non expectet, per cuius appellationem poſſit reparari. & ita defende hanc opinionem noſtram ex ſupradictis fundamentis, à nobis conſideratis, quibus ſpeciales rationes excludendæ appellationis hoc conſideraumus caſu.

Circa materiam autem deſertionis, quemadmodum 103 ſententia, cuius ſit appellatio deſerta, executioni ſit mandanda. quid ab interlocutoria. & quid à diffinitiua. quid in iudice delegato. quid in ordinario. quid vbi adeſt impedimentum, & quemadmodum id conſtare debeat, & quemadmodum deſertio debeat apparere. & quid quando eſt lapſus terminus iuris, ſiue iudicis. & quid ſi commiſſio fuit expedita, licèt non præſentata. & de pluribus difficultatibus materiam deſertionis ſpectantibus (quas nos omittimus, quia non pertinet) vide latè, & affatim per Lancelot. Rober. *de attenta. 2. p. cap.12. ampliati.1. per totam.* & quis iudicum, an ſuperior, an inferior teneatur ſuper deſertione cognoſcere & de ea, ſiue tacitè, ſiue expreſsè pronunciare, diſtinctè, & ſigillatim, illatiuè varios caſus congeſſit poſt Lancel. & alios, Eſcacia *de appella. quæſt.11. art.5. per totum à num.148. cum pluribus ſeqq. fol.141.* & an iudici à quo, an 104 iudici ad quem pertineat, rem iudicatam exequi, & executoriales expedire, vide eundem poſt alios plures caſus diſtinguentem, *in eadem quæſt.11. art.7. per totum à num.162. vſque ad num.183.*

TRACTA

TRACTATVS DE REGIA PROTECTIONE VI OPPRESSORVM APPELLANTIVM.

PARS QVARTA.

Qua continentur capita circa violentias attingentes executoriales executores, & eorum excessus.

CAPVT I.

A præcepto, & expeditione executorialium; quidve in ea potissimum sit seruandum: seu etiam ab earum commissione facta executoriam, & quando non deferens appellationi emissæ vim commisisse dicetur.

SVMMARIVM.

Auctor non tractat materiam executionis, sed duntaxat appellationis ab ea, nempe quando adest excessus. n.1.

Excessus executionis materia subtilis difficillima, & indigesta est, & vtriusque fori tribunalibus frequens. n.2.

Executionis tractatus qui ediderc. n.3.

Deus optimus maximus contra Adam statim executoriam sententiam misit. n.4.

Sententia translata in rem iudicatam, vel aliis duobus conformibus mittitur executioni. n.5.

Sententia in rem iudicatam transit ob non emissam appellationem intra terminum, vel ob eam desertam. n.6.

In executione eius sententiæ priuilegiatæ, cuius appellatio caret suspensiuo effectu, cadere solet excessus, & per consequens appellatio. n.7.

Nihil prodessent sententiæ & iudicia, si non esset qui ea executioni mandet. n.8.

Appellationi ab expeditione executorialium virtute rei iudicatæ an sit deferendum. n.9.

Opinionem affirmatiuam scilicet, esse deferendum, qui tenuerint. ibid.

A præcepto de exequendo tam sententiam quàm instrumenta guarentigiata, esse licitam appellationem, qui affirmant. n.10.

Ab expeditione executorialium & præcepto de exequendo tam rem iudicatam, quàm instrumenta, &c. non esse licitam appellationem, vt verior opinio resoluitur. n.11.

Executio rei iudicatæ & instrumenti guarentigiati æquiparantur à iure. n.12.

De executione sententiæ, ad executionem instrumenti guarentigiati, licitum est arguere. n.13.

Ab executorialium expeditione, & præcepto de exequendo vigore rei iudicatæ appellationi non esse deferendum, omnium ferè concors est sententia. n.14.

Ab expeditione executorialium vigore trium conformium non esse licitam appellationem, circa dubium est. num.15.

Ab executione appellationi emissæ iudex non deferens, vim non faciet. n.16.

Executorialium expeditio plus non grauat, & ideo non appellatur. n.17.

Executio dicitur de appendicibus. n.18.

Executorialium expeditio est pars executionis, & ipsius atque sententia declaratio. n.19.

Pronuntiatio de exequendo dicitur executio, licèt non mera. n.20.

Executiua si sit vna sententia alterius, si non potest appellari à prima, pariter nec à secunda illius executiua. num.21.

Executorialium expeditio, & decretum de exequendo sit in executione rei iudicatæ n.22.

Ab executione non appellatur, quia plus quàm sententia non grauat, ita nec ab expeditione executorialium, quia plus quam ipsa executio non grauat. n.23.

Ab interlocutoria de admittendis articulis si non est appellatum, nec poterit postea appellari ab ipsa actuali admissione; & de ratione. n.24.

Executor mandatum implens non est qui grauat, sed mandans. n.25.

A sententia, qua quis non grauatur, non appellat. n.26.

Appellans ab executione rei iudicatæ præsupponit antecedens validum, & negat consequens, scilicet, executionem, & ideo nihil agit. n.27.

Executio inducta est, vt lites consequantur finem, nec immortales reddantur. n.28.

Finem nunquam assequerentur lites, si ab executorialium expeditione daretur appellatio. n.29.

Prohibito vno prohibetur omne, per quod peruenitur ad illud. n.30.

Ab expeditione executorialium appellatio admittitur, si rationabilem causam habeat expressam. n.31.

Executorialium expeditio ante rem iudicatam, & intra terminum ad appellandum, appellationem suspensiuam recipit. c.32.

Sententia de exequendo est executio, & sic non facienda ante rem iudicatam, & intra terminum ad licitè appellandum. n.33.

Executori dato ad exequendam sententiam legitima appellatione suspensam, non est permittenda executio. num.34.

Executorialium expeditio continens nouum aliud grauamen vltra rem iudicatam, admittit appellationem suspensiuam. n.35.

Executorialium expeditio decreta contra alium in re iudicata non comprehensum, recipit appellationem. n.36.

Executorialium expeditio facta parte non citata admittit appellationem suspensiuam. n.37. & n.42.

Executorialium expeditio, vt per appellationem suspendatur, debet rationabilis causa in scriptis exprimi. n.38.

Executoriales sunt, quoddam instrumentum à notario confectum

confectum, summam actorum continens, victori ad exequendum tradendum.n.39.
Executoriales moribus inducta, idem est in effectu quoad mandatum executiuum.n.40.
Executoriales expediuntur stante re iudicata, non tamen mandatum executiuum, quod si secus fiat, Rota sustinet dum ritè sit expeditum.n.41.
Executorialium expeditionem debet præcedere citatio ad videndum illas relaxari.n 42.
Executoriales expediuntur etiam in domo auditoris Rotæ. n.43.
Executoriales expeditæ absque citatione recipiunt appellationem suspensiuam.n.44.
Cui sex ampliationes adiiciuntur.n.45.
Citatio an sit necessaria in relaxatione mãdati vigore sententiæ, variæ fuere opiniones remissiuè, vbi resolutio n.46.
Executorialium expeditionem requirere citationem, vbi datur iudicis, rei, aut ligantis mutatio, sine controuersia est n.47.
Executorialium expeditio requirit processus reproductionem, aliàs si negetur, negatur executio.n.48.& seqq.
Sententia valde antiquæ præsumitur, ritè & rectè latam fuisse.n.49.
Sententia valde antiqua quæ dicatur, vt sine processu possint executoriales expediri.n.50. remissiuè.
Executoriales in primis debent continere sententias, seu sententiam.n.51.
Sententia inserta in executorialibus facit fidem, quia sunt acta iudicialia.n.52.
Executor sententiæ non est antea ad eius executionem deneturus, quàm sibi de sententia legitimè constet.n.53.
Sententiæ non dicitur constare, etiamsi eius tenor referatur in executorialibus Papæ per relationem partis, quia ipsa sententia adhuc debet doceri.n.54.
Dictiones (iuxta, secundùm,) & similes, in gratia, seu priuilegio stant causatiuè, in iustitia rescripto autem conditionaliter.n.53.
Executoriales vt per se fidem faciant de sententia, debet in illis inseri de verbo ad verbum.n.56.
In executione sententiæ semper eius verba ponderanda sunt.n.57.
Executoriales vt probent mandatum procuratorium, totus eius tenor de verbo ad verbum est inserendus.n.58.
Mandatum insertum de verbo ad verbum in sententia aliisve actibus iudicialibus, fidem facit, sicut ipsum originale.n.59.
Mandatum insertum per relationem & enuntiationem notarij non de verbo ad verbum, non probat, si negetur.n.60.
Etiamsi Notarius attestetur, se vidisse, & legisse.n.61.
Et etiamsi dicat, vt constat ex instrumento per me fieri rogatum confecto. ibid.
Executorialibus inscribi solent libelli actionum & exceptionum, & alia munimenta quæ ad executionem magis congruant.n.62.
Executorialibus inserendus de verbo ad verbum libellus Actoris, cum eius probatio requirat scripturam.n 63.
Executorialibus inseri libellum rei, vt constet de litis contestatione, non requiritur, cùm sufficiat enuntiatio litis contestationis.n.64.
Executorialibus libellus exceptionum erit inserendus, vt appareat an oppositæ executioni sint admittendæ, vel non, vel iam super illis iudicatum.n.56.
Executorialibus citatio inserenda est, vt appareat tertius possessor, & oppositor fuerit citatus, & quibus officiant executoriales.n.66.
Executorialibus sunt inserenda omnia, quæ excludant exceptiones oppositas ad impediendũ executionẽ, vt extrinseca alia excusetur probatio nẽpe actorum exhibitio.n.67.
Acta processus etiã litè finita probant, & vim retinẽt.n.68.
Causa, qua sit actum in iudicio, & iudicis intentio vt constet, interrogatoria & alia acta inseruentur in executorialibus.n.69.
Executorialibus inseri solent testes melius probantes rei æstimationem, valorem & bonorum liquidationem reseruatam executioni, vt alia excusetur.n.70.
Executio si ab eodem iudice sit facienda, parui refert executoriales conficere, cùm sufficiat sola sententia à Notario signata publica forma.n.71.
Executoriales Romanæ in Curia expeditæ, ante executionem earum requiritur citatio partis de inuiolabili Rotæ stylo.n.72.
Executio vigore executorialium non intimatarum capitulo, sed quibusdam canonicis non congregatis, capitulariter est attentata.n.73.& quando tunc valeat. ibid.
Executorialium cum intimatione fit in Rota reproductio, vbi ante actualem executionem & declarationem incursus censurarum quatuor termini seruantur.n.74.
Executio & possessio capta vigore executorialium ante intimationem, & eius reproductionem est attentata, & nulla.n.75.
Executio est nulla nisi intimentur executoriales latæ contra vnum alteri possessori resignatario, vigore clausulæ resignationis gratiosæ, etiam quoad possessionem, qua actualiter reperitur.n.76.
Dispositio de intruso loquens procedit in accipiente possessionem ex executorialibus non seruatis seruandis.n.77.
Executoriales obtinens vigore trium conformium contra intrusum, si reperiatur in possessione per viginti annos, etiamsi non appareat de intimatione & terminis seruatis, non dicitur attentata possessio.n.78.
Ratio est, quia præsumitur omnia solemniter acta per spatium viginti annorum, & condemnatum intrusum post sententias dimisisse possessionem.n.79.
Collatio facta per Episcopum excommunicatum vigore executorialium, tamen nondum declaratum valet.n.80.
Condemnatus anteaquam declaretur vigore executorialium præmittit Rota quatuor citationes, vt doceat cur illis non paruerit.n.81.
Auditor Cameræ licèt sit executor sententiarum, tamen executoriales à Rota intimatæ non possunt produci coram Auditore ad declaratoriam, nisi ipse expediat monitorium.n.82.
Et de ratione.n.83.
Executorialium executio est attentata, quia cùm deberent reproduci coram Auditore Rotæ, reproducuntur coram subexecutore in partibus.n.84.
Ab executore exequente executoriales Romanæ Curiæ in partibus post intimationem, & ante earum reproductionem in Rota appellationi deferendum esse, declarat Regius Senatus.n.85.
Romanæ Curiæ stylus in expeditione executorialium ac reproductione intimationis non seruatur in partibus Hispaniæ, sed ius commune.n.86.
Et quis Hispaniæ stylus sit.n.87.
Possessionem captam vigore executorialium expeditarum in partibus, & non reproductarum attentatam non esse, determinauit Rota.n.88.
Stylus Rotæ extra Curiam non est attendendus, nec ad partes extendendus.n.89.
A commissione executorialium facta executori, vt illam ad effectum perducat appellationi non est deferendum. numero 90.
Iudex cautus sit, non pronuntiare super sententia exequenda, sed directò committat executionem executori, vt appellatio euitetur.n.91.
Executionis cõmissio, executionis dicitur pars realis.n.92.
Executionis extrema à parte ante & parte post, appellationem excludunt.n.93.
Medium participat à iuribus extremorum, & probatũ extremis medium probatum remanet.n.94.
Quod procedit, quando medium habet coniunctionem cum extremis.n.95.
Medium eiusdem præsumitur naturæ & conditionis, cuius sunt extrema.n.96.

Medium

Medium declaratur ex præcedentibus, & subsequentibus.n.97.
Executorialibus non indiget sententia absolutoria.n.98.
Absolutoria sententia seipsam exequitur,nec indiget facto iudicis.n.99.
Absolutus statim exceptione rei iudicatæ tutus est.n.100.
Executoriales imperiti iudices concedũt indistinctè.n.101.
Executoriales relaxari ex qualibet sententia etiam negatiua,seu absolutoria vbique indistinctè practicatur.n.102.
Executoriales non expediuntur vigore sententiæ notoriè nullæ.n.103.
Executoriales expedire quis iudex possit, à quo, an ad quem, qui vltimam translatam in rem iudicatam tulit sententiam,quid in delegato, & de aliis pluribus similibus difficultatibus.n.104.remissiuè.

1 EXECVTIONIS materiam non tracto, sed executorum executorialium dumtaxat. nec illorum amplam; sed quatenus nostrum principalem tractatum, & institutum attingere, constet, ac concernit, quod tunc accidit; cum scilicet, vim faciant, non deferentes appellationi interiectæ ab eorum actibus, & processu, & per consequens,subtilem ancipitem,& in supremis inferioribúsque(tam secularibus,quàm ecclesiasticis) tribunalibus frequentem, nimísque, & indigestam materiam
2 excessus aggredior. Quam vix hactenus adeptus est nemo, eius laborem cùm omnes, summa eius difficultate conuicti, perhorruerint, aufugientes, licèt executionis instrumentorum, & aliarum rerum eam mentium plurimi sunt editi, & infiniti tractatus, vt est
3 videre per Bernardi. Pandum *in tract.de executione instrum.* Benedictum de Bar.*in tract.guarentigiæ.*Frecciam *in tract. de præsentatione instrum.*Antonium de Carrario *in tract. de executione instrum.*Antonium Massam Gallesium *in tract. de executione instrum. in forma Cameræ.* Matthiam Collerium *in tract. de processibus executiuis.* Rodericum Xuarez *in repetitione l.post rem.iudic.ff.de re iud.*& eius additionator Valdes.Paz *in praxi.4. p.to.1.* Parlador.*l. 2.rerum quoti.cap fin.*Amad. Rodrig.*in tract. de execut.* & alios ab eisdem relatos ad quos omnes te lectorem pro materia remitto in nudis, meríque tractationis nostræ limitibus contentus, cuius principium me iam conuocat.

4 Geneſis cap.3. legimus, vt post culpam Adam condemnatum Deus Optimus Maximus eiecit è paradiso, suam sententiam itaque mittens executioni statim, *cap. Adam de pœnit.d.1.* ad cuius imitationem sententiæ in quibusuis iudiciis, tam ordinariis, quam extraordinariis,summariis aut summariissimis,latæ debitum vt consequantur exitum; necessarium vt sortiantur effectum,
5 & vt ad finem suum, tanquam obiectum, lites protrahantur: executioni quotidie mittuntur, non omnes; sed illæ dumtaxat: quæ vel aliis duobus conformes sunt,*clem.1.de sentent.& re iudi.l.1.& toto tit.C.ne liceat tertiò pronocare.* vbi Doctores, & quæ nos latè suprà lib.3.cap.16.à prin. vel ea quæ transierit in rem iudicatam, *l.post rem iudicatam. ff.de re iudi.l. cum quædam puella ff.de iurisd. omni. iudi.l.minor.25. annis. cui fideicommissum, ff. de minoribus.* & hoc siue quia intra præfinitum ad appellandum iuris terminum appellatio non
6 fuerit interposita,*c.cum dilectus in fin.de electio.c.quoad consultationem, de sententia & re iudic. clem. sicut, de appellat.* vel si interiecta, quia ob non prosecutionem deserta remansit,*l.fin. §.illud.C.de tempor.appellat.* text. *in c.personas,& in c.cum sit Romana.de appellationibus,l quoniam nonnulli.l.si contra.C.de appellat.* & nos latè suprà 3.p.c.fin.ad fin.

7 Quod extende etiam ad eam sententiam à qua licèt permissa sit appellatio quoad deuolutiuum,suspensiuus tamen tanquam prohibitus eius executionem non impedit, secundùm varietatem casuum à prin. huius tractatus vsque nunc, in finémque relatorum, quoniam quantum ad nos attinet, executor talis sententiæ potest in executione excedere, ac propterea appellari. & tandem cùm præfatarum sententiarum executio necessaria sit,iuxta illud Philosophi Politicorum 6.cap.nihil prodesse rebus iustis iudicia,& sententias dare; nisi es- 8
sent, qui eas executioni mandarent,cui conuenit *l.2.§. post originem ff de origine iuris.c. vbi periculum. §.præterea de electione in 6.& in c.vnico, §.& quoniam, de statu regula.eodem lib.* text.*in c.suscita.de in integ.restitut.* quia frustra ferrentur sententiæ,nisi debitæ executioni mandentur, *c.quoad consultationem, de re iudi.* glos. *in rub. C. de executione rei iudi.* iustè iudex pro ea peragenda executoriales decernit.

Quo supposito in illam incidimus soluendam altercatam quæstionem: an iudex Ecclesiasticus, vim faciat 9
non deferens appellationi interpositæ à præcepto de exequendo, seu expeditione executorialium virtute rei iudicatæ,& affirmatiuam scilicet appellationi deferendum esse, omnino tenent glos.*in l.4.ab executione ff.de appellat.& in l.ab execu.*vbi B. *sub num.1* & Salicet.*sub num.2.& 3. C.quorum appellat.non recip.* Speculator. *in tit. de appellat. §. in quibus. num.6. vers.& scias.* Socin. *regul.16. appellare ab executio.num.5. & regul.24.fal.2.* quam ipse vbi suprà communem opinionem esse testatur & Alexand. *cons.113. viso themate n.9. in fin.* quam videtur sequi Roman. *cons.41. in præsenti consultatione num.1. & in l.5. in prin. & in 4.colu. ff. de verbor. oblig.* sequitur Additio.ad Abbatem *in c.quoad consultationem, sub n.30.verbo,appellatione, in fin.* & præfatas glossas ad hoc allegauit Bart.*in l.si cum exceptione.§.hæc autem ad fin.ff.quod metus causa.*

Et generaliter seu indistinctè, quòd à præcepto, seu decreto de exequendo appellationi sit tanquam licitæ 10
deferendum,tenent Angel. *in d. l. ab executore.* Roman. *consil.41. sub num.1.* Angel.*cons.112. quidam petiit.* sequitur Felin. *in c. quoad consultationem n.13.in fin.n.14. & 15.vers.limita 1.de sententia & re iudi.* Salicet. *in d.l. ab executio.C.quorum appellat.vers.oppono contra primum.* vt dicit Doctores ita communiter tenere, & ibi Ioann. Faber.*in prin.* Bal.*in additio.2.ad Specul.in tit.de appell. vers.aliud est.*Abb.*in c.quod consultationem vers.concludo ergo.de re iudi.*Alexand.*cons.97.volum.6.*Socin.*cons.300. vers.nam licet.* Socin. *in regul.26.limi.5.* Ioann.de Ana. *cons.26.in prin.*Rodericus Xuarez *in l.post rem,in decla. l.Regn.quæst.6.n.1.& 2.*& præfatarum glossarum opinionem *d.l.ab executione.& in d.l. ab executore.* communiter approbari per doctores, dicit Decius *in c.nouit. n.4. de appellat.* & etiam de communi testatur Æmilia. *consil.148. magnifice num.2.*Minsinger.*cons.46 factum tale num.18.* quorum plurimi generaliter loquuntur tam in decreto, & mandato exequendo rem iudicatam, quàm instrumentis, & aliis dispositionibus executionem merentibus: alij verò indistinctè de præcepto de exequendo,alij,& maior pars in executione instrumenti guarentigiati;dicentes, quòd licèt non possit appellari ab ipsa executione;poterit tamen appellari à mandato de exequendo,& sic dicendum videtur;appellationi huiusmodi ab expeditione executorialium si iudex non deferat; vim faciet omnino.

Sed contrariam sententiam, & opinionem: imò ap- 11
pellationi non deferentem, vim nullam facere interpositæ ab expeditione executorialium,& præcepto de exequendo,tam vigore rei iudicatæ quàm instrumenti guarentigiati, alterius ve dispositionis: longè veriorem, & probabiliorem,cõmunioremque, testantur citandi:quam tenent gl.*in l.si cum exceptione §.hæc autem.verbo,datam. vers.sed tamen dic.ff.de eo quod metus causa.*Albericus *in l.ab executione.C.quorum appell.in prin.vers.item tenet.*& Odofred.*vers.si iudex pronuntiat, vers.quæritur circa legem istam.* Bald. *in d. l. ab executione. vers. tamen modò quæro*, vbi Paul. Castrens. *in prin. vers.& aduertendum*

Fulgoſ.*in gloſ.*1.Ioann.Andr.*in additio. ad Specul. tit.de appellat.§.in quibus verſ.& ſcias* Alexand. *conſ.*181.*verſ. fortius dico.volum.*6.Specul.*in tit.de executione ſententiæ. §.breuiter.verſ.ſed ſecundum eum.*Angel.Areti.& Immol. *in l.ab executore.ff.de appell.verſ.in gloſ.*1.*dec.Neapoli.*1. *in nouiſſ.n.*17.Communem dicit Decius *in c.nouit.nota.*4. *de appellat.* Gratus, qui de eadem communi teſtatur *in conſ.*109 *volum.*2.communem dicit etiam Ruin.*conſ.*78. *volum.*5. communem etiam dicit Petrus Philipp Corneus *conſil.*71.*column.*4.*volum.*1.quem ſequitur referens Maran *de ordin. iudi. 6.p.tit. de appellat.n.*249.*fol.*612. *in paruis.* de communi & magis communi dicit etiam Lancelot.Robert.*de attenta.*2.*p.c.*12.*limit.*53.*à num.*14. Antonius Gabriel. *lib.*2. *concluſ.tit.de appellat.concl* 4. communem etiam dicit plures allegans Bernard. Diaz de Lugo *in regul.*43. veriorem dicit eam ſequutus Didac.Perez *in l.*5.*tit* 8.*lib.*3.*ordinamen.column.*1113.& vt talem plures allegans, benéque comprobans contra primam per eum relatam, refert Mencha. *lib.*2. *controuer. vſu freq.cap.*38. *num.*6. *&* 7. quos etiam ſequitur Ioan.Gut.*in repetitione l.nemo poteſt. de legatis* 1. *n.*446. *& n.ſeq.* Vald. *in additioni. ad Roderi. Xuarez in l.poſt remin declara.l. Reg.q.*6. *ad n.*1. Rebuff. *de litera. oblig. art.*1.*gloſ.*10 Menoch.*de adipiſc. poſſ.rem.*4 *n.*828. Azeued. *in l.*3. *tit.*21. *num.*4. *&* 5. *lib.*4. *recopi.* Anton. de Canar.*in tract.de execu.inſtrum.q* 46.*n.*83.*tomo* 5.*diuerſo.fol.*44 Rota.*deciſ.*100.*ex nocum.num.*13.*p.*1. *diuerſor.* qui omnes loquuntur in appellatione interpoſita à præcepto de exequendo tam virtute rei iudicatæ, quàm in-
12 ſtrumenti guarentigij propter vtriuſque æquiparationem à iure conſideratam, ſecundùm Benedic.de Paz *in tractatu de guarenti. p.*2.*q.*13.*fol.*346. Anton.de Cana. *in tractatu de executione inſtrum. quæſt.*41.*ſub num.*79. *fol.*44 Eſcacia *in tract.de appell.q.*17.*lim.*10. *n.*8. *ad fin.* Ioan.Garcia *de nobilitate.gloſſ.*6.§.2.*n.*25.alios vltra iſtos Doctores multos pro hac opinione magis communem affirmans congerit Ceuall.*in contra commun. quæſt.*190. *per totam*, Ioann. Gutierr. *in repetitione l.nemo poteſt. de legat.*1. *à num.* 447. & de communi opinione plures referens teſtatur Carocius *exceptione* 44. *à num.*70. *& ſequent.*Rota Lucana *deciſ.*72.*num.*7. Amatis *deciſio.*29. *num.*48. quapropter de executione ſententiæ ad executionem inſtrumenti guarentigiati licitum eſt arguere, ſecundùm B.*in l.cùm vnus.in fin.ff. de bonis authori. iud. poſſ.*& Bal.*l.in l.fin.col.*2.*eodem tit.*Rom.*conſ.*76.*n.*4. Angel. *in l.*1. *C. quando prouoc. non eſt neceſſe.* Quintilia Mandoſ.*in tract.de inhibit. quæſt.*49. *n.*2. Paz *in prax.*4. *p.tom.*1.*c.*1.*n.*3.

At in ſpecie noſtra, vt appellationi ab expeditione
13 executorialium, ſeu decreto de exequendo virtute rei iudicatæ, non ſit deferendum (negant pauci) ſed omnium ferè concors eſt receptiſſima ſententia, Cynus *in d. l. ab executione.* Raphaël Cuma. *in d. l. ab executore.* vbi Bart.Maria. de Senis *conſ.*48. incipit *in ciuitate Lucana.*ſentit gloſ.*in l.ſi cum exceptione §.hæc autem ff.quod metus cauſa.*vbi Angel.Ioan. Andr. *in addit.ad Speculat. tit.de appell.§.in quibus verſ.quoniam.*Areti.latè *in d.l.ab executore.* poſt Angel. & Immol. (dicit ſic ſe vidiſſe ſeruari in praxi) Bal *in d.§ hæc autem.* Florianus *in d.l. ab executione*,pro quo etiam conſuluit Alex. *conſ.*236. *viſis proceſſibus colum.*2. dicens eſſe communem opinionem, Alexand.de Immol.*conſil.*95 *lib.*2.*column.*2.qui de communi teſtatur,quem ſequitur referens Philipp.Corneus *conſ.*71 *column.penult. vol.*1.dicens, ab hac opinione in iudicando, & conſulendo non eſſe recedendum. Bartholo.Socin.*in tract.fallen.regula* 33.*appellare ab executione.*communem etiam dicit Felin.poſt alios *in c.quoad conſultationem num.*14.*de re iudi.*ſequitur Roderic.Xuarez *in repe.l.poſt rem.in declara.l. Reg.quæſt.*6.*n.*3. (quia
14 licèt contrarium teneat in appellatione à mandato de exequendo inſtrumentum,tamen in appellatione ab expeditione executorialium, ſeu mandato de exequendo vigore ſententiæ hanc partem, vt æquiſſimam, & fundatam ſequitur (Specular. *in tit. de executione ſententiæ, §. penult verſ.ſed ſecundùm eum quæritur num.*5. *in fi. & num.*6.*lib.*2.*fol.*181. Rebuff. *tract. de ſententiarum executione,art.*7.*gl.*13.*n.*16.*fal.vlt.tom.*1 *fol.*376. Capicius *deciſ.*1. *num* 17. de communi teſtatur item Mandel. de Alba *conſil.*14. *præſuppoſita lib.*1. & magis communem poſt alios vocat Petrus Cephalus *conſ.*76.*num.*16.prout de eadem magis communi teſtatur Beroius *conſ.*32.*in cauſa executionis num.*5. *&* 17. *lib.*3. vbi quòd ab hac opinione in iudicando non eſt recedendum. & quòd qui alteri opinioni velit inhærere, id ex imperitia facere, præſupponeretur. & de eadem communi teſtatur Grauat.*in additio.ad Veſtrium in praxi Roma.Cur lib.*7. *c.vlt. n.*43. etiámque communem dicit Caputaq. *deciſ* 427.*l.*1.communem dicit Apoſtill.ad Roma.*conſ..in præſenti,in verbo, videndum.* communem dicit Socin. *in regul.*24.*fall.*2. *&in regul.*26. & plurimor de communi & magis communi teſtantes refert & ſequitur Cardinal. Tuſc.*pract.conclu.tom.*1.*concl.*410. *litera E.num.*14. *& n.*17. veriorem communium, & ſeruatam affirmat Additio.ad practi.Papienſ.*in forma appellat. à ſentent. diffi. in gloſ.coram vobis.in verbo,in executione.fol.*407.de magis communi etiam teſtatur Rolan.à Valle *conſ.*43.*à n.*3.*volum.*1.eſséque receptam in Palatio, poſt alios teſtatur Rota *deciſ.*100.*p.*1 *diuerſo* quam doctrinam pro-15
cedere citra dubium in executorialibus decretis vigore trium ſententiarum conformium, affirmant Mandoſ. *in tractat.de commiſſione* 23.*executoriali in verbo citatione præcedente q.*4.*verſus fin. fol.*130. Eſcacia Sigiſmund.*in tract.de appell. quæſt.*17. *limi.*10. *n.*17. quia tunc nulla cadit diſputatio.

Quæ quidem opinio non inualidis fundamentis, ra-
16 tionibúſque fulcitur, etenim ab executione ipſa appellationi interpoſitæ iudex deferre non tenetur, ac vim non faciat,cùm careat ſuſpenſiuo appellatio,*l.ab executione.C.quorum appellat non recip. c. nouit.*43. *de appell.* Bal.*in d.l.ab executione, in prin.* Roman.*conſ.*41.*in præſenti conſultatione,n.*1. Anton. Gabriel.*commun.concl.l.*2. *tit.de appellat.concl.*4.*in prin.* Aſini.*in praxi iudici.*§.31. *c.*18.*n.*1.*fol.*187.Lancelot. *de attenta.* 2.*p. c.*16.*n.*38.& idem 2.*part.cap.*12.*limit.*53.*n.*10. *& ſeqq.* de communi teſtatur Alciatus *in l.*1. §. *ſi quis ita ff. de verbor.obliga.* Baptiſta Villalob.*in volum communium opinio verbo, appellat.n.*113.Auguſtinus Beroius *conſ.*106.*quatuor n.*10. *lib.*3.Mandel.de Alba.*conſil.*14.*in prin.l.*1. Grat.*conſ.*16. *viſis.lib.*2.Petr.Calefat. *inter conſilia matrimonialia,l.*1. *conſ.*76. *in cauſa executionis n.*16. Benedict. de Barz.*in tract. guarenti.p.*2.*q.*13. *fol.*346. Veſtrius *in praxi lib.*7. *cap.*3.*num.*9 Caputaq.*deciſ.*40.*appellatio non admittitur p.*1.Rota *deciſ.*45.*aliàs* 346.*ſi appelletur,de'appella.in nouis.*Rebuff.1.*to.tit. de ſententiarum executione gloſ.*12. *&* 13.*&* 14.*art.*7.*&de litera.obligat.art.*1.*gloſ.*10. Bernar. Diaz *regul.*46.Didac.Perez *in l.*4.*tit.*8.*l.*3.*ordi.col.*1113. Menoch. *de adipiſc. poſſ. rem.*4. *n.*228. Roland. à Valle *conſ.*43.Azeued.*in l.*3.*tit.*21.*lib.*4.*recopi.n.*4.*&* 5.Valdez *in addit. ad Roderi. Xua. in l. poſt rem* 21.*declaratione l. Reg.quæſt.*6.*n.*1.Couarr.*in pract.q.c.*23.*ad fin.*Parlador. *lib.*2.*rerum quoti.c.fin.*5.*p.*§.15.*n.*1.

Ergo nec poterit appellari ab expeditione executo-17
rialium,ſeu à præcepto rem iudicatam,ſeu aliam diſpoſitionem executioni mandandam,quia plus non grauat. ita argumentantur Geminia *conſilio.* 99. Guido Papæ *conſ.*574. Corneus *conſ.*71. *n.*20.*lib.*1. *& in conſ.*221.*in fin.lib.*4 Areti.*in l.*5.*in prin.n.*3.*circa medium,de verbor. obliga.*Alexand.*conſ.*95.*lib.*2.Socin.*in regul.*26.*appellant.* Felin.*in c.quoad conſultationem,num.*14.*&* 15.*de re iudi.* Ruin.*conſ.*78.*num.*1. Socin. Iunior. *conſ.*138.*n.*6.*lib.*3. Gratus *reſponſo.*16.*col.*1.*num.*2.Roland.à Valle.*conſ.*43. *n.*5.*in prin.* Rota.*dec.*100.1.*p. diuerſ.* & ferè omnes Doctores citati ſuperiùs *verſ.ac in ſpecie noſtra. & verſ.ſed contrariam ſententiam.*

Nam

18 Nam executio dicitur de appendicibus. Puteus. *decision. 376. in fin. l. 1.* & executorialium expeditio, & præceptum eius pars, seu declaratio ipsius executionis, & 19 sententiæ, Cynus *in l. ab executione C. quorum appell.* vbi Raphaël Cuma, Bald. etiam *ibi n. 4.* Felin. *in c. quoad consultationem sub n. 14. de re iudi.* imò executio & præceptum de exequendo, vnum & idem esse, firmant Cyn. *in d. l. ab executione*, Raphaël Cuma. *in l. ab executore.* & ibi Bart. & Maria. de Senis *cons. 48. in ciuitate Lucana.* Rodericus Xuarez *in repet. l. post rem. in declaratione l.* 20 *Reg. q. 6. n. 3. in prin.* & Bald. *in addit. ad Specul. l. de sententiis. vers. an pronuntiatio*, dicit, quòd pronuntiatio de exequendo sit executio, licèt non mera, ergo nec ab ista expeditione, & decreto poterit appellari.

Insuper facit elegans ratio, nam quoties duæ sententiæ 21 ita se habeant, vt vna veniat in executionem, seu executiua sit alterius, tunc sicut non potest appellari à prima, pariter nec poterit appellari à secunda. ita eleganter Bal. *in l. si cum exceptione §. hac autem actio. ff. de eo quod metus causa.* Felin. *in d. c. quoad consultationem. n. 14. ante fin.* Escacia *in tractatu de appellat. q. 17. limi. 10. num. 11.* Capici. *decis. 1. n. 17. & num. 23.* Lancelot. Robert. *de attentat. 2. p. cap. 12. limit. 53. n. 36.* Cæsar Contard. *in receptio. l. vnicæ C. si de momen. poss. limit. 19. n. 16.* 22 sed expeditio executorialium, & decretum de exequendo est executio rei iudicatæ, ergo quemadmodum ab ista non appellatur ex superiùs dictis, ita nec ab illa expeditione.

23 Cæterum & facit, quod executorialium expeditio, & decretum non plus grauat, quàm ipsa res iudicata (prout diximus in executione) quoniam ideo ab ea non appellatur, quia ampliùs quàm sententia ipsa principalis, non grauat, sed ab ipsa sententia, & re iudicata non licet appellari. ergo nec licere debet ab expeditione executorialium, quemadmodum nec ab ipsa actuali executione. ita hanc rationem eleganter adducit Angel. *in d. l. si cum exceptione. §. hac autem actio.* Ioan. Andr. *in addit. ad Specul. tit. de appell. §. in quibus. vers. 5.* Escacia *de appell. quæst. 17. limi. 10. n. 12. & num. 6.* Felin. *in c. quoad consultationem, de sententia & de re iudi. num. 14. post medium.* Rebuff. *in tractatu de appellat. art. 9. gloss. vlt. à n. 8. & seqq. fol. 507.* Roland à Valle *consil. 43. num. 3. lib. 1.* & ex plurimis quos citat, tenet Rota *dec. 100. 1. p. diuerso.* (secus si grauaret ampliùs vt statim.

24 Quibus & illud rectè conuenit, quod dicit Paul. Castrensis *in l. ab executore 4. ff. de appellat. num. 2.* quòd si iudex pronuntiat, articulos esse admittendos, & postea admittit, si non fuit (inquit) appellatum à pronuntiatione de admittendo, non poterit appellari postea ab ipsa admissione, cùm admissio sit executio interlocutoriæ, & secunda executio primæ, & prima est, quæ grauat, non autem secunda. sequitur Ruginel. *in tract. de appell §. 2. c. 3. num. 85. & 167.* & idem meliùs post alios quos citat *ibi num. 168.* Escacia *de appell. quæst. 17. limi. 10. n. 12.* 25 videndus est *l. m. 47. à n. 137.* & per eundem Paulum Castren. & notata *in c. dilecti. de renunciatione.* tenet Ioann. Ferrarien. *in tract. de appellat. cap. 5. n. 50.* quemadmodum etiam dicimus de executore, vt ipse iudicis mandata implens non grauat, sed mandans. Aymon Crauetta *consil. 273. nobilis Domine. column. 2. num. 1. vers. secundò quia. & vers. nec obstat.* Rebuff. *tractatu de appellat. art. 7. gloss. 2. n. 15. tomo 3. fol. 503.* Scacia *vbi proximè d. lim. 10. num. 3.*

26 Ideo succedit regula, quòd à sententia qua quis non grauatur, non potest appellare. Bald. *in l. vni. num 7. C. ne liceat vna eademque causa.* Franc. *in c. si duobus. num. 1. de appella.* Nicol. *in tract de concord. gloss. concord. 6. fall. 43. sub n. 84. tom. 18. diuersor. fol. 194.* Ozascus *decis. 6. n. 3.* Gregor. Tholosan. *tit. de appell. lib. 5. cap. 1. n. 1. fol. 461.* Cæsar Barz. *Bonon. decis. 52. n. 10.* quia appellatio respicit grauamen, quod est causa finalis & obiectum appellationis, *c. vt debitus honor. de appell.* vbi Doctores, Abb. *in*

Salgado de protect. Reg.

c. interposita, sub num. 3. de appell. c. cum cessante, eodem tit. ergo debet cessare appellatio ab hac sententia alterius executoria.

Quibus etiam accedunt, quod dicit Geminianus *in cons. 99. num. 3.* allegans ad hoc Ioann. Monach. sequitur Galle. *in tractatu de Camerali 3. p. in c. de quæstio. varijs. post præcep. in add. n. 10. & cum tribus seqq.* Marques. *de commiss. 1. p. c. 16. n. 34.* Hieronym. Gonzal. *in regul.* 27 *de men. & alternat. gloss 9. in annota. à num. 221. & nos supra lib. 2. c. de pensionibus. fol. 1.* quòd appellans ab executione facta vigore rei iudicatæ, & similium, præsupponit antecedens validum, à quo executio dependet, & negat consequens, scilicet illius executionem, & sic nihil agit, quia opponitur rei naturæ, & eius impedit naturalem effectum.

Et tandem pro hac parte illa mouet ratio, ne in infi- 28 nitum lites protrahantur, nec immortales reddantur, & vt debitum consequantur finem *l. fratris. C. de transactio. c. finem de dolo & contuma l. 6* quam reddunt Odofred. & Cyn. *in d. l. ab executio.* Bart. *in l. ab executore. col. 2. in prin. ff. de appell.* Ioann. Andr. *in addit ad Specula. tit. de appell. §. in quibus vers. 5.* Raphaël Cuma. *in d. l. ab executore.* id m Ioan. And. *in addit. ad Specul. tit. de executione sententiæ §. penult. vers. sed secundum eum cum queritur.* Felin. *in c. quoad consultationem sub n. 14. post. princ. de re iudi.* alios recenset Roderic. Xuarez *in l. post rem in declaratione l. Regni q. 6. n. 3. in prin.* Roland. à Valle *consil. 43. n. 5. vol. 1.* Gratia. *in disceptat. forens. c. 33. n. 1. tom. 2.* quæ nunquam daretur, si ab huiusmodi expeditione executorialium daretur appellatio. & admitteretur vna 29 via, quod alia prohibitum stat, cùm vno prohibito prohiberur omne, per quod pertenitur ad illud, vt dicit in proposito. Corneus *cons. 71. colum. 4. in litera V. in volum. 1.* quem referens sequitur Maran. *de ordi. iudicio. 6. p. tit. de appellat. n. 249. in fin. fol. 612. in parvis*, & sic regula subsequitur, quòd appellationi interpositæ ab expeditione, & decreto executorialium vigore rei iudicatæ, violentiam nullam faciat non deferens, sicut etiam generaliter nec à quolibet præcepto de exequendo actum aliquem exequibilem, vt ex magis communi suprà probauimus.

Quam regulam, & resolutionem declares, seu limires, velim, vt non procedat, quando in appellatione hu- 31 iusmodi aliqua rationabilis causa exprimatur (quas modò dicemus) quia tunc ab huiusmodi expeditione executorialium appellationi, vt licitæ nisi iudex detulerit, vim facere declarabitur imò eandem executorialium suspendere tenetur, ita obseruat Rota *in nouiss. dec. 218. num. 5. p. 3. l. 3. diuersorum*, quam ad id referens sequitur Cardinal. Tuscus *1. tom. practi. conclus. litera A cons. 359. num. 49. & nos suprà lib. 2. cap. 1. de interlo. num. 11.* idem affirmat Paul. Castrens. *cons. 289. ad primum respondet, lib. 1. in prin.* sequitur idem Tuscus *tom. 1. litera A concl. 4010. num. 18.* Romanus *cons. 41. in prin.* & Apostilla ad eum, *verbo, videndum.* communem dicens, & plurimos citat.

Et prima rationabilis causa sit, quando huiusmodi executorialium expeditio fieret ante rem iudicatam, & 32 sic intra terminum datum ad appellandum à sententia condemnato. quoniam hac de causa ab huiusmodi expeditione appellationi deferre tenetur iudex, sicut enim potest appellari à prima, ita & ab hac secunda pariter licebit, probant Angel. *in l. ab executore ff. de appellat.* & ibi etiam Immola & Clarus, Angel. de Aretin. argumento glossæ *in d. §. hac autem.* implicat enim contradictionem, quia si sententia de exequendo est exe- 33 cutio (ex supradictis) non debet fieri ante rem iudicatam, & (vt optimè Alexand. *cons. 113. num. 10. & 11. lib. 5.*) infra terminum ad appellandum, ex iuribus vulgatis. ita pingit, & argumentatur Bal. *in d. l. si cum exceptione. §. hac autem actio ff. quod metus causa.* quos sequitur Felin. *in c. quoad consultationem n. 17. de sententia*

& re iudi. Benedictus Vand. *in repertor.* Felin. *verbo appellatio. fol. 9. col. 1. in prin.* facit text. argumentum *in l. nimis propriè 1. C. de executione rei iudicatæ.* & quod executori dato ad exequendam huiusmodi sententiam, à qua est appellatum, non sit permittendum exequi, etiam
34 si merus sit, & nudus executor, probant Abb. *in cap. 1. col. penul. & fin. de offic. ord.* Bart. *in l. diuus. ff. de iudiciis.* Oldrald. *cons. 89.* Gramati. *cons. ciui. 109. n. 5.* Felin. *in c. si quando de offic. delega.* Marta *de iurisd. 1. p. c. 51. à n. 34.* vide in terminis quæ infra c. 6. n. 50. cum Vincentio Caroc. *exceptione 44. sub n. 74.*

35 Secunda rationabilis causa sit, quando expeditio executorialium, seu decretum de exequendo aliud, & nouum contineret grauamen extra rem iudicatam, cùm continere debet illud dumtaxat grauamen, quod continebat sententia; & res iudicata exequenda, & quod ex ea tantùm infertur, tunc namque ab hac expeditione si iudex tanquam licitæ non detulerit, vim facit manifestam. ita pulcherrimè Angel. *in d. §. hæc autem actio.* dicens, ita practicari de mente Innocentij *in c. super eo quod metus causa.* sequitur Felin. *in d. c. quoad consultationem. num. 16. de re iudi.* sequitur etiam Benedictus Vand. *vbi proximè.* Ruinus *consil. 78. num. 1. & 2. lib. 5.* & post Bal & Felin. Capici. *decis. 1. num. 23. & decis. 24.* Lancelot. *de attent. 2. p. cap. 12. limit. 53. num. 36.* Roland. à Valle *cons. 43. num. 3. & 4.* vbi dicit, ita omnes tenere. *vol. 1.* Anton. Gabriel. *communi. conclusio. lib. 2. tit. de appella. concl. 4. n 2.* Gratia. *in disceptatio. foren. c. 333. num. 2. tom. 2.* Caroc. *exceptione 44. à num. 75.* faciunt etiam omnes Doctores suprà citati num. 23. vers. cæterum & facit, dicentes, quòd ab expeditione huiusmodi non appellatur, quoniam non plus grauat quàm sententa. ergo à ratione cessante, si plus grauat, appellatio permittitur.

Et quòd à decreto & expeditione executorialium, continente nouum grauamen, appellationi, vt licitæ deferendum sit, in specie tradit Rota Roma. *decisio. 208. num. 2. p. 3. & decis. 197. lib. 2. num. 1. & decis. 218. lib. 3. num. 5. & decis. 204. eodem lib. 3. num. 2.* Anton. Cuchan. *lib. 2. institut. maior. tit. 4. num. 103.* Hinc fit, vt quando sententia (de cuius executione agitur) esset allata contra vnum, expeditio, aut pronuntiatio de exequendo fie-
36 ret contra alium, quia tunc ab ea appellationi interpositæ deferendum esse, docet Angel. *in l. si cum exceptione §. hæc autem actio. ff. de eo quod metus causa,* Immola. *in l. ab executione C. quorum appell. non recip.* Capicius *decis. 1. in causa Domini Comit. num. 17. vers. sed quoad casum nostrum.* Lancelot. *vbi proximè d. limi. 53. n. 21.* Tertia erit appellandi in hoc casu iusta ratio, quando
37 huiusmodi expeditio fuisset facta parte non citata, quoniam tunc patiter si non deferatur appellationi, vim fieri, declarabitur (vt statim dicemus.)

Supradicta declara, vt huiusmodi causas legitimas
38 appellandi, debet appellans eas proponendo in scriptis expressare, Castrens. *d. cons. 289. ad primum respondet in prin. lib. 1.* Roman. *cons. 41. in prin.* & Apostilla ad eum *vers. videndum.* Card. Tuscus *d. tom. 1. litera A conc. 4010. num. 2. & n. 18.* & latiùs nos dicemus infrà c. 3. à n. 144. Gutierr. *in repeti. l. nemo potest. ff. de legat. 1. num. 447. circa fin.*

39 Hæ autem executoriales, (quas vulgò dicimus *carta executoria*) post rem iudicatam conficiendæ, est quoddam publicum instrumentum à notario confectum, summam actorum & processus continens, victori parti tradendum, vt exequantur. ita dicit eleganter Parlador. *lib. 2. rerum quotidi. cap. fin. 1. p. §. 1. sub num. 2.* Practicus Monterosus *in pract. tract. de modo procedendi in vna executoria fol. 35.* Paz *in proxim. 4. p. c. 1. num. 9.* Amad. Rodri. *de execut. cap. 1. sub num. 9.* Villadiego *in sua polit. & pract. indic. cap. 4. num. 4.* Ioannes Garcia *in tract. de*
40 *nobilitate gloss. 6. num. 49.* & hæc executorialis idem est, quod mandatum executiuum, sed moribus vsitatum est, vt sententiæ in rem iudicatam transactæ hoc instrumentum conficiatur, vt aduertit Parlador. *vbi supra,* sed in effectu, & essentia nihil aliud est, & ideo docuit Roc. ex recollectis per Seraphinum *in decis. 879. tom. 1.* quòd stante re iudicata per sententias expediuntur executo- 41
riales, non autem mandatum executiuum loco earum, si tamen per errorem secus fiat, & sic non rectè, si tamen rectè concedatur, & cum iustitia, reuocari non debeat, sed exequi, attendente Rota stylum vniuersalem, vt non peruertatur, eius omissionem patiente.

Quam executorialium expeditionem debet præce- 42
dere omnino citatio partis victæ, & condemnatæ, tanquam penitus necessaria, ad videndum decerni, & relaxari literas executoriales, Rota *in d. decis. 879. Seraphini.* Puteus *decis. 73. lib. 1.* (vbi etiam deciditur, quòd in domo etiam auditoris executoriales expediuntur.) Ale- 43
xand. *in l. a. diuo Pio. §. in venditione. n. 30. & seqq. ff. de re indic.* Cassiador. *decis. 6. n. 2. de causa poss. & propriet.* Philipp. Franc. *in c. ex parte num. 90. de appellat.* Cyn. *in l. ab executione.* ibi, *nam si eligitur C. quorum appella.* Duenas *in regul. 92. in 2. ampliatione,* quæ omissa iustam præbet causam appellationi, cui vt licitæ iudex deferre tenetur omnino, ita post Henric. Boic. *in c. de cætero de re* 44
indic. Anton. de Butr. & Panormit. *in c. fi. de præsumptioni.* tradit expressè Guido Papæ *decis. 436.* incipit *cum materia. & quæst. 87. n. 95.* Lancelot. *de attent. 2. p. cap. 12. limi. 53. n. 31.*

Et hoc quod voluit dicere Rebuff. *in tract. de sentent.* 45
executione num. 10. & seqq. fol. 223 amplians sex modis, scilicet etiamsi agatur actione personali, etiam si fiat in eadem re, vel iudex idem qui tulit sententiam aut contra eundem condemnatum. & etiamsi constaret defensionem non competere. sextò & vltimò etiam si post desertam appellationem. de quo vltimo Maresc. *variar. resolutio. lib. 1. cap. 31. numero 2.* diximus latè suprà lib. 3. cap. 18. à num. 73. cum sequent. Et eundem
Rebuffum sequitur Cardinalis Tuscus *practicar. conclu.* 46
tom. 3. litera E. conclus. 484. num. 1. & easdem ampliationes latè etiam comprobat Maresc. *variar. resolutio. lib. 1. cap. 31. à prin.* vbi disputat, an in relaxatione mandati vigore sententiæ citatio requiratur. quòd latè disputat & varias opiniones refert, Anton. Gabr. *communi conclus. tit. de citat. concl. 1. à n. 129 cum seqq.* tamen post alios vt humaniorem, æquiorémque opinionem hanc affirmatiuam resoluit Maresc. *ibi.* firmátque *sub n. 1.* eam amplexam fuisse à Rota in vna Taurin. Capell. 24. Februarij 1579. & in alia Barchinonen. bonorum coram Seraphino 16. Februarij 1587. Et licèt ex Maran. Vestrio, & Asinio (quos sic intelligit) contrarium sequatur contra Rebuff. Escacia *de appellat. q. 11. art. 8. à num. 186.* pluribus adhibitis limitationibus; nihilominus *n. 188.* vt tutior sit, citare ad tollendas lites, affir-
mat per Vestrium, & Cardinal. Alexandri. Quæ insu- 47
per ampliatur, vt sine controuersia procedat, quando non ipse iudex, qui sententiam tulit, sed alius successor, aut subrogatus expedit executoriales. vt tunc sit citatio facienda, quoties scilicet datur rei, aut personæ, etiam litigantis mutatio, prout latiùs comprobat ipse Maresc. *d. cap. 31. à num. 5. & 6.* & nos alibi dilucidè explicuimus 3. part. cap. 9. à num. 207. cum sequentibus.

Debet etiam fieri actorum, & processus reproductio. 48
Bald. *in l fin. in fin. vers. & nota quod quando petitur. C. de ord. cognitionum l. illud,* & ibi Bart. *ff. de acquir. hæreditate.* Paul. Castren. *cons. 3.* Angel. *cons. 178.* Berrachi. *in reperto. verbo, acta. sub n. 50. ad fin.* & quia si non constat, & appareret de processu, isque negetur; executio sententiæ pariter neganda est. Bald. *cons. 399. nec præsumitur lib. 4.* Card. Tuscus *practi. conclu. 3. tom. litera E. concl. 492. n. 25.* latè Riccius *in prax. dec. 215.* Quod verum est, nisi sententia, de cuius executione tractatur, sit valdè antiqua, quia pro ea præsumitur rectè, & ritè latam fuisse, vt ipse Berra-
chi.

chi.*verbo, sententia præsumitur. vers.* 1. vbi planè Bart. *in l. admonendi col.* 12. *vers. quæro quid si reperiuntur ff. de in-reiur.* allegat Innocent. *in c. cum in iure. de offic. deleg. & in c. cum inter. de re iudi.* Bal. *in l. emancipatione. vers. vlteriùs*
50 *quæro. C. de fide instrum.* Quæ autem dicatur ad propositum sententia antiqua, vide eundem Bertachi. *ibi*, Hostien. *in d. c. cum inter.* Alex. *in l. fin. ff. quando appellandum sit.* latè Men. *conf.* 100. *à n.* 236. *& de arbit. casu* 53. *n.* 5. & optimè *in casu* 4 *per totum. & casu* 3. & pro hac limitatione plures citat Riccius *vbi proximè n.* 297.

Hæ igitur executoriales debent in primis continere
51 sententias, seu sententiam, ita aduertit Parlador. *lib.* 2. *rerum quoti. cap. fin.* 1. *sub num.* 2. facit *text. in l. vt responsum congruum accipere possis, infere pacti exemplum, ita enim intelligimus an,* &c. *C. de transactio.* & in terminis etiam tenuit Rota teste Puteo *decis.* 334. *p.* 1. *à prin.* vbi *n.* 1. dicitur, quòd sententia inserta in executorialibus facit fidem, iuxta Rotæ decisionem 31. *in antiquis ibi* citatam.

Et quòd sententiæ insertæ in literis executorialibus
52 creditur, ex quo inserta est in actis iudicialibus, dicit Rot. *in dec.* 57. *aliàs* 732. *nota quòd executoria, de rescrip. in antiq.* Mascard. *de probatio. conf.* 915. *num.* 2. *&* 3. vbi plurima in comprobationem adducit *tom.* 2. quia exe-
cutor sententiæ datus ad eius executionem, non antea
53 est ad eam deuentus, quàm legitimè sibi constet de sententia, aliàs executio esset nulla, ita docet Romanus *consil.* 336. *circa propositam in prin.* sequitur Cardinalis Tuschus *tomo* 3. *practi. conclus. conclus.* 485. *num.* 1.
54 *& seqq.* vbi ampliant, vt procedat etiamsi in executorialibus Papæ narraretur tenor sententiæ per partem, quia adhuc non dicitur de sententia constare, cùm non sufficiat narratiua partis, nec etiam Principis, nec alterius notarij, nisi constet de relato, seu narrato, & maximè quando mandatur executio fieri iuxta tenorem sententiæ (prout fieri assolet) quia tunc necessariò requiritur exhibitio sententiæ, vt appareat tenor. quia li-
55 cèt verba iuxta secundum, prout & similia, quando sunt in gratia seu priuilegio, stent causatiuè, tamen in rescriptis iustitiæ stant conditionaliter, Tuscus & Roman. *num.* 2. *in fin. vbi suprà.* vbi additio. ad eum *verbo, conditionaliter*, plures adducit concordantes. & sic vt de-
56 perse fidem faciat, debet in executorialibus eius tenor inseri de verbo ad verbum, vt per eundem Romanum *d. consil.* 336. *numero* 2. & ibi additio. adducit alias authoritates: sequitur Cardinal. Tuscus *d. conclusion.* 485.
57 *numero* 5. & Puteus *suprà*. Semper siquidem in executione sententiæ verba eius ponderanda sunt, docet Bal. *in l. ab executione n.* 20. *ad fin. C. quorum appell. non recip.* idem Bald. *in l.* 1. *C. de sentent. & interlocutoriis omni iudic.* per text. *in d. l. fideiussores magistratuum. §. Aurelio ff. de fideiussori.*

58 Item etiam vt de mandato procuratorio constet, & in posterum fidem faciat, debet necessariò de verbo ad verbum in executorialibus literis inseri totus eius tenor. & esset tunc ac si esset originale ipsum Parlador. *vbi proximè*, & est sententia B. Bal. Angel. & aliorum *in authent. si quis in aliquo documento. C. de edendo.* idem scripsit Innocent. Immol. Zabarella, & felin. *in c. cum in iure peritus, de off. delegat.* Bart. *in l. vlt. C. de fide instrum.* Iacobi. de sancto Georgio *in l.* 2. *in* 2. *fallen. C. de eden.* Barba. *consil.* 38. *col.* 2. *ante fin. vers. & non est verisimile,*
59 *volum.* 4. quod idem est, si inseratur de verbo ad verbum in sententia, abisve actibus iudicialibus. Bœrius *decis.* 281. qui dicit communem opinionem *num.* 6. *&* 8. *part.* 2. de qua etiam testatur Abb. *in c. Abbatissimam de*
60 *verbor. signi.* aliàs autem si totus eius tenor non fuerit insertus, sed dumtaxat enuntiatiuè, vel narratiuè mentio facta à tabellione, & notario, nullo modo probat, nec de eo dicetur constare, si negetur à Domino, vt declarat Castren. *in d. authent. si quis in aliquo docum.* Felin. *in d. c. cùm in iure. n.* 14. Decius *num.* 31. & cæteri Doctores *in authent. si quis.* Bald. *in rubr. C. de fide instrum.* Lanfran. de Orian. & ibi addi. *in praxi de productionibus sub n.* 34. Card. *in c. vlt. de fide instrum.* Alexand. *conf.* 71. *lecto & discusso, col.* 5. *lib.* 4. *& in conf.* 70. *in causa vertente col. penult. lib.* 2. Bellamera *concl.* 125. *si appelletur.* Mas- 61
card. *de probatio.* 2. *tom. concl.* 1008. *à num.* 3. vbi ampliat etiamsi testaretur notarius, vidisse, & legisse, vel etiam si diceret, vt constat ex instrumento per me notarium recepto, & fieri rogato, vbi alias ampliationes & limitationes apponit.

Ilthæc insuper executoriales continere, & transcri-
bi de verbo ad verbum solitum est libellos actionis, & 62
exceptionum, & alia munimenta, quæ ad executionem expediendam, magis attingere videntur, notat Parlador. *lib.* 2. *rerum quoti. lib.* 2. *c. fin. §.* 1. *p.* 1. *sub n.* 2. iuxta notata per Innocent. *in d. c. cùm in iure peritus n.* 4. *de offic. delegat.* & alios *in c. quoniam contra de probationi.* Et pute necessarium libellum actoris inseri de verbo ad verbum cùm probatio eius requirat scripturam ex his, quæ Ro-
man. *in repet. rubr. ff. de arbit. n.* 37. Specul. *in tit. de libelli* 63
oblatione, Rofred. *in sua summa in princ.* & Cardin. *in cle. sæpe q.* 18. *de verborum signi.* Mascard. *de probat.* 3. *tom. concl.* 979. *in prin.* vbi tractat quomodo probetur libellus deperditus.

Libellum autem rei, quantum ad verificandam litis
contestationem, non est necessarium inferere de verbo 64
ad verbum, cùm sufficiat in actis reperiri scriptum, litem fuisse contestatam. Bart. *in l. sciendum n.* 19. *de verborum obligat. & in l. quod si dubitetur. ff. de acqui. hær.* vbi etiam Immol. Rom. & Areti. Hostiens. Ioann. Andr. & Anton. de Butr. *in c.* 1. *de litis contest.* communem dicit Alex. *in d. l. sciendum n.* 48. *de verborum obligat.* Brun. *in tract. de forma solemni. tit. de probatio. & præsumptio column.* 17. *vers. item qui erit.* B. allegat. text. quem dicit rotundum *in c. cum causam. de iur. calum.* Mascard. *de prob.* 3. *tom. concl.* 986. tamen quantum ad hoc vt constet, quæ
exceptiones fuerint in iudicium deductæ, quæ modifi- 65
cant, seu impugnant sententiam, vt sint vel non admittendæ, in executione, (iuxta ea, quæ (Deo dante) latè dicturus infrà in cap. 7. de excessu, exceptionum respectu) necessarium erit, vt inferatur, & vt appareat. an sit iam super illis iudicatum.

De citatione autem non est dubium, vt debeat con-
stare, an contra tertium possessorem executorialibus 66
sit procedendum, cùm contra non citatum executio non procedat regulariter, ex his, quæ latè infrà de excessu de persona ad personam cap. 8. & generaliter ea omnia inferantur in executorialibus, quæ excludant exceptiones, quæ de iure contra sententiam, seu eius processum oppositæ, executionem impedirent, se- 67
cundùm quæ nos latè infrà in d. cap. 7. de exceptio. vt alia extrinsecus probatio necessaria non sit, scilicet actorum processus exhibitio. Quæ quidem absque dubio, etiamsi lis finita sit; rectè probant, & vim re- 68
tinent, *cap. quoniam contra. de probationibus. l. is apud quem. C. de edendo.* Bald. *in l. fin. C. de edic. diui Adr. tol. quæstione* 7. Et comprobatur ex his, quæ notat Innocent. *in d. cap. cùm in iure.* Parlador. *vbi proximè numero* 3. & probat *l. hæc sententia. C. de sententiis, quæ sine certa quanti. proferunt.* & vt constet qua de causa actum sit, & vt aliis dubiis absque processu satisfiat, inseri solent in instrumento hoc rei iudicatæ interrogatoria, 69
& processus, vt affirmat nostras Ioann. Garcia *in tractatu de nobil. gloss.* 6. *numero* 49. & vt ex eis intentio iudicis deregatur, & insuper dicta omnium testium, qui in causa principali melius deposuerunt aut expentarum & similium æstimationem, vel in iudiciis vniuersalibus, qui probant de rebus in particulari, quo-
rum omnium liquidatio, & taxatio ad executionem 70
reseruatur, atque remittitur (prout assolet fieri) pars sit cauta, vt illos in exequutorialibus literis faciat inseri, ne aperiatur porta testium subornationi,

& tandem, vt expensis excusetur ita consuluit Matthæus de Afflict. *dec.* 35. *n.* 3. Ioannes Guttierres *de iur. confir* 1. *part. c.* 1. *num.* 31. Escobar. *de ratione. cap.* 33. *n.* 26. quod nota.

71 Animaduertens Parlador. *ibi. d. num.* 3. quòd si exequutio sententiæ apud eundem Iudicem, qui eam tulit, sit facienda, parui refert, vtrùm ex eisdem actis absque huiusmodi summaria actorum transcriptione, exequutio fiat, sufficit enim ad exequendum sola ipsa sententia publica forma signata à notario de mandato iudicis, cùm ipsa sola exequutionem mereatur, ex supradictis, vt ex Monterro. & Villadiego refert Amador. Rodrig. *de execut. cap.* 1. *sub num.* 9. & constat ex his, quæ à princip. huius cap. dicta sunt. Si autem contra sententiam aliquæ exceptiones opponantur, ex processu excludentur, aut probabuntur, cùm illa summaria actorum transcriptio & instrumentum, & sic exequutoriales, ita fiunt ad effectum curandi huiusmodi processus exhibitionem, si de aliquo dubitetur, cùm per illas comprobetur, ac iuris sui conseruandi causa.

A
72 Hæ autem exequutoriales si in Romana Curia expediantur, eius est necessarius, & inuiolabilis stylus, vt ante earum executionem intimetur parti. Rota *decisione prima de sententia excommun. in antiquis.* Rota *decisione prima de dolo & contuma. in antiqu.* eadem Rota Romana *in decisionib. recollect. per Seraphin.* 10116. *tomo* 2. quibus resolutum est, constare de attentatis, cùm processus de quo agitur, fuerit factus à iudice laico, vigore exequutorialium non intimatarum capitulo, sed tantùm quibusdam canonicis, non capitulariter congregatis,
73 &c. *ex Rotæ decisione* teste Puteo *decis.* 44. *lib.* 3. & quomodo sit facienda hæc citatio capitulo, seu vniuersitati, plures Rotæ decisiones adducit Rota per Ludouicum *decis.* 584. *num.* 2. & 6. & 5. vbi per Rotam, quòd valet hæc citatio facta priuatim capitularibus, quando facta instantia cum eo qui tenetur congregare, & nolit, aut recusat, plures allegat.

74 Quorum quidem insuper exequutorialium, vna cum intimatione huiusmodi in Rota, debet fieri reproductio, ac repræsentatio, vbi ante earum actualem exequutionem, & ante declarationem incursus censurarum, in eis contentarum, quatuor termini seruantur, de stylo Rotæ seruari soliti, vt declarat Cassiodorus *decisione* 6. *gratia subrogationis num.* 11. *de causa possessionis & proprietatis.* Felin. *in capite ad probandum num.* 6. *de sententia & re iudicata.* Ioannes Paul *decisione* 3. incipit *Bellicen.* Sarnerius *de anna. quæstione* 44 *ad medium.* Mohedanus *decisione* 182. Lancelotus Robertus *de attentatis* 2. *part. c.* 4. *in præfatione à n.* 304 & 306. Puteus *dicta decisione* 44. *l.* 3. Seraphin. *dec.* 878. *tom.* 1. & *dec.* 10116. *tomo* 2.

Qui omnes affirmant, exequutionem, & possessio-
75 nem beneficij, alterius verò rei in exequutorialibus contentæ, captam ante huiusmodi intimationem exequutorialium, & reproductionem earumdem esse attentatam, nullam, & vt talem reuocandam, tanquam minùs canonicè factam, quod etiam probat Crescentius *decisione* 16. incipit *si Ioes sub rubrica de attentat* vbi inquit, quòd stylus Rotæ est vt si quis vigore exequutorialium capiat possessionem, dicatur attentasse, quia debent seruari quatuor termini, vt latiùs ibi per eum, & ita etiam fuisse decisum in Rota in vna Abulens. parochia. de Roba. coram Mohedano anno millesimo quingentesimo quadragesimosecundo, vt possessionis adeptæ vigore literarum exequutorialium ante reproductionem dicatur attentata, quam referens sequitur idem Mohedan. *in recollect. per eum decisione* 180. *cauete sub rubrica. vt lite pendente.* post Sarnerium, & Felin. ab eo citatos. Hinc [illegible] fuisse in Rota 27. Octobris [illegible] Gehennemi spoliat. coram eod[illegible] quod possessio attentata dicatur, & nulla si fuit capta vigore sententiarum rei iudicatæ, & literarum executorialium relaxaturum contra vnum, si illæ non fuerunt iuxta stylum Romanæ Curiæ intimatæ alteri possessori. qui vigore resignationis condemnati cum clausula resignationis gratiosæ, etiam quoad possessionem, in qua actualiter reperiebatur, testatur Lancelot. Rob. *de attentat.* 2. *p. in c.* 4. *in præfatione num.* 310. & *seqq.* vbi tenet etiam cum Gigan. *in tractatu seu Epitome de intrus. n.* 17. *versiculo quinimo.* & Mandos. *super regul. de subrogan. collect. quæst.* 4. *n.* 4. & *seqq.* & idem *in tract. in commission. in* 14. *formula commissionis attentat. in verbo reuocandi quæst.* 1. *in fin.* quod dispositiones de intruso loquentes comprehendunt, & procedunt in eo, qui non seruatis debi- 77
tis terminis possessionem vigore executorialium accepit.

Quod quidem fallit in eo, qui obtinuisset tres sententias, & illarum vigore executoriales, & absque eo, 78
quòd appareat factum fuisse intimationem executorialium, vel seruatos fuisse huiusmodi terminos, de stylo seruari solitos, contra intrusum reperiretur fuisse in possessione beneficij per viginti annos, & tertius contra eum daret de attentatis, quasi ille lite adhuc pendente ingressus sit possessionem, non esse attentatam hoc casu decreuit Rota teste Aquille *decis.* 33. *attentata dixerunt sub rubrica de attenta.* Guidoborus *decisione* 156. *Calagurritana, titulo. de attenta.* Lancelot. *d. præfatione cap.* 4. *num.* 336. dicens notabilem, reddentes ra-
tionem, quia verisimile est, primum intrusum recessisse 79
post sententias, & possessionem dimisisse. Et quia per spatium viginti annorum præsumebantur omnia solemniter acta, & consequenter executoriales fuisse intimatas, & cum eisdem decisionibus concordat alia Peregr. 93. aliàs 51. incipit *in causa*, vbi idem fuisse tentum in vna Pampilonensi coram eo, sub die 14. Maij anno millesimo quingentesimo quadragesimoseptimo, vbi quoque aliam rationem assignat, quia per lapsum tanti temporis possessio præsumebatur capta volente, & non contradicente possessore.

Quare dicit Felin *in c. ad probandum num.* 6. *versiculo* 80
& adde, quòd collatio, de sententia & re iudicata: quòd collatio beneficij facta per Episcopum excommunicatum vigore literarum executorialium à Rota emanatarum valida est, si nondum Episcopus declaratus erat, & ita testatur, suo tempore iudicatum fuisse in Rota Romana, rationem reddens, quia licèt executoriales excommunicent vt ex tunc, & etiam mandent, denuntiari excommunicatum, tamen in omnibus intelligatur conditio, si non poterit. Hoc autem quòd non pa-
ruerit sine iusta causa, non priùs constat, quàm fuerit 81
lata declaratoria incursus censurarum, ad quam declaratoriam sententiam Rota præmittit quatuor citationes mouentes eum condemnatum, vt doceat, cur non paruerit, quo non comparente, illum incurrisse censuras declarat, vbi hoc latiùs explicat, & prosequitur ibi, quem vide.

Quibus adde, quod decisum fuit in Rota teste Ia-
cobo Puteo, *decisione* 44. *lib.* 3. quòd licèt auditor ca- 82
meræ sit executor literarum Apostolicarum, & omnium sententiarum latarum in curia, tamen si exe-
cutoriales sint decretæ in Rota, & executæ, seu intimatæ, non possunt postea reproduci coram Auditore Cameræ, & coram eo procedi ad declaratoriam sententiam, nisi cum intimatione executorialium fieret monitorium ab ipso Auditore Cameræ, vt com-
parere deberet coram eo, ad videndum se declara- 83
ri, alias autem non tenetur, quia cùm executoriales essent decretæ per Auditorem Rotæ, non tenetur citatus diuinare, quòd executoriales coram Auditore Cameræ reproducerentur, & sic propter mutationem tribunalis, & sententiam declaratoriam esse nullam deficiente citatione, & monitione, & ita

ita paulo antea dicitur ibi, fuisse iterum decisum. pariter notandum esse, quod fuisse determinatum in Rota in vna Toletan. matrimonij coram Oradino 31. Ianuarij anno 1556. & antea etiam determinatum 10. Nouembris 1555. teste Lanceloto *de attenta. 2. p. cap. 4. in præfatione num.* 309. vt executio executorialium sit attentata, quia cùm literæ executoriales deberent reproduci coram Auditore Rotæ, fuerunt reproductæ coram
84 subexecutore earum in partibus, quod fieri non debet. Cui rectè conducunt quæ diximus suprà 3. p. c. 9. à numero 239.

Ex quibus omnibus ita clarè constat, quòd si in executorialibus in Romana Curia expeditis & relaxatis
85 hic stylus fuerit omissus à subexecutore in partibus (cui ad exequendum commissæ sunt) exequente, nihilominus appellationi interpositæ non deferente vim facere, in supremis prætoriis declarabitur, cùm omnia ab eo tunc gesta sint nulla, & attentata ex supradictis. Et ita etiam in Pintiana Cancellaria declaratum fuisse, vim nempe fecisse executore executorialium è Romana Curia emanatarum, quas post earum intimationem factam condemnato, exequi volebat, ante earum reproductionem in Romana Curia, testatur Gutierrez *canoni. quæst. cap. 4. num.* 28. & 29. & multo post hæc scripta Ceuallos *in contra commu. lib. 4. quæst. 1. num.* 415. & iterum *lib. 5. 1. p. gl. 9. num.* 15. licèt sic non probent, nec examinent.

86 At verò notandum est, quod in partibus (Hispaniæ saltim) hic Romanæ Curiæ stylus in expediendis executorialibus à iudicibus ecclesiasticis non seruatur, nec attenditur, nec fiunt post earum relaxationem, & expeditionem prædictæ intimationes, reproductiones, & repræsentationes earum, sed dumtaxat seruatur ius commune, de quo per nos suprà à prin. huius capitis, vt post rem iudicatam fiat reproductio processus, petendo executoriales, quæ petitio intimari parti condemnatæ mandatur. quasi nihil releuans ad earum impediendam relaxationem (ex his rationabilibus causis,
87 quæ suprà positæ sunt nominatim) tabellioni iudex iubet, vt illas literas executoriales parti tradat confectas modo superiùs dicto, & an in earum executione requiratur citatio, & quando, videbimus latiùs, Deo dante, infrà cap. 5. à num. 6. & c. 2. à num. 2. qui stylus iuris communis seruatur in partibus Hispaniæ, non ille Romanæ Curiæ, qui seruari non tenetur, vt in terminis dixit Rota in vna Pampilonen. parochialis coram Reibeis 14. Aprilis 1567. vbi ad literam dixisse, quòd illud
88 de possessione capta post executoriales non reproductas, vt sit attentata, seruatur in Curia; sed in partibus aliud fortè est, testatur Lancelo. Robert. *de attenta. 2. p. d. cap. 4. in præfatione num.* 312. cùm generaliter & regula-
89 riter verum sit, vt stylus Rotæ extra Curiam non sit attendendus, nec extendendus ad partes, secundùm Alciatum *in consil.* 25. *non videtur. num.* 5. *lib.* 5. Lancelo. *de attenta. 2. p. cap. 6. num.* 3. de quo articulo videre poteris quæ nos latè deduximus suprà 3. p. cap. 9. prope finem à num. 233. vers. illud tamen valde vtilissimum, *&c.* vsque ad fi. cap. & vide alia quæ diximus p. 1. cap. 2. §. 3. à n. 20. cum seqq.

90 Executoriales hæ mittuntur cuidam executori, vt illas ad effectum perducat, atque actuali executioni tradat, quare quæri potest: an ab huiusmodi executorialium commissione facta executori appellationi interpositæ non deferens vim faciat iudex ecclesiasticus. in quo negatiuè resoluo vim non fieri, cùm appellatio hoc casu licita non sit. ita dicunt Specul. *in tit. de appella. §. in quibus vers.* 5. Ioannes de Anania *cons.* 26. *in causa colu.* 1. Beroi. *in l. ab executione C. quorum appella. sub numero* 9. post Immol. *ibi*, Lancelo. *de attenta. 2. p. capit. 12. limitat.* 53. *numero* 18. *& seqq.* Rebuff. *tractatu de sententia. executio. artic. 7. gl. 12. numero* 17. & optimè etiam post Romanum, *cons.* 41. *in prin.* & per Apostill. ad eum *verbo, videndum.* Alexand. *cons.* 95. *num.* 3. *lib.* 2. attestantem de communi. & post Ioan. de Ana. *d. cons.* 26. Rolan à Valle *cons.* 43. *in prin. lib.* 1. Corneum *cons* 71. *super primo, num.* 20. & 21. quos citat ad id. tenet Cardinal. Tuscus *practi. conclu. to.* 1. *litera A, c.* 401. *n.* 6. & *n.* 17.

Et faciunt etiam omnes illi Doctores, qui ex doctrina Beroij *vbi proximè* tradunt pro cautela, ad euitandam appellationem à sententia de exequendo, vt iudex non pronuntiet exequendum, sed directò committat exe-
91 cutionem sententiæ, aut instrumenti guarentigiati executori, quia tunc appellari nullatenus poterit, meminit Lancel. *vbi proximè num.* 20. Roderic. Xuarez *in l. post rem. in declaratione Regni. quæst. 6. sub num.* 2. & multi superiùs à nobis citati, tenentes, vt à præcepto de exequendo appellationi deferendum sit, ita suam opinionem temperantes, & hanc pro omnimoda securitate cautelam tradentes. & probatur, quia huiusmodi
92 commissio dicitur pars realis exequationis, secundùm Lancelo. *ibi*, & sic idem ius est de parte quoad partem, quod de toto quoad totum. *l. quæ toto. ff. de rei vendi.*

Et eo insuper fundamento, nam cùm huiusmodi
93 commissionis extrema appellationem excludant, nempe ipsa sententia translata in rem iudicatam, imò & executorialium expeditio ac relaxatio, quod est extremum à parte antè, ac ipsa actualis executio, & ipse executor non admittunt appellationem, quod est extremum à parte post, ergo medium connexum, & coniunctum, quod est ipsa commissio, debet pariter appellationem excludere, nam medium participat à iuribus
94 extremorum, adeò vt probatis extremis medium probatum remanet, Calcaneus *in cons.* 52. *n.* 3. Bald. *in edicto C. de edicto diui Adri. & in l. indicia C. de rei vindi.* Angel. *in l. qui sella. §. in rusticis ff. de seruit. prædio.* Innocent. *in cap. licet causam. de rescript.* Bald. *in l. 2. C. quando prouo. non est necess.* Hieronym. Cagno. *in l. vni. §. 1. cap. si quis ius dicen.* Barba. *consil.* 12. *n.* 18. *volum.* 3. Bellamer. *decis.* 421. *probatis extremis.* & eleganter Tiraquel. *tractatu de rescript. §. 1 gl. 5. versicul. idque regulare est*, quod procedit quando medium habet coniunctionem
95 cum extremis, *cap. maiores. de Baptis.* secundùm gl. *in cap. volumus 6. q. 4.* citata à Bellamer. *vbi proximè*, & tradit Bart. *in l. Celsus. ff. de vsucapio.* Matcar. *de probatio. 2. tom. concl.* 730. *num* 6. & sursum prout in nostro casu, quia fiat necessaria connexitas, & coniunctio, tum quia (vt diximus) ista commissio est pars realis executionis, tum quia frustra sententiæ ferentur, nisi executioni mandarentur, vt diximus suprà ad princ. huius capitis.

Medium enim eiusdem præsumitur naturæ, & con-
96 ditionis, cuius sunt extrema, *l. si seruus plurium. §. si. ff. de legat. 1. l. 5 §. 1 ff. de liber. & posthum.* vbi media iudicantur secundùm præcedentia & sequentia. Petrus Surd. *in consil.* 151. *n.* 29. *tom.* 2. Isernia *in cap. 1. vers. c. quidam tamen, in additio. de contentio. inter mascul. & fœmi.* Brun. *cons.* 127. *colu.* 7. *vers. c. quod si aliam, & tertiam*, facit
97 quod dicimus, media declarari ex præcedentibus, & sequentibus. *l. hæredes palàm. §. si quis post ff. de testam.* Feli. *in rubr. de re iudi. colu.* 5. *vers. intellige.* Neuizan. *cons.* 29. *n.* 4. *cum similibus.*

Vnum tamen elegans notandum est in hac materia,
98 quòd absolutoria sententia non indiget executorialibus, ita eleganter aduertit Andr. Gail. *practi. obseru. lib.* 1. *obseruatione* 114. *fol. mihi* 88. *num.* 28. Ioan. Garcia *de nobilitat. gl.* 8. §. 1. *num.* 6. reddentes rationem, cùm absolu-
99 toria sententia statim secum absolutionem, & executionem trahit absque aliquo nouo facto iudicis, quia seipsam exequitur, nihilque ex ea sit tradendum, nihil enim præstat, nec addit, nec adimit, & sic nullo facto hominis eget, quia nulla eget traditione, nulla cautione, nulla citatione, nulla particula, sed ita

remanet

remaneat ſicuti erat tempore litis motæ, *l. ſi inter me ff. de re iud.* ibi nihil de iure tuo iudicatum intelligitur.) *& l. ex ſextante §. Latinus. ff. eodem.* ibi nihil enim de iure tuo iudicatum intelligitur.) & iterum *ibi*, nihil enim in tuo iudicio de iure rei abſolutè ſtatutum intelligitur) ſecundum gl. *verbo, eorum.* quam ibi poſt Bart. reliqui probant. Bart. *in l. exceptio. ff. de exceptio. rei iudi.* idem Bart. *in l ſi quis rem, ff. eodem.* pro quo eſt egregius text. *in l. ſi ſuperatus. ff. de pigno.* vbi Bart. *num. 3.* latè & optimè proſequitur Ioan. Garcia *vbi proximè à num. 6. cum ſeqq.* quare ſeipſam exequitur, ſtatímque abſolutus exceptione rei iudicatæ (quam illa præſtat) tutus ſit, *toto tit. ff. de exceptione rei iud.* Innocent. *in c. cum noſtris. n. 3. verſic. ex his, de conceſſione prebendæ.* gl. *in c. paſtoralis. verbo, cum executionem. de appellat.* & Doctores *ibi* Angel. *in repet. l. tale pactum num. 17. ff. de pactis.* Natta *conſil. 524. n. 25. volum. 3.* incipit *in cauſa.* Bart. *in l. meum. §. ſed quod prætor. n. 12. ff. de re iud.* vbi optimè Zaſius *n. 2.* per text. *in l. 1. §. debitor, ff vt in poſſeſſionem legato.* quem ad hoc ſingulariter inducit ipſe Zaſius. Sequitur Andr. Gaill. *vbi ſuprà*, dicens quod ab eruditis iudicibus ita diligenter obſeruandum eſt, ſententiam imperiti iudices indiſtinctè executoriales petenti victori decernunt, séque meminiſſe hac ratione victori executoriales in Camera denegatas fuiſſe, quod quidem ex identitate rationis obſeruandum eſt, & intelligendum in quolibet actu, & ſententia negatiua, quæ ſecum executionem trahit. Contrarium tamen ſolet vbique practicari, vt his caſibus ſupradictis executoriales relaxentur victrice petente, non ad effectum exequendi, ſed iuris ſui, & exceptionis conſeruandi cauſa ac comprobandi.

Pariter etiam executoriales non expediuntur vigore ſententiæ nullæ, cuius nullitas per inſpectionem actorum apparet, quia ſententia nulla notoriè nullam executionem meretur. ita in terminis dicit Andreas Gaill. *lib. 1. practi. obſeruatio. d. obſeruat. 113. à n. 2. fol. 87.* Marant. *de ordine iudiciorum. 6. p. tit. de executione ſententiæ n. 3. fol. mihi 651. in parui.*

Sed quis iudicum, an iudex à quo, an iudex ad quem, qui confirmauit, vel infirmauit ſententias, tulitque vltimam, vel aliam, quæ tamen tranſiuit in rem iudicatam: poſſit executoriales expedire, & executionem facere; quid in delegato & quid in Ordinario, mirabiles multaſque per ampliationes & limitationes magnam caſuum diuerſitatem, & differentiam congeſſit nouiſſimè Sigiſmundus Eſcacia *tract. de appellationib. quæſt. 11. artic. 7. per totum à num. 162. vſque ad n. 184.* quem vide omnino.

CAPVT II.

Quanto temporis ſpatio ſilentium executorialium vires ſeu minuat, ſeu penitus eneruet. vbi inter vtrumque ius, & Regium redditur diſcrimen.

SVMMARIVM.

Executorialium vires ex quibus vel extinguantur, vel eneruentur. n. 1.

Si in executione conquieuit pars, & iudex per vnum annum puta, noua debet fieri citatio cum relatione ſtatus executionis, & de ratione. n. 2.

Ab executore omittente citationem requiſitam appellationi interiectæ deferendum eſt. n. 3.

Executoriales & ſententiæ poſt triginta annos non exequuntur. num. 4.

Appellationi emiſſæ ab executione executorialium præſcriptarum, niſi deferat executor vim faciet. n. 5.

Executorialium præſcriptarum exceptio eſt legitima, cùm oriatur ex inſpectione ſententiæ. n. 6.

Ab executore reiiciente legitimas exceptiones appellationi deferendum. n. 7.

Exceptionem præſcriptæ executionis non eſt neceſſe opponere, ſed iudex ex officio id tenetur, cum appareat ex inſpectione ſententiæ. n. 8.

Exequendi ius ex obligatione perſonali decem annis iure regio præſcribitur. n. 9.

Executiuum ius ex re iudicata ſuper actione perſonali ſimul cum ipſa actione præſcribitur ſpatio viginti annorum iure Regio. n. 10.

Exequendi ius ex inſtrumento guarentigiato ſi præſcribatur per decennium, non impeditur via ordinaria ex inſtrumento agi intra aliud decennium. n. 11.

Ius exequendi ex actione reali etiam hodie iure Regio non præſcribitur, niſi ſpatio triginta annorum. n. 12.

Executorialium ius iure ciuili perſcriptum per triginta annos, à minori tempore iure canonico amittitur. n. 13.

Executorialium vires amittuntur per longum tempus concurrente non bono iure victoris. n. 14. & à n. 21.

Inſtantia iure canonico non perit, ſed eſt perpetua. n. 15.

Inſtantia iure canonico perit per decennium concurrente negligentis non bono iure, quia tunc lis præſumitur habita pro derelicto. n. 16.

Lis cenſetur derelicta per ſilentium decennij concurrente non bono iure negligentis, non in omnibus cauſis, ſed in beneficialibus tantùm, & qua ratione. n. 17.

Defectu iuris concurrente cum ſilentio decennij honeſtum non eſt, vt beneficium tanto ſit tempore litigioſum. n. 18.

Inſtantia & lis in Romana Curia non finitur niſi per ſententiam in omnibus cauſis præter beneficiales, n. 19.

Executoriales in beneficialibus extinguuntur per non vſum earum, & per ceſſationem minori tempore triginta annorum, & quomodo intelligatur. n. 20.

Ius exequendi ex executorialibus etiam iure canonico non niſi ſpatio triginta annorum extingui, defenditur. n. 21.

Lanceloti Roberti aſſertio reprobatur. n. 22.

Silentium longi temporis in executorialibus licet poſſit concurrere; non tamen iniuſtitia calumnioſa ſicut in lite. numero 23.

In executorialibus omnis ceſſat calumnioſa præſumptio, & pro eis præſumitur ritè & rectè latas ſententias. n. 24.

Executorialium ius vt extinguatur, triginta annorum lapſus requiritur iuxta Rotam. n. 25.

Silentium per longum tempus non præſumit derelictas executoriales, cùm adſit in illis præſumptio boni iuris. numero 26.

Silentium longi temporis perimit inſtantiam litis, ergo perimit ius exequendi ex executorialibus; non eſt bonum argumentum. n. 27.

Lis perit triennio iure ciuili, & tamen non ius exequendi, cùm triginta annorum lapſum deſideret. n. 28.

Exequendi ius ex executorialibus non habet inſtantiam regulariter. n. 29.

Inſtantia in executorialibus non incipit currere, antequam in iudicio cœpta ſit executio. n. 30.

Executoriales valde antiquæ non mittuntur executioni. n. 31.

Executoriales ſimpliciter antiquæ, ſcilicet, quæ nondum compleuere triginta annos, mittuntur executioni cùm exhibetur proceſſus & ſententiæ ex quibus emanarũt. n. 32.

Secus ſi ſolæ executoriales exhibeantur poſt longum tempus, quia tunc illis denegatur executio. ibidem.

Executionis cœpta inſtantia an per triennium pereat, vbi reperiuntur opiniones. n. 33. & de reſolutione. n. 46.

Ius exequendi tam ex executorialibus, quàm inſtrumento guarentigiato habere inſtantiam triennio perituram, qui teneant. n. 34.

Quæ opinio tanquam abſoluta & ſine diſtinctione ſequenda non eſt. n. 35.

Executiuam viam ex inſtrumento guarentigiato non habere inſtantiam, nec triennio perire, qui teneant. n. 39.

Quam

Quam opinionem vera esse, resoluitur in casu de quo loquitur. ibidem, & n.38.
Sententia diffinitiua est essentialis, vt iudicium instantiam habere dicatur. n.37.
Executiuum ius intentatum per actionem in factum ex re iudicata, habet instantiam perituram. n.39.
Executiuum ius ex executorialibus intentatum per iudicis officium mercenarium, non datur peritura instantia. n.40.
Executio si est petita actione in factum, ordo iuris seruari debet. n.41.
Executiuum iudicium intentatum per iudicis officium, celerem expeditionem requirit. n.42.
Ex actione iudicati agitur ordinaria via. n.43.
Executio ex executorialibus per officium iudicis petita non requirit libellum, nec figuram aut ordinem iudicij, & ideo vberius est ex eo agere, quàm actione in factum. n.44.
Executio siue petatur iudicis officio, siue actione in factum ex executorialibus appellationem suspensiuam non recipit. num.45.
Executiuo iudicio actione in factum intentato, licèt detur peritura instantia, procedit iure ciuili, non iure canonico. num.46.
1 *Executio cœpta per litis contestationem perpetuatur in quadraginta annos ius exequendi. n.47.*
Lite cœpta per citationem aut executoris missionem, incepta præscriptio interrumpitur, non tamen perpetuatur actio, quæ de nouo initianda est. n.48.
Lite cœpta per litis cõtestationem, nõ solùm interrumpitur præscriptio, sed perpetuatur actio in 40. annos, etiam si decem tantùm sufficiant ad actionis præscriptionẽ. n.49.
Exequendi ius etiam ex actione personali, & re iudicata, super ea post litis contestationem petita executione, interrupta perpetuatur in 40. annos. n.50.
Iuris exequendi per citationem & executoris missionem interrumpitur præscriptio, per litis autem contestationem perpetuatur ius ipsum in alios 40. annos. n.51.
Et quid in hoc Rota Romana censerit. n.52.
Executiuum ius & interruptum per citationem aut executoris missionem, denuo initiatur eius præscriptio. n.53.
Ficta contestatio perpetuat ius executiuum in 40. annos. numero 54.
Litis contestatio vbi non requiritur, primus actus subsecutus habet vim litis contestationis. n.55.
Quod procedit in via executiua. n.56.
Per quasi contestationem & actum, qui illius loco habetur, perpetuatur actio in 40. annos. n.57.
Instantia perempta per triennium non perit ius agentis, quominus denuo aliam fabricet instantiam. n.58.
Acta iudicij licèt pereant perempta instantia, non tamen acta causæ. n.59.
Acta iudicij dicuntur, quæ tendunt ad litis ordinationem, vt in exemplis ibi n.60.
Acta causæ dicuntur tendentes ad litis decisionem prout instrumenta, confessiones, testes, & similia. n.61.
Acta probatoria non pereunt perempta instantia. n.62.
Instantia de nouo cœpta reproducuntur acta probatoria primæ instantiæ peremptæ, quæ fidem faciunt, n.63.
Perempta instantia in via executiua intentata actione in factum, potest de nouo inchoari, per aliud triennium. numer.64.
Conc. Trid. sess.24. de reform. c.20. disponens, in prima instantia post lapsum biennij liberum esse parti adire superiorem, explanatur. n.65.
Falluntur intelligentes ex d. Triden. perire instantiam biennio iure canonico, ibidem.
Trident. apponit biennium inferiori ad finiendam causam, non tamen irritat acta processus, sed per ea superior causam decidit. n.66.
Instantia si periret biennio, ex d. Tri. acta omnia ordinatoria iudicij perirent, vt citationes, libelli, termini, conclusiones, & similia. n.67.

PLERVMQVE victrices immemores executorialium diu negligunt, vel impediti tardius, effectualem executionem postulare, aut etiam eamdem prosequi, quod quidem in causa est, vt executoriales ipsæ, vel diminutionem patiantur, vel penitus eneruentur, idque contingere assolet, vel quando inter commissionem executorialium, & ipsam executionem transiuit longum tempus, vel quando earum executio post longissimum desideraretur, vel postquam ipsa executio cœpta fuit, per triennium conquieuit. 1

Quantum ad primum, illud elegans est notandum, quòd licèt regulariter in executione executorialium, & aliorum citatio necessaria non sit, nisi in aliquibus casibus distinctè prosequendis infrà c.5. à numero 6. tamen si à die commissionis executionis vsque ad executionem factam, seu etiam faciendam transierit longum tempus, puta, vnius anni, vel plurium annorum, debet fieri citatio, etiam iis casibus indistinctè, in quibus aliàs necessaria non erat, vel in quibus requiritur præcisè, nam alia iterum facienda est cum relatione status negotij, seu executionis. Ratio est, quia illo medio tempore potuit condemnatus, & executatus soluisse totum, vel partem, vel aliter satisfecisse, seu aliquid aliud adducere releuans ab executione, ex eius molestia, siue sit finitum officium iudicis executionem relaxantis, siue non. quia post transitum dicti anni noua debet fieri citatio, secus si lapsum esset modicum tempus. ita eleganter docet Guido Papæ *decis. 329. de iure jub num. 2. vers. & super in fine.* & ante eum docuit Bal. *cons. 35. lib. 5.* sequitur Cardinal. Tuscus *practi. conclusio. tom. 3. litera E. cons. 293. num. 3.* idem firmat Rebuf. *in tract. de sententia. exequut. artic. 7. gl. 11. limi. 2. sub n. 19. tomo 1. fol. 370.* per quos ita semel consultus respondi in quadam ardua executione, quæ in hoc Gallogræco supremo tribunali reuocata fuit, & an nullitas, eo, quòd postquam executio commissa fuit, & incepta, cessauit minister per aliquot annos, post quos illam prosecutus fuit absque noua citatione, & intimatione status processus executionis, quare meritò fuit reuocata. 2

Sed non quidem ex hac nostra eleganti doctrina, quare moderamen hoc, ac quidem diminutionem patiuntur executoriales ex quo sequitur necessariò, quòd cùm requiratur citatio, ea omissa corruit executio, à qua emissæ appellationi, vt legitimæ nisi deferat executor, vim faciet euidentem. ita Abb. *cons. 30. prædicta. lib. 1.* Rebuf. *in tract. de sententiarum executio. num. 1. & seqq. fol. 223.* Tusc. *practicar. conclus. tomo 3. litera E. concl. 484. num. 1.* idem *1. tom. litera A. cons. 4010. n. 3. & n. 21.* vltra alios plures citaui supra c. 1. hac 4. p. à n. 42. vers. quam executorialium expeditionem &c. 3

Cæterùm post triginta annos nec sententiæ, nec earum executoriales executioni mitti possunt, quia per illud temporis spatium ius exequendi (hoc est, actionem in factum, & officium iudicis quæ illis præstantur) legitimè præscribi, non est dubium. ita Innocent. *in c. fi. de exceptio.* quod Bal. *ibi* notabili dignum reputat gl. fi. *in l. fin. C. de præs. 30. vel 40. annor.* idem Bal. *in rub. de rescrip. & in l. debitori q. 3. C. de pactis.* Marant. *in Specul. aureo vlt. p. tit. de executor. sententiæ num. 54.* Bal. *de præscriptio. 4. p. 4. par. prin. quæst. 31.* Roderi. Xuarez *in repet. l. post rem in prin. nota. 1. n. 3.* vbi reputans famosum expendit ad id text. *in l. sicut C. de præscript. 30 anno.* ibi *persecutione.* iuncta ibi gl. & ibi etiam eius additionator Bal. Gregor. Lopez *in l. 5. tit. 27. p. 3.* Parlador. *l. b. 1. rerum quoti. cap. 1. §. 11. n. 12.* Anton. Gomez *in l. 63. Tauri n. 1.* Olanus *in concord. iur. litera I. n. 57.* Azeued. *in l. 6. tit. 15. lib. 4. recopi. num. 1.* & probatur *in l. 22. tit. 29. p. 3.* Gratia. *in disceptatio. foren. c. 66. num. 21. tom. 1.* pro quo allegat *l. actori Cod. de iureiuran.* Afflict. *decis. 345.* Marant. *tit. de execut. sent. numero 54.* Surdus *cons. 186. num. 3.* 4

Marescot.

Matesc ot. *lib.* 2. *reſolut.* 121. *n.* 10. Cumis. *ritu* 19. *n.* 103. *ritu* 76. *num.* 158. Marius Giurba *deciſ.* 96. *num.* 1. charus mihi Carol. de Tapia. *in compila. inr. Reg. Neapol. rubrica* 41. *ritu* 262. *num.* 5. *fol.* 226. poſt Carpan. *ad ſtatut. Mediolan. cap.* 158. *n.* 271. & alios.

5 Et ſic ſequitur, quòd appellatio ab huiuſmodi executorialium præſcriptarum executione appellationi emiſſæ non deferens, vim faciat manifeſtam, quia cùm earum ius exequendi perierit per lapſum temporis, & non vſum, executionem non merentur. *l.* 4. §. *condemnatum de re iudi.* & ea quæ in eius comprobationem latiſſimè adduximus, quòd iſthæc exceptio ſit legitima, &
6 inducat nullitatem, cùm ex inſpectione ſententiæ oriatur, tenet Ancara. *conſ.* 259. *num.* 3. & 4. Padilla *in l. vbi pactum C. de tranſactio. n.* 10. Cardi. Tuſc. *practi. concluſ. tom.* 3. *litera E. concl.* 381 *num.* 16. & quòd ſit legitima exceptio. Auenda. *de exeq. manda.* 2. *p. cap.* 30. *num.* 11. ct-
7 go ſuccedit regula, quòd exequutor excedit non admittens legitimas exceptiones, & ab earum reiectione appellationi deferendum, latè infrà hac 4. p.c. ſeptimo per totum. imò dicunt ipſi Doctores expreſsè, vt neceſ-
8 ſarium non ſit opponere, ſed iudex ex officio facere teneatur, quia conſtat ex inſpectione ſententiæ, & quòd impediat executionem, tenet vltra relatos Gondizal. de Paz *in praxi* 4. *p. tom.* 1. *cap.* 3. *num.* 11. Caſtellus *in l.* 63. *Tauri, verbo, diez annos.* & ibi Palacius Rub. *numero* 16.

9 Quod noſtro Hiſpano iure non ita indiſtinctè procedit, ſiquidem *l.* 36. *Tauri*, quæ eſt *l.* 6. *tit.* 15. *lib.* 4. *recopi.* diſpoſitum ſtat, vt ius exequendi ex obligatione perſonali decem annis præſcribatur, ac pariter ius exe-
10 cutiuum, quod prouenit à re iudicata ſuper actione perſonali, ſimul iunctum, cùm ipſa præſcribatur viginti annorum ſpatio, Caſtellus *in d. l.* 63. *Tauri.* ita tradidere Roderi. Xuarez *in declar. l. Regni limi.* 6. *in prin.* Palacius Rubeus *in l.* 63. vbi Anton. Gomezius. Couar. *in regul. poſſeſſor.* 2. *p* §. 11. *n.* 2. Gregor. Lopez *in l.* 22. *tit.* 29. *p.* 3. *in gl. verbo* 30. *annos.* Auilles *in c. præto. cap* 10. Auenda. *de exequen. manda.* 2. *p. cap.* 30 *num.* 11. Didac. Perez *in l.* 4. *tit.* 8. *lib.* 3. *ordina. gl.* 1. *verſ. dubitatur præterea. fol.* 677. Ioan. Gutier. *in repeti. l. nemo poteſt ex num.* 480. Paz *in praxi* 4. *p. to.* 1. *c.* 3. *à n.* 11. *& ſeqq.* Amador. Rodri. *in tract. de executione cap.* 6. *num.* 59. Curia Philippica 2. *p.* §. 1. *num.* 75. qui omnes dictæ l. 63. materiam latiſſimè exornant, vltra quos & copiosè Parla. *lib.* 1. *rerum quotid. li.* 1. *cap.* 1. § 11. *cum ſeqq.* quem vide ad hunc articulum particularem §. 14. *num.* 10. Didac. Perez *in d. l.* 4 *gl.* 1. *verſ. dubitatur præterea* Did. *in l.* 3. *tit.* 13. *lib.* 4. *ordin. gl.* 1. Couar. *ſuprà regul. poſſeſſor.* 2. *p.* §. 11. *per totum cum ſeqq.* Azeued. *in l.* 6. *tit.* 15. *lib.* 4. *recopi. ex n.* 1 *cum ſeqq.* quam quidem pluribus ampliationibus, & limitationibus elegantibus & practicalibus valdè exornant.

11 Illud non omittens, quòd licèt ius exequendi ex inſtrumento guarentigiato competens per decennium præſcribatur, minimè impediatur, vt eiuſdem inſtrumenti virtute agi poſſit via ordinaria intra alios decem annos pro in illo contentis, & quòd inſtrumentum producatur ad debiti probationem, ita ex Baldi eleganti doctrina *in l. planè ff. quod cum falſo tutore.* explicant Roderic. Xuarez *in declarator. legis Regni limi.* 6. *num.* 3. dicens notabilem eſſe determinationem, tenent Ciſuentes, Caſtellus & Anto. Gomez *in d. l.* 63. *Tauri.* Couar. *vbi proximè n.* 4. Didacus Perez, Paz, & Curia Philippica *locis proximè citatis.* idem etiam tenet doctiſſimus Carolus de Tapia *in compila. inr. Reg. Neapolit. lib.* 3. *de inſtrum. liquida. ritu* 167. incipit, *nota quod fol.* 242. *verbo nota quod.*

12 At verò reſpectu iuris exequendi ex actione reali deſcendentis, nihil alterauit d. l. 63. diſpoſitio, cùm loquatur dumtaxat in iure exequendi ex actione perſonali competente, ſitque lex corrigens, proinde nec amplianda, nec trahenda eſt ad caſus non expreſſos, & ſic ius exequendi ex actione reali remanet intactum, & ſub iuris communis diſpoſitione, vt non minus triginta annis amittatur, & eneruetur, quod alios referens aduertit, & benè, Duennas *in regul. 6. limi.* 1. & Auenda. *in c. præto. 2. p. cap.* 30. *n.* 12. Parlador. *lib.* 1. *rerum quoti. cap.* 1. §. 13. *ſub n.* 9. *& per d. l.* 63. alios allegans dicit Valdes *in additio. ad Roderi. Xuar. ad l poſt rem, nota.* 1. *n.* 3.

Similiter etiam ius commune (quod iure canonico 13
attendimus. non regium) alteratum videtur, & illud 30. annorum ſpatium, ad minus redactum, ſiquidem Rota Romana in vna Barchinonen. canonicatus coram Guiuiardino 7. Iunij anno 1567. vt teſtatur Lancelo. *de attentatis* 2. *p. cap.* 4. *in præfatione num.* 283. reſoluit, cùm dubitaretur, an vires executorialium eſſent extinctæ ex eo, quòd qui eas obtinuerat, ſiluit per 18. annos, nec fuit excquutus; Domini tenuerunt, non eſſe extinctas, & ea ratione, ita fuiſſe determinatum, (dicit Lancelo.) quia licèt conſtabat de tempore legitimo ad inducendam obliuionem ex parte tacentis; ad inducendam ex- 14
tinctionem tamen non conſtabat de alio requiſito, ſcilicet de malo iure eius, quia ſi de eo conſtaret, vtique extinctas eſſe executoriales, declararent. & idem apparet tenuiſſe eandem Roram in vna Lengonenſi. 27. Nouemb. anno 1592. inferiùs allegandà, *verſ. & in terminis à num.* 25. in qua cùm opponeretur executorialibus de ſilentio plurium annorum, reſponſum fuit; non obſtare; quia non conſtabat ſimul de euidenti iuris defectu tacentis.

Illam quidem deciſionem Barchino. trahit ipſe Lan- 15
celo. in comprobationem illius mirabilis doctrinæ, quæ habet, quòd licèt de iure canonico non pereat inſtantia, imò ſit perpetua, *c. penult.* & ibi Canoniſta. *de iudiciis.* & ibi Marian. Soci. *ſub num.* 13. *verſ. vlteriùs quæro. & ſub n.* 14. *inter tract. diuerſorum de iudiciis* 3. *tom.* 1. *p. fol.* 97. Iſſ. *in l.* 11. *properandum n.* 27. *C. de iudiciis.* Caſſiado. *deciſ.* 5. *erat in vna. num.* 4. *vt lite penden.* Marant *in Specul.* 5. *p. verbo, & omnia fiunt durante inſtantia limi.* 1. *num.* 14. *fol.* 240. Vantius *de nulli. ex defectu iuriſd. & inde.* &c. *num.* 126. Gambar. *de authoritate legati lib* 3. *num.* 469. *tomo* 13. *p.* 2. *fol.* 172. Hierony. Zanch. *tract. de differ. inter ius ciui. & cano. differ.* 30. *n.* 43. *tom.* 1. *fol.* 201. Mandoſ. *tract. de anna. cal. n.* 133. *tom.* 17. *fol.* 214. Aſini. *in praxi in prin. cap.* 3. *n.* 22. Anto. de Butrio *in d. c. penult. de iudic. ſub num.* 9. Rota *deciſ.* 10. *aliàs* 411. *ſi lite penden. n.* 5. *vt lite pen.* & an nouiori diſpoſitione Concilij Trid. *ſeſſ.* 24. *de reformatio. c.* 20. hoc ius antiquatum ſit, ad ſi. huius cap. apparebit à num. 65. & ſuperiùs.

Tamen vnus modus, quo lis extinguitur, ſeu inſtan- 16
tia, perit eo iure; nempe: quando à proſecutione eius fuit ceſſatum per longum tempus, ſcilicet 10. annos, concurrente cum eiſdem, non bono penitus iure negligentis, de quo conſtat. quia tunc præſumitur lis habita pro derelicto. ita aduertit Caſſiador. *deciſ.* 5. *vt lite pendente*, in qua deciſione licèt ſuffecerunt 8. anni dumtaxat, & videatur ſimpliciter relata, & retenta à Menochio *in tract. de arbitr. iudi. lib.* 2. *cent.* 3. *caſu* 202. *n.* 14. tamen poſtmodum pluries eam declarauit Rota requiri ſaltim decem annos cum qualitate defectus iuris negligentis, Puteus *deciſ.* 14. *vt lis cenſeatur derelicta, ſub rubr. vt lite pendente. & deciſ. ſi. lib.* 2. & idem Puteus *deciſ.* 245. *lib.* 2. Simonetta *deciſ.* 35. *an lis, ſub rub. vt lite pendente.* Puteus *deciſ.* 7. *eodem tit.* Peregri. *deciſ.* 95. *aliàs* 109. incipit, *dubitaui*, & pluries ita determinaſſe Rotam, affirmat Lancelo. Robert. *de attenta.* 2. *p. capite* 4. *in præfatione à numero* 275. quod ego libentiſſi- 17
mè verum intelligerem in beneficialibus cauſis, non in aliis, tum quia omnes prædictæ deciſiones loquuntur in beneficialibus, & cùm ſit iuris correctio, eius terminos egredi non debemus (vt paulo antè notaui) tum quia ius beneficiorum non eſt perpetuum, ſed temporale ad vitam, & ſic iure cenſetur, derelinqui litem calumnioſam, & iniuſtam

per

per tot temporis silentium, post quod vita vix, aut parum potest, beneficio potiri. tum etiam quia dato defectu iuris, non est honestum, vt beneficium tanto sit tempore litigiosum, quod in his terminis considerauit
18 Rota in vna Compostellana canonicatus, vt testatur Pureus. *decis.* 245. *lib.* 2. *num.* 5. quod sic debet intelligi, vt etiam verificetur, quod dicunt Gomez. *de trienna. poss. q.* 98. *ad fin. & q.* 56. & Zerol. *in praxi Episcopa.* 1. *p. verbo, instantia, vers.* 6. quòd in Curia Romana lis, seu
19 instantia nunquam extinguitur, nisi per sententiam, vt procedant in omnibus causis, præter beneficiales tantùm, iuxta *d. decis. Rotæ.* ex quo comprobari videtur, quod dicit Lancelot. *vbi suprà*, executoriales extingui per non
20 vsum earum, & cessationem per minus tempus 30. annorum.

Hac ego difficultate aliquando summopere pressus,
21 valdè in vincenda meditans insudaui. quare non recedas à iuris communis regula dictante, ius exequendi ex re iudicata, eius executorialibus, aut alia re, non nisi 30. annorum silentio submoueri: ad quod moueor primò ex ea decis. Rotæ superius adducta, *vers. similiter etiam, à num* 13. qua declaratum fuit, silentium longi temporis, etiam 18. annorum non sufficere, ad eneruandum vires executorialium, & nimirum cum 30. sit præcisè necessarium. Nec obstat quod dicit Lancelot. *in cap.* 4 *in præfatione d. num.* 283. 2. *part.* id fuisse ita determinatum, quia non approbabat de euidenti, & ca-
22 lumnioso defectu iuris, quasi secus foret, si appareret. quia hæc ratio non solùm falsa, verùm & falsissima est: siquidem impossibile sit, vt executorialibus, aut sententiis transactis in rem iudicatam possimus adaptare illam doctrinam, quòd silentium longi temporis decennij puta, cum suo altero adminiculo, nempe defectu boni iuris, extinguat litem cœptam, nam licèt in silentio executorialium possit concurrere temporis necessarij longinquitas; tamen non potest concurrere illa alia qualitas, & præcisum requisitum, scilicet euidens ca-
23 lumniosa iniustitia, & defectus iuris, quoniam licèt possunt dari in lite à principio, dum pendent, cœpta: tamen cessat, & excluditur postquam aliquis obtinuit pro se sententiam, aut sententias translatas in rem iudicatam, aut tres conformes, aut per consequens executoriales. quia eis extantibus omnis cessat calumniosa præsumptio, imò pro eis præsumitur, ritè & rectè latas, & expe-
24 ditas. ita per Sarnerium *in regul. de subro. col. quæst.* 1. *n.* 3. Ruin. *cons.* 79. *n.* 3 *lib.* 5. Æguid. *decis.* 89. *ad Bal. cons.* 492. *n.* 2. *lib.* 3. Socinum *consil.* 158. *num* 9. *lib.* 2. ergo silentium per longum tempus hac præcisa qualitate deficiente, non potest operari eneruationem, & extinctionem in executorialibus, sicut in lite.

Et in terminis ita respondet Rota in vna Legionen.
25 præstimoniorum 27. Nouemb. anno 1592. coram Pamphilio, quam in alio proposito ad literam refert Nicolaus Garcia *in tractatu de benef.* 6. *p. cap.* 4. *n.* 42. *tom.* 1. vbi ad extinguendam litem, & eneruandas vires executorialium, inter alias hæc difficultas post medium fuit opposita, quòd obtinens executoriales tacuit per triginta annos. Cui satisfit ibi dupliciter, primò, quòd nondum erant lapsi dicti triginta anni, quasi dixerit, quòd præcisè requiritur lapsus triginta annorum, vt ius exequendi, & executorialis extinguatur, quod conuenit
26 iuri communi superiùs relato. Secundum responsum fuit, quòd licèt ad inducendam litem derelictam per silentium, & taciturnitatem temporis debet concurrere ius calumniosum tacentis, ex Achille *decis.* 185. quod in executorialibus est impossibile dare, sed potiùs iusti iuris præsumptio; euenit per taciturnitatem alterius temporis, quòd non ascendat ad triginta annos completos, minimè extingui ius exequendi, vt in prima responsione supponebatur.
27 Nec enim est bonum argumentum, silentium perimit instantiam litis, ergo debet perimere ius exequendi ex eo deductum. nec sequitur, decennij taciturnitas perimit instantiam in lite pendente, ergo debet perimere executoriales. quoniam videmus triennio perire litem iure ciuili. *l. properandum. C. de iudiciis*, vbi Doctores *in c. penult. eodem tit.* & tamen non triennio, nec longo tempore, sed longissimo 30. annorum ius exequendi eneruatur ex superiùs adductis maximè Doctores su- 28
prà citati omnes *in vers. tamen vnus est modus, n.* 16. dicunt, quòd per longi temporis silentium, & defectum iuris perimit instantia litis. sed in iure exequendi, & executorialibus non datur instantia regulariter (vt inferiùs apparebit) ergo huiusmodi silentium illas eneruare non potest. quia quod non est, rumpi non queit; & priuatio præsupponit habitum; qualitasque non potest esse sine subiecto, ex vulgatis iuris regulis. & in casu, 29
quo detur instantia, tunc incipit currere à tempore litis 30
contestationis, non antea, text. *in d. l. properandum C. de iudiciis*. vbi Doctores, *& in c. penult. eodem tit.* sed non anteaquam in iudicium cœpta sit executio, secundùm terminos infrà in 3 opinione adductos, quod in d. decis. cessabat.

Et sic sequitur, quòd nihil innouatum est in iure canonico, sed semper 30. annorum spatium sit necessa- 31
rium ad præscribendum ius exequendi. Et hinc est quod dicit alias Rota apud Seraphinum *decis.* 138. *n.* 6. *tomo* 1. quòd executoriales valde antiquæ non mittuntur executioni, sed absolutè illis negatur, maximè si fiat obtentæ per audientiam contradictarum. vt scilicèt quando excedunt dictos 30. annos, vt aliter fiat, quando simpliciter sint antiquæ executoriales; puta: quando nondum compleuere dictos 30. annos, tunc non mittuntur executioni, quando exhibentur, & præsentantur 32
solæ executoriales nudæ, & sine processu, & sententiis, à quibus emanarunt. ita Anto. August. *in Epitome de executorialibus num.* 13. secus autem quando exhibentur executoriales cum processu, & sententiis simul; quia tunc nullatenus illis executio denegatur, ita determinauit Rota in dicta decis. Longionem. de anno 1592. 27. Nouemb. *in fine*, quam ad literam aliud agens refert Nicolaus Garcia *de benefic.* 6 *p. cap.* 4. *numero* 42. qua quidem decis. refert ita de anno 1567. in vna Tudertina bonorum fuisse resolutum per Rotam coram D. de Rubeis, quod quidem & iuri consonum est.

Circa vltimum autem, quando executorialium executio cœpta est in eaque per triennium à prosequutio- 33
ne fuerit cessatum, an eius instantia perisse dicatur, ita vt de cætero in eadem prosequi nequeat: ingens quidem stat difficultas. siquidem à Doctoribus in varias itum est sententias, & opiniones. in quo quidem tres inuenio (prout videbis) componendas. primam, quæ habet absolutè, quòd ius exequendi promiscue, tam ex sententiis, & executorialibus. quàm ex instrumento 34
guarentigiato, habeat instantiam, & per triennium perituram, tenent Bal. *in l.* 1. *nota* 3. *num* 3. *ver. & hoc facit in fi. C. de iure patro propt. calum.* vbi Paul. de Castro *sub num.* 5 *& 6. & in l.* 2. *§. obseruari C. eodem tit.* Alexan. *in l. properandum C. de iudi. sub n.* 3. *& 4.* Ifl. *sub n.* 8. Alexand. *cons.* 50. *visis actis. num.* 7. *& 8. lib.* 2. Socin. *consil.* 95. *num.* 2. *libro.* 1. Marant. *in Specul. 5. p. prin. num.* 4. *& 8. fol. mihi* 264 & in hanc videtur se sententiam licèt breuiter, inclinare Benedi. de Barti. *in tit. guarenti. 2. p. q.* 5. *tomo* 6. *diuer. p.* 2. *fol.* 345 & vt communem defendit eam 35
Ifl. Cumia. *super vitibus Sicil. c.* 4. *n.* 19. *cum seqq. vers. quæro circa hoc*, hæc quatenus absoluta est, & sine distinctione, minimè est sequenda.

Secunda opinia est huic contraria, quæ absolutè ha- 36
bet: in executoriis ex instrumento guarentigiato non dari instantiam, & sic nec perire triennio, hanc tenet Bart. *in l. Iutibus* 19. *sub num.* 7. *C. de agri. & censib. lib.* 11. quem referens sequitur Bal. sibi inconstans *in l. tale pactum* 41. *§. qui prouocauit sub n.* 11. *quæst.* 10. *ff. de pactis.* Angel. Areti. *in l. ab executore num.* 11. *ff. de appellat. &*

relat. hanc vt veram sequitur Antonius de Cana *in tract. de executione instrumen. quæst. 37. sub num. 71. versus fin. tom. 5. fol. 44.* Franciscus Areti. *in c. penul. in fin. de iudic.* dicens, quòd cùm in iudicio executiuo non expecteretur
37 sententia diffinitiua, quod est pars essentialis, nimirum vt in eo non detur instantia, eandem sequitur, idem dicens Bal. *in l. consentaneum. 8. sub num. 49. vers. vltra quæro C. quomodo & quando iud.* alios plures citat Asin.
38 *in prax. iudicia. in princ. c. 3. sub n. 37.* sequitur Curt. Senior *in l. 1. n. 23. & seqq. C. de iureiur. propter calumn.* & hanc vt veriorem in iudicio executiuo sequitur Sigismund. Escacia *tract. de appellat. quæst. 15. sub n. 248.* quæ quidem in se vera est, & indistinctè tenenda omnino, respectu executionis & instrumento, vel statuto, ita vt prima opinio respectu huius partis non admittatur, nec locum habeat.

39 Tertia est opinio distinguentium inter iudicium executiuum intentatum ex actione in factum ex iudicato, ex executorialibus proueniente. & inter intentatum iudicis officium mercenarium, vt primo casu procedat prima opinio attribuens perituram instantiam iudicio executiuo, quatenus loquitur respectu executionis ex executorialibus, & re iudicata. Secundo autem casu
40 quando per officium iudicis mercenarium petitur, procedat opinio secunda contraria negatiua, vt pariter locum habeat in huiusmodi executione ex executorialibus, ac instrumento guarentigiato, hanc deducunt ex Bal. *in l. 1. §. is videtur. versus finem. ff. si quis ius dic. non obtemper.* Curtius Senior *in d. lib. 1. sub numero 13. & 16.* Anton. de Cana. *in d. tract. de executio. d. q. 33. sub numero 71.* Afflict. *decis. 346.* vbi ita determinasse senatum testatur Asin. *in pract. iudi. in prin. cap. 3. sub num. 46. & 48.* cum quo & Afflic. Francisco Curtio, Beroio, & aliis citatis ab Asinio, idem tenet Lancelot. *tract. de attentat. 3. p. cap. 23. à num. 115.* Sigismund. Escacia *de appellat. d. quæst. 15. sub num. 249.* sequitur Cardinal. Tuscus post Afflict. *3. tom. practicar. conclus.*
41 *concl. 473. litera E. n. 7.* Qui omnes ea moti sunt ratione, quia quando agitur actione in factum ex executorialibus, libellus offerri debet, & lis contestari præcisè, ac de-
42 nique ordo iudicialis omnino requiritur, *l. miles §. iudicatum. ff. de re iudicata.* secus autem quando executio petitur iudicis officio, quia tunc celerrimum desiderat iudicium & acceleratum effectum, *l. à diuo Pio. §. si super rebus. ff. de re iud. l. item veniunt §. idem rectè. ff. de petitione hær.* & quod vltra præfatos Doctores hoc in particulari probant Cyn. *in l. ab executio. 5. sub n. 2.* ibi, si eligitur actio iudicati.) *C. quorum appellat non recip. fol. 474.* Afflictus *decis. 346. sub n. 9. &* 10. Vestrius *in prax. l. 8. c. vlt. sub n. 2.* sequutus Speculatorem, Mandos. *in tract. de commissione in commis. 23. executoria. in verbo, in rem transiuit iudicatam fol. 126.* idem tenent Bart. & Alex. *in l. intra dies. ff. de re iud.* Angel de Peru. *in l. 2. ff. de iureiur.* sequentes Speculatorem *in tit. de executione sentent. §. qualiter. in prin.* Angel. *in l. 4. §. si ex conuentione ff. de re iudic.* plures antiquos pro hac distinctione, quam magis communem dicit, & sequitur Ceuall. *in commun. contra commu. quæst. 631. tomo 1.* Gratian. *in discepta. foren. cap. 66. num. 21. tom 1.* latè Marta *de iurisd. 1.*
43 *part. cap. 51. à num. 21. cum seqq.* qui vltra dictos optimè quidem probat: ex actione iudicati agi via ordinaria, estque iudicium eius ordinariè peragendum, vbi iuribus, & rationibus validissimis affirmat. optimè etiam hoc idem probat, multa iura ad id expendens Padilla de Menses *in l. 1. à num. 21. C. de iur. & facti ignor.* plurimi Doctores pro hac distinctione accumulant, de magis communi testantes.

Et quod multò melius, & commodius sit petere exe-
44 cutionem executorialium officio iudicis, quia in eo non requiritur libellus, litis contestatio, nec figura, nec ordo iudicij requiritur, sed executiuè celeriter procedatur quàm actione in factum ex iudicato, in qua necessariò ea omissa requiruntur, admonent vltra dictos Andreas de Isernia, quem referunt, & sequitur Mandos. & *vbi proximè*, & Gratianus *in annota. ad Vestrium in praxi lib. 8. c. vlt. n. 24.* Et hæc opinio & probabilior est de iure, magisque communiter recepta, quidquid æquitate motus dixerit ex aliis, quos allegat, Rodericus Xuarez *in repetitione l. post rem iudica. ff. de re iudi. nota. 2. à n. 9. & supra*, sequitur Greg. Lopez *in l. 1. tit. 27. p. 3. glos. 5.* affirmantes, vt nulla sit differentia inter actionem in factum, & officium iudicis, contra quos pariter resoluit Ceuallos *vbi proximè*, qui licèt ponat quæstionem in libello tantùm, tamen omnes Doctores pro vtraque parte ab eo citati, loquuntur etiam in litis contestatione, & ordine iudiciali, quibus supradictos adde.

Illud tamen, vt verum, est notandum: quòd in vtroque 45
casu siue executio è re iudicata, & executorialibus postuletur, appellationi emissæ ab ea deferendum non est, vt in terminis dicunt Anto. de Canar. *in tractatu. de exequutione instru. q. 46. n. 84. fol. 44.* quem sequitur Escacia *de appella. q. 17. limi. 10. sub n. 15.* Guido Papæ *q. 573.* Rota *decis. 100. n. 13. p. 1. diuersorum*, plurimos citat Roland à Valle *cons. 42. n. 5. vol. 1.* Gratian. *in discepta. foren. c. 333. n. 1. tom. 2.* & sic infertur, vt cùm detur litis contestatio, instantia, quæ incipit à litis contestatione; debeat per silentium triennij perire. *l. properandum. C. de iudiciis*, & quos adducit Asin. *in prin. cap. 3. sub num. 37.*

Et sic concludo in hoc tam difficili articulo, primò vt in executione ex instrumento non detur instantia, & sic nec pereant eius acta, secundùm Doctores secundæ opinionis. 2. vt in executione per officium iudicis implorata ex executorialibus, & sententiis in rem iudicatam transactis, pariter nec detur instantia, simpliciter & absolutè hoc intelligendo, & admittendo, prout admittunt omnes Doctores in tertia opinione, neque adhibitis adminiculis, per Afflict. *d. decis. 346. sub n 12.* Secundò, quòd in executione petita virtute executorialium per actionem in factum ex iudicato; datur instantia peritura per triennij silentium, secundùm Doctores in tertia opinione citatos, & adductos etiam & in priori, quatenus loquuntur de executorialibus, vt ita secundùm hoc membrum intellecti, vera sit eorum opinio, quatenus verò absolutè, genericè & indistinctè loquuntur, & hos omnes articulos, & membra comprehendunt vna determinatione; reprobanda est & non sequenda.

Vnum tamen libenter aduertam, quòd, articulus, 46
quo diximus, in executorialium executione dari perituram instantiam; procedat de iure ciuili; non tamen de iure canonico, cùm eo iure esse perpetuam superiùs dixi. nec etiam ille alter modus nouiter à Rota introductus finiendi instantiam, & litem extinguendi in beneficialibus causis, de quo à num. 16. latè sursum non habet locum in executorialibus ex ratione ibi adducta, à num. 21. quia licèt adsit silentium longi temporis in eis, non potest adesse defectus iuris euidens; quem ibi videas. an autem Concilium Trident. aliquid innouauit contra ius canonicum & appposuit terminum instantiæ, ita vt post illum illa pereat, inferiùs ad finem apparebit.

Circa autem illud membrum, quo diximus in tertia 47
opinione, dari in executorialibus perituram instantiam per silentium triennij, videturoriri difficultas, & non parua, ex ea alia & elegantissima conclusione, quam aliàs firmant Doctores, scilicet cœpta executione per contestationem perpetuari ius exequendi in alios 40. annos, si per id tempus à progressu fuerit cessatum, quod videtur concurrere cum præfata opinione, quia si post litem contestatam incipit perire instantia litis, quomodo perpetuatur, & si perpetuatur, quomodo perit instantia, quam quidem difficultatem facilè subuertes, si consideres, præmittendo:

Quòd

48 Quòd quando lis cœpta est per citationem, & executoris missionem, præscriptio cœpta interrumpitur, non tamen perpetuatur actio. quapropter ex integro præscriptio debet incipere,& perfici tempus appositum præscriptioni actionis,de qua agitur,& vt in vnum plu-
49 res taceam Balb.*de præscriptio.3.p.6.p. prin.* §.4. *n.* 10. si autem lis cœpta iam sit per litis contestationem, non solùm interrumpitur præscriptio, sed perpetuatur actio in 40.annos, etiamsi decem tantùm, vel minùs aliàs ad eius præscriptionem sufficerent.*l.fi.C.de præsc.*30.*vel* 40. *annor.*tradit latè & eleganter Xuarez *in repet.l.post rem. §.considera.vlt.à n.*4. Dueñas *in regul.6.* Parlador.*rerum quoti.lib.*1.*c.*1.§.14.

50 Quo breuiter suppositio dicit Valdes *in additio ad Roder.Xuarez in l.post rem.§.considera vlt.nota.*2.*ad n.*3. *litera C.* quod si ius exequendi ex actione personali, & ex sententia super ea(quod durat decem annis secundùm *l.*63. *Tauri*, *& nos suprà*) interrumpitur per litis contestationem, aut petita executione, tunc perpetuatur ius exequendi in alios quadraginta annos,allegat Auiles *in cap.*10.*præto num.*63. Auenda.*in* 2.*p.cap.*30.*n.*14. *de exequen.man.* Didacus Perez *in l.*39 *tit.*13.*l.*3.*ordinamen.* hoc magis clarius, & iuri conformius explicuit Parlador.*lib.*1.*rerum quoti. cap.*1.§.13. *n.*10. per Rodericum Xuarez *in repet.l.post rem.d §.considera.vlt.nota.*2. *num.*4.loquendo in iure exequendi decennali *ex d.l.*63.
51 *Tauri*, vt si hoc ius exequendi fuerit in iudicium deductum per citationem, vel executoris missionem in alios decem annos; si verò per litis contestationem, in quadraginta perpetuari.

His conuenit, quod eleganter dicit Achil de Grass. *in decis.vnica de execut. sentent.* sequutus à Rota Romana in vna Lengiouen.præstimo.27. Nouemb.anno 1592.
52 *ad fin.* quam ad literam in aliud propositum, adducit Nicol.Garcia *de benef.*6.*p.cap.*4.*n.*42. qua decis. mentio fit, ita pariter declarasse Rotam in alia Tudertina bonorum coram D.de Rubeis, quòd licèt alias iure canonico executoriales præscribantur triginta annorum spatio;non procedere,quando earum fuit cœpta,vel petita executio,quia tunc per triginta annos non præscribuntur,vt intelligantur secundùm nostros terminos, vt vel interrumpatur præscriptio,vel perpetuetur ius exequendi in alios 40.annos.

53 Illud autem,quod dicunt præcitati Doctores, Valdes scilicet, & Parlador. quòd ius exequendi cœptum per citationem, aut executoris missionem interrumpatur præscriptio ipsius iuris,& faciat,vt de nouo ex tunc incipiat; verissimum est. at quòd per contestationem ius exequendi perpetuetur,declara; vt non intelligatur per
54 veram contestationem, quoniam ipsa non habet locum in via executiua,maximè ex instrumento,prout loquuntur Doctores ipsi ex his, quæ dicta sunt in secunda opinione, suprà adducta, iuncta tertia opinione, à ratione cessante. Et sic necessarium est, intelligendum in facta contestatione, & in eo actu, qui pro loco contestationis habetur. nam certum est, quòd causæ, quæ carent litis contestatione,ille actus qui aliàs sequitur post contestationem in causis, quæ illam requirunt,aut à die oppositionis, & contradictionis rei super negotio, & quando incipit tractari de meritis causæ, habet vim li-
55 tis contestationis, probant Cyn.*in l. properandum n.*5. Bart.*in §.& siquidem.n.*1.Bald.*num.*1.*vers.nota hic quòd tempus.* Salicet.*n.*1. Alexand. *num.*2. *vers.in causis C.de iudiciis.* Maria Socin.*in c.venerabilis. art.*8. *sub num.*24. *versus fin.de re iud. inter tract. Doctor. diuer. tom.*3.*p.*1. *fol.*98.Curt.Senior *in l.*1.*sub n.*14. *C.de iureiur.per calu. inter tract.diuer. tom.*3.*p.*2. *fol.*131. & ex Bart. Paul. de Cast.Iss.& Marant. refert Escacia *in l.*1. *causar. ciuilium c.vlt.n.*12.*& de appella.q.*15.*n.*245.Bald.*in l.edita* 1.*re-*
56 *pet.n.*48. *C.de edendo.* Et loquendo in executiuis, etiam plurimos refert vltra citatos, & sequitur Maranta *de ordi.iudic.*5.*p.prin.in prin.num* 4 & sic dicendum venit,

Salgado de protect.Reg.

vt ad perpetuandum ius exequendi, debeat præcedere actus, qui loco contestationis in iure habetur. maximè quoniam per quasi contestationem, & per actum, qui 57
loco contestationis habetur, actionem perpetuari in quadraginta annos, non est dubium, probat text *in l. nam & postea.§.si is qui temporalem.ff.de iureiur.* text. *in l.*2.*C.vbi in rem actio*, latè post alios Baldus *in tract. de præscrip.*4.*p.*6.*part.prin.n.*2.*in fi.& n.*3.& sic debeant intelligi,& declarari præfati DD.quæ omnia,quia quotidiana sunt & necessaria,nota.

Hoc supposito, & dato, quòd in executiuis perpetuetur ius exequendi in 40. annos, si forsan per tot id iudicium finem non accipiat; videtur iustificata difficultas num.47.superiùs proposita in eo casu, quo dixi- 58
mus, viam executiuam habere perituram instantiam, per silentium triennij, quoniam si damus extinctionem instantiæ,cur perpetuationem executionis permittimus? Cui facilè respondetur, quòd vtrumque potest adesse, & simul stare, quoniam perempta instantia per lapsum triennij non periit causa nec ius partis,imò eius virtute potest de nouo actor causam incipere,& nouam instantiam fabricare. *l.properandum* §.*fin.*& ibi glos. *in vers.vigorem.*& communiter Doctores,*C. de iud.cits.* & Bart.*in l.petenda C.de tempor.in integr. resti.* Marant. *de ord.iudi.*5.*p prin.in prin.n.*47. *fol.*273. *in fi.* quoniam li- 59
cèt tunc pereant acta iudicij, non autem acta causæ, seu litis,ita Abb.*in c. venerabilis. col.*6 *vers. quæro quæ acta, de iudiciis*,acta autem iudicij illa dicuntur, quæ tendunt ad litis ordinationem, prout libellus, litis contestatio, terminus probatorius, satisdationes, conclusiones, & 60
alij similes actus. acta verò causæ dicuntur ea, quæ tendunt ad decisionem, prout sunt depositiones testium, instrumenta, confessiones, & alia similia acta probatoria, vt declarat. glos. *in clem.sæpe, in verbo, defensiones,* 61
de verbor.signi. Marant. *vbi proximè num.*55. & sic acta omnia pertinentia ad litis ordinationem pereunt cum instantia, acta verò probatoria non pereunt. Spec.*in tit. de iud delega. §. recta.vers.sed nunquid omnia.* & Bal. *in l.cum antea,circa fin. C.de arbi.* Bart. plenè *in l. cum lite* 62
*mortua.ff.iudi.solu.*latè Alexand.*in l.is apud quem col.ante penul & penul.C.de eden.*& Abb.*in c.causam quæ de testi. & vbi proximè.*Maran.*d.n.*55.*fol.*277. vbi facit conclusionem ex dictis, quòd quando instantia incipitur de nouo possunt in vim probationis,reproduci attentatio- 63
nes, & probationes receptæ in prima instantia perempta, & faciunt plenam fidem ex suprà citatis Doctoribus, & Alexand. *in cons.*61 *col.*3. *in fin.in* 2. *vol.* Solùm 64
ergo requiritur,quòd lis de nouo ordinetur,incipiendo à libelli correctione, & ad alios actus secundùm naturam iudicij,& sic in executiuis,casu quo perit instantia; potest iterum de nouo actio in factum ex iudicato intentari,de triennio in triennium, vsque ad quadraginta annos, quia ea per triennium non peribit, sed acta ordinatoria dumtaxat;quare sequitur vt vtrumque, & instantia perempta, & perpetuatio possit simul concurrere,& stare.

Ex his infertur vltimo loco ad intelligentiam sacri 65
Concil. Trid.6.*sess.* 24. *de reformatione c.*20. quo in prima instantia per lapsum biennij datur libera facultas partibus, vt possint adire superiorem competentem, quando per dictum biennium inferior neglexit causam decidere, & terminare, ex quo Triden.loco plures aduocati quotidie intendunt, ius canonicum (quo non peribat instantia) esse antiquatum per dictum cap.20. & instantiam finiti biennio. Sed falluntur, quia Concilium tantùm imponit illum terminum inferiori ad 66
causam finiendam, non tamen irritat acta processus, vt bene aduertit Zerola *in praxi Epis.*1.*part. verbo instantia. §.*4. imò potiùs per eadem̃et acta, in suo statu permanentia, superior aditus terminare debet, vt *in d. cap.*20. probatur, *ibi*, alioquin post id spatium liberum sit partibus, vel alteri illarum,superiores, aliàs

tamen competentes, adire, qui causam in eodem statu, quo fuerit, assumat, & quamprimùm terminari, curent, &c.) quo si instantia periret, simul & omnia acta iudicij, ordinatoria, citationes, libelli, termini, conclusiones, & similia, (vt dictum est,) quibus aut eorum singulis deficientibus, superior terminare non poterat, quia deficit substantia, & sic eo decreto solùm punitur negligentia inferioris, & in eius pœnam hæc datur facultas recursus, & priuilegium partibus.

CAPVT III.

Executorum differentia quotuplex, & de singulorum lata demonstratione; & quando ab eis emissæ appellationi denegata delatio vim detegat. vbi quid sit excessus, quotuplex, quomodo, quandóve propo atur, aut etiam probetur, aut ab eo quoties appellari licebit.

SVMMARIVM.

Executores siue executorialium, siue gratiarum, aut meri sunt, aut mixti, n.1.

Merus executor in quibus à mixto distinguatur, & cognoscatur. n.2.

Executor merus dicitur, quoties omni liquidata materia, & præcedente causæ cognitione super exceptionibus, & liquidationibus nudi facti executio est commissa. n.3.

Exceptio, quæ omissa fuit à parte citata per iudicem super causæ cognitione adhibita in executione, non potest postea executor, cui executio committitur de ea cognoscere. n.4.

Executor mixtus dicitur, executorialium executio committitur nulla præcedente causæ cognitione super exceptionibus, & liquidationibus, quæ incidere solent in ea. n.5.

Executori commissa censetur causæ cognitio; & terminatio eorum, quæ incidunt, & admitti solent in via executiua, vbi talis cognitio non præcessit. n.6.

Executor mixtus est iudex, & habet iurisdictionem ad exequendum. n.7.

Executor mixtus cognoscit de concernentibus executionem sententiæ. n.8.

Executor mixtus potest cognoscere, & terminare omnes exceptiones, quæ opponi possunt executioni executorialium, non tamen respicientes merita causæ. n.9.

Executor datus ad reum & fructuum restitutionem, est omnino mixtus, cùm illi commissa intelligatur fructuum liquidatio. n.10.

Executor merus nullam causæ cognitionem habet, sed purum factum committitur, & ideo caret iurisdictione. n.11.

Executor vterque quas exceptiones admittere, vel reiicere teneatur, & quando ob id poterit ab eo appellari. n.12. remissiuè.

Executor siue merus siue mixtus est delegatus, & vices gerit mandantis. n.13.

Lex seu Canon debet intelligi secundùm rubricam, sub qua situatum est. n.14.

Ab executore siue mero siue mixto, appellationi emissæ non deferens, vim nullam facit. n.15. nisi modum excedendo. ibidem.

Excessui consentire non videtur, qui consentit sententiæ. ibidem.

A qualibet causa mundi licèt aliàs negetur appellatio, tamen admittitur ab excessu. n.16.

A visitatione licèt non appelletur, tamen à visitatione excedente admittenda est. n.17.

A correctione fraterna licèt negetur appellatio, tamen admittitur corrigente modum excedentis. n.18.

Ab executore neutro appellatur, nisi modum excedat. n.19. & num.20.

l. ab executione, C. quorum appellatio. non recip. intelligitur in executore, cui iurisdictio ineft. n.21.

Executor siue sit facti, siue sit iuris, admittit appellationem ab excessu. n.22.

Butri. & Ruginell. conuincuntur dicentes, à mixto executore posse appellari. n.23. cum seqq.

Executor qui mandatum exequitur, non est qui grauat, sed sententia, & iudex, qui eam tulit. n.24.

Appellatio cùm est denegata à re iudicata & iudice, debet denegari ab eius executore. n.25.

Actus non attribuitur exequenti, sed mandanti & ordinanti. n.26.

Illud quod venit in executionem actus inappellabilis, pariter inappellabile est. n.27.

Liquidatio incidens in executionem est pars ipsius, cuius substantiam & naturam non mutat. n.28.

Liquidatio in executionem incidens non inducit nouum grauamen, sed continet declarationem interpretatiuam (cessante excessu.) n.29.

A liquidationibus incidentibus in executorialium executione non appellatur. n.30. remissiuè.

Ab executione non appellatur. n.31.

Idem est appellare ab aliquo facto iudicis, quod à iudice aliquid faciente. n.32.

Ab vtroque executore negatur appellatio, nisi excessus adsit, quia aliàs fieret de via executiua ordinaria. n.33.

Ab executore mixto, cui virtualiter intelligitur commissa negotij principalis cognitio; licet appellare, & de exemplo. n.34.

Etiamsi non excedat. ibidem.

Gratianus reprobatur, dicens ab executore excedente appellari quoad deuolutiuum, non tamen suspensiuum. n.35.

Excessus est potestatis mandatæ limitum transgressio. n.36.

Excessus est nouum quoddam grauamen extra limites potestatis mandatæ per executorem illatum, & hæc descriptio magis consonat. n.37.

Executor recipit potestatem à commissione strictè, cuius limites non trãsgreditur, sed præ oculis habere debet. n.38.

Executor tenorem commissionis præ oculis habere debet. num.39.

Iudices non debent recedere à verbis rescriptorum. n.40.

Iudex delegatus non potest interpretari rescriptum, nisi quatenus eius verba patiuntur. n.41.

Commissionis verba vbi non conueniunt, nec ipsa conuenit commissio. n.42.

Plura loca sacræ Scripturæ ponderantur vetantis excessum mandati n.43.

Deuteronomij c.12. in fin.

Apocalypsis c. vltim.

Exodi c.25.

Actuum Apostolorum c.7

Paul. ad Hebræos. c.8.

Iob c.14.

Deuteronomij c.19

Paul. ad Timotheum. c.6.

Dauid Psalm.118. & Psalm.2. & 3. ad 6.

Geneseos c.24.

Diui Pauli Philippen.3.

Idem Thessaloni. 1. c.4.

Ioan. 1. c.2. c.5. & c.15.

Diui Bernardi lib. 1. de consideral. c.3.

Diui Pauli 1. Corinth. c.5.

Lucæ c.12.

Ioannis c.6 & c.4.

Diui Ambros. lib. de Paradiso. ibid. sub d. n.43.

Tenorem sententiæ, & commissionis præ oculis habere debet executor. n.44.

Tenor sententiæ est forma ipsius. n.45.

Verba sententiæ ponderanda sunt, sicut verba contractus. n.46.

Verba contractus sunt forma ipsius, quæ dat esse rei, cui aliquid nec addi, nec detrahi potest. n.47.

Promisso

Prouiſio omnis facta determinato modo ſuos terminos egredi debet.ibid.

Diſpoſitionem nullam vltrà egredi, quàm quòd tenor patitur.n.48.

Tenori diſpoſitionis ſemper inhærendum, nunquam tamen recedendum.n.49.

Plurium iurium verba recenſentur in variis diſpoſitionibus earum tenorem attendendum,mandantium.ibid.

A verbis cuiuſpibet diſpoſitionis non eſt recedendum,etiamſi natura rei aliud ſuadeat, cum verba ſint clara. n.50.

Tenor ſcripturæ attendendus in ſententia,commiſſione,reſcripto,legibus,ſtatutis,priuilegiis,teſtamentis,feudorum conceſſionibus,compromiſſis libellis,inſtrumentis.n.51.

Vbi verborum ordo,ibi myſterium eſt.n.52.

Tenor mandati via eſt & lucerna executoris.n.53.

Munera,& malignantium perſuaſio executorem diuertere,& declinare faciunt à tenore mandati.n.54.

Plura ad id ſacræ Scripturæ loca adducuntur in comprobationem.ibid.

Creaturæ omnes (dempto homine) ſui creatoris præcepta adimplent in nihil tranſgredientes.n.55.

Executor ſi executorialium fines egrediatur, deſinit eſſe iudex, & poteſtate carere tunc incipit.n.56.

Executor executorialium ad inſtar eſt iudicis habentis iuriſdictionem territorio limitatam, vt ſi illud egrediatur efficitur priuatus.n.57.

Extra territorium ius dicenti impunè non paretur. n.58.

Executoris poteſtas coarctata eſt ad limites commiſſionis, ſententiæ tenori inhærens.n.59.

Limites territorij egredi, & terminos iuriſdictionis ampliare, idem eſt.n.60.

Poteſtas ſententiæ finibus concluditur.n.61.

Executor in eo quod excedit,deſinit eſſe executor.n.62.

Executor in exceſſu caret iuriſdictione, & deſinit eſſe iudex.n.63.

Et caret poteſtate.n.64.

Executor excedens executoriales aliud ſeparatum & diuerſum ab eis facit.n.65.

Grauamen illatum vltra ſententiæ tenorem nouum eſt, & exceſſus minimè admittendus.n.66.

Nouum grauamen illatum per executorem nondum in iudicio fuit cognitum, nec grauatus ſuper illo condemnatus.n.67.

Lis eſt initianda cum eo, cui ſententia non officit.n.68.

Executor exequens nouum grauamen in ſententia non comprehenſum, dicitur excedere, quia incipit ab executione.n.69.

Exceſſus executionis dicitur caſus non deciſus in ſententia, quæ exequitur.n.70.

In exceſſu ceſſat omnis res iudicata, & omnis obligatio executiua n.71.

Executor excedit pluribus modis.n.72.nempe.

De re ad rem,& de quantitate ad quantitatem.

De perſona ad perſonam.

De tempore ad tempus.

Reiiciendo legitimas exceptiones ſententiæ licitè opponendas,aut admittendo reiiciendas.

Præpoſterando ordinem ſibi in commiſſione traditum.

Et ſemper quando caret poteſtate & iuriſdictione.n.73.

Ab exceſſu appellationi emiſſæ niſi executor deferat vim facere, decernet ſenatus aditus per viam violentiæ.n.74.

Exceſſus poteſt dici & committi tot modis, quot poteſt aliquid dici plus.n.75.

Exceſſus omnis grauamen eſt.num.76. non è conuerſo.ibidem.

Exceſſus grauamen eſt qualificatum plura ſpecialiſſima continens.n.77.

A ſimplici grauamine per executorem illato appellationi non defertur.n.78.

Ratio differentiæ inter ſimplex grauamen, & grauamen qualificatum ſcilicet, exceſſum redditur.n.79.

Executor infert ſimplex grauamen intra limites ſuæ commiſſionis,non tamen in exceſſu.n.80. ibi redditur exemplum.

Executor ſi præſtet minus,quàm in ſententia ſit comprehenſum,grauat ſimpliciter,non excedit,& quare.n.81.

Exceſſus dicitur quando aliquid additur ſententiæ quæ exequitur, non tamen quando aliquid detrahitur. n.82.

Exceſſus & defectus inter ſe contraria ſunt, & repugnantia.n.83.

Exceſſui executoris tria reperiuntur in iure deſcripta remedia.n.84.

Appellatio ſcilicet,querela, & nullitas.ibid.

Exceſſus tendunt in noxam reipublicæ ac regulariter in malam partem ſumitur.n.85.

Executor excedens tenetur parti de dolo, vel actione iniuria.n.86.& facit litem ſuam.ibi.

Excedere dicitur executor ſi aliquid dolosè vel lata culpa faciat.n.87.

Contra exceſſum executoris poteſt grauatus implorare officium iudicis ſuperioris.n.88.

Querela aduerſus executores excedentes quotidie vtuntur aduocati in ſupremis tribunalibus.ibid.

Immunis à collectis ſi deſcribatur in libro contribuentium, debet infra decem dies appellare.n.89.

Non immunis autem ab exceſſu poterit querelam ſemper ponere.ibid.

Per viam appellationis licèt poſſit quis conqueri de iniquitate executoris,tamen etiam poteſt quandocumque ſuperioris implere officium.n.90.

Ad exceſſus renocationem nullitatis remedium introductum eſt.n.91.

Ab exceſſu ſimul cum querela appellare valde vtiliſſimum eſt, ne executor exceſſum exequatur.n.92.

Ab executore excedente appellatio emiſſa vtrumque habet effectum deuolutiuum & ſuſpenſiuum, cui niſi deferat executor,vim facit.n.93.

Querela ab exceſſu non operatur effectum ſuſpenſiuũ.n.94.

Ab exceſſu executoris vtilius eſt appellare, vt euitetur actualis executio grauaminis.n.95.

Appellationis & querelæ remedio ab exceſſu executoris vti ſimul non poteſt, ad effectum recurrendi ad regem per viam violentiæ, & quare.n.96.

Deficiente appellatione (quæ coram ipſo executore neceſſariò eſt proponenda)non poteſt haberi recurſus per viam violentiæ.n.97.

Querela ſupponit ſuperiorem, coram quo proponenda eſt. num.98.

Appellatio & querela vbi ſimul competunt, qui appellationis via vtitur, debet intra decem dies interponere, ſecus in querela,quia & poſt illos poteſt proponi.n.99.

Ab exceſſu vtens appellationis remedio non auditur poſt decem dies.n.100.

Exceſſus intra quod tempus ſit proponendus diſceptatur. n.101.

Exceſſus executoris vt non ſit nullitas,ſed iniuſtitia tantum,egeatque appellatione qui teneant.n.102.

Ordo l.à Diuo Pio. §. in venditio. ff. de re iudic. an detur pro forma ſubſtantiali, ita vt eius peruerſio non egeat appellatione.103.

Ordinem aſſignatum per d. §.in venditione eſſe inductum forma, & eius commiſſionem cauſare nullitatem & exceſſum qui teneant.n.104.

Ordo executionis de quo in venditione omiſſus per iudicem ordinarium non cauſat exceſſum & nullitatem,ſed iniuſtitiam.n.105.

Ordinis peruerſio de quo in d §. in venditione facta per executorem cauſat nullitatem,& exceſſum.n.106.

Iuriſdictio ordinaria an ſit per commiſſionem executionis ſuperius nouiter delegata,aut excitata, multum intereſt, quoad exceſſum.n.107.

Exceſſus quilibet executionis eſt nullus, quia in exceſſu executor caret poteſtate,mandato & iuriſdictione.n.108. & tempera, vt n.248.

*Ab excessa quantumuis nullo vtile est appellare vt cauſet ſucceſſionem.n.*109.

*Exceſſus per viam appellationis & nullitatis poteſt in iudicium proponi.n.*110.

*Exceſſus omnis mandata commiſſionis eſt nullitas. n.*111.

*Nullum eſt omne geſtum prater mandati formam, nec valet, vt videre poteſt.n.*112.

*Exceſſus executoris non tranſit in rem iudicatam, quominus quocumque tempore poſſit iudicium allegari. numero.*113.

*Exceſſus an vltra triginta annos poſſit proponi.n.*114.

*Nullitas ſententiæ triginta annis durat.n.*115.

*De nullitate perpetuo agi poteſt in cauſis, quibus vertitur anima periculum.n.*116.

*De exceſſu executoris etiam poſt triginta annos & perpetuò agi poſſe, defendit Author.n.*117.

*Executor in exceſſu mandatæ poteſtatis caret mandato. num.*118.

*Executoris mandatum & procuratoris eiſdem legibus regulantur quoad exceſſum.n.*119.

*Mandatum iuriſdictionis & mandatum ad lites æquiparantur, & de vno ad aliud arguitur.n.*120.

*Mandatum vtrumque litis, & iuriſdictionis eſt ſtricti iuris, in quo non veniunt niſi expreſſa.n.*121.

*Nullitas ex defectu mandati quandocumque etiam poſt mille annos poteſt proponi.n.*122.

*Et idemde nullitate proueniente ex defectu iuriſdictionis. n.*123.

*Exceptio nullitatis ex defectu mandati & iuriſdictionis non cenſetur excluſa ab ſtatuto excludente omnes exceptiones.n.*124.

*l. Regia tit.*15. *lib.*3. *ordina. limitans terminum proponendæ nullitatis intra* 60. *dies non procedit in nullitate iuriſdictionis & mandati.n.*125.

*Exceſſus executoris excedntis limites ſententiæ poteſt quandocumque proponi.n.*126.

*Executor quando exceſſit non currunt fatalia, quominus omni tempore de huius nullitate dici poſſit.n.*127.

*Attentati ſimplicis reuocationem nullo tempore præſcribi poſſe, qui dixerint.n.*128.

*Attentati ſimplicis re uocatio quanto tempore præſcribatur, & quando perpetuo peti poſſit.n.*129. *remiſſiuè.*

*Exceſſus cauſa pendente an currat tempus ad appellandum à ſimplici grauamine, caſu quo declaretur non exceſſiſſe executorem.n.*130.

*Agenti de nullitate ſententiæ etiam ſuccumbenti non currit terminus ad appellandum ab ea propter iniuſtitiam num.*113.

Dummodo nullitas calumnioſè non ſit propoſita, aut ex cauſa euidenter improbabili. ibid.

*Quæ doctrina procedit in attentatis abſque diſtinctione, an appellatio ſit compatibilis vel incompatibilis. n.*132.

*Exceſſus executoris eſt attentatum.n.*133.

*Exceſſus executoris eſt incompatibilis cum ſimplici grauamine, & iniuſtitia.n.*134.

*Super exceſſu iudex dumtaxat aditus non poteſt ſe intromittere & cognoſcere de ſimplici grauamine, & iniuſtitia executoris.n.*135.

*Dilationes duæ quando procedunt non ex eodem fonte, ſed diuerſis reſpectibus, vna alteram non confundit, ſed vtraque ſucceſſiuè operatur.n.*136.

*Quæ origine & reſpectibus ſunt diuerſa eadem ſunt proſecutione & effectu.n.*137.

*Exceſſus cauſa, & ſimplicis grauaminis ſint inter ſe diuerſæ.n.*138.

*Exceſſus articulo pendente non currit terminus ad appellandum à ſimplici grauamine executoris.n.*139.

*Ab exceſſu qui appellauit etiamſi ſuccũbat, prodeſt illa appellatio, vt poſſit proſequi ſuper ſimplici grauamine, quia ſemel à facto exec. appellauit, licèt ſub falſa cauſa.n.*140.

*Ab exceſſu appellationi emiſſa per procuratorem carentem ſpeciali mandato ad idem deferendum non eſt.n.*141.

*Executionem ex re iudicata emanata à lite qua procurator quis fuit petere non poteſt, niſi cum ſpeciali mandato. num.*141.

*Si ope exceptionis repellatur, aliàs bene poterit actionem iudicati procurator intentare. n.*143. *& ad aliis limitationibus ibi remiſſiuè.*

*Ab exceſſu ſi appelletur, debet exceſſus nominatim exprimi, aliàs appellationi deferendum non eſt n.*144.

*Ab exceſſu contra appellantem eſt iuris præſumptio, cùm ab executore regulariter ſit prohibitum, niſi ſpecialiter ab exceſſu, & ideo is debet exprimi, vt executor cognoſcat an ſit deferendum.n.*145.

*Appellatio vbi regulariter eſt prohibita, permiſſa tamen ex ſpeciali ratione in aliquo caſu, ratio debet exprimi, vt illi deferatur, & quare. ibi.n.*146.

*Exceſſus cauſa ſi non ſit in appellatione expreſſa, executor non tenetur ſuperſedere, ſed exequi.n.*147.

*Exceſſus cauſam exprimere nullam tamen, non prodeſt. n.*148.

*Exceſſus cauſa eſt exprimenda, vt diſcernatur, ſit appellatio deneganda, vel concedenda ad deuolutiuum.n.*149.

*Ab exceſſu appellationi reſiſtit ius non facta cauſa expreſſione.n.*150.

*Exceſſus cauſæ omiſſio non vitiat appellationem, nec ea non eſt ſubſtantia niſi quoad effectum deferendi.n.*151.

*Exceſſus ſpecialis expreſſio requiritur, ita vt non ſufficiat appellatio, quia ex.eſſe ſti à tuo commiſſione.n.*152.

*Nec ſufficit expreſſio in genere per relationẽ ad acta.n.*153.

*Ab exceſſu appellatio an totam executionem ſuſpendat, an ſolum exceſſum.n.*154.

*Exceſſus cauſa expreſſa ſi non concernat totam executionem, illam non ſuſpendit appellatio, ſed exceſſum expreſſum.n.*155.

*Exceſſus in vno caſu allegatus ſupponitur in aliis non adeſſe.n.*156.

*Appellatio non cadit ſuper exceſſu non expreſſo.n.*157.

*Appellatio ab vno articulo non ſuſpendit totam cauſam non connexam.n.*158.

*Regius ſenatus aditus per viam violentiæ ob denegatam appellationem ab exceſſu, quo decreti genere vti ſoleat, & quomodo concipiendum.n.*159.

*Cautela Veſtrij ad ſuſpendendam totam executionem vigore appellationis ab exceſſu refertur.n.*160.

*Veſtrij cautela manifeſtè vt falſa conuincitur.n.*161.

*Ab exceſſiua expenſarum & fructuum taxatione appellatio an totam cauſam ſuſpendat.n.*162.

*Exceſſus executoris quomodo ſit probandus.n.*163.

*Exceſſus non præſumitur niſi per appellantem probetur. n.*164.

*Exceſſus debet conſtare euidenter veriſimiliter & probabiliter.n.*165.

*Signatura iuſtitiæ anteaquam committat cauſam appellationis ſuſpenſiuæ ab exceſſu, non facilè credit partis aſſertioni, niſi priùs de illo guſtaret.n.*166.

*Exceſſus executoris probatur ex inſpectione actorum quæ geſſit & commiſſionis.n.*167.

*Iniquitas iudicis inter procedendum quando arguitur, ex inſpectione proceſſus detegitur.n.*168.

*Executoris mandati defectus probatur ex actorum inſpectione.n.*169.

*Negatiua coarctata ad certam ſcripturam per illius inſpectionem probatur, quia quod ibi non reperitur expreſſum, præſumitur non factum.n.*170.

*Legatum non fuiſſe mandatum, nec relictum probatur ex inſpectione teſtamenti.n.*171.

*Negatiua, aliquem non eſſe talem prout aſſeritur, probatur per inſpectionem actorum.n.*172.

*In iudiciis, priuilegiis, & ſimilibus quod non reperitur expreſsè conceſſum, cenſetur prohibitum.n.*173.

*Commiſſio non præſumitur niſi quatenus de ea conſtet. n.*174.

Mandatum quem non habere, ſeu poteſtatem iudicandi, ſeu

*seu ordinem non fuisse seruatum,& similia,probatur per actorum inspectionem.*175.

*Quod in eisdē actis non apparet,dicitur non adesse.n.*176.

*Pro mandato non præsumitur nisi quatenus ex eius inspectione appareat.n.*177.

*Mandatum regulariter debet exhiberi.n.*178.

*Excessus directò opponitur commissioni mandatæ, iuxta quam appositus clarius patet.n.*179.

*Excessus executoris per commissionem detegitur,sicut macula faciei per speculum.n.*180.

Commissio speculum executoris est.ibidem.

*Diui Gregorij authoritas mirabilis adducitur in proposito n.*181.

*Executoris potestas vt quanta sit,appareat,commissio legitimè exhibenda est.n.*182.

*Executoris potestas pendet à deputatione,sicut procuratoris à mandato, & sic à deputationis verbis non est recedendum.n.*183.

*Commissionis forma debet attendi specificè, vt executoris potestas cognoscatur.n.*184.

*Suprema prætoria ad detegendū executoris excessū faciūt trahere commissionem & processum originalem. n.*185.

*Qua de facto fiunt,de facto& omisso ordine iudiciario reponenda,ius est.n.*186.

*Appellatio ab executore Apostolico excedente an legitima sit,detegit senatus Regius ad quem recurritur per viā violentiæ per inspectionem processus originalis.n.*187.

*Excessus separati ab executione possunt probari per testes vt Varatari,vel illi qui ex actis non apparent, tangunt tamen negotium principale.n.*188.

*Excessus executoris tangens executionem ex actis non apparens per viam querelæ,proponi potest coram superiori, licèt interim non suspendat.n.*189.*& ibi declaratur.*

*Ab excessu executoris non nisi semel appellari potest, nec secundæ appellationi deferendum.n.*190.

*Ab excessu appellans iuris præsumptionem contra se habet, quod ideo restringit potestatem appellandi.n.*191.

*Excessum non adesse declarans superior non causat perpetuum præiudicium, sed reparabile per viam simplicis grauaminis prosequendum post executionem. n.*192.

*Excessum non fuisse licèt declaretur, non tamen negatur adesse grauamen simplex.n.*193.

*Super qualitate grauaminis executoris cognoscitur,quando appellatur ab excessu,super qua tantùm cadit appellatio cognito,& determinatio.n.*194.

*A simplici executoris grauamine pendente executione appellans non auditur,sed in finem peractæ executionis reseruatur grauaminis cognitio.n.*195.

In excessus causa succumbenti non obstat exceptio rei iudicatæ,quo minus per viam simplicis grauaminis vlteriùs grauamen in iudicium deducatur,quia est causa diuersa & separata.n 196.

*Super aliqua qualitate formata inquisitio quæ non probatur, & sequitur absolutio, potest de simplici delicto denuò inquiri.n.*197.

*De excessu proposito & sic de qualitate grauaminis si non constat,grauamen simplex reseruatum remanet suo loco & tempore deducendum n.*198.*vbi de exemplo.*

*Agens priùs de simplici executoris grauamine & succumbens,an possit postea idem grauamen qualificatum,& sic per viam excessus in iudicium deducere.n.*199.

*Absolutus ex vna causa potest ex alia conuentus condemnari.n.*200.

*Repulso ob ineptam actionem propositam non obstat exceptio rei iudicatæ aptam vlteriùs proponenti.n.*201.

*Grauamen simplex executoris vt excessum proponens ineptè, & ante tempus agit, quapropter succumbens peracta executione illud aptè proponet n.*202.

*Causa eadem agendi,vt obstet exceptio rei iudicatæ,debet esse immediata non mediante aliquo.n.*203.

*Rei iudicatæ exceptio vt obstet, debet euidenter constare. n.*204.

*Sententia lata super vna actione non nocet eidem agenti ex alia actione sibi competenti ex eodem fonte. n.*205. *declara,vt n.seqq.*

*Etiamsi adsit conformitas aliqua cum alia actione diuersa.n.*206.

*Pluribus actionibus competentibus ex eodem facto,diuersa tamen causa & respectu, sententia super vna, non nocet ex altera agenti. secus quando ex eadem causa. n.*207.

*Excessus supponit defectum potestatis,& iurisdictionis,ac nullitatem,grauamen simplex,aut etiam potestatem & actus varietatem supponit,n.*208.

*Index ad quem ab excessu est appellatum,non potest se intromittere super causa principali executionis, sed an sit excessus,vel non.n.*209.

*Ab excessus causa an vtraque pars possit appellare semel. n.*210.

*Titulus C. ne liceat in vna eademque causa tertiò prouocare,intelligitur,vt qualibet pars possit bis appellare,non amplius.n.*211.

*Statuto disponente vt semel tantùm in causa appelletur, possunt dari duæ appellationes à qualibet parte vnica. n.*212.

*Supplicatio bina vbi est prohibita, intelligitur ab eadem parte, quia vtraque potest semel supplicare. numero.*213.

*Duæ sententiæ conformes faciunt rem iudicatam in articulo excessus à liquidatione fructuum & expensarum. n.*214.

Duæ conformes vt dentur in articulo excessus, debet præcè concurrente bina appellatio in vna parte, & tres sententiæ n 215.

*A sētētia Episcopi si semel tantùm possit appellari,intelligitur si à superiori prima sententia confirmetur. n.*216.

*Secus si prima infirmetur, quia tunc ab alia parte poterit prouocari.n.*217.

*Appellatio prima ab excessu executoris suspendit secum, appellatio autem ab eius reuocatione suspensiuo effectu caret,& de ratione differentiæ.n.*218.

*Fauor suspendendæ executionis concurrens in appellatione ab excessu durat in repositione exequenda appellatione non obstante.n.*219.

*Quod de facili fuit concessum, de facili est reuocandum. n.*220.

*Appellationis priuilegiatæ ratio quandoque claudicat, vt à prima sententia non suspendat, à reuocatoria autem sic,& è conuerso.n.*221.

*Excessus ad reuocationem an præcisa & necessaria sit appellatio.n.*222.

*Excessus reuocationi tria remedia sunt à iure assignata, appellatio,nullitas,& querela.n.*223.

*De essentia appellationis est illam proponere de minori ad maiorem.n.*224.

*Consuetudine induci non potest, vt appellatio proponatur à maiori ad minorem,sed sic proposita vitiatur ipso iure.n.*225.

*Ordinarius in causa delegata minor est iudice delegato à Principe,n.*226.

*Excessum factum per delegatum Principis potest ordinarius reponere.n.*227.

*Excessus executoris vt reponatur,non est necessaria appellatio,sed querela sufficit,n.*228.

*Aa excessu appellare,licèt non sit necesse:tamen valde est vtile,vt executor supersedeat in executione eiusdem excessus.n.*229.

*Nullitas de per se proposita siue principaliter aut incidenter non suspendit executionem sententiæ.n.*230.

*Et idem de nullitate per viam querelæ propositæ.n.*231.

*Nullitas deducta per viam exceptionis non suspendit executionem.n.*232.

*Limitatur in nullitate euidenti ex actis ex defectu iurisdictionis,necnon sententiæ irretractabilis.n.*233.

Excessus nullitas per querelam deducta non suspendit executionem.n.234.

De nullitate dicere,& adire per viam querelæ,paria sunt. n.235.

Supplicatio,cui adiuncta querela,non suspendit executionem.n.236.

Excessus & nullitas deducta per viam appellationis impedit executionem.n.237.

Executio facta pendente excessu deducto per viam appellationis,est attentata & reuocatur.n.238.

Excessus per viam appellationis,huius naturam vestitur & assumit vires.n.239.

A sententia nulla licet appellari,quia non est sublata facultas,sed necessitas appellandi.n.240.

Effectus nullitatis deductæ per viam appellationis.n.241.

Ab excessu appellatio omnino necessaria est, vt recurri possit ad Regium senatum pro tollenda violentia.n.242.

Excessus ratione causæ ille dicitur,qui concurrit circa exceptionem ininstè admittendam,vel reiiciendam n.243.

Excessus ob non admissam legitimam exceptionem executioni appositam præcisè requirit appellationem, alias transit in rem iudicatam n.244.

A reiectione exceptionis oppositæ nullitatis euidentis ex actis,si non appelletur, iterum postea opponi non potest. n.245.

Ordinis omissio respicientis vtilitatem partis tantùm, non vitiat executionem,sed permittit appellationem. n.246.

Exceptionem contra dicere non sufficit, nisi etiam à receptione opponens appellet.n.247.

Excessus ratione causæ (hoc est) ob exceptionem reiectam non est nullitas.n.248.

EXECVTORVM, siue gratiarum siue executorialiũ, ex re iudicata emanatarum,hoc est, ad mittendum sententias debitæ executioni(quorum naturam& materiam pro nunc nos dumtaxat insequimur,)in duplici est à iure differentia.nam aut meri sunt,aut mixti executores, quibus iudex,qui sententiam tulit,& executoriales decreuit, earum executionem faciendam committit, vt in effectum perducant,hanc iure differentiam constituere. g o. singularis *in c.pastoralis §.quia verò de officio delegati, & in c.de cætero.de re iudi.* Cardinal. *cons.64.& 94.glo.verbo, cognoscatur,in c.dicenti.§.& si non cognitio 25.q.2.& in c.ei qui.de appell.§ ab executione. verbo, non potest.2.q.6.* & ex mox dicendis latiùs apparebit. 1

Et à mixtis executores nunc distingues, & cognosces; quando meri dantur præcedente necessaria causæ cognitione in negotio ipso principali,ac post rem iudicatam,simul ipse iudex eandem causæ cognitionem adhibuit super exceptionibus,quæ obiici & opponi possunt executorialium executioni, & admitti debent de iure,ac super liquidationibus faciendis,ac denique omni liquidata materia,ac diffusa via executiua,& executionis processu fulminato,& diffusis his omnibus,quæ in quamlibet executionem incidere assolent,præcedentibus terminis,dilationibus,ac citationibus factis,secundùm cuiuscumque executionis naturam,& sic quando nihil executionis remanet faciendum, nisi mittere executoriales executioni, secundùm formam commissionis suæ, quia non aliud tunc eis committitur, quàm illa facti executio, & nudum ministerium, veluti condemnatur quis ad restitutionem prædij cum fructibus, damnis, interesse, &c. & bonorum quantitate fructuum, &c. præmissa citatione condemnati, committitur rei possessionis traditio. ac iterum quando condemnatur quis ad centum sibi ex causa mutui perita, cognito per eundem iudicem de omnibus exceptionibus, quæ executioni opponi possunt, quando addictio bonorum,& actualis satisfactio alicui cõmittitur,quod est purum factum,ac ideo isti quidem sunt meri executores,text.est *in l.si vt proponis.& in l. executorem C. de executione rei iudicatæ*,quæ iura secundùm hanc doctrinã interpretantur Doctores Bart.*in l. à diuo Pio in prin. n.10* & ibi Iul.*n.12.& seqq.*& alij Doctores *ff.de re iudi.* Bal.*in l. si non cognitio vers.nota.C.si contra ius vel vtilitatem publicam.* Innocent. & Butri. *in c. de cætero de re iudi.*& ibi Abb.*in 3.col.vers.3. memb.* vt post alios Feli. idem Abb.*in c.pastoralis §. quia verò.n.3.vers.de quinto. de offi.delegat.*plures allegat & sequitur Bernar Diaz *in regul.270.* Gregor. Lopez *in glo.verbo Señalado in l.57. tit.18.p.3.* decisio Tholosana 344. & additio singularis ad eam.Parlador.*l.2.rerum quoti.c.fi.2.p.§.3.n.1.& seqq.* Amador.Rodri.*de executione c.2.n.38.* Couarr. *in pract. q.c.16.n.5.*quam dicit communem Menoch.*de arbitra. iudi.l.1.casu 38.n.20* Bobad.*in poli.lib.2.c.20.n.45.* latè etiã prosequitur multis citatis Doctoribus Petrus Surdus,*cons.405.n.15.cum seqq.*vbi etiam declarat, vt hoc procedat,etiam si postquam legitima partis præcessit citatio ad huius causæ cognitionem super executione, quòd ipsa non opponat,sed omittat exceptionem,sibi imputet, nam postea huiusmodi executor, cui fit eius commissio,(qui non est mixtus) non poterit de illa cognoscere.vide ibi per eum. 4

E conuerso autem mixti executores ij dicuntur, quibus executio rei iudicatæ super negotio principali, & executorialium ab eo emanatarum,cõmittitur, nulla præcedente,nec facta causæ cognitione super ea,nec discussis exceptionibus,aliúve,quę in executionis discursu incidere assolent. quæ ab eiusdem executionis natura proueniunt. ac sint in ea omnimodo admittenda in processu,ac via executiua. Batr. *in l.à diuo Pio.in princ. n.6.ff.de re iudi.* Abb. *in c. de cætero.de re iudi.in 4. colu. vers.secundo membro,eodem tit.* glo.*verbo, cognoscatur in d.c.dicenti. & §.& si non cognitio.25. q.2.* Benedict. de Vandi.*in reperto.*Feli.*verbo,executor mixtus est ille.*Parlador Amador Rodri.*vbi proximè.*Greg Lopez *in glo.verbo Señalado in d.l.57.tit.18.p.3* latè Menoch.*de arbitra. iudi.l.1.q.58.n.3.* Castellus à Bobadilla *in politica d.l.2. cap.20.num.45.* 5

Qui omnes ex hoc rectè inferunt, quod cùm istis fit executio executorialium commissa,nulla præcedente cognitione eorum, quæ incidunt in eam, quæque possunt allegari, & opponi in actu executionis, ac via executiua,quæ quidem præcisè præcedere debent,ideo illis executoribus pariter censetur committi eorum cognitio, & liquidatio, & terminatio, factúsque est iudex, habérque iurisdictionem, vltra quos idem probant Abb.*in c de cætero.de re iudi.in 4. colu. vers.secundo membro.*idem Ab.*in c.pastoralis § quia verò.de off.delegat. in prin.vers.de secundo scilicet executore, colu.1.* dicens quòd executor mixtus cognoscit de concernentibus executionem sententiæ, idem dicit gl.*in §. sunt quorum. vers.ab executore.2.q.1.*& ibi Domini de sancto Gemini. gl.*in d.§.& si non cognitio* Feli.*in d.cap.pastoralis.§.quia verò vers.gl.in verbo,& si scias.n.16.l.& si non cognitio.* vbi Doctores *C.si contra ius vel vti.publi.l.à diuo Pio.&* ibi Bart. *num.4.* idem Bart. *in l. præscriptione num.2.* quem sequitur Decius *in c.2.n.3.vers.& hoc. de rescrip.* Innocen.*in c.de cætero de re iudi.* decisio Tholo. 344.& eius addition. dicentes cum cæteris citatis; quod hic mixtus executor potest cognoscere,& terminare omnes exceptiones, quæ executioni sententiæ, & executorialium possunt obiici, & opponi; non tamen eas, quæ respiciunt merita causæ, à quo nos latè infrà *in c.7. de excessu ab exceptionibus.*iuxta text (sic intelligendum)*in l.Nesenius §.vltim.ff.de re iudic. C. si fideiussores §. idem respondit.ff.de fideiuss.l.ex diuerso.§ fin.ff.soluto matrimo.l.etsi non cognitio 6.si contra ius vel vti.publi.* 6

Iis conuenit, quod post alios Doctores ab eo citatos, animaduertit eleganter Petrus Surd. *in cons. 415. tomo 4.* quòd executor datus ad rei restitutionem, & fructus à condemnato perceptos, quòd executor, qui huiusmodi 7 8 9 10

huiusmodi fructuum liquidationem facere tenetur, non est merus, sed omnimodo mixtus. quod sic nos videmus quotidie practicari. cui adiunge doctrinas hactenus allegatas. idem etiam dicit Escobar *de ratiocin. c.31. à num.16.*

E conuerso autem merus executor, cùm sibi sit dum-
11 taxat purum factum, ac nudum ministerium commissum, nec habeat causæ vllæ cognitionem, pariter & iurisdictione omnimodo caret, Geminia *cons.* 109. *in princ.* Bald. *consil.* 36. *factum quod proponitur in fin. lib.* 4. idem *consil.* 98. *casus in princ. vers. secundo casu lib.* 3. Calderin. *cons.* 28. *si legatus. aliàs* 5. *de rescriptis.* Anton. de Butrio 74. *num.* 3. *per totum.* Caual. *in addi. ad Butrium.* vbi allegat Bald. *in c. cum super. colu.* 3. *de re iudi.* latè prosequitur Cardin. Tuscus *consil.* 499. *in prin. litera E, tomo.* 3. Abb. *in c. ex literis de off. delegati. in vers. glo. in verbo, subdelegatus* & ibi etiam cum Immola. Feli. *super eadem gl. n.* 3. *ad fi. & n.* 4. Benedict. Bado. *in reperto. ad Feli. verbo, executor nudi ministerij.* non habet iurisdictionem, & idem firmat Rebuff. *in tract. de sententiarum executione gl.* 12. *n.* 19. *vers. quæro si mandetur. n.* 1. Feli. 376 Ioan. Gratian. *in regul.* 178. *n.* 2. post alios, & quòd ea careat, text. est *in c. fin. §. fi. de offic. delegati.* & quod non habeat cognitionem, probat text. *in c. pastoralis §. quia verò. de off. delegati. & l. executorem. C. de executore rei iudi.* & vltra dictos affirmant Amador Rodrig. *in tr. de executione c.* 2. *n.* 39 Bobadill. *in politi. l.* 2. *c.* 20. *sub n.* 47. Marquesa *in tr. de commi.* Alex post Batt. *in l. a. diuo Pio. in prin. n.* 12. Iff. 13. Felin. *in d. c. pastoralis. §. quia verò. de off. delegati. vers. executor merus.* Zuchard. *in l. fi. n.* 281. *C. de edicto diui Adri.* Beroius *in c. significasti n.* 1. *de off. delega. & in*
12 *c. quoniam Ab. n.* 112. *eodem tit.* Menoch. *de arbi. iudi. l.* 1. *q.* 38. *n.* 20. & quas exceptiones vterque executor possit, vel teneatur admittere, & quando à reiectione admittendarum, vel admissione reiiciendarum appellationi emissæ vim faciat, exequutor non deferens latiùs infrà *c. de excepti.* videbimus.

13 Vterque tamen executor, & mixtus, & merus, sunt delegati, & vices gerunt mandantis, docet Speculator *tit. de iudice delegato §. secundo.* & per eum Parla. *lib.* 2. *rerum quoti.* 2. *p. §.* 3. *sub num.* 1. renet gl. *in c. si super. verbo, principalis. de off. deleg.* 1. *in* 6. Feli. *in cap. super q. de off. delega. vers. capio glossam. in verbo, executorem. n.* 5. Benedict. de Bado. *in reperto. ad illum. verbo, executor dicitur etiam allegatus,* &c. Abb. *in cap. si quis contra clericum, colu.* 3. *de foro compet. & in c.* 2. *nota.* 3. *de off. delega.* Innocentius *in cap. suscitatus in* 1. *colu. de rescrip.* per illum text. Petrus Surd. *consil.* 163. *num.* 12. *tom.* 2. & probatur tex. argum. *in d. c. super quæst. & d. cap. pastoralis. §. quia verò* & text. *in d. c. si §. fi. de off. delegati.* iuncta ru-
14 brica *ibi.* quæ iura (cùm loquantur, & disponant de executoribus) sedent sub tit. *de offi. delegati.* & sic delegati censentur, quia lex, seu Canon debet intelligi secundùm rubricam, & eius naturam, sub qua situatum est, exactissimè Euerard. *in locis legalibus, in loco* 45. *de Rubro ad nigrum.* & Surdus *ibi,* faciens hoc idem argumentum in terminis nostris.

15 Et hinc est quòd neuter exequutor, à quo appellationi emissæ ab eo, negat delationem, vim facit, quoniam vulgare est, vt ab exequutore non sit licita, nisi modum excedat: ita probat text. *in l. ab executore. ff. de appellatio.* text. *in l. ab exequutione. C. quorum appella. non recip.* text. *in c. nouit.* 42. *de appellat. c. quoad consultationem. de re iud. l.* 52. *tit.* 18 *p.* 3. *c. ei qui appell. §. ab executore.* 2. *q.* 6. Speculator *in tit. de executione senten. §. nunc videndum n.* 7. *vers. quid si ab executore. & §. breuiter. versus finem prin. ibi, hinc est.* Bart. & alij *in d. l. ab exequutore. & in d. l. ab executione.* Philip. Franc. Butrius, & Abb. *in cap. quoad consultationem numero* 10. *notat. vlt. & num.* 24. *de sentent. & re iudi.* Ioan. Andreas, Anton. de Butri. & Abb. *in d. cap. nouit.* Alexand. *cons.* 95. *visis processibus. sub numero* 4. *lib.* 1. *& cons.* 113. *viso themate n.* 10. *l.* 5. Rota *decis.* 45. *aliàs* 346. *si appelletur. de appell. in nouis.* Lanfran. *decis.* 341. incipit *si executor.* qui de cõmuni testatur. Franc. Marc. *decis. Delphi. q.* 100. incipit *quæritur. n.* 1. Marant *de ord. iudicio.* 6. *p. actu* 2. *n.* 259. *limi.* 7. *fol.* 497. Guido Papæ *tr. de appell. q.* 92. *n.* 59. *fol.* 60. Rebuf *in tr. de appell. art.* 7. *gl.* 2. *n.* 15. *vers. quintus. tom.* 3. *fol.* 502. Asin. *in praxi iudi. §.* 31. *&* 18. *num.* 1. *fol.* 187. Ruginel. *in tr. de appella. §.* 2. *cap.* 2. *n.* 58. Rolan à Valle *cons.* 43. *n.* 6. *lib.* 1. Thomas Decius *cons.* 71. *num.* 19. Simon de Prætis *cons.* 116. *n.* 4. Capicius *decisione* 34. *n.* 1. Paul. Castrens. *cons.* 288. *volu.* 1. *num.* 1. Ioan. de Amicis *cons.* 26. Alciatus *in l.* 1. *§. si quis ita ff. de verb. oblig.* Anton. de Canar. *in tr. de execution. instrumento. q.* 46. *sub n.* 85. *tom.* 5. *fol.* 44. Nicell. *in concor. gloss. concor.* 6. *fall.* 8. *n.* 37. *fol.* 192. Vestrius *in praxi lib.* 7. *c.* 3. *sub n.* 9. *vers. sed & inter alios. fol.* 196. Cæsar. Contar. *in repet. l. vnica q.* 24. *n.* 8. *& n.* 36. & latè *lim.* 19. *ratione excessus n.* 1. *& seq. C. si de momen. poss.* Gallens. *formam. Camer. obli. c. de quæst. post processi. inciden sub num.* 11. *tom.* 6. *diuers. fol.* 364. qui probant ab executore non appellari, nisi modum excedente. Bott. *cons.* 4. *n.* 5. Cephal. *cons.* 205. *num.* 12. Surdus *cons.* 102. *n.* 2. Turr. *cons.* 45. *n.* 15. *volum.* 2. Marius Giurba *decis.* 101. *num.* 6. qui *num.* 7. dicit, quod consentiens sententiæ, non censetur consentire excessui. Bal. *in c. quoad consultationem. n.* 7. *de re iudi.* Costa. *de port. rat quæst.* 138. *in fine.* Vincent. Carot. *exceptione* 441. *à n.* 81. *cum seqq.* Carolus de Tapia *in compila. iur. Reg. Neapo. de execut. sent. rubr.* 41. *ritu* 262. *n.* 3. ex Capicio *dec.* 34. *n.* 4.

Hinc est etiam, quod eleganter & notabiliter di- 16
cunt Doctores, quòd à qualibet causa mundi, in qua datur excessus, appellatio vt licita admittatur, Paris. post alios *in cons.* 28. *ad resolutionem num.* 12. *lib.* 4. sequitur Lancelo. Robert. *de attenta. 2. p. cap.* 12. *limi.* 53. *n.* 23. Rebuf. *in tract. de sententiar. execution. art.* 7. *gl.* 12. *sub n.* 4. *fall.* 1. *tom.* 1. *fol.* 373. & quòd in nullo casu, in quo prohibetur appellatio, negetur ab excessu. Cæsar. Bartius *in decis. Bono.* 55. *num.* 6. *cap. adde.* Bald *in cons.* 319. *euidentiam, post medium. vers. porrò nunquam reperitur. l.* 3. Cardin. Tusc *practicarum conclusionum lib.* 1. *litera A.* 1. *tom. conl.* 4c 10. *num.* 23. Vincent. Caroc. *except.* 44. *n.* 82. quò pertinet, quòd licet à visitatione non appelletur, ex Conc. Trid. & nos latiùs suo loco diximus: tamen si visitator excedit modum, appellatio licita 17
est, non friuola. Nauar *cons.* 2. *tit de appel.* Acosta *de iudiciis in cap.* 1. *n.* 211. qui loquuntur in terminis Concilij. Pariter à correctione fraterna non appellatur, quando tamen corrigens modum excessit, liberè permittitur ab 18
excessu. *c. reprehensibilis. de appell.* Philipp. *in c. de priore sub n.* 2. *eodem tit.* Cardin. Alexand. *in c. ad nostram* 3. Decius *à n.* 1. *de appell.* latè prosequitur Gregor. Thol. *d. appell. c.* 10. *n.* 1. *& n.* 8. Ruginel. *eodem tr. §.* 2. *c.* 3. *n.* 229. Paui. *decis.* 1. *p. q* 10. *per totam.* qui plures allegant.

Quæ doctrina æqualiter accipi debet in executore 19
mixto, ac in mero, vt à neutro appelletur, nisi modum excedente, quoniam ita absolutè, generaliter, & sine distinctione loquuntur iura, & Doctores citati, & in specie eleganter aduertit Parlador. *lib.* 2. *rerum. quoti.* 2. *p. §.* 3. quia aliter intelligere, foret facere de via exe- 20
quutiua ordinariam. Parladorum sequitur Amador. Rodriguez *in tractatu de exequutione inter. cap.* 2. *sub n.* 43. & quòd d. lex *ab exequutione,* loquatur in mixto exequutore, cui iurisdictio inest, in specie dicit Bald. *ibi* 21
sub num. 4. *ad fi.* & idem dixit Marques. *de commiss.* 1. *p. cap.* 23. *num.* 14. dum ait, quòd siue exequutor facti 22
sit, siue iuris, ab excessu semper admittere teneatur appellationem, iura, & Doctores allegans, sic eos intelligens, quidquid dixerunt Anto. de Butri. *in c. nouit. n.* 6. *de appella.* & Ruginell. *tr. de appell. §.* 2. *c.* 2. *n.* 60. quòd 23
à mixto executore possit appellari, sed euidenter falluntur, si id absolutè intelligunt.

Tum

Tum ex rationibus, quæ à Doctoribus reddi solent, propter quas ab exequutore non appellatur, quarum potissimum attendenda illa est, quia si grauamen adest, iudex eiusque sententia illud inferunt, qui eam tulit,
24 non verò is, qui eam effectui tradit, quique iudicijs mandatum fideliter exequitur. ita considerat Craueta *cons.273.nobilis Domine.colu.2. n.10 vers secundò quia. & vers. nec obstat.* vbi explicat & bene Rebuf. *in tract. de appella.artic.7.gl.2.n.15.vers.quintus tom.3. fol.503.* Ab.*in cap.de cætero. n.10. de re iudic.* Sigism.Escacia *de*
25 *appella. quæst.17. limi.10. num....* ergo quemadmodum denegatur appellatio ab ipso iudice & sententia transacta in rem iudica.debet meritò denegari ab eius executore, cùm in hoc cesset grauamen. Quibus adde omnia fundamenta, quæ adduximus suprà hoc lib.4. c.1.n.16.vers. quæ quidem opinio; & num. seqq. nam
26 actus non attribuitur exequenti, sed mandanti, & ordinanti.*l.item eorum §.si decuriones ff.quod cuiusque vniuers.nomi.c.cum aliquibus, de rescriptis lib.6.* & quos in proposito citat Aymon Craueta *cons.144. num.3.* Tiraquell.*in tit.connubiali.gl.8.n.184.& 194.* Perrus Surdus latè *cons.29.num.3. tom.1.& decis.8.nu.23.& decis.292.*
27 *n.9.*& ab illo,quod venit in executionem al cuius actus inappellabilis, pariter appellationi delatio deneganda est,ita Bald.*in l.si cum exceptione.§.hæc autem actio.ff.de eo quod metus causa.*Feli.*in c.quoad consultationem.n.14. ante fi.de re iudi* Cæsar Contar. *in l. vnica C.si de mon. poss. limi.19. n.16.* & alios quos citaui suprà hoc lib 4. d.cap.1.à num.16.à princ. Sed hæc ratio & conueniens est, & communis vtrique executori, tam mixto quàm mero, ergo vna debet determinatione comprehendi.

Nec obstat, quod mixtus executor potest liquidare ea, quæ incidunt in executionem, & super iis habet causæ cognitionem, & sic quòd ipse potest grauare,
28 vt dicebant præcitati Doctores,Butrius,scilicet, & Ruginel.quia respondetur.omne quod venit liquidandum in executione, est pars ipsius: & executorialium,quod quidem non mutat substantiam rei iudicatæ (cessante excessu) sed continet declarationem interpretationem
29 ipsius sententiæ, non augentem, nec minuentem, nec inducit nouum grauamen, ac propterea cessat appellatio;ita eleganter considerauit Rota Romana *in mirabili decisione.100. numero.14.& 28.p.1. diuerso.* Escacia *de appella. quæst 17. limi.10. num.55.* Roman. *cons.45.numero.20.*vbi bona additio. Rota. *decis. 271. num 2.p.1.* Ceuallos *in contra comm. quæst.897.sub num.936.p.2.* optimè quidem declarat Gratian. *in disceptatio. forensi c.333.à num.2.tom.3.* vbi allegat d.Rotæ decisionem,ac propterea totum attribuitur mandanti,cuius præceptũ exequitur, quod & eo minùs dubitabile redditur, quia nec à liquidationibus huiusmodi in executione inci-
30 dentibus appellatio emissa suspendit executionem earum, vt dicemus infrà in c. de liquidatione. nempe cap.10.à principio vbi plurima congessimus.

Insuper & eo probatur, quoniam communis & indubitata conclusio est, quòd ab executione non ap-
31 pellatur, vt suprà nos latè cap.1 hoc lib.4.à qua nullus est qui declaret, an à mixto an à mero fiat, quoniam si non potest appellari ab executione,non poterit etiam ab executore, cùm executio, & exequutor idem est inseparabile & indiuisibile, idémque est, appellare ab
32 aliquo facto iudicis, quod appellare à iudice aliquid faciente. non enim appellamus ab executore, quia est exequutor,sed quatenus exequitur,& ab eius facto. & ideo interdum dicimus: non appellatur ab exequutione, nisi modus excedatur, interdum verò, non appellatur ab executore nisi modum excedat, vt est videre ex supracitatis Doctoribus, & præcipuè Lancelo.*de attenta.2. p. cap.12.limi.53. numero.22. & seqq.* & ab eo citatis. & interdum etiam, ab executione non appellatur,nisi exequutor in ea excedat,quo modo loquendi vtitur *l.ab executione C.quorum appella.non re-*
*in prin.*quod quidem ex eo prouenire certum est, quia executor, & executio, idem est inseparabile, & ideo si via executiua non admittit appellationem, & illam facit tam mixtus, quàm merus,ergo à facto vtriusq; pa- 33
riter excludenda est, nisi modum excedant, quia fieret de via exequutiua ordinaria,vt rectè considerant Parlador.& Rodrig.*locis superiùs citatis.*

Illorum autem Butrij, & Ruginelli opinionem libenter admitterem in illo altero genere exequutoris mixti, cuius mentionem faciunt citati Doctores suprà ad princi huius capi.& est videre per Menoch. *de arbi. lib.1. cap.38.à num.2.* & ex iis, quos ibi latè congerit
34 cum Innocentio, & Abb. quando scilicet,aliquis conquestus est se prædio fuisse spoliatum euidenter,& Pontifex dat executorem, vt si ita est, illum restituat, & mittat in possessionem alicuius beneficij si est vacans, quia hoc genus commissionis habet tacitam conditionem,si est spoliatus,si vacat,*&c.* in quo habet executor causæ principalis cognitionem, & debet necessariò procedere, quia nihil de ea cognitum fuit, vt latè est videre per eundem. Meno. *vbi suprà*, ac propterea hoc casu ab hoc mixto executore nihil mirum si sit licita appellatio, etiam si non excedat, quia intelligitur datus etiam ad causam principalem. de quo nos 5. p. cap.7.vbi de appellationib. ab executoribus gratiarum. Hocigitur casu bene procedet dictorum assertio. at in executoribus executorialium falsa est, vt probauimus,à quibus indistinctè appellationi emissæ vim non faciet, haud deferens, nisi modus excedatur, ita vt ab eorum excessu interiectæ erit euidens violentia,si delatio negetur.

Hinc euenit,reprobandum, miniméque audiendum 35
Gratia. *in disceptat. foren. tom.1.cap.146. num.36.* dum dixit ab executore modum excedente appellari, sed quoad effectum deuolutiuum tantùm, non autem suspensiuum, allegans ad id Ceuallos *in contra commu. opin.q.190.num.6.*& Ioan.Gutier. *in l.repetitione l.nemo potest.de lega.1. n.447.* sed euidenter, vt vides ex iuribus,Doctoribus,& Authoritatibus hactenus adductis, fallitur, & multis rationibus,quas adducere possumus, vt conuictum cum redderemus,omitto;illud annotans, quod Doctores scilicet Ceua. & Guti. ab eo citati id nullo modo asseuerant, sed loquuntur dumtaxat in appellatione ab executore, & executione, vt non admittatur secundùm communem receptam opinionem, quoad effectum suspensiuum. quoad deuolutiuum tamen admittatur. quod suprà cap.1. scripsi, non tamen loquuntur in excessus appellatione.

Quare quid in re hac excessus sit inconueniens, 36
describere non videtur. excessus autem est, potestatis mandatæ limitum transgressio. sed in proposito descriptio illa magis quidem consonat,vt excessus sit,nouum quoddam grauamen,extra limites mandatæ potestatis, per executorem illatum. Et licèt vtraque sustineri va- 37
leat,hęc tamen vltima magis copiosa suisque integralibus partibus constare magis videtur.siquidem exequutor recipit potestatem, & iurisdictionem strictissimè
à cemmissione,cuius fines præ oculis habere debet,nec 38
eius limites transgredi, sed sub suæ limitibus commissionis contineri.*l.diligenter fines mandati custodiendi sunt,ff. mandati. l. non distinguemus. §.de off. §.fi.ff. de receptis arbitris.c.cum dilecta.de rescriptis.c.cùm in veteri,de accusationibus.cap.bonæ memoriæ.2 de postulatione prælatorum,*& vbilibet Doctores.& iterum loquendo in executoribus, est text.elegans *in l. quicumque.* ibi, hoc tantum potestaris arripiat, quod mandatum curæ suæ specialiter approbetur,*&c.*)*C.de executoribus,&exactoribus lib.11.cap.P.& G.& cap. cum olim.de off.delegati. l.20. tit.4. & l.47. tit. 18.p. 3.* Commissarius siquidem præ oculis habere debet tenorem, & verba commissionis,seu rescripti.docet gl.*in l.Pedium §.in seruũ ff. de*

de arbitris.& poſt eam Bald.*in l.cum magiſtratu.in princ. C. quando prouocare non eſt neceſſe*, dicens, quòd iudi-
40 ces non debent diſcedere à verbis reſcriptorum. & idem Bal.*in rubr.§.extr.de off. delegati. colu.penul.* poſt Innocen. quòd iudex delegatus non poteſt interpretari reſcriptum,niſi quatenus verba ipſius reſcripti patiun-
41 tur. idem Bald.*in cap.ſignificante de reſcrip.*tradit quòd vbi non conueniunt verba reſcripti, & commiſſionis, nec reſcriptum quoque conuenit.Baldum his locis ſequitur Tiraquellus *in l.ſi vnquam, verbo libertis, ſub num.*10. *C.de reuocandis donatio.* Innocent.*in cap.ſuper quæſt.numer.*2.*de off.delegati.* Marqueſa. *de commiſ.*1.*p. cap* 24.*n.*4.

43 Et probatur authoritate Deuteronomij *cap.*12. *in fi.* ibi,non facientes ſinguli, quod vobis rectum videtur, ſed quod præcipio tibi, hoc tantùm facito Domino, nec addas quicquam, *&c.* & facit illud Apocalypſis *c. vlt. ibi*, ſi quis appoſuerit aliquid ſuper hoc, apponet Deus ſuper ipſum plagas.) facit etiam illud Exod. *c.*25. *ibi*, vide, omnia facito ſecundùm exemplar, quòd tibi oſtenſum eſt in monte, *&c.*) & idipſum probatur Actuum Apoſtolorum *cap.*7. & Pauli ad Hebræos *cap.*8. & illud Iob *cap.*14.*ibi*, conſtituiſti terminos eius, qui præteriri non poſſunt, *&c.*) cui conuenit Deuteronomij 19. *c.* & iterum Paul. ad Timotheum 6. *cap.* quo dicitur:Præcipio tibi coram Deo, vt ſerues mandatum ſine macula.) & illud Dauid. Pſ. 118. Tu mandaſti mandata tua cuſtodiri nimis)& iterum : Tunc non confundar, cùm perſpexero in omnibus mandatis tuis.) & conuenit illud eiusdem Dauid, Pſalm.2 ad ſextam. Super ſenes intellexi, quia mandata tua quæſiui.) & iterum:A iudiciis tuis non declinaui,quia tu legem poſuiſti mihi.)& Pſalm.3.ad ſextam. Da mihi intellectum,& diſcam mandata tua.) Et probatur Geneſis *cap.*24. *ibi*, A Domino egreſſus eſt ſermo, non poſſumus extra placitum eius quidquam aliud loqui tecum, *&c.*) Facit & illud Diui Pauli Philipp. 3. Imitatores mei eſtote, & obſeruate eos, qui ambulant ſicut habetis formam noſtram, *&c.*) & idem 1. Theſſalon.4.*ibi*, Et ne quis ſupergrediatur, *&c.* quia vindex eſt Dominus.) & illud Ioan.1. *cap.*2.Qui dicit ſe noſſe Deum,& mandata eius non cuſtodit, mendax eſt, & in eo veritas non eſt, *&c.*) & iterum *c* 5.*in prin.*& illud Ioan.*c.*14.*ibi.* & ſicut mandatum dedit mihi Pater,ſic facio, *&c.*)& illud Bernardi.*lib.*1.*de conſider.c.*3.*ibi*,Poſſeſſionem,&dominium cede huic, tu curam illius habe, pars tua hæc, vltrà nec extendas manum *&c.* & illud Pauli 1.Corinthiorum 5.Quid mihi de iis, qui foris ſunt, iudicare?)cui conſonat illud Lucæ 12. (O homo, quis me conſtituit iudicem, aut diuiſorem inter vos?)& illud Ioan.*cap.*6. *ibi*,quia deſcendi de cœlo, non vt faciam voluntatem meam, ſed voluntatem eius, qui miſit me, *&c.*) & vlteriùs *c.*4.*ibi*,vt faciam voluntatem eius qui miſit me,vt perficiam eius opera,*&c.*)Quibus conuenit illud Diui Ambroſij*in lib.de Paradiſo*:Si quid addas,vel detrahas, prævaricatio videtur eſſe quædam mandati, ſimpliciter enim, & pura mandati forma tenenda eſt, vel teſtimonij ſeries intimanda.)Hæc ille.

44 Et ideo tenor ſententiæ, & commiſſionis debet per executorem præ oculis haberi ſemper,Roman.*conſ.*336. *circa propoſitum in prin.& num.*1.*in fi.*Cardinal.Tuſcus *practicar.concluſ.tom.*3.*litera E*,*concl.*485.*n.*1.*& num.*3. *& concl.*483.*num.*1.Ioan.de Ana. *conſ.*5. *viſa narratione in princ.* vbi etiam Ludoui. Bologninus *in apoſtil.* & idem repetit *in conſ.*9.*in prin.*Abb.*conſ.*3.*Nitar.colu.*11. *verſ.decimò quæro,lib.*2.facit *l.prohibitum.*ibi,cum literis
45 noſtris cognouerit, non ex arbitrio ſuo.) *C.de iure fiſci lib.*10.*l.*1.*C. de exacto.tri.eodem lib.*1.*C.de mandatis Principum.*cum aliis,quoniam tenor ſententiæ eſt forma ipſius, docet optimè Bart, *in c.cùm in veteri. poſt prin. de electione.* per text. *in l.cum eorum.C. de ſententiis, & inter. omnium iudi.* Sequitur. Tiraque. *in reperto. l. ſi vnquam,verbo libertis.ſub n.*9.*ad medium. C.de reuo.* vbi paritèr refert dictum eiuſdem Bal.*in l.ab executio. colu. vlt.C.quorum appella. non recip.* dicentis, verba ſententiæ ponderanda eſſe ſicuti & contractus. arg *per l.ſi de-
iuſſores magiſtratuum, & pro Aurelio, ff. de fideiuſſori.* conuenit,quod dicit idem Bal.*in l quoties.colu.*1.*verſ.ex hoc elicitur C.de ſuis& legitim.*relatus à Tiraq.*vbi proximè ſub num.*6.quòd verba contractus ſunt forma ipſius, quæ dat eſſe rei, nec ei aliquid addi poteſt, vel detrahi; quare ſuccedit regula vt formę omiſſio vitiet actum iuribus, & authoritatibus vulgaribus. nam prouiſio ſiue iuris, ſiue hominis, facta determinato modo, ſuos terminos excedere non debet.Bald.*conſ.*51.*lib.*5. *per l.*1. *§.ſi plures ff.de executoria l.qui alienas §.libertos.de negot. geſt.*latè proſequitur Iuli.Cæſar Ruginel.*practi q.c.*42. *à num* 9.*& ſeqq.*

48 Vera enim eſt generalis iuris determinatio; nullam diſpoſitionem vltrà egredi, quàm verba,& tenor patiãtur,vt per *l. quidquid aſtringendæ. ff.de verbor.obligatio.* aſſerit Signorolus *conſ.*61.*quæſt.talis eſt poteſtas,colu.*3. *verſ.*3.Tiraq.*in d.verbo libertis,num.*6. *in fi.* Maria.*conſ.* 18. *proſequendo ordinem in princi.* & eius filius Socin. *conſ.*64.*in præſenti.colu.*3.*lib.*1.*& conſ.*88. *conſid.ratio in prin.eodem l.*1.Bal.*conſ.*286.*propoſitur,quod quidam Anton.colu.*1.*lib.*3. Raphaël Cuma.*conſil.*164.*cum ſi* quam doctrinam probant infinita iura *in l. actorum de re iud.* ibi, tenore ſententiæ perſeuerante.) *ff.de re iudi.* & alia determinantia hoc idem in variis caſibus,& diſpoſitionibus,vt ſit ſemper verbis &tenori diſpoſitionis cuiuſuis 49
inhærendum,recedi autem ab eidem nullo modo probat text.*in l.ſancimus*,ibi,niſi pacti tenor ad hoc reclamauerit.)*C de fideiuſſoribus l.ſi.* ibi,ſtipulationis paternæ tenor.)*C.communia virtuſque iudicij. l vt inter.* ibi, iuxta pacti tenorem. *C.de inutilibus ſtipula l. ſi operas in fi.*cum dicitur:pacti tenor ſeruabitur.*C.de ſolutio.&vlt. l.*ibi pro tenore communis militantium placiti.) *C. de pignorib.l.ad probationem.*ibi,quem tenor ſcripturæ deſignat.) *C. de probatio. l. ſi quis ſtipulatus ſit Seium.in prin.ff.verbo.obliga* quę inſpici tur ſermonem ſtipulationis inſpici.*l.ſi ita ſtipulatus.§. Chryſogonus. eodem tit ad fi.* ibi,plerumque enim ſtipulationis verba,ex quibus oritur obligatio,inſpicienda ſunt)*l.ſtipulatus es.*ibi ſecundùm ea verba ſtipulationis)*ff.de fideiuſſo.*text *in cap.*1. ibi præter tenores inueſtituræ) *tit.de duobus fratribus, in vſibus feudorum* &text.*in c.ſi cui* ibi,tenorem inueſtituræ ſequendum.)*tit.de extraordi.cap.* Conrad. text. eſt *in cap.porrò,de priuileg.* ibi, quod totum ex inſpectione priuilegiorum plenius animaduertere potes. & iterum *ibi*, volumus priuilegiorum ſuorum ſeruare tenorem.) *c.recepimas,de priuilegiis* ibi,inſpicienda ſunt ergo Eccleſiarum priuilegia,&ipſorum tenor diligentiùs attendendus eſt.,text *in c.conſideranimus.*ibi,contra tenorem priuilegiorum.)*de electione c.ſi.*ibi,tenor indulgentiæ.) *de tranſlatione prælatorum. c. cùm in iure.*ibi,iuxta compromiſſi tenorem) *de electione c. examinatur.* ibi contra formam compromiſſi. *de confirmatione vtili vel inutili, & in c.cum olim in fi.*ibi,iuxta tenorem arbitrij.)*de præſcriptio.& in c. Raynald.*ibi, prout forma compromiſſi) *de reſt. c.cũ dilecti.*ibi,ex tenore inſtrumenti.)*de donat.*

Et quòd generaliter non ſit recedendum à verbis & tenore cuiuſuis diſpoſitionis, cùm eius tenor ſit forma ipſius,etiãſi aliud ſuadeat natura rei, cùm verba ſint clara,non ſolùm in ſententiis, commiſſionibus, & reſcriptis,ſeu contractibus (vt diximus)locum habet,ſed 51
in cunctis diſpoſitionibus,& actis,ſcilicet legibus, ſtatutis,priuilegiis,feudorum conceſſionibus,teſtamentis, compromiſſis, libellis, inſtrumentis, & aliis,vt ad longum de ſingulis proſequitur,plura in comprobationem 52
adducens Andr.Tiraquel.*in l.ſi vnquam,verbo libertis.à num.*4.quia vt inquit D.Epiphanius Panar.tomo 2.*Vbi. verborum ordo,ibi myſterium eſt.*

Tenor enim mandati via eſt recta, & executori 53
lucerna,

lucerna, vt docet Dauid in Psalm. 2. ad sextam *ibi*. Lucerna pedibus meis verbum tuum, & lumen semitis meis.) & vlteriùs: A mandatis tuis intellexi, propterea odiui omnem viam iniquitatis.) & iterum in Psalm. 1. nonæ, quod incipit, mirabilia testimonia tua, *& ibi*, Gressus meos dirige secundùm eloquium tuum, & non dominetur mei omnis iniustitia.) Munera tamen,
54 & malignantium persuasio executorem ab hac recta via & mandati tenore diuertere, ac declinare, faciunt, & interdum perperam interpretari, aut intelligere mandatum. ita clamans sentit propheta Rex Psalm. 3. ad sextam, *ibi*, Declinate à me maligni, & scrutabor mandata Dei mei.) *& in fi. ibi*, Præterea ad omnia mandata tua dirigebar, omnem viam iniquam odio habui.) & Psalmo 2. *ibi*, Ab omni via mala prohibui pedes meos, vt custodiam verba tua.) & Psalm. 3. ad tertiam, Confundantur superbi, quia iniustè iniquitatem fecerunt in me.) & Psalm. 118. *ibi*, Increpasti superbos, maledicti qui declinant à mandatis tuis.) & Psalm. 1. ad nonam *ibi*, (Redime me à calumnijs hominum, vt custodiam mandata tua.)

55 Omnes denique creaturas (dempto homine) sui creatoris præcepta vnicuique imposita, accuratè & ad vnguem adimplere, videmus, nec in minimo limites, ac mandatum transgrediuntur, iuxta illud Dauid Psalm. 103. Terminum posuisti quem non transgredientur, *&c.*) & amplius Psalm. 148. Statuit ea in æternum, & in seculum seculi, præceptum posuit, & non præteribit.

56 Nam si tenorem sententiæ, executorialiumque fines executor egrediatur, definit esse iudex, & executor, ac inde potestate, & iurisdictione carere incipit, hos siquidem executores semper ego considerani ad instar habentis iurisdictionem territorio circumdatam, & limitatam, quia in eo, quod fines egreditur, eius cessat potestas statim, séque inuenit vt priuatus sub iu-
57 risdictione alterius, *l. fi.* ibi, cùm terminos vrbis exierit, potestatem non habet, *&c.*) *ff. de off præfecti vrbis. l. extra territorium ius dicenti impunè non paretur. ff. de iu-*
58 *risd. omni. iud.* executor autem suam potestatem, & iurisdictionem coarctatam habet, circundatámque sub limitibus suæ commissionis, tenori sententiæ & exe-
59 cutorialium inhærentem ex iuribus suprà allegatis. idem namque est, limites territorij egredi, ac terminos iu-
60 risdictionis ampliare, text. qui hanc comparationem facit *in d. l. extra territorium.* ibi, extra territorium ius dicenti impunè non paretur; idem & si suprà iurisdictionem suam velit ius dicere, *&c.*) *l. in iudicio. ff. fa-*
61 *mil. herciſ.* facit text. *in l. ex stipulatione.* ibi, cùm potestatem sententiæ certis finibus concludi, sæpe constitutum sit, *&c.*) *l. post sententiam C. de sententijs & interlo. omni. iudi.* de quo infrà cap. 4. à num. 11.

62 Qui quidem executor si se sub suæ commissionis, & executorialium limitibus non contineat, earum imò fines, tenorem, & terminos excesserit, in eo quod excedit, definit esse executor. ita eleganter Gregor. Tholosa. *in tract. de appella. lib. 2. cap. 11. n. 2. vers. quod maximè.* sequitur Sigismundus Escacia *in tract. de appell. quæst. 17. limi. 11. sub n. 6.* elegans Rotæ *decis. 45. olim 346. si appelletur. de appellatio. in nouis.* & in excessu caret iurisdictione, ac definit esse iudex. Rotæ Romanæ mira-
63 bilis *decis. 100. n. 17. p. 1. diuerso.* Ceuallos *in contra commu. q. 897. sub num. 931. p. 4.* carétque per consequens
64 potestate, *d. l. quicumque.* iuncta *l. contra nostra. C. de executoribus, & exactoribus lib. 12.* vt per Menoch. *de recuper. poss. rem 8. num. 13. & 17. & conſ. 69. n. 75. & seqq. volu. 1.* reddit rationem Thom. Sanch. *de matri. lib. 2. disputatione 40. n. 17.* quia cum potestas sit limitata, in quo executor excedit, potestate caret. nulla enim maior est nullitas quàm gestum extra potestatem, Boër. *decis. 299.* Oliua. *de iureiur. cap. 15. numer. 39.* Rimin. Iun. *conſ. 281. numero 70.* Rota *diuerso. decis. 666. num. 4. p. 1.* Bertazol. *conſ. 465. num. 24.* Nicol. *allegat. 20. num. 21.* Caualca. *decis. 19. num. 1. p. 3.* Vantius *tit. de defect. iurisd. n. 1.* Passer. *de gabell. p. 3. num. 37.* Giurba *decis. 96. sub n. 10.* & nos infrà c. 6. n. 3.

Ac insuper executor, qui executoriales excedit, 65
aliud quidem separatum ab eis, & diuersum facere dicitur, text. est *in l. diligenter.* ibi, nam qui excessit, aliud quid facere videtur, *&c.*) *ff. mandati.* text. *in l. si itaque mandatum*, ibi, aliud fecit, quàm quod mandatum est.) *ff. de iureiur. l. sed ante ff. ad Trebell. l. parui. in fi. ff. de recep. arbi.* grauamen autem illatum vltra sententiæ teno- 66
rem, & quod in ea minimè continetur, nouum quidem grauamen est, & excellus, non admittendus. Innocen. *in c. super eo quod metus causa.* Feli. *in c. quoad consultationem. num 16. de re iudi.* Ruinus *conſ. 78. num. 1. & 2. lib. 5.* Capicius *decis. 1. numero 23.* Roland. à Valle *conſ. 43. numero 3. lib. 1.* Anco. Gabriel *commun. conclusi. lib. 2. cit. de appella. concl. 4. num. 1.* Gratia. *in disceptatio. foren. cap. 333. tom. 2. num. 2.* & faciunt quæ diximus suprà hoc lib. 4. c. 1. à num. 23. & magis in specie, & in individuo per Feli. *vbi proximè* tenet, per quem & per Ruinum idem notat Marquef. *in tract. de commi. l. 1. cap. 24. numero 72. & seq.* dicit etiam Bobadil. *in polit. lib. 2. cap. 21. sub num 69.* quod executor attentare non debet, nam cùm ille, cui hoc nouum grauamen infert, 67
nondum sit (vt requiritur) condemnatus, nec in sententia comprehensus, nouo iudicio aduersus eum est agendum, siue actione personali, siue reali, siue interdicto aliquo possessorio, vt alibi diximus infrà, conuictus exequatur. *l. à Diuo Pio. 3. si super rebus.* ibi, si forte 68
iure ordinario cœperit ab eo repeti. *&c.*) *ff. de re iudi.* & quòd sit cum hoc, cui sententia non officit, lis initianda. Escacia *de appella. quæst. 12. limi. 6. memb. 4. n. 50. & 72.* per Couar. *& sub num. 124.* Vestrius *in praxi Roma. Cur. lib 8. c. fi. post prin. ex l. cum quæritur. ff. de executione rei iud. l. fi. C. si per vim vel alio modo.* optimè Paul. Castr. *conſ. 67. viso quodam. lib. 6.* per totam. quem sequitur Card. Tuscus *practi. conclu. tom. 3. litera E. concl. 472. num. 38.* si autem in illum executor exequitur excessum, seu nouum hoc grauamen (non expectata condemnatione) incipit ab executione, quod est à iure valdè re- 69
probatum, text. famosus ad propositum *in l. 1.* cuius verba sunt: nimis properè iudex pignora Marcellæ capi, ac distrahi iussit ante rem iudicatam, prius est ergo, vt seruato ordine actionem aduersus eam dirigas, & causa cognita sententiam accipias, *&c.* (*C. de executione rei iu. l. si vim nulla sententia præcessisset. ff. de re iud.* hanc ita elegantem considerationem allucinauit Cardin. Tuscus *practic. concl. 3. tom. concl. 483. num 4.* & eandem considerationem fecit in terminis Aluar Vallas. *conſult. 55. num. 10. ad fi. tom. 1.* quam rationem etiam allucinauit Matesc. *variar. resolutio. lib. 1. cap. 86. num. 43.* allegans *d. l. 1.*

Facit etiam mirabilis Baldi doctrina *in l. sancimus ad ti. C. de iudiciis.* Asinius in praxi *cap. 21. §. 32. numer. 2.* quòd excessus executionis dicitur casus non decisus 70
in sententia, quæ exequitur, sequitur Ceuallos *de cognit. per viam vio. 2. p. quæst. 159. num. 3.* pulchrè etiam facit quod inquit Escacia *tract. de appellationibus quæstion. 17. limitat. 10. numero 28. in final. verbis*, quòd 71
in excessu & omnis res executiua cessat, & vide infrà c. 4. à n. 38.

Quot autem modis excessus iste committatur, an- 72
nectere, vtilissimum est. nam modum excedit executor de re ad rem, & de quantitate ad quantitatem, pura, quando mandatur executori, vt restituat vnam rem, & restituit aliam, aut vt exequatur Petrum pro decem, & exequitur pro maiori summa. item etiam de persona ad personam, item de tempore ad tempus. vel quando reiicit exceptiones sententiæ licitæ opponendas, aut admittit reiiciendas. item in præpostetrando ordinem sibi traditum in commissione, ac in pertinet interpretando sententiam, & denique quando

carcat

careat potestate, seu iurisdictione, quæ omnia per singula capitula in discursu huius operis distinctè, & latè prosequimur. interdum autem eos modos promiscuè colliges ex gl. *in l. ab executione. verbo, excedat. C. quorum appellat. non recip.* glos. *in c. quoad consultationem. de sententia, & re iudi.* Bart. *in d. l. ab executio. num.* 4. & ibi cæteri. Speculator *in tit. de executione sententiæ. §. nunc dicendum. num.* 7. *vers. quid si ab executore.* Ruin. *cons.* 8. *num.* 1. *colu.* 5. Augustin. Bero. *cons.* 32 *in causa num.* 7. 15. Lancelot. Robert. *de attenta. 2. p. cap.* 12 *limi.* 53. *num.* 28. Vestrius *in praxi Roma. Cur. lib.* 7. *cap.* 5. *num.* 9. *& cap.* 3. *sub num.* 9. Marques. *de commi. 1. p. cap.* 24. *à princ.* Cæsar. Contar. *in repeti. l. unicæ. C si de mortem. poss. limi.* 19. *n.* 3. *& per totam.* Rebuff. *in tract. de sententiarum executione art.* 6. *gl.* 14. *tom.* 1. *sub num.* 3. *& n.* 4. *& per totam glossam.* & gl. 12. *num.* 7. & gl. 14. *num.* 9. Gregor. Tholosa. *in tract. de appellat. lib.* 2. *cap.* 11. *à num.* 1 Roland. à Valle *cons.* 43.

74 *num.* 6. *&* 8. Vincentius Caroc. *in tracta. de exceptioni. excep.* 44. *num.* 90. Aliquolibet igitur prædictorum excessuum, appellationi emissæ si executor non detulerit, tanquam legitimæ vim fieri, declarabitur in Senatu, dicunt ij omnes Doctores aliique, quos in idem adduximus suprà ad princ.

75 Denique excessus potest committi, dicique tot modis, quot potest aliquid dici plus, iuxta Bal. doctrinam *in l. si cum exceptione* 14. *§. hæc autem actio. ibi.* & tot modis dicitur.) *ff. quod metus causa.* Sigismund. Escacia *de appellat. quæst.* 17. *limi.* 10. *num.* 30. Vincent Caroc *exceptione* 44. *num.* 90. qui colligunt *ex §. plus autem. institut. de actio.* & aperte eiusdem verbi (excessus) significatio, iura & Doctores hactenus adducti clarissimè demonstrant. Hinc fit, quòd licèt omnis excessus sit grauamen

76 & contineat iniustitiam, prout sic intelligendus est Innocen. *in c. ad nostram num.* 10. *de appella.* quem sequitur Marquesa. *de commiss. 1. p. c.* 14. *sub n.* 4. dicens, quòd

77 in materia excessus, excedere, & grauare paria sunt: tamen non omne grauamen erit excessus. nam excessus plus est simplici grauamine, quia est grauamen qualificatum, plura continens specialissima dicta, & dicenda, & ad differentiam hac terminatione excessus de-

78 monstratur, faciunt quæ infrà à n. 192. & sic licèt executor simpliciter grauet in exequendo, ab eo grauamine appellationi emissæ denegans delationem, non vim facier, quia ab exequutore, & executione licitam non esse, exactè probauimus, licèt à grauamine hoc

79 qualificato contrarium seruemus, dispar enim ratio militat in vtroque, siquidem in excessu adest nullitas (vt statim) quæ permittit appellationem etiam in omnibus, vbi aliàs est prohibita. *l.* 4. § *condemnatum. ff. de re iudi.* & deficit in executore potestas, & iurisdictio (quod idmetipsum operatur.) at in simplici grauamine, seu iniustitia horum nihil concurrit, illud executor infert in-

80 tra limites suæ potestatis, & commissionis, vt puta, condemnatur quis ad rem cum fructibus, & interesse, quos percipere potuit, seu eorum ad valorem absque certa quantitate, sed ita in genere & sine liquidatione; taxauit, liquidauit, & moderauit executor fructus, & valorem, secundùm quod sibi iure visum fuit, conqueritur altera pars appellans, dicens se grauatam, non suspendit, huic cùm sit sibi commissa incerta quantitas, grauat intra limites suæ potestatis, & non adest nullitas, vt secus sit, si certa quantitas exequenda sibi fuisset commissa, quia tunc si adderet, excessisset, & valeret appellatio. Et idem erit, quando certa quantitas esset com-

81 missa, si ipse minùs præstaret, grauat simpliciter propter defectum illum, sed non excedit. Ratio est, quia non excedit (quod non aliter meliùs significari potest) sed licèt faciat iniustitiam, continet se intra fines potestatis mandatæ, & ita quotidie videmus in supremis tribunalibus seruari, habita præ oculis hac eadem distinctione, differentia, quam nos probauimus infrà hoc lib. 4 per totum.

Et interim tamen hoc in terminis tenet Marquesa 82
in tract. de commiss. 1. p. cap. 24. *n.* 72. *&* 75. quòd excessus committitur, quando aliquid additur sententiæ, quæ exequenda mandatur, per Feli. *in cap. quoad consultationem n.* 16. *de sententia & re iudi.* Ruin. *cons.* 78. *n.* 1. *volu.* 5. secus autem si fuit mandatum relaxatum, puta, pro scutis mille, & executor id pro minori summa exequatur, quia tunc nullum excessus potest grauamen considerari, sicuti quando summam mille executor excedat, quod ita censuisse Roram coram D. Orano, in vna Formana bonorum 8. Nouemb. anno. 1585. testatur idem Marquesa. *ibid. num.* 73. hoc etiam dicit Auenda. *de exeq. manda. 1. p. c.* 14. *num.* 13. dicens, quod est vltra debitum, id dicitur excessiuum, vt *in c. si. de sepultu. & in c. olim. de rescript. & in c. 2. de calumniat. & in cap. hoc ideo, de pœnit. d.* 1. *& in c. illud de clerico excommunic.* in

defectu etenim non verificatur excessus, sunt namque 83
inter se pugnantia, & contraria duo hæc nomina, excessus, & defectus, illud enim scilicet, excessus dicitur pertransire modum, seu medium; hoc autem, scilicet defectus, non peruenire ad modum seu medium. ita eleganter explicat Magister Theolo. Rodericus de Sancta Ella in vocabulario Ecclesiast. in explicatione nominis huius (excessus)

Quomodo, quandóve iste excessus proponatur. seu in iudicium deducatur, hic erit fermo noster, & huic vetito, & temerario ausui (vt dicit *l. si contra. C. de executoribus, & exactori. lib.* 12.) tria esse reperio à iure descripta remedia, quia vbi maius periculum, ibi cautiùs agitur, ac magno semper impetu lex resistit audaciæ. *l. si quis in tantum. C. vndè vi.* Primum igitur est remedium appellationis, secundum querelæ, tertium nullitatis. De primo multi sunt text. *l. ab executione. C. quorum appell. non recip. l. ab executore. ff. de appel.* text *in c. nouit.* 32. *de appellatio.* cum aliis Doctoribus suprà adductis. De querela eleganter dicit Bald. *in l. si vt proponis. sub numero.* 2. *C. exec. rei iudi.* excessus namque tendunt in 85
noxam rei publicæ, nam istud nomen excessus quid iniustum significat, regulariterque in malam partem sumitur, optimè latèque comprobat Auendan. *de exequen. manda. 1. p. c.* 14. *n.* 3. & per varia exempla comprobat à prin. illius c. vbi amplissimè de significatione huius terminationis excessus, quem vide.

Et quòd executor, qui excedit, teneatur parti de 86
dolo, vel actione iniuriæ, videndus Dyn. quem allegat Guido Papæ *tract. de appellat. q.* 92. *num.* 59. *fol.* 6. Afflit. *in praxi iudi.* § 31. *c.* 18 *limi.* 7. & quòd faciat litem suam scribit Decius *in c. nouit.* 43. *de appell. n.* 10. & quòd executor excedit, si aliquid dolosè, vel lata culpa faciat, 87
docet Bald. *in l. ab executione num.* 9. *C. quorum appell. l. si pignora ff. de euictio.* quia tunc dolosè se gerit executor, & de dolo conuenitur. *l. ait prætor. §. si executor.* vbi gl. *ff. de negotis gestis.* melior & elegantior *in l. si pignora. ff. de euictionibus.* & ex transgressione præcepti principis, & iudicis, mandantis audacia, & temeritas arguitur. *d. l. contra nostra præcepta. l. prohibitum C. de iur. fisci.* & hoc idem voluit dicere Abb. *in c. de cætero num.* 28. *ante fi. de re iudi.* dum loquendo in excessu executoris, inquit, quòd poterit grauatus etiam sine appellatione implo- 88
rare officium iudicis superioris contra excessum nuntij, per argumentum *l à diuo. Pio § si super rebus. de re iud.* cuius recursus meminit etiam Rebuff. *tractatu de sententiarum executione articulo.* 7. *gl.* 12. *sub num.* 1. *tomo.* 1. *folio.* 374 qua de causa rectè potest proponi præfata querela.

Qua quidem vtuntur aduocati quotidie in supremis tribunalibus aduersus executores excedentes, & facit etiam quod dicunt Anto. Gabri. *comm. conclus. lib.* 6. *tit. de iure communi. conclu.* 1. *num.* 1. *&* 3 *fol.* 389. quòd immunis à solutione collectarum si describatur in libro 89
contribuentium debitorum, debeat appellare infra 10. dies, non immunis autem, & non priuilegiatus,

si excessiuè grauetur, & ab eo vltra debitum modum exigatur collecta, poterit querelam semper ab excessu proponere, tenet Bald. *in tract. de præscript. in 4. p. 4. part. prin. q. 3c. a num. 106. cum seqq.* Bertran. *cons. 181. n. 16. ver. præterea ex discursu. volum. 3. in nouis.* optimè etiam
90 dicit Bart. *in l. ab executore. n. 4. ff. de appell.* dum docet, quòd licèt per modum appellationis possit quis conqueri de iniquitate executoris; tamen potest etiam absque appellatione quandoque iudicis exequentis, scilicet superioris, implorare officium, quæ sunt verba aurea. De nullitate autem ob excessum intentanda,
91 Abb. *in cons. 3. Nitar. col. 11. vers. decimò quæro lib. 2.* sequitur Cardinalis Tuscus *practicar. conclu. 3. tom. concluf. 483. num. 2. litera A.* & nos latiùs statim videbimus de huiusmodi nullitatis remedio iure inducto pro excessus reuocatione à n. 101.

92 Et inter alia vnum te vtilissimum admonco, quòd quando vtaris querelæ remedio, simul iniungas appellationem ab excessu, & ab omni processu facto ab executore excedente, vt suspendas potestatem, seu iurisdictionem executoris, neque de cætero procedere queat in executione excessus, quia appellationi ab eo, cùm sit legitima, ac permissa, omnino deferre tenetur executor,
93 quod si neglexerit, vim fieri declarabitur, suáque propria attributa suspendendi & deuoluendi habet appellatio, iurium & Doctorum caterua superiùs adducta probat à numero 15. & in specie quòd suspendat, meminit Lancelot. *de attentat. 2. part. cap. 12. lim 53. n 24.* Rota *decisione 100. sub numero 19.* Abb. *in cap. quoad consultationem column. fin. numero 31. de sentent. & re iudi.* Rugin. *in tractatu de appellation. §. 2. cap. 3. n. 181.* Sigismund. Escacia *de appellat. quæst. 17. limit. 10. num. 63.* Parlador. *lib. 2. rerum quotid. cap. fin. 2 part. §. 3. numero 4.* idem monstrat, & est text. expressus *in l. ab executione.* ibi, à quo, si fuerit appellatum executione suspensa putamus, *&c.*) *C quorum appellat. non recip.* & inferiùs dicemus à num. 222. cum sequentibus, & à
94 numero 144. & à numer. 154. At querela non hunc operatur effectum suspensiuum, gloss. *in cap. ad reprimendam. verse. suspendatur. de offic. ordinar.* quam valdè ibi exclamat Abb. & idem Abb. *in cap. consanguinei. column. penult. in fin. de re iud.* Philip Franc. *in cap. directè colum. penult. de appellat.* Felin. *in cap. lator. column. 4. de re iudic.* Marant. *in Specul. de ordin. iudi 6. p. 2. actu prin. de appellat. sub num. 103.* Lancelot. *de attentat. 2. p. cap. 19. à prin* & nos infrà à n. 34 & ita vt hoc beneficio potiuntur, hoc simul vtuntur remedio aduocati cauti, præcipuè in supremis tribunalibus, vbi iura bene reperiuntur digesta, & difficultates meliùs appuratæ. Et post hæc in terminis reperio in vtroque Abbatem *in cap. de re iudi.*
95 *numero 26.* dum cum Hostiensi, quem allegat; probat vtilius esse appellare ab excessu executoris, vt euitetur actualis executio grauaminis de facto, & vt executor supersedeat, & effectus excessus suspendatur virtute appellationis vt facere solent, & idem dicit Anton. de Butrio *ibi n. 15.* post gl. *ibi in c. quoad consultationem.* de quo latiùs videndum est ad finem huius capituli à numero 222.

96 Et illud vlteriùs aduerto, quòd quando appellamus ab excessu executoris Apostolici, siue ordinarij, ad effectum deuendi suprema tribunalia pro tollenda violentia, si non deferat, non possumus tunc vti ambobus illis remediis simul. quoniam appellatio (qua mediante, non aliter recurrimus ad Curiam Regiam, vt reponatur excessus.) proponi debet coram executore
97 ipso, vt ipse reponat, at querela nullo modo, quia ipse
98 de seipso cognoscere, & puniri, non potest; sed necessariò eius superior adiri debet, secundùm propriam naturam querelæ, textus & ibi glossa *in verbo, querelam. in l. ab eo. C. quomodo & quando iudex.* Abbas. *in cap. querelam columna 2. in gl. 1. de procurat* Felin. *in cap. querelam col. pe. de iureiur.* infinitos congerit Marant. *vbi supra num. 102.* & sic sola appellatio, & nullitas proponitur facta (si velit) querelæ protestatione coram superiore.

Et hoc ampliùs, quòd quando competunt in aliquo 99
casu appellatio, & querela, cùm eligitur via appellationis, debet illam præcisè proponere intra decem dies, & non alterare eius naturam, quod est secus in querela, quæ ad dictos 10. dies non adstringitur, sed post illos potest etiam proponi, iste est text. elegans *in cap. concertationi. de appellat. lib. 6.* tener gloss. *in d. c. ad reprimendum.* vbi Abb. & idem *in d. cap. consanguinei. column. penult. in fin.* Philip. Franc. *in d. cap. directè d. column. penult.* Felin. *in d. cap. lator. d. col. 4.* Maran. *d. n. 102.* ita etiam quando eligitur via appellandi ab excessu, & in indiuiduo; quòd si appellatio ab excessu executoris interponatur post decem dies datos ad appellandum, 100
non audiatur appellans, saltim per viam, & remedium appellationis tenent Abb. *in c. quoad consultationem. n. 10. de sententia, & re iud. not vlt* & Bald. *in Margarit. ad Innocent. in verbo, appellari potest a iuramento,* sequitur Sigismund. Escacia *de appell. quæst. 17. limit. 10. n. 66.* quare ei emissæ, sed vltra terminum; non deferens executor vim nullam faciet, cùm citè non proposita sit, vt notissimum est typis.

Intra quod autem tempus excessus per viam nulli- 101
tatis in iudicium deducatur, non est modica difficultas, siquidem ingens versatur inter nostros, an excessus sit nullitas, seu actus nullus; cuius partem negatiuam, imò quòd non sit nullitas, seu iniustitia tantùm, egeátque 102
propterea appellatione, loquendo in excessu ex peruersione ordinis dati ad exequendum, per text. *in l. à diuo Pio. § si super rebus. ff. de re iudi.* tenent B. *in d. §. si super rebus.* sequitur Abb. *in cap. quoad consultationem nume. 27. de re iudi.* Bald. *in auth. sed hodie. vers. nunquam in discussionem. C. de actioni. & oblig.* Anton. de Butri. *in c. quoniam frequenti. in fi. vt lite non contestata.* Socin. *cons. 158. vers. non obstat.* dicens ab hac non esse recedendum in iudicando. Ioann. And. *in cap. quoniam frequenter.* Raphaël Cuma. *in d. §. in vendit.* magis communem dicit Iss. *in d. §. in venditione. n. 19.* licèt contrariam teneat Bertran. *cons. 12. volum. 1. in antiquis.* sequitur Lucas Pæt. *in pract. capitol. lib. 8. cap. 2. n. 11.* quam etiam sequitur Rota, vt testatur Puteus *decis. 318. in una Tiburtina lib. 1. fol. 410.* & Mohedan. *decis. 7. aliàs 135. Castri Tiburtini. de sentent. & re iudic.* eséque magis communem testantur Gregor. Lopez *in l. 3. tit. 27. part. 3. verbo, primieramente.* & Anton. Gabriel. *in vol. commun. communi opin. lib. 2. tit. de executione sententiæ concl. 2.* & ex eo quòd ius non induxit illius text. ordinem pro forma substantiali, sed pro minori præiudicio, & vt citiùs 103
fuit executio, quo non impleto pars appellare teneatur. Cæsar Contard. *in d. l. vnica, limit. 18. n. 16. C. si de nomen. poss fuer.* Carocius *exceptione 91. à n. 3.*

Contrariam tamen sententiam, & opinionem, imò 104
quòd peruersio ordinis traditi per *d. §. in venditione.* tanquam assignatur de forma substantiali executionis, inducat nullitatem, & excessum, probant multi, non contemnendæ authoritatis, Ioann. de Immol. & Alexand. *in d. §. in vendi. column. 5.* & Felin. *in d. cap. quoad consultationem column. 9.* Alexand *in d. §. in venditione.* & ibi Iss. *versicul. 1.* dum dicit Abb. Afflict. *decis. Neapolit. 358. in antiquis.* Maranta *de ordine iudi. 6. p. actu fin. de executione sentent. num. 9. fol. 652.* & hanc opinionem veriorem aduersus Bart. dicunt Auendanus *in capit. præto. 1. part. cap. 17. numero 4.* Molin. *de primogeneis lib. 4. cap. 7. numero 14.* Parlador. *lib. 2. rerum quoti. cap. fin. 5. p. § 3. numero 4. & 5.* dicens, quòd si antea locus aliquis fuit dubitandi, nullus tamen hodie, stante lege regia

Quid dicendum in tanto conflictu; ego vtramque 105
opinionem cum fœdere distinctionis (non aliter) admittam libenter, & in casu, de quo loquuntur vtriusque

partis

partis Doctores, retento. Prima opinio quæ habet; peruersionem ordinis *d.§.in vendit.* esse iniustam, non nullam: procedat in iudice ordinario, qui proprio munere exequitur sine alterius mandato, quia tunc non potest dici excessus, cùm commissionem nullam egrediatur. Secunda verò opinio, quæ contrarium habet, nempe nullam esse talem ordinis peruersionem: procedat in executore, ad mandatum alterius sententiam exequente, cuius commissione vel vt exequeretur secundùm
106 ius, vel expresè, quòd capiat primò mobilia, secundò immobilia, vel etiam si nihil dicatur, quia tacitè inest, quia tunc ex peruersione ordinis sibi dati à iure, vel iudice, & non seruati, oritur excessus, & per consequens nullitas. ita hanc distinctionem tradunt Alexand. *cons.5. versiculo posito autem. volum.* 2. Afflict. *d. decis.* 358. *in causa inter sub num.* 1. & 2. Anto. Gabriel *commun. conclu.lib.*2. *tit. de executione rei iudi. concl.*3. *n.*3. Sigismun. Escacia *in tract.de appell. quæst.*17. *limi.*10. *num.*26. Cardin. Tusc. *practicarum conclu. tom.*3. *litera A.concl.*483. *num.*11. & Ioan. Andr. *suprà* pro contra. citatus illam tenuit in ordinario, non tamen ausus est firmare in delegato executore, vt aduertit Anton. Gabriel *ibi*, *sub n.*21. Afflict. tenet Rolan à Valle *cons.*33. *num.*32. *lib.*1. quia prouisio siue iuris, siue hominis facta determinato modo, suos terminos egredi non debet, ex iis quæ suprà sub n.47.

107 Et hanc differentiam inter excessum iudicis ordinarij, & excessum executoris excedentis mandatum, constituit Bald. *in l. sicut proponis n.*2. *C. de execut. rei iudi.* quibus quidem rectè conuenit, quod eleganter Parlad. *lib.*2. *rerum quoti. c. fin.*2. *p.* §.3. *num.*9. circa illam quæstionem, quando commissa executione ordinario per superiorem censeatur excitata eius iurisdictio, aut nouiter delegata, inquit in hæc: Permultum interesse, si quidem cùm iurisdictio delegatur, potest iudex delegatæ iurisdictionis terminos excedere. Porrò cùm ordinaria tantùm excitatur iurisdictio, non potest, quod non obscurè hoc dicere, affirmat text. *in c. grauiae off. ordin. & l.*4. *tit.*6. *lib.*2. *recopilatio.* quæ doctrina respectiu iurisdictionis rectè procedit, at respectu sententiæ, quam ipsemet iudex ordinarius exequitur, bene dicitur, & potest excedere, cùm sententia certis limitibus ac finibus concludatur, iuxta quæ latè dixi suprà à num.36. & sursum & c.4. à num.11. cuius respectu pariter hæc resolutio erit adaptanda, vt in eius excessu adsit nullitas ex dicendis. Et hanc nostram eandem differentiam constituere eleganter citati per Puteum *in decis.*318. *per totam* omnino videndam *lib.* 2. *fol. mihi* 233. vide nos infrà c.13. hac 4.p. à princ. & per totum. sequitur etiam Vincentius Carocci. *tractatu de exceptio. exceptione* 61. *numero.*4.

108 Et quòd excessus quilibet mandatæ executionis sit nullus, nulli, vel paucis dubium esse potest. executor enim in excessu caret potestate, caret mandato, & caret iurisdictione, singulorum siquidem defectus euidenter reddunt actum nullum, & quòd executore excedente limites commissionis excessus nullus sit, pro notoria, & constanti doctrina affirmauit ipse Abb. Panormit. *in d. cap. quoad consultationem. num.* 26. *ibi*, quem pro contra opinione, nempe pro prima, citauimus, vbi debet intelligi, vt loquatur in ordinario exequente, non in executore delegato, vt *in d.num.*26. secutus Hostiens. *ibi.* Idem dicit Butri. ibi post glossam *à n.*15. fa-
109 cientes argumentum, quòd quando executor excedit, non est necesse appellare, quia actus est nullus, si non excedit, non potest ex iuribus vulgatis. cui respondetur prout nos sursum, quod appellant ab excessu etiam si sit nullus, quia est vtile respectu suspensionis, quam appellatio causat. Idem affirmat Sigismund. Escacia *de appell. quæst.*17. *limi.*11. *sub num.*6. & executore excedente limites suæ commissionis, faciat illam nullam ipso iure, & quòd possit per viam tam appellationis, quàm per viam nullitatis in iudicium proponi: iterum tenet ipse Ab. *cons.*3. *Nitar. colu.*11. *vers. decimo quæro lib.*2. eun- 110
dem citans communem dicit Cardi. Tuscus *practi. conclu. tom.*3. *litera A. concl.*483. *n.*2. & quòd sit nullus executoris excessus, Ozas. *decis. Pedemon.*34. *num.*6. & quòd 111
omnis excessus mandatæ commissionis sit nullus, firmat eleganter Castellus à Bobadilla, *in sua polit. lib.*2. *cap.*21. *num.*65. allegat ad id *c. venerabilis, de off. delega. c. cum dilecta* 22. *de rescript.* Parisium *consil.*51. *n.*53. *& seqq. volu.*4. Tiberi. Decia. *in* 1. *to no crim. lib.*4. *c.*25. *n.*3. & quòd omne, quod fit præter mandati formam, sit nul- 112
lum, adeò vt nec valeat vt valere potuit, probat post alios Ant. Grauat. *in addit. ad praxim Vestrij lib.*5. *cap.*13. *sub n.*10. *litera E.* & est communis opinio, vt ipse affirmat post Curtium Iuniorem *consil.*79. *num.*2. & plus dicit eleganter Escobar *de ratiocin. c.*38. *n.*8. quòd executore excedente modum suæ commissionis, cùm excessus sit 113
nullus, non transit in rem iudicatam, imò quocumque tempore potest excessus grauamen in iudicium deduci, & allegari. quod est originale mirabile dictum Bal. *in l. sicut proponis, sub num.*2. *C. de executione rei iudi.* & sic formanda est vniuersalis conclusio in hac materia: quòd excessus factus per executorem, egredientem limites suæ commissionis, sit ipso iure nullus, quidquid dicat Puteus *decis.*318. *in fin. lib.*2. *fol.*410. *supra allegata.* quòd siue ordinarius, siue executor sit, qui excedat ordinem in exequendo, *d.§. in vendatione.* non adsit nullitas, sed iniustitia, cùm gesta vltra potestatem, & iurisdictionem sint nulla ipso iure, vt vltra citatos probat post alios Iulius Cæsar Ruginel. *practica. quæst. c.*42. *n.*9.

Supposito hoc, pro constanti dicendum videbatur, 114
quòd facultas agendi de nullitate excessus contra executionem, non duret nisi vsque ad triginta annos, quia 115
nullitas sententiæ eo tempore durat. Bart. *in l. data opera. colu.*14. *nu.*9. *C. qui accusa. non poss.* Salice. *in l. si præses num.*6. *C. quomo. & quando iud.* Cardin. Alexand. *in c. dilecto.*63. *q.*15. *princ. sub num.*96. & Fran. *quæst.*5. *num.*10. *de appell.* Rebuff. *tractatu de appella. art.*1. *gl.*2. *numer.*19. *tom.*3. *fol.*485. Vantius *in tractatu de nullit. rubri. quoties. & intra quod tempus*, &c. *sub num.*8. *vers. si verò nullitas. fol.*383. Marant. *de ordine iudicio.*6. *p. actu* 1. *prin. n.*154. *fol.*449. Papiens. *in forma appella à sententia differend. in glo. fuisse & esse nullam num.*5. *fol.*409. Bart. *in l. unica n.*1. *in fin. concluso vna cadémque causa*, &c. quæ conclusio fallit in causis, in quibus vertitur animæ periculum, 116
quia in eis perpetuò agi de nullitate potest. Vantius, *vbi proximè sub num.*8. *vers. quod remedium. fol.*383. & Marant *vbi sursum n.*154. ac propterea saltim & ad minus nullitatem excessus durare per 39. annos, dubium non est.

Sed quòd etiam perpetuò, & sine præfinitione tem- 117
poris, vltra dictos triginta annos nullitas hæc possit in iudicium quandocumque deduci, euidenter probatur. nam eo ipso quòd executor excedit modum, ac fines mandatæ commissionis suæ; dicitur carere potestate, & in eo, in quo excedit, mandatum (quod est stricti iuris) non habere, text. optimus *in d.l. quicunque C.* 118
*de executoribus & exactoribus trib. lib.*12. *cap. cum dilecta de rescrip. cap. P. & G. de off. delega.* cum aliis iuribus, & Doctoribus hactenus à num.104. allegatis, qui promiscuè loquuntur de procuratore excedente mandatum, & de executore seu commissario illud pariter excedente, vtrumque comprehenditur sub legibus mandati quoad excessum exequentis, cùm illius commissio ve- 119
rè mandatum sit, *toto tit. ff. de off. eius cui mandata est iuris.* cum infinitis aliis; & quòd mandatum ad litem, & mandatum iurisdictionis æquiparentur & sint similia, & valeat propterea de vno ad alterum argumen- 120
tum, probat text. *in l. & quia* ibi, sicut in reliquis causis.) *ff. de iuris omni. iudi.* vbi Bald. Angel. & Paul. Castren. *cap. gratum. cap. relatum. de off. delegat. c. cum olim.* Abb. vbi Innocent. *de off. delegati.* latè prosequitur

comprobans Euerard. *in locis legalibus*, *de mandato ad lites*, *ad mandatum iurisdictionis*, vbi quòd vtrunque mandatum est stricti iuris, & in eo non veniunt nisi quæ sint expressa. ac pariter mixtus executor, qui limites suæ commissionis mandatæ excedit in excessu, caret omnino iurisdictione, & non est iudex, superiùs latè probauimus à n. 56. cum pluribus sequentibus.

122 Hinc succedit regula, quòd nullitas proueniens ex defectu mandati (quia de eo non constat) quandocumque etiam post mille annos proponi potest, voluit Bald. *in l. 1. C. de rebus alien. non alien. & l. 2. C si ex falsis instru.* Curtius iunior *cons.* 77. quem sequitur Rot. vbi per Cassiado. *decis.* 3. *de procurato.* & Sarner. *super regul. de non iudic. in compend. n.* 73. *fol.* 85. Vantius *de nullit. sent.* 123 *tit. quoties & inter quod tempus*, &c. *sub n.* 8. ac pariter etiam idem dicitur de nullitate proueniente ex defectu iurisdictionis. Angel. *in l. 1. C. quando proui. non est necess.* Sigismun. Escacia *de appell. q.* 19. *rem. 2. concl. 7. sub n.* 3. Vantius *vbi proximè sub d. n.* 8. & quòd huiusmodi 124 exceptiones non censeantur ab statuto exclusæ, etiamsi omnes exceptiones excludat, latè Vantius *de nullit. ex defectu iurisd. & vnde*, &c. *n.* 4. vbi plures Marant. *de ord. iudi. 6. p. prin. 17. d. n.* 7 infinitos congerit videndus Padilla Meneses *in l. 1. C. de iuris & facti ignor. num.* 31. & 125 Couart. *in practi. quæst. c.* 25. *num.* 4. inde inferentes ad ius regium *ex l. 2. tit.* 15. *lib.* 3. *ordi.* qua disponitur, vt de nullitate sententiæ agi non possit vltra 60. dies, vt si nullitas allegetur ex defectu iurisdictionis, post illum terminum agi posse, & de mandato post plurimos videndus Vantius *de nulli. ex d. fectu manda. &c. num.* 2. Et sic sequitur euidenter, quòd huiusmodi nullitas, ex excessu commissionis proueniens, cùm in se contineat defectum mandati, & potestatis, & defectum iurisdictionis in mixto (quod est idem) saltim post dictos triginta annos etiam quandocumque, & omni tempore allegari, & proponi possit in iudicio.

126 His conuenit, quod dicit Abb. Panormi. *in cons.* 3. *Nitar. colum.* 11. *vers. decimò quæro. lib.* 2. quem ad id referens sequitur Cardin. Tuscus *practi. conclu. tom.* 3. *concl.* 483. *n.* 12. quòd forma sententiæ debet obseruari per executorem, aliàs si à sententia recedat, executio est nulla, & quòd nullitas hæc intentari potest quandocunque facit etiam, quod eleganter dicit Escobar *tractatu de ratiocinijs cap.* 38. *num.* 7. & 8. quòd quando iudex executor in commissione excessit, non currunt fatalia, quo- 127 minus omni tempore possit grauamen, & excessus allegari. quia huiusmodi excessus numquam transit in rem iudicatam, quod est mirabile dictum, quod fuit originale Baldi *in l. si vt proponis. sub numer.* 2. *C. de executione rei iudica.* quem etiam allegat Escobar *ibi.* quæ quidem opinio verissima mihi videtur & tenenda.

128 Imò & in simplicibus attentatis, nonnulli affirmauerunt, nullo tempore ipsorum reuocationem præscribi. Minsinge. *singula obser. cent.* 3. *decisione* 66. Rota *decisione* 2. & 5. *de restitu. spoli in nouis*, & post Franchum dicit Marquef. *de commiss* 1. *p. cap.* 29. *num.* 61. licèt *numer.* 62. post Tiraquell. *de vtroque retra. §.* 36. *gl.* 2. *n.* 3. 129 *& seqq.* triginta annor spatio præscribi, licèt in multis casibus sit perpetua vide multa, quæ ad propositum conducunt, per Lancelot. *de attenta.* 3. *p. cap.* 23. *à n.* 61. *cum pluribus sequentibus*, & si in simpliciter attentatis hoc voluêre Doctores prædicti, quid mirum, vt verum id firmemus in attentatis, prout est excessus executorum, vt alibi diximus & vide n 133.

130 Nunc quæri potest, an agenti de excessu, & per consequens de nullitate actus gesti per executorem, pendente dicta excessus causa, currat tempus ad appellandum à simplici grauamine casu quo ipse succumbat, & non adesse excessum, fuisset declaratum. Pro cuius resolutione multa hinc inde possem in medium prorumpere, sed breuiter arbitror, interim terminum ad appellandum à simplici grauamine, non currere, sed potiùs suspendi. Moueor eo validissimo fundamento, etenim 131 generaliter verum est, quòd agenti de nullitate sententiæ, non currit tempus decem dierum ad appellandum ab eius iniustitia, quamuis agens succumbat, dummodo calumniosè nullitas non intentetur, aut ex causa euidenter improbabili. Cyn. *in l. contra maiores* 16. *num.* 7. *C. de inofficioso test.* Franch. *in c. dilecto* 63. *quæst.* 6. *num.* 11. *de appellat.* Hippolyt. de Marsi. *singulari* 152. *succumbens.* quem refert, & sequitur The. Fossan. *decis.* 10. *in stantis vers.* 8. *num.* 10. & aduersus Guido. Papam & Lanceletum hanc sequitur opinionem Escacia *de appel. quæst.* 12. *num.* 169. & iterum *quæst.* 15. *sub n.* 91. & 98. vbi *num.* 95. post Ioann. de Amicis *cons.* 6. *sacro Regio à nu. n.* 29 *cum seqq. & sub num* 35. vbi de communi dicit, hanc doctrinam procedere in remedio nullitatis ex attentato absque illa distinctione, an appellatio sit com- 132 patibilis, vel incompatibilis.

Quæ omnia concurrunt in excessu, vt de nullitate 133 hactenus latè probauimus, de attentatis, scilicet, vt excessus sit attentatum; de se patet, & tenet in terminis Rota teste Seraphino 10168. *rom.* 2. & ex Felino, Mascardo, Gratian. & Lancelot. oro diximus infrà cap. 14. vers. quæ consideratio non extra rem. num. 157. & seqq. & de incompatibilitate cum grauamine simplici, & iniustitia, est text. *in l. ab executore* vbi Doctores, *ff. de ap-* 134 *pellatio. l.* 15. *tit.* 23. *p.* 3. & inferiùs hoc capite latius apparebit, vt iudex super excessu dumtaxat aditus, non 135 potest se intromittere, nec cognoscere de iniustitia, & simplici grauamine, à num. 192. & c. 4. num. 38. & sequentibus. alias etiam elegantes doctrinas adduxi infrà cap. 14. à num. 207. cum sequentibus. ergo manifestè patet, vt pendente causa excessus, non currat terminus ad appellandum à simplici grauamine, & executionis iniustitia.

Quæ doctrina & ex eo comprobatur, nam quando 136 duæ dilationes ad aliquem actum assignatæ, procedunt non ex eodem fonte, sed diuersis respectibus; vna alteram non confundit, sed successiuè prosunt, vna post alteram finitam, hæc est mirabilis Baldi doctrina *in l. si paulo ante fi. C. de executione rei iudi.* facit *l. 1. § largius tempus, & §. sed videndum ff. de successorio edicto.* gl. & Doctores *in l. emancipata C. de iuris & facti ignoran.* Oldral. *cons.* 203. *factum tale est, collata fuit Ecclesia. in 2. dubio.* & Ioan. And. *in addition. ad Specul. in rub. de concessione præb. colu.* 2. *ver. item licet annus.* Bal. Angel. Paul. Castren. Alexand (qui id dicit singulare.) Corneus & Iff. *in l. licèt C. de iure delib.* & *ibi* Salicet. idem Bal. *in rub. C. qui admitti. colu.* 4. *vers. sextò quæritur.* Raph. Cuma. Paul. Castren. qui dicit mirabile. Alexan. & Franc. Areti. *in l. quamdiu prior. ff de acquir. hæredita.* Paul. Castren & Areti. *in l. Panton. ille colu. vers. in gl.* 1. *hic colu.* 3. *vers. extra gloss. eodem tit.* Raphaël Fulgo. *in l. vlt. C. qui admitti.* Cepola *cautela* 167. secundùm postremam computationem, incipit, *nota auream cautelam*, vbi dicit singulare, & Alexan. *cons.* 89. *visis puncto & instrumentis. colu.* 2. *vers. nec obstabit lib.* 2. *& cons. seq. colu.* 2. *vers. nec ad hoc obstat*, vbi dicit singulare, Corneus *cons.* 70. *duo veniunt col.* 3. *vers. tamen licèt filia. lib.* 4. Iff. (qui & hoc quoque dicit singulare) *in d. l. emancipata. ante fi. & in l.* 1. *colu. penult. vers. & proista. C. qui admitti.* optimè & latissimè prosequitur, plura exempla huius doctrinæ, & mirabilia accumulans Tiraquell. *de retractu conuentionali §.* 1. *gl.* 1. & *vnica à num.* 18. *cum seqq.* & iterum *à num.* 61. *cum plu-* 137 *ribus seqq.* nam quæ origine, & respectibus sunt diuersa, eadem quoque sunt & prosecutione, & effectu, *l. numquam ff. de priuatis delict. l. si mater §.* 11. *& §. eadem.* 138 *ff. de exceptione rei iudi.* & quòd causa excessus, & causa grauaminis sint inter se diuersæ, latè comprobatur infrà cap. 4. ad fin. vers. illud tamen singulare memi- 139 nisse à n. 35. Itaque opinor, vt pendente causa excessus per viam querelæ, & nullitatis (quod idem est, quia vtroque de nullitate agitur) non currat terminus decem

dierum

dierum ad appellandum à simplici grauamine. nam si pars grauata vlà est appellatione ad reponendum ex-
140 cessus, nullum dubium est, vt illam suo tempore possit prosequi pro simplici grauamine, casu quo succumbat in excessu, cùm iam à facto per executorem appellauit, licèt subdemonstratione falsa.

141 Insuper est aduertendum, quòd appellationi interpositæ ab executore excedente, per procuratorem non habentem ad idem speciale mandatum, deferendum non est, tanquam minùs legitimè, minùs rectéque propositæ; nec vim facere declarabitur, cùm requiratur mandatum specialiter indiuiduum ad excessum executionis proponendum. quoniam appellans ab executore excedente succumbens condemnatur in quinquaginta libras. *l. ab executione C. quorum appell. non recip.* cùm procurator non potest deteriorem conditionem domini facere. propterea speciale requiritur, ita Bart. *in l. si procurator. ff. de ordine indebiti. in 2. col. vers. per istum text.* Felin. *in c. quoad consultationem n. 21. vers. nota insuper perpetuò. de sententia & re ind.* & Benedict de Vando. *in eius reper. vers. appellans ab executione excessiua si est procurator. &c. fol. 7. à tergo col. 3.* Angel. Areti. *col. 4. in l. ab executore ff. de appell.* Angel. *in §. præterea 2. col. 17.* Et idem *in causa matrim. inst. de excep.* Ill. *in l. procurator. ff. de condictione indebiti. col. 2.* Socin. *conf. 120. column. 3. & conf. 231.* Decius *in c. nouit. de appell.* prosequitur latè
142 post alios Roland. à Valle, qui dicit perpetuò in praxi menti commendandum, tanquam singulare *conf. 43. num. 11. volum. 1.* maximè cùm generale verum sit, quod etiam executionem è re iudicata procurator ad litem (etiam à qua emanauit) postulare non potest, nisi ad id habeat speciale mandatum. *l. procurator. §. 1. ff. de procuratoribus.*
143 *l. hoc iure. ff. de executio. l. vero procuratori ff. eodem.* si ope exceptionis repellatur, aliàs bene potest intentare actionem iudicati. *d. l. si procurator*, ibi, exceptione repelli debet, *&c.*) quod exactissimè optimèque prosequitur post alios Roderic. Xuar. *in lec. l. post rem iudicatam. vers. quia supra visum est, per totum fol. mihi 161.* & eius additionator Valdez *fol. 135.* plures 5. scilicet, & practicabiles limitationes ad id latè prosequitur Xuarez *ibi*, quas per te vide. Puteus *decis. 61. per totam lib. 1.*

144 Vnum portò necessarium est in hac materia, quod in huiusmodi appellatione ab executore excedente, seu executione excessiua, debeat præcisè, exprimi, interíque nominatim, & in specie causa grauaminis, & quantitas, nempe, quèmadmodum excedit, & in quo stet excessus, adeò vt aliàs appellatio non teneat, nec executor vim vllam faciet, si huiusmodi appellationi interiectæ absque expressione excessus, delationem denegauerit. ita tenent Bart. *in l. ab executore ff. de appellat. column. 2.* Bal. *in l. ab executione 2. column. C. quorum appell.* Innocen. *in c. super eo. vlt. n. 4. in verbo, taxatione, de iis quæ vi metúsve causa fi.* idem Bal. *in l. terminatio. column. 4. n. 17. vers. pone quod C. de fruct. & lit. expen.* Abb. *in c. quoad consultationem. n. 33.* & Felin. etiam *ibi n. 19. & 18. de sententia & re iudi.* Philip. Franc. *in c. sæpe 44. quæst. 12. n. 59. de appell.* Decius *in c. nouit. 43. eodem tit. n. 3. & 14.* Nicel. *in tract. de concord. gloss. concor. 6. fall. 32. n. 74. fol. 194.* Ludouic. Roma. *conf. 41.* August. Bero. *conf. 32. in causa n. 7. lib. 3.* Lancelot. Robert. *de attenta. 2. p. cap. 12. limit. 53. n. 27.* quòd ad hoc vt hæc appellatio ratione excessus valeat, debet causa excessus, & in quo consistat, exprimi, Rebuff. *in tract. de sententiarum executione art. 7. gloss. 12. vers. non valet. tom. 1. fol. 357.* optimè Roland. à Valle *consil. 43. n. 6. volum. 1.* Socin. *conf. 54. num. 9. volum. 1.* Bellamera *in cap. constitutus num. 31. & seq. de appellat.* Cardin. *in cap. quoad consultationem, in fin.* Immol. *in cap. bona num. 15.* vbi etiam Decius *num. 23. & 24. de appell.* Marquesa. *de commi. 1. p. cap. 24. nu. 5. & seqq.* qui omnes
145 rationem reddunt elegantem, quòd cum contra appellantem ab executore sit præsumptio iuris, cùm sit regulariter prohibita appellatio, & in vno sit dumtaxat casu specialiter permissa, scilicet quando adest excessus, ideo necesse est, vt appellans exprimat nominatim causam in sua appellatione, tanquam eius intentionis præcisum fundamentum, vt inde executor deducat, an iusta sit, & an sit deferendum ei necne, vt regulare est in omnibus casibus, in quibus appellatio prohibita est, 146
sed permissa ex aliqua causa, seu ratione dumtaxat, quia ea debet exprimi nominatim, quod validis fundamentis probant ipsi Doctores, & sic exprimenda est de necessitate, ad hoc vt iudex sciat an appellationi sit deferendum, cui deferre non debet, nisi causa exprimatur. quia cùm iudex videt appellationem proponi contra formam iuris communis, hoc est in casu prohibito, potest, & debet in dubio præsumere, eam non esse admittendam, cùm non videat eam interponi in casu specialiter permisso, & ideo quod eam vt friuolam debeat reiicere. & præ cæteris Felin. *column. 10. vers. oportet exprimi causam. in d. c. quoad consultationem.* vbi etiam Abb. *num. 31.* dicens, quòd si non exprimatur 147
causa, non debet executor supersedere, sed ad executionem procedere. Sequitur Sigismund. Escacia *de appell. quæst. 17. limit. 10. n. 63.* Roland. à Valle *d. cons. 43. volum. 1. num. 6.* Marquesa. *de commi. d. 1. p. c. 23. n. 11.* dicens 148
quòd causa non expressa, vel expressa, & narrata, tamen nulla existente, nec suspenditur, nec retardatur executio; & iterum *ibi num. 975. ad fin.* dicit quòd causa ex- 149
cessus erit exprimenda, vt fecernatur, an appellanti deneganda sit appellatio, vel concedenda audientia, ita Innocen. *in c. ad nostram per totum. de appell. & in c. dilectus filius clem. 1. num. 1. de rescript. & in c. super eo, per totum, de cohabitatione cler. & mul.* Capella Tholosa. 441. quia 150
ius huic appellationi resistit, *c. Romana. & c. cum sit. de appell. in 6. & c. quoad consultationem.*, & cætera iura, vt notat Marquesa. *vbi proximè.* non tamen hæc, scilicet, causæ expressio est de substantia essentiali appellatio- 151
nis, ita vt nulla sit per eius omissionem, sed dumtaxat ad hunc effectum, vt iudex deliberet, an sit deferendum ei, cui ius resistit. ita Felin. & Roland. *vbi proximè.* & ex aliis Gratia. *in disceptatio. foren. d. c. 333. sub nu. 13.* latè Vinc. Caroc. *in tract. de exceptionibus. exceptione. 44. numer. 88. & n. 101.*

Et adeò in specie & nominatim, non in genere re- 152
quiritur expressa quantitas, & qualitas grauaminis, seu excessus: vt minimè sufficiat, dicere appello, quia excessisti à commissione tua, ratione incertitudinis, quod non sufficit, quia expressio specialis requiritur. Abb. *in d. cap. quoad consultationem num. 23.* Marquesa. *vbi proximè n. 12.* Roland. à Valle *d. conf. 43. sub num. 6* & 153
bene etiam per Cardin. Tusc. *practi. concluf. tom. 1. litera A. concl. 400. num. 24.* nec etiam sufficit expressio in genere per relationem ad acta, sed nominatim. ita Escacia *vbi proximè d. lim. 10. num 60.* Sequitur post alios Marquesa *d. cap 23. n. 13.* & est elegans Rotæ decisio 100. ex nouem. *num. 18. p. 1. diuersor.* Carocius *vbi proximè.*

Illud tamen valde vtile, sicut notabile, inquirendum 154
est: an huiusmodi appellatio ab executore excedente potens sit, ad suspendendam, & retardandam executionem in totum, an verò dumtaxat suspendat excessum illum in hac parte dumtaxat, quem nominatim expressit appellans, in quo Speculator *in tit. de sentent. executione. §. nunc videndum column. 3. vers. sed nunquid dicendum in totum.* inquit, quòd si in appellatione ab executore excedente exprimitur in quo modum excedit, ita quòd causa expressa non concernit totam executionem, sed partem, in illa dumtaxat suspenditur executio, & in ea tantùm superfedere tenetur exequutor. sequitur Butrius *in cap. quoad consultationem numero 17.* Immol. *numero 14. versicul. numquid autem. de re iudic.* Abb. ele- 155
ganter *ibi n. 32. & 33.* sequutus Anton. sequitur Vestrius *in praxi Roman. Cur. lib. 7. c. 3. n. 12. vers. imò non defuerunt. fol. 197.* & idem *lib. 8. cap. vlt. sub numero 17. vers. &*

licet. Marquesa *in tract. de commiss. 1. p. d. c. 23. sub n. 73.* & superiùs *à n. 16.* Cæsar Contar. *in repet. l. vni. C. si de moment. poss. fuer. appell. vers. limita ratione excessus n. 19. & num. 32.* ea nempe ratione (inquit ipse Vestrius *d. n. 12.*)

156 quia si in vno aliegatur excessus, in cætero supponitur non adesse, imò vnum reprobando censetur fateri & ratificari. *c. nonne, de præsumptio.* cum vulgatis, & sic in non expresso non cadit appellatio, quia non est excessus, nec conqueritur pars, nec exprimitur cauta eius

157 nominatim, ac per consequens nec appellatio potest suspendere totam executionem, sed excessum tantùm, quibus potest adaptari illa doctrina; quòd appellatio

158 ab vno articulo, non suspendit iurisdictionem in tota causa non connexa, de qua & appellans ab vna parte sententiæ, quatenus contra se facit, non impeditur iudex; quominus alteram non appellatam possit executioni committere, de quibus nos alibi latè 3. p. c. 15. ac propterea certum est, executorem vim non facere ad vlteriorem executionem procedentem suspensa parte excessus expressi, & appellari, & ideo suprema tribunalia, quando adita per viam violentiæ in his casibus, cùm de

159 excessu sibi constat per inspectionem processus, solent ita concipere decreta violentiæ, & declarare etiam nominatim; nempe; executorem hoc illudve facientem, seu non admittentem legitimam talem exceptionem; excedere, deferat appellationi, & reponat, *&c.* & hoc iure vtimur. Pro quibus bene facit quæ diximus ex Marquez. infrà cap. 4. ad fi quæ hîc repete, scilicet à num. 32 & seqq.

160 Quare pro hoc euitando, & ad effectum suspendendi totam executionem mediante huiusmodi appellatione, tradit pro cautela Vestrius *in praxi Romanæ Curiæ d. l. 7. cap. 3. num. 12. & d. l. 8. cap. fi. sub num. 16.* admonens procuratores, ne se ad præfatas causas exprimendas in specie arctent, sed vtile esse, illas in genere narrare, vt supersedeatur in tota executione, quia ratione incertitudinis ex generica expressione orta, est supersedendum in totum; donec quantum excessum sit, ex euentu futuro liqueat. hæc fuit opinio Anton. de Butrio *in d. c. quoad consultationem*, & originalis Vberti, vt recitat Specula. *in tit. de executione sent. §. nunc videndum vers. sed nunquid.*

161 Sed hæc cautela fraudulenta est, cùm omni iuris ratione, ac fundamento destituta sit. imò omnibus iuris regulis contraria, qua quidem destruerentur ea omnia, quæ hactenus dicta sunt, nam si tanta iuris caterua hucvsque relata, à num. 144. vnanimiter comprobante, appellationem ab executore excedente, vt queat sustineri, & deferri; requirere præcisè causam excessus exprimere, nominatim in qualitate, & quantitate eius, non in genere, sed in specie, nec per relationem ad acta, quod & ipse pariter fatetur; quomodo poterit proponi appellatio cum expressione causæ in genere, & incertæ; imò si tunc ipsa appellatio non admittitur, nec defertur, quomodo potest suspendere executionem, non solùm in totum, sed nec adhuc in parte? hanc eandem considerationem contra Vbert. reperio apud Speculatorem *vbi suprà*, vbi resoluens quæstionem hanc, dicit; quòd cùm causa sit in appellatione exprimenda, hæc quæstio non habet dubium. Sequitur & declarat Ab. *in d. c quoad consultationem n. 32.* Feli. *ibi num. 19. in fin.* & contra Vestrium dicit Sigismund. Escacia *in tract. de appellat. q. 17. limit. 10. num. 62.* hoc idem tenet Hier. Manfred. *in tract. de attent. p. 8. n. 32. tom. 5 fol. 238.* dicit errasse Vestrium id dicentem, & ex eod. Hiero. Manfred. refert & sequitur Cæsar Barz. *in decisione Bononi 35. Dominus. num. 10.* Vestrium etiam non sequitur Marquesa. *vbi proximè num. 28.* dum dicit ibi, Vestrij opinionem non procedere ita de plano & absolutè, sed in vno tantùm casu, nempe quando appellatur ab excessiua expensarum taxatione, fructuum, damnorum, *&c.* qui

162 audiendus non est, tanquam sine fundamento, & ratione differentiæ, quæ est falsa opinio ex supradictis, imo ipse se corrigere videtur inferiùs *sub numero 73.* absolutè dicens, quòd non suspendatur executio in totum, sed pro parte expressi excessus tantùm, & ita tenendum est contra Vestrium.

Quemadmodum autem hic excessus sit probandus, 163
dispiciamus. in quo dicendum venit, quòd cùm appellans ab excessu executoris habeat contra se iuris præsumptionem, non præsumatur excessus, nisi probetur 164
per appellantem, vt Rota Roma. rectè animaduertit *in decis. 45. aliàs 346. num 10. si appelletur de appellatio. in nouis.* Lancelo. Rober. *de attenta. 2. p. c. 12. limi. 53. n. 25.* Roma. *cons. 41. n. 1. post medium.* alios citat Gratia. *in disceptat. forens. c. 333. sub n. 13. tom. 2* Vincent. Caroc. *in tract. de exceptio. exceptione. 44. num. 87.* & ideo debet constare euidenter de huiusmodi grauamine, & excessu, & probabiliter, & verisimiliter, vt aduertit mira- 165
biliter Rota Romana *in decis. 100. num. 17. p. 1. diuerso.* tradit Inno. *in cap. in nostra num. 5. & ibi, de procurator.* Bellamera *in cap. constitutis el. 1. num. 31. de appella. lib. 6.* Immol. *in cap. bonæ num. 15.* Decius *à num. 9. & 24. de appell.* Ruginel. *in tract. de appella. §. 2. c. 3. à num. 180.* Ceuall. *in contra commu opinio. q. 897. n. 932. tom. 4.* Gratia, *in disceptatio. foren. c. 333. n. 13. ad fi. tom. 2.* Marquesa. *de commiss. 1. p. 6. 24. n 5.* qui quidem *n. 9.* bene aduertit quòd signatura iustitiæ, ad obuiandum fraudibus, quæ fierent in expressione causarum fingendo ex- 166
cessus, vt executio suspendatur, & subterfugiendæ eius causa, non solet stare assertioni partis, nec de facili illi credere, de excessu executionis, sed vult aliquid gustare de grauamine, anteaquam committat causam appellationis suspensiuæ, nec ex sola suspicione illa rescribere, assolet alteri iudici cum facultate inhibendi executori, Felin. *in c. dilectus filius num. 14. de rescript.* & Rota *in d. decis. 45. aliàs 50. n. 2. in nouis.* ita pariter censuit eadem Rota. Roma. coram Domino Robusterio in vna Reginen Sanct. Tho. Lunæ 10. Decemb. 1576. quæ est decis. 100. *n. 17. & seq. 1. p. diuersor. Doctorum*, notat etiam Ruginel. *vbi proximè n. 181.* Gratianus *vbi supra n. 16.*

Excessus igitur executoris probatur ex eisdem acti- 167
bus, & processu ab eo gesto, ac simul per inspectionem commissionis suæ. nam ex quo conqueritur pars, ipsum excessisse eius limites ad aliud procedentem in commissione minimè contentum, directus est iste probationis modus, vt dolosa executoris iniquitas appareat, quo- 168
niam quando iudicis dolus inter procedendum, & iniquitas arguitur, idem processus, eadémque acta ab eo gesta, inspicienda sunt, vt vis, atque iniuria detegatur concludenter, ista est Bar. doctrina *in l. societatem. §. arbitrorum. num. 26. ff. pro socio.* Ab. *cons. 2. lib. 1.* Butriga. *cons. 24. colu. 5.* Salicet. *in l. cum antea. colu. penult. vers. quæro 8. C. de arbitris.* Alex. *cons. 101. in fi. lib. 2.* Orian. *in tract. de arbitr. colu. 4.* Men. *in tract. de arbi. iudi. lib. 11. q. 72.* vbi adducit fundamenta, & faciunt, quæ nos diximus p. 1. c. 2. vers. nullum igitur humana. à n. 100. quòd violentia iudicis Ecclesiastici in deneganda appellationis delatione, ex eisdem actis detegenda sit, non aliter, cùm huiusmodi probatio ex actis, sit euidens, & notoria. & in hunc sensum intelligo text & gl. *in l. si contra, C. de executor. & exactor. lib. 12.* ibi, si probetur obnoxius executor.) inquit gl. *verbo, si probetur ipso facto.* quasi dicat, id est. ex ipsis actis, quorum processu excessit, vt ex eisdem actis obnoxius probetur. Et in nostris terminis alia adduxi infrà, cap. 12. à n. 58. vbi tractaui de probando excessu resultante ex mala sententiæ interpretatione facta per executorem.

Insuper euidentiùs probatur, quoniam quando 169
executor excedit limites, & fines mandati (quod est stricti iuris) in eo quod excessit, dicimus; non habere mandatum, non habere potestatem, non esse iudicem, nec executorem (vt latè superiùs probauimus à n. 56.) quæ negatiua probanda est ex ipsius cómissionis, &

& mandati, ac actorum inſpectione, nam negatiua coarctata ad certam ſcripturam, eſt probabilis per inſpectionem oculorum. nam id, quod non reperitur in ea, & in actis, nec in proceſſu, præſumitur, ac fingitur
170 non factum, nec adeſſe. bonus text. *in cap. cum ad ſedem. de reſtitutione ſpolia. c. 1. de litis conteſtatione l. fin. C. de rebus creditis.* vbi quòd legata non fuerunt mandata, & relicta, probatur ex facie, & inſpectione teſtamenti, vbi
171 Doctores. Decius *conſ. 426. proponitur. column. fin. lib. 3.* & meliùs *conſ. 483. pro reſolutione. column. 2. in prin. lib. 4.* Alexand. *conſ. 120. ſcripſit column. 9. verſ. præterea. lib. 4.* Felin. *in cap. illud. in fin. de præſumptio. & in cap. ſicuti. column. 15 verſ. & ita putaui. de re iudica.* Caſſiador. *deci. 8. n. 2. ſuper regulis.* Optimè Vantius *in tract. de nulli. ſententi. tit. à quo, & quibus modis,* &c. *à n. 12. cum ſeq.* & iterum *de inhabili. ſeu defectu mandati.* &c. *n. 62. & ſuprà,*
172 vbi poſt alios, quod hæc negatiua, aliquem non eſſe talem, prout aſſeritur; probatur per inſpectionem actorum, & eo ipſo quòd ibi non apparet eum eſſe talem, &
173 in terminis, quòd in iudiciis, priuilegiis, & ſimilibus non reperitur expreſsè conceſſum prohibitum cenſeatur, tenet Petrus de Ancara *in conſ. 207. in q. col. 2.* Angel. *conſ.*
174 *138. viſis col. 2.* Angel *conſ. 138.* Vantius *de nulli. ex defectu iuris delegat. n. 91.* nec commiſſio præſumitur; niſi quatenus de ea conſtet. gl. penult. *in clem. fin. de ordin.* Lapus *alleg. 55. in 2. col. circa fin.*

175 Et hinc etiam eſt ad noſtrum propoſitum, quòd hoc, ſcilicet, quem non habere mandatum, vel non fuiſſe datam poteſtatem iudicandi, vel non fuiſſe ordinem iuris ſeruatum, & non fuiſſe quemque citatum; probari omnia per inſpectionem actorum & proceſſus eiuſdem cauſæ, & ad eam pertinentium, ita docuit Bart. *in l. 2. C. de errore aduocatorum, & in l. ij qui ad ciuilia. C. de appell. & in l. 1. ff. ſi tutor vel curator appellauerit.* Bald. *in l. ſi contra C. de appellatio.* Iſſ. *in l. 4. §. condemnatum column. 2. ff. de re iudi.* Abb. poſt Ioann. Andream. *circa fin. in d. cap. ad ſedem & in c. quoniam contra ſuper vlt. gloſſ.* vbi Felin. *column. 15. verſ. limita vno modo.* & Ioann. Andr. poſt Spe-
176 culat. *in tit. de ſent. §. vt autem in verbo, & quoſdam.* Vantius *de nulli. ſententiarum. tit. à quo & quibus modis,* &c. *n. 18.* quia quod non apparet in eis, dicitur non adeſſe. Afflict. *decif. 43. num. 5.* & præmiſſa tenet Alexand. *conſ. 59. viſo. tit. column. 5. n. 17. lib. 4. & conſ. 55. quoniam. column. 2. & conſ. 105. ponderatis col. 2. lib. 5.* Abb. *conſ. 92. Chriſti nomine vol. 1.* cum aliis. de quibus per Decium *conſ. 438. pro reſolutione n. 6.* & Bart. *in conſ. 98. apparet, in fin.* & Mar. de Fano *in tract. de probanda negatiua tom. 3.* Corneus *conſ. penult. lib. 1.*

177 Nec ideo pro mandato præſumitur, niſi quatenus ex eius inſpectione apparet. Bal. *in c. ex parte. num. 13. de reſcript.* optimè Alexand. *conſ. 6. num. 4. lib. 4.* cum aliis ad-
178 ductis per Cephal. *conſ. 338. num. 14. cum ſeqq* quam ob rem mandatum regulariter debet exhiberi. Innocent. *in c. cùm in iure. de off. delegat.* Guido Papæ *conſ. 84. num. 1.* Franciſcus Manti. *in tract. de contracti. lib. 7. tit. 4. à n. 2. tom. 1.* vltra modò citandos. ergo ſequitur euidenter, quòd exceſſus commiſſionis, & mandati, debeat probari per inſpectionem ipſius mandati, & commiſſionis, an habeat exequutor poteſtatem ad id, quod exceſſus dicitur, quia cùm hic exceſſus, hæc vetita temeraria audacia, hic dolus, & iniquitas executoris excedentis, oppo-
179 natur directò eius mandatæ commiſſioni, iuxta hanc exceſſus appoſitus clariùs apparebit, quia oppoſitum iuxta ſe poſitum clariùs eluceſcit. & quemadmodum
180 macula faciei claro ſpeculo, cui opponitur, monſtratur, ita actus, qui exceſſus prætenditur, metitus, adæquatus, & comparatus commiſſioni, meliùs cognoſcetur, & commodiùs detegetur, quod comprobat illud Sancti
181 Gregorij Papæ *lib. 2. moralium cap. 1.* in hæc; Scripturæ ſacramentis, oculis quaſi quoddam ſpeculum oppo-nitur, vt interna noſtra facies in ipſa videatur, ibi enim fœda, ibi pulchra noſtra cognoſcimus, ibi ſentimus, quantum proficimus, ibi à profectu quàm longè diſtamus. Hæc ille.

Et ad hoc vt quanta ſit poteſtas executoris mandata, commiſſio legitimè, ac in forma probanti exhibenda eſt, & de ea executor docere, probat text. *in c. cum in iure.* 182
vbi gl. & ſcribentes omnes *de offic. delegat. l. vni. C. de manda. prin.* cum aliis. de quibus per Alexand. *conſ. 17. videretur. lib. 7. & conſ. 201. in fin. lib. 2.* & optimè in propoſito Vantius *de nullit. ex defectu iuris, & vnde,* &c. *fol. 232. num. 28.* nam quia cùm poteſtas executoris pen- 183
deat à deputatione, ſicut poteſtas procuratoris pendet à mandato, ideo inſpicienda eſſe verba deputationis, dicit Petrus de Ancara. *conſ. 84.* Domi. Azolina *in princ. quæſtionum*, referens ſequitur Cardinal. Tuſcus *practicar. conclu. tom. 3. litera E. concl. 500. num. 1.* facit optimus text. *in l. vt reſponſum. C. de tranſact.* text. *in c. porrò de priuil.* quòd tenor, & forma commiſſionis debet in ſpecie obſeruari, vt cognoſcatur poteſtas executoris, per Bart. 184
in l. 1. C. locati. tenent Auenda. *de execut. p. 1. cap. 1. n 3. in fin* vide quæ latè ſurſum à n. 36.

Quod quidem ita quotidie practicamus in ſupremis 185
tribunalibus, ad quæ recurritur per viam exceſſus trahentibus ad ſe proceſſus, & commiſſiones originales, ex quibus deregitur, ac declaratur exceſſus, & nihil mirum; quoniam, quæ de facto fiunt, & facto: ac de facili, poſito ordine iudiciario reponere, & reſcindere ius eſt, gloſſ. *in l. ſi minor in prin. ff. de euictioni.* cum aliis adductis in 186
ſrà hoc c. ad fin. quod quidem minúſque dubium continet, quando ab executore Eccleſiaſtico ſiue Apoſtolico, ſiue ordinarij excedente appellatio hæc proponitur, ac pro delatione eius recurritur ad ſupremum prætorium 187
Regium pro tollenda violentia, quia exceſſus ad iuſtificandam appellationem, ex eiſdem actis coram executore geſtis, ac eius commiſſione detegendus eſt, quod dubitat nemo. & hoc iure vtimur, & probaui ſuprà 1. part. c. 2. à n. 95. cum multis ſequentibus.

Alij autem exceſſus ſeparati ab executione, & nego- 188
tio prin. queunt per teſtes probari, vt homicidium, barataria, vel aliud crimen, vel etiam illi, qui ex actis non poſſunt apparere, licèt negotium contingant, per illos probantur. ſed hoc prouenit per viam querelæ adito ſuperiore, & oblata informatione, ſed interim nec ſuſpendit executionem, nec poteſt. tum quia nihil de ex- 189
ceſſu conſtat, nec etiam præſumptiuè, cùm debeat euidenter conſtare, tum quia querela non operatur ſuſpenſionem (vt ſuperiùs diximus.) quòd autem hi exceſſus per teſtes probentur, eſt Bobadilla videndus *in politi. lib. 2. cap. 21. a n. 109. & ſequentibus*, vbi paſſim, licèt obiter, de hoc meminit, dummodo in continenti probetur, iuxta ea, quæ nos latè adduximus lib. 3. c. 9. à prin. ad effectum ſuſpendendi.

Quoties autem ab exceſſu licebit appellare; nunc 190
tractemus, in quo omnium eſt ſcribentium concors, ac receptiſſima concluſio; vt ab exceſſu non niſi ſemel appellandum ſit, nec ſecundæ appellationi deferendum, Areti. *in l. ab executore ff. de appell.* Felin. *in c. quoad conſultationem n. 20. verſ. nihilominus primam opinionem, de ſententia, & re iudi.* Decius *in c. nouit 43. n. 15. de appellat.* Auguſti. Beroi. *conſ. 32. in cauſa n. 7. lib. 3.* Lancel. Robert. *in tract. de attenta. 2. p. c. 12. lim. 53. nu. 26.* Nicell. *in tract. de concord. gloſſ. concord. 6. fall. 32. n. 74. in fin. fol. 194.* Veſtrius *in praxi Roma. curiæ lib. 7 c. 3. ſub n. 12. verſ. imò ibi admoneo tamen fol. 102.* aliis allegans Marqueſa. *de commiſſ. 1. p. c. 24. ſub n. 5.* Rebuff. *in tract. de ſent. execut. art. 17. gl. 12. n. 20. tom. 1. fol. 377.* Vincen. Caroc. *in tract. de except. exceptione 44. n 89.* & pro quo etiam bene facit Bulla Pij IV. reformationis ſignaturæ edita anno 1562. Kal. Ianuarij in illis verbis: quodque ab exceſſiua taxatione expenſarum ſemel tantùm appellatio cõmittatur, & duæ ſententiæ habeant vim trium, &c.) cuius meminit Sigiſmund. Eſcac. *in tract. de appell. q. 17. lim. 10. ſub n. 69.* cã reddit rationem Marqueſ. *loco citato*, quia appellãs ab

191 excessu præsumptionem habet iuris contrà se, quòd illi penitus resistit, cùm illo opponatur, & sic restringit potestatem appellandi, ne finctum consequatur ex eo, quod nixus fuerit impugnare.

192 Sed melior ac probabilior mihi ratio videtur illa, quoniam confirmatio superioris declarantis non adesse excessum, non est præiudicium perpetuum, sed reparabile per iudicium aliud, scilicet per viam grauaminis simplicis, inter cætera grauamina simplicia, & iniustitias facti ab executore in exequendo post perfectam

193 executionem deducendas, & à quibus appellatur, ad defectum reuocandi executionem prosequendas, quia licèt declaretur non fuisse excessum, non tamen negatur,

194 esse grauamen, & iniustitiam, cùm non valeat; siquidem argumentum, non est excessus, ergo non est grauamen simplex, & iniustitia (vt suprà latè à numero 76. dixi) quia excessus est grauamen qualificatum. & super quantate cognitio, & appellatio, & declaratio, facta fuit, de qua tantùm interim pendente executione, dis-

195 cerni, & appellari, potest, non de simplicibus aliis grauaminibus, à quibus appellans nondum perfecta executione, nec auditur, nec de eius appellatione cognoscitur, sed reseruatur in tempus perfectæ, & finitæ executionis, quæ tunc non antea examinantur, ad reuocandam executionem factam, vel confirmandam, sed de excessu tantùm. text. est expressus *in l. ab execut.* vbi Doctores *ff. de appellat.* ibi, ita tamen, vt in causa appellationis reddendæ hoc solùm quæratur, an iure interpretatum sit, *&c.*) concordat *l. 15. tit. 23. p. 3.* & vtrobique Doctores, de quo nos latiùs infrà c. seq. prope finem à n. 38. & c. 14. à n. 207. cum sequentibus, quibus locis plura adduximus ad propositum.

196 Et sic succumbenti non præcluditur via, quominus possit alio remedio simplicis grauaminis, & iniustitiæ ius suum deducere. nec ei obstabit rei iudicatæ exceptio, quia non est eadem causa, sed omnino diuersa, & aliud tunc petitur, aliud nunc, *l. si mater. §. si quis autem l. & an eadem. & l. fin. cum aliis. ff. de excepti. rei iud.* bonus text. ad propositum *in l. si mater. §. si quis iter.* iuncta gl. magna *ff. eod.* ac propterea ab excessu vnica tantùm permittitur appellatio. quare si secundæ emissæ ab excessu iudex non detulerit, vim nullam facere declarabitur in senatu, quia illi non parat rei iudicatæ præiudicium.

197 Quod ex eo etiam bene probatur: quoniam quando formatur inquisitio cum aliqua qualitate, quæ non probatur, puta, sit inquisitio de vulnere cum cicatrice, probatur vulnus, sed non cicatrix, cùm tunc non possit sequi condemnatio pro vulnere tantùm, sed absolutio ab obseruatione iudicij & potest iterum de simplici delicto inquiri denuo; ita probat text. *in l. in delictis. §. si destructa ff. de noxali.* vbi Bart. & Doctores pro qua doctrina, & in eius confirmationem congessit. Prosper. Far. *in pract. crim. tom. 1. q. 1. a n. 23. cum multis sequentibus*, plus quinquaginta Doctores antiquos, & modernos, dicens, se non audere recedere ab hac conclusione, quæ non solùm communis est: sed magis communis restantibus pluribus ab eo citatis. Et sic si non constat de excessu, seu qualitate grauaminis, grauamen simplex reseruatum remanet, suo loco & tempore deducendum.

198 Exemplo res fiet manifesta, commissa fuit executio sententiæ cum fructibus liquidandis secundùm suum valorem ego conquestus sum de executore minùs liquidasse fructus, quàm erat verus eorum valor, dixi ipsum excessisse, & ab hoc grauamine, tanquam ab excessu appellaui, iudex cognoscens hoc casu nullũ esse excessum ita declarauit cùm intra limites cõmissionis cognouisset executor: quis me prohiberet, postmodum in causa executionis hoc grauamen deducere in vim simplicis grauaminis, & si me grauatum in æstimatione censeo, inter cæteras iniustitias executionis peracta executione, hanc persequi? nullus certè. & comprobatur n. 200. & seqq.

(Quid autem è contrario, quando priùs simpliciter appellans egit de simplici grauamine, & iniustitia, & sic omissa qualitate excessus, succumbens; an poterit 199
postea iterum super excessu agere, & in iudicium deducere aliquo ex iis remediis, quæ contra excessum superiùs ascripsimus, videbimus in fine huius capituli.) in nostro autem superiori casu de quo loquimur, exceptio rei iudicatæ non potest obstare semel in excessu succumbenti, vlteriùs de simplici grauamine executoris agere volenti, prout vlteriùs comprobatur.

Pro quo etiam facit, quòd absolutus ex vna causa, po- 200
test ex alia conuentus condemnari *l. 2. & l. si mater. §. eandem ff. de excep. rei iudi.* vbi qui egit non impleta conditione, potest iterum agere post implementum, nec obstabit sibi exceptio rei iudi. & qui fuit per iudicem 201
repulsus, quia inepram proposuerat actionem, iterum agens apta actione non remouetur exceptione rei iudic. quia cessat causa repulsæ optimè Petrus Surd. *cons.* 68. *n.* 29 *tom.* 2. multa cumulat Tiraq. *de retract. lign. §. 8. gl. 7. n. 3. & 4. & in tract. cess. inter causa 1. p. n. 21. & n. 232.* igitur si iste posuit simplex grauamen ineptè, dicens il- 202
lud excessum, & ante tempus, scilicet durante sententiæ executione, & propterea fuerit repulsus, non impedietur postmodum veniente tempore peractæ nempe executionis, vt simplex grauamen iterum deducere, & proponere.

Et quia ad hoc vt obstet rei iudicatæ exceptio, debet 203
concurrere immediata eadem causa agendi, nec sufficit, quòd eadem sit, sed mediante aliquo, vt per text. *in l. an eadem. § qui cum partem. de exceptione rei iud.* vbi gl. *in 1. solut.* & Raphaël Cuma. *ibi*, tenet Petrus Surd. *dec. 106. n. fin.* fuit enim actum de grauamine, quatenus excedebat commissionem, & sic excessu mediante, sicque agens de simplici grauamine non immediatè eandem causam proponit. & quia exceptio rei iudicatæ de- 204
bet euidenter constare, ad hoc vt obstet *l. si inter me. ff. de re iudi. l. quod in diem §. si rationem ff. de compensatio.* per quæ iura voluit Paul. de Castro *in cons. 62. col. 2. lib. 4.* Petrus Surdus *dec. 260. n. 3.* Mieres *de maior. 4. p. q. 14. n. 88. in nouiori impressione.*

Quod comprobatur, etenim sententia lata in iudicio, 205
in quo duæ actiones competunt actori ex eodem facto, si contra eum fertur sententia in vna actione, non nocet in alia. Areti. *cons. 137. in fin.* Cardinal. Tusc. *practi. tom. 7. litera S. concl. 126. n. 100.* etiamsi adsit conformitas 206
aliqua cum alia actione diuersa, latissimè Socin. *cons. 18. num. 44. lib. 1.* Decius *cons. 96* plenè Castrens. *consil 305. lib. 1.* pleniùs Æguid. Bellamer. *cons. 18. n. 5. & 7.* Tuscus *vbi proximè*, & iterum exactè idem Tusc. *litera R. concl. 268. num. 12. & 43. tom. 6.* quam doctrinam intellige, quando plures actiones competunt ex eodem facto, ex 207
diuersa tamen causa, & respectibus, quia tunc vna electa non tollitur altera: secus quando ex eadem causa, latè Petrus Surd. *cons. 139. à n. 6. tom. 1.* Anton. Gabriel. *commun. opinio. lib. 2. tit. de actionibus conclusion. 2. limi. 3. n. 17.* prout accidit in excessu, qui est diuersus ab execu- 208
tione, & eius iniustitia. Vnum siquidem supponit defectum potestatis & iurisdictionis, & concludit nullitatem; aliud verò potestatem, & iurisdictionem, seu commissionem supponit, & validitatem actus, seu executionis. concludit tamen in grauamine, & iniustitia, de qua interim pendente executione non potest agi, nec iudex de excessu cognoscens, de iniustitia potest se intromittere (vt n. 192. & seqq. sæpe dictum est, præcipuè quæ dicta sunt c. sequen. ad fin. vbi multa coniecimus quòd 209
causa excessus est distincta & separata à causa executionis) ideo iudex ad quem est appellatum à grauamine excessiuo, non potest se intromittere in executione, & causa principali, sed an excessus adest, vel non, prout latè ibi videre poteris à n. 38. & seqq. sed an pendente iudicio super excessu currat tempus ad appellandum à simplici grauamine, dixi suprà, à n. 130. & seqq.

210 Sed ſtat difficultas an hæc concluſio, quod ſemel tantùm, non ſecundò liceat ab exceſſu appellari, intelligatur reſpectu vnius partis dumtaxat, ac etiam reſpectu vtriuſque, ita vt ſi vna appellauit ſemel ab exceſſu, altera pars non queat, nec ſemel etiam appellare à ſententia ſecunda contra ſe lata, reuocatoria prioris executoris. in quo iure illud verum eſſe arbitror, vt hæc prohibitio ſecundò appellandi, intelligatur reſpectu vnius partis: ita vt quælibet ſemel appellare poſſit, non ampliùs, & vnicuique earum ſemel appellare permiſſum ſit, ſicque duæ poſſunt interuenire appellationes, à
211 qualibet parte vnica, quod probatur. quia titulus, *ne liceat in vna eadémque cauſa tertiò prouocare*, intelligitur ab vna parte, nam quælibet poteſt interponere duas appellationes, ita quòd aliquando quatuor dentur in cauſa, declarat Bart. *in l. vni. in fi. C. ne li. ter. prouo.* Cardin *in clem. fi. de appell.* Abb *in c. ſua nobis de appellat.* & nos exactè ſuprà lib. 3. cap. 17. de tribus conformibus. ergo pariter in noſtro caſu, vt prohibitio ſecundæ appellationis intelligatur reſpectu vnius partis, ita vt altera poſſit, etiam ſemel appellare à ſecunda reuocatoria contra ſe lata.

Et ex hoc fundamento magis in noſtris terminis in-
212 fert Decius *in d. c. ſua nobis num. 7. de appellatio.* quòd quando ſtatuto prohibetur, ne liceat ſecundò, ſed ſemel dumtaxat appellari, poteſt hoc modo, dari duas appellationes, ſcilicet, à qualibet parte vnica. idem etiam affirmat *in verſ. 49. columna. 1.* Socin *in conſ. 39. num. 16. volum. 4.* & idem dicit Guido Papæ *in ſupplicatione in quæſt. 345.* aſſerens, quòd vbi interdicta eſt bina ſuppli-
213 catio, intelligitur ſtatutum, quando interponitur ab eadem parte, at ſecus ſi quando à diuerſis, quia vtraque poteſt ſemel ſupplicare, quos omnes ſequitur referens Petus Surd. *conſ. 163. n. 1. 2. & 3. tomo 2.* ergo euidenter probatur in noſtro caſu eadem determinatio, vt vtrique parti ſemel appellare liceat ab exceſſu, & non ampliùs.

214 Et probatur etiam ex eo, quod dicit Veſtrius *in praxi Roma. Curiæ lib. 7. c. 3. ſub n. 12.* quòd duæ conformes faciunt rem iudicatam in exceſſu à liquidatione, quod probatur in d. Bulla Pij IV. ſuprà adducta; quæ diſponit *ibi*, ab exceſſiua expenſarum taxatione ſemel tantùm appellatio committatur, duæ ſententiæ habeant vim trium, *&c.*) ergo ſi permittuntur duæ conformes, neceſſariò ſequi debet, vt permittatur alteri parti alia, & vnica appellatio. nam poteſt eſſe, quòd appellans ab exceſſiuo grauamine, in gradu appellationis exceſſus reponi mandetur, & ſic quælibet pars habet pro ſe vni-
215 cam ſententiam dumtaxat. ſi autem duæ faciunt hoc caſu rem iudicatam, præcisè altera pars in cuius fauorem exceſſerat executor, appellet ab hac ſecunda reuocatoria exceſſus, vt tertia ſiue confirmet primam, ſiue ſecundam, duas conformes faciat, & ſic in duabus ſententiis conformibus poſſunt dari duæ appellationes, & tres ſententiæ, quemadmodum in caſu *l. vnic. & rubr. C. ne liceat tertiò prouocare. & clem. 1. de ſententia & re iud.* quia poſſunt dari quatuor appellationes & quinque ſententiæ, vt latè nos diximus ſuprà lib. 3. c. de appell. à
216 tribus conformibus c. 16.

Pro quo facit etiam, quod dicit Speculator *in tit. de appell. §. quoties in fin. n. 16. verſ. item licet regulariter. l. 2. fol.* 193. quòd cùm à ſententia Epiſcopi ſemel tantùm liceat appellare, & non bis, ſi huiuſmodi ſententia fuit confirmata à iudice appellationis, non licebit tunc vlteriùs appellare. ergo requiritur quòd confirmetur prima, & ſic quod appellans habeat contra ſe duas conformes, vt vlteriùs in cauſa non appelletur. vt ſecus ſit, quando non confirmatur prima; quia tunc requiritur, vt ab ea appellet pars altera, vt adeſſe poſſint duæ conformes.

Pro quo bene facit adducta à Petro Surdo doctrina *vbi proximè d. conſ. 163. n. 12.* facit etiam eleganter, quod dixit Socin. *in d. conſ. 39. n. 14. l. 4* quòd ſtatutum diponens non poſſe, in aliqua cauſa niſi ſemel appellari, debeat intelligi, vt ab eadem parte non poſſit bis appellari, ſed ſolùm ſemel. ſecus eſt quoad vtramque partem, 217
quia poterit bis appellari, cùm vtrique ſemel liceat, quod per diuerſum modum *d. n. 14.* declarauit, nempe præfatum ſtatutum intelligi debere; quando ſententia lata in cauſa appellationis fuerit confirmatoria primæ, non autem quando fuit diuerſa, aut contraria, quod eſt mirabilis doctrina ad noſtrum propoſitum. Soc. ad idem referens ſequitur Eſcacia *de appell. quæſt. 17. lim. 1. n. 43. ad fin.*

Sed inter has duas appellationes differentiam con- 218
ſtituendam arbitror, vt prior appellatio, ſcilicet, ab executore excedente, habeat effectum ſuſpenſiuum ex ſuprà probatis à num. 92. & à num. 222. 144. & 154. at verò ſecunda interpoſita per alteram partem, ſi fortè ſuperior exceſſum adfuiſſe reponendum, declararet, licèt ſit permiſſa (vt probauimus) non tamen quoad vtrumque effectum, quia ea non obſtante exequenda eſt ſententia repoſitionis tanquam reuocatoria attentati. & iſte fauor, qui concurrit in permittenda vnica appellatione ſuſpenſiua ab exceſſu, idem concurrit in eius repoſitione. Et ratio quæ permittit appellationem in
caſu aliàs prohibito, veriſimile eſt, ipſam non permi- 219
ſiſſe ratione ceſſante. & quia prior appellatio interponitur ab exceſſu, ſecunda, à repoſitione eius, & ſic cum ſimus in executiuis, non poteſt ſuſpendere à nullo grauamine emiſſa, quod non ſit exceſſus probabiliter. & ſic ſecunda reuocatoria exceſſus exequetur non obſtante appellatione, quoniam certi iuris eſt, vt quod de facili fuit conceſſum, ita de facili eſt reuocandum.
gl. *in l. minor. in prin. ff. de euict.* Alexand. *conſ. 5. l. 2.* Iſi 220
in l. pacto quo pœnam. C. de pactis. Cuman. *conſ. 146. col. 2.* Roman. *conſ. 120. & conſ. 158. in verbo, reuocari*, citat infinitos, & dicit communem Bald. *conſil. 193. lib. 3.* Roman *conſil. 69. viſo quæſtionis numer. 12.* Æguid. Bellame. *deciſ. 664.* latè Ant. Gabriel. *l. 2. communium concluſ.* 221
tit. de citatio. concl. 1. à num. 430. latè Peregrin. *de fideicommiſſ. art. 48.* & poſt plurimos Caſtillo *controuerſiar. iur. lib. 5. cap. 24 à n. 65.* & non eſt nouum, vt in noſtro iure effectus appellationis claudicet, vt per vnam partem ab aliquo grauamine emiſſa appellatio habeat vtrunque effectum, & à ſecunda reuocatoria per alteram partem interpoſita, vnum tantùm, vel è conuerſo. quoniam ſpecialitas rationis, fauoris, & priuilegij, & interdum odij, quæ perſæpe variatur, diuerſimodè operatur. vt latius eſt videre ex iis, quæ ſuprà adduximus lib. 3. num. 11. 26. 49. & 75. cum ſeqq. cap. 4. per totum, de appellatione à ſecunda reuocatoria. & ſic concludere poteris, appellationi interiectæ à reuocatoria, & declaratoria exceſſus commiſſionis lata in fauorem prioris appellantis ab illo, ſi non deferatur, vim nullam fieri, declarabitur in ſenatu, causámque iterum ſibi remittendam, vt ad executionem eius queat deuenire. quoniam etiam iſti aduerſus quem fertur reuocatoria, ſemel appellare, pariter permittatur, vt dictum eſt, quoad deuolutiuum intelligi, non etiam quoad ſuſpenſiuum. quod verum arbitror, ex diſparitate rationis.

Ex hactenus adductis in diſcurſu huius c. in illam 222
incidimus difficultatem, in qua nonnullos doctos viros lapſos vidi: an ad reuocationem ſeu repoſitionem exceſſus ſit neceſſaria appellatio, in quo regulariter ne- 223
ceſſariam non eſſe, affirmandum eſt, ſiquidem latè diſſoluimus, tria eſſe deſcripta remedia pro exceſſus repoſitione, nullitas, querela, & appellatio, ſicut in cæteris actibus iudicialibus, & extraiudicialibus, qui poſſunt reuocari per viam iuris, ſeu iuſtitiæ, aut iniuſtitiæ, ſcilicet, per remedia ordinaria actione contractus, ſeu appellationis (ſingula ſingulis applicata) adeò vt interim, dum diſceptatur ſuper vno remedio, ſcilicet,

nullitatis

nullitatis propositæ contra sententiam non currunt tempora ad appellandum, vt latiùs suprà diximus hoc capite à n. 130. itaque vtro velit pars remedio vti, liberè poterit. vberius tamen in hoc casu erit appellationis, vt statim probabimus.

224 Et quòd ad repositionem excessus, appellatio regulariter non sit de necessitate proponenda, indissolubili probatur fundamento; de necessitate etenim,& essentia appellationis est, de minore ad maiorem prouocare. c. anteriorum 2. quæst. 6. l. 1. §. si quis in appellat. ff. de appellat. adeò vt appellatio interposita à maiori iudice ad
225 minorem, vitiatur ipso iure. adeò vt consuetudine non id introduci possit, vt ex Nicell. Cardin. Iacob. Felin. Marant. Rebuff. Decio, Mandos. Marches. & aliis pluribus resoluit & prosequitur latè Esca. *tract. de appell. q.* 2. *num.* 5. *cum seqq. & supra à num.* 1. sed iudex ordinarius,
226 qui in causa delegata minor est Principis delegato, *c. sanè* 11. *de off. deleg. c pastoral. de offic.* at ordinarius potest omni iure reponere, & reuocare excessum gestum
227 per eundem delegatum Principis, prout latiùs infrà probabimus hac 4. p. c. 4. per totum, ergo de primo ad vltimum fatendum est, vt ad repositionem excessus non sit
228 necessaria appellatio. sed aliter per viam querelæ & nullitatis possit reponi, vt dictum est.

Vnum tamen erit animaduertendum, quòd licèt non sit necesse appellare ab excessu, quia est nullitas; tamen vtilius erit, in hoc articulo appellationem ab eo interponere ad hunc effectum, vt executor vlteriùs de facto non procedat ad excessus actualem executionem; quam doctrinam mirabilem tradidere Hostiens. quem referens sequitur Abbas Panorm. *in cap. quoad consultationem, num.* 26. quem vide, quia mirabiliter loquitur. & Anton. de Butr. *ibi num.* 15. *de re iudicata*, sequitur Cæsar Contar *in l. vnica, limit.* 19. *ratione excessus, n.* 38. 39. & 40. *C. si de momen. poss.* & per Abb. idem firmat Vincentius Caroc. *in tract. de exceptio. exceptione* 44. *n.* 93. *prope fin.*

230 Et ratio est euidens, erenim nullitas de per se, & simpliciter proposita, siue principaliter, siue incidenter, & per viam exceptionis; non operatur sententiæ suspensionem, nec impedit eius executionem. Rot. *decis.* 30. *aliàs* 280 *licèt per viam de exceptio. in nouis*, & post alios Franc. *in c. dilecto* 63. *num.* 32. *quæst.* 10. Cardinal. Alexand. *num.* 66. & in specie *num.* 72. & 73. & 74. *de appell.* Vant. *tract. de null. rubr. quot. & quibus mod. null. &c. sub n.* 29. *fol.* 180. Vitalli. *tract. de claus. in claus. nihil nouari appellat. pendent. in princ. & num.* 1. Cæsar. Contard. *in l. vni. limit.* 7. *sub n.* 17. & 19. *C. si de momen. poss.* Rebuff. *tract. de sent. prouis. artic.* 1. *glos.* 9. *num.* 7. *tom.* 1. hàncque communem latè prosequitur, & defendit Lancelotus
231 Robert. *de attent.* 2. *p. c.* 17. *numer.* 17. 18. 19. & *seqq.* & esse veriorem, & communiorem testatur *ibi num.* 32. Escacia *de appellat. quæst.* 19. *rem.* 1. *concl.* 4. *à num.* 1. *cum seqq.* vbi ampliat, & limitat, qui loquuntur iu nullitate, & querela principaliter, & per viam actionis in iudicium deducta.

232 Et quòd idem sit, quando proponatur per viam exceptionis, & incidenter probant Cardin. Alexand. *in c. dilect.* 63. *num.* 71. *vers. facite ergo regulam negatiuam, de appellat.* Corneus *cons.* 208. *in hac consultatione num.* 2. *vers. sed his non obstantibus. & n.* 3. *lib.* 3. Socin. *regul.* 122. *exceptio nullitatis.* Rip. *in l.* 4. §. *condemnatum n.* 14. *fall.* 2. *ff. de re iud. fol* 36 & Couarr *pract. q. cap.* 25. *num.* 1. & 2.
233 latè per ampliationes, & limitationes prosequitur Escacia *de appellat. quæst.* 19. *rem.* 1. *concl.* 5. *à num.* 1. qui *n.* 23. & *seqq.* limitat in nullitate notoria, & euidenti ex actis, & in nullitate sententiæ irretractabilis, & in nullitate ex defectu iurisdictionis.

234 Eiusdem etiam naturæ & effectus est nullitas & excessus per querelam deductus, vt non suspendat, quia idem, quod de nullitate diximus, locum habet in querela, ita probat Escacia *tract. de appell. quæst.* 19. *rem.* 3 *sub numero* 3. vbi etiam reddit rationem, quia patia sunt dicere de nullitate, & adire per viam querelæ, secun- 235
dùm Felin. *in c. literis 9. sub num.* 5. *declar.* 4. *vers. & nota de off. & potest. ind deleg.* ita etiam querela eundem effectum operatur, quod supplicatio, & quemadmodum ista non suspendit effectum executionis, ita nec querela; la- 236
tiùs post alios prosequitur ipse Escacia *ibi num.* 30. *cum num.* 27.

At quando excessus, & nullitas deducitur simul cum 237
appellatione, seu per viam appellationis, tunc indubiè impedit executionem sententiæ. Vantius *in tract. de nulli rub. quot. & quibus mod. nullitas*, &c. *num.* 34. *vers. prout etiam, num.* 380. Lancelot. *tract. de attent.* 2 *p. cap.* 17. *sub limit.* 2. *num.* 28. Cæs. Contard. *in l. vni. lim.* 7. *n.* 53. *vers. cautius. & n.* 54. *C. si de mom. poss.* Escacia *de appell. q.* 19. *rem* 1. *concl.* 4. *num.* 92. qui probant tunc dici attenta- 238
ta, & vt talia esse omnia reuocanda. Couarr. *in pract. q. quæst.* 24. *sub num* 8. *vers. sed & verum.* Philip. Franc. *in c. dilecto. sub num.* 2. *quæst.* 10 *de appellat.* qui reddunt rationem, præcipuè Vant. Escacia, Contar. & Lancelot. 239
quia nullitas sic proposita assumit vires, & naturam appellationis, e úsque natura v. stitur. & quòd per viam appellationis deductus excessus suspendat executionem est text. expressus *in l. ab executione.* ibi, à quo si fuerit appellatum executione suspensa, potamus, *&c. (quorum appel non recip.* & ex nonullis Doctoribus probauimus suprà hoc eodem c. 3.

Maximè, quia à sententia nulla potest appellari, se- 240
cundùm magis communem, receptiorem, & magis practicabilem opinionem, vt tenent Innocent. & Ioann. Andr. quos refert & sequitur Philip. Franc. *in c. dilecto 63. quæst.* 7. *sub num.* 15. *de appellat.* communem dicit Raph. Cuman *in l. si expressim. num.* 19. *ff. de appell.* Alexand. *cons.* 59. *visis tit. sub num.* 16. *lib.* 4. de communi testatur Brededo. *tract. de appell p.* 1 *tit.* 12. *col.* 38. *liter. D. vers. contrarium.* latè prosequitur elegantérque Escacia *de appell. q.* 17. *limit.* 19. *per totam. fol.* 455. & est text. *in d. c. si expressim, & d. l. ab executore. ff. de appell. recip.* quia non est sublata facultas appellandi, sed necessitas, 241
& de pluribus mirabilibus effectibus huius appellationis videndus Escacia, post multos Doctores *vbi proximè à num.* 8.

Ex quibus quidem euidenter apparet præcisam non 242
esse appellationem ad reuocandum excessum, tamen vtilius esse, præstantiúsque remedium, vt appellatione ab eo, ad effectum suspendendi, maximè cùm omnino necessaria sit, ad hoc vt possit oppressus per viam violentiæ recurrere ad Senatum Regium pro delatione, & repositione, cùm aliter non possit deficiente præciso, & legitimo fundamento, vt nos latiùs sæpe diximus, & superiùs hoc capite. & quòd à sententia seu actu nullo liceat appellari, vide quæ nos latiùs suprà 3. p. cap. 9. à num. 23.

Prædicta tamen nostra resolutio, vt appellatio ab ex- 243
cessu non sit necessaria (cùm sit nullitas) fallit in excessu executionis ratione causæ, qui talis est quando excluditur exceptio admittenda, vel admittitur reiicienda (iuxta ea, quæ latiùs nos diximus hac 4. p. c. 7. à prin.) vt probat Cæsar. Contard. *in repet. vnic. limit.* 19. *ratione excessus sub n.* 5. *C. si de momem. poss.*) quia, si executioni legitimam exceptionem oppositam executor reiiciat, 244
pars omnino debet ab hoc excessu appellare, aliàs transiret in rem iudicatam. quia huiusmodi excessus & reiectio fit contra ius litigatoris, non contra ius constitutionis, & ius publicum. ita eleganter docet, & distinguit Abb. Panormit. *in d. c. quoad consultationem. n.* 24. *ad fin. & n.* 25. *de sent. & re iud.* Paul Castrens. *cons.* 288. *in prin. lib.* 1. quos referens sequitur Cæs. Contar. *in d. l. vni d. lim.* 19. *sub n.* 6. Abb. autem *vbi suprà*, bene loquitur videndus.

Hinc etiam est, quod pulchrè dicunt Felin. *in c. pasto- ral. §. quia verò num.* 17. *vers. executor meritò, de offic. delegat.*

delegat. post Abb. *in c. de cætero column. 4. in fin. n. 5. vers. posset tamen sic distingui, de re iudi.* quòd si fuisset oppositum executioni de nullitate sententiæ patente ex actis, & à reiectione non appellauerit opponens, non poterit
245 postmodum illam iterum opponere, & sibi imputet, qui tunc non appellauit. sequitur afflict. *in constitut. Regni in proœmio post prælud. n. 52.* Gratian. *discepta. foren. c. 146. num. 8.*

246 Pro qua facit ratio, quam reddunt Doctores firmantes ordinis omissionem respicientis vtilitatem partis dumtaxat: non reddere nullam executionem, sed permittere parti appellationem, vt post alios latè Gratia. *discepta. foren. c. 353. n. 13.* & nos alibi diximus suo loco.

Faciunt etiam plurimæ doctrinæ adductæ per Hier. Gonz. *in regul. de alter. gl. 56. à num. 48. vsque ad 109.* & Gratia. *c. 301. à n. 40* qui *n. 44.* post Aymon. *conf. 248. n. 2. 3. & 4.* dicens, quòd non sufficit opponere, seu contradicere exceptionem oppositam, nisi etiam à receptione
247 per iudicem opponens appellet. pulchrè & latiùs Felin. *in c. inter monasterium sub n. 23. col. 14. vers. tempera tamen vsque ad fi. de re iud.* Areti. *in l. naturaliter §. nihil commune. de acquir. poss.* ac ideo per doctrinam huius li-
248 mitationis temperanda est omnino regula, à nobis suprà posita hoc capite, vt excessus executionis sit nullitas, vt non procedat in hoc genere excessus ratione causæ, hoc est, exceptionis non admissæ. quia tunc excipiens omnimodo tenetur appellare.

CAPVT IV.

Pro executoris excessus repositione, & appellationis cognitione, iudex quis competens adeundus, & an ab ordinario Ecclesiastico reponere volente excessum, factum ab executore Apostolico, seu alterius iudicis superioris; appellationi interiectæ haud deferens, an vim faciat.

SVMMARIVM.

Ab executore non appellatur nisi claustra & limites commissionis excedat, & tunc nisi semel. n. 1.

Ab excessu appellatio ad superiorem mandantem proponenda est. n. 2.

Cognitio an sit excessum à commissione, spectat indici à quo emanauit commissio. n. 3.

Executor ialium executor Papæ si nudi facti executionem alicui committat, & is excedat, potest de excessu cognoscere. n. 4.

Sententiam a se latam si idem iudex exequatur nuntio misso ab eo excedente mandatum, ad iudicem mandantem pro repositione recurrendum est. n. 5.

Nuntio exequente prout in mandato, erit recurrendum ad mandantis superiorem, & de ratione. n. 6.

A iudice requisito excedente in executione ad quem sit recurrendum & appellandum. n. 7. remissiuè.

Appellationi à superiore mandante cognoscere de excessu executoris sui non esse deferendum. n. 8.

Ab ordinario reponere volente excessum executoris Romanæ Curiæ appellationi emissæ an sit deferendum. n. 9.

Executoris potestas commissionis tenore est circumducta, quæ tantum valet quantum sonat. n. 10.

Executori intelligitur prohibitum omne illud quod clausta commissionis excedit. n. 11.

Potestas sententiæ executori commissæ certis finibus concluditur. n. 12.

Executor Superioris in excessum remanet priuatus & subiectus correctioni iurisdictionis ordinariæ. n. 13.

Executor Superioris quantum commissionis limites egreditur, tantum alienos (scilicet Ordinarij) intrat. n. 14.

Iudices ordinarij non debent permittere executoribus Principis extra modum exequi & Vasallos cedere. n. 15.

Executoribus excedentibus modum executionis resistere licet cuilibet priuato. n. 16.

Excedentes claustra & limites virtutis intrant potestatem Dæmonis. n. 17.

Executor Principis licèt sit maior ordinario, in causa commissa tamen excedens, priuatus reputatur & ordinario inferior, cui resistere potest & excessum reponere. n. 18.

Executori Papæ etiam mero excedenti potest Ordinarius resistere & quilibet alius. n. 19.

Executori procedenti in negotio sibi specialiter non commisso, potest iudex ordinarius & quilibet alius resistere. num. 20.

Subexecutori Auditoris Cameræ dato ad exequendum pensionem in partibus, potest Ordinarius resistere & oppressum defendere. n. 21.

Executor inordinatè procedens & excedendo dicitur spoliare, cui vt priuato licet resistere. n. 22.

Iudex inordinatè procedens & extraiudicialiter, facit iniuriam, & vt priuatus conuenitur. n. 23.

Quod obtinet in iudice incompetente procedente etiam seruato iuris ordine. n. 24.

Et etiamsi competens nulliter non procedat. n. 25.

Executorem excedentem mandatum tanquam superiori inobedientem posse punire ordinarium. n. 26.

Contra executoris ministros & tabelliones excedentes salarium in commissione vel lege taxatum, posse ordinarium procedere vt excessum restituant. n. 27.

Executorem delinquentem extra commissionem indubiè potest ordinarius incarcerare & punire. n. 28.

Suprema Regia tribunalia vix permittunt suos ministros etiam excedentes ab ordinariis corripi. n. 29.

In iudiciis Ecclesiasticis ordinarius reponit excessum executoris ob maximam difficultatem adeundi superiorem. n. 30.

Propter difficultatem recurrendi ad Superiorem, libet iuris rigorem transgredi. n. 31.

Ab ordinario volente reponere excessum executoris etiam Apostolicæ appellationi emissæ non esse deferendum. n. 32.

Iudex superior de excessu executionis cognoscens siue per viam querelæ, siue appellationis, non potest se intromittere in negotio principali, sed an sit excessus, vel non, dumtaxat. n. 33.

Superior cogniturus de executore excedente ob non admissas legitimas exceptiones, non potest cognoscere de causa principali, sed dũtaxat an iure sint reiectæ, vel non. n. 34.

Iudex superior cogniturus de appellatione à nullitate sententiæ, non potest cognoscere de iustitia aut iniustitia ipsius sententiæ. n. 35.

Superior cùm non possit nisi super nullitate sententiæ in rem iudicatam transactæ adiri, non potest de iniustitia cognoscere, quia nullam acquirit iurisdictionem. n. 36.

Super excessu superior aditus non super simplici iniustitia, non poterit de ea cognoscere, cùm in libello contenta non sit. n. 37.

Excessus est articulus separatus ab executione & executorialibus. n. 38.

Commissio super appellatione ab excessu ad illum dumtaxat restringitur, ac etiam omnes eius clausulæ suspensiuæ & inhibitio. n. 39.

Excessus contractuum guarentigium non tangit, & ideo simplex commissio datur super appellatione ab eo. n. 40.

A cuius iudicis facto appelletur est attendendum, vt sciatur quis index pro repositione excessus & grauaminis sit adeundus. n. 41.

A iudice qui sententiam tulit exequente si appellatur, erit recurrendum ad ipsius superiorem. n. 42.

A nuntio iudicis exequentis adimplente tamen mandatum limitatum, non ad mandantem sed eius superiorem appellatur. n. 43.

Nuntius qui exequitur prout in mandato, non est qui grauat;

uat, sed mandans cui excessus & grauamen attribuitur. n.44.

Quod procedit quando appellatur specificè à facto iudicis committentis, non simpliciter à facto executoris & nuntij. n.45.

Si appellatur à iudice requisito exequente pro grauamine excessus requirentis, non ad istum, sed eius superiorem erit recurrendum.n.46.

Iudex requisitus præstando auxilium facti petiti pro executione, non est qui grauat, & sic ad superiorem requirentis erit appellandum.n.47.redditur exemplum.

Ab executore seu nuntio excedente limites mandatæ executionis, appellatur ad iudicem mandantem n.48.

A iudice requisito pro executione sententiæ excedente mandatum, an ad requirentem vel superiorem requisiti sit ab excessu appellandum n.49.

A iudice requisito exequente iure proprio grauante appellatur ad illius superiorem.n.50.

Iudex requisitus pro executione sententiæ à iudice alterius territorij latæ dicitur delegatus & executor, & ad requirentem appellatur ab eius excessu.n.51.

A iudice Ecclesiastico cuius officium imploratur pro executione lata à seculari, ad quem appellandum.n.52.

CVM ab executore non aliter appellari posse nisi claustra, ac limites suæ commissionis excedente, & tunc nisi semel vnicuique parti permitti; satis vsque ad refectionem proximo præcedenti capitulo dixerimus, quis pro excessus repositione appellationis virtute sit adeundus, nunc tractemus. Quod & breuibus absoluendum, cùm apud omnes hoc saltim receptissimum sit, quòd ab executore excedente fines mandatæ commissionis suæ ad superiorem mandantem appellatio interponenda 2 sit, cogniturum de excessu (ex actorum inspectione vt ibi dixi) ad effectum reponendi ante omnia, probant optimè Abb. *in c. quoad consultationem numer.28. vers. sed quæro ad quem appellabitur de sententia & de re iudi.* Rebuff. *in tract. de sententiar. execut. art.7. gloss. 13.num.1.tom.1.fol.377.* Felin. *in cap. pastoralis §. præterea in prin. de off. & potest. iud. deleg.* Alexand. *cons.95. lib.2* Beroi. *cons.32.num.18.lib.3.* Lancelot. Robert. *de attentat.2.part.cap.12.limit.53.n.29.* dicentes, quòd cognitio, an modus in exequendo fuerit excessus, spectat 3 ad iudicem, à quo scilicet, emanauit commissio, Escacia *in tractatu de appellat. quæst.17.limit.10. à num.67.* vbi infert, ex hoc, quòd si iudex datus à Papa ad exequendam rem iudicatam. & is committat nuntiis, seu subexecutoribus executionem meri, nudique facti, si isti excedant, erit recurrendum ad ipsum iudicem delegatum, qui etiam Abb. & Rebuff. idem esse affirmant in nuntiis, & aguacellis missis ab eodemmet iudice, qui tulit 5 sententiam, illam exequente. quoniam si ipsi excedant modum mandati, ad ipsum iudicem mandantem erit recurrendum, vt secus sit quando nuntij exequuntur prout habent in mandatis, non grauando, non excedendo fi- 6 nes eius, quia tunc reputatur factum iudicis mandantis, ideo non ad ipsum, sed ad superiorem mandantis appellandum erit.

7 Quando autem ipse iudex ordinarius qui sententiam tulit, exequitur eam, vel quando iudex alterius territorij cuius officium pro executione imploratur, seu in auxilium defectus iurisdictionis, seu ad literas requisitorias, ad quem sit recurrendum & appellandum, ab eorum excessibus, & grauaminibus, an ad eorum superiores, vel ad requirentes, videre potes apud eosdem, latè tractantes per distinctiones, & consule insuper Bart. & reliquos *in l. ab executore ff. de appellat. & in l. à diuo Pio. in prin. ff. de re iudi.* ad quos se remittit etiam Parl. *lib.2. rerum quot. c. si. 2. p. §. 3. n.6.* & nos latiùs inferiùs *à n.41.*

8 Ex quo infero, quòd si appelletur à superiore executoris excedentis cognoscente de excessu ex capite incompetentiæ & defectus iurisdictionis, non esse deferendum, & vim non fieri, erit declarandum, cùm ipse de eo cognoscere rectè possit regulariter (vt nos infrà à n.41.)

Quid autem sit dicendum, quando ab ordinario re- 9 ponente excessum executoris Romanæ Curiæ, Nuntij Apostolici, aut alterius Ecclesiastici superioris iudicis, appellatio interponatur, an vim facere dicetur, si ei minimè detulerit, tanquam nulliter procedens ex defectu potestatis, & iurisdictionis. in quo vim nullam fecisse, declarandum censeo, cùm ad hoc sibi sit à iure attributa potestas, nec sit ita suspensa iurisdictio, eo quòd sit ordinaria & minor. quæ per excessum iam suspensionem euasit. enimuerò executor adeò limitatam & circumductam habet suam potestatem, ac iurisdi- 10 ctionem commissionis tenore, cùm tantum valeat, quantum sonet: vt omne illud quod eius clausura, fines, limites, & regulam egreditur, sibi stat prohibitum omnino, Petrus de Ancara *cons.207. in quæstione. col.2.* Angel. *cons.138. visis columnn.2.* Vantius post alios *in tract. de nullit. sententi. ex defectu iuris delegat. num.91.* optimè Bobadilla *in polit. lib.2. cap.21. num.98.* maximè cum 11 potestas sententiæ, quæ executori exequenda committitur, certis finibus, & limitibus concludatur. text. *in l. ex stipulatione.* ibi, cùm potestatem sententiæ certis finibus concludi, sæpe constitutum sit.) text. *in l. post sententiam.* ibi, post sententiam, quæ finibus certis 12 concluditur.) *C. de sentent. & interloc. omni. iudic.* ergo sub illis executor debet contineri, & concludi, cùm eius tenorem cogatur præcisè seruare. text. *in l. actorum verba,* ibi tenore sententiæ perseuerante.) *ff. de re iudicat.* & alia iura adducta cap. præcedenti à num.44. remanéatque sine potestate; non executor, non iudex, (vt dixi- 13 mus cap. præcedente à num.56.) sed priuatus, sub iurisdictione ordinarij, eius censuræ, & coërtioni remissus. Quantùm enim executor proprios commissionis limites egreditur, tantum alienos, ordinarij nempe, incipit 14 intrare, & illius iurisdictioni eodem passu subiectus remanere. iste est text. elegans, & expressus *in l. si contra.* ibi, contra nostra præcepta si quisquam vetito, ac temerario ausu exercere audebit, licebit prouinciæ moderatori, eundem correptum ad sublimitatis tuæ iudicium sub proscriptione dirigere, & licebit prouinciali, si probetur obnoxius executor, contra vetitam exactionem sibi vendicans temeritatem, legitimè repellere, *&c.) C. de executor. & exactor. lib.12. aut mandatis Principum. §. inde competens,* vbi dicitur, vt ordinarij iudices non permittant executoribus à curia imperiali missis iniu- 15 stè, & vltra modum aliquid exequi, nec in aliquo suos subditos lædere, *auth. vt iudices sine quoquo suffrag. §. volumus.* conducunt plures doctrinæ adductæ hac 4. part. cap.3. à d. numero 56. imò cuilibet priuato permittitur talibus executoribus, vltra modum exequentibus, ac 16 formam mandati excedentibus, de facto resistere. *l. prohibitum & l. defensonis facultas C. de iure fisci. lib.10. l. omnes. l. 1. de decurionibus, eodem lib. l. his quidem. C. qui militare non possunt l.12. & l. denotum C. de metatis lib.12. l. quoniam iudices.* & ibi Bal. *C. de appellat.* text. *in c. iudic. 3. quæst.1. c. priusquam 28. d.* ergo multo magis iudex ordinarius executores quos excedentes repererit in suo districtu, & iurisdictione. Pro quo facit illud dini Gregorij *lib 6. moralium*: Fiunt (inquit) enim subitò & improuisò fulgura, quos autem extra domos pœnitentiæ reperiunt vagantes per agros vanitatis vitæ præsen- 17 tis putrescentes, descendit super eos repentinæ mortis tempestas, & subitò extinguntur, & à dæmonibus eis insidiantibus rapiuntur in hora mortis, *&c.*) quasi dicat, excedentes & egredientes limites, clausuraque virtutis, intrant potestatem dæmonis statim.

Et insuper quòd iudex ordinarius possit coërcere, 18 & reponere excessum factum ab executore misso à

Princi

Principe, seu alio quouis superiori, quia licèt executor ipse, quatenus attinet ad suam commissionem, & intra eius limites, sit ordinario maior, ac superior: attamen constito de excessu, cùm eius respectu nec reputatur iustitiæ minister superior, nec executor, sed priuata quædam persona ordinario inferior, potest illi ordinarius inhibere, & resistere, & excessum reponere. gloss. B. & Doctores *in d. l. qui contra. & in d. l. prohibitum. C. nobilissimus* 97. *d.* gloss. *in c. fin. verbo, expensis, de rescript. lib.* 6. Ioann. And. *in cap. fin. de rescrip. in nouel.* Archid. *in cap. si eo tempore. de rescript. in* 6. Ab. & alij, quos referens sequitur Auiles *in c.* 1. *prato. gl. mandando n.* 32. *& seqq.* Cardin. Zaba. *in clem. n* 16. *vers. item non debet de off. ordin. & in clem.* 2. *super verbo notarij n.* 2. *de hæreticis.* Alexand. ad Bart. *in d. l. prohibitum.* Pureus *de Syndica. verbo resistentia. cap.* 1. *num.* 3. *ad fin.* decisio Capell. Tholosa. 423. & ibi singularis additio Aufrerij. Boërius *quæst.* 9. *num.* 5. Marant. *de ord. iudicio. disput.* 1. *per totam* Auenda. *in cap.* 2. *prato. num.* 12. *& in cap.* 11. *n.* 9. Dueñas *in regul.* 190. *amplia.* 8. *&* 11. *reg.* 191. *ampliatione* 4. Aufrer. *in clem.* 1. *n.* 107. *&* 109. *de off. ordin.* Socin. *cons.* 83. *pro clariorin.* 19. *vol.* 4. Placa *de delictis lib.* 1. *c.* 28. *n.* 9. Mexia *super leg. Toleti.* 2. *fun.* 11. *p. n.* 39. *& seq. fol.* 106. Azeued. *in l.* 31. *tit.* 6. *lib.* 3. *recopil.*

19 Et hinc est, quòd executor etiam merus à Pontifice missus, si excedat; potest ei iudex, & quilibet alius resistere, tenet in specie Alexan. ad Bart. *in d. l. prohibitum. C. de iure fisci lib.* 10. Bobadill. *in polit. lib.* 2. *cap.* 21. *num.* 109. *sub litera C.* quibus etiam & non parum pertinet, quòd executori procedenti in negotio sibi minimè specialiter commisso, cum respectu illius negotij, non habeat iurisdictionem, potest de facto iudex, vel
20 priuatus resistere, ita dicit Ab. *in c. si quando in* 2. *nota.* referens Innocen. *de rescrip.* Bart. *in extrauagan. qui sint rebelles.* super gl. *verbo, rebellando, in prin.* Marant. *in disputatione* 1. *n.* 35. & in terminis etiam, quòd quando subexecutor auditoris Cameræ datus in partibus, ad exequendam gratiam pensionis, excedit fines suæ commissionis, possit pars grauata recurrere ad ordinarium,
21 vt eum ab iniusta subexecutoris vexatione defendat, protegátque, testantur Guigas *de pensio. q.* 70. Hier. Grat. *cons.* 36. *per totum lib.* 2. quos sequitur Flores de Mena. *in pract. q. q.* 12. *n.* 45.

Et insuper etiam probatur, quoniam executor, qui sub suæ commissionis limitibus, clausträque non continetur, sed eius limites excedit, in excessu desinit esse
22 iudex, executor, ac inordinatè procedit neglecta forma tradita, & efficitur priuata quædam persona absque iurisdictione, potestate, & extraiudicialiter procedit, cui liberè impunéque resisti potest, cùm tunc spoliare dicitur, vt priuatus quilibet, probant Cynus & Alberi. *in l.* 2. *C. si per vim vel alio modo.* Abb. *in c. dilectus filius, vltimo notat.* & ibi Felin. *num.* 1. *vers. fallit* 1. *de rescrip.* Cardin. Zaba. *cons.* 132. *column. vl. vers. ad secundum,* &c. Brun. *cons.* 22. *num.* 2. Ripa *in l. naturaliter. §. nihil commune n.* 50. *de acquir. poss.* Beroi. *in c. conquerente n* 5. *& 6. de restitutione spoliat.* Ioann. Baptist. Ferr. *consil.* 22. *num.* 4. *& 5. & cons.* 30. *num.* 1. Francisc. Marc. *quæst.* 219. *n.* 2. Bernar. Diaz. *in tract fallentia. verbo spoliatus.* Bertran. *cons.* 114. *n.* 4. *lib.* 4. *& cons.* 130. *n.* 4. *lib.* 6. Iacob. à S. Georgio *in l. si de vi. in fin. de iudiciis.* Cepola *cons.* 19. *n.* 4. Anton. Malt. *in l. naturaliter. §. nihil commune. ampliatione* 16. *de acquir. poss.* Alciat. *de præsumptio. regul.* 3. *in fin.* Decius *in l. vt vim. num.* 24. *ff. de iust. & iur.* Socin. *in tract. fallentia. regul.* 442. *fall.* 2. Menoch. *de recuper. poss. rem.* 8. *à n.* 8.

23 Et quoniam quando iudex sic procedit extraiudicialiter, & vt priuatus committit spolium, & inferre dicitur iniuriam, & vt alius quilibet priuatus potest conueniri, *l. qui iniuriarum §. qui de iur.* iuncta *l. nec Magistratus. ff. de iniuriis.* Bero. *in d. c. conquerente.* Placa *d. c.* 28 *n.* 9. Ruin. *cons.* 153. *in fin. lib.* 5. Craueta. *de antiquit. temper.* 4.

p. prin. pri. 1. *n.* 1. *&* 2. Afflict. *in constitut. Neapolit. lib.* 1. *rubr.* 25. *num.* 36. Menoch. *vbi proximè.* vbi *à num.* 13. post plures probat, hoc idem locum habere in iudice incompetente, procedente etiam seruato iuris ordine, quia is 24
vt priuatus procedere dicitur, ex Craueta *cons.* 302. *n.* 4. *vers. posset etiam.* procedit enim isthæc doctrina, etiam quando iudex vt competens procedit, sed nulliter, vt 25
post infinitos ab eodem Menoch. citatos probat *n.* 19. *& seq.*

Imò tenuerunt plures; posse ordinarium punire hunc executorem, excedentem formam mandati, non vt de- 26
legatum, sed tanquam inobedientem mandato superioris sui, & immemorem ordinis sibi impositi innocen. *in c. prudentiam §. adiecimus. colu. fi. ad fi. de off. delegati.* vbi Ab. *in c. fi. de rescrip* Gregor. Lopez *in* 47. *glossa otro ninguno tit.* 18. *p.* 3. *& gl. in d. §. adiecimus.* Boba. *in politi. lib.* 2. *cap.* 21. *num.* 111 qui *num. seq.* probat idem in ministris, tabellionibus executorum, excedentibus taxam salarij impositi, & sibi assignati in commissione, 27
aut vltrà à lege permissum, & contra eos ordinarium procedere, vt illa restituant, probat text. *in authen. vt iudices sine quoquo suffragio. §. volumus.* Ripa post alios *in c. si quando de rescrip.* Auenda. *in cap.* 2. 1. *p.* vbi dicit esse vnicas ad hoc *l.* 31. *tit.* 6. *lib.* 3. *& l.* 11. *tit.* 21. *lib.* 4. *recopi.* Azeued. *in d. l.* 31. *n.* 1. *&* 2.

Quæ quidem minùs dubitationem continent in ex- 28
cessibus, & delictis factis ab executore, omnino separatis à sua commissione, prout homicidium, stuprum, adulterium, iniuria facta eidem ordinario, & similib. quia tunc ordinarius potest talem executorem incarcerare, & adhibita causæ cognitione, illum coërcere, quemadmodum quemlibet alium inferiorem subditum. *d. aut. de manda. Principum. §. deinde competens, & auth. vt iudices sine quoquo suffr. §. volumus.* Petrus Cyn. & Bal. *num.* 10. *in auth. qua in prouincia. C. vbi de crimi. agi oport.* Aufrer. *in d. decis.* 423. Boërius *decis.* 9. *n.* 5. Platea *in l. sine ex prætoriano n.* 2. *C. de execut. lib.* 12. Bellenci. *de charit. subs. q.* 91. *vers.* 5. Ioan. de Immol. *in clem.* 1. *de off. ord.* Belluga *in speculo Principum rubr.* 36. *§. conquerruntur à num.* 3. Gregor. Lopez *in l.* 15. *tit.* 1. *p.* 7. *gl.* 1. *in medio.* Mexia *super d. l. Toleti* 2. *funda.* 11. *p. num.* 47. Ab. *in c. sanè in* 2. *num.* 3. Decius 16. Anchara. 1. Barba. 2. & alij Doctores, per text. *ibi de off. delega.* Henricus *in c. significauit. num.* 3. *de off. delegati.*

Et quamuis suprema tribunalia Regia vix permit- 29
tant suos ministros delegatos, & executores, etiam excedentes cognosci, puniri, ac incarcerari ab ordinariis, ne hac sumpta occasione vilipendantur ministri, & inde executiones impediantur, & iustitiæ ministratio minuatur, vt etiam aduertit Bobadil. *in poli. lib.* 2 *c.* 21. *à num.* 25. vbi etiam quid facere potest ordinarius, adnotat hoc casu: tamen in iudiciis Ecclesiasticis à iuris regula, tot iuribus, fundamentis, & authoritatibus fulcita, non est recedendum. tum etiam propter difficul- 30
tatem adeundi superiorem executoris excedentis, qui vt plurimum è longè mittitur, vt sic cùm non de facili potest ad eum recurri, sed cum difficultate interdum magna, ordinarius reponat excessum informatus, maximè, quia propter difficultatem recurrendi ad superio- 31
rem, licitum est, etiam legis rigorem transgredi, multaque perhituntur, quæ aliàs non permitterentur. Redin. *de maiest. Princip. fol.* 77. *num.* 41. *verbo, sed etiam per legitimos trami.* Innocent. *in c. olim. de rest. spoli.* Cardin. *in clem.* 1. *num.* 16. *de off. ordi. l. si quis filio. §. hi autem ff. de inius. rup.* B. & Doctores *in l.* 1 *§. si plures ff. de exercit.* Ab. Felin. & Doctores *in c. ex parte de constitu.* Auiles *in c. prato.* 1. *gl. derechamente n.* 22. Iss. *in l. fi. n.* 71. *ff. eius cui man.* Bal. *in cap.* 1. *qualit. vassal. iura. deb. fidel. in feu.* Anton. de Trigon. *singula.* 13. *n.* 5. *&* 6. quos consule pro casibus specialibus.

Et sic concludo in hoc articulo, quòd ab ordinario iudice procedente ad cognitionem, & repositionem

32 excessus illari ab executore, etiam Apostolico, appellationi emissæ per eundem, (eo quòd careat in hoc articulo potestate, & iurisdictione) non deferente vim nullam fecisse, declarabit Senatus, eique causam remittendam iteriam processimo, ex hucusque probatis

33 Illud tamen singulare meminisse oportebit: vt superior, ad quem pro excessus executoris repositione recurritur per viam appellationis, querelæ, aut nullitatis, minimè se possit intromittere in negotium principale, & executionem; sed illum dumtaxat excessum indagare, eique cognoscere. iste est text. mirabilis *in l. ab executore ff. de appella.* qui dum loquitur de appellatione ab excessu, commisso per executorem sententiæ perperam illam interpretando, inquit: ita tamen vt in causa appellationis reddenda, hoc solum quæratur, an iure interpretatum sit, id quod etiam Diuus Antonin. rescripsit, *&c.*) & ibi etiam gl. *verbo, an iure.* Bart. *in summario*, & omnes. hoc idem dixit & optimè Specula. *in tit. de appella. §. in quibus, sub num.* 7. citans Alber. Gal. quem refert Bar. *in addit.* dicens, hoc tenuisse Alber. Gal. ipse *in tit. de appell. vers. vlt.* confirmantes quòd quando appellatur ab executore excedente, eo quod recusat admittendas, & legitimas exceptiones in via exe-

34 cutiua, superior iudex de huiusmodi appellatione cognoscere non possit cognoscere de meritis principalis causæ, sed cognoscet de exceptione tantùm, an iure vel iniuria sit recepta. & in terminis nostris vt à iudice requisito, à cuius excessu appellatur, vt superior non possit cognoscere, nisi articulum excessus, nec possit appellans aliam causam addere, tenent Guido Pap. *quæst.* 574. *n.* 2. Vincent. Carc. *exceptio.* 65. *n.* 4.

35 Quod comprobatur ex eo, quòd de cæteris appellationibus simpliciter interpositis super causa nullitatis sententiæ dumtaxat, vt iudex superior non possit in ista appellatione cognoscere de iniustitia sententiæ, de cuius nullitate tantùm agitur, sed solùm super ea. ita tenet Philip. Franch. *in c. directè num.* 11. *de appella* referens sequitur Escacia *de appella. quæst.* 17. *limi.* 1. *num.* 56. qui reddunt rationem, quia cùm iste iudex possit adiri dumtaxat super nullitate sententiæ, ita nec poterit nisi de ea cognoscere, quia non est super iniustitia

36 simplici aditus, nec est hoc petitum. & sic iudex appellationis super ea non acquirit iurisdictionem, optimè Bal. *in l. si vt proponis. 4. C. quomodo & quando iudex.* Franc. *in c. dilecto* 63. *q.* 10 *iuncta* 24. *vers. sed aduerte quia.* Bal. *de appella.* Escacia *de appella. q.* 11. *n.* 129. ergo idem dicendum erit in hoc casu, quòd tum super nullitate

37 & excessu, non de simplici grauamine, & iniustitia sit dumtaxat aditus superior, minimè poterit se intromittere vltra contentum in libello, non consentiente parte.

38 Ex eo etiam fulcitur, quoniam excessus est articulus separatus ab executione, & executorialibus. Bal. *in d. l. ab executore. num.* 2. Galiel. *in tract. de obli. camer. tit. de liquid. c. ex dictis n.* 11. Marquesa. *in tract de commiss. 1. p. cap.* 24. *n.* 28. *in fi. & num. seq.* vbi dicit, quòd huiusmodi commissio super appellatione ab executionis excessu conceditur in Curia specialiter de excessu; quare om-

39 nes aliæ clausulæ ex quibus turbari, impediri, suspendi, aut retardari possit in aliquo executio negotij principalis committenda, delendæ sunt, prout delentur; nam cùm iste præsentis excessus commissionis non repugnet, nec contrarietur sententiæ, & executorialibus, commissio hæc, ac per consequens inhibitio eius vigore emananda & decernenda per secundum executorem, cui dirigitur, venit restringenda, & arctanda ad præfatum excessum dumtaxat. citat ad id doctrinam Saliceti *in l. ab executione num.* 11. & Bart. *in l. ab executore n.* 14. quibus adiunge quæ scripsimus supra cap. 33. p. in prin. à n. 15. citra. seqq. & in com. facit quod latè supra hac 4. p. c. 3. vers. ac insuper ex eorum, qui executoriales excedit à num. 65. cum seqq.

40 Facit etiam doctrina ipsius Marquesani *tract. de com-*

missio. 1. *p. c.* 16. *à numero* 59. *fol.* 173. vbi dicit quamuis adsit Cameralis obligationis executio, si tamen ab excessu appellari contigerit, datur commissio simplex, quia est excessus contractum non tangens, nec obligationem prædictam, secundùm Bal. *in l. 2 in fi. ff. de executione rei iudi.* Plotus *in l. si. colu. si. vers. nota. C. de bonis vacant.* Bart. *in l. ab executore num* 13. *ff. de appellatio.* iff. *in l. properandum. §. sin autem. num.* 25. *C. de iudiciis.* & quòd excessus executoris quid diuersum, distinctum sit, & separatum à commissione, & iurisdictione mandata, probat Castell. à Bobad. *in polit. lib.* 2. *cap.* 21. *sub num.* 69. De quo etiam vide infrà cap. 14. à n. 204. cum seqq.

Vltimò pro necessario complemento huius materiæ illud valdissimum non erit omittendum, ad quem namque iudicem erit appellandum ab excessu executionis, vt ei tanquam legitimæ propositæ sit vndique deferendum, & licèt ad principe huius celiquid obiter tetigimus; tamen in hac difficultate duæ conclusiones cum suis illationibus, seu exemplificantibus proponendæ sunt, quæ fundantur in illa doctrina, præ oculis habenda, è cuius iudicis facto, & grauamine appellatio prorumpatur: vt ad illius superiorem sit recurrendum pro illius prosecutione, & grauaminis repositione. 41

Quo supposito prima erit conclusio, quòd si ipsemet executor, qui tulit sententiam, exequatur, ab eiúsque excessu, & grauamine contingat appellari, absque dubio erit appellandum ad eiusdem iudicis superiorem, ita post Bar. *in l. à diuo Pio. §. sentem. Romæ ff. de re iud.* & *in l. ab executore ff. de appell.* probant Ab. *in c. quoad consultationem n.* 28. *in prin. ff. de sent. & re iudi.* Rebuff. *in tract. de sent. execut. art.* 7. *gl.* 13. *n.* 3. *vers. fallit. tom.* 1. *fol.* 378. Escacia *tractat. de appella. quæst.* 17. *limi.* 10. *numero* 67. 42

Ex hac verissima conclusione primò infertur, quòd si ipse iudex non per se ipsum exequatur, sed per suum nuntium, & nudum ministrum, cui dedit certum, & limitatum mandatum, quod nuntius ipse non excedit, sed ad vnguem adimpletur. tunc si condemnatus ex mandato senserit se grauatum, à tali grauamine, & excessu erit appellandum, non ad iudicem, qui commisit executionem, sed ad eius superiorem, quia factum per hunc nuntium executorem, tangit iudicem committentem, illique attribuitur, non gerenti, quia 44 iste non est qui grauet, sed iu lex qui commisit. ita docet Bart. *in l. ab execut. colu.* 1. *ff. de appella.* pulchrè Rebuf. *vbi proximè, sub num.* 3. *vers. fallit quando.* bene etiam probat Ab. Panor. *in d. c. quoad consultatio. sub v.* 28. *vers. primo casu, aut nuncius exequitur,* Escacia *vbi proximè sub d. n.* 67. quam doctrinam pulchrè temperat Rebuf. *vbi proximè d. num.* 3. *ad fi.* vt procedat, quando appellatur à commissione, & specificè à facto ipsius 45 iudicis committentis, secus autem quando simpliciter appellatur ab executore, & nuntio, ideóque debere appellari à commissione, & abinde sequutis, si rectè sit appellandum, aduertit Rebuf. *ibi*, atque etiam testatur, ita consuisse Senatum anno 1540. die Nouembris, quæ doctrina vera est.

Ex eadem conclusione secundò infero, quòd si iu- 46 dex qui tulit sententiam, requirit iudicem alterius territorij, in quo sita est res (iuxta ea quæ infrà c. 6.) tunc ipse requirens suo mandato grauet, puta; quia requirit eum, & mandat, vt priùs exequatur sententiam in immobilibus, aut iuribus, & actionibus: & tunc si ab hoc grauamine appelletur, debet appellari non ad ipsum remittentem, sed ad eius superiorem, quia remittens grauat, & ab eius facto appellatur, tenet Ab. *in d. cap. quoad consult. vers. aut alterius index non exequitur,* tenet etiam post alios Rebuf. *vbi proximè n.* 4. & Escacia *n.* 68. *vers. aut grauat index requirens.* quia tunc dicitur imploratum auxilium facti, si que præstando illud non excedit fines auxilij petiti, quare ad superiorem

iudicis

iudicis requirentis erit appellandum. qui Doctores illud reddunt exemplum, quòd si iudex secularis præstat in executione familiam Episcopo modum excedenti in eadem executione, appellabitur ad Archiepiscopum, vel ad Papam, non autem ad superiorem secularis, &c. quia ipse non grauat, nec à grauamine illato appellatur, tanquam gesto à requisito iudice, sed tanquam à gesto per requirentem, cuius imaginem repræsentat, & licèt Ab. *vbi proxim. è.* dixerit, appellari etiam posse ad superiorem iudicis laici, tamen mihi non placet, nec Escaciæ nuper citato *num.* 68. *in fi.*

Secunda conclusio sit, quòd quando appellatur à
43 grauamine facto ab executore delegato, seu nuntio, cui commissa est executio sententiæ; pura quia ipse executor excedit fines mandati, tunc ad ipsum iudicem delegantem, seu committentem executionem appellandum est, ita Ab. *vbi supra*, tradit B. *in l. a diuo Pio. § 2. in fi. ff. de re iud.* per quem & per *l. arbitro.* secundum vnam lecturam *ff. qui satisd. cog.* tenet Rebuff. *in tract. de sent. execu. art. 7. gl. 13. num. 2.* vbi ita decisum fuisse in facti contingentia, testatur, sequitur Escacia *de appella. q. 17. limi. 10. sub n. 97. vers. secus si nuntius seu executor.* Helin. *in c. pastoral. §. præterea in princ. de off. & potest. iud. deleg.* Alex *conf. 95. l. 7.* Beroi. *conf. 32. n. 18. lib. 4.* Lanc Robert. *de atten. 1. p. c. 12. limi. 53. a num. 29.* & diximus ad prin. huius c. vbi alia adduximus in comprobationem huius conclusionis.

49 Hæc tamen conclusio fallit in iudice requisito pro executione alicuius sententiæ, quia si ipse excessent fines mandati, & executionis, non ad iudicem requirentem, sed ad superiorem iudicis requisiti grauantis erit appellandum, quia appellatur à grauamine, & facto huius iudicis exequentis iure proprio, non vt delegatus alterius iudicis, ita sic loquuntur Rebuff. *d. tract. de sent. execut. art. 7. gl. 13. sub num. 14. fol. 378.* sequitur Escacia *de appellat. q. 17. limi. 10. n. 68.* Rebuff. allegat ad id Iff. & alios.

50 Sed horum Doctorum assertio ex ratione regulanda erit, vt ita vt sit amplectenda in casu, in quo militat dumtaxat, nempe quando iudex exequitur iure proprio iuxta terminos text. *in c. Rom. contrahentes de for. comp. lib. 6.* scilicet quando ad illum iudicem sit contractus executio remissa, quia ad illum spectat, quia tunc iure proprio exequitur, quo casu nihil mirum, vt ad eius superiorem appelletur, at verò quando iudex, qui tulit sententiam, committit executionem facti iudici alterius territorij, vbi res existit, super qua exe-
51 cutio, seu missio facienda est, tunc iste iudex sic requisitus dicitur iudex delegatus, & executor sententiæ, & mandati iudicis requirentis, ita expressè probant Ioan. Ferrar. *in pract. in for. execut. sent. diffin. sub num. 14. fol. 277.* Gratia. *discepta. for cap. 146. num. 7.* Paz *in prax. §. p. rom. 1. cap. 2. numero 10. fol. 101.* Couarr *in practi. quæst. c. 10. sub n. 7. ad med. c. 16. sub n. 5.* & probat text. *in l. à Diuo Pio. §. sententi. Romæ. & § si super rebus,* (qui ab illo dependet iuxta mirabilem intellectum traditum à Couarruuia *sub d. n. 5.* quem vide) *ff. de re iud.* & sic in hoc casu à ratione cessante, dicendum est, vt ab huiusmodi executoris excessu, cùm procedat vt delegatus; debeat appellari ad iudicem requirentem, iuxta quæ dicunt Doctores in conclusione secunda citati. Et hanc interpretationem clarè sentit Abb. Panor. *in d. c. quoad consultationem num. 28. in fi. & num. 29.* cámque videtur etiam tenere Parlad. *lib. 2. rer. quotid. c. fi. 2 p. §. 3. num. 6.* dum pro resolutione huius doctrinæ, se remittat ad d. Ab. *ibi,* & satis probatur ex his, quæ suprà in 2. illatione primæ conclusionis. maximè cùm pro hac doctrina iuris vrget principium, dictans, vt à delegato, siue à Principe siue ab ordinario inferiori, appelletur ad delegantem, latè prosequitur Efcac. *de appell. 9. 8. a num. 14. cum pluribus seq.* cuius articuli resolutio difficilis est.

Salgado de protect. Reg.

Hæc tamen nostra resolutio vno modo fallit, quan- 52
do Iudex sæcularis petens auxilium ab Ecclesiastico pro executione suæ sententiæ, & ipse excedendo interponit auxilium iuris, puta. excommunicando, quia tunc appellandum est ad superiorem iudicis excommunicantis, vt tenent Ab. Rebuf. Escac. locis proximè citatis, quia tunc ex ratione puto procedere, quia iudex sæcularis non potest de grauamine excommunicationis cognoscere, nec illud reuocare.

CAPVT V.

Quid inter se distent, quoad procedendi modum, executor speciei certæ, & executor quantitatis, siue incorporalis, & executor facti, hoc est, compulsor ad factum præcisum, & an, & quando ab eis absque citatione procedentibus, seu excedentibus; emissæ appellationi minimè deferentibus, vis fiat.

SVMMARIVM.

Executorialium iudicium ab ordine iudiciario etiam summario multùm distat. n. 1.

Via executiua est summaria, tamen magis accelerata quam simplex summarium iudicium. n. 2.

In iudicio summario agitur an debeatur, in executiuo quomodo soluatur. n. 3.

Causa est summaria, ergo executiua: non valet argumentum: causa est executiua, ergo summaria; valet. n. 4.

Iudicium cuius sententia exequitur non obstante appellatione non dicitur executiuum. n. 5.

Citationem in via executiua non requiri qui teneant. n. 6.

Citationem in executorialium executione requiri qui teneant. n. 7.

Executio quando fit ab eo iudice vel eius executore super eadem re super qua lata est sententia, citationem non requirit. n. 8.

Executio vbi est facta rei, iudicis aut litigantis condemnati persona requirit citationem præcisè. n. 9.

In quolibet iudicio vbi rei aut personæ datur mutatio, noua citatio precisa est, etiamsi omnes necessariæ præcesserint. n. 10.

Executio vbi est facienda in persona specialiter non nominata, in executorialibus citatio an necessaria sit. n. 11.

Bona debitoris vbi capienda sunt subhastanda pro executione quantitatis contentæ in sententia, requiritur citatio. n. 12.

De quo executionis statu citatio hæc sit facienda. ibidem. declara vt n. 13.

In executorialium executione pro quantitate debet intimari debitori vt soluat. n. 14.

Secus si instrumentum contineat tempus determinatum, quia tunc ipse interpellat. n. 15.

Executio & eius acta corruunt si omittatur necessaria citatio. n. 16.

Ab executore omittente necessariam citationem appellationi emissæ esse deferendum decernit Senatus Regius. n. 17.

Executor merus is est cui nudum factum committitur, & executio, discussis omnibus quæ opponi poterant executioni sententiæ. n. 18.

Executor merus si citauerit, non tenetur citatum expectare, quia non potest assumere partes iudicis, & iurisdictionem commissam vsurpare. n. 19.

Appellationi emissæ à citato per merum executorem executorialium quem non tenetur expectare, non erit deferendum. n. 20.

Executorialium executores non eodem modo sed diuersimodè omnes sententias effectui tradunt. n. 21.

Executor pro summa pecuniaria procedit captis pignoribus subhastandis, ex quibus satisfit creditori, vel illi dantur in solutum. n. 22.

In executione instrumenti guarentigiati pro quantitate, eodem modo proceditur quo in executorialibus. n. 23.

Ab executore pro quantitate incipiente à captura personæ ante discussionem bonorum tanquam ab excedente licita est appellatio. n. 24.

Executor executorialium pro certa specie cogit præcisè condemnatum tradere, etiam vi & manu militari de possessione deiicit. n. 25.

Sententia rei tradendæ obligat præcisè ad factum, nec soluendo interesse condemnatus liberatur si habeat facultatem rei tradendæ. n. 26.

In venditione alicuius speciei si sit factum instrumentum guarentigiatum venditor præcisè compellitur ad tradendum. n. 27.

Debitor licèt possit soluendo interesse liberari, non tamen post sententiam diffinitiuam qua obligat præcisè ad tradendum. n. 28.

Res vbi in specie præstanda erit, executor facit præceptum rei vt intra triduum restituat, qua non restituta cogitur manu militari. n. 29.

In executione pro specie certa, ciuilius faciet iudex, si prius moneat condemnatum aut obligatum. n. 30.

Citationem præcedere executionem etiam vbi non sit necessaria, tutius erit. n. 31.

Possidente debitore speciei ex guarentigia clausula absque citatione, auocatur possessio, secus si alius possidet. n. 32.

Condemnatus ad rem tradendam cogitur præcisè, si non habet facultatem rei tradendæ, puta, quia obiit, abiit, vel aliter periit, quia tunc in æstimatione fit executio. n. 33. & sequentibus.

Quod procedit etiam in depositario, mandatario, & venditore. n. 34.

Verba adaptantur implicitè saltim, quia quantitas æstimationis semper inest rei petitæ æstimabili. n. 35.

Res ad quam quis est condemnatus si longè absit, quomodo sit facienda executio. n. 36.

Executio cœpta pro re, anea peremptà sit prosequenda. & in quo. n. 37.

Sententia pro Barone lata vt pro singulis centum onibus ratione pascuorum Baro vnam habeat, etiam contra minus centum pascentem, fiat executio habito respectu ad numerum, & facta computatione grata. n. 38.

Si autem quinquaginta quis depascat, fiet executio pro æstimatione dimidiæ partis vnius ouis. n. 39.

l. si longis C. de executione rei iudicatæ verba mirabilia conducuntur. n. 40.

Executorialium executor ad actum consistentem in animo condemnati, puta præstare patientiam aut consensum, renunciare officium aut beneficium, & similia, quomodo se habere debeat. n. 41.

Executor ad factum dependens ab animo condemnati, non excedit non admittendo interesse, sed ad factum præcisè compellens. n. 42.

Obligatus ad factum licèt ante sententiam liberetur præstando interesse, non tamen post illam, quia obligat præcisè. n. 43.

Executor ad factum dependens animo condemnati, an excedat illum contumacem per carcerem cogere. n. 44.

Verba (cogi illi & cogi) pertinent ad meram executionem & factum præcisum. n. 45.

Mentio fieri ex de re præcedere compulsionem. n. 46.

Mora ultra quod tempus teneatur adimplere. n. 47. re-

[illegible] ex quo recedat executio

Depositarius cogitur captis pignoribus & per carcerem depositum reddere. n. 51.

Ab executore facti & carceratione pro eius executione non datur appellatio. n. 52.

Administrator aut tutor si nolit exhibere rem Domini in qua sit facienda sententia executio, incarceratur quousque exhibeat. n. 53.

Promittens contrahere matrimonium compellitur per carcerem & censuras. n. 54.

Possessor violentus condemnatus vt desistat à possessione, si nolit, cogitur per carcerem. n. 55.

Executor pro quantitate potest per carcerem compellere condemnatum, vt indicet bona in quibus facienda sit executio. n. 56.

Executio fit per manum militarem & violenter, si aliter perfici non potest. n. 57.

A compulsione per carcerem nullus etiam priuilegiatus qui tenetur ad factum personale ex sententia, potest se excusare. n. 58.

Quia tunc non capitur pro debito, sed pro contumacia, & quasi delicto, vt tribunalium praxis obseruat, ibidem.

Executor non excedit compellendo per carcerem condemnatum ad factum dependens ab eius animo & voluntate, nec vim faciet. n. 59.

Compulsio potest fieri per censuras. n. 60.

Excommunicatio est actus executiuus. n. 61. & seqq.

Excommunicatio ab homine non fertur nisi pro contumacia. n. 62.

Concilium Tridentinum sessione 25. de reformatione cap. 3. explanatur, loquens de executione per censuras, quando sit facienda tam in criminalibus causis quam in iudicium. n. 63.

Executio facti dependentis à voluntate condemnati, fit per carcerem postea crescente contumacia per censuras iuxta Concilium. n. 64.

Condemnatus ad recipiendam aliquam in vxorem, cogendus est per censuras. n. 65.

Condemnatus recipere aliquam in vxorem quibus ex causis cogendus non sit, sed in executione executorialium supersedendum. n. 66. remissiuè.

Appellationi à declaratoria sententia pro rei iudicatæ executione executor non deferens an vim faciat. n. 67.

Declaratoria incursus censurarum pro executione executorialium dicitur pars rei iudicatæ. n. 68.

Appellare omittens ab appellabili, non poterit postea appellare à citatione ad videndum se declarari. n. 69.

Declaratoria censurarum super via executiua non admittit appellationem. n. 70.

Declaratoria incursus censurarum pro executione rei iudicatæ non admittit appellationem. n. 71.

Declaratoria incursus censurarum pro executione obligationis in forma Cameræ est inappellabilis, quia executionis natura vestitur. n. 72.

Declaratoria incursus censurarum pro executione literarum Apostolicarum, non admittit appellationem suspensiuam. n. 73.

Commissio super appellatione à declaratoria lata pro executione literarum Apostolicarum, non datur nisi cum clausula (parito breui.) n. 74.

A carceratione licèt possit appellari, tamen à carceratione pro executione rei iudicatæ aut instrumenti guarentigiati non potest. n. 75.

Appellatio suspendit à declaratoria super executione rei iudicatæ si executor mouet in ea ferenda excedat. n. 76.

Executor merus potest deputari etiam non constitutus in dignitate. n. 77.

Executores dicti compulsores sunt meri, & non debent esse in dignitate constituti, sed simplices clerici sufficiunt. n. 78.

[illegible] executorialium super iure incorporali quomodo [illegible] executionem. n. 79.

[illegible] rebus incorporalibus an transferat pos[illegible] & naturalem. n. 60.

Victor in iure incorporali si vti non possit reluctante condemnato, compellitur ad patientiam præstandam. n.81.
Condemnatus in concessoria, compellitur præstare patientiam seruituti. n.82.
Condemnatus in iuribus incorporalibus compellitur pro patientia, sicut incorporalibus pro actuali traditione. n.83.
Sententia sola non transfert dominium in iuribus corporalibus. n.84.
Pro executione iuris corporalis requiritur actus apprehensiuus. n.85.
Actus apprehensiuus si non potest consequi ob resistentiam condemnati, compellitur per carcerem ad præstandum patientiam. n.86.
Condemnatus ad cedendum vel renuntiandum officium aut beneficium, si monitus nolit renuntiare, iuris interpretatione habetur pro renuntiante. n.87.
Abdicare à se qui tenetur aliquod ius, si monitus abdicare nolit, habetur pro abdicante, & proceditur ac si abdicasset. n.88.
Hereditatem qui tenetur restituere, & monitus recusat, habetur pro restituente legis interpretatione. n.89.
Procuratore acquirente actionem ex re Domini, & eius nomine, si monitus recusat cedere, habetur pro cedente. n.90.
Executio si fiat in officiis publicis vendibilibus, debitor compellendus est renuntiare, & titulum officij exhibere. num.91.
Executio vbi sit facienda in officio vendibili, & sit adeundus Rex, quomodo debitor est compellendus. n.92.
Et hoc compulsionis genere ad præstandum consensum, vtitur vt meliori consilium Neapolitanum. n.93.
Dominus feudi nolens sub feudatione præstare consensum, iuxta pactum cogitur intra terminum præstare, & si non præstet, habetur pro præstito. n.94.
Actor si dolo & potentia aduersarij non possit mitti in possessionem rei post annum, habetur pro vero possessore, ac si missus fuerit. n.95.
In possessionem si quem mittere actualiter non queat iudex ob aliquod impedimentum, habetur pro possessore ministerio legis. n.96.
Condemnatus ad tradendum instrumentum debiti, si id non reperiatur, compellitur ad conficiendum instrumentum liberationis. n.97.
Condemnatus ad id quod est impossibile facere, sed honestum, compellitur eo modo quo potest. n.98.
Condemnatus aliquem facere indemnem ab obligatione, si hæc sit extincta, eo modo quo potest debet indemnem seruare. n.99.
Idem modus & forma seruatur in executione instrumenti Cameralis continentis quantitatem, speciem certam, factum, aut ius incorporale, quæ seruatur in executorialibus equiparantur. n.100.

1 EXECVTORVM executorialium prò cessus iudiciumque quantum ab ordine iudiciario sit alienum, cùm id cognitio, & condemnario præcedat, nemo est, qui ignoret. adeò vt licet sit summarium, & in eo summariè procedatur, Bart. *in l. Titius. colum. penult. C. de agricol. & censib. lib.* 11. Lanfran. *in clem. sæpe. colum. 2. in* 13. *conclusione de verborum significatione.* Bald. *in l. prima § is videtur. in colum. fin. ff. si quis ius dicen. non obtemper.* Bart. *in l. creditores colum. 6. in fin. versiculo aduerte tamen. C. de pignoribus.* Ioannes Immol. *consilio* 134. *in casu præmisso à num.* 2. Roma. *consilio* 323. & ideo dicit Marant. *de ord. iudicio. 4. p. 9. decis. numero* 60. quòd causa ex instrumen. guaren. est summaria, ex quo est executiua, in qua nullus obseruatur ordo iuris, sed deuenitur ad capturam personæ, & vide 2 *num.* 50. vbi quòd causa executiua est summaria, tamen magis acceleratum iudicium est executiuum, quàm simplex summarium, quia in hoc agitur an debeatur, in illo autem quomodo soluatur, & sic licet 3 valeat argumentum, omnis causa executiua est summaria, & summariè tractatur: non tamen valet è conuerso, omnis causa summaria est executiua. ita eleganter argumentatur Paul. Castrens. *consilio* 62. *numer* 2. *versiculo item non obstat statutum lib.* 1. idem Castrens. *consil.* 319. *considerandum est colum.* 2. *versi. ulo hoc ideo. lib.* 1. referens sequitur Cardinal. Tuscus *pract. car. conclusio. tom.* 3. *litera E. conclusione* 472. *num.* 36. *& conclus.* 373. *n.*9. & iterum *num.* 10. quæ doctrina est menti commend nda, quoniam multos viros doctissimos deceptos vidi, & confundentes hoc terminos, vocantes causam, & iudicium executiuum illud, siue summarium, siue ordinarium sit, cuius sententia lata non admittit appellationem suspensiuam, quoniam licèt sententia lata in aliquo iudicio summario ex aliqua 4 iuris speciali ratione, seu priuilegio exequatur, non obstante appellatione; non ideo sequitur, quòd iudicium in quo lata fuit, est executiuum, quia est diuersum ex dictis.

Et adeò in iudicio executiuo omittitur iuris ordo, vt non parua sit inter vtriusque iuris Doctores controuersia, an in executione sententiæ citatio necessaria 6 sit, vel non. in quo partem negatiuam, citationem non requiri, amplectuntur Innocent. *in c. ex ratione. de appella.* Rota. *decis.* 355. *in nouis. & decis.* 183. *in nouis* Bald. *in c.* 1. *de feud. sine culpa non amit.* & idem *in l. terminato. C. de fruct. & litium expen.* Domini *in cap licet. de præben. in* 6. *& in c. ordinarij.* post Innocent. & Hostien. *de off. ordi. l.* 6. Angel. Areti. *in §. curare, instit. de actio.* Anto. de Butr. & Immol. *in d. c. ex ratione.* & est bona gl. *in c. cum causa gloss.* 1. *de re iud.* vbi Abb. Ioan. Andreas *in c. eum qui de dolo & contuma. in* 6. Abb. *in c. directè de appella.* Philip. Franc. *in c. personas eodem tit.* Calcaneus *in cons.* 80. Cuido Papæ *q.* 329. Marant. *de ord. iudicio* 6. *p. actu* 3. *prin. num.* 17. Vestrius *in praxi Rom. Cur. lib.* 8. *c. vlt. num.* 3. *vers. quamobrem. fol.* 264. & Asin. *in praxi iudi. §.* 7. *c.* 5. *limi.* 9. *n.* 1. dicentes, quod in executione executorialium non sit necessaria citatio.

Contrariam tamen sententiam, citationem hoc casu requiri, qui teneant, plures non deficiunt, Petrus 7 & Cyn. *in l. ab executore C. quorum appella. non recip. & in l.* 1. *Cap. de iuris & facti ignorantia.* & Iacob. Butr. vt refert Angel. *in l.* 1. *C. de iudiciis non repet.* Rofred. *in l. meminerint C. vnde vi.* Angel. *in l.* 1. *§ si ex conuentione ff. de re iudi.* Bart. *in l. si filio. la* 2. *in fi. ff. soluto matr. & in l.* 2. *in fi. C. de tempor. appell* Anton. de Butr. *in clem. sicut* 2. *q. de appella.* Immol. *in l. à. diuo Pio § in venditione. ff. de re iudic.* vbi Alexand. Philipp. Franc. *in c. ex ratione. de appellat.* Brun. *consil.* 87. Nicell. *de concord. gloss.* 52. *fall.* 70. Rebuf. *in tr. de sententiarum executione. art.* 7. *gl.* 9. *n.* 7. *& seqq. tom.* 1. *fol.* 365. *& tr. de senten. prouision. art.* 2. *gl. vlt. vers. quomodo, eodem tom. fol.* 269. 8

Sed in hac contrarietate communis omnium ferè Doctorum distinguentium prævaluit opinio, ac magis communiter recepta, obtinuit apud omnes: vt scilicet quando fit executio executorialium super eademmet re, super qua fuit pronuntiatum, sententiáque lata, & ex ea executoriales, & per eundem iudicem siue eius executorem facta executio. vt tunc nec requiratur, nec necessaria sit alia citatio, sed directa executio facienda est, electo condemnato de possessione, etiam violenter, & in ea mittendus victor. At verò quando in executione adest mutatio personæ, aut rei, 9 vt puta quando eam facit non idem iudex, qui sententiam tulit peer se, nec suos ministros. sed alius, successor puta, vel quilibet alius, vel quando non sit executio contra eandem personam condemnatam, sed contra aliam, vt puta hæredem, successorem, vel tertium vel quando condemnatur ad quantitatem, pro qua capiuntur pignora, & vendenda subhastantur ad faciendam solutionem, quia tunc vbi hæc mutatio reperitur,

citatio tunc præcisè necessaria est, quam quidem distinctionem tradit Bart. *in l. à diuo Pio. §. in venditione. ff. de re iud. & in extrauaganti ad reprimendum. in verbo. executionem in fi. & in l. meminerint. C. vnde vi.* Bald. *in l. tale pactum. §. qui promittit ff. de pactis.* Angel. *in l. habere licere. ff. de actionibus. & in l. 1. C. de iudiciis. & in l. qui restituere. ff. de rei vindi.* Bald. *in l. ab executio. C. quorum appellat. non recip.* idem Bald. *in l. ordo. C. de executione rei iudic. & in l. 1. in fin. C. de iuris & fac. ignor. & in l. si prætor ff. de iudiciis.* & iterum *in l. si quis carialis. in princ. C. de episcop. & cleri.* Salicet. *in d. l. ab executione.* Immol. *in l. ab executore ff. de appella. & in l. si filio. la 2. ff. solut. matrimon.* Anton. de Butr. & Abb. *in cap. ex ratione. de appella.* Alexand. qui dicit istam magis communem *in l. à diuo Pio §. in venditione n. 32. ff. de re iud.* Fulgosius *cons.* 183. Ioan. de Anania *cons.* 35. Abb. *cons.* 3. *dub.* 8. *volum.* 2. Socin. *cons.* 158. Paul. Castrens. *cons.* 472. *vol.* 2. Alex. *cons.* 30. *vol.* 5. *& in cons.* 72. *in fi. vol.* 7. Decius *in d. cap. ex ratione*, Rot. *dec.* 73. *n.* 3. *seq.* Bald. *in lib.* 1. *vers. quæro lata ex sententia. C. de executione rei iudi.* Calcaneus *in consil.* 16. Bouer. *in verb. executio singul.* 4. Cassiador. *in decis.* 7. *de causa poss. & proprie.* dicit istam partem communem. idem affirmat Nicell. *de concord. gloss. concor.* 52. *fol.* 64. Domini *in c. in fi. de dolo & contu. in* 6. Feli. *in cap. quia V. de iudiciis.* Ruin. *consilio* 102. *volum.* 3. & per Afflict. Maria. Socin. *in tractatu de citat.* & aliis, magis communem tenet Anton. Gabriel. *commun conclus. l.* 2. *tit. de citationibus. conclusione* 1. *à n.* 1. *cum seqq.* latè prosequitur membra huius distinctionis Marat. *de ord. iudi. 6. p. prin.* 3. *& vlt. actu de executione sententiæ à n.* 16. *cum seqq.* latè etiam Menoch. *de recuper. possessione rem.* 8. *num.* 77. *cum seqq* vbi ponit etiam practicam huiusmodi faciendi citationem, Dueñas *in regul.* 94. Ioseph. Ludoui. *decisione* 6. & eruditè hoc etiam examinat Padilla de Meneses *in l.* 1. *C. de iur. & facti. ignor. à n.* 14. *cum seqq.*

10 Pro qua distinctione facit vna mirabilis conclusio, quòd vbicumque in quolibet iudicio mutatur persona, siue iudicis, siue partis, etiam si præcesserint necessariæ citationes, tamen noua alia præcisè facienda est. gloss. *in l. consentaneum. in verbo, à quo. C. quomodo & quando iudex.* & per Bart. Bal. Feli. & alios plures tenet Anton. Gabriel *communium conclu. lib.* 2. *tit. de citat. num.* 114. *fol.* 91. Hierony. Gonzal. *in regul. de mens. & alter. gloss.* 9. *in annota. n.* 134. *& seqq.* Peregri. *in tractatu de fideic. artic.* 53. Marta *in tractatu de iurisd* 4. *p. cent.* 1. *casu* 33. *n.* 11. Valiasc. *consult* 38. *per totam tom.* 1. Puteus *decisione* 348. *n.* 1. *& 2. & lib.* 1. & nos latè suprà lib. 3. cap. 9. à num. 207 cum seqq.

11 Et in specie, quòd quando erit secunda executio in persona, in executorialibus non nominata, citatio requiratur, vltra relatos Doctores probat Vestrius *in praxi Roma. Cur lib.* 8. *c. fi. sub n.* 4. *vers. quæ tamen.* Asi. *in practi iudi. §.* 7. *c.* 5. *limi.* 9. *num.* 6. Hieronymus Gabriel *consil.* 52. *n.* 9. *tom.* 1. alibi passim diximus.

12 Et quando sit executio in alia re quam in condemnata pura; quando quis est condemnatus pro certa quantitate, procuius solutione capiuntur bona debitoris, quòd requiratur tunc citatio, siue à principio, siue postmodum, saltim in sententiæ additionis, puta de remate, quando traduntur plus offerenti. Roderi. Xuarez *in repet l. post. rem. limi.* 11. *&* 12. *n.* 2. Padilla *in l. quamuis.* 1. *C. de iur. & fac. ignor. n.* 20. P. *in praxi* 4. *p. c.* 2. *n.* 25. Auenda. *in l.* 4. *&* 5. *n.* 26. *tit.* 8. *l.* 3. *ordina.* Azeued. *in l.* 19. *n.* 28.

13 *tit.* 21. *lib.* 4. *recopil. & n.* 30 nisi instrumentum exequendum non contineat certam diem solutionis, quia tunc siue iudicialiter, siue extraiudicialiter interpellatur debitor, vt soluat, vt ex singulari doctrina Rebuf. *tit. de litera. obliga. art.* 2. *gl.* 1. *num.* 67. *tom.* 1. Ioan. Gutier. de *iura. confirma.* 1 *p. c.* 56. *num.* 2. Azeued. *in d. l.* 19. *num.* 29. Didacus Perez *in l.* 4. *tit.* 8. *lib.* 3. *ordina.* Meneses *in l.* 1.

14 *n.* 20. *C. de iur. & fact. igno.* sic pariter in executorialium executione pro quantitate, in qua reus condemnatur, debet ei per iudicem intimari vt parti soluat, aliàs malam executionem declaraturum Senatum, aduertit Azeued. *in l. fi. tit.* 21. *l.* 4. *recop.* Vald. *in additio. ad Roderi. Xuar. in repeti. l. post rem. in declarat. l. regni.* 11. *dum. n.* 1. Rebuf. *tit. de senten. exeq.* 1. *tom. artic.* 7. *gloss.* 9. *n.* 12. Dueñas *in regul.* 94. Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *quæst.* 7. 15 *num.* 9. secus dicunt ipsi, quando sententia, aut instrumentum continent tempus determinatum, certúmque terminum, quia cùm debitorem interpellet, eo transacto facienda executio, iuxta *l. à diuo Pio, cum suis §§. ff. de re iudi.*

Ex quibus omnibus & illud deducitur, quòd quoties in executiones citatio necessaria est, si executor eam omiserit, nulla erit executio. actáque ab eo gesta 16
corruunt. ita tenet Alexand. *cons.* 218. *visis in prin. lib.* 2. Rota *decis.* 184 *dic quòd si in aliqua. cum decisione sequenti.* Affl. &. *decis.* 355. Guido Pap. *q.* 70. *in commissionibus.* cum aliis, de quibus per Feli. *in c. si constiterit. de accusa.* Decius *cons.* 281. *viso. colu fi. lib.* 5. Lapus *alleg.* 28. *delegata quæ allegatur* 61. *visis.* &c. Ancara. *cons.* 297. *efficaciter. colu.* 1. Æguid. *decis.* 68. *aliàs* 85. *si executor. & decis.* 175. *auditor.* Gozadi. *cons.* 2. *n.* 9 & 16. Vacantius *de nullitat. senten. ex defectu iurisdict. delega.* &c. *num.* 92. ergo succedit vulgata regula *l.* 4. *§. condemnatum. ff. de re iudi.* cum aliis, quæ exactissimè deduximus in eius comprobationem suprà lib. 3. cap. 9. per totum, appellationi emissæ ab huiusmodi executione, si executor non detulerit, vim fieri. declarabit Senatus aditus per hanc viam violentiæ, reponcréque mandabit.

Et in specie seu indiuiduo, quòd huiusmodi appella- 17
tioni ab executione, deficiente citatione, vbi est necessaria, sit deferendum præcisè, probant post Henricum Boic. *in cap. de catero de re iud.* Anto. de Butr. & Abb. Panormi. *in c. fi. de præsumptio.* tradit optimè Guido Papæ *decisione* 436. incipit *cum materia.* & iterum *in quæstio.* 87. *num.* 95. Lancelo. Robert. *de attent.* 2. *p. cap.* 12. *limi.* 53. *num.* 31. Abb. *consil.* 30. *lib.* 1. Rebuf. *de sentent. execut. num.* 10. *& seqq. fol.* 223. Cardinal. Tuscus *practi. conclus. tom.* 3. *litera E. concl.* 484. *num.* 1. & idem Tuscus 1. *tom litera A. conclusione* 4010. *num.* 3. *& num.* 21.

Vnum tamen notabile nota; quòd si executor me- 18
rus datus pro executione executorialium, cùm nullam habeat causæ cognitionem; sed datus est ad executionem nudi facti ac puri ministerij, facta iam discussione eorum omnium, quæ incidere, & opponi poterant sententiæ ipsius executioni, qui nec est iudex, nec iurisdictionem habet, de quo latissimè diximus suprà hac 4. parte cap. 3. à prin. si iste talis merus exe- 19
cutor citauerit partim ex abundanti, & non ex necessitate, cùm ad id non teneatur, ac aliqua facit, quæ tendunt ad executionis maiorem iustificationem; tunc si iste talis citauit, non tenetur expectare citatum, quia non potest assumere partes iudicis, nec vsurpare, nec arripere maiorem potestatem, quàm sibi mandata est, iuxta text. elegantem *in l. quicunque & l. contra C. de executor. exacto. lib.* 12. prout nos latissimè suprà diximus duobus capitibus, præcedentibus in terminis ita probant Felin. *in cap. cum ordinem de rescript. & in cap. dudum num.* 22. *vers. secunda conclusio. de præsumptio.* Bald. *in l. nec natales. ad fi. C. de probatio.* Rota. *decisione* 15. *de dolo & contuma.* Benedict. Vant. *in reperto. ad Feli. verbo, executor merus si citauit.* Ruginel. *in tract. de appella. §.* 2. *cap.* 2. *sub numero* 59. *vers. sed istud.* Cæsar Contar. *in repet. l. vnic. limi.* 2. *§.* 1. *in fi. num.* 44. *C. si de momenta. poss. fuer. appella.* quod verum est in casu de quo loquimur, scilicet in executore mero executorialium, ex rationibus dictis. Quid autem sit dicendum in executore gratiarum mero, quando potest assumere partes iudicis, & procedere vt mixtus, vide suprà lib. 2. cap. 13. à num. 83. & sequentibus. Et ita in

20 in prædicto casu appellationi emissæ per sic citatum à mero executore, deneganda delatio, ac vim non fieri, declarandum, cùm à mero non sit licita, nisi ab eius excessu.

21 Executorialium autem hi executores non vno, eodémque modo omnes, sententias sibi commissas exequendas, sunt effectui perducturi, sed aliter atque aliter diuerso modo, ac variato, prout conditio qualitásque negotij postularit. si quidem aut executoriales continent quantitatem, seu genus, & summam pecuniariam, qua debitor quis est declaratus, & condemnatus, & tunc ad executionem procedendum est captis bonis condemnati in pignus, quod solemnibus subhastationibus di-
22 strahitur, & proinde satisfacere creditori, aut in solutum illa ei dare, iuxta formam text. *in l. à diuo Pio ff. de re iud. l. ordo. C. de executio. rei iud.* quod omnibus notissimum est etiam tabellionibus, vide Parlad. *rerum quoti. l. 2. c. fi. §. p. §. 2. n. 8.* Amador Rodrig. *in tract. de executione cap. 5. à n. 22. & 25. ad fin.* Paz *in praxi 4. p. tom. 1. cap. 2. num. 26. & 27.* Marant. *de ord. iudic. 6. p. actu fin. tit. de executione sentent. à num. 8. cum seqq. & numer. 19.* vbi post alios valdè eleganter declarat praxim. optima vi-
23 denda *lex 3. tit. 29. p. 3.* & ibi Gregor. Lopez. & quod dicimus de sententia pro quantitate, idem intellige de instrumento guarentigiato, quo pecunia etiam promittitur, quod eodem modo exequitur ex eisdem Doctoribus etiam. Et quia generaliter procedit identitas modi exequendi in vtroque, quia parificantur à iure, vt statim dicemus ad fin. cap. num. 100. & tunc non potest executor incipere à captura personæ ante discussionem bonorum, quando scilicet ea facta, bona sufficientia non reperiuntur. quod si aliter fieret executio, non tenet, vt post Bart. Bald. Alexand. Pari. de Puteo & alios pro-
24 bat Marant. *vbi proximè num. 9.* Et quòd huius ordinis peruersio sit excessus & nullitatis in executore saltem, latè probauimus suprà hoc lib. 4. c. 3. à num. 101. & nominatim, quòd executor incipiens à captura ante discussionem bonorum pro soluendo debito pecuniario, committat excessum appellabilem, tenet Abb. Panormi. *in cap. quoad consultationem. de senten. & re iud. num. 27. post med.* & sequitur, quòd appellationi ab hoc excessu interiectæ non deferens executor, vim faciet reponendam.

25 Aut enim sententiæ, & eius executoriales continent præstandam certam, & determinatam rem, & speciem, ita quòd speciei sit facienda traditio, & executio, vt domus, vinea, vestis, & similiter; & tunc executor compellere debet ipsum condemnatum ad tradendam rem ipsam, in qua condemnatus fuit, quia ad id præcisè tenetur. adeò quòd executor (ipso renuente tradere) eum à possessione deiicere, etiam vi, & manu militari
26 potest, & eandem possessionem tradere, & restituere victori, pro quo lata fuit sententia, quæ quidem obligat præcisè ad factum traditionis, nec soluendo interesse liberatur damnatus, si habet facultatem rei restituendæ: ita probat text. *in l. qui restituere. ff. de rei vindi.* & ad hoc notat *ibi* Odofred. Alberi. Angel. & communiter omnes Doctores, §. *& si in rem. instit. de off. iudicis.* Bart. *in l. stipulationes non diuiduntur. colum. 14. numero. 37.* Immol. *colum. fin.* Roman. *n. 72.* Alexand. *colu. ant. penul. ff. de verbor. obliga.* Vincentius *in l. in executione. colu. 50. eodem tit.* Iff. *in l. naturaliter §. nihil commune ff de acquir. possess. numero. 9. colu. 19.* & ibi Salicet. *numero. 38.* Bald. *in d. l. qui restituere. 1. lectura & col. 1.* Anto. Gomez optimè *variar. resolutio. lib. 2. cap. 10. sub n. 22. vers. quintus casus est.* Bal. *in l. vni. colu. penul. C. de sent. quæ pro eo quod inter.* idem Bald. & Barto. *in l. properandum. §. sin autem reus C. de iudiciis,* & ibi glos. *verbo, audiatur.* Speculator *in tit. de executione sententiæ. §. sequitur, in princ.* Gregor. Lopez *in lib. 3. tit. 27. p. 3. gloss. 12. verbo, en aquella cosa misma,* per eandem legem *ad fin.* ibi, *mas quando el juicio fuisse dado sobre cosa cierta, que fuesse mueble, o raiz, que me demandasse por suya, entonces debe cumplir el juicio en aquella cosa misma de qualquier natura que sea.* & per Bald & Gregor. tenet Parlador. *lib. 1. rerum quoti. c. 6. à num. 4. & seqq.* probat etiam text. *in cap. cum Bertold. de sentent. & re iud.* probant etiam Doctores statim allegandi.

Et ex hoc eleganter argumentatur Bal *in l. vnica colu. penul. C. de sententiis quæ pro eo quod inter.* vbi dicit, quòd si in venditione alicuius speciei, & alicuius rei, fundi puta, est factum instrumentum, quod habeat paratam executionem, quòd venditor præcisè compellitur ad tradendum. mouetur, quia tale instrumentum habet vim sententiæ transactæ in rem iudicatam, & ex sententia venditor damnatus præcisè cogitur ad tradendum rem ipsam, iuxta *d. l. qui restituere,* quam ibi mirabilem vocat Bald. ad hoc, quòd licèt debitor liberetur præstando interesse, sit verum, nisi lata sit sententia diffinitiua super traditione, quia tunc præcisè tenetur, 28
cùm omnis sententia præcisè obliget. Hoc Baldi dictum ad fidem exclamat doctissimus Roderi Xuares *in repet. l. post rem. ff. de re iud in declaratione l. Regni extensio. 3. vers. tertia & famosa extensio sit,* & ibi idem tenet eius additionator Baldez *fol. mihi 122. in prin.* sequitur Gondizal. de Paz *in praxi 4. p. 1. tom. c. 1. num. 61.* Parlador. *l. 2. rerum quoti. c. fi. §. p. §. 2. n. 2.* quem sequitur Amador. Rodrig. *de executione. cap. 5. numero 21. ad fin. & n. 22.* & per Bald. *vbi sup. à.* & Petrum de Sur. *in l. 1. ff. de actioni. empti.* & Fran. de Pa. *in l. certi condi. §. 1. ff si cert. pet* idem affirmat Castellus *in l. 62. Tauri. fol. 179. colu. 4. in fin. & seqq.* & ita legem 5. *tit. 17. p. 4.* intelligit ibi Gregor. Lopez.

Vnum tamen dicit Parla. *ibi d. n. 4.* quòd quando res 29
in specie præstanda erit, pro qua executio petitur, executorem facere præceptum reo, vt intra certum tempus, puta triduum, rem restituat, eámque illo non restituente, aut mittitur actor in illius rei possessionem, aut reus cogendus etiam manu militari rem restituere, iuxta *d. l. qui restituere.* quoniam (inquit ipse) licèt hoc casu citationem necessariam non esse (vt & nos de sententia exequenda in eadem re condemnata superiùs 30
diximus) putat tamen ciuiliùs facturum iudicem, si priùs reum interpellari faciat, quem videtur sequi Amador Rodriguez vbi proximè. Pro quo facit, quòd dicunt Vestrius *in praxi Rom. Cur. lib. 8. c. vlt. sub n. 3. vers. quamobrem.* Cardina. Alexan. *in c. ex ratione 8. sub n. 61. vers. secundum caput est. de appella.* Rebuf. *in tract. de sentent. execution. art. 7. gl. 11. n. 16. vers. quarto amplia. tom. 1. fol. 371.* vt in executione tutius erit facere interpellationem. & quòd fieri possit citatio ex superabundanti (non tamen etiam in hoc casu necessaria est ex his, quæ suprà diximus in tertia opinione) & dixerat 31
etiam ipse Parlador. antea *in l. 1. rerum quoti. c. 10. sub n. 1. & 2.* quòd quando instrumentum guarentigiatum in iudicium editur, pro quo est permissa alicuius rei traditio ex empto, puta, aut donato, & similibus, statim emptorem in possessionem rei mitti a iudice iubetur, cum vulgari clausula, saluo iure melioris possessoris, *&c.* (de cuius clausulæ effectu vide remissiuè per 2. p. c. 15. num. 43.) quam quidem possessionem, possidente venditore, huius instrumenti virtute, etiam non citato pos- 32
sessore, propter clausulas guarentigiatas dare posse (inquit) ex Par. de Puteo *de syndica. §. iudex cap. 2. n. 36.* Iff. *in l. nequicquam §. vbi decretum. n 7. ff. de eff. proconsulis,* Bal. *in l. fi. C. de edic. diui Adri.* Bart. & cæteri *in l. à diuo Pio. §. in venditione. ff. de re iudi.*) secus alio possidente, à quo absque causæ cognitione procedente possessio auocanda non est, vt ibi probat, & nos latiùs Deo dante infrà in cap. 8. de excessu de persona ad personam.) Itaque isthæc citatio, præceptum, seu interpellatio etiam hoc casu necessaria non est, nec etiamsi omittatur, iudex Ecclesiasticus vim faciet, denegando delationem appellationi, ab eo hac de causa interiectæ,

cùm non requiratur aliter, quàm ex vrbanitate, & simus in executionis.

33 Insuper superiùs propositam à nobis doctrinam, qua diximus condemnatum ad rem restituendam teneri, posséque ad eam tradendam cogi etiam manu militari, si opus fit: intellige, si condemnatus habeat facultatem illam restituendi, secus si non habeat, puta quia periit, vel est amissa, mortua, rapta, vel absens, vel quid simile, quia tunc non compellitur præcisè ad eius traditionem, sed solutione interesse, seu æstimationis liberatur, text. elegans *in d. l. qui restituere. ff. de rei vindi. l. Iulianus ff. de confessis* gl. singul. *in §. pretium. inst. de emptione & vendit. in verb. tradatur*, & ibi notat & commendat Faber, Ang. & communiter Doctores. tenet etiam Bart. *in l. 1. ff. de actio. empti. 3. colu. num. 12.* vbi communiter cæteri idem Bart. *in l. stipulationes non diuiduntur. col. antepenult. ff de verbor. obli.* Fabia. de Monte *in tract. de empt. & ven. 6. q. prin.* & illam glossam ad hoc reputat singularem Angel. *in §. actio. instit. de actio. col. 8. n. 14.* qui loquuntur in contractu venditionis tenent etiam Bart. *in d. l. stipulationes, 4. col. 8. oppos.* Ioannes de Immol. *in l. 4. §. caro ff. de verbor. oblig. col. 6.* & ibi Doctores, qui loquuntur in depositario, mandatario, & similibus, & in vtroque casu optimè Anton. Gomez *variar. resolut. 2. tom. cap. 10. sub n. 22. circa fin. vers. septimus casus. & vers. octauus casus.* probat expressè etiam *l. 3. tit. 14. p. 5.* vbi latè videndus Gregor. Lopez.

34

Et in genere, quòd quando res seu species certa in sententia, vel instrumento contenta, pro qua erat facienda executio, perempta sit, pro illius æstimatione facienda sit executio, per Bart. *in l. Iulia. ff. de confessis.* tenet Parlador. *lib. 2. rerum quoti. c. fin. 5. p. §. 2 num. 9.* & idem affirmat *in l. 1. c. 6. n. 13.* Palacius Rubeus *in l. 61. Tauri n. 32.* vltra quos etiam Romanus *cons. 270. num. 4.* vbi de communi, & plura adducit Angel. Areti. *cons. 136. à. n. 13. & 18. cum seqq.* Castren. *in l. 1. num. 4. C. si. aduer. vsucap.* Viui. *commun. opini. 341. n. 2.* Asini. *de executione §. datio in solu. c. 258. n. 7.* Afflic. *decis. 347. num. 4* &c. quem sic declarat Bolognet. *in l. vinum num. 84. ff. si cert. petat.* Riminal. Iuni. §. 1. *n. 68. instit. de testament.* Roderic. Xuarez *in l. post rem indicatam nota. 3. n. 3. amplia. 2. ff de re iudi.* Marcus Giurba *decis. 115. n. 6.* Borgninus Caualcanus *decisione. 27. num. 2. cum sequentibus.* latè Cardinal. Tusc. *practicar. concl. tom. 7. litera S. concl. 126. n. 102. & n. 127.*

35 pro quo facit *l. 42. tit. 5 p. 5.* rationem reddit optimam Bertach *in tract. de gabellis 2. membr. 8. p. prin. de gabellis rerum inanimatarum.* quia verba adaptantur saltem implicitè, cùm quantitas æstimationis semper insit rei petitæ æstimabili, secundùm glos. quam dicit notabilem *in auth. generaliter*, & ibi Bal. *C. de Episcop. & cleri.* allegat. *l. si ita fideiussor. accepero ff. de fideiusso.* facit etiam in specie de condemnato, qui non habet facultatem rei restituendæ, ad quam condemnatus est propter eius ab-

36 sentiam. *l. 5. ante medium tit. 27. p. 3.* ibi, *e si el condemnado dixisse, que non podia fazer luego entrega della, porque es en otra parte, si esto non dixesse maliciosamente debe dar buenos fiadores, que aquel plaço que el iuzgador tuuiere por guisado, que de aquella cosa, o aquello en que fuere apreciada si non la pudiesse hauer*, &c. quæ est elegans, vbi Gregor. Lopez *glos. 2. verbo e si el condemnado* adducit pro concordanti §. 1. *& glos. ibi instit. de off. iudi.* & insuper quandò quod condemnatus non habet facultatem rei restituendæ ad quam condemnatus sit, quòd fiat executio in æstimatione eius, & vero valore, probat text.

37 *in l. Iulianus. ff. de confessis.* optimè Castillo *in l. 63. Tauri fol. 129. colu. 2. ad fin. & colu. 4.* vbi dicit, quòd si postquam petita est executio in re ipsa perierit, iterum prosequenda est executio in alia re debitoris, loco rei peremptæ, allegat ad hoc *l. si seruo §. si. ff. de verbor. obli. & in l. Iulianus ff. de confessis.* qui Castellus videtur intelligendus in alia re, id est, æstimatione. de quo vide etiam quæ infrà, cap. 9. à n. 206. hac 4. p. &c. 10. à n. 236.

His conuenit, quod dicit Vincentius de Franch. *de-* 38
cis. 228. p. 2. quòd quando fuit declaratum per sententiam, cuidam Baroni ratione pascuorum debere pro singulis centum ouibus, seu capris, vnam ouem, seu capram, vt nihilominus aduersus habentem minorem summam ouium esse executioni mandandam sententiam, attento numero gregis, & pro rata faciendam computationem. & insuper in nostro proposito, quando Baroni pertinet dimidia pars ouis, quia quis non depascit nisi quinquaginta, tunc cùm animal non recipiat di- 39
uisionem, est facienda executio in valore, & æstimatione dimidiæ ouis, ne sententia aliàs sibi redderetur frustratoria, contra *l. si prætor ff. de iudicio.* vbi alias executionis species circa hunc casum annectit ibidem per totam decisionem, quem vide.

Pro quo est text. expressus *in l. si longis. C de executione rei iudica* cuius verba sunt: Si longis aperisque frustra- 40
tionibus partis aduersæ, restitutio remorata est, etiam seruis rebus humanis exemptis, à frustratore æstimatio eorum restituenda est, animalia quoque cum fœtibus tibi interceptis præsidis repræsentabuntur, *&c.*) & ibi notat expressè in summario Bal. Bart. Salicet. & Paul. Castrens. vt secus sit, quando facultatem habet rei restituendæ cogitur præcisè ad factum traditionis Bart. *in l. stipulationes non diuiduntur. la 2. ff. de verb* Socin. *cons. 228. colu. vlt. in fin. num. 9. vers. sed contrarium lib. 2.* Gratian. latè *in disceptatio. foren. cap. 160. à princip.* Petrus Surdus *decision. 304. per totam.* vltrà superiùs relatos.

Tertia species executorum est, quando in executo- 41
rialibus continetur merum factum, pro quo præstando aliquis condemnatus est, quando scilicet hoc factum consistit in animo, facultate, & voluntate ipsius condemnati, & per illum experiundum est, vt puta domum facere, scribere librum, renuntiare officium, vel beneficium, exhibere mandatum, præstare patientiam, vel consensum in aliqua re, præstare cautionem, aut fideiussores, facere instrumentum, & similia, ad quæ quis erat obligatus. in quibus peragendis, eórumque effectu, & executione, condemnati persona, & operatio requiritur. Harum igitur executorialium executo- 42
res (qui verè compulsores dicuntur) vim non faciunt, si compellant condemnatum ad illud factum peragendum, non admisso oblato per eum interesse, nam sententia præcisè obligat ad factum. Et licèt aliàs qui tenetur ad factum, præstando interesse liberetur, non tamen procedit, si per sententiam fuerit iam ad factum condemnatus, nam tunc ad faciendum compellitur, & 43
præcisè cogitur. Bald. *in l. qui restituere.* post gloss. *ibi. ff. de rei vindi.* idem Bald. *in l. vnica. column. pænul. C. de senten. quæ pro eo quod inter.* Roderic. Xuarez. *in repeti. l. post rem. in declaratione l. regni extens. 3. §. tertia famosa extensio sit.* optimè Gregor Lopez. *in l. 5. tit. 27. p. 3. gl. 3. verbo, que debiesse fazer*, per eandem l. quæ id probat, ibi, *e si la sentencia fuesse dada contra algun demandado en razon de alguna cosa, que debiesse fazer, debelo apremiar que la faga, assi como fue puesto, o lo prometiò*, &c. idem probat post alios Castell. *in lib. 63. Tauri fol. 29. colu. 4.* vbi latè, & probant etiam Doctores superiùs allegati à n. 25. & seqq.

Nunc vtiliter quæri potest; an huiusmodi executo- 44
res excedant ob contumaciam condamnati illum incarcerantes, seu per capturam compellentes. In quo breuiter dicendum est, quòd non, cùm huiusmodi executionis generis propria executio, & compulsio, sit carcer. tum quoniam hæc verba (compelli, & cogi) pertinent ad meram executionem, & præcisum factum, 45
significantque executionem, text. est optimus *in l. fin. C. de litigiosis*, vbi communiter Doctores. eleganter Bal. *in l. 1. num. 8. & 9. de executione rei iudicata* B. *in l. 1. C. eodem tit.* Panormitan. *olim numer. 23. de litis contestatione.* Parlad. *lib. 2. rerum quoti. cap. fin. 5 p. §. 1. num. 18.*

quem

quem sequitur Amador.Rodrig. *de execut. ne c.15. sub num.5. ad fin.* optimè post alios Rod.X[illegible] *petri.l.post rem.in declaratione l.regni.§ circa ind[illegible]dendum.n.8. fol.166.col.4.* & probat text.*in l. F[illegible]te i. auth.si quis litigantium. C.de Episcopali[illegible]* text. & ibi gl. *in l. argentarium. §.1. ff. de iudic[illegible]* ibi Doctores *l. cùm vnus §.penul.ff.de bon.autho.iudi.pos.d.* text.*in i.penul. C.depo-*
46 *sit.* ex quo enim executor moneat condemnatum, vt adimpleat faciendum, cùm semper compulsionem debeat præcedere monitio, vt eleganter post alios docet Feli. *in c.preterea, de sponsal.* text. optimus *in c.ex literis el 2. de sponsa.* ibi, mandamus, vt eum moneas, & si monitus non acquieuerit, censura compellas, vt in vxorem recipiat, *&c.*) *cap.2. eodem tit.* ibi, commonendi sunt; & omnibus modis inducendi.) text.*in c.requisiuit.eodem tit.* ibi, monenda est potiùs quàm cogenda.) & verbum illud, potiùs, id est, priùs, vt declarat glos. *in d. c.ex literis, verbo compellas,* &c. & ibi Innocen.*in fi.* Alex.de Neuo *n.*18. Gofred *in summa tit.de sponsa.n* 10. Thomas San-
47 chez *de matr.l.1.disput.29.n.1.& sub n.4.* quæ nos hoc c. ad fi.vers.circa hæc autem. à n.87. & 65. & intra quantum tempus debeat adimplere, & tenebitur facere monitus, vide Bald.*in l. fi.colu. fin. C.de executione rei iudi.* Gregor.Lopez *in l.5. tit.27.p.3.glos.4.verbo, debelo apremiar.* igitur si monitus non subiicit animum, & voluntatem condemnatus, ex qua executionis perfectio omnimodo dependet, cùm in sua facultate effectualis facti executio constet, quomodo poterit habere effectum sen-
48 tentia; si ad vincendam subiiciendámque eius voluntatem, & animum, non detrudatur corpus, vt tædio affectus desistat á contumacia, & inobedientia, cùm directò exequi sententia nullo modo possit, & frustra-
49 toriæ manerent executoriales, iudicia, ac iudices, si aliter expectaretur eius libera, seu gratiosa voluntas. & sic per indirectum, & causatiuè reducenda est, vt factum adimpleatur. facit doctrina Auenda. *de exec. c.20. sub num.6.* optimè *lib. 19. tit.4.p.3.* vbi Grego. Quare ob hanc nimiam contumaciam, & inobedientiam, ac iurisdictionis contemptum, delinquens detrudatur, carcerèque prematur, ne iustitia & iudicia, iúsque partis, ob defectum executionis efficiantur deteriora, neque ex sua dolosa malitia fructum consequatur Et in terminis ita inuenio glossam celebrem *in l.stipulatio §.siue.*
50 *in verb.siue. ff.de oper.nou. nuntiatio.* vbi dicit ex hac litera colligi argumentum, quòd scriptor potest præcisè cogi ad scribendum, & poni in compedibus, *&c.* quæ est mirabilis. Facit etiam text.*in l.penult. C.d. posit.* ibi, ei, qui deposuit, reddere illico modis omnibus compellatur. *&c.*) text.*in §.sciendum.vers.quibus.inst.de satisd.tut.* ibi, vt nisi caueant tutores, & curatores, pignoribus captis coërceantur, *&c.*) quæ iura ita ponderant, & intelligunt Bal.*in l.hi qui.C.locati.* Auenda.*in 1.tit.in declaratione l.& 5. de las exceptiones ordin. n.*14. Amador Roderi.*in tract.de executione c.5.n.23.* Mont.*in l.2 tit.8 l.3.*
51 *fori.glos.verbo por deuda* optimè Parla.*l.2.rerum quotid.c. fin.5 p.§.2.n.6.* qui dicunt, quòd cùm depositum factum petatur ad factum, quod præstandum præcisè compellitur, sed eo facere recusante, tunc vel captis pignoribus, vel carceris coërtione cogitur reus ad factum, vel depositum exhibendum. quod quidem pariter & eleganter affirmat Rebuf.*tract.de literarum obligat. art.6.gl.3. num.26.tom.1.* hoc idem demonstrat Baldes in additio. ad Roderi. Xuar.*in repeti.l.post rem.notab.5.§.adde quintum. numero.1.fol. mihi.*106. & quòd ad hoc factum exhibendi depositum præcisè compellatur, vide vltra eos Ant.Gomez.*l.2.varia.cap.*10. *sub n.22.ad fin.*

52 Et ita intelligo Cardinalem Tuscum *practi.conclus. tom.1.litera A.concl.1. D.1.numero.11.* post Iul.Clar.*in pra.cri.§.fi.q.46.n.2.* & Gemi.*cons.99.* dum dicit vt appellatio ab executione facti non admittatur, & sic nec datur à carceratione facti, vt loquatur prout in terminis, de quibus nos, vt à carcerato compulso pro facto condemnato, non admittatur emissa appellatio Hinc 53
etiam est vt si tutor, curator, seu administrator proteruus sit, in non exhibendo bona Domini ad faciendam sententiæ executionem in ea; potest in carcerem detrudi, quousque illa exhibeat, & à contumacia desistat, ita docet Bal.*in l prima C.quando fiscus vel priua.* alios referens sequitur Parla. *lib. 2. rerum quotid. 2.p.t. fi.4.p.§.3. in prin.* Amador. Rodr. *de execut. cap 4. sub numero.* 10. *ad medium,* & probatur insuper, quia pro- 54
mittens contrahere matrimonium, compellendus est non solùm per censuram (vt infrà diximus,) sed etiam per carcerem. Henriq *lib.11. de matri.cap.13.numero 4.* Thomas Sanch. *de matri.libro 1. disput.29. sub num.4. in prin.*

Pro quibus etiam facit, quòd quando violentus pos- 55
sessor condemnatur, vt desistat à possessione (quæ ex animo pendet) si nolit desistere ab ea, & à violentia, incarceratur, vt videre est per Parlado. *libro 1. rerum. quotid. cap.10. num.7.* probatur insuper, quoniam quando executio executorialium pro debito pecuniario executori committitur, licèt iste non debeat incipere à captura personæ, sed demum facta excussione bonorum debitoris condemnati, quibus non repertis sufficientibus, vltimò deuenit ad capturam personæ, exactissimè post plures Marant. *de ord.iud..6 p. prin.actu. 3. & fi. de execut.sentent. sub numer.8. & 9 fol.6*[illegible]*2.* tamen 56
executor potest debitorem compellere, vt sibi indicet sua bona secura, & sufficientia, in quibus excussio, & executio erit facienda, quam quidem compulsionem per capturam & carcerationem personæ fieri, dicit per gl.*in l.penul.ff.de cessio.bonor.* Paris de Puteo relatus ac sequutus à Marant. *vbi proximè n.*25. Marta *de iurisd. in 4.p.cent.2.casu* 151.*n.9.fol.*256.

Et tandem isthæc doctrina nostra probatur, quia 57
compulsio fit per manum militarem, & violentiam, vbi aliter executio fieri, nec perfici, non potest.*d.l.qui resti.ff. de rei vin.* vt in nostro casu, quando pendet à voluntate, & animo condemnati, & eius mera personalitate, 58
idque est præcisè faciendum, & ab huiusmodi compulsione nullus, qui ad factum personale teneatur ex sententia, se potest monitus excusare, quantumuis alias priuilegiatus sit, vt pro delicto ciuili capi non queat. siquidem in hoc casu non capitur ex debito, sed ex delicto, seu quasi, scilicet ex inobedientia, & mera contumacia.

Et istam nostram opinionem communis vniuersalis praxis tribunalium, ac iudiciorum obseruat, vt quando quis compelli mandatur ad aliquid exhibendum, vel ad faciendam cessionem, vel scripturam publicam, seu instrumentum, & similia, vt adimpleant executionem, condemnatum executores in carcerem detrudunt, & ibi illum detinent, quousque à contumacia desistat & executorialibus obediat. Quare cùm 59
isthæc carceratio sit propria executio compulsionis, & id essentialiter comprehendant executoriales, quarum executio executori committitur, si ea vtatur, excessum aliquem non facere, declarandum est, & per consequens appellationi hac de causa interiectæ, si non deferat, vim nullam faciat executor, & causam iterum sibi à tribunali remittendam, quod comprobatur ex iis, quæ infrà à num.66.

Circa quod notabiliter aduerte, vt isthæc compul- 60
sio non solùm possit fieri per executionem personalem, hoc est capturam personæ; verùm etiam per excommunicationem, & censuras Ecclesiasticas, tum 61
quia excommunicatio pertinet ad executionem, & est actus executiuus, optimè Marta *de iuris. 3. part cap. 4. numero* 21. tum etiam quia excommunicatio ab homine non fertur nisi per contuma- 62
ciam, latè Philipp. in *caput cùm sit Roma. §. preterea. numero 3. de appellatio.* Sigismun. Escacia *de appellatio. quæstio.17. limi.32.num.*18. prout. est in nostro casu.

cauſa, tum etiam ex Conc. Trid. vbi expreſsè probatur *ſeſſ.25.de reform.c.1.ante fin.* vbi loquendò de clericis nolentibus reſidere, in hæc inquit: Quòd ſi per edictum citati etiam non perſonaliter, contumaces fuerint, libertum eſſe vult ordinariis, per cenſuras Eccleſiaſticas, & ſequeſtrationem, & ſubtractionem fructuum, aliaque iuris remedia, etiam vſque ad priuationem compellere, nec executionem hanc quolibet priuilegio, &c.) Facit inſuper præ oculis ſemper habendum Tridentini decretum *de reformatione ſeſſ.25. cap.3.* dum ita diſpo-
63 nit, poſt princ. *ibi*, In cauſis verò iudicialibus, mandatur omnibus iudicibus Eccleſiaſticis, cuiuſcumque dignitatis exiſtant, vt quandocumque executio realis, vel perſonalis in qualibet parte iudicij propria authoritate ab ipſis fieri poterit, abſtineant ſe, tam in procedendo, quàm diffiniendo, à cenſuris Eccleſiaſticis, ſeu interdictis; ſed liceat eis, (ſi expedire videbitur in cauſis ciuilibus ad forum Eccleſiaſticum quomodolibet pertinentibus, contra quoſcumque, etiam laicos per mulctas pecuniarias, quæ locis piis ibi exiſtentibus, eo ipſo quòd exactè fuerint, aſſignentur, ſeu per captionem pignorum, perſonarúmque diſtrictionem, per ſuos proprios, aut alienos executores faciendam, &c.) ſequitur & facit; Quod ſi executio realis, vel perſonalis aduerſus reos hac ratione fieri non poterit, ſitque erga iudicem contumacia, tunc eos etiam anathematis mucrone arbitrio ſuo præter has pœnas ferire poterit. In cauſis quoque criminalibus, vbi executio realis, vel perſonalis (vt ſuprà) fieri poterit, erit à cenſuris abſtinendum; ſed ſi dictæ executioni facilè locus eſſe non poſſit, licebit iudici hoc ſpirituali gladio in delinquentes vti, &c.) At in noſtro caſu quando condemnatur etiam quis ad factum præciſum, cùm aliter fieri non poſſit executio, nec parti ſatisfieri, niſi per obedientiam, & implementum executorialium, compellendus eſt per capturam, ſeu executionem perſona-
64 lem, & demum per cenſuras, contumacia creſcente, ex dicto Concilio, & ex ſupradictis, quemadmodum etiam & pro qualibet executione cenſura fieri poteſt & expediri, ſeruato huius decreti Tridentini ordine, & apparebit ex Doctoribus mox citandis, & ex declaratione Cardinalium ſuper eodem decreto, & ex Marta *d.c.14.n.15. & ſequentibus.*

65 Hinc etiam eſt, quòd condemnatus ad recipiendam aliquam in vxorem vigore alicuius obligationis, vel etiam priuatæ, & comprobatæ ſchedulæ, quam fecit mulieri, promittens illam in vxorem habiturum; cogendus, & compellendus eſt per Eccleſiaſticas cenſuras, promiſſionem adimplere, pro executione ſententiarum, ita *per c.1.& 2.de adulter. c.ex literis.c. ſicut. & c.requiſiuit.de ſponſal.c.de illis.c.ex literis.* & Feli. *in c.1.n.12. de pace*, & alios tenent eleganter Rota in terminis, *in vna deciſ.nouiſſi.* ex recollectis per Farin. *25.per totam. fol.10.* videnda omnino, quia harum ſententiarum executionem ita eſſe faciendam, latè comprobat. ita tamen vt debeat præcedere monitio, poſtmodum autem compulſio, per cenſuras Eccleſiaſticas, vt veriorem opinionem (aliis ab eo relatis reiectis) reſoluit cum Thom. Sanch. *de matri. lib.1.diſput.29.per totam*, vbi eleganter de hoc articulo, & alios plurimos Ioann. Gutierr *de matr. l.p. c.15.à prin.* proſequitur etiam latè Franc. Card. Mant. *in*
66 *tract.de contract. tom.1 lib.3.tit.18* vbi refert etiam cauſas, propter quas huiuſmodi compulſio, & executio ceſſare debeat, inter quas quando ex executione & matrimonio timetur aliquod periculum, vel ſcandalum. & quando id contingat, vide latè per eos DD.

Hinc non inutili erit quæri poteſt, à declaratoria ſen-
67 tentia incurſus cenſurarum, lata pro cuiuſcumque rei iudicatæ executione, appellationi interiectæ non deferens executor an vim facere, declarabitur. Et vim fieri hanc licitam reputans appellationem, firmat Camil. Plautius *in tract.de pen. Epiſcop.à n.27. fol.534. tom.5. tract.nonor.* & facit pro eo quod latè ſuprà dixi *l.2. c.5. n.33.* quòd licèt ab excommunicatione non liceat appellare; tamen à declaratoria, aliquem in eam incidiſſe, permittitur quoad vtrumque effectum.

Sed contrariam ſententiam, & opinionem, veram, & 68
indubitatam reputo, quia talis declaratoria ſententia eſt pars executionis rei iudicatæ, & quemadmodum non poteſt appellari à tota executione, minus à parte. Et quia cùm a principali executionis iudicio non ſuſpendat appellatio, pariter nec ab incidentibus interiecta, vt ſuprà *lib.2.dixi c.6.à n.1* & ſeqq. Vnde cùm is, qui non appellauit infra decem dies a ſententia ſui natura appellabi- 69
lis, non poterit deinde appellare à citatione, qua iudex eum monet, ad videndum ſe declarari, & denuntiari, quia illa citatio eſt actus executionis, Lancelot. *de attent.2.p.c.12.lim.50.n.118. & 119.* & faciunt quæ nos ſuprà hoc *lib.4.c.1.à prin.* diximus, & latiſſimè ſuprà *2. p.c.3.à n.1.* cum ſeqq. à prin.

Et hanc noſtram ſententiam, & opinionem contra 70
Camillum Plautium *vbi proximè*, tenet Nicol. Garc. *de hon.f.1.p.c.5.n.586* loquendo in ſubexecutore literarum penitentis, dicit, quòd cùm cauſa ſit executiua, declaratio non eſt appellabilis, licèt nullam rationem nec authoritatem pro ſe adducat. Sed idem tenent loquentes in executione rei iudicatæ, *de quibus* Lancelot. *2.p.c.12. lim.21.num.27.* Eſcacia *de appellat.q.17.lim.22.num.43.* 71
& ſeqq. Cæſar Contard. *in l.vni lim.19.in fin.& num.20. C.ſi de moment.poſſ.* & loquendo in declaratoria incurſus cenſurarum pro executione obligationis in forma Cameræ, vt non ſuſpendat appellatio, ſed veſtiatur exe- 72
cutionis natura, pobat Gallet. *ad for.cam.oblig.in 2.p.3. princ.in c.reliqua de proceſſu.n.43.* iunctis iis quæ ſcribit *n.38.& ſeqq.fol.263.* quem referens ſequitur Lancel. *vbi proximè num.26.* & loquendo in executione literarum 73
Apoſtolicarum, dicit optimè Marqueſa. *de commiſſ.1.p. cap.13.n.1.* vt huiuſmodi appellationis, cùm non ſuſſpendat, non datur commiſſio, niſi cum clauſula (pa- 74
rito breui) allegat Caſſiador. *deciſ.1c. de reſcript.* Staphi. *de literis iuſti.cap. prædicta num.13.* Pureus *deciſ.41. p.1.* Cardinal. Tuſc. *practicar. concl.tom.1. litera A. concl.4010.n.9.* & vide quæ nos ſuprà lib.4. cap.3. verſ. ſis & illius ſententiæ, à num.84 & latiùs lib.2. cap.3. per totum & ante fin. Et hæc nota, quia vtiliſſima valdè ſunt, & quilibet etiam doctus contrarium reſponderet motus regula generali.

Deinde probatur, quia licèt poſſit appellari à captura & carceratione, eo modo, quo diximus ſuprà ſuo loco: tamen à decreto capturæ pro executione rei iudicatæ, 75
aut inſtrumenti guarentigiati, habentis executionem realem, & perſonalem paratam, non datur appellatio, ita Eſcacia *de appella.q.17.limi 47.memb.1 n.160.*

Et quòd appellatio a carceratione iniuſta permitta- 76
tur, niſi quando carceratio fit pro cauſa inappellabili probat Ruin. *in l.de appell.c.3.n.178.* Eſcacia *de appellat. q.12.n.48.*

Ex quo ſequitur etiam, quòd cùm hæc declaratoria ſententia pro executione rei iudicatæ, ſiue obligationis cameralis, ſeu literarum Apoſtolicarum lata, regulariter veſtiatur, & aſſumat naturam iudicij executiui, cui incidit, vt appellatio careat ſuſpenſiuo, quemadmodum ab ipſa executione dicendum venit, vt quemadmodum ab hac appellationi defertur, quando in ea modus exceditur, pariter eſt permittenda ab huiuſmodi declaratoria pro executione lata, quando in ea exceditur modus, & limites excommunicationis præcedentis, quia tunc ab exceſſu hoc vt licitæ, niſi deferat executor, vim faciet, & in terminis ita dicit Eſcacia *de appell.q.17. lim.22.ſub n.7.verſ.intellige hanc extenſionem.* & exemplificat. *n.12.* poſt Immol. & Franc quos referens ſequitur Lancelot. Robert. *de attenta.2.p.c.12.limi.21.à n.14. 15.& 16.*

Et ad prædicta vnum eſt notabile, quòd executor merus

77 rerus, hoc est, ad nudum factum, & purum ministerium datus, cùm non habeat iurisdictionem, nec causæ cognitionem aliquam, nisi ex equi factum; potest deputari etiam non constitutus in Ecclesiastica dignitate, nec in illis obseruatur constitutio text. *in cap. statutum, de rescriptis lib.*6. Zabarella *cons.*103. *circa fin. num.*10. *vers. ad vltimum. & num.*3. *& per totum.* & Federicus de Senis *cons.*115. *casus talis est. nu.*2. *vers. sed an executor.* Cardin. Fusc. *practi. concl. tom.*3 *lit. E cons* 497. *num.*1. 2. *&* 3. & alibi passim per Doctores. ideo isti executores
78 dati ad compellendum ad aliquod factum sunt meri executores, non mixti, quia nihil aliud teneatur expediri nisi compellere ad ipsum factum, & ideo non requiritur, vt sint in dignitate constituti. Pro quo nota vnam elegantem decisionem apud Puteum, 192. in ordine *lib.*3. *fol.*365. in hæc: Iudice in compulsorialibus literis dati, non debent esse in dignitate Ecclesiastica constituti, nec in ipsis seruandum est c. *statutum de rescript. in* 6 quia non sunt dati iudices, sed executores ad compellendum, & tales non includuntur sub dispositione *d. cap. statutum*, ita colliges ex his, quæ dicit Staphileus *in tract. de literis gratiæ & iustitiæ, fol.*41. hinc videmus, quòd in literis compulsorialibus, talis compulsio committitur clericis, & tabellionibus. ita dixi in Rota die 19. Decembris 1548. & placui Dominis.) Hactenus de dicta decisione.

79 Quarta & vltima species executorialium executoris est, quando ei committitur executio executorialium pro iuribus incorporalibus, puta iure eligendi, præsentandi, & similibus, & tunc executor in procedendo nullatenus se habere debet, quàm vt is secundùm quem pronuntiatum est, suapte queat authoritate, iure suo vti; prout est pronuntiatum, cùm reali executione opus non sit, docent Innocent. *in cap. cum nostris. de conceff. præbendæ.* & Bal. *in l. iubere cauere. ff. de iurisd. omnium. iudi* Parlador. *lib.*2. *rerum quoti. cap. fin.*5. *p.* §. 2. *num.*7. quibus conuenit, quod dicunt Thom. Grama.
80 *decis.*59. *n.*43. *&* 45. Arisini. Tepatus *tom.*2. *tit. de acquir. fol.*288. *column.*3. *in princ.* quòd ex sola sententia iudicis in rebus & iuribus incorporalibus, transfertur ciuilis & naturalis possessio. & sic alia actuali executione opus non est. quod ego intelligo, quando condemnatus obtinenti executoriales patitur iure suo vti, at secus si non patiatur, & aliter non possit suo iure vti victor, quia tunc præcisè tenetur patientiam præstare, & ad id com-
81 pelli potest, probant gloss. iuncto text. *in l. harum ff. si seruitus vindicetur*, tenet Bart. *in l. stipulationes non diuiduntur. column.*14. *num.*37. *ff. de verb. oblig.* Salicet. *in l. vni. C. de sent. quæ pro eo quod int. column.*11. *num.*38. Antom. Gomez *tom.*2. *variar. resolu. cap.*10. *sub num.*22.
82 *ante fin. vers. secundo infero,* vbi dicunt, quòd sententia lata in confessoria, qua declaratur ius actoris, & condemnatur reus ad patientiam seruitutis, quod præcisè tenetur, & compellitur, illam patientiam præstare. pro quibus facit elegans Rotæ decis. quam citaui infrà hac 4. part. cap.14. sub num.243. & 244. Et quia ideo operatur patientia in iuribus incorporalibus, vt iurisdictio, immunitas, seruitus, & id genus, quod traditio in corporalibus. ac ideo quemadmodum in istis actualis traditio pro executione sententiæ requiritur, ita in illis
83 ad sententiæ executionem victus compellendus est pro patientia, exactissimè comprobat & examinat nostras Ioann Garcia *de nobilit. gl.*8. §. 1. *à princ. vsque ad* 6. vbi latè, quòd sola sententia in incorporalibus non transferat dominium, sed requiritur executio & compulsio pro patientia. & sic falsò loquuntur Gram. & Arisini. pro
84 quo facit & determinauit Rota Roman. in vna Calagurrina pensionis 2. Martij anno 1598. coram Cordubа, & in alia Neriton. pensionis 5. Nouemb. anno 1601. coram Litta, & in alia Brixiensi 23. Maij 1594. coram Cardin. Mili. prout testatur referens Gratia. *in disceptat. foren. 1. tom. cap.* 113. *n.*75 *&* 76. quibus firmat, fuisse dictum in apprehensione quasi possessionis iuris incorporalis requiri executionem, eséque necessarium actu apprehensiuum, vt per Alex. *in l. cum hæredis. in princ.* 85
*n.*9. *in gl. super verbo non pertinent. ff. de acquir. poss. & in l. in fines n.*8. *ff. de liber. & posthu.* Caputaquen. *de ius.* 155
152. *&* 420 *l.*2 quam si non præstiterit monitus, & cópelletur carceris coërtione ex supradictis, quia pendet executio ex suo animo, & persona, & faciunt quæ post alios Paula *lib.*1. *rerum quoti. c.*10. *à num.*7. *cum sequentibus*, & sic hæc executorum species vna potest esse cum præcedente, & eiusdem farinæ. Quod intellige, quando actus apprehensiuus non potest consequi propter repu- 86
gnantiam condemnati, si autem consequatur, solus actus apprehensiuus sufficiet pro executione sententiæ, etiam renuente condemnato.

Circa hæc autem vnum mirabile adnotabo verbum 87
Ludouici Roman. *in cons. fi. num.*17. quòd quando quis condemnatus est ad restituendum, cedendum, aut renuntiandum aliquod officium, seu beneficium, & is monitus, & compulsus, nolit cedere, ac renuntiationem facere actualiter, habetur procedente iuris interpretatione, & ministerio, per text. *in c. bona. de postulatio. prælator.* vbi quòd si monitus Papa, & iure per ecclesiam compulsus sit, vt cedat, de facto cedere nolit, habetur pro cedente. quo declarato ad electionem al- 88
terius procedi potest, quod luce clarius probandum dicit ipse Roma. *ibi*, ea nempe ratione, quoniam qui tenetur ex debito ad abdicandum à se ius aliquod, quod est penes eum, si monitus abdicare non vult, habetur pro abdicante, & perinde proceditur, ac si abdicasset, dicit notabilem determinationem, & expressam text *in l. sancimus* §. *cum autem C. ad Trebellia.* vbi qui hæreditatem tenetur restituere, & monitus recusauerit 89
haberi legis interpretatione procedente, & restituente, ac perinde procedit, ac si restituta foret, insuper ex casu, quem vocat notabilem secundùm lecturam gl. & communem, *in l. in omnibus, la primera, ff. de prætoris stipula in l. damnum la* 1. § *si ff. de damno infecto, & in l.* 1. *in fi. & lib.*2. *ff. de institu. & in l.* 1. *C. de actionibus & obligatio.* quibus cauetur expressè, procuratorem, qui no- 90
mine Domini, & ex re illius actionem & ius acquisiuit, à se abdicare, & cedere, monitum recusantem, iuris interpretatione reputari cedentem, & perinde haberi, ac si cessisset. Romanum sequitur ibi Abditionator & adducit concordantes. quod dictum priùs fuit Decij *in exporrecta cola. 3. vers. & confirmatur. de confirmatione vtili, vel inutili.* huius etiam farinæ est, quod dicunt Amador Rodri. *de exec. cap.*5. *num.*69. *ad fi.* & Autor Curiæ Philippicæ 2. *p. cap.*16. *n.*3. quòd si in officiis 91
publicis venalibilibus suapte natura, executio fiat, compellendum esse debitorem, vt essi ij titulum exhibeat, & renuntiet in emptorem, quibus adde celerem & mirabilem determinationem Ludouici Romani relatam.

Et ita supremæ Normanorum Curiæ placuisse, scribit Rupelan *l.*1. *institut. forens. c.*59. quem sequitur Felician. de Solis *tract. de censibus l.*2. *cap.*3. *n.*30 *&* 31. qui quidem optimè docent, quòd quando in huiusmodi 92
officiis publicis fit executio, & necessariò requiritur aditus Regis, tunc creditor postulare debet, vt debitor officio renuntiare compellatur, idque mox distrahatur, ac inde sibi satisfiet, & iudex debitorem compellet, vt renuntiet, nec debitor resistere poterit, quin cogatur, etiam mandatum scripto dare, (per carceris coërtionem puta; vt diximus) quòd apud Principem munus hoc per procuratorem deponat, in gratiam nouissimi licitatoris, quod nota, ad officia, & munera renuntiabilia, prout quotidie fit.

Et hoc executionis genere ad compellendum con- 93
demnatum, ad præstandum consensum venditioni, seu rei alienationi, vtitur vt meliori, faciliori, & magis proprio consilium Neapolitanum, vt testatur Vincentius de Franch. *decision.*310. *per totam* 3. *part.* allegat,

ad

ad id text.*in l.ſi cum dotem.§.eo autem tempore.*& Camera *in repet. c. Imperialem. fol.*30. *colu.*2. *litera N. verſ. quoad tertium,de prohibita feudi alie,per Federicum.* & ſic prædictum conſilium Neapolitanum protulit decretum,quòd quædam illuſtris principiſſa condemnata,ad
94 præſtandum conſenſum cuidam ſubfeudationi factæ à vaſſallo ſuo iuxta pacti conuentionem,infra tres menſes præſtet aſſenſum prædictum, aliàs haberetur pro præſtito, reiecta compulſione poſita à iure, captis ſcilicet pignoribus,& venditis iuxta text. *in l.*2.§ *ex hoc reſcripto ff.de ventre inſpiciendo.l. ſi quis à liberis* §.*ſi vel parens ff.de liberis agnoſcen.*vbi per Cordubam *ibi in prin.* dicitur,hanc executionis formam peruetuſtam eſſe,& ſic altera electa fuit per conſilium vt propria.

95 Et pro huius doctrinæ comprobatione adduco text. *in c.contingit.de dolo & contum.*vbi habetur,quòd ſi actor dolo, vel potentia aduerſarij non poteſt à iudice mitti in veram, & actualem poſſeſſionem rei poſt annum habeatur pro vero poſſeſſore, efficitúrque verus poſſeſſor, miniſterio iuris,quem text. ſingul. & meliorem de iure dicit Anto. Go.*in l.*45. *Tauri ſub n.*111. *verſ.*3. *pro iſta parte,* & ab eo citati. expendo etiam text. *in l. quamuis.ff.de bonis autho.iud.poſſi.iuncto §.ſuperiori.* vbi habetur,quòd ſi propter aliquod impedimentum, quis
96 non poſſit mitti per iudicem in poſſeſſionem actualiter, habeatur pro poſſeſſore diſpoſitione,& miniſterio illius legis, quam dicunt notabilem, vnicam,& ſingularem, citati ab Anto.Gomez *ibi.verſ.quintò pro iſta parte.*

Cuius etiam farinæ eſt, quòd ſi quis fuerit condemnatus ad tradendum inſtrumentum alicuius debiti, pu-
97 ta,alicui tanquam ab eius obligatione liberato, ſi non reperitur inſtrumentum,cogitur condemnatus ei facere aliud inſtrumentum liberationis, Angel. Areti. *in conſ.*136.*in themate à num.*13. qui *num.*17.*ver ſecundo.* quando dicit, quòd condemnatus in eo, quod de iure
98 eſt impoſſibile, ſed honeſtum,compellitur de facto,eo modo,quo poteſt.quem referens in vtroque caſu ſequitur Cardi.Tuſc.*practi.concl.tom.*7. *litera S. concluſ.*126. *n.*128.qui quidem *ibi n.*125.dicit,quòd licèt ſententia ſit ſtricti iuris,tamen ſententia condemnans Titium ad conſeruandum indemnem Gaium ab obligatione facta per ipſum Gaium, ſi huiuſmodi Gaij obligatio eſt iam extincta, quia fuit compulſus ſoluere, debet conſeruari, & relaxari indemnis, eo modo, quo poteſt,vt ſcilicet ſolutum eidem reſtituatur.licèt ſententia dicat releuari ab obligatione, comprehendit etiam releuari à ſolutione facta vigore obligationis, allegat ad hoc Angel. Aretin.hoc plenè tractantem *in d.conſ.*136.*n.*4. *cum ſeqq,*qui contrariis ſatisfacit.

100 Et denique pro intelligentia eorum quæ dicta ſunt hactenus, aduerte; quod illi quatuor procedendi diuerſi modi, præmiſſi pro executione executorialium pariter ſint eligendi,& eodem modo repetendi in exequente inſtrumentum guarentigiatum, ſeu in forma cameræ Apoſtolicæ, vt etiam notant præcitati Doctores, & clarè deprehenditur, ita vt & in executione inſtrumenti continentis quantitatem pecuniæ;ſeruetur forma poſita pro executione executorialium ſuper quantitate pecuniaria. Inſtrumento verò continente ſpeciem certam, puta domum, *&c.* ſeruetur ordo traditus in executione executorialium, quibus certa res, & ſpecies continetur.& de ſingulis nempe,quando inſtrumentum continet promiſſionem facti, aut iuris incorporalis, vt pariter idem modus repetatur, quoniam inſtrumentum Camerale habet vim ſententiæ tranſactæ in rem iudic. & obligatus ex eo habetur pro condemnato iam, & ſic quoad executionis procedendi modum æquiparantur executoriales, & inſtrumenta guarentigiata, Benedicti de Bat. *in tract. de guar. p.*2.*quæſtio.*13.*fol.*546.Anto de Canar *in tractat. de executione inſtructus. quæſtio.*41. *ſub numero* 79.*fol.*44. Eſcacia *de appellat.q.*19.*limi.*10.*num.*8.*ad fi.* Ioan.Garcia *de nobilit.gl.*6.§.2.*num.*25.& ideo de executione ſententiæ ad executionem inſtru. guaren. licitum eſt arguere ſecundùm Bart.*in l.cùm vnus in fi.ff.de bonis autho. iudi. poſſi.* Bal. *l.ſi.in colu.*2.*ff. eodem tit.* Roman. *conſ.*76. *numero* 4.Angel.*in lib.*1. *C. quando prouo. non eſt neceſſe.* Quinti. Man.*in tractatu.de inhibi. quæſt.*49.*num.*2. Paz *in practi* 4.*p. tomo.*1. *cap.*1. *numero.*3. & ita pariter variantur exequendi modi vniuſcuiuſque inſtrumenti qualitas expoſcat. vide quæ nos inferiùs *cap.*8. *numero.*363.

CAPVT VI.

Ab executore,ſiue ſuæ perſonæ,aut commiſſionis, ſiue ſuperioris mandantis defectu, iuriſdictione,& poteſtate carente,& ad vlteriora procedente, appellationi non deferente: an & quando vis fiat, & an is de huiuſmodi incompetentia cognoſcere queat.

SVMMARIVM.

*Exceſſus ex defectu poteſtatis à cæteris exceſſu ſpeciebus ſubſtantiam rapit,& de omnibus componitur.n.*1.

*Cum de defectu poteſtatis executoris quærimus,neceſſariò inferimus ad exceſſum.n.*2.

*Executor aliquam partem poteſtatis vſurpans excedit multò fortius qui totam arripit.n.*3.

Nullitas nulla maior,quàm quod ſit extra poteſtatẽ.ibid.

*De executoris poteſtate quando diſputatur, locum habet appellatio ſuſpenſiua.n.*4.

*Excedere dicitur executor eo ipſo quòd abſque iuriſdictione procedit.n.*5.

*Exceptiones incompetentiæ ſui aut mandantis, ſi ſubexecutor reiiciens procedat executione, excedit, & datur appellatio ſuſpenſiua.n.*6.

*Executor beneficiatus etiamſi aſſumat viam meri, ſi non admittat exceptionem ſurreptionis aut nullitatis ſuæ poteſtatis,poteſt appellari.n.*7.

*Exceptio releuans & legitima dicitur quæ prouenit à cauſali,quæ iuſtam cauſam præſtat appellandi.n.*8.

*Exceptio ſi non poteſt executioni opponi,non poteſt appellari ob reiectionem.n.*9.

*Ab Executore vigore breuis Cameralis habentis executionem paratam poteſt appellari, quando verificetur ſubreptio commiſſionis.n.*10.

*Plus influit cauſa in ſe ipſa,quàm in cauſato.n.*11.

*Omne ius potẽtius operatur in cauſa quã in cauſato.n.*12.

*Exceſſus nullus alius maior quàm defectus poteſtatis mãdatæ,quia immediatè & naturaliter eſt exceſſus. n.*13.

*Executor merus ſaltim de exceptione infringente ſuam poteſtatem,cognoſcit ad effectum remittendi tantùm.n.*14. *&* 15.

*Executor mixtus poteſt cognoſcere de poteſtate ſua an reſcriptum ſit falſum vel ſurreptitium,& ſe pronuntiare iudicem vel non.n.*16.

*Executor merus poteſt de exceptione defectus ſuæ poteſtatis cognoſcere extraiudicialiter ad effectum ſuperſedendi in executione.n.*17.

*Executoris meri poteſtas ob falſitatem commiſſionis nulla redditur.n.*18.

*Executor merus licèt non admittat exceptiones contra ſententiam,tamen defectus poteſtatis ſuæ admittit. numero.*19.

*Executor merus quantumuis præciſam habeat facultatem poteſt cognoſcere de falſitate narratorum ad effectum ſurperſedendi.n.*20.

*Executor merus renetur admittere exceptionẽ nouiter ortã quam ſi ſciret mandans in executore ſuperſederet.*21.

Exceptio

Exceptio falsæ & surreptitiæ commissionis oritur post sententiam, & est incognita superiori.n.22.
Executor merus de exceptione releuante, puta surreptionis coram eo oppositæ cognoscit, vt remittat & supersedeat si verum inueniat.n.23.
Executor merus admittens exceptionem ad rescribendum & supersedendum, remanet nihilominus merus.n.24.
Exceptione impugnante potestatem delegantis potest delegatus cognoscere.n.25.
Exceptiones infringentes iurisdictionem delegantis, admittit & cognoscit delegatus.n.26.
Iudex quilibet siue ordinarius, siue delegatus, cognoscit an sua sit iurisdictio.n.27.
Executor admittit exceptiones concludentes defectum tam suæ quam mandantis potestatem.n.28.
Declara, vt num.29.
Executoris potestas pendet à potestate mandantis. numero.30.
Excessus executoris vt detegatur inquirimus potestatem mandantis.n.31.
Delegata causa quæ ad iurisdictionem mandantis non spectat, omnia sunt irrita & appellatione non egent.n.32.
Executoris potestas debet à potestate mandantis regulari. n.33.
Infecta primitiua infecta censentur derinatiua.n.34.
Arboris rami maiores vires non habent quam à radice susceperint.n.35.
Radice infecta rami exciccantur, & palmites inficiuntur. n.36.
Radice infecta & extincta rami pullulare non possunt. numero.37.
Nemo plus iuris in alium transfert, quàm ipsi competat. n.38.
Auocata iurisdictione à delegante, intelligitur sublata ab eius delegato compulsore in partibus.n.39.
Appellationi ab executore mixto aut mero reiiciente legitimam exceptionem defectus suæ potestatis aut mandantis, non deferente, vim fieri declarauit Senatus.n.40.
Suprema tribunalia hæc vtuntur praxi, siue in causis ecclesiasticis per viam violentiæ, siue in profanis excedentibus.n.41.
Executor ante commissionis executorialium præsentationem & intimationem sibi factam, caret potestate & iurisdictione, nec ea vti potest.n.42.
Iurisdictionem ac potestatem nullus delegatus recipit ante literarum præsentationem & intimationem.n.43.
Commissionem esse præsentatam non sufficit, sed requiritur vt sequatur appellatio.n.45.
Executor etiamsi sciat facultatem sibi competere, tamen ante præsentationem non recipit potestatem.n.45.
Per executorem gesta post terminum limitatum in commissione, sunt nulla ipso iure, atque vim facit procedẽs.n.46.
Executor ad exactionem post terminum exigens, vinculis ligatus ad superiorem remittitur.n.47.
Executor ignorans prorogationem de tempore ad tempus, si procedat post terminum, irritè & nulliter facit.n.48.
Commissio collata in tempus quo committens carituras est iurisdictione, est nulla.n.49.remissiuè.
Iudex sicut appellatione pendente & eius termino non potest exequi, ita nec executionem committere, cuius defectus est particeps executor.n.50.
Non potest quis per alium facere, quod non potest facere per seipsum.n.51.
Executor non dicitur executionem facere, sed mandans. n.52.
Executor est velut causa instrumentalis quæ nihil disponit. n.53.
Actus non attribuitur exequenti sed mandanti.n.54.
Iudex vim facit non deferens appellationi à commissione executionis sententiæ suspensæ per legitimam appellationem.n.55.
Executor procedens ad executionem sententiæ suspensæ per appellationem, potest de facto impediri & resisti n.56.
Et ab eius processu appellationi nisi deferat, vim fieri declarabitur.n.57.
Mandatum Papæ iniustum potest executor non exequi, sed rescribere, & secundam iussionem expectare.n.58.
Etiamsi mandatum contineat excommunicationem. ibid
Condemnatus curet appellare coram executore à sententia, quam exequi vult intra terminum ad appellandum, cùm antea sibi non fuerit intimata, & cum protestatione adeundi superiorem qui eam tulit.n.59.
Executor gratia licèt acquirat iurisdictionem à tempore data, eam tamen non exercet ante præsentationem literarum.n.60.
Præsentatio literarum originalium an sit necessaria, vel an transumptum sufficiat.n.61.remissiuè.
Executor gratia etiamsi sciat sibi facultatem competere, non potest procedere ante literarum præsentationẽ.n.62.
Sententiæ executio facienda est ab eo iudice sub cuius districto res sita est, ad requisitionem tamen iudicis ferentis sententiam.n.63.
Et idem in contractu paratam executionem habente.n.64.
Iudex requisitus an excedat non exequendo iuxta statutum iudicis requirentis.n.65.remissiuè.
Iudex requisitus re integra mortuo vel aliter finito officio requirentis, an possit nihilominus executionem facere. n.66.
Nuntius vt mittat aliquem in possessionem, iudice mandante mortuo potest mandatum exequi.n.67.
Executio mandata etiam morte mandantis re integra non expirat mandatum.n.68.
Iudex successor tenetur adimplere & exequi mandatum directum suo prædecessori.n.69.
Mandatum ex causa necessaria (prout est executio commissa) non expirat morte mandantis.n.70.
Mandatum quibus casibus non expiret morte mandantis re integra.n.71.remissiuè.
Exequutor ad exequendum morte mandantis procedens non excedit.n.72.
Iudex requisitus an possit cognoscere de dominio aut possessione rei super qua exceptio est facienda. n.73.
Iudex requisitus ad exequendum, dicitur nudus & merus executor.n.74.
Exceptio dominij aut possessionis potest tertius oppositor proponere coram iudice requisito pro executione sententiæ, quia vt plurimum longè distat superior.n.75.
Opinio Ceuall. reprobatur, putantis omnes meros executores posse admittere exceptionem super dominio aut possessione rei, super qua fit executio.n 76.

ISTHÆC præsens excessus species, à cæteris omnibus excessus speciebus virtutem, & substantiam rapit, siquidem cùm de omnibus participet nec non à cunctis aliis sola componatur ista, verùm etenim verum est, vt cùm de executoris potestate, ac iurisdictione dubitari contingit, necessariò de excessu dubitatio infertur. eo namque ipso quod executor sine iurisdictione, & potestate procedit, dicitur excedere. & ex ipsa trãsgressione potestatis mandatæ, eodémque momento oriri, atque excessum simul generari, constat. quoniam executor in eo quod excedit, desinit esse executor, & iudex incipit iurisdictione, & potestate carere, ac efficitur priuata persona, ordinariæ potestati subiecta, vt satis abundè diximus & comprobauimus suprà hoc libro. 4. cap. 3. per totum, & cap. 4. post principium vsque ad finem, quas omnes ibi adductas considerationes hîc applica, non repetam. Apparet etiam ex ipsa excessus descriptione, quam apposui ibi in d. cap. 3. n. 36. & n. 37. vt nouum sit quoddam grauamen extra limites potestatis mandatæ per executorem illatum, & si arripiens partẽ iurisdictionis & potestatis excedit, iuxta *l. quicunque. & l. contra*

nostra.C.de executoribus & exactoribus tributorum lib. 11. multò magis excedet executor, qui, cùm non sit executor, omnem potestatem integraliter vsurpat, cui conuenit vnicum verbum Bald. *in l. ab executione C. quorum appella.non recip. sub n.3. vers. ego dico dum certis*, quòd executor, siue exequatur in toto, quando nihil erat exequendum, siue in parte, dicitur modum executionis excedere, & sic sequitur euidenter regula trita in hac materia, vt ab executore siue mero, siue mixto, excedente limites suæ commissionis, interiectæ appellationi esse deferendum, & vim fieri declarandum in curia suprema, de violentia cognoscente. nulla enim maior nullitas; quàm cùm quid sit extra potestatem. Boëri. *decis.*299. Oliuanus *de iure fisci.c.*25.*n.*39. Riminal.*iunior. cons.*282.*n.*70.Rota *diuerso.decis.*666. *n.*4.*p.*1. Bertazol. *cons.*465.*n.*24.Pari.*de gabellis p.*3.*n.*73. Nizol *allega.*2. *n.*21.Vant.*de nullit.ex defectu iuris.n.*1 Giurba *decis.*96. *sub n.*10.& nos hac 4.p.sub n.64.c.3.& sursum à n 36.

Hanc doctrinam in terminis reperio apud Ruginellum *in tract.de appella.*§.2.*c.*2.*sub n.*64.*vers.quarto si di-*
4 *sputatur*, dicens, quòd quando disputatur de potestate executoris ad exequendum, poterit & licitè appellari ab eo, & habere locum limitationem *l. ab executione*, cum concordantibus. *C. quorum appella. non recip.* id etiam clariùs dixit Sigismund.Escacia *in tract.de appella.q.*17.
5 *limi.*11.*n.*10. quòd eo ipso quòd executor procedit sine iurisdictione, dicitur excedere. dicit probari in terminis per Rotam *dec.*45.*aliàs*346.*si appelletur.de appel. in nouis.*Cæsar Contard.*in repe.l. vnic. C.si de mom. poss. limi.*19 *fol.*437 plurimas & elegantes doctrinas in comprobationem congerit Vincent. Caroc. *excep* 22.*q.*10. vbi plures citat Doctores,& facit illud Christi Domini, non haberes potestatem aduersus me vllam,nisi tibi datum esset desuper Ioan.cap.19.

6 Pro quo mirificè facit, quod affirmat ex Feli. Æmil. Beral. *decis.*333.*p.*1. & Gigas *de pensio. q.*45. Flores de Men.*in pract.quæst.lib.*1.*quæst.*12.*n.*44. quòd si subexecutor auditoris Cameræ datus ad exequendas via executiua literas pensionis, non admittat exceptionem oppositam, puta subreptionis, aut incompetentiæ ipsius auditoris, ac perinde eius executoris, cuius vices gerit vel alia quæuis allegatur exceptio contra iurisdictionem executoris, aut subexecutoris, de qua saltim summariè incontinenti appatet, ita quòd non videatur per calumniam opponi: excedit reiiciens,& ad vlteriorem executionem procedens, ab eóque posse appellari quoad vtrumque effectum, suspensiuum, & deuolutiuum, pro cuius delatione adita suprema prætoria deferri, ac reponi acta omnia, & attentata, declarabunt, cùm istæ exceptiones penitus infringant viam executiuam, omnémque processum.

7 Hinc eleganter dixit Ioan.Anton.de S.Georgio,Cardin.Alex.*in cap.dilecto filio.* per text.*ibi n.*13.*de appella.* quòd si executor beneficialis, etiamsi eligat viam meri executoris, teneturadmittere exceptionem subreptionis, & nullitatis potestatis suæ, quod patet (inquit ille) quòd si non admittit, potest appellari, ex eodem
8 text.*ibi*, nec admissas, *&c.*) & facit ipse Cardina. Alexand.bonum argumentum, quoniam exceptio releuans, & legitima dicitur, quæ prouenit à causa, quæ iustam causam præbet appellandi, probat eleganter Oldral. *cons.*323.*circaprimum,in prin.*Cardin.Tusc.*practi concl. tom.*3.*litera E.concl.*378 *n.*1. Bald optimè *in leg.ab exe-*
9 *cutione C.quorum appell. num.*13. dum dicit, apparet ex prædictis,quòd quædam sunt exceptiones, quæ possunt opponi in executione, nam si non possunt opponi, non appellaretur,*&c.* facit etiam, quod dicit Hieron. Gonzal.*de mensi.& alter.glos.*9. *in annota. n.*235 quòd licèt ab executore vigore breuis Cameralis habentis executionem patatam,non licèt appellari, fallit quando veri-
10 ficetur subreptio, vel obreptio literarum,& commissionis, quia tunc appellationi quoad vtrumque effectum, & suspensiuum, & deuolutiuum, deferendum esse, per text.*in cap.postulastis de rescrip.* Aimon Crauet. *cons.*68. *num.*10 plene Lancelo.Rober. *de attenta.*2.*p.c.*4.*in præfatione n.*478.

Quod & eo validissimo fundamento fulcitur, nam si 11
excessus commissionis appellationem suspensiuam in executione operatur propter defectum potestatis, & iurisdictionis, (qui maximus est,vt suprà diximus)multò fortiùs ipsemet defectus potentiæ,vbi directò & immediatè concurrit, eosdem & maiores effectus debebit operari, plus siquidem influit causa in se ipsa, quàm in causato.Feli.*in c.auditis num.*20. *de præscrip.* decis.Genuen.128.*n.*2. text. *in l.nauis onustæ in* 1. *respons. ad l. Rhodiam de iactu.*meus Perez de Lara *de anniuer & capella.lib.*1.*cap.*24.*n.*4. omne enim ius potentiùs operatur in causa, quàm in causato.Castren.*cons.*129. *volu.*1. 12
allegans *l.digna vox.C.de legibus*, nam quando quid est propter aliud potentius, fortiúsque, consideratur illud propter quod est.*leg. & si non sunt claus.*21. §.*peruenimus.ff.de auro & argento legato.l.tempus.*29.*ff.de re iudi.* optimus text. *in clem.*1. *de reliquiis & veneratione Sanctorum*,vbi si veneramur Sanctos propter Deum,multò magis ipsum Deum.*authent.multo magis.C de Sacrosanctis eccles.* ex quibus deducimus vulgare illud axioma, *Propter quod vnumquodque tale, & illud magis.* Ex qui- 13
bus manifestè cognoscitur, vt nullus alius maior excessus sit, quàm mandatæ potestatis defectus, iste autem propriè naturaliter, & immediatè absque alterius dependentia excessus est, alij verò mediatè & causatiuè excessus sunt, ob defectum potestatis ex actu insurgentem.

Et in super ex eo etiam, nam licèt merus executor, 14
cùm non habeat iurisdictionem, de nullis exceptionibus cognoscere queat regulariter;tamen de hac,qua infringitur sua potestas, & iurisdictio, vt de exceptione falsi, aut subreptitij rescripti, & commissionis, rectè quidem & licitè valet cognoscere,non ad effectum determinandi super illa, sed supersedeudi in executione, & instructum reddendi superiorem, ac illum informandi.text.est *in leg. & si non cognitio.*ibi, & si non cognitio, sed executio mandatur, de veritate precum inquiri oportet, vt si totus interuenerit, *&c.*) *C.si contra ius vel vtilit.publi.*vbi glos.& Bald.not.& cæteri omnes Doctores,*cap.puniri.*§.*& si non cognitio.*25.*quæst.*2.*d.l.à diuo Pio*,& ibi Bart.*num.*7. *& seqq.de re iudi.* text.optimus *in cap.de cætero,de sentent.& re iudi. leg.si prator*§. *Marcellus ff.de iudicis.*Innocent.& Hostiens.*in d.cap.de cætero*,docétque clarè Specul.*in tit.de executione sententiæ.leg.nunc dicendum n.*6.optimè explicat ibi Abb. *numero.*3. *per totum,& sub num.*4.*ante fin.*Bald.*in d.l.à diuo Pio.*idem Abb.*in cap.pastoralis.*§.*quia verò. num.*3. *versicul.de secundo scilicet,de off.delega.* Rota *decis.*3. *de exceptio.in nouis*, per quam optimè dixit Feli.*in d.c. de cætero, num.*7. *vers. quintus casus est*, quòd quando oppo- 15
nitur coram executore mero, quòd rescriptum est falsum,debet executor admittere talem exceptionem,quem sequitur Benedi.Band.*in repertorio ad illum,verbo,executor merus est ille*,&c.*circa prin.versic.ista fallit conclusio, quando opponitur.* Bobadi.*in poli. libro.*2. *cap.*20.*sub numero.*47.*circa primum.*bene etiam dixit Abb.Panor.*in d. cap. de cætero numero.*9. *vers. quæro an is.* vbi postquam resoluit latè, quòd mixtus executor, cùm iudex sit in executionis actu, merirò potest cognoscere de potestate sua, an rescriptum, & commissio sit falsa, aut subreptitia, & etiam se pronuntiare iudicem, aut non iudicem, iuxta *c.significantibus.de off.delega. & clem.*1.*de rescrip.* dixit *in fi.*quòd si coram executore mero opponatur exceptio falsi, vel subreptitij rescripti, vt non per viam 16
iudicij, (cùm nullam iurisdictionem habeat talis executor, iuxta *l si vt proponis.& l.executorem. C.de executione rei iudi.*) sed extraiudicialiter poterit de ea cognoscere, & inquirere ad sui instructionem, ad effectum exequendi,

exequendi, vel ſuſpendendi executionem, per argumentum *c. cum contingat. & c. ſi quando. de reſcr.* Idem Ab *in c. ſuper eo de crimine falſi.* idem tenet Geminia *in c. ſicut 2. q. 1. colu. penul.* Ioan. Andr. *in c. ſuper eo. de crimine fal. in 1. colu.* Hoſtienſ. & immol. *in c. cùm contingat. colu. vlt. de reſcript.* Capella Tholoſa. *dec. 344.* & ibi eius additio. Feli. *in c. paſtoralis § quia verò. num. 17. verſ. quintò fallit. de off. delega.* & in ſpecie etiam optimè conſuluit Soc. Senior *conſ. 83. n. 29. l. 4.* dicens, quòd cùm ob falſitatem nullum reddatur reſcriptum, & executo is poteſtas, ſu-
18 per hac exceptione poterit merus executor cognoſcere, iuxta text. *in c. ſi eo tempore, de reſcript. lib. 6.* cum referens ſequitur Menoch. *de arbitr. iudi. lib. 1. quæſt. 38. numero fin.*

Et dicit mirabiliter Lapus *allegatione 2.* incipit *diſpu-*
19 *tatio. colu. fin. num. 12. verſ. ad hoc.* quòd licèt executor exceptiones contra ſententias non admittat; exceptiones tamen defectus poteſtatis ſuæ, aut committentis concludentes admittere debet, an literæ ſuæ ſint falſæ, obreptitiæ, aut ſubreptitiæ, hoc idem & latiùs per Guido Papæ *q. 574. an iudex*, quem vide poſt Innocen. *in c. dudum. colu. 2. in prin. de præſumptio.* optimè Vantius *in tract. de nulli. ſenten. tit. coram quo nullitas*, &c. *n. fin. ad finem.* quibus quidem rectè conuenit, quòd ait Cardin. Tuſc. *practi. conclu. 3. tom. litera E. concl. 500. n. 3.* poſt Anchara. *conſ. 240. n. 2. 3. & ſeqq.* merum executorem poſſe cognoſcere de veritate, &
20 falſitate narratorum, non vt iudicet, ſed vt referat, quantumcumque præciſam habeat commiſſionem, quia ſicuti Princeps reſcribens ſi ſciret, vera non eſſe narrata, ſuper quibus ſe fundat; non reſcripſiſſet, ita & eodem modo poſſe executorem ſuperſedere, & reſcribere

Quò pertinet, quòd executor, etiam merus, te-
21 netur admittere exceptionem nouam, & nouiter ortam, quæ ſi à iudice mandante cognita fuiſſet, ab executione ſuperſederet, ac pariter executor eius cognoſcere, & ſuperſedere debebit. Feli. *in c. paſtoralis. §. quia verò. n. 7. verſ. quartò fallit. de off. delegati. & in c. de cætero n. 6. de re iudica.* per *l. ſi hominem. ff. mandati.* Rober. Maiant. *diſput. 1. num. 33. verſ. fallit quartò.* Benedi. Band. *in repert. ad Feli verbo, executor. ſub verſ. ſecundo, & ſub verſ. quarto. prope finem.* Menoch. *de arbitr. lib. 1. q. 38. n. 24.* & ita cum hæc exceptio falſæ, ſeu ſubreptitiæ com-
22 miſſionis ſit noua, orta poſt ſententiam, & in ipſa commiſſione, ignota ſuperiori, de ea executor cognoſcat, quia licèt talis merus executor non queat regulariter exceptiones admittere ex ſupracitatis DD. & Andrea Gaill. *l. 1. obſerua. 124. num. 8.* Ludouico Peguare *in deci. ciuil. 209. n. 2. in fin.* tamen de hac exceptione bene poterit cognoſcere.

Facit etiam, quæ dicunt Zabarel. *conſ. 103.* Federi. de Senis *conſ. 157. circa fi. verſ. nam executor.* Anchara. *conſ. 240. num. 2. & 3.* Æguid. Bellam. *conſ. 40. numero 10.* Cardinal. Tuſc. *practi. conclu. tom 3. litera E concl. 500. à n. 1. vſque ad num. 4.* affirmantes, quòd licèt executor me-
23 rus nullam habeat iuriſdictionem, nec exceptionum cognitionem cùm ad nudum factum deputatus ſit: tamen ſi coram eo aliquam releuans exceptio; puta, ſubreptionis reſcripti, opponatur, de ea cognoſcit, non vt iudicet, ſed vt referat, & reſcribat ſuperiori, & interim ſuperſedeat in executione, ſi veram illam reperiat, aliter atque non ſuſpendat; & quòd nihilo-
24 minus merus manet executor. Et facit, quod ſolemus dicere de exceptione nullitatis oppoſita coram executore, vt ipſe de ea cognoſcat, non ad effectum pronunciandi ſuper illa, ſed vt illam incidentem ad ſuperiorem remittat executor, ſi de exceptione conſtabit in executione ſuperſedeat, Ancara. *in clem. 1. colu. fin. de re iudi.* Innocen. *in c. cùm in iur. de off. delega.* Bart. *in l. de prætor. ff. de iudic. & in l. à Diuo Pio in prin. in 3. colu. & in l. 4. §. condemnatum. ff. de re iud. & in l. ſi. C. ſi ex fal. inſtr.*

Salgado de protect. Reg.

Bald. *in additio. ad Specul. tit. de ſenten. colum. 6. verſ. an coram iudice & executore.* Lapus *allegatione 2* nos latius dicemus Deo dante *in c. de exceptionibus.*

Quæ quidem & illo fortiùs redditur, quoniam vul
gare eſt, vt etiam exceptio impugnans poteſtatem dele- 25
gantis, & mandantis commiſſionem coram ipſo delegato proponi, & probari, & ad ipſum tales exceptiones admittere, & repellere, ſpectare. *c. ſi à ſubdelegato.* & ibi gloſ. Archidia. & alij *de off. delega. in 6* Speculator, & ibi Ioan. Andr. *verb. cognoſcet. §. excipitur. verſ. ſed quis cognoſcet de off. delegati.* vt ſi diceretur, delegationem non valuiſſe ex eo, quòd cauſa delegata ad forum delegantis non ſpectabat, iuxta text. *in l. 1. C. Qui pro ſua iuriſdictione*, quia hæc exceptio ſpectat ad cognitionem
delegati, ad quem pertinet exceptiones, per quas ne- 26
gatur delegantem habuiſſe iuriſdictionem; admittere, vel repellere non probatas gloſ *verbo aliis caſibus. in d. c. ſi à ſubdelegato. de off. deleg. lib 6* & ibi Ioan. Andr. *in eius addit. in verbo cognoſcet. in §. fin. verb. ſed quis cognoſcet. colu. 5 de iudice delega.* Ab. *in c. cùm te conſulente in fin. de off. delegati.* & Felin *in c. ſuper literis. colu. fin. de reſcript.* Ang. *in §. præterea colu. 10. verſ. quæro opponitur, quod eſt iudex competens, &c. inſtit. de excep.* Anton. Corſetus *in lib. ſingula. in verbo, iuriſdictio.* Vantius *de nulli. ſenten. ex defectu iuris ordinary. num. 37.* & iterum *in tit quibus mod. ſententia nulla defen. l. poſſ. n 51. & 52.* ſitque generaliter veriſſima reſolutio: quemlibet iudicem ſiue delegatum, ſiue ordinarium cognoſcere; an ſua ſit iuriſdictio, vt in vnum plures referam, videndus 27
Matta *in tract. de iuriſdictione 2. p. c. 4. à prin. & à n. 17.* Et quòd executor admittit exceptiones, concludentes defectum poteſtatis, tam ſuæ quàm mandantis, pro 28
bant Lapus *d. alleg. 2. colu. fin. n. 12.* Guido Papæ *d. q. 574. an iudex.* Vantius *in tract de nullit. ſenten. d. tit. coram quo nullitas* &c. *num. fin. ad fin.* & per Lapum *ibi*, & Innocentium, *in c. de cætero, de re iudicata*, idem affirmat Cardinal. Tuſcus *practi. conclu. tom. 3. litera E. concl. 485. n. 9. & concl. 486. n. 40.* per Ioannam de Immol. *in conſ. 127. numero 3. verſ. reſpectu autem.* Bald *conſ. 399. verſ. nam quædam. lib. 4.* Tuſcus *vbi proximè concl. 489. num. 23. & concl. 492. n. 26.*

Quam doctrinam accipere debes ſecundùm hacte- 29
nus comprobatam diſtinctionem, vt executor merus admittit huiuſmodi exceptiones defectus potentiæ ad finem ſuperſedendi, & reſcribendi, non autem ad finem determinandi. executor verò mixtus, cùm iudex ſit, & iuriſdictionem habeat, de huiuſmodi exceptionibus cognoſcet, ad declarandum, an ſua ſit iuriſdictio, ſiue ex ſua perſona, ſiue mandantis, defectus poteſtatis proueniat

Quoniam poteſtas executoris pendet totaliter à po- 30
teſtate mandantis ſuperioris, ita vt ſi iſte ea caruerit, pariter & totaliter executor eſt particeps, & vt exceſſum, & poteſtati defectum in executore detegamus, inquirimus poteſtatem eius, cuius vices gerit. iſte eſt 31
elegans text. *in l. vnica C. qui pro ſua iuriſ. iudic. dare, dari ve poſſ.* quæ ſic loquitur: In cauſarum delegationibus illud & conſultiſſimè præcipimus obſeruari; vt ita valeant, ſi ad iuriſdictionem pertineant delegantis, quòd ſi quid alienæ iuriſdictionis cauſam crediderit delegandam, nec præcepto cognitorem datum, patien- 32
tia accommodare, cenſemus, & ſi contra leges obtemperauit deleganti, omnia, quæ ab ea delegatione geruntur, ita pro infectis haberi præcipimus; vt nec appellandi quidem neceſſitas victis aduerſus eas ſententias, imponatur, &c. & de executoribus etiam eſt text. *in l. 1. & 2. C. de apparitoribus præfecti annonæ lib. 12.* quia à poteſtate delegantis debet executoris poteſtas regulari 33
gloſ. *in c. iudex de off. deleg. lib 6. verb. proponatur, l. ſolet prætor. ff. de iuriſdic. omnium iudi. l. nemo plus iuris. de regul. iur. l. traditio. ff. de acquir. rerum domi.*

Quare delegante carente poteſtate, aut iuriſdictione 34

ex aliquo iuris defectu, aut dispositione, eum executorem, cuius vices gerit, pariter pati defectum, non est dubium, quoniam infecta primitiua, infecta censetur etiam derriuatiua, vt per *cap. cum quod prohibetur, de regul.iur.* dicit Tiberi Salustius *in praxi audito. Cameræ.*
35 *lib.2. cap.18. num.8.* arboris enim tam maiores vires non habent, quàm à radice susceperint, Bal. *in leg.1. ff.de Senatori.* vbi dicit, quòd extincta radice ramos
36 excitare oportere, & infecta radice, inficiuntur & palmites, text.arg. *l. vnica matre, & in leg.3. C.de bonis mater. l. Diuo Marco. C.de quæstionibus.* quomodo enim
37 possunt rami pullulare, si radix infecta, seu extincta esset. *l.maximum vitium. C.de liber.præter. l.fin. C.de nuptiis. auth.de hæredib.ab intest.venien. §.si igitur defunctus. el.2.vers.ex diuerso.collatione 9.* Ceruant. *in leg.9. Tauri. num.8. & in l.9 num.75.* & iterum *num.107.* nemo enim
38 plus iuris in alium transferre potest, quàm sibi competere dignoscatur. *d.l.nemo plus. ff.de regul.iuris concordantis.* & hoc facit argumentum Rota teste Pureo *decis.240. lib.3.* vbi dicitur, quòd facta causæ auocatione à mandante, ita vt vlteriùs non queat procedere, à fortiori intelligitur auocata ab eius delegato compulsore
39 in partibus, ita vt insuper procedere non possit; quam vide omnino.

40 Ex quibus omnibus vna erit facienda in hac materia iuridica, seu probabilis conclusio; vt appellationi ab executore, siue mixto, siue mero, non admittente exceptionem defectus potestatis suæ, siue superioris mandantis, non deferente interiectæ, vim facere declarari in tribunalibus, tum quia procedit nulliter executor carens potestate (vt latè probauimus suprà cap.3.) tum etiam, quia non admittit exceptionem admittendam, quod est excessus vt cap. sequenti latè apparebit.

41 Quam conclusionem communiter practicatam videmus quotidie in supremis tribunalibus, non solùm quando acta adeuntur per viam violentiæ, sed etiam quando per viam querelæ alicuius iudicis commissionis seu executoris, siue à Curia Regia, siue aliunde missi, excedentis à sua commissione. quia in omnibus causis inspicitur statim sua potestas ex delegatione, & potestas eius, à quo missus est, an casum illum possint demandare, & ad se pertineat, & hoc iure vtimur.

42 Ex qua conclusione, & ex hactenus in eius comprobationem cumulatis illud primo loco infero, quòd cùm executor ante præsentationem, & intimationem literarum executorialium sibi factam, vti non possit earum facultate, ac careat potestate, ac iurisdictione ex mox citandis, appellationi ab eo interiectæ non deferens vim facere, declarabitur, & quòd ante literarum præsentationem, & intimationem non possit executor vti facultate, nec procedere ad executionem earundem, tenet Rota *decision.793. in antiquis. & decision.242. & decision.458. in nouis.* Dominicus *in cap. eam te. in fin. de rescriptis.* Felinus *in cap.sciscitatus vers. limita hanc partem. de rescrip.* Roma. *consil.353. vers. quoad tertium.* Bal. *in rub.qui succession.feud. vers.executores verò* Philip.Fran. *in cap.super eo.el 2.vers.& ita etiam tenet Rota.de appella.* Feli. *in c.eam te, de rescrip.* & idem *in cap.fin. vers.quæro 2. de præsumptio.* Aimo. *cons.134. num.22. vers.septimò dico.* Staphileus *in tractatu de literis gratiæ & iustitiæ. vers.noua forma est.* Nicolaus Millis *in reper. verbo, gratia Apostolica.* Bellame. *decis.110. vers. circa tertium dubium vsque ad fin.* Gomez. *in tractatu. mandati. de prouidendo n.138.* Callan. *cons.10. vers. item hinc tenent Canonistæ, & in vers.ex quibus.* Cassiador. *decis.8. de restitu. spolia. n.12. aliàs de causa poss. & proprie. fol.mihi 137.* Puteus *decis.275. n.3. l 3.* quod in vtroque executore tam mero quàm mixto procedit. & de hoc etiam in specie probant Gomez *in d. tract. mandati. de prouiden. n.128.* Staphileus *de li.gratiæ & iustitiæ. vers. noua forma est.* Anto.Gabriel. *commmni. conclusio. lib 2. tit. de executione rei iudi. concl.3. n.1.*

Quæ quidem doctrina vniuersaliter etiam vera est in quolibet alio delegato iudice, qui non recipit potestatem, exercitium, nec iurisdictionem ante commissionis præsentationem, ita docet glos. *in cle. in verbo, receptis de procurato* Ioan. Andr. *in c.eam te, in fin. vers. item quod à tempore. de rescrip.* Bart. *in leg. multum. vers. & hæc sunt vtilia ad quæstionem ff.de conditio. & demonstra.* Rota *in nouis. decis.242. vers. delegatus enim & dec.145. vers. sed illud quod facit. in nouis.* Marian Socin. *in tract. de citatio. art.20. in 6.q.prim* Cassiado. *decis.8. n.12. de restitutione spoli.* Archidi. *in c.si is cui. in prin* ibi, sumpto argumento & à contrario sensu. *de offic. delega in 6. & in c.is cui. in prin. de procurato. l.6.* Hostien. *in c.ex conquestione, vers. quæ quæ à iudicibus de restitutione spoli.* & ibi Ancara. *vers. venio ad quæstionem.* & ibi Card. *in fi. vers. in gl. fi.* vbi Ab. *n.10.* & Antoni. de Butrio *vers. Hostiensis sic concludit.* Bal. *in leg. falsus. vers. sed pone quòd causa C.de furtis.* idem Bal. *in leg. eius qui in prouincia. vers. sed dubitatur. de procuratore. ff. si certum petatur* Rom. *in cons.353. vers. quoad tertium.* Dominicus *in c.1. §.1. vers. nota quod index, de off. delegat. in 6.* Philip. Fran. *in c. super eo el. 2. vers. vltimò tenemenți. de appellatio.* & ibi Decius *n.12. vers. vltimò nota.* Bal. *in leg. mandatum. vers. & nota quod Petrus. C. mandati. & in l.ea quæ. vers. est etiam notandum: C. de tempori in integ. resti.* idem B. l. *in l.3. § si quis impetrauerit, vers. sed contrarium est verum. ff. quod quisque iur. & in l. sed & si de sua §.1. vers. & hæc determinantur. ff. de acquir. hære.* Roma. *leg. absenti. n.5. & seq. ff. de donatio.* Feli. *in c. sciscitatus vers. limita hanc partem de rescrip. & in c. cæterum vers. adde pro Regul. eodem tit.* Nicol. Millis *in reperto. verbo, iudex delegatus ignorat.* Cassan *cons.10. n.18.* Angel. *in l. cum furiosus. vers. & est argumentum, ff. de iudiciis.* Areti. *in d.l. sed & si de sua. vers. ex his inferunt. ff. de acquir. hæred.* vbi dicit, quòd non sufficit, commissionem esse præsentatam, nisi etiam sit à commissario acceptata, vt etiam tenet Guido Papæ *q.286.* Fel. *in c. cùm ex officij. vers. pro quo vide. de præscrip.* Bal. *in leg. eum qui in vers. quarto quæro. ff. de iurisd. omni. iudi.* Paul. de Castro *in leg. cùm furiosus vers. quod nota, quia per hoc. ff. de iudiciis.* Anto. Gabriel. *l.2. commu. conclu. tit. de executione rei iudicatæ, con.3. n.4.* quem *n.6.* vide post Feli. *in d.c. sciscitatus. vers. lim. hanc partẽ. de rescrip.* & Papazo, dicentem, hoc procedere etiamsi executor sciat facultatẽ sibi competere, sed nondum sint literæ sibi præsentatæ, ad quem circa hunc articulũ confuge quoties necessitas impulerit.

Pariter & secundò ex supradicta conclusione, & resolutione fundata infero, vt appellationi interpositæ ab executore, dato cum termino limitato, & assignato in sua commissione, & post terminum finitum procedente ad vlteriora vt licitæ, si non deferat; vim fecisse manifestam, Senatus declarabit, cùm post illud tempus desinat esse executor, & iudex caret mandato, & iurisdictione; omniaque quæ ab illo gesta sint acta; irrita sunt, nulla, & à priuata quadam persona confecta. text. est *in c.de causis. de off. delega. l.2. § si index ff. de iudiciis.* optimus text. *in leg. si ex prætoriano 3. C. de executori. & exactoribus lib.12.* vbi executor datus ad exigendum debitum cum termino limitato, post illum in executione, & exactione repertus, vinculis ferreis ligatus ad superiorem mittendus, vt eius excessus coërceat, iuncta etiam *leg. contra nostra C. eodem tit. & libro.* Sebastianus Vantius *in tracta. de nullita. senten. ex defectu iur. delega. num.99. & 100.* & facit pro hoc, quod dicunt Socin. *in leg. multum interest, vers. secunda conclusio. ff. de conditioni. & demonstra.* Alexan *in l. sed & si de sua ff. de acquir. hæredi.* Anto. Gabriel. *commun. conclus. l.2 tit. de executione rei iudicatæ. concl.3. n.18* quod etiamsi prorogata sit eius iurisdictio de tempore ad tempus, si tamen ignoret executor, actus ab eo gesti, anteaquam sibi de prorogatione constet, irriti sunt, & nulli, vbi etiam Vantius affirmat, quando commissio fit à delegante collata in tempus, quo ipse delegans non esset futurus iudex, &

quo

quo carebit potestate, iuxta text. *in l. eum qui, ff. de iurisd. omn. iud.* cui aliæ possunt etiam leges applicari.

50 Tertiò & vltimò ex supradicta resolutione deducitur, quòd cùm iudex superior, qui sententiam tulit, non potest eam exequi, pendente legitima appellatione ab illa interponendam, quia per eam suspensa est eius potestas, & iurisdictio, *c. non solùm, de appell. in 6. toto tit. ff. nihil nouari appellatione pendente*, Vincentius Caroc. *in tract. de exceptio. exceptione* 44. *n.* 74. *prope finem.* & vide suprà c. 1. n. 32.

Pariter est dicendum, vt executor, cui executionem eius commisit faciendam, eiusdem defectus potentiæ particeps intelligatur, ex iuribus, & authoribus supe-
51 riùs adductis, vers. quoniam potestas à numero. 30. &
52 sursum, & non potest quis per alium facere, quod non potest per seipsum ex iuris regula, *potest quis, de Reg. iur. lib. 6.* imò non executor, seu mandans ipse exequitur, Beroi. *in cap. quoniam Ab. numer.* 112. *de off. deleg.* Menoch. *de arbitr. lib.* 1 *quæst.* 38 *numer.* 2. *in fi.* Rebuf. *de senten. executio. art.* 7. *gl.* 3. *n.* 4 *vers. idem dico fol.* 378. Bal. *in addition. ad Specul. tit. de executione rei iudi. vers. sententia lata ab vno.* Guillelmus de Cunis *in l. si pater. ff. de manumis. vindic.* Bertachi. *in reperto. verbo, executio. numer.* 51. Cardin. Tusc. *practi. conclu. tom.* 3. *litera E. con-*
53 *cl.* 478. *numero* 1. quia executor est veluti causa instrumentalis, quæ nihil disponit. Areti. *in §. cum autem impubes. numer.* 6. *in fi. institu. de adoptio.* & qui per alium facit, est perinde ac si faciat per seipsum ex regula iuris, actus siquidem non attribuitur exequenti, sed mandan-
54 ti. Rota *decis.* 167. *num.* 2. *p.* 2. *diuerso.* Petrus Surd. *decis.* 8. *n.* 23. *&* 24. *& decis.* 292. *n.* 9. *& in tract. de alimen. tit.* 7. *q.* 38. *n.* 52.

55 Et ideo quemadmodum iudex mandans vim facit, non deferens appellationi interiectæ ab huiusmodi executionis commissione, iuxta ea quæ exactè dixi supra hoc lib. 4. cap. 1. à numer. 32. vers. & prima rationabilis, *&c.* quia vim vi addit; ita etiam huiusmodi executor
56 hoc casu. etiam de facto potest impediri. ne exequatur, bonus text. *in l. defensionis facultas. C. de iure fisci lib.* 10. Ab. *in cap.* 1. *colu. penult. & fi. de off. ordi.* Bart. *in l. diuus. ff. de indiciis.* Oldraldus *cons.* 89. Gramati. *consiliorum ciuilium* 109. *num.* 5. Feli. *in c. si quando de off. delega.* Mart. *de iurisdictio. 1. p. c.* 51. *à numero.* 35. faciunt quæ exactissimè Marant. *in disputatione* 1. *à n.* 18. *cum pluribus seqq.* ac ideo multo magis per remedium iuris, scilicet appellationis, & nullitatis. quare si ab executore non admit-
57 tente huiusmodi potestatis suæ defectus exceptionem, nec supersedente appellationi interpositæ, vim fieri manifestam, declarabitur.

58 Pro quo facit insuper quod dicit text. *in c. si quando, de rescrip.* quòd quando Papa rescribit alicui, vt aliquid iniustum exequatur, potest ille non exequi, & contrauenire literis Apostolicis, si illud, quod iubetur, apparet iniustum. & debet rescribere Papæ, & spectare secundam iussionem, vbi dicit Ab. procedere, etiam si in mandato Papæ sit pœna excommunicationis, & dicit not. gl. *in l. puniri C. si contra ius, vel vti.* quod non debent timere miseri Prælati veritatem sectari, & literis Principis non obedire. idem dicit gl. *in vers. nuntians in §. deinde. in auth de manda. Princip.* ex quo infert & argumentatur, & bene, Maran. *disput.* 1. *numero* 16. *in fi.* Si ergo ipsi Principi iniusta iubenti, non est obediendum, quanto minus eius delegato; aliter ergo maiorem potestatem haberet executor, quàm mandans, à qua sua defluit; & foret monstruosum, ramos pullulare radice infecta, iuxta quæ latè dixi superiùs, forétque hac via aperta porta fraudibus, si permitteretur executori
59 eius exequi sententiam cui personaliter executio facienda prohibetur. quod nullo iure permittendum est, & sic attendat is, contra quem exequitur, vt si nondum appellauerit à sententia, quia nondum sibi fuit intimata, interponat appellationem simul coram exe-

cutore, cum protestatione illam præsentandi coram superiore, cùm adeundi desit nunc sibi facultas, dummodo venit ad notitiam suam sententia lata contra se, petátque ab executore, vt supersedeat interim, dum de hoc cognoscit, ad effectum rescribendi & supersedendi interim.

Diximus superiùs executorem executorialium carere 60
potestate ante commissionis præsentationem, illis etiam pores addere, quòd licèt executor gratiæ acquirat iurisdictionem à tempore datæ, illam tamen exercere non potest ante præsentationem, & receptionem literarum, *cap. super eo. 2. de appellationi.* latissimè & accuratè cum magna Doctorum caterua, ampliationibus, & limitationibus, necnon concordia Doctorum & opinionum, videre poteris Antoni. Gabriel. *libro. 2. commu. opinio. tit. de executione rei iudicatæ, conclusio. 3. per totam.* Molin. *de iustitia & iure. 3 tomo disputatio. 599. num. 2.* plenè etiam per Nicolaum Garciam *tractatu. de beneficiis 6. p c. 2. a numer. 7. cum pluribus seqventibus, tomo* 1. Marquef. *tractatu de commissio. 1. p. cap. 3. num. 42. folio mihi* 31. & quod debeat fieri præsentatio literarum ori- 61
ginalium, vel aliàs authenticarum, nec sufficit transumptum factum à notario, seu subscripta. vide Gartiam ibi *n. 16 cum sequentibus.* vbi bene explicat.

Et quòd procedat generaliter in quolibet iudice delegato, vt pariter ante præsentatas literas delegatorias non habeat exercitium iurisdictionis, tenet glo. *in clem. 1. in verb receptis. de proc.* Ioan. Andr. *in cap. eam te. in fi. vers. item quod à tempore de rescript.* idem voluit Bart. *in leg. multum. vers. & hæc sunt vtilia ad quæstionem. ff. de cond. & demonst.* Rota *in nouis decis.* 242. *vers. delegata enim, & decis.* 145. *vers. sed illud, quod facit in nouis.* Maria *in tractatu. cita vers. & si delegatus. aliàs art.* 20. *in 6. q. prin.* Cassad. *decis.* 8 *num.* 12. *de rest. spol.* Arch. *in c. si is cui. in prin. ibi, sumpto arg. à contrario de off. dele. in 6. & in cap. is cui in prin. de procu. in 6.* Host. *in cap. ex conquestio. vers. quisquàm à iudicibus de respo.* & ibi Anch. *ver. venio ad quæstionem.* & ibi Card. *in fi. vers. in gl. fin.* & ibi Ab. *numero.* 10. *vers. & hinc sumpta occasione.* & ibi Anton. de But. *ver. Hostien. sic concludit.* Bal. *in l. falsus, ver sed pone quod causa. C de furt.* Bal. *in l. eius qui in prouinciam. vers. sed dubitatur. de procur. ff. si cert. pet.* Rot. *cons.* 353 *vers. quoad tertium.* Domini. *in c.* 1. §. 7. *vers. notæ quòd iudex de off. deleg. in 6.* Fran. *in c. super eo el. 2. vers. vlt. tenementi, de appell.* & ibi De. *n.* 12. *vers. vltimò nota.* Bal. *in l.* 1. *C. vt lit. penden. vers. adde, id quod. & in l. mandatum vers. & nota quod Petr. C. mand. & in l ea quæ vers. est etiam notandum. C de temp. in integrum rest.* Bal. *in l.* 3. §. *si quis impetrauerit. vers. sed contrarium est verum. ff. quod quisque iur. & in leg. sed & si de sua* §. 1. *vers. & hæc determinantur ff. de acquir. hared.* Roman. *in leg. absent. num.* 5. *& seq. vers. & determinatur quæstio ff. de donat.* Fel. *in cap. sciscitatus. vers. limita hanc partem de rescript. & in cap. caterum. vers. adde pro regula. eod. tit.* Mill. *in verb. iudex delegatus ignorat.* Cassan. *cons.* 10. *num.* 18. Angel. *in lex. cùm furiosus. vers. & est argumentum. ff. de iudic.* Aret. *in leg. sed & si de sua. vers. ex his inferunt ff. de acquir. hared.* latè cum ampliationibus & limitationibus prosequitur Anto. Gabr. *commu. conclus. lib. 2. concl. 3. à n. 3. cum seqq. tit. de execu. rei iud.* vbi *n.* 4. post Areti. *vbi suprà*, dicit communem, subdentes, quòd non sufficit literas esse præsentatas, nisi etiam sint acceptatæ, Guid. Pap. *quæstio* 286. Feli. *in c. cum ex offi. ver. pro quo vide de præscript.* Bald. *in l. eum qui. in vers. quartò quæro. ff. de iurisd. omni. iud.* Paul. de Castr. *in l. cum furiosus. ver. quod nota quia per hoc. ff. de iud.*

Quod procedit, etiam si sciat, facultatem sibi compe- 62
tere, sed nondum sint literæ præsentatæ. Feli. *in cap. sciscitatus. ver. limita hanc partem de rescript.* & post Papaz. tenet Gabr. *vbi proximè n.* 6. vbi alias ampliationes, & limitationes ponit, & latè prosequitur videndus.

Vlteriùs notanda sunt pauca, ea tamen vtilia ad 63

executionem iudicis requisiti spectantia, illo priùs obiter supposito, quòd si res, super qua facienda est actualis executio, vigore rei iudicatæ ab vno iudice latæ, sit sub alterius iudicis territorio, districtu, & iurisdictione, abisto facienda est, ad requisitorias tamen literas illius iudicis, qui sententiam tulit, text est expressus *auth. de exhib. rei §. si verò, & in auth. vt differant iud. l. 1. tit. 7. p. 3. l. properand. § sin autem reus. C. de iud. in l. à diuo Pio. §. sent. Romæ d. tam ff. de re iud.* quam latè exornant. & eius materiam tractant Couar. *pra. quæst.* 64 *cap. 10. n. 7.* per totum, vbi idem tenet, per identicalem rationem in contractu paratam executionem habente, quando fieri debet coram iudice contractus, vt in vtroque probat, & amplificat Paz *in prax. 5. p. tom. 1. c. 2. à num. 5. cum seqq. fol.* 101. per notata *in c. Roman. § contrahentes de for. compet. lib 6.* tenent plures relati ab Asin. *in prax. §. 31. cap. 9. num. 2.* Auend. *tit. de las excepciones. n. 9.* Gutier. *pract. quæst. 22.* Orosci. *in l. si conuenerit num. 9. ff. de iur. omn. iud.* gl. *l. 23. tit. 11. p. 5.* Azeued. *in l. 1. tit. 21. lib. 4. recopi. num. 54.* Antoni. Mass. Gall. *in forma obligat. Camer. part. 3. quæst. 2.* latè etiam & bene in vtroque casu Roder. Xuar. *in lect. l. post rem in declar. l. Reg. q. 5.* incipit *circa iudicem videndum fol. mihi* 349. post Bar. Bal. Salicet. Paul. & alios *in d. §. sententiam Romæ*, & post plures alios, eius additionator Valdez. pulchrè etiam per Ioan. Ferrar. *in prax. in form. execut. sent. diffini. à num. 13. fol.* 277. vbi post Cynum & alios. & similiter Roderi. Suar. distinguunt, vt hoc procedat, quando petitur executio iudicis officio, secus autem quando petitur actione in factum, quia actio vbique exerceri potest, quos vide, & omnes pro materia executionis factæ per literas requisitorias, latè etiam Gratia. *di cepta. foren. cap. 146. per* 65 *totum*, vbi latè, an iudex requisitus excedat, non exequendo secundum statutum iudicis requirentis. Rebuf. *in tract. de liter. requisito. à num. 25. & supra per totum in commenta. tom. 2.* Latè hunc articulum examinat post plurimos quos citat Vincent. Carocius *tractatu de exceptio. exc. 22. q. 30. à num. 7. cum seqq.* Caro. de Tapia *in compila. iur. Regn. Neapol. tit. de executi. senten. rubri. 41. vitu 262. num. 4 fol 226. lib. 3.* ex Carpan. *ad statu. Mediola. c. 8. & aliis.*

66 Circa quod nunc primò quæro, an literis requisitoriis ad huiusmodi executionem faciendam solemniter expeditis, iudici, vbi res ita est, destinatis, & anteaquam iste iudex requisitus inceperit, iudex requirens obiit, vel officio publico functus, vel priuatus est, an poterit iudex requisitus dictas literas exequi, & effectui mancipare? In qua difficultate, & controuersia affirmatiuè respondendum erit, vt etiam post mortem requirentis defuncti, aut priuationem officij teneatur requisitus exequi per text. *in l. fundi venditor § vlt. ff. de acquir. poss. [illegible] de rescript* exactè. & dilucidè examinat, & comprobat Couarr. *pract. quæst. cap. 11. à num. 1.* quem omnino vide.

67 Pro quo communis stat sententia, quòd si nuntio fuerit à iudice demandatum, vt aliquem inducat in possessionem, mortuo etiam iudice, nuncius possit mandatum exequi, docent B. *in l. more num. 6. ff. de iurisd. omni. iud.* sequitur Roman *cons. 202. num 3.* Immol Areti. *in d. l. fundi venditor. § si ff. de acquir. poss.* & ibidem Alexand. *num. 5.* Feli. *in c. relatum num 8. & seq de off. deleg.* quam opinionem communem etiam profitentur Iff. *in d. leg. more. numero. 62. ff. de iur. omni. iud.* & Couarr. *d. cap 11. num. 2 vers. secundo hoc ipsum probatur.* Gratia. *in disceptat. foren. tomo. 4. cap. 783. n. 19.* Cardin. Manti. *in tract. de tacit. & ambig. conuentio. lib. 7. tit 23. n. 49. & 50.*

68 Quod comprobatur authoritate Pauli, Angeli, Aretini, & aliorum *in d. l. fundi venditor § si.* qui expressim asserunt, non extingui morte mandantis etiam re integra, mandatum, quo iudex, qui sententiam tulerit, eius executionem alteri commiserit, sequitur Couarr. *vbi supra sub num. 2. ante si. vers. quarto eadem sententia.*

Pro qua opinione est text optimus *in auth vt nulli iudex cum. §. hoc verò iubemus vers. si verò.* quo dicitur, vt iudex, qui est successor alterius iudicis. debeat adimplere mandatum factum eius prædecessori, prout suus prædecessor tenebatur. 69

Et quia cùm iudex, qui tulit sententiam, ex debito & necessitate officij teneatur illam exequi, sequitur, vt mandatum sit ex causa necessaria, quod quidem morte mandantis non expirat, vt per *d. leg. fundi venditor. §. si.* tenent communiter omnes citati Doctores, & latiùs Mantica *à numero. 45. cum seqq.* qui *à numero. 16.* congerit plures, & diuersos casus, quibus mandatum 71 morte mandantis non extinguitur, vide etiam Gratian. *vbi proximè d. cap. 785. à numer. 9. & supra.* quare iudex requisitus, nec alius minister hoc casu exequentes mortem, vel remotione mandanti subsequuta re integra, nec 72 excessum, nec vim commisisse, dicentur.

Secundò quæro, an iudex requisitus possit cognoscere de dominio, & possessione rei, super qua executio facienda est. Et videtur quòd non; ex supradictis à principio huius capitis, quòd executor merus non potest de aliqua exceptione pertinente ad executionem sententiæ, cognoscere regulariter. diximus plura infrà c. seq. sed iudex requisitus dicitur merus executor, & nudus minister, vt probat Ioan. Ferrar. *in practi. in for. executio. sent. diff. sub numer. 14 fol.* 277. tenet etiam Gratia. *in disceptat. foren. cap. 146. numero 7.* & ita intelligendi sunt Paz *in prax. 5. p. tom. 1. cap. 2. num. 10 fol.* 101. Couar. *in practi. quæst. cap. 10. sub num. 7. ad med.* dum simpliciter dicunt, hunc iudicem requisitum esse executorem sententiæ, & decreti iudicis requirentis, sicuti in executione latæ sententiæ fieri debet, & expressè tenet ipse Couarr. *in pract. quæst. c. 16. num. 5.* 74

Quod quidem licèt de iuris rigore verum sit, tamen 75 ex æquitate concors est omnium opinio, in re hac sufficere tertio opposito, coram executore iudice requisito proponere, & allegare, res, & bona, in quibus fit executio, propria esse, nec debere in illis fieri executionem, cùm aliàs posset executor cuilibet tertio opposito, & contradictori iniuriam facere, qui non ita facilè posset ad iudicem requirentem accedere, cùm fortè is longè absit à loco executionis, prout contingit frequentiùs in his executionibus, quæ fiunt per requisitorias literas; semper enim fit extra proprium territorium, ita considerat ex hac ratione Couarr. *practi. quæst. cap. 16. numer. 5.* & post Bart. & Salicet. tenet Meno. *de arbitr. iud. quæst. 38. numero. 8. & numer. 16. lib. 1.* Octauia. Cacher. *in decis. Pedemont. 38. num. 14.* Ludoui. à Peguer. *in decis. ciuil. 138. per totam.* Azeued. *in l. 6. tit. 17. libro. 4. recopil. numer. 7. & 8.* Cancer. *variar. resolu. cap. 2. de iur. omni. iudi. numer. 247.* Audiendus tamen non est Ceuall. (quem post hæc vidi) *in tract. de cogni. per viam viol. 2. p. quæst. 16. num. 46.* qui hanc doctrinam voluerit extendere ad quoslibet executores meros etiam non ordinarios requisitos. Sed fallitur, quia repugnant omnia iuris principia, quæ docent, meros executores nullo modo posse admittere, nec cognoscere de qualibet exceptione. vt hactenus hoc c. & seq. diximus. Et quia omnes hi Doctores loquuntur limitatè in iudice requisito de æquitate, & speciali ratione, scilicet, quia frequentiùs iudex requirens longè degit, vbi non ita facilè aditi potest absque magna iniuria oppositoris. Quæ ratio non militat in nuntio, qui intra territorium iudicis, sententiam ferentis, exequitur, quia facilis patet aditus; & ita tenendum est constanter ex hucusque dictis in hoc cap. & sequenti. circa quæ vide etiam infrà cap. 7. à numer. 41. cum seqq. & ibi dicta limita, vt in hoc casu speciali. 76

CAPVT

CAPVT VII.

Ab executore reiiciente legitimas exceptiones executorialium executioni oppositas, & admittendas, seu etiam admittente reiiciendas an, & quando appellationi interiectæ vim faciat non deferens, vt qualiter excedat, cognoscatur.

SVMMARIVM.

Exceptiones executorialium executioni conuenientes legitimæ dicuntur, & vt solutæ admittendæ.n.1.

Legitimum dicitur, quod à lege recipitur, & approbatur. n.2.

Exceptiones dicuntur non legitimæ, quæ à lege reprobantur, n.3.

Executor excedit, non admittens legitimas exceptiones executionis naturæ congruas.n.4.

Ab executore non admittente legitimas exceptiones tanquam excedente, appellatio habet vtrumque effectum.n.5.

Quod idem locum habet in executione instrumenti guarentigiati, quia parificantur à iure.n.6.

A reiectione exceptionis in executione incidentis appellatio est necessaria, aliàs transit in rem iudicatam.n.7.

Executor literarum pensionis reiiciens exceptiones legitimas incompetentiæ, surreptionis, aut ortas ex ventre gratiæ, excedit, & ex hoc capite appellatio vtrumque habet effectum.n.8.

Exceptiones minùs legitimas reiiciendas admittens executor excedit, ex hoc capite appellationi vt licitæ deferendum est.n.9.

Executor admittens exceptiones non admittendas, detrahit iuri priuilegiato partis, hoc est, iuris exequendi, eamque priuat beneficio iuris communis, ob quod datur appellatio.n.10.

Grauamen sæpe præiudiciale dicitur, quo impeditur via executiua competens n.11.

Executiua via maximum affert commodum.n.12.

A grauamine illato agenti via priuilegiata facilius admittitur appellatio, quàm aduersario.n.13.

Exceptiones legitimæ quæ executioni sententiæ opponi possunt in duplici sunt differentia.n.14.

Aliæ infringunt sententiam, illique ex diametro repugnãt aliæ non repugnant directè, sed tantùm modificant, & quales sint in vtroque casu ibid.

Exceptiones omnes indistinctè omnes executores an admittere, & terminare queant.n.15.

Executor merus cùm sibi committatur nudi facti executio, & omni liquidata materia, non potest regulariter cognoscere de exceptionibus oppositis.n.16.

Executor merus non potest cognoscere de exceptionibus appositis labefactantibus sententiam, sed mandatum ad vnguem seruare tenetur.n.17.

Exceptiones infringentes & annullantes sententias licèt executor non teneatur admittere, potest tamen, si vult, ad effectum supersedendi, & rescribendi dumtaxat.n.18.

Primò quando exceptio esset notoria, & nondum fuisset in iudicium deducta.n.19.

Secunda exceptio excommunicationis opposita petenti executionem.n.20.

Tertia exceptio & causa nouiter orta, quam si cognosceret iudex supersederet.n.21.

Quarta exceptio falsi rescripti.n.22.

Quinta exceptio nullitatis notoriæ, vbi executio est irretractabilis.n.23.

Executor has exceptiones infringentes sẽtentiã potest admittere, si vult, non tamen tenetur, & ideo à reiectione appellationi interiectæ non deferendum. n.24.25.& 26.

Executor mixtus sicut merus, non tenetur admittere exceptiones labefactantes sententias, si non vult n.26.

Executor præcisè tenetur admittere exceptionem infringentem eius potestatem, & vbi datur executio irretractabilis, aut excommunicationis exceptio, quas si reiiciat executor, libet appellare.n.27.

Executor mixtus is dicitur, cui executio committitur, non præcedente causæ cognitione super iis, quæ incidere solent in viam executiuam.n.28.

Executor mixtus non tenetur admittere exceptiones labefactantes sententias, nec respicientes merita causæ n.29.

Executori non quomodo si lata sententia, sed quomodo sit exequenda, pertinet, non quid sit pronuntiandum, sed quid sit pronuntiatum.n.30.

Executor non potest factum superioris labefactare. n.31

Executor non potest admittere exceptiones respicientes iniustitiam, & causam principalem, sed statim remittit superiori non supersedens in executione.n.32.

Executor potest, si vult, admittere exceptiones respicientes nullitatem sententiæ vt remittat & supersedeat.n.33.

Executio sententiæ summariè tractetur, & ita nihil admittitur requirens altiorem indaginem ad illam impediendam.n.34.

Exceptio nullitatis incontinenti probata, ex inspectione actorum, est legitima, & impedit etiam trium conformium executionem.n.35.

Exceptio nullitatis ex defectu iurisdictionis etiam trium conformium executionem impedit.n.36.

Exceptio nullitatis notoriè impedit executionem oppositæ coram iudice sententiam ferente, executor autem non tenetur terminare, sed interim supersedere.n.37.

Restitutio in integrum quando potest opponi rei iudicatæ, & suspendit executionem, procedit si opponatur coram iudice, non autem coram executore.n.38.

Exceptiones modificatiuas quæ directè non infringunt sententiam, sed respiciunt executionem sententiæ tantùm, executor mixtus admittere tenetur.n.39.

Executor Romanæ Curiæ in partibus cognoscit super rebus in quibus est facienda executio pro quantitate debita, & de aliis exceptionibus modificatiuis. n.40.

Iudex requisitus pro executione sententiæ quas exceptiones admittat.n.41.

Iudex requisitus pro executione executorialium dicitur merus executor.n.42.

Iudex requisitus pro executione cognoscit de omnibus exceptionibus modificatiuis, si coram iudice cognitæ non sint.n.43.

Iudex requisitus potest de dominio rei super qua est faciẽda executio, cognoscere etiam si sit merus.n.44.

Iudex ordinarius qui in defectum iurisdictionis arbitri ferentis sententiam exequitur, dicitur mixtus executor, quia omnes exceptiones admittit & cognoscit.n.45.

Exceptiones modificatiuæ naturæ executionis conueniunt & ideo admittendæ per executorem.n.46.

L. cum fideicommiss. ff. de confess. expenditur mirabilis ad admittendum exceptiones modificatiuas.n.47.

Exceptiones quæ coram ipso executore proponi possunt, & quæ non, sub coram superiori mandante n.48.

Executor si nolit admittere exceptiones infringentes sententiam ad effectum supersedendi, non excusatur pars illas proponere iterum coram superiore.n.49.

Exceptionis legitimæ à reiectione vt possit appellari, & excedat executor, debet illius probatio incontinenti offerri, non alias.n.50.

Executiua & summaria iudicia non admittunt exceptiones requirentes altiorem indaginem.n.51.

Exceptio legitima vt per executorem admittatur, debet vel ex eisdem actis probari, vel conferre incontinenti probationem n.52.

Tertius comparens & appellans ab executione, debet de suo interesse incontinenti docere.n.53.

Ab executione appellatio vt operetur effectum suspensi-

quam exceptionis, probatio debet incontinenti conferri. n.54.

Appellatio à reiectione exceptionis ante eius iustificationem, non deuoluit, nec ex sola reiectione iustificatur in quibuslibet iudiciis, & de ratione. n.55.

Appellatio à reiectione exceptionis simul oblata probationē, incontinenti statim dicitur iustificata. n.56.

Iudex reiiciens probationem incontinenti oblatam, ostendit suam iniquitatem contra opponentem exceptionem, cuius malitiæ præsumptio purgatur ex eo. n.57.

Tam in exceptionibus dilatoriis, quam peremptoriis. n.58.

Et hoc casu appellatio statim operatur effectum suspensiuum & attentata. n.59.

Probationem incontinenti offerens, debet petere terminum breuissimum. n.60.

In remed. l. fi. C. de edicto diui Adr. proceditur summariè & executiuè, & exceptio requirens altiorem indaginem reseruatur petitorio. n.61.

Quod per interpretationem verborum testamenti probari desideratur, requirit altiorem indaginem, quæ reseruatur in remed. l. fi. n.62.

Exceptio quæ continet aliquam dubitationem iuris vel facti non promptè liquidabilem, respicit proprietatē. n.63.

In executiuo iudicio ex l. fin. C. de edicto diui Adr. non admittuntur exceptiones requirentes altiorem indaginem. n.64.

Exceptiones peremptoriæ quæ non infringunt, nec directò impugnant, sed modificant sententiam, possunt vt legitimæ opponi in eius executione. n.65.

Exceptio modificatiua cùm non impugnet sententiam, dicitur quid separatum ab appellatione principali. n.66.

Exceptiones modificatiuæ & legitimæ quæ sint. n.67. remissiuè.

Exceptio collationis bonorum potest vt modificatiua opponi executioni sententiæ. n.68.

Exceptio peremptoria modificatiua semel iudicio principali & ante sententiam opposita, & à iudice reiecta, in executione opponi non potest. n.69.

Exceptio modificatiua semel opposita, & terminata in principali, non potest executioni sententiæ opponi. n.70.

Exceptio modificatiua semel opposita in processu ad vnum finem, potest ad aliud deduci in executione sententiæ opponi. n.71.

Exceptio peremptoria modificatiua semel processui opposita, non tamen per iudicem super ea pronuntiatum, an executioni opponi possit. n.72.

Exceptio sumptuum est modificatiua, & admittenda per executorem executioni sententiæ, quam directo non impugnat. n.73.

L. peremptorias C. sententiam rescindi non posse, an loquatur in peremptoriis modificatiuis. n.74.

Exceptio retentionis adeò fauorabilis est, vt etiam post sententiam competat. n.75.

Retentionis exceptio admittitur in executione, etiamsi ea sit processui opposita, non tamen per iudicem terminata. n.76.

Retentionis exceptio non decisa, etiam in iudiciis priuilegiatis opponitur post sententiam, & à reiectione appellatio admittitur. n.77.

Exceptio impensarum per viam actionis, & exceptionis, in iudicium principale deduci potest. n.78.

Impensarum exceptionem per viam actionis propositam debet iudex expressè pronuntiare, aliàs habetur pro omissa. n.79.

Impensæ petitæ in prima instantia in ea tamen omissa condemnatio, si in secunda super illis declaretur. erit prima sententia illarum respectu. n.80.

Et tunc in executione sententiæ hæc exceptio admittenda est. ibid.

Impensarum exceptio modificatiua in iudicio principali deducta per viam exceptionis, potest iterum in executione opponi. n.81.

Succumbens in exceptione compatibili cum actione, non habetur in aliud iudicium deducere, si de ea non fuerit iudicatum. n.82.

Absolutio in incidenti quando deducatur per condemnationem in principali. n.83.

Text. in l quod in diem §. citationem. ff. de compensatio. expenditur. n.84.

Exceptio modificatiua opposita, & non determinata, censetur reseruata executioni sententiæ, quando est compatibilis cum sententia. n.85.

Exceptio opposita & non terminata, censetur reiecta, & non admittenda in executione, quando est incompatibilis cum sententia. n.86.

Sententia lata super principali, intelligitur reprobare incidens, si aliter cum illo non potest subsistere. n.87.

Exceptio competens obligato ad alimenta, ne conueniatur vltrà quàm facere possit, est modificatiua. n.88.

Exceptio augmenti, aut diminutionis bonorum alimentarij, & alimentantis, est legitima, & variatur iuxta augmentum & diminutionem. n.89.

Quod intellige si incontinenti hæc augmenti, aut diminutionis exceptio probetur. n.90.

Sententiæ causa cessante cessat & ipsa sententia. numero 91.

Causa sententiæ quando redit ad non causam sententiæ retractatur. n.92.

Executor ex noua causa potest in sententiæ executione supersedere. n.93.

Rei iudicatæ cessante causa ex noua causa superueniente, cessat res iudicata. n.94.

Res iudicata non facit ius in iis quæ tempore mutantur. n.96.

Alimenta crescunt & decrescunt crescente, vel decrescente patrimonio alimentati, vel alimentantis, etiam post sententiam & iudicis taxationem. n.97.

Etiamsi taxationi consenserit. n.98.

Exceptio orta ex ventre sententiæ, est legitima, quam si executor reiiciat, excedet. n.99.

Actio & exceptio si oriatur ex eodem actu, à pari procedunt. ibid.

Exceptionibus omnibus sublatis per statutum non tollitur orta ex eodem statuto. n.100.

Exceptio ex ventre sententiæ aut instrumenti, obstat etiã non opposita, quia semper loquitur, & simul cum actione præsentatur & deducitur. n.101.

Exceptio orta ex instrumento prodest si ex eo agatur, secus si ex re iudicata super instrumento, nisi & in illa sit inclusa. n.102.

Executioni sententiæ potest opponi & oriri exceptio proueniens ex mente pronuntiantis. n.103.

Reseruatio iuris facta in sententia, conseruat ius condemnato competens. n.104.

Ius reseruatum est exclusum à sententia & condemnatione. n.105.

Reseruatio iuris est exceptio quæ modificat actum, atque omnino admittenda est. n.106.

Reseruatio iuris confirmat non reseruatum, & conseruat reseruatum, ac si nulla staret condemnatio. n.107.

Exceptio (non impleuisti ex latere tuo) vt legitima opponitur executioni. n.108.

Exceptio (tu non impleuisti ex parte tua) oritur ex ventre sententiæ, & quandocunque opponi potest executioni. n.109.

Exceptione (tu non impleuisti) stante, inhibitio expeditur contra executionem. n.110.

Exceptionibus omnibus exclusis non intelligitur exclusa exceptio (tu non impleuisti) n.111.

Ad effectus plures exceptionis (tu non impleuisti) qui videndi. n.112.

Exceptio (rei non traditæ, & pretij non soluti eius est natura cuius exceptio (tu non impleuisti) & opponi potest executioni sententiæ. n.113.

Exceptio

*Exceptio etiam dilatoria quæ oritur post sententiam, potest licitè eius executioni opponi.n.*114.
*Exceptio dilatoria orta post litem constatam,potest opponi.n.*115.
*Res iudicata licèt perpetua sit,tamen non obstat agenti ex noua causa superuenienti de nouo.n.*116.
*Condemnatus ad rei commodatæ,aut depositæ,aut perditæ restitutionem, & eius veram æstimationem,si res deueniat in potestatem Domini,potest de hac legitima exceptione opponere executioni,& admittenda.n.*117.
*Æquitas noui casus nouum inducit remedium.n.*118.
*Exceptio (quod petis intus habes) opponi potest sententiæ.n.*119.
*Sententia pro aliquo vti hærede ab intestato,rescinditur postea apparente testamento nouiter reperto.n.*120.
*Absolutus ex vna causa potest ex alia nouiter conuentus condemnari.n.*121.
*Sententiæ causa cessante,cessat ipsa sententia. n.*122.
*Bona alienata in tertium per illum possessorem,cuius sententia ex noua causa fuit rescissa.n.*123.*remissiuè.*
*Rei iudicatæ exceptio quando prodest absolutio ob non probationem actoris in realibus aut personalibus.n.*124.*remissiuè,*
*Exceptio defectus mandati aut iurisdictionis,est perpetua & nunquam censetur excluſa,& obstat etiam tribus conformibus.n.*125.
*Sententia sustinetur si reuera adfuerat mandatum procuratoris,licèt non præsentatum in actis,de quo etiam post sententiam constet.n.*126.
*Sententia erit nulla,etiamsi verè adsit mandatum,non tamen productum in actis, postquam fuit de eius defectu oppositum.n.*127.
*Acta non valent post oppositionem defectus mandati, nisi in actis exhibeatur.n.*128.
Secus si non opponatur,quia sufficit quandocumque de eius vera existentia docere.ibid.
*Sententia & acta vt nulla dicantur, non sufficit semel à principio de defectu mandati opponere, sed in quolibet actu protestari,& repeti, aliàs sufficit quandocunque de eius vera existentia docere.n.*129.*& seqq.*
*Iudicium agitatum cum Monacho constituto procuratore, sine licentia superioris, non opposita exceptione an sit nullum.n.*130.
*Protestatio vt nihil fiat nisi docta de legitimo mandato debet repeti non à quolibet actu.n.*131.*& seqq.*
Interlocutoria iudicis declarans falsum & assertum procuratorem legitimè comparere,non præiudicat Domino inscio, & potest quandocumque de nullitate dicere. numero 133.
*Quid si Dominus huius interlocutoriæ habuisset notitiam. n.*134.*remissiuè.*
*Exceptio opposita primæ solutioni annui redditus, & reiecta an apponi queat in executionibus sequentium annuorum.n.*135.
*Obligatio redditus annui si est vnica, pro omnibus præstationibus futuris, vnica præscriptio sufficit pro tota obligatione.n.*136.
*Singulæ obligationes si oriantur pro singulis præstationibus annuis,tot præscriptiones sunt necessariæ, ita vt vnica pro omnibus non sufficiat.n.*137.
*Annuus redditus debitus ex contractu,regulariter vna est obligatio,& actio,& ad hæredes transit.n.*138.
*Redditus annuus debitus ex contractu cum conditione singulis annis adimplenda, tunc quot sunt anni, tot sunt obligationes.n.*139.
*Redditus ad vitam tot continet obligationes, quot præstationes annuæ. n.*140.
*Tot sunt legata quot annuæ præstationes.n.*141.
*Obligatio si est vnica pro omnibus annuis præstationibus, exceptio semel opposita & reiecta in executione vnius præstationis, non obstabit creditori in aliis.n.*142.
*Sententia lata in fauorem debitoris super vno annuo reditu, obstabit agenti pro seqq. debitis vnica obligatione. n.*143.
*Obligationes si tot sint quot annuæ præstationes, sententia pro prima pagha non parat plenum præiudicium in sequentibus.n.*144.
*Causa ex qua sit actum specialiter non expressa, omnes causæ petitione comprehenduntur.n.*145.
*Debitor annui redditus, si in executione vnius paghæ omisit opponere exceptionem illam, poterit opponere in executione aliarum præstationum futurarum.n.*146.
*Solutiones decursæ nihil inferunt in futurum, quominus opponatur exceptio contra instrumentum aut tabellionem, omissa in prima pagha.n.*147.
*Quod procedit siue vnica sit obligatio, siue plures pro singulis annis, quando exceptio omissa fuit in prioribus paghis.n.*148.
*Text.in l.*1.*C.de fideicommiss.interpretatur.n.*149.
*Sententia lata super primæua actione, & obligatione annui redditus,vt in posterum præstetur, vnica sufficit pro singulis annis condemnatio.n.*150.
*Exceptio sequestri authoritate iudicis præcipientis debitori ne soluat suo creditori,an impediat executionem pro ipso debito sequestrato. n.*151. *& quid si debitor sequestrum procurauit.n. sequenti. & quid aduersus fideiussorem.sub n.*52.
*Debitor interdictus ne soluat suo creditori,si compellatur à iudice cum cautione indemnitatis, an soluere debeat decimam executionis.n.*152.
*Depositarius de mandato iudicis, reddens depositum an liberetur,& quid si alteri etiam non citato cuius interest, quas diligentias tenetur facere depositarius, & an teneatur appellare.n.*153.
*Debitor interdictus per iudicem ne soluat suo debitori,vel quòd soluat alteri,an & quãdo teneatur appellare.n.*154.
Et an debeat contradicere,& omni vti diligentia,ne debitum ab eo exigatur.ibid.
*Debitor compulsus alteri soluere quàm vero Domino, anteaquam soluat,tenetur denuntiare creditori suo.n.*155.
*Debitor iussu iudicis soluens alteri quam suo creditori non liberatur si præcessit mora soluendi, illi etiam contradicens,sequestro debito.n.*156.
*Debitor etiam ante moram debet modis omnibus resistere, ne fiat sequestrum & factum tollatur,aliàs si sponte soluit & agnouit,non liberatur.n.*157.
*Debitor soluens iudici aut apparitori exequenti liberatur. n.*158.
*Executor datus ad vendendum & pretium recipiendum, emptor ei legitimè soluit, sed executor Domino rei tenetur.n.*159.
*Re euicta in solutum pro debito data à iudice vel à parte, non agitur ex actione primæua, quia est extincta, sed vtili ex empto.n.*160.
*Re euicta in solutum data, an & quando liberentur prioris fideiussores & pignora.n.*161.
*Creditor rem in solutum accipiens,sit cautus protestari, vt re euicta, illæsa sibi sit actio primæua, qua fideiussores & pignora non liberantur.n.*162.
*Creditor euictionem pignoris debiti non debet, concurrentibus iuris requisitis,& quæ illa sint.n.*163.
*Pignoris venditio legitimè facta non impeditur per appellationem debitoris.n.*164.
*Intellectus ad tit. C. creditorem euictionem pignoris non debere.n.*165.
*Pignore vendito authoritate iudicis instante creditore indistinctè debitor tenetur de euictione eius.n.*166.
*Factum iudicis est factum partis.n.*167.
Sequestrata mula debitoris forensis,si probet non esse suam, sed conductam, restituitur.n 168.
*Sequestris pluribus appositis super eadem re,an prius præferendum.n.*169.
*Sequestrata rei seu pro executione capta an venditio sit nulla.n.*170.

Exceptio litis pendentiæ in executiuis non admittitur, n.171.

Executiuam ad viam redire non potest, qui ordinariè capit. n.172.

Nisi protestetur quod viæ executiuæ præiudicare nolit. n. 173.

Rei iudicatæ exceptio obtenta contra receptatores reditum, an præiudicet domino principali. n 174.

Exceptio eadem obstat cessionario quæ cedenti, & etiam intruso, lite pendente, & eadem competit exceptio, qua condemnato per sententiam. n. 175.

1 IN executorialium executionem multæ incidere assolent exceptiones, quæ cùm iudicij natura rectè conueniant, cunctis aliis exclusis, a iure approbantur selectæ, legitimæ inde dictæ, & ab executoribus omnimodo admittendæ. ita tenent Bal. *in l. ut nobis. C. ad l. Iul. de adulteriis.* Bart. *in l. §. parui refert ff. quod vi aut clam.* Anto. de Butr. & Decius *in c. ex parte. 2. de off. delega.* Ab. *in c. item cum quis. de restitutione spolia.* Angel. de Areti. & Immol. *in l. fi. ff. à quibus appellare non licet.* Guido *in tr. compulsorialium.* Anto de Cana. *in tr. de executio. instru. q 3.* Iff. *in l. si constante n. 85. ff. solu matr.* Socin. *in regul 130. gl.* Ab. & reliqui omnes classici *in d. c. ex parte. 2.* Auenda. *in c. correct. 1. p. c. 16.* optimè latéque Parlado. *l. 2. rerum quotid. c. fi. 5. p. §. 11. sub n. 2. vers. alij verò* beneetiam nostras Ioannes Garcia *de expens. & meliora 6 c. n. 15. ad finem.* iure siquidem legitimum dicitur, quod à lege recipitur atque approbatur. *l. legitima. ff. de pactis. l. 3. § fi. pro socio.* Decius *cons. 258. n. 4. volum. 2.* Parlado. *vbi proximè n. 4.* qui propterea dicit econuerso, legitimas exceptiones
3 non dici, quas lex reprobat, & refellit, & Ioa Garcia *d. n. 16. ad fi.*

4 Has igitur exceptiones, quas executorialium executioni legitimas iura reputant, iudiciíque natura appetit, si executor non admittat, excedit, ab huiusmodique reiectione admittendarum, veluti ab excessu appellationi (quæ legitima est) nec detulerit, violentiam fecisse,
5 declarabit prout assiduè declarat Regium tribunal, ista est gl. celebris *in l. ab executione C. quorum appel. non recip. verbo, excedat.* ibi. Item idem est, si executor prætermissa cognitione exceptionis, quæ datur alicui in quibusdam casibus, etiam post sententiam, & post quadrimestre tempus, velit sententiam executioni mandare, &c.) optimè Speculat. *tit. de appellat. §. in quibus. sub n. 5. vers. vel nisi admittat aliquam de exceptio. quæ post sententiam obiici poss.* &c. Bal *in c. quoad consultationem. super gl. verbo, excedat. de senten. & re iud.* Alexan. *cons. 99. alias cons. 92. n. 6. vers. nec indicta pronuntia. n. 6. l. 2.* Castrens. *cons. 289. l. 1 ad primum respondetur in prin.* Bald. *in l. ab executione. n. 13. C. quorum appell. non recipi* vbi Bar. *n. 4. & in l. ab executore. n 2. ff. de appellat.* Ruinus *consil. 80. num. 2. colum. 5.* Anto de Butr. *in c quoad consultationem. n. 16. vers. quandoque executor. de senten. & re iudic.* ibidem etiam Abb. *sub num. 24. versus finem & num. 25.* Cardinal. Tusc. *pract. conclu. 1. tom. concl. 4010. num. 5. & num. 18. litera A.* & iterum *sub conclus. 1 D 1.* Vestrius *in praxi Roma. Cur. lib. 7. cap. 3. sub num. 9. vers. sed & inter alios. fol. 196. & eodem lib. cap. 5. num 9.* Rebuff. *in tractat. de sentent. execut. art. 7. gl. 11. num. 2. vers. potest tamen.* & idem Rebuff. *gl. 14. num 9. fol. 373. & 380.* dicentes, quòd si pars opponat contra executionem aliquam legitimam exceptionem, & executor illam non admittat, poterit ab huiusmodi excessu appellationem mittere. idem tenent Cæsar Contar. *in repeti. l. vni. C. si de mort poss. limi. 19. n. 6.* & iterum *q. 24. n. 10. & 11.* Gregor. Tholosa *in tract. de appell. lib. 2. c. 11. n. 14. & sequentibus.* optimè Cepola *in cautela 44. per totam.* Philipp. Franc. *in c. nouit 43. in prin n. 1. de appell.* Corneus *cons. 81. colu. penult. in prin. n. 5. lib. 1.* Duenas *in regul. 41. limi. 1.* Franciscus Ripa *in l. qui pro tribunali sub n. 10. de re iudic.* Ioan. Ferra *in tr. de appella. c. 5. n. 51.* & per Alex. *cons. 85. n. 6. vers. præterea etiam l. 5.* tenuisse Rotam in vna Salui. interd. 19. Nouemb. 1593. coram Penia testatur Maresc. *variar. resolu. lib. 2. cap. 112. sub n. 18.* qui aliam Rotæ decisionem allegat. & iterum *c. 120. num. 48.* Petrus Surd. *cons. 27 n. 19.* quem in id citat Marquesan. *in tr. de commiss. 1. p. c. 24. n. 95* tenet etiam Cæsar Barz. *in decis. bono. 55. Dominus n. 1.* Beroius *cons. 32. in causa. n. 15. l. 3.* & per eundem Lancelo Robert. *de attenta. 2. p. c. 12. limi. 53. n. 28.* Bart. *in d. l. ab executore. ff. de appell. sub n. 2. vers. vel non admittendo legitimas exceptiones impedientes executionem,* &c. & ad eundem remissiuè Roland. à Valle. *cons. 43. n. 6. volu. 1.* Vincent. Caroc. *exceptio. 44. n. 90.* qui omnes illam constantem conclusionem in hac materia affirmant: posse appellari ab executore ex capite excessus, à reiectione exceptionis, aptæ ad impediendam 6 executionem sententiæ, quod idem esse intelligendum, in executione instrumenti Cameralis, seu guarentigiati, cùm pari passu ambulent, & de vno ad illud argumentari, alibi dixi latè, & in specie probat Cæsar Contar. *vbi proximè d. num. 6.* quod adeò verum est, vt 7 appellatio sit omnino necessaria, aliàs reiectio transibit in rem iudicatam, vt latiùs probaui suprà c. 3. ad finem vbi videre poteris. à n. 243. & suprà.

Quibus non inutiliter adde Gigant. *in tract. de pensio. quæst. 95. & quæst. 70.* & post Feli. Æmil. Veral. *decis. 333. p. 1.* Hieron. y Gratia. *cons. 38. per totum l. 2* Flores de Mena. *in pract. quæst. quæstione 12. num. 44.* asserentes quòd si in executione pensionis vigore literarum apostolicarum executor, seu subexecutor, legitimam aliquam exceptionem obstantem executioni, ortam puta, ex ventre, seu natura gratiæ, incompetentiæ, vel subreptionis, & similes reiiciat, excedit, ab huiusmodique excessu appellari licere, quoad vtrumque effectum, cui si executor, seu subexecutor non detulerit, supremum tribunal, ad quod pro delatione recurritur, violentiam facere, deferendum, ac reponendum declaraturum, aduertit in indiuiduo Flores de Mena *ibi n. 46.* & nos diximus suprà lib. 3. c. 5.

Hæc conclusio pariter trahenda, & repetenda est in executore admittente non admittendas, & minùs legitimas exceptiones, minúsque executionis iudicio 9 conuenientes. nam tunc similiter excedit executor, & si ab huiusmodi admissione reiiciendarum exceptionum emissæ appellationi (cùm legitima sit) non detulerit, committet leuandam violentiam. renent Antoni. de Butr *in cap quoad consultationem. 15. de sententia & de re iudic. sub num. 16. vers. quandoque executor.* Paul Castrens. *consil 289 ad primum respondetur. lib. 1. in prin.* & 10 per eum etiam bene Cardin. Tusc. *pract. conclu. tom. 1. litera A. concl. 4010. num. 18.* & per Anto. de Butri. duntaxat. idem affirmat Sigismun. Scacia *in tractatu de* 11 *appella. quæst. 17. limi. 11. num. 13.* quod insuper docuit elegans Rotæ decisio sub Robusterio 100. *p. 1. diuersó. n. 15.* detrahitur siquidem iuri partis priuilegiato, & priuatur iuris communis beneficio, hoc est, iure exequendi retenta sua natura, & qualitate propter quod appellatio est admittenda. Speculator *in tit. de appellat. § in quibus sub n. 7.* & facit *l. 2. C. si sæpius in integ. resti. postu.* vide quæ latiùs dixi lib. 3. c. 17. à n. 46. & cap. 18. à num. 35. & sequenti. Sat enim præiudiciale, & qualificatum grauamen dicitur, quo impeditur via executiua competens, vt dixit Rota coram Cardin. Pamphi. in vna Romana depositi 5. Iunij 1594 prout testatur 12 Gratian *in discept. forens. cap. 262. n. 58. tom. 2.* cùm maximè commodo priuari dicatur, quod affert via executiua, vt dicit Alexan. *cons. 101. num. 4. vers. est & magnum l. b.* 5. Cardinal. Tusc. *tom. 3. litera E. conclus. 475. numero 1.* à grauamine enim illato executionem perenti faciliùs appellatio permittitur quoad vtrunque effectum, 13 quàm aduersario, vt videre est ex his quæ scripsimus suprà

prà lib.3.cap.4.à num.1.cum multis sequentibus & supradictis adde plures, citatos à Carocio, *in tr. de excep. exceptione* 44.*sub n.*73.*vers. declaratur secundò.*

14 Istæ igitur exceptiones legitimæ, quæ executoribus sententiæ & rei iudicatæ, vt à iure approbatæ obiici, & opponi possunt, in duplici esse differentia, reperio. nam aut sunt exceptiones, quæ respiciunt causam, & negotium principale, sententiámque impugnant, directò detrahunt, & infringunt, illíque ex diametro sunt contrariæ, prout exceptio falsitatis, nullitatis & iniustitiæ notitiæ, & similes. aut etenim sunt exceptiones, quæ rem iudicatam non impugnant directò. nec sunt ex diametro repugnantes, sed duntaxat modificatiuæ, moderantes, limitantes, & temperantes in aliquo sententiam, eius tantùm executionem respicientes, & attendentes, aptæ naturæ iudicij, ac viæ executiuæ, aut illæ etiam, quæ aut ex eadem sententia, aut post sententiam denuò oriuntur, de quibus omnibus latiùs impostetum est agendum

Sed an omnis, & quilibet executor executoriales exe-
15 quens, de omnibus his exceptionibus agnoscere, admittere, & terminare queat indistinctè, res in statera est, ad cuius siquidem cognitionem plures executorum species constituendæ erunt, ad duas reducendæ tantùm, nam aut sunt qui executoriales exequuntur executores meri, & cùm isti dati sunt ad nudum factum, nudúmque ministerium, discussáque omni iam via executiua cau-
16 sæ cognitione adhibita super exceptionibus, quæ executioni obiici possunt, omnique iam eius liquidata materia; nudo facto commisso: nullam exceptionem admittere potest, etiam concernentem executionem, exactissimè suprà probaui lib.4.cap.3.à prin.à num.2.& 11. meritò multo minus admittere, & cognoscere poterit eas exceptiones, quæ directò infringunt sententiam, ac iudicium superioris labefactant, quod nec inferior, nec par facere queit, sed duntaxat ad vnguem adimplere mandatum. ita tenent glos. *in cap. pastoralis. §. quia verò.*
17 *verbo, & si sciat. de offic. delegat.* text. *in l. executorem. & in l. si vt proponis. C. de execut. rei indic.* Bart. *in l. à diuo Pio, in prin. n.*10. & ibi Iss. *n.*12. *cum seqq.* aliique Doctores *ff. de re indic.* Bal. *in l. & si non cognitio. vers. nota. C. si contra ius vel vti. pub.* Innocent. Abb. & Butr. *in c. de cætero de re indic.* idem Abb *in d. §. quia verò num.*3. *vers. de quinto.* decis. Tholos. 344. & ibi additio ad eam, & est communis opinio secundùm Couarr. *in pract. q. cap.*16. *num.*5. Gregor. Lop. *in l.*52. *tit.*18. *p.*3. *verbo Señalado.* Menoch. *de arbitr. lib.*1. *quæst.*38. optimè Boba. *in politi. lib.*2. *c.*20. *num.*46.

18 Has autem exceptiones (non quæ respiciunt iustitiam partis tantùm, quia hæ transiuêre in rem iudicatam iam) sed eas quæ respiciunt sententiam, eámque nullam reddunt, licèt non teneatur executor admittere; potest tamen, si vult, non ad effectum terminandi super illis, sed supersedendi in executione, constito de earum veritate, & instructum reddendi superiorem, ad quem earum cognitio, & terminatio per illum remittenda
19 est, prout est, quando exceptio est notoria, & nondum fuisset in iudicem deducta, præsentibus partibus. Secunda, quando executionem petenti opponitur excom-
20 municationis exceptio. Tertia, si superuenit causa, ratióque aliqua vrgens, vt nouiter orta, quæ iudicem, si cognouisset; moueret vel ad supersedendum in executione
21 vel ita non determinasse causam. Quarta, exceptio falsi rescripti. Quinta, quando sententia pœnam corporalem continens exequenda committitur, & obiicitur nullitas, vel notoria iniustitia, quia cùm sit corporalis pœna
22 irretractabilis, debet, & tenetur supersedere, & interim rescribere superiori. quas omnes limitationes per te peretentim poteris exactissimè videre, plures referentes per Fel. *in c. pastoralis. §. quia verò n.*17. *de off. deleg.* Boba. dil. *vbi proximè. n.*47. pleniùs etiam Menoch. *de arbitr. indic. lib.*1. *quæstio.*38. *à numero* 21. *cum sequentibus vsque ad fin.* Ioan. Gratian. *in regul.*34. *§. à princ.* & de exceptione nullitatis notoriæ dixit post Romanum *cons.*51. *attentis iis num.*1. & alios Scacia *de appell. q.*17. *lim.*10. *n.*38. *& sequent.* & circa alias remittit se ad Felin vbi nos.

Ex hoc igitur infero, quòd cùm executor possit, si 24
vult, non tamen præcisè de iure teneatur huiusmodi exceptiones admittere, ab earum reiectione appellationi emissæ vim non faciet non deferens, quia non quidquid iudicis potestati relinquitur, id subiicitur iuris necessitati, nec tunc appellatio admittitur, vt latiùs suprà dixi lib.3.c.13.à n.48.& seqq.

Et in terminis quòd ab executore nolente admittere 25
exceptiones nullitatis infringentes sententiam quæ sibi exequenda est commissa, appellationi emissæ non sit deferendum, tanquam minùs legitimæ, cùm solùm sit per modum meri arbitrij, & consilij, vt executor videns sententiam notoriè nullam possit recusare executionem, & partes remittere ad superiorem iudicem mandantem, vnde cùm non adsit grauamen de eo, quod est in suo arbitrio exequi, & per consequens non debet dari appellatio. ita in terminis concludit Anton. de Butr. *in cap. quoad consultationem colu.*3. *post medium n.*16. *vers. quas autem exceptiones: de re iud. & in c. pastoralis. §. quia verò colu.*3. *post prin. n.*11. *vers. vbi autem admittere poss. de off. delegat.* vbi quod est in facultate executoris hoc facere, ideo non datur appellatio ad effectum retardandæ executionis, optimè latissimèque & eleganter per valida fundamenta, hanc doctrinam comprobat Gratia. *in disceptatio. foren.*1. *tom. c.*146. *à n.*3. *cum plurimis seqq.*

Quam quidem doctrinam pariter intellige, in mixto 26
executore, qui eodem modo ac merus, non tenetur admittere huiusmodi exceptiones nullitatis labefactantes sententiam, nisi si vult ad effectum remittendi tantùm, vt statim dicemus in vers. qui quidem. à n.32. & seqq. quod si non fecerint, non poterit ab eo appellari. Et loquendo in mero executore, latè post alios comprobat Petrus Surd. *cons.*405. *à n.*27. *& seqq. tom.*3.

Ab hoc excipiuntur duo casus; primus, quando ex- 27
ceptio concernit potestatem executoris, quam, cùm præcisè teneatur admittere ad effectum supersedendi, vt suprà c.6. hoc l.4. dixi latissimè à princ. item etiam & in executore sententiæ pœnæ corporalis, cùm sit irretractabilis (vt modò dixi) in quibus cùm teneatur admittere exceptiones has præcisè, ab earum reiectione appellationi negans delationem, violentiam facit executor: succeditque regula superiùs ad princ. adscripta. quibus ego libenter addiderim tertium, scilicet, in exceptione excommunicationis cùm agere prohibeatur à iure, iuxta Felini doctrinam de qua sursum à num.20. & aliorum ibi.

Alij verò sunt mixti executores. quando scilicet dan- 28
tur præcedente causæ cognitione in negotio, & causa principali, ex qua fertur sententia, non tamen præcessit eadem causæ cognitio in actu executionis, sed delegatæ sibi sunt executoriales exequendæ, nondum liquidata materia executionis, & eorum, quæ in eius discursum incidunt, cuius exacte specialem mentionem fecimus suprà hoc lib. cap. 3. post princ. à numero 2. iste igitur non potest, nec tenetur admittere, & terminare 29
eas exceptiones, quæ respiciũt merita causæ principalis, nec eas, quæ infringunt directò, & repugnant ex diametro sententiam, & executoriales commissas. quia 30
executori huiusmodi non quomodo lata sit sententia, sed quomodo exequenda est, cognitio pertinet, non quid sit pronuntiandum, sed quid sit pronuntiatum. non autem scire, an iusta, an iniqua sit, sed obtemperare, & obedire conniuentibus oculis effectui mandatum tradendo, cùm non possit factum superioris la- 31
befactare, *l. & si non cognitio.* & ibi Doctores *C. si contra ius vel vtil. pub. c. puniri. §. si non cognitio* 25. *q* 2. Bart. *in l.*

à *Diuo Pio in pr. in.num.7.ff.de re iud.c.de cætero.*vbi Ab. *num.3.l.si prætor in prin. & in §. Marcell. ff.de re iud.*Ab. *in d.c.pastoral.§.quia verò n.3. de off. deleg.vers. secundo* scilicet Butr. *in d.c.de cætero.* decis. Tholos.444. & eius additionator Bal. *in l.1.C.qui accus.non poss.*Ill.*cons.9.l.3.* Anchara *cons.224.* Ludouic. Roma. *cons.336.* Amador Rodrig *de ex ecut.c.2 sub n.40.*Anchara.*in clem.1. de re iud.*Zalius *in d.l. à diuo Pio.§.in venditione num.5.vers.si non autem sentiat* gl.*in clem. vnica. de sequestr. poss. & fruct.* loquens de nullitate,ex incompetentia,quam sequutus & generaliter etiam nostram doctrinam Bobad. *in polit.l.2.c.20 n.48.*& de falsitate est text.*in l.diuus ff. de re iud.l.33.in medio,&in fi tit.14.p.3.l.13.tit.22.p.3.* & ibi Greg.or Lopez *verbo,otrosi.* Menoch.*lib.2.vsufrequent.c.36.n.16.fol.124.*

Hinc cautè lege Ioan.Gratian. *in regul.178.* dum firmat executorem mixtum super exceptionibus non iudicare.& quòd quando coram ei opponitur exceptio,quæ quidem post sententiam poterat opponi,ea non obstante, sententiam exequitur quem vel intelige secundùm hanc doctrinam communem, vel absolutè intellectum omninò reproba,ex mox dicendis.

32 Qui quidem mixti executores licèt exceptiones quæ respiciant merita causæ principalis,ac iniustitiam partis,nec admittere debent, nec possunt,sed eas remittere statim ad superiorem,ad vlteriora interim procedentes in executione,vt præfati probant Doctores:tamen eas, quæ attingunt nullitatem sententiæ, & illam labefa-
33 ctant, possunt illas admittere, non ad effectum determinandi,& pronuntiandi super illis,sed remittendi superiori vt pronuntiet, & eundem instructum reddendi,interímque superfedendi in executione, si iustas esse, non calumnioſas repererint, optimè Felin. *in c.de cætero in prin.numero 2.& 3.de re iud.* vbi etiam Ab.gl. *in c.pastoralis.§.quia verò de off.deleg.*quã esse communiter receptam, testatur Alexand. *in d. l. à Diuo Pio. in pr in.n.8.*cui omnes assentiunt,vt est videre per Alexand. *ibi num.11.* Ill.*n.16.* Felin.*in d.c. pastoralis.§. quia verò. n.16.* Socin. senior.*cons.83.num.20.lib 4.* Zalius *in d.l. à Diuo Pio.§.in venditione n.5.vers.porrò sunt.*Zuchar.*in §.vlt.num.280. C. de edicto diui Adri.* pro qua doctrina expendant text. famosum *in l. si prætor in prin. & §. Marcellus ff de iudiciis,*cuius interpretationem latè, & mirabiliter persequitur Menoch.*de arbitr.d.lib.1. q 38. à num.14.cum seqq.*& nostram doctrinam latè comprobat *à num.9.*vltra quos etiam Immol. *in l. qui Romæ.§. duo fratres.ff de verbo.obli.*Roma.*in l.si is ad quem ff. de acquir.hæredit.* & Rebuf. *in tr.de sent. executione artic.7.glos.12.sub num.19. vers. si autem. tom.1. fol.37.*Marquesa.*de commiss.1.p.c.23.num.11.& 13.* prout diximus in limitationibus suprà in executore mero, hîc repete à num.18 quæ de appellatione non admittenda ab executore non admittente has exceptiones dixi ibi, vt non sit licita, scilicet à n. 4. & sequentibus quibus conuenit,quòd intruso.lite pendente,competunt eæ exceptiones, quæ principali condemnato in sententia, dummodo non impugnent sententiam,ita ex aliis Hier. Gabr.*cons.52.n.13.tomo.1.*

Ex qua doctrina vtiliter inferas,quòd licèt exceptio nullitatis in continenti probata ex eisdem actis puta; quæque summariè expediri potest intra brevissimum tempus(quia cùm sententiæ executio summariè tracte-
34 tut, nihil sit admittendum requirens altiorem indaginem, ad impediendam executionem *l. à Diuo Pio. § si super rebus ff de re iud.*) sit legitima ad eam impedien-
35 dam, etiam trium conformium, sitque omnino admittenda Rotæ decis. 280.*in nouis.* Bart & omnes *in l.4. §. condemnatum. ff de re iud.* Afflict. *decis.283.*text optim vbi Doctores *C si ex fals.instrum.* Alexand.*cons.33. num.9.l.1.* Vantius *in tract.de nulli.c.quor.& qui no.null. propo.poss.num.32* & omnes Doctores *in d §. condemnatum* Rebuf.*in comment.ad l.Reg.tit.de sentent.executione art.7.gl.10.num.4.& n.8.* & contra tres conformes Oldrad.*d.cons.106.*Bal.*in l.1.C.no.lic.3 prouo.* Card. & Bonif.*in clem.1.de re iud.*Franc.*in c.dilecto.de appell.q.52.* Corneus *cons.204.lib.2.* Immol. *in l.de pupillo. §. qui opus.ff.de oper.noui* Domi.*cons.24.*Ill.*cons.44. columna.1. lib.3.*Gratus *cons.72.& cons.80 & 85.columna.1.*text.optimus, & illic Felin. *in cap. inter cætera de re iud.*Ill.*in l.1.num.8.ff. de noui oper. nun.* Curtius Senior. *cons.59. columna.6.*Curtius Iunior.*in l.sub prætextu.C.de transact.* Alciat.*lib.1.de verbo.signi. columna.21.* Aymon.*cons.3.columna.1.* Ioann de Ami.*cons.128.* quibus conuenit *l.veteris. ff.de itine. actúque priua.*latè Couarruu. *in pract. quæst. cap.25. à prin.* qui *numero 4.* infinitos congerit circa executionem nullitatis ex defectu iurisdictionis, 35 vt sit licita,& impediat executionem, non solùm vnius sententiæ translatæ in rem iudicatam ; sed etiam trium conformium, quibus adde Gutier.*in practicis quæst. ciuil.lib.1.q.96. num.4.* Lancelot. *de attenta.2.p. cap.17. num.103.* Anton.Gabriel.*tract.commun.opinio lib.6.tit. de statutis.conc.3. num.11.* quæ ita intelligas secundùm nostram doctrinam, vt tunc impediant, & obstent executioni,si opponantur coram ipso iudice principali, qui sententiam tulit, secundùm præfatos Doctores, & 37 quæ nos latè lib. 3. cap. 9. à principio. at oppositæ coram executore non possunt impedire, quia cùm infringant sententiam, & directò repugnent, executor cognoscere de eis non potest, nec tenetur admittere ad effectum terminandi (vt dictum est) & idem ius & ex eadem ratione intelligas in exceptione restitutionis petitæ contra sententiam, vt in casu, quo contra vnam duasve transactas in rem iudicatam, vel contra tres 38 conformes obiici,& opponi possit,(de quo latè examinatur per Couar.*in pract.cap.25. num.7.* & exactissimè per Ioann.Garciam *de nobilit.gl.6.§.2.à n.17. cum seqq. fol.183.* quos vide per te) tum locum habeat, quando coram iudice opponitur talis exceptio, non autem coram eius executore, quia non est modificatiua, sed directò & ex diametro contraria sententiæ, quia agitur de ea rescindenda omnino.

At eas omnes exceptiones quæ non impugnant di- 39 rectò sententiam,nec principaliter eam labefactant,sed illam in parte temperant, aut modificant, quæque rectè naturæ iudicij conueniunt, & executionem dumtaxat respiciunt, opponuntúrque ad consequendum id, quod expressè nec tacitè in sententia denegatum non est, quæque possunt obiici, debéntque admitti,& per executorem cognosci contra sententiæ, & executorialium executionem;executor mixtus præcisè admittere tenetur.optimè Felin.*in c.de cetero in prin.de re iud.& in d.c.pastoralis §.quia verò.n.16.vers.gl.in verbo, & si sciat.*Benedict.Bandi.*in reperto id eum.verbo,executor mixtus est ille qui datus est post sententiã exequendã & vers.sequenti.*Bart.*in d.l.à diuo Pio n.*8.Sali.*in d.l.& si non cogni.columna.penult.vers.aut quæritur.* Amador.Rodrig *in tract.de executione cap.2.sub n.40.ante fin.*Bobadi.*in polit.lib.2.c.20.n.48.* Menoch.*in tr.de arbitr.l.1.d. q.38.n.8.& n.10.*Rebuff *in tract.de sententiar.executione art.7.gl.12.sub n 19. vers.si verò tom....fol.376.*Marquesa *de commiss.1.p.c.23.n.12.*

Quibus quidem conuenit quod dixit Scacia *in tr. de appellat.quæst.17. limit.10.sub n.50. vers.extende hæc,* &c vt ista nostra doctrina locum habeat,& procedat in iudicibus executoribus de partibus, quibus pars præ- 40 sentat mandatum executionum relaxatum per Auditorem Cameræ Apostolicæ, seu ab alio Papæ delegato in Romana Curia,quoniam si actor coram eo citet aduersarium ad videndum subhastari,& deliberari, vendique pignora ad satisfaciendum eidem creditori in quantitate pecuniæ, ad quam debitor est condemnatus, poterit ille iudex executor, cognoscere de rebus in quibus fit executio, ad quem pertineant, iuxta *leg. à diuo Pio §. super rebus. de re iud.* & exceptionibus modificatiuis non

non autem quæ respiciunt merita negotij principalis, nec sententiam impugnantes.

41 Ad hanc eandem distinctam doctrinam reducendos esse executores, cui committitur executorialium executio in auxilium iurisdictionis, vt puta quando vnus iudex vnius territorij requirit per suas literas requisitorias iudicem alterius, sub quo bona condemnati, vel ad quæ damnantur situata sunt, vel quando per statutum alicui committuntur executoriales exequendæ, vt est videre per Scaciam *vbi proximè à numero* 47. Rebuff. *in tractatu de sententiar. execut. art. 7. gl. 12. sub num.* 19. *tomo* 1. *fol.* 376. exactissimè per Menoch. *d. quæst.* 38. *à numero* 8. *cum pluribus sequentibus*, qui licèt sit merus exe-

42 cutor secundùm Boba. *in poli. lib.* 2. *cap.* 20. *sub num.* 47. *ad medium*. Rebuff. *in commentariis* 2. *p. tit. de literis requisitoriis gl.* 3. *num.* 10. idem etiam affirmat Gratian. *in disceptatio. forens. cap.* 146. *num.* 7. *& sub num.* 5. *tom.* 1. *fol.* 358. vide Couarr. *in pract. quæst. c.* 16. *à numero* 4. tamen cognoscit de huiusmodi modificatiuis exceptionibus, quia

43 exequitur iure proprio, & ex iurisdictione radicata, ex his quæ latè Menoch. *vbi proximè num.* 14. *cum sequentibus*, & æquitate suadente, ne partes dilationibus, & expensis vexentur, neque cogantur ire coram iudice committente, suas exceptiones, & allegationes proponere, allegare, testésque, & probationes vehere, quod maximum inconueniens est, ex iis, quæ in proposito considerat vbi suprà Bobadi. & vide suprà cap. 6. à num. 73:

44 & seqq. quod intellige si nondum liquidata materia sibi est executio commissa, respectu autem cognitionis super dominio rei, vide vt d. c. 6. à n. 73.

45 Illud autem, quod modò diximus: executorem, qui per requisitorias iudicis exequitur; esse merum, contrarium videtur tenere Abb. *in c. de cætero numero* 4. *vers. secundo membro*, quem referens sequitur Benedict. Band. *in reperto. ad Felin. vers. executor mixtus non merus, qui cognoscit de omnibus exceptionibus, quæ incidunt in causam sibi commissam.* quibus respondere poteris, procedere in illis iudicibus, quibus committitur executio post latam sententiam ob defectum iurisdictionis in eam ferente, qui eam exequi non potest, vt sententia lata ab arbitro, quam exequitur iudex, qui de omnibus exceptionibus indistincte cognoscere potest, provt expressè loquitur Abb. *vbi suprà*, & de aliis, variisque exemplis huius doctrinæ, videre poteris per Menoch. *de arbit. quæst.* 38. *num.* 67. *&* 68. & iterum *num.* 19. Scacia *de appellat. quæst.* 17. *limitat.* 10 *à numero* 42. *cum pluribus sequent.* Marquesa. *in tract. de commissio. 1. p. c.* 23. *n.* 10. quos per te videre poteris, quia nostri non est instituti brevitatem amantis.

46 Huiusmodi siquidem exceptiones modificatiuas, cùm propriè & directò conueniant naturæ executionis, admittere executor tenetur, provt sunt exceptio, ne quis conueniatur vltrà quam facere possit, compensationis, & similes, quæ à condemnato obiici, & opponi possunt post sententiam in executione. *l. Nesennius* §. *vlt. ff. de re iud. l. si fideiussores.* §. *idem respondit. ff. de fideiuss. l. ex diuerso* §. *si ff. solu. mat.* Bart. per text. *ibi, in l.* 1. *C. de iur. & fac. ign.* vbi Iss. *num.* 15. Menes. de Padill. *num.* 36. Bar. *in l. à diuo Pio. in prin. n.* 8. *ff. de re iud.* Boër. *quæst.* 33. *num.* 18. Ioann. Garcia *de expens. & melior. c.* 6. *n.* 15. *l.* 2. *C. de compensatio. l. si cum multi. ff. eodem tit.* gl. vltim. *in c. Ioannes de fide instr.* quam probat Abb. *in cap. exceptiones num.* 18. *de exceptio.* Afflict. *decis.* 121. *num.* 3. Medicis *de compensatio.* 7. *p. quæst* 25. *n.* 10. Alex. *cons.* 12. *numero* 13. *volum.* 2. Rebuff. 1. *tom. ad leges Gallicas, tit. de liter. obligatoriis, gl.* 9. *num.* 39. Gregor Lopez *in l.* 20. *titul.* 14. *p.* 5. Cifuentes *in l.* 64. *Tauri, quæst.* 10. Auiles *in c.* 10. *prætor. gl. verbo, execution. n.* 7. Didacus Perez *in l.* 4. *tit.* 8. *lib.* 3. *ord. vers. quæro vtrum exceptio. fol.* 632. Ioann. Gutierr. *de iur. confir.* 3. *p. cap.* 6. *num.* 2. *& seqq.* Corneus *cons.* 147. *colum.* 4. *vol.* 2. Iss. *in l. si in area in princ. ff. de condict. indeb.* Bertran. *cons.* 15. *column. penult. in princ. vol.* 1. Afflict. *in c.* 1. *§. si a fallus hic fin. lex.* Car. & Gozadi. *in cons.* 86. *in prin.* latè prosequitur Roland. à Valle *cons.* 28 *n.* 3. *& seqq. vol.* 1. Aymon. *cons.* 148. *num.* 2. Tiraquell. *de retr. conuentio.* §. 7. *gl.* 1. *num.* 14. Beneinten. *decis.* 77 *num.* 1. Alexand. *cons.* 85. *n.* 6. *lib.* 5. Pertanus *de dotio lib* 4. *numer.* 63. Gallesi. *de obligat. camer.* 4. *p. quæst.* 2. *n.* 12. Butsatus *cons.* 66. *num.* 3. *lib.* 1. facit Lancelot. *de attenta. p.* 3. *cap.* 25. *quæst.* 29 *num.* 10. latissimè, & eleganter prosequitur Maresc. *variar. resol. lib.* 2. *cap.* 112. *à num.* 18. *cum pluribus seqq. & cap.* 121. *à num.* 46. quibus in locis plures adducit decisiones Rotæ in hoc proposito.

Et pro hactenus dictis non omittam expendere ro- 47
tundum textum in proposito famosum, *in l. cùm fideicommissum. ff. de confessis*, vbi in hæc eleganter Iurec. loquitur: Cùm fideicommissum peteretur, hæres confessus est, debere, arbiter ad restituendum datus, comperit, nihil deberi. quæsitum est; an possit absoluere: respondi, posse. interest enim, qua ex causa nihil debeatur; nam si ob id, quòd nullum fideicommissum relictum fuerit, non debere eum absoluere. si verò, quia testator fortè soluendo non erat, aut quòd hæres æs omne solutum esse, apud prætorem dixerat, & cùm controuersia, & computatio difficilior esset, arbiter datus fuerit saluo officio, eum absoluturum. has enim partes eius esse, vt si in computatione nihil inueniatur, posset absoluere, sed ex superiori casu ad prætorem remittere debeat, vt absoluatur. Hactenus de aurea, & mirabili dispositione, quam exclamant ibi gl. Paul de Cas. & cæteri Doctores, eius meminit Bart. *in d. l. à diuo Pio. in prin. num.* 8. Felin. *in d. cap. de cætero, numero* 3. Iss. *super eadem num.* 12. *in fi.* Menoch. *de arbitr. d. lib.* 1. *q.* 38. *num.* 9. *in fin. & num.* 10. *in finalibus verbis.* ex qua deducunt, & apparet; executorem datum ad executionem sententiæ, non posse terminare exceptiones infringentes merita causæ principalis, sed debeat easdem remittere iudici superiori, vt iudicet, & determiner, licèt bene possit exceptiones, quæ respiciunt executionem dumtaxat, modificatiuas scilicet, computatorias, ac liquidatorias, secundùm quod surfum latè probaui. quas quidem omnes exceptiones modificatiuas, si executor mixtus reiiciat, excedet, & à reiectione appellationi non deferens vim facere manifestam, declarabitur, ex iam dictis à princ. huius capitis.

Ex quibus primò deducitur, vt ad hanc doctrinam 48
sit reducendus Cæsar Contardus *in reper. l. vni. C. si de nom. poss. fuer. appellat. limit.* 19. *num.* 24. *in fin. & num.* 25. & Decius *in cap. interpositæ. num.* 7. *de appell.* dicentes vt harum exceptionum oblatio, & oppositio debeat fieri coram iudice superiore mandante, non coram executore, reddentes rationem; quia ipse non tenetur recipere informationes, vt intelligantur non de exceptionibus modificatiuis, quia coram ipso executore sunt proponendæ, probandæ, & determinandæ tanquam non informantes; sed de aliis exceptionibus vel respicientibus merita, & iniustitiam negotij principalis, vel directò repugnantibus sententiam, licèt quæ respiciunt nullitates ad effectum supersedendi, si fortè vult executor ad effectum remittendi superiori, bene possunt coram ipso proponi, quia valet (si vult) de eis cognoscere ad prædictum effectum ex supradictis. si tamen eas executor admittere non vult, cùm non teneatur, non excusatur pars iterum eas coram superiore proponere, & hæc vo- 49
luit dicere Scacia *de appellat. quæst.* 17 *limit.* 10. *num.* 37. provt ex eius mente colligitur, & clariùs cognoscitur, quia Decius ibi expressè loquitur in mero executore, provt etiam Philip. Franc. *in eodem cap. interposita sub num.* 4. *limit.* 5. *in fin.*

Secundò deducitur, quòd huiusmodi exceptiones 50
legitimas, quæ opponi possunt executioni executorialium, de quibus & cognoscere, & terminare queit executor, & à reiectione earum appellatio admittitur ex iis, quæ diximus ad princ. huius cap. est intelli-

gendum, quando excipiens offert se velle incontinenti probare eandem exceptionem, vt secus sit si non offert incontinenti se probaturum, à reiectione, appellationi tunc executor deferre non tenetur, ita docet Contard. *in l. vnic. C. si de momen. poss. limit.* 19. *numero* 23. & isto intelli ge modo Scaciam *in tractatu. de appellat. limit.* 17. *limit.* 10. *num.* 35. rationem reddentes, quia cùm simus in iudiciis summariis, & executiuis, non admittuntur ex-
51 ceptiones requirentes altiorem indaginem, vt & iterum probat Contar. *ibi. d limit.* 19. *num.* 24. ac ita debent vel ex eisdem actis, vel incontinenti probationem offerre, vt admittantur. Alexand. *cons.* 95. *column.* 3. *vers. hodie*
52 *tamen*, &c. *column.* 2. optimè Marant. *de ord. iudic.* 6. *p.* 3. *& vlt. actu. tit. de exceptione sententiæ num.* 36. *fol.* 661. & loquens in executoribus Apostolicis, bene aduertit Flores de Mena. *in pract. quæst. quæstione* 12. *sub n.* 44.

53 His rectè conuenit, quòd quando tertius comparet, & appellat ab executione, tenetur non solùm docere de iusta, & legitima causa, puta, propter suum interesse; sed debet etiam, de eo docere statim, & in continenti, scribunt Angel. Areti. *in l. à sententia sub numero* 1. *ff. de appellatio.* & Couarr. *in practicar. quæstion. cap.* 16. *sub numero* 1. Contard. *in d. l. vnica quæst.* 24. *num.* 12. *vers. intellige.* quæ oblatio probationis incontinenti necessa-
54 riò requiritur, vt appellatio emissa operetur effectum suspensiuum, & vt executor in executione supersedeat, ne vlteriùs procedatur, docet Couarr. *loco proximè citato numero* 1. *in fin.* & in his terminis etiam loquuntur gl. *in c. veniens.* 38. *verbo, incontinenti,* & Innocent. *ibi numero* 1. *de testibus.* Boërius *decis.* 79. *breuiter. numero* 1. Achilles Personalis *in tract. de adipis. poss. sub n.* 34. *vers. vel & quoque tom.* 3 *p.* 2 *fol.* 269. Sigismund. Scacia *de appellat. quæst.* 17. *limit.* 6. *memb.* 4. *sub num.* 108. *vers. declar. hanc ampliationem.* & diximus post alios infrà cap. 8. à n. 99. & sequentibus.

55 Cuius est farinæ, quòd opponens (generaliter loquendo) aliquam exceptionem, non dicitur quis grauatus, eo ipso quòd iudex illam reiicit, nec appellatio ab huiusmodi reiectione iustificatur, nec dicitur proposita ex legitima causa, nisi aliàs coram superiore excipiens, probet legitimam, & veram exceptionem, aliter atque non deuoluit appellatio, etiam si prima fronte appareat esse vera, quia potest esse apparenter vera, & in se legitima, sed tamen ficta, & non existens in casu suo, & sic esset oppositio, & exceptio calumniosa, quam iudex reiiciendo, non solùm non grauat, sed prudenter facit, cùm suspicatus sit, malitiosam esse, (pro quo in dubio præsumitur) text. est. *in c. interposita* 70. *de appellat.* vbi optimè Anton. de Butr. *n.* 1. *& sub. n.* 5. *&* 10. Abb. *nota* 1. *n.* 2. *&* n. 1. Philip. Franc. *num.* 1. *vers. tenementi.* 1. *& vers. tenementi aliam.* Decius *num.* 1. Cardinal. Alexandr. *nota* 1. *num.* 1. per quos latè prosequitur Scacia. *in tract. de appellat. q.* 11. *num.* 61. *&*
66 *segq.* quos pro limitationibus consulito.

Tamen quando quis opponit exceptionem, & simul se offert incontinenti probatum, quam iudex non admittit, & ab huiusmodi exceptione, & probatione reiecta, appellatio emissa dicitur statim iustificata absque alia probatione, quia non admittendo probationem legitimæ exceptionis incontinenti oblatam, non potest iudex excusare, quòd non grauauerit, quia præsumpta malitia contra opponentem purgatur ex eius oblata probatione incontinenti, vnde reiiciendo
57 illam ipso facto ostendit iniquitatem suam contra excipientem, & ideo non est necesse aliter probare veritatem exceptionis, quæ siue vera sit, siue apparens, & falsa, ficta, aut calumniosa, non attenditur, quia iam iudex grauamen intulit, ita probat *d. cap. interposita in princ. de appell.* vbi Abb. *nota. vlt. numero* 3. *&* 4. & Franc. *sub numero* 1. *column.* 1. *vers.* 4. *& vltim. vers. tantum quando excipiens obtulit. column.* 2. & cæteri Canonistæ *ibi.* Lancel. Robert. *de attentat.* 2. *p. cap.* 12. *limit.* 1. *numero* 38. & 39. 40. & 41. & tam in exceptionibus dilatoris, quàm 58
in peremptoriis. Anton. de Butr. *in d. c. interposita sub numero* 10. *ibi, secundo quod exceptio.* & Philippus Franc: *num.* 4. *versic. in gl. in verbo si offerens, de appellationibus.* Sigismun. Scacia *vbi proximè numero* 69. qui *numero* 70. hoc casu dicit, statim huiusmodi appellationem causa- 59
re suspensiuum effectum, & per consequens attentata. Anton. de Butr. *vbi proximè num.* 7. *vers. versus finem columna.* 3. *& sub num.* 10. *fall.* 3. Philip. Franc. *sub numero* 4. *col.* 4. *limit.* 7. Felin. *in cap.* 1. *sub num.* 2. *de appellatio.* Abb. *in dicto cap. interposita sub n.* 6. *vers. vnum tamen tenemen-* 64
ti. Decius *n.* 1. & de communi opinione testantur Ab. *in dicto cap. interposita dicto num.* 6. & ibi Cardin. Alexand. *sub num.* 4. *fall.* 8. Lancelot. *de attenta.* 2. *p. cap.* 12. *dicta limitatio. à num.* 36. *cum sequentibus vsque ad numerum* 44. sed offerens hanc probationem incontinenti, debet pe- 60
tere terminum breuissimum, vt inquit Abb *in dicto cap. interposita numero* 7. quem sequitur Scacia *vbi proximè sub num.* 79. *d. quæst.* 11.

Quò pertinet, quòd cùm remedio *leg. fin. C. de edic. Diui. Adria.* procedatur summariè, & executiuè per in- 61
spectionem Scripturæ testamenti non cancellati, non admittuntur exceptiones, aut probationes altiorem indaginem requirentes, sed reseruantur petitorio, quod multis comprobans Roland. à Valle *cons.* 10 *num.* 71. *&* 72
tribus sequentibus. lib. 1. allegans *dictam leg. fi. & Decij cons. fil.* 424. *col. fi. &* 467. *col. pend.* vbi inquit Decius, quòd si fideicommissarius, qui offert incontinenti probare fideicommissum per inspectionem testamenti, cùm non sit in eo nominatus, si per interpretationem ver- 62
borum, quæ in testamento habentur, vellet eius intentionem probare, talis probatio non ast admittenda in hoc remedio executiuo, sed reseruari debet in alio iudicio, cùm requirat altiorem indaginem. Petrus Surdus *cons.* 263. *tom.* 2. quod summè esse notandum dixit Domi. Ioan. del Castillo *quotidia. controuer. lib.* 3. *cap.* 24. *nu-* 63
mero 93. qui *numero sequenti* dixit, quòd exceptiones ad effectum proprietatis & dominij respiciunt, si ob aliquam dubietatem iuris, vel facti, non facilè, & promptè sint liquidabiles, sed causæ cognitionem requirant, relinquuntur alteri iudicio, & interim, remoto contradictore, non suspenditur executio sententiæ in illo remedio, & reus constituitur, dicit esse casum *in dicta leg. fin.* ipse sequutus est illum referens in hoc idem Peregr. *de fidei. artic.* 48. *num.* 29. & quòd in hoc iudicio executiuo *ex l. fi.* non admittantur exceptiones, & probatio-
nes, quæ requirant altiorem indaginem, testantur Alciat. *cons.* 389. *quæst.* 1. *numero* 4. Parisius *cons.* 10. *num.* 39. *lib.* 1. Decius *cons.* 3. *numero* 12. Ioan. Fla. de Ponte *cons.* 20. *numero* 21. Ioannes Philip. *ad tit. C. de edic. diui Adr. in vers. putat tamen B.* Parlado. *rerum quoti. libro* 2. *cap.* 25. Achilles Personal *de adipis. numero* 409. Menoch. *de adipis. rem* 4. *num.* 689. *& à num.* 753. *cum seqq.* Beroi. *cons.* 46. *&* 57. *lib.* 2. Berr~~a~~ *cons.* 52. *colum. vlt.* Ozasc. *decis. Pedemon.* 23. Cardin. Tusc. *practicar. concl. tomo* 3. *littera E. conclus.* 409. *fol.* 345.

Tertiò & insuper ex supradictis infero, quòd cùm 65
exceptiones peremptoriæ, quæ non infringunt, nec impugnant directò sententiam, sed limitant, restringunt, & modificant duntaxat, etiam post sententiam opponi rectè possint in eius executione, præcisè admittendæ sint, vltra allegatos superiùs, vers. huiusmodi siquidem, &c. n. 45. probat Iss. *in l.* 1. *C. de iur. & fac. ignor.* Felin *in c. suborta in princ. de re iud. & in c. cum Ioannes. ad fi. de fide instrum.* vbi tradit, quando exceptio peremptoria possit post sententiam opponi, & quãdo non, *& n.* 2. Petrus Paul. Paris. *in c. exceptionem, de exceptio. numer.* 33. Franc. Neco. *in reper. cap. quoniam contra.* 3. *nota. n.* 102. *de prob. & in gl. verb. dilatione. n.* 183. Maria. Soci. *cons.* 45. *n.* 8. *&* 17. *lib.* 1. Hier. Zanchi. *in tractat. differentiarum iuris canon. & ciuil. dif.* 185. *n.* 262. Odofred. *in tract. iudic.* 52. Specula. *titul. de exceptio. §. dicto num.* 13. Balb. *decisio* 13.

Iss.

Iſſ.*in l.quamuis.C.de iur.& fact.igno.num.*15.& 27.Boër. *deciſ.*19. *num.*9.& *deciſ.*43. *numero* 9. & *deciſ.*53.*num.*3.

66 quia iſtæ exceptiones, quæ non impugnant,ſed modificant ſententiam, & executionem,dicuntur quid ſeparatum à petitione principali, Alexan.optimè *in conſ.*89. *diligenter conſiderat is,in fin.num.*7.*verſ.quæ autem dicatur lib.*1. & plenius *conſ.*85. *viſo themate per totum. libro* 5. Cardinal. Tuſcus *pract. concl.tom.*1.*littera E. concl.*381. *num.*91.Signorolus *conſ.*146.*n.*2.

67 Quales iſtæ ſint exceptiones, quæ ita legitimæ reputantur, enumerant Padilla *in l.*1.*C.de iur.&fact.ignor. à numero* 36. Ioan.Gratian. *in regul.*348. & Ioann.Garc. *de expenſ. & melior. cap.* 6. *à numero* 14. Marant. *de ord. iudicio.*6.*p.prin.memb.*9.*indici.fol.*418. *numero* 17.*tit.de exceptionibus.* & videndus etiam 6.*p. actu vlt.tit.de exe-*

68 *cutione ſententiæ à prin.*quibus adde, quòd exceptio collationis bonorum,quæ quis tenetur conferre,in executione ſententiæ poteſt opponi, ex quo non impugnat, ſed modificat ſententiam, vt per Rolandum à Valle *conſ.*8.*num.*6.*lib.*3.tenetTuſc.Cardin.*vbi proximè n.* 86.

69 pro quo facit *l.cum fideicommiſſ.ff. de confeſſis.*

Inde non inutiliter quæti poteſt ; an huiuſmodi exceptiones peremptorias modificatiuas, ſemel oppoſitas, & deductas in iudicium principale,& ante ſententiam, & per iudicem reprobatas, ſta vt illis reiectis, & non obſtantibus lata fuit ſententia : an iterum opponere pars poſſit in executione,reſpondetur negatiuè. tenet gl.ſi.*in l.Neſennius.ff.de re iud.*Bart.*in leg. ex diuerſo.*§.*fin.*& ibi Alexandr. *column* 2.*ff.ſolut.matr.* Ludouic. Roman.*conſ.*412.Panorm.*in cap.fi.num.*24.*cum ſeqq.de iur.calu.*Bernar.Diaz *in regul.*250.*limit.*2.Iſſ.*in l.ait prætor,la* 2.*ff.de iureiur.* Boër.*deciſ.*16.*num.*2. & 3. Ioannes Gratia.*in regul.*348.*n.*12.& quòd hæc quæſtio ſine difficultate ſit, licèt quando per iudicem,& partem de huiuſmodi exceptionibus actum, & determinatum fuit in negotio principali,vt nec executioni obiici queant,per Iſſ.dixit Ioan.Gar.*d.cap.*6.*numero* 17.*in prin.* tenet etiam Amador.Rodr.*de executione cap.*2.*num.*41 *ad fi.*& *n.*42. *in fin.* dicens, quòd ſi exceptio directò impugnat ſententiam, vel de ea fuerit cognitum, & pronuntiatum, non poſſit obiici executioni, pro quo eſt textus *in l.fin autem.* §.*fin. de negotiis geſt.* vbi exceptio appoſita cognita, & deteminata in proceſſu, non poteſt opponi in executione ſententiæ, vbi notat Bal.& Alberi. & exornat latè Auendan.*in commentariis ad l.*4.*titul.*8. *num.*49.*libro.*3.*ordin.l.duobus diuerſis.ff. de exceptione rei iud.* quem text.ſic interpretantur Paul. Caſtrenſ.*ibi,* & Ripa *in l.qui Romæ* §.*duo fratres.ff.de verborum.* & quòd hæ exceptiones modificatiuæ, ante ſententiam ſemel oppoſitæ, & per iudicem reprobatæ, non poſſint poſt ſententiam in executione iterum opponi;affirmat poſt Iſſ. *in leg.*1.*C. de iur. & fac. ignor. num.*19. Alexand. *in l.rei iud* §.*fi.num.*4.*ff. ſolu. matr.* & Caſtrenſ. *conſil.* 100. *numero* 4.& 5.*lib.*1.Cardin.Tuſc.*practic.concl.tomo* 3. *littera E.concl.*381.*n.*85.latè Barboſa *in l.maritum* 13.*cum l.ſeq.à num.* 48.*cum ſeqq.ff.ſoluto matr. tomo* 2. Cancer. *var.reſolutio.*2.*p. cap.*16 *ſub num.*81. quod tamen verum eſſe docet Boërius *in d.deciſ.*16.*numero* 2. & 3. quando exceptio fuit oppoſita in proceſſu ad vnum finem, &

71 ad vnum effectum, & ad illum iterum poſt ſententiam in executione opponi vult;vt ſecus ſit ſi primò ad vnum finem, poſtmodum verò ad alium effectum diuerſum opponatur, quia tunc etiam poſt ſententiam eſt admittenda,Boërium referens ſequitur Ioann.Gratia. *in regular.* 348. *numero* 12. *poſt medium*, pro quo eſt text. *in d. l. duobus* 19. & ibi Paul. Caſtrenſ. optimè declarat.

72 Sed maior extat difficultas ; an ſi ante ſententiam de huiuſmodi exceptionibus peremptoriis modificatiuis in iudicium deductis actum fuerit, & nondum de illis ſit per iudicem pronuntiatum, an in executionem iterum opponatur, provt in ſumptibus factis in re, ad

cuius reſtitutionem quis eſt condemnatus, iuxta *l. domum C. de rei vindic.* hæc ſiquidem de ſumptibus exceptio peremptoria, eſt modificatiua, non impugnans nec infringens directò ſententiam,ſed ipſius executionem reſpicit. nam condemnatus, qui rem retinet pro ſumptibus, non dicit, non mandandam executioni ſententiam, nec negat conſequendum, quod re iudicata continetur,ſed illud agit,ſcilicet ; rem illam penes ſeſe habere, donec meliorationibus ſatisfiat, loco pignoris puta ; quo potiùs ſupponit, & fatetur victorem dominum, & conuenit diſpoſitioni rei iudicatæ, ac ideo in executione executor eam præcisè teneatur admittere, vt legitimam,tenet Iſſ.*in l.*1.*num.*16.*C. de iur. & fac. ignor.* Bart.*in l.in fundo numero* 16.*ff de rei vin.& in l.Paul.ff.de doli exceptione.* ita poſt eum declarat Boërius *deciſ.*43. *n.*9.Meneſes de Padilla *in d.l.*1.*n.*36.*& ſeqq. C.de iur. & fa.*Alexand.*in d.l.in fundo.*Paul.*conſ.*17.*& conſ.*326.quem allegat Anton.de Fano.*de pignor.*5.*p.memb.*4.cum ſtatim 74 citandis,nec ex hoc locum habet diſpoſitio,*l.peremptorias.C ſententiam reſcin.non poſſ.*quæ non in iis peremptoriis modificatiuis loquitur.

73

75 Et iſthæc exceptio retentionis adeo fauorabilis eſt vt etiam poſt ſententiam competat, vt dicit Caſtro *conſ.*166.*viſis actis col.*3.latè Capicius *deciſ.*119.*colum.*1. Cardin.Tuſc.*practic.concl.tom.*3.*littera E.concl.*381.*n.*37. etiamſi in iudicio principali fuerit oppoſita, non ta- 76 men ſuper ea pronuntiatum,latè plurimos allegansDoctores & Rotæ deciſ. ſequitur Mareſc. *variar. reſolutio. lib.*2.*c.*112. *à numero* 18.*cum ſeqq.* vbi etiam idem affir- 77 mat latè comprobans in quibuſvis iudiciis priuilegiatis,provt in reſtitutoriis,& attentatis,& ſimilibus, & à nõ admiſſione eſſe licitam appellationem,vide quæ nos infrà c.13.verſ.ſed ille caſus.à n.57.& ſequentibus. 78

Quando igitur de huiuſmodi impenſarum exceptione modificatiua in iudicium principale deducta non fuerit à iudice declaratum,determinatum, aut pronuntiatum, late hunc articulum rectéque examinat noſtras Ioann. Garcia.*in tract.de expen.& meliora.cap.*6.*num.*17. duos caſus diſtinctos ſupponens ; dicens, quòd aut de iis ſumptibus actum fuit in iudicio per viam actionis, iuxta text.*in l.domum.C.de rei vind.l.qui exceptionem* §.1. *ff.de condictione indeb.leg.domus* §.1 *ff.locati* aut excipiendo *l.Paul.ff.de exceptio. leg. ſi in area ff.de condictione indeb.* ſi per viam actionis, de illis debet iudex expreſsè determinare, & pronuntiare, aliàs omiſſio eſt,Immol. 79 Anton.de Bu.Felin.*in c.exceptio.*de quo gl.*in leg.* 1.*C.ſi aduerſus rem iud.*&ibi Alberi.contra Abba.*in c.ſignificarunt.*qui ſentiebant ex illa omiſſione induci abſolutionem,de quo vide per Couarr.*practic.quæſtio cap.*25 *n.*6. *verſ.nam vbi petita ſunt.* vide quæ nos latiùs de hoc infrà cap. ſequenti, de perſona ad perſon. à numero 42. cum multis ſequentibus,

Hinc idem Ioannes Garcia inferens ex doctrina Cor- 80 nei *conſ.*49.*lib.*2. *litera E.* & Aymon. *conſ.*320. quòd in hoc caſu licèt petantur meliorationes, ſeu impenſæ in prima inſtantia, ſi tamen de illis nihil ſit iudicatum, ſed omiſſæ, ſi in ſecunda declaratum ſit, deberi, aut non deberi, erit prima ſententia earum reſpectu, & ſic cùm debeant eſſe tres conformes, aut in tribunalibus Regiis duæ,& ſic vel appellabitur, vel ſupplicabitur,& in executionem huiuſmodi exceptio admittenda eſt ; cùm nondum iudicatum ſit,ſi autem perviam exceptionis hæc modificatiua exceptioſit oppoſita in iudicium; 81 adhuc poſſe (inquit)in executione ſententiæ opponi,& iterum deduci ; ex eo fundamento, quòd qui in exceptione ſuccumbit,non prohibetur illud idem in alio iudicio per viam exceptionis, aut actionis proponere, quando ſu per illa exceptione non fuit iudicatum. & talis erat exceptio, quæ non erat ex diametro contra- 82 ria, nec incompatibilis cum actione, ſed ſimul poteſt ſtare,provt iſta eſt Bar.*in l.fundum ff de excep.n.*1. *& in l.qui Romæ* §.*duo fratres ff..de verb.oblig.l ſi autem.ſi.ff.de*

nego.gest. vbi Paul de Castro, *& in l.quod in diem.§.si rationem, numero 3.ff.de compensatio.* respondétque *ad l.1.C. de ordin.cognitio.* secundùm Paul.de Castr.& Bart. *vbi suprà.*& Felin. *& c.suborta num.3. & 4.de sententia & re-*
83 *iud.* & eundem Felin. *in cap. aduersario, de exception.* vt sit dicendum, ex condemnatione in principali deduci absolutionem in incidenti, quando incidens, & principalis causa non se compatiuntur. ita quòd vnum necessarium tollendum sit per alterum. Ioan. Garcia. sequitur Amador Rodr. *in tract.de executione cap.2.sub n.41.* pro quibus facit text. *in leg. duobus diuer.ff.de exceptione rei iud.* quem sic ibi interpretantur Paul. Castrens. & Ripa *in leg.qui Romæ.§.duo fratres.ff. de verb. obligationibus.* quem articulum latè etiam examinat Barbosa *in l.maritum 13. cum l.seq. à n.53. & sequentibus ff. soluto.*
84 *matrim. tom.2.fol.127.* vbi multa confert.

Pro quibus expendo ego textum expressum *in l.quod in diem*, § *rationem ff.de compensationibus*, cuius verba sunt: Si rationem compensationis iudex non habuerit, salua manet petitio, nec enim rei iudicatæ exceptio obiici potest; aliud dicam, si reprobarit compensationem, quasi non existente debito, tunc enim rei iudicatæ mihi nocebit exceptio. Vides quàm clarè loquutus fuit consultus, quod not. etiam Bart. *ibi in summario,*
85 quoniam cùm sit exceptio modificatiua, si de illa iudicatum non fuit, reseruata censetur ad executionem sententiæ condemnato, à qua nunquam intelligitur reprobata, quando est compatibilis cum sententia, & ipsa sententia subsistere potest absque reprobatione exceptionis, vt vltra citatos facit text. arg. *in l. sancimus C.de testam.cap.cum renunciantur.32. quæst.1.* Bart. *in d.l. quod in diem.§.1.numero 2.* Ab. *in c.suborta.* & vtrobique Doctores. Accur. *in leg.penult.ff.de iis qui sunt sui vel alie. iur.* latè Roman. *cons.412.* Angel. *cons.200. & cons.217. per totum.* Alberic. *in leg.sin autem §.si quocunque ff.de negot.*
86 *gest. & in dicto §.si rationem.ad finem.* signanter Innocent. *in cap. vlt. num. 2. vers. sed contra ponamus.* vt secus sit, quando (vt dixi) exceptio incompatibilis sit cum ipsa sententia, quia tunc censetur reiecta, & non admittenda in eius exceptione, Rota Genuens. *decis.103.num.2.* Cacher. *decis.Pedemont.64.n.3.* Ruin. *cons.71.ex n.4 lib.5.* Magon. *decis.3.Floren.n.26.* Paz *in tract.de tenut.cap.32.à n.45.*& faciunt notata à Ioan. Garc. *in tract.de nobil.gl.1. in exordio, ex n.19.* Parlador. *lib.2.rerum quotit.c.vlt.§.11. ampliat.4. n.18.* aliter atque contrarium dicendum sit, quando exceptio non compatiatur cum sententia, &
87 sic, quando sententia lata super principali non potest subsistere, nisi intelligatur, esse pronuntiarum etiam super incidenti, tunc sententia videtur eligere, & reprobare illud incidens *ex d.l.1.C.de ord.cognit.*&notant communiter Doctores *in d. cap.suborta. de sententia & re iudic.* & est mirabilis doctrina Antonij de Butrio *ibi num.12.* Abb. *num.12.* Alexander de Neuo *ex numero 16.* Paz *de tenuta d.cap.32.num.49.* & faciunt, quæ annotauit Montal. *in l.4.tit.2.lib.4.for.& in l.2.tit.3.lib.4.verbo, tornadizo.* Gregor. Lopez *in l.3.tit.13.p.6.verbo. mugeres.* Ortalora *de nobil.2.p.3.p.ex num.16.& 4.princ.cap 9.* Cantera *quæst. crimin. cap.11.num.11.* Pelaes de Mieres *de maior.1.p.q.51.n.30.* Gutierr. *lib.3. pract. q.q.14. n.99.* vide etiam Barbosam vbi suprà, *in d.l.maritum à n.53.*

Ex quo fonte illud fluit, quòd licèt pater, vel alius
88 obligatus alicui ad alimenta non teneatur, nisi in quantum facere potest, & possit hanc legitimam exceptionem opponere post sententiam, quia non impugnat, sed modificat, vt iura & doctrinæ vulgares probant, si
89 tamen perueniat excipiens ad pinguiorem fortunam, variantur, & augentur alimenta, exceptióque variatur secundùm augmentum, & diminutionem bonorum, ita per tex. *in l. ius alimentorum §.fi.ff. vbi pupill.educar. deb.* tenet eleganter Cardinal. Tusc. *practicar.conclusio.*
90 *tom.3.litera E.concl.382.num.9.*& idem etiam post alios tenet Marta *de iurisdictio.2.p.cap.43. numero 77.* ac ideo isthæc exceptio sub regula legitimarum exceptionum comprehendenda est (& intellige, si incontinenti hæc probetur exceptio, provt requiritur in qualibet exceptione executionis.) & huic doctrinæ adde appositam infrà n.97.

Quia sententiæ causa cessante cessat ipsa sententia, probat Tiraquell. *tract. causa cessante in princ.num.240.* 91
quia quando causa sententiæ redit ad non causam, sententia retractatur, secundùm Paul.de Castro *in l. Imperatoris ff.de rei iudic.* Sfortia Oddi. *tractatu de in integr. rest.1.p.quæst.14.art.8.numero 67.pagina 389.* Mieres *de maiorat.4.p. quæst.1. lim.1.n.72.* qui *num.73.* dicit, quòd 92
merus executor ex noua causa potest in executione supersedere, secundùm Felin. *in cap.pastoralis.§.quod verò,* 93
num.7.de re iudic. Menoch. *de arbit. lib.1, quæst.38. numero 14.* Petr. Surd. *decis.289. n.18.* & tradit Roland. à Valle *cons.13.*

Hinc est, quòd cessante causa sententiæ, scilicet quia 94
superuenit noua causa, cessat sententia, etiam in rem iudicatam translata, *l.3. C.ad exhibendum.l. si fullo.* vbi notat Bal. *ff.de condictione sine causa.l. mater §.eandem. & l.si is qui hæres in prin.ff.de exception.rei iud.* notant Bart. Socin. *cons.80. col.fi.lib.1.* Maranta *in praxi, vers.expedita 2.p.n.148.fol.245.* Alciat. *in tract.præsumpt.regul.4.præsumpt.16.numero 5.*& 6. Burgos de Paz *concl.36.num.18.* Tiraquell. *lib.1.de retractu, §.8 gl.7. numero 4. pag.446.* & est leganda *l.15.tit.2.p.3.* Mexia *in lect.leg.Tolet.vltimæ partis conclusio 24.fol.197.numero 150.* Armett. *lib.2. selectar. in ter. cap.12.numero 3.fol. 88.* per quem Mieres *vbi suprà numero 74.* ponit regulam, quòd res iudicata 95
non facit ius in iis, quæ tempore mutantur, *per leg arbitrio ff.qui satisdare cogan. & leg.si rem meam. & l.seqq.ff. de exceptione rei iudicatæ* & tradit Tiraqell. *ibidem in tract.de causa cessante p.1.numero 222. fol.87.* & pro hoc dicit meliorem text. de iure Mieres *vbi suprà num.76. in cap. tunc. ex literis de in integ. rest.* vbi Abb. *numero 4.* pro cuius intellectu lege Aluar. Valas. *consult.51.num.42* 96
Æguidium Boss. *in pract. crimin.tit. de remediis instit. à num.1.cum seqq.* text. *in l.diui fratres.ff.de iure patron.* & vide quæ infrà à num.114. & seqq.

Et quòd alimenta crescant, & decrescant crescente, 97
vel decrescente patrimonio alimentati, vel alimentantis, etiam post sententiam, & taxationem iudicis, tenet Albert. Brun. *in tractatu de augmento concl.12. numero 5.* Gozadi *concl.95.numero 4.* Floria. de sancto Petro *in leg. sed & si quis, §.mancipiorum.ff.de vsufruct.* Doctores *in l. si cum dotem.§.leuissimo.ff.solut matr.* latè & optimè Marquef. *tractatu de commiss.1.p. cap.18. numero 48.* Palacius Rubeus *in rubr.de donat.inter.not.3.§.23. num. 7.fol.354.* Surd. *de alimen.tit.5.quæst.7.num.58.* post Casil. *in l.si qua illustris.num.93.C.ad Orphic.* optimè Gratian. *in discepta.* 98
for.tom.2. cap.232. numero 5. optima Rotæ decisio 431. per Farin. vbi etiam si taxationi consensisset, quibus adde, quos congessimus superiùs à num.88.

Hinc etiam pariter excedet executor, si exceptionem 99
quæ oritur ex ventre ipsius sententiæ, non admiserit, ista siquidem legitima est, & valdè à iure approbata, nullatenus reiicienda, quia quando ex eodem actu oritur actio, & exceptio, à pari vtraque procedit. Anton. de Cana. *in tract.de executione inter.quæst.26.à num.57.* Decianus *cons.1.num.68.lib.3.* Roma. *cons.52.visis numero 3.* vbi additio. *verbo, inspectione* congerit concordantes. Alexand. *cons.94.numero 2.* pleniùs *cons.119.num.2.lib.1. & cons.20.lib.6.* Felin. *in c.ex parte de off.deleg.* Cassiado. *decis.10.de rescript.* Mat sil. *singular.7. communiter per Italum.* Angelus, Castro. Ioan. de Immol. *in leg.si fideiussores.§.idem respondit.ff.de fideiussor.* Romanus *consilio 472. col.2.num.2.* Aotonius Massa Gallef. *in tractatu de obligatio.Camer.in 4.p.quæstio 1.à numero 8. & suprà.* Flores de Mena *in pract.quæstio.libro 12.cap.12.num.44.* optimè Cardinal. Tuscus *practicar.concl.tom.3.liter.E.concl.381* 100
num.14. qui *n.17.* dicit, quòd etsi statutum tollat omnes.

exceptiones

exceptiones, non tollit illam, quæ oritur ex eodem ventre ſtatuto, quia dicitur ex eodem oriri, additio ad Roman. *conſil* 244. *numero* 5. *in verſ. contractus.* vbi plurimos citat Felin. plenè *in cap. ex parte de offic. delegat.* Alex. *conſ.* 123. *num.* 12. *in fin. & num.* 13. *lib.* 4. & poſt Barba Galleſ. *vbi proximè.* Roma. *conſ.* 42. *n.* 4. *verſ.* 4. vbi
101 additio. *verbo. offic.* alios allegat. idem Roma. *conſ.* 51. *per totum*, etiam ſi non opponatur; quia tunc ſententia, ſeu inſtrumentum loquitur & producitur, præſantatúrque cum ſua exceptione, ſemperque actioni principali obſtat, cùm ei ſimul iuncta ſit, vt probant expreſsè præfati Doctores ſuperiùs citati, cùm ſit, & dicatur exceptio notoria, quia conſtat ex eiſdem actis, vt dicit Tuſc. *vbi proximè. num.* 25. poſt Abb. *conſ.* 44. *in præſenti col.* 2. *verſ. ſed his non obſtantibus, lib.* 1. quam doctrinam mirabiliter declarat Tuſc. Cardin. *d. concl.* 381. *n.* 8. ſequutus Alex. *conſ.* 94. *cariſſime. in prin. verſ. non obſtat, quæ ponit Roma.* &c. *lib.* 4. optimè etiam poſt plures alios Mareſcot. *var. reſol. lib.* 2. *cap.* 121. *à n.* 33. & nos in ſimili propoſito infrà cap. 12. à n. 114. videlicet quòd exceptio ex ventre
102 inſtrumenti reſultans admittitur, ſi agitur ex illo inſtrumento; ſed ſi agatur ex iudicato ſuper eodem inſtrumento, ſecus eſt, niſi pariter exceptio oriatur ex ſententia, quod nota. Igitur ab huiuſmodi legitimæ exceptionis reiectionis exceſſu appellationi interiectæ non deferens executor, violentiam facit manifeſtam. Quò pertinet quod dicit Seraphin. *de iur. priuileg.* 77. *ſub n.* 31. quòd exceptio competens debitori, executionem paratam habet, ſicut actio, ſequitur Giurba *deciſ.* 113. *n.* 7. & 8. Gratian. *diſceptatio* 175. *num.* 25. & 26. & faciunt quæ nos infrà cap. 13. num. 46. & ſeqq.

103 Quibus accedit Baldi doctrina *in leg. ab executione, numero* 20. *verſ. item in execut.* per gl. *l. C. de execut. rei iud.* quòd in executione ſententiæ poteſt apponi & oriri
104 omnis exceptio, quæ prouenit, & oritur ex mente pronuntiantis. Et hinc eſt, quòd cùm iuris reſeruatio facta in ſententia, conſeruat ius grauato competens. Bart. *in l. penult. C. depoſiti.* Oldrald. *concl.* 237. *in fin.* Beccius
105 alios citans *concl.* 74. *num.* 17. Craueta *conſ.* 974. *num.* 17.
106 cùm & ius reſeruatum, ſit excluſuſum à condemnatione, & ſententia. ideo eſt legitima exceptio admittenda, quia reſeruatio eſt quædam exceptio, quæ modificat actum. gl. *in l. item Labeo. §. ſed ſi iure ff. famil. erciſ.* Dec.
97 *d. conſ.* 4. *num.* 14. Matth. Brunus *conſ.* 19. Petr. Surd. *deciſ.* 163. *à num.* 16. & iterum *in conſ.* 152. *num.* 30. quia ſicut confirmat non reſeruatum, ita conſeruat intactum, quod
107 eſt reſeruatum, ac ſi nulla ſtaret condemnatio. Purpurat. *conſ.* 42. *numero* 14. Surd. *in d. deciſ.* 163. *num.* 18. & facient quæ de exceptionibus modificatiuis in executione ad-
108 mittendis inferiùs latè diximus,

Ex hoc eodem fonte emanat illa exceptio, (non impleuiſti ex latere) & (ex parte tua,) quæ quidem adeò legitima eſt, vt etiam in executione opponi poſſit ita reſpondit Craueta *conſ.* 79 *num.* 5. *lib.* 1. *& conſ.* 7. *numero* 7. *lib.* 3. Menoch. *conſ.* 55. *n* 4. idem Menoch. *conſ.* 1. *n.* 367. *& verſ.* 65. *num.* 4. *lib.* 1. Mareſcotus *var. reſol. lib.* 1. *c.* 88.
109 *num.* 13. vbi teſtatur, ita fuiſſe dictum in vna Romana pretij dati 1. Iunij 1607. coram Manzanedo, quia cùm oritur ex ventre ipſius ſententiæ, poteſt quandocumque executioni opponi. Roma *conſ.* 144. Cardinal. Tuſc. *practicabil. tom.* 3. *litera E. concl.* 381. *numero* 21. *cum ſeqq.*
101 Corneus *conſ.* 297. & 291. *num.* 7. & 8. *lib.* 3. Galleſius *de obligatione Camera. quæſt.* 1. *n.* 1. & 7. inhibitionem tunc expediendam, & concedendam eſſe, firmat Mandoſ. *de*
111 *inhibitio. quæſt.* 49. *n.* 5. & ita determinaſſe Rotam, teſtatur Gratia. *diſcepta. foren. cap.* 273. *numero* 19. *& ſequenti.* quæ quidem exceptio adeò legitima dicitur, vt etiam ac ſtatuto reiiciente, excludentéque omnes exceptiones, non intelligatur ſublata, ſed quandocunque de ea opponi poteſt, ita eleganter Corneus *conſ.* 279. *lib.* 3. *& conſ.* 121. *lib.* 1. Aymon Crauet. *conſ.* 146. *num.* 2. Decius *conſ.* 463. *numero* 1. & 2. multos refert Roland. à Valle *conſilio* 53.

numero 52. *col.* 1. & idem Roland. *conſ.* 69. *num.* 13. *vol.* 4. meus Dominus Ioan. de Caſtill. *quotidian. controuerſia. lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 15. apud quos multos elegantes effectus 114
huiuſmodi exceptionis (non implementi) perlegere, & reperire poteris. quam ſi executor non admittat (vt vides) excedit. vide exactiſſimè de natura huius exceptionis, quæ Mareſcot. *variar. reſolut. lib.* 1. *cap.* 88. *per totum*,
quibus adde Gratia. *in diſcepta. foren. cap.* 315. *tomo* 2. *per* 113
totum, vbi exactè explicat huius exceptionis naturam, apud quem latè etiam de exceptione rei non traditæ, & pretij non ſoluti, vt eiuſdem ſint naturæ, cuius hæc, nõ implementi, & quòd opponi poſſunt poſt ſententiam. 114

Quò pertinet, quòd exceptio, quæ oritur, etiam dilatoria, poſt ſententiam legitima eſt, opponíque licitè poteſt poſt eam in executionem, & per executorem admittenda, vt tenet Bar. *in l. 1. C. de iur. & fact. ignor. n.* 5. *& deinceps.* Fel. *in c. inſinuante de off. delegat. num.* 3. *fall.* 5. 115
quod qualiter intelligatur, declarat. ſequitur Ioan. Gratianus *in regul.* 136. *num.* 3. vbi *à princ.* latè probat, hanc exceptionem dilatoriam poſt litem conteſtatam ſuperuenientem, opponi poſſe, iuxta *l. ita demum. C. de procurato. l.* 2. *C. de conſort. eiuſd. litis.* plures allegat in comprobationem. & facit quod dixit Roma. *in repet. l. ſi vero §. de viro ff. ſolut. matr. nun.* 270. quod exceptio rei iudica- 116
tæ, licèt perpetua ſit, tamen ei non obſtat, qui agit ex noua cauſa, & quæ ſuperuenit, vbi plura congerit ſimilia à iure inducta ex noua cauſa ſuperueniente, & hoc idem voluit Tiraquell. *de retractu conſang. §.* 8. *gl.* 7. *n.* 4. Caſtrenſ. & Iſſ. *in leg. ſi fullo. ff. de condictione ſine cauſa. & in leg. Iul. ff de condictione indeb.* Petrus Surd. *conſil.* 268. *tomo* 1. pro quo eſt text. *in leg. ſi mater §. eundem. in prin. & in leg. ſi is qui hæres. in prin. ff. de exceptione rei iud. leg. hæreditas Cod. de petitione hæreditatis.* vide quæ ſuprà à n. 88. & ſeqq.

Cuius etiam farinæ eſt determinatio text. *in leg. ſi* 117
fullo. in prin. ff. de condictione ſine cauſa. text. *in leg. in commodato. §. fin ff. commodati.* text. *in leg. §. fin. ff. ad legat. Rhodi. de iactu.* text. *in l. eleganter §. ſi quis poſt. ff. de condictione indeb.* text. *in leg. Iulian. eodem tit.* quibus quidem eleganter probatur, quòd quando quis per ſententiam condemnatus eſt ad rei commodatæ, depoſitæ vel precariæ, deperditæ reſtitutionem, eiúſque verum valorem, & æſtimationem, ſi perueniat ad poteſtatem domini; poteſt de hac noua & legitima exceptione opponere, & obſtabit, adeò vt ſi iam æſtimatio ſoluta ſit, per condictionem indebiti, & ſine cauſa repetitur, reſtituitúrque, iſta ſiquidem legitima eſt, & admittenda præciſè in executorialium executione exceptio. ita probat inſuper text. expreſſus *in leg. 1. C. de re iud.* ibi rebus quidem iudicatis ſtandum eſt, ſed ſi probare poteris, eum qui condemnatus eſt, id quod furto amiſiſſe videbatur, 118
recepiſſe; aduerſus iudicati agentem, doli exceptione oppoſita tueri te poteris, *&c.*) vbi Bar. Bal. Butr. & Salicet. dicunt communiter, quòd æquitas noui caſus nouum inducit remedium, & quòd aduerſus ſententiam poteſt opponi exceptio (quod petis, intus habes) in quo- 119
rum iurium comprobationem multa poſt alios cõgerit Petr. Surd. *conſ.* 168. *à num.* 14. *lib.* 4. dicens, hanc exceptionem non impugnare directò ſententiam, ſed illam modificare, agit enim Surd. *ibi*, quando quis per ſententiam admiſſus fuit ad hæreditatem, vbi hæres ab inteſtato, quando poſtmodum apparuit alium hæredem ſcriptum adeſſe, per teſtamentum nouiter repertum, reſcindendam omnino ſententiam, quia deficit eius cau- 120
ſa, & lata falſo ſuppoſito, *leg. ſi à te. ff. de exceptione rei iudic.* vbi Socin. 1. *nota. leg. ſi mater. §. eadem. ff. de exceptio-* 121
ne rei iudicat. vbi abſolutus ex vna cauſa, poterit ex alia nouiter conuentus condemnari. multa cumulat Tira- 122
quell. *dicta gloſſa* 7. *numero* 3. *& 4. & in tractatu cauſa ceſſante. in* 1. *p. numero* 21. *& numero* 232. vbi ait ſen- 123
tentiæ cauſa ceſſante, ipſam quoque ſententiam ceſſare, & quemadmodum recuperantur bona aliena in tertium

per hunc obtinentem ex ſententia eius cauſa ceſſante, vide latiùs eundem Surdum *vbi proximè* per longum
124 diſcurſum.

Quando autem rei iudicatæ exceptio obſtet in abſolutoria ſententia lata in actionibus realibus, ſeu perſonalibus, puta, quando quis abſolutus fuit, quia actor defecit in probatione intentionis, aut in probatione iuris & iuſtitiæ negotij principalis, an & quando actor his caſibus poſſit iterum actionem eandem, vel aliam ad eandem rem in iudicium iterum deducere abſque eo quod ei obſtet rei iudicatæ exceptio, vide per duo membra exactè & eleganter poſt alios ab eo citatos Doctores, noſtratem Ioann. Garc. *in tract. de nobilitate gl.*8.§.1.& aliqua etiam Petrus Surd.*conſ.*268.*n.*299. *& ſeqq.tom.*2.

125 Vnum non omittamus, quod de exceptione defectus mandati, iuriſdictionis, aut vt ad id diximus ſuprà hoc lib.4.cap.3.à n.122.in prin. vbi infinitos citauimus dicentes eſſe legitimam exceptionem admittendam, etiam poſt tres conformes,& etiam poſt mille annos,& in iſta tuto omnes excepriones excludente, non comprehendi. circa quod vnum eſt notabile inferendum, quod ſi actum fuit cum aſſerto procuratore, & ſententia ſit lata, non conſtito de mandato, & expeditæ exe-
126 cutoriales, tamen ſi reuera illo tempore, & in rerum natura ſtabat ſufficiens mandatum, licèt non productum,& de illo conſtet, etiam poſt dictam ſententiam, ſuſtinetur ſententia, Rot.*deciſ.*19.*aliàs* 248.*de procurato.in antiq.*Vantius *de nulli.tit.de nulli.ex defect.mand,* &c. *num.*116.*&* 117.Mohedanus *deciſ.*7. *aliàs* 204. *coram procurato.* Rota *diuerſor. deciſione* 271.*Vrbetana in fin.& deciſ.* 1503. *idem in Gerundenſi p.*3. *lib.* 3. Creſcen. *deciſ.*1.*aliàs* 18.*tres.num.*4.*de ſententia & re iud.*Marqueſa. *de commiſſio.p.*2. *cap.*2.*num.*8.*&* 9.*fol.*340.*in ſecunda impreſſione*, & quòd ita ſcribat Rota, teſtatur additio. ad Rotam *deciſione* 7. *aliàs* 143.*ſi procurator, de procurato.*
127 *in nouis.*

Quod intellige verum, niſi antea fuiſſet oppoſitum de defectu mandati, & neminem audiri niſi docto de legitimo mandato, quia tunc etiam ſi verè ſtet mandatum, minimè validaret iudicium, & ſententia erit nulla, quamuis poſtea appareat de mandato, probat Marqueſ. *vbi proximè. d.num.* 9. & ita tenuiſſe Rotam coram D. Litta die 13. Maij 1594. in vna Immolen. bonorum teſtatur Scacia *de appell. q.* 6. *ſub numero* 34.
128 *verſ.oppoſitioni,& verſ. hac & tract.de iudiciis.cap.*2. *numero* 406. & quòd poſt dictam oppoſitionem acta non valeant, niſi mandatum in actis exhibeatur, oppoſitione tamen non facta, vt quandocunque de eo docere, ſufficiat. tenet. Bald. *in l.*1. *in* 3. *lectura numero* 3.*de procurat. & in conſ.*122. *numero* 1. *lib.* 2. Alexand. *conſilio* 146.*circa fi.lib.*5. Aymon.*conſ.*108. Guidobonus *conſil.* 129. quam diſtinctionem etiam tenuit Rota in vna Romana cenſus 4. Decembr. 1595. coram Pamph. vt
129 teſtatur Mareſcot. *variar.reſolut.lib.*1. *cap.*92. *numero* 1. hoc addito, vt iſthæc oppoſitio,& proteſtatio, vt nihil fiat, niſi docto de legitimo mandato, debet repeti in quolibet actu, adeò vt non ſufficiat, ſemel à principio opponere, alioquin autem cenſetur ab ea receſſum, & ſufficit quandocumque de eo docere, ſecundùm ſupradicta, ita aduertit Moheda.*deciſ.*44. & ita obſeruare Rotam, vt non obſtante dicta proteſtatione valeant acta per procuratorem, de cuius mandato non conſtat, niſi in quolibet actu proteſtatio repetatur. fuit tentum in vna Soracuſana Quartæ 20. Iunij 1586. coram Cardinal. Platon. teſtatur & ſequitur Mareſcot.
130 *vbi proximè num.*2. vbi exactiſſimè poſt alios, an iudicium agitatum cum Monacho conſtituto procuratore ſine licentia ſuperioris ſuſtineatur, quando non fuit oppoſitum, in quo duas communes contrarias refert, & affirmatiuam vt magis communem amplectitur.

131 Et quòd ad hoc vt acta ſint nulla à prin. etiam ſi reuera ſtaret mandatum, licèt non exhibitum, debet fieri proteſtatio in quolibet actu, poſt multos Doctores, & Rotæ deciſiones, optimè latéque proſequitur & declarat Gratian. *diſceptatio.forenſ.tom.*1. *cap.*77.*à.n.*19. *cum pluribus ſeqq.uſque ad fin.*

Et quòd hæc proteſtatio ſit neceſſaria in quolibet 132
actu ad hunc effectum, poſt Puteum, Mohedanum, & alios, latè Tuſc.*practic.concl.littera M.concl.*62.*n.*3.& ibi de materia per totam concluſionem.

Dominus autem quandocunque compareat, alle- 133
gans procuratorem comparentem pro eo non habere mandatum, erit omnino audiendus, ad annullandum proceſſum, etiamſi aliàs iudex inter aduerſarium & procuratorem aſſertum, ſeu falſum, declarauerit habere legitimam perſonam, procuratorem comparentem, quia Domino abſenti non præiudicat, latè proſequitur Maſcard. *de probat.*2 *tom.concl.*1007.*verbo, mandatum, à nu-* 134
mero 12. *cum ſeqq.* vbi quòd ſi Dominus ſciuiſſet hanc declarationem, latè proſequitur diſtinguendo.

Quid autem ſit dicendum de illa inſigni,& mirabili 135
difficultate, quando in obligationibus, & præſtationibus annuis,& habentibus tractum ſucceſſiuum, quando ſcilicet aliqua exceptio in præſtatione & executione prioris paghæ, vel alicuius annui debiti oppoſita fuit; & per iudicem reiecta,& non admiſſa, an poſſit opponi iterum in cæteris executionibus ſequentium annuarum præſtationum, ita vt tanquam legitimæ non obſtet ei rei iudicatæ exceptio, de qua omnimodo vide Ripam *in l.ſi ita ſtipulatus.*115.*num.*93.*col. penult. in princ. verſ.ſed quid ſi creditor, ff.de verbor.obligatio.*Immol.*conſil.*130.*in caſu præmiſſo. col.ſi.n.*7. Simon. de Prætis *interpretat.*2.*vlt.col.lib.*5.*numero* 95.*dub.*3.*fol.*532.Gratianum *diſceptat.forenſ.tom.*1.*cap.*151.*numero* 39.*fol.*367.*colum.*1. quod menti tene, quia quotidie accidit, & ad multa deſeruiuut.

Pro cuius rei veritate, ac clariori reſolutione il- 136
lud breuius ſupponendum, quòd obligatio redditus annui, aut eſt vna, aut multiplex. Si eſt vna pro omnibus penſionibus decurrendis, vnica, & eadem cenſetur pro omnibus præſtationibus obligatio, ita vt vna præſcriptio pro tota obligatione, & per conſequens pro futuris redditibus annuis ſufficiet,& extinguet.aut eſt multiplex, ita vt tot ſint obligationes, quot ſint annuæ præſtationes, & quolibet anno incipiat debe- 137
ri, & otiatur noua obligatio pro penſione illius annui,ita vt tot requirantur præſcriptiones,quot ſint annuæ præſtationes,pro qualibétque ſingulæpræſcriptiones requirantur; iuxta doctrinam gl. *in l.cùm notiſſimi. verbo, cuiuſcumque anni. C. de præſcript.xxx vel.*40.*an.* vbi Bar.& alij. Alexand. *in l.de pupillo §.ſi in pluribus ff. de noui operis nunti.* Iſſ. *in l.ſi Stichum §. ſtipulatio. ff de verbo.* Guido Papæ *quæſtione* 406. Anton. Gomez *de contract. cap.*11. *num.* 45. vnde ſi annus redditus debetur ex contractu, regulariter obligatio eſt vna perpetua, & non finitur morte creditoris, ſed ad hæredes 138
tranſit, & pro toto vnica actio competit, *l. Stichum. §. ſtipulat.ff.de verborum. l. Senatus §.fin ff. de donat. cauſa. mor.* Vallaſcus *conſ.*49.*num.* 6.Caſtro *de annuis in princ. numero* 41.Crauet.*de anti.tempor.*4.*p verſ. materia ſingularitatis numero* 36.ſi autem redditus annus debetur ex 139
contractu conditionali, cuius conditio debet adimpleri ſingulis annis,tunc quot ſunt anni, tot ſunt obligationes, text. *in l.ſeruus communis.§. fin. de ſtipul.ſeruorum.* vbi Bart. notat. *num.*2. *&* 3. docens quòd ſi ſtipulatio annua ſit per eum, qui debet aliquid implere ſingulis annis,quod ipſius perſonæ cohæret,tunc quot ſint anni,tot ſunt obligationes.

Exemplum in medico, ſeu aduocato, cui redditus 140
promiſſus eſt pro ſalario ſingulis annis, item ſi redditus annuus fuit promiſſus ad vitam alicuius, tunc tot ſint promiſſiones, & obligationes, quot annis vixerit ſtipulator, *l. ſancimus §. ſi quis autem el.*2.*C.de donatio.*

Corneus

Corneus *conſ.44. col.2. & 3.lib.2.* Balb.*de præſcript.4.p. quæſt.4.num.5.* Anton.Gomez *vbi ſuprà*,alia plura exempla ponit Gaſpar Rodrig. *de annuis reddit. lib.1. q.17.*
141 *num.181.* qui *num.102.* idem firmat, & latè explicat in annuis legatis, vt tunc tot ſint legata, quot annuæ præſtationes. Bald.*vbi proximè.* Vallaſcus & Caſtro locis ſuprà citatis, facit *l.in ſingulos ff. de annu. legat. l. ſi Stichum §. ſtipulation. ff. de verbor. l. cum in annos, cum duabus ſeqq.ff.quando dies legat.cedit.l.1.§.ſin annos ff.ad l.falcidiam.*

Hoc igitur neceſſario ſuppoſito, ita reſpondet ad præfatam difficultatem Ripa *vbi ſuprà in d. l.ſi ita ſti-*
142 *pulat.115.num.93.col.penult.verſ ſed quid ſi creditor.ff.de verborum obligatio.* vt eius deciſio & reſolutio pendet, an vna ſit ſtipulatio pro annuis præſtationibus,an plures, vt ſi vnica ſit pro omnibus annis, nulla agenti creditori obſtabit exceptio, quia ſententia lata ſuper vna parte, hoc eſt, vno annuo redditu, (cùm ſine ea alia pars deberi non poteſt)parit plenum præiudicium, & excipienti ſemel iam exceptione reiecta per iudicem in vno redditu, in executione alterius obſtabit rei iudicatæ, & minus legitimæ, ac reprobatæ exceptionis exceptio,ac ita plenum parat præiudicium debi-
143 tori,iuxta *l.egi.2.reſponſio ff.de exceptione rei iud.*& ideò ſi eſſet lata ſententia abſolutoria in fauorem debitoris in vno annuo redditu, agenti iterum pro ſequentibus annis, obſtabit exceptio rei iudicatæ, dicit ipſe Ripa *ibi*, ſequutus Aretin. *ſuper eadem l.*hoc idem tenentem, & citantem text. *in l.ſi ex falſis, C. de tranſactionibus,* ſed pro meliori allegat Ripa text. *in l.ſi petiero ff.de exceptione rei iud.*

144 Si verò tot ſint obligationes quot ſint anni, ſententia lata pro prima pagha, & præſtatione, non pareret plenum præiudicium pro ſequentibus, propterea dicit Ripa vtiliſſimum eſſe ſcire; an in annuis præſtationibus vnica ſit obligatio, an tot quot præſtationes. Ripæ autem omnes præcitati Doctores,ſcilicet Simon de Prætis, & Gratian.aſſentiunt,& cum ſua determinatione tranſeunt omnes. Pro quo allegat famoſum text. *in l. & an eadem, §. actiones ff. de exception.rei iud.* cuius ſunt hæc verba. Actiones in perſonam ab actionibus in rem hoc differunt, quòd cùm eadem res
145 ab eodem mihi debeatur, ſingulas obligationes, ſingulæ cauſæ ſequuntur, nec vlla earum alterius petitione vitiatur;at cùm in rem ago non expreſſa cauſa,ex qua rem meam eſſe dico, omnes cauſæ vna petitione apprehenduntur, nec enim ampliùs,quàm ſemel,res mea eſſe poteſt, ſæpiùs autem deberi poteſt,*&c.*& ſic ſequitur, quòd quando plures ſint obligationes, quot præſtationes, ſemper exceptio etiam iam oppoſita in aliquibus, in aliis decurrendis iterum opponi poteſt,ſi ſui natura legitima ſit,non tamen talis eſſe deſiit ex hoc capite.

146 Econuerſo autem, quando ad præſtationem vnius, vel ſecundi anni debitor per ſententiam condemnatus, & executus ſoluit, ſi non oppoſuit tunc legitimam exceptionem, ſed opponere omiſit,poſſit in qualibet ex præſtationibus ſequentibus opponere, abſque eo quòd ſibi aliqua rei iudicatæ poſſit exceptio obſtare, nemini dubium eſt, pro quo eſt doctrina gloſſæ ſingularis *in auth. de inſtrum. cautela,& fide §.in his. verbo, inſinuent,* vbi Angel.eleganter *ibi numero 15.* quem referens ſequitur Greg. Lop. *in l.115.gl.1.tit.18. P.3.in princ.gl.* Gaſp. Rodrig. *de annuis redd.lib.1.quæſt.*
147 *15.ſub numero 28.* dicens, quòd huiuſmodi ſolutiones nihil inferunt in futurum. Pro qua ratione aliqua adducit ibi, & ſurſum, qui loquuntur in exemptione opponenda contra inſtrumentum, aut tabellionem,
148 quorum doctrina procedit, dum loquuntur, quando exceptio non oppoſita, ſed omiſſa fuit indiſtinctè, ſiue ſint plures, ſiue vnica pro annuis præſtationibus obligatio,provt ipſi Doctores loquuntur,etiam abſolutè; prior tamen diſtinctio ex Ripa, Immol. Simone de Prætis, & Gratiano procedit, & locum obtinet, quando oppoſita fuit exceptio in aliquibus annorum præſtationibus, per iudicem non admiſſa, vt in cæteris ſemper poſſit obiici iterum,non obſtante rei iud exceptione, provt expreſsè ipſi Doctores loquuntur, & eſt text. *in l.ſi in iud.cio,ff. de excep.rei iudicatæ,* & optimè noſtras Gaſpar Rodrig. *de annuis redd. lib.1. q.16.n.28.* quem vide ad propoſitum.

Sed idem Ripa ibidem *in d.l.ita ſtipulatus d.num.93.* 149
*in finalibus verbis,*contra ſuam diſtinctionem,& opinionem opponit d. text. *in l.1. C. de fideicommiſſ.* qui dicit, obſtare, dum in eo actum fuit annuo legato, quod (vt ſuprà vidimus) tot continet obligationes, & legata, quot præſtationes annuæ;& tamen debitor ſemel condemnatus cogitur præſtationes ſucceſſiuè decurrendas illius primæ condemnationis, & rei iudicatæ virtute, ita vt ſemper hæredi eius obſtet exceptio. cui textui ipſe Ripa non reſpondet,ſed relinquit cogitandum.Sed tu hanc difficultatem facilè euitabis, ſi conſideres, in caſu illius text. non agi de vna, alteráve annua præſtatione,ſed ius ipſum principale, & ipſa cauſa primæua,
à qua proueniunt præſtationes,deducta fuit in iudicium 150
pro tempore decurſo, & præſenti, & futuro,vt durante legati tempore ſucceſſiuis annis legatum ipſum ſoluatur, & præſtetur legatario, quod quidem obtinet in quibuſcunque annuis redditibus ex quauis cauſa prouenientibus, in quibus pariter licitum eſt, agere contra debitorem,vt condemnetur,ad præſtandum fructus pro omnibus annis futuri debitis terminis, & temporibus; nec tunc erit (ſequuta huiuſmodi condemnatione) neceſſe,litem inſtituere adueniente anno, vt *ex d.l.1.C.de fideicomm.& l.malè agitur, C.de præſ.30.vel.40.annor.*deducunt omnes Doctor.provt eſt videre ex B.*in l.libertis §. manumiſſis, in fi. de alim. & cibar. legat.* idem,*in l.de pupillo,§.fi.nin pluribus,ff.de noui oper.nun.*Bal.*in l.1.C.de ſent. quæſine certa quant.* Simon de Prætis *de inter. vlt. volunt. lib.5. dub.3. num.95.fol.532.* Gratian.*in diſcepta, foren. cap.151. num.34.& ſeqq.tom.1.* Alexand.*conſ.96.in cauſa & lite. col.1. in fi. verſ. ſed reſpondeo, lib.1.* Petrus Surd. *de aliment. tit.3.quæſt.9.in fin.& tit.8.priuilegio 25. num.7.*& ſic cùm vniuerſum ius principale, & vniuerſale, ipsáque primæua, & originalis cauſa in totum ſit in iudicium deducta, ac ſuper toto cedat vniuerſaliter iſta res iudicata, nihil mirum, vt pariter ſemper obſtet eius exceptio, iuxta *d. l. & an eadem,in princ.& in d.§. actiones,cum aliis pluribus,ff.de exceptione rei iud.*nos autem loquimur, quando eſt actum ad vnam, alterámve annuam præſtationem dumtaxat, non ad ius principale.

Sed quid de exceptione ſequeſtri, an ſequeſtrum 151
factum debitori aliqua ex cauſa authoritate iudicis, debitori ipſi præcipientis, ne ſoluat ſuo creditori, an impediat executionem factam in ipſo debito, & talem exceptionem legitimam eſſe ad impediendam huiuſmodi executionem,tenet Flor.de Men.*in addit.ad Gam. dec.285.* exactiſſimè probat Ioann. Gutier. *pract. quæſt. ciuil.quæſt.113.à prin.* diligentiſſimus & doctus D.Ioan. del. Caſtill. *quotid. controuer. lib.4.cap.59 ſub.n.40.verſ. Ioan. Petr.Fontan.ad fi.& verſ.denique & vltimo fol.595.* qui cum Flor. de Mena *vbi proximè*, quòd ea exceptio
iuſſu iudicis debet impedire viam executiuam,ſed quòd 152
iudices ſolent non obſtante interdictione ne creditori ſoluatur reum debitorem condemnare(oblata illi cautione indēnitatis)& quòd tunc non debent decima,aut expenſæ ab ipſo debitore exigi, cùm ipſe non fuerit in culpa non ſoluendi, puta, quia imò tenetur reſiſtere ex iis, quæ ſtatim ſunt dicenda. Vltra quos quòd debitor, in quem debitum eſt ſequeſtratum, non poſſit exequi in ſuo creditore, niſi ſemoto ſequeſtro, probant B. *in l.multus,ff.de leg commiſſ.* Ioan.Andr.*in addit.ad Specul. de ſeq. poſſ. & fruc.* Guido Papæ *dec.148. num.3.* Pract.

Ferrar. *in forma sequent. numero 2. vers. audeat* Masuer. *in pract. rubric. de sequest. §. item creditor*, Rebuf. *de liter. oblig. art. 6. gloss. 3. numero 64.* Gallest. *ad for. Cane. part. 2. quæst. 3. ad 4. part. Camer. oblig. 11. num. 3. & 4.* Guido Papæ *decis. 210.* Ciof. *cons. 63. n. 2. vol. 2.* Cancer. *variar. resol. 2. c. 4. à n. 19.*

Quod limita, si debitoris opera & fraude dictum sequestrum sit appositum. Canc. *ibi n. 23.* post alios addit, ad Guid. Pap *dec. 210. secundum B.* Natta *cons. 233.* Caroc. *de sequest. p. 3. quæst. 10. n 4.* Roma *in l. fin. ff qui satisd. cogan.* & an creditor debito sequestrato possit agere contra fideiussorem, pulchrè Hieron. Gratum *cons. 28. per totum vol. 1.* Canc. *suprà n. 46.*

153 Hinc etiam quæritur, an depositarius reddens depositum, de mandato iudicis liberetur, licèt pars cuius est, non vocetur, iudéxque iubeat reddi alteri; an, & quas diligentias facere teneatur, & an debeat appellare, vide Greg. Lopez *in l. 3. tit. 3. p. 5. gl. 1.* vbi latè post Bal. *in l. fi. C. de bon. auth. iud. possid.* per text. illum, idem Greg. *in l. 4. tit. 14. p. 5. verb. mandam.* vbi agit etiam an debeat appellare, & post eundem Greg. idem tractat, Azeb. *in l. 13. tit. 9. lib. 3. nouæ recop. fol. 357.* Don. Ioan. del Castillo *quotid. controuers. lib. 4. cap. 59. sub n. 40. vers. Greg. Lop. & vers. Alphons. Azeb. fol. 594.* à tergo, & saltem hoc casu requiri appellationem interponendam ab ipso depositario, si alteri quàm ei, qui deposuit, depositum reddi, iudex decernat, tenet Azeb. *in rub. tit. 12. lib. 4. num. 11. fol. 376.*

154 Et an debitor, cui iussus est à iudice, ne soluat suo creditori, vel quando per iussum iudicis iubentis, vt alteri, quàm suo creditori: soluat, debeat appellare, & contradicere, & an debeat vti omni diligentia, ne debitum exigatur ab eo, vide latissimè Aflict. *decis. 328. per totam* & vtiliùs *decis. 150. ex numero 8. & seq. & num. 17. & seq. vsque ad fin. decis.* B. & Castr. *in l. creditor. ff. de solutio.* Rom. *cons. 287.* Alexand. *cons. 15. in fin. l. 2.* Bal. *in l. falsus, C. de fiart. & cons. 485. viso instrum. lib. 4.* Iss. *in cons. 26. lib. 3.* Aret. *in cons. 35.* Raphaël Cuma. *cons. 185.* Carol. Rain *cons. 147. num. 19. lib. 1. & in cons. 167. & in co[illegible] 71. ib 4.* Auend. *in diction. verb. fuerça.* Mar. Anton. de Mor. *1. p. num. 27.* Grat. *cons. 127. lib. 1.* Guid. Pap. *decis. 340. non debet.* Marsil. *in rubr. de fideiussor. num. 186.* Dida. Perez *in l. 3. tit. 10. lib. 3. ord. quæst. 15. column. 1144.* Menoch. *de arbit. lib. 2. cas. 137.* qui multa in proposito tradit, & ipse Menoch. *in cons. 68. per tot. lib. 1.* Vrsill. *in addit. ad Afflict. d. dec. 150. num. 6. & d. decis. 328. num. 1.* Anton. Gabr. *commun. conclus. lib. 3. tit. de solutio, concl. 11.* Rebuff. *in tract. de liter. oblig. tom. 1. art. 6. gl. 3. n. 64.* Rot. Genuens. *dec. 33. n. per tot.* Hippolyt. Rim. *cons. 506. n. 29. & 30. lib. 5.* latissimè Carol. de Grass. *in tract. de exceptionib. exceptio. 25. ex num. 29. cum multis seqq.* Anton. Thesaur. *forens. lib. 2. quæst. 54. per tot.* Borgn. Caualca. *dec. 20. num. 21. p. 2.* Iacob. Cancer. *variar. resol. p. 2. cap. 4. de sequest. & emp. num. 19. & seq.* Anton Fab. *ad tit. C. de solut. diffinit. 9. fol. 1057.* Seraph. *de priuil. iur. priuil. 47. ex n. 10. cum seqq.* Parlad. *lib. 2. rerum quotidiana. c. fin. 5. p. §. 17. num. 8. & 9.* Ioan. Petr. Fontanel. *in comment. de pactis nuptial. clauss. 3. gl. 2. ex n. 42. vsque ad num. 49. fol. 15.* Anton. Gama. *dec. 285.* Gutierr. *pract. quæstio. lib. 1. quæst. 113. per totam,* vbi allegat ad hanc quæstio. text. *in l. ait Prætor. §. permut. ff. de quæst.* & aliorum Doctorum dicta referens, nihil tamen resoluens, latè prosequitur Domin. Ioann. del Castilllo, *quotid. controuer. iuris, lib. 4. cap. 59. à num. 39.*

155 Et quòd teneatur anteaquam soluat, omnem adhibere diligentiam ne soluat alteri quàm creditori, & quòd illi teneatur denuntiare debitor, probant post Crauet. Meno. *vbi proximè lib. 2. cas. 137. n. 16.* Petr. Surd. *cons. 345. n. 5. & 6. lib.* vbi alios allegat, latè Ioann Guttier. *pract. lib. 1. d. quæst. 113. à num. 4. & n. 15. eodem, lib. 1. quæst. 81. ex n. 10. vsque ad 17.* Castill. *vbi proximè sub d. n. 40. in pluribus versiculis.* Parlad. *vbi suprà.*

Et quòd quando debitor fuit in mora, soluendi suo creditori, vt non liberetur per resistentiam & contradi- 156
net Menoch. *de arbit. lib. 2. cas. 137. à num. 24.* Castell. *sub d. num. 40. vers. Iacob. Menoch.* tenet etiam Fontanell. *de pactis nuptial. claus. 3. gloss. 2. ex num. 42. fol. 15. vsque ad num. 49.* Aflict *decis. 150.* Rota Genuens. *decis. 61. num. 6. & 9.* Borgn. Caual. *decis 25. num. 1. p. 2.* Cancer. *variar. resol. 2. p. cap. 4. num. 24.* Gutierr. *in d. quæst. 113. num. 3.* vbi scribit debitorem, cui ante moram fit sequestrum, tene- 157
ri resistere, & facere, quidquid ei sit possibile, ne fieret dictum sequestrum, & factum reuocaretur, quia alias, si sponte soluit, cui iudex iussit, vel agnouit dictum sequestrum non liberatur, *per d. l. ait Prætor. 4. permittitur ff. de minor.* sequitur D. Ioan. de Cast. *suprà vers. denique & vltimo loco.*

Et quòd debitor liberetur si soluat iudici, aut appa- 158
ritori exequenti, factam solutionem legitimam reputari, & debitorem liberare, tenet Parlador. *lib. 2. rer. quotid. cap. final. 5. p. §. 17. num. 10.* quem sequitur Castell. *vbi proximè d. cap. 49. sub num. 40. vers. Ioan. Parlador. in fin. fol. 595.* circa quod dicit Rebuff. *in tract. de sent. execut. art. 7. gl. 13. n. 7.* quòd si executor fuerit datus ad venden- 159
dum & pretium recipiendum (quod tamen est periculosum, dicit ille) si is vendiderit, & pretium receperit, liberabitur emptor, quia legitimè soluit, parendo mandato iudicis, sed executor tenebitur Domino, cuius bona sunt vendita, allegat Bal. *in l. 3. §. si executor ff. de negotiis gestis,* argum text. *in l. stipulat. sum mihi §. 1. ff. de solut.* melius facit *l. si ob causam, de euiction.* qui Rebuff. in apparitore videtur ex iis requirere mandatum iudicis ad recipiendum pretium, quod pro nunc non examino.

Circa hanc materiam notandum erit, quòd euicta re 160
in solutum data pro debito pecuniario, siue per adiudicationem iudicis, siue partis, non agitur ex actione primæua competenti ex primo contractu, quia ipsa extincta fuit, & sublata, sed tantùm ex actione vtili ex empto. Petr. Surd. *decis. 266. num. 1. cum seqq. & decis. 113. num. 3. & cons. 145. num. 20. & 21. cum seqq. & suprà lib. 1.* post Tiraquell. & plures quos allegat Gratia. *discept. foren. cap. 3. ex num. 14. vsque ad num. 23.* latè Fabius de Anna *in cons 35. & in cons. 90.* Mastrill. *decis. 120.* Doctor Felicia de Solis *in appendice ad comment. de censib. 2. tom. cap. 5. num. 16. fol. 201.* D. Ioann. de Castill. *quotid. controuer. iur. lib. 4. cap. 59. à num. 51. cum seqq.* qui etiam pro- 161
bant, vtile esse, quia hoc casu priores fideiussores, & pignora liberantur, qui latè de materia tractant, quando euicta re, & semel extincta actione liberentur priores fideiussores, de quo plurimi citati ab eodem Castell. *ibi.*

Tamen cautela erit, vt creditor periculum hoc effu- 162
giat, vt sibi prospiciat protestatione, quòd re euicta sibi remaneat integra, & illæsa actio primæua, quia tunc ex ea protestatione conseruat illam, & re euicta poterit experiri aduersus fideiussores, & tertios pignorum, & hypothecarum possessores probant Solis, Grati. & alij citati per Castell. *numero 54.* ex Cepola, *cautel. 123.* qui latè hanc materiam post alios prosequitur videndus.

Vlteriùs animaduertendum erit, quòd creditor eui- 163
ctionem pignoris venditi non debet regulariter, probant *l. 1. & 2. C. creditorem euictionem pignoris non debere. l. fin. tit. 13. p. 5.* dummodo concurrant requisita ab eisdem iuribus, & Doctoribus desiderata, quæ tradit Gregor. Lopez, *in l. fin. tit. 13. p. 5. gloss. 1.* deduxerunt quoque, atque exornarunt Doctores communiter *ad d. tit. C. creditorem euictionem pignoris non debere,* vbi eleganter Iacob. Cuiacius, & Hug. Donel. videndi omnino, Signorol. *in cons. 90. num. 26.* Siluan. *in cons. 101.* Dueñ. *reg. 169.* Plot. *in l. si quando numero 468. C. vnde vi.* Decius *in cons. 449. num. 37. & 38.* Franc. Mar. *quæst. 926. part. 2.* Vincent. de Franc. *decis. 239. p. 2.* Francis. Viuius *decis. 24. &*

& 152. *p.*1. Fabius de Anna *in conſ.*37. *& in conſ.*90. *num.*12. *& ſeqq.* Pereg. *de fideicommiſſ. art.*35. *num.*19. *& deciſ.*51. *num.*5. Stephan. Grat. *deciſ.*175. *ex n.*1. Ozaſc. *in conſ.*33. Ariſm. Tepat. *variar. lib.*2. *tit. creditorem euictionem pignoris non debere, fol.*139. Magon. *deciſ.*32. Rotæ Florentinæ Pater Ludouic. Molin. *tom.*2. *de iuſt. & iur. tract.*2. *diſput.*538. *ex verſ. ſupereſt explicemus, fol.*1825. *in fi. &* 1826. & vide etiam *fol.*1827. Fulu. Pac. *in tract. de emptio. & vend. num.*254. *fol. mihi* 244. Ioan. Baptiſt. *de ratione Rotæ, quæſt.*14. *n.*6. Alex. Trentacinq. *variar. lib.*3. *tit. de emptio. & vendit. reſoiut.*17 *fol.*278. Cardin. Dominic. Tuſc. *practicar. concluſ. iur. tom.*2. *litera E concl.*359. *fol.*286. Ant. Faber *de error. pragm. decad.*10. *error.*5. & melius *error.*10. vbi vide omnino *& ad d. tit. C. creditorem euictionem pignoris non debere, defin.*1. *& tribus ſeqq. ex fol.*1085. D. Ioan. del Caſtillo *quotid. controuer. lib.*4.

164 *cap.*42. *à num.*68. *cum ſeqq.* pignoris venditionem legitimè factam per creditorem non impediri per appellationem debitoris, dixi ſuprà 3. p. c. 6. n. 33.

165 Vnum tamen aduertit Anton. Faber *de error. pragm. decad.*1. *lib.*1. *error.*10 *fol.*26. vbi dicit, titulum *C. creditorem euictionem pignoris*, non pertinere ad hunc caſum, quo venditio fiet per iudicem vrgente creditore, ſed ad eum potiùs, quo venditio facta ſit per creditorem ipſum iure creditoris, & ſic quòd pragmatici paſſim abutuntur eo titulo, vt probent diſtractis pignoribus

166 authoritate iudiciali, poſtulante creditore, ſi ea pignora poſtea euincantur, creditorem de euictione non teneri, ſi non fuerit in dolo, interueniente autem dolo teneri, ſed decipi manifeſtè, ea ratione, quòd cùm venditio fit authoritate iudicis, quaſi nomine debitoris, vt creditori ſolutionem vrgenti ſatisfiat, ab ipſo debitore facta intelligatur, quondoquidem factum iudicis eſt factum

167 partis, *l.*1. *& 2. C. ſi. in cauſ. iud. pig. capt. ſit*, apparet alium quàm debitorem, de euictione teneri non poſſe, *l. ſi ob cauſam*, 13. *C. de euictio*, quod latiſſimè examinat Caſtell. *vbi proximè d. c.*42. *ſub n.*71. *n.*110.

168 Quæri etiam poteſt, ad mei inſtantiam iudex arreſtauit, ſeu ſequeſtrauit mulam, quam quidam debitor forenſis in hoſpitio habebat, probat ille debitor, præfatam mulam ſuam non eſſe, ſed ſe conductam habere, an ſequeſtrum ſit relaxandum & reuocandum? Reſpondetur, quòd ſic, Rebuffus *in conſtit. Regiis tit. de liter. obligato. art.*6. *gloſſa* 3. *num.*61. Iacobus Cancerius *vari. reſolut.*2. *p. cap.*4. *num.*28. Et eſt ratio, quia ſequeſtrum in re aliena factum non valet, ſed debet fieri in propriis bonis, vt affirmat Alexand. *conſ.*6. *num.*1. *vol.*4. Cancer. *loco citato*, Caroc. *de ſequeſtro, p.*3. *q.*8. *n.*1. & Borgnin. Caualca. *deciſ.*3. *num.*35. *p.*1. tamen in dubio eius præſumitur, apud quem reperitur, vt poſt alios Cancer. *vbi proximè num.*29. *& num. ſequent.* quòd iniuſtè hoc ſequeſtrum petit, tenetur parti ad intereſſe, quem vide poſt alios.

169 Quid ſi plura ſequeſtra fuerint appoſita in aliquibus bonis, an prius aliis præferatur? Et dicendum eſt, quòd non, quia ſequeſtratio ſecundi creditoris nullum præiudicium poteſt generare priori creditori habenti priùs rem hypothecatam, iuxta *l. creditor ff. qui potior. in pign. habeant*, & in terminis ita pulchrè dicit Ioan. Bologne,

170 *conſ.*30. *num.*7. Iacob Cancer. *variar. reſ.*2. *p. c.*4. *n.*36.

Notandum eſt inſuper, vt res per iudicem ſequeſtrata, ſeu de eius mandato in cauſa executionis capta non poſſit à debitore vendi, ac ideo venditionem eſſe nullam. Guido Papæ *deciſ.*210. & B. *de alim. num.*44. Cancer. *vbi proxime num.*43. vbi poſt Rebuffum, & Guido. Pap. quòd pro alimentis poterit alienari iudicis permiſſione.

171 Et pro huius capit. materiæ complemento illud annotare poteris, quòd exceptio litis pendentiæ in executiuis locum non habeat, Geminia. *in rubrica de eo qui mittit. in poſſ. cauſa rei ſeru. an* 6. Iſſ. *in conſ.*9. *num.*2. *vol.*2. Gargiar. *patroc.*100. *n.*14. Caualcanus *deciſ.*1. *num.*15. *p.*1. Beccius *conſ.*16. *num.*3. Beroi. *conſ.*85. *vol.*1. Neuiſa *conſ.*4. *in fi.* Gratian *diſceptatio.*118. *num.*4. Lancel. Robert. *de attent. p. cap.*4. *limit* 2. *num.*50. *&* 76. Capicius *deciſ.*33. *num.*3. Flam. Cartar. *deciſ.*2. *num.*9. *&* 14. Anton. Gabriël *tit. de iudiciis, concl.*1 *n.*31. Anguſ. *conſ.*251. *n.*4. Marius Giurba. *deciſ.*100. *n.*16.

Ac inſuper ſi via ordinaria actor cœpit agere, viam 172
illam relinquere non poteſt agendo executiuè, ex gloſſa *in l. proinde, § notandum, ff. ad legem Aquili.* Gutierrez *lib.*3. *pract. q.*39. Sigiſmondus Eſcacia *de iudiis lib.*1. *c.*62. *num* 33. *& de appellatio. q.*17. *limit.*9. *n.*45. Gratian. *diſceptatio* 118. *à n.*43. *cum ſeqq.* Azeued. *in l.*1. *num.*144. *tit.*21. *lib.*4. *recopil.* Doctor Felicia. *de cenſibus, lib.*3. *c.*2. *num.*9. Burgos de Paz. *conſ.*39. *num.*24. Molina *de primogen. in additionibus ad finem operis poſitis ad c.*13. *n.*31. *l.*3. Giurba *deciſ.*100. *n.*53. *& deciſ.*74. *n.*11. niſi cùm viam 173
ordinariam intentauerit, proteſtetur creditor, quòd viæ executiuæ præiudicare nolit, Giurba, Molina, Paz, Azeued. & alij citati probant.

Et an exceptio rei iudicatæ obtentæ contra receptores reddituum, dictos, *recaudadores de rentas*, quibus 174
principaliter res non intereſt, obſtet domino cuius ſunt redditus, vide poſt Plotum *conſ.*21. & Mandelum de Alba. *conſ.*249. *n.*15. *&* 17. *vol.*2. Baptiſtam Coſta *de falſi ſententia & ignorant inſpectione* 50. *num.*6. qui negatiuè reſoluit.

Et inſuper, exceptiones eædem obſtant ceſſionario, 175
quæ obſtant cedenti. Hieronym. Gabriel *conſ.*20. *num.*7. *tomo* 7. quod & idem dicimus de intruſo lite pendente, qui eaſdem habet exceptiones, quæ etiam principali nominato in ſententia conceduntur à iure contra executionem, quando ſcilicet ſententiam non impugnant. Hieronymus Gabriël poſt alios *conſ.*52. *n.*13. *tom.*1.

CAPVT VIII.

An, & quibus caſibus ab executore excedente dum exequitur perſonas in executorialibus minimè nominatas, nec virtualiter comprehenſas; appellationi interpoſitæ non deferens, vim faciat, & quales ij ſint caſus, ſpecificè monſtrantur.

SVMMARIVM.

*Excedit executor exequendo perſonas non nominatas in executorialibus, nec virtualiter aut viſibiliter expreſſas. n.*1. *&* 4.

*Ab executore excedente de perſona ad perſonam, appellationi vt legitimæ deferendum decernit ſenatus, aditus per viam reeurſus. n.*2.

*Sententia cum ſtricti iuris, non extenditur de perſona expreſſa ad non expreſſam. n.*3.

*Exceſſus de perſona ad perſonam nullitas eſt. n.*4.

*Exceſſus adeſt in executore, ſeu quolibet alio delegato, ergo licita eſt appellatio, valet argumentatio. n.*5.

*Ab exceſſu de perſona ad perſonam appellationi vt legitimæ & ſuſpenſiuæ deferendum eſt. n.*6.

*Exceſſus de perſona ad perſonam eſt cauſa legitima appellandi ab executore. n.*7.

*Tertius comparens coram executore docens, & allegans ſe non comprehendi in executorialibus, ſi non admittatur ab eo, licitè appellat. n.*8.

*Tertius executorialibus non comprehenſis earum executionem impedit & appellat. n.*9.

*Executor ad vlteriorem executionem procedens, non obſtante tertij legitima oppoſitione excedit, & licitè appellatur. n.*10.

*Ab executore reiiciente legitimas exceptiones licet appellare. n.*11.

In tertij oppositione duo concurrunt, exemptio legitima reiecta, & executio contra non nominatum, quæ præbent causam appellandi.

Ab executore citante non citandum, nec comprehensum in commissione, licita est appellatio. n.13.

Tertij comparentis appellatio impedit executionem sententiæ contra alium latæ. n.14.

Tertius legitimè comparens impedit executionem etiam trium conformium. n.15

Tertius non citatus nolens processui comparere, & se opponere, potest executionem impedire, ne contra illum fiat. n.16.

Tertij oppositores multis de causis possunt comparere ad executorialium executionem impediendam. n.17.

Res iudicata non præiudicat non citatum ad actum, quo ladi potest. n.18.

Res iudicata inter alios lata, aliis non præiudicat. n.19.

Non citatus non est iudicio subiectus, nec tanquã pars, nec tanquam adhærens, & ita non videtur ratificare causam. num.20.

Vigor pronuntiationis nascitur ex iudicio, quo quis est inclusus. n.21.

Gesta ad suos Authores restringuntur. n.22.

Sententia lata contra vnum non præiudicat aliis ius habentibus pro portionibus ex eadem causa. n.23.

Et multò fortiùs si illi non habeãt ius ex eadẽ causa. n.24.

Res iudicata vt obstet, debet adesse identitas, causæ, rei, & personæ. n.25.

Sententia lata specialiter contra vnum ex sociis non præiudicat. n.26.

Sententia lata contra vnum alteri non præiudicat quando vterque prætendit ius æquè principale. n.27.

Sententia super nobilitate lata contra fratrem non nocet alteri fratri litiganti super nobilitate, nec econtra. n.28. & seqq.

Sententia quando facit ius quoad alios, non nocet habenti æquè ius principale. n.29.

Frater declaratus plebeius non nocet alteri fratri, etiam super nobilitate litiganti. n.30.

Sententia lata contra præsentem valet, contra absentes autem nec legitimè citatos nulla est. n.31.

Sententia non nocet tertio possessori rei, ad cuius restitutionem alius est condemnatus, & de possessione docens, impedit executionem. n.32.

Quod procedit siue ius executiuum proueniat ab actione reali & hypothecaria, siue ab actione personali. n.33.

Tertius non citatus ratione suæ possessionis etiam trium conformium impedit executionem. 34.

Tertius solius possessionis ratione impedit exesutionem sententiæ alteri adiudicatæ. n.35.

Secus si non possideat, quia tunc nec impedit executionem, nec dicitur legitimus oppositor. 36. & tertio sufficit possessionem dumtaxat probare ad impediendam executianem sententiæ. ibid.

Obligatio guarentigia rem tradere mittitur executioni, & statim mittitur in possessionem donatarius obligato possidente etiam non citato. n.37. & de effectibus clausulæ iustificatiuæ in possessionis traditione appositæ. ibid. remissiuè.

A tertio possidente non nominato in instrumento, possessio non aduocatur absque causæ cognitione. n.38.

Tertium possessorem à iudice spoliatum potest superior summatim de possessione cognoscens etiam non citato aduersario restituere. n.39.

Facta de facto, rescindi ius est. n.40.

Tertius non citatus potest impedire sententiam de immittendo hæredem in possessionem, ex l. fi. de edicto diui Adr. & eius executionem. impedire. n.41.

Executio locum non habet aduersus non nominatum in sententia licèt lis cum eo sit acta. n.42.

In sententia non nominatus intelligitur omissus, & ideo non condemnatus. n.43.

Sententia contra non nominatum nec actiuè nec passiuè locum habet. n.44.

Non nominatus in sententia potest ab eius executione appellare, licet expressè nominati non possint. n.45.

Prohibitio appellationis in commissione non se extendit ad tertios non nominatos in ea. n.46.

Sententia est stricti iuris & tantum disponit quantum loquitur. n.47.

Sententia vltra non extenditur quàm importet verborum sonus. n.48.

Nec ex ea plus probatur quàm ex ea necessario infertur. num.49.

Nec aliud continere dicitur quàm quod ex ea necessariò infertur. n.50.

Condemnatio requirit scripturam per sententiam, & in ea non expressa non veniunt. n.51.

Lite mota contra plures pro portione sententia lata contra vnum non nocet aliis non nominatis qui intelliguntur omissi. n.52.

Sententia lata super vna re ex pluribus petitis caterarum non infertur absolutio nec condẽnatio, sed omissio. n.53.

Omissum intelligitur quidquid in condemnatione non fit expressum. n,54.

Exceptio iudicio opposita, de qua est actũ, non tamen eius fit mentio in sententia, quando censeatur omissa. n.55.

Quatuor proponuntur conclusiones ad quas tertij oppositoris iura reducuntur, quibus cognoscitur quando possit impedire executionem vel non. n.56. & seqq.

Tertius impedit executionem pro quantitate, facta in alia re quàm debitor est condemnatus, quando docet de suo interesse ex possessione. n.60.

Possessio à tertio non est auocanda nisi super dicta possessione sit legitimè coniunctus. n.61.

Etiamsi si iste tertius de nuda possessione opponat, etiam non allegans iustam esse, quia præsumitur. n.62.

Tertius impugnans executionem rei qua pro quantitate debita fit executio, opponens de solo dominio incontinenti probando, admittendus est. n.63.

Tertio opponenti de suo dominio rei super qua fit executio pro quantitate, an incumbat onus probandi, & quid quando de possessione tantùm, vel de dominio & possessione simul. n.64.

Executioni pro quantitate facta in re qua tertius dicit potius ius habere, putà, anterius ius pignoris, an sit admittendus ad illam impediendam. n.65.

Creditor qui obtinuit sententiam pro suo debito, euitabit suspensionem suæ executionis, si offerat cautionem in forma depositi aliis creditoribus executioni oppositis anterioritatem prætendentibus. n.66.

Condemnato ad rei restitutionem quam possidet, danda est cautio, si tertius de dominio opponat, qua præstita non suspenditur executio. n.67.

Cautio tunc tertio oppositori de dominio rei præstanda est, si ante rem iudicatam lis pendebat super ea contra condemnatum, secus si post rem iudicatam. n.68.

L. is à quo. ff. de rei vindicatio. interpretatur. n.69.

Cautio præstanda possessori condemnato per vincentem, nec alter qui ante rem iudicatam possessorem conueniat pro eadem re, & de ratione. n.70.

Agenti ad eandem rem super qua possessor alteri condemnatus est restituere, non præstatur cautio, quia illius interest ab vno vel ab alio possessore vindicare. n.71.

Sententia pro vna lata semper intelligitur exceptus tertius & sine præiudicio. n.72.

Appellationi à tertio non possidẽte & oppositore deferre nõ tenetur executor, quominus ad vlteriora procedat. n.73

Agenti contra possessorẽ ad rem quæ alteri iam est per sententiam adiudicata, allegante possessionẽ transferri in duriorem aduersarium, an sit cautio præstanda. n.74.

Tertius non possidẽs opponẽs se executioni factæ in alia re quàm sit in iudiciũ deducta, quãtum distet à tertio oppositore, & nõ possessore rei super qua lis vertitur. n.75.

Possessio

Possessio rei si sit vacans tertius comparens pro suo iure de quo docet, impedit executionem.n.76.

Tertius comparens executioni rei vacantis ante illius omissionem, & docens de suo interesse si non audiatur ab executore, poterit licitè appellare.n.77.

Tertij comparentis interest ne repleatur vacans possessio, quia facilius consequi potest rem vacantem, quàm ab alio occupatam.n.78.

Interpretatur & ponderatur l. fi. C. de edicto Diui adri. tollen.n.79.

Tertius si sciat litem pendere super re vacante, non potest impedire executionem.n.80.

Executio sententiæ super aliqua re restituenda impeditur à tertio docenti incontinenti de sua possessione, quousque in contradictorio vincatur. n.81.

Quod extende.82.& 83.

Res à possessore non citato auocanda non est, nisi legitima causa cognitione præcedente etiam remedio aliquo possessorio.n.84.

Possessio si auocaretur à tertio non citato, sed absente, non fieret executio contra condemnatum, sed contra non condemnatum.n.85.

Res inter alios iudicata aliis non potest præiudicium generare.n.86.

Possessio sola sufficit ad implendam executionem rei dum de ea docetur incontinenti cum sola articuli iusti allegatione.n.87.

Tertius non possidens impedit rei executionem.n.88.

Ab executione incipere dicitur si contra tertium non victum iudicio petitorio aut possessorio executor exequatur.n.89.

Executionem ex l.fi.C. de edicto Diui Adr. impedit tertius docens de sua possessione, quousque iudicio ordinario vincatur.n.90.

Executoriales obtinens curet intentare remedium possessorium contra tertium oppositorem, & quando prima lata sententia auocetur possessio, possitq; suas executoriales exequi.n.91.& 96.

Ius habens ad possessionem rei per executoriales alteri restituta, potest contra hanc eo remedio agere.n.92.

Possessio tertij oppositoris comparentis patitur controuersiam.n.93.

Tertius violenta seu fraudulenta possessionis causa quando possit rei executionem impedire. n.94.

Tertius si lite pendente violenter adeptus est, vel cum fraude de qua docetur, non impedit executionem eius.n.95.

Tertius oppositor possidens iniustè quoad alios, iustè tamen quoad condemnatum, est legitimus contradictor.n.97.

Possessione auocata à tertio oppositore possessorio remedio, cuius prima sententia exequitur, si executoriales priores in ea exequitur, an sit tertio præstanda cautio.n.98.

Tertius vt executionem impediat, debet incontinenti de iure suo docere, aliàs eius appellationi nõ defertur.n.99.

Tertius ratione possessionis ciuilis dumtaxat (naturali ab alio occupata) an sit legitimus contradictor executionis eiusdem rei.n.100.

Tertius aliàs spoliatus nulliter per executorem aliquem cùm ciuilem possessionem animo retineat, potest esse legitimus contradictor ad impediendam executionem in eadem re.n.101.

Tertius à possessione beneficij nulliter per iudicem iectus, potest executionem breuis Cameralis ab alio obtenti impedire, cui datur manutentio.n.102.

Possessio nulliter per executorem aut iudicem ab vno oblata, & alteri tradita, nec isti acquiritur, nec ab illo confertur ciuilis.n.103.

Fructus non lucratur is cui iudex aut executor non seruato iuris ordine possessionem tradidit, sed vero possessori teneatur restituere.n.104.

Authoritas iudicis inordinatè procedentis non excusat à fructibus.n.105.

Ex actu nullo amittitur & acquiritur possessio.n.106.

L.1.§. si vir vxori, ff. de acquir.poss. cum concordantibus interpretatur.n.106.

Iudex cùm non possideat per actum nullum, non transfert possessionem, licèt habeat animum transferendi.n.107.

Executor cùm non possideat, non potest tradere possessionem vigore executorialium per aspectum, nec cui tradiderit acquiritur.n.108.

Iudicis factum dicitur factum partis & quando. n.109.

Factum iudicis ritè & rectè præcedentis dicitur factum partis.n.110.

Tertius docens seuerum possessorem, condemnatum autem habere suo nomine nudam detentionem tantùm, impedit rei executionem.n.111.

Domino rei condemnato poterit fieri executio executorialium contra depositarium, commodatarium, & similem eius nomine detinentem.n.112.

Possessio ministerio legis fictè translata absque naturali apprehensione in aliquem concurrendo cum detentatore, impedit executionem rei, & dicitur legitimus contradictor.n.113.

Possessor virtute clausulæ constituti an impediat rei executionem, & sit legitimus contradictor.n.114.

Res cùm reperitur penes condemnatum, alius non impedit executionem, nec illi præstatur cautio,

Possessio per clausulam constituit vera est ciuilis & naturalis, licèt modus acquirendus sit fictus à iure.n.116.

Possidenti ministerio legis absque facto corporeo competunt remedia possessoria omnia.n.117.

Possessor per clausulam constituti legitimus est contradictor ad impediendam executionem rei, cuius iudicio non fuit citatus.118.& 121.

Clausula constituti si iuris effectus non habet, possessor non impedit executionem rei.n.119.

Clausula constituti quando non transferat possessionem, remissiuè.n.120.

Defectus tituli tertij oppositoris respicit iudicium plenarium non executiuum. n.122.

Possessor per clausulam constituti impedit executionem sententiæ latæ in remedio l. fi. C. de edicto diui Adr. num.123.

Remedium l. fin. C. de edicto diui Adri. est executiuum. num.124.

Executor exequendo rem ab alio possessam per clausulam constituti illo reiecto, excedit de persona ad personam. num.125.

Obtinens executoriales pro re locata an teneatur stare locationi facta per condemnatum.n.126.

Quid in simplici colono vel in colono partiario, qui seminauerunt, an pro illo anno sint legitimi contradictores. ibid.

Successor beneficij an teneatur stare locationi sui prædecessoris pro illo anno iam seminato.n.127.

Executoriales obtinens pro re, non tenetur stare locationi facta per condemnatum cœpta iam lite super re.n.128.

Executoriales obtinens Dominus, qui & eius colonus fuerant spoliati, an domino mortuo possit colonus suo iure earum petere executionem.n.129.

Et quid si colonus sit nominatus in sententia, cum tamen nulla acta facta fuêre, nec etiam citatus, nec constituit procuratorem. ibid. remissiuè.

Dominus directus an sit legitimus contradictor sententiæ latæ contra emphyteutam vel eius vassallum.n.130.

Sententia lata super dominio vtili, aut eo quod ius vtile tangit duntaxat, nihil detrahit, aut officit Domino directo, nec eius iuri.n.131.

Vsufructuarius, emphyteuta, & alij ius habentes in re petita, non possunt conuenti Dominum laudare, sed cogutnur defendere sui iuris respectu.n.132.

Emphyteutæ, vsufructuarij, & similes, possident naturaliter, quia subire teneatur iudicium, si agatur iure ad illos spectante.n.133.

Lite mota contra emphyteutã de iure spectante iuri domini,

*ni, in illum laudatum & comparentem iudicium transfertur. n.*134.

*Executionem iudicij possessorij pendentis inter vasallos, directus Dominus non impedit, maximè præstita sibi cautione. n.*135.

Cautio hoc casu quare præstari iubetur.

*Executioni sententiæ latæ super seruitute domus emphyteuticæ an dominus directus possit comparens impedire, & quando secus. n.*137.

*Missio in possessionem vtilis dominij duntaxat fit ob contumaciam emphyteutæ. n.*138.

*Seruitus potest constitui in re emphyteutica resoluenda, tamen resoluto iure emphyteusis. n.*139.

*Sententia lata super possessione emphyteuticæ rei & respectu suæ possionis naturalis, non nocet Domino directo etiam scienti. n.*140.

*Sententia lata contra naturaliter possidentem non nocet possidenti ciuiliter. n.*141.

*Sententia lata contra naturaliter possidentes super dominio rei cuius probationem & defensionem assumunt, non nocet domino ignoranti causam agitari. n.*142.

*Sententia contra vsufructuarium non nocet proprietario ignoranti. n.*143. *& n. seq.*

*Sententia lata contra emphyteutam, & vsufructuarium super proprietate rei, an noceat domino directo scienti. num.*145.

*Clericus possessor rei non citatus potest se opponere, & impedire executionem super ea factam per executorẽ laicum, & eius iurisdictionem declinare. n.*146. 148. *&* 149.

*Executionem sententiæ contra colonum seu inquilinum clerici latæ, potest ipse clericus impedire cuius nomine possidetur. n.*147.

*Clericus vbi sustinet actoris vices, non potest executoris exequentis iudicium declarare. n.*150.

*Oppositor si sit clericus, & altera pars petens sententiæ executionem similiter, remittenda est executio Ecclesiastico. n.*151.

*Appellationi à legitimo oppositore executionis non admisso per executorem, vt licita deferre mandabit Senatus. num.*152.

*Ab executore admittente non legitimum oppositorem, & nomine offerente sui iuris probationem incontinenti, appellationi emissæ non deferens vim facit. n.*153.

*Articulus, an tertius habeat legitimum interesse ad impediendam executionem, est præiudicialis ante admissionem examinandus. n.*154.

*A præposterationе ordinis iudicialis est licita appellatio, vbi aliàs regulariter est prohibita. n.*155.

*Ab executore admittente minus legitimas exceptiones & non admittendas appellatur. n.*156.

*Tertius contradictor non admittitur appellans nisi de legitima exceptione doceat expresè. n.*157.

*A sententia inter alios lata, non appellatur sine legitima causa, quæ est fundamentum vt admittatur. n.*158.

*Executoriales expeditæ contra confraternitatem aut locum pium, super re aut debito ipsius loci pij, an excedet executor illas dirigens in administratorem. n.*159.

*Sententia lata contra minorem non exequitur contra curatorem vel tutorem. n.*160.

*Sententia lata contra tutorem vel curatorẽ non mandatur executioni contra tutorem, sed contra minorem. n.*161.

*Iudicati actio denegatur contra tutorem aut curatorem. num.*162.

*Decuriones ciuitatis cuius intuitu contraxère, & eius bona obligauerunt, non patiuntur executionem in propriis bonis. n.*163.

*Bona ciuitatis quando possint decuriones obligare, & qualia & quando ipsi teneantur. n.*164. *remissiuè.*

*Administratores si sint contumaces exhibere rem loci pij, quòd sit facienda sententiæ executio, potest executor compellere. n.*165.

*Curatores si iam bona minoris non habeant, quia finitum est officium, possunt hac exceptione euitare compulsionem executionis. n.*166.

*Cogi possunt decuriones ciuitatis per capturam, vt exhibeant bona ciuitatis ad faciendam executionem. n.*167.

*Tertius rei litigiosæ possessor non est legitimus contradictor, sed in eum potest sententia inter alios lata directo exequi. n.*168.

*Sententia inter alios lata officit rem obtinenti late pendente, siue sciat siue ignoret. n.*169.

*Litigiosa res non potest per alinationem mutare statum & ordinem iudicij, nec potest litis cursus impediri. n.*170.

*Contra occupantem rem lite pendente quando non possit fieri executio, remissiuè. n.*171. *& an conuentus iure proprio possit rem alienare ex alio nouiter acquisito puta hæreditatis. ibid.*

*Lite pendente inter creditorem & debitorem, si iste rem in solutum dederit alteri tertio creditori, sententia inter illos lata in hunc an possit exequi contra tertium creditorem pro auocanda re. n.*172.

*Res petita actione personali, puta ex vendito, donato, & similibus alienata, lite pendente efficitur litigiosa, & in emptorem scientem diriguntur executoriales. n.*173.

*Debitor competens actione personali pro qualitate debita, & lite pendente alienans rem, an sententia possit dirigi directo in emptorem. n.*174.

*Rei alienatione facta in fraudem paratæ executionis pro quantitate pecuniæ, fit executio in tertium emptorem. num.*175.

*Quia iste singularis successus non dicitur alius, sed idem cum eo qui alienauit. n.*176.

*Couarr. & Parlad. capiuntur. n.*177.

*Executio vt locum habeat contra tertium emptorem in quem res alienata est pendente lite inter creditorem & debitorem, pro quantitate, necesse est vt alienatio fiat sententia & re iudicata, & sit in fraudem paratæ iam exesutionis. n.*178.

*Executio non potest dici parata ante rem iudicatam & causæ cognitionem. n.*179.

*Possessor beneficij accusatus de crimine eius inferente priuationem ipso iure potest renuntiare illud, etiamsi sit lata sententia priuationis, à qua tamẽ appellauit. n.*180.

*Possessor beneficij condemnatus ob delictum ad priuationem per tres conformes, resignare non potest tanquam in fraudem paratæ executionis. n.*181.

*Executo vigore instrumenti guarentigiati pro quantitate, an & quando directò fiat contra tertium, in quem debitor alienauit rem.*182.

*Executor sententiæ contra beneficij possessorem latæ an excedat exequendo tertium illius beneficij possessionem occupantem lite pendente. n.*183.

*Litigij vitium in beneficiis contrahitur. n.*184.

*Resignatio beneficij facta lite pendente afficitur vitio litigij. n.*185.

*In successorem singularem habentem causam à litigante, locũ habet executio etiã sine nouo iudicio.*186. *&* 187.

*Singularis successor dicitur habere causam à condemnato, non solùm si titulum habeat immediatè, sed etiam mediatè per longam successionem. n.*188.

*Executor non excedit exequendo executoriales contra condemnatum ad dimittendum beneficium, sed nec contra intrusum in illud lite pendente. n.*189.

*Executoriales obtentæ contra superstitem collitigantem, excquuntur contra intrusum lite pendente. n.*190.

*Intrusi in beneficium litigiosum coguntur literis intimatis parere, siue habeant titulum, siue non. n.*191.

*Executione facta in tertium intrusum sine nouo processu non potest agere de spolio. n.*192.

*Executoriales capiunt intrusos & intrudendos lite pendente. n.*193.

*Executoriales expeditæ contra capitulũ afficiunt tertium etiam non citatum, cui lite pendente capitulum tradiderat possessionem præbendæ. n.*194.

Beneficij capta possessio lite pendente pluribus iuribus est prohibita habentibus decretum irritans.n.195.

Intrusi titulus & possessio est infecta inanis nec restituibilis, quia caret iuris fomento.n.196.

Intrusus lite pendente non admittitur ad appellandum ab intimatione executorialium inter alios expeditarum, & quare.n.197.

Possessio non transfertur per alienationem rei lite pendente,etiam per precarium in ea appositum.n.198.

Executoriales possunt exequi in tertium possessorem rei, quam alteri Dominus hypothecauit,cum pacto de non alienando.n.199.

Pactum de non alienando potest apponi in annui census constitutione,quod solum respicit seueritatem creditoris.n.200.

Tertius possessor vigore simulati contractus non impedit executionem sententiæ,, quæ inter alios lata illum directò afficit.n.201.

Nullitas quæ inficit possessionem cuius virtute quis non vult impedire executionem, attenditur ne suspendatur.n.202.

Nullitas respiciens titulum, & iniustitiam principalis oppositoris, respicit petitorium cui reseruatur..n.203.

Possessio transfertur ex actu nullo.n.204.

Executio an locum habeat aduersus tertium in quem res emphyteutica est alienata inscio Domino.n.205.

Exceptiones attingentes proprietatem nõ admittuntur in iudiciis possessoriis.n.206.

Exceptiones proprietatis tendentes ad destruendam possessionem admittuntur in iudicio possessorio.n.207.

Exceptiones excludentes qualitatem requisitam à iure ad obtinendum in iudicij possessorio, admittuntur omnes.n.208.

Quæstio intrinseca de tituli inualiditate non admittitur in adipiscendo possessorio, tam in profanis quàm benecialibus.

Executionẽ non impedit tertius ratione nullæ possessionis traditæ per iudicem inordinatè procedentem.n.210.

Confessio validat defectus ordinis iudicialis processus: num.211.

Processus non sanatur per confessionem, quando nullitas inficit non solum processum, sed eandem confessionem. num.222.

Nullitas quæ inficit titulum & possessionem, obstat tertio se opponẽti executioni ratione suæ possessionis.n.215.& seqq.

Tertij oppositoris nullitas tituli quando non opponenda,& quando sic.ibid.

Executoriales expeditæ contra emphyteutam pro canonis solutione an exequantur contra tertium cui rem alienauit.n.215.

Canon est onus reale quod comitatur rem, & sequitur possessionem.n.216.

Emphyteuta rei tertius possessor directò conueniri potest pro canonis præstatione.n.217.

Via executiua non agitur aduersus tertiũ possessorem rei emphyteuticæ, sed via ordinaria ratione hypothecariæ actionis.n.128.

Hypothecharia ex instrumẽto guarentigio executiuè experitur contra omnes hæredes & successores vniuersales,sed non contra particulares.n.219.

Nisi tertius faceret census, & canonis recognitionem in forma publica n.220.

Res emphytheutica alienata lite pendente,aut præsentate instrumento guarentigiato in iudicio contra emphyteutam,executio dirigitur in tertium.n.221.

Executio quando inter alios non citatos locum habet sine noua causæ cognitione, tamen noua citatio eorum omnino pro executione requiritur.222.

Citatio noua requiritur in quilibet iudicio,quo detur persona mutatio.n.223.

Executio quando in tertios non citatos locum habet, adhibetur summatim & incontinenti cognitio super illa qualitate, quæ causã præstat executioni in illos.n.224.

Executio vt in tertium locum habeat,non sufficit vt nunc rem possideat, sed quod illam sit adeptus lite pendente,& affectam vitio litigij, verificandum est.n.225.

Ad verificandam qualitatem qua fundatur executio contra tertium,citatio necessaria est n.226.

Executor an excedat exequi sequestrarium, aut depositorium in quos res lite pendente deposita fuit.n.227.

Executor an excedat exequendo fideiussorem de iudicio sisti in causa principali.n.228.remissiuè.

Executionem contra principalem an possit impedire fideiussor iudicatum solui.n.229.remissiuè.

Soluens alicui de mandato iudicis an sit legitimus contradictor executionis.n.230.remissiuè.

Executoriales expeditæ contra vxorem pro debito ante marimonium contracto, an dirigantur in vitium super bonis postea in dotem datis.n.231.

Executoriales expeditæ contra procuratorem in rem suam, si soluendo non sit,an dirigantur in bonis principalis non citati.n.232.

Sententia lata contra emptorem, an possit exequi in bonis venditoris assistentis defensioni litis.n.233.

Sententia lata contra filium familias efficaciter obligatum, an exequatur in bonis aduentitiis quorum vsus fructus patri pertinet.n.234.

Filiusfamilias potest efficaciter ex contractu & quasi, seu ex iudicio, præterquam ex mutuo,obligari.n.235.

Sententia lata contra filium familias exequitur in eius bonis castrensibus seu quasi, vel in aduentitiis, in quibus pater non habet vsumfructuum.n.236.

Et quid in bonis profectitiis quorum ius adquiritur patri.num.237.remissiuè.

Sententia lata contra filium familias non potest exequi etiam in sola proprietate rei,cuius vsusfructus pertinet patri.n.238.

Filius familias nullatenus potest alienare proprietatem rei,in qua pater habet vsumfructum.n.239.

Alienatione prohibita censetur prohibitus omnis actus per quem peruenitur ad eam.n.240.

Filius familias si non habeat bona, potest pro debito incarcerari.n.241.

Proprietas bonorum in quibus pater habet vsumfructum, ac possit confiscari pro delicto filij familias. num.242. remissiuè.

Sententia lata in fauorem Actoris super interdicto retinendæ prodest eius hæredibus vt possessione defendantur.n.243.

Res iudicata cohæret rei, & Authoris accessione vtitur successor.n.244.

Executoriales expeditæ, contra defunctum interdicto retinendæ,an possit exequi contra eius hæredes.n.245.

Executorialium latarum in Saluiano interdicto quando possit impediri executio.n.246.remissiuè.

Executoriales expeditæ contra debitorem, an exeqni possint absque excessu in eius condemnati debitorem non citatum.n.247.discutitur.

Debitor debitoris condemnati vt exequi possit, an & quando prius est conueniendus, & condenatus coram suo iudice ordinario.n.248.& n.seq.

Petri Surdi opinio reprobatur, tenentis sufficere probare debitum per instrumẽtum authenticum,vt executio locum habeat contra debitorẽ debitoris condẽnati.n.250.

Debitum vt capi possit pro executione facta in eius creditorem debet prius summatim constare executionem illud ius habere.n.251.

Creditor cui actio suo debitori competens datur in solutum, quemadmodum potest illam in iudicium deducere.n.251 & 254.

Baldi mirabilia verba recensentur.n.253.

Executio aduersus debitorem potest directò fieri aduersus eius debitorem pensionis indistinctè.n.355.

Executio in pecunia debitoris condemnati qui fiat apud argentarium seu depositarium directò fit.n.256.

Regulæ assignantur quibus cognoscitur quando executoriales inter alios expeditæ possint exequi inter alios non citatos, vt excessus detegatur vel non.n.257.

Sententia lata contra administratores prælatos, seu tutores, executionem an possint impedire ratione iuris sui specialis.n.258.

Executoriales & acta aduersus prælatos & administratores vt possint nocere Ecclesiis, & prabendis debet in libello inseri norma administrationis legitima. n. 259.

Pater est legitimus filij administrator in aduentitiis, tam agendo quam defendendo.n.260.

Qualitatem legitimi administratoris tenetur in libello inferere.n.265.

Et verba libelli referenda sunt ad personam filij.n.262.

Qualitate administratoris legitimi omissa, in dubio censetur causã tractare nomine proprio, non alieno n.263.

Actum gerens si adiungat qualitatem, putà, filius, maritus, Rector, Episcopus, tutor, pater, &c. intelligitur illam facere nomine alieno, non proprio.n.264.

Prælatus agens vel defendens in iudicio rem Ecclesiæ tenetur proponere nomine Ecclesiæ, non suo.n.265.

Et idem in cæteris procuratoribus Ecclesiæ.n.266.

Sententia & acta gesta per tutorem nomine pupilli, non nocet iuri competenti ipsi pupillo, quod in iudicium non deduxit.n.267.

Procuratorem quo iure constituerim inspicitur, quod si vt Rector, ille potest tractare negotium mei patrimonij. n.268.

Procuratorem constituendo simpliciter videtur constituere eo modo quo potest.n.269.

Maritus, qui vt legitimus vxoris administrator potuit comparere, si vt procurator agit absque mandato, corruit acta, nec sustinetur illa via qua potuit agere.n.270

Quod procedit etiam in coniuncta persona.n.71.

Maritus potest pro vxore agere sine mandato, & cautione de rato in bonis paraphernalibus, in cæteris cum cautione, in dotalibus lib.272.

Maritus censetur habere mandatum ad administranda bona paraphernalia.n.273. & alio simili casu.ibid.

Condemnatus respectu officij potest executionem impedire iuris proprij ratione.n.274.

Rei iudicatæ exceptio non intrat vbi non adest identitas rei, causa & personarum.n.275.

Administrator condemnatus nomine officij, si non est vitiosus possessor, lite pendente potest respectu suæ personæ executionem impedire, quia comparet tunc vt alius extraneus.n.276.

In separabilibus potest quis repræsentare duplicem personam, & considerari tanquam alius & tanquam ipse. num.277.

Qualitas attendi debet sub qua actus & dispositio geritur.n.278.

Sententia condemnatoria licèt sit lata contra aliquem tanquam administratorem alterius, si probat incontinẽti de possessione sua, iure proprio admittendus est.n.279.

Tutor vel administrator pupilli rem vendens, potest iure proprio vt consanguineus rem retrahere.n.280.

Executoriales expeditæ contra defunctum in interdicto retinendæ, an exequi possint contra hæredes si possident iure proprio.n.281.

Sententia lata contra agentem tanquam ex alia persona, illi non præiudicat in iudicio, quod venit ex noua persona.n.282.

Sententia lata contra comparentem vti administratorem, nocet illi, etiam si dixit comparere nomine suo proprio. n.283.

Sententia lata contra administratorem ratione & contemplatione officij, illi etiam vt priuato nocet, si lite pẽdẽte falsus est possidere nomine administrationis.n.284.

Libellus quo pater agit absque qualitate expressa legitimi administratoris sustinetur si ex litis discursu appareat quo iure sit actum.n.285.

Maxime vbi proceditur attenta veritate & sublatis formalis.n.286.

Administrator licèt non exprimat actum facere nomine administratorio, tamen si exprimat causam tangentem administrationem, videtur nomine alieno facere.n.287

A causæ expressione præsumitur actus geri eius contemplatione cui causa pertinet.n.288.

Contemplatione alterius videtur fieri actus, cùm dicitur, ego vendo rem Titij, vel nuntio, ne ædifices in domo Titij.n.289.

Tutor contrahens super re spectante ad pupillum, præsumitur nomine pupilli.n.290.

Sententia quæ simpliciter loquitur de nomine proprio partis, si tamen ex actis appareat egisse vti legitimus administrator, non iure proprio intelligenda est, sed administratorio nomine.n.291.

Sententiæ dubietas declaratur ex actis & processu.n.292

Sententiæ dubietas recipit declarationem à libello.n.293.

Sententia intelligitur lata ex qualitate in libello deducta, etiam si in sententia non exprimatur.n.294.

Procurator qui à sententia gessit causam procuratorio nomine si faciat aliquem actum simpliciter, intelligi- & illo qualitas repetita.n.295.

Contractus plura continens capitula, si in aliquo fiat mẽtio officij, & in aliis simpliciter loquatur, intelligitur qualitas repetita quæ informat omnẽ obligationẽ.n.296

Contractus vna pars ab alia potest declarari.n.297.

Qualitas administrationis si à principio non exprimatur, colligitur ex discursu causæ.n.298.

Coniecturis potest constare quem agere vel contrahere nomine administrationis.n.299.

Libellus generalis licèt non admittitur, potest tamen ex discursu constare qua actione sit expertum.n.300.

Sententia cui nocet, nocent etiam omnia acta iudicij.numero 301.

Sententia lata contra prædecessorem quando præiudicat successoribus, nocent etiam acta, & instantia cœpta in eodem statu transit.n.302.

Nec est necesse vt lis sit contestata cum prædecessore, sed sufficit sola citatio, & etiam libelli oblatio, vt successor subire teneatur eandem instantiam.n.303.

Vxor an possit exigere dotem promissam viro eo mortuo ex eisdem actis inchoatio cum viro, & etiam intentare viam executiuam.n.304.

Sententia lata contra virum in rebus dotalibus, nocet vxori etiam soluto matrimonio.n.305.

Nisi adsit collusio vel minùs legitima defensio.n.306.

Vxor an possit soluto matrimonio petere executionem pro redditibus emptis à viro constante matrimonio absque cessione hæredum.n.307.

Cœpta instantia cum possessore beneficij mortuo, transit in successorem in eodem statu.n.308.

Instantia inchoata sub nomine dignitatis, transit ad successorem in degnitatem actiuè & passiuè.n.309.

Sententia lata contra illos quos negotium principaliter tangit, & primum locum defensionis habentes, præiudicat ius habentibus in consequentiam & accessoriè, siue scientibus, siue ignorantibus.n.310.

Lis agitur cum legitimo contradictore, si tractatur cum eo, qui primum locum obtinet defensionis, à quo caterorum ius derivatur secundariò.n.311.

Quod procedit in sententia lata contra possessorem maioratus, feudi, fideicommissi, & nobilitatis, vt lata contra primũ vocatum cæteris successoribus [illegible] noceat.n.312.

Vbi delictum est commissum ab vno, & pœna inficit aliũ in consequentia sententia lata super delicto contra principalem nocet alteri.n.313.

Sententia lata contra principalem alienantem post commissum delictum inferentem prohibitionem, ipso iure nocet possessori bonorum.n.314.

Sententia

Sententia lata contra Prælatum seu rectorem beneficij præiudicat successori.n.315.

Sententia lata contra administratorem Ecclesiasticum vel temporalem prodest & nocet successori in administratione,quamuis ab illo causam non habeat.n.316.

Obtinens executoriales non cogitur nouum subire iudicium contra nouum successorem.n.317.

Singulis controuersijs vnum iudicati finem sufficere. ibidem.

Prælatus Ecclesiæ tenetur ex contractu prædecessorio nomine Ecclesiæ facto.n.318.

Cuilibet successori in vniuersali regimine & administratione, nocet sententia lata contra prædecessorem, vt Episcopo,œconomo,fisco,& aliis.n.319.

Sententia semper præiudicat ei, qui verè vel repræsentatiue est eadem persona.n. 320.& 326.

Sententia lata contra Prælatum intrusum an præiudicet Ecclesiæ.n.321.

Sententia lata pro vel contra aliquos alicuius artis vel officij,prodest & nocet successoribus & postea venientibus.n.322.

Sententia contra mercatores aut datarios gabellæ seu pedagij nocet successoribus etiam non citatis,quia dicitur actio popularis.n.323.

Sententia contra plures sub nomine collectiuo putà familia,agnatio,præiudicat omnibus.n.314.

Sententia super vna ciuitate vel vico,contra alium super apponendis limitibus, exequitur contra vicinos postea natos in vico condemnato.n.325.

Sententia lata contra ciues alicuius loci præiudicat sequentibus etiam non hæredibus.n.326.

Exceptio rei iudicatæ nocet eadem,vbi est res vel persona verè vel interpretatiuè.ibid.

Si is cui primus locus defensionis competit, patiatur vt alius cui negotium secundariò tangit, agat, sententia lata illi præiudicat etiam non citato.n.327.

Plura redduntur exempla.n.328.

Sententia lata contra possessorem beneficij ex eo quod conferens iure caruerit, an præiudicet conferenti, vt sciatur litem agi quid quoad possessionem,quid quoad proprietatem.n.329.

Sententia lata contra præsentatum aut electum an præiudicet Patronis,aut electoribus.n.330.

Sententia contra præsentatum aut electum ex defectu iuris præsentandi aut eligendi an noceat Patrono aut electori.n.331.

Sententia contra Patronos electores aut collatorem ex defectu iuris eorum an præiudicet præsentato aut electo, &c.n.332.

Sententia contra creditorem super proprietate rei pignoratæ, nocet Domino debitori scienti litem agi, & quare.n.333.

Sententia lata contra fiscum, nocet habenti ius ab illo deriuatum.ibidem.

Sententia contra eos qui primum locum obtinent in rei defensione,tunc successori nocet, & ei qui ius habet secundariò quòd illi fideliter litem tractauere.n.334.

Quando in dubio præsumitur respectu proprij interesse. ibidem.

Sententia contra eum qui primum defensionis locum habet obtenta, illo colludente negligente,aut, contumace, non præiudicat successoribus.n.335.

Collusio hæc probabitur eo ipso quòd primus maioratus possessor,putà victus non curauit deducere iura sua.n.336

Collusio hæc etiam probatur eo ipso quòd victus amisit appellare,vel deseruit appellationem.n.337.

Sententia lata per actum dependens à voluntate administratoris, vt putà per renuntiationem eius, non præiudicat successoribus. 338.

Sententia lata ex consensu litigantium & eorum conuentione non præiudicat successoribus.n. 339.

Sententia lata cum procuratore mortuo iam Domino maioratus possessore,an præiudicet successoribus.num.340. remissiuè.

Sententia lata contra possessorem maioratus à iudice qui reuera iudex non erat, an præiudicet successoribus: n.341.remissiuè.

Et quid quando fuit lata à iudice recusato possessore maioratus à recusatione desistente ibid.remissiuè.

Sententia lata per iuramentum delatum possessori maioratus non præiudicat successoribus.n.342.

Etiam si iuramentum sit litis decisiuum.n.343.

Probatio quæ per iuramenetū fit,nō dicitur legitima.n.344

Sententia lata per confessionem legitimi administratoris, non præiudicat Ecclesiæ præbēdæ,aut successorib.n.345.

Possessor maioratus qui fatetur se iniustè à vassalis iura quædam percepisse, & iubet suos successores amplius non percipere, an obligetsuccessores non hæredes.num. 346.remissiuè.

Sententia si ex sola confessione possessoris maioratus lata est,non nocet successoribus, secus si aliæ concurrant verisimiles probationes.n.347.

Sententia lata ex confessione litigantis super nobilitate, non præiudicat filiis & successoribus.n.348.

Executor non excedit dirigens executoriales in eos,quib. tacitè & ex propria vi & natura sentētiæ nocet.n.349.

Sententia lata in indiuiduis, aliis etiam non vocatis nocet.n.350.

Sententia lata pro conditionis confendatariis, cohæredibus,aut confideicommissariis,prodest & nocet condominis,&c.n.351.

Sententia lata super seruitute constituta,prodest & nocet consortibus,secus super constituenda.n.352.

Pluribus habentibus ius in solidum si ex his vnus agat, sententia contra eum lata consumit ius cæterorū.n.353.

Exemplum redditur in popularibus actionibus.n.354.

Oppositodefectu ad infringendam electionē, lata sententia pro electo, alterius præcluditur via vlteriùs opponendi.n.355.

Et idem est in publicis iudiciis.n.356.

Sententia aduersus vnum ex duobus reis credendi, nocet alteri, ex eadem causa ius habet.n.357.

Vno ex correis agendo per litis contestationem, sibi præoccupat ius actionis.358.

Vno ex duobus collegatariis aut fideicommissariis re coniunctis agente in iudicio, iure præoccupationis alium excludit,ita vt sententia lata ei non agenti præiudicet.n.350.

Tertius vt executionem impediat, debet docere de sua possessione vera, & fraudulenta nec dolosa, quia ista non impedit executionem.n.360.

Possessio dolosa & in fraudem tertij non transfertur, etiamsi Dominus à re exeat.n.361.

Tertio si aliàs non præiudicet sententia,si tamē ad iudiciū citetur,etiā non comparenti,sententia non nocet.n.362.

Oppositiones per tertium executioni sententiæ, seu instrumenti guarentigiata pacificantur à iure.n.363.

Tertius si succumbat, poterit suam exceptionem deducere in via ordinaria,& quando secus.n.262.& seqq.

FREQVENTER contingit, vt executores, inter exequendum executoriales sibi commissas, tertios, qui nec expressè, nec tacitè,principaliter,nec incidenter,visibiliter,aut virtualiter, in executorialibus,& sententiis comprenduntur, nec etiam nominantur; afficere conentur; notissimos iuris, & commissionis suæ terminos excedentes,quare ita oppressi curant,coram illis comparere de suo iure,interesse,præseruatisq; legitimis exceptionibus opponentes, repositionem petere,oblata priùs probatione incontinenti. quos,quandoque executores reiiciunt,& ad vlteriorem actualem executionem procedunt poterui, à quibus propterea appellationi interiectæ, & interpositæ, imò vim vi addentes,

addentes, abnegant insuper dilationem, pro qua, & repositione obtinenda, oppressi ad charitatiuum hoc violentię auxilium (necessitate impellente) confugiunt, vbi per supremos Senatores, actis & processu vitis, informatos de manifesta vi, adesse, reponendam iustissimèque declarant. Enimuerò ab hoc tertio, cui executoriales non obsunt, interposita appellatio, & iusta, & legitima est, verumque effectum operans, tanquam à excessu interiecta, cùm clarè hoc casu excedat executor, text. est *in cap. P. & G. de offic. delegat.* ibi, cùm huiusmodi delegata iurisdictio ad alias personas nequeat prorogari, &c.) text. *in cap. cum olim. Ab eodem tit.* ibi, nequaquam ad dictos iudices cognitio pertinebat, cùm in rescripto nulla de illis mentio haberetur, nec ad ipsos potuerit iurisdictio prorogari, cùm procurator ad illa solummodo intelligatur constitutus, quæ in commissionis literis inueniuntur expressa.) & de iure Regio facit text. *in l. 20. tit. 4. p. 3.* ibi, *mas decimos, que por tal carta como esta, no puede iuzgar a quel a quien fuesse inuiada mas homes, ni mas cossas de quanto dixere*, &c. *& l. 47. tit. 18. eadem p. 3.* facit text. *in l. quicunque C. de executorib. & exacto. lib. 12. ibi*, hoc tamen potestatis arripiat, quod mandatum curæ suæ specialiter approbetur, &c. facit illud Christi Domini, Ioann. 19. cap. Non haberes potestatem aduersum me vllam, nisi tibi datum esset desuper, &c.

3 Quia sententia cum stricti iuris sit (vt inferiùs diximus) non extenditur de persona ad personam; scilicet, de expressis in ea, ad non expressas, eleganter Menoch. *consil. 110. à numero 20.* Roman. *consil. 403. à num. 4.* Alexand. *cons. 208. lib. 6. numero 4*, Roland. à Valle *cons. 34. num 76. lib. 4.* Cardinal. Tusc. *practicar. concl. tom. 3. litera S. concl. 126. num. 93.* quòd hic sit excessus, quem diximus, de persona, ad personam, post vtrobique Doctores tenent, Vantius *de nulli. sentent. ex defectu iuris ord. &c. ub numero 93.* latiùs prosequitur post alios per eum citatos Auiles *in cap. 1. præto. gl. mandato*, &c. *a numero 30. seqq.* Castellus à Bobadil. *in polit. lib. 2. cap. 21. numero 64.* probantes insuper nullum esse, quidquid ita executor fecerit, quo nos latiùs hoc l.b. 3. cap. 3. à numero 101. & per totum, & capitib sequentibus, & quod eo casu appellatio legitima sit suspensiua, non eget probatione, cùm valida sit consequentia, adest in executore, seu alio etiam delegato excessus, ergo liber appellare, ex his quæ exactissimè à nobis dicta sunt, & congesta in dict. c. 3. à num. 15: & capitibus etiam omnibus sequentibus, quæ regula, & ex ea deductum argumentum, adeò constans est. & perpetuum; vt nullam vnquam ei quod meminerim (si mens mea me non fallit) fallentiam, ac limitationem potui reponere.

4 Et in specie quòd ab hoc excutorialium executoris excessu (de persona ad personam) appellationi emissæ vt legitimæ, & tanquam suspensiuæ, sit omnino deferendum, probant expressè Alexand. *cons. 62. numero 6. vers. nec indicta pronuntiata lib. 2.* per quem referens etiam sequitur, idem affirmant Cardin. Tusc. *practic. concl. tom. 1. litera A. concl. 4010. numero 5.* videndus *à num. 2.* dicentes, quòd licèt ab executore non appelle-
5 tur, quando rationabilis iustáque causa specialiter exprimitur, admittenda erit vtique appellatio, causam legitimam dicentes inter alios, quando executor excedit de persona, ad personam, idem etiam probat Rebuff. *in tract. de sent. execution. art. 7. gl. 12. num. 2. vers. potest tamen. & gl. 14. num. 9 fol. 373. & fol. 380.* dicens, quòd si quis compareat coram executore se contra executionem opponens, quia eum sententia, & executoriales
6 non tangunt, allegans legitimam aliquam exceptionem, si executor illam oppositionem nó admittat, tunc pars comparens poterit legitimè appellare, quia limites commissionis in hoc excedit executor, Rebuffum referens sequitur Sigismund. Scacia *in tract. de appellation. quæst. 17. lim. 10. sub num. 34. ad medium*, quibus rectè conuenit quod animaduertunt Angel *in l. si cum exceptione. §. hæc autem actio. ff. de eo quod metus causa.*

Et probant etiam hanc conclusionem Cæsar Contar. *in repeti. l. vni. C. si de monet. poss. q. 24. tertius appell.* 7
sub num. 1. & sub n. 5. vers. quibus tamen. & num. 6. vbi late disputat, resoluit etiam Achil. Personal. *in tract. de adipis. poss. sub num. 340. vers. bene autem, & vers. vel & quoque. tom. 3. p. 2. fol. 269.* dicentes, quòd in tantum tertiùs impedit executionem sententiæ, qua comprehensus non est, quòd si executor, non obstante sua oppositione legitimè interposita, pronuntiet, executionem nihilominus faciendam esse; posse tertium legitimè appellare ab hac reiectione, & non admissione, seu executione, quod bene procedat appellatio, quia hîc adest excessus, probat Scacia *de appellat. q. 17. lim. 6. memb. 4. num. 55.*

Pro quibus facit ineuitabile fundamentum, nam 8
tertius non potest comparere, nec impedire executionem, nisi opponens legitimam exceptionem simul, scilicet; ex aliqua ratione sibi non præiudicare sententiam, vt in discursu huius capitis apparebit; sed quando exequutor non admittit legitimam exceptionem, ab eodem etiam nominatim condemnato oppositam, euidenter excedit, & licet à non admissione appellare (vt 9
cap. præced. dixi) ergo multo fortiùs in oppositionis reiectione tertij, quia concurrunt duæ causæ, reiecta exceptio legitima, & executio facta contra non comprehensum in executorialibus. Immol. *in l. ab executione. Cod. quorum apella. non recip.* Lancelot. *de attenta. 2. p. cap. 12. lim. 53. num. 21.* Capicius *decis. 1. in causa Domini Comitis num. 17. vers. sed quoad casum nostrum*, docentes; appellationi esse deferendum, quando sententia lata contra vnum vult exequi, executorialésque decernuntur contra alium, quia tunc adest excessus, & iustum grauamen. 10

Hinc etiam est, quòd delegatus cognoscendo de expresso in commissione sua, velit citare non expressum, 11
licita erit appellatio ab hoc citato non citando, tenet Scacia *in tract. de appella. quæst. 17. limi. 47. n. 24. fol. 476.* Gregor. Tholos. *in tract. de appell. lib. 1. c. 11. sub num. 2. vers. quis vocetur, fol. 86.* facit quod Guido Papæ *in eodem tract. de appell. q. 49. sub num. 39. tom. 5. fol. 59.* faciunt pro eis superiùs allegata.

Et super quòd tertij comparentis appellatio impe- 12
diat, & suspendat executionem sententiæ latæ contra condemnatum; tenet Anton. de Butr. *in c. veniens 38. numero 10. vers. oppono quòd non impediat.* & Francis. de Aretin. *colum. 3. numero 16. de testi.* Abb. *in cap. cum super 17. num. 5. in fide sententia & re iud.* Rebuff. *in tract. de liter. obliga. art. 1. gl. 16. num. 11. tom. 1. fol. 78.* Couarr. *in pract. quæst. c. 16. in fi prin. & sub num. 1.* Menoch. *de adipis. poss. rem. 4. quæst. 10. num. 847.* Cæsar. Contar. *in repet. l. vnicæ C. si de momen. poss. lim. 23. n. 17.* Lancel. Robertus *de attenta. 2. p. cap. 12. amplia. 14. n. 2.* qui *n. 4. & 5.* dicit, vt appellatio tertij impediat executionem, quia operatur effectum suspensiuum, & probari videtur *in c. super eo. de off. & potest. iudicis delegati.*

Quod quidem procedit, etiam si contra condemna- 13
tum latæ essent tres sententiæ conformes, quia tertius legitimè comparens allegando, sibi non præiudicare; impedit earum executionem ratione sui iuris, & interesse præseruari, tenet Rota *decis. 13. aliàs 441. nota vtrum lat. de sententia & re iud. in antiq.* Felin. *in d. cap. veniens. el 2. n. 17. not. 3. de testibus & in c. cum super. 17. column. penult. n. 18. vers. item nota de sentent. & re iud.* Vancius *in tract. de null. tit. quis poss. dec. de null. n. 19. vers. quinimo fol. 376.* Gabriel *consil. 28. quando num. 42. lib. 2.* de communi opinione testatur Couar. *in pract. quæstio. cap. 15. num. 9. vers. hinc apertissimè.* Rota Romana. *decis. 320. fuit. sub n. 1. p. 1. diuers.* quia contra tertium non citatum exequi sententia non potest. Ducñas

regula

regula 277.*limit* 4. Asini.*in praxi* §. 31.*lim.*5. Craueta *conſ.*592.*num.*128.Cartar.*deciſ.*55.*num.*8.Coſta *de reintegr. diſtinct.*95. *num.*15. Rota Genuenſ. *deciſ.*111.*n.*2. Tiraquell.*tract.res inter alios acta.*Maſull.ad Capic.*deciſ.*20.*num.*5.Rota *conſ.*37.*num.*4. Rolan.*conſ.*5.*per tot. volum.*2. Couar. *pract.cap.*16.*num.*4.Mareſcot.*lib.*2.*reſol.*121. *num.*2.*&* 5. Caual.*deciſ.*5.*n.*7.15.*p.*1.Menoch. *de adipiſ.remed.*5.*num.*142. Viui.*deciſ.*327.*num.*2.*&* 3. Gaill.*lib.*1.*obſer.*118.*num.*1.Trentacinq.*vari reſol.lib.*3. *de empt. & vend. reſol.*10. *ſub num.*22. Monald.*conſ.*49. Honded.*conſ.*20. *volum.*1. Marius Giurba latè *deciſ.*93. *num.* 3. vbi quo reſpectu tertij non citati ſententia eſt nulla, & ideo debeat audiri ante executionem, ſiue actum fuerit actione reali, ſiue perſonali. poſt Bar. Ceuallos *commu.cont.commu. quæſt.*820.*num.*24.Ruginell. *in tract.de appell.*§.2.*cap.*1.*num.*49.loquendo in tertio, non citato, qui noluit comparere ſe opponens in proceſſu,vt poſtmodum in executionem comparens, quia res iudicata ſibi non præiudicat, vt impediat executionem;vide infrà num.362.& docent Roma,*conſ.*69.*viſo quæſtionis themate,in fin.*Alex.*conſ.*15.*viſo & conſidera-* 28
*to tom.*5.*lib.*6. Boërius *deciſ.* 76. *breuiter n.*1. dicens, ſi comparens docet de iure & intereſſe ſuo ſuáque legitima exceptione incontinenti, ſequitur Scacia *de appell. quæſt.*17.*lim.*6.*memb.*4.*num.*51.*fol.*352.

17 Iſti autem tertij oppoſitores executorialium executionibus multis de cauſis, ac rationibus comparent, docentes ſibi non præiudicare ſententias; aut quia à principio in cauſa(cùm principaliter & de perſe negotium tangit) non fuerunt citati. Siquidem ad eum actum, ex quo quis lædi poteſt,ſi non vocetur,nullum illi præiudicium affert res iudicata. text.eſt *in l.de vnoquoque.ff.de re iudic.l.nam ita Diuus.ff.de adoptionibus. lib.*2.*& l.fin.C.ſi per vim, vel alio modo.c. latet quatuor, de maiora. & obedien. cap.cùm ex literis.de in integ.reſt.*

19 *Clemen. paſtoralis. de re iud.*Hinc eſt, vt res inter alios acta aliis non præiudicet, nec res iudicata obſtat. text. *in l.ſi.ff.de re iud.l.*1. *ff. de excep. rei iud.l.*2.§.*iiſdem ff. de accuſ.l. Modeſtinus ff. de exceptionibus.l.*2. *C. de fide inſtrum.*rationem reddit Bal.*in d.l.*2.per text.*ibi num.*3.

20 *C.de fide inſtrum.& in l.ingenuum.ff.de ſtatu homi.* quoniam ſi is non fuit vocatus,non erat iudicio ſubiectus, nec tanquam pars, nec tanquam adhærens, vel inſtruens cauſam, & ideo non videtur ratificare cauſam,

21 quoniam vigor pronuntiationis naſcitur ex iudicio,in quo erat incluſus;ſequitur Rebuff.*in tract.res inter alios*

22 *acta num.*4.vbi ex Alexand.& Abb.aliam reddit, vt geſta ad ſuos authore reſtringantur.

23 Hinc eſt, vt vbi duo, aut plures ex eadem cauſa pro portionib. iuris habent, ſententia aduerſus vnum lata cæteris non præiudicat,veluti in duobus cohæredibus, & in duobus collegatariis,*l.ſæpe ff.de re iud.*text. *in l.*1. *& in l. ſi cum vno ff. de exceptione rei iud.l.*2. *C.de fide inſtru.l cum duobus.C.de inofficioſo teſtam.*notarunt Bal. *in l.*2.*C.quibus res iudic.non nocet.* Abb.*in c.quamuis col.* 6.*de re iud.*Alexand.*in d. l.ſæpe num.*15.& clariùs *n.*26. *&* 58.Sigiſmund.Gofred.*conſ.*10.*num.*4 Octauia.*in deciſ.Pedemon.deciſ.*157.*num.*16.*&* 17.Tiraq.*de nobilitate c.*37. *n.*7. & idem multò fortiùs, ſi duo haberent ius

24 non ex eadem cauſa,iuxt.text.*in l.ſi de certa C.ſi propter publi.penſi.* gloſſ.*in l.cum miles* §. 1. *ff.ex quibus cauſis maiores.* Anton. Peregr. *in tract. de fideicommiſ. art* 53. *num.*4. rectam reddens rationem, quia vt obſtet excep-

25 tio rei iudicatæ, neceſſariò requiruntur,identitas perſonarum, identitas cauſæ, & identitas rei, *l. cum quæſitus* §.*ſi. cum legibus ſequentibus.ff.de exceptione rei*

26 *iud.*& ſententia contra vnum ex ſociis ſpecialiter lata, non comprehendit alterum ex eiuſdem ſociis. Corneus *conſ.*7.*n.*8.*fol.*66.*vol.*1.

27 Hinc eſt, quòd quando duo prætendunt ius æquè principale, ſententia pro vno, vel aduerſus illum lata, non poteſt, nec nocet alteri. Iſſ. *in* §. *præiudiciales. in-*

*ſtitu. de actio. num.*27.latè Otalora *tract.de nobili.*2.*p.*5. *p.princ.cap.*8.*num.*1. *cum ſeqq.fol.*207. Couarr.*in pract. quæſt. c.*13. *num.*5. & facit *l.*19.*tit.*22.*part.*3.Tiraquell. *in tract.res inter alios acta.lim.*18. Ioann. Faber.*in d.* §. *præiudiciales num.*41.Petrus Surd.*deciſ.*289.*n.*12. Mieres *tract.de maiorat.*2.*p.quæſt.*4.*illatione* 1.*num.*31.*in notiori impreſſione*, qui ex hoc *num.*32.infert ad communem, dicens, quòd quando duo fratres litigant ſuper nobilitate, & vnus pronuntiatur plebeius, hæc ſententia alteri fratri non nocet, nec econtra,pro quo citat *l. ad probationem C. de probationi.* & de hoc vide etiam latè,& optimè proſequentem Tiraq. *in tract. de nobili. cap.*37.*num.*7. qui poſt multos allegat ad id *l.cum duobus C.de inofficioſo teſtamen.*iuncta *l.Papinia.*§ *ſi ex cauſa ff. eodem*, ad hoc, quòd vbi ſententia facit ius quoad alios, non nocet tamen habenti ius æquè principale,& an proſit ſententia cæteris fratribus ex eodem patre, 29
vide eundem *ibi num.* 41. poſt alios.& quòd quando fratres duo litigant ſuper nobilitate, & vnus pronuntiatur plebeius, quòd hæc ſententia alteri fratri non nocet, cùm prætendat ius æquè principale, nec econ- 30
uerſo, poſt alios probat Mieres *de maiora. 2.p. quæſt. 4. illatione.*2 *num.*10.& dicit communem praxim fundandam *in l.ad probationem.Cod.de proba.*quam dicit egregiam,& ad propoſitũ à nemine ponderatam, quemadmodum ſententia lata contra plures, quæ valet contra præſentes, & legitimè citatos, contra abſentes autem, nec legitimè vocatos, nulla eſt, provt ita obtinuiſſe in 31
Rota dicit Mandos *ad Lapum allegatione* 80. *in verb. lib.*6. in cauſa Romana bonorum de Zambeſſariis coram Ordinario. Gratian. *in diſceptatio. foren. cap.*162. *num.*12.*tom.*1.

Hinc etiam eſt,vt tertio poſſeſſori rei non citato,ad 32
cuius reſtitutionem alius condemnatus eſt, res iudicata non nocet, ſed poteſt opponens de ſua exceptione, & poſſeſſionis iure docere, & executorialium executionem impedire, ipſa ſiquidem aduerſus illum, locum habere nullo modo poteſt. Rebuff. *in comment. ad leges Gallic. tit.*2. *de liter.obligat.art.*2.*gloſſ.*1.*numero* 63. *&* 64. Neguzan. de pigno.1.*memb. p.*8.*n.*10.*&* 11. Petrus Dueñas *in reg.* 279. *n.*2. *&* 3.*cum ſequentibus.* Marat.*de ordine iudicio.*6.*p.actu.*3.*princ.num.*32.*&* 33.Roderic. Xuares *in repet. l. poſt rem. in declaratione l.reg. lim.*1.*num.*2. *&* 4.*cum aliis ſequentibus.* Azebed.*in l.ſi. tit.*11.*lib.*4.*recopila.* Gondizal. de Paz *in praxi* 4.*p.*1.*to. cap.*2.*num.*49.Parla.*lib.*2.*rerum quoti.c.ſi.*4.*p.*5.*num.*1. *&* 2. Felicianus *de cenſibus lib.*3. *cap.*4.*n.*6. qui declarant, ſiue ius executiuum proueniat ab actione reali,& 33
hypothecaria, ſiue ab actione perſonali, per text. *in l. debitori.C.ſi aduerſus creditorem per ſcript.oppona.*vbi B. *& ex l.*1.§.*ſi hæres percepto fundo ff.ad ſe.con.Treb.*1. *&* 2.*C.quibus res iudic.non nocet. l.nã poſtea.*§.*fi.ff.de iure-iur.cum aliis* ab eiſdem citatis. Giurba *dec.*93.*n.*3.*ad fi. & per l.à Diuo Pio.*§. *ſuper rebus. & gl.ibi verb.controuerſiæ ff.de re iud.*tenet. Aloiſ. Ricc.*in collect.dec.*1257.
4.*p.*dicens,quòd executio etſi trium conformium impe- 34
ditur,ſi tertius de cuius intereſſe agitur,ratione ſuę poſſeſſionis,non fuerit citatus ſuper re,per ſententiam alteri adiudicatam,tenet Rota *dec.*13. *de re iud. in antiq.* & fuiſſe tantũ in vna Burg.de Elin.26.Nouemb.1588. 35
coram Orano, teſtatur Ricc. *ibi*, vbi etiam, quòd tertius ſolius poſſeſſionis ratione,poterit impedire executionem ſententiæ latæ ſuper re, alteri adiudicatæ, ſecus autem, quando ipſe tertius rem non poſſidet, quia 36
tunc nec eſt legitimus contradictor, nec executionem impedit. Biſignet. *deciſ.* 4. *de iud.* & fuiſſe dictum in vna Bono. poſſeſſionis 10.Nouembr.1596.coram Corduba teſtatur Ricc. *vbi proximè d. collect.* 1257. *à prin.* vbi per totam tractat de limitationibus, & magis nos in ſpecie dicemus inferiùs.Et huic tertio poſſeſſori ſufficit ſuã poſſeſſionem probare ad impediendam executionẽ,non tamen tenetur titulo iuſtificare,vt poſt alios

latiùs comprobat Giurba *dec. f.93.n.3.& 4.* Socin. *c. ult. 158.col.6.* Gozad. *conf.103.col.3.* Roland. *conf.5.v.15.l°.2.* Personalis, *de adipiscenda. num.340.* Vincent. Caroc. *in tract. de exceptio. exceptione 69.num.30.* & post alios diximus infrà n.87.& vide à n.81.

37 Quò quidem eleganter pertinet vt edito in iudicio instrumento emptionis & venditionis, donationis, aut promissionis, putà; alicuius fundi vel speciei certæ, si iudex mandauerit statim tradit possessionem ipsius, vel in eam mitti actorem cum clausula (soluo iure melioris possessionis) quod quidem hoc casu rectè facere potest virtute clausularum guarentigiarũ, ipso tamen venditore seu promisso possidente eandem rem etiam ipso non citato, iuxta ea quæ notat Paris de Puteo *de syndi. §. iudex cap.1.num.36.* Iss. *in l. ne quidquam. §. vbi decretum num. 7. ff. de offic. præconsulis.* Bal. *in l. fi. num. 3. C. de edict. diui Adri.* Bar. & cæteri *in l. à diuo Pio. §. in venditione. ff. de re iud.* & faciunt quæ nos latiùs diximus suprà c.5.à num. 23. vers. & ex hoc eleganter infert, &c. vbi multa in propositum congessimus, post alios. & de effectibus huius clausulæ institificatiuæ (saluo, &c.) latissimè post plures Pelaes à Mieres de maioratu. 3.p.q.16. n.40.fol. 74. in nouiori impressione. nos obiter 2. part. c.15.n.43.

38 Tamen alio extraneo, seu tertio non nominato, nec obligato in dicto instrumento possidente, possessio ita sine causæ cognitione data, nulla erit, sed debet comparens audiri, & missionem, seu executionem impedire. Bal. *in l. ob maritorum C. ne vxor pro marito ad fin. & in l obseruare. §. proficisci. q.24. ff. de offic. proconsulis.* Iss. *in l. fin. in prin. num. 3. C. de iure deliberan.* Parlador. *lib. 1. rerum quoti. cap. 10. à prin.* faciunt *l. meminerim. C. vnde vi.* & B. post gl. *in l. iuste possidet. ff. de acquir. poss.* Iss. *in l. iubere cauere. n.5. ff. de iurisdict. omnium iud.* faciunt expresè in terminis ea omnia, quæ infrà hoc capite diximus in 4. concl. per totam, quæ omnino hîc applica. Mieres *d. num.49.* aduertit insuper Parlador. *vbi proximè.* vt iudex superior, ad quem per appellationem aut querelam ierit iste tertius possessor

39 spoliatus; iniustè non agit si possessorem vel summatim de sua possessione docentem, etiam aduersario non citato, statim in possessionem restituerit, secundùm Bal, *in l. tale pactum. §. qui prouocauit. quæst.10. ff. de pactis.* Panormit. *in cap. quia clerici. n.4. de iure patro.* Paris *de*

40 *syndicatu. §. de captura. cap.3.* & latiùs Hyppolytus *cons. 36.num.12. & singulari 195.* quia quæ de facto fiunt, de facto, & sine causæ cognitione rescindere ius est. *l. minor. ff. de euictionibus.*

41 Hinc etiam fluit, vt tertius non citatus potest appellare à sententia, seu decreto de immittendo hæredem in possessionem bonorum, *ex l. fin.* & eius executionem propterea impedire, vt probant Zuchar. *in l. eadem. l. fi. C. de edicto diui Adri. num.446.* quem referens sequitur Menoch. *tract. de adipis. poss. rem. quæst.100.num.845.* vet. *declaratur 1.fol.55.* & post eum Lancelot. *de attenta. 2.p.cap.12.amplia.14. sub num.3. & 4.* Cæs. Contar. *in repeti. l. vni. lim.23.n.1. C. si de momen. poss. fuerit.* Achiles Perso. *in tract. de adipiscen. poss. n.339. vers. vel. & quoque. tom.3.p.2.fol.269.*

42 Alia etiam ratione, & legitima exceptione, potest iste tertius comparere corã executore executorialium, & impedire executionem earundem, quam contra se vult facere, nempe quia licèt citatus fuisset ad causam & negotium principale, & cum eo actum; tamen in sententia, cuius executoriales exequi mandantur, non fuit nominatus, nec de eo in sententia mentio fit, qua

43 quidem de causa legitimè impedit executionem, quæ quidem contra eum locum non habet, nec officit sententia. nam si non sit nominatus, omissus intelligitur, & sic nondum condemnatus, ac ideo non procedit executio aduersus non nominatum in sententia, licèt bene contra alios expressim condemnatos, & nominatos in ea, quósque tenor scripturæ demonstrat, ita docent Bal. *in cons. 149 in 3. volum.* Bald. & Inumol. *in l. si binæ ff. de iniusto rup. test.* & Bald. *in l. si pro te. in fin. C. de dotis promissione* Alexand. *consil. 83. viso themate præscripto. num.11. volum. vlt. lib.3.* Ruin. *cons.209.n.21. lib.1.* Bart. *in l. 1. §. interdum. num.4 ff. à quibus appellare non licet.* Bal. *in l 1. num.6. & facit ad fin. C. communia de legat.* Alexand. *in l.1. §. heres in prin. ad Trebellia.* Gozadi *cons.28.n. 27.col.4. in fin. vers 13. renuntiatio.* Marant. *de ord. iudicio.6.p. actu 3.tit. de execut. sententiæ n. 32.* Menoch. *de adipis. possess. 4.num.848.* Asin. *in praxi iud. §.31. cap.2. lim.25. num.3.* Gratian. *in disceptatio. forens. cap.150. à prin. tom.1.* qui idem intelligunt in non nominato, vt nec passiuè, nec actiuè habeat locum executio sententiæ, & quòd tertius non nominatus in 44
sententia possit licitè ab eius executione appellare, licèt nominatis specialiter in ea appellatio prohibita sit quacumque causa, probãt Philipp. Franc. *in c. pastoralis. 33.num.26. de appellat.* Rebuff. *in tract. de literis obligato. art.1. gl.10.num.1. & 11.fol.77. & 78.* Cæsar. Contar. 45
in repeti. l. vnic. C. si de momen. poss. fuer. appellat. lim.23. n.4. Rota Romana tenuit, vt testatur Caputaquens. *dec. 4. appellatio non admittitur 1.p*

Quibus pertinet, quòd quando in aliqua causa prohibetur appellatio, non se extendit prohibitio ad ter- 46
tium non nominatum in sententia, & commissione, sed habet locum inter personas specificatas, docent B. *in l.1. §. interdum num. 4. ff. a quibus appella. non licet.* Fran. Areti. *in cap. veniens 38. num.15.* Felin. *ibi sub num.5. de testi.* idem Felin. *in cap. qualiter & quando. sub num.13. de accusa.* Philipp. Franc. *in c. pastoralis num.15. & sub num. 26. de appellat.* Marant. *de ord. iudicio.6.p. actu 2. princip. limit.28.n. 339. fol.508.* Lancelot. *de attentat. 2.p.cap.12. ampliatione 14. prin. num.6. & 7. lim.8.n.46. & 47.* Brededor. *in tract. de appellat. p.1.tit.11. in verbo, Principes. col.27. sub litera* B. Couarr. *in pract. quæst. cap. 15.num.4. in fin. vers. quartò si addamus fin. & n.5.* Menoch. *in tract. de adipis. poss. rem. 4 q.100.n.847.*

Quæ quidem omnia & eo fundamento fulciuntur, 47
quia sententia est stricti iuris, & tantum disponit, quantum loquitur. Cecius *in l. ius nostrum num.1. de regul. iuris.* Castren. *cons.188.num6.* Gozadinus *cons.50.num.12.* Socin. iunior *cons.181. num. 67. lib.2.* Crauet. *cons.188. numero 6.* Menoch. *cons.80. numero 39.* Ioann. de Anan. 48
cons.18. visa sententia in prin. Cæpola *cons.57.* nec vltrà extenditur, quam importet verborum sonus. B. *in l. Iulianus. n.5. de condictione indeb.* Alexand. *cons.108.n.2. volum.5.* & ex Decio, vtroque Curtio, Iss. Ripa, & aliis probat Surd. *dec.2012.num.13.* nec ex ea plus probatur, quàm ex ea necessariò infertur. Alexand. *cons. 84. in* 49
causa num 13. lib.3. Ancara. *cons.437. ista sententia. in fin.* nec aliud continere dicitur, quã quod necessariò infertur ex ea. Alexand. *cons.123. discussis num.8. lib.4.* Decius *cons.248. de duobus colum. fi.* Fulgos. *cons.140. præsupponitur. co. penul. vers. ad secundum.* Decius *in l.1. ff. de offic. eius.* Castrens. *cons.441. in n.5. fin. lib.2.* vbi eleganter dicit, quòd cùm condemnatio requirat scripturam per 50
sententiam, non expressa in ea non ueniunt, quem 51
sequitur Cardinal. Tusc. *pract. concl. tom.7. litera S. concl. 126.num.66.* & additionat. ad Castrens. adducit plures concordantes.

Et hinc est, quòd quando contra plures conuentos, 52
& citatos, cùm quibus lis agitata est, à singulis aliquid petitur pro portione, si iudex contra aliquos pronuntiauit, & contra aliquos non, minimè intelliguntur nou expresè nominati absoluti, nec etiam condemnati, sed omissi tantùm, & ideo iterum poterit iudex pronuntiare super illorum causis, eos absoluendos, vel condemnando, iterum autem sententia illis non officit, nec valet contra illos tanquam non condemnatos, nec comprehensos exequi, ita probant Barr. & alij *in l.1. C. si aduersus iudicatam rem.* Abb. & Felin. *in cap.*

cap.cum inter. de re iud. Cardin.Tusc.*d.tom.*8.*litera S. concl.*126.*num.*86.qui etiam ibidem *num.*85. pariter ad propositum dixit, vt sententia condemnatoria lata super vna re ex pluribus petitis, non infertur cæterarum
53 absolutio, nec condemnatio, sed omissio. idem etiam probat Menoch. *cons.*110. *num.*62. B.*in l.*4. *C. depositi.* idem dicunt Immol.Anto.de Butr.& Feli.*in c.exceptionem,de exceptio.*gl.*in d.l.*1.*C.si aduersus rem iud.* Ioan.
54 Garc. *de expen. & meliora.cap.*6.*sub num.*17. quidquid etiam in condemnatione non est expressum, censetur omissum.vt dicit Decius *cons.*442. *num.*8.*& cons.*7.*n.*7. Ozasc.*decis.Pedemon.*64.*num.*2.Escobar,*in tract. de ratiociniis c.*23.*sub num.*19.& de exceptione opposita,super qua est actum, sed non condemnatum, mentio
55 fit eius in sententia, vt censeatur omissa quando cum ea comparitur,est text.*in l.quod in diem.*§.*si rationem.ff. de compensationibus.* circa quæ vide etiam quæ latiùs diximus suprà cap.7. de excep. à num.81. maximè cùm sententiam non extendi de persona ad personam, de expressis ad non expressa, diximus, ex Rolando à Valle,Menoch.Tusc,& aliis suprà ad prin.

56 Iis sic generaliter cognitis,vt ad speciales,& practicabiles casus deueniamus; cùm altiùs requiratur examen, vt clariùs eluceſcant, quæ apud Doctores satis confusa reperiuntur, in quatuor examinandas distinctas resolutiones diuidam.

Et prima illa erit quando quis condemnatus est per sententiam actione personali ad certam pecunię quantitatem præstandam Petro, & quia non soluit, executio est facienda captis pignoribus scilicet in alia re debitoris condemnati, & tunc cœpta executione tertius compareat,certans eam impedire,siue ratione possessionis, siue ratione proprietatis siue alterius cuiuslbet legitimi iuris & interesse allegati.

57 Secunda sit resolutio, quando condemnatur possessor rei ad illam præstandam, & restituendam Titio. & in huiusmodi sententiæ executione comparet tertius eius impediendi causa, allegans ad se illam pertinere iusto tit. & ratione, non tamen allegat possessionem habere,sed illam habet condemnatus,vt diximus.

58 Tertia sit resolutio, quando nec condemnatus, nec tertius possident, nec alius quilibet; sed res est vacans, & tertius comparet executorialium executioni,docens de iure & interesse suo, & vult illam eius virtute impedire.

59 Quarta & vltima solutio erit in hac materia, quando quis condemnatus est per sententiam ad rei restitutionem Francisco, & tertius comparet in eius executione allegans,se possidere illam,de sua possessione docens.

Quibus quidem quatuor Regulis resoluendis, rectè cognosces,quando tertius opponens se executorialium executioni illam poterit impedire,& vt legitimus contradictor queit, non admissus per executionem appellationem prorumpere suspensiuam, secundùm quæ dicta sunt à prin. huius cap.ad quas quidem resolutiones reducere poterit varias, & diuersas Doctorum doctrinas,quæ nimiam aliter confusionem patiunt, & etiam doctos solent confusos reddere,& intricare.

60 De prima inprimis inuestigandum erit,scilicet;quando quis condemnatus est actione personali ad certam pecuniæ quantitatem, ita vt eius executio sit facienda in alia re, quàm debitor condemnatus est, tunc si quidem comparet coram executore contradicere executionem, vel quia rem illam quæ ad executionem faciendam capta est possidet,& tunc docendo de sua possessione incontinenti,vt legitimus contradictor executionem impedit omnino, in quo nullibi dubium est *l.à Diuo Pio* §.*super rebus.ff.de re iud.* vbi Bar.*n.*3.*in fi.* Rebuf. *in commentariis ad leges Galli.tom.* 2. *de liter. obliga.articulo.*2.*gl.*1. *num.*63.*&* 64. Petrus Dueñas *in regul.*277.*a n.*1.*cum sequentibus.*Roland.à Valle *cons.*5. *videtur num* 8.*& seqq.l.*2. Angeli.Areti.*in leg.sententia sub num.*7.*vers.aduertas tamen.ff de appellatio.* Auiles *in cap.*40. *prato. in gl. verbo execution. num.*56. optimè & acutè Parlador.*lib.*2.*rerum quotid.cap.fi.*4.*p.*§ 5.*n.*1.*&* 2. Azeued.*in l.fi.tit* 21.*lib.*4 *recopi.n.*12.Gondizal.de Paz *in praxi.*4.*p.tom.*1.*c.*1. *num.*49. Roder. Xuares *in repet. leg.post rem in declaratione l. Regni lim.*1.*à num.*1.*cum sequen* Felician.*de censibus,l.*3.*c.*4.*n.*6.Amador Rodrig. *de executione l.*4.*sub num.*43.tum quia iste tertius pos- 61
sessor nondum litigauit, nec victus est de sua possessione,vt ab eo possit auocari, vt etiam aduertit Escacia *de appellatio.quæst.*17.*lim.*6. *memb.*6.*n.*53. vbi *n.*43. dicit procedere etiamsi tertius de nuda possessione opponat, 62
& probat,etiam si non alleget, iustam esse,cùm præsumatur, & quia res inter alios acta, aliis non obstet,nec noceat. aut iste tertius hoc casu comparens ad executionem condemnati actione personali ad quantitatem, sententiáque tradenda est executioni in re, quam condemnatus suam esse asserit, & vt talem nominauit, vt in ea subhastanda satisfiat suo creditori pro quantitate debita; tertius autem comparens (cùm in hac specie 63
facillimè executio impediatur) opponit de dominio suo duntaxat,& illud probare, se offert incontinenti,& statim, scilicet eandem rem, in qua fit executio suam esse, sitque Dominus eius, legitimus est admittendus contradictor,text.*in leg.à diuo Pio.* §.*si super rebus.* vbi gl.*verbo,fiat.*B.& omnes Innoc.& alij *in cap.veniens de testibus.*Ripa *leg.*3.*titulo* 27.*p.*3.docet eleganter Couar. *in pract.quæst.*16.*num* 4. *versic. quartus casus.sæpissimè,* &c. *& in versic.decimo.ex iis,* &c.qui per totum numerum 4. agit, altiúsque explicat hoc casu, cui incumbat onus probandi dominium oppositum à tertio sine pos- 64
sessione. & quid quando. allegat possessionem tantùm sine dominio. Quid autem quando opponit tertius de vtroque dominio, scilicet, & possessione, vbi quidem eleganter,ad quam te remitto libenter,& in hac specie sequutus Couar. *in dicto num.*4.dicit Scacia *in tractatu de appellatio. quæstione* 17. *limtatio.*6. *memb.*4. *num.*85. *in fi.* quòd si sententia lata super actione personali ad quantitatem pecuniæ, fiat executio eius in rebus, quas victor asserat esse ipsius condemnati debitoris, tertiúsque alleget statim docens esse dominium earum rerum, cùm faciliùs hoc casu impediatur executio, ipsi tertio oppositori incumbit onus probandi, si autem sit ipse tertius etiam in possessione dictæ rei, victori obtinenti sententiam, & executionem petenti, incumbat eius probationis onus.

Aut igitur his tertius huiusmodi executioni sen- 65
tentiæ pro quantitate certa contra debitorem factæ, se opponens comparet coram executore, ipsam impediendi causa, allegans non dominium rei, nec possessionem,sed aliud ius,putà; quia dicit,se esse potiorem, & anteriorem creditorem, & anterius, & iushypothecam habere in illa re, supponens, non habere debitorem condemnatum sufficientia bona,ad satisfaciẽdos creditores, & tunc hoc casu (cùm, vt diximus, hac in specie facillimè impediri executionem) iste tertius admittendus est,& superſedendum in executione, quousque de iure suo cognoscatur.Innocent.*in c.veniens* 36. *el .*2.*versic.sed contra de test.num.*1.B.*in leg.à diuo Pio,* §.*si super rebus.num.*3. *vers.oppono extra.* ibi, si verò fit missio.)*ff.de re iud.* Felin.*in dicto cap.veniens.numero* 5. *sub numero* 9. communem dixit Alexand.*consilio* 15. *viso & considerato.column.*2.*num.*5.*libro* 6.Alexan.idem *in cons.*17. *Requisit. lib.*1.quem refert & sequitur Feli. *in cap.cum super* 17.*col.penult.num.*17.*de sententia & re iudicata.* Scacia *vbi prox. n.*85. exactius est videre post plures ab eo citatos per Gondizal.de Paz *in pra.*4 *p.t.*1. *c.*3.*per to.*vbi de creditore opponẽte se executioni factę in bonis debitoris,prætendẽte potentius ius cæteriſque creditoribus præferendum. Illud animaduertens,quod si prior creditor, cuius, fauorem pro certa quantitate

66 lata fuit sententia, cuius executioni factæ contra bona debitoris condemnati impediendæ, alius, aliive creditores comparent, allegantes sua anterioritatis, & prioritatis iura, essèque propterea præferendos. Euitabit igitur prior hic creditor suę executionis suspensionem, & impedimentum, si offerat, & det cautionem in forma depositi in euentum succumbentiæ, qua data procedet executio sua ad vltimum finem; ita dicit Scacia *vbi proximè sub numero* 78. idem tenet Crescent. *decisione* 11. *alias* 14. *Beatr. de rescript.* quod dignum, & iustum est.

67 Ad secundam iam resolutionem deuenturus, nempe; quando quis possessor alicuius rei actione reali conuentus, vel etiam personali, putà, quia ipsam rem vendiderat, donauerat, vel promiserat, tradere, quia tunc si is eam possideat, in eiúsque possessione sit, & condemnatus fuerit per sententiam, ad illam restituendam, aut tradendam Petro, qui in contradictorio iudicio vicit, & obtinuit, quique executorialium huiusmodi virtute executionem in condemnatum petit, si tertius compareat coram executore, & se esse dominum illius rei, vel aliud alleget, ius legitimum habere, ex quo non ipse possideat, sed tantùm condemnatus, nullo modo impediet executionem sententiæ, sed vlteriùs procedet, & rectè, executor, præstita tamen priùs cautione ab ipso creditore vincente, in cuius fauorem executio fit, pro indemnitate possessoris condemnati, & tertij oppositoris (de restituendo rem ipsam) possessori eidem condemnato, super qua tunc executio sit, in casu succumbentiæ, & quòd ipse tertius illam euincat, ita docent Innocent. *in cap. veniens* 38. *sub num.* 1. Abb. & Cardin. Anton. de Butr *sub num.* 10. *versic. oppono quod non impediat.* ibi, si res est ab illo possessa, contra quem agitur.) Franc. de Areti *numero* 19. *versic.* 4. *adde* Felinus *sub num.* 7. *versic. tertia conclusio*, & apertiùs *num.* 9. *declaratione* 2. *de testib.* Butr. *in l. à diuo Pio* 15. §. *si super rebus. n.* 3. *versic. oppono. de re iudic.* vbi Alexand. & Iss. *col penul. & fi.* Bal. *in marg. ad Innocent. in verbo, sententia debet mandari executioni.* Angel. Areti. *in l. à sententia* 5. *sub num.* 7. *versic. aduertas tamen ff. de appella.* Lancelo. Robert. *de attenta.* 2 *p. cap.* 12. *lim.* 14. *num.* 9. *in fi. versic. limita.* Marquesa *in tractatu de commission.* 2. *p. in commissione de appell. cap.* 6. *n.* 32. *cum seqq. fol.* 119. Couarr. *in pract. quæst. cap.* 16. *num.* 2. *in fi. versic. his tandem.* Ozascus *decis.* 8. *obtenta sub num.* 3. *versic. contraria*, de qua cautione præstanda vide etiam Iacob. Caneer, *vari. resolut.* 2. *p. c.* 16. *à n.* 70. *& seqq. fol.* 140.

68 Sed hoc, quod dicimus de huiusmodi præstanda cautione per actorem vincentem, quando victus rem, ad quam tradendam condemnatus est, possider; tunc locum habet, & procedit, quando hic tertius, qui se executioni opponit, priùs egisset, & pendebat iudicium, lisque inter ipsum, & reum condemnatum. si autem antea non egisset, & nec dum lis inter ipsos pendebat, sed vel post sententiam transactam in rem iudicatam, aut cœpit iudicium super ipsa re contra condemnatum mouere, aut in eiusdem rei iudicatæ executionem supponere, cautio præstanda non est, sed absque illa victori tradetur possessio per ipsum executorem, & aget tertius contra victorem rei venditione, vel alia actione sibi competente, ita docent Abb. *in cap. cum super* 17. *sub num.* 15. *versic. tunc quæro de sententia & re iudic.* Crescent. *decisione* 20. *aliàs* 136. *cautio sub num.* 1. *de sententia & re iud.* Francis. de Areti. *in dicta veniens sub numero* 18. *vers.* 4. *adde.* Felin. *num.* 8. *vers. declara* 1. *de testibus.* de communi testatur Areti. *modò citato loco*, quem referens sequitur Couar. *pract. quæst. cap.* 16. *num.* 3. *sub versic. his tandem.* quod etiam fatetur Felin. *vbi proximè. num.* 9. & eandem probant Immol. & Angel. Areti. *in leg. sententia* 5. *ff. de appella.* Alexand. & Iss. *col. vltim. in dict. §. super rebus.* sentit glossam. *in dicto cap. cùm super. verbo, interpositam in finem.* ad cuius declarationis terminos intellige Boërium *decisione* 79. *breuiter num.* 2. idem affirmant Immol. Anton. de Butr. & Felin. *in cap. cum super. colum.* 4. *de re iudic.* quo quo text. est celebris, quem sic præfati Doctores interpretantur, & intelligunt, *in leg. is à quo. ff. de rei vind.* 63
in hæc verba: Is à quo fundus petitus erat, ab alio eiusdem fundi nomine conuentus est; quærebatur, si alterutri eorum iussu iudicis fundum restituisset, & postea secundùm alterum petitorem res iudicaretur, quemadmodum non duplex damnum traheret? respondi, vt priori iudex adiudicaret, eum oportere, ita fundum petitori restitui iubere, vt possessori caueret, vel satisderet, si alter fundum euicisset, eum præstare. Hactenus de tam celebri determinatione, quod & idem probat text. *in leg. is à quo sequenti. eodem titulo.* de cuius etiam interpretatione vide Cancer. *variarum resolution.* 2. *p. capite* 16. *à num.* 70. *fol.* 240.

Et huius differentiæ ratio illa redditur à Doctoribus, 70
nam quando tertius ante rem iudicatam iudicium mouerat cum condemnato, si traditur, ac transfertur rei possessio in alium, scilicet vincentem, absque illa cautione, oportebit, vt inchoet nouum iudicium, & fabricet nouam instantiam contra hunc victorem, ad nouum possessorem, & quia si victus possessor non faceret, sibi præstari dictam cautionem, posset conueniri nihilominus à secundo agente, quasi dolo desisset possidere, vt ex Bart. refert, & sequitur Franciscus de Aretin. *in dicto cap. veniens sub num.* 18. *versic. quartò adde.* Felinus *numero* 3. *versiculo declara primò, de testibus.* Si autem ante rem iudicatam non cœpisset agere, nec mouisset iam iudicium, cessat hæc ratio, hic timórque, quoniam omnino si ipse voluerit agere, & rem petere, tenetur instituere iudicium contra possessorem, qui talem nouum victorem inuenit, & sic non tenetur sibi cautio præstari, nec poterit impedire executionem, quia sua non interest, nec eius tertij præiudicium considerabile est, quia cum à quolibet possessore tenetur rem petere, & rei vindicare, eodem modo poterit illam ab vno consequi, & obtinere, sicut ab illo, & sic à primo possessore, sicut à secundo, vt eleganter considerauit B. *in dicta leg. à diuo Pio. §. si super rebus nnmero* 3. *ff. de re iudicata* Abb. *consilio* 3. *Nitar. nnmero* 2. *in fi. libro* 3. Felin. *in dicto cap. veniens sub num.* 9. & Achil. Personal. *in tractatu de adipiscen. possess. numero* 341. *versic. si hæreditas. tom.* 3. *p.* 2. *fol.* 269. vbi dicit quòd si hæreditas possideatur ab aliquo, qui possessor citatus ab hærede, & condemnatus fuisset, & tertius non possessor, nec pariter citatus, volens impedire executionem huiusmodi, non auditur, quia sua non interest, ex quo eodem modo, quo potuisset possessionem auocare, à primo possessore, poterit, etiam illam 72
ad hærede vincenti auocare, quia semper intelligitur facta executio absque præiudicio iuris tertij huius. ita Boërius *decis.* 79. *breuiter. num.* 1. But. *in c. veniens n.* 1. *in fi. de testibus.*

Et hinc est, vt cùm hic tertius, qui non possidet 73
non possit vllo modo impedire executionem rei, quia sua non interest (licèt cautio possessori condemnato in illo casu præstetur) pariter si propter hoc appellationem interponat ab executore, nec est audiendus, nec deferendum, nec causat attentata, sed ea spreta iustè potest executor, ad vlteriora procedere, vt post alios resoluit Robert. *de attenta.* 2. *p. cap.* 12. *ampliatione* 14. *numero* 10. *fol.* 354. Sigismund. Scacia *in tractatu de appellation. quæst.* 17. *limitatione.* 6. *membro* 4. *numero* 81.

Qui Scacia *num.* 83. affirmat, quòd licèt iste ter- 74
tius, etiamsi sibi non præstetur cautio, quia nullum ei facit considerabile præiudicium executio, & possessionis translatio, tamen si alleget possessionem transferri in duriorem aduersariũ, quòd ita etiã iudici videatur, posse cogere victorem ad præstandam prædictam cautionem.

cautionem. tu tamen circa huius rei examen vide,quæ latiùs determinat Couarru. *in pract. quæstion. cap.* 16. *numero* 3. *vers. quòd si tertius hic executionem velit impedire asserens*, &c.per Baldum & Abbatem,vbi etiam in fine sequutus Cassaneum *in consuetudinem Burg. rub.* 5. §. 3. *colu.* 7. ait quòd si tertius post latam sententiam, ante tamen executionem agat contra victum possessorem,& postea opponens se executioni sententiæ,cautio præstabitur à victore.

75 Et huius resolutionis materia tantum distat á priori, quia licèt in vtraque fiat executio in rebus à condemnato possessis; tamen in prima resolutione fit executio in alia re, quàm victus condemnatus est, siquidem conuentus est actione personali ad certam pecuniæ quantitatem debitam præstandam, & ad eam condemnatus fuit, & quia in executione non soluit, fit executio captis pignoribus, & sic in alia re; quæ nullo modo fuit deducta in iudicium, quare quilibet. prætendens ius ex aliqua causa, siue possideat, siue non; est legitimus contradictor, quia hoc casu facillimè impeditur executio(vt ibi diximus.)at verò in nostra conclusione longè diuersum contingit, siquidem executio fit in illa eadem re, quæ à principio petita fuit à possessore, siue actione reali, siue quia ipse promiserat illam, vel vendidit, vel donauit actione personali; & sic cùm ius tertij, qui non possidet, pariter illæsum remaneat; non suspenditur executio virtute rei iudicatæ iustè & legitimè obtentæ.

76 Tertia hinc subsequitur explananda proposita resolutio, quando scilicet ipsa res, (in qua aliquis obtinuit executoriales) in nullius sit potestate, nec tertius,qui se executioni eius opponenti,eam possidet,nec etiam alius, imò ipsa rei possessio vacans est. quo namque casu tertius comparens coram executionis executore, opponendo,& docendo de suo iure,scilicet quòd cuius interfit, ipsius rei possessionem victori non tradi, omnino impedit executionem sententiæ, text. est optimus *cap. veniens de testibus.*ista fuit originalis doctrina Innocentij *in eodem cap. veniens* 38. *sub num.* 1. *de testibus.*valde commendata à cæteris Doctoribus, & sequuta ab Anton. de Burt. *ibi, num.*10.*vers.oppono,qui non impediat.* Angel. Aretin.*in leg.à sententia* 5 *num.*7. *vers.aduertas tamen ff. de appella.* Couarr.*in pract.quæst. cap.*16 *sub num* 3.*vers.secundus casus.* Lancelo.Robert. *in tractatu de attenta.*2.*p.c.*12.*amplia.*14.*num.*14.*&* 15. *&* 56. & eundem Innocentium vti asseuerantem celebrem doctrinam, sequitur B. *in leg à Diuo Pio.*§.*si super rebus. num.* 3. *vers. oppono extra, de re iud.* & quòd Innocentium *loco citato* sequantur omnes, affirmat Feli.*in eodem cap.veniens col.*3. *n.*5.ibi, *tractat.hic solemniter,*&c.*& sub num.*9.ibi,*declara secundo.*Cæsar Contar.*in repet. leg. vnilim.*1.*num.*93.*vers.proximum Codi. si de momen.poss.*Ab.Panormita.*in cap.cum super* 17.*numero* 16.*de sententia & re iud.*& hinc etiam dicit Achil. Personal.*in tract. de adipiscen. poss. sub num.*340. *vers.*
77 *vel & quodque. tom.*3. *p.*2 *fol.* 269. quòd quando bona sunt vacantia,pro quorum possessione obtinenda,quis sententiam obtinuit, *ex leg.si.C.de edict.Diui.Adria.* executioni si tertius, qui non fuit citatus, compareat ante missionem in possessionem, & sic ante executionem sententiæ, allegans docendo incontinenti de suo iure, & interesse, debet audiri, ad impediendam hanc executionem, dummodo doceat de iure suo incontinenti, saltem apparenter, qui si non admittatur, nec audiatur, poterit licitè appellare,quod & idem dicit Zuchar. *in repetitio. leg.si. C. de edic.diui Adrian.à num.* 378. quòd licèt regula sit negatiua, vt is, qui non possidet, nec detinet, veniens ante licentiam, aut iussum de ingrediendo, & immittendo, aliquem in bonorum possessionem, non sit legitimus coneradictor, & sic non impediat executionem, tamen fallit quando possessio esset vacans, & à nemine occupata, quia etsi aliquis non debet citari (ex iis, quæ ipse ibi *numero* 31. tamen si non possidens comparet allegans de iure suo, debet suspendi executio, quousque de iuribus suis discutiatur, intelligendo semper (dicit ille) si sit paratus docere statim de suo iure. probant latiùs Ioannes Ludouicus *decisione Perus.*26. *num.*14.*p* 1. Iacobus Cancer.*variarum resolutionum* 2.*p.c.*16.*à n.*71.

Et huius conclusionis ea est ratio euidens, & sufficiens, quia interest comparentis, quòd non repleatur 78
vacans possessio, nec in alium transferatur, cuius tertij causa redditur difficilior, siquidem facilius quis consequi potest possessionem vacantem, quàm non vacantem, sed per alium occupatam.ita hanc reddunt rationem Innocentius, Butrigarius, & Felinus *superius citatis locis.* Bartolus *in leg. à diuo Pio.* §. *si super rebus. columna* 1.*ff.de re iudicata.* & ibi etiam Ill.*num.*8. eandem reddunt Achil. Persona. *de adipis.poss.dicto n.*340. Zuchard. *in dicta leg. fi. num.* 378. Pro quo ponderat & interpretantur omnes *dicta leg. fi. C. de edicto diui Adri.*dum innuit,quòd missio non impeditur,si nullius 79
possidet, non intelligatur, nisi compareat quis allegans titulum,quia donec de eius iuribus discurratur,suspenditur executio; eandem etiam legem ad propositum pro hac ratione ponderat Couar. *pract.quæst.c.cap.*16. *sub n.*3.*vers.secundus casus.*Ioan. Ludoui.& Cancer.*vbi praxi.citati.*

Hanc tamen conclusionem declara, si ipse tertius ignorabat, causam agi, vt de communi testatur Ab. 80
Panor.*in c.cum super. num.*16. *vers.aduerte quia,de sententia & de re ind.* vt secus sit, quando sciuit causam ipsam pendere, & agitari, quia tunc non admittitur ad impediendam sententiæ executionem,ita tenet Cardi. quem refert & sequitur Ab. *ibi num.* 17. *versus finem.* Feli.*in c. veniens.*36. *n.*10.*post tertiam conclusionem,fallen.*2. *de testib.* Scacia *de appell.quæst.*17.*lim.*6.*memb.*4. *num.* 76. qui ad hos terminos reducendos esset Boëri. *decis.*79. *breuiter num.*3. *fall.* & Lancelo. *de attent.*2.*p. c.*12. *ampliatio.*14. *n.*13.*vers.tertiò quando.*Ricci.*collect.* 1257.*p.*4 *post prin.*dum scribunt simpliciter,quod si tertius sciuit causam agitari, & non comparuit,sed solùm appellauit à sententia,præsertim contra præsentem lata,non impedit executionem, quos non solùm reducas ad terminos huius declarationis nostræ, cùm plures alij sint in iure casus, in quibus scientia tertij causam agitari, sibi præiudicat,& sententia,vt forsan nos infrà obiter monstrabimus.

Ad quartam iam, & vltimam resolutionem accedamus, nempe; quando lata fuit sententia contra aliquem,ad restituendam rem aliquam in specie,& in eius executione coram executore tertius comparens vult eam impedire, allegans se in illius rei possessione esse, & illam habere, decernsque statim, & incontinenti de illa, & huiusmodi possessionis interesse; hoc quidem casu hic tertius dicitur legitimus contradictor,impeditque omnimodo sententiæ executionem, nec tradenda est proculdubio rei possessio vincenti,quousque iste tertius conuincatur in contradictorio iudicio, eo remedio, & actione, quæ aduersus illum intentari potest, ad auocandam ab eo possessionem rei illius quæ conclusio probatur *in cap. cum super. de sententia & re iud.leg.à diuo Pio.*§.*si super rebus.ff.de iud.* Angel.Aret. *in leg à sententia numero* 7.*vers.aduertas autem ff.de appellation.*Couar.*in pract. quæst.cap.*16. *sub num.*3. *vers. tertia solet tradi.* alios citat Vallas. *consil.* 55. *num.*1. *p.*1.quæ conclusio non solùm procedit quando sententia,& res iudicata fuit lata super actione reali, scilicet; 82
rei vindicatione, ad auocandam possessionem rei illius, sed etiam quando actum fuit actione personali nominatim, ad petendam, & auocandam rem ipsam, siue titulo donationis, siue venditionis, aut alterius etiam simplicis promissionis, & super ea lata fuisset contra promittentem conuentum sentētia, vt restituat

&

& tradit rem præcisè, vel etiam quando promisit, séque obligauit tradere, cum clausula guarentigia, cùm eius vigore habeatur pro condemnato; quia actio per-
83 sonalis non transit contra singularem possessorem, & ex ratione mox dicenda, vtrumque tam de sententia lata super actione reali, quàm personali, quòd tertius possessor omnino impediat executionem, probat Roland. à Valle *cons. 5. videtur num. 8. & seqq. lib. 2.* & ex Rebuffo, Megusan. Roderi. Xuar. Paz, Azebe. Parlado. Ducñas, & aliis pluribus diximus nominatim suprà hoc capite à num. 23. vers. hinc etiam est, vt tertio possessori, &c. in prima resolutione. quos vide. probat etiam Ab. Ioan. And. & Feli. *in c. veniens el 2. de testibus.* & ex his quæ Flor. de Mena *in practic. quæst. lib. 1. quæst. 5. num. 22. & 41.* vide omnino quæ suprà à num. 37. vers quod quidem eleganter pertinet; dicta reliquimus, quia huic etiam conclusioni spectant.

84 Cuius rei ratio est ea, cùm apud hunc tertium rei petitæ possessio reperiatur, à quo nullo modo auocari potest absque citatione, intentata actione reali, vel personali aduersus illum, vel etiam remedio possessorio, & præuia causæ legitima cognitione, ab eo res auocanda est. *l. officium. l. is qui destinauit. ff. de rei vindic.* & quæ legitur & notatur. *in c. licèt Episcopus. de præbend. lib. 6.* Cuaor. *in pract. quæs. quæst. 29 sub num. 4. vers. sed huic distinctioni.* vbi multa applicat, Scacia etiam *de appella. quæst. 17. lim. 6. memb. 4. n. 59.* optimè etiam Alua. Vallas. *in consult. 55. sub num. 1. p. 1.* esset aliter non auditum expellere à sua possessione *l. meminerim. C. vnde vi. & l. fi. C. si per vim vel alio modo.* & exactissimè per Menoch. *de recuper. poss. rem 8. & 9.* Peregr. *de fideicom. art. 47. num. 46.* Cartar *decis. 55. n. 19.* Craueta *cons. 592. n. 128. & cons. 978. n. 18.* Aldoui. *cons. 48. n. 2.* Mareer. *lib. 1. resolut. 58. n 8.* Marius Giurba *decis. 96. à n. 2.* vbi plura iura adducit in proposito.

85 Faciunt quæ Flamin. Paris. *de resignatione benefic. lib. 11. quæst. 10 per totam.* & ideò cùm iste tertius nondum fuit victus ab eo, executionem impedit; cùm nondum fuit in lite citatus, nec conuentus, non est in eum facienda executio, nec euocanda possessio, quousque legitimè vincatur, alioquin non fieret executio contra
86 victum, & condemnatum, sed contra ipsum tertium absentem, & non citatum, qui nusquam litigauit, nec victus fuit, contra notissimam iuris regulam, quæ dictat, rem inter alios latam, & iudicatam, aliis non nocere, nec præiudicium generare. Quæ ratio deducitur *ex d. l. a Diuo Pio. §. si super rebus. cap. cum super. & c. penult. de re iud. l. sæpe. ff. eod em tit.* faciunt quæ diximus à princ. huius cap. quam rationem reddit eleganter B. *in §. si super rebus. num. 6. vers. oppono. extra.* Couar. *in fi. in pract. quæst. d. cap. 6. sub num. 3. vers. tertia solut.* & etiam supracitati Doctores reddunt, Sigismund. Scacia *in tract. de appella. q. 17. limi. 6. memb. 4. sub nu-*
87 *mero 57.* qui *num. 54.* dixit huic oppositori sufficere, ad impediendam huiusmodi executionem, solam possessionem allegare, & incontinenti docere, non etiam titulo iustificare, sed sufficiet, illum dumtaxat allegare, idem dicit Parlador. *lib. 4. rerum quoti. c. fi. 4. p. § 5. n. 3.* per B. Paul. Alex. & Iss. *in d. §. si super rebus.* plures citaui suprà num 36. late Aloys. Riccius *in collect. decis. 1257. 4. p.* Rota *decis. 13. de re iudi. in antiq.* Bisignet.
88 *decis. 4 de iud.* dicentes etiam, hunc tertium non possidentem non impedire rei executionem, & fuisse tantum in vna Bononi. possessionis, 10. Nouembr. 1596. coram Cardin. testatur Riccius *vbi proximè*, & cùm iste debeat conueniri, & vinci iudicio ordinario, vel possessorio; si contra eum nondum condemnatum execu-
89 tor exequitur sententiam, incipit ab executione, quod valde à iure reprobatum est *l. nimis propere. C. de executione rei iud. l. si cum nulla sententia præcessisset. ff. de re iud.* & latiùs ex aliis explicuimus suprà hoc lib. 4. c. 3. n. 65. & seqq. vers. ac insuper executor, &c. vbi vide, &

insuper eleganter considerauit Aluarus Vallas. *con'ult. 55. sub n. 1. vo. 2.* quòd foret hoc casu incipere ab executione contra notissimas iuris regulas; quod latiùs explicuimus. d. cap. 3 à num. 65.

Hinc etiam est, quòd remedium possessorij summa- 90
rij, & executiui, ex rem. *l. fi. C de edicto Diui. Adri.* tertius possessor comparens pro iure suo, allegãs & docens de possessione in continenti, adeò est legitimus contradictor; vt faciat executionem cessare, & supersedere, debéque necessariò audiri in iudicio plenario, & quousque id finiatur executio eius respectu est suspensa; multos allegat Castell. *quotidiana controuersiar. 3. n. 24 à n. 153. & seqq.*

Vnum tamen elegans in hoc articulo animaduertendum censeo, ad quod non attendunt nostri, quod si is victor, qui obtinuit huiusmodi rem iudicatam, & executoriales contra aliquem, vt sibi rem restituat, & tradat, destinauerit agere contra tertium eius possessorem comparentem via ordinaria reali aut perso- li, prout requiritur, (vt dictum est) ad hoc, vt possit re euicta, executoriales exequi; animaduertere debet, an 91
aliquo interdicto, aut possessorio remedio possit nanscici possessionem, quia longè commodius est, siquidem illam semel aduocauerit ad se, vel ad victum condemnatum, definit iam possidere tertius, & cùm non habeat possessionem, non erit legitimus contradictor, licèt etiam dicat, & opponat de dominio tantùm, non oberit, nec vlteriùs impediet executionem, cùm deficiat possessio, & rem, an sit hic tertius proculdubio in terminis secundæ conclusionis superiùs adductę. Et si fortè fuerit intentatum aliquod ex remediis possessoriis, quod in nostro iure canonico non suspendat appellatio, prout latè suprà dixi lib. 3. cap. 12. à prin. cùm per primam sententiam ab eo enocetur possessio, statim fiet executio executorialium priorum cùm appellatio à dicto possessorio remedio non admittatur suspensiua, nam cùm eiusdem sententiæ virtute ab eo semel possessio auocetur, sumus in ratione adducta in d. 2. conclusione, scilicet; nullum adesse considerabile præiudicium, cùm eodem modo, quo potest tertius, ab vno auocare possessionem, pariter & ab alio.

Pro quo facit bene, quod dicit Ioan Faber *in l. 1.* 92
ad fi. C. de priuileg. fisci, cuius opinionem sequitur Lambertus Rupella. *lib. 1. forensium institutionum c. 55.* quos refert, & sequitur Couar. *in pract. quæs. c. 16. sub n. 4. vers. final.* idem dicunt, quòd quando tertius allegat non possessionem, sed habet ius ad possessionem, & in ipsa possessione, quam apud se habet ille, qui condemnatus est alteri restituere, & tradere per executoriales, & sic quando non allegat se possidere, sed habere ius auocandam possessionem à condemnato aliquo remedio possessorio, audiendus iste talis tertius nullo modo sit, inquiunt ipsi Doctores, quia patiter poterit suo loco, & tempore intentare interdictum possessorium contra vnum, sicut contra alium, in quam per executoriales nouiter possessio transfertur.

Et quòd possint contra hunc tertium rei possesso- 93
rem inèttari interdicta, & remedia possessoria. moueor ex eo, primò per gl. *in l. à Diuo Pio. §. si super rebus. verbo, controuersia fiat.* quod possessio tertij comparentis patitur controuersiam, quam declarat Scacia *de appella. quæst. 17. limi. 6. memb. 4. sub d. 86. ibi, quia respondeo.* d. gl. sequuntur ibi B. *n. 4. & 5.* Paul. Angel. Alexan. & Immol. Secundò ex eo quod dicit Cæsar Contar. *in repetitione l. vnica. C. si de momen. poss. fuer appell. quæst. 24. num. 12. & 14.* quem sequitur Scacia *de appell. vbi proxi. n. 92.* quòd tertius comparens executorialium executioni, quam vult impedire ratione possessionis rei, quam 94
habet, violenter, vel clam, vel aliter per fraudem eam obtinuit, ad eúmque deuenerit, non impediet eandem executionem. quos omnino secundùm nostros

terminos

terminos intellige, ſcilicet auocantur priùs ab eo, qui violenter rẽ poſſidet, poſſeſſione, aliquo remedio poſſeſſorio, quia eadem remedia ad id adinuenta ſunt, ad iniuſtam, & violentam poſſeſſionem auocandam, vt ea ſemel auocata, ipſe tertius non audiatur, cùm ea careat. vt ſecus ſit, quando eam tertius violenter nactus
95 fuiſſet lite pendente, aut in beneficialibus ſit notoriè intruſus, qui caret poſſeſſione, an poſſeſſionem occupauit litigioſam, quia tunc directò aduerſus iſtos fit executio, de quibus ſtatim dicemus, ac etiam quando tertij poſſeſſio ſit fraudulenta & doloſa, iuxta ea quæ poſt alios dixi inferiùs à num. 360. quia ſi adſit fraus, ad euitandam executionem, de qua doceatur, hinc in eum fit executio ſtatim, ſecundùm Eſcaciam ſuprà *d. n.92.*intelligendum.

Et hoc apertiùs magiſque clare dixit ipſe Eſcacia *vbi*
96 *proximè numero 72. ibi*, & ideo hæc praxis non eſt bona, ſi poſſet agi aliquo iudicio poſſeſſorio contra tertium poſſeſſorem, putà Saluia. interdicto, quod ideo frequentatur in curiis, & palatiis, &c.(huius quidem noſtræ opinionis reſolutio tutiſſima videtur de iure, ac probabilis, iuxta *l. is qui* in hæc: Isqui deſtinauit rem petere, animaduertere debet, an aliquo interdicto poſſit nanciſci poſſeſſionem. quia longè commodius eſt, &c.) *ff. de rei vindicatione.*

Quam quidem inſuper probo ex iis, quæ affirmant
97 Natta *conſ.535.quoniam n.*1.Cont.*in l.vnic.C.ſi de'nom. poſſ. fuer. appellat. quæſt.24. numero* 15. quod ſi tertius rei poſſeſſor poſſideat iniuſtè quoad alios, ſed iuſtè quoad victum condemnarum, legitimus erit contradictor, & impediet executionem, quaſi ſecus ſit quando ipſe poſſideat iniuſtè quoad condemmatum, vide quæ nos infrà num. 360. Opinor tamen, quòd ſumus in iis poſſeſſoriis, in quibus prima ſententia exequitur, cùm executio executoriali ũ primitus obrentorum contra alterum condemnatum, ſit facienda in re
98 ab huiuſmodi tertio (poſſeſſione nunc auocata) illi ſit præſtanda cauti de reſtituenda in caſu ſuccumbentiæ, in eodem remedio poſſeſſorio, putà, in aliis inſtantiis, per ea, quæ dicta ſunt in d. 2. reſolutione ſuperiùs à n. 67.cum ſeqq.

99 Vnum tamen in hac tertij poſſeſſoris materia erit adnimaduertendum, vt ita demum tertius admittendus erit, ad impediendam executionem, ſi ſuam legitimam exceptionem, ſuúmque ius, & intereſſe opponens docuerit, probaueritque, incontinenti non aliter, tamen ſummariè, & intra breue tempus, & vt appellatio eius à non admiſſione ſuſpenſionem operetur, probat text. elegans *in cap.veniens.el 2. de teſtibus* & ibi Panor.& Fel.idem Feli.*in cap.præterea.col.penult. de teſt.cogen.*idem probat text.*in leg. à diuo Pio.§.ſi ſuper reb. ff. de re iud.* communem opinionem dicit Conar.*in pract. quæſt.cap.*16.*ſub numero* 10. latè etiam per Gondizal. de Paz *in praxi 4.p. tom.1.cap.3.à princ.* vbi plures citat Angel. Areti.*in leg.à ſententia ſub num.1.ff. de appellatio.* Cæſar Contar. *in l.vni. quæſt.24.num.* 11. *verſ. intellige*'.*C.ſi de mom.1.poſſ.*&etiam in iis terminis eſt gl.*in dicto c.veniens verbo.incontinenti.*vbi Innocen. *num.*1.Boërius *deciſ.79.breuiter.num.*1.Achil.Perſonal. *in tract.de adipiſ.poſſ.ſup num.*340.*verſ.vel quoque.to.*3. *p.2.fol* . 269. & altiùs explicuimus nos ſuprà cap. 7.à num.50.ſeqq.& poſt nonullos Menoch *de arbitr. iudi. caſu* 18.latiùs Iacob.Cancer.*vari.reſolut.2.p.c.*16.*à n* 29. vbi quando dicetur incontinenti probatum. poſt Menoch.Molinam,Rolan.& alios.

100 Nunc tractandum, an habens poſſeſſionem rei ciuilem dumtaxat, (naturali & corporali apud alium exiſtente) an ſit legitimus contradictor executionis, quam de ea re, executorialium virtute, executor vult facere, & an iſte ciuilis poſſeſſionis oppoſitor poſſit executionem impedire, & licèt negatiuè quis reſponderet fortaſſe; tamen hunc talem legitimum eſſe contradictorem, tenet Rota in vna Burgen. canonicatus 30. Martij 1627.coram D.Ludouiſ. quam ad literam adducit Nicol. Gar. *de benefi.6.tom.1.cap.4.in additione ad numero* 20. qua fuit reſolutum, eum, qui gratiosè ſubrogatus fuit in ius, & poſſeſſionem defuncti, eſſe mittendum in beneficij poſſeſſionem vigore literarum ſubrogatum, nec obſtare defunctum eam non habuiſſe, ex quo quidam executor illum ſpoliauerat, & alteri tradiderat, quia reſpondetur, quia cùm fuiſſet per eum nulliter proceſſum, ſine cauſæ cognitione, defunctus, qui non ſe habuit pro ſpoliato, non amiſit poſſeſſionem, ſed ciuilem animo retinuit, ſecundùm Puteum *deciſ.*419.*lib.*2.& clariùs atque expreſſiùs probatur per alias plures Rotæ deciſiones adductas ad literam per Nicolaum Garciam *in tract. de bene.6. p. cap.2.ſub numerum* 73.& aliam *n.*123.& alia *num.*123. & alia *n.*118. *& num.*121.quibus omnibus expreſſe cauetur, poſſeſſorem beneficij eiectum de poſſeſſione per iudicem, aut executorem, nulliter non ritè, nec rectè procedentem, alteri tradiderit, non amiſiſſe poſſeſſionem, ſed animo ciuilem retinere, quando non dedit ſe pro ſpoliato, & ideo huius ciuilis retentæ poſſeſſionis virtute, poteſt ſe opponere executioni breuis cameralis coram executore, & illius omnino executionem impedit, & competit, conceditúrque illi manutentio, quas quidem omnes deciſiones omnimodo vide, quia multa adducunt, quæ ad noſtrum conferunt propoſitum. 101 102

Certi namque iuris eſt, quòd poſſeſſionis traditio facta alicui per iudicem nulliter nec ritè nec rectè procedentem, nulla eſt, ita vt nec ablata cenſeatur, quia retinet animo ciuilem, nec aliqua acquiritur, nec transfertur alteri, quia facta per executorem nulliter, quem non priuat ſua poſſeſſione, ita vltra dictas Rotæ deciſiones tenet Socin. *in c. quoniam §.ſi ſuper. num.*152. *verſ.ſecus autem in iudice.*& c.*vt lite non conteſta.*Sarnerius *in regul. de annali quæſt.45.n.3.* Puteus *dicta deciſ.* 419.*lib.*2. Guido Papæ *ſingul.*851.Arimi Tepatus.*to.*2. *tit.de acquir.poſſ.fol.*288.*col.*1.*ad ſi.*Farinacius *deciſ.*555. *num.* 2. *p.*1. *tom.*1. poſt Abba. Rota *deciſ.* 802. *num.*7. *p.*1.*diuerſ.*& alibi paſſim,& ideo nec ille, cui huiuſmodi poſſeſſio tradita eſt, non ſeruato iuris ordine per executorem; rei fructus lucratur, ſed tenetur reſtituere vero poſſeſſori, ſecundùm Innocentium *in c.conſultationibus, poſt prin. de iure patr.* Bald. *in leg. ſi quam num.*79.*C.de ſeruit.& aqua.* Iſſ.*in l.iuſtè poſſidet.n.*27.*de acquir. poſſeſſione.* vbi dicit, authoritas iudicis inordinatè procedentis, non excuſat à fructibus.Afflict. *deciſione* 218.*num.*4.Cephal.*conſ.*198.*num.*2.Petrus Surd. *deciſ.*45.*num.*12. 103 104 105

Sed contra hoc oritur difficultas, quia ex actu nullo amittitur, & transfertur poſſeſſio, ex text. *in lib.*1. §. *ſi vir vxori.ff. de acquir.poſſ.* ibi, ſi vxori cedat poſſeſſionem cauſa donationis, plerique putant, poſſidere eã, quoniã res facti infirmati iure ciuili nõ poteſt, &c. vbi communiter,& alibi paſſim Doctores, *leg.quod vxor eodem tit. l.*1. §. *deijcit.verſ.denique ff de vi, & vi arm l. ſi donare. in prin.ff. de dona. inter virum & vxorem.l.nec vllam.*§ *omnibus.ff.de peti.hæredi.cum aliis.*ergo videtur dicendum in noſtro caſu, etiam per iudicem nulliter procedentem, non ritè nec rectè transferendam eſſe poſſeſſionem, cui tradit, illámque amittente poſſeſſore. cui difficultati breuiter ſatisfcio, quia in caſu illorum iurium, ideo amittitur poſſeſſio, quia ille, qui eam tenet, habuit animum transferendi, quia animo poſſidentis amittitur poſſeſſio, ex iuribus vulgarib. ita probant expreſſè verba *dicti §.ſi vir vxori.* ibi, & quod aſtinet dicere, non poſſidere mulierem, cùm maritus, vbi noluit poſſidere, protinus amiſerit poſſeſſionem, &c.& tia illum text. interpretantur infiniti penè Doctores citati, & adducti per Antoni. Gomez *in l.*45.*Tauri.n.*4. *&* 25. at noſtro caſu ſecus eſt dicendum, nam cùm ipſe iudex, & executor non poſſideat, nec habeat 106

poſſeſſio

107 possessionem, sed est penes eum, à quo aufert; sequitur, vt licèt habeat animum transferendi, nihil tradat, quia nihil, nec eam habens, habet animum amittendi. nec transferendi illam.

108 Ex qua ratione infero, quod cùm iudex executor, vel nuncius pro executione sententiæ, & executorialium datus; nec possideat, nec habeat possessionem rei, ad quam tradendam deputatur, non poterit per aspectum rei possessionem tradere, nec illa cui traditur, acquiritur, sed requiritur, quòd mittat partem in actualem possessionem eius, ita expressè *in leg. 1. num. 23.* Angel. *colu. 2. prope finem.* Immol. *penult. colu. in fi.* Areti *num. 31.* Cumanus *colu. penult.* Alexan. *num. 81.* Vincen. *95.* Iss. *num. 96.* Ripa. *num. 60. in l. 1. ff. de acquir. poss.* & alij plures relati ab Anto. Gomez *in d. l. 45. Tauri n. 54.* Rebuf. *in tract. de materiis possessor. in præfatione n. 52. cum seqq. tom. 3.*

109 Sed contra hanc responsionem facit, nam factum iudicis dicitur factum partis; *leg. ob causam C. de victori. l. si pign. ff. familiæ erciscund.* Cui respondetur quòd factum iudicis dicitur factum illius partis, qui illud fieri petit, & fit in illius fauorem; ita Decius *cons. 125.* Zuchard. *in repeti. leg. fi. C. de ed. dict. diui Andria. n. 128.* sed iste qui petit à iudice, vt sibi tradat possessionem alterius, nec iudex, nec ipse possessionem habet, sed alius, & ideo per nullitatem processus, nec acquiritur à possidente.

101 Secundò respondetur, quia factum iudicis dicitur factum partis ritè, & rectè procedente iudice, vt respondet Menoch. *de recuper. possessio. rem. 8. num. 44.* & alibi passim per Doctores. & hæc responsio magis quadrat:

111 Et sic licèt iste tertius tempore executionis non reperiatur in actuali, & corporali possessione, sed penes alium si detentatio, cùm tamen sit verus possessor ciuiliter, legitimus erit contradictor, docto incontinenti de sua possessione (vt diximus) quod vlteriùs probo; nam si lata sententia, & executorialibus expeditis contrà aliquẽ, vt restituat, tradátque talem rem quam penes se habet, alicui victori. si tertius in earum executionem compareat allegans, & dicens, quòd licèt condemnatus penes se rem habeat, tamen sub nomine tertij habet, in depositum, putà; seu locationem, ab ipso tertio, & sic hunc habere possessionem, non tamen condemnatum, si doceat incontinenti de huiusmodi iure, & interesse, vtique impedit executionem tanquam legitimus contradictor, quia possidet, licèt non detineat. ita hanc doctrinam eleganter affirmat Couarr. *in pract. quæst. cap. 16. sub num. 4. vers. octauò sequitur.* Sigismund. Escacia *in tractatu de appellatio. quæst. 17. limit. 6. memb. 4. num. 80.*

112 Quemadmodum & econuerso verum est, vt ille qui rem deposito, aut commodato ab ipso condemnato haberet, non potest, vt legitimus contradictor executionem contra Dominum condemnatum intentatam, impedire, sed aduersus illum tertium, ac si res penes condemnatũ esset, executor poterit executoriales exequi, quia nec depositarius, nec commendatarius, se Dominus tantùm possidet, gl. celebris *in auth. de fide-iusso. sed nec debitorem collation. 1.* Parla. *lib. 2. rerum quoti. cap. fi. 4. p. §. 5. num. 12.* & quòd ille ciuilis possessor in quem legis fictione; & ministerio translata est possessio, absque actuali apprehensione, concurrendo cum
113 detentatore præferatur, adeò vt iste detentator non sit legitimus contradictor rei missioni, tradunt post Tiraquel. *in tract. le mort saisit. p. 5. declaratione 1. & p. 6. declaratione 2.* Alexan. *cons. 82. col. 3. lib. 2.* Iss. *cons. 146. colu. 1. in 4.* bene Peregr. *in tract. de feud art. 47. n. 18.* plures alios citaui inferiùs à n. 123.

114 Nunc se successiuè offert indaganda quæstio, quæ vti mirabilis, practicabilis est, & contingens, sed incognitum ius eius, an possessor rei per clausulam constituti legitimus sit contradictor, ad impediendam executionẽ sententiæ, & executorialium expeditarum, contra quem rem illam corporaliter & actualiter tenet, ad illius restitutionẽ condemnatus, non citato, nec vocato scilicet, tertio habente dictam possessionem per clausulam constituti. Et facit difficultas, vt negatiuè respondeamus, quia hæc res in potestate eiusdem condemnati repetitur, non in potestate tertij oppositoris, & sic succedit cõclusio à nobis suprà posita, vt nec impediatur possessionis traditio. cum res reperitur penes condemnatum, nec adhuc sic cautio pręstanda, iuxta text. *leg. is à quo 1. & 2. ff. de rei vindicatio.* & quæ in eius interpretationem adduxims in dicta 2. resolutione sursum à n. 67.

Sed contrarium de iure semper verius esse, respondi, 116
nam qui possidet per clausulam constituti, ciuilem, veram naturalem possessionem habet, quia licèt modus transferendi sit fictus à iure inuentus & introductus: possessio tamen ciuilis, & naturalis vera est, tum ex ministerio iuris, tum ex animo constituentis se alterius nomine possidere, plures citant Oldradus *cons. 278. licèt quantum col. 2.* Ripa *cons. 173. Galba. col. 2.* Raphaël Fulgos, *cons. 191. in casu Iacobi, ad fi.* Corneus *cons. 151. ex quo ductus, col. 3. l. 1.* Socin. *cons. 252. in causa magnifici, col. 5. lib. 2.* Masuerius *tit. de possessoriis. §. item est differentia.* Cæpola *cons. crimi. 4. visa querela col. 2.* Petrus Farrarien. *in tit possessionum actoris. in verbo, item quod præscriptus colu & in tit forma libelli in causa 2. venditio. in verbo. constituens.* Stephan. Bertran. *cons. 258. contra donationem. n. 2. & consilio. 73. viso casu l. 3.* Thomas Ferra. *cautela 48. si quis vendidit col. 3. vers. secundo verò casu.* infinitos congerit Tiraque. *in tract. iure constituti num. 2. & 4.* ergo si verè possessor est ciuiliter, & naturaliter, debet omnino legitimus contradictor iudicari; & licèt condemnatus habeat corporalem detentationem rei, nihil obstat vt in casu superiori probauimus à num. 100. seqq.

Quod & in tantum verum est, vt huiusmodi possessori, cui legis ministerio aliquo actu ficto possessio ciuilis, & naturalis est translata (etiam absque facto corporeo) competunt omnia remedia, & interdicta possessoria, tam recuperandæ, quàm retinendæ, & adipiscendæ, etiam pro consequenda nuda illa detentatione. quæ penes constituentem remansit. ita eleganter & post Tiraq. & plures alios ab eis citatos, tenent & latè prosequuntur Molina *de primog. l. 3. cap. 13. à prin.* & præcipuè *à num. 4.* & etiam *cap. 13. per totum*, optimè explicat Marc. Anto. Peregri. *in tract. de fideicommiss. art. 47. à n. 23. cum sequentibus* & superiùs *à n. 16.* ergo similiter & à fortiori sibi est non citato concedenda suspensio executionis ratione suæ veræ possessionis, cùm hoc dictet possessionis commodum, qua quoque priuandus non est, anteaquam auditus conuincatur, iuxta *l. officium ff. de rei vindicatione.* 117

Et in terminis nostris hanc sententiam, & opinionem tenet doctissimus vir Aluar. Valascus *in consul. 55. per totam p. 1.* qua quidem ego quondam cuidam peritissimo aduocato informaturo super hoc casu pro quodam clientulo suo in ardua lite fatigato succurri, quæ per senatores, & cæteros aduocatos postmodum exaltata fuit admodum, & exclamata meritò. Dixit igitur ille vir, vt petita executione in certis domibus, opposuit se quidem tertius executioni, allegans illius domus sibi factam donationem pro benemeritis cum clausula constituti, & reseruatione vsus fructus, & consequenter se esse tertium possessorem virtute dictæ clausulæ, & ita illam executionem non posse fieri, eo priùs non audito, eo quòd non fuerat citatus, nec auditus in sententia, & iudicio principali, quòd latissimè comprobat, qui quidem licèt opponat aliquas obiectiones, illæ non tendunt aduersus hanc doctrinam ab eo tentam, sed tentat ex aliquibus rationibus illum tertium, de quo ibi non habuisse possessionem, scilicet; quia fuit facta illa donatio absenti, qua de causa non operatur 118

operatur clauſula conſtituti, & quia erat conditionalis, & excedebat quantitatem lege taxatam.quibus caſibus conſtitutum non transferebat poſſeſſionem,& ſic in illius ſcripturæ ſpecie non impediri executionem, ſed noſtram doctrinam, quando adeſt clauſula conſtituti, quæ operatur ſuos effectus, traditionem, ſcilicet poſſeſſionis, eam ſequitur, & omnino amplectitur, & ideo neceſſariò præ oculis habere debent iudices, & aduocati, an clauſula conſtituti tertij oppoſitoris, ita legitimè ſit oppoſita, vt ſuos effectus ciuiles operetur,
120 & quando illos non operetur, poteris recurrere ad Tiquell. *in dict. tract. de iure conſtituto.* vbi longa manu proſequitur:

121 Hanc eandem opinionem in terminis,tenent Iſſ. *in l. à Diuo Pio §. ſi ſuper rebus, num. 9. ff. de rei iud.* & allegans etiam Vallaſ. *d. conſ. 45.* eandem tenet Marius Giurba *deciſ. 112 num. 14. fol. 550.* dicens, quòd qui poſſidet per clauſulam conſtituti eſt legitimus contradictor ad impediendam rei executionem,idem etiam tenet Vincent Caroc. *in tract. de exceptio. exceptione 69. numero 64.* Imò ipſe doctus Vallaſ. in eadem conſultatione ad finem, poſtquam oppoſuerat difficultates dictas contra dictam clauſulam conſtituti, illius donationis, in hæc ſubdit: Cæterum licèt hæc omnia vera ſint, non ſeruiunt ad propoſitam quæſtionem, in qua non agimus de validitate tituli illius tertij, qui vult impedire executionem, ſed an ſit poſſeſſor,& non fuerit citatus,nec auditus in proceſſu, nec in eum lite pendente tranſlata poſſeſſio, ad fraudandam executionem.) Quæ verba aurea ſunt, mirabilia & annotatione digniſſima, quaſi dicat, vt tituli defectus quæſtio in iudicium plenarium,quo pertinet,reſeruanda,cùm hic in via executiua ſimus, vbi incontinenti exceptio proponitur, & ſummatim, intra breue tempus probatur, provt ſuprà diximus à num. 99. & hac 4. part. cap. 7. à num. 50. cum ſeqq.

123 Iſthæc noſtra doctrina & eo fortiſſima, & indubitabilior redditur; nam tertius poſſeſſor per clauſulam conſtituti admittitur proculdubio tanquam legitimus contradictor ad impediendam ſententiæ latæ in remedio *l. fin. C. de edicto Diui Adria.* executionem, & illam omnimodo ſuſpendi per huiuſmodi poſſeſſionis (quæ vera eſt, non ficta, vt diximus) allegationem,& probationem incontinenti. ita eleganter probant Sforcia Odi. *in conſ. 22. lib. 1. numero 3.* Burgos Salon de Paz *in conſ. 39 num. 8.* videndus Borgni. Caualca *deciſione 45. in additione 1. p. num. 7. 8. & 9. & deciſ. 5. num. 29 4. p.* Spino *in ſpeculo teſtam. gl. 34. princ. numero 30. in princ. in verſ. quo fit.* quod etiam optimè Dominus Ioann. de Caſtillo *quotidia. controuerſia. iuris lib. 3. cap. 24. ſub num. 151. ad fi.* qui quidem optimè circa articulum hunc loquuntur, maximè cùm illius l. fin. remedium ſit executiuum, vt
124 per eundem Caſtillum *ibi num. 98.* & meliùs *num. 88. & 92.* tenent communiter Doctores ibi, Simon. de Præt. *de inter. vlt. volun. lib. 5. interpretatione 2. dubitatione 3. n. 86. fol. 516.* Boërius *conſ. 60. column. 2.* Roland. à Valle *conſ. 78. num. 13. lib. 3.* Beccius *conſ. 3. num. 1.* Ioann. Franc. de Ponte *in conſ. 20. num. 51. & 52.* Peregrin. *de fideicommiſ. art. 48.* Cæſar Barz. *deciſ. Bononica. 46. n. 43.* & ſic ſequitur euidenter, vt poſſeſſor rei ex clauſulæ conſtituti virtute, cùm verè poſſeſſor ſit,dicatur legiti-
125 mus contradictor executionis executorialium, expeditarum ſuper illa, quam ſi fecerit inſuper executor, & non admiſerit, excedet de perſona ad perſonam, vide quæ in terminis ſuprà n. 113. vbi alios plures Doctores citaui.

126 Quid autem dicendum ſit de colono ſimplici, aut partiario rei, ad cuius reſtitutionem Dominus, à quo conduxere, condemnatus eſt per executoriales; an iſti tales dicentur legitimi oppoſitores reſpectu ſui iuris, talis qualis, ſaltim vt pro illo anno fructus conductæ rei colligant, & percipiant, in quorum cultura expen-

derunt, ita vt obtinens executoriales teneatur ſtare locationi factæ à condemnato pro illo anno,vt illos fructus percipiat, iuxta determinationem Bal. *in l. emptorem num. 7. verſ. ſed pone colonus Cod. locati* vbi ait, quòd ſi emptor non teneatur ſtare colono, qui nimis colit; tamen ſi ille fecit impenſas, vt quia ſeminauit; poterit retinere, vel partietur fructus cum emptore,ex quadam incidente ſocietate. & idem dicit de colono partiario pro eo anno, quo laborauit, & fecit ſumptus neceſſa- 127
rios, hoc idem voluit in ſucceſſore beneficij Franc. Marc. *deciſ. 196. in fin. p. 2.* (quamuis non fecit mentionem Baldi)& dicit ibi,hoc procedere ex quadam æquitate,& Caualcan. *deciſ. 44. n. 16. & 23.* docens,quòd talis conductor de æquitate & conſcientia debet percipere fructus,quo ſeminauit.

Et in noſtris terminis hæc dixère Ozaſcus *in deciſ. Pedemon. 82. per totum.* & pro reſolutione ad finem,vbi late diſputat noſtrum articulum pro vtraque parte, plures adducens doctrinas. eruditè etiam Petrus Surd. *deciſ. 40. per totam*, apud quos videbis altiùs examinatum;an obtinens rem per ſententiam teneatur ſtare locationi eius factæ per condemnatum, tanquam facta alienatione ex cauſa neceſſaria,&præcipuè per Surdum vbi acutè diſtinguit. Hanc eandem noſtram reſolutionem inuenio tenuiſſe Parlador. *lib. 2. rerum quotid. c. fin. 4. p § 5. num. 13.* per Bal. *in l. emptorem C. locati.* hanc autem 128
doctrinam non procedere, nec habere locum, quando facta eſt conductio,cœpto iam iudicio,& lite ſuper illa re, tanquam nulliter facta. optimè & vt aſſolet ipſe Petrus Surd. *ibidem*, cui applicat valida fundamenta.

Quid autem econuerſo ſit dicendum, quando,ſcili- 129
cet;dominus rei conductæ,& colonus ſpoliati fuere,& dominus executoriales obtinuit pro ſe, an eo mortuo domino; poterit ſuo iure earum executionem petere colonus, etiamſi ipſe colonus nominatus fuiſſet in ſententia,non tamen in lite comparuit, nec nominauit procuratorem,nec cum eo facta fuere acta aliqua,vide, quæ poſt longam diſputationem reſoluit Rota Roman. in vna Aurienſi,teſte Puteo *deciſion. 12. per totam lib. 1. fol. 6.*

Sed nunc iam quæri poteſt: an dominus directus 130
dicitur legitimus contradictor, ita vt poſſit impedire executionem executorialium expeditarum contra ſuum emphyteutam,ſeu vaſallos ſuper re emphyteutica,ſuper qua coniunctus eſt in contradictorio iudicio, vel aliter legitimè condemnatus. In quo articulo adeò variè & confuſè loquuti fuêre Doctores, vt vix quid verum dixerint,colligatur. Ego autem ex mente omnium illud diſtinctum tenendum deduxi, quòd aut emphytheuta condemnatus fuit ſuper iure emphyteutico, vel in ali- 131
quo, quod ad illius ius vtile, & poſſeſſionem tantùm pertinet,& tunc ſententiæ latæ aduerſus illum executionem impedire non poterit dominus directus, quia eius directo dominio, eius iuri,& poſſeſſioni ciuili nihil officit,ſed illud incolume remanet.

Et in tantum hoc quidem colligo primò ex gloſſa celebri *in l. 2. Cod vbi in rem actio, verbo, quolibet modo*, dum dicit, quòd ille qui habet ius in re petita, vt fundatarius, emphyteuta, fructuarius, ſuperficiarius, & ſimiles, non poſſunt conuenti, dominum laudare, & nominare in iudicio, nec liberantur, hoc facientes, ſed defendere coguntur reſpectu ſui iuris, quod habent *per l. ſeqq. ff. de re iudi* gl. ſequuntur ibi communiter Doctores,& clarùs hoc dicunt Modernus Pariſ. *in tit. 1. §. 31. num. 27.* Aluar. Vaez. *de iure emphyteutico, quæſt. 38. n. 32. ad fi. per d. gloſſ.* affirmat, quod emphyteutæ, vel vaſalli conuenti ſuper ſuo vtili dominio tantum, non tenentur dominum nominare, quia ſunt legitimi contradictores, & defenſores, ſecus ſi conueniantur ſuper dominio directo, dicunt, communiter tenere per Doctores *in d. l. 2.*

Nam cùm hi ſuo nomine poſſideant naturaliter, 132

licet *l. naturaliter in princ. de acquiren. posse.* litem contra eos motam accipere tenentur, & tantùm possunt nominare dominum, vt eis assistat, nisi forsitan agatur de pertinentibus ad directam dominum, & sic
134 comparente domino directo, in eum transferendum est iudicium, ita vltra citatos resoluit B. *in d.l.2.n.6.C.vbi in rem actio.* & ibi Salicet. *num.5.* Paul. *num.12.* quos sequitur Rebuff. 3. *tom. ad l. Galli. tit. de dilatio. art.2.gl. 1.num.10.* Vallas. *de iure emphyteu. quæst.8.n.24. ad fin.* & hanc esse veram resolutionem in hoc tam vario articulo, teneri per Doctores (quidquid aliter resoluat Gama *decis.332*) affirmat Barbos. *in l. venditor 49.n.129. cum tribus seqq. ff. de iud.* iuxta quam B. determinationem declarandos esse, ait Cagnol. *in d.l. venditor n.9.* & Nata *cons.324. num.4.lib.2.* & Anton. de Burgos. *in cap. fin n.16. de emptione & venditione* post Panormitan. *ibi.n.8.*

135 Moueor secundò ex Rotæ determinatione in vna Placentina bonorum 2. Decemb. anno 1587. vbi dominus directus non impedit executionem iudicij possessorij, pendentis inter vasallos, vt quia eius possessioni ciuili nō officit sententia, maximè præstita sibi cautione indemnitatis. ita testatur Seraphin. *dec.804. per totam*, vbi *sub num.1. & seqq.* dicitur, nec iudicium illud, quomodocumque cadat, potest præiudicare iuri Domini Episcopi, nam si in eo obtinebunt Domini venientes, Episcopus habebit id quod prætendit. si verò Maluicini obtinuerint, non ideo spoliabitur sua possessione ciuili, quia iudicium illud pendet super naturali, quæ sola est est penes dominos venientes, non autem super ciuili, & hoc potissimum sine difficultate procedit, data cautione, iuxta text. *in l. is à quo ff. de rei vind.* Et
136 multo magis admittenda est cautio propter quam ius Episcopi conseruatur, cùm non tractetur de auocanda ab eo possessione, quam prætendit Episcopus. Hæc igitur determinauit Rota ibi.

Et clarius hoc redditur, si aduertas dictam decisionem, dum mandat, cautionem præstari Domino directo, nam tunc cautio præstatur secundùm *d.l. is à quo*, quando condemnatus possessionem habet rei, super qua quæstio est, tertio comparente pro iure suo, non habente possessionem, quia tunc non impeditur executio sententiæ, quia tertij remanet ius illæsum, licèt possessio, quam non habet in alium transferatur, iuxta ea, quæ latiùs diximus suprà in secunda conclusione, à numero 67. & sic casu dict. decisionis quia fit executio in possessione naturali tantùm, quam habet penes se emphytheuta, vel vasallus, non tamen Dominus directus; ideò comparens pro suo iure, & ciuili possessione, de qua non tractatur, nec fuit actum, cautio præstari mandatur.

137 Quibus rectè conuenit, quod dicit Afflict. *dec.380.* vbi emphyteuta cuiusdam monasterij fuit condemnatus per executoriales super claudendis, & aperiendis certis fenestris domus emphyteuticæ, Dominus directus, qui erat quidem Prior Ecclesiasticus, comparuit, & opponens de suo iure, & interesse, voluit impedire executionem executorialium, & dicitur *in dict. decisio. sub num.6.* quòd si monasterium egisset solùm ratione possessionis, & iuris ipsius emphyteutæ, tunc Dominus directus non potuisset impedire executorialium executionem, per id, quod dicunt Doctores *in lege sape ff. de re iudicat & in cap. veniens. 2. de testib. & in lege à Diuo Pio §. si super rebus ff. de re iudicat.* pro quo est text. elegans *in lege si finita §. si de vectigalibus. ff. de damno infecto.* quo dicitur quòd ob contumaciam
138 emphyteutæ secundi decreti virtute, fit missio in possessionem vtilis dominij duntaxat, absque præiudicio dominij directi, *ibi*, sed decernendum est, à prætore, vt eodem iure sit, quo foret is, qui non cauerat, post quod decretum vectigali actione vti poterit, &c.) vbi notat B. Immol. & cæteri communiter Doctores, animaduertendo, quòd emphyteuta, & feudatarius, & similes possunt alteri constituere, & promittere seruitutem in re emphyteutica respectu sui iuris, quod in ea 139
habent, & vtilis dominij durantis, vt finita emphyteusi resoluatur seruitus, iuxta *l. vectigali fundo ff. de pignoribus*, quæ exactissimè adducit Afflict. *ibi num. 2.* etiam 146
domino directo irrequisito.

Et in terminis hanc nostram doctrinam tenet Bart. 140
in d.l. sape num.6. quem ita intelligit ibi Alex. *num.106. vers. sed Angel. hic.* quos sequitur Aluar. Vaez *de iure emphyte. quæst.38. num.33. vers. si verò emphyteuta*, dicentes, quòd si emphyteuta, vel feudatarius conueniantur super possessorio emphyteusis, & eius iuris respectu lis eis mota sit, sententia lata contra illos respectu suæ possessionis naturalis, non nocebit dominis, etiam scientibus, quia domini possident ciuiliter; at emphyteuta, seu feudatarius naturaliter tantùm *l. naturaliter ff. de acquir. poss.* & ideo sententia lata contra naturaliter possidentem, non nocet possidenti ciuiliter, iuxta *l. magnam in l. Pomponius §. si is, qui precariò ff. de acquir. poss.* & verba B. *in d.l. sape.* sonant, vt quando agitur contra istos tales possessores, naturaliter videtur actum ra- 147
tione naturalis possessoris duntaxat, non verò aliud, 141
quam doctrinam pulchram esse, si est vera, dicit Aluar. Vaez *vbi proximè sub num.33. ad medium.*

At verò si isti naturaliter possessores conuenti sint 142
(super Domino putà) emphyteutæ, vasalli, superficiarij, & vsufructuarij, & in se assumant defensionem, & probationem condemnatur, sententia lata aduersus illos, non nocet Dominis directis; ignorantibus causam agitari. B. *in d. l. sape ibi q.4. num.6. ff. de re iud.* iuncto *num.3.* quem sequuntur communiter Doctores *ibi*, secundùm Alexand. *numero 106.* Paul. *in dict. lege. sape colum. fin. num. 6.* Angel. Raphaël. Modern. Pari. *lib. 1. §. 31.* qui *ex numero 34.* bene explicat tamen Innocent. *in c. cum super. de re iud.* Couar. *in pract. quæst. cap.13.n.9.* Afflict. *dec.345.* Aluar. Tarz. *de iur. emphyteu. q.83.n.33.*

Et quòd Domino proprietatis, & ciuilis possessio- 143
nis ignoranti litem agi, non noceat res iudicata, obtenta contra vsufructuarium, probant Maria. Socin. & Ioann. de Immol. *in lege sape.* Afflict. *decision.496. numero 4.* & idem Put. *decision. 349. eodem lib. 3. per totum* & idem Put. *decision.349. eodem. lib.3.* vbi quando scientia Domini in hoc casu probetur. & in hunc sensum, terminósque admittenda est Rota per Caputaq. *decisione 331. part. 1.* qua fuit resolutum, fiscum posse vti tertium impedire executionem sententiæ latæ contra feudatarium super Castro, eò quia habet interesse, & tunc quia tenetur de euictione: vt intelligatur quando 148
fuit actum de dominio, & proprietare cum ipso feudatario ignorante fisco.

Et in hoc casu determinarum fuisse in senatu Neapolitano, Dominum directum, quia non fuit citatus nec vocatus ad litem agitatam contra suum emphyteutam super iure, & indicio directi dominij, quia agebatur de constituenda seruitute perpetua in domo 149
emphyteutica, eodem Domino ignorante litem agi super illo iure suo esse legitimum oppositorū, & contradictorem executioni executorialium contra suum emphyteutam, & illam omnino suspendere debere, testatur post longam dispositionem Matthæus de Afflict. cum aliis *in d.dec.380. per totum.* quam vide omnino.

Sed an idem sit dicendum, quando actum fuit contra vasallum, emphyteutam, vsufractuarium, & similes habentes naturalem possessionem super dominio, & proprietate rei, sciente, & non contradicente domino proprietatis, vt aduersus ipsos res iudicata lata noceat Domino directo; maxima est inter Doctores ipsos controuersia, & repugnantia. Et licèt Alexand. Angel. Paris. Couarr. Aluar. Vaez *vbi suprà* magis communem dicant negatiuam sententiam, scilicet etiam

ipsis

ipsis Dominis directi dominij, & ciuilis possessionis, scientibus, litem agi; non nocere rem iudicatam; tamen vide quos adducit in contrarium Couarr. & Puteus *in locis proximè citatis*. & Afflict. *d. decis.* 380.

146 Sed illud vtilissimum valdè minimè omittendum; an clericus opponens se executioni, virtute sententiæ, & inde executorialium inter quosdam laræ, & expeditæ, quam contra se possidentem rem, super qua condemnatio facta est, non citatum, nec vocatum, executor laicus vult exequi, possit docto incontinenti & summariè (provt requiritur, & diximus sursum) de sua possessione, declinare iurisdictionem eiusdem iudicis, seu eius executoris laici, allegando incompetentiam eius: affirmatiuè omnino resoluendum est, nam cùm ipse Clericus possideat, ab eo debet res peti. *l. officium ff. de rei vind. l. 1. & 2. Cod. vbi in rem actio.* text. *in l. is qui destinauit.* ibi, quia longè commodius est ipsum possidere, quàm alio possidente petere, *&c.*) *ff. de rei vindication. cum vulgari.* & suprà ad rationem quartæ conclusionis diximus.

147 Etiamsi sententia lata sit aduersus colonum, seu inquilinum clerici rem ipsam detinentem, cùm hoc casu conuentus non possideat, sed potiùs clericus, cuius nomine possidetur, *l. quod meo. in pren. de acquir. poss. c. cum venissent. de restit. spoli.* cum quo quidem debeat lis agitari, & non cum eo, qui eius nomine detinet, ex de iuribus, & ex text. *in c. quoniam frequenter §. in aliis, vt lite non contestat.* Panorm. *in c. fi. n. 8. de emptione & venditione.* Platea *in l. 2. column. 2. C. de iure fisci lib. 1.* Angel. Areti. *in l. à sententia. num. 10 ff. de appellatio.* Socin Iun. *cons. 46. num. 5. lib. 1.* Anton. Gama *decis. 332. numero 1.* quo casu est remittenda ad Ecclesiasticum, cùm clericus reuera sit possessor illius, & contra quem directò lis debet moueri. Angel. & Immol. *in l. non solum. §. quod vulgò, de vsucapionibus.* Angel. Areti. *in rubr. institut. de exceptio. numero 27.* Decius *cons. fin. num. 7.* & notat Ripa *in cap. 2. numero 4. de iudiciis.* Anton. Nat. *cons. 324. ad fin. lib. 2* Grama. *decis. 21. num. 3. & decis. 61. num. 6.* Iosephus Ludouic. *decis. Luca. 34. ad fin.* Barbos. *in l. venditor 49. an. 126. cum seqq. ff. de iudiciis.* vide etiam in terminis, Petrum de Anchar. *cons. 394.* Aufreri *in clem. 1. de offic. ordin. reg. 2. fallen. 10.* Guillel. Benedict. *in c. Raynutius. verbo & vxorem* F. Iord. & Carolus de Tapia *in compil. iur. Reg. Neapol. rubr. 4. in c. regni conuentus. verbo conuentus sub titul. de alienati. iud. fol. 228. lib. 3.*

148 Ac propterea sustinet partes rei, & ideo qui ab illo voluerit possessionem auocare, eius forum sequi debet, quia actor rei forum sequitur, ex iuribus vulgaribus, quare constito de sua possessione summatim, locum obtinet declinatoria, iuxta terminos decisionis Afflict. 380. *à numero 7. cum seqq.* vbi ad hoc, an clericus tertius comparens coram executore laico, ad impediendam executionem inter aliquos, ratione sui iuris, & possit declinatoriam, & incompetentiam opponere, ac in ea obtinere fuit indagatum, an rei, vel actoris vices

149 sustineat super iure, pro quo se opponit executioni. Et in terminis quòd Clericus seu persona Ecclesiastica comparens, & se opponens executioni, quam contra se possidentem, & non citatum, nec vocatum ad causam principalem, vult facere iudex secularis, potest declinare forum, allegando incompetentiam, tenuit Purpur. *cons. 16.* quem in proposito sequuto est Rota Romana *in dict. decis. Placentina numero 4* teste Seraphino *decis. 804.* & remissiuè ad Purpura. idem dicit Iacob. Cancer. *cap. 2. numero 248. & cap. 16. num 83.* vbi etiam an hoc casu clericus debeat comparere coram iudice Ecclesiastico, vt inhibeat executori seculari. vide Purpur. & Doctores suprà citatos numero 147. Pro quo aduerte, quòd in dict. decision. Neapolit. Matthæi de Afflict. dum lis verteretur super seruitute, responsum fuit, quòd cum in confessoria, & negatoria prior monasterij tertius oppositor, & dominus directus com-

paruerit, vt actor, & vti actoris partes sustinere debeat in iudicio proprietatis & negatoriæ, iuxta text. mirabilem *in leg. penultima. §. sicut ff. si vsusfruct. pet.* textus etiam *in lege etsi forte §. sciendum. ff. si seruitus vindicatur.* textus *in lege sicuti §. sed si quæratur ff. eodem titulo.* ex quibus & ex *lege 1. & 2.* ex eodem poteris colligere, quis in actione confessoria, & in actione negatoria partes rei, aut actoris sustineat.

Quòd non potuit propterea declinare forum seculare, cuius principali, & genericæ doctrinæ bene assentit 150
ibi Afflict. provt assentire debet, secundùm doctrinam Purpurati & Rotæ Romanæ, & regulas iuris notissimas adductas, sed respectu illius casus particularis dissentit, & bene, nam ibi lis illa super seruitute veniebat agitatura inter duos Ecclesiasticos, siquidem tertius oppositor, licèt in confessoria sustineat partes actoris, erat clericus, & alter, qui prætendebat ius seruitutis, erat pari- 151
ter monasterium, vnde licèt ille tertius oppositor super iure seruitutis ordinario agitando partes actoris sustineat (vt dicitur in illa decisione Neapol.) tamen altera pars quæ rei vices occupat, aduersus quam lis mouenda est, similiter est Ecclesiastica, & sic cùm actor eius forum sequi teneatur, iudicem Ecclesiasticum, qui rei est adire debebit, & non secularem, quod non attendere Senatores, seu auditores, & sic inaduertenter fuerunt sequuti regulam generalem, vt aduertit Afflict. *ibid. in fi.* 152

In omnibus igitur supradictis casibus, & in discursu interdum etiam aliquibus annotandis, & si qui sunt alij, in quibus diximus tertium oppositorem executioni executorialium, inter aliquos expeditarum comparentem coram executore, quia sibi non citato, nec vocato, non nocent, suam exceptionem allegans, & de iure suo docens incontinenti summariè, esse legitimum oppositorem, & debere impedire, atque suspendere executionem earumdem, si executor eum non admiserit, excedere manifestè, & ab huiusmodi non admissione appellationi interiectæ per eum, non detulerit, vim fieri, & reponendum per suprema tribunalia, fore declarandum provt declaratur quotidie, diximus, & probauimus latè sursum à prin. huius capituli, quæ doctrina in singulis dictis casibus legitimi oppositoris repetenda est.

Econuerso igitur videamus, an ab executore admit- 153
tente aliquem tertium oppositorem ad impediendam executorialium executionem, qui nullum allegat interesse, nec illud probat (provt requiritur incontinenti) appellationi per partem interpositæ ab eo, ita admittente tertium, & remittente probationem sui iuris, proculdubio deferendum esse vt licitæ, & legitimæ, & aliter atque vim fieri declarandum, constat, & probat Cæsar. Contar. *in repetitione l. vnicæ. C. si de nomen. poss. facr. appell. q. 24. n. 6. vers. sed quid si index.* Achill. Personal. *in tract. de adipis. poss. fab n. 340. vers. vel & quoque tomo 3. p. 2. fol. 269.* Sigismund. Scacia *de appell. quæst. 17 limit. 6. membr. 4. n. 107.* rationem reddens, quia iste articulus, an tertius habeat interesse, & legitimam causam, vt admittatur, ad impediendam executionem, & præiudicialis, 154
ac ideo priùs examinandus ante admissionem, Angel. Areti. *in l. à sententia. ff. de appell. sub n. 1.* Roland. à Valle *cons. 35. videtur sub n. 3. lib. 2.* & Contard. *in l. vnic. q. 24. n. 36. C. si de nomen. poss.* sed à peruersione ordinis admittitur appellatio, vbi alias prohibita est, ex eodem Con- 155
tar. Imò excedere tunc executorem dicemus Deo dante infrà cap. de præposteratione ordin. & cap. 13. ergo pariter hìc admitti debet.

Pro qua opinione, & resolutione rectè faciunt Do- 156
ctores, & fundamenta, quæ suprà cap. 7. num 9. ad principium, adduximus latè, quo verificauimus, ab executore admittente exceptiones non admittendas, pariter appellationi interiectæ deferendum, vt legitimæ, ac si reiiceret admittendas, quas omnes hìc applica, maximè quia legitimus oppositor, & legitima exceptio, idem est provt ad propositū appellationis ibi considerauimus in

principio eiusdem capituli 7. quia tertius oppositor sine legitima exceptione, & causa expressa sui iuris, &
157 interesse nullo modo admittitur, nec appellans auditur *l. à sententia* 5. & ibi B. *in fi. prin. sub n. 9. ff. de appellatio & rela.* Abb. *in c. cùm super n. 5.* vbi dicit quòd debeat exprimere iustam, & legitimam causam ad iustificandam appellationem, *de sententia & re ind.* Cardin. Alexandr. *in c. cum speciali §. porro n. 8. vers. fin. de appell.* Ang. l. Aret. *in d. l. à sententia sub num. 1.* Vultrius *in praxi Roman. Curi. lib. 7. cap 3. num 20.* Contar. *in l. vnica lim. 13 n. 12. & 13. C. si de monet. poss.* quia cùm appellatur à sententia inter
158 alios lata (quod regulariter non permittitur sine legitima causa, & interesse) & ideo appellans debet illam exprimere, vt admittatur, tanquam fundamentum permissionis, & exceptionis, quam reddunt Abb. Cardin. Alexand. Angel. Aret. *ubi proximè*, & oprimè per Contar. *in pract. quæst. c. 13. n. vlt. n. 10.* & debet de casu peritus docere, cùm simus in prohibitis regulariter, latè post alios in istis terminis Vincenti Cator. *in tract. de exceptio. exceptio. 44. n. 101. & à n. 88.*

Iuxta quam conclusionem operæ pretium mihi visum fuit, aliquos hîc inferere practicabiles, & frequentes casus, in quibus dubium residet; an oppositores legitimi sint ad impediendam executionem, in eos executorialium per executorem directam, certantes sibi rem iudicatam non obesse, ita vt eorum appellationi an sit deferendum, cognoscatur.

Ex illis erit prior, an executor executorialium ex-
159 peditarum aduersus confraternitatem, aut locum pium super debito ab eis contracto, vel super re à confraternitate, aut loco pio possessa, an excedat, si illas exequatur aduersus pij loci, aut confraternitatis administratore-
160 rem (quem diximus *maior domo*.) In quo breuiter resoluendum esse, excedere. Primò moueor, quia sententia lata contra minorem, contra eum non contra tutorem, aut curatorem exequendam, probant intra expressa, text. *in l. 1. C. quando fiscus vel priuatus*, vbi papinio condemnato ad quantitatem res curatoris vel tutoris pignori
161 capi non debere, sancitum est. Idem probant text *in l. 1. C. quando ex facto tutor, vel curat.* vbi sententia lata contra tutorem, vel curatorem, non mandatur executioni
162 in eos, sed in dominum principalem. Et generaliter denegandam actionem iudicati contra tutorem, aut curatorem, disponit text. *in l. si fen. obstulit. §. tutor. quoque ff. de re ind. & l. 2. in prin. ff. de adminis. tuto.* & ibi communiter scribentes, & concordat *l. 17. tit. 16. p. 6.* & ibi Greg. Lopez gl. *verb subsistentes.* Reb. *in comment. ad l. Gall. tit. de literis obligatoriis art. 2 gl. 1. n. 18* & post alios eruditè Boba. *in polit. lib. 3. c. 8. n. 72. litera S.* Parlado. *lib. 2. rerum quot. c. fi. 4. p. §. 3. n. 1.* Ioan. Gutierr. *in tract. de tut. & cur. 2. p. c. 23. per totum.* Matthias Coller. *in tract. de proc. exec. executi. 2. c. 3. ex n. 244.* ergo pariter dicendum est in administratione loci pij, vel confraternitatis.

163 Secundò probatur, quia licèt decuriones, aut administratores ciuitatis pro eius debitis obligauere bona ciuitatis, non potuerit fieri in illos executio, sed in bona propria ciuitatis, cuius nomine, & ratione officij publici, non contemplatione propriæ personæ, & vtilitatis, contraxere, ita post Bal. *in l etiam C. de executione rei iudic. n. 12.* notat Greg Lopez *in l. 3. tit. 27. p. 3. verbo fallando vienes* ex Ioan. And. ad Specul. *in tit. de executione sententiis §. si quis vers. quod si quis vniuersitatis.* Montal. *in leg. 17. tit. 9. lib. 3. ord. gl. verbo, la ley vers. mandan est.* Auril. *d. p. 29. practic. gl. verb gratias & ac executio.* Bobadilla *in Polit. lib. 3. c. 8. n. 79.* Pelin. *in l. præses a n. 27. vers. quæ ad fi. & ibi Cæpol. C. de erud. lib.* Parla. *lib. 2. rerum quot. c. fi. §. 3. p. n. 5. vers. fiscus* Curia Philip. 2. p. §. 9. *a n. 10.* Amador Rodr. *de exec. reg. c. 4. a n. 31.* quos omnes conferito quo exactè ista huius articuli materia, quando Decuriones possint bona ciuitatis obligare, & quando non, & in quibus casibus teneantur, & quæ ciuitatis bona sint obliganda, & alia iis similia, igitur dum venit dicendum in nostra principali quæstione, vt in administratorem loci pij, seu confraternitatis executio faciendа non sit nec ad id per executores compellendos, sed in bona ipsius confraternitatis condemnatæ.

Quod verum esse affirmo, nisi quando ipsa confra- 161
ternitas sit in mora, quia tunc cùm ipsi administratores 171
bona eius detineant, compellendi sunt exhibere, non enim quia sint obligati, nec executio in eos locum habeat, tanquam condemnatos; sed quia quadam fictione iuris sint ipsa confraternitas, cùm eius administrationē habeant, & non tanquam debitores, sed quia habent facultatem soluendi debitum, aut rem tradendi; potest, si recusent, & sint contumaces, executor illos compellere 172
per excommunicationem, aut capturam personæ cogi, omníque iuris rigore, (prout alibi diximus,) ad exhibēdа bona confraternitatis (si quæ sint) vt executoriales fauore fortiri queant effectum, ita in tutore, & curatore dixere Bol. *in l. 1. C. quando fiscus vel priuatus*, & alij Doctores, quos referens sequitur Parlad. *lib. 2. rerum quot. c. fi. 4. p. §. 3. in prin.* Amad. Rodr. *de executione d. c. 4. sub numero 30. ad medium*, & probant omnes supra citati Doctores in fundamēto primo n. 160. & leges ibi omnes allegatæ, quatenus probant non teneri curatores, si bona pupillorum non habent, vt sit eius officium finitum, & iam bona tradiderint, quam exceptionem legitimam, & 166 173
annotandam dicunt, ad impediendam contra se compulsionem. Hæc eadem doctrina, admittitur pariter in decurionibus ciuitatis, vt possint hoc casu, & ad hunc effectum contumaces compelli, cogíque omni iuris vi- 167
gore per capturam personarum, non vt de suo soluant, sed vt bona vniuersitatis exhibeant, in quibus facta est condēnatio, vel sit creditori satisfaciendum, ita probat Azeb. *in l. 16. tit. 21. lib. 4. recopil. n. 5.* Bobad *in polit. lib. 3. c. 8. n. 78.* Amad. Rodr. *d. c. 4. n. 34. vers. & prior sit casus.*

Supradictis conuenit, quòd tertius obtinens posses- 168
sionem rei lite pendente inter alios, in quem alienata est, non sit legitimus oppositor executionis executorialium inter alios expeditarum, quoniam eæ illi etiam non citato, nec vocato, proculdubio præiudicant, & fit directo in eum executio absque nouo processu, nec noua causæ cognitione super re, quam probant conclusionem ex ratione *l. vlt. C. de litig.* Bart. *in l. 1. §. vlt. ff. de litigio.* idem Bart. & Salicet. *in eadem l. vlt.* Paul. Castrens. *in l. quanquam §. 1. ff. de aqua plu. arcend.* Bal. *in l. 1. C. communi diuid.* Bar. *in l. 3. C. de pignor. n. 23.* Roder. Xuarez *in repet. l. post rem. ff. de re iud. in declarat. l. Regni post 8. ampliatio colum. 5.* Matthæus de Afflict. *in constit. Neapol. lib. 2. rubr. 41. n. 10.* Ruin. *cons. 34 visis num. 12. libro 5.* Rotæ decis. in recollect. per Moheda, *decis. 12. in eadem. sub tit. de re iud.* Iff. *in l. à Diuo Pio §. 11. si super rebus. num. 10. de re indic.* Alexand. *in additio. ad Bar. in l. si quis missum § fi. de damno infecto.* Guido Papæ *decis. 81. col. 2. vers & corroboratur.* & ibi latè addentes Caquerianus *decis. 38. numero 7. in fin. & decis. 65. numero 4.* Antonius Gama *decis. Lusit. 56.* Canalcan. *decis. 16. n. 8. p. 1. & decis. 23. n. 115. p. 4.* cum aliis ab eo citatis. Marta *in tract. de iurisd. 4. p. cent. 1. casu 35. numero 2. & 3.* plures citat Marescot. *variar. resolutio. lib. 1. cap. 86. à num. 59. cum seqq.* Lancelot. Robert. *de attent. 2. p. cap. 4. in præfatione numero 459.* vbi ita fuisse resolutum per Rotam in vna Romana Vincæ. 20. Decembr. 1537. Couarr. *in practic. quæstio. cap. 15. num. 7. ad princ.* vbi optimè contra Angel. contrarium sentientem, declarat, siue tertius litis 169
pendentiam, & rei litigium sciuerit, siue ignorauerit, tum quia ea distinctio procedit respectu pœnæ appositæ alienantibus rem litigiosam, iuxta text. *in l. fi. C. de litigiosis.* non tamen vt desinat in re litigiosa alienata contrahi huiusmodi vitium litigij, & cum eo transeat quocunque vadat, & quia vbi res efficitur litigiosa, non potest eius status mutari in præiudicium agentis quoad iudicij ordinem, & examinationem causæ, nec 170
potest litis cursus impediri, duriórve actoris fieri conditio.

con litio. *l. vlt. ff. de litigiosis. l. 2 C. eodem tit. l. quamquam* §. *1. ff. de aqua pluuia arcen.* & quòd in hunc rei litigiosæ fiat executio etiam ignorantem, tenent insuper Cancer. *variar. resol. 2. p. cap. 12. num. 14.* Caualcan. *decis. 16. num. 7. p. 1.* etiam in beneficialibus. latè post plures Grassis *de effect. cler. effect. 2. à num. 256.*

171 Et de aliquibus limitationibus, quando in huiusmodi rei alienatione lite super ea pendente res ipsa non efficiatur litigiosa, ad hoc vt contra eam occupantem fiat executio, vide Lancelot. *vbi proxime.* quo etiam loco & *2. p cap. 4. limit. 4. limitat. 8. per totam, fol. mihi 13.* optimè tractat, quòd non procedat vitium litigij in alienatione necessaria, præsertim quando habet causam
172 de præterito, & sic contra tertium creditorem, cui res litigiosa, super qua inter debitorem, & alium lis vertebatur; data fuit in solutum pro debito de præterito, non poterit fieri executio sententiæ latæ contra debitorem illum pro restituenda, plurimos allegat Doctores, & latè prosequitur, & magistraliter quidem Lancel. *d. limit. 8. per totam*, nec res dicitur litigiosa empta ab eo, cum quo lis erat iure & nomine proprio mota, si lite pendente rem consecutus est vti hæres alterius, & illam vendit eo iure, ita tenet post alios Hieronym. Gabriel. *cons. 52. num. 9. tomo 1.* quem ad id vide, cui doctrinæ rectè conueniunt dicta infrà à n. 274.

173 Quod indubitanter procedit, vbi lis pendet super actione reali, & sic super dominio ipsius rei, sed vbi lis vertitur actione personali, res est satis controuersa, in cuius resolutione distinctè dico, quòd aut agitur actione personali, & petitur in effectu dominium vtile, vel directum, putà, ex vendito, vel donato, seu alia rei promissione, & sic quando agitur actione personali ad rem aliquam petendam, & ad ipsam eandem tradendam, ita vt in ea sit executio necessariò facienda, tunc licèt plures contradicant ratione generali; tamen receptior ac tutior sententia est opinio, vt data scientia litis in emptore, res efficiatur litigiosa, & executoriales, sententiæque inter alios latæ ipsi præiudicent emptori, & aduersus eum directè possit, absque nouo processu, nouóque iudicio, executor executoriales, & executionem dirigere, & ad restitutionem compellere, quia tunc per litis contestationem res ita petita efficitur litigiosa. iuxta *l. 2. C. de litigiosis.* probat gl. *in l. quanquam, §. 1. verb. iudicium ff. de aqua pluu. arcen.* & ibi B. Cuma. Immol. Roma. & Barba. *in additio. ad eundem B.* B. & Alexan. *in scholiis in l. ...in §. vlt. ff. de litigios.* Angel. *auth. de litigios. col. 2.* Immol. Decius & Ripa *super gl. vlt. in c. cum M. de constitutionibus.* Salic. *in l. 2. C. de litigios.* Rauena *in tit. vt lite penden. nihil innoue.* Petr. Iacob. *in practic. tit. de litigios.* idem altius probat Iff. *consilio 53. libro 1.* Immol. & Felin. *col. vlt. in c. dilecta. de exceptioni.* & rursus ipse Immol. *in c. Ecclesia, in prin. vt lite penden. column. 2.* Carolus de Tapia *in compila. iur. reg. Neapol. lib. 3. tit. de alienat. iud. rubric. 42. num. 3. fol. 227.* & vltra hos plurimos citaui infrà hac 4. p. cap. ... à n. 112. & seqq. quorum quidem sententiæ potiùs applaudit Couarr. *in practic. q. cap. 15. sub n. 6.* vbi ad finem dicit, hanc opinionem veriorem, vtiliorem ac conducibiliorem praxi, & iudiciorum authoritati, propter effugiendas, ac vitandas litigantium calumnias, motus ex eo, quòd dicit Iff. *in d. consil. 43. col. vlt.* ab hac recedere temerarium fore in iudiciis, & latè ipse Couarr. contrariæ partis Doctores perpendit, & latè pertractat, quem referens sequitur Lancelot. Robert. *de attent. 2. p. c. 4. in præfatione à num. 483.* & sursum sequitur Alciat. *cons. 11. pro morte, n. 84. lib. 1.* Eam etiam sequitur Socin. *cons. 13. n. 1. vol. 4.* Alexand. & Immol. *in l. si quis missum §. iudicis. in princ. ff. de damno infecto.* & post alios ab eo relatos eandem vt veriorem sequitur Ozasc. *in decis. Pedemont. decis. 65. numero 13.* (apud quos reperies etiam, qui contrariam defendunt) tenent post aliquos Parlad. *lib. 2. rerum. quotid. cap. fin. 4. p. §. 5. n. 7.* Ab. *in c. si. de alie iud. mut. causa facti.* Tiraq. *de retract. conuentio ad finem tit. num. 171.* & indistinctè sine scientia emptoris, tenent Peregr. *de iure fisci lib. 4. tit. de litigiosis num. 9.* Belluga *in speculo Principum rubr. 41. § leges Regni. n. 45.* plurimos citat Marta *de iurisd. 4. p. cent. 1. casu 25. n. 10. & 12.* Carolus de Tapia *vbi proximè.*

Sed quando actione personali non ad ipsam rem 174
alienatam lis pendet, sed ad quantitatem pecuniæ debitæ, & debitor fortè timore executionis interim lite pendente alienat aliquam rem suam, an tunc executor directò pro illa quantitate debita possit exequi possessorem, etiam non præcedente à citatione in via ordinaria, & an ipse sua se possit tueri possessione; quæstio multum est anceps, & inter vtriusque iuris Doctores valde altercata, diuersimodè sentientes, siquidem Cyn. *in lege 1. Cod. de alienatione iudicij mutan. causa fact. quæstione 9.* docet in re hac, vt quando tertius rei possessor dolo sit possessionem adeptus, aduersus eum sententiæ inter alios latæ executio directè porrigetur, nulla facta prius rescissione. Sed directò contrariam opinionem aduersus illum tenet B. *in. l. 3. titul. 23. C. de pignoribus.* dicens, opinionem Cyni esse contra titulum *de iis quæ in fraudem creditorem.* Sed Bald. inter illos medius distinctè procedit in re hac, quòd aut fit alienatio, dolúsque committitur fraudandi creditoris causa dumtaxat, & tunc executio aduer- 175
sus emptorem tertium possessorem fieri nullo modo possit, nisi præcedente rescissione, iudicio, & via ordinaria, ex tit. *de iis quæ in fraudem creditorum*, & ex doctrina B. aut enim committitur dolus causa subterfugiendæ, & defraudandæ executionis paratæ sententiæ, & tunc directò executio aduersus tertium, qui dolo cœpit possidere, locum habebit, non ex capite (inquit Bald.) vitij litigij (cùm in actione personali pro quantitate litigium nullum cadat) sed ex capite contempti iudicis, ac potestatis iudicialis, ne iudicia illusoria sint, & in vanum laborem incidant, & executoriales, quævix effectum poterunt sortiri, si aduersus quemlibet successorem, & emptorem rei, nouo processu, & iudicio cogeretur creditor experiri, imò in longum protraheretur, cùm pendente lite cum tertio, ipse iterum in alium alienaret, quod quidem foret infinitum. Hanc Baldus distinctionem constituit *in l. ob maritorum. C. ne vxor pro marito. & in l. executorem C. de executione rei iud.* quem quidem sequuntur Paul. de Castr. Iff. Zazius & Hercula. *in l. à diuo Pio, §. si super reb. ff. de re iud.* Couarr. *in pract. quæst. cap. 15. n. 7.* Villalobos *in Ærario communi. opinio. litera A. a. 132.* Gregor. Lopez *in l. 13. tit. 7. p. 3.* Baldi opinionem æquissimam magísque iuri conformem dicit Parlado. *lib. 2. rerum quotidia. cap. fin. 4. p. §. 5. num. 14. & 15.* & sequutus Bal. *in lege creditores in quæst. 4. versic. videamus C. de pign.* Iff. *cons. 88. pro veritatis columna. 3. & seq. lib. 3.* Alexand. *in l. sæpenumero 69. vers. vna. ff. de re iud* assignantem rationem, quia hic singularis successor, non dicitur alius; sed idem 176
cum eo, qui fuit condemnatus. idem affirmat Cardin. Tusc. *practicar. conclusio. tom. 3. litera E. concl. 488. num. 5. & n. 19.* Ozascus *in decis. Pedemon. decis. 65. num. 4. & 5.* Ripa *in l. 1. §. si hæres num. 21. & 22. ff. ad Trebellia.* Petr. Surd. *cons. 533. numero 4. & 5. tom. 4* Carol. de Tapia *in compilat. iur. reg. Neapol. lib 3. tit. de executio sentent. rubric. 41. ritu 262. num. 6.* post Ioan. Vincen. Anna. *singula. 29.* plurimos citant hac 4. p. cap. 14. num. 112. cum seqq.

Et licet Couarr. & Parlador. suprà sequuti distinctio- 177
nem Bald. sursum relatam minus aduerterent percepere eius verba, & sensum, siquidem asseuerant ex Bald. quòd si alienatio fiat lite pendente ob æs alienum super actione personali, tunc alienatio facta rei alicuius per debitorem conuentum, tanquam facta in fraudem executionis, indigeat actione rescissoria ordinaria & sic quando alienatio fiat post cœptum iam iudicium, ac si fiat ante litem contestatam, & ante litem

inotam, tunc requiritur, vt rescindatur ordinaria via, iuxta §. *item si in fraudem, institut. de actio. l. 1. § necessariò. ff. si ventris nomi. mul. in possessionem.* longè namque
178 aberrant ab intentione Bald. siquidem Bal. loquitur, quando erat lata sententia, & in fraudem executionis iam paratæ, siue missionis, putà quia res erat pro pignore capta, & sola supererat missio, debitor tunc in fraudem, & contemptum iudicialis potestatis, & subterfugiendæ executionis causa, rem alienauit, & sic sequitur, vt non sufficiat, quòd alienatio hoc casu fiat lite cœpta, & pendente, vt directò executor dirigat executoriales, inter alios expeditas, in tertium hunc possessorem emptorem, non præcedente via ordinaria actionis rescissoriæ, sed necesse est, vt ad hoc facta fuerit alienatio, re iam iudicata, & sic quando est in via paratæ executionis, provt Bal. & cæteri Doctores dicunt. Et in terminis contra Iasonem eodem modo, quo Couarr. intelligentem Bal. meritò insurgunt Ozasc. *in d. decis. Pedemon. 65. sub num. 4. prope finem.* post Ripam *in leg. 1. § si heres, num. 21. & 22. ff. ad Trebelli.* idem etiam aduertit Petrus Surd. *cons. 233. sub numero 5. tom. 4.* & nominatim referens Pedemon. *in d. n. 4. in fin.* affirmat Cardinal. Tuscus *pract. concl. tom. 3. litera E. conclus. 488. n. 5.* dicens, declara quòd si res ematur post sententiam latam in actione personali, tunc datur executio contra emptorem tertium possessorem, quasi emerit in præiudicium executionis sententiæ. communem dicit Pedemon. *&c.* Eodem loquendi modo, hanc nostram vti æquiorem, & iuridicam opinionem probans vtitur *decis. 128. numero 12.* Modern. Gall. *in consilio 25. numero 7.* citatus à Surdo *vbi proximè*, & ita etiam dicunt Tapia, & Ioan. Vincent. Anna, suprà adducti n. 176. Et ita etiam loquuntur omnes Doctores ferè supra citati in vers. sed quando actione personali, *&c.* à n. 174. quando debitor alienauit in fraudem executionis paratæ, non enim potest dici executio parata ante rem iu-
179 dicatam, & ante causæ cognitionem, *l. post rem iudicatam ff. de re iud. Lainus, propere 1. in ordine C. de executione rei iud. leg. defensionis facultas C. de iure fisci libro 10.* & existente re dubia, an sit dubium, vel ne, quia in discursu processus multa possunt accedere, per quæ non capiat; quam opinionem contra Iss. Couarr. & Parlad. verissimam existimo, & ex mente necessariò Bal. à quo originem trahit, & sic intelligunt cæteri Doctores om-
180 nes de hac re tractantes.

Quæ doctrina & ex eo comprobatur, quòd licèt quis possessor beneficij accusatus de crimine, etiam merente eius priuationem ipso iure; possit renuntiare illud, & etiam lata contra illum priuationis sententia, si ab ea fuerit appellatum, quia eius effectus suspenditur, vt post Rebuffum, Corras. Flamin. Paris. Ioann. Gutierr. & alios resoluit Nicolaus Garcia *de benefic. 11 part. cap. 3. de renuntiatio. à numero 91.* (apud quem & Flamin. Paris. exactissimè videbis, quando beneficium dicatur litigiosum, quando aliquis est accusatus de crimi-
181 mine, eius priuationem merente.) at verò resignatio, & alienatio facta post priuationem per tres sententias conformes; est nulla ipso iure, tanquam facta iam in fraudem paratæ executionis, Hieronymus Gonzal. *in regul. de men. & alter. gl. 15. à numero 147.* sequitur Nicol. Garcia *de benef. d. 11. p. cap. 3. de renuntiatione §. 1. n. 93 in fin.*

182 Quam quidem doctrinam declara, vt pariter procedat in instrumento guarentigiato ad aliquam quantitatem, quòd licèt habeat executionem paratam sicut res iudicata, & de vno ad alterum valeat argumentum (vt alibi sæpius diximus suprà hac 4. part. capite 5. numero 190. & infrà hoc cap. num 363.) sequitur vt post illud celebratum alienatione rei facta, locum habeat executio directò aduersus tertium emptorem, ita per hoc argumentum, & post alios dicit Tusc. *vbi proximè num. 19.* quod ego intelligerem si petita sit iam executio eius virtute, & expeditum mandatum executionum, secundùm terminos consilij Petri Surdi supra citato loco à princ. & per totum, vt clariùs cognoscatur fraus alienationis ex ea causa; scilicet: fraudandæ executionis, quasi dum quieuit creditor, ipse debitor si inmmo rursus ad differentiam alienationis post rem iudicatam, cùm ex lite & controuersia iam sic præcedente præuentus præparet debitor machinationem hanc. nihilominus cogitat an hoc requisitum à me consideratum, sit necessarium.

An autem executor executorialium expeditarum contra aliquem beneficij possessorem, excedat illas 183
exequendo in successorem illius condemnati, & eius possessionem occupantem lite pendente. In quo negatiuè respondeo, vt scilicet executor nòn excedat ex hactenus formatis doctrinis; & quia in beneficiis vi-
tium litigij contrahitur, eóque afficiuntur, adeò quòd 184
titulus de litigiosis locum habet etiam in beneficialibus secundùm Philipp. Franc. *in cap. 1. in gl. litigantibus, vt lite pendente lib. 6.* Lancelot. Robert. *de attenta. 2. parte cap. 4. in præfatione num. 463.* inferens ex hoc per Sarner. *in regul. de triennali.* quòd si beneficium, super quo liti-
gatur, alteri resignetur, transeat in resignatarium no- 185
uum possessorem vitium litigij, habentem causam à litigante, Bisig. *decis. 1. vt lite penden.* Cassiador. *decis. 8. super regul.* Moheda. *decis. 207.* licèt alias decisiones contrarium tenentes referat Palcot. *decis. 218. dubitaui.*
dicens, quòd Rota super hoc semper varianit, & mi- 186
ror, tum, quia iste habet causam à condemnato, & sic executio etiam potest contra singularem successorem habentem causam à litigante locum habere, etiam absque nouo alio iudicio, ita resolutum fuisse in vna Romana Vineæ 10. Decemb. 1537. testatur Lancelot. *vbi proximè num. 466.* tenet latius Ioan. Baptista, & Asi. *in praxi iudic. §. 31. cap. 2. in 24. ampliatione per totam.* vbi post B. & Paul. de Castro Ioan. de Neuis. *in cons. 20. clementissime num. 13. cum multis sequentibus.* Petrus Anton. Negus. *cons. 49. an fiscus in princ. & per totum, libro 1.* generale est enim in omnibus casibus, in quibus executio sententiæ inter alios latæ potest directò exequi aduersus possessorem rei tertium singularem. Hæc con- 187
clusio & doctrina procedit, & intelligitur, quando tertius possessor causam seu titulum habet ab illo condemnato, aduersus quem principaliter ius exequendi competit, non verò quando ab alio titulum habuerit, *leg. sæpe ad finem. ff. de re iud.* Bar. *in l. 3. C. de pignor. numero 23.* Roderic. Xuarez *in repet. l. post. rem in declarat. leg. Regni limit. 1. ad legem Toleti.* Parlado. *lib 2. rerum quotid. c. fi. 4. p. §. 5. num 20.* Alexand. & Angel. *in l. 1. § si heres, percepto fundo. in 1. nota. ff. ad Trebel.* Iss. *cons. 88.* Specul. *titul. de sententiis §. nunc de effectu. vers. circa quem pone.* Roma. *in cap. 311. in casu proposito in tertia columna. vers. quoad secundum.* Cardinal. Tuscus *in practic. concl. tomo 3. litera E. concl 488. num. 19.* causam autem habere, non so- 188
lùm accipere debemus, quando iste tertius possessor ab ipsomet principali debitore rem nactus est immediatè, sed etiam si alioquin mediatè, & per longam successionem; puta, aliis personis interpositis, causam, seu titulum ab illo traxerit, *l. heredis ff. de verbor. signific. l. qui per successionem. ff. de regul. iur. l. si cui §. si pecuniam ff. quibus modis pignus vel hypotheca soluitur.* & bene aduertit Parlador. *vbi proxime n. 20.*

Et insuper certissimi iuris est quòd intrusus in be- 189
neficium lite pendente, nedum potest impedire executionem sententiæ, & executorialium emanatarum contra primum rectorem seu possessorem beneficij; sed etiam non excedet executor, directò exequendo hunc possessorem intrusum, quia aduersus eum procedit executio. ita docet Crescen. *decis. 117 & 238. in fin.* Aquil. *decisione 2. de tertio.* Caputaq. *decis. 287. lib. 1.* & per doctrinam Couarr. *in pract. quæst. cap. 15. numero 7.* idem dicit Tiberius Salustius *in praxi Auditor. Camera lib. 1.*

lib.1. cap.7. numero 51. qui quidem intrusi lite pendente, adeò odio in iure sunt affecti, vt executoriales obtentæ contra superstitem collitigantem, possunt contra huiusmodi intrusos exequi, absque vitio attentatorum, & excessu, ita determinasse Rotam in vna Senogalien. parochialis de Mondulfo coram Oriano 9. Iunij 1559. testatur Lancelot *de attentat. 2.p.cap.3. à num.99.* qui per 73. & 74. determinationem Rotæ in vna Floren. 6. Iulij 1558. dicit, quòd regulariter intimatis sibi literis executorialibus intrusi coguntur parere, siue intrusus sine titulo aliquo & propria authoritate intruderet se in beneficio, siue titulum habeat, sed ab eo, qui illum dare non potest, Rota *decis. 5. alias 533. & decis. 13. alias 415. nota quod intrusus, de causa poss. & propriet. in antiquis,* nec in talem intrusum facta executio sine nouo processu, potest agere de spolio, vt fuit tentum in Rota teste Æguidio *decis. 709.* & Felin. *in c. cum olim. num. 11. de re iud.* Caputaq. *decis. 282. in princ. 1.p.* contra intrusum. Crescentius *decis. 142.* incipit *executoriales.* Si quidem capiunt, ac comprehendunt intrusos, & intrudendos lite pendente, Puteus *decis. 323. libro 1.* & ideo sententia lata contra capitulum, & executoriales decretæ in fauorem alicuius afficiunt illum tertium, etiam non citatum, in quem capitulum tradiderat præbendæ possessionem lite pendente, decidit Rota in vna Placenti, præbend. teste Puteo *decis 62. per totam*, vbi dicitur, non habito respectu, an esset sententia lata, sed ex quo lis erat, quòd ille tertius, cui erat tradita possessio, diceretur intrusus, & teneretur parere executorialibus, postea contra capitulum decretis per doctr. Bal. *in l. 1. d. col. 2. in fin. C. comm. diuidundo.*

191 192 193 194 195 196 197 198 199

Et ratio quare contra istos intrusos lite pendente executoriales inter alios obtentas potest executor, directò absque nouo iudicio, & processu exequi, & dirigere; ea est vltra alias, quia cùm tot iurium dispositionibus sit huius intrusio, & beneficij litigiosi translatio prohibita propter decretum irritans, quod iura habent, vt *in c. si bi contra quos, vt lite pendente, lib.6. & l. fin. & toto tit. C. & ff. de litigiosis*, intrusi non solùm titulus, sed & possessio est infecta, inanis, non considerabilis, nec restituibilis, careat siquidem omni iuris fomento, & adminiculo, ita dicit eleganter Rota *decis. 3. alias 16. num 3. de restitutione spoliat. in nouis.* Crescent. *decis. 217. alias 216. de re iud.* Lancelot. Robert. *de attentat. 2.p. cap.20. num.3.* idem repetit. *in 2.p. c.12. amplia.14. à num.17.* vbi dicit, quòd intrusus lite pendente, non admittitur ad appellandum ab intimatione executorialium inter alios expeditarum; quoniam eius appellatio non retardat executionem ex eo, quia executoriales capiunt intrusos, & eius possessio dicitur vitiosa, & attentata, & non habetur in consideratione, & quod per alienationem rei litigiosæ lite pendente non transferatur possessio, nec etiam per precarium in ea appositum, tenet Afflict. *decis. 33. quædam Diana num.2.* quem sequitur Menoch. *in 2. responso causæ Finarien. in 4. articulo num 56.* & iterum replicauit *in cons. 2. magni ponderis num. 291. lib. 1.* Lancelot. Rober. *de attent. 2.p. cap.4. num.452.* vbi *num.2.* reddit aliam rationem, & quòd clausula seu decretum irritans non solùm afficiat titulum, sed & possessionem, & ipsam reddat inanem, & inutilem, altiùs explicuimus suprà lib.3. c. de patro. Regio c.10.n.262. cum seqq

Pro quo facit insuper, quoniam executoriales decertæ inter aliquos super contractu, quo quis promisit rem, vel illam hypothecauit generaliter, aut specialiter pro debito, cum pacto tamen de non alinando (quod vocant) idest promittendo, se pignus vel hypothecam, aut rem sibi venditam, aut aliter promissam inuito creditore non alienaturum; possint in tertium talis rei possessorem directò exequi absque nouo processu, qui alienatio postea contra hanc clausulam irritantem facta, nulla est *l. si creditor §. fin. ff. de distractione pignorum, l. ea lege, C. de condictione ob causam, l. fin. tit 5.p.5.* & in terminis præclarè tradit B. *in l. 3. C. de pignoribus num.6.* sequuntur Salic. *ibi*, & Anton. de Butr. *in c. quia G. num.13. de iudicis.* Ripa *in l. 1. § si hæres ff. ad Trebellia. num.21.* Menoch plures referens *de adipiscen. possess. rem. 6. num.133.* Roder. Xuar. *ad l. Toleri limit. 1.* Ioannes Gutierr. *in l. nemo potest num 38. & 39. ff. de legat. 1.* Villal. *in erario communium opinio. littera A. n.139.* Franc. Turza *in volum. commun. opin. lib. 14. verbo pactum de ingrediendo.* Immol. & Iff. *in l. si quis ita §. ea lege ff. de verbor. oblig.* Parlador. *lib.2. rerum quotid. c. fi. 4.p. §. 5. num. 15. & 17.* Couarr. *lib.2. variar. c.15.* Dueñas *reg.420. limit. 1.* Anto. Gabriel. *in volum. commun. opin. lib.2. titul de pignoribus concl. 1.* Greg. Lop. *in l. 73. tit. 18. p.3. verb. mil as enagenarias.* Emanuel Xuarez *in thesauro receptarum sentent. verbo, alienatio, & verb. prohibitio.* Mathias Coller. *in tract. de proces. execut. cap.3. num.434.* Paz *in praxi 4.p. tom. 1. c.10. num.49.* & quotidiano rerum vsu receptissimam esse hanc doctrinam, affirmat Felicia. *in tract. de censibus lib. 1. cap.4. num.6.* Matiensus *in l. 1. tit. 17. lib. 5. rec. gl. 3. num.6.* & hanc etiam doctrinam probat in annui census, & redditus constitutione, vt post alios latè prosequitur nostras Gaspar Rodrig. *de an. redd. lib. 2. quæst. 9. à numero 54.* quia hoc pactum de non alienando res censui suppositas, & hypothecatas fore admittendum in instrumentis annui census, ea ratione, quia solùm respicit securitatem creditoris, non tamen auget redditum, nec pretium diminuit, ex pluribus ab eo post alios adductis. 200

Prout etiam ille qui rem nactus est vigore contractus simulati, cùm non possideat, & nullitas contractus etiam possessionem inficiat, quæ remanet penes dominium, *l. 2. C. plus val. quod agitur. l. vnd. 1 ff. de contrah. emptione*; non poterit talis possessionis virtute se executioni sententiæ inter alios latæ, opponere, nec impedire, sed aduersus illum poterit executor executoriales exequi, ita eleganter dicit Bal. *in l. executorem col. 3. C. de executio, rei iud.* Parlador. *lib.2. rerum quot. c. fi. 4. p. §. 5. num.10.* Giurba *decis. 22. num.8.* vbi & per totam decis. de infecta & nulla possessione ex contractu simulato, qui *num.10.* ampliat, maximè si fiat in fraudem & præiudicium tertij, quia non transfertur possessio, nec à transferente auocatur, etiamsi ab illa discedat Mascar. *de probat. concl. 1196. n.8.* Farinac. *quæst. 262. num. 28. & 29.* Casanate *cons. 25. num.6.* Menoch. *cons. 1095. num.7.* Tiraquell. *de constitut. p.3. limit 8. num.1.* infinitos penè congerit Giurba *d. num.10.* 201

Ex quibus omnibus, præsertim ex dictis decisionibus, & authoritatibus adductis à num.195. & seqq. suprà in vers. & ratio quare, hactenus deducitur, nullitatem tituli, quæ non solùm illum inficit, sed etiam possessionem eius virtute apprehensam: obstare tertio oppositori executionis; quia cùm possessio sit causa immediata, ad impediendum iudicium executiuum, ideo talis nullitas rectè attenditur, & admittitur, idem probat latè Aluarus Vallascus *in consolatione 55. per totam p.1.* 202

Econuerso autem ea nullitas, quæ tantùm respicit titulum, ius, & iniustitiam principalem oppositis, in hoc iudicio executiuo non admittitur, quia respicit petitorium, & ordinarium iudicium, ut reseruari debet, quia requirit vlteriorem indaginem (iuxta ea quæ superiùs hoc cap. latè dixi) & probat etiam Valasc. *vbi proximè ad fi.* qui postquam ad principium apposuit nonnullas exceptiones, quæ inficiebant possessionem allegatam per tertium opponentem, quibusque constabat per clausulam constituti in illo casu non transtulisse possessionem; alias postmodum apposuit obiectiones, & argumenta contra instrumentum illud, quæ respiciebant titulum, non autem possessionem, 203

nem,vt putà;defectus inſinuationis,non acceptationis, & ſimiles, quas quidem dixit ipſe Vallaſcus *in ſi.d.deciſ.*non obſtare,nec admittit in hoc iudicio executiuo,
204 ſed in plenarium reſeruandas, & inſuper, quia ex actu nullo transfertur poſſeſſio, *l.1.§.ſi vir vxori, ff.de acquir.poſſ.cum concordan.* & ſic de ſola poſſeſſione docere ſufficit in hoc iudicio executiuo, ad impediendam executionem, nec teneatur tertius eam iuſtificare cum titulo, vt ex B. Paul. Iſſ. Alexand.Cou.Eſcacia,& Parlador: dixi ſuprà num.87. ſub verſ. cuius rei ratio eſt Et probatur etiam ex Rodrig. & Amador. de quibus in verſ. proximè ſequenti à num.215. dicentibus, &
205 bene, aduerſus eum tertium, in quem res emphyteutica alienata eſt,inſcio domino,non habere locum viam executiuam, contra Parlador. contrarium dicentem, motum, quia alienatio fuit nulla,quod ita vidi iam practicari à viris doctiſſimis, & terminari etiam. Faciunt etiam quæ ex pluribus DD.dixi ſuprà à n.93.quòd poſſeſſio tertij comparentis executioni patitur controuerſiam,vbi alia ad propoſitum.

206 Quod quidem & fortius redditur ex eo, nam licèt, quando agitur aliquo remedio poſſeſſorio, exceptionis, quæ attingunt proprietatem, non admittuntur,ſed iudicio plenario reſeruentur (vt eſt notum) quia de ſola poſſeſſione tractatur; tamen illæ exceptiones proprietatis, quæ tendunt ad deſtruendam, & inficien-
207 dam poſſeſſionem, omnino admittendæ ſunt. Ita docet eleganter Bald. *in l. naturaliter §. nihil commun.ff.de acquir. poſſ.* quem ſequitur Alexan. *ibi num.*24. & Ripa *num.*81. Molin. *de Hiſpan. primogen. lib.*3. *cap.*13. facit etiam quod mirabiliter dixi B. *in l.*1. §. *& parui refert. ff. quod vi aut clam. num.*3. quem ſequitur Ab.*in c.item*
208 *cum quis num.*9.*de reſtit.ſpol.*quòd in remediis poſſeſſoriis admittuntur omnes exceptiones excludentes qualitatem à iure, vel ſtatuto requiſitam, ad hoc vt competere poſſit. idem ſequitur Gregor. Lopez *in l.*7.*tit.*4. *p.*5. *in gl. verbo, poſſeſſion. & in l.*2. *tit.*14.*p.*6.*verbo,luego.* Mol.*vbi proxime n.*14.

209 Et hæc omnia confirmantur, quoniam generale eſt in omni poſſeſſorio adipiſcendæ, tam in profanis, quàm in beneficialibus; vt ad obtinendum in poſſeſſione ſufficiat titulus coloratus (& coloratus dicitur, quando proceſſit ab habente poteſtatem) nec exigitur, quòd alia oſtendatur validitas tituli, niſi quoad formam extrinſecam, nec recipitur quæſtio de tituli inualiditate, ſic pulchrè ſcripſit Guido Papæ *quæſt.*85. *in curia* ſequitur Decius 200. *conſ.*220.*in cauſa col.*2.ſed ante eos Paul. Caſtrenſ. *conſ.*255. *n.*4.*in* 1.Ferret.*conſ.*1. *num.*4.5.*& conſ.*27.*num.*4.Natta *conſ.*411.*num.*9.Menoc. qui alios refert *conſ.*199. *num.*42. & apud Puteum *deciſ.*99.*num.*9.*lib.*1.Ozaſc.*deciſ.*116.*num.*7.latiſſimè idem Menoch. *de ret. poſſ. rem.*3.*n.*334. *& num.* 588.*& infrà in tract.de recuper.ar.*15 *num.*463.*& ſeq.* Mandoſ.*in commenta.regul.Cancel.regul.*16.*quæſt.*27.*num.*6.*&* 7.Rebuff. *in tract.de concord.*Gall.*in tract.de pacifi.poſſeſſo.num.*32. Peregrin. *in tract.de fide art* 48.*num.*31. & rectè faciunt quæ ipſe *ibid.à n.*29.

Pro quibus quidem fortiùs etiam faciunt, quæ ſuperiùs reſoluimus hoc capite ſub 4. concl. verſ. nunc tractandum, an habens poſſeſſionem rei à num.100.
210 quibus reſoluimus, ideo ei, cui iudex nulliter, non ritè nec rectè procedens tradidit poſſeſſionem, ſibique executioni opponenti, huius poſſeſſionis virtute, obſtare nullitatem, cùm hæc nullitas inficiat titulum & poſſeſſionem, vbi plurimas adduximus Rotæ deciſ. & doctrinas, quæ rem hanc veriſſimam reddunt; & rectè comprobant,quas vide omnino.

211 Pro quibus etiam & illud ſimile facit, quoniam licèt confeſſio partis validet nullitatem, & defectus ordinis iudicialis proceſſus, vt latè per Maſcar.*de probat. lib.*1. *concl.*244. *num.*4.*& concl.*357.*num.*3. vbi de communi. Rolan. *conſ.*31. *num.*4. *lib.*1. infinitos congeſſit Farinac. *in præt. crimin. tom.*3.*quæſt.*81.*c.ap.*2.*à num.*66. *cum pluribus ſeqq.* vbi multis modis ampliat, & itidem limitat; tamen quando nullitas non ſolùm proceſſum, 212
verùm & ipſammet confeſſionem inficit, tunc confeſſio nihil operatur, nec validat proceſſum.ita poſt multos tradidere Vantius *de null.in rub.quibus mod.ſent.null. repar. n.*126. Alexand. Stiat.*in præt.iud.cap.*19.*num.*50. Flam. Carta. *de executio. ſentent. c. fin.num.*216.Bruno à Sole *in ſuo compendio verſ. confeſſio inualida verſ.ſequent. fol.*46.*a.tergo.* Roma.*conſ.*167.*num.*3.*in fi.& n.*4. Marſil. *conſ.*14. *n.*3. *& num.*17.*& conſ.*29.*num.*9.*& num.*49.*in fi. & conſ.*46.*num.*19. Bertaz *conſ.*341.*num.*17.*lib.*2. Rolan. *conſ.*31. *num.*8. *lib.*1.*& conſ.*27.*num.*23.*& ſeqq.lib.*3. Farinac.*vbi proximè n.*87.igitur idem dicendum in noſtro 213
caſu; quòd vbi agitur de ſola poſſeſſione diſceptanda, nullitas contractus, & tituli non obſtat, tamen quando nullitas etiam poſſeſſionem ipſam inficit, obſtare debet.

Et circa hanc quæſtionem, an nullitatis tituli excep- 214
tio admittenda ſit, ad impediendum executionem iuxta doctrinam Aluari Vallaſ. *loco ſuprà citato* in terminis Gemini *conſi. cap.*16.*in fi.* Decius *conſ.*439.*num.*4. Gozadi. *conſ.*6.*num.*7.*& conſ.*103.*num.*10. Marſil.*ſingula.*274. Gozadi.*conſ.*103.*num.*10. idem Gemini *conſ.*57. *col.*3. *poſt num.*3. & optime, & latè videndum eſt per Felin. poſt alios ab eo citatos *in c. cùm ſupe num.*16.vbi Ab. *de re iud. & in cap.veniens,el.*2.*num.*13,*de teſtib.*vbi plura adducit, & quod nullitas tituli tertij oppoſitoris comparentis ad impediendam executionem non ſit replicanda, nec opponenda, nec admittenda, tradit Corſet.*lib.*2. *forenſ. quæſt.*4. *verſ. præmiſſis.* Inſtrigl *deciſ.*46. *num.*58. Apoſtill.ad Petr.de Greg.*de cenſib.quæſt.*6.*n.*95. quod fuit originale Zabatel. *in c.cum ſuper*, vbi Felin. *num.*6.*de re iud.& in d.cap.veniens columna* 2.*verſ.quinta concluſio.* & alij relati à Marſil.*ſing.*274.*& in tit.de Bannit.verbo,nullitas num.*72. Bal.*in l.ſi.C.de edicto diui.*Gozadi *conſ.*103. *num.*20. Roland. *conſ.*5. *num.*2. *volum.*2. Montier.*deciſ.*42.*n.*96.Cartarius *deciſ.*47.*num.*4.Alban. *conſ.*92.*n.*5.*&* 6. Giurba *deciſ.*22.*n.*7.Caroc.*exceptio.*69. *ſub num.*29. vbi plures,quæ doctrina fallit,quando nullitas eſt euidens & notoria, quia tunc admittitur contra tertij oppoſitoris titulum. Giurba *ibi n.*18. Calderin.*conſ.*161.*aliàs* 6.*tit.de proba.*Menoch.*de adipiſcen.remed.*4. *num.*624. Tuſcus *tom.*8. *litera T.concl.*82.*num.*2. *&* 3 & nos ſuprà à num.100. Fallit etiam, quando nullitas inficit etiam poſſeſſionem tertij, quia amittitur ex hactenus dictis à num.202. & ita loquitur Giurba *d.deciſ.*22.*per totam*; dummodo probetur incontinenti ex iis quæ nos infrà c.13. à num.49.& ſeqq.vbi aliqua adducit in comprobationem,quæ hîc inferenda ſunt,& ſuprà à num.99.faciunt etiam ad noſtrum propoſitum, quæ ibi à num.93.

Sed quid erit dicendum de executoriabus expedi- 215
tis contra emphyteutam, quoad canonis rei, quam in emphyteuſim habet, ſolutionem, an exequantur directò aduerſus tertium rei poſſeſſorem, in quem emphyteuta alienauit; & videtur quod ſic, nam canon pro re emphyteutica poteſt per Dominum exigi ab eo tertio poſſeſſore directè, quia eſt onus reale, & ſuper ipſa impoſitum, & ius quoddam prædio inhærens, quod rem ſequitur, & comitatur quocunque vadat, ſicut vmbra corpus, & tributum rem tributariam, & ita prædia ipſa conueniri, dicitur text. *in l.*2. *& l. fi. C.ſine cenſu vel reliq.& l.cum poſſeſſor.§.fi. de cenſibus l. imperatores, ff. de publica & vectiga*, & in terminis, quòd executio pro canone directò poſſit intentari aduerſus hunc tertium rei emphyteuticæ poſſeſſorem tenet Parlador.*lib.*2.*rerum quoti. cap.fi.*4.*p.*§.5.*numero* 5. dicens, quòd alienatio rei emphy. inſcio Domino eſt nulla.

Sed contrariam ſententiam,& opinionē rectè defendit aduerſus eundem Parl. Gaſpar Rodr.*dicto lib.*2.*q.... num.*

*num.*61. quem ſequitur Amador Rodrig. *de executione c.p.4. num.* 48. motus nam licèt hic tertius rei emphyteu-poſſeſſor directò conueniri poſſit, tanquam poſſeſſor rei, quia ius eſt, & onus reale inhærens, *ex dictis iu-*
217 *ris.*& latè Cuia. *lib.3. variar. cap.7. num.* 6. Aluar. Vallaſ. *de iure emphyteu. 1.p. quæſt.32. numero* 13. *verſ. ſed & illud* Ioan. Gutier. *lib.2. practicar. queſtion. quæſt.*167 1. *num.*4. Azeb. *in l.1. tit.5. lib.5. recopil. num* 8. & plures alij ab eiſdem citati : tamen verum eſſe exiſtimat Rodrig. *ibi numero* 53. *&* 61. Amador Rodrig. *dicto num.* 48. quando tertius hic rei poſſeſſor conuenitur via ordinaria ratione ſpecialis hypothecæ, quam Dominus in re habet, non tamen aduerſus eum via executiua agi poteſt, tanquam ſingularem rei poſſeſſorem, in quem locum non habet, niſi priùs coniunctus condemnetur. nam licè hy-
218 pothecaria contra nominatum in inſtrumento redditus, & eius vniuerſales ſucceſſores, & hæredes ſit executiua; tamen contra tertium ſingularem poſſeſſorem, quia via ordinaria, non eſt executiua, experiundum, niſi ipſe fecerit inſtrumentum recognitionis cenſus, aut ca-
219 nonis in forma publica, vt latiùs per eoſdem ibi. Quod velim declares iuxta terminos à nobis hactenus traditæ doctrinæ circa res litigioſas alienatas, vt ſcilicet;
220 quando ante litem motam ſententia in rem iudicatam trãſactam, vel anteaquam inſtrumentum guarentigium habens executionem paratam, in iudicium proponatur aduerſus emphyteutam pro canone res emphyteutica alienata fuerit, nam tunc procedit doctrina Rodrig. at lite pendente ſuper dicto canone, aut ſi rem emphyteu. alienauit, aut poſt præſentatum in iudicium contra illum inſtrumentum guarentigiatum, tunc cùm afficiatur vitio litigij contra illum directò executoriales dirigi poſſunt ex ſupradictis.

Vnum in hac materia vtile non omittam aduertere;
221 quòd in omnibus iis caſibus, in quibus diximus, executorem executorialium inter alios expeditarum, poſſe directò exequi tertios poſſeſſores, ſeu alios, quibus afficit res iudicata, etiam ſi citati, nec vocati fuiſſent ad proceſſum. Licèt igitur poſſit aduerſus eos executio
222 directò dirigi ſine nouo proceſſu, & noua cauſæ cognitione ſui iuris; tamen non eſt facienda executio abſque noua citatione huius tertij. Ita elegantèr declarat Nata *conſ.*350. Auguſtin. *numero* 3. *lib.*4. Lancelo *de atten. 2 p. cap.*4. *in præfatione, num.*462. qui loquuntur in tertio poſſeſſore rei adeptæ, & alienatæ lite pendente. Affict. *deciſ.*379. *num.*9. Capicius *deciſ.*128. Petrus Surd. *conſ.*533 *ſub numero* 4. Hieron. Gabriel *conſ.*52. *numero* 9. *tom.*1. poſt alios, Cuius ea eſt potiſſima ratio, quam non reddunt prædicti, quoniam licèt in executione, & in ſuis caſibus, in quibus aliàs citatio non requiratur, vel vbi requiritur præceſſit iam ; tamen vbi datur in quolibet iudicio ordinario, aut executiuo, rei aut perſonæ mutatio, tunc noua citatione, nouáque interpellatione opus eſt, vt ſuprà hoc lib. cap.5. poſt prin. verſ. ſed in hac contrarietate, *&c.* latè diximus à num.8. cum ſeqq.

223 Et quia licèt nouus proceſſus, & iudicium neceſſarium non ſit cauſæ principalis, & ſuper iure poſſeſſoris; tamen neceſſarium, vt adhibeatur aliqua cauſæ cognitio ſummaria, & incontinenti (prout iudicij executiui natura poſtulat) vt ſuperiùs ſuper illa qualitate, & adminiculo, quod cauſa eſt, vt aduerſus illum tertium,
224 & non citatum executio locum habeat. Ita dixit elegantèr Rota, teſte Pureo *deciſ.*213. *lib.*1. *numero* 5. dicens, quòd licèt executoriales comprehendant intruſos, & intrudendos, & tamen non ſufficit probare quòd ille de præſente poſſideat, ſed neceſſe non eſt, probare, quòd lite pendente inceperit poſſidere, & in
225 facta alienatione rei litigioſæ, vt debeat declarari, & verificari, iam alienato facto facta lite pendente, & an ex cauſa neceſſaria, aut voluntaria, tenent Bal. *in leg. vnica in fi. C. de alienatione iudicis inuit. cauſa fact.* Paul. de Caſtro *in leg. à Diuo Pio, §. ſuper rebus ff. de iud.* Lancelot *de attent. 1.p. cap.3. ſub num.*81. Hieronym. Gabr. *conſ.*52. *à num.9. tom.*1. Et hoc licèt obiter; dicit etiam Couarru. *in prælect. quæſt. cap.*14. *num.*7. *ſub verſ. imò ex hac ratione, poſt medium*, idem affirmant etiam Affli- 226
ctus & Capicius *vbi proximè*, dicentes omnes vt pro huius articuli & ſummariæ cauſæ cognitione, citatio ſit facienda, quod veriſſimum puto, & tenent vltra relatos Menoch. *conſ.*319. *num.*12. Cancer. *in 3. reſol. c.p.*17. *numero* 463. Carpanus *ad ſtatum Mediolan.*160. *num.*34. Giurba *deciſ.*62. *numero* 17. Cancer. *cap.*12. *numero* 17. *2.p.*

An autem executor excedat, ſi virtute executo- 227
rialium expeditarum inter alios, directò exequatur contra ſequeſtrum, ſeu eum, in quem lite pendente res fuit depoſita, ſuper qua litigatur, tradenda, & reddenda vincenti, vide quæ in huius quæſtionis reſo-
lutione diximus ſuprà 2.p. cap.16. à numero 84. & 228
ſequentibus. Et quid aduerſus fideiuſſorem in cauſa principali de iudicio iſti, vide Bernardum Diaz *in regula* 67. vbi latè per regulam, & limitationes. Et an fideiuſſor, iudicatum ſolui, poſſit impedire exe- 229
cutionem ſententiæ latæ contra principalem, pro quo fideiuſſit, & an legitimus ſit contradictor, vide quæ late per Martam *in tract. de iuriſdictione, centuria.*2. *cap.*178. per totum. Et an ſoluens alicui de mandato
iudicis poſſit ſe executioni factæ opponere, & an di- 230
catur legitimus contradictor, vide duas Rotæ deciſiones apud Proſperum Farinacium 448. & 849. *in nouiſſimis* 2.p. & vide quæ nos latè ſuprà cap.7. à n.151. cum ſeqq. hac 4.p.

Et vnum eſt notabile, & vt executor non exce- 231
det, ſi executoriales expeditas contra vxorem virtute debiti contracti ante matrimonium, exequatur aduerſus maritum (illo denuo tamen citato, vt ſuperiùs aduertimus à numero 222. ex mutatione perſonæ) ſuper bonis datis in dotem, quando alia propria bona mulier non habuerit, ita Capicius *deciſ.*128. Ariſmi. Teparus *tom.*1. *tit. de execut. ſententiarum, col.*4. *ad finem, fol.*349.

Executoriales itidem expeditæ contra procurato- 232
rem in rem ſuam condemnatum nomine proprio, qui tamen ſoluendo non eſt, tunc dirigere eas poteſt executor in bonis principalis abſentis, & non citati; vt probat text. *in leg. auth. qua in prouincia, C. vbi de crimine agi oportet*, quam allegat gl. *in leg. venditor verb. ſoluero in fine* & per eam id tradit Bal. *in auth. ſi captiui num.*6. *C. de Epiſc. & cler.* Barboſ. *in dicta leg. venditor num.*201. *&* 202.

Sed quid dicendum, an ſententia lata contra em- 233
ptorem, poſſit fieri executio in bonis venditoris, aſſiſtentis defenſioni litis, iuxta text. *in leg. venditor, ff. de re iud.* & quòd poſſit, firmat gl. *verb. ſoluere, in fi. an dicta leg. venditor*, quam ſequuntur B. Angelus & Paulus Caſtro, & alij communiter *ibi*, vt teſtatur Cagnol. *ibi numero* 25. qui omnes, & Iacobi, *ibi num* 7. reſpondent ad illam difficultatem, quæ in contrarium vrget; nempe; quòd cùm petitur res certa, in ea debet fieri executio præcisè, *leg. qui reſtituere, ff. de rei vendicatio*, & ſic impoſſibile eſſe poſſe fieri executionem in bonis venditoris aſſiſtentis, qui rem peritam minimè poſſidet, cui igitur ipſi reſpondent, gloſſam intelligendam eſſe, quando emptor vltra rei reſtitutionem fuit condemnatus in fructibus, & expenſis, quorum reſpectu fieri poteſt executio in bonis venditoris aſſiſtentis, ſequitur Xuares *in tit. de los emplacamientos, §.5. numero* 18. quam gloſſæ opinionem magis communiter receptam eſſe, teſtatur Barboſ. *in dicta leg. venditor num. numero* 198. qui *a numero* 193. plura adducit iura & fundamenta.

Sed ab hac gloſſæ opinione recedunt Lancelot. Decius *ibi in fi.* & probat Cagnol. *num.*24. Barb. *n.*197.

cum

cæt. ſeqq. qui quidem communiter reſpondent iuribus, & fundamentis contrariæ partis, ſed reuera eorum reſponſio mihi non applaudit, quam quæſtionem pro nunc ampliùs non examino.

234 Sed quid dicendum in filiofamilias efficaciter obligato ex contractu, vel quaſi, cuius eſt virtute condemnatus: an fieri poſſit executio in bonis aduentitiis, in quibus ſibi pertinet ſola proprietas, vſusfructus tamen
235 patri, & an executor in prædicta proprietate poſſit executoriales exequi. Suppoſito, quòd filius familias exiſtens in poteſtate patris, poteſt efficaciter obligari ex contractu, vel quaſi, & ex iudicio, præterquam ex mutuo, iuxta text. *in leg.tam ex contractibus,ff.de iud.* & ibi Paul.& communiter Doctores,*leg.qui Romæ,*§.*Augerius,ff.de vſufruct.*text.*in l.ſi.*§.*pupillus,eodem tit.l.prætor. ait,* §.*ſed & filiusfam.ff.de edendo,l.ſi quis cum filiuſ ff.de peculio.l.*1.*per tot ff.ad Macedonianum* per argumentum ab ſpeciali,*l.*1.*& per totum,ff.eo tit.*bonus text.*in l.filiusfamil.l.*12.*ff.de actio.& obligationibus,*& ibi gl.ordinaria B.Alberi. Angel.& communiter Doctores, de quo art. doctè tractat Anton.Gomez *tom.*2.*variar.cap.*15.*à n.*11.
236 igitur reſoluendum eſt, quod ſi talis filius condemnatus habeat bona caſtrenſia, vel quaſi, in eis fiet executio,qui reſpectu eorũ reputatur Pater familias;& idem eſt ſi habet bona aduentitia, quorum vſusfructus non quæritur Patri: quia ſunt propria ipſius filij,& pleno iure ſibi pertinent, & in eis reputatur ſui iuris, iuxta textum in leg. fi.§ filiis autem, C. de bonis quæ liberis, textus in auth.excipitur,eodem titulo;de quo videndus latè comprobans Antonius Gomez vbi proximè, vbi
237 etiam quando filiusfamilias habet bona profectitia, vt in eis non fiet executio, cùm pleno iure ſint patris, cui non poteſt per filium præiudicium fieri, textus eſt *in l.cum oportet C.de bon.quæ lib.*& ibi communiter Doctores.

238 Si verò filiusfamilias habeat bona aduentitia, quorum vſusfructus pertinet patri, tunc affirmandum eſt, quòd etiam in ſola proprietate non poſſit fieri ſolutio, & executio; primò per textum expreſſum *in leg. fin.* §.
239 *filiis autem, C.de bonis quæ liberis*, vbi diſponitur, quòd filius nullo modo poſſit proprietatem ſuam alienare per contractum, vel vltimam voluntatem,ſine conſenſu, & voluntate patris, ergo efficaciter cenſetur prohibita executio in eis, cum ſit perfecta alienatio, & alienationis effectus perfectio, & conſummatio. Se-
240 cundò, quia prohibita alienatione,cenſetur prohibitus omnis actus, per quem peruenitur ad eam, argumen. text.*in leg.oratio,ff.de ſponſalibus,*text.*in leg.quod dictum, ff.de pactis* text.*in leg.cùm leg.ff.de fideiuſſ.*text.*in leg.ſi.C. de rebus alienis non alienand.* text *in l ſi.*§ *ſed quia,C.communi. de leg.*text.*in l.*1.*verſ.ſi.C. de fundo dotali,* & in terminis ita tenet Albericus *ibi in l. & ſi condemnatus, ff.de noxalibus,* & idem videtur tenere Bart.*in leg.ſi finita,*§ *ſi de vectig.ff.de damno infecto,col.ſi.verſ.vel melius,*optimè & latè Anton.Gom.*lib.*2.*variar.cap.*15.*num.*12.vbi poſt plures alios, quod ſi filius nulla habeat bona, poteſt
241 pro debito incarcerari, ſicut ſi eſſet ſui iuris,iuxta text. *in l.penul.C.qui bonis cedere poſſ.*qui quidem Anton.Gomez *num.*13.videndus eſt, vbi copioſè tractat; an pro-
242 prietas bonorum aduentitiorum, quibus pater habet vſumfructum, poſſit confiſcari pro delicto commiſſo à filio.

243 Sed ſucceſſiuè quæro: an quemadmodum lata ſententia, & decretæ executoriales in fauorem actoris poſſidentis ſuper interdicto retinendæ poſſeſſionis prodeſt eius hæredibus, & ſucceſſoribus, vt ſcilicet,ipſi in ſua poſſeſſione defendant,& tueantur,iuxta text.*in leg. ſi Titius* §. *Celſus, ff.de aqua pluuia arc.l.qui aliter,*§.*hæc*
244 *verba,ff.quod vi aut clam.*nam ſucceſſor vtitur ſui autoris acceſſione, cùm res iudicata rei cohæreat,*leg.exceptiones,*§.*rei,ff.de exceptionibus,leg.ſi ante* §.*vlt.ff.de exceptione rei iud.* Ioannes Fabius *in* §.*retinendæ,num.*30.*verſ. ſed quid contra inſtitut.de interdicto,*quia iſta hæredis & ſucceſſoris poſſeſſio non eſt noua, ſed antiqua illa anteceſſoris, ſuper qua retinenda obtinuit, *&c.*poſt alios Menoch.*de retinen.poſſ.rem.*3.*à numero* 823. & quod de nouo beneficij poſſeſſore dixi 3.p.cap.3. numero 42.vt competant remedia poſſeſſoria pro re beneficij, quam non ille, ſed prædeſſores poſſederunt.

An autem eodem modo ſit dicendum econuerſo; an ſententia lata in iudicio retinendæ poſſeſſionis con- 245
tra defunctum poſſit exequi contra hæredes, & ſucceſſores condemnati, ad non perturbandum: & an executor excedet: ſi in illos exequatur executoriales huiuſmodi; & quòd excedat, probatur, quia aduerſus illos executio hæc locum non habet ex eo, quia hoc factum hæredis nouum factum dicitur, & noua turbatio, cùm vna ſit defuncti poſſeſſio; altera huius hæredis, iuxta *leg. cum hæredes, ff. de acquir.poſſ.* fieri ſiquidem poteſt, quòd hæres iuſtè, cùm tamen defunctus iniuſtè perturbaret, quippe non vi, non clam, non precariò ab aduerſario poſſidet, iuxta *leg.adeò* §.*hæres ff. ad exhibendum,*quia ex propria perſona,&ex noua cauſa quæſtionem metitur hæres, & per hanc rationem hanc ſententiam probant, & defendunt Innocent. *in cap. Abbate, col.*2. *de verbor.ſignif.* quem ſequuntur ibi Butri. Ioan.And.Bal.*in d.l.de eo,*§.*hæres,ff.ad exhibendum,* idem docuit Ioan.Faber.*in* §.*æquè,num.*31.*verſ.interdicto nihil.inſtitut.de actio,*quam opinionem pluries probauit Conſilium Neapolitan.teſtatur Afflict.*deciſ.*145.Capicius *deciſ.*1. *num.*11. Rebuff. *in commentar.ad regias conſtitut. Gall.tom.*3. *tit.de cauſa benefic.poſſ. art.*11.*gl.*1.qui eiuſdem ſententiæ recenſet Pariſ.*in c.veniens de except.* Menoch. *in tract. de retinend.poſſ.rem.*3.*n.*828.*cum ſeqq.* vbi latiùs ſatisfacit ad aliquas obiectiones,quas contra hãc opinionem,& doctrinam inſurgit,& conſiderat Faber.*vbi proximè,* quibus omnibus ſatisfacit ex eo,quòd hæc non eſt illa poſſeſſio, ob quam lata fuit ſententia, exequenda contra defunctum illum. Et quia nec dici poteſt hæc noua poſſeſſio vitioſa,cùm non perſoua defuncti, ſed hæredis conſideretur, & ita ſumus extra caſum *l.an vitium,& l.cum hæres ff.de diuerſis & temporalibus præſc.l.vitia.C.de acquir.poſſ.*

Hanc eandem opinionem ſequitur Gaſpar Rodrig. *de ann. redd. lib.*1.*cap.*17.*num.*44.*ad finem.* per Vincentium de Francis *deciſ.Neapolitan.*199.*p.*1.*per totam.* Sed circa hanc doctrinam aduerte, quòd *in d.ſeſſione Neapolitana*, omnes tenuere ſenatores, attendendam eſſe cauſam poſſeſſionis hæredis, an poſſidere appareat iure hæreditario, & ex perſona defuncti, an iure proprio, & alia cauſa diuerſa, vt in priori caſu non procedat iſthæc noſtra doctrina, quia tunc facienda ſit executio aduerſus hæredem, ne eius malitiis indulgeatur. Secundo autem caſu, habere locum noſtram opinionem, hæc eſt doctrina Zabarellæ *in d.c. Abbate col. penul.verſ.oppono ad hoc,* qui intelligit doctrinam Innocent. vbicumque hæres non poſſideret ex perſona defuncti, ſed aliunde poſſeſſionem quæſiuiſſet. Capicius *in d.deciſ.*1.ſentiens difficultatem, dicit, quòd licèt Zabarel. ſentiat eſſe onus de neceſſitate probandum per hæredem de noua eius, & aliude quæſita ſua poſſeſſione: tamen Immol. & Ioan. Andr.& Ant.de But.ponunt hoc in poſſibilitate probandi, non in neceſſitate. Dicitur inſuper *in d.deciſ.*199.*ſub.num.*6. quòd licèt ſacrum Concilium pluries fuiſſet ſequutum opinionem Innocentij,vt per Capi. & Alciat.reſpondetur,quòd in iis deciſionibus, per Afflict. relatis, non fit mentio, & quòd ſuper ea non fuit facta diſcuſſio, quæ omnia nota, quia multum temperat opinionem Innocentij, ſed ſuper illius reſolutione cogita. Menoch. tamen *ibi numero* 832. poſt Rebuffum *vbi ſuprà numero* 2. & Capic. *in d. deciſ.*1. opinionem Fabri defendi poſſe, videri; ſi agatur ex actione iudicati (de cuius actionis tamen natura vide, quæ latiùs diximus ſuprà cap.3.à num.39. ad

ad differentiam iudicis officij.) Et an & quando in Saluiano interdicto executorialium expeditarum possit executio impediri, vide Rotæ decisionem apud Farinac. 1. *p. nouiss. decis.* 280. *per totam.*

246

247 Rursus quæri potest, an executor datus pro executione executorialium, & sententiæ latæ contra debitorem alicuius quantitatis; excedat, si illam exequatur in alium debitorem condemnati, cum quo lis agitata non fuit. In quo est breuibus resoluendum, quòd ad hoc vt executor hic possit, absque excessus reatu executoriales exequi in condemnati debitorem, necessariò, & præcisè requiritur, vt debitum in eo sit statu, vt debitum ab illo possit exigi via executiua, vt putà, vel quia ipse debitor condemnati confiteatur debitum, (quia confessio executionem paratam habet, *lege post rem. ff. de re ind.*) aut contra ipsum rem iam iudicatam nactus fuerit condemnatus. vel quia sit ei obligatus obligatione guarẽtigiata. igitur vt executor possit executoriales exequi contra eum, præcisè & necessariò requiritur, vt aliter aduersus illũ debitorem locũ habeat via executiua; si autem ab eo via executiua debitum exigere non poterat suus creditor, & ipse non cõfiteatur, sed negauerit potius debitum, præcisè est necessarium, vt coram suo iudice ordinario, aliis competente, actione personali conueniatur, & via ordinaria probetur debitum, & de eo conuictus condemnetur, & demum obtenta re iudicata contra illum, poterit tunc executor executoriales, aduersus eius creditorem condemnatum expeditas, exequi, & tunc non excedet.

248

249 Hanc doctrinam mihi probat in terminis textus elegans *in auth. de collatori. §. eas autem. vers. si autem aliquis. collatione 9.* cuius sunt verba mirabilia (loquendo de executoribus.) Si autem aliquis pro veritate publica debens tributa, dicat executori, esse sibi alium debitorem, non licere executori molestiam aliquam denominato inferre, nisi priùs debitor probetur. hoc tamen priùs requiri apud iudicem prouinciæ, si pro veritate debitor est is, qui denominatus est, & ita fiat executio.) text. est etiam expressus *in leg. à diuo Pio. §. si quo ff. de re iud* ibi, Posse enim nomen iure pignoris capi, Imperator noster rescripsit, sed vtrùm confessi nomen tantùm capi possit; an etiam si neget quis se debere; videamus. Et magis est, vt id dumtaxat pignori capiatur, qnod confitetur, cæterùm si negetur, æquissimum erit discedi à nomine; nisi fortè quis exemplum sequutus corporalium pignorum, vltrà processerit, dixeritque, ipsos debere iudices de nomine cognoscere, vt cognoscunt de proprietate, sed contrà rescriptum est. idem etiam probat bonus text. *in leg. si in causa iudicati.* ibi; debitoris eius conuenti ad solutionem authoritate præsidis prouinciæ compelluntur.) *C. quando fiscus, vel priuatus debitoris sui debitores conuenire possit, vel debeat.* optimus etiam ad idem text. *in l. 3. C. eodem tit.* ibi; Si debitum non inficiantur ij, quos obnoxios debitoribus fisci esse, proponis: potest videri non esse iniquum, quod desideras, vt ad solutionem per officium procuratoris compellantur. nam si quæstio aliqua refertur, id concedi non oportere, etiam ipse perspicit, &c. (probat *lex etiam* iuncta *l. eos*, ibi, apud Rectorem conueni prouinciæ, qui siue debitum confessi, sine negantes, & conuicti fuerint condemnati, &c. cùm late sententię captis pignoribus, ac distracti, secundùm ea, quæ sæpe constituta sunt, meruerint executionem, iuris formam tibi custodiet.) Ex quibus quidem omnibus iuribus duo colliguntur, valde in praxi vtilissima, vt executor non possit exigere debitum à debitore condemnati, nec virtute executorialium sibi commissarum, ab illo via executiua debitum exigere, nisi aduersus illum aliter etiam viam executiuam creditor condemnatus habuerit, vel fuerit confessus: Secundùm quòd si hac via executiua aliter ab illo exigi non possit, vel non confitetur debitum, sed negauerit: tunc in illum via ordinaria actione personali conuentum, conuictum, & condemnatum, coram suo iudice competenti, poterit ita demum executoriales aduersus suum creditorem expeditas executor exequi, interim conquiescens.

Hanc eadem conclusionem probat Bal, *in leg. etiam in prin. C. de execut. rei iud.* gl. Cyn. Bar. & alij communiter Doctores *in dicta leg. 2. C. quando fiscus vel priuatus.* Salicet. *in d. l. etiam.* Specul. *in tit. de 1. decret. §. restat. n. 4. & 6.* Cyn. *in d. l. 2.* Angel. *in l. à diuo Pio §. sic quoque. in prin.* vbi etiam Immol. *col. 1. vers. & hæc vera ff. de re iud.* Petrus Surd. *cons. 41. to. à prin. & per totum*, qui *sub n. 2.* post Bal. & Salic. *in d. l. etiam.* dicit, quia talis executor excedit terminos executionis, quia fit in re aliena, non autem in re debitoris, vel per ipsum possessa, & ideo in subsidium capiuntur nomina eius, aliis deficiẽtibus, & ideo requiritur, vt cõfiteatur debitor, vt in executionẽ iudicati capi possit. Nam quemadmodũ creditor condẽnatus non poterat exequi suum debitorem absque confessione, re iudicata, aut instrumento guarẽtigio, sed debeat eum via ordinaria conuenire, ita seruari debet in obtinente contra condemnatum creditorem executoriales, ex cuius iure, & persona agit, ne fiat per alium deterior eius conditio. Et hanc distinctionẽ latè prosequitur cõprobans Guid. de Zusa *in tr. de iust. guaren. à n. 25. vsque ad n. 32.* cui plura applicat fundamẽta.

Hæc adduxi, vt clariùs conuincatur Petr. Surd. *dicto cons. 4.* dum *num. 27.* dicit, quòd si iste debitor condemnati negauerit debitum, & probetur per authenticum instrumentum, etiam non habens executionem paratam, vel aliter, quòd tunc poterit in eum fieri executio propter mendacium, & calumniam conuictam, per Specul. *in tit. de 1. decr. §. restat. num. 4. & 6.* & per Cyn *vbi suprà*, & Bal. *in l. 1. n. 10. C. de conuen. fisci debito.* sed conuincitur euidenter ex tot iuribus, & authoritatibus notissimísque iuris princip iis comprobatis, quia cõfessio non requiritur hoc casu ad probationẽ debiti, quia foret angustare probandi facultatem; sed quia executio aduersus illum locum habeat, quia confessio habet executionem paratam *dicta leg. post rem iudic ff. de re iudic* & facilis sit exactio non expectata re iudicata, coram iudice competente obtenta contra illum negantem, suspensa interim executione executorialium, ex dictis iuribus. Speculator autem & cæteri loquuntur, quando debitor negat debitum, vt de eo constet (provt requiritur) summariè debet constare, creditorem condemnatum habere hoc ius, secundùm Angel. *in leg. à diuo Pio §. si quoque in prin. de re iud.* vbi Immol. *col. 1. vers. & hæc vera.* Alex. *n. 2.* Iss. *num. 1.* & Salicet. *in d. l. 2. quando fiscus vel Prælatus.* & idem Salicet. *in l. etiam. n. 2. C. de executio. rei iud.* qui dicunt, quòd si negetur debitum, tunc summariè probandum est, quia de eo debet constare; & ad hunc effectum duntaxat, vt nomen illud debitoris, & ius creditoris condemnati tale, quale sit, detur in solutum ipsi creditori obtinenti executoriales, provt in simili dicimus, quando quis est condemnatus pro quãtitate, & fieri vult executionem in re debitoris, & alius tertius compareat, & alleget possessionem eius, non tamen dominium, tunc si pro parte condemnati doceatur summariè de dominio ipsius, & ad se spectare, tunc victor, qui executoriales obtinuit, mittitur in possessionem seu quasi, illius iuris, dominij, & actionis, quæ poterat, vel poterat competere condemnato, vt via ordinaria ea actione possit conuenire possessorem oppositorem, absque cuius præiudicio, hæc missio sit, & sine sui iuris detrimento aliquo, ita per Bal. *in l. etiam col. 3. numero 15. C. de execut. rei iudic. & in l. ob marit. C. ne vxor pro marit. col. 2.* Paul. Cast. Alex. *n. 12.* Vinc. Here. *col. fin.* Iss. *n. 12. in d. §. si super reb.* post Cuma *ib.* Couarr. *in practic. q. c. 16. sub n. 4. vers. quartum tribuit conclusionibus*

250

251

252

253

Et eodem modo procedunt in nostro casu suprà citati Doctores, Cyn. Speculat. & Bal. vt dato in solutum hoc iure, & actione, quam in nomine debitoris habet,

vel

vel prætendit condemnatus, constito de eo iure, summatim prius poterit eam actionem personalem intentare, contra debitorem negantem, via ordinaria, & contra suo iudice competenti, ex Couar. & cæteris allegatis modo, provt contra illum suus creditor condemnatus poterat experiri, non aliter, iste est text.expressus *in leg.final.* ibi, In solutum nomine debitoris dato, non aliter, nisi mandati actione, ex persona sui debitoris, aduersus eius debitores experiri potest: suo autem nomine vtili actione rectè vtetur (*C.quando fiscus, rel priuatus, leg. negantes debitores,* ibi, conuictos autem condemnari, ac iuris remediis ad solutionem vrgeri conuenit, *&c.*)*C.de actio.& oblig.& l.etiam*, iuncta *l.eos, C.de executione rei iud.*

Et ideo nota, quòd in propositum dicit idem Bal.
253 *dicta leg. etiam num.*3. ibi, Sed si debitor negat, sed priuatim conuincitur de mendacio per publicum instrumentum, respondetur, nec tunc fiet executio secundùm gl. Alij dicunt, quòd imò tunc dicas, quòd aut potest conuinci per instrumentum, quod habet executionem paratam, vt per instrumentum sententiæ, vel iuris iurandi, vel more Tuscorum per instrumentum guarentigiæ, vel more Perusinorum per instrumentum confessionatum, & tunc fit executio, negatione non obstante, quia non requiritur strepitus iudiciorum in instrumentis exequibilibus, vel post rem iudicatam: aut tale instrumentum non habet paratam executionem, & tunc quia lis sub iudice esse potest, negatio rem debitum facit, ac ideo inexequibilem. Ita debet intelligi quod notatur *in leg.*2. *supra quando fiscus vel priuatus.* Hæc ille, quo quidem insuper conuincitur euidenter Surd. & ita etiam loquuntur cæteri Doctores ad princ. huius art. citatis n.24. quod est indubitabile.

Et postquam hæc ita scripta habui, inueni Parlad. *lib.*2. *rerum quot. c.fi.* 5.*p.*§.*num.*45. tangentem nostram quæstionem; resoluéntque *ex leg.à diuoPio* §.*sic quoque, ff.de re iud.* per quam ita ait (nomen debitoris in causam iudicati capi non posse nisi quando alia bona defuerint, sed & tunc tantummodo capi posse, quando debitor confiteatur debitum, non si neget,) sequitur, & facit (quid ergo si debitor malitiosè neget, & interest, an negatio euidenter malitiosa sit, an secus, nam si manifestò malitiosa sit, vt puta quia constat, de debito, aut per rem iudicatam, aut per contractum guarentigium, executioni locus erit, non ita distinguunt Immol. Alexand. Paul. & Iss.*in d.*§.*sic quoq;*.) Hæc ille, quiquidem iterum ibid. sequitur, & facit ad propositum illius, quod vltimo loco nostræ difficultatis à n.51. diximus, vt scilicet quod si
254 nomen creditori detur in solutum, tenebitur ille hunc alium debitorem nouiter conuenire ex vtili actione, sibi ex adiudicatione nominis acquisita, iuxta *d* §.*sic quoque*, vbi B. & gl.*in l.*1.*C.de præt.pignore*, in quo debebit iuris ordo seruari, *l.*1.*C.de iur.hastæ fisc.lib.*10. & Suarez *in l. post rem.q.*2.

255 Quæ regula primò fallit in annuis pensionibus, siquidem in illis ac immobilibus directò & indistinctè executio locum habebit, secundùm Bal.*in l.etiam, C.de*
256 *execut.rei iud.* Alex. & Iss.*in d.*§.*sic quoque.* Parl.*vbi proximè n.*44. Secundò, fallit in pecunia debitoris, quæ apud argentarium, vel depositarium sit, quia pariter executio locum habet, probat text.*in d l.à diuo Pio, ff de re iud.* Parlad.*vbi proximè n.*45.

Ad præsentis capituli materiam aliquæ sunt constituendæ regulæ, quibus executoriales inter alios expeditæ, aliis, etiam minimè ad earum processum vocatis, præiudicent, vel non, vt faciliùs detegatur, an execu-
257 tores excessum hunc de persona ad personam commiserint, vel non, & vt per consequens, an ab eo appellationi emissæ, quando deferendum, in supremis prætoriis declarabitur, iuxta quæ à prin. huius capitis dicta rema-
258 ent, & ad cognoscendum, an executoriales expeditæ contra patrem in aduentitiis filij, Prælatum in bonis Ecclesiæ, tutorem, aut alios legitimos administratores possint exequi aduersus filium, Ecclesiam, minores, & similes absque metu excessus & an possit impedire executionem huiusmodi ratione sui iuris contra se factam.

Et prima regula constituenda est, vt sit animaduer- 259
tendum, quo iure ipsi administratores legitimi & comparuerint in iudicium, & in progressu causæ agendo, vel deferendo, nam ad hoc vt acta, & processus & inde executoriales contra se latæ possint nocere præbendis, filiis, & similibus, debet in libello inseri nomen administrationis legitimæ. ita docent B.*in l.*1. vbi Angel.*n.*7. *ad fi C.de bonis maternis* vbi dicunt, quòd pater, qui est à 260
lege legitimus administrator bonorum aduentitiorum, tam in agendo, quam defendendo, filij, iuxta *l.*1...*de bon.mat.& l.cum oportet*, §.*non autem, C.de bon.quæ liberis*, tenetur hanc qualitatem legitimi administratoris infe- 261
rere in libello, idem B *in l.patr.qui castr.n.*2.*ff.de castr. peculio & in l.si infanti num.*2.*C.de iure lib.* Petr. de Ancar. *in c. accessorium, col.*14.*vers. quid si excommunicat.de reg.iur.lib.*6. Tiraq.*de retra.lignag.* §.10.*gl.*1.*à num.*3. per text.*in l.*2.§. *sed si fortè*, ibi, vel vir, vxoris nom. (& iterum, §.*ad quod, de tutore* ibi, non tamen quasi tutor.) *ff. iud.solu.* Bar.*in l. si verò in prin. ff. de sol.l.exigendi, C.de procurator.* ibi, actionem Patris nomine dirigat, *&c.* Maria. Soc. *in c.*1. *col.*37. *vers.*15. *quæro, de libell.oblatione.* Fel.*in c.cum olim col.*4.*sub num.*4.*vers.quo autem nomine, de test.* Fulg.*in d.l.*1.*num.*7. & cum eo Corneus *num.*3. & Faber ibi, dicentes, quòd verba libelli referenda sunt ad
personam filij, Matth. de Afflict.*lib.*2.*constit.rub.*9.*n.*12. 262
ad fi. gl. quæ idem voluisse videtur *in l.cum dos* 7.*verbo producit, ff. de pactis dotalibus*, & dicit Bar.*in dict.l.*1. ex communi practica nominari solere patrem, & filium.

Nam si hæc qualitas administratoris omittatur, in 263
dubio videtur actum facere, & causam proponere nomine proprio, non alieno *l.& magis, ff.de solutio, & l.Papinia*, & ibi gl. & Alberic.*ff.mandati, l.pro hæred.ff.de acquir.hæred.si ita stipulatus fuero*, §.*Chrysogonus*, & ibi B. *ff.de verb.oblig.* quod Pulchrè, & scienter declarat Mar. Soc.*in c.*1.*in* 7.*art.prin.q.*6.*de libelli oblatione*, facit etiam text. *in l.*1. §.*vlt.ff.de noui oper.nuntia.l.*1.*ff.de off.procur. Cæsar.* & quod tradit gl.*in l. sciendum* §.*tutore, in verbo habentur ff.qui satisd.cogan.* & quod scribit Ioan. Andr. post Guid. Tusc. *in add.ad Specula. tit.de coniuncta persona*, §.1.*col.*1. Tiraquel.*de retract.lignag* §.10.*gl.vni.n.*3. *fol.*273. quod tempora provt infrà à num.285. Sicut è 264
conuersò, quando qui dicit actum agens, Titius pater, seu procurator, negotiorum gestor, Rector, vel administrator, tutórve Titij duntaxat, absque alia expres- 271
sione, sed hac adhibita solummodo qualitate, intelligitur agere nomine alieno, non suo, text. (qui loquitur in institore.)*in l.vlt.* & ibi B (qui etiam trahit ad procuratorem) *ff. de instit. actio* & voluit gl. *in l. quacunque in verbo, procurator.ff.de procurat.* & B.*in l.*3.§.*sed & si cum tutor. ff.iud.sol.& in l.*1.§.*nunt.solutio.*2.*vers.aut opponitur nomen, ff.de oper. nou.nuntia.* Alber.*in rubr.C.de procurat. num.*4. *& in l.*1. §.1. *ad fi. ff.de adm. tuto.*) vbi loquitur de tutore) Bal.*in l.*1.*in fi.C.de sent.& interloc.* Maria. Soc. *in d.c.*1. *in* 7.*art.prin.q.*6.*de libelli obl.* & in eo qui tanquam maritus agit, idem voluit Bal. *in cap.constitutis, vers.quæro cum gl.de proc.* quos, & alios nuncupatim sequitur Tiraq.*vbi suprà n.*4. 272

Et ex hac doctrina per Bart.*vbi proximè*, idem dedu- 265
cit, & probat Fel. *in d.c.cum olim, de testib.sub num.*4.*d. vers.quo autem nomine*, &c. quòd Prælatus Ecclesiasticus agens, vel defendens in iudicio Ecclesiam super eius bonis, tenetur agere, & causam proponere nomine Ecclesiæ, non autem nomine suo proprio. Ita dicunt ibi Innoc. & cæteri, & Lapus *allegatio.*52. Speculator *in tit. de proc.* §. *ratione quoque constituentes vers.quid si aliquis*, & Archid. *in c.non liceat* 12.*q.*2. Immol. *in clem.*1.*num.*7. *colum. de rescript.* & communiter tradi solet *in cap.fi.de dilat.* qui omnes idem intelligunt in procuratoribus, &

aliis, qui agunt, & defendunt Ecclesiam, vel in defectum, vel negligentiam Prælati, pro quibus etiam facit text. cum materia *in cap. quoniam Ab. de off. deleg. & in l. ff. quod cuiusque vniuersit. nomin.*

259 Pro iis etiam est text. elegans *in l. tutorem ff. de his,*
267 *quibus vt indignis.* quo expressè probatur, vt processus, & sententia, & acta cætera gesta per tutorem nomine pupilli, non præiudicant, nec obsunt iuri competenti ipsi tutori, quod suo proprio nomine in iudicium non deduxit, & sic solùm obstat pupillo, reddens text. rationem *ibi*; discreta enim sunt iura, quamuis plura in eadem persona deuenerint, aliud tutoris, aliud legatarij, & cùm non suæ personæ iure, sed pupilli accusauerit, propriam pœnam mereri non debet, *&c.* facit *frequens in si.* cum ibi notatis per Ioan. Andr. Ex quibus dicit post
260 alios Van. *in tract. de null. sent. ex defectu mand.* quòd si aliquis constituerit procuratorem dicens, ego Titius Rector talis Ecclesiæ constituo procuratorem Sempronium, ad agendum aduersus P. super causa domus
261 suæ Ecclesiæ, quam mouere contra illum intendo, *&c.* & ad alias omnes causas ad Roma. Cur. legitimè deuolu-
268 tas, & ad omnes, *&c.* vt procurator istius mandati vigore non poterit pro me agere (dempta causa, in qua specialiter constituitur) nec comparere, nisi duntaxat in causis, quarum exercitium competit mihi constituenti, vti illius Ecclesiæ rectori, non tamen in causis patrimonij mei, & mihi tantùm respectu meæ personæ, vel respectu alterius officij, aut dignitatis competentibus, quia
262 inspicitur quo iure constituerim procuratorem, & sic vt Rector Ecclesiæ. Æguid. *concl. 5.* incipit *generale, circa medium. & 548. concl. quod si,* &c. *& concl. 423. si monachus*
263 Decius *cons. 77. col. 2. vers. sed tamen iis lib. 1.* & clarius
269 per Rom. *cons. 88. tribus in princ.* quibus quidem etiam dicunt quòd si constituens non potest, nisi vno iure constituere, simpliciter constituendo, videtur eo nomine constituere, quo potest videlicet nomine officij seu administrationis, quam habet.

270 Quibus rectè conuenit, quod singulariter tenuit Lud. Rom. *cons. 446. & cons. 496. in 1. dub.* quem exaggerans sequitur Maran. *de ord. iudic. 4. p. 16. à n. 17 fol. mihi* 242. Tiraq. *de retract. lignagier §. 10. gl. vnica & 7 fol. 173 vt in nouiori impressione fol. 347.* vbi multa accumulat, quòd quando maritus, qui vt talis, & legitimus admi-
264 strator potuit comparere in iudicio, & eo iure omisso comparuit tanquam procurator vxoris, cùm in rei veritate non haberet mandatum, processus, & iudicium
271 nullũ erit, nec saluabitur illa alia via legitimi administratoris, eique imputatur, quare talem viam elegit, agẽdo vt procurator, & loquendo in coniuncta persona. idem etiam tradunt Bal. & Salic. *in l. 1. ille col. 1. vers. vlteriùs oppono.* iste *col. 2. vers. oppono quod etiam.* & ibi quoque Anton. ab Alex. *C. de procurato.* per ea quæ notat gl. *l. filius. in gl. vlt.* ibi, vel hic prætor.) *ff. qui satisdare cogantur.* ipse Bal. *in c. nonnulli. col. 2. vers. nota si quis impetrat.* & ibi Barba. *in §. sunt & alij.* Felin. *col. 14. vers. lim. 2. de rescript.* Bal. *in cap. ex par. decani. col. 3. vers. sed quid si coniuncta.* Alex. & Iff. *in l. exigendi.* ille *col. 2. in vlt. fallent.* hic *col. 3. in 6 fallen. C. de procurat.* & ibi Iff. & ad id facit
272 optimè text. *in l. 3. §. sed & si fortè. ff. iudicatum solui.*

265 Obiter adnotandum, quòd maritus pro vxore potest agere sine mandato; & sine cautione de rato in rebus paraphernalibus, vel cum cautione in cæteris rebus. (de dotalibus non loquor, in quibus maritus ius habet vberius, *l. 1 doce ancillam. C. de rei vind. cum simili*) sed quæ de aliis dixi, notantur *in l. 3. §. sed & si ff. iudicatum solui. & in l. 2. maritus. de procurat. & in c. constitutis. eod. tit.* & vbique gl. & Doctores, & latè Alex. *cons. 42. super præmisso. col. 6. vers. nec obstat quòd dicta bona lib. 1.* Corn. *cons. 190. ad euidentiam. col. 3. lib. 3.* Tiraq. *de retract. lignagier. §. 10. gl. vnica & 1. n. 1.* qui sequutus Corneum, plus dicit, quòd maritus censetur habere mandatum, ad administranda bona paraphernalia, per textum (quem dicunt ad hoc singularem) *in l. si ego §. pen. & vlt ff. de iure dotium.*

Hinc est, quòd licèt is qui primum locum obtinet 273
defensionis, quando patiatur, vt alius quem negotium tangit, secundariò & in consequentiam agat, & litem tractet, sibi scienti præiudicet sententia lata. *l. sæpe. ff. de re iud.* text. *in c. pen. eod. tit.* Iacob. Cancer. *ver resolut. 2. p. cap. 16. n. 52.* hoc tamen intellige, si ille ageret nomine proprio, secus si nomine tertij, cuius ipse nullum mandatum haberet, quia tunc non fit præiudicium tertio, etiam scienti id, vt notant B. & omnes *in d. l. sæpe* Cancer. *vbi proximè n. 51.* nisi ille, tertio in iudicio præsente, nomine eius comparuisset, vt egregiè innumeris relatis tradit Alexand. *in d. l. sæpe. n. 87. & 93.* Pinel. *in l. 2. p. 2. c. 1. num. 18. C. de rescind. vend.* Iacob. Cancer. *varia. resol. d. 2. p. c. 16. n. 51.* vide infrà à num. 327. quæ omnes doctrinæ temperantur, & declarantur, provt declaramus easdem infrà à n. 285. cum sequentibus, vbi mirabiliter exponuntur omnes, quas adduximus à n. 257. hucusque.

Quare meritò sequitur, vt condemnatus respectu of- 274
ficij, cuius nomine comparuit, & condemnatus fuit, poterit ratione sui iuris comparere, & impedire executionem ex supradictis, & quia vbi non concurrit identitas personarum rei, & causæ, non intrat exceptio rei 275
iudicatæ, iuxta *l. cùm quæritur. cum seqq. de except. rei ind.* & ibi per Doctores Ab. *in cons. 50. n. 2. cum seqq.* Decius *cons. 96. col. 1. vers. 445. n. 45.* sed si quis egit nomine administrationis, & officij, quod gerit, condemnatus vti administrator, vt in hospitalario dixit Rota *decis. 1. post prin. de restitut. spoli. in nouis.* Æguid. *decis. 5. ante medium. & decis. 584.* & ideo si ipse non est vitiosus possessor rei 276
lite pendente, sed ante eam possidebat, poterit ratione sui iuris impedire executionem, quia possidet, & comparet vti alius quilibet extraneus, priuatus, & sic tunc repræsentat aliam nouam personam; hoc est, se ipsum vti extraneum, & particularem, licèt antea fuerit condemnatus vti administrator, & hospitalarius. ita eleganter valde dixit Rota Roma. *in decis. 100. ex nouem. n. 4 & 5. p. 1. nouissim. diuersor.* reddens insuper rationem, quia in separabilibus potest quis repræsentare duplicem 277
personam, & considerari tanquam alius, & non tanquam ipse. *l. si pater. §. si duo.* vbi gl. & Bal. *ff. de adoptio.* cum aliis adductis per Aymon. *de antiquit. tempor. 4. p. n. 142.* & regulariter (inquit Rota eadem ibi) attendi debet qualitas sub qua fit dispositio, vel actus, & à nomine 278
dignitatis ex argumẽto, & à præsupposito, & à nomine dignitatis, officij, & appellatione, iuxta *c. quoniam Ab.* & ibi notata. *de off. deleg.* gl. B. & alij *in l. mancipia C. de seruis fugitiu.* Signo. *cons. 37. dub. 3.* Alciat. *tom. 1. lib. 2. cons. 3. n. 2* Euerard. *in decis. 36. 79. & 81.* ac ideo sequitur manifestè, vt licèt sententiæ condemnatoriæ sint latæ contra aliquem tanquam administratorem alicuius perso- 279
næ, seu Ecclesiæ, tamen quando ipse prætendit rem possidere iure proprio, vti res patrimoniales, & vti suas proprias, & particulares, & probat incontinenti, admittendus est omnino, vt dicit Rotæ dicta elegans decisio *ibi sub n. 5.* quæ omnino est videnda *n. 21. & seqq.*

Et faciunt ad propositum multæ congestæ doctrinæ per Tiraq. *de retract. lignagier. §. 1. gl. 9. à n. 166. cum seqq.* & suprà *à num. 263 fol. 70. & in nouiori impressione fol. 154* & melius *num 271. fol. 155. in nouiori impressione.* vbi quod 280
tutor, curator, vel administrator, qui vendidit rem pupilli, vel administrationis, potest vt consanguineus iure proprio retrahere postmodum, nec ibi venditio, à se facta, præiudicat, vbi multis doctrinis, iuribus, & authoritatibus comprobat, quæ nostræ conducunt.

Et in corroborationem illud rectè facit quod supe- 281
riùs diximus sub n. 245. ex Vinc. de Franc. *in decis. Neapol. 199. p. 1. per totam,* post alios tenente, quod licèt executoriales expeditæ contra defunctum in interdicto retinendæ, non possint exequi contra eius hæredem, quia alia est possessio istius, alia defuncti, hoc procedere

dixit) quando hæres possidet ex persona, & iure suo, aliandéque possessionem quæsiuit; secus tamen quando possidet ex persona, & iure defuncti, vt tunc executio locum habet contra illum. Facit etiam in auxilium dictæ Rotæ decisionis doctrina Alex. *cons.4. vers. in specie.n.7. in fi. vers. nec agenti. lib.2.* dum dicit, quod sententia lata contra vnum agentem, tanquam ex alia perso-
282 na, puta, administratore, Prælato, &c. illi non præiudicat in iudicio, quo venit ex noua persona, Alexan. sequitur Card. Tusc. *pract. concl. litera R. concl.268. num.21. tom.6.* rectè etiam conuenit, quod ex Hieron. Gabriel. *cons.52.*
283 *n.9. tom.1.* diximus superiùs sub num. 172.

Præfatæ tamen Rotæ decisionis doctrina, vt comparens nomine, & interesse proprio, ad impediendum executionem sententiæ, contra eum latæ, vt administratorem, & nomine, seu respectu dignitatis, fallit, vt non procedat, quando comparens nomine alieno dicit, comparere etiam pro interesse suo, quia tunc sententia lata contra principalem, etiam ipsi administratori, etiam vti priuato nocet, ita Alex. *cons.36. dicis quæ. lib.1. in fin.* Cardin. Tusc *pract. conclus. tom.7. litera S. conci.174. n.43.*
284 quam limitationem vt elegantem nota.

Fallit etiam & secundò; quando administrator confitetur lite pendente possidere nomine Ecclesiæ, vt administrator; quia tunc postmodum ad executionem impediendam sui iuris, & possessionis intuitu, audiendus non est: provt eleganter limitat dicta Rotæ *decisione 100. ex nouem. à n.21. & seqq. p.1. diuerso.*

285 Vnum porrò est necessarium, quod aduertit doctissimus Pinell. *in l.1 C. de bonis mater. 2.p.n.63.* & præcipuè *64. fol. 54. colum. 3.* quòd licèt Doctores videantur innuere, necessarium requiri pro forma libelli, & iudicij; vt pater agat, vel conueniatur expressè ea qualitate legitimi administratoris, ipse tamen putat verissimum; libellum, & iudicium sustineri, licet ea clausula deficiat, si in prosecutione causæ deducuntur, & explicantur iura litigantium, ex qua causa seu titulo, vel petuntur, vel possidentur. Ex quo constabit, agens, vel defendens, an iure suo, an iure administrationis, & officij agit litémque prosequitur, quam probationem aptam esse, etiam ad sustinendum libellum ineptum, dicit vir ipse ex gl. (quam vocat celebrem *(in l.1. §. si quis argent. verbo, iuranti. ff. de pos.* ibi, nisi postea probetur.) quam etiam
286 extollunt Doctores secundùm Felin. *in cap. 2. num. 4. vol. 2. de libel. oblatio.* notabiliter Iff. *in l.1. ex numero 6. de off. accessoris.* & præcipuè inquit (vltra alias rationes) locum habere, vbi proceditur attenta veritate facti, sublatis formulis.

287 Quod vlteriùs probatur ex celebri Bartoli doctrina *in l. si pupillus §.1. col.2. vers. si verò non dicit. ff. de negot. gest.* vbi docet, quòd licèt administrator non dicat expressim, se negotium facere administratorio nomine, si tamen expressit causam tangentem administrationem, videtur expressisse alterius nomine agere, per text. *ibi*, vt
288 creditorem tuum, vel pignus tuum liberet, *&c.* quod nota, inquit B. quia ob expressionem causæ præsumitur actus fieri contemplatione, siue nomine eius, ad quem ea spectat B. referens sequitur etiam Tiraq. *in prop. s. de retract. lignagier. §.10. gloss.1. & vnica num.5. fol.347.* in nouiori impressione, adducens rationem legis *in agris, ff. de acquiren. rerum dominio. cum concordant. ib.*

289 Et ideo dicit Batt. *in l. si fundum per fideicommissum. in princip. ff. de legatis 1.* per illam text. quòd si procurator dicat, ego Titius nuntio tibi, ne ædifices in tali re Sempronij, vel vendo tibi talem rem Sempronij, videtur actum facere nomine Sempronij, ad quem res pertinet, non nomine suo, sequitur ibi Immol. Bart. *in l. mater. ad fi.* & ibi Bal. *C. de rei vind.* Fel. *in c. cum Al. Ferrariens. sub n.2. de constitutio.* Tiraq. *vbi supra*, dicentes, sufficere quamlibet demonstrationem.

290 Hinc tutor contrahendo de re spectante ad pupillum, præsumitur nomine pupilli agere, *l. ad negotiatio-*
nem. ff. de administratione tutor. Bald. *in l. si patruus, col.21 C. communia utriusque iudicij.* Corneus *cons.27. n.7. lib.2.* Alciat. *præsumpt.14 n.2.* & in specie procuratoris idem respondit Decius *cons.77. n.13. in fi.* Menoch. *tractat. de præsumptio. præsumptione 49. n.5. lib.3.*

Provt etiam si ipsa sententia simpliciter loquatur de 291
persona Patris, seu nomine proprio administratoris, si tamen ex actis, & processu constet egisse vti legitimus administrator, provt rector, aut Prælatus Ecclesiæ, non proprio sui ipsius (secundùm ea, quæ hactenus dicta sunt) ita pariter sententia administratorio nomine, scilicèt, intelligenda est. Enimuerò sententiæ dubietas 292
declarationem, & interpretationem recipit ab ipsis actis, & processu, è quibus emanauit. Corneus *cons.10. n.2. vol.4.* Alexand. *cons.49. n.8. lib.7.* idem Craueta *consil.186. n.5.* Soc. Iun. *cons.181. num.70. lib.2.* Menoch. *consil.80. a n.39.* Seraph. *decis.354. n.18. tom. & decis.279. eod. tom.* vbi inquit, quòd ambiguitas sententiæ recipit declarationem ex actis, imò etiam eam recipit à libello, vt 293
probat Seraph. *in decis.640. n.2. & n.18. tom.1.* & non pluries passim alibi altiùs tractauimus, nempe infrà c.12. à n.62. cum pluribus sequentibus, vbi quamplura videbis ad propositum nostrum.

Et tunc etiam, quia sententia intelligitur lata ex qua- 294
litate, & causa in libello deducta, quamuis in eadem sententia non exprimatur, gl. *in l. hæc enim causa de suspect. tutor. l. si quis ad exhibendum, ff. de executione rei iud.* gl. nota. *in l. & puto. §.1. famil. ercis.* Bar. *in l.1. C. de errore calculi.* Bal. Nouell. *in tract. de dote n.2.* Phan. *tract. de lucro dotis in rubr. n.39. fol. mihi 26. in paruis*, & comprobatur ex doctrina à Bart. *in l. ita stipulatus. §. Chrysogon. ff. de verb. obligat. in penult. colum.* dum dicit, quòd si aliquis procu- 295
rator alterius ab initio cœpit agere causam procuratorio nomine, licèt postea in prosecutione fiat etiam à se aliquis actus simpliciter: tamen intelligitur repetita illa qualitas, scilicet procuratorio nomine, per text. *ibi* cum gl. & notat idem B. *in l. qui seruum.* per illum text. *ff. de interrogat. actio.* B. *in l procurator, qui pro emptione, ff. de procur.* optimè Fel. *in c. cum Ferrariens. de constitutio. n.2.*

Hinc est, quòd si contractus plura habeat capitula, & 296
in vno fiat mentio officij, in aliis autem contrahentes simpliciter loquantur, totus contractus eodem modo debet intelligi, scilicet repetita qualitate officij, quia illa qualitas informat omnem obligationem, Bald. *in* 297
l. procurator. ad fi. ff. de procurat. Mantica *in tract. de coutractib. lib.2. tit.1. num.3.* quoniam vna pars contractus, ab alia potest declarari. arg. *l. vtrùm.* & ibi Bal. & Angel. *ff. de petit. hæred. & l. qui filiabus. de leg.1.* Decius *cons.48. col. vlt. vers.5.* Purpura. *cons.473. n.20.* Craueta *consil.428. n.13. in fi.* Mantica *vbi proximè.*

Quò pertinet, quod dicit Crauet. *cons.231. num.14.* quòd petens reddi rationem administrationis, res & 298
quantitates administratas, debet specificare, quas quidem si à principio non exprimit, sed in persecutione causæ, & hoc simpliciter absque eo, quòd esse administrationis, dicat, intelligitur, id feciisse ex causa administrationis, sequitur Menoch. *de præsumptio. lib.3. cap.49. num.* 10. Et generaliter est aduertendum, quòd potest 299
coniecturis constare, quem agere, vel contrahere nomine alieno, & administrationis, ita docet Bald. *in l. si patruus. n.4. C. communia vtriusque iudi.* sequitur Menoch. *vbi proximè præsumpt.46. n. fin.*

His conueniens est, quòd licèt aliàs libellus generalis, & incertus non admittatur, tamen si ex prosecutione causæ, provt ex probationibus, & aliis actibus declaretur, & quæ actio fuerit intentata, constiterit, rectè procedit, iuxta gl. *in l.1. §. si quis argentum. ff. depositi.* Panormit. & alij declarant. *in cap. significantibus. de libelli oblatione.* Francif. Ripa *in c. cum Ecclesia Sutrina. n.19. de causa poss. & propriet.*

Secunda regula sit, vt iis omnibus, quibus sententia, 301
& res iudicata præiudicat, pariter omnia acta processus, &

& iudicij nocent, & præiudicant.mirabiliter text.eam ita probat *in c.inter dilectos.verſ.nec attestationes.de fide inſtrum.l. ſed & ſi poſſeſſor.§. ſi. §. de iureiur.* melior text. *in l.Iulia.C.de manumiſſioni.*ſingularis ad hoc ſecundùm Iſſ.*in leg. dedic.in princ.numero 3.ff. qui ſatisd.are cog.ant.* Innocent. *in cap cauſam quæ 1.numero 3. de teſtibus.* vbi Ioan. Andr.*col.2.* Hoſtienſ.*col.2.* Butr.*numero 6.* Bal.*numero 2.*Anchar.*numero 3.*Immol.*colum.in princ.*Aret.*numero 10.*Abb.*numero 3.* Felin.*numero 26.* Decius *num. 5.* Bart.*in l.ſi ſuperatus num.4 ff. de pignor.* idem Bart. *in l. ſæpè numero 12. de re iud.*& ibi .Alexand. *num.123.*idem Bart. & cæteri communiter Doctores *in l. ſi mater. §. item ſi rem.ff.de exceptione rei iud.& in l.2.num.14.verſ. ſed an porrigatur. C. de edendo.*vbi poſt cæteros ſcribentes adnotauit Purpura,*num.127.*atque Decius poſt Alexand.quem refert in pluribus conſiliis *n.66.*idem B. & Doctores *in l.qui repudiantis §.1.n.4.verſ.nam & regula eſt ff.de inoffic. teſtam.* vbi per Doctores ſcribentes Matthæus Afflict.*deciſ.Neapol.396.in cauſa comitis n.3. & 7.*

302 Hinc etiam eſt, vt in ſucceſſoribus, quibus præiudicat ſententia, & iudicij acta, pariter inſtantiam cœptam, & in eodem ſtatu, mortuo primo agente,ſeu defendente tranſite, certiſſimum eſt ac ſequens ſucceſſor in eo ſtatu ſubire tenetur iudicium, quo à prædeceſſore fuerit relictum, vt in ſucceſſore in beneficio, præbenda,Eccleſia,aut adminiſtratione,fideicommiſſo,maioratu, & ſimilibus, probat text.*in l.in iudicio.ff.familiæ ercis.B.in l.ſi cum hominem.n.4.verſ.reſpondeo.ff.de fideiuſ.* Angel. & Paul.*ibi numero 2.* Bart.*in l.1.num.4.ff.ad Trebell.* Angel.*column.1.verſ.ſequitur in textus.* Iſſ *ibi n. 10.* idem B.*in l. Lucius §.rogatus.ff.eodem titulo.* Angel.*in l. tam ex contractib.num.4.ff.de iudiciis.* vbi Paul.*numero 5.* & cæteri Doctores.*B.in c.quia V.numero 3.de iud.*& ibidem Burt.*numero 11.* Ancara.*num.5.* Socin.Iun.*conſ.34. numero 3.lib.3.*Marcarius *in Epitome de fideicommiſ.q.72. verſic.& de inſtantia.* Xuarez *allegatione 27.n.1.* Marant. *de ord.iud p.5 fol.275. column.2.* Rebuff.*3.p. conſtit.rubr. de appellat.gl.vnic.n.8.*latè Anton. Natta *conſ.383.lib.2. per totum*, & nec eſt neceſſe, vt lis ſit conteſtata cum
303 prædeceſſore, ſed ſufficit ſola citatio, & etiam libelli oblatio.Bal.*in l.1.num.2.C.ſi pendente appellatione mors interceſſerit.*Angel.*in l.ſeruus verſ.in aliis autem.ff.de his qui not.infam. & in l.ſi defunctus col.1 .verſ.ſequitur textus ff. de procurato.* & idem (loquendo in ſucceſſoribus maioratus)Molina *de Hiſpan.primog.lib.4.cap.8.num.9.*& loquendo in fideicommiſſariis, latè proſequitur per multas diſtinctiones circa hanc materiam videndus in occaſionibus Marc. Anton. Peregr. *de fideicommiſſ.art.53. à n.17.cum pluribus ſeqq.*

304 Et ex eadem doctrina fluit, vt vxor poſſit exigere dotem (etiam promiſſam viro duntaxat) poſt eiuſdem viri mortem ratione ſui intereſſe ex eiſdem actibus inchoatis cum marito, & à marito defuncto, intentando etiam in executiuum.Alber.*in l.manifeſtiſſimi numero 10. C.de furtis.*Bal.Nouel.*in tract.de dote,priuil.9.& 10.p.9.* Gratia. *in diſceptatio.foren.c.49. à num.24.* quod quamuis controuerſum ſit,an vxori ſoluto matrimonio cõpetat actio ad exigendam dotem promiſſam ſoli viro, receptius eſt, ex æquitate competere, vt eſt videre ex Gratia *ibi*, & Gaſpar Rodr. *de an. reddit.lib.3.quæſt.7. numero 58.*vbi latè,& Parlado.*lib.2.rerum quoti.c.fin.3.p. §.1. numero 3.* maximè cùm ſententia lata contra mari-
305 tum in bonis dotalibus, noceat mulieri etiam ſoluto matrimonio,nec aliquem recurſum vxor habere poteſt. ita poſt plurimos latè Anton. Gom. *in l.50.Tauri.n.32. per totum.* vbi limitat,ſi adſit colluſio,vel minus legiti-
306 ma defẽſio(vt inſuper probatur ex iis;quæ latè inferiùs à num. 334.dicuntur) & an ſoluto matrimonio vidua, cuius maritus in vita redditus emit, quæ lucra ſunt, & communicanda inter ipſos, an poſſit illa petere execu-
307 tionem inſtrumenti, quamuis de ea mentionem non faciat,vel an ſit neceſſarium,vt ſibi ab hæredibus cedan-

tur actiones, aut lucrorum ſit facta diuiſio,vide latiſſimè per Gaſpar.Rodrig. *de annuis redd.l.2.queſt.9.n.67.*

Et in beneficialibus,vt per obitum Rectoris præben- 308
dati, aut Prælati,lis non finiatur,ſed cæpta inſtantia in eodem ſtatu tranſeat in ſucceſſorem, determinauit Rota *deciſ.10. vt lite pendente.in nouis.*ſequitur Gomez *in regul.de annal.quæſtione 62.numero 4.* Paul. Caſtrenſ.*conſil.329.numero 2.lib.2.*& eſt text. *in cap.fin.vt lite penden. in 6.& in clem.1 eodem tit.* quemadmodum etiam quando inſtantia fuit inchoata ſub nomine dignitatis, vel 309
adminiſtrationis, non pro particulari iure, illius adminiſtratoris, & prælati,ad ſucceſſorem in dignitate, & adminiſtratione, tunc actiuè & paſſiuè tranſit.*c.dilecti. de foro competen.*Abb.*in cap.quia V.de iudicio.*vbi Decius *num.8.*plures adduxit concordantes Marcus Anton. Peregr. *de fideicom.art.53.ſub n.25.& n.28.*

Tertia ſit concluſio, vt plerúmque ſententia inter 310
alios lata ius inter alios faciat, aliis prodeſſe,ac nocere contingit ex propria vi, & natura eiuſdem abſque aliqua ſcientia accedente, provt executoriales expeditæ contra illos, quos negotium principaliter tangit, aut principaliter intereſt, quique primum locum obtinent, & ad quos actio, vel defenſio principaliter ſpectat, præiudicium ſucceſſoribus, quos negotium,vel ſecundariò, acceſſoriè, incidenter aut in conſequentiam tangit, etiam non vocatis, nec citatis, inuitis, ſcientibus,aut ignorantibus præiudicare,damnúmque generare,certi eſt iuris, tunc ſiquidem lis tractatur cum legiti- 311
mo contradictore, à quo aliorum ius in eadem re deriuatur, aut oritur, quique primas obtinent in eadem controuerſia partes, text. eſt *in l.§.quamuis.verſ denuntiare.& verſ. denuntiari.ff. de ventre inſpici.l.ex contractu ff.de re iud.l.ſi Patroni ff.ad Trebelli.l.ſi ſuperatus.verſ. atqui.ff.de pignoribus.l.Papinianus §.fin.& in l.qui repudiantis.ff.ad Trebellia.l.ſi ſui putzui,in princ.ff.de inofficioſo teſtam.l.de vnoquoque iudicio ff.de re iudicata.* vbi mirabilis gl.& ibi Angel.Immol.& Alexand.Bart.*in l.diem ff.de aqua pluuia arcen. numero 1.* Baldus *in leg. nam ita diuus in princ. de adoptionib. & in l ſi curatoris ff. de iure deliber.* Angel. Immol. & recentiores *in l. filiusfamil. §.diui ff.de legat.1.* gl.ſingular. Domini. *in c.ſi.de electione lib.6.* latè Alexand. *num.66.viſis dubitationibus col.1. & 2. lib. 2. conſ.85. ponderatis his. col.vlt. lib.6.* vocans illam gl. mirabilem, Barba. *conſ.1.column.3.lib.2.* Felin. *in c.de cauſis col.4.de off.delegat.& in c.illa.de accuſat.*Iſſ. *in l. reſcriptum col.2. verſ.2. moueor.ff. de pactis.*& latiùs *in l.ſi quis nec cauſam col.2.ff.ſi cert.peta.*Philipp.Decius *conſ.367.viſo puncto.col.vlt.* Roma. *in l.in concedendo numero 6.* vbi Paul.*num.2 ff.de aqua pluuia arcen.*Raphael Cuma. *in l.filiusfamil.§. diui column.1.verſ.nota quod.ff. de legat.* vbi Iſſ.*n.47.lectura 1. & n.61.lect.2.*Ripa *n.61.* Loazes *num.126.* Crotus *num.38.* Immol.*in l.decem.n.6.* & ibi Iſſ.*38.ff.de verbor.oblig.*Alber.*in l.penult.col.4.de dona.inter vir.& vxor.* Oldrald. *conſ 94.n.18.* Tiraquell. *de primogeneis.q 35.num.17.* Beroius *deciſ.255.col.penult. ad med.*Anchar.*in c.licet de voto* Alexand.*in l.ſæpe n.10. ff de re iud.*Iacob.à Sancto Georgio *de feudis verb.& dicti vaſalli num.33.* Curtius Iunior. *conſ.23.num.8.* Felin. plures referens *in c.exhibita num 1.de iudiciis.*Alciat.*reſponſo 493.num.33.* Marzar. *in Epitome de fideicom. q.72. verſ.ſed aduertendum erit.* Auguſtin. Beroi.*conſ.102. numero 46.& 47.vol.2.*Ozaſcus *deciſ Pedemont.157.num.1. vſque ad num.6.* Cephal.*conſ.228.num.22.lib.2.* Xuarez *allegatione 27.n.3.*Mol.*de primog.lib.4 cap.8.n.3.*(vbi lo- 312
quitur de ſententia lata contra poſſeſſorem maioratus, vt præiudicet ſucceſſoribus) Antonius Gomez *in l.40.Tauri num.73.* Couarr. *in practic. quæſtio c.p.13.numero 6.*Mencha.*de ſucceſſ.creatione lib.1.§.6 num.28.*Capicius *deciſ.107.*& loquendo etiam in feudalibus, maioratibus,& fideicommiſſis,exactiſſimè optimèque doctiſſi. Pinell. *in l.1.p.C. de bon.ma. à numero 48.* Padilla *in l. vnum ex familia §. ſi de falcidia numero 14.*Gregor.

Lopez *in l.3 tit.22.p.3.verbo per cauſas column.* 2. & ſententia nobilitaris firmat Oralora *de nobilitate* 2.*part.* 3.*p.princ. cap.*8.*n.*7.latiùs Tiraq. *in tract.de nobilit.q.*37. *a num.* 2. *cum ſeqq.* & etiam in fideicommiſſariis, vt ſententia lata contra primum vocatum, cæteris ſucceſſoribus noceat, & lata contra hæredem officiat ſubſtitutis,& legatariis, vide exactiſſimè per Anton.Peregr. *de fideic.art.*53.*à numero* 40.*cum ſeqq.* Tiraquell.*in tract. res inter alios lat. in prin.num.*5.latiſſimè rem hanc(plurimos referens) proſequitur Mieres *tract. de maior.*4.*p. quæſt.*14.*à num.*1. *cum pluribus ſeqq.in nouiori impreſſione*, pro quibus elegantiſſima ſunt verba.*d.l.*1.§.*denunciari. ff. de ventre inſpicieado.* ibi, denuntiari autem oportet iis, quos proxima ſpes ſucceſſionis contingit. & ibi; hæredi inſtituto, non etiam ſubſtituto, & ibi. qui primum locum tenent, *&c.*alios citaui infrà hac 4.cap.14

313 n.12.& ſeqq.

Ex qua concluſione vnam notabilem doctrinam ac theoricam ponit B.*in l.cum filiusfamilias.ff de verb.obligatio.col.*2.& ibi Angel.de Peruſio.Immol.Alexand.Socin.Iſſ. & communiter Doctores. Anton Gom.*tom.variar.cap.*1.*num.*90.quòd quando delictum eſt principaliter commiſſum ab vno, & pœna bonorum peruenit, & inficit alium,in conſequentiam,ſententia,&condemnatio principalis nocet alteri, qui tenetur in conſequentia,ita probat text.*in l.*1.*C.vbi cauſa fiſcales.*text.*in leg quiſquis* §.*filij verò C.ad leg. Iul.maieſt.*

314 Cuius erit exemplum, quando delictum eſt tale, ex quo prohibetur alienatio bonorum à die commiſſi criminis, quia ſententia lata contra principalem delinquentem,præiudicat poſſeſſoribus, in quibus bona reperiuntur àlienata, ita probat text.*in d.l.quiſquis* §.*filij verò* text.*in c.cùm ſecundum leges de hæreticis lib.*6. & ita tenet B.*d. l. cum filiusfamilias* 2. *col.* & ibi communiter Doctores.Sequitur Anton.Gomez *vbi proximè*,quia alia exempla conſtituit, vt puta de ſeruo condemnato pro delicto capitali,vt ſententia præiudicet Domino etiam non citato, poſſitque in ſeruum mandari executioni. Et de patre,qui ex forma ſtatuti tenetur ſoluere pœnam pecuniariam filij; quatenus tangit legitimam ſuam, vt ſententia lata contra filium, noceat, & præiudicet patri, etiam non citato, nonnullos Doctores trahit in comprobationem Gomez videndus *vbi proximè.*

315 Ex qua etiam concluſione vlteriùs prouenit, quòd ſententia lata contra prælatum, ſeu rectorem beneficij, nocet, & præiudicat ſucceſſori, & per conſequens non excedet executor executoriales in eum exequendo, ita docet optimè Panormit. *in conſ.*92.*lib.*1. quem ſequitur Aymon Crauet.*conſ.*10.*numero* 8. Pinel. *in lib.*1.*p.*3. *ſub numero* 28.*ante fi.C. de bonis mater.* Iacobus Cancer. *vari.reſolutio.*2.*p.cap.*16. *numero* 100. Panormit.*conſ.*62. *illud de iure. lib.*1. & Pinellus *loco citato.* idem dixit loquendo in ſententia lata aduerſus adminiſtratorem. qui vniuerſitati, & rebus præeſt, vel adminiſtratorem tam ſpiritualem, quàm temporalem, vt ſententia ad-

316 uersùs illos lata ius faciat aduerſus ſucceſſores in adminiſtratione,quibus nocet,& prodeſt,quamuis ab illis cauſam non habeant ſucceſſores, plenè conſuluit Oldral.*conſ.*64.per text.*in c.cùm inter.de re iud.& in c.cum olim de præſcriptio.*& poſt plures alios tenet Peregr.*de*

317 *fideicommiſſ.d art.*53 *n* 48.*per totum*,nec iterum ſucceſſor tanquam obtinens executoriales, aliud de eadem re iudicium ſubire cogitur, ſingulis ſiquidem controuerſiis vnum iudicati finem ſufficere, conſtitutum eſt *in l.ſing. ff.de exceptionib.rei iudicat.*

318 Et loquendo in prælato ſuccedente in regimine, & adminiſtratione beneficij, vt quemadmodum teneatur ex contractu ſui prædeceſſoris facto nomine adminiſtrationis, *capite* 1. *de ſolutio.* ita ſi ſit aduerſus prædeceſſorem lata ſententia, illi nocet, tenet poſt alios Tiraquell.*in tract.de iure primogenit.q.*35.*num.*17.*&* 18.vbi

319 etiam loquitur idem de Epiſcopo, œconomo, & in ſico,& aliis ſuccedentibus in vniuerſali regimine,& adminiſtratione bonorum,ſeu iurium,ſiue etiam in certa parte per modum quotæ, quamuis ipſe non ſit hæres reuera, nec cauſam habeat à prædeceſſore, cùm in eum transferantur omnes actiones actiuè &paſſiuè,nimirum vt illi obſtet ſententia contra prædeceſſorem lata, pro quo facit communis Doctorum ſententia relata per Ruinum *conſilio* 71. *numero* 5. *libro* 5. quam ſequitur Cardinal. Tuſc. *practicar.concl.tom.*7.*litera S.concl.*174. *numero* 67. quæ dictat, quòd ſententia ſemper præiu- 320 dicat ei, qui verè, vel repræſentatiuè eſt eadem perſona. plures citaui infrà ſub num.326. & quòd ſententia lata contra Prælatum Eccleſiæ præiudicet ſucceſſoribus, probat poſt Oldrad. & alios quos citat, Aymon. *conſ.*10.*num.*8.Mieres *de maiora.*4.*p.c.*14 *num.*5.*in nouiori impreſſione.*

Quod quidem fallit niſi Prælatus fuiſſet intruſus, 321 quia ſententia lata aduerſus prælatum intruſum, nullo modo præiudicat Eccleſiæ.ita docent B.*ad fi.* & Bal.*in l.ſi tutor. in* 2.*col. in verſ. quæro erat prælatus. C.in quibus cauſis in integr.reſtit.non eſt neceſſaria.* gloſſa *in c.nihil in fi.de electione.in verſ.adminiſtrent.* Bertach,*in reperto* 3.*p. litera S.verb.ſententia effectus.ſub.n.*4.*verſ.ſententia contra Prælatum intruſum fol.mihi* 63. quod ego intelligerem de intruſo notorio,conſidera.

Ex cuius regulæ doctrina fluit, vt ſententia lata in 322 fauorem, vel contra aliquos alicuius artis, vel officij proſit, & noceat poſtea venientibus, & ſuccedentibus, licèt in ſententia comprehenſi expreſsè, & nominati non ſint, cùm legitimè ſit lis agitata cum omnibus, qui tunc aderant, & contradixerunt, & ſic eis obſtat exceptio rei iudicatæ, meritóque contra illos procedit executio (facta priùs citatione, cùm detur perſonarum mutatio.)ita latè affirmat Fontanel. *in tract.de pactis nuptialib.clauſula* 4.*gl.*17.*num.*87.88. *&* 89.*fol.*255: vbi ad id allegat deciſionem Senatus Cataloniæ. idem probat Cancer. *lib.*3.*variar.cap.*17.*de ſententiis & earum executione numero* 190.qui confirmationem allegat Guido Papæ *deciſione* 549. idem probat Menoch. bene loquens *in conſilio* 390.*numero* 37.*&* 38.

Et per eundem Guidonem Papæ *dicto conſ.* 549. lo- 323 quens in ſententia lata contra mercatores & datarios gabellæ, ſeu pedagij, noceat ſucceſſoribus, etiam non citatis, nec in cauſa intercedentibus, quia dicitur actio popularis, ſequitur Cardinalis Tuſcus *practicar.concluſio.tom.*7.*litera S.conel.*174.*numero* 18.*&* 33. vide infrà numero 353. & ſequentibus, & quia ſen- 324 tentia lata contra plures ſub nomine collectiuo, provt familia, agnatio, vel quid ſimile, præiudicat omnibus, Petrus Anchar.*conſ.*92. *numero* 2. *&* 3.*verſiis præmiſſis.* Tuſcus *vbi proximè num.*46. provt etiam contra homines caſtri vel villæ, quia nocet ſucceſſoribus Guid. Papæ *deciſ.* 179. Tuſcus *dicto numero* 46. Facit etiam quod dicit Anton. Capicius *deciſ.* 1. videndus. Auenda.*de exequen. manda.*1. *p.cap.*4. *num.*49. *verſ. imo ſi poſitis.* ex doctrina Innocentij *in cap. Abbate Sanct. Sylua de verbor. ſignific.* quod ſi virtute ſententiæ poſiti 325 ſint limites inter duos vicos, villas, ſeu ciuitates, & iterum amoueantur, quòd iterum poteſt peti executio ſententiæ contra turbantes, & amouentes,etiam ſi ſint vicini poſtea nati in populo condemnato;nam idem eſt conſilium,vide Capicium elegantiſſimè tractantem.

Et generaliter quòd ſententia lata contra ciues, vel 326 homines alicuius loci præiudicet omnibus ſequentibus, etiamſi non ſint hæredes condemnatorum, quod ſatis eſt, quòd videantur iidem ciues,iuxta *l.proponebatur de iudicijs.*& ita tenet Nata *conſ.*589. *à n.*16. *lib.*3. Barboſ. interpretans *ad l.cum proponebatur n.*28.*probat.l.*5. *tit.*15.*p.*2. & ibi notat Gregor. Lopez *verbo ſonuillos.* & Guido Papæ *dc.*279.quod & tractat Menoch. *conſ.*390 *à.num.*10. *&ſequentibus lib.*4. ad quem ſe refert Mierez *tract.de maioratu.quæſt.*11.*n.*67.in nouiori impreſſione.

Peregr.

Peregr. *de fideicommiss. artic.* 53. *num.* 58. Iacob. Cancer. *variar. resolut.* 2. *p. cap.* 16. *num.* 101. quia eadem vbi est res aut persona verè, vel interpretatiuè, sententia obstat, & rei iudicatæ exceptio. gl. *in l. & an eadem. verbo. occurrunt*, vbi gl. §. 1. §. *de exceptio. rei iud.* Angel. *in l. cum quærebatur ff. eodem.* Lanar. *cons.* 34. *n.* 15. Ponte *cons.* 49. *n.* 4. *cons.* 62. *num.* 36. Petrus Surd. *cons.* 312. *n.* 26. Ann. *cons.* 53. *num.* 27. *& cons.* 99. *sub num.* 1. Socin. *cons.* 18. *n.* 44. *vol.* 1. Cornaz. *decis.* 70. *num.* 8. Giurba *decis.* 20. *sub numero* 1. alios citaui suprà num. 319.

327 Hanc tamen nostram principalem regulam suprà positam, vt limites, velim, quando quis de ea re, cuius actio, vel defensio sibi principaliter competit, eum quem negotium incidenter, aut in consequentiam, secundarióque contingit; & sequentem agere de ea re, patiatur, nam hoc quidem casu ratione tanti consensus eius, qui poterat defensionem assumere, & alium à priori saltim defensionis loco repellere; sententia ei etiam non vocato æquè præiudicat, ac si ipse egisset, vel defendisset; docuit text. elegans *in l. sæpe. ff. de re iud. & in c. penul. de sentent. & de re iud. l. Regia* 19. *tit.* 22. *p.* 3.

328 Exemplum de creditore, aut etiam debitore patiente de iure, & proprietate rei pignoratæ agere, aut maritus socerum, vel vxorem de proprietate rei dotalis, aut emptor venditorem de proprietate rei emptæ experiri passus sit, quæ exempla in dictis iuribus expressè reduntur, pariter atque inuenies plurima alia per scribentes vbilibet, & præcipuè per Alexandrum, qui copiosissimè omnium eam rem assequutus fuit, quam conclusionem probant, & exempla Tiraquell. *in tract. res inter alios lata num.* 56. latissimè post alios per Couarr. *in practic. quæst. cap.* 13. præcipuè *à num.* 7. *cum seqq.* vbi latè exempla dictorum iurium pedetentim examinat, & vide suprà sub num. 273. vbi de limitatione.

329 Iis pertinet scire, an sententia lata aduersus beneficij Ecclesiastici possessorem super eodem beneficio, ex ea causa, quòd conferens illi non habuerit ius conferendi; præiudicet illi, qui contulit super iure conferendi, In qua quæstione illud ab omnibus communiter receptum esse reperio, vt conferenti scientiam litis habenti causam hanc super eo iure tractari, quoad possessionem conferendi tantùm, non verò quoad proprietatem præiudicium sententiam generare, ita probant Cardinal. per text. *ibi in c. cum olim. de causa poss. & propriet.* Immol. & Panorm. *num.* 23. Felin. *num.* 11. *in cap. penult. de re iud.* idem Felin. *in cap. ad petitionem num.* 18. *de accusatio* Angel. & Alexand. *in d. l. sæpe n.* 54. *de re iudic.* Lamberti. *in tract. de iure Patro. lib.* 2. *p.* 2. *quæst.* 11. *art.* 9. Bal. *in l. si fine C. ad Velleianum. column. fi.*

330 Horum insuper Doctorum ista est omnium concors, & receptissima sententia, vt idem sit dicendum, & prædicandum de sententia lata contra electum, vel contra præsentatum, ob defectum scilicet iuris præsentandi, aut eligendi, vt præiudicet similiter præsentantibus, aut eligentibus ex identitate rationis, & præ cæteris ita in terminis adnotarunt Immol. Panorm. Felin. & Cæsar, Lamberti. Innocent. *in cap. quamuis* 2. *col. ad fi. in gl. in verbo à quo causam. de re iud.* Bertac. *in repert.* 5. *p. litera S. verbo, sententiæ effectus sub num.* 150. *post medium.* Petr. de Surd. *in l.* 1. *ff. quibus res iud. non nocet.* ex ratione statim tradenda.

331 Quod intellige quando sententia lata contra electum, & præsentatum præiudicet eligenti, aut præsentanti, scienti scilicet, in quasi possessione tantùm, vt *ex c. cum olim*, vbi Cardinal. *de causa poss. & propriè.* Immol. & Ab. *in c. penult. de re iud.* & alij per Lamberti. *de iure Patro. lib.* 2. *p.* 2. *quæst.* 11. *art.* 9. *fol.* 203. Cou. *pract. quæst. c.* 14. *n.* 1. Mieres *tract. de maiorat.* 3. *p. quæst.* 15. *n.* 11. *in noui iori impressione.*

332 Econuerso autem receptissima est & apud eosdem Doctores sententia: vt sententia lata super iure eligendi, conferendi, vel præsentandi aduersus eosdemme collatores, aut præsentantes Patronos, præiudicet omnino præsentato, electo, vel ei cui beneficium fuerat collatum, quam quidem definiere quæstionem authoritate glossæ *in cap. cupientes.* §. *cæterum verbo, nullum præiudicium de electione lib.* 6. *cap. hoc quippe* 3. *q.* 6. *verb. his amotis.* priorem autem conclusionem probarunt præfati Doctores inter alia fundamenta, ex determinatione text. *in dicta lege sæpe ff. de re iudicata.* præcipuè per exemplum ibidem appositum à Iureconsl. de sententia lata contra creditorem super proprietate rei 333
pignoratæ, noceat debitori scienti de iure suo tractari, quasi visus sit debitor permittere, quòd creditor super pignoris proprietate causam tractet, vt pariter sit in eo, qui contulit beneficium, sciens, videatur permittere illi cui confert, causam agere vel defendere super iure conferendi; & licet solus Couarr. latè insurgat contra istam rationem, & communem receptissimam sententiam, ab ea tamen recedas.

Ex hac etiam regula oritur, quòd sententia & res iudicata obtenta contra fiscum, producit rem iudicatam contra eos, quorum ius deriuatur ab illo fisci, & ab illo principio. Afflictis *decis.* 396. *numero* 4. Menochius *cons.* 121. *numero* 60. Franciscus Claperius *causa* 66. *q.* 2. *per totum.*

Quarta regula erit in hac materia, vt tunc sententia 334
lata aduersus legitimos administratores, qui primas partes obtinent in rei defensione, vel actione, successoribus, & aliis quibus per consequentiam tangit negotium, nocebit, quando ipsi fideliter litem tractauere, stat enim pro illis iuris præsumptio, vt ob interesse proprium fideliter, & attentè litigabunt, vt notat Socin. *in l. Gallus.* §. *& quid si cautum. column. fin. vers. considera ff. de liber. & posth.* & post alios Pinel. *in l.* 1. *p.* 3. *num.* 50. *in prin. C. de bon. mater.* At si successor velit pro- 335
bare sententiam, quæ sibi obiicitur, latam fuisse ob culpam, dolum, vel negligentiam eius, contra quem lata est, ita quòd vel cum aduersario colludat, seu in lite ipsa negligenter se gesserit, vel lis ob eius contumaciam, eo absente tractaretur, compertissimum est, provt & receptissimum litem his casibus prosequutam, sequentibus successoribus præiudicium non afferre, text. est elegans *in l. ex contractu.* ibi, nisi culpa tutoris.) *ff. de re iud.* text. *in l. à sententia. & l. si perlusorio. ff. de appellatio. l. si seruus plurium.* §. 1. *&* §. *si quis ante.* ibi, vel minus plenè) *ff. de legatis* 1. optimus etiam text. *in l. si sponsus,* §. *si vxor.* 2. *vers. si modo cum animum ff. de donatio. inter virum & vxorem.* notant B. & communiter Doctores *in d. l. si seruus plurium.* §. 1. *col.* 2. & post Immol. & Cuma Isf. *ibi n.* 1. Matthæus de Afflict. post alios feudistas *in c.* 1. § *si vasallus* 3. *n.* 8. *ad finem vers. nisi talis alienatio & 9 prope finem, vers. nisi sententia lata esset, si de feu. fuerit contentio inter Dominum & agna. vassall.* Bart. *in l. filiusfam.* §. *diui. n.* 9 *ff. de legatis* 1. Bald. *in l.* 2. *n* 5 *C. quibus res iud. non nocet.* Soc. *in d. l. Gallus.* §. *& quid si tantum. n.* 30. *col. fi.* Modern. Parif. *tit.* 1. §. 23. *q.* 5. *n.* 34. *& quæst.* 21. *n.* 68. Felin. post alios *in c. cum Bertol. n.* 20. *de re iud.* Hippol. *in l. infans n.* 22. *circa tertium dubium ff. ad l. Cornel. de sicariis.* Celsus *in cons.* 120. *n.* 71. Felin. *in c. lator. num.* 17. *vers. scias etiam de re iud.* Decius *cons.* 306. *in casu proposito num.* 6. *vers. verum quia ista responsio* 492. *numero* 34. *& responso* 617. *numero* 4. & Marcarius *in Epitome de fideicommiss. quæst.* 72. *in prin.* Couarr. *in pract. quæst. cap.* 13. *col. fi. in fin.* Anton. Gomez *in l.* 40. *Tauri numero* 73. Otalora *de nobilit.* 3. *p. prin. cap.* 8. *num.* 7. *cum seqq.* Padil. *in l. vnum ex fami.* §. *si de Falcidia n.* 5. *vers. sed contraria opinio.* Molin *de Hispanor. primogeneis lib.* 4. *cap.* 8. *num.* 7. elegantissimè. etiam Pinell. *in l.* 1. 3. *p. num.* 50. *C. de bon. mater.* Aluarus Vallas *de iure emphyt. quæst.* 10. *num.* 3. exactissimè etiam Anton. Peregr. *in tract. de fideicommiss. art.* 53. *numero* 57. *cum multis seqq.* vide etiam suprà n. 306.

Hæc igitur collusio seu negligentia probabitur eo 336
ipso, quòd principalis victus iura sua non curauit

deducere, & exhibere, ità singulariter Decius *cons.*306. *numero 6.vers. & cum de facili prob.ari possit.* Alciat. *dict. respons.*492. *num.*34.*vers. & aiebat collusisse.* & est text. *in d.l.si serius plurium §.si quis ante, ff.de legat.*1. ibi,vel minus plene defendit causam, *&c.*) Molin. *vbi proximè num.*9. & à consequente quando fuit contumax, *l.quia repudiantes §. fi. ff. de inofficioso testamen. l. si per.sororio, §. quoties ff.de appell.atio. & l ideo.ff.de euction.b.l prases.C. de transactionibus.* vltra supradictos in specie Peregrin. *de fideicommiss.d.art.*53.*n.*57.

337 Idem etiam & idem erit, vbi appellationem omisit in casu, qui illam permittebat, vel etiam interpositam deseruit, Alexand.*in d §.diui num.*9.*ad fi.vers. non obstat quòd sententia* Ripa *numero* 62. Loaz *num.*113.*vers.*9.*& vlt.*Crotus *numero* 39.*vers secundo fallit.*Mol. *vbi proximè num.*10.declarat optimè Pinel.*supra sub numero* 5.*limit.* 3.*vers. & hæc eorum declaratio.* vbi latè comprobat

338 Anton.Gomez *in l.*50.*Tauri.n.*32.

Ac pariter quando sententia fuit lata aduersus administratores huiusmodi,primum locum habentes;ob aliquod particulare factum proprium ipsorum, & dependens à voluntate propria, tunc sententia aduersus eos lata non præiudicabit successoribus, vel iis,quibus aliàs si recta lata fuisset, præiudicium generasset ex propria vi, & natura ipsius. Exemplum in renuntiatione,super qua fundatur sententia, non in alio iure litigantis, nam tunc non parit exceptionem rei iudicatæ alteri agenti ex diuersa causa, à qua ius suum prouenit, iuxta *l.cum quæritur* 21 *& seqq.ff. de exceptione rei iudic.* Paris.*cons.*5.*num.*37.*lib.*1. probatur ex verbis Bal.*in l.*2. *num.*5.*C.quibus res iud. non nocet num.*8.Pinellus *vbi supra sub num.*50.*post prin.lim.*2.*vers.limito* 2. *vt hæc concl.* allegat text.quem dicis notabilem *in l.* 1. §. *si quis sub conditione ff. vt legatorum seu fideicomm. nom.caueat.*Peregrin.*de fide.d.art.*53.*numero.*6.faciunt quæ Alexand.*in l.sæpe num....cum præcedentibus & sequentibus ff.de re iud.* Felin *in cap. penult. de re iud.num.*14. *vers.vbi sententia,* dum dicunt,in hoc requiri,vt nihil omittatur in causa: nec succumbens aliquid voluntariè concesserit victori, vt cæteris præiudicium generetur.

339 Et loquendo de sententia lata ex consensu partium, aut conuentione litigantium,aut vbi iura producenda, & alleganda non fuerint producta, vt non præiudicet successoribus, & quomodo, & ex quibus etiam præsumptiuè & ex fama probetur collusio, latissimè prosequitur Mieres *de maioratu* 4.*p.quæst.*15. *à prin. quæ incipit à num.* 91. qui quidem post plurimos alios *n.* 102. *&* 103. tractat, quando sententia lata fuit cum procuratore, mortuo iam domino, & possessore maio-

340 ratus, qui mandatum dederat, an præiudicet successori, & numeris seqq.quando lata fuit contra possessorem maioratus à iudice, qui in veritate iudex non erat, & quid quando à iudice recusato per possessorem post-

341 quam iple à recusatione destitit.

342 Et inde æquè subsequitur, ac est dicendum, quòd sententia lata & obtenta,eáque decisa per iuramentum delatum victo condemnato, non præiudicat cæteris. ita Innocen.Antonius de Bu.Panorm. quos citat Felin. *in d.c.penult.de re iud.d.numero* 14.*& numero* 15. Peregr. *de fide.d. art.*53. *numero* 62. exactissimè plura hinc inde adducens Pinell. *in d.l.*1.*p.*3.*sub num.*5.*vers.vnde videtur*

343 *dicendum, quòd sententia.* vbi extendit etiam si iuramentum fuisset decisiuum,exFelin.*vbi supra.*allegat in contrarium glossam *in l. ingenium ff. de statu hominum.* Et tandem cum supradictis veriorem sententiam & opinionem hanc dicit, aliis contrarium tenentibus relatis,

344 suam fundamentis latè comprobans ex eo, quòd hæc non est legitima probatio, quæ fit per iuramentum, quem omnino vide.

345 Et tandem dicendum est, quod si executoriales fuerint obtentæ virtute confessionis factæ in causa ab administratore legitimo, & eo, qui de ea re primum partes occupat, vt quia confessus sit aliquam qualitatem præiudicialem, vel ad Ecclesiam, seu dignitatem, aut Vniuersitatem, non pertinere, tunc aduersus Ecclesiam, & successores exequi non potuerunt, quia non præiudicant, quia confessio hæc non egreditur personam confitentis, in tertij præiudicium. Bart.& Immol. *in l.facta §.si hæres.ff.ad Trebell.* Alexand.*in l.sæpe n.*126. *&* 127. Ant.de Butr.*in cap.cum super.* & Ab. *in c.penult. de re.*vbi Felin *num.*16.sequitur Peregr.*de fideicomm.articulo* 53.*num.*61.& optimè plura applicans fundamenta,& authoritates doctissimus Pinell. *in l.*1.*p.* 3.*sub n.*5. *ante finem.C.de bonis maternis.* Tu tamen per distinctos confessionis voluntariæ, aut necessariæ casus,vide eosdem,Felin Alex.Peregr.omninò,& hunc articulum latissimè prosequitur,optimè declarans Mierez,post plurimos alios, *in tract. de maiorat.* 4.*p.quæst.*14.*a num.*35. *cum multis seqq.in nouiori impressione*, vbi *numero* 36. *&*

345 *seqq.* quòd quando antecessor in maioratu confitetur, se non iustè percipere à vasallis aliqua iura, & mandat successori, vt ea non exigat à vasallis, an teneatur tali præcepto, & declarationi stare successor si non est eius hæres, qui quidem *num.*52.*cum seqq.* hoc quod de sententia lata super confessione possessoris maioratus, vt

347 non præiudicet, diximus, mirabiliter declarat, vt procedat quando ex sola confessione sequuta est sententia, secus autem si cum confessione concurrerent aliæ verisimiles probationes, ex quibus iudices moueri possent ad sic sententiandum, & dicit ad propositum notabile consilium Bal. *inter virum & vxorem lib.*1. & aliis applicatis doctrinis; & hanc opinionem ex multis corroborat Tiraq. *in l. si vnquam.verbo donatione largitus numero* 100. *cum seqq. C. de reuocan.donationib.*& infinitos penè Doctores congessit in proposito Mierez *ibi.* qui quidem *d.quæst.*14. *num.*55.tractat post alios,quòd sententia lata ex confessione litigantis super nobilitate,

348 non præiudicet filiis, & successoribus.

Ex quibus omnibus rectè deduces, executorem non 349 excedere, dirigens executoriales aduersus eos, quibus vel tacitè, & ex propria vi & natura sententiæ, vel expressè nocent etiam nondum vocatis, cùm non sint legitimi contradictores, nec possint executionem executorialium, etiam inter alios obtentarum, impedire & iis,quæ latè dicta sunt.

Quinta &vltima regula sit in hac materia,vt sententia lata in indiuiduis, aliis etiam non vocatis præiudi- 350 cet, vt loquendo in seruitute, quæ est indiuidua, iuxta text. *in l.*2. *ff. de verbor. oblig. in* §. *cum similibus* voluit gl.per text.*ibi in l.qui alienæ §.vlt.verb.prædio ff de negot. gestis.*gl.& B.*in l.de communi in prin.*& ibi B.*ff.eodem tit.* Angel.*in d. l.*2.*§.si tamen hominem* & ibi Immol. & Roma.*in vers. ex iis.* Anton.*in cap.causam.el.*2. *qui filij sint legiti.*Immol.*in l.vlt,* & ibi Alexand. *col.*13. *vers. aduerteudum est in hoc.ff. de re iud.* idem Alexand. *in l. sæpe n.*48.*ff.eodem tit.*Panorm.*in c.penult.col.*4.*de re iud.*Tiraquell.*in tract.res inter alios acta,numero* 59.Marc.Anton. Peregr.*in tractatu de fideicommiss.art.*53.*numero* 43.provt etiam econuerso in re indiuidua sententia lata pro vno ex consortbus prodest aliis, ita quòd res iudicata pro vno ex condominis, confeudatariis, cohæhedibus, aut 351 confideicommissariis, aliis etiam proderit, & oberit, quemadmodum & è conuerso,*leg.loci corpus,§.si fundus. ff.si seruitus vendicetur.*Peregr.*vbi proxime,d.n.*43.*in prin.*

Quam esse tenendam regulam, dicit Rebuf. *vbi proxime* notans, sibi ipsis in hoc fuisse contrarios Bar.& Innocentium; eam tamen limitat,vt procedat in seruitute iam constituta, provt loquitur *d. §. si fundus. & d. l.si de communi.* secus in constituenda; quia super hac lata sententia inter aliquos aliis nec prodest,nec nocet, 352 cùm in ea non reperiatur terminata regula nostra, & facilius retineatur ius iam constitutum, quàm de nouo inducendum. *leg. Patre furioso. ff. de iis qui sunt sui,vel alie.iur.*&ita etiam resoluit Bar.quem sequuntur

recentiores

recentiores *in d.l.vers. ex his ff. de verb.oblig.* & Alex. qui hoc multum commendat, *in d.l. sæpè.*

353 Cui alia & strata finitima est regula, vt scilicet vbi duo, aut plures sunt habentes, quilibet eorum ius insolidum, si alter eorum agat, & rem in iudicium deducat, sententia aduersus eum lata, quæ in iudicatum transierit, consumit, & perimit ius aliorum. Et ea est ratio, quia de eademmet re, & causa non nisi semel, non autem pluries quæri oportet *leg. licet §. fin. ff. nauta, c. supo.*

354 *stabu. l. si cui §. idem ff. de accusatio.* Exemplum sit in popularibus actionibus, in quibus de iure publico agitur, & quæ cuilibet de populo competunt *l. 3. ff. de popularibus actio l. eum qui §. in popularibus, ff. de iureiur.* per quæ quidem iura hanc doctrinam notauit gloss. *in l. 2. C. quibus res iud.* & sequitur Alexand. *in d.l. sæpè num. 33.* Peregrin. *d. art. 53. numero 41.* quod idem esse dicunt ipsi, & Alexand. esse in quasi popularibus, veluti cùm opponitur aliquis defectus, ad refringendam electio-

355 nem, nam lata semel sententia pro electo, quæ in iudicatum transierit, vlteriùs quærendum non est, gloss. *in c. cum delict. in verbo, iudicatum, de electione,* cum pluribus aliis, adductis ab Alex. & idem est in publicis iudiciis, iuxta text. *in d.l. si cui §. iisdem,* gloss. *scribentes* gl. *in d.l. 2.*

356 Alexand. *in d.l. sæpè numero 34.* & Peregrin. *vbi proximè num. 41. ad fi.* circa quæ videndus Auendan. *de exeq. 1. p.c. 4. n. 31.* Matthæus de Afflict. *in constit. Sicil. rubric. 37. lib. 3. num. 12.* Greg. Lopez *in l. 10. verbo. assi como de helas tit. 11. p. 3.* qui plures recenset opiniones, quos vide, & quos suprà adduxi à n. 322.

357 Hinc idem esse, dicendum est in duobus reis credendi, qui ex eadem causa ius habent, nam res aduersus vnum ex eis iudicata, alteri quoque obest, quod probat text. iuxta secundum intellectum glossæ *in l. ex duobus reis,* & sequitur B. *in 4. q.* Angel. & latiùs Franc. Aret. *sub num. 9.* Alexand *in d. l. sæpe num 42.* Peregrin. *in d.*

358 *art. 53. n. 42.* qui omnes rationem reddunt, & validissimam quidem, quia alter ex coreis agendo, litem contestando sibi præoccupat ius actionis, ad text. *in l. fideicommissa, §. plerumque, ff. de leg. 3.* & ex hoc inferunt Alexand. *in d.l. sæpè n. 15.* & per eum Peregrin. *d. n. 42.* quòd vbi essent duo collegatarij, aut fidei-commissarij re

359 coniuncti, sententia aduersus primò agentem lata, iure præoccupationis per litis contestationem alium fidei-commissarium excluderet.

360 Et vlteriùs hactenus dictis à principio circa tertios oppositores executorialium executioni, respectu & ratione suæ possessionis; vnum non omittam addendum, quòd iste talis tertius debet docere de possessione vera, & iusta, aliàs si sit fraudulenta, & dolosa, illi non prodest, nec impedit executionem rei, quæ absque dubio ab eo est auferenda, probat Couarr. *cap. 16. num. 4. vers. sextum.* Marius Giurba *decis. 62. num. 3.* & vlteriùs *in decis. 22. n. 18 prope finem.* Cephal. *cons. 225.* & conducunt quæ nos sursum *à num. 94.* quæ possessio fraudulenta & dolosa præsertim in præiudicium tertij non transfertur

361 in accipientem, nec exit à potestate domini, etiam si rem dimiserit, latè Giurba, post magnam cateruam Doctorum *d. decis. 22. num. 10. & per totam,* & nos obiter suprà num. 201. & quòd tertij possessio iniusta non impediat executionem sententiæ latè post Castrens. *in l. vis,* per illum text. *C. de proba.* Carocius *de exception. 69. à n. 31. cum seqq.*

362 Ampliùs etiam erit notandum, vt iis casibus quibus diximus, tertio non officere sententiam inter alios latam, fallit, (& datur pro cautela,) quando fuerit citatus, etiamsi non compareat, quia tunc sententia illi præiudicat. Aymon *consil. 12. num. 8.* Boëri. *decis. 182. a n. 49 cum seqq.* Gozadin *cons. 103. n. 12.* plures citat pro hac cautela Iacobus Cancer. *2. p. variar. resolut. c. 16. à n. 59.* Giurba, *decis. 1. n. 31.* Decian. *cons. 54. num. 6.* post Isl. Crauet. & alios, faciunt benè quæ post alios dixi suprà n. 15 & 16.

Et insuper ea quæ diximus de oppositionibus, quæ 363
fiunt per tertium executioni sententiæ, applicare poteris ad executiones, quæ fiunt vigore instrumenti guarentigij, quia parificantur, tradit Rom. *cons. 77. n. 4. & 7.* Couarr. *in pract. cap. 16. in fi.* Menoch. *de præsumptio. lib. 3. præsu. 13. n. 10.* Viuius *decis. 304. ad finem,* & bene in terminis aduertit Iacobus Cancer. *var. resolution. 2. p.c. 16. num. 95.* & nos ex aliis doctoribus alibi etiam diximus, præcipuè c. 5. n. 100. hac 4 p.

Illud insuper non dissimulabo, tertium, qui compa- 364
ruit, ad impediendam executionem, non prohiberi, si succumbat, ordinariè denuo agere, vt ex pluribus resoluit Vinc. de Franc. *decis. 289 n. 2. p. 2.* Iacob Cancer. *variar. resol. 2. p. cap 16. sub num. 81.* quod fallit nisi de iure huius tertij oppositoris plenè cognitum fuerit; in iudi-
cio executio. Carceri. *vbi proxime,* vbi etiam quòd si de 165
exceptione opposita plenè fuerit cognitum, si nihilominus fuisset expressè reprobata, ampliùs opponi non poterit, ex Paulo de Castro *in l. qui Romæ, §. duo fratres, ff. de verb. oblig. n. 7.* de quo nos suo loco fusiùs.

CAPVT IX.

Ab executore, executionem faciente in quantitate, seu rebus minimè in executorialibus nominatis, aut aliter comprehensis; an, & quando appellationi denegans delationem. vim commisisse dicetur, vbi plurimi casus adnotatione dignissimi inseruntur.

SVMMARIVM.

Executor sententiæ naturam & tenorem imitatur. n. 1.
Sententia ius est strictum. n. 2.
Sententia super vna re vel rei parte lata, non continet aliam, nec etiam aliam partem. n. 3.
Sententia de vna in ipsa expressa, ad aliam non expressam extenditur. num. 4.
Sententia super certis bonis cum dictione (maximè) alia non expressa non includit. num. 5.
Dictio (maximè) nihil operatur circa non expressa in sententia. ibid.
Condemnatio requirit scripturam, & non scripta in sententia non veniunt. num. 6.
Sententia non extenditur ad argumentum rei limitatæ. numero 7.
Sententia nunquam continet ea de quibus in iudicio non fuit actum, nec in iudicio cognitum. n. 8.
Sententia lata super vna re ex pluribus petitis, non extenditur ad alias. num. 9.
Pluribus rebus in iudicio generaliter deductis, sententia lata non omnibus præiudicat, sed tantùm in prosequutis, & in quibus lis fuit contestata. n. 10.
Nisi pars malitiosè distulerit alias res prosequi. n. 11.
Excedit executor se extendens ad aliam rem, seu quantitatem non expressam. n. 12.
Excedit executor se extendens ad aliam rem extra expressam. num. 13.
Ab executore excedente de re ad rem, vel de quantitate ad quantitatem, appellationi deferendum declarabitur. num. 14.
Excedit nuntius qui habet in mandatis vt me ponat in possessione vnius rei, & ipse me ponit in possessione alterius. num. 15.
Excedit executor exequendo in alia re quæ non fuerit iudicata. num. 16.
Mandatum vbi est certum & limitatum, quia probabiliter excedit executor, est nullum ab eo gestum. n. 17.
Mandatum vt sit limitatum ad incertum liquidandum,

propter probabilem dubitationē excessus liquidationis, tangit iniustitiam non excessum, vt in exemplis.n.18.
Executor an excedat si executoriales latas pro prabendato, vt in anteriori loco sedeat, illas exequatur in aliis præeminentiis,puta osculo pacis,incensatione anet alios quibus præferri mandatur.n.19.
Sententia declarans castrum esse ciuitati subiectum, censetur declarare teneri ad onera ciuitatis. n.20.
Sententia vbi quid necessario supponit, ad aliud se extendit, quia in ea dicitur expressum.n.21.
Pronuntians super principali,censetur pronuntiare super incidenti necessario.n.22.
Sententia censetur continere illud sine quo principale non potest stare.n.23.
Sententia lata super vno, extenditur ad aliud, sine quo illud vnum effectum sortiri non potest.n.24.
Sententia supponens aliquid necessariò,videtur illud exprimere.n.25.
Expressum, vel necessariò suppositum, ad paria iudicantur.num.26.
Expressum dicitur quod virtualiter inest orationi prolatæ.n.27.
Condemnatio super principali,inducit absolutionem super incidenti, quod subsistere non potest subsistente principali.n.28.
Pronuntiatio super principali, inducit pronuntiationem super incidenti, quando hoc subordinatur causæ principali contrariæ.n.29.
Sententia lata super præeminentia sedis intelligitur lata super aliis præeminentiis quæ sunt accessoriæ sedis.n.30. & 31. vbi limitatur & n.32.
Sententia non subintelligitur in necessario antecedenti aut consequenti, quando id in iudium deductum non fuit. num.33.
Sententia qua aliquid exprimitur per modum causæ, non parit exceptionem rei iudicatæ,in causa super qua non fuit actum cognitum,nec lis contestata.n.34.
Seous si partes illam causam per modum causæ deduxerint in iudicium.n.35.
Annuntiatum in sententia per modum causæ si plenè cognitum sit, præiudicat sententia in annuntiato, non aliàs.n.36.
Sententia extenditur ad id quod ex ea infertur necessariò, quando super illatione plenè fuit cognitum, non aliter. num.37.
Fructus in sententia vbi tacitè sunt subintellecti, locum habent quando fuissent in iudicium deducti.n.38.
Sententia qua pronuntiatur fideicommissarium mittendum in possessionem intelligitur restituendam fore hæredi quando super eo actum fuit.n.39.
Venditor condemnatus ad restitutionem pretij ob læsionem, ex l.2.C.de rescind.ven compellitur rem tradere,etiam si sententia non exprimat.n.40.
Clericus per sententiam condemnatus ad inhabitationem & priuationem beneficij, an extendatur ad pensionem. num.41.
Verba iudicis debent intelligi secundùm mentē iuris.n.42.
Sententiæ verba ad intellectum iuris sunt reducenda.n.43.
Pensio assignata laico aut pro seruitio temporali, non est beneficium, secus assignata pro clerici sustentatione aut causa resignationis.n.44.
Pensio extinguitur per professionem expressam aut tacitam religionis sicut beneficium.n.45.
Pensiones vacant per contractum matrimonij,sicut beneficia.n.46.
Pensionum sunt incapaces illegitimi, sicut beneficiorum. num.47.
Pensionem pro stipendiis cuius est capax laicus, potest habere illegitimus.n.48.
Excedit executor, si sententiam qua quis est priuatus & inhabilitatus ad beneficium, extendat ad pensionem etiam qua loco beneficij habetur.n.49.
Suspensio à beneficio non comprehendit pensionem.n.50.
Pœna non extenditur vltra proprietatem vocis, nisi cogente fundamento.n.51.
Inhabilitatus ad beneficium per constitutionem pœnalem non censetur inhabilitatus ae pensionem.numero 52.& num.seq.
Pœnalis dispositio sicut sententia est odiosa,stricti iuris,& non extendenda.n.53.
Dispositio simplex inducens vacationem& incapacitatem beneficij non ob pœnam, extenditur ad pensionem qua loco beneficij habeatur.n.54.
Excedit an executor si sententiam qua clericus est suspensus ab officio,illam extendat ad beneficium.n.55.
Suspenso clerico perpetuo ab officio per sententiam non excedet executor si illam extendat ab beneficium.n.56.
Beneficium censetur vacare per suspensionem perpetuam ab officio.n.57.
Beneficium datur propter officium.n.58.
Suspensus per sententiā ab officio ob delictum graue simpliciter, non perpetuo, nec cum præfinitione temporis, etiā cēsetur priuatus distributionibus quotidianis.n.59.
Suspensus simpliciter ab officio absque tamen præfinitione temporis,suspensus intelligitur à beneficio.n.60.
Beneficium est accessorium ad officium.n.61.
Suspensus à beneficio non intelligitur suspensus ab officio. num.62.
Suspensus ab officio ob delictum leue aut contumaciam, non intelligitur suspensus à beneficio.n.63.
Collatio beneficij facta suspenso ab officio vel beneficio,non valet.n.64.
Suspensio ab officio ex quibus causis sit infligenda. n.65. remissiuè.
Et quando incurratur irregularitas, & quid Prælatis censeatur interdicta.ibid.
Sententia qua clericus est declaratus perpetrasse delictū, quod tamen sit priuatione beneficij dignum,an possit ad beneficiū extendi si in sententia non sit expressum.n.66.
Doctores negatiuam opinionem tenentes recensentur.n.67. vide.n.70.
Clericus condemnatus ad perpetuum carcerem an possit beneficium resignare.n.68.
Clericus declaratus commisisse delictum ipso iure priuatione beneficij dignum, intelligitur condemnatus ad illius priuationem.n.69.
Notarius condemnatus crimine falsi, duntaxat intelligitur priuatus officij vsu & exercitio.n.71.
Notario delinquente extra officium, requiritur expressa priuatio officij,quia non subintelligitur.n.72.
Officij priuationis pœna si incurratur ipso iure, sufficit delicti declaratio, vt priuatio subintelligatur.n.73.
Executor non excedet si sententiam qua clericus declaratur commisisse delictum dignum priuatione beneficij, ipso iure exequatur in illius priuatione. n.74.
Sententia qua clericus condemnatur ad restitutionem beneficij cum fructibus perceptis, an exequatur in distributionibus quotidianis,oblationibus funerariis,& eleemosynis incertis.n.75.
Fructuum beneficij Ecclesiastici appellatione distributiones quotidianæ non comprehenduntur.n.76.
Priuilegium habens à Pontifice integrè percipiendi fructus etiam absens ac si fuisset præsens, non intelligitur in distributionibus quotidianis.n.77.
Distributiones quotidianæ personaliter interessentibus duntaxat præstantur.n.78.
Fructuum & prouentuum beneficij appellatione non comprehenduntur oblationes, mortalia, & anniuersaria. num.79.
Anniuersaria & funeraria incerta non considerantur ad valorem fructuum beneficij.n.80.
Nisi hæc emolumenta incerta sint solita locari singulis annis.n.80.
Condemnatus ad restitutionem beneficij & eius fructus percepto s

*perceptos, non tenetur restituere distributiones quotidianas.n.*82.
*Condemnatus ad restitutionem beneficij & fructuum perceptorum non restituit eleemosynas,funeraria,& oblationes, aliaq; incerta.n.*83.
Fructuum condaemnatio etiam parochialis non fit nisi prouenientium ex decimis, primitiis, &c.*n.*84.
*Electione parochialis facta per Episcopum non seruata forma Concily,condemnatio fit fructuum.n.*85.
*Prouisus per ordinarium de beneficio, non seruato ordine iuris, non facit fructus suos.n.*86.
*Condemnatus ad restitutionem fructuũ beneficij,intelligitur in distributionibus quotidianis,si beneficiũ non habeat grossã,nec verba sentẽtiæ inania reddantur.n.*87.
*Distributiones quando condemnatus tenetur restituere,intelligitur illas tantùm quas ob residentiam suas fecit,non tamen quæ ob eius absentiam aliis accreuere.n.*88.
*Nisi per collitigantes sibi fuisset facta protestatio vt resideat, vel dimittat, quia tunc ad omnes tenebitur.n.*89.
*Et quæ requisita sint necessaria ad hanc protestationem. num.*90.
*Distributiones quotidianas tenetur possessor restituere, quando agitur ex breui Camerali, quia beneficium est reseruatum.n.*91.
*Distributiones quotidianas tenetur præstare attentans lite pendente condemnatus ad fructuum restitutionem. num.*92.
*Executor ad rei restitutionem vigore executorialium datus,an excedat eas exequendo in fructibus non expressis nominatim in sententia.n.*93.
*Sententia est fructi iuris,& tantum distonit quantum loquitur.n.*94.
*Sententia plus non probat quàm ex ea necessariò infertur. num.*95.
*Sententia aliud non continet quàm in ea reperitur expressum.n.*96.
*Sententia strictam interpreationem recipit.n.*97.
*Fructuum perceptorum restitutionis condemnatio non capit illos qui percipi potuerunt.n.*99.
*Omissum censetur quidquid in condemnatione non reperitur expressum.n.*100.
Fructus longè distant à re,& diuerso iure censentur. numero 101.
*Restitutionis rei facta condemnatio intelligitur & de fructibus quos de iure condemnatus tenebatur restituere.n.*102.
*Res non intelligitur restituta, dum etiam fructus non restituuntur.n.*103.
*Fructus semper veniunt in restitutione rei quantum attinet ad propriam naturam restitutionis. n.*104.
*Fructus sub restitutione rei comprehenduntur si aliàs ex natura actionis & de iure veniebant & debebantur, non aliàs.n.*105.*&* 113.
*Restituere verbum in sententia appositum fructus quoque comprehendit ex propria vi & virtute.n.*106.
*Restituere verbum plenam habet significationem vt etiam fructus comprehendat.n.*107.
*Restitutio est in pristinum statum repositio seu redintegratio.n.*108.
*Restituit non solùm qui corpus,sed etiam qui omnem rem, conditionémque reddita causa præstat.n.*109.
*Verba sententiæ ad iuris intellectum sunt reducenda. num.*110.
*Verba iudicis debent intelligi secundùm mentem iuris. num.*111.
*Iudicis menti magis quàm cortici verborum est inhærendum.n.*112.
*Executor ad rei restitutionẽ datus excedet si præstet fructus nõ expressos in sentẽtia,si aliàs ex natura iudicij & actionis præstari non debebantur,secus è conuerso.n.*113.
*Fructuum post litem contestatam expressa petitio non requiritur, sed cum ipsa re tales restituuntur.n.*114.
Quòd scilicet res mandatur restitui.ibid.
*Fructus ante litem contestatam in sententia vt subintelligantur per verb.(restituas)debent expresè peti.n.*115.
*Sententia qua declaratur rei dominus aliquis, non includuntur fructus nisi exprimantur.n.*116.
*Expressum in sententia, & necessariò tacitè supponi,idem est.n.*117.
*Couar.declaratur.n.*118.*&* 114.
*A significatione verborum non aliter recedendũ est,quàm cum manifestum sit aliud sensisse disponentem.n.*119.
*Strictam quæ habent interpretationem, non excludunt propriam verborum significationem.n.*120.*& n.*149.
*Sententia licèt sit stricti iuris, non excludit quæ veniunt ex propria verbi signicatione.n.*121.
*Verba non amittunt suam propriam significationem,etiam quantumcunque merita sit odiosa.n.*122.
*Verba vniuersalia & non restricta ad aliquid limitatum etiam in materia odiosa, retinent propriam significationem.n.*123.
*Ex verbis sententiæ nihil infertur nisi quatenus verborum significatio subintelligitur.n.*124.
*Sententia est stricti iuris, & vltra non extenditur quàm importet verborum sonus.n.*125.
*Verba semper recipiunt interpretationem secundùm naturam rei.n.*126.
Quamuis actus periret,ibid.
*Verba debent interpretari secundùm naturam rei,& iuris dispositionem.n.*127.
*Verba impropriantur,supplentur,aut alterantur ob subiectam materiam,etiam si sint prægnantia,& in materia stricta.n.*128.
*Verba etiam in statutis recipiunt interpretationem legalem.n.*129.
*Expressum satis dicitur quod virtualiter ex verborum propria significatione continetur in sententia.n.*130.
*Text,in l.ex diuers.*36.§.*vbi,ff.de rei vindicatio.pulchrè interpretatur.n.*131.*&* seqq.
*In actionibus realibus satis est iudicem actorem rei dominium declarare.n.*132.
*Sententia qua declaratur quem esse dominum rei, habet tacitam condemnationem ad illam dimittendam & restituendam.n.*133.
*Sententia qua declaratur bona esse actori hypothecata, censetur condemnari reum ad illam relaxandã.n.*134.
*Sententia qua quis declaratur debitor alicuius ex causa mutui, virtualiter intelligitur condemnatus ad restituendum debitum. n.*135.
*Sententia declarans in aliquem fuisse traslatam possessionem ex tali tempore,ab illo videtur ad fructus condemnare.n.*136.
*Sententia declarans aliquid haberi,includit tacitam debiti condemnationem.n.*137.
Iudex declarans actorem verum rei dominum, necessariò supponit à reo restituendam. 138.
*Sententia qua quis condemnatur ad restitutionem bonorum refusis expensis, licèt non dicat per quam, tamen subintelligitur per eum cui bona restituuntur. n.*139.
*Executor executorialium quibus quis condemnatur rationem reddere administrationis, an excedat si facta calculatione exequatur reliquatum.n.*140.
*Rationem reddendi actus duo continet separata,rationem reddere,& reliquas soluere.n.*141.
*Condemnatus rationem reddere virtualiter censetur condemnatus ad reliquorum solutionem nouo non expectato processu. n.*142.
*Executor ad reddendam rationem datus dicitur mixtus respectu calculationis & liquidationis.n.*143.
*Executor mixtus datus ad rationem reddendam tenetur ante executionem reliquatum & calculationem confirmare.n.*144.
Licèt suprema tribunalia nihil curent de confirmationis omissione facienda per executorem,contra Gatt.ibid.

Sententia reddendæ rationis qua exprimitur vt facta liquidatione executor exequatur, non indiget alia confirmatione. n.145.

Merus executor an possit confirmare calculationẽ. n.146.

Executor ad reddendam rationem non potest esse merus, cùm desit ante liquidatam materiam. n.147.

Condemnatus per sententiam ad id quod per calculatores liquidabitur, facta liquidatione alia non requiritur condemnatio. n.148.

Liquidationis iudicium habet se vt incidens ad sententiam, & eius naturam assumit, ac pariter executioni mandatur. ibid.

Rationem reddere propriam habet significationem reliqua soluere. n.149.

Ea quæ virtualiter in sententia comprehenduntur, habentur pro scriptis in ea. n.150.

Quæ virtualiter subintelligitur, habentur pro expressis, etiamsi expressio requiratur pro forma, & pro eis pariter præstatur executio. n.151.

Statutum attribuens executionem instrumento, intelligitur etiam respectu hypothecæ tãtacitæ quàm expressæ. n.152.

Præsumptio ex instrumento elicita dicitur tenor illius. num.153.

Condemnatus ad reddendum triticũ in specie, & qualitas non sit expressa in sententia, an excedat executor si compellat ad præstandum optimum triticum. n.154.

Et quid in condemnato ex causa legati tritici. n.155.

Et quid de aliis rebus quæ terminos habent à natura, seu quæ de facto hominis finẽ habent vt vestis, cuius qualitatis sint præstanda vt indicatis satis fiat ib. remissiuè.

Condemnatus ad restitutionem rerum ex iudicio particulari, seu vniuersali quas tempore litis motæ non possidebat, si tamen re iam iudicata cœperit possidere, an compelli possit per executorem ad illarum restitutionem absque reatu excessus. n.156.

Excedere executorem hoc casu qui teneant. n.157.

Reus conuẽtus si non possideat, & de iure agẽtis constet iudex declarat rẽ pertinere ad actorẽ absoluto reo. n.158.

Et tunc si reus post rem iudicatam, cœperit possidere, in illum fit executio absque nouo processu. n.159.

Quod idem procedit in bonorum possessione. n.160.

Reum conuentum & non inuentum possidere tempore latæ sententiæ, iudex poterit condemnare, vt quandocunque bona habeat, restituat actori rectè suum dominium probanti. n.161. declara vt ibid.

Reus inuentus nõ possidere, non est absoluendus ab obseruatione iudicij, sed actor probans de suo iure declarandus Dominus, & quæ sit huius declarationis vtilitas. n.162.

Actor tamen hoc casu erit in expensis condẽnatus. n.163.

Et quid si reus distulit opponere se non possidere. n.164.

Reus ob non possessionem tempore latæ sententiæ tandiu durat absolutus quandiu non possideat, secus cessante causa, & cœperit possidere. n.165.

Conuentus pro vna repetitione hæreditatis, & tempore sententiæ plures cœperit possidere, an in petitione & sententia comprehensa intelligantur. n.166.

Et quid in iudicio vniuersali petitionis bonorum possessionis. n.167. & 168.

Verbum præteriti temporis imperfecti in subiũctiuo etiam ad futurum respicit. n.169.

Hæres intentans bonorum possessionem vniuersalem, aut petitionem hæreditatis contra possidentem vnam rem tantùm, sententia comprehendit omnia bona quæ post sententiam cœperit possidere. n.170.

Hæres intentans iudicium vniuersale bonorũ possessionis, aduersus nullã rẽ hæreditatis possidentẽ, si post condemnationem cœperit possidere non officit sententia. n.171.

Secus si vnicam rem possideat, quia tunc cætera iudicium fundatum reperiunt. n.172.

Executor ad restitutionẽ bonorũ confiscatorum faciendam ei cui Princeps restituit an excedat, si exequatur tertios possessores, in quos res fuere à fisco alienatæ. n.173.

Executor ad restitutionem bonorum confiscatorum per Principem factam, datus an excedat si fructus etiam soluere cogat. n.174.

Restitutio gratiosa non præstat fructus, secus rigorosa. num.175.

Emptor Authore prætore possidet bona fide & dominium habet. n.176.

Verbum (restitutio) importat fructus restitutionem, vbi alias ex vi iudicij solent venire, non aliter. n.177.

Restitutio Principis ad quæ bona & fructus extendatur. n.178. remissiuè.

Condemnatus Clericus ad priuationem beneficij si à Papa restituatur an recuperet beneficium, & quid si sit alteri iam collatum. n.179. remissiuè.

Clerico capitaliter condemnato pensio extinguitur & consolidatur cum beneficio. n.180.

Clericus capitaliter condemnatus, & à Papa restitutus, an recuperet pensionẽ iam consolidatam cum beneficiis num.181.

Executor ad rei restitutionem an excedat compellendo præstare æstimationem damni & deteriorationis, quæ in illa reperitur, si id omiserit sententia. n.182.

Res reddita restituta aut soluta propriè dicitur, quæ non deteriorata redditur aut soluitur. n.183.

Deposita res non dicitur reddita si deteriorata reddatur. num.184.

Res abesse dicitur cuius corpus manet, sed forma mutata est. n.185.

Vestimentum si scissum redditur, videtur abesse. n.186.

Restitutio tota iuris interpretatio est. n.187.

Damni satisfactio, & æstimatio comprehenditur sub verbo (restituere) cuius hæc propria significatio est. n.188.

Verborum propria significatio etiam in materia quantumcunque odiosa semper retinetur. n.189.

Damni satisfactionem verbum (reddere) ex propria significatione comprehendit. n.190.

Verbum (reddere) iuris interpretatione etiam restitutionem significat. n.191.

Restitutio est in pristinum statum redintegratio. n.192.

Redintegratio dicitur à re & integer. n.193.

Damnum dicitur omnis rei diminutio seu læsio. n.194.

Executor datus ad tradendum fundum, non satisfacit dimidium tradens. n.195.

Restitutio tantum restituit, quantum abstulit id aduersus quod restitutio datur. n.196.

Restitutionis gratia tantum attribuit, quantum condemnationis sententia aduenit. n.197.

Restitutus quis non dicitur, nisi plenariam consequatur restitutionem. n.198.

Restitutio facit renasci quod extinctum fuit. ibid.

Rei appellatione; tota continetur. n.199.

Condemnatus recuperat melioramenta rei etiam si in sententia nihil sit dictum, sed in eius fauorem pristinus rei status attenditur ad hunc effectum. n.200.

Illud quod rei additum est in executione, si condemnatus recuperat, pariformiter debet soluere quod ipsi rei detrahitur. n.201.

Fructus fiunt separati ab ipsa re. n.202.

Fructus quia causantur ab ipsa re, restituit executor datus dumtaxat ad rei restitutionem. n.203.

Damnum & deterioratio rei ipsam intus tangit, & pars est illius. n.204.

Causa plus influit in re ipsa quàm in causato. n.205.

Ob damnum tangens rem ipsam Emphyteuta illam amittit, secus si tangat fructus. n.206.

Destinatio non est quid diuersum ab ipsa re. ibid.

Damnũ contingens in re est perpetuũ, quia respicit dominium; contingens autem in fructibus est temporale, quia respicit commoditatem vtentis dumtaxat. n.207.

Executor non excedit compellendo ad æstimationem rei peremptæ, ad cuius restitutionem datus est. n.208.

Æstimatio succedit loco rei, & ipsam repræsentat. ibid.

Executor

Executor poterit compellere ad æstimationem partis perempte rei, sicut & totæ.n.209.

Fideiussor obligatus solutione certæ pensionis domus, tenetur pro deterioratione, licèt fideiussio sit stricti iuris. num.210.

Ad damna & deteriorationes rei censetur virtualiter condemnatus, qui ad eam restituendam simpliciter est condemnatus.n.211.

Executor ad rei restitutionem datus non excedit, si compellat condemnatum, liquidatam æstimationem damni & deteriorationis rei præstare.n.212.

Damnum illatum in re post sententiam vsque ad realem restitutionem eius, executor potest per eius æstimationem soluere.n.213.

Damna rei illata quæ & ad qualia teneantur.n.114.

Damna qualia dicantur, & cuius culpa accidisse præsumatur.n.215. remissiuè.

Damna an compensentur cum melioramentis, factis in ipsa re.n.116. remissiuè.

1 EXECVTOR, qui semper sententiæ naturam, & tenorem imitatur; vltra quantitatem, & rem in ea tacitè, aut expressè contentam, executoriales minimè exequatur, quippe etiam adeò est sententiæ
2 ius strictum (prout suprà cap.8. num.47. & seqq. vers. quæ quidem omnia & eo, &c. scriptum reliquimus, & infrà hoc c. à n.97.) vt lata super vna re, vel super rei
3 parte, nec contineat aliam rem, nec etiam aliam partem, Alex. *cons.*122. *discussis, num.*7. *lib.*4. Decius *cons.*248. *de duobus col. fi.* Fulgos. *cons.*149 *præsupponitur, colum. penul. vers. ad secundum.* Decius *in l.*1. *ff. de off. eius.* Castrens.
4 *cons.*441. *num.*5. *inf. lib.*2. nec de vna re in ea expressa, ad aliam extenditur, Roma. *cons.*403. *à num.*4, Alexand. *cons.*208. *lib.*2. *num.*4. Menoch. *cons.*110. *à num.*17. *vsque ad* 26. Roland. à Valle *cons.*34. *num.*76. *lib.*4. Cardinal. Tusc. *practicar. concl. tom.*7. *litera S. conc.*126. *à num.*65. qui etiam *num.*66. dicit in proposito, quòd sententia
5 lata super certis bonis cum dictione (maximè) videlicet condemnamus, maximè ad restituendum bona specificata, nempe domum, vineam, *&c.* non includit
6 alia non specificata, quia dictio (maximè) nihil operatur circa non expressa in sententia, ex quo continet solùm ea, quæ necessariò veniunt, quia requirit scripturam, & non scripta non veniunt. Paul. Castrens.
7 *cons.*441. *viso num.*5. *lib.*2. vbi apostilla dat plurimos concordantes, nunquam siquidem extenditur sententia ad augmentum rei limitatæ. Decian. *cons.*51. *num.*44. *lib.*1. & tandem sententia nunquam comprehendit ea,
8 de quibus nondum fuit actum, ac in iudicio cognitum, tenet Angel. *cons* 235. Albert. Cuman *cons.*15. *quidam nobilis.* Paul. Castrens. *cons.*262. *in facto illorum, in antiquis.* Cardinal. Tusc. *vbi proximè num.*59. adeò vt
9 nec etiam lata sententia condemnatoria super vna re ex pluribus petitis, extenditur ad alias. Menoc. *cons.*110. *num.*62. Bart. *in l.*4. *C. depositi*, & faciunt, quæ nos diximus suprà cap.8. à num.47. vers. quæ quidem, & vers. sequenti, in numeris seqq.

10 Et imò agendo generaliter super pluribus rebus, sententia lata non præiudicat in omnibus sic deductis in iudicio, sed illis tantùm, quæ prosequutæ fuere, & super quibus lis fuerit contestata. Ita latissimè Socin. plura reddens exempla, *in cons.*18. prosequendo ordinem, *à num.*42. *cum pluribus seqq. lib.*1. quem sequitur apostilla ad Felin. *in c. aduersario num.*4. *vers. rei iud. de except.*, vbi plures allegat Tusc. *pract. conclus. tom.*6. *litera R concl.*268. *num.*9. *& à num.*11. qui *num.*11. cum Felin. *vbi proximè in d. c. aduersario, n.*12. hoc limitat, vt
11 non procedat quando pars malitiosè, & dolo distulerit alias prosequi res.

12 Quare ad illas res seu quantitates se extendens executor meritò excedere dicitur. text. est *in auth. de collatoribus*, §. *eos autem, vers. si autem aliquis, collatione* 9. *l. contra nostra. C. de executorib. & exactor. trib. libr.*12. quæ loquuntur in excessu de quantitate ad quantitatem. text. *in l. prohibitum C. de iure fisci. lib.*1. text. *in c. super olim.* Ab. *de off. delegati, & l. Regia* 20. *tit.*4. *p.*3. *& l.*47. *tit.*18. *eadem p.*3. Vantius *de null. sentent. ex defect. iur. ord. &c. num.*93. plures refert Auilesius *in c.*1. *prætor. gl. mandando. &c. n.*30. *& seqq.* Castellus à Bobadill. *in pol. lib.*2. 13
*c.*20. *num.*64. qui loquuntur de excessu de re ad rem.

Et de vtroque ab executorialium executore, excedente de re ad rem, & quantitate ad quantitatem, hoc 14
est, quando facit executionem in alia re de qua nec actum est, nec facta condemnatio, nec tacitè, nec expressè in sententia comprehenditur, vt puta; lata est pro dimidia domo, & exequitur pro tota, vel pro centum, & exequitur pro centum, & 20. appellationi interpositæ per grauatum fit omni modo, tanquam ab excessu manifesto, licitæ, ac legitimæ deferendum, probat gl. *in l. ab executione, verbo, excedat.... quorum appell. non recipi.* Specul. *in tit. de executio. sent.* §. *nunc dicendum, vers. quid si ab executore num.*7. *ad princ.* B. *in l. ad executore sub num.*2. *ff. de appellat.*, cum quo transit remissiuè Roland. à Valle *cons.*43. *numero* 6. *vol.*1. Bart. *in d. l. ab executore num.*4. Salicet *num.*5. vbi etiam communiter cæteri Doctores, Alexan. *cons.*92. *num.*6. *vers. nec in dicta prouincia, lib.*2. Cardinal. Tusc. *practicar. conclusio. tom.*1. *litera A. concl.*4010. *n.*5. Ruin. *cons.*8. *num.*2. *col.*5. Augustin. Boër. *cons.*32. *in causa n.*15. Lancel. Robert. *de attenta.* 2. *p. cap.*11. *lim.*53. *num.*28. Vestrius *in praxi Romanæ Curiæ lib.*7. *cap.*9. *num.*9. *& c.*3. *sub n.*9. Marquef. *in tractat. de commissio.* 1. *p. cap.*24. *num.*6. Cæsar Barzi. *decis. Bonon.*55. *n.*11. Rota Romana *decis.*100. *p.*1. *diuerso. sub n.*17. Cæsar Contard. *in repetitione l. vni C. si de momen. poss. fuer. appell. lim.*19. *num.*21. vbi exemplificat in 15
nuntio, qui habet in mandatis: vt ponat me in possessionem vnius rei, & ipse me ponit in possessionem alterius. Rebuf. *in tract. de senten. execut. art.*7. *gl.*14. *num.*3. *vers.*2. *tom.*1. *fol.*379. exemplificans in executore, qui executoriales exequitur in alia re quàm fuerit iudicata, idem Rebuf. *ibid. art.*7. *gl.*14. *sub num* 4. loquitur, quando executor excedit exequendo, executoriales pro maiori quantitate, quam in sententia continetur, & probatur *in* §. *plus autem petere. instit.* vbi dicitur is, plus petere, qui pro decem sibi debitis, petit 20. ac propterea si executor ab huiusmodi excessu de re ad rem, seu quantitate ad quantitatem minimè appellationi interiectæ detulerit, vim facere deferendum, & reponendum senatus hanc per viam violentiæ aditus; declarabit. 16

Pro cuius doctrinæ maiori perfectione seu claritate, 17
vnum est notabile, & stupendum verbum Ioannis Andreæ *in c. quoad consultationem super gl. fi. de sent. & re iudic.* quem ibi referens, & exaggerans sequitur eleganter Ab. Panor. *sub num.*24. *vers. sed contra præcedens dictum*, dicentes, quod quando mandatum est limitatum in certa re, vel quantitate; puta; quando sententia continet expressè talem fundum, vel talem domum, talem agrum sub talibus confinibus limitatum, tradendum, & restituendum Francisco; aut quando sententia continet certam summam, & quantitatem puta; centum, vel mille: tunc ideo id, in quo excedit executor, cùm sit excessus, nullum est, quia probabiliter excedit limites commissionis, & ideo appellatio admittenda. 18
Quandoque mandatum est limitatum in incerto, & non liquidato; vt quando sententia mandat, quod mittatur quis in possessionem bonorum, valentium centum, vel hæreditariorum, vel quæ possidebat testator tempore mortis, vel quando condemnat in valore, & æstimatione talis rei, vel in fructibus, damnis, seu interesse, quos percepit condemnatus, & similibus; tunc propter probabilem dubitationem tangit iustitiam partis, non tamen excessum, quia cùm sit liquidandum, non sit limitatum, hoc est, quantitas non sit specificata

in

in sententia, siue nullum, siue paucum liquidauerit valorem, seu bona : non potest cognosci, an excedat, quia sententia non habet limitem. Imò semper remanet executor intra terminos potestatis mandatæ huius liquidationis respectu,& illa liquidatio est interpretatio sententiæ,non augens,nec mutans eius formam,seu tenorem,at si pars se grauatam putarit,cogitans plus,vel minus rem valere, tunc ius suum prosequatur per viam appellationis non suspensiuæ à grauamine simplici, perfecta executione,&circa hanc elegantem doctrinam Ioan.And.& Abb.vide quæ dixi suprà c.3.n.75.& seqq. vers. denique excessus, *&c.* quibus & hæc iunge, & faciunt quæ latiùs infrà c.10.à princ.

Hinc ad particulares quæstiones', ab hac dependentes doctrina descendamus,& ad illam primitus;an executor datus,ad exequendam sententiam,& executoria, [illegible] obrentas per aliquem præbendatum, vt in honorabiliori, & anteriori loco sedeat ; excedat, si eas exe-
19 quatur, extendat,& intelligat,etiam in præeminentiis, puta;osculo pacis,& incensatione ante cæteros,quibus in sede præferri mandatur victor præbendatus.

Et quòd non excedat,fortissima probant fundamenta ; primò, quia si sententia declarat, castrum ciuita-
20 ti esse subiectum, & esse de aliquo comitatu, censetur declarare, quòd teneatur contribuere ad onera ciuitatis, quia venit in necessariam consequentiam. Ab.*in cons.89.in q.col. 2.in prin. vers.nec obstat si dicatur, lib.*1. sequitur Card. Tuscus *pract.conclus.lib.7.litera S. concl.126. num.*111. Paul. Castrens. *cons.275.ad primum in prin.lib.*2.

21 Secundò, quia quando sententia aliquid necessariò supponit,ad illud se extendit,quia dicitur in ea expressum. Alexand. *consilio* 123. *discussis num.*8.*lib.*1. Fulgos. *cons.*140.*præsupposit is.* Decius *cons.*348.*de duobus,col fin.* Crauet. *cons.*174. *nobilis Guido numero* 2. plura exempla ponit ad hoc Felin.*in c.suborta n.*4.*de re iud.*vbi si iudex qui non potest pronuntiare super negotio principali appellationis,nisi priùs pronuntiet super grauamine,si
22 tamen pronuntiat in negotio principali,necessariò censetur etiam pronuntiare super articulo,quia vbi ex actu qui sequitur,necessariò infertur ad præcedentem actum censetur illum facere,& approbare.

23 Nam regula est, quòd sententia, & omnis dispositio censetur continere illud, sine quo principale non potest stare, quia qui vult consequens, videtur velle suum necessarium antecedens,Signorolus *cons.*107.*quidam n.*27. Castrens. *d.cons.*275. *ad primum,in prin.lib.*2. & propterea, si sententia continens vnum, extenditur
24 ad aliud, sine quo illud vnum,super quo lata est, effectum fortiri non potest. Angel. *cons.*257.*sub numero* 6. Ozascus *decis. Pedemont.*64. *num.*2. Cardinal. Tusc.*vbi proximè d.concl.*126.*num.*111.*& n.*105.*& n.*106.Rota *dec.*459.*p.*1.*diuerso.* & per Pedemon. idem repetit Card Tusc.*practicar.concl.lib.*7.*litera S.concl.*122.*num.*4.quòd sententia supponens aliquid necessarium, videtur illud exprimere, ad paria siquidem iudicantur, aliquid
25 esse expressum, vel necessariò præsupponi, vel subin-
26 telligi. Paul. de Castro *in l.*1.*num.*1.*C.quando prouocare non est necesse* de quibus vide infrà à numero 150. cum multis seqq.

27 Et satis enim expressum dicitur, quod venit in necessarium antecedens, atque expressum dicitur, quod virtualiter inest orationi prolatæ,*l. prat. ait* §.*interdict.* vbi gl.*in verbo,expressum,*& Bart.hoc notat *in prin.ff.de oper.noui.nunt.l.cum quid,* vbi gl.*in verbo,pro tacito,ff.si certum peta.* cum aliis, per Tiraquell.*in tract. de leg.connubia. gl.*7.§.7.*num.*179. & per Gaill. *pract.obseru.lib.*1. *obseruatio* 2. *num.*2. *&* 4. Matescot. *variar.resolut.lib.*2. *c.*117.*n.*17.

28 Et hinc illam aliam intelliges doctrinam, quòd quando causa principalis,& incidens habent se ita incidenter,vt impossibile sit,vt incidens subsistat,subsisten-
te principali, nec ambo in ea compatiantur, tunc condemnatio in principali inducit absolutionem in incidenti text.*in l.*1.*in l.*2.*& in l.*3.*C.de ordine iudicior,* & ibi not. B.vbi B. latè etiam explicat post alios nostrates Ioannes Garcia *in tract.de nobilit.glo.*1.*in prin.à num.*18. dicens, quòd quando incidens est subordinatum causæ principali ex diametro contrariæ, ita vt principalis omnino non possit tractari, quin agatur de incidenti, tunc pronuntiatio in causa principali, inducit pro- 29
nuntiationem in incidenti. text. *in d.l.*1.*l.fin.autem* §.*fi. ff.de negotiis gestis.* Paul. Castrens. *in l.quod in diem* §.1. *ff de compensatio,* vide latissimè meliùs quàm alibi, vbi habes plures casus distinctos, & exempla,plura iura,& plures Doctoresper Felinum *in c.suborta,n.*4.*de sententia & de re iud.*

Et ita fuit in nostro casu resolutum per Rotam Ro- 30
manam in vna Astensien. sedes 29. Febru.1597. testes Prospero Farinacio in nouissimis per eum recollectis Dcccl xvi.vbi dicitur, quòd sententia ad fauorem cuiusdam præpositi lata, quia declaratur, eius sedem esse cæteris digniorem, & prima post pontificalem, & per consequens cùm eidem primo loco habeantur prærogatiuæ,videlicet;osculum pacis,incensatio,&aliæ similes, tam ex iure communi, quàm probatione partis ; de eisdem præeminentiis intelligitur loqui etiam sententia, tanquam accessoriis ad sedem, quam occupat Præpositus, etiamsi in sententia expresè dictum non sit, iuxta Consilium Alexand.23.*n.*6.*lib.*5.& attende,quòd circa hunc articulum, & causam aliæ etiam tres Rotæ decisiones factæ sunt,vt constat ex eodem Far.ibi,quas consecutiuè apposuit.

Et quæ est Dcccl xiv. *fol.*478. egit Præpositus iu- 31
dicio possessorio ad sedem dumtaxat, à qua illum spoliauerat quidam Archidiaconus;obtinuit Præpositus in sede, & dubitatum fuit ; an executio sententiarum ad fauorem Præpositi latarum,sit restricta,vel restringi debeat ad sedem,de qua agitur,vel potiùs huiusmodi executio iuris intrepretatione fieri debeat, etiam in præeminentiis sedis : resolutum fuit per Rotam pro tunc restringendam esse exaltationem ad solam sedem, quam solùm in iudicium deduxit Præpositus, & quia Archidiaconus erat in quasi possessione illarum præeminentiarum,Præpositus autem nihil probauit in contrarium,maximè quia dubium erat,& nondum constabat;qualis dignitas esset dignior,an præpositura,an archidiaconatus provt etiam dictum fuit in alia decisione sequenti apud ipsum Farin. quæ est Dcccl xv.

Sed quia latè discusso negotio, & ventilato con- 32
stitit,dictam præposituram esse digniorem dignitatem, & primam sedem habere post Pontificalem, ita determinatum fuit per aliam,quæ est in ordine Dcccl xvii. *fol.*479. tandem declaratum fuit per Rotam in superiùs adducta decis.Dcccl xvi.in his verbis *ibi,* nec dicatur sententias, ad fauorem præpositi latas, non loqui de istis præeminentiis, quia contrarium est verius, & vti accessoriæ ipsi debentur per supradicta. Alexand. *cons.*23.*num.*6.*lib.*5.& quòd dictæ sententiæ sint intelligendæ de istis præeminentiis, suadetur ex eo, quòd mandat Propositum restitui ad possessionem iuxta petitionem, in eius libro contentam, in quo huiusmodi præeminentiæ notantur, *&c.*& sic quando non est dubium,dignitatem,pro qua lata est sententia,esse digniorem, & vt tali deferendæ prærogatiuæ,illi omnino deferuntur, etiamsi in sententia expressum non sit,& executor pro eis executoriales poterit exequi,nec excedere dicetur,ex iam dictis.

Et ex iis decisionibus Rotæ vnica est attribuenda 33
declaratio,ad supradictas doctrinas appositas ad principium huius difficultatis, quibus diximus, in sententia intelligi expressum, id quod venit in necessarium antecedens, & illud sine quo dispositum in ipsa sententia stare non potest, nec effectum sortiri, & similes, vt

intelligendæ

intelligendæ sint, quando de ipso actum fuit etiam,& deductum in iudicio principali, quia tunc etiamsi in sententia expressa mentio non fiat, tamen subintelligitur ex eisdem Doctoribus, ac si de eo actum non fuit per partes,nec in iudicium deductum,tunc ad illud non potest sententia extendi.ita docent Cælde.*cons.*198. *alias* 2.*dere in l.in prin.* Ioann. Andr.*in capitum Ecclesiæ sanctæ,de causa poss.& proprietat.* quem sequitur Anchar. *consil.* 417. de quibus prædictæ sententiæ, & iterum *consil.* 155. *numero* 4. Cardinal. Tusc. *practicar. conclus. lib.*7.*litera S. conclus.* 131. *numero* 1. *numero* 5 & 6. dicentes, quòd si in sententia dictum sit;talem teneri ad onera,& grauedines,quia est vsufructuarius,vt hoc dictum per modum causæ necessariæ non excludit partem quominus possit principaliter deducere in iudicium, & cognosci de vsufructu, quia iudex non potest pronuntiare diffinitiuè per modum causæ, quando partes non sunt principaliter prosequutæ illud deductum, nec item sunt contestatæ super eo.quia esset pronuntiare super eo, quod non est pretium. ideo non obstat iterum de nouo agenti exceptio rei iudicatæ,quia etiam deducta in sententia per modum causæ necessariæ, de qua non est actum,non parit eandem rei iudicatæ exceptionem,secus quando partes prosequutæ fuere illud deductum per modum causæ,& rectè faciunt, quæ suprà diximus in principio numero 8.vers. & tandem post Angel.Abb.cum Pal. Card.Tusc.quòd sententia non comprehendit ea, de quibus in iudicio nondum fuit actum nec cognitum. 34 35

Quare etiam dicunt Cæsar Contar.*in l.vnic limit.*24. *num.*45.46.& 47.*Cæs. decisiones pes.* Sigismund. Scaccia *de appell.quæst.*17.*limit.*6.*num.*b 9.*n.*10.per Bal.*in l.emptor.* 65.§. *ancilla in prin. ff. de rei vindic.* et 2.*lectura*, quòd quando verba enuntiativa sint prolata in sententia per modum causæ de præsenti, & enuntiatum fuit plenè cognitum, vt puta si iudex pronuntiat spoliatum esse restituendum, quia sententia, virtute cuius spoliatus fuit, est nulla. nam si de nullitate fuit plenè cognitum, dicetur sententia lata super nullitate,& per consequens appellari ab eo tanquam mixturam continente. 36

Hinc dicit etiam idem Scaccia, *ubi proxime num.*11. *in fin.* quòd illa doctrina, quia dicitur, in sententia subintelligi, id omne; quod ex eo necessario infertur, procedat,quando de ea necessaria illatione plenè fuerit cognitum,non alias,& facit insuper,quod diximus infrà hoc c. num.113.vers.& licet in nostra principali resolutione,&c. per Couar.*lib.*1.*variar. c.*3 *sub num.*1. quòd ad hoc, vt fructus tacitè intelligantur in sententia,quando vtitur verbo restituere,requiritur,vt pars illos deduxerit in iudicium.& quòd super non prosequtis, & super quibus lis contestata non fuit, licèt sit deducta in iudicio,non cadat res iudicata,nec hæc noceat plures Doctores citati suprà in prin,huius cap.vers. & eandem num.8. 37 38 32

Et ita etiam loquuntur præfati Doctores citati superiùs pro hac opinionis comprobatione, vt constat *ex dict. decisione Rotæ.* 450. *part.* 1. *diuersor per totam*, qua petitum est à fideicommissario,vbi restituendam hæreditatem per hæredem, &in possessionem mitti,& ideo dictum fuit, quòd si iudex pronuntians fideicommissarium immittendum esse in possessionem bonorum,conferetur pronuntiasse,in necessarium antecedens, hæreditatem debere restitui,licitum diriment.darum gratia,quia sententia continens vnam,extenditur ad aliud,sine quo illud vtile, super quo lata est, non posset forsan effectum 39 Hoc etiam pariter apparet *ex d. decis. Pedemon.* Ozasc.*in* C4. vbi emptor cuiusdam rei putans se in ea vltra dimidium iusti pretij fuisse lesum; agit *ex l.*2.*Cod. de rescind. vendit.* vt sibi pretium restituatur, & ipse rem tradat, constito de lesione, lata fuit sententia, qua fuit condemnatus reus venditor ad pretium hoc restituendum, & nihil dictum fuit in sententia de reddenda re,nec ad illud emptor condemnatus fuit,tamen conclusum fuit,nihilominus ipsum emptorem restituto sibi pretio, compellendum tenentiæ virtute, ad restituendum rem partter, & ex eo potissimum id probat Ozascus *ibi numero* 3.quod dicit Bal.*in l. penult. ff. de his qui sunt sui vel alieni iur.* quòd sententia includit id, quod necessariò est præsupponendum, & sumitur ex mente actorum,referturque ad causam, quæ sumitur ex actis secundùm Bart *in l.Iul.col.*2.*vers.prædicta ergo ff. de condictio.ind.deb.* declarat Decius *in cap.cum venerabilis in prin.de exceptioni* Felin.*in cap significauerunt,numero* 7.*de exceptio.* post glossam & Bart.*in l.si quis ad exhibendum. ff.de exceptione rei ind.* & ita procedunt etiam Felin.*in d.c.fin.lect.*2.& Ioann.Garcia *d.gl.*1. *num.*18. *& seqq.* quia illi articuli incidunt, & in proposito,actum fuit de illis in iudicio, vt expressè constat, de quo etiam per nos latè suprà c.7.n.. 40

Nunc alia se offert tractanda quæstio, an executor datus ad exequendum executoriales, quorum sententia, seu sententiis clericus est priuatus, seu inhabilitatus beneficio,excedat illas exequendo,seu extendendo ad pensiones,quas ipse habet condemnatus,in cuius resolutione summa est difficultas, & partem negatiuam, scilicet, quòd non excedet hoc casu exequutor, forte facit fundamentum, nam verba iudicis debent intelligi secundùm mentem iuris. *cap. causam.de rescriptis.l.si stipulatus in prin.ff. de vsuris.l. Gallus* §.*quidam recte.ff.de lib.& posth.* Alexand.*cons.*2.*num.*2.*lib.*3 Crauet.*cons.*202. *à numero* 18. Corneus *cons.*126. *column.*3. *lib.*4. & verba sententiæ ad intellectum iuris sunt reducenda. *l. miles* §.*iudicati ff.de re ind.* vbi Cas. Bal.*in l.fundus* §*in vendi. tione.vers.nota.ff.de pign* Cæpol.*cons.*57.*dico fratres numero* 5.*in ciuilibus consilijs* Alexand.*cons.*46.*circa primum num.*2.*lib.*5.Castr.*cons.*270.*numero* 2.*lib.* 2.Socin.*cons.*134 *column.*3.*in princ. lib.*5. Iuris autem in nostro casu mens illa est (vt quidquid sit in pensione assignata pro seruitio temporali,seu aliàs quæ præstatur vti laico,& eius sit capax) tamen pensio assignata clericus, vt commodiùs sustentari valeat, vel ex causa resignationis, loco habetur beneficij (vt personalitas communiter distinguitur) & loco beneficij cedit,quoad remissionem,hæc pensio regulanda est tanquam beneficium, quia eisdem modis amittitur,quibus beneficium,tradit Hier. Gabr. *cons.*187.*n.*11.& *cons.*200. *lib.*2. qui ita quotidie practicari & consuetudine, & stylo receptum,attestatur. Flamin.Paris.*de resignat.benef.lib.*3.*q.*1.*n.*13. 41 42 43 44

Et hinc est, vt sicut per professionem expressam, vel tacitam religionis vacant beneficia,*cap.beneficium,de regul. lib.* 6. ita per illam huiusmodi pensio extinguitur, Gigas *de pensionibus quæst.*57. Gaidobonus *decis.*138. Caputaq.*decis.*223.*part.*2.ita sicut per contractum matrimonij vacant beneficia, huiusmodi etiam pensiones vacare tenentur Gigas *q.*54. & *in cons.*132. Canal.*q.*30. Duarenus *de benef.l.b.*6.*cap.*4.*vers.autem hactenus.* Flamin.Paris. post alios *de resig. lib.*1.*quæst.*1.*n.*15.& *lib.*6. *quæst.*2. *num.*115. Quintanaduen. *Eccles. Hisp.lib.*1.*cap.*9. *n.*9.Ceuall.*quæst.*14.*n.*3. Vasal.*in append. ad cons. Ebrum cap.*1.*n.*33. Gregor. Lopez *in l.*41. *tit.*6.*p.*1. *glos.*2. Couar.*in* 4.*p.cap.*6.§.3.*num.*6 Pareus *decis.*459.*lib.*2. Natta *decis.*1079.*lib.*3.*p.*3.*diuers.*1. Cæsar de Grass. *decisio* 114.*n.*9.Azor.*instit.moral.lib.*13.*cap.*12.*quæst.*8 & Thomas Sanch.*de matrim.lib.*7.*disp.*55.ita pariter huiusmodi pensionum illegitimi sunt incapaces, quemadmodum beneficiorum etiam sunt,secundùm Gaud. *de restitut.part.*1.6. Rebeff.*in praxi benefic.de dispositione super dubia mandata.* num. 48.& *tract. de dispositione ad pias causas num* 65.Navarr.*cons.*6.*de filio clerici cons.*61. *num.*3. & *cons.*63. *numero* 5. *de Sarmient.* Cirill.*in pract. causar. piarum lib.*2.*tit.*8.§. *in primis.* Quintanad.*ubi sup. lib.*1.*cap.*6.*n.*6.Zerola *in praxi Epis.*2.*p. verbo pensiones* §.1. & Zechus *de benef.& pension. cap.*11 *numero* 7. Nicolaus Garcia *de benef.*1.*p.cap.*5.*a num.*115.qui dicit, 45 46 47

48 contrarium tenentes, intelligendos esse in illa pensione, quæ datur in stipendiis, iam istius laicus etiam capax sit. Ex supradictis igitur, dicit Nauarr. *cons.* 11. *num.* 2. *de tempor. ordinat.* quòd cùm pensio, de qua loquimur, cedat loco beneficij, etiam quoad habilitates regulanda est tanquam beneficium, ita vt qui non est capax beneficij, non erit etiam capax pensionis, igitur cum ius dicat de primo ad vltimum, sequi videtur, vt executor datus ad exequendas executoriales, quarum sententiis clericus est priuatus, aut inhabilitatus ad beneficia, non excedat illas, si extendens, exequatur etiam in pensione, quæ loco beneficij habetur, cùm verba iudicis debeant intelligi secundùm mentem iuris.

49 Sed contrariam opinionem in nostro casu veriorem de iure existimo, vt exequutor excedat, si extendat executoriales, quibus quis priuatus, & inhabilitatus est ad beneficia; ad huiusmodi pensiones cùm, simus in odiosis, & sententia sit stricti iuris. ita tenent Sarnerius *de annali quæst.* 2. Gigas *cons.* 142. *numero* 9. Crescentius *decisio.* 14. *de re iud.* Flamin. Paris. *in tract. de confidentia quæst.* 58. *numero* 58. Nicol. Garcia *de benef.* 1. *part. cap.* 5. *numero* 12. *& sequen.* facit decis. Farinacij 51. *numero* 2. affirmantes, quòd pensio non venit sub priuatione beneficij per sententiam, dicit Garcia *ibi numero* 126. & ad
50 hanc doctrinam reducendum, & intelligendum esse Suarez 5. *tomo de censur. disputatione* 27. *sess.* 1. *numero* 15. dum ait, quòd suspensio à beneficio non comprehendit pensiones, quia pœna non est extendenda vltra proprietatem vocis sine cogente fundamento, cùm pensio
51 non sit propriè beneficium, nec est ius, vel ratio quæ cogat ad hanc extensionem, *&c.* Pro quo etiam facit, quod dicit Nauarr. *cons.* 12 *num.* 15. *de rescript.* vt inhabilitatus ad beneficia per constitutionem pœnalem, non
52 videri inhabilitatum ad pensiones, quem sequitur Hieronym. Gonzal. *gl.* 5. §. 5. *num.* 26. licèt contra eos in hoc resoluat Garcia *vbi proximè num.* 123. *& seqq.* dicens, vt
53 suspensus quis, seu inhabilitatus generaliter, & simpliciter à beneficio per constitutionem, erit etiam suspensus à pẽsione, licèt secus sit in suspenso per sententiam hominis, nam idem in effectu est, & eadem militat ratio in vtroque, siquidem dispositio pœnalis pariter
54 sit stricti iuris, odiosa, & non extendenda, *cap. odia. de regul. iur. cum vulgatis*, sicut sententia.

Quare non obstant in contrarium adducta fundamenta, quibus respondetur, procedere, & locum habere in simplici iuris dispositione, inducente vacationem, & incapacitatem non ob pœnam, at nos loquimur, quando quis in pœnam delicti condemnatus est ad priuationem, & suspensionem beneficij, quia tunc stricta fieri debet interpretatio, & ad alia, quàm importet verborum sonus, non est sententia trahenda nec extendenda, cùm pensio impropriè dicatur beneficium, & sic ex supradictis ius aliud dictat isto casu; quòd si secus fiat, exequutor excedet, & vim faciet si appellationi emissæ ab huiusmodi excessu non detulerit, declarabit Senatus.

55 Insuper inquirendum venit, an exequutor datus ad executionem executorialium, quantum sententiis clericus est suspensus ab officio; an excedat, si illas exequatur in beneficio; In cuius inuestigatione licèt hinc inde plura potuissem in medium proferre, & applicare fundamenta, varias ac quidem contrarias opiniones, quæ à Doctoribus tenentur in re hac, vt videre per gloss. notab. *in clement. fin. in verbo, suspensi.* & ibi Cardin. *de pœnis.* & idem *in clement.* 1. *de priuilegiis in vers. exterum in* 7. *quæst. cum duabus seqq.* Immol. *in cap. cum dilectus. de consuetud. columna.* S. Præpos. *in c. presbyterum* 28. *d. in* 2. *&* 3. *columna.* optimè Syluestrum *in summa, verbo suspensio* §. 5. *vers. si quis est suspensus.* cuius distinctionem bonam dicit Bern. Diaz *in pract. crim. canon. verb. suspendi. c.* 130. *n.* 3. *per totum.* Bonifac. de Vitali *in clem. cupientes de pœnis.* Nicolaus Boërius *cons.* 21. Greg. Lopez *in l.* 17. *tit.* 9. *p.* 1. *verbo, el derecho* per text, qui etiam alios referunt, & omissa suspensione, quæ à iure fit, illam insequantur, quæ à iudice per sententiam clerico imponitur, qua interdicitur sui officij exercitium, seu exequutio, in quo ex mente omnium has magis communes opiniones & conclusiones admirtam.

Prima, vt quando clericus condemnatus, suspensus est ab officio perpetuo, & absque temporis limitatione, 56
tunc exequutor non excedet, si pariter exequatur in beneficio, quoniam suspensus perpetuò ab officio censetur suspensus etiam à beneficio, nam talis suspensio perpetuò habet vim priuationis, & est idem quod depositio. Archidiaconus *in cap.* 2. incipit *si quis* 83. *d.* & ibi Dominus, quem ad hoc refert Decius *in cap. Apostolicæ. column. penult. versicul.* 2. & ibi Abb. *de exceptio.* Immol. *d. c. cùm dilectus. de consuetud.* 8 *column.* vbi citat Gasparem Calderic. Gregor. Lopez *vbi proximè gl.* 5. post Præposit. Alex. *in c. præ.* 32. & Hostien. *in summa de sentent. excommun.* §. *quis sit eius effectus in prin.* Bernar. Diaz. *vbi proximè numero* 5. vbi dicit etiam quòd per talem 57
suspensionem perpetuam, videtur beneficium vacare, vt de eodem possit fieri prouisio. ratio est, quia cùm beneficium detur propter officium, quod clericus mini- 58
strat in Ecclesia, *cap. fin. de rescrip. lib.* 6. *cum secundum Apostolum de præben. & dignitat.* & dicit Cardin. Toler. *in summa lib.* 5. *cap.* 76. quòd officium consistit in laudibus diuinis, in sacrificio Missæ, & sacrorum administratione, non quòd propter hoc redditus dentur in pretium, sed in sustentationem talium personarum, vt à cura sibi prouidendi liberi, Deo melius vacare possint, in populi vtilitatem, ideò cùm hoc officio sit perpetuò clericus suspensus, per consequens est suspensus à beneficio, quia infecta primitiua, infecta intelliguntur deriuatiua, ac cessante causa cessat effectus.

Altera conclusio erit, quando per sententiam quis 59
est suspensus ab officio, non perpetuò, sed ad tempus, vel etiam simpliciter, nec addita perpetuitate, nec etiam præfinitione temporis, sed simpliciter suspenditur ab officio, & tunc concors est sententia, vt ita suspensus censeatur etiam suspensus à distributionibus quotidianis, nec exequutor ad illas extendens executoriales, excedere dicetur, quia distributiones non dantur nisi intereſſentibus personaliter in diuinis officiis. *cap.* 1. *de cler. non resid. lib.* 6. quorum exercitio, & execution, seu vsu suspensus est, ac propterea residere, seu interesse non potest, ac ideo suspensus meritò ab istis distributionibus quotidianis intelligitur; ex Gregorio Lop. Præposit. Alex. & Hostien. *supra.*

Si autem quæramus de ipsa præbenda seu grossa, aut de alio beneficio, tunc maior stat difficultas, & in varias itum est sententias per Doctores, magis autem communis sententia, & opinio est, quæ distinguit inter sic 60
suspensum ab officio per sententiam propter crimen graue, seu attrox, & inter suspensum propter crimen leue, aut etiam infamiam, aut contumaciam. Primo casu scilicet, quando à iudice quis suspenditur ab officio propter crimen graue, intelligitur etiam suspensus à beneficio, & subtrahuntur ei fructus ex identitate rationis suprà positæ, quia beneficium datur propter officium, hoc est suspensus, ergo & beneficio, quia cessante causa cessat effectus, siquidem qui altari non seruit, de altari viuere non debet, argum. text. *in dict. cap. cùm secundum Apostolum. de præbend. & dignitati.* quod non prouenit ex significatione, natura, & vi verbi (suspensio) positi in sententia, vt aliqui dicebant, sed causatiuè, & in necessariam consequentiam, ex iis, quæ suprà diximus in vers. hinc ad particulares quæstiones, 61
&c. per eorum à num. 19. & latissimè infrà cap. 10. à numero 89. cum pluribus seqq. & quia beneficium est accessorium ad officium, & ideo dicunt omnes præcitati Doctores, propterea suspensum à beneficio non intelligi

62 intelligi ſuſpenſum ab officio,quia officium non eſt acceſſorium ad beneficium,ſicut econuerſo,vt beneficium ſit acceſſorium ad officium, quo ſublato, & illud tolli neceſſe eſt,ſecundùm ea, quæ de ſententia ad acceſſoria trahenda inferiùs ſunt dicenda, & d. cap. 10.à num.89. Imò hoc caſu ſi aliter diceremus,ipſa delicti pœna potiùs impoſita diceretur Eccleſiæ, quàm clerico, ſi perciperet fructus non ſeruiens,nec reſidens,quia non poteſt, & Eccleſia debito ſeruitio fraudaretur. In ſecundo autem diſtinctionis membro, ſcilicet in ſuſpenſo ob delictum leue, & ob contumaciam, tunc non intelligitur ſuſpenſus à beneficio, quia pœna non egreditur delictum, ſed commenſurantur, & hanc diſtinctionem probat text. *in c.ſi quis ſacerdotum, & c.eos* 81. *d. c.presbyter ſi à plebe 2.queſt.4.* & in caſu *cap 1. de re iud.lib.6.* Petr. de An. poſt Gaſparem Calderin. *in clem. cupientes de pœnis*, optimè Sylueſt.*in d.ſumma, verbo ſuſpenſio.§.5. verſſi quis eſt ſuſpenſus*,ad quem ſe refert approbans diſtinctionem eius Bernard. Diaz *in d.pract. crimin.can.d. cap.*130.*num.*3.Gregor.Lopez *in d.l.*17.*tit.*9.*p.*1.*gl.verb. mui desaguiſſado*, vbi dicitur ita communiter Doctores tenere, Tolet.*in ſumma,lib.*1.*cap* 47. Corrati.3.*p.c.vl.à num.* 28.Ab.*in c.veſtra de cohab.cler.& mul.n.*8.Couarr. *in* 4.2.*p.in prin. num.*64. Armilla *verbo,ſuſpenſio, num.*11. Valentia 3.*tom. diſputatione* 7.*queſt.*17.*puncto* 1. Cechus *de caſibus reſeruatis de ſuſpenſione num.*14.Ludou.Lopez *inſtructor. conſcientiæ* 2.*tom.* 2.*p. cap.*31. & 39. Vega *in ſumma* 2.*p.cap.*108.*caſu* 13. & in Eſpeio de Curas *c.* 12. *num.*104.& 105.& faciunt infiniti penè Doctores citati à Nicolao de Garc.*de benefic.*7.*p.cap.*14.*à num.*7.*cum pluribus ſeqq.* probantibus, quòd clerici concubinarij. ſeu fornicarij notoriè ſunt ſuſpenſi ab officio, & per conſequens à beneficio, licet ipſe in hoc contrarium defendat, negando antecedens, ſcilicet; quòd ſint ſuſpenſi ab officio,& ſic quòd nec à beneficio.Et hæc noopinio magis mihi placet, vt ſuſpenſus per ſententiam ob graue crimen ab officio, intelligatur etiam ſuſpenſus à beneficio (licèt Garcia poſt alios *ibi numero* 58. contrarium tentet, nempe ſuſpenſum ab officio ſiue à iure, ſiue à iudice,non eſſe ſuſpẽſum à beneficio,quoad ea, quæ competunt non intereſſentibus diuinis, niſi aliud conſtet ex mente diſponentis) & vltra ſuperiora iura ſuperiùs allegata probant text *in c.qui ſunt.c.nullus* 32.*d.c. ſi quis amodo* 81. *d. c. præter.* 32. ibi, nec partem ab Eccleſia ſuſcipiat,*&c.*) vbi gl.& facit. quòd ſuſpenſis
64 ab officio, vel beneficio quia ſunt (incapaces) non valet collatio facta beneficij,*c.cum dilectus § quia nobis. de conſuet.*plures citat Nicol. Garc. *d tract. de benef.*7 *p. cap.*14.*à.n.*1. quam tamen reſolutionem omnino intelligere debes;quando ſuſpenſio ab officio facta eſt perpetua,non autem ad tempus,quod & ex mente eſt omnium citatorum Doctorum,atque iuri conſonum,iuxta ſuperiùs dicta.

65 Apud quos omnes, & apud Zerolam *in præxi Epiſcopali* 1.*p.verbo ſuſpenſio.*P.Borga. *de irregularitate* 6. *p. cap.de ſenten.ſuſp.*Simo.Maio.*codemtit.l.*3.*cap.*19.Marti. Nauar.*in Manuul. confeſſ.cap.* 17.*numero* 151. *cum multis ſeqq.*Couarr.*in clem.ſi furioſ.*1.*p.*§.1. *à prin.*& Nic.Garc. *vbi proximè*, apud quos inuenies quando, & propter quas cauſas huiuſmodi ſuſpenſionis ſententia infligenda ſit,&quando incurratur irregularitas,& de eius effectibus,& quid Prælatis,ſeu Epiſcopis cenſeantur interdicta, quando iuriſdictio, quando collatio, & ordines, ſeu iuriſdictionalium exercitium,& alia plura.

66 Quibus & alia ſuccedit indifficilis diſcutienda difficultas: an executor datus ad exequendas executoriales, quarum ſententiis clericùs declaratus fuit tantum commiſiſſe,& perpetraſſe delictum, dignum ſui natura
61 priuatione beneficij (eo tamen taceito in ſententiis) excedat illas exequendo, & extendendo ad priuationem præfati beneficij.

Et partem affirmatiuam, ſcilicèt excedere manifeſtè,

Salgado de protect. Reg.

videtur probari. quoniam clericus condemnatus per ſententiam latam ſuper homicidio,puta;vel alio crimine priuatione digno,non eſt priuatus beneficiis,niſi ex- 67
primatur, & expreſsè dicatur in ſententiis, per Innoc. *in c.qualiter el.*2.*de accuſation.num.*10. Felin.*in c.inquiſitionis,eodem tit.n.*7 *& in c.cæterùm n.*24.&iterum idem Felin.*in c.ſciſcitatus num.*2.*de reſcript.*Hippol.*ſingul.*200 Rebuf.qui plures refert *de pacific.poſſeſſo num* 315. *aliàs* 262. & iterum *in tit.de modis amitten benef.num.*64. Simonet.*de reſeruatione quæſt.*24.& ibi Granut.*lit.*B.Lambert.*de iure patr.*1.*p.*2.*lib.quæſt.*6.*art.*9.*n.*1. Bernar. Diaz *in praxi crimin. can. cap.* 131. *numero* 3. Mandoſ. *de ſignatura tit. de priuatione verſ.condemnatus. de homicidio*, Petrus Gregor. *Syntagm. iur.cap.*26.*numero* 9.& iterum *cap.*33. *numero* 3. Flamin. Pariſ *de reſignat. benefic.lib.*3. *queſtione* 16.*numero* 29 *& ſeqq.*Ioannes Gutierr.*canonic. quæſt. l ib.*2. *cap.* 5. *numero* 7. Zerola *in praxi Epiſcop.*1. *p. verb. priuatio.* §. 1. & determinauit Rota teſte Puteo *deciſ.* 233. *lib.* 3. & nouiſſimè in alia teſte Farinac. *deciſ.*134.*n.*3.

Quæ opinio & eo iuuari videtur, quoniam & ſi pro 68
homicidio quis ſit condemnatus pœna perpetui carceris, vel aliàs,ſi per ſententiam latam,& tranſactam in rem iudicatam ſuper crimine, non eſt priuatus expreſsè clericus beneficio;nihilominus poterit renuntiare,& collatio inde ſequuta erit valida.Rot.*deciſ.*5. *de re iud.Viſig. in antiquis* Sarnerius *de annali.q.*42. Rebuf.*d. tit.de modis.amittendi.beneficium*, *n.*64.Flami.Pariſ.*n.*28. & Ioan.Gutier.*n.*38. *vbi proximè.*

Sed contrariam ſententiam &opinionem,imò,quan- 69
do ſententia lata eſt ſuper delicto digno priuatione beneficij ipſo facto, etiamſi id in ſententia de beneficij priuatione non exprimatur, tacitè inducta intelligatur à iure, & in ea poſſe pariter executionem fieri; probat textus expreſſus,qui nullo modo cauillari poteſt,*in l.*1. *ff.ad ſenat.conſult.Turpilia.*ibi,Si autem pronuntiauerit, calumniatus eſt,condemnauit eum,&quamuis nihil de pœna ſubiecerit, tamen legis poteſtas aduerſus eum exercebitur,*&c.*)& ibi gl.hoc idem tenet *verb. facti.* & B.per quem text. (qui reuera loquitur in damnato de crimine quod de iure meretur priuationem eo ipſo beneficio, licèt id in ſententia non exprimatur)& ita per hunc text.defendi non poſſe opinionem Innocent. *in d.c.qualiter.*tradit doctiſſimus Sarmien.*lib.*1.*ſelectorum cap.*13. *numero* 3. falſam eſſe affirmans, quando à iure pœna eſt certa, & illi delicto,de quo eſt clericus declaratus, non eſt arbitraria, ſed à iure determinata, provt etiam ſentit ipſemet Innocen.*in cap.inter dilectos.de exceſſibus prælatorum*, & eum ſequuntur Abbas Panormit. *ibi num.*11.& Bernar. Diaz. *vbi proximè d.numero* 3.Rebuf.*d tit.de modis amit benefi.n.*65.dicentes,quòd quando delictum erat tale,quod ipſo facto inducebat pœnã priuationis beneficij, tunc ſufficiat delicti declaratio, vt priuatio etiam non expreſſa intelligatur, Felin. *in c.Rodulfus de reſcript.num* 35.*&num.*37.Zerola *ſuprà*, Alexand. de Neuo. *in additione magna ad Abb.in d.cap. inter dilectos.* & idem Ab. *in c.poſtulaſti de foro competen.* & ita etiam has opiniones contrarias conciliat,& bene Nicol.Garcia *de benef.*11.*p c.*3.*de renuntiatione n.* 105.*& ſuprà à n.*97. quòd quando iudex ita pronuntiat ſecundùm Innocentium.(condemnote de tali crimine)vel ita (declaro te commiſiſſe tale crimine) vt tunc locum ha- 70
beat diſpoſitio *d.l.*1.*ff. ad Turpil.* & tacitè intelligatur, & inducatur priuatio beneficij, ac contraria opinio, & Doctores eam tenentes procedant, quando facta fuit condemnatio, ſeu potiùs declaratio delicti etiam condigni pœna priuationis, ſed non ipſo facto, ſeu ipſo iure, ſed demum ſpectata ſententia, vt tunc id non inductum cenſeatur, de quo etiam latè Bernard. Diaz. *d.cap.*131.*à num.*3.*cum ſeqq.*

Et ergo vlteriùs in comprobationem iſtius diſtinctio- 71
nis,&reſolutionis(quæ veritas eſt)allego famosã Rotæ

Romanæ nouissim. decisionem 769. *per totam* 1. *p. diuersorum.* qua validissimis hinc inde adductis fundamentis resolutum fuit; sufficere tabellionem, seu notarium condemnare in sententia de crimine falsi, vt inde censeatur tacitè inducta officij in posterum priuatio, etiam si id non sit in sententia expressum, sed statim deinceps non poterit tanquam inhabilis, & incapax declaratus, conficere instrumenta, & vti officio, prout magis communem contra alios Doctores ab ea relatos, resoluit eadem Rota *ibi à numero* 8. *vers. his tamen non obstantibus,* quam sequuntur B. Angelus Ioannes de Platea, & Iacobus Rebuf. *in l. si aliquid. C. de suscept. libr. lib.* 10. per text. *ibi,* & idem voluere *in l. si quis ex argentariis* 72 *§. cogentur. ff. de edendo.* Angel. *n.* 2. Paul. de Cast. *n.* 3. dicens requiri sententiam priuationis officij, quando notarius deliquit extra officium, & ibi Alex. *num.* 6. Iacob. de sancto Georgio *num.* 12. Iss. *n.* 16. Paul. de Castr. *in l. quamuis §. fi. num.* 2. *ff. de solutio. & bene, cons.* 203. *secundùm veterem impressionem.* Bal. *in l. & militibus num.* 3. *vers. & ideo notarius.* & ibi Paul. de Castr. *num.* 4. *& 5.* & Decius *num.* 6. *vers. & nota C. de milit. testam.* Afflict. *in const. Regni.* incipit *iudices tit. de electione officiorum n.* 8. Tiraquell. *de pœnis temp. causa* 58. *num.* 7. *in fin. & num.* 8. Aluarot. *cons.* 67. *numero* 10. *inter consilia crimin. diuers. lib.* 1. Iulius Clar. *in pract. crim. §. ff. q.* 73 *vers. notatius condemnatus.* Franciscus Marcus *decis.* 299. *lib.* 2. hanc esse communem testantur Alex. Decius, Clarus, & Francisc. Marcus *suis locis modo citatis.* & insuper facit, quod post 73 alios dicit Tiraquell. *in l. si vnquam, verbo, reuertatur C. de reuocan. donatio. numero* 400. quod si pœna priuationis officij incurreretur ipso iure, non requireretur condemnatoria, sed declaratoria duntaxat.

Quare rectè sequitur, vt hoc casu executor non ex- 74 cedat extendens executoriales, quibus clericus est condemnatus, seu declaratus, commisisse delictum dignum beneficij priuatione ipso facto, ad ipsam priuationem etiamsi in illis hoc non sit expressum, sed tacitè intelligitur iuris dispositione, & ex eodem facto hæc oritur priuatio statim, vt dicit Ab. *in dicto cap. postulasti. numero* 7. *de for. compet.* sequutus Innocen. quòd lata sententia tantùm super crimine priuatione digno immediate & incontinenti sequitur iuris pœna, & iuris effectus priuationem operantis, *vt in dicto libro* 1. *ff. ad Turpil. & in cap. si quam §. notandum* 2. *quæst.* 3.

Et quòd nec requiritur noua sententia priuationis, sed de facto priuabitur imponendo pœnam iuris & meliùs dixit Innocentius *in dicto cap. postulasti. in princ.* quòd lata sententia super crimine ita, (condemno te de tali crimine) postmodum executio pœnæ fiet secundùm canones, qui præcipiunt criminosos, & damnatos deponendos *cap.* 1. *decis.* 15. & ita Innocen. declarat. Ant. Neuo *in additio. mag. ad Abb. in dicto cap. inter dilectos,* quod in executione sententiæ latæ debebit iste talis clericus, deponi à beneficio, etiam si in ea non sit expressum, sed iuris intellectu imposita pœna priuationem eius inducente ipso facto, & ita tenendum est.

75 Alia se offert practicabilis inferenda dubitatio, an executor nominatus ad executionem executorialium, quibus beneficij possessor venit in fructibus eiusdem beneficij perceptis, seu percipiendis condemnatus; an excedat illas exequendo in distributionibus quotidianis, oblationibus, funerariis, seu incerris aliis eleemosynis, & ad horum solutionem, & satisfactionem condemnatum compellendo. In qua breuibus me gerens dico, regulariter executorem hoc casu excedere. moueor, quia appellatione fructus beneficij Eccle- 76 siastici distributiones quotidianæ non comprehunduntur Selua *de benef. 3. p. quæst. 12. ex numero* 33. Couarr. *libro* 3. *var. cap.* 13 *numero* 1. Cassiador. *decis. 6. sub numero* 8. *de præben.* latè Prob. ad Ioan. Menoch. *in cap. vnico sub numero* 52. *vers. pro complemento. & sub n.* 57. Lancel. *d. art.* 3. *p. cap.* 31. *num.* 24. Andr. Gambar. *de off. & potestat. legat. lib.* 6. *ex num.* 18. Oieda *de beneficiis incompat.* 1. *p. cap.* 12. *num.* 8. Flamin. Paris. *de resignatio. benef. lib.* 6. *quæst.* 2. *numero* 30. plures referens sequitur Monet. 2 *p. quæstio* 14. *numero* 22. quod adeò verum est ex hac ratione, vt licèt qui habeat priuilegium à Summ. Pontif. vt fructus 77 beneficij etiam absens integrè recipiat, ac si esset præsens, non tamen consequitur distributiones quotidianas, gl. communiter recepta *in verbo, adfuerint, in c. vnico. de cler. non resid. in* 6. tradit Rebuf. *in praxi* 3. *p. tit. de breui Apostolico. n.* 45. Duennas *reg.* 106. *in prin.* Monet. 1. *p. q.* 6. *num.* 12. & post alios latè Couarr. *vbi proximè numero* 2. Calderi. *cons.* 1. *tit. de cler. non resid.* Ioan. de Ocon. *in repet. dict. cap. vnic. numero* 10. Cassiado. *decis. vnic. per totam. de cler. non resid.* Gigas *consilio* 144. *ex numero* 25. Graff. 2. *p. decisio. lib.* 3. *cap.* 15. *numero* 9. Ioan. Gutie. *lib.* 2. *canonic. quæst. cap.* 15. *ex numero* 12. Flamin. Paris. *vbi proximè num.* 30. Franciscus Viuius *in communi opinio. vers. distributiones quotid. fol.* 46. Manu. Rodrig. *quæst. regul. tomo* 3. *quæstione* 74. *artic.* 4. *versiculo secunda ratio.* dicentes 78 quòd solùm modo percipit fructus distinctos, & separatos à distributionibus quotidianis, quæ tantùm personaliter interessenti præstantur.

Et ex eademmet ratione, & eius identitate locum 79 habet in mortualiis, seu funerariis oblationibus, & aliis emolumentis, quia non veniunt appellatione fructuum, reddituum, prouentuum beneficij, latè alias tationes adducens probat Moneta *de distrib. quoti. 2. p. quæstio* 14. *numero* 22. Zerola *in praxi Episcopal.* 2. *p. verbo, distributiones, ad fi.* Cænedus *in canon. quæstio. q.* 5. *num.* 5 dicentes, quod etiam si quis habeat priuilegium à Summo Pontifice, vt possit in absentia percipere fructus, redditus, prouentus, obuentiones, & emolumenta sui canonicatus, seu etiam distributiones quotidianas, adhuc non comprehendit mortualia, siue anniuersaria.

Quod insuper & ex eo fulcitur, quoniam etiam ad 80 valorem beneficij, vt nuntius possit pronidere, considerentur, & computentur fructus rationalis residentiæ percipi soliti, & distributiones quotidianæ; tamen anniuersaria, & funeraria incerta non computantur, nec considerantur, quia non connumerantur in fructibus ad valorem. Abb. *in rub. de parochis numero* 3. plures in id allegat Rotæ decisiones Nicolaus Garc. *de benef. 5 p. cap.* 3. *a num.* 153. & iterum *n.* 157. dicunt etiam Felin. *in c. ad aures. num.* 14. & Ripa *num.* 29. *de rescript.* Selua *de benef. 3. p. quæst. 9. numero* 12. Rebuf. *in praxi benef. tit. de congrua portione num.* 83. *&* 85. *de nominatione quæst. 9. numero* 43. *aliàs* 45. Rota *decis. 5. à numero* 7. *p. 2. diuers.* & Cæsar de Grass. *decis.* 117. *numero* 12. Anchar. *in clem. vni. de cons. præbend. sub num.* 62. *vers. sed aduerte.* qui dicunt, quòd licèt ad huiusmodi valorem hæ incertæ eleemosynæ, funerariæ, & emolumenta non computentur in fructus, nec eorum appellatione veniant, ratione incertitudinis; tamen hoc limitari; quando incer- 81 ta ista sint solita locatori singulis annis pro certa quantitate, vel aliàs communiter redigantur, seu redigi possint ad certam summam. nam tunc incerta ista redduntur certa, & computantur in valorem facultatis Nuntij, saltim vt fructus, seu distributiones ratione personalis residentiæ percipi soliti.

Et in terminis quòd possessor beneficij per sen- 82 tentium condemnatus ad restitutionem fructuum perceptorum, & percipiendorum, non teneatur restituere, soluere, nec relaxare distributionesquotidianas, quas ex sua residentia suos fecit condemnatus, nullóque modo debentur absenti, & non residenti, probant Man. Rodr. *quæst. regula. quæst.* 74. *art.* 4. *vers. vnde condemnatus.* Rom. *in l. sed & possessor. n.* 5. *ff. de iureiur.* Gambar. *de off. & potestate legat. lib.* 6 *n.* 34. Boërius *decis.* 340. *n.* 4. Moneta *de distrib.* 1. *p. q.* 6. Cæned. *can. quæst. quæstio* 1. *num.* 6. & probant etiam Decianus & Petrus Gregor. statim citandi,

vltra

vltra quos latè est videndus plures Rotæ decisiones allegans Lancel. *de attentat. 3. p. c. 31. à num. 25.*

85 Quod idem esse dicendum in emolumentis incertis, vt funeralibus, oblationibus, ac eleemosynis, & similibus, tenet & bene Nicolaus Garcia *in tract. de benef. tom. 1. 6. p. c. 3. n. 121. & n. 122.* dicens, quòd etiam in aliis
84 beneficiis, etiam parochialibus non fit condemnatio fructuum, nisi prouenientium ex decimis, primitiis, &c. per Rotam in vna decisione Dertusien. parochialis 4. & 10. Maij 1582. quam etiam adducit ad literam in aliud propositum *in tom. 2. p. 9 cap. 2. num. 235.* quibus ita dicitur: Rerentis aliis decisionibus in hac causa factis, dubitaui; an, & in quibus fructibus Gaudiosus venitet condemnandus; & dubio bis proposito, Domini pro maiori parte firmarunt, ipsum teneri ad illorum fructuum restitutionem, quos & decimis, & primitiis rectori eiusdem Ecclesiæ debitis, à die motæ litis ipse percipit. in hanc enim iuerunt sententiam eo po-
85 tissimum fundamento, quia hæc electio forma Concilij non seruata, vt subreptitia, nulla, & irrita, nullum ius aut iustum possidendi titulum ipsi Gaudioso præbere potuit, vt clarè demonstrant Concilium Trid *sess. 24. cap. 18.* & constitutio Pij V. super collationem parochialium, quapropter fructus absque dubio restituendi sant, quòd etiam sibi locum vendicasset, vbi Episcopus tantùm sine ordine præcessisset. Afflict. *decisione 218. à num. 5.*

86 Quamobrem cessare dicebatur obiectum, quòd licuerit Gaudioso dictos fructus, veluti bona fide, ac iusto titulo perceptos, in proprios vsus conuertere, *ad l. qui authore ff. de regul. iur. l. bonæ fidei. ff. de acquir. rerum domini. & in cap. grauis de restitutione spolia.* cùm enim ius, hoc pacto, dictæ electioni, ac prouisioni resistat, visum, fuit non esse hæsitandum, Gaudiosum prædictam restitutionem minime euitare posse: Idem voluit Ab. *in cap. dilecto. de prabend. n. 12.* per doctrinam B. *in l. sed & si §. scire. de petitione hered.* quam vti pulchram sequitur Felin. *in cap. de quarta numero 31. vers. tertia restrictio, de præscriptio.* &c,)

Isthæc tamen nostræ quæstionis verissima, vt comprobata, resolutio nonnullas pati fallentias, inuenio. Et
87 prima, vt tunc condemnatus per sententiam ad restitutionem fructuum beneficij, non tenetur distributiones quotidianas restituere; quando vltra distributiones adest grossa beneficij, vt secus sit dicendum, quando omnes beneficij fructus consistunt in distributionibus, ne verba sententiæ inania reddantur; ita probant Decianus *cons. 43. num. 16. volum. 1.* Petrus Gregor. *in tract. de veneficio par. 7. n. 1.* Moneia *de distributio. 1. p. quæst. 6 n. 16.* & iterum *2. p. quæst. 10. num. 24.* Cæne. *in quæst. can. quæst. 1. n. 6.*

88 Et licèt hoc casu, & aliis dicendis, quibus tenetur condemnatus ad distributiones, non tamen tenetur restituere, nisi quas percepit, suasque fecisse apparet ex residentia sua; at ea quæ ob eius non residentiam, & interessentiam, cæteris canonicis accreuerunt, restituere non tenetur, vt per Cenedum ibi, quod quidem verum esse censeo, nisi collitigans lite pendente legitimam fecerit protestationem possidenti, nempe, alternariuè, vt resideat, aut dimittat possessionem secundùm stylum Rotæ, quia tunc etiam distributiones non perceptas per eum ob eius non residentiam, restituere te-
89 netur, Pureus *decisione 383. numero 7. lib. 1.* Rota in vna Lacenen. beneficij de Anso 16. Ianuar. 1577. coram Lanceloto, quæ habetur *1. p. diuerso dec. 618. & optima etiam decis. 1170. lib 3. p. 3. diuers.* Lancelo. *de attent. 3. p. c. 31. à n. 27.* Hier. Gonzal. *de alter. §. 7. proœmiali n. 156.* Nicol. Garc. *de benef. 6. p. cap. 3. n. 120. & 124.* vbi alias decisiones allegat, & sic in casu, quo ad distributiones tenetur, protestatio possidentem obligat ad restitutionem etiam non perceptorum, ob non eius interessentiam,
90 latè prosequitur, vltra hos Doctores Lancelo. *de attentat.*

3. p. c. 31. à num. 27. vbi explicat aliqua necessaria requisita, quæ præcise continere debet huiusmodi protestatio, vt aliter facta non prosit.

Secundò fallit nostra resolutio, quando agitur ex 91
breui Camerali, de capienda possessione beneficij reseruati, & affecti Sedi Apostolicæ, quia tunc possessor intrusus cogitur pro breuis paritione, ad restituendas distributiones quotidianas ab eo perceptas, latissimè post alios & Rotæ decisiones Nicol. Garc. *vbi proximè à num. 112. cum multis seqq* & Hier. Gonzal. *§. 7 proœmiali à n. 161. cum seqq. & superius*, apud quos quomodo & quando, & de quibus fructibus, seu distributionibus, pro paritione breuis, possessor restituere teneatur, reperies.

Et tertiam aliam fallentiam scribit Lancel. *vbi pro-* 92
ximè à num. 25. & suprà, quam his addere potes, scilicet; quando attentans lite pendente condemnatur (prout tenetur) ad fructuum restitutionem, quia intelligitur de distributionibus etiam, vbi testatur de aliquibus Rotæ decisionibus, tenet etiam Cassiador. *decis. 6. n. 3. tit. de prabend.* Thomas de Thanis *decis. 49.* incipit Capitulum Forlibiense Anton. August. *decis. 11.* incipit *præsupposita lib. 2.*

Hinc & in illam labimur, vt celebrem ancipitem 93
discutiendam quæstionem; an exequutor datus ad rei restitutionem, vigore executorialium excedere dicatur, fructus etiam rei parti victrici soluere compellens, cùm in sententia eorum expressa mentio non fiat. Et quòd excedat, videtur manifestè probari, quoniam sententia est stricti iuris, & tantum disponit, quantum loquitur, vt per Decium *in l. ius nostrum n. 11. de regul. iur.* Gozadi. 94
cons. 50. num. 12. Socin. Iunior. *cons. 181. numero 67. lib. 2.* Crauet. *cons. 188. num. 6.* Menoch. *cons. 80. numero 39.* nec 95
ex ea plus probatur, quàm ex ea necessariò infertur, Alexander *cons. 84. in causa n. 3. lib. 3.* Anchar. *cons. 437.* Decianus *cons. 52. num. 44. lib. 1.* Cardinal. Tusc. *practic. concl. tomo 7. litera S. concl. 121. numero 57. & numero 65. & seqq.* Menoch. *cons. 110. num. 17. & seqq. & numero 16.* Alexand. *cons. 123. discussis num. 7. lib. 4.* Decius *cons. 248. de duob. col. fi.* Fulgos. *cons. 140. præsupponitur. col. penult. vers. ad secundum.* Decius *in l. 1. ff. de off. eius.* Castrens. *cons. 441. num. 5. in fi. lib. 2.* nec continet nisi id, quod in 96
ea reperitur expressum. Roland. à Valle *cons. 79. num. 17. lib. 3.* pleniùs *cons. 17. à num. 6. & seqq.*

Et propterea sententiam meritò strictam interpre- 97
tationem recipere, probant text. *in l. 1. C. si plures vna sententia. & l. si iudex. ff. de iis qui sunt sui vel alieni iuris.* notat B. *in l. Iulianus n. 5. de condictione indebiti.* Decius *in cons. 83. num 4.* optimus text. *in l. dimi ff. de liberali causa. l. si aperè ff. de exceptione rei iud.* idem Bart. *in l. si expressim. col. 2. ff. de appellatio.* Cæpol. *in l. 1. ff. de verbor. significat. num. 151.* Couarr. *variar. resol. lib. 3. cap. 5. in fin.* cuius quidem verba ideo sunt strictè accipienda. Ioan. de Anania 98
cons. 18. visa sententia in prin. Alexand. *cons. 174. opportunè numero 2. lib. 2. & cons. 108 viso processu numero 2. lib. 5.* plenè *cons. 49. in causa in prin. lib. 7. & cons. 146 visis numer. 2.* vbi additio. *in verbo stricta*, plures adducit concordantes *lib 7.* Roland. à Valle *cons. 79. num. 10. & seqq. lib. 3.* Decia. *cons. 8. num. 108. lib 1.* Decius *cons. 107. numero 7.* Crauet. *cons. 188. num. 6.* Curtius Iunior *cons. 153. in fi.* plenè Menoch. *d. cons. 110. lib. 2. à num. 13.* Ilf. *cons. 98. accedo. col. fin. lib. 1.* Alexand. *cons. 174. num. 2. lib. 2. & cons. 46. lib. 1.* Socin. *cons. 139. lib. 1.* Cæpol. *cons. 57.* Decius *in l. 1. ff. de off. eius.* Rota nouiss. *decis. 317. n. 4 p. 2. diuerso.*

Et hinc est vt sententia qua quis condemnatus est 99
ad fructuum perceptorum restitutionem, non trahitur ad illos, qui percipi potuerunt. Roland. à Valle *cons. 76. num. 23. cum seqq lib. 4.* Cardinal. Tusc. *vbi suprà num. 94.* ergo sequitur euidenter, quòd cùm de fructuum restitutione simul cum ipsa re tradenda, nihil reperiatur scriptum, & expressum in sententia; excedet exequutor, ad illorum præstationem condemnatum

100 compellendo, quidquid siquidem in condemnatione non reperitur expressum, censetur omissum, vide quæ latè diximus suprà hoc lib. cap.8. num. 51. & seqq. & quæ hoc cap.in princ.

101 Quod & eo corroboratur,namque fructus longè distant ab ipsa re, imò diuerso iure censetur,probat text. *in l. in ædibus.§.ex rebus.ff. de donatio.* sed cùm sententia nihil de fructibus disponat,sequitur,vt ad eostanquam rem diuersam non extendatur.*l.si.ff.de calumniator.l.in agris ff.de acquir.rerum dominio.*

Insuper & pro hac parte expendo textum (qui in proposito videtur expressus) *in l.ex diuerso* 36.§. *vbi ff. de rei vindic.*cuius verba sunt:Vbi autem alienum fundum petij,& iudex sententia declarauit meum esse,debet etiam de fructibus possessorem condemnare.eodem enim errore, & de fructibus condemnaturum: non debet enim lucro possessoris cedere fructus; cùm victus si alioquin, (vt Martianus ait) nec rem arbitrabitur iudex, mihi restitui, & quare habeat, quòd non esset habiturus possessor, si statim mihi possessionem restituisset,*&c.* ex quo quidem text.(vt vides constat condemnasse iudicem ad rei restitutionem, *ibi*, iudex mihi restitui,*&c.*) & tamen dicit text.quòd debet facere fructuum condemnationem,*ibi*,& de fructibus condemnaturum, (& *ibi*, debet etiam de fructibus possessorem condemnare, *&c.*) ergo manifestè sequitur,quòd non intelligitur tacitè de illis condẽnatus, quantumuis vsus fuerit iudex verbo, restituere, *&c.* & illos subintelligens exequutor videbitur excedere.

102 Sed nihilominus his non obstantibus, contrarium in re hac est defendendum, imò vt exequutor non excedat huiusmodi fructuum compulsionem faciens, etiamsi de illis in sententia expressa mentio facta non fit. quia cùm res iubetur restitui, tacitè de fructibus intelligitur facta condemnatio; his tamen casibus, in quibus aliàs ad illorum præstationem, & restitutionem condemnatus tenebatur; quam sententiam, & opinionem à pluribns tentam esse, reperio, sequutis Bald.authorem illius, qui *in rubr.C. de fructibus & liti. expens.* docet *num.* 1. secundùm gl. ibi dicentem, quod de fructibus debet fieri in sententia mentio, quam intelligit, & declarat, quòd sufficiat fieri condemnatio rei, per verbum (restituas) quia tunc tacitè intellitur fructuum facta condemnatio,per quem etiamidem adnotauit Iff. (qui dicit perpetuò ac diligenter notabile)*in* §.*omnium.instit.de actio.in fi*,& idem Iff.*in l. Gallus* §.*& quid si tantum.num.*27.*ff.de libe.& posth.*& idem voluit ipse Bald.cuius Iff.non meminit.*in cons.*504.*arbiter & arbitrator.col.*2.*vers.modo quæritur lib.*5. Tiraquell *in repetit.l. si vnquam.verb.reuertatur.sub.num.*224 *C.de reuocan.donatio.*Bertach.*in repert.verbo. condemnatus n.*50. *ad medium*, dicentes ex eodem Bal quòd in sententia, quæ reum condemnat ad rem actori restituendam; oportere fructuum eiusdem rei mentionem fieri, nisi iudex vtatur hoc verbo (restituere) nam tunc satis esse dicunt,cum omnino fructus in restitutionem rei veniant ex eadem sententia, licèt aliter id expressum non fit, sequitur etiam Couarr. *lib.* 1. *variar. resolutio. cap.*3.*num.*1. latè Sese *decis.*126. *à num* 3.*cum seqq.* Caual.*decis.*14.*num.*2.*p.*1. Surd. *decis.*112.*n.*12. Landerch. *cons.*99.*numero* 8. *&* 9. Giurba *decis.*89.*num.*8.,vbi quòd
103 res ideo non dicitur restituta, dum fructus etiam non restituuntur secundùm Dec.*cons.*52.*numero* 10.plurimos citat Giur.*decis.*65.*per totum*, & Mieres *in tract. de maior.*3.*p.q.*26. *num.*41.*in notiori impressione.* & conducunt quæ optimè noitras Ioan. Garcia *de expens.& meliora. cap.*23. *num.*55. dum dicit,quòd de iuris rigore semper
104 fructus veniunt in restitutione rei, quantum attinet ad propriam, & genuinam naturam restitutionis, allegans ad id Bal.*in d.rub.C.de fruct. & litium expens.* quæ
105 resolutio omnino admitrenda,& intelligenda est(provt diximus) quando aliàs ex natura actionis, & de iure veniunt, & debebantur fructus, non aliter, ita vltra suprà citatos Doctores tenent Bald. *in rubr. de fruct. & litium expens.*Surdus *cons.*293.*n.*16 Menoch. *cons.* 1173. *num.*14 Landerch.*d.cons.*99.*n.*9.Giurba *d. decis.*89.*n.*26. & vide infrà n.113.

Ratio autem, quæ mouit Bal. & sequaces, elegans 105
quidem est, nam verbum(restituere,)quo iudex in sententia vtitur, plenam habet significationem, fructus quoque comprehendens, cuius propriam virtus,& genuina natura ex vi & potentia illius,fructuum cõdemnationem inducit,ac si verbaliter exprimerentur in ea. text.est *in l.in condemnatione* 134. §.1 ibi, cùm verbum (restituas)in lege inuenitur:etsi non specialiter de fructibus additum est,tamen etiam fructus sunt restituendi, *&c. ff.de regul.iur.*text, *in l. videamus la* 2.38. §.*in Fabiana.*ibi,in Fabiana quoque actione, & Publiciana, per quam, quæ in fraudem creditorum alienata sunt, reuocantur: fructus restituuntur. nam Prætor id agit, vt perinde sint omnia, atque si nihil alienatum esset; quod non est iniquum. nam & verbum (restituas) quod in hanc rem Prætor dixit, plenam habet signi- 107
ficationem, vt fructus quoque restituantur. & ideo cùm restitui Prætor vult, veluti interdicto vnde vi, etiam fructus sunt restituendi, *&c.*)*ff.de vsuris.* & gl.in margine ibi posita *verbo, significationem*, addit,plenam, & perfectam habet significationem, per text. *in c. nullus potest.cum seq.*1.*quæst.*2.text.*in c.accedens, vt lite non contestat.* text. *in l.si.ff. de verbo.signific.l. domum. C.de rei vindicatione.*Archidia.referens Gofred.*in c.si existens,in verbo,integerrimo.*3.*quæst.*2. *& in c.quia sæpe.* & ibi Ioan. Andr.*col.*2.*in verbo,plenè,in nouell.* & Domini. etiam *colum.*2.*vers.quæro an si non fuisset,de electione lib.* 6. *cum similibus.*Andreas Tiraq.*in repet.l.si vnquam.verb.reuertatur,n.*224.*in fine.*Iff.*in l.Gallus* §.*& quid si tantum. numero* 69. *de liber. & posth.*Decius *in l.in condemnatio.*§.*cum verbum.de regul.iur.*Couarr.*lib.*1. *variar.resolutio.cap.*3. *num.*1.*&* 2.Marsil.*singula.*17. & ex propria vi,significatione, & virtute, pariter & damna restituuntur, vt latè & doctè explicat Lucas de Peña.*in l.si coloni.quæst.*90. *C.de agricol.& censitis lib.*1. Menoch.*de recup.possess.rem.*1. *sub num.* 6. & probat text. *in l.*1. §.*qui autem vi.* de qua quæstione vide latè quæ vidimus inferiùs ad finem huius cap.à n.181 & seqq.

Nam restitutio est in pristinum statum repositio,seu 108
redintegratio. *l.quod si minor.*§.*restitutio.ff.de minor.l.restituere.ff.de verb.signif.l.præterea.ff.de rei vindicatio.l.Iul.* §.1. *eodem tit.l.cum fundus.ff.certum petatur.*gl.*in l.sed & si.ff.de petit.hæred.* similis glos. *sed & partus.ff. quod metus causa*, & ibi Angel. quæ significatio etiam in materia stricta operatur,vt ad responsionem argumentorum inferiùs probabimus.

Isthæc igitur est iuris interpretatio. text.*in d. l.si* §.*fi.* 109
ibi,restituit,non tantùm qui corpus,sed etiam qui omnem rem, conditionémque reddita causa præstat,& tota restitutio iuris interpretatio est, *ff. de verbor. signific.* & sic eadem in sententia rem restituere mandante at- 110
tendenda est, maximè quia verba sententiæ ad iuris intellectum sunt reducenda. *l. miles.* §. *qui iudicat.ff.de re iudic.* & ibi Castrens. B. *in l.si fund.* §. *in venditio re vers.nota.ff.de pignorib.* Cæpol.*cons.*57.*duo fratres numero* 5.*in consiliis.*Alexan.*cons.*46.*circa prin.n.*2.*lib.*5.Paul. de Castro *cons.*270.*n.*2.*lib.*5.Socin.*cons.*134.*col.*2.*in prin. lib.*1. & verba iudicis debent intelligi secundùm men- 111
tem iuris. *c.causam de rescrip.l.si stipulatus in prin.ff. de vsuris.l.Gallus.*§.*quidam rectè.de lib.& posth.* Alex.*cons.*2. 112
*lib.*3. *n.*2. & magis menti iudicis, quàm correi verborum est inhærendum.Bal.*in l.*1.*in* 1.*oppositione.C.de negot. gest.*Decius *cons.*43.*pro tenui.colum.fin.in prin.*Card.Tusc. *pract.conclus.tomo* 7.*litera S.concl.*126.*n.*11.

Et hac sic fulcita opinione retenta, vt exequutor 113
non excedat si hoc casu compellat condemnatum ad fructuum restitutionem, simul cum ipsa re, ad cuius

restitutio

restitutionem est condemnatus, licèt de fructibus nulla in sententia mentio fiat: eam tamen velim, vt limites seu declares, vt procedat & locum habeat in his tantùm casibus, in quibus aliàs secundùm iuris dispositionem fructus veniunt, ac præstari mandantur, non aliàs, ita in terminis hanc declarationem scribunt omnes ferè citati Doctores, provt expresè Bald. *in d. rubr. de fruct. & litium expensis.* Sequitur Bertach. *in reperto. verbo, condemnat. sub num.* 50. Iff. *in d.* §. *omnium, & in d.* §. *& quid si tantum & ex fundo.* Menoch. Landerch. Giurb. vt dixi à n. 105. superiùs, & faciunt quæ eleganter scribit nostras Ioan. Gar. *vbi suprà de expens. cap.* 23. *n.* 55. dum dici, quòd licèt de iuris rigore semper fructus veniebant in restitutione rei, attenta propria natura restitutionis, cùm hic sit iuris rigor, & restitutionis natura, hócque posceit iuris ratio; tamen æquitate suadente constitutum est, vt bonæ fidei possessor fructus industriales suos faceret pro cultura, opera, & diligentia sua, §. *si quis à non domin. instit. de rerum diuisione,* ibi, naturali ratione placuit, *& c. l. in bonæ fid. ff. de acquiren. rerum. domin.* vt & ibi latiùs prosequitur, *& per totum cap.* 23.

114 Et licet in nostra principali resolutione Couarr. *vbi suprà d. lib.* 1. *cap.* 3. *sub. num.* 1. ponat difficultatem dicens ratò, aut difficillimè in praxi posse admitti, cùm iudices semper in sententiis fructuum mentionem faciant, tamen vtilem dicit ex eo, quòd licèt in fructibus, qui proueniunt post litem contestatam legitimè factam, non est necessaria petitio eorum expressa, quasi petita re, petiti quoque hi fructus satis intelligantur, & sic res cum his fructibus est restituenda actori, *l. ædiles,* §. *sciendum, ff. de ædilitio edicto l. præterea ff. de rei vindicatione l. qui restituere, ff. eodem tit.* §. *etsi in rem in prin. de officio iudicis.* Doctores *in c. grauis, de restit. spoliato.* Faber. *in d.* §. *& si in rem.* gl. magna *in c. cùm Ecclesia de causa poss. & proprie.* Ioan. Gar. *de expen. c.* 23. *sub. n.* 55. *post prin.* Boërius *decis.* 18. inferens ex hoc Couarr. *vbi proximè sub num.* 1. *vers. his igitur.* Oportere iudicem horum fructuum perceptorum lite pendente mentionem facere expressam, vel tacitam, scilicet iubendo ipsi reo, vt actori rem iudicatam restituat, cùm idem importet expressa fructuum mentio, quòd verbum (restituere) in sententia positum ex supradictis, vt secus sit (dicit
108 115 ipse Couar. ibi) in aliis fructibus perceptis ante litem contestatam, quia requiritur eorum expressa petitio, & expressa in sententia actori eorum adiudicatio, iuxta notata *in l. si rem. ff. de rei vindic.* Ferrar. *in pract. titul. de actione in rem. vers. cum simul fructibus.* Boër. *decis.* 18. quod ergo verissimum intelligo, respectu expressæ petitionis, quia ad hoc, vt intelligantur etiam tacitè deduci, & subintelligi in sententia, requiritur expressa petitio eorum, & vt in iudicium deducatur, iuxta ea, quæ exactissimè probauimus suprà hoc cap. num. 33. & seqq. vers. ex his decisionibus Rotæ, *&c.* quæ vide omnino.

116 At verò quantum attinet, vt in sententia expressa fiat eorum mentio; intellige, quando aliter actor declaratur rei dominus, non verò quando in ea iudex vtitur hoc verbo (restituere;) quoniam tunc sufficiat, cùm expressum in sententia intelligatur. Vera siquidem iuris est regula, quòd quando sententia supponit, & subintelligit aliquid necessarium, videatur illud exprimere, ad paria namque iudicatur, aliquid esse expressum, & necessarium supponi, aut subintelligi, vt per Paul. Castrens. *in l. num.* 1. *C. quando prouo. non est necesse*, optimè loquendo in sententia, probat post alios Ozascus *decis. Pedemon* 64. *num.* 2. Cardin. Tusc.
118 *practicar. conclus. tom.* 7. *litera S. concl.* 122. *num.* 4. Et quia nulla datus diuersitatis ratio inter hunc, & primum casum, nam si ipse Couar. dicit, in priori casu debere fieri expressam fructuum mentionem in sententia, vel iubere restitui rem actori, ergo necessariò supponit, vt verbum (restituere) æquipolleat expressæ, & specificæ mentioni, & sic idem est ius statuendum in secundo casu ex identitate rationis. Deinde: quia foret satis restringere, imò violare propriam, veram, & genuinam naturam verbi (restituere) quod amplam, imò amplissimam habere significationem suprà latè probauimus, cùm ea iuris sit interpretatio, & significatio, siquidem non ali- 119
ter à significatione verborum recedi oporter, quàm cùm manifestum sit, aliud sensisse disponentem, *l. non aliter. ff. de legatis.* 3.

Quibus sic suppositis, restat satisfacere ad ea omnia, quæ pro contraria parte considerauimus. Et ad primum, vt cùm sententia sit stricti iuris, strictam recipit interpretationem, & tantum disponit, quantum loquitur, cum similibus: respondetur ex propria, & vera significatione huius verbi (restituere) quod fructus 120
comprehendit; nam etiam in iis omnibus, quæ strictam habent interpretationem, admittenda semper est propria verborum significatio, textus est elegans, vbi hoc adnotauit per illum Aretinus *in l. cum lege ff. de testamen.* Calder. *cons.* 1. *de consanguinitate & affinitate, & cons.* 7. *de verborum signif.* Decius *in c. cum ordinem col.* 2. *& in c. sedes de rescript.* idem Decius *in l.* 2. *num.* 59. *& in l. factum* §. *in pœnali. num.* 10. *& in l. semper in obscuris num.* 11. *ff. de reg. iur.* idem Decius optimè *in c. at si clerici* §. 1. *col. vlt. de iudiciis* Angel. *in l. vlt col.* 2. *ff. de constitut. principum.* Abb. *c. ex parte, vlt.* 2. *nota. de decimis.* Aret. *in c. quidquid astringendæ, ff. de verb.* Angel. *in l. tale pactum,* §. *fin. column.* 1. *circa med. ff. de pactis.* Couarr. *lib.* 4. *variar. cap.* 5. *in fi.* vbi postquam per totum c. discutit, quid hæc dictio (maioratus) ex propria vi virtute, & significatione, apud Hispanos contineat; dixit *vbi proximè*; quòd vbi ex verbis alicuius sententiæ in iudicio 121
latæ constaret, & declaratum fuerit patrimonium aliquod iure maioratus familiæ nomini, aut alicui deferri, admittenda esse omnia dicta per eum in illo capite, quæ proueniunt à significatione verbi (maioratus) quia licet sententia sit stricti iuris, non tamen excluditur propria verborum significatio, non enim à ver- 122
borum significatione recedendum est, iuxta text. *in d. l. non aliter, ff. de leg.* 4. facit etiam Rota nouiss. *decis.* 223. *numero* 8. dicens, quòd etiamsi materia sit odiosa, verba non propterea amittunt suam significationem, quæ *n.* 9. *& n.* 15. dicit, vt verba vniuersalia, & non restricta ad aliquid limitatum, & certum, etiam in materia odio- 123
sa, retinet propriam significationem, ex Calderi. *in d. cons.* 1. *de consang. & affinit.* & Aret. *in d. l. cum lege,* tenent etiam Aymon. post Corneum, & alios, *cons.* 18. *n.* 12. *cum seqq.* Rebuf. *in praxi de differen. inter resc. & priu. num.* 8. Doctores *in l. si deserta C. de transaction.*

Et hinc est, vt ex verbis sententiæ non possumus 124
aliquid inferre, nisi quatenus ex vi verborum de necessitate infertur, & subintelligitur. Bar. *in l. Iulianus, ff. de condictione indebiti.* Decius *cons.* 322. incipit *visis consiliis, in princ.* Aymon. *de antiquit. tempor.* 4. *p.* §. 1. incipit *transeo num.* 64. *&* 65. Rota nouissim. in vna Atensien. sedis 2. Decemb. 1588. teste Farin. quæ est inter recollectas per eum 864. *fol. mihi* 478. Ozascus *decis. Pedemon.* 64. *à. num.* 2. & ita etiam intelligendum, quod per Alexand. *cons.* 108. *num.* 2. *volum.* 5. Decium, vtrumque Curtium, Iff. Ripam, & alios, dicit Petr. Surd. *decis.* 2012. *numero* 13. quòd sententia est stricti iuris, & vltra non 125
extenditur, quàm importet verborum sonus, Rota *in decis. nouiss* 317. *p.* 2. *diuerso.* Socin. *cons.* 181. *num.* 6. *&* 97.

Nam verba semper recipiunt interpretationem, ac 126
intelliguntur secundùm naturam rei, & subiectam materiam Bald. *cons.* 182. *num.* 6. *lib.* 1. Rolan à Valle *cons.* 62. *n.* 23. *lib.* 1. Cephal. *cons.* 138. *num.* 6. *lib.* 1. vbi ampliat, quamuis actus periret, Socin. *in l. vbi est verbor. in* 5. *notab. ff. de condition. & demonst.* post Bart. *in l. cum senatus ff. eodem tit.* Aymon. *cons.* 228. *col. ante fi. vers. imò quando*

verba numero 3. Ias. *in l. quoties, ff. de verbor. obligat.* de-
127 beantque intelligi, & interpretari verba secundùm naturam rei, & secundùm dispositionem iuris. Natta pluribus simili. comprobans, *cons.* 416. *num.* 5. Tiraquell. *in l. si vnquam, in fin. num.* 1. *vsque ad* 10. *C. de reuocan. donatio.* Petrus Surd. *cons.* 522. *num.* 12. *lib.* 4. imò ob subiectam materiam verba impropriantur, supplentur, &
128 alterantur, etiam si sint prægnantia, & etiam si simus in materia strictæ interpretationis, latè idem Tiraquell. *in l. si vnquam, verbo, reuocantur, num.* 37. & 38. Euerard. *in loco ab subiecta materia,* & facit quod scribit Gozad. *cons.* 73. *num.* 13. *vers. non obstat, & num.* 14. & 15. Rota nouiss. *decis.* 39. *num.* 9 *p.* 2. *diuers.*

129 Prout etiam in statutis (quæ sunt stricti iuris) etiam verba generaliter prolata recipiunt interpretationem legalem. Bal. *cons.* 67. *quia ex facto oritur, col.* 1. *in fi. & vers. nec obstat si dicatur lib.* 3. Ias. *in l. fideiussor, §. prætor ait, in fi. num.* 7. *ff. qui satisda. cogan.* Tiraquell. *de retract. conuentio, gloss.* 2. §. 1. *num.* 9. *in fin. vers. nam & hæc dicta.* Gratia. *in discept. foren.* 1. *tom. cap.* 168. *num.* 14. Nec obstat illud aliud, quod ibi diximus, quòd cùm fructus non sint in sententia expressi, censeantur omissi, quia re-
130 spondetur, satis expressum dici, quod virtualiter, & necessariò ex verborum propria significatione in sententia continetur, vt dicetur in quæst. seq. ad responsionem argumentorum, à num. 150. cum sequentibus, vbi plures congessimus doctrinas, & sursum à num. 21.

131 Sed vltimum nec obstat magis difficile, *ex l. ex diuerso* 36. §. *vbi ff. de rei vindicatione,* quam pro contrario nostræ doctrinæ & opinionis adduxit Bertach. *vbi suprà d. verb. condemnatus num.* 50. *ad medium,* sed non illi satisfacit, ego autem respondeo, quòd in illo text. sententia non fuit lata per verbum (restituas,) nec in illa eius mentio à iudice facta fuit, sed tantùm declarauit actorem verum rei petitæ dominum, vt constat ex eodem text. *ibi,* & iudex sententia declarauit meum esse, *&c.* & nihil merum, vt addantur alia verba, quæ immediatè sequuntur, ibi (debet etiam, de fructibus condemnare possessorem, *&c.*) vt secus fieret, si iudex verbo (restituas) vteretur, nec obstant alia verba in fine posita ibi, alioquin (vt Martianus ait) nec rem arbitrabitur iudex mihi restitui, *&c.* quæ cùm videantur referri ad principium, scilicet; ad sententiam iudicis; demonstrant, verbo (restitui) vsum fuisse iudicem in sententia, cui dupliciter respondetur, primò vt hæc vltima verba non respiciunt ipsam sententiam quia clarè ex ea patet, vt consultus refert, in ea non fuisse apposita; sed respiciunt eiusdem sententiæ executionem, sole reddam clarius; est enim certi, & manifesti iuris, vt
132 in actione reali, & similibus satis esse, actorem per sententiam iudicis, dominum rei petitæ declarari, *l. Pomponi, §. sed his ff. de procurato.* vbi B. *& licet l. nec vllam ff. de pet. hæred. l. sicuti §. si quatuor ff. si seruitus vindicetur,* & etiam *ex ead. l. ex diuerso, in eodem §. vbi,* & ibi etiam notat B. lata igitur hac sententia, ad illius executionem iudex iubere debet proprio præcepto ipsi reo, vt rem actori restituat, vt *in l. qui restit. ff. de rei vindicatio,* ipse Iurisconsult. sentit, & post eum Accursius, & alij ibi; & idem probatur *in §. etsi. in rem instit. de off. iudicis,* elegantèr valde Couar. *in lib.* 1. *variar. resolut. cap.* 3. *sub num.* 1. *post medium,* & sic sequitur manifestè, quòd illa verba posita *in fi. d. §. vbi,* ibi, nec rem arbitrabitur iudex, mihi restitui, *&c.* (respiciunt executionem dumtaxat, & probant similia, quibus in idem vtitur consultus *in modo citat. l. qui restituere* ibi, ex quibus arbitratu iudicis quid restituitur, *&c.*)

133 Secundò etiam & rectè potest responderi, quia licet illa verba referantur, seu respiciant iudicis sententiam, non referuntur tanquam in ea apposita expresse, sed tanquam necessariò suppositа, & tanquam tacitè, ac virtualiter subintellecta in illa, habet enim annexam condemnationem in se ad dimittendam rem, ita vt possint possessiones, cum quibus ista hæc declaratio facta est, perviam brachij militaris expelli, ac si essent expressè, & specifice condemnati, ad illam dimittendam, restituendam, & tradendam, optimè, & latè Paul. Castr. *cons* 275. *a prin. lib.* 3. Corneus *cons.* 302. *licèt in propositione lib.* 3. idem Corneus *cons.* 220. *lib.* 3. *post princ.* & iterum *cons.* 262. *pro euidentia lib.* 4. Card. Tusc. *practicar. concl. tom.* 7. *litera S. concl.* 122. *n.* 5. idem tenet Aymon. *cons.* 79. *num.* 4. post alios loquens in sententia declarante dumtaxat bona esse hypothecata actori hypothecariam intentanti, quia licèt aliter non exprimatur in ea, 134
censetur condemnati reum, ad illam relaxandam, sequitur Card. Tusc. *vbi proxime num.* 7. *concl.* 129 *n.* 14. licèt contrarium teneat Alex. *cons.* 108. *viso processu column.* 1. *l.* 5. nostram etiam conclusionem tenet Paul. Castrens *d. cons.* 275. *ad primum in prin.* vbi latè prosequitur, & adducit plura exempla, inter quæ, & illud, quòd si quis sententia declaratur debitor alicuius ex causa mutui, virtualiter censetur condemnatus ad restituendam quantitatem debitam. Tusc. Card. *d. concl.* 122. *num.* 9. & 135
eadem litera S. concl. 126. *num.* 117.

Hinc sententia, quæ declarat, in aliquem translatam 136
esse possessionem ex tali tempore, ab illo videtur per necessariam consequentiam ad fructus condemnare, etiam si de illis mentio non fiet. Paz. *tract.* 2. *de tenut.* 2. *p. cap.* 73. *num.* 3.

Hinc sententia, per quam declaratur, aliquid debe- 137
ri simpliciter, licèt non contineat expressam condemnationem, tacitè tamen intelligitur, Corneus *cons.* 302. *n.* 6. *col.* 3. *fol.* 265. & *cons.* 220. *n.* 3. *fol.* 221. *vol.* 2.

Nam ex quo iudex declarat actorem vetum rei do- 138
minum dumtaxat, necessariò supponit, vt reus illam domino debeat restituere, vt probant eadem iura, & authoritates modò citatæ, quia quando sententia aliquid necessariò supponit, ad illud se extendit, quia dicitur in ea expressum, latè diximus suprà hoc c. num. 21. & magis in nostro proposito, facit elegans Pedemon. decisio. 64 Ozasc. *per totam,* vbi læso emptori rei agenti ex remedio l. *l.* 2. *C. de resci.* mandatum fuit per sententiam, vt venditor pretium receptum restituat, non autem fuit condemnatus actor ad rei restitutionem venditori, nihilhominus iure ibi probatur, ac fuit declaratum, id tacitè supponendum esse, & subintelligendum in sententia, de qua decis. nos suprà n. 40. quod iterum ex eo corroboratur, quoniam quando sententia condemnatur quis ad restitutionem bonorum, refectis melioramen- 139
tis, licèt sit incerta, cum non dicat per quem sint reficienda; tamen intelligitur, per eum cui bona sunt restituenda, quia ita iuris intellectus suader, Paul Castr. *cons.* 270. *in prin. lib.* 2. Card. Tusc. *pract. concl. tom.* 7. *litera S. concl.* 126. *n.* 15. & ita interpretor, & intelligo illum text. *in d. §. vbi,* quæ interpretatio est menti commendanda, quæ illi rectè quadrat, quia illud verbum (restitui) non retulit Consultus ibi tanquam expressum per iudicem in sententia, sed tanquam tacitè subintellectum à iudice, & à iure; alia autem & valde vtilia hanc quæstionem tangentia videre poterit infrà cap. 14. vers. nunc autem quæri potest an excessus repositio, *&c.* n. 136 cum pluribus seqq. quare concludendum est vt executor ad rei restitutionem datus, non excedat, si rei fructus restituere compellat, quamuis de eis in sententia expressa non sit facta mentio.

Rursus quæri potest, an exequutor executorialium, 140
quibus quis condemnatus est, ad reddendam rationem administrationis ab eo gestæ, excedat, si facta calculatione illas extendat ad reliquorum solutionem, & compulsionem, illáque in eo, quod liquidatum deberi, constat, exequendo, si nihil de reliquorum solutione sit in executorialibus dictum, nec expressum, absque noua sententia. In quo quòd excedat, probatur, quoniam hic actus reddendi rationem duo continet 141
capitula separata, scilicet rationem reddere, & reliqua soluere,

ſoluere, *l.cum ſeruus ff.de conditio.& demonſtrat.* Afflict. *deciſ.*157.*num.*4. Aymon.*conſ.*231.*num.*14.ergo ſuccedit regul.*l.Papinianus exul.ff.de minor.* & vt à ſeparatis non fiat illatio, nec fieri debeat hoc argumentum ; quis eſt condemnatus, ad rationem reddendam, ergo cenſetur condemnatus, nec ſententia debet extendi cùm ſit ſtricti iuris,ex iis,quæ ſuprà latiùs diximus.

142 Sed contrarium imò quòd non excedat, dicendum venit, ex eo namque ſolo, quòd quis ad reddendam 134
rationem fuit condemnatus virtualiter, & ex neceſſaria conſequentia, etiam cenſetur condemnatus ad reliquorum reſtitutionem, & ſolutionem, nullo alio adminiculo interueniente, nec alia noua iudicis ſententia expectata, ita probat text. elegans *in leg. quamuis ff. de conditio.& demonſtratio.* ibi, itaque cùm ſeruo ſub hac conditione libertas detur, ſi rationes reddiderit, non hanc ſolam ſignificationem habet, ſi cautiones, inſtrumentáque omnia actus ſui exhibuerit 135
hæredi ; ſed & ſi reliqua ſoluerit, *&c.* per quem textum ita in terminis deciſum fuiſſe in Senatu Neapolitano teſtatur, & probat Matthæus de Afflict. *in deciſ.*157. *numero* 2. Azebed. alios referens *in leg.*22. *titulo* 6. *libro* 3. *recopila. numero* 9. Eſcobar *de ratiociniis cap.*33.*numero* 19. & vt veriſſimam ſententiam celebrat Damaude. *in tract.de tutore cap.*7.*numero* 23.*fol.*57.deciſio. Genuenſ.209. *numero* 2. vbi refert ita etiam in Genuenſi Senatu pronunciatum fuiſſe, & cum Afflict. *vbi proximè* hanc concluſionem ſequitur Cardinalis Tuſcus *practicar. concluſio. tom.*7. *litera. S.concluſio.*129. *numero* 16.& iterum *tom.*1.*litera A.concluſio.*210.*à prin.* & iterum ipſe Franciſcus Munnos de Eſcob. *in tract. de ratiociniis*(qui loquitur in executore cartæ executoriæ) *cap.*31. *à numero* 10. vbi etiam latiùs diſputat : an iure Regio teneatur executor, priùſquàm exequatur, hoc 137
reliquatum vulgò (*alcance*) dictum, debeat ipſe rationes, & computa confirmare ; In quo diſtinguit inter executorem mixtum,vt cùm iſte aliqualem ſaltim ſummariam cognitionem habeat, ſit mixtus reſpectu calculationis, & liquidationis ſententiæ,ideo ipſe poterit 138
confirmare, & tenebitur, quamuis ſi confirmationem omiſerit, nihilominus ſuprema tribunalia de ea non curant, ad effectum annullandi executionem, ſed demum de meritis cuiuſlibet capituli, ac de eius iuſtitia, vel iniuſtitia tractatur, & confirmando, vel reuocando grauamina, cauſa terminatur, provt de quotidiana praxi teſtatur, quidquid in contrarium cenſeat Gutier. *in pract.quæſ.c.*37.*n.fi.* 139

145 Si verò in ſententiæ executorialibus hoc ſit etiam additum, vt quidquid liquidauerit exequatur, alia approbatio, ſeu confirmatio neceſſaria non eſt, ſiquidem poſt factam liquidationem exequendo in reli-
146 quato apimplet, (provt tenetur) ſuam commiſſionem. Idem etiam dicit ipſe Eſcobar ſi ſit merus exequutor, cuius commiſſioni hoc pariter addatur, quod quidem nullo modo in noſtro caſu verificati poteſt, ſiquidem executor ſententiæ, qui datus ad liquidationem reliquatuum, non poſſit merus eſſe, quia habet cauſæ co-
147 gnitionem ſummariam, cùm datus ſit ante omnem executionis liquidatam materiam,de quo nos latiſſimè diximus ſuprà hoc lib.4. cap.3. in prin. ex num.4. cum ſeqq. 140

148 Noſtra inſuper principalis reſolutio ex eo comprobatur, quoniam condemnatus per ſententiam ad ſoluendum, quod liquidabitur per calculatores, aut peritum, poteſt exequi in illo, quod facto calculo liquidum videbitur calculatori, & executori ex eo, quia huiuſmodi articulus liquidationis habet ſe vt incidens in executionem ſententiæ, cuius quidem naturam aſſumit, cùm virtualiter in ſententia comprehendatur, & ideo liquidatum per calculatorem mandabitur executioni, non ſecus ac ſi in ipſa ſententia liquidatio expreſsè contineretur, latè comprobant Ozaſcus 141
*in deciſ. Pedemon.*129.*per totam*, & de veriori opinione teſtatur poſt diſputationem Munnos *de ratiociniis c.*33. *numero* 20. quem referens etiam ſequitur Gratianus *in diſceptatio. foren.c.*183.*tom.*1. Ex quibus proculdubio tenendum cenſeo, quòd hoc caſu noſtræ quæſtionis, reliqua via executiua virtute ſententiæ, qua quis ſimpliciter fuit ad reddendam rationem condemnatus, agere, & condemnatum compellere, cùm condemnatio ſolutionis reliquorum virtualiter, & de natura ipſius condemnationis pariter venire dicatur.

Nec his obſtant in contrarium adducta, nempe cùm 149
ſententia ſit ſtricti iuris, non debeat fieri lata interpretatio, maximè in ſeparatis, cùm non ſit in ſententia hoc expreſſum, quia reſpondetur, hoc eſſe ſatis in ea expreſſum, ſiquidem propria eorum verborum ſignificatio, vis, ac natura hoc idem patiantur,& virtualiter comprehendunt, vt probat text. *in dicta leg.quamuis*, ibi, ſi rationes reddiderit, non hanc ſolam ſignificationem habet, *&c.* nam in ſententiis & aliis, quæ ſtrictam interpretationem habent, ſemper eſſe admittendam eam interpretationem,quæ à propria verborum ſignificatione prouenit, ſuperiùs probauimus *hoc cap. proximè præcedenti quæſt.verſ.quibus ſic ſuppoſitis,à n.*120. quia virtualiter comprehenditur in ſententia. 150

Et inſuper quoniam ea, quæ virtualiter in ſententia comprehenſa ſunt, habentur pro ſcriptis in ea, *leg. eſſe tota,ff.de hæred.inſt.* Antonius Gomez *in lib.*45.*Tauri ſub num.*139.*verſ.item etiam quod virtualiter*,&c.etiam pro expreſſis habentur, quantumuis ſimus in materia 151
ſtricta,& expreſſio requireretur pro forma,pro quibus pariter ſententia exequenda eſt, ita tenent Bal. *in l.poſt medium verſ.idem facit ad quæſtionem, ff.de his quæ in teſtam. delentur.* idem Bal. *in l. ad probationem domini* 21. *ad fi.verſ.ſed contrarium.C.de prob.* Roderi.Xuarez *in repet. l. poſt rem iudic.extenſ.*2.*num.*2. *&* 3. Alex.*conſ.*126. *repetitus,col.*1.*num.*4.*lib.*6.Parlador.*lib.*2.*rerum quot.c.fi. p.*1.§.11.*amplia.*4.*num.*19. Eſcobar *in tract. de ratiociniis cap.*33.*num.*19.*in fi.* Petr. Surd. *deciſ.*254.*num.*37.*vſque ad num.*40. & idem Surd. *conſ.*143. *num.*20.*&* 21.*lib.*1. Corneus *conſ.*55.*num.*17.*lib.*2. Gratian.*in deſceptatio foren.cap.*323. *à num.*9. vbi teſtatur ita determinaſſe Rotam Rom. in vna Romana ſub Aſtaſio,20.Iunij 1597.& iterum in alia Romana dotis, 11. Februarij 1583. vbi num.10. dicit ex Corneo, quòd ſtatuto tribuente exe- 152
cutionem paratam inſtrumento,illam etiam concedere, intelligitur reſpectu hypothecariæ tam tacitæ, quàm expreſſæ, quæ inſtrumento continetur, voluit etiam Bal. *in l. vbi adhuc. in repet. num.*28. *col.*4.*in fin.verſ.aduerte,C.de iure dotium.* idem Bal.*in d.l.ad probat.num.*21. *ad fi.* Barba. *in additio. ad eum in verbo executioni*, latè declarat Alex. *conſ.*126.*num.*7.*&* 8.*lib.*6. Barba.*in l.cum accuatiſſi. C. de fideicommiſſ.* Aſin. *in praxi tit. de execut.* §.9. *cap.*75. *num.*4 *fol.*169. Bal. Nouel.qui de communi teſtatur *in tract. de dote priuil.*7. *num.*2. *ad fi.p.*6. Neguſanti. *tract. de pign.p.*2. *memb.*4.*in fi.num.*167. Xuarez *in repet. l. poſt rem in declaratio. l. reg. verſ.*2. *extende hanc leg. num.*2. *ff. de re ind.fol.*526. quoniam præſumptio ex 153
inſtrumento elicita,dicitur tenor eius,*l.iuris gen.*§.*quod ferè ff. de pact. l.*1. *ff. de vſuris.* Gratian. *vbi proximè ſub num.*10. Anto. Gom. *in l.*45.*Tauri ſub num.*139. dicens communiter hoc à Doctoribus teneri, *in d.* §.*quod fere.* ea namque, quæ iuris intellectu, & præſumptione inſtrumento inſunt, dicuntur eſſe de tenore ipſius, Alex. *conſ.*126.*num.*4.*lib.*5.*&* *num.*5.& ibi additio.*verbo de tenore*, plures adducit concordan. Cardinal.Tuſc.*litera T. concl.*240. *n.*20. & ſic licè ſit ſeparatum rationem reddere, & reliqua ſoluere, tamen ſub verborum (rationem reddere) inuolucro, vtrumque ſignificatur,ac virtualiter comprehenditur.

Ampliùs quæro, an executor executorialium ; qui- 154
bus quis venit condẽnatus,ad reſtituendos certos modios tritici in ſpecie,cùm tunc præcisè in ſpecie,ſcilicet,

in

in tritico, & non in valore, seu æstimatione est facienda execurio, vt latiùs deduximus suprà cap. 5. & in sententia, seu executorialibus bonitas, seu tritici qualitas expressa non sit ; an excedet si compellat condemnatum, ad præstandum melius triticum. In quod illud est dicendum, quòd victor, cui hæc est facienda restitutio, tenetur probare bonitatem, & qualitatem tritici mutuati, vel sibi aliàs debiti, quam si ille non probauerit, tunc condemnatus obligationi, & iudicis sententiæ, & executorialibus satisfaciet, etiamsi vilissimum triticum obtulerit, vel tradiderit. text. elegans *in l. fideiussore, aliàs si fideiuss. 52. ff. manda* ibi, sine adiectione bonitatis tritici, *&c.*) & ibi, quodlibet triticum dando liberari posse, existimo, *&c.*) optimè Escob. *tract. de ratiociniis c. 17. n. 6.* & sic hoc casu excedet executor, si condemnatum compulerit, aliud, & bonum triticum præstare.

155 Quod quidem limitat ibi ipse Escobar per text. iuncta gl. *in leg. legato generali ff. de leg. 1. & in l. 13. tit. 9. p. 6.* vbi Greg. *verbo semeiantes*, vbi scilicet, quis ex legati causa esset obligatus, & condemnatus triticum præstare, quia tunc non satisfit nisi saltim ex mediocri tritico, solutionem faceret hæres, & quid etiam de aliis rebus legis, quæ habent terminos à natura, vt equus, homo similia, & ea quæ facto hominis finem habere consueuere, vt vestis, vas, & similia, vide apud eosdem, præcipuè Gregor. Lopez.

156 Et vlteriùs an executor datus ad executionem executorialium, quibus quis est condemnatus, vel in iudicio particulari rei vindicatione, vel vniuersali petitione hæreditatis, aut bonorum possessione, ad restitutionem rei, seu rerum, quas condemnatus tempore litis motæ, & pendentis non possidebat, an excedat; si executoriales exequi velit in re, vel rebus quas post rem iudicatam cœpit possidere condemnatus, & ad eius potestatem nouiter deuenere, & quòd excedat, videtur probari ex regular. *l. non potest ff. de iudiciis*, deinde ex eo, quòd in iudicio vniuersali petitione hæreditatis non comprehenditur id, quod tempore sen-

157 tentiæ cœptum est possideri. Hanc opinionem defendunt Ab. & Fel. *in c. 2. de libel. oblatio.* ille *num. 25.* iste *num. 11. vers. sexta concl.* Alex. *in l. dita num. 10.* & ibi Iff. *num. 12. C. de edendo*, ita declarantes *lib. 4. ff. de petitione hæredi.* Insuper & in iudicio vniuersali bonorum possessioni idem esse dicendum, ex identitate rationis, tenet Ripa *in l. 1. in prin. num. 10. ff. quorum bonorum.*

158 Sed contrariam sententiam, & opinionem veriorem existimo, imò quòd non excedat executor exequendo condemnatum ad rei restitutionem, quam cœperit possidere post rem iudicatam, ad quod moueor, quòd quamuis reus conuentus non possideat, tamen si constat de iure agentis, iudex debet declarare, quòd res spectat ad actorem, absoluendo reum, *gl. in l. si à te. 9. §. si quis fundam. in tertia lectura, ff. de exception. rei iudic.* quo loci inquit Bart. illum text. esse aureis literis scri-

159 bendum, indicans huiusmodi sententiæ virtutem hanc esse, quòd si reus post sententiam, & rem iudicatam, qua declaratam fuit ad actorem pertinere, poterit contra illum absque nouo processu fieri executio, idem etiam vltra B. affirmant Ab. & Felin. *in cap. examinata col. 1. annotat. 2. de iudiciis*, latè etiam prosequitur Roland à Valle *in cons. 58. num. 8. lib. 2.* Iff. *in §. omnium, n. 23. instit. de actio.* cum aliis citatis à Petro Surdo *cons. 227. num. 18. lib. 2.* Gratian. *in disceptatio. foren. tom. 1. cap. 78. à*

160 *num. 9.* quod idem esse, probat in bonorum poss. vltra quos etiam hæc doctrina roboratur ex Aymon. Craue. *cons. 60. numero 8.* quem referens sequitur etiam Cardin. Tusc. *practicar. conclusio. tom. 7. litera S. concl. 108. num. 66.* & iterum *num. 70.* dicentes, quòd agens rei vindicatione, qui tenetur probare, se dominum esse, & reum possidere, si probat se dominum tantùm, & non probauerit, reum possidere, potest à iudice ferri sententia super dominio, quæ erit exequenda statim, cùm constiterit, illum conuentum, cœpisse possidere absque alia sententia, seu nouo iudicio, quod & ampliat Bal. *in rub. de sentent. & re iud. in decretali num. 6.* quòd etiam poterit reum conuentum, & inuentum non possidere tempore sententiæ, ad restitutionem bonorum, quandocumque illa recuperauerit, condemnare, sequuotur Surd. *vbi proximè d. num. 17. vers. fortius, in fi.* Gratia. 161
modò citato loco num. 13. intelligentes hanc Bal. ampliationem, vt procedat, quando actor ignorabat, reum non possidere, quam ignorantiam in dubio præsumi.

Quod tamen mirabiliter declara, quia licèt reus, 162
cum quo iudicium actum fuit, non possideat, non erit tamen absoluendus ab obseruatione iudicij, provt nonnulli existimauerunt, sed pronuntiandum erit super iure actoris, vt dictum est, quæ pronuntiatio est diffinitiua, cùm pronuntiatur illum esse dominum, reus autem absoluetur, non ab obseruatione iudicij, seu etiam non condemnabitur, quia non possidet, sed vtilis valde iudicatur huiusmodi sententia, quoniam quandocumque rei possessio perueniat ad manus illius conuenti, cogi poterit ex vi huius iudicati ad eiusdem rei restitutionem, provt vltra prædictos in specie docent per gloss. *in d. l. si à te §. de exceptione rei iudic. in 3. lectu.* Alberti. Paulus Castr. & Socin. ibi. idem notant Bal. & Salice. *in l. cog. col. vlt. Cod. de petitio. hæred.* idem Paulus *in l. item videndum §. 1. ff. de pet. hæred.* Alexand. *in l. si constante §. vlt. de pet. hæred.* sentit iterum Bar. *l. is qui destinauit, ff. de rei vind.* optimè etiam Peregri *in tract. de fideicomm. articul. 45. numero 34.* vbi aduertit, quòd hoc 163
casu tamen actor in expensis illius iudicij, vti temere litigans condemnabitur, cùm vsus non fuerit iuris cautela, in explorando, & interrogando reum, vtrùm possideat, ad text. *in l. qui petitorio, de rei vind.*

Nec reus videbitur liti se obtulisse, quia in ius voca- 164
tus se defendit, etiam quòd malitiosè distulerit excipere, se non possidere, sicuti in specie tradunt idem Paulus *in dicta l. si à te. §. 1.* Ab. & Fel. *suprà citato loco*, & latissimè Roland. à Valle *cons. 56. col. 1. quod aliàs est d. consilium 58.* Peregrinus *vbi proximè dicto art. 45. sub numero 34.*

Et nostræ principalis quæstionis doctrinæ rationem 165
reddunt Iff. *in d. §. omni. num. 23. inst. de actio.* cum aliis adductis à Petro Surdo *in d. cons. 127. num. 18. d. lib. 2.* Gratian. *discepta foren. d. cap. 78. num. 12. tom. 1.* quia illa sententia absolutoria lata in fauorem rei conuenti non possidentis (dominio per actorem legitimè probato) non priuat reum, cùm tandiu absolutus censeatur, quandiu non possidet, vnde possessione seperueniente, virtus sententiæ eum afficit, & ex tunc incipit effectum sortiri, quo carebat durante causa absolutionis, & non ampliùs, quæ elegans est.

Quibus ita tentis non obstant in contrarium ad- 166
ducta, quibus vno ictu respondetur, quòd etiam quando in iudicio petitionis hæreditatis vna tantùm res singularis à reo conuento possideatur, fuerit petita, receptior est, & magis communis opinio, ac verior sententia, vt cætera bona, quæ cœpta sunt possideri tempore sententiæ, in ea petitione venire intelligantur, cùm dum petit hæres; seu bonorum possessor rem illam ab alio possessam, sibi vt hæredi, aut bonorum possessori restitui in consequentiam, petit, & omnia quæ ab illo possiderentur, ita in petitione hæreditatis probant, & affirmant Butr. Barb. & Immol. *in cap. 2. de libel. oblatione.* Fulgos. Riminal. Aret. & Socin. *in leg edita C. de edendo*, & ibi Decius etiam *num. 25.* Alciat. & Curtius Iunior *num. 64.* Purpura *num. 25.* & hanc esse veriorem & receptiorem testatur Couar. *practicar. quæst. cap. 12. num. 6.* Menoch. *de adipis. poss. rem. 1. quæst. 16. à num. 70.*
vbi idem probat, omnino obseruandum in bonorum 167
possessione, ex identitate rationis inter iudicium vniuersale petitionis hæreditatis, & iudicium pariter vniuersale

vniuerſale bonorum poſſeſſionis , ex Ripa *in l.1. in prin.num.*10.*ff.quor.bonor.*quem in hanc partem inclinat & probant etiam verba *d.l.*1.iuxta expoſitionem Dyni, & Iacob. de Areti. quam ibi recenſet B.*num.*3.*verſ.hæc ſolutio.*

168 Et in vtroque iudicio tam petitionis hæreditatis, quàm bonorum poſſeſſionis per Ripam & Menoch. probant etiam, & defendit Pereg. *in tract.de fid.art.*46. *num.*29. quod in iudicio petitorio hæreditatis probat text.*in l.*4.*& l.ſi quo tempore,l.idem videndum §.ſi qui,ff. de petitio. hæred.* imò etiam in iudicio particulari vindicatorio probat *l. ſi autem* , §. *poſſidere ff. de rei vind.* & in bonorum poſſ. eſt text.*in dicta l.*1.ibi, poſſides, poſſideréſve , *&c.* nam futuram poſſeſſionem deſignat verbum illud (poſſideres) quia eſt verbum præteriti
169 temporis imperfecti in ſubiunctiuo , quod etiam ad futurum reſpicit, *l. ſi ita quis,§.ſi ita,ff.de verbor.obligat.* vbi notatur. Bart.*in l.*1.*in* 7.*q.ff.de iure codicillor.*Decius *conſ.*442.*num.*4.Iſſ.*in l.placet num.*12.*ff.de lib.& poſthum.* Pariſ. *conſ.*22.*num.*13.*lib.*2. Pereg.*in tract. de fideicomm. art.*46.*n.*29.

170 Quam doctrinam fortiorem procedere, quando bonorum poſſeſſor, ſeu hæres intentans bonorum poſſeſſionem , ſeu petitionem hæreditatis , intentaret iudicium vniuerſale , hoc eſt , vniuerſa bona hæreditaria peteret ab eo , qui rem vnam dumtaxat poſſidet , quia tunc dubium non eſt , vt vniuerſale illud iudicium amplectatur , & comprehendat omnia bona , quæ poſtmodum reus cæperit poſſidere tempore ſententiæ, *l.*4.*ff. de perit. hæreditatis* , vt aduertit Menoch. *dicto*
171 *tract. de adipiſc. poſſ. rem.*1. *num.*71.qui etiam ibi,*verſ.ſecundus eſt caſus* , probat ; aliud eſſe dicendum, quando actum fuit, & intentatum hoc iudicium vniuerſale aduerſus aliquem,qui nullo modo ab initio aliquam,etiam ſingularem rem hæreditatis poſſidebat , quia tunc cùm non habuit vbi interdictum bonorum poſſeſſionis potuiſſet à principio fundari , poſtmodum poſſeſſa denuo non veniunt in condemnationem , quemadmo-
172 dum in caſibus ſuperioribus , quando poſſidebat conuentus , etiam vnicam rem tantùm, ſiue aduerſus poſſeſſorem ad illam dumtaxat actum fuerit , ſiue iudicio vniuerſali omnium poſtmodum poſſeſſa venire dicantur in petitione,quia iudicium fundatum inueniunt,ex Ripæ ſententia *in d.l.*1.*n.*19.*verſ.tenendo ff.quorum bonor.* poſt Paul.Caſtrenſ.*in l.item videndum* §.*ſi quis cum,ff.de petit.hæred.*

173 Inſuper,& quæro ; an exequutor datus,ad exequendam reſtitutionem bonorum faciendam ei, quem Princeps vel Rex reſtituit ad bona confiſcata , an excedat, ſi ei reſtituere velit bona in tertium tranſlata , & alienata,vel etiam fructus interim à fiſco perceptos.In quo illud eſt affirmandum , quòd ſi Princeps remiſit ſimpliciter pœnam deducti, non extenditur talis reſtitutio ad bona , etiamſi reperiantur adhuc penes fiſcum , & in ſuo patrimonio , neque alienata , nec illa tenetur fiſcus tradere reſtituto à Principe,text.eſt qui ſic debet intelligi *in l.in fi.& in l.*3.*C.de ſent.quæ pro,*& ibi gl.ordinaria,& communiter Doctores. At ſi Princeps reſtituit quoad pœnam , & quoad bona ſimul , tunc intelligitur facta reſtitutio eorum bonorum , quæ penes fiſcum reperiuntur ; Si verò reperiuntur alienata , & in poteſtate alicuius tertij , in eius præiudicium ad ea non extendi, certum eſt , niſi aliter expreſsè inſtitutione, & commiſſione exprimatur , ſed tunc tenebitur fiſcus de ſuo proprio patrimonio pretium reſtituere , ita probant prædicta iura , & tenet gl. ſingula. & vni *in l. Gallus* §.*& quid ſi tantum ff.de lib.& poſthum.in verbo emancip in fi.*& ibi B.Paul.Immol.& Alex & communiter Doctores, quos ſequitur Ant. Gom. *in l.*1 *ſub n.*11. *verſ.ex quibus infertur.*

174 Reſpecto autem fructuum perceptorum illud eſt indiſtincte ſeruandum, vt exequutor excedet , ſi illos, etiam à fiſco poſſidente voluerit ſolui , compellere, cùm huiuſmodi reſtitutio,nullo modo ad illos perceptos extendatur , ita probat text. *in authentica , idem de Neſtorianis,C.de hæreticis.*quem ad hoc reputat ſingularem Angelus, Immol. Paulus Alexand.& communiter omnes Doctores *in d.l.Gallus* §.*quid ſi tantum,ff.de lib.& poſth.* licèt Iſſ. teneat ibi contrarium *num.*50.*col.*25.ſed ſuperiorem certiorem , veriorem, & tenendam opinionem communem in iudicando,& conſulendo affirmat Ant.Gom.*in d.l.*1.*Tauri ſub d.n.*11.*verſ.vnum tamen eſt, penes finem.*

Qui tamen rationem non reddit,ſed ea eſt,quoniam 175
huiuſmodi reſtitutio , non eſt rigoroſa, hoc eſt, à iuris neceſſitate , & diſpoſitione inducta , ſed omnino gratioſa , & ex gratia, ſeu indulgentia Principis, quo caſu cùm interim percepti fructus nullo modo reſtituantur, notat eleganter Couarr.*in lib.*2.*variar.cap.*11.*numero* 3. 176
Parlador. *lib.*2. *rerum quot. c.ſi.*6.*p.*§.16.*num.*7. cùm per confiſcationem dominium rei adeptus ſit fiſcus , & eius ſucceſſor , bonæ enim fidei poſſeſſor eſt (vt Iureconſ. inquit) & dominium habet , qui authore iudice comparuit , *&c. lege at ſi quis* §.1. *ff. de religio. & ſumptib.funer.lege* 52.*tit.*5.*p.*5.traduntglo ſſa B.& Doctores *in l.ſi finita, & in l. Titia,ff.de ſolutio.* Couar.& Parl.*vbi proximè*

Nec obſtat , quod de natura huius verbi (reſtitutio) 177
ſuperiùs probauimus , hoc capite , vt ex eius propria vi , & natura etiam ſimpliciter prolati , comprehendat fructus , cui reſpondetur , quoniam(vt ibi à num.105. & à numero 113.diximus)procedit ; quando profertur in caſu, in quo aliàs à iure eſt inductum, vt fructus reſtituantur, quia illud verbum(reſtitutio)refertur ad ius hoc autem caſu cùm fiat ex gratia reſtitutio,etſi referatur ad ius fructus venire non poſſunt.

De vera reſolutione huius quæſtionis,& ampliſſimè 178
de tota materia vide vſque ad refectionem , per Farin. *in pract. crim. tom.*1. *q.*6. *à num.*28. *vſque ad fin.* vbi per regulas, ampliation. & limitat.procedit, *& ſub.num.*28. *in prin. verſ.* & in ſpecie tractat , an clericus condem- 179
natus ad priuationem beneficiorum,& poſtea ex gratia reſtitutus , reciperet eadem beneficia, præſertim ſi alteri ſint collata , qui ſe remittit etiam ad text. & ibi communiter per Doctores *in c. quamuis,de reſcript.in* 6. Rol. *concl.*45.*num.*20.*lib.*4. Pereg.*de iure fiſci lib.*5.*tit.*2. *numero* 41. & ad alios plures , vbi etiam *in verſ.ſequenti* tractat idem Farin. an Clericus capitaliter condemna-
tus ob contumaciam (quo caſu ſi quam habet penſio- 180
nem , illam amittit , & cum beneficio conſolidatur) vel etiam in priuationem penſionis expreſſæ , pariter condemnatus , ſi fuerit , vt ſupià , reſtitutus , cenſeatur etiam ad penſionem reſtitutus in præiudicium eius , cui penſio adquiſita fuit , & per extenſionem
conſolidata cum beneficio,Sfortz.Odd.*de reſt.in integr.* 181
p 2.*queſt.*69.*num.*85.*& ſeq.*ad quam etiam materiam vide latiſſime cumulata per Mierem *tract. de maiora.*4. *p. q.*23.*à num.*66.*cum ſeqq.in notiori impreſſione.*

Sed & de alia quæſtione ſemel, & paſſim vidi dubi- 182
tari , an executor excedat compellendo reum condemnatum ad rem reddendam , ſeu reſtituendam , vt pariter ſoluat reddátque æſtimationem damni , & deteriorationis factæ, & liquidatæ in re ipſa, vel ſatisfaciat condemnatus & liberetur eam reddendo eo ſtatu, quo reperitur tempore condemnationis , & executionis, cùm per ſententiam expreſsè in damnis condemnatus non fuiſſet ; in qua varij varia dixere aduocati.Ego autem vt non excedat, defendi ſemper , motus primò, 183
quia res reddita, ſoluta,reſtituta non dicitur,quæ deteriorata , & damnificata redditur, reſtituitur, aut ſoluitur , text. optimus , & famoſus *in l.*3. §. *ſi reddita.* Si reddita (inquit Conſultus) quidem ſit res commodata , ſed deterior reddita, non videbitur reddita, quæ deterior facta redditur : niſi quod intereſt præſtetur,

propriè

propriè enim dicitur res non reddita, quæ deterior redditur, *text. est etiam in l. 1. §. si res ff. depositi*,
184 cuius sunt verba. Si res deposita deterior reddatur, quàm si non reddatur, agi depositi potest, cum enim deterior redditur, potest dici dolo malo reddita non esse. (text. *in l. qui sibi* 33 *§ pari Stichum & § item*, qui hominem dare promisit, & vulneratum à se offert, non liberatur) *ff. de solutio.* text. *in l. mulieris*, 15. *§ res abesse*, ibi, Res abesse videntur, vt Sabinus ait & Pedius probat etiam eæ, quarum corpus manet, sed forma mutata est, &
185 ideo si corruptæ redditæ sint, vel transfiguratæ, videri abesse, quoniam plerumque plus est in manus pretio, quàm in re (*ff. de verbor. & iterum significat.* text. *in lege*
186 *Labeo* 14. ibi, Si vestimentum scissum redditur, vel res corrupta reddita sit, veluti scyphi collisi, aut tabula rasa pictura, videri, rem abesse, quoniam earum rerum pretium non in substantia, sed in arte sit positum, *&c.*) *ff. eodem tit. de verbor. signif.* text. etiam elegans *in lege* 1. *§. qui autem*, ibi, qui autem vi deiectus est, quidquid damni senserit ob hoc, quòd vi deiectus est, recuperare debet, pristina enim causa restitui ei debet, quam habiturus erat, si non fuisset vi deiectus (*ff. de vi arm.*
187 text. etiam *in l. si. §. ff. ff. de verbor. signif.* ibi, restituit non tantùm qui corpus, sed etiam qui omnem rem conditionémque reddita causa præstat, & tota restitutio iuris interpretatio est. Ex quibus quidem iuribus manifestè probatur, non soluere, nec rem reddere, aut restituere, sententiæque condemnatoriæ victum non parere, nec satisfacere, si simul damna eius non præstiterit, quæ dum non soluit, aliter rem tradendo à vinculo executorialium minimè liberatur.

188 Secundò probatur, quia verbum (restituere) hanc habet etiam significationem, vt emendationem, & satisfactionem damni comprehendat, adeò vt qui non emendat vel soluit valorem, & æstimationem damni, dicitur non restituere, ita eleganter docet Federi. de Senis *cons. 17. in fin.* sequitur Cardinal. Tusc. *pract. concl. litera R. concl.* 302. *numero* 2. & probat text. *in d. l. fin. §. fi. ff. de verbor. sign. sic. dd.* 1. *§ qui autem*, per quam & per Lucam de Penna, ibi dicit Menoch. *de recuper. poss. rem.* 1. *remed.* 6. quæ quidem verborum pro-
189 pria significatio etiam in materia quantumcumque stricta, & odiosa, omnimodo retinenda, & ab eo nullo modo recedi oportet, text. est *in l. cum l.* ibi Aret. *ff. de testam.* plures congessit Couarru. *lib. 3. variar. cap. 5. in fi.* Rota *in nouissima decis.* 223. *num.* 28. & latiùs nos egimus suprà hoc cap. à numero 119. & seqq. circa
190 fructus in restitutione, quæ etiam propria est significatio huius verbi (reddere) vt satisfactionem damni virtualiter comprehendat, text. *in d. l.* 3. *§ reddita*, *ff. commodati*, ibi propriè enim dicitur res non reddita, quæ deterior redditur, *&c.* text. *in d. l. mulieris, d. §. res, & seqq. iuncta rubr. de verbor. & rerum significat.* secundùm quam omnino debent leges intel-
191 ligi, imò & verbum (reddere) iuris interpretatione significat etiam restitutionem, gl. *in lege verbum reddendi, ff. de verb. signif.* Cagnol. *in l. iuxta sunt n.* 70. *C. de actioni. empt.* ergo executor non excedet, si huiusmodi damni liquidationem præstare cogat condemnatum.

192 Tertiò probatur insuper, nam restitutio est redintegratio in pristinum statum, *l. restituere ff. de verbor. sign. l. quod si minor. §. restitutio, ff. de minorib. l. ideo. cum § in Fabianum ff. de actor.*, ergo nec condemnatus, nec executor ad
193 restitutionem datus satisfaciunt sententiæ executori latæ, si illam reddant, & restituant attento præsenti statu, & non pristino, suadet etiam etymologia verbi (restituere, quasi) sic dicti, à re, & integer, non enim restituitur, aut restituitur res integra, quæ deteriorata, aut corrupta restituitur, sunt iura superiùs citata, vbi enim dicitur omnis rei diminutio,
194 seu læsio, *Paul. in l. 3. in fin. ff. de damno infecto.* Anton. Franc. *in tract. de re quæ interest, numero 5. volum. 8. tract. de Decian. Burg. de Pozzo in prax. Sen. Tarc.*

num. 14. non secus ac si executor ad restituendum fun- 195
dum datus, dimidium tantùm tradat, aut vt soluat centum, & exequatur pro octoginta dantaxat; contra naturam, & verum, clarúmque sententiæ sensum *d. l. fi. §. fi. ff. de verbor. sign.* ibi, omnem rem, & *ibi*, tota restitutio iuris interpretatio est, & *d. l.* 1. *§. qui autem ff. de vi & vi armata*, ibi, pristina enim causa restitui ei debet, *&c.*

Restitutio enim tantum restituit, quantum id ab- 196
stulit, aduersus quod restitutio conceditur, Bart. *in l. fi. col.* 3. *C. de sentent. pass.*, vbi per illum text. constat, quòd tantum restitutionis gratia attribuit, quantum 197
condemnationis sententia ademit. Optimè Farinac. *pract. crimin. tom.* 1. *q.* 6. *sub. numero* 32. vbi per Decium *in l. condemnatione, ff. cum verbum restituas, ff. de regul. iur.* dicit, quòd non dicatur quis restitutus, nisi plenariam 198
fuerit consequutus restitutionem, & quòd restitutio facit renasci illud, quod extinctum fuit penitus, per *l. si qui filium § sed si pater, ff. de iniusto rupto, irri.* & Castrens. *in leg. Gallus, §. & quid si tantum, col. penul. ff. de liber. & posth.*

Maximè, quia rei appellatione de tota re intelligi- 199
tur. Ruin. *cons.* 80. *pro clara numero* 4. *lib.* 2. vbi dicit communem. Alex. *cons.* 196. *in prin. lib.* 6. *l. Titia cum test. §.* 1. *de leg.* 2 quem ibi ad hoc ponderat Bal. & alij post eum *l. si defensor. §. qui interrogatus, ff. de interroga. actio. & in l. de pupill. §. qui nuntiato*, & ibi not. B. & alij *ff. de noui oper. num. l. legatis vxori*, & ibi Dyn. & B. *de leg.* 2. *l. hoc legat. de leg.* 3. not. gl. B. & alij post eum *in l. si in rem in prin. de rei vindi.* Doctores *in l. Pompo. §. sed & is, ff. de procurato. & in cap.* 2. *de libelli oblatio*, ergo non tota redditur, quæ deteriorata traditur, nec adimpletur mandatum quare meritò non soluere, nec reddere, soluendo rem deterioratam, dicunt iura superiùs allegata, cùm integram non reddant.

Quartò fulcitur, nam actor, & reus debent ad paria, 200
non autem imparia, iudicari, ex iud. vulg. sed ad fauorem condemnati pristinus rei status attenditur, an deteriorata res ad se peruenerit, adeò vt melioramenta à se facta & liquidata in executione opposita in vim exceptionis modificatiuæ à vincente rei Domino, recuperat, & ad ea executor præstanda compellit absque reatu excessus, etiam si de iis in sententia soluendis nihil dicatur, vt latè nos suprà in c. de excessu in exceptio. c. 6. à n. 73. ergo pari ratione condemnatus rei deteriorationes præstare tenetur, si in sententia sit omissum, eodem pristino statu attento, vt probat *d. §. restitut.* cum aliis. Si enim æstimationem eius, quod rei additur, in 201
executione recuperat, cur similiter quod rei ipsi detrahit, soluere non tenebitur? siquidem fauorabilior est certans de damno vitando, quàm de lucro captando.

Quintò & eleganter facit, nam si fructus percepti à 202
condemnato, aut eorum æstimatio (qui sunt res omnino separatæ ab ipsa re principali, *l. in ædibus §. ex rebus, ff. de donatio.* Marquesa. *de comm. sc. 1. p. in commissio. appell. super diuer. cap.* 28. *num.* 30 *fol.* 3. *in 2. impressione.* Escac. *de appell. quæst. limit.* 6. *membr.* 9. *sub numero* 37. *& numero* 32. *in fin.* Cauarita *super ritu magnæ Curiæ* 359. *num.* 4. *in fin.* Cæsar Barz. *decis. Bonon.* 45. *petitæ n.* 1. *& 2.*) sed quia tantùm causantur ab ipsa re, restituuntur cum re ipsa, ad 203
quam duntaxat restituendam executor datus est, vt latè probauimus suprà hoc cap. à numero 93. cum sequentibus.

Ergo multò magis ratio, & consideratio damno- 204
rum, & deteriorationum habenda est, quæ ipsammet rem afficit, intus tangit, pars est eius, & membrum ipsius corporis, & substantia illius rei nominatim expressæ in sententia, qui plus influit, & operatur causa in 205
seipsa, quàm in causato, *authent. multo magis, C. de sacrosanct. Eccles. clem.* 1. *de reliquis & veneratio. sanctor. leg. si non sunt clausi.* 21. *§. perueniamus ff. de auro & arg. lega. leg. tempus* 9. *de re iud.* Castr. *cons.* 129. *tom.* 1. Fel. *in cap. audito*

auditis num. 20. *de rescrip.* decis. Genuens. 126. *num.*2. doctiss. Perez de Lara *de anniuersa. & Capellan.lib.*1. *cap.*6.*à num.*1.*l.nauis onustæ* 1.*respons.ff.ad l. Rhodiam*
206 *de iactu.* Quod quidem fundamentum fulcitur mirabili illa doctrina, nempe; quòd licèt emphyteuta deteriorando rem, ipsam amittat statim; procedit, quando deterioratio contingit in reipsa, non autem in fructibus, nam damnum in ipsa re est perpetuum, damnum autem fructuum temporale, illud respiciens dominium,istud commoditatem vtentis duntaxat,docet Bal.
207 *in authent.qui rem.n.*2. *C. de sacros. Eccles.* & ibi eum sequuntur Raphaël Fulgos.Paul. Castren. & alij.Alex. *cons.*118.*num.*7.*l.*5. Iss.*cons.*17. *num.* 11.*l.*1. *& in leg.*2. *num.*98.*de iure emphyt.* Ripa. *respons.*27. *num.*7.*de iur. emphyt. volum.*2. Beroi. *cons.*120.*num.*30.*& seqq.lib.*1. Manti.*de contractibus lib.*22.*tit.*29.*n.*22.Roland.à Valle *cons.*49.*num.*20.*&* 21.*lib.*2 Riminal.iunior *cons.*355. *num.*22.fortis enim ratio vrget, nam si spoliator condemnatus ad rei restitutionem tenetur etiam fructus præstare,tanquam damna Marius Giurba *decis.*39. *n.*6. ergo multo magis damnum, siquidem fortior est ratio deteriorationis in re, quàm in fructibus, & quia æstimatio non est quid diuersum ab ipsa re Caroc. *de oblatio.part.*2.*quæst.*35.Giurba.*decisione* 114.*sub num.*10.*& dec.*113.*num.*6.Gratian.*discep.for.*243.*n.*67.

208 Maximè cùm deficiente tota re,ad quam tradendam, & restituendam executor datur,potest licitè in eius valore & æstimatione liquidata,executionem facere sine excessus reatu,*l. qui restituere,ff.de rei vindi.l. Iulianus ff.de cons.ff l.si longis Cod.de execut.rei iudic.l.*3.*tit.*14. *part.*5.*leg.*42.*titulo.*5.*part.* 5.optime *l.*5.*titul.*23.*part.*3. ante medium,pluribus authoritatibus& doctrinis exactè hæc proposito fulcita est suprà cap. 5.à num. 33. & in specie probatur *in dict.l.* 3. §. *reddita.* ibi, nisi quòd
209 interest præstetur, &c.).*ff.commodati.* & sic pariter, & à fortiori, cùm tota res reddi, restituique iubeatur per sententiam, parte eius per deteriorationem perempta, iam non est in condemnati facultate, & potestate restituere,meritò ad eius æstimationem executori licet peruenire, idem namque iuris est de parte quoad partem, ac de toto quoad totum:nam æstimatio succedit loco rei, & rem ipsam repræsentat. Oldral. *consil.*114. Caroc. *vbi suprà* Surd. *cons.*81. *num.*5. Bursa. *consil.* 100. *num.*39. Cephal. *cons.* 554. *num.*6. Menoch. *cons.* 110. *num.*9. Socin. *cons.*82. *num.*26. *volum.*4. Pappon. *consil.*27.*n.*50.*&* 51.plures citat Giurba *decis.*114.*n.*12.qui *n.*10. post plures firmat, quod teneatur ad damna, ad rei æstimationem obligatur.

Et fulcitur hæc pars ex eo, quia fideiussor obligatus
210 pro solutione certæ pensionis domus conductæ, tenetur etiam pro deterioratione, licèt fideiussio sit stricti iuris, *l.*2.*ff. in quibus causis pignus vel hypotheca tacitè contrah. l. admissi* §.*fideiussores.ff.de fideiussoribus.*quam reputauit singularem ibi Ludouic. Bolog.*in* 2.*interpretatio.* facit text. *in l. si ab vno.ff. vt legator.nomi.caueatur.*Cæpol.*cautel.*127. *ille qui fideiussit.*Roma.*sing.*152. *quæro.*Hippolyt.*in rub. de fideiusso q.*8.vbi latè disputat Rebuff.*in tract.de liter. obligato.artic.*4.*gl.*2.*num.*32.*in commen.tom.*1.

211 Et in terminis quòd condemnatus ad rem restituendam,& reddendam, intelligatur etiam tacitè & virtualiter condemnatus ad damna illata in ipsa re, tenet Cardin.Tusc.*pract.conclus.litera S.conclus.*126.*n.*107.& melius. *conv.*128. *num.* 11.vbi ad eius assertionis comprobationem allegat text. optimum *in d.l.*3.§. *reddita*, dicens quòd in tantum condemnatus intelligitur ad
212 damna illata, vt executor in sententiæ executione, facti damnorum liquidatione, & æstimatione possit per viam brachij militaris, ad eam præstandam condemnatũ astringere, quod etiã procedere in dãno illato, &
213 deteriorationc post sententiam vsque ad veram,& realem rei restitutionem, affirmat ipse Tusc. Conducunt etiam Federic. de Senis, Tusc. & Menoch. suprà citati in secundo fundamento, num.187.quæ opinio satis est probabilis, & vera, à qua nullatenus recedendum esse arbitror;& loquendo in spoliante condemnato simpliciter ad rei restitutionem, vt etiam teneatur damna restituere,probat Giurba *decis.*39.*à num.*2.Put.*decis.*298. *lib.*2. Rota *diuers.*334. *p.*2.Menoch.*cons.*758.*num.*17. *volum.*8.

Circa quam an, & quis in re illata ad damna teneatur.vbi de emptore vigore executionis postmodum reuocatæ,de possidente pignus prætorium,de administratore reipublicæ,tutore,curatore,colono,inquilino,vsufructuario,emphyteuta ac maioratus possessore,& qualia dicantur damna, & deteriorationes, & ex quibus causis deteriorationem rei contingentem præsumatur accidisse culpa,negligentia,aut dolo possessoris,seu administratoris,& de pluribus aliis similibus difficultatibus consule omnino Escobar *in tractatu de ratiociniis cap.*19.*per totum.*vbi optimè explicat. & latè etiam per Manticam *de contractibus tom.*2.*l.*22.*titul.*29.*per totum.* vbi multa qui post alios. *num.*9. optimè tractat, an & quando deterioratio cum melioramentis in ipsa re factis compensetur, apponendo regulam negatiuam, & ad illam nonnullas limitationes, quo loci exactè prosequitur videndus. 214 215 216

CAPVT X.

Ab excessiua fructuum, damnorum,expensarum, interesse,pertinẽtiarum,ac connexorũ liquidatione,& taxatione facta per executorem; appellationi emissæ non deferendo, an vis fiat. Vbi exactè quomodo hoc casu simplex grauamen ab excessu cognoscatur.

SVMMARIVM.

*Sententia generalis condemnatoria fertur in iudiciis vniuersalibus, in executione postea liquidandum quæ sub generica condemnatione comprehendantur.n.*1.

*Idem & in iudiciis generalibus, putà reddendæ rationis administrationis.n.*2.

*In executione sententia vniuersalis,putà l.fin.C.de edict. diui Adri.tenuta maioratus,petitione hæreditatis,&c. liquidantur res ad illam pertinentes.n.*3.

*Sententia potest ferri incerta super accessoriis,putà fructibus, pertinentiis, &c. de cuius æstimatione liquidò in executione apparebit.n.*4.

*Condemnatus vel obligatus per guarentigiam ad fructus, damna, aut interesse, in executione facta liquidatione soluit.n.*5.

*Executio facti promissi in æstimatione aut interesse fit. num.*6.

*Excessus circa liquidationem dupliciter consideratur, propriè,& abusiuè seu impropriè.n.*7.

*Excessus impropriè accidit vbi nimis taxatos fuisse fructus condemnatos quis asserit.n.*8.

*Excessus impropriè est potius iniustitia& simplex grauamen, quia executor tunc continetur sub limitibus suæ commissionis.n.*9.

*Ab excessu improprio,putà vbi nimis fructus sunt taxati, non datur appellatio suspensiua.n.*10.

*Liquidatio pertinentiarum precedente condemnatione vniuersali, dicitur declaratio interpretatiua non augens nec minuens condemnationem.n.*11.13.*&* 17.

Supplicatio con las mill y quinientas *si non admittatur à sententia transacta in rem iudicatam, nec ab eius liquidatione facta in eius executione.n.*12.

*Executio est sequela primi iudicij & eiusdẽ naturæ.n.*14.

Quod in sententia continetur implicitè, per liquidationem in executione declaratur explicitè.n.11.

Executio est eiusdem naturæ cuius est prima causa, & ideo ab ista sicut non licet appellare, ita nec à declaratione, & eius liquidatione.n.16.

Liquidatio quæ non mutat substantiam rei iudicatæ, non inducit nouum grauamen.n.17.

Liquidatio tunc non mutat substantiam condemnationis, quando continet declarationem interpretatiuam, non augentem nec minuentem, seu variantem substantiam eius.n.18.

Taxatio expensarum est declaratio interpretatiua sententiæ, à qua non appellatur regulariter.n.19.

Taxatio dicitur meri facti præexistentis declaratio.n.20.

Taxatio & liquidatio precedentis sententiæ dicitur executio & declaratio.n.21.

Exceptio rem pluris minúsve esse liquidatam sententiæ executionem non suspendit.n.22.

Pro taxa in dubio præsumitur.n.23.

Exceptio taxæ excessus vbi inducit contractum vsurarium, si probetur intra decem dies admittitur in executione ob periculum.n.24.

Non satis est aliquid de nouo fieri nisi denuo pars grauetur, & ideo non appellat.n.25.

Quod contingit ex causa de præterito, ad primam causam de præterito referendum est.n.26.

Mandatum limitatum in incerto non causat excessum sed grauamen, vt in exemplo apposito.n.27.

A liquidatione fructuum, damnorum, pertinẽtiarum, &c. virtute rei iudicatæ, aut instrumenti guarentigiati appellationi non est deferendum.n.28.

A liquidatione executoris vigore executorialium non admittitur appellatio, sed iterum executori causa remittitur vt illam peragat.n.29.

Æstimatio & rei verus valor, vbi euidenter sit probatum, & ab aduersario nihil quod enerueret verificetur, executor si aliter taxet poterit appellare ex capite iniustitiæ notoriæ.n.30.

Excessus verè & propriè in liquidatione contingit, quando executor modum condemnationis, siue etiam liquidationis essentialiter variauerit, aut mutauerit n. 31. redduntur exempla. ibid.

Liquidatio quæ sub generalitate verborum sententiæ nec virtualiter, visibiliter comprehenditur, rectè conuenit definitioni excessus, & ideo à tali excessiua liquidatione licet appellare.n.32.

Executor liquidans rem quæ extra condemnationem sit illius substantiam augens, nouiter grauat & excedit, & à tali excessu licet appellare.n.33.

Appellatio à taxatione & liquidatione quæ non comprehenditur sub condemnatione generali, causat attentatum & nullitatem executionis.n.34.

Ab excessiua fructuum, damnorum, &c. liquidatione & taxatione facta per executorem admittitur appellatio suspensiua.n.35.

Quod declara vt in n.36.

Executor ad restitutionem præbendæ cum fructibus liquidandis datus excedit si taxet etiam distributiones quotidianas.n.37.

Executor ad restitutionem beneficij cum fructibus liquidandis datus, excedit si liquidet etiam emolumenta incerta, vt oblationes, & funeraria, &c.n.38.

Distributiones quotidianæ veniunt appellatione fructuum beneficij.n.39.

Excedit executor in liquidatione, si condẽnationẽ in fructib. perceptis extẽdat ad eos qui percipi potuerũt.n.40.

Fructuũ perceptorum, & qui percipi potuerunt, debet fieri condemnatio in reuocatione attentatorum.n.41.

Fructuum qui percipi potuerunt per attentantem omissa condemnatio tacite in sententia subintelligitur.n.42.

Dummodo percepti fuerint à tertio causam ab attentante condemnato habente. ibid.

Excedet executor in liquidatione si lata sententia super fructibus à tempore litis contestationis, & liquidet à tempore occupationis.n.43.

Fructus virtualiter subintellecti sub condemnationis verbis, executor non excedit liquidare, & præstare.n.44.

Fructus ad quos condemnatus quis à die occupationis vel contestationis non excedet executor, si liquidauerit etiam fructus decursos post sententiam vsque ad realem restitutionem rei n.35.

Condemnatus ad restitutionem equarum seu vaccarum con partos y pos partos *an excedet executor, si huiusmodi post partus in infinitum vsque ad tempus præsens voluerit liquidare.n.46.*

Taxam legis iusti interusurij pecuniæ restituendæ si executor excedat, qui liquidatione excedere dicitur.n.47.

Sententia excedens taxam legis in annuis redditibus est nulla ipso iure.n.48.

Sententia talis in dubio intelligitur, qualis de iure ferri debuit, quia ius refertur.n.49.

Sententia ita debet interpretari ne iniquitatem & iniustitiam contineat.n.50.

Executor in liquidatione excedit si condẽnatũ simpliciter in expensis cõpellat & liquidet simul personales. n.51.

In liquidatione excedit executor, si sub liquidatione expensarum liquidet etiam damna.n.52.

Iudex reseruans sibi taxare expensas, non potest taxare damna. n.53.

Et quid in contractibus an appellatione expensarum veniant damna n.54.

Damna tacitè subintellecta sub condemnationis verbis, executor non excedet liquidare in executione.n.55.

Excedit executor quando liquidationem addiderit condemnationi, quia nouam addit condemnationem, & à tali excessiua liquidatione licet appellare.n.56.

Excessiua dicitur liquidatio si executor ordinem omiserit liquidationis, admittens exceptiones reiiciendas, & reiiciens admittendas.n.57.

Executor anteaquam perueniat ad executionem facti, debet præmittere liquidationem, quâ pertinentiæ, fructus, seu damna comprehendantur sub generalitate condemnationis.n.58.

Executio sententiæ factæ ante liquidationem pertinentiarum & similium est nulla ipso iure.n.59.

Et à tali excessiua liquidatione licita est suspensiua appellatio.n.60.

Præposteratio executoris causat excessum & nullitatem. num.61.

In liquidatione excedet executor si ad illam faciendam non citet condemnatum.n.62.

Exceditur modus inter exequendum, si pars non citetur in eo quo debet adesse.n.63.

Liquidationis in executione per quæ fiat probatio, & ea summariè non seruato ordine iudicij ordinarij, vbi nec requiritur libellus, nec litis contestatio.n.64.

Liquidationis probatio super pertinentis, damnis, aut fructibus, &c. fit per interrogatorios aduocati.n.65.

Sententiæ generalis siue petitionis hæreditatis, siue rei particularis cum pertinentiis, postquam fuerit in executione verificatum, quæ bona pertineant ad hæreditatem seu pertinentias, super omnibus fit executio.n.66.

Exceptiones omnes spectantes liquidationi, in executione admittere tenetur executor, tam ex parte actoris quàm rei.n.67.

Ad liquidationem faciendam super pertinentiis, &c. tam actorem quàm reum executor tenetur admittere. n.68.

Ad liquidationes probandas executor tenetur terminum assignare de stylo Rotæ, intra quem si non fiant potest ad executionem procedere.n.69.

Excedit executor si exceptiones admissibiles in liquidatione non admittat, vel admittat reiiciendas, ob quod licet appellari.n.70.

Exceptiones releuãtes, proportionabiles iudicio executiuo

execu

executor tenetur admittere,aliàs Rota admittit appellationem.n.71.
Administrator seu Caprarius ad restitutionem ouium seu vaccarum si opponat executioni, naturaliter alienas perijsse admittendus est,& quæ sufficiat probatio.n.72.
Et quid in Caprario qui pro custodia mercedem recipit. num.73.
Condemnatus ad fructus rei restitutionẽ, an possit in executionis articulo opponere se illos non percepisse. n.74.
Condemnatus in fructibus rei etiam attentans probans se non percepisse fructus,euitat executionẽ sententia.n.75.
Exequendum non est mandatum contra condemnatum in fructibus,si nominat alium qui eos perceperit.n.76.
Clausula (parito breui) non solùm importat dimissionem possessionis,sed & restitutionem fructuum.n.77.
Contra euincentem rem cum fructibus opponi potest exceptio fructuum quos aliquo tempore euincens percepit, aut rem possedit.n.78.
L Iulianus.17.§. quod si dolo.ff.de rei vindicat interpretatur.ibid.
Exceptio, quod petis intus habes, opponitur post rem iudicatam contra victorem.n.79.
Condemnatus ad fructus beneficij potest executioni opponere se illos conuertisse in vtilitatem beneficij.n.9.
Fructus in sententia intelliguntur deductis expensis & oneribus illorum occasione factis.n.81.
Dispositio quælibet loquendo de fructibus restituendis intelligitur deductis expensis.n.82.
Quod etiam procedit in possessore malæ fidei.n.83.
Fructus ad quos quis est condemnatus, an possit computare & compensare cum melioramentis & expensis in executione.84.
Expensas coram se factas an executor excedat taxandi, vel ad mandantem debeat remittere.n.85.
Exceptio paupertatis an & quando excuset à solutione fructuum.n.86.
Executor ad rei restitutionem virtute rei iudicatæ simpliciter datus, an excedat si etiam exequatur in pertinentiis & connexis ipsi rei.n.87.
Pertinentiarum nomine & appellatione quæ veniant tam in sententiis,legibus,testamentis,priuilegiis,aliisue dispositionibus.n.8.remissiuè.
Pertinentiæ sunt appendices rei principalis.n.89.
Pertinentiæ videntur rei principali deseruire tanquam quid accessorium.n.90.
Pertinentiæ illæ dicuntur quæ aut lege, statuto, homine, aut consuetudine, ad vsum alicuius rei sint destinatæ, cui vt accessoriæ accedunt.n.91.
Dispositio quantuncumque stricta loquens de re principali,extenditur ad connexa & appendices.n.92.
Fideiussio est stricti iuris.n.93.
Fideiussio tutelæ extenditur ad gesta extra tutelam, illi tamen connexa.n.94.
Mandatum ad actum extraiudicialium extenditur ad iudicium occasione illius actus.n.95.
Quæ non possunt nisi connexè produci, non possunt nisi connexè tolli.n.96.
Dispensatio est odiosa & restringenda.n.97.
Dispensatio appenditur ad connexa non expressa.n.98.
Fideiussio licèt sit stricti iuris, extenditur ad accessoria,& ad omnia quæ adhærent & accedũt rei principali.n.99.
Excedere fines mandati non dicitur procurator opponens mandum ad connexa mandato.n.100.
Transactio licèt sit stricti iuris facta super vna re,extenditur ad aliam ratione connexitatis.n.101.
Venditio alicuius rei extenditur ad rem accessoriam cohærentem aut pertinentem.n.102.
Vendita equa,vacca,ancilla, seu asina, quando censeatur venditus pullus,vitulus, agnus, &c.etiamsi non exprimatur.n.103.
Equo seu mula vendita an veniat sella, frænum, & alia ornamenta,quib.tempore contractus fuit ostensa.n.104.
Vna res quando alteri accedit & cohæret,non debet abea separari,quia vnica iudicatur.n.105.
Re prohibita è regno extrahi, si publicatur, publicatur etiã currus,saccus.nauis,&c.quibus exportatur.n.106.
Sententia lata super re aut bonis quib.adhæret ius patronatus,& est annexum,illud etiam comprehendit.n.107.
Sententia confiscationis bonorum comprehendit ius patronatus,quod illis est annexum.n.108.
Annexum ius patronatus quos pariat effectus.n.109.remissiuè.
Sententia nedum parit exemptionem rei iudicatæ in rebus prosecutis, sed etiam in pertinentiis & appendicibus prosequutorum n.110.
Sentẽtia lata super re petita,intelligitur etiam lata super accessoriis & dependentibus ab ea,licèt specialiter non exprimantur.n.111.
Sententia declarans vicum esse subiectum ciuitati,extenditur ad contributionem onerum ciuitatis, tanquam accessoriam subiectioni.n.111.
Sententia lata super re principali,extenditur ad connexa pertinentia & adhærentia.n.113.
Iudex si ponit manus ad connexa mandati, non dicitur accedere eius fines.n.114.
Sententia licèt sit stricti iuris,extenditur ad augmentum. n.115.
Sententia extenditur ad connexa.n.116.
Sententia super dominio castri, censetur lata super iurisdictione,cohærente castro.117.
Et idem dicendum de re incorporata, quia incorporatio omnia comprehendit.118.
Bona augmentata quæ & qualia dicuntur, & quæ transeant & incorporentur cum maioratu, & quo iure censeantur,& de aliis pluribus,remissiuè.n.119.
Sentẽtia in iudicio vniuersalibus facit rem iudicatam in omnibus pertinentiis liquidandis in executione.n.120.
Clausula(parito iudicato) operatur tã super re principali quàm super pertinentiis in sententia non expressis,sed tacitè subintellectis à iure,121.
Condemnati ciues alicuius ciuitatis, censentur etiam condemnati habitores castri Ciuitati subiecti,quia ciues ciuitatis etiam sunt.n.122.
Ciuitatis appellatione veniunt castra & villæ.n.123.
Sententia super re restituenda cõprehendit pertinentias. appendices, augmentum, connexa, & cohærentia ipsi rei.n.121.
Dummodo etiam in genere ipsæ pertinentiæ fuerint in iudicio petitæ,licèt sententia super pertinentiis non petitis fieri possit.n.125.
(Cum pertinentiis) verbum est vniuersale sui natura cõprehendens honores,onera,seruitutes,& omnia necessaria ad rem ipsam principalem n.126.
(Pertinere) verbum latissimè patet.n.127.
Promissio rei cum pertinentiis, est incerta, & nihil proficit,nisi limitatè quid aut quantum comprehendat probetur.n.128.
Res iure communi non habet accessiones limitatas pertinentiæ,nec appendices,nisi ab homine aut consuetudine ei attribuantur.n.129.
De pertinentiis esse id de qua contingit dubitari dicenti, incumbit onus probandi.n.130.
Sententia lata generali super re & pertinentiis sit executio tam super re principali,quàm super pertinentiis liquidandis & verificadis.n.131.
Probationes & testes seu instrumenta producta in causa principali si probant liquidationẽ,bene prosunt in executione cartæ executoriæ, si ibi reproducantur.n.132.
Liquidatio in executione facienda est per antiqua acta & testes,ne detur periculum subornationis.n.133.
Executori si sit commissa liquidatio sententiæ,cautus sit victor, vt in executoria inseri faciat dicta testium, qui melius circa valorem & æstimationem rerum, fructuũ, aut damni deposuerint,ne subornationi locus sit.n.134

*Iudices curent vt si certam quantitatem ex processu deduxerint, exprimant in sententia ne liquidationem committant executoribus, quo euitabitur magnum dispendium partibus.n.*135

*Condemnatus ad tot modios tritici, an & quando in ipsa specie, vel eius valore executor exequi possit.n.*136.

*Æstimatio rei & fructuum in re iudicata quando crescat.n.*137.

*Fructus in specie ad quos quis est condemnatus, quando præstandi sint, & quando in eius valore sit facienda executio, & quando eorum æstimatio quanti plurimi crescat in executione sententia, à quo tempore, & à quo decresat, & de pluribus aliis.n.*138.139.& 140.

*Æstimatio non crescit post fructuum consumptionem, quia tunc debitor non est fructuum, sed æstimationis.n.*141.

*Causa iusta excusat à mora, & ideo etiam à solutioue valoris & æstimationis quanti plurimi in executione sententiæ.n.*142.

*Condemnatus ad restituendum certos modios tritici non expressa eius bonitate, eam victor probare tenetur, aliàs sententiæ debitor satisfacit etiam vilissimum præstando.n.*143.

*Æstimatio rei si sit facienda per peritos executor illos quærat, & quæ præ oculis habere debent.n.*144.

*Æstimatores nominati semel suscepto negotio compelluntur per executorem si recusent taxare.n.*145.

*Æstimatoribus discordantibus in æstimatione, executor compellit partes ad tertium nominandum, vel in defectum ipse executor nominet.n.*146.

*Æstimatores aut ob imperitiam, inimicitiam, aliámve iustam causam possunt recusari n.*147.

*Æstimatoribus recusatis partes compellit executor de idoneis conueniendis, alias ipse executor potest eligere. num.*148.

*Æstimatorum peritorum declaratione, authore, executor, confirmante, non admittitur appellatio suspensiua velut ab ipsa executione.n.*149.

Æstimatorem de materia (qui Alarifes *dicuntur) à ciuitate electorum, & an recusari possint, & ab eorum taxatione & iudicio appellatur.n.*150.*remissiuè.*

*Sententia qua res vincenti adiudicatur, semper intelligitur cum fructibus pendentibus, quamuis nulla eorum fiat mentio in sententia.n.*151.

*Dominium rei vbi in alium transfertur, ipso iure intelligitur cum fructibus pendentibus.n.*152.

*Executio sententiæ facienda in re debet fieri etiam in fructibus pendentibus eius per quandam consequentiam, cũ sint inseparabiles ab ipsa re & possessione.n.*153.

QVANTA fuere nostri in hoc articulo confusione loquuti; vt vix ex eis percipiatur, quæ excessiua liquidatio dici possit, quod quidem in causa erit, vt nonnulla, tum nimis vtilia, tum vsu frequentia, & difficillima, tunc distinctè discutiamus. Pro cuius principio obiter supponendum est, quòd in iudiciis, & actionibus vniuersalibus generalibus fertur sententia condemnatoria, & postmodum in eius executione, eiúsque progressu summariè discutitur, & liquidatur, quæ sub illa generali condemnatione specialiter contineantur, comprehendantur, & exequenda veniant. glos. celebris, & communiter recepta *in l.*1.*ff.de edendo.* quo in loco Bar.*num.*8.Paul.Castr.*num.*9.Fulgos.*num.6.& n.*4. idem B.*in l.*1.*ff iudica.solui.column.fin.*Roman.*cons.*76. col.2. & post plures alios Couarr. *lib.*2.*vari.cap.*11.*sub num.*1.pro qua sententia adducit text.quem dicit optimum *in l.*1.*C.de sententiis quæ sine cer.quantit. & in l. minor.*25.*per fideicommissum ff.de minoribus.* quo etiam loco idem & rectè intelligit in iudiciis generalibus, putà, in sententia, qua quis cõdemnatur ad reddendam rationem administratæ tutelæ. Cui conuenit, quod de tutore per obligationem guarentigiatam obligato, ad reddendam rationem, dicit post alios Parlad. *lib.*2.*rerum quotid.cap fin.*1.*part.*§.12.*num.*34.& loquendo in sententia lata in iudiciis vniuersalibus, putà ipetitione hæreditatis, familiæ erciscundæ, actionis exempto, tutius hæreditatis, & similibus, provt in remedio *l fin.C.* de *edict. diui Adr.*& in tenuta maioratus, & aliis, optimè & latè post Innocent.*in cap.conquerente* 16.*num.*5. *de off.ordina.* Gratia. *in disceptatio. forens.tom.*1.*c.*333.*à n.*9.10.11.& 12.& post B.*in l.*2.*num.*5.*vers.sed quæro,& num.*6.iunctis quæ scribit *num.*2.*C.de sententiis quæ sine cert.quant.*loquendo in sententia super petitione hæreditat. tutela, negotiis gest.& similibus, pro quibus datur actio generalis, idem affirmat Sigismund.Escac.*tract.de appell.q.*17.*lim.*9.*n.*24.*fol.*428.& plures alij ex citandis. plures ad hoc citat Phanuti. *tract. de lucro dotis in rub. sub n.*28.*vers.nam B & sequaces.fol.*25.*in paruis.*

1

2

Item sententia licitè incerta proferatur super accessoriis, putà; fructibus, damnis, interesse, pertinentiis, & expensis, de quorum omnium vero valore, & quantitate in progressu executionis liquidò apparebit, & constabit. Iss. post alios *in l.*1.*ff.de edendo,* vbi *num.* communem dicit Bart.Bal.& alij *in d.l.*2. *Cod.de sentent.quæ sine certa quanti.*§.*curate.in fitu,de actio* Afflict.*decis.*35. communem dicit Alex.*cons.*90.*in caus.in fin,lib.*2.clarè Bal. post alios, quos citat Decius *cons.*517. *in prin.* Bal. *consil.*323.*proponitur. volum.*2. Rot. *decis.*64.*fuit dubitatum.*Socin.*in cap.*2.*num.*23.*de libelli oblat.* Afflict *decis.*20. *in fin.* Alex.*in l. Paul.*1. *num* 6.*de re iudic.*Guid. Papæ *decis.*40.*Semproni.contra Titium.*Cardinal.Tusc. *pract.conclus.tom.*7.*litera S.concl.*108.*à n.*22.*cum seqq.* multis etiam comprobat Roderic. Xuar.*in l. post. rem. de re iud. in declaratio.l. Regni lim.*4.*n.*5.6.& 7.& post Roman.*cons.*211.*n.*5. Ruin.*cons.*22.*num.*2.*lib.*1. & alios obseruat Rota Roma. (loquendo in pertinentiis, & etiam generaliter de aliis accessoriis)*decis.*100.*n.*16.*p.*1. *diuersor.* Gratian.*in disceptatio foren.to.*1.*cap.*333.*n.*12. & loquendo in sententia super interesse) latè idem Gratian.*c.*183.*à n.*43.*cum seqq.*

3

4

Et omisciuè loquendo tam in sententia, quàm in obligatione Camerali, aut guarentigiata, quibus quis condemnatur, vel obligatur ad damna, interesse, fructus, & expensas, liquidandas in executionis sententiæ, vel obligationis guarentigiatæ discursu, Bar.*in l.*1.*ff. iudi.solui. & in l.proinde ff. de l.Aqui.*Bal.*in l.*2.*de exe. rei iud. & in l. cum testam. de manumiss. testam. & cons.* 393.*volum.*2.Alexand.*consil.*188.*volum.*2.*n.*2. Iss.*in l.*1. *C.de edendo n.*32. Socin. *cons.*89.*lib.*3. *& cons.*51.*lib.*1. Cuman.& Alexand.*in l.*1.*ff.de lega.*2.Rebuff.*in constitu.Gelli.tit.de liter.obliga.articul.*1.*glos.*9. Boërius *decis.* 58.*n.*8.Capici.*decis.*17.Cranet.*cons* 231.*Domini.præsul.* Couarru. (qui sedulò rem explicat)*lib.*2. *varia.cap.*11. & restatur communem Zasius, & Orosius. *in l.* 1.*ff. de edendo,*& Menoch.*de adipis.poss.rem.*5 *q.*9.*n.*59. & iam vsu prævalere, testatur Rupel.*institu.forens.lib.*1.*cap.*4. & eam amplectuntur contra alios Roderic. Xuarez & Couar.*locis citatis.* Parlador.*lib.*2.*rerum quotid.cap.fi.*1. *p.*§.12.*limit.*4.*n.*27.*& seqq.*Muños de Escobar.*in tract. de ratiocinis c.*33.*à num.*22.*& supra* magnam cateruam præcipuè Regnicolarum, congressit Baldez, *in additio. ad Roder.in d. limit.*4. latè (prolixè tamen) prosequitur Sigismund.Escacia *tract.de appell.quæst* 17.*lim.*9.*à n.*24. Paz.*in praxi.*4.*p.prin.tom.cap.*1.*n.*15. Peralta *in l.*1 *ff.de legatis* 2. *num.* 82. & facit quod de exequendo instrumento guarentigiato in interesse, aut facti promissi æstimatione Didac. Perez *in l.*4 *tit* 8. *lib.*3.*ord.p.*1078. Auilesius *in prætor.cap.*10.*verbo execution.n.*53. & post alios de magis communi affirmatiuè Parla. *lib.*1.*rerom quoti.cap.*6.§.2.*num.*11. Ceuallos *in com contra commu. tom.*1.*q* 662.

5

6

Quo ita cognito, vt absoluamus nostram quæstionem, an ab excessiua fructuum, damnorum liquidatione fit appellationi deferendum: dicendum est, excessum circa

7

circa liquidationem dupliciter considerari : vno modo impropriè, & abusiuè ; altero modo propriè , verè, & realiter. Excessus impropriè tunc dicetur,quando præcedente sententia condemnatoria committitur simul executori fructuum , expensarum , & pertinentiarum liquidatio , post hinc inde habitis informationibus executor taxat , & declarat , à qua taxatione pars appellat , quia dicit , fructus nimis esse taxatos , cùm minoris sint valoris; vel quando declarat aliquam rem pertinere ad hæreditatem , vel maioratum,ad cuius restitutionem quis fuerat condemnatus. Et in hoc casu iste non potest , dici excessus propriè , sed nomine tenus.sed dumtaxat iniustitia, & simplex grauamen intra limites iurisdictionis contentum , cùm executori sit liquidationis, & cognitionis facultas per sententiam,& commissionem concessa , & intra limites iurisdictionis se continet declarario , à quo grauamine non appellatur , quoad suspensiuum effectum , sed in tempus peractæ executionis reseruatur. Hæc est mirabilis & elegans Rotæ decisio(aureis lireris in corde scribenda) 100.*part.1.diuersor.num.*14.*& à numero* 29.*vsque a* 54. qua docemur præcipuè *num.* 32. quòd in hoc casu non potest considerari nouum grauamen, cùm præcedit condemnatio in actione vniuersali , & sequatur postmodum liquidatio executorialis , continens solùm declarationem qualitatis pertinentiarum non alterans condemnationem, & executionem,eam augenda, vel minuendo, sed dumtaxat inducens declarationem interpretatiuam sententiæ vniuersalis,&condemnationis præcedentis , & ad consequentiam petitorum , tradit Roma.*cons.*45.*n.*2.vbi bona additio,& Rotæ Rom.decisio 272.*n.*2.*par.*2.Lapus *alleg.*82.*in col.penult.in prin. vers.vnde licet de iure n.* Bal. *in l.terminato* 3. *num.* 6. *vers.modo ego quæro & n.*8.*in fin. C.de fructib.& litium expens.*Fran.*in cap sape* 44.*quæst.*12.*num.*60.*de appellat.* Rom.*cons.*43.*num* 2.*&* 3.mirabiliter etiam per Auend. *in tract.de secunda supplicatio.cum pœna M. D. duplarum.sub n.*8.dicens post alios,quos citat, quò in liquidatione sententiæ tranfactæ in rem iudicatam super fructibus,& interesse facta,sit causæ cognitio adhibenda;tamen supplicatio *de las mill y quinientas* non admittatur,quia sicut à prima executoria, & à sententiis latis non licet appellari , nec supplicari ; eodem modo non licebit ab earum liquidatione,&declaratione,quia tales liquidationes,& declaratioēs sunt eædem sententiæ cum primis,quibus in effectu nihil additur,vel minuitur, & executio est sequela primi iudicij, & instantiæ,super qua emanauit declaratio & sicut à sententiis non licet appellari,nec supplicari,nec licebit à sēntentia declaratoria super ea , nam sequela primæ instantiæ est eiusdem naturæ , vt de nouo non possit appellari.quia quod in sententia erat implicitè, pe liquidationem declaratur explicitè, pro quo citat ipse Auendan. Bal. *in cap. cum super, de causa poss.& proprie.*Lauren. Calcan. *cons.*16.*n.*34.*in princ.*Ludouic.Gomez *in regul.Cancel. de iure quæsito non tollendo,quæst.*13. & idem Auendan. *ibid.n.*8.post Bal.*in l.si in in ea, col.penult. C.quando fiscus vel prina.* inquit reddens rationem , quia executio est eiusdem uaturæ,cuius est prima causa, & ideo quemadmodum ab ea non licebit appellati , nec ab ista declaratione,& liquidatione,cùm sit idem.

Et idem, quod dicta Rotæ decisio, tenet latè & mirabiliter Gratian. *in discepta. forens.tom.*1. *cap.*333.*per totum* , & præcipuè *à n.*3. tenet etiam Sigismund Escacia *in tract. de appellatio. quæst.*17.*lim.*10.*n.*55. dicens, per dictam Rotæ decisionem 100. quòd quando liquidatio non mutat substantiam rei iudicatæ, consequenter non inducit nouum grauamen.& ampliùs ex eadem Rotæ decis.*num.*14.quod tunc dicetur,non mutare substantiam condemnationis;quando continet declarationem interpretatiuam sententiæ,non augentem,vel minuentem , & variantem substantiam eius, facit elegans ratio textus *in l. adeò § cum quis ex aliena.ff.de acquir. rerum domi.* ibi, qui exuit spicas,non nouam speciem facit , sed eam , quæ est , detegit , &c.) *leg.* 1. *Cod. de nego.gest.*& facit quod dicit Ioann.de Ferrar.*in tract. de appellatio. cap.* 5. *num.* 57. dum post alios inquit, quòd expensarum taxatio quædam est interpretatio declaratiua sententiæ à qua non appellatur regulariter, imò dicitur meri facti præexistentis declaratio , Lapus *alleg.ut.* 83. *num.*8. Calderic. 215. *circa finem.* Cardinal. Tusc. *practic.conclusio. tom.* 7. *litera S.conclu.* 121. *num.*2.

Et præcedentis sententiæ dicitur exequutio , & declaratio post Rotam. *decis.*64. Lapus *alleg* 82. *in causa matrimony.* Doctores *in clem.sæpe, de verbor. signif.*Bal. *in l. terminato.num.*8.*C.de fructib.& litium expens.*Ripa *in leg.quod iussu.ff.de re iud.*Decius *in cap. verum.n.*12. *de appellatio.* Marques. *tract. de commissio.* 1.*p.c.* 24. *de commiss. appellatio. ab excessiua expensarum taxatione sub n.*24.

Et insuper probatur , quoniam exceptio rem plutis minúsve taxatam,& liquidatam esse,in executione sententiæ apposita ipsam non impedit aut suspendit, bene probat Parlador.*lib.*2.*rerum quotid.cap.fin.*1.*part.*§.11. *num.*44.quia in dubio præsumitur pro taxa.Ioseph.Ludoui. *conclus.*56. Caroc.*tract. de locato, rubr. de vsuris q.*1.*n.*3.*& seqq.*Gaspar.Rodri.*de annuis reddit.lib.*2.*q... sub num.*62.*ad fin.* vbi dicit etiam, huiusmodi exceptionem non impedire executionem regulariter , at vbi ex taxæ excessu contractus vsurarius induci potest , tunc propter tale periculum admitti exceptionem , si intra decem dies probetur ab opponente , secundùm quæ Rodrig.*d.n.*62 *ad fin.*

Et licèt tunc fiat per executorem taxatio , non ideo dicitur nouum inferre grauamen,cùm non satis sit,aliquid de nouo fieri,nisi de nouo pars grauetur, quia illud quod nunc per executorem geritur,non infert,nouum grauamen , sed pars est executionis , vt propterea non sit licita annullatio , latè & in optimo casu post Conrard.Lancelot.& alios dicit Escacia *in tract. de appellat.quæst.*17.*limit.*1. *num.*48. prouenit enim ex condemnatione precedēte,quod enim contingit & ex causa de præterito,ad tempus,& primam causam de præterito referendum, & attribuendum est,*l.in ratione* §.*Imperator. ff. ad.l. Falcidiam. l. Pomponi.*2. *de negot. gest.* Lancelot.*de attentat.*2.*p.cap.*4 *à num.*4.Gaspar.Rodrig. *de annu.reddit. lib.*2.*q.*17.*n.* 75. & sic ad præcedentem condemnationem rectè reducitur.

His accedat mirabilis doctrina Ioannis Andreæ *in cap.quoad consultationem super gloss fin. de sentent. & re iud.*quam ibi referens,& exaggerans exclamat Abb.Panormit. *sub num.* 24. *vers. sed contra præcedens dictum,* &c.Immol.*sub num.* 15. afferentes, quando mandatum est limitatum in incerto, & non liquido, putà,quando sententiam mandat , quam mitti in possessionem bonorum valentium centum,vel hæreditariorum,aut quæ possidebat testator tempore mortis , vel in fructibus, damnis, seu interesse,& similibus,tunc propter probabilem dubitationem , cùm quid sit liquidandum , non sit limitatum in sententia , hoc est , quantitas non sit specificata ; simplex grauamen iudicatur valor & pretium liquidatum per executorem, siquidem non poterit ita facilè detegi , an excesserit , quia ex tali sententia quæ limitem non habet;id probari , & verificari non valet , provt requiritur , iuxta ea quæ latè diximus suprà hac 4.part.c.3. per totum, & circa doctrinam Ioannis Andreæ vide suprà cap.9.post principium, vers.pro cuius doctrinæ.n.17.

Et in hoc sensu rectè loquuntur Doctores , qui magis communiter affirmant , à liquidatione fructuum, damnorum , pertinentiarum , expensarum & interesse , virtute executorialium , aut instrumentorum guarentigiorum , non esse admittendam regulariter

appellationem quoad effectum ſuſpenſiuum,vt ex Bal. *in l.2.C.de execut.rei iud.* Lanfran.*in cap.quoniam contra.de probatio.tit.de interlocutoria n.97.* Angel.*in l. ab execut.C.quorum appell.non recip.* Socin *in regul.24.fall.2.*& Roder. Xuarex *in l. poſt rem in declaratio.l.Reg.limit.4.* Couarr.*lib.2.varia.c.11.verſ.1.* Parlad.*lib.2.rerum quotid c.fin.1.p.§.12 n.32.* faciunt citati à Baldeſ. *in additio.ad Xuarez vbi proxim è lim.4.litera A.& litera C.* & poſt alios Maran.*in praxi 6.p.tit.& poſt omnia aduertantur circa executionem n.22. fol. mihi* 477. in additis. Rota (loquendo indiuidualiter in noſtris terminis) *dec.100.à n.28. part.1. diuerſor.* quam ſequitur Eſcacia *tract.de appell.quaſt.17.limi.10.n.55.& limit.9.num.41.* & Gratian. *diſceptat.forenſ.tom.1.c.333.à princ.* & poſt plurimos alios ipſemet Gratian.*in c.183.n.48.& 49.eodem tom.* 1 Marqueſſ.*in tract.de commiſſio.1.p.c.24.n.24.* & 29. poſt Gaileſ.& poſt nonnullos alios, quos citat, idem tenet Eſcobar.*in tract.de ratiociniis cap.33.à n.22.* & *præcedenti*, vbi etiam dicit *ſub num.23. in fine*, quòd multoties vidit, appellatum ab executoribus executo-
29 rialium è Granatenſi Cancellaria emanatarum propter liquidationem earundem, & iterum per eandem Cancellariam fidei remiſſionem ad executorem,vt executionem perficiat etiam in liquidatis.Et hęc eſt praxis communiter recepta, præcipuè in ſupremis tribunalibus, vt pars conquerens de executore, quia multum taxauit fructus, damna,intereſſe,ac pertinentias,eorum valorem,& æſtimationem excedendo; non auditur appellans,ſed huiuſmodi grauaminis,& iniuſtitiæ cognitio reſeruatur in tempus peractæ executionis, interim minimè ſuſpendendæ, ac deferendæ, & iuſtiſſime quidem, cùm liquidatio ſit pars executionis, quæ in condemnatione continetur,iuxta præfatos Doctores apud quos latè videre poterit.

30 Fateor tamen tunc eſſe ab huiuſmodi liquidatione, & taxatione rei aut fructuum, &c. appellari, quando ſcilicet, à condemnato probatum eſt iuſtum, & legitimum pretium, rei quantitas, & valor,& per aduerſarium aliud in contrarium verificare conantem, nihil tamen probauit, vel ita intricatè, & illegitimè,vt nullo modo eneruetur probatio clara valoris facta per condemnatum,quoniam ſi tunc executor nihilominus notabiliter auget valorem probatum, de quo conſtat manifeſtè, tunc poterit ab hoc grauamine condemnatus appellare,quoad vtrumq;effectum,nõ tanquam ab exceſſu, quia nullus adeſt (vt diximus) ſed ex capite iniuſtitiæ notoriæ patentis ex eiſdem actis, quæ nullitati in totum æquiparatur,& ſic impedit executionem,poſt Rebuff.& alios probat Ozaſc. *deciſ.Pedem.142.n.33.in fin.* Guido Papæ *dec.50.*quem ſequitur Vrſill.ad Afflict. *deciſ.283. num.1.* Gaſpar Rodrig.*de annuis reddi.lib.1. quæſt.16. ſub num. 6. poſt princ.* & nos pluries circa appellationem à notoria iniuſt. alibi diximus latè,præcipuè 3.p.cap.9.à n.6.cum ſeqq.

31 Exceſſus autem in liquidatione verè & propriè ille dicetur,quando in liquidatione executor modum excedit,quod tunc fiet,quando per eum modus condemnationis & rei iudicatæ, ſiue etiam liquidationis variatur, alteratur aut aliter mutatur, opponendo manum in eo,quod ſub generalitate verborum ſententiæ, & rei iudicatæ, minimè comprehenditur, nec verbaliter,nec virtualiter,nec tacitè,nec expreſsè;vt putà quãdo quis condemnatus ad expenſas liquidandas, quæ cùm de iure non veniant perſonales, executor inſuper eas ſimul liquidet, vel cùm in expenſis condemnatio facta ſit, excutor de damnis faciet etiam taxationem, vel quando ſententia loquatur de reſtituendo reditu pecuniæ, executor taxet vltra legis permiſſionem, de quorum ſingulis exemplis,& de aliis pluribus ſcitu digniſſimis,inferiùs ſingillatim eſt videndum. Iſte igitur
32 cùm ſit verè & viſibiliter exceſſus ex inſpectione ſententiæ probabilis, & apparens, cui omnino conueniunt verba, & effectus definitionis, ſeu deſcriptionis à nobis ſcriptæ ſuprà c.3.n.37.vt exceſſus ſit,nouum quoddam grauamen,extra limites poteſtatis mandatæ per executorem illatum, de qua latiſſimè ibi videtur; rectè etiam diceretur, vt appellatio à tali exceſſiua liquidatione, ſuos habeat defectus.

Hanc noſtram doctrinam ſic explicatam, clarè de- 33
monſtrauit Rot. Romana *in deciſion.100.ex nouem p.1. diuerſor Doctorum à n.1. 2. 14.& 28.cum ſeqq.* qua docetur,quod ſi executor liquidet aliquam rem, quæ extra ſententiam generalem eſt, & minimè in condemnatione comprehenſa,quòd iſtud erit nouũ grauamen, augens ſubſtantiam condemnationis, & rei indicatæ, exeedens limites declarationis interpretatiuæ, & per conſequens ab hoc nouo grauamine, cùm ſit exceſſus, licita erit appellatio deuolutiua, & ſuſpenſiua,loquendo in ſententia, & condemnatione de pertinentiis, & per eandem deciſionem 100.& poſt Ruin.*conſil.78.n.1.* 34 38
& 2. lib.5. & alios, optimè Gratia. *in diſceptat.forenſ. tom.1.cap.33.à num.4.& ſuperiùs à num.2.*qui ita in terminis huiuſmodi executionis, teſtatur renuiſſe Rotam coram R. P. D. Orano in vna Aſculana bonor.24. Nouemb.1595.& 13.Maij. 1596.vbi etiam poſt alias deciſiones,& Doctores affirmat,hoc caſu executionem eſſe nullam, & attentatam contempta appellatione, & per dictam Rotæ deciſionem 100.*num.1. &* 2. & Cæſarem Barzi.*deciſio. Bononi. 5. Dominus num.7.*dicit & explicat Sigiſumd.Eſcacia *in tract.de appell.quaſt.17. lim.10. num.54. & 55.*& exemplificat *n.59.ad fin.verſ.diſtingue concordando.* & ad propoſitum directò faciunt per argumentum à ratione ceſſante,& à contrario ſenſu,quæ poſt alios diximus ſuprà hoc c.circà prin. verſ.quo ita cognito.n...& ſeqq.

Hoc igitur ſaltim tacitè & virtualiter deprehendi- 35
tur ex Doctoribus mox citandis, dum communiter tenent;quòd licèt non appelletur ſuſpenſiuè à liquidatione fructuum, damnoru, expenſarum,intereſſe,& ſimilium in executione virtute rei iudicatæ,aut inſtrumenti guarentigiati; tamen quando executor in liquidatione excedit modum, tunc ab huiuſmodi exceſſiua liquidatione appellationi emiſſæ deferendum eſſe quoad vtrumque effectum deuolutiuum, & ſuſpenſiuum,quibus quidem iuſte iuuant iuris principia. B. *in l. ab executore num.13.verſ.ſed iuxta prædicta ff.appellation.* Salicet.*in l.fin.num.1.in fin.C.quando primo.non eſt neceſſ.* Felin.*in cap.quoad conſultatio 15. num.16. lim.2. de ſententi.& re iudi.* Iſſ.*in l.properandum.§.ſin autem ſub n.25. verſ.ſed numquid.C.de iudiciis* Philip. Franc.*in cap.ſæpe iu quæſt.12.de appell.*Marant.*in praxi 6.p.actu 3.prin.in in verbo poſt omnia num. 22. fol. mihi 475. in addit.& alias fol.252.*Guido Papæ *tract.de appell.quaſt.95.n.60. fol.60.*Roman.*conſ 45.num.2.*& ibi additio. & Rot.*deciſ.271.num.2.p.1.*Saluſti. Tiber.*in praxi lib.1.c.6.n.27. & l.1.c.2.num.24.& lib.2.cap.2.num.30.*Veſtrius *in praxi Romanæ Curiæ lib. 7. cap. 3. num. 12.* Marqueſa. *de commiſſio.2.p. cap.3. de commiſſ. appell.num.46.& 47.*& idem Marqueſ.1. *p.cap.14. de commiſſ.appell.ab exceſſu. & exceſſiua expenſ.taxatio. num.24.& num. 28.* Capell. Tholoſ.*dec.463.*Nicol.Gartia *de benef.1.tom.6.p.cap.3. num. 135.* Eſcacia *de appell. quaſt.17. limit.10. num.56.* qui quidem cùm ita ſimpliciter loquuntur,omnimodo declarandi ſunt, & reducendi ad terminos noſtræ do- 36
ctrinæ hactenus deſcriptæ,ſecundùm Rotæ deciſionem *ex nouem 100. diuerſ.* ſupra citatam, & Doctores in eius comprobationem adductos, uempe; quando in liquidatione variatur modus, & alteratur ſubſtantia condemnationis, eam augendo provt vlteriùs illatiuè ex ſequentibus exemplis clariùs apparebit.

Et huius doctrinæ primum erit exemplum,quo exe- 37
cutor in liquidatione ſibi commiſſa exceſſiſſe dicetur; nempe, quando quis eſt condemnatus ad reſtitutionem præbendæ cum fructibus liquidandis, nam

ſi

si executor voluerit, simul liquidare distributiones quotidianas, quas possessor condemnatus percepit, omnino excedet, quoniam in generali condemnatione fructuum non comprehenduntur distributiones quotidianæ, illos namque fructus ex sua residentia suos facit, condemnatus; ita in terminis probant Manuel Rodrig. *quæst. regul. q. 74. art. 4. vers. vnde condemnatus.* Roman. *in l. sed & si possessores n. 5. ff. de iureiur.* Gamb. *de off. & potest legati. lib. 6. num. 34.* Boërius *decis. 340. num. 4.* Moneta *in tract. de distributio. quotidia. 1. p. q. 6.* Cænedus *in canoni. quæst. q. 1. num. 6.* Decian. *cons. 43. num. 16. volut. 1.* Petr. Gregor. *de benef. cap. 6. num. 12.* Hierony. Campanill. *diuers. iun. can. rub. 7 sub num. 15.* licèt aliquatenus confusè, Caputaq. *decis. 29. p. 2.* latè plures Rotæ decisiones adducens Lancelo. Rober. *de attenta. 3. p. cap. 31. à n. 25.* Nicol. Gar. *in tract. de benef. tom. 16. p. cap. 3. à n. 121.*

38 Item quando facta fructuum beneficij condemnatione executor velit liquidare etiam emolumenta incerta, vt funeralia, oblationes, eleemosynas, & similia quæ tunc nullo modo veniunt, vt tenent post alios. Nicolaus Garc. *d. cap. 3. à d. n. 121.* cùm fructuum, reddituum, & prouentuum, beneficij appellatione non contineantur, latè Moneta *in tract. de distributio. quotid. 2. p. quæstione 14. num. 22.* Zerol. *in praxi. Episcopal. 2. p. verb. distributiones ad fi.* Cæned. *in canoni. quæstio. q. 1. num. 15.*

39 Quemadmodum etiam appellatione fructuum beneficij Ecclesiastici distributiones quotidianæ minimè comprehenduntur, nec veniunt. Selua *de benef. 3. p. quæstio. 12. ex num. 33.* Couarr. *lib. 3. varior. cap. 13. numero 1.* Andr. Gamb. *de off. & potestate legati de latere lib. 6. ex num. 18.* Oieda *de benef. incompati. 1. p. cap. 12. num. 8.* Flami. Paris. *de resignatio. lib. 6 quæst. 2. num. 30.* Moneta *vbi proximè* plures referens, nonnullos etiam allegat Campanill. *vbi suprà rub. 7. cap. 6. sub num. 5. & 347.* & quoniam nos de hac quæstione multa per ampliationes & limitationes congessimus suprà hac 4. p. cap. 9. vers. alia se offert practicabilis inferenda dubitatio, & à num. 75. hîc omitto, cùm pro nostræ doctrinæ exemplo hæc sufficiant.

40 Et iterum ex præfata doctrina infero, vt tunc dicetur executor modum condemnationis variare, & excedere, quando facta condemnatione in fructibus perceptis, tentat etiam taxare fructus, qui percipi potuerunt, cùm in sententia nec expressum sit, nec virtualiter intelligitur iuris interpretatione, ita post alios Cardinal. Tusc. *pract. concl. tom. 7. litera S. concl. 126. num. 24.*

41 quod fallit in attentatis, in quorum reuocatione debet fieri condemnatio fructuum, tam perceptorum, quàm qui percipi potuerunt, in tantum, quòd si in sententia omnium sit, quòd percipi potuerunt, facitè intel-

42 liguntur, dummodo fuerint percepti ab aliquo tertio, qui causam habuerit ab ipso attentante condemnato, Aquil. de Graff. *decis. 140. fructis perceptos sub sub. de fructib.* Mandos. (qui generaliter affirmat) *in tract. commissio. 14 formul. commissionis attentato. in verbo, fructus.* Lancel. Robert. *tract. de attenta. 3. p. cap. 31. de pœnis attenta. n. 22.* & præcedenti.

43 Insuper in liquidatione excedet executor, si lata sententia super fructibus à tempore litis contestationis. voluerit liquidare, & exequi in fructibus à tempore occupationis putà, & hic erit excessus de tempore ad tempus, secundùm ea, quæ latè in seriùs in sequent cap. vndecimo dicenda sunt, quoniam cùm prædicta nec exprimantur in sententia, nec virtualiter subintelligantur aliàs à iure, nec comprehendantur etiam sub generalitate verborum, rectè dicitur executorem condemnationem augere, & alterare.

44 Sicuti per contrarium fructus veniunt, quando tacitè & virtualiter in sententia subintelliguntur, licèt verbaliter non exprimantur, vt putà: quando quis in sententia condemnatus est ad restitutionem rei, quia sub restitutionis verbo in sententia prolato, etiam fructus. comprehenduntur, si tamen aliàs natuta iudicij, & actionis fructus restitutionem pateretur, autor est Bal. *in rub. C. de fruct. & liti. expens. num. 1.* Ilf. *in §. omnium. instit. de actio.* idem Ilf. *in l. Gall §. & quid si tantum. 67. ff. de lib. & post hum.* idem Bal *cons 504. arbiter. & arbitrator. colum. 2. vers. mod› quæritur. l. 5.* Bertachi. *in reperto. verb. condemnatus. num. 50. ad med.* Couar. *l. 1. vari cap. 3. num. 1.* latè Sese. *decis. 126. à num. 3. cum seqq.* Tiraquell. *in repeti. l. si vnquam C. de reuocan. donatio. verb, reuertatur. sub num. 224.* de qua difficultate latè ad partes disputauimus suprà hoc libro 4. cap. 9. versic. hinc & in illam labimur, &c. à num. 93. vbi resoluimus executorem ad rei restitutionem datum vigore executorialium, non excedere fructus etiam liquidare, & soluere.

Provt etiam nec excedet executor, qui condemnatum in fructibus à tempore occupationis, vel contestationis voluerit competere, & liquidare fructus non solùm decursos vsque ad sententiam, sed postmodum decurrendos vsque ad realem, & actualem rei restitutionem, gloss. & Ilf. *num. 3. in l. cum fundus, ff. si certum petat* Capitius *decisione 19. in fi.* Cardinalis Tuscus qui alios allegat, *pract. conclus. tom. 7. litera S. conclusione 128. à princip.* Menoch. *in præludio de recuper. poss. numero 6.* Petrus Surdus. *decis. 212. numero 12.* Marta Neapoli. *in compila. totius iur. controuers. ex omnibus decis. tom. 4. titulo de fructi. cap. 71.* & est Rotæ decis. 14. *de re iudic. in nouis.* de quo nos diximus latiùs cap. sequenti à n. 7. 45

Supradictis etiam conuenit quòd tunc dicetur executor in liquidatione modum excessisse, quando sententia, quæ sibi exequenda committitur, condemnat ad restitutionem tot vaccarum, ouium, equarum, &c. cùm fœtibus, ac fœtuum fœtibus, quod vulgariter diximus, *con partos y post partos.* & ipse in infinitum voluerit liquidare eos paruum partus, vbi de vera quantitate nullo modo apparet, sed sub dubio est, de qua re latissimè & eruditè valde post alios Doctores hanc difficultatem absoluit Escobar *in tract. de ratiociniis cap. 18. per totum*, & in specie *à num. 22.* vbi multa hinc inde pro declaratione horum verborum rei iudicatæ (partos y post partos) congessit, & nonnulla Ioan. Garcia *de expen. & meliora cap. 23. n. 47.* 46

Quòd etiam pertinet, quòd quando sententia quis condemnatur ad aliquam pecuniæ quantitatem cum eius iusto interusurio, non debet iudex executor, iustam legis excedere taxam pro interusurio, quoniam omnis sententia excedens taxam legis in annuis redditibus, est nulla ipso iure ob clauem vsuratum, latè nostras Gasp. Rodrig. *de omnis redditi libro 1. quæstione 16. num. 10. & seqq.* & quoniam sententia iudicis, quæ exequenda committitur, debet reduci ad sensum, & dispositionem iuris, & secundùm illud interpretari, ac declarari, quia talis in dubio intelligitur, qualis de iure ferri debuit. latè Borgn. Caual. *decisione 37. numero 53. & decisione 24. num. 74. p. 2.* quæ ita debet interpretari, ne iniquitatem, & iustitiam contineat, Castrens. *cons. 3. lib. 1.* Menoc. *cons. 89. num. 49.* & alibi passim per Doctores. 47 48 49 50

Et vlteriùs in liquidatione dicetur, modus excedi, quando simpliciter est facta expensarum taxandarum condemnatio, & executor simul de personalibus liquidare intentauerit, quoniam cùm in dubio expensarum condemnatio minimè de personalibus intelligitur, sed de processalibus tantùm, alio specialiter in sententia non expresso, vt post alios Gondizal. de Paz *in praxi 1. p. primi tomo 11. temp. num. 24.* Ceual. *communi. opini. 5. tomo de cognitio violentiæ gloss. 16. numero 12.* & alios allegans tenet Villadiego *in polit. 6. 1. n. 6. fol. 16.* meritò limites sententiæ excedere dicetur 51

executor, si ad huiusmodi personales expensas manus apponet.

52 Et illud amplius potest reddi exemplum; vt tunc dicatur limites rei iudicatæ in liquidatione excedere executor; si facta expensarum condemnatione, damna simul sub liquidatione comprehendat, quoniam expensarum appellatione in sententiis non veniunt damna gloss. *in l. 1. ff. de alienatio. iudicij.* vbi Alexand. *in addition. ad Part. & l. 3. C. de fructibus & liti. expens.* Bald. *in leg. terminat. num. 12. in fi. versiculo modò quæro. C. de fructibus & liti. expens.* Iff. *in l. 1. §. fin. ff si quis ius dicen. non obtemperauerit.* & condemnatus ad expensas non intelligitur condemnatus ad damna. Rebuff. *in commenta ad ll. Gallic. tom. 3. tract. de expens. damn. & interesse, articulo 3. gloss. vni. num. 6. & 7.* & est gloss. *in dict. l. 1. §. fin. ff si quis ius dicen. non obtemperau.* & ibi Alexand. *num. 7. colum. 2. vers. & de materia.* Socin. *numero* 10. & Iff. *num. 17. in dict. §. fi. gl. in leg sancimus. & in leg. properandum. § sin autem alterutra. C. de iudiciis.* Petrus Surdus *decisione 261. numero primo* vbi *num. 2.* vnam ponit limitationem, & post eum Gratianus *discepta forens. tom. 1. cap. 56. num. 43. cum seqq.*

53 Hinc est, vt iudex reseruans sibi taxare expensas, non potest taxare damna. Bald *in dicta leg. terminato,* & Ripa *in l. 3. num. 9. ff. de damno infecto,* & probare videtur gloss. *in c. dilecti, de foro competenti.* vbi post eam notant Abb. & Felin. Boërius *in decis. 53. num. 5.* Asin. *in praxi iudic. §. 32. capit. 4. num. 1.* Petrus Surdus *vbi proximè num. 3. & 4.* & hoc procedit in sententia, quæ est stricti iuris, aliud verò est in contractibus, vt
4 distinguit. Archidiac. *in cap. in primis. 2. quæstione 1.* Roman. *singular. 346.* Asin. *in praxi. dicto §. 32. cap. 4. numero 3.* Gratian. *vbi proximè sub numero 44.* Cardinal. Tusc. alios referens *practi. conclusio. tom. 3. litera E. conclusione 637. num. 2. & 3.* & ita intelligendum est, quod ipse Tusc. dicit *tom. 2. litera. D. conclusione 4 numero 2.* allegans Alexand. *cons. 34. in fi. lib. 3.* Decius *in cap. cum M. numero 3 vers. præterea de constitutio. & in cap. in nomine Domini, num. 15. de testibus,* quod expensæ litis dicuntur damnum, intellige quando per pactum alicui damnum resarciri quis promisit.

55 Aliud autem est dicendum, quando damnum virtualiter, & sub verborum inuolucro comprehenditur, ac subaudiri intelligitur in sententia, provt quando res restitui iubetur per executoriales, executorémque non excedere, liquidantem damnum ipsius rei, vt integra tradatur victori, fusiùs disputando resoluimus, multa adducentes in comprobationem supra cap. præceden. in vlt. quæst. vbi commodiùs videre poteris num. 181.

56 Aliud non omittam exemplum, quod nostræ doctrinæ tradit Sigismund. Escacia *tractatu de appella. quæstione 17. limi. 10. num. 54.* dum per dictam Rotæ decisionem 100. *ex nouem p. 1. diuerso.* dicit, executorem excedere, quando liquidationem addiderit sententiæ, quod *num. 38. ad finem* explicuit, & exemplificauit, quando scilicet non stat res iudicata, nec condemnatio super fructibus, & expensis, & executor vult addere fructuum, aut expensarum liquidationem, & per consequens nouum condemnationem, vt tunc ab huiusmodi excessiua liquidatione licita sit appellatio quoad vtrumque effectum.

57 Et quia persæpius repetitam Rotæ Romanæ decisionem 100. & Gratian. *discept. foren. dicto cap. 333. numero 4.* & alios doctores superiùs adductos post principium huius capitis, versiculo hanc nostram doctrinam. num. 33. & vers. sequenti. hoc igitur saltim n. 35. apertè deciditur, non solùm modis prædictis dici excessum (qui est de re ad rem,) sed etiam quando in ipsamet liquidatione modum excedit executor, quod multis aliis casibus contingere poterit, putà: ordinem liquidationis permissæ præposterans, citationem omittens, legitimas exceptiones liquidationi conuenientes non admittens, aut repellendas admittendo. quibus quidem in casibus excedere modum executionis mandatæ variis in locis diximus, singulorum singula capita propria describendo. & ni hilominus in præsenti non omittant exempli gratia ea, quæ specialiter liquidationi conducunt, vt quæ excessiua dicatur liquidatio, clariùs pateat.

Et in primis licèt sententia super fructibus, pertinentiis, & similibus primitus executionem iuris mereatur: tamen ad executionem facti (hoc est capere pi- 58
gnora, & similia) non debet deuenire executor, donec liquidauerit, & cognouerit, quid specialiter contineatur sub generalitate verborum sententiæ, nec ad hoc exequutoris potestas extenditur. B. *in lib. 1. numero 17. ff. de lega 2. & in l. 2. numero 5. & 6.* iuncto *numero 2. C. de senten. quæ sine certa quan. & in l. cum testament. 4. de testam. manumiss. in fin.* Alexand. *consilio 188. viso processu. numero 1. libro 2.* Benedi. de Paz *tractatu de guarent. 1. p. quæst. 2. in pluribus locis.* & præsertim *ibi, versiculo, sed non debet index fol. 340.* Gallez. *ad forma. Came. obli 3. p. cap. de liquidatio. num. 6. vers. tertia quæstio. fol. 361. & eadem p. 3. cap. de vi instrumenti oblig. Came. num. 2. & 4. fol. 359.* & post alios latè prosequitur Sigismund. Escacia. *ad appellatio. quæstione 17. limitatio. 9. num. 24. ad med. & à numero 25. cum seqq.* latè Hieron. Mago. in Rota Luca. *decis. 79. per totam,* præcipuè *num. 15.* Borgni. Caualcan. *decisione 21. n. 53. part. 1.*

Et quòd talis executio sententiæ facta ante eius li- 59
quidationem, sit nulla ipso iure, probant vltra relatos Castrens. *consilio 159. viso puncto & dubio, in fine. versiculo, postremo videtur posse.* post Bald. *in l. 2. C. de execut. rei iudic. & consilio 165 statutum disponit, lib. 4.* Bart. *in l. multum. C. de conditionib. & demonstrationibus.* Couarr. *lib. 2. variar. cap. 11. numero 1.* & per eum Parlador. *lib. 2. rerum quotid. cap. final. 1. part. cap. 12. numero 29.* Aymon. Cravet. *consil. 13. vers. c. tertiò respondeo, num. 2.* Rota *decis. 352. num. 3. lib. 1. diuersor.* Peregrin. *decis. 48. & 65. lib. 2.* Anton. August. *decis. 712. lib. 3. & in repertorio de attentat. numero 18.* ita etiam terminasse Rotam, testatur Gratian. *discepta. forens. tom. 1. cap. 333. num 7. & 8.* qui omnes profitentur, ab 60
huiusmodi excessiua liquidatione licitam esse appellationem suspensiuam, & per viam attentatorum etiam reuocatur,

Et quidem meritò, cùm sit executionis præpostera- 61
tio, quæ præsertim in executore causat nullitatem, & excessum, elegans Rotæ decisio, vt testatur Put. *dec. 318. per totam lib. 2. fol. 233.* Negusant. *de pigno. 4. membr. 5. p. à num. 10. cum seqq. versic. tertia conclusio.* cum aliis citans à Ioan. Garcia *de expens. cap. 6. num. 9. & seqq.* Peregri. *de fideicommi. art. 51.* Maresc otus *variar. resol. lib. 2. cap. 11. à n. 27. cum seqq. c. 121. à n. 46.* Anto Gab. *tit. de appella. concl. per totam, lib. 2. fol. 144.* Vantius *in tract. de null. sentent. tit. quib. modis sententia null. deferri possunt, n. 63.* Nicol. Garc. *de benef. p. 9. cap. 1. à num. 5.* Guttier. *pract. quæst. ciui. lib. 1. quæst. 131. fol. 237.* & latiùs per nos infrà in cap. de appella. ab executore ordinem præposterante, quod est cap. 13. à principio.

Item in liquidatione excedet executor, si ad illam 62
faciendam minimè citauerit aduersarium condemnatum, provt præcisè, & de necessitate requitur, secundùm Bald. *in l. 2. C. de executio. rei iudi. & in leg. decem. ff. de verbor. obliga.* Benedict. de Barz *tractatu de guarentig. 1. p. quæst. 2. vers. modo hoc. fol. 341.* Gallet. *ad formam. Came. oblig. 3. p. cap. de liquidatione n. 2. fol. 361.* Rodericus Xuar. *in leg. post rem, in repeti. leg. Reg. limi. 4.* Couar. *l. 2. variar. c. 11.* Parlado. *l. 2. rerum quoti. c. fin. 1. p. §. 12. sub num. 30.* Menoch. *de adipiscen. possess. rem. 5. q. 10.* plures ex antiquioribus refert & sequitur Marant. *de ordinar. iudi. 6. p. actu si. vers. & post omnia aduertatur per executionem, numero 21. fol. mihi 377. in addit.* Sigismund.

Sigiſmund. Eſcacia *tract. de appell. q.17.lim.9.num.35. & 41.*& extra hos magnã regnicolarum cateruam congerit. Baldez *in addit.ad Roderic. Xuar.& lim.4.n.1.& n.2.litera B.*

63 Et in ſpecie,quòd executor hoc caſu excedat, probat poſt alios Ioann. de Ferra. *in tract.de appellat. cap.5. ſub num.12.ad fin.& num.52.*vbi dicit,quòd modus inter exequendum per executorem exceditur, vbi pars in caſu,quo adeſſe debet, non citatur per executorem, quod contingere dicit,quando in alia re, quàm in qua ſententia lata eſt,facienda ſit executio , vel quando liquidatio neceſſaria eſt, & quòd defectus citationis requiſitæ in executione illam faciat appellabilem quoad vtrumque effectum , plures Doctores teſtantur , quos nos retulimus ſuprà hoc lib.4. cap.1.verſic.quam executorialium expeditionem , &c. à num.2. cum ſeqq.& vide quæ capite 5.à n.8. & ſuprà.

Et erit notandum quòd in huiuſmodi liquidatione fiunt probationes per teſtes, chirographa,& inſtrumenta,

64 aut æſtimatores, ſummariè tamen non ſeruato ordine iudicij ordinarij , & ideo nec requitur libellus, nec litis conteſtatio , cùm ſimus in proceſſu executiuo & executione , cuius pars & membrum eſt liquidationis articulus incidens , ſed cum primum petitur ſententiæ generalis executio, faciat aduocatus interrogatorij ar-

65 ticulo circa damna , intereſſe , pertinentias , & fructus liquidandos,docet B.*in l.1.num.5.C.de ſentent. quæ ſine certa quantitate.* ſequitur Roderic. Xuarez.*in l.poſt. rem.in declara. leg. Reg.limit.4.n.5.* Eſcobar *in tractat. de ratiociniis cap.23.num 22.*poſt alios quos allegat latiùs Eſcacia *tractat. de appellatio. quæſt.17. lim.9.n.24. num.28.numero 34. & 35.* vbi loquendo in executione ſẽtentiæ latæ in iudicio vniuerſali , aut generali , vel àlio debito velato, in quo quis eſt condemnatus ad reſtituendam hæreditatem ſimpliciter,quia tunc ſummariè admittendus eſt ad probandum , & verificandum, quæ bona pertineant ad hæreditatem,vel de valore,& quantitate fructuum,damnorum,&c.aut quæ bona dicantur de pertinentiis,ſecundùm ea, quæ inferius inferenda ſunt.

66 Et loquendo tam in ſententia vniuerſali petitionis hæreditatis,& ſimilium, quàm in ſententia , quæ condemnat ad rem cum pertinentiis,vt poſtquam probaræ fuerint in executione ſummariè,& extraordinario modo, ſine litis conteſtatione , &c. res quæ ad rem pertinens principaliter , aut acceſſoriè , ſuper omnibus erit facienda executio ſententię generalis,vt poſt Innocent. *in cap.cùm ad ſedem 15.n.1.& 2. de reſti. ſpoliato.* Bald. & alij *in l.1. column.2. poſt princ.ff. de edendo* , & alios, tenet Gratia.*in diſceptatio. foren. tom.1.cap.133.num.9. cum ſeqq.* dicens *num.10.* quòd aliàs nihil proficeret in iudiciis vniuerſalibus obtinere huiuſmodi ſententias, ſi non liceret iſto modo extraordinario liquidare , & procedere ad executionem.

Pariformiter atque in huiuſmodi liquidatione exe-

67 cutor omnimodo tenetur admittere omnes , & quaſcunque exceptiones admiſſibiles, & liquidationi attinentes,& tam ex parte actoris,quàm ex parte rei,vt putà talis res pertinet ad hæreditatem,vel non pertinet , vel cõprehenditur ſub pertinentiarum nomine,vel non comprehenditur,res eſt pluris,aut minoris valoris,plus vel minus fructus percepti fuere,plus damnum factum fuit , vel minus damnum , & ſic de ſingulis , ita ſentit Bald.*in leg.1. Cod. de execution.rei iud.cat.& in leg decem.ff.de verbor.obligat.*Roderic. Xuarez *in l.poſt.rem. in declaratione leg.Reg.limit.*4.Couarr.*c.*11.Menoch.*de adipiſcend. poſſ. rem. 5. quæſt.*10. Parlador. *lib.2. rerum quotid. cap. fin.1. part. §.12.num.*30. Sigiſmund. Eſcac. *tract.de appell. quæſt.17.limit.9.num.*34. qui licèt dixerit,quòd debent admitti in liquidatione omnes exceptiones admiſſibiles de iure communi , quæ debent admitti in iudicio ordinario liquidationis , tamen debet intelligi modo per nos ſcripto, provt & ipſe *num.ſeqq.* ſe ita explicuit,& declarauit, vt ſit procedendum ſummariè,ſine libelli obligatione , aut litis conteſtatione, cùm ſit pars executionis tamen voluit dicere,vt omnes exceptiones , quæ pertinent ad liquidationem, admittantur , ſcilicet ; quæ proueniunt de natura iudicij.

Et ad huiuſmodi liquidationes faciendas tam reus, 68 quàm actor admittendus eſt , vltra aliquos ex ſupra dictis , probant Ruin.*conſ.22. n.9.verſ.tertiò reſpondetur volum.* 1. quem referens ſequitur Petrus Surdus. *conſ.* 186. *num.24. ad fin.tom.2.* & executor ad liquidationes probandas terminum aſſignat de ſtylo Rotæ , intra quem ſi non liquidarum fuerit,ad executionem procedere poteſt, Put.*deciſ.*471.*in fi.1.lib.2.*Peregrin.*deciſ.*18. 69 *lib.2.* Put. *deciſ.12. de re iud.*Socin.*conſ.62.num.3.lib.1.* Acorambo. *dec.*8.Rota *dec.*112.*in fin.n.2.diuerſor.* Mareſc.*vari.reſolu.lib.2.cap.21.n.31.& c.*112.*n.*20.*&* 32.& vide quæ nos infra c.13.ante fin.verſ.vnam tamen non omittam,& ſuperiùs à n.69.

Ex hac doctrina fluit, quòd ſi executor admiſſibiles 70 has exceptiones non admiſerit,modum in liquidatione excedere dicetur, & ab huiuſmodi admittendarum exceptionum reiectione, & ab admiſſione reiiciendatum, tanquam ab exceſſu legitimam eſſe appellationem,probant gloſſ.*in cap.ab executione,Cod.quorum appellat.non recip. verb. excedat.* Ruin. *conſil.8. numero 2. volum.5.* Cardinal. Tuſc.*practi.conclu.tom.1.lit. A.conclu.*4010. & iterum *ſub concl.*101.Veſtrius *in praxi Rõma.Cur l.7: cap.3.ſub numero 9. verſ.ſed & inter alios,fol.*196.*& eodem lib.5.n.9.*Rebuff.*in tract.de ſententiarum exec. art. 7.gl.12.n.2.& in gl.14.num.9.*Cæſar.Contat.*in repetit.l. vni.C.ſi de momen.poſſ.lim.19.num.6.quæſt.24.n.1.&* 10. Cæpol. *cautel.44. per totam.* Dueñas *in regu.41. lim.1.* Ioann.Ferrar.*in tract.de appell.cap 5.num* 51. Marqueſ. *de commiſſ.1.p.cap.24.n.85.*Cæſ.Bar.*in deciſ.Bononi.55. Domi. n.*11. & per Beroi. Lancelot. Rober.*de attent.2. p.c.12. lim.53. num.*28. Roland. à Valle *conſ.43.num.6. vol.*1. plurimos congeſſimus in cap.7. hac 4.p.vbi exactiſſimè de hoc articulo,à prin.

Et inſuper conducit, quod dicit Mareſc.*variar.reſol.* 71 *lib. 1. cap. 86. numero 9. &* 10. quòd iudex executor tenetur admittere omnes executiones releuantes , & proportionabiles iudicio executiuo , & quæ de iure communi proceſſui executiuo opponi poſſunt , & ſi contra exequeretur,ſignatura denuo transferret executionem cum appellatione , ita declaraſſe Rotam teſtatur ibi ipſe Mareſcot.

Ex quo inferri poteſt , quòd ſi caprarius,tutor ; aut 72 adminiſtrator , fuerit ad reſtitutionem ouium aut vaccarum condemnatus , & in executione opponat , tertiam , vel quartam earum partem naturaliter periiſſe, quia talis condemnatus audiri debet,etiam ſi ſimpliciter probauerit earum mortem , licèt abſque eius culpa obiiſſe,non probet,tenet Iſſ.*in l.quod te mihi.num.*11.*ff. ſi certum.petatur.*Eſcob.*in tract.de ratiociniis c.*18.*n.*32. vbi probat quòd caprarius , qui certam mercedem recipit pro cuſtodia,non admittatur ad ſimplicem proba- 73 tionem ; ſed tenetur ſimul verificare , obiiſſe abſque eius culpa,in tutore autem,vel alio adminiſtratore,procedunt ſuperiùs dicta,quia in eis hæc ratio ceſſat,vt latè per eundem Eſcob.videre per te poteris.

Quò & illud pertinet , quòd ſi condemnatus ad rei 74 fructuum reſtitutionem , opponat , ſe fructus aliquos non percepiſſe , admittenda erit exceptio.nam licèt victus fuerit condemnatus in fructibus , & pro ciſdem quoque in literis executorialibus monitus (cùm tamen generaliter tantùm)poterit nihilominus ipſo in executionis articulo negare , ſe fructus huiuſmodi percepiſſe , ſi modò intra terminum executionis ſibi datum , vel ſaltim antequam declaratoria ſententia contra ipſum proferatur , hanc exceptionem alleget ; audietur,elegans Rotæ deciſio 184.incipit *ſicut auditur.de*

ſentent.

sentent. & re iudic.in nouis, aliàs 183.*fol.mihi* 42.quam sequitur & de practica Romanæ Curiæ testatur Vestri. *in praxi lib.* 8. *fin. num.*17. *vers. & licèt fol.* 155. *in fin. & fol.seq.*& cum Rota *in decis.*5. *in fin. aliàs* 25. *de restitut.spoliato,in nouis.*Nicol.Mill.*in reperto.verb. attentans,lite pendente fol.*10. Achill. de Grass. *in decis.* 140. *fructus perceptos in rub.de fructibus.expens.& interesse.* & Put.tenet Lancelot Robert.*de attentat.*3.*part.c.*31.*à*
75 *num.*48.*vsque ad* 41.per quos dicit,quòd si condemnatus etiam attentans probet,se non percepisse fructus, sibi prodest ad hoc, vt contra eum non fiat executio, qui etiam *n.*41.inquit,hoc esse regulariter verum,quòd contra condemnatum in fructibus non sit exequendum
76 mandatum,quando dat, & nominat alium, qui fructus perceperit,vt per Crescentium *decis.*92. Moheda.*dec.*2. *& decis.*10. testatur ipse Lancelot. ita decisum fuisse in Rota in vna Illardensi liquidatio fructuũ coram Caputaq.vt in recollectis per eundem *decis.*237. incipit *fructus* 1.*p.* & ita etiam tenuisse Rot. in Pampilo.Priorat. 26.April,1602.coram Domin. Ludouic. quam ad aliud propositum ad literam refert Nicol. Garcia *de benef.*6. *p.c.*3.*n.*113. provt dictum fuit in hæc:Non constare de sufficienti paritione breuis, quia clausula (parito) non solùm importat dimissionem possessionis, sed & restitutionem fructuum, vt fuit resolutum in Pampilonen.
77 dec.28 Ianuar.1577.coram Doctor.Blanch.in Hispalen. Benef.24. Februari.1584. coram domino de Cano, & coram eodem Ludouic.in causa Vrgelen. iuris optandi 10.Decemb.1601.& de perceptione fructuum satis apparere, ex quo fuit in possessione,& non docet, se eos nõ percepisse,nec ab alio fuisse perceptos.Cota.*dec.*14. fuit dictum in vna Compostela fructũ 9.Martij 1590. coram domino Plat in Panormitana Archidiacona,22. Maij 1592.& in Consentina Parochia.10.Decem.1592. coram domino Pamph.&c.)Hactenus de dicta decisione, & loquendo in spoliatore condemnato, latissimè comprobat videndus Marius Giurba *dec.* 39. *per totam.*

88 Et his accedit dispositio text.optimi *in l. Iulian.* 17. §.*quod si dolo.ff.de res vendita.*quo dicitur,quòd contra eum,qui rem euicit, rectè opponi potest exceptio illorũ fructuum, quos aliquo tempore euincens percepit, aut rem possedit,*ibi*,sed & fructus eius temporis, quo possessus est ab eo;qui euicit,restituere non debet, &c.) qui textus non est dubium, loqui de condemnatione facta,tum cùm loquatur de præterito,ibi,euicit,absque N.& quia euictio non dicitur nisi post rem iudicatam,
79 iuxta totum titulum, vbi plura iura,*ff. de euictioni.* & quæ ibi tradunt communiter Doctores,& alibi de euictione tractantes.quod corroboratur *ex l.*1.*C.de re iud.* vbi probatur, exceptionem (quod petis, intus habes) posse condemnatum opponere post sententiam aduersus victorem,& post rem iudicatam, vbi Doctores latè prosequuntur.

80 Et pariformiter dicendum venit de condemnato generaliter ad fructus beneficij, & in executione opponit, se illos in vtilitatem beneficij conuertisse, vt hæc exceptio debeat legitima reputari, secundùm Vestri.*in praxi Romanæ Curiæ lib.*8. *cap. fin. num.*17. *fol.*158. *ad fin.& seq* ex Rotæ *decis.*184. *aliàs* 183. *sicut auditor.de sent.& re iud.in nouis.*

81 Item etiam si condemnatus ad fructuum restitutionem,opponat de expensis in illis factis,legitima & admittenda exceptio erit per executorem,fructus enim in sententia intelliguntur deductis expensis, & oneribus pro illis,& illorum occasione factis. ita Borgni.Caualca. *dec.*27.*p.*2.*n.*75. Rebuff.*in constit.regal.tom.*3. *tract. de fruct. art.*1. *n.*30.*fol.*893. Arisin. Tepat. *lib.*1.*tit. de fruct.rei litigiosæ fin.fol.*344.

82 Et comprobatur,quia lex statutum,aut quælibet alia dispositio, loquendo de fructuum restitutione,intelligitur deductis expensis,& sumptibus factis,præsertim. in cultura, & colligendis ipsis fructibus, volunt gloss B & Angel *in l.in fundo ff.de vin.dic* gloss.*in* §.*ex diuersor.vers. certe illud.* & ibi Doctores *instit.de rerum diuision.*gloss.*in cap.cum antea verbo. fructus.* & ibi Barb. 83
*colum.*2.*de pignor.*Iacob. Aretin. Beroi.& Alexand.qui adducit concordantes, & alij recentiores *in l. fructus* per illum text.*ff.soluto matrimo.*idem Bar.*in l.cùm quæritur.ff de legat.*3.Specul.*in tit.de expens.*§.1. *vers.expẽsæ igitur.*Bal. & Salicet.*in l.si quis sciens.Cod.de rei vind.* vbi & hoc dicent, procedere in malæ fidei possessore, idem Bal.*in l.*1. *column.*3. per illum text.& ibi Angel. *C.de fructib. & litium expens. & in l. nec.ad fin.Cod.de compensatio.& in c.cum M. Ferrarien.column.*2.*vers.ibi prouentus. de constitutio.*Roma *cons.* 230. *præsupponitur primò.*Paul.Castr.*cons.*239.*super hoc facto.column.vlt.l.* 1.Francisc.Areti.*cons.*17. *consideratu.col.*9. & post alios Felin.*in c.ad nostram.col.*1.*&* 2.& ibi gl.per illum text, *de iureiur.*& probatur *in l.si à domino vel à patre* §.*vlt. de peti hæred.l.fundus qui dos ff.famil.herciscũd.*text.*in l. diuortio.*§.*impendia.ff.solut.matrimo.*vbi gl.&Doctores. & optimè lex,*quia in fructibus. ff.de vsuris.* vbi in hæc scribitur:quod in fructibus redigendis impensum est: non ambigitur, ipsos fructus diminuere debere, &c.) & ibi quoque Angel.& per plures columnas latissimè, de hoc articulo, ad multos casus particulares inde inferens, omnino videndo prosequitur Tiraquell. *de retractu lignagier* §.15.*gl.*1.*per totam,*vbi copiosissimè de materia deducendarum impensarum ex fructibus.

An & quando in executione sententiæ, qua quis est 84
condemnatus ad rei, & fructuum restitutionem, possit exequutor expensas, & melioramenta in re vel ad rem factas, cum fructibus computare, & compensare, & quomodo,vide latè Aluar.Vallas.*de iure emphyteu.q.*25. *num.*26. Cou.*lib.*1.*variar.cap.*8,*num.*8.*num.*4.meliùs & latiùs nostras Ioannes Garcia.*de expens.& meliora cap.* 22. *num.* 54. Capicius *decis.*93. *num.*10. bene explicat Escob. *de ratiociniis cap.* 16. *num.* 33. *per totam.* quem consule, & Ioann. Garc.in re hac, vide Pereg. *de fideicommiss.art.*50.*per totam.*

Sed an executor excedat,taxando expensas executio- 85
nis coram eo factas, an verò debeat remittere ad iudicem superiorem mandantem,examinant Rebuff.*in constitutio. Regalib. tom.*3. *titul. de sentent.execut.artic.*7. *gloss.*9. *num.*16. *fol.*221. Vestri.*in praxi Romanæ Curiæ cap.fin.*quod ego fœdere distinctionis componerem,vt mixtus executor,provt est,qui cognitionẽ habet, ad liquidandum, possit absque dubio illas taxare, quia cui committitur quod est plus,committitur etiam quod est minus.Merus autem,qui nihil decernit,nec iurisdictionem,aut cognitionem habet, sed omnia hæc geruntur à superiore, nec etiam taxare poterit has expensas coram se factas & ita intelliguntur Doctores ipsi.

An & quando exceptio paupertatis excuset à solu- 86
tione fructuum, vide Couar.*in pract.qq. q.*25.*ante fin. vers.decimo tertio,*alios citat Lancel. Robert.*in tract.de attenta.*3.*p.c.*31.

Et cùm de fructuum,damnorum, expensarum,& in- 87
teresse liquidatione, & excessu latè fuimus loquuti, de pertinentiis autem pauca, & ea quidem obiter, operæpretium duxi, illam ingentem absoluere difficultatem, quæ rei, de qua agimus, pertinet;an scilicet de re iudicata lata super restituenda re,quia nihil de pertinentiis loquuta est, executor excedat, si condemnatum exequi velit in pertinentiis,appendicibus,& aliis rebus ipsi rei connexis.

Quam priùs vt diluamus, vtile quidem, & exone- 88
rosum erit, (saltim remissiuè) præmittere, quid quæque appellatione, & nomine pertinentiarum veniant, quarum in sententiis, statutis, legibus, & aliis quibusuis dispositionibus mentio quotidie solet fieri. de qua re quoniam plures plura dixere, ad illos cuncta dicentes me remittam, vt studiosus, quidquid sibi conueniat, eosdem requirat. Et in primis iura sunt, &

Doctores

Doctores communiter in illis,sic *in l.quod in rerum.§. si quis post testament.ff.de leg.1.l.prædia §.qui domum.ff. de leg.3.quæsitum est §.si quis eodem.ff.de fundo instructo, & instrum.legat.* omnes Canonistæ *in c.cùm ad sedem. de restitu.spoliato.* præsertim Innocen.*ibidem vers.& die quando per.mentiarum nomine*,&c. Ioannes Andr. *vers. pertinentiarum autem nomine*,&c.Anto.de Butr.*vers.oppono, quod non procedat.* Ab.*vers.sed nunc quæro.*Card. Ancara.& Immol. *vers.item aduerte.* Collecta. *n.9.* Bal. *cons.468. vers.istis ego.volu.5.* Oldrald.*cons.10.in prin.* Speculat. *in tit.de religio.domi. vers. qualiter autem.* & ibi. Ioan. Andr. *in addit.* Ab.*cons.62.vers.secundò principaliter.volu.2.*practi. Papien.*in libello, actio realis, in verb.cum pertinentiis suis.*Socin.*in reg.295.*Decius *cons. DXVI.vers.& sicut Domina* Maria. Socin.Iun.*cons.160. numero 33. volu.2.* Cardin. *cons.47.vers.ad illud respon.* dicens, perti nentiarum nomine omnia ea venire, quæ pleno iure pertinent.) Calderic.*consilio 6.de verb.signi.* Hostien.*in d.c.cùm ad sedem.vers.verumtamen si Ecclesia,*Barba. *cons.57.vers.ideo cum Innocen.volu. 4.* Imola *in l. 3.* & ibi Alexan. *vers. circa istam quæstionem.ff.de acquir. poss.* Alexan.*cons.222.in fi.volu.3.& cons.14.volu.7.* Aretin. *cons.15.* Afflict.*in tract. de capita.qui cur. vend.num.8.in usi.feudorum.* Iss.*in l.fi.vers.vide etiam.ff. de constitu.princ.* Rui.*cons.54.volum.1.* Mari. Soci. iun. *cons.160.num.32.vol.1.*Corneus *cons.321.vers.pro decisione volu.4.* Paris. *conclus.suar.lib.5.regul.37.* Boër.*decis.50.colu.penult.* Natta *cons.506.à n.98.& suprà lib.3.* Roder.Xuar.*alleg.7.à num.13. & supra.* Craueta *consilio 895.*Rolan à Valle *cons.10.n.34. lib.3.* Cepha.*cons.3. num.42.lib.1* Menochius *cons.378.à num.26.& con.145. num. 24.* Roderi. Xuar. *alleg. 8. num.14.* & ibi eius additio. Baldez. Matien.*in l.1. tit. 10. lib.5. recopi.gl.12.* Gregor. Lop.*in l. 26. tit.2. p.3.gl.1.& l.9.tit.4.p.3.gl.5.* Aluar. Vallasq.*de iure Emphy.q.51.n.3.*latissimè etiam per Cardinal.Tusc *pract.conclu.litera I. concl.323. per totam,* (vbi se ipsã ad alios remittit.) Burlat.*cons.5.n.7. 24. & 25. tom.1.* multa per Bertachi. *in reperto. verb. pertinentiæ.4.p.*Tiraq.*in tract.de retra.lignag.§.36.gl.3. à num.4.* & idem *in tract.de primogenitura q.73.*late Anton. Gabr. *l.6.commun.concl.tit.de verb.sig.concl.10.per tot.* Andr. Gaill. *lib.2. obseruat. 63.* copiosè etiam & vtiliter per Manti. *in tract. de contracti.tom.1. lib. 4. tit.14. à n.32. fol.205.* exactè Menoch.*in tr.de præsumptio.lib.3 præsumpt.99. per tot.to.1.* apud quos plenè, & vsque ad refectionem, quid nomen pertinentiæ in se comprehendat,& multa de pertinentiis,& connexis,& eorum natura latè Mieres,*de maioratu.1.p.q.10.à n.90. cum seqq.*

89 Quod attinet tamen ad nostram propositam quæstionem, videtur dicendum; executionem minimè excedere, si etiam sententiam super pertinentiis rei exequatur. Et moueor primò,quoniam pertinentiæ sunt appendices rei principalis,vt dicit Tiraquel.*in tractatu de retract.lignag.§.36 gl.3.n.4. in princ.* & dicuntur annexæ & connexæ rei ipsi, & eiusdem naturæ censeri, ita *per l.quæ religios.ff.de rei vind.* dicit Natta.*cons.446. num.1.*Immol. *in l.3. circa finem prin. ff. de acquir.pos-*
90 *sess.*Petr.Surd.*in cons.135.num.4. & 5.tom.1.* & videtur rei principali seruire,tamquam quid accessorium,Silua, *cons.58.numero 7.*Surd.*vbi proxi.num.5.* Rot,*decis.100. ex nouem num.10.p.1 diuerso.* Innocen. *in c. cùm ad sedem.num.1.& 2.de. restitu.spolia.*Gratia. *in discepta.foren.num.1.cap.333.num.12.*Cardi.Manti. *de contra.tom. 1.lib.4.tit.14.num.33.* post Ab.& Alexan.Cardin.Tusc. *vbi proximè per multos numeros.*

91 Et faciunt, quoniam illa dicuntur de pertinentiis,quæ aut lege,statuto, homine; aut consuetudine ad vsum alicuius rei sunt destinata, cui vt accessoria accedunt;ita Innocen. *in c.cum ad sedem. de rest.spolia.* Bal. *in rub. de iudiciis num. 11. vers.quæro pet.* Soci.Senior. *cons.47.n.4.lib.1.* Decius *cons.516.num.23.* Cranet.*cons. 234.num.2.vers.2.* Cardin. Manti.*tract.de ambigui.conuen.lib.4.tit.14.num.32.*

Sed dispositiones, quamtumuis stricti sint iuris, loquentes de re principali, locum habent, & extenduntur ad connexa, & appendices eius,tex.est *in l. Lucius. §.Paulus respondit.vers.nulla necessitate,*& ibi valde notat Bal.*ff.de minist.tuto.* vbi promissio facta per fideiussionem(quæ est per stipulationem,& sic stricti iuris.secundùm Niconi.mox citandum) de gestis in tutela per tutorem, extenditur ad gesta extra tutelam, quæ sunt connexa ratione tutelæ, sequitur Iss. *in l.1.§.rationem in fi.ff.de edendo.*& post alios Francis. Niconi.*in repeti. c.quoniam contra à n.441.de probatio.*& pulchrè faciunt quæ nos c.11.à num.31. & ipse Niconi.citat.text. decit singularem *in l.cogendum §. fi. ff. de procura.* quo dicitur, quòd habens mandatum (quod est stricti iuris) ad actum extraiudicialem,intelligitur, illud habere mandatum occasione illius actus, ad agendum in iudicio,& ita in proposito subtiliter notat Aretin. *in l. Gall.§. & quod si tantum,ff.de lib.& posthum.colu.3.in medio, vers. tertio modo.* quia quæ non possunt,nisi connexè produci, non possunt nisi connexè tolli *l.tria prædia ff.de seruit. resti. præd.* Socin.*in l.1. colu.95.ad fi.vers. quartò moueor. num.55.& colu.106.in fi.de vulgari & pupilla.* Bal. *in l.fi.q.penult.C.de institu.& substitu.*B.*in pr.q.per eum disputata*, inquit, *Lucanæ ciuitatis statuto cauetur. colu.3.in prin.vers.decimò probatur.*allegans *l.1.t.1.ff.de admen. leg. l.per seruum.§.1. in fi ff de us. & habit.* Iss. *in l.quemadod.ff.de acquir.poss.& l.quod iussit,col.1.n.12.* alia allegans.*ff. de re iud.*Bal.*in l fi ita scriptum §.reguli.* per illum text. *ff. de liber. & post* facit bona doctrina Immol.*in c.cum M.Ferrar.de conjec. col.18.*

Facit etiam, quod licèt dispositio odiosa sit, & propterea restringenda,text.*in cap.1. in fi.de fil. presbyter. in 6.*gl.*in, ordinary c.de off. ordinary in 6.*(ex mox citandis)& tamẽ vbi sumus in connexis,talis dispensatioextenditur ad non expressa,gl. est quã ibi cõmendat nota. Ab. *num.4. in c.quia in tantum.de præbendis verbo,plures.* sequitur Iss. *in l.1.in prin.ff.de transact.*Anto *in c.cum in cunctis.colu.7.de electio.* Iss.*in l. beneficium. colu.7.num.44. ff.de constitu.Principum.*Soci.*in rubr.ff. de lib.& posth.num. 11.* optimè gl. & ibi Butr.*in c. quia iustum. in præben.* Marescotus *variar. resol.242. cap.24. num.6.*Mando.*in reg.20.Cancellar. quæst.97.num.3.*Villalo, *in summa 2. difficul. 44.* n.19. faciunt etiam quæ latè cumulauit Petrus Surd. *decis.212. à num. 8. cum seqq.*vbi de fideiussione, quæ (licèt sit stricti iuris) extenditur ad accessoria, & ea omnia, quæ adhærent, & accedunt rei principali, plures Doctores allegant, & plurima fundamenta,exempla, & Doctrinas,quæ hanc partem miro modo comprobant, & corroborant; vide latissimè per Auiles *in c.prætor.cap.1,à num.9.cum multis seqq.*

Et corroboratur hæc pars,quoniam procurator non dicitur excedere fines mandati, apponens manus ad connexa mandata, ita consuluit Paul.Castrens.*cons.30.* sequitur Iss. *in l.1. colu. 1. post medium. C.de transactio.* quos sequitur Francis.Niconitius *in repeti.cap.quoniam contra.de prob.n.856.*&eo etiam comprobat,quia transactio (quæ pariter est stricti iuris) facta super vna re, ad aliam extenditur ratione connexitatis, per gl.notat. *in c.accusatus. in vers.iudican.de hæretic.in 6.* quam valde notat Paul.*in l.si certa. C. de transactio.* Ancar. Immol.*in l. qui Romæ.§. duo fratres de verbor obliga.*Iss.*in l.si ex fals. n.4. C. de transactionibus.& in l.more.col.9. num.36 ff.de iurisd.omni.iudic.& in l.si quis ex argentariis.§.rationes. in fi.ff. de edendo, & in l. si vnus.§. ante omnia. in fi.ff. de pactis, & in l.tres. col. fi. ad fi. ff.de eo quod certo loco.* latè Petrus Surd. *cons. 265.à n.17. & suprà,à prin.tom.2.*

His accedit, quòd alicuius rei facta venditio extenditur,& trahitur ad rem accessoriam & cohærentem

&

& pertinentem, vt per *l.Scia* §.*Tyrannæ. de fundo instr. & instrum.l.prædia.*§.*fi.de leg.*3.& vtrobique B. Alber. & cæteri Doctores,tenet Anto. Gam.*tom.*2.*variar.c.*2. *num.*13.qui bene explicat text. *in l.sed adest.* §.*si quis nulierem. ff.locati.*vbi Paul.& Doctores,text.*in l.in rem actio.*§. *item quæcumque ff. de rei vind.*text. *in l.plerunque ff.de ædil. edicto.l. si vt certò* §.*vsque adeò ff.commodato.l.quamuis.ff.de precario. l. cum auro. ff. de auro & arg.leg.l.possessionis. C.comm.veriusq; iudicy.*Guillel.de Cunis *si vt certo* §.*vsque adeò.ff. commodati* & ibi Alb. de Ross.Fulgos. & cæteri Doctores, Angel.& alij Doctores *in l.eum qui.*§.*non solùm ff.de furtis.* Bal.*in c.tranſlato.de constitu.num.*3.*colu.*1.Anton.Gom.*vbi proximè*, 103 qui loquitur in ancilla,equa,vacca, aut oue simpliciter vendita, quod intelligitur, eiiam si non exprimatur, vendi pullus,vitulus, & agnus earum,si adhuc lactatur, quia iudicatur vna, & eadem res, & accessoriè adhæret matri, secus quando non lactatur, sed pascit herbam, & aliter per se, quia iudicatur res distincta, & de perse,non autem quid accessorium,& adhærens matri, ad quam distinctionem reducendam esse *l.leg.*§.*fi. vers.ouibus ff.de legatis* 3.

Et ex hac ratione probat text.*in l.ædiles la.*2.*vers.*1. *ff.de ædili.edicto.* dicitur ibi Odofred. Bal. Angel.Salicet.Fulgo. & communiter Doctores, & *per* §.*vendidi, eiusdem legis l.eum qui* §.*non solùm ff.de furtis.* Guillel. Alberi.& alij communiter *in l.si vt certo* §.*si vsque adeò* 104 *ff.commoda.* Bal. Salicet.& alij Doctores *in l.C.de ædili. actio.* Anton. Gomez *tom.*2.*var.cap.*2.*numero* 15.quod si venditur mula, vel equus, venit etiam sella,& frænum, & alia ornamenta, quibus tempore contractus equus emptore ostensus est, quia hæc ornamenta accedunt accessoriè, & cohærent rei venditæ, quoniam 105 quando aliqua res alteri accedit, & cohæret,iudicatur vna,& eadem res,& non debet ab ea separari, text. *in l. in rem actio.*§. *item quæcunque ff.de rei vindi.*

106 Hinc quando res prohibita è Regno extrahi,publicetur, quia cadit in commissum, publicatur etiam, & in commissum cadit, currus, nauis, mulus,saccus, quibus exportatur, quoniam licèt hæc non sint de mercibus prohibitis;tamen tanquam accessoria etiam publicata sunt, ita probat text. *in l.cotem ferro. & Dominus nauis.ff.de publi.& vecti.* magnam Doctorum cateruam congessit ad hoc Bobadill.*in politi.lib.*3.*cap.*5.*à n.*35.

107 Quod & eo fortius redditur, quoniam sententia lata super re,aut bonis,quibus adhæret & est annexum ius patronatus, comprehendit etiam ipsum ius patronatus, in consequentiam & accessoriè, eiúsque virtute in victorem transit, vt in vno plures referunt latè per Nicol. Gratian. *de benef.*5.*p. cap.*9. *num.*27. & exactissimè quamplures cõgerens *à num.*25. *cum multis seqq.* 108 testatur idem esse in sententia confiscationis bonorum, quibus adhæret ius patr.quo loci. *& in* 5.*p.cap.*5.*à n.*9. *cum multis seqq.*plurimas adducit doctrinas,& effectus resultantes ex hac connexitate, & cohærentia iuris patronatus, 109 qui quidem rei de qua agimus rectè conducunt, quas per te vide.

110 Et ex prædictis infert Francis. Niconitius *in d. repeti.c.quoniam contra. de probatio.n.* 857. quòd sententia nedum parit exceptionem rei iudicatæ in rebus prosequutis, sed etiam in pertinentiis, & appenditiis posequutorum,allegat text. (quem dicit notabilem) *in l. si cum tibi.C.de iud.*quem ibi singularem vocat ad propositum Bqui sequutus àSalicet.*ibi*,illũ tex.ita sumunt)licet sententia generalis nõ nocet in specie non prosequuta, nocet tamen in appenditiis prosequutorum) licèt Alexan. ibi alter sumat secundùm eius verum intellectum (vt aiunt) vt sententia lata super certa specie iudicij generalis, nocet in omnibus eius accessoriis, vel dependentiis, licèt super eis non fuerit disceptatum,& hunc intellectum ad illum text.retinet glossa *ibi verbo, non posse*, communiter recepta per Bart. Bal. Paul. Castren. Salicet. Alexan. & Iss. *ibi.* idem tenet ipse Iss. *in l. licèt vers. tertio C. de iudiciis. & in l. non egimus. num.*2.*ff. si quis cautionibus.* Bart. *in l. Aurel.*§.*Caius in fi.ff.de liber. legat.*text.*in c.inter dilectos.* & ibi Immol. quem citat Niconiti.*vbi proximè.*

His adde consilium Alexan. 23. *num.* 6. *lib.* 5. quo 111 dicitur, quòd sententia lata super re petita, intelligitur etiam lata super accessoriis, & ab dependentibus, licèt in ea specialiter non exprimantur, per quod consilium ita pluries determinauit Rota Romana,vt testatur Prosper. Fari. vt ex recollectis per eundem est decisio DCCCLVI. & decisio DCCCLIV. *folio* 478. & decisio DCCCLXVI. quibus dicitur, quòd sententia in fauorem præpositi lata super restitutione sedis præeminentioris,extenditur, & exequitur in aliis præeminentiis, de quibus actum non fuit.de quibus decisionibus nos latissimè egimus suprà cap.præcedenti num.19. vers.hinc ad particulares quæstiones, &c. quæ omnia hîc applicari possunt. Et facit insuper quod dicit Ab. *in cons.*89. *in quæstione. col.*2. *in prin.ves.nec obstat si dicatur lib.*1. quem referens sequitur Cardin. Tusc.*practi.conclu.l.*7. *litera S.concl.*226.*num.*111.Paul. Castr.*cons.*275.*ad primum in prin. lib.*2. dicentes, quòd si sententia declarat Castrum esse ciuitati subiectum, & esse de aliquo co- 112 mitatu, censetur declarare vt teneatur contribuere ad onera ciuitatis, quia est appendix, & accessorium ad subiectionem declaratam,& ab ea dependens.

Et quòd sententia lata in principali extendatur ad 113 connexa, pertinentia, & adhærentia,in terminis etiam tenet Hippolit. de Marsi. *in repeti. repeti.rub.ff.de fideiuss.num.*187.*& per d.l.cum tibi.*& B.*ibi.* idem tenet expresse doctissimus Auil.*in c. prætor.c.*17. qui *à n.*9 post gl.*in c.licet ergo.*8.*q.*1. *& l.fi.*§.*fi ff.manda.*Alex.*in cons.* 40.*num.*11.*vol.*5.Innocen.*in c.dilecto de rescrip.*& Hippoly.de Mar. *vbi suprà num.* 189. & Feli. *in cap.super literis. colu.*13. *de rescrip.* rectè comprobat Mari. Giurba *decis.*108.*sub num.*9.per Bal.doctrinam,quam sequitur Castrens. *cons.*306.*volu.*2. Peregri.*decis.*118.*num.*3. Gaill.*lib.*1.*obserua.*128.*num.*8.cuius rationem reddit ex aliis Giurba *ibi,num.*7.videndus. firmat etiam Vincentius Carocius *exceptio.* 126. *n.* 8. & in regula *cùm quid* 114 *p.*1.*limi.*4.& docet ipse Auila;quòd si iudex ponit manus ad connexa mandato, non dicitur excedere finem mandati,vbi in comprobationem plurima elegantia adducit fundamenta,& doctrinas,& post Felin. Innocen. Bald.& alios, idem repetit *in n.*27.*cum seqq.*quem omnino vide,& Hippolytum de Marsi.*vbi suprà.*

Et insuper probatur, quia licèt sententia aliàs sit 115 stricti iuris, extenditur ad augmentum, vt *per l.si opus* & ibi Alberi.*ff.quod vi aut clam.l.quamuis.*iuncta gl.*in verb.perinde.ff. de bonis authori.iud.possiden.l.cum patro.* §. *quamuis in fi.resp.*1. cum concordanti,per Tiraquel. *de retract.*§.1.*gl.*18.*num.*53. *pag.*358. quos sequitur referens Mieres *in tract.de maiorat.*1.*p.quæst.*10.*in nouiori impressione.*

Et quod sententia extendatur ad connexa per text. 116 *in l. si cum tibi.*vbi B.*C.de iudic.*nota,Hippolyt.*in rubr. ff.de fideiuss.num.*187.Auil.*in cap. prætor.cap.*1.*num.*17. *fol.*28. latè Tiraquel. *in tract. res inter alios. pag.*26.per quem ita affirmat Mier. *vbi proximè num.* 124 & quòd 117 vbicumque profertur sententia super domino castri, censeatur data super iurisdictione,quæ castro cohæret, resoluit Eguid. Boss. *in voto practicæ crim. vt de Principe num.*255. Capicius *decis.*22 *n.*36.sententiam autem Bald. *in.*§.*è contrario.* sequitur gloss. Pari. *in consuet.Parisien.p.*1.§.1.*gloss.*5.*num.*44.*fol.*32. & quòd sententia lata super comitatu sine absolutoria sine condemnatoria prosit,& noceat in molendinis,& aliis accessoriis, seu connexis, subintellectis sub principali, pulchrè comprobat in nostris terminis Marius Giurba *d.decis.*108. *sub num.*9. *vers. respon.*3.*& n.*7.*fol.*391.Et 118 idem dicendum de re incorporata, quia incorporatio

omnia

omnia comprehendit. Mieres *vbi proximè numero* 125. Quintilia. Mandos.*in reg.Canc.*12.*n.*6.*fol.*66.vide Tiraq. *in si vnquam verbo,donatione,sub n.*192.vbi quid dicatur ius incorporatum.

119 Et quando bona dicantur augmentata in maioratu, & quando eodem iure iudicentur, & quando eorum fiat incorporatio maioratus, quando augmenta censeantur esse de maioratu,&eius regulis iudicari,ac comprehendi, tanquam connexa,& inseparabilia, vide latissimè plures relatos magnam copiam doctrinarum cumulans per Mier. *de maioratu* 1.*p. quæst.*10.*per totam.* vbi plura elegantia *in nouiori impressione.* & vtrumque Mol.alter *de primogeneis lib...c...à n...* alter & Theologus *de iustitia & iure,in tract.de maioratu.*

120 Quibus conuenit,quod dicit Maresc*.variar.resolut. lib.*1.*cap.*87.*num.*25.quòd si sententia lata ex in iudiciis vniuersalis,generaliter, faciat rem iudicatam in omnibus pertinentiis, postmodum in executione liquidatis,

121 & declaratis, adeo vt clausula (parito iudicato) quoad illas pertinentias, etiam non expressas in sententia,sed tacitè subintellectas à iure operetur, iuxta Rotæ decisionem 100. *numero* 14. *iuncto numero* 34.*part.* 1. *diuersor.*

122 Hinc etiam condemnatis ciuibus alicuius ciuitatis, intelliguntur etiam condemnati habitatores alicuius castri,quod est de comitatu ipsius ciuitatis,quoniam ciues illius ciuitatis dicuntur comitatiui castri.Hanc doctrinam tenet Bart.*l.*2.*in princ. numero* 6.*ff. de verbor.signific.per l.ciuitatibus,de legat.*1.*l. ciuitas ff.si cert.petat.l. ciuitatibus. ff. quod cuiusque vniuersitatis nomine.*ita vt si simus in materia & causa communi ciuibus & comitatiuis,tunc verius est,vt comprehendantur comitatenses in sententia condemnante ciuitatem,provt declarat Felin.*in c.Rodulf.column.*9.*post medium. num.*9. *de rescript.*

123 Rebuff.*in l.*2. *column.*5. *in fin. vers. denegatur in materia congruenti,ff.de verbor.signific.* Gratia. *in disceptationibus foren.c.*207.*n.*7.qui *a n.*2.latè comprobat,quòd appellatione ciuitatis veniunt castra.& villæ.

124 Ex quibus quidem libentissimè moneor, hanc partem, & sententiam amplecti,vt exequutor rei iudicatæ latæ super re restituenda,non excedat,si eam exequatur

114 in pertinentiis, & appendicibus, pertinentibus, & annexis, augmentis, & cohærentibus ipsi rei, etiamsi in ea non exprimatur cum hoc tamen temperamento, vt illæ pertinentiæ,saltim in genere sint antea petitæ,iux-

125 ta ea quæ latè diximus suprà in cap. præcedenti à numero 33. licèt aliàs ferri possit sententia super connexis & dependentibus, etiam non petitis. *cap.inter dilectos.* & ibi Immol.*de donatio.*Franc.Niconi.*loco superius citato numero* 871. & post alios Auiles *in dict. cap.*1. *prætor.numero* 14.*&* 15.quia sententia super eo,quod venit ex natura, & aptitudine propositæ actionis, valida est, quia petitioni inest,Escacia *de appell.q.*11.*num.*23.& ex Fel.Abb.& aliis Mascar. *concl.*118. *n.*51. & in terminis Giurba *decis.*108.*n.*7.

126 Et pro complemento huius pertinentiarum articuli aduertere debes, quòd verbum (cum pertinentiis) est vniuersale sui natura:*l.*1.§.*cum vrbem.ff.de offic. præfecti.* Innocent.*in cap.cùm ad sedem.ad fi.C.de restit.spoliato.& in cap.ex literis,de iure patron.* apta comprehendere ho-

117 nores, onera, seruitutes, & omnia, etiam necessaria ad 127 rem ipsam principalem, notatur *in l. rerum appellatio. ff.de verbor.signif.* Bal. *consil.* 245.*volum.*3. Innocent.*vbi proximè.*& post alios Bursa. *consil.*5.*numero* 7. *tomo* 1. &

128 vt in proposito inquit Mantica *de contract.tomo* 1.*lib.*4. *tit.*14. *numero* 32. quòd verbum (pertinere) latissimè patet, iuxta *l.verbum illud pertinere, ff.de verbor.signific.* in tantum quòd concessio rei cum pertinentiis dicitur incerta,& parum proficit,nisi limitatè,& quid aut quãtum de eis probatur,vt notatur per scribentes *in l.legatum. ff. de liberatio,leg. & in l.si sic.* vbi B. *ff. de leg.*1. Alexand. *consil.* 55. *volum.* 4. *& cons.* 187. *num.*9. *volum.*2.

Salgado de protect. Reg.

Mandos.copiosas Coras ad Romanum *cons.*336. *num.*2. *verb. appareat,*latè Bursa.*in cons.*5.*n.*24. *&* 25.*tom.*1.Socin.Iuniot.*cons.*166. *numero* 3...*vol.*2. Cæphal. *cons.*250 *num.*17. & post Imm.Alex.Iff.Pari.de Put.& alios bene probat Petrus Surdus *cons.*135.*n.*59. *&* 60.*tom.*1.

Ac propterea cùm res principalis de iure communi 129 non habeat certas accessiones limitatas, pertinentias, appendices, & alia accessoria, nisi ab homine, aut consuetudine sint attributa (vt dictum est superiùs, & latè per Doctores citatos hactenus)certè onus probandi in- 130 cumbit ei, qui dicit ea, de quibus contingit dubitari, esse,& inter rei pertinentias computari,Aymon.Cravet *cons.*480. *numero* 1. Cardinal. Manti. *vbi suprà d. lib.*4. *tit.*14.*sub num.*31.*vers. sed cum castrum.tomo* 1. & idcirco rectè dicit Gratia.*in disceptat. foren.tom.*1.*cap.*333.*num.*9. *cum seqq.* præsertim 12. post Innocent. *in d.cap.cum ad sedem n.* 1. *&* 2. *de restitutio spoliato.* quòd lata sententia 131 generalis super pertinentiis, executio eiusdem fiet tam pro principali re, quàm pro pertinentiis, quæ liquidabuntur,& quæ pars probauerit,ad rem spectare,& pertinere, facit etiam Rotæ elegans sæpe repetita dec.100. *per totam p.*1.*diuersor.*post Romanum *cons.*211. *n.*5. Roma.*cons.*22.*n.*2.*lib.*1.

Illud tamen generaliter in materia liquidationis præ 132 oculis habere debes: vt testes, instrumenta, & aliæ omnes probationes,quæ in iudicio principali fuere adductæ,& præsentatæ,pertinentes ad liquidationem,puta, quia illis verificatum est specialiter, quot,& qualia bona in hæreditate remanserint tempore mortis defuncti,vel quæ res sint pertinentiæ, & appendices, seu connexa, & accessoriæ, quot fructus percepti fuêre, & de eius vero valore singulis annis, aut super æstimando damno & interesse, *&c.* rectè possunt iterum reproduci in liquidatione,& via executiua cartæ executoriæ, & omnino prosunt, vt loquendo in iudicio petitionis hæreditatis, & in executione sententiæ vniuersalis, la- 133 tæ super eadem exactiùs comprobat, & prosequitur Afflict.*decisione* 35.*per totam.* Imò tenet, quòd propter periculum subornationis (quod etiam in hoc iudicio liquidationis locum habet) liquidatio facienda est per antiqua acta, testes, & probationes (si qui sunt testes) & non ex nobis propter dictum periculum, allegat ad id Offred. & ideo consulit Gutierrez *de iuramen. confirmatorio.* 1. *part. cap.* 1. *numero* 32. motus ex doctrina 134 Afflictis, quòd quando liquidatio fuerit ad executorem remissa, sit cautus aduocatus, vt præcipiat parti, vt in executoria inseri faciat dicta testium, qui congruentiùs aut meliùs deposuerunt in causa principali circa valorem fructuum, damni,aut interesse, ne aliter aperiatur porta testium subornationi. sequitur Muñoz de Escob. *in tractatu de ratiociniis,cap.*23.*numero* 26.*& suprà.*vtertque tamen iudices admonet, vt si aliquo modo ex processu causæ principalis aliquam quantitatem certã de- 135 bitam deducere possint, explicitè reum in illam condemnent, ne huiusmodi iudicibus executoribus liquidandam remittant vel reseruent,ex eo siquidem (vt experimento cognouimus)magnum partium dispendium euitabunt,quo etiam legislatoris præceptum,& desiderium adimplebunt, qui hoc ipsum ipsis præcipiendo commendauit(nec id sine mysterio)*in l.*55.*tit.*5 *lib.*2.*recopil.*quod &idem animaduertit Ioann.Garcia *de expen. cap.*24.*num.*7.

Nunc tractemus de executore rei iudicatæ, qualiter 136 se debeat habere, quoties quis est condemnatus ad restitutionem frumenti, vini, vel similium fructuum debitorum, an possit compellere condemnatum ad ipsos fructus, an ad eius æstimationem qualitérque hæc crescat æstimatio.In quo illud se offert dicendũ,quòd aut quis condemnatur ad restitutionem fructuum in genere, vt tot mensuras tritici, vinique; & tunc non deuenitur ad æstimationem, sed in ipsis fructibus in specie facienda erit executio, nisi constet, non stare, aut solui

non posse, quia iis casibus deueniri potest ad æstimationis executionem, post alios Caualcan. *decis.* 27. *num.* 2.
137 *&* 3. *p.* 3. quibus adde, quæ exactè congessimus suprà hoc lib. 4. cap. 5. numero 33. vers. insuper superiùs propositam, *&c.* & isto casu propter moram ab ipsius tempore crescit semper æstimatio, & valor fructuum, & sic intelligitur, *l. vinum*, cum ibi notatis *ff. si cert. petat.* Genuens. *decis.* 117. *n.* 30. Gaspar Rodrig. *de annuis reddi. lib.* 1. *quæst.* 11. *num.* 29.

138 Aut condemnatus debet fructus in specie, vt puta; quia illo ex alieno fundo percepit; & tunc aut stant, seu præsumuntur stare, vt quia sunt recollecti intra triennium, *l.* 1. & ibi gl. *C. si aduersus vsuc. ap.* vel intra annum (in regione in qua regulariter, vlteriùs non seruantur) aut sunt consumpti. Priori casu condemnatus tenetur fructus restituere, aliàs ad æstimationem quanti plurimi deueniendum erit, nisi debitor proba-
139 ret consumptos absque eius culpa, secundùm Rodrig. *vbi proximè.* Si verò consumpti sunt à debitore, tunc tenebitur ad æstimationem habito respectu ad illorum tempus perceptionis, aut consumptionis, secundùm Ananiam *cons.* 38. *num.* 3. Bal. *in l.* 2. *in fi. C. de fructi. & litium expens.* Menoch. *de recuper. poss. rem.* 15. *numero* 660. Gaspar Rodrig. *d. c.* 12. *sub numero* 29. Cancer. *vari. resol. in* 3. *cap.* 1. *de actio. & obligat. num.* 182. Natta *consilio* 599. *num.* 4. Ruin. *cons.* 56. *num.* 3. *volum.* 2. Suarez *recept. sentent. verbo, fructus. num.* 346. Rolh. *exercit.* 16. *num.* 20. Escacia *de iudiciis lib.* 1. *cap.* 38. *num.* 9. Couarr. *lib.* 1. *varia. cap.* 3. *numero* 7. Sfort. *cons.* 3. *numero* 6. Rendin. *in prompt. iur. tit.* 90. *de præsumpt. numero* 4. Negusan. *de pignor. p.* 5. *membr.* 5. *num.* 12. *vers. adde tamen.* Cagnol. *in l. singularia. numero* 139. *ff. si cert. petat.* Lamberteng. *de contract. lib. mul. gloss.* 1. *numero* 221. *&* 246. Boui. *de statut. verbo, præsumptio. glos.* 1. *numero* 18. *in fin.* Barbosa. *in l. diuortium* §. *interdum numero* 43. §. *ob donationes num.* 42. *ff. soluto matri.* Gratian. *discepta.* 42. *n.* 50. Gualt. *de tuto. p.* 3. *rub.* 2. *num.* 54. Auill. *in cap. prætor. cup.* 10. *gloss. execution. num.* 29. Tapat. *lib.* 1. *var. tit. de fruct. in gener. colum.* 7. *in prin.* Anton. Sola. *ad decret. Sabaud. tit. de censib. gl.* 1. *p.* 4 *num.* 2. Alb. *cons.* 182. *num.* 35. apud quos omnes videre poteris, an & quando fructuum æstimatio crescat, & de eleganti distinctione præ cæteris videndus est omnino Marius Giurba *decis.* 115. *per totum*, ad quem re libenter remitto, quia tractat mirabiliter, & de præfata distinctione, clarè post alios Doctores explicat Escobar *in tract. de ratiociniis. c.* 17. *à n.* 7. *vsque ad* 14. vbi doctè quidem, quando crescat vel decrescat valor fructuum, vel quando æstimatio quanti plurimi si in
140 sententiæ executione facienda, & quod tempus spectandum sit, & attendendum, vt æstimatio quanti plurimi locum habeat, an consumptionis veræ, vel fictæ, an perceptionis, & de aliis infinitis difficultatibus, quæ incidere solent in executione rei iudicatæ, ad liquidandos fructus, ad quem & ab ipso relatos te remitto, quia bene loquitur, & peritè, Caual. *tract. de tutore, à numero* 235. *cum seqq.* Petrus Surd. *decis.* 81. tractat etiam nonnulla Rod. Xuar. *in l. post rem in declaratio l. Reg. ad fin. operis* §. *quæritur vlterius quæst.* 8. Pulchrè etiam & latissimè de hoc articulo post plurimos Giurba *decis.* 115. *per totam.* Gratian. *discept. foren. c.* 243. *à num.* 56. Moder. *de processi. executiuis* 1. *p. cap.* 2. *num.* 103. Peregr. *decis.* 61. *num.* 4. Caluacan *decis.* 27. *num.* 6. *p.* 3. Menoch. *de adipis. rem. dum.* 121. *& cons.* 1111. *n.* 53. Fab. Ann. *cons. numero* 24. Lupuz *de vsuris comment.* 3. §. 6. *num.* 145. Tuscus *litera F. conclus.* 492. *à n.* 5. *cum seqq.*

141 Post consumptionem autem non crescit æstimatio, quia fructibus iam consumptis non dicitur debitor fructuum, sed æstimationis eorum. arg. text. *in l.* 1. *C. de distractio. pignor.* vbi ideo consumpti fructus compensantur, & debitum extenuat, quia iam non censentur fructus, sed quantitas, ita docet B. *in l. eum qui. ff. de his quibus vt indignis*, idem Bart. *in l. diuortio*, §. *ob donatio, in fin. ff. soluto matrim.* Boëri. *decis.* 67. *num.* 2. Socin. *cons.* 82. *num.* 27. *lib.* 4. latè Caualca. *de tutore à n.* 226. *cum seqq.* & Gaspar Rodrig. *vbi suprà numero* 29. *ad fi.* vbi animaduertendum hoc esse, asserit, maximè ab executoribus executorialium qui passim re hac decipi & errare solẽr, quiquidem Rodrig. *ibi numero* 30. cum Boërio *decis.* 68. *numero* 5. & nostrate Ioan. Garc. *de expens. cap.* 23 *n.* 47. *vers. aduerte tamen*, affirmat, quòd sicut iusta causa litigandi excusat à condemnatione expensarum, *l. qui soliduum* § *etiam. de leg.* 2. ita excusat à mora, & per conse- 142
quens à solutione valoris & æstimationis quanti plurimi, quod est notabile. de quo vide Giurba *d. decis.* 115. *sub numero* 2. vbi alios citat ad hoc, quòd post consumptionem veram vel fictam eorum æstimatio quanti plurimi non crescat.

Illud autem insuper attende, quòd condemnatus 143
ad restituendum, certos modios tritici, non expressa eius bonitate, victor, cui est facienda restitutio, probare tenetur bonitatem tritici mutuati, vel consumpti, quo non probante, debitor sententiæ satisfeciisse dicetur, si etiam vilissimum triticum tradiderit, ex eleganti text. *in l. si fideiussor. ff. mandat.* ibi, quodlibet triticum dando, reum liberari posse, existimo, licèt aliud sit dicendum in legati solutione. optimè post Gregor. Lopez *in l.* 23. *tit.* 9. *verbo, semejantes.* Escobar *de ratiociniis. d. cap.* 17. *n.* 6.

Si autem rei liquidandus sit valor, & æstimatio per 144
peritos, quæret exequutor expertos in arte ad minus duos, qui probè de ea re iudicare possint, iuxta auth. *de non alienand aut permutand.* §. *quod autem. colum.* 2. qui cuncta speculatiuè, & minutatim secundùm temporum distinctionem debent perscrutari, iuxta specialiter notata per Immol. & Alexand. *in l. pretia rerum ff. ad l. falcid.* Ab. *in cap. propositi. de probatio. & in cap. fraternitatis, de frigidis & maleficiatis.* Angel. *in l. comparitiones. C. de fide instrum. & in l. iureiuran. vers. vlt. quæro. C. de test.* Bart. *in proœmio digestor.* Bal. *in l. hac edictali.* §. *illud. C. de secund. nuptiis. & in proœmio digesto. vers. sed dubitet.* Decius *in cap. præpositi. numero* 15. *de probatio.* latissimè prosequitur nostras Ioann. Garci. *de expens. & meliora. cap.* 24 *numero* 19. *& suprà*, vide Anton. Gomez *tract. de*
145 *contract. lib. cap.* 10. *numero* 2. & isti æstimatores nominati semel suscepto negotio compelli possunt per executorem, si recusent taxare, Bart. *in l.* 1. §. *cura carnis ff. de offic. præfect. vrbi. & in l.* 1. §. 1. *nautæ, caupon. & l.* 1. *ff. furtim. aduersus nautas.* Bal. Salicet. & Alexan. *in l. inuitus ff. de procurato.* Ioan. Garcia *vbi proximè à n.* 24.

Ipsis tamen æstimatoribus inter se discordantibus. 146
exequutor (cui à iudice intelligitur omne necessarium commissum) vel partes ad tertium eligendum, & in vnum conueniendum compellit, vel ipse eligit. *l. item si vnus ff. de pactis.* & aduertit Ioan. Garcia *vbi su-*
147 *prà num.* 27. & ipsi possunt, vel ratione imperitiæ, vel inimicitiæ, aut alia iusta causa recusari, & debent executores partes de idoneis conueniendis, & concordandis compellere, secundùm Ioan. Garcia *eodem numero* 27
148 *vers. quinimò possunt.* vbi quòd non concordantibus partibus iudex exequutor eligit (vt dictum est) & tenet B. *in l. creditores. ad fi. C. de pignor.* & idem Bart. *in l.* 2. *C. de rescin. vendi.* Pantal. de Crema *in repet. eiusdem l.* 2. *C. de rescin. vendi.* & consentientibus tollitur omnis suspicio, difficultas, *l. fi. C. de arbitr. l. cum l. ff. eodem.* Baptista de sancto Blasio *de arbitrio. q.* 69.

At à declaratione, & æstimatione horum peritorum 149
authore iudice, & comprobante, non datur appellatio suspensiua, cùm liquidatum in executione executioni mandatur, ac si in ipsa sententia sit expressum, quia pars est ipsius, iuxta Doctorum cateruam adductam per nos à num. 7. cum seqq. & à prin. superiùs, provt obseruatur, de qua praxi etiam tenetur cum Ioaan. Garci. *de expen. cap. fi. in nouiori impressione.* Escobar *de ratio. cap.* 33. *num.* 25. & latiùs *à num.* 20. Apta *de part.* 1.
p.

p.cap.4.n.6. Parlador.*lib.2.rerum quotid.c.fi.1.p.§.12.n.33.* qui alios citant.

140 De natura æstimatorum, & peritorum (vulgò dicti *Jurati*) à populo, & ciuitate electorum, & an recusari possint, vel ab eorum iudicio,& æstimatione appellari,vide post alios latè per nostratem Ioan.Gar.*de expen. & melior.c fi.1 n.22.*

Et his, quæ superiùs dicta sunt, animaduertendum erit, quod si sententiam rem aliquam adiudicet vincenti, intelligenda est etiam cum fructibus pendentibus,quantumuis de fructibus in sententia nulla mentio facta fuerit, docet Bal. *in c.1.vers.qui ex parte,verb.succedere, de pace constantiæ, in vsibus feudorum* Matthæ. de Afflict. *decis.* 138. *in princip.* Christophorus de Paz
142 *in tractat.de tenuta,tom.1.cap.13.num.46. & seqq.* & est optima doctrina Bertran.*cons.*8.*ex num.1. lib.1.* asserentis,quòd quando dominium fundi in alium transfertur ipso iure,accipi,& intelligi cum fructibus pendentibus, sunt enim pars inseparabilis ipsius rei, de quo videndus est Couart.*lib.1.variar.cap.15.num.1.* Menoch. *de*
143 *recuperan.poss.rem.6.à num.45. & lib.1. de arbitr.cent.3. casu.258.à num.5.* adeò vt executio sententiæ, quæ debet fieri in re, debet etiam fieri in fructibus pendentibus, per quandam consequentiam, cùm inseparabiles sint ab ipsa re, & possessione, vt docent Matth. de Afflict.*decis.9.numero* 7.Menoch.*de adipis.poss.rem.4.numero* 80. *& recuper.rem.6.num.46.* Cæsar Contar.*in repet.l.vni.lim.1.num.68.&* 69. Christophorus de Paz *in tract.de tenuta d.cap.13.à numero* 47. & sic exequutor in his fructibus pendentibus non excedet,sententiam super re principali tantùm latam,exequendo.

CAPVT XI.

Ab executore excedente de tempore ad tempus; an, & quibus casibus (vbi singuli valde vtiles annectuntur) appellationi emissæ non deferens, vim faciat.

SVMMARIVM.

Ab executore excedente de tempore ad tempus, appellationi interpositæ si non deferat,vim facit, n.1.

Executor exequendo ante tempus datum condemnato ad soluendum excedit.n.2.

Condemnatis decem dies dantur tam de consuetudine quàm iure regio ad soluendum, quos potest iudex ex causa abbreuiare aut ampliare suo arbitrio.n.3.

Excedit executor si dilatione aut conditione sententiæ pendente exequatur.n.4.

Plus petere dicitur qui ante tempus petit.n.5.

Executor datus cum termino limitato,eo transacto si exequatur amplius,excedit.n.6.

Executor cum termino limitato si aliquem intra illum excommunicet,eo transacto non absoluit.n.7.

Sententiam qua quis condemnatur ad rei restitutionem à litis contestatione seu occupatione, an possit executor exequi in decursis post sententiam vsque ad actualem restitutionem.n.8.

Sententia est stricti iuris, & vltra non exequitur quàm in ea continetur,quia non expressum censetur omissum, num.9.

Iudex an possit condemnare reum ad vsuras decurrendas post sententiam ob moram debitoris. n.10.

Tractus futuri temporis ad iudicem non spectat.n.11.

Executoris potestas regulatur à potestate superioris mandantis.n.12.

Executor non excedit si condemnatum ad rei & speciei restitutionem cum fructibus,exequatur condemnatum in fructibus decursis vsque ad sententiam,sed etiam in decursis postea vtique ad actualem restitutionem.n.13.

Rotæ decisio mirabilis refertur in proposito, vbi condemnatus ad beneficij restitutionem cum fructibus compellitur præstare fructus decursos post sententiam vsque ad actualem dimissionem.n.14.

Exequendi potestate carens executor,excedit in liquidatione fructuum tam decursorum vsque ad sententiam, quàm vsque ad tempus taxationis.n.15.

Executor excedens fines mandati nihil agit.n.16.

Fructus in condemnatione nedum veniunt vsque ad sententiam,sed vsque ad paritionem sententiæ.n.17.

Fructus post sententiam in condemnatione veniunt,si fuerint à principio fructus,aut interesse petita.n.18 & 31.

Fructuum condemnatio etiam si facta non sit nisi vsque ad sentẽtiam,potest executor decursos post eam à tempore moræ exequi vsque ad actualem restitutionẽ.n.19

Condemnatum ad interesse propter moram, an executor possit compellere, & taxare interesse postea causatum ob moram paritionis sententiæ.n.20.

Interesse iudicis officio debitum crescit vsque ad executionem sententiæ.n.21.

Condemnatus ad interesse propter moram soluendi vsque ad sententiam, si post eam perseueret in mora, actione iudicati tenetur ad illud etiam post sententiam.n.22.

Condemnatum ad interesse debitum iure actionis,an possit compellere executor illud præstare decursum etiam vsque ad paritionem sententiæ.n.23.

Ad fructus decursos vsque ad sententiam, & ad decurrendos vsque ad ipsius paritionem potest iudex condemnare.n.24.

Fructus futuri sunt accessio coniuncta & non odiosa.n.25.

Pro fructibus tam naturalibus ex re, quàm annuis censibus & redditibus futuris,potest agi & subsequi iudicis condemnatio.n.26.

Iudex potest condemnare ad pecuniam debitam cum interesse lucri cessantis, putà hodie ad rationem vigesimæ pendendæ,quandiu solutio satis differatur.n.27.

Interesse lucri cessantis debitum ex sententia,non est vsura,sed assumit naturam sortis.n.28.

Iudicium fundatum in principali de præsenti, potest extendi ad accessorium de futuro, prout in fructibus decurrendis,n.29.

Debitore census conuento pro vno anno decurso, si lite pendente maturauerit alius terminus, pro vtroque potest sequi condemnatio.n.30.

Executor tunc poterit taxare & soluere fructus & interesse decursos post sententiam, & vsque ad eius paritionem, si appareant in iudicio fructus petiti.n.31.

Fideiussor de iudicato soluendo an teneatur ad fructus decursos post rem iudicatam vsque ad eius paritionem. num.32.

Condemnatum ad præstanda alimenta alicui vsque ad pubertatem, an excedat executor, si illum compellat præstare fœminæ vltra duodecim annos,& masculo vltra quatuordecim.n.33.

Pubertas in alimentis intelligitur in puella vsque ad 14. in puero vsque ad 18.annum.n.34.

Verba semper retinent suam propriam significationem secundum subiectam materiam, etiam quantumcunque materia sit stricta & odiosa.n.35.

Redditus annuos an debeat condemnatus à tempore primæ sententiæ, quæ ad illos condemnauit ex tunc, vel à tempore vltimò confirmantis.n.36.

Confirmatio nihil noui dat, nec auget dispositionem, nec aliquod obstaculum tollit.n.37.

Sententia referens se ad aliud, puta instrumentum aut sententiam,plus non operatur quàm quod in relato continetur.n.38.

Actio non nascitur ex sententia confirmata, sed ex confirmante.n.39.

Sententia confirmans retro non respicit.n.40.

L.eos 2.C de vsuris rei ind.verba referuntur.n.41.interpretantur.n.45.

Sententia confirmans referens se ad sententiam,intelligitur cum sua qualitate.n.42.

Sententia lata virtute instrumenti ad quod se refert,licèt agatur ex sententia, tamen exequitur prout in instrumento cum omnibus qualitatibus.n.43.

L.furti,in prin.ff.de iis quibus vt indignis,interpretatur. num.44.

L.eos.2.C.de vsuris interpretatur.n.45.

Executor non excedit attendens tempus prioris sententia specialiter expressum per vltimam confirmata.n.46.

Condemnatus ad centum, & si non soluat intra tot dies, mittatur in exilium, termino transacto poterit iudex exequi pœnam cõminatam ob non solutionem pecuniæ. num.47.

Condemnatus ad centum,quæ si soluere noluerit, aut non potuerit, mittatur in exilium, quod sit expectandum solutionis præstandæ, vt pœna comminata exequatur. num.48.

Tunc decem dierum terminus expectandus est, currens à die intimationis & monitionis, iuxta magis communem opinionem.n.49.

Monitio semper requiritur, si sumus in facto negatiuo vt incurratur pœna.n.50.

Sententiæ termino transacto, potest iudex exequi pœnam pecuniariam, omissa pœna corporali conditionaliter apposita,si hoc vtilius fit fisco.n.51.

Executor ad sequestrandos fructus maioratus vigore decreti in iudicio tenutæ, an excedat sequestrando fructus non solùm à die decreti,sed etiam à die mortis vltimi possessoris. numero 52.

Sequestri sententia non comprehendit fructus præteriti temporis,sed stantes & futuros.num.53.

Electus ad officium pro hoc anno contra electionem, mota lite durante, puta tertia parte anni,obtinuit executoriales, an executor poterit illas exequi pro toto anno aliud tempus subrogando loco temporis transacti.n.54.

Electus ad officium vti impeditus iniustè,habet recursum ad interesse.n.55.

Locato fundo in biennio, & facto locatoris fuit conductor impeditus vti, contra quem sententia lata, an possit exequi in æstimatione contra locatorem.n.56.

Sententiæ ad rem tradendam,si periit,vel obiit,fit executio in æstimatione.n.57.

Executor merus excedit assignando terminum ad parendum,& ob eius imparitionem excommunicando.n.58.

Excommunicatio pertinet ad iurisdictionem contentiosam,cùm absque causæ cognitione ferri non debet.n.59.

Executor merus est incapax iurisdictionis.n.60.

Executor merus potest terminum deliberatorium præfigere,sed non ad affectum imponendi nouam excommunicationem.n.61.

Executor,cui causa vel executio comittitur cum termino breui,& limitato, an excedat assignando parti terminum & dilationem regaliam,à sua commissione abbreuiato termino, aliàs à iure assignato simili causæ aut executioni.n.62.

Terminum magnum dare non potest qui arctatum & limitatum habet.n.63.

1 INTER exequendum solet etiam index executorialium executor de tempore ad tempus excedere, quod quidem excessus genus inter cæteros connumerati,à quo appellationi,vt licitæ deferendum esse non est dubium, cùm ab excedente executore proponatur. glossæ celebris & communiter recepta per scribentes *in cap quoad consultationem 15. verbo,excedatur.de sententia & re iudic.* glossa optima *in l.ab executione. verb.excedat.C.quorum appellatio non recip.* communiter approbata per Doctores *ibi*, præsertim Bartolum, *n.4.* Odofredum, *numero 3.* Paulum Castrensem, *sub num 3.* Salicetum *numero 5.* Sebastianum Vantium *de nullitat. sentent.ex defect.iur.de legat.sub numero 93.* Vestrium *in praxi Romanæ Curiæ.lib 7.cap.3.sub num 9 versiculo sed & inter alios. fol.196.* Rebuffum *in tractatu de sententia execution. articulo 7. glossa 14. capite 3. numero 1. tomo 1. fol.379.* Escaciam *tractatu de appellat. quæstione 17.limitat.10.numero 33.* Carocium *exceptione 126.num.1.& exceptione 44.n.90.* Lancelotum Robertum *de attenta.2.p. cap.12.limit.53.numero 28.* Marquesa.*in tractatu de commissio.1.part.cap.24. de appellat. ab excessu,&c. numero 6.* & per Alexand. *cons.92.num 6.vers.nec in dict.prouincia. lib.2.* tenet Cardin. Tusc. *practicar.concl. tom.1.litera A. concl.4010.numero 5.& numero 21.* qui omnes explicant 2 etiam,& affirmant in executore exequente ante tempus datum condemnatis ad soluendum, iuxta *l 4.§.si quis condemnatus,ff.de re iud.l.2.C. de vsuris rei iud.* licèt iam 3 hodie tam de consuetudine,quàm iure Regio obtinuit: vt decet tantùm dies condemnatis dentur ad soluendum. glossæ *in l.si debitori ff.de iudicis.* quam dicit communem Portius *in §. omnis. instit.de verbor oblig.* & expressè *leg.2.tit.13.& in l.1.tit 27.& in l.7.tit.3.part 3 & in l.6.tit.17.lib.4.recopi.* Olanus *in concor.iur.liter.C.n.68 & 69.* Parlador. *lib.2. rerum quotid c.fin.1.part.§ 5.n.19* vbi etiam aduertit, posse etiam hoc temporis spatium iudicem suo arbitrio, (causa aliqua intercedente) aut coarctare,aut ampliare,probant etiam Doctores *in cap. quoad consult.de re iud.* præcipuè Abb. Im.& Felin.Bald. *in l.fi.C.de execut.rei iud. ex l.2.& 4.§.si quis condemnat. ff.de re iud.*

Exemplum etiam reddi potest; quando in sententia 4 apposita est condemnato dilatio, vt aliquid faciat, vel conditio,quoniam vtraque pẽdente,si exequutor queat exequi, properè & ante tempus, nulliter atque exequereretur. Alexand. *cons.95. lib 1.* Decius *consil.421.* Rebuff. *tit.de liter. obligat.art.2.glossa 1. numero 26 & 27. tom.1.* Roderic. Xuarez *in l. post rem in declaratio l. Reg. lim.4.num 1.2.& 3.* & eius additio. Baldez.Milis *loq. iuris 629.in 2 p.* Gutierr. *de iur.confir.1.p.cap.56.numero 2. & 10.* Paz *in praxi 4.p.tom.1.c.3.n.18.* Auenda.*in l.5.tit.* 5 *de las excepciones n.22.lib.ordin.* Palac. Rub.*in repeti.cap. per vest.in proœmio §.9.num.14.* Dueñas *regul.173.* Anton. Gom.*tom.2.variar.tit.de locato.n.6. & tit. de qualit.contract.n.fi* Doctores *in l.66.Tauri.* Ripa *in cap.1.de iudic, num.88.* Azeb.*in l.1.num.51.& l.2.num.5 tit.21.lib.4 recopi.* & facit *l 2.tit. 21.lib.4.recopil.* ibi *passados los placos.* Curtius *de sequest.n.46.* mirabiliter Petr. Surd.*cons.186. per totum tom.2.* dicitur enim plus petere qui ante tempus petit.§. *plus autem petere.instit.de action.* & per consequens excessus apparet, iuxta ea quæ latiùs explicuimus hac 4.p.c 3. à n.75.

Quò pertinet, quòd exequutor datus ad tempus, & 6 cum termino limitato, eo transacto, & finito, ampliùs exequi, dicitur excedere de tempore ad tempus, eius enim expirauit iurisdictio Hostiens.& post eum Ioann. Andr.& Doct. Anton. Ioann. de Immol.*sub numero fin. in fi.* Abb. Panormitan. *numero 34.in cap.quoad consultationem. de re iudic.* Calderic.*cons.5.de sentent.excommun.* 7 (qui ex hoc inferunt,quòd post tempus non poterit absoluere à se excommunicatum intra terminum, sed recurret ad superiorem, iuxta *cap.de causis.de offic.delegat. & cap.Pastor.de offic.ordin.ad fin.* post alios) Vantius *in tract.de nullit.sentent.ex defect.iuris deleg. numero 99.& segq.* optimè Octau. Vestr.*in pract.Rom.Cur.lib.6. capite vlt.num.8.fol.174 & cap 2.* & ibi eius additionat. Grauat. *n.59 & 60.fol. 165.* rectè Borgni. Canalcan.*decis.20.p.1.* & Burxian *in repertc.ad eum, verbo, exequutor ad tempus.* 8

Sed nunc se offert illa discutienda difficilis, & vtilissima quæstio; an executor sententiæ, qua quis est condemnatus ad rei restitutionem cum fructibus decursis à tempore, puta; litis contestationis, vel occupationis excedere dicetur; si pro fructibus post sententiam decursis vsque ad realem, & actualem executionem, condemnatum exequatur, & compellat

virtute

virtute eiusdem sententiæ, etiam si de eis nulla sit facta
9 expressa mentio. Et quòd non possit, instant iuris regulæ, quòd sententia est stricti iuris, quæ vltra non exequitur, quàm quòd ea exprimitur, & quod in ea omittitur, censetur omissum, vt in capitibus præcedentibus, & sequenti; latè dicitur, & in terminis ita videtur sentire Gama Lusitanus *in decisione* 110. *numero* 35.

10 Pro quo facit, quia si iudex à prin. non potest expressè condemnare reum, ad vsuras & interesse recurrendum, ob moram debitoris veniens post sententiam, vt probat text. *in l.*1.§.*ff. de vsuris*, ibi, nec tamen iudex iudicio bonæ fidei rectè iubebit interponi cautiones, vt si tardiùs sententiæ condemnatus paruerit, futuri temporis pendantur vsuræ, cùm in potestate
11 actoris sit, iudicatum exigere, Paulus notat. quid enim pertinet ad officium iudicis post condemnationem futuri temporis tractus, *&c.*) iuxta *l.non potest de iudiciis*, *l. non quemadmodum. in fi. eodem.* latè prosequitur hunc articulum Gama *vbi proximè*, Doctor Felicia. de Solis *in tract. de censibus cap.* 5. *sub numero* 11.
12 ergo multo minus poterit exequutor ad istos redditus compellere, quando eorum non est facta expressa condemnatio, maximè, quia potestas executoris regulatur à potestate superioris mandantis, vt latiùs diximus suprà hoc lib.4.c.6.per totum, præcipuè n.19.& à n.25. cum pluribus sequentibus.

13 Sed contrariam sententiam veriorem esse existimo, saltim in condemnatione ad restituendam rem, & speciem, quia tunc absque dubio poterit exequutor non solùm in fructibus perceptis ante sententiam, sed etiam post sententiam decursis exequi condemnatum absque reatu excessus. Hæc est elegans Rotæ decisio 14. *de re iud, in nouis.* in recollectis per Biscinetum, *aliàs* 337
14 quam (cùm mirabilia sint ad propositum eius verba) non erubui hîc inserere, quæ sic ait: Auditor, cui committitur taxatio fructuum alicuius beneficij, in quibus quis est per tres sententias diffinitiuas condemnatus: potest nedum fructus vsque ad vltimam sententiam inclusiuè, sed etiam post vsque ad tempus, quo ipse taxationem huiusmodi faciet, per condemnatos perceptos, taxare secundùm maiorem partem damnorum, quia ad illos etiam condemnatus tenetur, & restituere compellitur per executionem, & veniunt ex officio iudicis, & sic dicebant Domini ad vitandum circuitum, quòd possint per prædictum Dominum auditorem taxari, quemadmodum per executorem possent, & taxari deberent. Quod verum ego, & Dominus Galliardus dicebamus, si prædictus auditor prædictas
15 sententias exequi possidet. sed si non haberet potestatem exequendi, & taxandi: idcirco alios fructus, quàm illos, in quibus facta est condemnatio, taxare non potest, pro quorum taxatione, & compulsione
16 recurrere haberet ad executorem suum, & si aliter taxaret, formam mandati excederet, & sic nihil ageret, per iura vulgaria, *de rescript.cap.cum dilecta ff.manda l.si diligenter, cum simili.* Verumtamen ad tollendum omne dubium, fuit per omnes consultum, quòd prædictus Dominus auditor declararet, taxando prædictos fructus singulis annis tantum valuisse, & valere: fiétque postmodum coram executore computus quot annis possederit, & perceperit fructus, & compelletur per eundem executorem, ad restituendum eosdem, *&c.*) Hactenus de tam eleganti decisione.

17 Cuius Rotæ decisionis meminit Cardin. Tusc. per quem & gl. & Iſſ. *in l.cum fundus numero* 3. *in fi.* veriorem dicentem, *ff. si certum petatur.* idem tenet *in pract.concl. tomo 7. litera S.concl.* 118. *num.*2. dicens, quòd fructus in condemnatione nedum veniunt vsque ad sententiam, sed etiam vsque ad partitionem sententiæ, gl. *verbo, condemnatio*, *in l.qui restituere. ff. de rei vindic.* Boërius *decis.*45. *per totam.* præcipuè *num.*3. & *n.*10. Cardin. Tusc.

*vbi proximè num.*12. Angel. *in repet. l.*1. *C. de indic.* voluit Iſſ. *in l.aut prætor n.*10. *vers.*2. *& notabiliter ff. de iureiur.* referens Baldum, & ho· dictum inquit bene notandum. Iſſ. *in* §. *omnium in fi.* Decius & Cagnol. *in l.in condemnatione*, §. *cùm verbum ff. de regul.iur.* & per Menoch. *in præludiis tract.de recuper.poſſ.n.*6. hoc idem tenet Petrus Surdus *in decis.*111. dicens, quòd sententia, qua quis condemnatur ad restitutionem rei, intelligitur non solùm ad fructus perceptos ante sententiam, sed etiam qui postmodum percepti fuere à condemnato vsque ad executionem realem. Capic. *decis.*19. *in fin.* Marta Neapoli. *in compila.totius, iur.controu.ex omnibus decisionibus tom.*4. *tit.de fruct cap.*71. quod declarat ipse Tusc. *suprà n.*7. quando sunt fructus petiti, aut interesse, post Capicium, & vide infrà.n.31. 18

19 Quam doctrinam ampliant, & intelligunt Capicius *d decis.*45. *d.n.*10. *ad fi.* quem sequitur Card. Tusc. *pract. concl.d.lit. S.concl.*128. *num.*12. *tom.*7. vt procedat etiamsi fructuum condemnatio facta non sit, nisi vsque ad sententiam latam, quia etiam tunc bene poterit executor sententiæ, taxare fructus post eam decursos, à die moræ, & pro eis facere executionem in condemnatum.

20 Sed maior stat difficultas in interesse, vbi quis propter moram ad illud condemnatus est, an possit executor taxare, & compellere condemnatum ad illud interesse, quod caularum fuerit post sententiam, ob moram condemnati vsque ad executionem. In qua quando interesse debetur iudicis officio, omnium concors ferè est sententia, crescere interesse vsque ad executio-
21 nem sententiæ, quia in casu, quo habetur ratio interesse, seu æstimationis iudicis officio, tunc potest crescere, quousque iudicis officium duret, quod est non solùm vsque ad sententiam, sed etiam vsque ad eius executionem, per text. (quem dicunt notabilem) *in l.in fideicommiſſ. in prin.* ibi, cum post iudicis sententiam moram fecisset hæres) *ff. de vsuris, & per l. ratio*, §. *si per venditorem, ff. de action.empt.l.si Calendis, ff. de re iudic.* docent Bartol. *in l.*3. §. *in hac numero* 2. *ff. commoda*, sequitur Iſſ. *in l.vinum, num.*12. *&* 22 *ff. si cert.peta* Ludouic. Bolog. *in additio. ad conſ.*5. Ioann. de Anani. Roderi. Xuar. latè & optimè *in repeti. l. post. rem, ad fi. operis vers. quæritur vlterius, quæſt.*8. *numero* 2. *& per totam.* Escobar. *tractatu de ratiocin. cap.*17. *num.*13. optimè & eleganter Capic. *dec.*19. *num fi. vers. secundò dubitari contingit*, &c. optimè Cardinal. Tusc. *pract. concluſ. tomo.*7. *litera S. concluſione* 128 *numero* 3. post Bald. quem allegat *in conſilio* 166. *ſtatuto cauetur, in fin. verſic. quarto quæritur, libro* 1. 22
quòd condemnatus ad interesse eo, quòd non soluerat vsque ad sententiam, si post sententiam perseuerat in mora, actione iudicati tenetur ad interesse etiam post sententiam.

Quid autem sit dicendum, vbi ad interesse tenetur 23
quis iure actionis, puta; ex stipulatione, *&c.* Doctores clarè non loquuntur, licet contrarium videntur sentire eo quòd loquuntur affirmatiuè in interesse debito iudicis officio duntaxat, quod pro nunc non examino, licèt Cardin. Tusc. *vbi proximè numero* 4. sentire videatur, idem esse iure actionis dicens, prædictam conclusionem procedere, maximè quando interesse debetur officio iudicis, quia potest crescere interesse vsque ad executionem cum effectu, secundùm Capic. *d.cap.*9. *in fi.* sed certè Doctores præcipuè Capi. & Roderi Xuar. *vbi suprà* clarius sentiunt duntaxat, vbi interesse debetur officio iudicis.

Hinc est, vt multo fortiùs possit iudex condemna- 24
re in sententia ad fructus decursos vsque ad sententiam ipsam, & etiam decurrendos vsque ad satisfactionem ipsius sententiæ, ita docet Bald. *in l.*1. *C. de sentent.* 25
quæ sine certa quantitate, reddens rationem, quia fructus futuri sunt accessio coniuncta non odiosa, per quem passim reum condemnari ad rei restitutionem,

cum fructibus post sententiam percipiendis, vsque ad rei realem traditionem, testatur bene Gasp.Rodrig. *de annu.reddit. lib.1. quæstione 16. sub numero 27.* Idem tenet ipse Bald. *in l.1.Cod si mulier.membr.* per quem vtroque loco relatum, idem sequitur Cardinal. Tusc. *pract.*
26 *concl.tom.7.liter.S.concl.128.num.5. & seqq.* & loquendo tam de fructibus naturalibus ex re, quam pro fructibus census annui, vel menstrui, vt licitè possit agi, & condemnari reus pro futuris fructibus, & redditibus, latè prosequitur post alios Gratian. *in discept. forens. tomo 1.cap.151.à numero 34.cum plurib.seqq.* & quòd
27 iudex iure optimo possit reum condemnare, vt debitam pecuniam soluat cum interesse lucri cessantis ad rationem quatuor decimæ (quæ hodie nouiori Regio iure ad rationem vigesimæ est redacta) pendendæ, quandiu satis solutio differatur, probat Gasp. Rodrig. *vbi suprà dict. num. 27. ad fin.* dicens, quòd huiusmodi interesse,
28 quamuis sorti accedat, vsura tamen non est, iuxta ea quæ ipse *lib.3.quæst.5.* dixit. & est text. *in l socium qui in eo. ff.pro socio.* imò illud interesse assumere naturam sortis, ait, secundùm quæ ipsemet *lib.3.quæst.10. & l.nomen. in princ.de leg.3.*

29 Nec obstant, quæ suprà diximus in contrarium, tractus futuri temporis ad iudicem non spectare; quia non procedit, quando iudicium fundatur in principali, quod est de præsenti, quia potest extendi ad accessorium de futuro, quia tunc potest sequi condemnatio pro fructibus tam decursis, quàm decurrendis, quasi ratione adiuncti sequatur hoc commodum, text. est *in l.1.Cod.de sentent. quæ sine certa quant.* & ibi notat Corneus *in numero 2.* Angel. *in princ.* & cæteri communiter Doctores Molin. *de primogeniis.lib.cap.14.num.18.* Gasp. Rodrig. *vbi proximè d.num. 27.* qui etiam respondet ad dictam *l.1.§.1. ff. de vsu* in contrarium adductam. B. *in l.2.vers. tamen singulariter, in fin.Cod.de fideicommiss.* Ozas. *decis. Pedemont.130. in fin.num.14.vers.nec obstabit etiam.* Asin. *de executio.§.7.cap.126.in fin.numero 27.vers. & ideo non obstat illud. fol.203.* latè & optimè Gratianus *in discept forens. tom.2. cap.151.à num 40. & suprà à num.34.* bene etiam per Petrum Surd. *decis.120.num.14. & 15.* vbi bene explicat, imò dicit Cappella Tholos. *quæst.30.* & eius additio. quem sequitur Cardin. Tusc. *pract.concl.tomo 7.*
30 *liter.S. concl.128. num. 9. & 10.* quòd si creditor occasione afflictus, vel census, conueniat suum debitorem pro illo termino decurso, & pendente iudicio maturauit alius terminus, poterit condemnari debitor in vtroque termino, decurso tempore sententiæ, maximè quia procedit petitio pro paga decursa tempore petitionis, & decurrenda, & potest ferri sententia condemnatoria super vtraque decursa, & decurrenda.

31 His autem casibus, quibus hucusque diximus, executorem non excedere, si fructus, & interesse liquidet, decursos post sententiam vsque ad paritionem; intelligendum est, si tales fructus à parte sint petiti, non aliàs, quia iudex non debet impertiri officium suum inter partes, parte non petente, iuxta vulgaria iura, vt attestatur Anton. Capic. *decisione 19. in fin.* dicens, non fuisse per Senatum habitam rationem debiti interesse, quia non apparuit petitum. vide sursum hoc cap. numero 18.

Sed quid dicendum in fideiussore de iudicato soluendo, vt aliquid res detur, an ipse teneatur etiam ad fructus perceptos post rem iudicatam? In quo negatiuè, scilicet vt ad illos post rem iudicatam perceptos non teneatur, resoluit Rebuff. *tom.1.ad const.Reg.tit.de literis obligato. gl.9. num.9 pag 132.* quam videtur sequi
32 Azeb. *in l.tit 11.lib.4.recop.n.144.fol.359.*

Sed de huiusmodi resolutione meritò dubitat difficillimáque videtur. Mieres *de maior.3 part.quæst.26.numero 47.* nam si fideiussor obligatus est de iudicato soluendo, & huiusmodi fructus vsque ad rei restitutionem comprehendantur virtualiter, & ex natura rei, accesso-

riè in ipsa sententia, & re iudicata (vt diximus suprà.) ergo ad illos tenebitur fideiussor, quod verius mihi videtur. Pro quo euidenter faciunt quæ nos in omnino simili quæstione & terminis resoluimus hac 4.p.cap.10 à num.87. cum multis seqq. & in specie de fideiussore. ibid.à n 92.

Contingit dubitari, qui ex vigore contractus, aut te- 33
stamenti, vel alio quouis modo, est condemnatus ad præstanda alicui impuberi alimenta vsque ad pubertatem, an executorialium executor excedat, si condemnatum compellat præstare alimenta fœminæ vltra 12.annos. & masculo vltra 14. iuxta *§.1.instit.quibus mod. tutel.fin. & l.si arrogator.§.non tamen.ff.de adoptio.* 38

Et quòd non excedit, si condemnatum compellat 34
præstare huiusmodi alimenta puellæ vsque ad quatuordecimum, puero autem vsque ad decimumoctauum, probatur, quoniam vbi tractatur de præstandis alimentis vsque ad pubertatem, pubertatem vsque ad hoc tempus intelligi debere, docet eleganter, & expressè Modest. *in l.Mela.vers.certè, ff.de alim. & cibariis legatis.* Quam significationem alimentorum specialissimus fauor pubertati attribuit, vt per illum text. dicit Cremen. *singul.78.* Roderic Suarez *in l.quoniam in priori ampliatio 3. in fin.Cod.de inoff.testam.* Nemausens. *in tract.clauss. pag.948.* Angel. à Gambelioni. *in tractat. de testamentis, glossa 45.numero 9.* Polebius *in tractatu de substitut. in rub.de compendios.num.34.* Corra. *in l.precibus n.18.C.de impuber.* Petr.Surd. *de alim. priuileg.58.* Francis. Muñoz de Escob. *in comput.4.per totam*, qui *num.4.* existimant, ex rigore verbi pubertatis vsque ad prædictos annos deferri debere alimentorum præstationem, cùm vsque ad decimumoctauum plena pubertas dici non possit, vt *in l.si arrogator.§.non tantum.ff.de adopt.* quæ plena pubertas in hac alimentorum specie desideratur, vt tenuit Accurs. *in dict.§.non tantum, verbo, plena*, quem sequitur Orosi. *ibi n.2.* Acosta *lib.2.selectar. interpret.c.* Lara *de alim. in §.sed verùm n.8.* 39

Quibus adde, quòd etiam in materia quantumcum- 35
que odiosa, & stricta, verba semper retinent suam propriam significationem, secundùm subiectam materiam. Calderi. *in consil.1.de consang. & aff. Areti. in l.cùm lege ff.de testam.* Angel. *in l.tale pactum §.si. colum.1.circa medium, ff.de pactis.* Decius *in l.num.59. & in l.factum.§.in pœnal.numero 10. & in l.semper in obscur. num 11.ff. de regul.iur.* Abb. *in cap.ex parte vlt.2.2. nota de decim.* Cou. *lib.3.variar.resolut.c.5.in fin.* plurimos cirauimus hac 4. part.cap.9, de execut.de re ad rem, à n.120. vers. quibus sic suppositis, & vers. sequenti, vbi etiam quòd ex verbis sententiæ illud inferri potest, quod ex illis verbis de necessitate subintelligitur, ac secundùm naturam rei, & subiectam materiam, vbi plures ad id Doctores citaui. Ergo sequitur euidenter, vt huiusmodi exequutor ad præstanda alimenta impuberibus non excedat, si prædicto modo pubertatem, scilicet; vsque ad 14.annum puella, & puer vsque ad decimumoctauum extendat, & quatenus Petrus Surdus *vbi proximè num.8.* dicit, hæc procedere in puero paupere alendo; non indebitè, iustéque; dissentit Muños *dict.c.4.ad fin.* quia in omnibus est accipiendum. 40 41

His finitima est in iure illa non mediocris difficul- 36
tas, priori sententia quis fuit condemnatus, vt ex tunc, nempe; à tempore prolatæ sententiæ, vel intimationis, soluat tot annuatim simpliciter, vel forsan causatiuè videlicet à tempore sententiæ, interim dum non soluerit principale, soluat eius redditus, & ab ista sentẽtia appellante condẽnato iterum confirmato fuit, datus, pro eius executione exequutor, quæritur, an excedet, condemnatũ compellat præstare illos redditus à tempore prioris
sententiæ confirmatæ, vel à tẽpore dumtaxat posterio- 37
ris sententiæ confirmantis. Et quòd non excedat probatur, quoniam confirmatio nihil noui dat, nec auget, nec minuit dispositionẽ, adeò vt nullum defectũ, aut obsta-

culum

culum tollit.*cap.*1.vbi gl.2.*c.cum dilato.c.examinata.de confirmatio vtil.vel inut.* Fel.*in c.cum dilectus* per text.*ibi n.6.de fi.inſt.* Caſſiador.*dec.vni.n.2.de confirmat. vtil. & inutil.* Mand.*in reg.22.q.10.n.2. & de ſignat.gratiæ.tit.de confirm.in princ.*Rot.*deciſ.702.num.6 & deciſ.78.à.num.5. part.1. diuerſ.& deciſ.31.num.6.part.2.diuerſor.* Mol.*de primogen. lib.2. c.7.num.7.* Hier. Gonz.*in regal.de alter. gl.45.§.1.n.75.& 76.* ergo cùm condemnatio vires aſſumat à priori ſententia, non à confirmante, & illius tempus attendi,& inſpici debet.

38 Secundò,quia ſententia referens ſe ad aliud,puta;inſtrumentum, aut ſententiam,non plus,nec aliud operatur, quàm in ipſo relato eſt, nec plus nec minus tribuit,quàm quod in relato continetur. Rota *dec.40.n.2. parte 2.diuerſ.* latè Borgni.Caualcan.*deciſ.19.num.32.p.3* dicens etiam, quòd ſententia referens ſe ad acta,vel inſtrumentum dicitur in ſe continere omne relatum verè & expreſsè de verbo ad verbum,ſuper relato iudicaſſe, ergo vltima ſententia dum per ſimplicem confirmationem ſe refert ad priorem, etiam illud tempus continere videtur,provt prior continet,& hoc idem inſinuauit Roman.*conſ.*45.quem referens ſequitur Cardinal.Tuſc. *practicar.concl.tom.7.liter.S.concl.*121.*n.*3. quæ corroborabitur pars ex mox dicendis.

39 Contraria tamen ſententia multis validatur fundamentis.Primò,quia actio non naſcitur ex prima ſententia confirmata,ſed ex confirmante gloſſ. *verbo,hodie in l.furti.in prin.ff.de his qui notantur infamia.*& gloſſ.*verbo, ablatus eſt, in l.chirographis §.vlt.ff.de adminiſt.tuto.& in l.ſi quis priore,verbo,ſed teneri,ff.ad Senat. conſul. Trebel. & in l.eos,verbo,vel iniuſtam.C. de appellat.*gl. notab.*verbo,diſcuſſa in fin.& in cap.paſtoralis.§.præterea.de off.deleg.* ſequuntur communiter Doctores ſecundùm Alexand. *in l.1.de re iud.n.* 5.& alij relati per Azebe. *in l.6.tit.*17. *num.3.lib.4.recop.* Amador. Rodrig.*de execut.c.*1 *ſub numero* 19. *verſ.quæ ſanè pars* optimè Salced.*in additio. ad Bernard Diaz regul.*696. Gregor.Lopez *in l.*1.*titul.* 27. *part.*3.*gloſſ.verbo,los maiorales.* Rebuff.1. *tomo conſtitut. Franc.tit.de ſent.execut.art.*7 *gl.*9.*n.*5.*&* 6. Ferrarien.*in praxi tit. de forma ſententiæ, in cauſis appellat. verſ.cauſæ num.*3.MatthiasColle.*in tract.de proceſſibus executiuis.*2. *part.ex n.*97. ergo non tempus prioris ſententiæ,ſed ſecundæ ſpectandum eſt.

40 Secundò pro hac parte facit,quia licèt prima ſententia confirmetur,ipſa tamen non ideo aſſumit vires, ſed ſecunda eſt, quæ producit effectum, adeò vt retro non reſpiciat ſententia confirmans, *l. furti. in princ.ff.de his qui notantur infamia*, qua probatur, quòd ſi reus ex famoſo iudicio fuit condemnatus,in gradu appellationis confirmetur, non efficitur retro infamis à die prioris ſententiæ,ſed ex die poſterioris,vt *ibi*,hodie notari puto,non retro notatur, *&c.* ergo exequutor non debet compellere ad tempus prioris ſententiæ.

41 Vltimò & pro hac parte facit text. qui videtur expreſſus *in l.eos* 2.*C. de vſuris rei iudicatæ*, ibi, vltra quatuor menſes à die condemnationis, vel ſi prouocatio fuerit porrecta, à die confirmationis ſententiæ connumerandos,*&c.*ergo expreſſa videtur hæc lex,vt tempus tunc attendatur in prima ſententia, quando ab ea non fuit prouocatum,ſed tranſiuit in rem iudicatam,appellatione autem intercueniente, à die ſententiæ confirmantis.

41 Sed nihilominus priorem partem tutiorem arbitror, quoniam quando condemnatio fit cum aliqua qualitate, & per aliam ſententiam condemnatio confirmetur, nemini dubium eſt, vt confirmetur etiam qualitas, & ſententia,quæ ſe ad illam refert,intelligitur in ſe continere primam condemnationem cum ſua qualitate,ac ſi in vtero priorem de verbo ad verbum haberet expreſſam,ſecundùm Rot.& Caualcan. *vbi ſuprà*, & eo quod latiſſimè notatur per Doctores, *in l.ſi quis in aliquo document.C.de probat.* quos latè refert Ceual.*in tom.*1*comm. contra commu.quæſt.*44 *per totam*,& ſententia referens ſe ad aliam ſententiã, intelligitur cum omnibus ſuis qualitatibus,text.*in l.ait prætor* §.1.*ff.de re iud.* Cuman.*conſil.*23. Cardin. Tuſc.*practi.concl.tom.7.littera.S.conſ.*126. *num.*46. & nos quotidie videmus, vt ſi prior ſententia aliquem condemnet,ad redditus à die occupationis,vel litis conteſtationis,*&c.*ſi confirmetur,redditus exequũtur à tempore,quo dixerat prior ſententia,etſi dicendũ videtur,quòd quando aliquid reſpicit condemnationẽ, tempus primæ ſententiæ confirmatæ attendatur, quando autem reſpicit executionis,tunc tempus confirmantis, iuxta notata infrà cap.13.à n.53.& ſeqq.

Non obſtant in contrarium adducta pro ſecunda parte. Non primum,quòd agitur ex ſecunda confirmante, non ex confirmata ſententia,quia reſpondetur: nam ex quo ſe refert ad priorem condemnationem, quæ omnino attendi debet cum ſuis qualitatibus; nullum eſt impedimentum,& inconueniẽs,ex qua agatur.Ecce,actum eſt vigore cuiuſdam inſtrumenti,lata eſt ſententia facta condemnatione,ad illud ſe referens, iam non agitur ex actione inſtrumenti,ſed actione iudicati.&nihilominus omnia exequuntur, provt in inſtrumento continentur, cum ſuis qualitatibus omnibus, vide quæ nos hac.4.p. c.5.n.28. 43

Nec obſtat ſecundùm *ex d. l. furti. in princ. ff. de iis quibus, vt indignis*, quia ibi ſententia prior ſimpliciter lata,eſt condẽnatoria abſque aliqua qualitate,& requiſito, cuius executionem,& effectũ omnimodo impedit appellatio ſubſequuta. at ſi ſententia lata fuiſſet cum aliqua qualitate,aut requiſito,puta;ſi declararetur infamis à tempore commiſſi delicti,ſi poſtmodum cõfirmetur ſimpliciter, quis dubitat,vt etiam intelligatur condemnatio infamiæ,ſeu declaratio ab illo tempore prioris ſententiæ conformatæ,quemadmodum enim vnum repetitum intelligitur, ſcilicet condemnationem principalem; cur cætera adhærentia non intelligentur?nec video rationem differentiæ. 44

Minus obſtat textus *in dict.leg.eos* (licèt difficilior apparenter videretur)nihil enim ille textus rei;de qua agimus, pertinet;loquitur enim in vſuris decurrendis poſt rem iudicatam ex mora poſt eam intercueniente, quando non paret ſententiæ condemnatus,non tamen quando terminus aliquis appoſitus eſt in ipſa ſententia,nec in ipſius ventre. Et ita diſponit quatuor menſes qui dantur condemnatis, qui currunt poſt rem iudicatam, ſiue res iudicata ſit per vnam tantùm ſententiam, quæ tranſiuit in rem iudicatam, quia nulla emiſſa fuit ab ea appellatio;ſiue poſtmodum ea intercueniente & emiſſa, accedat confirmatio, quia ab eo tempore rei iudicatæ currunt quatuor menſes dati, vt condemnatus pareat iudicatis,iuxta quæ latè diximus ad prin.huius cap.& ſi poſt illos non paruerit, currunt vſuræ, hic caſus illius textus qui longè diſtat à noſtro, in quo quidem nihil tangit,quia non diſponit de termino,& tempore ſolutionis in ſententia appoſito,ſed de illo,qui extra ſententiam,& poſt illam accidere ſolet intercueniente mora,& contumacia condemnati.& ita videtur dicendum in caſu propoſito noſtræ difficultatis, vt exequuto nõ excedat attendens in compulſione illum terminum,ſpecialiter appoſitum,& expreſsè in priori ſententia ſimpliciter poſtmodum confirmata, cùm ille terminus reſpiciat condemnationem, non tamen executionem, & ſic tempus ſententiæ confirmatæ, cui ineſt, attendendum videtur. 45 46

Sed quid dicendum in ſententia, qua quis eſt condemnatus in centũ,& ſi intra centum,& limitatum terminum non ſoluat,ſit condemnatus,& mittatur in triremes,vel exilium,vel ſoluat duplum.vel quadruplum, in quo poſt lapſum termini, non ſoluta pecunia, poterit ad pœnam corporalem comminatam exequi ſententiam hanc conditionalem iudex, vt latè proſequitur Farinac. *in præt. crimin. tom.*1. *quæſt.*26. *numero* 13. 47

cum ſeqq & numero 16. nunc quæritur(hoc themate retento)quid ſi in ſententia nullus certus ſit terminus appoſitus, vt puta ſi iudex dixerit, condemno Titium in centum, quæ ſi non ſoluerit, vel ſoluere non potuerit, fuſtigetur, vel tranſmittatur ad triremes, aut aliam corporalem pœnam patiatur, tunc igitur quod tempus expectandum erit, vt cognoſci poſſit, an velit condemnatus, vel valeat ſoluere pœnam pecuniariam, anteaquam deueniri poſſit ad corporalem, varij varia di-
49 xere, vt eſt videre apud Proſper. Farinac. *vbi proximè numero* 16. verior tamen,& rationabilior atque ſequenda illa videtur, quæ docet expectandum eſſe terminum decem dierem,qui currant à monitione, & notificatione, ac intentione, vt tenet Auguſtin. *in additio. ad Angel. de maleſi. verbo, quas ſi non ſoluerit intra decem*
50 *dies, amputetur tibi manus, numero* 12. Proſper. Farinac. *d.numero* 16. fundatur ex ea regula, quod ibi ſumus in facto negatiuo, ad hoc vt quis incidat in pœnam, ſemper requiritur monitio, *c.extirpanda,& ibi* Innoc. Hoſtienſ. Ioann.Andr.Anton.de Butr.Abb.& Immol.cum aliis *ibi, de præb.& dignit.*& alij,quos ſequitur,& refert Auguſt.*vbi proximè* allegatus.

51 Memineris velim,quòd quando ſententia ita conditionaliter concipitur,ſi lapſo termino appoſito in ſententia,condemnatus non ſoluerit pœnam pecuniariam, poterit iudex nihilominus facere executionem ſententiæ pro pœna pecuniaria in bonis condemnati, abſque eo quòd contra ipſum exequatur corporalis pœna, ſi ita fiſco magis expedire cognouerit,vt per Bart.*in l.cum d[illegible] §. fin. num.*2 *ff. pro ſocio, & in l. ſi frater,* §.*idem reſp[illegible]*.per illum textum,*ff.eodem tit.*Angel.*in l.ſi quando [illegible] ff de legat.*1.*& in l.ſi inſulam,ad fin.ff.de verbor.obligatio.*Alex.*in l.non ſolum,*§.*morte,circa ff.de noui oper. nuncia.* Roma *in leg. [illegible]* §. *poſt operis, ff. eodem* refert & ſequitur Iſſ. *in* §. *pœnales, num.*47 *&* 48.& ibi additio, *lit. P. la primera, inſtitut. de actio,* & quamuis aliqui relati (ſed non ſequuti à Flamin. Cartario, loco mox citando) dixerint, quod pœna pecuniaria poſt lapſum termini ſit transfuſa in coporalem, & ſic non poſſit ampliùs commutari; prior tamen opinio, & æquior eſt, & etiam magis communis, ſicut teſtatur Contar. *in tract. de executione ſententiæ capto bannio,cap. fin.* quem ſequitur Proſper Farinac. *d. tomo* 1. *quæſt.*26. *num.*15.

52 Huc pertinet, an ſententia ſequeſtrandorum fructuum maioratus in iudicio tenutæ pendente, excedet executor, ſi fructus,non ſolùm à die decreti perceptos, ſed iam perceptos ante ipſam ſententiam ſequeſtri, à tempore mortis vltimi poſſeſſoris maioratus ſequeſtret. Quam quæſtionem ad partes examinat Chriſtophor.de Paz *in tract.de tenuta tom.*1.*cap.*11.*per totum,*& quamuis pro illa parte, nempe, vt poſſit exequutor ſequeſtrare omnes fructus, non ſolùm poſt decretum perceptos, ſed etiam à die mortis poſſeſſoris vltimi,adducens varias, & elegantes conſiderationes, ac fundamenta, nihilominus tamen rectè contrarium defendit, imò quòd non poſſit ſententia ſequeſtri exequi, niſi in fructibus poſt eam perceptis,& percipiendis,non tamen in perceptis à tempore mortis poſſeſſoris iam, aliquibúſque mediis eam tuetur,quæ omnino verior eſt &
53 ſequenda,quam ibi latiùs diſputatam videre poteris.Et generaliter quod ſententia ſequeſtri non comprehendat fructus præteriti temporis perceptos, ſed extantes & futuros, tenet poſt alios Mareſc. *variar.reſol.l.*2.*c.*277. *num.*34.

54 Nunc tractandum de eo,qui electus eſt ad officium, pro anno præſenti putà;vel in ſemeſtre,pro primo fuit impeditus vti munere propter obiectiones ſibi, & aduerſus electionem oppoſitas,&quod non fuerat ritè,nec ſolemniter electus; interim dum lis vertebatur, lapſus eſt annus regiminis, & officij,vel eius maior pars,poſtmodum obtinuit,&declaratum fuit,ritè &rectè electionem factam fore,ſéque legitimè ſuo poſſe fungi munere;datus eſt exequutor pro huius rei iudicatæ executione:quæritur an ipſe excedet,ſi loco lapſi temporis aliud ſubroget, ita vt redintegraretur totus annus, ad quem electus fuerat. Hanc quæſtionem examinant B. *in l. ſi vno,* §.*item cum quid.in,col.*2 *ff.locat.& in l.ſi prius,q.*10. *ff.de nou.oper.nuntia.* Abb. per text. *ibi in cap.fin.* ibi, vt tempus regiminis elabatur.)*de iudiciis,in penul.notabili,* vbi communiter omnes Canoniſtæ referunt & ſequuntur Bart. determinationem, & eam magis communiter ab aliis Doctoribus teneri, affirmat Iſſ *in l.ſi ita ſtipulatus eſſem abs te.col.penul in prin.*latè & ad partes diſputat Aluar. Vallaſ. *conſ.*155. *per totam,tom.*2.latè etiam Vincent.de Franch. *deciſ.*419.*per totam.*2.*p.*qui omnes concludunt,quòd quãdo electio facta eſt pro tempore certo,limitato,& determinato,puta,pro hoc anno,pro anno proximo ſequenti,&c. ſi tempus labatur,impedimento accedente non ſubrogatur aliud tẽpus,vt impleatur annus, quoniam alia eſt adminiſtratio, & opera vnius temporis, alia verò alterius, & in iſto caſu nec fit condemnatio pro huiuſmodi redintegratione, & ſupplemento temporis,vt ſecus ſit(dicunt ipſi Doctores)quando in genere tempus appoſitum eſt,vt puto quinquennio,aut biennio,non adiecto,an de proximis,an de aliis Prædictis tamen caſibus habet electus recurſum contra tertium iniuſtè eum impedientem vti ſuo officio,& ſic 55
non redintegratur, *l.ſi.cum materia,ff.de eo per quem factum erit.*text.*in l.inde* Nerat.§.*idem Iulian.ff.ad l.Aquil.* habetur *in l.*1. *C.de inſt. & in l.ſi Titius ſtatuas,ff.de condi.& demonſt.* Aluar. Vallaſ.*vbi proximè n.*14.apud quos latè de hac materia.

Sed ſucceſſiuè quæri poteſt, quod ſi facto tertij non 56
eſt ortum impedimentum, ſed facto ipſius obligati, & pariter condemnati,vt puta;quis locauit mihi domum, aut agrum in biennium; aut quando legatus eſt mihi vſusfructus in biennium à die mortis teſtatoris,&facto hæredi vel locatoris, qui non permiſit me vti, & dum vincitur, & condemnatur pe ſententiam, lapſum eſt tempus: an paſſim, ſaltim in æſtimatione, contra eum condemnatum exequi ſententiam. & videbatur idem eſſe dicendum, veluti in caſu ſuperiori reſoluimus.Sed nihilominus verius videtur in æſtimatione aduerſus hunc condemnatum principaliter aliàs obligatum, poſſe procedere executionem.

Moueor ex ratione mirabilis textus *in l.ſi vſusfructus mihi in biennium.*6.cuius ſunt verba: Si vſusfructus mihi in biennium continuum à morte teſtatoris legatus ſit, & per hæredem ſteterit,quominus eum mihi daret, præterito biennio nihilominus tenebitur,quemadmodum teneretur, ſi res legata in rerum natura eſſe deſiiſſet, quam quis deberet,moratúſque eſſet in ea danda, vt peti quidem iam vſusfructus qui legatus ſit, non poſſit, quia alius futurus ſit, quàm qui legatus fuerit, ſed æſtimatio eius bima dumtaxat facienda ſit.)Hactenus de dicta lege, vbi gl.& Doctores dant plures concordantes.

Cuius legis determinatione ſtante,rectè ſuccedit iu- 57
ris regula,quæ habet,quòd quando quis eſt condemnatus ad rem tradendam, & præſtandam, quæ periit, vel obiit,& iam non eſt in rerum natura,poteſt vigore talis ſententiæ fieri aduerſus obligarum debitorem condemnatus executio ad æſtimationem, & valorem rei, ſeu intereſſe, Did. Perez *in l.*4. *tit.*8. *lib.*3.*ordinament. fol.*1078. Auile. *in capit. prætor cap.*10.*verbo, execution. num.*53. Parlador. *lib.*1. *rerum quotid.cap.*6.§.2.*num.*11. Ceuallos *in contra communi. tom.*1.*quæſtion.*662.& vltra hos plurimos alios Doctores & iura adduximus ſuprà hac 4.part.cap.5.à numero 33.& eſt textus expreſſus *in l.ſi longis,C.de executione rei iudicatæ,l.qui reſtituere,ff.de rei vindic,l.Iulian.ff.de confeſſ.l.tit.*27.*part.*3.Ego ſequitur,quòd ſi contra locatorem vel hæredem lata ſit ſententia pro vſufructu,&locatione præſtãda,& patienda,

&

& tempus lapsum sit, licèt aliud subrogati non possit; tamen pro æstimatione aduersus eum procedere executionem absque reatu excessus, arbitror, iuxta fundamentalem,& iuridicam rationem eiusdem legis,*si vsusfructus.*

58 Tunc tamen excedere dicetur merus exequutor, quando dederit dilationem condemnato ad parendum, intra quam si non paruerit, illum excommunicauerit, quoniam excommunicationis sententia actus est iurisdictionalis,quæ sine iurisdictione ferri non potest. Pa-
59 normitan. *in cap. si sacerdos,numero* 10 *de offic.ordinarij,* pertinet enim ad iurisdictionem contentiosam, cùm ferri non debet absque causæ cognitione,*cap.nemo Episcop.2.quæstio.*1. imò est meri imperij secundùm Innoc. *in cap.transmiss.de electio.* Specul.*in tit.de iurisdictio.omni.iudic. vers. secundum canones,numero* 24. Panormit.*in cap.quod sedem,de off.ordinarij,column.fi.*idem *in cap.cùm contingat, de for.compet.*gloss.*in d.cap.nemo,* vbi vterque Cardinalis comprobat.Paluda.*quæst.*2.*in* 4.*distinctione* 3. latè Nauar.*in repeti.cap.cùm contingat.*2. *causa nullitatis.*
60 *corollario* 6.*vers.*6.*infertur hunc subexecutorem.*at exequutor merus est incapax iurisdictionis, & sic dictum terminum ad excommunicandum dando excedet euidenter, exactiùs probat Nau.*in d.c.cùm conting.quarta nullitatis causa per totam,*dicēs etiam,quòd licèt quoad alios effectus possit etiam ille, qui nullam habet iurisdictionem,terminum deliberatorium,puta,præfigere,ad effe-
61 ctum tamen infligendi nouam excommunicationem, alius quàm iudex cum iurisdictione,præfigere non potest, vt post Fel.Innoc.Ioann.Andr.Imm.Host.& alios, tenet ipse Nauarr. *in d.quarta nullitatis causa.*

Quid autem erit dicendum de executore, cui ad ali-
62 quam sententiam exequendam, vel causa committitur cum termino limitato,puta; decem dierum,& vicissim pluris, vel minoris,in quo breuitate termini non est facultas,ad procedendum cum terminis,& dilationibus, aliàs à iure in simili causa, tam ordinaria, quàm executiua concessis.& determinatis:an poterit iste exequutor abbreuiare,&arctare prædictos legales terminos,&illos regulare secundùm terminum suæ commissioni assignatum,absque reatu excessus;quia ex eo videbatur hoc casu detegi ex inordinato processu, secundùm quæ latiùs dicenda erunt inferiùs c.13.

Cui difficultati respondetur,posse licitè executorem absque reatu excessus,& quod magis est,nec etiam simplicis grauaminis, hunc terminum arctare, ita illum regulando, vt intra terminum sibi,iurisdictionique concessum, per superiorem causa terminetur, ita vt tres illi dies, seu etiam decem dati condemnatis, &executatis, ad opponendum, & probandum, in minus resoluantur, atque abbreuientur, quoniam si in iudiciis ordinariis abbreuiantur;multo magis hoc casu in summariis, nempe; & executiuis, abbreuiari debent, non enim potest magnum terminum dare, qui arctatum, & limitatum habet, vt docet Bal. *in c.de causis numero* 11. & ibi Ab.*num.*6.per text,*ibi de off.deleg.*latè comprobat,
63 & resoluit Guirond. *in tract. de gabell.*4. *in princ.num.*7. *vsque ad num.*14. testantes de ptaxi, optimè etiam Bobadil. *in politi. lib.*2. *cap.*20. *a num.*29. *vsque ad num.*32. dicentes,quòd iudex exequutor non debet expectare,vt sua expiret iurisdictio, cùm tacitè sibi videatur à superiore data facultas terminos arctandi, qui sibi illos restrinxit, & limitauit. Facito ptimè ad propositum text. *in l.*1.*ff.de gland.legend.& in l.*2.*tit.*3.*lib.*4.*recop.*facit *l.*6. *tit.*18. *lib.*4.*recopil.* Bart.*in d.l.*1.latè Fel.*in cap Eccles.S. Mar.n.*32.*de constitutio.*quibus adde quæ dixi 2.p.c.13. n.270.& suprà.

CAPVT XII.

Ab executore perperàm sententiam interpretante,appellationi emissæ an non deferens, vim faciat; vbi latè & vtiliter,quæ inter interpretandum præ oculis haberi debeant.

SVMMARIVM.

*Interpretari sententiam an possit executor.num.*1.
*Interpretari & declarare is potest qui actum gessit.n.*2.
*Interpretari & declarare verba dubia suæ scripturæ an possit notarius.*3.
*Successor in officio & iurisdictionem an possit intentionem prædecessoris declarare.n.*4.
*Interpretari & declarare voluntatem defuncti non potest hæres.n.*5.
*Declarandi facultas non transit ad hæredes.n.*6.
*Interpretatio pendens ex mera voluntate,fieri non potest per successorem.n.*7.
*Interpretatio pendens à iuris regulis,& principiis ex actis seu processu,cuilibet iudici successori pertinet.n.*8.
*Iudex delegatus subrogatus loco alterius,delegati potest sententiam prædecessoris interpretari ex verosimilibus coniecturis, apparentibus ex actis & processu, non autem ex mera voluntate.n.*9.
*Taxare expensas quas sibi taxandas reseruauit prædecessor, potest iudex successor.n.*10.
*Etiamsi successor sibi reseruauerit taxare expresso nomine proprio.n.*11.
Quia materia non potest concernere personam, sed iurisdictionem, dignitatem, & tribunal.ibid.
*Executor sententiæ potest illius facere declarationem interpretatiuam.num.*12.
*L.ab executore, ff.de appell.declaratur,& n.*13.
*Potestas executoris regulariter à potestate superioris mandantis.n.*14.*& seqq.*
*Interpretari suam sententiam non omnes iudices ordinarij possunt.n.*15.
*Executor mixtus respicit merum imperium.n.*16.
*Executor dicitur non qui ordinaria, sed delegata potestate aliquid exequitur.n.*17.
*Verba debent intelligi secundùm vulgarem modum loquendi.n.*18.
*Communis vsus loquendi præualet in interpretatione legis etiam diuinæ.n.*19.
*Interpretatio generaliter sumpta in quinque species distinguitur, & quas.n.*20.
*Interpretationis species quis deduxerit.n.*21.
*Interpretatio ad duo capita reduci potest.n.*22.
Interpretatio propriè idem est quod congrua verbi vel orationis declaratio,seu expositio.ibi.
Interpretatio largè capitur pro correctiua seu extensiua. ibidem.
*Interpretationem correctiuam alius, quàm Princeps facere non potest.n.*23.
*Interpretationem extensiuam non potest facere iudex nisi circa accessoria & eodem die.n.*24.
*Interpretationem propriè,prout est congrua verbi & orationis declaratio, quilibet iudex potest facere.n.*25.
*Declarationem interpretatiuam non alterantem condemnationem præcedentem potest facere executor mixtus.n.*26.
*Declaratio interpretatiua sententiæ facta per executorem, non inducit nouum grauamen.num.*27.
*Per declarationem interpretatiuam sententiæ quod obscurum est illuminatur & detegitur.num.*28.
*Interpretatiua declarationis qualitas est vt nihil noui induc[illegible], sed actum præexistentem & præteritum ostendit. n[illegible].*29.
*Declaratio est actui declarato. num.*30.

Decla-

Declaratio retrotrahitur ad tempus principalis diſpoſitionis declaratæ.n.31.
Declaratio adeo inhæret diſpoſitioni vt cenſeatur emanaſſe cum illa eodem tempore.n.32.
Actum qui non poteſt facere poſt terminum,poteſt tamen factum declarare poſt illum.n.33.
Si actus quis declaratur eſſet validus,ſecus ſi nullus.n.34.
Interpretatiua declaratio debet eſſet congrua, ſcilicet quando verba eam patiuntur.n.35.
Verborum certitudo declarat certitudinẽ intellectus.n.36.
Verba præciſa ſignificationis non poſſunt recipere aliam interpretationem.n 37.
Tametſi poſſint reſtringi & extendi intra limites ſignificationis.38.
Interpretatiua declaratio ea eſt quæ addit qualitatem demonſtratiuam, non autem quæ alterat ſubiectum.n.39.
Interpretatiua declaratio ſuſtinetur facta circa circunſtantias actus, ſecus circa eius ſubſtantiam.n.40.
Interpretatio circa ſubſtantiam actus dicitur nouus actus & grauamen.n.41.
Prout ſi ſententiæ pure executor vèlit addere conditionem. ibid.
Declarationem interpretatiuam ſententiæ quotidie faciunt executores ſupremorum tribunalium abſque exceſſus reatu.n.42.
Executori cùm principale committitur, videtur declaratio interpretatiua etiam commiſſa.n.43.
Declarandi facultas quæ venit acceſſoriè ad contractum, in hæredem tranſit cum ipſo contractu.n.44.
Ab interpretatiua declaratione iuſtæ & legitima facta per executorẽ, apellationi emiſſæ non eſt deferendum,ſicuti nec ab ipſa executione cui hæc ineſt declaratio.n.45.
Interpretationem non congruam verbis ſententiæ & minus legitimam facere executorem non patitur. n.46.
Interpretatiua declaratio debet fieri non perimendo ſed exprimenda.n.47.
Interpretatiua declaratio debet eſſe veriſimilis.n.48.
De vocabuli ſignificatione vbi tractatur, non eſt recurrendum ad arbitrium iudicis.n.49.
Interpretatiua declaratio debet fieri circa contenta in verbis ſententiæ, non autem extra limites verborum, quia illa dicitur in præiudicium tertij.n.50.
Ab executore perperam interpretante ſententiã velut excedente,appellationi emiſſæ eſt omnino deferendũ.n.51.
Exempla plura huius doctrinæ redduntur obiter.n.51.52. 53.54.55.56.& 57.
Interpretationis iniquitas executoris quo modo & ex quibus ſit probandum.n.58.
Interpretatio ea ſola executori permittitur quæ deducitur ex veroſimilibus coniecturis in proceſſu, verborum ſignificatione & natura attentatis.n.59.
Interpretatio iuris tantum valet quantum propria verborum ſignificatio, quæ perinde habetur ac ſi eſſet expreſſa.n.68.
Interpretatio quæ ſubintelligitur iuris intellectiua dicitur non extenſiua.n.61.
Sententia debet interpretari prout de iure fieri debet, & ad iuris ſenſum referenda.n.62.
Verba iudicis debent intelligi ſecundum mentem iudicis. num.63.
In ſententia veniunt ea quæ legis diſpoſitione aut præſumptione ineſſe dicuntur.n.64.
Verba ſententiæ ſunt ciuiliter intelligenda.n.65.
Sententia debet interpretari vt non contineat iniuſtitiam. num.66.
Interpretatio facienda eſt vt ſententia iuſta appareat cùm iuſta præſumatur.n.67.
Interpretatio ſententiæ dubiæ ſumitur ex actis, cùm præſumatur lata ex causa in proceſſu deducta, & quæ ex eo apparet.n.68.
Acta ſunt vehiculum ad ſententiam, & ideo ſententia ex mente actorum aperitur.n 69
Sententia præſumitur lata ex cauſa deducta in libello,& petitione,& iuxta illam erit interpretanda.n.70.
Agenti interdicto vti poſſidetis, & ſuccumbenti, volenti poſtea agere ex noua turbatione contra eundem reum an ei obſtet exceptio rei iudicatæ.n.71.
Ex noua poſſeſſione ſuperueniente datur rei vindicatio contra ſemel abſolutum.n.72.
Exceptio rei iudicatæ obſtat vbi datur identitas rei,cauſæ, & perſonarum.n.73.
Abſolutus reus conuentus interdicto vti poſſidetis, ex eo, quia non eſt probata turbatio de nouo,poſt ſententiam turbanti non prodeſt iudicata.n.74.
Contra reum ſemel abſolutum in interdicto vti poſſidetis, ex eo quòd actor non probauit poſſeſſionem ſuam ob nouam turbationem, non poteſt actor iterum agere.n.75.
Niſi agat ex noua poſſeſſione & ex noua cauſa. ibid.
Abſolutoria ſententia ex qua cauſa lata ſit in interdicto vti poſſidetis, ſi nec ex ea, nec ex actis appareat an ob nouam turbationem actori iterum agenti obſtet exceptio rei iudicatæ.n.76.
Interpretari debet ſententia in fauorem condemnati vt minus ei noceat. n.77.
Interpretatio faciendæ eſt in dubio contra eum qui ſe fundat in ſententia,ſicut & in contractu.n.78.
In ſententia ſe fundans debet habere rem veram.n.79.
Abſolutoria ſententia in criminalibus ex qua cauſa ſit lata ex actis inueſtigandum eſt,vt diffinitiua aut interloquutoria ab obſeruatione iudicij dicatur.n.80.
Diſpoſitio etiam legalis à conſuetudine recipit interpretationem, cum qua iudicis poteſtas ſe conformare præſumitur.n.81.
Abſolutus reus ob non probatum delictum cenſetur ab obſeruatione iudicij, & iterum ex nouis iudiciis poteſt reus moleſtari.n.82.& ſurſum.
Cauſa ex qua ſententia fuerit lata ſi ex ea, nec ex actis appareat quæ præſumenda erit.n.83.
Sententia qua quis eſt condemnatus in exilium ex qua non appareat de quo ſenſerit an de præciſo, an de voluntario,de præciſo intelligenda eſt.n.84.
Cautionem vxori præſtare condemnatus vir ob eius ſeuitiam, aliàs fiet diuortium,an ſententiæ ſatisfaciet præſtãdo cautionem etiam iuratoriam,& executor excedat illum præciſè ad fideiuſſores compellens.n.85.
Verba iudicis debent intelligi ſecundùm mentẽ iuris.n.86.
Cautio ſimpliciter ſumpta an de iure intelligatur de verbali obligatione tantùm cum hypotheca & bonorum obligatione.n.87.
Fideiuſſores non reperire maxima eſt difficultas excuſabilis ab obligatione præſtandi.n.88.
Sententia ſi ob impoſſibilitatem non poteſt adimpleri in eo ſuper quo lata eſt,exequitur in eo quo poteſt.n.89.
Sententia qua quis condemnatur ad conſeruandum fideiuſſorem ſuum indemnem ab alterius obligatione,ſi hæc fuerit extincta,quia compulſus ſoluit fideiuſſor,intelligitur vt ſolutum ſibi reſtituat.n.90.
Sententia abſoluens tutorem a tutela, intelligitur ab eius ratione reddenda ſuper quo actum fuit.n.91.
Condemnatus ad tradendum inſtrumentum debiti ſoluti, ſi non reperiatur, cogitur liberare victorem.n.92.
Cautio vbi à iure requiritur plena, ſufficiens, recta, aut competens,iuris interpretatione intelligitur de fideiuſſoria vel pignoratitia. n.93.
Cautio vxori præſtanda a viro ob eius ſeuitiam,debet eſſe ſufficiens.n.94.
Cautionem debet iudex recipere per quam mulier ſit magis ſecura à ſeuitia viri.n.95.
Interpretari debet ſententia vt in iuris diſpoſitione conformetur.n 96.
Verba ciuiliter ſunt intelligenda & applicanda proportionalibus.n.97.
Verba ſententiæ in dubio interpretanda iuxta naturam actionis intentatæ.n.98.

Sententia præcisè obligat.n.99.

Sententia vltra non extenditur quàm importat verborum sonus, quia tantum disponit quantum loquitur. numero.100.

Ex sententia aliud infertur nisi, quatenus vis verborum & necessitas patitur.n.101.

Cautionem ad exigendam à viro præstandam vxori, executor datus non excedit si illum præcisè compellat ad fideiussores vel pignora.n.102.

Cautionis ad præstationem vt vir condemnetur, plurimum potest iudicis arbitrium.n.103.

Impossibile est obtinenti rem iudicatam præcisè satisfieri, consulitur meliori modo quo possit.n.104.

Periculum vxoris ob viri sauitiam non recipit æstimationem.n.105.

Cautionem præstare vir condemnatus vel in defectũ, fiat separatio quoad torum, si fideiussores aut pignora non præstet, potest sententia exequi in separatione.n.106.

Condemnatus ad centum quæ si non soluat condemnatur ad exilium, non soluendo fit executio in secunda parte sententiæ n.107.

Clericus iniuriator condemnatus ad debitam honoris satisfactionem, executor an excedat illum astringens palinodiam recantare.n.108.

Iure canonico deficiente, recurrendum est ad leges & consuetudines regni potiùs quam ad Imperiales.n.109.

Palinodiam recantare non debet Clericus iniuriator, cùm nobilitatis priuilegio fungatur contra Bernard. Diaz communiter reprobatum.n.110.

Clerico iniuriatori iure Canonico opposita est pœna ad satisfactioẽ honoris iniuriam passi.n.111.& qualis, ibi.

Clericus condemnatus actione iniuriarum efficitur infamis.n.112.

Qui pro bono pacis non tamen seruata legis regiæ forma, verba satisfactoria dedit iniuriato, non efficitur infamis, quia tunc non dicitur se desdicere.n.113.

Condemnati plures simpliciter intelliguntur pro rata condemnati, licèt vnusquisque in solidum fuerit per scripturam obligatus aut de iure. n.114.

Obligatio originalis licèt sit concepta in solidum, ea tamen quæ oritur ex sententia, est pro rata secundum iuris dispositionem.n.115.

Omissum seu non expressum in sententia habetur pro omisso.n.116.

Tutores plures condemnati simpliciter ad reddendam rationem tutelæ, intelligitur pro rata in solidum. n.117.

Condemnati plures collitigantes simpliciter in expensis vnusquisque tenetur pro parte sua dumtaxat.n.118.

Sententia lata contra plures simpliciter, intelligitur contra quemlibet provirili, & quantitate bonorum occupatorum.n.119.

Si ex sexdecim obligatis insolidum quatuor tantùm conuenti simpliciter condemnentur pro rata, condemnati intelliguntur habito respectu ad omnes obligatos, non ad solos condemnatos.n.120.

Quia in residuo absoluti intelliguntur.n.121.

Quod fallit nisi iudex habuerit respectum ad libellum quo instatum fuerit omnes condemnari, in solidum omnes condemnati intelliguntur.n.122.

Qualitates omnes quæ insunt in termino relato, repetuntur in termino referente.n.123.

Sylus tribunalium, quo est introductum vt sententiæ dubiæ declaratio fit pentenda intra eundem diem naturalem, reprobatur.n.124.

Iudex non potest alterare & mutare sententiam, aut eius substantiam.n.125.

Interpretationem extensiuam facere potest iudex circa sententiæ accessoria, puta fructus, expensas, &c.& tunc non nisi intra diem naturalem. n.126.

L. Paul. la 2.ff.de re iud. interpretatur. ibid.

Interpretatiua declaratio verbi dubij, aut orationis cõfusæ sententiæ, etiam post diem naturalem peti potest.n.127.

Declarandi facultas præscribitur etiam per mille annos. num.128.

Actum post aliquem terminum qui facere non potest, tamen potest iam factum declarare.n.129.

Sententiam licèt iudex mutare aut corrigere non possit, tamen potest declare.n.130.

Executores rei iudicatæ è curiis Regiis emanati, possunt post longam temporis distantiam declarationem interpretatiuam sententiæ dubiæ adhibere, ergo multo fortiùs Senatores qui eam tulerunt.n.131.

AB executore quomodolibet interpretante, siue bene siue malè, appellationem interpositam licitam esse, videtur probari, cùm ipse ad interpretandam sententiam, quæ sibi exequenda committitur, careat potestate. Primò quoniam illemet debet declarare, & interpretari, qui disposuit, & actum gessit, *l.ex facto,ff.de vulg.& pupill.*& ibi Bald.*verbo intext.ibi interpretari,*vbi etiam Alex.*nota.2.*Iff.*2.nota.ff.de vulg.& pupilla. l. Nerati ff. de regular. iur.l.fin. Cod.de leg.cap inter alia* §. *vt igitur*, & ibi gloss. *super verbo, interpretat.de sentent. excommun.* & ibi Felin. imò nullus alius potest declarare, nisi illemet qui disposuit. B. *in l. edita. versiculo quandoque vol. Cod. de eden.* Bald. *in l. fin. versiculo vltim. nota. Cod. de legib.* Iff. *in l. inter stipulantem*, §. *si Stichum, versic. gloss. in verbo, actori, ff.de verbor.obligat.* Decius *in cap. cum veniissent. vers.& etiam notandum est, de iudic.* vt de notario interpretante verba dubia suæ scripturæ, dicit Socin. *cons.*94. *versic. præterea, & versic.hæc omnia volum.*1. Calcan.*cons.*48.*vers.tertiò quia,& cons.*69. *versic.tertiò quia.* Alciat.*in tract.præsumptio.in* 3. *reg.præsumpt.*13.*num.*12. ergo executor, qui sententiam non tulit, interpretari, & declarare, sententiam non poterit. 1 2

Secundò & fortiùs probatur, nam successor in officio,& iurisdictione non potest intentionem sui prædecessoris declarare. Bald. *in l. vers.sed nunquid hoc potest, Cod. de sentent. ex breuilo. recit. & in l. edita.vers.decimo oppono C. de edendo, & in l.si vt proponis,vers.sed nunquid nuncius, C.de executione rei iudic.*B.*in l.inter stipulantem,* §.*si Stichum,vers.idem puto in iud.ff.de verb.oblig.*Angel. *in l. ex facto, in princ. versic. in textu ibi, solent interpretari.* vbi Immol. *versic. tertiò nota. ff.de vulga. & pupill.* Felin. *in cap. per tuas, in* 2.*nota.de simonia,& in cap.cum veniissent. versiculo potestas interpretandi*, & ibi Decius *versic. & successor in offic. de iudiciis.* Lanfran.*in cap.quoniam contra, in verbo, interlocutoria, versic.vlteriùs dubitatur, de probatio.* Rebuff. *in l. quod iussit.*2. *nota. numero* 164.*ff. de re iudic.* facit quod aliàs dicitur, hæredem non posse voluntatem defuncti declarare,& interpretari, vt exactissimè prosequitur Anton. Gabriel.*commun. conclus. lib.*6. *tit. de regul. iur. conclusione* 2. *à numero* 74. *& seqq.*& quòd facultas declarandi non transeat ad hæredem successorem, de quo per Arias Pinel. *in repeti. l.*2. *Cod.de bonis ma.à num.*11. Couar.*lib.*2.*variar.c.*18. Burg. de Paz. *in l.*1. *Tauri à numero* 423. & alibi per Doctores, ergo executor facultatem non habet interpretandi,aut declarandi,& per consequens illud faciens dicetur omnino excedere. 3 4 5 6

Sed iis non obstantibus, contrarium verius censeo, cum fœdere distinctionis,nam aut agimus de interpretatione, & declaratione, quæ fit,& pendet ex mera voluntate: & ista non potest fieri per successorem,vt puta; quando iudex condemnauit aliquem in amputatione manus, qui potest interpretari, an de dextera, an de sinistra intellexerit, vnde pendet voluntas eius, ideo hæc interpretatio cùm non congruat successori, in eum non transit, sicut nec in hæredem, & ita procedunt Doctores superiùs allegati& alij adducti per mox citandos. 7

Aut agimus, & loquimur de declaratione, vel 8 interpre

interpretationem, quæ est facienda ex iuris regulis, & principiis, & ex verosimilibus coniecturis, & ex actis, & deductis in iudicio, & processu; tunc talis interpretatio successori, & cuilibet iudici committitur, & iure permittitur. Ita distinguunt Bar. *in l. inter stipulantem, §. Stichum.* & ibi Immol. *versic. item prædicta procedunt, & vers. item adde,* & ibi Alexand. *in vers. in gloss. in verbo, actori,* & ibi Ilt. *vers. item per prædicta, ff. de verbor. obligatio.* Angel. *in l. ab executore, versic. ideo autem,* & ibi Immol. *versicul. vlterius iuxta prædicta, ff. de appellatio.* Alexand. *in l. ex facto, versiculo item adde. ff. de vulg. & pupil.* Nicel. *in concord. gloss. concord.* 282. & 323. Barba. *in consilio* 83. *versiculo, tertiò respondeo, volum.* 3. Marian. *in cap. fin. versiculo & sicut actor. de libell. oblatio.* Felin. *in cap. qualiter & quando, versicul. sed aduerte diligenter, colum.* 14. & *colum.* 15. *de accusatio, & in cap. cùm venissent, vers. potestas interpretandi de iudiciis.* Rebuff. *in repeti. l. quod iussit, in* 2. *nota, numero* 165. *ff. de re iudic.* Antonius Gabriel. *comm. conclus. lib.* 6. *tit. de regul. iur. conclus.* 3. *num.* 85. *& suprà* & per B. *vbi suprà, & in l. terminato, C. de fructi. & litium expens.* & alios, tenet Auiles *in cap. prætor. in proœmio, verbo, ordonanças, à numero* 19. vbi latè refert Doctores vtriusque partis, & de hac distinctione ibi *vers. sed hoc non obstante, opinio* B. &c.

9 Et loquendo in delegato subrogato loco alterius delegati mortui, aut impediti, post alios probat Marquel. *tractatu de comm. 1. p. cap. 3. sub numero* 43. dum dicit, quòd cùm subrogatus ad antecessoris instar habeatur, si sententia non consistit in mera voluntate declarantis, sed in verosimilibus & coniecturis ex actis, & probationibus in causa factis, ex quibus quid primus iudex senserit, apparet: poterit tunc successor in commissionem sententiã antecessoris declarare, quamuis aliter successor antecessoris sententiam declarare nequeat, *&c.*) & quòd iudex successor voluntatem prædecessoris possit ex verosimilibus coniecturis, & quando est congrua interpretatio, seu declaratio, declarare, latissimè plurimos congerit Mier. *tractatu de maiora. 1. p. quæstione* 44. *num.* 94. *&* 95. & iterum latiùs *à n.* 99. *cum seqq.* de qua interpretatione latiùs postmodum agendum est.

10 Hinc est, vt expensas, quas sibi taxandas, & declarandas in sententia reseruauit iudex, poterit successor declarare, & taxare. B. *in l. ab executore, versiculo quæro vtrùm, ff. de appell.* & post alios Bur. de Paz. *in l. 1. Tauri, sub numero* 427. Petrus de Ferrara *in prax. in forma libell. in action. reali, verbo, expensæ præsentis causæ, numero* 16.

11 *& sequentibus.* Auil. *vbi proximè numero* 21. quod etiam intelligi, etiam si iudex prædecessor reseruauit sibi taxationem expensarum expresso nomine proprio, vt tenet etiam B. *in d. l. ab executore singulariter.* Abb. *in dicto cap. 1. de iis quæ vi metúsve causa, n.* 8. Lanfr. *in repet. cap. quoniam contra, de proba. 12. p. expensæ, numero* 13. reddentes rationem, quòd materia non potest concernere personam, sed dignitatem, iurisdictionem & tribunal.

12 Et quòd executor, cui exequendo sententiam committitur, possit facere huiusmodi declarationem interpretatiuam (licèt Doctores in specie hanc difficultatem non tractent) probatur ex optimo text. *in l. ab executore* 4. cuius sunt verba: ab executore sententiæ appellare non licet, sed ab eo, qui malè sententiam interpretari dicitur, appellare licet, &c.) *ff. de appellat.* & ita illam text. intelligunt in executore, gloss. *in l. ab executione, C. quorum appellat. non recipi, verbo, excedat,* & optima gloss. *in cap. quoad consultationem, de sententia, & re iudic.* quæ inter modos, quibus excedere dicitur executor, formam mandati, hunc malæ interpretatio-

13 nis sententiæ numerat. Ita etiam illam pariter intelligunt, & clarè Petrus de Ferrara *in sua pract. in forma executio. sententiæ diffi. in verbo, publico, numero* 11. *vers. sed pone quod talis executor, fol. mihi* 283. *in posteriori impressione,* & per Petrum Iacobi, *in rubrica de actio. in factum ex re iudic. §. modus autem executionis, col.* 4 *in sua praxi,* & post alios ita intelligit Rebuff. *in consilt. Gall. tom. 1. tit. de sententiar executio, art. 7 gloss. 14. numero* 8. & idem, licèt promiscuè, & aliquatenus confusè, Escacia *de appell. quæst. 17. dim. 10. n. 52.*

Nec huic obstant verba *dictæ l. ab executore,* quæ sequuntur, *ibi,* si tamen is potestatem interpretandi habuit, velut præses prouinciæ, aut procurator Cæsaris; *&c.*) quæ videntur reduci ad iudicem ordinarium interpretantem, qui multipliciter respondetur, quòd cùm lex à princip. loquatur de executore, de eo debet ibi intelligi, qui executor, eiúsque potestas regulatur à potestate sui superioris cum mandantis, & quoad executionem coæqualis sit potestas, & vnámet iurisdictio, cùm illum repræsentet, *l. 1. §. qui mandatam, ff. de off. eius cui man. est iur.* bene B. *in d. l. ab executore, numero* 12. Petrus de Ferrara *in praxi. in form. libell. in actio. reali. verb. & expens. sub numero* 17. & quòd potestas delegati reguletur à potestate delegantis, latè diximus suprà hac 4. part. cap. 6. per totum, & cùm non omnes iudices ordinarij possunt suam sententiam interpretari, vt per gloss. B. & Doctores *in d. l. ab executore,* ideo addit text. illa verba prædicta, ac si dixisset, dummodo missus sit executor ab eo, qui potestatem habet interpretandi, *&c.* hoc est, à Præside prouinciæ, quia tunc velut ipse habet potestatem, hoc est, ac si ipse fuisset (vt dictum est.) Hanc interpretationem sequitur etiam gloss. *in l. si vt proponis, verbo, executor,* 16 *C. de executione rei iudic.* maximè, quia executor missus (de quo hucusque semper loquor, non de mero) recipit merum imperium, prout est excommunicare, vt post alios latè Nauarr. *in repeti, cap. cùm contingat, coroll. 1, 6. versiculo sexto infertur, & in 4. nullitatis causa, per totam.*

Et insuper, quia *d. l. ab executore,* loquitur de execu- 17 tore, & executor dicitur non qui ordinaria potestate, sed delegata, aliquid exequitur, *d. l. si vt proponis,* & ibi gloss. *verbo, executor,* & hæc est iuris, & vniuersi vulgi significatio, vt non ordinarius, sed delegatus ad exequendum dicatur, & ita secundùm vulgatem modum loquendi *d. l. ab execut.* intelligenda est *l. cum de la-* 18 *minis, §. asinam, ff. de fundo instruct. l. 1. ff. de flamin.* optim. text. *in lege Labeo,* & ibi notat B. *ff. de supel. leg. l. libror. §. quod autem Cassius, ff. de leg.* 3. & ibi B. text. iuncta gloss. *in c. vnico, de iniuriis lib.* 6. text. *in cap. vnico, §. porrò, de statu regul. eod. lib. c. ex literis* 1. & ibi Doctores *de spons.* text. *in cap. maiores, circa medium, de baptismo*; latissimè multa congerit Euerar. *in l. lega. loco* 7. dicens post alios, 19 quòd interpretatione legis, & cuiuscunque dispositionis, etiam diuinæ, communis vsus loquendi prævalet propriæ significationi.

Et facit, quia cùm gloss. & Doctores superiùs citati dicant, admittendam esse appellationem ab executore, perperam interpretante sententiam, quia excedit, intelligi debent de delegato, & non ordinario, si credimus Parlador. *lib. 2. rerum quoti. cap. fin. 2. p. §. 3. numero* 9. dicens excessum cadere in delegato, non in ordinario, de quo vide quæ latè diximus hac 4. p. cap. 3. à numero 105. & quòd executor, cui exequenda sententia committitur, possit facere declarationem interpretatiuam, ex sequentibus clarè apparebit.

Pro cuius rei maiori declaratione breuissimè est 20 sciendum, interpretationem generaliter sumptam, in quinque species posse distingui, nempe, alia est interpretatio declaratiua, alia intellectiua, alia correctiua, alia extensiua, alia restrictiua, de quorum singula natura, & effectu latè prosequitur Mantica *in tractatu de ambig. conuentio lib. 1. tit. 16. per totum.* Ioan. Petrus Ferrarien. autem *in sua praxi, in forma executionem sententiæ diffini. verbo, publico nuntio, num. 12. fol. mihi* 284. *in nouiori impressione.* interpretationem ad tres duntaxat spe- 21 cies reducit, nempe, correctiuam, extensiuam, & verbi

oratiouis

orationis congruam expositionem, & declarationem. Quam diuisionem in proposito etiam sequitur post alios Aniles *in c.ip.prætor.in proœmio sub num.*19. & has
22 etiam adhuc ad duo tantùm reducit capita Euerar. *in locis leg.in loco* 35.*à ratione legis larga,ampla,* &c.*versic. vno modo proprie*, dicens, quòd iste terminus (interpretatio)sumitur duobis modus, vno modò propriè secundùm eius propriam significationem, & tunc interpretatio idem est,quod congrua verbi,vel orationis,declaratio, seu expositio, alio verò modo capitur large, pro interpretatione correctiua,restrictiua,seu extensiua,qui omnes in comprobationem aliqua adducunt videnda, quæ omitto.

23 Hoc supposito, dicunt Ferrar. & Auil. *vbi proximè*, post alios Doctores, quod interpretationem correctiuam alius quàmPrinceps facere non potest,extensiuam
24 autem non potest facere iudex,nisi eodem die circa accessoria, vt expensas, & similiter, & tunc eodem die non aliter iuxta *l.Paul.ff.de re ind.*

25 Interpretationem autem proptiè sumptam, & secundùm eius veram significationem, quæ versatur & est congrua verbi, & orationis, declaratio, & expositio, quemlibet posse iudicem facere; probant prædicti Doctores;& quòd executor mixtus,cui rerum
26 iudicatarum executio committitur,possit facere huiusmodi declararionem interpretatiuam, non alterantem, condemnationem præcedentem sententiæ vniuersalis, & generalis,tenent in terminis optima Rotæ decisio 100.*ex nouem p.*1.*diuers.* mirabiliter Gratian. *in discepta.forens. tom.*1. *cap.*333. *per totum à prin.* Sigismund. Escac.*tract.de appel.quæst.*17.*limit.*10.*n.*55. & alij, quos longa manu congessimus, vbi de materia suprà hac 4. p.cap.10.de liquidatione numero 7. & seq. versic quo
27 ita cognito. & à princ. reddentes rationem, quia non facit executor hoc casu nouum aliquod grauamen, cui conuenit quod dicit Cardin. *in clement.fin. in princ. quæstione* 5.*in fi.vers.regulariter tamen.de pœnit. & remis.* Felin. *in cap. non potest. vers. & ideo pulchra. de re iudic.* Anton. Gabriel Roman. *commun. conclus. lib.*6. *tit.de regul.iur. concl.*3.*numero* 42.& prædictam eandem rationem reddunt etiam Petrus Ferrat. & Auiles cum aliis *vbi proxime*, vt per hanc declarationem interpre-
28 tatiuam nihil noui inducitur, sed quod obscurum est, & coopertum detegitur, & illuminatur, per text. *in l. hæredes palàm* §.*sed si notam,ff.de testam.*sed in proposito mirabilis est text.*in l.adeò.*§.*cum quis alienæ. ff. de acquirendo rerum domi.*ibi,qui excutit spicas non nouam speciem facit,sed eam, quæ est detegit.

29 Et generaliter hæc est qualitas, & natura huius declarationis interpretatiuæ, vt nihil nouum inducat, nec declarans nullum actum de nouo disponat;sed factum præexistentem, & præteritum ostendit.*l. à se toto ff de hæredit.institut.l. vnum ex familia.* §.*si de falcidia. ff. de legat.* 2. *clem.*1. *de iure patr.d.l.hæredes palàm. sed si notam.d.l.adeò.*§.*cum quis.*B.*in l.ab executore.numero* 7. *versiculo quandoque interpretatio ponitur.ff. de appellat.* Bald *in l. cum testament. in fin. l. de manumis. testam.* Decius *in l. edita. numero* 47. *C. de edendo.* Immol. *in d.l.hæredes palàm d.* §. *sed & si notam.in* 2. *nota.* & ibi Paulus Castrens. *in princ. versiculo quid autem.*Roman. *versic. nota vlteriùs*, & ibi Areti. *in* §. *si quid* 1. *nota.* Bald. *in l.versiculo quæro quod testes C. de codicillis.* Fulgos. *consil.*147. *versiculo ad secundum.* Roman.*in l.*1.§.*si quis simpliciter,ff. de verbor. obligatio.* Salicet *in l.leg. & constitut.oppositio.*1.*C.de leg.*Roman.*consilio* 482. Domini *in proœmio sexti. in fin.princip. vers.nota optimum text.* Card.*in cap.fi.versic.si verò disponit.de constitutio.*Immol. *in clemen.*1.*vers.glossa cecidisse. de sequestratio poss. & fructuum* Feder. de Senis *cons.* 112. Iff *in l.non dubium nota.*6.*C.de leg.* Socin.*cons* 214.*vers.sed huic obiectioni.* Barbos.*consil.*18.*vers.ecce autem volum.*1. Felin. *in cap.super quæstio. de offic. delegati.& in cap qualiter,& quando el.*1.

versic. & pro ista fallentia. de accusation.& in cap.non potest.versic.facit.gloss.singularis de re iud. Decius *in l. edita num* 47.*C de edendo & in l.*1.*C de impuberum.*Hippolyde Marsil. *in l.*1.§.*si quis vltro. vers. vlteriùs scies ff.de quæst.* Purpur. *in l.*1. *num.*38. *ff.si cert. pet.a.* Rebuff. *in l. quod iussit in* 2.*nota.num.*154.*ff. de re iud.* Brunus *in tract. de for.in tit.quas res,personas, & quot casus,* &c. *vers. vbi autem tractemus,& vers.interdum dispositio.* Anton. Gabriel.*communi conclusio.tit.de regul.iur.conclus.*3.*à num.*1.
qui etiam *à num.*9.asserit,quòddeclaratio inest actui de- 30
clarato, ac ideo quòd declaratio retrotrahitur ad tempus principalis dispositionis, quæ declaratur, qui in
comprobationem multos adducit Doctores, & doctri- 31
nas videndas.Mantic. *in tractatu de contract.lib.*1.*tit.*16.
numero 7. *tom.* 1.& declaratio adeò inhæret dispositioni, vt censeatur emanasse cum illa eodem tempore.Pe- 32
trus Surd. *decisione* 21.*per totam.* Gratian. *disceptatio. forensi.tom.*1.*cap.*147.*num.*2.

Et ex hoc fonte fluit,quòd ille,qui post aliquem ter- 33
minum non potest aliquid facere,potest tamen factum declarare, Bald. *in d.*§. *sed si notam. vers. item est argumentum, & in l. tres denuntiationes. in fin. C.quomodo & quando iudex.& in l.* 1. §. *huius studij. vers. & est argumentum.ff.de iustitia & iur.* Domini.*in proœmio* 6.*decretal.in fin.prin. versiculo & non optimum text.& in cap.cognoscamus in fin.versic.& nota incidenter* 34. *d.*Archidiac. *in cap.*1.*versiculo eadem glos.*13. *quæstione* 1. Ioan.Andr. *in additio.ad Speculato.in titulo de testib.*§.*nunc videndum versicul. hoc etiam nota. & in regul.in generali vers. vltimò quæritur de regul.iur. in* 6. Areti. *in l. edita versicul. circa primum conclud. Cod. de edendo.* Salicet. *in l. qui fun. versic. & faciunt prædicta ff. de contrahend. emptio.* Barba.*consilio* 18.*versiculo ecce nunc. volum.*1. Anton. de Bu.*in cap.licet causam.versic.ex iis deciditur.de probatio.* Afflict. *in constitutio. super rubricam de except.dilato.numero* 7. Felin. *in cap* 2. *versic. item illa fallentia.de libel. obligatio.& in c.qualiter & quando vers.adde etiam hic de accusatio.& in c.pastoralis. versiculo declarari potest. de exceptio.& in cap.super quæst de offic.deleg.*Ruin.*cons.*189. *versic. quinto prædicta confirmantur. volum.*1.Rebuff. *in l.quod iussit* 2.*nota. num.*164.*& num.*158.*de re iud.* Petrus Surd.latè *decisione* 21.*per tot.* Gratia.*discceptatio.forens.tomo* 1.*cap.*147.*num.*2. Anton.Gabriel.*commun.concl.lib.*6. *tit.de regul.iur.concl.*3.*num.*6. qui *num.*8.declarat,quando actus, qui declaratur, erat validus, secus si fuisset 34
nullus.

Et isthæc declaratio interpretatiua debet esse con- 35
grua, & tunc talis dicetur, quando verba eam patiuntur, & conueniunt secundùm propriam significationem. Alexand. *in l. diuortio. versic.& primò quia.ff soluto matrimonio.*Socin.*in l.postquam liti.in* 1.*nota C. de pactis.* sentit Bald. *in l.nota* 4. *C. de legib.*B. *in l.* 1. *C. de impub.* & aliis Iff. *in l. quamuis num.*2. *eodem tit.* Bald.*in l.*1. *eodem titulo.*Petr.Ferrarien. *in practicar.in forma executionis sententiæ differ.*§.*publico nuntio.sub numero* 12. Mantica *in tract.de contract. d.* 1. *lib.* 1. *tit.* 16. *numero* 10. qui 36
num seq. inquit,quòd certitudo verborum declarat certitudinem in intellectu.post Baldum & Cranet.*consil.*4. *numero* 21. ac verba præcisæ significationis non posse 37
recipere aliam interpretationem. B. *in l.*3. *numero.* 2.*C. comminatio.vel epistol.*tametsi rationabiliter possint ex- 38
tendi, & restringi, intra limites tamen significationis, Bart. post gloss. *in l. stipulatus sum.in princ.* & Iff.*numero* 3.*&* 4.*de verbor.obligatio.* idem scribit Iff. *in l.liber homo.in princ numero* 2.*eodem titulo.* Iff. *in l.omnes populi.ff. de iustit.& iur.in* 2.*lectur.vers. non omitto tamen.* Purpura. *in l.edita.vers.& recipitur huiusmodi declaratio.C.de edendo.*

Et dicitur declaratio interpretatiua illa, quæ ad- 39
dit qualitatem demonstratiuam, non aurem, quæ alterat subiectum. Bal. *in l. hæredes palàm d.* § *& si notam. versiculo* 3.*nota.* & ibi Immol. *in* §.*si quis post. versiculo*

item nota. & ibi Areti. *in 4. nota.* Anton. Gabriel. *comm. uni. concluſio. lib. 3. tit. de regul. iur. concluſ. 3. numero* 47. & 48. & conducit quod ipſe dicit ibi *numero* 61. quòd hæc declaratio interpretatiua ſuſtinetur, quando fit circa
40 circumſtantias, ſecus autem quando fieret circa ſubſtantiam actus, poſt Angel. *in d. § ſi quis poſt verſiculo vel dic quia imo.* & ibi Paul. Caſtrenſ. *verſic. nota ex prima parte.* & ibi Cuman. *notab. 1. ff. de teſtam.* & clariùs dixit Anani. *conſilio* 84. *verſic. & propterea licet.* Petrus de Anchar. *conſil.* 127. *verſic. nota obſt. ante cap. nouit.* Iſſ. *in l. Lucius verſiculo tu ergo vltra, ff. de vulgari. & in l. in teſtam. verſic.* 3. *in contrarium facit. C. de teſtam. milit. & conſilio* 46. *verſic. tertiò reſpondetur. volum.* 3. Decius *in l.* 1. *verſic. & ad propoſitum noſtrum. in l. edicta, num.* 49 *C. de edendo.* Roma. *conſil.* 45. *per totum.* Bald. *conſilio* 94. *ſententiâ primo loco, lib.* 4. Cardinal. Tuſc. *practicar. concluſ. tom.* 7. *litera S. concluſione* 123. *numero* 4. *& numero* 6. qui in propoſito be-
41 ne loquitur, qui omnes nouum actum & nouum grauamen vocant hoc interpretationis genus, exemplum reddens Tuſcus poſt alios, quando puræ ſententiæ vult executor conditionem addere, quia cùm interpretatio declaratiua, vt talis ſit; non debeat augere, nec minuere ſubſtantiam ſententiæ, nec eam alterare vltra idem, quod ſub verbis dubiis, aut iuris intellectu continetur.

Quæ doctrina optimè declaratur ex deciſione Ro-
42 tæ 100. *ex nouem. p. 1. diuerſ.* Gratian. *diſceptat. foren. tom. 1. cap.* 333. Eſcacia *de appellat. quæſtione* 17. *limit.* 10. *n.* 55. & alij adducti hoc lib. 4. cap. 10. poſt princ. à num. 10. & ſuprà, & plurima, ne dicam infinita, exempla huius declarationis interpretatiuæ factæ per executorem, ſecundum naturam, & ſignificationem verborum, & circa alia vſque ad refectionem, inuenies in omnibus capitibus præcedentibus, præcipuè cap. 9. 10. & 11. quæ videre poteris, quoniam ego non repeto. Et hanc declarationem interpretatiuam circa dubia ſententiæ, quę exequenda committitur tribunalium ſuperiorum executori, quotidie facere videmus abſque exceſſus reatu, aſſeſſoréſque ſuper illis dubiis declarant. & vrget ratio. nam omnia cenſentur ſibi commiſſa, quæ ad expeditionem, & executionem ſunt neceſſaria. & cùm
43 principale committitur, cur non videtur commiſſa hæc declaratio interpretatiua, quemadmodum videmus in fortiori caſu, provt eſt in hærede, in quem non tranſire facultatem declarandi, diximus ſuprà ad prin. & tamen quando facultas declarandi venit acceſſoriè ad contra-
44 ctum, qui ad hæredem tranſit, tunc ſicuti tranſit contractus, tranſit etiam facultas declarandi. ita Abbas, *conſ.* 80. *verſ. circa ſecundum vol.* 2. & pro limitatione ita ſcripſit Anton. Gabriel. *commu. concluſ. lib. 6. tit. de regul. iur. concluſ. 3. num.* 79. & ſic dicendum venit, vt à
45 iuſta & legitima interpretatione facta per executorem, ſecundùm ea, quæ dicta ſunt, appellationi emiſſæ non eſſe deferendum, tanquam nec ab ipſa executione, cui declaratio interpretatiua ineſt, vt in terminis docet d. Rotæ deciſio 100. Gratian. & Eſcacia *vbi proximè*, & nos latè in d. cap. 10. circa liquidationem à numero 10. & ſuprà, vbi latè & expreſsè probatur à contrario ſenſu *in d. l. ab executore. ff. de appellatio.* & Doctoribus confeſtim citandis.

46 Interpretationem autem extraneam, & remotam à ſenſu, & ſignificatione verborum, tanquam incongruam, & minimè verbis ſententiæ, & rei, de qua agitur, conuenientem, facere executorem, non patitur, Angel. *in l. ſi quis intentione ambigua. ff. de iudiciis, verſiculo vlt. ſcias.* B. *in d. l. ab executore. verſic. item ſi verba, colum.* 2. Felin. *in cap. qualiter & quando verſ. ſecundo limita.* & ideo *in cap. 2. verſ hanc ſallentiam limita. de libel. oblatio.* Immol. & Angel. de Aret. *in d. l. ab executore.* Bal *in ea quæ C. comminatio. epiſtol. & in l voluntatis. colum. vltim. verſicul. quæro ſi ſtatutum. C. de fideicommiſſ.* Angel *in l. ſi quis inuentio. columna. vltim. verſ. vltim. ſcias. ff. de iudic.* Immol. *conſil.* 22. *in caſu præmiſſo. colum.* 2. *verſ. nec obſt. prædictis lib.* 2. Domini *in cap. licet verſ. præmiſſa. nota* 3. *de teſtam.* Paul. Caſtrenſ *conſ.* 438 *quia exceptiones, col.* 2. *lib.* 1. Francif. Aret. *in l.* 5. § *ſtipulatio. col.* 1. *verſicul. ſed huic rationi ff. de verbor. obligatio.* Iſſ. *in l. quidquid. adſtringendæ, columna.* 2. *nota.* 3. per illum text. *ff. de verbor. obligatio.* Franciſc. Purpur. *in l. edita. col.* 18. *& colum.* 100. C. *de edendo.* & ibi Aret. Alexan. *in l. diuortio. columna.* 4. *verſ. item dictum. ff. ſoluto matrim. & conſ.* 28. *viſis & accuratè ponderatis, columna. penult. verſ. non obſtat quod magis ſenſus lib.* 1. *& conſ.* 56. *viſo proceſſu. colum* 4 *verſ. nec etiam poteſt dici. lib.* 2. Socin. *in l. naturaliter.* §. *nihil commune. col.* 7. *verſ. ſed tu conſidera. ff. de acquir. poſſ.* Barba *conſ.* 38. *præclare ſcripſit. columna.* 12. *verſ. & ſi quiſpiam dixerit. lib.* 2. Stephan. Bertran. *conſ.* 269. *viſo proceſſu. num.* 4. *libro* 5. Philipp. Decius *in l. in ambiguis. ff. de reg. iur.* Ludoc. Bolog. *in tract. de indulg. colum.* 17. *num.* 83. Bald. *in l. ſi ut proponis, verſicul. & modo quæro. C. de execution. rei iudic.* Rebuff. *in l. quod iuſſit. nota.* 2. *num.* 166. Anton. Gabriel. *comm. concluſio. lib.* 6. *tit. de regul. iur. concl.* 3. *num.* 87. Tiraquel. *in l. ſi vnquam. verbo, libertis. num.* 13. Petr. Ferrarien. *in praxi, in forma executio. ſententiæ diffin. verbo, publico nuntio. num.* 12. *in fin. & ſeq.* Auileſ. *in c. prætor. in proœmio, verbo, ordenanças ſub numero* 19. *verſ. & hoc niſi velit facere.*

Quia declaratio interpretatiua debet fieri non peri- 47
mendo, ſed exponendo, quæ dicta ſunt, vt probat text. *in cap. cum dilecti, de accuſatio.* quem ad hoc notat, & commendat Bald. *in ſua Margarita. in verbo, interpretat. & in l.* 1. *in fin. C. de liber. præteritis. & in l. fin. de interpretatioi. in prin. ff. de legib.* vbi ex eodem text. docet, interpre- 48
tationem debere eſſe veriſimilem, & poſt alios Tiraquel. *vbi proximè num.* 14. qui *num. præcedenti*, inquit, quòd vbi de ſignificatione vocabuli tractatur, non eſt 49
recurrendum ad arbitrium iudicis.

Quibus adde, vt hæc declaratio interpretatiua debet 50
fieri, circa ea, quæ continentur in verbis ſententiæ, aliàs ſi fiat extra limites verborum in ea contentorum, ita vt declaratio concernat præiudicium tertij, non dicetur declaratio interpretatiua, ſed noua diſpoſitio iuſtiſſimè vocaretur. Paul. Caſtrenſ. *in l. hæredes palàm* § *ſi quis poſt verſ multoties & in Papa. ff. de teſtam. & in conſilio* 338. *verſ. ex prædictis patet. vol.* 1. Felin. *in capite cum olim. verſ. & adduci poteſt. de re iudic.* Sarner. *in regul. de non tollen. iur. quæſt. quæſt.* 13. *verſ. ſed aduertendum.* Anton. Gabriel. *vbi ſuprà, d. concluſ.* 3. *num.* 62. faciunt quæ Tiraquell. poſt alios ab eo citatos *in repeti. l. ſi vnquam. verbo, libertis. n.* 15 *de reuocand. donatio.*

Quare meritò ab executore perperam interpretante 51
ſententiam velut excedente, appellationi emiſſæ omnimodo eſſe deferendum, quia tunc modum exequendi excedere dicitur. probat text. *in d. l ab executore, ff. de appellatio.* gloſſa *in l. ab executione. verbo, excedat. Cod. quorum appellatio. non recip.* gl. optima *in cap. quoad conſultatio. verbo, excedatur. de ſent. & re iudic.* Bar. *id d. l. ab executione. in fi. numero* 6. Salicet. *in l. fi. numero* 1. *in fi. C. quando prouocare non eſt neceſſe.* & poſt Felin. *in cap. ſuper quæſt. in prin. columna.* 2. *de offic. deleg.* tenet Simon de Prætis *in tract. de interpretatio. vltimar. volunt. volun. vlt. lib.* 1. *interpretatione* 1. *dub.* 3. *columna.* 12. *numero* 11. *fol.* 40. Gregor. Tholoſ. *in tract. de appellat. lib.* 2. *cap.* 11. *ſub numero* 1. Eſcacia *in tract. de appellat. quæſtione* 17. *limit.* 10. *num.* 52. Petr. de Ferra. *in prax. in form. executio. ſententiæ definitiuæ. verb. publico nuntio. numero* 10. *fol. mihi* 283. *in nouiori.* Petr. Iacobi *in praxi, rubrica de aſſicne in fact. ex re iudicata.* §. *modus autem executionis, columna.* 4. Rebuff. *in comment. tomo* 1. *tit. de ſentent. executio. artic.* 7. *gloſſ.* 14. *num.* 8. optimi Rotæ deciſio 100. *ex nouem. p.* 1. *diuerſo. per totam.* Gratian. *in diſceptatic forenſ. tomo* 1. *cap.* 333. *per totum.* & huius doctrinæ reddit varia 52
exempla Ferrarienſ. quando ſententia ſcilicet loquitur de florenis ſimpliciter, & executor vult interpretari de

de ducatis, cùm debeat intelligi de florenis monetæ currentis, in quo insistit condemnatus. Rebuff. autem
53 exemplificat in condemnato ad decem libras, & executor interpretatur de Parisiensibus, Sigismund. Efcac. fingit catum in eo, qui Tholosæ fuit condemnatus ad
54 soluendum decem aureos, & executor interpretur de aureis Solis, quia est mala interpretatio, cum de consuetudine intelligatur de aureis paruis æstimatis 27. solidis Turonensibus, cum dimidio, &c. aliis & similibus modis exemplificat B. *in dict. leg. ab executione sub numero 7. & sub numero 15. Cod. quorum appellationes non recip.* & similiter potest poni casus in eo, qui fuit con-
55 demnatus ad beneficij restitutionem, & executor inter-
56 pretatur in distributionibus quotidianis, oblationibus, & aliis obuentionibus incertis. item in condemnato ad fructus perceptos, & interpretatur executor ad fructus, qui percipi potuerunt item in condemnato in expensis executor interpretatur etiam de personalibus expensis,
57 vel quando isto casu voluerit etiam declarare, & intelligere damna, & alia exempla, de quibus latè suprà hac 4. p. c. 10. vers. & huius doctrinæ n. 37. cum seqq. & infinita inuenies in discursu totius huius tertiæ partis per singula capita.

58 Quemadmodum autem interpretationis iniquitas detegatur, & probetur, tunc tractemus, & generaliter ex actis gestis omnem excessum per executorem illatum, esse probandum, latè probauimus suprà hac 4. parte capite 3. à numero 163. vbi vide, & in specie ac indiuiduaIiter ita probandam esse iniquitatem executoris interpretantis, scilicet ex circunstantiis, hoc est, ex his quæ acta sunt in principali causa, rei natura, & qualitate attenta, docet B. *in l. ab executore numero 15. versic. venio ad tertiam partem.* quem referens etiam sequitur Petr. Ioann. Ferrarien. *in pract. tit. de form. executio sentent. diffinit. versiculo publico nuntio. sub numero 14. versic. diceret aliquis qualiter detegetur in hac appellatione iniquitas interpretantis*, &c. *fol. 284. in nouioribus.* plura reddentes exempla iis in locis.

59 Quod corroboratur ex eo, quod suprà diximus ad princ. huius capitis, versiculo aut agimus & loquimur, &c. num. 8. post Bart. Immol. Alex. Ang. Barba Nicell. Felin. Rebuff. *in l. quod iussit 2. nota numero 165. ff. de re iud.* Anton. Gabriel. *com. concl. lib. 6. de regul. iur. conclusione 3 numero 85.* Auiles *in cap. prætor. verbo, ordenanças in proœmio à num. 19.* Marquesa. *de commissio. 1. part. cap. 3. sub numero 43.* & alios ibi citatos, quòd illa tantùm permittitur executori interpretatio, quæ facienda est ex verisimilibus coniecturis, ex actis & deductis in processu, iuris regulis, dispositione, & interpretatione attentis, ac insuper verborum significatione, & rei natura ex supradictis.

60 Iuris enim interpretatio tantum valet, quantum propria verborum significatio, quod enim per legis interpretationem, ex verbis, vel ratione concipi potest, perinde habetur, ac si esset expressum. *l. nominis & rei. §. verbum ex legib. ff. de verbor. signific. l. scire oportet. §. aliud ff. de accusation. tutor. leg. non dubium Cod. de leg.* Bald. *in l. 3. §. quid si ff de negotiis gestis. & in l. eos in princ. num. 16. C. de appellatio.* Manti. *in tract. de contractib. lib. 1. titul. 16.*
61 *num. 12.* & huiusmodi interpretatio sub intellectione, iuris intellectiua dicitur, non extensiua, Bal. post glossam *in l. quamuis, in princ. & in l. ea quæ col. pen. vers. 11. quæro. C. de condictione indebit. & in l. Gallus §. quid si is nota. 4. de liber. & posth.* & ibi Areti. *n. 1.* Curtius Senior *conf. 80. n. 2.* Iff. *in d. l. quamuis n. 6. & 7. & in authent. quas actiones. n. 17. & infra. C. de sacrosanct. Eccles. & in l. in cum. n. 3. & 4. ff. de in ius vocan.* Decius *conf. 284. col. 2. vers. cum ista ratio. & conf. 372. n. 5.* Rip. *in l. fin. n. 143. & seqq. C. de reuocand. donat.* Alex. *conf. 2. n. 15. lib. 9* Ang. *conf 321. num. 3.* Mant. *vbi proxime.*

62 Hinc est, quòd sententia debet intelligi prout de iure ferri debuerat, debétque reduci ad sensum iuris, ac iuxta illud interpretari. iudicis namque sententia talis in dubio esse intelligitur, qualis de iure esse debuit, late Borgni. Canalca. *decis. 37. numero 53. & decis. 26. num. 74. part. 2.* Cæpol. *cons. 64. numero 4. tom. 1.* Petr. Surd. *decis. 69. numero 8.* post B. *& decis. 93. num. 26* Seraph. *decis. 984. numero 2. tom. 1.* quia verba iudicis debent intelligi secundùm mentem iuris. Aymon Craueta. *cons. 74. num 9. l. miles §. iudicari.* vbi Castrens. *ff. de re iudic.* B. *in l. si fund. §. in vendit. vers. nota. ff. de pignoribus.* Cæpola *cons. 57. duo fratres. num. 5. in consiliis ciuilibus.* Alexand. *cons. 46. circa primum. num. 2. lib. 5.* Castren *cons. 270. n. 2. lib. 2.* Alex. *cons. 46. circa princ. col. 1. lib. 5.* Socin. *cons. 134. visa petitione. col. 3. in princ.* Menoch. *cons. 110. à numero 31. & seqq.* Castren. *cons. 220. viso puncto supradicto. column. 1. lib. 2.* Card. Tusc. *practicar. conclus. tom. 7. litera S. concl. 126 num. 8. num. 12. num. 13. 15. 25. & 26.* & ideo in sententia veniunt ea, quæ legis dispositione, aut præ-
65 sumptione inesse dicuntur, Matthæus de Afflict. *in decis. 315.* Decius. *in l. ius nostrum. ff. de regul. iur.* B. & Doctores *in l. Iulian, ff. de condictio. indebiti.* Curtius Senior *cons. 74.* Castren. *in l. 1. C. si plures sunt à sententia.* Socin. *cons. 273. col. 3. lib. 2* Cuman. *consil. 53.* Menoch. *de arbitr. casu 69.* Card. Tusc. *in d. concl. 126. n. 113. vbi n. 27.* etiam asserit, quòd verba sententiæ sunt ciuiliter intelligenda. Rom. *cons. 321. num. 4.* Alexan. *cons. 2. num. 2. lib. 3. & consil. 46. n. 3. lib. 5.*

66 Ideo sententia debet interpretari, vt non contineat iniustitiam, quia mens iudicis non præsumitur velle facere iniustitiam, & contra iuris dispositionem. Bald. *cons 56. factum tale est. n. 3. vers. iis præmissis. lib. 4.* Fulgos. *cons. 158. Domina Grabolina num. 2 & 3.* Crauet. *cons. 45. num. 5.* Paul. Castrens. *cons. 270. viso puncto, in princ. lib. 2.* Oldral. *cons. 66. an ex delicto.* Socin. *cons. 302. col. 4. lib. 2.* Dec, *cons. 282. col. 2. & infrà n. 25. & seqq.* Socin *cons. 134. visa petitione. col. 3. in prin. lib. 1.* Aymon Crauer. *cons. 188.* Felin *in cap. significauerunt. de exceptio. col. 8. vers. demum circa.* Bal *in l. 1. C. de negotiis gest.* Decius *cons. 43. colum. fi.* Bal. *cons. 218. col. 1. lib. 3.* Matesila. *singul. 20.* Crauet *consil. 186. à numero 14.* qui multa congerit in proposito.
67 Imò à contrario interpreratio facienda est, vt sententia iusta appareat, cùm iusta præsumatur, Paris. *cons. 111. colum. 2. lib. 1.* Anchar. *cons. 180. visa colum. 2.* Aretin. *cons. 106. col. penult. in 3. dub.* Menoch. *d. cons. 110 num. 6. lib. 2.* Abb. *in c. ex literis.* per illum text. *n. 6. de pign.* Soc. *cons. 2. quoniam pleniſſimè n. 2. lib. 4.* Castrensis *cons. 430. si quæritur col. fin. lib 1. & cons. 136. visis col penult in fi. lib. 1.* & debet sumi illa interpretatio, quæ potius validet sententiam, latè post plurimos Cardinal. Tusch. *practic. concl. tom. 7. lit. S. concl. 126. n. 20. & 24.*

68 Pariter etiam sententiæ dubiæ interpretatio sumitur ex actis, probationibus, & processu, cùm præsumatur lata ex causa, quæ ex actis apparet, & in eis fuit adducta, *l. 3. de sent. quæ sine cert. quantitate.* Alexand. *consil. 12 attentis narratis, num. 3. & 4 lib. 7.* Paris. *in cap. aduersar. colum. penult. in fi. de exceptio.* à Zabar. *cons. 72. B. in l. Iulian. num. 4 de condictio. indebiti. & in l ait prætor. §. si iudex ff. de re iudic.* Corneus *cons. 126. per totum lib. 4* Crauet. *consil. 23. num. 2.* Bal. *in l. si seruus plurium. §. si minor. ff. de leg. 1* vbi latè Alexan. gloss. *in l. si quis ad exhibend. ff. de execut. rei iud* Iff. *cons. 98. accedo. col fin. lib. 1.* Corneus *cons. 10. col. 3. lib. 2.* Socin. *cons. 181. n. 79 lib. 2.* Signorol. *cons. 103. n. 4.* Natta *cons 463. n. 8.* Menoch. *cons. 110. num 48. lib. 2.* Alex. *cons. 182. in causa & lite in princ. lib. 6.*

69 Et quòd sententia dubia, & obscura declaretur, & interpretetur per acta, quia acta sunt vehiculum ad sententiam, & ideo sententia ex mente actorum aperitur. & declaretur, tradunt Bal. & Alexand. *in l. ex morte ff. ad l. Aquil.* Felin. *in cap. aduersario tuo. numero 4 vers. cognoscitur autem ex actis.* vbi latè *de exceptio.* Angel. *de malef. verb. ad querel. numero 85. in fin. vers. si vero est lata simpliciter.* & ibi August. *in additio. num. 88. in fin. vers. contra opinionem.* & ante hos Syn. *in l. 1. num. 9. C. quando ciuilis*

actio criminalis præiudicet. & ibi etiam Alberi. *num.* 7. *vers. quid in dubio.* Salicet. *column. in fi. num.* 10. *vers. aut. dubitatur.* Foller. *in pract. crim. canon. cap.* 31. *n.* 11. Card. Zabarel. *in c. de his. col.* 2. *in princ. numero* 4. *vers. quid in dubio.* & ibi Felin. *num.* 8. & Mari. *num.* 32. *vers. nec obstat. el.* 2. *de accusatio. in* optimè Prosper. Farin. *pract. crim. tomo* 1. *quæst.* 4. *numero* 28. vbi plures allegat, & Castr. & B. post glossam *in l. si quis ad exhibendum. ff. de exep. rei iud.* Bal. *in c. cùm super in fi. de caus. & propr.* idem Bal & Bart. *in l.* 1. *C. si plures vna sent.* Corneus *cons.* 10. *col.* 3. *lib.* 2. Socin. *cons.* 181. *numero* 79. *lib.* 2. Alexan. *in l. is apud quem col. penult. C. de edendo.* Curtius Iunior *cons.* 179. *post prin.* Alexan. *cons.* 93. *reper. num.* 3. *vers. respondeo quod sententia. lib.* 6. latè Cardin. Tusc. *vbi supra concl.* 124. *numero* 10. & *concl.* 125. *per totam & concl.* 126. *à n.* 38. *cum seqq.* Seraph *decis.* 354. *n.* 18. *tom.* 1.

70 Quò pertinet, quòd sententia præsumitur lata ex causa deducta in libello, & petitione, & secundùm eam in dubio debet declarari, & interpretari gloss. *in l. hæ enim causæ de suspect. tuto. & in d. l. si quis ad exhibendum.* gl. nota. *in l. & puto.* §. 1. *ff. famil. hercis.* Bal. *in l.* 1. *C. de error. calcul.* & post Baldum Nouell. ita tenet Phan. *in tract. de lucro dotis in rubr.* 2 *num.* 29 *fol.* 26. *in paruis.* Castrens. *cons.* 270. *libro* 2. Alexan. *cons.* 49. *numero* 8. *libro* 7. Aymon Crauet. *cons.* 186. *numero* 5. Socin. Iun. *consil.* 181. *num.* 7. *lib.* 2. Ioan. Faber. *in* §. *curato, num.* 13. vbi Ilt. *n.* 35. *instit. de actio* Bal. *cons.* 501. *per totum. lib.* 5. Escobar *in tract. de ratiociniis,* latè post alios *cap.* 18. *num.* 23. & 24. Cardin. Tusc. *d. concl.* 126. *numero* 22. 36. & 50. Menoch. *cons.* 110. *num.* 4. *lib.* 2. & quòd sententia recipit declarationem à libello. Seraph. *decis.* 640. *n.* 2. *tom.* 1.

71 Et ex iis pendet soluenda vtilis, & practicabilis quæstio, & difficultas, an agens interdicto vti possidetis, in quo iudicio reus fuit absolutus, postmodum lata sententia, incipit reus actorem molestare: an actor possit iterum hoc interdicto agere, contra reum semel absolutum, fundatus in eo, quòd de nouo fuerit turbatus, an ei obstet executio rei iudicatæ absolutoriæ, opposita à reo. In qua difficultate videtur dicendum illi non obstare, quoniam noua hæc turbatio debet esse causa huius interdicti proponendi. arg. text. *in l. procurator ad exhibendum. ff. rem ratam haberi.* text. *in l. si quis ad*
72 *exhibendum. & in l. sed & si postea. ff. de noxa.* pulsus probatur, quòd ex noua possessione superueniente, datur rei vindicatio contra semel absolutum.

73 Sed pro contraria parte, imò quòd prædicta exceptio rei iudic. obstet, vrget, quòd hoc possessorium vti possidetis, remedium actori competit ratione possessionis, & hæc præsumitur eadem, & continuata, quare cùm detur rei identitas, causæ, & personarum, debet rei iudicatæ agenti obstare exceptio. *l. cùm quæritur. cum l. seq. ff. de excep. rei iud.* Borgni. Caualca. *decis.* 18. *num.* 127 *p.* 3. & alibi passim. *l. qui iurasse. §. si pater. ff. de iureiur.*

Cuius difficultatis solutio pendet ex iis, quæ hactenus sunt scripta, est etenim attendenda causa, ex qua
74 absolutus fuerit reus, quoniam si ex eo fuisset lata sententia absolutoria pro reo, qui non turbauit actorem, quod est causa præcisa huius interdicti, tunc rectè potest actor contra turbatorem de nouo iterum agere, cui nec obstabit exceptio rei iudicatæ, quia non est eadem, sed noua causa, hæc noua turbatio, orta post sententiam, nouum ex ea oritur agendi principium. Si autem sententia fuisset lata pro ipso reo ex defectu
75 possessionis actoris, quare iudex reum absoluit, quia sibi defecit qualitatis iustificatio, nempe possessionis omnimodo hoc iudicio necessariæ, vt quia constitit possidere vi, clam, aut precariò, à reo absoluto; tunc actor non poterit iterum agere rei iudicatæ exceptione illi obstante: nisi fortè dicat, agere ex noua possessione, vel ex noua causa, & qualitate, per quam prior causa, atque etiam prior qualitas possidendi mutata dici posset, argumento text. *in l.* 3. §. *illud & in l. qui bona fide* §. 1. *ff. de acq. poss. & in l. non solùm* §. 1. *ff. de usucapion. & in l.* 2. §. *fi. ff. de usucapio pro emptore, & in l. penult. & fi. ff. si pars hæred. peta. & in l. cùm nemo cum materia. C. de acquirend. poss. & in l. fi. in princ. ff. de precar.* & hanc distinctionem ita docet Bald. *in cap. cùm super. n.* 8 *col.* 2. *de causa poss. & propriè.* sequitur Anton. Gom. *in l.* 45. *Tauri n.* 147.

Quid autem, vbi nec ex sententia, nec ex actis appa- 76
ret, ex qua causa lata fuisset absolutoria sententia, sed est dubium, tunc eodem modo obstare exceptionem rei iudicatæ, docet post Bald. vbi proximè, & alios, Anton. Gom. *in d. num.* 177. *ad fin* quia secundùm eos debet intelligi de omni causa, quæ probari incumbebat actori, & ad hos distinctionis terminos dicit reducendum, & intelligendum, quod affetit Faber. *in* §. *retinenda. column.* 10. *num.* 31. *instit. de actio.* quod quidem & ex eo comprobatur, quoniam in dubio sententia debet interpretari, & declarari in fauorem condemnati, 77
contra quem lata est in eo quod minus ei noceat. Alexan. *cons.* 46. *circa princ. col.* 1. *lib.* 5. Socin. *cons.* 134. *visa columna.* 2. *lib.* 1. Decius *cons.* 43. *col.* 1. Alex. *cons.* 46. *visis & accuratè. n.* 6. *lib.* 1. *& cons.* 174. *opportunè, num.* 2. *lib.* 2. Decius *cons.* 43. *& pro tenui. num.* 3. cum aliis per Crauet. *cons.* 44. Micha. Muthe. *numero* 10. Ab. *cons.* 7. *in fi. lib.* 1. Curtius Iunior. *consil.* 17. *ad fi. & cons.* 74. *col.* 6. *ad fin. & consil.* 153. *ad fi.* Aymon Crauet. *consil.* 74. *in fi. & cons.* 188. *n.* 2. Menoch. *consil.* 110. *n.* 34. & 35. *lib.* 2. Boss. *in praxi tit. de fals. defens. n.* 3. Cæpha. *consil.* 249. *à num.* 18. *cum seqq.* & per eundem Paz *in tit. de tenut.* 1. *tom. cap.* 11. *num.* 20. imò in dubio contra eum, qui se fundat in sententia, 78
facienda est interpretatio, prout & etiam in contractibus, optimè Menoch. *d. consil.* 110. *num.* 36. Card. Tusc. *pract. conclusio. tom.* 7. *litera S. concl.* 126. *num.* 53. & suprà latè *à num* 49. & iterum *num.* 74. & 75. qui adhuc *n.* 99. post plures, quos allegat: inquit, quòd qui se fundat in sententia, debet habere rem claram, aliàs contra eum 79
fit interpretatio.

Iis proxima est illa difficultas, quæ soluenda se offert, an absolutoria sententia in criminalibus generaliter lata qua sententia non apparet, ex qua causa fuerit lata, an deffinitiua, an interlocutoria ab obseruatione iudicij intelligatur, vt iterum possit reus inquiri, & molestari pro eodem delicto. Pro cuius resolutione supponuntur hactenus adductæ doctrinæ vt sententia generalis, & dubia recipiat interpretationem, & declarationem ex actis. Ideo si ex eis apparet de non commisso crimine, sententia quoque intelligitur lata ob non commissum, crimen, & consequenter erit diffinitiua, at ve- 80
rò si ex actis non apparet de non commisso crimine, & sic de accusati innocentia, sed dumtaxat constat, crimen non probatum, sententia dicetur lata ob non probatum crimen, non autem ob non commissum, quia ita ex actis apparet & colligitur. Et tunc isto secundo casu dicendum est; secundùm magis communem, & obseruatam practicam: vt sit lata ab obseruatione iudicij, vt post alios, & longam indagationem dicit Prosper. Farinac. *in practic. crimin. tom.* 1. *quæst.* 4. *sub num.* 28. asserens, quòd cùm hæc sit communis praxis recepta (de qua nos statim) vt absolutio rei ob non probatum crimen debeat esse ab obseruatione iudicij, & non diffinitiua: ita etiam iudicem absoluere voluisse præsumendum esse, cùm omnis actus, & dispositio etiam le- 81
galis à consuetudine interpretationem recipiat, & cum ea iudicis potestas se conformare præsumatur. *l. cum. de consuetud. in princip. ff. de leg. l. quod si nolit.* §. *quia assidua, ff. de ædilitio edicto.* B. *in l. semper in stipulatio. ff. de regul. iur.* Abb. *in cap. certificari, de sepultur.* Felin. *in c. ex literis, in* 7. *declaratione de fide instrumento.* & alij per Cagnolum *in l. si quis maior, numero* 82. *C. de transaction. & in rubr. ff. si quis ius dicen. non obtemper. num.* 24. quibus adde quæ supetiùs latè diximus, *versicul. quod corroboratur ex eo, à n.* 59. vbi plurimos adduximus Doctores, &

& per consequens hoc casu nouis superuenientibus indiciis, poterit reus iterum de nouo conuenirj, & molestari.

82 Et quòd quando ob non probatum delictum reus sit absoluendus ab obseruatione iudicij, & non diffinitiuè, & quòd hæc sit communis & vniuersalis praxis, & opinio magis communis atque recepta: duabus contrariis relatis per Couarr. *lib.* 1. *var. cap.* 1. *post num.* 8. *& per totum* testatur Prosper Farinac. *vbi proximè d.* 4. *num.* 27. vbi multa de materia.

83 Sed quid si penitus ex actis non appareat causa, ex qua fuerit reus absolutus, tunc quamuis Doctores *in l.* 1. *C. quando ciuilis actio criminali præiudicet*, videantur se inclinare, vt præsumatur lata ob non commissum delictum: tamen communis est opinio in contrarium, scilicet, ob non probatum. gloss. *in l. si quis ad exhibendum, ff. de exceptio. rei iudicatæ.* Bart. *in l. hoc* 2. *§. edicto. num.* 3. *versicul. aut dubitatur, ff. vi bonorum raptorum.* & ibi Angel. *num.* 6. Salicet. *in d. l.* 1. *post. num.* 10. Bald. *in l.* 3. *C. de sentent. quæ sine certa quantitate.* Lanfr. *in cap. quoniam contra in verbo, interlocutoria, num.* 43. *de probat.* Anton. de Butr. *in cap. de his, num* 4. *column.* 2. *in princ.* vbi Zabarel. *num.* 4 Felin. *num.* 8. *vers. quid sit simpliciter.* vbi de communi. Marian. *num.* 32. *& seqq. de accusatio.* Paris. *consil.* 87. *num.* 53. *lib.* 3. *& in repetit. l. admonend. num.* 77. *ff. de iureiur.* vbi etiam de communi. Angel. *de malefic. in verbo, ad querelam, num.* 85. *in fin. versicul. si verò non apparet.* & ibi August. *n.* 88. *ad fin.* Couarr. *d. lib.* 1. *v. r. cap.* 1. *num.* 8. cum aliis relatis per Brunor. à Sole *in suis quæstion. leg. q.* 17. *num.* 3. Prosper Farinac. *d. q.* 4. *n.* 28. *vers. quod si penitus.*

84 Et quid erit dicendum de sententia, qua quis condemnatus fuit in exilium, & non apparet ex ea, de quo senserit iudex, an de voluntario, an de præciso. Hanc mouet difficultatem Parla. 3. *tom.* 2 17 *n.* 6. *& supra post sesquicenturias*, quo loci probat, in dubio de præciso exilio, quàm de voluntario sumendam esse interpretationem, & sententiam intelligendam, quem vide.

85 Vlterius quæri potest: an vir condemnatus per iudicem Ecclesiasticum simpliciter ad præstandam vxori cautionem, propter eiusdem viri sæuitiam, & quòd aliter fieret diuortium quoad torum, & mutuam cohabitationem, an si non præstet fideiussores, satisfaciet, si offerat nudam cautionem, vel etiam iuratoriam, & an executor excedet si illum arcter à fideiussores præstandos, etiam illos non reperire allegantem. Et quòd

86 excedat executor, probatur. nam verba iudicis debent intelligi secundùm mentem iuris, vt superiùs *à numero* 60. altiùs probauimus, sed simplex cautio de iu-

87 re, dumtaxat intelligitur de verbali obligatione, iuxta gloss. *in l.* 2. *sed si agant, in verbo, sola promissione, ff. de iudiciis.* quamuis consuetudo obtinuit, vt requiratur etiam hypotheca, & bonorum obligatio, tenet Bart. *in l. prætoriæ. num.* 2. *ff. de prætoris stipulatio.* Socin. *cons.* 120. *cum in præsenti consultatione, in* 2. *dub. colum.* 3. *num.* 4. *vers. sexto quia demum, lib.* 1. quam vt magis communem seruandam testantur Ill. *in l.* 1. *num.* 20. *column. penult. ad medium, vers. circa dictas quinque fallentias, ff. qui satisdare cogant. & in l. si priùs, num* 52. *de noui oper. nuntiatio.* Padill. *in l. super poss. num.* 22. *cum seqq. de transactionib.* & per *l.* 1. *tit.* 7. *p.* 3. tenet Quezada *in cap.* 11. *num.* 1. Socin. *regul* 43. *versicul. fallit* 4. Ceuall. *in contra commun. tomo* 1. *q.* 66. *n.* 1. *&* 2. Gratian. *in discept. forens. tom.* 1. *cap.* 147. *n.* 19. *&* 20. ergo executor iuris intellectum, & verborum sententiæ significationem attendere, & seruare debet.

88 Secundò & pro hac parte facit, quoniam etsi ad fideiussores præstandos maritus virtute sententiæ teneretur; tamen propter impossibilitatem ex eo, quòd eos non reperit (quæ est maxima difficultas excusabilis secundùm gloss. *in l.* 3. *§. quamuis verbo, quibus. ff. si cui plus quam per l. Falcidiam.* & ibi B. ti *num* 3. *l. si vehend. §. idem iur. ff. ad l. Rhod. de iactu.*) debet excusari, iuxta

l. 1. *C. de usufruct. l. penult. & in possess. legat.* Angel. *in l.* 4. *de usufruct.* Ilf. *in auth. cui relict. num.* 8. *C. de indicta viduit. tollend.* & alibi passim per Doctores. Sed vbi datur 89
maxima difficultas, vel impossibilitas adimplendi sententiam in eo, à quo lata fuit, sententiæ executio fit in eo, quod potest. text. est *in l. qui restituere, ff. de rei vind. c.* text. *in l. Iulianus, ff. de condict. l. si longis, C. de executione rei iudicatæ*, quibus probatur, quòd licèt quis præcisè teneatur ad rei restitutionem, & traditionem, & ad id compellatur; nihilominus si non habet facultatem rei restituendæ, puta; quia periit, decessit, vel abiit; vt iudicatum fortiatur effectum; fit executio in æstimatione, & valore eiusdem rei, de quo latè egimus suprà hac 4. p. cap. 5. vers. insuper superiùs à nobis propositam à n. 33. & quæ ibi dicta sunt, bene conducunt ad propositum.

Et vlteriùs comprobatur ex doctrina Angeli Areti. *consil.* 136. *in themate num.* 5. & per totum contrarium, dum loquitur de sententia condemnante Titium, ad 90
conseruandum indemnem Gaium ab obligatione Gaij, si obligatio Gaij est extincta, quia fuit tanquam fideiussor compulsus soluere, debet relaxari indemnis eo modo, quo potest, vt solutum sibi restituatur, licèt sententia dicat releuari ab obligatione, comprehendit etiam à solutione facta vigore dictæ obligationis. Bald *consil.* 501. *casus talis est, per totum.* maximè *in fin. lib.* 5. Roman *consil.* 14 *in prin.* & ibi additio 1. Felin. *in cap. auditis. colum.* 1. *de præscriptio.* gloss. *in cap. & puto. ff. famil. herciscund.* Abb. *in cap ex literis, in fin. col. penult. de pignor.* Cardinal. Tusc. *pract. conclus. tom.* 7. *litera S. conclus.* 126. *num.* 20. vt sententia absoluens tutorem à tutela, intel- 91
ligitur de reddenda ratione tutelæ, super qua actum fuerat, & non de tutela, & per Angel. Aretin. *in d. consil.* 136 *&* 20. *& num.* 13. *&* 17. latè prosequitur Cardinal. Tusc. *vbi proxime conclus.* 126. *à num.* 125. *cum quatuor seqq.* vbi loquitur de condemnato in eo, quod de iure est impossibile, sed honestum, qui compellitur de facto ad executionem eo modo, quo potest, quando secun- 92
dùm verba sententiæ non potest fieri executio, vt de condemnato ad tradendum instrumentum debiti, si non reperitur, cogitur condemnatus liberare victorem, vt per Angel. Aretin. *vbi proximè d. numero* 13. *& seqq.* tenet Tusc. *d. num.* 128. ergo idem dicendum venit in nostro casu; quòd si vir non potest inuenire fideiussorem (casu quo ad illos præstandos teneatur) satisfacere dicetur sententiæ si cautionem iuratoriam offerat.

Sed contrariam sententiam, & opinionem longè de iure veriorem esse censeo. Primò, quoniam quidquid sit de iure, vel consuetudine de simplici cautione dicen- 93
dum ex iis, quæ ad primum argumentum contrariæ partis scripsimus; tamen indubitatum illud est, quòd quotiescunque à iure requiritur cautio plena, sufficiens, recta, aut competens; tunc iuris intellectu, & interpretatione intelligitur de cautione cum fideiussoribus, vel pignoribus. Socin. *in regul.* 43. *versic. fallit.* 4. tradit gloss. *in cap. quoniam, §. in aliis vt lite non contestat. & in cap. fin. de pignoribus, cap.* 1. *de sequest. poss. & fruct. cap. qua fronte, de appellat.* gloss. *in cap. ex transmissa. de restitutione spoliat. verbo sufficienti. l. si mandato Titii, §. fi. ff. mandati. l. ergo, §. adiuu. de fideicommiss. liber.* & alij Doctores statim 94
citandi. Sed cautio quæ à viro sæuiente debet vxori præstari, debet esse sufficiens iuris dispositione. text. est *in cap. transmissa.* ibi, ipsam ei restitui facias, recepta tamen sufficienti cautione (vbi iura, & gloss æ superiùs citatæ, & citandi Doctores exponunt, sufficiens, id est, cum fideiussoribus, vel pignoribus, quia iudex debet recipere cautionem, per quam mulier sit magis secura 95
à viri sæuitia. *cap. quoniam, §. vltimò vt lite non contestata.* & est text. *in d. cap. literas, in fi.* ibi. Si verò tanta sit viri sæuitia, vt mulieri trepidanti non possit sufficiens securitas prouideri, non solùm non debet ei restitui, sed ab eo potiùs amoueri, &c.) & ita tenent

Anton.Gomez post alios *lib.2.variar.cap.6.sum.num.16.* Menoch. *de arbit.lib.2. cent.2. casu 130.* Gutierr. *canon. quæst.cap.34.per totum.* Ceuallos *in commun. tom.1.q.60. numero 9.& sup.ea numero 2.* Bertazz *clausul.42.gl.8.n.2.* Gratian. *in disceptatio.forens. tom.1.cap.147.n.21. & 22.* quia aliter fœminarum vxoris trepidantis non consulitur, ex dictis, & Doctoribus.

96 At verba iudicis debent intelligi secundùm mentem iuris,& ita debet sententia generalis interpretari, prout de iure fieri debuit, & vt cum iuris dispositione conformetur. De quo plenissimè per nos actum fuit superiùs hoc eodem cap.numero 35. versic. & isthæc declaratio interpretatiua,*&c.*& à numero 46.versicul.interpretationem autem extraneam,& numero 62. versicul. hinc est quòd sententia debet intelligi, *&c.*imò etiam verba sententiæ debent intelligi ciuiliter. Calderic. *cons.*88. *an sit legatus, alias* 8.*de offic.delegat.& cons.*314. *circa medium vers. licèt ergo. alias* 11.*de feud.* Petr. Anchar. *consil.*153.*punctus talis.numero* 8. Roman.*consil.*90. *numero* 4 *& cons.*312.*circa propositam.col.*2.*numero* 2. vbi additio.latè prosequitur Cardinal. Tusch. *practic.concl.*
97 *tom.*8. *litera V. conclus.* 104. *per totam.*qui *n.*5. *cum Soc. consil.*186.*Reuerendis.numero* 3.*lib.*2.dicit verba ciuiliter esse intelligenda,videlicet,vt applicentur rebus proportionabilibus.Et fecit quod latè ipse Tusc. *eodem Titulo*
98 *& litera,concl.*97 *per totam.* Et verba sententiæ in dubio sunt interpretanda secundùm naturam actionis intentatæ, & prout magis congruet natura rei,de qua loquitur,vel agitur.Bald.Ioann.*cons.*501.*per totum,lib.*5.Paul. Castren.*in l.*1.per illum text.*ff si quis cautio.* Decius *consil.*339.*visis iis,in princ.*Ioann.Faber.*in* §.*curare,num.*13. *vers. in tertio casu.* & ibi Ilf. *numero* 85. *institut. de actio* Menoch. *(loquens in natura instrumenti,consil.*110,*numero* 33.*lib.*2. Cardin. Tusc. *vbi supra,d.tom.*7. *litera S. concl.*125. *numero* 22. 29.30. *& numero* 42. ergo ad iuris interpretationem,& significationem debet reduci(cautio)verbum,& sic non satisfaciet condemnatus cautionem simplicem,aut etiam iuratoriam offerendo.

99 Deinde quia dicta sententia præcisè obligat,&astringit,vt latè probauimus suprà c.5.hac 4 part.per totum, & à numero 25. quoniam sententia est stricti iuris, &
100 tantum disponit,quantum loquitur.Et vltra non extenditur,quàm importet verborum sonus. Bald.*in l. Iulia. num.*5. *de condictione indebiti.* Alexand. *consil.*108.*num.*2, *vol.*5. & ex Decio, & vtroque Curtio,Ilf.Ripa,& aliis, Petr. Surd. *decis.*212.*num.*13.& per Decium *in l.ius nostrum,numero* 1.*ff. de regul.iur.* Gozadi.*consil.*50.*num.*12. Socin.innior *cons.*181.*numero* 67.*lib.*2.Crauet.*cons.*198. *numero* 6.Castrens.*cons.*3 *lib.*1.Menoch.*cons* 80. *num.*39. Borgn.Caluaca.*decis.*1.*numero* 6.*p.*3. Anchar.*consil* 437. *ista sententia.in fin.* Anani. *cons.*18.*visa sententia,in princ.* Alexand.*consil.*173. *opportunè, numero* 2. *lib.*2. & plenè *cons.*49.*in causa,in princ.lib.*7. *& cons.*164.*visis,numero* 2. vbi Addi.*verbo stricta.* adducit concordantes *lib.*7.Rol. à Valle *cons.*70. *numero* 10 *& seqq. lib.* Decian. *consil.*8. *numero* 108.*lib.*1. Decius *in cons.*607. *numero* 7. Curtius
101 Iunior. *cons.*153.*in fin.*Ilf.*cons.*98.*accedo.col.fin.lib.*1.Cæp. *cons.*57.Decius *in l.*1.*ff.de offic.eius.*Menoch.latè *cons.*110. *à numero* 13 *lib.*2 vbi multa cumulat. Nec ex sententia possumus aliquid inferre,nisi quatenus ex vi verborum de necessitate infertur.Bart.*in d.l.Iulia, de condict.indeb.* Alexand.*cons.*84. *in causa.num.*3.*lib.*3. Anchar.*cons.*474. *ista sententia in fin.*Decius *cons.*322.*visis,in princ.*Aymon. Crauet.*de antiquit.tempor.*4.*part.* §. incipit,*transeo,n.*64. *&* 65. Rota nouissima in vna Astens. Sedis 2. Decembr.1588.teste Farinac.quæ inter recollectas per eum *decis.*864.*fol.mihi.*478.Petr.Surd.*decis.*261.*num.*6. Cardin. Tusc. *practicar.conclus.tom.*7.*littera S.concl.*126.*num.*57. *& seqq.*plures refert Padill. *in l.si de certa,num.*5.*C. de transactio.* & post Abb. Tiraq. & alios; Cacheria *decis. Pedem.*64.*n.*1.*&* 2. Christophor.de Paz *in tract.at. de tenut.tom.*1.*c.*11.*n.*19 *&* 20.

Quapropter dicendum est in nostra quæstione,quòd cùm rei,negotij, iudiciique, & verbi natura non patia- 102
tur à propria significatione verbi (cautio) (ad quam vir propter fœuitiam condemnatus est) recedere,ideo executor minimè excedere dicetur, si illum præcisè ad fideiussores, seu pignora adstringat,quam partem etiam tenent in nostris terminis Gutierr. *in l.nemo potest, numero* 297.Roland.à Valle *cons.*37.*numero fi.vol.*2.Ceuallos *in contra commun.tomo* 1.*quæst.*66.*numero* 13. & vltra quos referens sequitur Gratia.*in disceptatio.forens.tomo* 1. 103
*cap.*146.*à num.*22.*& suprà.* licèt ad faciendam condemnationem,an,& quando debeat maritus condemnari,ad præstandam huiusmodi cautionem,plurimùm importat iudicis arbitrium, qui ex variis causis cuncta rimando, prospiciet,an calumniosè petatur ab vxore;& an appareat de magna fœuitia.Et sicquoad faciendum condemnationem iudicis arbitrio relinquunt Ceuall & Gratia. *vbi proximè* per Menoch.*de arbitr. casu* 141.post factam autem condemnationem (de quo nos loquimur) iudicis arbitrium cessat ex supradictis.

Et hac parte retenta, non obstant in contrarium adducta argumenta; non primum, cui respondimus in primo fundamento huius secundæ partis,scilicet; quia loquitur quando simplex cautio desideratur secundùm naturam, & qualitatem iudicii, & negotij,non tamen quando requiritur cautio sufficiens,vt hîc.

Nec obstat secundum argumentum,quia omnes doctrinæ ibi adductæ, licèt in se verissimæ sint,nihilominus procedunt in casibus, quibus loquuntur, nempe, quando est impossibile, vt aliter possit obtinenti rem iudicatam satisfieri, puta; quando periit, vel obiit res, & tunc propter impossibilitatem exequitur eo modo, quo meliùs possit consuli vincenti,puta;in æquiualenti, & æstimatione,vt constat ex Doctoribus,& iuribus ibi allegatis.at in nostro casu,primò deficit ipsa impossibilitas, deinde quia deficientibus fideiussoribus, aut 105
pignoribus,non potest dari executio in re æquiualenti, cùm periculum vxoris non recipiat æstimationem, nec pretium, quo ius suum deterius redderetur, cùm per simplicem cautionem,nec etiam iuratoriam,non euitet 106
periculum fœuientis viri. Et sic vel præcisè compellendus est, vel in secunda sententiæ parte,nempe; in separatione quoad totum, executio facienda est,secundùm ea quæ latè superiùs diximus cap. 11. num.47. & seqq. versic. sed quid dicendum in sententia, *&c.* post Farin. *in practic.crimin.tomo* 1.*quæst.*26. *à numero* 13. *cum seqq,* vbi diximus, sententiam latam contra aliquem in cen- 107
tum,quæ si non soluat,illum condemnat in exilium,vt non soluendo dicta centum, quia si non habet,exequitur sententia in pœna corporali comminata,vide quos ibi latè adduximus, quæ omnia rectè ad propositum nostrum conducunt. Et etiam aduertit Ceuall. *vbi proximè ad num.* 13.*cum seqq.* vbi quod mulier deponetur loco tuto.

Contingit dubitari de clerico, qui in aliquem pro- 108
tulit verba iniuriosa, & per nuntium (vt assolet) seu alium iudicem Ecclesiasticum condemnatus fuit,ad debitam honoris reddendam satisfactionem; an executor excedet, si illum cogat palinodiam recantare,& se desdicere,vt honori iniuriati satisfiat,& consulatur.Et non excedere videtur, eo quòd ita iure hæc honoris satisfa- 109
ctio declarata est, *l.*2.*titul.*10.*lib* 8.*recopil.* quod attendi etiam debet in foro Ecclesiastico;etenim iure canonico deficiente,recurrendum est ad iura,& consuetudines regni,potiùs quàm ad iura Imperialia.ita docet Pala.Rub.*in repetit.rub.de dona inter.column.*5.allegans Didacum de Villadiego, Doctorem Hispanum, & post Præpositi doctrinam *in cap.consuetudo.*1.*d. columna.*3. tenet Bernar.Diaz.*in pract.crim can.c.*68. *de maledicis sub n.*7. vbi etiam dicit, clericum iniuriatorem teneri hanc pœnam pati.

Sed contrarium, imò quòd iudex executor excedet manifestè,

manifestè, probatur, tum quia sententia eam pœnam non infligit, nec verba patiuntur; tum etiam, quia Bernard. Diaz. *vbi proximè*, dum in clerico iniuriatore intelligi dicit legis Regiæ pœnam palinodiæ, communiter
110 à Doctoribus reprehensus est, cùm nobilitatis priuilegio fungatur. Parlad. *lib.* 1. *variar. cap.* 17 *num.* 31. & 32. Didac. Perez *in l.* 9. *titul.* 1. *lib.* 1. *ordin* Boër. *conf.* 4. *numero* 40. idem Didac. Perez *in l.* 3. *vers. de maledico. titul* 8. *lib.* 8. *ord.* Placa *in epitome delict. lib.* 1. *c.* 1. *n.* 24. D. Anton. de Padill. *in l. quamuis. n.* 9. *C. de iur. & fact. ignor.* Salced. *in add. ad* Bern. Diaz. *vbi proximo d n.* 7. *verbo, se mentit.* Prosp. Farin. (post Salced.) *in pract. crim. tom.* 3. *quæst.* 105. *num.* 75.

111 Deinde quia clericis iniuriatoribus, ad satisfactionem honoris iniuriam passi, iure canonico apposita est pœna, qua clericus cogitur, veniam ab aduersario petere, vt est textus expressus *in cap. clericus maledicus*, 46. *dist.* qua puniuntur clerici in foro Ecclesiastico, secundùm Salcedum & Farinac. *vbi proximè.* quem vide *suprà à numero* 71. vbi multa in propositum adducit. Et hanc etiam pœnam petitionis veniæ recenser Bernard Diaz. *dict. cap* 66. *numero* 1. quare non erit recurrendum ad ius Regium, cùm in hoc non deficiat iuris canonici determinatio.

112 Vnum nota, quòd generaliter condemnatus actione iniuriarum efficitur infamis, latè prosequitur Farinac. *vbi proximè à numero* 61. quod obtinet etiam in clerico condemnato hac iniuriarum actione, text. *in cap. cum te.* & ibi notant omnes *de re iud.* Bernard. Diaz. *in d pract. crimin. canon. cap.* 66. *num.* 6. Salced. *ibi litera P.* Placa *in epitome delict. lib.* 1. *cap* 4. *in fin. numero* 5. Farinac. *ibi num* 64. Tamen erit animaduertendum, quòd quamuis cantans palinodiam, & se desdicens coram iudice,
113 notario, & testibus iuxta formam *dict. l.* 2. *titul.* 10. *lib* 8. *recopilat.* remaneat infamis: tamen quando pio bono pacis non tamen seruata specifica forma dictæ legis, alia verba æquipollentia satisfactoria profert, non erit infamia maculatus. Nam aliud est se desdicere formaliter, & aliud verba satisfactoria pronunciare, bene probat Auiles *in præmio Capitul. præt. numero* 20. *in fi* aduersus Gregor. Lopez *in l.* 5. *tit.* 18 *part.* 2. *in gloss. verb. tomo desmentir*, & merito, vt recenset, & sæpè practicasse affirmat Hieronym. Gonzal. *in regul. de mandat. & alter. gloss.* 4 *sub num.* 38. & 4. quod etiam in simili casu dubius dixit Azebed. *in d l.* 2. *tit.* 10. *lib.* 8. *recop. n.* 89. & 90 qui prædictorum Doctorum non meminit, quæ notare poteris pro huiusmodi satisfactione, & veniæ petitione, ad quam clericus cogitur iniuriator.

114 Vtilis quædam, & practicabilis se se nobis offert tollenda difficultas, passim contingens, & illa sit; quidam conuenti fuere vigore cuiusdam obligationis; qua obligati erant expressè omnes in solidum, tamen per sententiam simpliciter omnes condemnari sunt; an in solidum condemnati omnes intelligantur, iuxta tenorem scripturæ; an pro rata dumtaxat, & vt attenti debeat obligatio præcedens, vrgere videntur ea, quæ hactenus hoc capite dicta remanent.

Sed contrarium verius est de iure, imò quòd si plures simpliciter condemnentur, vnusquisque pro rata cõdemnatus intelligatur, licèt insolidum per scriptoram obligatus sit, Guid. Papæ *q.* 681. *si plures.* Aymon. Crauet. *cons.* 10. *num.* 2. & *cons.* 188. *numero* 6. Tiberius Decian. *inter consilia Menochij* 123. *numero* 10. *lib.* 2 optimè Gratia. *discept. forens. tom.* 1. *c.* 33. *à num* 50 & 51. & est text. *in l.* 1 *C. si plures vna sententia*, & optima gloss. *ibi verbo viribus*, & est text. expressus melior de iure *in l. si mandato*, §. *Paul. respond.* 2. *de re iudic.* mirabilis etiam *in l.* 2. *C. si plures vna sententia condemnentur*, quibus adde text. *in l. Paul. respondit eos.* 43. *ff. de re iudic.* vbi gloss. *in verbo, viribus*, intelligit non solum censeri condemnatos pro parte, quando erat diuisa obligatio originalis, & primæua; sed etiam quando eadem obligatio esset insolidum, quia semper in vtroque casu condemnatio intelligitur in viriles, vt de communi obseruantia testatur Tiber. Decian. *vbi proximè* eam etiam sequitur Anton. Gom *lib.* 2. *variar. c.* 12. *de duob. reis sub n.* 1 Giurb. *dec.* 46. *à num.* 1. & faciunt quæ hac 4. p. c. 7. n. 101

Et ratio est, quoniam licèt obligatio originalis sit in- 115
solidum, tamen illa, quæ oritur ex sententia, talis non est. nam quilibet videtur de iure condemnatus pro parte, & sententia debet intelligi secundùm dispositionem iuris, ita vt omissum, seu non expressum, habeatur pro
116 omisso, secundùm Guid. Pap. Crauet. Grat. Gomez. & Giurb. *locis nuper relatis.*

Et ex hoc infertur ad plures tutores, ad reddendam rationem condemnati, quia intelligitur quilibet pro 117
rata, & pro parte, non insolidum. Castr. *in l si quis separatim*, §. *quoties, de appell.* Petr. Surd. *cons.* 150. *n.* 35. Lallong. *racem.* 7. *n.* 5. Costa *de lata portione q.* 33 *n.* 3. Giurb. *vbi suprà num.* 4. *d. decis.* 46.

Et comprobatur, quia quando adessent plures colli- 118
tigantes condemnati in expensis simpliciter & genericè, vt tunc vnusquisque teneatur pro parte sua dumtaxat, ita vt hoc modo sententiæ generalitas debeat declarari, & interpretari secundùm Afflict. *decis.* 225. & ita seruandum esse testatur Caputa *dec.* 243. *p* 1. Cau. *dec.* 15. *num.* 31. Catt. *decis.* 28. *num.* 2. Cancer. *lib.* 3. *resolut. c.* 17. *n.* 195. Millan. *decis.* 15. *n.* 89. pro quo faciunt iura superiùs allegata. Hinc sententia contra plures simpliciter pronuntiata, lata dicitur contra quemlibet pro virili, & quantitate bonorum occupatorum, vt per argumentum legis *si mihi, & Titio. in prin. de verbo. obligat. l. reos*, §. *cùm* 119
in tabul. ff. de duobus reis, & per d. l. Paul. resp. eos. & per d. l. 2. latiùs comprobat Philip. Corneus *cons.* 190. *n.* 13. *cum segq. vol.* 1 *fol.* 145.

Quæ doctrina in tantum vera est, vt iudicatum dixe- 120
rit Afflict. *dec.* 215. quòd si ex sexdecim obligatis insolidum, quatuor dumtaxat simpliciter conuenti condemnentur, pro rata tantùm condemnati censetur, non habito respectu ad numerum condemnatorum, sed potiùs ad numerum sexdecim obligatorum, ita vt eorum quilibet non in quarta, sed in portione decima sexta, condemnatus existimetur & intelligatur, etsi hac in re anceps sit Surd. *cons.* 150. *num.* 35. tamen Afflictum laudant Apostilla ad Abbatem *cons.* 163 *volum.* 1. & melius Abb. *consil.* 33. *volum.* 8. *numero* 2. Cauale. *decis.* 15. *numero* 31. & *decis* 38. *numero* 3. & *decis* 30. *numero* 112. *part.* 2. Gramat. *decis.* 68. *numero* 9. Costa *de rata portione quæst.* 33. *numero* 9. & *quæst.* 138. *numero* 1. Ripa *de individuis, sess.* 8. *numero* 61. Decian. *cons.* 3. *volum.* 9 *numero* 3. Corneus *cons.* 71. *vol.* 1. *num.* 1. Millan. *decis. anon.* 86. *lib.* 1. Verall. *decis.* 343. *part.* 1. Cartar. *decis.* 28. Franch. *dec.* 228. Boër. *decis.* 99. & *decis.* 310. *n.* 4. Crauet. *cons.* 19. *n.* 51. Tepat. *variar. resolutionum, cap.* 16. *de sententia, n.* 292. Card. Tusc. *pract. concl. litera O. cons.* 32. *num.* 15. & *seqq.* Giurb. 121
decis. 46. *numero* 1. dicens ex eo, quia in residuo absoluti censentur, gl. *in d. l.* 1. *verbo, viribus.* Cancer. *d. cap.* 17. *num.* 295

Hæc tamen doctrina, & dispositio nostra principalis 122
limitatur; dũmodo iudex in sententia non habuerit respectum ad libellum, in quo si fuerit instatum omnes condemnari, & per iudicem relaxetur petita executio, perinde est ac si omnes insolidum condemnasset. B. *in l.* 1. *post medium*, & ibi Bald. *numero* 3. *in fin. Cod. si plures vna sentent.* Gratia. *in discept. foren. tom.* 1. *cap.* 33. *sub numero* 51. vbi testatur ita tenuisse Rotam in vna pecuniaria Bononien. 28. Iunij 1602. coram Domino Coccin. censentur etenim repetitæ in termino referente, 123
omnes qualitates, quæ insunt in eo ad quem fit relatio. *leg. si ita scripsero* 38. *de condition. & demonstratio.* B. *in leg. si quis* 33. *ff. soluto matrimo & in leg.* 1. *in princ. ff. de recep. arbit.* Bal. *in leg. si pedius for.* §. *qui interrogatus, de interrogat. action.* Decian. *consil.* 603. *num.* 6. *post princ.* Anchar. *q.* 21. *n.* 11. *lib.* 2. Gratia. *vbi proxime d. num.* 51.

ad fin. & superiùs nos alios citauimus. Alias nonnullas declarationes, seu fallentias apponit Giurba. *d.t. decision.*46. quæ omnia quidem præ oculis habere debet executor, vel sibi huiusmodi sententia exequenda committitur.

124 Hinc priùs vt abeamus, animaduersione dignum esse duxi, stylus qui in supremis tribunalibus introducitur (potiùs abusus vocandus) vt petens sententiæ dubiæ,
125 aut obscuræ declarationem, adstringatur intra viginti quatuor horas, seu potiùs intra diem eandem prolatæ sententiæ, eandem petere, iuxta determinationem text. *in l. Paulus, la* 2. *de re iud.* Sed attendite quæso, quòd iudex, licèt addere, mutare, & alterare suam sententiam, & eius substantiam non possit, *l. quod iussit. de re iud. & d.l.*
126 *Paul.* tamen interpretationem extensiuam facere potest duntaxat, circa accessoria sententiæ, pura; fructus, expensas, *&c.* & eam non aliter facere potest, quàm eodem die, & hoc casu loquitur *d.l. Paul.* prout bene intelligunt post B. & alios, Petrus Ferrar. *in pract. in forma execution. sentent. diffi. verb. publico nuntio. n.*12. *fol. mihi* 284. *in nouiori impressione.* Aules *in cap. prætor. in proœmio sub numero* 19. & ad hunc effectum rectè procedit. d. stylus tribunalium.

127 Si verò agitur duntaxat de declaratione interpretatiua, hoc est de declaratione verbi dubij, obscuri, aut orationis confusæ, tunc ad illam petendam ad illud
128 tempus, nec ad aliud astringi potest petens, tum quia facultas declarandi nunquam præscribitur etiam per mille annos, secundùm optimam Baldi, & Saliceti doctrinam, *in l. petens*, per gloss. *ibi C. de pactis*, & Iss. *ibi col.*4. *vers. ex ista glossa bene etiam*, vbi declarationem per Bal-
129 bum *tractatu de prescript.*4. *part.*5. *p. princ. quæstione* 1. *numero fin. & sequ.* Tum etiam, quia ille, qui post aliquem terminum actum aliquem facere non potest, potest tamen declarare iam factum, plurimi sunt Doctores in huius doctrinæ comprobationem, cuius nomenclaturam adduximus suprà hoc cap. verticulo, ex hoc fonte fluit. à numero 33. ergo hanc declarationem, interpretatiuam illo termino *l. Paul.* circunscribi, nec arctari debere. certum est.

130 Deinde, quia licèt iudex sententiam diffinitiuam mutare, aut corrigere non possit, *leg. iudex postea quam ff. de re iudic.* nisi in accessoriis vt suprà: tamen illam potest declarare, gloss. *verbo, sed iam interpretari, in l. ea quæ. Cod. comminationes, epistolas*, & sentit gloss. *in l. sed & si vtrique, in verbo, & sic aut. ff. de cuictio.* Ioan. Andr. *in additio. ad Specula. in tit. de testament.* §. *nunc videndum, vers. hoc etiam nota.* B. *in l. hæredes pal. in.* §. *si quid. vers. quæro an iudex.* & Ibi Immol. *vers. nec quod iudex*, post Bal. *ibi in* §. *sed si notam. versicolo tertio est argument. ff. de testam.* B. *in l. ab executore, versiculo quæro secundo, ff. de appell.* Ioann. Faber. *in l.* 1. *vers. item dic. Cod. sententiam rescindi non posse.* Alex. *in l.* 2. *vers. sed videtur, C. de lib. & posthu. & in l. Authorum, vers. sed vbi essent. ff. de re iudic.* Lanf. *in cap. quoniam contra, verbo, interlocutiones, vers. vlterius dubitatur, de probatio.* Alex. *consilio* 3. *versic. super alio quæsito, vol.*1. Calean. *cons.* 69. *vers. quarto quæritur.* Felin. *in cap. super quæst. vers. ego allego. de off. delegat.* Decius *in c. ep.* 1. *versic. tertia est species, de post. d. prælat. & in l. in ambiguis oratio, ff. de regul. iur.* Rebuff. *in l. quod iussit in* 2. *not. n.*153. *& n.*155. Anton. Gabriel. *communi, concl. lib.*6. *tit. de reg. iur. concl.*3. *n* 14. quæ potestas tempore circunscribi non debet, vt suprà.

131 Vltimò facit, nam si tribunalium executores, pro rerum iudicatarum executione dati, etiam post multos dies à tempore prolatæ sententiæ, hanc declarationem interpretatiuam faciunt, vt latè superiùs probauimus, & quotidie practicamus, & videmus, ergo ipsimet iudices, qui sententiam eandem proferunt, multo fortius post dictum terminum viginti quatuor horarum iuxta *dict. l. Paul.* facere poterunt, cùm (vt diximus) lex illa procedit, quando aliquid additur, vel detrahitur sententiæ circa eius accessoria, quod locum non habet in hac declaratione interpretatiua, in qua nihil additur, vel detrahitur, sed duntaxat factum obscurum deregitur, vt latè suprà dictum reliquimus hoc capite.

CAPVT XIII.

Ab executore sententiæ ordinẽ præposteran-te, & omittente, an appellationi emissæ non deferens, violentiam commisisse dicatur.

SVMMARIVM.

*Ordo legis sonans in monitionem potius quàm in necessitatem, licèt omittatur, non vitiat. num.*1.

*Præposteratio ordinis sonantis in consilium legis non in necessitatem, non vitiat. num.*2.

*Ordinem sententiæ præposterans executor excedit manifestè. num.*3.

*Ordo est modus agendi, sine quo nihil rectè agitur. n.*4.

*Executor excedens modum nullitèr agit, & propterea appellatur. num.*5.

*Ordinem excedere seu modum, idem est, cùm sint duo inseparabilia. num.*6.

*Actus omnes humani à tribus dependent, nempe, potestate, voluntate, & modo, qui est ordo ad finem.*7.

*Ordo in duplici est differentia, à iure vel ab homine datus. num.*8.

*Ordinis dati ab homine præposteratio semper actum vitiat ipso iure. num.*9.

*Mandati forma diligenter attendenda est. n.*10.

*Appellatio licita est ab actu nullo. n.*11.

*Præposteratio ordinis etiam dati a iure in eadem causa, & sic de se ipsa ad se ipsam vitiat ipso iure. num.*12.

*A præposteratione ordinis etiam a iure vnius causæ ad se ipsam, appellatio licita est. n.*13.

*Præposteratio ordinis eiusdem causæ ad seipsam vitiat processum ipso iure. n.*14.

*Præposteratio ordinis in diuersis causis præiudicialibus, tamen inter se annullat ipso iure. n.*15.

*Ordo præscriptus sententiæ, eius præposteratio cadit in se ipsa causa executionis. n.*16.

*Præposteratio ordinis datiã iure vnius causæ ad alteram separatam, seu vnius iudicij ad aliud, non vitiat ipso iure. num.*17.

*Ob præposterationem ordinis dati à iure vnius iudicij ad alterum, sententia & processus tenent à quo appellare necesse est. n.*18.

*Ordo vnius causæ in seipsa est velut ordo membrorum in corpore individuo, à quo si subuertatur aliquod principale, totum corpus perit, secus in ordine vnius causæ ad aliam diuersam. num.*19.

*Ordinis à iure de vna causa ad aliam præposteratio non admittit appellationem in iudicio sui natura inappellabili, quia non causat nullitatem. num.*20.

*A peruersione ordinis appellatio admittitur etiam in iudiciis alias priuilegiatis, in quibus regulariter appellatio non admittitur. num.*21.

*Nullitas cadit in peruersione ordinis vnius causæ ad seipsam & ideo executionem non meretur. num.*22.

*Ordinis præposteratio est grauamen euidens patens ex actis. num.*23.

*Sententia euidenter iniusta cùm nullitati æquiparetur, admittit appellationem etiam in causis priuilegiatis. n.*24.

*Priuilegiatis respectu nunquam appellatio prohibita intelligitur. num.*25.

*Executor ad rei restitutionem cum clausula (refusis prius meliorationibus) an excedat si ante eorum liquidationem rem faciat restituere. n.*26.

Qui

Qui non excedere dixerint hoc casu recensentur.n.27.
Dictio (prius) significat præcedentiam, & dat ordinem & formam, cuius emissio vitiat actum.n.28.
Ablatiuus absolutus inducit conditionem.n.29.
Conditio debet adimpleri ita vt interim suspendat dispositionem.n.30.
Verba (solutis expensis) faciunt sententiam conditionalem. num.31.
Conditio importat formam.n.32.
Conditione non seruata actus coruit. n.33.
Reseruatum ius in sententia: ipsius executionem non suspendit, secus si sententia condemnet sub aliqua modificatione, aut limitatione, quia tunc suspendit.n.34.
Reseruatum ius condemnato in sententia, eius executionem non suspendit, quia intelligitur reseruatum in aliud iudicium.n.35.
Secus si sententia aliquam exceptionem aut limitationem adiicia t.ibid.
Sententia condemnans ad restitutionem bonorum, exceptis quæ sint in territorio condemnati, aut quæ sint feudalia, priùs de exceptione est facienda liquidatio.n.36.
Quia interim dum hæc non fit liquidatio, sententia dicitur incerta.n.37.
Verba limitatiuè apposita habent terminum quem non licet excedere.n.38.
Dictiones (quatenus, donec, quandiu, dum, quoad, vsquequo) & similes, significant limitationem temporis & suspendunt sententiam.39.& n.41.
Dictiones (quatenus, donec, quoad, &c.) si imponantur ad inchoationem alicuius beneficij, important conditionem, num.40.
Dictio (dummodo) quando apponitur in sententia ei, quod venit implendum, ante perfectionem actus importat conditionem.n.42.
Dictio (quatenus) aliquando idem significat quod (dummodo) num.43.
Gerundium dando, restituendo, &c. importat conditionem & formam præcisam adimplendam.n.44.
Gerundium adiectiuum, vel participium, inducit necessitatem.n.45.
Sententia lata sub conditione vel modo, semper opponi potest de defectu conditionis vel modi.n.46.
Quia tunc non tam ab alio repellitur quàm à se ipso, cùm ex eodem fonte & instanti oriatur actio & exceptio.n:47.
Actor qui in actione includit & deducit exceptionem, suo se ligone percutit, ita vt sibi incumbat onus probandi n.48.
Exceptio quæ oritur ex sententia præcisè, est verificanda in executione, etiam si requirat altiorem indaginem.n.49.
Exceptio nullitatis si oritur ex ventre instrumenti quod exequitur, suspendit eiusdem executionem.n.50.
Nullitas instrumenti reddit probationem nullam, quo non potest dici de obligatione constare.n.51.
Exceptio orta ex ventre sententiæ aut instrumenti, non censetur excluſa, etiam si requirat altiorem indaginem.n.53
Conditio respiciens principalem dispositionem & substantiam, ipsam reddit conditionalem n.53.
Conditio apposita in executiuis sententiæ, aut alterius dispositionis, non facit sententiam aut dispositionem conditionalem, sed puræ remanet, eius tamen effectus & executio suspensa est in tempus.n.54.
Melioramenta priùs debet soluere executor, si de priùs soluendis mentio fiat in sententia, quã attendere debet.n.55.
Ordo literæ seruandus est, & à forma sententia non est recedendum.n.56.
Executor ad rei restitutionem pagando los gastos, *an possit priùs restituere rem, & postea expensis condemnato, saltim sub fideiussione.n 57.*
Conditio adimpleri debet in specificata forma, non per æquipollens.58.
Retentionis pro melioramentis exceptio suspendit sententiæ executionem, etiam si opposita fuisset in iudicio principali, non tamen de ea iudicatam.n.59.
Ob præposterationem, eo quòd executor priùs exequetur rem, quam refundat expensas, potest grauatus agere de nullitate & spolio.n.60.
A qua præposteratione poterit etiam pars grauata appellare.num.61.
Cautionem seu depositum offerens de soluendis melioramentis cùm liquidentur post rei traditionem audiendus non est.n.62.
Condemnatus ad plurium rerum restitutionem, an propter expensas in vna factas, executio suspendatur in aliis sequutis, & non melioratis.n.63.
Retineri vna res non potest pro expensis in alia re factis. num.64.
Executio suspendi non potest in aliis rebus seiunctis, ob expensas in vna tantùm re factas, etiam si sententia dicat (solutis priùs expensis.) n.65.
Retentio conceditur in re separata, quando melioramenta facta in vna re eius valorem excedunt.n.66.
Melioramenta si respiciant ius vniuersale, puta hæreditatem, ad quam restituendam quis est condemnatus, an vna res pro alia retineatur.n.67.
Et quid hoc casu, quando melioramenta de facili non possunt liquidari, an omnia bona sint relaxanda sub fideiussore.n.68.
Executio sententiæ vt suspendatur ob melioramenta, debet de eis priùs saltem ingenuè apparere, intra terminum assignatum ab executore.n.69
Melioramenta opponens si non liquidet intra terminum sibi assignatum, proceditur ad executionem, ne sit in eius potestate illam retardare.n.70.
Præposterationis ordinis nullitatem sanat partis confessio emanata.n.71.
Confessio partis validat omnes defectus processus, & ordinis iudicialis.n.72. vbi de ampliationibus & limitationibus.

ICET circa peruersionem ordinis dati à iure, iuxta §. *in venditione l. à diuo Pio.* maxima sit inter Doctores controuersia, an vitiet executionem, de quo nos latè suprà hac 4. part. cap. 3. vers. intra quod autem tempus excessus, *&c.* à numero 101. vbi pro vtraque authores maximæ authoritatis retulimus, quoniam ipsius legis dispositio non sonat in necessitatem, sed in monitionem, propterea præposterationem eo causa non vitiare docet Petr. Surd. *cons. 39. n. 18. & seqq.* rectè etiam aduertit Card. Tusc. *pract. conclus. tom. 6. littera P. concl. 519. num. 16. & à n. 13.* vbi post alios, quòd quando præposteratio sonat in consilium legis, non in necessitatem, non vitiat, Castrens. *cons. 232. in causa quæ vertitur. col. 1. in fi. vers. nec obstat, & col. 2. lib. 1.* illud tamen certius esse apparet generaliter loquendo, extra illius legis casum particularem; veriorem, ac probabiliorem esse opinionem, validissimísque fundamentis vallatam, illam, quam ibi elegimus; vt executor (qui tenorem commissionis ad vnguem seruare cogitur) si sententiæ ordinem præposterauerit, excedet manifestè. Hanc cõcordiam reddunt Alex. *cons. 5. visò proposito vol. 2.* Afflict *decis. 358. in causa inter. sub num. 1. & 2.* Anton. Gabr. *comm. concl. lib. 2. tit. de execut. rei iudic. concl. 3. n. 3.* Sigism. Escac. *in tract. de appell. q. 17. limit. 10. n. 26.* (vbi refert Puteum contra distinctionem hanc tenentem) & per Afflict. tenet Roland. à Valle *cons. 33. n. 32. lib. 1.* Card. Tusc *pract. concl. tom. 3. lit. A. concl. 483. num. 11.* Abb. *cons. 3. vol. 3. col. 10. vers. 11. quæro,* vbi dicit cõmunem. Paul. de Cast. *cons. 321. vol. 1. col. 2. in fin. vers. 2. præposteratio quia litera mand.* Et loquendo in executore præposterante ordinem executionis, idem tenet alios citans Grat. *in disc. forens. c. 136. à n. 30.* & Rebuff. *in comment. tom. 1. tit. de sent. exec. art. 7. gl. 14. n. 7.* (licèt in Frãcia non seruari dicat) & ita intelligendam esse maguam Doctorum cateruam, quorum nomenclaturam retulimus suprà d. cap. 3. à num. 101. dum indistinctè affirmant præposterationem ordinis nullum reddere

rentate actum ipso iure, vt indistinctè procedant in executore, cui ordo ad exequendum est assignatus, quæ doctrina & ex sequentibus fulcitur.

4 Primò, quoniam ordo nihil aliud est, quàm modus agendi, sine quo nihil rectè agitur secundùm Bald. *in tract. de Subsmati. col. 3. de ordin. iudic. in proœmio num. 3.* 5 sed executor excedens modum nihil agit, cùm nulliter agat, à quo propterea tanquam ab excessu licet appellare. *l. ab executore, ff. de de appell. l. ab execut. C. quorum appell. non recip. cap. quoad consultatio. de sent. & re iudic.* 6 ergo idem dicendum erit in executore excedente ordinem, cùm sit à modo inseparabilis, idémque sit modus & ordo Bal. *in cons. 326. rex Roma. num. 2. vers. & ad huius quæst. lib. 1.* Beroi. *cons. 76. n. 26. & seqq. lib. 1.* Card. Tusc. 7 *pract. concl. tom. 1. liter. A. concluf. 126. n. 1.* dicentes, quòd omnes actus humani regulantur, & dependent à tribus, nempe; potestate, voluntate, & modo, videlicet ordine ad finem, de quibus latè sigillatim per totam illam conclusionem, & per consequens à tali perturbatione ordinis, cùm sit excessus, appellationi deferendum esse, latè diximus suprà hac 4. p. c. 3. per totum, imò per tota capitula superiora.

8 Secundò, quia licèt ordo in discipuli sit differentia, quoniam aut datur ab homine, aut datur à iure, & quicquid indistinctè procedatur in ordine iuris (vt statim dicemus) 9 tamen ordinis dati ab homine præposteratio semper actum vitiat, illúmque nullum reddit ipso iure. Bald. *in l. 1. sub n. 1. nota. 3. Cod. de appell.* idem Bald. *in l. prolatam 4. num. 12. vers. & nota quod Princeps, de sent. & interlocutio omnium iudic.* Mirant. *de ordin. iud. 2. p. iudiciorum, d. n. 24 fol. 12.* Alexand. *in l. naturaliter. 12. §. nihil comm. n. 94. vers. adde casum,* quem ibidem refert, & sequitur Iff. *cons. 164. vers. tertiò vltra. ff. de acq. poss.* & ex his Caputaq. *decis. 143. seu 30. sententia lata petitorio, n. 2. in fi. & num. 3. & seqq. p. 3.* & hanc probat doctrinam Sigismund. Escacia *de appell. quæst. 16. limit. 6. memb. 7. num. 15.* 10 qui & Iff. ac Maranta reddunt rationem, quia forma mandati diligenter attendenda est, *cap. cum dilecta, de rescript.* cùm dicatur form. ex Felin. latè *ibi*, quare tanquam ab actu nullo licitam esse appellationem, ad- 11 uertit, & bene Escacia *vbi proximè.* & faciunt quæ suprà hac 4. part. cap. 3. à numero 240 & exactè diximus suprà 3. part. cap. 9. per totum, quia quod nullum est executionem non meretur, *l. 4. §. condemnatum, ff. de re iud.*

12 Tertiò probatur hæc pars, & doctrina, quia etsi ordo sit datus à iure, tamen quando peruersio & præposteratio in vna, eadémque causa, & sic de se ipsa, ad se ipsam (non ad aliam diuersam, vt statim) tunc illa præposteratio ordinis vitiat actum, & annullat processum ipso iure, text. est *in l. prolatum*, & ibi Bald. Silicet, & Paul. Castrens. *C. de sentent. & interloc. omni. iud.* & propterea tanquam de actu, & processu nullo, hoc casu li- 13 citam esse appellationem. optimè Escacia *in tractatu de appellation. quæst. 17. limit. 6. memb. 7. num. 116. fol. 393.* & quod præposteratio ordinis vnius, & eiusdem causæ ad se ipsam vitiet, & causet nullitatem, probant insuper gloss. *in l. si mancip. §. 1. ff. de euictionib.* text. *in l. 2.* 14 & ibi gloss. & scribentes *C. de appell.* gl. *in l. 2. C. communi. diuid.* B. Angel. & cæteri *in d. l. prolatam*, & gloss. *in summa 2. quæst. 1.* & B. *in l. prosecutione in fin. C. de pignor.* Bald. *in l. per hanc, in 6. col. vers. vel pone exemplum, C. de tempori. appellat.* Lanfr. *in c. quoniam contra, §. interlocutoria, vers. circa ordinem num. 15. de probatio.* Alexand. *cons. 34. Consult. lib. 4.* Cardin. Tusc. *practic. concl. tom. 6. litt P. concluf. 519. n. 9.* optimè Sebast. Vant. *in tract. de nullit sentent. ex defect. proces.* &c. *n. 49.* qui etiam *à num. 50. cum seqq.* probat, idem esse dicendum, quando in duabus causis diuersis, sed tamen ad inuicem præiudicialibus, quia 15 in eis etiam peruersio, & præposteratio ordinis iuris vitiat, & annullat, de quo nos latiùs egimus suprà 2. p. cap. 18. à prin. & ideo cùm in causa executionis peruersio ordinis sententiæ adscripti, si in ipsamet causa, sequitur euidenter, vt præposteratio vitiabit executionem & per consequens ab executore licebit appellare, 16 tanquam ab excedente.

Et hoc est ad differentiam ordinis traditi à iure inter diuersas lites, seu vnius causæ, ad alteram separatam, vel 17 vnius iudicij ad aliud, secundùm Bald. *in d. l. prolatam, sub num. 2. vers. item præmitto. & num. 9. vers. sed opponitur nunc.* Bart. & Paul. Castr. *in l. 1. Cod. de appellat.* idem Paul. *in l. prolatam*, & in istius ordinis perturbatione sententia tenet, & processus, secundùm Bald. Salic. & Paul. *vbi proximè*, sed tamen iudex malè faciet, & ideo 18 appellatio licita erit, vt notant B. Bal. Salic. & Paul. Castr. *in l. 1.* per text. *ibi C. de appell.* Cont. *in l. vni. lim. 18. num. 2. C. si de momen. poss.* Escac. *tract. de appell. quæst. 17. lim. 6. memb. 7. n. 117. cum seqq.* Crauet. *cons. 248. iniustitia n. 4. vers. amplius & cons. 299. Anto. sub n. 8. & consil 302. in hac causa sub n. 6.* Fel. *in c. inter monasterium, sub n. 23. vers. tempora tamen, de sent. & re iud.* Card. Tusc. *pract. concl. tom. 6. lit. P. concl. 119. num. 19.* Et rationem differentiæ huius casus, ad præcedentem, reddit Bal. *in d. l. prolatam, num. 9.* quia ordo vnius causæ in seipsa est, veluti ordo 19 membrorum in vno corpore indiuiduo, à quo si remoueatur, vel subuertatur aliquod membrum principale, totum corpus perit: sed ordo vnius causæ ad diuersam, est ordo vnius corporis separati, ad aliud corpus separatum, & sic est ordo extrinsecus, ac ideo non vitiat.

Et propterea in iudiciis, à quibus non est licita ap- 20 pellatio, provt in executiuis, nec admittetur appellatio, quia sequitur naturam principalis, vt latè suo loco probauimus. In aliis verò iudiciis aliàs appellabilibus, rectè & ab huiusmodi præposteratione de vna causa ad aliam diuersam appellabitur, vt ex Doctoribus proximè citatis, cum probent quòd tamen actus non sit nullus, per consequens non erit excessus, & ita nec appellabitur. *d. l. ab executore, & l. ab executione, C. quorum appell. non recip. cum vlgari.*

Quartò & quòd à præposteratione executoris sit 21 licita appellatio quoad vtrunque effectum, probatur, quia licèt in possessorio, & aliis causis priuilegiatis non sit admittenda appellatio ab ipsa causa principali; tamen in iis causis, vt legitimæ deferendum est omino à præposteratione ordinis interiectæ, ita docet Bal. *in c. ex conquestio. 10. n. 1. de restitutio. spoliator.* & latè *in l. 1. C. de appellat.* Iff. *in l. 1. numero 5. limit. 2.* & Dec. *numero 6.* ibi, quintò ab ordinato processu. (*C. de bonor. poss. secundum tabul.* Rursus idem Decius *in cap. pastoral. 63 n. 29.* ibi, & notat etiam.) *de appell.* Couarr. *pract. quæst. cap. 23. sub n. 8. versus finem, vers. cæterum licet.* Natta. *cons. 121. in caus. possess. vers. 4. præsuppono. n. 4. lib. 1.* Menoch. *tract. de adipiscen. poss. rem. 4. q. 99. n. 808.* Achil. Person. *tract. de adipis. poss. sub num. 336. vers. ego autem bene fateor, & sub numero 337. vers. vel & quoque, & 338. fol. 269. aliàs fol. 277.* Cæs. Contard. *in repet. l. vni. lim. 7. sub numero 9.* ibi, & licèt aliquando & latiùs, *limit. 18. à num. 1. cum seqq. & sub n. 21. & 22.* Escacia *tract. de appell. quæst. 17. lim. 6. membr. 7. numero 115. fol. 393.* Marquesa. *tract. de commiss. part. 2. de commiss. appell. c. 2. numero 46. limit. 4. fol. 38.* Grama. *decis. 65. excellens Comitissa, sub numero 82.* Borg. Caual. *decis. 23. n. 105 & seqq. & num. 107. part. 3.* Alexand. Styat. *in pract. ciu. c. 12. n. 17. fol. 31.* qui omnes probant, quòd in possessorio summariissimo, in quo regulariter prohibetur appellatio; tamen admittitur ex causa præposterationis, & inordinati processus, & post Zuchar. Petrum Surdum & Hieronym. Gonz. & alios, probauimus suprà cap. 18. 2. p. à num. 30. vers. & huius conclusionis illa fortis est, *&c.* ergo pariter dicendum venit manifestè, quòd licèt, ab executore sit prohibita appellatio. *l. ab executore, ff. de appell.* tamen illi erit deferendum, vbi executionem præposterare, & ordinem perturbare, contigerit, & vlteriùs in nostris terminis vide inferiùs à n. 60. & seqq.

Et

16 Et huius quarti fundamenti rationem reddit Cont. 22
dict. limit. 18. *sub numero* 22. sed meritò eam refutat Escac. *vbi proximè*, illa tamen veriſſima redditur, quia cùm in peruerſione ordinis vnius cauſæ ad ſe ipſam detur nullitas, ex hactenus dictis, meritò exequi non poteſt, quia quod nullum eſt, executionem non meretur, etenim diſpoſitio attribuens ſententiæ, & cauſæ priuilegium executionis, intelligitur de valida, non de nulla *l.* 4. §. *condemnatum, ff. de re iud.* & propterea appellationem rectè procedere ſæpius diximus hoc in tract.

17 23 Secunda etiam, & vera ratio eſt quoniam iudex non ſeruans ordinem, eúmque præpoſterans, facit iniuſtitiam, grauamen autem, & iniuſtitia ordinis non ſeruati, notorium patens eſt, & euidens ex actis; & à ſententia euidenter iniuſta cùm nullitati æquiparetur, licita eſt
18 24 appellatio, etiam in cauſis priuilegiatis, & quæ appellationem non recipiunt. Bald. *in l. vnica column. 2. num. 5. verſ. denuo quæro, C. ſi de momen. poſſ.* Abb. *in conſ. 55. in cauſa quæ Paul. poſt princ. lib. 2.* Marant. *in ſpecul. 6 part. actu 2. princ. in verbo, & quandoque appellatur, limit. 6. numero 311. fol. 505.* Veſtr. *in praxi Roman. Curiæ lib. 7. cap. 3. verſ. at vbi ſub num. 6. fol. 195.* Lancel. *tract. de atten. 2. p. c. 12. lim. 25. prin. num. 15.* Achill. Perſon. *vbi ſuprà d. tract. de adipiſ. poſſ. ſub n. 347. verſ. præterea dato. tom. 3. part. 2. fol. 269.* Ioann. Baptiſ. Ponta. *in tract. de ſpolio,*
19 25 *lib. 4. cap. 3. num. 50. verſ. quocunque, fol. 306.* dicens, quòd reſpectu iniquitatis non intelligitur vnquam prohibita appellatio, latè Cæſ. Conrard. *in l. rep. vnic. lim. 9. num. 2. C. ſi de mom. poſſ.* & eſt de mente Bart. *in l. 1. n. 5. verſ. præterea video ff. de appellation. recipi,* & loquendo in ſententia *ex l. fin. C. de edicto diui Adria.* ſcribunt Zuchard. *in ead. l. fin. num. 447.* Menoch. *tract. de adipiſ. poſſ. rem. 4. quæſt. 100. num. 805.* & Achil. Perſonal. *d. tract. de adipiſc. poſſ. ſub num. 334. verſ. ego autem, fol. 268. in fin. & 269.* Eſcac. *tract de appell. quæſt. 17. lim. 4. n. 99. & eadem q. 17. lim. 6. memb. 4. num. 106. & memb. 7. num. 79. & n. 113. ad fin.* & nos paſſim pluries alios allegando diximus variis
20 in locis.

21 26 Ex his rectè quæri poteſt, an condemnatus per ſententiam, vt rem reſtituat, refuſis priùs melioramentorum expenſis, an executor excedat, ſi rem faciat reſtituere ante liquidationem, & ſolutionem expenſarum prædictarum. Et quòd non excedat, affirmant Beneintendi *dec. 77. per tot.* Card. Tuſc. *pr. concl. tom. 6. lit. P. concl. 319.*
27 *n. 17.* dicentes, quòd poterit dare executor reſtitutionem bonorum vigore ſententiæ, cui eſt illa clauſula adiecta (refectis priùs melioramentis) quia intelligitur, priùs, quatenus ſint liquidata, quia eſt monitio ad iudicem exequentem, non neceſſitas.

28 Sed contrariam ſententiam, & opinionem longè de iure veriorem eſſe exiſtimo, imò quòd excedet ex ordinis peruerſione, quoniam dictio (priùs) præcedentiam ſignificat, & diſpoſitio illa vtens intelligitur, dare ordinem, qui inducit formam, qua non ſeruata, actus eſt nullus. Felin. *in cap. cum dilecta, de reſc. n. 6. verſ. ſextum ſignum.* Brun. *in tract. de forma, in tit. quatenus cenſeatur datum aliquid pro forma.* Cacher. *deciſ. Ped. 165. num. 14.* cum Neuiz. *conſ. 87. num. 13.* Mandoſ. *regul. 24. quæſt. 3. n. 9.* & pluries ita determinauit Rota, cuius deciſiones ibi allegat Nicol. Gracia *de benef. 9. p. cap. 2. num. 10. & ſuprà*, vbi in ſimili caſu circa Concilium Tridentinum *ſeſſ. 7. cap. 13.* vtens his verbis: priùs examinentur, *&c.* ergo cùm modum excedat executor in huiuſmodi præpoſteratione, appellationi per conſequens deferendum eſt.

29 Et vlteriùs probatur, quoniam illa ſententiæ verba (ſolutis expenſis melioramentorum.) inducunt conditionem, virtute ablatini abſolui, iuxta *l. emptione, ff. de*
39 *pactis, l. à teſtato. ff. de condit. & demonſtr. cum vulgari.* quæ conditio debet adimpleri, ita vt interim ſuſpendat diſpoſitionem *l. qui heredi, in princ. & l. Mœuius, in toto*
31 *titulo, ff. de cond. & demonſtr.* Et in terminis, quòd illa verba ſententiæ (ſolutis expenſis) ſint conditionaliter prolata propter ablatiuum abſolutum, tenet Neguz. *in tract. de pignor. memb. 45. p. prin ſub n. 10. verſ. tertia concl.* quia conditio importat formam. Bald. *in auth. matri & auiæ, C. quando mul. tutelæ officio fungi poſſet,* & conditione non ſeruata actus corruit, & nullus redditur *l. non dubium, C. de leg.* Bal. *in l. exec. C. de execut. rei iud.* Natta *conſil. 438. n. 28.* Petr. Surd. *conſ. 186. n. 18. tom. 2. qui n. 17.* poſt elegans conſilium Soc iunior. *67. n. 19. vol. 1.* inquit multum referre, quòd ſententia reſeruet ius, quia tunc ſententiæ executio per reſeruationem non ſuſpenditur. at quando ſententia condemnat ſub aliqua limitatione, vel modificatione; tunc ſentẽtiæ executio retardatur, & ſuſpenditur, donec cognitum ſit de iure limitato, & per eundem Socinum idem dixit Cardin. Tuſc. *pract. concl. tom. 3. liter. E. concl. 372. n. 3.* dum affirmat, quòd ſententia
35 debet exequi, etiam ſi in ea reſeruetur ius aliquod condemnato, quia intelligitur in alio iudicio; vt ſecus ſit ſi aliquam limitationem, aut exceptionem adiiciat. Et reddit exemplum, quando excipit bona, quæ eſſent in do-
36 minio, aut territorio condemnati, quia tunc debet executor priùs diſcutere, quæ, & qualia bona eſſent; & hoc idem repetit idem Cardinal. Tuſc. *practicar. concluſion. litera E. concluſion. 489. à numero 12. & 13.* qui loquitur de hac conditione (ſolutis priùs expenſis) & Socin. & Surd. *locis proximè citatis*, exemplificant, quando ſententia condemnat ad reſtituendum bona, exceptis fudis, affirmantes priùs cognoſci debere, quæ illa ſint bona, quæ non ſunt feudalia idem dicit Capicius *deciſ. 17.*
77 *n. 9.* Et eſt ratio, quia interim ſententia eſt incerta, quæ ante liquidationem nullo modo executioni mittitur, vt ſuprà diximus latè hac 4. part. cap. 10. de liquid. à princ. Verba enim limitatiuè appoſita, habent inducere termi-
38 num, quem non licet excedere, *l. qui fundum, §. vendebat, ff. de contrah. emp.* Bal. *in l. fi. C. de donat ante nupt.* Anton. de Cana. *in tract. de inſinuatio, q. 28. n. 48. vol. 9. tractatuum diuer. ant.* Iulius Cæſar Ruginellus *practic. quæſt. cap. 42. à num. 9. cum ſeq.* Bald. *conſil. 51. numer. 5.* vbi plura iura allegat.

39 Et loquendo de dictionibus (quatenus, donec, quandiu, dum quoad, vſquequo) & ſimilibus, quando illis vtitur ſententia, quę cùm ſignificent limitationem temporis, habent naturam ſuſpenſiuam, & diſpoſitionem, ſeu acquiſitionem ſuſpendunt; ſecundùm B. *in l. fin. §. fin. num. 2. ff. ad Trebel.* Aretin. *in l. Gallus, §. & quid ſi tantum, in fin. ff. de liber. & poſth.* Socin. *conſ. 63 num. 3. volum. 1.* Socin. iunior *in conſ. 76. numero 11. volum. 1.* & principaliter ſignificat tempus, ſecundùm Alexand. *in l. 1. column. 2. in princ. verſ. licet enim, C. de legat.* Ruin. *conſil. 42. num. 6. vol. 2.* Natta. *conſ. 459. num. 16.* quæ tamen dictio-
40 nes ſi apponantur ad inchoationem alicuius beneficij, important conditionem, *l. pater, § ſi. ff. de cond & demonſtr. l. legatum, ff. de annu. leg. l. Gaio, §. imperator, ff. de alim. leg.* B. *in l. 1. n. 15. verſ. quandoque iſtæ dictiones, ff. de cond. & demonſtr.* Caſtreſ. *in l. 1.* vbi Alexand. *num. 2. C. de lega.* Socin. qui communem dicit *in conſil. 68. numer. 3. & 8. vol. 1.* Decius *conſ. 485. numero 5.* Ruin. *conſ. 37. num. 1. volum. 2. & conſ. 170. num. 7. vol. 3.* Socin. iunior *conſ. 58. num. 8. vol. 3.* Pariſ. *conſ. 18. num. 4. vol. 1.* Cephal. *in conſ. 71. numero 17.* Petrus Surdus *conſil. 186. à numero 14. tom. 2.* qui ex hoc concludit ſententiam, cui huiuſmodi dictio-
41 nes adiiciuntur, ipſam ſuſpendunt, *& à numero 10 & 11.* quòd dictio (iammodo) quando apponitur in ſententia ei, quod venit implendum ante perfectionem actus, importat conditionem *l. Thais Stichus, ff. de manum. teſtam.* B. & alij *in l. quibus diebus, §. Terentius, ff. de cond. & demonſtr.* Curti ſenior *conſ. 74. colum. 8. in princ. verſ. capio ſecundam legitimationem.* Socin. iunior *conſil. 148. in fin. volum. 1.* Cranet. *conſil. 10. numero 14.* & idem Surd. loquitur de ſententia, qua declaratur, bona donata per patrem alicui ſpurio ad illum pertinere, quatenus reperiatur non exceſſiſſe vnciam ex liquidatione facienda,

in

43 in liquidatione sententiæ, vbi post alios, quod dictio (quatenus) aliquando idem significat quod (dummodo.)

Quod & idem dicendum venit de gerundio, provt (dando, pagando, entregando, restituendo, &c.) quod &
44 inducit conditionem, & formam, in actu gerendo adhibendam præcisè. Bald. *in l. falsus, C. de furt. B. l. 1. n. 36. ff. de condit. & demonst.* Gregor. Lopez *in l. 27. tit. 5. part. 5.* glos. *verbo, el precio, circa fi.* Escob. *de ratio. cap. 38. n. 14.* & quòd inducat necessitatem, & præceptum gerun-
45 dium, adiectiuum, vel participium, habetur *in rubrica de edendo.* Ias. *in rubrica ff. de lib. & posth. n. 23.* Nauarr. *cons. 2. num. 3. tit. de celebr. Miss. lib. 3.* Cened. *in quæst. canon. q. 3. num. 13.*

46 Et hinc est quod dicit Bald. *in l. 1. num. 4. versicul. concludo ergo, C. de iur. & fact. ignor.* quòd si sententia lata est sub conditione, vel modo, semper opponi potest de defectu ipsius conditionis, vel modi non impleti, sequi-
47 tur Socin. iunior *in cons. 97. n. 8. vol. 1.* B. *in l. 1. §. & parui. ff. quod vi aut clam.* Castr. *cons. 317. n. 2. vol. 2.* Petr. Surd. *d. consil. 186. num. 13. & num. 36.* vbi reddit rationem, quia eodem tempore, eodem instanti, & ex eodem fonte oritur actio, & exceptio, quia tunc agens non tam ob alio repellitur, quàm à semetipso repelli intelligitur, docent etiam Bald. *in l. ex his prædiis, num. 1. C. de euictionib.* & post Bald. & Alexand. ita concludit Natt. *cons. 474. num. 35.* Crauet *cons. 327. n. 15. & in cons. 151. num. 10.* Beci. *cons. 45. n. 14.*

48 Et facit, quoniam si actor in actione includit, & deducit simul exceptionem, suo ligone se percutit, eique incumbit onus probandi exclusionem exceptionis, ita eleganter Ferret. *cons. 53. numero 11.* Cassiador. *decis. 10. num. 19. de rescript.* Maresc. *variar. resol. lib. 2. cap. 1. n. 34.* Et hæc exceptio, quæ oritur ex eadem sententia, adeò
49 præcisa est, vt sit verificanda in executione, etiam si requirat altiorem indaginem. Castrens. *cons 270 numero 3. in l. dub. vers. allegata verò, volum. 2.* Ruin. *consil. 22. num. 9. versic. secundò respondetur, vol. 1.* Petr. Surd. *d. cons. 186. num. 22.*

50 Et hinc etiam prouenit, quòd quotiescumque ex ventre instrumenti, cuius vigore executiuè agitur, oritur defensio, & exceptio nullitatis, tunc suspenditur executio, quam ipsa legitima nullitatis exceptio impedit B. *in l. 1. §. & paru. num. 3. ff. quod vi aut clam.* Alexand. *cons 20. n. 2. & 3. lib. 6.* Sarner. *in compend signaturæ num. 84.* Aquil. *decis. 3.* Felin. *in rubr. de exceptio. num. 1.* Socin. *consil. 27. n. 3. versic. secundo compulsl. lib. 4.* Ias. *cons. 170. vers. & si diceretur. lib. 2.* Cassiador. *decis. 10. de rescrip.* Et ratio est, quia
51 nullitas instrumenti reddit probationem nullam, qua sublata non potest dici constare de obligatione. Afflict. *decis. 285. numero 1.* Roman. *cons. 42.* Maresc *variar. resol. lib. 2. cap. 121. à num. 33.* qui testatur, ita fuisse decisum per Rotam in vna Roma. domus & nullit. coram Cardin. Paleot. & in vna Neap. nullit. instrum. 4. Iulij 1574. coram Cotta. Quæ quidem exceptio pariter admittenda est (quando scilicet oritur ex ventre instrumenti, & sententiæ,) etiamsi requirat altiorem indaginem, quia talis exceptio nullibi censetur exclusa; ita etiam
52 docent Cassiador. *decis. 10. de rescript.* Sarner. *in compend. signat. num. 99. & 85.* Bald. *in l. ex prædiis, num. 1. C. de euictio.* Roman. *cons 42. num. 3.* Decius *cons. 8. num. 7. cui simili.* Maresc. *vbi proximè. n. 36.* & circa hanc exceptionem vide quæ nos cap. 7. vers. hinc etiam pariter. à n. 99. hac 4. p.

53 Vnum tamen animaduersione dignum inferere duxi, vt scilicet, appositæ conditiones aliquando respiciunt ipsam condemnationem, aut principalem dispositionem, tunc illam reddunt cõditionalem, at quando conditio apponitur in executiuis sententiæ, aut alterius di-
54 spositionis, quia non respicit eius substantiam, sed eius effectum dumtaxat, (vt in hac de qua loquimur,) & tunc non facit sententiam, contractum, nec principalem dispositionem conditionalem, imò pura remanet, effectus tamen, executio, & satisfactio suspensa est, & dilata in tempus. Ita post alios mirabiliter docet Natta *cons. 453. à numero 1. tom. 2.* referens notata per Bald. *in additio, ad Specul. tit. de instrumento, editione column. fin. & in leg. 2. Cod. de iure doti,* quem refert & sequitur Alexand. *in leg. quæ dotis, column. 5. vers. 7. fallit. ff soluto matrim.* Bald. *in l. ex his, oppositio. 1. Cod. quando dies legati cedat.* & est optimum consilium Oldraldi 114. *factum tale est.* Tiraquel. *in tractatu de iure constit. 3. part. limit. 2.* & est de mente Alexand. quem refert. Neguz. *de pignorib. 2. part. princ. memb. 2. numero 4.* & ad multos admirabiles effectus ex hac infert doctrina Natta per totum illud consilium videndus.

Quare meritò in nostra principali difficultate re- 55
spondet Paul. de Castr. *consil. 270.* Anton. de Fran. Neg. *vbi proximè, 3. part. princ. membr. 4. numero 10. vers. 3. conclusio.* & nostras Ioann. Garcia *in tractatu de expens. & melioratio. cap. 6. numero 18.* quòd executor verba sententiæ debet attendere, ita vt si in sententia de meliorationibus priùs soluendis mentio fiat, priùs soluantur 56
quia ordo literæ seruandus est, & à forma sententiæ non est recedendum, *l. cum post sent. l. ex stipulatio, Cod. de sent. & interl. omnium iudic.* dicit etiam Pereg. *de fideic. art. 50. n. 69.* Maresc. *variarum resolutionum lib. 2. cap. 112. n. 27.* & ex dicendis vlteriùs apparebit.

Sed ille casus difficilis est, quod erit; quando sen- 57
tentia simpliciter condemnat ad rei restitutionem, refusis melioramentorũ expensis, scilicet *pagãdo los gastos,* &c. an poterit executor priùs rem restituere, & postmodum satisfacere condemnato de melioramentis, saltim sub fideiussore. In quo breuiter regulariter negatiuam partem veriorem esse, censeo, tum ex natura ablatiui absoluti, qui facit conditionem, & induit formam, & ordinem non transgressurum, sed irritantem, quæ omninodo præcedere & verificari debet, adimplerique in specifica forma, non per æquipollens, hoc est, fideiussorem 58
oblatum admittendo, *l. promissor. §. fin. de constit. pecun.* glos. *in l. fin. §. 1. ff. si certum petat. & in leg. satisfactio, ff. de solutio.* Tiraq. *de retractu lignag. §. 3. glos. 3. num. 14.* optimè multa bona adducens fundamenta in proposito Petrus Surd. *cons. 186. à n. 29. tom. 2.* ergo præposteratio patienda non est.

Deinde quoniam condemnato ad rei restitutionem 59
competit illius retentio, donec ei de melioramentis satisfiat, & huiusmodi exceptio suspendit executionem, etiam si de ea fuisset oppositum in principali iudicato, dummodo de ea non fuerit iudicatum, plurimos adduximus suprà hac 4. part. cap. 7. versicul. sed maior stat difficultas, à num. 72. tenent insuper Speculator *tit. de execut. sententiæ, §. postrem. vers. quid si bona adific.* & ibi latè Ioann. Andr. *in additio.* B. *in l. si fundus, 16. num. ff. de rei vindica.* Ripa *in l. vbi purè, §. quid in distrahendis, ff. ad Trebell.* Decius *consil. 18. num. 2.* Aymon Crau. *cons. 148. num. 2.* Roland à Valle plures referens *in cons. 28. num. 3. lib. 1.* Tiraquel. *de retractu conuentio, §. 7. glos. 1. num. 14.* Neguz *de pignor. 5. part. membr 4. num. 10. versic. secunda conclusio.* Beneintendi *decis. 67. num. 1.* Boërius *decis. 43. n. 9.* Pontan. *de spolio, lib. 4. num. 63.* Gallesl. *de obligatio, Camerali, in 4. part. quæst. 2. num. 12.* Bursatus *cons. 66. num. 3. lib. 1.* Lancelot. *de attent. 3. p. cap. 25. quæst. 29. num. 10.* & pluries ita determinasse Rotam, cuius decisiones refert, testatur Maresc. *variar. resolutio, lib. 2. cap. 112. sub n. 18. & 19.* ergo executor nimis properè exequitur, priùs rei restitutionem faciens, contra *l. 1. Cod. de execut. rei iud.* & per consequens nulliter *ex cap. præposteration is,* ex superiùs dictis.

Et hinc est, quòd pro huiusmodi præposteratione 60
pars grauata agere potest nullitate, & spolio. Cæsar Contar. *in repet l. vnic. C. si de moment. poss. quæst. 24. n. 32.* testatur etiam Luc. Per. *in practic. Capitoli. tit. de causs. nullitat. num. 2. vers. & ex ratio.* Maresc. *variar. resol. lib. 2. c. 121. num. 48.* vt testatur, ita fuisse decisum per Rotam in

in vna Roma. Saluian. interdict. 19. Nouembr. 1593. coram Penia, & per consequens à fortiori poterit etiam,
61 ab huiusmodi præposterationc ob non admissam exceptionem, legitimam appellationem interponere condemnatus, vt in terminis probant ipsa Rotæ decisio, & Doctores citati, & iterum ipse Maresc. *eodem lib 6. cap.* 112 *sub n.* 18 & est consilium Alex 85. *n.* 6. *vers. præterea etiam. lib.* 5. & faciunt supradicta in hoc c. & latiùs hac 4 p. c. 7. à princ.

62 Quod & in tantum procedit, nam etsi ad executionem sententiæ petenti offeratur depositum, vel cautio de soluendis melioratiouibus, cùm fuerint liquidatæ, audiendus non est. Capic. *dec.* 17. Ruin. *cons* 84. *in fi. l.* 1. Tiraquell. *de retractu conuentio* §. 7. *gloss.* 1. *n.* 13 nostras Ioann. Garc *de expens. & meliora. cap.* 6. *num.* 19. Gallesi. *de voluntate in form. Came.* 4. *p. q.* 2. *n.* 11. quam opinionem contra Gozadi. *cons.* 100. *n.* 12. Beneintendi. *dec.* 77. *n.* 10. & Neguz *de pignor.* 5. *p. memb.* 4 *n.* 10. contrarium sentientes citant, & veriorem dicunt Menoch. *de recuper. possess. rem.* 15. *n.* 569. quam amplexam fuisse à Rota affirmat. Gallesi. *ibi.* Puth. *decis.* 12. *de re iud.* Maresc. *variar. resolutio. d. lib.* 2. *cap.* 112. *n.* 21. vbi testatur, ita fuisse tentum per Rotam in vna Terra. Palu. 17. Maij 1559. vt in manuscriptis diuerso. *decis.* 139. Petr. Surd. *cons.* 186. *n.* 19. *tomo* 1.

63 Quæ doctrina verissima est respectu eius rei, in qua facta fuit melioratio, pro qua competit retentio, non tamen respectu aliarum rerum diuersarum, nam si quis plurium fundorum detentor, aut possessor, si condemnatus ad omnium restitutionem non impeditur sententiæ executio in illis fundis & corporibus seiunctis, & separatis, in quibus non essent facta melioramenta, quia etiam de iure pro expensis factis in vna re, alia nõ potest retineri, ad notata *leg. si non sortem.* § *si centum. ff.*
64 *de condictio indeb.* & sic respectu earum rerum, in quibus nulla sunt facta melioramenta, sententiæ executio statim facienda est, etiam nulla præstita fideiussione. Secus respectu earum rerum, quibus expensæ factæ sũt, in quibus quidem executio suspenditur, donec fiat liquidatio, & melioramenta cum effectu probentur; ita tenet Paul. de Castr. *cons.* 270. *l.* 2. *à num.* 1. *cum seqq.* & per eum Ioann. Garc. *de expens. cap.* 6. *sub num.* 19. decisio Lucan. Iosephi. *num.* 10. Rodoa. *de rebus Eccles.* §. *de emptor. num.* 6. & ita bis obtinuisse firmat Peregrin. *in tract. de fideicommiss. art.* 30. *num.* 69. Maresc. *variar. resolut. lib.* 2. *d. cap.* 122. *num.* 27. quod procedit etiam
65 si in sententia apponantur illa verba (solutis priùs expensis,) *&c.* quia cum in iis negetur secundùm ius retentio, ad iuris intellectum debere referri verba iudicis, dicunt Paul. Castr. Pereg & Maresc. *vbi proximè.*

Quod secus erit, quando sententia rem vnicam contineat, vel plures, sed adeò connexas, vt vna sine alia starenon possit, quia tunc non fit restitutio, quousque meliorationes actor refundat, secundùm Castr. *vbi proximè* ad Tiraq. *loco modo citation.* 2. & 13. Maresc. *n.* 29. Boërius *dec.* 44. *n.* 19. Pereg. *d. art.* 50. *num.* 69. qui & Tiraq. reddunt mirabilia exempla.

66 Hoc tamen limitari placuit; quando expensæ, & melioramenta facta in vna re, eiusdem valorem excederent quia tunc in alia separata poterit etiam fieri retentio, ita limitat Boër. *dec.* 44. *n.* 17. *vers. illud dictum Pauli.* Maresc. *d. c.* 212. 30. Pereg. *sub d. n.* 69.

67 Quid autem & quando melioramentum respicit ius vniuersale, puta hæreditatem, ad quam restituendam quis condemnatus fuit, nempe: secundùm *l. fi. Cod. de*
68 *edictui Adri.* an tunc vna res pro alia retineatur, & an & quando ibi non possunt de facili liquidari expensæ, an sub fideiussione relaxanda sunt bona omnia, vide plenè per Ioann. Garc *de expens. & meliora. c* 6 *n.* 19 *per totum*, vbi plures allegat, & obiter etiam Pereg. *vbi prox. d. num.* 69. *in fi.*

69 V num tamen non omittam, quòd iis casibus quibus dicimus, executionem sententiæ impediri, propter huiusmodi retentionem rei, ob expensas in ea factas, debet saltim priùs in genere constare, & appellare de illis quo casu Rotæ stylus est, vt executor præfigat terminum condemnato opponenti de melioramentis, vt intra illud illa liquidet. Put. *dec.* 471. *in fin. l.* 2. Pereg. *dec.* 18. *l.* 2. & fuisse dictum in causa Roma. domus 28. Iunij
1612. coram Card. Pamphi. & alias sæpè, testatur Ma- 70
resc. *variar. resol. l.* 2. *c.* 2. 21. *n.* 31. iterum *c.* 112. *n.* 20. *&* 32 qui quidem si intra prædictum terminum sibi præfixum, melioramenta non liquidauerit, proceditur ad executionem, quia tunc stante mora, non est ampliùs locus retentioni, ne sit in potestate opponentis propter moram liquidandi, sententiæ executionem retardare. Put. *dec.* 1. *de re iud. d. dec.* 471. *n.* 2. *vers. & tanto magis lib.* 2. Peregri. *dec.* 16. *lib.* 2. & tenuit etiam Ro. *in d. dec. Roman. domus.* vt testatur idem Maresc. *d. c.* 112. *n.* 20. *&* 32. *& d. c.* 121. *n.* 51. & tenet Socin. *cons.* 62. *n.* 3. *l.* 1. Acorambo. *eccis.* 8. Rota *dec.* 112. *p.* 2. *diuers.* quo casu non dicetur *d*xecutor præposterare ordinem executionis, & sententiæ. Vide sursum hoc c. à n. 67 & suprà.

Illud denique adde, quòd etiam in his casibus, qui- 71
bus diximus; præposterationem, & perturbationem ordinis causare nullitatem, limita vbi adest confessio partis, quæ omnino sanat omnes defectus processus, vt in terminis tenet Card. Tusc. *pract. conclusio tom.* 6. *litera P. concl* 519. *n.* 11. *& num.* 20. Alexand. *cons.* 34. *viso processu n.* 3 *& num.* 4. quem referens sequitur Tusc. *ibi.* & generaliter, quòd confessio partis valide omnes defe- 72
ctus ordinis iudicialis, & processus, latè Marcar. *de probatio lib.* 1. *conclusio.* 244. *num.* 4 *& conclusio.* 357 *num.* 3. vbi de communi. Roland. *consil.* 31. *num.* 4. *lib.* 1. infinitos congerit Farinac. *in pract. crim. tomo.* 2. *quæst* 81. *cap.* 2. *à n.* 66. *cum pluribus seqq.* vbi multis modis ampliat, pariter & limitat.

CAPVT XIV.

De effectibus repositi excessus, & an tertio rei possessori non citato, etiam clerico, afficiat. & an fructus non expressos comprehendat; & an excessus totam vitiet executionem, vel is solus dumtaxat reponendus; & insuper facta semel executione, si res iterum deueniat in potestatem condemnati, aliæ executoriales nouæ an requirantur.

SVMMARIVM.

Executio reuocata & reposita, an officiat tertio rei emptori ipsius executionis virtute. n. 1.

Reddunturexempla. n. 2.

Res inter acta tertio non præiudicat, nec contra non nominatum in sententia eius executione comprehenditur. num. 3.

Executione sententiæ, cuius virtute tertius emptor possidet, reuocata, vt ipsa res non sit restituenda, sed pretium à creditore auocandum, quis dixerit. n. 4

Executione reuocata, cuius vigore creditor in solutum rem accipit, restituenda res cum legitimis accessionibus. n. 5.

Reuocata executione in gradu appellationis, creditorem damnandum ad res ablatas restituendas, vel æstimationem, damna & expensas, qui dixerint. n. 6.

Azebedi sententia in re hac refertur. n. 7.

Tertio emptori in subhastatione pro executione, si hac reuocetur, illi nocet citatio. n. 8. *&* 9.

Res in solutum data mulieri virtute executionis, quæ in

gradu appellationis reuocata fuit, ab hac reuocatoria exequi potest contra eum, cui haec rem appellatione pendente addixit in dotem mulier.n.10.

Sententia confirmatoria executionis, cuius contemplatione tertius venit per subhastationem, vel aliter, rem possidet ipso tertio non citato, & etiam clerico efficaciter ignorante, illa exequitur.n.11.

Tertius possessor rei subhastatae, vigore executionis à qua est appellatum, non habet ius in ipsa principaliter, & deperse agit, cadens causatum & derivatum à iure princ. creditoris, cuius iures subhastata fuit.n.12.

Sententia lata cum eo qui principaliter negotiũ tangit, praeiudicat habentibus ius secundariò & in consequentiã, & derivatum ab illo.etiam non citatis, & ignorantib.n.13.

Sententia infirmatoria executionis per appellationem reuocata, cuius occasione tertius possidet rem subhastatam, lata contra creditorem cui principaliter tangit, & est legitimus contractor, officit ipsi tertio etiam non citato, cui res tangit in consequentiam.n.14.

Commodum secundariò contingens non est considerabile. num.15.

Principale quod agitur inspicitur, non quod venit in consequentiam & accessoriè.n.16.

Actus non dicitur factus in praeiudicium illius cui principaliter non obest, sed secundariò.n.17.

Origo à qua cætera vim capiunt, magis attenditur & nobilior habetur.n.18.

A radice infecta procedens, pullulare non potest.n.19.

Ex eadem radice si multiplex vitium noscitur eodem modo tollitur & resoluitur.n.20.

Vitium paruum in principio totam massam corrumpit. num.21.

Origine falsitatis data, omnis actus dependens est nullus. num.22.

Fundamento sublato totum aedificium corruit.23.

Fundamento deficiente superaedificari non potest.n.24.

Principio omisso, non potest fieri transitus ad extremum. num.15.

Causa prima semper repraesentatur in secunda in quam influit.n.26.

Auctoris iure resoluto resoluitur ius tertij absque facto hominis, sed iuris ministerio.n.27.

Sententia lata super causa, censetur lata super causato. num.28.

Prouisus de quarta portione, cuius vigore optauit dimidiã & successiuè integram, sententia declarans primam prouisionem nullam, in portione optata exequitur.n.29.

Clericus beneficio priuatus ob contumaciam aliquam, non verò delictum, & alteri collatum, si comparens absoluatur, illud recuperat à tertio.n.30.

Causatiuè multa, permittuntur quae aliàs directò non permitterentur.n.31.

Iudex secularis licèt non possit directò clericum coram se litigantem compellere ad compromittendum, potest tamen causatiuè denegando illi audientiam.n.32.

Eiecto per sententiam canonicatu quem quis optauerat dimissa portione quae alteri fuit collata, huic nocet sententia etiam non citato, quia ad portionem redit condemnatus.n.33.

Et idem erit si plures gradatim optauerint, quia primus optans, condemnatis caeteris gradatim officit.n.34.

Defectus in primo gradu, qui est causa aliorum successiuè, primo gradu eiecto restituitur aduersus secundum, & iste aduersus tertium, & sic de singulis, quia influit in causato.n.35.

Minore restituto per sententiã aduersus venditionẽ, cuius causa vectigal soluit, sententia officit publicano n.36.

Restitutio redigit omnia ad pristinum statum etiam aduersus tertium.n.37.

Condemnato retractante rem aditam intra tempus legis, vectigal à publicano recuperat etiam, cuius ius pendebat ab hac causa variabili.n.38.

Restitutio facta iuris dispositione, ex causa quae inest à primordio tituli, praeiudicat tertio, & contra eum operatur.num.39.

Restitutio per viam huius inhaeret à primordio, ita vt ius transferentis non fuerit liberum a principio, quod ideo rescissioni est subiectum.n.40.

Restitutio iuris ob iniustitiam, comprehendit bona ablata, & in fiscum incorporata, sed alienata in tertium possessorem.n.41.

Restitutione à Principe facta etiam ex gratia, dicenti haberi pro non facta confiscationem, & esse irritam, ius tertio tollitur, & omnia prouenientia ex tali condemnatione resoluuntur.n.42.

Sententia reuocata per aliam, prima dicitur illicitè processisse, & omnia acta pro illicitè attentatis censuat ipso iure.n.43.

Executio vigore sententiae postea reuocatae, consideratur retro ac si facta non sit, nec sententia lata.n.44.

Reuocata executione, cuius contemplatione tertius possidet, ipse comprehenditur.n.45.

Qualitas resolutiua transit in tertium emptorem vigore executionis, quia inhaeret à primordio.n.46.

Ius tertij ex causa executionis non est actus stans de per se, sed dependens à iure creditoris.n.47.

Ad rescissionẽ antecedẽtis, sequitur rescissio subsequentis. num.48.

Iura duo causata ex vna radice, vna amborescissione tolluntur.n.49.

Tertius rei emptor in subhastatione comparens in appellationis iudicio, vel citatus, vel sua sponte, aliter rem illam & possessionem defendere non potest, quàm ex iure creditoris, à quo suum secundariò dependet.n.50.

Tertium in possessorem ex subhastatione executio postea reuocata influit, qui rem restituere tenetur.n.51.

Reuocata executio cuius contemplatione tertius possidet, ipsi nocet.n.52.

Sententia si facit ius quoad omne, lata contra principalem, nocet etiam tertio possessori.n.53.

Rescissa executione per appellationem retro, nihil factum esse intelligitur, & eius vigore venditio habetur pro non facta, & bona à quolibet possessore restituuntur, ac à si potestate domini exiissent.n.54.

Tertio emptori vigore executionis ius acquiritur reuocabiliter, & obnoxium appellationi ob executata interposita.n.55.

Tertius in executione rem subhastat cum qualitate, & tacita conditione resolutiua, & variabili à principio, sciens rem vendi ex iure litigioso.n.56.

Actũ gerens submittitur legib. & conditionib. eiusdẽ n.57.

Qui cum alio contrahit, vel scit, vel scire debet eius conditionem.n.58.

Executio, cuius occasione ob venditionem gabellarius perceperat decimam per appellationem, reuocata tertio gabellario etiam non citato nocet.n.59

Quia cum legitimo contradictore lata est rescissoria, & ideo nec appellare potest ab ea gabellarius, nec alium recursum habere, nisi doceat de solutione.n.60.

Rescissa alienatione à iure, vel à iudice, executio procedit contra singularem possessorem.n.61.

Sententia lata contra authorem, nocet successori etiam non citato, ex capite iuris resolutiui.n.62.

Sententia infirmatoria executionis, cuius contemplatione tertius possidet, illi etiam clerico officit non citato.n.63.

In tertium emptorem executio locum habet vigore pacti de non alienando oppositi hypothecae.n.64.

Pactum de non alienando vt operetur executionem in tertium, an debeat apponi hypothecae, an sufficiat generali.n.65.remissiuè.

Sententia inter creditorem & debitorem sufficit, etiamsi non citetur tertius possessor hypothecae, cui pactum de non alienando erat appositum, vt in eum executio procedat.n.66.

Executione

Executione reuocata, omnia retro iudicantur irrita & infecta ipso iure.n.67.

Excessus a principio causat nullitatem manifestam in executione.68.

Possessione non priuat executor inordinatè procedens, nec acquiritur ei cui tradidit.n.69.

Executor secularis an possit sententiam repositionis executione, cuius contemplatione clericus possidet in hunc exequi, & rem auocare declinantem.n.70.

Executor secularis sententiæ latæ inter laicos erit competens cognoscendi, an sententia officiat clerico, vt tertio comparenti & declinanti.n.71.

Clericus ad impediendam executionem sententiæ latæ à iudice laico ratione suæ possessionis, debet coram eo oppositionem facere.n.72.

Clericus si voluerit contradicere missionem in possessionem petitam à laico, debet iudicem adire.n.73.

Clericus executioni factæ à iudice laico se opponens debet coram eo de sua possessione summatim docere, vt declinatoria locum habeat.n.74.

Neapolitana vicaria cognouit de oppositione & declinatoria clerici comparentis executioni sententiæ lata in eadem vicaria.n.75.

Affecta res si transeat in clericum, quam detineat eius respectu, iudici seculari non tollitur iurisdictio.n.76.

Possidere quem vel in possessione esse, quæstio est facti non iuris.n.77.

Index laicus competens est de facto rei spirituali incidenti n.78.

Sententiæ executionem ad impediendam de solo & mero facto possessionis tertij oppositoris cognoscitur & tractatur.n.79.

Iudex laicus à se capto opponente esse clericum cognoscit ad effectum vt nullatenus differatur remissio. & de ratione.n.80.

Iudex secularis potest cogere clericum vt sibi ostendat ea, quæ est allegaturus coram Ecclesiastico, vt videat an sint concludentia, aliàs procedet.n.81.

Laici omnes præsumuntur quandiu de contrario non ostenditur.82.

Declinatoriam opponere debet captus, & ostendere titulum clericatus, cùm sit fundamentum suæ intentionis, de quo cognoscit laicus, vt sciat an captus de sua sit iurisdictione.n.83.

Possessionis suæ conseruationem petens dicitur defensor, non actor.n.84.

Tertius possessor aliàs reus, opponens se executioni trium conformium, actoris partes sustinet, & si est clericus, declinat iudicis laici iudicium.n.85.

Actor dicitur, qui alium ad iudicium prouocat, etiam si aliàs sit reus.86.

Captus profuga si citat ad iudicium vt declaretur captura nulla, in iudicio nullitatis dicitur actor.n.87.

Clericus si sententiam per secularem latam nullam dicit corã iudice seculari, debet nullitatem proponere. n.88.

Executor laicus an possit exequi in clericum sententiã inter laicos, & à laico latã, quæ illi ex natura causæ secũdario & in consequentiã, vel aliàs, omnino de iure præiudicat, vel an requisitoriæ literæ sint necessariæ.n.89.

Index secularis eligens clericum vt depositarium, potest, & ipse cognoscere vt depositum restituatur.n.90.

Et quid actualiter cegere, Martæ opinio refertur, ibi & n.105.

Index secularis clericum deputans sequestrum, cognoscit de ipso restituendo.n.91.

Sed executio per quem iudicem sit facienda actualis, Martæ opinio refertur. ibidem. resoluitur.n.105.

Iudicem secularem casibus quibus potest contra clericum ferre sententiam, eam non posse exequi, sed Ecclesiasticum ad eius instantiam, quiteneant n.91.

Sententia inter alios lata exequitur de recto, & sine nouo processu in possessorem rei litigiosæ, n.93.

Litigij vitium omnes etiam Ecclesiasticos ligat.n.94.

Sententia lata per iudicem laicum licèt clericum tertium rei litigiosæ possessorem noceat, an possit per eum exequi in clericum. Martæ opinio refertur. num. 95. reprobatur. num.122.

Iudicem laicum posse sententiam à se latam contra clericum casibus quibus cognitio iure pertinet, vel aliter sententia ex natura causæ nocet clerico realiter in eius bona exequi, vt verior opinio resoluitur.n.96.

Iudici seculari eadem ratione qua sibi causæ cognitio in clericũ pertinet: ita etiam executio in temporalib.n.97.

Executio sententiæ ad illum iudicem debet spectare qui de causa principali cognoscit.n.98.

Iudex Ecclesiasticus casu quo de laico cognoscere potest, exequi tamen non potest in illius bonis tẽporalib. n.99.

Bona temporalia clericorum cùm sint in territorio Regis, illi subiiciuntur.n.100.

Ecclesiasticus iudex vltra ambitum ecclesiæ & pertinẽtia ad spiritualia, nullum censetur habere territoriũ.n.101.

Ordinarius in casibus quibus potest contra Religiosos & aliàs exemptos à sua iurisdictione procedere, potest suã exequi sententiam absque literis requisitorijs.n.102.

Gabellam debitam à clerico negotiatore, potest iudex laicus exigere & exequi in temporalibus captis pignoribus, salua tamen persona.num.103.

Clericus an sit negotiator nec ne ad effectum exigendi gabellam, si sit dubium, index secularis cognoscit.n 104.

Iudex laicus clericum à se depositarium, seu sequestrarium electum, potest compellere captis pignoribus ad restitutionem depositi & sequestri.n.105.

Casus plurimi remissiuè recensentur quibus iudex laicus contra clericos procedit, & actualiter exequitur in eorum temporalibus bonis, & compellit captis pignoribus. num.106.

Martæ opinio reprobatur, quia loquitur contra communem (vt assolet).n.107.

In clericum nulliter nanciscentem rem casu quo fingitur illam non exigere potestatem laici, executio procedit per laicum iudicem, vt in exemplis.n.108.

In clericum tertium possessorem rei, cui erat oppositum pactum de non alienando, executio fit directò per iudicem secularem.n.109.

Litigiosam rem alienatam lite pendente in clericum, potest iudex secularis ab illo auocare, & in eum sententiam latam exequi.n.110.

Vincentij de Franch. opinio & fundamentum refutantur. n.111. & seqq.

Rescissio alienationis in fraudem requirit ordinem iudicialem, n.112.

Alienatio in fraudem paratæ executionis ex actione personali an requirat rescisionem.n.113.

Alienatione facta cœpto iudicio super actione personali, executio fit in tertium possessorem.n 114.

Alienatio facta dumtaxat in fraudem creditoris, scilicet ante tantam litem super actione personali, requirit rescissorium iudicium num. 115.

Possidere qui dolo desiit pro possessore habetur.n.116.

Alienatione facta in clericum, vel alium, simulatè, ita vt appareat rem non exire de potestate conuenti, vel conueniendi, etiam in illum per laicum iudicem fiet executio.n.117.

Alienatione dolosa verificata in tertium fit executio. numero 118.

Clericus factus per delictum perpetratum in fraudem, condemnatur per secularem, & in eius temporalibus ipse exequitur pœnam pecuniariam, salua tamen persona clerici.n.119.

Priuilegium per fraudem acquisitum nihil prodest acquirenti.n.120.

Iudex secularis magis dicitur iudex causæ quàm clerici, quãdo post delictũ fraudulenter suscipit ordines.n.121.

Martæ opinio reprobatur asserentis, in clericum rei litigiosæ

litigiosæ possessorem non fieri executionem per iudicem laicum.n.122.
e. Eccles. clem. 1. lite pendente interpretatur. numero 123. & seqq.
Summus Pontifex est dominus temporalis vrbis Romanæ, quia est de patrimonio Ecclesiæ.n.124.
Possessio vigore l. fi. C. de edicto diui Adria. clerico data per iudicem laicum, comparente legitimo tertio oppositore, reuocanda est per eundem laicum, cuius iurisdictionem clericum non declinat.n.125.
Clausula (saluo iure, &c.) in missione ex l. fi. de edicto diui Adrita. tacitè subintelligitur, si non apponatur.n.126.
Res per clericum adepta vigore executionis attentæ excessiuæ, inordinatæ, aut aliter nullæ, postmodum recisæ, ab eo auocari potest per iudicem laicum.n.127.
Possessione non priuat executor nulliter procedendo, nec ab accipiente acquiritur.n.128.
Clericus possessione carens rei executionem non impedit. n.129
Iudex Ecclesiasticus non potest inhibere executori laico exequenti clericum in temporalibus, in casibus quibus sententia à seculari lata virtualiter & ex natura causæ aliter vt præiudicat clerico.n.130.
Inhibere iudex Ecclesiasticus poterit executori laico, exequenti clericum sententiam per laicum latam clerico tertio nullatenus præiudicantem.n.131.
Inhibiri secularis iudex tunc potest, quando contra clericum sequit procedere.n.132.
Ab inhibitione appellatio quando tollat impedimentum iudici laico inhibito, vt libere possit procedere n. 133. remissiuè.
Inhiberi executor laicus quando contra clericum potest sententiam exequi, quia illi præiudicat an possit ante cœptam executionem.num.134.
Inhibitionem si expediat Ecclesiasticus iudex in laicum, antequam incipiat cognoscere de quæstione facti incidenter rei spiritualis, an vlterius possit valide se intromittere secularis.n.135.
Repositionis sententia ob excessum executionis, ac fructus comprehendit etiam si non exprimat.n.136.
Sententia ad non expressa porrigitur, cùm sit stricti iuris.n.137.
Fructus suos facit qui authoritate & sententia iudicis possidet tanquam bonæ fidei possessor.n.138.
Fructus suos an faciat iudicis authoritate possidens etiam sine titulo, vel eo inualido.n.139.
Executione aut sententia annullata siue rescisa, cuius contemplatione quis possidet, rem cum fructibus restituit.n.140.
Tituli resolubilis virtute possidens facta resolutione, res cum fructibus interim perceptis restituuntur.n.141.
Causa quando reducitur ad non causam, & titulus ad non titulum, res cum fructib. restituuntur à possessore.n.142.
Titulus habens ortum à causa irrita, vel ad non titulum redactus, non operatur fructuum acquisitionem.n.143.
Possessionis apprehensio etiam iudicis authoritate ad non possessionem redacta, res cum fructib. restituitur.n.144.
Fructus cum re restituuntur, irrita aut annullata sententia, cuius contemplatione quis possidebat.n.145.
Fructus restituit cum re is, cui virtute decreti annullati possessio adiudicata est propter debitum, & licet pro parte veri debiti.n.146.
Bona vendita virtute pretij reuocati postea per appellationem, restituuntur cum fructibus perceptis à creditore.n.147.
Fructus restituantur ei cui bona vendita ob debitum ex iustitia reddi iubentur.n.148.
Fructus percepti vigore sentẽtiæ & executionis, tã per viã appellationis, quã reuisionis reuocatæ restituũtur.n.149.
Fructus etiam percipiendi vigore executionis rescisæ sunt restituendi.n.150.
Fructus perceptos, & quos percipere potuit, præstat, attẽtãs etiamsi in sententia non exprimatur, dũmodo sint percepti a tertio, à cõdẽnato attentãte causã habẽte.n.152.
Fructus à se perceptos potestat attentans condemnatus, licèt eatet executionem pro iis quos percipere potuit, quando dat tertium qui illos percepit.n.153.
Fructuum condemnatio verificatur in perceptis à tertio habente causam ab attentante condemnato.n.154.
Dos data filiæ vltra taxam legis regiæ reuocatur cum fructibus.n.155.
Executionem annullantes senatores ob non seruatam formam iuris per executionem, quemadmodum bona vendita faciant restituere, & quando fructus cum interusurio debiti compensentur.156
Excessus est attentatum.n.157.
Excessus ad instar attentati reponitur.n.158.
Excessus commissionis causat attentatum, quo omnia attentatorum requisita concurrunt.n.159.
Excessus executionis contemplatione possidens, pariformiter vt attentans ad fructus tenetur percipiendos.n.160.
A fructibus non excusat bona fides, & authoritas iudicis illum, qui virtute sententiæ reuocatæ possidet.n.161.
Sententia reuocata dicitur illicitè præcessisse, & retroacta pro attentatis corruunt ipso iure.n.162.
Fructus quilibet etiam bonæ fidei possessor lite pendente perceptos tenetur restituere.n.163.
Retractata sententia tacitè retractata intelligitur executio eius vigore facta, omniáque quæ victor eius occasione habuit, in prist. num. restituuntur, n.164.
Renocata sententia tacitè executio reuocata intelligitur, ita vt bona capta relaxentur eodem imperio, quo fuerunt, concessa ac si facta non fuisset executio.n.165.
Commissio executionis præcedente sententia nulla idem valet, veluti si nulli lata fuisset.n.166.
Reuocata sententia non præstat bonam fidem, quoad fructuum acquisitionem.n.167.
Ab executorialium executore appellatio emissa, solet delegari cum clausula) parito iudicato.(n.168.
Clausula (parito) operatur vt appellans non queat audiri nisi integrali peracta executione.n.169.
Clausula (parito) tribuit iurisdictionem conditionalem, quatenus sit paritum iudicato, non aliter. num.170.
Clausula (parito stante, ante omnia possessio dimittenda, & fructus seu expensa vsque ad obolum restituendi, alias gesta erunt nulla ex defectu iurisdictionis.171.
Quod procedit etiamsi fiat fructuum oblatio, etiam liquidorum, cum sint cum effectu restituendi, vt tollatur iurisdictionis suspensio.n.172.
Executor secundus ad rei restitutionem cum clausula (parito) an excedet procedendo paritionem illorum fructuum, qui tacitè & virtualiter in sententia subintelliguntur.n.173.
Clausula (parito iudicato) non operatur vltra iudicatum. n.174.
Marescoti opinio refertur asserentis clausulam (parito) non operari in paritione fructuum, quando restitui mandatur.n.175.
Obligatus vigore instrumenti ad rem & interesse, si dumtaxat sit condemnatus ad rem, clausula (parito iudicato) non operatur respectu interesse non expressi.n.176.
Fructuum paritionem tacitè subintellectorum in sententia operari clausulam (parito) varnus ostenditur.n.177.
Fructuum condemnatio per iuris subauditionem facta intelligitur, vbi res mandatur restitui, & verbo (restituere), sententia vsa est.n.178.
Expressum dicitur in sententia, quod ex ea tacitè subintelligitur, & necessario infertur.n.179.
Clausula (parito iudicato) operatur in eo, quod tacitè subaudit, & inest in sententia licèt non exprimatur.n.180.
Pertinentiæ liquidandæ in executione sententiæ generalis, licèt in ea non sint expressæ, comprehenduntur sub clausula (parito iudicato) n.181.
Clausula (parito) operatur in omnibus, quibus sententia transi-

*transit in rem iudicatam, vel alias meretur executionem.n.*182.
*Sescriptum Principis recipit interpretationem à iure, cum quo se conformare censetur. num.*183.
*Sententia lata cum legitimo contradictore, qui primas defensionis partes occupat, nocet habenti ius secundario, & in consequentiam n.*184
*Clausula (parito) contra illum, cui virtualiter & secundario res iudicata nocet, etiam non citato, nec expresso in ea.n.*185.
*Clausula (parito) operatur contra tertium rei litigiosæ emptorem, à condemnato habentem causam siue immediatè, siue mediatè.n.*186.
*Tertio opponenti exceptionem releuantem res iudicata non nocet n.*187.
*Clausula (parito) non operatur quando res iudicata non afficit rem aut personam.num.*188.
*Exceptio releuans vel non, secundum naturam iudicij excecuti qua dicatur, remissiuè.n.*189.
*Clausula (parito indicato) nihil operatur in sententia nulla, quia non meretur executionem.n.*190.
*Clausula (parito) non operatur in sententia notoriè iniusta patente ex actis.n.*191.
*Excedit executor cum clausula (parito indicato) si ante paritionem fructuum virtualiter comprehensorum in sententia, quæ vtitur verbo (restituere) procedat in principali.n.*192.
*Sententia non probat vltra id quod ex ea necessariò infertur.n.*193.
*Marescot explicatur.*194.
*Excessisse executorem vbi sit declaratum, an tota executio reponenda, an pro parte excessus dumtaxat.n.*195.
*Mandatum indicis relaxatum vltra summam debitam, in totum est nullum, & reuocatur.n.*196.
*Mandatum relaxatum partim ex causa falsa, partim ex vera, in totum est nullum, etiam pro summa debita ratione indiuiduitatis.n.*197.
*Sententia ratione excessus in totum est nulla, cùm sit indiuidua.n.*198.
*In solutum datum, & adiudicatio, si non fiat pro mensura debita, reuocatur in totum.n.*199.
*Fideiussio pro maiori summa, non valet, etiam pro minori summa, ad quam tenebatur, secundum veriorem opinionem n.*200.
*Fideiussorem non obligari in plus quam principalis, est forma legis.n.*201.
*Fideiussio in accessoriis, & respectu pœna, valet in plus quam principalis.n.*202.
*Locatio per Ecclesiam facta vltra nouem annos, nec in tempore permisso sustinetur.n.*203.
*Excessus aliud quid est diuersum & separatum à sententia & executione.*204.
*Actus totus propter excessum non vitiatur in diuisibilibus.n.*205.
*Sententia continens diuersa capita licèt annulletur, excessus pro cæteris sustinetur.n.*206.
*Executio tota si propter excessum executoris reuocaretur, res iudicata rescinderetur.n.*207.
*Ab excessu appellatio super eo dumtaxat deuoluit cognitionem.n.*208.
*Condemnatus in expensis non potest appellare à tota taxatione executoris, sed ab excessu, quia foret appellare à sententia transacta in rem iudicatam, & eius petere rescissionem.num.*209
*Executio reuocatur propter excessum in summa, non tamen ipsum mandatum executiuum.n.*210.
*Iudex superior de appellatione sub excessu cognoscens non potest se intromittere in totius executionis reuocatione, cuius cognitio ad eum non est deuoluta, sed excessus dumtaxat.n.*211.
*Appellatio à sententia nullitatis alterius sententiæ, non deuoluit cognitionem super eius iniustitia.n.*212.
*Excessum dumtaxat reponendum, non totam executionẽ, qui probant, vbi de communi praxi.n.*213.
*Decretum non reuocatur in totum, sed pro parte excessus & erroris, quando ex actis de veritate apparet.n.*114.
*Excedens modum defensionis non punitur pro totis percussionibus, sed pro excessu dumtaxat.n.*215.
*Excessus separabilis vitiatur, sed non vitiat totum.n.*216.
*Executione sententiæ semel factæ, si res in potestatem condemnati iterum deueniat, an noua condemnatio ad illam auocandam sit necessaria, vel idem executor sufficiat.n.*217.
Causa quæ semel effectum suum produxit, licèt postea cessaret effectus, tamen non cessat.n 218.
*Obligatio semel extincta non reuiuiscit, etiamsi res redierit ad priorem statum.num.*219.
*Condemnatus vel obligatus ad rem tradendam, si semel tradiderit, liberatur, & obligatio non reuiuiscit, licèt eadem res ad obligatum redierit.n.*220.
*Delegatus super nouiter attentatis caret iurisdictione, nisi super executione intra annum.n.*221.
*Instrumentum semel executum & bonorum facta adiudicatio, non poterit iterum agi via executiua, pratextu quòd non potuerit consequi rem adiudicatam.n.*222.
*Sed via ordinaria aget ad manutentionem bonorũ.n.*223.
*Idem in interdicto quorum bonorum, & hæreditatis petitione semel concessa.n.*224.
*Condemnatus ad rem restituendam semel facta restitutione, si iterum recuperet, non intelligitur ab obligatione iudicati liberatus.n.*225.
*Condemnata ciuitas ad subuersionem murorum, si semel dirutis iterum eos reædificet, non satisfacit sententiæ, quia debent manere destructi.n.*226
*Executorialibus semel executis, & incontinenti, non exinterualllo, si res ipsa ad condẽnatũ reuertatur, restituẽda est iterum earumdem executorialiũ virtute.n.*227.
*Iudex delegatus postquam sententiam tulit, & semel fuit executus, eius expirat iurisdictio.n.*228.
*Delegatum si facta sua sententia executione condemnatus statim rem viterius occupet, potest suam sententiam iterum exequi.n.*220.
*Possessionem adeptus non videtur qui statim eam amisit. num.*230.
*Possessio per primogenitum apprehensa quæ non duranit, non censetur adepta, quoad varia iuris remedia.n.*231.
*Exequi non videtur iudicem cuius executio fuit perturbata.n.*232.
*Possessionem beneficij non videtur nancisci pacificam, quia statim fuit turbatus quoad ordinum obligationẽ.n.*233.
*Factum non dicitur, quod non durat factum.n.*234.
*Fuisse non videtur, quod parum duranit.*235.
*Solutio rei debita non est in consideratione, quæ non duranit. num.*236.
*Defendisse non sufficit, si non durat defensio.n.*237.
A iudice iussus vt domum exeat, si semel exiuit, & iterum redeat, non videtur exisse.n 238.
*Medicus promittens curare infirmum, si curet, & illicò reincidat ægrotus, non videtur curasse à primo morbo, secus si ex longo interuallo.n.*239.
*Possessionem recuperans incontinenti, fingitur nunquam eiectus.n.*240.
*Dominy translatio non consideratur quæ momento duranit num.*241.
*Sententia contra turbatorem lata, & præstita cautione, si turbet & dicat ex noua causa, non audietur, si executio fuit de recenti, secus si longo interuallo.n.*243.
*Sententia dicitur executa, quando aliquo tempore permansit.n.*243
*Executoriales intelliguntur intra annum executæ, si fuere sortitæ effectum.n.*244.
*Clausulam (defendas inductum) in executorialibus quanto tẽpore duret, variè referuntur Doctores. n.*245.
Executorialium potestas cum clausula (defendas inducta) exiu-

extinguitur anno, si sortitæ fuerint effectum, qui per integrum annum perduraut.n.246

Sententia semel executa in habentibus tractum successiuum, si res iterum ex interuallo deueniat in potestatem condemnati, iterum exequitur.n.247

Executio cœpta & nondum perfecta, durat perpetuò & debet finiri.n.248

Executor datus ad exequendum si in parte exequatur, non est functus officio donec plenè perficiat. num. 249.

Eis non dicitur facta per rem iudicatam, donec exequãtur executoriales & possessio apprehendatur.n.250.

Executoriales non expirant per triginta annos cœpta non executione.n.251.

Factum non dicitur, dum aliquid remanet faciendum. num. 252

Actus non dicitur perfectus, si est partim factus, & partim non.c.253

Perfectæ rei nihil addi potest.n.254

Soluisse non videtur qui totum non soluit.n.255.

Attentatum non dicitur purgatum nisi sint omnia purgata, & vsque ad vnum nummum in pristinum reposita.n.256

Repositionis sententia ob excessum quando satisfactum censeatur, multa remissiuè.n.257.

Executione reuocata cuius contemplatione quis possidet, an possit rem ex alio capite, aut iure retinere.n.258.

Partem negatiuam qui teneant, reseruntur.n.259.

Qui partem affirmatiuam teneant.n.260.& 261.

Mandatum relaxatum pro maiori summa, sustinetur etiam in excessu, si creditor eo tẽpore creditor sit, æquali aut maiori summa, quàm sit excessus mandati.n.262.

Condemnatus ad rei restitutionem, illam potest retinere, donec sibi de melioramentis satisfiat.n.263.

Excessum reponere potest de facto, & proprio motu reponere ipsemet executor qui excessit.n.264.

1 NON possum non fateri, ingentem in se continere difficultatem, & apud omnes scribentes cæteróſque iuris peritos, variam resolutionem habere quæstionẽ illam; an excessus repositio tertiũ rei possessorem comprehendat. Sit exemplum, inter exequendam quantitatem excedendo executor rem tertio emptori tradidit, reus ab excessu appellans repositionem obtinuit, sibique rem ablatam restitui, executor illam à tertio emptore non citato auocare intendit, vt reuocationis & repositionis sententiam exequatur.

Vel aliàs quando executor executoriale exequendo pro quantitate, pro qua rem in subhastatione putà, vendidit, postmodum reus appellans ob aliquem executionis defectum, eius reuocationem obtinuit, sibique reddenda bona iubentur executa; an tertio emptori non citato, ad prosecutionem appellationis noceat reuocatio, ita vt sit ab eo res empta auferenda.

2 Et pro parte negatiua, imò quòd ei non noceat repositionis sententia, vrgens notissima iuris principia; etenim iste tertius ratione sui interesse, iudicis authoritate, iusto titulo & bona fide quæsiti, citari debuerat,

3 aliàs sententia ei non præiudicat, latissimè multa scitu dignissima congessimus hac 4. p. cap.8.de person.ad person à princ. nec sufficit, si lis agitata sit, appellatióque prosequuta inter debitorem, & creditorem putà; quia res inter alios acta, tertio non præiudicat, *toto tit. res inter alios actu*, &c. de quo etiam multa in d.cap.8. vbi latè; quòd non nominatus in sententia, eius executione non comprehenditur.

4 Hinc dicit Vincent. de Franch, *decis.*120.*num.*8.*p.*1. quòd reuocata sententia in gradu appellationis, virtuosius tertius possidebat rem venditam, pro primæ sententiæ executione, quòd non sit res ipsa restituenda vincenti, sed tantummodo est ei danda æstimatio, executióque ad pretium contra aduersarium suum, alleget Bal. *instit. colu. num.*47. *in fin. C. de bonis author. iudic. poss.* quod quidem tunc non procedere, dicit ipse Vincent. de Franch. quando res ipsa repetiatur in possessione creditoris, putà quia ei fuit pro debito adiudicata, quia tunc postmodum reuocata executione, ipse creditor victus teneretur rem restituere cum legitimis accessionibus, iuxta *auth. quæ sit applicatio. C. de precibus Imperat. offeren.* 5

Rebuf. autem alia tendit via, *in tract. de literis obliga. art.*5.*glos.*6. dicens, quòd reuocata executione in gradu appellationis, tunc condemnari debere creditorem ad restituendas res venditas in subhastatione vel æstimationem illarum, & ad damna, & interesse cum expresis, per text. *in l. cum ex causa. ff. de appella. & l. Chirographis.*§.1.*ff. ad administ. tuto.* & in hanc Rebuff. sententiam, & opinionem adducit Azebet. *in l. fin. tit.*21. *l.*6 4. *recopi. num.*139. *l.*47. *cum tribus sequentibus tit.*13. *p.*5. *& totum titul. C. si vendito pignore agatur.* 6

Ipse tamen Azebet. ibi aliter esse hoc casu procedendum, vt melius existimat, inquit enim, se credere, quòd si tempore vltimæ sententiæ reuocatoriæ executionis, bona vendita, & subhastata penes eundem creditorem existant, teneri illa restituere; si autem illa non habeat creditor, non bona, sed pretium etiam duplicatum reddere tenetur. *ex l.*2. *&* 4. *tit.*21. *lib.*4. *recopil* ibi, *que le tornara lo que asi pagare con el doblo*, &c.) *&* *in l.*4. ibi, *de tornar y restituir lo que asi vbiere recibido*' &c.) sed leges illæ nihil nostram difficultatem absoluunt, cùm certi iuris sit, quòd reuocata executione, siue bona reddantur debitori, siue non, pretium per creditorem acceptum penes ipsum non remaneat. 7

Quare & adhuc ipse Azebet. perplexus in re hac tandem consulit, super omnia tenorem sententiæ reuocatoriæ esse inspiciendum, & attendendum. Azebetum etiam in prædictis referens sequitur Amador Rodrig. *tract. de executione cap.*6. *tit. quibus causis executio*, &c. *num.*35. Borgni. Caualca. *in decis.*21. *num.*36 *p.*4. dicit, quòd sententia lata contra principalem venditorem nocet etiam emptoribus sub hasta citatis pro suo interesse qui quidem videtur requirere citationem tertij emptoris, vt sententia illi officiat. 8 9

Hanc etiam nostram difficultatem mirabiliter retigisse reperi Bald. Nouell *in tract. de dote. p.*12. *num.*70. in hæc: Sed dubit tio surgeret, & quidem non parua, quid si dos fuit in a pecunia, & mulier lata pro ea sententia, & pendente appellatione, interim obtinuit executionem, quia bona aliqua, putà, stabilia fuerunt sibi adiudicata in solutum, secundùm formam *l. à diuo Pio.*§. *si pignora. ff. de re iud.* & illa eadem dedit in dotẽ secundo viro; an dictum remedium attentati lata postea sententia infirmatoria in causa appellationis, obtinebit contra virum; nam videtur quod non, ex quo actus attentationis in parte dicti mariti, & sic tertij possessoris, non fuit in eadem re, super qua fuit lata sententia, & super qua pendebat appellatio: quia sententia fuit lata in pecunia, & sic super pecunia appellatio pendebat, insuper dictis bonis adiudicatus, cùm dictum remedium attentatorum solùm obtineat, maximè contra tertium, quando super eadem re, super qua est lata sententia, est attentatum, quasi tunc res ipsa dicatur effecta; quodam quasi vitio litigiosi propter pendentiam appellationis super eadem re, & ita est de mente dictæ glossæ supra allegatæ *in d. cap. non solùm.* & Doctores *in d. cap. bona.* Vnde tunc solùm contra ipsam mulierem poterit succurri appellanti, qui obtinuit in causa appellationis, & hoc fortè, nisi ipsa mulier non haberet alia bona, vbi possit succurri ipsi appellanti, qui tunc fortè in subsidium haberetur recursus contra dictum virum. arg. *l. si. ff. de eo per quẽ factum erit.* facit gl. *in l.*2.§.1. *in verb. sui iuris ff. soluto mat.* Hæc ille Bald. Nouel. qui quidem nihilominus non firmans pedes in resolutionem, & cogitandum reliquit. nihilominus 10

minus eum referens sequitur Vincen.Caroc.*except.*44. *num.*20.pro quo etiam citat Gratian. *decis.* 220.*num.*4. Lancel.*de attenta.*3.*p.cap.*24.*n.*50

11 Quid tamen dicendum in tanta Doctorum varietate, absimilitudine, & inconstantia! illud quidem verius, & de iure, praxíque receptius esse arbitror, vt vendita re per executorem, & in gradu appellationis, siue propter excessum, siue alia iusta causa, executio reuocata sit, bona à tertio empta in pristinum statum reponenda esse, & restituenda priori possessori obtinenti in appellationis iudicio, etiam ipso tertio possessore emptore non citato, etiamsi clercus sit,quoniam illi mero iure præiudicat sententia, executionis reuocatoria, ad quod moueor ex seqq.

12 Primò, quia iste tertius possessor non habet ius in ipsa re principaliter, & deperse; sed dependens, causatum, & deriuatum ab illo iure principali creditoris, pro cuius satisfactione res illa subhastata fuit, cuíque res principaliter interest. quare meritò succedit regula, quòd executoriales expeditæ contra illos, quos negotium principaliter tangit, aut principaliter inter-
13 est, quique primum locum obtinent, præiudicium iis, quibus negotium, vel secundario, accessoriè, aut in consequentiam tangit, etiam non vocatis, nec citatis, etiam ignorantibus generari, certi iuris est. quoniam tunc lis tractatur cum legitimo contradictore, à quo aliorum ius deriuatur, vel oritur, quique primus in eadem controuersia partes obtinet. text.optim.*in l.*1.§. *denuntiari.ff.de venire inspic.* ibi, denuntiari autẽ oportet iis,quos proximas spes successioni contingit:*&c.*)& *ibi*,hæredi instituto,non etiam substituto.) & *ibi*, qui primumlocum tenent, *&c.*)& ex contractu.*ff.de re iud. l.si Patroni* §.*fi.ff.ad Trebel l.si superatus.vers.atqui ff.de pign.l.si suspectam.in princ.ff.de inof.testa.l.de vnoquoque iudicio.ff.de re iudi.* & vbi mirabilis gloss.& *ibi* Angelus Imol.& Alex.Ozas.*decis Fedem.*151.*num.*1.*v sque ad* 6. Caphal.*cons.*228.*num.*22.*lib.*2.Xuar.*allegatio* 27.*n.*Moli.*de primogen.lib.*4.*c.*8.*n.*2. Anton.Gomez *in l.*40.*Tauri n.*73. Couar. *practi.quæst.c.*13.*n.*6.Mencha.*de succes. creat. lib.* 1.§.6.*num.*28.Capicius *decis.*107. Pinel.*in l.*1. *p.*3. *C.de bonis mater. à n.*28.Padill.*in l.vnum ex famil.* §.*si de fallen. nnm.*24. Gregor. Lopez.*in l.*20.*tit.*22.*p.*3. *verbo*,*pero causas* Otalora *de nobilit.*2.*p.*3.*p.prin.cap.*8. *num.*7.Tiraquel.*in eodem tract.de nobilit.q.*37.*à num.*2. exactè per Anto.Peregrin.*tract. de fideicommi.art.*53.*à n.*40.*cum sequent.*Tiraquel,*in tract.res inter alios acta.in prin.num.*5.& non magnam iurium,& Doctorum cateruam adduximus supra hac 4.p.cap.de excess.de perso.ad perso.vers.tertia sit conclusio n.310. vltra quos, plures alios citat Maresco*t. variar.res.l.*1.*c.*86.*art.*54.*cum seq.* Pax *tract.de tenuta.quæst.*43.*à.n.*1.*cum sequentibus.*

14 Ergo cùm lis, & causa appellationis legitimè prosequuta sit, & agitata per creditorem, cui res principaliter interest, ac defensio competit, à cuius iure, hoc tertij emptoris, & possessoris deriuatum sit, & ortum; sententia reuocatoria obtenta tertio, cui negotium secundariò, & in consequenitam tangit, debet
15 nocere, etiam non citato. Commodum namque secundariò contingens, non est considerabile. cùm quòd principale est,spectandum sit,non venit in consequen-
16 tiam. Inspicitur enim quod principaliter agitur, non quod accessoriè,& in consequentiam.*l.cum ex oratione. §.fi.ff.excusatio .tuto.* Bal. *in l.*1.*num.*5. *C.de leg. & in l. quod fauore.C.eodem.* 6.*oppos.l.si quis nec causam.ff.si*
17 *certum peta.* & post Iss. Decium, & alios, Peregrin. *de fideicommiss. art.*37. *num.*24. sicut econtra non dicitur actus fructus in præiudicium illius, cui principaliter non obest, sed secundariò gl. nota.*in c.quamuis.de pactis.in* 6.quam aduertit Gemin *ibi* &Peregri *d.num.*24.
18 & origo, à qua reliqua vim capiunt,magis attenditur, & nobilior habetur *l.quidquid.in prin.ff.de noxa.*Mandos.*in regul.*27 *q.*20.*n.*4.*& in regul.*30 *q* 2.*n.*2.

Deinde & secundò probatur, quia ius huius tertij 19
possessoris procedit,& dependet à iure creditoris,quod sui natura erat variabile, reuocabile, & resolutiuum, ac ideo quod procedit à radice infecta, pullulare non potest.Ancara. *cons.*339. incipit *pro maiori.num.*6.nam 20
quando ex vna radice multiplex vitium nascitur, consequens est, vt eodem modo tollatur, & resoluatur *l.si libertam.in fi.C.de nuptiis* gl.*in verbo,nouis.in c.fraternitatis. de testib.* & facit text.*in.c.inter vos de re iudi.* ibi, quæ de ipso causam, & originem acceperunt.)vitium enim, seu error paruus in principio, totam mas- 21
sam corrumpit.Bal.*in proœmio decretal sub n.* 3. *ante si princi.vers.nam error.* Hiero. Gonza.*in regul.demen.& alter.gl.*31.*num.*36.data namque falsitatis origine,actus 22
omnis sequens, & dependens, est nullus *l. ex initio C. de fals.* Simone *de reseruatio.quæst.*61.*num.*7. & sublato 23
fundamento,totum ædificium corruit.*l.egi tecum* 26.*ff. de exceptio.rei iudi.l.fi.ff. de constitu.pecu.l.vectigal.ff.de pigno.*Rot. *decis.*10. *in fi. præben. in antiq.* ac deficiente 24
fundamento, superædificari non potest. *c. cum Paul.*1. *quæst.* 1. *c.veniens de presbyt. non baptizato.* & sublato antecedenti tollitur consequens. *l.si cum te.ff. de pactis c.ad petitionem. de accusa.* Rota *decis.* 10. *de præben. in antiq.* Philip.Franch. *in cap. si num.* 18. *de consuetudin.* Geminia. *in cons.*21. *num.*6.7. *&* 9. vbi latè Cassiador. *decis.*17. *n.*2. *de præbend.* hinc est vt omisso principio 25
non potest fieri transitus ad extremum *l.fi.C.vi de vi.*

Hinc est, quòd semper causa prima repæsentatur 26
in secunda, in quam influit, *l. licet* §. *ex obligatio.ff.de procurato.* Aymon Crauet. *cons.*131.*num.*5.*& cons.*144. *num.*1.*vol.*1.Hiero. Gonzal.*in regul.de mens.& alter.gl.* 31.*num.*45.hinc meritò resoluto iure authoris, resoluitur ius tertij accipientis naturaliter absque facto ho- 27
minis, & solo iuris ministerio.*l.lex vectigali.ff. de pignori.l.*1. *C. si pignus pigno datum sit. c.*1.§.*rurs.*4.*quibus mod.feud.*late in proposito Carbul.*de iure emphy.c.*12.*à num.*78.*cum seqq.*

Tertiò & hæc pars probatur, nam sententia lata su- 28
per causa, censetur lata super causato, eodem modo exequitur in petitis, quæ dependet à causa, *lex diuerso* §.1.cum ibi notatis per Bar. *ff. de rei vindic.*Innocen. *in c cum Eccles sutrina.circa prin.decausa poss.& propr.l. l.quid tamen.*§.*si arbitror.ff.de arbit.l.si prætor.in prin.ff. de iudic.* latè & optimè probat Paul. Castr. *cons.* 275.*à prin.lib.*2. & per huius reuocationis executionem titulus huius tertij possessoris reducitur ad non titulum, & causa ad non causam, ex iis, quæ inferiùs latè adducentur: ergo sententia lata super causa emptionis,hoc est, super iure creditoris, debet operari in causato ab ipso iure, & causa. Et huic fundamento pertinet,quod eleganter dicit Hieronym. Gonzal *in reg.de alter.gl.*34. *sub.num.*91.*quæst.*16. quòd si vnus fuit promissus de vna 29
quarta portione, cuius vigore optauit, & ascendit ad dimidiam, & postea ad integram portionem; postmodum autem sententia lata est, qua declaratur collationem factam de illa quarta portione, nullam esse, vel quia erat reseruata,vel ex alio defectu,quòd etiam huius sententiæ virtute erit priuandus integra portione, quam nunc habet, quia procedit ab iniusto principio, infecta radice, à qua causatur hæc integra portio vltima optata; quia sententia operatur in causato, vt dixi,& faciunt quæ latè suprà cap.9. à n. 19. cum seqq.

Quò pertinet, quòd si clericus ob contumaciam, 30
non ob delictum, fuerit priuatus beneficio, & alteri conferatur, si comparet. & absoluatur, beneficium ipsum recipiet, etiamsi iam alteri collatum fuerit. Achil. *decis.* 1. *de absolutione*, quia huiusmodi sententia priuationis ob contumaciam, non ob delictum, est interlocutoria, & tandiu durat effectus illius, quandiu durat contumacia, quæ est causa eius. Bal. *in l.*1.*circa med vers.extra opponatur. de postul.in.* Marescot optimè *variar.resolutio.lib.*2.*cap.*33.*à n.*2.*& supra* dicens *n.*10.

quod cessante contumacia, cessiat pœna ob contumaciam illata.*c.ex literis.*vbi Felin Decius & alij,*n.*12.17. & 18.*de constit.*late Tiraq.*tract cau.cessante.*1.*p.cap.* 57.*& seq.*Follet.*ex practi.crimi.cano.cap.*33.*num.*86.& ita fuisse decretum in Rota in Romana benefi.S.Pet.16. Iunij 1561. & in alia Romana Canoni. Angel. vltim. Februarij 1567.Lucæ.& in alia ciuitatis Castell.16. Decemb 1577.testatur Marescot.*vbi proximè.*

31 Hinc est, quòd multa fiunt causatiuè, quæ aliàs directò non permitterentur. Cast.*cons.*2.*visis omnibus, numero* 3.*l.*1.Bal.*in l.venditor ff.de euictio.*Remi.*cons.*300. *num.*34.decis.Perusin.8.*num.*32.Vital.*in clem.*1.*num.*87. *de procurato.* latissimè prosequitur Card.Tus.*practicar. concl.tom.*1.*liter.C.concl.*161.*per totam.*vbi varios casus congerit. & *num.* 6. post Bal. *cons.*5. *numquid clericus lib.*3.dicit, quòd iudex secularis,coram quo litigat cle-
32 ricus, licèt non possit clericum directè compellere ad compromittendum; tamen potest causatiuè, denegando illi audientiam,vel iniustitiam, *&num.*15.16.*&* 17, *& seqq.*Zabarel.*cons.*150 *num.*7.vbi ponit alia exempla, quibus iudex secularis causatiuè habet iurisdictionem in clericos, non autem directè. Ab.*cons.*6.*lib.*1. plures allegat Tusc.*vbi proximè.*

Pariter etiam huius est farinæ, quòd si quis habens
33 aliquam portionem,& optauit canonicatum,in portionem dimissam nouus alius portionarius fuit prouisus, post aliquot tempus fuit euictus canonicatus primo loco optatus, & ad dimissionem condemnatus possessor, quia erat reseruatus, vel aliter effectus,euictio,& condemnatio officit huic tertio nouiter prouiso in portionem,ad quam victus redit,& tertius prouisus rema-
34 net sine illa, & manis. Et sit etiam dicendum,si plures gradatim optauerunt, vt prima præbenda euicta, omnes gradatim descendant, text.*in c.si beneficio* 20 vbi notat Anchar. *nota.*8.*num.fi.*& Franch.*n.*4.*de præben. lib.*6. Hier. Gonzal.*in d.regul.de mens.gl.*34.*à num* 94. *& gl.* 31. *num.*44. dicentes, quòd quando adest defe-
35 ctus in principio, & in primo gradu, & ille est causa defectus electionis successiuæ in pluribus gradibus, primo euicto, & restituto,aduersus secundum restituitur,secundus aduersus tertium, & sic de singulis successiuè, quia procedunt à radice infecta, quæ necessario influit in causato.

36 Quartò & pro hac parte adduco mirabilem text. *in l.*1. *C.de repetioni.* per quam dicit Parlador.*lib.*1.*rerum quoti.cap.*3.§.5.*sub num.*16.quòd si minor restituatur aduersus venditionem, cuius causa vectigal soluebat,officit etiam publicano pro vectigali,quia restitutio
37 omnia ad pristinum statum redigit,etiam aduersus tertiam personam,iuxta *d.l.*1.alia in comprobationem adducit *ibi* Parla.cui conducit,quod & ipsemet Parlador. *d.cap.*3 §.2.*num.*40.dicit post Castell.*in l.*70.*Tauri verbo,del Remate.*quod si debitor condemnatus intra tem-
38 pora à lege seu consuetudine introducta,rem aditam à tertio retraxerit, vectigal itidem à publicano recuperabit, cùm pendeat, proueniat,& oriatur à causa variabili,& resolutiua.

Igitur cùm excessus reponatur, vel aliter executio reuocetur,reddique, & restitui bona alienata obtinenti iubetur, meritò tertio qui causa & contemplatione ipsius executionis repositę,& reuocatę possidet,nocere debet.

39 Quod vlterius,& quintò probatur,quoniam restitutio quæ fit(non ex gratia,)sed ex iustitia,& iuris dispositione,& effectu,ex causa,scilicet,quæ inest à primordio tituli,& ex causa de præterito inhærens contractui, fit ter præiudicium, tollit enim ius tertij, & in eius præiudicium operatur. *l.ex causa.*1 § *fi.cum duab.legib. seq.ff.de minor.* minor.*ff.de euictio.l.Iulian. & l.cum mile.* § *fi.ff.ex pactis cau.maior.*latissimè disputat,examinat. & tenet Iust doctissimus Sarmien. *selectar. inter lib.*5.*per l.Gal.* §. *& quid si tantum.à num.*68.*& seqq.* vbi multa elegantèr ad propositum videndus congerit, post Raphael. Comes. & alios, quos citat.& sequitur Acosta *in d.*§.*& quid si tantùm,fol.*46.

Cuius doctrinæ illam reddit rationem mirabilem 42
Bal.*in l. in testam. num.*6.*C.sententiam passis.*quia restitutio, quæ procedit per viam iuris scripti,inhæret à primordio, ita quòd ius transferens ab initio non fuerit liberum,vnde meritò rescissioni est subiectum,arg.*l. lex vestigal. ff. de pigno.* latè resoluit multis citatis Doctoribus Mier. *tract. de maiora.* 4.*p.quæst.*23.*à num.*26. *cum seqq.* vbi quòd restitutio facta ex gratia, operatur in præiudicium tertij,& etiam fructuum restitutionem, quem vide.vide etiam *à num.*66.*cum seqq.*vbi multa ad propositum,& pro vtraque parte.

Quod & fortiter corroboratur, nam restitutio fa- 41
cta ob iniustitiam condemnationis, & obinnocentiam condemnati, quæ potiùs ex iustitia dicitur, non solùm comprehendit bona ablata, & incorparata in fiscum,sed etiam trahitur ad bona in tertium possessorem alienata, & translata per ipsum fiscum, ex pluribus Doctorum authoritatibus, iuribus, & rationibus comprobat, & dicit communem D.Oddus *in tract.de restitu. in integ.* 2.*p.quæst.*99. *art.*13.*n.*116.*& seqq.*vbi bene explicat Brun. à Sole *in quæst.legal. quæst.*19.*n.*60. Menoch.*de præsumptio.*46.*num.*2.*l.*5. Ant.Peregr.*de iure fisci lib.* 5. *tit.*1. *num.*21. iuncto *num.*44. vbi alios refert Prosper.Farin.*in prax.crimi.quæst.*6.*num.*29.*tom.*1.

Imò & illud fortius est, nam etiam restitutione à 42
Principe facta ex gratia,qua simul declaratur, confiscationem haberi pro non facta, & irritam esse,tunc tollitur per ista verba ius tertio quæsitum, omniáque decisa, & secuta ex tali condemnatione resoluuntur,& retractantur,secundùm gl. *in cle.*1.*in verbo,pro infectis, de immuni. Eccles.*per quam Card.*in c.quia diligent.* vbi etiam Immol.*in fi.de electio.*Deci.*cons.*252.*col.penult.in fi.& seqq.*Crotus *cons.*129.Iacob. Parti.Immol.*cons.*48. *num.*7.*colu.*2.*in fi. vers.venio ad secundum.*latè Roland. à Vall.*cons.*45.*num.*29. *& seqq.lib.*4. Oddus Perus.*in d. tract.de.resti.in int.*2.*p.quæst.*99.*art.*12.*num.*109.*& seqq.* & latè per Prosp. Far. *vbi proximè à num.* 35. vbi alia adducit. Ergo pariformiter erit dicendum in termi- 43
nis nostræ principalis difficultatis,in qua reuocata executione per latam postea sententiam,illa prima dicitur illicitè præcessisse, & omnia retro acta pro illicitè attentatis corruunt ipso iure, Franch. *decis.* 120. *&* 136. *& decis.*188.Gratian.*decis.*120. & considerantur retro, ac si facta non sit executio, nec sententia lata secun- 44
dùm eundem Franch. & Sacc. *cons.*78. *num.*16.Intrigil. *lib.*2.*singul.*136.*num.*87. Muscatell.*de fideiuss.*1.*p.mod.* 18.*num.*14.Gonzal.*ad regul. Can.gl.*6.*n.*183.plures citat Giurb.*decis.*39.*n.*14.

Sextò, & quando reuocata executione, tertius, eius 45
vigore, & contemplatione possidet, comprehendatur, tenet Bal.*in l.in testam.num.*6.*C.sententiam passis,*ex eo, 46
tum quia hæc qualitas resolutiua inhæret à primordio, & cum eadem transit in emptorem. Et quia ius tertij 47
non est actus deperse,sed dependens à priori(puta, iure creditoris) ac ideo ad rescissionem antecedentis sequi- 48
tur rescissio sequentis,iuxta *l.non est nouũ ff.de conditt. indebi.l.qui repudiãtis.*§.*fi.ff.de inofficioso testam.*& quia 49
cùm isti duo actus,& iura causantur ex vna radice;tunc ambo vna rescissione tolluntur,*ex l.libertam. C. de nuptiis.* Pater insuper manifestè, quod ius tertij possessoris,emptoris, sit dependens iure creditoris, cuius contemplatione fuit res illa vendita,nã dato,quòd iste tertius citetur, vel libenter compareat ad prosecutionem appellationis, non aliter, nec alia ratione potest suam 50
rem, emptionem, & possessionem defendere, quàm ex iure creditoris dumtaxat, nec aliud iudicium deducitur.Ergo sententia lata contra ius creditoris,cui negotium principaliter tangit, tertio etiam non citato, qui ius habet secundariò, & in consequentiam, debet nocere,

noeere, iuxta ea, quæ diximus in primo fundamento huius partis.

51 Et in terminis, quòd executio, & subhastatio facta vigore decreti nulli, & reuocata influat in quemcumque accipientem possessionem, fuit tantum in vna Roma. spolij 21 Februarij 1600. coram Iusto, testatur Matescot. *variar. resolutio. lib. 2. cap. 6. num. 5.* qui *num. 6.* declarat, vt tunc tertius possessor restituere teneatur, iuxta Fulgosium (quem citat) *cons. 136. numero 1. &*
52 *con. 127. numero 2. cons. 190. in fi.* & quòd reuocata executione, cuius complatione tertius possidet, tertium afficiat, tenet etiam in terminis Giurb. *in decis. 89. per totam* & conducunt, quæ Mastrill. *decis. 29.* præcipuè *ad fi.* facit insuper quod dicit post alios Borguin. Ca-
53 ualca *decis. 45. n. 70. p. 5.* quòd quando sententia facit ius quoad omne, lata contra principalem, nocet tertio possessor.

54 Hanc etiam nostram difficultatem mirabiliter tangit in similibus terminis Lasarte *in tract. de decim. venditio. cap. 14. à numero 61.* & Ab. Panor. *cons. 69.* incipit *Christi eiusque Matris. lib. 1.* vbi dicit, quòd facta executione pro alia quantitate, & subhastatis bonis condemnati, à qua executione appellans, meliorem, & reuocatoriam sententiam obtinet, tunc nocere tertio emptori bonorum. Etiam sententia illa reuocatoria iure appellationis à superioribus pronunciata, sic priorem inferioris sententiam annullauit, & extinxit, vt retrorsum nihil factum esse intelligatur, ac per consequens videtur venditionem illam bonorum debitoris sic esse retrorsum resolutam, ac si nunquam à principio fuisset contracta; etenim apud quemcumque possessorem bona illa inueniantur, absoluto reo restituuntur, perinde ac si nunquam vendita essent, nec à dominio eius exiuissent, allegat ad id Lasarte *ibi l. Chirographis*
55 *§. fi. in fi.* vbi bene explicat B. *F. de adminis. tuto.* dicit insuper ipse Lasarte, quòd ius quæsitum est ipsi emptori ad res emptas reuocabiliter, non scilicet firmiter, sunt quippe omnia eius iura appellationi per debitorem exequutatum interpositæ, obnoxia secundùm Abbatem suprà. nam cùm vigore latæ sententiæ venditio illa bonorum per iudicem fuerit celebrata, & per appellationem, & litem ius sententiæ sit suspensum, dubium non est, quin & venditio ipso eodem morbo laborare videatur, ac proinde nullum ius firmum emptorem fuisse consequutum, sed reuocabiliter, iuxta text. cum sua gl. *in l. quis §. quod si quis. ff. de iniusto, rupto.* text. *in d. l. Chirograph. in fi.* ibi, vt obnoxius priori sententiæ esset.) vbi bene notat B. ac inde in hoc casu cessare regul. *l. id quod nostram. de regul. iur.* quam planè in iure irreuocabiliter quæsito, non tamen reuocabiliter (vt hîc) locum habere, dicit Lasarr. *vbi proximè sub d. n. 62.*

56 Cùm hac enim citata qualitate & conditione resolutiua, & variabili à principio, emptor rem subhastauit, & contraxit, cum sciat, rem illam vendi ex iure litigioso, super quo ventilatur, eiúsque dubio euentui
57 ipse se submisit. contractum enim faciens intelligitur se omnibus conditionibus, & legibus, de ea reloquentibus, astrinxisse. text. est *in l. si duo.* & ibi B. & Paul. Castr. *ff. de acquir. hæredi.* Tiraq. *de retra. conuentio. §. 1.*
58 *gl. 2. num. 14. fol. mihi* 578. nam qui cum alio contrahit, vel scit, vel scire debet conditionem eius cum quo contrahit, *l. qui cum alio. ff. de regul. iur.*

Qui quidem Lasart *d. cap. 14. num. 62.* monet mirabilem quæstionem, cuius resolutio nostræ absoluit difficultatem, in hæc inquit ille: Sed vlteriùs in hoc resolutiuæ venditionis proposito tria ad iudicialem praxim animaduertenda sunt, Primò quòd si in quocumque casu de his, quibus dixi, vel propter nullitatem, vel propter resolutionem contractus, decimam non deberi, solutámque posse repeti à gabellario, lis controuersiáque moueatur inter ipsos contrahentes, emptorem, & venditorem, & tandem de nullitate, vel dicta resolutione sententia feratur: si quæras an nocere de- 59
beat gabellatio, respondendum fore in hunc modum: Quòd si sententia est arbitraria, vel per contumaciam alicuius contrahentis lata, non facit ius contra gabellarium. Si autem est sententia contradictoria, & sic causa plenè cognita pronuntiata, ius facit contra gabellarium, & fiscum, quia cum legitimo contradicto- 60
re lata est, nec erit admittendus gabellarius, etiam si citatus in lite non fuisset, si velit à sententia appellare, aut alia quacumque via contra eam agere, vel excipere, nisi collusionem contrahentium in facto, & probare offerat, alias tenebitur iuxta latam sententiam receptam decimam restituere venditori. Hæc ille Lasarte: cui consonant, quæ à principio huius quæstionis consideranimus pro hac parte,

Prædictis accedat Bartoli doctrina *in l. 3. n. 25. verf.* 61
sed an possit adhiberi. C. de pignoribus dicentis, quòd alienatione rescisa à lege, vel à iudice, potest executio fieri contra tertium singularem successorem. sequitur Petr. Surd. *tom. 3. cons. 406. num. 8.* Roderic. Xuar. *in l. post rem limi. 1. ad l. Reg. num. 5.* Matthias Colle. *in tract. de process. executi. 2. p. cap. 3. num. 434.* & plures alij statim citandi. & ex capite iuris resolutiui, sententia lata 62
contra Authorem, nocet successori, etiam non citato. Plures refert Surd. *cons. 189. n. 8. tom. 1.*

Vides igitur iure esse verissimum, vt sententia reuo- 63
catoria executionis, cuius causa, & subhastatione tertius emptor possidet rem, illi etiam non citato noceat ex natura causæ, & iudicij. quod & in clerico eisdem rationibus obtinere, non ambigitur, & in vtroque insuper probatur. Etenim propterea pactum de non alienando hypothecæ appositum, afficit tertium emptorem, & in eum executio locum habet, quia cùm venditio, & alienatio nulla sit, & à lege rescisa, adhuc consideratur rem esse in potestate debitoris, vt per text. *in l. si creditor. §. fi. ff. distractione pigno. & in l. ea lege. C. de conditione ob causam affirmatam. l. fi. tit. 5. p. 5.* docent Bart. *in l. creditores. num. 10.* & ibi Salicet. *C. de pigno.* Roderi. Xuar. *vbi proximè d. n. 5.* Anton. de Butr. *in c. quia G. de iudi. n. 13.* Ripa *in l. 1. §. si hæres. n. 22. ad Tribuli.* Immol. & Iff. *in l. si quis ita §. ea lege. ff. de verbor. obligatio.* Menoch. plures referens *de adipis. rem. 6. n. 133.* Villal. *in erario commu. opinio. lit. A, num. 139.* communem dicit Turza. *in volum. commu. opinio. l. 14. verb, pactum de ingrediendo.* Couarr. *lib. 2. vari. cap. 15.* Dueñas *regul. 240. limit.* Anton. Gabriel. *commu. opinio. lib. 3. tit. de pignor. concl. 1.* Gregor. Lopez *in l. 73 tit. 18 p. 3. verbo, ni las en axennaria.* Emanuel Suarez *in thesauro recepta sententia. verbo, alienatio, & verbo, prohibitio.* Parlador. *rerum quoti. cap. fi. 3. p. §. 5. à n. 18. lib. 2.* Amador. Rodri. *de exequen. cap. 4. a. n. 47.* Paz *in pra. 4. p. 1. c. 10. n. 49.* Matthias Coller. *de process. execut. 2 p. cap. 3. num. 434.* Felician. *in tract. de cens. lib. 1. cap. 1. num 5.* Matienf. *in l. 1. tit. 17. lib. 5. recopila. gl. 3. num. 6.* Aluar. Vallas. *de iur. emphy. 1. p. quæst. 32. à num. 13.* Ioan. Gutierr. *in repeti. l. non potest. num. 38.* & idem *lib. 2. practicar quæstio, quæst. 169. n. 4.* Azebed. *in l. 1. tit. 5. lib. 5. recopi. num. 8.* Gasp. Rodrig. *de annu. reddit. lib. 2 quæst. 9. num. 57. & suprà.* Leo Gomez *in centur. resp. 59.* Ant. Gomez *in l. 40. Tauri. num. 19.* Petr. Dueñas *in regul. 240. num. 7. lim. 7.* Tiraquel. *de retractu lib. 1. §. 3. num. 8.* Petr. Surd. *cons. 405. à num. 8 &*
9. Gratia. *discepta foren. 1. p. cap. 16.* qui quamplurimos 65
allegant, apud quos etiam latè videbis, an hypotheca hoc casu debeat esse specialis, an sufficiat generalis. Et in proposito vnum optimum dicit Paz *vbi proximè,* quod ad huiusmodi executionem faciendam contra tertium hunc rei emptorem, stante dicto de non alie- 66
nando, eius non requiritur citatio, sed quòd sufficiet, fieri litem cum principali debitore, cuius & negotium principaliter tangit.

Sed huiusmodi doctrinæ ratio omnino militat in 67
casu, de quo loquimur, quippe reuocata executione,

omni;

omnia retro iudicantur irrita, & infecta ipso iure, vt ex Franch. Gratia. Sacri. Intringil. Muscatell. Giurba, & aliis diximus suprà hoc capite, in quinto fundamento huius partis ad fi. num. 43. & multò fortiùs, quando reuocatur ex capite excessus, quia semper à principio.
68 adest euidens nullitas, latè resoluimus suprà hac 4.p. cap. 3. vers. intra quod autem tempus excessus, &c. à num. 101. & etiam est attentatum, vt inferiùs dicemus adeò quando vt executor inordinatè, & nulliter pro-
69 cedit, possessorem possessione rei ablatæ non probat, nec adquiritur, nec transfertur in eum, cui executor tradiderit, vt exactissimè comprobauimus suprà hac 4. p cap. 8. vers. nunc tractandum à num. 100. igitur in hunc tertium emptorem rectè procedit excecutio sententiæ reuocatoriæ, & rescissoriæ executionis, cuius ... contemplatione possidebat, quia ei officit, etiam non citato, tam Clerico, quàm laico, provt communiter practicatur apud omnia tribunalia.

70 Difficultas tamen erit, an executor secularis, qui de repositione commissa tractat, possit in Clericum sic possidentem, & declinantem exequi, & ab eo rem auocare, & an à censuris, & inhibitione expedita per Ecclesiasticum iudicem; coram quo comparuit clericus, ratione suæ possessionis, appellationi emissæ non deferens vim faciat.

Hìc duo nobis se offerunt examinanda, primum, an executor laicus, coram quo Clericus comparet opponens de sua possessione, & simul declinans, sit competens ad cognoscendum, an Clerico officiat sententia, per laicum lata, de cuius executione tractatur. In quo articulo multis omissis, quæ hinc inde in medium pos-
71 sem adducere; breuiter respondeo: iudicem, seu executorem secularem, esse competentem huius articuli; pri-
72 mò ex determinatione Stephani Aufrer. *in tract. de potesta. secular. super Eccles. num.* 10. *fol.* 10. dum inquit, quòd si Clericus vult tanquam tertius possessor rei, super qua lata est sententia inter laicos per iudicem secularem, se opponere ad illius executionem impediendam, debet coram eodem iudice laico executore hanc facere oppositionem, ex Bald. doctrina. *in l. testamenta. C. de testamentis.* & Sali. *in l. consulta. C. eodem tit.* tenet
73 etiam Anton. de Canar. *in tract. de executio. quæst.* 57. qui allegat d. Bald. *in l. fi. C. de edict. diui Adria. colu.* 12. dicentis, quòd si hęres scriptus perat, se mitti in possessionem hæreditatis, ex beneficio dictæ legis coram iudice seculari, si Clericus voluerit contradicere, dictum iudicem secularem debet adire. & idem tangit Carol. de Tapia *in compil. iur. Reg. Neapoli. rubr.* 42. *in cap. Regni conuentus. verbo, conuentus sub ti. de aliena. iudi fol.* 228. remissiuè ad Fr. Ioord. & ad Petrũ de Anchar. *cons.* 194. Aufrer. *in clem.* 1. *de offi. ordi. regul.* 2. *f. illent.* 20. Guillelm. *in c. Raynutius in verbo, & vxorem nomine.*

74 Quia Clericus coram seculari iudice de possessione sua allegare tenetur, & summatim docere, ad hoc vt fori declinatoria locum habeat, de qua iudex ipse laicus rectè cognoscit. Hanc doctinam pulchrè docet Ancharan. *in c. ea quæ quæst.* 17. *num.* 21. *de regul. iur. in* 6. Capic. *decis.* 8. *num.* 3. Decius *cons.* 706. Aymon. Crauet. *cons.* 3. *in fin.* Alexan. *in l. de pupillo. § si seruo. ff. de noui oper. nunciatio.* & post Felin, tenet Christophor. de Paz *in tract. de tenut. quæst.* 63. *sub num.* 33. *&* 21. *p.* 2. vbi bene tractat, quòd clericus ratione suæ possessionis debeat executioni se opponere coram iudice seculari exequente. probat Ancharan. *cons.* 333. vbi de re hac, quem latius vide. Franch. *decisione* 545. *n.* 10. Giurba *decisione* 62. *num.* 2. *ad fi.* ad effectum, vt causa remittatur ad Ecclesiasticum, eo quòd sententia sibi nullo modo nocet ratione suæ legitimæ possessionis, de qua summatim & incontinenti docet coram executore laico ex d. Doctoribus.

75 Et in terminis nostræ difficultatis ita expressè determinauit Vicaria Neapolitana, vt testatur Afflict. *decis.* 380. vbi de declinatoria, & oppositione facta per Clericum, & impediendam executionem sententiæ, latæ in eadem Vicaria; ipsamet cognouit, & declarauit. quæ iustificatur decisio, ex Doctoribus mox citatis, & citandis, quia si reperitur, Clericum vel non possidere, vel possidere eo modo, quo sibi sententia lata per laicum noceat; & virtualiter comprehendit, secularis exequitur.

Et facit etiam, quia quoties res transit affecta in Clericum, iudici seculari non tollitur iurisdictio respectu rei affectæ, etiamsi Clericus eum detineat, vt docuit Bald. *in l. de his. C. de Episcopis & Cleri. & in Auth. sed & periculum. C. sine sensu vel reliquis. gl. in l. mun. §. vult. verb. Pontifex ff. de muner. & honor.* Christophor. de Paz *in tract. de tenuta. q.* 63. *num.* 30 *p.* 2. & sic Clericus, qui virtute executionis rem possidet, si postea rescindatur, non poterit declinare, quia in eum res affecta transit reuocabiliter, & cum causa variabili à primordio tituli, & acquisitionis, vt suprà latiùs. 76

Insuper probatur, quoniam quem possidere, vel in possessione esse, est quæstio facti non iuris, eleganter examinat, & resoluit latè post alios Menoch. *de reti. poss. rem.* 3. *n.* 745. *& suprà à num.* 743. sed de facto etiam rei spiritualis incidenti iudex laicus competens est, tenent B. Alexan. & Iss. *in quoties. C. de iudic.* Roma. *in l. Titia ff. solut. matrimo.* Capici. *decis.* 7. *num.* 2. *&* 3. Ferr. *cautel.* 53. Aymon. *cons.* 253. *n.* 2. Afflict. *decis.* 219. Roland. *cons.* 12. *num.* 24. *volu.* 2. Vant. *de nullit. senten. ex defectu iurisd. num.* 54. *in fi.* de communi, post Alexan. *in d. l. Titia Roma.* testantur Couar. *in epitome de sponsa. cap.* 8. §. 12. *num.* 3. Cusc. *in commu. opini.* 90. & Villalob. *commu. opinio. verb. iudex secularis n.* 107. *& seqq.* Menoch. *de retinen. poss. rem.* 3. *num.* 336. *& de recuper. rem.* 15. *n.* 338. Arnal. Albert. *in tract. de agnoscen. assertio. Catholi. & hæreti. quæst.* 25. *n.* 51. 52. *&* 54. latè comprobat. & examinat Prosp. Farinac. *in practi. crimi. to.* 1. *q.* 8. *num.* 25. 77 78

Et quòd ad impediendam rei executionem sententiæ, de solo, & mero facto possessionis tertij oppositoris cognoscatur, mirabiliter tenet, & nouissimè Ludouic. Peguera *decis. cini.* 215. *n.* 7. & post hæc Ceuall. *in tract. de cognitio per viam viol. quæst.* 16. *n.* 17. *in fi.* Quibus consonant, quæ suprà hac 4. p. cap. 8. num. 62. 79

Et quod iudex secularis possit cognoscere de hac facti quæstione, & oppositione ad effectum remittendi, probatur insuper, quia quando captus à seculari iudice allegat, se esse Clericum, huius articuli laicus bene assumit cognitionem, quoad effectum se informandi, vtrùm ille statim, & absque vlla retentione remittendus sit, cùm ad id sufficiat quasi possessio Clericatus, quæ laico non denegatur, vt tradunt Felin. *in cap. fin. de exceptione. n.* 10. Bald. *in l. si qua per calumniam n.* 2. *C. de Episc. & Cleri.* Iul. Clar. *in practi. §. fin. quæst.* 36. *n.* 21. probat latè TorreBlanca *in tract. de magia lib.* 3. *cap.* 26. *num.* 17. Quinimo secularis poterit cogere Clericum, vt sibi ostendat ea, quæ allegaturus est apud Ecclesiasticum, vt videat vtrùm sint concludentia, aliàs procedet ad vlteriora, idem Felin. *in c. cùm sit Romana. num.* 3. *de appella.* Alexan. *in l. Titia. ff. solut. matrim.* Deci. *in c. decernimus. num.* 24. *de iudic.* Cacher. *decis.* 30. *num.* 15. TorreBlanca *in tract. de magia lib.* 3. *cap.* 26. *num.* 18. Omnes enim præsumuntur laici, quandiu de contrario non constat. Ripa *in d. c. decernimus. num.* 4. Boër. *decis.* 171. *num.* 14. Farinac. *quæst* 8. *num.* 38. quare captus obiicere debet declinatoriam, & obstendere titulum, cùm sit fundamentum suæ intentionis. Didac. Peresçius *in l.* 1. *tit.* 3. *lib.* 1. *ordinam.* Torre Blanca *vbi proximè num.* 20. cuius rectè laicus assumit cognitionem, vt sciat vtrùm captus sit suæ iurisdictionis necne. *l. si quæ ex aliena ff. de iudic c. super literis. de re.* Quod non solùm ad se informandum, sed ad cognoscendum & pronunciandum in Regno Neapolis obseruari, 80 81 82 83

obseruari, testatur Carauita *in Constitutio. mag. Cur. cap.* 235. *num.* 4. & in Francia Rapelan. *lib.* 4. *institutio. cap.* 6. quod respectu pronuntiationis in Hispania non admittitur, nec meritò practicatur, sed respectu tui animi instructionis, ad effectum statim remittendi captum, & ad euitandam plenam & longam dilationem, quæ ex cognitione, quæ Ecclesiastico competit, oritur.

84 Pro quo etiam facit, quòd qui petit conseruationem suæ possessionis, defensor dicitur, non actor. gl. *in l.* 1. *verb. fiat. ff. de Carboni. edicto.* Bal. *in l. post sententiam. n. fi. C. de sentent. & int. omni. iudic.* latè probat Christophorus de Paz 2. *p. cap.* 63. *num.* 9. Iis accedat, quod dicit Cardin. Tusc. *practicar. conclus. tom.* 1. *litera A, conclus.* 118. *num.* 24. post Petrum de Ancharan. *consil.* 333. *dubia*

85 *quibus. in princip. num.* 1. *& n.*... quòd reus vere efficitur actor, & partes actoris sustinere cogitur possessor, & quilibet alius, qui se opponit executioni trium conformium, & omnis alius, qui venit ex transeuerso, quia verò efficitur actor, ideo non declinat forum, etiamsi esset Clericus, quia coram seculari compellitur defendere. Eadem etiam & alia multa ad propositum repetit

86 ipse Tusc. *concl.* 8. *litera F. per totam. tom.* 8. qui quidem Tusc. *in d. concl.* 118. *num.* 30 inquit, quòd dicitur actor, qui alium in iudicium, seu ad iudicium prouocat, etiam si aliàs sit reus, ideo captus pro fuga, si citat ad iudicium, vt declaretur captura nulla, licèt in captura sit

87 reus, tamen in iudicio nullitatis capturæ dicitur actor, quia prouocat ad iudicium, secundùm Roma. *cons.* 217. *res ista in princ.* vbi Apostilla *verb prouocat.* dat concor-

88 dantes; prout & de clerico aliàs diximus, qui si sententiam à seculari iudice latam nullam dicit, coram seculari iudice nullam allegare debet, non autem coram Ecclesiastico. ita Afflict. *in constitut. ob omnibus. num.* 8. *rub.* 65. *de senten. in script. foren. num.* 1. Giurb *decis.* 25. *num.* 9. quæ quidem resolutio vera est, & practicabilis, aliter enim magnum daretur absurdum, si ab executore seculari hæc cognitio abstraheretur, foret enim in manu cuiusuis clerici, suspendere quaslibet executoriales inter laicos obtentas, interdum fraudulanter, & interdum simulatè, quod nec ius, nec æquitas patiantur.

89 Secundum autem inquirendum est; an quando sententia, quæ exequenda tractatur, lata inter laicos, scilicet; & à iudice laico, verè & realiter præiudicat clerico, vel ex natura causæ, vel secundariò, accessoriè, & in consequentiam, vt putà; quia ipse clericus emit in subhastatione rem debitoris, virtute executionis postea reuocatæ, (vt hucusque diximus) vel aliter in ipsum exequendo transtulit executor, vel rem litigiosam emit, variisve aliis modis clericum virtualiter comprehendit, & afficit. an ipse executor laicus possit realiter sententiam contra clericum exequi, absque excessus reatu, vel requirendus est Ecclesiasticus iudex, vt illam exequatur.

90 Et quòd executor eam exequi non possit, facit, quia si iudex secularis eligit clericum depositarium, tunc licèt idem iudex cognoscat, & ordiner, esse restituendum depositum. Bald. *in l. acceptam. num.* 6. *C. de vsur. & in l. si ideiussor. § fin. 1. lect. ff. qui satisd. cogan.* per text. *in l. si § penul. C. de bonis autho. iudic. possi.* Salicet. *in d. l. acceptam. colum fin.* Ias. *d. l. si ideiussor § si. colum.* 1. *& in l. in fin. num.* 7. *ff. de offic. eius.* Auffer. *in additio. ad Capell. Tholo. decis.* 168. *& in tract. de potestate secul. regul.* 2. *fall.* 4. *n.* 14. *& in clem.* 1. *de offic. ord.* Guillelm. Benedi. *in cap. Raynutius. verb. & vxorem. num.* 419. Tiraquell. *de retract. tit.* 2 §. 4. *gl.* 7. *num.* 10. Afflict. *decis.* 24. *num.* 3 & ibi Vrsi. Maran. *de ordin. iudic. p.* 4. *d.* 11. *num.* 62. Cumia. *super ritu magnæ Curiæ cap.* 19. *num.* 24. *& seqq.* Carroc. *in tract. de depos. in tit. de caus. num* 40. Marta *de iurisdictio. cent.* 2. *cas.* 104. *num.* 8. tamen istam doctrinam & opinionem declarat ipse Marta *ibi n.* 9. vt procedat quoad iudicem sæcularem declarantem, depositum esse restituendum, non autem respectu coactionis clerici depositarij ad restituendum.

Prout etiam quando clericus deputatur sequester 91
per iudicem secularem, qui post est ab eodem iudice seculari condemnati & iurari, vt restituat sequestrum, secundùm Bal. *in l.* 4 §. *si satisdatum.* vbi Ias. *n.* 6. *ff. qui satis. cogan.* Steph. Aufr. *in tract. de potest. secul. & Eccles. regul.* 2. *fall.* 14 *vers. & istud posset addue. & in additio. ad Capell. Tholos. decis.* 167. Afflict. *dec.* 74. cum aliis, per Vinc. Carroc. *in tract. de sequestro* 1. *p. in q.* 1. *princ.* Marta *de iurisd. 4. p. cent.* 2. *casu* 123. *à pr.* tamen ipse *n.* 4. declarat, posse secularē iudicialia ordinare, sequestrū esse restituendum, sed executionem esse faciendam per iudicem ecclesiasticum, qui quidē in isto & præcedenti casu nimis de vilibus, & apparentibus rationibus monetur.

Et generaliter quòd in quocumque casu possit iudex 92
secularis ferre sententiam contra clericorum, putà; in causa reconuentionis, semper executione facienda est per Episcopum loci ad instantiam iudicis secularis, probant Anto. de Butr. *n.* 20. & Socin. *in cap.* 1. *de mutuis petitio.* Anchar. *in c.* 1. *nota.* 4. *de cleri. coniug. lib.* 6. Viuius *decis.* 49. *n.* 6. *lib.* 1. Marr. *de iurisd.* 1. *p. cap.* 50. *num.* 34. & per eandem Viuij decisionem idem affirmat Mar. Anton. Genuens. *in praxi Curiæ Archiepisc. Neapol. c.* 12. dicens, quòd quando aliquis clericus reconuentus apud iudicem secularem fuit ad ipso condemnatus, solet Vicarius facere præceptum iudicibus, & aliis, ne molestent in persona, aut bonis, clericum sine licentia ipsius Vicarij, sub pœna excommunicationis, & postea visa sententia, ac processu iudicis secularis, mandat executionem fieri contra clericum, vbi procedit comprobans ipse Genuensis.

Vltimò & illud considerari potest pro hac parte, 93
quoniam etsi contra tertium rei litigiosæ possessorem directò, & absque nouo processu fieri possit executio inter alios lata, & eidem tertio omnia præiudicet, vt latè probauimus ex pluribus Doctoribus suprà cap. 8. de perso. ad perso. vers. supradictis conuenit quod, &c. 94
n. 168. hac 4. p. quoad vitium litigij omnes Ecclesiasticos etiam ligari est text. *in cap. Eccl.* 1. *& 2. vt lite pend.* vbi Ioan. Andr. Anto. de Butr. Abb & cæteri. Marta *de iurisd. 4. cent.* 1. *casu* 33. *num.* 9. & tam in beneficialibus, quam in profanis, plures citat Carolus de Grassis, *de effect. cleri. effectu* 2. *à n.* 256. 257. *&* 258. vbi copiosè tamen Marta ipse intelligit, vt quantum attinet ad 95
sententiæ latæ per laicum iudicem, inter laicos, putà; executionem non posse fieri per eundem secularem in clericum, rei ipsius litigiosæ possessorem, sed per iudicem Ecclesiasticum, per text *in cap. Eccles.* 1. *vt lite pendente.* vbi summus Pontifex auocat ad se causam à Senatore vrbis, &c. Ex quibus videtur concludendum, sententiam quam in casibus sibi permissis tulit iudex laicus, contra clericum, non posse per illum exequi, sed per Ecclesiasticam ad eius requisitionem.

Sed contrariam sententiam, & opinionem, imò iu- 96
dicem secularem posse realem facere executionem sententiæ à se latæ contra clericum, in casibus, quibus sibi à iure cognitio permissa est, vel aliter ex natura rei nocet sententia super re à se possessa, vel detenta, vt veriorem opinionem resoluit Guillel Benedi *in c. Raynutius. verbo, & vxorem. decis.* 2. *n.* 147. sequitur Barbo. *in l. qui prior.* 29. *à num.* 93. *cum multis seqq ff. de iudi. fol.* 289. dicentes, verius esse, secularem iudicem, in quibus casibus sententiam valide tulit aduersus clericum, posse iubere executionem fieri in eius bonis temporalibus. *l. ad illos. cum gl. C. de Episcopali audien. l.* 2. *C. vt nemo priuatus*, qui testatur ita communiter practicari in Lusitania, & ita esse lege illius regni determinatum. Et reddit rationem, quia eodem modo, quo 97
cognitio causæ pertinet ad secularem, ita etiam executio in temporalibus debet ad eum pertinere, vt etiam ipse Barbo. *in l. si quis post. aqua. num.* 165. *de iudic. fol.* 105. & in licitū executionum, æque sententiæ executio debet spectare ad illum iudicē, qui de causa principali 98
cognouit,

cognouit,vt dicit Mart.*tract.de iurisd.4. p. cent.1.casu. 89.num.33.*per *l.nulli.C.de iud.& ordinary.C.de res vendi.cap.1.de caus. poss. & propri.*Hanc partem & opinionem tenet etiam Trentacinquius *l.1.q.forens.q 79.* eam etiam tenet Innoc.*in c.1. de nu.peti.*vbi dicit, quòd iudex laicus exequitur sententiam suam in bonis clerici coram eo reconuenti. Sequitur Felin.*in cap. significasti sub n.4.vers.sed moderni tandem tenent.&c.de offic.delegat.*& testatur ita tenere Modernos ibi per doctrinam Innocentij.Tenet etiam Ioann.de Immol.*in c.de mutuis peti.*latissimè comprobat Carolus de Grassis, *de effect. cleri.effectu.1. à n.789. & 791.* post Palac. Rub.secus si executio in persona sit facienda clerici.

99 Et Barbo. *vbi proximè num. 99.* respondet ad illam difficultatem,quæ oritur ex sua resolutione,nempe pari ratione iudicem Ecclesiasticum in casibus, quibus potest contra laicos procedere, posset etiam executionem facere in eorum bonis, cùm contrarium verius sit ex iis,quæ Couar. *in practic.quæst.c.10.num.2.versic.3.* cui satisfacit Barbo. *dict. num. 99.* in hac materia esse constituendam differentiam inter iudices Ecclesiasticos, & seculares, nam seculares possunt exequi suas sententias in bonis temporalibus clericorum, & tamen Ecclesiastici non possunt suas exequi, in temporalibus laico-
100 rum. Ratio differentiæ est, quia licèt personæ clericorum sint exemptæ è iurisdictione secularium, bona tamen temporalia ipsorum, cùm sint in territorio regis secularis,illis subiiciuntur. Felin.*in c.Eccles.n.8 de constitutio.*& nos alibi latiùs, & ideo secularis tanquam in bonis sitis in suo territorio,poterit facere executionem.
101 *l.qui restituere.ff.de rei vind.* Ecclesiasticus autem vltra ambitum Ecclesiæ,& pertinentia ad spiritualia,nullum censetur habere territorium.*cap.licèt ex suscepto.de for. competent.c.causam.el.* & ibi Panormit. *n.3. qui filij sint legiti.*gl.& Bal.*in l. Episcopale.C.de episcop.aud.* Bellug. *in specul.Princip. reb.*14.§. *nunc videamus.n.37.p.87.*& eadem ratione non posse iudicem Ecclesiasticum proprio iussu, & authoritate iubere capi laicum, tanquam existentem in alieno territorio, comprobat latè ipse Barbo.*à n.99.cum seqq.*& passim alibi per Doctores.

102 Et pro hac parte facit, nam in casibus,in quibus iudici ordinario Ecclesiastico specialiter permittitur cognitio,& punitio religiosorum,aliàs à sua iurisdictione exemptos, & priuilegiatos, in iis omnibus potest ipse Episcopus ordinarius suas exequi sententias aduersus præfatos religiosos, nulla præmissa, nec postulata requisitoria. ita latè examinans concludit post alios Cened.*in canon.q. q.29. à princ.* vbi mirabiles adducit doctrinas,quæ nostræ rectè conducunt.

103 Hinc videmus,quòd in iis casibus,in quibus clericus propter negotiationem debet gabellam, potest coram iudice seculari conueniri, & illam ab eo exigere, & exequi in temporibus, scilicet; ipsius clerici, captis pignoribus ad solutionem adstringere, persona tamen eius semper excipienda, nec propter gabellæ debitum incarceranda, ita Mexia Pontius in pragmatica taxæ panis *concl.5.num.23.* Petrus Rebuff.*ad l.Gulli.2.tom.de mercat.minutatim vendem.gl.14.* Boërius *decisione 246. num.4.*bene Azeb.*in l.11.tit.3.lib.1.recop.*optimè explicat Lasar. *tract. de Gabell.c.19.n.84.*qui *n.85.* ex resolu. per Gregor Lop.*in l.49. ver. las franquezas in fi. tit.9.*
104 *p.1.*aduertit si dubium fuerit, an clericus sit negotiator nec ne, poterit iudex laicus de causa cognoscere, tanquam de fundamento suæ iurisdictionis.

105 Hinc depositario, seu sequestrario constituto clerico per iudicem laicum,ipsemet potest disposítum ab eo remouere,& astringere ad restitutionem captis pignoribus,& tenent omnes Doctores supra citati in proposito in fundamentis contrariæ partis,à num.90.& seqq. & idem tenent plures alij, quos refert,& sequitur Menoch.*de recuper.poss.rem.15.num.215.* Marant.*de ordin. iudicio. 4.part. dist.11. num.62.& 37.* Aufrer. *in tract. de potest.secul.super Eccles.2.regul.falli*14. Auiles *in cap. 20 prato. glos.execution.n.6.& in cap.20.verbo,usurpar. num.*10.Didac.Perez *in l.1.tit.10 columna.1142.lib.3 ordi.vers.quæri.*12. Gregor. Lopez *in l.3.tit.3.p.5.*plurimi, quos refert, & sequitur Mexia *in pragmatica taxæ pan.concl.5. num 35.* infiniti penè sequti per Bobadi. *in polit. lib.2. cap. 18. num. 130.* plures referens sequitur Prospet Farinacius *in pract. crim. quæst.8. sub num.123.* quando executio sit facienda in re, non tamen in persona clerici, ita eleganter latè Grassis *de effecti.cleri.effectu 1. à n.855.*vbi latissimè, & tenent Ioann. Iacob.Masull.*in addit.ad Capi.dec.7.n.4.*allegans Vrsil.ad Afflict.*dec.173.*Calefat.*in l.1.36.vers.id c.cler ff.de iud.* dicentes,quòd si executio sequestri,aut depositi est realis,non personalis,possit per eundem iudicē laicū fieri.

Innumeros alios & singulares casus singillatim eleganter refert Castell.à Bobadil.*in poli.l.2.c 1.à.num.66.* 106
n.117.& n.118.n.122.n.123.& n.124.n.126.& n.137.& seqq.n.109.227.n.244.n.153.n.306.& 320.Quibus quidem casibus specialiter ab eo relatis post multorum Doctorum comprobationem,potest iudex secularis cognoscere aduersus Ecclesiasticas personas,& simul suam sententiam exequi in earum bonis temporalibus, & compellere captis pignoribus,quos omnes casus per te videre poteris, mihi autem ad nostræ doctrinæ comprobationem sufficiet referre,non transcribere.

Nec est audiendus Marta ex proprio marte, & debi- 107
libus quidem rationibus motus contra communem(vt assolet)in casibus quibus illum retulimus sursum n.90. & sequentibus.

Huius tamen partis resolutio minorem habet diffi- 108
cultatem in clerico possidente rem empram in subhastatione,postmodum annullata,& executione reuocata, vel vbi interueniente executoris excessu, rem emit, vel aliter nactus est, vel quando rem litigiosam possidet, quia iis casibus cùm venditio, & acquisitio sit nulla, fingitur,& consideratur à iure,res adhuc permanere in potestate alienantis, & nunquam eius dominium euasisse,vt de re litigiosa communiter Doctores affirmant, quos retulimus suprà hac 4.part.cap.de excessu,de personis ad pers. supradictis conuenit à num.168.de cæteris verò probauimus suprà hoc c.vers.vides igitur.n.63.& 64.cum seqq.

Sed sic est, quòd quando propter nullitatem aliena- 109
tionis (vt in pacto de non alienando rei pignoratæ adiectum de quo suprà)consideratur,& fingitur res adhuc esse in potestate alienantis, executio,quæ contra illum competit, habet etiam locum aduersus clericum illius rei tertium possessorem,& hoc coram iudice seculari,vt post Guil.Bal& alios dicit communem Aust.*de potesta. secula.super Eccles.regul.2.* Gregor. Lop.*in l.51.titul.6. p.1.gl.4.*Vallas.*de iur.emphyteu.quæst.17.n.7.*Boba.*in polit.lib.2.cap.18.n.204.*optimè Parlad.*lib.2.rerum quotid. c.fin.2.p.§.1.n.11.*quam referens sequitur Ceuall.*in contra commu.tom.1.q.36.à n.14.*vbi latius prosequitur plurimas allegans,licèt contrarium tenuerit Gosp.Rod.*de annu.redd.lib.2.q.9 n.58.vers. quod amplia.& n.19.*contra quem & meritò iterum tenēt multo post hæc scripta idem Ceual.*contra comm.4 p.q.899.à n.80.*

Ex eodem fonte fluit,rem religiosam, in Clericum 110
lite pendente alienatam, posse ab eo auocari per iudicem secularem, & in eum directò fieri executionem sententiæ latæ ab eodem iudice;tenent Vrsil.ad Afflict.
*decisto 331.num.3.*cum quo transit Carpan.*ad stat.Me-* 111
diolanen. 68. num. 114. tom.1. & Bin.*cons.187.num.10.* optimè Marius Giurb.*in decis 62.num.7.ad fin.*nec obstat Vincent. de Franch. *decis.549.num.9.*qui per Abb. *in cap. Ecclesia sanctæ Mariæ num. 11. vt lite pendente* (qui quidem nihil adducit ad propositum) & per Socin.*co. fil.19.num.30.volum.4.*dum affirmat,alienatione facta lite pendente in clericum, non à iudice laico, sed ab Ecclesiastico facienda est executio in eum:quoniam si

si ratio, qua se fundat Franch. esset vera, præcisè & necessariò procederet eius doctrina, est enim aduertendum, esse inter Doctores controuersum, & in duas opiniones facta diuisio; an alienatio facta in fraudem iam paratæ executionis contra debitorem requirat recisionem, vel directò possit ipsa res in pignus executionis capi, alij enim requiri dixerunt, & hanc sequutus opinionem Franchis nihil mirum, vt illam firmaret doctri-
112 nam, etenim recisio requirit ordinem iudicialem, & viam ordinariam, & supponit contractum mero iure validum, alij autem non requiri huiusmodi recisionem sectantur, quorum opinio magis frequenter ab omnibus est recepta. Bald. *in l. executorem n. 22. C. de executio. rei iudic.* Castr. *num.* 8. Ilf. *num.* 10. Cuma. *n.* 5. Herculan.
113 *num.* 46. Lasias *in l. à diuo Pio* §. *si super rebus, de re iudic.* Ripa *in l.* 1. §. *si hæres, n.* 21. *ad Trebell.* Couarr. *in pract. c.* 15. Villalob. *in ærario commun. opin. litera A, num.* 132. Papon. *conf.* 63. *n.* 4. Pancirol. *conf.* 186. *num.* 17. Lud. Peruf. *decis.* 26. *num.* 9. Bella *tom.* 2. *comm. opi. lib.* 7. *tit. de executio. rei iud. num.* 55. Dueñ. Diaz ad Afflict. eiusdem opin. recenset Aloys. Leo. *in l.* 1. *numero* 4. *Cod. de alien. iud. mut. caus. fact.* Vrsill. *decis.* 395. *numero* 38. *numero* 7. Natta *conf.* 250. *numero* 3. & 4. Æmill. *conf.* 51. *numero* 6. Neuiz. *conf.* 20. *num.* 13. Decius *conf.* 187. & 189. *in fi.* Hondedeus *conf.* 20. *numero* 52. & 56. *vol.* 1. Nig. Campan. *in cap. Reg. Neapol.* 151. *numero* 4. Carpan. *ad stat.* 160. *numero* 38. *p.* 1. Curt. Senior. *conf.* 73. Ruin. *conf.* 87. *numero* 1. *volum.* 4 Oxas. *decis.* 64. *numero* 5. Ann. *singulari* 28. Capicius *decis.* 128. *numero* 12. Rim Iun. *conf.* 100. *per totum volum.* 1. Guid. Papæ *decis.* 81. Socin. *conf.* 13. *volum.* 4. Bursat. *conf.* 100. *numero* 23. Torret. *conf.* 66. *volum.* 2. Menoch. *conf.* 319. *numero* 12. & *conf.* 1187. *numero* 4. & *de adipis. rem.* 5. *numero* 127. Cumia. *Ritu* 9. *num.* 37. Surd. *conf.* 533. *numero* 4. & 40. & post Parlador. quem sequitur latè & optimè Mat. Giub. *in d. decis.* 62. *n.* 6. & *seqq.* qui quidem omnes, & alij plurimi, quos non retulimus latè hac 4. p. cap. 8 à num. 174. illam sequuntur in hac controuer-
114 sia distinctionem; quòd quando dolus committitur in fraudem executionis, puta; quia iam pendebat lis super ea, alienatione facta in tertium in actione personali, fit directò executio, etsi vitio litigiosi lis eo casu affecta non sit, aut etenim alienatio facta est duntaxat
115 in fraudem creditoris, puta; anteaquam lis mota sit, & tunc priùs rescissorio iudicio agendum esse, & sic cùm in casu, de quo agimus, rescissoria non sit necessaria, quod est fundamentum Franch. meritò per eius subuersionem doctrina corruet, vt & illi ita satisfacit Marius Giurb. *vbi proximè. d. n.* 7.

116 Quò pertinet, quòd cùm is, qui dolo desiit possidere, pro possessore habeatur, *l. pro possessore, de reg. iur.* latissi. Peregrin. *de fideicommiss. artic.* 46. *à numero* 26. *fol.* 286. Gratia. *discept. foren. cap.* 78. *à num.* 9. *cum seqq. tom.* 1. vel aliter de simulata donatione, venditione, aut alienatione facta in clericum, aut aliàs, si appareat ve-
117 rè rem non exire de potestate conuenti, aut conueniendi etiam in clericum, fiet executio per laicum iudicem, latè Parlador. *lib.* 2. *rerum quoti. cap. fin.* 2. *p.* §. 1 *num.* 11. plurimos etiam referens sequitur Castell. à Bo-
118 badill. *in polit. lib.* 2. *cap.* 18. *numero* 132. & quòd data dolosa alienatione in tertium fiat executio, ex aliis probat Asin. *in praxi.* §. 31. *c.* 4. *à prin.* Mart. *de iurisd.* 4. *p. cent.* 1. *casu* 35. *n.* 14.

119 Et his accedit, quòd quando quis post commissum delictum, & citationem realem, vel verbalem, & sic præuenta iurisdictione, vel etiam non præuenta, si verè, vel præsumptiuè apparet in fraudem se fecisse clericum, adhuc coram seculari iudicio sit conueniendus, per quem fieri potest etiam condemnatio, & similiter executio in pœna pecuniaria in temporalibus, non tamen in persona clerici, cùm sit iure diuino exempta à iurisdictione seculari, attamen in bonis secularibus potest executionem facere condemnationis, ita post alios Aufrer. *de potest. secul. regal.* 1. *fall.* 11. Nauarr. *in cap. non dicatis* 12. *q.* 1. *n.* 92. *ad fin.* plures Gutier. *in pract. dub. Reg. l. p. q.* 5. *n.* 3. Vincent de Franch. *decis.* 384. *numero* 3. 2. *p.* plures per Bost. *in praxi crim. tit. de pœnis* 38. Couarr. *pract. quæst. c.* 32. *n.* 4. *vers. conclus.* Placa *de delict. cap.* 35. *numero* 11. Iul. Clar. *in praxi* §. *fi. q.* 36. *numero* 43. Gama *de fucram. præst. quæst.* 5. *numero* 27. Vinius *lib.* 1. *comm. opin. verb. clerici, vers. Ecclesiasticus.* Anton. de Matth. *de prorogatione iuris n.* 57. late prosequitur Barbosa *de iud. ad l. si quis poteaquam à n.* 115. ex eo, quia priuilegium ac- 120
quisitum per fraudem, nihil prodest acquirenti, *l. hos accusare, ff. de accusatio, l. si maritus,* 15. §. *lege Iulia. de adulter.* & quia iudex secularis hoc casu magis dici- 121
tur iudex causæ, quàm iudex personæ clerici, vide Barbos. ibi, qui per multos numeros multa adducit ad propositum.

Hinc falsò opinati constat Martam *vbi proximè n.* 9. 122
quem adduximus pro contraria parte in vltimo fundamento. num. 93. asserentem, contra clericum, in quem res litigiosa alienata est, non posse per secularem fieri executionem suæ sententiæ latæ super ea, per text. *in cap. Eccles.* 1. *vt lite pendente*, motum ex eo, quòd summus Pontifex auocauit ad se causam à Senatore vrbis, quia in iurisdictionem temporalem non se intromitteret Pontifex, nisi attendens, Senatorem non posse, de 123
clerico cognoscere. cui respondetur, quòd summus Pontifex se intrusit in causa, tanquam Dominus temporalis vrbis Romanæ, cùm sit de patrimonio Eccles. 124
cap. Constantin. 96. *d.* vt optimè post Hostien. aduertit Abb. *in d. c. Eccl. S. Mariæ n.* 7. ex text. *in c. per venerabilem, de elect. lib.* 6. qui quidem Doctores ad prædictam difficultatem alias simul solutiones assignant. Vide latissimè per Escac. *de appell. q.* 8. *à n.* 127. *art.* 6. *per totum*, vbi latè de appellatione à Senatore, & faciunt quæ Felin. *in c. significasti. sub n.* 4. *de off. deleg.* quod & in hoc casu quando adest vitium litigij, à fortiori dicendum est, quippe si in superiori, vbi propter alienationem in fraudem executionis paratæ, ad pecuniam res à clerico pignoratur, quo casu non contrahitur vitium litigij, vt tenent Vrsil. Carpa. Beni. & Giurba suprà multo fortiùs dicendum est, quando ipsa res eo sit vitio affecta, quam quocunque vadat comitatur.

Huic etiam parti rectè & fortiter fauet, quod latè adducit comprobans Peregr. *in tr. de fideicomm. art.* 48. *n.* 62. & *seqq.* quòd si clericus vigore *l. fin. C. de edicto diui Adr.* mittatur in possessionem hæreditatis authori- 125
tate iudicis secularis, & postmodum tertius compareat coram eodem iudice pro sui interesse, petens reuocationem possessionis, vel quia non fuit, vt debuit citatus, vel aliam aliquam legitimam exceptionem opponit; tunc ipse iudex secularis erit iudex competens, ad huiusmodi possessionis reuocationem, quia principio hæc possessionis datio non fuit liberè, sed reuocabiliter, conditionaliterque concessa, siue quia expressè appo-
sita fuit clausula (saluo iure, *&c.*) siue non expressa 126
huiusmodi conditione, quia tacite sunt subintelligitur. *l.* 2. §. *si quis à Principe, &* §. *meritò, ff. ne quid in loco publ.* gl. fi. *in cap.* 2. *vt lite penden.* gl. *in l. fi. C. si contra ius vel vtilit. pub.* & ibi B. & cæteri Marta *de iurisd.* 4. *p. cent.* 2. *casu* 159. *num.* 22. origo enim rei semper attendi debet secundùm ea, quæ nos latè superiùs diximus. Et contra hanc doctrinam (quæ vera est, & practicabilis) curandum non est de Marta *in tract. de iuris.* 4. *p. cent.* 2. *cas.* 159. in eam insurgentem, vt de more habet. Peregrin. autem sequitur Paz *tract. de tenuta* 2. *p. cap.* 64. *num.* 13. facit Bald. doctrina *in d. l. fi. num.* 45. Cepola *cons.* 28. 29 & 30. pro nostra opinione.

Quibus quidem rationibus, & authoritatibus provt & praxis communiter obseruat, quòd reuocata executione, cuius contemplatione Clericus tertius emptor per subhastationem possidet, vel aliter ab illa executione sit causata sua possessio, vel quando per

executorem excedentem in eum fuerit res translata;
127 poterit per eundem executorem auocare, quod quando mediante excessu, aut inordinato processu rem clericus fuit adeptus, vt possit tunc res ipsa à clerico auocari per secularem, pro indubitabili teneo; ad quod vltra suprà dicta illud considero, quoniam tunc iste
128 talis non possidet. Enimuerò quando iudex, seu executor excedendo, attentando, aut aliter, nulliter processit, iuris ordinem omittendo, nec priuat possessorem possessione, nec illam transfert in accipientem, vt & nos exactè probauimus suprà hac 4.p. cap. 8. de excessu de
129 perso. ad perso. vers. nunc. tractandum. n. 106. & sic cùm careat possessione, se executioni rei opponere non posse, indubitanter est, vt & ibidem nos probauimus, præcipuè n. 73 & 62.

Ex præfatis pendet etiam resolutio ad propositam superiùs difficultatem; an iudex Ecclesiasticus vim faciet inhibitionem emittere executori laico, quando in clericum possidentem rem, de cuius executione tractat, & an ab huiusmodi inhibitione appellationi in-
130 terjectæ non deferens, vim faciat Ecclesiasticus. In quo dicendum venit, quòd quando sententia lata à seculari virtualiter, aut in consequentiam, aut secundatiò præiudicat clerico possessori ex natura rei, & iudicij; tunc non poterit inhibere executori, secus autem quando sui natura virtualiter, nec in consequentiam clerico possessori non citato minimè præiudicat sententia;
131 quia tunc sicut non poterit secularis exequi in clericum, ita nec vis fiet inhibendo, quæ resolutio rectè & apertè colligitur ex Mar. Anto. Genuen. superiùs pro contratia parte præcedentis difficultatis allegato, *in praxi Curiæ Neapo. Archiepisc. cap. 2. per totum*, dum concedit inhibitionem, quando iudex secularis non potest exequi aduersus rem clerici, & sic rectè sequitur per argumentum à contrario sensu, & à ratione cessante, (in qua se fundat) quod vbi potest secularis exequi, minus poterit Ecclesiasticus iudex inhibere, tunc namque potest inhiberi secularis, cùm procedere in causa
132 contra clericum non potest, latè per Lancelo. *de attent. 2. p. cap. 20. in præfatione à n. 77.* latè etiam Mandos. *de inhibitio. q. 10. vsque ad quæstio. 14.* benè Marr. *de inr. 2. p. cap. 42. per totum*, vbi etiam tractat an, & quando
133 appellatio ab inhibitione, vel eius reuocatoria amoueat impedimentum iudici laico inhibito, vt de cætero queat in causa liberè procedere.

134 Sed hæc resolutio indubitanter procedit, quando secularis, qui potest exequi, prosequi iam executionem incipit, an autem idem erit, vbi index Ecclesiasticus præuenerit inhibitionem nondum incipiente seculari, magna est difficultas, ex eo, quod dicit Prosper Fari. *in pract. crim. tom. 1. q. 8. sub num. 25. vers. sublimita secundò.* cum Gerard. *singul. 96.* post Bal. Butr. & alios, quos ibi referendo sequitur, nempe; iudicem secularem de quæstione facti rei spiritualis incidenti posse cognoscere, nisi quando iudex Ecclesiasticus in-
135 hibuisset iudici seculari, ne se intromitteret in quæstione spirituali, etiam super solo facto consistente, nam si hæc inhibitio emanasset immediatè, & anteaquam iudex laicus inceperit, cognoscere super illa facti quæstione, non potest se in ea ampliùs intromittere, & ideo esse cautelam (dicit ille Fari.) vt oblata incidenti super spirituali causa quæstione, etiam facti coram seculari iudice, is, cuius interest, statim Ecclesiasticus iudicem adeat, ab eóque petat, vt illius quæstionis cognitionem assumat, laicúmque inhibeat, qua emanata inhibitione, anteaquam iudex laicus de causa cognoscere incipiat, illa terminanda erit per iudicem Ecclesiasticum, & non secularem, quam difficultatem vlteriùs non disputo, cùm defessus calamus longam examinationem iam non patiatur.

36 Nunc autem quæri potest: an excessus repositio effectus suos extendat ad fructus perceptos per possessorem rei, de cuius repositione, & restitutione tractatur, etiam si in sententia reuocatoria executionis de eis nulla facta sit mentio. Et videtur quòd non, quia 137
sententia ad non expressa non porrigitur, cùm sit stricti iuris, vt capitibus superioribus latè diximus Et quia
iustè possidet, qui authore Prætore possidet. *l. iustè possidet. de acquir. poss.* & cùm vigore sententiæ iudicis possidet, bonæ fidei possessor iudicatur, quo casu suos facit fructus, nec teneri ad eius restitutionem, iuxta 138
text. *in l. 4. §. fi. ff. finium regund. §. si quis à non Domino. instit. de rerum diui. l. bonæ fidei emptor. ff. de acquir. rer. domi.* Curti. Senior *cons. 71.* Afflict. *decis. 188. num. 2.* & post alios Boëccius *cons. 85. sub num. 13.* Petr. Surd. *cons. 115. n. 1.* vbi subdit, etiam quòd possideret sine titulo, vel 139
cum titulo inualido. *l. quæsitum in fi. de acquir. rer. domi.* Menoch. *de recuper. rem. 15. n. 582.* alios allegans, quæ conclusio procedit, etiam si sententia, cuius occasione quis possidebat, reducatur ad irritum, vt tenet Boëccius. *d. cons. 95. n. 24.*

Sed contrariam sententiam, & opinionem longè de 140
iure veriorem, receptiorémque existimo: imò quòd sententia, aut executione irrita, & reuocata, cuius causa, & contemplatione quis possidebat; rem cum fructibus restituere teneatur. Quod probatur, quia quando 141
titulus sui natura est resolubilis, facta resolutione, res cum fructibus interim perceptis restituitur. *l. eum qui emit. in prin. l. item quod dictum est. l. Imperator. ff. de in diem adiect. l. is qui §. si fundus. ff. quod vi aut clam. l. fi. ff. de iure fisci. l. 1. §. 1. & l. quod si nolit in fi. iunct. l. cum autem. §. cum redhiberetur. ff. de ædilic. edic. l. lege. ff. de leg. commiss. l. cum quis.* & ibi Angel. & Alexand. *ff. de consuetud. ob causam. l. videamus. §. item & indebitum, & duob. seqq. ff. de vsur. l. 1.* vbi Angel. Paul. & Alex. *C. de iis quibus vt indig.* & voluit gl. *in l. si mortis causa donat.* & ibi B. *ff. de dona. causa mor.* Bal. *in l. vlt. de vsu & fruct. leg. & cons. 294. donatio causa mort. in prin. lib. 3.* Panorm. *in c. illo vos col. 2. de pigno.* Aug. Areti. *in §. 1. vlt. column. vers. quæro quando reuocatur. instit. quib. non est permissum facere testam.* Franci. Cre. *singul. 15. si legatum soluitur.* Tiraq. *in l. si vnquam. verbo, reuertatur. n. 268.*

Hinc fit, quòd quando titulus reducitur ad non ti- 142
tulum,, & causa ad non causam, res cum fructibus restituitur à possessore. Bal. *in l. C. sententiam passis.* Felin. *in c. cum causa col. penult. vers. respectu autem fructuum. de re iud.* Tiraq. *vbi proxim. num. 278. ad fi.* & cæteri citati
Doctores Roman. *cons. 454. sub n. 27.* inferens, quòd si 143
titulus redactus ad non titulum, vel habens ortum à causa irrita, non operatur acquisitionem fructuum; sequitur Natta. *cons. 535. numer. 12.* Cacher. *decis. Pedem. 160. n. 12.* Surd. *decis. 25. num. 21. & decis. 45. num. 11. & decis. 163. numero 16.* & idem *cons. 115. quasi per totum. & cons. 268. num. 29. 30. & 31. & cons. 372. numer. 21. lib. 3.* Fab. Turet. *cons. 13 n. 24. & cons. 23. n. 11. vol. 3.* Rim. Iun. *cons. 333. n. 21. & n. 51.* & idem *in §. 1. instit. de donatio. n. 601.* Mastrill. *decis. 29. n. 5. 6. & seqq.*

Hinc etiam est, quòd quando possessionis apprehen- 144
sio, per aliquem facta, ad non possessionem reducitur, tunc res ipsa cum fructibus interim perceptis ab ipso possessore auferuntur; quamuis iudicis authoritate in possessionem missus fuerit, tenet Rom. *cons 454. n. 25. & tribus seqq.* Natta *vbi suprà n. 11.* Menoch. *de recuper. rem. 15. n. 638.* Matthæus de Afflict. *decis. 218. n. 4. & 5.* Ozas. *decis. 159. num. 12.* Innocen. *in c. consultatio. num. 1. vers. idem etiam. de iure patro.* Menoch. *de retinen. rem. 3. n. 93.* Aret. *in l. interesse n. de acquir. poss.* Christophor. de Paz *in tr. act. de tenut. cap. 11. n. 13.*

Et in terminis, quòd irrita, aut annulata, seu reuoca- 145
ta sententia, cuius causa, & contemplatione quis possidebat, res sit cum fructibus restituenda, est text. optimus *in l. filiofam. §. contra tabul. ff. de inofficioso test.* quam meritò omnes exclamant, probat Abb. *in cap. cum caus. vlt. nota. de offic. deleg.* Fulgos. *cons. 136. num. 2. & cons. 190. num. 3.*

num.3. Prouinz. *in collect. ad text. in l. si non sortem, §. si centum, ff. de condict. indebiti.* Afflict. *dec.218.* Vbi Vrill. *d.cis.240. num.2. & decis.249.* Roman. *cons.454 num.26. & 27.* Natta *cons.535. num.12.* Alciat. *cons.160. num.10.* Curtius iun. *cons.153 num.16.* Mazol. *cons.109. num.4.* Capici. *dec.210. n.12.* Costa *tract. de sententia & ignoran. gl.13. n.8.* Torniol. *cons.79. n.9.* Sfort. *cons.96.* Lambert. *de contracti, mulier, gl.1. num.223.* Vasq. *lib.3. controuers. vsu frequent.79. num.9.* Ioann. Garc. *de expens. cap.23. num.24.* Bursa *cons.73. & cons.220.* Cardin. Tusc. *pract. conclus. litera E, concl.490. num.30 41. & 53.* Bardell. *consilio 59. n.7.* Rauden. *de anal. c 37. num.209.* Aldou. *consilio 50. num.39. & cons.51. num.37.* Plot. *cons.38. num.14.* Gutier. *cons.15. num.11. & 12.* Riminal. Iunior. *cons.333. n.19.* Asi. *de executione, §.4. cap.21.* Petr. Surd. *cons.14. n.16. & cons.115. num.11. & cons.168. n.20. & cons.372. n.21.* Rebuff. *de liter. oblig. art.1. gl.12. num.4.* Morot. *cons.58. num.8.* Bost. *tit. de damna, in fol. num.2.* Cæphal. *cons.198. num.2.* Prat. *cons.206. num.39.* Pereg. *cons.3. numero 71. vol.1.* Menoch. *de recup. rem.15. num.638. & de retinend. num.26.* Pinell. *in l.2. p.2. num.31. C. de bon. mater. & in l.2. part.2. cap.4. num.10. Cod. de resc. venditio.* Cumi. *ritu 17. numero 157. & 158. & ritu 91. numero 17.* Ozas. *decis. Pedem 160. num.10.* optimè Petr. Surd. *decis.45. à num.10. vsque ad 12. & decis.25. à num.21.* & iterum *in tract. de alimentis tit.1. quæst.124. n.8.* Giurb. *decis.89. per totam,* vbi mirabiliter. Mastrill. *decis.29. num.4. & 5.* Gratian. *disceptatio. foren.c.157. num.27. & suprà,* & insuper mox citandi.

146 Et quòd quis teneatur restituere fructus quos percepit virtute decreti, in quo fuit adiudicata possessio propter aliquod debitum, etiam pro parte debiti, quod debebatur, tradunt Matth. de Afflict. *dec.218. ad fi.* B. & Iss. *in l. si non sort. §. si centum, ff. de condictione* & alij, quos citat Menoch. *de retinent. rem.1. num.26.* Barbos. *in l. diuor, §. fi. num.52. pag.1241. ff. solut. matrim.* post Paulum de Monte Pico *in l. post contractum num.103. ff. de donatio.* Bologn. *in l.2. ff. si quis rem minor.* Neuiz. *cons.77. n.23.* Padill. *in l.2. n.23. C. de rescin. vend.* Boër. *dec.44. n.26. & in cons.23. n.10.* Ferra. *in form. in actione hypothecaria pag.379. num.1.* Pelaes à Mieres *in tract. de maior. q.25. n.36. 3. p. in nouiori impressione.*

147 Et quòd quando debitor, cuius bona vendita fuere propter appretium, à tali appretio appellauit, & per iudicem appellationis fuit tale appretium reuocatum, creditor teneatur restituere fructus, quos vigore appretij percepit, tenet Matth. de Afflict. *dec.188. n.4.* Barb. *in d.l. diuor n.51. & 52.* Mieres *vbi proximè n.28. & seqq. & n.34 & 35.*

148 Et corroboratur, nam facta venditione ob debitum, si reddi iubeatur debitori, non ex gratia, sed ex iustitia, & iuris dispositione dictante, fructus etiam restituendi sunt illi, vt post Paulum de Monte Pico, Bolog. Neuiz. Padill. *locis proximè citatis* resoluit Petrus Barbos. *d. §. fi. n.51.* & post Ferrara *vbi suprà* Menoch *de arb. casu 288. n.19* Pedemont. *decis.160. n.16.* in praxi notandum dixit Mier. *d.3. p.q.25. n.36.* & faciunt, quæ nos suprà diximus hoc capite in prioris quæstionis resolutione, fundam. 5. versic. quod vlterius, & quinto probatur à numero 39. & seqq.

149 Et nota solùm quando sententia, & executio reuocata est per viam appellationis, sed & per reuisionem, vt vtroque casu sit res cum fructibus restituenda, iuxta text. *in auth. quæ supplicatio,* & ibi notat glos. cum legitimis augmentis, *C. de precib. Imperatori offerendis,* & Bal. *num.4.* Aloys. *num.26.* Rebuff. *ad Regias constitutiones tit. de sentent. execut. art.5. glos.3. num.3. & 4.* Franch. *in cap. dilecto num.33. de appellationi* Morla *in emporio iuris, tit. de iurisd. omnium iud. in præmiss. numero 73.* Vincent. de Franch. *decis.224. decis.288. & decision.120.* Capi. *decis.202. num.10. & 12.* Muscat. *de fideicommiss. mod.18. numero 20.* Giurb. *decis.89. sub numero 2. vers. vnde est* Salgado de protect. Reg. *quod reuocata sententia.* Afflict. *decis.88.* Mastrill. *d. dec.29. num.9.*

Quæ doctrina ampliatur, etiam in fructibus percipiendis, vt & ipsi sint ab huiusmodi possessore restituendi, ita ex Angel. *in l. fol. pact. rem. 2. in fi. ff. quod metus causa.* Mastrill. *in d.l. cis.29. num.5* Giurb. *d. dec.89. sub num.2.* Pacif. *de Saluar. interdicto, inspectio.4. cap.1. num.47.* & etiam contra fiscum text. *in l.1. & 2. de fide hasta fisc. lib.10.* & ita decisum fuisse testatur Giurb. *vbi proxime sub dict. num 2.* & faciunt ad propositum, quæ dicit Lancelot. Robert. *de attentat. 3. part. cap.31. à numero 22. & suprà,* quòd attentans non excusatur à fructibus, quos percepit, sed nec ab iis quos percipere potuit, etiam si in sententia omissum sit, dicere de iis, quos percipere potuit, dummodo sint percepti ab aliquo tertio, qui causam habuerit ab ipso attentante condemnato, provt ita fuisse dictum in vna Perusina attentatorum coram Put. vt est decisio in recollectis Achill. de Grass. 140. *fructus perceptos, sub rub. de fruct.* affirmat. Lancelot. *vbi proximè,* & generaliter Mand. *in tract. de commiss. 14. formal. commissionis attentat. in verbo, fructus.* Enimuerò si huiusmodi condemnatus attentans aliquam allegat iustam causam, se excusandi à fructibus percipiendis, puta; quia dat aliquem tertium, qui illos percepit; tunc licèt excusetur à fructibus, quos percipere potuit, ita vt pro eis executionem euitet, non tamen excusatur ab iis, quos ipsemet percipit, Mil. *verbo, attentans, lite pendente. fol.30.* Achil. *decis.140.* Rot. *decis.23. aliàs 597. si spoliatus. de restit. spoli in antiq.* Crescent. *decis.92.* Mohedа. *decis.2. & 10.* Caputaq. *decis.237.* incipit *fructus 1. p.* de quo articulo nos latiùs suprà hac 4. part. cap.10. de excessiua fructuum, *&c.* vers. quod & illud pertinet. à n.74. & 75. & 76. cum seqq. & vide etiam superiùs n.41. & 42.

Hoc enim generale verum est, quòd fructum condemnatio verificetur in fructibus percepris per tertium, habentem causam ab attentante condemnato, vt ex Achil. & aliis Rotæ decisionibus firmat Lancelot. Rob. *de attenta. 1. part. cap.3. numero 23. & 24.* Quò pertinet quod dicit Baeca *in tract. de non melior. filiabus cap.33. numero 6. cum seqq.* quem sequitur Mieres *de maior. q.3. part. cap.25. numero 42.* quòd dos data filiæ vltra summam taxatam per legem Regni, est reuocanda cum fructibus.

Cuius etiam est farinæ, quod diximus de venditore bonorum debitoris in causa executionis rei iudicatæ, vel publici instrumenti; nulliter tamen factæ per executorem, eo quòd minimè fuere seruatæ iuris solemnitates; nam propter hoc passim in tribunalibus huiusmodi executiones annullantur, bonis cum fructibus debitori restitutis, soluta priùs debita pecunia, hoc est. quæ deberi omnino, apparet ex instrumento, aut rei iudicata, non autem pretio, pro quo vendita fuêre, & hoc cum legitimo interusurio simul, quod cum fructibus eiusdem rei facta omnium liquidatione proportionabiliter cõpensandum est, vt eleganter tradunt Ozas. *dec. Pedemon.160.* Sequitur Ioann. Franc. Bullacom. inter communes *1. p. lib.5. tit. de prædiis minor. num.19.* & ex aliis Gasp. Rodr. *de annu. reddit. lib.1. cap.14 num.61.* vbi alia ponit exempla, optimè Mier. *de maior. 3. p. quæst.25. a num.28.* post Barbos. *in l. diuor. § fin n.51. & 52.* Gab. *cons.33. n.10 & cons.167. n.94.* Nicol. Boër. *decis.44. n.26.* Ferra *in pract. in form. libell. pag.379. col.1.* Gama *dec.232. n.5.* & eius addition. 234 qui refert Sfortiam *cons.41. lib.1.* & legentibus est ipse additionator, *dec.40* eiusdem Gamæ. Latissimè etiam idem probat post alios Giurba *dec.105.* quando executio quomodolibet sit reuocata, etiam per enormissimam læsionem, siue res creditori sit adiudicata, siue quia ipse emit per suppositam personam, siue à tertio emptore, possessa per subhastationem, quem vide.

Quæ consideratio non extra rem est, cùm nemini dubium

dubium esse possit, excessum esse attentatum. Felin. *in cap. cum olim. el. 1. n. 7. de off. deleg.* Mascar. *de prob. tom. 2.*
158 *concl. 1007. num. 22.* & excessus ad instar attentati reponitur, vt post alios Gratia. *discept. forens. c. 333. tom. 2. num. 7.* & est de mente Lancel. *de attent. 2. part. cap. 12. lim. 53. à num. 22.* & ita in terminis dixit Rot. vt testatur Seraph. *decis. 1068. tom. 2.* dicens, quòd excessus in
159 executione causat attentatum, omnia quippe requisita attentatorum reperiuntur in excessu commissionis. Quare quæ diximus hactenus de attentato respectu fructuum, intelligatur & in eo, qui virtute executionis ex-
160 cessiuæ rem restituendam possidet, vt pariter ad eosdem teneatur.

Nec hos excusat ab horum fructuum restitutione titulus à iudice, & bona fides (de quibus diximus suprà pro contraria parte,) quoniam sententia reuocata redu-
161 citur ad non sententiam, & perinde habetur, ac si nunquam fuisset sententiatum, latè Borgn. Caual. *decis. 40.*
162 *num. 51. part. 2.* & lata vltima reuocatoria, illa prima dicitur illicitè præcessisse & omnia retro acta pro illicitè attentatis corruunt ipso iure. Vinc. de Franch. *dec. 120.* & *136.* Carolus de Tapia *in compilati. iuris Regni Neapolit. lib 3. tit. de assistentia, in rub. 40. num. 5. fol. 226.* & *dec. 188.* Gratia *decis. 120.* Mastrill. *decis. 29. num. 7.* Giurb. *decis. 89. sub n. 1.* Pro quo facit regula, quam tutam vocat Mier. *tractatu de maior. 3. parte quæst. 25. num. 30. l. certum C. de re iud. l. 2. C. de fruct. & litium expens.* quòd
163 quilibet, etiam bonæ fidei possessor restituere tenetur fructus, quos lite pendente percipit, adeò vt retractata sententia, retractata intelligitur executio, & si in ea nihil dictum sit, ita vt omnia in pristinum statum debeant
164 restitui, quæ occasione ipsius habuit victor *in c. acced. verbo, vniuersa, vt lite non contest.* quam ibi notant Bal. & Barb. *num. 77.* Ana. *sing. 472.* & *alleg. 93. num. 2.* Gall. *cons. 37. num. 28.* Bald. *cons. 147. column. 3.* Amat. *decis. 75. num. 10.* Contar. *in l. 1. in intellect. num. 3. C. de momen. poss.* Grat. *decis. 220. à num 4. vsque ad 8.* & additio. Caualc. *dec. 40. num. 51. 52.* & *55. p. 2.* Franch *dec. 136.* & per eundem Carolus de Tapia Regius meritissimus consiliarius in supremo collateralli consilio Neapolitano, *loco proximè citato.*

165 Hinc meritò procedit; vt reuocata sententia, executionem etiam tacitè reuocari, vt attentatorum remedio bona capta relaxentur eodem imperio, quo fuerant concessa, ac si facta non esset executio. Vinc. de Fran. *decis. 126.* & *decis. 120.* Sacc. *cons. 78. num. 16.* Intrigil. *lib. 2. singul. 173. num. 83. appellatione non obstante.* Muscat. *de fideiuss. 1. part. mod. 18. num. 14.* Hieronym. Gonzal. *ad regul. de men.* & *alter. gloss. 6. num. 183.* plures citat.
166 Giurba *decis. 39. numero 14.* & sicut nulla precedente sententia commissio executionis fieri non potuit, nec facta valet, ita etiam si processerit sententia nulla commissio executionis fieri non potest, nec valet, si de facto fiat, vt *ex l. 4. §. condemnat.* & *l. cum nulla, ff. de re iudic. cap. pastoral. eodem tit.* Lancel. Gallia *cons. 61. num. 31. 34.* & *35.* Viuius *decis. 53. num. 7. dec. 304. num. 5.* & *dec. 380. num. 29.* Caual. *consil. 26. num. 6.* Areti. *cons. 56. column. 1.* Torniol. *cons. 79. num. 50.* Berret. *cons. 34. num. 6.* Bertaz. *const. crim. 79. num. 3.* Turr. *cons. 7. num. 10. volum. 3.* Pereg. *decis. 35. num. 9.* Aldouin. *cons. 110. num. 84.* & *85.* Caual. *decis. 11. num. 63. part. 1.* & *decis. 3. n. 15.* Giurb. *decis. 89. sub n. 14.*

167 Quo supposito, sententiam reuocatam non causare, nec præstare bonam fidem quoad fructuum adquisitionem, dicunt Doctores citati suprà ad prin. huius quæstionis, vers. sed contrariam sententiam, *&c.* num. 140. & præcipuè Rom. & post eum Petr. Surd. *dec. 15. n. 21.* Mastrill. *decis. 19. num. 5.* & meliùs *num. 11* Grati. *dec. 79. num. 12.* Caualc. *decis. 11. num. 63. part. 1.* & *dec. 40. n. 53.* Caual. *cons. 26. num. 6.* Giurb. *d. decis. 89. sub numero 2.* vbi etiam dicit, quòd titulus nullus nec aliquam tribuit exceptionem, aut effectum, *l. quoties, ff. qui sat. sid. cogan.* Rebuff. *consil. 190.* Maresc. *lib. 2. var. resol. c. 94. n. 35.* nam titulus inualidus habetur pro non titulo. *l. nec vllam, §. item in fi. ff. de petit hæred.* Marcab. *cons. 10. n. 59.* Eugen. *cons. 43. n. 29.* Viuius *decis. 22. n. 8.* nec opitulatur ei qui possidet ex illo titulo, Afflict. *dec. 271. n. 3.* & *decisio. 228.* & *in c. 1. §. præterea, gl. 3. n. 4. tit. quæ sint prin. caus. benef. amit.* Ruin. *cons. 166. in fi. vol. 6.* Rolan. *cons. 41. n. 31. vol. 3* Gratia. *discept. foren. cap. 45 n. 33.* Surd. *cons. 28. n. 53.* Morot. *cons. 58. n. 9.*

Sed huic quæstioni successiuè quæro, si est appella- 168
tum ab executore executorialium per condemnatum, pro cuius cognitione solet causa delegari, & committi cum clausula (parito iudicato) quæ illius est effectus, vt non possit quis audiri, nisi facta priùs integrali execu- 169
tione, adnotata *in cap. fin. de rest. spoli.* Staph. *de liter. iust. §. dicendum num. 82.* Vestr. *in praxi lib. 8. cap. 3. num. 10.* Maresc. *variar. resolut. lib. 1. cap. 87. à numero 1.* dicens, quòd cùm dicta clausula proferatur per ablatiuum absolutum, tribuit iurisdictionem conditionalem, videlicet quatenus sit paritum iudicato, & non aliter. *l. à testatore* 170
ff. de conditio, & demonstrat. cap. cum delicta, de rescript. Paris. *cons. 94. n. 8.* & *cons. 45. n 6. lib. 4.* Tiraq. *de retract. conuentio, §. 2. gloss. vni. num. 3.* & *4.* Put. *decision. 283. lib. 2.* Caputaq. *decision. 150. part. 1.* vnde in primis, & ante
171 omnia possessio dimittenda est, & fructus, & expensæ vsque ad obolum debent restitui, anteaquam in causa procedatur, aliàs gesta ante paritionem ex defectu iurisdictionis erunt nulla, vt in dictis locis, & per Put. *decision. 429. lib. 1.* Maresc. *vbi proximè sub numero 3.* vbi testatur ita fuisse resolutum per Rotam pluries, vt in vna Calagurritana Capellaniæ sanctæ Crucis 13. Ianuarij 1589. coram Orano, & in vna Pampilonen. parochial. 4. Maij 1591. coram Penia. & in alia Foren. Parochial. 1. Iulij 1602. coram Litta. & de eodem anno in
172 alia Pampilonen. priorat. 26. April. coram Ludouis. etiamsi eorum fructuum fiat oblatio, etiam liquidorum, cùm sint cum effectu restituendi, ad hoc vt tollatur suspensio iurisdictionis. Staphil. *loco citato numero 82.* & ita fuisse pluries terminatum per Rotam, cuius affert decisiones, firmat Mart. *dict. cap. 87. num. 4. 5.* & *6.*

Quo supposito, duo quærenda sunt; primum an dicta 173
clausula (parito iudicato) operatur quoad fructus, quando facta est rei restituendæ condemnatio, & nihil de fructibus expressè dictum fuit; an secundus exequutor datus cum data clausula (parito iudicato) excedet, & nulliter procedet; si vtatur iurisdictione anteaquam paritum fit, etiam per prædictorum fructuum non expressorum actuali restitutioni.

Et quòd non excedet, nec procedet nulliter, videtur 174
probandum ex eo, quod expressè firmat Maresc. *variar. resolutio, lib. 1. cap. 87. numero 24.* dum dicit, quòd quamuis dict. clausula operetur vt non possit quis audiri, nisi facta integrali executione (vt dictum est) nihilominus istum effectum restringi, vt locum non habeat vltra iudicatum, *l. 1. C. si plures vna sententia,* quæ doctrina indubitabilis est, & verissima. ipse tamen reddit exem- 175
plum dicens (vnde si aliquis fuerit condemnatus, restituere rem, & nihil dictum sit de fructibus, clausula (parito iudicato) non operatur quoad fructus, iuxta *l. term. C. de fruct. & lit. expens.* Dec. *cons. 43. n. 4.* Natt. *cons. 112.*) 176
Quod & ex eo comprobat, quia si quis vigore instrumenti teneatur vltra rem aliquam, etiam ad interesse; si tamen non fuit condemnatus ad interesse, sed solùm ad rem, non erit parendum quoad interesse. Decius *cons. 321. in prin.* & testatur *n. 25.* ita fuisse terminatum à Rota in vna Aret. bonor. 12. Ianuarij 1538. Ex quo sequitur, quòd cùm dicta clausula non operetur horum fructuum restitutionem, similiter suspensa non sit iurisdictio iudicis, cui causa appellationis ab executione commissa est cum dicta clausula, & per consequens procedet validè, & cum iurisdictione.

Sed

177 Sed veriorem esse contrariam sententiam, imò in vtroque casu erasse manifestè Maresc.dictum exemplum constituendo, cùm dict.clausula(parito iudicato) horum fructuum,tacitè & virtualiter in sententia comprehensorum restitutionem operetur;probatur euidenter;quoniam quando ad rei restitutionem quis est con-
178 demnatus,tacitè virtualiter,& per iuris subauditionem veniunt fructus vigore verbi (restitutio) quo vtitur sententia, quando scilicet,sumus in iudicio,in quo eius natura fructus aliàs veniunt,& illorum tacitè intelligitur facta condemnatio, latè comprobauimus hactenus, & euidentiùs suprà hoc lib.4. cap.9. versicul. hinc & in illam habimur, *&c.*à numero 93.vbi adeo videri factam condemnationem eorundem, vt executio in illis
179 debeat fieri, & executor in ea non excedet. quia quod tacitè in sententia intelligitur,aut quod ex ea tacitè necessariò infertur, dicitur in ea expressum, ex Escacia *de appell.quæst.*17.*limit.*6.*memb.*9.*num.*70.*&* 71.& nos pluribus citatis passim probauimus in discursu huius tertiæ partis.

180 Sed illud, quòd licèt non sit expressum in sententia, si tamen tacitè inest, & subauditur, atque subintelligitur, comprehenditur sub dict. clausula (parito iudicato) vti cætera, quæ in re iudicata exprimuntur, quia in illo verificatur doctrina suprà posita per Maresc.
181 vt non operetur clausula vltra iudicatum,cùm satis iudicatum dicatur, quod necessariò inducitur,& colligitur. Et comprobatur ex eo, quod dicit ipse Maresc. *dict. cap.*87. *numero* 25. quòd si sententia lata est in iudiciis vniuersalibus,quia sicut sententia lata generaliter faciat rem iudicatum in omnibus pertinentiis,postea in executione declaratis,& liquidatis, ita etiam dicta clausula (parito iudicato) operatur quoad illas etiam non expressas in sententia, sed tacitè subintellectas à iure, Rot.*decis.*110. *numero* 14. iuncto *num.*35. *part.*1.*diuers.* quia omne illud siue persona, siue res, in qua locum habet rei iudicatæ executio,sub dicta clausula comprehenditur.

182 Et quòd dicta clausula operatur in iis omnibus, in quibus sententia transit in rem iudicatam, vel aliàs meretur executionem, probat Maresc. *variar.resol.lib.*1. *cap.*87.*n.*30.ex eo, quia rescriptum Principis recipit in-
183 terpretationem à iure communi,cum quo se conformare censetur *l.rescripta.C.de precibus Imperatori offerendis. l.*2. *C.de diuer.rescript.c.causam quæst.de rescr.* Steph.*de lit.iust.tit. de sanatio.preceff.cap.*4.*num.*4.*&seqq.fol.*419. Escacia *de appell. q.*17.*lim.*6. *memb.*7. *à n.*123.& iterum *in quæst.*16. *lim.*1. *à n.*86. Marquesa *de commiss.*1.*p.c.*10. *ad princ.*

184 Hinc est quòd si executoriales expediuntur contra legitimum contradictorem, cui scilicet causa,& defensio principaliter competit, causáque sit non dolosè defensa, cùm tacitè præiudicent tertio secundariò & in consequentiam,etiam si expresè non sit condemnatus, iuxta *l.ingenuum,ff.de statu hominum.*Decium *consil.*342.
185 *numero* 7. Alexand. *in l. sæpe numero* 58.76.*&* 84 *ff.de re iud.* Grabr. *conf.*42.*num.*20.35.*&* 42.*lib.*2. Paris.*conf.*22 *num.*16.*lib.*1. & etiam successori. Aym. *conf.*10. *num.*8. Iofred. *conf.*10. *numero* 13. *&seqq.* Tiraq. *de nobilitat. cap.*35.*num.*4. Couarr.*pract quæst.cap.*13.*num.*6.Mohed. *decis.*217. ideo pariter dict. clausula (parito iudicato) illum afficit, & contra illum, etiam non expresè con-
186 demnatum operatur, vt tenet Maresc. *variar.resolut. lib.*1.*cap.*86.*à numero* 35. *cum seqq.* qui quidem *à numero* 59. *&seqq.* ex eadem ratione idem operari affirmat contra tertium rei litigiosæ emptorem, cui virtualiter nocet sententia (vt alibi suo loco latiùs diximus) quia scilicet locum contra illum habet executio rei iudicatæ, latæ contra venditorem, à quo causam habet siue mediatè,siue immediatè,vt &latè ibi per eum.Ergo cùm in nostro casu,quando sententia quis est condemnatus ad rei restitutionem,fructus etiam virtualiter intelligãtur comprehensi,& in illis rei iudicatæ locum habeat executio, ex his, quæ dilucidè & amplissimè explicuimus suprà d.c.9.à n.93. meritò etiam illos comprehendit d. clausula (parito iudicato) & dum non præstantur,commissionis iurisdictio remanet suspensa, tanquam nondum sequuta, & impleta conditione.

Econuerso autem quando res iudicata virtualiter 187
non afficit rem,aut personam,puta,quia tertius reuelantem exceptionem opposuit, contra quem executio, nec procedit. Ideo nec dicta clausula (parito iudicato) latè 188
Maresc.*variar.resolut.lib.*1.*cap.*86.*à n.*42.*cum pluribus sequentibus, vsque ad num.*56.vbi etiam quæ dicatur exceptio reuelans vel non,secundùm naturam iudicij exe- 189
cutiui.

Hinc etiam est, quòd cùm sententia nulla maximè 190
mereatur executionem,secundùm ea quæ copiosè diximus suprà 2.part.cap.9. & passim alibi. pariter clausula (parito iudicato) nihil operatur, vt tradit Roman. *conf.*334. *num.*1. *& seqq.* Felin. *in c. causam quæst.num.*6. *vers.& istam regulam,de rescript.*Ferret.*consil.*308.*num.*5. *vers.nec obstat.* Caputaq.*decis.*266.*part.*2. Rota *dec.*100. *num.*12. *part.*1. *diuerso.* vbi hæc clausula fuit intellecta conditionaliter, hoc est, quatenus adesset iudicatum, tenet Maresc. *dict. cap.*87. *numero* 30. *& seqq.* vbi testatur,hoc idem fuisse resolutum in vna Toleta.Capella.14. April.1595. coram Cardinali Mali. & iterum in vna Fauon. Monaster.20. Iunij 1607. coram Penia. in qua post arduam disputationem præualuisse tandem opinionem, clausulam istam intelligi vigore sententiæ validæ,quia sententia nulla nihil est.quo loco aduertit etiam ad hunc effectum nulliratem debere esse euidentem, & ex eisdem actis resultare debere, de quo nos latè d.3.p.c.9.à princ.

Quod & idem repetitur in sententia notoriè iniu- 191
sta, cuius iniustitia notoriè constat ex actis,quia similiter & eo modo, cùm tali rei iudicatæ sit denegata executio,minimè operatur clausula(parito iudicato,)explicat optimè Maresc. *d.c.*87.*num.*53. & latiùs de vtraque sententia tam nulla,quàm euidenter iniusta,cuius nullitas, & iniustitia notoriè patet ex actis,prosequitur ipse Maresc. *d.lib.*1.*c.*86.*à n.*28.*cum seqq.* plures Doctores ac Rotæ decisiones allegans.

Igitur ex supradictis satis comptobatum reliquimus; 192
dictam clausulam comptehendere fructus virtualiter in sententia comprehensos, quando sententia verbo (restituere) vsa est,in iudiciis,quibus sui natura veniunt. ac per consequens donec restituantur,nec censetur iudicato paritum, nec interim iurisdictionem suspensionem euasisse, ac ideo si ante tempus integræ portionis ea vtatur iudex, nulliter procedet, eritque appellatio quoad vtrumque effectum legitima iudicanda.

Nec obstant Doctores citati à Maresc. à prin.huius 193
quæstio.pro contraria parte,scilicet Decius & Nat.quia id,ad quod citantur,non probant,sed illud dumtaxat,vt sententia non operetur vltra id, quod ex ea necessariò infertur, quod verissimum est, & sic tantum abest, vt nostræ officiant resolutioni, quinimo illam directò comprobant.

Nec etiam obstat ipse Maresc.quia regula per eum 194
apposita ibi *dict.numero* 24.nempe;vt clausula non operetur vltra iudicatum,quæ verissima est ex supradictis, intellecta secundùm ius,repugnat eius exemplo, provt probaui.Et sic respondendum est, vel manifestè erasse Maresc. vel illum saluando, vt procedat in iis iudiciis, in quibus aliàs fructus non veniunt sui natura, de quibus sententia, etiam vtendo verbo (restitutio) non subintelligitur.

Nec obstat illud de interesse, quod ex Rota adducit, quia cùm interesse fuit in sententia omissum, omissum intlligitur, nec vllo pacto tacitè in rei restitutione subauditur. nec hoc ius dictat, de quo nos amplissimè

suprà cap.9 à prin.ac ideo iustissimè determinatum fuit ita à dicta Rota vt non subintelligitur.

195 Vlteriùs quæri potest, an facta per superiorem declaratione,executorem excessisse;an tunc tota executio reponenda est,an dumtaxat pro ea parte,pro qua excessit. Et quòd non solùm excessus, sed etiam sit tota exe-
196 cutio reponenda, probatur primò, quoniam decretum iudicis, seu mandatum relaxatum vltra summam debitam, in totum est nullum, & etiam pro summa debita non sustinetur, sed reuocatur in totum ratione indiuiduitatis,secundùm B Castren. & alios *in l.si non sortem.§. si centum,de conditio indebi.* quam sententiam passim sequi Rotam testatur Put. *decision.323. libro* 1. nonnullas
197 eiusdem Rotæ decisionés refert, & sequitur Marescot. *var.resol.lib.2.cap.6.num.1.& 2.* quia cùm sit decretum relaxatum partim ex causa vera,partim ex causa falsa,& pro non debito,ratione indiuiduitatis nullum est,& reuocandum in totum, etiam pro summa debita. Afflict. *decisio.218.*Roma.*in l.1.§.penult.ff.de verbor.oblig.& consil.454.num.12.* vt post Marsil. Curt. Iun. Natt. Roland. Anchar. & alios refert Petr. Surd.*decis.45.n.3.decis.74. num.8. consil.39.n.5.& conf.217.n.17.* Milanen.*decis.14. num.81.& 82. lib.1.* Boni. *conf.3. num.2.* Tiraq.*lib.2.de retract.§.23.gloss.1.num.23.*Pancirol.*conf.131.n.13.*Cart. *decis.39.num.3.& 22.* Costa *de ratione ratæ quæstion.26.*
198 Caual. *de vsufru.num.109.* Barzi.*decis.6.num.6.* Cancer. *in p.3. resol. cap.17.de sent. num.328.* Intrigil.*singul.173. num.3.* Sfort Oddus *conf.96. num.6.* Gama.*decis.40.n.4.* Giurb. *dec.89.sub n.2.vers vnde est quod reuocata sentent.* &c.& quod ratione excessus sententia sit in totum nulla, cùm sit indiuidua latè comprobat Gratian.*in discepta. foren. cap.162. à num.18.cum seqq.tom.1.*plures allegans.

Secundò probatur, quoniam adiudicatio, seu datum
199 in solutum, debet fieri pro mensura debiti,si autem fiat plus debito, vitatur in totum, & etiam reuocatur pro parte debiti.*l.si non sortem §.si centum.ff. de condict.indeb.* vbi B. & Ias. *col.1.*plenè Alexan.*in l.iustè possidet,col.5. & 6. ff. de acq.poss.* Marant.*de ord iud.6.p.actu fi.de exec. sententiæ num.20.*Gratian.*in discepta.foren tom.1.cap.162. num.33.*

200 Tertiò corroboratur hæc pars, quoniam fideiussor obligatus pro maiori summa, nec valebit obligatio etiam pro minori,ad quam tenebatur,secundùm veriorem opinionem, iuxta gloss. *in §.fideiussores inst.de fideiuss.* B. *in l.grege §.illud n.2.& 3.*vbi testatur de vna opinione,*ff.de fideiuss.* Anton. Gom.*lib.2.cap.17.n.2.*vbi de communi,quidquid ipse contrarium sequatur. Seraph. *priuil.iuram.107.n.70.* (vbi aliis similibus comprobat.) Ias.*in l.1.§.sed & si mihi col.3.in prin.vers.secundo inquantum n.6.de verbor.obliga.*& hanc esse magis veram,& in praxi receptam,testantur Ceuall.*in contra commun.q.382. in fin.num.6.vers.sed contrariam opinionem in q.prin.*Gra-
201 tianus *in discep.foren.c.162.tom.1.*quia datur pro forma à lege, vt fideiussor non obligetur in plùs,quam principalis.*l.grege.*& ex aliis rationibus consideratis per eundem Gratianum.quidquid sit in accessoriis, & respectu
202 pœnæ, in quibus valet obligatio fideiussoris in plus, quàm principalis. Bart.*in l.centum Capue n.6.* & ibi Ias. *n.5.ff.de eo quod certo loco.* Idem Ias.*in l.2.§.fi.n.6 ff.qui satisdare cogan.*

Hinc locationem factam per Ecclesiam vltra nouem
203 annos nec in tempore permisso sustinetur,latè Maresc. *variar. resol.lib.2.cap.25.à n.8.& suprà.* Rodoan.*de rebus Ecclesiæ quæst.6 de loca.rerum Eccles.§.item ex præmissis in fi.n.27.*Gratia *vbi proxime,n.22.*vbi alia adducit similia, quibus omnibas videtur, excessum omnem executionem vitiare.

204 Sed contrarium iure verius est, praxique receptius esse arbitror.Primò quoniam excessus aliud quid est,de-perse dicens,distinctum,& separatum à sententia,& commissione executoris. text.optimus *in l.diligenter,ff. mandati,l.si cui pro mandatum,de var.l.sed & si ante,ff.ad Trebel. l.patrem, in fi.ff.de excep.iudic.* plures Doctores addaximus supra hac 4.p c.3 vers. executor qui executoriales excedit, &c. à n.65.vbi etiam, quòd propterea dicitur nouum quoddam grauamen, & meliùs etiam cap.4 à fi.à n.38.& supr.sed in actibus diuiduis,& separabilibus, vt vtile per inutile non vitiatur, nec totus actus propter excessum rescinditur, vt tenent omnes 205
Doctores superiùs citati in primo fundamento contrariæ partis.

Et magis in specie apparet etiam in vna, eadémque sententia, continente separabilia capitula, valida est in 206
eo,quòd nõ excedit,licèt excessus annulletur,veriorem opinionem dicunt ex B. *in l.1. C.si à non compet. iudice.* Salicet, *in l.2. Cod de re iud.* cum aliis pe Cenallos *q in contra commun.quæst.60.* Doctores *in l.1. Cod.si aduersus rem iudicatam.* Card.*conf.29.col.2. ante med.vers.secundo si quando.* veriorem etiam dicit Gratian. *in discept. for. c.162.à n.24.*vbi alias declarationes adiicit. Ergo multò fortiùs dicendum est in vestro casu,quia excessus est separatus à sententia,& commissione.& ita Doctores omne in d.1. fundamento citati loquuntur, quando iudex relaxat vnum decretum pro maiori summa,qui est casus longè distinctus à nostro.

Deinde & secundò, quoniam si propter excessum 207
executoris tota reponeretur executio, maximum sequeretur absurdum, cùm res iudicata, & eius effectus subuerteretur penitus, propter quod vitandum, non ab executione permittitur appellatio, sed dumta-
xat ab excessu, cuius cognitio tantummodo deuoluitur ad superiorem, nec vltrà potest se intromittere. 208
text. optimus *in l. ab executore, ff. de appell. recip.l.15. tit.23. p.3.* diximus & probauimus suprà hac 4. part. cap.4. ad fi. d. num.38. & seqq. & cap.3. vers. sed melior ac probabilior, &c. à num.192. & per totum capitulum probauimus, quòd ab excessu admittitur appellatio dumtaxat.

Et hanc considerationem probari mihi reperio per Bal.*in l.3. terminato col.4. vers.pone quod n.17.C.de fruct. & lit. expens.& in Marg.in verbo,appellari potest à iuramento.*Lanfr.*in cap.quoniam contra,fol.penult.*quem referens sequitur Nicol. *tractatu de concord. gloss. concord.6. fall.32.fol.194.numero 74.* Sigismund Escacia *tractatu de appell.quæst.17.limit.10.num.58.*dum dicunt, quòd con- 209
demnatus in expensis, non poterit appellare à tota expensarum taxatione facta per executorem, sed tantùm ab excessu. Reddunt rationem; quia si à tota taxatione expensarum appellaretur,foret rescindere pronuntiatũ, & sententiam,forétque potiùs appellare ab ipsa sententiæ executione,quàm ab excessu:quia cùm præsupponatur amplius non posse à sententia appellari,in qua adest condemnatio expensarum,quia vel transierit in rem iudicatam, vel adsint tres conformes;pariter non poterit appellari à tota taxatione, quia esset potiùs appellare à sententia contra iuris prohibitionem permittentis dumtaxat ab excessu.

Et hoc est quod voluit Rot.Rom.vt testatur Seraph. 210
decision 9.38.apud eundem 2.tom. dicens,quòd executio propter excessum in summa reuocatur, non tamen ipsum mandatum executorium. Itaque cùm non possit appellari propter tot inconueniens, nec ad superiorem deuoluitur nisi excessus cognitio: non poterit in totius executionis reuocatione se intromittere, quia vltra id, quod in iudicium deductum est, excedere potestas iu- 211
dicis non potest.& de qua re cognouerit iudex,de ipsa quoque pronunciare debet.*leg.de qua re,ff.de iudiciis,*& sic excessus vitiatur, sed non vitiat. Econuerso autem aliud consideratur absurdum, nempe sententiam latam super excessu,& sic super accessorio præiudicare principali,scilicet;executioni, quo omnino negandum,& vitandum.& in istis terminis, quòd superiori non possit cognoscere nisi de nudo articulo excessus,à quo est appella

pellatum, probant Guido Papæ *q.54 n.2.* Vinc. Caroc. *exceptione 65 n.4.*

212 Cui fundamento rectè conuenit, quod dicit Philipp. Franch. *in cap. dilect. numero 11. de appellat.* quem referens sequitur Escacia *de appellat. quæst. 17. limit. 1. numero 56.* vt iudex superior, qui cognoscit de causa appellationis à sententia lata super nullitate alterius sententiæ, non poterit in ista appellatione cognoscere de iniustitia sententiæ, sed solùm super nullitate. Reddunt rationem; quia cùm iste iudex non possit adiri nisi super nullitate sententiæ dumtaxat, non poterit nisi de ea cognoscere, quia non est super simplici iniustitia aditus, nec est hoc pretium, ac ideo appellationis iudex super eo non acquitit iurisdictionem, optimè Bal. *in l. 4 sicut proponis in fin. C. quomodo, & quando iudex.* Fran. *in cap dilecto 63. quæst. 10. sub num. 24. vers. sed aduerte quia Bal. de appellatio* idem Escaci. *de appellat. quæst. 11. num. 127.* ergo idem dicendum in nostro casu, quòd cùm super nullitate, & excessu non super simplici grauamine, & iniustitia sit dumtaxat aditus superior, minimè poterit se intromittere vltra in libello deductum, non consentiente parte. Quibus adde quæ suprà diximus cap 4. ad fin. à n. 38. & supra. quare cùm excessus sit quid separatum à commissione, & executione, ipsam non debet totam vitiare.

213 Tertiò & in nostris terminis, quòd excessus non vitiet totam executionem; dicit communem Curt. Iun. *cons. 79. num. 2.* quem referens sequitur Anton. Grauat. *in addit. ad praxim Vestrij lib. 5. cap. 1 sub num. 10. liter. E,* dicentes, quòd excessus, & quod præter formam mandati factum est, adeò nullum sit, vt retractandum, ac reponendum, non in totum, sed quatenus forma excedit dumtaxat, & ita communiter apud omnia tribunalia practicatur.

214 Deinde & quartò probatur, quoniam quando ex actis constat de veritate, decretum non reuocatur in totum, sed prætextu erroris & excessus, sed soluto excessu dumtaxat ad vlteriora proceditur, cùm sententia declaretur ex actis, ita Alexand. *cons. 49. num. 9. lib. 2.* Curtius Iun. *cons. 179 num. 2. p. 2.* & ita fuisse tentum in vna Perusi. executionis 18. Decemb. 1595. coram Pœni. refert, & sequitur Marescot *variar. resolut lib. 2. cap. 6. n. 9* qui, ita intelligendos esse Doctores suprà citatos in primo fundamento pro contraria parte, dicens etiam æquiorem ad euitandos inanes circuitus, & ne litigantes in modicis grauentur expensis, secundùm Angel. & alios *in l si finita, ff de damno infecto.* Aymon *cons 46 numero 7.* Gozadi. *cons. 21. n. 35.* vbi testatur de communi. Sed cùm in nostro casu appareat de vero debito euidenter, atque notoriè ex sententia, & re iudicata, quæ reddit rem indubitabilem, *ex l. 1. & toto tit. ff. de re iud.* nihil mirum, vt dumtaxat excessus reponatur.

215 Et hinc est, quòd excedens modum castigandi, aut defendendi, non punitur pro toto, & pro omnibus percussionibus, sed solùm pro illis in quibus excessit modum & sic non punitur pro toto, sed pro excessu dumtaxat. Perr. Anchar. *in clem. 1. de hom.* Hippolyt. de Mar. *in cap. 2. circa fin. de hom.* Alexand. *cons. 2. columm. 5. vol. 7.* Petr. Philip. Corrat. *cons. 204.* incipit *pro decisione, in fin. vol. 1.* B. Bal. Angel. & Doctores *in l. si adulterium cum incestu, § Imper ff. ad l. Iur. de adulter.* Angel. *in l. Grach. Cod. de adult.* Cyn. *in l. 1. C. vnde vi.* qui alios citat text. & per eum *ibi* Bal. *in l. sed si quacumque, ff. ad l. Aquil.* latissimè, & eleganter, plura exempla inferens ad propositum, Hippol. de Marsil, *in pract. crim. §. quoniam à num. 68.* & iterum *à num. 90. cum seqq fol 74 & 75.* & ita dicit Gas-
216 par. Rodrig. *de annu. reddi. lib. 1. cap. 18. num. 29,* quòd excessus, qui separari potest, & in quo non peccatur, nisi in excessu, vitiatur, sed non vitiat totum, quia pœna nó excedit delictum. *l. rescriptum, ff. de iis quibus vt indig.* vbi sic plura iura intelligit, & interpretatur. Hinc etiam videmus, quod in attentatis dumtaxat quod est attentatum reponitur, cum quibus remanet satisfactum ad argumenta in contrarium adducta. Pro quibus poteris etiam videre Marescot. & Gratian. *locis ibi allegatis.* Ex quibus quidem deducitur resolutiua conclusio, quòd excessus repositio non comprehendit totam executionem, sed dumtaxat excedam qui non vitiat, sed vitiatur, & ita communiter practicatur.

Sed successiuè illa se offert ingens tollenda difficultas: an facta semel repositione, vel aliter executa sen- 217
tentia, qua quis ad rem restituendam, vel tradendam fuisset condemnatus, si iterum res ipsa in potestatem condemnati deueniat, an paruisse dicatur sententiæ, & an ipsemet iudex virtute executorialium possit iterum rem prædictam à condemnato auocare, vel an nouo iudicio experiundum sit aduersus ipsum possessorem rei.

Et partem negatiuam, imò quòd non possit ipsemet 218
iudex vigore rei iudicatæ semel exequutæ rem ipsam iterum recuperare, sed quòd nouo iudicio opus sit, probatur, nam semel facta executione iam effectum 219
suum sententia habuit, & ideo causa, quæ semel effectum suum produxit, ea postea cessante, non tamen cessat effectus. *l. fin. in princ. ff. de solutioni.* cum multis aliis similibus latè cumulatis per Tiraquell. *in tract. de causa cessante, limit. 8. per totum,* actionémque, & obligationem semel extinctam non reuiuiscere, nec reuocari, etiam si res redierit ad priorem statum. *l. inter stipulantem. §. sacram ff. de verbor obligat. leg. qui res, §. aream ff. de solutio l. Mœuius, §. duobus, de legat. 2. cap. quæris, de consecrat. dist. 4.* cum similibus.

Secundò & in terminis probatur, nam condemna- 220
tus, & obligatus ex sententia, vel contractu ad rem tradendam, si eam semel tradiderit, esse liberatum, nec reuiuiscere obligationem, etiam si eadem res ad illum denuo reuertatur, docet gloss. *in l. ab emptione, in gloss. magna,* & ibi Bart. *column 2 ff. de pactis, & in l. si cum fundum venderes, in verbo, tradat, ff. de contrahend. emptione, & in l. 3. §. vnde vi, in verb. vindicare, ff. de vi & vi arma.* & eadem gloss. *in l. Claudius, in gloss. 1. post med.* & ibi B. *ff. qui potio. in pignor. habe. antur, & in l. Pomponius, §. sed si is, in verbo, de rato in fin. de procur. & in authent sacram, pub. in gloss. penult. Cod. si aduers. vendit.* quod & idem voluerunt Iacob. Aret. B. Immol Paul. Castr. Roman. & cæteri recentiores *in l. permiscri* quæ est penult. *§. ffecies, ff. de acquir. possess* Bartol. Bald. Paul Castrens. Rapha. & Alexand. *in l. fideiuss §. meminisse, ff. de legat 1.* Petrus Iacob. *titul. de condict. ex lege, quæ pro re donata comper. colum. 2. versiculo item recte dicitur.* Angel. *in l. qui restituit. ff. de rei vind. & in l sed & si possessori in princ. de iureiur. & cons. 34. Constant. col. 2.* Petr. Anchar. *in clem. ne Romani, § porro, de electione.* Paul. Castr. *in l. qui pendentem.* per illum textum, *ff. de actio empti.* Barba. *consil. 22. Decius innocent. columm. 5* iunctis sequentibus, *lib. 3.* Corn. *in l. si quis heredem, colum. 2. Cod. de institut. & substit.* Lanfranc. *in tract. de arbitrar. quæst. 41. vlt. part. principal.* Ilf. *in § actionum, num. 148. Iustit. de actio* & facit text. *in leg. à diuo Pio, § si post addictum ff. de re iud, & in l. Nesen §. fundum.* iunctis notatis per Doctores, *ibi,* maximè Ilf. *in pri. nota. eodem titulo.*

Deinde & tertiò, quoniam super nouiter attentatis 221
iudex delegatus non habet iurisdictionem, postquam sententiauit, nisi circa executionem intra annum, Abb. *in cap. quæren. in princip. numero 6. versiculo inted. ge hanc distinctionem, de offic. deleg.* Hinc licèt instrumentum, & sententia habeant executionem paratam; tamen si se- 222
mel fuit obtenta executio, & bonorum adiudicatio, non potest iterum agi via executiua, prætextu quod non potuerit consequi rem adiudicatam, quia facta semel solutione extinguitur instrumentum, Petr. Ancharan. *consil. 40. visa petitione, per totum,* vbi in fine, q òd via ordinaria agit ad manutentionem rerum adiudicatarum, Tusc. Card. *pract. concl. tom. 4. litera I, concl. 240. num 50. & litera E, concl. 493. n. 8.*

Hinc bonorum possessio *ex leg fin. Cod.de edicto diui*
224 *Adrian.*aut ex interdicto quorum bonorum,aut petitione hæreditatis semel concessa,& ab hærede obtenta, amplius nec ei competit, nec conceditur, etiam si deiiciatur ab ea,Alexand.*consil.*273.*viso puncto,n.*2.& 3.*lib.*5 Anchar.*cons.*189.*num.*6. *versic.præterea posito.* Cardinal. Tusc. *practic.concl.tom.*3.*litera E,d.concl.*490.*à n.*9.*cum segq.*

225 Sed contrariam partem, imò quòd condemnatus ex sententia ad rem restituendam, semel eam restituerit,si ad eum res ipsa iterum deuenerit, possit ab eo iterum peti executio eiusdem sententiæ,tanquam ab eo non sit liberatus, qui rem iterum recuperauit, tenent Oldrald. *in leg.Titio centum.* per illum textum *ff. de condit. & demonstr.tio.* dicens,quod si arbiter iusserit mihi fundum restitui sub pœna, & aduersarius restituerit, sed postea iterum occupat,cadit in pœnam compromissi,& in terminis de sententia tenent Iacob. Butr. Gulielm. cum Bart. Bald.Salicet.& Fulgos.*in l.sed & si possessori.versic. proinde,ff.de iureiur.*& idem voluerunt Cyn.& Bald.subobscurè tamen *in l.si quis hæredem,C. de instit & substit.* & clarè ipse *in l.qui licitam,in princip.*per illum textum *Cod. vt lite pendent. & in l.debitori , column.*2. *versic.sed videamus,Cod.de pactis,& in cap.cum in cunctis,column.*2. *versicul.sed quia si habuerit , de electio , & in cap.significasti. post princip. de officio delegat. & in cap.quærenti , post medium , eodem titulo , & in §.si factu , column.* 2. *versiculo extra quæro , titulo si de feud.fuer.controuer. inter domi. & agnat.*Angel.*in l.permisceri,*quæ est penult.§.*species,ff.de acquir. possess.* Nicol. Neapol. & Immol. *in l.si fideiuss.*§. *meminisse , ff. de legat.*1. & Petr. Anchar. *in clem.ne Romani,de electio.*Nellus *inter consilia Paul. Castr.cons.*204. *præsuppositio,col.*2. *versiculo tertiò domino,lib.*1. ipse Paul. *cons.seqven. ego Paul.* Stephan. Bertr.*consil.*232. *addendo eleganter,n.*14.*vsque ad fin.lib.*2.Socin.*cons.*133.*pro facto, column.*3.*versicul.tertiò & vlt.lib.*1.quod & repetitur *in consil.*147.*lib.*2. Hippolyt.de Marsil.*consil.*7.*summi Cæli, col.*2.*versic.cum ergo in casu , lib.*1. Castell.*in l.*63. *Tauri fol.*179. *column.* 4. *versiculo item quæro lata fuit sententia,* & alios à Mont. *in tract. de emptione & vendit.in* 63. *quæst.*3.*q.princ.*vbi pro hoc dicit esse clarum text.*& in l. si quasi recepturus, ff. de pignor. acti. & in l.inter Castelianum,ff.de arbitris,& in l.*2.§.*dominorum,ff.de his qui sunt sui vel alieni iur.*

Huc spectat,quod scriptum reliquerunt Dyn.Cyn.B.
226 Bald. & Salicet.*in l. seruus.*per illum textum *Cod.de pœnis* , dum dicunt , quòd si ciuitas fuerit condemnata ad subuersionem murorum,si illis dirutis,iterum eos ædificet,non est satisfactum sententiæ,debent enim manere destructi, quod & etiam voluit B. post Dyn.*in leg.si quis adulterium,*§.1.& ibi quoque Angel.per illum text. *ff.de adult.*idem Ang. *in l.in numerationib ff.de solutio in d. l. fideiussor.* §. *meminisse.* & ibi etiam Immol. *ff. de legat.*1.Angel.*num.*34.*Constant.*vbi & alia multa similia congerit Petr.Anchar.*in cap.ex literis , de constitutio.* & ibi quoque Felin.*column.*8. *versiculo secunda conclusio.*& Philipp.Dec.*column.*4. *versiculo tertia conclusio.* & idem Petr.Anchar.*in c.commiss.in 5.nota,de electio lib.*6. *& in cap.*1.*in* 6.*nota de vsur.eodem lib.*6. *& in cap.felicis* 7.*not.* & ibi etiam Philipp. Franc.*in princip.column.*2.*versiculo vltimò nota.*ibi,*reparetur,de pœna,eodem lib.*6. Corn.*consil.*7.*rudis & incomposita,column.fi.lib.*1.& Barba *cons.*22. *Deum inuocent,column.*6.*lib.*3. Stephan. Bert.*consil.*232. *addendo eleganter , ad fin. lib.* 3. quibus quidem Doctoribus satis comprobata remanet huius contrariæ partis intentio.

227 Quid autem in tanta Doctorum varietate , & diuisione sit dicendum , ingeniolum meum pauescit. quare mediam inter eas eligendam esse opinionem , verius arbitror , vt scilicet, tunc facta rei restitutione, vigore rei iudicatæ, réspue ipsa incontinenti, & non ex interuallo reuertitur ad condemnatum ; tunc hæc secunda opinio indubitanter procedit, vt iterum aduersus condemnatum possit procedere eiusdem sententiæ executio , sic distinguunt Immol.Paul.Castr.Rom.Alexand. & alij recentiores *in d.*§.*species.* Paul.Roman. Alexand. & Iil.*in dict. leg.sed & si possessori.* quam Iil. legit. *cum* §.*si petitor. in dict. leg. nam postea.* Paul.Castr.*in dict.leg. Titio centum , in princip. ff. de condition. & demonstr.*& Franc.Aretin.*in dict. leg.si fideiuss.*§.*memin isse,column.fin. ff.de legat.*1. Corneus *consil.* 59. *placet in hac consultatio. column.*1.*lib.*3.Barba *in dict.clement.Romani,column.*102. *in paruis , versiculo nota quòd constitutio.* vbi ad hoc allegat gloss. *in cap.quoniam , de offic.delegat. & in cap. commiss. de electio. lib.* 6. veram & indubitabilem esse hanc distinctionem affirmat Tiraq.*in l.si vnquam,verbo,susceperit liberos,n.*183.

Quæ doctrina non solùm in ordinario iudice,verùm 228
& in delegato procedit quoque,qui licèt postquam tulit sententiam,functus sit officio suæ,præsertim,si eam semel fuerit exequutus, *l.iudex, ff.de re iud.c.in lit.ne officio delegat.* tamen statim executione facta , si victus remiterum occupat,potest ipse iudex delegatus iterum 229
cognoscere,& suam exequi sententiam,vt voluit gloss. *in cap.quærenti , in verb.& integrum annum, de officio delegat.* vbi inquit , quia non videtur possessionem adeptus , qui eam statim amisit , *leg. non videtur , ff. de acquirend. possess.* & arg. *leg.*2.§. *peruenisse, &* §.*illud,ff.de hæredit. vel actio. vendit,* & illam gloss.sequitur. Ioann. 230
Andr.& Panormit.*ibi,*Tiraq.*vbi proxim.dict.l si vnquam,* 231
*verbo,susceperit liberos,num.*148. & vt de possessione per primogenitum apprehensa, quæ non durauit , habetur pro non apprehensa , quoad iuris effectus , & remedia multa videnda congerit Molin.*de primogeneis, l.*3.*c.*13. 232
sub numero 8. nam non videtur (vt ipsi dicunt)iudicem fuisse executum , ex qno executio fuit perrurbata, arg. *cap.diuortium, de pœnitent.dist.*1.*&* in *d.cap.*1.*de iudiciis.* & est gloss.*in dict.cap. commiss.*§.*annus autem,verb.pacificam , de electio lib.*6.dicens,quòd non videtur adipisci 233
pacificam possessionem beneficij , qui statim ex ea fuit deturbatus , ideo & non currere tempus ad ordinem requisitum.

Quæ resolutio insuper comprobatur, quoniam non 234
dicitur factum,quod non durat factum,*l.idem,*§.*si actor. ff. quod cuiusque vniuersitatis nomine, l.si pro parte,*§.*vers.* vbi gloss. citat concordantes, *ff.de in rem vers.l.*§.*si quis ita,*vbi Immol.*ff.de hæred.instit.* Socin. *cons.*91.*n.*2. *vol.*1. Petr.Surd,*cons,*145.*num.*11.*part.*1.plurimos citat Giurba *decis.*29.*num.*2.Muscatell.*de delict.in proœ.n.*9.*&in praxi ciuil.p.*6.*glossa,conclusum,n.*1.Simon de Prætis *consil.*191. *num.*13

Nec videtur fuisse, quod parum durauit.Ioan.Andr. 235
& Panormit.per illum text. *in cap.nam & ego,de verbor. signific.* vbi gloss.allegat concordantes,glossa *in cap.*1.§. *quinetiam , in verbo , non admittantur, titul. Episcopi vel Abbates.* & illam singularem dicunt,ibi Rayn.Aluar. Marti. Laudens. Cardinal. Alexandrin. & cæteri scribentes. Et hoc planè adstruit illud Iob cap.10.Fuissem quasi non essem, de vtero translatus ad tumulum. Nec 236
etiam est in consideratione solutio rei debitæ,quæ non durauit, *l. qui sic soluit, vt statim recipiat,nihil agit,ff.de solutio.*nec videtur versum, quod versum non durat, *l.si pro parte,*§.*versum,ff.de in rem vers.* vbi gloss.allegat plura similia,& multa alia elegantia cumulauit Hippolyt. de Marsil. *in repetitio. l. vlt.num.*155.*& multis sequentibus, ff.de iurisd.omn.iud. & in l.*2.*in fin.ff.quibus ex causis in possessio. eatur.* vbi dicit, nec sufficiat vnquam defen- 237
disse,si non durat defensio , facit, *l.*1.§. *quod ait prætor, nisi,ff.quorum legator.*

Hinc etiam est, quod scribit B. *in l. sicut ,* §.*superuacuum, column.*3. *versiculo redeo ad ordinem,ff. quibus modis pignus vel hypotheca soluitur.*quod si iudex alicui præ- 238
ceperit , vt domo exiret sub certa pœna , & is exiuerit , & postea iterum ingressus est , incidit in pœnam,

tanquam

tanquam non videatur exiuiſſe, qui ſtatim rediit; ſequitur Tiraquell. *in dict. leg. ſi vnquam, verb. ſuſceperit*
239 *liberos, num.* 179. cuius eſt farinæ, quod ſi medicus certa mercede promiſit curare ægrotum, qui curatus, vt videbatur, eandem in ægritudinem recidit: certè in dubio, ſi ſtatim recidit, non videtur fuiſſe curatus à primo morbo, ſecus ſi longo poſt interuallo, ita voluit Pileus *in* 12. *quæſt.* & Barnab. Brixon. *quæſt.* 75. Dyn. Richar. Malum. Cyn. Marti. B. Bald. *in vtraque lectura.* Alberic. Salic. & Paul. Caſtrenſ. *in l. Marcius, ff. locati.* Speculator *titulo de ſalario, §. vlt. poſt princ.* Ioann. And. *in cap. contractus in* 2. *quæſt. de regul. iur. lib.* 6. Alber. *in l contractus, n.* 7. *ff. eodem titulo.* Bald. *conſil.* 225. *quidam fœnera. columna* 2. *lib.* 3. Imol. Franciſc. Aretin. & Barba *in l. ſi ita ſtipulatus eſſem abs te, ff. de verbor. obligat.* Petr. Anchar. Panorm. Barba & Felin. *in cap. præsbyter. de homi.* Hippol. de Marſil. *conſ.* 7 *Summi Cæli, col.* 2. *verſic. cum ergo in caſu, lib.* 1.
240 ex quo idem tradit Bald. *in l. licèt, Cod. de exceptio.* quòd in continenti recuperans poſſeſſionem fingitur nunquam fuiſſe expulſus, quò pertinet, non conſiderari tranſlationem dominij, quæ momento durat, *l. vlt. §. fin. in fin. C. de bonis quæ liberis.* notat B. *in l. fin. ff. de conditio. inſtit.* Angel. *in l. volunt. ad fin. C. de fideicommiſſ.*

His rectè conuenit, quod dicit Menoch. *de retinen. poſſeſſ. rem.* 3. *numero* 819. quòd ſi lata ſententia contra
241 turbatorem, præſtitáque ab eo cautione, adhuc perturbet, aſſeráque ſe noua ex cauſa poſſidere, atque ita velle ſe illi poſſeſſioni incumbere, audiendum non eſſe, dicit Ioann. Faber. *in §. retinendæ, n.* 29. *Inſtit. de interdict.* cuius doctrinam declarandam eſſe cenſet Menoch. ibi, non
242 procedere, cùm elapſo multo tempore hic condemnatus aſſereret, ſe ex noua cauſa poſſidere, & huiuſmodi cauſę probationes paratas, & in promptu haberet. nam tunc ceſſat malitia iuſtiſſimè aliàs à Fabro conſiderata.

243 Facit etiam quod dicit Felin. *in cap. quærenti, in fin. verſiculo, ſed tu tene de officio delegati.* poſt Bart. *conſil.* 181. *num.* 1. *& l. quòd ſi, ff. de ſolutio.* citatus per Gratian. *in diſceptatio, forenſ. cap.* 226. *n.* 37. *tom.* 2. quod ſententia dicitur exequuta, quando aliquo tempore permanſit, & eſt Rotæ deciſio, teſte Put. *dec.* 334 *per totam.* & præcipuè *n.* 5. *lib.* 1. dum in hæc inquit. Non obſtat etiam, dum dicebatur, quòd virtus executorialium euaneſcit anno per *cap. quærenti,* & ibi Abb. *col.* 2. *in fin.* & Felin. *col. fin. in fi. de*
244 *officio delegat.* quia illud eſt verum, quando exequutoriales ſemel erant effectuatæ, & effectus earum durauerat anno: hic autem non poterat dari effectuatio, quia Capitulum tenebatur de præſtanda patientia, non ſolùm de præterito, ſed etiam de futuro, & quòd licèt de præterito tempore habuiſſet patientiam, tamen quod in futurum poterant contradicere: ſed non erat verum, quòd fuiſſent effectuatæ.

245 His conuenit, quod de clauſula (defendat inductum) poſita in exequutorialibus latè dixerit Ioann. Hierony. Campanil. *diuerſ. iur. can rubrica* 11. *cap.* 13. *numero* 283. vbi hinc inde refert Doctores diuerſimodè illam declarantes, nam quidam, quod facultas executoris anno durat, tuendi inductum in poſſeſſione apprehenſa, alij, expirare ſtatim adepta pacifica poſſeſſione, ne præiudicium fiat ordinariæ iuriſdictioni, alij verò aliud; tandem ipſe firmat, & reſoluit ex eodem Put. virtutem exequu-
246 torialium extingui per anni lapſum, vbicumque ſemel ſortitæ ſunt effectum, & huiuſmodi effectus integro anno perdurauit, quæ mihi verior etiam videtur, ad quam etiam ſecundùm ſubiectam materiam noſtra reſolutio reducenda eſt.

247 Sed hanc noſtram reſolutionem cenſeo dupliciter eſſe limitandam. Primò, quando ſumus in cauſis habentibus tractum ſucceſſiuum, in quibus licèt ſemel exequuta ſit ſententia, ſi iterum res ex interuallo reincidat in poteſtatem condemnati, iterum peti poterit executio ſententiæ, vt loquendo in ſententia lata in materia terminorum, vt etiam poſitis ſemel, limitibus, & poſtea amouerentur, iterum valebit petere eiuſdem ſententiæ executionem contra nouiter turbantes, etiam ſi ſint vicini poſtea nati in populo condemnato, quia idem eſt conſilium, vt poſt Capicium *dec.* 1. affirmat Auend. *de exec. manda. c.* 4. *num.* 9. vbi plures citat *in verſic. quod maximè verum eſt.* pro qua doctrina facit dicta Putei deciſio ſupra citata *d. num.* 5. & quæ dixi hac 4. p. cap. 8. n. 325. & 326,

Secundò limitandam eſſe, quando executio cœpta 248
eſt, & nondum perfecta, quoniam cœpta & nondum finita, durat perpetuò, & debet finiri. Petr. de Anchar. *conſil.* 42. *tria in fauorem, numero* 4. *& vſque in fin.* Cardin. Tuſc. *practi. concluſio. litera E, concl.* 514. *n.* 6. *& conſ.* 513. *num.* 5. dum poſt Bart. *conſ.* 139. *ſtatuto communis Peruſij lib.* 1. quod eſt Bart. Fran. Trigri. & repetit B. *in conſ.* 142. *num.* 2. *verſic. ad hoc reſpondetur, lib.* 1. Anchar. *conſ.* 412. dicit executores ad aliquid ordinandum, & exequen- 249
dum, licèt in parte executioni demandauerint, non dicuntur functi officio, donec plenè executionem perfecerint, & facit, quod per Bart. *in l. venditor. §. veniſſe, ff. de hæred. vel actio vendita*, quod in materia terminorum non dicitur executio ſententiæ impleta, niſi limitibus aſſignatis, & data reali poſſeſſione terminorum.

Hinc eſt, vt executio non dicatur perfecta, nec lis fi- 250
nita per rem iudicatam, donec ſint exequutoriales executioni demandatæ, & earum vigore poſſeſſio apprehenſa. Sarner. *in regul. de ann. quæſt.* 44. Put. *deciſ.* 310. *lib.* 2. Mohedan. *deciſ.* 180. *& deciſ.* 106. *alias deciſione* 105. *fuit dictum.* cum aliis per Lancel. Robert. *de attent. cap.* 4. *in præfatione, num.* 230. qui plura congetit ſcitu digniſſima, & ita cœpta executione, non expirare ſpatio triginta 251
annorum vigorem exequutorialium, tenet Achill. *deciſ. vni. de execut. ſententiæ.* & dicit Rota in vna Legion. præſtimo. 27. Nouembr. 1592. coram Pamphi. ad fin. adducta per Nicol. Garc. *de benef.* 6. *part. cap.* 4. *num.* 42. *in fin*

Quod comprobatur, quia non dicitur factum, dum 252
aliquod remanet faciendum. *l. cum Sillanian. in fin. Cod. de his quibus vt indignis.* vbi Bald. *num* 2. *l. ſoluend. ff. de verb. ſignific. cap.* 1. *de baptiſ. cap. nihil.* 7. *quæſt* 1. nec dicitur actus perfectus, quando eſt partim factus, & partim non *l.* 2. ibi, (quia ipſi animaduertunt, aliquid deeſſe.) *ff. de* 253
orig. iur. Hieronym. Gonzal. *in regul. de men. & alternat.* gloſſ. 63. *à numero* 24. & patet, quia res perfecta non debetur, nec facta, ſi aliquid eſſentiale & ſubſtantiale remanet agendum in iis, quæ perfectionem requirunt ex debito iuſtitiæ. Viuius *deciſione* 224. *num.* 1. *deciſ.* 442. *num.* 9. Riminal. Iun. *conſil.* 296. *num.* 10. *vol.* 3. Simon. Præt. *conſil.* 191. *num.* 13. Riminal. Iun. §. 1. *num.* 3. *Inſt. de donat.* Caualca. *deciſione* 46. *n.* 304. Muſcatell *de delict. in proœmio, n.* 9. *& in praxi ciuil. p.* 7. *gloſſa, concluſum, num.* 2. Giurba *dec.* 29. *n.* 2.

Quæ doctrina & ex eo etiam comprobatur, quia rei 254
perfectæ nihil poteſt ſuperaddi, *l.* 2. & ibi notat Bald. *C. de vin. libert.* Bald. *in l. vnic. §. his ita n.* 3. *C. de caducis tollen.* Neguz. *conſ.* 81. *n.* 10. ſicut plenum dicitur, cui nihil addi poteſt, cuique nihil deeſt, *l. Iul. la* 1. *§ fin. de rei vindic. l. huius, §. ædes, de leg.* 1. Tiraq. *de retractu conuent. gl.* 1. *& vni. num.* 40.

Hinc eſt, vt nihil videatur ſoluiſſe, qui totum non 255
ſoluit, *l. hæredes, §. in illa, ff. famil. herciſcun.* nec videtur ediſſe, qui totum non edidit *l. ſi defenſor. ff. de interrogat. actio. l. ex clauſula, ff. iudic. ſolui.* Specul. 2. *p. tit. de inſtrum. editio. §. dicto. de impugn. n.* 6.

Nec digitur purgatam, nec repoſitum attentatum, 256
niſi omnia ſint purgata, & vſque ad vnum numinum in priſtinum ſtatum repoſita. Achill. de Graſſ *dec. n.* 7. *ad fin. de locato, & dec.* 17. *de reſtit. ſpoliato.* Cæſar. de Graſſ. *dec.* 150. *n.* 4. *& p. p.* 1. *& dec.* 270. *p.* 2. *n.* 5. *& dec.* 171. *& dec.* 176. *p.* 3. Put. *dec.* 56. *n.* 12. *lib.* 1. *& dec.* 298. *lib.* 2. cum aliis, quorum nomenclaturam refert Lancel. *de attent.* 3. *part. cap. fin. n.* 78. *& 83 & 176. & 191*

Et

257 Et de repositione rei, vel causæ in pristinum statum, & quomodo satisfactum dicatur sententiæ repositionis excessus,& cæterorum attentatorum:tam circa rem, quàm circa causam,vide multa elegantissima per Lanc. Rob.*de attent.*3.*p.c.*29.*per totum.* & præcipuè *à n.*73.& *eadem* 3.*p.c.*31.*n.*14.ad quem te remitto libenter.

258 Vltimò circa hanc repositionis materiam quæri potest:an reuocata executione,cuius contemplatione quis possidet, qui pati debet repositionem, possit rem illam ex alio capite , aut alio iure, aut ex alia causa, retinere eandem.Et quòd non possit,sed possessionem,quam illi iudex dedit teneatur restituere, est Bald. doctrina *in l.penult.in fin. Cod. de pignoratitia actio.* vbi dicit, quòd mulier missa in possessionem ventris nomine,non poterit interuertere possessionem alio respectu , & idem Bald. *in authentica ei qui iur. col.*1. *versic.sed tunc quæro,*
259 *n.*26 *C.de bonis author.iud.possid.*asserens,quòd missus in possessionem ex primo decreto , comparente debitore, & offerente stare iuri, & satisdare de expensis,& facere ea , ob quorum defectum facta est missio , non poterit retinere possessionem prætextu hypothecæ conuentionalis, quia non est eo nomine missus, sed missio est limitata , & sic recedere debet à possessione , cùm cesset causa missionis , quem Bald. refert Mieres à Pelaez *in tract.de maior.*3 *p.g.fin.*quæ est 14.*n.*2.

260 Sed pro contraria parte vrget alia eiusdem Bald.doctrina *in l. fundus qui Lucij Titij.ff.de rei vindicatio.* vbi dicit,quòd si tenuta fuit mihi data inordinato processu, & nullo poterit retineri, donec soluatur verum debitum,quod dicit perpetuò esse notandum Crema. *singul.*52.*tenuta fuit mihi data.*latiùs per Decium *cons.*449. *num.*22.Thoma Gramma.*decis.*52.*magnif.Domina Marga n.*5. *pag.*234. Anton. de Fano. *in tractatu , de pignor. part.*5.*memb.*4.*n.*4.*fol.mihi* 143.vbi post Bar.*in l.petenti. ff.de pignoratitia actio.*tractat, an res data alicui nulliter pro debito,possit pro vero debito retineri,& hanc partem videtur,sequi Mier.*vbi proximè.n.*3.*in antiq.impress.* vbi dicit esse notabile ad appellantes, & dantes querelas contra executores sententiarum , vel instrumentorum guarentigiatorum , quæ ex aliquibus defectibus nullæ iudicantur.

261 Et vltra præfatos Doctores hanc etiam opinionem reperio tenere Rolland. à Valle *cons.*5.*n.*7.*vol.*2. videndus etiam *n.penult.& fin.*per eundem Bald.*in l.qui Titij. notab.*4. *C..de rescind. vend.* dicentem, quòd vbi tenuta minùs legitimè data reperitur, si res illa propter debitum aliàs hypotheca comperitur,datur creditori tetentio,allegat ad idem Crema.*singul.*94.Bertachin.*in tract. de Episc.*3.*princ.n.*66.& Neguz.*de pignorib.in* 2.*memb.*2. *part.n.*20.Curtium Iunio.*consil.fin.*

His rectè conuenit , quod dicit Maresc.*variar.resol.* 262
*lib.*2.*c.*6.*n.*11.*& seqq.*dum ait,quòd quamuis relaxatum mandatum pro maiori summa, & maiori quantitate, non solum in excessu,sed etiam in totum sit nullum,& & reuocandum , secundùm , quæ nos latiùs supra hoc cap.tamen si tempore relaxari mandati obtinens decretum,erat verè creditor in æquali,seu maiori quantitate, quàm esset illa , in qua fuit excessum , tunc sustinetur mandatum propter compensationem, quæ tamen licèt antea non fuerit opposita,ipso tamen iure inducitur ad euitandam pœnam spolij, & nullitatis mandati. Hánc-que sententiam passim sequutam fuisse à Rota, etiam non obstante iuramento , vt in vna Bonauentana deuolutionis 14. Iunij 1585. coram Cardinali Pamphilo, testatur ipse Maresc.*vbi proximè n.*13.quam aliquibus rationibus ipse comprobat.*ibi vsque ad fin.d.c.*6.

Facit insuper,quòd possessor condemnatus ad rei re- 263
stitutionem,potest executionem impedire ob facta melioramenta, donec sibi integraliter soluantur, & sic ex alio iure potest retinere , quàm quo lis principaliter tractatur , de quo nos latius suprà hac 4. part. cap.13. ante fin. versiculo deinde quoniam condemnato, &c. à numero 59.vbi plurimos citauimus;sed in re hac adhuc dubius sum , quæ omnia dicta hactenus tu considerare poteris.

Vltimò & pro complemento obiter animaduertendum est, eundemmet executorem,qui accessit,& attentauit inter exequendum,posse & ipsum idem grauamen & excessum reponere proprio imperio de facto, quemadmodum & illud de facto attentauit,&excessit,provt & nos latissimè suprà diximus 1.p.c.3.per totum,& etiã eadem 1.p.c.5.& alibi passim.Vltra quæ expendo text. expressum *in c.qualiter.el primero.de accusatio.*ibi legatis generalibus ad inquirendum,modum excedentibus,ita respondet Summus Pontifex,*ibi.*nec inde nascantur iniuriæ, vnde iura nascuntur,ideóque mandamus,quatenus ad conscientiæ vestræ iudicium recurrentes,si contra præscriptum ordinem,tanquam homines excessistis: non pudeat vos errorem vestrum corrigere , qui positi estis,vt aliorum corrigatis errorem,&c.)vbi gl.*verb.observari.*& Doctores communiter.Sed dum aliorum excessus reprimere curamus,nostros ampliùs ne manifestemus,illis iam imponamus finem, ad laudem puræ & immaculatæ Matris semper Dei Virginis Mariæ,sub cuius protectione opuscula hæc confecimus, ac beati Barnabæ Apostoli , cuius Vesperas. hodie celebrat sancta Mater Ecclesia, cuius correctioni totum hoc opus nostrum submittimus.

264

F I N I S.

INDEX

INDEX COPIOSISSIMVS RERVM, ET VERBORVM, QVÆ IN HOC VOLVMINE CONTINENTVR.

P, paginam denotat : n, numerum marginalem.

A

Abbas.

ABBATES & Prælati in suos Religiosos quorum sunt iudices Ordinarij, iurisdictionem ordinariam habent, & de eorum causis cognoscunt. p.86.n.11

Abbas sibi contrarius arguitur. p.160.n.29

Abbates in sua Ecclesia non præcedunt capitulum Cathedrale.p.243.n.68

Abbatia.

Abbatiæ, Prioratus, & aliorum Regularium præfecturæ virorum sunt consistorialia beneficia. pag.433. num.251

Abdicare.

Abdicare à se qui tenetur aliquod ius si monitus abdicare nolit, habetur pro abdicante,& proceditur ac si abdicasset. p.539.n.8

Absentia.

Licentiam Absentiæ ab ordinario negante appellationi emissæ, an sit deferendum. p.308.n.27

Beneficiatus Abesse an possit pendente appellatione à denegata licentia. p.308.n.28

Licentiam Absentiæ non sufficit petere, sed & obtinere.p.308.n.29

Absolutio.

Absolutio generalis non suffragatur violatoribus Ecclesiasticæ libertatis.p.280.n.41.

Inspectionem processus non suspendi ob denegatam Absolutionem, verius defenditur : & an cogi possit præcisè Ecclesiasticus adimplere rogitum absolutionis.p.64.n.155

Absolutio excommunicati nec consequenter, nec antecedenter est necessaria, ad tollendam violentiam,nec in aliquo est impedimentum eius negatio. p.65.n.162

Absolutio quando data dicatur cum effectu, & an per procuratorem, aut litteras sufficiat, & an censuræ aliter quàm per absolutionem tolli possint. pag.78. num.44

Absolutio ad reincidentiam ad tempus potest dari.ibid. num.45

Absolutus ab reincidentiam virtute prouisionis, *de ruego*, per sexaginta dies, si intra illos decretum violentiæ detur,an illis transactis absolutione egeat. ibid.n.46

Absolutus ad reincidentiam per sexaginta dies, si violentiam adesse ob non delatam appellationem declaretur intra illud tempus, noua absolutione indiget.ibid.n.47

Absolutus per sexaginta dies virtute querelæ laicorum, an si vim fieri intra illos sit decretum,termino transacto indigeat noua absolutione.ibid. n.49

Absolutus per tempus ad reincidentiam si intra illud soluere non potuit, an eo transacto incidat in censuras.ibid.n.50

Absolutio & relaxatio ad cautelam potest fieri in omni sententia censuræ.p.196.n.52

Absolutio censurarum non suspenditur per appellationem.p.197.n.66.& p.198.n.67

Per Absolutionem ab excommunicatione magis consulitur aduersario, quia præstatur ei cautio. p.198. num.68

Absolutio, & excommunicatio pari passu ambulant. p.198.n.69.& 70

Naturale est quicquid eo modo dissoluitur, quo colligatum est.ibid.n.71

Absolutio ab excommunicatione, qua consequentur alimenta animæ ad bellum spirituale, non suspenditur per appellationem.p.200.n.101

Absolutio à suspensione, & interdicto per appellationem non suspenditur, sicut nec ab excommunicatione.ibid.n.202

Absolutio præstita cautione non est differenda per appellationem.ibid.n.103.& 104

Absoluere ad cautelam quando possit iudex appellationis.ibid.n.106

Absoluere ad cautelam an possit delegatus, & quando præstanda ista absolutio cum cautione sola de standō iuri & de aliis.ibid n.107

Absoluere superior an possit visis actis. p.201. n.109. & n.110

Absoluere potest iudex ad quem, data contumacia transportandi ad se acta.ibid.n.111.

Absolutionem ab excommunicatione alteri potest committere iudex Ecclesiasticus. ibidem numero 117

Absolutio

Index Rerum,

Absolutio ab excommunicatione delegata non subdelegatur. ibid.n.118

Ad Absolutionem appellantis non debet procedere superior nisi visis actis p.252.n.38

Absolutoria sententia seipsam exequitur, nec indiget facto iudicis.p.501.n.99

Absolutus statim exceptione rei iudicatæ tutus est. p.502.n.100

Absolutus ex vna causa potest ex alia conuentus condemnari.p.524 n.200

Absolutus ex vna causa potest ex alia nouiter conuentus condemnari.p 457.n.121

Absolutus reus conuentus interdicto vti possidetis, ex eo, quia non est probata turbatio de nouo,post sententiam turbanti non prodest res iudicata. pag.640. num.74

Contra reum semel Absolutum in interdicto vti possidetis,ex eo quòd actor non probauit possessionem suam ob nouam turbationem, non potest actor iterum agere.ibid.n.75

Nisi agat ex noua possessione & ex noua causa. ibidem num.75

Absolutoria sententia ex qua causa lata sit in interdicto vti possidetis, si nec ex ea, nec ex actis appareat an ob nouam turbationem actori iterum agenti obstet exceptio rei iudicatæ.ibid.n.76

Absolutio in incidenti quando deducetur per condemnationem in principali.p.556.n.83

Absolutoria sententia in criminalibus ex qua causa sit lata ex actis inuestigandum est, vt diffinitiua aut interloquutoria ab obseruatione iudicij dicatur. p.640.n.80

Absolutus reus ob non probatum delictum censetur ab obseruatione iudicij, & iterum ex nouis iudiciis potest reus molestari. p.641. num.82. & sursum.

Abusus.

Abusus notorius dicitur quoties in actu, qui geritur, vsus, nullus est ibidem in exemplis. pag.22. num.117

Accessorium.

Accessoria causa non debet mutare naturam principalis, sed econuerso.p.221.n.115

De Accessoriis idem est iudicium, quod de principali, etiam in iis quæ sunt stricti iuris.ibid.n.117

Acta.

Acta faciunt rem notoriam, & quod ex eorum inspectione apparet dicitur notoriè constare. pagina 61. num.101

Acta ea, quæ præsentata non fuere coram Ecclesiastico iudice, etiam appellationis iustificationi necessaria, ad violentiæ remedium nihil prosunt, nec in Senatu admittuntur.p.62.n.120

Acta coram iudice à quo non visa non prosunt coram iudice ad quem, ad iustificandam appellationem ab interloquutoria, quia ex antiquis, non autem nouis grauamen detegendum est.ibid.121

Acta nouiter quando præsentari debent coram iudice Ecclesiastico ad effectum reponendi suum grauamen, & adhærendi interiectæ appellationi, & traducendi ad Senatum eadem acta.ibid.n.123

Acta omnia sunt necessaria, vt de iniquitate iudicis procedentis appareat.p.79.n.1

Acta integra sunt necessaria gesta à iudice, quia aliter veritas apparere non potest,ibid.n.2

Actorum partem non sufficit transportare.ibid.n.3

Acta omnia sunt exportanda.ibid.n.4

Acta integra præsumuntur transportata, quandiu de contrario non docetur.p.79.n.9

Acta integra non esse, sed diminuta asserenti incumbit onus probandi.ibid.n.10

Acta intitulata à Notario sic (copia omnium actorum) præsumuntur integra.ibid.n.11

Etiamsi ex lectura processus appareat aliquid deficere. ibid.n.12

Acta omnia transportare in causa appellationis, siue à diffinitiua, siue ab interlocutoria; quis teneatur. p.80.n.17.remissiuè.

Acta processus sunt necessaria vt violentia in Senatu detegatur.p.95.n.26

Acta facta coram vno iudice, fidem faciunt coram alio, si sit successor in eodem tribunali. pag 98.numero 73

Acta facta in vno iudicio in casibus, quibus probant in alio; intelligi debet, si reproducantur. ibidem num.74

Actorum reproductio non requiritur coram iudice subrogato seu successore,sed visio duntaxat ipsorum actorum.ibid.n.75

Acta coram vno arbitro gesta probant coram successore, in quem partes compromiserunt, quando acta sunt publica, & actum respiciunt.ibid.n.76

Acta per iudicem appellationis ab interlocutoria nulla sunt reuocata interlocutoria vigore decreti Senatus, & iudex à quo rectè procedit in causa.p.111. num.88

Limita, si repositio facta sit ante intimationem inhibitionis. ibid.n.89. Nam si post intimatam,nec repositio, nec processus gestus valent.ibid.n.90

Acta recursu pendente ad Regem si fuissent nulla, siue Senatus, siue superior Ecclesiasticus reponeret semper, quod tamen hactenus nec auditum, nec practicatum est,sed pendet à determinatione articuli violentiæ.p.122.n.32

Acta integra facta à iudice Ecclesiastico, de essentia sunt recursus Regij, vt vis detegi possit. pag.128. num.12

Actis non visis vel eis non integris, sed diminutis, sententiam ferre,idem est.ibid.n.19

Actis nouis apparentibus facit variare fidem Notarij, contrarium asserentis, & si est laicus, punitur à Senatu.p.132.n.57

Acta iudicij tanquam publica, & communia vtrique parti edi debent,vt se defendat.p.142.n.60

Acta quando gratis transportanda sint ad superiorem, & quando non. vbi decreta Concilij adducuntur. p.203.n.112

Actis ad Principem exportatis per viam recursus iudex Ecclesiasticus ex vrbanitate tenetur supersedere. p.252.n.44

Acta non debet quærere iudex,sed debet expectare sibi deferri, aliàs redditur suspectus.p.331.n.71

Acta faciunt rem notoriam, quia quod ex actis resultat, notorium dicitur.p.396.n.35

Acta gesta in vna causa non probant in alia, etiam si vtraque tractetur coram eodem iudice, nisi eorum fiat reproductio, nec iudex potest supplere ex capite notorietatis.p.410.n.241

Ab Actis & sententiis negatiuis siue diffinitiuis, siue interloquutoriis appellationi deferendum, si sit legitima.p.461. numero 77. vbi plura exempla recensentur.

Ab Actis & sententiis negatiuis appellationi legitimæ, si vim non adesse declaretur, potiùs videretur auxilium violentiis præstare.p.462.n.86

Actorum transportatio nisi aduersarius intra legitimum tempus citetur, non excusat à desertione. p.491.n.71

Acta processus etiam lite finita probant, & vim retinent.p.499.n.68

Causa, qua sit Actum in iudicio, & iudicis intentio vt constet, interrogatoria & alia acta inseruntur in executorialibus. ibidem numero 69

Acta iudicij licèt pereant perempta instantia, non tamen acta causæ. p.507.n.59
Acta iudicij dicuntur, quæ tendunt ad litis ordinationem, vt in exemplis. ibid.n.60
Acta causæ dicuntur tendentes ad litis decisionem prout instrumenta, confessiones, testes, & similia. ibid. num.61
Acta probatoria non pereunt perempta instantia. ibid. num.62
Quod in eisdem actis non apparet, dicitur non adesse. p.523.n.176
Acta non valent post oppositionem defectus mandati, nisi in actis exhibeatur. p.558.n.128
Secus si non opponatur, quia sufficit quandocumque de eius vera existentia docere. ibid.558.n.128
Acta sunt vehiculum ad sententiam, & ideo sententia ex mente actorum aperitur. p.639.n.69

Actio.

Actio personalis limitata ad capturam non extenditur. p.181.n.146.& 147
Actio iudicati licet habeat exequutionem paratam, stipulatio tamen per quam ipsa nouatur eius priuilegio non gaudet.p.336.n.21
Actio aliqua quando deuoluitur in aliam, intelligitur deuoluta secundùm suam naturam primæuam.p.336 num.28
Extincta prima Actione per nouationem, extinguuntur omnia eius priuilegia. p.337.n.36
Actiones spirituales sunt ordo incedendi in processionibus, ferendi Crucem, & similia.p.239.n.3
Ex Actione iudicati agitur ordinaria via. p.506.n.43
Pluribus Actionibus competentibus ex eodem facto, diuersa tamen causa & respectu, sententia super vna, non nocet ex altera agenti, secus quando ex eadem p.524.n.208
In Actionibus realibus satis est iudicem actorem rei dominium declarare.p.608.n.132
Actio non nascitur ex sententia confirmata, sed ex confirmante.p.631.n.39

Actor.

Actor & Reus non debent ad imparia iudicari, nec actori licere, quod reo licitum non existat. p.359. num.17
Actor si dolo & potentia aduersarij non possit mitti in possessionem rei post annum, habetur pro vero possessore, ac si missus fuerit.p.540.n.95
Actor qui in actione includit & deducit exceptionem, suo seligone percutit, ita vt sibi incumbat onus probandi.p.648.n.48
Actor dicitur, qui alium ad iudicium prouocat, etiamsi aliàs sit reus.p.659.n.86

Actus.

Ab Actibus extraiudicialibus, & à iudice extraiudicialiter procedente datur appellatio. p.70.n.236
Actus præsumitur perfectus, si aliud è conuerso non appareat. p.79.n.8
Actus extraiudiciales vbique geri possunt, iudiciales nisi intra territorium.p.73.n.5
Actus vbi determinatio non apparet, ab vsu & consuetudine informatur.p.87.n.23
Actus duo quando ita se habent, vt vnus veniat in executionem alterius, si non potest appellari à primo, nec poterit à secundo. p.102.n.15
Actus non attribuitur gerenti sed mandanti, & ordinanti. p.103.n.17
Actus iure reprobatus, & à iure iudici non permissus, nullatenus potest in Regio decreto conditionaliter apponi. p.105.n.3
Actus extraiudicialis licèt post decem dies per appellationem non reuocetur; tamen sic quandocumque per viam recursus, & querelæ. pag.129. numero.29
Actus extraiudicialis nunquam transit in rem iudicatam. p.129.n.30
Ab Actu, quo non appellatur regulariter conceditur appellatio alleganti exceptiones legitimas ad illum actum ne deueniatur. 150.n.168
Ab Actu in quo sententia non profertur, & ex eo pars grauatur, licet appellare.p.153.n.195
Actus duo, vbi ita se habent, vt vnus veniat in complementum, & executionem alterius, si est omissum appellari à primo, non poterit appellari à secundo.pag. 165.n.7
Actus secundus alterum ad effectum perducens, non est, qui grauat; sed primus.ibid.n.8
Extraiudicialis Actus non recipit appellationem.p.240. num.13
Actus mercantiæ quot requirantur, vt mercator quis dicatur. remissiuè.p.241.n.23
Actus quales geri possunt extra iurisdictionem, diœcesim, seu prouinciam. remissiuè. p.274.n.32
In extraiudicialibus Actibus non dicitur lis introducta.p.275.n.45
Per extraiudicialem Actum beneficium nec res dicitur litigiosa. ibid.n.46
Actus consecutiui non causant attentata. p.288. n.166
Actus iurisdictionales in electionibus incidentes Episcopo dumtaxat pertinent. p.294.n.230
Nisi consuetudine illud simul acquisiuerit Capitulum. p.294.n.231
Extraiudicialis Actus non recipit appellationem suspensiuam. p.301.n.13
Actus voluntariæ iurisdictionis per comparitionem contradictoris efficiuntur contentiosi.p.302.& 303. num.32
Actus negatiuus secum trahit executionem. pag.308. num.33
Actus contra legem prohibentem est nullus ipso iure. p.314.n.6
Actus, qui licitè geri possunt lite pendente, possunt & post appellationem. p.317.n.45
Actus tendens ad fauorem alicuius intelligitur parte opponente.p.331.n.75
Actus nullus aliquos an pariat iuris effectus, & quos. remissiuè.p.394.n.14
Annullatus Actus in fauorem alicuius subintelligitur illa conditio si voluerit ille, in cuius fauorem actus annullatur. p.402.n.135
Actus gesti inconsulto patrono qui reualidentur subsequuto, & superueniente patrini consensu. remissiuè. p.403.n.138
Exercens vnum vel plures Actus ratione iuris vniuersalis, quod quis prætendit sibi competere, fit extensio ad alios Actus & personas, dummodo non diuersas.p.424.n.119
Actus possessorij per retentionem in vna particula muri conseruatur quasi possessio in toto muro. p.ibid. num.132
Actus non attribuitur exequenti, sed mandanti & ordinanti.p.514.n.26
Illud quod venit in executionem actus inappellabilis, pariter inappellabile est. p.514.n.27
Actus apprehensiuus si non potest consequi ob resistentiam condemnati, compellitur par carcerem ad præstandum patientiam.p.539.n.86
Actus non attribuitur exequenti sed mandanti. p.545. num.54
Ex Actu nullo amittitur & acquiritur possessio.p.575. num.106
Actum post aliquem terminum qui facere non potest, tamen potest iam factum declarare. pag.644. numer.129
Actus omnes humani à trib.dependent, nempe, potestate, voluntate, & modo, qui est ordo ad finem.p.646.n.7

Index Rerum,

Actus non dicitur factus in præiudicium illius cui principaliter non obest, sed secundariò. pag.655. num.17

Actum gerens submittitur legibus & conditionibus eiusdem.p.657.n.57

Actus totus propter excessum non vitiatur in diuisibilibus.p.666.n.205

Actus non dicitur perfectus,si est partim factus,& partim non.p.669.n.253

Administratio, Administrator.

Administratoribus appellatio denagatur à sententia reddendæ rationis propter odium, quo habentur à iure ob non redditam debito tempore.pag.260

Et in fauorem Administrationis reddendæ à iure consideratum.p.260.n.24

Administratio condemnati non exhibens rem,in quem executio est facienda,compellitur omnis iuris rigore p.320.n.93

Administrator aut tutor si nolit exhibere rem Domini in qua sit facienda sententiæ executio, incarceratur quo vsque exhibeat.p.537.n.53

Administratores si sint contumaces exhibere rem loci pij, quòd sit facienda sententiæ executio,potest executor compellere.p.590.n.165

Administrator condemnatus nomine officij, si non est vitiosus possessor, lite pendente potest respectu suæ personæ executionem impedire,quia comparet tunc vt alius extraneus.p.589.n.276

Administrator licèt non exprimat actum facere nomine administratorio, tamen si exprimat causam tangentem administrationem, videtur nomine alieno facere.p.550.n.287

Administrator seu Caprarius ad restitutionem ouium seu vaccarum si opponat executioni, naturaliter aliquas periisse admittendus est, & quæ sufficiat probatio.p.721.n.62

Et quid in Caprario qui pro custodia mercedem recipit.p.621.n.73

Adrianus VI.

Adrianus VI. concessit Carolo V. Imperatori nostro, & eius successoribus ius præsentandi Episcopos Hispaniæ, qui antea prouidebantur ad supplicationem Regum.p 432.n.236

Aduocatus.

Aduocatorum error damnatur appellantium conditionaliter, peto hoc, & quatenus non concedas, appello, & iudicis non expectata determinatione recurrunt ad Senatum per viam violentiæ. p.159. n.2.& num.6

Aduocatus, Licentiatus, Doctor aut etiam Baccalaureus an pro debito ciuili possit incarcerari. p.175. n.74.&.&75

Ædificium.

Ædificium post nunciationem, & præceptum iudicis reuocatur eodem priuilegio, quo attentata appellatione pendente.p.263.num.4

Ægidiana constitutio.

Ægidiana prohibens appellationem in possessorio, intelligitur etiam, vbi aliàs permissa erat. pag.289. num.182

Ægidiana constitutio decernit,hodie licere exequi primam sententiam latam super quolibet remedio possessorio etiam appellatione pendente. pag. 451. numero 71

Ægidiana constitutio est coarctata & limitata ad certas causas,& certas personas.p.451.n.72

Ægidiana non habet locum nisi in statu Ecclesiastico Sed Apostolicæ subiecto.p.451.n.73

Ægidiana non habet locum inter personas Ecclesiasticas.p.451.n.74

Æqualis.

Æquales in dignitate in proprio territorio sibi inuicem præferuntur.p.243.n.59

Æstimatio, Æstimator.

Æstimatio succedit loco rei, & ipsam repræsentat. pag. 613.n.208.

Æstimatio & rei verus valor, vbi euidenter sit probatum, & ab aduersario nihil quod eneruet verificetur, executor si aliter taxet poterit appellare ex capite iniustitiæ notoriæ.p.618.n.30

Æstimatio rei & fructuum in re iudicata quando crescat.p.626.n.137

Æstimatio non crescit post fructuum consumptionem, quia tunc debitor non est fructuum sed æstimationis.ibid.n.141

Æstimatio rei si sit facienda per peritos executor illos quærat, & quæ præ oculis habere debet. ibidem. num.144

Æstimatores nominati semel suscepto negotio compelluntur per executorem si recusent taxare.ibidem. nu m.145

Æstimatoribus discordantibus in æstimatione, executor compellit partes ad tertium nominandum, vel in defectum ipse executor nominet.ibid.n.146

Æstimatores aut ob imperitiam, inimicitiam, aliámve iustam causam possunt recusari.ibid.n.147

Æstimatoribus recusatis partes compellit executor de idoneis conueniendis,aliàs ipse executor potest eligere.ibid.n.148

Æstimatorum peritorum declaratione, authore, executore, confirmante, non admittitur appellatio suspensiua velut ab ipsa executione. ibid.n.149

Æstimatorum de materia (qui *Alarifes* dicuntur) à ciuitate electorum, & an recusari possint, & ab eorum taxatione & iudicio appelletur, remissiuè, pag. 627.num.150

Agens.

Agens ad debitum conditione non impleta & succumbens, poterit illa impleta iterum agere. pag.127. num.8

Agere impropriè dicitur, qui exceptione vtitur. p.228. num.13

Agendi tempus an iudex possit limitare, & aliter ponere perpetuum silentium. p.231.n.59

Agens sine interesse non auditur, nec à reiectione appellat.p.234.n.90

Agens priuilegiata via si sententiam contra se reportet, appellat suspensiuè, si autem Reus illam reportet,non; quia in vtroque diuersa fauoris militat ratio.p.359.n.26

Agenti ad eandem rem super qua possessor alteri condemnatus est restituere, non præstatur cautio, quia illius interest ab vno vel ab alio possessore vindicare.p.572.n.71

Agenti contra possessorem ad rem quæ alteri iam est per sententiam adiudicata, allegante possessionem transferre in dutiorem aduersarium, an sit cautio præstanda.ibid.n.74

Agenti interdicto vti possidetis, & succumbenti, volenti postea agere ex noua turbatione contra eundem reum an ei obstet exceptio rei iudicatæ. p.640. num.71

Alienatio.

Alienationis immobilium prohibitio, & mobilium permissio, si simul coniungantur, prohibitio ad se trahit permissionem.p.214.n.18

Alienatio in fraudem paratæ executionis ex actione personali an requirat rescisionem. p.661.n.113

Alienatione facta cœpto iudicio super actione personali, executio fit in tertium possessorem. ibidem. num.114

Alienatio facta dumtaxat in fraudem creditoris, scilicet ante motam litem super actione personali, requirit rescisorium iudicium.ibid.n.115

Alienatione

Alienatione facta in clericum, vel alium, ſimulatè, ita vt appareat rem non exire de poteſtate conuenti, vel conueniendi,etiam in illum per laicum iudicem fiet executio.ibid.n.117

Alienatione doloſa verificata in tertium fit executio ibid.n.118

Alimentum.

Alimentorum ſententia non ſuſpenditur per appellationem.p.199.n.83

Per abſolutionem ab excommunicatione habilitatur quis ad Alimenta animæ,quibus erat priuatus.ibid. num.84

Alimenta corporalia non directò ſicut alimenta ſpiritualia vitam præſtant directò. ibid.n.85.& 86

Alimento ſpirituali animam priuari, maior eſt dolor; quàm corporali corpus priuare.ibid.n.93

Ab Alimentorum ſententia continente exceſſiuam taxationem an appelletur. p.222. n.124. remiſſiuè. & num.125

Alimentorum præſtatio celerem executionem deſiderat.p.334.ibid.

Alimenta præſtare condemnatus, non auditur in proſequutione appellationis, niſi priùs ſoluat alimenta. ibid.n.2

Ab Alimentorum ſententia prohibetur appellari quoad effectum ſuſpenſiuum tantùm, non quoad deuolutium.ibid.n.3

Alimentario ſatis conſulitur ſublata dumtaxat appellatione quoad effectum ſuſpenſiuum,quo procedunt rationes,quibus ab Alimentorum ſententia negatur appellatio.ibid.n.5

Ab Alimentorum ſententia denegatur ſuſpenſiua appellatio, non ſolùm quando omnia Alimenta petuntur: ſed & quando eorum pars tantùm petitur, vt veſtitus, habitatio, & ſimilia.ibid.n.7

Alimentorum à ſententia appellatio denegatur, non ſolùm quando proceditur principaliter, ſed etiam quando incidenter ad illa actum eſt.p.335.n.8

Alimenta petita à paupere habent priuilegium, vt per appellationem non ſuſpendantur,quando petuntur à paupere,ſecus ſi à diuite in quo ceſſat ratio prohibitionis & priuilegij.ibid.n.9.

Alimenta futuri temporis petita hoc habent priuilegium; vt præſtatio non ſuſpendatur per appellationem, ſecus alimenta præteriti temporis, quia iam ſemel euaſit periculum.ibid.10

Alimenta futura dicuntur etiam ea quæ debentur à die motæ litis.ibid.n.11

Inter Alimenta præterita & futura diſpar eſt ratio,& ſic in iſtis ſummariè proceditur,in illis vero nõ.ib.n.12

Alimenta quando petuntur officio iudicis,non admittitur appellatio ſuſpenſiua,ſecus quando iure actionis, quia tunc admittitur.ibid.n.13

Quæ diſtinctio procedit in inope petente Alimenta. ibid.

Reprobatur opinio Petri Surdi.ibid.n.14

Alimenta quæ officio iudicis petuntur, iure naturali debentur, in petitis iure actionis ſolum ius ciuile operatur,p.336.ibid.

Alimenta vt lite pendente præſtentur pauperi habenti pro ſe ſententiam, tria requiruntur copulatiuè. ibid.n.15.

Alimenta quando petuntur iure actionis, iudicium non eſt ſummarium ſed ordinarium quo datur appellatio. ibid.n.16

In legato pro alimentis agitur iure actionis.ibid.n.16

Alimenta petens, ſi reportet contra ſe ſententiam negatiuam, poteſt licitè appellare quoad vtrumque effectum.ibid.n.18

Alimenta petita vigore contractus, quo fuere promiſſa ei, cui iure naturali, & officio iudicis debeantur, putà filio, patri & ſimilibus,an à ſententia lata pro illis prædandis admittant appellationem ſuſpenſiuam.ibid.n.20

Ad Alimenta vbi agitur virtute contractus per illam, cui iure naturali debentur, pariter appellationem carere ſuſpenſiuo, defenditur.ibid.n.25

Alimenta deducta in contractum ab eo, cui iure naturali debebantur, non nouandi animo, ſed potiùs ad illius corroborationem, additamentum, & maiorem ſecuritatem, & cautionem, non amittunt ſuum priuilegium competens ex officio iudicis. p.337.n.38

Ad Alimenta quando agitur ex vtraque obligatione, vna admittens appellationem, alia excludens illam (provt eſt officium iudicis) hæc illi detrahit. ibid. num.45

Alimenta quæ iudicis officio debeantur, ſi in obligationem deducantur, animo nouandi officium iudicis competens pro illis (quæ nouatio expreſsè hodie requiritur) euaneſcit officium iudicis, & remanet ſublatum, & ſic ex contractu agendum eſt, & iure actionis.ibid.

Alimentorum promiſſio (ceſſante nouatione) obligationi à lege inductæ accedit acceſſoriè; & ita eius natura veſtitur quoad appellationis prohibitionem. p.338.n.45

Alimentorum à ſententia diffinitiua prohibita appellatio quoad ſuſpenſiuum multò fortius prohibita intelligitur ab interlocutoria.ibid.n.46

Ab Alimentis ad dotem valere argumentum, plures affirmant.ibid.n.47

Ab Alimentorum ſententia ſicut non licet appellare, ita in cauſa dotis non licere plures affirmant, quod author nunquam vidit practicari. ibid.n.48

Alimenta in cauſa dotis an ſint pendente appellatione miniſtranda.vide ibid.

Alimentorum à ſententia reformatoria appellationi emiſſæ an ſit deferendum. ibid.n.49.remiſſiuè.

Alimenta nimis taxata in eadem ſententia, qua quis ad eorum præſtationem condemnatur, an admittant appellationem quoad vtrumque effectum.ibid.n.50. vbi opinio Auendani reprobatur.

Alimentorum taxatio facta in ſententia ſtat acceſſoriè ad illorum condemnationem,& ſic regulatur ab eius natura quoad appellationis prohibitionem. ibid.

Alimentorum taxatio facta in eadem ſententia, ſi admitteret appellationem, nunquam poſſet effugari periculum, quod ex dilatione à iure conſideratur. ibid.n.53

Alimentati, ſeu alimentantis creſcente,vel decreſcente patrimonio, etiam poſt factam condemnationem & taxationem à iudice, an creſcant vel decreſcant alimenta.p.339.& 340.n.71.remiſſiuè.

Alimentario ſeu portionario exigenti annuatim alimenta, aut portionem ab antiquo legitimè conſtitutam, ſi mota lis ſuper reformatione,quia puta,vel aucta eſt res ſuper qua portio eſt conſtituta, vel alia bona quæſiuit alimentarius.p.343.n.11.quibus caſibus poteſt agi ad reformationem portionis & Alimentorum.ibid.n.12.remiſſiuè.

Alimentorum reformatio idem in effectu eſt, ac ſi ſententia lata fuerit contra Alimenta petentem, cui ab hac negatiua permittitur appellare quoad vtrumque affectum.ibid.n.14

In fauorem congruæ aut Alimentorum aſſignatione, inductum eſt priuilegium, & ratio prohibendi appellationem ſuſpenſiuam.ibid.

In fauorem Alimentarij quod eſt introductum, non debet in eius damnum retorqueri.ibid.n.15

Alimentorum priuilegium non admittendæ appellationis ſuſpenſiuæ procedit, non ſolùm quando ſententia lata eſt pro omnibus alimentis præſtandis, ſed etiam pro aliqua parte ipſorum.p.344.n.24

Index Rerum,

Alimentorum augmenti ſententia multo fortiùs excludit appellationem ſuſpenſiuam.p.345.n.39

Alimentarius quamuis conſenſerit taxationi alimentorum factæ per rem iudicatam,ſemper poterit petere augmentum ſi reditus decreuerint, vel alia iuſta cauſa.ibid.n.40

Alimenta creſcunt & decreſcunt creſcente, vel decreſcente patrimonio alimentati,vel alimentātis,etiam poſt ſententiam & iudicis taxationem. p.556. numero 97

Etiam ſi taxationi conſenſerit.ibid.n.98

Alternatiuum.

Vna pars Alternatiuæ alteram declarat.p.73.n.284

Natura eius Alternatiui, quod ſolum ramanet in diſpoſitione ; attenditur. p 223.n.142

Analogum.

Analogum per ſe ſumptum ſtat pro potiori ſignificato. p.204.n.3

Anima.

Animarum cura continet magnum periculum, cùm ſit ars artium. p.289.n.172

Anniuerſarium.

Anniuerſaria & funeraria incertanon conſiderantur ad valorem fructuum beneficij.p 604.n.80

Niſi hæc emolumenta incerta ſint ſolita locari ſingulis annis.ibid.n.81

Appellatio.

Appellatio, quatenus eſt defenſio, à iure naturali prouenit.p.17.n.81

Appellatio non denegatur excommunicato , quia eſt defenſio.ibid.

Formalitas , & ſolemnitas Appellationis eſt inducta à iure poſitiuo.ibid.

Appellatio eſt præſidium innocentiæ , inuenta ad ſubueniendum oppreſſis , & corrigendam iniquitatem iudicis.ibid.n.82

Deferre , vel non deferre Appellationi , vel abſtineri à receptione Appellationis, vel deferri ; eſt quid facti abſque adminiculo iuriſdictionis.p.34.n.211

A nimis breui termino Appellationi non deferentem vim fieri, declarat Senatus.p.41.n.277

Appellare per viam violentiæ, duo ſunt repugnantia,ſi enim Appe..are ; quomodo per viam violentiæ ? per viam violentiæ : quomodo Appellare?p.47.n.331

Appellatio eſt neceſſaria , ad fundandum recurſum per viam violentiæ.p.58.n 64

Et ſi Appellatio non adeſt , vel minùs legitima , quod remedium ſit adhibendum.p.59.n.72

Appellatione conditionaliter propoſita (niſi concedas, *&c.*) non expectata iudicis interlocutoria, ad Senatum confugiens regium,quod decretum reportabit, & quomodo conſulendus ibid.n.75

Appellare licet etiam excommunicato, vti reo neceſſario in Appellatione.p.64.n.151

Extraiudiciali Appellatione vti non poteſt excommunicatus.ibid.n.152

Deferre , vel non deferre Appellationi , non facit ius inter partes,nec quoad iudicem ad quem p.67.n.188

A delatione Appellationis in via executiua regulariter Appellatio eſt legitima,&quem pariat effectum p.69 num.228

Appellatio ſui natura ſupponit iudicem ſi tamen interponatur à iudice extraiudicialiter procedente, dicitur extraiudicialis , & diſtincta à iudiciali. pag.71 num.261

Appellationis delatio , ſeu non , eſt de appendicibus primæ inſtantiæ , & ideo eius ſtatutis, & ſtylo ſubiacet.p.81.n.7

Appellatio eſt de ordinatoriis iudicij, & ideo ſtylus & ius illius, à quo proponitur, eſt attendendus. ibid.n.8

Appellationi in dubio deferendum eſt.p.82.n.31

Innouare non debet iudex , ſed ſuperſedere in executione, vbi eſt dubium iuris, vel facti, an Appellatio teneat.ibid n.32

Delationi Appellationis ſi patiatur dubium , etiam vbi regulariter eſt prohibita,deferendum eſt.ibid.n.33

Prohibitio Appellationis in poſſeſſorio, *&c.* eſt limitatio regulæ , & per admiſſionem in ea in dubio redimus ad eandem regulam. ibid.n.34

In Appellatione licèt requiratur expreſſio nominis iudicis ad quem ; tamen ſufficit nomen dignitatis exprimere, vt in exemplis.p.97.n.17

Appellare licet à repoſitione , vel delatione Appellationis , quemadmodum à repoſitione alicuius articuli.p.101.n.1.

Appellare non licet à iudice faciente id, ad quod præcisè faciendum compellitur.p.102.n.5

Appellari non poteſt à permiſſione data à iudice requiſito per literas alterius , vt in ſua iuriſdictione aliquid exequatur.ibid.n.6.& 7

Appellari non poteſt ab actu,à quo executio emanat, ſicuti nec ab executione. ibid.n.13

Appellari non poteſt , nec ſupplicari à decreto Regij Senatus vim fieri declarantis,vel negantis,nec alius datur recurſus.ibid.n.12

Appellari non poteſt ab executione decreti Regij Senatus , & eius executore , qui eſt iudex Eccleſiaſticus, cui decretum dirigitur exequendum. ibid.n.13

Appellatio à repoſitione attentatorum non admittitur quoad ſuſpenſiuum remiſſiuè.p.103.n.20

Appellatio eſt licita à reuocatione interloquutoriæ executioni mandatæ , abſque cauſæ cognitione facta.p.109.n.52

Quãdo Appellatio ab interlocutoria legitima eſt,commodius remedium eſt decretum cõditionale,ſeu tertium genus proferre à Senatu Regio, quàm ſimplex violentiæ decretum.ibid.n.59

Appellatio ſequitur executionem & acta ;ac ea tantùm dicuntur attentata , quæ fiunt poſt Appellationem aut intra tempus ad appellandum. p.110.n.71

Appellatio non videtur renunciata per comparitionem Appellantis coram iudice à quo , grauamen reponi petentis,quia non agit actum contrarium.ibid.n.80. & 85

Appellatio cenſetur renunciata per comparitionem Appellantis coram iudiceà quo. ib.n.76.etiãſi iudex nihil prouideat.ibid.n.77.declarat vt infrà.ibid.n.80. & 81

Appellatio non dicitur renunciari per comparitionem Appellantis,ſi comparitio admiſſa non fuerit.p.111. num.83

Appellatio quando cenſeatur per comparitionem renuntiari , vide plures caſus remiſſiuè. ibid.n.84

Appellatus comparens coram iudice à quo ad intimandum decretum conditionale , non renunciat Appellationi interpoſitæ , nec facit actum præiudicij ibid.n.86

Appellans ſicut in multis caſibus poteſt tacitè Appellationi renunciare,ita& eius procurator,licèt expreſsè non poſſit. ibid.n.96.& 101

Appellatio eſt legitima ab Epiſcopo viſitante exemptum.p.116.n.35

Appellatio legitima ſuſpendit effectum ſententiæ , & iuriſdictionem etiam in ſententia ſecum habente executionem. ibid.n.39

Appellatio, vbi extraiudicialiter apponitur,ſuſpenſiuo effectu caret.p.121.n.19

Appellatio à merè interlocutoria ſententia omni iure prohibita eſt.p.138.n.2

Appellatur de iure canonico non ſolùm à diffinitiuæ vim habente ſententia , & damnum irreparabile continente , aut cauſæ principali præiudiciali ; verùm etiam à merè interlocutoria.ibid.n.3

Hodie

& Verbum.

Hodie attenta dispositione Concilij Trid. sess.24 de reform.c.20. non Appellatur à merè interlocutoria, sed ad diffinitiuæ vim habente, damnum irreparabile continente, vel præiudicium gerente causæ principali.ibid.n.4

Idem in causis criminalibus disposuit Concil.Trident. sess 13. de reformat.c.1.in fi.ibid.n.5

Appellare non licet de iure ciuili, & regio ab interlocutoria,nisi à diffinitiua,& diffinitiuæ vim habente, vel damnum irreparabile continente. ibid.n.7

Appellatione interposita ab interlocutoria vim diffinitiuæ habente, vel damnum irreparabile continente, vel præiudiciali causæ principali non sit delata, processus trahitur ad Senatum permissu legis Regiæ dictæ.ibid.n.8.

Appellare non licet à citatione valida verbali, etiam iure ciuili.ibid.n.9

Appellare non licet à citatione virtute rescripti emanata, sed præcisè citatus tenetur per se vel per procuratorem comparere, suas exceptiones allegando. ibid.n.10

Appellatio à citatione reali non datur saltim quoad effectum suspensiuum.ibid.n.12

Alia est Appellatio à captura, alia à præcepto de capiendo,quod est ipsa citatio realis.ibid.n.12.

Appellatio nullatenus erit admittenda à præcepto de capiendo,seu incarcerando ad effectum suspendendi executionem ipsius.ib.n.13.

Appellatio si reum relaxaret à captura, frustratorium esset,carceres ædificare.p.139.n.15

Appellatio datur à malè formata inquisitione, videlicet,in casu, quo non debuit formari; secus est si ex capite ignorantiæ malè formata dicatur, à qua non Appellatur.ib.n.18

Appellare licèt à citatione ciuili continente breuiorem terminum, quàm oportebat concedi.ib.n.19

Appellare licet à citatione verbali vel ciuili peremptoria, qua dilationes abbreuiantur.ib.n.20

Appellare licet à citatione verbali facta ad locum non totum.ib.n.21

Appellare licet à citatione reali vel captura, quando captus ducitur in locum suspectum, & non tutum. ibid.n.22

Appellare licet à citatione verbali, à non citando, veluti quando delegatus cognoscens virtute rescripta contra vnum in eo contemtum,citat alium non contemtum, etiam virtualiter.ibi.n.23

Appellare licet à iudice non admittente legitimas exceptiones.ibid.n.24

Appellatio admittitur in articulo præiudiciali, quando contingit siue in litis processu, siue in executione.p.141.n.48

Appellatio licita est à non admissa exceptione defectus mandati.ibid.n.55

Appellatio licita etiam ab interlocutoria;qua declaratur,tutorem esse vel non esse legitimum. ibid.56

Appellare licet à declaratione iudicis dicentis aliquem esse hæredem,vel non,cum beneficio legis inuentarij,aut sine eo.ibid.n.57

Quod intellige in sententia, quæ incidenter hoc declarat.ibid.n.57

Appellatio licita à sententia, qua iudex incidenter declarat, testamentum, instrumentum, vel processum vel actum nullum, etsi principaliter declaratur, dicitur diffinitiua.ibid.n.58

Appellatio legitima à declaratione ordinarij declarantis in prouisione beneficij seu cappellaniæ proximioribus consanguineis conferendæ ex ipsa fundatione, non esse oppositorem propinquiorem, vel in eo non adesse qualitates requisitas à fundatore, & non delata, vim fieri Senatus Regius declarat. p.142.n.69

Appellationi interpositæ à denegatione copiæ actorum si non deferant, iudex vim facere declaratur ibid.n.60

Appellatur licitè à sententia,qua exceptiones oppositæ à tutore nominato ad se excusandum reiiciuntur,eique non deferens iudex vim facit.ibid.n.63

Appellare an liceat à nominatione tutelæ remissiuè. ibid.n.66

Appellatio an licita sit ab exceptionibus oppositis remissiuè.ibid.n.67

Appellans à reiectione exceptionis tenetur eam iustificare, & probare, aliàs grauamen non iudicatur. ibid.n.69

Appellatio dicitur iustificata à denegatione inducia-rum deliberatoriarum. p.143. n.71. à denegatione copiæ actorum communium.ibid.n.72.

Appellatio legitima dicitur à processu ad vlteriora per iudicem recusatum, & iustificata,licèt causæ recusationis probatæ non sint.ibid.n.73

Appellatio iustificata dicitur à reiectione exceptionis oppositæ, & incontinenti eius probatione oblata. ibid.n.74 & 75

Appellatio interponitur non solùm à reiectione exceptionis, verùm etiam non admissa eius probatione. ibid.n.76

Appellatio iustificata dicitur à reiectione exceptionis peremptoriæ, cuius probatio incontinenti oblata fuit.ibid.n.77

Appellatio à reiectione exceptionis cuius probatio oblata fuit, suspendit,deuoluit,& attentata inducit. ibid.n.78

Appellatio non erit legitima in casibus, quibus in arbitrio iudicis est, exceptionem oppositam reseruare,licèt eius probatio incontinenti offeratur.ibid. num.80

Appellatio interposita à grauamine illato iuris præsumptione, putà, à sequestro (etiam non expressa causa)legitima & iustificata est.ibid.n.84

Appellatio interposita causa probabili, & verosimili, legitima est.p.144.n.85

Appellatio legitima est à reiectione exceptionis recusationis, & à processu ad vlteriora recusatione oppositæ facto.ibid.n.86

Ab articulo præiudiciali causæ principali licita est Appellatio.ibid.n.92

Appellatio licet ab arbitris iuris. ibid.n.95

Appellatio à decreto negatiuo torturæ licita an sit, & non deferre, vim fieri declaretur.p.145.n.104

Appellare non licere à decreto negatiuo torturæ, resoluitur à nonnullis.ibid.n.106

Appellare licet à decreto negatiuo torturæ pro veriori opinione, resoluit Author.ibid.n.108

Appellatio omni iure licita est à quibuscumque interlocutoriis respicientibus merita causæ, & negotium principale.ibid.n.109

Appellatio à torturæ decreto interposita tempore executionis, quo ad notitiam peruenit condemnati an suspendat, affirmant nonnulli.ibid.n.110.& contrarium Author ibid.n.111

Appellatio à comminatione torturæ licita est. ibid. & num.112.

Appellatio legitima à sententia interlocutoria, quæ secum trahit paratam executionem de iure est. ibid. num.113

Appellatio legitima à sententia excommunicationis per decretum interlocutorium prolatæ.ibid.n.114

Appellatio legitima à sententia, qua pronunciatur super compromittendo vel non ex forma statuti. ibid. num.124

Appellatio ab interlocutoria grauamen continente reparabile,si tamen cum difficultate magna reparatur. p.146.n.115

Index Rerum,

Idem si per appellationem à diffinitiua non reparetur in totum nec perfectè.p.146.n.116

Appellatio legitima ab interlocutoria tangente negotium principale, vel substantiam ipsius. ibid. num.117.

Appellatur legitimè à concessione termini, si causatiuè pars grauatur.ibid.n.120.

Appellatur legitimè à denegatione termini ad probandum, & tali apellatione non deferente iudice vim fieri declarat Senatus.ibid.n.122

Appellatio legitima à denegatione dilationis petitæ per Procuratorem, nomine filij patrimonialis se opponentis beneficio patrimoniali vacato ad certiorandum cum sit in longinquis,vt veniat ad examen. ibid.n.123.

Appellatio legitima à coarctione terminorum à iure præscriptorum, veluti ad præsentandum patrono datum, vel consanguineo ad retrahendam rem patrimonialem,vel similia. ibid.n.124

Appellatio generaliter licita ab abbreuiatione termini sine causæ expressione.ibid.n.125

Appellatio legitima ab hac sententia terminum breuem, seu minùs longum assignante. ibidem numero 119.

Appellatio licita à iudice dante copiam articulorum producenti testes.p.148.n.144

Appellare licet à denegata remissoria ad testes examinandos.ibid.n.145

Appellare non licet à concessione remissoriæ ad examinandos testes in ciuilibus causis. ibid.n.146

Appellare licet à tali concessione remissoriæ in causis criminalibus.ibid.n 147

Appellare non licet à tali concessione remissoriæ in casibus,quibus index concedere potest, secus in casibus quibus non potest. ibid.n.148. & quales isti sint remissiuè.ibid.n.149

Appellatio licita ab admissione vel reiectione testium, an scilicet tales testes admittendi, vel non admittendi. ibid.n.150. quia est interlocutoria continens damnum irreparabile.ibid.n.151

Appellatio prohibita à diffinitiua non censetur prohibita ab interlocutoria reficiente testes, vel admittente.ibid.n.152

Licita est Appellatio in omnibus casibus, in quibus iudex sua interlocutoria admittit testes post lapsum termini probatorij, vel testes inhabiles. ibid. num.153

Appellatio emissa à iudice non admittente exceptiones, vel repulsas contra personas testium maxime si essent admittendæ,legitima est.ibid.n.155

Appellatio legitima à denegatione publicationis testium.p.149.n.158.

Appellatione interposita à negata publicatione sententia est nulla, secus si appellatio non sit interposita. ibid.n.159

Appellatio admittenda est à receptione testium facta post publicationem, partis oppositione non obstante.ibid.n.162

Appellare non licet ab eo quod quis procurauit fieri. ibid n.166

Appellatio non admittitur in relatione iuramenti, & sententia diffinitiua super ea lata, quando actor defert iuramentum reo, & reus recusans id iuramentum actori refert.ibid.n.167

Apppellare licet à delatione vel relatioe iuramenti à parte parti delati, quando exceptiones legitimæ opponuntur ad non deferendum seu referendum, & tamen compellitur deferre, vel referre. p.150. num.168

Appellatio legitima ab intricatione processus, & præposterationе ordinis iudicialis. ibid.n.172

Appellatio ab intetlocutoria annotationis bonorum legitima est.p.152 n.187

A reiectione vel admissione appellationis,an admittatur appellatio, remissiuè. ibid. & admitti resoluitur. p.153.n.194

Et distinctio proponitur remissiuè. ibid.n.194

Appellare licet ab interlocutoria, siue negatiua, siue affirmatiua, concurrentibus qualitatibus Concil. Trid. sess.24. c.20. vt in exemplis. ibid.p.154 n.212. 213

Appellatio ab interlocutoria eximit appellantem à iurisdictione iudicis à quo.p.155.n.223

Appellatio à lege reprobata non iuuat appellantem, nec manus ligat iudicis à quo. ibid.n.225. & à processu eius appellatur.ibid.

Appellatio ab interlocutoria mera non suspendit iurisdictionem iudicis à quo, vt suprà, secus si non sit merè interlocutoria, sed qualificata qualitatibus Concilij; supra.quia tunc suspendit. ibid. n.226. & habet vtrumque effectum. ibid. numer.227. & num.134

Appellans à sententia interlocutoria vim diffinitiuæ habente, tenetur seruare formam. cap. cordi. sicut appellans à diffinitiua.ibid.n.228

Appellatio ab interlocutoria continente damnum irreparabile per diffinitiuam suspendit iurisdictionem, & causat attentatum. ib.n.230.idem si contineat damnum irreparabile cum difficultate tamen. ibid.n.231

Per Appellationem ab interlocutoria continente damnum irreparabile vel reparabile cum magna difficultate, taliter suspenditur iudicis à quo iurisdictio, vt non sit necessaria inhibitio. ibidem. num.232

Appellatio ab attentatis legitima, & ideò ea interponenda da nouo post appellationem à diffinitiua, & vt reponi possit Senatum Regium adire cautela traditur.p.156.n.245

Aliæ plures interlocutoriæ, quarum Appellationes an recipi debeant proponuntur, remissiuè. ibidem. num.146.

Appellatio conditionaliter, & à nondum illato grauamine non tenet.p.159.n.3

Petens aliquid fieri, & quatenus non fiat,Appellat statim,non valet Appellatio.ibid n.6

Appellare non potest non grauatus.ibid.n.9.

Appellare, à grauamine & pro eius causa assignate omnes, quæ ex actis possent colligi, non sufficit. ibid.n.14

Appellatio conditionaliter emissa non tenet, quia nulla causa grauaminis potest in ea exprimi. p.160. num.16

Appellatio conditionaliter emissa dicitur à futuro grauamine, quæ non admittitur.ibid.n.17

Appellatione deficiente non est dabilis recursus ad Senatum, etiam in iis casibus, quibus aliàs de iure licita foret.p.161.n.43

Appellatio,peto reuocationem grauaminis,& non nisi reuocet,Appello,tenet,si super legitimo grauamine interponatur.p.162.n.44.

Appellationi etiam in casibus aliàs permissis, si nulliter proponatur, non defertur, quomodo Senatus decernat.ibid.n.51

Appellatio iuris solemnitatibus carens, nec dicitur Appellatio, omnibusque iuris effectibus euacuatur. ibid.n.52

Appellatio nulla sicut caret effectu,ita & nomine.ibid. num.55

Appellans absens si post viginti dies à tempore latæ sententiæ Appellat, præsumitur esse intra decem. p.163.n.60

Appellari potest petendo reuocationem grauaminis, & à denegata appellari, etiam vltra decem dies

Et Verborum.

dies à tempore grauaminis.ibid.n.71

Appellans in extraiudicialibus debet omnino Appellationem interponere intra decem dies.ibid.n.72

Ab Appellatione excluſus in actibus extraiudicialibus ob lapſum decem dierum datur querelæ remedium. p.164.n.73

Appellatio ſiue ab interlocutoria, ſiue à diffinitiua requiritur in ſcriptis.ibid.n.75

Appellatio extraiudicialis in ſcriptis requiritur. ibid num.76

Appellatio non dicitur in ſcriptis, ſi ad intimationem ſententiæ reſpondeat condemnatus,quòd Appellat,& quòd tabellio illud in ſcriptis redigat.ibid. num.77

Appellatio ad intimationem ſententiæ aliter in ſcriptis non præſentata,non cauſat attentatum,nec impedit executionem.ibid.n.78

Appellatio ſi eſt omiſſa à iudice mandante deferri iuramentum patti,an ab ipſa delatione poterit Appellari.p.165.& 166,n.10.11.& 17

Omittens Appellare à ſententia intra decendium à citatione, ad videndum ſe declarari, & denunciari, non poterit Appellare.p.166.n.12

Appellari ſi non poteſt à prima ſententia, ita nec à ſecunda idem continente.ibid.n.15

Appellans à carceratione poſt decendium, debet allegare cauſam grauaminis de præſenti non de præterito.ibid.n.22

Appellatio admittitur à decreto expeditionis executorialium ſententiæ tranſlatæ in rem iudicatam, breuiter tamen contradictio diſcutitur.p.181.n.181.

Appellatio ab iniuſta incarceratione quandocumque etiam poſt decendium admittitur.p.188.n.228

Ab articulo præiudiciali cauſæ principali licita eſt Appellatio.p.289.n.244

Prohibitam qui dicit Appellationem,tenetur probare. ibid.n.244

Appellatio à mandato de capiendo non ſuſpendit capturam faciendam.p.190.n.255

Appellatio à carceratione iam facta illam non reddit attentatam, nec ea pendente reus relaxatur. ibid. num.259.

Natura Appellationis eſt omnia in præſenti ſtatu conſeruare.p.191.n.261.

In prohibenda Appellatione ab excommunicatione variè loquuntur Doctores, & cautè legendi. p.193.n.5

Appellatio ab excommunicatione, & aliis cenſuris non ſuſpendit,ſed deuoluit, & quid deuolutio operetur.ibid.n.6.& 7

Appellatio prohibita à ſententia intelligitur à diffinitiua,non ab interlocutoria.p.204.n.5

Appellatio prohibita hæretico quoad diffinitiuam dumtaxat intelligitur, non quoad interlocutoriam. ibid.n.8

Appellatio vbi à diffinitiua prohibita eſt, pariter cenſeri prohibitam ab interlocutoria,& emergenti, defenditur.ibid.n.14

Appellatio prohibita à cauſa principali, prohibetur etiam ab acceſſoriis.p.205.n.26

Appellatio vbi eſt prohibita ex natura cauſæ provt alimentis, &c. intelligitur prohibita ab incidentibus.ibid.n.27

Appellatio ſi eſt prohibita à laudo; ita prohibetur à præambula compulſione.ibid.n.30

Appellatio vbi eſt prohibita à principali, an ita intelligatur ab interlocutoria varij varia dixere. ibid. num.31

Appellatio vbi admittitur quoad deuolutiuum, non poteſt dici, quod interlocutoria non poſſit reparari per appellationem à diffinitiua p.206 n.39.

Appellatione prohibita quoad ſuſpenſiuum tantum in cauſa principali, cenſetur prohibita ab interlocutoria ſuper incidenti,aut emergenti articulo.ibid. num.43.

Appellatione prohibita in cauſa principali,prohibetur ab interlocutoria, etiamſi aliàs ab ipſa licuiſſet Appellare.p.207.n.52

Appellatio prohibita per ſtatutum non intelligitur prohibita à ſententia ſuper incompetentia.ibid.n 56

Appellationi ab eo,qui re integra Parochiali ſe oppoſuit termino edicti tranſacto, non deferens an vim faciat,& an tertium decretorum genus detur.p.297 num.274

Appellatio permittitur ab ordinato proceſſu, etiamſi in cauſa principali non admittatur quoad diffinitiuam.p.208.n.66.& 69

Appellatio deuolutiua vbi à diffinitiua datur, non poteſt dici,grauamen interlocutoriæ non poſſe reparari per appellationem à diffinitiua.p.210.n.83.

Appellatio, vbi ſimpliciter à iure reperitur prohibita; intelligitur quoad vtrumque effectum. ibid.n.85

Appellatio vbi prohibetur in delictis,non intelligitur prohibita ab incidentibus.ibid.n.87.

Appellatione prohibita à diffinitiua vt cauſa principali quoad ſuſpenſiuum, appellationi à qualibet interlocutoria regulariter deferendum non eſt ibid. num.93

Appellatione prohibita à cauſa priucipali quoad vtrumque effectum, admittenda eſt à quolibet grauamine incidenti.ibid.n.94

Appellationi à tota ſententia an ſit deferendum, quæ partim prohibet, partim permittit appellare.p.213. num.1

Appellationis permiſſio vti qualitas naturalis eſt cuiuſque cauſæ.p.215.n.33

Appellationem non eſſe permiſſam in aliquo caſu, qui aſſerit,probare tenetur.ibid.n.34

Appellatio à ſententia reſpectu poſſeſſionis ex leg. fin. Cod.de edicto Diui Adri. non admittitur, reſpectu autem fructuum & intereſſe ſic.p. 217. num.56. & 57.

Appellationi à ſententia reſpectu poſſeſſionis momentaneæ minimè defertur,licèt reſpectu fructuum ſic. ibid.n.62.

Quod extenditur etiam reſpectu fructuum futurorum,vt in exemplo.ibid.n.63

Appellationi à ſententia aduerſam qualitatem habente circa idem, non eſſe deferendum à neutra parte ſententiæ,regula conſtituitur.p.219.n.86

Appellationi à ſententia aduerſa qualitatem habente circa diuerſa capitula, partim deferendam, & partim non, iuxta vniuſcuiuſque qualitatis naturam; regula proponitur. ibidem. num.87

Appellatio prohibita ſuper principali; intelligitur etiam prohibita ſuper acceſſorio contento in eadem ſententia. p.220.n.103

Appellabilitas pendet ab eo,quod principaliter agitur, non ab acceſſorio.p.221.n.112

Permittitur Appellatio,quando cum iudice,à quo non poteſt appellari; ſimul iudicat alter, à quo appellatur.ibid.n.123

Appellatio non veriſimilis, & habens contra ſe ius commune,non cauſat attentata.p.229.n.29.

Appellatione prohibita à cauſa principali; cenſetur prohibita ab incidentibus.ibid.n.34

Appellans comparens coram inferiori, ſi proteſtetur dicto vel facto, non cenſetur appellationi renuntiare.p.223.n.69

Appellatio eius, cuius non intereſt, non admittitur. p.234 n.92

Ad exhibendum condemnatus præcisè cogitur,& non auditur Appellans.ibid.n.93

Index Rerum,

Appellatio non ſolùm verbis expreſſis, ſed etiam tacitis tolli ſolet.p.235.n.105

Appellatio eſt ſpecies defenſionis.p.236.n.111

Appellatio proponenda eſt coram eo iudice, à quo Appellatur.p 253 n.54

Appellationem an ſufficiat præſentare in officio notarij,poſtea legendam iudici.ibid.n.55.

Appellationis prohibitio ex natura cauſæ, vt in alimentis,*&c.*eſt priuilegium:quando verò ex odio,vt in contumace,confeſſio,*&c.*eſt pœna.p.259.n.9.

Appellari nequit ne fiat, quod de iure fieri debet. ibid num.17

Appellari nequit à iuris diſpoſitione.ibid.n.18

Appellationis prohibitio in Parochialibus,eſt priuilegium.p.289.n.176

A collatione, electione, præſentatione, inſtitutione, confirmatione quorumlibet beneficiorum, etiam ſimplicium extraiudicialiter facta Appellatio emiſſa non ſuſpendit poſſeſſionis traditionem, nec in denagata delatione violentia adeſt. pag. 290. num.181

Appellatione remota ſi committatur cauſa poſſeſſoria; intelligitur etiam remota in caſibus ſpecialibus, quibus licita erat Appellatio.ibid.n.183

Appellationem prohibens ſtatutum in poſſeſſoriis, operatur in caſibus, quibus iure communi permiſſa erat.ibid.n.184

Appellatio ab articulo incidente in prouiſione ſimplicis beneficij vt admittatur, inquirit Rota an lis fuiſſet introducta.ibid.n.190.& 215

Appellatio per vnicum præſentatum ad Parochialem laicorum reprobatum in examine cauſat attentatum.p.292.n.208

Appellatio non admittitur ab eo, quod facit maior pars Capituli. ibid.n.227

Etiamſi iuſtificationis probatio incontinenti offeratur.ibid.n.228 & quibus rationibus.ibid.n.227

Appellantes ab electione opponẽtes contra perſonam electi,eligentis,vel eligendi præ oculis habeant formam cap vt circa,de electio.lib.6.p.295.n.237

Appellatio ab actibus extraiudicialibus,an illos reddat iudiciales, ita vt per eam res efficiatur litigioſa. p.298.num.284

Appellari prohibens ſtatutum ab interlocutoria aliqua intelligitur, etiam quando iure communi licita erit Appellatio.p.289.n.181

A facto merè voluntario Appellatio non permittitur. p.302.n.29

Appellatio ſi negetur à cauſa principali, pariter negata cenſetur à præambula compulſione. pag. 306 num. 7

Appellatione pendente parti & iudici non permittuntur, quæ ante Appellationem non potetant geri. p.308.n.30

Appellationi à mandato de ſuſcipiendis ordinibus deferendum non eſt p.309 n.41

Ab eo, quod fit in executionem canonicorum decretorum non licet appellare.ibid.n.44

A viſitatione & morum correctione Appellatio, nec inhibitio executionem ſuſpendit.p.310.n.50.

Appellatio temouetur etiam per verba æquipollentia. p.319.n.77

Appellatio limitata ab vno articulo ſeparato, non deuoluit totam cauſam.p.322.323.n.11

A iudice vbi tenetur procedere iudicialiter, ſi ſimul Extraiudicialiter tantùm,licita eſt Appellatio.p.329. num.39

Commiſſio Appellationis ſuper ſententia alimentorum præſentium,aut futurorum datur cum clauſula (ſine retardatione præſtationis alimentorum) vel (ſine præiudicio legitimæ executionis.) p. 334. n.4

In omnibus cauſis,quæ celerem expeditionem deſiderant: Apellatio quod ſuſpenſiuum tollitur. ib.n.6

Appellationis prohibitio,& illius permiſſio vbi in vno ſubiecto concurrunt, hæc an præualeat. p.336.n.24

Appellationis prohibitio in alicuius inducta fauorem debet intelligi, ſi in fauorem eius lata ſit ſententia, ſecus ſi contrà. p.343.n.16

Appellatio quamuis ſis prohibita in remedio l.fi.C.de edict.diu Adri tamen permittitur quando ſententia fertur contra actorem.ibid.n.17

Appellatio permittitur quoad vtrumque effectum à ſententia, qua declaratur non eſſe reformandam, nec minuendam portionem, ſeu alimenta iam antea conſtituta.ibid. n.18

Appellatio permiſſa à ſententia denegante congruæ ſeu alimentorum reformationem, ſi alimentarius eſt in quaſi poſſeſſione percipiendi, illi non officit, quia lite & Appellatione pendente priuari non debet ſua poſſeſſione.ibid.

Appellari ſi non poteſt à ſententia lata ex iuriſdictione ordinaria, pariter nec poterit Appellari à ſententia lata ex iuriſdictione prorogata.p.344.n.26.

Appellari ſi non poteſt ab aliquo propter dignitatem perſonæ vel aliàs, pariter nec poterit Appellari ſi procedat ex iuriſdictione pro rogata.ibid.n.27

Qualitas & natura Appellationis multoties valet, & alteratur ex modo procedendi.p.352.n.23

Appellari non licet, quando agitur de conuertendo frumentum in vſum militum & ſubſidium annonæ. p.358.n.6

Appellatio prohibita in cauſa conuentionis, an cenſetur prohibita in cauſa reconuentionis.p.359.n.15

Appellanti ne tradatur poſſeſſio ſuo aduerſario,pariter nec ei tradenda erit.ibid.n.21

Appellationis fauor prohibitæ in Parochialibus non eſt inductus propter prouiſum, ſed propter Eccleſiam vacantem, & ita quocumque vadat Eccleſia vacans,replenda erit Rectore, qui tunc prouiſus reperiatur.360.n.33

Appellationi à ſecunda ſententia reuocatoria primæ priuilegiatæ,& executioni iam traditæ erit deferendum omnino.p.361.n.48

Appellatio emiſſa ab eo quod fit ſecundùm iuris decreta & determinationem, non ſuſpendit.p.371.n.2

A præcepto de reſidendo beneficium reſidentiam requirens,non datur Appellatio.ibid.n.3

A iudice iuriſdictionem exequente non permittitur Appellare.ibid.n.4

Appellationem non eſſe admittendam ab eo, quod fit ſecundum iuris diſpoſitionem & canonica decreta, qui probent.ibid.n.5.& à n.1

Appellatione contra iuris clari diſpoſitionem vt friuolæ non eſt deferendum.ibid.n.7

Appellari non poteſt,ne fiat quod de iure fieri permittitur.ibid.n.9

Licitum quod eſt fieri ante appellationem, & poſt illam fieri poteſt.p.372 n.16

Appellatio à iuris diſpoſitione & determinatione non eſt licita.ibid.n.18

Appellatio vbi non admittitur à ſententia, pariter nec ab eius executore,aut executione.ibid.n.19

Appellatio à ſententia legali eſt contraria iuri, & per conſequens friuola, cui nec defertur, nec cauſat attentata.ibid.n.21.& ſub n.26.

Appellationi à ſententia legali ius reſiſtit, habétque contra ſe iuris præſumptionem, & ideo non cauſat attentata. ibid.n.22

Appellanti à monitorio, vt intra certum tempus accedat ad recedendum, reſiſtit ius commune, & poteſt Epiſcopus ea non obſtante ad executionem procedere.ibid.n.23

Appellanti à correctione reſiſtit ius, ac interim non cauſatur attentatum.ibid.n.24

Et Verborum.

Appellatione pendente interpoſita per Canonicum à Capitulo imponente honeſtam correctionem, ſeu etiam à correctione per ordinarium, poteſt ad executionem deuenire, quia dicitur friuola.ibid.n.25

Appellatio friuola dicitur interpoſita ab interlocutoria expreſſa minùs legitima cauſa, aut à iure improbata.ibid.num.26

Appellari licet à denegante beneficium conceſſum per ius commune, quia vbi denegatur iuris communis obſeruantia, grauamen infertur.ibid.num.27

Appellatio innititur iuſtitiæ.ibid.num.28

Caſus immediata appeliationis eſt iniuſtitia, iniuria, & grauamen.ibid.num.29

Appellatio friuola dicitur, vbi non adeſt grauamen, nec legitima cauſa. ibid.num.30

Appellatio quæ caret effectu, & non habet adminiculum iuris, vt minùs legitima non impedit executionem.p.373.num.35

Corpus carens anima & ſpiritu vitali,quemadmodum manet frigidum, ita Appellatio carens iuſtitia (cuius eſt anima) vt friuola mortua cenſenda eſt. ibid. num.36

Appellatio friuola dicitur inanis & varia. ibid. numero 38

Appellationi friuolæ nec ius defert,nec eſt à iudice deferendum. ibid.n.40.

Appellationi friuolæ non deferens iudex Eccleſiaſticus, vim non facere declarat Senatus. ibid. numero 41

Appellatio friuola quæ dicatur, relinqueretur iudicis arbitrio.ibid.num.42.vide num.67

Appellationem eſſe friuolam, vt iudex arbitratur,poteſt appellatione non obſtante procedere ad vlteriora.ibid.num.43

Appellatio friuola illa dicitur, quæ nihil prodeſſe poteſt,nec vllum vnquam iuris effectum fortiri.ib.n.44

Appellatio quæ caret effectu; & non habet adminiculum iuris, non impedit executionem.ibid.num.45

Appellatio calumnioſa illa dicitur, non ſolùm quæ in eius interpoſitione apparet talis, ſed & quæ talis detegatur in fine litis. ibid.num.46

Appellatio legitima illa dicitur, quæ interponitur ex cauſa, quæ ſi eſſet probata, reputaretur legitima. ibid.num.49

Appellatio contraria iuri quocumque vadat, in nulla inſtantia poteſt effectum fortiri (iure attento) quia ius eſt certum,& vbique idem operatur.p.374. num.51

Appellationem friuolam tunc arbitrabitur iudex, quando apparent legitima indicia ad torturam, & illa reus in termino ſibi conceſſo non purgauit. ibid.num.54

Appellatio friuola tunc reiici poteſt, quando notoriè & manifeſtè talis detegitur, ſecus ſi in dubio, ſiue dubium ſit iuris ſiue facti.ibid num.55

Appellatio friuola & calumnioſa quando ita notoriè & manifeſtè dicatur apparere. ibid. num.56. remiſſiuè.

Appellationem friuolam non debet iudex arbitrari, vbi ita notoriè apparet.ibid.num.57

Appellatio friuola non dicitur interim, dum remanet diſputandum.ibid.num.57

Appellationis friuolæ reddantur exempla. ibid. numero 58

Appellatio friuola dicetur notoriè, quando quis petierit in cauſa recuſationis, quòd eligantur arbitri, vbi eligendi non ſunt.ibid.num.59

Appellatio friuola dicetùr, quando interponitur à ſententia, quæ illam non tangit.ibid.num.60

Appellans non auditur, ſi ex ſententia non grauatur. ibid.num.61

Appellatio non admittitur à iudice aliquid admittente cum Clauſula (ſi, & in quantum, &c.) quia tunc neminem grauat.ibid.num.62

Appellatione friuola non obſtante, an iudex ac vlterius queat procedere, & an per illius delationem à ſe abdicet iuriſdictionem. & an inhibitio à ſuperiore emanata vigore friuolæ executionis impediat executionem ſententiæ,vide remiſſiuè.p.375. num.79

Appellatio tanquam friuola à iudice reiecta, ſi pars non contradicat appellando, videtur fateri friuolam eſſe.ibid.num.80

Appellantem friuolè poteſt iudex à quo excommunicare tanquam contumacem.ibid.num.81

Appellationi à ſententia declaratoria, beneficium incomparabile vacaſſe per adeptionem pacificæ poſſeſſionis fecundi, non eſſe deferendum, veriùs demonſtratur.p.378.num.6

Appellatio ſublata intelligitur per verba æquipollentia.p.380 num.38

Appellari licèt non poſſit à pœna excommunicationis lata ipſo iure, tamen à declaratoria admittitur appellatio quoad vtrumque effectum.p.382.num.71

Appellari non licet à pœna legis ſeu canonis, à declaratoria tamen aliquem in eam incidiſſe, licita eſt appellatio.383.num.73

Appellare non poſſe à nominatione muneris,& poſtea appellare à reiectione legitimæ excuſationis propoſitæ,multum diſtat.p.387.num.27

Appellandi ratio in promptu eſſe dicitur, etiam caſibus aliàs priuilegiatis, & ſui natura inappellabilibus; ſi nullitas apparet ex actis, & cum tunc ſententiæ executio ſuſpendatur.p.393.num.4

Appellandi ratio in promptu eſſe dicitur, quando incontinenti iuſtificatur appellatio, quæ vt legitima admittitur quoad vtramque effectum.ibid.num.5

Appellatio nunquam intelligitur prohibita ratione reſpectu notoriæ iniquitatis. ibid.num.7.vide num.34

Appellatio ab executione notoriè nulla virtute obligationis Cameralis, aut guarentigiatæ admittitur quoad vtrumque effectum.p.394.num.20

Appellari poteſt etiam vbi aliàs ius prohibet, quando nullitas patet ex actuum inſpectione, quia tunc ceſſat præſumptio, quæ erat pro ſententia. pag.395. num.23

Appellatio à nullitate paratam habente probationem, impedit executionem vnius ſententiæ, ſiue ſui natura ſit priuilegiata, vt in alimentis, poſſeſſoriis, obligatione Cameali, &c. ſiue quia tranſierit in rem iudicatam.ibid.num.24

Siue hæc nullitatis exceptio probetur ex eiuſdem actis, ſiue aliunde, dummodo ſit in continenti. ibid.num.25

Appellationi à prouiſione beneficij ſine curati, ſiue ſimplicis, ſiue iudicialiter, ſiue extraiudicialiter celebrata, nulliter tamen & cum formæ omiſſione, deferendum eſſe, indiſtinctè decernitur in ſupremis tribunalibus aditis per viam violentiæ. p.397.num.48

Appellatio à Procuratore interpoſita tempore, quo carebat mandato, non ſuſtinetur, etiam poſtea habens ſufficiens, ſi de nouo non appellet intra terminum. p.40 num.91

Nec talis Appellatio cauſat attentata, quia qualitas quæ requiritur tempore actus, non ſufficit, ſi poſt actum ſequatur.ibid.num.92

Appellationi interpoſitæ à prouiſione beneficij cuiuſlibet facta ſpreto & contẽpto iure patronatus an ſit deferendum, & vim fieri declarandum.p.402.n.129

Appelationi à prouiſione beneficij nulla cùm executionem non mereatur, erit deferendum. ibid.n.130

Appellatio in Parochiali per præſentatum aſſerentem ſe maiorem partem patronorum, & vocum habere,

Index Rerum.

habere, interpoſita ab ordinario inſtituente alterum præſentatum, quem minorem partem vocum habere contendit appellans, an vt legitima ſuſpendat. p.403.n.139

Appellationem interpoſitam per præſentatum (vt aſſerit) à maiori parte ad Parochialem regulariter non ſuſpendere executionem inſtitutionis, vt verius defendit Author. ibid.num.145.

Si ex ſententia facta patronorum & vocum computione clare patet, mandari, inſtituendum præſentatum à minori parte; Appellatio erit licita quoad vtrumque, etiam in Parochialibus. p. 404. num.154

Appellationi interiectæ per ſuperſtitem collitigantem à prouiſione, ſeu concurſu facto per ordinarium cedente vel decedente collitigante in poſſeſſione vel abſque ea, ſi non deferatur, an vis fiat.p.405.n.159

Appellari non poteſt nominatus ſeu præſentatus ad beneficium ſimplex, quo minus examen ſubire teneatur.p.406.num.185

Appellationis dies à principio ſunt vtiles, quoad progreſſum continui.p.408.num.220

Appellationi minùs ſolemniter, aut aliàs nulliter propoſitæ etiam ab actu & ſententia, aliàs ſui natura appellabili; deferendum non eſt, nec impedit executionem illius.ibid.num.216

Appellatio ex quibus cauſis nulliter propoſita dicitur, vt eius delationi locus non ſit, ſeriatim, obiter tamen recenſentur.ibid.num.217

Appellationi propoſitæ aut proponendæ renuntiatæ per partem tacitè vel expreſsè non eſt deferendum. ibid.num.218.& quæ tacita ſit renunciatio.ibid.

Appellari an & quando poſſit poſt decem dies, & de aliis ſubſtantialibus appellationis, remiſſiuè. p.409.num.228

Appellatio à ſententia & actu nullo admittitur, & ſuos operatur effectus.ibid.num.232

Appellandi neceſſitatem à ſententia nulla tollit ius, non facultatem.ibid.num.232

Appellationi à ſententia notorie nulla ex aliquo defectu lata etiam aliàs priuilegiata & inappellabili niſi deferat iudex vim faciat.ibid.num.234

Appellationi informiter aut nulliter propoſitæ a ſententia ſui natura appellabili deferendum non eſt. ibid.num.235

Appellationi à collatione beneficij ſpreto iure regio patronatus emiſſæ à præſentato Catholicam maieſtatam emiſſæ ſi non deferatur, an vis fiat.p.417.n.1

Appellationi emiſſæ à proceſſu geſto contra clauſulam (ſublata) eſt deferendum, etiam ſuper iis, quæ aliàs inappellabili ſunt.p.421.num.80

Appellationi à prouiſione beneficij ſimplicis facta in contradictorio iudicio defertur.p.428.num.186

Secus quando extraiudicialiter.ibid.

Appellari non licet ab ordinario, recuſante inſtituere præſentatum iuſta tamen de cauſa moto. pag.430. num.214

Præſentata à Catholica maieſtate Appellationis via quare inutilis & improbabilis videatur. ibid. numero 218

Defenditur tamen & probabilis monſtratur. pag. 431 num.219

Appellationi emiſſæ à prouiſione Parochialis vacantis ſiue iudicialiter, ſiue extraiudicialiter, à quouiſve fiat, deferendum non eſt.p.438.num.2

Appellari ſi non poterat à iuriſdictione ordinaria, pariter nec poterit appellare ab eadem prorogata. p.439.num.17

Appellationis ſublatæ priuilegium ſi conceditur cauſæ, eſt reale, & totum vniuerſaliter comprehendit. ibid.num.22

Appellationi à prouiſione Parochialis iure deuoluto ſiue iudicialiter, ſiue extraiudicialiter non deferens ſuperior, vim nullam facere, decernitur. p.440.num.30

Appellationi à prouiſione beneficij ſimplicis facta iure deuoluto non deferens an vim faciat.ibi dem. num.31

Appellationi à prouiſione beneficij ſimplicis facta per ordinarium extraiudicialiter non defertur, ſecus ſi iudicialiter, quia tunc vtrumque habet effectum. ibid num.32

Et ſecundùm hanc diſtinctionem pluries determinauit Rota Romana, provt refertur.ibid.

Appellari licèt non poſſit à prouiſione beneficij ſimplicis facta iudicialiter, tamen fallit, quando prouiſio fit iure deuoluto, & de ratione.p.441.num.47

Appellationi defertur à ſententia nulla, etiam aliàs priuilegiata.ibid.num.54

Attentata an ſit prouiſio iure deuoluto facta Appellatione pendente.ibid.num.55

Appellatio ab vna cauſa non ſuſpendit aliam diuerſam.ibid.num.56

Appellatio ab vno articulo non ſuſpendit iuriſdictionem in tota cauſa, nec afficit tertium.p.442.num.57

Prouiſio facta iure deuoluto, eo quod præſentatus ſit indignus, ſi non apparet de indignitate, erunt tentata geſta Appellatione pendente.ibid.num.58

Appellatio non admittitur à ſententia lata ſuper iudicio merè poſſeſſorio adipiſcendæ, retinendæ, aut recuperandæ iure ciuili.p.447.num.27

Appellatio non admittitur à poſſeſſorio ſummario p.448.num.29

Appellari non poteſt ab omni iudicio poſſeſſorio tam adipiſcendæ, & retinendæ, quam recuperandæ poſſeſſionis.ibid.num.30

A ſententia in interdicto quorum bonorum Appellatio non admittitur.ibid.num.36.& num.38

Appellatio non datur remedio l. 3. C. de pignoribus ibid.num.40

Appellatio eſt prohibita in ſingulis ſpeciebus adipiſcendæ poſſeſſionis.p.449.num.42

Vti poſſidetis remedium retinendæ non recipit Appellationem.ibid.num.54

Appellatio à poſſeſſorio mero licet non admittatur, intelligitur quoad ſuſpenſiuum dumtaxat, non verò quoad deuolutiuum.p.450.num.62

Appellatio ſi foret prohibita in poſſeſſorio quoad vtrumque effectum, vera foret opinio, dicentium, à qualibet eius interlocutoria eſſe permiſſam quoad vtrumque.ibid.p.65

Appellatio quando eſt prohibita à diffinitiua quoad ſuſpenſiuum dumtaxat, prohibita intelligitur etiam à qualibet interlocutoria incidenti. ibid. num.66

Appellatio admittitur iure Canonico à ſententia lata ſuper mero poſſeſſorio.p.451.num.67

Appellatio non admittitur ſuſpenſiua etiam de iure canonico in poſſeſſoriis ſummariſſimis. provt in l. fin. C. de edicto diui Adri.ibid.num.77

Probabilis quando fuiſſet dubitatio, quis duorum ſit hæres, neceſſe eſt, ingredi iudicium petitorium & Appellatio admittitur.p.452.num.92

Appellatio an admittatur in iuriſdictionalibus, & aliis quibus poſſeſſio iuſtificatur cum titulo. ibid.n. 88. remiſſiuè.

Appellatio quando admittitur in poſſeſſoriis, vide remiſſiuè.p.453.ibid.

A mandato de euacuando domum, ſeu vt dicunt defractando, an liceat Appellari.p.454.num.121

Appellationem eſſe licitam à iudice adito per viam reductionis, vt bono viro, vt magis communis & æquior opinio reſoluitur.p.456.num.7

Quæ procedit ſiue ipſe iudex moderetur, ſiue confirmet, vel infirmet arbitramentum.ibid.

Et

Et Verborum.

Et hæc opinio maximè procedit si sententia feratur ad fauorem eius, qui petit reductionem. pag.456. numer.8

Ab actu quem quis approbauit, non potest Appellari. p.457.n.22

Appellari quando possit ab Arbitri sententia, qui pro materia videndi.p.457.n.23

Arbitri sententia etiam pacto nudo facto compromisso iure canonico recipit appellationem, & de ratione.p.457.& 458.n.24

Appellatio non admittitur ab auocatione iurisdictionis facta per delegantem superiorem.p.460.n.53

Quod procedit siue auocatio fiat sine causa, aut cum ea, aut cum leui, quia non licet appellari. pag.460. num.54

Appellari non potest à iudice suum officium non interponente, quando pars interponendum non petit. ibid.n.59

Appellationi ab actu nagatiuo si iudex deferre non teneretur, licitè posset ad vlteriora procedere,cum retineat iurisdictionem. p.462.n.78

Appellari vbi non licet, iudex licitè potest ad vlteriora procedere appellatione non obstante. ibidem. num.79

Appellationi emissæ in criminalibus, sicut & in ciuilibus regulariter vt licitæ deferendum esse, quotidie decernunt Senatus Regij. p.464.n.1

Nec interim exequenda est sententia.ibid.n.2

Appellationi in criminalibus nec tacitè, nec expressè renunciari potest.ibid.n.8

Appellatio de iure ciuili & canonico vt sit prohibita, confessum & conuictum simul adesse, qui teneant. p.465.n.18.vbi de communi.

Appellatio vt denegetur reo tam de iure canonico, quàm ciuili, vt sufficiat spontanea confessio qui teneant, & magis communem dicant. ibidem, numer.19

Appellationi emissæ per condemnatum de crimine simoniæ deferendum non est.ibid.n.24

Appellatio non denegatur à sententia collationis beneficij vacantis propter simoniam lata à mixto executore.ibid.n.25

Appellationi à carceratione vel eius relaxatione, & de eius effectu.p.466.n.42.remissiuè.

A suspensione vel priuatione officij & lata in syndicatu an sit licita Appellatio. ibid.n.43.remissiuè.

A tortura, vel torturæ comminatione Appellare quando liceat.ibid.n.44.remissiuè.

A iudice denegante defensionem reo, provt aliis, Appellatio licita est.ibid.n.45

Appellationi à sententia lata super causa notoria regulariter non est deferendum.p.467.n.54

Appellatio vbi regulariter sit prohibita, tamen ex aliqua ratione speciali in eodem casu sit permissa, debet specialiter exprimi in appellatione, vt ipsa admitti queat.ibid.& 468.n.61

In notoriis quando sit licita appellatio, remissiuè.ibid. n.62.& seqq.

Ab excessu pœnæ in notoriis datur Appellatio. ibidem.

In omnibus criminalibus & notoriis,in quibus non est licita appellatio, tamen supersedetur in sententiæ executione, quando iudex superior dubius cognoscens per inspectionem actorum inhibuisset inferiori.ibid.n.68

In criminalibus regulariter vbi est prohibita appellatio, intelligitur quoad vtrumque,quia in eis executio est irretractabilis.ibid.n.70

Appellatio quoties est prohibita à diffinitiua quoad vtrumque effectum, permittitur à qualibet eius interlocutoria, etiam aliàs non qualificata. ibid. numer.71

Appellationis emissæ per clericum traditum curiæ seculari, quando sit vel non deferendum, remissiuè. ibid.72

Appellans à sententia quatenus contra se facit in cæteris articulis separatis, à quibus altera pars non appellauit, sententia transit in rem iudicatam. p.469. num.1

A sententia continente diuersa capitula separata vna pars potest appellare limitatè, quatenus contra, & quoad cætera transit in rem iudicatam. ibidem. num.2

Aliàs contra partem non Appellantem sententia transit in rem iudicatam.ibid. & 470.n.3.& 4

A sententia vtramque partem grauante vtraque pars tenetur appellare ab eo capitulo sibi grauante, quatenus contra, *&c.* ibid.n.5

Vtraque Appellatio limitata ab ea parte sententiæ, quatenus contra,*&c.*suos de per se operatur effectus. ibid.n.6

Appellatio emissa ab vno capitulo, & per vnam partem quatenus contra, non deuoluit cætera capitula separata, sed transeunt contra non appellantem in rem iudicam.ibid.n.7.& 8

Appellatio limitata quatenus contra,non suspendit iurisdictionem in capitulis separatis à quibus neutra pars appellat, quominus executioni mittantur. ibid. n.9.& 10

Appellatio quando deficit, senatus regius illo semper vtitur decreti genere, *que no viene por la orden y se le remitte*, &c. ibid.n.15.& 16

Appellatio quando deficit senatus regius non potest decernere, vim fieri, & reponi. ibid.n.17

Appellatione limitata in capitulis separatis quatenus contra, non potest altera pars se iuuare ibid.n.19

Appellatio limitata limitatum producit effectum. ibid. num.20

Appellatus non potest adhærere nec vti appellatione limitata aduersarij quatenus contra.ibid.n.21

Appellatione pendente limitata quatenus contra à capitulo separato non suspendit executionem in alio capitulo separato non appellato, quia appellatio est in vna causa, executio verò in alia. ibid. & 471. num.22

Pars quæ omisit Appellare à capitibus separatis, de quorum executione tractat iudex, non poterit post decem dies ab eorum executione appellare. p. ibid. num.25

Et si hæc causa ad senatum per viam violentiæ protrahat executatus, decretum vim non fieri, reportabit. ibid.n.26

Appellatio interposita per vtramque partem ab eadem sententia quatenus contra, si simus in alimentis, & similibus priuilegiatis, capitula separata pro actore mittentur executioni non obstante appellatione rei. ibid.n.29

Appellatio à causa conuentionis non deuoluit causam reconuentionis,sed coram iudice à quo hæc erit tractanda.ibid.& 472.n.36

Appellatio interposita à sententia delegati suspendit iurisdictionem in alia causa,secus in sententia ordinarij.ibid.n.37

Appellatio quatenus contra, & limitata deuoluit omnes alios articulos connexos.ibid.n.40

Appellatione limitata à quibusdam articulis quatenus contra, pendente, iudex à quo non potest alia capitula connexa tamen exequi, etiam si non appelletur ab illis.ibid.n.41

Appellatio quatenus contra,tunc deuoluit totam causam in connexis, quando sententia in vno capitulo parit exceptionem rei iudicatæ in alio. ibidem. numer.43

Appellationi limitatæ quatenus contra, erit omnino deferendum

Index Rerum.

deferendum in cæteris capitulis connexis, licèt non appellatis, aliàs vim fieri declarabitur.p.472.n.44

Quæ doctrina procedit etiam in via executiua. ibid.

Appellatione limitata quatenus contra, in articulis connexis potest aduersarius se iuuare, & eius virtute Regem adire, ne in connexis non appellatis iudex exequatur. ibid.n.45

Appellationis, si & quatenus contra, effectus, remissiuè. ibid.& 473.n.48

Appellante vtraque parte ab eadem sententia quatenus contra quis iudex de causa possit cognoscere, & an pro singulis appellationibus queant impetrari. remissiuè. ibid.n.49

Appellans quatenus contra,altera parte,non appellante,an & quando possit suæ appellationi renunciare, siue in articulis connexis, siue separatis, siue intra terminum, siue extra illum.remissiuè.ibid.n.50

Appellatio ab interlocutoria an & quando deuoluat totam causam tam in articulis connexis, quàm separatis,remissiuè.ibid.n.51

Appellari tertiò non potest in quacumque causa.p.474 num.1

Appellatio si aliquo casu sit permissa vbi tertio prouocare non potest, non impedit trium conformium executionem, nec causat attentatum. p.476.n.32

Appellationis prohibitio & permissio concurrens circa eiusdem sententiæ diuersa & separata, vnaquæque qualitas operatur in suo subiecto. ibid.n.34

Vnaquæque pars licet tertio Appellare non possit ab eodem articulo, tamen aduersarij appellationi rectè potest adhærere. p.478.n.65

Quælibet Appellatio est communis vtrique parti, etiam non appellanti.ibid.& 479.n.66

Nisi Appellatio fuerit limitata quatenus contra, &c. ibid.n.67

De iure regio vix possunt dari quatuor Appellationes à quolibet articulo & quare,n.68.& quid in foro Ecclesiastico. ibid.

Appellatio non est licita ab interlocutoria mere.p.480 num.4

Appellatio licita est ab interlocutoria habente vim diffinitiuæ.ibid.n.5

Appellans,cuius appellatio à iudice reiicitur,an teneatur iterum appellare. ibid.n.7

Interlocutoria super non admissione Appellationis præiudicat appellationi, & ideo appellare debet. ibid.n.8

Appellationem ab interlocutoria si iudex reiiciat, si iterum à reiectione non appelletur, an maneat deserta appellatio. ibid.n.9

A iudice reiiciente Appellationem tanquam friuolam, si pars non appellet, videtur reiectioni consentire. ibid.n.10

A reiectione Appellationis appellatio non est licita in iis casibus quibus ius appellare prohibet. ib.& 481. num.11

Appellationi à reiectione appellationis an sit deferendum, pendet à natura causæ principalis,à qua interponitur an illam admittat, vel non.ibid.n.12

Appellatio vbi à iure est prohibita, si admitteretur à iudice illam reiiciente,de nihilo seruiret prohibitio. ibid.n.18.& 21

Quod vna via prohibetur alicui, ad id alia non debet admitti. ibid.n.19

Appellatio cùm prohibetur, censetur prohibitum omne per quod peruenitur ad illam. ibid.n.20.& 21

Appellatio emissa à reiectione appellationis vbi de iure non admittitur, contraria dicitur iuri, & ei resistit.ibid.n.22

Appellatio à reiectione appellationis, vbi de iure est prohibita, dicitur. friuola, quia nullum potest iuris effectum sortiri, nec vnquam prodesse. ibid.n.24

A iudice vt iuris executore procedente non licet Appellare.ibid.n.25

Appellatio tertia in eodem articulo cùm non valeat, non deuoluit causam. ibid.n.30

Text.in c.sua nobis,de appella.interpretatur,vt Appellatio non sit admittenda à reiectione tertiæ appellationis in aliquo articulo.ibid.n.32

Appellatio admittitur à reiectione appellationis emissæ in casu, quo iudex illam admittit. ibid. & 482. num.33

Appellatio non admittitur à reiectione appellationis emissæ, vbi aliàs iure est prohibita.ibid.n.35

Appellationi à reiectione appellationis emissæ ab interlocutoria vbi iure est prohibita, non defertur. ibid.n.36

Appellationem, vt iustè iudex reiiciat, causa debet esse aperta.ibid.n.37.& 39

A reiectione Appellationis per superiorem facta cum causæ cognitione aut sine illa, an & quando sit appellationi deferendum.ibid.n.38

Appellationi à reiectione appellationis cuius prohibitionis causa est aperta, deferendum non est. ibid. num.39

Capicius & alij asserentes indistinctè Appellationem esse licitam à reiectione appellationis, declarantur iuxta nostram distinctionem.ibid.n.40

Appellatio à reiectione appellationis legitimæ admittendæ à diffinitiua eo ipso censetur iustificata. ibid. num.43

Secus in casibus à iure prohibitis. ibid.n.44

Vim non fieri, declarabit senatus Appellationi non deferentem à reiectione appellationis non legitimæ sed iure prohibitæ.ibid.n.45

Appellatio si reiiciatur per iudicem dicentem,eo quod causa sit inappellabilis, cùm reuera appellabilis sit, iudex nihil debet innouare.ibid.& 483.n.47

Appellatio si iure teneat, licèt non deferatur, eius vigore iudex inhibetur iuris potentia, & ministerio. ibid.n.48

Appellatio à reiectione appellationis quandiu sit necessaria. ibid.n.51

Intimari debet Appellanti,an Iudex deferat appellationi.ibid.n.56

Declaratio iudicis à quo an sit deferendum necne, nihil detrahit virtuti Appellationis, nec potentiæ superioris, quominus iterum illam queat reuocare. ibid.n.57

Appellatio quando reiicitur causæ cognitione & parte opponente, requiritur appellatio alia. ibid.n.58. vel propositæ adhæsio. ibid.

Secus quando sine illa reiectio fit. ibid.n.59

Reiectio Appellationis eo quod sit friuola,vel alia causa expressa,requirit nouam appellationem.ibid.n.60

Appellationi ac delatione appellationis interpositæ à sententia & iudicio priuilegiato, an sit deferendum. p.486.n.9

Deferre Appellationi & terminum præfigere ad prosequendum non est idem.p.487.n.20

Causa mercedis non recipit Appellationem suspensiuam.ibid.n.25

Pars cuius interest Appellationi non deferendæ ne deferatur,si non contradicat, aut appellet à delatione, ipsam iudex proprio motu non potest reuocare, ibid.& 488.n.26

Non contradicente Appellato cui delatio officit appellationis friuolæ, potest iudex à quo super iustitia causæ validè procedere.ibid.n.27

Delatio Appellationis non deferendo operatur suos effectus non contradicente appellato, cui delatio nocet.ibid.n.28

Delationem iniustam potest iudex reuocare,& sententiam priuilegiatam exequi, secuta contradictione partis

& Verborum.

partis appellatæ, cui delatio officiebat. p.488. n.30

Delatio appellationis deferendæ nullum causat grauamen.p.488.num.31

A delatione appellationis minimè deferendæ appellatio licita est.p.488.num.32

Contradictio nulla maior Appellatione,quia actui opponitur.p.488.n.33

In Appellatione ab iniusta delatione appellationis debet inseri causa grauaminis, scilicet, appellationem esse illo casu prohibitam. ibid.n.34

Appellationis denegatio in causa est magnum priuilegium, vtilitas, & fauor, & iudicium executionem merens longè vberius est aliis.ibid.n.35

A iudice priuante beneficio iuris communis Appellatio legitima iudicatur. ibid n.36

Appellatio eo ipso censetur iustificata,cuius grauamen apparet per solas allegationes iuris, vt à sequestro, quod à iure regulariter est prohibitum.ibid.n.37

A reiectione Appellationis à iure prohibitæ interposita Appellatio non admittitur.p.488.n.38

Secus si sit in casu permisso interposita,quia tunc à delatione non admittitur Appellatio.p.488.ibid.

Appellatione mediante ab interloquutoria quia iurisdictio est finita, potest illam delegatus reuocare, & reassumere.p.489.n.49

Cognitio an sit Appellationi deferendum nécne, vel an appellatio sit nulla, vel an sit interposita, intra terminum,vel an sit deserta, ad quem iudicem spectet,remissiuè.p.490.n.67

A sententia super desertione Appellationis interiectæ appellationi an sit deferendum.ibid. n.68

Appellans si nunquam iudicem ad quem adiuit, iudex à quo potest de desertione cognoscere. p. 490. 491. num 69

Appellatione introducta coram iudice ad quem, de quo per appellantem docetur,non iudex à quo, sed ad quem de desertione pronuntiabit.p.491.n.70

Appellans debet citari super articulo desertionis, cùm possit de legitimo impedimento docere, atque executio impediatur.ibid.n.75

Terminis transactis,appellanti assignatis ad docendum de diligentiis citra Appellationem factis (& quæ sint remissiuè) expediuntur executoriales. ibidem. num.78

Appellationi ab expeditione executorialium virtute rei iudicatæ an sit deferendum.p.495.n.9

A præcepto de exequendo tam sententiam quàm instrumenta guarentigiata, esse licitam Appellationem, qui affirmant. p.495 n.10

Ab expeditione executorialium & præcepto de exequendo tam rem iudicatam, quam instrumenta,*&c.* non esse licitam Appellationem, vt verior opinio resoluitur p.495.496.n.11

Ab executorialium expeditione, & præpto de exequendo vigore rei iudicatæ Appellationi non esse deferendum, omnium ferè concors est sententia. p.496.n.14

Ab expeditione executorialium vigore trium conformium non esse licitam Appellationem, citra dubium est.p.496. n.15

Ab executione Appellationi emissæ iudex non deferens,vim non faciet. ibid.n.16

Appellans ab executione rei iudicatæ præsupponit antecedens validum,& negat consequens,scilicet,executionem,& ideo nihil agit.p.497.n.27

Appellationi emissæ ab executione executorialium præscriptarum, nisi deferat executor vim faciet. p.504.n. 5

A qualibet causa mundi licèt aliàs negetur Appellatio,tamen admittitur ab excessu.p.513.n.16

A visitatione licèt non Appelletur, tamen à visitatione excedente admittenda est.p.313. n.17

A correctione fraterna licet negetur Appellatio,tamen admittitur corrigente modum excedentis.ibid.n.18

Ab executore neutro Appellatur,nisi modum excedat. ibid.n.19.& n.20

Appellatio cùm est denegata à re iudicata & iudice,debet denegari ab eius executore.p.514. n.25

Idem est Appellare ab aliquo facto iudicis, quod à iudice aliquid faciente. ibid.n.32

Appellatio scilicet,querela,& nullitas.p.517.n.84

Appellationis & querelæ remedio ab excessu executoris vti simul non potest,ad effectum recurrendi ad regem per viam violentiæ, & quare.p.518.n.96

Deficiente Appellatione (quæ coram ipso executore necessariò est proponenda)non potest haberi recursus per viam violentiæ.ibid.n.97

Appellatio & querela vbi simul competunt, qui appellationis via vtitur, debet intra decem dies interponere,secus in querela, quia & post illos potest proponi.ibid. n.99

Appellatio vbi regulariter est prohibita, permissa tamen ex speciali ratione in aliquo casu, ratio debet exprimi, vt illi deferatur, & quare. pag. 521. numer. 145.& 156

Appellatio non cadit super excessu non expresso.ibid num.157

Appellatio ab vno articulo non suspendit totam causam non connexam. p.522.n.158

Ab excessiua expensarum & fructuum taxatione Appellatio an totam causam suspendat. ibid n.162

Appellatio ab executore Apostolico excedente an legitima sit, detegit senatus Regius ad quem recurritur per viam violentiæ per inspectionem processus originalis.p.523.n.187

A simplici executoris grauamine pendente executione appellans non auditur, sed in finem peractæ executionis reseruatur grauaminis cognitio. p.524. n.195

Appellatio prima ab excessu executoris suspendit secum, appellatio autem ab eius reuocatione suspensiuo effectu caret, & de ratione differentiæ. p.525. num.218

Appellationis priuilegiatæ ratio quandocunque claudicat, vt à prima sententia non suspendat, à reuocatoria autem sic,& è conuerso.ibid.n.121

De essentia Appellationis est illam proponere de minori ad maiorem.p.526.n.224

Appellationi à superiore mandante cognoscente de excessu executoris sui non esse deferendum. p.528. num.8

Appellationi emissæ à citato per merum executorem executorialium quem non tenetur expectare, non erit deferendum.p.535.n.20

Appellationi à declaratoria sententia pro rei iudicatæ executione, executor non deferens an vim faciat. p.538.n.67

Appellare omittens ab appellabili, non poterit postea appellare à citatione ad videndum se declarari,ibid. num.69

Appellatio suspendit à declaratoria super executione rei iudicatæ si executor modum in ea ferenda excedat.ibid.n.76

Appellationi ab executore mixto aut mero rejiciente legitimam exceptionem defectus suæ potestatis aut mandantis, non deferente, vim fieri declarauit Senatus.p.544.n.40

Ab executione Appellatio vt operetur effectum suspensiuum exceptionis, probatio debet incontinenti conferri.p.554.n.54

Appellatio à reiectione exceptionis ante eius iustificationem non deuoluit, nec ex sola reiectione iustificatur in quibuslibet iudiciis,& de ratione.ibid.n.55

Appellatio à reiectione exceptionis simul oblata probatione incontinenti statim dicitur iustificata.ib.n.56

Index Rerum,

Appellationi à tertio non possidente & oppositore deferre non tenetur executor, quominus ad vlteriora procedat.p.572.n.73

Appellationi à legitimo oppositore executionis non admissa per executorem, vt licitæ deferre mandauit Senatus.p.579.n.153

A præposteratione ordinis iudicialis est licita Appellatio, vbi aliàs regulariter est prohibita. ibidem. num.165

Appellatio à taxatione & liquidatione quæ non comprehenditur sub condemnatione generali,causat attentatum &nullitatem executionis.p.618.n.34.

Ab excessiua fructuum,damnorum,*&c.*liquidatione & taxatione facta per executorem admittitur Appellatione suspensiua ibid.n.35.

Appellatio licita est ab actu nullo.p.646.n.11

Appellatio à sententia nullitatis alterius sententiæ, non deuoluit cognitionem super eius iniustitia p.667.n.212.

Approbatio.

Approbatione denegata eius articuli qui probatus non prodest appellationi emissæ tanquam friuolæ non erit deferendum.p.374.n.65.

Arbiter.

Arbitri iuris pronunciantes causam recusationis non esse legitimam si reuocant postea talem pronunciationem, à tali reuocatione non licet appellare, secus è conuerso, si declarantes legitimam recusationem, declarationem reuocant, à tali appellatur. p.154.n.217.& 218

Arbitri iuris possunt reuocare suam interlocutoriam. ibid.

Arbiter & arbitrator datus an possit iudicialiter, & extraiudicialiter simul procedere,& variare. p. 281. num.100

Vt Arbiter, & arbitrator simul electus, si semel partes iudicij assumat, non potest redire ad viam extraiudicialem arbitratoris.ibid. n.102

Arbiter iudicialiter, arbitrator extraiudicialiter debet procedere.n.107

Arbiter,& arbitrator simul electus ex modo procedendi detegitur, quia vti velit potestate.p.282.n.108

Arbiter effectus vt possit iudicialiter,& extraiudicialiter procedere simul, vtraque non vtitur potestate. p.385.n.129

Ab Arbitris iuris electis scilicet,super recusatione, aut competentia inter iudices Ecclesiasticos appellari, an liceat.p.458.n.45.

Arbitri iuris habent iurisdictionem à lege, & curam illis coguntur partes litigare, sicut coram iudice. ibid.n.36

Arbitri iuris habent à lege iurisdictionis tertiam speciem æquiparatam delegatæ.ibid.n.37

Ab Arbitris iuris licet appellare, quemadmodum & ab aliis iudicibus.ibid.

A iudice habente Arbitrium à lege, homine, seu statuto,appellari licere,qui teneant.ibid.n.28

A iudice, cuius Arbitrio aliquid committiturfiue in ciuilibus, siue in criminalibus, qui teneant.ibidem. num.29

In Arbitrariis super re magna quemadmodum enormiter læsus iudicetur.ibid.n.32

Arbiter per pronuntiationem in vna causa, seu articulo, non perdit iurisdictionem in alia causa seu articulo.p.470.n.12

Archiepiscopus.

Archiepiscopus in diœcesi Episcopi debet hanc onerare.p.243.n.58.

Argumentum.

Argumentum de contractu ad distractum, & constitutio, statutum, seu dispositio loquens de contractu, habet etiam locum in distractu.p.254.n.206

Legitimum est Argumentum de facto ad distractum. ibid.num 210

Quando militat eadem ratio in sententia interlocutoria,quæ in reuocatione eius legitimè appellatur ab vtraque.ibid.n.211

Argumentum de contractu ad distractum validum est cùm identitas rationis concurrit in vtroque, etsi res aliàs diuersissimæ sint.ibid.n.214

Argumentum valet ad etymologia vocabuli. p.284 numero 131

Argumentum de præparatoriis ad præparata valet.pagina 239.n.4

Argumentum non est bonum:in iudicio summario requiritur plus probationis, ergo iudicium efficitur plenarium, vt contra Sarmiento.p.447.n.26

Argumentum validum est,appellatio non suspendit,ergo iudex procedens non attentat.p.462. n.80

Arma.

Arma in antiquis non paruæ sunt authoritatis ad probandum ius patronatus.p.434.n.270.

Articuli.

Articuli vestiuntur natura causæ principalis,quæ si est summaria,& illi etiam sunt summarij, & inappellabiles.p.71.n.260

Articulus,an appellationi sit deferendum,vel non,non respicit ordinatoria iudicij.p.81.n 9

Articulus est actus præparatorius ad probationem sicque de ipso iudicandum est,ac de ipsa probatione. p.147.n.142

Circa Articulos:& probationes impertinentes reiectas non cadit appellatio.ibid.

Articulorum copia danda est ei, contra quem testes producuntur, non tamen copia interrogatoriorum danda est producenti testes.p.147.n.143

Articulus incidens regulatur iuxta naturam principalis causæ.p.220.n.104

Articuli impertinentes & non reuelantes non sunt admittendi.p.375.n.68

Articuli impertinentes qui dicantur,remissiuè.ib.n.69.

Artifex.

Artifex insignis potest prohibere, ne alius suo signo vtatur.p.234.n.273

Assasinium.

Assasinij crimen non recipit appellationem. pag. 466 num.36

Assertio.

Assertioni Regis Hispaniæ standum est, cùm probet in facto proprio.p.8.n.26

Assertio Principis maximè in antiquis probat,etiam in præiudicium tertij.ibid.n.27

Assertione Octauiani Pedem. dicentis in hoc recursu suspendi iudicis iurisdictionem, nunquam fuisse ablatam.p.120.n.8

Attentatum.

Attentata licet regulariter ad iudicem ad quem reuocare pertineat : tamen potest etiam iudex à quo attentata post appellationem à se ipso reuocare. 94. num.18

Attentatum à parte & attentatum à iudice à pari procedunt ad hoc, vt iudex attentans possit reuocare. ibid.

Attentatis non purgans per successorem in beneficio per resignationem attentantis,non est procedendum in causa.p.98.n.85

Attentatorum repositio, seu reuocatio est actus fauorabilis,& priuilegiatus.p.99.n.102

Attentatum à iudice est qualitas, quæ liti inhæret, ab eáque dependet, sine quo attentata non dantur. p.100.n.107

Attentata appellatione pendente plurima sunt alia extra sententiæ executionem, vt in exemplis. p.116. num.38

De

& Verborum.

De Attentatis geſtis interim dum diſceptatur, an appellatio ſit admittenda, vel non, idem iudicatur, ac de cæteris p.122. n.27

Attentata durant etiam poſt appellationis deſertionem aut illius renunciationem tacitam, vel expreſſam. ibid.n.29

Attentata regulariter non dantur ſine lite. p.123. n.46

Attentatorum reuocatoria ſententia an recipiat appellationem.p.229.n.37

Attentatorum reuocatio reſpicit abbreuiationem litis. ibid.n.40

Attentatorum reuocatoria ſententia an appellatio ſuſpenſiua admittatur.p.230.n.56

Attentatorum ſententia eſt merè interlocutia. p.262. num.1

Attentatorum reuocatio non recipit appellationem ſuſpenſiuam.p.263. n.2

Operis noui poſt denuntiationem qui ædificat, attentat & per Attentatum demolitur ædificium.ibid.n.3

Attentati ob ſuſpenſionem non admittitur appellatio ab articulo connexo.ibid.n.14

Attentata ante omnia reuocantur.ibid.n.17

Ab Attentatorum reuocatione appellatio eſt contra ius.ibid.18

Attentatum & innouatio priuant appellantem ab appellatione cui ex eo facto cenſetur renunciare.p.264 num. 20

Etiamſi Attentatum poſtmodum purgetur, ipſa durat renuntiatio appellationis ibid.

Attentatum magis fauorabile eſt, quàm ſpolium, & interdictum vnde vi.ibid.n.22

Attentatorum remedium ſi cadat ſuper poſſeſſione attentata, ſapit naturam veri poſſeſſorij. ibid.

Attentati ſententia reuocatoria non recipit appellationem, etiam reſpectu expenſarum, quarum condemnatio fit.ibid.n.24

Attentatorum reuocatio plura continet priuilegia, pluréſque pœnæ inductę ſunt in odium attentantis. ibid.25

Attentatorum reuocatio celerem expeditionem deſiderat, & litis abbreuiationem.p.ibid.n.26

Lancelotus Robertus trepidè reſoluit quæſtionem, an Attentatorum reuocatio admittat appellationem. ibid.n.27

Attentatæ poſſeſſionis reuocatio non recipit appellationem.ibid.n.28

Attentatorum appellatione pendente reuocatoria ſententia non admittit appellationem.ibid.n.29

Attentati lite pendente reuocatoria ſententia non recipit appellationem, quando à cauſa principali non licet appellare.ibid.n.30

Attentatorum reuocatio generaliter appellationem non admittit.ibid.n.31

Ab Attentati reuocatione denegatur appellatio in odium, & pœnam attentantis, & in fauorem attentatum paſſi.p.265.n.32

Attentans hanc patitur pœnam, vt non audiatur appellans.ibid.n.33

Attentatorum reuocatio non recipit appellationem ſuſpenſiuam, ſed deuolutiuam ſic.ibid.n.34

Attentatorum reuocatoriam ſententiam ſemper exequitur nuntius Hiſpaniæ.ibid. n.36

Attentatorum reuocatio magis fauorabilis iudicatur, quam cauſa penſionis, etiam cum clauſula ſine retardatione ſolutionis, &c,)ibid.n.37

Attentati ſententia reuocatoria an ſit interlocutoria, vel habeat vim diffinitiuæ.ibid.n.38

Attentatorum iudicium poteſt tres habere ſententias conformes, prima exequuta. p.266.n.39

Attentati à reuocatoria ſententia appellationi ſi non deferat iudex Eccleſiaſticus, vim non facit.ibid.n.40

Attentati ſententia lata in fauorem attentatum paſſi, non recipit appellationem, ſecus ſi contra ipſum lata ſit.ibid.n.41.

Attentati ſimplicis reuocationem nullo tempore præſcribi poſſe, qui dixerint.p.520.n.128

Attentati ſimplicis reuocatio quanto tempore præſcribatur, & quando perpetuò peti poſſit.ibid.n.129 remiſſiuè.

Attentatum non adeſt, ergo non adeſt violentiæ recurſus, non eſt bonum argumentum.p.461.n.75

Attentatum non dicitur purgatum niſi ſint omnia purgata, & vſque ad vnum nummum in priſtinum repoſita.p.669.n.356

Auctor.

Auctor non tractat materiam executionis, ſed dumtaxat appellationis ab ea, nempe quando adeſt exceſſus.p.495.n.1

Auctoris iure reſoluto reſoluitur ius tertij abſque facto hominis, ſed iuris miniſterio. p.655.n.27

Audientia.

Audientia cui à iure denegatur, denegari ſimul appellationem, qui diſtinctè teneant.p.226.n.1

Audientiam denegans ſtatutum creditori ſi non agat intra tot tempus, an valeat.p.227 n.6

Audientia denegata quoad agendum dumtaxat recipit appellationem.ibid.n.7

Audientia vbi denegatur in agendo & excipiendo ſimul, denegata cenſetur appellatio ibid.n.8

Audientia denegata quoad agendum tantum, non cenſetur denegata appellatio iuxta communem, quæ defenditur.ibid.n.12

Audientia denegata quoad agendum tantùm, non cenſetur prohibita appellatio quoad alios articulos.ibidem.n.14

Audientia denegatur excommunicato, vt actori & vt reo voluntario.p.328.n.17

Audientia ſi denegetur tam in agendo, quàm deferendo, & excipiendo, appellatio denegata intelligitur, ſecus quando in agendo tantum. ibid. n.20]

Audientia vbi vniuerſaliter denegatur, cenſetur etiam denegata appellatio. ibid.n.21

Audientia vbi denegatur in agendo tantùm, non cenſetur denegata appellatio.p.229.n.35

Audientia quibus à iure denegatur, quatuor caſus recenſentur remiſſiuè.p.235.n.103

Audientia vbi alicui denegatur, cenſetur etiam denegata appellatio.p.492.n.98

Auditor.

Auditori Cameræ denegatur iuriſdictio in prima inſtantia quando excedit metas, & formam reſcripti. & rectæ executionis.p 352.n.25

Auditor Cameræ poſtquam ſibi literæ penſionis ſint præſentatæ, procedit vel per viam monitorij vſque ad mandatum executiuum, vel per viam proceſſus fulminando cenſuras, committendo publicationem omnibus & ſingulis, &c.ibid.n.31

Auditor Cameræ licet ſit executor ſententiarum, tamen executoriales à Rota intimatæ non poſſunt reproduci coram Auditore ad declaratoriam, niſi ipſe expediat monitorium.p.502.n.82

Aufugiens.

Aufugiens ad ſuperiorem non dicitur carcerem, homagium, aut iuramentum frangere, quia talis fuga non eſt punibilis.p.185.n.195

Augmentum.

Augmentum regulatur ſecundum naturam principalis, cui augetur.p.344 n.25

Auocatio.

Auocatione principis iuriſdictio tollitur. pagina 125. num.42

Index Rerum,

Authoritas.

Authoritas iudicis inordinatè procedentis non excusat à fructibus.p.575.num.105.

Auxilium.

Potestas secularis tenetur negare Auxilium implorarum à iudice Ecclesiastico, pro executione sententiæ appellabilis, & à qua legitimè appellatum est. p.19. n. 93.& etiamsi appellatio non sit admissa à superiore iudice ecclesiastico, & de hoc constet seculari, dummodo de iure deberet admitti.ibid.num.94

Auxilium negantes vi oppressis videntur quodam modo Christum Dominum nostrũ persequi.p.21.n.106

Auxilium imploratũ ab ecclesiastico negante appellatur & adhibetur Senatus per viam violentiæ.p.116.n.34

Auxilio nouo indigent, quæ de nouo emergunt.p.130.. num.44

Quæ de nouo emergunt nouo indigent Auxilio. p.156. n.242. & noua res nouũ exigit remedium.ib.

B

Beneficiatus.

BEneficiati tenentur non solùm ad fabricam, sed etiam ad alia ornamenta, sine quibus diuinum officium celebrari nequit, sed etiam ad alia paramenta necessaria ad diuinum cultum.p.366.num.6

Beneficiatus absens monitus & contumax plectitur pœna priuationis beneficij ob non residentiam, cuius executionem debet præcedere declaratoria sententia diffinitiua cũm causæ cognitione, aliàs erit attentata,& nulla mala p.383.num.75

Beneficium.

Beneficiarum iuris communis à iudice denegante licita est appellatio.p.201.num.122

Beneficij curati prouisio non recipit appellationem,& proceditur summariè.p.208.num.66

Beneficium Curatum magnam dicitur habere præeminentiam.p.243.num.62

In simplicis Beneficij prouisione appellatio admittitur ab incidentibus, si proceditur iudicialiter,non aliter.p.293.num.215

Beneficia si diu vacent, respublica læditur.p.298.n.276

Beneficij deuolutio fit ad superiorem cum omni sua causa oneribus, & qualitate requisita in sui principio.p.360.num.38

Beneficij ob fructuum diminutionem an facienda sit suppressio, extinctio, aut vnio per Episcopum cum Capituli consensu.p.369.num.49.remissiuè.

Beneficium incompatibile obtinens ob non residentiam an possit de facto spoliari, vel an priùs debeat citari, & audiri.p.378.num.4

Incompatibile obtinens sententia an requiratur diffinitiua ad priuationem, & an appellationi ab ea deferendum,decernat Senatus Regius aditus per viam violentiæ.ibid.num.5

Beneficium incomparabile ipso iure vacans potest liberè ab ordinario conferri absque declaratoria sententia, nec citatione possessoris.ibid.num.7

Benificium quando vacat ipso iure per obtentionem secundi, non est necesse iudicem adire pro sententia declaratoria priuationis.ibid.num.9

Beneficium incompabile quantum ad iuris effectus vacans est, & ideò in eius collatione & prouisione nulla requiritur possessoris citatio. ibid.num.10

Notorie vbi constat, quem esse priuatum, Beneficio ipso iure, vel quando in sententia declaratoria possessor vocatus fuit, aut etiam in collatione vacantis beneficij, ipso iure possessio auocari potest à detentatore absque alia citatione.p.379.num.15

Beneficium incompatibile cum vacans sit per sententiam legalem, nihil aliud remanet faciendum,quam ipsa nudi facti executio.ibid.num.17

Nec tunc ordinarius aliud agit nisi vt iuris executor,& minister, illam legalem sententiam executioni tradit.ibid.

Inter vacationẽ Beneficij ipso iure ob pœnam facti, & ob vacationem, ob iuris dispositionem id dictantis, differentia &eius genuina ratio redditur.p.382.n.67

Beneficia omnia etiam simplicia quomodolibet residentiam acquirentia, dicuntur incompatibilia, & per adeptionem possessionis pacificæ secundi, vacat primùm ipso iure ex dispositione Trid. p.385.n.78

Beneficia simplicia etiam requirentia residentiam per secundi adeptionem inter se non vacare hodie ipso iure,qui teneant.ibid.num.80

Beneficia simplicia requirentia residentiam sunt inter se incompatibilia,& per consequens hodie vacat secundum ipso iure ex magis vera opinione. ibid.n.81

Beneficium simplex non dicitur incomparibile, quando eius residentia non est præcisa & absoluta, sed causatiua ratione amissionis fructuum. ibid.num.82

Beneficium simplex non dicitur incompatibile, quando eius residentia non est continua, sed ad certum tempus, nisi in eodem tempore concurrat seruitium & residentia alterius.ibid.num.83

Circa incompatibilitatem Beneficiorum, & eius plurimas quæstiones Doct.qui sunt videndi.p.384.n.87

Beneficium prouisum non seruata debita forma nec acceptari,nec retineri potest,etiam in foro conscientiæ,secũdum magis cõmunem opinionẽ. p.396.n.42

Forma & solemnitas ad prouisionem Beneficij non fundatur in præsumptione, nec falsa causa, & sic etiamsi fraus absit obligat in conscientia. ibid.n.43

Beneficia iuris patronatus Ecclesiastici sub reseruatione comprehenduntur, quia facilè huinc iuri patronat.præiudicatur.p.400.num.101

Beneficiorum simplicium prouisio ex quibus nulla reddatur, vt appellatione ab ea omnino deferatur. p.406.num.178

In Beneficialibus quoad collationem, præsentationem, & electionem vltimus status & immediata quasi possessio attenditur.p.417.num.5

Beneficij status mutatio procederet per prouisiones Pontificis concurrente scientia, & voluntate. p.419. num.31

Beneficio de iure vacante ob priuationem ipso iure & non de facto, tametsi patronus queat præsentare, non tamen possessio auocanda est donec conuincatur,& declaretur.p.428 num.178

Beneficia Consistorialia duplici de causa ita dicta sunt. p.433.num.248

Beneficia Consistorialia aliqua ita dicuntur, quia reperiuntur scripta in libris Cameræ inter consistorialia, non tamen illa prouidentur per Consistorium Papæ,ibid.

Beneficia consistorialia ita vocantur, quia de eis disponit Papa, in Consistorio coram Cardinalibus. ibid.num.249

Beneficia consistorialia sunt monasteria virorum. ibid. num.250

Beneficiorum consistorialium valor taxatus est in libro consistorialium, qui attenditur in eorum operationibus.ibid.num.252

Beneficia consistorialia ac monasteria virorum Clemens V I I. reseruauit sibi excedentia ducentorum florenorum auri æstimationem.ibid.num.253

Beneficia consistorialia esse monasteria & prioratus virorum excedentia ducentorumFlorenorũ æstimationem dumtaxat asserentes decipiuntur.ibid.n.255

Et de ratione.ibid.

Beneficia consistorialia aliquem valorem non requirunt, vt consistorialia dicuntur, & quare.ibid.n.256

Beneficia consistorialia non ideo esse definunt priorates & Abbatiæ virorum, quamuis non reperiantur scripta in libro consistorialium, & quare.ibid.n.257

Bene

Beneficium cõnsistoriale non consueuisse prouideri consistorialiter asserenti, incumbit onus probandi. p.433.num.258
Consistorialiter licèt Beneficium non prouideatur, non desinit esse consistoriale, si reuera est monasterium virorum.p.433.num.259
Beneficia multa sunt scripta in libro Consistorialium, quæ nihilominus consistorialiter non prouidentur. ibid.num.260
Consistorialia Beneficia, Prioratus & Abbatiæ, quæ, & qualia denuo recuperatæ fuere per coronam Regiam, recensentur.p.434.num.265
Beneficij facta commenda Rector præsentabit in vicaria perpetua p.436.num.307
Beneficium concessum per ius commune vbi reiicitur à iudicio, licita est appellatio.p.482.num.46
Intrusi in Beneficium litigiosum coguntur literis intimatis parere, siue habeant titulum, siue non.p.583. num.191
Beneficij capta possessio lite pendente pluribus iuribus est prohibita habentibus decretum irritans.ib.n.195
Beneficium est accessorium ad officium. p.602.num.61
Inhabilitatus ad Beneficium per constitutionem pœnalem non censetur inhabilitatus ad pensionem. ibid.num.52.& seq.
Beneficium censetur vacare per suspensionem perpetuam ab officio.ibid.num.57
Beneficium datur propter officium.ibid.num.58

Bellum.

Belli subsidium non suspenditur per appellationem. p.199.num.94

Blasphemia.

Blasphemiæ sententia non suspenditur per appellationem.p.466.num.33

Bona.

Bonorum descriptio non suspenditur per appellationem,& ad quem effectum fiat.p.317.num.40
Bonorum descriptio nemini præiudicium facit, & sic facile fit.ibid.num.41
Bonorum descriptio permittitur,etiam quando sequestrum prohibetur.ibid.num.42
Descriptio per quam Bona incorporantur fisco, non permittitur lite pendente, secus de descriptione ad probandum, & liquidandum.ibid.num.43
Bonorum descriptio contra delinquentes hodie non est in vsu.ibid.num.44
Bonorum descriptio permittitur apallatione pendente, vt faciliùs fiat executio, & probatio fructuum. ibid.num.46
Bonorum descriptio non aufert possessori liberam eorum, & fructuum dispositionem, cùm solùm tendat ad probationem & liquidationem. ibid.num.47
Bonorum descriptio debet fieri, vbi est periculum dilapidationis, & subtractionis, etiam vbi sit prohibita sequestratio.p.317.num.48
Bona quandiu constat esse de platea vel exitu ciuitatis,sunt impræscriptibilia.p.434.n.284
Quorum Bonorum vtili interdicto petente filio feudi inuestituram non licet appellari.p.453.num.111
Bona debitoris vbi capienda sunt subhastanda pro executione quantitatis contentæ in sententia, requiritur citato.p.534.num 12
Bona alienata in tertium per illum possessorem, cuius sententia ex noua causa fuit rescissa.p.557.num.123. remissiuè.
Bona ciuitatis quando possint decuriones obligare, & qualia & quando ipsi teneantur.p.580.num.164
Bona augmenta quæ & qualia dicantur, & quæ transeant & incorporentur cum maioratu, & quo iure censeantur, & de aliis pluribus, remissiuè. pag.625 num.119
Bona temporalia clericorum cùm sint in territorio Regis, illi subiiciantur.p.660.num.100
Bona vendita virtute pretij reuocati postea per appellationem, restituuntur cum fructibus perceptis à creditore.p.663.num.147

Bulla.

Bullæ in Cœna Domini declarantur verba tangentia violentiarum recursus p.8.num.30
Bulla Martini, licet fuerit emanata ad instantiam Regis Francorum, tamen eius determinatio vniuersalis est ad omnes Principes supremos consuetudinem immemorialem habentes cognoscendi in certis casibus de personis Ecclesiasticis.p.45.num.293
Bulla in Cœna Domini in illis verbis (aut prætextu cuiusuis consuetudinis, seu priuilegij (interpretatur.p.46.num.309
Bulla in Cœna Domini quando loqueretur in Regia protectione, non intelligeretur sublata consuetudo immemorialis.p.46.num.314
Bulla in Cœna quo anno inicipit.ibid.num.315
Et per quos Pontifices fuerit ampliata, & confirmata. ibid.
Bulla in Cœna respectu tollendæ violentiæ (casu quo de ea loqueretur) non fuit recepta in omnibus Christianæ religionis ditionibus vsitata semper cognitione hac.ibid.num.321
Bullæ in Cœna Domini censuras incidi per excessum legitimæ defensionis, probant Rotæ decisiones plures.p.55.num.14
Bulla in Cœna Domini :& defensio naturalis vicinæ sunt, & confines, quas solæ legitimitas distinguit, & separat.ibid.num.15
Bulla in Cœna, si maturè perpendatur, nullibi loquitur de parte recurrente pro tollenda violentia illata à iudice Ecclesiastico, vt illum tueatur. p.58 n.51
Bulla in Cœna Domini interpretatur, & declaratur circa expulsionem clericorum à Regno. p.73.n.282
Bulla Pij V. per quam Fratres ordinis Prædicatorum præcedere omnes mendicantes, erat dispositum, reuocata est.p.241.n.30.& 31
Bulla Pij Papæ IV. edita in confimatione Concilij mandat omnia & singula decreta eius obseruari appellatione remota.p.382.num.65
Bulla Pij V. disponens sententiam transactum in rem iudicatum mittendam executioni, nisi sit nulla ex defectu citationis, iurisdictionis, aut mandati, subintelligitur etiam de alia nullitate ex defectu substantialis actus iudicij, quantumuis limitatè loquatur de illis tribus nullitatibus.p.407.num.198
Bulla prædicta licèt disponat super aliqua forma, non tollit nullitatem prouenientem ex forma non seruata aliàs à iure requisita.ibid.num.200
Bullæ Adriani VI. verba referuntur, qua ius patronain Beneficiis consistorialibus Regi Hispaniarum competit.p.417.num.11
Ex clausulis Bullæ Adriani (quæ enixam voluntatem demonstrant) clarè attenta earum natura & proprietate excluditur quasi possessio & præscriptio contra Regem nostrum in beneficiis sui iuri patronatus.ibid.num.12
Bulla Adriani concedens ius patronatus Regium, ibi (ac perpetuo inuiolabiliter obseruare debere) inducit perpetuitatem.p.420.num.53
Bulla Adriani continet clausulam(sublata)p 421.n.76
Bulla Adriani continet clausulam derogatoriam, quæ ibi refertur.p.422.num.87
Bulla Adriani continet clausulam derogatoriam derogatoriarum.ibid.num.90

C

Cadauer.

CAdauer sepulturam celeriter desiderat. pag. 232. num.73

Index Rerum,

Cadauer non est sequestrandum, etiam si bona non adsint, quibus satisfiat creditoribus. p. 232. num. 74.

Cadauer vsurarij potest sequestrari per iudicem Ecclesiasticum, donec hæres caueat de satisfaciendo. ibid. num. 75

Cadauer debitoris detineri non potest per creditorem, nec eius appellatio quominus sepeliatur, donec soluatur debitum, admittenda erit. p. 339. num. 63

Calculum.

Calculum remittetur per alium calculatorem reclamantem aliqua parte, quòd tertius se conformet, exequitur. p. 261. num. 42

Canon.

Canon est onus reale quod comitatur rem, & sequitur possessionem. p. 585. num. 216

Canonicatus. Canonicus.

Canonici Cathedralis præferuntur canonicis collegiatæ Ecclesiæ. p. 242. num. 43

Canonici Cathedralis dicuntur clerici primi gradus, Canonici collegiatæ clerici secundi gradus. ibidem. num. 44

Etiamsi sint clerici Capellæ Regiæ. ibid.

Canonici secundi gradus præferuntur Parochis. ibid. num. 45

Canonici Cathedrales præferuntur Abbatibus regularibus in processionibus. p. 243 num. 65

Canonici non ordinati non habent vocem in capitulo. p. 309. num. 37

Canonicus, qui non interfuit lectionibus oppositorum ad Doctoralem seu Magistralem an possit votare: & electio an sit irrita. p. 406. num. 192

Canonicus in prouisione Doctoralis, &c. an possit per Procuratorem votare, & an procurator teneatur iurare sicut mandans. p. 406. num. 193. remissiuè.

Eiectio per sententiam Canonicatus quem quis optauerat distincta portione quæ alteri fuit collata, huic nocet sententia eiecti non citato, quia ad portionem redit condemnatus. p. 636. num. 33

Et idem erit si plures gradatim optauerint, quia primus optans, condemnatis cæteris gradatim officit. ibid. num. 34

Capellania.

Capellaniæ à prouisione facta iudicialiter appellationi deferendum, & vim fieri passim decernunt Senatus Regij. p. 288. num. 162

Capitulum.

A Capitulo peccante in forma electionis tam Doctoralis & Magistralis, quàm cæterorum, appellationi emissæ omnino erit deferendum, & de pluribus difficultatibus irritantibus electiones Doctorales, &c. p. 407. num. 194. & sursum.

Capitula connexa dicuntur, quæ ex continentia factorum separationem non recipiunt. p. 472. num. 38

Capitula connexa, seu separata quæ dicantur. ibid. num. 39. remissiuè.

Captura, Captus.

Captura non recipit dilationem, quia periculum esset in mora. p. 16. num. 236

A Captura in executionem rei iudicatæ aut obligationis in forma cameræ non appellatur, licèt aliàs licita sit à captura. p. 166. num. 14

Capturam debent præcedere legitima indicia. p. 170. num. 132

Captus sub saluo conducto ita debet in pristinum relaxari, vt amplius capi non possit. p. 173. num. 52

Captus in Ecclesia ita debet relaxari, vt iterum capi non possit. p. 174. num. 43

Capi non possunt, qui inuicti non vocantur in iudicio, & quales sint. p. 176 num. 93

Capi non possunt qui vltra quam facere possint non tenentur ibid. num. 94

Capi non possunt pro debito, qui per infortunium, naufragium, seu incendium bona sua amisere. ibid. num. 95

Captus in Ecclesia eidem relaxatus restituitur. p. 178. num. 114

Captus in Ecclesia an sit detinendus in carcere interim dum quæstio super restitutione ad illam, decidatur. ibid. num. 118

Capturam pro debito debet præcedere citatio, causæ cognitio, & sententia translata in rem iudicatam. p. 179. num. 127

Ante Capturam quod non est deductum, non potest deduci ad eius iustificationem. ibid.

Captura ante informationem, & testium receptionem in scriptis, est iniusta. p. 180. num. 135. & seq.

Ad Capturam in delictis grauibus, & pœnam corporis afflictiuam habentibus leuia iudicia sufficiunt. ibid. num. 137

Captus pro vno debito quando possit pro alio recommendari. ibid. num. 142

Captus pro delicto non infligente pœnam corporalem relaxandus est sub fideiussione oblata. p. 181. n. 153

Captus pro delicto merente pœnam corporis afflictiuam etiam sub fideiussoribus non relaxatur. ib. n. 157

Quod etiam obtinet in Clericis. p. 182. num. 150

Captus pro delicto quo est appositum exilium, an sit relaxandus. ibid. num. 164

Qui teneant partem negatiuam. ibid.

Captus pro delicto, cui apponitur pœna indignationis Principis, an sit sub fideiussoribus relaxandus. ibid. num. 168

Captus pro delicto exigente pœnam palinodiæ non est sub fideiussoribus relaxandus. ibid. num. 169

Captus in flagranti, etiam vbi pœna est pecuniaria, non relaxatur sub fideiussoribus. p. 183. num. 177

Et quid in reperto de nocte cum armis. ibid. 178

Captus non relaxatur sub fideiussoribus quando causa in proximo est determinationis si hucvsque distulit fideiussores præstare. p 184. num. 186

Captus etiam pro delicto corporis pœnam afflictiuam merente relaxatur post conclusionem, si ex actis appareat de eius innocentia. ibid. num. 187

Captus quando sit relaxandus sub fideiussoribus commentariensibus. p. 185. num. 197. remissiuè. & n. 198. vbi de praxi

Captus pro delicto casu commisso an relaxandus sub fideiussoribus. ibid. num. 200

Captura post appellationem à mandato de carcerando tendit in faciliorē causæ expeditionem. p. 180. n. 256

Captus pro fuga si citat ad iudicium, vt declaretur captura nulla, in iudicio nullitatis dicitur actor. p 659. num. 87

Carcer.

Carceris attributa. 170, num. 1

Carcer est inuentus ad custodiam, vt delicta non maneant impunita. ibid. num. 2

A Carceratione iusta appellationi non deferentem vim non facere, decernit Senatus. ibid. num. 3

A Carceratione iniusta, & minùs legitimè facta appellationi deferendum, decernit Senatus. ibid. num. 4

Carcerationis grauamen continet damnum irreparabile per diffinitiuam. ibid. num. 5

A Carceratione iniusta licet appellare interim manente in carceribus iudicis à quo donec superior aliud censeat. ibid. & num. 6

Carceratio ex quot causis iniusta dicatur. ibid. num. 7

Carceratio iniusta est facta per iudicem incompetentem, aut aliàs iurisdictione carentem. p. 171. num. 8

Carceratio ab incompetenti facta ad effectum remittendi suo iudici non tamen cognoscendi iusta dicitur. ibid. num. 10. & 11

Carcerare potest iudex incompetens ad effectum remittendi, etiam si non sit periculum in mora. ib. n. 12

& Verborum.

Carcerare potest sæcularis iudex clericum repertum in flagranti, vel in causa proxima ad delinquendum, & remittendum suo iudici. pag. 171. numero 13

A Carceratione facta per delegatum appellationi deferendum.ibid.num.

Carcerare potest delegatus, quando de fuga timetur. ibid.

Carceratio per iudicem non habentem merum imperium dicitur iniusta.ibid.num.21

Carceratio est meri imperij, quo caret delegatus etiam post litem contestatam.ibid.num.22

Carcerare non potest delegatus de iure ciuili cum limitationibus, secus de iure canonico. p. 172. n.28. 29.& 30

Carceratio dicitur iniusta facta a priuato. ibidem, numero 34

Et quando quis incidat in pœnam priuati carceris. remissiuè.ibid.num.35

Carceratio dicitur iniusta à iudice Ecclesiastico laici sine brachio seculari, etiam in causis, quibus de illo potest cognoscere. ibid.num.36.& 37

Carceratio in laicos per Ecclesiasticum absque auxilio dicitur iniusta & nulla, & recursus ad Regem legitimus.p.172.num.39

Et quibus remediis.p.173.num.40.& 41

Carceratio dicitur iniusta facta per iudicem habentem iurisdictionem super qualitate; de qua tamen non constat.ibid.num.42

Carcerari non potest habens saluum conductum à Principe.ibid.num.49

Carcerari nnon debet grauiter infirmus, etiam pro delicto.p.177.num.99 etiam pro debito ciuili.num.101

Carceratio dicitur iniusta si fiat in carcere obscuro, & arrato,& quando ita dicatur.p.178.n.120.& 121

Carceres subterranei dicti *suetanos*, ob quæ & quando sint prohibiti ibid.num.120.& 121

Carcer ita esse debet vt carceratus pœnam non patiatur.ibid.num.122

Carceratus quando possit detineri in vinculis simul. p.179.num.123

Carceratio iniusta dicitur ratione ordinis non seruati.ibid.num.125

Carceratus pro debito falso, an possit pro vero detineri.ibid.num.129 & 130

Carceratio iniusta dicitur ratione rei & causæ. p. 181. num.152

Carceratus pro crimine falsi, etiam vbi est pœna pecuniaria, non relaxatur sub fideiussoribus, & quid de iure canonico.p.183.num.176

Carceri se offerens an debeat sub fideiussoribus relaxari.p.184.num.189

Carceratio etiam pro delicto corporis pœnam afflictiuam merente relaxatur; si sit grauiter infirmus, & commodè in carcere non queit curari. pag. 186.numero 213

Et quando secus, ibid.num.214

Et quid si infirmus non habet fideiussores, vel minùs idoneos, & sit incarceratus pro delicto ciuili. pag. 187.num.215.& 216

Carceratio, vbi à iure admittitur appellatio licita non est.ibid.227

Carceratio, cùm quotidie grauet semper carceratus dicitur esse intra decendium.p.188.num.229

A Carceratione ex eadem causa, & ab eodem iudice, nonnisi semel licet appellare. ibidem. numero 230. & 231

Carceratum esse legitimè, vbi est declaratum, debet carceratus appellare ab hac declaratione infra decem dies ibid.num.232

Carceratus in appellatione à carceratione iniusta ex vna causa, si succumbat; poterit postea ex alia appellare, iterum ab ipsa carceratione. ibid. num.233. & 234

Carceratus pro causa sui natura inappellabili; vt pro executione rei iudicatæ, non potest appellare. ibid. num.236

A Carceratione appellans post decem dies debet allegare causam grauaminis de præsenti, non de præterito.ibid.num.237

Carceratio non suspenditur per appellationem à reo interpositam.p.189.num.240

Carceratio iusta à principio, pariter & in causa appellationis ab ea.ibid.num.245

A Carceratione iniusta appellationi deferendum decernit declaratio Cardinalium, reo tamen interim manente in carcere iudicis inferioris. pag. 190. numero 258

Carceratus appellans si virtute Regij decreti relaxaretur,interim de nihilo seruiret deferre, cùm appellatio grauamine cessante euanescat, & sic nihil superiori relinqueretur cognoscendum. p.191.num.265. 266.& 267

A Carceratione licèt possit appellari, tamen à carceratione pro executione rei iudicatæ aut instrumenti guarentigiati non potest.p.538.num.75

Casus.

Casus Mixti fori, & quibus laicus iudex de Ecclesiasticis, vel Ecclesiasticus de laicis cognoscere possint, remissiuè.p.6.num.4

Casus quamplurimi sunt in iure, quibus Clerici subiiciuntur iurisdictioni seculari absque excommunicatione, atque immunitatis violatione. pag. 40. num.265

Casus de facto mirabilis refertur.p.76.num.12

Casus nonnulli iuris rationibus sunt excepti, vt trahi non possint ad Regia prætoria per viam violentiæ, quidam absolutè,& quidam deficiente demum qualitate.p.85.num.4

Casus de facto referuntur circa declinatorium scholasticorum, & eorum remissionem ad Magistrum scholarum.p.89.num.48

Casus pœnales non recipiunt interpretationem extensiuam seu similitudinariam.p.96.num.51

Casus omissus iuris dispositioni relinquitur. pag. 99. num.96

Casus, in quibus post decem dies potest appellari per limitationes & ampliationes remissiuè. pag. 164. num.74

Casus de facto refertur, quo executor sententiæ, qua dicebatur, capi bona, processit ad capturam personæ, & vim facere decreuit Senatus aditus per viam violentiæ.p.181.num.149

Casus duo æquiparati à iure dispositum in vno in altero censetur dispositum etiam in materia quantumcumque odiosa.p.197.num.55

Casus, quos nectit æquitatis, & rationis identitas,non sunt quoad iuris dispositionem separandi. pag. 205. num.22

Casus de facto refertur, de quodam subdito mortuo in alterius parochia, vt sit à proprio Parocho extrahendus, si commodè fieri queat.p.245.num.54

Casus violentiæ de facto refertur.p.286.num.161

Casus omissus similis expresso ex identitate rationis pariter in dispositione comprehenditur. pag. 251. num.33

Casus de facto refertur, quo probatum fuit ius regium patronatus ex eo solùm, quòd in libro quodam,quo erant Ecclesiæ scriptæ ad marginem cuiusdam Ecclesiæ repertum est scriptum (Regis est.) pag. 434. num.280

Nec in præfato casu profuisse possessori probari immemorialem in contrarium. ibidem. numero 280

Index Rerum,

Cafus de facto refertur,quo à reseruatione appellationi non deferentem vim feciſſe fuit obtentum.p.329 num.42

Caſus plurimi remiſſiuè recenſentur, quibus iudex laicus contra clericos procedit,& actualiter exequitur in eorum temporalibus bonis, & compellit captis pignoribus.p.660.num.106

Cauſa.

Cauſa eccleſiaſtica vt vſura, iuramentum,*&c.* ſi tractetur coram iudice ſeculari, decidenda erit ſecundùm ius canonicum,non ciuile.p.81.n.4

Cæuſis duabus concurrentibus, alia permiſſiua, alia prohibitiua appellationis,hæc vt fortior attenditur, quando conſtat apertè de prohibitione, ſecus ſi dubiè.p.83.n.35

Cauſæ ſpectantes cognitioni ſancti officij ſiue ciuiles, ſiue criminales, non trahuntur per viam violentiæ ad Regia tribunalia.p.85.n.5

Cauſæ inquiſitionis plus ſcandali, quàm vtilitatis afferrent; ſi contra earum naturam & ſigillum ad regia prætoria traherentur.p.86.n.8

Cauſæ, Bullam Cruciatam ſubſidium, & excuſatum tangentes quomodolibet; non trahuntur per viam violentiæ ad Senatum.p.87.n.30

Cauſa ſui natura exequibilis ad quemcunque vadat delegata; tranſit cum ſua qualitate. p.90.n.51

Cauſæ, quæ non abſolutè, ſed deficiente qualitate ad Senatum non trahuntur per viam violentiæ, quæ ſint.ibid.n.56

Et de ratione.ibid.n.57

Si Cauſa ſit talis,ex qua veriſimiliter colligatur dominum renuntiaturum,in ea poteſt procurator expreſsè renuntiare.p.113.n.100

Cauſa plus influit in ſeipſa, quàm in cauſato. p. 116. num.41.

Cauſa plus operatur in ſe ipſa,quàm in cauſato. p.118. num.59

Cauſa vera vbi requiritur ad ſubſtantiam actus; non ſufficit eam habere pro ſubſiſtente.p.128 n.20

Cauſa durante ſemper durat,quod ob cauſam introductum eſt.p.129.n.26

Cauſa defenſionis limitata limitatos producit effectus. p.127.num.10

Quoties concurrunt duæ *Cauſæ*,criminales videlicet,& ciuiles priùs de criminali cognoſci, & determinari debet.p.150.n.173

Cauſa ſtatus, ſeu natalis, & cauſa hæreditatis concurrentibus priùs de ea, quæ alteram perimit,& ei præiudicium generat cognoſcendum eſt.ibid.

Cauſa talis debet appellatione proponi, quæ ſi foret. probata,reputaretur legitima,aliàs non tenet.p.160. num.15

Cauſa ciuilis à captura incipi non poteſt,niſi debitum ſit ex re iudicata. p.170.n.126

Cauſæ meri,& mixti imperij de iure canonico delegari poſſunt,etiam per inferiorem à Papa.p.172.n.27

Cauſa omnis tangens famam dicitur grauis. pag.182 num.172

Cauſa, & ratio prohibitiua appellationis in cauſa appellationis militat etiam in interlocutoria. pag.205. num.18

In Cauſa, quæ conueniunt, debent & in effectu conuenire.ibid.n.21

Cauſa dicitur criminalis,ſi pœna pecuniaria applicatur fiſco.p.214. n.25

Cauſa negatiua & permiſſiua appllationis concurrentes in ſententia,an ſit in totum deferendum variè& confuſè loquuntur Doctores.p.216.n.44

Cauſa eadem interdum eſt diuerſorum effectuum diuerſis rationibus.p.219.n.83

Cauſa proprietatis abſorbet, & ſupprimit cauſam poſſeſſionis.ibid.n.89

Cauſa perempta qualitas ei iniuncta non ſubſiſtit. p.223.n.140

Cauſæ cognitio ad inhibitionem expediendam quemadmodum per ſuperiorem ſit adhibenda.p.250.n.21

Cauſæ continentia diuidi non poteſt.p.254.n.60

A Cauſæ piæ ſententia an appellatio admittatur.p.259. & 260.n.8.& n.25

Pia Cauſa non prohibet appellationem de per ſe. p.260.num.25

Cauſæ magis ſeruitium præſtatur.p.265.n.2

Cauſa plus influit in ſeipſa,quàm in cauſato.p.268.n.13

Cauſæ cognitio vbi requiritur citatio neceſſaria eſt. p.276.n.56

Cauſa ſemel effecta ordinaria,ſemper remanet ordinaria, & appellabilis.p.282.n.111

Cauſa in prima inſtantia in aliquibus caſibus iure communi Metropolitanis & Nunciis eſt permiſſa.p.321. num.1

Cauſæ omnes in prima inſtantia ſunt tractandæ coram ordinariis,nec ſuperiores poſſunt adiri,niſi per legitimam appellationem,ex Trident. p.321.322.n.2

Cauſa vbi in prima inſtantia auocatur ab ordinario, caſus violentiæ eſt legitimus.ibid.n.3

Cauſa in prima inſtantia quando per ſuperiorem tractatur, violentiæ decreti tertium genus datur in Senatu.ibid.n.5

Cauſa non deuoluta vel malè appellata ſtatim redit ad primum iudicem.ibid.n.9

De Cauſa principali poteſt ſuperior cognoſcere,ſi à grauamine legitimè appellatum reperiatur. p.323.n.14

Cauſæ grauaminis appellatio quãdo committitur cum clauſula vnà cum toto negotio (quam & quas, *&c.*) operatur indiſtinctè principalis negotij retentionem.ibid.n.15

Cauſa principalis quando committi videturæquè principaliter cum cauſa grauaminis,poteſt de ea cognoſcere delegatus quomodolibet, ſecus ſi acceſſoriè. ibid.n.16

Cauſa ſtatim redit ad inferiorem,vbi ſuperior declarat, non eſſe deuolutam,vel malè appellatum. ibid.n.19

Cauſa in prima inſtantia etiam per Sedem Apoſtolicam committitur ordinario.p.324.n.33

Cauſæ prima inſtantia in beneficiis reſeruatis tractatur in Romana Curia. ibid. n.34

Cauſa in prima inſtantia an poſſit per ſuperiorem agi, ſi per Iudicem ſeu partium cauillationes,aut qualitatem cauſæ ſtetit, quominus intra terminum Concilij terminetur.p.324.325.n.35

Cauſa primordialis & originalis potiùs attenditur. p.337.ibid.

Cauſa eſt ſummaria, ergo eſt executiua, non eſt validum argumentum: à contrario autem benè procedit,eſt executiua,ergo ſummaria.p.348.n.91

Cauſa non ex eo quòd agitetur ſummariè, & ex aliqua iuris ratione ſententia exequatur,& non recipiat appellationem,dicetur executiua.p.348.n.92

Conuentionis Cauſa ſi eſt tractanda ſummariè vigore reſcripti; pariter ſummariè tractanda eſt Cauſa reconuentionis.p.359.n.22

Cauſa quando eſt ſummaria,omnes eius articuli etiam ſummarij ſunt.ibid.n.24

Cauſa, quæ eſt ſummaria in prima iuſtantia, pariter & in ſecunda ſummaria erit. p.360.n.42

Cauſa ſemel facta ordinaria & appellabilis, ſemper remanet ordinaria,& appellabilis.p.361.362.n.59

Cauſa inſerta in appellatione attenditur ad detegendum ipſam friuolam, fruſtratoriam, aut calumnioſam.p.373.num.47

Cauſa in appellatione ab interlocutoria inſerta, quando illam friuolam detegat.ibid.n.48

Cauſa legitima & à iure approbata ſi inſeratur in appellationem ab eo,quod fit ſecundùm iuris diſpoſitionem,

nem,& à iudice illam exequente,deferendum est illi.ibid.num.50
Causæ cognitio quæ est adhibenda in tollenda possessione à detentatore ob vacationem ipso iure, debet esse summaria.p.379.n.16
Causa ad præscribendum ius Regium patronatus cùm non sit sufficiens, non poterit Pontifex se ex alia iuuare.p.419.n.45
Causa vniuersalis, quando adest in vtente, potiùs attendirut, quàm particulare exercitium. pag. 424. num.117
Causam magis, quàm exercitium ipsius actus considerandam esse.p.424.n.125
Causa à qua rei origo procedit attendenda est. p. 435 num.297.
Quod contingit ex Causa de præterito, ad tempus præteritæ;Causæ referendum est.ibid.n.298
Causa summaria in prima instantia suam naturam retinet & in secunda.pag.438.n.7.
Si aliqua dispositio aut sententia lata ab inferiori executionem mereatur, si ob aliquam causam ad superiorem faciendam sit translata,pariter eam meretur. num.8
Pro certa & determinata Causa vbi aliquid conceditur,durat,quandiu durat ipsa causa.p.440 n.28.
Celerem expeditionem vbi Causa desiderat,etiam iure canonico denegatur appellatio.p.451.n.78
Causa eadem agendi, vt obstet exceptio rei iudicatæ, debet esse immediata non mediante aliquo. p. 524. num.203
Causa est summaria, ergo executiua : non valet argumentum : causa est executiua,ergo summaria;valet. p.533.n.4
Plus influit Causa in se ipsa, quàm in causato. p.542 num.11.
Causa sententiæ quando redit ad non causam sententia retractatur.p.556.n.92
Causa ex qua fit actum specialiter non expressa,omnes causæ petitione comprehenduntur.p.559.n.145
A Causæ expressione præsumitur actu geri eius contemplatione cui causa pertinet.p.590. n.288
Causa plus influit in re ipsa quàm in causato. p.612. num.205
Quod contingit ex Causa de præterito, ad primam causam de præterito referendum est.p.617.n.26
Causa iusta excusat à mora, & ideo etiam à solutione valoris, & æstimationis quanti plurimi in executione sententiæ.p.626.n.142
Causa ex qua sententia fuerit lata si ex ea, nec ex actis appareat quæ præsumenda erit.p.641.n.83.
Causa prima semperrepræsentatur in secunda in quam influit.p.655.n.26
Causa quando reducitur ad non causam, & titulus ad non titulum, res cum fructibus restituuntur à possessore.p.662.num.142
Causa,quæ semel effectum suum produxit,licèt postea cesset effectus,tamen non cessat.p.667.n.216

Cautio.

Cautionem præstandam in aliquo casu particulari vbi lex determinatè præcipit, fit appellatione non obstante p.372.n.15
Cautio tunc tertio oppositori de dominio rei præstanda est, si ante rem iudicatam lis pendebat super ea contra condemnatum, secus si post rem iudicatam. p.572.n.68
Cautio præstanda possessori condemnato per vincentem, nec alter qui ante rem iudicatam possessorem conueniat pro eadem re, & de ratione. ibid. n.70
Cautionem vxori præstare condemnatus vir ob eius sæuitiam, alias fiet diuortium, an sententiæ satisfaciet præstando cautionem etiam iuratoriam, & executor excedat illum præcisè ad fideiussores compellens. p.641. num.85
Cautio simpliciter sumpta an de iure intelligatur de verbali obligatione tantùm cum hypotheca & bonorum obligatione.ibid.n.87
Cautio vbi à iure requiritur plena, sufficiens recta, aut competens, iuris interpretatione intelligitur de fideiussoria vel pignoratoria. ibid.n.93
Cautio vxori præstanda à viro ob eius sæuitiam, debet esse sufficiens.ibid.94
Cautionem debet iudex recipere per quam mulier sit magis securaad sæuitia viri.ibid. n.95
Cautionem ad exigendam à viro præstandam vxori, executor datus non excedit si illum præcisè compellat ad fideiussores vel pignora.p. 642.n.102
Cautionis ad præstationem vt vir condemnetur, plurimum potest iudicis arbitrium ibid.n.103
Cautionem præstare vir condemnatus vel in defectum, fiat separatio quoad torum, si fideiussores aut pignora non præstet, potest sententia exequi in separatione. ibid.n.106
Cautionem seu depositum offerens de soluendis meioramentis cùm liquidentur post rei traditionem audiendus non est.p.649.n.62.

Censura.

Nulla Pontificis Censura generaliter promulgata intellgitur velle derogare iuri competenti Regiæ maiestati, tam de iure, quàm de consuetudine. p. 28. num.176
A Censuris fulminatis per executorem executorialium in earum executionem non appellatur, licèt aliàs appelletur ab excommunicatione.p.166.n.13.

Christus.

Christus cum nolit mortem peccatorum, nec delectetur in viuentium perditione, præsto est infundere gratiæ dulcedinem.p.199.n.82.

Cibus.

Inter Cibum spiritualem, & corporalem differentiæ redduntur.p.119.n.88.& 89
Cibus spiritualis est necessarius ad prælium spiritus, quia robur & vim tribuit. p.200.n.100.

Citatio.

Citatio, si sua putauerit interesse, potest à iudice laico fieri clerico.p.63. n.133
Citatio partis non est necessaria,quando iudex aliquid facit ad sui instructionem.ibid.n.139
Citare non est necesse eum, qui præsens iustè non potest contradicere, nec aliquam potest defensionem allegare.ibid.n.140
Citatio non est necessaria, quando princeps extraiudicialiter procedit.p.64.n.141
Citatio ab vno territorio emanata non potest fieri degenti in alio,nisi per literas requisitorias. p.83.n.4
Citatio realis dicitur captura personæ.p.138.n.11
Quæ in causa ciuili non nisi in casibus remissiuè positis fertur.p.138.n.11
Citatio est de iure naturali, & diuino. p.139.n.17
Citatio continens ita nimis breuem terminum, vt intra eum non possit comparere citatus,nulla est,&citatum non arctat.ibid.n.19
Citatio ad sententiam facta ad domum, sufficit postea sententiam intimari ad domum vt currat tempus. p.163.n.63
Citandus habetur pro citato si non patitur,vt ad illum perueniat citatio,vel aufugiat.ibid.n 65
Citandus si aufugiat,dum citans ad legendum se præparet,habetur pro citato.ib id.n.66
Citatio non pertinet naturæ actus extraiudicialis.pag. 279.num 84
Citatio non expeditur nisi à iudice iurisdictionem habente.p.279.n.85
Citatio est actus de processu iudicij,& inter iudiciales actus computatur. ibid.num 87

Index Rerum,

A Citatione proceſſus tanquam à capite ſubſtantiali exordium ſumit.p.280.num.88

Citatio eſt ſententia interlocutoria.ibid.num.91

Citatio non expeditur à iudice in die feriato. ibidem. num.92

Citatio litis pendentiam inducit, ad hoc etiam vt nihil pendente eo innouetur.ibid.94

Citationis intimatio eſt actus extraiudicialis. ibidem. num.96

Citatio facit legitimam perſonam citatum, etiam non citandum ; ſaltim vt ante executionem de ſuo iure audiatur,& expecterur.p.182.n.115

Citatus non citandus fit legitimus contradictor,vt audiatur.ibid.num.116

Citatus ad totam cauſam ſi eſt contumax, alia non requiritur citatio.p.353.n.37

Citandæ ſunt partes ad omnem cauſam incluſiuè, & citationes quæ poſtmodum fiunt in Curia per audientiam contradictarum, procedunt potius ex vrbanitate,quàm neceſſitate. ibid.n.38

Citatus ſi compareat, & aliquam legitimam exceptionem opponat contra executionem penſionis(de quibus hic) debet iudex breuem terminum aſſignare, cùm incontinenti exceptio probanda ſit. ibidem. num.39

Citationis defectus probatur ex actorum inſpectione. p.395.n.28

Citationis omiſſio iudicium & ſententiam reddit nullam.p.407.n.206

Citatio noua eſt neceſſaria, quoties iudicis aut partis datur mutatio.ibid.n.207

Citatio noua requiritur ad probationem faciendam, quando primus receptor, qui ſemel citauit, ſit mutatus, & alius ſubrogetur ad probationes recipiendas p.408.n.208

Citatio ad ſententiam eſt omnino neceſſaria, aliàs ſententia eſt nulla ipſo iure p.410.n.252

Citationem non eſſe neceſſariam in declaratione defertionis,qui teneant.p.491.n.76

Citatio an ſit neceſſaria in relaxatione mandati vigore ſententiæ, variæ fuere opiniones remiſſiuè, vbi reſolutio.p.498.n.46

Citationem in via executiua non requiri qui teneant. p.533.n.6

Citationem in executorialium executione requiri qui teneant.ibid.n.7

Citationem præcedere executionem etiam vbi non ſit neceſſaria,tutius erit.p.535.n.31

Citatio noua requiritur in quolibet iudicio, quo detur perſonæ mutatio.p.585.n.223

Ciuis.

Ciuium appellatione etiam in ſtatutis clerici veniunt. p.12.n.58

Ciuitas.

Ciuitas oppreſſa poteſt alteri Domino ſe tradere defendendam.p.20. n.102

Ciuitatis appellatione veniunt caſtra & villæ. p.625 num.13

Clauis.

Clauis eſt totius tractatus violentiæ ſolemnitatum ac formæ omiſſio, qua inducuntur nullitates, ad quas peritiſſimi aduocati confugiunt,cupientes impedire executionem, etiam in cauſis ſui natura inappellabilibus.p.593.num.1

Clauſula.

Clauſula (appellatione remota) intelligitur etiam reſpectu interlocutoriæ.p.204.n.16

Clauſula (appellatione remota) non tranſit in ſubdelegatum.p.314.n.29

Clauſula (perpetui ſilentij) præſtat exceptionem denegatæ audientiæ.p.231.n.58

Clauſula (ſententia lata mittatur executioni) cenſetur ſublata appellatio. pag. 235. num. 104

Clauſula (ſententia ſortiatur effectum ſuum) tollit appellationem.ibid.n.106

Clauſula (non poſſit contradicere) ſeu(ſit remota omnis contradictio)appellationem tollit. ibid.n.107

Clauſula (nulla exceptione aut oppoſitione) tollit appellationem.ibid.n.108.

Clauſula (remota ſit omnis querela) vel (non poſſit querelari) remouet appellationem.p.236.n.109

Clauſula (non admittatur eius defenſio)ſiue(non poſſit ſe defendere) excludit appellationem. ibidem. num.110

Clauſula (ſine aliqua cenſura & oppoſitione) excludit appellationem.ibid.n.113

Clauſula (ad ſatisfactionem condignam faciat obſeruare)an tollat appellationem.ibid.n.114

Clauſula (liberè procedas) vel(liberè facias, &c.)tollit appellationem.ibid.n.115

Clauſula (abſque lite fiat reſtitutio) tollit appellationem.ibid.n.117

Clauſula (ſuo libero arbitrio committimus) excludit appellationem. ibid.n.119

Clauſula(procedas de facto)tribuit liberam,& abſolutam poteſtatem. ibid.n.120

Clauſula(procedas de facto)tollit appellationem,ibid. num.121

Clauſula(ſuper quo conſcientiam tuam oneramus)tollit appellationem. ibid.n.122

Clauſulæ (mox, ſtatim,illico, confeſtim,incontinenti, ſine mora, ſine vlla procraſtinatione, ſine intervallo)excludunt appellationem.ibid.n.124

Clauſula (paritis literis, parito iudicato,aut ſine præiudicio legitimæ executionis) tollit appellationem ſuſpenſiuam.p.237.n.126

Clauſula(ſuper quos adhibeas conſilium ſapientis)non tollit appellationem.ibid.n.127

Clauſula (vocatis vocandis) non arctat procedere iudicialiter, nec citare, vbi non comparet contradictor.p.283.n.128

Clauſula (appellatione remota) in poſſeſſorio operatur etiam in caſu ſpeciali, quo erat aliàs appellatio permiſſa.p.290.n.185

Clauſula (quam & quas) eiuſdem naturæ & efficaciæ eſt, cuius clauſula (vnà cum toto negotio, *&c.*) & qui de his clauſulis ſint videndi.p.325.n.36.

Et idem eſt de Clauſula (cum omnibus ſuis incidentibus, dependentibus, & emergentibus, annexis, & connexis) de cuius materia qui videndi ibidem. num.37

Clauſula Bullæ, dummodo remaneant centum pro Rectore) ad corroborationem iuris Rectori competentis eſt appoſita,non vt illud innouetur.p.345. num.38

Clauſula (ſine retardatione ſolutionis penſionis) tunc apponitur, quando committitur appellatio ſuper nullitate, aut reductione penſionis, & aliàs, vt in p.351.n.9

Clauſula (ſine præiudicio literarum Apoſtolicarum) quando apponatur.ibid.n.10

Clauſula (ſine præiudicio literarum, *&c.*) & ſimiles præſeruant iuriſdictionem iudicis à quo, nec commiſſio impedit ad vlteriora procedere. ibidem. num.13

Clauſula (ſine præiudicio litterarum, *&c.*) ſtante poteſt iudex à quo titularem cogere ad ſolutionem penſionis.ibid.n.14

Clauſula præſeruatiua ſtante commiſſarius non poteſt inhibere iudici à quo.ibid.n.15

Clauſula præſeruatiua eneruat vim & effectum inhibitionis.ibid.n.16

Clauſulæ præſeruatiuæ limitant, & ſuſpendunt iuriſdictionem iudicis de appellatione cognituri vbi clauſula

clauſula præſeruatiua (ſine præiudicio , &c.) tribuit iuriſdictionem conditionalem , & operatur, vt iudex non poſſit in cauſa appellationis procedere niſi ſoluta priùs penſione.p.351.& 352.num.20
Clauſula præſeruatiua operatur vt non poſſit in cauſa principali procedi, etiam ſi verè penſio ſit ſoluta, in actis tamen de ſolutione non conſtat.ibid.num.21
Clauſula præſeruatiua (ſine præiudicio legitimæ executionis, &c. non procedit niſi pro ſumma contenta in ſententia.ibid.num.27
Clauſulæ (ſine retardatione , &c.) effectus non impeditur, quando penſionarius eſt in quaſi poſſeſſione exigendi penſionem , licet exceptio oratur in ventre Bullæ.ibid.num.29
Quod fallit ſi ipſa poſſeſſio ſit turbida , & non clara, penſióque fuerit exacta per compulſionem & metu cenſurarum , quia tunc neminem conſtituit in poſſeſſione.ibid.num.30
Clauſula (ſine retardatione, &c.) apponi ſolet in commiſſione , ſuper cauſa reductionis vel nullitatis penſionis ob Pontificis reuerentiam.& calumnias debitorum.p.353.num.46
Clauſula præſeruatiua limitat, & ſuſpendit iuriſdictionem iudicis commiſſarij.ibid.num.47
Clauſula præſeruatiua importat conditionem , ita vt iudex non poſſit procedere , niſi priùs ſolutâ penſione.ibid.num.48
Et etiam facta inhibitione , cuius potentiam eneruat clauſula , & ſubintelligitur conditio commiſſionis ibid.num.49
Clauſula præſeruatiua ſi deficit in commiſſione ſuper nullitate , aut reformatione penſionis, exceptio litis pendentiæ impetit executionem interim.ibid n.50
Clauſula reſcripti ad lites (appellatione remota) ſi reſpicit totam cauſam , eſt communis Actori & Reo. 359.num.16
Clauſula (appellatione remota) appoſita in commiſſione primæ inſtantiæ,cenſetur repetita in commiſſione appellationis.ibid.num.23
Clauſula (appellatione remota) idem operatur, quando virtualiter ſubintelligitur in ſecunda commiſſione, vtputa quando refertur ad aliam , à qua virtutem & poteſtatem recipit.ibid.
Clauſula appellationis prohibitiua non intelligitur repetita in alia perſona , quando diuerſitas rationis aliud ſpecialiter inducat , quia in vna ex partibus tantum fauor,aut odium dumtaxat viget. ibid.n.25
Clauſula quod ſummariè procedatur , ſi fuit appoſita in commiſſione primæ inſtantiæ, & tacitè intelligitur repetita in commiſſionibus aliarum.p.360.n.43
Clauſula (ſi & inquantum) operatur ſecundum ius,& ſic cùm iuſſit certum non remanet admiſſum , vbi ius id dictat.p.374.num.63
Clauſula (appellatione remota) aut (appellatione poſtpoſita) tollit effectum ſuſpenſiuum.p.375.num.74
Clauſula (appellatione remota) appoſita in Bulla ſuper prouiſione beneficij , non præcedente cauſæ cognitione parum aut nihil operatur , quia per eam non tollitur aliàs appellatio legitima , ſed friuola dumtaxat.ibid.n.75
Clauſula (appellatione poſtpoſita) non operatur, vbi apparet de notorio grauamine.ibid.num.76
Clauſula (appellatione poſtpoſita) ſemper apponitur in parte executiua literarum , quæ non comprehendit contradicentes de iure , ſed tantùm de facto. ibid.
Clauſula appoſita in executiuis gratiæ nec auget gratiam , nec tollit ſurreptionem.ibid.num.77
Clauſulæ (appellatione poſtpoſita) de materia qui latè ſint videndi.ibid.num.78
Clauſula (dimittendi primum incompatibile) intra duos menſes, &c. adiecta in Bulla impetrationis ſecundi quomodo intelligenda eſt , & declaranda , & an ad iuris terminos ſit reducenda. p.381. num. 54. miſſiuè.
Clauſula (dimittendi) an exiſtenti in Curia terminus currat à tempore notitiæ captæ poſſeſſionis in partibus.ibid.num.55
Clauſula (dimittendi) virtute quando poſſit vel non, ob non dimiſſionem beneficium impetrari. ibidem, num.56.remiſſiuè.
Clauſula (appellationibus, &c. minimè ſuffragantibus) vt generalis omnia in Concilio contenta comprehendit.p.381.58
Clauſula (de præmiſſis) ad omnia & ſingula præcedentia refertur de neceſſitate.p.381.num.61
Clauſula (parito iudicato) operatur his caſibus dumtaxat, quibus ſententia tranſiuit in rem iudicatam, aut aliàs executionem meretur.p.394.num.15
Clauſula (parito iudicato) non operatur quando ſententia eſt nulla , nec aliàs meretur executionem p.394.num.16
Clauſula (parito iudicato) vt effectus impediatur, debet nullitas eſſe notoria patens ex actis. ibidem, num.17
Clauſula (parito iudicio) non operatur vbi ſententia eſt notoriè iniuſta ,quia non tranſit in rem iudicatam.ibid.num.18
Clauſula (irritans) qua vtuntur Concil. Trident. & motus propr. indicit formam.p.397 num.45
Clauſulam (irritans) continent omnia decreta Concil. Trid.ibid.46
Clauſulæ derogatoriæ in contrarium faciendorum (quibus vtitur Bulla Adriani) inducunt proteſtationem defectus voluntatis in futurum. pag 418. num.24
Clauſula derogatoria præcedens operatur defectum voluntatis in diſpoſitionibus ſequentibus. ibidem, num.15
Ea quæ ſunt facti in principibus ignorare præſumuntur.ibid.num.26
Clauſula (irritans) inter alios eius effectus, tollit præſcriptionem.p.420.num.62
Clauſula (irritas) tollit conſuetudinem , non ſolùm in præteritum , ſed etiam in futurum. ibidem , numero 63
Clauſula (irritans) tollit vires ſententiæ , & eius executionem impedit.p.421.num.64
Clauſula (irritans) inficit non ſolùm titulum beneficij collati , ſed & poſſeſſionem , ita vt poſſeſſor nullo ſe poſſit poſſeſſorio remedio iuuare.ibid.num.65
Clauſula (irritans) inficit omnia quæ ſequuntur , ita vt nec fomentum , nec iuris effectum habeant. ibid. num.66
Clauſula (irritans) habet inhibitionem in ventre.ibid num.67
Clauſula (irritans) continet priuatiuam vim , & auocatiuam poteſtatis conceſſæ.ibid.num.68
Clauſula (irritans) operatur nullitatem ab initio.ibid. num.69
Clauſula (irritans) impedit remedium etiam ſummariiſſimum poſſeſſorium , in quo omnes excluduntur exceptiones.ibid.num.70
Clauſula (ſublata) claudit ora iudicibus aliter iudicandi,& adimit partibus poteſtatem opponendi contra priuilegium dictam clauſulam continens.ibid.n.77
Clauſula (ſublata) etiamſi non opponatur an proceſſus ſit nullus ipſo iure.ibid.num.78
Clauſulæ (ſublata) exceptio oppoſita à parte nõ eſt dubium quod ſit proceſſus nullus ipſo iure.ibid.n.79
Clauſula (ſublata) obſtat etiam ſummariiſſimo poſſeſſoriomanutentionis.ibid.num.82
Clauſulæ (ſublata) natura & effectus. ibidem. n. 83. remiſſiuè.

Index Rerum,

Clauſula (irritans) & clauſula (ſublata) ligat, & afficit ignorantes, etiam ſi id non expreſſerit. ibid. num.84

Clauſula (irritans) ipſum Papam, & ſucceſſores ligat.p.422.num.86

Clauſula derogatoria annullat omnes diſpoſitiones ſequentes contraria.ibid.n.88

Clauſula derogatoria ſtante in prima diſpoſitione futura contraria, non valet, niſi proris ſpecialem faciat mentionem.ibid.n.89

Clauſula irritans appoſita in diſpoſitione non poteſt impugnari ex eo, quòd ipſa diſpoſitio vſu recepta non ſit, & de ratione.ibid.n.99

Clauſula (irritans) tunc ſuos producit effectus, & inficit poſſeſſionem, quando conſtat obtinere in illo caſu: interim tamen poſſeſſor non impeditur remediis poſſeſſoriis vti.p.426.num.161

Clauſula (irritans) nihil operatur dummodo non conſtet reſeruationem intrare in illo beneficio de quo agitur.ibid.n.162

Clauſula (irritans) dummodo non ſit verificata, non impedit manutentionem poſſeſſionis.ibid.num.163

Clauſula, & verba, quibus arbitrium regulatum ſeu [illegible] datum ſit.p.459.num.35.remiſſiuè.

Clauſula cõſtituti ſi iuris effectus non habet, poſſeſſor non impedit executionem rei.p.576.& 577.n.119

Clauſula conſtituti quando non transferat poſſeſſionem, remiſſiuè.ibid.num.120

Clauſula (parito breui) non ſolùm importat dimiſſionem poſſeſſionis, ſed & reſtitutionem fructuum. p.622.num.77

Clauſula parito iudicato, operatur tam ſuper re principali quàm ſuper perrinentiis in ſententia non expreſſis, ſed tacitè ſubintellectis à iure. p. 625.n.121

Clauſula (ſaluo iure, &c.) in miſſione ex l. fi. de edicto Diui Adrian. tacitè ſubintelligitur, ſi non apponatur.p.661.num.126

Clauſula (parito) operatur vt appellans non queat audiri niſi integrali peracta executione.p.664 n.69

Clauſula (parito) tribuit iuriſdictionem conditionalem, quatenus ſit paritum iudicato, non aliter.ibid. num.170

Clauſula (parito) ſtante, ante omnia poſſeſſio dimittenda, & fructus ſeu expenſæ vſque ad obolum reſtituendi, aliàs geſta erunt nulla ex defectu iuriſdictionis.ibid.n.171

Clauſula (parito iudicato) non operatur vltra iudicatum.ibid.n.174

Clauſula (paritio iudicato) operatur in eo, quod tacitè ſubauditur, & ineſt in ſententia, licet non exprimatur.p.665.d.180

Clauſula (parito) operatur in omnibus, quibus ſententia tranſit in rem iudicatam, vel aliàs meretur execusionem.ibid.n.182

Clauſula (parito) operatur contra illum, cui virtualiter & ſecundariò res iudicata nocet, etiam non citato, nec expreſſo in ea.ibid.n.185

Clauſula (parito) operatur contra tertium rei litigioſæ emptorem, à condemnato habentem cauſam ſiue immediatè, ſiue mediatè.ibid.n.186

Clauſula (parito) non operatur quando res iudicata non afficit rem aut perſonam.ibid.n.188

Clauſula (parito iudicato) nihil operatur in ſententia nulla, quia non meretur executionem.ibid.n.190

Clauſula (parito) non operatur in ſententia notoriè iniuſta parente ex actis.ibid.n.191

Clauſula (defendas inductum) in executorialibus, quanto tempore duret, variæ referuntur Doctorum opiniones.p.669.n.245

Clericus.

Clerici dicuntur ciues, pars populi, & membra Reipublicæ.p.12.num.58

Clerici non tam abſolutè exempti ſunt à iuriſdictione Regia, quin ratione ſubiectionis, & vicinitatis in temporalibus ſubſint Principi ſeculari in ordine ad bonum publicum, & rectum regimen. p.13.n.62

Clerici tenentur ad obſeruantiam legis politicæ tangentis bonum vniuerſum, & publicum communitatis laicorum, & clericorum. ibid.num.64

Clerici tenentur ad obſeruantiam pragmaticæ taxæ panis ſub pœna peccati, & reſtitutionis.ibid.n.68

Tamen quoad punitionem, & pœnæ exactionem non iudex ſecularis, ſed Eccleſiaſticus competens eſt. ibid.num.69

Licet Clericis auxilium legis Imperialis aſſumere, ſicut & Imperatorem ipſum & Principem tanquam legem viuam.p.22.num.115

Clerici ſunt exempti in ſpiritualibus iure diuno, in temporalibus tamen poſitiuo.p.23.n.227

Clericus iuſto timore ductus poteſt recurrere ad Regem, & literas impetrare, ne ſuus iudex eum moleſtet, nec ex abrupto procedat.p.60.n.84

Clericus comparens virtute citationis (ſi ſua putauerit intereſſe) quæ potius eſt incitatoriæ, & certioratoriæ, iudicis laici iudicio, & ſententiæ ſtare cogitur.p.63.n.134

Clericus citatus (ſi ſua putauerit, &c.) comparens & docens de ſuo intereſſe, & poſſeſſione, an efficiatur reus neceſſarius, remiſſiuè.ibid.n.135

Clerici ſicut in ſpiritualibus tenentur iura Canonica ſeruare, ita in temporalibus à ciuilibus ſanctionibus concernentibus bonum publicum diſcedere non poſſunt.p.66.n.13

Clericus ſi doloſè petat auxilium violentiæ, an poſſit in expenſis mulctari.p.71,n.250

Clericus ſi vſque ad diffinitiuam diſtulit declinare quis iudex, an idem ſecularis, & Eccleſiaſticus damnabit in expenſis.ibid.n.252

Clericum abutentem Regio Recurſu poſſe in expenſis mulctari, probabilius reſoluitur.ibid.n.253

Clericus incarcerari non poteſt pro debito ciuili. pag 174.n.59

Clerici non conueniuntur, vltrà quàm facere poſſint. ibid.n.61

Clericus pauper nec carceratur, nec bonis cedere cogitur, ſed cautionem iuratoriam præſtat.ibid.n.62

Clericus obligatus in forma Cameræ an poſſit licitè pro debito incarcerari.ibid.n.65

Clericus vt gaudeat priuilegio c. Odoardus, debet eſſe in ſacris, aut altari ſeu miniſterio Eccleſiæ deſeruiens.p.175.num.66

Clericus pro debito ante ordinum ſuſceptionem an poſſit carcerari.ibid.n.67

Clericus etiam in ſacris pro debito poteſt capi, ſi ſubſit fugæ ſuſpicio, & exportat res ſuas.ibid.n.68

Clericus vt reddat diſpoſitum poteſt incarcerari.ibid. num.69

Clericus iuſtè capitur pro debito ex delicto etiam ciuiliter tractato.ibid.n.70

Clericum conductorem Regij vectigalis poſſe carcerari, & in carcere ſeculari. ibid.n.71

Clericus ab Eccleſia inuitus extrahi non poteſt; ſicut nec laicus.p.178.n.115

Clericus captus pro delicto non infligente pœnam corporalem ſub fideiuſſoribus relaxatur. pag.181. n.155.& 156

Clericus non relaxatus ſub fideiuſſoribus, vbi habet locum de poſſeſſionis pœna.p.182.n.160

Clericus captus non relaxatur ſi crimen habeat pœnam corporalem, vel delictum ſit graue.ibid.n.161. & 162

Clericus non relaxatur captus pro delicto in quo iure ciuili etiam ſub fideiuſſoribus non relaxatur. ibid. num.16

Clerico

Clericorum cœtus dignior an sit cœtu monachorum. p.242.n.38
Clericus secularis præfertur in processionibus, &c. cum antiquitas status inspiciatur.ibid.n.39
Clerici seculares præferuntur religiosis. ibid. num.47
Clerici an teneantur contribuere pro operibus publicis & communibus.ibid.& p.366.n.10
Clericorum redditus vbi non supersunt ad reparationem Ecclesiæ, potest expendi pecunia publica vniuersitas, & in subsidium, collectari vicinos, ibid. num.11
Clerici quorumlibet beneficiorum simplicium tenentur (deficiente fabrica) ad Ecclesiæ reparationem, & non alij p.367.n.19
Clerici simplicis Ecclesiæ quando tenentur ad reparationem coguntur appellatione non obstante iuxta Concil.Trid.ibid.n.23
Clericus priuatus beneficio ipso iure per adeptionem secundi,an ad declaratoriam sententiam sit necessariò citandus.p.378.n.2
Clericus possessor rei non citatus potest se opponere, & impedire executionem super ea factam per executorem laicum, & eius iurisdictionem declinare. p.578.n.146.148.& 149
Clericum vbi sustinet actoris vices non potest executoris exequentis iudicium declarare.p.579.n.150
Clericus per sententiam condemnatus ad inhabilitationem & priuationem beneficij, an extendatur ad pensionem.p.601.n.41
Clerico suspenso perpetuo ab officio per sententiam non excedet executor, si illam extendat ad beneficium.p.602.n.56
Clericus condemnatus ad perpetuum carcerem an possit beneficium resignare.p.603.n.68
Clericus declaratus commisisse delictum ipso iure priuatione beneficij dignum, intelligitur condemnatus ad illius priuationem.ibid.n.69
Clericus iniuriator condemnatus ad debitam honoris satisfactionem, executor an excedat illum adstringens palinodiam recantare.642.n.108
Clerici iniuriatori iure Canonico opposita est pœna ad satisfactionem honoris iniuriam passi.643.n.111. & qualis, ibid.
Clericus condemnatus actione iniuriarum efficitur infamis.p.647.n.112
Clericus beneficio priuatus ob contumaciam aliquam, non verò delictum, & aliteri collatum, si comparens absoluatur, illud recuperat à tertiò. pag.655. num.30
Clericus si sententiam per secularem latam nullam dicit coram iudice seculari, debet nullitatem proponere.659.n.88
Clericus ad impediendam executionem sententiæ latæ à iudice laico ratione suæ possessionis, debet coram eo oppositionem facere.p.658 n.72
Clericus si voluerit contradicere missionem in possessionem petitam à laico, debet iudicem laicum adire.ibid.n.73
Clericus executioni factæ à iudice laico se opponens debet coram eo de sua possessione summatim docere, vt declinatoria locum habeat. pag.658.numero 74
Clericus an sit negotiator nec ne ad effectum exigendi gabellam, si sit dubium, iudex secularis cognoscit.p.660.n.104
In Clericum nulliter nancisccntem rem casu quo fingitur illam non exigere potestatem laici, executio procedit per laicum iudicem, vt in exemplis. ibid.n.108
In Clericum tertium possessorem rei, cui erat appositum pactum de non alienando, executio fit directò per iudicem secularem.ibid.n.109
Clericus factus per delictum perpetratum in fraudem, condemnatur per secularem, & in eius temporalibus ipse exequitur pœnam pecuniariam, salua tamen persona clerici.p.661.n.119
Clericus possessione carens rei executionem non impedit.p.662.n.129

Coadiutor.

Coadiutori Rectoris impediri assignanda est certa congrua pro victu de fructibus beneficij. p.345.n.43
Coadiutor potest dari Parocho exempto propter identitatem rationis.p.346.n.45
Coadiutoris deputatio, etiam facta iudicialiter, non suspenditur per appellationem subsequutam. ibid. num.48
Quod intelligitur quoad effectum suspensiuum, quo dumtaxat caret hæc appellatio, non tamen deuolutiuum.ibid.n.49
Coadiutoris temporalis de materia, qui sint videndi. ibid.

Coërcitio.

Coërcitionem modicam quilibet delegatus, vel ordinarius recipit.p.172.n.25

Cognitio per viam violentiæ.

Cognitio extraiudicialis per viam violentiæ non est noua in Regnis Hispaniæ introductio, sed in omnibus Regnis, & Christianæ religionis prouinciis hæc agitatur defensio.p.27.n.159
In Regno Portugalliæ id seruatur.ibid.n.160
In Regno Borgeniæ idem.ibid.n.161
In Senatu Neapolitano.ibid.n.162
In Regno Franciæ p.28.n.163
In Regno Aragonum.ibid.n.164
In Regno Nauarræ,ibid.n.165
In Regno Sabaudiæ.ibid.n.166
In Regno Catalauniæ.ibid.n.167
In Senatu Sebusiano.ibid.
In Senatu Pedemontano.ibid.n.168
In Senatu Milanensi.ibid.c.170
In Regno Galleciæ non solùm cognoscitur per viam violentiæ à iudicibus ecclesiasticis, non deferentibus iustis appellationibus; sed etiam de omnibus possessoriis super rebus ecclesiasticis, seu spiritualibus,etiam inter Ecclesiasticos, in solo tamen Regio Senatu illius Regni, provt cum aliis testatur author ibid.n.171.& *autohordinario* vocatur, & de eius natura remissiuè.ibid.n.172
Martinus Pontifex hanc extraiudicialem Cognitionem per viam violentiæ inter ecclesiasticos approbauit.p.28.n.175
Cognitio hæc per viam violentiæ fundatur iure diuino,naturali & positiuo, canonico, & ciuili,éstque à Sede Apostolica tacitè, & expressè confirmata, & consuetudine immemoriali vsitata p.28.n.178
Vt habeat locum Cognitio hæc violentiæ, an requiratur, vt simul adsint & appellationis denegatio,& ea non obstante attentatum, seu executio; traditur remissiuè.p.29.n.191
In Cognit. violentiæ omnium concors sententia est,vt extraiudicialiter & sine cognitione iudiciali celeriter & sine iurisdictione procedatur, à nemine tamen comprobatur.p.33.n.193
Dicta Doctorum in hac causæ Cognitione extraiudiciali referuntur.ibid.n.194
Senatus Regius non se intromittit de his oppressionibus iurisdictionaliter,& in modo ordinariæ iurisdictionis, nec vt causam definiat, quæ ad se non pertinet; sed per modum extraordinariæ Cognitionis, vt vim repellat, & appellationi iustæ deferatur. ibid.n.194
Sola Cognitio contentiosa in his prohibita est seculari, non verò extraiudicialis, qua secularis potestas contra violentiam iudicum ecclesiasticorum

Index Rerum,

prouidet, non iurisdictionem impedit, &c. p. 33. num.295

Constito de violentia summariè nulla facta citatione per facti notorium, non per Cognitionalem indaginem, mandatur cum moderamine inculpatæ tutelæ ecclesiastico, vt vis tollatur.ibid.n.196

Hæc Cognitio debet esse extraiudicialis absque eo, quòd Senatus se intromittat in meritis causæ principalis, sed per viam extraiudicialis protectionis.ibid.n.197

Cognitio violentiæ non reputatur damnosa libertati ecclesiasticæ, sed in totum fauorabilis. pag. 38. num.240

Cognitio violentiæ vergit in magnam vtilitatem libertatis ecclesiasticæ, eiúsque recipit fauorem.ibid. num.241

Cognitio per viam violentiæ ad illam extraiudicialiter tollendam est inducta, non ad cognoscodum de causæ meritis, vt ne violenter aliquid fiat donec Summus Pontifex de remedio prouideat.p.39. num.263

Cognitio & protectio naturalis vassallorum vi oppressorum non competit supremis Principibus priuilegio Pontificali, sed iuris naturalis instinctu, & ratione.p.46.n.310

Cognitio per viam violentiæ, & defensio naturalis, est attributum inhærens regimine,à quo auelli non potest,nisi simul cum ipso regimine.ibid.n.311

Cognitio per viam violentiæ an reuocari possit per Pontificem casu, quo ex priuilegio Principi competeret dumtaxat.ibid.num.313

Cognoscere iudicialiter nihil aliud est, quàm seruatis iudicij substantialibus procedere.p.47.n.333

Cognitionem per viam violentiæ consuetudine & iure vallatam, non erit inconueniens priuilegio expresso confirmatam habere.p.48.num.347

Cognitio per viam violentiæ non solùm fundatur in priuilegio præsumpto ex immemoriali, sed ex iure regali prouenientè à radice, & fonte iuris naturalis.ibid.num.353

Cognitio violentiæ fit extraiudicialiter absque vmbra, & vestigio iurisdictionis, quam nec subiecta materia, nec forma præcedenti patiuntur. p. 55. num.2

Cognitio violentiæ nihil continet iurisdictionale, quia est nuda potestas.
Naturalis defensio.
Auxilium politicum,
Oeconomica tuitio,
Permissa facultas,
Et licita vis, (ibid.num.3.)
Charitatiua protectio,
Propugnaculum violentiæ,
Asylum vi oppressorem,
Tutus accessus,
Legitimus recursus,

Vis protectiua & propulsiua, qua vis iniusta iustè repellitur, & à Principe propulsatur. ibidem.

Cognitio per viam violentiæ tantùm durat, quantum violentia,non ampliùs.p.60.n.91

Cognitio violentiæ, & processus inspectio an sit suspendenda, nolente ecclesiastico absoluere. p.64. num.105

Cogniti,oan appellationi sit deferendum respectu iudicis à quo est quid facti separatum à causa principali.p.66.n.182

Cognitio, an sit deferendum respectu iudicis à quo, non requirit iurisdictionem.ibid.num.183

Cognitio vtra supra appellatione,& executione attentata propria est superioris, ad quem est appellatum. p.67.n.187

Cognitio superioris super attentata executione inferioris nouus est articulus, noua persona, nouum factum, & nouum grauamen, quo noua interpellatione opus est.p.67.n.197

Cognitio per viam violentiæ fuit inducta, ne iudex Ecclesiasticus aliquem violenter vexet contra ius p.77.n.23

Cognitio violentiæ,& protectio naturalis tantum durat quantum ipsa violentia.p.78.n.52

In violentiæ Cognitione non tractatur de imponenda pœna iuris, sed an sit deferendum, vel non.p.83. num.38

Cognitio violentiæ processu originali adducto ad tribunal Regium rectè procedit, & decretum tribunali, provt ex actis adductis colligitur. p.95. num.39

Cognitio violentiæ est remedium fauorabile,& charitatiuum subsidium, quo agitur de vi oppressos liberando.p.100.n.103

Cognitio super iustitia causæ principalis remanet salua superiori per decretum violentiæ, quod cum superiore nec loquitur, nec intelligitur. pag.130 num.40

Cognitio an appellationi sit deferendum nec ne ad effectum exequendi sententiæ, pertinet iudici à quo.p 483.n.52

Cognitio an appellatio sit legitima admittenda, vel non admittenda, pertinet iudici ad quem.ibid.n.53

Appellatio quando euidenter est calumniosa, cognitio pertinet iudici à quo.ibid.n.54

Opposita exceptione super impotentia appellandi, debet adhiberi causæ Cognitio ex inspectione actorum.ibid.n.55

Collatio.

Collatio seu præsentatio quando sit facienda certæ personæ, seu certo generi personarum, dicitur necessaria.p.399.n.85

Collatio beneficij illiterato facta, licèt sit nulla,tamen si postea literas addiscat, & conferens sciens non pœnituit,intelligitur denuo tacitè conferre,& prior reuiuiscit p.400.n.95

Collatio & præsentatio beneficij potest fieri non solùm expressè,sed etiam tacitè.ibid.n.97

Collatio facta ab ordinario spreto & contempto patrono, & iure patronatus intra tempus datum ad præsentandum,est nulla ipso iure.p.402.n.131

Collatio facta per ordinarium de beneficio iuris patronatus tunc erit nulla, si patronus reclamet contra illam intra terminum sibi competentem ad præsentandum,non aliàs.ibid.n.133

Ratio vera redditur, quare Collatio ab ordinario facta spreto patrono non sit nulla, non reclamante patrono intra terminum,ibid.n.134

Collatio facta spreto iure patronatus est nulla ipso iure.p.417.n.2

Collatorem seu patronum esse aliud est, aliud verò ius præsentandi, vel conferendi habere, quia illud respicit petitorium istud possessorium.ibid.n.7

Collatio facta per Episcopum excommunicatum vigore executorialium, tamen nondum declaratum valet.p.500.n.80

Collega.

Collega iudicis mortui vel absentis, si procedere non valeat (mediante clausula rescripti) occurrit pars gratata ad superiorem, vt alius iudex loco mortui subrogetur, eique intimari debet prouisio Regia vt attentata reponat. pag.101.num.121. 122.& 123

Collusio.

Collusio hæc probabitur eo ipso quòd primus maioratus possessor, putà victus non curauit deducere iura sua p.593.n.336

Colluſio hæc etiam probatur eo ipſo quod victus omiſit appellare, vel deſeruit appellationem. p.594. num.337

Commenda.

Commenda facta alicuius beneficij, quod antea erat patronatus Regij, poterit Rex præſentare vicariam perpetuam.p.436.n.308

Comminatio.

A Comminatione iudicis executiua grauaminis illati appellatur ſuſpenſiuè.p.194.n.20

Commiſſarius.

Commiſſarius generalis Cruciatæ quomodo in gratiarum executione ſe habeat, & quam, & à quibus iuriſdictionem habeat.p.88.n.32

Commiſſarij generales Miniſtri, & ſubdelegati coram quo ſunt conueniendi in caſibus tangentibus ſuum munus.ibid.n.33

Confeſſarius Cruciatæ tenetur in ſingulis diœceſibus ſubdelegatos nominare, & cuius qualitatis, & de quibus poſſint cognoſcere, & quomodo. ibid. num.35.& 36

Commiſſio.

Commiſſio, & reſcripti appellationis impetratio eſt actus extraiudicialis.p.298.n.285

Commiſſio appellationis ab executione litterarum penſionis reſcribitur cum clauſufula (ſine præiudicio legitimæ executionis)& non cum clauſula quam dicit Gutgas.p.351.n.8

Commiſſio appellationis ab executionis virtute cameralis obligationis, qua clauſula reſcribatur. ibid. num.11

Commiſſio appellationis ſuper declaratoria cenſurarum latarum pro executione literarum Apoſtolicarum reſcribitur cum clauſula (parito breui) ne ſuſpendatur executio.p.354.n85

Commiſſio ſuper appellatione à poſſeſſorio ſignatur cum clauſula, ſine præuidicio legitimæ executionis quatenus Æguidianæ locus ſit.p.451.n.75

Commiſſio ſignata cum clauſula (liberè expedienda & determinanda) intelligitur appellatione remota. p.380.n.28

A Commiſſione executorialium facta executori, vt illam ad effectum perducat appellationi non eſt deferendum.p.501.n.90

Commiſſionis verba vbi non conueniunt, nec ipſa conuenit commiſſio.p.515.n.42

Commiſſio non præſumitur niſi quatenus de ea conſtet.p.523.n.174

Commiſſio ſpeculum executoris eſt.p.523.n.180

Commiſſionis forma debet attendi ſpecificè, vt executoris poteſtas cognoſcatur.p.523.n.184

Commiſſio ſuper appellatione ab exceſſu ad illum dumtaxat reſtringitur, ac etiam omnes eius clauſulæ ſuſpenſiuæ & inhibitio.p.530.n.39

Commiſſio ſuper appellatione à declaratoria lata pro executione literarum Apoſtolicarum,non datur niſi cum clauſula (parito breui.) p.538.n.74

Commiſſionem eſſe præſentatam non ſufficit, ſed requiritur vt ſequatur appellatio.p.544.n.45

Commiſſio collata in tempus quo committens cariturus eſt iuriſdictione,eſt nulla.ibid.n.49.remiſſiuè.

Commiſſio executionis præcedente ſententia nulla idem valet, velati ſi nulla lata fuiſſet. p.664.n.166

Commodum.

Commodum ſecundariò contingens non eſt conſiderabile.p.655.n.15

Comparitio.

Comparitio appellantis coram iudice à quo, pro repoſitione grauaminis, tendit in augmentum deſiderij appellantis.p.110.n.81

Competentia

A Competentia,vel incompetentia appellatio admittitur etiam vbi ſit prohibita à diffinitiua, quoad ſuſpenſiuum tamen.p.207.n.53

A Competentia ſeu incompetentia non cenſetur prohibita appellatio, quandocunque prohibetur ab interlocutoria.ibid.n.54

Competentia inter duos delegatos ad inuicem ſe inhibentes diuerſorum reſcriptorum virtute ab eis ſimul dirimitur, qui ſi diſcordent, arbitri eliguntur. p.256.n.94

Compoſitio, Compoſitum.

Compoſitum ex diuerſis ſpeciebus non habens certam naturam, quandoque recipit naturam vnius, quandoque alterius aſſumit.p.214.n.30

Compoſitio controuerſiarum ex Concilio Tridentino prouenit ex mero iudicis officio inter contendentes, ſe debere eſſe potiori loco, armiſque defendentes ſuam quaſi poſſeſſionem.p.240.num.6

Compoſitio ex Conc. Trid. controuerſiarum durat pro illo inſtanti, dum lis ſiue cœpta ſiue incipienda diſceptatur, tam ſuper poſſeſſione quàm ſuper proprietate.ibid.n.7

A Compoſitione pet Ordinarium facta controuerſiarum iuxta Trident. appellationi non deferens vim non facit.ibid.n.8

Compoſitio controuerſiarum ex Trident. magis eſt actus extraiudicialis.ibid.n.9

Compoſitio controuerſiarum iuxta Trident.nullum requirit libellum.ibid.n.11

Compoſitio controuerſiarum ſecundùm Concilium Tridentinum non requirit iudicialem informationem, ſed extraiudicialem partibus ad id non citatis.ibid.n.12

Compoſitio controuerſiarum in proceſſionibus, tumulandis defunctis, & ſimilibus celerem expeditionem deſiderat.ibid.n.14

Compoſitio controuerſiarum ex Trident. debet fieri breui manu, ſuumariè, ſine ſtrepitu, & figura iudicij.ibid.num.15

Compoſitio controuerſiarum ex Tridentino nullum præſtat præiudicium, ſed eſt remedium præparatorium iudicio peritorio, aut poſſeſſorio. ibid. num 17

Compoſitio ita fiet, vt religiones ſiue Confraternitates conſuetum locum habeant.ibid.num.18

Componi controuerſia non poteſt in tumulandis defunctis, vt cadauer exhumetur, etiam per attentatum,cùm ſit expectanda diffinitiua.p.245.n.97

Compoſitio Ordinarij iuxta Concilium, etiamſi non habeat præ oculis, quæ hoc capite dicta ſunt, non deſinit habere executionem.p.246.n.98

Compoſitio ex Trid. ſeſſ. 13. cap. 25.de regular. ſuper controuerſ. non recipit appellationem ſuſpenſiuam, ſecus deuolutiuam.ibid.num.99

Componere poteſt Ordinarius controuerſias in proceſſionibus, ſed non punire delicta, & vulnera commiſſa per exemptos, aut laicos.ibid.num.100

Componere controuerſias iuxta Trident. ortas inter Religioſos poteſt Epiſcopus, ſi ex eiſdem oriatur ſcandalum,ſecus ſi non oriatur.ibid.num.101

Compulſio.

A Compulſione per carcerem nullus etiam priuilegiatus qui tenetur ad factum perſonale ex ſententia, poteſt ſe excuſare.p.537.n.58

Quia tunc non capitur pro debito, ſed pro contumacia, & quaſi delicto, provt tribunalium praxis obſeruat.ibid.n.58

Compulſio poteſt fieri per cenſuras.ibid.n.60

Computatio.

Computatio temporum refertur, quam ſcripſit Couarru.p.432.n.245

Computatio temporum deſcripta à Camillo Borello in propoſito refertur.ibid.n.246

Index Rerum,

Computatione qualibet admissa certum est ad minus 80 annos præcessisse Toletanum Concilium Imperatorem.ibid.n.247

Concilium.

Concil. Trident. in multis disposuit idem, quod iure communi erat dispositum.p.36.n.226

Concil. Trid. cap. 8. sess. 25. si voluisset impedire cognitionem per viam violentiæ, id expressisset, vt intelligeretur.p.37.num.229

Concil. Trid. sess. 13. refertur, quòd si ponitur competentiam iurisdictionis ortam inter conseruatorem, & ordinarium, arbitri dirimant, interimque in causa conquiescatur.p.255.n.74

Concil. Trid. plura decreta determinantia in aliquibus casibus esse exequendam sententiam inhibitione non obstante declarantur.p.256.n.82

Concil.Trid.decretum in aliquibus casibus non solùm permittit executionem,tollendo appellationem, sed vltrà procedit tollendo inhibitionem. ibid.p.256. num.81

Concil. Trid. sess. 22. de ref. cap. 9. circa reddendam rationem singulis annis per administratores Ecclesiæ etiam laicos.p.258.n.1

Concil. Compostellanum loquens de obiectionibus oppositis electionibus in prouisione Doctoralis, Magistralis, *&c.* declaratur.p. 279.n.82

Concil. Trid. sess. 22. de ref. cap. 5. dum de dispensationibus ordinariis committendis loquitur,dicitque procedere posse summariè, & extraiudicialiter, interpretatur.p.283.num.126

Concil. Trid.& motus proprius declarantur circa prouisionem Parochialium.p.289.num.169

Concil. Trid. & motus proprius si intelligeretur de tollenda appellatione in Parochialis prouisione extraiudiciali dumtaxat, nihil specialitatis continerent vltra ius commune.ibid.n.173

Concil. Trid. dispositio circa prouisionem appellatione non obstante est specialis in Parochialibus, quæ ad cætera beneficia non trahitur.ibid.n.180

Concil. Trid. & motus proprius circa prohibitionem appellationis à prouisione Parochialium declaratur.p.291.num.197

Concil. Trid.remouens appellationem intelligi quoad suspensiuum sæpè declarauit sancta Congregatio. p.306.num.14

Concil.Trid.sess.22.de ref.c.1.circa renouandas pœnas decretorum tractantium de honestate Clericorum appellatione remota.p.312.num.69

Concil.Trid.sess.24.de ref.c.20.concedens in prima instantia cognitionem superiori ob negligentiam ordinarij ipso priùs requisito, declaratur.p.324.n.29

Concil. Trid. verba ponderantur in d. c.18. sess 24. de reform. ibid. & Ecclesiæ vacanti deputatus vicarius etiam appell. pendente, non amouendus donec de Rectore prouideatur.p.346.num.55

Concil. Trid. sess. 21. c.2.decretum cùm sit ius nouum editum in confirmationem c. ad audientiam, de Eccles. ædific. debet recipere omnes ampliationes, & limitationes illius.p.368.num.36

Concil. Trid. sess. 7. de reform. c. 7. disponens contra retinentes incompatibilia procedendum esse appellatione, & inhibitione non obstantibus, dilucidè explanatur.p.381.n.57

Concil. Trident. decretum sess. 24. de reformat. c. 20. disponens de suspendendo & mulctando notario non exhibente actorum copiam appellanti, explanatur, vt intelligatur appellatione non obstante, cùm sit delictum tangens officij administrationem. p.385.n.8

Concil. Trid. sess. 24. de reform. c.18.explanatur prohibens ne examinatores ad examen beneficiorum recipiant stipendium aliquod,etiam ex fructibus ipsius beneficij.387.n.21

Concil. Trid. sess. 24. de reformat. cap. 18. in illis verbis (quod si ius patronatus laicorum, *&c.*) explanatur circa formam seruandam in prouisione Parochialis iuris patronat. laicorum.p 401. num. 105

Concil. Trid. sess. 7.de reformat.cap.13.quàm formam induxerit in prouisione beneficiorum simplicium. p.406.n.184

Concil. Trid. quamuis det formam prouisioni Parochiali exequendæ appellatione non obstante, si iudicialiter procedatur, intelligitur si non sit nulliter processum.p.407.n.203

Concil. Trid. sess. 22. de reform. cap. 8. ponderatur, disponens Episcopum non posse visitare hospitalia & confraternitates quæ sunt sub immediata Regis protectione.p.429.n.192

Concil. Trid. sess. 24. de reform. c. 20.explanatur in illis verbis (nisi Episcopus prius requisito, eóque negligente procedat, *&c.*)p.461.n.73

Concil. Trid. permittit appellationem ab interlocutoria habente vim diffinitiuæ.p.492.n.100

Concil. Trid. apponit biennium inferiori ad finiendam causam, non tamen irritat acta processus, sed per ea superior causam decidit.p.507.n.66

Concilium Tridentinum sess. 25. de reform.c.3.explanatur, loquens de executione per censuras, quando sit facienda tam in criminalibus causis quàm in iudiciis.p.538.n.63

Conclusio.

Conclusio in causa semper supplet citationis ad sententiam defectum, intimata vtrique parti post eius discussionem.411.n.254

Quid fallit si Conclusio non est formaliter & solemniter facta.ibid.num.255

Quatuor proponuntur Conclusiones ad quas tertij oppositoris iura reducuntur, quibus cognoscitur quando possit impedire executionem vel non. p.571.n.56.& seqq.

Concubina.

Concubinam clerici vt capiat Ecclesiasticus, si sit vxorata; debet esse concubinatus notorius.p.173.n.47

Concursus.

Concursus est præcisè faciendus in prouisione Parochialis, ergo edictum est necessarium : non est legitimum argumentum.p.397.n.51

Concursus, & examen ante lapsum terminum edictorum est nullum.p.398.n.64

Concursus factus intra terminum edictorum an sustineatur, si alius oppositor non compareat. p.398. num.65

Concursus per examen in prouisione Parochialis requiritur pro forma, ita vt eius omissio illam vitiet, ac nullam reddat.ibid.num.77

Concursus etiam requiritur pro forma in Parochialibus iuris patronatus Ecclesiastici.p.399.n.80

Concursus ad Parochialem iuris patronatus Ecclesiastici, sicut & ad alias merè collatiuas etiam reseruatas suæ sanctitati, & etiam in mensibus reseruatis, debet fieri ab ordinario, & tunc in mensibus reseruatis electio est Episcopo, non patronis.p.400. num.98.& 99

Concursus ad Parochialem iuris patronat. laici in quibus casibus requiritur.remissiuè.p.401.n.106

Concursus an sit necessarius in beneficio iuris patronatus mixti Ecclesiastici & laici, affirmatiuè resoluitur.ibid.num.107

Concursus est necessarius in Parochialis iuris patronat. mixti pro vna tantùm parte, pertinentis ad Clericos, & pro duabus ad laicos.ibid.num. 108

& Verborum.

Concurſu peracto in Parochiali iuris patronatus mixti Eccleſiaſtici & laicalis, ex approbatis, patroni præſentant ordinario inſtituendum. pag. 401. num.109

Concurſus eſt neceſſarius in prouiſione dignitatis vnitæ Parochiali æquè principaliter.ibid.n.116

Concurſus in parochiali iuris patronatus laici non requiritur, quando vnus tantum præſentatur à patrono, ſecus autem quando plures à patrono præſentantur, quia inter ipſos & non alios neceſſarius eſt concurſus, & ex approbatis vnus eligit ordinarius.ibid.n.123

Quod procedit, quando ſinguli præſentati à Patronis laicis habent æqualem ſeu æquales voces, quia tunc inter ipſos habebit locum concurſus, ſecus ſi aliquis haberet plures, aut maiores voces, & maiorem partem patronorum, quia is dumtaxat erit examinandus. p.402. n.124. quod fallit vt infrà ſub num.128

Concurſus non eſt neceſſarius in prouiſione Vicariæ perpetuæ, ſed ſolùm ad nominationem, ſeu præſentationem eius, cuius dignitati aut Eccleſiæ vnita eſt Parochialis, facienda eſt inſtitutio & prouiſio. p.404 n.156

Concurſus ceſſat in beneficio litigioſo cedente vel decedente collitigante, cùm nec ordinarius conferre, patronis præſentare, elector eligere poſſit.p.405. num.169

Concurſus locum habet in parochiali litigioſa, quando per Pontificem facta eſt ſubrogatio gratioſa alicui, quàm ſuperſtiti.ibid.n.170

Concurſus factus in ſubrogatione gratioſa electo vt magis digno non eſt facienda collatio, quouſque lis finiatur, & vincatur ſuperſtes, poteſt tamen admitti electus pro ſuo intereſſe in ſtatu litis. ibid. num.171

Condemnatus.

Condemnatus ex vna cauſa, poteſt ex alia iudicium mouere ſuper eadem re p.48.n.52

Condemnatus, vt conſeruet indemnem Titium ab obligatione ſi iterum extinguatur obligatio, quia compulſus Titius ſoluit; debet Titius ipſe relaxari indemnis, vt ſibi reſtituatur ſolutum, quamuis hoc non contineatur in ſententia.p 99.n.98

Condemnatus ad tradendum debitori inſtrumentum debiti, ſi non reperiatur; cogitur creditor eadem ſententia debitorem liberare.ibid.n.99

Condemnatus per tres conformes ſententias, quæ non tranſeunt in rem iudicatam, non auditur viteriùs appellans.p.129.n.31

Condemnatus per ſententiam ſub conditione ante eius euentum ſi efficiatur diuerſi fori, ligatur priori adueniente conditione.p.162.n.48

Condemnatus per laicum in relegationem effectus, interim clericus ſi frangat illam, an per ſeculare puniatur.ibid.num.49

Condemnatus debet certificari de tenore & qualitate ſententiæ, vt currat tempus ad appellandum.p.165. num.57

Condemnatus donec potuerit habere copiam ſententiæ non currit tempus appellandi.ibid.num.58

Condemnatus ſemper dicitur eſſe infra decem dies à tempore notitiæ ſi ſcientia ſententiæ non probetur ibid.num.59

Condemnatus, ſi dum notorius ſe præparat ad intimandam ſententiam, non vult audire, alia intimatio non requiritur.ibid.num.63

Condemnatus reus non relaxatur ſub fideiuſſoribus, ſed ſolutione liberatur.p.184.n.181

Condemnatus ad rem vel poſſeſſionem tradendam, non liberatur præſtando fideiuſſoribus. ibid. num.182

Condemnatus ad pecuniam appellans relaxatur, ſi deponat pecuniam.ibid.num.183.& 184

Condemnatus ad pœnam pecuniariam appellans quando ſub fideiuſſione aut depoſito ſit relaxandus hodie ex bulla Pij V. ibid.n.185

Condemnatus iam an & quando eſt relaxandus appellans.p.190.n.260

Condemnatus ad ſalarium & aliam rem, exequitur ſententia pro ſalario, & non ſuper re p.217.n.55

Condemnatus exhibere, & in defectum iuretur in litem,poteſt appellare.p.223 & 224.n.148.&.149

Condemnatus ad intereſſe ob non exhibitionem, an appllet.p.234.n.95

Condemnatus ad cautionem non turbandi poſſeſſionem alterius, & an audiatur de noua turbans & allegans ſe inſiſtere poſſeſſioni ex noua cauſa. ibid. num.97

A Condemnatione facta vigore ſtatuti aut ordinationis ciuitatis ſuper veſtibus, & cibis diſponentis à mille maraperinis infrà non admittitur appellatio ſuſpenſiua,ex l.regia.p.338.n.55

Condemnatus ad exhibendum & ob non exhibitionem ad intereſſe poteſt ab intereſſe ſententiam appellare.p 452.n.86

Condemnatus principaliter & immediatè ad poſſeſſionem tradendam vigore contractus appellat. p.453.n.101

Quia nullum ſupereſt petitorium condemnato & obligato contra pactum & obligationem.ibid.

Condemnatus ad liberè dimittendum poſſeſſionem appellat,quia continet mixturam ibid.n 104

Condemnatio ad poſſeſſionis reſtitutionem, competenti retentionem dumtaxat, licet appellare.ibid.

Condemnatus ad rem tradendam non cogitur præciſè,ſi non habet facultatem rei tradendæ, putà, quia obiit, abiit, vel aliter periit, quia tunc in æſtimatione fit executio.p.536.n.33.& ſequentibus.

Quod procedit etiam in diſpoſitario, mandatario, & venditore ibid.n.34

Condemnatus ad recipiendam aliquam in vxorem, cogendus eſt per cenſuras.p.538.n.65

Condemnatus recipere aliquam in vxorem.quibus ex cauſis cogendus non ſit, ſed in executione executorialium ſuperſedendum.ibid.n.66. remiſſiuè.

Condemnatus in conceſſoria, compellitur præſtare patientiam ſeruituti.p.539.n 82

Condemnatus in iuribus incorporalibus compellitur pro patientia, ſicut in corporalibus pro actuali traditione.ibid.n.83

Condemnatus ad cedendum vel renunciandum officium aut beneficium, ſi monitus nolit renunciare, iuris interpretatione habetur pro renunciante. ibid num.87

Condemnatus ad tradendum inſtrumentum debiti, ſi id non reperiatur, compellitur ad conficiendum inſtrumentum liberationis.p.540 n.97

Condemnatus ad id quod eſt impoſſibile facere, ſed honeſtum, compellitur eo modo quo poteſt. ibid. num.98

Condemnatus aliquem facere indemnem ab obligatione, ſi hæc ſit extincta,eo modo quo poteſt, debet indemnem ſeruare.ibid.n.99

Condemnatus curet appellare coram executore à ſententia, quam exequi vult intra terminum ad appellandum, cùm antea ſibi non fuerit intimata,& cum proteſtatione adeundi ſuperiorem qui eam tulit. p.545.n.59

Condemnatio requirit ſcripturam per ſententiam, & in ea non expreſſa non veniunt.p.570.n.5

Condemnatio ad rei reſtitutionem quam poſſidet, danda eſt cautio, ſi tertius de dominio opponat,qua præſtita non ſuſpenditur executio.p.572.n.67

Index Rerum,

Condemnatus respectu officij potest executionem impedire iuris proprij ratione.p 589.num.275

Condemnatio requirit scripturam, & non scripta in sententia non veniunt.p.599.n.6

Condemnatio super principali, inducit absolutionem super incidenti, quod subsistere non potest subsistente principali.p.600 n.28

Condemnatus ad restitutionem beneficij & eius fructus perceptos, non tenetur restituere distributiones quotidianas.p.604.n.82

Condemnatus ad restitutionem beneficij & fructuum perceptorum non restituit elecmosynas, funeraria, & oblationes, aliáque incerta. pag.605. num.83

Condemnatio fructuum etiam parochialis non fit nisi prouenientium ex decimis, primitiis, *&c.* ibidem. num.84

Condemnatus ad restitutionem fructuum beneficij, intelligitur in distributionibus quotidianis, si beneficium non habeat glossam, nec verba sententiæ inania reddantur.ibid.n.87

Condemnatus rationem reddere virtualiter censetur Condemnatus ad reliquorum solutionem nouo non expectato processu.p.609.n.142

Condemnatus per sententiam ad id quod per calculatores liquidabitur, facta liquidatione alia non requiritur Condemnatio.ibid n.148

Condemnatus ad reddendum triticum in specie, & qualitas non sit expressa in sententia, an excedat executor si compellat ad præstandum optimum triticum.ibid.num.154

Et quid in Condemnato ex causa legati tritici.p.610. num.155

Et quid de aliis rebus quæ terminos habent à natura, seu quæ de facto hominis finem habent vt vestis cuius qualitatis sint præstanda vt iudicatis satisfiat. ibid.remissiuè.

Condemnatus ad restitutionem rerum ex iudicio particulari, seu vniuersali quas tempore litis motæ non possidebat, si tamen re iam iudicata cœperit possidere, an compelli possit per executorem ad illarum restitutionem absque reatu excessus. ibid. num.156

Condemnatus Clericus ad priuationem beneficij si à Papa restituatur an recuperaret beneficium & quid si sit alteri iam collatum. p. 611. num.179. remissiuè.

Condemnato Clerico capitaliter pensio extinguitur & consolidatur cum beneficio.ibid.num.180

Condemnatus Clericus capitaliter & à Papa restitutus, an recuperet pensionem iam consolidatam cum beneficiis.ibid.num.181

Condemnatus recuperat melioramenta rei, etiamsi in sententia nihil sit dictum, sed in eius fauorem pristinus rei status attenditur ad effectum. pag. 612. num.200

Illud quod rei additum est in executione, si Condemnatus recuperat, pariformiter debet soluere quod ipsi rei detrahitur.ibid.num.202

Condemnatus vel obligatus per guarentigiam ad fructus, damna, aut interesse, in executione facta liquidatione solait.p.616.n.5

Condemnatus ad restitutionem equarum seu vaccarum *con partos y pos partos* an excedet executor, si huiusmodi post partus in infinitum vsque ad tempus præsens voluerit liquidare. pag.619.numero 46

Condemnatus ad fructus beneficij potest executioni opponere se illos conuertisse in vtilitatem beneficij p.622 n.80

Condemnatus ad restituendum certos modios tritici non expressa eius bonitate, eam victor probare tenetur, aliàs sententiæ debitor satisfacit etiam vilissimum præstando.p.626.n.143

Condemnati ciues alicuius ciuitatis, censentur etiam Condemnati habitatores castri Ciuitati subiecti, quia ciues ciuitatis etiam sunt. p.645.n.122

Condemnatus ad tot modios tritici, an & quando in ipsa specie, vel in eius valore executor exequi possit.ibid.num.136

Condemnatis decem dies dantur tam de consuetudine quàm iure regio ad soluendum, quos potest iudex ex causa abbreuiare aut ampliari suo arbitrio.p.628.num.3

Condemnatum ad interesse propter moram, an executor possit compellere, & taxare interesse postea causatum ob moram paritionis sententiæ. p.629.n.20

Condemnatus ad interesse propter moram soluendi vsque ad sententiam, si post eam perseueret in mora, actione iudicati tenetur ad illud etiam post sententiam.ibid num.22

Condemnatum ad interesse debitum iure actionis, an possit compellere executor illud præstare decursum etiam vsque ad paritionem sententiæ. ibid. num.23

Condemnatum ad præstanda alimenta alicui vsque ad pubertatem, an excedat executor, si illam compellat præstare fœminæ vltra duodecim annos, & masculo vltra quatuordecim.p.630.n.33

Condemnatus ad certum, & si non soluat intra tot dies, mittatur in auxilium, termino transacto potest iudex exequi pœnam comminatam ob non solutionem pecuniæ.p.631.n.47

Condemnatus ad certum, quæ si soluere noluerit, aut non poterit, mittatur in exilium, quod si tempus expectandum solutionis præstandæ, vt pœna comminata exequatur p.632.n.48

Tunc decem dierum terminus expectandus est, currens à die intimationis & monitionis, iuxta magis communem opinionem.ibid.num.49

Condemnatus ad tradendum instrumentum debiti soluti, si non reperiatur, cogitur liberare victorem p.641.n.92

Condemnatus ad certum quæ si non soluat condemnatur ad exilium, non soluendo fit executio in secunda parte sententiæ.p.642.n.107

Condemnati plures simpliciter intelliguntur pro rata condemnati, licèt vnusquisque in solidum fuerit per scripturam obligatus aut de iure. p.643 num.114

Condemnati plures collitigantes simpliciter in expensis vnusquisque tenetur pro parte sua dumtaxat. ibid.n.118

Condemnatus ad plurium rerum restitutionem, an propter expensas in vna factas, executio suspendatur in aliis sequutis, & non melioratis. pag. 649. num.63

Condemnato retractante rem aditam intra tempus legis, vectigal à publicano receperat etiam, cuius ius pendebat ab hac causa variabili. pag. 656. num.38

Condemnatus in expensis non potest appellare à tota taxatione executoris, sed ab excessu, quia foret appellare à sententia transacta in rem iudicatam, & eius petere rescissionem. pag. 666. num.209

Condemnatus vel obligatus ad rem tradendam, si semel tradiderit, liberatur, & obligatio non reuiuiscit, licèt eadem res ad obligatum redierit. p.667. num.220

Condemnatus ad rem restituendam semel facta restitutione, si iterum recuperet, non intelligitur ab obligatione iudicati liberatus.p.668.n.225

Condemnata ciuitas ad subuersionem murorum, si semel diutius iterum eos reædificet, non satisfacit sententiæ, quia debent manere destructi. ibidem. num.226

Condemnatus ad rei restitutionem, illam potest retinere, donec sibi de melioramentis satisfiat. p. 670. num.263

Conditio, Conditionalis.

Conditio iuri contraria dicitur impossibilis pag. 107. num.23

Conditionalis sententia licèt interim non possit exequi; tamen quoad appellandum tempus currit statim à tempore sententiæ. p.162.n.47

Conditionalis sententiæ tempus licèt currat ad appellandum, non expectata conditione, non tamen quoad alios iuris effectus. ibid.n.50

Conditionalis appellatio (si contrarium feceris) non deuoluit causam ad superiorem. p.106.n.18

Conditionalis appellatio non impedit, quominus iudex queat ad vlteriora procedere. ibid.n.19

Conditionalis appellationis virtute aditus Senatus, vel decernit, vim non fieri, vel proprius *per agora no haze fuerça*. ibid.n.20

Conditionali appellationi propositæ si subsequatur grauamen, an sit deferendum, vel alia noua sit necessaria. ibid.n.21

Conditionalem appellationem subsequuto grauamine alia non indigere, qui teneant. ibid. num.22. & 29

Conditionalis actus trahitur retro purificata conditione, ac si à principio fuisset purus. ibid.n.23

Conditionalis appellatio accedente grauamine, an deuoluat causam, & currat appellanti tempus ad prosequendum. ibid.n.24

Conditionalem appellatio nem subsecuto grauamine non sufficere, sed noua alia appellatio sit necessaria, verius putat Author. ibid.n.25

Conditionalis appellatio non deuoluit nec causat attentatum, nec postmodum conualescit. ibid.n.26 & 27

Conditionalis appellatio non sufficit, si post eam iudex per sententiam negauerit, quod in appellatione petebatur, sed noua est necessaria. ibidem. num.28

Conditio vt retrotrahatur ad tempus dispositionis, debet adesse habilitas extremorum. p.161.n.31

Conditionalis appellatio (si me grauaueris, *&c.*) non conualescit, etiam si dicat, appello ex nunc provt ex tunc. ibid.n.38

Conditionalis appellatio in extraiudicialibus non impedit translatiuam fictionem adueniente grauamine. ibid.n.39

Conditionalis appellatio ab actibus extraiudicialibus sustinetur. ibid.n.49

Conditionalis appellatio in extraiudicialibus, non deuoluit causam, antequam subsequatur grauamen, etiam cum clausula ex nunc provt ex tunc. ibidem. num.41

Conditionalis appellationis præcedentis virtute subsequuto grauamine non recurritur ad Senatum, & quomodo tunc decernat. ibid.n.42

Conditio non trahitur retrò, quando aliquid resultat contra iuris dispositionem. p.197.n.59

Conditio debet adimpleri ita vt interim suspendat dispositionem p.647.n.30

Conditio importat formam. ibid n.32

Conditio non seruata actus corruit. ibid.n.33

Conditio respiciens principalem dispositionem & substantiam, ipsam reddit conditionalem. pag.648. num.53

Conditio apposita in executiuis sententiæ, aut alterius dispositionis, non facit sententiam aut dispositionem conditionalem, sed pura remanet, eius tamen effectus, & executio suspensa est in tempus. ibidem.n.54

Conditio adimpleri debet in specifica forma, non per æquipollens. ibid.n.58

Confessio, Confessus.

Confessio emanata à reo extorta per iudicem post appellationem à decreto torturæ, est nulla, & ineffica ad condemnandum. p.145 n.103

Confessio vulnerati grauiter quando sufficiat ad capturam delinquentium. p 180.n.141

Confessus delictum etiam in pœna pecuniaria an relaxatur sub fideiussoribus. p.183.n.179

Et quid in solo conuicto licèt non sit Confessus. ibid. num.180

Confessus & conuictus simul in delictis non auditur appellans, sed iudici exequi permittitur. p.464. num.10

Confessus & conuictus in criminalibus & pecuniariis causis non auditur appellans. ibid.n.12

Confessio vt tollat in criminalibus appellationem, requirit spontaneam, non per torturam aut illius formidine. ibid.n.13

Confessio spontanea dicitur, quæ post torturam illatam legitimis præcedentibus iudiciciis ratificatur, quæ appellationem impedit. p.465.n.15

Confessio eius, ad quod quis est in ciuilibus condemnatus, emanata post sententiam impedit appellationem. ibid.n.16

Confessio post sententiam in criminali causa non impedit appellationem. ibid.n.17

Confessus reus tantùm si in appellatione inferat aliquam causam offuscantem eius confessionem appellare potest. ibid.n.20.& n.22

Confessus sponte & condemnatus si nullam inferat in appellatione causam offuscantem confessionem non appellat, sed sententia exequitur ea non obstante. ibid.n.21

Quod procedit tam de iure canonico, quàm ciuili. ibid.n.22

Et tam in ciuilibus causis, quàm criminalibus. ibidem num.23

Confessio validat defectus ordinis iudicialis processus. p.584.n.211

Confessio partis validat omnes defectus processus, & ordinis iudicialis. p.649. n.72. vbi de ampliationibus & limitationibus.

Confirmatio.

Confirmationi petitæ si nullus se opponat, non requiritur libellus, nec litis contestatio, nec diffinitiua sententia. p.277.n.63

Confirmatio non tollit defectum rei confirmata extra confirmationem. p.302.n.20

Confirmatio nihil noui dat, nec auget dispositionem, nec aliquod obstaculum tollit. p.630.n.37

Conformitas.

Conformitas datur vbi adest identitas rei, causæ, & personarum, siuè verè, siue interpretatiuè. pag.476. num.26

Confraternitas.

Confraternitas dignior præfertur minùs dignioribus cessante anterioritate, & quasi possessione. p.242.n.48

Confraternitas habens statutum nobilitatis aut puritatis sanguinis, aliis in dubio præfertur. ibid.n.49

Confraternitas Aduocatorum, & Doctorum præfertur aliis in dubio. ibid.n.51

Confraternitas Aduocatorum quæ præfertur militum. ibid.n.52

Confugiens.

Confugiens ad locum, quo iure vel consuetudine capi non potest, relaxandus est p.178.n.113

Index Rerum,

Congrua.

Congruæ nouæ assignatione facta per ordinarium Rectori beneficij appellationi emissæ non est deferendum,quia caret suspensiuo p.342.n.1

Congruæ in assignatione Episcopus procedit secundùm conscientiam,& velo leuato,remotis omnibus exceptionibus,& per consequens remota appellatione.ibid.n.2

In Congruæ assignatione tractatur de alimentis præstandis iudicis officio.ibid.n.3

A Congruæ assignatione, sicut ab alimentorum præstatione non admittitur suspensiua appellatio. ibid. num.4

Congrua assignata etiam clerico suspenso à beneficio, non suspenditur per appellationem subsecutam. ibid.n.6

Congrua præstari iubetur per sententiam prouisionalem,& ideo non suspenditur.ibid.n.7

Ab excessiua Congruæ assignatione appellationi interiectæ deferendum non est.ibid.n.9

Congruæ ex antiquo constitutæ quando per Rectorem agitur ad augmentum, ex quo incidenter tractatur de pensionis reformatione, appellationi ab augmento Congruæ, & incidenter à diminutione pensionis non est deferendum.p.344.n.23

Congruæ & alimentorum augmentum vbi concurrit in eadem sententia cum pensionis diminutione quoad appellationis prohibitionem diuersæ sunt qualitatis,& quæ prætualer..ibid.n.29

Congruæ augmentum cum sit causa diminutionis pensionis illius naturam attendere debemus.ibid.

Congruæ augmentum & pensionis incurrunt circa vsum,& idem indistinctè.p.345.n.35

Congruæ petitio non habet locum in beneficiis simplicibus,sed in curam animarum habentibus duntaxat.ibid.n.41

Congrua Parochi non potest esse minor centum ducatis.p.347.n 60

A Congrua assignata œconomo & Vicario Ecclesiæ vacanti deputato an suspendatur per appellationem subsequutam.p.346.n.51

Congrua Vicarij temporalis quæ fit per Congregationem Cardinalium arbitraria.ibid.n.58.

Congruæ ab assignatione Rectori facta non admittitur appellatio suspensiua.p.369. n.43

Coniectura.

Coniecturis potest constare quem agere vel contrahere nomine administrationis.p.590.n.299

Connexa.

Connexa vnum reputantur individuum ratione connexitatis.p.462.n.42

Redditur exemplum.ibid.

Conscientia.

Conscientia quando à iure iudici est onerata, appellatio regulariter non suspendit.p 342. n.5

Conscientia vbi sit onerata iudicis sine iure, siue forma commissionis & rescripti, appellatio nec suspendit, nec impedit executionem. p.459.n.37

Conscientiæ solus Deus superior est, & ideo ad alium vt inferiorem appellari non debet.ibid.n.39

Conscientia iudicis vbi non est onerata simpliciter,sed aliquid simul sit apposituum respiciens iustitiam, appellatio non est prohibita.ibid.n.40. & 47

Conscientia cui aliquid terminandum committitur, debet esse cum iudicio discretionis. ibid.n.46.& 47

Consensus.

Consensus præsumptus ex scientia, & non contradictione,cum temporis diuturnitate inductus,consensu expresso fortior reputatur. p.26.n.51

Conseruator.

Conseruatoris officium est, violentias & iniurias notorias tollere & reprimere.p.14.n.77

A Conseruatore inhibente ordinario appellationi emissæ,an non deferens,vim faciat.p.254.n.65

Ab inhibitione per Conseruatorem expedita, nulliter tamen appellationi deferendum. ibid.n.66

Conseruationis iurisdictio fundatur in notoria & manifesta iniuria & violentia. ibid.n.67

Conseruator si orta controuersia iurisdictionis non conquiescat, vt arbitri eligantur, & illam dirimat; vim facit, si appellationi non deferat. pagina 255. num.74

Conseruare aliud est, aliud de nouo acquirere.p. 423. num.109.

Consilium.

Consilium supremum Regis solet præcipere Episcopis. Monachis,& aliis Ecclesiasticis personis coram Senatu comparere.p.72.n.271

Consilium supremum se intromisisse vnquam in reformatione decretorum violentiæ Regij tribunalis inferioris, nec visum, nec hactenus auditum est. p.131.n.47

Consilium sapientis adhiberi, vbi patres consentiunt, an licet appellare.p.237.n.128

Consilium ipsum si feratur per sapientem ad consensum partis,non appellatur.ibid.n.132

Regium Consilium Cameræ iam hodie non solet expedire prouisiones regias præsentationis, nisi priùs de iure patronatus Regio legitimè doceatur,& quare.p.429.n.103.& 203

Consilium Regium non cognoscit de iure Regio patronatus in consistorialibus competente, de quo non dubitatur, nec ibi institutio aut collatio fit. ibid.n.193

Regium Consilium agit tantùm de qualitate extrinseca Ecclesiæ contenta in Bullis Pontificalibus,an beneficium sit consistoriale necne, quod est, quid facti,non autem spiritualitatis.ibid.n.194

Regium Cameræ Consilium recusante ordinario instituere præsentatum à Rege, potest expedire secundam iussionem præsentationis cum relatione negligentiæ ordinarij, directam Metropolitano vel ordinario vicinori, vt instituat. p. 430. numero 217

Constitutio.

Constitutio Pij IV. super apponendo sequestro beneficio reseruato iudicialiter, & extraiudicialiter, interpretatur.p.283.n.123

Contemplatio.

Contemplatione alicuius quod fit, ipse fieri censetur. p.263 n.15

Contemplatione alterius videtur fieri actus, cùm dicitur, ego vendo rem Titij, vel nuntio,ne ædifices in domo Titij.p.590. n.289

Contestatio.

Per quasi Contestationem & actum, qui illius loco habetur perpetuatur actio in 40. annos. pag. 507. num,57

Consuetudo.

Consuetudo concedens laicis iurisdictionem in Clericos generaliter, licèt non valeat, valet tamen consuetudo particularis respectu alicuius casus particularis.p.24.n.128

Consuetudo potest distinguendo, & declarando limitare ius diuinum.ibid.n.129

Quod potest acquiri priuilegio, potest etiam consuetudine immemoriali.ibid.n.130

Consuetudo immemorialis præscripta,cum qua concurrit fama priuilegij, habet vim priuilegij Papalis. ibid.n.142

Si cum immemoriali,'& fama,concurrat probatio Principis habentis maiora alia priuilegia super Ecclesiis, præsumitur iusto principio fuisse introductam,ibid.n.133

& Verborum.

Consuetudo cognoscendi per viam violentiæ est inducta per Clericos & laicos, & ideo mixta nuncupatur Clericorum & laicorum,& habet magnos effectus.ibid.n.137.& 138

In Consuetudine immemoriali cognoscendi per viam violentiæ concurrit scientia tacita,& expressa Pontificis.p.25.n.139

Consuetudo immemorialis huius recursus violentiæ ab initio quo meum & tuum sibi vsurpare cœptum est.p.26.n.152

Consuetudo immemorialis non censetur comprehensa in qualibet Pontificia dispositione,vbi consuetudo sublata est.ibid.n.153

Consuetudo immemorialis cognoscendi de violentiis ab omnibus approbata Doctoribus.p.27.n.156

Consuetudo immemorialis habet vim tituli & priuilegij,quando non constat de iniusto, seu inualido principio..p.8.n.32

Consuetudo immemorialis non habet effectum vbi datur mala fides.p.9.n.34

Consuetudo præiudicialis statui Ecclesiastico, & contra libertatem Ecclesiæ, omni iure prohibita est, & reprobata.ibid.n.35

Consuetudo immemorialis non suffragatur, vbi datur in præscribente incapacitas.ibid.n.36

Consuetudo merè ciuilis non potest Clericos ad obseruantiam adstringere.ibid.n.37

Immemorialis facit præsumere priuilegium præcessisse;& Principem concessisse..ibid.n.38

Consuetudines rationabiles & immemoriales tollendi violentiam non præsumitur, Pontificem velle tollere.p.45.n.294

Consuetudo immemorialis, qua comprobatur recursus ad Regem; non habet iniustum principium, sed fundatum in iure naturali, diuino & positiuo. ibid. num.300

Consuetudo tollendi violentias inter personas Ecclesiasticas libertati Ecclesiasticæ est fauorabilis,& vtilis.ibid.n.306

Consuetudo mixta clericorum, & laicorum magnam vim habet etiam in negotiis Ecclesiasticis. ibidem num.308

Consuetudo immemorialis supponit tempus infinitum.p.46.n.318

Interruptio & prohibitio non excludit immemorialem. ibid.n.319

Consuetudo immemorialis cognoscendi per viam violentiæ formatæ erat ante promulgationem Bullæ in Cœna.ibid.n.320

Consuetudo in iuribus incorporalibus requirit præcisè scientiam & patientiam eius, contra quem introducitur; aliàs non habet principium, vnde causari possit.p.47.n.338

Consuetudo immemorialis,de qua in d.l.36. est declaratiua, & inductiua formalitatis, & modi defensionis extraiudicialis, obseruari per longum tempus. p.23.n.120

Actus determinatio, vbi non apparet, à Consuetudine regulatur.ibid.n.121

Sicut lex positiua interpretatur legem diuinam, ita & Consuetudo.ibid.n.122

Quando adest ius & causa vniuersalis, per vsum partis conseruatur ius in toto, & consuetudo in parte extenditur ad totum genus illius speciei. ibid. num.124

Consuetudo immemorialis sufficiens erat ad procedendum per Principes, in causa violentiæ. ibidem. num.125

Consuetudo immemorialis habet vim tituli, priuilegij, ac veritatis, & similia attributa. ibid. numero 126

Consuetudo potest operari, vt aliqua sententia mittatur executioni non obstante appellatione. p. 237. num.134

In honoratiis potissimum locum obtinet Consuetudo. p.240.n.18

Consuetudo designat locum cedendi,eundi, & standi. ibid.

Consuetudo potest operari, vt religiosi vocati ad funas portent Crucem, quamuis apud se cadauer non sepeliatur.p.244.n.80

Consuetudo an possit operari, vt sententia in beneficij simplicis prouisione exequatur appellatione pendente.p.298.n.275

Consuetudo seu præscriptio non est legitima causa ad impediendam solutionem pensionis appellatione pendente.p.347.n.74

Consuetudinem nominandi prælatos per Hispaniæ Reges stare,etiam ante natiuitatem Caroli Imperatoris Francorum,ostenditur.p.432.n.244

Consuetudo soluendi decimam ex tritico fundi procedit,si seminetur milium.p.436.n.315

Consuetudine inuduci non potest, vt appellatio proponatur à maiori ad minorem, sed sic proposita vitiatur ipso iure.p.526.n.225

Contractus.

Contractus, & distractus iudicantur eiusdem naturæ. p.154.n.207

Quando Contractus est bonæ fidei, eo casu distractus seu contractus liberatio erit bonæ fidei similiter. ibid.n.208

Contractus aliud est, aliud promissio de contrahendo, aliud promissio de profitendo, aliud ipsa professio. p.165.n.5

Contractus celebratus in vltima voluntate propriam amittit naturam,& eam assumit ab vltima voluntate.p.336.n.22

Contractus plura continens capitula, si in aliquo fiat mentio officij,& in aliis simpliciter loquatur,intelligitur qualitas repetita quæ informat omnem obligationem.p.390.n.296

Contractus vna pars ab alia potest declarari. ibidem. num.297

Declarandi facultas quæ venit accessoriè ad Contractum in hæredem transit cum ipso contractu.p.638. num.44

Contradictio. Contradictor.

Contradictio vbi datur, & ibi necessariò instantia datur.p.278.n.75

Contradictio & instantia in articulo data, ibi etiam causæ cognitio danda est.p.279.n.79

Contradictio vbi est remota, appellatio etiam remota intelligitur.p.367.n.15.45

Contradictio vbi à iure sublata est, pariter & appellatio sublata intelligitur.p.380.n.32

Contradictio contra collationem facta sprero patrono inducitur non solùm tacitè præsentare patrono intra tempus, sed etiam expressè, & etiam per appellationem interpositam à collatione.p.402.numero 137

Contradictor quando comparet in prouisione beneficij allegans suum esse ius patronatus, audiendus est in contradictorio iudicio, sententia fertur diffinitiua, & appellatio vtrumque habet effectum in simplicibus, non autem in curatis. pagina 427. num.173

Contradictio seu querela remota à iure tacitè subintelligitur remota appellatio.p.440.n.41

Contradictio, si per dispositionem remouetur, intelligitur etiam appellatio remota.p.492.n.95

Contraria.

Contraria quæ impugnant supremi Regis potestatem tollendi violentias ab Ecclesiasticis factas, referuntur p.8.n.28

Contraria

Index Rerum,

Contraria allegans non admittitur appellans à reiectione.p.231.n.67

Contraria & diuersa an actor, & an reus allegans audiatur, & quid incompatibilia,& de aliis remissiuè. ibid.n.68

Contribuere.

Contribuere coguntur,qui tenentur ad Ecclesiæ refectionem appellatione non obstante. p.366.n.14

Controuersia.

Controuersiæ in processionibus, & similibus actibus componuntur per iudicem Ecclesiasticum appellatione non obstante.p.239.n.1

Controuersias ortas in confraternitatibus tam laicorum, quàm clericorum, potest componere Ordinaris Ecclesiasticus appellatione non obstante. ibid.n.2

Controuersias, quæ solebant oriri inter Consilium supremum, & consilium Cameræ super cognitione iuris Regij patronatus Catholica maiestas diremit per regias schedulas, quibus inhibuit omnibus tribunalibus excepto consilio Cameræ. pag. 429. num.198

Controuersia maioris humilitatis intuitu inter quasdam religiones refertur.p.242. n.41

Controuersia refertur inter Capucinos & Iesuitas, contendentes humiliori loco se omnes stare debere. ibid.n.42.vbi Christi authoritate comprobatur.

Contumax. Contumacia.

Vera contumacia procuratoris non nocet Domino, quominus possit appellare à sententia lata contra procuratorem contumacem.p.112.n.102

Contumax non auditur appellans.p.152.n. 187

Contumax verus non auditur appellans.p.232.n.76

Contumax verus quis dicatur, & in quibus casibus. ibid.n.77

Contumax verus de stylo Rotæ, appellat intra decem dies à tempore latæ sententiæ.p.233.n.79

Contumax verus vel fictus non appellat à primo decreto.ibid.n 80

Contumax fictus appellat à secundo decreto.ibid. numero 83

Contumax verus non appellat à secundo decreto.ibid. num.86

Contumax verus potest adire superiorem & coram eo probare causam legitimæ excusationis, & tunc gesta post appellationem reuocantur.p.234.n.88

Contumax verus quando audiatur, vel non,remissiuè; & quid de stylo Rotæ. ibid.n.89

Correus.

Vno ex Correis agendo per litis contestationem, sibi præoccupat ius actionis. p.595.n.358.

Correlatiuum.

Correlatiuo in vno si sit prohibita appellatio,in altero ex correlatiuis intelligitur prohibita.p.359. n.19

Creatura.

Creaturæ omnes (dempto homine) sui creatoris præcepta adimplent in nihil transgredientes. p.516. num.55

Creditor.

Creditorum maior pars si inducias det debitori, interim non carceratur.p.177.n.111

Crediter non auditur volens impedire sepulturam cadaueris,donec sibi soluatur, nec auditur appellans à repulsione.p.232.n.72

Creditor cui actio suo debitori competens datur in solutum, quemadmodum potest illam in iudicium deducere.p.287.n.252.& 254

Creditor rem in solutum accipiens, sit cautus protestari, vt re euicta, illæsa sibi sit actio primæua, qua fideiussores & pignora non liberantur. p. 560. num.162

Creditor euictionem pignoris debiti non debet, concurrentibus iuris requisitis, & quæ illa sint ibid.n.163

Creditor qui obtinuit sententiam pro suo debito, euitabit supensionem suæ executionis, si offerat cautionem in forma depositi aliis creditoribus executioni oppositis anterioritatem prætendentibus. p.572.n.66

Curator.

Curatores si iam bona minoris non habeant, quia finitum est officium, possunt hac exceptione euitare compulsionem executionis.p.580.n.166

Cultus diuinus.

Cultus diuinus celerem executionem exigit, & non recipit appellationem.p.311.n.64

D

Damnum.

DAmno à principio resistere, quàm post illatum remedium quærere,melius est.p.115.n.22

Damnum & præmium potest quis consequi ex eodem facto.p.219. n.85

Damnum magnum non est in mora modici temporis. p.316.n.38

Damni satisfactio, & æstimatio comprehenditur sub verbo(restituere)cuius hæc propria significatio est. p.612.n.188

Damni satisfactionem verbum (reddere) ex propria significatione comprehendit.ibid.n.190

Damnum dicitur omnis rei diminutio seu læsio. ibid. num.194

Damnum & deterioratio rei ipsam intus tangit, & pars est illius.ibid.n.204

Damnum contingens in re est perpetuum, quia respicit dominium : contingens autem in fructibus est temporale, quia respicit commoditatem vtentis dumtaxat.p.613.n.207

Ad Damna & deteriorationes rei censetur virtualiter condemnatus, qui ad eam restituendam simpliciter est condemnatus.ibid.n.211

Damnum illatum in re post sententiam vsque ad realem restitutionem eius, executor potest per eius æstimationem soluere.ibid.n.213

Damna rei illata quæ & ad qualia teneantur. ibidem num.22

Damna qualia dicantur, & cuius culpa accidisse præsumatur.ibid.n.215.remissiuè.

Damna an compensentur cum melioramentis,factis in ipsa re.ibid.n.216.remissiuè.

Damna tacitè subintellecta sub condemnationis verbis,executor non excedet liquidare in executione. p.620.n.55

Debitor.

Debitor suspectus de fuga carcerari potest. pag. 177 num.103

Debitor habens literas dilatorias à partibus vel à iudice, intra illum terminum capi non potest. ibidem num.107

Debitor captus omisso iuris ordine an sit relaxandus si verè debitor apparet.p.179.n.128

Debitor ex publico instrumento non carceratur, nisi habeat clausulam guarentigiatam, & sit liquidum, ibid.n.131

Debitor adiiciendus creditori torque ferreo an sit sub fideiussoribus relaxandus. p. 185. num. 199. & 200

Debitor compulsus soluere minus legitimæ personæ appellare potest.p.321.n.95

Debitor compulsus soluere minori sine tutoris authoritate,potest appellare.ibid.n.96

Debitor licèt possit soluendo interesse liberari, non tamen

tamen post sententiam diffinitiuam quæ obligat præcisè ad tradendum.p.535.n.28
Debitor annui reditus, si in executione vnius paghæ omisit opponere exceptionem illam, poterit opponere in executione aliarum præstationum futurarum.p.559.n.146
Debitor interdictus ne soluat suo creditori,si compellatur a iudice cum cautione indemnitatis, an soluere debeat decimam executionis. p.559 n.152
Debitor interdictus per iudicem ne soluat suo debitori, vel quòd soluat alteri, & quando teneantur appellare.p.560.n 154
Et an debeat contradicere, & omni vti diligentia, ne debitum ab eo exigatur.ibid.n.154
Debitor compulsus alteri soluere quàm vero Domino, antea quam soluat, tenetur denunciare creditori suo.ibid n.155
Debitor iussu iudicis soluens alteri quàm suo creditori non liberatur si præcessit mora soluendi,illi etiam contradicens,sequestro debito.ibid.n.156
Debitor eriam ante moram debet modis omnibus resistere, ne fiat sequestrum & factum tollatur,aliàs si spontè soluit, & agnouit non liberatur. ibidem. num.157
Debitor soluens iudici aut appatitori exequenti liberatur.ibid.n.158
Debitor competens actione personali pro qualitate debita, & lite pendente alienans rem, an sententia possit dirigi directò in emptorem.p.581.n.174
Debitor debitoris condemnati vt exequi possit, an & quandò priùs est conueniendus, & condemnatus coram suo iudice ordinario.p.587.n.248.& n.seq.
Debitum vt capi possit pro executione facta in eius creditorem, debet ptiùs summatim constare executorem ilud ius habere.ibid.n.251
Debitore census conuento pro vno anno decurso, si lite pendente maturauerit alius terminus, pro vtroque potest sequi condemnatio.p.630. n.30

Decimæ.

Decima seu emolumentum executionis cui executori debeatur, successori aut prædecessori executionem incipienti.p.98 n.77
Decimarum condemnatio an recipiat appellationem suspensiuam.p.347.n 63
A Decimis ad tributa valet argumentum, quia illas reseruauit Deus in signum vniuersalis dominij. ibid. num.64
Decimarum executio fit appellatione non obstante. ibid.n.95
Decimis ius assistit,& debitum est euidens,& ideo habens executionem paratam.ibid.n.66
Decimæ,cùm clericis assignentur pro alimentis, dilationem non patiuntur. ibid.n.67
Decimarum solutionis tarditas continet peccatum. ibid.n.68
Decimæ non debent suspendi cùm sint tributa animæ debita Principi cælesti. ibid.
Decima cùm proueniat à iure diuino, dicitur cibus domus Domini..ibid.n.71
In Decimis cum agatur de materia concernente animam,potest iudex Ecclesiasticus incipere à præcepto de soluendo,& monitorio.ibid.n.72
Monitorium pro solutione decimarum resoluitur in simplicem citationem.ibid.
In Decimarum causis commissis super appellatione non referibitur nisi cum clausula (sine retardatione solutionis decimarum.) ibid. n.73

Declaratio.

Qui declarat nihil noui facit, sed rei existentiam demonstrat.p.8.n.24
A Declaratione iudicis se non iudicem declarantis, vel se inhibentis legitimè appellatur, & Senatus regius appellationi deferendum decernit, vel tertium genus decreti expedit, & ibi exemplum. p.93. num.1
Declaratio sacræ Congregationis refertur, plura disponens circa appellationem ante diffinitiuam. p.156.n.247
Declatoria præcedentis excommunicationis etiam post appellationem fieri potest.p.193.n.4
A Declaratoria excommunicationis appellatio suspendit, nec appellans interim vitandus est,nec publicandus.p.195.n.32
A Deelaratoria aliquem incidisse in excommunicationem est licita appellatio.ibid.n.33
A Declaratoria appellatio, & ab ipsa excommunicatione in quo differant, ibid.n.34
A Declaratoria incursus censurarum appellatio impedit denuntiationem, & publicationem, & causat attentatum,& vim fieri decernendum. ibid.num.35. & 36
A Declaratoria super facto notorio, aut in executionem obligationis Cameralis, aut rei iudicatæ appellatio non suspendit.ibid.n.38
A Declaratoria incursus censurarum in executionem obligationis cameralis appellatio non impedit denuntiationem, & publicationem, & delationem, ibid.num 39
A Declaratoria incursus censurarum contentarum in Bulla pensionis appellari an liceat quoad vtrumque effectum.p.354.n.84
Declaratoria incidens in iudicio executiuo, eius natura vestitur propria emissa.ibid.n.86
Declaratoria sententia requiritur cum præuia causæ cognitione, quando beneficium vacat ipso iure ob pœnam alicuius facti, putà,ob non residentiam; non tamen quando ex iuris dispositione putà ob adeptionem secundi incompatibilis.pag.382.numero.66
Declaratoria sententia incursus censurarum si sit lata in causa executiua, secundùm eius naturam regulatur, & pariter non recipit appellationem suspensiuam.ibid.n.72
Declaratus incidisse in pœnam si sit conuictus & confessus non appellat.p.383.n.74
Declaratoria sententia aliquem esse priuatum beneficio ob non residentiam quando non recipit appellationem suspensiuam.ibid.n.76
Declaratoria incursus censurarum pro executione executorialium dicitur pars rei iudicatæ. pag. 538. num.68
Declaratoria censurarum super via executiua non admittit appellationem.ibid n.70
Declaratoria incursus censurarum pro executione rei iudicatæ non admittit appellationem.ibid. n.71
Declaratoria incursus censurarum pro executione obligationis in forma Cameræ est inappellabilis, quia executionis natura vestitur.ibid. n.72
Declaratoria incursus censurarum pro executione literarum Apostolicarum, non admittit appellationem suspensiuam,ibid.n.73
Declarandi facultas non transit ad hæredes. pag. 635. num.6
Declarationem interpretatiuam non alterantem condemnationem præcedentem potest facere executor mixtus.p.637.u.26
Declaratio interpretatiua sententiæ facta per executorem,non inducit nouum grauamen.ibid.n.27
Per Declarationem interpretatiuam sententiæ quod obscurum est illuminatur & detegitur.ibid.n.28
Interpretatiuæ Declarationis qualitas est vt nihil noui inducat, sed actum præexistentem & præteritum ostendit ibid.n.29
Declaratoria inest actui declarato.ibid.n.30

Index Rerum,

Declaratio retrotrahitur ad tempus principalis dispositionis declaratæ.p.637.n.31

Declaratio adeo inhæret dispositioni vt censeatur emanasse cum illa eodem tempore.ibid.n.32

Actum qui non potest facere post triennium, potest tamen factum Declarare post illum.ibid.n.33

Si actus qui Declaratur esset validus,secus si esset nullus.ibid.n.234

Declarationem interpretatiuam sententiæ quotidie faciunt executores supremorum tribunalium absque excessus reatu.p 637.n.42

Declarandi facultas præscribitur etiam per mille annos.p.644.n.128

Declinatoria.

Declinatoriam opponere debet captus,& ostendere titulum clericatus, cùm sit fundamentum suæ intentionis,de quo cognoscit laicus,vt sciat an captus de sua sit iurisdictione. p.658.n.83

Decretum.

Decretum violentiæ,quo vim non fieri declaratur,non impedit iudici superiori appellationis, cognoscere de attentata executione, & circa illam de iure pronuntiare.p.67.n.190

Decretum violentiæ non facit instantiam, nec transit in rem iudicatam,sed ei statur, donec superior aliud causa cognita censeat.ibid.n.191

Decretum Regium super articulo violentiæ non est in consideratione; quominus superior, postquam est aditus,possit de iustitia executionis,& attentati inferioris cognoscere.ibid.n.195

Decreti violentiæ effectus durat, donec aditus superior iterum remittat causam inferiori, quo vlteriùs non ligatur; & multò minùs superior, cui non est directum.ibid.n.198

Decretorum violentiæ ob non delatam appellationem quintuplex genus reperitur dumtaxat,siue iudex sit delegatus, conseruator, executor, aut ordinarius. ibid.n.199

Decretorum violentiæ primum genus locum habet; quando iudex non obstante legitima appellatione, vtrumque effectum habente exequi vult, & negat delationem.ibid.

Decretorum violentiæ secundum genus datur, vbi reperitur appellationem non ritè aut non rectè interiectam, & etiam in casu priuilegiato, si tamen eius sit ex progressu natura alterata & variata.p.66. num.203

Decreti secundi generis forma inseritur. ibid.n.204

Decretorum violentiæ tertium genus est conditionale, seu mixtum, participans ex primo, & secundo, conditionaliter tamen.ibid.n.205

Decreti conditionalis forma inseritur.ibid.n.206.

Decreti conditionalis materia,remissiuè.ibid.n.207

Decreto conditionali non dicitur;iudicem vim facere ob non impletum id quod conditionaliter sibi apponatur.ibid.n.208

Decreto conditionali vt locus sit; debet pro conditione apponi id, quod etiam cessante decreto, iudex poterat de iure facere licitè.ibid.n.209

Decreto violentiæ conditionali vt locus sit, necessaria est legitima appellatio à grauamine, suspendens de iure eius executionem.ibid.n.210

Decreti violentiæ quartum genus decernitur, quando deficit appellatio, quæ est fundamentum essentiale quo fundatur violentia, & recursus, super quo nihil decernit Senatus.ibid.n.211

Decreti violentiæ quarti generis forma. ibid.n.212

Decreti violentiæ quintum genus datur, quando viso processu reperitur,ordinariam non fuisse intimatam parti,aut iudici.ibid.n.213

Hoc concipiatur Decretum, *que no vino en estado.* ibid.

Decretum, *que por agora no haze fuerça, y se bueluan los autos al notario*, &c. quibus casibus detur.ibidem num.214

Decretum absolutum (vim non fieri) & decretum, *el proceſſo no esta en estado*, multum diffimilia sunt, & non idem.ibid.217

Et de ratione differentiæ latè discutitur.ibid.

Decreta violentiæ, quæ *delegos* dicuntur, annullanda decernunt gesta à iudice Ecclesiastico contra laicum & quare.p.69.n.218

Decretorum tertium genus datur in appellatione à delatione appellationis in causa executiua. ibid. numero 229

Decretorum violentiæ conceptorum per Ceuallos vix aliquid vitio caret. ibid.n.230

Decretorum violentiæ nullum genus appellationem, supplicationem etiam ad Principem, nec aliquem recursum admittit.p.70.n.231

Decreta violentiæ non admittunt reuisionem sicut nec appellationem, quia æquiparentur.ibid.n.233

Decreta violentiæ non admittunt nullitatis allegationem.p.70.n.234

Decretorum violentiæ quorum prouisio expediatur,& quorum sufficiat certificatio Secretarij Regij tribunalis.ibid.n.237

Decretumexpeditum in Senatu in causa violentiæ quomodo exequendum, si iudex Ecclesiasticus, contra quem datum est, absit,remissiuè.p.95.n.37

Decretum violentiæ non cantans de iudice subrogato vel successore eius, qui vim intulit, an exequatur contra eum.p.96. n.52

De natura Decreti conditionalis, quod vulgò (tertium genus) nominatur, & quomodo concipiatur. p.105.n.1

Decretum hoc conditionale locum habet dumtaxat in iis,quæ liberæ facultati, & potestati iudicis iure relinquuntur.ibid.n.2

Decretum conditionale à Senatu Regio expediri non potest; nisi his casibus, in quibus iustè appellatur, vimque fieri detegatur.ibid.n.4

Decretum conditionale, aliàs tertium genus potest decerni à Senatu Regio in casibus, quibus iudex Ecclesiasticus potest reuocare interlocutoriam, vt in exemplis relatis.p.106.n.21

Decretum conditionale,siue tertium genus,non imponitur iudici Ecclesiastico in casibus, quibus ipse de iure reuocare, vel reponere à se facta non possit, aliàs sic.p.109.n.56

Decretum conditionale non datur, nisi in casibus, in quibus appellatio ab interlocutoria legitima sit. ibid.num.57. & ea legitima non apparente, tribunal processum statim remittit ad iudicem Ecclesiasticum.ibid.n.58

Decreto conditionali à Senatu, in arbitrio iudicis Ecclesiastici est,adimplere conditionem,& vti iurisdictione,vel ab ea se abstinere, deferendo appellationi in totum,acta reponendo.ibid.n.60

Decretum conditionale imitator est iuris, quia non adstringit ad iudicem præcisè ad reponendum, cùm iure fieri nequit.ibid.n.64

Decretum conditionale duplicem iudici Ecclesiastico ostendit viam, vt qua malit, vtatur, vtrique tamen ius assistit.ibid. n.65

Decretum conditionale decernitur in Senatu contra iudicem Apostolicum, seu executorem gratiæ nulliter procedentem contra non citatos in casibus, quibus deberent citari, præuiámque causæ cognitionem adhiberi.ibid.n.66

Decretum conditionale postquam est iudici Ecclesiastico intimatum,an possit ipse iudex inhiberi virtute appellationis ab interlocutoria,pro cuius delatione oppressus occurrit ad Senatum. p.110.n.74

& Verborum.

Decretum violentiæ, *que otorgue y reponga*, an poteſt verificari, vbi deficit quid reponendum. p. 114. & 117. num. 6. & n. 49. & ſeqq.

Decreti violentiæ verba *que otorgue y reponga*, & comprehendat attentata, ſi quæ ſint; non ſunt ſine effectu aliquid operandi. p. 117. n. 49

Decreti verba *otorgue y reponga* ſtant conditionaliter. ibid. n. 48

Decreti verba *abſuelba los deſcomulgados* intelligitur, ſi adſint excommunicati. ibid. n. 50

Decreti verba *otorgue y reponga* veniunt in declarationem eius, quod tacitè inerat. ibid. n. 51

Decretum violentiæ non facit inſtantiam quominus iudex ſuperior de appellationis admiſſione, vel non admiſſione cognoſcat. p. 122. n. 30

Decretum violentiæ arctat inferiorem, cùm eius virtute deferendo abdicauit à ſe iuriſdictionem. p. 122. num. 31

Decretum violentiæ per viam nullitatis, appellationis, aut reuiſionis, reuocari non poteſt. p. 127. n. 1

Decretum violentiæ *que no viene por la orden o en eſtado*, non impedit, vt iterum ordinato proceſſu, queat oppreſſus ſuper eodem articulo & appellatione ad Senatum recurrere. ibid. n. 4

Decretum violentiæ *que por agora no haze fuerça*, &c. non impedit, quominus oppreſſus accedente poſtea violentia queat ſuper eodem articulo ad Senatum recurrere. ibid. n. 7

Decreto, vim non fieri, lato ſemel in Senatu, eſſentialibus tamen actis deficientibus; poſtea tamen integris, poſſe eiuſdem violentiæ reſpectu iterum haberi recurſum, defendit Author. p. 128. n. 11

Decretum violentiæ latum actis non integris, legis forma & ordo omittitur. ibid. n. 17

Per Decretum violentiæ actis non integris latum, non ſatisfiet fini & intentioni Principis, iuris, diuini, naturalis, & Canonici, cùm vis ſubſiſtat. p. 129. n. 24

Per Decretum violentiæ, ſcilicet, illam non adeſſe, non integris actis latum, maior iudici datur occaſio violentiæ inſiſtendi. ibid. n. 27

Decretum violentiæ nunquam tranſit in rem iudicatam. ibid. n. 28

Decreto (vim non fieri) ſemel dato ex actis non integris, poteſt oppreſſus eis ſimultaneis ad Senatum recurrere ſuper eodem articulo violentiæ; tamen cum limitationibus. ibid. n. 33

Decretum violentiæ ſemel dato actis non integris, non adiit oppreſſus Senatum iterum per viam, appellationis, nullitatis aut reuiſionis, ſed extraiudicialiter, ac ſi nunquam datum ſit decretum. ibid. n. 34

Decretum violentiæ non facit inſtantiam, nec præiudicium patribus, nec tranſit in rem iudicatam. pag. 130. n. 39

Decreto violentiæ ſi iudex ipſe per litis diſcurſum contrarium ferat ſententiam, noua appellatio & nouus recurſus eſt neceſſarius, quia noua eſt vis. ibid. n. 46

Decreto violentiæ ſemel dato, actis tamen diminutis, tunc ad Senatum iterum poſt recurri, ſi acta quæ deficiebant, erant omnino eſſentialia ad detegendam violentiæ exiſtentiam, non aliàs. p. 131. n. 48

Ab omni Decreto, quo reiicitur beneficium à iure conceſſum, licitè appellatur. p. 142. n. 64

Decretum Senatus primum ſcilicet, *que otorgue y reponga*, &c. continet, iudicem debere omnia reponere facta tempore ad appellandum, vſque ad tempus quo reponit. p. 166. n. 235

Decretum Regium non ſe extendit ad ea quæ iudex inter procedendum grauauit poſt effectualem repoſitionem virtute decreti. ibid. n. 240

Decreti genere quo tunc vtatur Senatus. p. 159. n. 2

Decretum Senatus, quo vim fieri decernitur ob non delatam appellationem ab iniuſta carceratione, an arretet iudicem deferre, & ſimul relaxare reum à carceribus. p. 190. n. 254

A Decreto primo appellatur, quando abſorbet ius partis, nec eſt reparabile per diffinitiuam. p. 233. n. 81

A denegato primo Decreto parti præſentatæ appellare licet. ibid. n. 82

Decretum ſecundum dicitur interlocutoria, continet tamen damnum irreparabile. ibid. n. 84

Miſſus à ſecundo Decreto facit fructus ſuos, & in eum transfertur præſcribendi conditio. ibid. n. 85

Decretum iudicis ſunt actus extraiudiciales. 300. n. 1

Decreta ſuper alienatione rerum, aut Eccleſiæ, aut minoris extraiudicialiter abſque alterius citatione, eſt extraiudicialis informatio. ibid. n. 2

Decretum ſuper alienatione rei Eccleſiæ, aut minoris & ſuper tranſactione, aut confirmatione alicuius actus, &c. eſt extraiudicialis. p. 301. n. 11

Decreta iudicis in quibus caſibus ſint neceſſaria, & quando in eis procedatur, remiſſiuè. ibid. n. 12

A Decretis ſuper alienatione, &c. appellationi non eſt deferendum, vt ſuſpendat ibid. n. 14

Ab inſinuationis donationis Decreto appellari non licet. ibid. n. 15

Ab inſinuationis Decreto donans appellare non poteſt. ibid. n. 16

Decretum in iudicio eſt interlocutoria. ibid. n. 17

Decreta ſuper alienatione, &c. non ſunt interlocutoriæ, ſed vim earum obtinent. ibid. n. 18

Decreta ſuper alienatione, &c. nullius ſunt præiudicij, ſed ſemper intelliguntur abſque tertij præiudicio. ibid. n. 19

Decreta ſuper alienatione, &c. non impediunt, vt aliter poſſit contra eam venire. p. 302. n. 21

Decreta ſuper alienatione, &c. non tranſeunt in rem iudicatam. ibid. n. 22

Decreta ſuper alienatione, &c. expenduntur per modum voluntariæ iuriſdictionis. ibid. n. 27

Decreta ſuper alienatione, &c. expedita in contradictorio iudicio reperiunt appellationem. p. 303. n. 30. & 31

Decretum (irritans) contentum in lege conciliari, an & quando etiam ipſum Papam liget. p. 397. n. 48

Decretum irritans potentius eſt reſeruatione. pag. 421. num. 72

Decretum non reuocatur in totum, ſed pro parte exceſſus & erroris, quando ex actis de veritate apparet. 667. n. 214

Decurio.

Decuriones ciuitatis cuius intuitu contraxêre, & eius bona obligauerunt, non patiuntur executionem in propriis bonis. p. 582. n. 163

Cogi poſſunt Decuriones ciuitatis per capturam, vt exhibeant bona ciuitatis ad faciendam executionem. ibid. n. 167

Defectus.

Defectus proceſſus ex actis eius conſtare debet. p. 95 num. 28

Defectus tituli tertij oppoſitoris reſpicit iudicium plenarium, non executionem. p. 577. n. 22

Defectus in primo gradu, qui eſt cauſa aliorum ſucceſſiuè, primo gradu euicto reſtituitur aduerſus ſecundum, & iſte aduerſus tertium, & ſic de ſingulis, quia influit in cauſato. p. 656. n. 35

Defenſio.

Pro Defenſione ſui, vel ſuorum poteſt quis conuocare famulos, ſeruos, vel amicos, & extrancos, ſi aliter non poſſit ſe tueri. p. 18. n. 87

Paria ſunt occidere innocentem, & occidere eum, qui confugit ad iuſtam Defenſionem. p. 29. n. 188

Vis protectiua in ordine ad tutelam, & Defenſionem abſtrahitur, & conſideratur de per ſe extra iuriſdictionem. p. 34. n. 203

Index Rerum,

Defensio naturalis, & extraiudicialis cognitio semper reseruata censetur in omnibus priuilegiorum reuocationibus. p.36.n.312

Ad Defensionem sui licitum est, omnibus modis vti cum moderamine inculpatæ tutelæ.p.49.n.360

Defensionibus pluribus vti nemo prohibetur. ibidem. num.361

Defensio non est de genere prohibitorum, vt vna via electa, altera tollatur. ibid.n.362

Defensio naturalis adhibenda cum moderamine inculpatæ tutelæ.p.55.n.6

Defensionis legitimæ modus non excedítur,si id fit,sine quo vis propulsari, nec periculum euitari potest. num.7

Defensio ex suo genere omnibus licita est, si necessaria sit, & debito modo fiat. p.55.n.11

Denfensio etiam contra Pontificem licita est Ecclesiæ, & Principibus.ibid.n.12

Defensio subditorum simul est orta cum Regno. p.56. num.30

Defensionis legitimæ modus excedítur, si fiat id, sine quo vis tolli possit, & periculum euitari. pagin.65. num.161

Defendendo se etiam in iudicio admittitur excommunicatus.ibid.n.163

Defensionis modus, quo vtuntur suprema tribunalia, continetur sub limitibus protectionis naturalis.pag. 73.n.285

Defendisse non sufficit si defensio non durat. pag.77. num.20

Defensio & protectio Clericorũ est causa pia.p.98.n.20

Defensio, vt licita dicatur non est expectandus violentiæ effectus;sed sufficit animi determinatio, & propositum.p. 114.n.15

Defensio licita est à violentia, quando probabiliter de periculo dubitari potest.ibid.n.16

Defensionis genere sublato,eius species sublata intelligitur p. 236.n.112

Defendisse non sufficit, si non durat defensio.pag.668. num.237

Delatio.

Delatio denegata legitimè sicut tacitè consecutiuum habet sententiæ executionem ; ita legitima delatio executionis repositionem. p.60.n.94

Delatio denegata non est violentia perfecta, sed principium, præparatio, & animi deliberatio ad illam committendam.p.114.n.11

Delationem denegare vbi iudici permittitur,tacitè permittitur ei sententiam exequi appellatione non obstante.ibid.n.18

Delatio denegata est pars integralis violentiæ,& animi deliberatio apta ad inuocandum auxilium regium. ibid.n.20

Delatio vbi adest, & deficit executio, fundamentum recursus deficit.p.116.n.44

Delatio appellationis licèt adsit,si tamen iudex ad vlteriora procedat,vis est perfecta,& dabilis est recursus. p.118.n.54.& 55

Delatum vbi est appellationi, longè maior violentia est,quia duplici causa iudicis est suspensa iurisdictio. ibid.n.66

Delatio vbi datur interueniente insuper attentato, si non admitteret recursum, duo absurda darentur. ib. num.57

Deferre vel negare Delationem, an censeatur, si iudex appellationi respondeat, auditur, quantum de iure, &c. an sufficiat ad inuocandum regium auxilium. ibid.n.64

Deferendum, vel non,licèt ad sui instructionem possit cognoscere iudex inferior, tamen superior non impeditur,super admittenda vel reiicienda appellatione & attentatis, terminare. p.130.n.42

Delatio supponit appellationem, super qua tanquam causa materiali firmatur p.162.n.53

A Delatione iuramenti si non est appellatum intra terminum, non poterit postea appellari ab ipso actuali iuramento.p.166.n.10 & 11

Pro Delatione appellationis à grauamine effectuato, omissa tamen ab eo illato,recurri solet ad Senatum. p.165.n.1

Delegatio negata iustæ appellationi sufficit ad recursum regium postulandum, cùm sit pars & principium violentiæ, ex qua animi deliberatio ad illam inferendam detegitur. p.461.n.76

Delatio supponit appellationem tanquam subiectum necessarium. p.470.n.18

Per Delationem appellationis iudex abdicat à se omnimodam iurisdictionem, & in superiorem transfert. p.485.n.1

Siue appellatio sit interposita ab interlocutoria, siue à diffinitiua.ibid.

Siue Delatio fiat in casu appellabili,siue etiam vbi erat prohibita appellatio,quia iudex non poterat ad executionem vlteriùs procedere impediente delatione. p.485.486.n.2

Delatio appellationis cum clausula (si & in quantum) pendet à iuris dispositione, quia non intelligitur delatum, vbi ius prohibitionem prohibet. pag.486. num.3

Delatio appellationis & inhibitio pariter procedunt in tollenda iurisdictione, etiam iis casibus quibus iudex à quo poterat appellatione non obstante exequi. ibid.n.4

Delationem appellationis non deferendæ iudex an possit reuocare.p.486.487.n.10

Delatio tacita inducitur quando iudex dederit ipsa acta pro Apostolis.p.487.n.15

Delationis vim habet denegatio Apostolorum, vel quando iudex requisitus non tradat illos intra tempus.ibid.n.16

Delatio appellationis an probetur per verba notarij dicentis,quia iudex benignè recepit appellationem. remissiuè. ibid.n.17

Delatio an inducatur ex assignatione termini ad prosequendam appellationem.ibid.n.18

Delatione appellationis minimè deferendæ præcedente, etiam sine reuocatione posse iudicem exqui sententiam priuilegiatam, qui teneant. ibidem. numero 21

Non quod fit, sed quid fieri debet, est attendendum. ibid.n.22

Delationem reuocare,iurisdictionem reassumere,atque vlteriùs procedere potest iudex, si sententia sit priuilegiata, seu aliàs inapellabilis, contradicente scilicet, & appellante appellato, in cuius fauorem est denegata appellatio.ibid.n.23

Per Delationem non expirat tadicitus delegata iurisdictio, sed eius exercitium tantùm retenta potentia & habitu. p.489.n.51

Constante contradictione partis appellatæ potest iudex Delationem reuocare, & reassumere.ibid.

Delationem iniustam non potest iudex reuocare, non interueniente contradictione aut appellatione partis appellatæ, cui nocet delatio,nec tunc potest reassumere iurisdictionem. pag.489.490. numero 54. & 56

A reuocatione iniustæ Delationis non præcedere contradictione partis appellatæ,poterit idem appellans iterum appellare. ibid.n.55

Iudex qui detulit appellationi ab interlocutoria, poterit de consensu partium Delationem reuocare. ibid. num 57

Et etiam de solo consensu partis appellantis à Delatione.ibid.n.58

Delationem appellationis factam per Vicarium de causa cognoscentem, non potest Episcopus reuocare.& de ratione. p.490.n.61
Duobus iudicibus procedentibus alio non deferente, alio deferente, poterit ille, anteaquam ille deferat. iterum suam Delationem reuocare. ibid.n.62
Vno iudice delegato Deferente,altero non,an ille possit pœnitere. ibid.n.63
Et an vno iudice delegato persistente in sua voluntate Delationis, possit non deferens in causa procedere. remissiuè. ibid n.64
Et quid quando vnus sine altero iuxta formam rescripti procedere potest.ibidem.
Delatio non legitimè facta non abdicat à deferente iurisdictionem,imò vnus iudex potest pœnitere ante delationem alterius. ibid.n.65

Delegatio, Delegatus.

Delegare potest Princeps causas meri,& mixti imperij. p.172.n.23
Delegatio in ciuilibus an possit testem vacillantem torquere.ibid.n.31
Et an tunc illum capere possit. ibid.n.32.& 33
Delegatus postquam detulit appellationi à censuris, non potest procedere ad denunciationem, nec fructuum priuationem seu declarationem, vel postquam superior appellationem admisit.p.197.n.65
Delegabile est quidquid est cognoscibile iure canonico.p.201.n.119
Delegata & ordinaria potestate potest quis simul vti. p.284.n.132
Delegatus super grauamine incidente in prima instantia tantùm, an possit se intromittere in negotio principali,quomodolibet grauamen declaret.p.322. num.10
Delegatus quando possit de causa principali se intromittere.p.323.n.12
Delegans meram habet facultatem reuocandi iurisdictionem delegatam.p.460.n.52
Delegatus non potest post delationem vlteriùs in causa se intromittere ante remissionem. p.489.n.44
Delegatus non potest reuocare interlocutoriam, qua se incompetentem declarauit,quod intellige suo motu proprio. ibid.n.48
Delegata causa quæ ad iurisdictionem mandantis non spectat,omnia sunt irrita & appellatione non egent. p.543.n.32
Delegatus super nouiter attentatis caret iurisdictione, nisi super executione intra annum. p.667.n.221
Delegatus si facta suæ sententiæ executione condemnatus statim rem vlteriùs occupet, potest suam sententiam iterum exequi.p.668.n.229

Delictum.

Delictum enorme in clerico quale dicatur. p.182. numero.159
Delicti punitio vbi non recipit dilationem, permittitur & postea scribere. p.466.n.32
Delictum manifestum non tollit appellationem. pag. 408.n.63

Delinquens.

Accelerari pœnam & Delinquentem statim puniri, vbi publicè interest, appellatio non suspendit. pag.465. 466.n.31
Delinquens in flagranti delicto,& notorio,æquiparantur à iure, & ex obruto, & iuris ordine omisso proceditur in vtroque. p.468.n.65
Materia Delinquentis reperti in flagranti, remissiuè. ibid.n.66

Demolitio.

Demolitiones ædificij constructi post nuntiationem noui operis, sententia an admittat appellationem. p.229.n.31
A Demolitionis sententia ædificij confecti post nuntiationem appellatio est prohibita dumtaxat, non tamen generaliter in omni materia nuntiationis noui operis.p.230.n.48
Et tunc in odium ipsius, qui iudicem contempsit.ibid. num.49
Demolitionis operis attentati sententia non recipit appellationem p.263.n.6

Denegatio.

A Denegatione tacita vel expressa appellare licet. pag. 149.n.160
A Denegatione copiæ processus publicati legitimè appellatur. ibid.n.161

Denominatio.

Denominatio semper fit à potentiori. pagin.402. numero 126

Denuntiatio.

Denuntiatio est accessoria, & consecutiua ad excommunicationem, & sic fieri potest appellatione pendente.p.194.n.13
Denunciationis praxis, & affigendi latrones, & zedulones Romanæ Curiæ remissiuè.n.15
Denunciationem, per quam excommunicatus appellans plus ligetur, provt aggrauatio, & reaggrauatio, facere iudex requirit.ibid.n.16 & 17

Depositarius, Depositum.

A Deposito facto per iudicem appellationi non deferens an vis fiat. p.318.n.52
Depositum,& sequestrum idem & promiscuè vsurpantur in iure.ibid.n.53
Depositarius munus suscepti sequestri non potest deponere, nisi iussu iudicis, aut alia iusta causa superueniente.p.319.n.69
Contra Depositarium aut sequestrum agitur actione ad exhibendum. p.319.n.78
Depositum confessatum an reiiciat appellationem,sicut depositum verum. p.319.320.n.81.& seq.
Depositum confessatum inter easdem partes vim depositi retinet priuilegium. p.320.n.82
Depositarius seu sequester potest appellare, vbi depositarius ipse non apparet.ibid.n.83
Depositarius condemnati etiam non nominatus in executorialibus potest directo exequi & compelli.ibid. num.91
Depositarius seu sequester compulsus à iudice,vt alteri tertio restituat sequestrum, an teneatur appellare. p.320.321.n.94
Depositio subrogato loco alterius contractus possunt opponi omnes exceptiones, quæ poterant opponi priori contractui. p.337.n.34
Depositarius cogitur captis pignoribus,& per carcerem depositum reddere. p.537.n.51
Depositarius de mandato iudicis, reddens depositum an liberetur, & quid si alteri etiam non citato cuius interest,quas diligentias teneatur facere depositarius, & an teneatur appellare.p.560.n.153

Desertio, Desertor.

Desertio appellationis ab actu extraiudiciali non præcludit viam querelæ.p.129.n.32
Desertio tollit appellationem etiam in actibus extraiudicialibus & aliis, quæ non transeant in rem iudicatam.p.475.n.13
Deserens appellationem ab actu extraiudiciali, auditur per viam querelæ & recursus, non tamen appellationis. ibid.n.14
Desertæ vt declaretur appellatio, debet præcedere causæ cognitio.p.491.n.73
Desertio causata ex non interposita appellatione, non eget declaratione expressa. ibid.n.82
Appellationi à Desertionis sententia deferendum esse, qui teneant.ibid.n.85
A Desertionis sententia appellationi non esse deferendum, qui teneant. ibid.n.86

Index Rerum,

Defertor appellationis non audiẽdr amplius appellans. p.492.n.96

De pluribus difficultatibus materiam Defertionis concernentibus. ibid.n.103.vbi remissiuè.

Determinatio.

Determinatio vna respiciens plura determinabilia pariformiter tunc determinat, si in omnibus eadem sit ratio determinandi.p.77.n.40

Determinatio vna respiciens plura determinabilia, illa debet pariformiter determinare.p.307.n.22

Determinatio vna respiciens plura determinabilia, debet pariformiter determinare.p.367.n.24

Destinatio.

Destinatio non est quid diuersum ab ipsa re. p.613. numero 206

Deuolutio.

Deuolutio ad superiorem fit cum omnibus qualitatibus & requisitis in prima prouisione,ac si fieret ab inferiori p.438.n.3

Deuolutiuo iure facta prouisione non citatis quorum interest senatus aditus per viam violentiæ dare solet tertium genus, scilicet, *oyendo de nueuo y reponiendo lo hecho no haze fuerça*, &c.p.440.n.34

Deuolutiuo iure facta Prouisio etiam beneficiorum simplicium iudicialiter (vt requiritur) appellationi emissæ non deferens vim non facit. ibid.n.35

Deuoluitur Prouisio ad ordinarium appellatione remota,ob controuersiam intra patronos non finitam intra terminum datum ad præsentandum. ibid. n.36

Deuoluitur Prouisio ad ordinarium non præsentante patrono idoneam personam intra terminum appellatione remota, ita tamen vt patrono in posterum nullum paret præiudicium. ibid.n.37

Deuolutio introducta fuit ob negligentiam prouidentis. p.439.n.25

Priuilegij causa durante durat ipsum priuilegium, & eius effectus.ibid.n.26

De Deuolutione omnia ferè iura tractantia præ oculis habent maximum damnum & periculum Ecclesiarum & animarum, causatum ex diutina prouisione. p.441.n.45

Deuolutiuo iure facta prouisio non parat perpetuum præiudicium patronis, aut electoribus, &c. sed pro illa tantùm vice. ibid.n.48

Deuolutio si reuera non est causata : nec de ea constat ex actorum inspectione appellationi emissæ deferendum esse, decernit Senatus. ibid.n.49

Deuolutione reuera non causata prouisio est nulla ipso iure ex defectu potestatis. ibid. n.50

Deuolutione non causata facta prouisio per superiorem non conualescit, etiamsi postea causari contigerit ob negligentiam inferioris. ibid.n.51

Deuolutionem, qua fundatur quis,sufficienter probare tenetur.p.442.n.59

Deuolutio vt locum habeat omnium patronorum, aut electorum scientia requiritur,imò ius scientium vacationem conseruatur per ignorantes, vt excludatur deuolutio. ibid. n.64

Deuolutio vt causetur ex negligentia sufficit scientia præsumpta, determinanda à iudice.ibid.n.65

Deuolutio debet fieri cum causæ cognitione, & citatione quorum interest. ibid.n.66

Deuolutio non fit ad Episcopum ob litem inter ipsum & patronos motam, & non finitam.ibid.n.67

Deuoluitur beneficium Episcopo lite mota inter patronos discordantes, nec sit finita intra terminum præfixum ad præsentandum. ibid.n.70

Deuoluto iure facta collatio ob litem non finitam intelligitur saluo iure postea euincenti ius patronatus.ibid.n.71. ob litem non finitam.

Deuoluto iure prouisum potest euincens ius patronatus repræsentare iuris sui conseruandi causa. ib.n.72

Deuolutio in beneficio iuris patronatus quando & quibus casibus locum habeat.remissiuè.ibid.n.73

Deuolutio non causatur durante lite super iure conferendi, aut eligendi vltra tempus à iure præfixum. ibid.n.74

Deuolutio causatur, quando patronus siue Ecclesiasticus, siue secularis præsentat indignum, inhabilem, aut incapacem. p.443.n.78

Deuolutio causatur generaliter collatione, aut electione incapacis, aut aliàs indigni. ibid.n.79

Deuolutio ob lapsum terminum fit ad superiorem gradatim.ibid.n.81

Deuolutio in electionibus ad quos fiat, & quemadmodum.remissiuè.ibid.n.82

Deuolutio quemadmodum ; & quibus casibus fiat de capitulo ad Episcopum, & de Episcopo ad capitulum. remissiuè.ibid.n.83

Deuolutiuo iure facta prouisio Parochialis an formam examinis per concursum requirat.ibid.n.84

Deuolutio quando contingat Magistralis aut Doctoralis ad Episcopum ob lapsum temporis dati Capitulo ad eligendum, seruari an debeat in eius prouisione forma concursus & examinis. ibid.n.86. resoluitur affirmatiuè.n.seqq.contra Nicol. Garc.

Deuolutio beneficij fit cum omnibus qualitatibus,quæ à principio inerant beneficio. p.443.n.86

Deuolutio fit ad superiorem cum eisdem qualitatibus, quibus inferior prouidere tenebatur. ibidem. num.87

Superior ad quem beneficium Deuoluitur, debet illud prouidere habenti qualitates à fundatore requisitas. ibid.n.88

Deuoluta Parochialis prouisione debet superior adhibere concursum, vt determinauit congregatio Concilij.ibid.n.89

Deuolutiuo iure facta prouisio Parochialis iuris patronatus laici seruatur forma concursus, licèt aliàs non requiratur, quando prouidetur ad præsentationem patroni, & de ratione. ibid.n.90

Deus.

Deus Principem præfecit, vt homines malos compescat,& bonos tueatur ab oppressis.p.10.n.45

Dei potentiam curare regna oriri,& mutare,Regésque reiicere, aliósque creare,& vocare,vt ab aliorum tyrannide, & oppressione populum tueantur, sacræ paginæ testimonio probatur.p.11.n.46

Deus in vniuerso duos constituit Vicarios, vt in tranquilitate & pace respublica gubernetur. ibid.n.52

Deus optimus maximus contra Adam statim executoriam sententiam misi.p.495.n.4

Dictio.

Dictio, *si*, in dispositione opposita,illam reddit conditionalem qua deficiente non verificatur dispositio. p.95.n.31

Dictio omne,vulgò *todo* vniuersalis est,& cuncta comprehendens. p.156.n.237

Et continet in se vniuersalem significationem.ib.n.238

Dictio *nisi* posita in sententia illam reddit conditionalem.p.194.n.11

Dictio (celeriter) & alia quæ celeritatem desiderant, tollunt appellationem.p 236 n.125

Dictio (Controuersia) verificatur in extraiudicialibus. p.240.n.10

Dictio(nulla)negatiua vniuersalis omnia excludit.pag. 256.n.85

Dictio (quicunque) est apta comprehendere casus omnes etiam expressis maiores.p.256.n.85

Dictio(quoquo modo)includit ea,quæ aliàs non comprehenderentur. ibid.n.87

Dictio(iudicium)quã habeat significationẽ.p.275.n.43

Dictio (constiterit) poterit sui natura ad extraiudicialem cognitionem p.283.n.124

Dictio (ſummariè) ad iudicialem refertur. pag. 283. num.124
Dictio (nulla) eſt diſtributiua pertinens ad plura, nec poteſt de vno tantùm prædicari.p.289.n.175
Dictio (illico, quàm celerrimè) non admittit exceptionem requirentem altiorem inadaginem. p.319.n.76
Dictioni (illico) attribuitur executionis ſignificatio. ibid.num.79
Dictio (omnibus modis) importat ipſo iure.ibid.n.80
Dictiones (ſtatim , illico , mox) excludunt appellationem.p.380.n.44
Dictiones , (mox , ſtatim , illico) & ſimilia , nullam dilationem admittunt, & intelliguntur ſine temporis interuallo.ibid.n.46
Dictiones (ſtatim , mox, illico) & ſimilia, important ſummariam cognitionem , & non requirunt ſententiam.ibid.n.47
Dictiones (ſtatim,illico,& ſimilia) intelligu ntur um temperamento ratione ſubiectæ materiæ.p.381.n.48
Dictiones (mox , ſtatim & ſimilia (effectu non indigent ſententia tranſlata in rem iudicatam. ibid.n.50
Dictio (præmiſſa) eſt repetitiua omnium præcedentium.ibid.n.62
Dictio (ſupradictis) reſtringit diſpoſitionem ad ſuperiora, proinde ac ſi ſpecialiter eſſent repetita.p.382 num.63
Dictio (huiuſmodi) præcedentia repetit cum omnibus. ſuis qualitatibus.ibid.n.64
Dictiones (iuxta , ſecundùm ,) & ſimiles , in gratia, ſeu priuilegio ſtant cauſatiuè , in iuſtitiæ reſcripto autem conditionaliter.p.499.n.55
Dictio (maximè) nihil operatur circa non expreſſa in ſententia.ibid.p.599.n.5
Dictio (priùs)ſignificat præcedentiam,& dat ordinem & formam , cuius omiſſio vitiat actum. p.647.n.28
Dictiones (quatenus, donec , quandiu , dum, quoad, vſquequo)& ſimiles, ſignificant limitationem temporis & ſuſpendunt ſententiam. ibid.n.39.& n.41
Dictiones (quatenus , donec, quoad , *&c.*) ſi imponantur ad inchoationem alicuius beneficij , important conditionem.ibid.n.40
Dictio (dummodo) quando apponitur in ſententia ei , quod venit implendum , ante prefectionem actus importat conditionem.ibid.n.42
Dictio (quatenus) aliquando idem ſignificat quod (dummodo.)p.648.p.43

Dictum.

Dicto alicuius vbi ſit ſtandum ex quacumque diſpoſitione , intelligitur iurato , non aliter.p.459.n.42
Dicto alicuius promittens ſtare,intelligitur iurato,non aliter.ibid.n.43

Diëta.

Diëta quid ſit,& à quo incipiat loco,& vſque ad quam finiatur, & quid ſit ſtadium, remiſſiuè.p.89.num.43

Dignitas,

Dignitas , & tribunal , cùm iuriſdictio cohæret , potiùs attendi debet , quàm perſona adminiſtratoris. p.97.n.62
Dignitas eſt immortalis , & licèt Summus Pontifex moriatur ; non tamen Summus Pontificatus. p.47. num 4

Diffinitiua.

A Diffinitiua prohibita appellatio ſiue quoad vnum tantùm , ſiue quoad vtrumque effectum ſimul , an prohibita intelligatur ab interlocutoria.p.203.n.1
A Diffinitiua licèt prohibita ſit appellatio , admittitur tamen ab inordinato proceſſu.p.204.n.13
A Diffinitiua prohibita appellatio quoad vtrumque effectum cenſetur permiſſa à qualibet intelocuria incidenti.p.209.n.80

Dilatio.

Dilationes duæ prouenientes ex eodem fonte diuerſis cauſis ad inuicem,non confunduntur,ſed ſucceſſiuè vtraque operatur.p.125.n.64
Quod Dilationem non patitur , non ſuſpenditur per appellationem.p.139.n.16
Secunda Dilatio in ſummariis non datur,nec ſine cauſæ cognitione,aliàs nulla legitimè appellatur.p.146. num.121
Dilationem non petenti iudex dare non tenetur. ibid. num.126
Dilatione minùs breui conceſſa non datur nullitatis, ſed appellationis remedium , cùm dilatio non ſit ordinis ſubſtantialis iudicij.ibid.n.128
Dilatio, & mora à iudice quando debitori dari poſſit. p.177.n.108
A Dilatione breui appellatur regulariter. pag. 296.numero 258
Dilationem non recipiunt cauſæ aliquæ , quæ generaliter non admittunt appellationem.p.339.n.70
Dilatio decem dierum in via executiua debitori aſſignata , vt intra illam ſuas probet exceptiones , cùm ſit in fauorem actoris limitata, poteſt eo deſiderante prorogari.p.358.n.13
Dilationem vbi res non recipit , appellationi non eſt deferendum.p.441.num.44
Dilationes duæ quando procedunt non ex eodem fonte,ſed diuerſis reſpectibus,vna alteram non confundit ſed,vtraque ſucceſſiuè operatur. p.520.num.136

Diſcordia.

Diſcordiam ortam inter iudices duos ſuper iuriſdictione, ſi ſuperior vel arbitri electi componant , & decernant,à tali pronuntiatione non appellatur.p.150. num.178
Aliud tamen in arbitris ſuper recuſatione declarantibus,dicendum eſt.ibid.remiſſiuè.n.178

Diſpenſatio.

Diſpenſationes matrimoniales commiſſæ ordinario iuxta earum clauſulam , extraiudicialem informationem appetunt.p.272.n.14
Diſpenſatio eſt odioſa & reſtringenda.p.623.n.97
Diſpenſatio extenditur ad connexa non expreſſa. ibid. num.98

Diſpoſitio.

Diſpoſitio eſt interpretanda, vt quodlibet verbum aliquid operetur, ne videatur fruſtra appoſitum p.114. num.7
Diſpoſitio licèt intelligatur de primo actu, non tamen de nullo , & inutiliter geſto , quia iterum vtiliter geri poteſt.p.128.n.22
Diſpoſitio licèt intelligatur de primo actu , ſi ex eo non ſatisfit intentioni diſponentis , aliùs fiat , vt ex integro ſatisfacit.ibid.n.23
Diſpoſitio pro certa cauſa (prout violentiæ repulſio) durat durante cauſa.p.129.n.25
Diſpoſitio intelligitur rebus ſic ſtantibus,quæ propter ſuperuenientiam nouæ cauſæ alteratur.p.130.n.45
Diſpoſitio Concil.Trident.cap.20.procedit in interlocutoria lata tã à iudice ordinario , quàm à delegato, & tam in prima quàm in ſecunda inſtãtia.p.138.n.6
Omnis Diſpoſitio per quam redactum eſt ad ius commune,fauorabilis eſt & ampliandа.ibid.n.6
Diſpoſitio adiecta verbo vel participatio , debet intelligi ſecundũ tempus verbi,ſeu participij.p.156.n.241
Diſpoſitio vna reſpiciens plures perſonas ex diuerſis capitibus fauorabilis , & odioſa , extenditur, & reſtringitur iuxta ſuum caput.p.218 n.77
Diſpoſitio continens fauorem & odium , tota iudicatur fauorabilis.p.260.n.32
Diſpoſitio non verificatur niſi priùs verificetur qualitas,ſuper qua fundatur.p.261.n.35
Diſpoſitio non verificatur niſi verificetur ſuppoſitio. p.319.num.73
Diſpoſitio ſupponens non per relationem , diſponit etiam in ſuppoſito.ibid.n.74

Index Rerum,

Diſpoſitio excludens omnes nullitates non intelligitur excluſa nullitas notoria,quæ patet ex actis.pag.393. num.3

Diſpoſitio loquens de actu, intelligitur de valido, non de nullo.p.393.n.10.& n.12

Diſpoſitio nulla caret executione , nomine & effectu, atque pro non facta reputatur.p.394.n.12

Omnis Diſpoſitio de mundo loquens de actu, de valido intelligenda eſt.p.407.n.197

Diſpoſitio cap.2.vt lite pendente lib.6.habet locum in beneficiis iuris patronatus , ita vt ſuper eodem iure pendente lite , patronus præſentare non poteſt.pag. 405 n.165

Diſpoſitio omnis facta cum aliquo præſuppoſito , ipſo non verificato , corruit penitus diſpoſitio. pag.420. num.51

Realis an ſit Diſpoſitio, vel perſonalis,tenor inſpiciendus eſt.ibid.n.58

Diſpoſitio faciens mentionem ſucceſſorum ex vtraque parte eſt realis, non perſonalis. ibid.n.59

Opponi non poteſt aliquid , etiam per viam replicationis contra Diſpoſitionem continentem clauſulam (ſublata.) p.421.n.81

Diſpoſitio ſecunda non obeſt priori niſi faciat mentionem clauſulæ derogatoriæ, & etiam clauſulæ derogatoriarum.p.422.n.91

Diſpoſitio generalis non intelligitur dumtaxa de prima perſona , quoties per illam non eſt ſatisfactum intentioni diſponentis , ſed iterum per aliam perſonam debet ſatisfieri. p.440.n.29

Diſpoſitio mandans aliquid exequi intelligitur appellatione non obſtante quamuis id non exprimat. ib. num.40

Quando vnum Diſponitur,& alterum ſupponitur,non poteſt verificari Diſpoſitio,niſi priùs verificetur ſuppoſitio. p.441.n.52

Diſpoſitio de intruſo loquens procedit in accipiente poſſeſſionem ex executorialibus non ſeruatis ſeruandis.p.500.n.77

Diſpoſitionem nullam vltrà egredi, quàm quòd tenor patiatur.p.515.n.48

Tenori Diſpoſitionis ſemper inhærendum , numquam tamen recedendum. ibid.n.49

Plurium iurium verba recenſentur in variis Diſpoſitionibus earum tenorem attendendum , mandantium. ibid.

A verbis cuiuſlibet Diſpoſitionis non eſt recedendum, etiamſi natura rei aliud ſuadeat, cùm verba ſint clara.ibid.n.50

Diſpoſitio ſimplex inducens vacationem & incapacitatem beneficij non ob pœnam , extenditur ad penſionem quæ loco beneficij habeatur.p.602.n.54

Diſpoſitio quælibet loquendo de fructibus reſtituendis intelligitur deductis expenſis. 622.n.82

Quod etiam procedit in poſſeſſore malæ fidei. ibidem. num.83

Diſpoſitio quantumcumque ſtricta loquens de re principali, extenditur ad connexa & appendices. p 623. num.92

Diſpoſitio etiam legalis à conſuetudine recipit interpretationem,cum qua iudicis poteſtas ſe conformare præſumitur.p.640.n.81

Diſtributio.

Diſtributiones quotidianæ perſonaliter intereſſentibus dumtaxat præſtantur.p.604.n.78

Diſtributiones quando condemnatus tenetur reſtituere,intelligitur illas tantùm quas ob reſidentiam ſuas fecit , non tamen quæ ob eius abſentiam alliis accreuere.p.605.n.88

Niſi per collitigantem ſibi fuiſſet facta poteſtatio vt reſideat,vel dimittat,quia tunc ad omnes tenebitur. num.89

Et quæ requiſita ſint neceſſaria ad hanc proteſtationem.p.605.n.90

Diſtributiones quotidianas tenetur poſſeſſor reſtituere , quando agitur ex breui Camerali , quia beneficium eſt reſeruatum.ibid.n.91

Diſtributiones quotidianas tenetur præſtare attentans lite pendente condemnatus ad fructuum reſtitutionem.ibid.n.92

Diſtributiones quotidianæ veniunt appellatione fructuum beneficij.p.619.n.39

Diſtrictus.

In vno diſtrictu exiſtens ſi emiſſa ſagitta occidat exiſtentem in alio territorio , ab vtroque iudice poteſt puniri.p.254.n.63

Doctor.

Doctori afferenti conſuetudinem , credendum eſt.p.8. num 27

Doctori aſſerenti conſuetudinem ſtare credendum eſt, n.179.maximè cùm nullus Doctor contrarium affirmans inueniatur.p.28.n.180

Doctores Regiæ cognitionis per viam violentiæ terminos confundentes,& abutentes conteruntur.pag. 46.n.325

Doctores quandoque nonnulli hanc cognitionem extraiudicialem vocant iuriſdictionem,nonnulli quandoque Principem habere præſcriptam iuriſdictionem contra Eccleſiaſticos cognoſcendi per viam violentiæ qui reprehendunrur ab Authore. pag.47. num.326

Doctores tractantes de recurſu per viam violentiæ ferè omnes de fama priuilegij teſtantur p.48.n.344

Doctores qui tenuere appellationem eſſe prohibitam in poſſeſſoriis quoad vtrumque effectum , referuntur.p.450.n.64

Opinio Doctorum, cui conſuetudo adhæret,præferenda eſt. ibid.

Dominium , Dominus.

Dominis temporalibus , puta, Ducibus & Marchionibus ſuperiorem recognoſcentibus poteſtas tollendæ violentiæ non poteſt competere , & de ratione. p.56.n.33

Debet tamen Dominus expreſsè intra terminum ad appellandum appellationem interponere à die latæ ſententiæ , & non notitiæ connumerandum. p.112. num.103

Dominium licèt ſit amiſſum & publicatum ipſo iure, non tamen poſſeſſio,quæ eſt facti.p.379.n.14

Ex ſigno & marcha arguitur Dominium eius,cuius eſt marcha. p.434.n.172

Domino rei condemnato poterit fieri executio executorialium contra depoſitarium, commodatarium,& ſimilem eius nomine detinentem.p.576.n.112

Dominus directus an ſit legitimus contradictor ſententiæ latæ contra emphyteutam vel eius vaſſallum. p.577.n.130

Dominium rei vbi in alium transfertur , ipſo iure intelligitur cum fructibus pendentibus. p.527.n.152.

Dominij tranſlatio non conſideratur quæ momento durauit. p.669.n.241

Donatio.

Donatione in ſtipulationem deducta , & virtute ſtipulationis condemnatus donatur, non amittit priuilegium illi competens , ne conueniatur vltra quàm facere poteſt ibid. p.336.ibid.

Dos.

Dos data filiæ vltra taxam legis regiæ reuocatur cum fructibus.p.663.n.155

E

Eccleſia.

ECcleſia, & Eccleſiaſtici arma non exercent,& ideo indigent defenſione , & protectione. pag.14. num.72

& Verborum.

Ecclesia Romana est refugium omnium oppressorum. p.17.n.82

Ab Ecclesia extrahens delinquentes publicè excommunicatur, & omnia restituere tenetur, & vim facere declarat Senatus.p.178.114

Ab Ecclesia plures particulari ratione extrahi, & capi possunt. ibid.n.116 remissiuè.

Ecclesia Cathedralis exercet Sacramenta omnia, & pro eisdem quilibet potest accedere absque licentia, seu iniuria sui Parochi.p.243.n.66

Ecclesiæ interest, plures adesse oppositores. pag.297. num.272

Ecclesiæ fauor aut cultus diuinus suspendunt appellationis effectum,quæ non causant attentatum.p.309. num.42

Ecclesia diruta & collapsa debet reparari & reædificari ex redditibus suæ fabricæ.p.366.n.1

In reparatione Ecclesiæ & quis ad eam teneatur contribuere, attenditur primitus consuetudo, & obseruantia.p.366.n.13

Ecclesiæ non Parochiales vbi collapsæ sint, & deficiat, qui contribuat, an & quando radicitus erunt destruendæ.p.367.n.20

Ecclesia simplex diruta (deficiente fabrica) seu beneficiato, aut his adhuc non sufficientibus, an petenda sit eleemosyna in populo & inter vicos circumuicinos,maximè si Ecclesia maximæ sit deuotionis.ibid. num.21

Ecclesia simplex diruta omni destituta remedio ad refectionem, quomodo cum omnibus oneribus, & emolumentis sit ad matricem transferenda. ibidem. num.26

Et quid & quando Ecclesia Parochialis collapsa est, & non sit vnde reparetur, ad quam Ecclesiam sit transferenda, cum quibus qualitatibus, & conditionibus iuxta Concil. Trident. & congregat. Cardinal.ibid. n.27. & quando ipsa Ecclesia est profananda, & de aliis, vide ibid.

Matrix Ecclesia, ad quam simplex diruta erit facienda translatio, dicitur Ecclesia Parochialis. pag.368. num.28

Matrix Ecclesia,vt Parochialis transferatur,erit Ecclesia Cathedralis.ibid.

De translationis Ecclesiæ dirutæ materia, qui videndi sunt.ibid.n.29

Translatio hæc an sit vnio, vel Ecclesia distincta, & an ordinarius ita profanatæ Ecclesiæ lapides, & trabet possit vendere, & quæ ex his ædificia construi possint, & de aliis vide remissiuè. ibid.n.30

Reædificans, vel reparans Ecclesiam dirutam an acquirat ius patro. & an illud acquirens ex constructione si funditus diruta sit, illud amittit, & quid quando simul dotauit. p.366.n.46.remissiuè.

Construens Ecclesiam an in reparatione & reædificatione sit aliis præferendus.ibid.n.47.remissiuè.

Capella, vel Ecclesia construenda ex præcepto testatoris intra quod tempus sit ædificanda. ibid. n.48. remissiuè.

Ecclesia si reperiatur scripta in Catastro Episcopi inter Ecclesias collegiatas,nihilominus collegiata non dicitur.p.433.n.161

Signa quibus Ecclesia probatur aut præsumitur consistorialis, remissiuè. ibid.n.262

Ecclesia, quæ habet arma Regia, vel alia similia signa regalia demonstrantia fuisse vel esse monasterium virorum,attendenda est ad nouam recuperationem. p.434.n.169

Ecclesia nunc Parochialis, si appareat aliquando fuisse monasterium virorum & consistorialem, recuperatur ius patronatus Regium.p.436.n.318

Ecclesiasticus.

Ecclesiasticæ personæ & res in tuto esse non possunt, nisi eas regia, & sacordotalis regat potestas. pag.14. num.71

Ecclesiasticos non recurri ad Principes seculares, cùm in iure dicitur intelligendum est,vbi non patiuntur violentiam, secus oppressi.p.39.n 252

Ecclesiasticæ personæ possunt ad Regem recurrere pro extraiudiciali defensione à violentiis iudicis Ecclesiastici, & ibi querimoniam proponere, multa iura canonica suadent.p.57.n.49

Ecclesiasticus iudex vltra ambitum Ecclesiæ & pertinentia ad spiritualia,nullum censetur habere territorium.p.660.n.101

Edictum.

Edicta omnino & necessariò præcedere debent prouisionem beneficij siue simplicis, siue curati, quod sit iuris patronatus, aliàs erit nulla. p.406. numer.179. aliud est in beneficiis merè collatiuis. ibid. & num. seq.

Edicta debent continere terminum competentem & peremptorium.ibid.n.180

Edictum non sufficit, sed debent specialiter & nominatim citari patrini, qui sunt certi & cogniti, aliàs prouisio erit nulla.ibid.n.181

Edictorum omissio in prouisione Parochiali an vitiet concursum, & qui affirmatiuam indistinctè tenuerint.p.397.n.49

Edictorum omissio regulariter prouisionem beneficij non vitiat,nisi tantùm vbi concilium prouinciale id statuit. ibid.n.50

Edictorum appositio emissa in beneficio iuris patronatus licèt vitietur, non tamen vitiat præsentationem. p.406.n.183

Edictum non prorogatur, licet ex oppositoribus vnus solus compareat examini, cui idoneo facienda erit collatio,nisi cæteri legitimo impedimento detineri, se excusent. 296.n.251

Et quid in prouisione Doctoralium disponat Concilium Compostellanum.ibid.n.252

Edictum in prouisione beneficij iuris patronatus indistinctè an sit necessarium.397.n.52

Edictum ad Parochialem proponendum est cum termino decem dierum,nec vltra alios decem dies prorogari potest. ibid n.53

Edictum appositum cum minori termini decem dierum vitiat prouisionem.ibid.n.59

Effectus.

Effectus quando non solùm prohibitus, sed & ipse actus, non sufficit effectum conferre in tempus permissum.p.280.n.93

Effectus nullitatis deductæ per viam appellationis. p.526.n.241

Electio.

Electio expressa iudicis assumpturi partes iudicis, non potest variare, & redire an extraiudicialem cognitionem.p 181.n.105

Electiones Magistralium & Doctoralium quam formam requirant ex Bulla Sixti IV. & Leonis X.& de variis dubius, remissiuè.p.294.n.228

Electione & concursu Rectoris facta per ordinarium differentem possessionem aliqua iusta causa, si superior de appellatione cognoscens interim reuocato concursu, & electione, potest suam sententiam executioni mandare, & aliquem in possessionem mittere vacantem, non obstante appellatione. p.360.n.32

Ab Electione & nominatione muneris nulliter & non seruata debita forma celebrata, nec est necesse appellare, nec executioni mandanda erit. pag.386. num.19

Electio ad minus publicum facta de incapace suspenditur per appellationem & contradictionem,possessionisque traditio interim nulla est.ibid.n.19

Index Rerum.

Electio ad munera publica quibus pertinet, & quis ad eam sit citandus, & an per electionem indigni priuetur eligens pro illa vice. p.387. num.20. remissiuè.

Electio ad officium publicum authoritate, priuatum vero vtilitate, vt est tutela,& cura,si intra quinquaginta dies legitimas excusationis probatas iudex non admittat, permittitur appellare,non secus.ibid. num.24

Gotorum tempore Electio Episcoporum pertinebat ipsi Regi Hispano.p.431.n.227

Electio deuoluitur ordinatio ob electionem factam per electores vltra tempus iure præfixum, & illa confirmatur appellatione remota.p.340.n.38

Electione parochialis facta per Episcopum non seruata forma Concilij,condemnatio fit fructuum.p.605. num.85

Elector.

Electori opposita exceptio excluiua suffragij,si probatio præmissis non habeatur,potest,ne tempus labatur, reiici cum clausula præseruatiua.pagina.294. num.226

Electus.

Electus& nominatus ad officium seu munus publicum vtilitate & authoritate, si habens excusationem intra terminum ad appellandum ea opposita,non prouocet ; videtur electioni consentire,& ampliùs non auditur appellans. p.386.n.17

Electus ad officium pro hoc anno contra electionem mota lite durante, putà tertia parte anni, obtinuit executoriales, an executor poterit illi exequi pro toto anno aliud tempus subrogando loco temporis transacti.p.632.n.54

Electus ad officium vti impeditus, iniustè, habet recursum ad interesse.ibid n.55

Emphyteuta.

Emphyteuta ob non solutionem tunc cadit in commissum domino volente, & declarante. pag.402. num.136

Emphyteutæ, vsufructuarij, & similes, possident naturaliter, quia subire tenentur iudicem, si agatur iure ad illos spectante. p.577. & 578.n.133

Emphyteuticæ rei tertius possessor directò conueniri potest pro canonis præstatione. p.585.n.217

Ob damnum tangens rem ipsam Emphyteuta illam amittit, secus si tangat fructus.p.613.n.206

Episcopus.

Episcopus visitans religiosos in defectum superioris iuxta Trid.obseruat eorum instituta,provt superior. p.87.n.29

Episcopus debet adimplere mandatum factum prædecessori sub nomine dignitatis.p.99.n.87

Et idem in executore.ibid.n.88

Ab Episcopo excommunicante iudicem laicum nolentem præstare suum auxilium iniustè petitum, denegantéque censurarum absolutionem, licet appellare, & adire Senatum per viam violentiæ. p.116. num.36

Episcopus cum omnibus Parochis concurrit, habétque curæ animarum exercitium. p.243.n.67

Episcopus solus an simul cum Capitulo possit cognoscere de exceptionibus oppositis personis eligendorum,vel electorum ad Magistrales, vel Doctorales. p.294.n.229

Ab Episcopo existente electioni vt Canonico ad eundem appellatur, si verò vt Episcopo & Prælato, ad eius superiorem appellandum erit. ibid.n.232

Episcopus in electionibus Doctoralium, *&c.* assistit vt Prælatus, non vt Canonicus. ibid.n.237

Episcopo asserenti in aliquo casu se procedere per visitationem,statur quoad appellationis receptionem. p.312 n.68

Episcopus Vicarium, Castellanus castelli sui substitutum,iudex suum locum tenentem quando possit libere amouere cum causa, vel absque illa,vel quando non reuocare iurauit.p.386.n.12.remissiuè.

Epitaphium.

Epitaphiis seu literis descriptis in lapidibus antiquis fides adhibetur.p.434.n.274

Epitaphium mentionem faciens de familia in antiquis probat legitimè.434.n.276

Equus.

Equo seu mula vendita, an veneat sella,frenum,& alia ornamenta,quibus tempore contractus fuit ostensa. p.624.n.104

Eremitoria.

Eremitoria destructa tempore Clerici, ex qua plures fructus & prouentus percepisse apparet,an eius hæredes ad reparationem sint compellendi, casus de facto refertur.p.367.n.22

Error.

Error dicentium appellari non posse ab actibus & sententiis negatiuis damnatur, & eorum falsa fundamenta. p.461.n.74

Eucharistia.

Eucharistiæ sacramentum proprium subsidium est, & defensio contra animæ inimicos.p.200.n.99

Exactio.

Exactio præcepti inhibitorij virtute facta, totius debiti si impediatur, licitè appellatur. pagina 152. num.191

Examen.

Ad examen vocatus ad simplex beneficium non potest appellare iuxta Trid. p.292.n.210

Et etiam in Curatis.ibid.n.211

Examen ad beneficium & concursus est actus extraiudicialis.293.n.213

Examen & concursus sustinetur, si termino designato quidam ex oppositoribus apparuerunt, quidam verò non.p.296.n.250

Examen Parochialis vocantis non debet fieri nisi cum tribus saltim examinatoribus. p.398.n.66

Examen requiritur etiam in beneficiis simplicibus iuris patronatus mixti. p.406.n.188

Examine non excusatur etiam quilibet notoriè doctus. ibid. n.189

Examinator.

Ab Examinatorum relatione, & mala Episcopi electione in Parochialibus an, & quomodo admittatur, & vel prohibeatur appellatio.p.291.n.196

Examinatorum relatio quælibet & Ordinarij electio ad Parochialem non suspenditur per appellationem, quæ deuolutiuum dumtaxat habet. ibidem. num.198

Examinatorum à reprobatione appellatio licita est quoad deuolutiuum, non quoad suspensiuum. ibid. num.199

Examinatorum concordiam Ordinarius non expectat, sed plurimum tunc operatur suum arbitrium in Parochialibus. p.282.n.204

Examinatores electi & nominati possunt per ordinarium cogi illud munus (cùm sit publicum vtilitate & authoritate) subire.p.387.n.22

Examinator si electus intra terminum ad appellandum legitimas excusationes non proponat, imposterum erit cogendus,& eius appellationi non deferendum. ibid.n.23

Examinatores ad minus sex singulis annis eligendi sunt ab Episcopo in Synodo, ex quibus tres quoslibet ad singulas vacationes potest eligere. pag.398. num.67

Examinatoribus minus sex deputatis in Synodo deputatio non erit legitima, sed contra formam Concilij, &

lij, & concurſus per eoſdem factus erit irritus. p.398. num.69
Examinatoribus ſex deputatis in Synodo, ſi aliqui intra annum vel mortui, vel abſentes ſint, tota facultas ſpectat ad ſuperſtites, etiamſi vnus tantùm ſit vnà cum Epiſcopo, aut Vicario.ibid.n.70
Examinatoribus omnibus intra annum mortuis vel abſentibus, Epiſcopus vſque ad numerum ſubrogabit alios ex antiquis Synodalibus. ibid.n.71
Examinatores antiqui ſi tot non ſint, Epiſcopus alios ſuppleat, approbatos tamen à Capitulo. ibidem. num.72
Examinatores etiam antiqui ſi nulli ſiuperſint, alios nouos non minus ſex deputet cum approbatione Capituli.ibid.n75
Examinatores non poſſunt deputari incerti, puta; Prior talis monaſterij Magiſtralis aut Doctoralis, &c.ita vt futuri comprehendantur.ibid.n.76
Examinatores debent pro forma renunciare Epiſcopo quotquot idonei reperti fuerint, & an debet hæc renunciatio fieri ſecretò aut palam.p.399.n.79

Exceptio.

Exceptio firmat regulam in contrarium.p.85.n.2
Exceptio proceſſus non integri ante omnia per iudicem examinanda.128.n.15
Opponens Exceptionem litis pendentiæ ſeu præuentionis iuriſdictionis, vel ſimilium, ſi non admittatur, legitimè appellat.p.140.n.30
Exceptionem oppono, & ſi non admiſeris, appellatio legitima non eſt.p.159.n.4
Exceptionem anteaquam iudex, vel admittat, vel reiiciat; pars non dicitur grauata ibid.n.5
Exceptio citationis loci non tuti poteſt allegari à quocumque nomine grauati ſine mandato vel ſatiſdatione.p.139.n.23
Exceptionem opponens ſeu articulos admittendos ſi omittat appellare à proceſſu ad vlteriora & poſtea inſtet pro admiſſione illorum à tacita, vel expreſſa reiectione, an poterit appellare. p.165.n.3
Exceptio reuelans dicitur, cùm prouenit à cauſa, iuſtam cauſante appellandi.p.142.n.68
Exceptio releuans an ſit, arbitrio iudicis relinquitur. ibid.
Exceptionem incapacitatis, in quolibet iudicio executiuo admittendam p.207.n.60
Exceptio ſeu defenſio an poſſit denegari per ſtatutum. p.227.n.5
Excipienti ſine intereſſe denegatur audientia. p.234. num.91
Exceptiones quæ ſtatim poſt oppoſitionem requirunt examen, & cognitionem, quæ ſint.p.326.n.3
Exceptiones ſeu articuli præiudiciales quales ſunt. p.326.n.4
Exceptio declinatoria priùs diſcutienda, & à proceſſu ad vlteriora licet appellare.p.327.n.15
Exceptio declinatoria an expreſſam exigat pronuntiationem, vel tacita ſufficiat. ibid.n.16
Super Exceptione declinatoria an expreſsè teneatur pronunciare delegatus, ita vt per proceſſum ad vlteriora non ſufficiat.ibid.n.17
Super Exceptione ſurreptionis poteſt delegatus expreſsè & tacitè per proceſſum ad vlteriora pronunciare. ibid.n.18
Exceptio incompetentiæ recipit appellationem, ita vt ſi ab interlocutoria non appelletur, tranſit in rem iudicatam.ibid.n.19
Exceptio contra teſtes eius examen non impedit regulariter, ſed in finem poteſt reſeruari. pag.328. num.34
Exceptio recuſationis ante cæteras debet proponi, & cognoſci, alias in iudicem videtur conſentire alias priùs oppoſita.ibid.n.27
Exceptiones generaliter oppoſitæ, debet priùs propoſita intelligi exceptio contra iudicem. & cæteræ conditionaliter.ibid.n.28
De Exceptione declinatoriæ & contra reſcriptum. remiſſiuè.ibid.n.29
Exceptio nullitatis dicitur præiudicialis. & plus quam poſſeſſorium.p.329.n.41
Exceptio inhabilitatis eſt præiudicialis negotio principali, quo ſuſpenſo, debet priùs examinari. ibid. num 43
Exceptio iuris an poſſit reſeruari,quòd de ea priùs debet cognoſci ibid.& 330.n.50
Exceptiones liquidæ dicuntur, quorum probatio in promptu eſt, vt per inſtrumenta, &c. ibidem. num.62
Exceptiones altiorem requirunt indaginem, quæ intricatæ ſunt, & in facto & in iure ſunt dubiæ. ibidem.
Exceptionem legitimam, puta ſurreptionis, defectus iuriſdictionis, vel ortam ex ventre gratiæ tacitè, expreſsè, purè, aut conditionaliter ſi executor non admittat, excedet, & appellatio vti legitima ſuſpendit.p.352 n.24
Exceptio orta ex ventre Bullæ tunc impedit executionem illius, quando gratia eſt conditionalis, non aliàs.ibid.n 28
Exceptiones oppoſitæ, ſi requirant altiorem indaginem, reſeruantur iudicio ordinario. pagina 353. num.40
Exceptio litis pendentiæ ſuper nullitate aut reformatione penſionis, non impedit interim agere via executiua ad ipſam penſionis exactionem. ibidem. num.41
Quod procedit ſiue quando lis pendit vigore commiſſionis Pontificis cum clauſula ordinaria (ſine retardatione ſolutionis penſionis, &c.) & quibus rationibus hæc clauſula in commiſſionibus apponatur. ibid.& n.50
Exceptio quæ opponitur executioni penſionis debet conſtare incontinenti.p.354.n.53
Exceptio ſurreptionis, & obreptionis efficit executorem incompetentem. ibid.n.55
Exceptio, quod in ſecunda reſeruatione penſionis non fuit facta mentio de alia penſione eiuſdem beneficij, an requirat altiorem indaginem. ibidem, num.60
Exceptio reductionis penſionis quando prouenit ex ventre Bullæ conditionaliter, nempe (dummodo tantam partem remaneat, &c.) impedit executionem, etiamſi incontinenti non probetur. ibidem, num 63
Exceptio quæ oritur ex ventre inſtrumenti Cameralis, etiam ſi requirat altiorem indaginem admittitur ad impediendam eius executionem. ibid.n.64
Exceptio illa conſentientem penſioni caruiſſe, bono iure & beneficij poſſeſſione, non impedit executionem contra titularum.ibid.n.72
Exceptio oppoſita per citatum, ſe non poſſidere beneficium penſione grauatum, legitima eſt ad impediendam illius executionem.ibid.n.75
Exceptio quæ requirat altiorem indaginem, relinquitur arbitrio iudicis regulato ex dictis hoc capite. ibid.n.80
Exceptio iuris patronatus Regij oppoſita quouſque in Senatu cameræ Regiæ terminetur, ordinarius tenetur ſuperſedere in prouiſione beneficij. pag.427. num.175
Exceptiones, quæ admitti non debent in prima inſtantia,nec etiam admittenda ſunt in ſecunda.p.438. num.5
Exceptio, per quam mutatur figura iudicij non eſt admittenda in cauſa appellationis.ibid.n.6

Index Rerum,

Exceptio reſpiciens proprietatem,cùm poſſit repelli,ſi admittitur,de ea erit cognoſcendum in poſſeſſorio,à quo iudicio tãquã mixto datur appellatio.p.452.n.92

Ab Exceptionem excuſabilium contra notorium denegatione interlocutoria appellatio admittitur, etiam ſi à diffinitiua non admittatur.p.467.n.59

Exceptionibus moderantibus ſententiam ferendam non admiſſis poteſt appellari , nihilominus poterit procedi in cauſa principali tanquam ſeparata. p.471. n.34. vbi de exemplis & ibid.n.35.vbi de ratione.

Exceptio vbi ſit appoſita appellationem eſſe tertiam, & iudex ſe competentem pronuntiet, ſententia lata eiuſdem tertiæ appellationis vigore erit valida. p.481.n.31

Exceptiones plures aliæ quando poſſunt opponi executioni penſionis , & de effectibus quaſi poſſeſſionis penſionem exigendi, & quibus elauſulis in eius cauſa appellationis reſcribatur , & de aliis pluribus in cauſa iudiciali in materia penſionis , qui ſint videndi. p.355.n.89

Exceptio rei iudicatæ vt obſtet , debet euidenter conſtare. p.524.n.204

A reiectione Exceptionis oppoſitæ nullitatis euidentis ex actis, ſi non appelletur,iterum poſtea opponi non poteſt.p.527 n.245

Exceptionem contradicere non ſufficit,niſi etiam à receptione opponens appeller. ibid.n.247

Exceptio ſequeſtri authoritate iudicis præcipientis debitori ne ſoluat ſuo creditori,an impediat executionem pro ipſo debito ſequeſtrato. p.559.num.151.& quid ſi debitor ſequeſtrum procurauit,n.ſeq.& quid aduerſus fideiuſſorem. ſub.num.152

Exceptioni competenti renunciare cenſetur pars,ſicut & non opponens.p.331.n.72

Exceptiones incomperentiæ ſui aut mandantis, ſi ſubexecutor reiiciens procedat executione, excedit, & datur appellatio ſuſpenſiua. p.542.n.6

Exceptio reuelans & legitima dicitur quæ prouenit à cauſali , quæ iuſtam cauſam præſtat , appellandi. ibid.n.8

Exceptio ſi non poteſt executioni opponi , non poteſt appellari ob reiectionem.ibid.n.9

Exceptio falſæ,& ſurreptitiæ commiſſionis oritur poſt ſententiam, & eſt incognita ſuperiori.p.543.n.22

Exceptione impugnante poteſtatem delegantis poteſt delegatus cognoſcere.ibid.n.25

Exceptiones infringentes iuriſdictionem delegantis, admittit & cognoſcit delegatus. ibid.n.26

Exceptiones executorialium executioni conuenientes legitimæ dicũtur,& vt ſolutæ admittẽdæ.p.550.n.1

Exceptiones dicuntur non legitimæ,quæ à lege reprobantur. ibid.n.3

Exceptiones minùs legitimas reiiciendas admittens executor excedit ex hoc capite appellationis vt licitæ deferendum eſt.ibid.n.9

Exceptiones legitimæ quæ executioni ſententiæ opponi poſſunt , in duplici ſunt differentia. ibid.n.14

Aliæ refringunt ſententiam , illique ex diametro repugnant , aliæ non repugnant directè , ſed tantùm modificant , & quales ſint in vtroque caſu.ibid.

Exceptiones omnes indiſtinctè omnes executores an admittere, & terminare queant. p.551.n.15

Exceptiones infringentes & annullantes ſententias licet executor non teneatur admittere , poteſt tamen ſi vult ad effectum ſuperſedendi , & reſcribendi dumtaxat.ibid.n.18

Primò quando Exceptio eſſet notoria , & nondum fuiſſent in iudicium deducta.ibid.n.19

Secunda Exceptio excommunicationis oppoſita petenti executionem.ibid.n.20

Tertia Exceptio eſt cauſa nouiter orta, quam ſi cognoſcere iudex ſuperſederet.ibid.n.21

Quarta Exceptio falſi reſcripti.ibid.n.22

Quinta Exceptio nullitatis notoriæ , vbi executio eſt irretractabilis.ibid.n.23

Exceptio nullitatis incontinenti probata , ex inſpectione actorum , eſt legitima , & impedit etiam trium conformium executionem. p.552.n.35

Exceptio nullitatis ex defectu iuriſdictionis etiam triũ conformium executionem impedit. ibid.n.36

Exceptio nullitatis notoriè impedit executionem oppoſita coram iudice ſententiam ferente , executor autem non tenetur terminare , ſed interim ſuperſedere.ibid.n.37

Exceptiones modificatiuas , quæ directò non infringunt ſententiam , ſed reſpiciunt executionem ſententiæ tantùm , executor mixtus admittere tenetur. ibid.n.39

Exceptiones modificatiuæ naturæ executionis conueniunt,& ideo admittendæ per executorẽ p.553.n.46

Exceptiones quæ corã ipſo executore proponi poſſunt & quæ non, ſub coram ſuperiori mandante. ib.n.48

Exceptionis legitimæ à reiectione vt poſſit appellari, & excedat executor , debet illius probatio incontinenti offerri , non aliàs.ibid.n.50

Exceptio legitima vt per executorem admittatur , debet vel ex eiſdem actis probari, vel conferre incontinenti probationem.p.554.n.52

Exceptio quæ continet aliquam dubitationem iuris vel facti non promptè liquidabilem , reſpicit proprietatem.ibid.n.63

Exceptiones peremptoriæ quæ non infringunt,nec directò impugnant,ſed modificant ſententiam,poſſunt vt legitimæ opponi in eius executione. ibid.n.65

Exceptio modificatiua cùm non impugnat ſententiam, dicitur quid ſeparatum ab appellatione principali. p.555.n.66

Exceptiones modificatiuæ & legitimæ quæ ſint.p.555. n.67.remiſſiuè.

Exceptio collationis bonorum poteſt vt modificatiua opponi executioni ſententiæ.ibid.p.68

Exceptio peremptoria modificatiua ſemel iudicio principali & ante ſententiam oppoſita, & à iudice reiecta,in executione opponi non poteſt.ibid.n.69

Exceptio modificatiua ſemel oppoſita , & terminata in principali,non poteſt executioni ſententiæ opponi. ibid.n.70

Exceptio modificatiua ſemel oppoſita in proceſſu ad vnum finem,poteſt ad aliud diuerſum in executione ſententiæ opponi.ibid.n.71

Eexceptio peremptoria modificatiua ſemel proceſſui oppoſita, non tamen per iudicem ſuper ea pronuntiatum,an executioni opponi poſſit.ibid.n.72

Exceptio ſumptuum eſt modificatiua , & admittenda per executorem executioni ſententiæ,quam directò non impugnat.ibid.n.73

Exceptio retentionis adeò fauorabilis eſt , vt etiam poſt ſententiam competat.ibid.n.75

Exceptio impenſarum per viam actionis,&exceptionis, in iudicium principale deduci poteſt.ibid.n.78

Exceptio competens obligato ad alimenta , ne conueniatur vltrà quàm facere poſſit , eſt modificatiua. p.556.n.88

Exceptio augmenti , aut diminutionis bonorum alimentati , & alimentantis , eſt legitima , & variatur iuxta augmentum & diminutionem. p.556.n.98

Quod intellige ſi incontinenti hæc augmenti , aut diminutionis exceptio probetur.ibid.n.90

Exceptio modificatiua oppoſitiua,& non determinata, cenſetur reſeruata executioni ſententiæ, quando eſt compatibilis cum ſententia.ibid.556.n.85

Exceptio oppoſita & non terminata , cenſetur reiecta, & non admittenda in executione , quando eſt incompatibilis cum ſententia. ibid.n.86

& Verborum.

Exceptio orta ex ventre ſententiæ, eſt legitima, quam ſi executor reiiciat, excedat. p.556.n.99

Exceptionibus omnibus ſublatis per ſtatutum non tollitur orta ex eodem ſtatuto. p.556.n.100

Exceptio ex ventre ſententiæ aut inſtrumenti, obſtat etiam non oppoſita, quia ſemper loquitur, & ſimul cum actione præſentatur & deducitur. p.557. num.101

Exceptio orta ex inſtrumento prodeſt ſi ex eo agatur, ſecus ſi ex re iudicata ſuper inſtrumento; niſi & in illa ſit incluſa. ibid.n.102

Exceptio (non impleuiſti ex latere tuo) vt legitima opponitur executioni. ibid.n.108

Exceptio (tu non impleuiſti ex parte tua) oritur ex ventre ſententiæ, & quandocumque opponi poteſt executioni.ibid.n.109

Exceptione (tu non impleuiſti) ſtante, inhibitio expeditur contra executionem. ibid.n.110

Exceptionibus omnibus excluſis non intelligitur excluſa exceptio (tu non impleuiſti.) ibid.n.111

Exceptio (rei non traditæ, & pretij non ſoluti) eius eſt naturæ cuius exceptio (tu non impleuiſti)& opponi poteſt executioni ſententiæ.ibid.n.113

Exceptio etiam dilatoria quæ oritur poſt ſententiam, poteſt licitè eius executioni opponi. ibid.n.114

Exceptio dilatoria orta poſt litem conteſtatam, poteſt opponi.ibid.n.115

Exceptio (quod petis intus habes) opponi poteſt ſententiæ.ibid.n.119

Exceptio defectus mandati aut iuriſdictionis, eſt perpetua, & nunquam cenſetur excluſa, & obſtat etiam tribus conformibus. p.558.n.125

Exceptio oppoſita primæ ſolutioni annui redditus, & & reiecta an opponi queat in executionibus ſequentium annorum.ibid.n..135

Exceptio litis pendentiæ in executinis non admittitur. p.561.n.171

Exceptio eadem obſtat ceſſionario quæ cædenti, & etiam intruſo, lite pendente, & tandem competit exceptio, quæ condemnato per ſententiam.ibidem. num.175

Exceptio reuelans vel non, ſecundùm naturam iudicij executi quæ dicatur, remiſſiuè.p.665.n.189

Exceptio iudicio oppoſita, de qua eſt actum, non tamen eius fit mentio in ſententia, quando cenſeatur omiſſa.p.571.n.55

Exceptiones attingentes proprietatem non admittuntur in iudiciis poſſeſſoriis.p.584.n.206

Exceptiones proprietatis tendentes ad deſtruendam poſſeſſionem admittuntur in iudicio poſſeſſorio. ibid.n.207

Exceptiones excludentes qualitatem requiſitam à iure ad obtinendum in iudicio poſſeſſorio, admituntur omnes ibid.n.208

Exceptio rei iudicatæ nocet eadem, vbi eſt res vel perſona verè interpretatiuè. p.592.n.328

Exceptio rem pluris minúſve eſſe liquidatam ſententiæ executionem non ſuſpendit.p.617.n.22

Exceptio taxæ exceſſus vbi inducit contractum vſurarium, ſi probetur intra decem dies admittitur in executione ad periculum. ibid.n.24

Exceptiones omnes ſpectantes liquidationi, in executione admittere tenetur executor,tam ex parte actoris quàm rei.p.621.n.67

Exceptiones leuantes & proportionabiles iudicio executiuo executor tenetur admittere, aliàs Rota admittit appellationem. ibid.n.71

Exceptio (quod petit intus habes) opponitur poſt rem iudicatam contra Victorem.p.621.n.79

Exceptio paupertatis an quando exuiet à ſolutione fructuum.ibid.n.86

Exceptio rei iudicatæ obſtat vbi datur identitas rei, cauſæ, & perſonarum. pagina 640.num.73

Exceptio quæ oritur ex ſententia præcisè,eſt verificanda in executione, etiam ſi requirat altiorem indaginem.p.648.n.49

Exceptio nullitatis ſi oritur ex ventre inſtrumenti quod exequitur, ſuſpendit eiuſdem executionem. ibid.n.50

Exceptio orta ex ventre ſententiæ aut inſtrumenti,non cenſetur excluſa, etiam ſi requirat altiorem indagi nem.ibid.n.52

Exceſſus.

Exceſſus,violentia,& iudicis iniquitas,inter procedendum ſi arguatur, ex actorum inſpectione detegenda eſt.p 62.n.114

Exceſſus executionis materia ſubtilis, difficillima, & indigeſta eſt, & vtriuſque fori tribunalibus frequens.p.495.n.2

Exceſſui conſentire non videtur,qui conſentit ſententiæ.p.513.n.15

Exceſſus eſt poteſtatis mandatæ limitum tranſgreſſio. p.514.n.36

Exceſſus eſt nouum quoddam grauamen extra limites poteſtatis mandatæ per executorem illatum, & hæc deſcriptio magis conſonat.ibid.n.37

Exceſſus executionis dicitur caſus non deciſus in ſententia, quæ exequitur.p.516.n.70

In exceſſu ceſſat omnis res iudicata, & omnis obligatio executiua.ibid.n.71

Ab Exceſſu appellationi emiſſæ niſi executor deferat vim facere, decernet ſenatus aditus per viam violentiæ. p.517.n.74

Exceſſus poteſt dici & committi tot modis, quot poteſt aliquid dici plus.ibid.n.75

Exceſſus omnis grauamen eſt.ibid.n.76.non econuerſo. ibid.

Exceſſus grauamen eſt qualificatum plura ſpecialiſſima continens. ibid.n.77

Exceſſus dicitur quando aliquid additur ſententiæ quæ exequitur, non tamen quando aliquid detrahitur. ibid.n.82

Exceſſus & defectus inter ſe contraria ſunt, & repugnantia. ibid.n.83

Exceſſui executoris tria reperiuntur in iure deſcripta remedia.ibid.n.74

Exceſſus tendunt in noxam reipublicæ ac regulariter in malam partem ſumitur. ibid.n.85

Excedere dicitur executor ſi aliquid doloſè vel lata culpa faciat.ibid.n.87.

Contra Exceſſum executoris poteſt grauatus implorare officium iudicis ſuperioris.ibid.n.88

Querela aduerſus executores Excedentes quotidie vtuntur aduocati in ſupremis tribunalibus. ibidem.

Ad Exceſſus reuocationem nullitatis remedium introductum eſt.p.518.n.91

Ab Exceſſu ſimul cum querela appellare valde vtiliſſimum eſt, ne executor exceſſum exequatur. ibidem. num.92

Ab Exceſſu vtens appellationis remedio non auditur poſt decem dies. ibid.n 100

Exceſſus intra quod tempus ſit proponendus diſceptatur.ibid.n 101

Exceſſus executoris vt non ſit nullitas, ſed iniuſtitia tantùm, egeátque appellatione qui teneant. ibid. num.102

Ab Exceſſu quantumuis nullo vtile eſt appellare vt ceaſet ſuſpenſionem. p.519.n.109

Exceſſus per viam appellationis & nullitatis poteſt in iudicium proponi.ibid.n.110

Exceſſus omnis mandatæ commiſſionis eſt nullitas. ibid.n.111

Exceſſus executoris non tranſit in rem iudicatam, q[illegible]mi

Index Rerum,

quæ vnus quocumque tempore possit iudicium allegari. p.519 n.113

Excessus an vltra triginta annos possit proponi. ibid. num.114

De Excessu executoris etiam post triginta annos & perpetuò agi posse, defendit Author. ibidem, numer.117

Executoris mandatum & procuratoris eisdem legibus regulantur quoad excessum. ibid.n.119

Excessus executoris excedentis limites sententiæ potest quandocumque proponi. p.520.n.126

Excessiua causa pendente an currat tempus ad appellandum à simplici grauamine, casu quo declaretur non excessisse executorem. ibid.n.130

Excessus executoris est attentatum. ibid.n.133

Excessus executoris est incompatibilis cum simplici grauamine, & iniustitia. ibid.n.134

Super Excessu iudex dumtaxat aditus non potest se intromittere & cognoscere de simplici grauamine, & iniustitia executoris. ibid.n.135

Excessus causa & simplicis grauaminis sunt inter se diuersæ. ibid.n.138

Excessus articulo pendente non currit terminus ad appellandum à simplici grauamine executoris. ibidem, num.139

Ab Excessu qui appellauit etiamsi succumbat, prodest illa appellatio, vt possit prosequi super simplici grauamine, quia semel à facto executoris appellauit, licèt sub falsa causa. p.521.n.140

Ab Excessu appellationi emissæ per procuratorem carentem speciali mandato ad idem deferendum non est. ibid.n.141

Ab Excessu si appelletur, debet excessus nominatim exprimi, aliàs appellationi deferendum non est. ibid.n.144

Ab Excessu contra appellantem est iuris præsumptio, cùm ab executore regulariter sit prohibitum, nisi specialiter ab excessu, & ideo is debet exprimi, vt executor cognoscat an sit deferendum. ibidem, num.145

Excessus causa si non sit in appellatione expressa, executor non tenetur supersedere, sed exequi. ibid. num.147

Excessus causam exprimere nullam tamen, non prodest. ibid.n.148

Excessus causa est exprimenda, vt discernatur, an sit appellatio deneganda, vel concedenda audientia. ibid.n.149

Ab Excessu appellationi resistit ius non facta causæ expressione. ibid.n.150

Excessus causæ omissio non vitiat appellationem, nec ea non est de substantia nisi quoad effectum deferendi. ibid.n.151

Excessus specialis expressio requiritur, ita vt non sufficiat appellatio, quia excessisti à tua commissione. ibid.n.152

Nec sufficit expressio in genere per relationem ad acta. ibib.n.153

Ab Excessu appellatio an totam executionem suspendat, an solùm excessum. ibid.n.154

Excessus causa expressa si non concernat totam executionem, illam non suspendit appellatio, sed excessum expressum. ibid.n.155

Excessus in vno casu allegatus supponitur in aliis non adesse. p.522.n.156

Excessus executoris quomodo sit probandus. ibidem, num.163

Excessus non præsumitur nisi per appellantem probatur. ibid.n.164

Excessus debet constare euidenter verisimiliter & probabiliter. ibid.n.165

Excessus executoris probatur ex inspectione actorum quæ gessit commissionis. ibid.n.167

Excessus directè apponitur commissioni mandatæ, iuxta quam appositus clariùs patet p.523.n.179

Excessus executoris per commissionem detegitur, sicut macula faciei per speculum. ibid.n.180

Excessus separati ab executione possunt probari per testes, vt Varatari, vel illi qui ex actis non apparent, tangunt tamen negotium principale. ibidem, numer.188

Excessus executoris tangens executionem ex actis non apparens per viam querelæ, proponi potest coram superiori, licèt interim non suspendat. ibid.n.189. & ibi declaratur.

Ab Excessu executoris non nisi semel appellari potest, nec secundæ appellationi deferendum. ibidem, numer.190

Excessus est articulus separatus ab executione & executorialibus. p.530.n.38

Excessus contractuum guarentigium non tangit, & ideo simplex commissio datur appellatione ab eo. ibid.n.40

Ab Excessu appellans iuris præsumptionem contra se habet, quod ideo restringit potestatem appellandi. p.524.n.191

Excessum non adesse declarans superior non causat perpetuum præiudicium, sed reparabile per viam simplicis grauaminis prosequendum post executionem. ibid.n.192

Excessum non fuisse licet declaretur, non tamen negatur adesse grauamen simplex. ibid.n.193

In Excessus causa succumbenti non obstat exceptio rei iudicatæ, quo minus per viam simplicis grauaminis vlteriùs grauamen in iudicium deducatur, quia est causa diuersa & separata. ibid.n.196

De Excessu proposito & sic de qualitate grauaminis si non constat, grauamen simplex reseruatum remanet suo loco & tempore deducendum. p.524.n.198. vbi dr exemplo.

Excessus supponit defectum potestatis, & iurisdictionis, ac nullitatem grauamen simplex, aut etiam potestatem & actus veritatem supponit. ibid.n.208

Ab Excessus causa an vtraque pars possit appellare semel. p.525.n.210

Excessus ad reuocationem an præcisa & necessaria sit appellatio. ibid.n.222

Excessus reuocationi tria remedia sunt à iure assignata appellatio, nullitas, & querela. ibid.n.223

Excessum factum per delegatum Principis potest ordinarius reponere. p.526.n.227

Excessus executoris vt reponatur, non est necessaria appellatio, sed querela sufficit. ibid.n.228

Ab Excessu appellare, licèt non sit necesse: tamen valde est vtile, vt executor supersedeat in executione eiusdem excessus. ibid.229

Excessus nullitas per querelam deducta non suspendit executionem. ibid.n.234

Excessus & nullitas deducta per viam appellationis impedit executionem. ibid.n.237

Excessus per viam appellationis, huius natura vestitur & assumit vires. ibid.n.238

Ab Excessu appellatio omnino necessaria est, vt recurri possit ad Regium Senatum pro tollenda violentia. ibid.n.342

Excessus ratione causæ ille dicitur, qui concurrit circa exceptionem iniustè admittendam, vel reiiciendam. ibid.n.243

Excessus ob non admissam legitimam exceptionem executioni appositam præcisè requirit appellationem, aliàs transit in rem iudicatam. ibid.n.244

Excessus ratione causæ (hoc est) ob exceptionem reiectam non est nullitas. p.527.n.248

Excessus quilibet executionis est nullus, quia in excessu

ceſſu executor caret poteſtate, mandato, & iuriſdictione. p.519. num.109.& tempera,vt p.527.numero 248
Ab Exceſſu appellatio ad ſuperiorem mandantem proponenda eſt.p.528.n.2
Cognitio an ſit Exceſſum à commiſſione, ſpectat iudici à quo emanauit conditio.ibid.n.3
Exceſſus ex defectu poteſtatis à cæteris exceſſus ſpeciebis ſubſtantiam rapit, & de omnibus componitur. p.541.n.1
Exceſſus nullus alius maior quàm defectus poteſtatis mandatæ, quia immediatè & naturaliter eſt exceſſus.p.542.n.13
Exceſſu executoris vt detegatur inquirimus poteſtatem mandantis.p.543.n.31
Exceſſus de perſona ad perſonam nullitas eſt.p.568.n.4
Exceſſus adeſt in executore, ſeu quolibet alio delegato, ergo licita eſt appellatio, valet argumentatio. ibid.n.5
Ab Exceſſu de perſona ad perſonam appellationi vt legitimæ & ſuſpenſiuæ deferendum eſt.ibid.n.6
Exceſſu de perſona ad perſonam eſt cauſa legitima appellandi ab executore.ibid.n.7
Exceſſus circa liquidationem dupliciter conſideratur, propriè,& abuſiuè,ſeu impropriè.p.616.n.7
Exceſſus impropriè accidit vbi nimis taxatos fuiſſe fructus condemnato qui aſſerit.p.617.n.8
Exceſſus impropriè eſt potiùs iniuſtitia & ſimplex grauamen,quia executor tunc continetur ſub limitibus ſuæ commiſſionis.ibid.n.9
Ab Exceſſu improprio, putà vbi nimis fructus ſunt taxati, non datur appellatio ſuſpenſiua.ibid.n.10
Exceſſus verè & propriè in liquidatione contingit, quando executor modum condemnationis, ſiue etiam liquidationis eſſentialiter variauerit, aut mutauerit.p.618.n.31.redduntur exempla.ibid.
Exceſſiua dicetur liquidatio ſi executor ordinem omiſerit liquidationis, admittens exceptiones reiiciendas, & reiiciens admittendas.p.620.n.57
Et à tali Exceſſiua liquidatione licita eſt ſuſpenſiua appellatio.ibid.n.60
Excedit executor ſi exceptiones admiſſibiles in liquidatione non admittat, vel admittat reiiciendas, ob quod licet appellati.p.621.n.70
Exceſſus à principio cauſat nullitatem manifeſtam in executione.p.658.n.68
Exceſſus eſt attentatum.p.663.n.156
Exceſſus ad inſtar attentati reponitur.p.664.n.158
Exceſſus commiſſionis cauſat attentatum, quo omnia attentatorum requiſita concurrunt.ibid.n.159
Exceſſiuæ executionis contemplationis poſſidens,patiformiter vt attentans ad fructus tenetur percipiendos.ibid.n.160
Exceſſiſſe executorem vbi ſit declaratum, an tota executio reponenda, an pro parte exceſſus dumtaxat.p.666.n.195
Exceſſus aliud quid eſt diuerſum & ſeparatum à ſententia & executione.ibid.n.204
Ab Exceſſu appellatio ſuper eo dumtaxat deuoluit cognitionem.ibid.n.208
Exceſſum dumtaxat reponendum, non totam executionem,qui probant,vbi de communi praxi. p.667. num.213
Exceſſum reponere poteſt de facto, & proprio motu reponere ipſemet executor qui exceſſit.p.670.n.464

Excommunicatio.

Excommunicatio poſt legitimam appellationem eſt nulla ipſo iure.p.65.n.156
Excommunicare poteſt iudex illegitimè appellantem pro executione ſuæ ſententiæ.ibid.n.157
Excommunicatus ad appellationem iudicialem admittitur, quamuis eſt ſpecies defenſionis,ibid.n.164.
Excommunicatus ſicut non poteſt agere, & conuenire, ita nec, appellare extraiudicialiter.ibid.n.167
Excommunicatus poteſt appeliare extraiudicialiter à iudice, ſecus à parte.ibid.n.168
Excommunicationis abſolutio non ſuſpenditur per appellationem, quia periculum eſt in mora, carceris autem relaxatio trahit periculum in feſtinatione. p.189.n.249.& 2500
Excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum ſub cenſuræ verbo comprehenduntur.p.193.n.1
Excommunicationis ſententia dicitur interlocutoria. ibid.n.2
Ab Excommunicatione appellatio non ſuſpendit eius effectum, quia ſecum executionem, & ligamen trahit.ibid.n.3
Excommunicati declaratio & publicatio fieri poteſt poſt appellationem ab excommunicatione pura. p.194.n.12
Excommunicatus putè per denunciationem ampliùs non intelligitur, nec excommunicationi aliquid addit.ibid.n.14
A præcepto ſub pœna Excommunicationis licita eſt appellatio ſuſpenſiua.ibid.n.18
A comminata Excommunicatione licèt ſuſpenſiuè appellare.ibid.n.19
Excommunicatio poſt appellationem legitimam eſt nulla & attentata.ibid.n.21
Excommunicatio poſt legitimam appellationem cum nulla ſit, poteſt clericus celebrare abſque irregularitate.ibid.n.22
Excommunicatio & aliæ cenſuræ, quibus caſibus dicantur nullæ,aut iniuſtæ.p.195.n.26.remiſſiuè.
Excommunicatio actus eſt executiuus.ibid.n.27
Excommunicatio nulla non ligat, & recipit appellationem.ibid.n.28
Excommunicatio fèrtur in perſonam, non in locum. p.196.n.53
Excommunicatum, ſuſpenſum, aut interdictum poteſt iudex appellatione pendente, fructibus,& diſtributionibus priuare, & an veniant in repoſitione virtute decreti Regij.p.197.n.60.redditur ratio.ib.n.61
Excommunicatus priuatus fructibus appellatione pendente illos non recuperat per viam attentati, ſed querelæ, etiamſi obtineat excommunicationem fuiſſe iniuſtam.ibid.n.64
Excommunicatum in articulo mortis conſtitutum poteſt iudex à quo appellatione pendente abſoluere, quia periculum eſt in mora.p.339.n.68
Excommunicatio eſt actus executiuus. p. 537. n.61. & ſeqq.
Excommunicatio ab homine non fertur niſi pro contumacia.ibid.n.62
Excommunicatio pertinet ad iuriſdictionem contentioſam, cùm abſque cauſæ cognitione ferri non debet.p.633.n.59

Executor. Executio. Executorialis.

Executione ſemel facta ſi res iterum auferatur, poteſt idem executor eiuſdem ſententiæ virtute rem reſtituere.p.76.n.19
Executor vel alius iudex delegatus Pontificis ſeu Nuncij ad aliquam cauſam, ſi attentat, & dum pars grauata accedit ad Senatum, abiit in longinquo ſecum acta proceſſus aſportando: pars grauata debet occurrere ad ſuperiorem iudicem ipſius grauantis. p.95.n.14 & non ad Senatum.n.25
Executor ſucceſſor perficit executionem, quam inceptam reliquit prædeceſſor.p.98.n.77
Executor ſententiæ pœnalis non participat de illius pœna, ſed honoris & poteſtatis iudicis ſuperioris. p.100.n.204

Index Rerum,

Executio non grauat plus quàm ſententia, quæ exequitur.102.n.14

Animus Exequendi & ad vlteriora procedendi appellatione non obſtante, ſatis detegitur ex denegata delatione.p.114.n.27

Executionem petitam à iudice denegante, appellationíque deferente, & non exequente, vim non fieri in Senatu declaratur.p.116.n 43

Ab Executione inſtrumenti putà iniuſtè denegata licita eſt appellatio, & quem producat effectum. ibid. n.45

Et quo decreti genere hoc caſu vtatur Senatus. p 117. num.46

Executio eiuſdem actus non eſt ab illo diuerſa, ſed reſpectu alterius ſic.p.167.n.24

Executor ſententiæ de reddenda ratione non excedit ſi exequatur computa, hoc eſt, *los alcances*.pag.262. num.44

Executor non tenetur citare volentem opponere impetrantem non eſſe idoneum.p.272.n.12

Executor diſpenſationis matrimonialis poteſt teſtibus non ſtare, ſi aliter de veritate ſibi conſtet, & executionem ſuſpendere,ibid.n.15

Executor collatoris non habentis iuriſdictionem, poteſt ſe extraiudicialiter informare.p.273.n.19

Executio executoris extraiudicialiter procedentis de iure non citatis ſaluum ius reſeruat. ibid.num.22. & 23

Executor ad beneficium regulariter non tenetur partes iudicis aſſumere, ſi non vult, ſecus ſi vult, quia tunc poteſt iudicialiter facere prouiſionem. p.274. num.36

Executor merus tenetur aſſumere partes iudicis, ſi adſit clauſula(citatis citandis)p.275.n.49

Executor merus vigore clauſulæ (citatis citandis) efficitur mixtus.ibid.n.50

Executor vigore clauſuræ (vocatis vocandis) non tenetur aſſumere partes iudicis, ſi nullus appareat contradictor.ibid.n.51

Executor beneficij non tenetur iudicialiter procedere, ſecus ſi comparet aliquis prætẽdens aliquod præiudicium, qui iudicialiter auditur.p.277.n.64

Executor gratiæ ſiue cum clauſulis ſonantibus monitionem, ſiue conditionem, tertium comparentem audire tenetur ſaltim in via ſummaria.ibid.n.65

Executor tenetur citare & iudicialiter audire exiſtentem in poſſeſſione etiam de facto.ibid.n.66

Executor tenetur citare, & audire iudicialiter, quem commiſſio præiudicat, vt ſi dicatur, ſi tibi conſtiterit N. eſſe bigamum, beneficium eius conferat. ibid.n.67

Executor gratiæ tenetur iudicialiter procedere, ſi adeſt intruſus, aut alius contradictor appareat. ibidem. num.68

Executor non tenetur amouere poſſeſſorem non citatum, etiamſi commiſſio careat cluſula (citatis citandis.)ibid.num.69

Per Executores data poſſeſſio non citato poſſeſſore dicetur intruſa.p.278.n.70

Executor ad diſpenſationes matrimoniales tenetur iudicialiter procedere, ſi compareat contradictor.ibid. num.71

Etiamſi aduerſarius ipſe exiſtat à principio, quia citandus eſt.ibid.n.72

Executor beneficialis per citationem an videatur iudicialiter procedere.p.279.n.83

Ad viam Executiuam non poteſt redire, qui ſemel intentauit ordinariam. p. 282. n.110.niſi aliter proteſtetur creditor.ibid.

Exequi non poteſt obligatio in forma Cameræ aperta ſemel via, vt de falſitate cognoſcatur. ibidem, numero 113

Executor beneficij ſi aſſumat partes iudicis, vbi ad id non tenebatur, omnino debet ſeruare formam iudicij.p.283.n.121

Executor licèt admittat articulos, & iuxta illos examinet teſtes, non dicitur iudicialiter procedere. ibid. num.122

Executor diſpenſationis matrimonialis tunc tenetur citare, quando adeſt contradictor, non aliter.ibid. num.127

Executor ſimul procedens iudicialiter etiamſi ad id non tenetur, non poteſt variando ad viam iudicialem redire, nec vtraque ſimul vti.pagina 284.numero 133

Secus ſi cœpit procedere extraiudicialiter, quia poteſt ad iudicialem viam procedere.ibid.num 134

Iudicialiter quando Executor ſeu collator tenetur procedere in prouiſione beneficij, ſiue ſua ſponte, ſiue ex neceſſitate iuris debet omnino ſeruare formam iudicij ſummarij p.285.n.143

Executio non impeditur ob modicum præiudicium. p.302.n.26

Executorris aſſertioni ſe informaſſe de vtilitate Eccleſiæ pro alienatione ſtatur, & pro eius decreto præſumitur.p.303.n.33

Dummodo tempus præceſſerit, quo veriſimiliter capi potuit extraiudicialis informatio.ibid. n.34

Vel dummodo contrarium non probetur. ibidem num.35

Executor ſuper alienationis vtilitate ſi non adeſt contradictor poteſt ſine citatione procedere,etiamſi adſit clauſula (vocatis vocandis.) ibid n.36

Executor ſuper alienatione, *&c.* cum clauſula (citatis citandis) eſt mixtus, ſi adeſt contradictor, & cuius intereſt, eſt citandus.ibid.n.37

Executoris ſuper alienatione proceſſui facto, & formato, abſque tamen alicuius citatione, quia nullus adeſt contradictor, nec ad id tenetur, an ſit ſtandum.ibid.n.38

Executor datus pro confirmatione donationis iuriſpatronatus procedit extraiudicialiter. & tunc ab eo non appellatur.p.304.n.43

Secus ab eo procedente iudicialiter.ibid.n.44

Executio directè fit aduerſus tertium rei litigioſæ poſſeſſorem.p.320.n.88

Executione denegata vigore breuis per ſubexecutorem à quo appellatur, poteſt iudex Rotæ iuſtificato conſtito breuis, illud exequi, quemadmodum poterat iudex à quo.p.359.n.28

Ab Executione rei iudicant aut obligationis Cameralis,& guarentigiati, appellans præſupponit antecedens validum, à quo executio dependet, & negat conſequens neceſſarium, quapropter non auditur. p.372.n.20

Executor Apoſtolicus ad tradendam poſſeſſionem beneficij vacantis ipſo iure prouiſo tradere non debet, nec à detentatore auferenda, niſi iſto prius citato, quando ad eius prouiſionem citatus non fuiſſet.p.379.n.12

Quod extenditur ad omnes priuationes ipſo iure.ibid. num.13

Executiua via ſi ſemel fuit vulnerata, non ſignatur commiſſio cum clauſula (ſine præiudicio legitimæ executionis.)p.360.n.45

Executio vbi denegata eſt ex eo, quod inſtrumentum eſt vulneratum, expectantur tres conformes ſententiæ, ſecus vbi ex alia cauſa denegatur non tangente vires inſtrumenti.ibid.n.46

Executor quando denegatur ob aliquam nullitatem reſeruato iure creditoris, conſultiùs faciet ex integro executionem repetere, quàm appellatione vti. ibid.n.47

Executioni locus non eſt, nec pœnitentiæ, ſi creditor qui

qui poterit agere via executiua, cœpit agere via ordinaria p.362.n.60
Executorialium parito licèt sit statim facienda, intelligitur tamen ciuiliter, & cum aliquo temperamento.p.381.n.51
Executorialium peritionis temperamentum respicit tempus, non appellationem, quam executoriales non recipiunt.ibid.n.52
Executor non excedit dirigens executoriales in eos, quibus tacitè & ex propria vi & natura sententiæ nocent.p.394.n.349
Executio prædictæ sententiæ vt impediatur sufficit, vt nullitas aliunde proueniat, etiamsi non sit expressa in Bulla Pij V. p.407.n.199
Plures Executoriales sententias, instrumenta, informationes etiam per testes peritos, & curiales, tam Concilij supremi & Cameræ, quàm Cancellariarum recensuit Franciscus Gonzales de Heredia secretarius Cameræ in quadam amplissima & fideli per eum facta relatione.p.434.n.264
Executionem faciens iudex in criminalibus capitaliter punitur.p.464.n.4
Executor reiiciente exceptionem friuolam appellationi emissæ non defertur.p.481.n 15
Executor datus accessoriè puta ad gratiam potest interloquutoriam, qua se non iudicem declarauit, reuocare.p.489.n.45
Executoriales expediuntur etiam non facta declaratione expressa super defertione.p.491.n.79
Executionis tractatus qui edidere.p.495.n.3
Executorialium expeditio plus non grauat, & ideo non appellatur.p.496.n.17
Executio dicitur de appendicibus.p.497.n.18
Executorialium expeditio est pars executionis, & ipsius atque sententiæ declaratio.ibid.n.19
Pronuntiatio de exequendo dicitur Executio,licèt non mera.ibid.n.20
Executiua si sit vna sententia alterius, si non potest appellari à prima, pariter nec à secunda illius executiua.ibid.n.21
Executorialium expeditio, & decretum de exequendo sit in executione rei iudicatæ.ibid.n.22
Ab Executione non appellatur, quia plus quàm sententia non grauat, ita nec ab expeditione executorialium, quia plus quàm ipsa executio non grauat. ibid.23
Executor mandatum impleus non est qui grauat,sed mandans.ibid.n.24
Executio inducta est, vt lites consequantur finem, nec immortales reddantur.ibid.n.28
Ab expeditione Executorialium appellatio admittitur si rationabilem causam habeat expressam. ibidem. num.31
Executorialium expeditio ante rem iudicatam, & intra terminum ad appellandum, appellationem suspensiuam recipit.ibid.n.32
Executori dato ad exequendam sententiam legitima appellatione suspensam, non est permittenda executio.p.498.n.34
Executorialium expeditio continens nouum aliud grauamen vltra rem iudicatam, admittit appellationem suspensiuam.ibid.n.35
Executorialium expeditio decreta contra alium in re iudicata non comprehensum, recipit appellationem, ibid.n.36
Executorialium expeditio facta parte non citata admittit apppellationem suspensiuam.ibidem,num.37. & 42
Executorialium expeditio, vt per appellationem suspendatur, debet rationabilis causa in scriptis exprimi.ibid.n.38
Executoriales sunt quoddam instrumentum à notario confectum, summam actionem continens, victori ad exequendum tradendum.ibid.n.39
Executorialis moribus inducta, idem est in effectu quoad mandatum executiuum.ibid.n.40
Executoriales expediuntur stante re iudicata non tamen mandatum executiuum, quod si secus fiat, Rota sustinet dum ritè sit expeditum. ibidem, numero 41
Executorialium expeditionem debet præcedere citatio ad videndum illas relaxari.ibid.n.42
Executoriales expediuntur etiam in domo auditoris Rotæ.ibid.n.43
Executoriales expeditæ absque citatione recipiunt appellationem suspensiuam.ibid.num.44
Executorialium expeditionem requirere citationem, vbi datur iudicis, rei, aut litigantis mutatio, sine controuersia est.ibid.47
Executorialium expeditio requirit processus reproductionem, aliàs si negetur, negatur executio. ibid. num.48.& seqq.
Executoriales in primis debent continere sententias, seu sententiam.p.499.n.51
Executor sententiæ non est antea ad eius executionem deuenturus,quàm sibi de sententia legitimè constet ibid.n.53
Executoriales vt per se fidem faciant de sententia, debet in illis inseri de verbo ad verbum. ibidem, num.56
In Executione sententiæ semper eius verba ponderanda sunt.ibid.n.57
Executoriales vt probent mandatum procuratorium totus eius tenor de verbo ad verbum est inserendus, ibid.n.58
Executorialibus inscribi solent libelli actionum & exceptionum, & alia munimenta, quæ ad executionem magis congruant.ibid.n.62
Executorialibus inferendus de verbo ad verbum libellus Actoris, cum eius probatio requirat scripturam. ibid.n.63
Executorialibus inseri libellum rei, vt constet de litis contestatione, non requiritur, cùm sufficiat enuntiatio litis contestatione .ibid.n.64
Executorialibus libellus exceptionum erit inferendus, vt appareat an oppositæ executioni sint admittendæ, vel non, vel iam super illis iudicatum. ibidem, num.65
Executorialibus citatio inferenda est, vt appareat tertius possessor, & oppositor fuerit citatus, & quibus officiant executoriales.ibid.n.66
Executorialibus sunt inferenda omnia, quæ excludant exceptiones oppositas ad impediendum executionem, & extrinseca alia excusetur probatio nempe actorum exhibitio.ibid.n.67
Executorialibus inseri solent testes melius probantes rei æstimationem,valorem & bonorum liquidationem reseruatam executioni, vt alia excusetur.p.500. num.70
Executio si ab eodem iudice sit facienda, parui refert executoriales conficere, cùm sufficiat sola sententia à Notario signata publica forma.ibid.n.71
Executoriales Romana in Curia expeditæ, ante executionem earum requiritur citatio partis de inuiolabili Rotæ stylo.ibid.n.72
Executio vigore executorialium non intimatarum capitulo, sed quibusdam canonicis non congregatis, capitulariter est attentata. ibid.n.73.& quando tunc valeat.ibid.
Executorialium cum intimatione fit in Rota reproductio, vbi ante actualem executionem & declarationem incurtus censurarum quatuor terminis seruantur.ibid.n.74
Executio & possessio capta vigore executorialium

ante intimationem, & eius reproductionem est attentata, & nulla.p.500.n.75
Executio est nulla, nisi intimentur executoriales latæ contra vnum alteri possessori resignatorio, vigore clausulæ resignationis gratiosæ, etiam quoad possessionem, qua actualiter reperitur.ibid.n.79
Executoriales obtinens vigore trium conformium contra intrusum, si reperiatur in possessione per viginti annos, etiamsi non appareat de intimatione & terminis seruatis, non dicitur attentata possessio. ibid.n.78
Executorialium executio est attentata, quia cùm deberent reproduci coram Auditore Rotæ, reproducuntur coram subexecutore in partibus. p. 501.n.84
Ab Executore exequente executoriales Romanæ Curiæ in partibus post intimationem, & ante earum reproductionem in Rota appellationi deferendum esse,declarat Regius Senatus.ibid.n.85
Executoris commissio, executionis dicitur pars realis.ibid.n.93
Executionis extrema à parte ante & parte post, appellationem excludunt.ibid.n.95
Executorialibus non indiget sententia absolutoria. ibid.n.98
Executoriales imperiti iudices concedunt indistinctè. p.502.n.101
Executoriales relaxati ex qualibet sententia etiam negatiua, seu absolutoria vbique indistinctè practicatur.ibid.n.102
Executoriales non expediuntur vigore sententiæ notoriæ nullæ.ibid.n.103
Executoriales expedire quis iudex possit, à quo an ad quem, qui vltimam translatam in rem iudicatam tulit sententiam, & qui in delegato, & de aliis pluribus & similibus difficultatibus. ibid. n.104. remissiuè.
Executorialium vires ex quibus vel extinguantur, vel eneruentur.p.503.n.1
Si in Executione conquienit pars, & iudex per vnum annum putà, noua debet fieri citatio cum relatione status executionis, & de ratione.ibid.n.2
Ab Executore omittente citationem requisitam appellationi interdictæ deferendum est.ibid.n.3
Executoriales & sententiæ post triginta annos non exequuntur.ibid.n.4
Executorialium præscriptarum exceptio est legitima, cum oriatur ex inspectione sententiæ.p.504.n.6
Ab Executore reiiciente legitimas exceptiones appellationi deferendum.ibid.n.7
Exceptionem præscriptæ Executionis non est necesse opponere, sed iudex ex officio id tenetur, cùm appareat ex inspectione sententiæ.ibid.n.8
Exequendi ius ex obligatione personali decem annis iure regio præscribitur.ibid.n.9
Executiuum ius ex re iudicata super actione personali simul cum ipsa actione præscribitur spatio viginti annorum iure Regio.ibid.n.10
Exequendi ius ex instrumento guarentigiato si præscribatur per decennium, non impeditur via ordinaria ex instrumento agi intra aliud decennium. ibid.n.11
Exequendi ius ex actione reali etiam hodie iure Regio non præscribitur, nisi spacio triginta annorum. ibid.n.12
Executorialium ius iure ciuili præscriptum per triginta annos,à minori tempore iure canonico amittitur. num.13
Executorialium vires amittuntur per longum tempus concurrente non bono iure victoris.ibidem, & 505. num 14 & à n.21
Executoriales in beneficialibus extinguuntur per non vsum earum, & per cessationem minori tempore triginta annorum,& quomodo intelligatur.ibidem, num.20
In Executorialibus omnis cessat calumniosa præsumptio, & pro eis præsumitur ritè & rectè latas sententias.ibid.n.24
Executorialium ius vt extinguatur, triginta annorum lapsus requiritur iuxta Rotam.ibid.n.15
Executoriales valde antiquæ non mittuntur executioni.ibid.n.31
Executoriales simpliciter antiquæ, scilicet, quæ nondum compleuere triginta annos mittuntur executioni, cum exhibentur processus & sententiæ ex quibus emanarunt.ibid.n.32
Secus si solæ Executoriales exhibeantur post longum tempus, quia tunc illis denegatur executio.ibid.
Executiuam viam ex instrumento guarentigiato non habere instantiam, nec triennio perire, qui teneant. ibid.n.36
Executionis cœpta instantia an per triennium pereat, tres reperiuntur opiniones. ibid. & 506.n.33. & de resolutione.ibid.n.46
Executiuum ius intentatum per actionem in factum ex re iudicata,habet instantiam perituram.ibid.n.39
Executiuum ius ex executorialibus intentatum per iudicis officium mercenarium, non datur peritura instantia.ibid.n.40
Executio si est petita actione in factum,ordo iuris seruari debet.ibid.n.41
Executiuum iudicium intentatum per iudicis officium celerem expeditionem requirit.ibid.n.42
Executio ex executorialibus per officium iudicis petita non requirit libellum, nec figuram, aut ordinem iudicij, & ideo vberius est ex eo agere, quam actione in factum.ibid.n.44
Executio siue petatur iudicis officio, siue actione in factum ex executorialibus appellationem suspensiuam non recipit.ibid.n.45
Executiuo iudicio actione in factum intentato, licèt detur peritura instantia, procedit iure ciuili, non iure canonico.ibid.n.46
Executio cœpta per litis contestationem perpetuatur in quadraginta annos ius exequendi.p.507.n.47
Executores, siue executorialium, siue gratiarum, aut meri sunt, aut mixti.p.512.n.1
Merus Executor in quibus à mixto distinguatur, & cognoscatur.ibid.n.2
Exæcutor merus dicitur, quoties omni liquidata materia & præcedente causæ cognitione super exceptionibus & liquidationibus nudi facti executor est commissa.ibid.n.3
Exceptio, quæ omissa fuit à parte citata per iudicem super causæ cognitione adhibita in executione non potest postea executor, cui executio committitur de ea cognoscere.ibid.n.4
Executor mixtus dicitur, cui executorialium executio committitur nulla præcedente causæ cognitione super exceptionibus, & liquidationibus, quæ incidere solent in ea ibid.n.5
Executori commissa censetur causæ cognitio,& terminatio eorum,quæ incidunt,& admitti solent in via executiua,vbi talis cognittio non præcessit. ibid.n.6
Executor mixtus est iudex, & habet iurisdictionem ad exequendum.ibid.n.7
Executor mixtus cognoscit de concernentibus executionem sententiæ.ibid.n.8
Executor mixtus potest cognoscere, & terminare omnes exceptiones, quæ opponi possunt executioni executorialium, non tamen respicientes merita causæ.ibid.n.9
Executor datus ad rerum & fructuum restitutionem, est omnino mixtus, cùm illi commissa intelligatur fructuum liquidatio.ibid.n.10

Executor merus nullam cauſæ cognitionem habet, ſed purum factum committitur, & ideo caret iuriſdictione.p.513.n.11
Executor vterque quas exceptiones admittere, vel reiicere teneatur, & quando ob id poterit ab eo appellari.ibid.num.12.remiſſiuè.
Excuetor ſiue merus ſiue mixtus eſt delegatus,& vices gerit mandantis.ibid.num.13
Ab Executore ſiue mero ſiue mixto,appellationi emiſſæ non deferens, vim nullam facit.ibid.num.15.niſi modo execedendo.ibid.
Executor ſiue ſit facti, ſiue ſit iuris, admittit appellationem ab exceſſu.ibid.n.22
Executor qui mandatum exequitur,non eſt qui grauat, ſed ſententia, & iudex, qui eam tulit. pagina 514. num.24
Ab vtroque Executore negatur appellatio, niſi exceſſus adſit, quia aliàs fieret de via executiua ordinaria. ibid.n33
Ab Executore mixto, cui virtualiter intelligitur commiſſa negotij principalis cognitio, licet appellare, & exemplo.ibid.n.34
Etiamſi non excedat.ibid.
Executor recipit poteſtatem à commiſſione ſtrictè, cuius limites non tranſgreditur, ſed præ oculis habere debet.ibid.n.38
Executor tenorem commiſſionis præ oculis habere debet.ibid.n.39
Executor ſi executorialium fines egrediatur, deſinit eſſe iudex, & poteſtate carere tunc incipit. pag.516. num.56
Executor executorialium ad inſtar eſt iudicis habentis iuriſdictionem territorio limitatam,& ſi illud egrediatur,efficitur priuatus.ibid.n.57
Executoris poteſtas coarctata eſt ad limites commiſſionis ſententiæ tenori inhærens.ibid.n.59
Executor in eo quod excedit,deſinit eſſe executor.ibid. num.62
Executor in exceſſu caret iuriſdictione, & deſinit eſſe iudex. ibid.n.63
Et caret poteſtate.ibid.n.64
Executor excedens executoriales aliud ſeparatum & diuerſum ab eis facit.ibid.n.65
Executor excedit pluribus modis. ibidem. numero 72. nempe.
De re ad rem, & de quantitate ad quantitatem.
De perſona ad perſonam.
De tempore ad tempus.
Reiiciendo legitimas exemptiones ſententiæ licitè opponendas, aut admittendo reiiciendas.
Præpoſterando ordinem ſibi in commiſſione traditum.
Et ſemper quando caret poteſtate & iuriſdictione. p.517.n.73
Executor infert ſimplex grauamen intra limites ſuæ commiſſionis, non tamen in exceſſu. ibid. n.80. vbi redditur exemplum.
Executor ſi præſtet minus, quàm in ſententia ſit comprehenſum, grauat ſimpliciter, non excedit,& quare.ibid.n.81
Per viam appellationis licèt poſſit quis conqueri de iniquitate Executoris, tamen etiam poteſt quandocumque ſuperioris implorare officium. pag.518.numero 90
Ab Executore excedente appellatio emiſſa vtrumque habet effectum deuolutiuum & ſuſpenſiuum, cui niſi deferat executor,vim facit.ibid.n.93
Ab exceſſu Executoris vtilius eſt appellare, vt euitetur actualis executio grauaminis.ibid.n.95
Executionem ex re iudicata emanata à lite qua procurator quis fuit pere non poteſt, niſi cum ſpeciali mandato.p.521.n.141
Executoris mandati defectus probatur ex actorum inſpectione.p.522.n.169
Executoris poteſtas vt quando ſit, appareat,commiſſio legitimè exhibenda eſt.p.523.n.182
Executoris poteſtas pendet à deputatione, ſicut procuratoris à mandato, & ſic à deputationis verbis non eſt recedendum.ibid.n.183
Executionis fauor ſuſpendendæ concurrens in appellatione ab exceſſu durat in repoſitione exequenda appellatione non obſtante.p.525.n.219
Executio facta pendente exceſſu deducto per viam appellationis, eſt attentata & reuocatur. pag.526.numero 238
Ab Executore non appellatur niſi clauſtra & limites commiſſionis excedat, & tunc niſi ſemel. pag. 528. num.1
Executorialium executor Papæ ſi nudi facti executionem alicui committat, & is excedat, poteſt de exceſſu cognoſcere.ibid.n.4
Executoris poteſtas commiſſionis tenore eſt circumducta, quæ tantum valet quantum ſonat. ibidem, num.10
Executori intelligitur prohibitum omne illud quod clauſtra commiſſionis excedit.ibid.n.11
Executor Superioris in exceſſum remanet priuatus & ſubiectus correctioni iuriſdictionis ordinariæ. ibid num.13
Executor Superioris quantum commiſſionis limites egreditur, tantum alienos ſcilicet Otdinarij intrat. ibid.n.14
Executoribus excedentibus modum executionis reſiſtere licet cuilibet priuato.ibid.n.16
Executor Principis licèt ſit maior ordinario, in cauſa commiſſa tamen excedens, priuatus reputatur & ordinario inferior, cui reſiſtere poteſt & exceſſum reponere.ibid.n.18
Executori Papæ etiam mero excedenti poteſt Ordinarius reſiſtere & quilibet alius.p.529.n.19
Executori procedenti in negotio ſibi ſpecialiter non commiſſo, poteſt iudex ordinarius & quilibet alius reſiſtere.ibid.n.20
Executor quando exceſſit non currunt fatalia quominus omni tempore de huius nullitate dici poſſit. p.520.n.127
Executor ordinatè procedens & excedendo dicitur ſpoliare, cui vt priuato licet reſiſtere. p.529.numero 22
Executorem excedentem mandatum tanquam ſuperiori inobedientem poſſe punire ordinarium. ibidem. num.26
Contra Executoris miniſtros & tabelliones excedentes ſalarium in commiſſione vel lege taxatum,poſſe ordinarium procedere vt exceſſum reſtituant. ibid. num.27
Executorem delinquentem extra commiſſionem indubiè poteſt ordinarius incarcerare & punire. ibid. num.28
Ab Executore ſeu nuntio excedente limites mandatæ executionis, appellatur ad iudicem mandantem. p.531.n.48
Executorialium iudicium ab ordine iudiciatio etiam ſummario multum diſtat.p.533 n.1
Via Executiua eſt ſummaria, tamen magis accelerata quàm ſimplex ſummarium iudicium. ibidem, num.2
Executio quando fit ab eo iudice vel eius executore ſuper eadem re ſuper qua lata eſt ſententia, citationem non requirit.ibid.n.8
Executio vbi eſt facta rei, iudicis aut litigantis condemnati perſona requirit citationem præciſè. ibid. num.9
Executio vbi eſt facienda in perſona ſpecialiter non nominata,

nominata, in executorialibus citatis an necessaria sit.p.534.n.11
De quo Executionis statu citatio hæc sit facienda.ibid. declara vt n.13
In Executorialium executione pro quantitate debet intimari debitori vt soluat.ibid.n.14
Secus si instrumentum contineat tempus determinatum, & quia tunc ipse interpellat.ibid.n.15
Executio & eius acta corruunt si omittatur necessaria citatio.ibid.n.16
Ab Executore omittente necessariam citationem appellationi emissæ esse deferendum decernit Senatus Regius.ibid.n.17
Executor merus is est cui nudum factum committitur, & executio, dicussis omnibus quæ opponi poterant executioni sententiæ.ibid.n.18
Executor merus si citauerit, non tenetur citatum expectare, quia non potest assumere partes iudicis & iurisdictionem commissam vsurpare. ibid. num.19
Executorialium executores non eodem modo sed diuersimodè omnes sententias effectui tradunt. p.535 num.21
Executor pro summa pecuniaria procedit captis pignoribus subhastandis ex quibus satisfit creditori, vel illi dantur in solutum.ibid.num.22
In Executione instrumenti guarentigiati pro quantitate, eodem modo proceditur quo in executorialibus.ibid.n.23
Ab Executore pro quantitate incipiente à captura personæ ante discussionem bonorum tanquam ab excedente licita est appellatio.ibid.num.24
Executor executorialium pro certa specie cogit præcisè condemnatum tradere, etiam vi & manu militari de possessione deiicit.ibid.num.25
In Executione pro specie certa, ciuilius faciet iudex, si priùs moneat condemnatum aut obligatum. ibid. num.30
Executio cœpta pro re, an ea perempta sit prosequenda,& in quo.p.539.n.37
Executio sententiæ pro Barone latæ vt pro singulis centum ouibus ratione pascuorum Baro vnam habeat, etiam contra minus centum pascentem, fiat habito respectu ad numerum, & facta computatione grata.ibid.num.38
Si autem quinquaginta quis depascit, fiet executio pro æstimatione dimidiæ partis vnius ouis. ibidem, num.30
Executorialium executor ad actum consistentem in animo condemnati, putà præstare patientiam aut consensum, renunciare officium aut beneficium, & similia, quomodo se habere debeat. ibidem, numero 41
Executor ad factum dependens ab animo condemnati non excedit non admittendo interesse, sed ad factum præcisè compellens.ibid.n.41
Executor ad factum dependens ab animo condemnati, an excedat illum contumacem per carcerem cogere.ibid.n.44
Ab Executore facti & carceratione pro eius executione non datur appellatio.p.537.n.52
Executor pro quantitate potest per carcerem compellere condemnatum, vt indicet bona in quibus facienda sit executio.ibid.n.56
Executio fit per manum militarem & violenter si aliter perfici non potest.ibid.n.57
Executor non excedit compellendo per carcerem condemnatum ad factum dependens ab eius animo & voluntate, nec vim faciet.ibid.n.59
Executio facti dependentis à voluntate condemnati, fit per carcerem postea crescente contumacia per censuras iuxta Concilium.p.538.n.64
Executor merus potest deputari etiam non constitutus in dignitate.pag.539.num.77
Executores dicti compulsores sunt meri, & non debent esse in dignitate constituti, sed simplices clerici sufficiunt.ibid.n.78
Executor executorialium super iure incorporali quomodo procedat ad executionem.ibid.n.79
Pro Executione iuris incorporalis requiritur actus apprehensiuus.ibid.n.85
Executio si fiat in officiis publicis vendibilibus, debitor compellendus est renunciare, & titulum officij exhibere.ibid.n.91
Executio vbi sit facienda in officio vendibili, & sit adeundus Rex, quomodo debitor est compellendus.ibid.n.92
Executor aliquam partem potestatis vsurpans excedit multo fortiùs qui totam arripit.p.541.n.3
De Executoris potestate quando disputatur, locum habet appellatio suspensiua p.542.n.4
Excedere dicitur Executor eo ipso quòd absque iurisdictione procedit.ibid.n.5
Executor beneficiatus etiam si essumat viam meri, si non amittat exceptionem surreptionis aut nullitatis suæ potestatis, potest appellari.ibid.n.7
Ab Executore vigore breuis Cameralis, habentis executionem paratam potest appellari, quando verificetur subreptio commissionis.ibid.n.10
Executor merus saltim de exceptione infringente suam potestatem cognoscit ad effectum remittendi tantùm.ibib.n.14.& 15
Executor mixtus potest cognoscere de potestate sua, an rescriptum sit falsum vel surreptitium, & se pronuntiare iudicem, vel non.ibid.n.16
Executor merus potest de exemptione defectus suæ potestatis cognoscere extraiudicialiter ad effectum supersedendi in executione.ibid.n.17
Executoris meri potestas ob falsitatem commissionis nulla redditur.p.543.n.18
Executor merus licèt non admittat exceptiones contra sententiam, tamen defectus potestatis suæ admittit. ibid.n.19
Executor merus quamtumuis præcisam habeat facultatem, potest cognoscere de falsitate narratorum ad effectum supersedendi.ibid.n.20
Executor merus tenetur admittere exceptionem nouiter ortam,quam si sciet mandans in executione supersederet.ibid.n.21
Executor merus de exceptione releuante, puta surreptionis coram eo opposita cognoscit, vt remittat & supersedeat si verum inueniat. ibidem, numero 23
Executor merus admittens exceptionem ad rescribendum & supersedendum, remanet nihilominus merus. ibid.n.24
Executor admittit exceptiones concludentes defectum tam suæ quàm mandantis potestatem.ibid.n.28
Executoris potestas pendet à potestate mandantis. ibid.n30
Executoris potestas debet à potestate mandantis regulari.ibid.n.33
Executor ante commissionis executorialium præsentationem & intimationem sibi factam, caret potestate & iurisdictione, nec ea vti potest. pag. 544. num.42
Executor etiam si sciat facultatem sibi competere, tamen ante præsentationem non recipit potestatem. ibid.n.45
Per Executorem gesta post terminum limitatum in communione, sunt nulla ipso iure, atque vim facit precedens.ibid.n.46
Executor ad exactionem post terminum exigens, vinculis ligatus ad superiorem remittitur. ibidem, num.47

Executor ignorans prorogationem de tempore ad tempus, ſi procedat poſt triennium, irritè & nulliter facit.p.544.n.48
Executor non dicitur executionem facere ſed mandans.p.545.n.52
Executor eſt velut cauſa inſtrumentalis quæ nihil diſponit.ibid.n.53
Executor procedens ad executionem ſententiæ ſuſpenſæ per appellationem, poteſt de facto impediri & reſiſti.ibid.n.56
Et ab eius proceſſu appellationi niſi deferat, vim fieri declarabitur.ibid.n.57
Executor gratiæ licèt acquirat iuriſdictionem à tempore datæ, eam tamen non exercet ante præſentationem litterarum.ibid.n.60
Executor gratiæ etiamſi ſciat ſibi facultatem competere, non poteſt procedere ante literarum præſentationem.ibid.n.62
Executio ſententiæ facienda eſt ab eo iudice ſub cuius diſtrictio res ſita eſt, ad requiſitionem tamen iudicis ferentis ſententiam.ibid.n.63
Et idem in contractu paratam Executionem habente. ibid.n.64
Executio mandata etiam morte mandantis re integra non expirat mandatum.p.546.n.68
Exequutor ad exequendum morte mandantis procedens non excedit.ibid.n.72
Exceptio dominij aut poſſeſſionis poteſt tertius oppoſitor proponere coram iudice requiſito pro executione ſententiæ, quia vt plurimum longè diſtat ſuperior.ibid.n.75
Executor excedit, non admittentes legitimas exceptiones executionis naturæ congruas.p.550.n.4
Ab Executore non admittente legitimas exceptiones tanquam excedente, appellatio habet vtrumque effectum.ibid.n.5
Quod idem locum habet in Executione inſtrumenti guarentigiati, quia patificantur à iure. ibid.n.6
A reiectione exceptionis in Executione incidentis appellatio eſt neceſſaria, aliàs tranſit in rem iudicatam.ibid.n 7
Executor literarum penſionis reiiciens exceptiones legitimas incompetentiæ, ſurreptionis, aut ortas ex ventre gratiæ, excedit, & ex hoc capite appellario vtrumque habet effectum.ibid.n.8
Executor admittens exceptiones non admittendas, detrahit iuri priuilegiato partis, hoc eſt, iuris exequendi, eámque priuat beneficio iuris communis, ob quod datur appellatio.ibid.n.10
Executiua via maximum affert commodum. ibid. n.12
Executor meus cùm ſibi committatur nudi facti executio, & omni liquidata materia, non poteſt regulariter cognoſcere de exceptionibus appoſitis.p.551 num.16
Executor merus non poteſt cognoſcere de exceptionibus appoſitis labefactantibus ſententiam, ſed mandatum ad vnguem ſeruare tenetur. ibid.n.17
Executor has exceptiones infringentes ſententiam poteſt admittere, ſi vult, non tamen tenetur, & ideo à reiectione appellationi interiectæ non deferendum.ibid.n.24.25 & 26
Executor mixtus ſicut merus, non tenetur admittere exceptiones labefactantes ſententias, ſi non vult. ibid.n.26
Executor præcisè tenetur admittere exceptionem infringentem eius poteſtatem, & vbi datur executio irretractabilis, aut excommunicationis exceptio, quas ſi reiiciat executor, licet appellare. ibid.n.27
Executor mixtus id dicitur, cui executio committitur, non præcedente cauſæ cognitione ſuper iis, quæ incidere ſolent in viam executiuam.ibid.n.28
Executor mixtus non tenetur admittere exceptiones labefactantes ſententias, nec reſpicientes merita cauſæ.ibid.n.29
Executori non quomodo ſit lata ſententia, ſed quòmodo ſit exequenda, pertinet, non quid ſit pronuntiandum, ſed quid ſit pronuntiatum.ibid.n.30
Executor non poteſt factum ſuperioris labefactare. ibid.n.31
Executor non poteſt admittere èxceptiones reſpicientes iuſtitiam, & cauſam principalem, ſed ſtatim remittit ſuperiori non ſuperſedens in executione. pagina 552.num.32
Executor poteſt, ſi vult, admittere exceptiones reſpicientes nullitatem ſententiæ vt remittat & ſuperſedeat.ibid.n.33
Executio ſententiæ ſummariè tractatur, & ita nihil admittitur requirens altiorem indaginem ad illam impediendam.ibid. n.34
Executor Romanæ Curiæ in partibus cognoſcit ſuper rebus in quibus eſt facienda executio pro quantitate debita, & de aliis exceptionibus modificatiuis. ibid. n.40
Executor ſi nolit admittere exceptiones infringentes ſententiam ad effectum ſuperſedendi, non excuſatur pars illas proponere iterum coram ſuperiore. p.553. num.49
Executiua & ſummaria iudicia non admittunt exceptiones requirentes altiorem indaginem.p.554.n.51
Executor ex noua cauſa poteſt in ſententiæ executione ſuperſedere. p.556.n.93
Executioni ſententiæ poteſt apponi & oriri exceptio proueniens ex mente pronuntiantis.p.557.n.103
Executor datus ad vendendum & pretium recipiendum, emptor ei legitimè ſoluit, ſed executor Domino rei tenetur.p.560.n.159
Executiuam ad viam redire non poteſt, qui ordinariè cœpit.p.561.n.172
Niſi proteſtetur quod viæ Executiuæ præiudicare nolit.ibid.n.173
Excedit Executor exequendo perſonas non nominatas in executorialibus, nec virtualiter aut viſibiliter expreſſas.567.n.1.& 4
Ab Executore excedente de perſona ad perſonam, appellationi vt legitimæ deferendum decernit ſenatus, aditus per viam recurſus.ibid.n.2
Executor ad vlteriorem executionem procedens, non obſtante tertij legitima oppoſitione excedit, & licitè appellatur.p.568.n.10
Ab Executore reiiciente legitimas exceptiones licet appellare.ibid.n.11
Ab Executore citante non citandum, nec comprehenſum in commiſſione, licita eſt appellatio. ibid.n.13
Executio locum non habet aduerſus non nominatum in ſententia, licèt lis cum eo ſit acta. p.570.n.42
Executioni pro quantitate factæ in re qua tertiùs dicit potius ius habere, puta, anterius ius pignoris, an ſit admittendus ad illam impediendam p.571. n.65
Executio ſententiæ ſuper aliqua re reſtituenda impeditur à tertio docenti incontinenti de ſua poſſeſſione, quouſque in contradictorio vincatur.pag. 573 num.81
Ab Executione incipere dicitur ſi contra tertium non victum iudicio petitorio aut poſſeſſorio executor exequatur p.574.n.89.
Executionem ex l. fi. C de edicto Diui Adria impedit tertius docens de ſua poſſeſſione, quouſque iudicio ordinario vincatur.ibid.n.90
Executoriales obtinens curet intentare remedium poſſeſſorium contra tertium oppoſitorem, & quando prima lata ſententia auocetur poſſeſſio, poſſitque ſuas executoriales exequi. pag.574. & 575. num.91. & 96
Executor cùm non poſſideat, non poteſt tradere poſ-

Index Rerum,

ſeſſionem vigore executorialium per aſpectum, nec cui tradiderit acquiritur.p.576. n.108

Executor exequendo rem ab alio poſſeſſam per clauſulam conſtituti illo reiecto, excedit de perſona ad perſonam.p.577.n.125

Obtinens executoriales pro re locata an teneatur ſtare locationi factæ per condemnatum.ibid.n.126.

Quid in ſimplici colono vel in colono partiario, qui ſeminauerunt, an pro illo anno ſint legitimi contradictores.ibidem.

Executoriales obtinens pro re, non tenetur ſtare locationi factæ per condemnatum cœpta iam lite ſuper re.ibid.n.128

Executoriales obtinens Dominus, qui & eius colonus fuerant ſpoliati, an domino mortuo poſſit colonus ſuo iure earum petere executionem. ibid.n.129

Et quid ſi colonus ſit nominatus in ſententia, cum tamen nulla acta fuêre, nec etiam citatus, nec conſtituit procuratorem.ibid.remiſſiuè.

Executionem iudicij poſſeſſorij pendentis inter vaſallos, directus Dominus non impedit, maximè præſtita ſibi cautione.p.578.n.135

Executioni ſententiæ latæ ſuper ſeruitute domus emphyteuticæ an dominus directus poſſit comparens impedire,& quando ſecus.ibid.n.137

Executionem ſententiæ contra colonum ſeu inquilinum clerici latæ,poteſt ipſe clericus impedire cuius nomine poſſidetur.p.579.n.47

Ab Executore admittente non legitimum oppoſitorem, & nemine offerente ſui iuris probationem incontinenti, appellationi emiſſæ non deferens vim facit.ibid.n.153

Ab Executore admittente minus legitimas exceptiones & non admittendas appellatur.ibid.n.156

Executoriales expeditæ contra confraternitatem aut locum pium, ſuper re aut debito ipſius loci pij, an excedet executor illas dirigens in adminiſtratorem. p 580.n.159

Executio vt locum habeat contra tertium emptorem in quem res alienata eſt pendente lite inter creditorem & debitorem,pro quantitate,neceſſe eſt vt alienatio fiat ſententia & re iudicata, & ſic in fraudem paratæ iam executionis.p.582.n.178

Executio non poteſt dici parata ante rem iudicatam & cauſæ cognitionem. ibid. n.179.

Executio vigore inſtrumenti guarentigiati pro quantitate, an & quando directò fiat contra tertium, in quem debitor alienauit rem.ibid.n.182

Executor ſententiæ contra beneficij poſſeſſorem latæ an excedat exequendo tertium illius beneficij poſſeſſionem occupantem lite pendente.ibid.n.183

Executor non excedit exequendo executoriales contra condemnatum ad dimittendum beneficium, ſed nec contra intruſum in illud lite pendente. ibid. n.189

Executoriales obtentæ contra ſuperſtitem collitigantem,exequuntur contra intruſum lite pendente.pag. 582.583.n.190

Executoriales poſſunt exequi in tertium poſſeſſorem rei, quam alteri Dominus hypothecauit, cum pacto de non alienando.p.583. n.199

Executione facta in tertium intruſum ſine nouo proceſſu non poteſt agere de ſpolio.ibid.n.192

Executoriales capiunt intruſos& intrudendos lite pendente..ibid.n.193

Executoriales expeditæ contra capitulum afficiunt tertium etiam non citatum, cui lite pendente capitulum tradiderat poſſeſſionem præbendæ. ibidem num.194

Executio an locum habeat aduerſus tertium in quem res emphyteutica eſt alienata inſcio Domino.p.584 num.205

Executionem non impedit tertius ratione nullæ poſſeſſionis traditæ per iudicem inordinatè procedentem.ibid. n.210

Executoriales expeditæ contra emphyteutam pro canonis ſolutione an exequantur contra tertium cui rem alienauit.ibid.n.225

Executio quando inter alios non citatos locum habet ſine noua cauſæ cognitione,tamen noua citatio eorum omnino pro executione requiritur.p.585.n.222

Executio quando in tertios non citatos locum habet, adhibetur ſummatim & incontinenti cognitio ſuper illa qualitate, quæ cauſam præſtat executioni in illos.p.585.n.224

Executio vt in tertium locum habeat, non ſufficit vt nunc rem poſſideat, ſed quod illam ſit adeptus lite pendente, & affectam vitio litigij,verificandum eſt. ibid.n.225

Ad verificandam qualitatem qua fundatur Executio contra tertium,citatio neceſſaria eſt. ibid.n.226

Executor an excedat exequi ſequeſtrarium, aut depoſitarium in quos res lite pendente depoſita fuit. ibid. num.227

Executor an excedat exequendo fideiuſſorem de iudicio ſiſti in cauſa principali.ibid.n.228.remiſſiuè.

Executionem contra principalem an poſſit impedire fideiuſſor iudicatum ſolui.ibid. n.229.remiſſiuè.

Soluens alicui de mandato iudicis an ſit legitimus contradictor Executionis.ibid.n.230.remiſſiuè.

Executoriales expeditæ contra vxorem pro debito ante matrimonium contracto, an dirigantur in virum ſuper bonis poſtea in dotem datis.ibid.n.231

Executoriales expeditæ contra procuratorem in rem ſuam, ſi ſoluendo non ſit, an dirigantur in bonis principalis non citati. ibid. n.232

Executoriales expeditæ, contra defunctum interdicto retinendæ, an poſſint exequi contra eius hæredes. p.586.n.245

Executorialium latarum in Saluiano interdicto quando poſſit impediri executio. p.587.n.246. remiſſiuè.

Executoriales expeditæ contra debitorem, an exequi poſſint abſque exceſſu in eius condemnati debitorem non citatum.ibid.n.247.latè diſcutitur.

Executio aduerſus debitorem poteſt directò fieri aduerſus eius debitorem penſionis indiſtinctè. p. 588. num.255

Executio in pecunia debitoris condemnati quæ fit apud argentarium ſeu depoſitarium,directò fit. ibid. num.256

Executoriales & acta aduerſus prælatos & adminiſtratores vt poſſint nocere Eccleſiis, & præbendis, debet in libello inferi norma adminiſtrationis legitimæ.ibid.n.259

Executoriales expeditæ contra defunctum in interdicto retinendæ, an exequi poſſint contra hæredes ſi poſſident iure proprio.p.589.n.281

Obtinens Executoriales non cogitur nouum ſubire iudiciuum contra nouum ſucceſſorem. p.592. n.317

Executor ſententiæ naturam & tenorem imitatur. 599. num.1

Excedit Executor ſe extendens ad aliam rem,ſeu quantitatem non expreſſam.ibid.n.12

Excedit Executor ſe extendens ad aliam rem extra expreſſam.ibid.n.13

Ab executore excedente de re ad rem,vel de quantitate ad quantitatem,appellationi deferendum declaratur. ibid.n.14.

Excedit Executor exequendo in alia re quæ non fuerit iudicata.ibid.n 16

Executor an excedat ſi executoriales latas pro præbendato,vt in anteriori loco ſedeat, illas exequatur in aliis præeminentiis, putà oſculo pacis, incenſatione ante alios quibus præferri mandatur.p.600.n.19

Excedit Executor, ſi ſententiam qua quis eſt priuatus & inha

& inhabilitatus ad beneficium, extendat ad pensionem etiam quæ loco beneficij habetur. p.602.n.49
Executor non excedet si sententiam qua clericus declaratur commisisse delictum, dignum priuatione beneficij, ipso iure exequatur in illius priuatione. p.604.n.74
Executor ad rei restitutionem vigore executorialium datus, an excedat eas exequendo in fructibus non expressis nominatim in sententia.p.605.n.93
Executor ad rei restitutionem datus excedet si præstet fructus non expressos in sententia,si aliàs ex natura iudicij & actionis præstari non debebantur, secus è conuerso.p.606.n.113
Executor executorialium quibus quis cõdemnatur rationem reddere,administrationis,an excedat si facta calculatione exequatur reliquatum.p.608.n.140
Executor ad reddendam rationem datus dicitur mixtus respectu calculationis & liquidationis. pag.609. num.143
Executor mixtus datus ad rationem reddendam tenetur ante executionem reliquatum & calculationem confirmare.ibid.n.144
Merus executor an possit confirmare calculationem. ibid.n.146
Executor ad reddendam rationem non potest esse merus,cùm detur ante liquidatam materiam.ibid.n.147
Executor ad restitutionem bonorum confiscatorum faciendam ei cui Princeps restituit an excedat, si exequatur tertios possessores in quos res fuere à fisco alienatæ.p.611.n.173
Executor ad restitutionem bonorum confiscatorum per Principem factam, datus an excedat, si fructus etiam soluere cogat.ibid.n.174
Executor ad rei restitutionem an excedat compellendo præstare æstimationem damni & deteriorationis, quæ in illa reperitur,si id omiserit in sententia.ibid. num.182
Executor datus ad tradendum fundum, non satisfacit dimidium tradens.p.612.n.195
Executor non excedit compellendo ad æstimationem rei peremptæ,ad cuius restitutionem datus est. p.613 num.208
Executor poterit compellere ad æstimationem partis peremptæ rei,sicut & totius.ibid.n.209
Executor ad rei restitutionem datus non excedit, si compellat condemnatum,liquidatam æstimationem damni & deteriorationis rei præstare. ibid. numero 211
Executio facti promissi in æstimatione aut interesse sit. p.616.n.6
Executio est sequela primi iudicij & eiusdem naturæ. p.617.n.14
Executio est eiusdem naturæ cuius est prima causa, & ideo ab ista sicut non licet appellare, ita nec à declaratione, & eius liquidatione.ibid.n.16
Executor liquidans rem quæ extra condemnationem sit, illius substantiam augens, nouiter grauat & excedit,& à tali excessu licet appellare.p.618.n.33
Executor ad restitutionem præbendæ cum fructibus liquidandis datus excedit si taxet etiam distributiones quotidianas. ibid.n.37
Executor ad restitutionem beneficij cum fructibus liquidandis datus, excedit, si liquidet etiam emolumenta,incerta,vt oblationes, & funeraria,&c.p.619 num.38
Excedit Executor in liquidatione,si condemnationem in fructibus perceptis extendat ad eos qui percipi potuerunt.ibid.n.40
Excedet Executor in liquidatione si lata sententia super fructibus à tempore litis contestationis,&liquidet à tempore occupationis. ibid.n.43
Executor in liquidatione excedit,si condemnatum simpliciter in expensis compellat & liquidet simul personales.ibid.n.51
In liquidatione excedit Executor si sub liquidatione expensarum liquidet etiam damna.p.620.n.52
Excedit Executor quando liquidationẽ addiderit condemnationi,quia nouam addit condemnationem,& à tali excessiua liquidatione licet appellare. ib. n.56
Executor anteaquam perueniat ad executionem facti, debet præmittere liquidationem, quâ pertinentiæ, fructus, seu damna comprehendantur sub generalitate condemnationis.ibid.n.57
Executio sententiæ factę ante liquidationem pertinentiarum & similium est nulla ipso iure. ibid. n.59
Exceditur modus inter Exequendum, si pars non citetur in eo quo debet adesse.p.621.n.63
Executor ad rei restitutionem virtute rei iudicatæ.simpliciter datus,an excedat si etiam exequatur in pertinentiis & connexis ipsi rei. p.622.n.87
Executio sententiæ facienda in re debet fieri etiam in fructibus pendentibus eius per quandam consequentiam, cum sint inseparabiles ab ipsa re & possessione.p.627.n.153
Excedit Executor si dilatione aut conditione sententiæ pendente exequatur.p.628.n.4
Executor datus cum termino limitato, eo transacto si exequatur ampliùs,excedit..ibid.n.6
Executor cum termino limitato si aliquem intra illum excommunicet, eo tranfacto non absoluit.pag.628. num.7
Ab Executore excedente de tempore ad tempus,appellationi interpositæ si nõ deferat,vim facit.p.628.n.1
Executor exequendo ante tempus datum condemnato ad soluendum excedit.ibid.n.2
Executoris potestas regulatur à potestate superioris mandantis.p 629.n.12
Executor non excedit si condemnatum ad rei & speciei restitutionem cum fructibus, exequatur condemnatum in fructibus decursis vsque ad sententiam, sed etiam in decursis postea vsque ad actualem restitutionem. ibid.n.13
Exequendi potestate carens Executor,excedit in liquidatione fructuum tam decursorum vsque ad sententiam, quam vsque ad tempus taxationis .ibid .n.15
Executor excedens fines mandati nihil agit. ibidem. num.16
Executor tunc poterit taxare & soluere fructus & interesse decursos post sententiam, & vsque ad eius patitionem.p.630.n.31
Executor non excedit attendens tempus prioris sententiæ specialiter expressum per vltimam confirmatæ.p.631.n.46
Executor ad sequestrandos fructus maioratos vigore decreti in iudicio tenutæ, an excedat sequestrando fructus non solùm à die decreti,sed etiam à die mortis vltimi possessoris.p 632.n.52
Executor merus excedit assignando terminum ad parendum, & ob eius imparitionem excommunicando.p.633.n.58
Executor merus est incapax iurisdictionis. ibid.numero 60
Executor merus potest terminum deliberatorium præfigere, sed non ad effectum imponendi nouam excommunicationem.ibid n.61
Executor cui causa vel executio committitur cum termino breui, & limitato, an excedat assignando parti terminum & dilationem regaliam,à sua commissione abbreuiato termino, alias à iure assignato simili causæ aut executioni. ibid. n.62
Executor sententiæ potest illius facere declarationem interpretatiuam.pag.636.n.12
Executor mixtus respicit merum imperium. ibidem, num.16

Index Rerum,

Executor dicitur non qui ordinaria, sed delegata potestate aliquid exequitur.p.636.n.17

Executori cùm principale committitur, videtur declaratio interpretatiua etiam commissa.p.638. n.43

Ab Executore perperam interpretante sententiam velut excedente, appellationi emissæ est omnino deferendum. ibid.n.51

Exempla plura huius doctrinæ redduntur obiter.p.638 & 639.n.51.52.53.54.55.56. & 57

Executores rei iudicatæ è curiis Regiis emanati, possunt post longam temporis distantiam declarationem interpretatiuam sententiæ dubiæ adhibere, ergo multo fortiùs Senatores qui eam tulerant. pag. 644.n.131

Executor excedens modum nulliter agit, & propterea appellatur.p.646.n.5

Executor ad rei restitutionem cum clausula (refusis priùs melioramentis) an excedat si ante eorum liquidationem rem faciat restituere.p.647.n.26

Executor ad rei restitutionem *pagando los gastos*, an possit priùs restituere rem, & postea expensas condemnato saltim sub fideiussione.p.648.n.57

Executio suspendi non potest in aliis rebus seiunctis, ob expensas in vna tantùm re factas,etiam si sententia dicat(solutis priùs expensis.)p.649.n.65

Executio sententiæ vt suspendatur ob melioramenta, debet de eis priùs saltem ingenuè apparere, intra terminum assignatum ab executore. ibid.n.69

Executio reuocata & reposita,an officiat tertio rei emptori,ipsius executionis virtute. p.654.n.1

Redduntur exempla.ibid.n.2

Executione sententiæ, cuius virtute tertius emptor possidet,reuocata,vt ipsa res non sit restituenda,sed pretium à creditore auocandum, quis dixerit. ibid. num.4

Executione reuocata, cuius vigore creditor in solutum rem accepit, redituenda res est cum legitimis accessionibus ibid.n.5

Executione reuocata in gradu appellationis, creditorem damnandum ad res ablatas restituendas, vel æstimationem, damna, & expensas, qui dixerint. ibid.n.6

Executio vigore sententiæ postea reuocatæ, consideratur retro ac si facta non sit,nec sententia lata.pag. 656.n.44

Reuocata executione, cuius contemplatione tertius possidet,ipse comprehenditur.ibid.n.45

Executio, cuius occasione ob venditionem gabellarius perceperat decimam per appellationē, reuocata tertio gabellario etiam non citato nocet.p.657.n.59

Executione reuocata, omnia retro iudicantur irrita & infecta ipso iure.ibid.n.67

Executor secularis an possit sententiam repositionis executionis, cuius contemplatione clericus possidet in hunc exequi, & rem auocare declinantem.p.658. num.70

Executor secularis sententiæ latæ inter laicos erit competens cognoscendi, an sententia officiat clerico,vt tertio comparenti & declinanti.ibid.n.71

Executor laicus an possit exequi in clericum sententiam inter laicos,& à laico latam,quæ illi ex natura causæ secundariò & in consequentiam, vel aliàs, omnino de iure præiudicat, vel an requisitoriæ literæ sint necessariæ.p.659.n.89

Executio sententiæ ad illum iudicem debet spectare qui de causa principali cognoscit.ibid.n.98

Excedit an Executor si sententiam qua clericus est suspensus ab officio, illam extendat ad beneficium. p.662.n.55

Executione aut sententia annullata siue rescissa, cuius contemplatione quis possidet, rem cum fructibus restituit.p.662.n.140

Executionem annullantes senatores ob non seruatam formam iuris per executionem,quemadmodum bona vendita faciant restituere,& quando fructus cum interusurio debiti compensentur.p.663.n.156

Ab executorialium executore appellatio emissa, solet delegari cum clausura (parito iudicato.) p.664. numero 168

Executor secundus ad rei restitutionem cum clausula (parito) an excedet procedendo ante paritionem illorum fructuum,qui tacitè & virtualiter in sententia subintelliguntur. ibid.n.173

Excedit Executor cum clausula(parito iudicato)si ante paritionem fructuum virtualiter comprehensorum in sententia,quæ vtitur verbo(restituere)procedat in principali.p.665. n.192

Executio tota si propter excessum executoris reuocaretur,res iudicata rescinderetur. p.666.n.207

Executio reuocatur propter excessum in summa, non tamen ipsum mandatum executiuum. ibidem.numero 210

Executione sententiæ semel facta, si res in potestatem condemnati iterum deueniat: an noua condemnatio ad illam auocandum sit necessaria, vel idem executor sufficiat.p.667.n.217

Executorialibus semel executis,& incontinenti,non ex interuallo, si res ipsa ad condemnatum reuertatur, restituenda est iterum eatundem executorialium virtute.p.668.n.227

Exequi non videtur iudicem cuius Executio fuit perturbata.ibid.n.232

Executoriales intelliguntur intra annum executæ, si fuere fortitæ effectum.p.669.n.244

Executorialium potestas cum clausula (defendo inductum) extinguitur anno, si fortitæ fuerint effectum, qui per integrum annum perdurauit. ibidem. numero 246

Executio cœpta & nondum perfecta,durat perpetuò & debet finiri.ibid.n.248

Executor datus ad exequendum si in parte exequatur, non est functus officio donec plenè perficiat. ibid. num.249

Executoriales non expirant per triginta annos cœpta iam executione.ibid.n.251

Executione reuocata cuius contemplatione quis possidet, an possit rem ex alio capite, aut iure retinere. p.670.n.258

Exemptio.

Exemptio clericorum à iurisdictione seculari fuit deducta à Regibus Christianis, & concessa ob reuerentiam sanctæ Ecclesiæ. pagina vndecima, numero 50

Exemptionis priuilegium clericorum à tempore Constantini.ibid.

Exemptio Clericorum à potestate, & iurisdictione temporali in eorum vtilitatem, non in damnum, & detrimentum eorum introducta,vt oppressi per iudices Ecclesiasticos non prohibeantur recurrere ad Regem, pro violentia tollenda. pagina 18. numero 91

Exemptionem clericorum à iurisdictione temporali esse de iure diuino, quam nec Summus Pontifex potest tollere in totum. pagina quadragesimaquinta num.303

Exemptionem in casu limitato non habere locum, potest inducere consuetudo.ibid.n.304

Exemptionem habitam à Papa,aut legitimam compositionem allegans, si sup. illa non audiatur in causis decimarum, potest licitè appellare. pagina 347. num.75

Exemptio tributorum permittit appellationem suspensiuam.ibid.n.76

Exhibitio.

Exhibitio.

Exhibendi ſententia non recipit appellationem. p.222 num.132

Ad Exhibendum rem condemnatus, quando habet facultatem rei reſtituendæ non appellat, quia tale iudicium non patitur dilationem. p.339.n.57

Ad Exhibendum condemnatus ſi vlteriùs vltra rei Exhibitionem ad aliquod aliud, putà, intereſſe ſeu pœnam condemnetur, an poſſit appellare. ibidem. num.58

Ad Exhibendum condemnatus,& in eadem ſententia conditionaliter ad intereſſe condemnetur, niſi ſoluat,&c.an poſſit appellare.ibid.n.59

Expenſæ.

Expenſatum condemnatio tunc fieri poteſt dumtaxat, quando Senatus declarat, vim nullam feciſſe iudicem Eccleſiaſticum, & de ratione. p.70. num. 239 & 240

Expenſarum mulcta eſt quid conſecutiuum,& acceſſorium ad cognitionem extraiudicialis defenſionis, & ad illius perfectionem.ibid.n.241

Expenſarum condemnatio ſupponit iuriſdictionem. p.71.n.251

In laicorum decreto locum habet Expenſarum condemnatio.ibid.n.254

Expenſarum præſtatio tunc reſpicit iuriſdictionem, quando iudicio formato fit earum condemnatio, ſecus extraiudicialiter. ibid.n.258

Ab Expenſarum petitarum condemnatione in vltima ſententia, quarum nulla mentio facta eſt in cæteris inſtantiis,tanquam ànouo grauamine licet appellare. p.476.& 477.n.35

Expenſarum peritarum omiſſa condemnatio in ſentẽtia intelligitur condemnatus in illis abſolutus.ibid. num.36

Expenſas iure actionis debitas & in condemnatione omiſſas poteſt victor denuo petere, etiam ſententia ſuper principali tranſacta in rem iudicatã. ibid. n.42

Expenſas coram ſe factas an executor excedat taxando, vel ad mandantem debeat remittere. p.622.n.85

Extraiudicialis.

Extraiudicialis actus non recipit appellationem, nec cauſat attentatum.p.271.n.1

Extraiudicialis actus eſt beneficiorum prouiſio, & collatio ſui primæua natura attentata. ibid.n.2

Extraiudicialis prouiſio beneficij non eſt interlocutoria,ſed pro interlocutoria habetur. p.272.n.4

Extraiudicialis inſtitutio,aut confirmatio loco interlocutoriæ habetur. ibid. n.5

Extraiudicialis prouiſio non requirit alicuius citationem.ibid.n.10

Extraiudicialiter procedit executor ad beneficium, & de qualitatibus, moribus, & vita, ſeu habilitate prouiſi informatur extraiudicialiter nemine citato. ibid.n.11

Extraiudicialiter procedunt regulariter executores ad beneficia.ibid.n.13

Extraiudicialis prouiſionis, & proceſſus difficile eſt probare iniuſtitiam, cùm tam per ſcripta, quam per non ſcripta iudex animum ſuum informat.ibid.n.16

Extraiudicialem proceſſum qui iniuſtum dixerit, aliunde tenetur verificare iniuſtitiam, quia pro actu extraiudiciali præſumitur, non verò grauamine. p.273.n.17

Extraiudiciali in prouiſione conferens non vt iudex, ſed vt priuata perſona procedit.ibid.n.18

Extraiudicialis appellatio eſt ſi interponatur à parte, vel à iudice ante iudicium cœptum..ibid.n.20

Extraiudicialis actus nunquam tranſit in rem iudicatam.ibid.n.21

Extraiudicialiter procedens executor gratiæ nullam fert ſententiam,ſed gratioſam executionem..ibid.n.28

Extraiudicialiter facta inſtitutio, collatio ſeu prouiſio beneficij fieri poteſt die feriato, ſecus ſi iudicialiter p.274.n.29

Extraiudicialiter poteſt Epiſcopus extra diœceſim inſtituere & confirmare, ſecus ſi iudicialiter. ibidem num.31

Extraiudiciales actus poteſt iudex vel executor iudicialiter celebrare,ſi vult.ibid n.37

Extraiudicilia,& iudicialia ſibi inuicem contraria ſunt & repugnantia.p.175.n.41

Extraiudiciales actus nunquam tranſeunt in rem iudicatam,ex quo in eis iudicium deficit.ibid.n.42

Ab Extraiudiciali actu per appellationem etiam coram ſuperiori præſentatam non dicitur beneficium litigioſum,nec litem pendere. ibid.n.47

Extraiudicialis prouiſio qualiter per contradictorem reddatur iudicialis,redditur ratio.p.278.n.73.& ſeq.

Extraiudicialiter qui potuit procedere, ſi partes iudicis ſemel aſſumat, an poſſit ad extraiudicialem proceſſum redire.p.280.n.97

Extraiudicialiter qui potuit procedere, ſi iudicialiter incipit, non poteſt variare, vt verius reſoluitur. p.281.n.101.

Extraiudicialis, & iudicialis proceſſus ſunt ad inuicem repugnantes,& incompatibiles.p.282.n.117

Extraiudicialiter & iudicialiter ſimul procedendi ſi in commiſſione, lege,aut compromiſſo facultas detur, vel vna via electa poſſit ad aliam redire tum iudex poterit variare, & ſimul vtroque modo procedere. p.284.n.135

Ab Extraiudiciali prouiſione cuiuſvis beneficij appellatio ſicut non admittitur, ita nec ab articulis in ea incidentibus,& aliis grauaminibus ab ea dependentibus.p.290.n.188

Extraiudicialis ſi eſt prouiſio, omnes eius articuli extraiudiciales ſunt.ibid.n.189

Extraiudicialem per actum non dicitur lis introducta, nec pendere.p.298.n.288

Actus Extraiudicialis non interrumpit præſcriptionem.ibid n.289

Extraiudicialis denunciatio non interrumpit præſcriptionem,nec proteſtatio.ibid.n.290

Extraiudicialis appellatio vim habet citationis, & eius virtute appellatus comparere tenetur abſque alia citatione.p.299.n.292

Extraiudicialis appellatio quando cauſet litis pendentiam,remiſſiuè.ibid.n.293

Extraiudicialis appellatio non eſt propriè appellatio, ſed prouocatio.ibid.n.294

Extraiudicialis appellatio eſt veluti præuia ad litem incipiendam, & ideo habet vim citationis. ib.n.295

Extraiudicialis appellatio à parte interponitur ad iudicem ipſius partis, à iudice verò extraiudicialiter procedente ad Superiorem ipſius iudicis. ibid.n.296

Extraiudicialis appellatio interponi poteſt à futuro grauamine.ibid.n.297

Extraiudicialem appellationem ſufficit proponere ex cauſa veriſimili.ibid.n.298

F

Fabrica.

Fabrica deficiente,vel non ſufficiente,beneficiati deducta congrua tenentur ad reparationem,& Epiſcopi,cõmendatarij, & alij intereſſe habentes in fructibus eiuſdẽ Eccleſiæ,quibus minimè ſufficientibus Parochiani tenentur ad contributionem. p. 366. n.7

Fabricam ſi Eccleſia diruta non habeat,clerici eiuſdem tenentur contribuere pro ædificatione ex redditibus,qui ſibi ſuperſint deducto neceſſario. p.366. n.2

Facinus.

Facinus ſuos habet authores, quo pœna nullo modo egreditur.p.96.n.46

Factum.

Index Rerum,

Factum.

Factum vbi lex requirit,& actualem redditionem,non ſtatur aſſertioni.p.76.n.9

Factum non dicitur, vbi aliquod remanet faciendum, ibid.n.14

Factum non dicitur, quod non durat factum.ibid.n.18

Factum malè aut minùs plenè ex integro eſt agendum. p.128.n.21

Factum infectum eſſe non poteſt.p.139.n.37

Facta à iudice recuſato an ſint nulla vel annullanda,remiſſiuè.p.144.n.89

Facta contra ius debent vtique pro infectis haberi. p.481.n.23

Factum iudicis eſt factum partis.p.561.n.167

Facta de facto,de facto reſcindi ius eſt.p.570. n.40

Factum iudicis ritè & rectè procedentis dicitur factum partis.p.576.n.110

Factum non dicitur,quod non durat factũ.p.668.n.234

Factum non dicitur, dum aliquid remanet faciendum. p.669.n.252

Facultas.

Facultas teſtandi conceſſa inhabili intelligitur ſeruata forma in teſtamentis requiſita.p.407.n.205

Fauor.

Fauor & odium vbi concurrunt,diſpoſitio an cenſeatur odioſa in totum.p.213.n.2

Fauor & odium quando ſimul concurrunt, an diſpoſitio tota iudicetur fauorabilis.p.215.n.35

Feudum.

Feudum ex gratia & pecunia,ſi gratia præponderat pecuniæ,gratioſum dicitur.p.214.n.13

Feudi Dominus nolens ſub feudatione præſtare conſenſum iuxta pactum cogitur intra terminum præſtare, & ſi non præſtet, habetur pro præſtito. p. 540. num.94

Fictio.

Fictio tranſlatiua duo requirit habilia , tempus à quo, & tempus ad quod.p.161.n.32

Fictio extenſiua non poteſt dari in appellatione conditionali,quoad ſui conualeſcentiam.ibid.n.33

Fideicommiſſarius.

Vno ex duobus collegatariis aut Fideicommiſſariis re coniunctis agente in iudicio , iure præoccupationis alium excludit , ita vt ſententia lata ei non agenti præiudicet.p.595.n.359

Fideiuſſio. Fideiuſſor.

Priùs mandatores , & Fideiuſſores excutiendi ſunt, antequam deueniatur ad tertios pignorum poſſeſſores.p.150.n.176

Fideiuſſores ſub quibus ſit carceratus relaxandus,obligandi erunt repræſentare reum, ſtando iuri,ac iudicato ſoluendo.p.187.n.217

Fideiuſſor ad relaxationem ob innocentiam , de qua conſtat, ſufficiat obligari de repræſentando.ibidem. num.218

Fideiuſſorem ſi reus non inueniat,& pignus offerat,eſt audiendus, cùm meliùs conſulatur fiſco. ibid.n.219

Fideiuſſores ſi non inuenit carceratus , non relaxatur. ibid.n.220

Fideiuſſores dandi ſunt in loco iudicij, niſi ibi non reperiat,quia alibi recipiuntur,dummodo in loco ſubiecto iudici. ibid.n.221

Fideiuſſores non habens,quando ſub cautione iuratoria relaxatur reus de conſuetudine. ibid.n.222

Fideiuſſores ſi non recipiantur,tabellio & iudex quando parti teneantur ad intereſſe. ibid.n.224

Fideiuſſor non poteſt obligari pro pœna corporali, quia non eſt Dominus membrorum ſuorum. ibid. num.225

Fideiuſſio iudicati ſoluendi purificatur per rem iudicatam , & exequitur etiam non nominatus in ſententia p.320.n.96

Fideiuſſor obligatus ſolutione certæ penſionis domus, tenetur pro deterioratione , licèt fideiuſſio ſit ſtricti iuris.p.613.n.209

Fideiuſſio eſt ſtricti iuris.p.623.n.93

Fideiuſſio tutelæ extenditur ad geſta extra tutelam, illi tamen connexa.p.623.n.94

Fideiuſſio licèt ſit ſtricti iuris,extenditur ad acceſſoria, & ad omnia quæ adhærent & accedunt rei principali.ibid.n.99

Fideiuſſor de iudicato ſoluendo an teneatur ad fructus decurſos poſt rem iudicatam vſque ad eius paritionem.p.630.n.32

Fideiuſſores non reperire maxima eſt difficultas excuſabilis ab obligatione præſtandi.p.641.n.88

Fideiuſſio pro maiori ſumma,non valet,etiam pro minori ſumma,ad quam tenebatur,ſecundùm veriorem opinionem.p.666.n.200

Fideiuſſorem non obligari in plus quàm principalis, eſt forma legis.ibid.n.201

Fideiuſſio in acceſſoriis,&reſpectu pœnæ,valet in plus quàm principalis.ibid.n.102

Fides.

Mala Fides videtur conſiderari in Principe,& Senatoribus cognoſcentibus per viam violentiæ contra decreta Canonica.p.8.n.94

Laicus poſſidens ſpiritualia ſemper præſumitur eſſe in mala Fide.ibid.

Filius.

In Filio contrahente alimenta concurrunt officium iudicis inductum ab ipſa natura,& contractusquod eſt quid accidens,ſicque naturale debet attendi.p.337

Filiusfamilias poteſt efficaciter ex contractu & quaſi, ſeu ex iudicio , præterquam ex mutuo , obligari p.586.n.235

Filiusfamilias nullatenus poteſt alienare proprietatem rei in qua patet habet vſumfructum.p.586.n.239

Filiusfamilias ſi non habeat bona , poteſt pro debito incarcerari.p.586.n.241

Finis.

Finis dum habetur non curatur de medio.p.67.n.96

Finis cui conceditur, conceſſa intelliguntur omnia,per quæ deuenitur ad finem.p.73.n.290

Fine ex bono bona præordinatio præſumitur. pag.174. num.299

Finis recurſus eſt dumtaxat protectio nuda & naturalis , ne quis vi opprimatur à iudice Eccleſiaſtico. p.114.n.14

Finis cui conceditur , cenſetur conceſſum neceſſarium ad finem conſequendum.p.245.n.92

Finis regulatur à ſuo principio & ad illud trahitur. p.337.n.31

Inducta ad vnum Finem, contrarium non debent operari.p.420.n.52

Excedere Fines mandati,non dicitur procurator opponens manum ad connexa mandato.p.623.n.100

Florenus.

Florenus in Camera Apoſtolica in taxis capitur pro ducato de Camera,& de vero Florenorum valore,& eius varietate.remiſſiuè.p.433.n.254

Forma.

Formam,qui dat,& ea dat,quæ conſequuntur ad ipſam ſecundùm Philoſophum. pagina ſeptuageſimaquarta.num.297

Quandiu ſupereſt Forma corporis ficti,ſemper cenſebitur idem corpus , licèt partes mutentur. pag. 97. numero 64

Forma inducta ad actum perpetuum , non extenditur ad temporalem.p.251.n.32

Formæ omiſſio reddit actum ſui natura priuilegiatum appellabilem , & attentatum inducit. pag. 252. numero 41

Formæ omiſſio vitiat actum.ibid.n.43

Forma iuramenti de qua in c. vt circa, de electio.lib.6. seruanda in appellatione ; procedit, quando electio fit extraiudicialiter ; secus si iudicialiter.p.274.n.30
Forma non adimpletur per æquipollens.p.295.n.245
Forma requisita pro certo fine & effectu secuto fine per æquipollens , formæ satisfit.p.296.n.246
Formæ iuris non satisfit ex nimia festinatione , imò illis detrahitur.p.398.n.63
Forma quando non potest seruari præcisè, sufficiet actum facere eo modo , quo potest , & per æquipollens. ibid.n.74
Forma à noua constitutione inducta, & illa de facto non potest obseruari , putà ; quia deficit persona, aut qualitas requisita , sufficit actum fieri eo modo. quo priùs geri poterat.ibid.n.75
Forma Concilij est vt patronus Ecclesiasticus vnum præsentet ex approbatis ab examinatoribus peracto concursu.p.399.n.80.& 81
Forma nouiter inducta à Trident. præcisè & specificè est seruanda.ibid.n.86
Forma à Concilio tradita si omittatur in prouisione Parochialis vacantis in mensibus reseruatis , tale beneficium potest impetrari , & concedi solet breue rigorosum de capienda possessione nomine Cameræ.p.400.n.104
Formam annullatiuam non inducunt omnia contenta in Concil. Trident. sess.24. de reformat. c.18. circa prouisionem parochialium.p.406.n.176
Exempla redduntur in deputatione Vicarij seu œconomi , & in edicto cum maiori termino appositio. item quòd eligatur magis dignus , quorum omissio non reddit prouisionem nullam. p.406.n.77
Idem modus & Forma seruatur in executione instrumenti Cameralis continentis quantitatem, speciem certam , factum , aut ius incorporale , quæ seruatur in executorialibus æquiparantur. p.540.n.100

Frater.

Frater declaratus plebeius non nocet alteri fratri;etiam super nobilitate litiganti.p.569.n.30

Fraus.

Fraudem & turpitudinem suam allegans non auditur. p.231.n.61
Fraus propria in vim exceptionis bene proponitur. ibid.n.63

Fructus.

Fructus beneficij sequestrantur ob debitum clerici , vt satisfiant creditores ad congrua præstanda clerico. p.174.n 63
Fructus suos non facit excommunicatus.p.197.n.62
Etiamsi in sententia censurarum nihil sit de Fructibus dictum , quia adhuc Iudex excommunicatum illis priuare potest.ibid.n.63
Fructuum , damni , aut interesse respectu sententia super possessorio non suspenditur per appellationem, sed respectu possessorij dumtaxat.p.217.n.60
Fructus aut interesse non computantur in sorte principali, vt ascendat ad summam appellabilem, & commissibilem per Rotam.p.218.n.72
Fructuum in possessorio , quo non veniunt , vt in leg. fin. Cod.de edicto.Diui Adr.facta condemnatio,veniunt æquè principaliter,non accessoriè p.221.n.118
Fructus suaptè natura exigunt interdicta. ibid.n.119
Et in iis Fructibus veniunt accessoriè.ibid.n.120
Fructus sequuntur naturam iudicij possessorij , quando veniunt accessoriè ad illud. ibid.n.121
Fructuum à condemnatione non suspendit appellatio possessorium , quando in diuersis capitulis sunt appositi. ibid.n.121
Fructibus & re , non priuatur quis appellatione pendente.p.308.n.51
Taxatione seu Fructuum liquidatione facta in executione rei iudicatæ , non datur appellatio suspensiua. *Salgado de protect. Reg.* p.338.n.51
Fructus non lucratur is cui iudex aut executor non seruato iuris ordine possessionem tradidit , sed vero possessori tenetur restituere. p.575.n.104
Fructus in sententia vbi tacitè sunt subintellecti , locum habent quando fuissent in iudicium deducti, p.601.n.38
Fructuum beneficij Ecclesiastici appellatione distributiones quotidianæ non comprehenduntur. pag.604. num.76
Fructuum & prouentuum beneficij appellatione non comprehenduntur oblationes , mortualia , & anniuersaria.p.604.n.79
Fructuum perceptorum restitutionis condemnatio non capit illos qui percipi potuerunt. p.605.n.99
Fructus longè distant à re & diuerso iure censentur. p.606.n.101
Fructus semper veniunt in restitutione rei quantum attinet ad propriam naturam restitutionis. pag.606. num.104
Fructus sub restitutione rei comprehenduntur, si aliàs ex natura actionis & de iure veniebant & debebantur, non aliàs.ibid.n.105.& 113
Fructuum post litem contestatam expressa petitio non requiritur, sed cum ipsa re tales restituuntur. p.607. num.114
Fructus ante litem contestatam in sententia vt subintelligantur per verbum (restituas) debent expresse peti.ibid.n.115
Fructus sunt separati ab ipsa re.p.612.n.202
Fructus quia causantur ab ipsa re , restituit executor datus dumtaxat ad rei restitutionem.ibid.n.203
Fructuum perceptorum , & qui percipi potuerunt , debet fieri condemnatio in reuocatione attentatorum. p.619.n.41
Fructuum qui percipi potuerunt per attentantem omissa condemnatio tacitè in sententia subintelligitur. ibid.n.42
Fructus virtualiter subintellecti sub condemnationis verbis, executor non excedit liquidare, & præstare. ibid.n.44
Fructus ad quos condemnatus quis à die occupationis vel contestationis non excedet executor , si liquidauerit etiam fructus decursos post sententiam vsque ad realem restitutionem rei.ibid.n.45
Fructus in sententia intelliguntur deductis expensis & oneribus illorum occasione factis.622.n.81
Fructus ad quos quis est condemnatus , an possit computare & compensare cum melioramentis & expensis in executione.ibid.n.84
Fructus in specie ad quos quis est condemnatus,quando præstandi sint,&quando in eius valore sit faciendа executio,& quando eorum æstimatio quanti plurimi crescat, & de executione sententiæ,à quo tempore, & à quo decrescat, & de pluribus aliis.p.626. n.138.139. & 140
Fructus in condemnatione nedũ veniunt vsque ad sententiam , sed vsque ad paritionem sententiæ. p.629. num.17
Fructus post sententiam in condemnatione veniunt , si fuerint à principio fructus, aut interesse petita.ibid. n.18.& 31
Fructuum condemnatio etiam si facta non sit nisi vsque ad sententiam , potest executor decursos post eam à tempore moræ exequi vsque ad actualem restitutionem.ibid.n.19
Ad Fructus decursos vsque ad sententiam , & ad decurrendos vsque ad ipsius paritionem potest iudex condemnare.ibid.n.24
Fructus futuri sunt accessio coniuncta & non odiosa. ibid.n.25
Pro Fructibus tam naturalibus ex re , quàm annuis

censibus & reditibus futuris, potest agi & subsequi iudicis condemnatio.p.630.n.26
Fructus suos facit qui authoritate & sententia iudicis possidet tanquam bonæ fidei possessor. pag.662. num.138
Fructus suos an faciat iudicis authoritate possidens etiam sine titulo, vel eo inualido. ibid.n.139
Fructus cum re restituuntur, irrita aut annullata sententia, cuius contemplatione quis possidebat. ibid. num.145
Fructus restituit cum re is, cui virtute decreti annullati possessio adiudicata est propter debitum, & licet pro parte veri debiti.p.663.n.146
Fructus restituuntur ei cui bona vendita ob debitum ex iustitia reddi iubentur.ibid n.148
Fructus percepti vigore sententiæ & executionis, tam per viam appellationis, quàm reuisionis reuocatæ restituentur.ibid.n.149
Fructus etiam percipiendi vigore executionis rescisæ sunt restituendi.ibid.n.150
Fructus perceptos,& quos percipere potuit,præstat attentans etiamsi in sententia non exprimatur, dummodo sint percepti à tertio, à condemnato attentante causam habente.ibid.n.152
Fructus à se perceptos præstat attentans condemnatus, licèt euitet executionem pro iis quos percipere potuit, quando dat tertium qui illos percepit. ibid. num.153
Fructuum condemnatio verificatur in perceptis à tertio habente causam ab attentante condemnato.ibid. num.154
à Fructibus non excusat bona fides, & authoritas iudicis illum, qui virtute sententiæ reuocatæ possidet. p.664.n.161
Fructus quilibet etiam bonæ fidei possessor litè pendente perceptos tenetur restituere.ibid.n.163
Quod procedit etiamsi fiat Fructuum oblatio, etiam liquidorum, cùm sint cum effectu restituendi, vt tollatur iurisdictionis suspensio.ibid.n.172
Fructuum paritionem tacitè subintellectorum in sententia operari clausulam (parito) verius ostenditur. p.665.n.177
Fructuum condemnatio per iuris subauditionem facta intelligitur, vbi res mandatur restitui, & verbo (restituere) sententia vsa est.ibid.n.178

Fuga.

Fugæ periculum sufficiens est ad impediendam, & excusandam citationem.p.139.n.17

G

Gabella.

GAbellam debitam à clerico negotiatore, potest iudex laicus exigere & exequi in temporalibus captis pignoribus,salua tamen persona.p.660.n.103

Gallecia.

Galleciæ Senatoribus, & aduocatis Regij Senatus violentiæ materia præ cæteris patet,& qua de causa. p.62.n.117

Gesta.

Gesta per iudicem sine partis citatione dicuntur attentata, facta intra tempus ad appellandum. p.110. num.73
Gesta post appellationem ex natura ipsius dicuntur prouenire, & eorum reuocatio pendet à futuro euentu p.122.n.25.vide ibi.
Gesta intra decem dies ad appellandum à tempore sententiæ, licèt sint nulla & attentata; tamen gesta post illos, & antea quàm perueniat sententiæ tenor ad notitiam condemnati, non reuocantur per viam attentati, quia non sunt nulla ipso iure, sed per viam iustitiæ. p.469.n.225
Nec Gesta dicuntur attentata, quia deficit appellatio, nec altera pars pro illorum reuocatione instans est audienda.p.471.n.23
Gesta à iudice à quo tangentia articulum à quo est appellatum, vt attentata sunt omnia reuocanda. p.472.n.46
Gesta ad suos Authores restringuntur.p.569 n.22
Gestum in faciliorem causæ expeditionem non venit vt attentatum reuocandum. p.190 n.257
Gestum præcedens appellationem, & eius tempus ad appellandum, non dicitur attentatum. p.191.n.262
Nullum est omne Gestum præter mandati formam, nec valet,vt valere potest p.519.n.112

Gratia.

Gratia Pontificis fundata super aliqua causa aut qualitate, est nulla ipso iure, non constito de qualitate. p.320.n.46
Gratia concessa etiam motu proprio non potest operari vltra intentionem & mentem concedentis.ibid. num.47
Gratiæ narratio falsa existens perpetuò gratiam annullat ipso iure.ibid.n.48

Grauamen.

Illato Grauamine per iudicem si ab eo pars appellet, & iudex appellantem reponat; videtur reponendo, grauamen reuocare,& si reponendo altera pars grauetur, à tali repositione licitè appellatur.p.106.n.16
Doctrina relata procedit, non solùm quando iudex expressè reuocauit interlocutoriam; sed etiam tacitè, nempe faciendo actum contrarium.ibid.n.17
Grauamen est causa appellationis, quo cessante cessat & ipsa appellatio. p.111.n.87
Grauamen vexationis seu fatigationis dicitur, quando iudex declarat exceptionibus oppositis non obstantibus ad vlteriora procedendum, siue sit declaratio tacita siue expressa. p.139. n.25. & quòd in hoc casu legitimè appellatur. p.139. & 140.n.31.& 32
A Grauamine illato in non faciendo licitè appellatur. p.153.n.197
Si pars à Grauamine reuocato poterat appellare, poterit contrarius à grauaminis reuocatione,cùm idem ius seruetur in eius repositione, quod in reuocatione p.154.n.206
Grauamen est causa fundamentalis, & finalis, appellationis.p 159.n.7
Grauaminis cessante causa, cessat appallatio. p.159.n.8
Grauat iudex tacitè procedendo ad actum quod non compatitur cum iure partis, & eo quod petit. ibid. num.10
Grauamen præcedere appellationem, non econuerso, & exceptionis tacita vel expressa expectanda determinatio.ibid.n.11
Grauaminis causa expressè est proponenda appellatione ab interlocutoria. ibid.n.13
Grauaminis cognitio, & reuocatio pertinet superiori Ecclesiastico, non autem Senatui Regio, cui tantùm spectat determinatio super vi & delatione.pag.191. n.268.& 269
Grauaminis reuocatio petita est reuelatio, denegatio præcedens est grauamen à quo tunc appellatur.p.162 num.45
Grauamen futurum quando trahit originem à grauamine illato,appellatio ratione vtriusque valet. ibid. num.46
A Grauamine comminato potest appellari. ibidem num.46
Grauamina diuersa diuerso iure censentur.p.165.n.6
A Grauamine momentaneo non licet appellare.p.264. num.21
Grauamen non potest reparari, quando non potest appellari à diffinitiua.p.204.n.10
Grauamen in possessorio reparatur in petitorio, secus si super petitorio, iudicium non expectatur. p.206. num.40

Grauámen dicitur irreparabile per appellationem à diffinitiua, quando nullo modo ab ea permittitur appellare.p.209.n.82
Grauamen non reparari per appellationem à diffinitiua verificatur, quando ab ea est prohibita quoad vtrumque effectum, non quoad suspensionem tantùm.p.210.n.89
Ab extraiudiciali Grauamine duo oriuntur remedia, appellatio intra decendium, & recursus extra illud. p.273.n.24.& 25
A Grauamine peræquatorum, hoc est, *repartidores de pechos*, appellatur intra duos menses à die notitiæ grauaminis. ibid.n.26
Grauamen si constat iuris præsumptione, seu allegatione iuris, appellatio non requirit aliam causæ expressionem.p.314.n.4
Grauamen legis non est grauamen, à quo non appellatur.p.315.n.23
Grauamine iustificato per superiorem inuento potest causam retinere, aliter autem remittit inferiori. p.322.n.8
Grauamen illatum in sententia possessorij, si reparari non potest per petitorium, admittit appellationem suspensiuam.p.453.n.115
In quolibet causæ articulo, seu Grauamine diuerso, bis poterit grauatus prouocare, non ampliùs. p.474. num.3
Millies Grauatus in vna causa, totidem poterit bis à singulis grauaminibus apellare.ibid.n.5
A Grauamine illato agenti via priuilegiata faciliùs admittitur appellatio, quàm aduersario. p.550.551. num.13
Grauamen illatum vltra sententiæ tenorem nouum est, & excessus minimè admittendus.p.516.n 66
Nouum Grauamen illatum per executorem nondum in iudicio fuit cognitum, nec grauatus super illo condemnatus.ibid.n.67
A simplici Grauamine per executorem illato appellationi non defertur. p.517.n.78
Ratio differentiæ inter simplex Grauamen, & grauamen qualificatũ scilicet, excessum redditur. ibi.n.79
Agens priùs de simplici executoris Grauamine & succumbens,an possit postea idem grauamen qualificatum, & sic per viam excessus in iudicium deducere.p.524.n.199
Grauamen simplex executoris vt excessum proponens ineptè, & ante tempus agit,quapropter succumbens peracta executione illud aptè proponet. ibid. n.202
Grauamen sat præiudiciale dicitur, quo impeditur via executiua competens. p.550.n.11

H

Hæreditas, Hæres.

PRius de Hæreditate, rei vendicatione,vel pro socio actionibus, cognoscendum; quàm de diuisorio iudicio, si possessor cohærens seu consocius ab alio negetur.p.150.n.174
Hæres obligatione quoad factum personale qua tenebatur defunctus, capi non potest.p.177.n.106
Hæres durante tempore conficiendi inuentarium capi non potest p.177.n.5 qui vltra inuentarium tenetur, si bona in eo contenta abscondat.ibid.
Hæreditas, quid est vniuersum, apta comprehendere mobilia & immobilia. p.214.n.19
Hæredes Clerici quando ad reparationem tenentur, coguntur non obstante appellatione, quia qualitas obligationis ex persona hæredis non mutatur.p.367. num 25
Hæres ad hoc vt ex testamento militis in possessionem mittatur,requiritur plena probatio.p.447.n.22
Hæreditatem qui tenetur restituere;& monitus recuset, habetur pro restituente legis interpretatione.p.539. num.89
Hæres intentans bonorum possessionem vniuersalem, aut petitionẽ hæreditatis contra possidentem vnam rem tantùm, sententia comprehendit omnia bona quæ post sententiam cœperit possidere.p.611.n.170
Hæres intentans iudicium vniuersale bonorum possessionis,aduersus nullam rem hæreditatis possidentem, si post condemnationem cœperit possidere non officit sententia.ibid.n.171

Hæresis, Hæreticus.

Hæresis à crimine quando nunc admittatur appellatio. p.466.n.34.remissiuè.
Hæretico licèt prohibeatur appellatio à diffinitiua, non tamen ab interlocutoria, & quare. p.210.n.90. & 91

Hypotheca.

Hypothecans pro alio rem suam, & non personam,dicitur debitor respectu rei exhibitæ tantùm. p.181. n.144 & 145
In Hypotheca probari debet de dominio vel quasi debitoris.p 549
Hypothecaria ex instrumento guarentigio executiuè experitur contra omnes hæredes & successores vniuersales, sed non contra particulares.p.585.n.219

I

Immemorialis.

IMmemorialis præscriptio non suffragatur quantumuis legitimè probata, si apparet de iniquo principio inualido,& iniusto titulo.p.435.n.285
Immemorialis præsumptio cessat cùm simus in claris, de eiusque infecto principio clarè apparet. ib.n.286
Immemorialis effectus cessat, vbi constat de mala fide. ibid.n.287

Immunitas.

Immunitate Ecclesiæ sententiæ non gaudentes si appellent ab extractione, vim non fieri, decernit Senatus.p.178.n.117
Immunitati Ecclesiæ an inuitis rectoribus eius possit aliquis renunciare. ibid.n.119
Immunis à collectis si describatur in libro contribuentium, debet infra decem dies appellare.p.517.n.89
Non Immunis autem ab excessu poterit querelam semper proponere.ibid.n.89

Impedimentum, Impeditus.

Impedito agere non currit terminus.p.125.n.65
Impedimentum excusat à pœna, contumacia,desertione, solutione canonis, & ab obligatione accedendi ad Concilium.ibid n.67
Propter Impedimentum receditur à forma.ibid.n.68
Impedito de facto iudicis non currit tempus. ibid.n.69
Impedimentum proueniens ex facto Principis excusat. ibid.n.70
Impedimentum ob recursum ad Regem euidens est, & patens ex actis, quantum tempus duraverit. ibid. num.73
Impedientes de facto, & contra iuris dispositionem iurisdictionem iudicium ecclesiasticorum dumtaxat, incurrunt in Bullam in Cœna Domini & eius censuras.p.37.n.233
Appellari licet à denegata dilatione legitimè Impedito,quominus queat locũ examinis adire.p.290.n.260
Dummodo Impeditus intra terminum edictorum se oppoſuerit.p.297.n.261
Et dummodo Impedimento legitimo coram Ordinario doceatur per testimonium,puta.ibid.n.262
Impedimentum, quod potuit remoueri, non excusat. ibid.n.263
Impedimentum propriè illud est, quod euitari non potest.ibid.n.264
Impedimentum vt excuset, debet probari, fuisse causam immediatam, ne aliquid fieret.ibid.n.265
Impedimentum non sufficit probare, sed etiam diligentiam pro illo remouendo. ibid.n.266

Index Rerum,

Impedimenta legitima quæ dicantur. p.297. num.267. remiſſiuè.

Impedito dilatio danda eſt in Parochiali reſeruata minor, quàm in aliis cauſis, neceſſaria tamen. ibidem num.268

Impedimentum legitimum ſuperueniens oppoſitori ad beneficium intra terminum edictorum, quominus locum examinis adire queat, an appellationi à termino denegato non deferens, vim faciat. ibidem num.249

Impedito legitimè non currit tempus. ibid.n.253

Impeditus legitimè excuſatur à publicanda reſignatione, & contumacia.ibid.n.254

Impeditus non dicitur negligens.ibid.n.255

Ob Impedimentum receditur à forma.ibid.n.256

Impediti & imperiti à iure æquiparantur, cùm ex vtroque oriatur impedimentum officij exercitio. p.346.n.50

Impenſa.

Impenſarum exceptionem per viam actionis propoſitam debet iudex expreſsè pronunciare, aliàs habetur pro omiſſa.p.555.n.79

Impenſæ petitæ in prima inſtantia in ea tamen omiſſa condemnatio, ſi in ſecunda ſuper illis declaretur, erit prima ſententia illarum reſpectu.ibid.n.80

Impenſarum exceptio modificatiua in iudicio principali deducta per viam exceptionis, poteſt iterum in executione opponi. ibid.n.81

Imperator, Imperium.

Imperator iurat auxilium, & protectionem Eccleſiæ exhibendam.p.14.72

Imperij meri quot ſint genera, & quæ delegabilia. p.172.n.24

Merum Imperium habens ex priuilegio ſi in vno actu exerceat iuriſdictionem, totius priuilegij ius conſeruat, & quid in præſcriptione.p.423.n.111

Impetratio.

Impetratio facta ex vna cauſa, qua vera non exiſtente, non poteſt ſuſtineri ex alia cauſa tunc temporis exiſtente.p.420.n.50

Impetrationes & prouiſiones Pontificiales factæ de beneficiis iuris Regij patronatus tanquam ſubiectæ clauſulæ irritanti ſunt nullæ ipſo iure, & præſcriptiones cauſare non poſſunt.p.422.n.85

Incarcerari.

Incarcerari nequit die feriato ob honorem Dei pro debito ciuili. p.177. n.102. & quando pro delicto. num.ſeqq.

Incompetentia.

Incompetentiæ exceptio quandóque opponitur, ad impediendam ſententiæ executionem. pagina 207. num.55

Incompetentiæ interlocutoria tacita per proceſſum ad vlteriora tranſit in rem iudicatam, ſi non appelletur ab ea.p.327.n.20

Incompetentiæ interlocutoria iudicis omnimoda carentis iuriſdictione an tranſeat in rem iudicatam, ſiue apponatur, ſiue non, ſiue tacita, ſiue expreſſa. ibid.n.21

Iudicium.

Indiciorum copia, aut defenſio quando reo non ſit deneganda, ſiue proceedatur officio iudicis, ſiue ad petitionem partis.p.466.n.46

Indultum.

Indulta Apoſtolica, quibus conceditur ius patronatus Catholicæ maieſtatis, faciunt mentionem ſucceſſorum Coronæ, & ſedis Apoſtolicæ, & propterea realia ſunt, & perpetua.p.420.n.60

Infamia.

Infamia ſola de per ſe non admittit relaxationem fideiuſſorum.p.186.n.202

Infidelis.

Opprimi potius, quã protegi infideles debent.p.86.n.9

Informatio.

Quando Informatio aſſumitur ad ſolam inſtructionem, & Informationem Curiæ, cognitio & proceſſus eſt omnino extraiudicialis.p.35.n.215

Informatio etiam ex textibus, ſumenda ex ſimplici eorum aſſertione ad inſtructionem Curiæ, eſt actus extraiudicialis. p.61.n.99.remiſſiuè.

Informatio ad Curiæ inſtructionem dumtaxat eſt extraiudicialis,etiamſi ex teſtium aſſertione ſit facienda, quæ nec citationem requirit.p.63 n.137

In Informatione ad Curiæ inſtructionem nudam non proceditur iuriſdictionaliter, ſed forma iuris omiſſa. ibid.n.138

Informatione non recepta in ſcriptis, ſed extraiudiciali, non poteſt in quilibet delicto ad capturam procedi. p.180.n.138

Informatio qualitatum ad prouiſionem beneficij fit extraiudicialiter nullo citato. p.272.n.8

Informatio ſumenda pro habilitate prouiſi ad præbendam fit abſque partis citatione.p.276.n.52

Informatio pro habilitate prouiſi fit abſque teſtium iuramento, & abſque proceſſu iudiciali. ibid.n.53

Informatio vbi ſit ſumenda inhabilitatis, iam electi aut promoti, vt priuetur, debet fieri iudicialiter, & eo citato. ibid.n.54

Informatio pro iudicis inſtructione nullam habet formam iudicij. p.300.n.5

Informationis ſummariæ receptio ſuper infamia delicti ad effectum relaxandi mandatum de perſonaliter comparendo, eſt omnino extraiudicialis.ibid.n.6

Ad Informationem pro inſtructione iudicis, & eius animi motu teſtes non iurati recipiuntur.p.301.n.7

Inhibitio.

Inhibitio Canonica non inficit, nec impedit, quæ iure permittente, index inferior facere poteſt appellatione pendente. p.77.n.29

Inhibitio operatur in his quæ ſunt contra ius, & appellationem.ibid.n.30

Inhibitio rectè procedit, ſi decreto conditionali intimato iudici Eccleſiaſtico nihil agat, & medio tempore ipſi inhibitio intimetur. p.110.n.79

Inhibitio eſt nulla, & ſine effectu intimata iudici Eccleſiaſtico poſt repoſitionem interlocutoriæ, & attentatorum,virtute Regij decreti factam.p.111.n.87

Inhibitionis materiam qui tractent.p.248.n.1

Ab Inhibitione appellationi ſi non deferatur, an vis fiat. ibid.n.2

Inhibitio dicitur ſententia merè interlocutoria.ibidem num.3

Inhibitio an ſit interlocutoria habens vim diffinitiuæ. ibid.n.5

Inhibitionem poteſt idem iudex reuocare, & reformare.p.249.n.8

Inhibitionis reuocatæ & repoſitæ effectus quales.ibid. num.8

Inhibitionis reuocatio an ſuſpendatur per appellationem, ita vt geſta à iudice inhibito ſint attentata, ibid.n.10

Et quid ſi contineat damnum irreparabile, aut ipſa reuocatio haberet vim diffinitiuæ.ibid.n.11

Inhibitionis reuocatio ſiue expreſſa, ſiue tacita per remiſſionem cauſæ inferiori, non ſuſpenditur per appellationem. ibid.n.12

Inhibitio non cauſat grauamen irreparabile. ibidem num.13

Ab Inhibitione expedita abſque cauſæ cognitione appellatio licita eſt.ibid.n.14

Ab Inhibitione canonicè expedita, ſiue ab eius reuocatione appellationi non deferens vim non facit. ibid.n.15

Inhibitio non canonicè expedita iuſtam reddit appellationem ſuſpenſiuam.p.249.n.16.& 17
Inhibitio minùs canonica nulla eſt, & inferiorem iudicem non arctat.p.520.n.19
Inhibitio canonica fit per cauſæ cognitionem, & partis citationem. ibid.n.20
Inhibitio quibus de cauſis nulla reddatur. ibidem numer.22
Inhibitio quod non cauſet attentata in notoriis, & in confeſſo, & conuicto,& quòd illa cauſet etiam,vbi ſententia ſit priuilegiata, quomodo intelligendum. ibid.n.23
Inhibere poteſt Superior etiam in cauſis non appellabilibus, quando ſimul cum cauſæ cognitione cognoſcit de natura appellationis, an ſit priuilegiata. ibid.n.24
Secus ſi huiuſmodi cauſæ cognitio ſit omiſſa. ibidem num.25
Inhibitionem non canonicam, & nullam de ſtylo Rotæ cauſare attentata quomodo intelligatur. ibidem num.27.& ſeqq.
Inhibitio temporalis quæ, de qua in l.55. titul.5. lib.2. recop.p.251.n.29
Inhibitio temporalis per aliquot dies an recipiat appellationem.ibid.n.31.& ſeqq.
Inhibitionem temporalem non poſſe expediri abſque cauſæ cognitione, fundatur.ibid.n.35
Inhibitio temporalis quod pariat inconueniens.p.252. num.36
Inhibitionem temporalem prohibet lex Regia etiam auditoribus.ibid.n.37
Inhibitio temporalis eamdem de iure ſolemnitatem requirit, quam inhibitio perpetua. ibid.n.93
Inhibitio etiam temporalis, qua ſeruatur forma, appellationem non recipit.ibid.n.40
Inhibitionis requiſita habentur pro forma ipſius iuxta Trident.ibid.n.42
Inhibitio virtute appellationis à diffinitiua requirit cauſæ cognitionem, & in appellatione ab interlocutoria.ibid.n.45.& 46
Inhibitione expedita ab vno iudice degente in vnius Senatus diſtrictu contra alium in alio dictrictu exiſtentem, quis Senatus pro tollenda violentia ſit adeundus,vbi tres caſus diſtinguuntur. 253.n.52
Inhibens iudex, à cuius facto duntaxat appellatur,vim facit abſque alterius dependentia, cuius diſtrictus attendedus eſt ad recurſum Regium.ibid.n.56
Inhibitio non expeditur à non habente iuriſdictionem. p.255.n.72
Ab Inhibitione non canonica appellatio legitima dicitur.ibid.n.73
Inhibitio expedita tempore, quo iudex debet conquieſcere, eſt nulla.ibid.n.77
Inhibitioni de facto expeditæ per conſeruatorem ordinarium parere non tenetur.ibid.n.78
De Inhibitione minùs canonica, & de iniuſta contra ius idem eſt iudicandum. ibid.n.78
Inhibitionibus friuolis, & contra ius expeditis,non eſt per iudicem parendum. p.256.n.81
Inhibitio non arctat,vbi princeps aliquem actum permittit non obſtante inhibitione.ibid.n.84
Inhibitionis anima eſt iuriſdictio. ibid.n.90
Inhibitio acceſſoria & ex cauſa appellationis tollitur ſublata appellatione. p.324.n.24
Ab Inhibitionis moderatione per quam remittitur cauſa alteri iudici, appellatio nod admittitur. ibid.n.27
Inhibitione expedita per ſuperiorem cognoſcentem de appellatione à tacita, vel expreſſa remiſſione cauſæ, inferior non poteſt interim validè procedere. ibid. num.28
Inhibitio cenſetur expedita ſubintellecta illa clauſula præſeruatiua provt in commiſſione, à qua non alter iudex recipit iuriſdictionem.p.351.n.17
Inhibitioni cenſetur ineſſe dictæ clauſulæ conditio, quia iudex non habet iuriſdictionē niſi peracta executione,qua deficiente euaneſcit inhibitio.ibid.n.18
Ab Inhibitione, cui virtualiter ineſt clauſula præſeruatiua,appellationi emiſſæ eſt vt legitimæ deferendum.ibid.n.19
Inhibitio à ſuperiore emanata vigore appellationis limitatæ an iudicem afficiat, ne vltra procedat in cæteris articulis ſeparatis, à quibus non eſt appellatum.p.472.n.47.remiſſiuè.
Inhibitio emanata vigore appellationis à merè interlocutoria intimata iudici à quo, impedit proceſſum ad vlteriora, & debet ſuperſedere. p.486.n.8
Inhibitio ſuſpendit iuriſdictionem iudicis à quo,etiam vbi alias poterat exequi, quia ſententia erat priuilegiata.n.5.vt in exemplis ibid.
Inhibitionem ſuam ſi Iudex reuocat, & à reuocatione appellatur, poterit reuocationem iterum reuocare. p.489.n.50
Ab Inhibitione appellatio quando tollat impedimentum iudici laico inhibito, vt liberè poſſit procedere.662.n.135.remiſſiuè
Inhiberi executor laicus quando contra clericum poteſt ſententiam exequi,quia illi præiudicat an poſſit ante cœptam executionem.ibid.n.134
Inhibitionem ſi expediat Eccleſiaſticus iudex in laicū, anteaquam incipiat cognoſcere de quæſtione facti incidenter rei ſpiritualis, an vlteriùs poſſit validè ſe intromittere ſecularis.ibid.n.135

Inimicus.

Inimici ſpiritus quot. p.199.n.96

Iniquitas.

Iniquitas euidens, & iniuſtitia notoria, idem operatur ac nullitas, atque pariformiter ſententiæ executionem impedit. p.393.n.6
Iniquitatis reſpectu nunquam appellatio prohibita intelligitur.p.647.n.25

Iniuſtitia.

Notoria Iniuſtitia tunc impediet executionem ſententiæ, quando euidenter ex actis apparet, ſufficiet tamen qualis qualis offuſcatio ad tollendam illius notorietatem.p.396.n.34

Innocens.

Innocentes grauiſſimè opprimerentur à iudicibus Eccleſiaſticis, cùm longè diſtet Curia Romana; ſi hoc non potirentur auxilio regio.p.105.n.21

Inquiſitio.

Super aliqua qualitate formata Inquiſitio quæ non probatur, & ſequitur abſolutio, poteſt de ſimplici delicto denuo inquiri. p.524.n.198

Inſcriptio.

Inſcriptio in lapidibus & monumentis ſeu parietibus antiquis poſitiuis in loco publico legitimè probat, etiam in magnum præiudicium alterius.p.434.n.277

Inſtantia.

Inſtantia iure canonico non perit, ſed eſt perpetua. p.504.n.15
Inſtantia iure canonico perit per decennium concurrente negligentis non bono iure, quia tunc lis præſumitur habita pro derelicto.ibid.n.16
Inſtantia & lis in Romana Curia non finitur niſi per ſententiam in omnibus cauſis præter beneficiales. p.505.n.19
Inſtantia in executorialibus non incipit currere, anteaquam in iudicio cœpta ſit executio.ibid.n.30
Inſtantia peremp ta per triennium non perit ios agēris, quominus denuo aliam ſubricet inſtantiā. p.507.n.58
Inſtantia de nouo cœpta reproducuntur ad probatoriæ primæ inſtantiæ peremptæ, quæ ſi ſeru faciunt. ibi l.n.63
Peremptæ inſtantia in via executiua inuentata actione

Index Rerum,

in factum, poreſt de nouo inchoari, per aliud triennium.ibid.n.64

Inſtantia ſi periret biennio, ex d.Tri.acta omnia ordinatoria iudicij perirent, vt citationes, libelli, termini, concluſiones, & ſimilia.p.508.n.67

Inſtantia quid ſit.p.278.n.76

Cœpta Inſtantia cum poſſeſſore beneficij mortuo, tranſit in ſucceſſorem in eodem ſtatu. p.591.n.308.

Inſtantia inchoata ſub nomine dignitatis, tranſit ad ſucceſſorem in dignitate actiuè, & paſſiuè. ibidem, num 309

Inſtitutio.

Inſtitutio,iudicialiter fiet, & præſentatio, ſi propoſito edicto comparcat aliquis de iure patronatus opponens,vel contra præſentatum.p.276.n.58

Et quibus temporibus hæ exceptiones opponantur,vt primæua natura prouiſionis alteretur, & iudicialis efficiatur.ibid.n.59

Inſtitutio, & confirmatio fiet extraiudicialis, ſi appareat legitimus contradictor, vel compræſentatus aliquid obiiciens.p.277.n.60

Et idem ſi promotor fiſcalis opponat contra præſentationem, vel præſentatum. ibid.n.61

Inſtitutio ſi fiat cum legitimo contradictore, ſententia fertur diffinitiua, ſecus nullo comparente contradictore.ibid.n.62

Inſtitutio & confirmatio facta cum legitimo contradictore non adhibita cauſæ cognitione; nulla erit. p. 285.num.138

Inſtitutio ſeu collatio quando facienda eſt ex certo genere perſonarum, vel ex perſonis certi generis, quibus aliqua qualitas requiritur (provt in exemplis ibi appoſitis) aliis facta, irrita eſt, & nulla ipſo iure.p.399.n.83

Inſtitutio facta contemptis patronis eſt irrita, & propterea appellatio ab ea etiam in Parochiali,vt licita ſuſpendit.p.403.n.142

Inſtitutio facta præſentato à minori parte patronorum, non dicitur facta contempto iure patronatus. ibid.n.144

Inſtructio.

Inſtructio procedendi in cauſis violentiæ è conſilio Regio, & eius ſtylo,cæteris fuit miſſa tribunalibus. p.56.n.21

Inſtructionis,& praxis ſubſtantiam procedendi in tollenda vi à iudicibus Eccleſiaſticis non deferentibus iuſtæ appellationi recenſet l. Regia 36. tit.5. lib.2. cuius verba referuntur. ibid.n.23

Inſtrumentum.

Inſtrumentum factum in iudicio paratam habet executionem.p.320.n.85

Tertio cui ex obligatione aliquid reſultat, competit executio Inſtrumenti. ibid.n.92

Inſtrumenta & alia acta conducentia ad litem, quæ tractatur coram vno notario, non ſufficit coram alio notario, etiam eiuſdem iudicij & tribunalis præſentare, & producere. p.386.n.16

Inſtrumentum productum ante litis conteſtationem, non probat,niſi poſtea tempore probatorio fiat eius noua reproductio.p.399.n.90

Inſtrumentum præſentatum coram alio notario, quàm coram quo acta & lis tractantur,non prodeſt,etiamſi alter notarius ſit eiuſdem tribunalis & iudicij. p.410.n.240

Inſtrumentum ſemel executum, & bonorum facta adiudicatio, non poterit iterum agi via executiua, prætextu quod non potuerit conſequi rem adiudicatam. p.467.n.212

Interdictum.

Interdictum Eccleſiaſticum quomodo, & quibus interponatur. p.196.n.40

Interdicta Eccleſiaſtica quibus priuent.ibid.n.41

Interdictum ingreſſus Eccleſiæ,quod & cuius effectus. ibid.n.42

Interdictum ingreſſus Eccleſiæ, an impediat exercitium iuriſdictionis.ibid.n.43

Interdictum ingreſſus Eccleſiæ quando pro contumacia aut pro crimine imponatur, & an ex eo denegetur ſepultura. ibid.n.44

Interdictum ingreſſus ciuitatis, vel palatij, vel ſuſpenſus à beneficio ſuſpenditur per appellationem.p.202. num.124

Interdictum quorum bonorum non admittit appellationem ſuſpenſiuam.p.448 n 38

Quorum legatorum Interdictum non admittit appellationem.ibid.n.39

Interdicti de aqua quotidiana & æſtiua ſententia, cùm habeat admixtam cauſam proprietatis, recipit appellationem à tota.p.452.n.89

Intereſſe.

Intereſſe iudicis officio debitum creſcit vſque ad executionem ſententiæ. p.629.n.21

Intereſſe lucri ceſſantis debitum ex ſententia, non eſt vſura, ſed aſſumit naturam ſortis.p.630.n.28

Interlocutoria.

Interlocutoriam executioni mandatam non reuocat iudex, niſi nulla ſit. nam tunc reuocat & executionem reponit.p.94.95.n.10.& 21

Interlocutoriam per quam iudicis officium ſeu iuriſdictio finitur, veluti ſi iudex ſe non iudicem pronunciat, vel appellationem eſſe deferram, & ſimilia exempla ibi: non poterit reuocare, nec reponendo eam iuriſdictionem reaſſumere.107.n.30

Interlocutoriam mandatam executioni à iudice vel à parte, iudex non reuocat. n.48. vel ſi ſit talis quæ abſque facto hominis habeat ſecum executionem. p.108.n.49

Ab interlocutoria qua iudex declarat fideiuſſores idoneos, vel minùs idoneos licitè appellatur, & appellatione non delata vim fieri declaratur. p.141.n.51

Ab Interlocutoria, qua iudex comppellit ſiue pricipaliter, ſiue in conſequentiam debitorem, ſoluere pecuniam debitam minori, ſine tutoris, aut curatoris authoritate,licitè appellatur.p.141.n.52

Appellatur ab Interlocutoria ſuper comparitione literarum facienda vel non, cùm concernat articulum probationis amittendæ. p.150.n.177

Ab Interlocutoria, qua quis admittitur ad ceſſionem bonorum in caſibus, quibus non debet; licitè appellatur,& quales iſti ſint,remiſſiuè.ibid.n.179

Ab Interlocutoria reuocatoria alterius legitimè appellatur, vt in exemplo.p.151.n.180

Ab Interlocutoria ſi non eſt appellatum, an à denegata eius reuocatione petita poterit appellari.p.165. num.4

Ab Interlocutoria de admittendis articulis ſi non eſt appellatum, non poteſt poſtea appellari ab ipſa actuali admiſſione.p.166.n.9

Ab Interlocutoria faciliùs ius appellationem tollit. p.205.n.23

Per Interlocutoriam peruenitur ad diffinitiuam.ibidem num.29

Interlouctoria ſuper legitimatione perſonarum an admittat appellationem vbi cauſa principalis illam non recipit, putà, quia eſt executiua. p.207.n.58

Ab Interlocutoria appellatur, quando per appellationem à diffinitiua reparari nequit.p.209.n.81

Ab Interlocutoria non licet appellari. pagina 248. num.4

Interlocutoria ſententia provt eſt attentatorum reuocatio,non recipit appellationem.p.263.n.16

Ab Interlocutoria de admittendis articulis ſi non eſt appellatum, nec poterit poſtea appellari ab ipſa actuali admiſſione, & de ratione.p.497.n.24

Interlocutoria iudicis declarans falsum & assertum procuratorem legitimè comparere, non præiudicat Dominos insscio, & potest quandocumque de nullitate dicere. p.558.n.233
Quid si Dominus huius Interlocutoriæ habuisset notitiam.ibid.n.134.remissiuè.

Interpretari, Interpretatio.

Interpretari sententiam an possit executor. p.635. num.1
Interpretari & declarare is potest qui actum gessit. ibid.n.2
Interpretari & declarare verba dubia suæ scripturæ an possit notarius. ibid.n.3
Interpretari &declarare voluntatem defuncti non potest hæres. ibid.n.5
Interpretatio pendens ex mera voluntate, fieri non potest per successorem.ibid.n..7
Interpretatio pendens à iuris regulis, & principiis ex actis seu processu, cuilibet iudici successori pertinet. ibid.n.8
Interpretatio generaliter sumpta in quinque species distinguitur, & quas.p.636.n.20
Interpretationis species quis produxerit. ibidem, numero 21
Interpretatio ad duo capita reduci potest. pagin.637. num.22
Interpretatio propriè idem est quod congrua verbi, vel orationis declaratio seu expositio. ibidem, numero 22
Interpretatio largè capitur pro correctiua seu extensiua.ibid.
Interpretationem correctiuam alius, quàm Princeps facere non potest.ibid.n.23
Interpretationem extensiuam non potest facere iudex nisi circa accessoria & eodem die.ibid.n.24
Interpretationem propriè, prout est congrua verbi & orationis declaratio, quilibet iudex potest facere. ibid n.25
Interpretatiua declaratio debet esse congrua, scilicet quando verba eam patiuntur.ibid.n.35
Interpretatiua declaratio ea est quæ addit qualitatem demonstratiuam,non autem quæ alterat subiectum. ibid.n.39
Interpretatiua declarario sustinetur facta circa circunstantias actus,secus circa eius substãtiam.p.638.n.40
Interpretatio circa substantiam actus dicitur nouus actus & grauamen.ibid.n.41
Prout si sententiæ puræ executor velit addere conditionem.ibid.n.41
Ab Interpreatiua declaratione iusta & legitima facta per executorem, appellationi emissæ non est deferendum, sicuti nec ab ipsa executione cui hæc inest declaratio.ibid.n.45
Interpretationem non congruam verbis sententiæ & minus legitimam facere executorem non patitur. ibid.n.46
Interpretatiua declaratio debet fieri non in perimendo sed exprimendo.ibid.n.47
Interpretatiua declaratio debet esse verisimilis.ibidem, num 48
Interpretatiua declaratio debet fieri circa contenta in verbis sententiæ, non autem extra limites verborum, quia illa dicitur in præiudicium tertij. ib.n.50
Interpretationis iniquitas executoris quomodo & ex quibus sit probandum.p.639.n.58
Interpretatio ea sola executori permittitur quæ deducitur ex verosimilibus coniectutis in processu, verborum significatione & natura attentis. ibid n.59
Interpretatio iuris tantum valet quantum propria verborum significatio, quæ perinde habetur ac si esset expressa.ibid.n.60
Interpretatio quæ subintelligitur iuris intellectiua dicitur non extensiua. ibid.n.61
Interpretatio facienda est vt sententia iusta appareat cùm iusta præsumatur. ibid.n.67
Interpretatio sententiæ dubiæ sumitur ex actis, cùm præsumatur lata ex causa in processu deducta, & quæ ex eo apparet.ibid.n.68
Interpretatio facienda est in dubio contra eum, qui se fundat in sententia sicut & in contractu. pag.640. num.78
Interpretationem extensiuam facere potest iudex circa sententiæ accessoria, putà fructus, expensas, &c. & tunc non nisi intra diem naturalem. p.644.n.126
Interpretatiua declaratio verbi dubij, aut orationis confusæ sententiæ, etiam post diem naturalem peri potest.ibid.n.127

Intimatio.

Iniimatio prouisionis ordinariæ absque scrupulo fatendum est, quod non sit citatio, sed simplex monitio non suponens iurisdictionem monentis, & à quolibet iudice facienda. p.64.n.142
Intimato decreto conditionali, actorum repositione secuta, acta per iudicem ad quem remanent irrita, & nulla.p.110.n.78
Intimatio sententiæ quomodo facienda est condemnato.p.409 n.22.remissiuè

Intrusus.

Intrusi titulus & possessio est infecta inanis nec restituibilis, quia caret iuris fomento.p.583.n.196
Intrusus lite pendente non admittitur ad appellandum ab intimatione executorialium inter alios expeditarum, & quare.ibid.n.197

Inuentarium.

Inuentarij in confectione possunt inter alios legatarij clerici citari per iudicem laicum. p.63.n.136

Ioannes Igneus.

Ioannes Igneus reprehenditur asserens, Hispaniarum Reges habere ius præsentandi Prælatos ratione concessionis Caroli Regis Francorum. p.432.n.242
Recensentur Doctores, qui ex Chronicis & Historiis falsam demonstrant Ignei assertionem.ibid.n.243

Iudex.

Iudex ordinarius tenetur suos subditos defendere.p.22. num.114
Iudicibus Ecclesiasticis exequi volentibus abusus notorios à se factos violenter resistitur per priuatam personam.ibid.n.116
Vim fieri, Iudicem Ecclesiasticum non deferentem appellationi legitimæ,& ea non obstante procedentem ad executionem,concors omnium sententia est. p.29 n.181.in hoc tamen noua Authoris consideratio.ibid.
Iudex ad quem, non à quo, habet iurisdictionem pronuntiãdi super legitimitate appellationis.p.34.n.212
Iudex debet ad sui solam instructionem cognoscere de qualitate appellationis,non verò quoad partes pronunciare cum sit iurisdictionale, & ipse iudex à quo iurisdictione careat.ibid.n.213
Iudex secularis de facto etiam rei spiritualis incidenter cognoscit. p.35. n.217. vt in obseruatione iuramenti, & in possessorio rei spiritualis. ibid.
Iudex inordinatè procedens & contra ius exequens suam sententiam dicitur priuata persona, & vt priuatus, & sine iurisdictione procedit.ibid.n.218
Iudex de facto procedens, de facto & sine iurisdictione procedere, & reponere debet.ibid.n.219
Iudices Ecclesiastici incurrunt in Bullam Cœnæ Domini vim facientes &contra præcepta canonica procedentes ad executionem sententiænon obstantibus legitimis appellationibus. p.38.n.237
Iudices laici non possunt inhibere Ecclesiasticis, cùm in eos nullam habeant iurisdictionem. p.41 n.278
Iudices laici non possunt prætextu violentiæ iudicibus

Index Rerum,

Ecclesiasticis inhibere. ibidem.

Iudicis iniquitatis inter procedendum probatio est. actorum inspectio. p.61.n.110. & 114

Iudex Ecclesiasticus rogatur à Senatu, vt per terminum 60. dierum absoluat excommunicatos, interim dum articulus violentiæ decernitur. p.64.n.149

Iudex Ecclesiasticus anteaquam constet notoriè de violentia per actorum inspectionem, non potest cogi, excommunicatum absoluere. p.65.n.170

Iudex à quo iuris ministerio, etiam non deferens iustæ appellationi inhibetur. p.66.n.184

Iudicibus duobus se ad inuicem inhibentibus super competentia iurisdictionis, quemadmodum est recurrendum ad Senatum per viam violentiæ, & quod decretum detur. p.69.n.226

Iudex se incompetentem declarans, potest in expensis condemnare. p.70.n.242

Iudex Ecclesiasticus, qui vim intulit, an possit expensis mulctari. ibid.n.243

Iudicem Ecclesiasticum vim inferentem non posse in expensis mulctari; verius ostenditur. ibid.n.245

Iudex secularis potest condemnare in expensis clericum vim inferentem, & spoliantem, cuius cognitio in pluribus Christianorum ditionibus practicatur, remissiuè. p.71.n.248

Iudex Ecclesiasticus inobediens prouisionibus Regiis siue ordinariæ, siue *a la sobre carta* mulctatur in expensis. ibid.n.249

Iudex incapax non potest clericum differentem declinatoriam in expensis condemnare. ibid.n.259

Iudici Ecclesiastico remittit Senatus delationem, & reprobationem faciendam, cui hoc competit. p.74. num.302

Iudex inferior quæ gerere potest appellatione pendente, remissiuè. p.77.n.31

Iudex superior inter cognoscendum an inferior bene vel malè processerit, attendit statuta, & stylum tribunalis iudicio inferioris. p.80.n.2.& 3.

Iudex Ecclesiasticus subrogatus in locum iudicis secularis eodem modo procedit, quo iudex secularis procedere debebat. p.81.n.6

Iudex Ecclesiasticus deficiente iure canonico potiùs debet attendere ius Regni, quàm ius ciuile, & è conuerso, ibid.n.15

Iudex laicus potest aliquid intimare clerico, vt certiorato, paret præiudicium, aut constituatur in mora, aut mala fide. p.84 n.7

Iudex vtetque est comperens ad cognoscendum de eo, qui existens in vno territorio occidit alium existentem in altero territorio cum sclopo. ibid.n.14

Iudex Ecclesiasticus prouisioni Regiæ sibi intimatæ respondens, iurisdictione carere, vt pluribus casibus ibi relatis; quid faciendum, ne inane sit decretum Regium. p.93.n.2

Iudex deferens appellationi aliàs non legitimæ, sed non deferendæ, abdicat à se omnimodam iurisdictionem. ibid.n.3

Iudex inhibitus ad inhibitionem superioris, vel se inhibens caret iurisdictione, nec aliquid decernit in sententiæ executione, etiam priuilegiatæ. p.94.n.4

Et idem in Iudice se declarante non iudicem remissiuè. ibid.n.5

Iudex qui functus est officio suo, non potest se in causa intromittere. ibid.n.6

Iudex Ecclesiasticus non debet adstringi per prouisionem Regiam ad faciendum id, quod sibi prohibitum est. ibid n.8

Iudex procedens iuris ordine non seruato reputatur priuata persona, & sine iurisdictione. ibid.n.12

Quæ de facto fiunt à Iudice, de facto per eum reuocari ius est. ibid.n.13

Iudex, qui prætermisso iuris ordine, & sine citatione possessionem abstulit, poterit de facto eam reuocare ibid.n.14

Iudex facilis in concedendo, ita debet esse in reponendo. ibid.

Iudex, qui tenutam, & possessionem abstulit alicui non citato; illam eidem restituere potest, nec sibi obstat, quòd officio suo functus sit. ibid.n.15

Iudex reuocando possessionem nulliter datam procedit tanquam persona priuata, & præsumitur facere modo, quo facere potest. ibid.n.16

Iudex Ecclesiasticus ad reponendum non eget iurisdictione & ideo contra eum secunda iussio, vulgò *sobre carta* expedienda, ad reponendum cum effectu. p.95.n.23

Iudice Ecclesiastico vim inferente mortuo ante repositionem, an euanescere decretum violentiæ debeat, cùm ipse sit grauans & attentans, & contra eum oppressus in Senatu querelam obtulit, & decretum contra eum dirigitur. p.96.n.42

Contra illum Iudicem per viam querelæ agitur, quæ suum authorem comitatur. ibid.n.48

Iudex successor in iurisdictione seu tribunali iudicis vim inferentis omnino tenetur prouisionem Regij Senatus adimplere, & attentata à suo prædecessore, reponere cum effectu, & appellationi deferre. ib.n.53

Si plures dati sint Iudices in aliqua causa, & postea aliqui, vel etiam omnes immutati fuerint; nihilominus eadem dicitur causa. ibid.n.55

Iudex non tanquam persona priuata consideratur, sed tanquam minister iustitiæ quam gerit, & administrator dignitatis tribunalis, & quod repræsentat quisquis sit etiam in infinitum. p.97.n.60

Iudex successor in iurisdictione, & tribunali alterius idem reputatur ac prædecessor, cum in eius locum subrogetur, & potest idem facere, quod poterat ille; cuius loco fuit subrogatus. ibid.n.58

Quamuis in appellatione requiratur expressio nominis Iudicis à quo; tamen satis est, vt contineat nomen dignitatis Iudicis provt est: appello ab Auditore Cameræ, *&c.* ibid.n.61

Iudex datus loco demortui illum non repræsentat, sed tantùm dignitatem, quæ est corpus quoddam fictum, quod comprehendit subiecta tanquam membra illius corporis ficti. ibid.n.63

Iudex prædecessor, & successor quamuis diuersi sint personarum respectu, eo tamen habito ad dignitatem & administrationem, & coæqualitatem potestatis, verè idem sunt. ibid.n.66

Iudex successor verè idem iudex ac prædecessor reputatur, præcipuè quando iudex accipitur pro iurisdictione, vel tribunali. ibid.n.67

Iudex successor potest taxare expensas reseruatas taxari in sententia prædecessoris. ibid.n.68

Iudex successor potest sententiam dubiam prædecessoris interpretari. ibid.

Iudex successor, vel aliter loco alterius datus, causam assumit in eodem statu, eámque determinat ex eisdem actis. p.98.n.51

Iudex successor procedit eo modo quo & prædecessor processit. ibid.n.72

Iudex successor vel in alterius locum subrogatus, potest ea omnia facere, quæ poterat illius prædecessor. ibid.n.78

Iudex successor ordinarius potest in integrum restituere contra factum sui prædecessoris. ibid.n.79

Iudex successor potest absoluere ab excommunicatione decreta per prædecessorem. ibid.n.80

Iudex prædecessor potest reponere attentata à se gesta, & eodem modo successor. ibid.n.81.& 84

Iudex à quo in casibus, quibus reponit attentata à se, vel alio facta; poterit idem successor. ibidem num.82

Non

& Verborum.

Non solùm Iudex, cuius fuit læsa maiestas, reuocat attentata; sed etiam eius successor & subrogatus, cùm læsio dicta non personæ sed dignitati (quæ nunquam moritur) cohæret.p.98.n.83

Quod ampliat, siue subrogatus sit expressè ab homine, siue tacitè à iure.ibid.n.83

Iudice ab officio remoto, poterit successor eius attentata reuocare ex suo mero officio. ibid.n.86

Iudex vim inferens mortuus, impossibile est, vt reponere queat.p.99.n.96

Iudex Ecclesiasticus adstringitur præcepto tribunalis Regij sub pœnarum incursu, attentata reponere, & appellationi deferre.p.102.n.4

Iudex Ecclesiasticus reponendo attentata virtute decreti Regij Senatus ita mandantis, non est qui grauat;sed ipse Senatus cuius decretũ exequitur.ib.n.16

Iudex Ecclesiasticus superior adhibitus licitè poterit,si visis actibus iustum visum fuerit,reuocare repositionem factã ab inferiore virtute Regij Senatus decreti, cùm ad hoc impediendũ non se extendat.p.103.n.21

Iudex quandoque etiam post decem dies datos ad appellandum potest reuocare interlocutoriam, dummodo ante diffinitiuam. p.106.n.6

Iudex siue sit ordinarius siue delegatus, suam interlocutoriam reuocat.ibid.8.n.7

Iudex executor mixtus reuocat etiam suam interlocutoriam. ibid.n.& arbiter n.9

Iudex licèt non possit actum facere nisi ad petitionem partis, potest tamen iis inuitis,& contradicentibus sententiam interlocutoriam reuocare.ibid.n.10

Index an possit reuocare non solùm interlocutoriam, sed etiam ipsam reuocationem,seu reuocatoriam interlocutoriæ.ibid.n 11

Iudex an semel vel pluries possit sententiam interlocutoriam reuocare ibid.n.12

Iudex semel & iterum tantùm potest interlocutoriam reuocare, & opiniones communes contrariæ conciliantur. ibid.n.13.& exemplum doctrinæ.n.14

Iudex si post factam publicationem testium si citata parte ante didicita testificata admittat nouos testes, censetur reuocare publicationem, & idem si post conclusionem admittit iura, censetur reuocare conclusionem. ibid.n.18.& 19

Iudex qui se incompetentem pronuntiauit, non potest ipsam pronuntiationem reuocare. p.107.n.31.& si de facto reuocat; non valet reuocatio.n.32

Iudex delegatus etiam de partium consensu non potest interlocutoriam, qua se non Iudicem pronunciauit, reuocare ibid.n.33

Secus in ordinario, qui potest reuocare.ibid.n.34

Iudex delegatus, qui se incompetentem declarauit in articulo dependenti à principali, & non in ipso principali; potest reuocare dictam declaratoriam, quia sibi remanet iurisdictio.ibid.n.35

Iudex delegatus reuocat interlocutoriam, per quam finitur iurisdictio, si ab ea fuerit apppellatum. ibid. num.26

Iudex, qui detulit appellationi interpositæ ab interlocutoria, non poterit eam reuocare.p.108.n.37

Iudex postquam detulit appellationi, potest de consensu partium reuocare grauamen.ibid.n.39

Iudex à quo postquam detulit appellationi, potest (re integra) vel de concessu partium reuocare grauamen.ibid.n.50

Iudex postquam detulit appellationi, aliàs non deferendæ, si à tali delatione est appellatum, licitè reuocat delationem,& grauamen. ibid.n.41

Index à quo post inhibitionem sibi delatam non potest interlocutoriam reuocare. ibid.n.42

Index inhibitus, si inhibitio est nulla, & minùs legitima, potest (ea non obstante) reuocare interlocutoriam.ibid.n.43

Iudex inhibitus post inhibitionem reuocat interlocutoriam à se latam.si est nulla.ibid.n.44

Iudex non reuocat interlocutoriam executioni mandatam.ibid.n.45

Iudex qui opposita exceptione contra mandatum legitimum.Procuratorem declarauit, & vt talis lis contestata est, non potest talem declarationem reuocare. ibid.n.46

Iudex pronuncians dandum esse fideiussorem per interlocutoriam, eo dato, non reuocat dictam interlocutoriam, nisi de partium consensu.ibid.n.46

Iudex reuocat interlocutoriam executioni mandatam de consensu partium.ibid.n.50

Iudex reuocat interlocutoriam executioni traditam cum causæ cognitione.ibid.n.51

Iudex reuocat interlocutoriam executioni traditam, si sit nulla ex aliquo iuris defectu p.109 n.53

Iudex reuocat interlocutoriam latam officio Iudicis mercenario actioni deseruiente, non tamen officio iudicis nobili, vt in decretis interponendis, & similibus.ibid.n.54

Aliæ limitationes & declarationes ad regulam l. quod iussit.remissiuè.ibid.n.55

Magis honorificum est Iudici Ecclesiastico decretum conditionale, vt sit in electione eius an velit procedere, & reassumere.ibid.n.63

Non quidquid Iudicis potestati relinquitur, id iuris necessitati submittitur.ibid.n.64

Iudex, quamuis possit interlocutoriam à se latam reuocare, ad id præcisè cogi non potest.ibid.n.65

Iudex executor data possessione absque citatione citandorum & sine causæ cognitione si amplius audiat,& de nouo citet, debet priùs & possessionem, & attentata antea factà reponere.ibid.n.67

Iudex qui aliàs non potest reuocare suam interlocutoriam, vt in casibus relatis si nulla sit, quocumque modo reuocare potest. p.110.n.68

Iudex delegatus siue ordinarius, & non alius, cognoscit de nullitate interlocutoriæ à se latæ, etiam diffinitiuæ habentis. ibid.n.69

Iudex potest reuocare sententiam diffinitiuam quæ non transit in rem iudicatam.ibid.n.70

Iudex Ecclesiasticus inhibitus ante repositionem virtute decreti conditionalis, non poterit amplius vti alternatiuis eius decreti.p.111.n.91

Iudex inferior tacitè est inhibitus à iure interposita legitima appellatione,etiamsi non deferat.p.114.n.19

Iudici exequi volenti suam sententiam appellatione pendente, potest pars resistere, vtbanius tamen Princeps, cuius proprium officium est. p.115.n.32

Iudex Ecclesiasticus inhibens seculari ne exequatur instrumentum, dum cognoscit de eius vsura, si illud non esse vsurarium declaret, & vt secularis possit procedere, an appellatione subsequuta ab hac sententia secularis procedet.p.117.n.47

Superseder tenetur Index interim, dum articulus incidens terminatur ab alio Iudice, cui cognitio competit.p.120.n.1

Iudex superior causa cognita potest super sentẽtiæ executione & attẽtatis terminare,nulle habito respectu ad decretũ violentiæ directum inferiori. p.130.n.41

Iudex non deferens iustæ appellationi punitur. p.131. num.52

Iudex deferens appellationi minùs legitimæ non punitur ibid.n.53

Iudex qui reum incarcerare iubet non obstante eius appellatione; non innocat, sed ius publicum, vt delicta puniantur, conseruat. p.139.n.14

Iudex tenetur admittere exceptiones dilatorias, vel peremptorias.ibid.n.24

Iudex cogens litigare tempore indebito, facit grauamẽ irreparabile per appellationem à diffinitiua. ib n.26

A Iudice

Index Rerum,

A Iudice pronunciante nullam ex exceptionibus oppositis esse admittendam, legitimè appellatur. p. 139. num. 27

A Iudice reiiciente exceptionem peremptoriam licitè appellatur, quia talis sententia vim habet diffinitiuæ p. 140. n. 28

Si Iudex opposita exceptione statim ad vlteriora procedat, vt temporis breuitate videatur non adhibuisse causæ cognitionem, nouiter procedit. ibid. n. 35

Iudex non potest cognoscere simul de emergenti, & negotio principali, quia esset confundere processum. ibid. n. 37

A declaratione Iudicis super exceptione incompetentiæ vel iurisdictionis defectu, licitè appellatur, quia habet vim diffinitiuæ. ibid. n. 38. & 39

Quod etiam in causis scholarium procedit. ibidem num. 40

Iudex vim facit non deferens appellationi super articulo præiudiciali interpositæ in causis etiam summariis. p. 141. n 47

Iudex vim facit non deferens appellationi interpositæ ab intelocutoria præiudiciali negotio principali ibid n. 49

A pronunciatione Iudicis declarantis, aliquem minorẽ, maiorem, seruum, habilem vel inhabilem appellationi emissæ, si iudex non deferat, vim facit. ibid. n. 53

A sententia qua Iudex pronunciat, aliquem non minorem, vel ei non esse concedendam restitutionem, appellationi interpositæ nõ deferens vim facit. ib. n. 54

Idem quando pronunciat, Procuratorem esse vel non esse legitimum. ibid. n. 55

Iudex potest reseruate exceptionem oppositam contra testem quod sit infamis, vel criminosus ad publicationem, etiamsi probatio incontinenti offeratur, & appellatio nõ erit iustificata. p. 143. n. 81. quia tenetur iustificare, & probare coram superiore. p. 143. n. 82

Recusatus Iudex, quando possit sine metu attentati, & nullitatis ad vlteriora procedere remissiuè. pag. 144. num. 91

Periculosum est coram Iudice suspecto litigare. ibid. num. 91

Iudex apposita appellatione à decreto torturæ superfedere debet in causa, etiamsi non sit inhibitus, vel inhibitio præsentata. p. 145. n. 101

Idem ante appellationem ab eo, dum tamen sit intra tempus datum ad appellandum. ibid. n. 102

In Iudiciis actor, & reus æquiparantur, & quod licet reo, actori idem licere debet. ibid. n. 105

Iudex hodie ratò pronunciat, reum non torquendum. ibid. n. 108

Iudex cui nihil constat ni hil discernere potest. p. 147. num. 131

Iudex condemnans non admissis probationibus dicitur in dolo. ibid. n. 132

Iudice non admittente probationes sed sine eis iudicante, nullum dicitur iudicatum. ibid. n. 135

Procedit tamen si à tali denegatione admissionis probationis appelletur, aliàs tenet iudicium. ibid. n. 136

A Iudice negante beneficium legis licitam esse appellationem. ibid.

Ab interlocutoria, qua Iudex partem excludit approbando, licitè appellatur. ibid. n. 138

A præcepto Iudicis de recognoscenda scriptura non appellatur, nec appellationi non deferens Iudex Ecclesiasticus, non vim facit. p. 150. n. 171

Iudex qui ter monitus, & requisitus aliquid facere, nihil respondeat; videtur negare, & à tali denegatione iustitiæ licitè appellatur. p. 153. n. 196

Iudex potest suam interlocutoriam reuocare, siue ab ea appellatum sit, siue non. ibid. n. 200

Appellatur legitimè à repositione seu reuocatoria Iudicis non valentis reuocare. p. 154. n. 218

Iudex se non Iudicem declarans mediante appellatione interposita, à tali declaratione iurisdictionem reassumit, & videtur reuocare declarationem, quæ vim habet diffinitiuæ. ibid. n. 220

Iudex à quo sine metu attentati procedit ad vlteriora non obstante appellatione ab interlocutoria, quousque sit inhibitus canonicè. p. 155. n. 224

Iudice à quo procedente non obstante appellatione ab interlocutoria damnum irreparabile continente, potest puniri, & impune resisti. ibid. n. 233

Iudex Ecclesiasticus licèt in spiritualibus habeat in laicos iurisdictionem intelligitur quoad excommunicationem, & remedia Ecclesiastica, non carcerem nisi inuocato auxilio. p. 172. n. 38

Iudex secularis vt de concubinatu cognoscat, debet esse notorius. p. 173. n. 48

Iudicis arbitrium circa capturam debet subiacere iuris regulis. p. 180. n. 134

Iudex Ecclesiasticus pœnam infligentem membri nutilationem, vel sanguinem non potest imponere, aliam tamen pœnam corporalem bene imponere queit. p. 186. n. 210

Fustigationis pœnam imponit Iudex Ecclesiasticus. ibid. n. 210

Item detrusionis in monasterium. ibid. n. 211

Item, & perpetui carceris, & de aliis. ibid. n. 211

Exilij pœnam Iudex Ecclesiasticus imponit. ibidem num. 211

A Iudice procedente ordinariè, cùm debeat procedere summariè; tanquam ab inordinato processu licet appellare. p. 208. n. 71

A Iudice procedente summariè, aut executiuè, vbi ordinariè debuit procedere, licet appellare. p. 209. num. 72

Nisi quando summariè procedere, relinquitur Iudicis potestati. ibid. n. 73

A Iudice non faciente quod eius potestati relinquitur, non licet appellare. ibid. n. 75

Iudex non potest esse subrogatus, qui principaliter non potest esse. p. 223. n. 146

A Iudice denegante audientiam in agendo à iure denegatam appellatio non admittitur. p. 228. n. 28

A Iudice repellente allegãtem turpitudinem suam non admittitur appellatio. p. 231. n. 62

A Iudice dante se pro inhibito virtute inhibitionis legitimæ appellationi non esse deferendum, Senatus decernit. p. 253. n. 50

A Iudice dante se pro inhibito vigore inhibitionis nullæ, & non canonicæ, appellationi vel defertur, vel tertium genus datur. ibid. n. 51

A Iudice conquiescere debente, & procedente ad vlteriora licita est appellatio. p. 255. n. 75

A Iudice procedente post oppositam declinatoriam appellari licet. ibid. n. 76

Iudex quilibet an possit cognoscere; an sua sit iurisdictio, & an queat ab alio inhiberi. ibid. n. 80

A duobus Iudicibus se inuicem inhibentibus appellationi emissæ per vtramque partem, quis non deferens vim faciat. p. 256. n. 88

Iudex quilibet etiam delegatus cognoscit, an sua sit iurisdictio. p 257. n. 95

Iudicis partes assumet iudex in extraiudicialibus, si commissio faciat mentionem dictionis (lis) quæ verificatur in iudicialibus, & lite contestata. pag. 275. num. 44

Iudicis partes assumere tenetur executor siue dispensationum, siue gratiarum, si contineant clausulam (vocatis vocandis) vel quod citetur aliquis. ibid. num. 48

Iudicis partes tenetur assumere executor, si mandatur procedere cum causæ cognitione. p. 276. n. 55

Iudicis partes tenetur Iudex assumere in prouisione beneficij

beneficij, si compareat legitimus contradictor opponens legitimas exceptiones, qui iudicialiter audiri debet.p.276.n.57
Iudex qui potuit procedere summariè, si procedit ordinariè, valet processus.p.282.n.112
A Iudice procedente extraiudicialiter,cum debeat procedere iudicialiter, vel ab ipsa simul vtraque via procedente, appellationi deferendũ est. p.284.n.136
A Iudice procedente iudicialiter, & extraiudicialiter simul (in casu quo sic procedere queit) appellationi emissæ an sit deferendum.p.285.n.139.& 140.& 141
In his, quæ voluntariæ sunt iurisdictionis Iudici permittitur innouare.p.302.n.28
Iudicem ordinarium Ecclesiasticum ex quibus rationibus dici.322.n.6
Iudex habens iurisdictionem, sed est omnimodo incompetens in aliquo casu, si se expressè declarat competentem, sententia transit in rem iudicatam, si non appelletur, & processus tenet. p.327.n 23
Idem si citatus nihil oppossuit, quia de cærero non potest de incompetentia tractari.327.n.24
Iudex delegatus provt ordinarius cognoscit de articulo an sua sit iurisdictio.p.327.328.n.25
Iudicis officium cùm concurrit cum actione, quando per illud vberiùs consulitur agenti, atque aliquid addatur actioni.p.337.n.42
Iudicem incompetentem legitimum facit. ibid.multoties alterat non solùm præcepta humana sed etiam diuina.p.340.n.72
Iudex debet esse certus de sua iurisdictione.p.352.n.22
Iudex ad quem appellatum est in promissione Parochialis ob aliquam legitimam causam antequam ordinarius prouiderit, vel tradiderit possessionem, aut tulerit sententiam, declarans bene appellatum, ac præuio concursu digniorem eligat,poterit huic possessionem vacantem tradere.p.359 360.n.31
Iudex appellationis in beneficio curato vacante dicitur primus iudex,& loco ordinarij subrogatus cuius iure vti licet.p.360.n.36
Iudex appellationis succedit in locum prioris iudicis. ibid.n.40
Iudex appellationis potest facere ea omnia, quæ poterat primus iudex.ibid.n.41
Iudicis officio pertinet reformare, quæ dolo aut malitia gesta sunt à parte lite pendente.p.375.n.72
Iudex ex officio potest repellere calumniosas exceptiones ad intricandum & procrastinandum iudicium oppositas.ibid.n.73
Iudex in declaratoria priuationis ipso iure nihil noui agit,sed actum in præteritum ostendit.p.382.n.70
Iudices Ecclesiastici liberè possunt punire suos officiales laicos delinquentes in officiorum administratione. p.386.n.11
Iudex non debet arbitrari in his, quæ sunt à iure determinata.p.398.n 61
Iudex secularis potest cognoscere, & terminare super donatione iuris patronatus facta à laico, & ad illius implementum donationem compellere.p.429.n.195
Iudex secularis potest compellere promittentem donare ius patronatus,vt contractum adimpleat.ib.n.196
Iudex secularis poterit cognoscere de qualitatibus inhærentibus ipsi donationi iuris patronatus.ib.n.196
Ab Ecclesiastico iudice recusante impartiri suum brachium implorarũ à Iudice seculari, appellari potest ad superiorem, vt illum compellat.p.431.n.220
Iudex appellationis succedit primo iudici tanquam confirmator vel informator.p.459.n.9
Iudex subrogatus repræsentat primum,& eius potestatem. ibid.n.10
Iudex superior potest facere, quæ poterat inferior. ibid.n.11
Iudex in arbitrariis argui non potest, quia tunc Deum iudicem rei huius cognitorem habet.p.458.n.30
A Iudice cuius arbitrio aliquid relinquitur, non licet appellari in paruis & leuibus, secus in grauibus, in quibus quis enormiter lætus est. ibid.n.31
A Iudice habentes liberum arbitrium, seu absolutum à lege, seu statuto, vel homine, non licet appellari. p.459.n.33
A Iudice cuius conscientiæ aliquid terminandum, seu faciendum committitur appellationi emissæ non defertur. ibid.n.36
A Iudice, cuius conscientiæ aliquid committitur, appellatio est prohibita quoad suspensiuum effectuum damtaxat.ibid.n.38
Citare aliquem non debet Iudex, cuius conscientiæ aliquid iudicandum est committum. ibid.n.44
A Iudice,cuius facultati& potestati aliquid faciendum relinquitur non licet appellari.p.459.460.n.49
Iudex si ex statuto potest aliquem carceratum sub fideiussoribus relaxare, si non fecerit, non appellatur. p.460.n 50.Declara vt ibi.
A Iudice facultatem dispensandi habente, & id negante, non licet appellare.ibid.n.51
A Iudice denegante id quod facere potest ex suo mero officio appellari non valet.ibid.n.55
A Iudice non supplente de facto cum potest, nec lædit nec licet appellare.ibid.n.56
Officio Iudicis mercenario quod potest exercere motu proprio, quando aliquid committitur, ab illud negante non appellatur.ibid.n.57
A Iudice negante id cuius facultati relinquitur, non appellatur, secus quando concedit, sed ex eo pars lædatur,quia tunc appellatur.p.460.461.n.62
Iudex cuius facultati & voluntati aliquid committitur, sicut cogi non potest per superiorem, ita nec appellatur ab illo.p.461.n 63
A Iudice faciente quod facere, præcisè cogi & compelli poterit, non appellatur.ibid.n.64
A Iudice obtemperante literas requisitorias, & permittente executionem, cum illis obtemperare teneatur, non appellatur.ibid.n.65
A Iudice nolente adimplere iustas requisitorias, cùm possit per superiorem compelli,potest appellari.ibid. num 66
A Iudicis tarditate in ministrando iustitiam, vel illam negante licet appellare.ibid.n.69
Iudex negligens à quo appellatum est, non potest reuocando grauamen reassumere iurisdictionẽ.ib.n.71
Ob negligentiam, & tarditatem Iudicis superior adiri potest per viam querelæ.ibid n.72
Iudex deferens appellationi minimè deferendæ, abdicat a se omnem iurisdictionem, & vltra validè nequit procedere. p.462.n.81
Iudex non deferens appellationi legitimæ virtute regij decreti, aut aliàs in proxima est causa attentandi, & vim inferendi.ibid.n.74
Iudex si à denegante admittendam meam probationem, vel instrumenta non admittatur appellatio virtute decreti Regij; poterit ad sententiam diffinitiuam procedere.ibid n.85
Iudici exequenti violentiam in criminalibus potest licitè per vicinos, & consanguineos condemnati resisti.p 464.n.5
Etiam in delictis enormibus, & atrocissimis,in quibus specialiter non est prohibita appellatio.ibid.n 6
Et etiam in crimine læsæ maiestatis, magis communiter resoluitur, cum declarationibus,remissiuè.ib.n.7
Iudex à quo inhibitus, non potest sententiam notorij exequi.p.468.n 64
Iudex Ecclesiasticus vim non facit exequi capitula separata sententiæ, à quibus pars contra quam lata fuere non appellauit, cum transeat in rem iudicatam.p 472.n.13

Index Rerum,

Iudex inhibitus potest ea facere, quæ tendunt in faciliorem exitum appellationis.p.480.n.43

A Iudice reiiciente petitionem eius cui ius denegat audientiam, appellationi interpositæ non deferendum.p.481.n.16

Iudex secularis iustè denegat suum auxilium petitum ab Ecclesiastico pro executione sententiæ,quam per legitimam appellationem comperit esse suspensam, quam nolit admittere. p.482.n.34

Iudex potest pendente appellatione ab interlocutoria merè procedere ante inhibitionem.p.486.n.6

Iudex appellatione pendente ab interlocutoria habente damnum irreparabile, vel præiudicium, causæ principali supersedere tenetur.p.486.n.7

Iudex non potest semel à se abdicatam iurisdictionem per delationem reassumere.p.487.n.11

Iudex non potest semel à se abdicatam iurisdictionem per delationem reassumere, etiam de consensu partium.ibid.n.12. contrarium.p.490.n.57

Etiamsi Iudex detulerit siue expressè,siue tacitè.p.487.num.13

Deferre appellationi tacitè censetur Iudex, quando concedit apostolos reuerentiales, seu remissoriales. ibid.n.14

Iudex à quo etiam post delationem potest præfigere terminum appellanti ad prosequendum siue incontinenti,siue ex interuallo.ibid.n.19

Iudex non potest reuocare interloquutoriam, qua eius finitur iurisdictio, nel illam vlteriùs potest reassumere.p.488.489.n.40

Quod procedit in Iudice delegato declarante se iudicem incompetentem.ibid.n.41

Iudex ordinarius potest reuocare interlocutoriam, per quam eius finitur iurisdictio,& de ratione.ibid.n.42

Iudices ordinarij pares aut dispares vno deferente an alter possit procedere.p.490.n.66

Iudex delegatus tenetur expressè declarare super defertione ante executionem. p.491.n.81

Iudex potest causatiuè declarare super defertione, cùm declarat expediendo executoriales. ibid.n.82

Iudici à quo, an iudici ad quem pertineat rem iudicatam exequi, & executoriales expedire. p.492.n.104. remissiuè.

Iudex cautus sit, non pronuntiare super sententia exequendo,sed directo committat executionem executori,vt appellatio euitetur.p.501.n.91

Iudices non debent recedere à verbis rescriptorum. p.515.n.40

Iudex delegatus non potest interpretari rescriptum,nisi quatenus eius verba pariuntur.ibid.n.41

Iudicis iniquitas inter procedendum quando arguitur, ex inspectione processus detegitur. p.522.n.168

Iudex ad quem ab excessu est apellatum, non potest se intromittere super causa principali executionis, sed an sit excessus, vel non.p.524.n.209

A Iudice requisito excedente in excutione ad quem sit recurrendum & appellandũ.p.528.n.7.remissiuè.

Iudices ordinarij non debent permittere executoribus Principis extra modum exequi & Vasallos cedere. p.528.n.15

Iudex inordinatè procedens & extraiudicialiter, facit iniuriam,& vt priuatus conuenitur.p.529.n.23

Quod obtinet in Iudice incompetente procedente etiam seruato iuris ordine.ibid.n.24

Et etiamsi competens nulliter non procedat. ibid.n.25

Iudex superior de excessu executionis cognoscens siue per viam querelæ, siue appellationis, non potest se intromittere in negotio principali, seu an sit excessu, vel non, dumtaxat.ibid.n.33

Iudex superior cogniturus de appellatione à nullitate sententiæ, non potest cognoscere de iustitia aut iniustitia ipsius sententiæ.ibid.n.35

A cuius Iudicis facto appellatur est attendendum, vt sciatur quis Iudex pro repositione excessus & grauaminis sit adeundus.p.530.n.41

A Iudice qui sententiam tulit exequente si appellatur, erit recurrendum ad ipsius superiorem.ibid.n.42

Quod procedit quando appellatur specificè à facto Iudicis committentis, non simpliciter à facto executoris & nuntij. ibid.n.45

Si appellatur à Iudice requisito exequente pro grauamine excessus requirentis, non ad illum sed eius superiorem erit recurrendum. ibid.n.46

Iudex requisitus præstando auxilium facti petiti pro executione, non est qui grauat,& sic ad superiorem requirentis erit appellandum. ibid. n.47. redditur exemplum.

A Iudice requisito pro executione sententiæ excedente mandatum,an ad requirentem vel superiorem requisiti sit ab excessu appellandum.p.531.n.49

A Iudice requisito exequente iure proprio grauante appellatur ad illius superiorem. ibid.n.50

Iudex requisitus pro executione sententiæ à iudice alterius territorij latæ dicitur delegatus & executor, & ad requirentem appellatur ab eius excessu.ib.n.51

A Iudice Ecclesiastico cuius officium imploratur pro executione lata à sæculari, ad quem appellandum. ibid.n.52

Iudex quilibet siue ordinarius,siue delegatus,cognoscit an sua sit iurisdictio.p.543.n.27

Iudex sicut appellatione pendente & eius termino non potest exequi, ita nec executionem committere,cuius defectus est particeps executor.p.545.n.50

Iudex vim facit non deferens appellationi à commissione executionis sententiæ suspensæ per legitimam appellationem. ibid.n.55

Iudex requisitus an excedat non exequendo iuxta statutum iudicis requirentis.p.546.remissiuè.

Iudex requisitus re integra mortuo vel aliter finito officio requirentis,an possit nihilominus executionem facere.546.n.66

Iudex successor tenetur adimplere& exequi mandatum directum suo prædecessori.ibid.n.69

Iudex requisitus an possit cognoscere de dominio aut possessione rei super qua exceptio est faciẽda.ib.n.73

Iudex requisitus ad exequendum,dicitur nudus & merus executor.ibid.n.74

Iudex repuisitus pro executione sententiæ quas exceptiones admittat.553.n.41

Iudex requisitus pro executione executorialium dicitur merus executor. ibid.n.42

Iudex requisitus pro executione cognoscit de omnibus exceptionibus modificatiuis, si coram iudice cognitæ non sint.ibid.n.43

Iudex requisitus potest de dominio rei super qua est faciẽda executio, cognoscere etiamsi sit merus.ib.n.44

Iudex ordinarius qui in defectum iurisdictionis arbitri ferentis sententiam exequitur, dicitur mixtus executor, quia omnes exceptiones admittit & cognoscit.ibid.n.45

Iudex reiiciens probationẽ incontinenti oblatã, ostendit suã iniquitatem contra opponentẽ exceptionem, cuius malitiæ præsumptio purgatur ex eo.p.554.n.57

Iudex cum non possideat per actum nullum, non transfert possessionem, licèt habeat animum transferendi.p.576.n.107

Iudicis factum dicitur factum partis & quando.ibidem num.109

Iudicis menti magis quàm cortici verborum est inhærendum.p.606.n.112

Iudex declarans actorem verum rei dominum,necessariò supponit à reo restituendam. p.608.n.138

Iudex reseruans sibi taxare expensas, non potest taxare damna.620.n.53

Et quid in contractibus an appellatione expensarum veniunt damna.p.620.n.54
Iudex si ponit manus ad connexa mandati, non dicitur excedere eius fines.p.624.n.114
Iudices curent vt si certam quantitatem ex processu deduxerint, exprimant in sententia ne liquidationem committant executoribus,quo euitabitur magnum dispendium partibus.p 625.n.35
Iudex an possit condemnare reum ad vsuras decurrendas post sententiam ob moram debitoris. p. 629. num.10
Iudex delegatus subrogatus loco alterius delegati potest sententiam præcedessoris interpretari ex verosimilibus coniecturis, apparentibus ex actis & processu, non tamen ex mera voluntate. pag. 636. numero 9
Interpretari suam sententiam non omnes Iudices ordinarij possunt.ibid.num.15
Iudex potest comdemnare ad pecuniam debitam cum interesse lucri cessantis, putà hodie ad rationem vigesimæ pendendæ, quandiu solutio satis differatur. p.639.n.27
Iudex non potest alterare & mutare sententiam, aut eius substantiam.644.n.125
Iudex secularis licèt non possit directò clericum coram se litigantem compellere ad compromittendum, potest tamen causatiuè denegando illi audientiam.p.656.n.32
Iudex laicus competens est facto rei spirituali incidenti.p 658.n.7
Iudex laicus à se capto opponente esse clericum cognoscit ad effectum vt nullatenus differatur remissio,& de ratione.ibid.n.80
Iudex secularis potest cogere clericum vt sibi ostendat ea, quæ est allegaturus coram Ecclesiastico, vt videat an sint concludentia, alias procedit. ibid.numore 81
Iudex secularis eligens clericum vt depositarium, potest, & ipse cognoscere vt depositum restituatur. p.659.n.90
Iudex secularis clericum deputans sequestrum, cognoscit de ipso restituendo.ibid.n.91
Sed executio per quem Iudicem sit facienda actualis, Martæ opinio refertur. ibid. resoluitur. p. 660.numero 105
Iudicem secularem casibus quibus potest contra clericum ferre sententiam, eam non posse exequi, sed Ecclesiasticum ad eius instantiam, qui teneant. p 659.n.92
Iudicem laicum posse sententiam à se latam contra clericum casibus quibus cognitio iure pertinet, vel aliter sententia ex natura causæ nocet clerico realiter in eius bona exequi, vt varior opinio resoluitur. ibid.n.96
Iudici seculari, eadem ratione qua sibi causæ cognitio in clericum pertinet, ita etiam executio in temporalibus ibid. n.97
Iudex Ecclesiasticus casu quo de laico cognoscere potest, exequi tamen non potest in illius bonis temporalibus.p.660.d.99
Iudex laicum clericum à se depositarium, seu sequestrarium electum,potest compellere captis pignoribus ad restitutionem depositi & sequestri.ibid. numero 105
Iudex secularis magis dicitur iudex causæ quàm clerici quando post delictum fraudulenter suscipit ordines.p.661.n 121
Iudex Ecclesiasticus non potest inhibere executori laico exequenti clericum in temporalibus, in casibus quibus sententia à seculari lata virtualiter & ex natura causæ aliterve præiudicat clerico.p.662. num.130
Iudex Ecclesiasticus inhibere poterit executori laico, exequenti clericum sententiam per laicum latam clerico tertio nullatenus præiudicantem. ibid. num.131
Iudex secularis inhiberi tunc potest, quando contra clericum nequit procedere.p.662.n.132
Iudex superior de appellatione sub excessu cognoscens non potest se intromittere in totius executionis reuocatione, cuius cognitio ad eum non est deuoluta,sed excessus duntaxat.p.666.n.211
Iudex delegatus postquam sententiam tulit, & simul fuit executus, eius expirat iurisdictio. pag. 668. numero 228
A Iudice iussus vt domum exeat, si semel exiuit, & iterum redeat, non videtur exiisse. ibid. numero 238

Iudicium.

Priuilegiatum Iudicium, & sui natura inappellabile, aut executiuum in dies alteratur & variatur ex modo proponendi, aut prosequendi, & efficitur appellabile, & econuerso.p.62.n.116
In quocumque Iudicio etiam summario, requiritur plena probatio.p.147.n.132
Iudicium non debet esse in pendenti. pag.161. numero 30
Iudicium non constat ex duobus reis tantùm sine actore.p.230.n.53
Iudex an vim faciat cognoscens de nuntiatione noui operis,quòd Clericus nuntiauit.ibib.n.54
Et quid de milite vel alio priulegiato nuntiante. ibid. num.55
Iudicialiter proceditur in prouisione beneficij, vel ex voluntate collatoris, vel ex iuris necessitate, provt natura negotij postulat. pag. 274. numero 35. & seq.
Iudicium mutare in maiorem causæ cognitionem parte non contradicente, nullam causat nullitatem,secus si in minorem.ibid.n.38
Iudicis partes assumere in prouisione beneficij, quibus casibus, iudex ex necessitate tenetur iuris. ibid. num.39
Iudicis partes assumere tenetur index in prouisione beneficij, quando commissio aut dispositio vtitur verbo (iudicium) quod in iudicialibus, non in extraiudicialibus verificatur.ibid.n.40
Iudicialiter fuisse factam prouisionem, cognoscitur, quando adest concursus oppositorum formantium inter se contradictionem.p.278.n.78
Iudicialiter tunc in prouisione processisse cognoscitur; quando collator fecit actum, qui à priuato fieri non potest,sed à iudice tanquam iudice.p.279.n.86
Iudicialis actus est interloqui, non extraiudicialis. p.280.n.89
Æquitas in Iudicio semper est seruanda. pag. 359. num.18
In Iudicio possessorio, quo fit condemnatio ad interesse ob non facultatem rei restituendæ, admittitur appellatio.p.652.n.87
In iudiciis, priuilegiis, & similibus quod non reperitur expressè concessum, censetur prohibitum.p.523. num 173
In Iudicio summario agitur an debeatur, in executiuo quomodo soluatur.p.533.n.3
Iudicium cuius sententia exequitur non obstante appellatione non dicitur executiuum.ibid.n.5
In quolibet Iudicio vbi rei aut personæ datur mutatio, noua citatio præcisa est, etiam si omnes necessariæ præcesserint.p.534.n.10
Iudicium agitatum cum Monacho constituto procuratore sine licentia superioris, non opposita exceptione an nullum.p.558.n.130

Index Rerum,

Non citatus non est Iudicio subiectus, nec tanquam pars, nec tanquam adhærens, & ita non videtur ratificare causam.p.569.n.20

Iudicari actio denegatur contra tutorem, aut curatorem.p.580.n.162

Iudicium fundatum in principali de præsenti, potest extendi ad accessorium de futuro, prout in fructibus decurrendis.p.630.n.29

Iuramentum.

Iuramentum in litem quando, & quomodo, in quibus casibus locum habeat, remissiuè.p.149.num.163

A Iuramenti in litem delatione an liceat appellare. ibid.& affirmatiua proponitur.ibid.n.164

A delatione Iuramenti delati parti de vtriusque consensu an liceat appellare.ibid.n.165

A Iuramenti delationis negatione cùm in locum succedat probationis legitimè appellatur. pag.150.numero 169

A Iuramenti calumniæ delatione non appellatur. ibid. num.170

A Iuramento de calumnia præstando non appellatur. p.234.n.95

Iuramentum calumniæ recusans appellat à sententia diffinitiua.p.234.n.56

Iuramentum de calumnia est actus iudicialis, non extraiudicialis.p.286.n.149

Iuramentum de quo in c.vt circa, de electio.in 6.debet esse corporale tactu Euangeliorum,non aliter.p.295. num.238

Aliàs nullum erit Iuramentum.ibid.n.239

Iuramentum per tactum Euangeliorum non requiritur de consuetudine, sed sufficit tactus cuiusuis libri,vel tabulæ.ibid.n.240

Quæ consuetudo procedit, quando ius requirit Iuramentum corporale, secus quando specialiter disponit super tactu Euangeliorum.ibid.n.241

Iuramentum iuxta cap.vt circa. de electio.lib.6.requiritur, quando obiicitur, & appellatur in prouisione extraiudiciali, non tamen à iudiciali.ibid.numero243

Iuramentum & forma cap. vt circa. non requiritur quando obiectus & crimina opposita sunt notoria, vel opponenti non incumbit onus probandi. ibid. num.244

Iuramentum sub cuius forma & præstatione lata fuit sententia, potest recipi appellatione pendente, ne scilicet probatio pereat.p.339.ibid.

Iuramento sibi oblatum licitè recusat pars, quæ bene probauit.p.375.n.67

Iurisdictio.

Iurisdictio temporalis ante aduentum Domini nostri Iesu Christi, summámque Clauium potestatem traditam Pontifici; vigebat in Regibus immediatè data à Deo.p.11.n.48.mediante populo & causatiuè. ibid.

Iurisdictio suprema adhæret formaliter domino Regiæ maiestatis, & visceribus intrinsecis regiminis. p.57.n.39

Iurisdictione concessa, concessa censentur omnia, sine quibus exerceri non potest.p.73.n.292

Iurisdictio necessaria non est ad effectum reponendi attentata.p.94.n.11

Iurisdictio non requiritur ad reuocandum ea, quæ de facto fiunt à iudice.ibid.n.17

Iurisdictio est anima inhibitionis, & sine ea inhibitio prolata est nulla,& minus canonicè expedita.p.110. num.75

Iurisdictionis ad suspensionem nullus actus fortior appellatione.p.121.n.18

Iurisdictionis exercitium, vt attribuatur, satis est qualitatem libello deducere, licèt de ea queat dubitari.p.173.n.45

Iurisdictionis defectus exceptio non censetur exclusa à dispositione prohibente omnes exceptiones. p.27. num.57

Iurisdictio dilata non dicitur oblata. pag.251.numero 33

Iurisdictionis defectus aliis maior reputatur. pag.255. num.71

Iurisdictionem supponit interlocutoria. pag. 280. num.90

Iurisdictionis defectus insanabilis, præstat causam appellandi.p.322.n.4

Iurisdictio prorogata & augmentata non est diuersa à prima, sed eadem extensa, & de vtraque idem est iudicium.p.344.n.228

Iurisdictionis defectus probatur ex inspectione processus.p.395.n.27

Iurisdictionis tam delegatæ quàm ordinariæ defectus insanabilis nullitas est, & eius materia, remissiuè. p.408.n.211

Iurisdictio Regia licèt vltra immemorialem præscribi non possit; tamen contra priuatum, cui illam rex donauit ex priuilegio, tempore ordinario præscribitur.p.435.n.294

Iurisdictio non est suspensa quoad ea,quæ non sunt in appellatione deducta, nec quoad personas in ea non comprehensas.p.470.n.11

Quo casu interim gesta non dicuntur attentata. ibid.

Iurisdictio ordinarij an sit per commissionem executionis superiùs nouiter delegata, aut excitata, multum interest, quoad excessum.p.510.n.107

Auocata Iurisdictione à delegante, intelligitur sublata ab eius delegato compulsore in partibus.p.544.n.39

Iurisdictionem ac potestatem nullus delegatus recipit ante literarum præsentationem & intimationem. ibid.n.43

Ius. Iustatronatus.

Iuris Canonici decreta disponunt, vt causæ clericorum, super rebus suis temporalibus & spiritualibus, ad seculares iudices non trahantur. p.8. num.33

Ius naturale dictat, ne alicui iudicio, & extra iudicium vis fiat.p.17.n.80

Concurrentibus ex vno Iure positiuo, & ex altero iure naturali & diuino, prævalent ius diuinum & naturale, tanquam potentius. p. 18. ibid.

Ad ea quæ frequentiùs accidunt, Iura adaptatur.p.98. num.20

Aliud est acquirere Ius, aliud acquisitum conseruare p.23.n.120

Iura prohibentia laicis ne de clericis cognoscant, loquuntur de cognitione iudiciali, non de extraiudiciali.p.45.n.301

Iura loquentia de tollenda consuetudine in cognitione clericorum per laicos introducta, loquuntur de cognitione iudiciali, & de præscribenda iurisdictione.ibid.n.305

Iura duo vbi competunt, vno sublato actus alio sustinetur.p.48.n.350

Iura plura in vno concurrentia vno sublato, cætera cum eo non confunduntur.ibid.n.351

Iura, & Rotæ decisiones in contrariam partem mouentes referuntur.p.57.n.48

Iura prohibentia clericum recurrere ad iudicia secularia intelliguntur, vt cognoscat de meritis causæ cum iurisdictione; non tamen pro tollenda violentia extraiudicialiter.p.58.n.59

Ius superueniens lite pendente an prosit, remissiue. p.59.n.79

In Regno Aragonum Iuris firmia denegatur in causis tangentibus sancto officio.p.86.n.6

& Verborum.

Ius non fingit, quod sibi ipsi contrarium est. pag.161. num 36

Ius idem est in actu conficiendo, quod in destruendo p.189.n.241

Iura adaptantur ad ea, quæ frequentiùs accidunt p.210.n.88

Ius omne potentiùs operatur in causa, quàm in causato.p.263.n.10.& 11

Ius quæsitum facilius amittitur, quàm ius quærendum.ibid.n.19

A confirmatione donationis aut concessionis Iurispatronatus, appellationi non deferens ordinarius; an vim faciat p.303.n.39

Iurispatronatus donationis si ordinarius non præstet assensum, potest per superiorem ad id compelli. p.304.n.40

Ab eo licet tunc appellare.ibid.n.41

Confirmatio donationis Iurispatronatus recipit appellationem, si fiat cum legitimo contradictore. ibid.n.42

Iuris resistentia efficax est ad prohibendam appellationem.p.514.n.7

Ius potentiùs operatur in causa, quàm in causato ibid.num.32

Iuris executio non grauat.571.n.13

Ius & iniuria opponuntur inuicem, quia ius neminem grauat.p.372.n.31.

Iuris executio iure non facit iniuriam. pag. 372. num.32

Iuris præsamptio & de iure condemnato repugnans, non erit in appellatione audiendus. pag. 375. numero 82

Condemnatus præsumptione Iuris & de iure, dicitur conuictus & confessus, ac ideo nullo modo auditur appellans.ibid.n.83

Iuri præsumptio & de iure non recipit probationem in contrarium.ibid.n.84

Iuris præsumptio & de iure vbi recipit probationem in contrarium admittit etiam tunc appellationem. p.376.n.85

Iuris præsumptio & de iure, in quibus casibus admittat probationem in contrarium, & quales sint præsumptiones iuris; & de iure. ibid. num. 86. remissiuè.

Iuris præsumtione tantùm condemnatus non prohibetur appellare.ibid.n.87

Plurima Iura canonica ad idem expressa explanantur. ibidem, appellationem non esse admittendam à iudice, cuius facultatis seu libero arbitrio aliquid de iure committitur, omnium receptissima est sententia.p.379.n.23

Iura loquentia de priuatione beneficij vacantis per adeptionem secundi incompatibilis iuxta verba, quibus vtuntur, respiciunt executionem & possessionis auocationem, provt est verbum (illico, absque moræ dispendio, &c.) & quæ ea sint iura plura explanantur.p.380.n.36

Ius præcipiens fieri executionem contractuum, non intelligitur de nullis & inualidis, cuius exceptio executionem rectè impedit.p.394.n.21

Ius patronatus Ecclesiasticum ex quibus acquiratur. p.400.n.100

Ius patronatus Ecclesiasticum vt dignius, trahit ad se secutare, vt minus dignum, & pars Clerici trahit ad se partem laici.p.401.n.111

In iure patronatus mixto vbi non concurrit Ecclesiæ fauor, sed patroni dumtaxat, tunc qualitas laicalis præualet Ecclesiasticæ.ibid.n.112

Ius patronatus mixtum non cadit sub generalibus reseruationibus.ibid.n.114.& n.127

Iuri patronatus quando derogetur.p.401.num.115.remissiuè

Ius patronatus competens pluribus vt singulis, aut pluribus vt vniuersis, quomodo consideretur respectu vocum pluralitatis.p.403.n.141.remissiuè.

Fundamenta specialissima multa vrgent, quæ Ius regium patronatus conseruant, præscriptionémque ipsius beneficij impediunt, atque quasi possessionem inficiunt.p.417.n.9

Iuris patronatus regalis administratio, & cognitio non pertinet ad officiales Regis, sed ad ipsum dumtaxat, ideo scientia officialium Regi nocere non potest in eius iuris patronatus præscriptione.p.418. num.22

Iuris Regi patronatus beneficium cum ignoret illius qualitatem, prouidet summus Pontifex ex capite amplissimæ potestatis.p.419.n.32

Ad Iuris patronatus regij præscriptionem in vtroque principe spirituali, & temporali deficit intentio præscribendi & scientia, beneficium esse iuris patronatus regij, nec de eo fit in supplicationibus mentio.ibid.

Ius patronatus non admittitur per non vsum. ibid. numero 30

Iure deuoluto prouidens non officit patrono, nisi pro illa vice dumtaxat.ibid.n 41

Ius vniuersale prætendens in aliqua diœcesi probatis actibus particularibus aliquorum locorum, an manu teneatur in tota diœcesi.p.424.n.131

Ius reale exigendi luctuosam vbi præcribitur, comprehendit omnes personas territorij, quibus ius illud appellari potest.ibid.n.121

Ius quærendum facilius tollitur, quàm ius quæsitum. p.425.n.129

Ex Iure patronatus vniuersali conseruato in parte priuilegij, retinetur ius in toto, & ad beneficia consistorialia nouiter reperta discooperta extensio fit. ibid.n.143

In Iure Regio patronatus non currit præscriptio, imò in Camera Lusitana plura beneficia oblata esse recupetata, dicit Canedus.ibid.n.147

Ius patronatus Regium est Coronæ incorporatum, ac de regalibus, ac ideo nisi per immemoriale tempus acquiri potest.ibid.n.148

In iure Regio patronatus beneficiorum consistorialium non potest dari immemoriale à tempore indultotum.ibid.n.149

Iuris patronatus annexi maioratus Hispaniæ quasi possessio acquiritur successori ministerio legis Regiæ, etiam sine apprehensione actuali.p.426.n.156

Iuris patronatus quasi possessio non transfertur in tertium occupantem maioratum.ibid.n.157

Ius Regium patronatus quando apparere dicetur, p.427.n.164

De Iure Regio patronatus si constat tempore Regiæ præsentationis, vt dictum est, & ordinarius aliter conferat beneficium, prouisio erit nulla, & appellationi esse deferendum, declarabitur in tribunali Regio.ibid.n.172

Ius Regium patronatus non tractatur coram ordinario, sed in Consilio supremo Cameræ.ibid.n.174

Iuris regij patronatus cognitio tam super possessione, quàm super proprietate, cui pertinet. pag. 428. num.188

Iuris patronatus tanquam spiritualibus annexi iudici Ecclesiastico spectat cognitio.ibid.num.189

Regij iuris patronatus controuersia tractatur coram Rege & eius consilio Cameræ specialissima ratione.p.429.n.193

Quod non solùm vsus Hispaniæ recipit, sed & Regni Galliæ, Angliæ, Hungariæ, & Apuliæ. ibid.n.191

Ius patronatus Regiæ Coronæ Hispaniæ quibus rationibus Regibus competat, recensetur partitæ p.431.n.224

Index Rerum,

Regium Ius patronatus dicitur ius regale , & inter cætera Principis regalia computatur. pag. 431. numero 226

Regium eligendi Ius variatum fuit , quia nuntiata Regi morte Prælati eligendi probatur licentia pe Capitulares Ecclesiæ, quorum electio Regi præsentabatur.ibid.n.229

Ius patronatus in antiquis ex quibus coniecturis & præsumptionibus probetur , remissiuè.p.434.n.266

Ius patronatus antiquum probatur ex Epitaphiis & literis dscriptis in lapidibus antiquis. ibid. numero 275

Ius patronatus antiquum probatur ex antiquis annalibus.ibid.n.279

Regium Ius patronatus donatum à Rege alicui personæ , seu Ecclesiæ an retineat naturam regij patronatus.p.435.n.288

Ius patronatus absolutè donatum primæua natura variata regulatur iuxta naturam donotarij. ibid.numero 289

Ius patronatus origine laicali si aliquo titulo in Ecclesiam aut Ecclesiasticam personam sit translatum; efficitur Ecclesiasticum.ibid.n.290

Ius regium patronatus donatum non absolutè sed in feudum , cùm scilicet adhæret castro aut villæ infeudatæ ; retinet naturam regij patronatus. ibid. num.296

Ius patronatus an & quando in feudum vel emphyteusim concedi possit , vide remissiuè. ibid.n.296

Regium Ius patronatus donatum Ecclesiæ efficitur Ecclesiasticum.ibid.n.299

Ius patronatus alicuius comitatus annexi Episcopatui, est Ecclesiasticum,& de ratione ibid.n.300

Ius patronatus spectans ad prioratum erit Ecclesiasticum.ibid.n.302

Et etiam si prioratus sit Iuris patronatus laici , vbi legitima redditur ratio.ibid.n.303

Iuris Regij patronatus beneficio in alium statum erecto , an Ius patronatus retineatur , vel amittatur. p.436.n.306

Iure deuoluto prouisio facienda est cum causæ cognitione , an lis finita sit intra tempus, an scientia habita fuisset vacationis , & à quo tempore , & alia discutienda, ex quibus causatur deuolutio.pag.440. num.33

Iure Regio quando possit à possessoriis ordinariis appellari.p.440.450.n.60

Iuris executio non grauat.p.481.n.13

A re iudicata non appellari Iura clamant. pag. 492. numero 94

Defectu Iuris concurrente cum silentio decennij honestum non est, vt beneficium tanto sit tempore litigiosum.p.505.n.18

Ius exequendi ex executorialibus etiam iure canonico non nisi spatio triginta annorum extingui,defenditur.ibid.n.21

Ius exequendi tam ex executorialibus , quàm instrumento guarentigiato habere instantiam triennio perituram,qui teneant.ibid.n.34

Quæ opinio tanquam absoluta & sine distinctione sequenda non est.ibid. n.35

Ius exequendi etiam ex actione personali , & re iudicata,super ea post litis contestationem petita executione,interrupta perpetuatur in 40.annos.,pag.507. num.50

Iuris exequendi per citationem & executoris missionem interrumpitur præscriptio.per litis autem contestationem perpetuatur ius ipsum in alios 40. annos.ibib.n.51

Ius executiuum & interruptum per citationem aut executoris missionem , dennuo initiatur eius præscriptio.ibid.n.53

Ius omne potentiùs operatur in causa quàm in causato.p.542.n.12

Quod procedit siue Ius executiuum proueniat ab actione reali & hypothecaria , siue ab actione personali.p.569.n.33

Ius habens ad possessionem rei per executoriales alteri restitutæ , potest contra hanc eo remedio agere. p.574.n 92

Ius patronatus annexum quos patiat effectus p. 624. num.109.remissiuè.

Iure canonico deficiente , reccurrendum est ad leges & consuetudines regni potiùs quam ad Imperiales. p.642.n 109

Ius tertij ex causa executionis non est actus stans de per se, sed dependens à iure creditoris.p.656.n.47

Iura duo causata ex vna radice , vna ambo retcissione tolluntur.ibid.n49

Iussio.

Iussio secunda , nempe, *sobre carta*, expeditur aliquando (ratò tamen) cum expensarum mulcta soluentum siue à iudice , siue à notario, per quemlibet steterit, processum non mittere.p 62.n.125

Iussio secunda , dicta *sobre carta* , quando expediatur, & cum quibus comminationibus , & expensis.p.72. num.265

Iussio secunda dicta *sobre carta* , deneganda erit in iis , quæ iudex poterat appellatione pendente licitè facere.p.78.n.42

L

Laicus.

LAicus possidens spiritualia semper præsumitur esse in mala fide p 8.n.34

Laicus non se intromittit in specialibus , & eis annexis nisi de licentia Pontificis , & in casibus à iure concessis expresse.p 9.n.36

Laici non possunt inducere legem aut consuetudinem contra Clericos ex defectu potestatis,& iurisdictionis.ibid.n.37

Laicus litigans coram iudice Ecclesiastico , iure canonico, & tribunalis stylo adstringitur, & è conuerso. p.81.n.5.

Laicorum leges non ligant clericos.ibid.n.16

Et quando secus.ibid.

Laicorum lex si est , vel approbata per Papam , vel tacitè recepta : debet attendi in foro Ecclesiastico, ibid.n.17

Laicus propter societatem Clerici non debet damnum pati , nec suum perdere priuilegium p.401 n.112

Laici omnes præsumuntur quandiu de contrario non ostenditur p.658.n.82

Latitans.

Latitans , aut se absentans , ne citatio ad se perueniat, dicitur verus contumax.p.234.n.87

Latro.

Lattones insignes , incitatores seditionum , vel duces factionum non audiuntur appellantes. pag. 465. num.28

Etiam si confessi tanùm sint,vel conuicti.ibid.n.19

Laudum.

Laudi executio non est facienda pendente reductione ad iudicem vt bonum virum , vt verior opinio resoluitur , & quot sint in hoc articulo. p. 456. 457.n.10

Iure Regio hæc opinio innouata est.ibid.n.11

Laudi executio fit si sit inter partes conuentum. ibid. nnm.12

Vel si sit ab aliquo statuto sic inductum.ibid.

Et de aliis limitationibus,remissiuè.ibid.

Legatus.

Legatus in partibus habet facultatem cognoscendi de appella

& Verborum.

appellationibus interpositis ad Papam, & ab appellationib. à legato potest ad eundē redire.p,294.n.23

Legatum.

Legatum relictum pro sepultura dilationem non recipit, & propterea nec appellationem suspensiuam. p.339.n.60

Legatum, quod dilationem non recipit, debetur antequam hæreditas adeatur.ibid.num 61

Legatum non fuisse mandatum, nec relictum probatur ex inspectione testamenti.p.523.n.171

Tot sunt Legata quot annuæ præstationes. p.559 n.141

Legitimitas. Legitimum.

Legitimitatis exceptio non centetur excluſa à quolibet statuto,omnes exceptiones aduersus instrumentum excludente.p.208.n.62

Legitimitatis exceptio etiam post tres sententias potest opponi.ibid.n.63

Legitimum dicitur,quod lege probatur,& fauet.p.314. num.8

Legitimum dicitur, quod à lege recipitur, & approbatur.p.550.n.2

Lex.

Lex Regia disponit in auxilium iuris Canonici,prohibentis violentas oppressiones.p.8.n.25

L. Regia refertur, asserens consuetudine immemoriali competere Regi potestatem tollendi violentias.ibid.num.32

Lex, consuetudo, seu statutum regulatur à potestate inducentis consuetudinem p.9.37

L. Regia 36. recop. neruosè defendit Author, & iuris naturalis esse declaratoriam affirmat, iure etiam diuino & Canonico fundatam ibid.n.39

Lex temporalis ratione directiua obligat etiam clericos, quatenus vniuersaliter tangit bonum publicum clericorum, & laicorum.p.13.n.65

Leges Regias tangentes bonum totius communitatis tenentur obseruare clerici, cùm non tendunt in præiudicium libertatis Ecclesiasticæ.ibid n.66

Aliud est condere Legem particularem circa bona clericorum, aliud generalem, quæ comprehendat temporalia tam laicorum, quàm clericorum,cum prima non licèt, secunda valet.ibid.n.67

Obseruantia talium Legum est necessaria ad pacem Reipublicæ ibid.

Lex loquens cum aliqua qualitate ad sui intellectum trahit omnes alias, quæ in illo proposito simpliciter,aut generaliter loquuntur.p.20.n.98

Leges debent intelligi secundum rubricam sub qua situatæ sunt.p.29.n.187

Confirmatoria Lex recipit eandē limitationem, quam confirmata.p.36.n.227

Lex loquens cum aliqua qualitate, ad sui intellectum trahit omnes alias,quæ in illo proposito simpliciter & generaliter loquuntur.ibid.n.228

Legis ratio generalis licèt vni præsidi directa, ad omnes extenditur.p.45.n.297

Lex vsu populi non recepta, sed contrariis actibus reiecta, nec obligat, nec adstringit.p.46 n.322

Lex Regia fundat cognitionem per viam violentiæ in iure, & consuetudine suis omnibus requisitis vallata,& acquisita.p.47.n.337

Lex Regia, prohibens causas religiosorum trahit per viam violentiæ,interpretatur.p.87.n.22

Lex Regia de dicta opposita intelligitur respectu scholastici alium inuenientis coram Magistro scholæ.p.89.n.44.& 45

Lex requirens aliquod genus seu modum probationis in aliquo actu, debet adimpleri specificè, & aliter probari nullo modo potest.p.95.n.32

Lex seu statutum potest, occurrente aliqua vtilitate, aut euidente causa(vt his)facere, vt probatio valida & perfecta; in aliquo actu, sit inualida & imperfacta.ibid.n.33

Lex vel statutum factum ob publicam vtilitatem si requirat certum genus probationis, non admittitur alia probatio simul cum requisita.ibid.n.34

Leges Regiæ in casibus violentiæ veniunt ad euitandum fraudes.p.103.n.18

Lex Regia 36.& 37.tit.5.lib.2.recopil.ponderantur, vt ad inuocandum Regiam protectionem sola sufficiat appellationis denegata delatio absque executione. p.115.n.21

Lex vel statutum vtens verbo de præterito,non extenditur ad futurum.p.156.n.242

Lex non fingit super impossibili de natura & de iure, ne sibi repugnet.p.161.n.34

Lex vbi aliquid fieri præcipit, index id faciens dicitur legis executor,à quo non est licita appellatio. p.371. num.12

Quia tunc potius operatur Lex, quàm homo,cuius est executor.ibid.n.12

Lex quando in aliquo casu determinatè aliquid faciendum præcipit, (vt in exemplis appositis) non admittitur appellatio.ibid.n.14

Lex vbi præcipit aliquid fieri, iam casus censetur decisus & determinatus per sententiam legalem, quo casu à legis dispositione videtur appellare si à iudice vt legis executore appelletur.p.372.n.17

Lex Regia refertur qua reuocantur donationes iuris Regij patronatus factæ per Regem Henricum & aliorum Regum p.436.n.319

Lex tollens appellationem confessō intelligitur de sponte confitente.p.464.465.n.14

Lex seu Canon debet intelligi secundùm rubricam, sub qua situatum est.p.513.n.14

Libellus.

Libello inepto, pars non tenetur respondere, & à iudice contrarium declarante licitè appellatur. p.140. num.42

Idem in Libello obscuro, & generali resoluitur. ibid. num. 43. quia est sententia interlocutoria habens vim diffinitiuæ.p.141.n.44

Libellus appellationis non sufficit porrigi coram notario duntaxat, & non coram iudice.p.164.num.80

Libellus appellationis vt legatur iudici, non est necessarium, licèt sit vt coram ipso præsentetur ibid.n.81

Libellus oppositionis contra prouisionem beneficij non est prouocatiuus,sed excluſiuus.p.278.n.74

Libellus quo pater agit absque qualitate expressa legitimi administratoris, sustinetur si ex litis discursu appareat quo iure sit actum.p.590 n.285

Libellus generalis licèt non admittitur, potest tamen ex discursu constare qua actione sit expertum. ibid. num.300

Liber.

Libri antiqui probant, quando eis communiter creditur,vel sunt in loco,vbi duntaxat seruantur authenticæ scripturæ.p 434.n.282

Liberum.

Libera facultas conceditur à iure iudici à quo ad reuocandum attentata, cùm sit ad faciliorem causæ exitum.p.94.n.19

Libera facultas dici non potest, quæ ab alio dependentiam habet.p.379.n.24

(Liberè) dictio idem importat quod sine alterius consilio, consensu, interuentu, requisitione, seu interuentione.ibid.n.24

(Liberè) dictio importat voluntatē absolutam.ibid 25

(Liberè) dictio libertatem denotat potestatem in faciente sua sponte, & alterius voluntate non requisita. ibid.n.26

(Liberè) dictio, vbi apponitur, impedit appellationem, quia idem importat, quod appellatione & præscriptione non obstante.p.580.n.27

Index Rerum,

(Liberè) dictio nec iure, nec ratione, nec æquitate aliqua regulatur.p.380.n.31

(Liberè) dictio vbi est opposita, intelligitur sublata omnis contradictio, & impedimenta. ibid. uuu.33

Liberam facultatem prouidendi beneficium vacans ipso iure per adeptionem secundi cùm per ius accipiat ordinarius, debet intelligi appellatione non obstante.ibid.n.34

Sine contradictione actuum celebrat, qui potest facere Liberè.ibid.n.35

Liberum arbitrium ex quibus verbis, & clausulis datum iudici intelligatur. pag. 459. numero 34. remissiuè.

Limes.

Limites territorij egredi, & terminos iurisdictionis ampliari,idem est.p.516.n.60

Liquidatio

Liquidationis articulus vestitur natura executiui iudicij,cui indicit.p.221.n114

Liquidam sententiæ aut instrumenti guarentigiati exequitur suspenso illiquido.p.222.n.126

Liquidatio sententiæ reddendæ rationis, non recipit appellationem suspensiuam.p.261.n.43

Liquidatio indicens in executionem est pars ipsius, cuius substantiam & naturam non mutat. pag. 514. num.28

Liquidatio in executionem incidens non inducit nouum grauamen, sed continet declarationem interpretatiuam(cessante excessu.) ibid.n.29

A Liquidationibus incidentibus in executorialium executione non appellatur. ibid. num. 30. remissiuè.

Liquidationis iudicium habet se vt incidens ad sententiam, & eius naturam assumit,ac pariter executioni mandatur.p.609.n.148

Liquidatio pertinentiarum præcedente condemnatione vniuersali, dicitur declaratio interpretatiua non augens nec minuens condemnationem.p.617 num.11.13.& 17

Liquidatio quæ non mutat substantiam rei iudicatæ, non inducit nouum grauamen.p.617.n.17

Liquidatio tunc non mutat substantiam condemnationis, quando continet declarationem interpretatiuam, non augentem nec minuentem, seu variantem substantiam eius.617.n.18

A Liquidatione fructuum, damnorum, pertinentiarum, *&c.* virtute rei iudicatæ, aut instrumenti grarentigiati appellationi non est deferendum. ibid. num.28

A Liquidatione executoris vigore executorialium non admittitur appellatio, sed iterum executori causa remittitur vt illam peragat pag. 618. numero 29

Liquidatio quæ sub generalitate verborum sententiæ nec virtualiter, nec visibiliter comprehenditur, rectè conuenit definitioni excessus,& ideo à tali excessiua liquidatione licet appellare.ibid.n.32

In Liquidatione excedet executor si ad illam faciendam non citet condemnatum.p 620.n.62

Liquidationis in executione per quæ fiat probatio, & ea summariè non seruato ordine iudicij ordinarij, vbi nec requiritur libellus, nec litis contestatio. p.621.n.64

Liquidationis probatio super pertinentiis, damnis, aut fructibus, *&c.* fit per interrogatorios aduocati. ibid.n.65

Ad Liquidationem faciendam super pertinentiis, *&c.* tam actorem quàm reum executor tenetur admittere.ibid.n.68

Ad Liquidationes probandas executor tenetur terminum assignare de stylo Rotæ, intra quem si non fiant, potest ad executionem procedere. ibid num.69

Liquidatio in executione facienda est per antiqua acta & testes, ne detur periculum subornationis. p.625.n.133

Executori si sit commissa Liquidatio sententiæ, cautus sit victor,vt in executoria inseri faciat dicta testium, qui meliùs circa valorem & æstimationem rerum, fructuum, aut damni deposuerint, ne subornationi locus sit.ibid.n.134

Lis. Litigiosus.

Lis quando efficiatur ex compartitionibus per præsentatos coram ordinario.p.278.n.77

Lis dicitur pendere per impetrationem rescripti vigore appellationis extraiudicialis secuta eius vigore citatione.p 298.n.287

Litigiosum non dicitur beneficium, nec lis super eo pendere, quando esset dumtaxat mota super possessione, tunc enim sola possessio litigiosa est.p.405. num.166

Litigiosum non dicitur beneficium, quando super eo vt vnito tantùm lis vertitur.ibid.n.167

Litigiosum non dicitur beneficium, quando agitur super priuatione beneficiati, nisi agens de priuatione sibi simul petat adiudicari.ibid.n.168

Litigans si moriatur, noua citatio cum relatione status litis in successorem est necessaria, aliàs corruit iudicium.p.408.n.209

Liti mota inter Episcopum & patronum, viuente patrono,prouisus ab ordinario remoueri potest.p.428. num.181

Lite vertente inter Regem & alium patronum putatiuum existente in quasi possessione vincente Rege, præsentatus à putatiuo patrono amouendus est: &de ratione.ibid.n.182

Lite pendente inter patronos electores aut collectores super possessione, vincens declaratur verus possessor, & ideo ab aduersario præsentatus seu electus erit indistinctè remouendus.ibid.n.183

Citandus est Episcopus aut patronus, & ab eisdem prouisus ad Litem super spolio.ibid.n.184

Mota Lite inter Episcopum & patronos interim dum lis terminatur, & Episcopus appouit œconomum. p.442.n.68

Lis censetur derelicta per silentium decennij concurrente non bono iure negligentis, non in omnibus causis, sed in beneficialibus tantùm, & qua ratione. p.505.n.17

Lis perit triennio iure ciuili, & tamen non ius exequendi, cùm triginta annorum lapsum desideret. p.505.n.28

Lite cœpta per citationem aut executoris missionem, incepta præscriptio interrumpitur, non tamen perpetuatur actio, quæ de nouo initianda est.p.507. num.48

Lite cœpta per litis contestationem; non solùm interrumpitur præscriptio, sed perpetuatur actio in 40. annos, etiamsi decem tantùm sufficiant ad actionis præscriptionem ibid.n.49

Litis contestatio vbi non requiritur, primus actus subsecutus habet vim litis contestationis. ibid. numero 55

Lis est initianda cum eo, cui sententia non officit. p.516.n.68

Lite mota contra plures pro portione sententia lata contra vnum non nocet aliis non nominatis qui intelliguntur omissi.p.570.n.52

Lite mota contra emphyteutam de iure spectante iuri domini, in illum laudatum & comparentem iudicium tranfertur.p.578.n.134

Litigij vitium in beneficiis contrahitur. pag.582.numero 184

Litigiosa res non potest per alienationem mutare statum & ordinem iudicij,nec potest litis cursus impediri.p.580.n.170

Contra occupantem rem Lite pendente quando non possit fieri executio,remissiuè.p.581.num.171.& an conuentus iure proprio possit rem alienare ex alio nouiter acquisito putà hæreditatis. ibid.

Lite pendente inter creditorem & debitorem, si iste rem in solutum dederit alteri tertio creditori, sententia inter illos lata in hunc an possit exequi contra tertium creditorem pro auocanda re.pagina 581 num.172

Lis agitur cum legitimo contradictore, si tractatur cum eo, qui primum locum obtinet defensionis à quo cæterorum ius deriuatur secundario. pag. 591. num.311

Litigij vitium omnes etiam Ecclesiasticos ligat. p. 659 num.94

Litigiosam rem alienatam lite pendente in clericum, potest iudex secularis ab illo auocare,& in eum sententiam latam exequi.p.660.n.110

Lis non dicitur finita per rem iudicatam, donec exequantur executoriales & possessio apprehendatur. p.669.n.250

Locatio.

Locato fundo in biennio, & facto locatoris fuit conductor impeditus vti, contra quem sententia lata, an possit exequi in æstimatione contra locatorem. p.632.n.56

Locatio per Ecclesiam facta vltra nouem annos, nec in tempore permisso sustinetur. pag.666.numero 203

Locus.

Locus dicitur non tutus, quando quis citatur ad locum pestè, vel aëtis contagio corruptum. p. 139. num.23

Luctuosa.

Luctuosam præscribens ratione iurisdictionis, sufficit, illam percepisse ab aliquibus vassallis, vt contra omnes intelligatur.p.424.n.120

Lusitania.

In Lusitania non solùm Regij auditores, sed quilibet Prætor Regiæ Coronæ in sua prouincia cognoscit de violentia inter Ecclesiasticos de consuetudine, obseruatúrque decisio textus *in cap. petimus 11. q. 1.* p.108.n.21

M

Maioratus.

Maioratus bona sunt impræscriptibilia. pag.426. num.150

Maioratus bona præscribuntur per tempus immemoriale,ibid.n.151.declara vt infrà, à n.182

Regnum caput est omnium Maioratuum Hispaniæ. ibid.n.152

Maioratus mortuo possessore tertius occupans bona nec habet possessionem ciuilem, nec naturalem,sed solam detentionem. ibid. n. 154. adeò vt non possit præscribere.ibid.

Tertio occupanti bona Maioratus contra successorem non competit remedium possessorium, nec fructus lucratur, nec aliquem iuris effectum habet. ibidem. num.155

Maioratus bona non præscribuntur etiam per centum annos, vbi apparet euidenter de eorum principio, esse maioratus.p.434.n.283

Mandans. Mandatarius. Mandatum.

Mandatum executorium virtute sententiæ, vel instrumenti guarentigij, est sententia interlocutoria habens vim diffinitiuæ. p.151. n.180. & 181. & an ab eo appelletur,remissiuè.

Mandans committi delictum in alio territorio, quo districtu sit puniendus.p.253.n.57

Mandatarius, & mandans delictum committi in diuerso districtu, vbi non punitur affectus, ab vtriusque districtus iudicibus possunt puniri. pag. 254. num.64

Mandata regia, vulgo (prouisiones ordinariæ) dictæ, quibus vtuntur suprema tribunalia non recipiunt supplicationem, quia partibus inuitis expediuntur, executione legis ita disponentis.p.373.n.34

Mandati defectus probatur ex actorum inspectione, & impedit executionem etiam trium conformium p.395.n.29

Mandati & legitimationis personarum defectus nullam reddit sententiam.p.408.n.212

Mandatum factum à Prælato vel Rectore Ecclesiæ in his, quæ spectant ad ipsam Ecclesiam, finitur morte Prælati, aut Rectoris, etiam lite cœpta in vita illorum.p.301.n.239

Mandatum insertum de verbo ad verbum in sententia aliisve actibus iudicialibus, fidem facit, sicut ipsum originale.p.499.n.59

Mandatum insertum per relationem & enuntiationem Notarij non de verbo ad verbum,non probat,si negetur.ibid.n.60

Etiamsi Notarius attestetur, se vidisse, & legisse. ibid. num.61

Et etiamsi dicat, vt constat ex instrumento per me fieri rogatum confecto.ibid.n.61

Mandatum iurisdictionis & mandatum ad lites æquiparantur, & de vno ad aliud arguitur. pag. 519. num.120

Mandatum vtrumque litis, & iurisdictionis est stricti iuris, in quo non veniunt nisi expressa. pag.520. num.121

Mandatum quem non habere, seu potestarem iudicandi, seu ordinem non fuisse seruatum, & similia, probatur per actorum inspectionem. pag.523. numero 175

Pro Mandato non præsumitur nisi quatenus ex eius inspectione appareat. ibid.n.177

Mandatum regulariter debet exhiberi. ibid.n.178

Mandatum Papæ iniustum potest executor non exequi, sed rescribere, & secundam iussionem expectare.p.545.n.58

Etiam si Mandatum contineat excommunicationem. ibid.n.58

Mandatum ex causa necessaria (provt est executio commissa) non expirat morte mandantis. pag. 546. num.70

Mandatum quibus casibus non expiret morte mandantis re integra.ibid.n.71. remissiuè.

Mandatum vbi est certum & limitatum,quia probabiliter excedit executor, est nullum ab eo gestum. p.599.n.17

Mandatum vt sit limitatum ad incertum liquidandum, propter probabilem dubitationem excessus liquidationis, tangit iniustitiam non excessum,vt in exemplis.p.599.n.18

Mandatum limitatum in incerto non causat excessum sed grauamen,vt in exemplo apposito. pag.617. numero 27

Mandatum ad actum extraiudicialem extenditur ad iudicium occasione illius actus.p.623.n.95

Mandati forma diligenter attendenda est. pagina 646. num.10

Mandatum relaxatum partim ex causa falsa, partim ex vera, in totum est nullum, etiam pro summa debita ratione indiuiduitatis. pagina 666. numero 197

Mandatum relaxatum pro maiori summa, sustinetur etiam in excessu, si creditor eo tempore creditor sit,

Index Rerum,

æquali aut maiori ſumma, quàm ſit exceſſus mandati.p.670.n.262

Manifeſtatio.

Manifeſtatio perſonæ occultatæ non datur in Regno Aragonum in cauſis ſpectantibus ſancto officio. p.86.7

Manus Regia.

Manus Regia manus eſt Eccleſiæ. p.113.n.22

Manutentio.

Vtente iure vniuerſali ex priuilegio datur Manutentio etiam in ſpecie non poſſeſſa contra iuris aſſiſtentiam habentem, & etiam ſi poſſidenti ius commune reſiſtat.p.425.n.141

Manutentio denegatur quandiu apparet de titulo inualido.p.425.n.138

Maritus.

Maritus qui vt legitimus vxoris adminiſtrator potuit comparere, ſi vt procurator agit abſque mandato, corruunt acta, nec ſuſtinentur illa via qua potuit agere.p.589.n.270

Quod procedit etiam in coniuncta perſona.ibid.numero 271

Maritus poteſt pro vxore egere ſine mandato, & cautione de rato in bonis paraphernalibus, in cæteris cum cautione,in dotalibus libere. ibid. numero 272

Maritus cenſetur habere mandatum ad adminiſtranda bona paraphernalia, ibid.n.273.& de alio ſimili caſu. ibid.

Martinus V.

Martinus V.declarauit,ſe non intelligere,excommunicare clericos recurrentes ad Regem in caſibus illi Spectantibus tam de iure, quàm de conſuetudine immemoriali.p.44.n.290

Martini Bulla refertur ad literam pro omnimoda ſatisfactione cognitionis per viam violentiæ. ibidem. num.291

Materia.

Materia appoſita ſub aliquo rubro iudicatur eius eſſe naturæ,cuius eſt rubrum.p.286.n.150

Matrimonium.

Matrimonij quæſtio ſi incidat,& remittat laicus iudici Eccleſiaſtico, poterit hanc remiſſionem iterum reuocare.p.489.n.47

Maximilianus.

Maximilianus ab Auſtria Archiepiſcopus olim Compoſtellanus iam defunctus, voluit apud ſupremum Regis Conſilium *authoordinario* alterare, & auellere à Senatu Regio Galleco.p.28.n.173

Medicus.

Medicus promittens curare infirmum, ſi curet, & illicò reincidat ægrotus, non videtur curaſſe à primo morbo, ſecus ſi ex longo interuallo. p. 669. num.239

Medium.

Medium participat à iuribus extremorum, & probatis extremis medium probatum remanet. pag. 501. uum.94

Quod procedit, quando Medium habet coniunctionem cum extremis.ibid.n.95

Medium eiuſdem præſumitur naturæ & conditionis, cuius ſunt extrema.ibid.n.96

Medium declaratur ex præcedentibus, & ſubſequentibus.ibid.n.97

Melioramentum.

Melioramenta ptiùs debet ſoluere executor,ſi de ptiùs ſoluendis mentio fiat in ſententia, quam attendere debet.p.648.n.55

Melioramenta ſi reſpiciant ius vniuerſale, puta hæreditatem, ad quam reſtituendam quis eſt condemnatus, an vna res pro alia retineatur.pagina 649.numero 67

Et quid hoc caſu, quando Melioramenta de facili non poſſunt liquidari, an omnia bona ſint relaxanda ſub fideiuſſore.ibid.n.68

Melioramenta opponens ſi non liquidet intra terminum ſibi aſſignatum, proceditur ad executionem, ne ſit in eius poteſtate illam retardare. ibid. numero 70

Mendicantes.

Mendicantium mentio vbi fit, ſemper præmittitur Ordo Prædicatorum,qui inter mendicantes connumerantur.p.241.n.32

Merces

A taxatione Mercedis non datur appellatio ſuſpenſiua, ſicut nec à ſententia alimentorum præſtanderum. p.348.n.82

Qualitas diuitiarum & paupertatis in cauſa Mercedis quoad admittendam vel reiiciendam appellationem attendenda eſt.ibid.n.83

In famulorum ſalario, & Mercede operarij non attenditur qualitas diuitiarum, aut paupertatis, ſed indiſtinctè non admittitur appellatio. ibid.n.84

Pro Mercede conuentus ſi opponat, petentem eſſe diuitem,ac conſtet;ceſſabit priuilegium appellationis, imò admittitur quoad vtrumque effectum. ibidem. num.89

Michaël Archangelus.

Michaëli Archangelo poteſtas conceſſa fuit in cœlo propulſandi violentam ſuperbiam Luciferi thronum Dei altiſſimi occupare capientis. pag. 10. numero 41

Miles.

Capi poteſt Miles à iudice ordinatio ad effectum remittendi.p.771.n.14

Minor.

Minor viginti quinque annis pubes an pro debito poſſit capi.p.175.n.81.& 82

Miſſio.

Miſſio in poſſeſſionem vtilis dominij dumtaxat fit ob contumaciam emphyteutæ.p.578.n.138

Mixtura.

Mixturæ ratione appellatio multoties permittitur à tota ſententia.p.214.n.27.& n.28

Mixturæ ratione in cauſa poſſeſſoria in totum admittitur appellatio.p.215.n.43

Mixtura ſuper poſſeſſorio & proprietate recipit in totum appellationem.p.219.n.88.& ſeqq.

Mixtura poſſeſſionis & proprietatis in ſententia, ſiue proueniat ex natura poſſeſſorij; ſiue extrinſecus, quia permittitur agi de proprietate; appellationem permittit in totum. ibid.n.91

Mixtura poſſeſſorij & petitorij quatuor modis poteſt conſiderari.ibid.n.92

Mixtura vt admittat appellationem, attenditur ſententia dumtaxat.ibid.n.93

Mixtura quæ contingit in ſententia, tripliciter conſideratur.ibid.n.93

Mixtura poſſeſſorij & petitorij recipit appellationem, quia petitorium vti maius ad ſe trahit poſſeſſorium. p.220.n.105

Mixtura non operatur permiſſionem appellationis, quando petitorium incidenter tractatur in poſſeſſorio.ibid.n.107

Mixturæ ratio ceſſat, vbi nullitas acceſſoriè continetur in ſententia p.221.n.111

Moderamen.

Moderamen inculpatæ tutelæ tunc ſeruatur, quoties id fit, quo omiſſo vis tolli non poteſt. pagina 73. num.286

Monachus.

Monachus pro debito ciuili capi non poteſt. pag. 175. num.72

Et quid quando ingreſſus ſit religionem in fraudem creditio

creditorum, vel post eius capturam, vel postquam iam petita sit in eum executio. pagina 175. num. 73. remissiuè.
Monachi an possint cum cappa & Cruce processionaliter ingredi Parochiam, ad exportandum cadauer eligens apud ipsos sepulturam. pagina 243. numero 70
Monachi non habent territorium nisi intra ambitum sui monasterij ibid. n.71
Monachi quando ad Vicariam perpetuam nominari possunt per Abbatem, cuius monasterio vnita est Parochialis.p.405.n.158

Moneta.

Falsæ Monetæ crimine damnatus etiam conuictus tantùm vel confessus non auditur appellans. p.465. num.30

Monitio. Monitorium.

Monitionem simplicem quilibet secularis iudex facere potest clerico, vt de aliquo certioretur, vt constituatur in mala fide, aut mora & vt certioratio illi præstet præiudicium.p.63.n.131
Monitio à citatione differt, quia illa nullam arguit superioritatem monentis, & sic à iudice laico fieri potest clerico.ibid.n.132
Monitio seu requisitio vnica vel trina diuersis vicibus, aut trina vno contextu facta iudici an sit necessaria, vt videatur iustitiam denegare, remissiuè.pagina 153. num.199
A Monitoriis datis vbi danda non sint, appellatur licitè, quia fit actus per quem futurum designatur grauamen.194.n.14
A Monitorialibus literis ad effectum reuelationis denegatis licet appellare.p.195.n.29
Monitoriales literæ ad effectum reuelationis quinque requirunt requisita, vt queant relaxari. ibid.numero 30
Monitorialium litterarum ad effectum reuelationis materiam qui tractent.ibid.n.31
Monitorium de ordinibus suscipiendis est actus extraiudicialis.p.309.n.40
Monitio trina an vnica sufficiat vt negligentia inferioris arguatur.p.324.n.30
Monitus intra quod tempus tenetur adimplere. p.537. n.47.remissiuè.
Monitio semper requiritur, si sumus in facto negatiuo vt incurratur pœna.p.632.n.50

Mora.

Ex Mora regulariter periculum oritur.pagina 100.numero 20
Periculum vbi sit in Mora, quando tollitur appellatio, p.334 remissiuè.
Moram aut dilationem vbi res non recipit, appellatio sublata intelligitur.p.380 n.37

Mors.

Morte omnia cessare debent, cùm culpa sit extincta. p.96.n.43
Mori diutius quis præsumitur propter peccatum.p.198 num.73
Mori certius, quàm nasci.ibid.n.74
Mors omni momento speranda est. ibid.n.75
Mortem sacra Scriptura vocat fulgur. ibid. num. 76. & 77

Mulier.

Mulier pro debito merè ciuili non carceratur. p. 176. num.83
Mulier capi non potest pro debito publico aut fiscali. ibid.n 84
Mulier succedens laico pro debito fiscali an capi possit remissiuè. ibid.n.85
Mulier ratione tutelæ incarcerari non potest. ibid.numero 86
Mulier pro debito descendente ex delicto capi potest. ibid.n. 87
Mulier meretrix, & personaliter in iudicio comparet, & pro debito carceratur.ibid.n.88.& quid in meretrice maritata.ibid.n.89
Mulier non cogitur personaliter in iudicio comparere, sed per Procuratorem.ibid.n.90
Et quid quando iudicium absque illa exerceri non potest.ibid.n.91
Mulier pro ferendo testimonio in causa criminali personaliter comparere cogi potest. ibid.n.92
Mulier an cogi posset personaliter comparere pro absolutione.p.101. n 113
Mulier pro ferendo testimonio, vel alia causa non cogitur, comparere personaliter, sed ad eam mittitur tabellio, vel alia persona.ibid.n.114. & 115
Mulier incidens in canonem, si quis suadente, non cogitur pro absolutione adire Romam, sed ordinarius absoluat.ibid.n.116
Mulier non cogitur absens ad locum iudicij pro absolutione accedere.ibid.n.120
Mulieri est priuilegium iuris communis, ne cogatur personaliter comparere, sed per maritum, aut procuratorem audiri debet.ibid.n.121

Munus.

Munera, & malignantium persuasio executorem diuertere, & declinare faciunt à tenore mandati.p.516. num.54
Plura ad id sacræ Scripturæ loca adducuntur in comprobationem.ibid.

Mutatio.

Mutatione iudicis eadem non diuersa manet iurisdictio, eademmet causa, idémque iudicium, & idem tribunal.p.99.n.56
Mutatione & ratione personarum, qualitatis, vel accidentis non mutatur res, vt de Ciuitate, Collegio, Ecclesia, dignitate, & præbenda, circa declarationem l.proponebatur de iudiciis.p.79.n.57

N

Natura.

NAtura humana, nec quælibet ingenij fœcunditas quantumuis ex petra poterit alium modum ad cognoscendum de violentia aptiorem reperire, quàm hactenus inuentum, & practicatum. pag. 61. num.100
Natura humana non potest esse destituta remediis ad sui conseruationem necessariis p.74.n.298

Necessitas.

Necessitas caret lege, & legem non admittit, & illicitum licitum facit; iudicem incompetentem facit legitimum, alterátque præcepta, etiam diuina, & alia huiusmodi.p 21.n.103
Necessitas, & vtilitas mirabilem & laudabilem modum præbendæ protectionis contentum sub limitibus naturalis defensionis induxere. pagina 56. num.19

Negatio. Negatiuum.

Negatio seu non datio Apostolorum vim habet delationis.p.108.n.38
Negatio apposita subiecto, aut termino communi, facit orationem vniuersalem.p.206.n.47
Negatiuum potentius est affirmatiuo.p.213.n.7
Negatio plus negat, quàm affirmat affirmatio. ibidem num.8
Negatiua præcepta magis efficaciùs obligant, & adstringunt, quàm affirmatiua.p.214 n.10
Negatiua coarctata ad certam scripturam per illius inspectionem probatur, quia quod ibi non reperitur expressum, præsumitur non factum.p.523.n 170
Negatiua, aliquem non esse talem prout asseritur, probatur per inspectionem actorum. ibid.n.172

Index Rerum,

Negligentia.

A tarditate & Negligentia iudicis in administrauda iustitia appellationi deferendum.p.324. n.31

Negligentiæ & tarditatis grauamen post appellationem an inferior possit reuocare.ibid.n.32

Nobilis. Nobilitas.

Nobilis pro ære alieno non incarceratur. pagina 177. num.97

Nobilis conductor vectigalis pro debito carceratur. ibid.n.98

Nobilitatis ratio etiam in spiritualibus habetur.p.242. num.50

Nominatus.

Nominatus seu præsentatus ab vniuersitatibus & Collegiis generalium studiorum non tenetur examen subire in beneficio simplici.pagina 406. numero 176

Notarius.

Notarius apud quem adsint acta gesta per iudicem Ecclesiasticum, contra quem violentia intentata est in Senatu, etiam absentem; compellendus est ad exhibenda.p 95.n.38

Notarij fidei standum est asserentis alia acta non esse ad responsionem prouisionis *de autos diminutos*,quo ad processus inspectionem super violentia procedit Senatus.p.131.n.56

Notarij Ecclesiastici etiam Apostolici imperiti,aut delinquentes reperti possunt per ordinarium perpetuò vel ad tempus suspendi ab officio non obstante appellatione.p.385.n.2

Notarium semel electum per iudicem ad aliquod negotium, non poterit iudex sine causa remouere vsque ad finem ipsius negotij.p.386.n.14

Notariis duobus electis si vnus cœperit acta alicuius negotij scribere,alius deinceps non poterit se intromittere,nisi impedito primo. ibid.n.15

Notarius condemnatus crimine falsi, duntaxat intelligitur priuatus officij vsu & exercitio. pagina 603. num.71

Notario delinquente extra officium, requiritur expressa priuatio officij, quia non subintelligitur, p.604.n.72

Notitia.

Notitia ficta, & præsumpta provt notificatio ad domum, non sufficit vt currat tempus condemnato. p.162.n.62

Notorium.

Notorium licèt releuet ab onere probandi, non tamen ab onere proponendi & allegandi. pagina 466. num.48

Notorij probatio quando & quibus casibus requiratur, & de qualitatibus & requisitis huius probationis,aut quid concludere & continere debeat. p.467. n.49.remissiuè.

Notorium non requirit diffinitiuam sententiam, sed ipsum est sententia desiderans executionem. ibidem num.50

Notorium esse reo negante, procedendum est ad declaratoriam interlocutoriam formato iudicio, aliter non fiet executio.ibid.n.51

Notorium an requirat libellum, & litis contestationem,& quid citationem,remissiuè.ibid.n.52

Notorium quotuplex sit, iuris, aut facti permanentis, vel transeuntis, seu momentanei, & quid manifestum & de singulorum attributis, & quomodo cognoscatur,& in quibus casibus verificetur,& de aliis pluribus.ibid.n.53.remissiuè.

Notorij sententia, vt impediat appellationem, debet ferri cum expresso supposito notorij, & eius facta mentione,non aliàs.ibid.n.56

Notorium admittit appellationem, quãdo in ea exprimitur causa rationabilis offuscans notorium.ib.n.60

Notorium, aut manifestum vbi est, appellationem esse nullam & non recipiendam, potest iudex licitè in causa procedere non obstante appellatione pag.482. num.41

Secus si sumus in dubio, quia tunc regulæ generali est standum,dum de casu excepto non apparet. ibid. num. 42

Nullitas.

Nullitatem allegans tenetur, omnia acta exhibere, vt possit argui contra sententiam. p.79.n.5

Nullitatis exceptio opposita executioni pensionis debet apparere notoriè & euidenter, aliàs non impedit executionem.p.353.354.n.51

Nullitas quæ versatur circa extrinseca gratiæ pensionis (provt in exemplis quæ apponuntur) non impedit executionem, sed reseruatur iudicio ordinario. ibid. num.52

Nullitas quæ versatur circa intrinseca gratiæ, nempe circa surreptionem, vel obreptionem & similia, legitima exceptio est ad impediendam executionem pensionis.ibid.n.54

Nullitas aut euidens iniquitas apparens ex actorum inspectione dicitur,esse in promptu, & notoriè constare.p.393.n.2.& vide n.34

Nullitas notoria patens ex actis impedit executionem trium conformium.p.394.n.22

Nullitas notoria in genere sumpta diuiditur in tres species.p.395.n.24

Nullitas notoria & manifesta patens ex actis impedit trium conformium executionem, non tamen alia probatio, etiam in continenti hoc casu releuans est. ibid.n.26

Nullitas apparens ex facie sententiæ magis quàm alia quæuis dicitur notoria.ibid.n.30

Nullitas proueniens tam ex non seruatis terminis substantialibus, quàm ex aliis concernentibus substantiam iudicij, & ob non seruatam formam statuti requisitam ad actum, impedit executionem. ibidem num.32

Nullitas requirens altiorem indaginem, quia nec constat ex actis, nec in continenti eius probatio offertur, impedit executionem irretractabilem. ibidem num.33

Nullitas velata, quæ potest habere dubitationem, & disputationem, non est notoria, nec impedit executionem trium conformium. p.396.n.38

Ad Nullitates reddentes iudicium nullum tam in temporalibus quàm in beneficialibus qui videndi.p.408. num.213

Nullitas non principaliter, sed per viam appellationis proposita appellationis naturam assumit, & causat attentata. p.409 n.233

Nullitas sententiæ triginta annis durat. pag. 519. numero 115

De Nullitate perpetuò agi potest in causis,quibus vertitur animæ periculum.ibid.n.116

De Nullitate agenti sententiæ etiam succumbenti non currit terminus ad appellandum ab ea propter iniustitiam.p.520.n.113

Dummodo Nullitas calumniosè non sit proposita, aut ex causa euidenter improbabili.ibid.

Quæ doctrina procedit in attentatis absque distinctione, an appellatio sit compatibilis vel incompatibilis..ibid.n.132

Nullitas ex defectu mandati quandocunque etiam post mille annos potest proponi.ibid.n.122

Et idem de Nullitate proueniente ex defectu iurisdictionis.ibid.n.123

Exemptio Nullitatis ex defectu mandati & iurisdictionis non censetur excluſa ab statuto excludente omnes exceptiones.ibid.n.124

Nullitas de per se proposita siue principaliter aut inciden ter

incidenter non ſuſpendit executionem ſententiæ. p.526.n.230
Et idem de Nullitate per viam querelæ propoſita.ibidem n.231
Nullitas deducta per viam exceptionis non ſuſpendit executionem.p.526.n.232
De Nullitate dicere, & adire per viam querelæ, paria ſunt.ibid.n.235
Nullitas nulla maior,quam quod ſit extra poteſtatem. p.542.n.3
Nullitas quæ inficit poſſeſſionem cuius virtute quis non vult impedire executionem, attenditur ne ſuſpendatur.p.583.n.202
Nullitas reſpiciens titulum, & iniuſtitiam principalis oppoſitoris, reſpicit petitorium cui reſeruatur.ibid. num.203
Nullitas quæ inficit titulum & poſſeſſionem, obſtat tertio ſe opponenti executioni ratione ſuæ poſſeſſionis.p.584.n.213.& ſeq.
Tertij oppoſitoris Nullitas tituli quando non opponenda,& quando ſic.ibid.
Nullitas inſtrumenti reddit probationem nullam, quo non poteſt dici de obligatione conſtare. p.648.n.51

Nuntiatio.

Nuntiatione ſpreta noui operis, quando quis agi patitur de iure principali omiſſa via attentati, ceſſat attentatum,& appellationis prohibitio. pagina 230. num.47
Nuntiatio noui operis habet vim inhibitionis. p. 273. num.5

Nuntius.

Nuntij reuerendiſſimi iuriſdictio ſolet declinari, volentis cognoſcere de iure patronatus Regio, aliter autem appellatio decernitur per Conſilium Cameræ legitima, vimque fieri & reponi. pag. 431. numero 222
Nuntio exequente provt in mandato, erit recurrendum ad mandantis ſuperiorem,& de ratione. p.528. .num.6
A Nuntio iudicis exequentis adimplere tamen mandatum limitatum, non ad mandantem ſed eius ſuperiorem appellatur.p.530.n.43
Nuntius qui exequitur provt in mandato, non eſt qui grauat, ſed mandans cui exceſſus & grauamen attribuitur.ibid.n.44
Nuntius vt mittat aliquem in poſſeſſionem, iudice mandante mortuo poteſt mandatum exequi. p.546. num 67
Excedit Nuntius qui habet in mandatis vt me ponas in poſſeſſione vnius rei, & ipſe me ponit in poſſeſſione alterius.p.599.n.15

O.

Obligatio. Obligatus.

OBligatus realiter duntaxat non tamen perſonaliter,carcerari non poteſt.p.180.n.143. & ſeqq.
Obligatus realiter tantùm tunc capi poteſt,ſi bona deſierit poſſidere dolosè p.181.n.150
Ita ſi rem attriuit,vel conſumpſit.ibid.n.151
Obligationes duæ vbi concurrunt in eadem perſona, potentior alteram vincit & perimit p.213.n.6
Obligatus ad factum licèt ante ſententiam liberetur præſtando intereſſe, non tamen poſt illam, quia obligat præcisè.p.536.n.43
Obligatio redditus annui ſi eſt vnica, pro omnibus præſtationibus futuris,vnica præſcriptio ſufficit pro tota obligatione.p.558.n.136
Singulæ Obligationes ſi oriantur pro ſingulis præſtationibus annuis, tot præſcriptiones ſunt neceſſariæ, ita vt vnica pro omnibus non ſufficiat. ibid. num.137
Obligatio ſi eſt vnica pro omnibus annuis præſtationibus, exceptio ſemel oppoſita & reiecta in executione vnius præſtationis, non obſtabit creditori in aliis.p.559.n.142
Obligationes ſi tot ſint quot annuæ præſtationes,ſententia pro prima pagha non parat plenum præiudicium in ſequentibus..ibid.n.144
Obligatio guarentigia rem tradere mittitur executioni, & ſtatim mittitur in poſſeſſionem donatarius obligato poſſidente etiam non citato.p.570.n.37.& de effectibus clauſulæ iuſtificatiuæ in poſſeſſionis traditione appoſitæ.ibid.remiſſiuè.
Obligatio originalis licèt ſit concepta in ſolidum, ea tamen quæ oritur ex ſententia, eſt pro rata ſecundum iuris diſpoſitionem.p.643.n.115
Si ex ſexdecim Obligatis inſolidum, quatuor tantùm conuenti ſimpliciter condemnentur pro rata, condemnati intelliguntur habito reſpectu ad omnes obligatos,non ad ſolos condemnatos.ibid.n.120
Quia in reſiduo abſoluti intelliguntur.ibid.n.121
Quod fallit niſi iudex habuerit reſpectum ad libellum quo inſtatum fuerit omnes condemnari, in ſolidum omnes condemnari intelliguntur. ibidem numero 122
Obligatus vigore inſtrumenti ad rem, & intereſſe, ſi dumtaxat ſit condemnatus ad rem, clauſula (parito iudicato) non operatur reſpectu intereſſe non expreſſi.p.664.n.176
Obligatio ſemel extincta non reuiuiſcit, etiam ſi res redierit ad priorem ſtatum.p.667.n.219

OEconomus.

OEconomus an aſſignandus ab Epiſcopo durante lite inter patronos,vel in totum queat beneficium prouidere.p.346.n.52.remiſſiuè.
OEconomi deputatio, ſicut & eius congruæ aſſignatio non impeditur per appellationem ſequentem. ibid.n.56

Officialis.

Officiales ad nutum amobiles, non poſſunt abſque cauſa amoueri.p.347.n.62
Officiales minores vt Alguazeli incorrigibiles exceſſus committères,poſſunt ab eorum iudice ſtatim expelli, & manumitti ſine lite, & appellatione,ſed liberè. p.385.n.5
Officialibus tunc prohibita eſt appellatio, quando condemnantur pro delicto commiſſo in adminiſtratione officij ſui,& à proprio iudice.ibid.n.6
Officialis delinquens extra officium captus ab vna Curia remittitur ex vrbanitate ad Curiam ſuperiorem, cuius eſt deliquens ipſe..ibid.n.7
Officialis ſuſpenſus vel priuatus officij adminiſtratione in Syndicatu pœna exequitur appellatione non obſtante.p.386. n.9
Officia & beneficia ad nutum amobilia,quando ſine cauſa poſſint tolli..ibid.n.13.remiſſiuè.
Officij priuationis pœna ſi incurratur ipſo iure, ſufficit delicti declaratio, vt priuatio ſubintelligatur. p.604 n.73

Omiſſum.

Omiſſum ab ſtatuto habetur pro omiſſo, maximè in diſpoſitionibus ſtrictis.p.250 n.11
Omiſſum intelligitur quidquid in condemnatione non ſit expreſſum.p.571. n.54
Omiſſum ſeu non expreſſum in ſententia habetur pro omiſſo.p.643.116

Onias.

Onias Summus Sacerdos ad Regem recurriſſe pro tollenda violenta ſeditione populi à Simone Sacerdote illata, legitur.p.57.n.50

Oppoſitio. Oppoſitor.

Oppoſitor, ſi declaretur eſſe vel non eſſe filium patrimonialem,

Index Rerum,

monialem, aut aliàs perſonam legitimam ; licitè appellat in prouiſione curati.p.208.n.67
Oppoſitor poſt lapſum termini edictorum , an ſit admittendus & audiendus.p.235.n.102
Opponens ſe beneficio poſt terminum edictorum ante tamen perfectum examen , reiectus an poſſit appellare ſuſpenſiuè.p.297.n.271
Oppoſitio, & offuſcatio etiam ſi contineat iuris ſubtilitatem,tollit notorietatem nullitatis ex actis reſultantem.p.396.n.37
Oppoſitores poſt vinginti dies, & intra terminum exceſſiuum & prorogatum per Epiſcopum , nec ſunt legitimi oppoſitores,nec ad concurſum ſunt admittendi.p.397.n.58
Oppoſitori quantumcumque docto etiam notoriè non poteſt conferri beneficium Parochiale abſque concurſu,quem ipſe ſubire tenetur.p.399.n.78
In tertij Oppoſitione duo concurrunt, exceptio legitima reiecta,& executio contra non nominatum,quæ præbent cauſam appellandi.p.568.n.12
Oppoſitor ſi ſit clericus , & altera pars petens ſententiæ executionem ſimiliter , remittenda eſt executio Eccleſiaſtico.p.579.n.151

Opinio.

Opinio communis Doctorum ſiue in lecturis , ſiue in tractatibus , vel in conſiliis , ſequenda eſt per iudicem.p.82.n.23
Opinio , quæ plurimorum authoritate comprobatur, præſumitur verior..ibid.n.24
Nec ab ea recedendum in iudicando , & conſulendo. ibid.
Opinionibus duabus contrariis æquè probabilius, ſeu communibus,iudex Eccleſiaſticus poteſt, quam maluerit eligere. ibid.n.26
Etiam in foro conſcientiæ..ibid.n.27

Oppreſſus.

Cuilibet licet vim repellere, & Oppreſſus de facto poteſt iudici iniuſtè volenti ſententiam exequi, non obſtante ſua legitima appellatione,reſiſtere. pag.17. num.85
Oppreſſus etiam ſi expreſsè renuntiet recurſui violentiæ,illi denegandus non eſt.p.59.n.71
Vi Oppreſſum defenſuri aduocati velociter confugiunt ad appellationem, quomodo fit formata.p.59. num.72
Oppreſſus ad obtinendam regiam prouiſionem iuris præſumptionem pro ſe habet , cùm omnibus appellationibus ſit regulariter deferendum. pag. 60. num.86
Oppreſſus affirmans in Senatu acta eſſe integra , non auditur poſtea ex capite proceſſus diminuti, volens nouiter recurrere ad Senatum ſuper eodem articulo. p.131.n.54
Oppreſſus vt iterum poſſit recurrere adSenatum ſuper eodem arriculo ex capite proceſſus non integri, debet de hoc conſtare notoriè , & euidenter ex actorum inſpectione aliter non auditur. ibid.n.55
Et quomodo conſulatur Oppreſſus vt hoc modo notoriè appareat.ibid.
Oppreſſus,qui ex actis diminutis ſemel obtinuit decretum contra ſe,licet vim non fieri,poteſt eis integris, iterum recurrere, ſecus autem appellatus. ibid.n.49.

Opus.

NouumOpus nuntians excommunicatus an in iudicio comparens audiatur.p.228.n.19
Noui Operis nuntiationis cauſa recipit appellationem ſuſpenſiuam.p.229.n.32.& 33
Operis noui poſt nuntiationem geſta reuocantur per viam attentati. ibid.n.36
Opus ædificatum poſt nuntiationem, reuocatur per viam attentati. ibid.n.39
Operis noui nuntiatio celeritatem deſiderat. ibid.n.41
Operis noui nuntiatio non recipit appellationem ſuſpenſiuam.ibid.n.4-

Ordinarius.

Ordinarius, quando in defectum ſuperioris per eum admoniti ſuos religioſos non viſitantis,& corrigentis poteſt viſitare ; an ob denegatam appellationem ab ordinario poſſint religioſi ad Senatum recurrere per viam violentiæ.p.87.n.27
Ordinario aſſignantur quatuor menſes in Parochialibus reſeruatis ad ſignificandum concurſum Pontifici.p.292.n.205
Ordinarius poteſt exemptos compellere ad Eccleſiæ reparationem appellatione & inhibitione non obſtantibus.p.367. n.18
Ordinarius liberam facultatem & poteſtatem habet à iure prouidendi beneficia incompatibilia vacantia ipſo iure per pacificam poſſeſſionem ſecundi. p.379. num.22
Ordinarius intra quatuor menſes currentes à tempore notitiæ vacationis tenetur mittere Sedi Apoſtolicæ fidem approbationis concurſus facti in Parochialibus vacantibus in menſibus Apoſtolicis. p.400. numero 103.& qua forma.ibid.
Ordinarius inſtituens ad præſentationem patronorum quoquomodo fiat , ius patronatus agnoſcit, & ideo inſtitutio non eſt irrita, ex c. contempti iuris patro. p.403. n.145
Ordinarius inſtituens præſentatum à patrono , non dicitur contempſiſſe ius patronatus, & ideo inſtitutio non eſt nulla ipſo iure, ſed erit iniuſta reſpectu veri patroni..ibid.n.147
Ordinarius præſentatum à maiori parte patronorum ſi non inſtituat , facit iniuſtitiam , non nullitatem. p.404.n.153
Ordinarius poteſt etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus apponere Vicarios perpetuos in beneficiis curatis,vnitis dignitatibus,vel quibuſvis Eccleſiis , non obſtante appellatione iuxta Concil. Trident. de reformat. cap. 7. ſeſſione 7. ibidem numero 155
Ordinarius non poteſt prætendere ius vniuerſale in beneficiis conſiſtorialibus Hiſpaniæ provt Rex,maximè quia horum beneficiorum genus reſeruatum eſt conſiſtorio Papæ.p.425.n.140
Ab Ordinario procedente ad vlteriorem prouiſionem beneficij , interim dum in Senatu Regio de iure patronatus terminatur exceptio , appellationi emiſſæ erit deferendum.p.428.n.176
Ordinarius non eſt cogendus inſtituere præſentatum à Rege alio exiſtente in poſſeſſione per longum aut longiſſimum tempus, donec per executoriales conuincatur.ibid.n.177
Ordinario recuſante inſtituere præſentatum à Catholica maieſtate recurrentem ad conſilium Cameræ pro ſecunda iuſſione , an & quando concedi vel denegari ſolet.p.429.n.202
Ordinarius ſi prouiſionibus Regiis præſentationis non obtemperet,quid faciendum.ibid.n.204
Aduerſus Ordinarios recuſantes inſtituere præſentatum à Catholica maieſtate attentè procedatur. p.430.n.205
Ordinarius ſi non inſtituat præſentatum à Catholica maieſtate interim conquieſcat , aliter ab eius prouiſione & proceſſu appellationi interpoſitæ conſilium Cameræ deferendum declarabit.ibid.n.206
Ordinario hodie ex motu proprio Pij V præfixus eſt terminus duorum menſium , vt inſtituat præſentatum à patronis in Parochiali,aliter ad quem recurri poteſt.ibid.n.209

Ordinario prouidente Parochialem quoad executionem eius iuxta Trid. non attenditur quo iure an institutionis, an meræ collationis, an confirmationis, & sic nec deuolutionis.p.439.n.15
Ordinario aliqua ratione differente executionem prouisionis Parochialis, si illam interim superior reuocet, & aliam ferat sententiam poterit suam exequi, cùm vacans inueniat beneficium.ibid.n.23
Ordinarius debet inquirere & scire conditionem eius, cui confert.p 445.n.80
Ab Ordinario recusante sine causa instituere præsentatum, vel confirmare electum, appellari licet, vel etiam superiorem adire per viam recursus. pag.461. num.67
Ab Ordinario negante licentiam iustam Rectori, vel alteri beneficiato, licita est appellatio, ibidem, num.68
Ordinarius in causa delegata minor est iudice delegato à Principe.p.527.n.226
Ab Ordinario reponere volente excessum executoris Romanæ Curiæ appellationi emissæ an sit deferendum.p.528.n.9
In iudicis Ecclesiasticis Ordinarius reponit excessum executoris ob maximam difficultatem adeundi superiorem.p.529.n.30
Ab Ordinario volente reponere excessum executoris etiam Apostolicæ appellationi emissæ non esse deferendum.p.530.32
Ordinarius in casibus quibus potest contra Religiosos & aliàs exemptos à sua iurisdictione procedere, potest suam exequi sententiam absque literis requisitoriis.p.660.n.102

Ordo. Sacramentum.

Ab Ordinis requisiti suscipiendi decreto appellationi emissæ per beneficiatum an sit deferendum. p.308. num.34
Annus ad Ordines suscipiendos à quo tempore currere incipiat.p.303.n.35
Ordines quales,& quę beneficia requirant,& qua pœna plectantur beneficiati ob non receptos intra annum,& quæ impedimenta illos excusent,& de aliis huius materiæ quæstionibus, remissiuè. p. 309.n.36
A præcepto de suscipiendis Ordinibus necessariis appellationi deferendum non est.ibid.n.38
Ordinem suscipere necessarium beneficio compulsus possessor non appellat, quominus interim exequatur præceptum p.371.n.10

Ordo iudiciarius.

Ordinis omissio respicienti vtilitatem partis tantum, non vitiat executionem, sed permittit appellationem.p.52.n 426
Ordo iuris non seruatur in notoriis, sed ordo est, ordinem non seruare.p.61.n.107
Ordo iuris est, creditorem priùs principalem debitorem, quàm fideiussorem eo non exesso conuenire. p.150.n.175
Ordinem iudiciarium seruare,non potest nocere.p.209. num.74
Ordinis præposteratio appellationem permittit.p.328. num.32
Ordinem executionis præposterans executor illam reddit appellationem.p.328.n.33
Ordo iudiciarius non requiritur super disputatione iuris.p.330.n.51
Ordo iuris non seruatur in notoriis, sed tunc ordo est ordinem non seruari.p.466.n.47
Ordo l. à Diuo Pio, §. in venditio.ff de re iudic.an detur pro forma substantiali, ita vt eius peruersio non egeat appellatione.p.518.n.103
Ordinem assignatum per d.§.in venditione esse inductum pro forma,& eius commissionem causare nullitatem & excessum, qui teneant.ibid.n.104

Salgado de protect. Reg.

Ordo executionis de quo in venditione omissus per iudicem ordinarium non causat excessum & nullitatem,sed iniustitiam.ibid.n.105
Ordinis peruersio de quo in d. §. in venditione facta per executorem causat nullitatem, & excessum. p.519.n.106
Ordo legis sonans in monitionem potiùs quàm in necessitatem, licèt omittatur, non vitiat.p.645.n.1
Præposterario Ordinis sonantis in consilium legis in necessitatem, non vitiat.ibid.n.2
Ordinem sententiæ præposterans executor excedit manifestè.ibid.n.3
Ordo est modus agendi, sine quo nihil rectè agitur. p.646.n.4
Ordinem excedere seu modum,idem est,cùm sint duo insperabilia.ibid.n.6
Ordo in duplici est differentia, à iure, vel ab homine datus.ibid.n.6
Ordinis dati ab homine præpostratio semper actum vitiat ipso iure.ibid.n.9
Ordo præscriptus sententiæ, eius præposteratio cadit in se ipsa causa executionis.ibid.n.16
Ordo vnius causæ in se ipsa est velut ordo membrorum in corpore indiuiduo, à quo si subuertatur aliquod principale, totum corpus periit, secus in ordine vnius causæ ad aliam diuersam.ibid.n.19
Ordinis à iure de vna causa ad aliam præposteratio non admittit appellationem in iudicio sui natura inappelabilis, quia non causat nullitatem. ibidem, num.20
A peruersione Ordinis appellatio admittitur etiam in iudiciis aliàs priuilegiatis, in quibus regulariter appellatio non admittitur.ibid.n 21
Nullitas cadit in peruersione Ordinis vnius causæ ad seipsam, & ideo executionem non meretur. p. 647. num.22
Ordinis præposterario est grauamen euidens patens ex actis.ibid n.23
Ordo literæ seruandus est, & à forma sententiæ non est recedendum.p.648.n.56

P

Pactum.

PActum accedens vltra statutum, quo quis iam tenebatur, non mutat qualitatem vel naturam obligationis.p.102.n.3
Pactum inter partes, ne appelletur in causa intelligitur etiam prohibitio ab interlocutoria.p.204.n.11
Pactum de non alienando vt operetur executionem in tertium, an debeat apponi hypotheca speciali,an sufficiat generali p.657.n.65.remiss. è,
Pactum de non alienando potest apponi in annui census constitutione, quod solum respicit seueritatem creditoris.p.583.n 200

Palinodia.

Palinodiæ pœna non potest exequi in absentem, sed in personam.p.182.n 170
Palinodiæ pœna clericus sicut nec nobilis non plectitur.ibid.n.171
Palinodiæ pœna est infamatoria.ibid.n.172
Palinodiam recantare non debet clericus iniuriator, cùm nobilitatis priuilegio fungatur contra Bernard. Diax communiter reprobatum. pagina 643. num.110

Panis.

Panis de quo in oratione Dominicali, de spirituali intelligitur.p.199.n.90
Panis spiritualis quotidie assumendus, vt quotidie prosit.ibid.n.91

Papa.

Papa nec alius condemnat absque debita probatione,

Index Rerum,

[illegible] contra ius naturale.p.47.n.133

[illegible]rus mihi castrum poterit contra me præ-[illegible]a mea possessio non est papalis. pag. 435 [illegible] 91

[illegible]chia. Parochialis. Parochus. Parochianus.

[illegible]chus est de vniuersitate, & potest vti frui pascuis [illegible]oribus ciuitatis, sicut quilibet de vniuersitate p.12.n 59

Parochus præfertur clericis mercenariis, & Capellanis p.242.n.46

Parochialis in impetrationibus, & aliis requiritur specialis mentio.p.243.n.63

Parochiam alienam ingredi quis non potest ad aliquod officium diuinum exercendum sine licentia Rectoris.p.244.n 75

Parocho proprio pertinet portare cadauer eligentis sepulturam in alia Ecclesia.ibid.n.76

Parochi absque licentia funus leuari non potest, anteaquam per eum dicatur antiphona *Subuenite*.ibid. num.81

Parochi absque licentia non poreſt funus leuari nisi iubente ipso per aspersionem aquæ. p.245.n.85

Parochus potest surripere Cruces, & alia processionalia tollere, religiosis processionaliter accedentibus ad suam Parochiam,pro tollendo cadauere eligentis sepulturam apud religiosos.ibid.n.86

Parochus primo facit officium in Ecclesia dicendo orationes, & intonando primos versus.ibid.87

Parochus præfertur, quando defertur funus extra suam Parochiam.ibid.n.88

Parochia præferuntur etiam Canonicis collegiatæ ibid.

Parochus in præiudicium Ecclesiæ, aut successorum an possit admittere, vel non vtendo, vel consentiendo renuntiare iuri prælationis.ibid.n.89

Parochi successores possunt contrauenire facto inualido antecessoris.ibid.n.90

Parochus potest præcedentiam perditam per prædecessores recuperare.ibid.num.91

Inter Parochos duos quando sit locus præuentioni in funerando corpus Parochiani vtriusque.ibid.n.95

Et quid sit præuentio nulla sit, quomodo controuersia diffiniatur.ibid.n.96

Parochialis prouisio quoquo modo facta, non suspenditur per appellationem iuxta Trident. & motum proprium Pij V.p.288.n.167

Parochialis prouisio per sententiam iudicialem, qua declaratur ius patronus, non suspenditur per appellationem.ibid.n.168

Parochiali multæ assignantur specialitatis rationes animarum periculis.p.289.n.171

A Parochialium prouisione siue iudicialiter, siue extraiudicialiter facta appellationi emissæ, non deferens vim non facit.p.291.n.193

A Parochialis prouisione etiam iudiciali appellatio sicut prohibetur quoad suspensiuum; ita non admittitur ab articulis incidentibus in ea.p.291.n.194

Ad Parochialem prouisus non est à possessione amouendus, etiam si iudex appellationi, contrariam ferat sententiam, donec contra illum tres sint conformes.ibid.n.201

Ab electione ad Parochialem discordantibus examinatoribus appellationi an sit deferendum. p.292. numero 202

Ab electione ad Parochialem etiam discordantibus examinatoribus appellationem suspensiuo carere; verius resoluitur.ibid.n.203

Parochialis prouisio nulliter facta, vel ex defectu formæ Tridentini, vel aliam nullitatem contineat suspenditur per appellationem & idem in simplicibus beneficiis,ibid.n..209

Parochus cui ex impedimento vel impetitia datur coadiutor,non excusatur à residentia.p.346.num.46

Parochialis prouisio & possessionis traditio nec suspenditur per appellationem, nec possessor amouetur, donec per sententias vincatur,vbi referuntur & ponderantur verba constitut. Pij V. p.362.n.62

Parochiani contribuere tenentur in Ecclesiæ collapsæ reædificationem,si Clerici redditus, qui supersunt, non sufficiant.p.366.n.3

Parochiani non possunt renunciare administrationi, & perceptiones Sacramentoeum, vt à contributione hac excusentur.ibid.n.4

Parochiani in subsidium tenentur ad contributionem reficiendæ Ecclesiæ dirutæ, sicut Clerici tenentur ad opera publica communia omnibus, pontes, & fontes,*&c.*ibid.n.9

Parochiani tenentur pro oneribus Ecclesiæ, putà,si reconciliatione egeat.ibid.n.10

Parochiani quando in subsidium tenentur contribuere pro necessitate Ecclesiæ, tam nobiles, quàm plebei indistinctè coguntur,vbi de ratione.ibid.n.11

Parochialem nouam fieri quando iussit ordinarius, an possit ad id compellere non obstante appellatione. p.368.n.31

Causa quæ sufficiens sit, vt noua Parochialis constituatur.ibid.n.32.& 34.remissiuè.

Parochus præficiendus Ecclesiæ nouiter constructæ, debet institui ad præsentationem Rectoris primæ, & de ratione.ibid.n.37

Parochiales termini si inter antiquam Parochialem & nouam Ecclesiam non diuidantur, an decimæ prædiales sint diuidendæ, vel quæ emolumenta noua Ecclesia debeat percipere.ibid.n.39

Parochialis iuris patron. Ecclesiastici vacantis in mensibus reseruatis Sedi Apostolicæ concursus fit spreto patrono.p.400.n.99

Pater.

Pater seu Dominus priuatus potest filium,seu famulum suum clericum domo eiicere ob eius pacem, & quieté virtute potestatis politicæ. pag.72. num.278

Pater est legitimi filij administrator in aduentitiis, tam in agendo quàm deferendo.p.588.n.260

Patronatus. Patronus.

Patroni Ecclesiæ fructuum eius participes tenentur ad reparationis,contributions.p.367.n.14

Patronum si habeat prima Ecclesia simul & ille cum Rectore debet nouiter constructæ præsentare.p.368. num.38

Patronus an teneatur præsentare intra terminum edictorum, cùm habeat terminum iuris, an possit eorum petere prorogationem pro tempore sibi à iure concesso, vt interim præsentandus queat ordinari, vel eius ætas legitima compleatur.pag.375.num.70. remissiuè.

Patronus Ecclesiasticus si præsentauerit ante examen per concursum, eius præsentationis virtute non erit facienda institutio.p.399 p.82

Patronus Ecclesiasticus non solùm potest nouirer præsentare expresè,sed etiam tacitè aliquem actum gerendo in fauorem illius, quem præsentauerat ante concursum.p.400.n.93

Patrono non currit tempus præsentandi, nisi à die scientiæ,& notitiæ veræ, non interpretatiuè.p.419. num.42

Patronus præsentans indignum pro illa vice priuatus præsentatione.p.430.n.216

Patronatus Regij præcipuum fundamentum est priuilegium,quod habeut Reges.432.n.233

Super Regio Patronatu orta controuersia Sixtus I V. concessit Regibus Catholicis perpetuo, vt ad Episcopatus eligerentur ab eo nominati & petiti.ibid. num.235

Patronis currit tempus ad præsentandum datum à iure vel à fundatore, à tempore notitiæ, non à tempore vacationis.p.442.n 62
Scientia aliquorum ex patronis non nocet aliis ignorantibus vacationem.ibid.n.93
Patrono aut Episcopo existente in quasi possessione currit tempus lite pendente super proprietate.ibid. num.69
Patronum excusat impedimentum, vt illi non currat tempus,non tamen excusat lis non finita. pag 443. num.76

B. Paulus.

B. Paulus ciuis populi Romani fuit nuncupatus, quia pater eius cum Romanis ciuilitatem contraxit.p.13. num.60
D. Paulus à Tribuno auxilium postulauit. pag. 58. numero 53

Paupertas.

Paupertas vti qualitas naturalis in famulis & operariis præsumitur, qui vt plurimum necessitate coacti seruiunt.p.348.n.85

Peccator. Peccatum.

Peccator in mundo eodem periculo est suppositus, quo nauis in medio tempestatis. p.198.& 199.n.80. & 81
A Peccato desistens an audiatur suam allegans turpitudinem.p.231.n.64

Pensio. Pensionarius.

Pensionario existente, in quasi possessione exigendi pensionem lata sententia super reformatione pensionis, aut nullitate ipsius non exequitur prima sententia, nec ipse interim impeditur sua vti quasi possessione, imò tunc rescribitur cum clausula (sine retardatione solutionis pensionis.) pag.343. numero 20
Pensionis ad reformationem quando agitur ex causa agendæ congruæ non agitur iure actionis, sed officio iudicis contra Flores de Mena.p.345.n.37
A Pensionis diminutione non potest admitti appellatio suspensiua, quin eundem effectum cautet in augmento congruæ contra eius priuilegium.ibid.
Pensio reseruata pro alimentis & pro vitæ humanæ sustentatione non recipit appellationem suspensiuam,vbi de exemplis p.351.n.1
Pensionis processus siue fulminetur executiuè, siue summariè tantùm, appellatione suspensiua caret. ibid.n.2
Pensionis ad solutionem condemnatus vigore Bullarum Pontificialium ex causa putà, resignationis, non potest impedire executionem per appellationem.ibid.n.5
Pensionis executioni locus non erit, nec clausula(sine retardatione, vel sine præiudicio legitimæ)effectum habet, quando ex ventre Bullarum constat de vitio nullitatis pensionis, aut alterius legitimæ exceptionis.p 352.n.26
Si agitur contra possessorem beneficij, qui Pensioni consentit, statim, seruatis tamen terminis de stylo Romæ seruari solitis, aut accusata contumacia,datur in eum sententia declaratoria facta expensarum condemnatione.ibid.& 353.n.34
Pensionis reseruatio si est conditionalis, aut possessor non est qui illi consensit,debet pensionarius coram executore de quasi possessione exigendi pensionem docere, aliàs debet narratiuam, & conditionem verificare .ibid.n.35
Pensioni non consentiens successor, vt queat declarari in censuras incurrisse, debet Bulla ipsi intimari, ad faciendam autem executionem in eius bonis sufficit monitorium auditoris incerto tenore gratiæ. ibid.n.36
Pensione translata vigore litterarum si titularis alleget, non rectè factam fuisse translationem, commissio conceditur cum clausula (sine retardatione) licèt translatarius nunquam fuerit in quasi possessione exigendi,sed transferens sit.bid.n.42
Lis super reformatione aut nullitate Pensionis etiamsi pendeat coram ordinario absque commissione, vel cum ea, etiam absque dicta clausula præseruatiua, adhuc talis exceptio non impedit executionem pensionis.ibid.n.44
Etiamsi ordinarius hoc casu executorem inhibuisset, quia cùm sit inferior non potest.ibid.n.45
Pensionis reseruatio cum clausula (dummodo remaneant centum pro rectore) & similibus, est conditionalis,de qua priùs debet constare.p.354.n.65
Quod procedit siue ordinariè, siue executiuè agatur. ibid.& n.66
Pensionis reseruatio conditiones aut aliquas qualitates habens facit, vt auditor teneatur assumere partes iudicis.ibid.n.67
Et an ordinario sit talis causa in prima instantia remittenda. Vide ibid.
Pensione Rector grauatus si per decennium non soluerit opposita exceptione,& causas non soluendi, & si apparentes allegando (remissa causa ordinario) non potest executor contra illum executiuè procedere.ibid.n.68
Pensionis reseruatio super aliquo beneficio non facta relatione alia, esse iam grauatum, est nulla, etiam si motu proprio fuerit reseruata.ibid.
Pensionem si tertius habens super beneficio petat committi causam nullitatis primæ pensionis, exigetur cautio quamuis allegetur paupertas prioris pensionarij.ibid n.61
Pensionis non solutæ per longum tempus opposita exceptione commissio appellationis non datur cum clausula (sine retardatione solutionis pensionis) cum pro opponente adsit præsumptio.ibid.n.69
Pensionem appositam super duobus beneficiis ab vno possessis,quæ postmodum ad duos possessores deuenissent, isti non tenentur in solidum, sed pro rata soluere.ibid.n.70
Pensio apposita super duobus beneficiis deuentis postea ad duos possessores, non dicitur liquida, sed priùs debet executor cognoscere de rata portionis quæ tangat vnumquodque beneficium. ibid.n.71
Quo casu non rescribitur commissio appellationis cum clausula,sine præiudicio legitimæ executionis.ibid.
Pensionarius an teneatur verificare bonum ius consentientis reseruationi pensionis.ibid.n.73
Pensionis translatarius an teneatur iustificare ius & titulum transferentis.ibid.n.74.remissiuè.
Pensionis extinctæ per professionem pensionarij non impedit executionem,nec retardat solutionem,quia requirit altiorem indaginem.ibid.n.77
Et an talis exceptio debeat priùs discuti in iudicio ordinario.ibid.
Pensionis extinctæ per matrimonium subsequutum non impedit executionem literarum.ibid.n.78
Pensionarius si post professionem aut matrimonium permansit,in quasi possessione exigendi pensionem, vel ostendit dispensationem etiam intricatam, & non claram,non suspenditur executio,vt dictum est, aliàs autem exceptio extinctionis pensionis executionem impedit, cùm sit releuans probata intra breuem terminum.ibid.n.79
Pensionis solutionem quales exceptiones impediant ibid.n.81.remissiuè.
Pensionis reductio potest peti coram ordinario, si fructus parochialis post reseruationem venerint in diminutionem, absque speciali commissione Papæ. ibid.num.87
Pensionis reformatio à principio excessiua non potest

coram ordinario tractati, nec legato, nisi ex speciali rescripto Papæ.p.354.& 355.n.88
Per receptionem partis Pensionis constitutæ constituitur in quasi possessione exigendi totam pensionem.p.424.n.133
Pensio assignata laico aut pro seruitio temporali, non est beneficium, secus assignata pro clerici sustentatione aut causa resignationis.p.601.n.44
Pensio extinguitur per professionem expressam aut tacitam religionis sicut beneficium.ibid.n.45
Pensiones vacant per contractum matrimonij, sicut beneficia.ibid.n.46
Pensionum sunt incapaces illegitimi, sicut beneficiorum.ibid.n.47
Pensionem pro stipendiis cuius est capax laicus, potest habere illegitimus.p.602.n.48

Periculum.

Periculum instans non recipit dilationem, legem non admittit,atque legem tribuit p.61.n.108
Periculum vbi est in mora, appellatio non suspendit. p.198.n.72
Periculum infertur animabus ex longa Parochialis vacatione p.289.n.170
Periculum vbi est in mora appellatio non suspendit. p.316.n.27
Periculum quando est in mora proceditur à iuris regulis.ibid.n.28
Periculum vbi imminet ex mora, potest legatarius impunè propria authoritate legatum capere. pag. 339. num.62
Periculum in mora caret lege, legem non admittit,atque legem tribuit. p. 340. n.72. licitum facit, quod aliàs licitum non est.ibid.
Periculum imminens, & instans necessitas attribuit iurisdictionem etiam non habenti.ibid.num.73.& à iuris regulis tunc receditur.ibid.
Periculo durante, ob quod aliquid fieri mandatur durat mandatum, dum durat periculum, & cessat illo cessante.p.440.n.27
Periculum & damnum proueniens ex longa vacatione beneficij fortius viget in prouisione iure deuoluto facta,& de ratione.p.441.n.46
Periculum vxoris ob viri sæuitiam non recipit æstimationem.p.642.n.105

Pertinentiæ.

Pertinentiarum nomine & appellatione quæ veniant tam in sententiis, legibus, testamentis, priuilegiis, aliisve dispositionibus.p.622.n 88.remissiuè.
Pertinentiæ sunt appendices rei principalis. pag.623. num.89
Pertinentiæ videntur rei principali deseruire tanquam quid accessorium.ibid.n.90
Pertinentiæ illæ dicuntur quæ aut lege,statuto, nomine, aut consuetudine, ad vsum alicuius rei sunt destinatæ,cui vt accessoriæ accedunt.ibid.n.91
De Pertinentiis esse id de quo contingit dubitari dicenti,incumbit onus probandi.p.625.n.130
(Cum Pertinentiis) verbum est vniuersale sui natura comprehendens honores, onera, seruitutes,& omnia necessaria ad rem ipsam principalem.ibid.n.126
Pertinentiæ liquidandæ in executione sententiæ generalis, licèt in ea non sint expressæ, comprehenduntur sub clausula (parito iudicato,) p. 665.n.181

Petitorium.

Petitorium intentare aliud est, aliud verò possessorium iustificare cum titulo, vbi causæ natura ita postulat. p.221.n.110
Petitorium absorbens possessorium attenditur ad effectum appellandi.p.223.n.143

Pignus.

Pignoris venditio legitimè facta non impeditur per appellationem debitoris.p.561.n.164
Pignore vendito authoritate iudicis instante creditore indistinctè debitor tenetur de euictione eius.ibid. num.166
Pignus quominus vendat creditor, appellari non licet per debitorem.p.372.n.33

Pœna.

Pœnarum insertio foret contra substantiam, & naturam prouisionis *de ruego*, suo primo mobili repugnans.p.66.n.176
Pœna iudicis est attentatorum repositio.p.96.n.49
Pœna non transit in successorem, vel hæredem; sed tantùm damnorum satisfactio de eo quod ad hæredem peruenit.p.100.n.106
Pœna opposita à iure iudice exequenti appellatione pendente, vt infligatur, debet expectari executio, & actus consummatio.p.114.n.12
Pœnam exilij esse corporis afflictiuam, qui teneant. p.182.n.165
Et quid iure Regio, & canonico seruandum. ibidem num.166.& 167
Pœna corporalis quando veniat in defectum pecuniariæ, an reus sit sub fideiussoribus relaxandus. p.185. num.190.191.& 192
Pœna vbi relicta est arbitrio iudicis an captus sub fideiussoribus sit relaxandus, & quando non. ibidem num.193
Pœna verberum, aut fustigationis an permittat relaxationem sub fideiussoribus.p.189 n.201.& seq.
Pœna dicta, *de verguenza*, est corporis afflictiua.ibid. num.203
Pœna mitræ, quam solet apponere iudex Ecclesiasticus est corporis afflictiua.ibid.n.204
Pœna perpetui carceris dicitur corporis afflictiua, & an de iure ciuili aut Regio imponi possit.ibid.n.205
Pœna carceris, quibus casibus iure Regio imponi potest.ibid.num.206
Pœna carceris quando imponitur sub fideiussoribus, reus non relaxatur.ibid.n.207
Pœna cadentis ferri appositionis apponenda secundò nubenti viuente vxore relaxat sub fideiussoribus. ibid.n.208
Et hæc pœna iure canonico locum habet. ibidem, num.209
Pœna suspensionis ab officio seu beneficio non admittit relaxationem sub fideiussoribus.ibid.n.212
Pœnæ corporalis commutatio ob defectum pecuniariæ,& an sit exequenda.p.224.n.141
Pœnæ commutatio ob defectum pecuniariæ quando sit facienda.ibid.n.172.remissiuè.
A Pœna legis appellare non licet.p.231.n.66
A Pœna per legem ipso iure imposita licèt non sit licita appellatio, tamen à declaratoria aliquem in eam incidisse, illam admittit quoad vtrumque effectum.p.378.n.3
Pœna non extenditur vltra proprietatem vocis, nisi cogente fundamento.p.602.n.51
Pœnalis dispositio sicut sententia est odiosa, stricti iuris,& non extendenda.ibid.n.53

Pontifex.

Pontifex potest in certis casibus ob aliquam iustam causam concedere laico priuilegium cognoscendi de Ecclesiasticis personis.p.24.n.131

Portio.

Portionis assignatio, & Clerici institutio & præsentatio ad nouam Ecclesiam fieri debet appellatione, & contradictione, non obstante.p.369.n.42

Possessio. Possessor. Possessorium.

Possidere quis potest ex pluribus causis, & ex vtilioti iuuari.p.48.n.348
Possessio, quæ consistit in facto, non transfertur ex sententia actualiter non executa, cum non transeat dominium consistens in iure.p.76.n.7

Alia

& Verborum.

Alia est Possessio defuncti, alia hæredis, in quem licèt omnia iura transeant, non tamen possessio.pag.100. num.109

Possessio hæredis est noua possessio & non continuata cum possessione defuncti.ibid.

Possessio iurisdictionis tribunalis, Ecclesiæ, vniuersitatis & populi, non finitur morte possessoris; sed in successore continuatur, cùm persona fictè possideat.ibid.n.110

Possessio rerum Ecclesiæ non vacat mortuo Prælato ibid.n.112.& 117

Possessio Ecclesiæ in Ecclesia continuatur etiam mortuo Prælato; & dicitur simul cum occupatore possidere, & esse in summariissimo possessorio, nec attentat Ecclesia possidendo.ibid.n.113

Possessio iuris patronatus competens alicui ratione dignitatis villæ, castri, maioratus, aut Ecclesiæ retinetur per illam dignitatem, villam, castrum, maioratum, aut Ecclesiam, etiam mortuo Prælato, & administratore.ibid.n.115

Nouus possessor castri, villæ, seu maioratus, ratione cuius competit ius præsentandi,licèt nunquam præsentauerit, potest præsentare.ibid.n.116

Possessio iuris præsentandi continuatur in successore dignitatis castri, villæ, vel comitatus, seu maioratus, sine noua apprehensione.ibid.n.116

In Possessoriis vel aliis causis, in quibus non datur appellatio, ab admissione testium post terminum vel inhabilium legitima est.p.148.n.154

Possessorium priùs debet terminari, quàm petitorium. p.150.n.172

A Possessoriis an sit appellatio prohibita quoad vnum, vel vtrumque effectum,duæ sunt contrariæ opiniones.p.210.n.95

A Possessorio si fuisset appellatio prohibita quoad vtrumque (vt plurimi putarunt) verum foret, permissam esse à qualibet interlocutoria.ibid.

Possessionis causam quando absorbeat causa proprietatis,remissiuè.p.219.n.91

Possessorium venit accessoriè ad causam proprietatis, vbi simul tractantur.p.220.n.106

Possessorium recuperandæ dumtaxat si sit intentatum, & iudex pronuntiet super l. si quis in tantam, licet appellati.p.224.n.157

A Possessione & fructuum perceptione non debet quis desistere lite pendente.p.314.n.11

A mero Possessorio licèt non appelletur, appellatur à possessorio intentato virtute contractus.p.336.ibid.

Continuans suam Possessionem lite & appellatione pendente non attentat.p.343.n.19

Possessori noui beneficij competunt remedia possessoria pro rebus ad illud spectantibus, quas non possedit, dummodo prædecessor fuerit in possessione. p.353.n.50

Possessore priuato ipso iure, potest aliis eligi absque alia sententia priuationis.p.378.n.8

Possessor maioratus qui fatetur se iniustè à vassallis iura quædam percepisse,& iubet suos successores amplius non percipere, an obliget successores non hæredes.p.394.n.346.remissiue.

Possessor priuatus ipso iure per adeptionem secundi incompatibilis si ad collationem de iure vacantis non fuit citatus, tamen possessio facti, & detentatio auocari ab eo non potest, nisi citatione præmissa. p.378.n.11

Possessionis beneficij traditio facta ab habente potestatem per necessarium antecedens inducit tacitam & virtualem collationem.p.400.n.96

Absque quasi possessione nulla præscriptio iuris incorporalis procedere potest p.418.n.15

Quasi possessio in iuribus incorporalibus queri non potest,nisi ex scientia & patientia aduersarij.ib.n.16

Possessio talis est qualis demonstrat titulus præcedens.p.419.n.33

Possidens ex vna causa,si sit insufficiens, non potest ad aliam redire, quia animus & opinio vtentis attenditur.ibid.n.34

Possessionis causam nemo mutare potest, nisi aliquo extrinsecus accedente.ibid.n.35

Possessio infecta per clausulam (irritans) omni caret effectu.p.421.n.65

Quasi Possessio non acquiritur per collationes, etiam effectum sortitas contra decretum irritans. ibidem num.74

Quasi Possessio omnium patronorum conseruatur per præsentationem aliquorum dumtaxat,dummodo hi animo priuandi cæteros non præsentent. pag.423. num.115

Possessio generalis acquisita in iuribus incorporalibus (quæ magis intellectu, quàm corpore percipiuntur) propter iurium vnitatem ratione causæ generalis possessio retenta, ac quæsita in parte, retinetur in toto.ibid.n.116

Quasi Possessio percipiendi oblationes in aliquibus locis diœcesis ex iure vniuersali, extenditur ad omnia alia loca eiusdem diœcesis.p.424.n.118

Possessione apprehensa in vno ex capitibus gregis empti; totius gregis apprehensam intelligitur, cùm sit vnum corpus,licèt plures distantes res.ibid.n.127

Possessio rei principalis censetur etiam continuari in connexis,& accessoriis.ibid.n.130

Possedisse,& præscripsisse noualia ille dicitur, qui possedit, & præscripsit decimas vnius prædij, quia ob vnitatē subiecti dicitur acquisiuisse totum. ib.n.124

Acquisiuisse Possessionem vnius rei in iuribus incorporalibus, sufficit, vt conseruatur quasi possessio in omnibus.p.425.n.135

Quasi possessio iuris vniuersalis non extenditur ad aliam speciem in cuius possessione alius reperitur. ibid.n.136

Possessionem probans ex priuilegio decimandi in toto territorio respectu fructuum, qui aliàs ibi nascebantur, iuuatur etiam respectu noualium postea repertorum.ibid.n.144

Possessio ciuilis & naturalis transfertur in successorem maioratus ministerio legis Tauri, etiam ab alio occupata in vita,aut post mortem prædecessoris.p.426. num.153

Possessor iuris patronatus sufficit habere possessionem in consequentiam ad præsentandum, vt in bonæ fidei possessore castri, aut villæ, cui inhæret.ibidem num.153

Etiam si ipse Possessor nunquam præsentauerit, quia dignitas seu castrum retinuit semper possessionem. ibid.

Quasi Possessio non sufficit,vbi agitur de statu beneficij,& de diuerso anteriori constat.ibid.n.159

Euicto iure Regio patronatus Possessor non est auocandus,nec præsentatus mittendus in possessionem, sed omnimodo sententia admittit supplicationem. p.428.n.185

Possessio conferendi dimidias portiones in aliqua diœcesi trahitur ad alias portiones nouiter erectas eiusdem speciei.p.436.n.313

Possessorium iudicium duplex est, aliud summarium seu summariissimum, aliud ordinarium seu plenarium p.446.n.1

Possessorium summarium est præparatorium iudicio ordinario possessorio.ibid n.2

Possessorium summarium, cum sit momentaneum aptitudine, exigit summariam cognitionem, non libellum, litis contestationem, conclusionem, aut diffinitiuam sententiam.ibid n.3

Possessorij summarij natura,& effectus quando propo-

natur, & quod duret ibid. breuiter tamen.p.446
Possessorij summarij ad materiam qui sint videndi. ibid.n.4.& 8
Possessorio summariissimo, quod est iudicis officium, nullus requiritur ordo iudicialis.ibid.n.5
Possessoria omnia remedia ordinaria habent remedium summariissimum ex indicis officio.ibid.n.9
Possessorium ordinarium quando locum habeat, & in eo quomodo procedatur, & eius effectibus & natura breuiter explanatur.ibid.n.10
Possessorium summariissimum ab ordinario & plenario quantum distet, & quæ in vtroque requirantur, ibid.n.11.& 12.remissiuè
Possessorium remedium est l.fi. C. de edicto diui Adri. summariissimè proceditur.ibid.n.13
Quod intelligitur respectu omnium personarum, quæ eo remedio potiri possunt.p 447.n.14
Possessorium adipiscendæ intentatum à muliere ventris nomine summariè tractatur.ibid.n.16
Possessorium remedium ex Saluiano interdicto summariè agitur.ibid.n.17
Possessoria remedia semiplenam probationem requirere tantum,qui defendant.ibid.n.18
Possessoria remedia plenariam & legitimam probationem requirere,qui defendant.ibid.n.19
Possessorium summarium seu summariissimum requirit semiplenam & leuem probationem. ibid.n.20
Possessoria adipiscendæ, aut Saluiani, & l. fin. C. de edicto diui Adri. licèt quoad ordinem procedatur summariè, plenam tamen requirunt probationem. ibid.num.21
Possessorium iudicium licèt requirat plenam & perfectam probationem, non desinit esse summarium. ibid.n.23
Possessorij meri sententia affert modicum præiudicium, cuius grauamen reparatur per diffinitiuam. p.44.n.28
Possessorij meri sententia parat modicum præiudicium, & illud reparabile de facili in iudicio petitorio.ibid.n.32
Possessio momentanea quare dicta.ibid.n.33
A Possessorio adipiscendæ ex l. fin. C. de edicto diui Adria. & eius sententia lata in fauorem vtentis illo remedio appellationi non est deferendum. ibid. num.34
Possessoria iudicia summariissima præparatoria possessorij ordinarij, non recipiunt appellationem. p.450. num.61
Possessoria remedia omnia suummariissima, qui sunt præparatoria possessorij ordinarij, non recipiunt appellationem etiam de iure canonico.pag.451.452. num.80
Possessorium Saluianum non admittit appellationem etiam iure canonico.ibid.n.81
Possessorium non merum, sed mixtum cum petitorio admittit appellationem à toto.ibid.n.82
Possessorium quando simul tractatur cum petitorio, istud vt potentius præponderat, & absorbet possessorium, & attenditur,vt appellatio admittatur à tota causa & sententia.ibid.n.83
Possessorium adinixtam habens causam proprietatis admittit appellationem.ibid.n.96
Possessor conuentus ex l.fi. C.de edicto diui Adria. asserit se hæredem scriptum in testamento solemni, & parem titulum ostendit, appellatio admittenda est quoad vtrumque effectum.ibid.n.91
Possessorium admixtam habens causam proprietatis non dicitur momentaneum.ibid.num.94
Possessorij sententia continens condemnationem fructuum, damni, aut interesse, an & quando recipiat appellationem.p.453.n.97
Possessorium licèt mixtè tractetur in iudicio, si tamen super possessorio dumtaxat feratur sententia, appellatio non suspendit eius executionem. ibid.num.98
Possessorium agitatum per viam contractus, admittit appellationem quoad vtrumque effectum.ibid.n.99. & num.seqq.
Fallit quando ad rei possessionem agitur vigore instrumenti guarentigiati.ibid.n.100
Possessorio deducto in stipulatione, cuius vigore quis condemnatus est,appellare licet.ibid.n.102
Possessio capta vigore pacti (de ingrediendo propria authoritate) est valida etiam non obtenta sententia declaratoria.ibid.n.105
Possessionem ingredi qui potest propria authoritate, vrbanius facit adeundo iudicem.ibid.n.106
Ad Possessionem vbi non est actum vigore contractus principaliter, sed vigore clausuræ constituti, vel pacti de ingrediendo propria authoritate, appellatio non suspendit.ibid n.107
In Possessorio si agatur ad caducitatem non principaliter, sed incidenter & accessoriè, non admittitur appellatio.ibid.n.108
Ad Possessionem vbi agitur non principaliter ex contractu, sed vigore clausulæ constituti in eo appositæ appellatio non suspendit.ibid.n.109
Quia tunc debitor nolens tradere possessionem videtur spoliare.ibid.n.110
Possessorium iudicium motũ contra detentatorem,qui non potest petitorium mouere, vt puta, commodatarium, admittit appellationem.p.453.454.num.116
Possessorium summariissimum est præparatorium possessorij ordinarij.ibid.n.118
Possessorium summariissimum, & eius interlocutorio durat vsquequo lata sit sententia diffinitiua in possessorio ordinario.ibid.
Prima sententia lata in Possessorio ordinario contra obtinentem in iudicio summariissimo, an sit contra illum exequenda non obstante appellatione. ibidem num.119
Possessionem captam vigore executorialium expeditarum in partibus, & non reproductorum attentatam non esse,determinauit Rota.p.501.n.88
Possessor violentus condemnatus vt desistat à possessione,si nolit,cogitur per carcerem.p.537.n.55
In Possessionem si quem mittere actualiter non queat iudex ob aliquod impedimentum, habetur pro possessore ministerio legis.p.540.n.96
Possessio à tertio non est auocanda nisi super dicta possessione sit legitimè conuictus.p.571.n.61
Possessio rei si sit vacans, tertius compareus pro suo iure de quo docet,impedit executionem.p.573.n.76
Possessio si auocaretur à tertio non citato, sed absente, non fieret executio contra condemnatum, sed contra non condemnatum.p.574.n.85
Possessio sola sufficit ad implendam executionem rei dum de ea docetur incontinenti cum sola articuli iusti allegatione.ibid.n.87
Possessio tertij oppositoris comparentis patitur controuersiam.ibid.n.93
Possessione auocata à tertio oppositore possessorio remedio, cuius prima sententia exequitur,si executoriales priores in ea exequitur,an sit tertio præstanda cautio.p.575.n 98
Possessio nulliter per executorem aut iudicem ab vno oblata, & alteri tradita,nec isti acquiritur,nec ab illo confertur ciuilis.ibid.n.103
Possessio ministerio legis fictè translata absque naturali apprehensione in aliquem concurrendo cum detentatore,impedit executionem rei,& dicitur legitimus contradicto.p.576.n.113
Possessor virtute clausulæ constituti an impediat rei executionem, & sit legitimus contradictor.ib.n.113
Possessio per clausulam constituti vera est ciuilis & naturalis,

naturalis, licèt modus acquirendus sit fictus à iure. ibid.n.116
Possidenti ministerio legis absque facto corporeo competunt remedia possessoria omnia.ibid.n.117
Possessor per clausulam constituti legitimus est contradictor ad impediendam executionem rei, cuius iudicio non fuit citatus.p.576. & 577.n.118. &
Possessor per clausulam constituti impedit executionem sententiæ latæ in remedio l.fi.C. de edicto diui Adri..ibid.n.123
Possessor beneficij accusatus de crimine eius inferente priuationem ipso iure potest renuntiare illud etiam si sit lata sententia priuationis,à qua tamen appellauit.p.582.n.180
Possessor beneficij condemnatus ob delictum ad priuationem per tres conformes, resignare non potest tanquam in fraudem paratæ executionis.ibid.n.118
Possessio non transfertur per alienationem rei lite pendente, nec etiam per precarium in ea appositum.pagina 583.n.198
Tertius Possessor vigore simulati contractus non impedit executionem sententiæ, quæ inter alios lata illum directò afficit.ibid.n.201
Possessio transfertur ex actu nullo. p.584.n.204
Possessio dolosa in fraudem tertij non transfertur, etiamsi Dominus à re exeat.p.595.n.361
Ex noua Possessione superueniente datur rei vindicatio contra semel absolutum.p.940.n.72
Possessione non priuat executor inordinatè procedens nec acquiritur ei cui tradidit.p.658.n.69
Possessionis suæ conseruationem petens dicitur defensor,non actor.p.659 n.84
Possidere qui dolo desiit pro possessore habetur.p.691. num.116
Possessio vigore l.fi.C.de edicto D.Adr.clerico data per iudicem laicum,comparente legitimo tertio oppositore, reuocanda est per eundem laicum, cuius iurisdictionem clericus non declinat..ibid.n.125
Possessione non priuat executor nulliter procedendo, nec ab accipiente acquiritur. p.662.n.128
Possessionis apprehensio etiam iudicis authoritate ad non possessionem redacta, res cum fructibus restituitur.ibid.n.144
Possessionem adeptus non videtur qui statim eam amisit.668 n.230
Possessio per primogenitum apprehensa quæ non duravit, non censetur adepta, quoad varia iuris remedia.ibid.n.231
Possessionem beneficij non videtur nanciscipacificam, quia statim fuit turbatus quoad ordinum obligationem.ibid.n.233
Possessionem recuperans incontinenti, fingitur nunquam eiectus.p.669.n.240

Potestas.

Potestas tollendi violentias, & protectio vi oppressorum à Domino Deo deriuata, & in Reges non recognoscentes superiores in temporalibus gradatim transfusa.p.10.n.41
Potestas suprema Principum [temporalium non recognoscentium superiorem in temporalibus,& eorum iurisdictio non data fuit eis à Pontifice.p.11.n.47
Potestas temporalis habet vt obiectum & finem,felicitatem humanam, hoc est iniustitiam & felicitatem vitæ temporalis;& sic considerata, erit ab spirituali distincta,& superata ibid.n.53
Potestates duæ vbi simul reperiuntur in Republica Christiana,vnum corpus faciunt,subest tamen temporalis spirituali,ibid.n.54
Potestas cognoscendi per viam violentiæ est de regalibus, & reseruatis Principi superiori in signum supremæ potestatis p.20.n.97
Potestas secularis solùm tollit violentias per modum extraiudicialis & Christianæ defensionis, non iudicialis, ideo nec incurrit censuras, nec aduersatur sacris Canonibus.p.38.n.243
Potestas Regalis in tollenda violentia non se intromittit vt iudex, & cum iurisdictione: sed vt Canonum & legis minister.ibid.n.244
Potestas castigandi,& iudicandi est omnino intrinseca authoritati Principis respectu subditorum.p.57.n.36
Potestatem supremæ iurisdictionis, aut recursus in casibus violentiæ,nullus siue secularis,siue Ecclesiasticus acquirere potest titulo donationis, aut præscriptionis aduersus Principes supremos.ibid.n.37
Potestati iudicis non quidquid relinquitur,submittitur iuris necessitati.p.66.n.175

Præcedentia.

Præcedendi tam in publicis, quàm in priuatis actibus quasi possessio attendenda est in controuersiarum compositione;appellatione remota.p.241.n.19
Quasi possessio eundi & cedendi honorabiliori loco, & in aliis actibus spiritualibus acquiritur per vnicum actum.p.241.n.20
Præcedentia quasi possessione cessante,cõfraternitates, quæ priùs sacris vsæ sunt præferuntur.ib.n.26.& 27
Præcedent digniores vbi de quasi possessione non appareat.ibid.n.34
Præcedunt Canonici regulares omnes monachos in sedendo, aut loquendo in publicis aut priuilegiatis actibus.ibid.n.35
Præcedentiæ causæ & rationes apud quos videndæ sint,tam inter Ecclesiasticas personas, quàm seculares,& de variis quæstionibus.p.242.n.53

Præceptum.

Præcepta supremorum Senatorum obseruanda sunt, ac si ab ipso Rege dimanarent.57.n.45
Præceptum impositum prætori, vt tali,& ratione officij,impositum est, & successori taliter, quod tenetur adimplere.p.98.n.86
A Præcepto de agendo contra nominatum, non datur appellatio.p.152.n.189
Præceptum inhibitorium denon soluendo factum debitori non valet,nisi pro rata,& concurrenti quantitate creditoris, & vltra partem crediti eius,in cuius fauorem præceptum inhibitorium relaxatum est, non interest.ibid.n.190
Præceptum de soluenda pensione licèt non admittat appellationem, tamen vbi negatur, ipsum præceptum ad pensionem agenti, licita est quoad vtrumque,quia cessat priuilegium.p.358.n.9

Præiudicialis.

Præiudiciales articuli priùs examinandi,ita vt in causa principali sit interim conquiescendum.p.326.n.5
Præiudiciales exceptiones ad seipsas, vel respectiuè ad alias quales dicantur.remissiuè.ibid.n.6

Prælatio. Prælatus.

Prælatos Hispaniæ, & alias personas Ecclesiasticas de consuetudine teneri ad iuramentum fidelitatis Regi præstandum in recognitionem Domini ac capitis in temporalibus.p.13.n.61
Prælati ante Episcopatuum, & prælatiarum possessionem iura. c Regi fidelitatem.p.24.n.134
A Prælato excedente modum correctionis, & visitationis licita est appellatio.p.86. n.18
Prælatus Ecclesiæ non succedit tanquam Dominus,sed tanquam Procurator Ecclesiæ.p.100.n.114
Prælatus Ecclesiasticus potest tacitè non expressè appellationi renunciare.p.111.n.97
Prælatio offerendi priùs vel respiciendi pacem, vel sedendi excelsiori loco, & aliorum spiritualium de iure acquiri potest.p.241.n.24
De Prælatione inter monachos quis videndus. ib. n. 36
Præferendi an sint clerici sæculares regularibus aut religiosis p.242.n.37

Index Rerum,

Prælatus præcedens ſemel vt iudex ad eum non appellatur,ne dentur duo gradus iurisdictionis in eadem perſona.p 294.n.235

Prælatus agens vel defendens in iudicio rem Eccleſiæ tenetur proponere nomine Eccleſiæ, non ſuo. pag. 588 n.265

Prælatus Eccleſiæ tenetur ex contractu prædeceſſorio nomine Eccleſiæ facto.p.592.n.318

Præpoſteratio.

Præpoſteratio vitiat & annullat actum. pag. 159. numero 12

Præpoſteratio ordinis inducit nullitatem & appellationem.p.406.n.190

Præpoſteratio executoris cauſat exceſſum & nullitatem.p.620.n.61

Præpoſteratio ordinis etiam dati à iure in eadem cauſa,& ſic de ſe ipſa ad ſe ipſam vitiat ipſo iure.p.646. num.12

A Præpoſteratione ordinis etiam à iure vnius cauſæ ad ſe ipſam,appellatio licita eſt.ibid.n.13

Præpoſteratio ordinis eiuſdem cauſæ ad ſeipſam vitiat proceſſum ipſo iure. ibid.n.14

Præpoſteratio ordinis in diuerſis cauſis præiudicialibus,tamen inter ſe annullat ipſo iure.ibid.n.15

Præpoſteratio ordinis dati à iure vnius cauſæ ad alteram ſeparatam,ſeu vnius iudicij ad aliud,non vitiat ipſo iure.ibid.n.17

Ob Præpoſterationem ordinis dati à iure vnius iudicij ad alterum, ſententia & proceſſus tenent à quo appellare neceſſe eſt. ibid.n.18

Ob Præpoſterationem, eo quòd executor priùs exequetur rem, quam refundat expenſas, poteſt grauatus agere de nullitate & ſpolio. p.648.n.60

A qua Præpoſteratione poterit etiam pars grauata appellare.p.649. n.61

Præpoſterationis ordinis nullitatem ſanat partis confeſſio emanata.ibid.n.71

Præſcriptio. Præſcriptum.

Præſcriptio vt procedat in iure patronatus Regio,duo requiruntur probanda,patientia,& ſcientia patroni, & animus liberandi Eccleſiam à iure patronatus. 418.n.13.& 14

Præſcriptum tantum intelligitur, quantum poſſeſſum. p.419.n.36

Præſcriptio ſuper re non extenditur ad acceſſoria ſeparabilia,quare præſcripta viſitatione, non intelligitur præſcripta procuratio.ibid.n.37

Præſcriptio non extenditur ad ea, quæ veniunt in antecedens,vt exemplificatur.ibid.n.38

Præſcribens inſtitutionem non poteſt iure deuoluto conferre.ibid.n.39

Iure communi vtens non Præſcribit. ibidem, numero 40

Proſcriptio tollitur per diſpoſitionem inducentem perpetuitatem.p.420.n.56

Præſcriptio ordinariorum aduerſus indulta iuris Regij patronatus non habet principium, vel ſi habuit, illud paſſim interruptum. p.423.n.102

Præſcriptio & conſuetudo vſus conceſſionis in vna parte,extenditur ad aliam.ibid.n.105

Præſcriptio de vno caſu vnius ſpeciei extenditur ad alium caſum eiuſdem ſpeciei. ibidem, numero 113

Præſcriptio iuris realis porrigitur ad omnes, etiam ſi aduerſus eos ſpecificè non fuerit præſcriptum. pagina 424.n.122

Præſcriptio in vna ſpecie extenditur de perſona ad perſonam, & de vno actu ad alium eiuſdem ſpeciei. ibid.n.123

Præſcriptionis cauſatæ à iure reali effectus extenditur aduerſus eos, contra quos non præſcriptum eſt, & ad particularem ſpeciem iuris comprehenſi ſub vnico iure vniuerſali. ibidem, numero 124

Præſcriptio ordinariorum iuris patronatus Regij interrumpitur per ſingulorum Regum ſucceſſionem. pagina 426.n.153

In patronatu Regio non currit Præſcriptio.pagina 434. num.281

Præſcribens in terra certas decimas,videtur quoad omnes illius terræ fructus præſcripſiſſe.pag.436.numero 316.

Præſentatio. Præſentatus.

Præſentatus vnus ſolus ad Parochialem iuris patronatus laicorum ſi ſit ab examinatoribus reprobatus,an poterit appellare ſuſpenſiuè.p.292.n.206

Præſentatus an poſſit appellare, ne patronus alium intra terminum præſentet accumulatiuè tantùm.pagina 371.n.8

Præſentatio tacita inducta ex litis proſecutione excludit deuolutionem.p.400.n.94

Præſentati plures Clerici à patronis laicis, maiorem vocum partem habens, ſolus eſt examinandus ad parochialem, nec appellationi interpoſitæ à minorem partem habente deferendum eſt. p.402.n.128. quod limita vt ibi.

Præſentato à maiori parte patronorum & vocum debet fieri inſtitutio, & præferri habenti minorem partem.p.403.n.140

Inter Patronos vertente lite ſuper iure Præſentandi Præſentatus à poſſeſſore ſuſtinetur, etiam poſtmodum euicto iure patronatus à veris patronis, ſecus quando lis eſt inter patronos & Epiſcopum, & de ratione.ibid.n.146

Præſentatus à maiori parte patronorum inſtituendus eſt.p.404.n.152

Præſentatio debet fieri corporaliter coram ordinario, nec ſufficit patronum mittere inſtrumentum præſentationis dumtaxat ordinario. p.405.n.172

Præſentatus prius quàm inſtituatur debet examinari, vt ſciatur an ſit idoneus.p.406.n.173

Præſentatio non facta præſentialiter & corporaliter præſentati erit nulla,& patrono currit tempus. ibid. num.174

Præſentatio de clerico abſente erit nulla. ibidem, numero 175

Præſentatio, electio & collatio ſunt fructus iuris præſentandi, eligendi & conferendi. pagina 417. numero 2

Præſentatus à patrono putatiuo exiſtente in quaſi poſſeſſione præfertur præſentato ab habente ius in proprietate.ibid.n.3

Præſentandi ſtatus & quaſi poſſeſſio ſi non reperiatur apud regiam maieſtatem, ſed apud ordinarium, an ius patronatus contemptum dicatur. ibidem,numero 4

Præſentandi ius habeo, ergo competit mihi ius patronatus;non eſt bonum argumentum. ibid.n.8

Præſentandi quaſi poſſeſſione patronus non turbatur per collationem nullam.pag.421.n.75

Præſentationes factæ per Catholicam maieſtatem quorumdam beneficiorum iuris Regij patronatus, impediunt præſcriptionem, etiam centenariam in aliis eiuſdem qualitatis. pag. 425. num. 145. & 279. cum ſeqq.

Præſentatus ab exiſtente in quaſi poſſeſſione iuris patronatus,ſi iſte euincatur, non erit auocandus à poſſeſſione. pag 428.n.179

Idem eſt quando lis vertitur inter duos collatores.ibid. num.180

Præſentatus à Rege poteſt (recuſante ordinario inſtituere) recurrere ad Metropolitanum vel ordinarium viciniorem pro inſtitutione nanciſcenda. pag. 403. num.207

Præſentatus poteſt licitè appellare ab ordinario negligente inſtituere, & quid facere tunc poterit ſuperior.p.430.n.213

Præſentatio literarum originalium an ſit neceſſaria,vel an tranſumptum ſufficiat. pagina 545. num. 61. remiſſiuè.

Præſumptio.

Præſumptio ad id, quod fieri non poteſt, non porrigitur.p.161.n.35

Præſumptio ex inſtrumento elicita dicitur tenor illius. p.609.n.153

Pratorium.

Prætoria ſuprema ad detegendum executoris exceſſum faciunt trahere commiſſionem & proceſſum originalem.p.523.n.185

Princeps.

Princeps ſecularis non poteſt legem promulgare circa Eccleſiaſticas perſonas,aut res ſpirituales,ſed in corroborationem iuris Canonici,& naturalis ſecus, pagina 8.n.25

Principes temporales in principio non cognoſcentes ſuperiorem, omnia tam temporalia quàm ſpiritualia regebant.p.11.n.49

Princeps temporalis non recognoſcens in temporalibus iuriſdictionem, tenetur ita ad protectionem clericorum,ſicut laicorum.p.12.n.57

Princeps ſupremus in temporalibus tenetur clericos ab oppreſſione,& violentia eis facta à iudicibus Eccleſiaſticis deuiare, quia murus eſt Eccleſiæ. pagina 14. num.70

Principes temporales tenentur ex debito officij impartiri brachium, auxilium, & protectionem Eccleſiaſticis perſonis.ibid.n.71

Principes ſunt tutores reipublicæ.p.14.n.76

Princeps temporalis in defectum iuriſdictionis Eccleſiaſticæ, tenetur auxilium ſuum præſtare. pag. 19. num.92

Princeps an peccet negando auxilium violentiæ,remiſſiuè.p.19.n.95

Principes Hiſpaniarum non vſi cognitione violentiarum niſi in ſpecie l.36.tit.5.recop.per tempus immemoriale, non impediuntur,quin poſſint in aliis cauſis violentiæ, & oppreſſionis, vti citra immemorialem, vt etiam conſuetudo extendatur ad alias. p.23. num.124

Princeps Hiſpaniarum ſiue Rex habet facultatem præſentandi Epiſcopatus, & beneficia conſiſtorialia, quæ aliàs erant Pontifici reſeruata, & monaſteria virorum remiſſiuè. pagina 24. numero 135. & perficiendi partem ſeu tertiam decimarum. pag. 24. num.136

Princeps ſupremus dicitur tutor vaſſallorum quoad protectionem, remiſſiuè pagina trigeſimaquarta, num.204

Principibus Chriſtianis commendata eſt à Deo, ſede Apoſtolica, & Romanis Pontificibus protectio clericorum,& Eccleſiarum.p.34.n.205

Commendata protectione per Summum Pontificem, aut alium Principem circa aliquid, non videtur in eo conceſſa iuriſdictio, ſed ſolùm defenſio ab oppreſſoribus.ibid.n.206

Principes, quibus clericorum & Eccleſiarum defenſio, & protectio committitur, vltra defenſionis legitimos modos ad iuriſdictionem Eccleſiaſticam non progrediantur, ne pœnis,& cenſuris Bullæ in Cœna Domini inuoluantur.p.34.n.209

Principes Chriſtiani ipſo iure ſunt protectores Eccleſiæ, etſi ſpecialiter à Pontifice illis tribuatur protectio alicuius ſpecialis loci, vel hoſpitalis,nec adquirunt iuriſdictionem, nec ex tali protectione poſſunt inducere, aut probare ſuperioritatem in tali Hoſpitali,vel loco,& eius bonis.p.34.n.210

Miniſter eſt Eccleſiæ ſupremus Princeps,qui occaſione recurſus violentiæ iniuriam tollit, & oppreſſos defendit.p.38.n.238

Princeps temporalis ſummo honore proſequitur Eccleſiaſticum iudicem appellationis, cùm tractet,vt eius iuriſdictio violentiam non patiatur.ibid.n.239

Princeps ſæcularis per cognitionem violentiæ interponit ſuum auxilium iudici Eccleſiaſtico ſuperiori contra inferiores vſurpantes eius iuriſdictionem, in non dimoluendis iuſtis appellationibus.ibid.n.242

Principes ſæculares nec eius conſiliarij, nullus iudex Eccleſiaſticus, nec Summus Pontifex vt excommunicatos habet per Bullam Cœnæ Domini. ibidem num.245

Principes & Senatores ſi ſummus Pontifex haberet excommunicatos, vt paſtor exhortaretur,& aliquando monerent, vt deſiſterent ab excommunicatione & cenſuris, imò in contrarium ſuam voluntatem declarauit.ibid.n.247

Principes ſæculares in multis caſibus habent poteſtatem ſuper Eccleſiaſticos. p.39.n.251

Princeps cùm vni præſidi reſcribit, omnibus præſidibus reſcripſiſſe intelligitur.p.45.n.296

Princeps licèt ſit Dominus vniuerſalis quoad protectionem & iuriſdictionem, non tamen quoad dominium particularium, quod tollere nequit.pag.49. num.357

Princeps in tollenda vi non debet excedere limites legitimæ defenſionis naturalis, ſed cum moderamine inculpatæ tutelæ.p.55.n.8

Princeps non poteſt protegere vi oppreſſos, ſi de violentiis notitiam non habet.p.58. n.18

Princeps concedens aliis Dominis inferioribus iuriſdictionem pleno iure, non intelligitur conceſſa poteſtas & ſuperioritas inhærens diademati. pag. 57. num.34

Princeps à ſe non poteſt abdicare, quod maieſtati ſuæ adhæret.p.57.n.35

Princeps in cauſis neceſſitatis extra ordinem occurrit. p.59 n.78

Principem auxilium præbendo ex obruto, antea quam ibi de violentia conſtet, paſſim contingeret, illud opprimenti præſtare, & vim vi addere. pag. 60. numero 97

Princeps ſolet in neceſſitatibus, non ſeruato ordine ſubuenire. p.61.n.112

Princeps ex publica vtilitate poteſt in aliquo caſu nouum genus probationis inducere, aliis etiam aliàs licitis reprobatis.ibid.n.113

Principi potiùs,quàm Archiepiſcopo tenentur Epiſcopi obedire, cùm ſint Regij Conſiliarij. pag.72. numero 272

Principi conceſſa violentiarum propulſatio, & vi oppreſſorum, etiam Eccleſiaſticorum protectio naturalis, ſibi intelliguntur conceſſa omnia ad id neceſſaria.p.73.n.289

Principi conceſſa facultas leuandi violentias, de vento ſeruiret, ſi debitum non haberet exitum, & careret effectu.ibid. n.296

Princeps in tollenda vi iuris eſt miniſter, & ſic non poteſt iudicem adſtringere,vt reponat, quod ſecundum ius fecit p.77.n.24

Principis voluntas talis præſumitur, qualis legis ſcriptæ, & naturalis rationis. ibid.n.37

Princeps,& eius Regia tribunalia in eleuanda vi illata à iudice Eccleſiaſtico, ſine iuriſdictione, & extraiudicialiter procedunt, & ideo recipere teſtes, nec alia iudicialia facere abſonum eſſet.p.95.n 29

Principis cognitio fun lata eſt in ſola violentia orta ex denegata delatione appellationis legitimæ.p.109.n.58

Principe apponente manum in cauſa, iudex inferior debet ſuperſedere,alias attentat.p.120.n 2

Princeps

Index Rerum,

Princeps ſatis offenditur per delictum. pag. 174. numero 17

Principis à voluntate quæ pendent, impoſſibilia iudicantur.p.210. n.86

Principi quaſi informato de facti veritate aliquid aſſerenti eſt ſtandum.p.427.n.166

Principis aſſertioni ſtandum eſt in antiquis, quibus fundatur etiam in præiudicium tertij. ibidem, numero 167

Principis aſſertioni ius patronatus ad ſe ſpectare ex relatione tamen partis non eſt ſtandum.ibid. numero 168

Principes omnes Chriſtianæ religionis ſimile priuilegium iuris patronatus habent.p.432.n.238

Principes Chriſtiani habentes ius patronatus ſuorum Regnorum recenſentur.p.432.n.238

Principale.

Principali conceſſo, conceſſum intelligitur quod venit ex natura actus, de quo diſpoſitio loquitur. pag.73. num.294

Principali conceſſo cenſetur conceſſum, quod venit conſecutiuè,& acceſſoriè ad illud.p.73.n.295

Principale ſi non ſubſiſtat, precarium, conditio & alia acceſſoria euaneſcunt.p.161.n.37

Vnitum alteri acceſſoriè, Principalis naturam, conſuetudines,& priuilegia aſſumit.p.401.n.120

Vnitum acceſſoriè perdit propriam prærogatiuam,proprium nomen, ac titulus extinguitur, & de cætero denominatur à Principali.ibid.n.121

Principalis cùm durat gratia, per iudicis acceſſoriam pronuntiationem non tollitur ius partis. pag. 480. num. 46

Principale quod agitur inſpicitur, non quod venit in conſequentiam & acceſſoriè.p.655.n.16

Principium.

Principium eſt fine potentius, causáque incipiens potentior eſt perficiente.p.337.n.30

Principio omiſſo, non poteſt fieri tranſitus ad extremum.p.655.n.25

Priuatus.

Priuatus ipſo iure ſi ſpolietur à priuato (authoritate tamen iudicis)reſtitui non debet,quem excludit exceptio priuationis ipſo iure.p.379. n.20

Priuilegium.

Priuilegium ſponte conceſſum à Principe, poteſt illud reuocare.p.38.n. 9

Priuilegium conceſſum terræ, patriæ, & Reipublicæ non ſolùm laicos, ſed etiam clericos comprehendit. p.13.n.63

Priuilegium laicorum Clericis vtile, præſumitur à Papa approbatum.p.26.n.147

Priuilegium Sedis Apoſtolicæ emanatum in confirmationem cognitionis per viam violentiæ, etſi poſtea reuocetur,nihil Regis detrahit iuri.p.48.n.349

Priuilegium conceſſum à Sede Apoſtolica in comprobationem Regij recurſus an poſſit ab eadem Sede reuocari.ibid.n.354

Priuilegium conceſſum in fauorem Eccleſiæ, reuocari à Principe non poteſt.ibid.n.355

Priuilegium conceſſum à Pontifice licèt reuocetur remanet Regi defenſio vaſſallorum, & cognitio per viam violentiæ extraiudicialis,cuius proprium officium eſt incommutabile.p.49.n.356

Priuilegium conceſſum non ſubdito reuocari non poteſt.ibid.n 358

Priuilegij durante cauſa ipſum debet durare. pag. 90. num.54

Priuilegijs duobus concurrentibus, alio permiſſiuo, alio prohibitiuo quid attendendum.p.213.n.5

Priuilegij ira facienda interpretatio, vt aliquid ſpecialitatis contineat.p.289.n.177

Et vt aliquid addat iuri communi. ibid. num. 178

Priuilegium exemptionis,ſi proueniat ab immemoriali,an admittit appellationem à viſitatione. pag.311. num.60

Priuilegia duo vbi concurrunt, aliud prohibitiuum, aliud permiſſiuum, illud potiùs prævalet. pag.336. num.26

Priuilegium exequendæ ſententiæ vbi conceditur tantùm ratione perſonæ, ſcilicet, creditoribus, alimentariis,& in poſſeſſoriis & ſimilibus, ſi prima ſententia pro eis lata non fuit executa, ſi interim in gradu appellationis reuocetur, non poteſt exequi, nec etiam reuocatoria ex ratione aſſignata.p.369.n.34

Priuilegium aut reſcriptum Pontificis, quo conceditur alicui vt in cauſa poſſit liberè appellare, poterit etiam tertio in ea prouocare.p.380. n.30

Priuilegium quantumuis latæ ampliationis non debet ita interpretari, vt contineat plures ſpecialitates. p.407.n.204

Priuilegium conceſſum ſucceſſoribus durat perpetuò, quandiu adſunt perſonæ in priuilegio contentæ. p.420.n.55

Priuilegio appoſita ſi ſunt verba perpetuitatis,excluditur præſcriptio.ibid.n.57

Priuilegium conceſſum Cardinali prouidendi beneficia alicuius diœceſis continens decretum irritans ordinarius prouidet nulliter ipſo iure, etiam ſi Cardinalis illud non prouideret. p.421.n.73

Priuilegiorum derogatione facta per legem generalem an cenſeatur derogatum priuilegium. pag.422.n.92. remiſſiuè.

Priuilegium continens fortiſſimas clauſulas non eſt veriſimile velle Principem in lege generali derogante,priuilegia comprehendere.ibid.n.93

Priuilegium conceſſum Marchioni Aſtoriſcenſi præſentandi nonnullos canonicatus illius Eccleſiæ ſua vita durante, refertur. ibid.n.94

Priuilegium Marchioni Aſtoriſcenſi continens ſimiles clauſulas ac Bulla Adriani, non intelligitur ſublatum per regulas Cancellariæ poſtmodum in contrarium editas.ibid.n.95

Priuilegia Catholicæ Maieſtatis nullo modo trahunt ſummi Pontifices, ſed paſſim augent cùm eius merita creſcunt.ibid.n.96

Priuilegium per Papam conceſſum perſonis dilectis gratis & valde bene meritis, non cenſetur derogatũ per legem derogantem quibuſvis priuilegiis.ib.n.97

Priuilegij vſus in parte interrumpit quamlibet præſcriptionem aduerſus illum introductam. pag. 423. num.101

Priuilegio vtens in parte conſeruat poſſeſſionem in toto priuilegio.p.423.n.112

Priuilegio probato ceſſat legis aſſiſtentia, cùm poſſeſſio iuſtificetur ex titulo.p.425.n.142

Priuilegij Apoſtolici conceſſi Regi mentionem faciunt Bullæ Epiſcoporum & penſionem ſuper Epiſcopatibus.p.432.n.234

Priuilegium alteratur,& variatur per mutationem perſonarum.p.435.n.292

Priuilegia realia per alterationem rei non perduntur. p.436.n.311

Priuilegium competens prioratui erecto poſtea in Cathedralem non amittitur, ſed retinetur. ibidem, numero 312

Priuilegium percipiendi decimas ex aliquo fundo, ſi varietur modus ſeminis & fructuum,conſeruatur in eis priuilegium.ibid.n.314

Priuilegium exequendi prouiſionem Parochialis non eſt datum iuri prouidendi, ſed ipſi prouiſioni, quia prouenit ex natura cauſæ.p.439.n.16

Priuilegium guarentigiæ inhærens iuri & actioni debiti tranſit,ad quemcunque tranſit actio. ibid. n.18

Priuilegio aut aliqua iuris disposition, qui vti vult, eo debet vti cum omnibus suis qualitatibus. pag. 451. num. 70

Priuilegium habens à Pontifice integrè percipiendi fructus etiam absens ac si fuisset præsens, non intelligitur in distributionibus quotidianis. pag. 604 numero 77

Priuilegium per fraudem acquisitum nihil prodest acquirenti. p. 661. n. 120

Probatio.

Non Probans dicitur carere iure. p. 147. n. 134

In Probationibus stat tota virtus causæ. ibidem, numero 139

Probatio nulla quantumcunque liquidissima executionem habet. p. 348. n. 90

Ad Probandum admitti non debet quis ad id, quo probato non releuat, nec prodest, puta quando aliquid consistit in iure. p. 374. n. 64

Probatio quæ per iuramentum fit, non dicitur legitima. 394. n. 344

Probationem incontinenti offerens, debet petere terminum breuissimum. p. 514. n. 60

Probationes & testes seu instrumenta producta in causa principali si probant liquidationem, bene prosunt in executione cartæ executoriæ si ibi reproducantur. p. 625. n. 132

Processio.

Processiones non possunt facere regulares extra claustra sui conuentus. p. 243. n. 72

Processiones regularium extra claustra potest Ordinarius impedire, cessante consuetudine, aut priuilegio. p. 244. n. 74

Processionaliter cum capa & Cruce posse religiosos intrare parochiam alienam ad exportandum cadauer apud eos eligens sepulturam, qui affirment. ibid. num. 77

Ad Processiones publicas omnes exempti etiam vocati accedere debent, nisi strictiori clausura viuentes. p. 246. n. 102

Ad Processiones publicas etiam clerici seruientes in Ecclesiis equitum Hierosolymitanorum compelluntur per Ordinarium, accedere. ibid. n. 103

Ad Processiones publicas non compelluntur regulares, qui absunt à Ciuitate vltra dimidium milliare. ibid. n. 104

Ad Processionem non coguntur exempti, qui sunt nullius diœcesis, vel extra Ciuitatem in loco habente plebem. ibid. n. 105

Ad Processiones non compelluntur regulares, vbi non accedendi consuetudinem habent. ibidem, numero 106

Ad Processionem publicam clericos seculares, etiam exemptos, si habeant beneficium simplex in diœcesi, compellit Ordinarius. ibid. n. 107

Et quid in clericis nullum habentibus beneficium, sed officium in Ecclesiis. ibid. n. 108

Ad Processiones generales an possint regulares compelli per censuras, & alias pœnas, ibidem, numero 109

Ad Processiones alliciuntur, & incitantur confraternitates laicorum, non tamen compelluntur, nisi ex voto teneantur. ibid. n. 110

Processiones ad publicas tantùm potest Ordinarius accedere, compellere aliquos. pagina 247. numero 111

Processiones publicæ quæ sint, & quales particulares, & de materia processionum, remissiuè. ibidem, numero 112

Processiones, vt Religiosi compellantur accedere, debet fieri ex graui causa. ibid. n. 113

Processus.

Processum originalem, ad effectum cognoscendi ex eo de violentia, posse ad se exportari facere Principem. p. 60. n. 96

Processus originalis exportatio ad Senatum, & inde instructio & informatio est actus extraiudicialis. p. 61. n. 98

Processus originalis non transumptus vehi ad Senatum iubetur, vt breuitati consulatur & expensis, cùm processus non sit retinendus hoc casu in Senatu, sed per momentum. ibid. n. 104

Processus violentiæ statim, & sine dilatione ante alios fori secularis inspiciuntur. ibid. n. 105

Processus inspectio in Senatu suspenditur durante termino prouisionis regiæ, donec pars certiorata veniat intra illum, vel mittat legitimum procuratorem num. 143

Processus inspectio suspenditur quousque pars querelata veniat durante termino prouisionis, quo transacto parte appellanti præsente, & instante inspicitur processus si sit traductus. p. 64. n. 144

Processu originali non adducto, non cognoscitur de violentia in Senatu. p. 95. n. 30

Processus originalis exportatio ad Senatum, fit ad eius instructionem, & informationem. pag. 120. numero 6

Processus remissio ad Senatum nullatenus adaptatur naturæ relationis factæ per inferiorem Principi. pagina 142. n. 49

Processus est nullus, si iudex reiiciendo exceptionem oppositam, procedit ad vlteriora sine causæ cognitione dictæ exceptionis. n. 33. vt in exceptione declinatoriæ. p. 140. n. 34

A Processu ad vlteriora facto per iudicem recusatum legitimè appellatur. p. 144. n. 90

Processus in fauorem eius, cui à lege vina, vel mortua denegatur audientia; est nullus ipso iure. p. 227. n. 3

Ab inordinato Processu & eius intricatione appellatio licita est quoad vtrumque effectum. pagina 285. num. 37

Processus totius vnum dicitur continens, etiamsi plures contineat articulos. p. 282. n. 118

Summariè vbi procedi debet, Processus formandus est in forma iudiciali, quia substantialia iudicij non tolluntur. p. 286. n. 148

Processus iudicis à quo pendente appellatione à remissione tacita vel expressa pendet à futuro euentu. p. 324 n. 26

Ab inordinato Processu appellatio legitima est. p. 328. num. 30

Etiam in casibus, quibus à diffinitiua est prohibita appellatio, siue quoad vnum, siue quoad vtrunque effectum ibid. n. 31

Ab inordinato Processu appellationi esse deferendum, etiam in iudiciis aliàs inappellabilibus. pag. 428. num. 176

Processus gestus tempore, quo iudex debet conquiescere, nullus est ipso iure. p. 529. n. 44

Processus non sanatur per confessionem, quando nullitas inficit non solùm processum, sed eandem confessionem. p 584. n. 212

Procurator.

Procurator an possit recurrere ad Regem pro tollenda violentia virtute mandati generalis ad illam causam, quæ est clausula, vt queat adire Cancellarias, &c. pro postulandis quibuslibet promissionibus. p. 41. num. 280

Procuratores, Syndicos & Prælatos sine speciali mandato ad renunciandum, renunciare non posse, traditur. p. 112. n. 99

Procurator appellans, si compareat coram iudice à quo,

Index Rerum,

quo, post appellationem petens id ex quo renuntiatio inducitur, Domino præiudicat, & appellationi videtur tacitè renuntiasse.p.112.n.104

Procuratori præsenti vel alij facta sententiæ intimatione currunt & domino decem dies ad appellandum.p.163.n.68

Procuratore negligente in appellando, restituitur dominus in integrum, si procurator non sit soluendo. num.69

Et ipsi domino tunc currit tempus à die notitiæ. ibid. num.69

Procuratore doloso in appellatione, succurritur domino.ibid.n.70

Procuratorem inhabilem si iudex non repellat, licet possit ex officio, non licet appellari per partem id non petentem.p.460.n.60

Procuratore acquirente actionem ex re Domini, & eius nomine, si monitus recuset cedere, habetur pro cedente.p.539.n.90

Procuratorem quo iure constituerim inspicitur, quod si vt Rector, ille non potest tractare negotium mei patrimonij p.589.n.268

Procuratorem constituendo simpliciter videtur constituere eo modo quo potest ibid. n.269

Procurator qui à sententia gessit causam procuratorio nomine si faciat aliquem actum simpliciter, intelligitur & illo qualitas repetita. pag. 590. numero 295

Prohibitio. Prohibitum.

Prohibitum fieri principaliter, nō potest fieri per viam conditionis.p.161.n.30

Prohibitio compromittendi super causa, intelligitur super principali, non super articulis incidentibus. p.204.n.7

Prohibetur cùm quid, censetur etiam prohibitum omne,per quod peruenitur ad illud.p.250.n.28

Prohibitione appellationis & permissione simul in sententia concurrentibus, à tota esse appellationem prohibitam,qui censeant.p.214 n.26

Prohibitio appellationis & permissio si in sententia concurrant, & in totum esse deferendum, probatur. p.214.n.28.& seqq.

Prohibito aliquo, prohibentur omnia,per quæ peruenitur ad illud.p.221.n.116

Prohibito vno prohibetur omne, per quod peruenitur ad illud.p.497.n.30

Prohibitio appellationis in commissione non se extendit ad tertios non nominatos in ea. pagina 570. num.46

Promissio. Promittens.

Promissio de vendendo obligat de futuro ad venditionem faciendam.p.166.n.23

Promittens scribere potest compelli per carcerem ad scribendum.p.537.n.50

Promittens contrahere matrimonium compellitur per carcerem & censuras.ibid.n.54

Promissio rei cum pertinentiis, est incerta, & nihil proficit, nisi limitatè quid aut quantum comprehendat probetur.p.625.n.128

Pronuntiatio.

Pronuntiatio de torquendo reo est interlocutoria. pagina 144.n.98

Continet tamen damnum irreparabile,& ab ea appellatur, & tali appellationi non deferens iudex vim facere,declarat Senatus ibid.n.99

Siue decretum contineat torturam super principali negotio, siue ad habendam responsionem affirmatiuam,vel negatiuam.ibid.n.100

A Pronuntiatione negatiua, causam non esse committendam consilio sapientis;est licita appellatio,secus econuerso, quando pronuntiatur, causam illi esse committendam. pagina 237 numero 133

Pronuntiationem siue tacitam, siue expressam, super desertione præcedit citatio partis, & eius exceptionum examinatio.p.491.n.84

Pronuntians super principali,censetur pronuntiare super incidenti necessatio.p.600.n.22

Pronuntiatio super principali, inducit pronuntiationem super incidenti, quando hoc subordinatur causæ principali contrariæ..ibid.n.29

Proprietas.

Proprietatis defectus si constat tempore præsentationis aut collationis, proprietarius præfertur possessori.p.426.n.160

Proprietas bonorum in quibus pater habet vsumfructum, an possit confiscari pro delicto filijfamilias. p.586.n.242

Protectio.

Protectio vi oppressorum à Domino Deo deriuata, & in Reges non recognoscentes superiores in temporalibus gradatim transfusa.p.10. n.41

Protectio, & regimen vnum iudicatur indissolubile, quæ à Rege tolli non potest, nec à regimine separari.p.56.n.29

Protectio est obiectū, & causa finalis Regni. p.56.n.31

Protectio vassallorum à violentijs est de regalibus,Regi competens in signum supremæ potestatis ibid.

Protestatio.

Protestatio violentiæ exprimitur in appellatione ab Ecclesiastico ad eius terrorem & trepidationem, & ad appellantis animi declarationem,&ex superabundanti,non tamen de necessitate.p.59.n.71

Protestatio vt nihil fiat nisi docta de legitimo mandato,debet repeti non à quolibet actu.p.558. n.131. & seq.

Prouisto. Prouisus.

Prouisio ordinaria oblata violentiæ querela statim, expeditur illa inferta,& quid contineat.p.59.n.81

Prouisio ordinaria sola & ex simplici querela expeditur.p.60.n.82

Prouisio ordinaria non arctat ad deferendum, sed est exhortatoria, & monitoria, qua suscitatur iudex ad denuo se informandum de natura appellationis.ibidem n.83

Prouisio prima ordinatia monitoria vt desistat à violentia iudex,nullum illi præiudicium infert,sed eius libertati relinquit.p.6P.n.85

Prouisio ordinaria potiùs dici potest iuris exhortatio. ibid.n.86

Prouisione ordinaria intimata iudici Ecclesiastico si deferre recuset, secundam eius partem conditionaliter sibi appositam adimplebit, scilicet mittere processum originalem ad Senatum. ibid.n.88

Prouisio ordinaria, cognitio, & processus missio non est præcisa,sed causatiua.ibid.n.90

Prouisioni ordinatiæ satisfacit Iudex per solam delationem appellationis absque repositione, vbi quid reponendum non sit. Secus si adsit attentatum.ibid. num.39

Prouisio ordinaria cùm non sit arctatoria,sed prouocatoria, licèt ad solum partis libellum expediatur : tamen ad effectum astringendi iudicem vt desistat à violentia, extraiudicialiter violentia per rei euidentiam,& notoriè debet constare.ibid.n.95

Prouisionis ordinariæ si iodex neutram partem adimpleat,secunda iussio(dicta *sobre carta*)expeditur.p.62. num.124.

Prouisione ordinaria assignatur breuis terminus iudici, & tabellioni ad mittendum processum, & quod certioretur pars aduersa de actorum exportatione, vt intra illum terminum in Senatu compareat si sibi visum fuerit, ad informandum, *&c.* pagina 63. num.129

& Verborum.

Prouisionis intimatio facta parti non est citatio, sed certioratio, non arctans ad comparendum, quia eius persona in hac cognitione extraiudiciali non est necessaria.ibid.n.130

Prouisione ordinaria intimata parti appellatæ ipsi comparenti, & transacto si termino querelans sit absens, & secum habeat ordinariam, quomodo consulatur, vt sit semper secutus.p.64.n.145

Et quomodo ei hoc casu interim sint reficiendæ expensæ, ab aduersario præstandæ.ibid.n.146

Prouisio *de ruego* ad absoluendum vbi sit periculum, quando, & quomodo concedenda.p.66.n.174

Prouisio *de ruego* quando simulata negotiatione absolutionis denegetur, & ad processus inspectionem deueniat Senatus.ibid.n.178

Prouisio *de ruego* alia expediri solet, quando semel absolutionis lapsus est terminus ante actorum inspectionẽ,& articuli violentiæ terminationem.ib.n.179

Prouisio *de autos diminutos*, quando concedatur cum termino, & expensarum mulcta, nisi adducantur intra illam.p.71.n.255

Prouisione intimata parti appellatæ, & vltra terminum comparens, & reperiens absentem querelantem, quando expensarum refectionem petere poterit.ibid.n.256

Prouisioni Regiæ inferto decreto violentiæ intimatæ tenetur iudex, libenter adimplere, deferre, & reponere ibid.n.263

Prouisioni Regiæ inserto decreto conditionali iudex obtemperet, cui licebit alterum ex alternatiuis eligere.p.72.n.264

Prouisioni secundæ, dictæ *sobre carta*, si iudex non pareat, tertia expeditur, vt si adhuc contumax, compareat in Senatu, & proceditur vsque ad eius temporalitatum, & orginis amissionem. ibid.n.266

Prouisionibus, & mandatis Regiis tenentur obedire Clerici, & prælati Ecclesiastici.ibid.n.267

Prouisionibus mediantibus Rex interponit auxilium. suum, & nudam defensionem ad eleuandam vim ibid.n.273

Prouisionibus Regiis violentiæ si iudex adeo sit proteruus, & rebellis vt non obtemperet, potest Rex illi iubere,vt à suis Regnis exeat, & in amissionem originis,& temporalitatem condemnare. ibid.n.274

Quod in omnibus ditionibus Christianæ Religionis practicari,testantur Doctores.ibid.n.275

Prouisio Regia, si sub repositione comprehenderet licitè gesta per iudicem Ecclesiasticum,vinculum iniquitatis,non præcidiũ innocẽtię diceretur.p.77.n.32

Prouisione Regia intimata, an iudex Ecclesiasticus possit taxare expensas contentas in sententia, à qua est appellatum.ibid.n.41

Prouisioni Regiæ quoties iudex non satisfecerit cum effectu, iutegre reponendo semper in Senatu secunda iussio, hoc est, *sobre carta*, conceditur.p.78.n.51

Asserẽti acta esse diminuta,& dismembrata,Prouisio *de autos diminutos* dicta conceditur in Senatu. p.69.n.7

Prouisio *de autos diminutos* quando inspicitur processus peritur, vel in causa proxima est inspiciendi, quando sit reseruanda eidem inspectioni. ibid. n.13

Prouisio denegatur, si ex inspectione processus conspiciatur, vel non deficere vel deficere non essentialia ad articulum violentiæ,& proceditur ad eius decretum..ibid.n.14

Prouisio *de autos diminutos* quando conceditur cum termino limitato, & expensis aduersario præstandis, casu, quod non defecerint alia acta. ibid. n.15

Prouisio *de autos diminutos* conceditur postulanti, quando inspecto processu detegitur, deficere appellationem, & simul datur decretum processum non venire per ordinem.ibid.n.16

Prouisionis Regiæ intimatio non est citatio, sed monitio, & certioratio extraiudicialis, quæ geri potest etiam per iudicem incapacem.p.84.n.6

Prouisionem Regiam ab vno tribuli legitimè cognoscente de violentia, vt intimetur iudici postea degenti in districtu alterius tutius erit præsentari in altero tribunali.ibid.n.8

Prouisione Regia intimata iudici Ecclesiastico in alio districtu, non obtemperanti, vbi petenda est secunda, & tertia iussio, ac pœna comminata temporalitatum exequendi..ibid.n.9

Prouisionibus Regiis quotidie iubetur iudici Ecclesiastico vim inferenti, appellationi deferre, & attentata omnia reponere per seipsum, ipseque reponit cum effectu.p.95.n.22

Prouisio regalis Senatus in causa violentiæ directa iudici comprehendit successorem non nominatum in ea.p.101.ibid.

Et ipsi intimata tenetur reponere, aliàs secunda iussio vulgò *sobre carta* contra eum decernitur. ibid.n.120

Prouisioni Regiæ non satisfiet per solam delationem appellationis, si sit quid attentatum,secus si aliquid non sit, quia tunc per solam delationem satisfit. p.115.n.27

Prouisio Regia, & eius decretum non comprehendit in repositione, nisi attentata iniustè facta.pag.191. num.264

Prouisio Parochialis iuxta formam Trid. non est iudicialis,sed extraiudialis.p.272.n.7

Prouisio vbi extraiudicialiter fit, collator non tenetur testes comparere, nec processum formare, nec illum publicare, sed extraiudicialiter animum suum informat.ibid.n.9

Prouisio beneficij facta seruata sua primæua natura, non recipit appellationem.p.264.n.33

Prouisio beneficij iudicialis fit cum contradictore legitimo, & requitur diffinitiua pronuntiatio. ibid. num.34

Prouisio beneficij à quo tempore per oppositionem incipiat effici iudicialis.p.279.n.81

In Prouisione beneficij iudiciali præ oculis habere debet iudex Clem.sæpe,de ver.signif.& de natura clausularũ summariè simpliciter,*&c.*p.285.n.144.& seq.

A Prouisione beneficij appellationi emissæ an sit deferendum,disceptatur.p.286.n.153

A Prouisione beneficij extraiudicialiter facta appellationi emissæ deferendum non est.p.287.n.155

A Prouisione beneficij iudicialiter sua primæua natura alterata,facta appellationi deferendum, quia causat attentata.ibid.n.156

Qui hanc teneant distinctionem in Prouisione, præsentatione, seu institutione, referuntur. ibid.n.157

A Prouisione ex sententia, qua declaratur ius patronatus, appellatio & est licita, & causat attentata.ibid. num.158

Prouisio beneficij an iudicialiter, an extraiudicialiter fuerit facta præ oculis habet Rota,ad admittendam, vel denegandam appellationem.ibid.n.159.& 160

A Prouisione omnium beneficiorum, collatione, electione, confirmatione, institutione, appellationi deferendum quoad vtrumque effectum si iudicialiter sit actum.p.288.n.191

R Prouisione quorumlibet beneficiorum simplicium iudicialiter facta appellationi interpositæ non deferens,vim facit.p.290.n.191

A Prouisione beneficij simplicis iudcialiter facta sicut appellatur; ita à grauaminibus incidentibus, si sint sui natura qualificata.ibid.n.192

Prouisio hominis facit cessare priuilegium sibi à iure concessum p.336.n.23

Prouisio rectoris Parochialis non suspenditur per appellationem subsecutam.p.369.n.44

Forma si est omissa in Prouisione beneficij tam curati

siue simplicis, vel alia nullitas appareat, appellatio admititur suspensiua.p.396.n.39

Prouisio beneficiorum erit nulla, si non seruetur forma præscripta à iure, statuto, aut fundatione. ibid. num.40

Prouisio Parochialium facta non seruata forma præscripta à Concil.Trident.sess.24.de reform.cap.18.& motus proprij in conferendis, irrita est ipso iure. pag.397.n.44

Prouisio Parochialis non usa forma vacare dicitur, vt antea.ibid.

Circa Prouisionem beneficij curati quæ forma sit præscripta à Concilio Compostellano refertur.ibid. num.54

In Prouisione Parochialis iuris patronatus laicorum concursus non requiritur,& quæ forma sit inducta. p.400.n.105

A prouisione beneficij siue curati, siue simplicis facta per ordinarium cedente vel decedente collitigante, tanquam nulla ipso iure appellationi interiectæ non deferens vim faciet.p.405.n.n.162

Prouisus contra formam & dispositionem cap.2.vt lite penden.lib.2.est de facto remouendus à possessione. ibid.n.163

Prouisio beneficij merè collatiui nullam requirit etiam per edictum citationem regulariter.p.406.n.182

In Prouisione canonicatuum Doctoralis & Magistralis multa pro forma requiruntur, & quæ.ibid.n.191

De Prouisione beneficiorum tam simplicium quàm curatorum plura annotantur remissiuè. pag. 407. num.195

Prouisio beneficij siue simplicis, siue curati facta iudicialiter, substantialia iudicij debent seruari, aliàs omissio causam præbet appellandi suspensiuè, quamuis aliàs seruata sit forma Trident.ibid.n.196

Prouisiones Apostolicæ non mutant statum beneficij iuris patronatus, nec patronis nocent docentibus de suo iure patronatus.p.419.n.27

Ordinarij Prouisiones non nocent patrono.ibid.n.28

Prouisiones nullæ non sunt in consideratione ad præscriptionem inducendam.p.420.n.49

Prouisiones beneficij reseruati virtute regulæ octo mensium continentis decretum irritans, factæ in mensibus reseruatis, sunt nullæ ipso iure quoad titulum & possessionem.p.421.n.71

Regia Prouisio præsentationis directa ordinario aliquando narrat ius patronatus regale esse motu proprio, aliquando verò illud asserit ex relatione præsentati.p.427.n.164

Prouisio Parochialis vbi sit facienda in contradictorio iudicio prima sententia exequitur, si est vacans Parochialis, secus si non est vacans: & de ratione. p.428.n.187

Prouisiones Regis recensentur, quibus hæc iuris Regij patronatus cognitio priuatiuè est reseruata consilio Cameræ.p.429.n.198

Forma Prouidendi beneficia iuris patronatus Ecclesiastici seruatur in beneficiis pertinentibus præsentationi alicuius ordinis militaris, & Regij, tanquam eius perpetuo administratori.p.435.n 304

Qua forma non seruata in eisdem beneficiis tanquam patronatus Ecclesiastici appellationi erit interpositæ deferendum.p.436.n.305

Prouisionis exequendæ Parochialis priuilegium non est concessum prouidenti, nec eius contemplatione, sed prouisioni, & ideo per variationem personarum non extinguitur, nec alteratur.p.439.n.20

Ratio propter quam exequitur Prouisio Parochialis vacantis, militat in prouidente iure deuoluto, cum idem animarum periculum adest in Ecclesia vacante.ibid.n.24

Prouisio Magistralis aut Doctoralis non facta per capitulum intra sex menses, an deuoluatur Episcopo. p.443.n.77.remissiuè.

Prouisio omnis facta determinato modo suos terminos egredi non debet.p.515 n.7

Prouisus per ordinarium de beneficio, non seruato ordine iuris, non faci fructus suos.p.605.n.86

Prouisus de quarta portione, cuius vigore optauit dimidiam, & successiue integram, sententia declarans primam prouisionem nullam, in portione optata exequitur.p.655.n.29

Prouocatio.

Prouocatio interlocutoriæ facta à iudice à quo irritat, & annullat processum per iudicem ad quem medio tempore factum.p.106.n.20

Pubertas.

Pubertas in alimentis intelligitur in puella vsque ad 14.in puero vsque ad 18.annum.p.630.n.34

Publicatio.

Publicatio attestationum interlocutoria est. pag. 148. num.156.& processus esse,& de substantialibus processus.p.148.n.157

Publicatio respectu partis dicitur de ordine iustitiæ, non de ordine substantiali iudicij. p.149.n.159

Publicatio minus rectè facta non impedit.p.394.n.12

Pupillus.

Pupillus pro debito non potest carcerari.p.175.num.80

Q

Quæstio.

QVæstio accessoriè & incidenter deducta super validitate scripturæ in possessorio principaliter intentato, non tollit appellationem.p.453.n.112

Quæstio intrinseca de tituli inualiditate non admittitur in adipiscendæ possessorio, tam in profanis quàm beneficialibus.p.584.n.209

Qualitas.

Qualitas, qua fundatur iurisdictio, in primis apparere debet.p.59.n.67

Qualitas rei inhærens cum ea transit, quocumque vadat.p.90.n.52

Qualitas attribuens iurisdictionem priùs debet constare.ibid.n.58

Qualitas non potest esse sine subiecto.p.162.n.54

Qualitas prioris actus grauantis non secundi in eius effectum gestus inspicitur ad appellandum.pag.166. num.16

Qualitas quæ defert iurisdictionem, ante omnia discuti, &probari debet.p.173.n.43.& 44

Qualitatis virtus est, rei naturam immutare. pag.214. num.14

Eámque in diuersam speciem conuertit.ibid.n.14.& 15

Qualitas aduenies enti, reponit illud in diuersam naturam.ibid.n.16

Qualitas formam ostendit.ibid.n.17

Qualitas potentior præponderat, & prædominatur. ibid.n.11

Qualitas naturalis & accidentalis vbi concurrunt, illa hanc trahit.p.215.n.31

Qualitas contraria vbi concurrit an attendatur potiùs permissiua.ibid.n.38

Et quid si concurrant in diuersis subiectis. ibid.n.39. & 40

Qualitas vtraque prohibitiua & permissiua appellationis operatur in suo capitulo sententiæ diuerso. p.218.n.66

Qualitas fauorabilis, & odiosa qualitas concurrentes circa separabilia, vnaquæque suum effectum operatur.ibid.n.66

Qualitas negatiua & permissiua appellationis concurrens circa idem inseparabile, in totum denegatur appellatio.p.216.n 45

Qualitatis diuersitas affirmatiuæ & negatiuæ appellationis concurrens circa diuersa sententiæ, & separabilia

bilia, capitula, vnaquæque ſuum effectum operatur. ibid.n.46
Qualitatis diuerſitas appellationis permiſſiuæ & prohibitiuæ, quando circa idem concurrat, vt appellatio in totum admittatur, redduntur exempla. ibid.n.47.48.& 49
Qualitates contrarias circa idem ſuos effectus operari, monſtruoſum eſt.ibid.n.50
Qualitas debilior cedit potentiori, vbi vtraque concurrit.ibid.n.52
Qualitatum diuerſitas prohibitiua & permiſſiua appellationis ſi concurrat circa principale, & acceſſorium; attenditur cauſa principalis, à qua regulatur acceſſorium.p.202.n.101
Qualitatum diuerſitas concurrens circa diuerſas perſonas operatur vnaquæque iuxta ſuam naturam. p.222.n.130
Qualitatum diuerſitas prohibitiua & permiſſiua appellationis concurrens ſucceſſiuè, quæ ſit attendenda.ibid.n.132
Qualitas appellationis appoſita conditionaliter ad aliam diuerſa dicitur, tamen vna ab altera dependens, putà prior, conditionalis ſecunda. p.223. num.138
Qualitate priori appoſita conditionaliter in ſententia non purificata, ſola ſecunda remanet in ſententia, quæ ſola attenditur.ibid.n.139
Qualitas, quæ ob defectum conditionis ſola remanet in ſententia; attenditur quoad prohibitionem, vel admiſſionem non appellationis.ibid.n.142
Qualitates diuerſæ appoſitæ in ſententia operaturæ vna poſt alteram diuerſis temporibus, & reſpectibus attenduntur,& operantur.ibid.n.144
Qualitas quæ remanet, in ſententia, exequitur qualis illa ſit, ſi ſententia ſit tranſacta in rem iudicatam. p.224.n.153
Qualitatis diuerſitas ſeu mixtura circa admiſſibilitatem appellationis appoſita in libello non attenditur,ſed in ſententia.ibid.n.155
Qualitas extra ſententiam attenditur, quando lata ſit ſimpliciter ſuper remedio poſſeſſorio habente iudiciſibiliter cauſam proprietatis annexam. ibid.n.158
Qualitas ſententiæ non attenditur, quando appellatio ſemel fuit facta appellabilis.ibid.n.161
Qualitas attribuens iuriſdictionem prius apparere debet.p.255.n.68
Qualitas iuriſdictionis ſufficit, quod in libello deducatur ad tribuendum iuriſdictionis exercitium.ibid. num.69
Qualitatem iuriſdictionis non ſufficit deducere in libello; etiam quoad eius exercitium, ſi à principio ſit denegata.ibid.n.70
Quia tunc debet ſummariè, plenè tamen, probari ipſa qualitas..ibid.n 60
Qualitas naturalis, & accidentalis quando in aliquo concurrunt, & ſimul ſtare non poſſunt, præualet naturalis.p.337 n.29
Qualitas proueniens ex officio iudicis ad alimenta & eius priuilegium vt præponderet, debet Actor in iudicium deducere, & probare qualitates huic officio iudicis neceſſarias.ibid.n.41
Qualitas prohibitiua & permiſſiua quando concurrunt circa vnum & idem indiuiduum, qualitas negatiua vincit.p.337.338.n.44
Qualitates contrariæ quando in eadem ſententia concurrunt, alia permiſſiua, alia verò prohibitiua appellationis, acceſſoria cedit naturæ principalis.pag. 344.n.33
Qualitates contrariæ concurrentes in ſententia circa vnum inſperabile æquè principaliter tamen, qualitas prohibitiua appellationis præualet.p.345.n.34
Qualitatum appoſitio in prouiſione beneficij eſt forma,& earum omiſſio vitiat.p.399.n.84
Qualitas adiecta verbo, vel participio, debet intelligi ſecundum tempus verbi vel participij.ibid.n.87
Qualitas quæ à principio requiritur tempore prouiſionis beneficij, non ſufficiet, ſi poſtea ſequatur. ibid. num.89
Qualitas attenditur quæ Eccleſiæ prodeſt, & eſt magis fauorabilis, cùm ex concurſu maior vtilitas ſequatur Eccleſiæ.p.401 n.110
Qualitas & natura beneficij vniti acceſſoriè non attenditur,ſed principalis.ibid.n.119
Qualitas regia non tranſit cum re in donatarium priuilegiatum.p.435.n.293
Qualitas beneficiorum, de cuius prouiſione tractatur, alterat & variat prohibitionem appellationis. p.438.n.1
Qualitas attribuens poteſtati in primis debet conſtare.p.442.n.5
Qualitatem legitimi adminiſtratoris tenetur pater in libello inferere.p.588.n.261
Et verba libelli inferenda ſunt ad perſonam filij. ibid. num.262
Qualitate adminiſtratoris legitimi omiſſa, in dubio cenſetur cauſam tractare nomine proprio, non alieno.ibid.n.263
Actum gerens ſi adiungat Qualitatem, putà, filius, matitus, Rector, Epiſcopus, tutor, pater, *&c.* intelligitur illam facere nomine alieno, non proprio. ibid.n.264
Qualitas attendi debet ſub qua actus & diſpoſitio geritur.p.589.n.278
Qualitas adminiſtrationis ſi à principio non exprimatur,colligitur ex diſcurſu cauſæ.p.590.n.298
Qualitates omnes quæ inſunt in termino relato, reperuntur in termino referente.p.643.n.123
Qualitas reſolutiua tranſit in tertiam emptorem vigore executionis,quia inhæret à primordio.p.656. num 46

Querela.

Querela violentiæ non eſt accuſatoria, in pœna, aut caſtigatione concludens, ſeu certioratio querimonialis,in protectione naturali concludens.p.58.n.54
Querela ſupponit iudicem, querimonia autem priuatam perſonam.ibid.n.55
Querela omnis dicitur remedium extraordinarium,& nomen commune.ibid.
Querela violentiæ propoſita, & eius ordinaria expedita ante grauamen à iudice Eccleſiaſtico illatum (iuſtè timeatur tamen) ſuſtinetur. p.59.n.75
Querelans de violentia ſi malitioſè nolit vti prouiſione ordinaria, mirificè conſulitur aduerſario comparenti per aliam prouiſionem, & quid contineat. p.64.n.147
Querela violentiæ quemadmodum concipiendo,quando iudex detulit, tamen ante vel poſt attentauit, & noluit reponere.p.118.n.61
Vbi ponuntur duo remedia mirabilia, *&c.* ibid. p.62
Querela, & actio nullitatis à pari procedunt,& neutra ſuſpendit ſententiæ executionem.p.121 n.5
Querela ad Principem pendente pro tollenda iniuſtitia, iuriſdictio inferioris non ſuſpenditur, quominus ad executionem procedat.ibid.n.14
Querela ab exceſſu non operatur effectum ſuſpenſiuum p.518.n 94
Querela ſupponit ſuperiorem, coram quo proponenda eſt.ibid.n.18

R

Raptus.

RAptus crimine condemnatus non appellat p.466. n.37.declara vt n.40
Etiãſi ſit confeſſus tantùm,vel cõuictus tantùm.ibid.n.38
Raptus criminis cauſa damnatus ſcilicet ſocius, auxiliator,

Index Rerum,

auxiliator, receptator, aut consultor appellare potest.ibid.n.39

Ratificatio.

Ratificatio appellationis emissæ per falsum procuratorem debet fieri intra decem dies.p.163.n.67

Ratificatio appellationis debet fieri intra terminum ad appellandum p.408.n.221

Ratio.

Ad Rationem reddendam si ex fundatione, aut consuetudine aliqui sint deputati rei piæ, Ordinarius etiam adhibetur.p.258.n.2

Ratio reddenda Ordinaria administrationis rei piæ etiamsi in fundatione prohibeatur expresse. ibid. num.3

Rationis reddendæ sententia contra administratorem merè interlocutoria est.ibid.n.4

Rationis reddendæ à sententia contra administratorem rei vel loci pij appellationi non esse deferendum,omnes conueniunt.ibid.n.5

Rationis reddendæ à sententia contra administratorem rei profanæ an appellationi non deferens, vim faciat.ibid.n.6

Ratio reddenda coram proprio Episcopo, nec antea ad metropolitanum permittitur reddere.ibid.n.7

Rationem non reddentes debito tempore odio lex habeat.p.259.n.10

Rationis reddendæ à sententia contra administratorem rei profanæ, appellationi non esse deferendum, verius defenditur.ibid.n.12

Rationem suæ administrationis iure diuino reddere, administrator tenetur.ibid.n.13

Rationem administrationis reddere obnoxius est omnis administrator siue necessarius, siue voluntarius, siue à iure, siue à iudice, vel homine constitutus,& etiam sine mandato.ibid.n.14

Rationem reddere tenetur etiam summus Pontifex, si sit administrator.ibid.n.15

Rationis reddendæ à sententia appellatio friuola est, quia nullum iuris effectum sortiri potest.ibid.n.19

Rationis reddendæ sententia est merè interlocutoria, aliam expectans post se calculationibus peractis, & de praxi.ibid.n.20

Ex calculatione & computatione Rationis administrator creditor potest apparere,interim autem nullus debitor iudicatur.ibid.n.21

Rationis reddendæ sententia vtrique parti & communis,& fauorabilis est.ibid.n.22

Rationis reddendæ à præcepto contra administratorem profanatum non potest appellari. p. 260. num.30

Rationis reddendæ sententia contra administratorem rei piæ,vel profanæ,excludit appellationem,si appareat illum administratorẽ fuisse,non aliàs.p.26.n.34

Rationem reddere, qui de iure non tenentur, vel qui tenentur, si ante tempus compellantur, possunt appellare suspensiuè.ibid.n.36

Rationum calculatio & computatio postquam calculatores sua dederunt vota, priuatim tamen, an appellatione suspendatur ante partium recognitionem & approbationem coram iudice.ibid.n.37

Rationes & calculationes, si transeant in contractum, executionem habent,sicut cæteri contractus.ib.n.38

Rationum cõputa, hoc est, *el final alcance*, quomodo sint coram iudice recognoscenda per debitorem,& de praxi.ibid.n.39

Rationes & computa priuatim si pars corã iudice non recognoscat, & appellet,erit deferendum. ibid.n.40

Et quid in computationibus rei piæ, etiam priuatis. ibid.n.41

Rationis reddendæ sententia, qua tutor seu alius administrator, condemnatur, non suspenditur per appellationem.p.262.n.45

Rationem reddendi actus duo continet separata, rationem reddere & reliqua soluere.p.608.n.141

Reconuentio.

Reconuentioni respondere nolenti denegatur audientia.p.231.n.65

Rector.

Rectores Ecclesiæ parochialis in sua Ecclesia in iis quæ suum munus attinent, omnibus indistinctè præferuntur, cessante consuetudine.p.242.n.54

Rectores in sua Parochia præferuntur Canonicis collegiatæ accedentibus processionaliter ad Parochiam certis diebus.p.243.n.55

Rector in propria Ecclesia veluti in propria domo dicitur Imperator,& Rex.ibid.n.56

Rector in sua Parochiali Prælatus dicitur.ibid.n.60

Rector in sua Parochiali tantam habeat potestatem, quantam Prælatus collegiatæ cum capitulo.ibid.n.61

Rector in sua Parochiali non præfertur capitulo Cathedralis.ibid.num.64

Rector cum capa & Cruce præest in exportando cadauer in Ecclesiam Religiosorum, in qua elegit sepulturam, & in monasterij porta accipit à Parocho vltimum vale.p.244.n.79

Rectori impedito perpetuò,seu etiam imperito, atque illiterato, ordinarius potest dare coadiutorem temporalem,non perpetuum, nec cum futura successione.p.345.n.42

Rector inutilis effectus, atque senio impeditus,non est priuandus suo beneficio.ibid.

Rectori nouiter ædificatæ Ecclesiæ quæ portio assignari debet per Episcopum,& vnde deducenda iuxta nouiter per Trid.disposita.p.369.n.40

Recursus.

Recursus ad Regem seu Senatores regios pro euitandis violentiis ab Ecclesiasticis iudicibus extortis, in triplici esse differentia tradit Auctor.p.6.n.1

Recursus ad Regem seu Senatum Regium pro retentione Bullarum Apostolicarum in derogationem patronatus regij, seu laicorum,& naturalitatis iuris, ab exteris seu naturalibus impetratarum fit. ibid.n.2

Recursus ad Regem & Senatum quoties Ecclesiasticus de laico, & causa profana cognoscere vult,quo casu *auto de legos* decernitur.ibid.num.3

Recursus ad Regem & Senatum, quoties iudex Ecclesiasticus vim fieri proponitur non deferens iustæ & legitimæ appellationi,fit.ibid.n.5

Recursus pro violentia in non deferendo appellationi iustæ, est casus intactus dubias continens quæstiones,non tactas, & aliàs non hucusque secundùm recursus istius naturam applicatas.ibid.n.4

Pontificis magis interest conseruatio Recursus ad Regem pro tollenda violentia, facta à iudicibus Ecclesiasticis, volentibus in contemptum appellationis ad summum Pontificem interpositæ, exequi sententiam indebitè.p.18.n.86

Vbi quis potest de facto iudici Ecclesiastico exequi volenti sententiam non obstante legitima appellatione, resistere: vrbaniùs faciet,Recurrendo ad Regium Consilium, vt violentia tollatur, ex Rota resoluit Author.ibid.num.90

Recursus ad Regem pro violentia tollenda à nemine impediri valet,cùm sit species defensionis.p.17.n.83

Prohibita appellatione non censetur prohibitus Recursus.n.84

Regius Recursus dicitur charitatiuum auxilium. ibid.

Propter locorum distantiam, aut magnam difficultatem remedij consequendi,adeò quòd ad superiorem Recurri non potest, multa prohibita permittuntur. p.20.n.100

Recursus ad suprema tribunalia pro tollenda violentia nititur maxima vtilitate, vt experientia demonstrat.p.21.n.105

& Verborum.

Recurſus violentiæ iuribus Regiis fundatur. pag. 22. num.118.& omni iuri conſonus eſt ex pluribus Authoribus.p.22.n.119

Recurſus violentiæ ex immemoriali tempore indubitabilis efficitur.p.122.n.23

Recurſus ad Regem per viam violentiæ approbatus plaribus Rotæ deciſionibus. p.25.n.142.143. & 144

Recurſus prædictus expreſsè approbatus à Pontifice eſt.p.26.num.145

Recurſus violentiæ non damnoſus libertati Eccleſiaſticæ,ſed vtilis dicitur.ibid.n.146

Coram iuſtitia Aragonum in Camera ſui Conſilij fuiſſe congregatos triginta & ſeptem aduocatos ex grauioribus Regni, & conſultos fuiſſe ſuper Recurſibus, & forma ne pendente appellatione violenter attentetur à iudice Eccleſiaſtico,& ab omnibus ſine ſcrupulo iuſtum videre, reſoluitur.p.27.n.158

Huiuſmodi Recurſus nec ratione formæ, nec ratione materiæ iuriſdictionem deſiderat.p.34.n.202

Recurſus violentiæ à Rota approbatus eſt.p.35.n.220 & 221

Recurſus ad Regem, & eius tribunalia per viam violentiæ virtualiter approbatus in Bulla in Cœna Domini,refertur.p.37.n.235

Recurſus per viam violentiæ, tanquam defenſio naturalis inductus eſt ad dirigendos iudices Eccleſiaſticos,vt legitimè iuriſdictione Eccleſiaſtica ſecundùm canones vtantur,non vim facientes exequendo ſententiam, & non deferendo legitimis appellationibus.p.38.n.236

Recurſus per viam violentiæ etiamſi pateretur aliquod iuris dubium ſtante communi Doctorum receptiſſima,& vſitata ſententia,ſine ſcrupulo vſitandus eſt, etiam ſtante alia communi in contrarium, cùm recurſui faueat conſuetudo p.39.n.253

Recurſum regium per viam violentiæ nec Principes temporales comprehendit in cenſuris Bullæ in Cœna Domini teſtantur plurimi Theologi & Iuriſtæ. p.38.n.248

Regium recurſum ad tollendum an poſſit expediri excommunicatio remiſſiuè.ibid.n.249

Recurrentem ad Principes pro tollenda violentia ſupponente Rota procedi iuriſdictionaliter, nihil mirum, vt declaret excommunicatum falſo fundamento exiſtente.p.39.n.264

Recurſum per viam appellationis ad Regem iuſtiſſime damnauit Rota, & eo vtentem excommunicatum declarat.p.40.267.& 268

Recurſu ad Regem per viam appellationis ſi aliquis vteretur,ſtatim Senatores remitterent cauſam iudici Eccleſiaſtico abſq;violentiæ cognitione. ib.n.269

Recurrentem ad Regem non ideo, quòd Rota reprobet in aliquo caſu eò quòd mutato ordine,& illicitè fuiſſet aliquis vſus, non erit ad licitos arguendum. ibid.n.276

Recurſum ad Regem præſumi factum ad eius inſtantiam, qui habet intereſſe in cauſa.p 41.& 42.n.279. & 283.& 285

Recurſus ad Regem pro defendenda propria poſſeſſione Rota non damnat.p.41.n.281

Recurſus ad Regem numquam permiſit Rota tanquam ad iudicem,ad effectum obtinendi inhibitiones, ſed tanquam priuatum & potentem. p.42.n.282

Recurſus ad Regem.& ſententia reprobationis iudicis Eccleſiaſtici probant attentatum coram ſuperiore.p.283.n.42

Recurſui regio,& defenſioni naturali contraria omnia procedunt in iudice ſeculari volente iudicialiter cognoſcere:non tamen in Principe protegente ſubditos vi oppreſſos.p.46.n.324

Recurſum Regium ſi alieno priuilegio iuſtificamus, cur non melius cum fama proprij.p.48.n.346

Recurſus regij fundamentum eſt, vim tollere per viam extraiudicialis defenſionis, adhibita aliqua non iudiciali cognitione, & tunc cenſurarum incurſus euitatur.p.55.n.10

Recurſus pro tollenda violentia ab Eccleſiaſticis iudicibus illata habetur ad ſuprema tribunalia regia. p 57.n.46

Recurrere ad Regem pro protectione violentiæ permiſit Toletanum Concilium.ibid.n.51

Recurſum ad Imperatorem Ludouicũ habuit clericus, querimoniam proponendo de Leone Papa.ib.n.52

Recurſus fundamentum deficit, deficiente appellatione, quia non eſt dabile ſubiectum habile, quo cognitio & decretum poſſit cadere.p.58.n.65

Recurſus, finis, & intentio ceſſant deficiente appellatione.ibid.n.66

Recurſus violentiæ in decretis laicorum declinatoriam appellationem, aut proteſtationem aliquam non requirit, quia tunc principaliter præiudicium Regis attenditur.p.59.n.69

Recurſus ad Regem pro delatione appellationis à ſententia non intimata ex tunc eius ſcientiam arguit.ibid.n.74

Recurſus adhibitus ante grauamen, & ſententiam latam non arguet notitiam eius, vt currat tempus ad appellandum.ibid.n.80

Recurſus ad Regem eſt actus extraiudicialis.p 64.n.153

Recurſu regio pro nuda defenſione violentiæ poſſe excommunicatum vti,determinauit Rota.p.65.n.165

Recurſus Regius ſummus eſt gradus defenſionis naturalis, appellatio autem extraiudicialis vim habet conuentionis.n.166

Recurſus Regij finis eſt, vt iura, & decreta Canonica ſeruentur, quo opprimentis impetus detineatur, interim quòd ſecutus queat ſuperiorem adire oppreſſus.p.67.n.186

Recurſus ad Regem limitatus eſt ad ſolam violentiam,quam adeſſe eſt impoſſibile, vbi iure procedi tur.p.77.n.25

Recurſus Regius non poteſt plus operari, quam inhibitio Canonica è ſuperiori emanata.n.26

Recurſus ad Regem nunquam cauſat attentatum. n.27

Recurſus Regius dirigitur ad iuuamen iuriſdictionis ſuperioris, vt nihil in eius præiudicium interim contra ius fiat.n.28

Recurſus ad Regem eſt fauorabilis omnino, & omni iure permiſſus, ſub limitibus defenſionis naturalis contentus.p.83.n.36

Recurſus ad Regem vergit in vtilitatem vtriuſque reipublicæ,& iuriſdictionis Eccleſiaſticæ.n.37.& ſeqq.

Recurſus an denegetur in denegata delatione appellationis ab actibus negatiuis.p.113.n.4

Recurſus, vt locum habeat ſolam denegatam delationem legitimè appellationis ſufficere abſque executione,verius oſtenditur.p.114.n.9

Recurſus Regius non eſt introductus ad imponendam pœnam iudici Eccleſiaſtico vim inferenti ibid.n.13

Recurſus Regius, vt locum habeat,ſolus timor futuræ executionis,vbi denegatur delatio, legitimæ appellationi ſufficit.p.115.n.23

Recurſus violentiæ non ſolùm eſt inductus in fauorem vi oppreſſi, ſed iuriſdictionis Eccleſiaſticæ ſuperioris,ne illius authoritas vilipendatur.ibid.n.29

Recurſus locum habet in actis negatiuis, vbi non datur executio, ſed ſola ſufficit legitimæ appellationis denegata delatio.p.116.n.33

Recurſum denegare in actis negatiuis, vbi appellatio ſui natura vtrumque habet effectum, foret abſurdum.ibid.n.37

Recurſus ſi conceditur in non delatis appellationibus ab actis affirmatiuis, quia timetur executio, multo magis

magis est concedendus in actis negatiuis,quia illam secum trahat.ibid.n.40
Recursum ad inuocandum sufficit solus timor attentati, nec simul executionem Doctores omnes requirunt.p.117.n.53
Recursus si ob solam delationem negatam ob timorem attentati datur, multo magis in ipso attentato, & executione subsecuta.p.118.n.58
Recursus regius duo copulata iubet iudici facienda, deferre, & reponere, & sic requirit concursum copulatorum.ibid.n.60
Recursu ad Regem pendente, iudicem non posse ad executionem procedere sententiæ, qui teneant. p.120.n.4.11.& 44
Quod maximè procedit, quando Recursus intimatus est parti,& super eo citata.ibid.n.5.& à n.44
Recursus ad Regem pendente, & intimata ordinaria, non esse nulla, & attentata quæ gerit iudex Ecclesiasticus, veriorem, & receptiorem opinionem esse clarè ostenditur.p.121.n.10. & n.44
Recursu pendente ad iudicem, non impedit executionem sententia, nec causat attentata.ibid.n.11
Recursus ad Regem, & supplicatio à pari procedunt, & pariter in vtroque inferioris non suspenditur iurisdictio,sed licite exequitur.ibid.n.12
Recursus,quando prouenit ex suprema iurisdictione,si non suspendit iurisdictionem inferioris; ergo multo minus quando extraiudicialiter protegit per viam defensionis naturalis.ibid.n.13
Recursus ad Regem tocus est extraiudicialis, absque spe vt aliqua via possit fieri iudicialis.ibid.n.20
Recursu pendente ad Regem si gesta à iudice forent attentata,Senatus ante actorum inspectionem super articulo violentiæ,reuocaret.ibid.n.21
Recursu ad Regem pendente gesta insunt in articulo principali violentiæ de quibus pariter iudicatur, ac de gestis ante ordinariæ intimationem.p.122.n.22
Recursus ad Principem non censetur prohibitus, vbi prohibetur appellatio.ibid.n.16
Recursus pro tollenda violentia est quid distinctũ, & omnino separatũ à iustitia causæ principalis. ib.n.17
Recursu pendente ad Regem gesta si fuissent nulla, etiam quolibet decreto Regio lato, remanerent nulla.p.122.n.28
Recursu pendente ad Regem, gesta licèt vitio attentatorum non subiaceant, nec annullentur; tamen mulctari solet iudex ob eius irreuerentiam.pag 122. & 123.n.35
Recursu pendente,& actis originaliter transportatis ad Senatum, si iudex actum gerat, requirentem causæ cognitionem, nullus erit non ex capite pendentis recursus;sed defectu causæ cognitionis.ibid.n.36
Recursu pendente, & actis ad Senatum transportatis, si iudex procedat ad actum requirentem causæ cognitionem, quo consulatur litigans, si Senatus decreuerit super articulo violentiæ illam non fecisse iudicem.ibid.n.38
Recursu pendente ad Regem actis traductis differtur iurisdictionis exercitium, non iure operante,sed accidentia facti.ibid.n.40
Recursus ad Regem non est articulus præiudicialis causæ principali, sed fauorabilis ad eius faciliorem expeditionem.ibid.n.41
Recursu pendente ad Regem non suspendi iurisdictionem;veriorem esse opinionem.ibid.n.44
Recursus ad Regem super iniustitia sui primæua natura attentata,non facit litem.ibid.n.45
Recursus ob iniustitiam natura alteratur per citationem,quia efficitur lis.ibid.n.47
Recursus violentiæ quomodolibet varietur, etiam per intimationem ordinariæ (quæ non est citatio) nullatenus potest effici indicialis. ibid.num.48
Recursus ad Regem ob iniustitiam fundatur in circumuentione aduersarij, recursus verò violentiæ in vi & oppressione iudicis.p.124.n.72
Recursus ad Regem ob iniustitiam reuidetur ex nouis productionibus, & nouiter deductis actis, at recursus violentiæ ex eorundem inspectione duntaxat nullis aliis admissis.ibid.n.53
Recursus ob iniustitiam, licèt citatione sequuta,efficitur iudicialis, recursus autem violentiæ nihil vnquam iudicialitatis recipit,nec potest.ibid.n.54
Recursus ob iniustitiam prouenit ex potentia supremæ iurisdictionis, recursus violentiæ ex potestate politica, & œconomica absque vestigio iurisdictionis.ibid.n.55
Recursus ob iniustitiam proponendus est intra terminum ad appellandum (iuxta vnam opinionem) recursus violentiæ nullo termino circumscriptus reperitur.ibid.n.56
Populo ita numeroso, vt Rector non possit sufficere sacramentis, vel cultui diuino ministrandis, potest ipse Rector,vel alius ad quem pertinet sufficientes sacerdotes sibi adiungere.p.368.n.33

Recusatio.

Recusatio, & appellatio ab interlocutoria æquiparantur respectu formæ; secus tamen quoad alios effectus.p.144.n.88
In Recusatione iudicis Ecclesiastici arbitri eliguntur, qui de causis recusationum cognoscunt.ibid.n.94

Redditus.

Redditus annuos an debeat condemnatus à tempore primæ sententiæ,quæ ad illos condemnauit ex tunc vel à tempore vltimò confirmantis.p.630.n.36
Redditus annuus debitus ex contractu, regulariter vna est obligatio, & actio, & ad hæredes transit. p.558.n.138
Redditus annuus debitus ex contractu cum conditione singulis annis adimplenda, tunc quot sunt anni, tot sunt obligationes.ibid.n.139
Redditus ad vitam tot continet obligationes, quot præstationes annuæ.ibid.n.140

Redintegratio.

Redintegratio dicitur à re & integer.p.612.num.193

Reductio.

Reductionis sententia lata à iudice, vt bono viro appellationi non esse deferendũ,qui teneant.p.456.n.1
Reductionis sententia licèt admittat appellationem, an nihilominus ea pendente sit exequenda. ibid.n.2
Reductionis sententiam admittere appellationem suspensiuam,qui cum Baldo subscripserint.ibid.n.3
Reductionis iudice confirmante arbitramentum non licere appellari, secus ab eo illud infirmante, qui tenuerint, recensetur.ibid.num.6
Reductionis sententia an admittat appellationem iure Regio.ibid.n.9.remissiuè.
Reductio arbitramenti si petatur post illius arbitramenti executionem, illam non reuocat, nec impedit.p.457.n.13
Ab arbitratoribus & eorum arbitramento non licet regulariter appellare, sed Reductio peti ad arbitrium boni viri.ibid.n.14
Reductio ad arbitrium boni viri intra decem dies debet peti iure regio.ibid.16
Reductio an etiam iure communi debet peti intra decem dies.ibid.n.17
Reductio coram quo iudice sit petenda, & de variis opinionibus.ibid.n.18
Reductio debet peti intra decem dies etiam iure canonico.ibid.n.19

Regalia.

Regalia specificata quædam in venditione alicuius terræ à Rege facta, & aliqua excepta,omnia regalia vltra excepta veniunt.p.85.n.3

Regimen.

Regimen.

Regimen à Deo Reges non ſimpliciter acceperunt,ſed cum qualitate vi oppreſſorum protectionis naturaliter illis annexa & indiuiſibili.p.10. n.43

Obiectum, & finis ſupremi Regiminis eſt temporali pax publica, & vaſſallorum tranquillitas. ibid. numero 44

Ob bonum commune, & publicam ſubditorum vtilitatem Regimen creatum, & à Deo conceſſum eſt. ibid.

Regnum.

Regnum cui conceditur, neceſſariò conceduntur omnia,ſine quibus gubernari non poteſt. p.73.n.293

Regnum cuius ciuitates aliquæ parent Imperio,totum intelligitur illi ſubiectum,quia ſufficit partis tantùm habere pacificam poſſeſſionem, vt totius habere intelligatur.p.423.n.107

Regula.

Regula negatiua & permiſſiua vbi concurrunt, quæ ſi ſequenda.p.213.n.4

Duæ Regulæ vbi reperiuntur, vna firmatiua, alia prohibitiua,hæc præponderat.p.336.ibid.

Regularis.

Regularium vtriuſque ſexus cauſæ ſuper correctione & viſitatione Monachorum, Regularium & Monialium non veniunt ad tribunalia.p.86.n.10

Reiectio.

A Reiectione exceptionis libelli inepti in quacumque cauſa licitè appellatur.p. 140.n.41

A Reiectione vel admiſſione articulorum pertinentium, vel impertinentium, licitè appellatur, tanquam à præiudiciali.p.147.n.141

A Reiectione exceptionis non debito aut legitimo tempore oppoſitæ appellationi emiſſæ non defertur.p.481.n.14

Relatio.

Relatione ad Principem pendente, an interim geſta per inferiorem nulla dicantur.p.120.n.7

Relatione pendente ad Regem, non ſuſpendi referentis iuriſdictionem, patrio iure inductum eſt, niſi Princeps expreſsè dicat.p.124.n.50.

Relaxatio. Relaxatus.

Relaxare obligatus debet captum ponere extra ſuum territorium in loco, quo capi non poſſit.p.174.n.54

Et vt difficilis ſit eius perſecutio. ibid.n.55

Relaxatus à iudice ſimpliciter dicens ſub fideiuſſoribus,ad quid iſti teneantur.p.187.n.223

Relaxatus ſub fideiuſſoribus de ſoluendo, vel redeundo ad carcerem, non appellat à carcaratione. p.188. num.235

Relaxatio carceris an ſuſpendatur per appellationem. p.189.n.238

A Relaxatione excommunicationis, non licet appellare.ibid.n.242

Relaxationem carceris ſuſpendi per appellationem, immo vim fieri declarandum, defenditur. ibidem. num.243

Relaxationis carceris reuocatio per ſuperiorem fuiſſet illuſoria, ſi relaxatus reus fuiſſet,appellatione pendente,& aufugiſſet.ibid.n.246

A Relaxatione carceris appellationi niſi deferat iudex vim facere,decernit Senatus.p.190.n.251

Quæ doctrina limitatur in Relaxatione carceris facta per ſuprema tribunalia, quæ non ſuſpenditur per appellationem.ibid.n.252

Relaxatio rei ob innocentiam non ſuſpenditur per appellationem.ibid.n.253

Relaxatio carceris appellatione pendente eſt attentatum.p.191.n.263

Religioſus. Religio.

Indecens eſſet Religioſorum exceſſus in tribunalibus recitari.p.86.n.12

Religioſorum correctio, & quælibet ſententia Prælati, non recipit appellationem regulariter, & vbi admittitur non ſuſpendit.ibid.n.13

Religioſorum Prælati vim exequendo non faciunt, quia eorum ſententiæ non ſuſpenduntur per appellationem.ibid.n.14

Religioſi appellantes à correctione ſui Prælati non poſſunt in Francia recurrere ad parlamentum.ib.n.15

Religioſi non poſſunt appellare..ibid.n.16

Religioſorum cauſas etiam ſuper electionibus geſtas à Prioribus generalibus, & aliis Superioribus inter Monachos, hactenus eſt inauditum, trahi ad tribunalia per viam violentiæ.p.87.n.21

Religioſorum cauſæ quælibet, quæ ex Tridentino tractari poſſunt coram ordinariis; per viam violentiæ ad Regia prætoria trahi poſſunt. ibid.n.24

Idem in cauſis contentioſis pendentibus coram Religioſorum conſeruatoribus,& aliis iudicibus. ib.n.25

Religioſi non mendicantes præcedunt mendicantes. p.241.n.28

Religioſi mendicantes præcedunt alios mendicantes, qui poſtea in illa Ciuitate ſua monaſteria conſtruxere,ceſſante quaſi poſſeſſione inter eoſdem.ib.n.29

Religio quanto magis arcta maioris humilitatis intuitu debet aliis præſtantiorem locum cedere.pag.242. num.40

Religioſi in ſua Eccleſia præferuntur Canonicis collegiatæ circa officia defunctorum, non autem Cathedralis proceſſionaliter congregatis.p.243.n.69

Religioſi in tantum eximuntur à iuriſdictione Ordinarij, quantum ſibi conceditur in priuilegiis, non aliter.ibid.n.73

Remedium.

Remedium nullum hactenus aptius potuit inueniri,ad ſedandas iudicum Eccleſiaſticorum Violentias ob denegatam delationem appellationi; quam frequenter vſitatum.p.56.n.20

Remedium ad præſidium innocentium inuentum,non debet eſſe præſidium iniquitatis. p.64.n.148

Remedium violentiæ ius, & neceſſitas induxit, ad ſedandam violentiam, quam contra ius Iudex Eccleſiaſticus perpetraret.p.107.n.24

Remedium ſalubre violentiæ, non eſt credendum, velle Principem fictè, & apparenter præbere, manente adhuc vi.p.129.n.135

Remedio ad innocentiæ præſidium inſtituto, ad iniquitatis defenſionem non eſt abutendum. pag. 310. num 52

Remedium l.2. C. de reſcinden. vend. licet non detur in contractibus ſtricti iuris, locum tamen habet in ſtipulationibus adiectis ſuper contractibus bonæ fidei.p.337.n.33

Remedium poſſeſſorium ex c. redintegranda, ſiue ſit intentatum in foro Eccleſiaſtico, ſiue ſeculari, datur appellatio ſuſpenſiua.p.451.n.68

Remiſſio.

A Remiſſione negotij principalis facta per ſuperiorem inferiori appellatio non ſuſpendit, quominus interim inferior queat validè procedere. p.323 n.17

Etiamſi iudex inferior fuiſſet inhibitus, quia per Remiſſionem totum amouetur impedimentum. ibid. num.18

Remiſſio tacitè facta idem operatur quod expreſſa. ibid.n 28

Etiam ſi adſit inhibitio. ibid.n.21

Et etiamſi adſit deſertio. ibid.n.22

Remiſſio expreſſa non eſt neceſſaria, quando iudex à quo non detulit appellationi.p.323 324.n.23.& ſeq.

Abſque Remiſſione expreſſa inferior non poteſt procedere in cauſa, ſi appellationi detulerat. p.324.n.25

Renuntians. Renuntiatio.

Renuntiare eſt donare.p.117

Index Rerum,

Renunciatio tacita resultans ex facto contrario maximè in iudicio, idem operatur quod expressa.p.281. num.106

Renuntians semel suo beneficio, an possit iterum ei se opponere, & an ab electione de eo facta possit appellari.p.295.n.216

Renuntians suo beneficio non potest illud repetere, nec ad id regressus datur.ibid.n.217

Renuntiantibus actiones suas non est ad illas dandus regressus..bid.n.218

Renuntians electioni de se factæ non auditur appellans, quò minus alius eligatur ad illud beneficium. ibid.n.219

Renuntiantem semel possunt electores iterum eligere ad idem beneficium.ibid.n.220

Renuntians beneficium potest ad idem denuo præsentari,eligi,& se opponere.ibid.n.221

Renuncians beneficio ob crimen, non potest iterum eligi,nec præsentari ad illud. ibid.n.222

Renunciatio appellationis quando expressè per transactionem fiat.p.409.n.329

Renuntiatio per pactum de non appellando valet, & non suspenditur sententiæ executio. ibid.n.230

Renuntiatio appellationis inducta per pactum de standō vnicæ sententiæ valet.ibid.n.231

Renuntiatio appellans in criminalibus valet, vbi delictum est notorium.p.464.n.9

Repositio.

Reponere, & deferre sunt necessaria ad tollendam violentiam,quæ in illis consistit.p.74.n.301

Reponere tenetur iudex Ecclesiasticus vitture decreti Senatus insetti in prouisione Regia, omnia attentata post appellationem & intra terminum ad appellandum, & omnia compellere ad vnguem. p.75. num.1

Reponere se & deferre, si respondeat iudex prouisioni Regiæ;an dicetur satisfeciſſe.ibid.n.2

Reponere verbaliter, cùm actus reuocatione sufficiet, si attentatum sit verbale.ibid.n.3

Repositio cum effectu requiritur, quando attentatum consistit in facto, quia non sufficiet tunc verbalis. ibid.n.4

Reponere cum effectu, si iudex recuset, datur oppressio *fobre carta*, vt adimpleat prouisionem cum effectu.p.76.n.11

Reponat si iudex in parte, partim verò non, an prouisioni Regiæ satisfeciſſe dicetur.ibid.n.13

Repositum non dicitur attentatum, si repositio non fiat in pristinum statum vsque ad vnum nummum. ibid.n.15

Repositum semel cum effectu vigore prouisionis Regiæ, si iterum iudex reuocet an noua appellatio, & nouus recursus sit necessarius, an verò sufficiet secunda iussio.ibid.n.16

Repositionem si incontinenti reuocet iudex ipse, secunda iussio sufficiet, hoc est *fobre carta*. ibid. n. 17

Repositionis reuocatio si proueniat à nouo articulo incidenti in discursum litis, secunda iussio denegatur in Senatu, quia noua appellatione, & recursu opus est.p.77.n.21

Reponere an debeat indistinctè iudex Ecclesiasticus vigore Regiæ prouisionis omnia à se gesta post appellationem, etiam quæ aliàs sibi licebat facere ea pendente,& deferente. ibid.n.22

Reponere tenetur etiam iudex vigore Regiæ prouisionis censuras, & absoluere, quod non repugnat dispositioni Concil. Trident.p.78.n.43

Repositio attentatorum facta à iudice Ecclesiastico est in executionem decreti Regij Senatus, vim fieri declarantis,& ibi de intellectu d.l.36.recop.p.102.n 11

A Repositione grauaminis iniustè denegata licet appellari.p.176.n.20

Ita tamen quod appelletur à causa grauaminis de præsenti, non de præterito, & sic ab ipsa denegatione. ibid.n.21

Repositio actorum, seu alij actus iurisdictionales geri non possunt ab alio,quàm à iudice non priuato seu iurisdictione carente.p.94.n.7

Repositione petita & negata, & censuris nullis licita est appellatio.p.194.n.25

A positionis sententia ob excessum executionis, an fructus comprehendit etiamsi non exprimat. p.662. num.136

Repositionis sententiæ ob excessum quando satisfactum censeatur,multa remissiuè.p.670. n.257

Reprobatus.

Reprobatus habens gratiam in forma dignum ad Parochialem appellare potest suspensiuà. pag.292. numero 297

Reprobatus ab examinatoribus ad beneficium simplex an possit appellare quoad vtrumque effectum.p.293. num.212

Res.

Res omnis per quascumque causas nascitur, per easdem dissoluitur.p.94.n.7

Peremptа vna Re alternatiuè debitis, remanet obligatio in alia præcisè.p.111.n.93

Res per negationem efficitur dubia.p.147.n.130

Res à potentiori denominatur.p.214.n.12

Res vna non potest diuerso iure censeri.ibidem numero 23

Res vna non potest contrarios effectus operari.ibidem num.24

Res vna circa seipsam non potest diuersa iure censeri. p.216.n.51

Res postquam semel prohibitionem euasit, semper remanet libera.p.361.n.55

Res semel effecta alienabilis, semper remanet alienabilis.ibid.n.56

Rei semel alterata natura, semper remanet alterata. ibid.n.57

Res quæ semel exiuit de trunco, & de familia, non dicitur amplius esse de trunco, quominus retractatui locus sit.ibid.n.58

Res perpetuæ esse debent apud successores vocatos, vbi perpetuò ius competit.p.420.n.61

Res eius esse præsumitur, cuius est signum & marcha. p.434.n.271

Res obligata, si transit in aliam formam reducibilem ad primam materiam, non extinguitur ius pignoris competens in ipsa prima materia.p.436.n.309

Res transit cum sua causa, & suo onere. ibidem num.310

Res empta ex pecunia redacta ex re maioratus, in eius locum subrogatur cum omnibus qualitatibus primordialibus maioratus. ibid.n.318

Res iudicata dicitur vbi concurrit identitas rei, causæ, & personarum.p.476.n.28

Res vbi in specie præstanda erit executor facit præceptum reo vt intra triduum restituat, qua non restituta cogitur manu militari.p.535.n.29

Res ad quam quis est condemnatus, si longè absit. quomodo sit facienda executio. p.536.n.36

Rei iudicatæ cessante causa ex noua causa superueniente,cessat res iudicata.p.556.n.94

Res iudicata non facit ius in iis quæ tempore mutantur.ibid.n.96

Res iudicata licèt perpetua sit, tamen non obstat agenti ex noua causa superuenienti de nouo. pag. 557. num.116

Rei iudicatæ exceptio quando prodest absolutio ob non probationem actoris in realibus aut personalibus.p.558.n.124

Res cuicta in solutum pro debito data à iudice vel à parte

parte, non agitur ex actione primæua, quia est extincta, sed vtili exempto.p.560.n.160
Re euicta in solutum data, an & quando liberentur priores fideiussores & pignora.ibid.n.161
Rei iudicatæ exceptio obtentæ contra receptatores, redituum, an præiudicet domino principali. pag.561. num.174
Res iudicata non præiudicat non citatum ad actum, quo lædi potest.p.569. n.18
Res iudicata inter alios lata, aliis non præiudicat. ibid.n.19
Res iudicata vt obstet, debet adesse identitas, causæ, rei, & personæ.ibid.n.25
Res à possessore non citato auocanda non est, nisi legitima causæ cognitione præcedente etiam remedio aliquo possessorio.p.574.n.84
Res inter alios iudicata aliis non potest præiudicium generare.ibid.n.86
Res cùm reperitur penes condemnatum, alius non impedit executionem, nec illi præstatur cautio.pagina 576.n.115
Res petita actione personali, puta ex vendito, donato, & similibus alienata, lite pendente efficitur litigiosa, & in emptorem scientem diriguntur executoriales.p.581.n.173
Rei alienatione facta in fraudem paratæ executionis pro quantitate pecuniæ, fit executio in tertium emptorem.p.581.n.175
Res emphyteutica alienata lite pendente, aut præsentato instrumento guarentigiato in iudicio contra emphyteutam, executio dirigitur in tertium. p.585. num.221
Res iudicata cohæret rei; & Authoris accessione vtitur successor.p.586.n.144
Rei iudicatæ exceptio non intrat vbi non adest identitas rei, causæ & personarum. p.579.n.275
Res non intelligitur restituta, dum etiam fructus non restituuntur.p.606.n.103
Res reddita restituta aut soluta propriè dicitur, quæ non deteriorata redditur aut soluitur.p.611. n.183
Res deposita non dicitur reddita si deteriorata reddatur.p.612.n.184
Res abesse dicitur cuius corpus manet, sed forma mutata est.ibid.n.185
Rei appellatione tota continetur.ibid.n.199
Res vna quando alteri accedit & cohæret, non debet ab ea separari, quia vnica iudicatur..p.624.n.105
Re prohibita è regno extrahi (si publicatur) publicatur etiam currus, saccus, nauis, &c. quibus exportatur.ibid.n.106
Res iure communi non habet accessiones limitatas pertinentiæ, nec appendices, nisi ab homine aut consuetudine ei attribuantur.p.625.n.129
Res inter alios acta tertio non præiudicat, nec contra non nominatum in sententia eius executione comprehenditur. p.654.n.3
Res in solutum data mulieri virtute executionis, quæ in gradu appellationis reuocata fuit; an hæc reuocatoria exequi possit contra virum, cui hanc rem appellatione pendente dederat in dotem mulier. ibid.n.10
Res affecta si transeat in clericum, quam detineat eius respectu, iudici seculari non tollitur iurisdictio. p.658 n.76
Res per clericum adepta vigore executionis attentatæ excessiuæ, inordinatæ, aut aliter nullæ, postmodum rescissæ, ab eo auocari potest per iudicem laicum p.662.n.127
Perfectæ Rei nihil addi potest.p.669.n.254

Rescriptum.

Rescripto alterius prævalente, alter iudex in eadē causa inhibere non potest, nec iurisdictione vti.p.256.n.89
Rescriptis à duobus iudicibus pro vtraque parte impetratis, qui valido vtitur, potest inhibere, & vim nullam facit inhibendo, sed alius ibid.n.91
Rescriptorum duorum ab vtraque parte impetratorum quod prævaleat. ibid.n.92
Rescriptum secundum vt priori prævaleat, triplex prioritas requiritur. ibid.n.93
Rescriptum interpretatur secundum ius. p.323.n.13
Rescriptum ad lites est commune, & regulatur secundùm ius & iustitiam.p.359.n.16
Rescriptum quo prohibetur appellatio, pariter operatur in præiudicium actoris ac rei ex capite æqualitatis seruandæ in vtroque.ibid.n.20
Rescriptum Principis recipit interpretationem à iure communi.p.394.n.15
Rescriptum Principis recipit interpretationem à iure, cum quo se conformare censetur.p.665.n.183

Reseruare, Reseruatio.

A Reseruatione exceptionum oppositarum in finem litis, licitè appellatur.p.140.n.36
Reseruationis articuli decretum an recipiat appellationem.p.326.n.1
Et quid si non est additum, quòd ex diffinitiua resultabit articuli reseruati expeditio, an admittatur supplicatio.p.326.n.2
A Reseruatione articuli anteriorem cognitionem requirentis, an ad finem litis, seu diffinitiuam, appellationi vt licitè deferendum.ibid.n.7
Reseruatio exceptionis rei iudicatæ ad diffinitiuam est nulla.p.327.n.8
Reseruatio ad finem litis exceptionis, transactionis, aut iuramenti, est nulla.ibid.n.9
Reseruare ad litis discursum non potest iudex exceptionem declinatoriæ.ibid.n.10
Reseruare potest iudex præscriptionis exceptionem ad causæ discursum.ibid.n.11
Reseruari quæ possint exceptiones, & quæ non, remissiuè. ibid.n.12
Reseruari non possunt exceptiones declinatoriæ, & ex quibus ordo iudicij peruerteretur.ibid.n.13
Reseruatio articuli peruertentis ordinem iuris, præbet causam appellandi.ibid.n.14
Reseruare quas exceptiones contra testes non possit iudex in finem litis.p.328.n.35
Reseruare vel cognoscere de exceptionibus contra testes in finem litis iudicis est arbitrium.ibid.n.36
Et ex quibus moueri debet iudex reseruare, vel cognoscere.ibid.n.37
Reseruare vel non exceptiones contra testes grauatur pars à quo erit necesse appellare. p.328.329.n.38
Reseruare exceptionem nullitatis oppositam, non potest, sed ad omnia determinare.p.329.n.40
Reseruari potest in finem litis in summariis exceptio requirens altiorem indaginem.ibid.n.45
A Reseruatione exceptionis requirentis altiorem indaginem in iudiciis summariis appellatio non est licita.ibid.n.46
Reseruare exceptiones requirentes altiorem indaginem disponens statutum, à reseruatione non admittitur appellatio.ibid.n.47
Reseruandi ad effectum iudicis statur arbitrio, quæ exceptiones requirant altiorem indaginem. ibidem, num.48
Reseruata non intelligitur per statutum exceptio clara, quæ in continenti potest constare.ibid.n.49
Reseruanda exceptio iuris dubij an sit.p.330.n.52
A Reseruatione non appellatur, quando contra opponentem articulum iuris est præsumptio. ibidem num.13
Nisi tunc offeratur probatio incontinenti. pag. 330. ibid.
Reseruari non potest exceptio contra testem examinandum,

nandum, si eius probatio offertur incontinenti, etiam si requirat altiorem indaginem.ibid.n.54
Et multo magis quando exceptio per ipsum ius est probata.p.330.n.55
Et an sufficiat verbo simpliciter offerri incontinenti. p.330.n.56
A Reseruatione exceptionis contra testem oblata incontinenti appellari licet.p.330.n.57
Reseruatio exceptionis in finem litis in tribunalibus Regijs non admittit supplicationem.ibid.n.58
Reseruata exceptio in finem litis operatur vt postea probata legitima corruant omnia gesta antea. ibid. ibid.n.59
Reseruati iuris causa in aliud iudicium coram eodem potest tractari, quia ad illam efficitur competens. ibid.n.60
Reseruata exceptio in finem litis an prius sit terminanda.ibid.n.61
Reseruari non possunt ad finem litis exceptiones requirentes altiorem indaginem.p.330.331.n.63
Reseruari tamen possunt, quæ illam requirunt. p.331. ibid.
A Reseruatione prædictarum exceptionum non licet appellari..ibid.n.64
Reseruationi, iudicis de facto statur,quando exceptio sit intricata.ibid.n.65
Reseruatio operatur, vt probata demum exceptione gesta omnia retro sint nulla.ibid.n.66
Dummodo exceptio Reseruata opponatur processui,secus si substantiæ negotij. ibid.n.67
Reseruata exceptio si obstet, expensæ reficiendæ sunt. ibid.n.68
Reseruatas exceptiones decidi non petente parte sententia est valida.ibid.n.69
Reseruatas exceptiones omittere potest pars,& principale terminare, quas tacitè videtur tunc reiicere. ibid.n.73
Reseruatis exceptionibus non decisis si iudex ad diffinitiuam procedat parte opponente, sententia est nulla ipso iure.ibid.n.74
Reseruatio licet non intret in patronatus mixto, procedit in mixtura æquali, secus si pars Clericorum habet plures voces, quàm Laicorum, quia alteratur beneficij natura.p.402.o.127.vide n.114
Reseruatio iurium facta in vltima sententia illius respectu dicitur cæteris difformis, & datur appellatio à Reseruatione noua.p.477.n.43
Reseruatio iuris facta in sententia, conseruat ius condemnato competens.p.557.n.104
Reseruatum Ius est excluſum à sententia & condemnatione.ibid.n.105
Reseruatio iuris est exceptio quæ modificat actum, atque omnino admittenda est.ibid.n106
Reseruatio iuris confirmat non reseruatum, & conseruat reseruatum, ac si nulla staret condemnatio. ibid.n.107
Reseruatum ius in sententia, ipsius executionem non suspendit, secus si sententia condemnat sub aliqua modificatione, aut limitatione,quia tunc suspendit. p.647.n.34
Reseruatum ius condemnato in sententia, eius executionem non suspendit, quia intelligitur reseruatum in aliud iudicium.ibid.n.35
Secus si sententia aliquam exceptionem aut limitationem adiiciat.ibid.n.35

Residentia.

Residentiæ beneficij præceptum est sententia interlocutoria habens vim diffinitiuæ.p.305.n.1
Residentiæ præceptum si expediatur absque causæ cognitione est actus extraiudicialis. ibid.n.2
Residentiæ præceptum non requirit citationem iudicialem.ibid.n.3
Residentiæ præceptum non suspenditur per appellationem, sed ea non obstante opponitur beneficiato substitutus.ibid.n.4
Residentiæ ab ipso præcepto non datur appellatio, quominus absens compellatur residere, & detur substitutus congruæ portione p.306.n.5
Residendi à præcepto appellatio dicitur frustratoria. ibid.n.6
Residentiæ pœna per diffinitiuam imposita in contumaces absentes non recipit appellationem. ibid. n.8
Residentiæ neglectæ pœnam, appellatione & inhibitione non obstantibus exequendam contra absentes siue contumaces, siue non contumaces, decreuit Senatus supremus.ibid.n.20
Non Residentiæ pœna impositа parochis, non extenditur ad non residentes beneficia simplicia.ibid.n.11
Residentia est de iure diuino in animarum curam, seu gubernationem habentibus.ibid.n.12
Non Residentiæ pœna non recipit appellationem quoad suspensiuũ,secus quoad deuolutiuum.ib.n.13
Residentiæ monitorium, & præceptum extraiudicialiter expeditur, pœnarum verò impositio per diffinitiuam iuris ordine seruato.ibid.n.15
Non solùm in Parochialibus, sed in aliis simplicibus beneficiis.p.307.n.16
Contra non Residentem, siue sciatur vbi sit, siue non, ad beneficij priuationem quomodo sit procedendum, & quod tempus absentiæ requiratur. ibidem num.17
Monitio trina non est necessaria contra non residentem, siue absentem, siue præsentem, si commodè citari potest personaliter.ibid.n.18
Et tunc quod tempus absentiæ requiratur. ibid.n.19
Non Residentis citatio vbi agitur ad priuationem an sufficiat extraiudicialis.ibid.n.20
Contra non residentem vbi agitur ad priuationem fructuum & alias pœnas arbitrarias,an & quando trina citatio sit necessaria.ibid.n.21
Non Residente monito à quo incipiat currere tempus, quo debet expectari,anteaquam ad priuationem deueniatur.ibid.n.23
Contra nonResidentem sententia priuationis,qua non est seruatus iuris ordo,exequi non potest appellatione pendente.ibid.n.24
Non Residens ex iusta tamen causa aut impedimento, seu licentia condemnatus ad priuationem, *&c.* an queat appellationem suspensiuam interponere. ibid. num.25
Residentiæ materia, & quæ beneficia illam exigant; & quæ personæ excusentur, & de licentia quando concedenda, vel non, & qui sine ea possunt abesse, & de aliis remissiuè. p.308. n.26
Residentiæ mandatum in visitatione edictum non recipit appellationem.p.311.n.57
Contra non Residentem quando proceditur ad priuationem beneficij admittitur appellatio, si non præcedit causæ cognitio & citatio,& quo decreti genere tunc vtitur Senatus Regius.p.383. n.77

Resignatarius, Resignatio.

Resignatarius non tenetur purgare attentata facta à prædecessore resignante, quia ille in nullo deliquit. p.96.n.48
Resignatarius tenetur dimittere possessionem à se possessi beneficij postquam adeptus est possessionem beneficij resignati (non obstante appellatione) cui non deferens iudex vim nullam facere declarabit Senatus.p.371.n.6
Resignatio facta sine consensu patroni est nulla, & si ex hac causa patronus præsentet aliquem,non tenet, quia non abdicatur ius à resignante, at si lite pendente resignans moriatur,& patronatus prosequatur litem cum resignatario, & asserat instituendum iam

præsentatum; hæc litis prosecutio æquipollet nouæ præsentationi.p.400.n.94
Resignationes plerumque in causa sunt, vt ignorentur vacationes beneficiorum iuris Regij patronatus.pagina 425 n 146
Resignatio beneficij facta lite pendente afficitur vitio litigij.p.582.n.185.

Restituere, Restitutio.

Restitutio in integrum quando potest opponi rei iudicatæ, & suspendit executionem,procedit si opponatur coram iudice,non autem coram executore.p.552 num.38
Restitutionis rei facta condemnatio intelligitur & de fructibus quos de iure condemnatus tenebatur restituere.p.606.n.102
Restituere verbum in sententia appositum fructus quoque comprehendit ex propria vi & virtute. p.606.n.106
Restituere verbum plenam habet significationem vt etiam fructus comprehendat.p.606.n.107
Restitutio est in pristinum statum repositio seu redintegratio.p.606.n.108
Restituit non solùm qui corpus, sed etiam qui omnem rem, conditionémque reddita causa præstat. p.606.n.109
Restitutio gratiosa non præstat fructus,secus rigorosa. p.611.n.175
Verbum (Restitutio) importat fructus restitutionem, vbi aliàs ex vi iudicij solent venire,non aliter.p.611. num.177
Restitutio Principis ad quæ bona & fructus extendatur remissiuè p.611.n.178
Restitutio tota iuris interpretatio est. p.612.n.187
Restitutio est in pristinum statum redintegratio.p.612. num.192
Restitutio tantum restituit,quantum abstulit id aduersus quod restitutio datur. p 612.n.196
Restitutionis gratia tantum attribuit, quantum condemnationis sententia ademit.p.612.n.197
Restitutus quis non dicitur, nisi plenariam consequatur restitutionem.p.612.n.197
Restitutio facit renasci quod extinctum fuit. pag.612. num.198
Restituto Minore per sententiam aduersus venditionem, cuius causa vectigal soluit, sententia officit publicano.p.656.n.36
Restitutio redigit omnia ad pristinum statum etiam aduersus tertium.p.656.n.37
Restitutio facta iuris dispositione,ex causa quæ inest à primordio tituli præiudicat tertio, & contra eum operatur.p.656.n.39
Restitutio per viam iuris inhæret à primordio, ita vt ius transferentis non fuerit liberum à principio, quod ideo rescissioni est subiectum.p.756.n.40
Restitutio iuris ob iniustitiam, comprehendit bona ablata, & in fiscum incorporata, sed alienata in tertium possessorem.p.656.n.41
Restitutione à Principe facta etiam ex gratia, dicenti haberi pro non facta confiscationem,& esse irritam, ius tertio tollitur, & omnia prouenientia ex tali condemnatione resoluuntur.656.n.42

Retentio.

Retentionis pro melioramentis exceptio suspendit sententiæ executionem, etiamsi opposita fuisset in iudicio principali,non tamen de ea iudicatum. p. 648. num.59
Retinendæ in singulis speciebus non admittitur appellatio.p.449.n 56
Retentio conceditur in re separata, quando melioramenta facta in vna re eius valorem excedunt.p.649. num.66
Retentionis exceptio admittitur in executione,etiamsi ea sit processui opposita, non tamen per iudicem terminata.p 555.n.76
Retentionis exceptio non decisa, etiam in iudiciis priuilegiatis opponitur post sententiam, & à reiectione appellatio admittitur.p.555.n.77

Retractus.

Retractus an locum habeant, vbi simul venduntur res immobiles.p.216.n.54
Retractu permisso inter coniuges etiam extenditur ad socios extraneos.p.260.n.28

Reuocatio.

Reuocare & reponere attentata appellatione pendente pertinet ad iudicem ad quem, non ad aliũ.p.94.n.9
Reuocatio attentatorum facta virtute decreti conditionalis,vel simplicis Senatus Regij, nullam requirit causæ cognitionem. p.110.n.82
Reuocatio eorum, quæ geruntur post ordinariæ intimationem;pendent à futuro euentu,& sic regulatur à iustificatione appellationis.p.122.n.25. & seqq.
Reuocatio præcepti de non ædificando dicitur interlocutoria, habens vim diffinitiuæ à qua licet appellare.p.152.188
A Reuocatione interlocutoriæ, seu grauaminis an licita sit appellatio, disputatur.p.153.n.201
Reuocatio interlocutoriæ seu grauaminis interlocutoria est.ibid.p.153.& 154.& n.202.contrà n.205
A Reuocatoria interlocutoria grauaminis appellatur, quando ex tali reuocatoria oritur grauamen præiudiciale, non in ipso grauamine,vt in exemplis.ibid. p.154.n.215.& 216
Reuocata executio cuius contemplatione tertius possidet,ipsi nocet.p.657.n.52

Reus.

Reus absens cuius bona descripta,& annotata fuerunt, comparens licitè appellat à tali annotatione. p. 152 num.187
Reum sine fideiussoribus relaxatum tempore ferendæ sententiæ potest iudex in carcerem reuocare. p.184. num.188
Reus confugiens à carcere non est sub fideiussoribus relaxandus, etiam vbi aliàs relaxaretur.p.185.n.194.
Reus eadem causa, qua in prima instantia non relaxatur,vel relaxatur sub fideiussoribus,pariter in secunda,& vlterioribus.p.187.n.226
Reus voluntarius quis dicatur.p.228.n.18
Reus si instat ex aliqua causa, vt priùs sibi non præfigatur dilatio ad probandas suas exceptiones,quousque actor suam probet intentionem in iudiciis Ecclesiasticis obtinebit.p.410.n.247
Reus conuentus rei vindicatione negans possidere, & conuictus de mendacio,non appellat. pag.448. 449. num.41
Reus conuentus si non possideat, & de iure agentis constet iudex declarat rem pertinere ad actorem absoluto reo.p.610.n.158
Et tunc si Reus post rem iudicatam,cœperit possidere, in illum fit executio absque nouo processu. p. 610. num 159
Quod idem procedit in bonorum possessione. p. 610. num.160
Reum conuentum & non inuentum possidere tempore latæ sententiæ,iudex poterit condemnare,vt quandocunque bona habeat, restituat actori rectè suum dominium probanti.p.610.n.161.declara vt ibid.
Reus inuentus non possidere, non est absoluendus ab obseruatione iudicij, sed actor probans de suo iure declarandus Dominus, & quæ sit huius declarationis vtilitas.p.610.n.162
Actor tamen hoc casu erit in expensis condemnandus, p.610 n.163
Et quid si reus distulit opponere se non possidere. p.610.n.164

Index Rerum,

Reus ob non possessionem tempore latæ sententiæ tandiu durat absolutus quandiu non possideat, secus cessante causa & cœperit possidere p.610.n.165.

Rex.

Iure & consuetudine est attributa facultas & potestas Regibus Hispaniæ propulsandi violentias, & tollendi oppressiones à iudicibus Ecclesiasticis factas, pag.7.n.16

Rex Hispaniæ est supremus Princeps non recognoscens Superiorem, nec Imperio subest.p.8.n.26

Reges in temporalibus Vicarij Christi Domini nostri electi fuere, vt in pace vassallos à violentiis defendant.p.10.n.41

Rex est imago Reipub. & quasi Deus in terra. pag. 10 num.43

Regis proprium officium est, vi oppressos liberare.ibid.

Reges ad hoc sunt in terris dati à Deo, vt tueantur Ecclesiam vniuersalem, & omnes Ecclesias, & Ecclesiasticam libertatem.p.14 n.72

Reges Hispaniæ, & cæteri Catholicæ reipublicæ supremi Principes sunt protectores decretorum Concilij Trid.p.14.n.73

Reges Catholici tanquam Christianæ religionis protectores possunt assistere per se, & suos legatos concilio propter quietem reipublicæ. ibid.n.74

Ex debito sui officij & charitatis tenetur Rex præstare auxilium oppressis.p.18.n.88

Rex potest aditi data iudicis Ecclesiastici superioris remissione.p.21.n.104

Regis auxilium implorare contra detinentes decimas licitum est.p.21.n.106

Reges & Imperatores tenentur præstate auxilium Ecclesiæ.p.21.n.107

Reges defensores Ecclesiæ, & religionis appellantur. p.22.n.113

Rex est ordinarius in suo Regno, cùm omnes iurisdictiones ab eo effluxerint.p.22.n.114

Reges Christianissimi & sanctæ Sedi Apostolicæ obedientes non tolerarent consuetudinem cognoscendi de violentiis ab Ecclesiasticis perpetratis, si iniustitiam contineret, nec est præsumendum.p.27.n.157

Reges in ordine ad spiritualia subsunt Summo Pontifici, qui etiam temporalem iurisdictionem habet in ordine ad spiritualia.p.45.n.295

Regis maioria aut Pontificis nullatenus à Rege alienari potest.p.57.n.38

In Rege duæ significationes, & personæ concurrunt, intellectualis perseuerans ænigmaticè, & corporalis.p.57.n.41

Rex licèt deficiat quoad rumbum, remanet persona Regis quoad organum, quæ est publica, principaliter fundans actus quæ potiùs attenditur, quàm virtus organica.n.32

Rex semper viuit quoad maiestatem supremam & protectionem subditorum, quæ nullo facto auelli potest.n.43

Regi commendata est omni iure maximè clericorum protectio.p.58.n.57

Regibus subsunt Ecclesiasticæ personæ in iis, quæ tangunt regimen, & ordinem potestatis & ad eorum inuocationē tenentur accedere p.72.n.268.& n.272.

Regi tenentur Ecclesiastici Prælati obedientiam, fidelitatem, & reuerentiam obseruare.n.269

Regi ratione domicilij Ecclesiasticæ personæ subditæ sunt.n.270

Rex in executione protectionis naturalis, & nudæ defensiuuis non procedit ex potentia iurisdictionis contentiosæ, sed potestatis politicæ.& œconomicæ. p.72.n.276

Rex supremus potest à suo Regno expellere clericos vim notoriam inferentes suis vassalis, & turbatores pacis publicæ, & iurisdictionis, & præcipere, ne ad sua Regna accedant. num.277

Regia maiestas vestigiis semper Concilij Tridentini decretorum, maximè in violentiarum cognitione inhæret.p.138.n.8

A Rege sententiante vt Comites ad Superiorem Comitis appellatur.p.294.n.233

Regis & eius Consilij supremi iussu, an possint capere, & pignorare bona Ecclesiastica, sine decimas contribuere tenentium ad huiusmodi Ecclesiæ reparationem tanquam Concilij Tridentini executoris. p.366.n.8

Regi Hispaniæ competit ius patronatus in quibusdam beneficiis ex Bulla Adriani VI. Clementis VII. & Pauli III. maximorum Pontificum.p.417.n.10

Contra Regem nulla potest probari scientia & patientia, vt aliquis vsurpet ius patronatus, cùm potiùs tales Bullæ in eius derogatione retinentur in Hispania, ne illis vti queant impetrantes.p.418.n.17

Regibus Hispaniæ non currit tempus quadrimestre ad præsentandum beneficia & Episcopatus suæ Coronæ, etiam si eorum officiales sciant vacationes. p.419.n.43

Et etiamsi Rex ipse sciat vacationem ob maximas occupationes.p.419.n.43

Regi cùm nunquam currat tempus ad præsentandum ex defectu scientiæ, semper potest reclamare contra prouisiones ordinarij.p.419.n.44

Catholica Maiestas licèt non sit vsus sui iuris patronatus indultis in aliquibus beneficiis, illa non amisit per non vsum.p.422.n.98

Rex Hispaniæ indultis iuris patronatus vsus est semper in parte.p.423.n.100

Rex Hispaniæ maiori parte beneficiorum consistorialium virtute concessionum Apostolicarum vsus est quoties vacare contingunt. p.423.n.106

Rex Hispaniæ non tractat de acquirendo nouo iure patronatus in beneficiis consistorialibus, sed de conseruando sibi ex indultis Apostolicis competente p.443.n.110

Rege Hispaniæ existente in quasi possessione iuris patronatus vniuersalis beneficiorum consistorialium, ordinarius etiam particulariter non potest aliquod illorum quasi possidere: & de ratione.p.425.n.137

Rex in sua præsentatione ad beneficium nouiter repertum, vt præferatur, debet de suo iure patronatus in illo beneficio docere, aliàs interim ordinarius non excluditur.p.426.n.159

Catholica maiestas misit per sua Regna præcipuè Galleciæ Austures & Obiedo personas fide dignas scientiæ & conscientiæ, vt recognoscerent beneficia suo Regio patronatui spectantia.p.427.n.165

Rege absente nuntiatio prædicta fiebat eius Vice-Regi. p.431.n.230

Reges Hispaniæ sunt veri patroni Cathedralium, prælatiarum, & Abbatiarum consistorialium horum regnorum Hispaniæ.p.431.n.223

Et quo iure, ibid.& numeris seqq.

Regi Catholico ius patronatus in consistorialibus beneficiis Hispaniæ fuit attributum Pontificum indultis.p.431.n.225

Rex Hispaniæ fuit redactus ad suum ius eligendi, quod prius habebat consensu & ordinatione Ecclesiæ vniuersalis,& prælatorum Hispaniæ. p.431.n.228

Rex noster inuictissimus quot, qualésve Episcopatus & Archiepiscopatus prouideat in Hispania,& extra illam remissiuè.p.432.n.237

Rex Catholicus hodie præsentat Prælatos Ecclesiarum cuius iuri patronatui nihil detrahitur.p.432.n.231

Regem Catholicum magno prosequi fauore per Romanam Ecclesiam.p.432.n.232

Rex Hispaniæ ob suam suorúmque ministrorum maximam religionem maiori fruitur potentia, quàm

nemo hucusque fuerit assequutus. p. 432. num. 232
Reges omnes de iure communi habere regium patronatum maiorum Ecclesiarum suæ ditionis,qui affirmant.p.432.n.239
Rex potest opponere Episcopum electum sibi esse suspectũ, quo probato,retractatur electio.p.432.n.240.
Regis interest,nosse qui in suo regno Ecclesias sint administraturi.p.432.n.241
Catholica maiestas non indiget indiciis & præsumptionibus probationis iuris patronatus, quia ipse non tractat de probanda illius præscriptione, cùm satis sit probata sua intentio, & ius patronatus in consistorialibus.p.434.n.267
Catholica maiestas tractat duntaxat de probanda qualitate beneficij, an sit vel fuerit consistoriale nécne, quæ est longè minoris probationis.p.434.n.268
Rex an possit donare ius patronatus sibi à Sede Apostolica concessum in consistorialibus, remissiuè. p.435.n.295

Rogitus.

Rogitus Principis, & superioris inducit mandatum,& præcisam necessitatem.p.64.n.154
Rogitus Principis & superioris inducit mandatum in iis,in quibus potest mandare,nõ in aliis.p.65. n.169.
Rogitus in prouisione ordinariam suam literalem significationem retinet, nèc aliam patitur natura negotij.65.n.171
Rogitus absolutionis inducit præceptum post actorum inspectionem,& dato decreto violentiæ.p.65.n. 172

Rota.

Rotæ Auditores aliter censuere de recursu ad iustitiam Aragonum, quàm praxis in rei veritate se habet. p.39.n.258
Rotæ Domini non habet excommunicatos recurrentes ad Regem pro tollenda violentia, sed vbi cum iurisdictione seculares procedere intelligunt.pag.39 num.260
Recursum ad iudices laicos ad nudam defensionem suæ possessionis Rota semper approbauit. n.261
Rota non intendit tollere recursum ad iudices seculares pro defensione naturali, sed vbi præsumit, tolli cum causæ cognitione & iurisdictionaliter.n.262
Rotæ decisio oppugnans recursum regium, adducitur, cui satisfit, vt loquatur quando in tollenda violentia proceditur cum iurisdictione.p.40.n.266
Rotæ decisionis relatæ in casu variè fuit declaratum, quandoque incurrisse recurrentem, quandoque non incurrisse.p.40.n.270
Rotæ decisiones relatæ, casu negato,quòd reprobauerint recursum ad Regem, ei standum non erit, cum in contrarium plures numero sint illum approbantes,cui fauet consuetudo, & Doctorũ caterua.n.271.
Rotæ in eligenda opinione magna est authoritas, imò communem facit.n.272
Rotam rotare & diuersimodè aliquando iudicare qui dixerint.n.273.
Rotæ tantum esse deferendum, quantum ratio ipsa vrget.n.274
Rotæ decisio ius non facit; nec ad causatum determinationem est necessaria.n.275
Rotæ decisio adducitur, quæ reprobat recursum ad Regem iudicialiter procedentem.p.41.n.277
Rotæ decisio refertur,quæ recurrentes ad iudices seculares excommunicatos declarat cui respõdetur.p.42. num.283
Rotæ decisio alia quæ de recursu ad regem loquitur refertur.ibid.
Rotæ decisio refertur de recursu ad Regem disponens. p.42.n.285
Rotæ decisio refertur loquens de recursu ad seculares. p.43.n.286
Rotæ decisio refertur loquens de recursu ad seculares. num.287
Rotæ decisio refertur disponens in recurcursu ad seculares.p.44.n.288
Respondetur ad præfatas Rotæ decisiones, vt tunc prohibeant recursum, quando supponunt tolli violentiam cum iurisdictione;non tamen extraiudicialiter.ibid.
Rotæ decisio refertur,qua dicitur licitum esse patronis laicis recurrere ad laicos pro tollenda vi, quod nos *retention de Bull.is* vocamus.n.286
Rotæ decisiones plures referuntur, quibus recursus ad Regem legitimus dicitur,ad finem propulsandi vim extraiudicialiter, secus si debitus, & solitus excedatur modus.pag.55.n.13
Rotæ decisio refertur, vt secunda sententia reuocatoria primæ executæ in Parochiali non sit exequenda appellatione remota.p.362.n.67.& 52
Rotæ stylus obseruat, vt examen testium sit nullum, si fiat à notario recusato, quia sola suspicio iurata illum remouet in totum.p.410.n.248
Rotæ decisio mirabilis refertur in proposito, vbi condemnatus ad beneficij restitutionem cum fructibus compellitur præstare fructus decursos post sententiam vsque ad actualem dimissionem. p.629.n.14

Rusticus.

Rusticus quo tempore capi non possit.p.176. n.96

S

Salarium.

Salarij famulerum sententia non suspenditur per appellationem à condemnato emissam, quia res patitur dilationem.p.348.n.78
Salarij & mercedis famulorum causa summariè tractatur, atque etiam appellatio à sententia salarij & mercedis non retardat executionem. p.348.n.79
Salarium Aduocatorum, Procuratorum, & sollicitatorum an recipiat appellationem suspensiuam. p. 248. num.80
Salarij & mercedis famulorum causa tractatur in die feriato ob honorem Dei,quia succedit loco alimentorum.p.348. n.86
Salarij materia remissiuè.p.348.n.93
Salarium petitur in iudicio, vbi lis mota fuit, & etiam in foro Ecclesiastico,quo laicus potest compelli pro salario litis ibi tractatæ.p.348.n.74
Salarij & mercedis executio non suspenditur per appellationem.p.351.n.4

Saluianum interdictum.

Saluianum interdictum est vtilissimum,& merè possessorium,quod ad cœlum exclamant Doctores. p.449. num.43
Saluianum interdictum competit fundi domino contra colonum, vt adipisci possit possessionem earum rerum,quæ illatæ sint in fundo.p.449.n.44
Et ideo competit pro pensione fundi locati, & hoc est directum interdictum.p.449.ibid.
Saluianum interdictum vtile datur etiam domino contra conductorem prædiorum vrbanorum. pag. 449. num.45
Saluianum interdictum competit cuilibet creditori habenti bona sui debitoris obligata etiam tacitè & ex quacumque causa.p.449.n.46
Saluianum interdictum est remedium summarium, in quo de sola possessione tractatur.p.449.n.48
Saluiano vtens non tenetur probare, rem hypothecatam fuisse in bonis debitoris, sed illam possedisse. p.449.n.49
Saluianum interdictum non admittit exceptiones respiciens defectum pignoris, maximè requirentes altiorem indaginem. num. 50. secus hypothecaria. p.449 ibid.

Index Rerum,

De plurib⁹ ſpecialitatibus Saluiani interdicti,& differentiæ inter illud, & actionem hypothecariam, remiſſiuè.p.449.n.51

Saluianum interdictum ita ſe habet ad actionem hypothecariam ſicut poſſeſſorium ad petitorium. p.449.n.52

Saluianum interdictum tanquam merè poſſeſſorium non admittit appellationem ſuſpenſiuam, ſecus actio hypothecaria.p.449 n.53

Saluianum interdictum quando poſſit habere mixturam proprietatis, vt appellatio admittatur. pag.452. 453.n.96

Saluus conductus.

Saluus conductus in epiſtola Principis habet vim legis.p.173.n.50 & 51

Saluus conductus infringitur per nouum delictum, & etiam reſpectu antiqui.p.174.n.56. & 58

Saluus conductus quanto tempore,& locis duret.pagina 179 n.124

Sapiens.

Sapientis eſt mutare conſilium in melius. pagina 109 num.63

Non poterit notari de leuitate vtens ſano conſilio reuocando quod malè fecit. p.109.n.63

Sapientis conſilio ſententiæ ferendæ ſi partes expreſsè conſenſerint ſtare non tollitur appellatio. pag. 237. num.130

Sapientis conſilio ſi partes promittant ſtare qualecumque ſit; non licet appellare.p.237.131

Scholaris.

Scholarium cauſæ pendentes coram delegato à Magiſtro ſcholarum in remotis, an partes trahi nequeant ad ſuprema prætoria per viam violentiæ. pag. 89. num.49

Scholaſticus.

Scholaſticorum cauſæ vertentes coram Magiſtro ſcholatum Salmantino, & eius locum tenente, non trahuntur ad tribunalia per viam violentiæ. pag. 89. num.41

Scholaſticus, vt reus, an poſſit conueniri coram iudice ordinario, ſi degat vltra duas dietas. pag. 89. ibid.n.42

Scholaſtico Salmantino in remotis degenti conuento coram Ordinario dantur conſeruatoriæ literæ per ſuum Magiſtrum ſcholarum, vt remittatur. pag.89. n.46.& 47

Scholaſticorum priuilegium non propter Magiſtrum, ſcholarum,ſed propter ipſos ſcholaſticos datum eſt. p.90.n.53

Scientia.

Scientia officialium in præſcriptione iuriſdictionis Principum, Pontificum, vel Dominorum,eis præiudicat, & ſufficiens eſt, vt eis præiudicium cauſetur. p.25.n.140

Scientia abſque ſententiæ intimatione ſufficit,vt currat tempus.p.163.n.61

Scientia & notitia procuratoris cum quo lis acta fuit ad appellandum,nocet domino,& illi ex tunc currit. p.409.n.223.& 228

Scientia officialium in præſcriptione contra Principem ſufficit,vt illi præiudicet.p.418.n.18

Scientiam officialium in præſcriptione contra Principem non ſufficere qui teneant. p.418.n.19

Scientia officialium in præſcriptione ſufficiet, nempe in iis quorum adminiſtratio ſpectat ad eoſdem officiales, eáque ratione poſſunt reclamare. ibid. n. 21.

Scientia officialium non nocet Regi in eius iure patronatus.ibid.n.23

Scriptor.

Scriptores debent apes imitari ex authoritate Senecæ. pag.7 n.12

Senator.

Senatores, quibus moueantur ad expediendam prouiſionem *de ruego*, & quibus etiam ex vrbanitate Eccleſiaſticus implere adſtringatur.p.66.n.177

Senatores in tollenda violentia, non ſe intromittunt in cauſa,& negotio principali, nec circa iuſtitiam, aut iniuſtitiam appellationis, ſed de illa apparente notoriè actorum inſpectione.p.66.n.181

Senatores longè minorem cognitionem extraiudicialem habent,quàm iudex à quo carente iuriſdictione, quia iſte defert; Senatores præcipiunt deferendum ab alio.p.66.n.185

Senatores ſupremi in tollenda violentia ſunt miniſtri Eccleſiæ,dirigendo iudices indiſcretos per legitimos iuris tramites.p.67.n.189

Senatores Regij non pronunciant principaliter de iuſtitia appellationis,ſed cauſatiuè.p.67.n.202

Senatores Regij poſſunt damnare in expenſis impetrantes beneficia iniuſtè. p.71.n.257

Senatores in executione violentiæ decreti & pœnarum, ſumma procedant præmeditatione,moderatione, ac modeſta conſideratione, ne excedendo iuſtæ defenſionis limites, incidant in cenſuras Bullæ.p.74. num.306

Senatores inter cognoſcendum de violentiæ articulo, præ oculis habere debent ius canonicum, conſilia,& decreta Eccleſiaſtica.p.80.n.1

Senatores ſe abſtinere debent à violentia, & cognitione cùm ex defectu proceſſus ſibi apparere non poſſit; cùm nihil certum decernere poſſint. pagina 95. num.35

Senatores caueant in cauſis violentiæ, ne decreta conditionalia perpendat in iis, in quibus ius non relinquit iudicis poteſtati, & facere non permittit, vt in ſeutentiis definitiuis, quas reuocare non poteſt p.107.n.25.

Senatus.

Senatus in hac cognitione violentiæ nec directè nec indirectè iuriſdictionem habet,principaliter,nec acceſſoriè.p.33.n.198

Senatus non cognoſcit tanquam iudex appellationis, nec habet iuriſdictionem de meritis appellationis, & eius iuſtitia.p.33.n.199

Senatus Regius pronuntiat per modum cauſæ, ſcilicet, iudicem Eccleſiaſticum feciſſe, vel non feciſſe vim in non deferendo appellationi; non verò iuſtè vel iniuſtè proceſſiſſe.p.34.n.200

Senatus adeus per viam violentiæ, vt appellatio deferatur,& innouata reponantur; ſolùm quoad ſui inſtructionem cognoſcit de qualitate appellationis, quod eſt facti,vt ſuprà.p.35.n.214

Senatus non defert appellationi negatæ à iudice Eccleſiaſtico, ſed eum prouocat, & incitat vt deferat, quod eſt minus facto.p.35.n.216

Senatus in tollenda vi eouſque ſuam interponat authoritatem dumtaxat;quantum ad id ſufficiat,aliàs ſi ad non neceſſe ſe extendat, non facit ſine ſcrupulo cenſuram.p.55.n.9

Senatus cognoſcens de violentia nullum libellum (dempta querimonia)'exceptionem,conteſtationem, receptionem teſtium,ſcripturam, nec aliorum actorum præſentationem admittit, cùm omnia ad violentiæ cognitionem neceſſaria detegantur notoriè ex actorum inſpectione.p.61.n.106

Senatus non poteſt ante actorum inſpectionem adſtringere Eccleſiaſticum, vt excommunicatum abſoluat, quia interius de violenta excommunicatione non conſtat.p.65.n.158

Senatus iudicem Eccleſiaſticum nolentem deferre virtute prouiſionis ordinariæ ad id non cogit, cùm nondum de violentia conſtet.n.159

Senatus

Senatus non se intromittit in cognitione iustitiæ, aut iniustitiæ causæ principalis,quæ illibata semper remanet superiori. p.67.n.92

Senatus inter cognoscendum, an sit deferendum; attendere debet ius canonicum, & constitutiones Synodales, sed & stylum illius iudicij Ecclesiastici. à quo est appellatio emissa.p.81.n.13

Senatus inter decernendum articulum violentiæ quam opinionem seruare debet.p.82.n.22

Vim feciſſe declarabit Senatus in dubio consistente in subtilitate iuris aut facti intricatione, &c. ibid. numero 25

Senatus inter decernendum articulum violentiæ, adhærere debet communi Doctorum, quam neglexit iudex Ecclesiasticus.ibid.n.25

Senatus præcisè tenetur inhærere ei opinioni, quam de iure potuit iudex Ecclesiasticus eligere.ibid.n.28

Senatus is est adeundus pro tollenda violentia, vbi degit iudex, à quo appellatur,eo quòd dedit se pro inhibito.p.84.n.11

Senatus is est adeundus,vbi degit iudex inhibens,à cuius grauamine, & inhibitione appellatur. ibid.n.12

Senatus quis adeundus quando est appellatum à facto vtriusque iudicis inhibentis, & inuicem inhibentium, degentium in diuersis districtibus. ibid.n.13

Senatus vterque si à qualibet parte appellante & concurrente adhiberetur, maxima sequeretur repugnantia,contrarietas & absurdum,alienum à natura Regiæ protectionis. ibid.n.15

Senatus Regius à Salmantino Magistro ob incomperentiam, vel ab alio iudice Ecclesiastico excommunicatus,potest cognoscere de causa violentiæ ad petitionem fiscalis Regij eiusdem tribunalis. pag.90. num.55

Senatus si iudex excommunicans sit sub alterius tribunalis districtu, quia ad idem erit recurrendum. ibid.

Senatus Regius non se intromittit in exequenda pœna apposita iudici pro attentatis à se factis.pag.100. num.105

Senatus Regius vim non facere iudicem Ecclesiasticum declarat, non admittentem appellationem interpositam à repositione facta virtute aliàs Regij decreti.p.103.n.19

Senatus tunc decretum dat, (*que por agora no hoze fuerça*)quando appellationi propositæ nihil respondit, nec postea prouisioni ordinariæ, sed mandauit notario, vt mittat acta.p.119.n.65

Et quid quando in hoc casu prouisioni respondit appellationem esse minùs legitimam, &c. an id sit attendendum, vt cognoscatur super articulo violentiæ.ibid.n.66

Senatus Regius post actorum inspectionem decretum conditionale decernens, præuidisse, & cognouisse omnes difficultates, quæ oriri possent, censetur. ibid.n.95

Senatus vim non fieri declarat, quando iudex Ecclesiasticus non detulit appellationi interpositæ à reuocatoria, quando in ea non concurrunt causæ grauaminis,aut repositionis,de quibus suprà.p.154. num.219

Senatus qualiter se habere debet, quando negotium per viam violentiæ appellationis non delatæ à repositione seu reuocatione grauaminis. p.155.n.222

Recurri ad Senatum posse appellantem, etiam si appellatio delata sit dummodo ea non obstante iudex innouat circa intellectum l.36. tit.5. lib.2. recop. p.243.244.& 245

Senatus in appellationibus ad se deuolutis interiectis ad intimationem sententiæ tantùm declarat, *por no debuelto* & in cognitione per viam violentiæ, vim non fieri.p.164.n.79

Senatus is adeundus,sub cuius districtu est iudex à cuius inhibitione appellatur.p.253.n.53

Senatus is adeundus, sub cuius districtu stat iudex, à quo appellatur, quia iniustè dedit se pro indebito. p.254.n.58

Senatus quis adeundus, quando est appellatum à facto simul duorum iudicium inhibentis, & inhibiti obtemperantis,existentibus tamen in diuersis districtibus.ibid.n.59

Senatus duos de eadem violentia cognoscere, foret absurdum, & inconueniens.ibid.n.61

Senatus quilibet pro tollenda violentia adiri potest, vbi appellatur à facto duorum iudicium inhibentis, & inhibenti existentium sub diuersis districtibus. ibid.n.62

Senatus quis pro violentia adeatur, quando appellatur à duobus iudicibus se inuicem inhibentibus degentibus in diuersis districtibus,& quid quando ab vno tantùm appellatur.p.257.n.97

Senatus aditus per viam violentiæ ob appellationem à prouisione Capellaniæ, quandoque vim fieri, quandoque verò vim non fieri, decernit, attenta natura prouisionis extraiudicialis, aut iudicialis. p.288

Senatus regius aditus per viam violentiæ quotidie decernit, vim facere iudicem non deferentem appellationi emissæ à sententia negatiua lata contra agentem aliqua via priuilegiata, scilicet, executiua. p.358.n.12

Senatus,ad quem recurritur per viam violentiæ, quotidie declarat, vim non fieri appellationi non deferendo interiectæ à secunda sententia reuocatoria prioris, si eius virtute mittatur aliquis prouisus in possessionem vacantem beneficij, & ita communiter practicatur.p.360.n.35

Senatus Regius aditus per viam violentiæ communiter decernit, deferendum esse appellationi interiectæ, vbi euidens iniustitia apparet ex actis(reprobata opione Iosephi Sese.)p.393.n.8

Regius Senatus aditus per viam violentiæ ob denegatam appellationem ab excessu, quo decreti genere vti soleat, quomodo concipiendum. p.522. num.159

Sententia.

Sententia iudicis, & verbalis iussio non tollit,nec tradit possessionem, sed actualis executio requiritur. p.76.n.6

Sententia, quæ non potest secundum eius tenorem exequi propter maximam difficultatem, aut interdum impossibilitatem; exequi debet eo modo, quo potest, ne iudicium reddatur illusorium. pag.99. num.97

Sententia continens rem, vel animal, vel quid simile, propter interitum non possit exequi in ipsa re vel animali exequitur in alia re cœquali, aut æquiualenti.ibid.n.101

Sententia sicut & contractus non comprehendit non nominatos in ea.p.100.101.n.119

Sententia interlocutoria licèt quoad partes non appellantes transit in rem iudicatam,non tamen quoad iudicem.p.106.n.6

Sententiam interlocutoriam vim diffinitiuæ habentem iudex non reuocat.p.107.n.26

Sententiam interlocutoriam habentem vim diffinitiuæ, si aliam diffinitiuam expectat post se, rectè iudex reuocat.ibid.n.28

Sententiam interlocutoriam vim diffinitiuæ habentem reuocat iudex, si per partem grauatam fuerit appellatum ab ea. ibid. n.29

Cui permittitur reponere Sententiam interlocutoriam, multo fortiùs licebit illam declarare,& interpretari, quod est minus. p.109.n.62

Index Rerum,

In Sententia appellabili sui natura facta condemnatione, & in fine mandare relaxati executoriales, est attentatum pendente termino ad appellandum. p.117.n.48

Sententia lata contra rem iudicatam est nulla ipso iure.p.127.n.3

Sententia absolutoria ob ineptum libellum non impedit alium bene conceptum nouiter proponere. ibid.n.4

Sententia lata actis non integris, sed diminutè transportatis, est nulla ipso iure, & quæ executionem non meretur. p.128.n.13

Sententia actis diminutis dicitur lata ordine perturbato.ibid.n.18

A Sententia, qua iudex reum absoluit à contestatione libelli cùm vim diffinitiuæ habeat,licitè appellatur. p.141.n.45

ASententia lata super exceptione legitimationis personæ, siue affirmatiuè, siue negatiuè lata, vt in exemplis ibi, licitè appellatur.ibid.n.46

Sententia qua iudex pronunciat, clericum remittendum, vel remittit ad iudicem suum Ecclesiasticum, interlocutoria habens vim diffinitiuæ dicitur, & ab ea appellatione emissa non delata vis fieri declaratur.p.142.61

Sententia lata super exceptionibus peremptoriis, de quibus ibi, dicitur interlocutoria habens vim diffinitiuæ,& ab ea licitè appellatur.ibid.n.62 quod declara si incidenter proponantur exceptiones dictæ, aliàs si principaliter dicetur diffinitiua. ibidem numero 62

Sententia qua iudex declarat, tutorem interim non administrare, est interlocutoria, & non appellabilis. ibid.n.65

Sententia diffinitiua, & processus factus à iudice post exceptionem legitimam oppositam, & eius probationem ob eam dicitur attentatum.p.143.n.79

Sententia, qua iudex se recusatum vel non suspectum vel non, declarat, dicitur interlocutoria.p.144.n.87

A Sententia arbitrorum iuris negatiua, scilicet,recusationem non esse admittendam, aut causam non esse legitimam; appellatio legitima.ibid.n.91

A Sententia arbitrorum iuris affirmatiua, videlicet,iudicem legitimè recusatum, non appellatur. ibid.numero.96

A Sententia arbitrorum, qua iudex legitimè recusatus declaratur,potest ipsemet iudex recusatus appellare. ibid.n.91

Sententia qua terminus assignatur, seu dilatio, est interlocutoria.p.156.n.118

A Sententia nimis longam dilationem concedente appellatur, si excedat terminum instantiæ,secus si non excedat.ibid.n.120

Sententia super admittenda vel reiicienda probatione est interlocutoria.p.147.n.137

Sententia lata super admittendis vel reiiciendis articulis est interlocuria. ibid.n.140

Sententia, non facta publicatione, lata non valet. p.138.n.17

A Sententia permittente appellationem in casu prohito an liceat appellare,remissiuè.p.153.n.193

Sententia qua declaratur valere appellationem, seu posse appellare,est interlocutoria, habens vim diffinitiuæ.ibid.

A Sententia lata negatiua super recusatione licet appellare, secus ab affirmatiua. p.154.n.215.216

Sententia mulctæ est interlocutoria, quæ habet vim diffinitiuæ, quæ reuocari non potest, licèt alij contra, remittitur tamen ob paupertatem.p.151.n.182

A Sententia mulctæ vel eius excessu licet appellare,remissiuè.ibid.

Sententia desertionis est interlocutoria, quæ habet vim diffinitiuæ, & lata super sententia diffinitiua diffinitiua est, & an ab ea appelletur, remissiuè.ibid. num.183

Sententia super instantia perempta lata, est interlocutoria,quæ habet vim diffinitiuæ.ibid.n.184.& ab ea appellatur licitè.ibid.

Sententia super attentatis an sit interlocutotia habens vim diffinitiuæ discutitur, & an ab ea liceat appellare.remissiuè.ibid.n.184

Sententia interlocutoria ab obseruatione iudicij an habeat vim diffinitiuæ, discutitur.p.152.n.185

Sententia qua quis in expensis damnatur, est interlocutoria habens vim diffinitiuæ, si separatim à diffinitiua proferatur, secus si in diffinitiua. ibid. n.186. & ab ista interlocutoria expensatum appellatur. ibid.

Sententia interlocutoria quoad iudicem non transit in rem iudicatam, quo minus queat reuocare.p.166. num.19

Sententiæ appellatione de diffinitiua intelligitur. pag. 204.n.4

Sententia interlocutoria, si per dolum, aut iniuriam feratur, appellationem recipit, etiam vbi à diffinitiua prohibetur.p.209.n.77

Idem est in Sententia, quæ fertur per latam culpam cùm dolo æquiparetur.ibid.

Sententia lata per dolum iudicis nulla est, nec transit in rem iudicatam.ibid.n.78

Sententia nulla executionem non meretur. ibidem numero 79

Sententia quæ partim prohibet appellationem, partim verò permittit, continet fauorem, & odium.p.213. num.3

Sententia est indiuidua. p.214.n.21

Sententia non potest pro parte valere, & pro parte non valere.ibid.n.22

Sententiæ tot, quot capitula, & quando. pag.216.numero 53

Sententiæ tot sunt, quot causæ & capitula separabilia. p.217.n.64

Sententia potest pro parte valere, & pro parte non, vbi sunt plura capitula separata.218.n.67

Sententiæ tot sunt, quot summæ ex diuersis causis debitæ.ibid.n.69.vbi de exemplo.

Sententiæ tot sunt, quot annuæ pensiones & distinctæ in petitione.ibid.n.70

Sententia denominatur à potentiori, cui magis incalescit.p.219.n.90

Sententia lata in possessorio pro actore turbato, & super proprietate pro reo, an sententia possessorij sit exequendo. ibid.n.94. & quid in profanis. pag.220. num.95.& 99

Sententia in beneficialibus lata super possessorio pro actore turbato, & super petitorio pro reo, si super vtroque est actum, an sententia super possessorio sit exequenda.ibid.n.97.& 98

Sententia lata pro reo turbante super possessorio, & pro actore super petitorio; an sententia super possessorio sit exequenda. ibid.n.99.& 100

Sententia lata super principali & fructibus rei, si res non recipiat appellationem, nec fructus aut interesse.ibid.n.102

Sententiæ addictionis latæ contra debitorem, executio suspenditur respectu tertij oppositoris,qui ab ea appellauit.p.222.n.131

Sententia subrogati in locum eius, à cuius sententia non appellatur; an recipiat appellationem. ibidem num.134

Sententia ita concepta, (si non exhibeat,tot soluat)est conditio protestatiua;cuius defectus per appellationem manifestatur.p.223.n.141

Sententia, qua missio in possessionem ex lege fi.datur,

additúrque,vt ea apprehenſa pro indiuiſo fiat partitio inter cohæredes, non dicitur mixturam continere.p.223.n.145

Sententia an poſſit exequi pro pœna appoſita in caſu non paritionis p.224.n.150

Sententiæ ad centum;quæ ſi non ſoluat intra menſem; condemnet ad triremes tranſacto termino fiet executio in pœna corporali.ibid.n.154

A Sententia data ſuper poſſeſſorio non appellatur, licèt actum fuerit ſimul de petitorio. ibid.n.156

Sententia lata generaliter reſtringitur ad proſequuta. ibid.n.159

Sententia in poſſeſſorio regulatur à petitione, quando poteſt recipere petitionem iuxta formam libelli. ibid.n.160

A Sententia demolitionis noui operis denegatur appellatio. p.229.n.38

A Sententia lata in obſeruantia iuris ita diſponentis appellationi non defertur.p.159.n.16

A Sententia reliquatorum, hoc eſt, *de alcançe*, appellatio non datur. p.260.n.n.29

Sententia non profertur, vbi deficit iudicium, & litis pendentia.p.273.n.27

Sententia nulla ſine interlocutoria, ſiue diffinitiua, etiam aliàs priuilegiata, executionem non meretur. p.249.n.18

A Sententia, qua electo ſuſpenditur à voce actiua & paſſiua, an appellari poſſit, ita vt interim eius votum ſeu ſuffragium valeat. p.293. num.223. & 224

Sententiam in beneficiis ſimplicibus exequendam appellatione pendente, poteſt conſtitutione Synodali induci.p.298 n.277

Sententiam exequi in prouiſione cappellaniæ, an in fundatione queat diſponere fundator. ibid.n.282

A Sententia diffinitiua,qua quis priuatur beneficio ob non ſuſceptos ordines neceſſarios, appellationi emiſſæ an ſit deferendum.p.309.n.43

Sententia priuationis, & aliarum pœnarum ob non ſuſceptos ordines intra annum appellatio non ſuſpendit.ibid.n.44.& 45

Sententia priuationis vel compulſionis ſuſcipiendorum ordinum ſuſpenditur per appellationem, vbi allegatur de legitimo impedimento.310.n.46

Sententia vbi demonſtrat cauſam iure reprobatam, aliam appellans non tenetur exprimere, cùm illa notoriè conſter.p.314.n.5

A Sententia præſtante alimento appellatio interpoſita non ſuſpendit executionem,quia vçnter dilationem non patitur.p.334.n.1

Sententia lata parte non obſtante eſt nulla ipſo iure. 331.n.70

A Sententia negatiua lata contra agentem aliqua via priuilegiata generaliter admittitur appellatio.p.336. num.19

Sententia lata contra fabrum malleantem circa domum ſcholaris ſeu Doctoris appellatio non admittitur. p.339.n.66

A Sententia ſuper reformatione potionis, ſeu alimentorum ſiue contra actorem, ſiue contra alimentarium lata, licita eſt appellatio quoad vtrumque effectum. p.343.n.13

Sententia contra alimentarium lata ſi exequeretur,foret dare priuilegium, cui ius negat.ibid.

A Sententia reformante penſionem ab antiquo conſtitutam ſuper beneficio, ex quibus cauſis, & quando admittat appellationem ſuſpenſiuam. ibid. num.21

Sententia quamuis ſit ſtricti iuris, tamen ex vi attractiua continens vnum trahitur ad aliud, ſine quo illud vnum ſuper quo lata eſt, non poteſt ſortiri effectum.p.344.n.30

Sententia lata ſuper congruæ augmento cauſatiuè & incidenter præiudicat penſionario ſuper diminutione penſionis, cùm principaliter agatur de congruæ augmento. ibid.n.31

Sententia inter duas Eccleſias contendentes ſuper iure decimandi admittit appellationem. pag.348. num.77

Et etiam quando collector decimarum excedit modum,quia etiam datur appellatio.ibid.n.77

Sententia lata pro ſolutione ſalarij, & mercedis famulorum, tunc meretur executionem non obſtante appellatione ſi petatur à paupere, ſecus ſi à diuite. ibid.n.81

Sententia lata contra agentem aliqua via priuilegiata, & non admittente appellationem an illam admittat quoad vtrumque effectum. p.357.n.1

Sententia in ſecunda inſtantia lata in fauorem agentis via priuilegiata reuocatoria prioris contra illum latæ, an executioni ſit mandanda non obſtante appellatione.ibid.

Sententia ſecunda reuocatoria primæ priuilgiatæ, & iam executæ, an ſit pariter executioni (altera reuocata) mandanda appellatione non obſtante. ibid.

Sententia lata contra intentantem viam executiuam, remedium poſſeſſorium, & perentem alimenta, & ſimilia, appellationem admittit quoad vtrumque effectum.ibid.n.2

Sententia lata contra petentem miſſionem ex l. fi. C. de edicto diui Adr.permittit appellationem ſuſpenſiuam.p.358.n.3

Idem eſt in Sententia negatiua lata in aliis poſſeſſoriis remediis.ibid.n.4

Sententia lata contra actorem petentem alimenta licita eſt appellatio ſuſpenſiua. ibid.n.5

Sententia negatiua diſtributionis annonæ in vſum militiæ admittit appellationem quoad vtrumque effectum.ibid.n.7

Sententia lata contra mulierem petentem dotem recipit ſuſpenſiuam appellationem, licèt lata in eius fauorem non ſuſpendatur.ibid.n.8

Sententia de non exequendo rem iudicatam aut obligationem Cameralem permittit appellationem ſuſpenſiuam.ibid.n.10

Sententia lata contra agentem via priuilegiata, qui ab ea appellans reuocatoriam illius obtinuit, hæc ſecunda reuocatoria erit executioni mandanda. p.359. num.27

Sententia lata in fauorem rei conuenti de ſpolio intentato, ſi in cauſa appellationis reuocetur hæc ſecunda ſententia lata in fauorem Actoris, mittitur executioni non obſtante appellatione.ibid.n.29

Sententia ſecunda affirmatiua, & reuocatiua prioris negatiuæ ſimul lata ſit, declarando primam nullam, an mereatur executionem.ibid.n.30

Sententia lata in fauorem creditoris in via executiua, quando nulla præceſſit executio in ſecunda inſtantia an exequatur.p.360.n.37

Sententia addictionis executionem deſiderans nihil intereſt, à primo, an à ſecundo iudice appellationis lata ſit, vt exequatur.ibid.n.39

Sententia prima ſi vulnerauit inſtrumentum guarentigiatum, ſcilicet, declarans illud falſum, aut vſurarium, ſecunda reuocatoria illius non meretur executionem, donec obtineat creditor tres conformes ſententias.ibid.n.44

Sententia, qua eſt reus condemnatus,nititur ſententiæ aut inſtrumento habenti executionem paratam & priuilegium, at ſententia ſecunda, qua actor condamnatur, illi non nititur, ſed eius priuilegio repugnat.p.361.n.49

Sententia ſecunda lata contra actorem reuocatoria, prioris

Index Rerum;

prioris executiuæ virtualiter est negatiua executionis, quo casu etiam in prima instantia actori licet appellare.p.361.n.50

Sententia adductionis si nulla seu iniqua sit manifestè, an iudex de appellatione cognoscens queat ea neglecta,suam exequi & quo casu.ibid.n.51

Sententia seu iudicium ordinarij, cuius iurtute vt magis idoneus electus fuit in possessionem Parochialis missus, licèt sit in causa appellationis reuocatum, non amouetur à possessione, donec per tres sententias conformes vincatur.ibid.n.52

Sententia prima lata in curia contra possessorem beneficij sequestrum apponitur, tamen licèt ipse possessor secundam per se obtineat, non reuocatur sequestrum p.362.n.61

Sententia prima, qua executioni petitæ locum non fore, est declaratum, & insuper Actor in expensis damnatus, licèt patiatur appellationem; tamen expensarum respectu mittenda executioni. ibid.numero 64

Sententia pro Actore in alimentis, aut via executiua lata cuius executionem omisit petere, & lata est secunda sententia illius confirmatoria, poterit eiusdem petere executionem non obstante appellatione, quia efficitur appellabilis, nec censetur eius priuilegio renunciare.ibid.n.65

Secus econuerso, quando prima pro actore lata nondum executa, secunda illius reuocatoria lata est, quia tunc prima non exequitur in secunda instantia. ibid.n.66

Quæ doctrina falliti in Parochiali vacante. ibid.n.66. remissiue.& n.33.cum seqq.

Sententia qua ex iusta causa & à iure approbata ordinarius inuitis etiam Rectoribus nouam Parochialem erigit,declarat,exequitur (appellatione non obstante.)p.368.n.35

Sententia declaratoria, aliquem incidisse in pœnam ipso iure impositam, an sit necessaria. pag.377.numero 1

Sententia iudicis non debet esse melioris conditionis, quàm sententiam iuris, & quemadmodum ab illius executore non appellatur, ita nec debet appellari ab executione iuris.p 379.n.18

Sententiam, qua declaratur incompatibile vacasse per adeptionem alterius, ac simul mandatur eiusdem fieri prouisionem, non suspenditur per appellationem interiectam per detentatorem vtriusque, provt decreuit Senatus Valisoletanus. pagin.381. num.53

Sententia declaratoria vbi requiritur in priuatione beneficij ob pœnam, non ideo sequitur,quòd appellatio sit admittenda si aliqua specialitatis ratione excludatur, vt in priuatione ob non residentiam. pag.382.n.68

Sententia declaratoria incursus in pœnam priuationis ipso iure quoad appellationis prohibitionem, vestitur ex natura casus, cui adiicitur, vt si casus est appellabilis, à declaratoria appellatur, si inappellabilis; à declaratoria multo fortiùs prohibetur appellari.ibid.n.69

Sententia lata contra quoslibet Ministros iustitiæ, putà,tabelliones, Alguazelos, executores, &c. ob varatariam, vel excessum tangentem exercitium officij exequitur appellatione non obstante. p.385. num.3

Sententia lata in Syndicatu contra officialem iure Regio quomodo exequatur appellatione pendente. p.386 n.10.remissiuè.

Sententia nulla executionem non meretur,quæ & nomine sententiæ caret.p.393.n.9

Sententia lata non seruatis terminis substantialibus iudicij est notoriè nulla, atque nullitas insanabilis. pag.395. num.31

Sententia ampliùs non dicitur notoriè ex actis nulla & iniqua, quando ex aduerso aliquid opponitur, quod dubitationem,aut offuscationem pariat.p.396. num.36

Sententia lata cum procuratore mortuo iam Domino maioratus possessore, an præiudicet successoribus. p.594.n.340.remissiuè.

Sententia lata contra possessorem maioratus à iudice qui reuera iudex non erat, an præiudicet successoribus.ibid.n.341.remissiuè.

Et quid quando fuit lata à iudice recusato possessore maioratus à recusatione desistente. ibid.n.341. remissiuè.

Sententia lata per iuramentum delatum possessori maioratus non præiudicat successoribus. pag.394. num.342

Etiam si iuramentum sit litis decisiuum. ibid.n.343

Sententia lata per confessionem legitimi administratoris,non præiudicat Ecclesiæ præbendæ, aut successoribus.ibid.n.345

Sententia si ex sola confessione possessoris maioratus lata est, non nocet successoribus, secus si aliæ concurrant verisimiles probationes. ibid.n.347

Sententia lata ex confessione litigantis super nobilitate, non præiudicat filiis & successoribus. ibid. num.348

Sententia lata in indiuiduis, aliis etiam non vocatis nocet.ibid.n.350

Sententia lata pro condominis confeudatariis, cohæredibus, aut confideicommissariis, prodest & nocet condominis, &c.ibid.n.351

Sententia lata super seruitute constituta, prodest & nocet consortibus, secus super constituenda. ibid. num.352

Pluribus habentibus ius in solidum si ex his vnus agat, Sententia contra eum lata consumit ius cæterorum. p.395 n.353

Exemplum redditur in popularibus actionibus.ibidem num.354

Opposito defectu ad infringendam electionem, lata Sententia pro electo, alterius præcluditur via vlterius opponendi. ibid.n.355

Et idem est in publicis iudiciis.ibid.n.356

Sententia aduersus vnum ex duobus reis credendi, nocet alteri, qui ex eadem causa ius habet. ibidem num.357

Sententia lata contra probantem fundum suum esse, & ad alterum spectare declarans, non dicitur nulla ipso iure, sed tantùm iniusta retractanda per viam appellationis, non nullitatis.p.403.n.148

Sententia, qua declaratur aliquem non habere ius patronatus, licèt probauerit habere, tamen non potest dici nulla, sed iniusta regulariter. ibidem num.149

Sententia lata in tam breui tempore, tantáque festinatione, vt verisimiliter processus inspici non potuit, est nulla ipso iure.p.408.n.214

Sententia lata contra vel pro defuncto valet, quando procurator in vita fuisset per contestationem factus Dominus litis,vel quando Dominus satisfecerit de iudicato soluendo,dummodo sententia concipiatur in persona procuratoris.p.409.n.236

Et quid si Dominus sine hærede decessit, etiam si Procurator sit in rem suam cessionarius, aut in causa possessoria.p.410.n.237

Sententia contra mortuum valet, quando iudex ignorauit mortem.ibid.n.238

Sententia continens causam falsitatis non exequitur in bonorum possessione secundum tabulas petita. p.453.n.114

Sententia de aperiendo testamento non recipit appella

appellationem, quia celeritatem desiderat. pag.454 num.120

Sententia negatiua non trahit secum executionem à iure, nec iudice, cùm ius hoc illi priuilegium attribuat, quando legitima stat appellatio. pagina 462. num.82

Sententiæ etiam secum executionem trahentiseffectum suspendit appellatio legitima. ibid.n.83

Sententiæ executio fieri non potest durante termino ad appellandum.p.464.n.3

Sententia contra insignem legitimam vt excludat appellationem debet ferri cum expresso suppositio insignis latronis.p.467.n.57

Sententia interlocutoria declarans notorium præcedente negatione rei admittit appellationem. ibidem num.58

Sententia lata contra repertum in flagranti crimine non appellat suspensiuè.p.468.n.66

Sententiæ tot sunt quot capitula separata in eadem sententia contenta.p.469.470.n.4

Sententia in via executiua lata partim pro actore, partim contra, à quo solus appellet quatenus contra, poterit capitulum separatum, à quo neutra pars appellauit, executioni mitti.p.471.n.27

Et etiam si reus executatus ab illo capitulo separato, quod contra se facit, appellet, quia nihilominus in viis executiuis executio illius facienda est, & de ratione.ibid.n.28

Sententiarum trium conformitas impedit vlteriùs appellare, siue sint interlocutoriæ, siue diffinitiuæ. p.474.n.2

Tres Sententias qui contra se reportauit super aliquo articulo seu grauamine etiam diffinitiuas, debet iudicatis acquiescere, quia contra illum præsumptio iuris est.ibid.n.6

A Sententiis quæ iuris dispositione non transeunt in rem iudicatam, appellari tertiò non potest. p.475. num.12

A Sententia quæ non transit in rem iudicatam, non auditur quis appellans post decem dies, licèt alio remedio non excludatur ibid.n.15

A Sententiis interpolatim aut alternatim latis, quæ sit executioni mittenda,&in cuius partis fauorem ibid. num.16

Quatuor appellationes licèt ab eodem articulo dentur, non tamen possunt requiri sex Sententiæ. ibid. num.18

Sententiæ tres conformes in quolibet articulo exequuntur, non obstante qualibet exceptione etiam nullitatis.ibid n.19

Tres conformes Sententias aliquo pro se obtinente, impossibile est, vt altera pars alias tres habere possit in eodem articulo. ibid.n.20.& 24

Varia redduntur exempla siue Sententiæ ferantur alternatim, siue interpolatim, siue successiuè, pro aliquo.ibid.n.21

Sententias tres conformes pro vna parte dare non possumus, quin ab alia non demus duas appallationes præcedentes.p.476.n.24

Conformes Sententiæ dicuntur quæ conueniunt in qualitate & substantia.ibid.n.25

Sententia præiudicat ei qui verè vel repræsentatiuè eadem est persona.ibid.n.27

Sententiæ in quo difformes dicantur.ibid.n.29

Sententia alias duas confirmans cum aliquo nouo grauamine seu addittamento,quod aliis non adsit,recipit appellationem, licèt in quo sit conformis exequatur hac appellatione. ibid. n.30. & n.33. vbi declaratur.

Et tunc sententia quæ pro vna parte est appellabilis, & pro alia inappellabilis, iudicatur diuidua. ibidem num.31

Sententia tertia aliquid de nouo aliis addens, de quo fit actum in cæteris instantiis, tacitè aut expressè non dicitur prima super additamento, sed vltima. ibid.n.33

Sententia vltima condemnans ad eandem summam, ad quam aliæ,sub conditione tamen quatenus facto calculo tanta summa debeatur, non exequitur, quousque conditio purificetur. p.477.n.44

Sententiæ non dicuntur conformes, si vltima lata sit non super desertione,vt in exemplis.ibid.n.45

Tamen cùm transeant duæ in rem iudicatam ob desertionem,executionem merentur.ibid.n.46

Sententiæ, quæ tendunt ad diuersum finem, non dicuntur conformes. ibid.n.47

Sententiæ diuersæ in tempore dicuntur difformes, & datur exemplum.ibid.n.48

Sententiæ, altera absoluens, quia non est probatum, altera obseruatione iudicij, non sunt conformes ibid.n 49

Tertia Sententia declarans alias duas præcedentes nullas, quæ postea est reuocata per aliam declarantem validas priores,an illis ista vltima dicatur conformis.ibid.n.50

Et an tunc executio illarum Sententiarum permittenda est non obstante appellatione ab hac vltima. p.478.n.51

Tertia Sententia alias duas latas super principali causa declarans nullas, dicitur prima respectu articuli nullitatis, & quarta quæ illam reuocat, dicitur secunda, & recipit appellationem. ibid. numero 52

Duabus sententiis super principali latis conformibus, si à secunda appelletur, & simul de nullitate agatur, tertia fertur illas vt nullas reuocans, si quarta feratur priores duas confirmans, illis dicitur conformis. ibid.n.56

Quarum trium conformium super principali fit executio, licèt appellari possit ab ea respecta nullitatis. ibid n.57

A nouo additamento Sententiæ licèt possit appellari, tamen sententia exequitur in eo quòd conformis est aliis duabus.ibid.n.58

Sententiæ vt tanquam conformes exequantur, non est necesse, vt in toto sint conformes,sed in articulo conformi appellationem excludunt. ibid. numero 59

Sententiæ tres diuersæ summæ in minori dicuntur conformes, si cui diminutio nocet, non appellat. ibid.n.60. & n.64

Sententiæ quòd dicantur conformes respectu maioris summæ simpliciter qui teneant.ibid.n.61

Sententias tres non dici conformes respectu maioris summæ nec exequendas, qui teneant.ibid n.63

Duæ Sententiæ quando exequendæ sint vigore statuti,idem de illis iudicandum est ac de tribus conformibus.p.479.n.69

De exceptionibus expositis tribus Sententiis vel duabus conformibus iuxta statutum qui videndi. ibid. num.70

Conformes quæ Sententiæ dicantur, de limitationibus & ampliationibus.ibid.n.71

Sententia lata super impotentia appellandi est interlocutoria.p.480.n.1

Sententia lata super articulo iuris est interlocutoria. ibid.n.2

Sententia lata super impotentia appellandi licèt sit interlocutoria habet vim diffinitiuæ.ibid.n.3.& n.6. vide n.49

Duæ Sententiæ vbi sic se habent, vt vna veniat in executionem alterius, si non potest appellari à prima, nec poterit appellari à secunda. p.481 num.17

Index Rerum,

Prima Sententia aliis duabus confirmata non potest rescindi.p.481.n.29

Sententia lata vigore tertiæ appellationis super eodem articulo an sit nulla ipso iure. ibid.num.27. & sepq.

Sententia lata contra sententiam translatam in rem iudicatam est nulla ipso iure. ibid.n.28.

Sententia super impotentia appellamdi licèt habeat vim diffinitiuæ, non tamen admittit appellationem, vbi iustè lata sit speciali ratione. pag.491.n.49. & num.50

Sententią per desertionem transit in rem iudicatam. p.491.n.74

Sententiæ executio ob desertionem quomodo sit petenda, & de eius praxi.ibid.n.77

Sententia per desertionem transit in rem iudicatam, quæ executionem desiderat. p.492.n.92

Sententia quando per desertionem transiuit in rem iudicatam, fingit lex ab initio non fuisse appellatum.ibid.n.94

Sententia super desertione habet vim diffinitiuæ.ibid. num 101

Sententia super desertione continet damnum irreparabile.ibid.n.102

Sententia translata in rem iudicatam, vel aliis duobus conformibus mittitur executioni. pagin.495. num.5

Sententia in rem iudicatam transit ob non emissam appellationem intra terminum, vel ob eam desertam.ibid.n.6

In executione eius Sententiæ priuilegiatæ, cuius appellatio caret suspensiuo effectu, cadere solet excessus, & per consequens appellatio.ibid.n.7

Nihil prodessent Sententiæ & iudicia, si non esset qui ea executioni mandet.ibid.n.8

A Sententia, qua quis non grauatur, non appellat. p.497.n.26

Sententia de exequendo est executio, & sic non facienda ante rem iudicatam, & intra terminum ad licitè appellandum.p.498 n.33

Sententia valde antiqua præsumitur, rite & rectè latam fuisse.p.499.n.49

Sententia valde antiqua quæ dicatur, vt sine processu possint executoriales expediri. ibid. numer.50. remissiuè.

Sententia non dicitur constare, etiamsi eius tenor referatur in executorialibus Papæ per relationem partis, quia ipsa sententia adhuc debet doceri. ibid. num.54

Sententia diffinitiua est essentialis, vt iudicium instantiam habere dicatur. p.506.n.37

Sententiæ tenorem,& commissionis præ oculis habere debet executor.p.515.n.44

Sententiæ tenor est forma ipsius.ibid.n.45

Sententia lata super vna actione non nocet eidem agenti ex alia actione sibi competenti ex eodem fonte. p.524.n.205.declara,vt n.seq.

Duæ Sententiæ conformes faciunt rem iudicatam in articulo excessus à liquidatione fructuum & expensarum p.525.n.214

Duæ conformes vt dentur iu articulo excessus, debet præcisè concurrere bina appellatio in vna parte, & tres Sententiæ. ibid.n.215

A Sententia Episcopi si semel tantùm possit appellari, intelligitur si à superiori prima sententia confirmetur.ibid.n.216

Secus si prima infirmetur, quia tunc ab alia parte poterit prouocari. ibid.n.217

A Sententia nulla licet appellari, quia non est sublata facultas, sed necessitas appellandi. pag.526. num.240

Sententiam à se latam si idem iudex exequatur nuntio misso ab eo excedente mandatum, iudicem mandantem pro repositione recurrendum est p.528. num.5

Sententia rei tradendæ obligat præcisè ad factum, nec soluendo interesse condemnatus liberatur si habeat facultatem rei tradendæ. p.535.n.26

Sententia sola in iuribus incorporalibus an transferat possessionem ciuilem & naturalem.p.539.n.70

Sententia sola non transfert dominium in iuribus corporalibus.ibid.n.84

Sententia lata super principali, intelligitur reprobare incidens, si aliter cum illo non potest subsistere. p.556.n.87

Sententiæ causa cessante cessat & ipsa sententia.ibidem num.91

Sententia pro aliquo vti hærede ab intestato, rescinditur postea apparente testamento nouiter reperto. p.557.n.120

Sententiæ causa cessante, cessat ipsa sententia. ibidem num.122

Sententia sustinetur si reuera adfuerat mandatum procuratoris, licèt non præsentatum in actis, de quo etiam post sententiam constet. pagina 558. num.126

Sententia erit nulla,etiam si verè adsit mandatum,non tamen productum in actis,postquam fuit de eius defectu oppositum.ibid.n.127

Sententia & acta vt nulla dicantur, non sufficit semel à principio de defectu mandati opponere, sed in quolibet actu protestari,& repeti,aliàs sufficit quandocunque de eius vera existentia docere.ibid.n.129. & seqq.

Sententia lata super primæua actione, & obligatione annui redditus, vt in posterum præstetur,vnica sufficit pro singulis annis condemnatio.pag.559. num.150

Sententia lata in fauorem debitoris super vno annuo redditu, obstabit agenti pro seqq. debitis vnica obligatione.ibid.n.143

Sententia cùm stricti iuris, non extenditur de persona expressa ad non expressam.p.568.n.3

Sententia lata contra vnum non præiudicat aliis ius habentibus pro portionibus ex eadem causa. p.569. num.23

Et multò fortiùs si illi non habeant ius ex eadem causa. ibid.n.24

Sententia lata specialiter contra vnum ex sociis non præiudicat.ibid.n.26

Sententia lata contra vnum alteri non præiudicat quando vterque prætendit ius æquè principale.ibid. num.27

Sententia super nobilitate lata contra fratrem non nocet alteri fratri litiganti super nobilitate, nec econtra.ibid.n.28.& seqq.

Sententia quando facit ius quoad alios, non nocet habenti æquè ius principale.ibid.n.29

Sententia lata contra præsentem valet, contra absentes autem nec legitimè citatos nulla est.ibid.n.31

Sententia non nocet tertio possessori rei,ad cuius restitutionem alius est condemnatus, & de possessione docens, impedit executionem.ibid.n.32

In Sententia non nominatus intelligitur omissus & ideo non condemnatus. p.570.n.43

Sententia contra non nominatum nec actiuè nec passiuè locum habet.ibid.n.44

Non nominatus in Sententia potest ab eius executione appellare, licet expressè nominati non possint. ibid.n.45

Sententia est stricti iuris & tantum disponit quantum loquitur.ibid.n.47

Sententia vltra non extenditur quàm importet verborum sonus.ibid.48

Nec

Nec ex ea plus probatur quàm ex ea neceſſariò infertur.p.570.n.49
Nec aliud continere dicitur quàm quod ex ea neceſſariò infertur.ibid.n.50
Sententia lata ſuper vna re ex pluribus petitis cæterarum non infertur abſolutio nec condemnatio, ſed omiſſio.p.571.n.53
Sententia pro vna lata ſemper intelligitur exceptus tertius & ſine præiudicio.p.572.n.72
Sententia lata ſuper dominio vtili, aut eo quod ius vtile tangit duntaxat, nihil detrahit, aut officit Domino directo, nec eius iuri.p.577.n.131
Sententia lata ſuper poſſeſſione emphyteuticæ rei & reſpectu ſuæ poſſeſſionis naturalis, non nocet Domino directo etiam ſcienti.p.578.n.140
Sententia lata contra naturaliter poſſidentem non nocet poſſidenti ciuiliter.ibid.n.141
Sententia lata contra naturaliter poſſidentes ſuper domino rei, cuius probationem & defenſionem aſſumunt, non nocet domino ignoranti cauſam agitari. ibid.n.142
Sententia contra vſufructuarium non nocet proprietario ignoranti.ibid.n.143.& ſeqq.
Sententia lata contra emphyteutam,& vſufructuarium ſuper proprietate rei, an noceat domino directo ſcienti.ibid.n.145
A Sententia inter alios lata, non appellatur ſine legitima cauſa, quæ eſt fundamentum vt admittatur. p.580.n.158
Sententia lata contra minorem non exequitur contra curatorem vel tutorem. ibid.n.160
Sententia lata contra tutorem vel curatorem non mandatur executioni contra tutorem,ſed contra minorem.ibid.n.171
Sententia inter alios lata officit rem obtinenti lite pendente, ſiue ſciat ſiue ignoret.ibid.n.169
Sententia lata contra emptorem, an poſſit exequi in bonis vẽditoris aſſiſtẽtis defenſioni litis.p.585.n.233
Sententia lata contra filium familias efficaciter obligatum, an exequatur in bonis aduentitiis quorum vſusfructus parti pertinet.p.586.n.234
Sententia lata contra filium familias exequitur in eius bonis caſtrenſibus ſeu quaſi, vel in aduentitiis, in quibus pater non habet vſumfructum.ibid.n.236
Et quid in bonis profectitiis quorum ius adquiritur parti.ibid.n.237.remiſſiuè.
Sententia lata contra filium familias non poteſt exequi etiam in ſola proprietate rei, cuius vſusfructus pertinet patri. ibid.n.238
Sententia lata in fauorem Actoris ſuper interdicto retinendæ prodeſt eius hæredibus vt in poſſeſſione defendantur.ibid.n.243
Sententiæ latæ contra adminiſtratores prælatos, ſeu tutores, executionem an poſſint impedire ratione iuris ſui ſpecialis. p.588.n.258
Sententia condemnatoria licèt ſit lata contra aliquem tanquam adminiſtratorem alterius,ſi probat incontinenti de poſſeſſione ſua,iure proprio admittendus eſt.p.589.n.279
Sententia & acta geſta per tutorem nomine pupilli, non nocet iuri competenti ipſi pupillo, quod in iudicium non deduxit.ibid.n.267
Sententia lata contra agentem tanquam ex alia perſona,illi non præiudicat in iudicio, quod venit ex noua perſona.p.590.n.282
Sententia lata contra comparentem vti adminiſtratorem,nocet illi,etiam ſi dixit comparere nomine ſuo proprio.ibid.n.283
Sententia lata contra adminiſtratorem ratione & contemplatione officij, illi etiam vt priuato nocet,ſi lite pendente faſſus eſt poſſidere nomine adminiſtrationis.ibid.n.284
Sententia quæ ſimpliciter loquitur de nomine proprio partis, ſi tamen ex actis appareat egiſſe vti legitimus adminiſtrator, non iure proprio intelligenda eſt,ſed adminiſtratorio nomine. ibid.n.291
Sententiæ dubietas declaratur ex actis & proceſſu. ibid.n.292
Sententiæ dubietas recipit declarationem à libello. ibid.n.293
Sententia intelligitur lata ex qualitate in libello deducta, etiam ſi in ſententia non exprimatur. ibidem num.294
Sententia cui nocet, nocent etiam omnia acta iudicij. ibid.n.301
Sententia lata contra prædeceſſorem quando præiudicat ſucceſſoribus, nocent etiam acta,&inſtantia cœpta in eodem ſtatu tranſit.p.591.n.302
Sententia lata contra virum in rebus dotalibus, nocent vxori etiam ſoluto matrimonio. ibid.n.305
Niſi adſit colluſio vel minùs legitima defenſio. ibid. num.306
Sententia lata contra illos quos negotium principaliter tangit, & primum locum defenſionis habentes, præiudicat ius habentibus in conſequentiam & acceſſoriè, ſiue ſcientibus, ſiue ignorantibus. ibid.numero 310
Vbi delictum eſt commiſſum ab vno, & pœna inficit alium, in conſequentia Sententia lata ſuper delicto contra principalem nocet alteri.p.592.n.313
Sententia lata contra principalem alienantem poſt commiſſum delictum inferentem prohibitionem, ipſo iure nocet poſſeſſori bonorum.ibid.n.314
Sententia lata contra Prælatum ſeu rectorem beneficij præiudicat ſucceſſori,ibid.n.515
Sententia lata contra adminiſtratorem Eccleſiaſticum vel temporalem, prodeſt & nocet ſucceſſori in adminiſtratione, quamuis ab illo cauſam non habeat. ibid.n.316
Cuilibet ſucceſſori in vniuerſali regimine & adminiſtratione, nocet Sententia lata contra prædeceſſorem, vt Epiſcopi, œconomo, fiſco, & aliis. ibid.numero 319
Sententia ſemper præiudicat ei,qui verè vel repræſentatiuè eſt eadem perſona. ibid.n.320.& 326
Sententia lata contra Prælatum intruſum an præiudicet Eccleſiæ.ibid.n.321
Sententia lata pro vel contra aliquos alicuius artis vel officij,prodeſt & nocet ſucceſſoribus & poſtea venientibus.ibid.n.322
Sententia contra mercatores aut datarios gebellæ ſeu pedagij, nocet ſucceſſoribus etiam non citatis, quia dicitur actio popularis. ibid.n.323
Sententia contra plures ſub nomine collectiuo putà familia, agnatio, præiudicat omnibus.ibid.n.324
Sententia ſuper vna ciuitate vel vico, contra alium ſuper apponendis limitibus, exequitur contra vicinos poſtea natos in vico condemnato.ibid.n.325
Sententia lata contra ciues alicuius loci præiudicat ſequentibus etiam non hæredibus.ibid.326
Si is cui primus locum defenſionis competit, patiatur vt alius cui negotium ſecundario tangit, agat, Sententia lata illi præiudicat etiam non citato. pag 593. num.327
Plura redduntur exempla. ibid.n.328
Sententia lata contra poſſeſſorem beneficij ex eo quod conferens iure caruerit,an præiudicet conferenti,vt ſciatur litem agi quid quoad poſſeſſionem, quid quoad proprietatem.ibid.n.329
Sententia lata contra præſentatum aut electum an præiudicet Patronis, aut electoribus. ibid.n.330
Sententia contra præſentatum aut electum ex defectu iuris præſentandi aut eligendi an noceat Patrono aut electori.ibid.n.331

Index Rerum,

Sententia contra Patronos electores aut collatorem ex defectu iuris eorum an præiudicet præsentato aut electo, &c. p.593.n.332

Sententia contra creditorem super proprietatem rei pignoratæ, nocet Domino debitori scienti litem agi & quare. ibid.n.333

Sententia lata contra fiscum, nocet habenti ius ab illo deriuatum. ibid.

Sententia contra eos qui primum locum obtinent in rei defensione, tunc successori nocet, & ei qui ius habet secundatiò quòd illi fideliter litem tractauere. ibid.n.334

Sententia contra eum qui primum defensionis locum habet obtenta, illo colludente negligente, aut contumace, non præiudicat successoribus. ibid.n.335

Sententia lata per actum dependens, à voluntate administratoris, vt puta per renuntiationem eius, non præiudicat successoribus. p.594.n.338

Sententia lata ex consensu litigantium & eorum conuentione non præiudicat successoribus. ibid.n.339

Sententia ius est strictum. p.599.n 2

Sententia super vna re vel rei parte lata, non continet aliam, nec etiam aliam partem. ibid.n.3

Sententia de vna in ipsa expressa, ad aliam non expressam extenditur. ibid.n.4

Sententia super certis bonis cum dictione (maximè) alia non expressa non includit. ibid.n.5

Sententia non extenditur ad argumentum rei limitatæ. ibid. n.7

Sententia nunquam continet ea de quibus in iudicio non fuit actum, non in iudicio cognitum. ibid. n.8

Sententia lata super vna re ex pluribus petitis, non extenditur ad alias. ibid.n.9

Pluribus rebus in iudicio generaliter deductis, Sententia lata non omnibus præiudicat, sed tantum in prosequutis, & in quibus lis fuit contestata. ibidem num.10

Nisi pars malitiosè distulerit alias res prosequi. ibidem num.11

Sententia declarans castrum esse ciuitati subiectum, censetur declarare teneri ad onera ciuitatis. p.600. num.20

Sententia vbi quid necessariò supponit, ad illud se extendit, quia in ea dicitur expressum. ibid.n.21

Sententia censetur continere illud sine quo principale non potest stare. ibid.n.23

Sententia lata super vno, extenditur ad aliud, sine quo illud vnum effectum sortiri non potest. ibidem num.24

Sententia supponens aliquid necessariò, videtur illud exprimere. ibid.n.25

Sententia lata super præeminentia sedis intelligitur lata super aliis præeminentiis quæ sunt accessoriæ sedis. ibid.n.30.& 31.vbi limitatur. & n.32

Sententia non subintelligitur in necessario antecedente non consequenti, quando id in iudicium deductum non fuit. ibid.n.33

Sententia qua aliquid exprimitur per modum causæ, non parit exceptionem rei iudicatæ, in causa super qua non fuit actum cognitum, nec lis contestata. p.601.n.34

Secus si partes illam causam per modum causæ deduxerit in iudicium. ibid.n.35

Annunciatum in Sententia per modum causæ si plenè cognitum sit, præiudicat sententia in annuntiato, non aliàs. ibid.n.36

Sententia extenditur ad id quod ex ea infertur necessariò, quando super illatione plenè fuit cognitum, non aliter. ibid.n.37

Sententia qua pronunciatur fideicommissarium mittendum in possessionem intelligitur restituendam fore hæredi quando super eo actum fuit. ibid. n.39

Sententiæ verba ad intellectum iuris sunt reducenda. ibid.n.43

Sententia qua clericus est declaratus perpetrasse delictum, quod tamen sit priuatione beneficij dignum. an possit ad beneficium extendi, si in sententia non sit expressum. p.603.n.66

Sententia qua clericus condemnatur ad restitutionem beneficij cum fructibus perceptis, an exequatur in distributionibus quotidianis, oblationibus funerariis, & eleemosynis incertis. p.604.n.75

Sententia est stricti iuris, & tantum disponit quantum loquitur. p.605.n.94

Sententia plus non probat quàm ex ea necessariò infertur. ibid.n.95

Sententia aliud non continet quàm in ea reperitur expressum. ibid.n.96

Sententia strictam interpretationem recipit. ibidem num.97

Ex verbis Sententiæ nihil infertur nisi quatenus verborum significatio subintelligitur. p.607.n.124

Sententia est stricti iuris, & vltra non extenditur quàm impotet verborum sonus. ibid.n.125

Sententia qua declaratur rei dominus aliquis, non includuntur fructus nisi exprimantur. ibid.n.116

Expressum in Sententia, & necessariò tacitè supponi, idem est. ibid.n.217

Sententia qua declaratur quem esse dominum rei, habet tacitam condemnationem ad illam dimittendam & restituendam. p.608.n.133

Sententia qua declaratur bona esse actori hypothecata, censetur condemnari reum ad illam relaxandam. ib. num.134

Sententia qua quis declaratur debitor alicuius ex causa mutui, virtualiter intelligitur condemnatus ad restituendum debitum. ibid.n.135

Sententia declarans in aliquem fuisse translatam possessionem ex tali tempore, ab illo videtur ad fructus condemnare. ibid.n.236

Sententia declarans aliquid deberi, includit tacitam debiti condemnationem. ibid.n.137

Sententia qua quis condemnatur ad restitutionem bonorum refusis expensis, licèt non dicat per quem, tamen subintelligitur per eum cui bona restituuntur. ibid.n.139

Sententia reddendæ rationis qua exprimitur vt facta liquidatione executor exequatur, non indiget alia confirmatione. p.609.n.145

Sententia generalis condemnatoria fertur in iudiciis vniuersalibus, in executione postea liquidandum quæ sub generica condemnatione comprehendantur. p.616.n.1

Idem & in iudiciis generalibus, putà reddendæ rationis administrationis. ibid.n.2

In executione Sententiæ vniuersalis, putà l.fin. Cod.de edict. diui Adri. tenuta maioratus, petitione hæreditatis, &c. liquidantur res ad illam pertinentes. ibid.n.3

Sententia potest fieri incerta super accessoriis, putà fructibus, pertineutiis, &c. de cuius æstimatione liquidò in executione apparebit. ibid.n.4

Quod in Sententia continetur implicitè, per liquidationem in executione declaratur explicitè. p.617. num.15

Sententia excedens taxam legis in annuis redditibus est nulla ipso iure. p.619.n.48

Sententia talis in dubio intelligitur, qualis de iure ferri debuit, quia ius refertur. ibid.n.49

Sententia ita debet interpretari ne iniquitatem & iniustitiam contineat. ibid.n.50

Sententiæ generalis siue petitionis hæreditatis, siue rei particularis cum pertinentiis, postquam fuerit in executione verificatum, quæ bona pertineant

ad

ad hæreditatem seu pertinentias, super omnibus fit executio.p.621.n.66
Sententia lata super re aut bonis quibus adhæret ius patronaus,& est annexum, illud etiam comprehendit.p.624.n.107
Sententia confirmationis bonorum comprehendit ius patronatus,quod illis est annexum.p.624.n.108
Sententia nedum parit exceptionem rei iudicatæ in rebus prosecutis, sed etiam in pertinentiis & appendicibus prosecutorum.ibid.n.110
Sententia lata super re petita intelligitur etiam lata super accessoriis & dependentibus ab ea, licet specialiter non exprimantur.ibid.n.112
Sententia declarans vicum esse subiectum ciuitati, extenditur ad contributionem onerum ciuitatis, tanquam accessoriam subiectioni.ibid.n.112
Sententia lata super re principali extenditur ad connexa pertinentia & adhærentia.ibid.n.113
Sententia licet sit stricti iuris, extenditur ad augmentum.ibid.n.115
Sententia extenditur ad connexa. ibid.n.116
Sententia super dominio castri, censetur lata super iurisdictione, cohærente castro.ibid.n.117
Et idem dicendum de re incorporata, quia incorporatio omnia comprehendit.ibid.n.118
Sententia in iudicijs vniuersalibus facit rem iudicatam in omnibus pertinentiis liquidandis in executione. p.625.num.120
Sententia super re restituenda comprehendit pertinentias, appendices, augmenta, connexa, & cohærentia ipsi rei.ibid.n.124
Dummodo etiam in genere ipsæ pertinentiæ fuerint in iudicio petitæ, licet Sententia super pertinentiis non petitis ferri possit.ibid.n.125
Sententia lata generali super re & pertinentiis fit executio tam super re principali, quàm super pertinentiis liquidantibus & verificandis.ibid.n.131
Sententia qua res vincenti adiudicatur, semper intelligitur cum fructibus pendentibus, quamuis nulla eorum fiat mentio in sententia.p.627.n.151
Sententiam qua quis condemnatur ad rei restitutionem à litis contestatione seu occupatione, an possit executor exequi in decursis post sententiam vsque ad actualem restitutionem.p.628.n.8
Sententia est stricti iuris, & vltra non exequitur quàm in ea continetur,quia non expressum censetur omissum.p.629.n.9
Sententia referens se ad aliud, putà instrumentum aut sententiam,plus non operatur quàm quod in relato continetur.p.631.38
Sententia confirmans retro non respicit.ibid.n.40
Sententia confirmans referens se ad sententiam, intelligitur cum sua qualitate. ibid.n.42
Sententia lata virtute instrumenti ad quod se refert, licèt agatur ex sententia, tamen exequitur provt in instrumento cum omnibus qualitatibus.ibid.n.43
Sententiæ termino transacto,potest iudex exequi pœnam pecuniariam, omissa pœna corporali conditionaliter apposita, si hoc vtilius sit fisco.p.632.n.51
Sententiæ ad rem tradendam, si periit vel obiit, fit executio in æstimatione. ibid.n.57
Sententia debet interpretari provt de iure ferri debet, & ad iuris sensum referenda.p.639.n.62
In Sententia veniunt ea quæ legis dispositione aut præsumptione inesse dicuntur.ibid.n.64
Sententiæ verba sunt ciuiliter intelligenda.ibid.n.65
Sententia debet interpretari vt non contineat iniustitiam.ibid.n.66
Sententia præsumitur lata ex causa deducta in libello, & petitione, & iuxta illam erit interpretanda. pag. 640 num.70
Sententia qua quis est condemnatus in exilium ex qua non appareat de quo senserit an de præciso, an de voluntario, de præciso intelligenda est. p.641.n.84
Sententia si ob impossibilitatem non potest adimpleri in eo super quo lata est, exequitur in eo quo potest. ibid.n.89
Sententia qua quis condemnatus ad conseruandum fideiussorem suum indemnem ab alterius obligatione, si hæc fuerit extincta, quia compulsus soluit fideiussor, intelligitur, vt solutum sibi restituat. ibid. num.90
Sententia absoluens tutorem à tutela, intelligitur ab eius ratione reddenda super quo actum fuit. ibidem num.91
Sententia præcisè obligat.p.642.n.99
Sententia vltrà non extenditur quàm importat verborum sonus,quia tantum disponit quantum loquitur. ibid.n.100
Ex Sententia aliud infertur nisi, quatenus vis verborum & necessitas patitur. ibid.n.101
Sententia lata contra plures simpliciter, intelligitur contra quemlibet pro virili, & quantitate bonorum occupatorum.p.643.n.119
Sententiam licèt iudex mature aut corrigere non possit, tamen potest declarare. p.644.n.130
Sententia euidenter iniusta cùm nullitati æquiparetur, admittit appellationem etiam in causis priuilegiatis. p.647.n.24
Sententia condemnans ad restitutionem bonorum, exceptis quæ sint in territorio condemnati, aut quæ sint feudalia, prius de exceptione est facienda liquidatio.ibid.n.36
Sententia lata sub conditione vel modo, semper opponi potest de defectu conditionis vel modi.p.648. num.46
Sententia informatoria executionis, cuius contemplatione tertius vel per subhastationem, vel aliter,rem possidet, ipsi tertio etiam non citato, & etiam clerico officit, & in nullum directo exequitur. p.655. num.11
Sententia lata cum eo cui principaliter negotium tangit, præiudicat habentibus ius secundario, & in consequentiam, & deriuatum ab illo, etiam non citatis & ignorantibus.ibid.n.13
Sententia informatoria executionis per appellationem reuocatæ, cuius occasione tertius possidet rem subhastatã, lata contra creditorem cui principaliter tangit, & est legitimus contradictor, officit ipsi tertio etiam non citato, cui res tangit in consequentiam.ibid.n.14
Sententia lata super causa, censetur lata super causato. ibid.n.28
Sententia reuocata per aliam, prima dicitur illicitè præcessisse, & omnia acta pro illicitè attentatis corruunt ipso iure.p.656.n.43
Sententia si facit ius quoad omne, lata contra principalem, nocet etiam tertio possessori.p.657.n.53
Sententia lata contra authorem,nocet successori etiam non citato,ex cap.iuris resolutiui.ibid.n.62
Sententia infirmatoria executionis, cuius contemplatione tertius possidet, illi etiam clerico officit non citato. ibid.n.63
Sententia lata inter creditorem & debitorem, sufficit etiamsi non citetur tertius possessor hypothecæ, cui pactum de non alienando, erat appositum, vt in eum executio procedat.ibid.n.66
Sententiæ executionem ad impediendam de solo & mero facto possessionis tertij oppositoris cognoscitur & tractatur.p.658.n.78
Sententia inter alios lata exequitur de recto,& sine nouo processu in possessorem rei litigiosæ p.659. n.93
Sententia lata per iudicem laicum licèt clericum tertium rei litigiosæ possessorem noceat, an possit per eum

eum exequi in clericum , Martæ opinio refertur. ibid.n.95.reprobatur.n.122
Sententia ad non expreſſa non porrigitur, cum ſit ſtricti iuris.p.662.n.137
Sententia reuocata dicitur illicitè præceſſiſſe , & retro acta pro attentatis corruunt ipſo iure.p.664.n.162
Sententia retractata tacitè retractata intelligitur executio eius vigore facta , omniáque quæ victor eius occaſione habuit , in priſtinum reſtituuntur.ibidem num.164
Sententia reuocata tacitè executio reuocata intelligitur , ita vt bona capta relaxentur eodem imperio, quo fuerunt conceſſa ac ſi facta non fuiſſet executio. ibid.n.165
Sententia reuocata non præſtat bonam fidem , quoad fructuum acquiſitionem. ibid.n.167
Sententia lata cum legitimo contradictore, qui primas defenſionis partes occupat , nocet habenti ius ſecundariò, & in conſequentiam.p.665.n.184
Sententia non probat vltra id quod ex ea neceſſariò infertur.ibid.n.193
Sententia ratione exceſſus in totum eſt nulla cùm ſit indiuidua.p.666.n.198
Sententia continens diuerſa capita licèt annulletur, exceſſus pro cæteris ſuſtinetur.ibid.n.206
Sententia contra turbatorem lata , & præſtita cautione , ſi turbet & dicat ex noua cauſa , non auditur, ſi executio fuit de recenti,ſecus ſi longo interuallo. p.669.n.242
Sententia dicitur executa , quando aliquo tempore permanſit. ibid.n.243
Sententia ſemel executa in habentibus tractum ſucceſſiuum , ſi res iterum ex interuallo deueniat in poteſtatem condemnati, iterum exequitur.ibid.n.247

Sepultura.

Sepeliendi ius habens poteſt etiam per alienos fundos & territoria deferre cadauer.p.245.n.93

Sequeſter , Sequeſtratio, Sequeſtrum.

Sequeſtratio regulariter prohibita eſt.p.143.n.84
Sequeſtratio prohibita eſt , deſcriptio tamen permiſſa. p.152.n.187
Sequeſtrum beneficij reſeruati iuxta conſtitutionem Pianam , non poteſt iudex apponere via iudiciali, & extraiudiciali ſimul. p.283.n.125
Sequeſtrationis decretum eſt interlocutoria. p.313.n.1
Sequeſtratio regulariter eſt prohibita.ibid.n.2
Sequeſtrum regulariter recipit appellationem , etiam abſque cauſæ expreſſione.p.313.314.n.3
A Sequeſtrario compulſo ad depoſiti redditionem,appellationi an ſit deferendum.p.319.n.70
A Sequeſtri attentati denegata reuocatione appellationi deferendum eſt.p.314.n.9
A Sequeſtro attentato appellatione pendente licita eſt. ibid.n.10
Sequeſtrum quando neceſſitatur iudex , apponere plures referunt caſus remiſſiuè. ibid.n.12
Sequeſtrum ex iuſta cauſa ex officio poteſt iudex apponere etiam in caſibus , quibus denegatur ad inſtantiam partis.p.314.315.n.13
Sequeſtrum apponitur in beneficialibus,maximè etiam inſtante dilapidationis ratione , quando timetur vt ne fructus poſſit recuperare.p.315.n.14
A Sequeſtro non datur appellatio,quando Rex apponi iubet præcipuè, non permiſſiuè. ibid.n.15
A Sequeſtro imponendo vigore d. Clem.1. de ſeq.poſſ. appellari non licet.ibid.n.17
Sequeſtrum quando ſit apponendum in beneficiis reſeruatis ab ordinario prouiſis. ibid.n.18
Sequeſtrum apponendum in beneficiis reſeruatis non ſuſpenditur per appellationem.ibid.n.19
Sequeſtrum appoſitum legis præcepto potiùs ab ipſa, quàm à iudice appoſitum cenſetur & à legis diposítione non licet appellare. ibid.n.20
Sequeſtri remedium dicitur cautio , per quam regulariter ceſſat.ibid.n.21
Sequeſtrum non euitatur per cautionem , quando à lege apponi mandatur , ſecus quando ſimpliciter permittit.ibid.n.22
Sequeſtrum ex Clem.1. de ſequeſt.poſſ.non recipit appellationem , quia à lege non iudice iuris executore impoſitum intelligitur.ibid.n.24
Sequeſtrum vbi promittitur , iudicis arbitrio appellationem admittit. p.315.316.n.25
Sequeſtri mandatum ob periculum fugæ debitoris non ſuſpenditur per appellationem.ibid.n.26
Sequeſtri decretum requirit partis citationem , & cauſæ cognitionem.p.316.n.29
Sequeſtrum reuocatur de facto, ſi ex obruto fuit appoſitum.ibid.n.30
Sequeſtrum vbi apponitur ob periculum in mora , citatio non eſt neceſſaria , nec iuris ſolemnitates.ibid. num.31
Sequeſtrum ob periculum appoſitum ſine citatione, non poteſt reuocari , & relaxari abſque ea. ibid.n.32
Sequeſtrum appoſitum propter ſcandalum , & rixam vitandam non recipit appellationem , nec per eam ſuſpenditur. ibid.n.33
Ob Sequeſtrum poſſeſſio non amittitur , ſed retinetur. ibid.n.34
Sequeſtrarius ex conſenſu partium poſſidet , datus autem à iudice nullatenus.ibid.n.35
Sequeſter depoſitarius , aut conductor ad longum ſeu modicum tempus, an & quando poſſit præſentare. ibid.n.36
Sequeſtratæ rei aut beneficij fructus reſeruantur vincenti in fine litis. ibid.n.37
Sequeſtri reſtituendi ſententia non recipit appellationem.ibid.n.49
Sequeſtri reddendi decretum eſt interlocutoria merè. p.317.n.50
Sequeſtrum relaxatur , & tollitur ſtatim , quod aliquis poſſeſſor declaratur.p.317.318.n.51
Sequeſtrum eſt iudiciale depoſitum.p.318.n.54
Inter Sequeſtrum iudiciale & depoſitum extraiudiciale quæ ſit differentia. ibid.n.remiſſiuè.
Sequeſter in omnibus depoſitario æquiparatur.ibidem num.55
Sequeſter ad reſtitutionem ſequeſtri actione depoſiti tenetur.ibid.n.56
A Sequeſtri , aut depoſiti denegata reuocatione appellationi an ſit deferendum. ibid.n.57
A Sequeſtri reuocatione legitimè facti licita eſt appellatio.ibid.n.59
Sequeſtri reuocatio non ſuſpenditur per appellationem , quando ceſſat cauſa ſequeſtri , aut diſpoſiti. ibid.n.63
Sequeſtrum appoſitum iuri diſpoſitione , non finitur niſi per ſententiam tranſactam in rem iudicatam. p.319.n.64
Sequeſtrum vt tollatur , requiritur ſententiæ executio, cùm aliter lis non dicatur finita.ibid.n.65
Et quid quando Sequeſtrum apponitur iudicis officio, & eius arbitrio. ibid.n.66
Sequeſtri loco data cautio de re non varatanda , & reſtituenda , durat poſt rem iudicatam.ibid.n.67
Sequeſtrarius ſemel electus non poteſt remoueri , niſi ex noua cauſa.ibid.n.68
Sequeſter compulſus ab executore rei reſtituendæ vincenti in lite an poſſit appellare , eò quòd in ſententia non nominetur.p.320.n.84
Sequeſter ad mandatum iudicis tenetur ſequeſtrum reſtituere vincenti.ibid.n.87

& Verborum.

Sequester, & depositarius potest vrgeri quandocnmque ad rationem reddendam.p.320.n.89

Sequestri remotione intimata statim sequestrum est restituendum.ibid.n.90

Sequestrum licet regulariter sit prohibitum, tamen quando in casu particulari lex præcipit sequestrum apponendum appellatio non admittitur. pag.371. num.11

Sequestrata nulla debitoris forensis, si probet non esse suam,sed conductam,restituitur.p.561.n.168

Sequestris pluribus oppositis super eadem re, an prius præferendum.ibid.n.169

Sequestrarę rei seu pro executione captæ an venditio sit nulla.ibid.n.170

Sequestri sententia non comprehendit fructus præteriti temporis, sed stantes & futuros.pagina 632. num.53

Seruitus.

Seruitus potest constitui in re emphyteutica resoluenda, tamen resoluto iure emphyteusis. pag. 578. num.139

Signatura.

Signatura iustitiæ solet rescribere cum clausula (sine præiudicio legitimæ executione, &c.) in causa mercedis promissæ, vel inter eum qui solet operas suas locare, & eum qui solet conducere. num. 87. secus econuerso.p.348.n.86

Si tamen Signatura videat iudicem à quo excessisse in taxatione mercedis non conuentæ, solet pro parte admittere executionem, pro parte verò deferre appellationi.p.348.n.88

Signatura iustitiæ anteaquam committat causam appellationis suspensiuæ ab excessu, non facilè credit partis assertioni, nisi priùs de illo gustaret.pag.522. num.166

Silentium.

Silentium perpetuum vbi est appositum à denegante audientiam, non est licita appellatio. pagina 231. num.57

Silentium perpetuum tollit simul appellationem. ibid. num.60

Silentium longi temporis in executorialibus licet possit concurrere; non tamen iniustitia calumniosa sicut in lite.p.505.n.23

Silentium per longum tempus non præsumit derelictas executoriales,cùm adsit in illis præsumptio boni iuris.ibid.n.26

Silentium longi temporis perimit instantiam litis,ergo perimit ius exequendi ex executorialibus; non est bonum argumentum.ibid.n.27

Simoniacus.

Simoniacus notorius vel confessus non appellat, vel quando simoniacus respectu ordinis, etiam occultus,quia tunc non appellat.p.456.n.26

Simoniacus occultus appellat, si simonia cadat super beneficio.ibid.n.27

Societas.

Societatem in re indiuidua alteri non præiudicare, æquum est.p.401..num.113

Solemnitas.

Solemnitas quæ requiritur in constituendo, requiritur in destruendo.p.94.n.7

Solemnitas requisita in contractu, eadem requiritur in distractu.p.154.n.209

Solemnitates, & decreta enuntiata in alienatione rerum Ecclesiasticorum probant, donec de contrario doceantur.p.302.n.23

Solemnitatibus enuntiatis in specie per tabellionem statur, licèt non in genere.ibid.n.24

Solemnitatum enuntiatio per iudicem in specie an requiratur, vel in genere an sufficiat. ibidem, numero 25

Solemnitas requisita actui construendo, eadem requiritur ei destruendo.p.318.n.62

Solemnitates de iure & Rotæ stylo essentialiter requisitæ si omittantur, releuant, vbi de contrario stylo Hispaniæ apparet.p.410.n.242

Solitum.

Solitum esse dicitur per duos actus. pagina 241.numero 21

Solitum concedi, vt dicatur, an requirantur duæ concessiones.ibid.n.22

Insolitum dicitur,quod numquam factum fuit,solitum autem quod aliquando.ibid.n.23

Solutio.

Solutiones decursæ nihil inferunt in futurum, quo minus opponatur exceptio contra instrumentum aut tabellionem, omissa in prima pagha.p. 559. num.147

In Solutum datum,& adiudicatio, si non fiat pro mensura debita, reuocatur in totum. pagina 666. numero 199

Solutio rei debitæ non est in consideratione, quæ non durauit.p.668.n.236

Spoliator

Spoliator causam dans homicidio non appellat.p.466 num.41

Status.

Status mutatio in beneficialibus in dubio non præsumitur.p.419.n.29

Statutum

Statutum à decurionibus editum,ab eorum successoribus vel à populo est declarandum. pagina 97. numero 69

Statutum prohibens appellationem ab interlocutoria non censetur prohibere ab habente vim diffinitiuè p.155.n.229

Statutum prohibens appellationem à sententia potestatis, intelligitur de diffinitiua strictè. pagina 204. num.6

Statutum prohibens appellationem à diffinitiua,intelligitur & in interlocutoria, vbi militat eadem ratio. p.205.n.19

Statutum prohibens de nullitate dici,intelligitur etiam in interlocutoria.ibid.n.20

Statutum generaliter prohibens appellationem à tali causa, intelligitur prohibere à qualibet eius interlocutoria.p.206.n.44

Idem in Statuto prohibente compromissum. ibidem, num.45

Statutum prohibens appellationem specialiter à sententia, intelligitur de diffinitiua, non de interlocutoria, cùm sit stricti iuris.ibid.n 48

Statutum prohibens appellationem est odiosum,& restringendum, vt minùs lædat ius commune.ibidem, num.49

Statuto disponente non posse inquiri contra aduocatum,alio autem quod contra militem inquiritur, si aliquis sit miles & aduocatus, an delinquens patiatur inquisitionem.p.215.n.41

Statuto stante vt bannitus pro centum offendatur, an duæ causæ diuersæ possint coniungi, vt faciant centum,& queat offendi.p.218.n.71

Statuto, quo remouetur audientia in agendo, & defendendo, cenetur appellatio sublata. pag.298.numero 279

Statutum tollens appellationem, debet esse clarum non turbidum, cùm suaptè natura sit etiam strictæ, interpretationis.p.380.n.42

Statutum disponens aliquam sententiam exequendam

Index Rerum,

non obstante appellationi, nec alio statuto, nihilominus non censetur exclusa nullitas proueniens ex forma alterius statuti non seruata. pagina 40.7 num.201

Statutum simpliciter permittens appellare in causis possessoriis non intelligitur in sententia, de mittendo hærede scripto in possessionem. pagina.448. num.38

Statutum loquens de possessorio mero, non extenditur ad possessorium mixtum.p.452.n.95

Statuto disponente vt semel tantùm in causa appelletur, possunt dari duæ appellationes à qualibet parte vnica.p.525.n.212

Statutum attribuens executionem instrumento, intelligitur etiam respectu hypothecæ tam tacitæ quàm expressæ.p.609.n.152

Stipulatio.

Stipulationes tot sunt, quot species separatæ. pag.218. num.65

Stipulatio aliquid faciendum, est indiuidua. pag.222. num.135

Stipulatio, nauem facere promitto, & si non fecero, centum, duæ stipulationes sunt. pag.223.n.137

Stipulatio quæ est stricti iuris, si interponatur super contractu bonæ fidei, huius natura & effectum retinetur, quia qualitas primæ obligationis censetur adiecta in stipulationem.pag.337.n.32

Studia.

Studiorum causa dilationem non patitur. p.339. n.64. quare à sententia lata contra turbantem scholarem in habitatione appellatio non admittitur. pag.339. num.65

Stylus.

Stylus tribunalis, vbi proponitur appellatio, attenditur,in possibilitate appellandi.p.81.n.10

Quod multo magis procedit in appellatione ab interlocutoria ante diffinitiuam.ibid.n.11

Stylum, statuta, & constitutiones iudicij inferioris, tenetur attendere superior, inter cognoscendum, an sit deferendum appellationi.ibid.n.12

Stylus tribunalium Regalium multoties practicatur in foro Ecclesiastico, & approbatur per Rotam. p.81. num.18

Senatus in cognitione per viam violentiæ an potiùs attendere debeat Stylum Romanæ Curiæ, quàm illius tribunalis, & cuius violentia conqueritur.ibid. num.19

Stylus de partibus etiam contrarius stylo Rotæ in ipsa attenditur in litibus, quæ transportantur ad Curiam.p.82.n.20

Stylum iudicis à quo in ordinatoriis iudicij, Rota, & quilibet superior tenetur obseruare, etiam contrarium stylo sui tribunalis.ibid.n.21

Stylus curiæ vbi causa tractatur, non curiæ delegantis attenditur.p.286.n.46

Stylus Romanæ Curiæ ad alia loca in partibus non extenditur.ibid.n.147

Stylus Curiæ Romanæ obseruat, quòd lata sententia super executione Breuis, instrumenti Cameralis,aut literarum Apostolicarum, eamque excquitur, licèt in Rota feratur illius reuocatoria, non mandatur executioni, sed appellationi ab ea defertur, & donec executoriales relaxantur, in omnibus supersedetur p.362.n.63

Stylus & consuetudo respiciens ordinaria iudicij debet attendi illius tribunalis, vbi lis tractatur. p.410. num.243

Stylum iudicis à quo tenetur seruare iudex appellationis.ibid.n.244

Stylus Hispaniæ, vt vnica citatio sufficiat pro toto termino probatorio etiam prorogato,sustinetur à Rota.ibid.n.245

Stylus Hispaniæ approbatur, quo terminus probatorius eodem tempore currat actori & reo. ibid.n.246

Stylum Hispaniæ, quo notario recusato detur adiunctus re non integra ad examinandos testes, Rota Romana approbauit.ibid.n.249

Stylus quis seruandus in examinatione testium facienda in Hispania super lite pendente in Rota, & per eius delegatum, seu receptorem, vel Rotæ attendendum esse, resoluitur ibid. n.250.vbi quid quando ipse recusetur,an in totum remoueatur.

Stylum Hispaniæ contrarium stylo Rotæ pluries approbauit ipsa Rota. ibid.n.251

Stylus Hispaniæ requirit citationem ad sententiam, sed conclusio in causa eius vim obtinet, & hunc stylum pluries approbauit Rota.p.411.n.253

Stylus Rotæ licèt obseruet vt executoriales post intimationem in Rota reproducantur, aliàs executio dicatur attentata; tamen contrarius Hispaniæ stylus approbatus est.ibid.n.256

Stylus Hispaniæ obtinuit, vt nec aliquis valor attendatur, nec descriptio in libro Cameræ Apostolicæ, vt beneficium consistoriale dicatur, si tamen naturam consistorialis habere, vel habuisse legitimè appareat.p.433.n.263

Stylus Romanæ Curiæ in expeditione executorialium ac reproductione intimationis non seruatur in partibus Hispaniæ, sed ius commune. p.501.num.86

Et quis Hispaniæ Stylus sit.ibid.n.87

Stylus Rotæ extra Curiam non est attendendus,nec ad partes extendendus.ibid.n.89

Subdelegatus.

A Subdelegato delegati cum clausula (appellatione postposita licet appellare.p.90.n.50

Subdelegatus à delegato cum clausula (appellatione remota) non potest cum eadem clausula procedere. à p.222.n.136

Subexecutor.

Subexecutor virtute clausulę(cæterum processibus fulminatis, *&c.*) debet esse canonicus Cathedralis,vel aliàs in dignitate constitutus, qui est mixtus summariam & executiuam habens causæ cognitionem. p.352.n.32

Subexecutor literarum pensionis quemadmodum procedat ad earum executionem, & quo vtatur stylo. ibid.n.33

Subexecutor vigore clausulæ (cæterum) an queat procedere executiuè contra bona debentis pensionem, & an sic excedere dicatur, vt appellationis locus sit contra Flor.de Mena, & Camilium Plautum defendit Auctor.p.354.n.82

Subexecutor cùm clausula (cæterum) debet esse in dignitate constitutus,cùm sit mixtus,non merus.ibid. num.82

Subexecutori Authoris Cameræ dato ad exequendam pensionem in partibus, potest Ordinarius resistere & oppressum defendere.p.529.n.21

Subrogatio. Subrogatus.

Subrogatus an debeat seruare statuta cuius, in cuius locum subrogatur,an propria.p.87.n.28

Subrogatus non sapit naturam principalis, nec fit extensio ad illum, qui verè non sit talis, sed fictè, & repræsentatiuè tantùm in pœnalibus, & odiosis. p.96.n.50

Subrogatoria commissio dicitur, cùm alius iudex in locum demortui impediti vel absentis subrogatur, tenetúrque causam in eodem statu manentem prosequi.p.101.n.123

Subrogatoriæ commissiones frequenter dari, animaduerti tamen deberi an in corpore includatur clausula alterans primum statum litis, quia tunc noua citatio erit necessaria.ibid.n.125

Subrogatus ad litem potest dicere de attentatis,quemadmodum eius prædecessor.p.100.n.108
Subrogatum sortitur naturam eius, in cuius locum subrogatur.p.222.n.133
Subrogati vt idem sit ius, requiritur patitas rationis in vtroque.223.n.247
Subrogatio gratiosa in locum, ius atque possessionem collitigantis demortui, quomodo fiat. p.405.n.164. remissiuè.
Subrogatus retinet qualitates & naturam eius,in cuius locum subrogatus est.p.439.n.14

Subsidium.

Subsidij reparatio non suspenditur per appellationem, nec contradictionem, sed eius statim fit executio. p.88.n.38
Subsidij recollectio, & solutio non recipit appellationem.ibid.n.39
Subsidium charitatiuum pro alimentis etiam impositum ab Episcopo, non recipit appellationem.p.89. num.40
Subsidium charitatiuum impositum pro sui sustentatione pariter non suspenditur per appellationem. p.142.n.8
Subsidium charitatiuum impositum per Episcopum pro alimentis appellationem non admittit. p. 351. num.3

Successor.

Successor in beneficio per resignationem, tenetur purgare attentata per prædecessorem resignantem. p.98.n.85
Successor tenetur exequi mandatum factum per Papam suo prædecessori.p.99.n.79
Successor vel nouus executor potest exequi mandatum sui prædecessoris sine nouo mandato. ibidem, num.91
Successor administrationis non accipit nouam possessionem rerum vniuersitatis.p.100.n.111
Successor singularis iudicis attentantis reponit attentata.ibid.n.118
Successor beneficij an teneatur stare locationi sui prædecessoris pro illo anno iam seminato. pagina 577. num.127
In Successorem singularem habentem causam à litigante, locum habet executio etiam sine nouo iudicio.p.582.186.& 187
Singulis Successor dicitur habere causam à condemnato, non solùm si titulum habeat immediatè, sed etiam mediate per longam successionem. ibidem, num.188
Successor in officio & iurisdictione an possit intentionem prædecessoris declarare.p.635.n.4

Succumbens.

Succumbens ex actione ineptè proposita, iterum aptè agens auditur.p.127.num.6
Succumbens ob non probatam rei possessionem in aduersario, contra illam denuò possidentem potest iterum agere.p.127.n.9
Succumbens in exceptione compatibili cum actione, non prohiberur in aliud iudicium deducere,si de ea non fuerit iudicatum.p.555.n.82

Summa.

Summæ ex diuersis causis an coaceruentur, vt faciant sententiam appellabilem.p.218.n.68
Summæ plures petitæ ex eadem causa & obligatione simul coarceruantur, vt ascendant ad summam appellabilem.ibid.n.73

Summarium.

Summaria vbi est causa, omnes eius articuli summarij sunt.p.204.& 205.num.17.& 24
Summatiè qui potest procedere, si procedat via ordinaria, an possit redire ad summariam. pagina 181. num.98
Summarium quando est iudicium, seu executiuum, omnes eius articuli sunt summariissimi, seu executiui, & pariter procedendum est.p.447.n.34

Superior.

A Superiore grauante in reuocatione executionis factæ ab executore (siue super illa sit aditus Senatus, siue non) potest appellari, & pro violentia hic noua recurri ad tribunal, sub cuius districtu hic superior deget.p.67.n 193
Superior etiamsi reuocet gesta ab inferiori,vel ipse excummunicatum absoluit, vel remittit absolutionem.p.78.n.48
Superioris interloquutio super admittenda vel non admittenda appellatione, & reuocatione attentatorum, etiam stante decreto directo regio inferiori est nouum grauamen, & diuersa persona oppressa, diuersus iudex, & noua violentia, & sic noua appellatione & recursu indiget.p.130.n.43
Superior ad quem declarans bene appellatum, & reuocato grauamine an possit causam in prima instantia retinere,vel remittere ordinario.p.322.n.7
Superior ad quem est appellatum ab ordinario recusante instituere iusta tamen ex causa, nec potest institutionem facere, nec ad faciendam ordinarium compellere.p.430.n.215
Ecclesiasticus Superior, ad quem præsentatus à Rege appellauit à negligentia vel proteruia ordinarij,non se intromittit in cognitione iuris patronatus Regij,sed de grauamine.p.431.n.221
Superior cognirurus de executore excedente ob non admissas legitimas exceptiones, non potest cognoscere de causa principali, sed dumtaxat an iure sint reiectæ,vel non.p.530.n.34
Superior cùm non possit nisi super nullitate sententiæ in rem indicatam transactæ adire, non potest de iniustitia cognoscere, quia nullam acquirit iurisdictionem.ibid.n.36
Super excessu Superior aditus non super simplici iniustitia, non poterit de ea cognoscere, cùm in libello contenta non sit.ibid.n.37

Supersessoria.

Supersessoria ad effectum absoluendi quomodo expeditur ex praxi hodierna.p.200.n.108
Supersessoria vtuntur iudices Ecclesiastici omnes, vt per aliquod tempus inferior supersedeat in causa, donec exportentur acta, & ex eis se informet ad inhibendum, vel remittendum. pagina 251. numero 30
Supersessoria ad quem effectum sit inducta, & quibus casibus locum habeat.ibid.n.34
Supersessoriam requirere causæ cognitionem in puncto iuris,verius est.p.252.n.47
Supersessoriæ stylus apud omnia iudicia Ecclesiastica præualuit, & vim non fieri decernit Senatus.p.252. num.48
Supersessoriam expedit iudex contra partem, vt in aliquo actu supersedeat, quæ parte non citata reuocatur; reuocatio tamen intimatur. pagina 253. num.49

Supplicatio.

Supplicatio habet locum in causa recusationis Senatorum p.144.n.93
Supplicatio bina vbi est prohibita, intelligitur ab eadem parte, quia vtraque potest semel supplicare. p.525 n.213
Supplicatio *con las mill y quinientas* si non admittatur à sententia transacta in rem iudicatam, nec ab eius liquidatione facta in eius executione. pagina 617. num.12

Index Rerum,

Supoſitum.

Suppoſitum debet verificari priùs.p.59.n.68

Surreptio.

Surreptio annullat gratiam ipſo iure, & per conſequens dationem executoris, cui nulla attribuitur iuriſdictio.p.354.n.57.

Suſpenſio. Suſpenſus.

Ad Suſpenſionem iuriſdictionis adæquantur appellatio, recuſatio, & relatio.p.144.n.88

Suſpenſio an maior ſit interdicto ingreſſus Eccleſiæ. p.196.n.45

Suſpenſio quando abſque citatione ſicut monitione ferenda non eſt.ibid.n.46

Suſpenſio impoſita pro delicto, neceſſaria pro alimentis ex beneficio præſtantur ſuſpenſo, non tamen quando pro contumacia.ibid.n.47

Suſpenſus ab vſu ordinis an poſſit cætera exercere. ibid.n.48

A Suſpenſione & interdicto ſicut & ab excommunicatione admittitur appellatio.ibid.n.49

Suſpenſio,interdictum, & excommunicatio, æquiparantur à iure quoad appellationis prohibitionem aut admiſſionem, & alios effectus.ibid.n.50.quales. num.51

Suſpenſio & interdictum quoad appellationis effectum eaſdem ampliationes & limitationes patiuntur,quas excommunicatio.p.196.n.54

Suſpenſio, aut interdictum conditionale ſuſpenduntur per appellationem, & impediunt executionem. p.197.n.57.& 58

Suſpenſio, vel interdictum reſpiciens temporalia ſuſpenduntur per appellationem.p.202.n.123

Suſpenſus ab vſu pallij appellatione pendente poteſt eo vti.ibid.n.125

Suſpenſus ab vſu pallij celebrando nullam irregularitatem incurrit.ibid.n.126 & 127

Suſpenſionis violatio in ſpiritualibus inducit irregularitatem, ſecus in temporalibus, quæ ſuſpenditur per appellationem.p.294.n.225

Suſpenſus ab ordinibus ſuſceptis an pendente appellatione poſſit accedere ad alios, & an illis poteſt interim vti.p.310.n.48 & 49

A Suſpenſione & interdicto officij aut beneficij reſpicientis temporalitatem licita eſt regulariter appellatio, ac interim ſuſpenſus poteſt illius vſum continuare.p.385.n.1

Suſpenſio à beneficio non comprehendit penſionem. p.610.n.50

Suſpenſus per ſententiam ab officio ob delictum grane ſimpliciter, non perpetuò, nec cum præfinitione temporis, etiam cenſetur priuatus diſtributionibus quotidianis.ibid.n.59

Suſpenſus ſimpliciter ab officio abſque tamen præfinitione temporis, ſuſpenſus intelligitur à beneficio.ibid.n.60

Suſpenſus à beneficio non intelligitur ſuſpenſus ab officio.p.603.n.62

Suſpenſus ab officio ob delictum leue aut contumaciam, non intelligitur ſuſpenſus à beneficio.ibidem, num.63

Suſpenſo ab officio vel beneficio, collatio beneficij facta non valet.ibid.n.64

Suſpenſio ab officio ex quibus cauſis ſit infligenda. ibid.n.65.remiſſiuè.

Syndicatus.

A Syndicatu licèt non appelletur; tamen ab interlocutoria incidenti licere qui dicant. pagina 204.numero 11

Synodus.

Synodus formalis quomodo,& ad quid ſit.pagina 398. num.68

T

Tabell.o.

TAbellio debet regiſtrum ſeu protocollum inſtrumentorum actuum iudicialium, & extraiudicialium ſecum retinere & non poteſt tradere partibus,niſi iudicis præcepto.p.95.n.39

Praxis hodierna Tabellionum. *y me obligo con mi perſona y bienes*, vnde ortum habuit. pagina 181. numero 148

Taxa. Taxatio.

A Taxatione ciborum vendendorum in populis, & ciuitatibus facta per iudicem non admittitur appellatio ſuſpenſiua, iuxta l. regiam.p.338.n.54

Taxatio mercedis ſeu alimentorum facta in ſententia eadem non recipit appellationem ſuſpenſiuam, provt determinauit Rota Romana contra Aduendanum.ibid.& 339.n.56

Ab exceſſiua fructuum Taxante & liquidatione facta in executiuis, an & quando ſit licita appellatio. p.342.& 343.n.10.remiſſiuè.

Taxatio expenſarum eſt declaratio interpretatiua ſententiæ à qua non appellatur regulariter. pagina 617. num.19

Taxatio dicitur meri facti præexiſtentis declaratio. ibid.n.20

Taxatio & liquidatio præcedentis ſententiæ dicitur executio & declaratio.ibid.n.21

Taxam legis iuſti interſurij pecuniæ reſtituendæ ſi executio excedat, in liquidatione excedere dicitur. p.619.n.47

Taxare expenſas quas ſibi taxandas reſeruauit prædeceſſor, poteſt iudex ſucceſſor.p.636.n.10

Etiam ſi ſucceſſor ſibi reſeruauerit Taxare expreſſo nomine proprio.ibid.n.11

Temporalitas. Tempus.

Temporalitates clericorum quæ dicantur, vt occupari poſſint, ob eorum proteruiam & contumaciam. p.74.n.305

Tempus ad appellandum currit à die ſcientiæ, vel notitiæ, quæ non præſumitur, niſi probetur. p. 110. num.71

Temporis interuallum quod requirunt dictiones(mox, ſtatim) & ſimilia, eſt vt non ſtatim ſententia lata exequatur, ſed omnia ſubſtantialia executionis provt citationes & ſimilia præcedant. pagina 381. num.49

Tempus nullum de iure communi reperitur præfixum, vt ordinarius inſtituat præſentatum, ſed tantùm ad conferendum.p.430.n.108

Tempus præfixum collatoribus ad prouidendum non currit à die vocationis,ſed à die ſcientiæ,& notitiæ. p.442.n.60

Tempus iure præfixum ad prouidendum currit à tempore quo ſciri debuit, vt in Epiſcopo, qui ſingulis annis tenetur viſitare.ibid.n.61

Tempus non currit conferentibus, aut eligentibus impeditis impedimento iuris, aut facti.pagina 403. num.75

Terminus.

Terminus, & tempora præſtituta primo iudici ad cauſam determinandam, eadem cenſebuntur præſtituta ſucceſſori, & ſubrogata. pagina 97. numero 59

Terminus parti à iure vel iudice aſſignatus ad aliquid gerendum, non currit pendente recurſu ad Regem. p.124.n.n.58

Terminus parti vel iudici non currit dum diſſiceptatur ſuper aliquo articulo.ibid.n.59

Terminus non currit appellanti dum diſceptatur, an appellatio ſit nulla.ibid.n.60

Terminus nouem dierum, ad retrahendum rem patrimonialem, non currit durante disceptatione super venditione. p. 124. num. 61
Terminus decem dierum ad appellandum non currit dum disceptatur de nullitate appellationis proposita. ibid. n. 62
Terminus conficiendi inuentarium non currit impedito. p. 1[illegible] n. 66
Terminum non currere pendente recursu ad Regium consilium, expressè terminauit Rota Romana. ibid. num. 72
Terminus remanet suspensus in hoc statu, quo superuenit impedimentum, & tantum temporis suppletur, quantum abstulit impedimentum. ibidem, numero 75
Terminus infirmationis in via executiua suspenditur ex impedimento partis, quo sublato alius suppletur, quantum abstulit impedimentum. ibid. numero 76
A nimis breui Termino dato ad probandum licite appellatur. p. 147. n. 139
Terminus ad appellandum, vt currat à tempore notitiæ, debet condemnatus illam habere, quomodo sententia sit lata. p. 163. num. 56
Terminum sibi ad aliquid faciendum præfixum labi permittens, censetur actui renuntiare, nec post illud auditur. p. 235. num. 101
A Termino tacitè vel expressè denegato, petito ad accedendum ad examen per procuratorem filij patrimonialis absentis, cuius nominè se opposuit, an appellationi interpositæ sit deferendum, & quando. p. 293. n. 214
Terminus is est nouiter dandus, quantum abstulit impedimentum non ex integro. p. 296. n. 257
A Termini denegatione appellatio datur. ibid. n 259
Termino apposito actui gerendo, dilatio parti ita limitanda erit, vt reguletur à principali, ne actus pereat, sed perficiatur. p. 297. n. 270
Termini habiles in omni dispositione supponendi sunt. p. 387. n. 28
Terminus edicti non apponitur, vt alij nequeant admitti, sed vt sciatur, non esse ampliùs expectandum. p. 297. n. 273
Terminus edictorum an currat, ex quo tam in valuis Ecclesiæ Cathedralis, quàm Ecclesiæ beneficij fuere apposita, ita vt sit attendenda vltima effigies. p. 397. n. 55
Terminus à lege inductus non debet à iudice abbreuiari. ibid. n. 60
Terminum nimis breuem ne ad plurimorum notitiam veniat edictum procurans petens collationem, institutionem facit irritam. p. 398. n. 62
Terminus appellationis à quo tempore currat, & an de momento ad momentum. 408. n. 219
Terminus ad appellandum currit à tempore scientiæ & notitiæ. p. 409. n. 222
Terminum sibi assignatum, ad aliquid gerendum labi permittens, censetur illi renuntiare, nec vlteriùs audiendus. ibid. n. 227
Terminus duorum mensium præscriptus ordinario ad instituendum, non currit à die præsentati instrumenti nominationis per patronos; sed à die quo nominatus ab eis præsentialiter se ordinario offert examinandum. p. 430. n. 210
Ordinario non est appositus Terminus ad instituendum vel confirmandum in beneficiis simplicibus, sed si id facere vel recuset, vel sit negligens, recurritur ad superiorem qui terminum illi præfigit, vt instituat, &c. ibid. n. 211
Termino præfixo per superiorem ordinario, vt instituat, aut confirmet, intra illud, si labatur, potest ipse superior supplere, vel compellendo, vel institutionem faciendo. ibid. n. 212
Terminum alicui præfixum ad aliquid faciendum labi permittens, illi censetur renunciare. pagina 402. num. 97
Terminum magnum dare non potest qui arctatum & limitatum habet. p. 633. n. 63

Territorium.

Extra Territorium ius dicenti impunè non paretur. p. 516. n. 58

Tertius.

Tertius, cuius exceptiones iure regio examinantur in via ordinaria; an possit impedire appellans executionem sententiæ de remotè latæ, non obstantibus tertij oppositionibus. pagina 222. numero 127. 128. & 629
Tertius reus voluntarius excommunicatus non potest executioni sententiæ comparere. pagina 228. numero 18
Tertij comparentis appellatio impedit executionem sententiæ contra alium latæ. p. 568. n. 14
Tertius legitimè comparens impedit executionem etiam trium conformium. p. 568. n. 15
Tertius non citatus nolens processui comparere, & se opponere, potest executionem impedire, ne contra illum fiat. p. 569. n. 16
Tertij oppositores multis de causis possunt comparere ad executorialium executionem impediendam. ibid. num. 17
Tertius non citatus ratione suæ possessionis etiam trium conformium impedit executionem. ibidem, num. 34
Tertius solius possessione ratione impedit executionem sententiæ alteri adiudicatæ. ibid. n. 35
Secus si non possideat, quia tunc nec impedit executionnem, nec dicitur legitimus oppositor. p. 569. n. 36. & tertio sufficit possessionem dumtaxat probare ad impediendam executionem sententiæ. ibid.
A Tertio possidente non nominato in instrumento, possessio non auocatur absque causæ cognitione. p. 570. n. 38
Tertium possessorem à iudice spoliatum potest superior summatim de possessione cognoscens etiam non citato aduersario restituere. ibid. n. 39
Tertius non citatus potest impedire sententiam de immittendo hæredem in possessionem, ex l. fi. de edicto diui Adriani, & eius executionem impedire. ibid. n. 41
Tertius impedit executionem pro quantitate factam in alia re quàm debitor est condemnatus, quando docet de suo interesse ex possessione. pagina 571. num. 60
Etiam si iste Tertius de nuda possessione opponat, etiam non allegans iustam esse, quia præsumitur. p. 571. n. 72
Tertius impugnans executionem rei qua pro quantitate debita fit executio, opponens de solo dominio incontinenti probando, admittendus est. pag. 571. num. 63
Tertio opponēti de suo dominio rei super qua fit executio pro quantitate, an incumbat onus probandi, & quid quando de possessione tantùm, vel de dominio & possessione simul. ibid. n. 64
Tertius non possidens opponens se executioni factæ in alia re quàm sit in iudicium deducta, quantum distet à tertio oppositore, & non possessore rei super qua lis vertitur. p. 573. n. 75
Tertius comparens executioni rei vacantis ante illius omissionem, & docens de suo interesse si non audiatur ab executore, poterit licitè appellare. ibidem, num. 77

Index Rerum,

Tertij comparentis interest ne repleatur vacans possessio, quia facilius consequi potest rem vocantem, quàm ab alio occupatam.p.573.n.78

Tertius si sciat litem pendere super re vacante, non potest impedire executionem.ibid.n.80

Tertius violentæ seu fraudulentæ possessionis causa quando possit rei executionem impedire. pag. 574 num.94

Tertius non possidens non impedit rei executionem. ibid.n.88

Tertius si lite pendente violenter adeptus est, vel cum fraude de qua docetur, non impedit executionem eius.p.575.n.95

Tertius oppositor possidens iniustè quoad alios, iustè tamen quoad condemnatum est legitimus contradictor.ibid.n.97

Tertius vt executionem impediat, debet incontinenti de iure suo docere, aliàs eius appellationi non defertur.ibid.n.99

Tertius ratione possessionis ciuilis dumtaxat (naturali ab alio occupata) an sit legitimus contradictor executionis eiusdem rei.ibid.n.100

Tertius aliàs spoliatus nulliter per executorem aliquem cùm ciuilem possessionem animo retineat,potest esse legitimus contradictor ad impediendam executionem in eadem re.ibid n.101

Tertius à possessione beneficij nulliter per iudicem eiectus, potest executionem breuis Cameralis ab alio obtenti impedire, cui datur manutentio. ibid. num.102

Tertius docens seuerum possessorem, condemnatum autem habere suo nomine nudam detentionem tantùm impedit rei executionem. pagina 576. numero 111

Articulus, an tertius habeat legitimum interesse ad impediendam executionem, est præiudicialis ante admissionem examinandus.pag.579.n.154

Tertius contradictor non admittitur appellans nisi de legitima exceptione doceat expressè. pagina 580. num.157

Tertius vt executionem impediat, debet docere de sua possessione vera, & fraudulenta, nec dolosa, quia ista non impedit executionem.p.594 n.360

Tertio si aliàs non præiudicet sententia, si tamen ad iudicium citetur, etiam non comparenti, sententia, non nocet.ibid.n.362

Oppositiones per Tertium executioni sententiæ,seu instrumenti guarentigiati pacificantur à iure.ib. n. 363

Tertius si succumbat, poterit suam exceptionem deducère in via ordinaria, & quoad secus. ibid.n.364. & seqq.

Tertio emptori in subhastatione pro executione, si hæc reuocetur, illi nocet citato. p.654. numero 8. & 9

Tertius possessor rei subhastaræ, vigore executionis à qua est appellatum, non habet ius in ipsa principaliter, deperse, sed dependens causatum & deriuatum à iure principali creditoris, pro cuius iure res subhastata fuit.p.655.n.12

Tertius rei emptor in subhastatione comparens in appellationis iudicio, vel citatus, vel sua sponte, aliter rem illam & possessionem defendere non potest, quàm ex iure creditoris, à quo suum secundario dependet.p.656.n.50

Tertium in possessorem ex subhastatione executio postea reuocata influit, qui rem restituere tenetur p.657.n.51

Tertio emptori vigore executionis ius acquiritur reuocabiliter, & obnoxium appellationi ab executata interpositæ..ibid.n.55

Tertius in executione rem subàastat cum qualitate, & tacita conditione resolutiua,& variabili à principio, sciens rem vendi ex iure litigioso. ibid.n.56

Tertius possessor aliàs reus, opponens se executioni trium conformium actoris partes sustinet, & si est clericus, non declinat iudicis laici iudicium.p.659. num.85

Tertio opponenti exeptionem releuantem res iudicata non nocet.p.665.n.187

Testamentum.

Quod per interpretationem verborum Testamenti probari desideratur, requirit altiorem indaginem, quæ seruatur in remed. l. fi. pagina 554. numero 62

Testator.

Testatoris voluntas celerem executionem desiderat. p.448.n.35

Testis

Ad Testium inhabilium seu post terminum probatorium admissionem, appellatio admittitur, etiam vbi à diffinitiua prohibetur quoad suspensiuum. p.209.n.76

Testes pro sola instructione iudicis & eius animi motu sine partis citatione possunt recipi. pag. 300. num.4

Testibus non iuratis potest credere iudex deputatus ad conferendum beneficium cum clausula (si idoneum inueneris.)p.301.n.8

Ex Testibus non iuratis informatur conscientia iudicis ibid.n.9

Testes requiruntur iurati, si princeps mandat alicui, vt se diligenter informet.ibid.n.10

Testes,senes, & valetudinarios, potest iudex à quo licitè recipere appellatione pendente, ob moræ periculum, ne pereat probatio.p.339.n.67

Testium examen nulliter factum non derogat primis depositionibus.p.394.num.12

Titulus.

Titulus aut dominium quando limitatè deducitur ad possessionis iustificationem tantùm, appellatio non suspendit possessorium.p.221.n.108

Titulari etiam habente vnam sententiam pro se in commissione super translatione pensionis, rescribitur cum clausula (sine retardatione, *&c.*) pag.353. num.43

Titulus vbi adest vniuersalis, per vsum partis conseruatur ius in toto quoad quaslibet species sub eo contentas p.423.n.103

Titulum ostendens ad consequendam possessionem petitam, non dicitur agere possessorio mixto.p.453. num.113

Titulus C.ne liceat in vna eadémque causa tertiò prouocare, intelligitur, vt quælibet pars possit bis appellare,non ampliùs.p.525.n.211

Tituli resolubilis virtute possidens facta resolutione, res cum fructibns interim perceptis restituuntur. p.662.n.141

Titulus habens ortum à causa irrita, vel ad non titulum redactus, non operatur fructuum acquisitionem.ibid.n.143

Tolerantia.

Tolerantia Romanorum Pontificum, vel alterius Principis impedire potentis, inducit dispensationem,& confirmationem.p.26.n.48

Si Clericus possideat duas Ecclesias sciente, & patiente Pontifice superiore, inducitur ex tali patientia vnio dictarum Ecclesiarum, & pœnæ remissio.ibid. num.149

Tolerantia in eo,quòd à iure naturali non prohibetur, pro expressa dispensatione habetur.ibid.n.150

Tortura.

Torrura quando potest dari ad eleuandam varietatem

à teſtibus etiam in cauſis pecuniariis carceratus non eſt ſub fideiuſſoribus relaxandus.p.183.n.174.& 175

Tribunal.

Tribunalia ſuprema Regis perſonam & imaginem repræſentant in adminiſtratione ſupremæ iuriſdictionis.p.57.n.44

Tribunal quod adeundum, ſi à duobus iudicibus ad inuicem ſe inhibentibus eſt appellatum, degentibus in diuerſis diſtrictibus ſenatuum.p.84.n.10

Tribunalia ſuprema ſunt inhibita,vt nullatenus poſſint cognoſcere, etiam per viam violentiæ de cauſis vertentibus coram Commiſſario Cruciatæ, & eorum ſubdelegatis.p.87.n.37

Tribunal Regium quemadmodum ſe habere poſſit ad executionem decreti violentiæ lati contra iudicem Eccleſiaſticum poſt grauamen illatum, abſentem,& abeuntem.p.96.n.40

Tribunalia Regia ius imitantur, & ideo eorum prouiſiones iubent iudicibus Eccleſiaſticis,vt reponant ea quæ ipſi de iure reponere debeant. p.102.n.2

Supremorum Tribunalium auditoribus cognoſcentibus per viam violentiæ non pertinet regulare voces patronorum, ſed vim notoriam dumtaxat tollere. p.403.n.150

Quod maximè procedit in his controuerſiis ſuper iure patronatus inter compatronos, quibus vix datur notoria iniuſtitia abſque intricatione, & dubitatione in iure,aut in facto,ac ideo in Parochialibus vim non fieri decernitur: ſecus ſi notorietas iniuſtitiæ notoriè apparet abſque alia dubitatione. pag. 404. num.149

Suprema Regia Tribunalia non ſe intromittunt in cognitione per viam violentiæ factæ ab ordinario Eccleſiaſtico, ſed illam remittunt conſilio Cameræ. p.429.n.199

Suprema Regia Tribunalia vix permittunt ſuos miniſtros etiam excedentes ab ordinariis corripi. p. 529. num.29

Suprema Tribunalia hac vtuntur praxi ſiue in cauſis Eccleſiaſticis per viam violentiæ, ſiue in profanis excedentibus.p.544.n.41

Tributum.

Tributa & vectigalia Principi debita cur non ſuſpendantur per appellationem. p.347.n.70

Tutela. Tutor.

Definitio Tutelæ traditur.p.14.n.76

Princeps ſupremus iudex conſeruator ſubditorum dicitur.ibid.n.77

Tutor eſt priuata perſona, & ei pupillus non ſubeſt quoad iuriſdictionem, ſed quoad tutelam, & defenſionem,& protectionem.p.34.n.204

Tutor vel Curator minoris datus in loco demortui Tutoris, vel Procuratoris,non gerit vices demortui nec eius perſonam repræſentat, ſed dumtaxat pupillum, aut Dominum conſtituentem Procuratorem.p.97.n.65

Tutor pro debito ſui pupilli capi non poteſt. pag. 175. num.77

Tutor capi poteſt pro debito pupilli, ſi nolit exhibere illius bona,vt fiat executio..ibid.n.79

Tutor an ſine decreto poſſit alienare, & repudiare hæreditatem quæ habet mobilia & immobilia. p. 214. num.20

Tutor ſeu eius hæres non poteſt appellare à ſententia de reddenda ratione tutelæ.p.260.n.31

Tutor vel adminiſtrator pupilli rem vendens, poteſt iure proprio vt conſanguineus rem retrahere.p.589 num.280

Tutor contrahens ſuper re ſpectante ad pupillum,præſumitur nomine pupilli.p.590.n.290

Tutores plures condemnati ſimpliciter ad reddendam rationem tutelæ, intelligitur pro rata in ſolidum. p.643.n.117

V

Venditio. Venditor.

VEndito vel legato choro cantorum poſſeſſione apprehenſa in vno capite, totus chorus apprehenſus intelligitur, cum omnes ſint ſimul connexi. pagina 424. numero 128. vbi alia redduntur exempla.

Quod limitatur..ibid.n.229

In Venditione alicuius ſpeciei ſi ſit factum inſtrumentum guarentigiatum venditor præcisè compellitur ad tradendum.p.535.n.27

Venditor condemnatus ad reſtitutionem pretij ob læſionem,ex l.2. C. de reſcinden.ven.compellitur rem tradere, etiamſi ſententia non exprimat. pag. 601. num.40

Venditio alicuius rei extenditur ad rem acceſſoriam cohærentem aut pertinentem.p.623.n.102

Vendita equa, vacca, ancilla, ſeu aſina,quando cenſeatur venditus pullus,vitulus,agnus,*&c.* etiam ſi non exprimatur.p.624.n.103

Veneficium.

Veneficij crimen non recipit appellationem. pag. 466. num.35

Verbum.

Verba (de omiſſione)debent intelligi cum effectu.p.76 num.10

Verba quantumcumque præciſa recipiunt interpretationem de iure.p.77.n.33

Verba generalia reſtringuntur, vt abſurdum euitetur. ibid.n.35

Verba ſententiæ impropriantur, vt ad iuris intellectum reducantur.ibid.n.36

Verba prouiſionis Regiæ debent recipere interpretationem de iure, ne limites protectionis naturalis, & ſuæ poteſtatis excedant.ibid.n.38

Verbum reſpiciens plura determinabilia, ea determinat, provt vniuſcuiuſque naturæ conuenit. ibidem num.39

Verbis diſpoſitionis in dubio eſt ſeruiendum.pag.114. num.8

Verba non dicuntur ſuperflua, ſi apponantur ad maiorem declarationem.p.117.n.52

Verba decreti Regij, *deſpues de la appellaccion*, comprehendunt omnia attentata, quæ ipſam appellationem ſubſequuntur. pag. 156. num. 239. & quæ attentauit iudex iam, & repoſuit iterum attentans. ibid.

Verba (ſine lite)important, vt ſequuta iudicis declaratione nulla admittatur appellatio.p.236.n.118

Verba iudicis debent intelligi ſecundum mentem iuris p.286.n.152

Verbum (in præmiſſis) quo vtitur Tridentinum, ad omnia præcedentia refertur, iuxta eius grammaticalem ſignificationem.p.381.n.60

Verba præteriti temporis præcisè requirunt confirmationem,& perfectionem actus.p.199.n.88

Verba præſentis temporis inducunt nullitatem ipſo iure.p 402.n.132

Verba (dictorum ſucceſſorum veſtrorum) de quibus in bulla Adriani, inducunt perpetuitatem. p.420. n.54

Verbum (vt accepimus) poſitum in gratia facta ad petitionem partis,eius narratiua refertur, & non aſſertioni Principis.p.427.n.169

Verbum(vt accepimus)appoſitum in gratia motu proprio facta non ad narratiuam partis, ſed principis aſſertionem refertur.p.427.n.170

Index Rerum,

Verbum imperſonale (vt aſſeritur) non refertur ad impetrantem,& ideo ad eius verificationem non adſtringitur.p.427.n.171

Per verba hæc (ſententia firma remaneat, & executioni mittatur) ſublatam appellationem ſuſpenſiuam intelligi.p.492.n.90

Verba hæc (ſententia fortiatur effectum ſuum) tollunt appellationem ſuſpenſiuam.ibid.n.91

Verba ſententiæ ponderanda ſunt, ſicut verba contractus.p.515.n.46

Verba contractus ſunt forma ipſius, quæ dat eſſe rei, cui aliquid nec addi, nec detrahi poteſt. pag. 515. num.47

Vbi Verborum ordo,ibi myſterium eſt. ibid.n.52

Verba adaptantur implicitè ſaltim, quia quantitas æſtimationis ſemper ineſt rei petitæ æſtimabili. p.536.n.35

Verba (compelli & cogi) pertinet ad meram executionem & factum præciſum.ibid.n.45

Verba ſententiæ ad iuris intellectum ſunt reducenda. p.606.n.110

Verba iudicis debent intelligi ſecundum mentem iuris.ibid.n.111

Verba non amittunt ſuam propriam ſignificationem, etiam quantumcumque materia ſit odioſa. pag.607. num.122

Verba vniuerſalia & non reſtricta ad aliquid limitatum etiam in materia odioſa, retinent propriam ſignificationem.ibid.n.123

Verba ſemper recipiunt interpretationem ſecundùm naturam.ibid.n.126

Verba debent interpretari ſecundùm naturam rei, & iuris diſpoſitionem.p.608.n.127

Verba impropriantur, ſupplentur, aut alterantur ob ſubiectam materiam, etiam ſi ſint prægnantia, & in materia ſtricta ibid.n.128

Verba etiam in ſtatutis recipiunt interpretationem legalem.ibid.n.129

Verborum propria ſignificatio etiam in materia quantumcunque odioſa ſemper retinetur. p.612.n.189

Verbum (reddere) iuris interpretatione etiam reſtitutionem ſignificat.ibid.n.191

Verba ſemper retinent ſuam propriam ſignificationem ſecundum ſubiectam materiam, etiam quantumcunque materia ſit ſtricta & odioſa.pagina 630. numero 35

Verborum certitudo declarat certitudinem intellectus p.637.n.36

Verba præciſæ ſignificationis non poſſunt recipere aliam interpretationem. ibid.n.37

Tametſi poſſint reſtringi & extendi intra limites ſignificationis. ibid.n.38

Verba iudicis debent intelligi ſecundum mentem iudicis.p.639.n.63

Verba ciuiliter ſunt intelligenda & applicanda proportionalibus.p.642.n.97

Verba ſententiæ in dubio interpretanda iuxta naturam actionis intentatæ.ibid.n.98

Verba(ſolutis expenſis)faciunt ſententiam conditionalem.p.647.n.31

Verba limitatiuè appoſita habent terminum quem non licèt excedere.ibid.n.38

Veſtimentum.

Veſtimentum ſi ſciſſum redditur, videtur abeſſe.p.612. num.186

Vicarius.

Vicarius foraneus non eſt ordinarius, ſed delegatus. p.371.n.15

cario generali quando cenſeantur commiſſæ cauſæ criminales, & aliæ requirentes ſpeciale mandatum. ibid.n.16

Vicarius foraneus licet de cauſis criminalibus non cognoſcat, tamen poteſt carcerare adhibita informatione ad effectum.ibid.n.17

A Vicario foraneo carcerante clericum, vt remittat appellationi emiſſæ Senatus vel non vim fieri, vel,*remitiendo no haze fuerça,&c.*decreuit. ibid.n.18

Vicarium idoneum poteſt Epiſcopus conſtituere Eccleſiæ vacantis habita notitia cum congruæ aſſignatione eius arbitrio donec de Rectore prouideatur. p.346.n.53

Vicario aſſignanda eſt congrua ex fructibus eiuſdem beneficij,aliis tamen reſeruatis ſucceſſori.ibid.n.54

Vicarius Eccleſiæ vacanti conſtitui non poteſt is qui in concurſu, vt magis idoneus electus eſt ad idem beneficium, donec facta collatione nanciſcatur poſſeſſionem.ibid.n.55

Quod procedit etiam in aliis beneficiis quibuſvis.ibid. num.55

Vicario dato Eccleſiæ vacanti non ſunt aſſignandi omnes fructus beneficij,& quid ſi omnes ſint neceſſarij ad congruam portionem.p.347.n.59

Vicariæ perpetuæ non ſunt ad liberam electionem ordinarij, ſed ad nominationem eius, cuius Eccleſiæ aut dignitati Parochialis eſt vnita, præuio examine coram ordinario erit facienda prouiſio. pagina 404 num.157.vbi refertur conſtitutio Pij V.

Vicarius ad nutum amobilis, non poteſt remoueri ante finitum anni ſeruitium.p.547.n.61

Neapolitana Vicaria cognouit de oppoſitione & declinatoria clerici comparentis executioni ſententiæ lata in eadem vicaria.p.658.n.75

Victor. Victus.

Victor in principali non poteſt appellare ab omiſſa condemnatione expenſarum ſi aduerſarius victus à principali ſententia appellauit, & de ratione. p.477. num.37

Victor poteſt ab expenſarum omiſſa condemnatione appellare, quando victus à ſententia principali non prouocauit.p.477.n.38

Et idem eſt quando victus appellauit limitatè quatenus contra.ibid.n.39

Et quid quando victus ſimpliciter à ſententia appellauit, appellationem non proſequitur. ibid. num. 40. remiſſiuè.

Victor in iure incorporali ſi vti non poſſit reluctante condemnato compellitur ad patientiam præſtandam.p.539.n.81

Vindemia.

Vindemiæ & meſſes non recipiunt dilationem & ideo appellatio iis negotiis ſuſpenſiuo effectu caret. pagina 339.n.69

Violentia. Vis.

Violentia eſt inimica legibus.p.22.n.110

Differentiæ inter ſpecies Violentiæ iuris communis,& ſpeciem hanc cognitionis per viam violentiæ traduntur.p.29.n.183

Plures ſunt in iure ſpecies Violentiæ, eíſque variæ defenſionis ſpecies applicantur. ibidem, numero 182

Definitionis deſcriptio huius ſpeciei Violentiæ conſtituitur ab Auctore.ibid.n.184

Hæc ſpecies iudicis Violentiæ omnibus aliis violentiis maior,& atrocior eſt.ibid.n.192

Violentias tollendi in beneficiorum poſſeſſione ex immemoriali conſuetudine, aut iure competens Regi approbat Summus Pontifex. p.44.n.292

Violentiam tollere ex immemoriali Principibus permittitur, dummodo non fiat in contemptum iuriſdictionis Eccleſiaſticæ.p.45.n.298

Violentiæ tollendæ an Principibus, & Dominis inferioribus poteſtas competere poteſt. p.56.n.25

Violentiæ remedium de facto est postulanti exhibendum pro instante, aut præsumpto periculo. pag. 59. num.77

Violentiæ cognitionem euitare in libera facultate iudicis Ecclesiastici est, scilicet, deferendo. pag. 60. num.89

Ex forma procedendi in tollenda Violentia inuenta, maxima omnibus oritur vtilitas, & festinanter occurritur oppressi necessitati.p.61.n.102

Probatio Violentiæ per testes, etiam de notorietate probantes, incongrua foret naturæ negotij, quia per negationem offuscaretur notorietas, & euacuaretur.ibid.n.103

Violentiæ requisita, putà, denegata delatio, suspecta executio, appellatio an legitima, & legitimè interiecta, &c. non aliter potest constare (moraliter loquendo) quàm ex eisdem actis. pag. 63. numero 115

Modo magis suaui ac politico, minusque damnoso Ecclesiasticæ libertati vti Rex non potest, ad tollendam Violentiam cum effectu, si iudex sit rebellis,cùm illum per carcerem compellere non possit. p.73.n.287

Imputari non potest facienti id, si aliter Violentiam tollere non poterat.ibid.n.288

Violentia licèt remaneat, & adhuc subsistat ob iudicis proteruiam: tamen Princeps non se intromittit in ea tollenda,deferendo,& reponendo,licèt iudex è Regno extrahendus.p.74.n.303

Violentiæ cognitio aliam ab extra probationem non admittit,vltra processum.p.79.n.6

Violentia sapit odium, & delictum. pagina 82. numero 20

Violentiæ tempore, & etiam querelæ, & decreti, si iudex Ecclesiasticus degat sub vno districtu, & ad prouisionis intimationem in districtu alterius tribunalis absens reperiatur, quomodo intimatio fit facienda.p.83.n.3

Violentiarum cognitio inanis esset, si iudex, qui attentauit, non posset reponere attentatum provt sibi iubetur à Senatu.p.95.n.23

Violentia seu iniquitas iudicis allegata in procedendo ex actis ab eo gestis constare debet.ibidem,num.27. & 29

Violentia facinus continet.96.n.46

Violentia lata læditur maiestas iudicis, & superioris. ibid.n.47

Violentia committitur, quando legitima pendente appellatione iudex exequitur, vel quando timetur exequi, quoad auxilium inuocandum. pag.115. numero 24

Violentia excusat à temporis cursu vim passo.pag.125. num.71

Violentia committitur in non deferenda legitima appellatione, non tamen deferenda non deferendæ. p.131.n.51

Violentia consistit non solùm in appellatione non deferendo, sed etiam in ea spreta procedendo, & de intellectu legis I Iulia.la 1.pag.156.n 245

Violentia à duobus delegatis ante competentiæ determinationem, & post eam potest deduci per Senatum ex rescriptorum inspectione. pagina 257. numero 96

Pro tollenda Violentia facta à delegato superioris Ecclesiastici, ad quem appellauit præsentatus à Rege ob denegatam institutionem, potest recurri ad quemlibet Cancellariam.p.429.n.200. & de ratione vid.n.201

Violentiam adesse decernet Senatus, si iudex non deferat appellationi ab iniusta delatione appellationis prohibitæ,& minime deferendæ. p.480.n.53

Vt oppressus liberare est attributum naturale, inhærens visceribus regiminis, & qualitas infixa ossibus & substantiæ diademæ,inseparabilis & indiuisibilis p.56.n.28

Decretum Regij tribunalis an intelligatur cum iudice subrogato & successore in tribunali,& iurisdictione iudicis vim inferentis:& ad delationem appellationis, & repositionem attentatorum cogi possit ipse subrogatus,vel successor virtute dicti decreti.pag.96. num 43

Alia ex vi defuncti, alia violentia successoris, adeò vt sententia lata contra defunctum pro violentia ab eo illata non exequitur contra successorem, & hæredem.ibid.n.44

Vim faciat & lege Iulia de vi tenetur, qui prouocatione pendente sententiam exequitur. pag. 113. numero 1

Vis non solùm consistit in hominum vulneratione. p.114.n.10

Visitatio.

Visitationis, & correctionis causa ante diffinitiuam non recipit appellationem.p.310.n 53

Visitationis causa non suspenditur per appellationem. ibid.& 311.n.54.& 35

Visitationis diffinitiua admittit appellationem deuolutiuam,non suspensiuam.ibid.n.56

Visitatio recipit appellationem,vbi priuilegium exemptionis quis docet.ibid.n.58

Visitationem extraiudicialem. & eius executionem an impediat appellatio vigore priuilegij,& quid in iudiciali.ibid.n.61

Visitatio citata parte & cum causæ cognitione facta recipit appellationem.ibid.n.62

In Visitatione extraiudicialiter facta ordinarij recusatio non admittitur, secus vbi agitur iudicialiter. ibid.n.63

Visitatio & morum correctio propter excessum admittit appellationem.ibid.n.65

Extraiudicialiter proceditur in Visitatione & correctione sui primæua natura attentata.ibid.66

Visitationis materia remissiuè. ibidem, & 312. numero 67

A Visitationis casibus, quibus appellatio permittitur, causa grauaminis erit exprimenda. ibidem, numero 70

Vita.

Vita actiua an excedat vitam contemplatiuam.pag.241. num.36

Vitium.

A Vitiis celeriter exire debemus.p.198 n 78

Vitium paruum in principio totam massam corrumpit. p.635.n.21

Vnio.

Ex Vnione facta æquè principaliter nihil alteratur,sed quodlibet beneficium manet vt antea, & quælibet Ecclesia in suo statu,honore & priuilegiis,propriósque redditus agnoscit,sed vtriusque vnus est Rector p.401.n.116

Vnitæ duæ Ecclesiæ æquè principaliter si sint in diuersis diœcesibus, vel collatio duobus pertinet in earum prouisione vtriusque Episcopi aut collatoris requiritur consensus.ibid.117

Vnio si est facta accessoriè, eius tantùm Episcopi requiritur consensus, in cuius diœcesi extat principale beneficium. ibid.n.118

Voluntas.

Voluntas & animus condemnati ex quo pendet exe-

curio

cutio vt subiiciatur, corpus detrudendum est.p.557. num.48

Voluntas condemnati à qua executio dependet,causatiuè est reducenda, cùm directò non possit ob eius proteruiam.n.49

Usufructarius.

Vsufructuarius, emphyteuta, & alij ius habentes in re petita, non possunt conuenti Dominum laudare, sed coguntur defendere sui iuris respectu. pag. 577. num.132

Usus.

Vsus in parte conseruat ius in totum, vbi agitur de conseruatione,non verò de noua acquisitione.p.423 num.108

Per Vsum vnius actus ex competentibus patrono, acquiritur iuris patronatus quasi possessio. ibidem num.114

Vsus iurisdictionis in vna parte concessionis tribuit vsum in alia, & conseruat omne ius. ibidem, numero 104

Communis Vsus loquendi prævalet in interpretatione legis etiam diuinæ.p.636.n.19

Utile.

Vtile non vitiatur per inutile in rebus diuersis.pag.218. num.74

Vulneratus.

Vulneratus non carceratur, sed præstat fideiussores, alias custodias ei apponit iudex suis expensis.p.177. num.100

Uxor.

Vxor an possit exigere dotem promissam viro eo mortuo ex eisdem actis inchoatis cum viro, & etiam intentare viam executiuam. pagina 591. numero 304

Vxor an possit soluto matrimonio petere executionem pro redditibus emptis viro constante matrimonio absque cessione hæredum. ibidem, numero 307

FINIS.